PEST, csütörtök jan. 4kén

JELENKOR.

1844. 1ső szám.

Megjel[illegible]salkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén [illegible] pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodaiomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (jótékony nőegyesület; közgyülés Mátyás szobra ügyében; Megyeri-emlék; a' magyar kereskedelmi társaság alapszabályira észrevételek és javaslatok, Rostytól; országgyülési közlemény: a' megyei kihágások korlátoztatása körüli kerületi tanácskozások; Gömörmegye: országgyülési pótlékutasitások; Hevesmegye: országgyülési követ jelentések körüli viták 's határzatok; Borsodmegye: a' segélyosztó választmány hivatalos jelentése; Szepesmegye: követ jelentések; Torontálmegye; 'sa't.)
Ausztria (társulatok iránti törvény; a' spanyol ügyek; a' galicziai RR.)
Spanyolország (a' királynéhoz intézendő felirás 2/3-nyi többséggel elfogadtatott; Figueras folyvást keményen ostromoltatik.)
Anglia (O Conneli legujabb nyilt levele az irlandiakhoz; kalóz merény a' Coffin öbölben.)
Francziaország (a' londoni legitimista congressus a' trónbeszédben érintetni fog; adatok Krisztina özvegy spanyol királynéról.)
Schweiz (az aargaui apáicza kotostorok helyreállittatnak.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély

Alapitványok. Nm. komori b. Bedekovich Lajos alkanczellár ur, mint néhai Ottilinger András m. udv. kincstári titoknok urnak egyetemes örököse 's végintézetének teljesitője, f. é. dec. 26ról Bécsben kelt alapitványlevele által a' budai sinylők intézetében két betegágyat Ottilinger czim alatt alapitani, 's az erre megkivántató 2000 pengő ftot kifizettetni kegyeskedék. Mihezképest a' jótékony nőegylet kötelezettnek érzi magát ő exc. e' példás tetteért legforróbb háláját nyilványitani. Budán dec. 29. 1843. Külkey Henrik egyesületi titoknok.

A' Mátyás-emléki egyesület f. hónap 11kén délelőtt 10 órakor t. n. Pestmegye udvarháza tanácskozási termében nagygyülést tartand. Mellybe ezennel valamennyi t. cz. részvényes meghivatik. Pesten jan. 1jén 1844. Nyáry Pál egyesületi jegyző.

Kérelem. Alulirt néhai pályatársa, Megyeri Károly sirkövére tett adakozásoknak, hirlapok által közlött, jegyzékeiből, hálásan győződvén meg, az elhunyt emléke iránti szives részvétről a' közohajtásnak hisz eleget tenni, midőn Megyeri Károly jóakaróit, barátit és tisztelőit, emléke tárgyábani szives értekezésre pénteken január 5kén a' nemzeti szinházi csarnoki terembe összegyülésre tisztelettel kéri; azon megjegyzéssel, hogy kik már a' közlötteken kivül eddig is aláirókat gyüjteni kegyeskedtek, jelentéseiket beadni vagy beküldeni méltóztassanak, hogy az egybegyülendőknek az eddig történtekről biztos tudomásuk levén, azokhoz képest továbbra rendelkezniök lehessen. Pest jan. 1jén 1844. Fáncsy Lajos.

A' magyar kereskedelmi társaság alapszabályira észrevételek és javaslatok.

Alig hiszem, hogy találkozhatnék valaki, ki honfi létére a' magyar kereskedelmi társaság eszméjének, 's ügyében legközelebb mult karácsonhó (december) 3án tartott ülése jegyzőkönyvének közhirré tétele alkalmával örömre nem lobbant 's nem ohajtotta volna, hogy ezen gyenge ültetvény megerősödhessék 's jövőre lombjai által nemcsak kedvesb éldeletet, hanem sokféle viharok ellen biztositást is nyujthasson. Minthogy azonban az illy czéleléréseket az azokhoz vezető eszközök jó választása tetemesen feltételezi, azok iránt nagy megfontolással 's körültekintéssel viseltetni hasznos dolog sőt e' tárgyra nézve, mivel hazánk boldogságára olly lényeges szent kötelesség is, ezen eszközök közé számitom azon alapszabályok czélszerűségét. E' társaság közrebocsátott alapszabályi elvét és irányát helyeslem 's azok birtak a' hozzá járulásra, de némelly kitételekre 's kezelési módokra vannak észrevételeim, mellyeket megváltoztatni kivánok. Igaz ugyan, hogy az észrevételek 's javaslatok előadása 's megvitatása a' jövő évi böjtelőhava (február) 2dik napjára kitűzött közgyülés egyik feladata leend, én azonban azokat előbb megvitatni azon okból jónak gondolom, mivel nincs mindenki azon szerencsés sebes felfogással megáldva, hogy valamelly inditványt tüstint felfogni, 's annak jövőre minő hatását átlátni képes legyen, ez esetben pedig annyival kevésbbé, mivel a' részvényesek nagy száma kereskedő nem levén, ismeretlen téren vagyon. Én legalább magamról nyiltan megvallani nem átallom, hogy ha szakértő részvényesek fognak inditványozni, lesz elég olly inditvány, mellyet rögtön egész kiterjedésiben föl nem foghatván, sem mellette sem ellene szavazni nem fogok attól tartván, hogy rosz szabályt segitettem alkotni, melly esetben azon édes öntudat sem vigasztalhatna, hogy belátásom szerint lelkiösméretesen szavaztam, mert felületes tárgyisméret mellett lelkiösméretes szavazást képzelni nem tudok, ezért nézetem szerint mindenki, de leginkább a' szakértő inditványozni ohajtók jól tennék, ha illyes inditványaikat vagy egész közönség, vagy legalább előleg a' részvényesek tudomására juttatnák, mit talán azoknak az elnökségnél előleges letétele által sem fog veszteni, sőt elfogadtatása könnyittetni, ha hibás, az inditványzó fel fog világosittatni, a' társaság pedig egy hibás lépéstől lesz megmentve.

Ezek előre bocsátása után: 1) A' 12, és 17d. §ban mondatik, ha a' befizetés Pesten kivül történik „a' mellőzhetlen bankköltségeket az illető részvényesek viselendik." Bankköltségek szó határozatlan minálunk, mert magyar bank nem létezvén, nem tudatik: minő bank vétetik sinórmértékül, mert Magyarországra nézve minden bank egyformán külföldi, ezek pedig szabályaik, taxáik és provisioik tekintetében különbözők levén, a' fenebbi kitétel nem bir határozott értelemmel; hogy bankbeli kezeléseknél ezen szó helyes, megengedem, de itt nem, azért a' bank szó maradjon el. — 2) A' 41. 43. 48 's 76. §§ban igazgató és választmányi tagok választási módja tárgyaltatik, sőt az utóbbi szerint a' közgyülés az igazgatóság, és választmány eljárásai helyeslésére, vagy kárhoztatására itéletet mondhat. — Minden illyféle cselekvés, vagy eljárás titkos szavazás utján történjék. Nem a' politikai mezőről kivánom ezt a' kereskedelmi társaság eljárásaiba majmolólag átvinni, hanem azon okból, mivel vagyon világos 's nem régi példa arra, hogy a' titkos, és nem titkos szavazás között a' kereskedelmi világban is nagy a' különbség. Az eset imez: Legközelebb mult télen a' dunagőzhajózási részvényesek nagy része az igazgatósággal megelégülve nem levén, inditvány tétetett, melly elfogadtatott, hogy titkos szavazás utján döntessék el azon kérdés: vajjon az igazgatóság megérdemli é a' benne helyzett bizodalmat? nagy többség volt az igazgatóság ellen, nagy is lett erre a' megindulás, mert nagyok — legalább pénzileg — voltak volna megróva. Erre inditvány tétetett, melly szinte elfogadtatott, hogy a' tárgy ujra nyilványos szavazás utján határoztassék el, 's mi lön az eredvény? nagy többség az igazgatóság mellett nyilatkozott, mellyet dicsérő hosszu 's igen czifra beszédek váltottak fel, 's az igazgatóság legtöbb tagjai az ügynek további folytatására nagy alázattal kérettek meg. Minő lett az igazgatóság nevében a' válasz, 's mi sok unszolásra volt kegyes ezen nem vadászott tisztet ismét felvállalni, leirni nem szándékom, mert nincs kedvem, de itt helye sincs annak. Minthogy keresk. társaságunkból az illyes comaediákat kizárni kivánom, a' titkos szavazást inditványozom. Hogy ifj. Szabó Pál ur első igazgatónak szavazás nélkül mondassék ki, a' programmból értetik. 3) A' 44d. §. szerint az első igazgatónak szabadnak kell lenni, ez nagyon általányos kifejezés ha körül nem iratik, mert logika szerint olly szabad embert nem találunk, azért ezt könnyü megszüntetni ha azon szó elibe „tulajdon kereskedéstől" tétetik. 4) A' 47. §ban határoztatik, hogy az igazgatók naponként a' választmány pedig hetenként ülést tartson. A' kereskedelmi társaság bizalmon alapul 's kivánatos, hogy ez minél tágasb, sőt ha lehet általányos legyen, ezt pedig mai napokban nem másképen, mint nyilványosság által érhetni el, azért javaslanám, hogy a' mennyire csak lehet, az ülések legalább a' részvényesekre nyilványosak legyenek. Vannak ugyan a' kereskedelmi világban esetek, mellyekben a' siker csak titkos működéstől függ 's azért némelly fogások közhirré tétele azt megsemmisitni, illy esetekben lehetne a' házkapujára alkalmazandó függvény által, a' netalán megjelenni kivánókat a' meg nem jelenésre felkérni, nehogy azonban ez által a' megjelenhetési jog kijátszassék, tartozzék a' választmány, midőn a' titkolódzási indok megszünt, ha kivántatik számot adni. Ezen intézkedést a' bizalomnyerésre czélszerünek látom, 's azon esetre hasznosnak, ha a' társaság ügye olly kiterjedt hasznot hajtható körre léphetne, hogy az eddigi pénzalap nem volna elégszeres, 's uj részvényeket kellene kibocsátani; ha eddig láthatta a' község, milly jól folynak 's kezeltetnek az ügyek, bizonynyal nagyobb hajlamot fog a' csatlakozásra érezni, mintha egy ülésből hirdettetik illyesmi ki; igaz ugyan, hogy a' nagy ülések többnyire mindenütt nyiltan tartatnak; de igen különböző tudományt szerezhetek magamnak a' szinészettől, ha a' coulissek mögé is léphetek, attól, ha a' szinházban csak pompás előadásokra jelenhetek meg. Szóval, az ügyek kezeléseire a' nyilványosságot, mennyire csak eszközölhető kiterjeszteni kivánom; azonban mennyire tanácsos ez? találják ki 's határozzák el a' szakértők. 5) Az 52d. §. az igazgatókat eltiltja a' statuspapirokkali üzérkedéstől és födözetlen elfogadásukba bocsátkozástul; az 53. §. pedig kötelességgé teszi az ügyeknek az alapszabályok szerinti viteleért való felelősséget. Nézetem szerint ezekre sanctiót is kell tenni. — Nem kivánok a' választandók iránt előleges bizalmatlanságot gerjeszteni, sőt ha az 54 és 76. §. a' visszaélések lehetőségét ki nem mondaná, e' pontokat meg sem érinteném, de igy félremagyaráztatás félelme nélkül gondolok nyilatkozhatni, mivel nem elméleteket, hanem szinte tett dolgokat kivánok emliteni. Ki utóbbi időkben Amerika pénzzavarjait figyelemmel kisérte, bőven fogja tudni, hogy ott minő lélekisérettel volt tárgyalva a' bankok kezelése, többek közt volt ollyan is, mellyben az alapszabályok szerint mindig 2 millió dollárnak kellett volna lenni, azonban rögtöni vizsgálat utján kitünt, hogy a' felnyittatott nagy ládában felül 1760 dollár volt, alattok pedig kövecsek; de egy közelebb levő bankra is nem igen régen kiviláglott, hogy a' mindig helyén lenni kelletett pénzmennyiség két harmad részét igazgatók és választmányi tagok nyugtatók mellett kivették, holott azon bank kormányi biztos felügyelése alatt volt. Ezen világos példák elegendők lehetnek arra, hogy olly intézkedésről gondoskodjunk, melly a' mennyire lehet illyesektől megovand bennünket. Véleményem szerint a' hivatala körén tul lépő igazgató, vagy választmányi tag, — az illyenben meg nem egyező testületi tag személyére nézve ovást és ellenmondást tehet 1) a' hivataloskodástól mozdittassék el és soha se választathassék meg. 2) az okozott kárt téritse meg és pedig egész vagyona erejéig, mert lehet eset, hogy valaki hivatalávali visszaéléssel magának sokkal nagyobb hasznot hajthat, mint letett részvényei. 3) Az alapszabályok 44 és 48 §sai szerint leteendő részvényeiket a' társaság javára akkor is veszitsék el, ha a' tulterjeszkedésből kár nem történt is, büntetésül az önakaratosságért, mivel a' választottak, nem önakaratjok hanem választókéinak teljesitőji. Ki igaz lélekkel vállalja fel a' hivatalt, ezen föltételek által nem lesz visszatartóztatva, mert ez még könnyebb állapot a' törvényszéki pénzkezelői 's más hivatalnokéinál, kik a' hivatallali visszaélés esetében, a' hivatalvesztésen 's elégtételen fölül másképp is büntettetnek. Rosty Zsigmond.

Országgyülési közlemény.

CXXVIIik kerül. ülés dec. 20kán d. e. 9½ órakor. **Tárgy: A' megyei kihágások korlátoztatása iránti tanácskozás folytatása. Az ez iránti választmányi javaslat tegnap félbenszakadt 3. §ának q, r, s, pontjai, elhangozván a' közben közben tett rövid észrevételek, a' többség által minden változtatás nélkül fogadtattak el, azonban az aa) pontra nézve, mellyben az előre bocsátott szavazási jogban részesitendő osztályokat illetőleg az mondatik, hogy rájok nézve megkivántatik, miszerint valamelly keresztyén vallás felekezethez tartozzanak, egy duna-melléki követ azt inditványozá, hogy az egészen hagyassék ki, mert ez által az elfogadott qualificatiók mérlegét megütendő zsidók a' választási joggyakorlatából csupán vallásuk miatt rekesztetnének ki. Jól fognak emlékezni olvasóink, mikép a' kir. városok rendezésének tárgyaltatásakor a' zsidók polg. jogokban részesittetését a' többség megállapitotta; az inditványzó követ tehát a' következetességre, de egyszersmind a' kir. városok azon szemrehányásának, miszerint a' megyék a' nemesi jogok másokkali megosztásában korántsem olly liberalisok, mint valának a'**

polgári jogok kiterjesztésiben, megczáfolására figyelmeztetve a' kerületi ülést, szorgalmazta, hogy a' zsidók, ha a' törvényjavaslat- meghatározta képességekkel birandnak, tisztválasztási szavazatjoggal ruháztassanak fel. Ezen inditvány kissé hosszabb vitára, később pedig szavazásra nyujtott alkalmat. Kik az inditványt pártolták, mind elmondották a' zsidók emancipatiója mellett szóló könyvekből és hirlapokból ismeretes közhelyeket. A' szokásos közhelyeken kivül leginkább abban kerestek az inditvány pártolói achillest, hogy miután már mult országgyülésen törvényhozásilag kimondatott az, mikép a' zsidók mind azon jogokban részesülhetnek, mellyekben hazánk egyéb nemtelen lakosi: most, midőn arról van szó, miszerint ha a' zsidók azon képességekkel birnak, mellyekért a' nemtelenek szavazási jogban részesíttetnek, szavazási tehetséggel ruháztassanak fel; a' törvényhozás méltóságához nem volna illő, mintegy visszalépni, és ugyanazon emberekre ugyanazon körülmények közt ma fejéret, holnap feketét határozni, mi annál inkább szembetünnék, mert alig néhány hónapja, hogy ezen tábla többsége a' zsidókat kir. városokban polgári jogra méltatá. Elmondatott még, hogy ha a'kereskedést, gyár- és müipart elő akarjuk hazánkban mozditani 's hazánk minden lakosit mintegy testvérileg egybeforrva kivánja a' felvilágosodás az alkotvány sánczaiba bevinni, a' kereskedő és kereskedő, gyárnok és gyárnok közt ne vonjunk, ha egyébiránt egyenlő képességekkel birnak, csak azért választófalat, mert nem ugyanazon egy templomban imádják istenöket. Azon követ, ki tegnap az özvegyasszonyok ügyét olly hőn védte, ma ismét kétszeremelte hathatós szavát a' zsidók választási jogának kivivására, 's igéré, hogy — mikint Angliában történtéstörténik — e tárgyban szót emelni mind addig meg nem szünik, mig szavára Jeriko előitéletes falai le nem omladoznak. Egyébiránt e' szónok az inditvány ellen tett észrevételek czáfolásába bocsátkozva, a' zsidók ellen gördittetni szokott vádak valóságát kétségbe nem voná; hanem a' zsidók által elkövettetni szokott visszaélések kiapadhatlan forrását sőt, mint ő mondá, veszedelmes kigyóját magunk keblében vélfe keresendőnek, mi vagyunk azok, ugy mond, kik a' szegény zsidót mindenek előtt a'temetési helyül szolgálandó néhány talpalattnyi földért jól kizsarolván, azon kénytelenségbe hozzuk, hogy az pénzszomjunk kielégitéseül ha másunnan nem lehet, még a' pokol fenekérül is pénzt keritsen. Vannak ugymond szóló hazánkban is, kik az angol történet példájára igen jól tudják jövedelmeztetni a' szerencsétlen zsidók törvényen kivüli állását, és a' fogkihuzás nagy summával megváltatásának embertelen mesterségéhez hasonló pénzcsikaró fogásokhoz igen is értenek. Mi azon szemrehányást illeti, mintha a' zsidók pénzarisztokraták volnának, azt szóló nagyon természetesnek találja, de az egész csak abban határzódik, hogy kinek módja van benne, a' keze ügyébe eső kényelmeket megszerzi magának, már a' ki franczia szakácscsal jó izü 's finom ételeket főzethet magának, az bizony nem igen kivánja meg a' bográcsban leteritett suba felett megforgatott paprikás hust. 's a'. t. Azok ellenében, kik a' zsidók tisztválasztásra képesülésének idejét még el nem jöttnek álliták, válaszoltatott, mikép az igen szomoru dolog volna, ha a' zsidók polgári jogban részesittetése Bentham által felhozott amaz ismeretes sophismával„ ma nem, hanem holnap" világ végéig halasztatnék. Mindig az a' felelet, mond egy szónok, — jaj még nem jött el ideje a' zsidók felszabadittatásának, pedig sz. István idejétöl már 800 év pergett le, és a' zsidók felszabadittatása még eddig sem ért meg; de ha igy védjük, a' Messiás eljövetele előtt nem is érhetik meg, miután ha lassankint akarjuk őket polgári jogokba léptetni, az szokott mondatni, hogy e' nagy fontosságu ujitást rendszeresen kell tárgyalni; ha ellenben rendszeresen nyulnánk a' dologhoz, akkor ismét az vettetnék ellen, hogy az illy dolgokban lassankint kell előre haladni. A' zsidó többnyire kereskedő, és igy leggyakrabban van szüksége biróra; miért ne folyhatna tehát annak választásába, miután irni olvasni tud, sőt a' tisztujitások több megyében eddig is zsidó pénzen tartattak. Hogy a' zsidó nem igen magyarosodik, oka mert nálunk a' kereskedési nyelv német, egyébiránt, ha a' zsidót a' polgári életbe léptetnők, szintolly hü magyar fogna lenni, mint a' millyen hü franczia Franczíaországban. Csudálkozik szóló, hogy minden baj okának a' zsidót tartják; 's elhiszi, hogy ha Spanyolországból és Portugáliából ki nem üzték volna a' zsidókat, az ottani nyomorúság okát most tüstint rájok fognák. Végül a' káptalani követekhez fordulva, azon reményét jelenté ki, miszerint a' főtisztel. urak az Isten választott népének ügyét minden esetre pártolni fogják. Azok kik a' zsidók választási joga ellen és igy a' választmányi szerkezet mellett szóltak, igy okoskodtak: Még átalakulásunk első fokán állván, nem lehet felednünk két körülményt, mellyek közül első az, hogy a' magyar ős alkotvány alapelvénél fogva, nálunk majd minden polgári jog földbirtokhoz van kötve, ugy hogy e' részben a' müipar, kereskedés soha számba sem jött, és igy eddigelő a' földbirtokos aristokratia egyedül áll a' vásárban, mellytől függ az alkotvány sánczainak tágittatása; vigyáznunk kell tehát, hogy e' haza 9 millió nemtelen lakosinak néhány százezer zsidót előbe téve, ne ingereljük fel az aristokratákat szabadelmü utasitásink megváltoztatására; hanem nálunk egyedül békés átalakulásról lehetvén szó, az igazság feléig eljuthatván, körülményinket tekintve, álljunk meg az igazság $^1/_4$-nél. Másik körülmény a' nemzetiségi szempont, erre nézve a' magyarországi zsidók sokkal hátrább állanak mint egyéb idegen ajku népek. A' zsidók ugyan is hazánkban nem a' magyar, de nem is a' zsidó, hanem a' német nyelvet mozditják elő, mert az a' kis tréfa, hogy itt országgyülés helyén Pozsonyban két kis leányt magyarul tanittatnak irni olvasni, számba sem jöhet azon nagy tömeg ellenében, melly Magyarországon a' rontott német nyelvet használja, ápolja, és gyarapitja. Mult országgyülés kimutatta a' zsidóknak az emancipatióhoz vezető utat, de biz ezt a' zsidók még eddig nem igen vették figyelembe, mert a' magyar nemzetiséghez olly kevéssé ragaszkodnak, hogy a' törvény rendeletének abban sem tesznek eleget, miszerint egyházi anyakönyveiket magyarul vinnék; földbirtokot pedig ön erejökkeli mivelés végett teljességgel nem szereznek. Ha tehát azt akarják a' zsidók, hogy iránt ok a' magyar nemességben sympathia ébredjen; ugy hova hamarabb simuljanak e' nemzet érdekeihez; különben még most olly nagy az antipathia a' zsidóság iránt, hogy szóló szerint csak katonai erővel lehetne azt létesíteni, miszerint a' magyar nemesség a' zsidóval egy teremben szavazzon. Nem vádolhatni minket következetlenségrül a' zsidók polgárositását illetőleg, mert mi utasitásos rendszerünk következtében nem magunk oktából határozunk, mond egy felső vidéki követ, mit tehetünk mi róla, hogy mult országgyülés óta még inkább elidegenültek a' megyék az emancipatio eszméjétől, ennek magok a' zsidók is okai, mert faluinkban zsidó és ur az aristocrata, csak hogy ez utóbbi születése, az előbbi pedig pénze bora pálinkája erejénél fogva. Szóló a' zsidóbarátokat utasitja a' zsidókkal ellepett megyékbe, ha a' zsidók által kizsarolt föld népének inségét 's nyomorát egybe akarják vetni azon megyék lakosinak jóllétével, hol zsidók törvény tilalmánál fogva nem lakhatnak. Mig tehát a' nép nem emancipáltatik, nem tartaná szóló liberalismusnak, a' zsidót emancipálni, annál is inkább, mert ha nálunk a' zsidóknak polgári szabadság engedtetnék, az lenne következése, hogy a' szomszéd országokban nyomott zsidóság mind hozzánk tódulna, 's adózó népünk sorsát csak sulyosbitaná. Több szónok állitá, hogy ez uttal a' megyei kicsapongások korlátoztatása forogván szőnyegen, az illető hatóságok tudta 's hire nélkül amugy mellesleg nem volna tanácsos az emancipationalis kérdést átsurrantani. Mások a' kérdéses inditvány körül helybeli érdekü czáfolatokba bocsátkozván, rövidség okaért csak annak kijelentésére szoritkozunk, mikép szavazásra kerülvén a' kérdés, 35 megye 12 ellen a' választmányi szerkezet mellett nyilatkozott. A' 24 § többi pontjai t. i. a' bb) cc) dd) ee) f) u) x) mind ugy maradtak; ahogy választmányilag szerkesztettek. Az x) pontra egy káptalan követe azt jegyzé meg, hogy az egyházi rendre nézve, melly Magyarország első statusát képezi, ha ugyan az x) pont alatt a' r. kath. clerus is értetik, igen sajnosan esik az, miszerint mind a' mellett is, hogy választási törvényes jogát még a' Pesti hirlap is elismerte (értsd a' káplánokat) a' szavazásjogot csak most nyerendő osztályok után tétetett, mellyekből némellyek még tán borotváltak 's borotválnak is. Erre többen válaszolák, hogy az ország első statusán csak a' praelatusok nem pedig egyszersmind a' köz rendü papok is értetnek, kiket, miután a' püspök felszentel, még nem ruház fel egyszersmind magyar nemesi joggal, mikép az 1807-ben orsz. választmányilag kimondatott. Egy a' válaszoló szólók közül sajnálja, hogy a' káptalan követe a' soron fen akad, hisz a' sort néha a' legkisebbek kezdik és a' legnagyobbak végzik, máskor pedig épen megforditva. Mi a' foglalatosság nemére vonatkozó lealacsonyitó szavait illeti a' káptalani követnek, ezt a' válaszolók egyike épen a' r. kath. papságtól várná legkevesebbé, miután annak legnagyobb része nem a' magas aristokratia kebléből szokta venni eredetét. Végül kedélyesen jegyzé meg egy szónok, mikép ő sajnálja ugyan, hogy a' clerus történetesen x) alá esett, melly az algebrában incognita quantitast jelent, de azon mód nélkül örvend, hogy az özvegyasszonyok személyesen nem folyhatnak a' tisztválasztásba, mert ezek többnyire velök fogt[illegible]kezet fogni. Ezután olvastatott a' 25 és 26 §[illegible] tisztujitás előtt az illető megyék a' szavazhatók helységenkint pontosan 's betürendben, küldöttségek által leendő összeiratását megrendelni 's tisztujitás előtt közgyülésben meghitelesitni 's illetőleg megigazitni tartoznak. Erre gonddal lenni a' megyei elnök kötelessége. A' melly tisztviselő vagy más kiküldött ez érdembeni kötelességét rendes időre nem teljesiti, a' hanyag tisztviselőkre nézve a' bünt. t. könyvben rendeltek sulya alá esik" — 26 §„ Választási jogát mindenki csak személyesen gyakorolhatván, semmiféle megbizó-leveleknek (credentionalis) hely nem adathatik. E' §-ok minden változtatás nélkül meghagyatván, mielőtt az ülés eloszlott a' kerületi elnökség jelenté, hogy kir. szem. ő nmtga a' napló kinyomatása akadályának elháritásáról gondoskodék 's már a' napló sajtó alatt létezik.

CXXVIIIdik kerül. ülés dec. 21kén d. e. 9½ órakor. — Tárgy: a' megyei kihágások korlátoztatása iránti választmányi javaslat vizsgálatának folytatása. Olvastattak a' választmányi jelentés 27dik 's azt követő §ai egész a' 38ikig ugy, a' mint itt következnek: 27 §„minden tisztujitási érvényes szavazásnak e' végre nevezett választmány előtt, 's — a' szavazhatók hiteles összeirása nyomán — e választmánytól nyerendő szavazatjegy általi titkos szavazással kell megtörténni. E' választmány fél részét a' főispán, vagy a' 2 és 4§ eseteiben a' 16 § szerint választott elnök, felét a' tanácskozvány nevezi ki. Ugyanezek neveznek járás - vagy illetőleg helységenkint olly egyedeket is e' választmányhoz, kik a' szavazási joggal birókat helyenkint ismerik. Mindezek a' 21 §ban foglalt esküt előre letenni 's ahoz képest eljárni kötelesek." — 28 §: „Minden kijelelt számára külön szinü egyegy szavazatláda rendeltetvén: a' ládához zárral kapcsolt ládába alkalmazott papirosra könnyen olvasható nagyobb betükkel az illető kijelelt vezeték- és keresztneve jegyeztessék. Ha a' szavazás egyszerre több helyen történik, mindegyik helyre nézve ugyanannyi számu ládák és tábláknak kell lenni. A' név-följegyzéseknél bármi különböztetésnek lenni nem szabad." — 29 §: „A' szavazat-ládáknak olly csengettyükkel kell lenni ellátva, mellyeket minden bevetett test okvetetlen külön csengésre hoz, de a' külön ládák csengettyüi hangra nézve egymástól legkevesebbé se különbözzenek. Ezek a' választmány teremébe ugyan, mind azáltal annak láthatásától elválasztva helyzendők azon sorban, mint a' kijelölés történt; 's e' végett mind a ládák, mind a' felettök levő táblák római számokkal is megjelelendők. E' ládáknak kettős fiókkal is szükség ellátatni ugy, hogy a' felsőbe hullott szavazatjegyek mindegyik helység szavazása végeztével az alsó fiókba láttatlanul leeresztethessenek, az által, ha a' felső fiók alja kihuzatik, melly természetesen ismét visszatolandó." — 30dik §: „A' tisztujitási ülés megnyittatván, 's a' hivatalnokok a' 16 § értelmében hivatalaikat letevén, mindenek előtt a' tisztujitási jó rendet tárgyazó törvényczikkeket tartozik az elnök fölolvastatni." — 31dik §: „A' kijelelést az elnök olvassa föl. Ezt végig csendesen kihallgatni mindenki köteleztetvén; a' ki ezt bármikép akadályozná, mint széksértő 's illetőleg rendzavaró tekintessék 's a' büntető törvénykönyvben a' széksértés ellen határozott 's alább a' 44. és 45. §§ban is érdeklett büntetés alá nyomban vétessék." — 32dik §: „Ha a' tanácskozványban megállapitott kijelelés meg nem tartatnék, ez iránt észrevételt tenni a' tanácskozvány tagjainak joga 's egyszer'smind kötelessége. Ha a tanácskozvány által kijelölésül kitüzöttek közül valamellyik a' kijelöltetést el nem vállalná, vagy más hivatalra előbb választatnék meg, helyébe az elnökség a' tanácskozvány által ajánlottak közül sor szerint mást tartozik kijelelni. A' kijelelteken kivül másra szavazni nem lehet." — 33dik §: „A' kijelelő elnök mindegyik kijelölt vezeték- és keresztneveit könnyen olvasható nagyobb betükkel egyformán jegyezve ugyanolly szinü külön táblába teszi belé, millyen szinü láda van annak szavazatai számára rendelve és azt le is zárja. E' táblák a' szavazási teremen kivül annyi helyen függesztetnek ki, a' hány felé történik a' szavazás. Ezzel a' szavazás nyomban elkezdetvén mind végig igy folytatandó." — 34dik §: „A' szavazók helységsorban, 's összeirási betürendben hivandók, 's egyenkint bocsátandók a' szavazatszedő választmány elibe. Kinek a' hiteles összeirás szerint szavazata van, választmány elnökétől nyert szavazatjegyet a' ládák egyikébe tenni, vagy ha szavazni nem kivánna,

azt nyomban visszaadni köteles. Kiről ellenkező bizonyittatik be, a' választmány hiteles jelentésére az őrszék által kimondandó itélettel azon egész tisztujitás alatt szavazásjogától megfosztandó.“ — 35dik §: „Ki a' tisztujitó megyében lakik, csupán ezon kerület, vagy járásbeliek közt szavazhat, mellyben lakhelye fekszik. Birtokjok helyzetéhez képest csak megyén kivüli lakosok szavazhatnak.“ — 36dik §: „Ha valaki ellen bebizonyodik, hogy bármi móddal kezébe jött több szavazatjegyet vetett valamellyik ládába; vagy azonegy hivatalra több helyen is szavazott, a' 34 §ban érdeklett szavazatvesztésen felül mint a' jó rendet megháboritó, minden bele vetett golyó, vagy más jegyért egy, és egy hónapi fogságbüntetésben az őrszék által, a' választmány köteles jelentésére azonnal maraszlassék el, 's nyomban le is tartóztassék.“ — 37dik §: „Szavazás alkalmávali csalfaság esetében a' szavazás azon helységbeliek által, mellyhez a' többszörösen szavazó tartozott, ismétlendő leszen.“ E' §sokat mindeu nyomosabb észrevétel nélkül a többség maradjon felkiáltással elfogadván, következett a' 38dik §, mellynek szavai ezek: „Mindegyik hivatalra lett szavazás elvégeztével, a' ládák a' választmány elött felnyittatván, a' választmány a'sikert a'gyülésre bejelentni. Kire legtöbb zavazat esett, az elnök megválasztottnak nyilatkoztatja,“ E' §ra észrevételtevén, mikép a' szavazás eredvénye kezelését illetőleg minden gyanu elháritásaul nagy megnyugtatására szolgálna az a' kedélyeknek, ha a' szavazási ládák, nem a' választmány, hanem a' megyei választó közönség egyeteme gyülése előtt bontatnának fel, a' választmányi szerkezet igy módosittatott: „a' ládák a' választó közgyülés előtt felnyittatván, kire legtöbb szavazat esett, azt az elnök megválasztottnak nyilatkoztatja. Ezután a' 39dik § olvastotott: „Tisztujitás érdemébeni értekezés végett bármikor 's bárkinél összegyülekezni az alkotványos szabadság alkotó része. Ellenben botrányos dorbézolás, megvesztegetés, vagy fenyegetés által bárki részére szavazatokat vásárolni, vásároltatniv. eladni egyáltalán tiltatik. Illy becstelen tett bebizonyodása esetére, mind a' megvesztegető, fenyegető v. segédei, mind a' vesztegetett, a' legközelebb 3 év betölteig minden közszavazási jogaiktól fosztassanak meg. Ismétlés esetében a' szavazattóli megfosztás személyeikre nézve egész életökre okvetlen terjesztessék ki Ezen kivül azilly megvesztegetést elkövető egy évig terjedhető fogsággal büntettessék; 's mind azon kihágásokra nézve, mellyek tette következtében elkövettetnek, valóságos bünöstársnak tekintetvén iránt oki felelet 's elégtételre vonassék. Illyesre más által ne talán lett megbizatás semmi mentségül senkinek nem szolgálhat. Az, ki magát megvesztegettetni engedte, a' kapott ajándékot a' megyeházi pénztárba kétszeresen befizetni köteleztetik; ezénkivül félévig terjedhető fogsággal is büntetendő. Ez esetekre vádló mindenki lehet; itélő biró az őrszék; ennek netaláni eloszolta után, a' tettes helyzetére való minden tekintet nélkül, a' tisztujitó megye törvényszéke.“ Ezen §sal a' szólók közül senki sem vala tökéletesen megelégedve és igy ennek módositását egy szivvel lélekkel kivánta mindenki; csakhogy különböző szempontból indulva ki. Igy például egy megye követe a' § első sorait, mellyekben mondatik: „Tisztujitás érdemében értekezés végett bármikor 's bárkinél összegyülekezni az alkotványos szabadság alkotó része“ végkép ki akarta hagyatni; mert ugymond, ily előleges értekezés ürügye alatt fognak történni az étetések itatások 's vesztegetések. Egy másik megyei követ pedig azt adá elő, hogy a' szőnyegen forgó szerkezet igen tágas kaput nyitván vádoskodásra, a' rosz akarat egy vagy más érdeke előmozditásaul a' legártatlanabb egyedeket is be fogja vádolni, ohajtaná tehát, hogy a' hamis vádlókra azon bün tetés szabassék, melly a' vád bebizonyodása esetében, azokat fogta volna érni, kik bevádoltattak. Mások azt mondák, hogy a' választmányi javaslat szerint, magára az ártatlanságra is bünbélyeget lehetne nyomni 's az egész tisztujitás papmarasztási alakot öltene magára. Egy dunántuli követ attól fél, hogy a megyei rendszer mostani állásához képest gyakorlatba sem vehetni a' választmányi javaslatot, vagy ha gyakorlatba vétetik is, következése az lesz, miszerint a' tisztujitás 1—2 hétig tartatván, az összes nemesség csak a' két főbb hivatalnok választásában veend részt, az alsóbb hivatalnokokat pedig csak a' helybeliek fogják választani, ugy hogy azután a' titkos szavazás vagy képviseleti rendszerre, vagy helyenkénti (falunkinti) szavazásra készíti meg az utat, melly utóbbit szóló az előbbinél, ha az még az egész népre ki nem terjesztethetik, sokkal tanácsosbnak vélné. Egyébiránt midőn szóló a' hamis vádlókat büntettetni akarja, a' § első sorait csak azért sem kivánja kihagyatni, mert attól fél, hogy azok nélkül a' nemzet alkotványos szabadságának virága a' közös dolgok iránti közös értekezhetés, Angliában is féltékenyen őrzött jog, épen ugy magyaráztatnék, mint azt már az előbb B — megye követe szavaiból lehetett volna következtetni. Egy más megye követe a' választmányi szerkezetből azokat, mik a' 39 §tól fogva a' IIIdik fejezetig javasoltatnak, mind kihagyatni kivánta, mint az illető hatóságok rendelkezése alá eső dolgokat. Az utána szólott követ pedig azt jegyzé meg, hogy a' megvesztegetés nemcsak étetés itatás hanem hivataligérés 's több e'féle által is megtörténhetik, annálfogva határozottabban ohajtaná kifejeztetni, mit kelljen érteni a vesztegetés szó alatt. Az előrebocsátottakra az illető választmányi jegyző némileg fölvilágositó észrevételeket tevén, egy tiszai követ emelt utána szót: Szükség — ugy mond hogy a' törvényhozás gondoljon ugyanazon borzasztó kicsapongásokra, mellyek korlátoztatása iránt tanácskozunk, azonban az alkotványos szabadság érdekében igen szomorú lenne, ha a' véres történetek fris emlékezete olly befolyást gyakorolna tanácskozásunkra, hogy a' midőn rendet akarunk, ugyanakkor a' választás szabadságát koczkáztatnók és olly törvényt alkotnánk, mellyet akár a' megyei elemtől idegen főispán akár az egy más ellen torzsalkodó pártok az ártatlanok elnyomására használhatnának. Én azt kivánom, hogy itt a' kihágások szorosan határoztassanak meg; továbbá, miután már a' crim. codex tárgyaltatásakor felállittatott azon elv, hogy a' bűnös kiállván büntetését, tovább ne büntettessék; és megállapittatott a' vesztegető, bünöstárs és felbojtó fogalma: a' választmányi javaslatból az örök büntetés hagyassék ki és a' megyei kihágásokra választmányilag javaslott büntetések a' crim. Codexben felállitott sarkelvekhez alkalmaztassanak. Különben a' választmányi javaslatnak mostani állásában elfogadásával olly dracoi törvényt alkotnánk, mellynek mása nincs Európában. Miután a' választmányi javaslat nem határozza meg a' bünöket, a' felbojtás eszméjét a' megvesztegetésével összezavarja és még is örökre büntet. Szóló egyébiránt nem is várja épen a' büntetések szigorúságától a' rendet, mert hiszen eddigelő is halált mondának törvényink a' gyilkos fejére, és még is ki nem tudja, hogy vannak megyék, mellyekben egy két ember azt hivén, hogy bennök rejlik a' haza boldogsága megállapitásának magva, megyei követség vagy tisztség után esengve alkalmat szolgáltatának arra, hogy több ártatlannak vére ontassék. Látni való innen, mikép a' legszigorubb törvényektőli félelem sem tartóztatja vissza a' felbőszitett emberi szenvedélyeket és e' részben csak a' becsületérzésnek nevelés általi kifejlése, a' főispáni hivatal betöltésének a' megye bizodalmából leendő kisugárzása, és a' képviseleti rendszernek e' hon minden lakosira kiterjesztése igérnek gyökeres orvoslást. Ezen előadás lényegére nézve a' következett szólók is mind egyet értettek, ésa' 39 §. egész a' IIIdik fejezetig ennek szellemében kivánták az illető kerül. választmány által ujra dolgoztatni; ugy hogy elnökileg is ez értelemben mondatott ki a' határozat. Azonban a' határozat kimondatása előtt a' tiszai követ egyes állitásinak részint támogatásaul, részint megczáfolásaul nevezetesb észrevételek tétettek. Egy követ sokat értetni akaró rövidséggel a' jelen tanácskozást illetőleg figyelmezteté a' t. KK. és RKet Dánia példájára. Dánia ugymond 1660. jó királya kedvéért lemondott polgári alkotványáról, és csak később vette észre, hogy nemzetnek alkotvány nélkül polgári élete nem lehet és csak száz és nyolczvan éves küzdelmeinek látszik némi eredvénye 's a't. Egy másik szónok azt mondá, hogy több mint emberi fölemelkedés kivántatnék valamelly megyétől, hogy a' választmány által ajánlott rendkivüli szigorú büntetést mintegy maga magán hajtsa végre, sőt a' választmány javaslata épen gyakorlatba vehetetlen; a' mennyiben, határozatlanságánál fogva bármelly szivesség adása és elfogadása megvesztegetés 's megvesztegettetésnek bérmáltathatván a' szerkezet szerint több ezret sőt lehetne eset, hogy magát az egész megyei nemességet is be kellene félévre zárni fogságba. Egy dunántuli követ az előtte szóltnak okoskodását a' megyei nemesség erkölcsi érzetére nézve igen pessimisticus szempontból mondá kiindultnak. Szóló a' választmány védelmére azt hozta föl, hogy az kiküldetési rendeltetésének megfelelt, és mi ugymond addig, mig a' főispáni jogok körülnyirbáltatásáról, 's több idegen 's mulékony elemnek a' megyei hatóság sánczai közé vételéről volt szó (nem tudom — mert a' jövendő méhében rejlik ennek megfejtése, javunkra ? vagy kárunkra) tökéletesen meg voltunk a' választmány szerkezetével elégedve, most azonban, midőn a' mi saját visszaélésink korlátoztatására kerül a' sor, a' szigorú büntetésektől ijedezünk, 's a' nevelésre, ezen universalis curára hivatkozunk, mihez akkor szoktunk folyamodni, midőn semmi sem akarunk; mi a' szigoru büntetéseket illeti, igen is meg lett volna azoknak eddig is eredvényök, ha szigorun végre is hajtattak volna. A' köv. szónok azt adá elő, hogy a' választmány a' vesztegetésen szavazatvásárlást értett, és azt keményen kivánta büntettetni. Szavazatokat vásárlani vagy is vesztegetni nem a' neveletlen nép, hanem a' nevelt urak szoktak, már ha 1000en lopnak, a' lopás azért szintolly keményen büntetendő, mintha egy ember lopott volna, igy gondolkozott a' választmány a' vesztegetésről is. Hogy a' választmány a' javaslott büntetéseket a' criminalis Codex elveihez nem alkalmazá, oka, mert még akkor a' criminalis Codex országgyülésileg nem volt tárgyalva és megállapitva. Egyébiránt szóló a' megyei kicsapongásokat, még azon esetre is korlátoztatni kivánná, ha a' criminalis Codex törvénybe nem mehetne. A' köv. követ a' tisztválasztási kicsapongások halálát a' képviseleti rendszer behozatásától és a' hivatalkórságból nevelés utján leendő kigyógyulástól várja, addig is azonban czélszerü intézkedések által kivánja az embervért kiméltetni és midőn az alkotványos szabadság lényegét a' köz dolgokbani szabad értekezhetést a' választmányi javaslat három első soraiban meg akarja óni, ugyanakkor a' muzsika és zászlók melletti dinom-dánomokat, mellyek utóbb borzasztó vérengzéssé szoktak válni, annál is inkább ohajtja megzabolázlatni, mert ez úton az oligarchák szokták a' vagyontalanabbak activitását nullificálni. Összejöhetünk mi (mond szóló neki lelkesülve) a' nélkül, hogy a' boros csapokat megeresztenők, hozzuk divatba a' politikai böjtöket, és a' csapok megeresztése által ne adjunk alkalmat embervér-eresztésre. Egyébiránt szóló azon előadáshoz ragaszkodott, mellyről fentebb mondám, hogy szinte közakarattal határozatba ment. Ezután egy felső vidéki követ emelt szót, 's megmondván, hogy habár megyéjében eddigelő képes volt is az intelligentia minden botrányos kihágásnak elejét venni, de miután Zban az értelmiség erőködése daczára is olly borzasztó kicsapongások követtettek el, nincs reménye szólónak, hogy orsz. intézkedés nélkül jövendőre egyedül az intelligentia szilárdsága felelhessen meg már nemcsak a' választásoknál, hanem a' léleknyugalmat igénylő tamácskozásoknál is, a' garázdálkodó tömegnek. — Egyedül képviseleti rendszer segithetne itt a' dolgon, de ki volt é e' végre küldve a' választmány ? mert ha i g e n és a' többségnek reménye van a' képviseleti rendszert behozni, akkor kivánom, hogy ezen egész választmányi javaslat ujra dolgoztassék. De azt nem hiszem, mikint az előbb szólott tiszai követ által czéloztatott, hogy a' megye által választandó főispán a' mostani megyei rendszer mellett, a' bajoknak elejét tudná venni, hisz választott elnök az alispán, 's még is nem voltunk é már elégszer szomorú tanúji, mikép a' legszeretettebb alispán elnöklete sem vala képes az indulattól elragadott tömeg kitörésit meggátolni. — Nincs a' mi népünknek arra hajlama, hogy a' kit egyszer bizodalmával elnöki székbe emelt, annak szavára egyszersmind szenvedélyét megtagadva, fejet is tudjon hajtani. Soká érünk még mi oda, hogy mint Angliában egy fejér pálczának felmutatása a' legnagyobb zavarban is csendet idézzen elő, m i a' megyei elemet szaporitottuk, de még eddig a' rend biztositékáról nem gondoskodtunk. Erre nézve ne feledjük, hogy ha jó rendet akarunk eszközölni, annak fentartását minél kevesebb egyedekre bizzuk. Szóló is kivánja a' választmányi javaslatot ujra dolgoztatni, mert az nem eléggé határozott, miután többek közt abban sem a' dorbézolás, sem a' vesztegetés nincs világosan értelmezve. Mert hisz ugy mond szóló, a' vesztegetés nemcsak pénzzel történik, egy női kacsintás (hunyoritás) hatalmasabban izgatja fel gyakran a' szenvedélyeket, mint bor és pénz; hogy ez nem hallatlan eset, mutatja egy nem olly igen régi példa bizonyos megyében, hol az alispánné corteskedett 'sa't. Még egy tiszai követ a' vesztegetésre vonatkozólag mondá, hogy e' részben mindenkinek, még nekünk is ugy mond, megvan gyenge oldalunk, és csak el kell azt találni, a' vesztegetésnek azonnal martalékául esünk. Hogy a' vesztegetni akarók mindig gyengébb oldaláról szokták megkerülni az embert, erre egy példát hozott fel. Azon időkben ugy mond, midőn az angol azt szerette volna, hogy a' Napoleon uralkodása alatt hatalmaskodó franczíáknak az egész világ ellensége legyen, egy európai udvart ugy tudta maga részire hoditani a'

francziák ellen, hogy magának a' királynak, ki a' szép hölgyeknek imádója valt, szép asszonyt küldött, az első ministernek, ki a' szép lovakban gyönyörködött, a' legnemesb fajú lovakkal kedveskedett, a' 2dik ministernek pedig, kinek minden kedve a' régi pénzekben telt, régi pénzeket ajándékozott, 's illy egyszerü úton az egész udvar meg lön nyerve az angoloknak. Legveszélyesb vesztegetésmódnak nevezé szóló a' tisztválasztások alkalmával a' vallásra hivatkozást, a' midőn sem kérd, sem hall többé senki, hanem csak arra néz, a' merre kakast vagy keresztet lát! — a' mikor aztán többnyire mindennek azzal lesz vége, ubi omnes pecant, punitur nemo. Mondatott még egy és más, jelesül a' választmányi jegyzőnek azon kijelentésére, hogy némelly dolgokat p. o. a' világosságot definiálni nem lehet, válaszoltatott, miszerint, a' mit definiálni nem lehet, azt büntetni sem szabad, különben könnyen despoticus önkényre fajul a' status. Igaz ugyan, hogy vannak dolgok, miket definiálni nem lehet p. o. világosságot, emberi elmét 'sa't. de ezekre nem is szükség büntetést szabni. Megkülönböztette továbbá szóló azon megyei kicsapongásokat, mellyeket, mikint fentebb mondá, egy két ember hivatalszomja idéz elő, azoktól mellyek politikai elvkérdések vitájában követtetnek el. Zban ugy mond politikai elvekért küzdöttenek, 's mi volt oka a' borzasztó mészárlásoknak? tán a' szegény nemesek elvekért verették magokat agyon? ki hinné ezt? titkos kezek dolgoztak itt, még pedig ugy dolgoztak, hogy aláválóságukat be ne lehessen bizonyitani. Ezen uri vesztegetők ki tudják kerülni a' törvény súlyát, midőn a' szegények azért, hogy meghagyák magokat vesztegettetni, nem egyszer életökkel adóznak. Ujra kell tehát dolgozni a' 39ik és következő §okat, egész a' IIIdik fejezetig, ha azt akarjuk, hogy ezen intézkedésink a' hatalmasok által ki ne játszassanak. Végül elnökség a' 39 's az azt követő §oknak a' tanácskozás alatt kifejtett szellemében leendő átdolgoztatását a' többség akaratául mondván ki egyszersmind jelenté, hogy erre, mint szinte a' kereskedési és bányászati k. választmányok munkálkodására idő kivántatván, a' bevett szokás szerint f. e. január 3ig kerületi tanácskozási szünet leend. —

Pelsőcz, dec. 11dikén. Kocsik és szekerek szokatlan sürün tolongtak a' szük székvárosba, két sz.-biró 's közügyész választatása volt a' megyei negyedes gyülések egyik tárgyaul kitűzve 's tán ezen érdek vonά be a' ns választókat? De láttunk más részrül férfiakat, kik ritkább vendégei gyüléstermeinknek 's a' karhatalmas választó csoportra keveset ügyelve szokatlan számmal gyülekeznek. És a' nyári gyülések lemondása 's igérete viszhangzott búsan füleinkbe. Megyénknek komor időkben feltünt 's egén jótékonyan ragyogott napja Dráskóczy Sámuel ur, a' hét és fél évig volt jeles első alispán, végbucsujának szomorú ünnepe lesz megüllendő. Alkotványunkba hatni minden nemesnek jogos osztályrésze, gyakran még is egyesek azok, kik szellemök képességében az egészért működni megbizatnak 's kikben az egésznek véleménye, akaratja és munkássága képviselve van. Illyen vala Gömör megyénkben első alispán Dráskóczy Sámuel ur, ki első ifjuságától fogva idejét 's erejét a' közügyeknek szentelve, évek során által ritka ügyességgel tudott minden értelmet, szellemi és anyagi tehetségeket személye körül a' közügyek előmenetelére öszpontositani. Nem volt jótékony egyesület, mellybe nem folyt előkelőleg, vagy megyei ügymenetelt jobbitó választmány, mellyet nem ő alkotott 's elősegitett volna. Háza mintegy megyei capitolium volt, hol kis és nagy tárgy, személyes és közügy, arányos érdekben részesült, hol hiven 's erőteljesen kezeltettek az alispáni ügyek ezer nemeinek ágai; semmi sem maradt elhanyagolva, meg is ha néha ellenérdekek visszavonássá készültek képződni, semmi sem maradt próbálatlan a' közegyességet fentartani 's házi és köz ünnepek is alakultak, mellyek a' kérgesedő kebleket felolvaszszák. És mi csoda, ha illyen férfiú nélkülözhetlennek látszik az elválás első napjaiban, mi csoda, ha minden tárgy, melly a' közgyülésen előkerült, szomoru gondolatokat keleszte bennünk: vajjon ezek kezelése jövendőben hasonló hűség 's ügyességgel menend é véghez? 's a' megszokott elnök elválása nem okozand é ezeralakú pártoskodást 's az értelmiség eddigi egyetértésének szakadását? A' gyülés egyéb tárgyait bővebben hirdetendik lapok és személyek, kik ez alispáni lemondásban is csupán gyülési tárgyat tekintendnek, én a' gyülések legtöbb 's legfontosb tárgyainak jó vagy rosz menetét nagyobbára az elnök alispánok személyességében találtam, 's igy jelen évnegyedes gyülés ez eseményén tul hasonló érdekkel közlendőt hasztalan kutatok. Első napon törvényszéki itéletek, legfelsőbb parancsok 's intézvényeken kellőleg áthatolva, a' következőn közel 600 nemes jelenlétében a' kitüzött tisztviselők választattak meg, sem rendetlenség sem garázdaság nem jellemzé a' tömeg külön nézetét, 's e' választó-gyülés bélyege illedelem és méltóság vala, kivált midőn oszláskor az elnök első alispán érzékeny bucsuját mondá a' sokaságnak, szánó komolyság ült százak keblein. A' bucsuzó elnök még a' hét végeig működni igérkezett, azontul székét törvényes elnök másodalispán Szentmiklósy Antalnak általadandó. Szerdán és csütörtökön az országgy. tárgyak 's megyei levelezések végeztettek, követeinknek a' megye szelleme 's utasitása nyomán történt minden eljárása helyeseltetve, hazafiúi ihlet 's magasztos öszinteséggel párult követjelentésök a' tárgyak komolyságához mért kedvességgel fogadtatott 's alaputasitásink szelleméhez következetesek maradtunk. Ez nap este a' megyei harangszó az első alispáni bucsuzó torra kondult meg hivójelül, 's bár a' lakomában fény, 's a' társalkodásban megszokott baráti körök nem hiányzottak, minden hang és felköszöntés, bármilly szónoklat 's elmeél ihlette azt, valamint a' karzati zene is, egy bucsueste szomorédes jelleméből nem olvadhatott föl. A' néhai ellenpártok felmaradt egyedei tisztelni tanulák azt, ki az irigyelt hatalmat önkint tevé le, hogy a' megye időközleg önálásra szoktatva jövendőjét nagyobb gonddal biztositsa, ki ujabb tisztválasztást nem várva be, időt hagyott keresni férfiút, ki kormányhelyét a' köz javára méltólag betölthesse. Gyülés 5dik napján vevé a' lemondó első alispán még a' számosan jelenvolt Rktől végbucsuját, 's a' megmaradandó elnök 's egyedüli alispán, a' közszeretetü másod alispán Szentmiklósy Antal urnak adván által székét és hivatalos pecsétjét, táblabirói helyét foglalta el. Szentmiklósy Antal urban tulgyöngéd szerénység, a' legszigorubb becsületesség 's érzékeny kedélyü kebeltisztaság honolnak, ő mint székfoglaló rögtönzésében könnyezve mondá, hogy a' követválasztási zavarok közt tapasztalt bántalmat személye iránti ellenkedésnek nézve, lemondásával kivánt a' közügynek használni, ugy jelenben elnökké marasztatásával is, csak a' magányos és közkörökben tapasztalt ohajtásnak akar áldozni. Es kivánjuk: e' tiszta de tulgyöngéd kedély a' megyei életben elmaradhatlan alapos, 's emberi gyöngeségek mellett gyakran feltünő alaptalan ellenkedések irányában ne érezze magát soha sebhedtnek, nincs és nem fog létezni párt, melly illy tiszta jellemet megbántani czélozna, 's kivánjuk: hogy kormányzói állásban erő 's szigoruság párosuljon a' gyöngéd kedélyhez, melly edzettségében felvirágoztathatja a' közügy jóllétét. Jelenleg párt-töredékek 's egyedek és minden szinezetü vélemény férfiai ritka egyességben simulnak az egyedüli elnökhöz, könnyitni nehéz tisztes gondjait, mit ügyes erővel betöltve, a' lebucsuzott nap holnap felderül. E' hó 15kén délután megyegyülési tisztes férfiakkal telt husz kocsi elrobogó zaja ébreszté figyelemre a' közel utvonalon fekvő helységek lakosit. Dráskóczy Sámuel volt első alispán és tbirót kiséré a' köztisztelet magányos harkácsi laka 's kedvelt családja körébe, ezrek egyhangu kivánatival, hogy ezen erőteljes 's munkában edzett és megpróbált egyediséget, a' házi istenek rövid időn a' köz boldogitás terének adják át, 's jeles két fia atyja nyomdokit továbbig kisérhesse. — Nyárádi E.*)

Hevesmegyei közgyülés dec. 11—19. Ezévi utólsó közgyülésünk egyike volt a' legnépesb 's legdicsőbbeknek, mellyek Hevesben évek óta anyagi erő nélkül tartattak. Országgyülési követinknek igen érdekes tudósitásaik felolvastatásával nyittaték meg ez, mellyekből a' magyar nyelv ügye szemelteték ki legelsőbben, melly egyedüli tárgya is volt az első napi gyülésnek. Magyarul köteleztessenek é tanácskozni magyar orsz.-gyü ésen a' horvát követek, vagy továbbis latinul szólhassanak; azaz: elfogadtassék-é a' kir. leirat, vagy nem? volt a' kitüzött kérdés. Alig kell emlitnem, milly hévvel vitaták e' tárgyat a' hevesiek. De hisz nem is lehet hanyagul venni nemzetiségünk ügyét, melly úgyszólván alkotványunk söt lételünk egyedüli támasza. Még is két véleményre oszoltak a' vitázók. Egyik törvényességet követelvén, a' leiratot elfogadni 's a' horvátoknak ujabb törvény alkotásaig a' latin nyelven szólhatást megengedni kivánta; a' másik fél a' gyakorlatot vevén tekintetbe a' jun. 20ki határzatnak gyakorlat által szentesitett törvényességét ismérte el, 's azt továbbá is fentartatni sürgette. E' vélemény pártolóji közül több felszólitá az ellenvéleményü szónokokat, kik mindig törvényességet emlegettek, idézzék a' törv. melly orsz.gyülésen a' latin nyelv használatát megengedi; ezt azonban tenni képesek nem valának, mig a' jun. 20ki határozat mellett gyakorlat, az eddigi minden törvényen kivül történt tanácskozási nyelvváltozások, 's a' józan ész kivánata harczoltak. Végzésül a' többség kivánata, a' jun. 20ki határozat fentartása mondaték ki. Alig volt tagja e' gyülésnek, melly nem nyilatkozott, és öröm volt látni e' buzgalmat, mellyet nemzetiség ügye támasztott; mi azonban ez örömet felmagasztalá: első alispánunk, ki véleményével inkább a' nem csekély ellenpárthoz hajolni látszott a' többség akaratának, teljes készséggel tett nyilványitása. Csak illy elnök érdemli meg a' közbizodalmat! Második közérdekü tárgy az évenkint tartandó országgyülés iránti inditvány vala, mellyet megyénk Rdei elfogadtak és követeiknek utasitásul adának. Az élelmezés tárgyában azon vélemény, hogy ő felségével egyezkedés utján az adó csak készpénzben adassék, fogadtatott el. Börtönrendszer dolgában Heves a' magányt pártolja, de sem minta- sem kerületi börtönöket nem akar. Az esküttszéket szinte pártolja, de olly hozzátéttel, hogy birák csak törvénytudó nemesek (!) közül választathassanak. Általán országgyülési tárgyakban a' többség majd mindenben az orsz. Rdek véleményéhez csatlakozik, 's örömmel irhatom, hogy a' korábbi tudósitásokban emlitett hanyagsággal ellenkezőleg Heves Rdei e' gyülés alatt feltünően kitartó részvétet tanusitottak. — Egerből irván nem mulaszthatom el, hogy néhány szót e' városról is ne tegyek. Emlékeznek még e' lapok t. olvasóji azon tudósitásokra, mellyek mult év elején az egri tisztujitásról közöltettek, 's ennek következtében nem lehet némi fogalommal nem birniok Eger jelen állapotjáról, ha értésökre adom, hogy városunkban ismét beszélnek egy a' jövő év első napjaiban szokás szerint tartandó tisztujitásról. Képzelhetni melly kedélybe hozhatja illy körülmény egy olly város lakosit, hol mindenki bir választási joggal, főleg ha még az illy városban egy nagy sereg (a' Nagy Ignácz által olly jelesen osztályozott) iskoláit jól-roszul végzett arszlánfaj, naplopó és számos dolgot-únt és hivatalra vágyó kézmüves találkoznék; ezen felül ha illy városiaknak boruk elég volna, a' pénzhiány pedig általán érezhető levén, mindennek, kinek elegendő keresménye nincs, vagy henyélve élni (ha tovább nem lehet, csak egy évig is) ohajt, hivatalért esdegnie kellene, és hivatalra út a legutólsó varga előtt is nyilnék! valóban illy város lakosi egykedvüleg nem igen nézhetnének egy tisztujitás elibe, 's bizonnyal az ármányok és mindennemü rágalmak sem fognának szögre akasztatni, söt könnyen megtörténhetnék, hogy némelly tisztviselő vagy tisztségre vágyó annyira is lealázná magát, hogy korhelykedjék a' korhelyekkel, és kártyázzon a' kártyásokkal, söt védje is ezeket, csakhogy voksot nyerjen, mert hiszen ki nem tudja, hogy tisztujitásoknál a' korhelyek és naplopók zsarnoksági alatt élünk, és milly fontos szerep az övék néha még országos ügyeinkben is! Illy dolgok történhetnének igen könnyen egy a' leirt helyzetü városban; azonban — és itt kérem magamat félre nem érteni — igen hibázna, ki e' vázlatot Egerre alkalmazná, mert olly állapotba jutna, mellytől Isten őrizze a jobblelküeket; — mi egriek még ennyire nem vagyunk, bár az évenkinti tisztujitás itt is nem egy becsületes családot foszt meg néha kenyerétől, ingert ad mindennemü fondorkodásra 's naponkint inkább enyészti a' tisztviselők iránti tiszteletet; mert hiszen hogy is tisztelné a' tudatlan azt, kinek valódi érdemét nem ismeri, kezében kenyere, 's évenkint talál egy napot, mellyen boszúból rajta legalább szóval minden képzelhető gyalázatot elkövethet. Valóban e' részben Eger népe — kivéve természetesen a' kiveendőket — annyira elerkölcstelenült, hogy arról csak borzadással gondolhatni s minden közhivatalviselőben egy egy áldozatot kell tekinteni, ki leghosszabb fáradozásinak jutalmául csak gúnyt 's megvetést reméllhet a' pártoktul. A' szabad választásnak igen szép (theoriai) elve az, hogy a jó tisztviselő ismét megválasztathatik (fájdalom! hogy csak választathatik); de nem kell feledni a' fondorkodásokat, egyesek boszúját, szeszélyét és baráti vonzalmukat; — hát még midőn a' tisztviselőnek legfőbb hibája az, hogy igen is igazságos? Azonban hagyjuk ezt és várjuk- el a' tisztujitást, lássuk, hogy menend véghez. Különben is egész halmaza fekszik előt-

*) Volt első alispán ur bucsuzó szellemdus szónoklatu beszédét rövid időn teljesen közlendem, 's a' t. szerkesztőség becses lapjában nyilványositását annál inkább 's tisztelettel kérem, mert jeles 's közszolgálatban érdemgazdag férfiainknak alig adhatunk egyéb elismerést, mintha köznyilványitás által hasonló tettekre másokat is ébreszthetünk. Ny. Elvárjuk. Szerk.

tem a' közlendőknek: városunk haladási ügye, napi események, 's több eféle; a' hirlapokban többször említett 's olly igen szép czélokat kitüzött egri polgárok egyesülete is egy igen fontos crisisen készül átesni. Mind ezekről közelebb évi tudósitásom körülményesben szóland. De egyet ezuttal még is megemlitek. Jelenben ha szinházunk nem, szinészetünk még is van; Abdai társasága mulattatja ezzel városunk közönségét, 's minden pénzetlenségünk daczára szép haszonnal, kivált a' leirt m. gyülés ideje alatt. Én, mint ki bizonyos fontos oknál fogva szini előadásokra nem járok, a' társaság müködéséről mit sem mondhatok; mások azonban ugy beszélik, hogy a pesti szinházban is már dicsérettel föllépett Somogyi az egyedül, ki a' társaság érdekét és diszét fentartja. —

Borsodi közgyülés folyt. A' megyei segélyosztó választmány tudósitása, mint emlitém nagy harczot és háborút hozott nothdachos megyeházunk még most is rongyos stukaturájú teremébe; különösen azon ága, hogy a' miskolczi városi tanács a' hozzáérkezett segélypénzekből némelly középületeit fedél alá venni „nem iszonyodott.“ D. a' választmány példájára hadd keritsünk mi is kissé széles feneket a' dolognak. Miskolcz jogi állása nagyon különös. A' fekvő birtok t. i. nagyobb részben ‚quantualis', vagy is zálogos nemesi jószág, 's ezt a' nemesség birja majd kizárólag; a másik rész ‚censualis' melly a' kamrának taksát fizet. De ez sem urbéri, vagy jobbágytelek, hanem allodialis volt valaha; 's igy a' nemes ettől sem fizet. Nem is gondolható e' szerint, milly kevés itt az adó ingatlan alapja; de az ingó is hogyan áll? Kézmü és kereskedés pang; a borkereskedés teljesen elsülyedvén az igen nagy szőlőmives osztály szegény mint a' templom egere. 'S ezen csekély adóalap viseli a' hadi adót, az annál jóval többre felcsigázott házi adót; 's ezeknek saváúl aránytalanságig a' katonatartást és deperditákat, paprikájaul pedig a' t. nemes vármegye élelmezési biztosainak gyakori bukdácsolását; kik közül egy nem régen *csak* 17 évről számolván egyszerre, az ezrekre menő kár most is térittetlen. 'S még mind ez mehetne; de itt jön a' város háziköltsége vagy auctája, melly a' hadi és házi adót *együttvéve* felülmulja. Mert ezt is a' 32 ezer lélekből. rovás alá eső mintegy 1700 főnyi adózó viseli. A' birtokos nemesség, az exemtusok még nagyobb serege részt vesz ugyan a' város (helyesebben adózó község) tisztujitásában, közigazgatás 's épületek jótéteményeiben tulnyomólag is; de ha az ország 's a' megye terheit nem viseli, illő hogy a' városét is más viselje. De ha ez illő, az meg természetes, hogy a' restantia a' megyei adóban 10ezer, a' kamrai censusban 4ezer p.f.nál több. De természetes az is, hogy az igy elviselhetlen teher miatt, tüz *előtti* utólsó összeiráskor is mintegy 100 fővel (6 pcent.) fogyott az adózók száma; mind a' mellett hogy Izrael népe mind a' természet mind a bevándorlás utján rémitőleg szaporodik; épen a' megmagyarosulandó 's iparüző településeket pusztitván ki. De természetes az is, hogy a' birtok száz meg száz úton, a' gazdagabb 's tőle nem fizető nemesség kezeibe átszivárogván, az adó alapja igy is naponkint kevesbül, holott a' nagy város közköltségei a' haladó korral nőnek. Ez a' normalis állapot! de mennyivel súlyosabb a' mostani! a' vagyonos rész a'tüzveszélylyel a'szőlőmives hallatlan rosz szüretével égett meg; 's igy a' szokott költségek is pótolhatlanok. Pedig nemcsak ezek kellenek, mert a' város közháza, kaszárnyája's majorsága tömérdek szerrel elhamvadt, mintegy 25 ezer f.ra rúgván a' kár, a' megmaradt avult falakat kelle legelőször fedél alá venni; nehogy a' mit a' tüz meghagyott, az esőzések miatt mint sokkal esett, romba düljön, 's igy a' kár többszörössé 's helyrehozhatlanná váljék. De ezen perse neked kelle a' fejed törni, 's nem másnak, városi tanács! Hanem quis, quid, ubi, quibus auxiliis 'sa't.? Az erszény üres, a' m. kamra a' kölcsönt megtagadta, másutt nincs hitel, holmi nemesség- buzditgatás régi keserves nóta, de a' miből sem nem csorog, sem nem cseppen. Az eset rendkivüli, a' szükség halaszthatlan; mit volt tennie a' tanácsnak mint a' tőle gyüjtött segélypénzhez mintegy 2300 p.f.hoz nyúlni; 's incassálva a' mit lehetett, nagy részt hitelben vásárolva, csak annak pótlásával húzni ki a' sárból a' szegény közönséget. Ez a' dolog állása. 'S miután igy nyájas olvasó! a' dolog velejét megismérvén a' méltányosság szemüvegén, melly a' tárgyakat ‚epésen' nem sárgitja, 's a' személyeket nem kisebbiti, mint sok uré itt, ám lásd meg azt is, mikint forra torkára a' tanácsnak ezen gondoskodási viszketege; ex actis! 's egész krónikai rendben! A' tanács tüz után jókor kapaszkodik; már jul. 26n mintegy 700levélben kiván föl egyeseket 's testületeket, de kivált a' városokat segélyadásra, — világos szóval ‚adózói javára', igérvén annak ‚a' képviselete alatt álló közönség javára leendő fordittatásáról' számadását. Majd julius 30kán a' megye is mozog, kisgyüléséből kiküldi állandó választmányát, másodalispán Nagy Gedeon elnöksége alatt, több tisztelt de magokat többnyire absentált tagból; többek közt, hogy adjon tervet ‚az ingyen segedelmezés kútfejeit miként lehetne megbőviteni', 's azt vegye teljesedésbe is. 'S ez is megtette maga felszólitásit. Az augustusi közgyülés ezen választmányt a' segedelem-kiosztásra is megbizta, majd a' vál. a' többi kezelési szabály közt a' megyei határozat nyomán ‚a' különböző kezelésekből eredhető zavar eltávoztatása végett' rendeli, hogy az alispánok, 's a' városi biró a' hozzájok küldendő segélyekről naplót vivén, azt a' vál.sztnak időnként mutassák be, a' pénzt pedig a'megyei házi pénztárnoknak adják át. Oct. 21ki ülésben az elnök alispán 's a' v.biró is bemutatják naplóikat. 'S ezeknek ‚ekkor' meghagyatik, hogy az eredeti leveleket adják be egy alválasztmánynak, melly hirlapi közlés végett azokból az adakozások lajstromát dolgozza ki. Oct. 25n 's igy ‚négy' nap mulva tartott ülésben jelenti az elnök, hogy a' végrehajtásra ügyelni, ‚elnöki kötelessége', a' városi biró pedig és tanács a' leveleket az alválaszt.nak, a' pénzeket pedig a' megyei pénztárnoknak be nem adá! tehát ‚szükség volna sükeresen rendelkezni'. Boldog Isten! — a' pénzt be nem adá, mit köztudomásra beépitett; 's a' leveleket sem adá be a' két ülés közt közbeesett egész 3 nap alatt! rettentő dolog! példátlan hanyagság mathusalemi aggságú scontroink mellett; annál inkább mert e' szüreti időben egy héten egyszer van tanácsülés, a'hirlapi számadás pedig csak néhány hónap mulva jövend majd ki. Ne csodáld tehát k. olvasó! hogy a' vál. ezt ‚méltó nehezteléssel veszi, 's legtisztább czéljai elérésében épen Miskolcz v. bir. 's t. által gátoltatik', ‚a' pénzek kezelésiben főleg divatozni kelletó szoros pontossággal, kellő nyilványossággal, ovatossággal megnem tudja egyeztetni', ‚helytelennek találtatván', ‚szigorú felelet terhe alatt meghagyatik' a' v. tanácsnak hogy mind a' pénzt, mind a' leveleket, mind ‚ezeknek mi oknál fogva már eddig is be nem lett adásáról' nyilatkozatát, a' ‚jelen határozat kezéhez adatásától számitandó 3 nap alatt' a' centralis szolgabiró utján adja be. Erre a' v. tanács beadá nyilatkozatát, mit ha a' választmány élre állithatott — mint meglátandjuk — mi a'végin kezdjük utálni. Ott ez van: ‚végül a' legőszintébb bizodalom hangján' kéri a' választmányt alulirt rendezett tanács', hogy hozzá, mint a maga körében független hatóság iránt, privilegiumaiban és törvényekben gyökerezett jogai iránt méltánylattal viseltetni méltóztassék, mert csak az ebből származó kölcsönös bizodalom utján lehet szegény szerencsétlen városunk sebeit sikerrel gyógyitgatni.' Miért vetemült a' tanács ezen kis figyelmeztetésre, megsúgom nyájas olvasó! a' követ. számban.

Szepes megye nov. 20kán kezdé évnegyedi rendes közgyülését, mellyben köv. érdekesb tárgyak fordultak elő: 1) Az elhunyt két főbiró Ujfalusy Xaver és váradi Szakmáry Sándor helyébe főispán ő mélt. Korponay Mihályt és Glós Károlyt főt.birákká nevezte ki. Illyen főtáblabiró nálunk régi szabály szerint csak 16 van, 's ezek között két pap, és kettő a' láncsások székiből. 2) A' miskolczi kárvallottak számára a' jelenlevők között aláirási iv keringett. 3) Vagendriszel bányaváros 's annak földesurasága közt keletkezett örök kiváltási szerződést, a' nm. m. k. helytartó-tanács olly hozzáadással küldé vissza, hogy az, mivel abban olly tárgyak is foglaltatnak, mellyek törvény szerint örök szerződés tárgyai nem lehetnek (p. o. a' kir. haszonvételek) legfelsőbb helyen nem erősittetett meg. 4) A' Lőcséről Görgőre vezető uj utvonal iránt készült tervek a' nm. m. k. helytartótanács által nem helyeseltetnek, hanem az parancsoltatik, hogy a' mostani ut javittassék ki. 5) Olvastattak az országgyülési követek több rendbeli tudósitásai, az utólsó nov. 15kéről. Ezek folytában a' követek, kiknek eljárása általányosan helyeseltetett, oda utasittattak, hogy a' dictatura eltörlését 's a' kőnyomatás behozatalát továbbra is szorgalmazzák. A' törvényhatóságok inditványai jegyzéke a' kebelbeli választmányhoz utasittatott. A' horvátok latinul szólhatásáról k. kir. leiratot e' megye elfogadja, de a' követek igyekezzenek törvényt hozatni, hogy a' horvátok a' Magyarország gyülésén magyarul szólni tartozzanak. 6) A' marhahus ára 10v.krajczárra emeltetett, de csak december 20kától kezdve és csak hízlalt marháktól. 7) Felvétetett az országgyülési utasitást készitő választmány véleménye, mellyre nézve a' kisebb érdekűek mellőzve — köv. nevezetesebb határozatok keletkeztek. a) A' megyei tisztujitásokon és gyüléseken történhető kihágásokra nézve: tisztujitás csak minden 6dik esztendőben tartassék. Nemtelenek megyei hivatalt ne viselhessenek; de az ugynevezett capacitások (diplomaticus honoratiorok) kiknek már az anyautasitásban tanácskozó, de nem eldöntő (vota consultativa non decisiva) szavazat adatott, sőt némelly mások is p. o. a' nagyobb gyártulajdonosak és első osztályu kereskedők, a' tisztujitásokon is birjanak választó szavazattal. 8) Az országgyülési napidijak födözésire, mellyeket eddig a' házi pénztár előlegezett, addig mig azokról törvény fog hozatni, kölcsön fog felvétetni. 9) Felvétetett a' házi adó előleges felszámitása, melly alkalommal hosszabb vitatkozás után a' supererogatumok rovata, (melly tavaly kitöröltetett, a' Supererogatumok a' beszedendő hátramaradásokból pótoltatni rendeltetvén) a' felszámitásba ismét felvétetett. Ennek következése az volt: hogy a' házi adó, melly tavaly 37 ezerre csökkentetett, most ismét 40 ezernél többre megyen. 10) A' mezei rendőrségi uj szolgabirák behozatalánál fogva szükségessé vált járások és kerületek uj felosztása következtében, a' porták uj felosztása is szükségessé lett a' járások közt, ez tehát egy e' végre kiküldött választmányra bizatott. 11) Folytattatott az országgyülési utasitást készitő választmány jelentése, mellynek fonalán köv. nevezetesb határzatok keletkeztek: b) A' szabad kir. városok elrendeztetésére nézve: Az országgyülésnek bekövetkezendő elrendezéseig ideiglen (modo provisorio usque Coordinationem Comitiorum) minden város különbség nélkül egy, minden vármegye pedig 3 szavazattal birjon. A' városok és szomszéd uradalmak közt támadó határvillongási perek az 1836: 14 és 1840: 13d. t.czikkekben a' világos örökösödési esetekre rendelt választott biróság által itéltessenek el. A' városokban lakó nemesek, bár nemesi birtokot sehol sem birnak is, a' városi tanács törvényhatósága alatt semminemü tekintetben ne álljanak, és személyes adó alá ne vetthessenek. A' kir. haszonvételekre nézve az, vajjon a' város azokat a' közös pénztár javára megtartani, v. pedig egyes polgároknak átengedni kivánja, magának a' városi községnek szabad akaratjára bizassék. A' polgári jog megnyerhetésére kivántató census a' városok különböző nagyságához képest 500, 1000 és 1500 frtban határoztassék meg, de a' nemesek a' nélkül is polgárokká lehessenek. A' zsidók polgárokká ne lehessenek: de a' türedelmi taksa töröltessék el és a' városban birtokos összes zsidóság egy képviselő által a' közterhek felosztásában jelen lehessen. A' város közfalain belül fekvő kuriákat a' város megszerezhesse ugyan: de azok azután is kuriák maradjanak. A' város határin kivül a' város fekvő birtokot ne szerezhessen: hanem a' lex amortisationis tartassék fen. Polgári jogtól a' büntető biróság kimondott itélete következtében a' bünös fosztathassék meg. Kisebb városokban a' törvénykezési tárgyak a' politikaiaktól elkülönitve tárgyaltassanak ugyan, de a' birák egyszersmind tanácsbeliek is lehessenek. A' házi pénztár kezelése az országgyüléstől ne függjön: de a' helytartótanács felügyelése alatt álljon, melly a' számadásokat is megvizsgálandja. Polgári őrsereg felállittatása, mint béke idején szükségtelen, a' városok akaratjától függjön, kivevén mindazáltal azon időket, midőn a' haza bátorsága azt megkivánná. c) A' csongrádi inditvány az országgyülés minden esztendőbeni tartására nézve, e' megye által nem pártoltatik. d) A' papi jószágokra nézve e' megye az anyautasitáshoz ragaszkodik, hogy t. i. azoktól a' papság nem fosztathatik meg; de a' papi tizedet a' községek a' megyei hatóság által tiz eszt. átmérő szerint, és a' költségek leszámitásával meghatározandó áron válthassák meg, ha t.i. azt sz. György napján előre leteszik. 12) A' szepesi 16 város belszerkezetét tárgyazó alválasztmányi javaslat kevés módositással helybenhagyatott és a' követek kérelméhöz képest nekik meg fog küldetni. 13) Zólyommegye levele, az országgyülés minden tagjai által leteendő eskü iránt, mint az országgyülés rendezésire tartozó, oda halasztatik. 14) Az országos biztosi számtétel szerint a' megye hátramaradása 1375 frttal csökkent. 15) Torontálmegye felszólitása a' zágrábi püspök udvarbirói hatóságának megszüntetése iránt, pártoltatni fog. 16) Buccari beczikkeztetési kérelme az országgyülési utasitáskészitő választmányhoz küldetett. 17) Ugyanahoz utasittatik a' hajduvárosok azon levele is, mellyben önelrendeztetésük tervét közlik, és: 18) Zólyommegyének panasza a' bánya-törvényszékek önkényeskedései ellen. 19) Felső-bánya és Arad beczikkeztetése nem

pártoltatik. 20) A' kereskedelmi társaság aláirásíve a' kebelbeli gazdasági egyesülethez utasittatik. 21) Fejérmegye levele, hogy a' váltó-kibocsátási és elfogadási jog szorittassék meg, nem pártoltatik. 22) A' falusi birák és jegyzők jutalma iránt elfogadtatik az ezen tárgyban eljárt választmány véleménye, melly táblás jegyzékben a' jutalmat minden helységre nézve meghatározza. 23) Egy szolgabiró lelkes jelentésére egy közbirtokossági igazgatónak azon tette, hogy a' falusi birót minden kijelölés nélkül megerősitette, mint törvényelleni megsemmittetett. 24) Győr azon inditványa hogy a' sopronyi váltó-törvényszék Győr városába tétessék által, nem pártoltatik. 25) A' jász-kun kerületnek ön belrendezését tárgyazó levele, a' többször emlitett választmányhoz útasittatik. 26) Több rendbeli megyei és városi levelezések, mivel a' bennök foglalt tárgyakról e' megye előbbi vagy mostani pótló-útasitásai által már rendelkezett, pusztán tudomásul vétettek. Hasonló sors érte Lőcse városának azon felszólását is, hogy Deák Ferencz a' zalai követség elvállalására országgyülésileg szólittassék fel. Közli Fabriczy Sámuel.

Torontál. Minap megérintém a'nálunk tartatni szokott gyülések sokaságát, 's valóban igaz is, hogy e' tekintetben az idén Torontálban bő esztendő volt, tömérdek előfogat használtatott el a' tisztviselők havonkinti bejövetelére, melly terhet megszüntetendőleg igen czélszerüen határozták a' Rdek, miszerint jövő évben csak három rendes közgyülés tartassék, és pedig január 15, aprilis 22, és sept. 2án, azonban ha a' körülmények úgy hoznák magokkal, rendszerinti alispánunk rendkivül is kirdethet közgyülést, valamint kisgyülést is havonkint fog tartani. Nov. közgyülésünk alkalmával kinevezések is jöttek közbe, jelesen a' török-kanizsai járás alsz. birói kerületét ideiglenesen tiszteletbeli szolgabiró Keresztury János kezelendi, kinek helyébe a' mlgos főispán által esküttnek Szőllössy Ernő neveztetett. ***.

Ausztria.

(Törvény társulatok iránt. A' spanyol ügyek. A' galicziai RR.) Dec. 17ki bécsi ujság hivatallapjában hirdetve van azon 1843. oct. 19én kelt legfelsőbb rendelet, melly törvényül szolgáland ezentul minden néven nevezendő társulatok alakulásánál. Szerinte minden esetben kettős jóváhagyás szükséges: először az előleges intézkedéseknek, aztán a' társaság alakultának kell megengedtetnie. Érdekes a' törvény azon rendelete, miszerint az igy jóváhagyott társaságok ügyeit szokott sajtószabályok megtartása mellett vitatni szabad leend. Eddigelő a' társadalmi élet magánydolognak tekinteték 's megtörtént gyakran, hogy a' társaságok ügyei sajtó alá terjesztettek. Ez most mind másképp leend. Igen korlátozók azon szabályok, miknél fogva a' kormány fentartá magának, a' társaságokat közügyek tekintetéből bármikor szétoszlathatni. Világos ezen uj törvényből, miszerint a' kormány a' mostani társadalmi szellemnek nagy fontosságot tulajdonit. — A' spanyol ügyek nagyon feszitik a' bécsi diplomatia figyelmét. Reméllték, hogy a' spanyol statusférfiak a' mostani angol-franczia barátságot a' közbéke 's egyetértés végképi megalapitására fogják tudni használni; és ime máris ollyasmi történik, mi a' fiatal királynő tekintetét minden esetre sérti. Bizonyosnak hitték már a' felsőbb körökben, hogy a' mi udvarunk is nemsokára megismérendi Izabella királynét; mivel ugylátszék, a' monarchiai elvnek folyvást erős gyökerei vannak Spanyolországban 's a' spanyol nemzet java közt don Carlos iránt kevés részvét mutatkozik. A' nápolyi 's madridi udvar közt legközelebb megkezdett diplomatiai összeköttetést valószinüleg a'mi udvarunk is követni fogta volna; mert, mint tudva van, a' nápolyi király, mint a' spanyol udvar közel rokona, don Carlos részire történt nyilatkozatával legtöbbet tett arra, hogy az orosz, porosz 's ausztriai udvarok don Carlos ügyét nemcsak erkölcsi tekintélyökkel, hanem pénzáldozatokkal is olly sokáig pártolák. Most közös a' hiedelem, miszerint a' nápolyi király Carini hget most nem küldte volna Madridba, ha e' lépéséről udvarunkat előbb nem értesité vala. Igen sajnos leend tehát a' sokat szenvedett Spanyolországra nézve minden ujabb belviszály. — A' galicziai RR. is felirást terjesztettek a' császárhoz, hogy az urbéri 's tizedtartozások bizonyos határidő mulva kényszeritve pénzzel váltassanak meg; ezen kivánatuk azonban még jóvá nem hagyatott, miből következtethetni, hogy az ausztriai RR. hasonló kivánata sem fog még megadatni.

Spanyolország.

(A' királynéhoz intézendő felirás $^2/_3$nyi többséggel elfogadtatott. Figueras folyvást keményen ostromoltatik.) Hosszas vitatás után dec. 17kén 101 szóval 48 ellen végre csakugyan elfogadá a' cortes az üdvkivánó fölirást a' királynéhoz, 's igy e' botrányos tény valahára el van temetve, mert Olozaga pöre alkalmasint csak forma szerint fog vitetni, és ujabb kifakadásokra nem igen szolgáltatand alkalmat. — A' pénzügyminister törvényjavaslatot készit a' nyilványos adósság rendezése iránt, mire valóban igen nagy szükség van, miután Spanyolország hitele egészen tönkre jutott. — A' valenciai helyhatóság fölirást intézett a' királynéhoz, mellyben nov. 28iki szilárd magaviseletéhez szerencsét kiván, 's egyszersmind segélyét ajánlja minden alkotványos szándék végbehajtására. Olozaga ellen az egész országban csak határzott roszalás hangja uralkodik. — Dec. 9kén reggeli 8 órától egész délig folyvást keményen lődözteték a' zendülők Figuerast, 's a' tüz nagy kárt okozott a' városban. A' franczia consul azonnal figyelmezteté Amettlert, miszerint megigéré, hogy 24 órával előbb mindig hirdetni fogja, midőn lődöztetni kivánja a' várost. Amettler erre csak azt válaszólá, mikép ezentul szünet nélkül fogja Figuerast lődöztetni; a' franczia consulnak mindazáltal mégis 24 órai időközt engedett, hogy a' franczia vagyont bátorságba helyezhesse. E' határidő elmulta után 2 napig folyvást tüzeltetett Amettler, a' kormánypártiak azonban mind e' mellett is makacsul óralmazzák magokat, sőt Prim táborfő egyenesen azzal fenyegetőzött, hogy minden álgyulövésért egy egy párthivét fogja lenyakaztatni Amettlernek, kik közt rokonin kivül még édes anyja is Prim hatalmába került. — Berga közelében zendülés volt készülőben, de a' nemzetőrség olly derekasan viselé magát, hogy a' rosz akaratuak semmire nem mehettek. —

Anglia.

(O'Connell legujabb nyilt levele az irlandiakhoz. Kalóz merény a' Coffin öbölben.) Dec. 18án ismét nyilt levelet intézett O'Connell az irlandiakhoz, mellyben említést tesz azon választmányról, mellyet az irlandi földbirtokosak 's bérlők viszonyainak megvizsgálására nevezett ki a' kormány. O' Connell ez ujabb intézkedést egyáltalában nem kedveli, 's a' választmányi tagok ellen élesen kel ki. Devon gr. külföldön lakik, 's jószága korábbi tulajdonosa idejében olly roszul kormányoztatott, hogy véres kicsapongásokra szolgáltatott alkalmat. Redington katholikus ugyan és jó földesur, de épen azért részrehajló is a' birtokosak iránt, Ferguson legderekabb tagja a' választmánynak, de nagyon távol lakik következésképp e' helyzeti viszonyokat nem ismérheti; Hamilton ellenben megtestesült orangista. Különös az is, hogy egyetlen bérlő sem foglaltatik a' választmányban. O'Connell tehát meghagyja a' dublini repeal-egyesületnek, hogy 9 tagu választmányt nevezzen ki, melly bérlői szempontokbul vizsgálja meg e' fontos ügyet. A' repealadakozások még mindig rendkivül jövedelmesek. — A' kormány 12 álgyudereglyét épittet, miket Afrika nyugoti partvidékin szándékozik használni. Coffin öbölben egy angol czethalász hajót fogtak el a' kalózok, 's a' legénység nagyobb részét azonnal kardra hányták. A' kalózok száma mintegy 500ra ment, 's igy védelemről szó sem lehetett. — Azon katonák, kik Canton ostromában részesültek, meglehetős jutalmat kaptak a' keletindiai társulattól; minden kapitányra 90 font sterling jutott, 's a' közlegények is szép összegben részesültek.

Franczia ország.

(A' londoni legitimista congressus a' trónbeszédben érintetni fog. Adatok Krisztina özvegy spanyol királynéról.) Valamennyi párt kemény csatára készül egymás ellen a' következő kamrában. A' spanyol ügyek súlyos tövis koronát nyomandnak ugyan a' ministerség fejére, de a' londoni legitimista bohóskodás alkalmasint még nagyobb viszályt fog okozni, mert Lajos Fülöp roszalva szándékozik azt a' trónbeszédben érinteni. Egyébiránt a' franczia kormány bizonyos pontig csakugyan mégis szerencsés volt a' spanyol ügyekben; mert azon eszméje, miszerint Trapani gr. adassék férjül Izabella mellé, meglehetősen kedvező viszhangra talált, sőt két Sziczilia királyát is sikerült az éjszaki hatalmaktól némileg eltávolitnia, mellyek nem akarják, hogy öcscse a' spanyol trónra emeltessék. Anglia félig meddig szinte megegyezett már ezen tervben. Egyébiránt összeesküvés is létezik Izabella királyné ellen, melly a' spanyol koronát don Francisco infans fejére szándékozik tenni, 's mondják, hogy e' terv már kitöréshez közelit. Krisztina özvegy spanyol királyné fölszólittatott, hogy legalább is 12 millió frankot vigyen magával Spanyolországba, 's ezt kell vonakodása fő okának tekinteni, mert pénzét nem szeretné pillanatnyi ragyogásért koczkáztatni. —

Schweiz.

(Az aargaui apáczakolostorok helyreállittatnak.) Az 1841ben eltörlesztett Fahr, Hermetswil 's Gnadenthal aargaui kolostorok apáczái, egy betegségtől akadályozottat kivéve, mindnyájan régi czelláikbatértek viszsza, 's a' badeni kolostori apáczák is régi falaik közé vonulnak. E' szerint e' 4 istenház 1844 januárban ismét föléled, mint vala 1841 évben. Az ujon választott szövetségi elnököt Siegwart-Müller urat arról gyanusitják, hogy a' kolostor-ügyet a' legközelebb Luzernben tartandó kath. gyülésben ismét a' Tagsatzunghoz akarandja áttételni. Bármikép legyen a' dolog, annyi bizonyos, hogy a' radicálok ismét hosszabbra nyujtandják a' kolostor-ügyek bonyolitványát. Thurgau cantonban máris folyamodást adtak be a' hatósághoz, mellyben a' kolostoroknak az uj törvény szerint nagyon terhes tartása ellen panaszkodnak. — Uj goldaun veszély készül. Bünden cantonban Felsberg falu Kalanda hegy tövében fekszik 's már több év óta fölötte függő 's mindinkább elváló sziklák omlásától fenyegettetik. A' lakosok nem akarván bevárni a' bizonyos eltemettetést, kiköltöztek.

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetvény.

Mlgos gróf Csáky Károly ur szepesi jószágainak igazgatósága közhirré téteti: hogy t. n. szepesmegyei zsegrai és domanyóczi majorságok, miknek elsőjéhez Zsegra, Olsavka és Szlatvin, másikához Domanyócz és Danissócz helységek tartoznak, akár egyenként, akár mind ketteje együtt 1844. é. máj. 22. napján tartandó árverés utján, hat egymásutáni évre 1844. julius 1ső napjától haszonbérbe fognak adatni. A' bérleni kivánók tehát a' fenemlitett napon reggeli 9 órakor Mindszenten az urasági kastélyban, és mindenik majorságra nézve külön külön 500 p. for. bánatpénzzel ellátva megjelenni hivatalosak. A' haszonbérbe adandó jószágok következőkből állanak: 1) Domanyóczon alkalmas tisztilakház nagy major- 's juhszin-udvar elegendő istállókkal 's gazdasági személyzetre való lakásokkal, 3000 kereszt gabonára való csűr, 3000 mérő gabonánál többet magában foglalható nagyobb és két kisebb magtár, 416 hold szántóföld, melly részint őszi részint tavaszi vetéssel rendesen megmunkálva fog általadatni, és 63 hold jó, sarjut is termő kaszáló. Az urbéri bér és egyéb állandó készpénzbeli jövedelem ezen jószágban mintegy 700 forintra megy. Urbéri munka fejében a' domanyóczi és danissóczi jobbágyok 2442 ½ jármos és 1165½ kézi munkával tartoznak. Egyébiránt e' jószág sz. k. Lőcse városhoz, és Igló és Szepesváralja koronaivárosokhoz, egyenlő másfél óranyi távolságban fekszik; hol a' termesztvényeket hasznosan eladhatni. 2) Zsegrán alkalmas tisztlakás, nagy major elegendő istállókkal 's a' gazdasági személyzetre való lakásokkal, ugy szinte igen alkalmas juhszin j u h á s z-lakással, 4000 kereszt gabonánál többre való csűrök, 's 8000 mérőnél többet foglalható magtár, azonkivül igen nevezetes mészégető kemenczék, 450 hold jól munkált szántóföld, 30 hold völgyben fekvő és sarjut is termő, 256 hold erdei kaszáló. Az urbéri bér és más állandó jövedelem 400 forintnál többre megyen. Urbéri munka fejében a' zsegrai, olsavkai és szlatvini jobbágyok 2027½ jármos és 798 kézi munkával tartoznak. Egyébiránt e' jószág csak félórányira fekszik Szepesváralja koronai várostól, hol a' nevezetes héti vásárokon a' termékek nagy haszonnal eladhatók. Mind a' haszonbéri feltételek és szerződések, mind pedig az inventariumok Mindszenten a' jószág-igazgatóságnál akármikor megtekinthetők. Izraeliták ezen jószágok kibérléséből kizáratnak. 1—2

Globe

életbiztositó intézet LONDONBAN.

1803iki parliamenti határzat által a pittatva, készpénzben bir:

1,000,000 font sterlinget, v. 10,000,000 pgő frtot, szaporitási alapból

551093 font sterlinget, v. 5,510,930p. ftot, tartalékalapjából

91113 font sterlinget, vagy 911,140p. forintot.

Ezen intézet legközelebb elhatárzá hogy hatáskörét a' szárazföldön is terjeszteni fogja, 's a' főügyviselőséget Magyarországban és Erdélyben alulirtakra bizta, kiknél tervek 's lajstromok, gyakorlati áttekintésül, kaphatók, mikből világosan tűnik ki, milly rendkivül jótékony hatásu ez intézet, mellyhez hasonlók olly kevéssé ismertetnek még hazánkban. Férfiak és nők egyenlőn részesülhetnek e' jótékonyságban.

Liedemann J. S. Fridr.,
főügyvivő Pesten.

Szilley József tr
főügyv. Pozsonyban. 3 3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST,
vasárnap jan. 7kén.

JELENKOR.

1844.
2dik szám

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Szerencsénk lesz gr. Széchenyi István úr uj-cyclusu közleményeinek megkezdésével lehető leghamarább szolgálhatni. Szerk.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (megtiszdések és előléptetések; igénytelen nézetek a' P. Hirlap „Kiábrándulás“ czikkére vonatkozólag. Szelestey Lászlótól; országgyülési közlemény; budapesti napló: hatóság szolgák újévi koldulgatása, napi hirek, irodalmi ujdonság, játékszini krónika; Turóczmegye: 'sa't. országgyülési pótlékutatitások; Borsodmegye: adatok a' segélyosztó választmány eljárásáról; Esztergommegye: megyei körlevelek; Sárosmegye: követjelentések körüli viták; Csanádmegye: rabstatiskai adatok: 'sa't.

Spanyolország (Izabella királyné válasza a' cortes föliratára; don Francisco ellemondása Krisztina özvegy királyné ügyében)

Franczia ország (Kamranyitási ünnepély; kir. trónbeszéd.)

Görögország (a' trónbeszédre adandó válasz.)

Törökország (ismét egy keresztyén végeztetett ki.)

Kelet indiа (Dost Mohammed meggyilkoltatott.)

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. felsége által Károly szász-weimári eisenachi örökös nagyherczeg ő magassága sz. István m. kir. jeles rendje nagykeresztjével diszesittetett.

A' nm. m. k. udv. Kamra a' fernezelyi k. olvasztóhutánál megürült ellenőri állomásra Kunczl Sándor k. bányagyakornokot és kapnyiki b. hivatali tollvivőt. Eller Antal sóvári k. sómázsálót pedig ugyanott tisztirnokká nevezte ki. Czollner Zsigmond temesi kam. igazgatósági iktató 1843. nov. 24kén meghalálozott. —

Szab. kir. Pestváros ns tanácsa pártfogói jogához képest a' sz. rochusi megürült lelkészi hivatalra, belvárosi segédpapját Mráz Mihály urat, mint magyar irodalmi és szónoki érdemeiről ismeretes buzgó egyházi férfiut választotta meg.

Igénytelen nézetek a' P. Hirlap „kiábrándulás“ czikkére vonatkozólag.

Ha politikai életünk mezején keresztül tekintek és szemeim a' teendők roppant tömegébe tapadnak; ha figyelembe veszem a' körülményeket 's azon szükségeket, mellyek olly világosan fölhivólag szólnak e' nemzethez: lehetlen tagadnom azon meggyőződésemet, miszerint nem hiszek embert, ki habár a' magyar nemzet jelenét csak kevésbbé avatott szemekkel nézi is át, habár Anglia fényének 's Franczia ország hatalmának, moralis erejének csaktávol lebegő árnyékát ismeri is — kimondom, tagadni merné, hogy a' teendők órája már elkongott felettünk. 'S valóban az ujabb kor politikai fejlődése, melly a' sajtó szabadabb mozgalma által olly tetemesen segittetett, nyilványos bizonyitványa is lehet annak, miképen e' nemzet elismérte azt, hogy, ha jövendőre számitni 's igényeket táplálni akar: többé vesztegelnie nem szabad. Önként tolakszik tehát azon kérdés a' buvárkodó ész bonczkése alá: „mi oka, hogy mégis a' leglényegesb korkérdések, mellyeknek megfejtését és szerencsés létesitését minden hozzáértő 's jóravaló hazapolgár, a' politikai felekezetek tekintetbe vétele nélkül, leghőbb kebellel ohajtá: semmi kimélést, semmi könyörületet nem ismérve dorongoltattak le?

Sokan e' kérdéseknek a' köznemesség előtti népszerütlenségét 's a' kiváltságos osztály szabaditékainak azon igen sötét oldalát, melly szerint a' hajdunak is megengedtetik a' harangöntés, szokják felhozni 's ennek rovására tudják be azt is, hogy megyei municipalitásink, mellyeket eddig polgári szabad létünk, ugy szólván egyedüli fentartójának ismerénk el — most a' szabadság vérpadának helyévé aljasittattak. A' P. Hirlap azonban, mint „kiábrándulás“ czikkéből kivehetők: szivbeli hidegségnek 's lelkesülés hiányának akarja legujabban felróni azon pangást, mellyet bizonynyal most legalább semmi más, mint az alig mult idő gyászos eseményei idéztek elő. Ezen események forrását megfejtve, látni fogjuk, miképen azon szomoru állás, mellybe annyi lelkes agitatio után helyezők magunkat, leginkább hibás tactikánk szülemenye. Látni fogjuk továbbá, hogy ezen mostani, ugyszólván, megfontolásra, 's a' körülményekkeli kibékülésre számitott hidegsége a' megyéken jobbainknak, koránsem lelkesedés hiánya, hanem azon stadiuma politikai életünknek, mellyben szomoru kénytelenségből kell vesztegelnünk, ha még valaha hatást eszközleni akarunk. Mert csak ugy békülhetünk ki körülményekkel, mikkel nyomatéktalan, de tiszta szándékból folyó meggyőződésem szerint ki kell békülnünk, mert ez a' nemzetek fejlődésének olly hatalmas tényezője, miről már a' lángelméjü Herder megemlékezett az emberiségről irt eszméjében, midőn azt állitá, hogy „minden nemzet kifejlődik azzá, mivé őt idő, hely és körülmények alkothatják.“ Igaz, magam sem tartanám helyesnek csupán e' három factor kezébe adni e' nemzet politikai jövendőjét a' nélkül, hogy a' lelkesedés és tettinger malasztos gerjeit táplálnók: mert van é, ki hinni merné, hogy csupán ők alkoták Graecia tökélyét, Róma hatalmát 's ők voltak ismét, kik aztlerombolák? van é ki hinné, hogy csupán ők emelték fényre Carthagót 's romjain ők pihenteték Mariust, hogy csupán ők adák Nagy Sándor és Caesar kezébe a' félvilágot, hogy az egyik Babylonban tobzódása, a' másik Róma capitóljában állelkesülése áldozatja legyen? Van é ki hinné, hogy e' három factornak csak rabszolgája lehet az ember geniusa 's a' végtelen erő idegzetében csak kényük szerint működhetik? .... Valóban alig hiszem! Nem, nem lehet megtagadni az észtől, nem lehet megtagadni a' lelkesedéstől is az érdemet; mivel azonban a' körülmények, azok egyikének sem alárendeltjei: igen természetes, hogy azok hatályos működhetésére a' körülményekkeli kibékülés elkerülhetlenül szükséges.

De hogy a' fentebbi kérdésre visszatérjünk: Van némi igazság abban, hogy a' nemzet életének gyöngye, az ujabban tágulni kezdett nyilványosság nem birván eszközleni mindeddig főbb kérdésinknek a' szükséges népszerüséget, sokkal kevesbet teremtett, mint a' köznemesség tudatlanságából eredő közönyösség által létesithetőnek reméllhettünk. Szerény nézetem szerint tehát, még nem volt elég ideje a' nyilványosságnak hatályt ébreszteni 's mint Bentham mondja „munkához fogtunk a' nélkül, hogy a' felvilágositásnak elővigyázatával lettünk volna.“ 'S csak ugyan egy részben igen méltán ezen tulfeszitett rögtönzésnek tulajdonithatni azon fájdalmas kórját nemzeti létünknek, melly megyei municipalitásinkon ütközött fel. Azonban, miképen följebb emlitém, igénytelen nézetem szerint sok megyei szabad elvü felekezet hibás tactikája volt legelső s legnagyobb oka ledorongoltatásuknak.

A' politikai felekezetek szükségét tagadni nem akarjuk ugyan, mert ez által nyilik tér a' kölcsönös fölvilágositások mezejére, melly iskolája a' nemzetnek, hol eszmék teremnek, s' vélemények szilárd meggyőződéssé alakulnak. Ez kulcsa a' szép és jó iránti lelkesedésnek, melly nélkül a' nemzetnek élete nincs; ez által fejlődik és erősül moralis ereje, azon legnagyobb kincse, mellyet ha türéssel és kitartással párosit, a' siker gyümölcse nem fog elmaradni, mert az illy erő működései kiszámitottak. Nem akarjuk, mondám tagadni a' felekezetek szükségét, csakhogy azok ne monopolizáltassanak 's a' politikai élet tövisei a' magányélet nyugalmát ne vérezzék meg. És itt uraim! a' bökkenő! mert voltak ám 's vannak mosti se' hazában felekezetek, mellyek, a' mellett, hogy sokszor elszigetelik (izolálják) magukat talán olly emberektől is, kiket használhatnának, bizván moralis erejökben hatályosan lépnek fel, kiméletlenül dorongolva bárkit is, ha vélekedésökbe csak parányi különbséggel, módodositással kivánna is belé egyezni. 'S mert voltak idők, midőn illyféle exorbitantiákat „éljenek“ szokták kisérni 's az ember édes énjéhez fölötte kedvező kiván maradni: szivesen nyujtatott igy alkalom „éljen“ekre, figyelmet nem terjesztve arra, hogy e' pillanatnyi gyönyörnek a' közügy vettetik áldozatul. Igen is, a' közügy, mert az illy ember üldözőjévé tette még azt is, ki eddig barátja vala 's ez által vagy megfosztotta a' jobb elvek mellett küzdő felekezetet egy hatályos emberétől, vagy sokszor, mondom, sokszor a' személyével olly igen összekötni szeretett ügynek is ellenévé tette. Hátha még figyelembe vesszük azt is, hogy az illyféle kellemetlenségek átszövődnek sokak magányos életfolyamán is, miután többnyire a' megyei hivatalok is e' rész által, mintegy ugy osztogattatnak: semmi kétségünk sem marad fen, hogy ezen hibás tactika által sokak előtt gyülölet tárgyává levén személyök, az ezzel összekötött jó ügy, természetesen személyök, nem pedig lelkesedés hiánya miatt bukott el. És igy lön személy és sokszor személy által tárgy népszerütlenné, mi által haladásunk megakasztatott. Igen is, népszerüség nyujtotturaim! áldozatul, melly elvesztett kincset bizonnyal csak felejtésre elég idő képes előteremteni. 'S im, ezt szülte a' számos megyében rosz tapintattal biró szabadelvü felekezet. 'S mivel — mint mondám — a' népszerüség visszanyerhetésére 's igy arra, hogy hatással birhassunk, emlékezetet homályositó idő kivántatik, innen könnyen magyarázható annak oka: miért a' lelkesb megyék, mellyek kiállották a' sors viharát, jelenleg aluszékony pangásban vesztegelnek 's hogy a' p. Hirlap méltatlanul vádol lelkesedés hijányáról azon várakozás miatt, mellyet mi inkább kiszámitott tactikának, mint bármi másnak kivánunk tartani. A' magyar nemzetnek önmagán volt alkalma okulni, azért hisszük, hogy keserü bukásinak emlékezete nem hagyja elszenderülni azon érzését lelkének, melly tettre és áldozatra szok hevitni. 'S igy neki most inkább kiszámitó erőre mint lelkesedésre lehet szüksége, melly — a' viharokat kipihenő nyugalma után e' már most okulni kezdő felekezetnek — bizonyosabbá érlelendje a' sikert. Szelestey László.

Országgyülési közlemény.

Második üzenete a' KK. és RRnek a' Pesten épitendő országház tárgyában. A' KK. és RR. a' Pesten épitendő országház terve 's költségvetés pontos kidolgozásának ellenálló azon akadályokat, mellyek szerint az illető tervek elkészitése és szükséges költségek előleges kiszámitása a' térés hely megkivántató nagyságának tudása nélkül nem sikerült, a' közlött viszonüzenetből megértvén 's ugyanazokat haladék nélkül elháritani 's ez által is azon közkivánat teljesitését, hogy már a' közelebb mult két országgyülésen czélba vett országház-épités megkezdessék — mindenképen előmozditani ohajtván, mind a' szükséges telek kiszemelése, mind pedig a' tér 's helynek pontos fölvétele eszközlésére, a' KK. és RR. egy országos választmány kiküldetését szükségesnek találják, azon szoros utasitással ellátandót, hogy az kiküldetése czéljához képest azonnal Pestre menvén, magát a' telek kijelölése 's megszerzése iránt a' várossal értekezésbe tegye, 's a' szükséges terveket 's költségvetést a' tér 's helyzethez alkalmazottan müértők által elkészittesse 's megbizatásában azt e' tárgybeli minden adat megszerzése 's az egész előmunkálatoknak a' telek kijelölése után — innen Pozsonyból leendő igazgatása mellett eljárva, tudósitását szükséges adatokkal együtt a' jelen országgyülésnek lehető legrövidebb idő alatt mutassa be. Melly ebbeli javaslatnak ő cs. kir. fensége 's a' m. főRR. általi elfogadtatását a' KK. és RR. annál inkább reméllik, minthogy a' felhozott orsz. választmány kiküldetését egyenesen a' m. förendi viszonüzenetben előadott akadályok teszik szükségessé, 's a' közlött rendü terv 's költségvetés részletes kidolgoztatásának teljes hiánya 's csupán öszvegben előadott költségek mennyiségének kijelentett változhatása miatt is további intézkedések alapjául nem vétethetik. Ezeknél fogva a' KK. és RR. ő cs. kir. fönségét teljes tisztelettel, a' m. főRRket pedig szives bizodalommal arra kérik, hogy a' javaslott orsz. választmány haladék nélküli kiküldetéséhez részükről is hozzájárulni méltóztassanak.

(Törvényjavaslat az orsz. választmányokról.) Törvény vagy országgyülési végzetek erejével ezentul kirendelendő országos választmányok összealakitása és foglalkodásaik módjára nézve következők rendeltetnek: 1. §. Az orsz. választmányokhoz a' förendi táblától küldendő rendes és helyettes tagok is — kiknek száma az orsz. választmányi tagok összes számának legfölebb harmadrészét teheti — titkos szavazattal választassanak. 2. §. Az orsz. választmányok rendes — ugy helyettes elnökeik is törvény által fognak mindenkor kijelöltetni. 3. §. Tollvivőiket azonban önkeblökből magok az orsz. választmányok fogják titkos szavazattal megválasztani; továbbá 4. §. Az orsz. választmányoknak törvény által kijelölt rendes és helyettes elnökeik halálozás, betegség vagy egyéb akadály általi gátoltatásuk esetében, az elnök helyettesitését, magok az illető orsz. választmányok fogják titkos szavazás utján teljesiteni — 's illy eset előállásakor 5. §. Az orsz. választmánynak elnököt helyettesitő ülésében az orsz. választmányi tag, ki közhivatalbeli állására nézve első a' többiek közt, elnököl — ugyanazon tag köteles a' helyettesités esetéről és napjáról az orsz. választmány va-

lamennyi tagjait előre értesiteni. 6. §. Az orsz. választmányok összeülésének helye és határideje szinte törvény által fogván mindenkor kijelöltetni, azon helyen és napon minden meghivás nélkül az orsz. választmányi tagok mindegyike megjelenni, vagy meg nem jelenhetése felöl a' rendes vagy helyettes elnököket ideje korán értesiteni tartozandik. 7. §. Ha az orsz. választmányok munkálkodásaik végső befejezése előtt üléseik tartását valamelly fontos oknál fogva megszakitva, ideiglen eloszlanak, az ülések tartása folytatásának határnapját eleve önmagok tüzik ki. 8. §. Ha az orsz. küldöttségek a' reájok bizott tárgyakban alválasztmányok kiküldetését szükségesnek látnák: az alválasztmányok tagjait és elnökeit magok az orsz. küldöttségek fogják titkos szavazás utján keblökből választani. 9. §. Azon orsz. választmányok ülései, az illő rend fentartása mellett — mindenkor nyilván tartassanak; végre 10. §. Az orsz. választmányok által megkészitendő munkák azonnal nyomassanak ki; 's az orsz. nádora által minden köztörvényhatóságokkal legkisebb haladék nélkül közöltessenek, 's egyszersmind olly intézkedések tétessenek, hogy azon munkák nyomtatva megkapható példányai bárki által megszereztethessenek.

Üzenete a' KK. és RRnek az orsz. választmányok összealakitása 's foglalkodásaik ezentuli módjának törvénynyeli elrendelése tárgyában a' mélt. főRRhez. Meg levén győződve a' KK. és RR. az orsz. választmányok összealakitása és foglalkodásaik módjának meghatározása szüksége felöl, már azon oknál fogva is, hogy ezek nagyfontosságu feladásuknak 's a' nemzet közbizodalmának és várakozásának annál biztosabban megfelelhessenek, az e' tárgy iránti nézeteiket és kivánatikat magában foglaló törvényjavaslatuk közlésével ő cs. kir. főhgségét teljes tisztelettel kérik, a' m. főRRet pedig szives bizodalommal felszólitják, hogy közlött törvényjavaslatukhozi járulásukkal annak kir. kegy. megerősités végett leendő felterjesztésében megegyezni méltóztassanak.

Határozata a' KK. és RRnek az orsz. választmányi tagokká megválasztott, később azonban kir. kinevezéstől függő hivatalba lépett egyedek iránt. — A' KK. és RR. azon általok sajnosan értett történetnek következtében — melly iránt a' bünt. 's javitó rendszer tervének előleges megkészitése végett az 1840: 5. t. cz. erejével kiküldve volt orsz. választmány jegyzőkönyve 3ik lapján említés és ovás tétetett, a' mult 183⅞ és 18³⁹⁄₄₀ik évi országgyülések naplóiba iktatott végzeteiknek ismételt megujitásával 's azoknak nemcsak a' megyék, hanem a' sz. kir. városok, sz. kerületek és egyházi rend követeire is ezenneli és egyiránti kiterjesztésével nyilván kimondják 's meghatározzák: hogy közülök mind azon egyedek, kik az országgyüléseken a' KK. és RR. táblájához tartozó tagok által titkos szavazás utján orsz. választmányi rendes vagy helyettes tagokká megválasztatván, be is czikkelyeztetnek, később azonban kir. kinevezéstől függő hivatalokba lépnek át, kiküldetésökrül határzottan lemondani tartoznak — a' KK. és RR. táblája részéről orsz. választmányi tagoknak többé el nem ismértetve, az illető orsz. választmányok tanácskozásiban és működésiben részt nem vehetnek.

Határozata a' KK. és RRnek a' benyujtott magányfolyamodások előleges megvizsgálásának módjára nézve. A' KK. és RR. mind czélszerünek mind időkimélés tekintetéből szükségesnek is tartják annakezenneli meghatározását, hogy kérelem utján hozzájok intézendőminden magányfolyamodás, mielőtt rendes tárgyalás alá vétetnék, figyelmetes megolvasás 's azok érdeme iránt teendő véleményes jelentés végett egy, kebelökből a' végre rendelendő választmányhoz utasittassék 's a' magányfolyamodások illyetén előleges megvizsgálására azon választmányt bizták meg, melly a' képviselőknek küldőiktől nyert megbizóleveleik megtekintése 's azok iránti tudósitás-tétel végett a' f. évi majus 24kén tartott orsz. ülésből volt kirendelve.

Legujabb: f. évi január 3kán tartatott a' 129dik ker. ülés Szentiványi Jenő Liptó 's Beöthy Ödön, Bihar m. követei elnökségök alatt 's Vukovics Szabbasz jegyzősége 's Komlósy László naplóvivősége mellett, mellyben elnöki röv. üdvözlés után, mivel a' k. ülés határozatánálfogva szükséges változ. még nem történtek meg a' választmányi munkálatban, annak 3. fejezete 58—65 §§t mint az emlitett módositásokkal szoros viszonyban állókat mellőzvén, a' második szakasznak az orsz.-gyül. követválasztásrul rendelkező 67. §a egész a' 71 §ig 's a' 3dik szakasz (a' gyülésekről) 72 §sa egész a' 83 §ig tárgyaltattak. Ezen szakaszok közül a' 77—79dik mint szorosan a' kicsapongások körébe tartozók módositás végett a' dec. 21ki határozat szerint a' választm.hoz utasittattak 's e' napon a' változtatandó szakaszokon kivül a' megyei kihágások korlátozását illető munkálat vizsgálata végre jutott. Jan. 4kére országos ülés tartás végett a' városok rendezését illető munkálat ügyében kerületi elnökség utján kir. személynök ő excja megkéretni határoztatott. A' kerül. ülés emlitett tárgyairól közelebb körülményesen.

Budapesti napló. Az ujévi köszöntgetések a' szemtelenség főfokát kezdik fővárosunkban megközelíteni, majd kihuzza az embert a' házból a' sok pénzért gratuláló. Hogy ollyan szolgák, kik alig élhetnek csekély fizetéseikből, 's már fölfogadtatásukkor mintegy számot tartanak azuj évi ajándékokra, illyenkor használván az alkalmat pedig az ismerősökhez, 's azokhoz jelesül, kiknek egész év folytában szolgálatot tesznek, az nagyon természetes, 's ebben egy méltányos ember sem botránykozhatik meg; de lehetlen meg nem ütközni azon, hogy jó rendes fizetéssel ellátott egyedek sem pirulnak a' nyilványos koldulás e' nemét gyakorlani. Csodálkoznunk kell többek közt a' fölött, hogy hatósági szolgák el nem tiltatnak e' szemtelen házalástól. Ezek hol egyenként hol páronkint járnak uj év körül a' házakhoz, 's ha először nem találják honn a' házigazdát, másodszor és harmadszor is bekopogtatnak, 's még bizonyos nehezteléssel emlegetik, hogy már ennyiszer kelle oda fáradniok, de nem találkozhattak a' tekintetes vagy nagyságos urral. Ugy hisszük, igen illő volna ezt az illető előljáróknak egyszer mindenkorra keményen megtiltani, mert végre hajlandó az ember azt következtetni e' szemtelen 's botrányos koldulásból, mintha nem volna e' szolgáknak tisztességes fizetésök, mellyből illy arczátlankodás nélkül is élélhetnének; ha pedig van, mit tökéletesen hiszünk, akkor e' koldulás alkalmasint csak a' korhelységet segiti előmozditani. 'S meg kell jegyzenünk, hogy nemcsak az illető hatósági tiszteknél, hanem számos olly háznál is gratulálgatnak, mellyek legtávolabb érintkezésben sincsenek a' hatósági ügykezeléssel. Reményljük, e' botrány nem fog többé megujulni. — Időnk annyira meghidegült, hogy jan. 4kérül 5dikre viradatkor hajóhidunkat kiszedték. — Az ‚Életképek' 1ső füzete, Frankenburg szerkesztése alatt, megjelent, 's kül csinra nézve minden eddigi divatlapjainkat tulhaladja; tartalma: ‚Előszó' Császártól, e' czikket méltán ajánlhatjuk minden magyar hölgy szives figyelmébe; ‚Ki mást kihuz a' veremből, maga esik bele', humoristikai beszély Frankenburgtól, melly minden olvasónak kellemes mulatságul szolgáland; ‚Hazámhoz', Császártól; ‚Tót diák dala', Vörösmartytól; ‚Országos vásár'. Szenveytől, kedélyes lelkesülés, tiszta jó magyar humor és csipős satyra jellemzi e' költeményeket; ‚Koldusbiró', népéleti rajz Nagy Ignácztól; az Emlény birálata; elmélkedés nemz. szinházunkról; összesen 4 iv legnagyobb 8adrétben, simitott kettős velinen, diszes boritékban, mellynek belső részein érdekes fővárosi ujdonságok foglaltatnak, a' p. hirlap hajdani kedvelt feuilletonistájától. A' pompás divatképet Perlaszka metszé, a' boritékot nemzeti szinházunk rajza érdekesiti. Ezenkivülhimzési mintarajzok is csatoltatvák e' füzethez, jövőre pedig eredeti érdekes fametszések is fogják azt diszesziti, Barabásunk jeles rajzai szerint. Illy sokoldalu érdekességnél fogvást méltán ajánlhatjuk ez uj divatlapot a' t. olvasó közönség pártoló szives figyelmébe. — Játékszini krónika: nemzeti színpadunkon dec. 29én adaték „A' fehérek" dráma 5 felv.; 30án „Borgia Lucretia' dalj. 3 felv., nézők nem sokan; 31én „Peleskei notárius" bohózat 4 felv., a' jövedelem egy részét Megyeri sirkövére ajánlá a' derék igazgató; jan. 1sején, fényes világitás mellett „Szökött katona" vigj. 3 felv., nézők nagy számmal; 20án bérszünettel Joob javára „Zsidóhölgy" dalj. 5 felv., nézők középszerü számmal; 3kán „Földszint es lebuj" vigj. 1 felv., és „Örökké!" vigj: 2 felv; ez utóbbiban Hetényi Jozéfa lépett föl, kiről csak annyit mondunk, hogy nem ártana őt színházunk számára állandóan megnyerni; 4én bérszünettel először „Gerő" szomorujáték 5 felv. Szigligetitől. E' helyen megemlithetőnek hiszszük szinészink 's igazgatójok egy szép vonását. Fülöp, szinházi gazda ugyanis nem rég kiraboltatván, súlyos betegségbe esett; ekkor pályatársai aláirás utján száz forinttal lepték őt meg, mihez az igazgató még ötven forintot volt szives csatolni. — Hétfőn, január 8dikán Lendvay Márton javára, bérletszünéssel **„Szököttkatona."** Eredeti szinmű 3 szakaszban. Szigligetitől.

Sárosi közgyülés. Hosszu vékony szalagféle gyülésünk, melly mult hó 27től majd két hétig érezteté velünk szakadatlanságát, most végződött be csak. A' mult gyülésen adatott ugyan némi ható orvosszer beteg-létünk ellen, de pillanatnyi volt ez csupán 's jelenleg belsőnkben a' baj mult nagyságu. A' felelés, viszonfelelés, közbeszólás, felvilágositás, megnyugtatás, ismétlés, eltérés, és ki tudja még mennyi parlamentaris mély practika nálunk olly divatos, miként méltán felkiálthatunk: jaj de szép comoedia ez! E' mulatság okáról azonban hallgatok, idegent nem érdekel, megyénkben tudatik. Most röviden a' végzettekre. Két tárgy vonó főleg az összegyült közönség figyelmét magára. A' RR. jun. 20ki isméretes határozatát megsemmisitni rendelő k. k. leirat 's az érdekes csongrádi inditvány. Mindkettő majd kizárólag egy egy napi tanácskozást vont maga után, és szerencse, hogy mind kétszer nagyon éhesekké levénk, mert különbe nnem tudom, amugy sárosilag meddig tanakodtunk volna. Általában igaz: hogy e' gyülésünkön, jobbadán minden kérdést a' gyomor döntött el 's ez mondá ki a' határzatot, mert ha egy tárgyat felkaptunk, ezt addig forgattuk, miglen jó agarak gyanánt tikkadva, csak éhség miatt dőltünk ki. Aztán mondja valaki, hogy nincs nálunk szólásszabadság! A' k. k. leirat felett, több érdekes szó emelkedett, bár ezen előzvényei és következményeiben egyiránt fontos tárgy, nem látszott olly figyelmet ébreszteni, minőt érdemlett volna. A' tárgy kevés egyedet kivéve „quid consilii" szempontjából fogatott fel, v. törvényes szokásra lön a' hivatkozás. Törvényekrei hivatkozás, csak légből meritett okoskodás, mert nincs törv., melly a' horvátokat csupán diák nyelvre szoritsa, gyakorlatfelhozás pedig egyformán szól mindkétr ész mellett. E' czáfolatok felhordattak ugyan, de mind e' mellett hatalmasan ügyvédkedénk a' horvátok részire, elég figyelembe alig véve azon előzvényeket, mellyek orsz. gyülésünk rendi tábláját, az isméretes juniusi határzat meghozatalára vezették. Törvény alkotásaig tehát meghagyók a' horvátokat a' diák nyelv használatában. — A' csongrádi inditvány, miszerint ezentul évenkint tartassék orsz. gyülés, meglepő végzést vont maga után. Hosszu szóváltások után végtére szavazás dönté el a' többséget 's 20 ellen 29 tag nyilatkozott az inditvány mellett. Szeszély volt é, vagy véletlen ezen szokatlan intermezzo vagy az ellenzék kitürése, melly még délutáni 3 órakor sem hagyá el a' teremet, vagy megyei életünk uj fordulatának rem állhetése? nem tudom; annyi bizonyos, hogy a' többséggel olly tagok is szavaztak, kiktől ezt nem vártuk, 's e' napot különösen jegyzem ide, mert megmutattuk, miként meggyőződésünket 's önállásunkat senki akaratának nem rendeljük alá. Engedelmet, hogy ezt eddig megyém kevésb tagjairól tevém fel, mint talán lehetett volna, de hijában a' tények eddigelé mellettem látszattak szólni, 's ime mutassuk meg, hogy a' kül csalékony. A' megyei adó czélszerübb kivetésére kirendelt megyei küldöttségek munkáinak felolvasása közben, egy tbiró szóval adá elő, miként müködése folytában Pétervágáson egy családra akadott, mellynek minden tagja eredetileg tót ajku levén, önszorgalom által a' magyar nyelvet egészen sajátjává tevé, holott csupán az apának, mint szolgált katonának, volt alkalma ezt megtanulhatni, miért megjutalmaztatását inditványozá. E' dicséretes buzgalom nemesi pénztárunkból 40 pfttal megjutalmaztatni, 's buzditás gyanánt járásonkint kihirdettetni rendeltetett. Valának még némelly tárgyak, mellyek említést érdemelhetnének ugyan, ha a' megyei tudósitásokra szánt hasábok, jelenleg érdekesb tárgyakkal különösen országgyülési közleményekkel, nem lennének betöltendők.

Csanád vgyénekm. hó 4kén kezdett közgyülési tárgyaibul először is elnöklő alispánunk megnyitó jeles beszéde részei közül kiemelem azt, melly rabjaink statistikájával ismértet meg 's az ebből áll: gyilkosság 's vérengzésért 9; rablás 's tolvajlásért 103; csalárdság és isten-káromlásért 37; összesen: 149 egyed állott ez évben törvényszékünk előtt. A' rabok jelen száma 97; tiz év előtt 50—70 vala. 2) Felolvastatott egyik követünknek országgyülésről eltávozása okait körülményesebben magában foglaló nyilatkozata, mellynek okai a' KK. és RR. által méltányoltatván, azokbani megnyugvásukat nyilványiták, 's az erről nyilatkozott követet levél által tudósittatni rendelék. 3.) Az oct. 12ki leirat iránt utasitásul adatott, hogy a' követi tábla tanácskozási nyelve iránt hozott f. e. jun. 20ki 's e' megye által is méltányosnak 's jogszerünek ismért határozatát követeink pártolják és szavazatukkal annak épen tartásához járuljanak. 4.) Pozsega vgye latin czimü levele bontatlanul visszaküldetett. Más országgyülési tárgyak az utasitások tervezésére megbizott küldöttségnek adattak ki. Dániel Antal.

♂ **Esztergom.** Vármegyénk dec. 19 's következett napjain tartá jelentéses közgyülését. Egy sereg levél választm.hoz utasíttatott, egy sereg currens pedig sükeretlenül följelentetett, 's a' scontro megapasztatott. Többi közt Temesvárnak a' természet-vizsgálók emlékére veretett pénzét vettük, mellya' teremben fölfüggesztetni rendeltetett. Úgy a' gazdasági egyletnek is egy ezüst érdempénzét, mellyel ez bucsi rectort, Berényi Józsefet a' gyümölcs nemesités 's terjesztés körüli érdemeiért jutalmazá. A' sajtónak is tisztében áll az ipart minden tekintetben szorgalmazni, és dicshirdetésekkel jutalmazni, 's épen azért e' helyes alkalommal dicsérettel emlitendőnek véltük: Tillmann Mihály muzslai plebánus urat, ki (Esztergom vmegye selyemtenyésztésre ügyelő küldöttségének elnökké levén) valamint a'

nemesebb fajú szeder-fácskákat gondosan neveli és czélszerüen osztja el, úgy a'selyemtenyésztést is telhetőleg gyarapitá; nemkülönben: Reviczky Károly főbiró, Reviczky Pál főügyész, Paczolay Antal táblabiró, Májer János mocsi káplán, Gerendás József h. ügyvéd, olly férfiak, kik nyilványos elismerést érdemelnek a' nemesb gyümölcsfák vagy nemesb szőlővesszők terjesztése körüli érdemökért. — Városunkban pénzverőre akadt a' rendőrség, ki ónbul öntvén 1831 is 1843ki huszasokat, azok közül többet már keringésbe és kiadott 's 25 dar. találtatott nála készen. — Az időjárás lanyha, nedves, karácson nagy napján a' legsürübb köd kietlenité az ünnepélyt, különben a' hajóhid még újesztendő napján is egészen, karfáival együtt Dunánkon lebeg. — Az ujévi üdvözlésektől e' megyei úri közönség is fölmenté magát a' magyar nyelvterjesztésre szánt áldozatokkal. — Primás ő herczegsége dec. 28kán távozottel székvárosából, miután itt megyei kormányán több üdvös rendelvényt bocsátott ki, több sz. széki itéletet hozott 's jótékonyságát sokfelé (csak népnevelési tekintetben: jobbágy-gyermekei közt négyezer iskolás könyvet, 's a' gazdasági kistükörből 300 példányt osztata ki) ágoztatta el, távozott Érsek-Ujvár felé, Nagy-Szombatba, ott jan. 1jén az uj káptalant székébe iktatandó. —

Turóczmegyei közgyülés dec. 24kén: Mult hó 7dikén tartatott közgyülésünk érdekesb határzatit nyomban közölvén, hogy tudósitásomnak e' lapokban eddig semmi nyoma nincsen, meg nem foghatom; mit érinteni annál inkább szükségesnek tartok, nehogy a' tisztelt szerkesztőség engem netalán hanyagságról vádoljon, miután azon gyülésnek eredvényei más lapokban közöltettek *). Ezek előrebocsátása után szólok november 27kén kezdett 's december 20kán befejezett gyülésünkről. Azonban annak igényeit, ki talán hosszu tudósitásra számit, jelenleg nem elégithetem ki, mert ezen gyülés törvény-és számvizsgáló-székekkel levén összekötve, a' politikai tárgyak nem olly nagy számban, mint gondolhatná valaki, fordultak elő, sőt egy jó tömeg jövő gyülésre is halasztatott. Élénkebb vitákra leginkább belügyeink szolgáltak anyagul, 's kivált a' megyei ház biztositási kérdése több ülésben került szőnyegre; mivel pedig a' beadott jelentésekből kitünt, hogy a' biztositás eszközlése a' trieszti társaság ügyviselőjére bizatván, az elmulasztásból háramló felelősségi teher egyedül az ügyviselőt illetné, annak e' tekintetben nyilatkozás-adásra felszólittatása határoztatott el. Orsz.-gyülési követink több rendbeli jelentéseiket beküldék, mellyek nyomán a' csongrádi inditványra utasitásul adatott, hogy az mint időelőtti nem pártoltathatik; kifogás tétetett egy jelentésre nézve, vagy is inkább követinknek abban foglalt eljárására, de kitünvén az ellenkező, a' követek eljárása méltányoltatott. A' tisztválasztás elrendezését tárgyazó munkálatban 84 §ig haladtunk, következő módositásokat adván utasitásul: 1) a' tisztválasztási határidö 6 év legyen. 2) A' tanácskozvány (conferentia) tagjai kirekesztőleg olly táblabirák, kik hivatalra nem vágynak, és tovább szolgálni nem akaró tisztviselők legyenek. 3) A' tervezett őrszék belmegyeiekbül szerkesztessék. 4) A' választás szavazás által, de nyilványosan, nem pedig, mint javasoltatik, titkosan menjen véghez. 5) Megyei hivatalokra kizárólag a' nemesi rendbül tehetni kijelöléseket. 6) Csak nemesek birnak választói képességgel, ide értvén a' lelkészeket is; ámbár az evangelicusokéinak csak némelyek hatályosb nyilatkozásai után, különösen a' viszonyosság elvéből, adatott meg a' szavazási jog.

Borsodi közgyül. *(Folyt.)* A' károsultak összeirását a' városi tanácsnokok — ezek a' választmány lábai — tevék, de az, egyik ülésben — épen az emlitett elnöki buzgókodást megelőzőben roszaltatván, midön egyik jelen volt senator elég vakmerő volt magát egész tisztelettel mentegetni, a' t. elnöktől haemorrhoidalis jókedvében ‚kivezettetésre', 's a' többivel együtt csak hivás utáni bejöhetésre 's csak parancs utáni szólásra emlékeztetik; mig felettök egész vármegyei méltósággal töri a' pálczát egypár törvénytudatlan 's exlex, sőt egy, ezen fölül még becsületes adózó polgára is városunknak! ön birái fölött! a' kakukfiú!!; egyébkint legállandóbb tagjai az állandó választmánynak 's leghübb segédei az elnöki buzgóságnak! Ugyan kegyes olvasó! energia-é, a' mi megmegárad, 's el-elapad, ha még ennek is gőg a' rúgója, nem világos grassálás-e? De térjünk a' dologra vissza, t. i. a' városi nyilatkozat egyéb pontjaira. Ebben a' tanács emlitve, hogy fáj neki azon vád, mintha nem akarná a' nyilványosságot, a' kért leveleket ‚egész tisztelettel benyujtja'; 's megrótt késedelmét, a' levelek, de — itt kétszeres NB. — egyedül csak a' levelek iránt, azzal menti, hogy ez iránt a' határozatot nem kapta (a' minthogy nem is kapta.) A' pénzekről pedig egyenesen jelenti, hogy kénytelen volt a' ‚t. vármegyének is kegyes beléegyezése reménye mellett' beépiteni; az egész dolgot kimeritőleg a' közelgő közgyülés eleibe terjesztendő, kérve a' választmányt, hogy a' városi adózó község ezen ügyét ‚ajánlatával és pártfogásával kisérni méltóztassék'. 'S ekkor a' választmány illyformákat gondolhatott: ‚Városi Tanács' te a' levelek iránt első végzésünket nem vetted, három nap mulva jött rá a' másik; azt megkaptad 's tüstint teljesitéd! Jól van! — A' pénzt nem adtad be, mert hiszen be sem is adhattad, be levén már épitve; igaz hogy azon pénzt, — mi választmány még meg sem születtünk — már te gyüjtéd, 's a' ki hozzád küldötte, lelkedre bizta, 's igy talán a' ti dolgotok; igaz az is hogy ‚adózó közönséged javára' gyüjtéd, 's rá nézve áldásosabban alig investiálhattad e' csekélységet; mert döljenek csak fedél nélkül romba falaid, azon kárból aligha több fizetni való nem hárül bármellyik megégett adózódra, mint a' mi e' pénzből neki jutott volna; 's akkor lett volna ám még ‚haddelhadd'; a' megyei pénztárnoknak kellett volna — az igaz — beadni a' pénzt, de ezt a' megye határozta, 's mint igéred is, végez ő vele; különben is az egész határozat simpliciter csak olly kezelési szabály, mi által talán nincs még agyon ütve ezen rátok nézve fontos, sőt életkérdés; olly kezelési szabály az egész, a' millyekre Mi választmány, pedig épen a' kezelésben, sem sokat adunk; p. o. hogy segélyek összes bejötteig kiosztás ne történjék, ezt csupa czélirányosság tekintetiből megszegtük; azon megyei szabály pedig, hogy kiosztáskor teljes számmal gyüljünk összse, eszünkbe sem jutott! Ti az egészet kénytelenségből tettétek, 's mint adózóitok képviselőji becsületesen jártatok el az ő javokra; a' nép jelen inségében 's ingerültségében különben is nehéz állástokat nem nehezitjük; a' dolgot nem praeoccupáljuk; ha nálatok hagyja a' megye azon pénzt: jó! hiszen ti is szegények vagytok, ugyancsak, — ti is elégettek vagytok ugyan csak! mind úgy mint egyes birtokosak épületeitekben, mind úgy mint hatóság, mellynek jövedelmi fundusa a' nép, minden egyes leégett adózóban újra megújra megégvén; ha visszafizettetik veletek, ugy is jó! legalább falaitok nem áztak szét, 's igy sokat nyertetek; de mi sem vesztettünk ám semmit, mert hiszen vagy 6000 pf. most is hever, 's hever még jó darabig; e' szerint ajánlani fogunk a' megyének'. De mind ezt kegyes olvasó! mások igen! de a' választm. messzéről sem gondolta. Hijába!, a' capite foetet piscis' mondja a' diák. Hanem gondolt egészen mást, olly formát, mint az egyszeri kardszagi história: ‚van zsidó, nincs zsidó, hozzatok zsidót, mert a' deres ki van már húzva." Igy itt is; ‚engedelmeskedtek, nem engedelmeskedtek — mindegy, resistentia kell a' választmánynak, mert oda van szánva oh Tanács! hátadra a' k--bács! Legelőször is (nézze meg bárki az actákat' sha nincs igazam benne — vessen akkor követ fejemre!) a' tanácsnak egyes egyedül a' levelek 3 nap mulasztott beadására tett mentsége, hogy ‚iránta a' határozatot nem kapta, a' szó teljes érelmében oda csavartatik, mintha a' pénz be nem adása iránt tette volna. 'S igy lapokon át egész erőködéssel demonstráltatik, mit soha egy szóval sem tagadott a' tanács, hogy tudnia kellett a' megyei határozatot, melly a' segedelmek beadását rendelé a' m. pénztárnok kezeibe. 'S igy még a' pénzek iránt par force nyakára tolatik a' diadalmasan hazugnak de ‚monstrált mentség, — hogy igy mint a' koholt mentséggel előálló rosz cselédben, kisüttessék a' malitia, a' megyéveli huzakodás; más részről a' levelek 3 napig be nem adatásától is elkoboztatik egy úttal a' mentség, hogy ebből meg a' választmánynyal uj húzás kisajtóltassék. A' többit azután ‚majd kiviszi a' penna', mint mi borsodiak mondjuk, mikor a' felmentett ártatlan rabnak néhány évig hüvösön feledtetését is ‚érdemlett büntetésibe' kell tudnunk. 'S a' penna ki is vitte a' dolgot. Örömest szolgálnánk nyájas olvasó! néhány flosculussal — vajmi igaz borsodi criminalis sedriai illatuakkal, — majd két ivnyire áradozó virág-labyrintjeiből az e' tárgyban kelt választmányi j. könyvnek; de vagy szóról szóra, vagy semmit! E' kedves kis karczos elsőszülött pedig nagy atyai gonddal őriztetik az ártalmas napvilágtól; 's igy — alább a' megyei végzésben — majd csak kissé szelidebb testvérkéjét mutatjuk be; de melly azért ugy hasonlit amahoz, mint egyik tojás a' másikhoz — Elég az, hogy a' választmánytól az emlitett tacticával a' tanács resistensnek bélyegeztetik; 's eljárása mind formára, mind érdemleg keményen roszaltatik. —

(Vége következik.)

*) Nem kaptuk. A' szerk.

A' Pestmegye pártfogása alatt álló hazai első Takarékpénztár-egyesület a' három évre választott igazgatók, úgyszinte a' választmányi tagok uj választatása 's a' szabályokban netalán szükséges változtatások végett folyó 1844ik évi január 21ik napján reggeli 9. órakor a' pártfogó megye nagy teremében közgyülést tartand, mellyre ezennel minden t. cz. részvényes ur és asszonyság tisztelettel meghivatnak. Pesten január 2kán 1844. Szalay József intézeti jegyző.

Robot és dézma. Mélt. németujvári Batthyáni Kázmér gr. lelkes hazánkfia, ki munkás honszeretete 's a' népnevelés ügyének hozott számos áldozatai tekintetéből a' két testvér-hazának már rég köztiszteletét birja, közjó iránti buzgó 's állandó részvétét tanusitólag mult é. dec. 7kéről következő igen becses sor okat intézett a' M. Gazd. Egyesülethez:

„T. Egyesület! Azon meggyőződésből indulva ki, hogy a' robot és dézma, a' mellett hogy a' földnépének lustaságát 's erkölcstelenségét nagyszerü mértékben nevelik, a' földesurra nézve is majd egészen elveszett 's haszontalan tényezők, 's legjobb esetben is a' jószágkormány által elnyeletnek 's fölemésztetnek; hogy tehát ezen határozatlan és ingatag jövedelmeknek határozott 's biztositottakká változtatása az urbéri robot és dézma tulajdonosaira nézve a' legnagyobb fontosságu feladat; — kivánva egyszersmind, hogy az összes haza magának alapos meggyőződést szerezhessen a' dolgok valódi helyzetéről, mielőtt elhatározó lépést tesz 's e' részben segitő törvényt hoz, és pedig ne csupán csalékony theoriából, hanem adatokból 's a' szükséges meggyőződést gyakorlati alapon szerezze; hazafiui örömemnek tartom az ide mellékelt jutalomkérdést tenni fel, melly feletti biráskodása 's a' jutalomnak annak idejében elitélésére a' Gazd. Egyesületet, mint hazánkban minden gazdasági 's azokkal rokonságban levő tárgyak előmozditásának lelkes és életadó középpontját, szives bizodalommal és tisztelettel megkérem. Méltóztassék a' tek. Egyesület! ezen jutalomkérdést kihirdetni, a' pályamunkák beküldésének határidejét bölcsesége szerint meghatározni, 's azoknak annak idejében vizsgálatáról 's a' jutalom-elitélésről gondoskodva, tiszta hazafiui szándékomat sikeres testületi pártfogása szárnyai alá fogadni."

Jutalomkérdés.

„A' fenálló urbéri viszonyok közt két tenyézőt szemlélünk, mint a' mezei gazdaság okszerü kifejlését hazánkban kétségtelenül akadályozó elemet; ezen két tényező: robot és dézma. El van ismérve mindkettőnek káros hatása, de olly adatokkal ellátott 's rendszeres előadásra van szükség, mellyből meggyőződést merithessenek főleg azok, kik a' tárgy felől felvilágositást ohajtanak.

Készittessék tehát munka, mellynek főczélja kimutatni a' robot és dézma a) gyászos hatását hazai földmivelésünkre 's általában mezei gazdaságunkra; b) azon kárt és hátramaradást, melly általok a' jobbágyra háramlik; c) azon hasonlitólagos hasznot, melly belőlök a' földesur javára esik; 's végre d) azon körülményeket, mellyek a' robot és dézma kezelése körül mindkét oldalon visszaélésekre mutatnak. — A' robot és dézma külön szakaszokba foglalandó, hogy kitünjék, mellyik nyomasztóbb, 's igy mellyiknek megszüntetésére kellene előbb a' nemzetnek törekednie.

A' munka második része azon következményeket jelölje ki, mellyeket a' robot és dézma megszüntetése után ész szerint 's a' dolog természetéhez képest mezei gazdaságunk kifejlődésére várhatunk; adja elő főleg, milly befolyással leend a' nagy birtokok gazdaságára a' robot megszüntetése és melly időszakot lehetne erre kitüzni. — Az iró legfőbb figyelmét forditandja az adatokra: minél számosbak ezek hazánk különböző pontjairól és a' lehető legbiztosabb kútfőkből merítve, annál becsesebb lesz munkája.

A' dolgozatokra, mellyek a' tárgy természetéhez képest 8 nyomtatott iven alul alig esendnek, három jutalom tétetik: 100 arany t. i. a' legjelesbre, 50—50 arany a' következő két jelesbre.

A' jutalom-odaitélésre a' M. Gazd. Egyesület kéretik meg. Megjegyeztetik azonban, hogy a' pályamunkák jutalmazásánál többször tapasztalt anomaliák kikerülésére, a' határozott dijak csak olly munkáknak fognak kiadatni, mellyek legalább anyi absolut becscsel birnak, hogy nyomtatásban kiadásra méltóknak itéltetnek.

A' munka az iró tulajdona marad, de nyomtatásban kiadása eszközöltetni fog, melly kiadásra szükséges költség azon föltétel alatt adatik a' jutalomkérdést kitüző által, hogy ezen kiadási költség az eladott pél-

dányokból visszatérittessék, a' reménylhető több jövedelem a' szerzőé maradván. — Ha a' három jutalmazott iró megegyezhetik abban hogy munkája együtt, 's ugyanazon egy kötetben jelenjék meg, igen kivánatos lesz."

A' M. Gazd. Egyesület, osztozván a' lelkes grófnak hazai mező gazdaságunk iránti aggodalmaiban, 's ohajtván, hogy az iménti jutalomkérdés föfontosságu tárgyaira nézve hazánkban minélelőbb tiszta 's minden elfogultságtól 's balitéletektől ment nézetek és eszmék kaphassanak lábra, — a' decemb. 21kén tartott kormányzó-választmányi ülésben a' m. grófnak közjóra czélzó felszólítását annál nagyobb méltánylással fogadá, minthogy ő nga első levén hazánkban, ki nemzetsége jószágai egyikén pár év előtt a' fenálló törvények nyomán urbéri váltságot létrehozott's a'kérdésül kitüzött tárgynak mind két oldalával gyakorlatilag megismérkedni alkalma volt. A' mennyiben pedig mindazon erkölcsi és státusgazdasági viszonyok kifejtése, mellyek hazai mezőgazdaságunk állapotjára akár jó- akár kártékonyan befolynak, ezen Egyesület lényeges feladásai közé tartozik, az e' czélra nagylelkü bőkezüséggel nyujtott eszközért hazafiui legszivesb köszönet szavaztatván, a' korm. választmány hivatásszerü kötelességei legkellemesbikének tartá a'ráruházott bizodalomnak megfelelni,a' pályamunka birálatát elfogadni 's a' fentebbi jutalomkérdést ezennel olly megjegyzéssel hirdetni ki, hogy a' feleletek beküldhetése végnapjaul 1844ik évi dec. utólsó napja határoztatott: melly napra tehát mindazok, kik e' kérdésre pályázni szándékoznak, pályamunkáikat, idegen kézzel irva és lapozva 's névrejtő jeligékkel ellátva, az Egyesület titoknoki hivatalához (Pesten, üllői ut, gr. Károlyi ház) akár postán, akár más biztos alkalom által a' fen kitüzött határnapig beküldeni méltóztassanak. Pesten decemb. 24kén 1843. Török János, egy. titoknok.

Hálanyilványtás! Sok nemes jellem létezését mai napig is tanusitja az általok ápolt emberi jóllét' folytonos állandósága; 's bizvást állithatni, hogy e' tekintetbeni szép lelkület semmiképsem valamelly külön rend saját tulajdona. Midőn f. e. junius 7kén szeretett hiveimet (kiknek boldogságára 35 év óta minden testi és szellemi ereimet szentelém) egy borzasztó tüzvész kifejezhetlen nyomorba dönté, egyedül Isten 's nagylelkü embertársaimban helyzett sziklaszilárd bizalom elevenité mélyen elkeseredett keblemet, mert hosszu zarándokoskodásom pályáján tapasztalám,hogy a'szenvedő emberiség oltárán a' szelidebb erények, 's földi nyomort enyhitő felebaráti szeretet dús áldozatit szüntelen szemlélhetni még. Bizalmam valósult! Mindenünnen gyors adakozások, szives gyámolitások, nyilványos fölszólitások, előlegezések, törvényes tartozások elengendései, szóval: mindenféle segedelmek árként mintegy özönlének a' nyomorköny törlesztésére és kárvállott hiveim vigasztalására, kik e' nemes áldozatok nélkül legmélyebb inségben menthetetlenül sinylődtek volna. Hála kedveltje,Hálátlanság gyülöltje e' világnak! Bár e' közmondaként hizelgve magamnak képes volnék a' hála érdemét méltányolni; még is elégtelen vagyok mint ohajtanám annak érdemleges kifejezését kimondani. Ugy is a' hálateljes kebel néma kézszoritással többet szól számtalan puszta szónál. Háladatos érzelemmel kötelesnek nyilványitom tehát magamat hiveim legforróbb köszönetét nagylelkü jótevőinknek kijelenteni, azon szent igérettel, hogy nagylelküségök 's embertársi szeretetök eltörölhetlen emlékét buzgó imánk követendi 's csak a' sirban ernyed el. Nagy-Kovácsiban decemberben. Cserenyey József lelkész és esperes. —

Jegyzék azon kegyes adományokról, mellyek 1843ki dec. hóban a' vakok pesti intézete pénztárába fizettettek pgőben: Idősb Auszterlitzer Sámuel egy adósa ellen egyesség utján behajtott sommát 100 ft., t. Halász Gusztáv megyei ügyész ur az e' tárgyban neki itéltetett 6 ft.; t. Laczkovics János, megyei esküdt ur az e' tárgyban neki itéltetett 4 ft., özvegy Rottenbiller született Mauer Krisztina asszony hagyom. 5 ft., a' dunántuli ágostai hitvallásu egyházi kerületben beszedetett 28 ft., a' meszlényi közbirtokosak 5 ft., néhai t. Vlahovics Vidor hagyom. 5 ft., t. ns Krassómegye gyüjteménye 188 ft.25 kr., Limpach helység községe 1 frt. 48 kr., k. bányaváros Felső-Bánya gyüjteménye 50 ft., t. ns Barsmegye gyüjteménye 23 ft. 10 kr., a' tiszáninneni helv. hitvallásu egyházi kerületben szedetett 34 ft. 19 2/10 t. Fluch Eduárd királyi ügyvéd ajánlata 5 ft., a' pesti arany 's ezüstmüves czéh 4 ft., M. L. Kanitz 's fiai pesti nagykereskedők 10 ft., néhai t. Ballyák Ignácz nyugalmazott tábori pap hagyom. 20 ft., t. Batta Mihály t. ügyvéd ur ő fölsége neve ünnepére egy aranyat. Összesen 489 ft., 42 2/10. Kelt Pesten, dec. 31kén 1843. Gömöry Károly m. k. pénztárnok. Dubraviczky alispán m. k.

Spanyolország.

(Izabella királyné válasza a' cortes föliratára. Don Francisco ellenmondása Krisztina özvegy királyné ügyében.) A' cortesi választmány dec. 20án nyujné át fölirását a'királynénak, melly igy hangzik: „Setta át fölirását a'királynénak, melly igy hangzik: „Senora! A' congressus azon tisztes küldetésre bizott meg bennünket, hogy tisztelete 's hűsége érzelmeit fejezzük ki fölségednek, azon közlemény következtében, melly nora! A' congressus azon tisztes küldetésre bizott meg bennünket, hogy tisztelete 's hűsége érzelmeit fejezzük ki fölségednek, azon közlemény következtében, melly kir. parancsnál fogvást a' külügyi hivatal által tudomására adatott, azon sajnos események tárgyában, mellyek nov. 28án este a' kir. palotában történtek. Midőn ez érzelmeit fejezi ki fölséged előtt a' congressus, csupán azon érzés tolmácsa, melly jelenleg az egész nemzetet lelkesíti, melly napról napra nagyobb szilárdsággal buzog az alkotványos trónt 's fölséged szentelt személyét ótalmazni." E' fölirásra ezt válaszolá a' fiatal királyné: „Hálásan fogadom el a' tisztelet 's hű ragaszkodás azon érzelmeit, miket a' congressus a' minapi sajnos eseményekre nézve tudat velem. Számitok hazafiui együttmunkálására, hogy az általunk tett eskü értelmében az alkotványos trónt föntarthassuk; részükről viszont számithatnak rám a' követek, hogy a' törvények 's nemzeti intézvények záloga teljes épségben fog föntartatni." — Don Francisco infans Krisztina özvegy spanyol királyné ügyében illy ellenmondást juttatott köztudomásra: „Az egyenes és méltatlan megtámadások, mellyek Krisztina özvegy királyné ellen az Eco tegnapi számában intéztettek, kötelezi d. Francisco infans és fenst. hitvesét, kegyelmes uraimat, általam jelentetni, hogy egész Spanyolország tudhassa, mikép nekik sem ezen, sem más lapra befolyásuk nem volt, és jelenleg sincs; hogy kötelességeiket, mint II. Izabella királyné közel rokoni és hű alattvalói, igen jól ismerik, 's annál fogvást Krisztina özvegy királynéban szeretett rokonukat, VII. Ferdinand király hitvesét, és mostani királynéjok anyját tisztelik; következésképp nem hallgathatnak, midőn az olly alacsonysággal támadtatik meg nyilványos hirlapban, mellyet némellyek sajátjoknak, vagy legalább pártjok szóvivőjének szoktak tekinteni. Midőn eddig ő fens. illy megtámadásokra nem válaszoltak, az csak azért történt, mivel meghazudtolásukat mindeddig nem tarták érdemesnek; most azonban tennem parancsolák azt, miután legfőbb fokára emelkedék már e' szemtelenség. — Mondják, hogy Olozaga Portugáliába szökött, annyi bizonyos, hogy holléte néhány nap óta nem tudatik. — Rivas hg követül küldetik Nápolyba. — A' cortes föloszlatási és miniszterváltozási hirek szünni kezdenek, mert a' ministerség legujabban 15 uj párthivet nyert a' cortesben. — A' pénzügyi minister választmányt bizott meg annak kimutatására, hogy mikép lehetne Spanyolország pénzviszonyit rendbe hozni. —

Franciaország.

(Kamranyitási ünnepély. Királyi trónbeszéd.) Dec. 27kén már reggeli 7 órakor gyülekezett a' nép 's katonaság a' kir. palota körül, ámbár a' király csak délutáni 1 órakor ült hintájába, lövészek 's nemzetőrség és a' vezérkar által sürüen környeztetve, és áthatlan sorokat képező katonaság között. A' katonaság hiven teljesité szolgálatát, 's folyvást éljenzett, minek következtében a' nép érzelemnyilatkozatit nem is lehete hallani. A' gyülésterem igen pompásan föl vala diszesitve, 's a' kir. család teljes számban környezé a' királyt, ki értelmes hangon a' következő trónbeszédet olvasá: „Pair 's követ urak! A' statushatalmak szerencsés öszhangzása, 's azon becsületes együttmunkálat, mellyel Önök kormányomat gyámolitták, megtermék gyümölcseiket. Közepette a' nehézség nélkül föntartatott rendnek, 's a' törvények uralkodása alatt, bizalomteljesen fejti ki termékeny munkásságát Franciaország. Minden polgári osztály helyzete javul és emelkedik. E' jóllét hatása megengedendi, hogy az országos jövedelem és kiadás közt joggal ohajtott súlyegyent állitsunk helyre azon pénzügyi törvényjavaslatok által, mellyek haladék nélkül Önök elibe fognak terjesztetni. Biztosságban élvezhetjuk a' béke e' javait, mert soha nem volt az szilárdabb mint most, viszonyim valamennyi hatalommal békések és barátságosak. Komoly események történtek Spanyol- és Görögországban. Ildik Izabella királyné, olly ifju korban hivatva a' hatalom súlya alá, e' pillanatban teljes gondom 's leggyöngédebb részvétem tárgya. Reménylem, mikép ez események kimenete kedvező leend Franciaországgal baráti viszonyban álló e' két nemzetre, 's valamint Görög- ugy Spanyolországban is megszilárduland a' királyság, kölcsönös tisztelése által a' trón jogainak és nyilványos szabadságoknak. Az őszinte barátság, melly engem Anglia királynéjával egyesit, 's a' szives egyetértés, melly kormányom 's az övé közt fenáll, megerősitnek e' bizalmamban. Sardinia királyával, 's Ecuador és Venezuela respublicákkal kereskedési szerződéseket köték, más országokkal pedig, a' világ minden részeiben, alkudozások folynak, a' nemzeti munkálkodásnak azon biztosságot nyujtandók, mellyet annak szerzeni tartozunk,hogy az okszerü szorgalomnak uj ösvényeket nyithassunk. Szerencsém volt családi körömet fiam, Joinville hg megházasitása által nagyobbithatnom. Ezen összeköttetés Francziska hgnővel, a' braziliai császár és portugáli királyné testvérével, melly fiam boldogságát biztositja, ismét szaporitja azon vigasztalásokat, mikkel isten által megáldatám. Uralkodásunk Algirban rövid idő mulva általányos és háboritlan leend. Tapasztalt vezetők alatt, kik közé büszkén számithatom egyik fiamat, vitéz katonáink csodás kitüréssel párositnak harczias fáradozásokat és békeelőmozditó működéseket. Az általányos vasuti rendszer kivitelére 's egyéb nemzeti hasznu vállolatok létesitésire szükséges rendszabályok, tanácskozási tárgyul fognak Önök elibe terjesztetni. Törvényjavaslat a' másodoktatásra nézve eleget teend a' chartának az oktatási szabadság ügyében, 's egyszersmind föntartandja a' kormány tekintélyét 's hatályát a' nyilványos oktatás fölött. Legbensőbb hálával a' gondviselés iránt, tekintem, uraim, azon tisztes béke állapotát, 's növekedő jóllétet, mellyet hazánk élvez. Mindenkor Franciaország iránti föláldozó hűségünk által vezéreltetve, én és enyéim, soha nem tápláltunk keblünkben más dicsvágyat, mint hazánknak szolgálhatni. E' kötelesség biztos teljesithetése az, mi nekem erőt kölcsönöz életem kisértéseiben, 's melly utólsó óráig vigasztalásomat és legszilárdabb támaszomat fogja képezni." A' beszédet szokott éljenzés követé, 's a' kir. család a' gyülésteremet elhagyá. —

Görögország.

(A' trónbeszédre adandó válasz.) A' trónbeszédre adandó válasz szerkesztésére megbizott választmány első ülésében azon kérdést tárgyazá: vajjon sept. 15ke, mint a' nemzet dicső napja a' válaszban megemlittessék é? A' vélemények különbözők valának, de győzött az, miszerint azon nap ámbár a' királynak szintugy mint a' nemzetnek szent, mégis több olly eseményre emlékeztet, mik minden gáncstól épen nem tiszták; azon nap megemlitése tehát a' királyhoz adandó felirásba némi tekintetből nem illik. — A' nemzeti gyülés egyik ülésében Riga Palamides olly beszédet mondott, melly a' gyülésben ugy, mint kivüle rosz benyomást tön; mivel a' phanariotákat mind idegeneknek nyilatkoztatá, kik csak akkor csatlakoztak a' görög nemzethez, midőn a' szabadság már kivivatott; ennél fogva kivánta, hogy ezen idegenek necsak a' jelen alkotványozó gyülésben, hanem a' később gyakorlandó választásokban se részesülhessenek. — Az alkotványterv kidolgozására nevezett választmány többsége a' kir. vetot korlátlanul kivánja hagyatni, hanem egyszersmind alapelvül felállittatni, hogy a'miniszterek felelősek legyenek 's a' végrehajtó hatalom fölött a' törv.hozó test ellenőrködjék.

Törökország.

(Ismét egy keresztyén kivégeztetik.) A' török türelmetlenség folyvást ujabb bajokba bonyolitja a' portát. E' bajok pedig annál sulyosbak, mivel a' türelmetlenség a' Koránban, melly minden europaisodásnak utját állja, alapszik. Mert a' Korán nemcsak vallási, hanem polgári törvénykönyv is, melly sokszor csekély vétségre dracoi büntetést szab 's olly törvényeket állit fel, mik az ozman statusépületet magok is halomra dönthetik. Natolia egy városában ismét egy keresztyén végeztetett ki egy török nővel volt szorosb visszonya miatt. A' pasa jelenté, miszerint mindent elkövetett, hogy a' bünöst az izlam fölvételére birja, 's ő mégis készebb volt meghalni, mint vallását elhagyni. — A' tengernagy Musztafa pasa meghalt. — Galatában egy protestans templom épül 's mi csudálatos, a' kormány részről semmi ellenzés nem történik.

Keletindia.

(Dost Mohammed meggyilkoltatik.) Kalkuttából nov. 9éről érkezett legujabb hirek szerint Dost Mohammed Kabulban meggyilkoltatott, még pedig a' bocharai khán parancsára,ki magát a' hivők fejdelmének czimezteti 's annak, ki az angol giaurokhoz hajló Dostot megölné, a' paradicsomot igérte meg. Az uj hirekből világos még, hogy a' Bocharában elfogott Stoddart és Conolly angol tisztek közül, kiknek fölkeresésére Wolff angol téritő már utban van, legalább az első még él. Ellenborough lord még Kalkuttában volt 's a' birodalom felsőbb tartományiba szándéklott utjával alkalmasint felhagyott.

☞ Ez uttal minden törekvésünk mellett csak egy ivnyi Jelenkorral szolgálhatunk, de a' hijányzó félivet jövő alkalommal kipótlandjuk.

PEST, csütörtök jan. 11kén.

JELENKOR.

1844. 3dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Szerencsénk lesz gr. Széchenyi István úr uj-cyclusu közleményeinek megkezdésével lehető leghamarább szolgálhatni. Szerk.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (kinevezések; Ruttkay B. †; a' telekdij ügyében, Hellebrandttól; a' két garasos tervről, Rostytól; országgyülési közlemény: kerületi ülések a' megyei kicsapongások fékezése ügyében; Bácsmegye: követjelentések körüli viták 's megyei levelezések Barsmegye: országgyülési póttékutasitások 's magányügyek; Csongrádmegye: rabstatistikai adatok, követjelentések; Borsodmegye: adatok a' segélyosztó választmány eljárásáról; Zágrábmegye: utóhangok a' dec. 9iki zavargásról; nemzeti szinházi czáfolat és ujdonság; 'sa't.)
Amerika (Tyler elnök üzenete; mexikoi hirek.)
Spanyolország (az Eco ismét megjelent; adatok Olozagáról; párviadal minister és táborfő között.)
Anglia (Cardigan-Paget botrányos pöre, spanyol kölcsön és uzsora; udvari hirek.)
Franczia ország (Sa ...et kamrae lnökké választatott; vélemények a' trónbeszédről, algiri hirek.)
Görögország (angol utasitás; válaszfőlirás; a' nemzeti gyülés ülései.)
Értesitő. —

Magyarország és Erdély.

Ő cs. és apost. kir. felsége jeszeniczei Jankovics Antalt Nógrádmegyének volt alispánját Gömörmegye főispáni helyettesévé méltóztatott legkegyelmesebben kinevezni. —

Dec. 27dikén végezte földi pályáját: Ruttkay Boldizsár Turóczmegyének 1832. év óta főszolgabirája, életkora 43. évében. Aggastyán szüléin, számos atyafiain, barátin 's ismerősein kivül, az elhunytnak halálát fájdalmasan kesergik: özvegye Zmeskal Emma és négy árva gyermekei Paulina, Móricz, Márton és Imre. Béke porainak, vigasztalás az elhagyottaknak!

A' két garasos tervről.

My way is to begin with the beginning.
Byron.

E' tervről megjelent czikkek tüstint nagy figyelmet gerjesztének, részszerint mivel az irta, a' ki irta, részszerint mivel olly szinben mutatkoztak, hogy általok igen sok, sőt legtöbb bajainkon könnyü módon segithetünk; mi természetesb, mint hogy sokféle elméletekre 's gondolkodásra nyujtottak anyagot? mit tart róla a' közönség nem vizsgálom, 's csak saját véleményemnek leszek tolmácsa. A' terv vázlata ez: nincs instructiónk országos és egyes gazdálkodásra, és pedig azért nincs, mert pénzünk nincs, ezt tehát előteremtenünk kell! hatos kamat drága, sőt az eddigi mód szerint országos nagy sommát ugy sem kapunk, tehát rendkivüli módhoz kell nyulnunk, t. i. adózáshoz. Ez kétféle lehet, v. hogy az egész sommát hajtsuk be egyenes adó utján, vagy kölcsönt veszünk, 's adó utján fizetjük a' kamatokat egy kis törlesztési részszel. Miután a' tervben kivántatott 100 millió fizetési képességünket majd absolute felülmulja, jobb lesz a' könnyebbet választani 's igy fizessünk minden holdtól évenként 2 garast 42 esztendőn által 's meglesz az instructio, meglesz a' felvirágzás! Igy szedegettem össze a' terv velejét a' sok czikkből, mihez az is járul, hogy a' hova fordités a' fizetési elv kimondása után az országgyülés határozza el. — Nézetem szerint az országos pangás bizonyos, szinte az is hogy azon segitni lehet, 's ezen törekedni minden hazafi szent kötelessége, valamint hogy a' józan okosság mind az egyesek, mind az egész országtól azt kivánja, hogy ugyanazon czélt ugyanazon fokozatban elérő módok közül a' legolcsóbb választassék; ennélfogva lehetetlen a' két garasos tervet — egy kivétellel — nem üdvözleni, mert feltéve hogy 1000 hold földet birok, akkor subsidium formában tüstint vagy nem sok idő közben 2000 ftot kell fizetnem, a' terv szerint pedig évenkint 100 p.ftot fizetek; már pedig bármikép csavarjam eszemet, gazdasági körülményinknél fogva elhitetni magammal nem tudom, hogy könnyebb rám nézve egyszerre 2000 p.ftot, mint évenkint 100 p.ftot fizetni, — mondám gazdasági tekintetben, mert tőkepénzi szempontból más lenne a' számitás. — Financialis tekintetben ezen terv nem ujság, mert kölcsönök által födöztetnek majd mindenütt az illynemü országos javitások, noha amortisatio nélkül, mert egyesek tekintetében ez hasznos ugyan, de nem annyira országilag, mert mindig igaz marad, hogy az igy kölcsönadó sokat nyer, ezt p e d i g természetesen a' kölcsönvevő veszti, ennélfogva csak nálunk ujság ez, kik mindig subsidium formában fizettünk egész sommákat, — hanem tervben nem ujság, mert ha jól emlékezem, ezen lapok egyik czikkében isországos szükségekre kölcsönvétel ajánltatott, de szava elhangzott, 's más haszon belőle nem volt mint hogy egy valaki által en passant kigúnyoltatott, most azonban, hogy mélt. gr. Széchenyi István ur ezen eszmét felfogta, vagy szinte arra jutott, minő a' mozgás! minő a' forongás! ez sokféle elméletekre szolgáltathat alkalmat.

Azonban, bár a'terv alapeszméjét helyeslem, még is megvallom, hogy ha egyikben azon megyék közül, mellyek közgyüléseiben jogom van részt vehetni, iránta inditvány tétetnék, azt ugy mint eddig van előadva. még nem pártolnám, „mert azt egy országos nagy terv csak második részének tekintem, mellynek elsője még nincs előadva“ nem mondatik t. i. mi az, a' mire fizessünk? e'féle kérdéseket constitutionalis helyzetünkben annyival inkább szabad tenni, mivel a' franczia convent idejében, egy a' Revolutionstribunal által halálra itéltetett, és szemtelenség czime alatt megdorgáltatott polgár is azt mondá: ha már az ember fejét levágják, talán csak szabad kérdeni: miért? Annak előadása tehát, mire fog ezen pénz fordittatni, elkerülhetlenül szükséges lett volna, sőt i g e n fonákul cselekednék azon gazda, ki, látván hogy szüksége van instructióra, felvenne p. o. 10 ezer ftot 's azután számitná ki: mennyi kell instructióra. Nem igy kell számitani, hanem fontolóra venni: mi a' szükség, mennyi kivántatik ennek födözésére, 's annyit felvenni. Lehetnek ugyan nézetek, mellyek gyakorlatilag az ellenkezőt látszanak hazánkban javaslani, mert midőn illyen instructio, p. o. egy vasut van szóban, tüstint ellenzésre talál azon megyék résziről, mellyek tőle távol esnek, hanem jelen esetre ez nem alkalmazható, mert a'-most felvenni terveztetett 100 milliót ugy kell felosztani, hogy az ország minden részeiben létesittessék az, mire leginkább szükség van, ekkor meg fog szünni az egymással ellenkezés, igy tehát kidolgozott tervet kellett volna előterjeszteni a'felett, mi fog ezen pénzből az alsó, mi a' közép, mi a' felső megyék javára fordittatni; szinte olly intézetekre, mellyek az egészre vannak hatással, mint lenne polytechnicum, kereskedelmi társaság 'stb. 's igy teljes meggyőződésem, hogyha egy czikkben illy számitás fordult volna elő, sok mostan tán hanyag, avagy ellenkező, pártolója lenne e' tervnek. —Ellenkezik az eféle eljárás, mind a' magányos mind az alkotványos élet állandó gyakorlatával, mert ha valaki költség- elvállalást kiván szabad emberektől, mondja meg mindig: mire? 's a' czél jóságának megmutatása által kivánja birni a' terv-elfogadásra. Titkolódzás illyenben káros hatásu. Legujabb időkben Peel Róbert a' gabna bevitele iránt uj törvényjavaslatot készitvén — gliding scale — midőn felőle csak azt tette közhirré, hogy terve kész, de parliament-megnyitás előtt senkivel sem közlendi, saját felekezete között is, noha ezen fölötte nagy hatalmat gyakorol, nagy lett a' megindulás 's neheztelés; sőt e' miatt róla torzképet is készitett, mellyben Peel bűbájos szereket használó kuruzslóhoz hasonlittatott. Igaz ugyan hogy távol vagyunk Francziaország és Angliától, de kérdem: egy fizetési tervnek rokon elfogadása által közelitünk é hozzájok? — Állásunkat tekintve, a' fizetést, veszély nélkül, a' hova-fordités meghatároztatása előtt, megállapitni nem lehet, mert a' m. tervező gr. ur maga panaszkodik hogy prókátori világban élünk; már pedig megeshetnék, hogy fizetésre kötelezettségünk után némelly prókátorok azt állithatnák, hogy azt megmásitni nem lehet; midőn pedig a' p é n z dispositiójára jő a' sor, az ollyanokra fordittatnék, miket a' fizetők sanior parsának többsége nem akart akkor, midőn a' fizetés iránt megegyezett, vagy nem látná létesülni azt, a' miért egyedül vállalta el a' fizetést. Tudjuk minő tántorithatlan nálunk a' közvélemény, és mit lehet agitatióval létesiteni, avagy megdönteni *).

Fel nem teszem a' m. gróf urról hogy illyen számitása nem lenne készen, miért nem közli tehát? ez v. megegyezik a' többség nézetével, vagy nem; ha az első: akkor az ügyet igen elősegíti 's egy stadiummal tovább viszi; ha pedig nem, akkor ugy is haszontalan a' terv, mert a' legszigorubb lekötelezteztés esetében is tudna olly módokhoz nyulni a' többség, mellyek ha meg nem szüntethetnék is azt, legalább az egészet indirect utak által paralyzálnák! Továbbá honi tapasztalás is felvilágositásul szolgálhat, hogy igy nem lesz elfogadás, mert lám! midőn a' sült galambokat igérő pártnál fizetésre került a' sor, nem mozdult, 's megcsökönyösült a' faj, noha megmagyarázták és pedig sajnos pathosszal, hogy mire fogna fizetni; de hasztalan; ehez járul az is, hogy most több kivántatik tőle, mint akkor, mert évenkint 5 millió, holott ennyit, vagy nem sokkal többet tesz az egész ország házi adója, ennek pedig egy negyedével is meg lettek volna a' vezetők elégedve, hogyan gondolja tehát, hogy a' csökönyösségre korbácsolt fajt illy mystificatióval lehessen meginditni? —

Tétetett azon kérdés is: mit m o n d erre a' kormány? szándékát tudni nem lehet, de szemes tervezőnek a' legroszabb eventualitást sem s z a b a d kihagyni számitásából, 's ellenszerről kell gondoskodnia. Nem lehetne é ezen esetben illy jószágokat a'számitásból kihagyni, 's a' reájok esendett sommát a' többire kivetni? kész számitással nem szolgálhatok ugyan, mivel azonban tudjuk, hogy a' korona egy hatod részét az országnak nem birja, a' plus egy holdra alig tehet egy krajczárt; már pedig, ha a' terv olly jó, akkor ezen csekélységért ne hagyjunk vele fel. Ki hat krajczárt fizet, megadhat ön megrontása nélkül még egyet 's meg vagyok győződve, hogy ha azon jószágok az országos instructiók folytában tetemesben többet jövedelmeznek, a' korona is a' reá esendett sommát direct vagy indirect uton megtéritendi.

A' kivetési kulcsról 's más kezelési módokrul elég idő lesz később tanakodni, 's igy egész értekezésem rövid foglalatja ez: határoztassék meg 1ször mire? 2szor: mennyit? 3szor minő arányban fizessünk? Nézetem szerint e' tervnek ez logikai egymásutánja! —

Rosty Zsigmond.

A' telekdij ügyében. (Beküldetett) A' Jelenkor mult évi 97dik számában fölszólitja Széchenyi István gr. ur az olvasó közönséget, hogy a' telekdij eszméjéről mentül többen nyilatkozzanak, 's neveik igazi aláirásával is tanúsitsák, hogy mellyiket hagyják azon két idea közül inkább helyben: azt é mellyet ő, vagy azt, mellyet a' nagyobb párt ajánl a' hazának? Ezen felszólitás következtében, ámbár ugyan alulirt nyilatkozó titkon magában számtalanszor, némelly gondolkodni szerető ismerőselvel pedig sok izben úgy okoskodott, hogy a' tisztelt gróf eszméjéről egyebet mondani nem lehetne, mint azt, hogy „omne tulit punctum“; de miután emberi természetünknél fogva e' világon minden jónak ellenségei vannak, úgy természetes, hogy ennek is ócsárlói, ellenkezői, sőt gúnyolói is legyenek, — minek ismét az természetes következése, hogy a' legjobb ügynek is hanyatlani kell, ha más részről védői, támogatói, pártolói nem akadnak. A' jelen ügyre nézve részemről ez utóbbiak közzé sorolván magamat, bár csekély hatással, de hő kebellel 's tökéletes meggyőződéssel sikra állok, 's e' telekdiji eszme mellett buzgókodva, részemről egyenesen kinyilatkoztatom, hogy ohajtanám, ha a' telekdiji eszme mentülelőbb testté válnék! — ohajtom pedig azért, hogy az reánk nézve szükséges, tanácsos, üdvös. —

S z ü k s é g e s, mondom, mert e' nélkül nemzeti jóllétünk nem gyarapodhatik, hanem csak tengő állapotban marad, nem levén, nem mondom elegendő, de csak némi fundusa is ezernyi szükségei födözésire. Mert tudjuk, hogy a' nemesi birtok után még mindeddig semmi sem folyván a' nemzet pénztárába, valami nagyszerüt kezdeni, annál kevesbbé pedig létesiteni képesek nem vagyunk; ha pedig a' házi adónak egy részét elvállalnók is, azzal még a' szükségesek födözésire elegendő fundus nem alakulna, sőt csak oda vezetne bennünket, hogy a' magyar nemességet, kivált a' birtokost, igen is rá szoktattuk, rá vettük az adó-fizetésre; de érdemlett jutalmaul neki egyebet nem hagytunk, a' multra való szomorú emlékezetnél, 's idők és körülmények változtával terhének nagyobbodásánál. — És vajjon mind ezekért milly élvezetben

*) Abban megegyezem ugyan, hogy nem kell minden kisebb érdeket tüstint meghatározni, de a' teendők vázlatát adni, 's igy a' körnek, mellyben forogni fogunk, határit kitüzni mulhatlanul szükségesnek tekintem.

részesülne? Talán azt gondoljuk: hogy az illy módon fizetett adóból, jó karbani utak, csatornák, vaspályák, hasznos intézetek 'sa' t.kerülnének ki? Koránsem: hanem fölemésztetnék az nagyobbára kisebb tekintetü szükségekre toldozások 's foltozásokra, hidacskákra, megszaporodott hivatalkodó egyedek fizetésire, czifrább, sujtásosabb cselédtartásra, előfogatokra, utazásokra 's ezekhez hasonlókra, csak vérünk kellőképeni emelésére 's nemzeti jóllét felvirulására nem. Szükséges tehát véleményem szerint, hogy a' nagyszerü dolgok létesitésére nagyszerü módon áldozzunk, mellynél alkalmatosbat 's igazságosbat a' telekdiji eszménél aligha találhatunk.

Tanácsos mondám másodszor, mert a' pangásból szabadulásnak indult nemzethez illő áldozatot hozván a' haza oltárára, nagyobb akadályokon is könnyü lesz diadalmaskodnunk, 's időben nyervén, termőfánk édes gyümölcsét, mi is, kik azt ültettük 's derekas ápolással elősegitettük, élvezni fogjuk, ñolott csekély áldozatokkal még ivadékaink sem boldogulandanak. — Az adónak, értem a' házi adónak, egy része elvállalásával, továbbá, meg lenne vágva a' nemzet erősbjeinek ere,'s a' Hercules ez által előbb utóbb elvérzenék; mert akadnak 's lesznek majd olly politicus oryosai, kik meggyógyulásával mit sem gondolván, csak kitüzött czéljok felé fognak sietni,hogy annálelőbb, de észrevehetlenül, sirjához vezessék őt. Tanácsos nekünk a' telekdijjal megbarátkoznunk a' kormány irányában is; mert ennek érdekében fekszik, az adót nemességünkkel, (kivált a' birtokos nemességgel) elvállaltatni, hogy többi népei állása ez által megközelittessék 's igazgatásuk könynyebbittessék. De hazánk elősziilöttjeire nézve aligha jót szülne ez, és méltán félhetni, hogy illy úton az alkotvány sarkaiban megrázatnék, később gyengittetnék, végre eltemettetnék. Mert ki nem emlékezik azon szeszélyes mesére,hogy a' vágóra vitt juhnyáj kolomphordó elöljáróji, erejökben bizván, intették áldozatra szánt gyengébb társaikat, hogy közös erővel, mig az alkalom el nem surran, és számukban nem fogyatkoznak, álljanak ellen az őket székre hurczoló husvágónak; de nem birhatván erre az áldozatra szánt csoportot (mert a' részenkint történt szemelések bátoritották a' fenmaradtakat) apródonkint végtére csakugyan elenyésztek, holott,ha annak idejében eszökre jövén vezér-kosaik tanácsát követték volna, el nem veszendettek. — Visszamenvén a' telekdij eszméjére, állitani bátorkodom, hogy az nemzetünkre nézve:

Üdvös is; mert ez, egy ember-életnyomra levén számitva, a' nemzet éltében csak egy időpercz, melly illy nagyszerü tárgyban tekintetet sem érdemel, — és az adózás eszméje is első generatióval kihal. Visszafordul tehát akkor ismét a' mostani szabad állapot, vissza lesz nyerve a' sokak által nem ok nélkül annyira tisztelt ősi szabad alkotvány, a' nélkül, hogy örökös adózás alá vetnők magunkat, és mégis főszükségeinknek eleget tevén, hazánk jólléte alapját megvetvén,azt örökre biztositottuk is. Akkor nemcsak a' büntető t.könyv meghozatalaután szükségessekkévált börtöneinketczélszerüen 's elegendő számmal épithetjük; hanem a' budapesti lánczhidat is a' társaságtól visszaválthatjuk, úgy hogy nemes, nem nemes egyiránt szabadon járhasson rajta, 's a' nemes mindenütt, a' nem nemes pedig legalább itt élvezhesse részlegesen tökéletes szabadsága édenjét. — És igy bármelly más módot kisértenénk is meg hazánk felruházási ügyében, aligha találtatnék egy is, melly sikeresebben, gyorsabban, 's üdvösebben hatna e' hon javára, mint a' Széchenyi gróf telekdiji eszméje, mellyből indirecte az is következnék,hogy az örökös adó elkerülése mellett, még az uzoráskodásnak is torka metszetnék; mert a' honfiak a' nemzet alappénzéből elegendő bátorság nyujtásával, szükség eseteiben kölcsönpénzt kapnának, 's nem lennének kénytelenek nagy procentek fizetése által magokat tönkre juttatni.

Igaz ugyan, hogy ez üdvös eszme ellen hazánk némelly nagyobb capacitásai is tesznek már némelly ellenvetéseket, 's nem rég Dessewffy Emil gr. ur, ki eleinte az indirect adó mellett harczolt, azt veszi észre, hogy a' telekdij-rendelő törv. alkotása is már tömérdek akadállyal járna, — 's ha létre jőne is az, annak foganatositása majd majd lehetetlen 's a' kamatra kiadandó 90 millió nem fogná é a' dolgot nagyon öszszebonyolitani? — továbbá, hogy a' telekdij csak a' birtokost sujtván, a' kaputost rovatlan hagyja; 's végre, hogy azt most mindjárt feganatba venni fölötte nehéz lenne. De a' mi az első ellenvetést illeti, a' törvény alkotása csak magától a' nemzettől, melly magán segiteni akar, függ, — annak sikeresitését pedig a' törv. szentsége könnyitvén, a' végrehajtó hatalom egyenes feladata és szoros kötelessége, — a' 90. millió kamatrai kiadásában a' jó rend 's világos rendelés minden bonyolulatnak elejét venné — az pedig, hogy a' kaputos a' telekdij eszme mellett hont illető áldozatoktul ment ne maradjon, azzal üttethetnék helyre, ha az illyes egyedek bizonyos mérték 's arány szerint adóztatnának meg; végtére pedig az illy értelemben alkotandó törvény azonnali foganatba vételét csakazon esetben lehetne akadályokkal összekötöttnek tartani, ha ezen törvény meghozatalára valami külső hatalom kényszeritette volna a' nemzetet. És igy nézetem szerint nem állván a' fen előadott nehézségek, bátran ismérkedhetünk meg a' telekdij eszméjével, 's ha vele egyszer megbarátkoztunk,reményünk lehet, hogy tőle vonakodni nem fogunk, annálkevésbbé fogunk pedig idegenkedni tőle,mivel a'P. Hirlap lelkes szerkesztője is a' hozzá tartozó szabad elvü többséggel együtt, most közelebb tett nyilatkozata szerint, mind azt, a' mi jó's hazánknak hasznos, előmozditani kész, sőt hazafiúi kötelességének isméri. Hellebranth János b. csabai közbirtokos.

Országgyülési közlemény.

A' CXXIXdik kerületi ülésben, jan. 3kán a' szőnyegen forgó megyei kicsapongási vál. munkálatban a' 128dik kerületi ülés határozatánál fogva tenni kellett változtatások még meg nem történvén, az elnökség javaslatára a' ker. RRdek a' munkálat 3dik fejezete 58—65 §§nak, mint ama módositásokkal szoros összefüggésben levőknek mellőztével, a' követválasztásrul szóló szakaszokat vevék tárgyalás alá. 'S e' szerint a' munkálat következő szakaszai kerültek vizsgálat alá: „Második szakasz. Az országgyülési követválasztásról. 67. §. Mindazok, mik a' tisztujitást megelőzőleg vagy annak folyamata alatt történhető visszaélések 's rendetlenség megakadályozására, 's a' történt kihágások rögtön és szigorun megfenyitésére, mint szintén a' választókra nézve is a' felebbi szakaszban rendeltetvék, az országgyülési követválasztásra is kiterjesztetnek. 68 §. A' megyei követség csupán a' választók többsége bizodalmának lehetvén kifolyása: erre, minden esetben, a' jelenlevő választók felénél többnek szavazata, v.is általányos (absoluta) többség kivántatik. Követté választathatik minden, ki a' birói hivatalra választathatási felebb a' 15d. §ban meghatározott képességgel bir. 69. §. Követválasztásnál olly kijelölésnek, mint a' tisztujitásnál rendeltetett, helye nem levén: ennek a' 70. és 71. §§ban meghatárzott móddal, mindig titkos szavazás által, mindegyik követre nézve külön 's egymásután kell megtörténni. A' követ visszahivatása csak előre közgyülésileg kitüzött és tárgya kitételével közhirré tett külön közgyülésen, csupán titkos szavazás utján eshetik meg. Felkiáltás vagy a' törvényben meghatárzottól különböző mód általi követválasztás, vagy visszahivás érvénytelen. 70. §. A' megyebeli választók rendes összeiratásának, a' tisztujitásra nézve a' 25. §ban meghatárzott móddal, követválasztás előtt is véghez kellvén vitetni: ha a' követségre a' közvélemény által kitüzöttek, vagy gyülésileg szóba hozattak száma ötnél többre nem menne, ezek nevei a' 33. és 34. §ban megirt móddal külön szinü ládák fölibe helyeztetvén, 's ugyan megfelelő szinü táblákra is kifüggesztetvén: rájok nézve a' titkos szavazásnak azonnal el kell kezdetni 's ugy mint a' tisztujitásra nézve a' 34d. §ban meghatároztatott, véghezvitetni. Az igy általányos többséget nyert egyed, a' megye választott egyik követének tekintendő. Ha közülök a'szavazó választók felinél több szavazata egyikre sem esett:a'legtöbb szavazatot nyert két egyedre,ugyanolly titkos szavazás ismétlendő. — A' másik követi helyre nézve a'választásnak hasonló móddal kell megtörténni. 71. §. Ha a' követek küldésére nézve a' vélemények ötnél többre szétágaznának, minél kevésbbé érdeklett 's a' köz bizodalmat minden esetre hiven kezelendő tagokból álló egy vagy illetőleg több küldöttség neveztessék a' közgyülésen, melly a' 21. §ban meghatárzott esküt letevén, előre a' választóknak, a' 34. és 35. §ban érdeklett összeirás nyomán, és ott meghatárzott renddel, nyiltan, egyedül arra kell szavazniok, kiknek neveit akarják a' szavazatládák fölibe kitüzetni? Az igy legtöbb szavazatot nyert két egyed nevei különszinü szavazat-ládák fölé helyeztetvén,'s megfelelő szinü táblákra is kifüggesztetvén: a' titkos szavazásnak, e' két egyed felett, ugy mint a' tisztujitásra nézve meghatároztatott, kell megtörténni, 's a' közülök általányos többséget nyert, a' megye megválasztott egyik követének tekintendő. A' másik követi helyre nézve is, mind a' kitüző nyilt mind a' megválasztó titkos szavazásoknak az előbbihez egészen hasonló móddal kell véghez menni.

Harmadik szakasz. A' gyülésekről. 72. §. Mindazok,mik a' szavazat-vásárlásra, a' gyüles helyén illendő megjelenésre, a' jó rend 's kellő csend fentartására, a' rendetlenség elháritására, a' rendbontók v. épen lázadást szerzők rögtöni szigoru megfenyitésére nézve a' tisztujitást illetőleg az első szakaszban rendeltetvék: a' megyei gyülésekre is kiterjesztetnek. 73. §. Mik a' széksértéstől a' büntető törvénykönyvben általában foglaltatvák: különösen a' megyei gyülési tanácskozásokra nézve is értendők. 74. §. A' tanácskozási tárgyak felvételére — bizonyos osztályzat szerint — előre sorozatot megállapitni, ujabb inditványozásra is időt határozni — 's mind ezt a' körülmények szerint megváltoztatni, a' megyék helyhatósági jogai közé tartozik. — A' megállapitott sorozatot tettleg megrontani vagy a' felvett tárgy feletti tanácskozás befejeztetése előtt mást inditványozni, avagy vitatni — tilalmas. Ha e' rendbontás bármellyik neme — elnöki rendre igazitás után is — folytattatnék, a' felebb érdeklett széksértés büntetésének leend helye. 75. §. Kiki azon sort mellyben az elnökségnél magát a' gyülésen a' szólásra tárgyankint jelenti, 's ez — vagy a' megyei Rendek e' végre megbizottja — által följegyeztetett, szorosan megtartani, 's az előtte szólónak beszéde végeztét bevárni köteles. Illy feljegyzés nélküli szólásra joga csak az elnöknek van. Ki sorküli szólása miatt az elnök által rendre utasittatván, annak nem engedelmeskedik: mint széksértő nyomban büntetendő. 76. §. A' tanácskozásra kivánt csenddel és szabadsággal össze nem férhető zaj, vagy épen lárma esetében az elnök által felemelendő nemzeti szinü zászlócska jelképe a' nemzet és ennek törvénye nevében csendre való ünnepélyes intésnek. Ki ennek nyomban nem engedelmeskedik, rögtön széksértés büntetése alá vonassék. 77. §. Bármelly rendetlenség elkövetőjét rendre inteni az elnök joga és kötelessége; a' tanácskozási jó rend fentartásaért ez felelős. 78. §. Minden számosabb gyülés kezdetével az elnök elegendő számu csendtiszteket nevez, kiket a' tisztujitásra nézve az 51. §ban rendelt hasonlók jogai és kötelessége illet. Ki a' csendtiszt ünnepélyes felszólitásának nem engedelmeskedik, a' tanácskozás helyéről megyei közerővel is eltávolitandó 's fenyitékének elvétele végett nyomban a' megyei perbefogó szék elibe állitandó. Ez a' szerint fog eljárni, mint a' tisztujításokat illetőleg az őrszék az 52. §ban fel van hatalmazva. 79. §. Ha a' tanácskozási csend és rend valamelly tömeg által tettleg olly móddal zavartatnék, hogy a' tanácskozás folytatása lehetlenné válnék, 's az elnöki és csendtiszti ünnepélyes felszólitás is sikeretlen maradna: ez fölebb az 53. §ban érdeklett lázadás esetének tekintendő, 's az ott megirt eljárásnak leend helye. 80. §. Mielőtt a' lázadás rögtöni lecsilapitására kivántató rendkivüli fegyveres erő használtathatnék, a' gyülést az elnök tartozik eloszlatni. Illy elnöki kijelentés után az nap semmiféle végzés érvényesen nem hozathatik. A' napi gyülés eloszlatása esetében köteles az elnök más napra folytatólagos gyülést még az eloszlatás napján kitüzni, 's ezt közhirré tétetni. 81. §. Megyei gyülésekben mindazoknak van számitható szavazatuk, kik a' 22. 24. §§. rendeletéhez képest választási joggal birnak, hahogy életkoruk 24dik évét már betöltötték, és véleményüket érthetőleg előadják; ugyszintén a' megyében fekvő avagy birtokos mindazon szabad községeknek, mellyek minden urbéri tartozások alól magokat bármikép örökre megváltották, az illető megyék elrendelése szerint, olly móddal, mint a' tanácskozványi képviselőkre nézve a' 14. §. rendeltetett, a' népesség arányához képest községenkint legfölebb 50 képviselői. Ezekre a' 22. 's 24. §§. kitett kellékek hasonlóul kiterjesztetvén: a' községben, vagy annak határában házat, vagyfekvő javakat birók, 's a' választáson jelenlevő helybeli lakosok egyenkint számitandó szavazatával,külsőkből is szabadon választandók. Urasági tisztek, habár nemesek is, uraik dolgában; harmad izen belől levő atyafiak, vagy sógorok, atyjokfiai ügyében; bármiképé rdeklettek saját dolgaikban, végre mindazok, kik szavazattól itélet által fosztattak meg, annak tartalmához képest, nem birnak szavazattal. 82. §. Mig minden feljegyzett nem nyilatkozott, ha a' hátralevők a' szólástól elnöki megkérdetésre el nem állanak: a' végzés ki nem mondathatik. Ennek kimondásában a' 81. §. rendeletéhöz képest egyenkint szólottak többségére lehet csak tekintet. Felkiáltással vagy külön részekre oszlással végzés érvényesen nem hozathatik. A' szólók többsége szerint tett elnöki kimondás közvégzésnek tekintendő. 83. §. Megyei gyüléseken csupán jelenlevők határozván: ezekbeni szavazásra nézve semmiféle megbizatásnak hely nem adatik. Ezen szakaszokra nézve tétettek ugyan módositási javaslatok, 's némelly rokontárgyu inditványok, de viszhangra csak kevés talált; jelesen egy követ azon javas-

lata, hogy a' 77—79. §ok, *mint szorosan* a' kicsapongások körébe tartozók, a' dec. 21ki határzat nyomán módositás végett szinte visszautasittassanak a' választmányhoz; továbbá egy másik tagé, melly szerint a' 81. §ban kitett 24 év helyett 20 tétessék, mi szavazati többség által lön határozattá; végre egy harmadiké, hogy a' követválasztás módja állapittassék meg a' megyéknél is, *mint* ez a' városi rendezetről készült munkálat 39-dik szakaszában elhatároztatott. — Történt kifogás a' szerkezet azon része ellen is, hogy a' gyülésből senki ne vezettessék ki, az eziránti intézkedést azonban egyik megye követe annyival szükségesbnek látta, mert megyéjében is fordult elő szükség, 's fordulhat elő bárhol, ha valamelly ittas garázdálkodót máskép lecsilapitni nem lehet. Különben is; megjegyzé egy másik követ, ha illy intézkedéseket tenni nem akarunk, akkor jobb az egész munkálatot mellőznünk, mert egyoldalu 's csak némelly részben kielégitő rendeletek a' zavarokat megszüntetni nem fogják, főleg, ha épen ott nem történik semmi javitás, hol a' zavargások tényleges forrása rejlik. A' módositás végett visszautasitott szakaszokon kivül mai ülésben a' munkálat vizsgálata bevégeztetett, mint már emlitők. —Az orsz. naplónak nyomtatási késedelme ujolag szóba jött, 's ez iránt, ugy szinte arra nézve is, hogy 4kén orsz. ülés tartassék, a' városi munkálat felvétele végett a' ker. elnökség személynök ő nmélt. megkéretése végett bizatott meg.

CXXXik kerül ülés jan. 4kén megnyiltával jelentést tön az elnökség, mikép megbizatása szerint a' RRek ohajtásit személynök ő nméltóságának tudomásul vitte, 's köv. választ nyert: névszerint az orsz. ülést illetőleg, hogy ő nmlgát orsz. ülés egybehivásától semmi sem tartóztatja, reménlyi azonban, hogy a' RR. figyelembe véve azon kettős csapás által okozott fájdalmas hatást, melly családját érte, addig, mig e'gyászeset által sebzett keble némi enyhülést nyerend, annálinkább engedékenységgel fognak viseltetni, mivel olly nagyszerü tárgy, mint a' városok rendezete iránti munkálat, komoly megfontolást igényel. Az orsz. ülések naplója ügyében kijelenté ő nméltósága, hogy annak megjelenését semmi mellékes czél nem akadályoztatja, 's abban semmiféle változtatás vagy csonkitás történni nem fog, do nem is történhetik, miután már az illető biráló tagok által aláirva 's hitelesitve van; kéri azonban a' RRet, ne szorgalmazzák annak megjelenését még egy pár napig 's reményli, hogy e' közben a' bonyolult ügy kedvező kifejlődést nyerend. Az elnökség tudósitása megnyugtatá a' Rendeket, 's az ő nmlga családját szomoritólag sujtó csapás közös részvétet ébreszte a'gyülekezetben. A' napi rendre tüzött tárgyak 1) másodüzenete a' KK. és RReknek a' m. főRRekhez a' kerületi napló kinyomatásának akadályozása iránt, és 2) az orszggyülés évenkinti tartását illető cs-i inditvány. Ezeket előzőleg olvasá Paloczy László, a' verif. választmánynak Békesmegye követei megbizólevele átvizsgáltárul szóló jelentését. Azután Ghiczy Kálmán az érintett másodüzenetet, de sem első, sem másodizben nem történt rá nézve semmi észrevétel vagy módositási javaslat, 's e' szerint az egész szerkezet változtatás nélkül elfogadtaték. Köv. Szentkirályi Móricz Zilah városa folyamodására készitett véleményét olvasá a' városi ügyben munkálkodott választmánynak; Vukovics Szabbasz pedig a' megyei kicsapongásokrul szóló munkálatnak a'választmányhoz visszautasitott szakaszaiban tett módositásokat, mellyeknek tárgyaltatása más napra halasztván, a' CXXXIdik kerül. ülésben jan. 5. jelentést tön a' népnevelési választmányi elnök, Bezerédj István, hogy a' választmány munkálatát nemcsak bevégezte, hanem már kinyomatása iránt is gondoskodék, 's igy az néhány nap mulva elhagyandja a' sajtót. Fölolvasá ezután Vukovics Szabbasz, mint illetékesjegyző, a' megyei kicsapongások munkálatának a' választmányhoz visszautasitva volt 's most már módositott részét, mellyben a' crim. codex rendeletei a' kicsapongási tények megfenyitésére alkalmaztatvák, de az eziránti tanácskozás e' napon nem végeztetett el.

Fölirási Javaslat *az 1840: 3. t. cz. által a' katonai élelmezés és szállásolás tárgyában kiküldött országos választmány jelentése iránt.*

Felséges 'stb. Tanácskozás alá vevén az 1840: 3. t. cz. által a' katonai élelmezésből és szállásolásból származó terhek megszüntetése végett, a' mennyiben azok törvényesek, a' kir. kincstárral eszközlendő egyezkedésre kiküldött országos választmánynak jelentését, nem csekély megütközéssel értettük, miszerint a' kir. kincstár részéről kinevezett kiküldöttek az országos választmány által annak kijelentésére felszólittatván, hogy a' katonai élelmezésből származó terhek megváltása fejében a' kincstár által minő megváltási somma kivántatik? miután előbb azon kérdés megfontolását inditványozták: vajjon nem lenne- é czélszerübb a' mostani élelmezési módot a' divatozó visszaélésektől megtisztitva tovább is megtartani? utóbb pedig a' megváltás fejében megállapitandó pénzbeli sommának az adózó nép közötti igazságosabb felosztását, rendes és pontos behajtásának biztositását 's azt szorgalmazták, hogy a' megváltási somma a' közadótól elkülönözve kezeltessék; végre nyiltan kijelentették, hogy hatáskörük egyedül a' szükséges adatok előmutatására terjedvén, a' megváltási somma iránt egyezkedésbe nem bocsátkozhatnak. Az 1840: 3. t. cz. világos szavai szerint, az országos választmány egyenesen a' katonatartással összekötött terhek megszüntetése végett a' kir. kincstárral eszközlendő egyezkedésre levén kiküldve, minthogy ez egyezkedést a' másik egyezkedő félnek a' k. kincstárnak közbejötte nélkül eszközölhetőnek a' törvény föl nem teheté, kétség alá nem vonathatik, hogy nem csupán adatok előmutatására, hanem az emlitett terhek megváltása iránti egyezkedésre is volt a' törvény értelmében a' kir. kincstár részéről küldöttség nevezendő; 's e' nézetből indultak ki magok a' kincstár részéről kiküldött egyedek is, midőn az országos választmány előtti legelső nyilatkozásukban annak további munkálkodására nézve olly nehézségeket tevének, mellyeket nem tehettek, ha törvényes hatáskörük csupán adatok előmutatására terjedett.

Igaz ugyan, hogy az ismételve emlitett 1840: 3. t. cz. 1ső szakasza a' szükséges adatok előmutatása végett kinevezendő kincstári egyedekről szól, 's kérdés alá nem is vétetik, hogy az országos választmányhoz kincstári egyedek e' czélból is kinevezendők valának; miután azonban az országos választmány nemcsak adatok gyüjtésére, hanem a' kincstárral eszközlendő egyezkedésre is volt kiküldve, ha czélszerünek nem láttatott, hogy az adatok előmutatására kinevezett egyedek egyszersmind az egyezkedés eszközlésére is felhatalmaztassanak, e' végre a' kincstár részéről más küldötteket nevezni lehetett, 's a' törvény értelmében nevezni kellett volna is. — A' kincstári küldöttek által a' katonatartással egybekötött terhek megváltásának föltételei gyanánt az országos választmánynak tanácskozás végett előterjesztett kivánatok szinte nem szolgálhattak elégséges okul arra, hogy a' kir. kincstár a' kérdéses terhek megszüntetése végett, a' megváltási somma kijelentése mellett egyezkedésbe ne bocsátkozzék; mert mindezen tekintetek felségednek 1840. január 4kén az országos RRhez kiadott kegy. kir. válaszában már megemlítve valának; mégis mind a' mellett, hogy az ország RRei ugyanazon évi sz. György hava 11kén kelt alázatos felirásukban nyilván kijelentették: miszerint a' megváltási sommát a' törvény 's a' végrehajtó hatalom törvényes hatósága által elegendőképen biztositva találják; a' megváltási somma felosztásának kulcsa iránt pedig előbb, mint a' megváltás iránti egyezkedés létesült, tanácskozni időelőttinek vélik. Felséged 1840. apr. 30rólt kelt k. k. válaszában megnyugodva azon, hogy a' megváltási somma felosztásának kérdése a' megváltás iránt létesülendő egyesség után tárgyaltassék, az országos választmány csak azon hatáskörrel és utasitással leendő kiküldetésében, mellyet a' többször emlitett 1840: 3. t. cz. magában foglal, kegy. megegyezni méltóztatott.

A' katonatartással egybekötött terhek megszüntetésinek érdemében ezen terhek megváltása iránti egyezkedés levén e' szerint felségednek 's az ország RReinek kölcsönös megegyesüléseül 's az 1840: 3. t. cz. által a' teendők első lépéseül kijelölve, 's e' nélkül e' tárgyban különben is biztosan előrehaladni nem lehetvén, helyeseljük az országos választmány eljárását, melly szerint ezen terhek megszüntetése iránt a' kir. kincstárral eszközlendő egyezkedést kiküldetésének legfőbb czéljául tekintve, a' megváltási somma iránti nyilatkozásra a' kincstári küldötteket munkálkodása kezdetén mindjárt felszólitotta, 's miután az országos választmány ezen felszólitása siker nélkül maradott, az 1840: 3. t. cz. pedig határozottan rendelné, de az adózó nép java is sürgetőleg kivánná, hogy ezen egész tárgy a' jelen országgyülésen végképen elintéztessék; azért szükségesnek látjuk, hogy az országgyülés folyamatja alatt pótoltassék, a' mi az országos választmány munkálkodásának alkalmával elmulasztatott, 's felségedet mély tisztelettel kérjük, miszerint bizonyos egyedeket olly felhatalmazással minélelőbb kinevezni kegyesen méltóztassék, hogy azok a' katonatartás és szállásolással egybekötött terhek megszüntetésére nézve, a' menyiben azok eddig is a' törvénynyel nem ellenkeztek, a' kincstárnak netalán adandó kárpótlás iránt az ország Rendei által megkivántató utasitással szinte kiküldendő országos választmánnyal még ez országgyülés folyamatja alatt értekezésbe bocsátkozzanak, e' végett azon sommát, mellyet a' kir. kincstár az emlitett terhek megváltásáért mind összesen, mind különösen azok egyes nemeire nézve is kiván, határzottan kijelentsék, hogy e-képen ezen tárgy, mellynek elhatározását az adózó nép régtől fogva ohajtva várja, 's mellyet annak romlása nélkül még tovább is szabályozatlanul hagyni nem lehet, még ez országgyülés alatt a' törvény rendelése szerint tökéletesen elintéztessék. Kik egyébiránt 'stb.

Borzasztó felfödözés. — Reménylem, nem sok ellenzőre találok, ha azt állitom, hogy kedves hazánkra napjainkban az „Uzsorahon" czim nem volna helytelen; azonban a' közönség előtt még is ujság lesz, hogy az ifjuságnak uzsora általi megrontására nyilvánvalós jótékony intézetek használtatnak, és pedig olly eszközül, melly a' törvényhozás által a' kiskoruak, és pénznadály vérszopók között felállitott egyedüli védfalat is lerombolja! Az eljárás ez: kiskoru által elfogadott váltóban a' kiadási nap olly időre tétetik az illy pénzpiózák által, mellyben az a' teljes kort vagyis 24dik évét meghaladta, vagy a' kiskoru csak a' sommát és elfogadást irja maga, a' többi üres hely pedig mások által töltetik be, és pedig hogyan? még nem is tudhatja. Ezután az ifju élete ezen sommára az életbiztositó intézetnél biztositatik; ha tehát az ifju meghal, az intézet fizet; ha pedig életben marad, ő szorittatik elégtételre. Használ é illy esetben a' revocatio, 's a' szigorú váltótörvények fogják é a' váltó-tulajdonos kötelességévé tenni azon körülmény bebizonyitását, hogy a' kibocsátás már nagykoruságban történt, kivált ha a' revocatióban a' váltó egész tartalma elő nem adathatik? nagy kérdés; — az pedig minden esetre szomoru, hogy minden illyes veszélyezés ellen vagyon az uzsora részire biztositás. Ezt sz. k. Pest városa nemes tanácsának, adatokkal ellátva, teendő intézkedés végett bejelenteni lelkiismereti kötelességemnek tartottam. *) Véleményem szerint ezen ármányt az által szüntethetni meg, ha az életbiztositó-intézeti agentiák a' város vagy tényhatóság részéről felszólittatnak, hogy kiskoruaknak életét szülék, avagy gondnokok megegyezése 's befolyása nélkül, biztositni ne merészeljék. Ha gondolhatnám, hogy eszközlésem által csak egy illyes megrontás meggátoltatik, v elhárittatik, fáradságomat bőven tartanám megjutalmaztatva. Rosty Zsigmond.

Nemzeti színház. A' nemzeti szinház igazgatósága, némelly alaptalan hirek megczáfolására szükségesnek látja nyilványitni, 1ször hogy a' már eddig előadattokon 's „Kalandoron" kül, egyetlen egy uj eredeti darab sincs hozzá beküldve, melly az eredeti szinmüveket vizsgáló választmány által előadásra el volna fogadva; ennélfogva azon bizonyos eredeti színmüvek, mellyek előadatására némellyek az igazgatóságot felszólitgatni jónak látták 's mellyeket itt kiméletből megneveztetni nem akar, az illető választmány által előadásra méltóknak nem találtattak, 2szor: hogy a' „Kalandor" diszitvényei, nem januárban, mint a' „Világban" mondatik, hanem december közepén kezdettek festetni, azaz, mihelyt a' tervrajzok elkészültek, hozzá a' szükséges szerek bevásároltattak, 's az előtte adatott két eredeti színműhöz megkivántató egypár diszitvény elkészült, mellyeknek adatását az igazgatóság annál kevésbbé gondolta igazságosnak hátráltatni több hónapig, t. i. mig a' „Kalandor" diszitvényei elkészülhettek volna, minthogy az egyik, (A' szökött katona) vele, a' másik pedig (Még egy tisztujitás) előadás végett előtte fogadtatott el. Hogy a' színházi festőteremben, szük léte miatt, csak egy festő dolgozhatik, 's a' csekély világosság miatt téli napokon csak 4—5 óraig, azt hibául senki nem fogja az igazgatóságnak tulajdonitni. Ebből látható egyszersmind, a' többször emlitett diszitvények készülete alatt, miért adatott „Gerő„ 's miért fog még egy pár uj színm üadatni, de mind ollyan, mellyekhez semmi uj diszitvény nem kivántatik? — mert nem akar az igazgatóság, bizonyos urak elvét követve, saját és a' t. cz. közönség kárával igy okoskodni: A' „Kalandor" még nem adathatik, tehát semmi se adassék! Pesten, január 8án 1844. Szigligeti titoknok.

---

*) A' szülék 's gondnokok megnyugtatására e' fontos tárgyban keletkezendő határozatát a' nemes tanácsnak, mihelyt tudomásunkra jutand, annál örömestebb közlendjük, mivel az illy, sok nemzetség elkoldusitására czélzó istentelen ármánykodásoknak 's váltótörvényekkeli borzasztó visszaéléseknek nyakát-szegni a' kir. előterjesztések nyomán is egyik dicső feladata jelen országgyülésünknek. A' szerk.

Szombaton, január 13kán Szentpétery Zsigmond javára, bérletszünéssel: „SZÖKÖTT KATONA.“ Eredeti szinmű 3 szakaszban Szigligetitől.

Bácsbodrogmegyei közgyülés. Mióta a' nagyhirü bácsi bill „Nem adózunk“ m.november 3án világra jött, 's a' nyers erő sötét fiai az értelmiség észkain diadált üllvén, az igazság templomában, a' tanácsteremben Themis istenasszony eddig szüz képét pipafüst szentségtelenité, fájdalmas némaság 's aggodalmas irtózattal vonult vissza a' szólásszabadság, e' nemzeti főkincs minden hő barátja, 's átgondolván nehéz szivvél e' szabadság-gyilkolás örvényét, csüggedt fővel nézett lefelé a' multat fontolva, vagy fölemelé szemeit a'jövőrül jósolgatva, vagy a'jelennel foglalkozvaegyenesen a' mostani körülményeken mélázott, 's nem találván nyugpontot sehol, abban lelt egyedül enyhitő vigasztalást, hogy az igazság olly láng, melly a' tisztátlan kezekkel elnyomatására erőtetve boritott pártoskodás fátyolát hamuvá emészti, 's jön idő 's jönie kell, midőn lehullván az ámitás álorczái, napfényre jutand, miként a' jobbágyi telken lakó nemesek, kik jelenleg ama tévitő fortéllyal kerittettek a' bandába: hogy az őket adó alá szoritó 1836 évi 11 czikk Bácsmegye inditványára a' törvénykönyvbül kitöröltetik, végrehajtás utján is adófizetésre leendnek kényszeritve; 's mert a' nyers tömeg által használt kard kétélü, az őket vétkesen eltántoritó hősek ellen támadván, gyalázati átok között az élesebb sujtandja ama szemfényvesztőket, kik a' tanulatlan köznemes erkölcsi jellemét zsold-pénzzel és borral megrontani nem pirultak. Ébredjetek föl jobbágytelken lakó bácsi köz nemes-társaink! ne engedjétek szemeitek fényét rózsa-szinü ködfátyollal elbüvöltetni, 's magatokat eltántorittatni, 's higyétek el, hogy Bácsvármegye főispánja is fizet bajai és szabadkai birtokától, 's ha megosztva leend a'közteher's levonva a' sok nagylelkü költség, bizony kevesebb rész jutand reátok. Itt ohajtám az eltemetett börtöni adó iránti nézetimet bővebben kijelenteni, tudván, hogy hirlapi czikkeim Bácsnak köznemessége által is olvastatnak, mert csekély személyem is egyik volt azok közül, kik fej 's oldalborda-töréssel fenyegettetve személyibátorságukban koczkáztatva valának 's ebbeli sebeimre a' p. hirlap hasábjai ajánltattak tapaszul. Illy szomoritó körülmények közt november 23án ismét rendkivüli közgyülés hirdettetvén, 's erre is a' roppant Bácsbol mint egy tizenheten jelenvén meg, a' legfontosabb tárgy a' k. k. leirat fölötti vitatkozás olly csekély körbe lett szoritva, millyen a' legkisebb megyére is hanyagsági rovatást hozandott. Egy szónok ellenző felszólalása után közgyülésileg elfogadtatott a' k. k. leirat, 's pótló-utasitáskint követeinknek sietve felküldetni rendeltetvén e' határozvány, egyszersmind meghagyatott, miként a' magyar nyelv iránt vitában forgó törvényvázlatot ő föls. által szentesittetni buzgón szorgalmazzák. Az imént emlitett szónok e'közgyülésen is apostolkodék 's bár a' méltányosság testvére az igazságnak, viszhangra most sem talált. Földerült dec. 11ike nem már rendkivüli hanem rendes közgyülésünk határnapja, 's elnöklő első alispánunk a' szokott rendes arczokat örömmel szemlélvén, szives üdvözlete után az országgyülési utasitásokat tervező választmány munkálatát kivánd tárgyaltatni. Megdördült ekkor egy hang, melly teremünkben rég köztiszteletet vivott ki magának, 's érzékenyül előterjesztvén a' kedvelt szónok, miként nem kivánja ugyan a' november 3ki undoritó események rémképeit ujra festeni, érzékeny keservét azonban nem fojthatja el azért, mert az alkotványos szabadság átokhintő mirigye (a' nyers erő)e' megyében is megtermé már első mérges gyümölcsét's az értelmiség octoberi áldásos közgyülési határozatát megvesztegetett cortessereg dorongolta le. Nem is szándéka szolgálatjára vásárolni ugyanezen csoportot, 's ezekkel ujra ledorongoltatni a' novemberi végzést, mert corteskedésnek soha barátja nem volt 's mert jobban tiszteli a' közgyülési végzeményeket, hogy sem azokkal bábkint játszani szeretne; de nem hallgathatja el némán a' cortesi szónokoknak e' rendkivüli gyülés alkalmakor tett ferde nyilványitásaik szigoru czáfolatát, ezzel tartozik keblének, elvbarátinak 's az igazságnak. Áttérvén ekkor egyik szónoknak a' franczia forradalom hasonlatosságából hazánkra illesztett fenyegetése lerombolására, 's éles történeti megkülönböztetésekkel kifejtvén, mikép korán sem a' nemességre erőtetett adó idézé elő a' franczia forradalmat, idétlen rettegetés azért hazánkban hasonló fölzendülés rémjeivel a' börtöni adó megbuktatását elősegélleni. Sorompóba voná ezután a' dicső nap főhősét 's csipősen átfutván katonai vitézi pályáját, „több évig huszár káplár vala“ dicsőitvén itten nagyszerü érdemeit jelen politikai élete első ösvényén, mellyet uj corpus-jurisi azon badar nyilatkozással kezde meg, hogy miután az octoberi végzeményt e' megyében nemesi birtok nélküli egyedek eszközlék leginkább, ez töröltessék el, semmisittessék meg, Appellesnek azon classicai szavaival köszönté „Sutor ne ultra crepidam“ mert legfertelmesebben téved minden ujoncz, ki az értelmiség ledorongoltatásával kezdi a' tvényi elvek felforgatását; majd nyiltan megvallá, miként a' sorompóban állott cortes-főnöknek betudván a' betudandókat 's leszámitván a' leszámitandókat egy talpalattnyi sem nemes, sem más birtoka nem marad; végre azon szónok megtorlására fordult, ki az octoberi határozatot ocsmány végzésnek nevezvén, azt a' jegyzőkönyvből kivágatni inditványozá, 's visszatorolván a' gondatlan kifejezést, a' közvéleményre bizá az értelmiség, vagy bunkókratia végzeményének e' szerinti czimeztetését. Ezek után azon inditvánnyal zárá jeles beszédét, hogy miután a' begyüjtött 's az 1836 évi 11ik törvényczikk országgyüléseni eltörlesztendésével elámitott cortesek egyik töredéke jobbágytelken lakó, kik törvényszerint tartoznak fizetni, de többnyire mai napig semmit sem fizettek, 's eddig fönlevő adótartozásuk beszedetése elhalasztásával 's évenkinti szaporultával sokan tönkre is jutandnak, törvényi kötelességük teljesitésére szorithatás tekintetéből ezek összeiratására választmány neveztessék; melly inditványát később, midőn más két szónok által az összeirás megléte nyilványittatott, 's csak a' birói végrehajtás elmulasztása emlegettetett, a' második szónoknak azon javaslatával, hogy ezen fizetési kötelezteés 's végrehajtás elrendelésérüli határozat, miután Plutarch szerint „a' törvény minden halandók 's halhatlanok királynéja,“ minden helységben, hol jobbágytelken lakó nemesek találtatnak, a' járásbeli szolgabirák által hivatalosan közöltessék, összekapcsolva oda módositá, hogy az illető köröztetés után végrehajtás eszközöltessék, 's mivel a' szolgabirák a' végrehajtási elmulasztás hánytorgatása miatt némileg sértve érzék magukat, egyik lelkes őszintén megvallá, mikép ő végrehajtással kivánván a' törvényt foganatositani, midőn a' jobbágytelki nemesek marháját eladás végett behajtatá, ekkor ezek a' főispán urhoz folyamodva kérelemlevelükben előterjesztek, hogy vagy minden bármilly telkü nemes egyenlőn fizessen, vagy ők is minden adótol mentesittessenek, 's e' folyamodvány gyülés elibe kerülvén, innét a' dolog épségében tartandása mellett ő e' tárgy iránti nyilatkozásra szólittatott, 's midőn ezt a' KK. és RR. elibe terjeszté, nyilatkozása tudatul vétetvén a' végrehajtás egyszerün maradt el. Végzéssé alakult a' köröztetési 's végrehajtási inditvány; 's midőn bemutatjuk a' közvélemény birószéke előtt e' corteskedési pártoskodás vezéreit, fülébe sugjuk köznemes társinknak, miként őket az adózni nem akaró hősurak önérdeki hasznuk folytathatása végett vak eszközül alkalmazzák, 's kérjük a' nyilványos itéletet: vajjon a' szegény megvesztegethető köznemes vagy a' gazdag megvesztegető érdemel é nagyobb bünhödési betudást? egyébiránt nem irigyelvén a' jó ügy melletti dicső veszteség után a' corteshősök szennyes győzelmét, nem mi az igazságnak hanem az igazság részünkre vítta ki az igaz harcz dicsőségét.

A' követi pótló-utasitást tervező választmány ismét idő szüke miatt a'bünt. törvénykönyv szakaszai közül szemelvénykint ragadván ki az esküttszékek iránti javaslatot, kijelenté, miként szemei előtt tartván e' megyének nem egyszer egész ünnepélyességgel és szilárd komolysággal kimondott azon elvét, melly szerint elhatárzott akaratja az alkotványt alapvonásaiban, a' haza institutioit benső lényegökben meg nem változtatni, mintegy jogositva érzi magát a' tervezett esküttszékek ellen nyilatkozni. 'S ámbár elégnek vélte e' fölhozott alapokok egyszerü emlitését, még is érinti, hogy ezen idegenszerü javaslat nemcsak polgári szerkezetünk rendszerével, hanem a' nép jelenlegi nevelés 's müveltségével, sőt azegész nemzet jellemével össze sem egyeztethető, e' szempontokbul tehát nem pártoltathatik, 's miután ezen főelv lön elfogadva, kérdést tett egyik tbiró: mit kivánnak tehát a' Rdek e' helyett követeinknek utasitásul adni? mire rézstkereső kitérengés után az állandó bíróság iránti országos választmányi javaslat elvileg pártoltatása állapittatván meg, annak netaláni módositására nézve későbbi utasitás fog küldetni. Ezután a' megyei körlevelek kerülvén tárgyalás alá: Tornáé, mellyben a' nemzeti kereskedésnek még ez országgyülésen a' jelenkor kivánatához képesti czélszerü elintézése végett ő f.ségéhez fölterjesztett föliratát pártoltatni, 's megyénk részérül e' tárgybani előkészületeket 's előmunkálatokat, a' tapasztalt adatokkal időközben kivonatilag magával közöltetni kéri, mennyire ez az anyautasitás 27. pont alatti rendelkezésével nem ellenkezik, pártoltatott; Krasznáét, mellyben Magy.országgali összekapcsoltatását, a' só jelen ára, vallási szabadság 's egyenlőség iránti nézetei pártolására felszólit, anyautasitásunk 21ik pontjánál fogva követeink pártolni fogják. Nyitrának a' lengyel nemzet visszaállittatása iránt ő felsége hatós közbenjárásának ez orsz.gyülésen leendő kieszközlése érzékenyen buzditó levele egyszerü tudomásul vétetett; Torontálé a'hazai kereskedés előmozditása tárgyábani inditványa az anyautasitási 27 pont szerint pártoltatott. Győrnek a' hazánk állandó fenmaradására javaslott nemzeti őrsereg kiállitása iránti felhivása csak a' felkelő nemes sereg czélszerü rendszeritésének orsz.tanácskozás alá kerültével lesz figyelembe veendő. Kővárvidékének törv.hatósági megmaradása és századokon át gyakorlott képviselői joga föntartása pártoltatására tett felszólitása kedvező utasitást nyert. Beregnek Szerbia visszakapcsoltatása iránti buzditása már az anyautasitás 6. pontja szerint elmellőztetett. Pestmegyének a' büntető nyilványos törvényszolgáltatás meggátoltatása iránti érzékeny felszólalását, minthogy a' czélbavett bünt. eljárás a' hazai törvényekben nem gyökereztetik, annak gátlatában megyénk sérelmet nem látván, nem pártolta. Ugyan Pestmegyének az országgy. naplónak gyors irók általi vezetése, 's azok fizetési biztositása iránti javaslata pártoltatott. Tolnának Bombeles Henrik gr.és LedererKároly b.honfiusittatásuk iránti felhivása, a'honositást szorgalmazók folyamodványai elérkeztével jutand figyelemre. Zemplény jelen orszgyülésre küldött követeinek adott azon utasitását, melly által a' nagyterjedésü pusztáknak az adózó nép teherviselése könnyitésére megnépesittetését orsz.-gyülésileg eszközöltetni kivánja, pártoltatni kérvén, ezen felhivó levél akkor vétetik ujabb tárgyalás alá, midőn a' nádori porták kiigazitása kerülend országgy. tanácskozás alá. Szepes bányamivelés tárgyában adott utasitását pártoltatni kivánván, ezen tárgy iránti utasitás akorra halasztatott, midőn 1828. orsz. választmány által kimunkált bányai t.könyv e' megyével közöltetni fog. Győr honfiusitandók iránti utasitásának pártolására serkentvén, az anyautasitás 61. pontja szerint v.szhangra talált. Trencsénynek a' kir. és hétszemélyes táblán folyamatban levő pörök országgyülés alatti tárgyaltatása iránti felszólalása pártoltatott. Fehér a' nemességnek egy része által tiszti ugy követválasztáskor elkövetett törvénytelenségek orvosoltatása végetti kérelme pártolására felhiván, kedvezést nem talált. Verőcze az eszék-bródi vagy is dráva-szávai út létesitendése iránti utasitását pártoltatni kérvén, az anyautasitás 27 pontja szerint pártoláltatást nyert. Fehér, nehogy az országgyülési tanácskozások méltósága 's tekintete jövendőre csonkittassék, olly czélszerü rendőri intézkedések létesitését inditványozza, melly illyenkor történni szokott kihágások elejét vegyék, 's inditványa pártolására buzdit, az anyautasitás 56 pontja értelmében figyelemre méltatást nyert. Heves Pallavicini Aloiz főhadnagy dijnélküli honfiusittatása pártolására szólitván ez iránt a' Tolnamegyei felhivásra föntebb adott utasitás szabatott sinórmértékül. Hont az orsz. választmányok megszüntetésére a' terhes költségpótlás kimélése tekintetéből pártoltatást keresvén, ez megtagadtatott. Baranya a' pest-fiumei vasutnak Pécsen leendő átvezettetését 's orsz. költségeni készittetését pártoltatni kérvén, az anyautasitás 27 pontja szerint inditványát követeink nem pártolandják. Zólyom az orsz. Rket tanácskozásaik kezdete előtt őseink példája szerint esküvel leköteleztetni szorgalmazván, miután minden megyének teljes szabadságában áll, követeit föl vagy nem esketni, ez iránti törv.hozatal szükségesnek nem tartatott. Liptó a' hozott vagy hozandó törvények gyors és szigoru végbehajtására a' tisztviselőket szoros felelősség alatt illető törvényhatóságaik által szoritatni, ugy köztanácskozásokban a' jó rend-föntartás, továbbá személyes bátorság és alkotványos szólásszabadság, végre tisztujitószékek elrendezése iránti inditványát pártoltatni kérvén, ezek iránt utasitásunkban a' kellő rendelkezés megtörténvén, tudomásul vétetett. Szepes a' 16 szepesi város ügyében követeinek adott utasitás pártfogására hiván föl, az anyautasitás 32 pontja alatt e' tárgyra kedvező rendelkezés tétetvén, követink annak tartalmához ragaszkodandnak. Arad annak pártolására hogy az 183²/₆: 25 czikk 1 §a 7 szakasza arra módosittassék, miszerint Pestről a' nagyszebeni utvonal Arad városán keresztül vitessék, szólitván fel, kedvezési pártoltatást nyert. Pozsega a' javitó börtönháznak keblében leendő épitése pártolására kérvén föl, e' kivánatától az or.szgyülésen elesvén, itt sem pártoltatott: Torontál követeinek adott azon utasitását, hogy az ugy nevezett egyházi udvari grófok bírósága még ez orsz.gyülésen törvény által szüntessék meg 's

azzal az illető uriszékek ruháztassanak fel, pártoltatnl kérvén, kedvezésre talált. Győr a' bünt. t. könyvnek a' kerületi ülésekben rögtön megkezdetése iránt ellenzési pártolásra hiván föl, c' felszólalásban Bácsmegye által megelőztetett. Hontnak érzékeny felszólalása, melly szerint előadja, hogy miután a' megyei főispánoknak vagy ezek helyetteseinek kinevezésüket jelentő k. rendeletben foglalt esküforma a' t. könyvünkben létező esküvel nem egyezik meg, mindkéttőben pedig lényeges kitételek hiányoznak, mellyekre hitletételbeli kötelezést kivánnának, egy uj az érdeklett hivatal jelen köréhez alkalmazandó esküminta-készités ez orszgyülésen szorgalmaztassék, nem lelt pártoltatást. Fehérnek felszólitása, hogy miután jelen országgyülésen a' legfontosb életkérdések a' megyék követeinek utasitása fölérkezése előtt azok ovása ellenére rögtöni tárgyaltatás alá vonattak, ezutánra bármilly tárgy tanácskozás alá ne vétethessék, ha a' megyei követeknek egy harmad része utasitás nem léte miatt elhalasztást kivánand, 's az illy tárgy hat hét alatt szőnyegre ne hozathassék, pártoltatást nyert. Aradmegye Aradvárosa beczikkeztetését pártoltatni kéri,mire kedvező utasitás adatott. Lőcse városának kérelme, melly szerint ideiglenes törvényalkotás mellett a' kir. városokat az 1608: 1 czikk értelmében egyenkinti szavazattal felruháztatni ohajtja, nem pártoltatott. Pest városa kérelmére nézve, melly szerint az ország javára forditott 92428 fr. 33¾ x.rugó költséget az orsz. pénztárbol megtérittetni szorgalmazza, olly utasitás adatott, hogy ha az orsz. választmányok szállásainak fizetése iránti kérdés szőnyegre kerülend, aztjövendőre csak olly módon pártolják, hogy azok járandósága országgyülésileg határoztassék meg. A' fiumei kapitányság egy Fiuméban orsz. erővel épitendő kikötő 's a' közlekedési eszközök könnyitése, 's általányos javitása tárgyában az országgyülésen inditványzandó kérelmet kéri pártoltatni, az anyautasitás 27 pontja szerint követeink kedvezőleg nyilatkozandnak. A' szepesi 16 városnak Lengyelországtoli elszakadtuk után visszakapcsoltatásuknak törvényesitését siettetni kérik, az anyautasitás 32 pontja szerint kedvező rendelkezés tétetett. A' felső magyarországi bányapolgárság 's annak nevében Andrásy György gr. megkérőlevelére, miszerint Szepes megyének mellettük és a' bányászat fontos ügye mellett emelt pótló szózatát 's az azt kisérő körlevélben foglalt nézeteket,ugy az 1827.diki orsz.választmány javaslatára befolyásukkal tett pótlólagos észrevételeket gyámolitásra méltatva, a' bányatörvénykönyvi javaslatnak még ez országgyülésen fölvételét 's ha csak ideiglen is törvénybe igtatását követink által pártoltatni kéri, ezen tárgyban igenlés határoztatott. Győrmegyének czimváltoztatás iránti felhivása nem pártoltatott, mert Bács e' tiszteletre méltó régiség emlékét a' hatóságok közti szeretet 's atyafiságos bizalom kapcsának hiszi. F. évi január 15én rendkivüli közgyülés, 16ik 's utána következő napokban polg. törvényszék, febr. 26án fenyitőszék, marztius 18án évnegyedes közgyülés,april 14én számadást vizsgáló szék leend. A' marhahus fontja 11 kr. maradt. Sebők.

Bars megyei közgyülés. Aranyos-Marótra dec. 11kére kitüzött évnegyedes közgyülésünket, elnök alispán, a' megye szellemi 's anyagi rajzát előadó, hosszabb, de mind tartalmára, mind több a' megye gazdaságába vágó inditványira nézve, igen érdekes 's érdeméhöz képest osztatlan figyelmet, köz méltánylást 's jegyzőkönyvbe igtatást érdemlett szellemdús beszédével kezdé meg. Igaz, ha illy beszédek elnöki székből mondva részrehajlatlanok — valamint a' szóbanlevő — némelly egyes érdeket sértenek ugyan; de az egészre nézve nagy 's csak jótékony hatásuak lehetnek. A' sokból legyen szabad csak néhányat érintenünk: Egészségünk szakadatlanul kedvező volt. — Gazdaságunk néhány tagosztálylyal javult, máskép a' réginél vagyunk, nagyobbszerü gyáraink, némelly kisebb papir-üveg-'sa't. gyárakat kivéve, nincsenek 's a' szóló véleménye szerint nem is leendnek, mig alkotványunk nem változik. Kereskedésünk, ide nem értve a' bányavárosit, nem nagy. Utaink általában jók, közelismerést érdemlettek 's a' szomszéd megyékből hozzánk jövő utast, fáradalmiból pihentetők. A' — járás az utakra nézve ugyan hátra van, de nem, a' minden eljárásiban igen pontos főbirónak hanyagsága, hanem a' járásbeli adózók iránti szerfeletti kedvezése miatt. Az uti főbiztosi hivatal, a' jelen rendszer mellett,az utak készitésére való felügyelés ugy is a' főbirákat illetvén, fölösleges: ennélfogva inditványozza szóló, hogy ezen hivatal megszüntetése iránt a' n. m. helyt. tanácsnak irassék föl. Utaink néhány uj vonallal szaporodtak. Zsitva és Garam folyóink kártékonyságit kiemelve, emlit é: hogy ez évben nem sikerült igéretét teljesitenie; nem nyerhetvén meg a' szomszéd Hontmegyében Ipoly szabályozásával foglalkozó mérnököt folyóink megtekintésére és szabályoztatásuk lehetőségéröli vélemény-adásra, a' jövőre talán több üres perczei leendnek a' mérnök urnak. A' tervben levő kálnai hidra kő-és fa-anyag összeordva van: de a' pénzerő gyenge; a' n.m. helyt. tanácstól e' czélra megrendelt öszveg a' munka-megkezdésre sem elegendő. Szabad ajánlatok utján pénz nemcsak nem csorog, de nem is csepeg. Láthatni mond, hogy a' koldulás pénzszerzésre nem alkalmas eszköz. A' szederfatenyésztésben a' semmihez közelitő kevésnél vagyunk, ujitja ezért tavalyi inditványát: hogy a' selyemtenyésztési fölügyelő hivatalt megszüntetve, a' szederfák kezelése egy ügyes,csak ezen czélra fogadott kertészre bizassék. A' több helyen pusztitott tüz, Léván 53 házat hamvasztott el, 's dicsérve a' gondos városi hatóságot, azon igyekezeteért,miszerint tapasztalván a' zsindelyes házfedelek tüztöli könnyebb megovathatásukat a' károsultakat arra birni törekedett:hogy házaikat zsindelylyel földessék: emlité, hogy a' városi hatóság igyekezetét az esztergami főkáptalan 6000 forttal mozditá elő, köszönet,úgymond,az eredeti rendeltetésénekhűnmegfelelt papság részire. Az adó-hátramaradásokbóli menekülést, a' termények csekély ára még nem engedé megadózóinknak. Mivel pedig a'jelen adó-kivetési módot megyénkben arány-'s igazságtalannak találja, egy választmányt inditványoz kineveztetni, melly a' megyét bejárván a' külön vidékek 's helységek körülményit fontolóra véve, uj adókulcsot vetne ki. Egyébiránt az adó hiven és pontosan kezeltetik annyira, hogy sok megyének paradigmául szolgálhatna. A' rendőrség nem utólsó lábon áll; a' lévai és kis tapolcsányi járások főbirájinak sikerült egy egész rabló 's tolvaj társaságot orgazdáikkal együtt kifürkészni's befogatni. Ezek az elsők,kik megyénknek,Jeszenszky Elek kam.és kir. tan. most is nyilványos elösmerést 's köszönetet érdemlett fáradozási által, a' tervezett költség felén ujon épült magány-börtöneibe kerültek. A' népnevelés el van hanyagolva; de a' nép neveletlensége, mondja tovább, a' neveltek hibája:ha a' h.tan.e'tárgyi rendelésinket el nem akasztja, szép pénz gyült volna összse. Ha ezen állitásból itélni szabad, úgy látszik, hogy a' t. szónok az elhanyagolt népnevelés okát, főleg a' neveltek anyagi részvétlenségéből származtatja. Megengedi a' t. szóló, ha mi elfogadván azon állitást: hogy t. i. a' nép neveletlensége a' neveltek hibája, ezt annyira nem anyagi részvétlenségnek tulajdonitjuk, mint főleg a' némelly neveltek között napról napra alább szálló erkölcsiség, jogméltánylás, a' mindig jobban szétharapozó rakonczátlanság 's szemtelenséggel páros feslettségben találjuk,ennek bebizonyitására több ténynyel szolgálhatnánk. Elég legyen csak egy ez évben tartott népnevelési tánczvigalmat emlitenünk; nem lett é az némellyek magokviselete által a' nevelésrüli minden józan fogalomnak satyrája? 's habár fájt is: hogy e'szent ügyre az első nap semminél kevesebb jött, a' rendes költségeket pótolni kelletvén; de öszintén megvalljuk, hogy örültünk másnap a' jobb 's nemesb érzésü többség távozásán, mivel ez által a' történt botrányok nyilványos roszaltatását láttuk. Mit mondana, ha illyeket hallana vagy szemlélne — pedig ez nem lehetetlen — a' neveletlen, de még is jámbor pór? úgy é gúnymosoly vonulna el ajkain, az ő rajta történendő nevelésnek rovására elkövetett neveletlenségek fölött? A' zsidók polgárosodásáról ugyan haladási szellembe ütköző, de tapasztaláson alapult, észrevételt tön: hogy a' milly arányban terjed a' zsidóság, úgy terjed népünk között a' szegénység. Az igazság kiszolgáltatása nálunk serény és pontos. A' korteskedés haszontalanságát, infandum, úgymond regina jubes renovare dolorem, mindenki még a' köznemes is elösméri 'sa't. 'sa't. Emlité végre a' két év előtt megyénkbe szállott béke angyalát 's áldottnak mondá a' kezet, melly a' béke olajágát közünkbe hozá. Olvastattak ezután követeink jelentései, a' horvátok által országgyülésen használandó nyelv tárgyában kelt k. kir. leirat, 's a' képviseleti táblának fölirati javaslata. Ezeket e' három tárgy fölötti tanácskozás váltá föl: t. i. az emlitettem horvátországi követek ügyében jött k. kir. leirat; az országgyülésnek évenkénti tartása 's a' városok voksa. A' k. kir. leirat fölött keletkezett vita legtöbb időt foglalt el, ennek részletes leirásába nem bocsátkozunk, mivel csak azokat ismételnők, miket a' t. közönség a' hirlapokban 's országgyülési jelentésekben úgy is olvasott: a' keményebb kifejezések fűszerei voltak a' tanácskozásnak. A' vélemények több részre oszlottak: már a' jun. 20ki végzés 's a' kerületi ülés módositása, már a' k. kir. leirat pártoltatott, olly módon mindazáltal, hogy még a' jelen országgyülésből terjesztessék föl a' horvát követeket magyar szólásra kötelező törvényjavaslat. Elnök alispán nem helyeselvén az országgyülés eljárását, nem is pártolván a' k. kir. leiratot, a' dolgok mostani állásában csak az igaz középen gondola czélt érhetni,kifejtvén t.i. ennek a' haladás szempontjábóli értelmét oda nyilatkozott: hogy a' képviseleti tábla jelen rendelését megtartva, kéressék meg ő Felsége, hogy az országot, egy, a' horvátokat is országgyülésen magyar szólásra kötelező törvény szentesitésérül biztositani méltóztassék,'s ha ezen biztositást megnyerjük, akkor beszéljenek, a' még ez országgyülésbül keletkezendő törvényig, akár deákul akár magyarúl. A' tetemes többség mindazáltal szavazat utján a' jun. 20ki végzést pártolá,ki mondván hogy annak kerületileg történt változtatása a' képviseleti tábla méltóságával meg nem egyeztethető, a' k. kir. leirat által pedig az alsó tábla belrendelkezési jogát nemcsak veszélyeztetve de sértve látván, a' fölterjesztést pártoltuk. Országgyülést évenként téli hónapokban, de csak félévet nem haladó időig kivánunk tartatni,föntartván magunknak az utasitási és követvisszahivási jogot. A' városoknak 16 voks adatott. Egy t.biró kérdést tön: vajjon fön akarja é e' megye tartani azon végzését, miszerint köteleztetnek a' követek,minden nevezetesb tárgyat, mellyrül utasitásuk nincs, a megyével sebes postán közleni, az alispán pedig 8 nap alatt gyülést hirdetni? Ezen észrevétel többek eltávozta miatt a' pusztában látszott elhangzani. De másnap az általa magát sértve vélt első alispán mindjárt a' gyülés kezdetén kérte a' RR. hogy valamint ne kételkedjenek igazságszeretetében, midőn a' többséget kimondja; úgyszinte ne engedjék, hogy őt, mint hivatalában pnntosan eljárót valaki kötelességére intse. A' tegnap inditványzott t.biró ez által a' KK. és RR.hez intézett kérdését elnökileg roszaltanak vélvén, magát védelmezőleg fölkelt's tegnapi inditványa jogosságát mutogatá. E' kellemetlen vita keserüségétül féltünk 's tartottunk attól hogy teremünk személyeskedések szinterévé változik,a' minőknek tanúji, hála a' közünkbe két év előtt szállott béke-szellemnek, már régóta nem valánk. A' közönség békét ohajta 's meglön. Olvastatott ez nap több helyt.tan. intézvény, egy közülök, több, vegyes házasságból született 's a' törvény értelmében kath. vallásban neveltetendő,de ennek ellenére helv. vallásu nevelés alatt levő gyermekről rendelkezik: ennek sikeresitése az illető szolgabiráknak meghagyatott. Nem láttuk helyén hogy bizonyos tisztviselőinknek illy eljárásokban a'szelidséget végzésileg meghagyatni ohajtá, emlegetvén az illy eljárások alkalmikor, bottal, korbáccsal 's vassal történt fenyegetéseket(!!) tisztviselőinket keménységgel 's tulzott szigorral gyanusitó illyféle inditványok kebleket szoktak izgatni, ritkán szülnek jót 's épen azért, mivel gyanúsitások, figyelemre nem méltattak. Egy másik helyt. tan. intézvény a' zsidókat Sz. Benedekben való lakhatástól, ennek a' bányavárosokhoz közelléte miatt tiltja el, azt rendelvén, hogy a' n.m. helyt. tanácstól nyert utilevél nélkül semmiféle zsidó a' bányavárosokba ne bocsáttassék, ez iránt végeztetett: hogy a' törvények által kijelölt vonalokat mi is meg akarjuk tartani, de tisztelettel kérjük a'nm. helyt. tan.hogy a' törvény. ragaszkodva, törvényszabta vonalokon tul zsidóknak utileveleket ne méltóztassék kiadni. A' 3dik intézvény, fölirásunk következtében jött, mellyben a' garami járás harmadik esküttje számára is hajdut mint nélkülözhetlent adatni kértünk: 's a' nm. helyt. tan. a' harmadik esküttl hivatalt is megszünteti, ez iránt fölirás és előbbi kérelmünk ismétlése rendeltetett. A' jegyzőkönyv olvasásakor történt jelentésekből értettük,hogy megyénkben kisdedovó intézet, a' minden üdvöst hévvel karoló n.mélt. főispánunk mezővárosában reménylhető. Áldja meg a' teremtő e' szép buzgóságért és segitse valósulásra szép szándékát!

Csongrádmegye tizenkettődhó tizennegyedikén tartott közgyülése alkalmával elnök 1sö alisp.üdvözölvén az egybegyültRendeket előterjeszté: mikép az egészségi állapot megyeszerte megnyugtató, nem uralkodván semmi járványos vagy ragadványos nyavalya. Ellenben a' közbátorság még utonállással vegyes rablással is veszélyeztetett, 's a'megyei rabok száma nagy. Jelesül az utólsó közgyülés óta a' rabok száma 343ra szaporodott. Ezek közül törvényszékileg 190nek ügye láttatott el (részint sommás uton, részint rendes pör utján); elitéletlenül maradt 153. E' jelentés folytán a' közbátorság megovatására foganatos rendelések tétettek. — Olvastattak ezután követ uraknak többrendü tudósitásaik 's az országgyülési tárgyak iránti vélemény-adásra megbizott küldöttség jelentése. Követinknek az isméretes kir. leirat, a' városok rendezése 'sa't. iránti nyilatkozataik és szavazataik helybenhagyattak. A' megyei kihágások iránti kerületi munkálatra a' megyei vá-

lasztmány által kevés változtatás ajánltatott, jelesül az, hogy a' tisztujitás harmadévenkint tartassék. Az ismeretes körlevelekre nézve nagyobb részben utasitással el levén már követeink látva, a' megyei választmány javaslata rövid vala, 's a' jegyzőkönyv szavai szerint „elfogadtatván" követuraknak — jelesen a' megyei kicsapongásokat „illetőleg olly megbővitéssel, hogy .mindaddig, mig a' mostani rendosztály illy minemüségben álland föl" a' netalán szóba hozandó ‚képviseleti rendszert' ne pártolják — utasitás gyanánt megküldetni határoztatott. Csongrád megye rendei ez utasitás által ki akarák mondani, hogy castai viszonyok közt képviselési rendszert behozni nem ohajtanak, nem akarván aristokratiából oligarchiát vagy bureaukratiát alakitani; de egyszersmind ki akarák jelenteni azon meggyőződésüket is, hogy az alkotványi talapzatok szélesbitését nem ellenzik, és a' népnek közügyekbei befolyandása esetére a' képviseleti rendszer pártolói. — A' helytartó tanács azon intézvénye került most szőnyegre, mellyben tudtul adatik a' megyének, hogy a' mult közgyülés azon határozata alól, miszerint a' h. m. vásárhelyi közlegelőn Károlyi György gróf által épitett juhszin 30 nap alatt elhordatni rendeltetik, a' nevezett gróf ő Fölsége által k. ‚föloldoztatott legyen.' A' Rendek közelebbi gyülésük határzatát továbbá is törvényszerünek, 's ennélfogvást a' nm. helytartósági intézvényt, el nem fogadhatónak' mondák ugyan: de tekintetbe vevén a' végzés azonnali végrehajtásából eredhető surlódásokat, ez ügynek — megyei küldöttség közbejárultávali barátságos elintéztetésére a' jövő közgyülésigi időszakot határul tüzék ki, a végső határozat a' jövő közgyülésen fogván hozatni. — A' nm. m. udv. kanczellariának azon intézvénye, miszerint Szentes városában egy jobbágytelket szerzett zsidó, annak birhatásától eltiltatik, mint az 1836diki 4ik czikk 6dik §ába ütköző tisztelettel félretétetvén, a' zsidónak a' birhatás megengedtetett.

Borsodi Közgyülés (Vége.)

A' választmánytól, illy módon feketére bekenve, 's mintegy halálra pányvázva adatik be a' tárgy k.gyülésünkre, 's a' spectaculumra begyült nagyszámú kivált városi k.rendü halgatóság előtt — kik egy részének némelly becsületes emberek régen verik a' fejébe, hogy a' jelenlegi tanács a' szegénység pénzét elbitangolta — csakhamar szárnyra kelnek a' szónokok. Legelől is egy szomszéd megyei emigrans — (ki a' közügyek körül ott kivitt babérjait itt készül bokrositani; (örvend; az acquisitiónak Borsod !) egyelőre is, actiót dictál biróra 's tanácsra.' — De figyelmeztetve, hogy nem volna Isten ellen való vétek őket is kihallgatni, mély combinatioit azutánra halasztá, midőn a' város nyilatkozata fel vala olvasva. Ebben a' tanács leirván a' felebb tőlünk is nagyában leirt, siralmas állását a városi adózó községnek, reménykedik a' megyének, hogy szükség-parancsolta lépését elnézve a' külső formabeli hibát — érdemleg helybenhagyni, sőt mint fő, és adóminusaival legszegényebb károsultat a' többi segedelemből is részesiteni méltóztassék. — 'S mit mond erre az actiós ur? téli öltönyének — pedig a' kályhánál ült — egész parlamentaris genialitással még magas gallérját is füleire!! felhajtva, — csak annyit mond: hogy a' mi már felépült, az a' városé, a' pénzt pedig a' tanács költé el, tehát rajta exequáltassék; de mivel resistáltak mind a' megyének, mind a' választmánynak, 's ezt még rosz kezelésrül is gyanusitják *) azért a' biró függesztessék fel, a' tanács pedig hányassék szét. Illy modorban hadonáztak többen is, kiket régen vagy ritkán hallhatánk különben. Többek közt egy ur is ujra feltámadt a' közügynek, ki pár év előtt pályáját egy oratióval végzé, mellyben önmagát kivánná candidáltatni bizonyos hivatalra — a' már reá hozott megyei végzés ellen. Egy más azon nagyszerü tannal gazdagitá a' magyar just, hogy a' rendezett priv. tanácsnak az utólsó eskütt **) is parancsol. 's a' t. De mind ezen az, ki ismeri itt a' tisztujitást, a' pártokat, — nem igen csodálkozik. Annál furcsábbak némelly kivált vidéki urak, kik a' választmányi maszlagon olly mohón kapva, az illy beszédeket hangos örömmel kisérék. Hja! pengetjük a' népboldogitó liberalismus népszerü czimbalmát; de bent! ott van megkövesedve az aristocratiai házsártosság 's féltékeny rivalitás, melly kitör — csak harangozzák fel — akárvan jogunk sértve, akár nincs; mind felfelé, mind kivált lefelé — a' város, a' burger ellen. De majd egy előkelő tagja megyénknek, ki a' jog védésére ugy, mint a' visszaélés megtorolására, metsző gúnyra úgy, mint komoly tanácsra egyiránt férfiú, csilapitva az ingerültséget méltányosabb térre vivé a' dolgot. Hogy t. i. rendkivüli esetekben rendkivüli eszközök is megbocsáthatók; hogy hideg külső formák miatt még nagyobb kárt okozni az adózóknak talán okos, de nem lelkes tett volna. 's a' t. De maga a' megye is igy tett; közelebbi közgyülésekor leégett megyeháza iránt azt végezé: hogy annak ‚különben is csak naponkint növekedő károsodással halasztható helyrehozására a' megye adózó népének' (haj! pedig ez nem égett meg) ‚az adózások különféle nemei által' (pedig ezen nincs a' városi aucta ónsúlya) ‚kigyengült ereje egyáltalában elégtelen', de mivel a' ház ázik ‚ezen halasztást nem ismerő körülmények kényszeritő hatalma olly hangosan szólalt fel a' még netalán kétkedő 's a' formákhoz ragaszkodó keblekben' hogy e' teher elvállalása végett mint kellene a' meg sem hivott nemességre a' 30,000 p.f. rá rovatik. 's a' t. Igy szóltak többen is, kiegyenlitve látván a' nagy haszonnal, a' szükséggel, a' tiszta szándékkal a' minden esetre létező külső formábeli hibát; néhányan a' beépitett pénzt, mint illető segedelmet — a' városnál kivánták hagyatni. — De a' választmányi relationak vádjai ellen — egyenesen a' gyülésre adatván azok be — a' tanács magát nem is mentheté, egyedül a' pénzbeépités helybenhagyását érdekelvén már beadott folyamodása. 'S igy kivitte — ugyan az — a' penna a' végzést ugy, hogy ámbár jóval simább, de azért hü ikertestvére a' választmányi relationak, mellynek felebbi lefestését hogy igazoljuk, ex actis, — ime néhány vonás belőle: ‚mind a' vál. tudositásból, — mind M. vs. főbiráját a' kezéhez begyült segedelmeknek a' megyei pénztárnok kezeibe befizetésére kötelező határozatunknak tudtára nem lett adásából eredett, 's az állandó vál.nak beadott nyilatkozatában védelem gyanánt felhozott *) védoknak jelenleg felolvastatott nyilatkozatából kihagyása és elmellőzéséről teljesen meglevén győzetve a' RR.' hogy hát azon végzésnek ‚tudomására nem jutni nem lehetett', hogy a' ‚jóltevő hazafiak czélja ellenében', — ‚a' kitűzött ajánlatoktól különböző czélra fordittá a' pénzt', hogy ‚sem a' megye iránti köteles tisztelet- 's függéssel', sem ‚a' megtartatni kellető ovatossággal egyáltalában összeegyeztethető nem levén'; majd még néhány ván vén után jő a' java: ‚a' tanácsnak ezen előre megnem fontolt czélellenes lépése valamint a' v. f. b. 's illetőleg tanácsnak a' megye RRei által felhatalmazott állandó vál. ellenébeni azon függést ösmerni nem akaró lépése és bánásmódja, miszerint az általa a' segedelmi ajánlatok nyilványosságrai hozatala eszközléseül intézett üdvös czélrai' (verbum regens hol vagy már! Jaj be tatári mű ez! mondaná Kisfaludy ‚használás végett bekivánt eredeti levelek beadását megtagadván (!!) azt csak az e' részben sürgetőleg (3 nap mulva) ‚kelt második határozat folytában teljesité a' megye közönsége által roszaltatván.' No de városi tan.! a' keserü után itt jön az édese, csinálj érte bókot szaporán: hogy t. i. ellened ‚a' beadott iratokból sem a' közfenyitékre érdemes hivtelenség sem a' pénzek elsikkasztására (‚elharácsolására-' kimaradt) v. azoknak maga részérei fordittására nemtelen szándék' nem bizonyittatik. — De a' segedelem ‚az öszves kárvallottaké', nem a' ‚középületek helyrehozásával köteles adót fizetőké' levén. a' pénznek — mit pedig adózó közönsége javára gyüjtött — ‚még pedig jövő febr. 1jeig ‚megtérítésére Miskolcz városa köteles'. De mibül? oda az atyáskodó gondoskodás nem terjed ki: sőt másnap, a' megrendelt általányos kiosztásból is kirekesztetett a' város, a' választmányi elnök ellenzése folytában.

'S igy előtted fekszik nyájas olvasó! az egész Batrachomyomachia (békaegérharcz) Itélj felette; ha el nem aludtál volna rajta. Mit nyert vele a' közjó? semmit; mit egyesek? az idő fejtendi ki.

Érdekesebb talán az olvasó előtt a' választmánynak eljárása a' segedelemkiosztásban; mert hiszen erre — mint a' választmányi elnök mondá közgyülésünkben — néz nemcsak az ország, hanem a' monarchia, sőt Europa figyelemmel van.

Aug. 17. ülés elv gyanánt megállapitja, hogy mindaddig mig a' begyülendő segedelem mennyisége tudva nem lesz, 's a' pénz összenem gyülend, sem a' segedelem osztásába beavatkozni, sem a' ‚károsodott lakosok közti osztályzatba a' küldöttség befolyni nem fog' Azonban sept. 15. ülés azon meggyőződésre jutott. hogy ‚a' begyült ajánlatok czélra forditásának csupa formák miatti huzamosabb feltartóztatását a' jóltevők akaratja elleni vétség volna. Tehát ‚a' v. népesedési érdeke is azt hozván magával, hogy a segedelmezésben a' házak felépitése tüzessék ki egyik főirányul', kivételképeni segélyezést rendel ‚egyedül a' nép legszegényebb osztályából való kárvallott lakosoknak', ‚kiknek tulajdon házuk volt, de leégvén most is romban hever, 's felépithetésére más reményök az ajánlati segedelmen kivül nem lehet. October 2. ülés, de nem a' szokott elnök alatt, ki accludált levelében: ‚a' tán lakházuk befödésének bevégzésére elégteleneknek' pótlólagos kiosztást ajánl. De a' vál. e' helyett azt mondja: ‚az osztó igazsággal semmiképsem egyeztethető': hogyhaa' házbirtokosok kapnak, a' szinte megégett lakók vagy zsellérek is ne kapjanak. Tehát egy általányos összeirást rendel, mint legbiztosabb alapját az igazság ‚megközelittetésének, mellybe mind a' birtokosak mind a' lakók beirassanak, megégett minden épületeikkel, káruk mennyiségével, — és épitkezésök miben létével és vagyoni állásukkal együtt. — És szegény véleményünk szerint ez lett volna mindjárt a' legegyenesebb és következetesebb út a' czélszerü kiosztásra, a' sok ide oda kapkodás, 's egyszer egymáskor más elv 's osztályzat-felállitás helyett. 'S illyen forma észrevétel és javaslat tetetik a' Jelenkor egyik mult számában is; melly egy későbbi üléstől a' beteges hiúság egész ingerlékenységével ‚nemtelen gyanúsitás'nak protocollláltatik, ‚valamelly avatatlan 's a' dolgok folyamát nem értő vagy azokat kellőleg fel nem fogó névtelen!! értekezőtől' 's a' feletet rá decretáltatik! — October 21. ülés a' szokott elnök alatt szinte reá tér, hogy mind a' télre fel nem épitkezhetők, mind szinte az elégett ‚könnyen éhenhalásra'!! jutható kézimunkások segittessenek: tehát a' segélyezés azokra: „kik éhezznek és fáznak' elvül tüzetik-ki; a' beadott — de most hijányosnak találtatván — megjavitandó általányos összeirás szolgálván alapúl, ezen 2d. kivételképeni segélyezésnek. — — Jelen k.gyülés pedig a' felmaradt, 's még bejövendő minden segélyekből jövőre február 1sőjére egy ‚általányos kiosztást' rendel, minden biztositatlan károsúltaknak — kik igénylik — számára, kárukhoz aránylagosan. — De a' választmányi elnök javaslatára, — ezt megelőzőleg az előbbi két ‚általányos kivételképeni'hez egy harmadik, ‚pótlólagos kivételképeni segedelmezés határoztatott. —

Összegyült pedig segély nov. 16.ig, a' megyéhez:

‚termékben': 215 köböl tiszta búza (künt van beszédetlen belőle 198 k.) — 65 k. kétszeres (künt v. 6 k.) 1196 k. gabona (künt v. 894 k.) 70 k. árpa (künt v. 31 k.) ‚pénzben': 19,033 ft. 12 k. pengő p. — De ebből is künt van 2266 ft. 35 k. kiosztatott mindjárt az első szükségben, még az állandó választm. kineveztetése előtt 1295 köböl gabona.

pénzben:	1138 ft. p. p.
az állandó választmány 1ső kivételképeni kiosztása:	4387 ft. —
2dik kivételi kiosztása	4420 ft. —
az ajánlók különösen kitett czéljaira	500 ft. —
Iratok 's levelezésre	34. ft. 52
'S igy maradt a' pénztárban	6285 ft. 49 kr.

Egyébiránt városunk jobbára már felépült; a' nagyobb házak többnyire cserépfedél alatt vannak. Alig van egy pár noth-dachos, köztük a' megye kitünő háza; mellynek kéménye tüz óta már kétszer gyúlt ki! — De a' szegénység! a' szegénység hátunkon ül; mellynek kiáltó bizonysága, hogy a' nagy vész következtében valamire való ház csak egy épült; sőt nagyobbszerü ujitás 's csinositás is csak egy páron történik. Az egyiknek ujonnan rakott külső oszlopzata 's párkányából minapában egy rész leszakadván egy férfit 's nőjét veszélyesen megsebesitett; most nem régiben más része szakadt le, 's egy szegény leányt halálra zúza.

S. S.

Zágráb. A' f. h. 9kei esemény i zavargás ugy áthatotta a' helybeli városi törvényhatóságot, hogy 11-kén ülést tartván, szigoru rendőri intézésekről gondoskodik; a' tanács és választott községen kivül számos holdas-pártbeli, telkes nemesség és papság is meghivatott. 1ször az jövé tanácskozás alá: miképen lehessen a' városi csendet, rendet és bátorságot a' zavargó nemesség ellen jövendőre biztositani? Elhatároztatott az egész polgárság nevében, hogy ezentul a' turmezeieket, akármikor jönnének is a' vármegye gyülésére, a' város határától visszautasitják, és ha a' polgárság ezt teljesitni nem birná, katonai karral foganatositassék ezen határozat. 2or Miután megpendittetett, hogy a' polgári egyenruhás őrsereg a' mult napokban

---

*) Azaz kérésök támogatására felhozzák, hogyha a' város segedelmeztetik, bizonyos és közös a' nyereség, mig egyesek kezeiben ‚minden ovatosság' mellett is egy részben sikeretlenül enyészik el; mint a' tapasztalás mutatja. Hiszen a' gyülésben historizálták, hogy a' megye házánál kiosztott gabonát már a' kapuban várták 's vették magokhoz Izrael bor- és pálinka-mérő fiai. 'S ezen argumentumért a' tanácsra actió? — Vak vagy-é te szent igazság! — Neked látni kellene, — Látni mint hevül — — 's a' t. Kölcsey.

**) Utólsó? ez alatt bizonyosan a' legsoványabbat érté a' jó húsban és hasban levő ur.

*) Mint felebb láttuk soha sem hozta; a' választmány fogta rá; 's akkor a' ráfogott felhozás, most meg a' kihagyás a' baj! O szegény tanács!

fegyverre szólittatván, ezen parancsolat daczára azt felelte, hogy ő a' nemesség ellen soha fegyverhez nyulni nem akar, inditvány tétetett, miszerint e' polgárkatonaságot meg kellene válogatni, és a' gyanusakat lefegyverezni, nehogy valaha a' rendháboritókkal kezet fogjanak: a' polgárok egyik századosa ez ellen azt fordítá, hogy midőn a' polgárok jogairól és becsületéről határozat terveztetik, akkor az egész polgárságot megkell csakugyan hallgatni; azonban, „ki vele" hangók közt elhatároztatott, hogy minden gyanus hazafiságu polgár e tiszteletbeli szolgálattól tiltassék el, a' tisztek helyett mások választassanak' sgr. Orsich azalezredességet tüstint el is fogadta. E' határozat ellen a' fiscus ovást tett, 's a' jegyzőkönyvet sem irta alá; a' polgárság zúgolódik, és igen kétes: végre lehet-é hajtani? 3or Küldöttség neveztetett, melly a' vármegye hozzájárultával szigoru vizsgálatot tegyen, melly ablak- és lázakból, 's ki által történtek lövések? 's kik verték agyon a' csatatéren összerogyott holdas hőst. Ezen vegyes küldöttség meg is kezdette már a' tanuvallatást. Az egész nemesség megnyugtatására szállong egy hir, miszerint a' m. foispán addig közgyülést nem tartand, mig ő fels. utasitás nem érkezendik. H

Amerika.

(Tyler elnök üzenete. Mexico.) Amerikai legujabb hirek decem. 8kaig terjednek. A' congressus Washingtonban dec. 4kén nyittatott meg. A' megnyitó elnöki üzenet az amerikai republicanusok szokása szerint igen hosszas előadásu. Külviszonyokra nézve jelenti Tyler, miszerint az ó és uj világ minden hatalmasságival békében van, különösen az Angliával kötött szerződés sokat tön a' két ország közti barátságos viszony fenmaradására. Azonban van egy kérdés, t. i. az Oregon vidék iránti, melly csakhamar fontos diplomatikai alkudozások tárgya leend. Mert az amerikaiak a' 42° és 45° 40' éjsz. szélesség közti földet a' csendes tenger mellékén magokénak vitatják, 's az angolokszinte. Texasnak unióbai fölvételét ajánlja az elnök, bár Mexico haddal fenyegetne is. Kiemeli a' német vámszövetséggeli viszonyokat is. Az üzenet fele a' belügyeket, különösen a' pénzállapotot tartalmazza. A' kölcsönekből nyert jövedelem 1843ban 19 millió dolláron felül volt, de a' statusadósságok rovására 23 millió fizettetett. — Veracruzból novem. 16káról érkezett hirek szerint Santa Ana ismét Mexico elnökévé választatott.

Spanyolország.

(Az Eco ismét megjelent. Adatok Olozagáról. Párviadal minister és táborfő között.) Az Eco azon czikkje után, mellyben, mikép azt bécsi lapokban olvashatni, azt állitá, hogy Krisztina özvegy királyné azért nem akar még most Spanyolországba visszatérni, mivel olly reményteljes állapotban van, mellyben a' spanyolok talán megbotránykozhatnának, megjelenni megszünt; most azonban ismét jár, 's mindjárt első számában oda nyilatkozik, hogy Krisztina királynét hőn tiszteli, 's visszajövetelétmindenek fölött kivánja, mert Izabella királynénak épen illy erőteljes és tiszteletreméltó támaszra van szüksége. Egyébiránt e' mellett jónak találja az Eco megjegyzeni, mikép ő elveit nem változtatá meg, hanem csupán más szókkal nyilványitja korábbi véleményét. Ezt nevezhetni azután elvszilárdságnak a' politika mezején. — A' mérsékpárti lapok nagyon szigoruan itélnek Olozaga fölött, főkép miután csakugyan megszökött. Olozaga vétkességét e' váratlan szökés világosan látszik tanusitni, mivel néhány nappal az előtt még vádállapotba kivánt helyeztetni. Most azt hiszik, mikép ezt csupán azért tevé, hogy szökési tervét annál bátorságosabban létesithesse. A' Heraldo nagyon örvend e' szökésnek, mivel ez által meggyilkolá politikai életét Olozaga, 's végkép befejezé azon pályát, mellyen csak zavart 's bajt iparkodott okozni; azonban mégis megkiméllhette volna legalább azon jeles férfiak nemeskebliségét, kik ótalmazásuk által sajátbecsületöket is kockáztatták. Pöre mindazáltal csakugyan rendes folyamatba fog a' cortestanács előtt hozatni. — Serrano táborfő és Gonzalez Bravo ministerelnök közt párviadal ment véghez, mellyben az utóbbi sebet kapott 's jelenleg szállásáról nem távozhatik. E' párbaj oka még nem jutott köztudomásra. — A' kormánynak sikerült 35 millió realnyi kölcsönhez jutni mellynek egy részét kamattörlesztésre, a' többit pedig a' katonaság zsoldjának kifizetésire szándékozik fordítani. — Amettler levelet intéze Primhez, mellyben ohajtását fejezi ki Figueras átadása iránt alkudozásba bocsátkozni, 's Prim, megunván a' hosszas ostromlást engedelmért irt Madridba az iránt, hogy kedvezőbb föltételeket szabhasson azoknál, miket még Sanz főkapitány határozott meg. — Kérelmének sikere még nem tudatik. — Az Eco del Comercio sajtóit 's butorait, Krisztina özvegy királyné ellen intézett kemény megrovásai miatt, a' nép összszerombolá, melly erőszakoskodás következtében dec. 21kén a' madridi lapok szerkesztőji gyülést tartottak, mellyben mindenek előtt szigoru hangon szerkesztett ovás és ellenmondás olvastaték föl, mit azonban a' mérsékpárti lapok szerkesztőji félrevetettek, mivel olly czélzásokat foglalt magában, mellyek világosan Narvaezre törekszenek ez erőszakoskodást háritani. Ugyanilly sors érte a' 2dik okiratot is, melly a' hatóságokat kötelességök teljesitésének elmulasztása miatt vádolá. Az egész gyülés végre minden eredvény nélkül oszlott el, 's a' lapok csupán egyszerü ovásukat fejezék ki az erőszakos tény ellen. — Barcelonában folyvást csönd és nyugalom uralkodik, 's a' kereskedés és iparüzés ismét emelkedni kezd gyászos romjai közül.

Anglia.

(Cardigan-Paget botrányos pöre. Spanyol kölcsön és uzsora. Udvari hirek.) A' londoni lapok darab idő óta rendkivül meddők, 's óriási hasábjaikat jobbadán csak magányérdekü tudósitásokkal tömik meg. Igy legközelebb Cardigan-Paget botrányos pöre azon tárgy, mellyet vég nélkül huznak vonnak miután a' windsor-kastélyi karácsoni ünnepélyt olly körülményesen leirák, hogy egyetlen aranyozott dió és mogyoró sem maradt el; mikkel a' királyi gyermekek karácsonfái díszesitve valának. Paget Vilmos ugyanis pört inditott Cardigan ezredes ellen, ki mint párvivó, nőcsábitó és rendkivül durva ember egész Angliában annyira elhiresült, hogy nevétől már a' gyermekek is irtózni kezdenek. Maga az öreg M. Post, melly minden peer tisztasága fölött bárkivel is kész volt hajba kapni, szomoruan horgasztja le füleit, és sohajtva vallja meg, hogy mégis csakugyan van valami a' dologban, sőt még levelét is közli Paget lordnak, mellyben Cardigan arról vádoltatik, hogy az egyik főtanút megveszteget te. Általányosan hiszik, hogy e' tisztátlan ügyet párviadal fogja megelőzni, még pedig pisztolyra, mit alig birnak már bevárni a' botránykedvelő londoniak. — Hire volt, mikép a' kormány csakugyan végkép fölhagyni szándékozik O'Connell pörével, most azonban hivatalos jelentés jött ki, melly szerint e' nevezetes pör január 15kén mégis valóban meg fog kezdetni. O'Connell még folyvást jószágán tartózkodik, 's nyugodtan készül az emelkedő vihar elfordítására feje fölül. Az O'Connell-adó még soha nem gyümölcsözött olly dusan, mint épen e' pillanatban, mi azt látszik tanusitani, hogy az irlandiakat nem igen riasztotta meg a' kormány hatályos föllépte. A' repealjövedelem sem csökken, sőt több helyen még most is folyvást növekszik. — Tudomásra méltó, hogy milly áldozatokkal kénytelen a' spanyol kormány pénzt keriteni, januári kamattartozásinak lerovására. Carregui, a' meghatalmazott ügyvivő, 150 ezer font sterlinget szerzett a' kormánynak 20 petnyi föladás, és 6 petnyi kamat mellett. E' váltók martziusban fognak a' havannai jövedelemből beváltatni, 's e' szerint a' madridi kormány összesen 81½ petnyi kamatot fizet Hogy illy roppant áldozatok mellett sokáig kell még Spanyolországnak sinyleni, azt könnyen gondolhatni. — Az udvar uj év után Claremont kastélyba, melly a' belgák királyának tulajdona, szándékozott néhány napra rándulni. — Bordeaux hg Bethune Sully gr. és rendes követőji kiséretében Birminghamba utazott, honnan kevés nap mulva ismét Londonba szándékozott visszautazni. — Cambridge György hg. jelenleg mint ezredes, Corfuban tartózkodik, honnan rövid idő mulva két hónapra Nápolyba fog utazni. — Dublinban nem rég uj halottvizsgálót választottak, 's megjegyzést érdemel, hogy a' repealegyesület egy tagja nyert legtöbb szavazatot. — Brunnow báró, a' moszka udvar meghatalmazottja, engedelmet kapott Sz. Pétervárból, a' görög ügyek iránti jegyzőkönyv záradék nélküli aláirására. — A' gyárkerületekben ismét nagy inség kezd uralkodni, minek következtében a' gyujtogatások félelmesen szaporodnak.

Franczia-ország.

(Sauzet kamraelnökké választatott. Vélemények a' trónbeszédről. Algiri hirek.) Az elnökválasztás még a' kamranyitási estén véghez ment. Sauzet ismét megválasztatott, 's az ellenzék szavazatai Dupin és Odilon-Barrot közt oszlottak meg, mi Sauzet győzelmét tetemesül könnyité. Másnap, dec. 29kén a' másodelnökök is megválasztattak. A' 28diki legitimista lapokat a' kormány elkoboztatta. — A' lapok élénk vitába bocsátkoztak a' trónbeszéd fölött, 's leginkább azt vitatják, hogy mit kellett volna a' királynak tulajdonkép mondania 's miről lett volna tanácsos inkább hallgatnia. A' National ezuttal legalább azon dicséretben részesiti a' trónbeszédet, hogy nem foglal magában botlásokat a' franczia nyelv szabályi ellen, miktől különben rendesen hemzsegni szokott. Egyébiránt mindarról, mit várni méltán lehetett, egyetlen szót sem mond a' trónbeszéd, sőt még a' londoni legitimista bohózatról is mélyen hallgat. Hogy Nemours hg évdija nem emlittetik benne, azt csupán ügyes fogásnak kell tekinteni, mert annak követelése bizonyosan nem fog elmaradni; de Guizot nem akará azt ministerségi kérdéssé tetetni, mivel tárczáját minden áron megtartani ohajtja. A' trónbeszéd valódi tartalma imez: „Ugy van, mi az egész világgal békében élünk, 's hazánk belső jólléte folytonos növekedésnek örvend. Az angolok által megzálogositott tengerészink, lyoni kézmüvesink, kik naponkint 14 órát dolgoznak, hogy kenyérben hiányt ne szenvedjenek, külvárosink 100 ezer szegényökkel, uzsora és adó által kizsaroltatott parasztaink — szóval, az egész világ ismeri a' főnebbi két nagy igazságot, 's ugyancsak érdemes volt a' királynak e' miatt 20 ezer szurony közt a' követkamrába jőni!" Thiers lapja, a' Constitutionnel, azt állitja, mikép a' trónbeszéd csak szóvirágokkal törekszik a' ministerségeket dicsérni, miután valódi érdemekre nem birak szert tenni. A' külügyekre nézve semmi fontos eseményt nem emlitett a' trónbeszéd, hanem csak üres igéretekkel törekszik e' hiányt kipótlani. A' baráti viszony Angliával szélesen emlittetik ugyan, de szóval sem volt érintve, hogy ugyan mit engedett Anglia a' hajómotozási ügyben, ámbár Guizot az ors. szine előtt igéré, hogy módositásokat fog kieszközleni. A' legitimista lapok szinte nem szeretik, hogy Bordeaux hg neve a' trónbeszédből kimaradt, 's azt hiszi, hogy Lajos Fülöpnek nem kellene felednie, miszerint ő csupán első fizetett tisztviselője az országnak. Egyedül a' Jour. des Débats az, melly föltétlenül javalja 's magasztalja a' trónbeszéd minden szavát, 's azt hiszi, hogy kamra és ország még soha nem örvendettek olly kedvező állapotnak mint épen most, mit egyedül a' ministerség rendkivüli buzgalmának köszönhetni. Csak a' moszka udvarról nem szól a' nevezett ministeri lap, miből azt vélik következtethetni, hogy maga Guizot is meghült már kissé a' czári barátságra és szövetségre nézve. Azt ellenben nagyon helyesli, hogy Bordeaux hg törekvései megvető hallgatással mellőztettek el, mert a' mostani királyt a' nép bizalma szólitá trónra, mellyen a' nemzet érdemlett szeretete minden ármánykodás daczára is meg fogja őt tartani. — Algiri hirek szerint Abdelkader végre a' marokkoi császár birtokába menekült, 's igy talán békével maradhatnak meg ezentul Algirban a' franczia'k. —

Görögország.

(Angol utasitás. Válaszfelirás. A' nemzeti gyülés ülései.) Aeon lap szerint Aberdeen lord Lyons angol követhez Görögországban mult évi nov. 29én illy tartalmu sürgönyt küldött a' nemzeti gyülés munkálatira vonatkozólag „Görögország pénzügyi viszonyai legközelebb mult aprilban diplomatiai tanácskozást tettek szükségessé, mellyből 4 jegyzőkönyv származott. A' három hatalmasság mindenben megegyezett; mivel mégis Oroszország képviselőjének a' szükséges utasitások hiányzottak, alá nem irhatá ezen jegyzőkönyveket, sőt inkább a' czári aláirás végett Pétervárra küldé azokat. A' sept. 3kai események után Oettingen-Wallerstein hg. ő fels. a' bajor királytól megbizatott, hogy a' londoni conferentiához egy jegyzéket nyujtson be 's különösen a' párizsi 's londoni udvarokkal értekezzék Görögország ügyeire nézve. Ezen jegyzék szerint a' bajor király elismérni látszék a' Görögországban fölvett képviseletes kormányt, mivel Otto király királyi atyjának nov. 25én irá, miszerint az alkotvány Görögországban nemcsak hasznos, hanem szükséges is. Az angol 's franczia kormányok egyetértőleg elhatárzák, hogy képviselőiket a' nemzeti gyülés munkálatira nézve részletesen lássák el. Sir Lyons Ödön (Edmund) oda utasittatik, hogy azokat javaslatkép adja elő, nehogy a' trón vagy nemzet méltóságát sérteni látszassanak. Ön tehát a' kormány 's a' nemzeti gyülés főnökei elibe terjesztendi az itt következő alapelveket, mellyeken az alkotványos monarchiának nyugodni kell, ha ohajtjuk, hogy az

országot a' haladás 's jóllét ösvényén vezérelje. A' király személye sérthetetlen. A' király nevez mindenemüpolgári'skatonai tisztviselőket. A'nemzet két kamra által fog képviseltetni, mellyek egyikét a'nép választandja, birtok vétetvén a' választásjog alapjaul; a' másik kamra tagjai vagy örökös képviselőként, vagy egész éltök idejére a' királytól fognak neveztetni. A' kamrák minden évben összeülendnek. Az adót 's a' statuskiadásokat ők ajánlandják meg. A' királynak joga van törvényeket inditványozni és szerkesztésükbe befolyni. A' kiadásokat csak a' király inditványozhatandja." A' trónbeszédre adandó válasz elkészült már, 's a' görög lapok szerint ekkép hangzik: „Sire! A' nemzet képviselöji szivök legbeljéből köszönetet mondának a' gondviselésnek, midőn nov. 8án felségedet magok körében megpillanták. Ma édes kötelességöket teljesitik, midőn az öröm 's mély háladatosság érzelmeit terjesztik felséged elibe. Ők felséged bölcs szavait szerencsés jelenségeül veszik Görögország jövendőjének. Kimondhatlan örömmel vallják, hogy azon kötelékek, mellyek 1833 óta a'nemzetet 's királyt egyesitik, azon naptól fogva feloldhatlanokká lőnek, midőn felséged atyai szivének nemes érzelmei az olly egyhangulag kijelentett nemzeti kivánatot megpöcsételék Sire! a' görög nemzet a' szent szabadságháború egész ideje alatt 's a' nemzeti gyülés minden munkálatiban többször ismételve főelvül jelenté ki a' népnek olly üdvös alkotványos biztositékokat. A' nemzet őszinte köszönetét mondja azon szabadelmü törvényekért, mellyek a' királyság-alapitás óta ezen elvekhez képest adattak ki. Azonban a'görög nép hálás érzelmei tetemesen magasbultak azon napon, mellyen felséged a' nemzetnek csak nemrég kijelentett kivánatit helyeselve, müvét a' nemzeti képviselet rendszerének, mint a' nemzet 's király közt kötendő szerződésnek kihirdetése által koronázni méltóztatott. Ezen szerződés pedig 's az alkotványos kormány életet 's tartósságot kölcsönzend azon szabadelmü törvényeknek, mellyek a' trón alkotása óta adattak ki. A' népképviselők a' mindenható ótalma alatt felséged kivánatiban osztozva mindent elkövetendnek, hogy egyrészt az alkotvány alaptörvényét a' görög népigazi szükségeivel 's a' müvelt világ reményivel, másrészt a' monarchia erőit mindazon méltánylással, melly azt illeti, öszhangzásba hozzák. Teljes önmegtagadással kezdendik meg tehát munkájokat 's őszinteség és hazaszeretettől vezéreltetve foglalkozandnak az alkotvány végképi megalapitásával." 'st.b. Ezen felirási terv dec. 18kán vétetett tanácskozás alá, 's általányos megelégüléssel vétetett; csupán a' tulzók nem levén vele tökéletesen egy értelemben, mert ők sept. 15ét különösen kiemeltetni ohajták; mások ismét azt kivánták, hogy az őrsereg 's a' fővárosi lakosok példás magokviselete dicsértessék meg 's az előbbi kormány gáncsoltassék. Azonban a két inditvány 185 szóval 4 ellen elvettetett. Dec. 20án a' felirásban egyetlen kis módositás történvén, ő fels.hezi átvitelére választmány neveztetett, egy másik pedig a' királyné születésnapi megköszöntésére. — Dec. 21kei hirek szerint Athenében némi zavargások történtek. Azon katonaság egy része, mellytől a' sept. 15-kei lázadás származott, oda látszék az „alkotvány" szót magyarázni, miszerint neki szabad tetszése szerint mindent szabad tenni, 's mivel ez nem ugyvan, sok kicsapongásokra vetemül, korlátul csak a'szüntelen elfoglaltatás szolgálhatván. Dec. 11kén a' nemzeti gyülés termét fel akarák gyujtani, de a' próba nem sikerült; 19kén pedig a' külügyek ministerének laka lőn a' lángok martalékává.

ÉRTESÍTŐ.

A' f. 1844. évfolyamra még előfizetni szándékozókat szives tisztelettel figyelmeztetjük, hogy eziránt teljes számu példány-nyerhetés végett szorgalom-v. gyorskocsi vagy posta utján minélelőbb intézkedni méltóztassanak. Előfizetési díj postán, 's boriték alatt helyben házhoz küldéssel egész évre 12 fr. félévre 6 p. fr. boritéktalanul házhozküldéssel helyben egész évre 10. felre 5 p.fr. Mint az 1836 és 40ki országgyülés végén ugy a' folyóén is kedveskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő uj t.czikkekkel az emlitett éviekhez hasonló alakban. *Külföldre járandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. kir. főpostahivatalnál rendelkezhetni, egyébiránt pedig a' kettős haza minden postahivatalainál 's nálunk Pesten uri utczai 453. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén. A' czimeket tisztán kérjük beküldetni. A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.*

Hatodik közgyülése

a' cs. kir. szabaditéku bécs-gloggniczi vasut részvényesinek.

Alulirt igazgatóság tisztelettel hija össze jelenleg az alapszabályok 20 és 21ik §§ai értelmében a' hatodik rendes közgyülést, 's erre 1844. január 29ik napját határozta.

Tárgyaltatni fognak abban:

1) a' vasuti szállitás eredvénye 1843. január 1sejétől december utóljaig, 's az erőmügyáré 1843. január 1sejétől november végeig;

2) az osztalék hova fordittatása elhatároztatik;

3) a' társaság javára esett részvények fölöttt rendelkezés történendik;

4) a' sopronyi vasuttársaság ideigl. választmányának levele, az iránt, hogy a' tervezett soprony-nyergesujfalusi vasutvonal, a' bécs-gloggniczi vasuttal kapcsoltassék össze, határzat alá kerülend;

5) Két uj igazgató fog választatni.

Az alapszabályok 17ik §a következtében tehát, az alul megnevezett, szavazatos t. cz. részvényesek, e' közgyülésre meghivatnak, 's egyszer'smind kéretnek, hogy a' fön kitüzött napon, pontban reggeli tiz órakor, az indulóhely udvarában, a' Belvedere-vonal közelében személyesen megjelenni, 's előbb onnan az igazolásukra szükséges belépti jegyeket a' központi irószobából elvitetni sziveskedjenek.

Jegyzéke a' hivatalos száz t. cz. részvényesnek:

Aminger Ferencz.
Arnstein és Eskeles.
Baworowszky J.
Benvenuti G. B.
Beyerl Lajos.
Biedermann M. L. és társ.
Blanc György.
Blühdorn Auguszt.
Bruchmann János.
Bruck E. L.
Coenzy János.
Curty fia, M. D.
Dietrichstein Móricz gr. ő excell.
Doblhoff Ignácz báró.
Dumba M. testvérek.
Dworzak Ferencz.
Elkansbergi Elkan L. A.
Engel János.
Foges Ráfael.
Forster Ferencz.
Geymüller Rudolf báró.
Godeffroy Auguszt.
Goldstein L. G.
Gröbner Mátyás.
Günther Fridrik.
Güntner dr.
Gyra Konstantin.
Haramy Soy.
Hardtmuth L. és társ.
Henikstein és társ.
Herzberg Henrik.
Herzfelder unokája Lázár.
Hoffmann és fiai.
Jurkovics Mátyás.
Kaan Sámuel.
Kerzkowszky János.
Kiopeka Mihály.
Kohn Gáspár fiának özvegye.
Königswarter Móricz.
Kraus J. E. H.
Laemel Leopold.
Liebenberg és fiai.
Lichtenstein Gyula.
Löwenstein és fia.
Mayer és társ.
Meisl testvérek.
Miller J. M. és társ.
Natorp Aloiz báró.
Neumann József.
Perko Auguszt.
Pöchler Ferencz.
Poggi Józs. Mária.
Popp H. K.
Preiss György.
Ralli Amb. di Steffano.
Relai József Antal.
Reyer K. A.
Reyer és Schlik.
Robert és társ.
Robert Flórián.
Robert Lajos.
Rothschild S. M.
Schnapper Antal.
Schönerer Mátyás.
Schuller J. G. és társ.
Schwarz Mihály.
Sina György báró.
Sina János báró.
Sina Simon báró.
Skribanek József.
Spirta K. G.
Stametz J. H. és társ.
Stettner Máté.
Szécsen Miklós gr. ő excell.
Széchenyi István gróf.
Tachaner S. L.
Theuerer G. H.
Todesco Eduárd.
Todesco Herrmann.
Todesco Móricz.
Uffenheimer J.
Vacani Kamill.
Walter A.
Wayna és társ.
Wedel József.
Wehler Károly.
Weikersheim M. H. és társ.
Wertheim Dávid és társ.
Wertheimer Gusztáv.
Wertheimstein fia.
Wertheimstein Leopold.
Wertheimstein fia Hermann.
Weschel L. M.
Winter József.
Vocher A.
Wodianer és fia.
Wotzilka H.
Würth Leopold.
Zinner Dömötör.
Zinner és társ.

Bécs, dec. 27én 1843.

A' cs. kir. szab. bécs-gloggniczi vasut igazgatósága. 1—3

Eladó szederfák.

M. gr. *Széchenyi István* urnak Sopronymegyében Soprony városa mellett fekvő nagy-czenki jószágán az idén is mindennemü szederfák 's csemeték kaphatók legjobb minőségben és jutányos áron. Vásárlani kivánók mind tarifát mind bővebb felvilágositást, személyesen vagy bérmentes levélre, Pesten t. cz. Tasner A. urnál (Fel-Duna sor, 43. sz.), és Nagy-Czenken (Soprony felé) az alulirt hivatalnál szerezhetnek.

Nagy-Czenk, január 3kán 1844. A' nagyczenki tiszttartói hivatal. 1—3

A' Preszburger-Zeitung és Pannonia ügyében.

A' „Preßburger-Zeitung" és „Pannonia" czimü belletristicai melléklapjának hasábjait leginkább hazai ügyeknek szentelve, felszólitjuk hazánk magyar 's német iróit, bennünket ezen törekvésünkben, mellyet legelső hazafiui kötelességünknek tartunk, lehetőképen segiteni 's e' végre politikai, szépmüvészeti valamint a' kereskedési vagy társadalmi életet érdekló dolgozataikat hozzánk — a' Preßburger Zeitung kiadó hivatalához — beküldeni, mellyekért a' mennyiben felhasználhatjuk, kölcsönös értekezés után meghatározandó tiszteletdijt fizetendünk. A' küldeményeket kérjük postán bérmentesiteni. Felhasználás esetén a' postajárandóságot is a' beküldőnek megtéritendjük. Pozsony decemberben 1843. A' Preßburger Zeitung és „Pannonia" szerkesztősége. 1—3

Figyelmeztetés.

Bizonyos Zacskó Béla János sebész, néhány czikkosaival Pestbudan 's más helyeken hamisitott 's mult évekről szóló nemz. szinházi zsebkönyveket hord. Ezen csalókra nézve kijelenteni kötelességünknek ismerik alulirtak, hogy az idei zsebkönyveket csupán Fülöp János és Korbuli István megbizottaik hordhatják t. cz. pártfogóikhoz igaz uton. Az idei zsebkönyvekben bold. Megyeri Károly arczképe 's Ponsard „Lucretia" czimü szomorujatéka van, 's ennélfogva könnyen megismerhető. Pesten január 7kén 1844. — Gilyén Sándor 's Gönczy Soma nemzeti szinház sugóji.

Tömeggondnoki-választás.

Néhai ó-moraviczai Piukovics József urnak csődtömeggondnoka, hivataláról számadása benyujtása mellett lemondván, az illető hitelezők, uj tömeggondnok-választás, 's egyéb szükséges intézkedések végett 1844dik évi január 18dik napjára Zombor sz. k. városba, t. Bácsmegye székházába megjelenésre meghivatnak. Zombor dec. 18kán 1843. az illető csőd választmány által. 1—2

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST,
vasárnap jan. 14kén.

JELENKOR.

1844.
4dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Szerencsénk lesz gr. Széchenyi István úr uj-cyclusu közleményeinek megkezdésével lehető leghamarább szolgálhatni. Szerk.

FOGLALAT: kinevezések, előléptetések 's halálozások; Kisfaludy társaság uj vállalata; nemzeti casino közgyül. határnapja. Sajtótörvények. Országgyülési közlemény (pótlék a' január 3ki kerül. üléshöz a' megyei választásokrul; folytatása a' január 5kei 131dik kerül. ülésnek a' választások körüli kihágások ügyében; legujabb: szavazati többséggel a' megvesztegetésre büntetés szabatni rendeltetik. Toramegyei közgyülések eredvényei 's követutasitványi pótlékok, kormányszéki rendeletrek 's hatósági körlevelek, iránt intézkedések; Aradmegyei közgyülés: követutasitások 's hatósági rendelkezések, a' megyei iskolák ügyébeni rendszeres munkálat; budapesti napló; temesvári vásár.

Ausztria: sajtói 's egyéb érdekes hirek.

Spanyolország: a' cortes ülései fölüggesztettek; Krisztina özv. királyné februárban térendő vissza Spanyolországba.

Anglia: Greyt Irlandban Richmond. hg. váltandja föl; veszélyes ingerültség jelei Irlandban

Franczia ország: ujévi üdvözletek; akadályok Moliére emléke ügyében.

Poroszország: A' hattyu rend megujittatni; ifju lengyelek elfogatása.

Kaukázia: Az orosz-cserkesz ütközetek részletei.

Értesitő. —

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's kir. fels. a' nváradi d. szertartásu káptalannál Löffler Ján. apát és székesegyházi főesperest énekl. - kanonokká, Győrffy László prépost és középszolnoki főesperest székesegyházi főesperessé, Bielak József ügyvédet a'zágrábi főtanodánál r. magyar nyelvtanitóvá kinevezni 's Nagy József császai kir. mázsamestert nyugalmazni méltóztatott. Továbbá

Ő cs. 's ap. kir. föls. m. évi oct. 31ki 's dec. 30diki legf. határzatiban Popp Konstantin Zenobius, cs. kir. tanácsost, kereskedési 's váltótörvényszéki ülnököt, az ausztriai cs. kir. szab. bank igazgatóját, és bécsi cs. kir. szab. nkereskedőt, több rendü kitünő érdemeit méltatva, „böhmstetteni" előnévvel erdély-magyarországi nemessé nevezni legk. méltóztatott.

A' nm. m. k. udv. kincstár a' szőregi kamrai uradalom igazgató tiszttartójává Preneszyl Ernesztet, szőregi kasznárrá Stephanovics Benedek eddigi szokolai kam. ispánt, szőregi ellenőrködő irnokká Türbach Ferencz szlatinai kam. ispánt, gyalai kam. ispánná Scheffer János szlatinai ispánhelyettest 's a' megürült hrádeki kamrai pénztár első irnokává Gresko József, eddigleni lykavai pénztár-irnokot alkalmazá. Borsiczky Andor trebussai kam. alerdősz nov. 23kán, ipolysági sóárnok Mirsch Jakab dec. 21kén, 's kam. levéltári hivatalnok Sztupiczky Imre dec. 24kén meghaláloztak.

A' pesti nemzeti Casino-egyesület alapszabályai rendeletéhez képest f. é. január 28kán délelőtt 10 órakor ‚közgyülést' tart, mellyre a' t. cz. részvényes urak ezennel hivatalosak. —

Szigeti Szerencsy István ő nmlgát 's uri családkörét a' közelebb lefolyt év utólsó havában kettős szomoru csapás mély gyászba boritá, háromnapi rövid időköz alatt ő nmlgának két növérét ragadván el a' halál az élők sorából: ugyanis decem. 19dikén Horváth Lászlónét, szül. Szerencsy Karolina asz., Kis-Rátkán Zemplény vm., élete 41dik évében gyermekszülés következtében, 's dec. 22kén Batternay Andrásné szül. Szerencsy Borbála asszonyságot Tisza-Ujlakon, Ugocsa vm., élete 44dik évében idegláz miatt. Béke az elszenderültek hamvaira!

Halálozás. Kir. tan. és udvarnok ittebei Kiss Antal, Torontal megye néhai első alispánja 's orsz.-gyülési követe N. Becskereken f. évi jan. 2kán kimult, életének 64k évében. A' köztiszteletü, mivelt, és szellemdus férjfiunak emlékezete áldásban fenmaradásra méltó, sok érdemei 's jótétei között főleg azon nevezetes áldozatokért, mellyekkel ő a' hazai intézetek gyarapitásához járult. A'Ludoviceára tett szép ajánlatát (Kiss Ágoston örököseivel egyetemben 10 ezer ft.) törvénykönyvünk bizonyitja; a' nemzeti museumban egy irnoki dijt alapitott; a' m. t. társaság alappénze neveléséhez évenkint 100 pfttal járult; a' vakok és siketnémák intézeteit szép adományokkal gyámolitá; a' magyar academiának becses régi oklevél- gyüjteményt és a' museumnak több régi pénzt 'sa't. ajándékozott; szép lelkét tanusitja az is, hogy az 1831ki rémletes cholera szakában, az orvosok buzditására 's bátoritására 300 pft. évenkénti nyugpénzt ajánlott azon orvos vagy sebész özvegyének, kinek férje a' betegek körüli fáradozásának áldozataul esnék, 's ezen 300 pft. nyugdijt maig is huzza az akkor kimult n.becskereki orvosnak özvegye. Illy nemes 's több itt elő nem sorolható tett jellemzé a' derék honpolgárt, kinek véletlen halálát egy esés - okozta czombtörésből következett 5 héti betegség szülé. Földi részei f. január 16kán Katalinfalván tétetnek nyugalomra. Béke angyala virasszon felettük!

Sajtó-törvények.

Midőn az amerikai egyesült statusok alkotványa készült, egy, Fédéralíste nevü folyóirat keletkezett, mellybe Jefferson, Madisson és az akkori események más nagy szülöttjei irtak, vitatván az elveket, mikre az alkotvány épitendő vala, 's elfogadás végett ajánlván a' népnek. És ha az óta valamelly nemzetnél alkotványalakitásra került a' dolog, a' vitatkozás terve mindenkor szabad és akadálytalan volt. Vélemények szabad nyilatkozása nélkül nemzet akaratából nem is eredhet alkotvány, hanem legföljebb kegyelemből adathatik, octroyroztathatik. — Midőn olly nemzet épit magának alkotványt, melly azt még nélkülözé, annak a' szabad vitatkozhatás hiánya nem lehet annyira káros, mint annak, melly öröklött statusszerkezetét ujitja, átalakítja; mert kinek még semmije sem vala, az mitsem veszthet, hanem az átalakitónak ügyelnie kell, nehogy a' réginél roszabbat állitson elő. E' tényeknél fogvást igen örvendetes, hogy kormányunk bölcsen tágitott sajtónk korlátain, 's a' discussio mezejét előttünk jóformán megnyitni kegyeskedék. Mindazáltal a' Pesti Hirlap, 304d. számában panaszos szót emel a' magyar irók törvénykivüli állapota miatt, mellyben ők minduntalan véressé ütik magokat olly korlátokon, miket nem láttak, miket nem ismérnek. És a' P. H. igazsága lehet, panaszát némileg magunkévá tesszük mi is; ámde van mégis, mi a' journalistát többi iróhoz képest meglehetősen megnyugtathatja. Ő ugyanis a' jelen röppenő perczének élhet 's a' pillanat embere lehet. Különösen pedig ha valakinek ez országban, a' P. H. szerkesztőjének bizony nincs mit panaszolnia mostani sajtóállapotunk ellen; mert — mikép Kormosy urnak maga mondá — a' kakas is ur a' maga szemetjén; mit ő szerdán megirt 's megirhatott, az már csütörtökön nem tudom én hány ezer példányban röpül szerteszét a' hazán. Ugyde nem minden kakasnak van külön szemetje; a' roppant többségnek szolgálatjára nem áll készen a' gyors sajtó (értsd: censura) 's a' posta. Következőleg ha valaki e'roppant többségből véleményét némelly politikai tárgy iránt sajtó utján akarja közzé tenni, kénytelen vagy a' journalisták pártfogásához folyamodni, vagy külön könyvet irni. Tartalmas könyvek haladási 's átalakulási kérdésinkről vajmi üdvösek volnának a' fentebb szempontokbul gondolkodó fejekben nem igen gazdag nemzetünknek! — Ámde irjon csak valaki politikai tárgyu könyvet: szomorún tapasztalandja, hogy mig a' journalista a' jelen röppenő perczének él, ő egyéb nem lehet, mint „post festa sacerdos", hogy e' szerint gyakran mindegy: akár későn, akár soha sem láthat munkája napvilágot. Illy körülmények közt a' politikai discussio megnyitott mezeje ugy szólván a'hirlapirók egyedárusságába van adva. A' nemzet megbecsülhetlen utasitásjogánál fogvást a' megyei termekben gyönyörü tere nyílik ugyan a' politikai discussiónak; hanem ez a' tágabb sajtószabadság hiányát, részint a' gyülések szükkörü és zajos, részint a' beszédek elhangzó természete miatt, koránsem pótolhatja ki. „La littérature est l'expression de la société" mond a' franczia. És csakugyan tudományos irodalmunk tükre a' nemzettest tudományosságának. Némelly tehetősb honfiak gazdag kincseket meritének ugyan idegen irodalmakból; hanem épen ezért idegenszerüek e' kincsek és nem mindenkinek adatott meg a' tehetség, idegen formákat hazaiakhoz és hazaiakat idegenekhez czélszerün mérni tudni. Kapkodunk fejeink fölött csattogó theoriák után, mig lábaink ezredéves épülethez 's a' körülte feltornyosult tenger körülményhez vannak nőve. Ki a' megmondhatója: legjobb ügyekezetünk mellett is nem fog é alkotványunk feloldhatlan szövevénybe bonyolulni? A' P. Hirlap állítja azt „hogy szabad sajtó nélkül Magyarhon békes utoni kifejlése vagy épen lehetetlen, vagy csak tömérdek időpazarlás 's fájdalmas vajudások után lehető." És ez való-szinü, mert „korunk az öntudatos ébredés és haladás kora, 's mint illyen, jelentőségére nézve, Árpád honalapitási korszakával jöhet mérlegbe", mikép Szontagh Gusztáv legujabb munkájában mondja. Midőn a' hazának hős erőre volt szüksége, minden honfi karja tudott kardot forgatni: ugy ha jelenleg a' nemzetnek öntudatra kell eszmélnie, illő, hogy mind azok, kik a' közintézkedésekben bármikép részt vesznek, hatáskörükhöz képest emelkedjenek föl az értelmiség 's tudományosság polczára. Hogy ez most nem ugy van, azt igen sajnosan tapasztaljuk. Csak néhány tárgyat emlitek. Fenyitő esküttszékek ajánltatnak a' nemzetnek, de vajjon hánynak van felőlök tiszta fogalma; alkotványunkat képviseletivé kivánják némellyek átalakitani, de vajjon hány látja tisztán a' különbséget, melly ősi alkotványunk 's a' nyugati képviseletek közt van? A' hirlapok nem fejtegethetik rendszeresen: mikép fejlődék ki az esküttszéki intézet az angol alkotványban? mikép 's miért illett az más nemzetek alkotványiba 's mikép illenék a' miénkbe is? A' hirlapok a' szabadság 's biztositékai elméleteiről nem igen értekezhetnek; a' hirlap legfeljebb azt mondja, miszerint „a' képviselet ma már egyedüli forma, mellyben egy nemzet szabad lehet," hanem hogy mi az a' képviselet tulajdonképen, azzal világért sem bajlódik. És iskoláinkban tanultuk é, és irodalmunkból tanulhatjuk é azt? Illy állapotban rendszerint pártoljuk az eszmét, mert pártoltatása liberalismushoz tartozik, és liberalisnak lenni vajmi dicsőség; vagy megbuktatjuk azt, mert conservativek akarunk lenni: bár néha néha elmondhatná valaki: isten bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit mivelnek. És nekünk mind e' mellett mégis átalakulási kort kell élnünk. Adja isten, hogy ne valljuk kárát eljárásunknak, miszerint az értelmesség fő tényezője nélkül fogánk átalakulásunk nagy munkájához 's tán csak midőn a'megyei 's kir. városi kérdéseken már átesénk, akkor fogjuk az 1791: 12d. törv.czikk alkalmaztatását a' sajtó ügyére sürgetni. —

Egyébiránt a' sajtó-törvények tárgyát nemcsak az iróknak vetendő korlátok teszik, hanem az irói tulajdon biztositása is. Mondhatjuk: minden ember vagyona többé kevesbbé biztositva van az alkotványos házában, de — mi a' nemzetnek bizony nem igen nagy diszére válik — az irói tulajdon szomoru kivételt szenved. Magyar ember legtávolabbról sincs szellemi munkájának gyümölcse iránt biztositva: övé csak a' roppant fáradság; de haszna, ha sanyaru körülményink közt némillyen volna is, lehet bárkié. Hogy illy állapotban mégis nem puszta járatlan nálunk az irói pálya, azon szörnyen csodálkoznunk kellene, ha iránta következő tények föl nem világositanának: 1) Irodalmunk még csak bölcsőjében van; örvendetes tünemény, ha a' munka első kiadása kel el, ugy hogy ritkán jöhet valakinek kedve azt saját számára másodszor adni ki. 2) A' külföldi erkölcsök és szokások mindenben nagy befolyással levén ránk, helylyel közzel pótolják törvényeink hiányát. Német ember egy pipagyárt sem mer cs. k. privilegium nélkül meginditani, nem hogy könyvárus levén, bátorsága lehetne más munkáját minden engedelem nélkül eltulajdonitani. 3) A' jogérzet erkölcsi hatalma minden tiszta keblüt eltartóztat minden, bár tényleges törvénnyel nem tiltott orzástól is. Mindazáltal mégis vannak példák, és idővel, ha igy maradunk, bizony leendnek sürübbek és sulyosbak is, hogy az elmemű mindjárt születése után annak, kinek semmi köze hozzá, ugy vagy még jobban jövedelmez, mint tulajdonosának. Alig jött ki például koszorus költőnk Fóti dala az Athenaeumban, a' „világba termett ember" azonnal felmarkolá azt és szétkapdosták, a' mint csak lehetett. Pedig isten ritka ajándéka fóti dalokat szülhető tehetség; és még az illy tehetség is koránsem hányhat ugy rakásra elmemüveket, miként például ügyvéd pöröket, vagy zsidó váltókat. És a' váltókról mégis gondoskodék már a' magyar törvényhozás, de az irói tulajdonról még csak nem is gondolkodánk, 's miért nem? mert még nem égett körmünkre. Schedel Ferencz ur hathatós szót emelt ugyan ez iránt először a' Budapesti Szemlében, aztán külön kiadásban; és mégis az irói tulajdon biztositását, tudtomra, egyetlen egy megye sem foglalá utasitásba, pedig a' magyar törvények a' küldők akaratából 's nem a' küldöttek önkényéből folynak. B.

Országgyülési közlemény.

Pótlék a' január 3ki kerül. üléshez: Azon vezéreszmék, mellyek a' kerületi választmányt a' követválasztásról kivántató 's előbbi számunkban közlött

javaslatok előterjesztésére birták, általa következőkben foglaltattak össze: Miután mindazon ok, mellyek a' tisztujitás jó rendben menetét megkivánják, a' követválasztásra nézve is fenáll; 's miután ha egy pár évig a' megyei közdolgokat a' törvény és végzések nyomán igazgatni kétségtelenül fontos feladás, kisebbszerünek az állandó törvények hozásával foglalkozó követi hivatás sem mondathatik: a' követválasztásnak minden féktelenségtől tiszta szabadsággal és jó renddel menetele, egyike minden jó honpolgár legfőbb ohajtásinak. Mind azok tehát, mik a' tisztujitásokra nézve kivántató összeirásra, a' szavazatvásárlás tilalmas létére, a' jó rend-fentartásra 's arra nézve is, hogy csak a' jelenlevők határozván, semmiféle megbizólevélnek (credentionalis) hely ne adassék; végre a' kihágások megbüntetésére nézve — a' választmány vélekedése szerint — fölebb elődatvák, a' követválasztási gyülésekre is értendők. Mennyire azonban a' követválasztás a' tisztujitástól alkotványszerü természeténél fogva némileg különböznék, csak némellyek fordulnak elő, mik, a' választmány hiedelme szerint t. általi külön meghatátoztatást igényelnek 's ezek: hogy a) A' megye bizodalmának öszpontositás által annál kitünőbben nyilatkozhatása tekintetéből, mind egyik követre külön titkos szavazás és a' szavazó választók általányos (absolut) többsége kivántassék. Melly szavazásnak, mivel követválasztásnál semmiféle kijelölésnek helye nincs 's alkotványszerüleg nem is lehet, ugy kellene történni, hogy b) Minden választónak joga levén azok közül, kik a' biráskodó hivatalokra nézve a' 15. §ban meghatárzott választathatói képességgel birnak, azt választani követségre, kit erre alkalmasnak tart; ha az igy szóba hozottak, 's mintegy közvéleményileg kitüzöttek száma ötnél többre nem megy, mind azok megtartása mellett, mik a' tisztujitási választásokra nézve fölebb a' 27—38. §§ban érdekeltetvék, és szintolly móddal, mint a' tisztujitásra nézve előadatott, titkos szavazás történjék. Ha pedig a' követek küldésére nézve a' vélemények ötnél többre ágoznának szét, megyeileg nevezendő elég számos, és minél kevesbé érdeklett, de a' közbizodalmat megérdemlő tagokból egy, vagy illetőleg több küldöttség előtt a' választóknak először egyedül csak arra kellene nyiltan szavazniok, kiknek neveit kivánják a' szavazási ládák fölé kitüzetni. Ez megtörténvén, azon két egyed neve, kikre legtöbb választók szavazata ment, egy vagy illetőleg több helyen, különszinü ládák fölé helyeztetvén, 's illy szinü táblákban is ki függesztetvén: felettük minden esetre titkos szavazásnak kellene lenni, ugy mint ez a' tisztujitásra nézve a' 34. §ban már előadatott. 'S ezek a' másik követre nézve is szintugy lennének ismétlendők. c) Követi képességre nézve a' választmány vélekedése szerint azok kivántatnának meg, mik a' birói hivatalra való választathatásul felebb a' 15. §ban már érdekeltettek. d) Netalán helytelenül történt, vagy a' többség bizodalmát voltaképen nem birókra esett követválasztás tekintetéből, a' felebb érdekletteken kivül egyéb intézkedésre szükség a' választmány nézete szerint azért nincsen, mivel a' követek utasitással ellátásának tör. természete, a' megyének küldöttei feletti rendelkezési jogát is magában foglalja. Csak azon egyet tartván szükségesnek emlitni erre nézve, hogy a' követ-visszahivásra előre kihirdetett szintolly külön közgyülés kivántassék, mint annak választására. A' tisztujitási gyüléseknek eddigi szomoritó jeleneteit eltávoztatni, 's azok méltóságához és fontosságához képesti alakitását eszközleni akarólag, a' szinte már előbbi számunkban közlött törvényjavaslati czikkeknek következő választmányi nézetek szolgáltak alapul: Ha azon tekintetből, hogy a' megyei tisztválasztások az értelmesség kifolyása legyenek, a' képviseleti rendszer behozatalát mindjárt eleinte ohajtásai közé sorozta a' választmány, 's annak már jelenleg is behozatala ajánlásától csak a' felebb, már előadott nézetek tartóztatták: tudja a' választmány hogy semmit sem várhatni tőle természetesb következményül, mint hogy a' képviseleti rendszer javaslatba tételével, a tanácskozási szabadságot egy részről erre a' tömegek alkalmatlan voltától, sőt veszélyeitől megóni, más részt abban az értelmiségnek nagyobb befolyást engedni, semmit sem késend. 'S valóban ha alkotványszerü feladata minden álladalomnak, hogy a' közvetlen választások minél szélesb alapon nyugodjanak, a' több ezerből álló csoportozások a' tanácskozási testület valóságos feladásával szintugy ellentétben vannak, mint bizonyos, hogy a' közvégzéseknek sikert szerezni még kevésb számu, de felelős tisztviselők felada. ta. Ennélfogva, ha csak a' legjobbnak ajánlását tarthatná szemei előtt a' választmány, a' megyei tanácskozásokra nézve a' képviseleti rendszer behozatalát ajánlani semmit nem késnék. Azonban azon okokon kivül, mellyek már fölebb csak érdekeltetvék inkább mint kifejtettek, a' létesithetőséget's jelen körülményeket sem veszithetvén el szemei elől a' választmány, a' bajok jelen okai felfödözésével, 's azokra nézve ha nem is gyökeres, legalább lépcsőnkénti javitások előterjesztésivel, épen az ohajtott jó czélnak, ha nem rögtön is, de a' választmány vélekedése szerint annál biztosabban leendő elérése tekintetéből, kénytelennek érzé magát megelégedni. E' pontból indulván azt véli a' választmány, hogy a' gyülési tanácskozások alkalmávali kihágások legnagyobb részben abból erednek, hogy: a) Gyakran a' helyett, hogy valamelly vitatás alá kerülendő tárgy felett szabadon tanácskozó nép-gyülekezetekben, kölcsönös értesités történt volna, némelly pártkérdéssé alacsonyitott eszme ellen vagy mellett vétkesen felizgatott néptömeg, annak megdöntésére vagy kivivására megvásárlott csoportokban csődítteték a' gyülésekbe. b) A' tanácskozási tárgyak, milly sorrali fölvétele nem egyszer szolgált hosszas és rendetlen vitatkozásoknak alkalmul; 's azt illetőleg néha is elnöki önkény némellyek hátráltatásában szintugy mutatkozott, mint mástárgyak soronkivüli felvétele erőszakolásával gyakran a' többség igen, — de a' rend, és igazság nem — diadalmaskodott. c) A' szólók némellykor nem illető sorban beszélvén, azt mi a' szólásszabadság nélkülözhetlen feltétele, hogy tudniillik az ellen-vélemények iránt türelem legyen, kelletinél gyöngébb rendtartási szabályoknál fogva nem mindig lehete fentartani. Sőt d) a' köztanácskozási szabadság szentsége a' magában helyes érzetü, de fölizgatva 's eltántoritva, a' legszentebb érzeményeket is dühöngve megvető — nyers erő használata mellett, épen a' szabadság nevében elkövetett merények által sértetett meg. e) A' szavazásoknál sem divatozván egyforma szokás, a' minél hangzóbb, annál hatályosabb felkiáltásokból következett végzések nemcsak az értelmiség nyilatkozatának, sőt a' szavazási joggal biró általányos többség akaratának sem voltak mindig kétségtelen eredvényei. f) Az 1723: 58. t. czikk ellenére többféle megbizólevelek adatván ki, ezekkel tömérdek visszaélés történt. Végre pedig g) A' gyülés-eloszlatások és fegyveres erő használata, ha néha szomoritólag szükségesek voltak is: szükség esetén kivül 's helytelenül alkalmazva sok rosz kutforrásainak tekinthető." Ezen bajokra nézve nyiltan kijelenti a' választmány azon teljes meggyőződését, hogy azok gyökeresen orvosolhatását csak a' megyék elrendezése mellett véli lehetőnek. 'S e' részbeni nézeteihez képest előterjesztendőket is örömest előadta volna, ámde ez kiküldetési körét haladván csak ebben maradt. Ezen kerületi tanácskozás eredvényét már közlöttük.

Folyt. a' 131ik kerül. ülésnek jan. 5ik a' választási kihágások ügyében. A' jegyző által felolvasott módositásra nézve az elsőben fölszólalt követ azon megjegyzést tevé, miszerint más alkalommal kimondott ohajtásához 's utasitása rendeletéhöz képest a' megvesztegetésről most sem talált a' módositásban intézkedést, holott e' nélkül a' kitüzött czélnak épen lényege fogna mellőztetni 's teljesittetlenül maradni az első válaszfölirásban ő felsége 's az egész világ előtt adott azon becsület-szó, hogy a' RR. a' kicsapongásokat korlátozni fogják; miknek legfőbb okai a' megvesztegetések, 's ha ezek büntetés nélkül, korlátozatlanul maradnak, ugy a' belőlök eredő kicsapongási tények akadályozva nem lesznek. Annyival inkább kivánja pedig a' választási megvesztegetésekre a' büntetést kiszabatni, mert az a' crim. codexben a' tisztviselői megvesztegetések iránt elvben nemcsak kimondatott, hanem alkalmaztatott is; ennélfogvást az ottani rendeletek szerint itt hasonlókép lehet is kell is intézkedni. Nem tekintheti a' szónok alapos ellenvetésnek, kogy a' megvesztegetési bünt elég világosan definiálni nem lehet; ha lehetett ott, miért ne lehetne itt? Kinek jutott eszébe határozatot kivánni arról: ki a' gyilkos, tolvaj, rágalmazó, stb.'s hogy rájok büntetést szabjon? Ezt mindenki épen ugy érti, mint azt — ki a' megvesztegető. A' sajnos tapasztalás eléggé megmagyarázta. Voltak megyék, hol egész társaságok alakultak megvesztegetésre, 's az illy módon választott tisztviselők évekig nem huzhaták a' választási költség fejében lekötelezett hivatalbeli dijaikat. Az illy módon fölbérlett nemességben nem kereshetni a' visszaélések tulajdonképi okát, 's egyedül őket nem kárhoztathatni hanem kárhoztatni kell a' vesztegetőket, kik Istenés világ előtt bünösök's felelősek azon iszonyatosságokért, mellyeket az általokeszközül használt tömegek elkövetnek. A' főispáni visszaélések zabolázásárul gondoskodtunk, igyekeztünk rendezni a' tanácskozások 's választások módját, de most midőn a' tények saját édes magunkat legközebbről illetnek, lehetlenséget keresünk a' dologban. Ne várjuk hogy szuronyok által kelljen a' kicsapongásokat fékezni; de gondoskodjunk eszközökrül; csak akarnunk kell, elég erősek vagyunk mi magunk is a' féketlenségek korlátozására. Magyarország nem annyira gyenge, hogy gyámságra kellene szorulnia. De ha mi nem intézkedünk, a' kormány nem nézheti tovább is az eddigi zavarokat, 's a' mit ő fels. előterjesztésiben orvoslás végett kitüzött, a' végrehajtó hatalomnak szükségkép kell a' bajon kitelhetőleg segitnie. Fölszólitja tehát ujlag a' ker. RRket, hogy, mikép a' kir. előterjesztésekben kitüzve volt, a' megyei kicsapongások elleni intézkedést, minek lényege a' megvesztegetések korlátozása, akkép állapitsák meg, mint azt az adott szó szentségének teljesitési kötelessége megkivánja; kéri továbbá: ajándékozzanak nagyobb figyelmet a' fenforgó kérdésnek, 's alkalmazzák e' helyen is a' megvesztegetésre nézve azon rendeleteket, mellyek a' crim. codexben a' tisztviselői megvesztegetések iránt elhatároztattak. Ezen előadás után több rokonvéleményü tag nyilatkozék; 's egyik különösen a' crim. codex létrejövetele iránti kétségét fejezvén ki, azon oknál fogva, minthogy benne sok olly elv van fölállitva, mellynek viszonyaink szerint létrehozatalát reményleni alig lehet, kivánta, hogy a' szőnyegen forgó munkálatban ne történjék hivatkozás a' codex crim. rendeleteire: hanem azon intézkedések, onnan átvéve, a' jelen munkálatban fejeztessenek ki, máskép megtörténhetnék, hogy annak elmaradása esetén a' jelen munkálat is hiányos és foganatosithatlan maradna. A' büntetéseket tehát a' szerkezetben egyenkint meghatároztatni kivánja, kiterjesztve a' gondoskodást a' megvesztegetésekre is, mellyekben egyik párt a' másikat fölülmulni törekszik, 's ezt annyival elmulaszthatlanabbnak vélte, hogy a' jövendő ne mondhassa miszerint a' RRek mindaddig szigoruak voltak, mig mások iránt kelle korlátozólag intézkedniök, de akkor, midőn saját viszonyaik 's őket tárgyazórendetlenségek meggátoltatásalettvolna eszközlésbe veendő, akkor visszavonultak 'sa' kicsapongások fékezésirül gondoskodni nem akartak. Egy másik szónok igy adá elő nézeteit: Nincsbün, ugymond, melly ellen annyi panasz emelkedett volna közelebb időkben hazánkszerte, 's melly ellen olly elhatárzottan keltek volna ki a' jobbak szóval és irásban, mint a' megyei kicsapongások 's különösen az olly igen veszedelmes csábitások 's megvesztegetések 's kétséget nem is szenved, hogy e' panaszok 's kifakadások igazságosak, 's hogy e' bajon minélelőbb és minél gyökeresebben segiteni kell. De ugy van meggyőződve, hogy azok korlátozása a' jelen munkálat által, ha ez ugy marad mint van, nemcsak nem gátoltatik, sőt annak mintegy védelme alatt még inkább elfog harapozni. Ugy látszik, nálunk legfőbb hiba hogy bajainkat vagy nem ismerjük igazán, vagy ha ismerjük, nem merünk azok biztos és gyökeres orvoslatához nyulni. Mig csak a' főispáni visszaélések korlátozásárol vala szó, készséggel 's nagy gondossággal tettünk és határoztunk mindent, mi azok megszüntetésire czélszerünek mutatkozott; most midőn a' kicsapongások másik kutfejét kellene megszüntetnünk, midőn egyenesen a' nemesség kárhozatos kicsapongásinak okát kellene szigoru büntetés által megsemmisitnünk, akkor nem akarunk intézkedni, 's gondoskodni jelenről és jövendőrül. Némelly tagok utasitásaik által egy v. más részben korlátozva lehetnek, de bensőleg meg van győződve arrul, hogy midőn az ország közboldogsága kivánja, akkor az egész hon javának egyesek érdekeit alá kell rendelni, 's erre nézve illy tagoknak figyelmeztetniök kellene küldőiket, ha hatásukat kellőleg használni akarnák. Az egész ügyet a' tiszta ész világánál vizsgálat alá véve először is azon kérdés ajánlkoznék eldöntendőnek: akarunk-é különbséget tenni a' tanácskozási és választási jog közt? E' kérdésnek igenleges tisztábahozatalával, két ut volna, mellyen a' czélt megközelitni lehetne, egyik: ha a' választási jog gyakorlatára választók alakittatnának; másik: ha a' tanácskozási jog gyakorlatára nézve bizonyos értelmi és vagyoni fokozat állapittatnék meg 's általában qualificatiók tétetnének szükségessé, minők p. o. hogy minden, ki azon jogok gyakorlatában részesülni akar, irni és olvasni tudjon stb. Miért ne lehetne ezt eszközleni, holott üdvös eredvénye bárki előtt is szembetünő, annyival inkább, mert ez egyszersmind előzetes — praeventiv — orvoslás-módját foglalja magában a' kicsapongásoknak, kétségkivül levén, hogy az, ki az értelmiség 's vagyonosság bizonyos fokán áll, sokkal kevesbbé van kitéve megvesztegetési veszélynek 's kicsapongási kisérteteknek. Itt csak praeventiv, nem pedig visszatorló (repressiv) törvények használhatnak, 's e' részben figyelembe kellett volna vennie a' választmánynak azon értekezéseket 's külön munkákbeli javaslatokat is, mellyek irodalmunkbanmegjelentek, mint p. o. Berthától, Hunfalvitól, Balogh Já-

nostól, Veszprémitől, b. Wesselényitől stb., 's ezek nyomán készíteni valamelly előzetes törvényjavaslatot, hogy e' részbeni átalakulásunk is csendesen 's pusztító mozgalom nélkül történhessék. A' visszatorló intézkedések a' tömegeknek mostani mód szerinti részvéte mellett nem fognak czélhoz vezetni. Hozhatni ugyan intézkedéseket, hogy csend és illedelem eszközöltessék; fegyelem alá vehetni a' tömeget, hogy a' garázdaság megakadályoztassék; de azért a' tömegi tulnyomóság megmarad 's elnyomhat minden valódilag alkotványos joggyakorlást. A' RRek kétségkivül átlátják, 's meg vannak győződve hogy kortesek nélkül is lehetne 's kellene tanácskozni, de ugy látszik, nem merik kimondani, holott tudják azt is, hogy a' kortes önindulatából különben sem szokott cselekvő részt venni a' közügyekben, hanem csak akkor, ha mások által eszközül használtatik; ő csak bor pályinka miatt, nem pedig tanácskozás végett jár gyülésekre. Itt a' közjónak győződelmeskedni kell a'magányérdekeken 's egyedi czélokon; mert ha azon elvhez ragaszkodunk: „védem jogom 's vagyonomat utólsó csepp véremig" ezen elv mellett haladni 's a' haza boldogságát eszközleni 's biztositani nem lehet, mert a' közszabadság igen gyakran áldozatul kivánja egyesek szabadságát. Ezen elvet szem előtt kell tartani, 's ha szükség, rendithetlenül foganatositni is, minden törvényhozatalnál. Kik jogaikat nem tudják máskép használni, mint ha fegyveres erő őrködik mellettük, nem érdemlik jogaikat 's azon szabadságot, mellyel a' közjónak veszélyeztetése nélkül élni elégtelenek. A' szónok ennélfogvást a' szőnyegen forgó munkálatot a' választmányhoz visszautasittatni kivánja, hogy azt a' mondott uézetekhőz képest, figyelembe véve az e' tárgyban megjelent értekezéseket 's dolgozatokat is módositsa, mindenesetre pedig a' megvesztegetések ellen czélszerü intézkedéseket hozzon javaslatba. A' szónok által kifejtett nézetek uj, élénk fordulatot adtak a' vitának, 's következve számos előadás történt, de többnyire mind ellenkező véleményeket foglalva magokban. Igy az utána felszólalt követ a' megvesztegetést politikai bünnek el nem ismérve, minthogy azt határzottan definiálhatónak nem látja, büntetés által fenyítendönek sem vélte. Vétek-é az, ugymond, ha valaki Péternek adja szavazatát 's nem Pálnak, 's ki fogja ezt egyikre vagy másikra bebizonyithatni, hogy szavazatát egyik vagy másik inditóokból adta ide vagy amoda? 's ki meri állitani, hogy szavazatában valakit nem meggyőződése, hanem megvesztegetés, csábitás stb. vezérlett? Ollyan megvesztegetések, mellyek hivatallali visszaélésre vezetnek, valódi bünnek tekintendők; de ki tudja elszámlálni 's törvénybe foglalni a' megvesztegetés minden nemeit? Vagy a' rábeszélés nem megvesztegetés-e? 's ki mondhatja büntetésre méltónak azt, ki mást felvilágosit, rábeszél, vagy magát felvilágosittatni 's rábeszéltetni hagyja? 'S mi következése lenne a' megvesztegetések büntetés alá vonatásának? Ha valamelly tisztviselő ellen bebizonyittatnék, hogy megvesztegetettek szavazata által nyerte hivatalát, szükségkép érvénytelennek kellene tekinteni választatását; ebből pedig a' visszaélések egy uj faja, uj zavar következnék, mert valakinek ellenségei azért fognának másokat megvesztegetni, hogy rászavazzanak, utóbb pedig rábizonyitanák, hogy megvesztegetettek szavazatival nyerte hivatalát, 's igy attól meg kellene fosztatnia. Illy módon a' legármányosb megbuktatások történhetnének. Mi a' bajok gyökeres orvoslatát illeti, ezt inkább onnan reményli, hogy az egész organismust kell gyógyitani 's erre nézve egyetért ugyan a' szónok az előtte nyilatkozott követtel; de illy gyógymódra nincs utasitása. Egyébiránt nyiltan megvallja, hogy ha a' zavarok 's visszaélésekhez más tényezők nem járulnának, mint csupán a' megvesztegetés, ugy ő azokat nem látná épen olly igen igen veszélyeseknek. Bizonyság erre Anglia, hol történnek nagyobb megvesztegetések mint ott, 's hol lép föl mégis ezek következtiben több jeles férfiu mint Angliában? Ott a' választások megvizsgáltatnak ugyan a' legnagyobb szorgalommal, de ritkán mondatnak ki büntetések a' megvesztegetés ellen. Addig is tehát, mig gyökeres orvoslásra megérünk, elégségeseknek tartja a' szónok azon intézkedéseket, mellyek a' választmányi munkálatban foglaltatvák 's ahoz semmiképen nem járulhat, hogy visszatorló törvények által még restauratiok után is adassék fegyver az ellenfél kezeibe, 's a' zavarok folytatásira még azontul is ut és mód nyittassék. A' megvesztegetés ellen elég biztositék a' titkos szavazás, melly módot nyujt a' megvesztegetettnek arra, hogy szavazatát meggyőződése szerint bárkire adhassa. Mig tehát talán már jövő országgyülésen a' megyék rendezete munkába vétetik, addig organicus orvoslást nem sürget, 's megelégülvén a' választmányi munkálattal, a' megvesztegetések ellen visszatorló törvényeket nem kiván. Miután erre egy követ megjegyzé, hogy az e' munkálattal foglalkozott választmány azért küldetett ki, hogy a' korteskedést zabolázza, nem pedig a' választások szabadságát korlátozza, 's ő azért semmi kategoriáktól, nevezetesen az irni és olvasni tudástól a' választói képességet föltételezni nem akarja, mivel a' szegény nemes nem tehet róla, hogy szüléji neki jobb nevelést nem adtak, 's igy ő a' választási jogot senkitől elvétetni nem kivánja, egy másik tag a' korábban szólt követek egyikének azon előadására, ki a' választási jognak a' tanácskozásitól elválasztatását hozá javaslatba, megjegyezte, mikép annak gyökeres orvoslásra czélzó nyilatkozatában sok jót, sok igazat talált, de abbeli csudálkozásának méltó okát nem látja, hogy a' ker. RR. az ő javaslatához járulni nem akarnak; mert ha körültekint, látni fogja, hogy ők mindnyájan nemesség által választott képviselők, 's mint illyenek, jogainak védelmezői és fentartói, 's igy ezek ellenére, világos utasitás nélkül, semmihez sem járulhatnak. Nem mond le senki örömest jogairól, a' választások alkalmikor pedig evésről 's ivásról. Annyi egyébiránt bizonyos, hogy a' jelen törvényjavaslat a' viszszaéléseket fékezni nem fogja, sőt talán még nagyobb — legalább biztosb tért nyitand nekik, 's a' szónok — a' nélkül, hogy azokhoz tartoznék, kik mintegy divatból szoktak a' municipiumok ellen felszólalni — kénytelen megvallani, hogy a' kicsapongások által municipiumunk annyira depopularizáltatik, hogy ha rövid idő mulva gyökeres orvoslásrul gondoskodva nem lesz, még azon jó is kártékonnyá válik, mi jó eddigelé a' municipiumokban minden visszaélés daczára fenmaradt. Most azonban orvosoljuk azt, a' mi lehetséges, máskép még az is elvesz, mi jó 's üdvös benne. A' megvesztegetések ellen egyébiránt a' szónok is kiván rendelkezést, noha ő nem abban lát vétket, hogy valaki Péterre vagy Pálra adja szavazatát 's e' végre mások szavaira is hajol, hanem abban, hogy ezt bérért teszi. A' jelen szerkezetben lát a' szónok büntetést szabva a' korteskedés kifolyásira, de nem ám annak kutfejére. Pedig itt leginkább a' gazdag és tekintélyes megvesztegető a' bünös, 's e' tekintetben a' demokratia szine alatt leginkább csak az oligarchia ármányai legyeztetnek; mert a' köznemes ember többnyire helyesb itélettel bir, mint a' gazdag piperőcz, de tiszta esze a' megvesztegetés által elhomályosittatik. Nem nyugtatja meg őt sehogy azon biztositék, mit egyik követ a' titkos szavazásban vélt találhatónak; mert valódi szabadság csak az, midőn valaki alattomosság és csalás nélkül adhatja szavazatát arra, kire akarja, 's ő olly módokban nem talál biztositást 's keresni sem akar, mellyek általányos erkölcstelenülésre vezetnek, ellensége levén azon elvnek, hogy jó czélokra rosz eszközöket szabadon használhatni. A' meggyőződést nem kell hussal és borral vezetni, elég a' beszédbeli felvilágositás, ez pedig az összejövetelek szabadságának kimondása által biztositva van, 's ezen szabadság mellett nem vonakodik büntetést szabni a' kicsapongások bármelly okaira és kutfejére. Egy más szónok főleg azon kérdés fejtegetését foglalta beszédébe: miért nem akarják a' ker. RR. most a' választási jogot a' tanácskozásitól elválasztani 's ez által a' képviseleti rendszert behozni. Ugyis az a' baj, hogy az alkotványos jogok gyakorlatában csak egy osztály veszen részt, még nagyobb lenne tehát a' sérelem, ha most még azon osztálynak egy részét kirekesztenők, a' nélkül hogy más elemnek az alkotvány sánczaiba bevételéről gondoskodnánk. Minél megszoritvább a' választók száma, annál könnyebb a' megvesztegetés, mert a' nagy tömegeket nehezebb megvesztegetni, mint a' kisebb gyülekezetet. De nem is reméllhető, hogy a' nemesség erre álljon, minthogy a' világ bármelly privilegiált osztálya sem mondana le előjogairól olly könnyen, mint azt a' magyar nemesség már eddig is tanusitotta. Csak ha a' népet az alkotvány sánczaiba fogadjuk 's ez által szabadságunkat legtágosb alapra rakjuk, lehet helye a' képviseletnek. 'S igy a' szóló nem akarja föltételezni a' joggyakorlást az irni 's olvasni tudás képességétől is, mert ez nem bizonyos criteriuma annak, hogy valaki alkotványos jogok gyakorlatára érett-é vagy nem. Bizonyitja ezt egymással ellentétesen, Anglia és Poroszország, melly országok utóbbikában sokkal számosb az irni 's olvasni tudó mint Albionban, melly a' polgári szabadság főbb fokát elérte. Könnyü mondani, hogy a' ki nem birja meg a' szabadságot, arra nem érdemes; de vajjon ki lesz ebben biró? hol itélik meg azt, ki és mennyiben birja meg a' szabadságot, 's mennyiben érdemes jogokra? Ő azt tartja, hogy minden ember képes a'szabadság-gyakorlásra, mivel ember! A' munkálatra nézve egyébiránt ő is abban fejezé ki véleményét, hogy ez a' reménylett gyakorlati gyümölcsöket nem hozandja meg. A' választmánynak volt elnöke szinte nyilatkozott azon kérdésre: miért nem pártolhatá a'választmány a'képviseleti rendszert, 's miért nem készitheté törvényjavaslatát ennek elvei szerint; azon egyszerü okból t. i. hogy arra kiküldve nem volt, 's ugyanezért nem használta dolgozata közben azon irók értekezésit 's munkáit is, kiket egy előbbi tag megnevezett. Azon elvet, hogy valaki Péterre adja é szavazatát vagy Pálra, magáévá nem tette, mert ugymond, a' nemes nemcsak önmagának, hanem a' nemnemesnek is választ birákat és tisztviselőket; azért e' jogát tiszta lélekkel gyakorolja, 's ne vásárlással. A' munkának egyébiránt a' választm.hoz visszautasittatását fölösleg sőt czélszerütlennek látta, mert a' javaslott módositás és a' szerkezet tartalma közt elvbeli különbségek forognak fön, 's egyik a' másik mellett nem állhat meg. Mig tehát a' ker. RR. egészen más elveket nem szabnak a' választmány elibe, addig e' munkálaton az előadott javaslat szellemében módositást nem tehetni. A' vita komolyabb hangulatát kedélyesség vidám szinezetével élénkité a' köv. nyilatkozott tag, a' képviseleti rendszer behozatalát javaslott tagnak adott válaszában. Az érd. követ, ugymond, nagy fába vágta fejszéjét, midőn a' nemességet illy szük körbe szoritani kivánta, de nem tudom, hogyan huzza ki belőle. Ő a' kisnemességet jogai gyakorlatából könnyeden ki akarja vetkeztetni, noha ezosztályt semminek nézni teljességgel nem lehet. Ugyan mit vétett ez, hogy ugy bánjunk vele, mint a' czitrommal, melly miután belőle nedve kinyomatott, elhajittatik. Gondoljuk meg csak, mi volnánk mi most, ha a' szegény — ugynevezett bocskoros nemesség nem lett volna? Emlékezzünk csak vissza két évtizeddel. A' főnemesség akkor mindenre hajlónak mutatkozék, sőt biztatá a' köznemességet is; de ez megmaradt alkotványos jogai mellett: mert birt bizonyos helyes érzettel, melly a' jó ösvényen megtartja 's a' közötte elterjedő vélemény még egyes személyekre nézve is alaposnak bizonyult előbb vagy utóbb. Van a' kis nemességnek esze, csak nem kell abból szándékosan kiforgatni. Egyébiránt az észt sem kell tulbecsülni; 's midőn a' születési és pénzaristokratiának baloldalai kiemeltetnek, nem kell feledni, hogy az ész-aristokratiának is megvan saját veszélyes része, az t. i. hogy könnyen zsarnokságra vezet. Tökéletes igaza vala ugymond azon előbbi szónoknak, ki Anglia példájára hivatkozva állitá, hogy magában a' megvesztegetésben nem fekszik olly rendkivüli baj, mint némellyek gyanitják, 's nem is egészen azokból kell származtatni a' kicsapongások némelly fajait, hanem mint már Luther is mondotta, azon igazságból, hogy „Freiheit und Grobheit sind Geschwisterkinder" vagyis a' szabadsággal együtt jár a' szabadosság, 's nincs is törvény, melly a' kettő közt a' határvonalt szigorun kijelölhesse. Az angoloknál azért könnyü csendet és rendet eszközleni, mert az angol tiszteli a' törvényt, meg levén győződve jóságárul, tehát örömest engedelmeskedik, ha annak nevében a' fejér pálczát fölmutatják, holott nálunk még az sem használ, ha némellyiknek a' hátához verik is azt. A' választ.i módositást ő sem látja kielégitőnek, minthogy azon nézetek, mellyek a' munkálat fönforgó részének visszautasitásakor kifejtettek, most sincsenek fölhozva; igy a' hivatalok igérése általi megvesztegetés, a' női varázsszemek általi csábitás (kaczaj) a' pártokra oszlás vagy épen táboronkinti megjelenés stb. stb. Ezek 's általában a' dec. 21diki ülésben kifejlett vélemények részletesb tekintetbe vétele mellett ő is ujabb módositást vél szükségesnek, de az elveket világosan kijelentetni kivánja, mellyen a' választmány ujabb módositási munkálatában haladhasson. Történt még többrendbeli érdekes nyilatkozat, válasz és fölvilágositás, mellyek közlését mivel a' tanácskozás eredvénye ugyis függőben maradt, jövő számunkra halasztjuk.

LEGUJABB: Január 6kán vizkereszt, 7kén vasárnap miatt ülésszünet levén, jan. 8kán a' 132dik, 9kén a' 133dik 's 10kén a' 134dik kerül. ülésekben folytaták a' megyei kicsapongásokrul választmányilag módositott czikkek fölötti tanácskozást, névszerint arrul: vajjon a' megvesztegetésekre határoztassék é büntetés a' törvényben vagy nem? E' tárgyra számos és jeles nyilatkozat történt a' négy napi folytonos tanakodások alatt, mellyek velejét közlendjük, mig végre 10kén szavazás alá kerülvén 40 hatóság 6 ellen a' megvesztegetésre büntetést kivánt szabatni, büntetést nem kivánt: Békés, Bereg, Gömör, Hont, Torontál, és Pest vgye; szavazás után a' törvényjavaslat mikép szerkesztése iránt több rendü vélemény nyilatkozott 's e'fölött több rendü szerkesztői módositvány, terjesztetett elő részint azilletékes jegyző részint a' javaslattevő követek által. Akadt mindegyik javaslatnak több vagy kevesebb helyeslője és ellenzője is, végre az összes jegyzőségre bizatott a'szerkezeti javaslat-készités, de mivel némelly képviselő tagok szükségesnek látták az előterjesztett javaslatokat

még bővebben megfontolni, e' végett azok köziratra bocsáttattak, mire az ülés eloszlott.

A' Kisfaludy-társaság, egy uj vállalatra fordità figyelmét; 's érezvén azon fontosságot, mellyel tekintetnek a' népköltészet minden ereklyéi Europa legtöbb és legmiveltebb nemzeteitől, kivált mióta a' nemzetiség eszméje olly erősen hat minden águ szellemi v. anyagi mozgalmakra, elhatározá lépéseket tenni a' ‚magyar népdalok, mondák, mesék és hagyományok föleleventése, gyüjtése 's megőrzése végett. Ez iránt méltó figyelmet ébresztendő, a' hirlapok utját kisérti meg, 's felszólit mindenkit a' két hazában, mennyire népdalok, mondák, mesék, és hagyományok ‚a' népek ajkirul eltanulva' értésire estek, sziveskedjék azokat papirra tenni, de úgy, mint azokat hallotta, minden csinositás v. nemesités nélkül, ‚puszta meztelenségben', — mert csak igy lehetnek a' nép szelleme- 's költői tehetségének lenyomatai, jellem-vonásai, — a' Kisfaludy- társaság titoknokához beküldeni. Korunkban a' népnevelés eszméje már eddig is kedvességet nyert, 's a' társaság ugy hiszi, hogy e' lépése által kellő hódolatot 's tiszteletet mutat a' nagy gondolat létesitése iránt, 's azt minden, szellemi népmiveltséget pártoló, nemes keblü hazafinak méltó pártfogásába ajánlja. Egyszersmind kötelességeül érzendi a'társaság hálás köszönetét mondani a' közönség előtt mindazon érdemes honfiaknak, kik ebbeli vállalatát előmozditni sziveskednek.KeltPesten dec. 30. 1843. Erdélyi János titoknok.

Tornamegye Ámbár a' régibb események érdekben vesztenek, mindazáltal minthogy az egésznek áttekinthetésére valamelly törvényhatóságrul elkezdett tudósitásoknak összeköttetésben kell lenniök,ott kezdem mostani tudósitásomat, hol annak fonala megszakadt; jóllehet örömestebb biztam volna ezt jelenleg másra, a' minthogy ajánlkozott is egy, még pedig kéretlen tudósító, de mindeddig késvén, alkalmasint egészen is elmarad. Oka pedig eddigi halgatásomnak személyemet érdeklő ollyan esemény vala, melly a' ‚szólj igazat, betörik a' fejed"példamondat által fejeztetik ki legrövidebben, mit azonban mellőzve, a' gyülésinken előfordult fontos tárgyakat sorolom csak elő: névszerint a' nyárutóin a' legfelsőbb helyrül értesittetünk, hogy Garaj nevü hires rabló, ki már két izben szökött ki fogházunkbul,'s e' miatt valamelly status- fogházba vitetni kértük, nem fogadtatik el más fogházba; a' nm. helyt.tanács pedig tudtunkra adja, hogy a' testi büntetés- itélésiben magunkat a' törvényhez alkalmazzuk; hogy a' miskolczi elégettek számára segedelmet szedessünk; hogy a' zsidókat iskolai bizonyitvány nélkül házasodni ne engedjük; hogy bizonyos urbéri telek felszabadittatása csak a' belsőségre nézve engedtetik meg, a' mi részünkről sérelmül jegyeztetett föl; — továbbá Döncs Julianna evang. apátul 's kath. anyátul származott lyányt az illető plebánoshoz rendeltetni parancsolja oktatás végett. Tolna és Zemplény megyéknek a' czimek rövidítése iránti inditványa részben pártoltatik; Verőcze megye latin levele felbontatlanul visszaküldetett; a' mezei naptár 150 példánya megvétetni rendeltetik terjesztés végett; a' f.nádor által a' büntető rendszer és Dunaszabályozás iránti országos választmányi munkálatok megküldetvén, az állandó választmánynak kiadattak; Torontál megyének a' zágrábi püspök udvargrófsági hatósága megszüntetése iránti inditványa pártoltatott; a' Ferdinand nevet viselő magyar huszár ezred kormányától érkezett német levél, mivel a' czime magyer volt, feltörve ugyan, de olvasatlanul visszautasittatott; követeinknek pedig következő pótlékutasitások adattak: utasitás nem létében a' többséggel szavazzanak; adják okát, miért szavaztak a' fehérmegyei petitio visszautasitására? a' vallás tárgyában érkezett királyi leirat el nem fogadtatott, hanem a' képviselő tábla felirása pártoltatik; a' szólásszabadság tárgyában határozott 's világos törvény alkotása sürgettessék; a' büntető eljárásban, a' pénzhamisitó az illető törvényhatóság által itéltessék; fölségsértés esetében a' külön véleményben javaslott választott bíróság itéljen; Liptómegyének a' törvények végrehajtása iránti biztositása, tisztviselők felelőssége, szólásszabadság, személyes bátor-lét és tisztválasztás szabályoztatása iránt közlött felszólitása pártoltatik; Szepes- megyének bányatörv.- javaslata, Nagy Bányának a' bányatized készittetlen érczbül vétele, a' felső magyarországi bányapolgárságnak az országos választmány bányamivelést tárgyazó munkája soron kivüli felvétele iránti kérelme, a' soronkivüliség mellőztével, pártoltatnak; Hont az országos választmányoknak kerületiekkeli fölcseréltetését inditványozván, a' szepesi XVI város pedig beczikkeztetést kérvén, Győrmegye továbbá nemzetőrség-létesitést, Baranya, Torontál megyék és Pécs városa a' pest- fiumei vasutvonal pártoltatását, Arad a' Szebenbe vonandónak Aradon által vezettetését szinte pártoltatni kérvén, az előbbiek, utasitásink nyomán is, az utólsó pedig, ha műértők az aradi vonalt legczélszerübbnek találandják, szinte pártoltatni rendeltettek, őszhó 23ikán tartatott közgyülésben pedig a' választási kihágások zabolázására kidolgozott választmányi munkálat, ugyszintén a' királyi városok rendezésérül szóló is tárgyaltatván, az elsőben következő változtatások tétettek: választás csak minden 5dik évben tartassék, orvosi, sebeszi, mérnöki hivatalok ne legyenek örökösek, hanem szinte 5 évenként választás alá essenek, a' főispán becsületbeli jegyzőkön és ügyészeken kivül semmi tisztviselőt vagy hivatalnokot ne nevezhessen, alispánság ürülése esetében, 4 éven belül okvetlen választás tartassék, 5ikben csak ha a' megye többsége kivánja; választási jog-gyakorlás csak a' 24 év beteltével kezdődjék; nyugalmazott katonatisztek is kapjanak szavazatot, necsak a' czim nélkül kilépettek, úgy kormányszéki minden tiszt, az irnokok 's hasonló rangúak kivételével, a' községek jegyzői, mivel nálunk többnyire tanulatlan közemberekbül állanak, csupán, ha a' bölcsészeti pályát végezték, iskolatanitók pedig ha bölcsészeti pályát nem végeztek, de 10 évig a' népnevelésben magukat kitüntették; gyárosoknak, ha 2000 forint értékü árút készitnek évenként,a'munkások számátulvétetett osztályozás czélszerünek nem találtatván; beköltözött személyek egyévmulva gyakorolhassák szavazási jogukat 's ne kénytelenittessenek 3 évig várakozni; zene- zászló- használás korteskedés végett az egész megyében tiltassék el; az őrszék a' választás előtt legalább 24 órával üljön össze 's a' kihágások nyomozását egy őrszéki ülnök teljesitse, a' helyettesitett tisztviselőkkel. A' királyi városok rendezesére nézve pedig véleményünk következőkben tér el a' választmányi szerkezettül: Felsőbb felügyelés helyett világosan fejeztessék ki a' helyt.tanács felügyelése; a' curiák is valamint a' város határában levő szabaditékos birtok a' v. hatósága alá vettessenek; letelepüléstül ne záratha sanak el, kik csupán hivatal vagy szolgálat miatt laknak a' városban vagy határában, beköltözött gyárosak, 's a't. nem 3, hanem egy év mulva lehessenek polgárokká; — a' pénzbeli jövedelem, melly polgárrá lehetés tekintetibül kivántatik, osztályonként száz fttal szállittassék le; okleveles tudósak, papok, nyugalmazott katonatisztek, közoktatók, 'sa't. is lehessenek polgárokká, ha a' város pénztárába egyenes adót fizetnek; a' polgári jogok kiterjesztésire czélzó minden inditvány pártoltassék; képviselők lehessenek fizetéses közhivatalt viselők is, úgy papok,bányász-tisztek és nyugdijás katonatisztek is, kisgyülésben is két annyi képviselő legyen mint tisztviselő, a' kisgyülési rendelkezésbül a' jegyző kimaradván, az pótoltassék ki, 's a' kisgyülés határozott időben tartassék, mellyre a' képviselők az év elején, egész évre választassanak meg; kisebb városok a' javaslott nagy számú tisztviselők fizetését nem győzhetvén, ezekre nézve a' szám csökkentessék, vagy az egyesithetők egyesittesenek; követválasztásnál ha 2dik szavazásnál sem nyer senki általányos többséget, a' viszonylagos többséget nyert egyed legyen megválasztott, sorshuzásnak pedig csak a' szavazatok egyenlő száma esetében legyen helye; a' városi őrsereg elrendeztetése országos választmányra bizassék egyformaság tekintetibül; az összecsatolt városok, ha lehet, választassanak el egymástul; az együttmaradandók pedig úgy rendeztessenek, hogy a' követválasztási és utasitáskészitő gyülések *felváltva*, *vagy* népességi arány szerint, ne csak egyben, hanem a' többiekben is tartassanak; a' követek is, hacsak a' sorban következő város önként meg nem egyeznek benne,illy arányban választassanak 'sa't. — Dec. 9én végződött közgyülésünkben pedig követk. közérdekü tárgyak fordultak elő a' legfelsőbb helyrül érkezett négy rendbeli 's mind csupán magányosak ügyeiben kelt parancsok felolvastatása után, előkerült három rendbeli követjelentés 's ezek elsőbbikével a' királyi városok rendezése tárgyában a'városi követek által szerkesztett ujabb munkálat, melly is minden vitatkozás nélkül az állandó választmányhoz utasittatott; második jelentés mellett küldetett meg azon királyi leirat, melly a' képviselő táblának a' horvát követek csupán magyar nyelven szólhatása iránt kelthatározata érvénytelenitésére adatott ki,'smellyet követünk, mielőtt utasitást kért volna, elfogadott és a' nyárelő 20diki táblai végzés felfüggesztésére szavazott; a' leirat azonban, minthogy a' t.hozási egyik rész törvényes állásával és autonomiájával meg nem férhet, 's ennek a' tanácskozások folytatására czélzó belintézkedései *törvényhozás* utjára nem tartozhatnak, el nem fogadtatott, hanem a' *követnek* ő felségéhez a' leirat visszavétele iránt intézendő felirás pártolása hagyatott meg; ha pedig arra kedvező válasz nem érkeznék, nádori közbenjárás inditványozása tétetett kötelességül. Szintezen követjelentésben érintetvén az országgyülési költségeknek a' nemesség általi viselése iránt tétetett inditvány is, mivel megyénk szük terjedéke miatt azon teher magára a' nemességre majd elviselhetlen, különben pedig az együttadózás nagy elvéhez közelités tekintetiből is ollyan utasitás adatott, hogy azokat nemes és nem nemes közösen viselje; melly alkalommal az országos terhek 's beligazgatási költségek igazságosan viselhetése tekintetibül a' megyék arányositása vagy is a' kisebbeknek nagyobbakból elszakitandó részek általi nagyobbitása is szóba jövén, a' végett a' megyék fel fognak szólittatni, kicsinyekre a' teher elviselhetlen levén. A' harmadik követjelentésben ismét egy hazánk jövendőjére igen fontos tárgy, úgymint az országgyülésnek minden évben tartása iránti csongrádi inditvány hozatván szőnyegre, ámbár voltak, kik azt a' költség szaporodása, a' követválasztások gyakorisága 's a' követség tartásának rövidsége miatt ellenzék, mindazáltal ezeknek megmagyaráztatván, hogy az évenként bizonyos időig tartandó országgyülések nem kerülhetnek több költségbe, mint a' minden harmadik évben kezdődni kellő és két 's három, sőt néha több évig is tartó országgyülések, és hogy azon esetre a' követ több évre lesz választandó, tehát az or.-gyülésnek minden évben, de csak egyedül Pesten tartatása határozatba ment 's ez inditvány pártoltatása követeinknek meghagyatott. A' vasérczbül bányatized fejében ½ed részt határozó helytartótanácsi intézvény az illető vasb. tulajdonosokkal közöltetni rendeltetett: nincsen é az ellen észrevételök? Szinte a' n.m. helyt. tanács az adótartozás behajtását sürgetvén, az minden lehető módon teljesittetni, a' folyó adó pedig a' már eddig is megkisérlett módon, hónapos részletekre osztva, behajtatni rendeltetett. A' Boldva vize áradásai által okoztatni szokott károk elháritása tekintetibül, minthogy az emlitett folyónak szomszéd Borsodmegyébe vezetése is forog kérdésben,és e' miatt, a' mennyiben a' két megye meg nem egyezhetett,még 1830ban és igy az e' tárgyban rendelkező legujabb törvény előtt ő felségétől egy teljes hatalmú királyi biztos és vizmérnök leküldetését kértük 's akkor az e' tárgyban készittetett költséges fölmérést is felküldöttük, ujabban oda utasittatván, hogy Borsodmegyével érzekeztünk, mivel azon megye is késznek nyilatkozott erre, annálfogvást az értekezésre egy bizottság ki is küldetett, melly magát a' borsodi bizottsággal értekezésbe fogja tenni: de mivel a' felküldött felmérés és szabályozási terv mindeddig sem küldetett le, azt ismét szorgalmazandjuk. A' Bihar által ajánlott czimröviditést, mellyet már ezelőtt, ha jól emlékezem, Győr inditványára elfogadtunk, most Csanád felszólitására a' kerületekre és királyi városokra iskiterjesztettük, ámbár voltunk,kik hivatalos levélben még ezen megröviditett czimezgetést is szükségtelennek tartottuk, 's csupán azon hatóság nevének, mellytül küldetik 's a' mellyhez intéztetik, a'levél felibe kitételét eléglettük; de ez még most többséget nem nyert. Tolna a' kisdedovás ügye pártolására szólitván fel, pártoltatása követeinknek meghagyatott, egyébiránt a' megyében is miképen lehető előmozdittatása iránti javaslat-készitésre választmány bizatott meg. A' Buttler- alapitványból ez évre a' kamatok hijányos fizetése miatt csak 184 for. jutván, minthogy ezen minket illető egy növendékre járó alapitvány kezelése iránt tett kérelmünk megtagadtatott, ezen az alapitó czélját meghiusitó rendetlen kezelés az országgyülésen szóba hozatni és a' pontosb kezelés iránt sikeres intézkedés eszközöltetni rendeltetett; az országos pénztárak számadásai kivonatából látható nevezetes hijányok miként lehető elháritása 's azon pénztárak jövőre mikénti biztositása feletti javaslat- adásra választmány küldetett ki. Komárom vármegyének a' curiák városi hatóság alá rendeltetésük elleni inditványa ellenkező utasitásunk levén, nem pártoltatott. Alulirt levelező által ezelőtt több évvel javaslott viszonyos tüzkár-biztositás dolga, melly azonban mindeddig nem létesülhete, jóllehet annak jótékonyságát mindenki átlátja 's magasztalja, az elnök alispán által ismét fölelevenittetvén, 's mivel más megyék már bennünket, hol az inditvány legelsőben tétetett, meg is előztek, az illető bizottság további eljárásra utasittatott; úgyszintén mennyiben annak országszerte elterjedése kimondhatlan hasznu lenne, az országgyülésen is inditványba hozatni rendeltetett. Bihar a' kerületek rendeztetésének 's Erdély visszakapcsoltatásának pártolására szólitván fel, már létező utasitásunk szerint, pártoltatnak. Lőcse városa a' királyi városoknak külön szavazatot kivánván, nem pártolta-

tik; Arad beczikkeztetése pedig az országgyülés elrendezésére halasztatik. Szinházi illetőségünk, mivel már valahára gyült annyi pénz a' nemesi pénztárba, haladék nélkül kifizettetni rendeltetett nádor ő fönsége szigorun megrovó levele következtében. Pestmegye a' Kovács Mihály által készittetett orvosi műszótárt ajánlván, Vay Abrahám gróf pedig a' magyar kereskedelmi társasághoz járulásra szólitván fel, eszközlése elrendeltetett; de Turócznak a' büntető törvény megerősitését megtagadtatni kérő felirása nem pártoltatott, Temesnek pedig a' kerületi börtönnek keblébe áttétele, vagy a' bánsági megyékben egy külön börtön felállittatása iránti felszólitása annyiban talált pártoltatásra, hogy rabjait az aradi börtönbe küldhesse, helyette pedig Csanád csatoltassék a' szegedi börtönhez; Ungnak a' Galicziába vezető utat kebelén keresztül Uzsoknak, nem pedig Munkács felé Vereczkének megállapittatni kérő felszólitása, körülmények szerinti használat végett a' követeknek megküldetett, országos vonalok megállapitásánál minden magányérdeknek háttérbe vonulni kellvén. Bizonyos testvér, árva testvéreinek nála haszonbérben volt földeit 's réteit nagy részben eladogatván, azoknak törvény utjáni visszaszereztetése az ügyészi hivatalra bizatott. Lovász Miklós.

Aradmegye decemberi közgyülése. Politikai életünk békes folyamán semmi torlódás sem duzzasztja hullámit. Ha néha kikerülhetlenül egy két gyürüzet vonul is keresztül tanácskozásunk felett, azt a' mindig czélszerüleg ható értelmiség kezei szelid ápolással egyengetik ki. Megyénk felett most igazán a' béke angyala terjeszté szét mennyei szárnyait, sokat köszönhetünk elnökünk jó akaratának, ki ügyesen igyekszik háttérbe szoritni minden szenvedélyt, melly a' tulfeszités pillanatában a' pártoskodás szeszélyes szelenczéjéből tör elő. Kilencz napi tanácskozásunk eredvényei következők: 1) Az ismert királyi leirat tárgyában a' KK. és RR. eddigi eljárását mindenekben magunkévá tevén, követeinket oda utasitók, miszerint anyautasitásunk szellemében tett lépteik nyomán továbbra is hazafiui buzgalommal haladjanak. Ezen utasitási czikk egyetlen egy ellenvéleményüre sem talált megyénkben. 2) Csongrád inditványa az országgyülés minden évben tartása iránt az országgyülés rendezésére halasztatott. 3) Trencsényé: a' kir. curiának egy idősb ülnök elnöksége alatt Pesten leendő állandó tanácskozása, – 4) Torontálé: az egyházak és udvari grófok birói hatósága 's innen a' pöröknek az illető megyén kivül a' püspöki és káptalani székhez gyakorlott fölebbvitelének megszüntetése, – 5) Győré: a'honfiusitási díjnak nagy érdem nélküli el nem engedtetése, – 6) Zemplényé: a' puszták népesitése, 7) Honté: miszerint a' főispánok és helyetteseik által leteendő esküforma az érdekelt hivatal köréhez alkalmaztassék, pártoltattak. Nem pártoltatott: Lőcse levele Deák Ferencz követsége iránt. A' később érkezett körlevelek az országgyülési utasitásokkal foglalkozó állandó választmányhoz tétetnek át. Vay Ábrahám grófnak mint a' magyar kereskedelmi társulat elnökének részvénygyüjtés végetti levele B. J. táblabirónknak adaték ki sikeres intézkedés végett. Egy napi komoly és okszerü tanácskozásra nyujtott alkalmat Fábián Gábor derék táblabiránknak classikai jelességü terjedelmes bemutatása a' megyei iskolák ügyében, mellyben ügyesen kijelölve a' hiányok és akadályok miségét, bölcs ujakkal mutatott a' teendők sorozatára. Szép logikai combinatiókkal rendszerezett munkálatát némi kisebb módositásokkal elfogadván, sikeresitését egy középponti választmánynak adók át. Szeretém vala ez igen jeles dolgozat részleteit felmutatni a' tisztelt közönségnek, ha az idő rövidsége hozzájutásom lehetségét nem semmisiti meg*). Majd két napot emészte fel egy táblabiránk személyén az itt szállásozó dzsidás ezred egyik tisztje által még september hóban történt tettleges megbántás feletti vita. Több rendü nyilatkozat történt az e' tárgyban müködött vegyes küdöttség jelentésének felolvastatása után, részint pártolólag, részint roszalási modorban. A' hosszas vitának eredvénye az lőn: hogy e' tény ujabb adatkint közöltetendik minden hatósággal azon törvény minélelőbbi alkotására, melly szerint a' katonai egyedek, valahányszor polgáriakkali összeütközésből eredett vétket követnek el, mindannyiszor a' polgári hatóság által szabassék fenyiték felettök; továbbá az ezrednek személyes nyugalmunk végett felsőbb helyről sürgetendő elvitetését határoztuk; a' sértő egyedet pedig, ki bár táblabirónak kineveztetett, de az esküt mindeddig le nem tevé, annak elismerni nem fogjuk; végre megbüntetését annak utján kivánandjuk. Sokan tulzónak látták a' a' többség akaratát, mi végett a' végzésnek a' többség határozata ellenére a' kevesebbség melletti kijelentéséért harczoltak (!!) melly szigoru eljárást mások igen czélszerü lépésnek tartanak mind addig, mig törvényink, vagy a' felsőbb intézkedések nagyobb biztositást nem adnak az illynemü botrányok kikerülhetésére. A' borosjenői nemesség ellen, melly a' hanyag tisztviselők kimondhatlan vétkessége miatt mindeddig nemcsak be nem fizeté adóját, de a' kirendelt megyei hatalomkart erőszakkal elüzte, felsőbb helyről eszközlendő katonai erőt kényteleniteték használni. Elkeseritő az illyföllépés t.i. a' törvénytnemteljesitők megtorlása 's még sokkal elkeseritőbb a' jelen esetben, hol a' vétkesek alacsony bujtogatás és önérdek-vadászat áldozatául hullanák alá: ám nyuljanak keblökbe az általtók, kik önjavok tömjénében botor gondatlansággal tasziták az értelmiség nélküli tömeget az elszegényülés örvényébe. Jövő közgyülésünk napja mart. 18dikára tüzetett. Tóparti.

*) Igen ohajtanók 's örömmel várjuk és kérjük ki. A' szerk.

Budapesti napló. Mult vizkereszt éjjelén egy külvárosi lakos zajt hallván a'szomszéd ház előtt, ablakát megnyitá, 's látá, hogy létra van hozzá támasztva, alatta pedig zsivány leselkedik. Az emlitett férfi azonnal lármát ütött, 's az egyik zsiványt a' padláson szerencsésen elfogák, és a' külyárosi illető elöljárósághoz vezeték, mellynek képviselője azonban igen nyugottan igy szóla hozzájok: „Eh, uraim, verjék meg jól a' gazembert 's bocsássák szabadon, mert különben csak bajok 's alkalmatlanságuk lesz vele. Az elfogók sok ellenmondás után végre a' belvárosi börtönbe vezették a' rablót, 's a' díjt, melly illyes hivatalos működésért jár, a' városhajdunak meg is fizették. Másnap délután tudakozódtak a' fogoly hogyanlétéről, 's nem csekély álmélkodásukra hallák, hogy az bizony szerencsésen megszökött, 's e' szerint őket minden további kellemetlen és alkalmatlan bajoskodástól fölmenté. — Dunánkon a' két parti zárgát közt a' jég már megállott, 's most csak a' folyam közepén van még szabad utja, de ott is annyira összedaraboltatik a' zárgátak által, hogy a' közlekedés folyvást könnyü a' két város között. Egy hasznа tehát már is van az épülő lánczhidnak. — Tarczy Lajos ur Népszerü természettanának mint a' Népkönyvkiadó egyesület által 50 db arannyal jutalmaztatott pályamunkának mind a' 4 füzete Pápán a' ref. iskola betüivel igen diszes 's bármi fővárosi nyomdának becsületére válhatandó nyomtatásban jelent meg 's minden könyvárusnál kapható, ugyszinte Kemény Zsigmond b. „Korteskedés és ellenszerei“ korszerü 's velős munkájának 2dik füzete, mellyet minden hazánk 's alkotványunk javát ohajtónak tiszta meggyőződésből ajánlunk; továbbá Hartleben könyvárusnál most jelent meg a' Külföldi Regénytár 21dik kötete, mellyben a' „Sziget rózsája“ folytattatik. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 5kén adaték „Gerő“ dráma 5 felv. Szigligetitől; 6kán „Bájital“ dalját. 2 felv.; 7kén „Tisztujitás“ vigj. 4 felv.; 8án Ledvay jutalmaul bérszünettel „Szökött katona“ vigj. 3 felv.; nézők nagy számmal; 9kén „Bájital“ dalj. 2 felv.; 10kén „Saint Georges lovag“ vigj. 3 felv.; 11kén „Az őrült gyermeke“ dráma 5 felv.; 2 nap óta olvassuk már a' játékszini czédulán, hogy „a' szinház fütve leend“; de igazán mikor? mert eddig még csakugyan nem igen éreztük a' fütés sikerét. A' Kisfaludy-Társaság febr. 2kán délelőtt a' megyei teremben tartandja nyilványos gyülését, mire előre is figyelmeztetni kivántuk budapesti t. olvasóinkat. —

A' temesvári sz. miklósnapi vásáron a' termékár köv. volt: igás ökör párja: 240 fr.; igáslóé: 335 fr.; hizott v. söreököré: 300 fr.; fejőstehéné: 155 fr.; birkáé: 17—18 fr.; 4 mázsás hizott sertésé: 86—90 fr.; magy. gyapju mázsája: 60 fr.; birkagyapjué: 70 fr.; nemesitetté: 120 fr.; kenderé 's lené: 16 fr.; gubacs mérője: 22 fr. 's 30 kr.; méz fontja: 36 kr.; itczéje: 1 fr. 21 kr.; ökörbőr párja: 38 fr.; tehénbőré: 30 fr.; lóbőré: 12 fr.; juhbőré: 4 fr. 30 kr.; borjubőré: 3 fr. 30 kr.; sárga viasz mázsája: 205 fr.; bánsági dohányé: 17 fr.; tömlős kecske v. juhfagygyué: 44—45 fr.; marhafagygyué: 36 fr.; szalonnáé: 24—26 fr.; bab pozs: 5 fr.; borsóé: 7 fr. 30 kr.; lencseé: 10 fr.; rongy mázsája: 90 fr.; usztatott bükfa öle: 12 fr. 30 kr.; tölgyfaé: 8 fr. 40 kr.; usztatott vegyes fáé: 10 fr. mind váltóban. — Egyébiránt a' vásár közép keletnek örvende, mivel látogatókra távolrul az utak miatt nem számithatott.

Ausztria.

(Sajtó) Bécsből mult dec. 29éről irják a' d. Allg. Ztgnak, miszerint a' sajtónak hova hamarábbi megszorittatásától igen tartanak, különösen a' külföldi nyomtatványokra nézve. Észrevehető vala már ezen készület a' fenálló rendszabályok szigorubb alkalmazásában is, hanem erősen beszélnek komolyabb 's áthatóbb korlátozásokról is. Minden esetre nagy befolyással vala erre nézve a' külföldön Ausztriáról megjelenő számos röpirat. Hijába, sok az ember, ur akarna lenni mind, és nincs kereset: nem csuda tehát ha Bécsben is találkoznak férfiak, kik magok iránt részint figyelmet ébreszteni, részint pénzt is szerezni törekszenek politikai röpiratok által. Leginkább bizonyos Schuselka voná magára a' közfigyelmet, ki cseh származásu bár, mégis az ausztriai németség fő bajnokaul kele föl. Eznémelly iratok szerzőjének vallván magát, perbe fogatott; mivel azonban iratai nem rosz akaratuak, hanem hazafiságos jó irányuak, a' pert rá nézve kedvező sikerünek reménylik. Egy legf. határzatnál fogva a' bécs-triesti vasut a' velencze-milanóival fog összeköttetni. Az uj vasut Görzön keresztül fog vezettetni egy mellékvonallalPalmanuova felé. — M. dec. 31én takarittattak el Colloredo hg. ő fels. főudvarmesterének hült tetemei. — Jan. 2án Jankovics vezérőrnagy 's fő hajóskormányzó halálozott meg. — István főhg. jan. 1én reggel indult Bécsből magas hivatása helyére Prágába.

Spanyolország.

(A' cortes ülései felfüggesztettek. Krisztina özvegy királyné februárban térend vissza Spanyolországba.) Dec. 27dikén mind a' két kamrában kir. parancs olvastaték föl, melly a' cortes üléseit fölfüggeszti. A' rendelvény fölolvastatása után a' gyülés azonnal eloszlott. E' szerint a' tervezett vád Olozaga ellen darab időig pihenni fog, vagy talán végkép elmarad, mert az udvarnak sem igen lehet kedve illy botrányos ügyet fenékig fölzavarni. Mondják, hogy a' hatósági rendezet iránti törvényjavaslat elmarad, 's helyette Krisztina királyné terve, mit 1840ben Barcelona falai közt készitett, csupán kormányrendelet alakjában fog kihirdettetni. Azon férfiakat, kik a' lőportorony föllobbantása miatt vádoltattak, az első törvényszék minden vád alól fölmenté, 's a' rágalmazó föladó 8 évi gályarabságra itéltetett, 's egyszersmind a'perköltségeket megtéritени tartozik. — Hire jár, hogy Iriarte táborfő uj zendülést akar Spanyolországban gerjeszteni, 's e'czélra már fegyvereket is gyüjt Portugáliában. — Olożaga csakugyan Portugáliába szökött. — Krisztina özvegy királyné csak február végén fog Spanyolország viszszatérni. —

Anglia.

(Greyt Irlandban Richmond hg váltandja föl. Veszélyes ingerültség jelei Irlandban.) A' Globe, melly illyes ügyekben rendesen jól szokott értesülve lenni, jelenti, mikép Grey l. az irlandi kormányzói állomásról rövid idő mulva vissza fog hivatni, 's helyét Richmond hg töltendi be. Azt hiszik, hogy nagyobb hatályt 's öszhangzást akar a' kormány ez által az irlandi ügykezelésbe hozni. Ez alatt azonban még folyvást katonaságot szállittat a' kormány Irlandba, 's laktanyákat is épittettet. O' Connell folyvást jószágán mulat, 's ez alatt egyik fia vezérli a' repealgyüléseket Dublinban. Legujabban mindazáltal a' repealjövedelem némileg csökkenni kezd, mit nagy részben alkalmasint az öreg izgató hosszas távollétének tulajdonithatni. Jan. 4kén Tipperaryban O'Connell tiszteletére fényes lakomát adtak. — Irland több megyéjiben vészes ingerültség jelei mutatkoznak; még a' különben békés szellemü Ulsterben is több gyilkolási merényt kisértettek meg, 's a' szelindekeket az egész megyében agyonverték, miből némellyek azt hiszik következtethetni, hogy rövid idő mulva nagy erőszakos csapást fognak a' repeal párthivei megkisérteni.

Franczlaország.

(Uj évi üdvözletek. Akadályok Molière emléke ügyében.) A' Moniteur jan. 2diki számát kizárólag az uj évi üdvözletek elősorolása foglalja el, mellyek ez évben is olly színtelenek voltak, mint rendesen lenni szoktak. A' diplomatai kar nevében ezuttal a' pápai követ szónokla, ki Lajos Fülöp minden lépéseiben csak áldást és szerencsét látott, 's kellően emelé ki azon buzgó törekvésit is, mikkel ez a' vallás érdekeit támogatni 's előmozditani iparkodik, miután ez azon főeszköz, mellyel Európa csöndét 's boldogságát föntartathatni. A' király válaszai a' különféle hatóságok 's testületek üdvnyilatkozatira szokás szerint olly általányosak voltak, hogy belőlük legkisebb érdekest sem szemelhetni ki. Még a' kamraelnök is gondosan került minden politikai czélzást, hogy legkisebb veszélyes v. gyanus iránya se lehessen üdvözletének. — Moliére emléke ellen akadályokat kezd görditgetni a' papság, mire az akademia egyik tagja azon megjegyzést tevé, hogy alkalmasint „Tartuffe“ 6d. felvonása van most készülőben. —

Poroszország.

(A' hattyurend megujittatik. Ifju lengyelek elfogatnak.) A' leáldozott év végével Fridrik Vilmos egy királyi rendelet által ujra életbe lépteté azon már elenyészett hattyurendet, mellyet négy század előtt 1443ban öse Ildik Fridrik választófejdelem alapitott. Az 1443. évi alapszabályok szerint e' rend czélja „a' keresztyén igazságok tettleges terjesztése“ volt; most ezen szabályok lényegileg azok maradtak ugyan, de a' kor szellemléhez módosittattak. A' király szavai szerint a' rend czélja: egyesített erőkkel az emberi szeretet mezején müködni; különösen: egy evang. ápoló intézetet nagy

kórházakkal Berlinben felállitani. Azonban az ápolók, és a' lelkészek, kik az intézet terhét viselik, rendjelekkel nem fognak ékesittetni. — Mult év végével Poroszország és Ausztria közt uj postaszerződés köttetett. — Darab idő óta Posenben figyelmet gerjesztének magok iránt némi ifju lengyelek, kiket sem születés, sem birtok nem köte a' tartományhoz. Ők nyilványos helyeken minden rendőri intés daczára ollyakat beszéltek, hogy a' rendőrség kényszerülve látá magát, őket elfogni. — Küldönczei valának é ők az ugynevezett ifju Lengyelországnak? bizonytalan; elég az hozzá: egy közülök a' poseni várbörtönbe vitetett, kettő pedig a' főrendőrség épületébe záratván, a' harmadik emeletből megkisérté az elszökést: egyik csakugyan eltünt, de a' másik a' kövezeten vérében hörögve találtatván, kórházba vitetett. Mik a' lengyel propaganda czéljai? most még nem igen tudhatni. — Lengyelországban minap egy czári ukáz hirdettetett ki, melly szerint Lengyelországban senki sem fog kaphatni hivatalt, ki be nem bizonyithatja, hogy már a' nagy oroszországi kerületekben 5 évig szolgálta a' statust. Ennélfogva Lengyelországban az egész kormány és igazgatás oroszok vagy olly lengyelek kezeibe jutand, kik már inkább oroszok, mint lengyelek. —

Kaukázia.

(Az orosz-cserkesz ütközetek részletei.) Fekete tenger mellékéről dec. 18áról irják, miszerint Unzula vár bevétele 's a' Wasilizki alezredes alatt volt zászlóalj felkonczoltatása után Dzsamil által, az oroszok még egy más nagy erősséget is vesztettek el, sőt egy más zászlóalj Seifew őrnagy alatt szintén a' legnagyobb veszélyben forgott. Ezen zászlóaljat ugyanis körülvevék már a' cserkeszek, de az ellenség sürü sorain szúronyokkal magának utat tört 's Chunsakhoz vergődött roppant veszteséggel, mert a' hegylakók bamulatos dühhel harczoltak. Egy az oroszoknak régen meghódolt tartományban Dzsamil részire lázadás ütött ki, mi az oroszok szerencsétlen harczait nagyon előmozditá. Ezen lázadást azonban Argatinsky hg. 4 zászlóaljjal 's benszülött katonákkal elnyomá. Dzsamil népéből csak 180 maradt a' harcztéren 's 200at elfogtak. Dzsamil elpusztitván azon szép kerteket, mikből az avarok éltek, barbár lelkületet mutatott. Chunsakból visszatérvén Dzsamil, Andreski nagy falut 's Wnesabno orosz erősséget pórbálta megvenni, de az orosz őrsereg hősileg visszaverte. Legközelebb Kislar városban Terek folyam balpartján mutatkoztak a' cserkeszek lovas csapati. Dzsamil most 18 orosz álgyu birtokában van. Egy orosz tiszt sürgönyökkel Pétervárra menvén, a' cserkeszek kezeibe esett. Igen kivánesiak vagyunk tudni: vajjon az eddigi védrendszert illy szomoru tanulságok után fogja é a' czár megtámadóvá változtatni a' megtörhetlen cserkesz vitézség ellen.

ÉRTESÍTŐ.

A' f. 1844. évfolyamra még előfizetni szándékozókat szives tisztelettel figyelmeztetjük, hogy eziránt teljes számu példány-nyerhetés végett szorgalom-v. gyorskocsi vagy posta utján minélelőbb intézkedni méltóztassanak. Előfizetési díj postán, 's boritéki alatt helyben házhoz küldéssel egész évre 12 fr. félévre 6 p.fr; boritéktalanul házhozküldéssel helyben egész évre 10. félre 5 p.fr. Mint az 1836 és 40ki országgyülés végén ugy a' folyóén is kedveskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő uj tczikkekkel az emlitett éviekhez hasonló alakban. *Külföldre járandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. kir. főpostahivatalnál rendelkezhetni, egyébiránt pedig a' kettős haza minden postahivatalainál 's nálunk Pesten uri utczai 453. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén. A' czimeket tisztán kérjük beküldetni. A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.*

Hatodik közgyülése

a' cs. kir. szabaditéku bécs-gloggniczi vasut részvényesinek.

Alulirt igazgatóság tisztelettel hija össze jelenleg az alapszabályok 20 és 21ik §§ai értelmében a' hatodik rendes közgyülést, 's erre 1844. január 29ik napját határozta.

Tárgyaltatni fognak abban:

1) a' vasuti szállitás eredvénye 1843. január 1sejétől december utóljaig, 's az erőmügyáré 1843. január 1sejétől november végeig;

2) az osztalék hova fordittatása elhatároztatik;

3) a' társaság javára esett részvények fölöttt rendelkezés történendik;

4) a' sopronyi vasuttársaság ideigl. választmányának levele, az iránt, hogy a' tervezett soprony-nyergesujfalusi vasutvonal, a' bécs-gloggniczi vasuttal kapcsoltassék össze, határzat alá kerülend;

5) Két uj igazgató fog választatni.

Az alapszabályok 17ik §a következtében tehát, az alul megnevezett, szavazatos t. cz. részvényesek, e' közgyülésre meghivatnak, 's egyszer'smind kéretnek, hogy a' fön kitüzött napon, pontban reggeli tiz órakor, az indulóhely udvarában, a' Belvedere-vonal közelében személyesen megjelenni, 's előbb onnan az igazolásukra szükséges belépti jegyeket a' központi irószobából elvitetni szíveskedjenek.

Jegyzéke a' hivatalos száz t. cz. részvényesnek:

Aminger Ferencz.	Güntner dr.	Poggi Józs. Mária.	Todesco Eduárd.
Arnstein és Eskeles.	Gyra Konstantin.	Popp H. K.	Todesco Herrmann.
Baworowszky J.	Haramy Soy.	Preiss György.	Todesco Móricz.
Benvenuti G. B.	Hardtmuth L. és társ.	Ralli Amb. di Steffano.	Uffenheimer J.
Beyerl Lajos.	Henikstein és társ.	Relai József Antal.	Vacani Kamill.
Biedermann M. L. és társ.	Herzberg Henrik.	Reyer K. A.	Walter A.
Blanc György.	Herzfelder unokája Lázár.	Reyer és Schlik.	Wayna és társ.
Blühdorn Auguszt.	Hoffmann és fiai.	Robert és társ.	Wedel József.
Bruchmann János.	Jurkovics Mátyás.	Robert Flórián.	Wehler Károly.
Bruck E. L.	Kaan Sámuel.	Robert Lajos.	Weikersheim M. H. és társ.
Coenzy János.	Kerzkowszky János.	Rothschild S. M.	Wertheim Dávid és társ.
Curty fia, M. D.	Kiopeka Mihály.	Schnapper Antal.	Wertheimer Gusztáv.
Dietrichstein Móricz gr. ő excell.	Kohn Gáspár fiának özvegye.	Schönerer Mátyás.	Wertheimstein fia.
Doblhoff Ignácz báró.	Königswarter Móricz.	Schuller J. G. és társ.	Wertheimstein Leopold.
Dumba M. testvérek.	Kraus J. E. H.	Schwarz Mihály.	Wertheimstein fia Hermann.
Dworzak Ferencz.	Laemel Leopold.	Sina György báró.	Weschel L. M.
Elkansbergi Elkan L. A.	Liebenberg és fiai.	Sina János báró.	Winter József.
Engel János.	Lichtenstein Gyula.	Sina Simon báró.	Vocher A.
Foges Ráfael.	Löwenstein és fia.	Skribanek József.	Wodianer és fia.
Forster Ferencz.	Mayer és társ.	Spirta K. G.	Wotzilka H.
Geymüller Rudolf báró.	Meisl testvérek.	Stametz J. H. és társ.	Würth Leopold.
Godeffroy Auguszt.	Miller J. M. és társ.	Stettner Máté.	Zinner Dömötör.
Goldstein L. G.	Natorp Aloiz báró.	Szécsen Miklós gr. ő excell.	Zinner és társ.
Gröbner Mátyás.	Neumann József.	Széchenyi István gróf.	
Günther Fridrik.	Perko Auguszt.	Tachaner S. L.	
	Pöchler Ferencz.	Theuerer G. H.	

Az alapszabályok 17ik §a következtében tehát, az alul megnevezett, szavazatos t. cz. részvényesek, e' közgyülésre meghivatnak, 's egyszer'smind kéretnek, hogy a' fön kitüzött napon, pontban reggeli tiz órakor, az indulóhely udvarában, a' Belvedere-vonal közelében személyesen megjelenni, 's előbb onnan az igazolásukra szükséges belépti jegyeket a' központi irószobából elvitetni szíveskedjenek.

Bécs, dec 27én 1843.

A' cs. kir. szab. bécs-gloggniczi vasut igazgatósága. 2—3

Eladó szederfák.

M. gr. *Széchenyi István* urnak Sopronymegyében Soprony városa mellett fekvő nagy-czenki jószágán az idén is mindennemü szederfák 's csemeték kaphatók legjobb minőségben és jutányos áron. Vásárlani kivánók mind tarifsát mind bővebb felvilágositást, személyesen vagy bérmentes levélre, Pesten t. cz. Tasner A. urnál (Fel-Duna sor, 43. sz.), és Nagy-Czenken (Soprony felé) az alulirt hivatalnál szerezhetnek.

Nagy-Czenk, január 3kán 1844. A' nagyczenki tisztartói hivatal. 2—3

Figyelmeztetés.

Mélt. orczi báró Orczy György ur részéről közhirül tétetik: mikint Röth Ignácz kinek jelen tartózkodáshelye nem tudatik, hiteles értesités szerint több rendbeli váltót a' tisztelt báró urnak aláirása hamis utánzásával ellátva kibocsátni, 's azokra többektől nevezetes pénzsommákat fortélylyal vakmerőn kicsalni merészelt legyen. Azon váltók tehát mint általányosan hamisitottak, mindenkinek ovatkozása tekintetéből ezennel minden erő- 's érvény nélkülieknek nyilványittatnak; valamint azok is, melyleket azon megrótt Röth Ignácz, uradalmi igazgató t. Magyar Imre ur aláirásának hasonló hamis utánzása mellett akárkinek is kiadott, 's azokra pénzeket vett volna fel, 's pedig annyival inkább, mennyivel bizonyosabb: hogy sem tisztelt báró ő mélt. sem iménti czimzett urad. igazgató ur, ama hamisitó Röth Ignáczczal soha semmi különös pénzkölcsönzési viszonyban nem állottak. Kelt Pesten jan. 2kán 1844. Sujtai Némethy Sámuel, mint tisztelt báró ur ő mélt. rendszerinti ügyvéde. 1—3

Hirdetés,

Melly szerint a' nagyváradi kir. kamarai uradalom részéről 1844dik év febr. 22én tartandó nyilványos árverés utján, köv. haszonvételek, u. m.:

1) V. Váralján a' gilányi korcsma,

2) Ugyanott a' laporti magház (granarium),

3) a' várbeli kamarai uradalmi raktár vagy depositorium,

4) ugyanott kamarai uradalmi granarium

1844 esztendő nov. hónap 1sö napjától kezdve három egymásután következő évre fognak a' többet igérőnek haszonbérbe adatni; miheztképest a' bérleni szándékozók a' fen kitett napon délelőtti órákban V. Velenczén a' kormányzó kir. kam. ügyvédi hivatal iróteremben tartandó nyilványos árverésre,

az 1re nézve ugyan 35 ftot
2ra — — 6 —
3ra — — 3 —
4re — — 6 — pgőben bánatpénzt hozandván magokkalmeghivatnak, hol ismind azárverési mindszerződési föltéte lehet jó előre mindenkor megtudhatni. Kelt V. Velenczén novemb. 20kán 1843. 1—3

Hirdetvény.

Néhai gr. Esterházy László rozsnyóipüspök urnak tömege ellen a' dunántuli kerületi t. törvényes itélőtábla előtt lefolyt csődperben hozott itéleteknek végbehajtására, 's a' megitélt, de még ki nem elégitett követeléseknek itéletek szerinti kielégitésére, a' végrehajtó bíróság által, folyó 1844dik évi február 17dik napja tüzetett ki olly móddal: hogy akkor az illető felek eredeti okleveleikkel az emlitett végrehajtó biró előtt, Bakony-Szombathelyen t. n. Veszprém vmegyei helységben a' megjelenést el ne mulasszák. Melly rendelkezés ezennel is közhirré tétetik. 1—2

Tömeggondnoki-választás.

Néhai ó-moraviczai Piukovics József urnak csődtömeggondnoka, hivataláról számadása benyujtása mellett lemondván, az illető hitelezők, uj tömeggondnok-választás, 's egyéb szükséges intézkedések végett 1844dik évi január 18dik napjára Zombor sz. k. városba, t. Bácsmegye székházába megjelenésre meghivatnak. Zombor dec. 18kán 1843. az illető csőd választmány által. 2—2

PEST, csütörtök jan. 18kán.

JELENKOR.

1844. 5dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (előléptetések; nemzeti szinház; Rendőrség. T. J. Országgyülési közlemény: 132 és 133dik kerületi ülésben jannár 8kán és 9kén a' választáskori megvesztegetésektül folytatólag történt nyilatkozatok veleje; legujabb: szintazon tárgyban a' nemeselmiek választáshelyre bevitele, ha nem fegyveres csportban történik vesztegetési büntetés alá nem vettetik 32 megye szavazatával). Komárom vgyei közgyülés (a' tisztujitás ügyében történt éles vitatkozások); A' zágrábi dec. 9kei zavaros gyülés tárgyában kelt legfensőbb rendelet; Buccari Horvátországhoz kiván csatlakozni 's horvát tengerpart lenni.
Spanyolország: Krisztina királyné hatósági törvénye kihirdettetett; Ametller folyvást makacskodik Figueras ostrománál.
Anglia: Bordeaux hg népszerüsége hanyatlik; jótékonysági szellem a' szegények fölsegitésire.
Franczia-ország: A' sajtószabadság jelen állása Franczia-országban.
Görögország: A' válaszfelirat átadatik; nem tetszö kinevezések.
Aldunai tartományok: Lieven; Bibesco; Moldva-oláh vámegyesületi terv.
Értesitő. —

Magyarország és Erdély.

A' nm. m. kir. udv. kamra a'dognácskai bányahivatal 's helyettes bányatörvényszéknél megürült iktatói állomást vagyóczi Nagy Károlyra ruházá. Hermann Ignácz a' nm. m. k. udv. kamránál hosszu időig hivataloskodott titoknok f. évi jan. 9kén meghalálozott.

(Nemzeti szinház.) Szombaton jan. 20kán László Józ. javára, bérletszünéssel adatik: „SZÖKÖTT KATONA“ eredeti szinmü 3 szakaszban Szigligetitől.

Rendőrség.

A' szabadság fogalmának mindenütt, hol szobrait vagy ezeknek romtöredékeit még be nem nötte teljesena' naponta gazdagabban fölburjányzó gyom: a' nemzet egyediségének tulnyomó irányában kell vagy kellett kifejleni. — Itt a' törvények betüji, mint hernyócsoport, ülék meg a' szabadságfa lombjait,'s gyámkodva és minden mozgalmat a' már kitüzött körökbe utasitva, akaratlanul bár, de — zsarnoklanak. Ott feledvén hogy a' társaság anyagi érdekeit, a' szellemiek szabadságának sérelme nélkül is megóhatni: a' véglet másik árnyoldala áll elő: minden illyszerü intézkedés hijánya.

Az európai befolyás mai napiglan sem súrolhatá le teljesen — hála isteneinknek — azon jellemet, mit a' magyarra ugy látszik, még nomád ős élete nyomott. Mig ez által megovatott, hogy annyi század csapásai sem azonithaták a' nagy népelemmel, minek közepébe mint rokontalan oasis sodraték: a'polgárosulás néhány intézkedésitől — megemlékezve a' timeo Danaos et dona ferentes bölcs tanácsra — fosztá meg magát, akarva akaratlanul. Örökségül szállt „szüz vállainkra“ ez emberbaráti kötelesség: inkább évenkinti adózással kenyerezni le bitang „szegény legényeink“ patrociniumát, birtokunkat, e' pusztákon igazán csak „a' jó isten“ által védelmezettet, sovár körmeiktől megovandók: mint czélszerü intézkedések által, biztosabban sőt kevesbbé költségesen, gyökeresen irtani ki a' bajt. Nem itt a' hely, e' valóban „nemzeti jellem“ sajátságunk okait 's alapját elemezni; de hogy ugy van, tagadhatlan.

Szabadjon a' javaslatok árja közé egy ujat sodranunk, néhány eszmetöredéket közölve a'rendőrségi intézkedések fölött, gondolat-ébresztés 's csere végett egyedül, azon hitben, hogy a' naponként emelkedő civilisatiónak válhatlan árnyoldalai elég sulyosan kezdenek nyilatkozni Hunniában is, hogy e' téren is hinni akarja, miként „nem jól van ugy a' mint van.“

Intézvény, minek szüksége majdnem egyszerre áll be a' civilisatióval, mivel annyiszor 's annyira visszaélt volna a' bitor hatalom, mit helytelenebbül alkalmazott volna a' rosz akarat vagy tudatlanság 's azért annyira félreismertetnék, nincs egy is, mint a' rendőrségi. E' visszaélések eredvénye lön azon hit, hogy a' rendőrség mint önálló intézvény: „mint csupán a' naponként inkább lábra kapkodó országlási kór mesterséges kinövése, a' nemzet 's felsősége közé örök gyanakodás 's kétely magvait szóró, 'sjól rendezett törvénykezési eljárással teljesen kipótolható, alkotványos országban tehát egészen nélkülözhető, sőt szükségkép kiirtandó.“

Azonban „nem tagadva azon árnyoldalakat, miknek sulyát főleg az utólsó fél században, olly mélyen érezteté az önkény vas kara, 's minek utóérzetei itt ott talán mai napiglan is fájdalmasan rezgenek: eldobjuk é az összes intézvényt? Mindent elszórva, mivel visszaélhetni, nem vesztenők é el egyszersmind mindenünket?

Minél tovább halad az ember eredeti természetviszonyától távolodva, a' cultura utján; minél összébb nyomulnak a' tömegek, a' társas egyesület elsőségeit teljesen élvezendők: azon mértékben áll elő az egyetemesb, fensőbb 's átkarolóbb felügyelet szüksége mind a' fölött, mi ez egyesület czélait megzavarhatná v. gátolhatná. Itt a' legtökélyesb igazságszolgáltatás sem elégit ki. Ez természetes elve szerint, a' károsult vádja nélkül nem intézkedhetik, a' nélkül, hogy ellenére minden jogelvnek, vádló 's biró legyen egyszersmind. Hatálya tehát leginkább csak akkor lép föl, midön a' kérdéses dolog már megtörtént, kárpótlást nyujtandó vagy a' bünt fenyitendő. De azon állomány, melly a' rend föntartása,azaz:törvényeinek tisztelete végett semmi más módot nem akarna alkalmazni, mint az okozott kár visszatéritését 's a' megtörtént bün megfenyitését: a' személy- 's vagyon biztosságot ugyancsak nyomoruságosan védné meg határai között, 's pedig e' biztosság az első czél, mi végett az emberiség az állományban egyesült. Azon intézvény tehát, melly a' köznyugalmat veszélyeztető bünöket 's kihágásokat lehetőleg gátolja, az egyedek biztossága fölött polgárjogaik gyakorlatában 's vagyonuk megvédésiben őrködik, jól rendezett állományban ép annyira nélkülözhetlen, mint igazságkiszolgáltatás, honvédelem 's istentisztelet.

Illy intézvény pedig a' rendőrség, ha a' többi kormányhatósághozi viszonyában, ezeknek működését nem gátolja 's — alább kifejtendő — ellenőrség által netaláni tulhágása lehetlenittetik. Akkor a' trón emberbaráti bölcsének, ki nemcsak a' törvényhozást, hanem a' törvénymegtartást is dicsőséges föladatául tekinti, valódi gyámja, védpaizs az igaznak, gyámbot a' szegénynek, lángkard a' bün-ujoncznak.

Milly szerencse a' népnek, ha főnökei ez utóbbi szempontot soha nem tévesztenék el! De olly gyakran mit látunk e' helyett? Itt hiányos czéltalan gondoskodást utlevelek körül, ott, tőke vagy akarat vagy tudomány vagy mind a' három hiánya miatt az utczasöprés kémlelését,itt a' hivatalnokok fölötti tilos kritikák szaglálatát vagy — égő pipák elkobzásábani buzgalmasságot. —

Ha a' rendőrség czélai csak ezek, v. illyek volnának, persze örökre nélkülözhetnők; a' minthogy az illy intézvény mellett pártolólag szólalni föl, józannak ugyan fejébe aligha jutott.

Bölcs kormányférfiak azonban a' rendező,az állodalmi gép fölakadásit megszüntető, a' veszélyessé válandó önkényt határaiba utasitó 's a' nap apró bajait — e' gyilkos szunyogcsipéseket — rövid uton befejező, egyszersmind tehát a' pördüh utait leginkább elzáró — elvet lelék benne. Hivén, miként a' büntető-eljárás nem a' gonosz tett kifürkészetével, hanem törvényes elitélésével foglalkozhatik: azt a' hatályosabban müködhető rendőrségre hagyák. 'S e' törekvésöknek gyakran még azon emberbaráti sükere is volt, miszerint a' büntetteket keletkezésök előtt akadályozva föl, a' fenyitő igazságot nem egy martaléktól kiméltek meg.

E' magasztos szempontból indulva szerkeszté II. József, a' koronás bölcs és emberbarát rendőrségi intézeteit. 'S kinek terveit nyiltan 's alattomosan, annyi elágazó érdek, a' nemes, pap- 's kalmárcastok szükkeblü önzése, sőt a' megszeppent szomszédok cselei 's ármányai szeldelék át, hü ellenőrül ezen intézet kisérte azoknak lépteit, kik akaratának végbehajtására megbizatának,'s ezen süker dicsőségében vele osztozik. — Tudjuk mennyire tértek el később a' nagy császár rendszerétől a' kormány emberei 's fölhagyva a' czéllal, csak a' nem mindig kellő eszközöket tarták meg. Rendőrségi intézkedésének árnyoldalai megmaradtak, izmosodtak; de ugy é szellemök? —

Balgaság volna e' sorokat mind azon cselekvés istenleteül érteni, melly az egyedek sőt egyes nemzetek érdekeit az egyetemes szempont gyürüibe ékelni néha erőszakkal is buzgókodott; mert hisszük is, hogy mind e' czél lágyabb eszközökkel 's a' szétágazó érdekek 's jogok figyelmesb tekintetbe vételével, könnyebben, biztosabban volt volna kivíható; 's tudjuk is, mikép felednünk nem szabad, hogy magyarok vagyunk, 's tehát sajnálnunk sem a' reactiót, bár legbensőbb alapjában aligha tisztább volt mint az irány, melly fölzaklatá. A' historiographnak azonban még saját nemzete sujtolt érdekeit is feledni kell, 's az egyedi nagyságot még ezek ellenében is megismerni. Valamint rendőrségi intézkedésinek egyes visszaélései sem dönthetik meg a' tiszta alapeszmét, a' magas irányt.

Azonban, rendőrséget akarva, egészen kell akarnunk. Alárendezetten, más hatóságoktól függve, névszerint létezhetik ugyan, de valóban, aligha. Hatálykőre bizonytalan, cselekvései ki nem elégitők, haszna megharczolt marad. Ellenben önállólag, mint a' közjó egyik önkörü vehiculuma, nem másodrangu hivatalbérenczek, hanem országos-rendü közvetlen fölügyelés alatt önhatóságilag működve, a' nyilványos biztosság jelentékeny föntartása mellett, egy üdvös 's naponta szükségesbbé váló — mert teljesen hiányos — közellenőrség helyét foglalná el. E' végre czélszerüleg organisáltan, 's kellő törvényi korlátok közé szoritva, az aprócska zsarnokok önkényének 's a' legtökélyesb alkotvány-forma mellett is gyakor eljárási hiányoknak biztos gátja lenne.

Hogy a' rendőrségi intézkedések hatályköre ott, hol közönséges fogalom szerint, leginkább kifejlődvék, a' sajtó, beszéd sőt gondolat gyáván figyelmes kémleleteig terjesztetett; hogy működése, a' polgárok biztosságának gondjaitól szellemi haladásaik fölötti gyámkodásra téveszteték; olly árnyoldalak, miket részint így is érzünk, részint alkotványos országban nem félhetünk; minden esetre pedig, mint visszaélés 's bitorlás, nem az eszmét sujtja. Ismerjük II. József korát. Nem e' koronás reformer tépte é föl a' szó és sajtó tespedést szülő bilincseit, ő, kinek lépteit a' szent együgyüség 's a' lesengő önzés, mint terhelt hajót éhes delfinek, környezék mind végiglen; de föltépte, 's mi, késő 's par excellence „felvilágosodott“ nemzedék, bámész hitlenséggel csodálgatjuk a' merészséget, mivel akkor politikai 's egyházi ügyek nyilványosan tárgyaltatának. Mert fejünkbe verték, miként az álladalmak inga alapjai kopár igékkel is megrengethetők, ives röpiratokkal pedig épen felpuskaporozhatók.

A' világ-forradalom szerencsétlen következményei visszadobák a' nemzeteket azon szük szellemkorlátok közé, mit Európa polgárzottabb népei nyugodt fejleményben rég tulléptek, de a' franczia nép elrombolni merészkedett türelmetlenül. A' kormányok meg nem válogaták a' fegyvert, mit az eláradó vészek elibe sodortanak. — —

Hosszu béke-kor tesz lényeges bizonyságot a' polgárok hüségge 's ragaszkodásáról; 's legfőbb áldásul, szorosbra fűzheti a' bomladozott kapcsolatot. E' kapcsolat a' bizalom nemzet 's kormánya közt. A' szabadság malasztos gyermeke egyedül; mert a' kancsukával megtört rabszellem daczos némasága önelégült nyugalomnak csufolható é? — Viradni kezd; üzzük el az álom rémképeit; adjuk meg az elsajátithatlan, elidősülhetlen jogot, hogy kamatában bizalmat arassunk.

Miért ne férne meg a' leghatártalanabb sajtószabadság a' legtökéletesb rendőrségi intézkedésekkel? Miben ellenezheti a' polgár személyes biztossága fölötti gondoskodás, annak értelmi tökélyrei törekvésit? Egyesülve 's egyszersmind egymás fölött őrködve, nem siettetnék é az emberi társaságot czélának, a' polgári boldogságnak kivivásához? Miért erőtlenitsük a' két intézvény üdvös hatályát ellenséges szembesitéssel; minek gátoljuk mind a' kettőt — az egyiket állományveszélyeztető féktelenségnek, másikat a' kény bérfegyverének bélyegezve üdvös hatásukban,'s becstelenitsük meg korlátozással 's visszaéléssel?

II. József egyesité; az emberiség látta gyümölcseit. Bár ne maradna a' szép emlékezet parlagon,'s a' megtört nyomon biztosabban haladna a'nemzedék. Mert ha a' napontai tapasztalás csakugyan nem tagadható, hogy mind az összes hatóságok, mind egyes ágazataik fölötti — annyiképen megkeresztelt — ellenőrködések a' kivánt czélnak kellőleg meg nem felelnek: az az eszme,minek jelenleg csupán körvonalmait adók*),hogy a'

*) Ohajtanók a' tiszt. értekezőtül részleteit is közölhetni minélelőbb e' nagyfontosságu 's ujjáalakulásunkra ugyszólván mellőzhetlenül szükséges intézkedésnek, mit is szives bizodalommal kérünk 's elvárunk. Szerk.

rendőrség, illy vagy más, czélirányosb név alatt, egyszersmind illy közellenőrségül alkalmaztassék: némi figyelmet érdemel talán korunkban, midőn a' szárnyaló elmélet után csak fontolva — haladni látszik a' gyakorlat. T. J.

Országgyülési Közlemény.

Január 6kán vizkereszti, jan. 7kén vasárnapi szünet.

CXXXIIik kerül ülés, jan. 8kán Elnökök: Pázmándy Dénes, Komárom, és Sztojka Imre Mármaros m. követei. Jegyző: Vukovics Szabbasz, Naplóvivő: Eischl János. A' félbenszakadt vitatkozások folytatása előtt, egy tag megujitá az orsz. napló minélelőbbi megjelenése iránt sürgetését, mellyet felkiáltás utján számosan magokévá tönek. Megkezdék azután a' nyilatkozásokat azon kérdésre nézve: vajjon a' megyei kicsapongásokról készült munkálatban a' megvesztegetésekre szabassék-é büntetés vagy sem? eredvényére nézve rövid általányosságban előre bocsátván, hogy e' kérdés a' mai ülés végévelis függőben maradt még, visszatérünka' pénteki ker. ülés folytában történt velősb nyilatkozatokra. A' kedélyes szónoklatu tag után, kinek előadásával tudósitásunkat megszakasztottuk, egy követ a' megvesztegetésnek mind definitióját mind büntetés alá vonatását lehetségesnek állitván, körülményink 's közkivánat által parancsolt szükségnek vélte iránta intézkedni, minthogy ezt mind a' választási szabadság valódi eszméjének, mind helyes gyakorlatának megsértése nélkül eszközölhetőnek látja. Ezután a' képviseleti rendszert javaslotta követ kijelentvén az ellene intézett azon vád irányában, mintha ő a' kisnemességet csekélybe vagy épen semmibe sem venné, 's jogaitól megfosztva czitromhéjkint elhajitni akarná, hogy ő mindenkinek 's igy a' kisnemességnek jogát is tiszteli, érdekei iránt méltánylattal viseltetik; de midőn egyesek jogát 's érdekét a' nagy egészével ellentétben vagy összeférhetetlennek látja, mindenkor a' nagyobb rész, a' közérdek bir előtte tulnyomósággal. Nem helyesen tétettek, ugymond, előadására azon ellenvetések is, mintha ő a' képviseleti rendszer behozásának javaslata által a' választási jogot legszükebb alapra kivánná szorítani. Nem emlékeznek é az ellenvetők, hogy velük együtt ő is a' honoratiorok szavazásjogát védte, annál is inkább, mivel ezek az ő megyéjében is már a' választók sorába felvétettek, mi által ezek száma jelenleg majd kettőztetve van, 's ez a' jelen munkálatban elég bőkezüleg meg is állapittatott; de azt soha nem akarja, hogy kik a' törvényt és szabadságot tisztelni nem tudják vagy nem akarják, annak illy alkotványosjótéteményélvezésében, mindenvisszaéléseik daczára is meghagyassanak; el sem ismeri soha, hogy a' szabadságnak gorombasággal szükségkép karöltve kelljen járnia, 's igyekezete oda van irányozva, hogy a' szabadság maga tisztaságában állhasson fen, 's eddigi szövetségesétől: a' gorombaságtól és kicsapongási viszketegtől minél jobban különittessék el. A' vesztegetések kárhozatosságát senki nem tagadhatja, valamint azt sem, hogy az, értelmesb's vagyonosb férfiuhoz sokkal kevesbbé fér, mint a' ki sem elég értelmességgel, sem függetlenséget biztositó vagyonossággal nem bir. Tagadja tovább azon okoskodás helyessegét, mintha egyedek sokaságában lelné biztositékát a' szabadság, aránylag a' kisebb vagy nagyobb számhoz. Tapasztalás is mutatja, hogy némelly kevésb nemességgel biró megyében sokkal nagyobb a' szabadság szelleme, mint hol a' nemesség számosabb. Minden alkotványos or.ban köttetnek qualificatiók a' jogok gyakorlatához, 's miért? mert azok, kik illy qyalificatiók hiányával vannak, az alkotványos jogok gyakorlására érdemetleneknek tartatnak. Csak nálunk van ez másképen. A' képességek legtöbbike az értelmiség, 's a' kit nem ez, hanem bor és pálinka vezérel jogai gyakorlatában, az, szabadság-fentartónak nem mondathatik, 's hogy az illyen, alkotványos jogok gyakorlatával birjon, azt a' szabadság és közérdek nem kivánhatja. Ő tehát sürgeti a' megvesztegetések büntetés alá vonatását, mert abbeli intézkedés nélkül a' jelen munkálatnak semmi vagy igen csekély sükere lesz. Látja 's bár az általa javaslott gyökeres orvoslás iránt kevés a' hajlandóság; de nézeteit előterjeszteni köteles és szeretné, ha a' munkálat választmányhoz visszautasittatnék, hogy ez, ujabb módositás által legalább véleményfejlésre szolgáltasson eszméket. Az utána felszólalt tag szinte nem sok eredvényt vár a' jelen munkálattól; de a' vesztegetés a' választásoknál kikerülhetlen, azt tehát nem véli büntethetőnek, mert annak nemei 's lehetőségei felszámithatlanok, 's a' baj nem is olly igen rosz, mint sokan képzelik; gyökere azonban másutt fekszik. Ugy van ez minden választási joggal biró nemzetnél. A' tanácskozásoknál azonban sokkal veszélyesb; de itt a' megvesztegetést csak muló érdekek, összesimulható politikai vélemény-különbségek idézték elő, 's azon körülmény, hogy az uj eszmék még zavartak. Előbb csak egy eszme uralkodott a' nemességnél: a' feudalis jogok fentartása, 's épen azért önmagától megszünend a' baj, ha a' vélemény és érdekek harcza kiforrand. A' képviseleti rendszer sehol sem a' választási kicsapongások fékezése, hanem a' tanácskozások jobb rende miatt hozatott be, mellynél azonban szinte csak azon esetben használt, ha tulajdonképi alapja jó volt, ellenkező esetben kevesbség mellett az egész tanácskozási rendszer még roszabbá lett. Ma zárjuk ki a' köznemességet a' választásokból, 's magunk közt megtart szinte a' meghasonlás. A' haza 's a' kir. előadások azt tartják, hogy tudunk e' bajon segíteni, 's a' szónok is e' véleményben van; de ehez nem megelőző vagy visszatorló törvények által juthatni, hanem közérzelemnek kellene a' bajon segíteni, hogy gyalázatnak tartatnék megvesztegetést gyakorolni, ez által jutni hivatalba vagy azt magán gyakoroltatni. De illy érzést törvény által senkibe sem önthetni. A' bajorvoslás miatt a' választók számát kevesbíteni nem kell, sőt olly széles alapra állítni ezen jogot, hogy a' megvesztegetés lehetlenittessék; 's ha a' kisnemesség, mellyet alkotványos szabadságunk kapcsának tart, abból kizáratik, meglesz azonnal az oligarchia tulnyomósága. Van-é biztositék értelmiségben, irás- és olvasás-tudásban? Ezek egyike sem biztos ovószer a' megvesztegetés ellen, mire ön megyéje bizonyságul szolgál, hol ezen tudás a' legkiterjedtebb, de azért mégis a' megvesztegetés gyakori. Belül van az emberben a' legjobb biztositék, t.i. a' polg. becsületérzés. Ezt kell ápolni 's a' hol hiányzik, előidézni. A' titkos szavazásban van némi jó; de maga nem elégséges; mert hisz utólag is lehet vesztegetni, olly feltétel alatt t. i. hogy ha az, kiért megvesztegetési dij igértetik, valóban hivatalba is jut. Azon taggal egyébiránt nem tart, ki azt mondá, hogy a' megvesztegetés nem bün, 's azért nem kell büntetni; igenis bün, még pedig gyalázatos bün, 's iszonyu rosz következéseket von maga után; ő tehát szivesen büntetné, de annak fajait meghatározni, 's ha elkövettetett, kellőleg bebizonyítni lehetetlen; e' szerint büntetését nem sürgetheti, 's a' munkálatot a' választmányhoz visszautasittatni sem kivánja. Utána egy főszónok szintolly értelemben nyilatkozott, mint kik előbb a' megvesztegetés bünét büntetés alá nem vonhatónak nyilatkoztaták, minthogy ennek bünfogalmát tisztán meghatározni nem lehet, 's igy büntetés tárgyává tenni sem, mint nem lehetett az uzsorát vagy káromkodást, bárha ezeket amazzal együtt erkölcsi bünöknek mindenki elismeri, 's a' megvesztegetést a' szónok is igen gyalázatos tettnek tartja. E' bajt csak nevelés és erkölcsi fejlődés által véli elenyészthetőnek. A' választási mozgalmakat, bármennyire veszélyeseknek mutatkoztak is, az átalakulás szükségképi követőinek tekinti, mellytől nincs mit félnünk, miután Európának egy nemzete sem birta az átalakulás munkáját illy kevés mozgalommal és reactióval eszközleni. Nálunk az átalakulás munkáját az előidézett zavarokkal akarák némellyek gátolni; 's ezt nem annyira pénz és megvesztegetés által idézték elő, mint inkább az adóelvállalás elvének rémletessé tételivel, gyanusitással 's rágalommal; mi közben a' megvesztegetési szándék a' becsületességen sokszor hajótörést szenvedett. Midőn némelly hatalmasak egyedi czélok 's egyéb érdekek miatt intézték a' megvesztegetést, különösen választás dolgában czélt nem érhettek, 's a' józan belátásu választók minden hitegetés, ajándék daczára is azt állíták hivatalba, ki azon hely elfoglalására elég méltó volt. A' képviseleti rendszer behozatalát javasló követ meg akarná tizedelni a' mostani választókat, azonban ki nem jelenti: bizonyos választói censust akar-é fölállitani, mellyre nézve ugyan a' városoknál nem igen bőkezünek mutatkozott; nem fejezte ki továbbá: vajjon személyenkinti választási joggyakorlást kiván-é bizonyos meghatározott testületnek, vagy akép ohajtja a' választók számát alakittatni, hogy minden 10. nemes jelöljen ki egy választót. De bármikép akarja is a' képviseleti rendszert foganatositni, ez által a' megvesztegetést megszüntetni, sőt akadályozni sem fogja; mert számos példa bizonyítja: mikép a' qualificatiók megvesztegetés ellen biztositékul nem szolgálhatnak, 's ollyanok is megengedik magukat vesztegettetni, kik különben is birnak annyi vagyonnal, mennyi választói census gyanánt felállittatnék. Ha a' köznemesség képtelen a' tisztviselők választására, nem lesz-é képtelen a' képviselők kijelölésére is? 'S vajjon ha az ő javaslata életbe lépne, a' helyett hogy most a' közvetlenül választók vesztegettetnek meg, nem fogna-é akkor két rendbeli megvesztegetés lépni életbe? A' népet az alkotvány sánczain kivül sokáig hagyni nem is lehet. Akkor majd lesz helye a' képviseleti rendszernek. Reményli egyébirant, hogy azon szép erénynél fogva, mit a' nemesség igen sok helyen minden vesztegetés daczára kifejtett, az érdekek harczának csilapultával a' kicsapongások önkint megszünnek. Nincs ezek ellen biztositék az irni és olvasni tudásban; nincs az intelligentiában, sem a' vagyonosságban, hanem a' kebel tisztaságában, a' becsület-érzésben; egyébiránt az irni és olvasni tudás szüksége ugy is elhatároztatott már a' jelen munkálatban 6évi időhaladékkal. A' megvesztegetést alávalóságnak tartja de büntetéssel fenyithetőnek nem; 's ha a' bünt. codexben még tisztviselő ellen is csak azon esetre rendeltetik büntetés, ha a' megvesztegetés következtében hivatalos visszaélést követ el: nem látja át, mikép lehessen a' választót büntetés alá vonni, ha ellene visszaélést bebizonyítni nem lehet, ezt pedig titkos szavazás mellett teljes lehetetlenségnek tartja. Ez alkalommal a' büntető könyvnek ide vonatkozó szakaszit idézvén 's alkalmazván, azzal fejezé be előadását, hogy a' megvesztegetést büntetés alávonni ellenkeznék a' bünt. t.könyv elveivel; 's ha mégis büntetni kellene, ez egyedül a' megvesztegetőre szabathatnék, mert ha megvesztegető nem volna: nem volnának megvesztegetettek, mint ezt olly megyék példája bizonyítja, hol sem a' főispán, sem más nagyobb birtokuak illy alacsony eszközhez nem folyamodnak. Lépjenek csak életbe a' vál. munkálatban föláliitott egyéb intézkedési javaslatok, büntettessenek szigoruan a' széksértők, a' tényleges kicsapongók 's vérengezők; történjék az eljárás szigorun, mind kétrészt egyiránt feleletre vonólag, nem ugy, mint bizonyos megyében történt, hol egyik rész ellen vizsgálatot tenni tilalmas volt; 's meg lehetünk győződve, hogy a' visszaélések szünni fognak. Mi a' választmányi munkálatot illeti, a' választmány kitelhetőleg igyekezett megfelelni föladatának, 's a' közelebbi módositás után ahoz semmit hozzá adni nem lehet a' nélkül, hogy a' crim. codex elveivel összeütközésbe ne jöjön. A' köv. szónok azon tag előadására, ki a' crim. codex létrejövését kétesnek állitá, megjegyzé, hogy ha ezen sejdités bekövetkeznék, az e' munkálat rendeletéhez tartozó büntetéseket át lehetne venni a' bünt. t.könyvből. A' képviseleti rendszert ajánló tag előadására válaszolva, figyelmezteté őt: milly bajos lenne a' képviseleti rendszert különösen olly megyékben létre hozni, mellyek a' háziadó elvállalásához különben is járultak. Hogyan léphetnék én föl, ugymond küldőim előtt ezen javaslattal; hogy miután nem-fizetési jogukról lemondtak, most ezen személyes választási jogot is adják áldozatul, mellyet bármelly gróffal vagy herczeggel is egyenlőn birnak. Ha a' képviseleti rendszer behozatala előzte volna meg az adózás elfogadása elvét, talán jobb lett volna; de most, miután ez ellen olly izgatások történtek, miután ezt némelly megyékben le ólombotozták, a' képviseleti rendszerrel előállani nem lehet. A' szónok részletesebben bocsátkozott az izgatások rajzolgatásába, mellyek nem salonban történtek egy findzsa- théa mellett, 's átment magasb hivatalnokok néphitegető szereplésire, 's beszédét azon intéssel folytatá: ne gyengítsük a' jogokat addig, mig helyükbe más támaszokat nem állitunk: mert Törökország példája, hol a' jancsárok eltöröltettek, a' fanatismus eloszlatott, a' turbán más süveggel cseréltetett föl, intésül szolgálhat, kitünvén ama változtatások következtiben, hogy utóbb a' próféta zászlója hiában tüzetett ki, a' nép többé nem tudá kifejteni azon erőt, melly hajdan egész Európát megrendítette. Maga a' kortesek behozatása nem büntett, bár ezer legyen számuk, csak az általok elkövetett csiny lehet a' polg. büntetés tárgya. Zavarok mindenütt találtatnak, még a' zárdákban is. Minden embert meg lehet vesztegetni személyessége 's körülményeihez képest; de lehet-é valakinek benső szándékát büntetés tárgyává tenni? vagy tán csak a' bor pénz általi megvesztegetés bünös, a' kellemes társalgás és nyájas rábeszélés általi pedig nem? főbb megvesztegetők nem a' kormány emberei voltak, 's ez maga sem vett részt a' megvesztegetésben, de hibája abban állott, hogy ez ármányoknál szemeit behunyta 's meggátlásukra be nem folyt. Végre a' kormány 's ellenzék egymás elleni állását taglalván, kiemelé a' mostani correlatióknak az előbbiektől lényeges különbségét, 's Rotteck után előadja a' követ kötelességét, melly ellen hiu minden törekvés. Némelly válaszok és viszonválaszok után, mellyek a' szónokok egyes állitásinak bal felfogásából vagy félre magyarázásából származtak, még két ujabb nyilatkozat történt, mindegyik a' megvesztegetésnek büntetés alá vettetése mellett; mert kétségtelen hogy habár a' megvesztegetés minden nemei elő nem soroltathatnak 's be nem bizonyittathatnak is, azért a' meghatározhatókat 's napfényre hozhatókat büntetetlen hagyni nem lehet, 's rosz elv volna valamelly bünt canonisálni, 's meg-

szüntetéséről egyáltalán nem gondoskodni azért, mivel minden árnyéklatban definiálni, vagy azt egészen kiirtani nem lehet. Nem áll azon egyenvonal, mellyet némellyek a' rábeszélés 's egyéb anyagi megvesztegetés közt felállitottak; mert a' rábeszélés nem physikai tény, hanem moralis hatás, melly büntetés alá nem vonathatik; de a' physikai megvesztegetés biztos anyagul szolgál a' t. hozási rendelkezésnek, 's habár mindenkor bebizonyitható nem volna is, szükséges legalább, hogy a' törvényhozás a' rá kiszabott büntetés által méltó roszallását kijelentse, 's ez által ellene a' közvéleményt is felhija. A' képviseleti rendszer behozatalát illetőleg megjegyzé egyik szónok, hogy már maga a' nemesség bizonyos qualificatio; ebbe tehát uj qualificatiókat hozni akarni képtelenség. Mellőzve a' tárgyat fel nem világositó némelly válaszokat, egy szónoknak általányos elmélkedés 's a' megvesztegetést csak azért is büntettetni kivánó előadása után, hogy ellene a' közvélemény felhivassék, velős beszédben adá elő nézeteit egy másik tag, kinek tartalmas szónoklatát majd később. Utána egy tag csak a' nevelést emlegeté, mint a' kicsapongások egyedüli orvoslatát, noha már megjegyeztetett, hogy a' nevelés csak a' sarjadékot javithatja, a' mostani nemzedék ellen azonban orvosszerül nem szolgálhat. Egy másik tag nemcsak büntetni nem akarja a' megvesztegetést, sőt azt gyakran erényes tettnek is mondá, 's ő, bárha mások mellett nem ugyan pénzzel és borral maga is korteskedett!, még sem érzett soha lélekismereti furdalást, miből következteté, hogy a' megvesztegetés bűn nem lehet, mert a' bűnt az ember belseje kárhoztatja. Ő is véleményt akar előidézni, melly a' kicsapongásokat szégyenitőknek bélyegezze, 's e' véleményt üdvösbnek tartja, mint bármi drakoi törvényt. E' két tag után egy követ kijelentvén, hogy ő minden politikának egyedüli biztos alapja gyanánt az erkölcsöt ismeri, mind polg. mind törvényhozó tagi állásánál fogva főkötelességének tartja az erkölcs nemesitése és biztositása alkalmát minden téren megragadni. 'S ki tagadhatja a' megvesztegetések 's ezekből származó kicsapongások erkölcsromboló erejét? Mondják ugyan hogy erkölcsi bűnt politikai uton büntetni nem lehet. De vajjon nem politikai bűn-é egyszersmind a' megvesztegetés? Nem korlátozza-é az a' polg. szabadságot és joggyakorlást, nem koczkáztatja-é a' választások jótékony eredvényét, pedig megjegyzendő, hogy a' választó nem kizárólag önmagának választ birót és hivatalnokot, a' statusra nézve tehát nem lehet közönyös dolog, kire és önkint adja-é valaki szavazatát, vagy megvesztegetés következtében. Mondatott, ugymond, hogy a' megvesztegetés bebizonyulta esetén, a' hivatalba lépettnek meg kellene fosztatnia vesztegetés által nyert állomásától, 's hogy néha községek is veszthetnék el illy módon választási jogukat. Igenis, megtörténik ez Angliában is, hol p. o. a' szavazati reform után, visszaélés következtében öt város (borough) veszté el szavazási jogát. Egy hiány, a' mi Angliában a' választási intézkedések sükerét kétessé tenni látszik, az, hogy nincs titkos szavazattal, mi a' jelen törvényjavaslatban benne foglaltatik. Milly iszonyu visszaélések történnek, midőn szerződésre lépnek némellyek a' helységekkel 's a' megvesztegetési oklevél a' község ládájában őriztetik. Illy eseteket csak meg lehet tudni 's be is bizonyitni: egyébiránt a' crim. codexben sincs egy törvény is, melly minden esetet sujthatna, mert a' bűnök minden fajai között maradnak eltitkoltak. Nem is arról van szó, hogy a' be nem bizonyitható tényekkel mi történjék, hanem a' nyilványosságra jutott 's bebizonyithatókkal. Ezeket pedig büntetni nem akarni törvényhozásnak, lehetetlen. Nem alapos ok, hogy a' megvesztegetés definitióját adni nem lehet. Igenis lehet, csak akarjuk; lehet bizonyos fajait is kijelelni a' megvesztegetésnek, 's a' szónok a' dec. 21ki javaslat szerint, az ide alkalmazandó büntetések iránt a' crim. codexben felállitott elvekkel öszhangozólag, egy szerkezetet javaslott. Két rövidebb nyilatkozat után, velős előadást tartott egy tag, 's főkép azért, hogy meggyőződését mondja ki, miszerint ő a' megyei kicsapongások tulzott félelmének meleg befolyása alatt a' megyéket rendezni nem véli tanácsosnak, mikép e' munkálattól nagy sükert nem reményl, mert az megyerendezésnek csonka; mi pedig benne nem megyerendezési, az igen kevés és erőtlen szabály; hogy kimondja, mikép a' választásokra nézve a' hat év, és a' titkos szavazat elfogadása elég volna, 's végre hogy a' megyei élet 's hatóság nem a' választásbeli kicsapongások hanem az által veszélyeztetik, hogy a' tanácskozás és határozás tárgyértetlenek kényitül függ; ez az életveszély, 's gyökeres orvoslást a' választmány épen ez ellen nem ajánlott. 'S ugy látja, kivált az utólsó ülésben, hogy a' KK. és RR. közül sokan tértek ezen meggyőződésre, 's ezt jónak tartja, mert ha a' dolgon sok nem változtathatik is, miután a' munkálat utasitássá vált; de azon körülményből, mert az egész munka alapelvéről, és szellemiről nem elején volt szó, mint kellett volna, hanem végén, midőn idő tekintetében legalább késő, ezen körülményből tanulság meritthetik a' tanácskozások menetelire nézve, t. i. hogy az országgyülés ki szokta küldeni választmányait a' nélkül, hogy az elveket kitüzné, mikre munkálataikat épitsék, a' nélkül, hogy a' határt kijelölné, min innen ne maradjanak 's tul ne menjenek. Véleménye szerint vagy nem kellene főelvek 's határok kijelölése nélkül választmányokat kiküldeni, vagy pedig miután az elvek 's határok kijelölése, a' tárgy részletes fejtegetése 's megvitatása nélkül nem mindig ugyan, de sokszor lehetlen, 's ez tömérdek időt kivánna: illy esetben a' választm. munkálatai először csak elveikre nézve, csak általányosságban vétetnének vita alá, és csak ha ezek helyesöltetnek, akkor küldetnék szét a' törvényhatóságokhoz, 's ezután ereszkednék a' tábla részletekbe; ha pedig az elvek 's alapok nem helyesöltetnének, akkor már elvbeli utasitással adatnék a' munka vissza; hisz ebben nincs semmi szégyenitő a' választmányokra nézve, mert valamelly munka fölvett alapok szerint a' legbölcsebben lehet összeszerkesztve; de ha az alapokat a' többség nem javalja, természetesen nem használhatni; 's elvekben különbözni a' többségtől, nem szégyen. 'S a' kétszeres vitatás igen nagy hasznu lenne a' törvényhozásra, melly az utasitásoknak néha valóságos rabjává válik; mert e' szerint előbb irányna 's elvei tekintetében vitattatnék meg minden munkálat, 's ha jóknak nem találtatnának, nem küldetnének el. De mostani gyakorlat szerint, mielőtt a' KK. és RR. fölöttük itélnének, haza küldetnek a' munkálatok, 's e' szerint irányt a' nemzetnek nem a' KK. és RR. táblája ad, hanem adnak a' választmányok; 's midőn a' tanácskozás folyamában, mint például most, érettebb, ujabb nézetek fejlődnek ki, már késő; nincs menekvés, nincs szabadulás, mert utasitások által meg vannak kötve. A' tanácskozás e' módját ő eddig is helyesbnek tartotta, főkép nálunk, hol utasitások gyakran veszélyesen megköthetik a' követeket; azonban ő nem sürgette; de most azt hiszi, hogy a' KK. és RR. elevenen érezik czélszerübbségét, azért kötelességének tartotta jövendőre a' KK. és RR. figyelmébe ajánlani e' módot. Csak igy eszközölhető egyrészről hazafiui lelki nyugalomra, másrészről a' nemzet közjavára, hogy mikor kell határozni, mikor végszót mondani: mi utasitások szerint szavazunk ugyan, de mielőtt a' nemzet utasitást irt volna, a' KK. és RR. többsége megküldé 's elibe adá az elveket 's módokat, miket még szabad meggyőződése 's belátása szerint a' közügyekre legjobbaknak itélt. Utasitások mellett e' módon kivül nincs más ut nagyszerün 's következetesen cselekedhetni; nincs más mód a' törvényhatóságok jogát ugy összeegyeztetni a' szükséges szabadsággal, hogy mindkettő épségben maradjon, melly nélkül ez ország virágzó, 's nagy — soha nem lehet. Egy uttal, miután a' megvesztegetés fölötti vita még nincs bevégezve, ez iránt is nyilatkozik. Hogy a' megvesztegetés vétség, az onnan világos, mert a' választhatás nem pusztán jog, mi valakinek önmagáért adatik, hanem kötelesség is, mit azilletö statusért 's a' status javára, 's nem kizárólag a' maga hasznáért köteles gyakorolni, és igy, ha ki e' jogával nem él, ki kötelességét nem teljesiti, a' szavazat elmulasztásaért büntettethetik, mint Europa több alkotványos országiban; természetes tehát, hogy még inkább büntettethetik, ki jogával visszaél 's ki kötelessége ellen cselekszik. Hisz a' választóság a' statusban a' hivatal egy neme, 's ha a' biró, a' tisztviselő büntetést szenved, midőn hivatalával visszaél, következetesen szenvednie kell annak is, ki választási jogával él vissza; mert ő azt nem egyedül magáért nyerte; 's e' szerint közérdekben tartozik azt gyakorolni. Igen, elméletben ez tisztán áll; de a' vétségnek nem az-e lényege hogy valaki azért szavazott A-ra, mert ajándékot kapott; 's meghatározhatja-é ezt a' tévedés nagy veszélye nélkül az, ki a' lélekbe nem lát? Mert ha valaki ajándékot nyert ugyan, de a' nélkül is meggyőződése szerint A-ra szavazott volna: azt kérdi: van-é itt, 's hol a' bün? Ez tehát gyakorlatban rendkivül nehéz föladat, 's mivel olly nehezen bizonyitható be, azért rendel ellene az angol törvény olly nagy büntetéseket, hogy midőn a' törvénynek alkalma van sujtani, meszszehangzólag sujtson, tudniillik ha a' kijelölt a' megvesztegető: választatása érvénytelen, 's azon község képviselője soha nem lehet, másféle megvesztegető 's megvesztegetett pedig, 5000 pftot fizet, és szavazásjogát örökre elveszti. A' kivilágositás könnyitésére továbbá azt rendeli, hogy ki a' választás után egy év alatt megvesztegetést födöz fel 's bizonyit be, maga büntetlen marad azon megvesztegetésért, mit ugyanazon választás alkalmakor (de még első izben) elkövetett. Szerfölött bajos meghatározni: hol kezdődik a' szabados és tilos hatás, 's e' meghatározásban a' törvényhozásra nézve az nyugtalanitó, hogy a' finomabb fogások, a' gazdagokéi kisikamlanak, de a' durvábbak, a' szegényekéi nem, 's ekép ugyanazon bün csak a' szegényekben büntettetik, 's ezekének elnyomatása által a' gazdagok bünének csak annál nagyobb süker szereztetik, 's igy elkövetésére annál nagyobb ösztön adatik. Valóban a' 39ik §. első szerkezete szerint egy gazdag ur akár gonoszságbul, akár nagyuri tréfábul hiv embere által 1000 pft. cseles ajándékozásával könnyen létesithette volna, hogy 3 évre több száz ember fosztassék meg szavazásjogától, talán épen azon néhány száz, mellynek választásbóli kizáratása érdekében fekszik. Nálunk például, hol egész tiszta nemes helységek vannak, adatna valaki jelesebb összeget torony-v. sz.egyház-fölépitésre, iskolára, v. az eklezsiának 's köv. választáson az egész helység az ajándékoztatóval (azaz a' játékon kivül maradó gazdag ur embereivel) egyértelmüleg szavazna, — kérdi: vajjon illy csellel nem lehetne-é egész helységeket megfosztani szavazataiktól, mint mellyek magukat megvesztegettetni engedték. Más részről pedig ha valaki csak ugyan szavazatnyerés végett adományozza meg az egy házat, iskolát, és sükerrel: vajjon ezt a' biró kegyes alapitványnak fogja-é tekinteni vagy megvesztegetésnek? Legyen szabad itt kissé félre térnie. T. követét nagy figyelemmel hallgatá, sok igazat mondott, de sokban egyezett Sz. követével is, pedig tudja, hogy kettejök közt elvben nagy különbség van; T. követe inkább a' szabadságot, Sz. követe inkább a' rendet félti. Előadása után nem lehet meg nem jegyeznie, hogy a' köznemesség egy pár év óta mértéken tul 's igazságtalanul gyülöltetik; különös, mivel itt ott némelly önző 's ámitó fegyverül tudta használni, jobban gyülöltetik a' fegyver, melly sujtott, mint a' kar, melly azt vezette. És miért gyülöltetik? Mert a' közterhek viselésibe egyszerre nem lett szerelmes. De legyünk igazságosak; kérdi ő: vajjon nem volt-é csak néhány év előtt is köztan a' tanultak közt is, az iskolában is: hogy az adómentesség a' nemes ember szabadságai közé tartozik? És az adó leghőbb baráti fáradoztak-é értekezőleg házaikban tüzhelyeiknél meggyőzni őket ellenkezőrül: mikép kivánhatni hát hogy azt tegyék, azt higyék, miről őket részletes magyarázattal meggyőzni nem igen tartották fáradságra méltónak. Ép azért méltók a' szabadságra, mert bátrak 's hivek védni azt, mit fogalmok szerint annak hisznek. 'S nincsenek é hasonló meggyőződésben nagyuraink közül is sokan, 's honnan van, hogy sem Sz. követénél, sem elvbarátinál nem vehetni törekvést észre, azokat a' szabadságra képteleneknek nyilványitani. Igaz mit T. megye követe mondott: a' szegény nemes sok helyen árverés utján szereztetett meg; de az ember körülbelül mind megvásárolható, legyen az gazdag vagy szegény, csak árában van különbség igaz az is, hogy a' szegény nemesség kortes-életében czudar jelenetekkel találkozunk; de ő ugyanannak jeles eszéről 's helyes tapintatárul, jeles sőt magasztos példákat beszélhetne el, midőn az urak 's hivatalbeliek serge ellenében a' köznemesség szava valósággal az igazságé, 's igy az istené volt: a' nép józan esze a' választásokban a' tanultak mellett épen ugy szükséges, mint a' szabad levegő az illatos virágoknak, mellyek egymást ezen illatukkal hervasztanák meg, ha a' közönséges légben nem találnának *közéltetőt*. Ne ijeszszük tehát *magunkat szerfölött*, hanem inkább ismérkedjünk *meg* helyzetünkkel 's értsük meg, hogy nem annyira az emberekben, mint a' korban van a' különbség; elmult amacsendes kor, midőn a' megyei gyülés házi tanácskozás jellemét viselte, mellyben csak az öreg urak szóltak, 's egymást közhelyen komám- és sógoruramnak szólitgatták, midőn a' főispánoknak a' főhivatalnokok is gyermek-módra kezet csókoltak; a' politikai érzék először kifejlett az ifju nemzedékben, erről a' mozgás a' köznemességre ment át, 's maholnap a' népre hat ki; de ne tartsuk veszélynek, mi csak fejlődés, a' rendetlenségtől félelem miatt ne fojtsuk el a' szabadságot, 's ne ijedjünk meg, midőn a' politikai halál az alsóbb körökbül is elmulik, 's az élet mozogni indul a' népben. Ő egyenesen kimondja, hogy a' köznemességnek minden durvasága 's gyarlósága mellett is barátja, 's kedveli benne azon daczot, és büszkeséget, mert csirája ez a' szabadságnak: mint nem örömmel szemléli a' jobbágyságnak, egyébiránt helyzetében természetes, hunyászkodását, mert ez szolgaság jele; ő a' köznemességet a' nép előkészitőjekint tekinti; mig a' mult századokban Europa legtöbb nemzeteiből kihalt a' szabadság, nálunk az fészket a' köznemesség nagy számában talált. Meglehet talán, kelletén 's igazságán tul tartja sajátjának, de

azt hiszi: ha felvilágositásában elnem fárad, honunk át fogja látni, hogy nem azért őrizteti meg vele a' sors, hogy magának tartsa meg, hanem hogy megoszszsza; szóval: ő a' köznemesség választási jogait nem meri megszegni addig, mig ez a' nemzetet képezi; de olly mintának tekinti, mellyet nem ronthatni szét előbb, semmint mellette a' népszabadság óriás-szobra fölállittatott. Ezért ő a' nemesség és szabadság-kedvelést tisztitani, de ingerelni és öregbiteni is akarja, 's véleménye szerint Sz. követe,sőt nálánál szabadelmübbek is, de kik a' szabadság kényes természetét nem ismerik, a' járásbeli falunkinti részletes választást javasolják, kik zenét, zászlókat, szineket megtiltani ohajtnak, a' szabadságot ünnepiességétől fosztván meg, annak leghatalmasb báj- 's vonzó erejét veszik el, mert testetlen elvekért 's eszmékért csak bölcsebb 's magasb elmék lelkesülnek, a' népnek kép, alak,ünnepi szinezet kell,hogy igy lelkében az arany szabadság 's jog, a' képzeletre 's érzékekre ható választási remény 's emlékezet által folyton táplálttatván, életben tartassék. Ki a' népben egy rendes theoriát keres, el fog kedvetlenedni, ki életét az élet szemével vizsgálja, a' nép, a' sokaság eszméje és vele a' szabadságé is csak annak keblében válik szent hitté. Eddig gyakran a'köznemesség volt egyedüli támaszunk: emlékezzünk meg erről,'s ne féljünk tőle, mert olly nyugodt körültünk, mint egy csendes tenger, 's ime első mozdulatára fölriadtunk; ő sok dologban azt hiszi, 's a' választásra nézve is (tanácskozásra nézve nem), hogy az élet magától jobban eligazodik, mint törvény eligazithatná; 's ki magát a' szabályozás tökéletes szabályozásával kecsegteti, az elfeledé, hogy a' szabad nép 's élet—oczeánhoz hasonló, mellynek hasznai végtelenek, de szükségkép áldozatai is vannak. A' megvesztegetésre visszatérve mondá, hogy azt vétségnek tartja, 's igy büntetést érdemel, következésképen, miután a' 39dik § uj szerkezetéből ez kihagyatott, e' hiányt ki kell pótolni; de politikai vétségeknél szükséges, hogy a' törvényhozás fokozatos legyen, 's ha valamit a' nép vétségnek eddig nem ismert, szükség, hogy a' törvényhozás előbb azt azzá bélyegezze, 's miután e' czélt elérte, akkor van helyén ellene nemcsak szigorubb büntetéseket hozni, de a' szigorubb eljárást is, melly utóbbinál fogva az egészen könnyités és nehezités által sokat lehet változtatni. 'S kérdi: tartotta-é eddig a' közvélemény vétségnek 's gyalázatnak a'választási megvesztegetést? És vajjon választóink helyzete nem különbözik é minden más országbeliekétől abban, hogy egy egy megye 100—200 □ mföldre terjed, hogy a' köznemesség jobbadán szegény, hogy a' választás a' gyakran messze eső székvárosban tartatik, hova utazni 's hol tartózkodni költséges; és vajjon egy nyilt közvendégség, tekintetvén ez nemzeti erkölcseink és szokásaink szempontjából, viseli é magán azon bünszint, mint p. o. az angolok bujdokló szóvásárolgatása? Véleménye szerint a' most hozandó törvények czélja kevesbbé az, hogy büntesse a' megvesztegetést, de inkább az, hogy most első izben a' törvényhozás azt vétségnek 's gyalázatosnak jelentse ki; ennélfogva a' törvény igen vigyázólag szerkesztessék, hogy a' szokásitól nehezebben véló köznemesség ármányoktól védve legyen, de kevesbbé azok, kik megvesztegetni szoktak. Ezért ő olly szerkezetet vélne jónak, melly a' 39. §. eredeti szerkezetétől következőkben különböznék t. i. kimaradna a' fogság, mint a' vétséggel nem analog büntetés; a' büntetés lenne ugyan szigoru, de a' bebizonyitás nehezittetnék meg a' vétség szorosb értelmezése által, ez amannak súlyát elháritja, azonban vétség és büntetés, mint kezdet és végpont közt arány van; a' megvesztegetőkre könnyebb, a' megvesztegethető köznemességre nézve nehezebb legyen a' bebizonyitás; közkeresetinditható sznak határidő szabassék, sem rövid, mert hevenyében az emberi természet sokra kész, mit később nem tenne, azonban ha megkezdene, a' visszalépést általja, sem hosszu, hogy az efféle nyugtalanitások messze neüzethessenek.Ezek után a' szerkezetmódositást közli; utána még egy pár követ szólott, de mivel még a' szólásra följegyzettek száma tetemes volt, a' vita másnapra halasztatott.

CXXXIIIdik kerül. ülés, jan. 9én. Tegnapi megbizatás következtében jelenté az elnökség, miszerint az országgyülések naplója utólsó ivei megjelenését személynök ő nmlga három nap mulva megtörténendőnek igérte. Ezután az iránt emelt szót egy tag, hogy minél előbb orsz. ülés tartassék: hadd lássa az ország némi eredvényét már azon számos dolgozatnak, mellyek a' jelen országgyülés alatt készültek, de legtöbbnyire csak első stadiumukban maradván, eredvényükre nézve teljes bizonytalanságot hagynak fön. Nem volt országgyülés, melly ennyi idő alatt olly sokat dolgozott volna, mint e' mostani, 's mégis a' szónok csak mintegy orsz.-gyülés elején érzi magát, mivel a' munkálatok azon stagyülés elején érzi magát, mivel a' munkálatok azon stadiumokat meg nem futották, mellyek szükségesek, hogy bizonyos tájékozást szerezhessenek 's ehezképest irányozhassák cselekvéseiket a' RR. Ő tehát akár végeznyozhassák cselekvéseiket a' RR. Ő tehát akár végeztetik ma a' szőnyegen forgó tárgy, akár nem, több ker. ülést nem kiván tartatni, mig a' meghaladt tárgyak orsz. ülésben föl nem vétetnek, de viszhangra nem találván, megkezdődött sorozat szerint a' megvesztegetés fölötti nyilatkozás részint büntetést szabatni ohajtva, részint ellenezve. A' büntetés mellett nyilatkozók egyike, a' képviseleti rendszer behozatalában sem látott elég biztositékot, ha a' zavarok eltávoztatására egyéb intézvények nem hozatnának, mert, ugymond, a' népképviselet által csak a' gyulékony anyagok fognának szaporittatni, 's ha ezek ellenében oltószerről gondoskodva nem lenne, a' veszély még nagyobb mértékben fogna harapozni. Azok ellen, kik a' megvesztegetést bünnek elismerni 's e' szerint büntetés alá vonatni nem akarák, felhozá, mikép a' megvesztegetés azonnal bünné válik, mihelyt botránynyal, erkölcsrontással jár, 's akár vagyoni akár személyes bátorsággal, vagy talán mind a' kettővel is összeütközésben áll; már pedig hogy a' megvesztegetés, eddigi tapasztalás szerint botrányt, erkölcsromlást 's elaljasodást idéz elő, hogy a' vagyoni és személyes bátorsággal ellenkezik: azt senki kétségbe nem vonhatja; 's e' szerint ő a' megvesztegetett v. megvesztegető egy huszasos hazafiaktól kezdve egész az ötforintosokig büntetést kiván szabatni minden különbség nélkül, 's ha megengedi is, hogy a' büntetések minden esetben alkalmazhatók nem lesznek a' megvesztegetés felfödözhetlensége miatt,azért ő a' bebizonyitott megvesztegetéseket büntetlen hagyni nem akarja; mert egy büntetőtörvény sincs, melly minden elkövetett bünt sujthatna, mivel a bünök minden fajai közt maradhatnak 's maradnak is eltitkolt esetek. A' törvényhozásnak egyébiránt a' bebizonyitható esetekre meg kell szabni a' büntetést 's kimondania indignatióját a' megvesztegetés büne ellen egész általányosságban. A' nemzet értelmes része elejétől fogva kárhoztatá a' megvesztegetéseket, 's ez által bizonyságát adta, hogy azokat büntetés alá is kivánja vonatni. Nem áll, hogy a' megvesztegetés definitióját adni 's annak főbb fajaira büntetést szabni nem lehet. Jól hozták föl némellyek, hogy Angolországban mind definiálva, mind büntetés alá vonva vannak, 's csak Welcker munkáját kell fölütni, hogy azok definitiója megtaláltassék: de adá azok definitióját tegnap a' RR.nek egyik tagja is, javaslatba hozván a' büntetéseknek a' vesztegetések fajaihoz mért alkalmaztatását; ő tehát akár ezt, akár egy más tagnak tegnapi javaslatát készséggel fogadja, 's a' megvesztegetések ellen törvényt kiván szabatni. — Egy másik tag azon okát adá a' büntetési lehetlenségnek, minthogy a' megvesztegetés's a' vele járó mozgalmak már a' nép jellemévé váltak (?) 's nincs, ki ezt akadályozhassa! Ő a' javaslott büntetési törvények foganatositását a' megye által nem vélte eszközölhetőnek: kir. biztosokra pedig nem akarná bizni. Ő választási politiát kivánna létrehozni, melly a' választási rendet föntartaná, 's e' végre maga a' nemesség által kivánna felelős vezéreket választatni 'sa't. De megvesztegetés elleni büntető törvényt alkottatni nem ohajt. Egy más követ sokszor még kötelességnek is állitá a' mevgesztegetés gyakorlását, 's e' szerint természetesen büntetés ellen szavazott. Mondatott tovább, hogy a' megvesztegetések büntetési esetén közügyek iránti részvétlenség fogna keletkezni a' megyékben, hogy illynemü büntetések fölállitásának szüksége még nincs bebizonyitva, pedig törvényt szükség nélkül alkotni nem kell; nincs bebizonyitva az is, hogy az eddigi törvények elégségesek nem lettekvolna a' kicsapongási jelenetek fékezésire, ha ama törvények szellemében kellőkép intézkedtek volna a' hatóságok; hogy e' kicsapongások csak mulékony jelenetek 's igy ő a' javaslott törvény alkotását, ha nem egészen fölöslegesnek is, de idő-előttinek látja; mert még a' kicsapongások okai sincsenek megvizsgálva, 's mert azok életbeléptetésétől a' választási szabadságot félti. Kik a' büntetést sürgetik, a' megvesztegetést moralis bünnek mondották; de igy a' hazugságra, részegségre 'sa't. is kellene büntetést szabni, 's vizsgálat alá kellene vonni az emberek szándékát, ki minő inditóokból szavazott igy vagy amugy, 's ekkor az irigység és boszuállás is büntetés alá lenne vonandó; ha pedig ezt nem akarják az ellenvéleményü tagok, ugy ő nem látja okát: miért kivánják csupán magát a' megvesztegetést büntettetni: mert hisz ennek nem mulhatlan következése a' kicsapongás, 's csupán azért, hogy lehet következése, szintugy nem büntethető, mint nem az összebarátkozás, mellynek hasonlókép lehet verekedés vagy gyilkolás is vége 'stb. Egyike ajánlá, hogy a' megvesztegetéseket sokkal mélyebbre ható organicus bajnak kell tekinteni, hogysem azok iránt fölülegesen intézkedni elégséges volna, most midőn más viszonyokban nevezetes átalakulást szándékoznak a' RRek eszközleni, mint p. o. a' városi szerkezetben. Illy változtatások mellett a' megyei állapotnak csökönyösülve helyben maradnia nem lehet, máskép a'többi reform is hiába létesittetnék,mert kellő öszhangzás nem leendne; különben is veszélyben forogna az alkotvány, ha jövendőre is a' választások 's tanácskozások csak fegyveres erő közbejárulása mellett tartatnának.Távol van szónok attól,hogy a' köznemességet kiskoruságra akarná kárhoztatni; vagy jogaitól megfosztani, hanem ennek gyakorlásmódját kivánná ugy idomittatni, hogy a' szabadság mellett rend is legyen; mert a' két eszme nemcsak nem ellensége egymásnak, sőt szabadság, rend nélkül nem is képzelhető. De szabadválasztásnak nevezheti-é azt valaki, midőn a' felek egyike pisztolyokkal, késekkel vagy ólmos botokkal fegyverkezve jelenik meg, másika pedig rettegések közt vesz részt a' választásban, vagy teljességgel elmarad, mert nem akar gyilkolni, nem akar véres palástot magára ölteni. Nem szabadabb választás-é, midőn 10 vagy 20 nemes választ egy képviselőt, ki azután az alkotványos jogot közvetlen és függetlenül gyakorolja, mint az eddigi, midőn ezer vagy két ezer ember józan eszét, lelki és testi szabadságát, választási jogával együtt bérbe adja 's csak akkor tudja megmondani, kit választ, ha azt kérdik tőle: ki borát itta? Illy választásmód a' nemzet romlásának factora,kijátsza' közös intelligentia akaratját 's nemhogy korszerint előhaladásnak volna eszközlője, sőt magát a' törvényhozást is hátráló lépésekre kinszeriti. Avagy nem tanusitják-é ezt eléggé azon megyék, hol a' korteskedések divatoztak?Helvecziában isbizonyság erre Schwiz, Uri és Unterwalden cantonok példája: melly utóbbiakban pártolatást nyert az első által tett azon inditvány, hogy a' sajtószabadság szüntessék meg, 's ez egyenesen annak tulajdonitandó, mivel ott is a' tömegek határoznak. 'S ugyan mit tennének a' legitimisták Franciaországban, ha, mint ők sürgetik, a' jogokat ott is a' tömegek gyakorolnák? Szónok a' honoratiorokat föl akarja ruházni jogokkal, mert kivánja, hogy a' megyéket az intelligentia igazgassa. Részesüljenek jogokban azok, kik gyakorlatára képességekkel birnak. Csak igy lesz rend,igy valódi szabadság.Most ha a'rendbontó ellen actio határoztatik egyik gyülésen, a' 2ik megsemmiti azt. Átment azután a' szónok egyik követnek a' választmányi munkálatok mimódoni kiszitését tárgyazó előadására, 's javaslata ellen nyilatkozék, mert, ugymond, ha az elvek a' választmány elibe kitüzetnének, azoknak az utasitások többsége szerint kellene felállittatniok, 's igy e' választmány nem követhetné saját elveit és meggyőződését, nem is adhatna irányt a' közvéleménynek, hanem inkább maga is rabja volna az utasitásoknak. Állitá, hogy ha a' mult országgyülésen váltóügyben munkálkodott választmány előleg kitüzött elvek szerint dolgozott volna, ugy az egészből semmi sem leendett. Ha a' választmány most is egészen saját elveit követte 's a' képviseleti rendszer behozatalát ajánlotta volna, bárha nem minden megye fogadta volna el is,találkoztak volna bizonyára számosan, mellyek azt elfogadandották. Végre a' megvesztegetések büntetése ellen felszólalt tagok némelly állitásait czáfolá, 's agyrémnek nyilatkoztatá, hogy az őrszék teljes biztositékul szolgálhasson a' kicsapongások fékezésire nézve, ha képviseleti rendszer nem hozatik létre, mert, ugymond a' fölzudult tömeg átront minden korláton, 's visszaragadja azok kezeiből a' hatalmat, kiknek azt szelid, meggondolt állapotában átengedé. A' kicsapongási bünök megitélését tehát független bíróságra vélné bizatandónak. Ha már a' RR. a' tisztviselők megvesztegettetését büntetendőnek határozák, mennyivel inkább kell büntetni a' választási vesztegetéseket! Tisztviselő vagy biró, egyes embert vagy családot károsithat, de a' roszul választott hivatalnok vagy követ egész megyét sőt egész országot dönthet szerencsétlenségbe elhatározó szavazatával. Ez más országokban, mellyeknek választási kicsapongásira némellyek hivatkoztak, 's azok példája szerint a' megvesztegetést nálunk sem találták olly igen veszedelmes dolognak, — mind máskép van. Franciaországban p. o. hiában törekednék bárki csupán megvesztegetés által a' kamrába jutni. Nem is gyakoroltatik a' megvesztegetés sehol olly botrányosan, olly leplezetlenül mint nálunk. 'S ennek a' néperkölcs romlására iszonyu befolyása van, mit a' törvényhozónak minden kitelhető módon akadályoznia kell. Egy másik tag helyeselte a' választmányok dolgozatai iránt tett tegnapi javaslatot. Mostani eljárás szerint, ugymond, miután a' munkálat

az utasitások szellemében készült 's ujabb utasitások érkeztek iránta, a' követ nem ugy áll itt mint követ, hanem mint a' megyének tabellariusa, kit egy cancellista is pótolhatott volna. Többnyire pedig már előbbi nyilatkozata nyomán a' megvesztegetés büntetése ellen nyilatkozott, más véleményüek egyes állitásinak czáfolgatásival fejezve be előadását. — Még egy hatályos szózat emelkedék a' megvesztegetések büntetése mellett, mint a' szónok mondá, moralis kénytelenséget érezve önmaga és a' törvényhozás fölött, hogy azt cselekedje. Őt nem rettenti vissza azon körülmény, hogy ollyanok által is pártoltatik a' büntetés elve, kikkel nem egyoldalon szokott állani, sem az, hogy olly okok hozatnak fel védelmében, mellyeket ő magáéivá nem tesz; de ő bensőleg meg van győződve a' megvesztegések megbüntetésének szükséges és üdvös létéről, annálfogva lehetlen azt nem szorgalmaznia. Nem tekinti azt ugyan senki panaceának, sem nem reményl minden vesztegetést megszüntethetőnek; de sükere mindenesetre lesz; lesz moralis hatása a' hazában szintugy mint a' külföld előtt, holott ellenkező esetben még feketébb szint fognának reánk mázolni. A' törvényt egyébiránt nem kivánja garantiák nélkül, 's ha nincs független bíróság a' megyében: válasszon birákat az országgyülés. Egy törvény sincs, melly minden bajt orvosolna — 's ha csak ezen okból akarják mellőzni némellyek a' fenforgó javaslatot, ugy egy törvényt sem kellene alkotni, mert egy törvény sem panacea. — Utána még négy tag szólott czáfolólag, mire az ülés eloszlott.

LEGUJABB: jan. 12én folytattatván a' megyei kihágások iránti tanácskozás, vitatkozási eredvény az lőn, hogy a' választmányi javaslat 40. §sát illetőleg szavazásra ezen kérdés tüzetvén ki: „Kivánják é a' KK. és Rk a' nemeseknek választási helyre bevitelét — habár az nem fegyveres csoportban történnék is — vesztegetési büntetés alá vetni vagy nem? 32 megye u.m. Nyitra, Sopron, Trencsény, Zala, Liptó, Komárom, Bars, Hont, Veszprém, Baranya, Zólyom, Fejér, Esztergom, Pest, Tolna, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Ung, Gömör, Heves, Bereg, Torna, Mármaros, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál és Krassó „nemmel“ válaszolt. Az „igennel“ felelt és igy kisebbségmaradt megyék ezek: Pozsony, Vas, Nógrád, Somogy, Győr, Mosony, Verőcze, Szerém, Zemplény, Sáros, Szathmár, Szabolcs, Szepes, Borsod, Ugocsa, és Bihar. Abauj, nem szavazott. Jan. 13án A' magyarországi izraeliták polgári jogaik iránti kérelme a' verificationalis választmányhoz utasittatván, a' megyei kihágások korlátoztatásárul szóló választmányi jelentés a' 41 §tól az 50 §. a) pontjáig olly kijelentéssel tárgyaltatott, hogy a' 39 §. szerkezetének kidolgozására választmánynyá alakult ker. jegyzői testület a'tanácskozás közben többség által megállapitott elvekhez alkalmazkodhassék. Részletesebben a' legközelebbi alkalommal.

Komárommegyei gyülés*), január 9dikéről. Mult évi september 3dikán mult épen három éve, hogy közelebbi tisztujitásunk megtörtént; mi volt tehát loyalisabb és törvényszerűbb, mint az ugyanazon évi oct. 9kén tartott közgyülésben inditványozni, hogy a' tisztujitás határnapja kitüzésére főispán ur ő mlga kéressék meg. Ezen inditványt H. L. t.biránk meg is tevé; de mind a' mellett is, hogy az akkor egybegyült Rdek „helyes“ szavai az inditvány törvényességében már már megnyugodni látszának, fölemelkedik táblabiráink egyik idősbike, kinek megyéje és a' törvényhozás asztalain eddigelé olly rendkivüli következetességgel szerzett érdemeiért, a' haza köz elismerése 's tisztelete font legszebb polgári koszorut, 's midőn az őt folytonos tiszteletökbe vont Rdek azt hinnék, hogy a' törvényszerü inditvány alá ép ő fogja a' sanctio szavait aláirni, megszólal, és az inditványnak három okbul mond ellene: 1) mert a' tisztujitások rendezéséről uj törvény van javaslatban; 2) mert a' megyét ketté hasitó folyó őszi időben tán akadályt tehetne; és 3) mert..... mert..... mert..... hogy saját szavaival éljünk: „a' tisztviselőkkel mindnyájan meg vagyunk elégedve.“ Az elsőre nézve csak azt jegyezzük meg, hogy mihelyt a' törvény annálfogva, mert annak az idők és körülmények változandóságához képest uj törvény arrogálhat, subrogálhat, derogálhat, híven és szentségesen meg nem tartatik, nem egyéb, mint irott semmi, következőleg alkotványos létünk minden intézvényei azonnal lelköktől fosztatnak meg. És igy a' törvény mindig törvény marad, mig csak helyébe uj törvény nem iratott, és nem jött tettleges gyakorlatba. Mi a' második ok czáfolatát illeti, tudjuk mindnyájan, hogy 2 hónap lefolyása alatt három Bihar megyében is megtörténhetik a' tisztviselők ujitása, annyival inkább tehát Komárommegyében, mellynek nemeseit, hogy összejőjenek, october és november hónapokban az elemek gátolni nem szokták. A' harmadik okra nézve pedig, ha egyebet nem mondanánk is, mint a' „semmit rólunk nélkülünk,“ azt hisszük, már eléggé megfeleltünk; mert a' tisztviselőkkel és néhány ügyvéddel szemben azt mondani, mikép a' tisztviselő urakkal mindnyájan meg vagyunk elégedve, nem volt és volna egyéb, mint praeoccupálni véleményét és jogait azon kilencz ezerre terjedő nemességnek, mellyet még a' törvényhozásbai befolyásból, annyival inkább házi dolgaiból, a' tisztviselők választásának gyakorlatából kizárni nem szabad. De bár az mondatik, 's azt irák követeink is egy ízben, miszerint a' tekintélyek kora már lejárt, íme nálunk a' tekintély mégis hatalmas pánczél lön, 's azontiszteletnél fogva, mellyel a' fenebbi szónok iránt viseltettünk, nem szóltunk akkor ellene okainak, 's a' tisztujitás azon gyülésben többé nem is sürgettetett. Azonban a' tisztujitás szellőjének meglebbenése elég volt arra, hogy a' megyei nemességet figyelemre 's ebből eredő mozgalomra ébressze. Mi vala tehát természetesb, mint hogy, eszébe jutván a' tisztujitási törvényes időnek perfectuma, uj tisztválasztást kivánjon. Ezen kivánsága előadására pedig a' f. é. január 8kára hirdetett évnegyedes közgyülésre számitott, melly alkalommal a' két felekezet emberei, t. i. S., H., továbbá G. K. 's ifj. P. D. emberei szokatlanul számosan meg is jelentek, mindnyájan józanul's tisztességesen. A' terem már 8órakor tömve volt, 's mind a' mellett is a' gyülés nem hamarább, mint csak 10 óra után nyittatott meg, melly idő untig elég volt arra, hogy az egymáshoz szorosan nyomulni 's izzadni kénytelen hallgatóság türelmét vaspróbára tegye. A' mint az elnökség megjelent, a' látni 's hallani kivánó nemesség mindinkább közelebb nyomult az asztalhoz, mire, igen természetesen, tolongás következett, mit elkerülni ott, hol több százan jelennek meg, alig lehet. Most valaki Sárközy nevét a' tömeg közt elkiáltja, mellyet az egész terem, értvén a' teremet elözönlő köz nemességet, harsogva háromszorosan adott vissza. Azonban annyi tudomásra már mégis jöttünk, miszerint ezen Sárközy nevét kiáltó valaki egyenesen G. 's P. pártjából való volt, kétségen kül azon számitással — miben nem is csalódott — hogy e' népszerü 's közkedvességü nevet elkiáltva, a' köznemesség elnyomhatatlan indulatát olly általányos zengeménybe hozza, hogy Sárközy nevének ép e' szünni nem tudó kiáltása 's éljenzése miatt kelljen majdan a' gyülést félben szakasztani. És, mint mondók, a' számitás sükerült is. Az elnök néhány percz után összeszedé irományit, a' helyettes főjegyző a'zöld asztalon heverő jegyzőkönyveket, 's a' kis terem ajtaján utnak indult, mire a' tolongás, némelly távozó tisztviselők helyének ürültével, mint a' víz előtt, ha csatornát ásnak, nyomulóbb lön, elannyira, hogy a' nemesség magára hagyatva uralkodék a' minden ízig megtömött teremben. Kevés percz mult csak, és a' ben maradt nemesség ismét a' legszebb csendben viselte magát, 's várta, követelte vissza az elnököt. De a' folyosó egyik szegletére nagy betükkel vala fölszegezve, mikép erőszakos lárma miatt azon nap gyülés nem tartatik. Illyformán az ingerültség még inkább nőtt, 's a' másnapi gyülést mindenki feszült figyelemmel várá. És másnap a' terem tömve volt, mit mindnyájan igen természetesnek találhatunk, miután tudjuk, hogy helyben a' városban több mint 500 nemes lakik, kik téli üres óráikban inkább gyülnek minden meghivás nélkül is megyei termünkbe, mint mulatóházakba, főleg ha olly előkészületi tárgyak, mint a' tisztujitáséi, jutnak értésökre. De a' másnap 9kén egybegyült nemesség nagy száma mellett is elegendő helylyel és tág kényelemmel kinálkoztak a' zöld asztal körüli székek tisztviselőink számára, hogy bizony panaszkodniok e' miatt csak legkisebb okuk sem lehetett. Általában legszebb csend és rend uralkodék. A' tisztviselőség elfoglalja helyét; 's elnöklő első alispánunk előre bocsátva, mikép a' Rdek akarata szerint cselekszik akkor, midőn legelőször is a' közelgő tisztujitást véteti tanácskozás alá, biztositá a' Rdeket, mikép főispán ur ő mlga még e' gyülés folyta alatt kitüzendi a' tisztujitási határidőt. Addig is pedig, mig a' határidő kitüzetnék, három javaslatot terjeszt elő, u. m. 1) kéressék meg a' főispán ur a' tisztujitási határnap kitüzése iránt; 2) a' tisztujitási szabályzat kidolgozására választmány küldessék ki; 3) a' nemeseket összeiró választmányi tagok járások szerint neveztessenek ki. Mielőtt tovább mennénk, sub rosa is csak meg kell mondanunk, mikép elnök alispán urnak szükségtelen is volt tán javaslatba hozni, hogy főispán ur a'tisztujitás megrendelése iránt kéressék meg, miután ő a' határnapnak még a' jelen gyülés alatti kitüzetéséről, mint fölebb is emlitők, már biztositá a' Rdeket. De menjünk tovább. Egy fiatal, egészen uj szónok, T. Zs., mielőtt a'választmány a' szabályzat dolgozásához fogna, egy értelemben az előtte szóló másod-alispán urral, közgyülésben kivánná megállapittatni mindazon elveket, mik a' választmány munkálatában irányul és sinórmértékül szolgáljanak. Többek közt illy elvül akará megállapittatni a' titkos szavazást is, mellyet másod-alispán ur valóban remek előadásu magyarázattal inkább lélekismeretesnek kivánt neveztetni, 's azt a' megye utasitásához képest annyira következetesnek hitte, hogy attól elválni már csak azért sem lehetne, mert a' megyei ingerültség kiegyenlitésére épen csak a' titkos szó mutatkozik legexpediensebbnek. A'szónok ezen kivánságát — lelki ismeretesen mondjuk és valljuk — általányos tetszés fogadá, kivevén azon öt hat táblabiró urat, kik a' Sárközy ellen szövetkezett párt kitüzötteivel rokonságban állnak. Nem hallott az ember egyebet, mint a' „titkos“ szónak energicus kiáltozásit mindenfelől. (Vége köv.)

Zágrá b. A' zágrábi politikai német lap szerint f. hó 8kán tartatott zágrábmegyei kisgyülésben következő, dec. 28kán kelt kir. rendelet olvastatott fel: „Miután ő cs. 's ap. felsége a' dec. 9én, mint a' megyei közgyülés kitüzött határnapján történt sulyos kicsapongások iránti jelentésből átlátni méltóztatott, miszerint azok főoka azon alávetés's engedelmesség hiányában fekszik, mellyet az 1842. választott tisztviselői kartól a' megyei RR. egy része megtagad — 's következőleg ezen anarchicus állapot továbbá nem türhető: ő fels. kegyelmesen meghagyni méltóztatott, miszerint ezen megyének világosan parancsoltassék meg, hogy mind e' megye főispánjának, mind tisztviselőinek a' tartozó engedelmesség megadassék, mi mellett legf. parancs szerint egyszersmind czélszerü intézkedések tétettek, miszerint ha időközben, mig t.i. az utólsó tisztujitás nyomozására rendelt kir. biztosságnak ő fels. elibe terjesztett munkálatára legfelsőbb határzat leérkeznék, közgyülések tartására szükség fordulna elő, a' rend és béke fentartására, szükség esetén katonai erő alkalmazásával is, gond fordittassék.

Bukari. E' kerület patriciusai dec. 19dikén Gerliczy b.kapitány elnöklete alatt tartatott évnegyedes ülésökben köv. nevezetes határzatokat hoztak: a' magyar nyelv ügyébeni törv.javaslat iránt, mellynél fogva a' magyar nyelv ezen szabad kerület hivatalos nyelvévé is válnék, ő fels. elibe e' kerület részéről azon alázatos kérelem terjesztessék, miszerint méltóztatnék azon tvényjavaslattól, melly ezen kerületet, mintlegrégibb időktől fogva Horvátország kiegészitő részét, lakosainak határtalan megelégülésére az anyaországtól (Horvátországtól) elválasztja, a' legf. szentesitést kegyesen megtagadni. Ez alkalommal egyszersmind elhatároztatott, hogy minden félreértés 's következtetés elkerülése végett jövendőben ezen kerület ne „magyar“ hanem „horvát“ tengerpartnak neveztessék. E' felirás hovahamarábbi elkészitése három érdemes 's buzgó patriciusra bizatott. Nar. Nov.

Spanyolország.

Krisztina királyné hatósági törvénye csakugyan kihirdettetett. Amettler folyvást makacskodik.) Dec. 31kén hivatalosan közlé már a' madridi Gaceta azon kormányrendelvényt, mihezképest a' helyhatóságokat tárgyazó törvény csakugyan foganatosittatik, ámbár Krisztina özv. királyné épen e'miatt kényszerült 1840-ben Spanyolországot elhagyni. Azon módositás mindazáltal mégis történt rajta, hogy az alcaldékat nem a' kormány fogja kinevezni; lehet, hogy e' módositás le fogja a' kedélyeket némileg csöndesiteni. — A' Heraldo szerint uj carlospárti összeesküvést födöztek föl, mellynek las Rozasban kellett volna kiütnie. Több gyanus ember azonnal elfogaték, kik ellen szigoru vizsgálatot rendelt a' kormány. — A' fontolva és gyorsan haladó követek sürü tanácskozásokat tartanak a' teendők sorozata fölött. Egyébiránt Gonzales Bravo kormányrendszerétől nem sok kitünőt vár a' nemzet, ámbár meglehetős többséggel dicsekhetik a' cortesben. Megjegyzésre méltó, hogy a' követek egy része egészen megváltoztatni kivánja a' spanyol képviseleti rendszert, mi, ha számos pártolóra talál, uj rendülésbe bonyolithatná Spanyolországot. — Dec. végén Amettler még erősen ótalmazá magát Figuerasban, 's még 4 hónapra van eleséggel ellátva, mi annyira növeszté bátorságát, hogy az alkudozást ismét megszünteté, 's két uj álgyu-telepet állittatott föl a' bástyákon. Golyóji nagy pusztitást visznek véghez a' városban. —

Anglia.

(Bordeaux hg népszerüsége elveszett. Jótékonysági szellem a' szegények fölsegitésire) Bordeaux hg nagy rokonszenvre talált Angliában, de legujabban hatalmas dőfést kapott ezen olcsó áron szerzett népsze-

*) Addig is, míg rendes levelezőnk e' tárgyban tudósitana, érdekesnek véltük ezen, többek által irt tudósitást is közre bocsátani. Szerk.

rüsége. Beaufort hg ugyanis nagy rókavadászatot adott tiszteletére 's a' milly hősileg viselék magokat a' franczia legitimisták a' villás reggeli mellett, épen olly félénkül vonultak vissza a' nyakszegő hajtóvadászat elől, mondván, hogy nem szoktak széles árkokon átugratni, 's a' fényes nevü franczia hgek egymásután tünedeztek el a' köd rejtő homályában. Ennek villámgyorsan terjedt el hire az egész vidéken, 's azóta csak becsmérelve szólnak Bordeaux hgről, 's legitímista udvaronczairól az angolok. — Sokszor volt már szó azon rendkivüli szegénységről, melly Anglia lakosinak tetemes részét nyomja; most azonban azt állitják az ujabbkori utazók, hogy a' gazdagok jótékonysági szellemét is egyik okaul tekinthetni ezen szegénységnek, mert a' dolgozni nem szeretők annyira biznak az adakozásokban, hogy nem igen erőtetik meg magokat a' munkában, mit egy részt talán azon körülménynyel menthetni, miszerint a' roppant vagyonnal birók látása azon eszmét keleszti bennök, hogy ebből igazság szerint nekik is juthatna némi részecske.

Franczia ország.

(A' sajtószabadság jelen állása Franczia országban.) Legujabb angol röpiratok egyike igy szól e' nevezetes tárgyról: „A' választók, vagyis azon férfiak, kik 200 franknál többegyenes adót fizetnek, nyugalmazott 's valódi tisztviselők, katonatisztek, és tud. egyetemi oklevéllel biró egyedek képezik azon tömeget, mellyből az esküttszék tagjai választandók. A' jegyzékeket, a' megyei alispán vezérlete szerint, a' hatósági elnök készíti, a' megyeispán azonban tetszés szerint törölgetheti ki az esküttek neveit, 's másokat iktathat helyökre, ki ezzel nem elégszik meg, szabadon folyamodhatik ugyan felsőbb törvényszékhez, de ez annyi bajjal 's költséggel jár, hogy nem igen szokott gyakoroltatni. Ez még nem elég, mert a' megyeispán az ekkép kiszemelt eskütteket még egyszer megrostálván, számuknak csak egy negyedét szokta felsőbb helyre terjeszteni, 's hogy csupán kormány embereit választja ki, az igen természetes, mert hiszen a' belminister minden pillanatban teljes tetszése szerint foszthatja őt meg jövedelmes hivatalától. E' jegyzékből a' törvényszéki elnök havonkint 40 nevet választ, ismét önkénye szerint, 's e' 40 közül minden pörben sorshuzás által 12 választatik, 's ezeket a' kir. ügyvéd egyszersmind viszszautasithatja, 's ujabb választást követelhet, minélfogvást gyakran történt már, hogy a' 12 „független" esküttközül 10 valóságos fizetett kir. tisztviselő volt, kik a' kormány parancsa szerint kötelesek szavazni. Az elitélésre pedig nem is kivántatik egyhangu többség, hanem csupán 8 szavazat. Ezt azután szabad és független esküttszéknek nevezik a' francziák! Hát még ugynevezett sajtószabadságuk milly lábon áll! Nem szabad a' királyt politikai tekintetben, kivevén dicsérőleg, megemlíteni; a' kormány-rendszer, egyes osztályok, kamarák, törvények 's elveik ellen kikelni tilos, és ezekért a' nagyon is függő esküttszékek 10 évi börtönnel és 50 ezer frankkal büntethetik a' szerkesztőket és irókat. Ha pedig az esküttszék, ennyi bilincsező elővigyázat daczára is szabadelmüen találna itélni, akkor a' pártszékhez folyamodik a' király, mellynek tagjait ő nevezi ki, és a' sajtószabadságnak csakugyan mindenesetre nyaka szegetik. Hogy illy sajnos körülmények közt nehéz jó hirlapot alapitani Franczia országban, azt könnyen gondolhatni, főkép ha még azt is megjegyezzük, hogy kétszeri elitéltetés után minden lapot kénye szerint szüntethet meg a' ministerség." —

Görögország.

(A' válaszfelirat átadatik. Nem tetsző kinevezések.) A' trónbeszédre készült válaszfelirás, mellynek tartalmát már kiemelők, 12 tagu birtosságtól adatott át a' királynak, mellyet ez illy szavakkal fogadott: „Megelégüléssel veszem a' nemzeti gyülés válaszát annak megnyitásakor mondott beszédemre. A' benne kijelentett érzelmek öszhangzása legbensőbb örömemre szolgál. Ezen öszhangzás által Görögország alaptörvényeinek alkotása szerencsésen fog véghez vitetni. Nem kétlem, hogy mi sept. 3át mindkét részről egyenlőn értjük." Ezen szavak nagy örömmel vétettek 's a' nemzeti gyülés munkálatinak legjobb sikert biztositanak. Kétséget nem szenved, hogy a' két kamrai elv fog létre hozatni 's a' senatorokat a' kir. nevezendi ki. — Dec. 25kén hirdetett kinevezés által 7 nappista, azaz orosz párti léptetett a' statustanácsba, mi a' népben kellemetlen benyomást tön. Több mint 80 képviselő ellene nyilatkozott 's a' királyt az egész statustanács feloszlatására megkéretni akarták; hanem Maurokordatos ellenzésire abban maradt a' dolog. Dec. 20, a' válaszfelirás átnyujtásának napja óta ülés nem tartatott.

Aldunai tartományok.

(Lieven. Bibesco. Moldva-oláh vámegyesület terve.) Lieven báró Sánd. hg unokaöcscsét magával Sz. Pétervárra vitte, hogy neveltetése az ottani iskolákban fejeztessék be. Ő most 18 éves, Oroszországban született, de már több év óta Szerbiában élt. Sándor hg eleinte ellene nyilatkozott elvitetésének, de győzött Lieven azon kijelentése, miszerint az unokaöcsének, mint orosz alattvalónak, Oroszországban kell felsőbb neveltetését kapnia. A' szerb nép nem örömest látta az ifju hg eltávozását 's minden orosz befolyás daczára, nyilványos szók is emeltettek az ellen. — Oláhországban Bibesco hoszpodár némelly az egyházhoz 's kegyes alapitványokhoz tartozó javakat a' kormány számára próbált elfoglalni; mire azonban a' jeruzsálemi 's antiochiai patriarchák ez ellen esedezést nyujtának az orosz czárhoz, könyörögvén, miszerint az egyházi tulajdon elsajátitását meggátoltatni méltóztassék. A' szultánt egészen mellőzék e' főpapok, mintha épen semmi hatalma nem volna már Oláhország fölött. — Moldvai hirek szerint Styr bey havasalföldi hoszpodár követeként Jasszban volt, de már visszatért Bukarestbe minden siker nélkül. Bibesco ugyanis Moldva 's Oláhország közt vámegyesületet 's postaszerződést kivánt életbe léptetni. Ugy vélik, miszerint ezen vámegyesület eszméje is Sz. Pétervárról vette eredetét, de Sturdza hg nagy ügyességgel visszautasitá Bibesco minden kisérletit, jól sejditvén, hogy ez által nem egyéb czéloztatik, mint a' két fejdelemség végképi egyesitése. Jasszban Miklós czár névnapjalehető legnagyobbpompávalünnepeltetett.

ÉRTESÍTŐ.

☞ *A' f. 1844. évfolyamra még előfizetni szándékozókat szives tisztelettel figyelmeztetjük, hogy eziránt teljes számu példány-nyerhetés végett szorgalom-v. gyorskocsi vagy posta utján minélelőbb intézkedni méltóztassanak. Előfizetési díj postán, 's boritték alatt helyben házhoz küldéssel egész évre 12 fr. félévre 6 p.fr; boritéktalanul házhozküldéssel helyben egész évre 10. félre 5 p.fr. Mint az* 1836 és 40ki országgyülés végén ugy a' folyóén is kedveskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő uj t.czikkekkel az emlitett éviekhez hasonló alakban. *Külföldre járandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. kir. főpostahivatalnál rendelkezhetni, egyébiránt pedig a' kettős haza minden postahivatalainál 's nálunk Pesten uri utczai 453. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén. A' czimeket tisztán kérjük beküldetni. A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.*

Eladó szederfák.

M. gr. *Széchenyi István* urnak Sopronymegyében Soprony városa mellett fekvő nagy-czenki jószágán az idén is mindennemü szederfák 's csemeték kaphatók legjobb minőségben és jutányos áron. Vásárlani kivánók mind tariffát mind bővebb felvilágositást, személyesen vagy bérmentes levélre, Pesten t. cz. Tasner A. urnál (Fel-Duna sor, 43. sz.), és Nagy-Czenken (Soprony felé) az alulirt hivatalnál szerezhetnek.

Nagy-Czenk, január 3kán 1844. A' nagyczenki tiszttartói hivatal. 3—3

Figyelmeztetés.

Mélt. orczi báró Orczy György ur részéről közhirül tétetik: mikint Röth Ignácz kinek jelen tartózkodáshelye nem tudatik, hiteles értesités szerint több rendbeli váltót a' tisztelt báró urnak aláirása hamis utánzásával ellátva kibocsátni, 's azokra többektől nevezetes pénzsommákat fortélylyal vakmerőn kicsalni merészelt legyen. Azon váltók tehát mint általányosan hamisitottak, mindenkinek ovatkozása tekintetéből ezennel minden erő- 's érvény nélkülieknek nyilványittatnak; valamint azok is, mellyeket azon megrótt Röth Ignácz, uradalmi igazgató t. Magyar Imre ur aláirásának hasonló hamis utánzása mellett akárkinek is kiadott, 's azokra pénzeket vett volna fel, 's pedig annyival inkább, mennyivel bizonyosabb: hogy sem tisztelt báró ő mélt. sem imént czimzett urad. igazgató ur, ama hamisitó Röth Ignáczczal soha semmi különös pénzkölcsönzési viszonyban nem állottak. Kelt Pesten jan. 2kán 1844. Sujtai Némethy Sámuel, mint tisztelt báró ur ő mélt. rendszerinti ügyvéde. 2—3

Épitészeti jelentés.

Alulirt, ki több év óta sz. kir. Pest városában elméleti és gyakorlati jártasságát az épitészetben az épitő tulajdonosoknak legnagyobb megelégülésökre kitüntette, alázatosan jelenti: hogy munkálkodását Magyarországban továbbra is folytatni 's terjeszteni fogja, és hogy ő mindennemü terveket mind nyilványos, mind magány-épületre, urasági lakokra, palotákra, elfogad és készit, valamint azok diszitését, czélszerü elrendezését 's butoroztatását a' legujabb izlés szerint előterjesztendi, gondoskodva arról is, hogy minden megbizásnak legjutányosabban megfeleljen. Pan József épitész, cs. k academiai tag 's megvizsgált épitőmester. Lakik Pesten, a' kecskeméti utczai Teleki féle házban 403 szám alatt. 1—3

Csőd felvigyázói hivatalra.

Debreczen városa könyvnyomtató-intézetében a' felvigyázói állomás, mellyel 300 p. ft. készpénz, szabad szállás, vagy ennek váltsága fejében 100 p. ft. házbér továbbá 8 köböl tiszta buza, 4 köböl rozs, 's 9 öl tüzifa évenkinti fizetés van egybekötve, közelebb üresség be jövén, a' kik ezt elnyerni kivánják, a' szükséges és a' kellő tulajdonokat igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a' nevezett város tanácsához f. évi april. 24d. napjáig nyujtsák be. 1—3

Árverés.

Szabad kir. Székesfehérvár városa részéről közhirré tétetik, hogy a' város által eddig serházul használt épület, a' hozzátartozó mellék épületekkel együtt, nyilványos árverés utján 1844. évi jan. 23kán délelőtti 9 órakor a' város tanácsteremében örök áron el fog adatni. A' részletesb feltételek a' városi számvevő hivatalban megláthatók. Kelt Székesfejérváron, jan. 5. 1844. A' jegyzőhivatal által. 1—3

Kőbányai bor Havastól.

Többféle kérdések 's kivánatok tekintetéből azon intézkedés tétetett: miszerint az ismeretes Havas-féle kőbányai bort a' tulajdonos házában, Sebestyén-piaczon 294. sz. a bepecsételt üvegben kaphatni a' következő áron:

kis üveg, vagyis egy meszely 8 kr. e.p.
nagyobb palaczk, egy itcze 16 kr. —
savanyuviz-palaczk, két itcze 28 kr. —

Kiüresitett, jókarbani üvegek viszszaváltatnak, két kicsiny, vagy egy nagyobb 3 krért. — Savanyuviz-palaczk pedig, ha a' czim még rajta van, 4 kr. e.p.

Ki ugyan efféle borból akószámra venni, vagy szállitványt megrendelni kiván, a' tulajdonossal bérmentes levélben vagy más uton értekezni szivesked jék.

Ugyan efféle borral a' nemzeti-casino vendéglője Mihalik ur bepecsételt üvegekben elláttatott, ki becses vendégeinek kis palaczkot 8, nagyot 16 krban, és nem feljebb számitand 1—1

Hirdetés.

Melly szerint a' nagyváradi kir. kamarai uradalom részéről 1844dik év febr. 22én tartandó nyilványos árverés utján, köv. haszonvételek, u. m.:

1) V. Váráljan a' gilányi korcsma,
2) Ugyanott a' laporti magház (granarium),
3) a' várbeli kamarai uradalmi raktár vagy depositorium,
4) ugyanott kamarai uradalmi granarium

1844, esztendő nov. hónap 1ső napjától kezdve három egymásután következő évre fognak a' többet igérőnek haszonbérbe adatni; mihezképest a' bérleni szándékozók a' fen kitett napon délelőtti órákban V. Velenczén a' kormányzó kir. kam. ügyvédi hivatal iróteremben tartandó nyilványos árverésre,

az 1re nézve ugyan 35 ftot
2ra — — 6 —
3ra — — 3 —
4re — — 6 — pgőben bánatpénzt hozandván magokkal meghivatnak, hol ismind azárverési mindszerződési föltéte lehet jó előre mindenkor megtudhatni. Kelt V. Velenczén novemb. 20kán 1843. 2—3

Hirdetvény.

Néhai gr. Eszterházy László rozsnyóipüspök urnak tömege ellen a' dunántuli kerületi t. törvényes itélőtábla előtt lefolyt csődperben hozott itéleteknek végbehajtására, 's a' megitélt, de még ki nem elégitett követeléseknek itéletek szerinti kielégitésére, a' végrehajtó bíróság által, folyó 1844dik évi február 17dik napja tüzetett ki olly móddal: hogy akkor az illető felek eredeti okleveleikkel az emlitett végrehajtó biró előtt, Bakony-Szombathelyen t. n. Veszprém vmegyei helységben a' megjelenést el ne mulasszák, Melly rendelkezés ezennel is közhirré tétetik. 2—2

BIRÓI ÁRVERÉS.

T. pestmegyei 's Pestvárostól mintegy 8 órányira fekvő Farmos helységben, biróí itélet következtében foglalás, és zár alá vett, néhai m. Péchy Imre ur örököseit illetett 6 jobbágyi egész telek, 163 hold majorsági szántóföld, és szükséges esetben több is f. évi február 15kén a' hely szinén tartandó nyilványos árverés mellett, azonnali készpénz fizetésért eladó leszen. Kelt Pesten 1844dik év január 2kán Simonyi József t. pestmegyei esküdt mint végrehajtó biró. 1—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap jan. 21kén.

JELENKOR.

1844. 6dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar és Erdélyország: Megtiszteltetés; Kibékülés. gr. Széchenyi Istvántól. Országgyülési közlemény (135 és 136dik kerület. ülés a' megyei kicsapongások 's megvesztegetés iránti t. javaslat tárgyában tanácskozások folytatása. Legujabb: 137—140dik kerül ülésekben is január 17keig szintazon tárgyi viták, de mindaddig minden sikeres eredvényü megállapodás nélkül. Budapesti napló; figyelmeztetés a' pesti jogászbál ügyében; Somogymegyei közgyülés (követutasitás az esküttszékek ügyében) Komárommegyei közgyülés vége (a' megyei legközelebb tisztválasztásnál használandó titkos szavazás sürgetése 's innen eredt meghasonlás miatt elnök e. alispán a' gyülést eloszlatá) Mármarosi közgyülés: követutasitások a' városok rendezése körül, a' nyelv ügyébeni k. leirat sérelmesnek tekintetik. tvényhatósági körlevelekrül intézkedés, kir. biztos által remény a' kibékütésre) Abauji közgyülés (vita a' k. leirat iránt, kormányszéki intézvények, thatósági levelek 's kebelbeli ügyek iránt ellátás).
Ausztria (a' nagysorsjáték nyertesei).
Spanyolország: (Figueras meghódolt; d. Francisco infans egyik fia ezredessé lett; Narvaez szándéklott főgyilkosai megszöktek).
Anglia: (a' Times reményei; Dost Mohammed nem gyilkoltatott meg).
Franczia ország: (Előkészületek a' válaszfelirat szerkesztéshez; udvari hirek).
Belgium Az elemi oktatás ügye; Espartero Brüsselben szánd. letelepülni).
Keleindia és China; (Kiegészitő kereskedési szerződés)

Magyarország és Erdély.

A' nm. erdélyi m. kir. udv. kanczellária altorjai h. Apor Sándor kebelbeli fogalmazó gyakornokának a'természetvizsgáló altenburgi társaság részérül a' levelezőtagi oklevél elfogadhatását megengedte.

Kibékülés.

„Igaz-e, hogy Te egészen kibékültél a' p. Hirlap szerkesztőjével, 's most karöltve és vállvetve egymással fogjátok járni a' politicai pályát?“ E' szavakat intézte hozzám 's pedig felette nagy bizodalmatlanságot áruló szemöldök-hunyoritással, csak kevéssel ezelőtt bizonyos magnási, ej be nagyon sovárog lenni: tekintély! ki egykor, mikor tőle egészen divergáltam, engem: „verlorner Mensch-nek“ — elveszett embernek — nevezett, később pedig, mikor viszont elleneivel nem tudtam kezet fogni, rólam azt állitá: „jetzt gehört er uns“ — most a' miénk —, e' jelen esetben végre, mikor ugy látszik, minden haladó árnyéklat meg tudna egyezni valami felette üdvösnek nemcsak elvében, de kiviteli modorában is, most megint személyemrül illyest tárogat: „ganz unverläßlich, einmal so ein anderesmal so, man kann auf ihn gar nicht bauen“— egészen bizonytalan, egyszer igy máskor ugy, éppen nem épithetni rá. — 'S miután nemcsak egy illyféle „kolompos - akarna - lenni“ létezik honunkban, ki az emberekrül mint portékákrul itél, és nem egyedül „saját magam“ forog kérdésben, de felette sok előtt, valamint én ugy más is, csak annyi becsben van, a' mennyiben általa megnyergeltetni hagyja magát, szükségesnek tartok némieket előre küldenem, mielőtt azon viszonynak fejtegetésébe bocsátkozhatnám, mellybe engem a' p. Hirlap szerkesztőjével a' telekdíj eszméje hozott.

Ha magamrul ez alkalommal is többet szólnék, mint a' mennyit a' szerénységnek általános tana engedni látszik, vagy a' mennyit mi magyarok saját igazolásunkat tekintve már megszoktunk volna, azért előre bocsánatot kérek: Politicai mozgalmak közt azonban — kivált ha ezekben indulatok, és innen eredő félreértések 's viszontorlások játszanak főszerepet, mint százados alvás után most nálunk Magyarországban — néha annyiszor kevertetik össze elv személyyel, és viszont személy elvvel, mikép nemcsak szabad, sőt tán egyenesen kötelesség, mind azoknak néha felvilágositni politicai eljárásuk legalább förugóit, kik ha nem valának is éppen valami uj aerának alkotóji — és ezeknek annál inkább — még is némi főeszmékben tökéletes revolutiót szülvén, személyükkel lön identificálva bizonyos irányok lényege.

Igy például érintse a' p. hirlap szerkesztője tanaival egybeszőtt saját személyét bár mennyiszer, sőt motiválja eszméinek személyességével annyiszor egyefüggő voltát minél sürübben, és egy méltányos sem fogja ezt roszallani, de bizonyosan helybenhagyandja, mert hiszen egészen uj iskolának alapitója ő, és igy nemcsak szabad nekie, de némileg kötelessége is, kötetőit lépéseinek minden árnyéklatirul felvilágositni, minidőn e' kötelesség feloldhatlanná szigorodnék, mert olcokan biztak benne és kalauzul választák, ha politiája előttük érthetetlenné válnék. És ehezképest, ha ez áll, mit nem könnyen vehetni kétségbe, akkor nekem szabad, vagy inkább én még erősebben vagyok kötelezve politicámra 's ezzel egészen impraegnált saját magamra néha deritni némi világot; mert mi tagadás benne, noha csekély, azért még is némieket megmozditék, nekem is hittek, bennem is biztak egykor; egy idő óta azonban, noha mindig csak azon egy vagyok, annyiak előtt még is rejtélylyé vált hazafiui lényegem, minthogy azelőtt minden módon ébreszteni törekedém a' mélyen alvó magyart, most ellenben, mennyire tehetségem csak birja, ‚calmirozni‘ szeretném a' — hála ég'! — valahára felébredt, de egy kissé igen is felhevült kedélyeket; vagy éppen ezt más alakban előadva: mert a' bevett definitio szerint azelőtt az oppositiónak valék tagja, most pedig nem vagyok az.

Hadd bocsássak tehát némieket elő, mielőtt a' p. Hirlap szerkesztőjének legközelebbi, telekdíji eszmémet illető lelkes és loyalis nyilatkozatira és észrevételeire mennék át.

Én, mióta határozottan tudom politicában mit akarok, 's ekkép jóval nyilványos politicai felléptem előtt — mit eldönthetlen betükkel be tudok bizonyitni — szünetlen és változatlan e' következő themát hordom és ápolom keblemben:

„Magyarországnak lehető legszaporább, 's a' szó el nem ferditett értelmében legliberalisb, alkotványos és nemzeti kifejtését.“ Ugy, hogy, mikép ne látszassam az érintett általjánosságok közt magamnak valami hátulsó kaput fentartani akarni, nem átallom ezennel ismétleni, mit „Kelet népe“ czimü munkámban felhozék: a' p. Hirlap szerkesztőjével szinte minden, azaz, noha nem éppen minden, de lehető legtöbb elveiben kezet fogok; és mi a' modort illeti, jobb definitio szerint, korántsem azt restelem, mintha igen is szaporán haladnánk, hanem éppen ellenkezőleg az epesztí keblemet felette keserün, hogy az uj methodus szerint szájjal ugyan óriásian, de tettel vajmi nyomorultan haladunk. 'S pedig mert két bizonyos mód van, valami czélhoz nem jutni: pangás egyik, zablát ragadt utbultérés másik; melly két lét Magyarországnak előbbi és mostani diagnosisa!!

És most, mielőtt odébb mennék, közbevetőleg felhivok ezennel mindenkit, kinek erre kedve volna — 's tudom egynél több van illy szép kedélyü — és ám hozza éppen most citált politicai fő themámat illetőleg: jelen ideimondatimat, iratimat és tetteimet az előbbiekkel ellentétbe, vagy mutassa meg csak azt is, hogy alkotvány és nemzetiség ügyében, már most bár hajszállal is szükebb körökben 's lassabban szeretnék forogni, mint azelőtt; ám mutassa meg ezt, nem ellenzem sőt itt ünnepélyesen felhivok erre mindenkit, minthogy valóban a' jobb ember előtt émelygést okozólag, nem egy politicai ujoncz affectál fölöttem controlleur szerepet játszani, ki csak most, vagy tandem aliquando egy kis boszubul, vagy tán csak azért lépett a' politicai pályára, mert pénzét már elfecsérlé, megjött ránczainak a' szépek hódolni többé nem tudnak, és igy nem lel jobb mulatságot, mint a' hazafit játszva, éretlen conceptiói közt, helyt, időt, körülményt tévesztve, 's csak saját drágalátos nullitását mennyire lehet kitüntetni ohajtva, mindenre piszkot hányni, mibe felszines-tehetsége hatni nem bir, 's férgekként suttonban azok becsületén őrölgetni, t. i. azok nemzeti hűségét és politicai következetességét kérdésbe 's gyanuba venni — mert mást nem tudnak rájuk fogni — kik éltük legjobb részét hűn tölték el hazai szolgálatban, 's e' mellett ki tudják számitni a' politicai sakkjáték harmadik, negyedik, sőt némiekben még tán ötödik huzását is, míg ők addig oda kün mulatoztanak, a' politicai sakkjátékban pedig még a' legelső vonás eredvényeit sem képesek felfogni kellőleg. Álljanak elő a' honnak e' hasznos vitézei, kik, miután számos évig hűn folytatom hangyamunkámat ide ben, 's nem szerzettem semmit, nem lettem semmi, legkisebb czimerem, legkisebb hatalmam sincs, még hazafiui tántoríthatlan hűségemet és politicai következetességemet sem birják vén napjaimra hagyni fertőztetlen, minthogy ismerem kérkedésüket, melly szerint engem saját magammal confundálni igérkeznek; álljanak elé, de vigyázzanak, mert könnyen megeshetnék, hogy míg ők engem langyossá vált hazafiui hűségrül 's magammali ellentételekrül vádolnak, elvégre az sülne ki, mikép én soha nem voltam vérünk 's alkotványunknak hűbb és melegebb védője, mint éppen mai egybebonyolult körülményink közt, míg ők tulajdonkép soha nem szerették a' hont, hanem inkább csak saját magukat bálványzák, politicai eljárásuknak pedig soha nem volt mélyebb alapja, mint pillanati kedvcsoszszanás és munka nélkül aratott olcsó népszerüség!

Visszatérve a' tárgyhoz, politicámnak fő themája mindig az volt és mindig az lesz, hogy lehető legszaporábban 's legliberalisb szellemben fejlődjék ki nemzeties alkotványunk.

'S im ez midőn kulcsa minden lépésimnek, egy uttal fényt is derít a' felhozott magnási tekintélynek személyemrüli annyiszor változott véleményére, melly szerint ő engem egyszer elveszett embernek tartott, mikor a' magyart halálos álmából ébresztgetni iparkodtam, később megint megnyert emberének, mikor a'felébredtek tulhevét csilapítni igyekszém, végre pedig bizonytalan embernek, midőn honunk javára, nem hiuskodtam még elleneim segitségét is felhivni bizodalmasan — —!

Ezeket előre bocsátván, mindenki tudhatja — csak kérdezze meg saját magát — hogy valljon embere vagyok-e vagy nem. Ha alkotványt és nemzetiséget hűn pártol, de egyszersmind eszesen is — eszesen mondom, mert hiszen a' kutya is hű, csakhogy esze nincs, 's ekkép nem is mozdít elő ugatáson kivül sokat, és semmi esetre nem megy sokra — akkor nemcsak embere vagyok, de szivesen apródja, sőt poggyászhordója. Ha viszont haladni akar ugyan, de nem nemzetileg, nem alkotványilag, akkor, ha egyébként tán tisztelni tudnám is, embere még sem vagyok, sőt ha birom, utját állom, mert kifejlett nemzetiség és „nihil de nobis sine nobis“ nélkül, nekem legalább koporsó kell inkább mint palota. Ha továbbá valaki se nemzetileg se ellennemzetileg, se alkotványilag se ellenalkotványilag haladni nem akar, de csak pangani, az nemcsak emberét nem leli bennem, de mint önző zsarnok, mellyet, bármilly alakban tünjék is elé, szivből gyülölök, legelszántabb ellenségét találandja. Ha végre valaki, szövevényes, olly annyira egybebonyolult diagnosisunkat fel nem fogván, vagy bármilly okbul is alkotványt és nemzetiséget tulhajt, jóllehet elvben embere vagyok, még sem fogok vele kezet, de e' helyett kérem, intem, sőt mennyire birom, akadályozom 's megtöröm, hogy Istenért ne bocsássa azt kétes koczkára, mit egyedül a' józanul egybeillesztett számok fejthetnek ki erősb életre; ha azonban kiábrándul, 's észrevéve, hogy bizony nem rosz néha „az öreg ember a' háznál,“ férfias őszinteséggel 's hazafiui érzelemmel megfelel a' felhivásnak, 's egy egy hazafitárgy elérésére együttmunkálását igéri, akkor nincs senki kézfogásra, vállvetésre, 's a' kitüzött tárgybani együtt haladásra készebb mint én, minthogy bármilly nagyok lehessenek is egyébiránt sympathiáim vagy antipathiáim, azért tudja Isten, vérünk és szabadságunk ügyét személyességeknek nem áldozom fel.

Legyen e' szerint a' kormány, noha nem érzek vele mint collectiv testülettel különös sympathiát, előmozditója vérünk és alkotványunknak 's embere vagyok; midőn legközelebbi rokonomat, habár szeretem is őt egyébiránt, minden lépéseiben tehetségem szerint hátráltatni fogom, ha nemzet és alkotvány elleni utakon vágynék haladni, vagy egynek és másnak tulhajtása által hátritná azok szaporább kifejtését.

A' p. Hirlap szerkesztője eleinte nem látszott pártolni akarni most kérdésben levő telekdíji eszmémet. Kitárám erre őszinte nézetemet, melly nem volt hizelgő, de még csak kimélő sem. És ennyivel tartoztam magamnak, tartoztam az ügynek, minthogy szándokom tiszta, az ügy pedig nem felszines. Utólsó nyilatkozatiban azonban, miután egy kissé részletesebben fejthetém ki eszmémet, vajmi szép és követésre méltó példáját adá, hogy minden antipathiájának sőt gyülöletének daczára, mellyel — mert ő is csak gyarló ember — iránt am viseltetnie okvetlen kell, még is kész nézetemet pártolni, csakhogy „nyomorult hazánk“ valljuk meg — igy vagy amugy, de valamikép elvégre kivergődjék valóban busitó létébül.

És ez nemes és férfias tett, mit ezennel itt az egész haza szine előtt méltányolva és köszönve megismerni kötelességemnek tartom. Mi pedig egyesülésünket illeti, valamint lelkemből kárhoztatom azon felszines politicusokat — mert ez most egyedül nemzetisé-

günk meggyilkolásával történhetnék — kik democraticai éretlenségükben,állna csak rajtuk, honunkban egy tollvonással megsemmisítnék az aristocratiát, szintugy gyülölöm erőm szerint azon olygarchiai botrányt,mellyhez képest nem egy néz le és ócsárol mindent, mi „nagyuri officinában" nem készült; 's ekkép valamint szívesen lépek honunk előmenetele végett frigyre a' legmagasabbal, ugy nem ismerek elég alacsony állásut honunk tág terén, ki által de még megnyergeltetni is ne engedném magamat, ha honunk nem ámitási de gyakorlati előmenetele forog kérdésben, 's illyesnek életbeléptetése végett rám is van szükség. Mikép vonakodhatnám én tehát, Kossuth Lajossal egyesülni akarni olly tárgy kivitele fölött, mellynek életbeléptetése gyakorlati kifejtésünknek ugy szólván legelső valódi 's egy kissé derekasabb alapját vetné meg? Kossuth Lajossal, kinek hazafiui lelkesedését, szilárd állhatatosságát, 's valóban felette ritka tehetségét senki sem veheti kétségbe? És ki, forduljon meg csak rajta a' nyárnak heve és a' télnek jege még többször, 's ábránduljon csak még néhányszor csalálmaibul ki, tán a' civilisált emberiség tájékit egy kissé beutazván, ugy hogy honunkat magyar szempontbul ugyan mindig, de e' mellett világi szempontbul is kellőbben birálja, és akarom és szeretem hinni,egyhazafisem fogja honunk valódi hasznát erősebben előmozdithatni mint ő. Nemcsak méltánylani tudom ennélfogva lelkes önmegtagadását, ezen olly ritka és kivált Magyarországban olly ritka erényt, mellyhez képest olly hosszas és meg nem szünő ellenségeskedésim után, emberi indulatit magában legyőzve, felém hajlani tudott, mikor hazánk szent képe tünt előtte fel! Nemcsak méltánylani tudom e' zarándoki tettét mondom, de köszönettel fogadom. 'S adja Isten, hogy valamint e' specialis tárgyban, mint hinni akarom, ezentul, bár koronázza siker azt bár ne, nem egymás ellen de egymást segitve fogunk működni,szintugy más specialitásokra nézve is azon puskaport és gőzt, mellyet birunk, 's mellyel megtelve vagyunk, nem egymásnak gyengitésére 's megrontására, de honunk előmenetelére fogjuk használni.

És ha néhány évvel ezelőtt, mikor Kossuth L. politicai egünkön feltünt, nem szóltam illy engesztelő hangon és illy kibékülőleg, mint most,az valóban nem azért történt, mintha akkor személye iránt ellenségesb indulattal lettem volna, most pedig több hajlammal viseltetném, valóban nem, hanem mert akkor, mikor kivált ujsága által mind inkábbi ingerlésbe hozá zagyva szinezetink minden szenvedélyit, nemcsak az állott előttem tisztán, hogy illy modorral, illy tulhajtással, politicai fő themámat illetőleg, melly constitutionalis és nemzeti lehető legszaporább 's legliberalisabb progressio, nem fognánk kellőleg haladhatni, hanem azon lázas állapot körül sem ringathatám magamat illusiókba, mellyre felcsigázá ő és pártja az indulatokat,'s mellyhez képest, ha nem calmiroztatnának valamikép a' meg nem szünőleg felkorbácsolt 's már már kétségbeeső ellenszenvedélyek, de e' helyett még én is öntenék olajat a' tüzre, én, ki, mi tagadás benne, impulsust,'s tán legelső impulsust adtam a' magyar elevenebb életének, akkor okvetlen szapora szétbomlásnak fogna indulni csak most lábadozó honunk, vagy olly megcsökönyösült ellenhatásu fagypangásba merevülni vérünk megint, melly közt tán örökre elszenderül, vagy isméti lethargiajából bárki által felserkentetvén — oh kinok legepesztőbbje! — alkalmasint csak azzal fogná vigasztalhatni magát, hogy, mert már minden késő, egyedül szétdult nemzeti zománczát 's lebilincselt szabadságát sirassa; mint eddigelé is e' szerencsétlen nemzet soha nem tudván okulni, jobbadán csak sírva vigadt.

„Más és szelidebb modor szerint illett volna a'lázba menő állapotnak elejét venni." Igy szólnak sokan. És ez meglehet. Mert én is gyarló ember vagyok, ki előtt csak kivételként tünik fel a' lepletlen való. Ámde miért nem tették ezt mások, kik illy jó tanácsot tudnak adni, 's miért hagyták e' sanyaru provinciát is nekem szintugy át, valamint annak idejében, ha én nem irom a' Hitelt, melly nekiek szinte visszatetszett, ők bizony, mintha csak a' kényelmes kritika volna tisztük, soha nem fáradnak azzal.

Azonban ki tudja, nem volt-e erre kedvem, 's nem ohajtottam-e illyest legforróbban? Hát ha be tudnám bizonyítni, hogy kimondhatlan belküzdelmek után, mellyek agyagrészemet egészen megtörték, mert kevéssel ezelőtt*) vajmi közel vittek a' sírhoz, csak akkor határoztam el magamat a' felhevült kedélyekkel egyenesen 's kiméletlenül szembeszállni, mikor már nem lehettem a'fölött kétségben, hogy politicai társaim közt, tán alig kivéve néhányat, még a' leghidegebb vérüek is azon közfascinatio bübája alatt nyavalyogtanak, vagy annak legalább hódolni hitték tanácsosnak, mellyet a' Hirlapnak cometai fénye a' nagy közönségnek illyeshez nem szokott kedélyére gyakorlott, és hogy ekkép gyengéd okoskodás, mint forró lázban levőnél mit sem használ, de egyedül erős és kiméletlen gyógyszer segithet kiábrándulásra, meg az idő. És illy meggyőződés után — mellynek igaz voltáért, ha nemzet-reformatioi kifejlésünk nem sülyed örök titokba, érzem minden csepp véremben, egykor kezes fog lenni a' jövendő — ugyan mit érdemlek, kérdem, nemzetem jobbjaitul, ha illy meggyőződés után mondom, nem lépek, minden tekintetet magamtul lökvén, éppen olly bajnoki elszánással a' tuláradozó kedélyek dagálya ellen, mint egykor Istenben és magamban bizva, kíméletlenül fel mertem korbácsolni az örökké alunni akaró magyart!

Én valamint politicámnak első, ugy második stadiumában is csak kötelességemet teljesitém, 's ez öntudattul — bár piszkoljon be a' legundokabb rágalommal mai időkben a' ‚haladó párt,' valamint azelőtt hazaárulónak kiáltott ki a' ‚pangók' rothadt serege, bár egyesüljön e' két, egyik ‚tulzó' másik ‚innenes' felekezet tökéletes megzsibbasztásomra — azon öntudattul, hogy vérünknek csak jót's pedig nemzeti és alkotványos tekintetben akartam csak jót 's ezt tán czélszerübben és szaporábban is előmozdithattam volna mint sok más, mig eszmélni fogok tudni, senki nem foszthat meg.

És ha a' p. Hirlapnak ‚'s általjában azon pártnak, mellynek eddigelé organuma volt, ha igy lehetne mondani, mostani horoscopjait a' csak kevéssel ezelőtt olly sangvinicus reményeivel hasonlitjuk egybe, ugyan nem világlik-e előttünk tökéletesen ki, hogy valamint az érintett lap szerkesztője csalódott de okult is sokban, és most alkalmasint már átlátja, mikép nemzeti nyavalyánk nem ollyan, mellyet valami dynamicus szerrel és rögtön meg lehetne győzni, de az valami régi, nedvben vérben mélyen lappangó chronicus baj, és igy azon csak kimondhatlan béketürés, gyengédség és idő diadalmaskodhatik, ugy tudom szinte nem egy elvbarátja esett azon sz. Pál-féle forduláson eddigelé már át, hogy politicai 's kivált magyar politicai sikeres eljárásra, tiszta szándék, lelkesedés és bátorság mellé még valami más is kell, mi nem egyéb, mint egy jó nagy, vagy inkább: minél nagyobb tárgy- és körülmény-ismereti 's combináló tehetségi adag.

Már ezen szerencsés fordulathoz — mellynek bizonyosan meg fognak teremni legüdvösebb gyümölcsei, ha azt valami non putaram ismét véletlenül nem zavarja meg — valljon járult-e és mennyire járult felszólalásom, és mind azoké, kik ‚Kelet népe' czimü közlésem után, ügyesen vagy ügyetlenül vágásomat követék, azt itt vizsgálni és vitatni nem akarom. Elég az, hogy szünni látszik a' láz, 's egyrül másrul, a' nélkül hogy az embert tüstént ledorongolnák és legott Pecsovich dísznevét sütnék homlokára, már más vélekedésben is szabad lenni.

Félre tehát minden recriminatiókkal, 's a' p. hirlap szerkesztőjének saját állitása szerint, hogy az adó kérdését illetőleg — p. hirlap 310. sz. — ‚sok gyengeséget bölcsen ügyesen calmiroztam', legyünk egymás iránt engedékenyek, 's egyesüljünk — addig is, mig az értelem sulya és az idő más hazai kérdések fölött is kitünteti előttünk a' valót — legalább honunk investitionalis kérdésében.

Oh ti láthatatlan hatalmak, kik ugyan titkos utakon vezetitek az emberiséget végczéljaihoz, de azért minden ép emberi teremtésbe mélyen csepegtetétek a' hazaszeretetnek, e' minden erények legbiztosb vezércsillagának szent érzelmét, ne hagyjátok annyi bajjal küzdő vérünket nyomorultan veszni, 's oh világositsatok fel nagy és kicsit, mert ugy is kevesen vagyunk, legalább addig is önhasznukra, míg egy kis derekabb siker, és a' jobbak valódilag megérdemlett tapsa nem láttatják velünk tisztán át — mi körül eddigelé jobbadán mindig vakoskodtunk — hogy valamint nincs köztünk senki is elég hatalmas, ki habár sokat, azért egyedül ki tudna vívni mindent, ugy távulrul sem vagyunk olly gazdagok, mikép a' leggyengébbnek elveszitése ne érintené sajnosan a' hazát, 's hogy e' szerint, ha valóban „lenni" 's „magyar nemzet lenni" akarunk, kénytelenül meg kell becsülnünk viszonlag egymást, csak mocsok ne fedje becsületünket, habár máskép érzenénk, máskép gondolkoznánk, máskép látnánk, 's mást hinnénk is; mert hiszen bármilly heves surlódások közt élnénk is egyébiránt, 's bármilly nagy antipathia választana is el egymástul bennünket, azért hazafiak, rokonok vagyunk 's maradunk holtiglan, 's egyedül a' gyáva meg az önző tör e' viszonynak szent kötelékein keresztül!

Gr. Széchenyi István.

*) Szükségesnek tartjuk figyelmeztetőleg azokszámára, kik errül tán nem emlékeznének, megjegyezni, hogy a' czikkiró gróf ur itt nyilván a' mult 1843dik év első harmadára czéloz, midőn hosszabb időig nagyon szenvedő egészségü vala, mint akkori lapjaink jelenték is. Szerk.

Országgyülési közlemény.

CXXXVik kerüli ülés, jan. 11kén d. e. 9½ órakor. Benyujtatván a' kerületi elnökség által a' magyar gazdasági egyesülettől hozzá intézett abbeli petitio, hogy a' most nevezett egyesület szerkezetének czélszerü idomitása 's egy millió forint alaptőkével elláttatása mellett, nemzeti intézetté alakittassék, némelly a' petitio fölvétele 's minő választmányhoz leendő utasittatásmódját tárgyazott nyilatkozatok után, a' kereskedési ügy iránt megbizott választmányhoz tétetek által, melly, iráutai véleményét, gazdasági választmány nevezet alatt terjessze elő. A' tegnapi szavazat következtében, miszerint a' megvesztegetés büntetés alá vonandónak határoztatott,több rendbeli nyilatkozat történt a' törvénynek miképeni szerkesztése iránt,'s az e' részben tegnap köziratra bocsátott szerkezeti javaslatok egyike iránt sem mutatkozott teljes elégültség; de találtatott mindegyikben annyi jó, hogy azokból egy, a' czélnak megfelelő törvényjavaslat könnyen alakittathatnék; minthogy azonban illy foglalkodást maga a' tanácskozó testület nem végezhet, szükségesnek látták némellyek, hogy a' szerkezet fogalmazása, az előterjesztett javaslatok, 's a' több napi vitály közben kifejlett azon fő szempont szerint, nehogy a' kicsapongások korlátozása mellett a' szabadság csorbittassék, akár az e' tárgyban működött választmány akár az összes jegyzőség bizassék meg szerkezetkészités iránt. A' jegyzők egyike nem akart e' munkakörben részt venni, mivel mint mondá, a' kérdéses törvény meggyőződése 's elve ellen van, 's igy annak czélszerü szerkesztéséhez nem járulhat, ellenészrevételeit azonban majd annak idején megteendi: miután egyébiránt több szónok által meggyőzeték arról, hogy maga ezen elvbeli különbözés is csak jótékony befolyást szülhet a' törv. javaslat czélszerü szerkesztésére, de továbbá a' jegyző feladata nem is ön nézeteinek előterjesztésében, hanem a' többség határozatának fogalmazásában áll, egyszersmind pedig az önmegtagadás a' polg. erények legdicsőbbike, 's ennek példáját maga a' jegyző is adta már a' városi szerkezetrül szólt munkálat ügyében, ennélfogva kötelességében is áll a' RRek kérelmének hódolni, többé nem szegült ellen a' kivánatnak, 's igy a' szerkezetfogalmazásra az összes jegyzőség megbizatott. A' benyujtott szerkezeti javaslatok iránti nyilatkozatok közben egyik tag a' b-i javaslatra vonatkozólag abban fejezte ki véleményét, hogy az a' törvénynek inkább csak satyrája akart lenni, miután a' javaslattevő már eleve kijelenté, hogy törvényt alkotni a' megvesztegetések ellen nem akar, minthogy azok büntetését lehetlennek tartja. Egy másik tag pedig e' javaslattételt némileg a' bona fidessel is ellentétben látta.Ezen fölhivás gyanánt hangzott kijelentések azonban a' szavak irányzatának sérteni nem akaró fölvilágositása után, kölcsönös méltánylat mellett csak egy pár rövid válaszolást vontak magok után. — Inditványba hozá ezután egyik tag, hogy a' mondott javaslattal kapcsolatosan arra is bizassék meg a' jegyzőség: készitene egy főispáni esküpéldányt,melly által a' főispánok lélekismeretükben kötelezttessenek a' kicsapongásokat tilalmazó törvény megtartására 's minden felsőbb hatalom ellenkező befolyásának távoztatására.Találkozott néhány,kik az inditványt pártolák, a' többség azonban, mivel azt nem szorosan idetartozónak találta, 's annak eszközlésbe vétele által a' fönforgó egész törvényjavaslat elfogadhatóságát nehezíteni nem akarta, az inditványt, mint az utasitások közt egyébiránt is előfordulandót,mellőzte. Olvastatottkövetkezve Vukovics Szabbasz mint illetékes jegyző által a' 40. szakasz, mellyben mondatik, hogy „szavazókat külről a' tisztujitás helyére csoportonkint fegyveresen bevinni, vitetni egyáltalán tilalmas" 'stb. E' szakaszra nézve egyik tag azon kérdést tevé, hogy minek a' kard a' tanácskozásoknál, hol az argumentumul nem szolgálhat, miután ott, hol azt a' törvények értelmében használnunk kellene, nem igen ügyesen tudunk vele bánni, sőt az tán berozsdásodottnak is mutatkozhatnék; megjegyzé továbbá, hogy az itt kifejezett tilalmat eléggé világosnak 's határzottnak nem tartja, mert „fegyver" alatt közönségesen csak kardot, puskát vagy pisztolyt szokás érteni, már pedig ő ismer egy ujabb gyári fegyvert, 's birja is ennek egy eredeti hiteles példányát, melly ólmosbot név alatt ismeretes, minél rémitőbb ütőeszközt nem ismer. Ezzel sokkal nagyobb vérengzés történhetik, mint az előbb mondottakkal, 's fölér a' congréve-rakétával, melly ellen nem használ

semmi bátorság; ennek látására elnémul minden ékesszólás, mert meggyőződik mindenki, hogy testének azon tagjától, melly ezen műszerrel érintkezésbe jő, örökre bucsut kell vennie 's olly rettegést okozhat az ellenfél közt, hogy mozdulatlanságából még Orpheus lantja sem igen birná kivarázsolni. A' fegyver ezen fáját is el kell tehát tiltani a' tanácskozások és választások helyéről, mert csak ott van igazi szólás-és választási szabadság, hol nem kell előbb aggódva körültekinteni, nem sujtja-é le a' szólót egy illy hatalmas fegyver; 's ellene annyira biztositva legyen mindenki, hogy egyes személy ezrek ellenében is bántatlanul kimondhassa véleményét, 's ne kelljen a' háta megett őrködő tömegre támaszkodnia biztossága tekintetéből. A' rettegtetés egyik leghathatósb neme a' megvesztegetésnek; de ez ellen lehet és kell is intézkedni. Sz. megye követe Franeziaországra hivatkozott, hol a' választók csekély száma 's vagyonossága nehezíti a' pénzbeli megvesztegetéseket: de az érdemes követ az ott divatozó megvesztegetések még hatályosb neméről nem tett emlékeztetést, azon nyájas szavak és kézszoritásokról, mellyekkel a' legjobb respublica 1830ban a' párisi városházánál olly pazarul élt. Egyébiránt bármilly élénkség és sokasági mozgalom uralkodjék, ez veszedelmes nem lehet a' szabadságra nézve, hanem veszedelmes volna igenis azon síri csend, melly az alkotványos jogok gyakorlói számának kevesbitése, vagy pedig tulságos fenyitéki önkény által idéztetnék elő. A' szónoknak azon véleményében, hogy ne csupán tulajdonképi fegyveresen, hanem botokkal, fokosokkal, vagy bármi más szúró és sértő eszközökkel fölkészülve a' választás helyén megjelenni szabad ne legyen, osztozni látszék a' többség véleménye; arra nézve egyébiránt: vajjon a' csoportosan bemenés vagy bevitel tilalmaztassék-é vagy ne? eltérő nézetek fejlettek ki. Némellyek meg nem határozhatónak mondák, mit kelljen tulajdonkép csoportnak nevezni, 's a' bevitelben sem láttak semmi megvesztegetést vagy büntetésre méltó tényt, minthogy a' választási helyre összegyülekezés közönségesen ugy szokott történni, hogy az egy helységben lakó rokonok, szomszédok vagy jó akarók egyike a' másikat magával szokta vinni; továbbá ugyanaz napon levén a' megérkezés ideje, utközben mulhatlanul is összejőnek a' székhelyre szándékozók; hogy tehát utjokat együtt ne folytathassák, vagy a' városba együtt ne menjenek, azt tilalmazni annál kevesbbé lehet, mivel az előleges összejövetelt 's értekezést maga a' törvény is megenged.i Ennélfogva a' kérdéses szakasz értelmét ugy kivánták venni, hogy fölfegyverzett csoportokat ne legyen szabad bevinni a' székhelyre, annál kevesbbé pedig a' tanácskozás vagy választás szinhelyére vezetni. A' tárgy teljes kifejtése az idő késöre haladta miatt másnapra halasztaték.

CXXXVI.dik ker. ülés január 12. d. e. 9½ órakor. Elnökök: Pázmándy (Komárom) b. Szojka (Máramam.) Jegyző: Vukovics, naplóvivő: Eischl. Tartalom: megyei kihágások. Mai tanácskozás tárgyais a' választmányi jelentés 40dik szakasza volt, mellynek szavai ezek: „Szavazókat külről a' tisztujitás helyére csoportonkint fegyveresen bevinni egyáltalán tilalmas. Ki illyet merészelne, mint megvesztegető tekintetvén, a' 39dik §usban kitett büntetések alá vonassék. „Mindjárt a' tanácskozás elején közös nézete levén az a' KK. és Rkk, hogy miután a' tisztválasztáskor egy napon egy uton 's egy helyre indult nemeseknek réven vámon vagy utközben nem találkozni csaknem lehetetlen, a' csoportot pedig értelmezni szabatosan szinte alig lehet: a' csoportonként való bemenetelt a'beviteltől meg kell különböztetni. Ezen nézet kijelentése után leginkább a' körül forgott a' kérdés: lehet-é tisztujitásra köznemességet csoportosan bevinni. E' kérdés iránt két felé ágaztak a' vélemények, jelesül az első rendbeliek általában eltiltandónak sőt büntetendőnek vélték a' nemességnek, melly különben magától tisztujitásra nem fogott volna menni, csoportonként való bevitelét. A' 2ik rendbeliek pedig csupán a' fegyveres csoportok ellen kivántak törvényt alkottatni. Az első rendbeliek a' két szélsőből ez úttal egygyé alakulva előadták azt, hogy a' bevitelt a' bemenéstől mind az, ki a' párt-érdek tekintetét meg tudja tagadni, igen is meg fogja tudni különböztetni, a' kik önmagoktól be nem akarnak menni legnevezetesebb polgári jogaik gyakorlására, az ollyanokat összeszedni, és őket a' tisztujitás helyére tömegekben bevitetni, nem egyéb, mint erőszakoskodás, és ezen tömegre támaszkodni sem a' statusnak érdekével nem egyező, sem valamirevaló ember megválasztásának dicsőségeül nem szolgálhat, nem lehet másfelől azt sem lagadni, hogy az uton utfélen és városokon keresztüli garázdálkodásoknak és kicsapongásoknak legbizonyosabb forrása a' zászlóval, zenével, lovas vezérek kiséretе mellett karavánkodásban rejlik, ugy hogy ha az illyes tömegeknél csak egyes tag buzdul is fel valamennyire, a' felbuzdulás mint valami villanyos erő terjed el az egész csoporton, és könnyen visszaélésre ragadja a' különben otthon békés állapotban maradandott nemeseket. A' zene, zászló, lovas vezérek már magokban is felbuzditják a' katonáskodáshoz szitó magyar nép lelkületét, ehez járulván még a' vesztegetés is, nem csuda, ha az ellenféllel találkozva, és a' vezetők által neki buzditva, önmagáról mintegy megfeledkezve saját nemes társaira mint kiirtandó ellenségre rohanni bizonyos legénykedésbeli dicsőségnek tartja. Jól tudjuk mi, — mond ezen véleményüek közül egy előkelő szónok, miben áll ez a' bevitel, — ez a' vesztegetés legfinomabb neme, és ennek forrását azért nem akarjuk bedugni, mert mi magunk is korteskedtünk, korteskedünk, és korteskedni fogunk. A' korteskedés már nekünk kedvencz tanulmányunk, olly finomra tudjuk annak minden hálószálait nyujtani, mint az aranymüves a' finom arany szálakat; szükség hát kikutatni minden buvó-ajtót, különben hozzunk bár mennyitörvényt, czélt mégis aligha érünk. Ez előtt nem volt szükség illyesmikről gondoskodni, mert a' nemzet igen is hanyag volt polgári joga gyakorlatában, és mostani buzgóságát is az 1822ki rendeleteknek lehet köszönni, ekkor vette magát észre a' nemzet. Magam is jelen voltam 1811ben megyémben egy követválasztási alkalomnál, és láttam, hogy az egész ünnepély a' főispánnak illyforma csendes nyilatkozatával ment végbe: „T. György uram különben is tudja már a' járást Pozsonyban, ne sajnálja fáradságát 's N. N. urammal vállalja el a' követséget. A' jelentés pedig e' nevezetes követválasztásról igy szólott: „a' megválasztott követek egyike felséged szolgálatában van, a' másik pedig rendesen hallgatni szokott. Hogy mostani tiszt és követválasztásaink 's megyei tanácskozásaink nem épen illy patriarchalis csendességben folynak le, azt, — még egyszer mondom, — az 1822ki eseményeknek köszönhetjük. Egyébiránt a' bűn bármelly időszakban követtetik is el, bün: bár olly állapotban volna egész hazánk, hogy mint Helvetiában az esztendő legnagyobb részében f o g h á z a i n k bérbe adathatnának ki. A' verekedés mindig bün volt, akár tisztujitáson követtetett az el akár korcsmában, a' dolog lényege abban fekszik, hogy a' bünt nyomban, és épen azon situatióban, mellyben elkövettetett, megkell büntetni. Különös és nevezetes egy dolog az, hogy midőn 1832ben némelly hevesebb kifejezések olly figyelemre, — mondhatnám — szigorúságra szolgáltattak alkalmat; most midőn az itt hallottak szerint 140 polgár lett áldozata a' megyei kicsapongásoknak, nincsenek semmi nyomozások és a' gyilkosok megbüntetése helyett bizonyos pacificatióval akarják kiegyenliteni az égbe kiáltó kicsapongásokat. Szóló ezt meg nem foghatja. Igy a' hatalom nem járhat nyugodtan a' maga ösvényén, hanem jobbra balra tekintgetve, egyszer nagyon szeret kormányozni, máskor ismét elvetni látszik kezéből a' kormányt. Mentsen isten, hogy a' hatalmat a' választási befolyásokra kivánnám felszólitani, mert hiszen befolyásának csatornái különben is megszámlálhatlanok. A' kormány kötelessége a' törvényeket tisztelni, 's azoknak megsértését személyválogatás nélkül megboszulni. E' részben erős, részrehajlatlan és megdönthetlen kormányt kivánnék, és a' törvény értelmében működő kormánynak gyámolitója lenni hazafiúi kötelességemnek ismerném. Már azt előbb is mondám, hogy a' nemesek csoportonkénti bevitelét a' korteskedés kiapadhatlan forrásának tartom. Ha segiteni akarunk nemes társainkon, hogy jogaikat gyakorolhassák, ne a' tisztujitás napján vegyük elő a' bort és pátinkát, hanem egyébkor is emlékezzünk meg rólok, illyenkor pedig inkább abban menjünk előtte jó példával, hogy erkölcsisége érzetében önállólag gyakorolhassa nemesi jogait. — Volt is már arra példa több megyében; névszerint 1835ben Barsmegyében, hogy a' köznemes a' neki ajánlott tisztválasztási dijt megvetve, zarándoki önmegtagadással gyalog indult a' tisztujitás helyére. — A' magyar nemestől csak a' szót nem kell sajnálni, megteszi ő a' magáét. Miért is pártolnók mi a' csoportonkénti bevitelt, hiszen hol állunk mi ellenzék emberei a' másik párt ellenében vagyon dolgában, és ha pénz kell a' korteskedésre, hányszor nagyobb a' másik részen állók erszénye mint a' miénk?, és ha vesztünk, még is magunk vagyunk annak okai, mert mi választáskor igen is lereszkedünk nemes társainkhoz, tisztujitás alatt velök barátkozunk, és nem resteljük sajátainkká tenni még azon nemzeti kis betyárkodásokat sem, mellyek hatásukat a' keleti faj harczias lelkületére ritkán szokták téveszteni; egy szóval igérünk neki eget és földet, mig meg nem választattunk. — Ha azonban megvan a' tisztujitás: vége a' barátságnak, és a' megválasztott megyei tiszt első paraucsa igy hangzik a' megyei hajdúhoz „bejelentés nélkül senki be ne bocsáttassék, az alkalmatlan nemesek távolittassanak el" pedig ha mi ezen alkalmatlan emberekkel folyvást értesülésben állanánk, a' magunk tekintélye 's jellemi szilárdsága által eszközlenők azt ki, mit most borral és pálinkával alig tudunk kivinni. Másik bajunk az, hogy pályát tűzünk ki magunknak, és szüntelen ennek elérésén csürjük csavarjuk eszünket, pedig ha Napoleon már a' katonai iskolában a' császárságról álmodozott volna, aligha fogta volna azt elérni valaha. Ezekhez képest kivánom a' nemeseknek választási helyre bevitelét, habár az nem fegyveres csoportban történnék is, vesztegetési büntetés alá vettetni. Némellyek azok közül, kik az első rendbeliek véleményéhez ragaszkodtak szintugy mint a' második rendbeliek közül néhányan nem csak a' köznemességet vélték tisztujitás alkalmával egészen lefegyvereztetni, vagy miként egy követ utasitása nyomán magát kifejezé, minden kezebelitől megfosztatni, hanem törvényben azt is kimondatni ohajtották, hogy miként választások alkalmával ugy közgyülésekben sem szabad kardosan megjelenni, ugy okoskodván, hogy hol ok és tanácsra van szükség, ott a'kard nélkülözhető; tegye hát le mindenki a' kardot, melly különben is annyiszor adott már alkalmat véres kitörésekre. Ezen okoskodásban azonban a' többség nem látszott osztozni, midőn ellenben azon szólókat egész lelkesüléssel megtapsolá, kik a' kardviselés iránt imigy nyilatkoztak: a' tisztujitás helyére hol t. i. a' szavazás történik, fegyvert vinni nem szükség, de másutt a' magyar nemestől mint született katonától a' kardot elvenni nem egyéb mint ötet olly gombkötő-alakká változtatni, minőket Budán sz. István-napkor a' diszpiaczon látunk járdalni. Egyébiránt Europa minden tanácskozási teremeiben találunk ollyan jelképekre, mik nem szükségesek ugyan, de az idő által szentesitvék és hozzájok ős emlékezetek levén csatolva a' nemzetiség némi kedély-emelő támaszául szolgálnak. Ott van Angliában maig is a' gyapjuzsák és a' lord mayor hajporos parókáját maig is viseli. Tisztes szokás nálunk is a' kardhordás, emlékeztet ez őseink vitézségére, emlékeztet arra, hogy mindenfelől ellenséges elemekkel vagyunk körülvévé, miért tennők hát mi ezt le, kiknek nemzetisége koránsem áll még olly derekas lábon, hogy annak legcsekélyebbnek látszó jelképecskéjét is ellökjük magunktól. Mondatott még, hogy a' csoportok megvesztegettetvén bevivőik által a' megyei administratiót időnap előtt megdöntik és a' haladási elveket még bölcsőjökben ledorongolják. Egy szónok, kinek már az előre bocsátottak között is érintők némelly nyilatkozatait megemlité, hogy midőn a' csoportok bevitele ellen szólott, koránsem akart senkit jogai gyakorlatában megröviditeni, mert ugymond, a' jog elvétele és nem gyakorlása között nagy különbség van, és a' ki annyi polgári buzgósággal sem bir hogy saját jogait saját érdekében illy ünnepélyeknél saját lábán gyakorolja, az aligha tesz valamit a' haza javára, ha megvesztegettetvén, más által bevitetik, és más parancsára szavaz, vagy kiáltoz. Azok pedig kik a' nemességnek tisztujitási helyre bevitelét, ha az nem fegyveres csoportban történnék, vesztegetési büntetés alá vetni nem akarták, a' következőkben adták elő nézeteiket: Ha a' csoportos bemenetel ellen törvény alkottatnék, a' többször hadnagyaik vezérlete alatt szavazni indult egész nemes közönségeket az ellenfélnek vagy hatalomnak, mintegy maga a' törvény adná kezébe; és igy a' törvény csak ürügyül szolgálna a' rosz akaratnak, habár különben rend nem bontatott is, annál is inkább, mert ha, mint fentebb elismertetett, hogy a' csoportot értelmezni nem lehet, hogy lehetne ismét a' meghatározhatlan csoport bevitelét eltiltáni. — Itt csak azt kellene kimondani, hogy a' választás helyére fegyvert nem szabad vinni, egyébiránt szóló ezért nem kivánná a' nemeseket sorra motoztatni, hanem azon esetre, hatalán valaki az elrejtett fegyverrel valami kihágást követne el, itéletmondáskor a' fegyver terhelő körülmény fogna lenni. Mondatott továbbá, ha a' bevitelt vagy csoportosan való bemenetelt eltiltjuk, akkor gyüléseinket népetlenné, pusztává teszszük, mert a' mi nemeseinkben nem nagy a' polgári buzgalom, ugyhogy gyakran inkább csak egy más barátságáért, mint polgári érdekök érzetéből jelennek meg a' gyüléseken és választásokon; midőn tehát a' megvesztegetésen alapuló bevitel kárhozatos, ugyanakkor a' status érdekében járó bevitelt büntetni nem tanácsos. Az, ki a' nemesség bevitelét el akarja tiltani, igy szól egy tiszántuli követ, oda czéloz, hogy a' nemesség keskenyebb körre szorittassék. — Igaz, hogy a' honoratiorok által szaporodni fognak a' választók, 's ezek

bevételét az alkotványba, szóló nem ellenzé, — mert hiszi, hogy ez képes leend a' nép bevételére, de különben nem pártolná a' honoratiorok bevételét, mert ha Pesten az ügyvédek,orvosok függetlenek is,miután eszük 's szorgalmuk után élnek; de biz a' vidéki honoratiorok, kik többnyire uraság tisztei levén uraik után élnek, nagyon is függenek,ugyhogy velök a'sokkal önállóbb köznemességet kár volna felcserélni. Ha a' köznemesség be nem megy is, még sem az intelligentia, hanem az auctoritás fog határozni, és a' főispán a' tiszti karral kezet fogva ragadja magához az uralkodást. A' csoportos menetelt eltiltani azért sem lehet, mert ha onnan hazulról egy indulna is el, az uton többre szaporodhatik. Ezután ugyanigy nyilatkozott az előbb szólt követ társa, mondván, hogy a' nemesség bevitelét eltiltatni nem kivánja, miután különben is alig van alkotványos orsz., hol a' közügyek iránt nagyobb volna a' részvétlenség, mint hazánkban. A' közügyek iránt részvétet ébreszteni nem bün, de az szégyen, hogy az intelligentia meghagyja magát vesztegettetni; — ugyan ha már az uraságok tisztjeiket, a' püspökök papjaikat káplánjaikat beparancsolják, miért ne lehetne a' köznemességben részvétet ébreszteni? Csak annyiban kell a' bevitelt büntetni, a' mennyiben vesztegetéssel van összekötve; mert meg nem vesztegetett embert bevinni bün nem lehet; igy kellene tehát a' szerkezetet módositani: A' ki a' megvesztegetett szavazót a' tisztválasztás helyére beviteti, a'vesztegetés büntetésén kivül meg pénzben is büntettessék.Egy követ, ki már a' nemesség bevitele mellett fentebb is szólott, ujra felállott, 's a' korteskedés iránti ellenszenvét némelyeknek engesztelőleg hivatkozott Montesquieure, ki azt mondja egy helyen: Absolut országban nincs veszedelmesb mint a' pártoskodás, ellenben alkotványos országban a' pártoskodásra szükség van; mert az alkotványos szabadság csak pártok surlódása által fejlődhetik ki. A' hol buzgó részvét nincs,ott párt sincs, és a' hol párt nincs,ott polgári szabadság sem diszlik. Ha tehát szabadság kell, kelljen pártoskodás is, mert biz a' szabadság maga magának utat nem tör., a' pártoskodás kinövéseit kell gátolni, mert a' pártoskodás magában üdvös lehet. Ha a' főispán, uraság, püspök, kamra beparancsolhatja embereit; mi ezeknek ellensulya? az, hogy más is hozhasson be ollyanokat, kiknek sem egy sem más nem parancsolhat, és mi bün van abban, ha én 50—60 embert valami tárgy iránt felvilágositás utján megnyerek, és nem levén módjok a' messze utazásra, alkalmat szolgáltatok nekik, hogy a' meggyőződésem szerinti jó ügyet nemesi jogaik gyakorlatba vételével ótalmazhassák. Már ha a' hatalomnak önkényre nem akarunk kaput tárni, ugy a' nemesség bevitelét, élelmezését eltiltani nem lehet; hanem ezt ugy kellene intézni, hogy az illy segedelmezésből semmi anyagi haszna ne legyen, hanem csak azon szellemi élvezete, hogy polgári jogát gyakorolhatja. Mondatott, hogy a' hatalom mostanában nem korteskedik, azonban a' főispánok általi korteskedésre most is elég példa van. Egyébiránt a' korteskedés nemei különfélék. 1825ben az ellenzék fejei jutalmaztattak, 's mi lett következése, mindenki ellenzékfővé vágyott, 's az ellenzék 1830ra szerfölött megerősödött; ekkor tehát tanácsosbnak láták az ellenpártiakat jutalmazni; azóta igy áll a' dolog, mindenik párt a' maga embereit mozditja elő, és jól teszi, e' jogát tőle senki el nem veszi. Magok a' fejedelmek is korteskedtek egy időben a'népekkel, szabadsággal kinálgatták őket a' despotismus ellenében, — ugyhogy a' németországi alkotványok nagyobb részint, azóta vannak datálva, mióta a' szabadság dugója Franciaországban ismét kihuzatott. — Ha a' hatalom az országban és az ország által van, akkor minden más szempontból tekinthető; de miután a' korteskedés excentricus forrásból is eredhet, ellen-korteskedést kell eszközleni, a' bevitel megtiltása pedig ezt lehetlenné tenné; büntessük a' visszaélést; de ugyanakkor ne hozzunk törvényt a' szegényebb nemességet jogai gyakorolhatásából kirekesztőt. Ha minden kicsapongási alkalmat el akarunk háritani, a' kaputos is követhetvén el kicsapongást, egyedül kellene a' főispánt elnöki székében hatalmaskodni engedni, és a' kaputosokat messze távolitani. Egyéb törvények egészen más természetüek, azokkal experimentálhatunk; mert ha üdvösöknek nem találtatnak, könnyü rajtok változtatni; de ha egyszer olly törvényt alkotunk, melly a' nemzet érdeke ellenére a' hatalom kezébe adja az erőt, azt többé e' két táblának sohasem leend — habár ezer lelke lenne is — ereje megváltoztatni. Midőn tehát törvényeink alkudozás utján készülnek: legyünk ovakodók, hagyjunk fel az experimentálással. Azon véleményben vagyok, hogy noha a' nemesség bevitele kihágásokat okozhat, de egy nagyobb gonosz ellensulyául meg kell azt hagyni. Mondatott még egy és más, jelesül, hogy nem a' bevitelben áll a' korteskedés, miután gyakran van rá példa, hogy a' bevitt emberek épen a' bevivő ellen szavaznak, és a' vesztegetésben inkább a' bor és pénz játszik bünös szerepet. Megjegyeztetett egy felső vidéki követ által, hogy a' korteskedést illetőleg neki nagyobb auctoritas Sz. megye követe mint Montesquieu; továbbá ha a' kortesek be nem vitetnek, az intelligentia jobb utasitást ad, és a' hol a' polgári élet előhaladásában fenakadás vagy épen hátralépés történik, annak nagyobb részint a' néptömeg értelmét haladó befolyás az oka, egyébiránt szóló nem is lát abban semmi kárt, ha az auctoritás valami jót proponálván, azt az intelligentia elfogadja. Ugyanezen szónok érdemül kivánja azt a' kormánynak betudatni, hogy a' követválasztási zavarokba cselekvőleg nem avatkozott, és bevárta azt, hogy magok az illető megyék repraesentáljanak. Ezt a' megyék önállása igényelte, és ezen önállás alkotványszerü méltánylásaért sokkal jobban megilleti a'nemzet köszönete a' kormányt, mintha a' választások alkalmival elkövetett véres merények megbüntetésére rögtön szigoru lépéseket tett volna; de várhatta is azt a' kormány, hogy az illető megyék e' részben vele közre munkálva mindent el fognak követni,hogy a' bün büntetetlen ne maradjon; hogy a' megyékben a' nemesi kihágások irányában is találkoznak pártérdeken felül álló szilárd jellemü birák, ezt annál több oka volt hinni a' kormánynak, mert már egy időben Sz. megyében P. alispán választatásakor a' kebelbeli törvényszékre bizván a' kicsapongások meg fenyitése iránti biráskodást, a' megbizott törvényszék eljárásában részrehajlatlan szigoruságnak adta csalhatlan jeleit. Egyébiránt csak az nagy baj némelly megyékben, hogy ha valami népszerübb ember követ el valami büntetésre méltó kihágást,annak büntetését hiában sürgeti a' kormány, mert a' megye kezében levén a' végrehajtás, ha az illető bünös egyik gyülésen megactióztatik, már másik gyülésen behozott kortesei segitségével ki tudja magát szabaditani; katonai erőhöz pedig nem örömest nyul szelid kormányunk; szóló mikint fentebb, ugy most is kivánja a' nemesség bevitelét eltiltatni, ugy hogy minden bevitt személyért, ha a' vesztegetést be lehet bizonyitani, 50 e. forint büntetés dij fizettessék. Végre szavazásra kerülvén a' dolog, — mikint már közlők — a' többség. 32 megye 16 ellenében,elhatározta, hogy a' nemességnek tisztujitás helyére bevitele, — ha az nem fegyveres csoportban történnék — vesztegetési büntetés alá ne vettessék.

LEGUJABB: jan. 15kén folytattaték a' megyei kicsapongások korlátozása iránti tanácskozás a' választmányi munkálat 50 §ának b) c) d) és e) pontjai felett, melly utóbbi pont tárgyaltatása közben keletkezett 's a' főispánnak mint elnöknek kihágásira vonatkozó inditvány vitatása be nem fejeztethetvén, a' vitatás folytatása más napra halasztatott. Jan. 16kán a' tegnap félbenszakadt inditvány-tárgyalás az inditványozó által beadott törvényjavaslat köziratra bocsáthatása és megfontolhatása végett elhalasztatván, fölvétetett a' kerületi jegyzőkből alakult választmány által készitett szerkezete a' megvesztegetésről szóló nagyhirü 39. §nak. Végzésre azonban e' tárgy iránt nem juthatott a' tanácskozás. A' jan. 17kén tartott 140dik ker. ülésben némelly ujabb szerkezeti javaslatok köziratra utasittatván az egész ülést csupa czáfolatok 's ellenczáfolatok tömege fogá el, azonban a' megvesztegetés iránt alkotandó törvényjavaslat sorsa függőben maradt még most is mind a' mellett hogy számos politikai tanulsággal teljes nyilatkozat történt.

Budapesti napló. Nem rég egy timárlegény elejtvén vakarókését, utána nyult a' vizbe, hol sima kőbe ütköztek kezei; ő azonnal kiemelé azt, 's nagy meglepetéssel látá,hogy 10fr. bankjegy vanrá edzve. A' rendőrség még eddig nem juthatott nyomba az illető hamisitónak. — Az idő tegnapelőtt 8 foknyi hidegről rögtön 2 foknyi melegre változott, 's az olvasztó szél mult csütörtökön olly erősen fútt, hogy Dunánkon több óraig egészen megszünt a' közlekedés. Délutáni 3 óra tájhan mindazáltal annyira csökkent a' szél, hogy veszély nélkül lehetett volna megkezdeni, de a' hajóslegények akkor sem akartak evezőhez nyulni, azt állitván, hogy őket senki nem fizeti, következésképp a' borravalók reményében nem akarják erejöket pazarlani. Végre az átszorult pestiek kénytelenek voltak jó borravalót igérni, csakhogy ismét Pestre juthassanak. A' budai parton városi biztosnak még csak nyoma sem volt látható. Valóban nem ártana, ha az illető előjáró ur illyenkor személyesen méltóztatnék a' partra leláradni, és saját szemeivel győződnék meg azon durva önkényről, mellyet az akaratos révészek gyakorlanak, melly ezuttal annál botrányosb volt, mivel a' pesti partról folyvást érkeztek Budára ladikok. Ez azonban igen természetes, mert a' pesti t. városkapitány ur maga volt jelen a' parton néhány biztossal, 's a' rendet fön tudta tartani. — Eggenberger könyvárusnál megjelent 's 2 pgő frton kapható a' Kisfaludy-társaság Évkönyveinek 4dik kötete; dús tartalmát hely szüke miatt nem sorolhatjuk el, annyit azonban mondhatunk, hogy érdekessége a' magyar irodalom minden barátit ki fogja elégiteni. — Játékszini krónika; nemzeti szinpadunkon f. hó 12kén adaték „Romeo és Julia“ dalj. 5 felv.; 13kán Szentpéteri jutalmára bérszünettel „Szökött katona“ vigj. 3 felv.; 14kén ugyanaz; 15kén „Párizs éjjel“ dráma 5 felv.; 16kán „Lorenzino“ dráma 5 felv., Szigeti mint vendég lépett föl, és tetszett; 17én „Ismeretlennő“ dalj. 2 felv.; 18kán először „Vén arszlán és fia“ vigj. 4 felv., angol eszme után irta Diósy, ki jutalomrészét Megyeri sirkövére volt szives átengedni. Szerdahelyi, lyánya, Erkelné, Éder Luiza, Havi, 'stb. husvétkor szinházunkat elhagyni szándékoznak. Havi urat kivevén, a' többinek távozását nagy veszteségnek tartjuk szinházunkra nézve.

Figyelmeztetés a' pesti jogászbál ügyében. A' közelebb mult években sajnosan kelle tapasztalnunk, miként némelly nyerészkedők utánzott hamis jegyekkel a' részvényesek legczélszerübb intézkedéseit kijátszva nem átallák az egyébkint lehető legnagyobb gonddal kiállitott ***Jogászbál*** fényét homálylyal vonni be, 's a' kényelmet — mellyre tisztelt vendégeink olly méltán számot tarthatnak — tánczvigalmunkból számüzni. — Illy visszaéléseknek elejét veendők tisztelettel figyelmeztetünk mindenkit, hogy a' törvénytanulók f. h. 24kén tartandó tánczmulatságára belépti jegyeket csak ugy fogadjanak el, ha tudják, hogy azok vagy a' társulat meghagyásából, vagy egyes részvényesek kivánatából irattak át becses nevükre.Kik legjobb szándékbul eredő figyelmeztetésünk mellett is jónak látnák a' hamis jegygyeli bejuthatást megkisérteni, azon kellemetlenségnek teendik ki magukat, hogy előleges áttekintés után nevük jegyzőkönyvben nem találtatván, mint hivatlan vendégek — vissza fognak utasittatni. Kelt Pesten jan. 18kán 1844.

Komárommegyei gyülés. (Vége.) Az elnök csendet kér, és mindig olly intéssel, hogy különben a' gyülést eloszlatja. Most N. K. első aljegyző, jelenleg helyettes főjegyző szólt, de mit? arra nehéz volna felelni. Annyit mondhatunk, hogy az mutogattatott, mikép paszományos ruha és kék jankli politikai tekintetben egyformák; de mondott legyen bár mit — hiszen ő legjobban tudhatja — ám azt még sem helyeselhetjük, hogy gyülésteremben, hol tanácskozni 's nem izgatni kell, illy megszólitásokat tegyen valaki: barátim, szegény nemes társak! 'stb., mert igy nem teszünk egyebet, mint a' közhelyet privát-teremmé aljasítjuk, 's a' helyett, hogy capacitálnánk, lelkeket captiválunk. P. D. t.biró ur,kiről azthittük volna,hogy a' megyei utasitással egybehangzó statutumok hozását épen nem fogná ellenezni, annál fogva nem vélte szükségesnek a' titkos szavaz ást, mivel — ugymond — 800 éve már, hogy restaurálnak a' megyék, és még sem történt semmi ollyas hiba, mellynek kikerülésére titkos szavazást kellett volna használni. A' nemesség 's ismét más szónokok titkos szavazatot kivánnak; mire az elnök ismét szétoszlatással inté a' Rket. P. D. tb. ur, folytatva előbbi szónoklatát, a' titkos szó megállapitását is a' választmány munkakörébe kivánja soroltatni, holott föltevén az esetet, hogy a' választmány a' titkos szavazást meg nem állapitandja,'s a' következő gyülés pedig elhatározza: nem kell é ismét ugyanazon választmányt megbízni, hogy már most a' titkos szavazási eljárás módjai iránt adjon ismét ujlag javaslatot, mi által a' munka és időveszteség valóban kétszeresztetnék. Z. E. tbiró ur fél, nehogy katonai erőt kelljen használni, a' titkos szavazási hibák miatt megyénkben, hol — istennek hála — még mind ez elkerültetett. Olly argumentum, mellyel inkább a' titkos szavazás védelmére lehetne csak hatályosan élni. G. J. ur szinte a' nyilványosságot ajánlá, mint a'melly alkotványosságunk védpaizsa. Azonban minden nyilványossági demonstratio hasztalanul hangzott el, mert a' nemességnek 's a'szónokoknak roppant száma többsége állhatatosan csak a' titkos szavazást sürgeté. Bizonyos J. K. városi ügyvéd erre nyers erőnek czimezé a' legszebb renddel 's becsületességgel nyilatkozó 's titkos szavazást kiáltó nenemességet, melly vigyázatlan kijelentésre a' türelmes és engedékeny közönség mind a' mellett sem sürgetett actiót, mi valóban igen jellemzi a' komáromi nemesség szelidségét. 'S ezen kijelentések közepett, midőn a' többség „titkos“ szavát állhatatosan kiáltozá, 's a' titkos szó melletti szónokok két annyi számmal valának följegyezve, P. D. és más táblabiró urak, kik a' nyilványos szavazást kivánták vala,fölkelnek,'s azelnök is, miután szavazatát szinte a' titkos szó ellen elmondotta, a' közönség egy pár 2od perczig tartó nem helyeslése miatt székéről hirtelen felugrik, 's némelly tisztviselőkkel egyetemben a' gyülésből sebesen távoznak. Minden arczon bámulat és keserüség. A' nemesség 's a' tisztviselők 's tbirák egy része másod-alispán urral együtt a' teremben marad. 'S a' nevezetes, nagy számu többség, melly a' teremben maradt, keserü arcz-

czal fordul az elnöki megürült szék felé, de másik pillanatban ép olly lelkes tekintettel S. J. másod-alispán urra, ki legnemesb kifejezésével önérzetének kéré a' benmaradt Rket csendre és nyugalomra, habár illy vélelenül atyátlanul kelle is maradniok. Ekkor egyik közösen tisztelt és szeretett főszolgabiránk, ki egy időben a' helyettes alispánságot is közbizodalmilag 's dicséretesen viselte, arra kérte másod-alispánunkat, hogy az eltávozott első alispán urat, miután a' Rdek magokat legkisebb zavargás nélkül viselték 's viselik is, 's a' nagy többség benmaradt, az elnökösködés további vitelére egy kinevezendő küldöttség által keresse meg. A' küldöttség Huszár Ferencz ur vezérlete alatt el is indult, de minden szívreható kérelem daczára is első alispán ur meg nem jelent, minthogy — kijelentése szerint, nem érzi magát képesnek elnökösködni, miután semmit kivinni nem lehet; 's közgyülést mindaddig nem is tartand, míg főispán ur ő mlgától ez iránt rendelés nem érkezik. Midőn a' v. házasságok ügyében gyülés-kedtünk, a' nemesség szintolly nagy számmal jelent meg, a' szónokok k ö z ü l számosabban 's lelkesebben nyilatkoztak, 's a' türelmetlenség nagy volt elannyira, hogy az ingerültséget általányosnak lehete mondani, 's mind a' mellett főispán ur ő mlga, kit szilárd lelkülete után nemcsak e' megye, de az egész hon közösen tisztel, még sem látta expediensnek 's czélra vezetőnek gyülést oszlatni el, főkép olly gyülést, mint e' mostani, hol legkisebb zavargás 's legkisebb botrány nem történt. Szomoru szivvel hallók a'visszaérkezett küldöttség jelentését, mire másod-alispánunk előre bocsátván, miszerint az elnöki jogot, bármi történjék is, 's bármi sajnos legyen is a' sérelem, melly a' tanácskozók keblén üttetett, tiszteletben tartani és sértetlenül hagyni kötelesség, érzékeny szavakkal vett bucsút a' Rktől, olly érzékenyen és lelkesen, hogy a' hallgatóság szemében a' sajnálat legigazabb gyöngye csillogott, mitsem bizonyitva mást, mint azon határtalan tiszteletet, mellyel a' bucsuzó szónok iránt mindenkor viseltetett. 'S bízva 's reméllve az ügy igazságában 's istenben, ki a' felhők felett első és utólsó biróul néz e' nagy világ eseményei közé, a' legszebb csend- és renddel távozott el mindenki a' gyülés elnöktelen közhelyéről. Többen.

Somogymegyei decemb. közgyülés 1843.

Országgyülési követeink azon jelentése következtében, hogy a' bünt. törvénykezési eljárás tárgyalása során az esküttszékek iránt utasitásuk szerint tett abbeli kijelentésök, hogy az esküttszék pártoltatásra nem találván, ohajtják hogy a' megye ez érdembeni előbbi utasitását bővebben világositsa föl; dec. 14kén nagy gyülésünk volt, a' megyei RR. a' köz nemességből is számosan jelentek meg, 's a' tanácskozások az esküttszékeknek leginkább azon oldalruli ostromlásával kezdettek meg, hogy ha nemnemesek is részt vehetnek abban, úgy fenálló alkotványunk sértve leszen, a' nagy többség azonban, ide értvén a' köznemességet is, azon meggyőződéssel levén, hogy az esküttszéki rendszer hazánk intézvényeinek tökéletesbitését teszi, 's annak lényegét a'megyénk által ohajtott qualificatio, legyen az bárnémellyek előtt népszerütlen, kivált tudományos oldalrul tekintve, nem semmisiti meg, ellenben az állandó birósági rendszer hazánk intézvényiben 's annak szellemétül idegen 's üdvös nem is lehet, azért is minden ellenzés nélkül az előbbi utasitás mint magában elég világos ez alkalommal is helyeseltetett, és követeink oda utasittattak, hogy ha attul elüttetnének, azon esetre készek ezen megyei RR. az egész büntető törvénykönyv feletti tanácskozásokat egy boldogabb jövendőnek hagyva letenni; szinte követeink jelentése nyomán a' magyar nyelv ügye is a' junius 20ki határozatot illetőleg tárgyalás alá jött; közös volt a' fájdalom a' történtek felett, 's a' közönség abban nyilványult, mikint ezen ügy végkimenetele méltóságához illőbb közlelkesedést igénylett vala; követeink botrányokat emlitnek, ezeket a'megye részletesebben kivánja ösmérni, egyébiránt eddigi végzéseit ismételvén, utasitásul adatott, hogy a' kerületileg javaslott fölirás följuttatását követeink csüggedetlenül szorgalmazzák.

Máramaros megyének november és decemberben tartott három rendbeli közgyüléseit, főleg követeinek tudósitásai a'magyar nyelv tárgyában közelebb érkezett k. kir. leirat, és a' városok rendezését és szavazatát tárgyazó kerületi választmány munkálata foglalkodtatá. A' városoknak 16 szavazat adatott, de csak belső rendezés után és föltétele alatt, 's a' curiák is a' városi házi pénztárba adóztatni rendeltettek,szóval igen kevés módositással a' kerületi választmány munkálata pártoltatott. A' Rdek táblájának magyar nyelv iránti határozata következtében kiadott leiratot megyénk sérelmesnek tekinti, 's a' táblai határozatot jogosnak, 's minden lehető módon fentartandónak, mire nézve követeink utasittattak is. Jelen országgyülésen tett inditványok pártolásában megyénket a' haladási szellem bélyegzi, 's mind azt, mit a' polgárok jogai biztositására, törvénykezési rend egyszerüsitésére, nemzetiségünk emelésére 's a' hon anyagi jóllétére jónak látott, pártolta, ha mi azonban a' nemesi adózási eszmével kapcsolatban állott, az nem pártoltatott, 's jól esett hogy e' részben anyautasitásunkra hivatkozhatánk, mit az összes nemesség akaratának tekinthetni: ki azonban határozatunkat a' kir. városokbeli curiák adóztatásának elfogadásával ellentétben látná lenni,annak felvilágositására csak azt jegyzem meg, hogy megyénk keblében kir. város nincs, 's az szüz vállainkat nyomni nem fogja. Körlevelek közül Somogyé: a' főbb munkálatoknak eleve leendő közöltetéséről, 's a' kerületi napló leiratásáról pártoltatott, valamint Győr 's Bihar megyéké is a' czimek 's megszólitások röviditéséről, de csak a' megyékre nézve; ellenben Turócznak megyénk megirni határozá, hogy legalkotványellenesb körlevelét, mellyben arra hivatának fel: mikép ő felségét az ország többsége akaratának nem szentesittetése végett kérnők meg, ha azok a' nemesi jogokba ütköznének — nem pártolhatjuk, mert megyénk sokkal kevesebb roszat lát abban, ha utasitása ellenében törv. hozatnék, mint ha az orsz. minoritásának kérését a' fejedelem a' haza többsége törvényben nyilatkozó akaratának elibe teszi. A' minden évben tartandó országgyülést megyénk ellenzi, kiválólag municipalitásunk érdekében, mert ez által az utasitások adhatásának legszebb jogát koczkáztatva lenni látja. Jelenleg körünkben mulat és munkálkodik a' követi választások alkalmával elkövetett kihágások megvizsgálására kinevezett kir. biztos m. Inkey Imre ur. Közös a' remény, mikép czélba vett nemes törekvését: a' megye Rdei tökéletes kibékitését siker követendi, 's adja az ég hogy megyénkben ő legyen az utólsókir. biztos, — 's őt is a' megyének közös áldása kövesse! —

Szőllősy Balázs.

Abauj decemberi közgyülése. E' hó 11dik 's köv. napjain első alispánunk kir. tan. Vitéz János elnöklete alatt tartott évnegyedes közgyülésben szokott elnöki üdvözlés után országgyülési derék követink 3 rendbeli érdekes tudósitásaik felolvastatása végeztével mindjárt G. J. és J. F. t.birák inditványára m. hó 18án tartott rendkivüli közgyülésben az october 12ki k. kir. leiratra hozott határozat egészben felforgatása azon ürügy alatt, hogy azon közgyülés jegyzőkönyve máig sincs hitelesitve, többek által sürgettetett, az elnök által azonban ellenkezőről teljesen megnyugtattatván, az ellenzék ismét azt kivánta, hogy a' követek által leküldött, ő felségéhez azon k. kir. leiratra felterjesztendő felirás azok általi világos és nyilványos pártoltatása határoztassék-el, erre sok melletti és elleni velős vitatkozás után e' kivánat adandó javaslat végett az országgyülési tárgyakkal foglalkozó állandó választmányhoz utasittatott, a' választmány dec. 14kén javaslatát hivatalos jelentése mellett beadta, a' javaslat ez volt: a' követek előbbi utasításukhoz hiven ragaszkodva, az érdeklett felirás fölterjesztését ne akadályozzák — e' részben permissive viseljék magukat; — erre zaj lőn, számos felszólamlás történt és miután e' kérdésre nézve a' vélemények különfelé ágoztak, a' dolog eldöntése elnökünk által szavazatra bocsáttatván 33 szóval másod alispánunk lelkesen előadott következő inditványa: miszerint azon felirás felterjesztését követeink világosan és nyilván pártolva, ezt szavazataikkal is nyilványitsák azon kijelentés mellett, hogy addig mig a' magyarnyelv iránti javaslat tárgyában már felküldött felirásra kivánt k. kir. resolutio megérkeznék, Horvátország követei előbbi törvényes gyakorlatban hagyassanak-meg, elfogadtatott; a' választm. javaslata mellett 24en, 12en pedig az ellenzék javaslata mellett azon felirás egyenesen leendő felküldetését minden ovás nélkül kivánva szavaztak, egy szavazat a' felirás fel nem küldésére volt. A' fentebbi többséget nyert inditvány végzésbe ment 's elnöki kiejtését hangos éljen! követte. 'S igy e' kérdésen szerencsésen keresztül estünk: minden esetre az nyereségünk, hogy jövendőben érdekesb tárgyakban bizonyosan többen szólalandnak fel mint eddig 's reméllhető: hogy a' közügyek és korkérdések iránt nem fog a' régi közönyösség többé uralkodni. Minél jobban megvitatik valami tárgy, annál üdvösebb, 's hogy egy vagy másnak belső meggyőződése és felfogása szerint nyilatkozik vagy szavaz, az bizonyosan a' vesztett rész gyülöletét 's üldözését nem szülendi, különben rabszolgák nem szabad magyarok lennénk és hasonló demonstratióknak mindig szomoru vége szokott lenni. Beszéljen,szavazzon mindenki ugy a'mint érez, csakez, a' magyart valódilag jellemző kép — illyenekben kivált a'kétszinüség, félénkség gyávaságra mutatna — nyiltan szólni a' magyarnak legszebb, legbecsülendőbb tulajdonsága. Pozsega megyének latin nyelven irt levele, miután törvényes kötelességének teljesitésére levél által figyelmeztetni rendeltetett, visszaküldetett. — A' megyei és több városi többnyire ismert tárgyu, pártolásra felhivó körlevelek véleményadás végett az állandó választmányhoz utasittattak.A' járásbeli 2ik alsz.birákhoz a' Rdek által választott esküttek beadott folyamodása következtében azok évenkinti fizetése addig is, mig a' rendes esküttek részökrei 100 pft. fizetés iránt a' nm. m. kir. h.tanácstól oda teendő ujabb fölirás nyomán a' szükséges engedelem kieszközöltetik, a' rendőri pénztárból egynek egynek 60 pft. határoztatott, egyszersmind K. J. levéltárnok inditványára ennek törv. általi szorgalmaztatása is követeinknek utasitásul adatott. — A' ménlovak eladatására rendelt 2dik határidő 1844ki ki január 16kára tüzetvén, az iránt a'szomszéd megyék levél által értesittetni és azon határidő hirlapok általi közzététele is elrendeltetett. — Ez alkalommal tiszti másod alügyész Meczner Ferencz ur házi körülményei miatt hivataláról lemondván, az ezen hivatalt elnyerni kivánók folyamodásaikat a' legközelebbi közgyülésre beadandók. — Főispán gróf által Zichy Henrik cs. kir. kamrás és kir. táblai báró ő nsága t. birónak kineveztetvén, ez a' tisztelt grófnak a' kassai járás fő sz.birája által tudtul adatni rendeltetett. Egy tüzkármentesitő intézet megyénkbeni Szabolcs és más megyék példájára miként lehető megalapitása tervének kidolgozására P. J. t.biró inditványára bizottság neveztetett. — Közgyülésünk még jövő héten is folytattatik, tárgyai: szorgalmas derék sz.biráink által beadott igen számos tiszti jelentés és magányfolyamodványok. —Számos elitéletlen rab tekintetéből t.biró Puky Antal ur elnöklete alatt 1844ik évi január 22kén rendkivüli fenyitő t.szék fog tartatni. — Jövő évnegyedes közgyülésünk 1844iki martius 4én-, rendes fenyitő t.-szék, azon hó 11én, polgári t.szék pedig 18án veszi kezdetét. — A' kassai társalkodási egyesület f. hó 3án tartott közülésében a' tüz által károsult fehérváriak és miskolcziak számára külön külön 50ft, összesen 100 ft illető helyre mielőbbi küldetését rendelé meg.

Ausztria.

B é c s Pann Aloiz nkereskedőháza által vezérlett nagy sorsjátéknak f. jan. 13án történt huzatásakor ezen 5 szám emeltetett ki: 27, 17, 77, 40, 84. Mivel ezen 5 szám összege egyenetlen számot képez, a' játékterv szerint a' kék szinü sorsoké az elsőség; e' szerint főnyertes 200,000 fttal a' 27,17, 77, számu kék sors. Ugyancsak a' 27, 17, 77 terno, de a' veres szinü sorsok közt nyeré a' második főnyertest v.is 100,000 ftot, és azon ingyenjegy, mellynek hátán a' 27,17, 77 terno találtatik,a' harmadikat vagyis 30,000 ftot.A'200,000 ftot nyert sors egy lengyelországi kis városban vétetett meg; a' második és harmadik nyertes ellenben még a' huzás napján délben a' vállalkozó kereskedésbe került vissza,még pedig az első Bécsből, a' második Mürzzuschlagból. Hazánknak tehát ez alkalommal nem kedvezett a' szerencse,pedig sok pénz ment ki érte a' pénzszük országból.

Spanyolország.

(Figueras meghódolt. Don Francisco egyik fia ezredességetkapott.Narvaez szándéklottfőgyilkosai megszöktek.) A' főkapitány végre csakugyan mégis egyességre lépett a' figuerasi zendülőkkel, mellynek következtében: 1) a' fegyveres katonák és önkéntesek 8évig a' hadseregnél fognak szolgálni; 2) a' nemzetőrség tagjai ellenben lefegyvereztetvén, illető lakhelyeikre visszatérnek 's rendőrségi ügyelés alatt állandnak; 3) a' zendülők eddigi tisztjei és parancsnokai korábbi polgári helyzetökbe visszatérnek; 4) a' vagyonnal biró zendülők felelni tartoznak azon károkért, miket magányosak vagyonában okoztak. A' főkapitány e' föltételeket azonnal aláirta, reménylvén, hogy a' madridi kormány mindenesetre helyben fogja hagyniazokat.A'megerősités elérkezteig fegyvernyugvás köttetett. E' szerint tehát egész éjszaki Spanyolországban megszünendik a' polgárháboru. — Don Francisco infans egyik fia, a' cadizi hg. ezredesi rangot nyert, azon megjegyzéssel, hogy Madridot tüstint hagyja el. — Azon gyilkosak közül, kik Narvaezre lőttek, a' fő három megszökött. — Bulwer, az uj angol követ, már megérkezett, 's a' királyné által igen nyájasan fogadtatott. — Krisztina özvegy királyné február első napjaiban okvetlenül Madridba érkezendik. —

Anglia.

(A' Times reményei. Dost Mohamed nem gyilkoltatott meg.) A' Times ujévi üdvözletül igy vigasztalja az angolokat: „Kilátásink nem épen felhötlenek ugyan, de mégis eléggé örvendetesek. Az uj esztendőt általányos békével kezdjük meg Európában, 's reményt táplálhatunk, hogy Indiában is rövid idő mulva megszünendik a' háboru. Valamennyi európai hatalommal nemcsak nyugalmas, hanem egyszersmind baráti viszonyban élünk, sőt még Tyler, amerikai elnök is őszintén kivánja a' béke folytonos föntartását. Francziaország megszűnt elszigetelve állani a' nagy hatalmak közt, 's hirlapjai nem közlenek többé szenvedélyesen izgató czikkeket Anglia ellen. Ugy látszik, hogy a' Times kifeledé számadásából Irlandot, a'gabona-törvény elleni izgatást, a' rebekkaitákat, chartistákat és napszámosak közt uralkodó rendkivüli inséget, mellyek alkalmasint nyugtalanitóbbak a' külföldi háborgásoknál. — Indiai hirek szerintDostMohammed meggyilkoltatási hire csak puszta koholmány, mert ő jelenleg igen jó egészségnek örvend, 's fiát, Akbar kánt, Dzsellalabád kormányzójává nevezte ki. —

Franczia ország.

(Előkészületek a' válaszfölirat szerkesztésihez. Udvari hirek.) A' pairkamra már elkészité válaszföliratát, melly valamint mindenkor ugy most is puszta magasztaló viszhangja a' trónbeszédnek, azon egy különbséggel, hogy benne a' legitimisták londoni bucsujárása is megemlittetik. A' következmrai biztosság ellenben még csak az általányos pontokra nézve jutott többségi véleményhez, melly szerint Guizot hatályos törekvései következtében, a' hajómotozási ügy nem fog benne megemlittetni, a' legitimista congressus ellenben roszalva leend megérintve. A' válaszfölirati viták a' következmrában jan. 12én fognak megkezdetni. — Bertrand táborfő amerikai küldetésiből már visszaérkezett. — Krisztina királyné utra készül, 's Madridban fiatalabb lyánya fölött ismét gyámi hivatalt viselend. — Nemours hg. Lyonban nagy népszerüségre jutott, 's reménylik, hogy idővel az egész ország meg fogja őt kedvelni. —

Belgium.

(Az elemi oktatás ügye.) A' flamandok nincsenek megelégülve az elemi oktatást illető uj törvénynyel. E'szerint két néptanitó-képező intézet fog állittatni: egyik Lierben a' flandriai nyelvüek számára; másik Nyvelben a' valloni országrész számára. Az elsőben a' franczia nyelv főtárgyaul tétetik az oktatásnak, de a' másodikban a' németalföldi nyelv nem, pedig ezen nyelv szinte igényli azon kitüntetést. Ezen egyenetlenség miatt mintegy harmadfél millió elégületlen e' törvénynyel. Nem mintha a' ministerek jó szívvel nem viseltetnének a' nemzetiség szent ügye iránt, hanem azért történt ez igy, mivel Francziaország befolyása itt sokkal nagyobb, sem hogy a' tiszta meggyőződést a' gyönge lelküek követni tudták volna. — Ugy látszik, Espartero Brüsszelben szándékozik letelepedni, egy barátját Peracamps grófot már meg is bizá, hogy ott számára szállást fogadjon.

Keletindia és China.

(Kiegészitő kereskedési szerződés.) Keletindiában novemberig semmi uj hadi vállalat nem történt az angolok részről, hanem éjszak-nyugaton mégis volt valami készülőben. Gvaliorban Chagasghi főnök angol kézre került ugyan, de a' fellázadtak főnök nélkül ismegfogják a' britteket támadni. A' fökormányzót Kalkuttából a' felvidékre várták. — Híre jár, miszerint Dost Mohammed még életben van 's meggyilkoltatásának hire nem való. — Azon pótlék szerződés, melly sir Pottinger és Keying chinai biztos közt köttetett, olly záradékot is foglal magában, miszerint a' kereskedési szabadítékok 's viszonyokra nézve minden nemzet az angolokkal egyenlővé tétetik. A' chinai kereskedésnek ezen kiterjesztése által az angol politika kétségkivül azt ohajtja elérni, hogy más nemzeteknek, különösen a' vetélkedő éjszakamerikaiak és franczióknak ne kelljen sőt ne lehessen különös szerződéseket kötni a' pekingi udvarral, sem ott külön ügyviselőket tartani. Egyébiránt a' franczia ügyviselő Ratti-Menton kiséretéstül igen fényesen és szívesen fogadtaték Kantonban az alkirálytól.

ÉRTESÍTŐ.

A' f. 1844. évfolyamra még előfizetni szándékozókat szives tisztelettel figyelmeztetjük, hogy eziránt teljes számu példány-nyerhetés végett szorgalom-v. gyorskocsi vagy posta utján minélelőbb intézkedni méltóztassanak. Előfizetési díj postán, 's boritók alatt helyben házhoz küldéssel egész évre 12 fr. félévre 6 p.fr; boritéktalanul házhozküldéssel helyben egész évre 10. félre 5 p.fr. Mint az 1836 és 40ki országgyülés végén ugy a' folyóén is kedveskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő uj czikkekkel az emlitett éviekhez hasonló alakban. *Külföldre járandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. kir. főpostahivatalnál rendelkezhetni, egyébiránt pedig a' kettős haza minden postahivatalainál 's nálunk Pesten uri utczai 453. sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén. A' czimeket tisztán kérjük beküldetni. A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.*

Figyelmeztetés.

Mélt. orczi báró Orczy György ur részérül közhirül tétetik: mikint Röth Ignácz kinek jelen tartózkodáshelye nem tudatik, hiteles értesités szerint több rendbeli váltót a' tisztelt báró urnak aláirása hamis utánzásával ellátva kibocsátni, 's azokra többektől nevezetes pénzsommákat fortélylyal vakmerőn kicsalni merészelt legyen. Azon váltók tehát mint általányosan hamisitottak, mindenkinek ovatkozása tekintetéből ezennel minden erő- 's érvény nélkülieknek nyilványittatnak; valamint azok is, melyeket azon megrótt Röth Ignácz, uradalmi igazgató t. Magyar Imre ur aláirásának hasonló hamis utánzása mellett akárkinek is kiadott, 's azokra pénzeket vett volna fel, 's pedig annyival inkább, mennyivel bizonyosabb: hogy sem tisztelt báró ő mélt. sem iménti czimzett urad. igazgató ur, ama hamisitó Röth Ignáczczal soha semmi különös pénzkölcsönzési viszonyban nem állottak. Kelt Pesten jan. 2kán 1844. Sujtai Némethy Sámuel, mint tisztelt báró ur ő mélt. rendszerinti ügyvéde. 3—3

Birói árverés.

T. Pest megyében helyzett Hidegkút helységben mélt. Muzslay Imre urtól biróilag elfoglalt részjószág, melly áll mintegy 6 hold szántóföldbül, két szekér szénát termő kaszálóbul, egy jobbágybul, két zsellérbül, 34 ft. 8 kra számitott közös árendabeli jövedelemből $5^3/_4$ holdat tevő lábas erdőbül, f. évi február 10dik napján Pesten az alulirt főszolgabiró hivatalos szállásán köz árverés utján el fog adatni, megjegyeztetvén az, hogy ha az itt leirt javak a' végrehajtási összeg kielégitésire elegendők nem lennének, akkoron az erdőbül annyi fog eladatni, a' mennyi a' hitelező kielégitésére megkivántató leszen. A' venni szándékozók tehát felszólittatnak, hogy az érintett részjószágot a' helyszinén megtekintvén, az árverésre kitüzött napon délelőtti tiz órakor az alulirottnál megjelenni ne terheltessenek. Kelt Pesten jan. 19kén 1844. Zlinszky János t. Pestvmgye főszolgabirája mint végrehajtó. 1—3

Hirdetvény.

A' nmlgu magyar kir. udvari kamra rendeléséből közhirré tétetik, hogy f. évi február 12dik azaztizenkettedik napján reggeli 9 órakor Szolnok mezővárosában az ottani kir. sóhivatali épületben néhai báró Malonyay János magvaszakadtával a' kir. fiscusra szállott 's nemes Heves és külső Szolnok t. e. vármegyében keblezett Tisza-varsányi puszta negyedrésze, mellynek kiterjedése $3065^{66}/_{1202}$ holdbul áll, a' folyó 1814dik év Sz. György hó 24től számitandó három egymást követő évre nyilványos nyilvános utján haszonbérbe fog adatni. — Mire nézve a' bérleni, és az árverésre megjelenni szándékozók ezennel meghivatnak; hogy 720 azaz hétszáz husz pgő forint bánatpénzzel, és a' haszonbéri sommához képest elegendő vagyonjekat tanusitó hiteles bizonyitványokkal ellátva személyesen, vagy törvényes meghatalmazottjaik's képviselőik által ottan megjelenni, vagy irásban teendő, 's hasonlóan a' fen kitett bánatpénzzel 's bizonyitványokkal ellátott ajánlatikat a' fen kitüzött február 12dik napja reggeli 9 órájaig az emlitett árverést vezérlő ó-budai koronai uradalom praefectusaMunkácsy János kezéhez juttatni el ne mulasz-zák, az árverési és haszonbérleti föltételek Budán a' kincstári számvevő hivatalnál, O-Budán a' nevezett kamrai főtiszti hivatalnál, Szolnokban pedig az ottani kir. sóhivatalnál megtekinthetők. Kelt Budán az 1844 év jan. 3dik napján. 1—3

Építészeti jelentés.

Alulirt, ki több év óta sz. kir. Pest városában elméleti és gyakorlati jártasságát az épitészetben az épitő tulajdonosoknak legnagyobb megelégülésökre kitüntette, alázatosan jelenti: hogy munkálkodását Magyarországban továbbra is folytatni 's terjeszteni fogja, és hogy ő mindennemü terveket mind nyilványos, mind magány-épületre, urasági lakokra, palotákra, elfogad és készit, valamint azok díszitését, czélszerü elrendezését 's butoroztatását a' legujabb izlés szerint előterjesztendi, gondoskodva arról is, hogy minden megbizásnak legjutányosabban megfeleljen Pan József épitész, cs. k academiai tag 's megvizsgált épitőmester. Lakik Pesten, a' kecskeméti utczai Teleki fele házban 403 szám alatt. 2—3

Csőd felvigyázói hivatalra.

Debreczen városa könyvnyomtató-intézetében a' felvigyázói állomás, mellyel 300 p. ft. készpénz, szabad szállás, vagy ennek váltsága fejében 100 p. ft. házbér továbbá 8 köböl tiszta buza, 4 köböl rozs, 's 9 öl tüzifa évenkinti fizetés van egybekötve, közelebb üresség be jövén, a' kik ezt elnyerni kivánják, a' szükséges és a' kellő tulajdonokat igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a' nevezett város tanácsához f. évi april. 24d. napjáig nyujtsák be. 2—3

Árverés.

Szabad kir. Székesfehérvár városa részéről közhirré tétetik, hogy a' város által eddig serházul használt épület, a' hozzátartozó mellék épületekkel együtt, nyilványos árverés utján 1844. évi jan. 23kán délelőtti 9 órakor a' város tanácsteremében örök áron el fog adatni. A' részletesb feltételek a' városi számvevő hivatalban megláthatók. Kelt Székesfejérváron, jan. 5. 1844. A' jegyzőhivatal által. 2—3

Kőbányai bor Havastól.

Többféle kérdések 's kivánatok tekintetéből azon intézkedés tétetett: miszerint az ismeretes Havas-féle kőbányai bort a' tulajdonos házában, Sebestyén-piaczon 294. sz. a bepecsételt üvegben kaphatni a' következő áron:

kis üveg, vagyis egy meszely 8 kr. e.p.
nagyobb palaczk, egy itcze 16 kr. —
savanyuviz-palaczk, két itcze 28 kr. —

Kiüresitett, jókarbani üvegek viszszaváltatnak, két kicsiny, vagy egy nagyobb 3 krért. — Savanyuviz-palaczk pedig, ha a' czim még rajta van, 4 kr. e.p.

Ki ugyan efféle borból akószámra venni, vagy szállitványt megrendelni kiván, a' tulajdonossal bérmentes levélben vagy más uton értekezni sziveskedjék.

Ugyan efféle borral a' nemzeti-casino vendéglője Mihalik ur bepecsételt üvegekben elláttatott, ki becses vendégeinek kis palaczkot 8, nagyot 16 krban, és nem feljebb számitand 2—4

Hirdetés.

Melly szerint a' nagyváradi kir. kamarai uradalom részéről 1844dik év febr. 22én tartandó nyilványos árverés utján, köv. haszonvételek, u. m.:

1) V. Váralján a' gilányi korcsma,
2) Ugyanott a' laporti magház (granarium),
3) a' várbeli kamarai uradalmi raktár vagy depositorium,
4) ugyanott kamarai uradalmi granarium

1844. esztendő nov. hónap 1ső napjától kezdve három egymásután következő évre fognak a' többet igérőnek haszonbérbe adatni; mihezképest a' bérleni szándékozók a' fen kitett napon délelőtti órákban V. Velenczén a' kormányzó kir. kam. ügyvédi hivatal iróteremben tartandó nyilványos árverésre,

az 1re nézve ugyan 35 ftot
2ra — — 6 —
3ra — — 3 —
4re — — 6 — pgőben bánatpénzt hozandván magokkalmeghivatnak, hol ismind azárverési mindszerződési föltéte lehet jó előre mindenkor megtudhatni. Kelt V. Velenczén novemb. 20kán 1843. 3—3

Birói árverés.

T. pestmegyei 's Pestvárostól mintegy 8 órányira fekvő Farmos helységben, birói itélet következtében foglalás, és zár alá vett, néhai m. Péchy Imre ur örökőseit illetett 6 jobbágyi egész telek, 163 hold majorsági szántóföld, és szükséges esetben több is f évi február 15kén a' hely szinén tartandó nyilványos árverés mellett, azonnali készpénz fizetésért eladó leszen. Kelt Pesten 1841dik év január 2kán Simonyi József t. pestmegyei esküdt mint végrehajtó biró. 2—3

A' Preszburger-Zeitung és Pannonia ügyében.

A' „Preßburger-Zeitung" és „Pannonia" czimü belletristicai melléklapjának hasábjait leginkább hazai ügyeknek szentelve, felszólitjuk hazánk magyar 's német iróit, bennünket ezen törekvésünkben, mellyet legelső hazafiui kötelességünknek tartunk, lehetőképen segiteni 's e' végre politikai, szépmüvészeti valamint a' kereskedési vagy társadalmi életet érdeklő dolgozataikat hozzánk — a' Preßburger Zeitung kiadó hivatalához — beküldeni, mellyekért a' mennyiben felhasználhatjuk, kölcsönös értekezés után meghatározandó tiszteletdijt fizetendünk. A' küldeményeket kérjük postán bérmentesiteni. Felhasználás esetén a' postajárandóságot is a' beküldőnek megtéritendjük. Pozsony decemberben 1843. A' Preßburger Zeitung és „Pannonia" szerkesztősége. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök jan. 25kén.

JELENKOR.

1844. 7dik szám

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 493dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar és Erdélyország (Adó. Jablanczytól Országgyülési közlemény, január 13–16kán a' megyei választások 's megvesztegetések iránt tervezett különféle javaslatok, 's azok különféle módositása feletti tanácskozások 's vitatkozások folytatása; Legujabb: a' január 17—21 ülésekben szintazon tárgybeli rövid értesitések; Debreczeni polgárság előterjesztése a' zsidóknak polgárokká lehetése ellen; egri hirek a' városi szándéklott tisztujitás ügyében; Nemzeti színház.

Amerika; (Santa Ana ismét elnöke Mexicónak öt évre; Cubában a' rabszolga-kereskedést pártolni kezdi O Donnell az uj helytartó.)

Spanyolország: (A' figuerasi szerződés helybenhagyatott; cortes-hirek; Krisztina királyné dijlletéke ujra fizettetik; saragossai hirek.)

Anglia: (O'Connell pöre jan. 15kén kezdetik meg; Irland ügyét a' trónbeszéd szóba hozandja; Hudson Low a' sz. illonai börtönész meghalt).

Franczia ország (Költségvetési adatok; Bonaparte Lajos atyjának ellenmondása; Cayenneben náthahurut, Martiniqueben sárgaláz.)

Portugália (Cortesnyitó trónbeszéd).

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

A d ó.

Nem sokkal azután, mikor a' politikai téren csekély nevem előtünt, több megyébül pártemberek jöttek alacsony hajlékomba és arczhevülve szoriták kezemet köszönvén, hogy az alkotványos elvekért olly buzgón harczolva fáradok. E' lelkes és erős kezek közül nem egy vitte azóta többnyire pedig foganattal saját megyéjében a' „n e m f i z e t é s“ lobogóját; iránt am pedig az egyszer tanusitott bizodalmat, mellyet én soha meg nem csaltam, megőrizni kegyeskedtek; mert hallom folyton és ma is, hogy az alkotvány mellett csekély erőmtül szorgalmas harczolást vártak és várnak. Én a' bizalmat mélyen köszönöm 's azonnal munkához fogok is; mert alkotványért harczolni magyarnak szép tiszte, mellyet öseink annyi drága vér elöntésével szentesitettek. —

Ha kegyetek velem a'nemesi alkotványt megőrizni ohajtják: jó lesz talán egy kissé a' történetkönyvekbe tekintenünk és megkérdeznünk az öreg tapasztalást: vajjon mi utakon lehet az alkotványt elveszteni? Higyünk mi saját szemeinknek. Im a' történetkönyvben felütök egy lapot, mellyre való történet van irva; és olvasni fogok. De egy kissé hoszúcska, gyujtanók meg talán ellátott pipáinkban az illatos dohányt.

Dániában az országlási forma korlátos monarchia volt. A' király a' trónt bizonyos családból, születési elsőbbség szerint öröklötte, hogy pedig valósággal uralkodhassék, erre a'statustanács megegyezését kellett birnia. E' statustanács állott az ország főtisztviselőiből, 's még némelly a' király által kinevezett tagokból: kik összesen bizonyos állandó szabályok szerint viselték az igazgatás terheit. A' törvényhozás állott a' papság, nemesség és a' városok egyedeiből. A' negyedik status nem volt képviselve; mert a' korona jobbágyai, kik előbb némi előjoggal birtanak, most már elszegényedve jogtalanságban sinylettek.

A' nemesség birt tulnyomó befolyással minden országlási ügyre, különösen a' törvényhozásra; ámbár a' király személyes ügyessége 's érdemei által minden országlási erőkön képes lehete uralkodni: mégis Dániának igazgatás-formája aristokratiai volt. Erejének minden tulnyomósága mellett az egyben szerencsétlen volt a' nemesség, hogy a' közvélemény birósága előtt tekintélyét vesztette. Adómentességéhez, pénzügybeni kiváltságaihoz erősen ragaszkodott; a' közterhekhez járulni birtokához képest vonakodott; holott már a' hadi szolgálatot, mellyhez kiváltsága feltétel gyanánt volt kötve, 's melly a' közterhekből az ő osztályrésze volt, már kizárólag egyedül nem viselte.

A' nemesség IVd. Krisztián uralkodása alatt lelkesség 's eredvény nélkül viselte a' háborut, kijátszván inkább mint teljesitvén kötelességeit; a' vitézség és bátorság, melly tagjait sokáig dicsőitette, már nem vala többé: és mialatt a' katonai dicsőséget 's erényeket elhanyagolta, nem ügyekezett ezek hiányát ama másokkal pótolni, mik a' tudomány és müveltség birtokában rejlenek. A' legnagyobb rész csak pénzszerzésen törte fejét 's illy állapotban a' nemesség kiváltságai annál gyülöltebbekké lettek; mert nem voltak való érdem által igazolva. Egyesek, mint gróf Uhlefeld és Sehestedt, kik a' születés adományához a' tudás és szorgalom kinceseit is halmozák, ritka tünemény voltak; de ezek is csupán azon okbul dolgoztak hazájokért, hogy ebben nagyravágyásuk találjon szinpadot, mellyen azután ők gazdálkodhassanak.

Látják é kegyetek, hogy a' nemesség Dániában elvesztette tekintélyét, mert elvesztette érdemét.

Másrészről a' papság és a' polgárok osztálya haladott erőben és önérzetben. IIId. Fridrik a' koppenhágai ostrom után az elszánt védelemért jutalmul a' város lakosságának nevezetes szabaditékokat ajándékozott; de már ezek a' polgárságot nem örvendeztették, sőt kebleikben sajgóbbá tették annak tudalmát, hogy illy 's több kedvezvény kizáró birtokát a' nemesség élvezi. Ez időben már a' papság többnyire polgárokbul állott, 's a' polgárokkal tartott.

A' koppenhágai békekötés után az ország közügye nyomoru állapotban volt. A' király érzé, mennyire szükség ezek felől az ország Rendeivel tanácskozni, ők orvosolhaták egyedül a' közbajok összegét. — Változtatni kellett a' hadierő állapotján, 's jövedelmi forrásokat nyitni; különben Dánia a' svéd hatalom körmeibe vala előbb utóbb esendő. IIId. Fridrik a' király nyugott vérü ember, többet hajtott a' kötelesség mint a' felvágyás szózatára: kora, elvei, 's maga a' királyi eskü szentsége sehogy sem e n g e d é k, hogy kormányzás a l a k j á n a k l é n y e g e s változtatását tervezze, csak javitásokat ohajtott 's azt reménylette, hogy ezek erőszak és rázkodtatás nélkül létesithetők. A' szép Zófia Amália királyné birta férjének egész bizalmát. Ő változást kivánt a' közigazgatásban. Lelke tisztább volt, semhogy ne érezze, mennyire nem palástoló, hanem gyökeresen gyógyitó szerre volt szükség. Néha beszélt is e' felől férjével: de az udvar nem tervezett. —

Mielőtt megmondanám, mi lett ezen hosszadalmas történetből, még három férfiut kivánok kegyetekkel megismértetni. Egy püspököt, egy polgármestert és egy udvari titoknokot. Csupán azért hogy tanulják meg, miképen demagógok nélkül, igen csekély erő képes az ollyan ügyet megdönteni, melly ellen az ország közvéleménye némán vagy fenhangosan harczol.

Az egyik tehát igen egyszerü férfiu volt, tőle a' király 's királyné titokban vettek tanácsot minden ügy iránt: e' férfiu nem volt semmi fontos hivatalban, nem volt semmi diszitvénnyel felczifrázva; ő egyszerü udvari titoknok volt, név szerint Gábel Kristóf. Szorgalma és buzgósága által sok szolgálatot tett ő Dániának. Értelmes, munkás, gondolkozásában mérsékelt, kivánatiban szerény 's inkább ügyekvék szolgálni hazáját, mint saját hasznát előmozditani. Őt az udvar ugy tekinté, mint hiv szolgát, ki bizalmat annál inkább érdemle, minél kevésbbé vadászta, minél kevésbbé igényelhette azt czimzetei által. Ő ezen bizalmat igen biztosan birhatta és birta; mert titoktartó volt, 's a' nagyok által félelmesnek épen nem tartaték. A' másik e' férfiak közül a' koppenhágai püspök volt, név szerint Svan: gyülésben ékesszóló, lélekben bátor és kitünő; a' harmadik Nansen, kiben Koppenhága polgármesterét, a' városi követek osztálya pedig főnökét ismérte; ki véleményében nyilt, tetteiben merész terviránya volt, de még is ura volt szenvedélyeinek: a' közjót pedig sokkal tisztábban szerette, semhogy felötlő esemény által magát elragadtatni engedje.

A' király egybehitta az ország Rendeit; előterjesztésében tárgyul tüzte az a d ó kérdését, mellyhez részleteket és adatokat kapcsolt. Az országos Rendek osztályokra váltak: a' viszály kész volt. A' nemesség szabaditékait allegálta, mik őt a' fizetéstől mentesiték; a' polgárság a' terhet egyedül elvállalni vonakodott. Később a' nemesség megegyezett abban, hogy fogyasztási adót fizetni fog mindentül, mit ő a' városban fogyaszt; de a' falun szabadságaihoz e' részben is ragaszkodott. Ezt igérni annyi volt, mint semmit igérni; mert a' nemesség többnyire falun lakott, 's azok is kik a' városba eleljöttek, igen ritkán cselekvék ezt. Az első szóváltás nem volt keser nélküli, 's néhány a' két rend (papság és polgárság) ellen irányzott ingerlő beszéd befejezte az elmék zudultságát. —

Nansen és Svan, látván ez ellenállást, mellyet a' nemesség a' haza érdekének illy igazságos és okszerü kivánata iránt emel: elhatározták, hogy a' végcsapást megkisértik, 's végeznek az aristokratiával, melly uralkodott a' népen és királyon, melly az egyiknek mozgalmait a' másiknak hatalmát akadályozá 's melly ugy tekinté az országot, mint saját érdekeiért létező haszonbérletet. E' főnök-pár nem akará, hogy a' nemesség minden szabaditékit elveszitse, hanem csak azokat, mellyek az ország boldogulásával össze nem férnek; nem akará a' nemességet elnyomni, csak eszközleni, hogy elnyomó ne legyen; nem akará megfosztani javaitul, csak eszközleni, hogy azokat más is birhassa, legkevesbbé akará pedig a' legalsóbb osztálynak adni azt, a' mit épen a' nemességtől elvenni szándékozott. Ők egyedül minden osztály számára meg akarák szerezni a' polgári biztosság egyenlőségét, de sokkal eszesebbek voltak, semhogy azt hitték legyen, hogy erre igaz eszköz a' demokratiai formák behozása.

Nansen és Svan férfias lélekkel szóltak kiki osztályához, és fogékony kebelre találtak. Mintha látnám most is, mikép vonta tervbe e' főnökpár az igénytelen Gábelt; — mikép nyerte meg ez a'királyné jóváhagyását; mikép nyerte ez a' király neutralitását; mikép ömlött a' koppenhágai polgár sereg a' város kapuira, mikép ment bucsuban a' papság és a' polgárrend képviselete a' királyi trónhoz jobbágyi hüséggel letenni az alkotványt; 's mikép végre maga a' nemesség is aláirja az actát, melly harmadik Fridriket határtalan uralkodóvá nevezte ki. Le 18. octobre 1660, les États lui prêtèrent hommage solennel, en sa qualité de roi héréditaire et absolu. L'empressement fut général, la joie universelle. Toute la nation aplaudit a ses députés et vit dans la révolution l'ére de l'age d'or du Denemarck. La loi royale publiée devint la base du droit politique, qui gouverne encore aujourdhui ce royaume sous le rapport de politique extérieure. Cette constitution a soustrait le Denemarck aux intrigues des puissances voisines. L'influance des étrangers diminuat du moment ou l' élément aristocratique disparut, l. Ancillon Tableau des Revolutions, Paris, Anselin et Pochard 1823. Tom. IV. —

Ime itt előttünk eleven példa fekszik arra, hogy épen az adó kérdése fölött egy nemzet alkotványát áldozta fel, hogy csak a'közteherben részt venni nem akaró nemességtül szabaduljon. Fontoljuk meg jövő alkalomig: vajjon nekünk, kik az alkotványt megőrizni akarjuk, nem volna é tanácsos, e' példán is okulva, szépen és nemesen oda állani az áldozat szent oltárához? Nem pedig bús lenni vagy rest, mikor érdekink kis csorbulásával a' közjóllét érdekét tetemesen előmozdithatjuk. Erre nézve véleményemet jövő alkalomkor szokott nyiltsággal kimondandom. Mikép fogok kegyetek előtt állni azután, tőlem nem függ; de szavazni fogok mégis szokott nyiltsággal; mert ha van csak egy polgára is e' hazának, ki a' nem fizetés érdekében munkás erőm közrehatásában bizik; meg kell őt fosztanom reményének gyarló támaszától. — Egy bizonyos megyének nemesei közül szóltak többen velem, 's azt beszélték, mikép egyesség van köztök a' megyében sem a' pesti Hirlapot, sem a' Jelenkort nem tartani: hanem tartani a' Világ-ot, 's mindkét előbbenit azért nem, mert az adó kérdése mellett izgat. — E' véleményt a' Világ-ra nézve magam bélyegezni nem akarom; felfedem mégis, hogy ha azt a' Világ velem együtt nem érdemeltnek hiszi: czáfolja meg tettel. Ez ügyben izgatni és foganatosan izgatni valóságos elve a' conservatiónak.

Jablanczy.

Országgyülési közlemény.

CXXXVII.ker.ülés jan. 13 d. e. 9½ órakor. Elnökök, jegyző 's naplóvivő az előbbiek; tárgy: megyei kihágások korlátoztatása. Magyarország minden izraelitáji nevében az elnökség által benyujtott kérelemnek az illető választmányhoz utasitása után a' tegnap tárgyalt 40dik §ra a' választmányi jelentésnek közhelyesléssel kimondatván, hogy a' fegyveres csoportok bevitelének büntetése a' kiküldött választmány által a' 39dik §ban felállitandó szabályhoz fog alkalmaztatni, olvastatott a' 41dik §.: „Mind azon verekedések, vérengzések 's egyéb büntettek, mellyek tisztujitás előtt egyesek, vagy csoportok által elkövettettek, a' rendes büntető eljárás alá tartoznak; de azon körülmény, ha azoknak a' tisztujitás szolgált alkalmul, a' beszámitást minden tettesre

nézve sulyosbitja.“ Ezen §ra azon megjegyzés tétetvén, hogy a' kihágások idejét határzottabban volna szükség körülirni, az elnökség figyelmezteté a' ker. Rket, hogy a' választmány a' kihágások két stadiumát vette fel; egyik a' tisztujitás-előttieket foglalja magában az 50ik §ig, másik a' tisztujitás-alattiakat az 50dik 's következő §§okban. Az elnök ezen kijelentése teljesen megnyugtatván a' 41ik § szerkezete határzatlanságában fenakadott szólókat, felolvastatott a' 42dik §: „Ha tisztujitás alatt ugy sértetik meg valaki szóval, hogy az által a' hely méltósága egyszersmind sérelmet nem szenved: ezen — egyszerü magányos sértésnek tekintendő — eset a' köz törvények rendelete alá tartozik. 43dik §: „Ha valaki által tisztujitás alkalmakor a' hely méltósága káromkodás, vagy más illetlen szó által megsértetik: a' büntető törvénykönyvben meghatárzott széksértés büntetésének van helye. Minden illyes kihágást az 51dik §ban rendelt csendtiszt jelentésére az őrszék fogja megbirálni. A' netalán egyszersmind megsértett személynek magányos keresetjoga a' sértő ellen, a' 42dik § értelmében azonkivül fenmarad.“ E' §§ok ugy a' mint állottak, választmányilag meghagyattak, miután a' 42ik §ra vonatkozólag fönidézett utasitást egy azzal homlokegyenest ellenkező utasitás elenyésztetvén semminemü észrevétel nem tétetett. 44dik §: „Ha a' hely méltóságának sérelme által a' közrend többek által tettleg annyira megzavartatik, hogy a' tisztujitást folytatni lehetetlen: ez lázadásnak tekintetvén, a' büntető tkönyvben illy esetre rendelt rögtöni szigoru eljárás és büntetésnek leend helye.“ E' §ra nézve megjegyeztetett, mikép ebben nincsen határzottan kimondva, hogy ha eloszlatja az elnök a' gyülést, azt másnap folytatni tartozzék. Ezt tehát itt, hogy minden önkény utja elvágassék, határzottan ki kell mondani. Egyébiránt nem is volna tanácsos mindennemü rendetlenséget, millyen példaul a' székre, asztalra ugrálás, lázadásnak nevezni, miután a' lázadás természete mindenki tudtára abban áll, hogy fegyveres erőnek fegyveres erő szegeztetik ellen; jó volna tehát a' szerkezetet imigy módositani: az elnök, mielőtt a' gyülést eloszlatná, a' törvényt felolvastatja, a' jelenlevőket annak rendeletére figyelmezteti, 's ha lecsilapodnak, csak azok, kik felbojtók voltak, büntettetnek 's a' felbojtónak legnagyobb büntetése 200 ft., ha pedig felszólitás után is folytatják a' rendetlenséget, a' gyülést eloszlatja, 's az őrszék a' rendbontókat 100 pft büntetésben vagy 20 napi fogságban elmarasztalhatja. Aggodalom mutatkozott még az iránt is: ki itélje el, 's mik legyenek a' lázadás esetei. Ezen agggodalmat azonban az illető választmányi jegyző az aggódó követnek alább következő 53dik §ra utasitásával elenyésztetni kivánta. Miért aztán elhatároztatott, hogy minden félre-magyarázhatás elkerüléseül a' 44. §ban az 53dik §ra hivatkozás történjék, egyébiránt pedig a' kiküldött ker. jegyzők a' tanácskozás közben többség helyeslette észrevételeket figyelembe venni utasittattak, a' honnan inditványoztatott, hogy a' következő §§ok egész az 50ig nem annyira a' szerkezet szoros megállapitása, mint inkább a' szükséges észrevételek megtétele'sa' többség által követtetni kivánt elvek kifejtése végett olvastassanak fel. Melly inditvány elfogadtatván olvastatott a' 45dik §, mellynek szavai ezek: „Mind azon tettek által, mellyekkel bárki mást a' tisztujitás helyén megsért, a' hely méltósága egyszersmind sértettnek tekintetvén: a' büntető t.könyvben meghatárzott széksértési büntetésnek is leend helye. Jelesen akkor is, ha valaki bármilly kijelöltet választás előtt, vagy azután is felemelni vagy lehúzni merészelne. A' ki széksértésben elmarasztatott, mindaddig, mig a' büntetésbeli summát le nem tette, semmiféle politikai jogot nem gyakorolhat; 's e' miatt a' választás helyét elhagyni köteleztetvén, ha azt csendtiszti megintés után sem tenné, onnan közerővel is eltávolitandó.“ E' §ban ezen kifejezés helyett „tisztujitás helyén“ mint világosabb ajánltatott imez „a' tisztujitási gyülés helyén,“ más felől pedig a' szakasz végére egy megye részről az inditványoztatott tétetni, hogy a' választás helyéről eltávolitott egyed egyszersmind zárassék el, mert az illyen impertinens ember, miként magát az inditványozó megye követe kifejezé, toties quoties visszamenne oda. 46dik §: „Ha a' tisztujitás alkalmakor elkövetett kihágás törvényes természeténél fogva büntettet (criminalitast) foglal magában, erre 's jelesen az illy alkalomkori verekedésre, vérengzésre, gyilkosságra 's több vétekre nézve is, a' bünt. törv. könyvben meghatárzott rendes bünhesztő (criminalis) eljárásnak 's büntetéseknek leend helye; mindazáltal illy esetekre nézve különösen perbefogó bíróságnak a' 19dik §ban felállitott őrszék rendeltetik. Ez előtt panaszt tehet minden, ki magát illy tett által sértettnek tartja. Minden kihágást, mind azon csendtiszt, kinek tudtára esett, bejelenteni köteles; mind az, kit a' csendtiszt rendzavarásban tapasztal, köz erővel is az őrszék elibe állittatván: ez valóság esetében a' vádlott perbe fogatását 's azonnali letartóztatását is nyomban megrendeli. Ezután a' hivatalos vádlás a' megyei tiszti ügyészt, a' halasztás nélküli itélethozás a' tisztujitó megye törvényszékét illeti. Szabadságbóli védelem csak kisebb kihágásokban engedtethetik meg. Illy kihágásért a' büntett köztörvény szerinti rendes következésin kivül, az, ki ezt elkövette, azon tisztujitásra szavazatától is, azon egy büntető itélet által megfosztandó. A' sértett magányos keresete, a' 42dik § értelmében ezen kivül fenmarad.“ Ezen szakaszban a' szabadságbóli védelem csak kisebb kihágási esetben engedtetvén meg, egy felső vidéki követ szorgalmazá, hogy a' szabadságbóli védelem, midőn elég biztositás van, soha ne tagadtathassék meg. Más felől egy ujabban érkezett követ lehetetlennek állitá, hogy az itélet tisztujitás alatt mindjárt kimondassék, megjegyzé tehát, hogy vagy az őrszék mondja ki az itéletet, vagy pedig, ha a' vétkes perbe fogatik, szavazási jogát vesztené el, ebben pedig szóló soha nem tudna megegyezni. Ezen észrevételek után köz helyesléssel fogadtatott egy követ azon kijelentése, miszerint a' választmányilag kiküldött kerületi jegyzők oda lesznek utasitandók, hogy e' §ot az őrszék behozatala mellett a' büntető törvénykönyv elveihez alkalmaztassák. 47dik §. „A' ki mást büntettnek (criminalitas) nem vehető, de szándékos cselekedettel sért meg tisztujitás alkalmakor, bebizonyodás esetére az őrszék által egy hétig terjedhető fogságra itéltessék, 's a' szavazáshelyről nyombani bezáratással távolittassék el. A' sértett magányos kereseti joga 's a' széksértés büntetése a' 45dik § értelmében fenmarad ezen kivül. Jelen §t némellyek ellenezték, mások pártolták. Az ellenzők következő nézetekkel állottak elő: a' 47dik §r. azon kivül, hogy értelme nincs, önkényre vezet és igazságtalan, miután a' megnevezett, de meg nem határozhatott bünért háromszorosan is lakoltat, 's a' sértőt mindjárt bezáratja; ezenkivül casuistikákra vezet 's ollyas miről szól, mi már egyszer a' 45dik §ben előadatott. A' 45dik § ellenzőinek fő szónoka azt látja a' 39—50 §ból, hogy a' kiküldött választmány igen is szorgalmas volt a' büntettek szaporitásában, 's meg feledkezett a' büntető t.könyv azon nevezetes elvéről, miszerint semmi egyéb bünnek nem tekinthetik, hanem csak az, mi a' büntető törvénykönyvben foglaltatik. Szóló a' választásoknál csak két vétket lát, egyik, melly előfordul a' bünt. tör.könyvben és a' neve: bün, másik, melly kihágás és csak azért vétek, mert a' választásnál követtetett el. Szóló tehát kimondaná, hogy a' már első nemü bünök a' bünt. törv.könyvbeli büntetésekkel, a' választási kihágások pedig széksértéssel büntettessenek. A' 47dik szakaszra továbbá az az észrevétele, hogy ki fogja azt meghatározni: mellyik tette szándékos valakinek? A' határozatlanság visszaélésre nyujthat alkalmat 's megtörténhetik, hogy a' legártatlanabb ember is e' törvény ürügye alatt szavazatától megfosztatik és fogságra vettetik; mert sokszor akadám ollyan ember, ki csak azért szól a' másiknak valami ollyast, hogy azt haragra ingerelvén bajba keverje, sőt van, ki magát is kész becsukatni, csakhogy ellenét is becsukathassa, pedig a' fogság minden kihágásnak legkeményebb büntetése, 's igen furcsa, hogy még egy tudva sem levő bünre mindjárt ez alkalmaztassék. Ugy látszik a' választmány igen is szelid választás-előidézésen törte fejét, és csak az hiányzik, hogy minden választó mellé egy nevelőt nem inditványozott adatni, ki őt karon fogva vezesse a' szavazási ládához. A' következő szólók szinte veszélyesnek mondák azt, hogy valaki kihallgatlanul szavazatától fosztassék meg, mire e' § könnyen magyarázható. Végül egy követ nem módositatni, hanem egészen kihagyatni kivánta a' 47dik § szerkezetét, mert ugymond ha mi casuistikákba bocsátkozunk, soha semmire sem mehetünk, ezenkivül az igazzág bebonyolittatását semmivel sem eszközölhetni inkább, mint sok törvénnyel. Minden, mit mi tehetünk, csak annyi, hogy figyelmébe ajánljuk a' ker. jegyzőknek azt, mi a' bünt. tör. könyv 274 és 275dik szakaszaiban az efféle sértésekről mondatik. Azok, kik a' 45dik §. átalmazták, előadták, hogy vannak ollyan sértésfajok, mellyek cselekedettel követtetnek ugyan el, de azért büntettnek nem tekinthetők, péld. felfricskázás sat. a' 47dik §. efféle sértésekről szól, midőn a' 45dik §ban szóbeli megsértés foglaltatik, és rá széksértési büntetés határoztatik. A' 47dik § pedig olly tettet foglal magában, melly jólehet nem criminalitas, még is, minthogy közhelyen botránykoztatólag követtetik el, büntetendő. Igy tehát lényeges különbség levén a' 45 és 47 §. közt, a' 47. §t ugy, a' mint most van, meg kell hagyni. Nem is tarthatni attól, hogy önkényes eljárásnak ad helyet az őrszék, mellyet a' KK. és RR. olly nagyon kedvelnek, ez mondván ki, mint itt világosan kivan téve, a' büntetést. A' választmány igazolásaul felhozatott, hogy a' választmány figyelemmel tartozott lenni minden ollyas büntettre, mellyek tisztujításkor elszoktak követtetni; midőn tehát kiküldetési kötelességének eleget tett, nem mondhatni, hogy a' büntetteket szaporitotta. Nem mondhatni ezt főleg a' jelen esetben, mert csakugyan különbség van a' között, midőn valaki szántszándékosan a' tisztujitást hátráltatni ügyekszik, de gondosan kerüli mind azt, mi criminalitasba találna vágni. Hogy pedig szántszándékos é valamelly cselekedet vagy sem, szintugy meg lehet tudni, mint azt, hogy mellyik gyilkosság szándékos; továbbá a' büntető törv.könyvet nem lehet mintegy Alkoránnak tartani, mihez semmit nem adhatni, és a' választmánynak, ha kiküldetési kötelességének meg akar felelni, a' választási kihágásokra a' széksértési büntetésen kivül más büntetést is kellett szabni, különben tágas kaput fogott volna tárni azoknak, kiknek elég pénzök van mindenféle garázdálkodás elkövetésére. Ezen kijelentések után szavazásra kerülvén a' dolog 25 szóval 23 ellen a' 47dik §. választmányi szerkezete meghagyatott. 48dik §. „Ha többnek a' tisztujitás alkalmakor elkövetett bármi tette által, annak folyama is gátoltatnék: e' vétkes merény az 52 és 53 §§ban érdeklett rendzavarásnak 's illetőleg lázadásnak tekintendő; 's a' büntető t.könyvben kiszabott rögtöni szigoru eljárásnak 's büntetésnek leend helye. 49dik §. Mindazon esetben, midőn valamelly sértés, a' tisztujitási hely méltósága ellen szóval és tettel egyszersmind követtetik el, főnek a' tett tekintendő: 's illyenkor a' tettekre nézve határzott eljárásnak levén helye, a' szóbeli közsérelem is ott, és egy úttal megbirálandó.“ E' §§ok részint mint fölöslegesek, részint mint ismétlések a' szerkezetből közmegegyezéssel kihagyattak. Következett az 50dik §. „Tisztujitási sulyos kicsapongásoknak tekintendők: a) ha valaki tisztujitás helyére nem kardot, hanem botot, fejszét, gyilkot, nagyobb kést, puskát, pisztolyt, v. más hasonló fegyvert, vagy szerszámot viszen. Ennek az őrszék által a' csendtiszt hiteles jelentésére azonnal megrendelendő büntetése: nyombani letartóztatás és egy hónapig terjedhető fogság. Ha valaki e'nemü fegyverrel mást fenyegetne: a' büntetés kettőztessék meg. A' ki valakit tisztujitás alatt fegyverrel tettleg támadna meg, a' széksértési büntetés teljes mértékén kivül, azonnal közerővel is őrszék elibe állittatván, ez által megrendelendő perbe fogatása 's letartóztatása nyomban következzék. Szabadságbóli védelem csak kisebb büntett esetében engedhető meg; b) a' ki tisztujitás helyén részeg, a' csendtiszt által onnan közerővel is eltávolittatván, azon tisztujitás alkalmával az őrszék itélete által szavazattól fosztassék meg; c) a' ki zenével, vagy zászlóval megy a' tisztujitás teremébe, vagy e' végett rendelt más tanácskozási helyre: mint széksértő büntettessék. Ezenkivül a' csendtiszt jelentésére az őrszék által egy hónapi fogságra is itéltethetik; d) A' ki mást tisztujitási törvényes joga gyakorlásában tettleg gátol: ha ez a' sértettnek panaszára az őrszék által nyomban rendelendő vizsgálat utján kivilágosodik, azonnali letartóztatás 's két hétig terjedhető fogság lesz büntetése. Ha kik ezt csoportosan teszik: e' büntetés megkettőztetésének leend minden tettesre nézve helye; e) az előlülő főispánnak, vagy a' 16dik §. rendelete szerint választott elnöknek, őrszék tagjainak, az 51dik §. rendelt 's hivatalban foglalatoskodó csendtisztnek, bármi csekély, de szándékos tettleges megsértője, bebizonyodás esetére az őrszék által azonnal letartóztattatván 's perbefogatván, ellene, helyzetére való minden tekintet nélkül, a' tisztujitó megye törv.széke által hozandó itéletbeli büntetés három esztendei fogságra terjedhet. A' vérengzési eset ezen felül a' 46 §. rendelete alá is esik. Egyébiránt a' véleménynek illetlen kifejezések nélkül előadhatása tökéletesen szabad levén, a' büntető t.könyv XLIX fejezetbeli 463 §. rendelete ide is kiterjesztetik.“ Az 50dik §. felolvasása után utasitások nyomán több rendbeli kivánatok nyilványultak, mellyek a' választmányi szerkezettel inkább vagy kevesbbé hangoztak összve. Ezen kivánatok összvege röviden ide megyen ki: „a' ki tisztujitás alkalmakor zenével, zászlókkal 'sa't. jár, szavazatától fosztassék meg. Tisztujitás alatt mint nemzeti ünnepen, még korcsmákban se engedtessék meg a' muzsikáltatás. Tisztujitás kihirdetésétől fogva egész megyeszerte minden zenemelletti mulatság és zászlók alatti korteskedés, mint a' csoportok összeütközésinek és kicsapongásinak alkalmi oka, tiltassék el. A' kikarddal vagy más sértő eszközzel megy a' közgyülésbe, 100 ft. birsággal vagy 3 hónapi fog-

sággal büntettessék. A' ki részegen jelenik meg, akkori szavazás-jogát veszitse el, a' ki végre zászlóval, zenével jelenik meg, 3 évi fogságra büntettessék."Ezekhöz képest többen nem voltak megelégülve a' szerkezettel, ugy hogy, habár az 50 §t elveiben küldőik által elfogadottnak mondották, annak azonban még is szerkezetét módosittatni szorgalmazták;'s miután abban a' kerekség hiányzik, inditványozta egy követ, hogy az a. b. c. d. 'sa't. pontok előre bocsáttassanak, aztán végül a' büntetés maximuma tétessék ki, egy másik követ pedig azt jegyzé meg, hogy az a) pont közepén hiány van, mert arról, ki valakit fegyverrel tettleg támad meg, csak az mondatik, hogy perbe fogassék, a' büntetés pedig kitéve nincsen, ezt tehát pótolni kell. Az a) pont végén ezen kifejezést „szabadságbóli védelme csak kisebb büntett esetében engedhető meg" mint a' fölebbi határozattal ellenkezőt, ki kell hagyni. Ezek után az elnökség pontonként és elvileg kivánt volna eldöntésül szavazási kérdéseket kitüzni, azonban a' többség ezen kérdés kitüzetésében állapodott meg: „módositás é vagy szerkezet?"? 29. megye u. m: Zala,Komárom, Bars, Sommogy, Hont, Győr, Veszprém, Zólyom, Pest, Tolna, Árva, Bács, Turócz, Szerém, Ung, Szabolcs, Gömör, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Mármaros, Csongrád,Békés,Csanád, Arad, Temes, Torontál 's Krassó módositás mellett szavazott. 19 pedig u. m: Pozsony, Soprony, Nyitra, Trencsény, Vas, Nógrád, Liptó, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Verőcze, Pozsega, Zemplény, Szathmár, Szepes,Borsod,Torna és Sáros a' szerkezet mellett szavaztak. Szavazás közben midőn K.ra került a' sor, egy más követ felszólalván, mikor számos követ által rendre kiáltatott, csilapulni nem akaró zaj közben mindaddig folytatá szavazási kérdés iránti beszédét ,miglen végre, az elnökség által oda utasittatott, hogy midőn a' sor reá kerülend,akkor lesz'sideje majd joga mondanivalóját előadni. E' jelenet az elnökségnek némellyek által azon figyelmeztetését vonta maga után, hogy jövendőre, midőn szavazni akarnak, az elnökség mindig kérdezze meg, még mielőtt a' jegyző olvasni kezdi a' megyék neveit: ha vajjon belé egyeznek é a' szavazási kérdésbe. A' többség által a' szerkezetmódositás elfogadtatván, a' kiküldött választmánynak a' következő módositási eszmék ajánltattak: 1) a' pontok előre bocsáttatása után a' büntetés maximuma tétessék ki. 2) A' szabadságbuli védelemre vonatkozó ellenmondás elenyésztéseül az őrszék ülés folyta alatt nyomban itéletet hozhat. 3)A' mást fegyverrel vagy bottal megtámadó a' criminalis codex elvei szerint büntettessék. Végül az a) pont elején mindenféle fegyver, kivéve a' kardot, a' különféle fajok elszámlálása nélkül általában eltiltatik.

CXXXVIII.dik ker. ülés január, 15 d.e 9½ órakor. Elnökök: Szegheő (Csongrád)' sBotka (Bars);ker. jegyző: Vukovics; naplóvivő: Komlóssy. A' megyei kihágások korlátozása érdemében beadott választmányi jelentés 39dik §a helyett, a' ker.jegyzőkar által készitett vesztegetési t.javaslat felolvastatása után köziratra bocsáttaték. E' rövid intézkedés után folytattaték a' választmányi jelentés 50dik §nak tárgyalása, mellynek a) pontja a' legközelebbi ülésben már eldöntetvén, olvastaték annak b) pontja, miként mult számunkban közlök. — E' pontra megjegyeztetvén, hogy ezen kitétel „tisztujitás helyén" igen határozatlan értelmü 's könnyen értethetnék alatta az egész város,mellyben a' tisztujitás tartatik; elfogadtatott azon módositás, hogy az, „ki a' tisztujitás teremében, vagy e' végett rendelt más tanácskozási helyen részegen jelenik meg, onnan egyszerüen eltávolitandó." A' tárgyalás alatti § c) pontja. „Ki zenével vagy zászlóval megy a' tisztujitás teremébe, vagy a' végett rendelt más tanácskozási helyre, mint széksértő büntettessék. Ezen kivül a' csendtiszt jelentésére az őrszék által egy hónapi fogságra is itéltethetik" nem kis vitára szolgált anyagul. Egy követ a' törvényhatóságok szabályi által kivánta ezen, szerinte nem olly életbe vágó, sőt aprólékosnak mondható kérdést elhatároztatni. A' másik különösnek találta, hogy némellyek a' zenét a' tisztválasztásból, ezen nagy nemzeti ünnepélyből ki akarják zárni, midőn az vallásos ünnepeinken az isteni tiszteletben is helyet talál,'s ha ünnepeinken rendesen örvendeni szoktunk, az ugy nevezett kálvinista szomoru nagypénteki ünnep kivételével, miért ne örvendhetnénk a' tisztválasztás nemzeti ünnepén is? Egy tiszai megye követe a' zászlóvali megjelenést nem tartá fogságot érdemlő bünténynek 's megjegyzé, hogy ha illy tettekre is fogság határoztatik: a' büntetés eszméji összse lesznek zavarva. A' zászlóvali megjelenésre szóló szerint a'széksértés akképen lenne alkalmazandó, hogy ha valaki a' felszólitásnak nem engedelmeskednék, annyiszor marasztassék el széksértési büntetésben, valahányszor a' zászló eltávolitására csendlisztileg felszólittaték. Ezek előre bocsátása után többen nyilatkoztak, előadván, mikép a' tanácsterem, a' tisztválasztás tere olly hely, mellynek szentségét a' zene is sérti,melly zenét azisteni tiszteletivel, mivel az a' vallásos szertartásokban szent ahitatra buzditó kellék, összezavarni annyival kevésbbé lehet, mivel az nem az ahitatoskodók által vitetik oda. Zászló és zene a' tisztválasztásokon minden esetre tilalmazandó, mert ezek czélja mások megnyerése 's elcsábitása, ezen két tárgy nyilványos eszköz a' korteskedésre, 's mint illyen sérti az egész választó közönséget; ennélfogva midőn az egyesek sértése is fogsággal büntettetik, az egész választó közönségnek zene és zászló általi sértése miért ne büntettethetnék fogsággal? Köztudomásu dolog, hogy zene és zászló nemzeti életünkben nagy szerepet játszanak. Nemzeti dalaink mindig nagy hatással voltak 's vannak ránk, mi más népeknél is tapasztalható, mert például a' büszke Albion méla fiát is magas honszerelemre ragadja gyakran a' „Rule Brittannia" 'sa't. melodiája; csatadalaink pedig sokszor példátlan lelkesedést idéztek elő a' magyar táborban. — De a' zene által ébresztett lelkesülés a' magyar közembereknek rendes mulatságaikon is többnyire verekedést szokott előidézni. Ez oka, miért szükség a' zenét a' tisztválasztásoktól eltávolitani, mert választásokon inkább komoly megfontolásra,mint lelkesedésre van szükség, melly lelkesedésből eredni szokott kicsapongások azon kivül, hogy többnyire emberéletet igényelnek véres áldozatul, a' tisztválasztás helyén még a' szabad választás jogát is korlátozzák. A' zászló szinte kimondhatlan hatást szokott gyakorlani a' magyar harczias jellemre, egy zászlóalattiak rendesen egy testté forrnak össze, mellyet az érzelem vezérel 's melly idegen elemet magában nem tür. Ha a' zászló feltüzetik, a' magyar utólsó csep vérivel is kész annak védelmére 's mivel annak elvételében az ellenpárt legyőzetését tekinti, a' zászló elvétele v. kigúnyoltatása életre halálra verekedő tusába keveri a' dicsőségszomjas pártokat 's igy kész a' pártok közti hajborzasztó merények elkövetésére felhivó csata. Ez okoknál fogva kivánták ezen vélemény bajnokai a' zene és zászlónak tisztválasztásokoni használatát szoros büntetés alatt megtiltatni, még pedig mivel a' széksértési büntetést gazdag vesztegető lefizetheti, kivánták mellé csatolni a' fogsági büntetést is, mellyre nézve a' zászlótartót egy ősz követ legalább 24 órával kivánta megkülönböztetni a' zászlóalj közlegényei fölött. Ugyanezen követ a' protestánsok ünnepeire megjegyzé, hogy azoknak mindenike egyformán komoly és egyszerü; de egyiksem szomoru, a' nagy pénteket sem véve ki, 's az orgona azok komolyságát nevelni szokta, nem pedig örömre ingerelni a' hivőket. Ezen véleménynek legelhatározottabb —mondhatnám — tüzesb bajnoka pártolóival együtt a' zenét és zászlót eltiltatni kivánta a' gyülésteremben szintugy mint az egész városban, hol a' választás történik, mert a' tivornyázásnak itt szintugy nem barátja mint amott. Zenézés és zászlóemelés választók kedélyeinek megnyerésére hatalmas eszközül szolgál. Zenében magyar emberre hatalmas varázserő rejlik, melly őt mindenre ragadja, csak azt nem eszközli benne, mire az alkalommal legnagyobb szükség volna, t. i. kedélyét nem csilapitja; sőt ezzel leginkább ellenkező hatást gyakorol. Vad indulatokra gerjeszti a' vigadó magyar köznépet, mellynek körében zene mellett többnyire elkiáltatik ama felhivó közmondat: „ki a' legény a' csárdában" 's erre kész a' vérengzés. Hasonló hatásu a' zászló, közhiedelem ez iránt nálunk, hogy zászlót nyerni dicsőség, és zászlót veszteni szégyen", e' hit katonai felbuzdulásra ragadja a' magyart, 's nem épen példátlan dolog, hogy a' felbuzdulás áldozatául holttestek hevernek a' zászló előtt. Nem kell illy eszközök által szilajságot állitani oda, hol a' legkisebb t.viselő választatása is épen a' nép érdekében komoly megfontolást kiván. És ha minden módot el akarunk távolitani, mint szülőjét a' kicsapongásoknak, el kell tiltani a' zenét és zászlót a' választási városban is. Szóló, bár megyéjében rendbontás soha sem történt megyei választásoknál, ismér egy falut, mellyből csak 3 legény, zene és zászló mellett bármi csuklyások választó seregét is képes felzavarni. Véleménye szerint nem czélszerü a' zene lakodalmaknál sem; vigadjon a' házastárs inkább akkor, ha társát eltemeti; mert akkor tudja csak igazán:érdemes volt é házassága örömünneplésre vagy nem? Választásoknál is jobb a' mulatságot választás után üllni meg, mire különben is csakakkor van igazi ok,ha nyerve van a' választás sorsa. Azt pedig,hogy itt nem szabad zenézni és zászlót emelni, de amott igen, törvénybe tenni bajos, azért tiltassék el a' városban mindenütt. A' fogsági büntetés pedig csak csendtiszti felszólitás után alkalmaztassék, ha a' felhivás foganatlan marad. Az ellenvélemény egyik fő szónoka ezek ellenében előadá, miként ő, miután már a' csudálkozás napi renden van (mert néhány szónok előtte csudálkozáson kezdette beszédét) szinte mondhatlanul csudálkozik azon,hogy a' napokban zajos tétszéssel fogadtaték egy megyei ifju követnek azon nyilatkozata, miszerint a' zenét és zászlót eltiltani a' választásoktól annyi, mint virágától 's külső jeleitől fosztani meg a' szabadságot,annyi, mint kiölni a'szabadságot azok kebléből, kiknek azt formákhoz kell kötni, hogy megfogható legyen, a' mi mult napokban tetszéssel fogadtaték, az jelenben már veszélyesnek tartatik.Nem kivánja szóló, hogy zene mellett történjék a' választás, mert azon idők már rég elmultak, mellyben a' régi Germania népe vendégség közben tanácskozott; de zenét a' városban mindenütt eltiltani csak még sem lehet; mert nem is a' választó zenéz, hanem az, ki szavazásjoggal nem bir, kit tehát zenézéstől eltiltani épen ugy nem lehet-mint nem azt, ki tulajdon lakában zongorája mellett zene- élvezetben kiván részesülni. A' tanácsteremben v. választás terén a' zenének helye nincs, de választó-gyülés után miért tilalmaztatnék a' zene mellett mulatság? Az előbb szólt követ mondá: törvénynyel kel megszabni, hogy a' zene itt tilalmas, amott nem, ez nevetségessé tenné a' törvényt, azonban a' törvény előző rendelkezésének ott van helye, hol a' status meg van győződve arról, hogy a' polgárok szabadságát korlátozni szükséges; bünt. törv. rendeletnek pedig ott, hol büntény van; itt a' magányhelyekeni zenézés korlátozása sem nem szükséges, sem nem büntény. A' sajtóra nézve nem szeretjük az előző rendszert, mivel ez bennünket sujtott, 's a' megyei kihágásoknál igen szeretjük alkalmazni, mert itt a' szegény köznemességet terheli; holott az előző rendszabály elve a' sajtóra nézve épen az, mi a' megyei kihágásokra nézve. Abból, hogy volt némelly megyében egy két ember, kitől a' megye Rdei megrémültek, épen nem következik, hogy az egész hazára nézve szabadság-korlátozó törvényt kell hozni. A' zenére és zászlóra nézve gyülés helyén 's legfölebb az utczákon törvényrendelkezésnek tul-terjeszkedni nem lehet; mert ez ártalmas tulterjeszkedés lenne a' praeventiv szabályokban.Szólónak általányos nézete a' fenforgó törvényjavaslat iránt az, hogy ha a' megyei közéletből nem szoritja eléggé ki a' kihágásokat, lehet azt jövő országgyülésen szigorubbá tenni; de ha egyszer e' törvény a' szabadságot is fogja korlátozni, akkor a' jövő hongyüléseken igen nehéz 's talán épen lehetetlen lesz annak rendeletét lágyitani. Hasonló értelemben nyilatkozott egy, már a'büntetés iránt előleg felszólalt tiszai követ, alapos ismérettel hasonlitgatván beszéde elején ezen előző rendszabályokat az előző sajtóvizsgálathoz. A' zene tilalmának egész városra kiterjesztetését ő is szükségtelennek, sőt képtelenségre vezetőnek tartja, mert ugy sokszor választások alkalmikor egy hónapig is el kellene tiltani a' zenét még a' szinházakban is, mi épen ollyforma nevetség lenne, mintha azért, mert tüszszentésben az embernek némelly gyöngébb inai könnyen megszakadhatnak, a' chinai császár terjedt birodalmában a' tüszszentést mindennek megtiltaná. Nem zene szokta a' kihágásokat előidézni, hanem bor és pálinka, 's ha meg akarjuk azokat előzni: inkább a' bort 's pálinkát tiltsuk ki egy évre a' megyéből. Azok, kik ez értelemben szólottak,emliték még: mikép a' zene az indulatokat inkább engeszteli, mint vadságra ingerelné, különben sem a' zene és zászló háboritja fel a' csendet, hanem a' rendzavarók, 's ha a' kihágások okainak lánczolatán mindig távolabb megy a' törvényhozás, majd az egész megyéből ki kellene üzni a' zenét, sőt kezünket is el kellene vágni, hogy kihágás ne történjék, végre, mivel a' megyei kicsapongásoknak legvégső kutforrása a' tisztválasztás és helyhatósági rendszer: utóljára ezeket'svelök együtt szabadságunkat is kellene megdönteni. Hogy a' zene a' kihágások okául nem tekinthetik, mutatja az, hogy ha mindenki külön válva hallgatja a' zenét, e' miatt kicsapongásokra buzdulni nem fog. A' bort kell tehát és az együtt- lakmározást 's csoportozást kárhoztatni,nem pedig a'zenét.De csoportozás nélkül választás ismét nem történhetik. Ezek ellen a' zene és zászló terjedtebb tilalmának leghevesebb bajnoka még egyszer szót emelt 's előadá: mikép magánylakok belsejébe tolakodni ő sem akar, de utczákon, közhelyeken a'zenét és zászlót választáskor el szükség tiltani. És ez törvényszerü korlátozás, 's miért ezt jövő országgyülésekre halogatni? Vitatkozás közben érdekes összszeszólalkozás történt két megye követe közt. Az egyik azon követnek, ki már előbb nyilatkozott 's nyilatkozata a'zene és zászló pártolójinak fentebb előhordott okai közé van szőve, feleletül adá, mikép a' törvényhozásnak az egész hon érdekeit szem előtt kell

tartani ; 's azért hogy T. megyében nem volt kihágás , nem következik, hogy annak más megyébeni megelőzéséről országosan rendelkezni nem lehetne. Hiszen T. megyében ezelőtt csak 3 köznemes találkozott, közülök is egyet agyon ütöttek, 's csak kettő maradt. De hol öt- hat ezerre megyen a' választó nemesség száma, ott bezzeg másképen állnak a' dolgok. Mire azérdekelt megyei követ ur válaszul csudálkozását jelenté, hogy az előtte szólt követ ingerültségre kivánja vezérelni a' tanácskozást 's törvényhatóságokat aljasit legunytárgyává , — dekülönben is azérdemes követ urigen rosszul van értesitve , ha T. megyében csak két köznemesről van tudomása. Egyébiránt nem logikai következtetés , hogy azért, mert valaki bizonyos joggal visszaél, attól másokat is meg kellene fosztani; abból hogy az érd. követ ur megyéjében 5—6 ezer választó nemesség fellázad 's ez által magát törvényhatósági jogának felfüggesztésével provisorius állásba helyezi , nem következik , hogy minden megyét meg kellene törv.hatósági jogától fosztani. Ezen előadásra az érdekelt követ kijelenté , mikép ő T.megyét gúnyolni nem akarta 's viszont-csodálkozását fejezé ki, miszerint azérdemes követ gunyul vevé azt, hogy megyéjében kicsapongás nem történik, 's hogy abban csak két neveletlen nemes van , mit egyébiránt ő T. megyének egy a' neheztelő követ felett álló érdemes hivatalnokától tud. A' mi megyéjét illeti, az választási kicsapongásoktól soha meg nem ijedt , és zavar esetében nem folyamodott sem más megyét pártolásához körlevelek által sem királyi biztossághoz. Szavazásra kerülvén a'tárgy kérdésül tüzeték ki maradjon é a' szerkezet vagy a' b—i inditvány értelmében módosittassék ? Szavazati eredvény az lett, hogy 31megye 16 ellenében a' szerkezetet meghagyatni kivánta. E' kérdés eldültével felolvastaték a' fenforgó 50dik §nak d) pontja. Ezen pontra nézve egy tiszai követ megjegyzé,hogy aza' bünt. tő törvénykönyvnek erőszakos letartóztatásrul szóló 17dik fejezetével ellenkezik, minthogy pedig a' választási jog gyakorlása nemcsak letartóztatás , hanem más tények által is történhetik , amarra nézve hivatkozni kell a' bünt. törv. k. 1. része 17ik fejezetének a' 180dik §ra, ezekre nézve pedig maradjon a' d) pont rendelete. Ezen inditvány elfogadtatást nyervén felolvastaték az e) pont (mikint azt már fentebb közlők.) E' pont iránt 3 módositás ajánltatott, mellyek közül az első végzáradékának kihagyatását kivánta, 's ez minden vitatkozás nélkül elfogadtaték , a' 2dik az e) pontban megszabott 3 évi fogság büntetése ellen volt irányozva azon okból , mert a' bünt. törvénykönyvben országos ülésben is megállapitott elv szerint a' fogság egy évnél tovább semmiképen sem terjedhet , azon felül csak rabságnak van helye, mi azonban ugyanazon bünt. törv. könyv elve szerint rendőri kihágásokra nem, csak büntettekre alkalmazható , minélfogva a' 3 évi fogságot egy évire kell változtatni. Ezen módositás szavazat alá bocsáttatván 28 megye a'szerkezetet pártoló 20 megye ellenében elfogadá. A' szerkezet mellett szavazó kissebbséget alakíták köv. megyék: Zemplény , Sáros , Szatmár, Szabolcs, Szepes, Ugocsa, Bihar, Mármaros, Békes, Arad, Temes, Krassó, Soprony, Vas, Liptó, Győr, Veszprém, Fejér, Mosony 'sPozsega. Nem szavazott Abauj. 3dik módositás azon esetre, ha az őrszék a' választó gyülés eloszlatásának helyét nem látja, a' főispán még is elhagyja a' gyülést, 's igy az egész választó közönséget megsérti, valamint mind azon esetre, mellyekben a' főispán a' tárgyalás alatti törv. javaslat rendeletét áthágja, büntetést kivánt a' törvénysértő főispánra, mégpedig mivel az, ki őt megsérti, fogsággal büntettetik, a' főispán büntetését is fogságban kivánta megállapittatni. Ez inditványt pártolák többen azon okból, hogy a' kihágások forrását szükség a' főispánokra nézve is bedugni, de a' nagy rész ellenzé azon oknál fogva, hogy a' főispán is csak ollyan tisztviselő mint más hivatalnok, 's a' hivatalbeli kihágásokruli viszszaélésekről a' bünt. törv.könyv a' főispánokra nézve épen ugy rendelkezik, mint más tisztviselőkre nézve; ha a' főispán a' jelen törv. javaslat különös rendeletei ellen vét, ennek szigorúsága őt szintugy sujtani fogja, mint bármelly választó polgárt, végre a' felhozott esetben az őrszék itéletének jelen törvényjavaslat a' főispánt is aláveti, ki azon itéletnek ellenszegül, büntetése „helyzetére való minden tekintet nélkül" letartóztatás 's fogság. Egyébiránt jelen törvény rendelkezik arról is, hogy ha a' főispán a' tisztválasztást annak idejében nem akarja megtartani, a' tanácskozvány által választott elnökség tartsa meg. Eltávozása tehát a' főispánnak nem zavarhatja meg a' tisztválasztást; mert a' tanácskozvány választhat helyette tüstint elnököt. A' tárgy eldöntése más napra haladt az inditványzónak azon igérete következtében, miszerint inditványát más nap különös esetekre alkalmazva fogja előterjeszteni. —

CXXXIX ker. ülés jan. 16án d. e. 9½ órakor. Tárgy: a' megyei vesztegetésről a' ker. jegyzőség által készitett törvényjavaslat iránti vitatkozás. A' főispán elnöki kihágásira vonatkozó inditvány egyes esetekre alkalmazva törvényjavaslati alakban az inditványozó követ által felolvastatván, azon megjegyzés közben, hogy az őrszék tagjai kihágásairol sem kellene megfeledkezni , 's elfogadtatása után azon ma ismét megujitott inditványnak, hogy a' főispáni eskü mintája ujra dolgoztassék, kikerestetvén a' mult országgyülési irományok közt heverő főispáni esküszerkezet javaslata, köziratra bocsáttatni rendeltetett. Ezután olvastatott a' jegyzőség által szerkesztett 39 § a' megvesztegetésről. Tudva van olvasóink előtt, mikép az illetékes választmánynak megvesztegetésrül szóló törvényjavaslat-szerkezete a' ker. ülés többségének rokonszenvére két rendbeli kisérlet után sem találván, több napi vitatkozások után a'ker. jegyzőség választmánynyá alakitásában állapodott meg a' többség akarata, most ezen jegyzői kar 's illetőleg választm. következő szerkezeti javaslattal állott elő: „39 §. A' megyei tisztujitás alkalmakor elkövetett széksértés, verekedés, rendbontás, hamis vádtétel és netalán lázadás vagy egyéb sulyosabb kihágások esetei, miután a' büntető törvénykönyv illető czikkelyei, jelesen a' testi sértésekről (12ik fejezet) verekedésekről (13 f.) erőszakos ellenszegülésről (16 f.) lázadásrol (46) tisztviselők elleni sértésekről (48) széksértésről (49) végre a' hamis feladásrol (25) álnok gyanusitásról (26) rágalomról és becsület-sértésekrül (27 f.) szólók hasonló büntények 's vétségekrül kellőleg rendelkeznek, azok szerint fognak büntettetni, azon körülmény mindazáltal, hogy a' tettnek a' tisztujitás szolgált alkalmul, a' beszámitást sulyosbitván. Ezenfelül azonban a' megvesztegetésre nézve különösen rendeltetik: 1ször A'választó, ki szavazatát határozottan kijelölt czélra vagy egyedre előre kialkudott bérért köti le, ugy szinte minden, ki másnak szavazatáért illyen bért ad, vagy előre lekötelez, megvesztegetésért büntetendők. 2or. A' megvesztegetés esetei miatt panaszt tenni a' választás után csak egy hónap elforgása alatt lehet, későbben tett panasz el nem fogadtatik. Vádló mindenki lehet, a' megvesztegetés elismerése egyébiránt egyedül a' vallástevő ellen bizonyit. 3or. Büntetésül az adott vagy általvett bért a' megvesztegetett kétszeresen, a' megvesztegető háromszorosan a' megye házi pénztárába fizetendik." Felolvastatván e' törvényjavaslat, ujra megeredtek a' megyei vesztegetés fölött tartott terjedelmes viták, mert tudni kell, hogy e' javaslat iránt ismét többfelé ágoztak a' vélemények; midőn ezt némellyek lényeges, mások csupán szerkezeti módositással kivánták elfogadni, többen pedig egészen elvetvén, helyette ujat inditványoztak és olvastak fel. Lényeges módositást követelt a' megvesztegetési t. ostromlásában bámulatos ügyességet kifejtő bajnoka az ovakodó pártnak;utánna más követinditványa ezekben öszpontosult : A' p--i követnek 1ör a' vesztegetésről szóló törv.javaslat első pontjára nézve észrevétele az, hogy itt a' vesztegetés meghatározásából a' „meggyőződése ellenére" szavak kihagyattak, e' szavakat tehát betétetni kivánja, miután csak a' vastag megvesztegetések eshetnek különben is büntetés alá, mert szomoru dolog lenne ha a' kormányszékek, püspökök st uradalmi tisztjeiket beparancsolhatván a' nélkül, hogy a' megvesztegetési büntetés valaha utólérhetné őket, az illy beparancsolt embereknek ellensúlyul szolgálható köznemesség bevitele és tartása pedig vesztegetésre magyaráztathatnék. 2or kivánja a' szerkezetbe tétetni , hogy csupán akkor tartassék bizonyosnak a' megvesztegetés, midőn a' tett consummáltatik 's bebizonyul, hogy a' választó a' szerint szavazott mint előre lekötelezte magát. 3) Hogy a' fuvar és természetben kiszolgáltatott élelmezés nem megvesztegetés. A' büntetésre nézve mond szóló, szeretném nyilván kitenni,hogy ha a' megvesztegetés bebizonyosul is, a' választás ne legyen érvénytelen , mert kiknek az érdekökben volna , mindenkép igyekeznének a' választást megtámadni. A' következő szónok előadásinak töredékei ezek: hogy a' meggyőződésről istenen kivül más nem itélhet, de ha mégis ez is lehető volna, bátor szóló figyelmeztetni a' Rket egy itéletre, mellyet az egész ország roszalt, az elfogott ifjak itéletére, kik bizonyos eszmékért mondattak elitéltetni , 's most ellenkezőleg vélekednénk ? egyébiránt ha azt meghatározni akarjuk, hogy ki az, ki meggyőződése ellenére adta el szavazatát, akkor, mond, Magyarországon egy tribunal inquisitionis-t kellene felállittani. 2) Midőn P. követe azt kivánja, hogy csak a' tett consummatioja után itéltessék meg a' megvesztegetés, ugy látszik azt kivánja, hogy a' választó meggyőződése ellen szavazzon. A' bünt. t. könyv elve az, hogy a' tett büntettessék, nem pedig a' meggyőződés, ugy de igy a' meggyőződés büntettetnék. Ne zavarjuk u. m. össze a' bünszerzést a' felbojtással. Nem kivánom azt kutatni, hogy valaki azt, a' mire megfogadva volt, teljesitette é ; mert szerintem a' tett consummálva van, mikor valaki megfogadtatott 's a' bért elfogadta. 3) Hogy a' fuvar és élelmezés ne büntettessék, ez ugy hiszem, már máskor szavazás utján eldöntetett. Mi a' szerkezetet illeti, szóló nem tartja elégnek ezen kifejezést „ki alkudott bérért" hanem hozzá kivánná még tétetni „a jándékért." Megjegyzé továbbá, hogy itt nincs semmi gradatio. A' bíróságra nézve kivánja, hogy itt az őrszék legyen biró, mert itt a' bíróság nincs megállapitva,pedig nem akarná,hogy az ebből származó pernek vége hossza ne legyen ; az egy hónapi időt — ugymond — sokallom arra,hogy a' vesztegetési esetek bejelentessenek, mert nem tartom közigazsággal megegyezőnek a' választókat olly sokáig bizonytalanságban hagyni. Egy másik szónok ezekben terjeszté elő nézeteit: ohajtottam volna, hogy ezen szerkezetben határoztatott volna meg a' fokozat is,mert különbséget látok abban, hogy a' vesztegetés ki által történik, a' más általi vesztegetés sokkal immoralisabb tett. Egyébiránt inkább elfogadom ezen szerkezetet, a' büntetést kivéve, mint a' p-i inditványt, a' meggyőződés szót belé tetetni nem kivánom, mert e' felett csak isten itélhet , földi biró nem 's ha igen, akkor igen szépen fogna erről sok biró itélni, akkor ez tág utja lenne az önkénynek. A' mi Solon itéletét illeti a' pártokról, én is azt mondom, hogy párthoz nem tartozni igen nagy hiba, de birónak párthoz tartozni nem szabad. Ha P. követének okoskodása áll: akkor nem kell biró ; végre szorosabb büntetéseket kivánok. Ha csak 3szoros visszatérítésre büntettetik a' vesztegető, — ez igen csekély lesz, büntettessék hivatalvesztésre is. Még azt is ki merem mondani, hogy akkor esünk azon helyzetbe , hogy egy két ember fog uralkodni felettünk , ha a' vesztegetésről törvényt nem alkotunk, nem pedig ellenkező esetben, mint némellyek állítják. Most a' ker. jegyzők egyike szólalt fel illy formán: A' jelen szerkezet engem ki nem elégit, bár én is részt vettem benne,mert ez a' többség akarata szerint készült. Pártolom a' p-i tnditványt. Az volt minapi kivánság, hogy a' definitio tökéletes legyen, már pedig tökéletesb ez nem lehet, mintha kimondatik, hogy az a' megvesztegetés, midőn valaki meggyőződése ellen szavaz. V. követe azt mondá, hogy a' meggyőződésről csak isten itélhet, ezzel nem mutatá meg, hogy itt a' meggyőződésről nem kell szólani. Pártolom továbbá abban is P. megye követét, hogy még az nem megvesztegetés, midőn valaki az ajándékot elvette. Abban is, hogy a' választóknak a' bemenetelrei módnyujtás, a' fuvar 's élelmezés, nem megvesztegetés, mert ez nemcsak természetes és igazságbul folyó , hanem , következése ezen határozatnak, hogy a' választókat nagyobb számmal is lehet bevitetni. De azt kérdem : van é vajjon abban megvesztegetés, midőn valaki a' vele rokonérzelműeket a' választás helyére beviteti. Egy felső vidéki követ emeli most szavát. Nemes P. és T. megyék követei ugymond a' vesztegetési törvény ellen szólnak, holott ennek alkotását 40 megye 7 ellen már elhatározta, 's igy ők igen későn szólnak. Mi a' ker. jegyző által készitett 39 § első részét illeti, azt tartom, hogy itt a' bünt. t. könyvre hivatkozás fölösleges, sőt káros is ; én tehát ezt kihagyatni kivánom. Mi az első pontot illeti, azt tartom, minthogy nemcsak választó hanem tanácskozó gyülés alkalmakor is lehet vesztegetés, a' szerkezetből a' „választó" szó kihagyatandó. A' 2ik pont utóján a' bebizonyitás ezen uj német a' törvényben kimondatni nem akarom, ezt legjobb lenne a' birára bizni. Egyébiránt itt van két codex, a' braunschweigi és Thurgaul cantoné, felolvasom — ugymond belőlök , hogy a' legszabadabb országokban milly törvényeket alkotnak a' megvesztegetésről. Csakugyan német nyelven mind kettőből felolvasván, előterjeszté , hogy a' megvesztegetésről egy szerkezetet készitett ő is 's ajánlá a' Rnek elfogadtatását. Egy nem rég érkezett követ mondá : Ha vissza lehetne menni a' vesztegetés definitiojára, örömest kezet fogna P. érdemes követével, mert hiszen azt ő inditványozá ; de a' többség másként vélekedett, tehát nem is ereszkedik V. követe czáfolásába. Sz. követe által ajánlott szerkezetre nézve azt mondja, hogy abban a' definitio nincs kimondva, a' megvesztegetésnek ugymond más eszéje nem lehet, mint az, hogy megvesztegetés az, midőn valaki szabad akaratját másnak pénzért, vagy más ajándékért alá rendeli. Engem mond tovább — a' jelen szerkezet némelly stylaris modositások melltet kielégit, épen azért, mert nincs benne

a' hivatal-és választásjog-elvesztési büntetés. Azt hiszem, hogy a' büntetésnek ollyannak kell lenni, mellyben másnak mint a' statusnak érdeke ne legyen, ama büntetés pedig a' közigazgatást convulsiókba hozná 's más ármányoknak nyítna utat. Felolvasá Sz. követe a' helvétziai canton codexének vesztegetésről törvényét, de azt tartom, hogy mig nálunk a' végrehajtó hatalom a' törvényhozásival öszhangzásba hozva nem lesz, mig amaz e'felett olly magasan áll,addig nekünk a'bünt.törvények készitésében igen is ovatosaknak kell lennünk. Igaza van azonban az 1ö pontra nézve Sz. követének, hogy a' „választó" szót onnan ki kell hagyni, mert lehet hogy a' tanácskozásokról is fog ez szólani, nem tenném továbbá belé ezt „kialkudott bérért." Végül pedig nem jól áll ez „büntetendők" hanem igy „büntetendő." A' 3dik pontban a' vesztegetés elismerése ellen kifogása van Sz. követének, de ennek okvetetlen benne kell állania, a' 3dik pontra nézve már kimondám véleményemet, most erről már nem szólok. P. követe a' fuvart megengedtetni kivánta. Ugy hiszem, hogy erről már szólani nem lehet, mert már ez el van határozva; az emlitett módositásokkal tehát pártolom a' szerkezetet. Egy dunántuli követ: V. követe beszéde végén egy kérdést intéze hozzánk, hogy akarunk é a' megvesztegetésről törvényt hozni? erről kérdést sem lehet most már; hanem szóló intéz hozzá egy más kérdést, t. i. akarja é az érd. követ M.országon a' választási szabadságot fentartani? A' választási szabadságot minél szélfesb alapra kell állitani, ez az alkotványnak olly kincse, mellyet minden áron fen kell tartani; de a' vesztegetés ellen mindenkép törvényt alkotni nem kell, a' vesztegetési törvény a' választási szabadság fentartása mellett csak mellesleges dolog, hiszen ha eddig századokon keresztül vesztegetési törvény nélkül az alkotvány fenállhatott, ezután a' naponként fejlödö miveltség mellett még inkább fen fog állhatni. Az ezen munkálatban levő szabályok mind praeventivek, 's ez az absolutismusnak legfőbb elve, ezt ugymond szóló részemről legveszélyesbnek tartom 's ki is mondám már másszor, hogy ha az, mi ezen munkálatban van, létesülni fog, a' hazára nézve káros leend. Azt mondá egy érd.követ, hogy a' bünt. törvénykönyvre hivatkozás fölösleges, sőt káros; mert ha abból lesz valami, ugy fölösleges, ha pedig nem, akkor káros, mert légbe épitettünk: de midőn az orsz. választmányhoz nagyobb mértékben neveztettek ki a' kormányi tagok, mit az mutat, hogy az ellenzék ott mindig kisebbségben maradt; akkor bizonyosan akarja a' bünt. t.könyvet a' kormány, 's igy a' hivatkozás nem fölösleges; de az sem áll, hogy káros volna, sőt inkább hasznos és szükséges; a' vád-megindításra rendelt egy hónapi időt elfogadom.Sz. követe — mond tovább szóló —Braunschweigra hivatkozott, de hogy ott az alkotvány olly példányban létezzék, miszerint azt nekünk követni kellene, a' hisztóriából ellenkezőképen mutathatni meg. Hiszen tudvalevő dolog hogy e' picziny hgségekben mindent szabad tenni, csak azt nem, mit más nagyobb absolut statusokban nem akarnak. De meg micsoda is mond szóló, az a' Braunschweig? hát az a' Thurgaul? de meg ha követni kellene is azt a' Braunschweigot, mi van annak codexében? felelet, csak az, mi itt a' szerkezetben. A' mi P. inditványát a' fuvarra nézve illeti, azt szóló nyomosnak találja, de ugy hiszi, hogy itt nincs helye, hanem tétessék más §ba, mert itt nagy ellenzésre találna. Végre azt feleli még Sz. követének, hogy máskor szabadabb alkotványnyal biró országot hozzon fel mint Braunschweig. Egy követ a' p—i módositást pártolván, arra, hogy minő alkotványok vannak külföldön, egy kis felvilágositással szolgált. Nem rég ugy mond egy országban a' főbb hivatalnokok és tisztviselők a' hatóságokhoz körleveleket bocsátottanak, hogy csak azokat válasszák meg, kik a' kormány nézeteit pártolják, mert mit a' kormány akar, az a' nemzetre nézve hasznos;illy megvesztegetés is divatozott. Végül azt mondja, nem kell elvágni a' sasnak szárnyait, mellyel az ég kék azurja felé röpül 's annál fogva vigyázzunk a' vesztegetésről szóló t.hozás alkotásában.A'következő egyházférfit sem elégité ki tökéletesen ezen szerkezet, de jelen helyzetben a' táblának mostani állásában el kell azt fogadni.Hogy P.érd. követe a'szerkezet ellen szólott, azon nem csudálkozik, mert hisz előre megmondá, hogy észrevételeit a' szerkezetre, ha elkészül, meg fogja tenni. Mi a' meggyőződést illeti, azt tartja, hogy oda, hol az lakozik, halandó kéz nem nyúlhat, de ha belé tétetnék is a' szerkezetbe,ez nem fejezné ki az egész ország kivánságát. Oda kell, ugymond, nekünk munkálni, hogy ha a' korteskedést egészen nem lehet is semmivé tenni, az minél kevesebb legyen. A' korteskedő vétket követ el magára 's a'hozzá közelebb állókra nézve is, de pártoskodni, ez már más. Midőn szóló kimondja, hogy ő Sz. vagy épen P. követei véleményében osztozik, ez neki gyalázatjára nem válik; de ha 50—vagy 60 embert maga mellé venne hogy P. vagy K. követei véleményét elnyomja, — ez vétek lenne. Szóló az 1ső pontra nézve a'szerkezettel megvan elégedve, V. követe be kivánná az „ajándék"ot tétetni, de ez kimaradhat. P. követe pedig azt kivánja, miszerint tétessék belé az is, hogy a' ‚fuvar' szabad. Szóló azt tartja, hogy ezen fuvar legfőbb symptomája a' korteskedésnek. Azt mondja K. követe hogy nem sok jót vár ezen törvénytől, szóló meg azt mondja, hogy a' mostani praxistól nem vár sok jót. Igaz, annyi századon keresztül felállott vesztegetési törvények nélkül az alkotvány; de most már olly kifejlödésre jutott a' baj, hogy ha elejét nem vesszük a' korteskedésnek, magunknak kell sirni az alkotvány veszte felett. Mert szóló a' magyarnak jövendőt nem igér, ha a' korteskedés meg nem szüntetik. Ezután többen az eddig szólt szónokok közül ujra felszólaltak, de közben némelly megyei követek röviden nyilatkoztak; némellyek a' szerkezet mellett Sz. megye módositásával, mások viszont uj szerkezetet ajánlottak. — Egy tiszai követ ujra szót emelt a' mondottak czáfolgatásába bocsátkozván, egyébiránt ezzel végzé beszédét: A' hivatal-vesztési büntetésre nézve azt mondá B. követe, hogy ott kell büntetni a' statusnak, hol a' büntetés az ő érdekében van, — de azt kérdi szóló, hol kell inkább büntetni mint ott, hol a' bünös a' status érdeke ellen vét? Igy történik ez épen a' vesztegetés esetében. Azonban a' bünt.t.könyv kimondja, hogy a' vesztegetett biró veszitse hivatalát,tehát igazságos azon büntetés is, hogy a' ki vesztegetés által szerzi a' hivatalt, az is veszitse azt el. Azt mondá K. követe, hogy hazánkban erősebb a' végrehajtói hatalom, mint a' törvényhozói, 's hogy illy helyeken a' praeventiv törvény absolutismusra vezet. Ez első tekintetre plausibilisnek látszik, de nézzük megforditva. Magyarországon most a' törvényhozói hatalom is absolutismusi színt kezde magára ölteni, 's hogy egészen absoluttá nem lett, eddig a' municipalitas ellenzé: de ezen most fattyu-sarjadékok keletkeztek; ki a' municipalitás kinövését,hogy erősebb legyen a' municipalitás 's hogy aztán az absolutismus ellen jobban működhessék, lemetszeni akarja, arról azt hiszi szóló, hogy az absolutismus kezére nem dolgozik,különben be fog az következni, mert vannak, kik annak hatalmát készek előmozditani. Ismét egy hathatós előadásu követ juta szóhoz, mondván: itt nem alkotványos tettről, hanem criminalis kérdésről van szó,'smidőn illyenről van,ekkor más országok codexeibe is kell tekinteni, 's mikor ezt teszszük, nem az a' kérdés, hogy az mellyik országé, hanem hogy megfelel é a' törvény eszméjének. Hisz Napoleonnál ki volt absolutabb uralkodó, 's még is vajjon nincs é codexében ollyan, minek hasznát vehetni? Legjobb volna mond szóló a' codex-készitést egy férfira bizni; de az alkotványos országban nem történhetik; ez csak absolut országokban eshetik meg. Az általa felmutatott codexeket olly férjfiak készitették,kik ezen munkájok által európai hirre tettek szert, kikhez ugy mond — én 's az előttem szólt megyék követei iskolába járhatnánk; ő ezen munkákra nem alkotványos tekintetben hivatkozott, hanem a' férfiakra nézve, kik ezeket készitek. A' bünt. törv.könyvet készitő országos választmány használta a' badeni codexet, mert azt jeles férfiak készitek. Hogy szóló a' helvetziai cantonok közül Thurgaut hozta fel 's annak codexéből olvasott, oka az, hogy Thurgaunak codexe jobb a' többi cantonéinál. P. követének a' második pont utóljára tett észrevételét illető megjegyzésére nézve azt feleli, hogy azérd.követ ur a' jurynak barátja— ennek pedig bizonyitási theoriája nincs, tehát ezt innen ki kell hagyni. Az absolutismust illetőleg még egy észrevétele van: nekünk ugymond, kik az átalakulás terén tettleg működünk, azon tapasztalásunk van, hogy a' legtöbb gyökeres reformkérdés, bár a' tanácskozások terén az élet symptomáival jelent meg, még is kevés igtattatott belőlök törvénybe, miért? talán mert a' magyar nem képes hosszasb kitürésre? nem, hanem a' megyékben az intelligentia összetett vállakkal sem tud mégcsak politialis rendszabásokat is keresztülvinni a' kortesek miatt. Hiszi egyébiránt szóló, hogy ezen itteni rendelkezés, csak házi patika lesz, de majd eljön egyszer a' gyökeres reform ideje is, midőn ezeket tökéletesen orvosolhatni, addig ezt elfogadhatjuk, mert valamit kell tenni a' dologban, ezt a' sürgető szükség kivánja.Folyt.

LEGUJABB: Jan. 16 és 17én a' megyei kihágások korlátozása iránti választmányi javaslat 39 §ának választmányilag már most harmadszor átdolgozott szerkezete fölötti tanácskozás nagy élénkséggel folytattatott. Jan. 18. A' megvesztegetési törvényjavaslat ezen első pontja iránt: A' választó, ki szavazatát határzottan kijelölt czélra vagy egyedre előre kialkudott bérért köti le, úgyszinte minden, ki másnak szavazatáért illyetén bért ad, vagy előre lekötelez, megvesztegetésért büntetendők" köv. kérdések tüzettek ki szavazásul: 1) Ben maradjon é a' szerkezetben a' kijelölt czél vagy nem? A' többség 28—20 ellenében benmaradásra szavazott. Nemmel szavaztak: Pozsony, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Liptó, Győr, Veszprém, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Árva, Pozsega, Verőcze, Szerém, Sáros, Szathmár, Szepes és Mármaros. Abauj nem szavazott. 2) Ben maradjon é a' szerkezetben a' ‚kialkudott bér' kifejezés vagy nem? A' többség 33 megye 15 ellenében nemmel szavazott. Az igennel szavazott megyék ezek: Ung, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugocsa, Csongrád, Torontál, Nyitra, Zala, Komárom, Zólyom, Pest, Hont és Bács. Abauj nem szavazott. 3) Betétessék é a' szerkezetbe ezen kifejezés: ajándék és adomány, vagy nem? A' többség 26 megye 21 ellenében igennel szavazott. A' kisebbségben maradt megyék ezek: Nyitra, Zala, Liptó, Komárom, Hont, Zólyom, Pest, Tolna, Bács, Turócz, Ung, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Torna, Csongrád, Békés, Csanád 's Torontál. Temes egyik követe ‚igennel' a' másik nemmel szavazván elidálni látszott magát, azonban az egyik követ visszahuzván szavazatát, ez is csakugyan a' nemmel szavazókhoz járult; Abauj pedig szokás szerint nem szavazott. Jan. 19én az egész kerül. ülés szavazásban telt el, a' vesztegetési törvényre vonatkozólag 6szor szavaztak 's a' többség szavazás utján megállapitotta, hogy ezen kifejezés a' „vesztegetés becstelen" tett a' törvény szerkezetébe ne tétessék, a'választmányilag javaslott vesztegetési büntetés „sulyosabbittassék", ha választás után tudatik ki a' vesztegetés, a' „következő választásra" terjedjen a' szavazatvesztés büntetése, azonban ismétlés esetében se lehessen senkit szavazásjogától „örökre megfosztani", egyébiránt ismétlés és nagyobb beszámitás esetében a' büntetés „fogsággal sulyosbittassék, a' megvesztegető vesztegetés utján nyert „hivatalát veszitse el" 's általában büntetése a' vesztegetettéhez ugy álljon mint 2: 1. Jan. 20án érdemleges tárgyaltatása ama nevezetes inditványnak, miszerint a' követválasztási vesztegetés ügyében a' képviseleti tábla biráskodjék az illető hatóságokkal leendő közölhetés végett, elhalasztatott. A' főispánnak mint elnöknek kihágásai iránti intézkedés tárgyaltatása folytattatván, a' szavazási kérdés felett szerteágazó vélemények miatt d. u. 1½ órakor az ülés minden határozott eredvény nélkül oszlott el.

Debreczen január 14kén. A' mult év végén a' debreczeni polgárság, a' Rdek táblája azon határozata ellen, hogy a' zsidók is polgárok lehessenek, hatalmas kérelmet készitett az országgyüléshez és épen a' mult év végével küldék föl a' követeknek, hogy azon kérelmet a' debreczeni polgárság nevében adják be. — Legfontosb tudósitás azonban: hogy legfelsőbb helyen elhatároztatott, hogy Debreczen városánál a' tisztujitás most is a'régi mód szerint tartassék meg. Kir. biztosul tiszántuli ker. táblai ülnök Detrich Miklós ur van kinevezve. A' tisztujitás határnapja még bizonytalan; innen sokan azt következtetik, hogy a' jelen or.gyülésen a' kir. városok rendezése nem fog megtörténni.

Eger jan. 4kén: Kik szab. Eger városának mult 1843d. évi jan. 4kén tartatott tisztujitása időszakában, a' vesztett P-k párt által mesterségesen előidézett ingerültséggel páros erőszakoskodásokat, mellyek később a' győztes R-a felekezetet példás mérséklete mellett is,majd türelem-vesztésre kinszeriték, e' lapokban hiven leirt közleményből olvasák, kétségtelenül azon véleményre jöttek: hogy miután az érintett tisztujitáskor másod izben is vesztett töredék-felekezet sem ármányaival sem erőszakoskodásival, saját érdekét 's közjavát tisztán belátó győztes felekezetnek testi 's lelki erejét nemcsak megtörni, vagy elcsüggeszteni nem vala képes, hanem inkább azt kelle tapasztalnia, miként az érintett nemtelen eszközök használata által, azok nagy részinél is, kiket addig, különféle kedvezések igérgetésivel 's ámitgatásokkal saját javok elleni törekvésre csábitott, ön jövendő sorsuk feletti komolyabb elmélkedésre, a' külszinnek valótuli elkülönitése tudomására 's igy azon igazság elösmérésére, miként Eger jelen körülményiben a' városi főbiró személyében nem csupa egyedi, hanem ugyszólván városunk jövendőjét feltételező elvi kérdés rejtezik, ösztönt érezett, az érintett töredék ezen körülményt voltakép majd csak felfogandván, polgári nyugalmunk további zavarásával felhagyand, 's igy közös javunk elősegélésére ha szinte testvéri kezeket nem nyujtand is, leg-

alább több több gátot nem görditend. Milly keserün csalatkozának azonban azok, kik a' történtek nyomán indulva illy véleményre jöttenek, kifejlik a' következőkből. Alig pihenheté magát ki a' győztes felekezet nehéz munkájából, alig élvezheté fáradalminak gyümölcsét.midőn az ellenzéknek mindenütt és minden áron hatályosabb befolyást igényelgető, fővezérei, azon városi tisztviselőink 's közbizalmunkat biró polgártársink megbuktatására, ujabb kelepczéket kovácsolának az alatt, mig párthiveiket, bár erőszakoskodások mestereiként ismeretesek, különféle utakon minden fenyitéktől mentesiteni törekedtek: igy történt névszerint az is, hogy mig egy részről, városunk egyik jeles tanácsnoka köztudomásra jött ártatlansága mellett is, egy terhes asszony halálát kegyetlenkedve eszközlő bűnösként, önmagok előtt bevádoltatni eszközöltetve, időközben pedig általuk hivatalától, becsületétől megfosztatni czéloztatva, ugyszólván polgári halottá tételék 's ha csak fejedelmi legfelsőbb hatalom által nem mentetik meg, illy állapotban még sokáig megis maradand; más részről a' fenérintett tisztválasztási vérengzések, gyilkolás 's egyéb erőszakos törvénytelenkedések elkövetői, több rendbeli felszólamlás daczára, mai napig is büntetlenül üzik rakonczátlan kicsapongásikat, míg továbbá több elkerülhetlen 's nagyobb részben már ki is fizetett városi házi szükségek födözésire kellő sommákat az uradalomhoz községileg fölterjesztett adókivetési javaslatból törv. joguk ellenére kitörölve, ez által azt eszközlék, hogy ezek jóváhagyása végett, városunk közönsége felsőbb helyekre, honnan orvoslást ma is vár, folyamodni kénytelenült, ők pedig e' miatt városunk előljáróságát, mellynek érintett izgágáskodás miatt az 184⅔dik évi adót kivetni még ma sem lehetett, hanyagságról vádolni ürügyet készitének, önmagok irányában figyelemre sem tartják érdemesnek azt, hogy az emlitett fővezérek kezei közt most is közel 80 darab különféle városi közpénztárbeli számadás hever vizsgálatlanul. Ezen forrásból ered utóbb, hogy végtelenek ne legyünk, e' hazában soha nem hallott azon esemény is, miszerint városunk főbirájának R. Knak felsőbb parancsok ellenére, a' kijelöltetendők sorából kihagyhatására és igy városunk közönsége köz bizalmának és szeretetének birása mellett, hivatalából kiejthetésére sikeresb módot nem lelhetvén, elvégre ellene 's a' többi részint nemes, részint nem nemes tagokból állott városi bíróság ellen, bizonyos helybeli lakos nem nemes téglavetőnek azon panasza folytában, miszerint, őt az érintett bíróság bizonyos vétkes kihágási miatt, testikép megfenyitteté, a' főkáptalan uriszéke, f. hó 4re kitüzött városi tisztválasztásunkat megelőző dec. 27kén két uradalmi irnok 's egy uriszéki meghivott tagból szerkesztett nyomozó vizsgálatot rendelt; mivel azonban illy uton sem juthatának kivánt czéljokhoz: a' tisztválasztási határnap kitüzését, melly az uradalmak által mai nap 8 órára határoztaték remény 's aggodalmak közt próbáltuk meg. (Vége köv.)

(Nemzeti színház.) Szombaton, január 27kén Erkel Ferencz első karmester javára, bérletszünéssel először adatik: HUNYADY LÁSZLÓ, eredeti opera 4 felvonásban, irta Egressy Benjamin, zenéjét a' jutalmaztatandó.

Amerika.

(Mexiko.) Santa Ana 5 évre ismét elnökké választatott. Nov. 13kán közel fekvő lakából meglátogatá Veracruz várost 's az őrsereggel a' nagy piaczon gyakorlatot tartván, hosszas beszédben előadá a' katonaságnak, miszerint ő a' várerősségeket jött megnézni, mert Angliával a' háboru elkerülhetlen; ő el van határozva a'haza becsületét utólsó csep véreig ótalmazni. Ezen dagályos szóáradozás után azonnal futár érkezék a' fővárosból, azon hírrel, miszerint ő ismét elnökül választatott meg. E' hirnek a' katonaság örvende, de a' polgári rend hidegebbnek mutatkozott; Santa Ana pedig falábával lóra kanyarodott 's mezei lakába visszavonult; mibül látni való, hogy a' hősködő beszéddel csak az elnökség végett handabandázott. A' mexikói kormány már tettleg lépéseket tön, az Angliával nem rég történt kis surlódás kiegyenlitésére, de az angol ügyviselő minden ajánlást visszautasitott, mig kormányától az egyezkedés iránt utasitása nem érkezik. — Hire jár, hogy O' Donnell tábornok, Cuba uj helytartója, a' rabszolgakereskedést ismét életbe törekszik léptetni, 's már három hajó szerencsétlen rabszerecsennel ott horgonyt is vetett.

Spanyolország.

(A' figuerasi szerződés helybenhagyatott. Cortes-hirek. Krisztina királyné díj-illetéke ismét megindult.) A' kormány is megunta már a' sok zavargást, 's azért a' figuerasi szerződést vonakodás nélkül aláirta, ámbár szerette volna a' zendülőket kissé keményebben megfenyíteni. — Hire jár, hogy a' cortes rövid idő mulva ismét összeülend, 's fontos ügyek fölött fog tanácskozni; mások ellenben azt hiszik; hogy ez összeülés csak forma-szerinti lesz, mit rögtön teljes föloszlatás követend, mivel a' mostani ministerség sem merészel a' cortestöbbségben bizni. — Krisztina özvegy királyné rendes díj-illetéke a' kormány rendeletére ismét megindult, 's csak az a'kérdés most, hogy az eddig levonatott összeget is meg fogja é kapni? Jan. 6án a' madridi szinházak egyikében verekedés történt, bizonyos nemzeti dal zengése miatt, 's csak szuronyokkal lehete a' zavargást lecsöndesitni. — Espartero némelly vakbuzgó párthivei Saragossában zendülést akartak támasztani, mit azonban rögtön elfojtott a'katonaság. Egy kapitány 's 4 altiszt elesett, a' zendülők vezére, Parolo kereskedő, pedig főbe lövetett. — A' saragossai postakocsit kirabolták és szerencsére a' külminister unokaöcsese is az utóbbiak közt volt, ki már most megirhatja a' ministernek, milly gyönyörü közbátorság uralkodik Spanyolországban.

Anglia.

(O'Connell pöre jan. 15kén kezdetik meg. Irland ügyét a' trónbeszéd szóba hozandja.) A' kormány végre csakugyan elhatározá, hogy a' pört O'Connell 's társai ellen jan. 15kén komolyan folyamatba vétetendi; a' hivatalos vádiratok már 350 lapra terjednek. Az esküttszéki jegyzéket is elkésziték már, 's Dublinban nagy ingerültséget okozott azon körülmény, miszerint az esküttek lajstromából a' korona ügyésze minden katholikust kitörlött 's igy az esküttbirák mind protestansok. — A' Globe véleménye szerint, melly kormányügyekben rendesen jól szokott értesülve lenni, Irland állapotja a' trónbeszédben minden esetre meg fog emlittetni, 's ez bizonyosan igen zajos vitákat szülend mind a' két házban. — A' uj parliamentház falai már két emeletnyire készültek el. — Hudson Lowe Napoleon sz. ilonai bakója meghalt Londonban 's nevezetes irományokat 's okleveleket hagyott egyik barátjának a' nagy fogoly sz. ilonai fogságára vonatkozókat, mellyek hihetőleg nem sokára napvilágot látandnak.

Franczialország.

(Költségvetési adatok. Bonaparte Lajos atyjának ellenmondása.) A' trónbeszédre készült válaszfölirati javaslatot, melly csupán viszhangja az előbbinek, a' jan. 12diki következmrai ülésben olvasták föl, még pedig ellenzés nélkül, 's a' pénzügyminister azonnal előterjeszté az 1845iki költségvetést, melly szerint 1391 millió frank kivántatik az országos költségek födözésire. — Bonaparte Lajos atyja hirlapokban jelenti, hogy fiának pöre által teljességgel nem érdekeltetik. — Cayenneben a' náthahurut mult decemberben nagy pusztitásokat vitt véghez a' lakosság közt. — Martiniqueben a' sárgaláz dühöng.

Portugália.

(Trónbeszéd.) A' portugáli cortes rendes üléseit jan. 2kán illy tartalmu beszéddel nyitá meg a' királyné: „Tisztelt pairjei 's követei a' portugál nemzetnek! Örömmel szemlélem e' tisztes helyen a' nemzet képviselőit összegyülve, kiket a' status alaptörvénye a' közvélemény 's népkivánatok tolmácsi hatalmával ruháza fel. Hogy népem fogyatkozásit közelebbről ismérhessem, fels. férjem 's két gyermekem kiséretében néhány hétre elhagyám fővárosomat 's Alemtejo és Estremadurát meglátogatám. Reméllem, e' kirándulás nem volt minden haszon nélkül az ottani lakosokra nézve. A' t.-hozás utólsó üléseinek fényes megnyittatása óta a' gondviselésnek tetszett ez ország trónját egy kir. hgnőben ujabb támasszal biztositani. Örömmel tudathatom Önökkel, miszerint minden frigyes nemzet barátságának legszebb biztositékit birom; 's reméllem a' szent székkeli alkudozások is, a' luzitán egyház legkisebb sérelme nélkül, nemsokára be fognak fejeztetni. A' fegyveres erő meghatározásánál önök a'nemzet becsületét, érdekeit 's bátorságát szem előtt tartandják. A' charta szabályai szerint a' kiadások 's bevételek iránti tervek elejökbe fognak terjesztetni 's mind ezen, mind a' status szolgálat más ágaira nézve ministerim a' legczélszerübb inditványokkal fognak fellépni. Az ülés megnyittatott.

Hatodik közgyülése

a' cs. kir. szabaditéku bécs-gloggniczi vasut részvényesinek.

Alulirt igazgatóság tisztelettel hija össze jelenleg az alapszabályok 20 és 21ik §§ai értelmében a' hatodik rendes közgyülést, 's erre 1844. január 29ik napját határozta.

Tárgyaltatni fognak abban:

1) a' vasuti szállitás eredvénye 1843. január 1sejétől december utóljaig, 's az erőműgyáré 1843. január 1sejétől november végeig;

2) az osztalék hova fordittatása elhatároztatik;

3) a' társaság javára esett részvények fölöttt rendelkezés történendik;

4) a' sopronyi vasuttársaság ideigl. választmányának levele, az iránt, hogy a' tervezett soprony-nyergesujfalusi vasutvonal, a' bécs-gloggniczi vasuttal kapcsoltassék össze, határzat alá kerülend;

5) Két uj igazgató fog választatni.

Az alapszabályok 17ik §a következtében tehát, az alul megnevezett, szavazatos t. cz. részvényesek, e' közgyülésre meghivatnak, 's egyszer'smind kéretnek, hogy a' fön kitüzött napon, pontban reggeli tiz órakor, az indulóhely udvarában, a' Belvedere-vonal közelében személyesen megjelenni, 's előbb onnan az igazolásukra szükséges belépti jegyeket a' központi irószobából elvitetni sziveskedjenek.

Jegyzéke a' hivatalos száz t. cz. részvényesnek:

Aminger Ferencz.
Arnstein és Eskeles.
Baworowszky J.
Benvenuti G. B.
Beyerl Lajos.
Biedermann M. L. és társ.
Blanc György.
Blühdorn Auguszt.
Bruchmann János.
Bruck E. L.
Coenzy János.
Curty fia, M. D.
Dietrichstein Móricz gr. ő excell.
Doblhoff Ignácz báró.
Dumba M. testvérek.
Dworzak Ferencz.
Elkansbergi Elkan L. A.
Engel János.
Foges Ráfael.
Eorster Ferencz.
Geymüller Rudolf báró.
Godeffroy Auguszt.
Goldstein L. G.
Gröbner Mátyás.
Günther Fridrik.
Güntner dr.
Gyra Konstantin.
Haramy Soy.
Hardtmuth L. és társ.
Henikstein és társ.
Herzberg Henrik.
Herzfelder unokája Lázár.
Hoffmann és fiai.
Jurkovics Mátyás.
Kaan Sámuel.
Kerzkowszky János.
Kiopeka Mihály.
Kohn Gáspár fiának özvegye.
Königswarter Móricz.
Kraus J. E. H.
Laemel Leopold.
Liebenberg és fiai.
Lichtenstein Gyula.
Löwenstein és fia.
Mayer és társ.
Meisl testvérek.
Miller J. M. és társ.
Natorp Aloiz báró.
Neumann József.
Perko Auguszt.
Poggi Józs. Mária.
Popp H. K.
Preiss György.
Ralli Amb. di Steffano.
Relai József Antal.
Reyer K. A.
Reyer és Schlik.
Robert és társ.
Robert Flórián.
Robert Lajos.
Rothschild S. M.
Schnapper Antal.
Schönerer Mátyás.
Schuller J. G. és társ.
Schwarz Mihály.
Sina György báró.
Sina János báró.
Sina Simon báró.
Skribanek József.
Spirta K. G.
Stametz J. H. és társ.
Stettner Máté.
Szécsen Miklós gr. ő excell.
Széchenyi István gróf.
Tachaner S. L.
Todesco Eduárd.
Todesco Herrmann.
Todesco Móricz.
Uffenheimer J.
Vacani Kamill.
Walter A.
Wayna és társ.
Wedel József.
Wehler Károly.
Weikersheim M. H. és társ.
Wertheim Dávid és társ.
Wertheimer Gusztáv.
Wertheimstein fia.
Wertheimstein Leopold.
Wertheimstein fia Hermann.
Weschel L. M.
Winter József.
Vocher A.
Wodianer és fia.
Wotzilka H.
Würth Leopold.
Zinner Dömötör.
Zinner és társ.

Bécs, dec. 27én 1843.

PEST, vasárnap jan. 28kán.

JELENKOR.

1844. 8dik. szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvételtik 's pontosan közöltetik.

☞ Ez évi folyamból még teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar és Erdélyország (csillagkeresztes- hölgykinevezések; Mária-Karolina főhgasszony halála; Rumbach †; Definitio. gr. Széchenyi Istvántól. Országgyülési közlemény: a' január 16kai kerül. gyülésb. folytatása a' megyei választások 's megvesztegetések ugyszint ezek iránt keletkezett különféle tvényjavaslatok 's azok többféle módositványai felett tanácskozásoknak, jan. 17 's 18kán folytonos 's részletes tárgyaltatási szintazoknak; legujabb: rövid értesités a' január 22 24kei kerül. ülések foglalkozásinak szintazokkal az egész kihágási munkálat bevégeztével; budapesti napló: fővárosi hirek; irodalmi ujdonságok és szinházi krónika; közgyülése: követutasitás sst.)
Spanyolország: (Narvaez szerénysége; Figueras elfoglaltatott; javitási tervek sat).
Anglia: (Katholicusok népgyülése Irlandban; sürü áttérések a' kath. vallásra; Peel párthiveit körlevéllel szólitja Londonba febr. 2kára).
Franczia ország (Vélemény a' következmrai pártok mostani állásárul; Berryer, Lajos Fülöp).
Orosz és Lengyelország (Az egyházi javak a' status részire el fognak foglaltatni; az orosz czárné tavaszi utja).
Görögország (a' védhatalmak kivánatai; az ellenzék kisebbül).
Oláhország (Követválasztás).
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Özvegy császárné és királyné ő fels.mint a' csillagkeresztes rend fővédasszonyaa, mult 1843. sept. 14kén (sz. kereszt fölmagasztaltatása npján e' magas rend tagjaivá méltóztatott kinevezni: Teréz, braziliai császárné ő fels., donna Maria da Gloria portugáliai királyné ő fels. Auguszta, ausztriai fhgnőt; Adelgunda, modenai örökös hgnőt; Mária Beatrix modenai hgnőt; donna Izabella, portugáliai infansnőt; 's hazánk hölgyei közül: Almásy Róza, szül. Festetics grnőt; Cziráky Karolina grnő szül. Walterskirchen brnőt; Draskovich Eliza grnőt, szül. Batthyány grnőt; Erdődy Lipótka grnőt, szül. Batthány grnőt; Festetics grnőt, szül. Czindery Juliát; Győry Mária Ágnes grnőt, szül. Lichnowszky grnőt; özv. Mesko Mária brnőt, szül. Fáy grnőt; özv. Reviczky Jenkét, szül. Csáky grnőt; Szirmay Karolina grnőt, szül. Wolkenstein-Frostburg grnőt; özv. Szirmay Eliza grnőt, szül. Klobusiczky grnőt; Wallwitz Mária Anna grnőt, szül. Serényi grnőt; 's vázsonykői Zichy Mária grnőt, szül. Sztáray grnőt. —

A' fels. udvart mély gyászba ejté jan. 23ka, mellynek hajnali óráiban Mária-Karolina főhgasszony (Rajner cs. k. főhg 's Eliza hitvese ő fenségök legidősb leánya) váratlanul elhunyt. A' több hónap óta f. betegeskedőnek jobb oldalát pár nap átszenderülte előtt szélhüdés érte, melly később mellére is átterjedvén a' magas szenvedő életének véletlenül véget vetett. Tetemei a' dicsőültnek f. hó 25kén a' cs. kir. várlaki sz. egyházban tétettek ki gyászalkotványon közszemléletül, szive azon nap délután 2 órakor az augustin. udv. templ. lorettói kápolnájába, belrészei azután nyomban sz. István főegyházába, tetemei pedig szintazon délutáni 4 órakor a' helybeli kapuczinusoknál létező fels. családi sirboltba teljes gyásztisztelgéssel vitettek'stakarittattakel. Az engesztelő sz. miseáldozatok 26 és 27kén tartattak a' várlaki templomban. Az udv. gyász 6 hétre terjed, január 25 mart. 6kaig bezárólag.

Rumbach Sebestyén orvos-tanár, a' bécsi és pesti orvosi kar tagja és sz. kir. Pest városának számos évig volt főorvosa, f. 1844. jan. 16kán Bécsben sok polg. érdemkoszoruzta munkás élete 83dik 's orvosi foglalatosságának többnyire Pesten töltött 57ik évében tüdőszélhüdésből elhunyt. Halálát számos ismerősein kivül leginkább gyermekei Rumbach János cs. k. kapitány Hermine(SzekrényesyEndre pestvárosi kapitányné)'s Katalin, Ida, Gejza, János és József magzatival, Rumbach Károly főhadnagy, Aloyzia (Knoreck Ferencz alezredesné) és 3 szülöttei, 's Anna (kisfaludi Kassics Ignácz udv. agensné) 9 magzatival kesergik. Béke az emberiség áldási 's jótét borostyáni közt elpihent orvos-nestor hamvadó tetemeire!

Definitio.

Mult évi legutólsó ujságczikkeim egyikében ázt nyilványitám, hogy két garasos eszméimmel az idén, legalább hirlap által nem fognám többé fárasztani a' tisztelt magyar közönséget. 'S valóban ez vala szándokom. 'S ugyanis, részint mert czikkeimnek nem sok olvasója volt, sőt nem egy csak azért sem olvasá, mert én irtam; részint mert alkalmazása a' dolognak felette száraz 's ekkép inkább könyvbe való, legfőkép pedig azért mivel, őszintén megvallva, legkisebb reményem sem volt a' dolognak mostani körülményink közti kivitelére, 's igy azt véltem: discussio-gerjesztésre, érlelésre legalább ez uttal tán már eleget is tettem.

Jelen évben azonban, noha annak csak kezdetén vagyunk, mégis azt tapasztalom, mintha máskép és kedvezőbben állna 's akarna fejlődni eszmém; 's hogy ekkép kár volna azt egyszerüen elejteni, vagy ad calendas graecas relegálni.

Fellépek ehhezképest telekdíji eszmémet illetőleg ez esztendőben is, de ez alkalommal korántsem az agitatio mezejére még, noha nemcsak a' p. hirlap szerkesztője nyilatkozott mellette kedvezőn, de minden állásban, minden szinezetben is mutatkoznak annak jóakarói, de addig is, mig még többen 's határzottabban nyilatkoznának, egyedül tervem 's kivált eljárási modorom kellőbb felvilágositása végett; 's pedig mert sajnosan veszem észre, hogy kivált legutólsó — 1843ki december 31kén közrebocsátott — két garasos czikkem lényegét alig fogta valaki fel helyesen.

Legyen ennélfogva a' dolog Isten segitségével megkisértve még egyszer! Minden esetre reméllem, sőt bizonyos vagyok, ha nem szül is e' műtétel rögtön és direct hasznot, ha t. i. nem lépteti is ez uttal és a' kijelelt formákban honunk investitionalis kérdését életbe, tán érlelni fogja azt, vagy legalább — elkülönözvén a' külmázas szájhazafiakat, kik csak szopni akarják a' hont, de azt táplálni nem, a' hű keblü, semmi áldozattul vissza nem rettegő tetthazafiaktul — felleplezni a' civilisált világ előtt, ha szerencsétlenül az elsők száma mutatkoznék nagyobbnak, hogy nem az egész kiváltságos osztály illy rövidlátó, illy gyáva, illy kötelességfelejtett, de vannak még magyarok, kik jobb sorsra lettenek vala méltók, mint egy olly szükkeblü 's olly silányeszü néppel lenni rokonviszonyban, mint a' magyar, mellynek csak szája nagy de lelke nem; ha viszont szerencsésen a' gyakorlati észszel birók és lelkesen teendik a' többséget, hiszen akkor se baj, mert akkor ki van víva a' diadal, és rögtön élet felé fordul az azelőtt halálos álomban pangó, most pedig felette veszélyes lázban, tán végvonaglatilag maga körül kapkodó magyar.

'S e' körül ne csaljuk magunkat, mert a' világot bizony nem fogjuk megcsalni, hogy mindaddig, mig zsebeinkbe nem nyulunk, vagy ha abban nem volna semmi, legalább veritékkel vagy némi önmegröviditéssel nem vagyunk képesek 's készek járulni honunk kifejtésére, sőt tulajdonképi „megmentésére“ — mert hiszen illusio nélkül tán még mindig csak errül van szó — mindaddig, bármilly érdekes és sürgető legyen is egyébiránt a' városi, kereskedési, büntetőrendszeri, 's ezer más kérdés, még nem fordittottunk hátat a'nemzeti halálnak; minthogy százados olly annyira egybebonyolult állapotunkbul minket valóban soha ki nem emel rideg elv, annál kevesebbé szép szó, olcsó liberalismus, 's efféle külmázas szinészet.

Ne mondja nekem senki, „hogy azért a' magyar kiváltságost nem érné még szégyen, ha önként nem tudna is kivergődni nemfizetési előitéleteibül, minthogy más nemzetek szemeit is egyedül a'kikerülhetlen kénytelenség nyitá fel“, ezt ne mondja nekem senki, 's pedig legelsőben is azért, mert soha nem létezett nép, mellynek különösnél különösb állásánál fogva valaha is olly tisztán adta volna tudtára a' sors, hogy okvetlen vesznie kell, ha nem áll minden tagja, egyik a' másikat segitve, megtörhetlen phalanxba, mint kápráztatólag tudtunkra adta ezt nekünk magyaroknak; 's aztán mert ha valahol világos, hogy czélszerü honinvestitiohozi járulás korántsem volna ajándék, de éppen ellenkezőleg valóságos önmegajándékozás, azt valóban köztünk nem vehetni kérdésbe, minthogy honunkban aránylag ahhoz, mi lehetne, bizony még a' legdusabb is vajmi szegény, a'tehetetlenebb nagy szám viszont, mellynek három annyiját polgári kényelmek közt tarthatna el Kanaán-bőségü honunk, kivált a' kisebb nemesség tetemesb része csak márul holnapra teng, 's alig ismer más kéjt, mint ittassági vagy születési csalálmait.

'S ha igy szólok — mi tudom vajmi soknak viszsza fog tetszeni, minthogy vajmi sok, mint már számtalanszor mondottam, és ez tán legnagyobb hazai bajunk, a' közállományt subordinálja magának, és nem magát annak — azért korántsem esem még eröltetés bünébe, 's abba, mit nem egy szeretne fogni rám, hogy másban kárhoztatván mit magam cselekszem, mást tanitok és mást mivelek.

Eröltetésnek én azt nevezem, ha például én hasonlólag mindenkire kigyót békát kiáltanék, 's mindenkit a'herék sorába és szégyen-pelengérre állitni törekedném, ki telekdíji eszmémet nem pártolja, valamint nem egy tulbuzgó osztá el csak kevéssel ezelőtt az egész magyar nemzetet két osztályba: semmirekellő szégyenfiakra és lelkes honvédlőkre, a' mint t. i. az elkészitett terv szerint nem akartanak járulni a' domesticához, vagy azt A-tul Z-ig minden ellenvetés nélkül ugy szólván kézcsókolással fogadák. Már ez, meg kell vallami, valódilag bünös eröltetés; mert alapja lehető legigazságtalanabb, minthogy korántsem eldöntött dolog még — és errül felette sok pro és contrát lehetne itten elősorolni — hogy valljon az éppen most érintett 's felette kényelmesen elosztott két felekezetnek mellyikében létezik több értelmi suly, előrelátás és gyakorlati alapra állitott igazi hazafiság, és mellyikben viszont több éretlen gasconnade és ephemerfény vagy önhaszon után kapkodó furfang. És e' szerint én is eröltető volnék, nem tagadom, ki méltán megérdemlené a' köz neheztelést, ha bármilly mód által azokat ledorongolni ügyekezném, kik tervemhez nem járulnak, azoknak viszont istenesitését törekedném kivívni a' közvéleményben, kik azt pártolják. Én ezt azonban nem teszem — 's értsük e' fölött egymást — mert hiszen tervemet korántsem adom panaceaként, 's meg akarom engedni: számos jobb van annál; mihezképest azon indirect haszon, mellyet én a' telekdíji eszmének ha az nem lépne is életbe, további tárgyalásából minden esetre a' haza javára aratni reméllek sőt hiszek, korántsem abbul áll, miszerint ki legyen ismerve a' tervemet pártoló a'tervem ellenzőjétül, hanem hogy általján véve kitünjék hazánkban a' dolgozó méh a' herétül, a' tetthazafi a' szájhazafitul, a' költő a' szerzőtül; mert hiszen azért hogy valaki telekdíji eszmémhez áll vagy nem áll, azért még felette hiábavaló, vagy viszont igen érdemes hazafi lehet, midőn egyenesen gyáva here 's megvetést érdemlő szájhazafi, sőt szégyenfi, vagy legkiméletesebben nevezve minden esetre otromba hígvelő az, ki, bármikép el tudná is magát egyébiránt sánczolni a' corpus juris tömkelegei, vagy a' pacta conventák rideg elvfitogtatásai vagy az olcsó liberalismusnak ügyesen elszónoklott csábszavai mögött, nem volna kész, pénzével, vagy ha illyes nincs, valami egyéb javával, vagy ha illyes sincs, legalább két tenyerével 's veritékével ápolni honát. Igen, egyenesen gyáva here, 's kötelességfelejtett szégyenfi, vagy minden esetre otromba hígvelő az illyes,minthogy naprul napra problematicusabb állásba sülyedő honunkat, valamint saját létünket sőt becsületünket is — oh Istenért ne csaljuk meg magunkat, 's vegyük ezt szivünkre, mielőtt késő volna — egyedül szeplőtlen 's valódi hazafiság mentheti meg, melly nem latolgatja szükkeblüen,ki tesz a' honért többet kevesebbet, de tesz mindent mi tőle telik,habár felejtené is ezt a' többi; melly soha nem keveri össze annyiak szokása szerint a' haza köz érdekét saját érdekével, ezt rövidlátólag mindig amaz elibe tevén, rövidlátólag mondom, mert vajmi ingatag 's mulékony jólét az, melly köz jóléten nem alapszik; melly végre nemcsak szól, fecseg, okoskodik, critisál, a' minthogy ebben: igaz, nemcsak felette sok vitézzel és hőssel, de még igazi óriásokkal is bővelkedik a' hon, de teszen és cselekszik — 's e' körül forog a' dolog — azaz: nemcsak idejének és szellemi tehetségének részével kész szolgálni a' hont, melly tekintetben olly mód nélkül generosus sok magyar, 's ez igen dicséretes, csakhogy az efféle áldozat sokszor egyedül unalom alapján emelkedik, 's nem ritkán — mert statusbölcs nem terem minden fán — többet ront mint használ, de annak ápolására, megmentésére szivesen pénzével is járul, vagy ha illyes nincs, táglelküleg megtagad magától mit csak bir, és igy szolgálja a' hont, vagy ha még erre is tehetetlen volna, büszke férfiúlag — mit nem kell egybekeverni hiu kiváltsági kérkedéssel — két tenyerével 's nemes veritékével buzgalkodik elémozditni a' hon javát.

És illy subdivisio, most midőn a' magyar politikai élet mezején korántsem érjük be többé puszta negatiókkal, de ha mint nemzet és alkotványos nemzet akarunk élni, sokat, nagyszerüt és „mentül előbbit“ tennünk, mivelnünk, szinte szeretném mondani: „teremtenünk“ kell, most illy subdivisio okvetlen leghasznosb gyümölcsöket fog teremni, feltéve hogy a' magyar törzsök még képes, gyümölcsöket teremni, 's pedig mert — 's itt a' tisztelt olvasó figyelmét különö-

sen felkérem — mert mi magyarok a' kifejlésnek most éppen azon stadiumában vagyunk, mellyben habár mindenben a' szelleminek kell is adni impulsust és irányt,'s mindig a' szelleminek uralkodni az anyag fölött, azért mégis valamint régi nyavalya által megroncsolt 's csak nem régiben lábadozó testben is az anyagi jobblét helyreállitása legsürgetőbb, sőt mondhatni egyenesen életkérdés, hazai testünk anyagi részeit is ápolni mindenek előtt, mit azonban — és e' körül forog okoskodásom — akármennyire legyenek is ezek egyébiránt psychicai bajak eredvényei,mellyek e' szerint hasonlólag szemben tartandók, egyáltaljában nem eszközölhetni puszta szavakkal 's puszta okoskodással, de egyedül kettőztetett munka és veriték, 's ekkép mindaddig egyedül nagyobb pénztehetség által mivelhetni, mig a' polgári viszonyok kellőbb elrendezéséhez képest nem válik a' pénz ugy szólván átmenő számmá (Durchlaufender Posten), a' minthogy a' pénz valóban nem is egyéb, mint a'már egyszer jól megindított forgásban levő kiállitó tehetségnek repraesentánsa.

Miket egybefoglalván, nem is átallom ezennel tétova nélkül kimondani — jóllehet nem egy jóakaróm (!?), ki magát a' szellemi kifejtés felkentjének hiszi, az által is vél rám sujtani egy egy jót, mikép engem az anyagi előmenetel hősének hirdet — hogy némi felette keveseket kivéve, bizony a' legdicsőbb szellemi combinatio sem egyéb, habár a'legnemesb kebelben foganszott 's a' leghazaibb deputatióban érleltetett volna is az meg, mint spanyol légvár, sőt annyiakban egyenesen „sokat akar a' szarka"-féle torzkép, ha — és ezen ‚h a' szócskán dül el a' dolog — ha nincs alatta, t. i. ha nincs a' szellemi alatt, valamellyes anyagi alap; vagy családiabb — familiarisabb — szavakkal élve: ha nincs egy kis fundus: az ‚eszmének testesitésére.'

'S most, a' nélkül hogy éppen kedvem volna valami satyrát irni, ugyan hozzuk emlékezetünkbe mind azon deputatiók hosszu sorát, mellyek 1790tül, tehát szinte 54 év óta, ugy szólván megnemszünőleg ültek és ülnek honunk tatarozása 's kijavitása végett egybe! Mennyi ész, mennyi tudomány, milly szent lelkesedés, milly komoly arczvonások tünnek előttünk fel,'s milly nemes harag és neheztelés, ha valakinek indiscret ajkát a' sikernek ennyi prognosticonai közt mosolyra vonulni képzeljük! 'S ugyan mit nyertünk, mivel gazdagultunk ? Tegyük jobbainkat mellünkre, 's feleljünk erre mint becsületes emberek őszintén! 'S ám felhivok bárkit, ugyan, ha birja, hazudtoljon meg! — Valóban ha más nemzetek ez idő közbeni aránylag óriási előmeneteleit tekintjük, 's a' több mint félszázadi időt, nem csekély pénzköltséget, értelmi sulyt 's tömérdek munkát, melly ezen műtétellel járt 's alatta eljárt, és e' fölött a' lucrum cessanst is kellő számitásba veszszük, akkor valóban kénytelenek leszünk megvallani, hogy bizony felette keveset nyertünk, felette kevéssel gazdagodtunk - - - - hahogy némi ‚akarom is nem is'-féle foltozásokra erővel nem kenjük szivárványilag és nagy büszkén a'három nemzeti szint, ha tömérdek ‚servata valebunt si non foet. 'sa't. féle actáinkat és anteactáinkat különös kincsnek, és azon számtalan tentás zöld posztót,mellyek fölött annyit tanácskoztunk és olly kimondhatlan sokat szónoklottunk, önmegelégedési és tulbizási mámorunkban az ellenség kezeibül bajnokilag kicsikart diadali zászló-trophaeumoknak nem tartjuk.

'S oka ennek ? Nem mindenben ugyan, legyünk igazak, mert ha valahová, akkor ránk kétszeresen illik az iliacos intra et extra muros-féle mondat, de felette sokban csak az: hogy nem akartunk tágkeblüleg és jó számitásilag kezet fogva 's vállat vetve elég mélyen zsebeinkbe nyulni, vagy nem valánk elég magas lelkületüek 's elég kitisztult izlésüek, ha ezekben nem leltünk vala semmit vagy eleget, magunkat szükebb körökbe szoritni, mikép egy egy feláldozott virágunkért tágabb körökben élvezzük a' köz haza felvirágzását, vagy mert nem voltunk elég büszkék, hahogy mostohább állapotunk nem enged semmi nélkülözést, legalább két tenyerünkkel 's nemes veritékünkkel köz bajnokilag de hün élni a' honért!

Itt is ideje ez okbul, nehogy nemzetünk a' pénz nélküli tervező — der Projectenmacher ohne Geld — nevetséges szerepében, minden jobb ember szivgyötrelmére, a' nagy világnak elvégre pedig bizonyosan köz hahotájára, ezentul is és in infinitum szinészkedjék; itt van ideje mondom, mikép valahára szellemi sasrepülésink alá egy kis anyagi sarkalatot is rakjunk, azaz, igy vagy amugy de valamikép elégséges pénztehetséget is teremtsünk elé, a' minthogy most valóban már megnyilhatott volna velönk a' körül, hogy ‚semmibül nem lesz semmi', a' kiállitásra szükséges „valamit" pedig az egész nagy természet virányaiban sehol nem lelendjük egyebütt, akárhogy csürjük csavarjuk is, mint zsebeinkben, nélkülözhető feleslegünkben 's munkától vissza nem rettegő két tenyerünkben.

És ha több mint félszázadi időáldozat 's temérdek kiállitó tehetség után, miknek fájdalom alig tapasztaljuk hasznát, mig ennyi idő alatt 's annyi munkával bizony már némileg felvirulhatott volna vérünk; ha mondom illy sajnos veszteség után még azt sem tanultuk volna meg, hogy az eddigi modor nem ér semmit, 's hogy bizony soha nem fogunk kellőleg haladhatni,mig azeddigi,kása-körülti macska-keringelések'-féle manoeuvrek helyett hazafiuilag ki nem állunk a' gátra, és azon nyomorult manoeuvrek helyett, mellyekhez képest mindig készek vagyunk mindenre, csak arra nem, mire szükség volna t. i. pénzalapnak, vagy aequivalensének kiállitására, magunk nem vívjuk ki, telik mibe telik, a' csatát: akkor valóban nemcsak nemzeti és alkotványos jövendőnk nincs, de illy jövendőt Isten és minden jobb ember előtt nem is érdemlünk, minthogy illy ritka 's irigylésre méltó lét soha nem szokott lenni a' vak véletlennek, annál kevesbbé másoknak kegyes ajándéka, de ollyast, midőn a' kislelkü önzőknek örökké elérhetlen marad az, egyedül nagylelkü nemzetek biztositathatnak maguknak valódilag.

Legyen ennélfogva kitapogatva, mennyire csak lehet, a' magyar közönség minden tagja, mihezképest kivilágoljék, hogy valljon ki akarja egyedül phrasisokkal és szemfényvesztésekkel előmozditni a' közjót,'s valljon ki kész ennek kifejtésére tettel is járulni, mert hiszen mint láttuk — és ez olly világos mint a' nap — most elvégre tettre van szükség, 's nem annyira szájra vagy egyéb demonstratiókra; és igy felette üdvös leszen, ha egy kissé elkülönöztetik e' két osztály, ha t. i. a' szájhazafiak egy sorba, a' tetthazafiak megint más sorba fognak állittatni, minthogy a' haza egyedül csak igy tudhatja meg: fiai közül kire számithat, kire viszont nem, 's ekkép kik valók egyedül parádéra és fogyasztásra, kik viszont munkára és kiállitásra.

És ezen műtétel, mellyre honunk minden publicistáit 's minden ujságiróit,különösen a' Hirnök, Jelenkor, Nemzeti Ujság, Pesti Hirlap és Világ tisztelt szerkesztőségeit ezennel mint munkás társakat bizodalmasan felszólitom, korántsem eröltetés; mert a' haza tág terén mindenkinek vagy van pénzecskéje, vagy nélkülözhet valamit, habár csak kicsit is, vagy végre — a' gyermekeket, betegeket és aggastyánokat kivéve — legalább két tenyerével szolgálhatja a' hont, 's ekkép ha egyedül e' három szer indithatja meg annyira kivánt jobb egészségnek a' hazát, ha t. i. egyedül pénzbeli tehetség meg munka léptetheti mind azt életbe, mi már megfoganszott, 's csak illy segitségre vár,'s mi nélkül csak felette bágyadtan vagy egyedül illusiókban sőt ezentul nem is élhet honunk többé, ha mondom ez igy van, valamint tagadhatlanul 's égbekiáltólag igy van: akkor azt hiszem, a' netalán bitorlott hazafiságnak lárváit lerántani, a' véletlenül elnyomott 's lelármázott őszinte hazafiságot ellenben kitüntetni, valamint általjános mustrát tartani a' hazafiui kedélyek fölött, nem eröltetés, de éppen ellenkezőleg ha nem is éppen kötelesség — 's pedig tán az — minden magyarnak ‚hanc veniam petimusque damusque vicissim'szerint szabad; mert minden magyarnak, ki honáért él, van joga tisztába jönni bármilly hazafitársával, hogy valljon hányadán van vele, mikép aztán a' selejtes ne állja a' lelkesnek utját.

És ha van a' magyarnak erre joga, mit tőle tán senki meg nem tagad, ki nemzeti és alkotványos léte körülti aggódhatását nem akarja megtagadni, akkor e' jog most kétszeresen éled föl, mert mi magyarok, mennyire nemcsak én, de nálam sokkal tapasztaltabbak itélnek körülményink fölött, jelenleg nemzeti és alkotványos regeneratiónk végszélén vagyunk, ugy hogy ha ma elmulasztjuk legalább némieknek megvetni alapját, mik közt néhány anyagi kérdés megfejtése minden eddigi tapasztalás szerint kétségtelenül legelső helyt foglal, miket azonban tetemes pénzforrások nélkül de csak meg sem indithatni, 's annál kevesebbé vihetni végbe, akkor bizvást keresztet vethetünk jövendőnkre, 's bús resignatioval elfütyörészvén a' mohácsi nóta mellett még ujabb kori idétlen eseményünk elegiáját is, tökéletesen meg lehetünk arrul győződve, hogy se nemzetileg se alkotványilag többé élni nem fogunk, 's legjobb esetben legfeljebb néhány évig még tengeni.

Lépjetek tehát elé 's hallassátok szavaitokat Ti a' nemzeti és alkotványos haladásnak hivei; és ha nektek azelőtt, mikor a' magyar jobbadán még alutt, szokatlanabb felléptem visszatetszett is, legközelebbrül viszont teljes meggyőződésem szerint én nem tudtam mindenben helyesleni eljárástokat, a' minthogy egyedül jó szándék nem mindig vezet ki a' magyar politikai élet tömkelegeibül, azért tudom csak egyet akartunk 's egy azon czél, melly után sovárgunk; 's ekkép ha tán némi ‚félreértések' 's legfőkép a' ‚hiányos definitio' annyiakban legsajnosb ellentételekbe hozott is, fogjunk kezet, vessünk vállat legalább egyben, 's ha birjuk, hordjunk pénzt a' haza oltárára, vagy ha illyes nincs, mozditsuk a' közjót legalább némi nélkülözésink vagy becsületes veritékünk 's két tenyerünk által elé; mind azokat pedig, kik se igy, se ugy, se sehogy nem akarják szolgálni a' hont, de azon kis ártatlan (!) tévedésben levén, mintha a'haza volna övék és nem ök a' hazáé, a' magyart csak szinészileg, játszák, 'v.ügyes szemfényvesztéseik által „kijátszák", — azokat, habár legközelebb rokonaink volnának is, mutassuk ki a' nagy világnak, nehogy ha már buknunk kell, lelkes selejtessel egyiránt gödörbe hányatván, a' világi köz opinio azoktul is megtagadja a' rokonszenvü részvét emlékkönyét, kik mindent elkövettek, mi emberi gyarlóságukat felnem mulá, hogy egy vésznek induló népet az emberiségnek megtartsanak.

Ha nem állunk is a' világi események nagy szinpadán, 's ekkép annak nagy része, mit ide ben mivelünk, noha igen ki tudná állni a' legnagyobb világosságot, soha nem fog jönni, vagy csak elferditve jő napfényre, azért mégis nem egy rokonkeblü hű kedély kiséri, 's pedig megtörhetlen reménynyel sőt várakozással, ujjáalakulási küzdelminket. Oh ne felejtsük ezt el, mert ha néha vajmi széditő is a' sokak tapsa, azért a' kevés jobbak tisztelete mindig édes, oh ne felejtsük ezt el, 's feleljünk meg a' jobbak várakozásának, mi nem kevesb — és erre vigyázzunk — mint az:

„Hogy a' magyar, szabadabbelmüinstitutiók megerősitésére uj és eldönthetlen gyámokul szolgáljon a'világi nagy opinioban az önkénynek tendentiái ellen."

Telekdíji tervemet,ismétlem, korántsem adom valami tökéletes gyanánt. Azt legfeljebb is faórához hasonlitom. Nem arrul van ehezképest szó, hogy azok, kik azt nem tartják helyesnek, bármilly távulrul is érintessenek ellenséges szellemben, mert megengedem, lehet annál készitni még jobbat is; hanem az forog kérdésben, mikép puszta kritikával 's negatiókkal, vagy legfeljebb egy egy magán álló fényesb karika előmutatásával ne engedtessenek hátulsó ajtócskákon és kapukon kisurranni az illetők, minthogy faórához hasonló müvem — kivált ha annak még annyira megkivántató tökéletesb egybeillesztésére őszintén fognak járulni honunk némi capacitásai is, kiket ez uttal, a' nélkül hogy itt őket rendre megnevezni szükségesnek tartanám, erre bizodalmasan felszólitok — minden hihetőség szerint meglehetősen fog az idővel járni; 's ekkép, ha csakugyan az idővel járni, és legsajnosabban, sőt annyi szónoklatink, annyi inditványink 's annyi terveink után, legnevetségesebben mindenbül kimaradni nem akarunk, nem elég,faórámat fitymálni és azt simpliciter félrevetni, de modificatis modificandis nem bánom sőt igen kérem, vagy el kell fogadni azt, vagy jobbal, legalább hasonlóval állni elé.

Mi elvégre ezen czikk felirását t. i. a' definitiót illeti, mellynek olly sokszori helytelenségét bokros bajaink egyik főokának állitom, 's mellyrül ez alkalommal — mert időbül és térbül kifogytam — alig szóltam valamit, a' definitiórul hovahamarább előadandom e'jelen ujságlap által, 's pedig alkalmasint ‚Oppositio' czim alatt igénytelen nézetimet. ***Gr. Széchenyi István.***

Országgyülési közlemény.

(Január. 16ki kerül. gyül. folytatása.) A' vesztegetési törvény hozatalát szorgalmazók tüzes bajnoka azzal kezdé beszédét, hogy a' szőnyegen forgó tárgy iránt, szokása 's akaratja ellen is 2or kénytelen sorompóba lépni. Azt hányák, ugymond, ellenink szemünkre, hogy mi, kik szigoru vesztegetési törvényt akarunk, a' szabadságot kivánjuk semmivé tenni; de ezen vádat a' vádlók nyakába visszafordithatjuk, miután a' korteskedés pohara már annyira megtelt a' vétek mérges levével, hogy tán alig mulik el egy rövid esztendő, 's az alkotványi szabadságot semmivé fogja tenni. Mondatott hogy a' vesztegetési törvénynyel nem kell a' sasnak szárnyát szegni; de kérdem én: micsoda nyomorult sashoz hasonlit a' mi alkotványunk, miután tudva van,hogy valahányszor a' kormánynak föllépni tetszik, hatalmával eltörpül előtte minden 's egy két szava megsemmisit minden statutumot; alkotványunk illy szerencsétlen állásában csak nyerhetünk, de vesztenivalónk már semmi sincs. Némellyek nevetségesnek tartották Braunschweig megemlittetését, de a' nevetség azonnal eloszlik, ha a'történetek könyvébe tekintünk 's látjuk, hogy a' 700 czer lélekből álló kis Braunschweig elég szilárdsággal birt kormányáról elüzni herczegét,ki a' tör-

vényt meg nem tartotta. Van megye, hol ha kortesek nincsenek ben, a' gyülésen a' kaputosok mint alázatos szolgák térdet fejet hajtanak a' főispánnak; ha pedig a' kortesek számosan megjelennek, rutúl ledorongolják a' törvényt, mint az legközelebb az 1836ki 11 t. czikkel történt és ezt mind a'vesztegetés okozza. Kérdem: nincs é hát szükség szigoru vesztegetési törvényre? mondják, hogy illy törvény végrehajtása mindennemü viszszaélésre alkalmat szolgáltat, a' mennyiben M. országon százával lehet pénzen hamis tanukat vásárlani, 's a' mennyiben az őrszék a' pártérdeki alacsonyságból kiemelkedni nem tudván,a'hozandó törvény részrehajlatlan végrehajtása iránt garantiát nem nyujthat. Ugyan az isten szerelmeért, mi magunk törvényhozók mondjuk-é ki az anathemát hogy polgári intézvényink annyira elfajultak, hogy a' magunk által alkotott törv. sem biztosithatjuk magunk ellen. Azok kik vesztegetési törvényt nem akarnak, hivatkoznak Angliára, mondván, hogy ott nincs különböző érdek, nincs kül befolyás, annálfogva a' vesztegetési törvény helyén van, de hazánkban mind ez megforditva áll, ugy de ezen okoskodás inkább mellettünk mint ellenünk harczol, mert ha Angliában, hol kormány és nemzet közt érdekegység uralkodik, még is szükséges a' vesztegetési törvény, kérdem: nem nagyobb szükség van é erre M. országban, hol a' polgári jogokat gyakorló osztálynak már kicsinye szintugy mint nagya, irgalmatlanul el van adósulva, a' birtoktalan nemesség demoralisálva, elaljasulva és önállásából majd egészen kivetkeztetve, még egyszer kérdem: nincs é mind ezen baj ellen ovószerekre szükség? valóban ha meggondolom, hogy minden ország támasza talpköve a' tiszta erkölcs, önkénytelenül el kell mondanom, hogy errant, peccant, delirant mind azok, kik a' megvesztegetési törvény alkotását olly megátalkodva ellenzik. Ha magunk föllépünk a' visszaélések ellen, jobb szolgálatot fogunk tenni alkotványos szabadságunk mellett,mint minden nagyszerüen csengő népphrasisainkkal használunk polgártársinknak. — Én pártolom a' választmányi szerkezetet, de végére kivánom tétetni, hogy a' vesztegető vesztegetés utján nyert hivatalától, a' megvesztegetett pedig szavazási jogától fosztassék meg, 's általában a' vesztegetéssel eszközlött választás legyen érvénytelen. Ezen inditványom a' szabadság érdekében van, mert most a' kormány törvényen kivül is megsemmisitheti a' választást. A' vesztegetési törvény ellenzőinek fő szónoka igy válaszolt: az érd. követ ur talán nekem akart szemrehányást tenni azon kijelentése által, hogy 2szor lép e' tárgy iránt sorompóba, miután én e' tárgyban már többször felszólaltam. Ám legyen! de az érd. követ ur azt mondá, hogy mi, kik vesztegetési szigoru törvényt nem akarunk, delirálunk. Ki megengedi hogy itt deliráljon, az e' tisztes testület ellenében több mint széksértési büntetést érdemel. Ha ő fontosnak látja a' szőnyegen forgó tárgyat, én is annak látom, és épen azért követtem el mindent a' vesztegetési törvény alkotása ellen, iparkodásomnak sikere nem lön, mert a' többségnek más tetszett. Igaz, hogy Braunschweiggal egybe hasonlítva szomoru a' mi polg. helyezetünk, és sok a' megyékben a' baj és feltornyosultak a' választásoknál a' visszaélések 's kevés számuak a' megyék,mellyek a' kormány erőszakoskodásának ellenállhatnának: En azonban azt hiszem, meglehet deliriumomban, hogy mennél népesbek a' gyülések, annál könnyebben ellenállhatunk a' kormány erőszakolásának, és ha a' választók számát csökkentjük, az által a' visszaéléseknek sem vesszük elejét, magunkat azonban még is mondhatlanul gyengítjük. Ugy tartom, nem az a' kérdés: hozzunk é vesztegetés ellen törvényt, mert már ezen tulestünk. Azon sem lehet többé vitatkoznunk, hogy ollyat hozzunk, melly a' választási szabadságot el ne ölje, mert ebben is mindnyájan kezet fogtunk, hanem arról van a' szó, hogy ezen törvényjavaslat, ugy a' mint itt áll, nem fog é a' hatalomnak visszaélésre alkalmat szolgáltatni. En eziránt szólaltam fel többször, de erre az érd. követ semmit sem felelt hanem azt veté, hogy ha mi az őrszékben sem bizunk, ugy anathemát mondunk egész polgári intézvényünkre. Ugy de ezt mi nem állitottuk,csak azt mondottuk, hogy a' pártok által szaggatott megyében az őrszéki birónak is valamellyik párthoz kell tartoznia, mi Angliában egészen másképen vau, miután ott nem az itél, a' ki választ. Erre az érd. követ szinte nem felelt, hanem föllhordá hogy vesztegetési törvényre azért van szükség, mert a' kormány most minden vesztegetés nélkül is cassálja a' választásokat. Mire ismét én azt válaszolom, hogy ha a' törvény ugy állapittatik meg mint azt az érdemes követ ur inditványozta, mi magánál a' szerkezetnél is szigorubb,akkor elöljük szabadságunkat és a' főispán kezébe adjuk magunkat, ki ha érdekében nem lesz a' választás, a' vesztegetési törvény ürügye alatt annyiszor a' mennyiszer megsemmisitheti azt. Az elébb szólott káptalani követ urnak azt válaszolom: hogy ha ezen törvény által minden pártoskodásnak még az annyira divatos egyházinak is eleje vétetnék, akkor lelkem egész erejével pártolnám e' szerkezetet. De tudnunk kell, hogy a' pártoskodás és szabadság egy gyökeren van, ugy hogy ha a' pártoskodás gyökerét elvágjuk, akkor már egyszersmind a'szabadságét megsértettük 's midőn ez iránt emelünk szót, akkor egy érdemes követtársunk azt mondja, hogy delirálunk. Mondják hogy a' meggyőződést büntetni nem lehet. Nem is ez a' kérdés, hanem az, hogy a' meggyőződésnek constatirozvakell lenni. Emlékezzünk csak a'bünt. törv.könyvre, hányszor mondatik abban „rosz, álnok szándékbol," 's ezen fen nem akadtak a' RR, 's most midőn a' megvesztegetés fogalmára vonatkozólag a' meggyőződés szóba hozatik,megijednek tőle. Továbbá a' nem fegyveres csoportbani bevitelt néhány nappal ezelőtt maga ezen tábla megengedhetőnek nyilvánitotta, 's igy a' fuvart és élelmet illető kivánságom sem volt egyéb mint a' t. KK. és Rk többségének határozata. Több megye követei vastag megvesztegetésekre példákat hoztak fel,ezek meg büntetése iránt a' többség szinte megegyezett; továbbá közhelyesléssel fogadtatott az hogy a' hatalmasok kezéből is kivétessék a' vesztegetési eszköz 's majd egyhangulag kimondatott, mikép a' t. KK. és Rk a' választók számát kevesebbiteni nem akarják. Azonban már ma az mondatik hogy a' bevitel vesztegetés, erre tehát büntetést kell szabni. Igy járunk mi, midőn a' politikai vétségek meghatározásában általányos eszméből nem indulhatunk ki, akaratlanul ugrásokat teszünk 's vezéreszme nélkül a' vitatkozás tekervényes tömkelegébe tévelyedünk. Ha a' megvesztegetésről törvényt akarunk alkotni, ollyannak kell annak lenni, mellynek definitioja megegyezzék a' dologgal; a' pártoskodást mint a' szabadság eszközét nem kell elölni, hanem oda intézni törvényes szabályinkat, hogy a' szegényebbek azon oligarchiával joggyakorlatban alpari tétessenek, kivánom hogy az élelmezés és fuvar kiszolgáltatása szabad legyen. Van még egy körülmény, mi a' megyei kihágások korlátoztatása iránti törvény-hozatalba életbe vágó ovakodást igényel tőlünk: ugyan is mindnyájunk előtt tisztában áll, hogy a' megyéket rendezni kell, hogy képviselet kell, 's hogy ez addig meg nem történhetik, mig a' nép az alkotvány sánczaiba bevéve nem leszen: ám de ha a' mostani kihágások élénk befolyása alatt olly törvényeket alkotunk, hogy gyülésink nagyon is elcsendesülnek, nagy kérdés: vajjon belé egyezik é a' kormány hogy a' megyék valaha rendeztessenek,és ha ő a' külső palliativ orvosság által czélját éri, nem oda fog é törekedni, hogy a' polgári életünk feldicsőitésére szolgáló belső orvosság ne alkalmaztassék? Nagy bajunk az nekünk, hogy polgári intézkedésinkben a' régit könyeden megváltoztatjuk, de helyébe ujat nem állitunk. Emlékezzünk csak az urbéri 's egyéb törvényinkre, 's a' dolog egész világában álland előttünk. Sz.követe azt mondá hogy kevés haladási kérdésink mehetnek tökéletességre, mert azokat az intelligentia a' kortesek ellen nem létesitheti. Erre válaszul szolgáljanak utasitásink. Ki dictálta azokat, ki szorgalmazta, hogy a' városoknak 16 szavazatot kell adni, a' megyei visszaéléseket korlátozni 's a' kir. városokat rendezni stb. A' melly megyei gyülések illy eredményre vezetnek, azoktól én nem félhetek. Hogy még is némelly haladási kérdésink tökéletességet nem érnek, ennek okát abban találom,hogy több életbe vágó kérdésink megoldása készületlen találta a' kormányt: illyen a' vallási törv. javaslat, ollyan az örök megváltási törvény, mit csak megmutatott de végrehajtásáról nem gondoskodott, illyen a' magyar nyelv és nemzetiség ügye. Ne legyünk tehát ollyanok mint a' zsidók, kik bakot keresnek, mellynek vérével minden büneiket elmossák, ne keressük mi is minden bajaink okát a' megyei kihágásokban, hanem vállat vállhoz vetve, igyekezzünk törvényt alkotni, melly a' szabadságot sem veszélyezteti, a' rendet is előmozditja. — Mondjuk ki világosan, hogy szegényebb nemes társainknak jogai gyakorolhatása előmozditásaul, a' fuvar 's élelemszolgáltatás nem vesztegetés, különben ha az előttünk álló törv. javaslat ugy terjesztetik sanctio alá, akkor bátran elmondhatjuk már jó előre „vae tibi libertas Hungariae!" Az ülés d. u. 1½ eloszolván a' tanácskozás folytatása más napra halasztatott. —

CXL.dik ker. ülés, január 17én kezd. 9½ órakor. Tárgy: A' vesztegetési törvény szerkezete fölötti vitatkozás folytatása a' 39dik §. szerkezetére nézve. Azon módositások, mellyek a' megyei kihágások iránti választmányi javaslaton kerületileg tétettek, felolvasatlanul köziratra bocsáttatván, megeredt a' tegnap félbenszakadt vitatkozás a' 39 § körül. Igazán körül, mennyiben több eltérengés történvén, még mai napról sem dicsekhetünk vég eredvénynyel. Czáfolat czáfolatot ért. A' czáfolatokban több érdeket gerjeszte a' személyeskedés, mint a' szőnyegen forgó ügy komoly felfogása, ugy hogy ma már jól mulatta magát a' hallgató közönség, rovására egy a' vesztegetési törvény szigoruságát lelke egész hevével szorgalmazott követnek, ki tegnap élénk szinekkel festegetve hazánk szomoru jövendőjét, ha annak keblén a' vesztegetés mérges kigyóját törvény által legyezgetnők, a' vesztegetési törvény ellen kevés de a' vitatkozásban bámulatos erőt, ügyességet és tapintatot kifejtett ellenzőiről, ezen szavakat találta felidézni, hogy azok ‚errant, peccant et delirant.' Egy élemedett követ kezdette meg a' tanácskozást, illetőleg vitát, egy káptalanbeli követhez intézvén előbb szavait, ki tegnap a' meggyőződésről 's lelkiösméretről beszélt: a' p— káptalan követének tegnapi nyilatkozatában, ugymond sok igazat találtam, mit épületesen hallottam az érd. egyházi követtől. Azt mondá a' főtiszt. ur, hogy a' meggyőződés mindenkiben szent, melly arany elvet ha az egyház mindenkor követett volna, Galilei nem fogott volna halálra ittéltetni azon meggyőződéséért, hogy nem a' nap forog a' föld körül, hanem ez ama körül. De reménylem, hogy az érd. főtiszt. ur,holtig meg fogja tartani azon szép elvet, 's azt az átmeneti 's más kérdések körül velem együtt fogja alkalmazni. Mondá még az érd. főtiszt. ur,hogy a' korteskedés a' hon jövőjét veszélyezteti 's ebben is igaza van, csak az kár, hogy a' tegnapi nyilatkozatok minden szavai naplóba nem mehetnek, hogy azok idéztethetnének annak idejében a' főpapok korteskedései ellen is. Mi magát a' tárgyat illeti: a' meggyőződést én sem kivánom érintetni a' szerkezetben, mert tökéletes igaz azon német példabeszéd, melly azt tartja, hogy a' goudolatok nem esnek harmincad alá.Momus is ablakot kivánt hajdan az ember keblire, hogy gondolatit megláthassa. 's a' t. Mi még inkább lehetetlenült azóta, mióta a' világ leghiresebb és fortélyosabb kortesei, bizonyos szerzetesek, a' probabilismus és mentalis reservata eszméjét feltalálták, kik azt hirdeték, hogy meggyőződésbül beszélnek, még akkor is, midőn szavaik azzal legnagyobb ellentétben állottak. A' bevitel megérintésének nincs helye a' tárgyalás alatti §ban, 's azoknak, kik azt a' törvényjavaslatba kivánják igtatni, a' 40 § tárgyalásánál kell vala kivánataikat előterjeszteni, hol azonban csak fegyveres csapatok bevitele tiltatván, alattomban értetik, hogy fegyvertelen csapatok bevitele nem tilos. Étetésre itatásra törvénnyel mondani ki, hogy nem vesztegetés, igen csiklandós, mert ha ezt a' korteskedés furfangos mesterei megtudják, elbámulunk belé, mennyire fogják ezt majd a' haza kárára kizsákmányolni. E' költséget egy két magányosember nem viselheti a'nélkül,hogy gyanut ne gerjesztene, mintha általa magányérdekeit kivánná előmozditani; 's ha a' magas czélt, mit P. megye követe kiván a' bevitel és élelmezés által eléretni, megközeliteni kivánjuk: állitsunk közönséges nemesi pénztárt, mellynek költségin vitessenek be a' megye székvárosába 's tartassanak ott választás ideje alatt azon szegényebb rendü nemesek, kik választási jogaikat saját költségeiken gyakorolni nem képesek különben. Ha az élelmezés 's bevitel megengedtetik, alkalmasint minden régi állapotában marad; 's a' kir. biztosságok megfognak sürüdni a' megyékben, pedig azon biztosságok felérnek ránk nézve az egyiptusi 10 csapással, mert rendesen barátot baráttal, apát fiúval mindenkor ellenkezésbe hoznak 's általok a' megyei közadministratio mindig szenved. A' szerkezetben kivánom benhagyatni az egy hónapi határidőt, a' mellyen tul választás után, semminemü vesztegetési feljelentés elfogadható ne legyen; az pedig, hogy nőtelen követ a' bünös társ vallomását mások ellen is kivánja használtatni, igen csudálatos, mert ezen elv miatt a' nőtelen uraknak különösen meggyülne bajok. A' tegnap idézett német tudósokra 's törvényhozókra annyit mondhatok, hogy ők szobájokban rendesen gyönyörü könyveket tudnak irni és szép elveket felállitani; de a' gyakorlati kormányzáshoz nem sokat tudnak; és hogy Braunschweigban jó törvények vannak, az nem annyira az ő érdemök, mint a' történeté, mert IV. György angol király, braunschweigi hg Károly gyámja által viteték be azon minta-országbul a' jó rend, mit Károly hg gyámság alól ki kerülvén felzavart ugyan; de a' párizsi villám fényénél a' rendzavaró herczeg elüzeték, 's a' rend ismét helyre állt 's igy következett el azon kis országra az arany idő. Azt mondják,szigoru megvesztegetési törvénynyel fegyvert adunk a' kormány kezébe szabadságunk ellen; hiszen különben is kezében van az ország, hatalom és dicsőség, 's intézkedésinkkel neki nem sokat ártunk; övé

az erő 's vele könnyen ugy járhatunk mint Lévi zsidó II. Fridrik porosz királylyal,kit midőn a' hollandusok fizetésre szoritottak, a' nevezett zsidónak meghagyá, hogy veressen rosz pénzt; mi megtörténvén, Fridrik király a' rendeletére készült rosz pénzzel elégité ki hitelezőit, de a' rosz pénz csak hamar visszaküldeték 's Fridrik király, hogy becsületét Europa előtt el ne veszitse, Lévi zsidót felakasztatá és II. Fridriket a' történetirás nagynak nevezi. Én, mig jobb nem adatik elő, a' legujabban előterjesztett szerkezeti javaslatot pártolom, mint a' mi előttem minden társai közt leginkább kielégitő. Egy más megyei követe előadá, hogy a' tárgyalás alatti t.javaslat vitatkozás közben nem hogy előhaladna, hanem inkább visszalökődik. Tegnap a' törvényjavaslat szerkezete, nem pedig a' fölött kellett volna folyni a' tanácskozásoknak, miben áll a' megvesztegetés lényege. De a' tanácskozás tárgyától éles szóváltások mellett meszsze tért, 's az ellenzéki táborban ismét meghasonlás történt, mire okot azon gyánusitások adtak, mik szerint a' megvesztegetési szigoru törvény pártolóiról az hirdették, mintha ők a' korm. érdekei mellett harczolnának. Ezen gyanusitások ellen én magamat védeni nem akarom, ne hogy rám alkalmaztassék a' lisztlopó molnár példája, ki békével türt minden becsületsértő czimet, de a' lisztlopó nevezetre tüzes haragra lobbant;mert e'nevezetnek igaza volt. Egyébiránt világosan áll előttem, hogy törvényhez, annak alkotásakor biztos jövőt kötni lehetetlen, törvényjavaslatok jövendőjét belátni bajos. A' történetirás tanusága szerint a' legovatosabb tvények mellett is elkövetkezett némelly nemzetekre az elpuhulás, melly miatt erőteljes kormányzó 's ügyes ministerség által könnyen önkény alá vettettek, mások ellenben föl-emelkedtek mind a' mellett, hogy bizonyos törvényeik alkotásakor a' szabadságvesztés rémeit állitták elibe a' politikai jósok. Hitte é azt Anglia valaha, hogy a' thea miatt meg fog válni éjszak-amerikai gyarmatitól, 's hiszik é ezek kezdetben, hogy a' thea miatt szabadságra emelkedjenek föl? 1824ben, midőn a' kihágásokat körleveleiben megrová a' kormány, 's azok ellen ajánlá a' titkos szavazatot, a' kormánynak ezen ajánlatára az mondaték, hogy a' titkos szavazás a' nemzetet szabadságának egy nevezetes részétől a' szabad felkiáltástól fosztja meg; és 1839ben már megbarátkozék vele a' nemzet, 's ma már azt a' megyei kicsapongások egyedüli gátjának 's a' szabad választás hatalmas védőjének tartjuk;1805ben az armalis ns minden tehertül fölmentetett; 1832ben pedig a' jobbágytelken lakó nemesek alá vettetnek az adónak, 's most 14 megye hozott utasitást a' háziadó mellett 's már ma nem olly általányos azon vélemény, hogy az adó meg nem férhet a' szabadsággal, mint hajdan. Az adó magában még sem szabadság sem zsarnokság. Ki meri mondani, hogy egy 33 pontban adózó szomszéd tartomány szabad's mi mégis elakarjuk fogadni, mert Angol- és Franeziaország is adózik és szabad; 's lehet,velünk is igy történik ez, de történhetik ellenkezőleg is. Bizonyos testület minden esetre kedves mosolylyal tekinti, hogy a' magyar most önként rohan azon hálóba, mi számára már száz év óta szövetik. Én nem kivánok többet az ősiség ellen, csak egyetlen czimet, mellyen érvényes örök eladás történhessék; a' korteskedésre nézve nem többet, csak az élelmezés 's bevitel megengedtetését, 's csekély egyediségem képes leend lerontani az ősiséget, 's meghiusitandja bármelly megyében a' korteskedés hivalkodási ellen teendő minden intézkedéseket. Ezt más egyediségek épen ugy véghez vihetik nemzetiségünk 's alkotványunk erősitésére, mellyeket most kellene leginkább erősiteni, midőn a' hatalom kezelői annyi ellenszenvet tanusitnak irántok. A' legujabb események meggyőzhetnek mindenkit arról, hogy alkotványos országot évenkinti országgyülés nélkül kormányozni nem lehet. Magyarország adójának összege ugyan nem sokra megy, 's behajtása sem eszközöltetik illő szigorral, de megtagadtatása még is megállitná a' kormány kerekeit, 's ha tán másért nem, azért is szükséges évenkint tartani országgyülésinket; e' mellett szükség a' nemzetnek törvényhozását állitani őrül a' kormány mellé, hogy kormányunk a' törvényhozás szellemében müködjék; mit hogy könnyebben elérhessünk, szükség gondoskodni ovószerekről, mert ha erről a' törvényhozás nem fog gondoskodni, kényszerülve lesz az önkény olly eszközökhez folyamodni, mik előttünk nem legkedvesbek leendnek. Én egy véleményben vagyok ugyan T. megye követével, de esztelennek még sem mondhatom az ellenvéleményüeket. Végre egy érd. követ azon állitását, miszerint ha jövő 1847ig ismét 140 ember mulnék ki a' korteskedés miatt, még akkor sem járulna szavazatával olly törvény alkotásához, mellyről meg van győződve, hogy veszélyes a' szabadságra 's bátran nyilványitná küldőji előtt, hogy ezen törvény alkotásához segédkezeket nem nyujtott; én megforditván azzal végzem beszédemet, hogy ha a' javaslott módositások következtiben 1847ig 140 ember hal meg, bátran elmondom küldőim előtt, hogy ama módositásokhoz én segédkezeket nem nyujtottam. Többen nyilatkoztak ez értelemben, különösen egy megyei követ a' korteskedés történetéből felhozá, miként 1687 előtt királyok korteskedtek országgyülésinken a' magyar koronaért; sőt Róbert Károly mellett maga a' romai pápa is korteskedett Gentilis bibornok 's a' magyarországi papság segedelmével.Ugyanezen követ minapi kijelentéséhez képest, a' választók nyers tömegétől a' meggyőződést is megtagadá, 's állitá,hogy a' ki szavazatát eladta, annak már nincs szabadsága, ki el nem adta, azét a' megvesztegetési törvény nem veszélyezteti. A' megvesztegetés meghatározását, magában a' megvesztegetésben, épen ugy befoglaltnak hivé, mint a' lófuttatását magában a' lófuttatásban, 's a' lopását a' lopásban. Ezért a' meggyőződés emlittetését mellőzni kivánta is a' megvesztegetés meghatározásában általányosan, mert mi nem mondhatjuk el Krisztussal: „regnum nostrum non est de hoc mundo“ 's igy a' sziveket nem vizsgálhatjuk. Utána egy követ a' megvesztegetés eseteit kivánta a' hozandó törvényben előszámláltatni, mivel különben minden törv. mi e' tárgyban hozathatik, vagy henye, vagy igazságtalan leend, mint azok, mellyek a' meggyőződést veszik fel a' megvesztegetés meghatározásában.Egy tiszai követ emlité a' törvényjavaslat mellett, mikép Angliában épen a' radicalok sürgetik, hogy (titkos szavazás 's a' választói képesség szélesitése által) a' szegényebb választók megvesztegetése törvény által akadályoztassék meg. Robespierre pedig a' convent idejében közpénztárból kivánt a' szegényebb választóknak napi bért adatni. — A' p—i inditvány pártolói, vagy is azok, kik a' megvesztegetést a' meggyőződésre kivánták alapitani 's a' bevitel és étetés itatás megengedtetését nyiltan ki akarták mondatni a' törvényjavaslatban, leginkább a' tegnap idézett „delirant“ szó és más személyes sérelmek ellen keltek ki. Egy fiatal követ igy kezdé beszédét: minél bizonyosb az, hogy politikai intézkedésekben csalhatlanságot magának senki sem igényelhet, helyhatósági rendszerünk nyesegetésében annál ovatosabban kell eljárnunk, mert nekünk sem szabad sajtónk, sem felelős ministerink nincsenek. Én a' korteskedést nem tartom olly veszélyesnek, mint némelyek, mert ezen korteskedés ideje alatt, municipalis életünk inkább fejlett, mint sülyedt. Sz. követe ha tisztán criminalitást lát e' kérdésben, miért nem elégszik meg a' bünt. törv. könyvre való utalással? hisz ez által önként elismeri, hogy itt a' legnagyobb alkotványos kérdésről van szó, melly iránt alkotványtalan országok codexeire hivatkozni nincs helyén; mert Napoleonnak t.könyve lehetett jó, de választási törvényei bezzeg roszak voltak. Az érdemes követ ur által tegnap Rotteck iskolájába utasittatánk, de ezen utasitásnak aligha volt helye, midőn a' braunschweigi codexről vala szó, mellynek roszaságát az is bizonyitja, hogy a' büntetőtörvény kidolgozásával foglalkozó választm., annak hasznát sem veheté. E' mellett a' mi alkotványunk egészen más alapon nyugszik, mint Braunschweigé. T. megye követének felelem, mikép igen feltünő, hogy az érdemes követ ur erősebb kitörésit mindig az ellenzék ellen intézi. A' „delirant“ kifejezésre azt mondom, miképen vagynak időpontok, mellyekben némelly egyedek a' politikai téren szundikálnak, meg illyenkor megfeledkeznek a' hely méltóságáról, 's az ügy szentségéről 's önmagukról. Ki volt illy állapotban, azt meg nevezni nem kivánom, de kérem az érd. követet, ne alkalmazza olly merészen a' latin idézvényeket, mert nem mindig másnap talál következni a' felelet, 's a' rögtöni válaszok (a' felelet) olly jeleneteket is idézhetnének elő könnyen, mik talán másutt nem tünnének annyira föl, mint az ország törvényhozási teremében. Egy más követ elmondván azokat, miket már máskor is kifejtett, a' delirant szó idézése iránt igy nyilatkozott: Mind a' mellett hogy az érdem. követ rólam 's elvtársimról olly hitben látszik lenni, hogy mi delirálunk, én még is az érdemes követről azt hiszem hogy okos, derék férfi; azonban meglehet, hogy e' két hit közül egyik sem igaz. Mondatott még, hogy a' kormány minden hatalma mellett sem olly erős, hogy még több erőt nem lehetne játszani kezébe, a' nemesek bevitelére 's élelmezésére inditványzott közcassa ollyanokat is terhelne, kik annak hasznát nem veszik. Megjegyeztetett, hogy a' delirant kifejezés, nem igen mutat higgadt állapotra, 's furcsa példa a' törvényhozástól épen a' megyei kihágások tárgyalásakor.Ezután elevenig metsző finomsággal állitták a' delirant szót idéző követ saját követtársa ellenében, 's utasittaték Knigge olvasgatására. Mondatott még egyéb is, mivel olvasóinkat untatni nem akarjuk. Az elmés vagdalkozásban versenyezni látszó nyilatkozatok közben komoly méltósággal emele szót azon tekintélyes követ, ki erős meggyőződését jelenté az iránt, hogy a' hallott szemrehányások mellett egyik fél sem akará a' másikat sérteni, 's egyik sem hivé a' másikról azt, hogy a' helyhatósági rendszert és szabadságot akarja felforgatni, mind két fél csak aggodalmát nyilványitá, mellyből rosz akaratra húzni következést nem lehet, különben a' rokonérzelmet rút viszálkodás fogja felváltani. Azok mellett, kik a' vesztegetés ellen különösen hozandó sulyos büntetést ellenzik, harczol az országos ülésben átment bünt t.könyv I. rész 1. fejezete, melly szerint büntettnek csupán az ottan előszámlált tények tekintendők, mellynek megállapitásakor a'választmány előtt fönforogván a' korteskedés, arra a' széksértés büntetését kivánta alkalmazni. Az egyenvonal, melly a' hivatalnok és a' választó közt vonaték azért, hogy a' választók megvesztegetése bün gyanánt büntettethessék, nem áll; mert a' hivatalnok a' polgári törvények adományából bir bizonyos jogokat bizonyos kötelességek teljesitéséért; a' választói jog pedig természet szerint mindenkit illetne, 's azok, kiknél a' polgári törvény azt meghagyja, ennélfogva semmi új kedvezményben nem részesülnek,csak természeti joguk birtokában erősittetnek meg. A' megvesztegetést semmi szigoru törv. nem irthatja ki, közvélemény annak egyedüli orvosa. De a' kormánynak sem lehet, ha nyugalmat akar, olly férfiakat ültetni főispáni székbe, kik magokat a' korteskedésben tünteték ki. A' kormány köteles jó példát mutatni a' nemzetnek, mit némelly ujabb eseményekre nézve mindeddig elmulasztott. — Mi a' szönyegen forgó tárgyat illeti, a' 39. § első szerkezetét, már általányos többség elveté, tehát ahoz visszamenni szintugy nem lehet, mint nem annak fejtegetéséhez, hogy a' megvesztegetés ellen törvényt hozni nem lehet 's nem czélirányos; mert hasonló többség határozá el, hogy a' megvesztegetés ellen törvényt kell hozni. Most csak a' törv. szerkezetéről lehet szó, mellyben a' választói jog elvesztését büntetésül megszabni nem lehet, mivel ezen büntetés a' crim. codex elveivel ellenkezik, 's az ellenpártokat gyilkolná meg, mellyeket alkotványos nemzet kebléből kiirtani nem lehet, nem czélirányos. P. javaslata a' meggyőződés iránt a' bünt.törvénykönyv elveiből van meritve, de mivel a' foganatot titkos szavazat mellett kimutatni nem lehet, a' ker. jegyzők legközelebb beadott szerkezetével megelégedhetni. P. inditványát a' bevitel iránt szólót a' 40dik §ban benfoglaltnak hiszi. Egyébiránt ha a' KK. és RR. biznak benne, hogy küldőik egy uj teher-vállalástól nem idegenek, a' B. megye által inditványzott nemesi közpénztár a'bevitel költségeit legczélirányosabban fedezhetné. Miután maga a' tárgy eléggé ki van meritve, szóló a' törvényjavaslat szerkezetének pontonkénti fölvételét kivánta.Végül azon követ emelt szót, ki már ma jobbról és balról számtalan csapás által sujtatott, 's illy formán védelmezé magát: A' 40 szó többségü végzés után elunván a' hosszura nyult retrogad vitatásokat, kissé talán kelletinél hevesebben, de nem olly élesen fejezém ki tegnap magamat, mikép ma visszatoroltaték. De kérem idézetemet nem egyes kikapott szavakban,hanem egészben vételni figyelembe, 's ugy mint idézve volt, feltételesen, mi nem vala egyéb egyszerü visszatorlásánál azon gyanusitásnak, melly ellenem 's véleménytársim ellen emelteték. Azt mondák, csodálatos, hogy legélesebb kitöréseim mindig elvtársimat, az ellenzék férfiait illetik, holott ennek oka könnyen átlátható; mert ha tekintélyek vesznek fel tévtant, az a' státusra nézve mindenkor legveszélyesebb, 's ha az ellenzék tekintélyes férfiaitól kell azt hallania, nagyobb erőt szükség ellene kifejteni, mintha az ellenfél védelmezné azon tévtant; mert más követek előadása soha sem gyakorol e' teremben olly hatást, mint P. követeé. Ezen érd. követ ur, előadásomat loyalisabban czáfolgatá tegnap, mint egész csapatjoka'maimegtámadóknak,kiknek előadásaik legfölebb is csak pillanatnyi rivalgást idéztek elő, 's mivel ebből áll minden eredvényök, felelgetni rájok nem vagyok hajlandó; de P. érd. követének azt válaszolom, hogy olly élesen azért keltem ki ellene, mert az ő szavaiban súly van, 's nem lehete tovább türni, hogy az érd. követ nyolcz nap alatt mindig az üres szalmát csépelgeté, holott általányos többség kivánt vala ellenében törvényt a' megvesztegetés ellen, és ő még is csak annak czélszerütlenségét, lehetetlenségét vitatgatá. Mondott még szóló egyet 's mást személyére 's eddigi követi eljárására vonatkozót, igazolandó azon nevezetesb föllépéseit, mellyek az oppositio kebléből őt ellenébe álliták. A' mai feleseléseknek némi keserüségen ki-

vül azon eredvénye lön, hogy az idő késöre haladván, a' tanácskozás folytatása a' 39. § szerkezet felett más napra halasztatott. —

CXLIdik kerül. ülés január 18án tárgy: folytatása a' tegnap félben szakadt tanácskozásnak. A' megvesztegetési törvény ellenzöji szintugy mint pártolóji közül még ma is többen az általányoskodás mezején maradtak, egy felől azt mutogatván, hogy a' vesztegetési törvény sirba dönti, más felől azt hirdetvén, hogy a' vesztegetési törvény megmenti sirba döntéstül a' magyar alkotványt. Egyik félnek szintugy mint a' másiknak okai már az előbbi jelentésekből ismeretesek olvasóink előtt, ezeket tehát ismételni nem fogjuk, mellőzve azon czáfolatokat is, mellyek helybeli érdekkel ugyan birtak, de olvasóinkat alig ha érdekelnék; annyit azonban meg kell emlitnünk, hogy miután tegnap a' háboruságszerző delirant szó miatt megtámadott megyei követ szóla utóljára, előadására még ma is tétettek némely csipösb észrevételek. Azonban mielőtt a' kölcsönös leczkézgetések viszketege ujra megszállotta volna a' szólókat, T-megye idősb követe körül belül következő előadásával vette elejét a' kedélyingerlő kikeléseknek: Tegnap nem szóltam, nem kértem a' Rket, hogy a' kérdésben levő tárgyat bevégezni ügyekezzenek, mert vártam: a' boszuság hadd forrja ki magát; mivel ha ez megtörténik, akkorkönnyebbülve érziazembermagát, annyival inkább nem szóltam, mert ama viták nem személyeskedések, nem jellemsértők valának, hanem csak a' kérdést tárgyazták. Ezen eset soraink között talán még szorosabb összeforrást fog eszközleni, mellyre, ugy mond, szükségünk talán most lesz legjobban, hogy erősebben mehessünk szemközt azon eseményekkel, mellyek legközelebbről fenyegetnek bennünket. Vessünk tehát fátyolt mind azokra, mellyek történtek 's nézzük magát a' tárgyat. Szó többé, mond szóló, nem lehet arról, mint egy érd. követ mondá, hogy visszamenjünk a' nyomtatott szerkezetre, mert ez szavazással már el van vetve; de arról sincs kérdés: szükség é a' megvesztegetés ellen törvényt hozni, mert ez is már határozat. Csak a' jelen szerkezetről lehet tehát most szólani, ezt 3 részre osztom: 1ör van ebben definitio, melly engem kielégit. 2or eljárás, ezt az esküttszékek elfogadása után határozhatni meg, ugy hogy a' melly kihágások a' tisztujitás actusa alatt történnek, az örszék, a' többiek pedig az esküttszék elibe tartozandók. 3or a' büntetések. Ezek már engem ki nem elégitnek, mert a' pénzbeli büntetést keveslem, a' fogságot ugyan nem tartom alkalmas büntetésnek, de a' szavazat-elvesztést nem ugyan örökre, a' vesztegetés igen természetes következésének gondolom. Ugyan is ha a' tisztujitás után jő világoságra a' megvesztegetés, a' megye méltóságának tartozunk azzal, hogy ezen megmérgesitett szavazatoktól a' választás megmentessék. Igy kivánom, hogy a' vesztegető is veszitse el a' vesztegetés által nyert hivatalát, mert ha hivatalbeli visszaélésért lehet valakit hivatalából elmozditani, miért ne lehetne a' vesztegetés, a' visszaélések legnagyobbika, miatt öt attól megfosztani? Ezen módositásokkal a' jelen szerkezetet elfogadom. Hanem van még egy észrevételem. Hamis ráfogás, ugymond, mintha ezen törvény a' szegény nemesség ellen volna, sőt inkább a' szegény nemesség erősödni fog általa, t.i. befolyásának ereje kifejtetik. Kettőt vetnek most némellyek ezen nemesség ellen, a) hogy miveletlen és szegény b) hogy kihágásokat követ el. Már ezen törvény által öt a' kihágások nagy részétől megmentjük 's igy önálló. Ezen engesztelő előadás után is történtek ugyan némelly hivatkozások T. — megye ifjabb követének modorára 's tegnapi beszédével igazolni kivánt 4 rendbeli fellépéseire az ellenzék ellen. Többek közt egy megye követe hegedüszóban szép mesét jelentve czáfolat helyett keleti mesét regéle, alkalmazását magára az illető követre hagyván. Mi már magát a' vesztegetési t.javaslatot illeti, ezt némellyek szigoritani, mások enyhiteni akarták 's e' kettős czélból különféle módositások ajánltattak. Magának a' vesztegetési t.javaslatnak választmányi szerkezete igy áll: „A' megvesztegetésre nézve különösen rendeltetik, 1ör a' választó, ki szavazatát határzottan kijelelt czélra vagy egyedre előre kialkudott bérért kötile; ugy szinte minden, ki másnak szavazatáért illyetén bért ad, vagy előre kötelez, megvesztegetésért büntetendők. 2or A' megvesztegetés miatt panaszt tenni a' választás után csak egy hónap elforgása alatt lehet; később tett panasz el nem fogadtatik. Vádló mindenki lehet, a' megvesztegetés elismerése egyébiránt egyedül a' vallástevő ellen bizonyít. 3or Büntetésül az adott vagy általvett bért a' megvesztegetett kétszeresen, a' megvesztegető háromszorosan a' megye házi pénztárába fizetendik le. E' szerkezet- módositás mindenfelől sürgettetett, csakhogy különböző czélból, mert mikint fentebb emlitők, némellyek igenis lágynak mások pedig felette szigorúnak tarták e' törvényjavaslatot. Alig levén tehát csak néhányan a' felolvasott szerkezettel megelégülve, mindenfelől módositás sürgettetett. A' módositást szorgalmazók egyszersmind módositási inditványokat tevének, mindenik a' maga már több izben kijelentett nézete 's utasitása értelmében. Voltak, mikint már előadók, kik a' vesztegetés 's vesztegettetés büntetéseül a' szavazásjog és vesztegetéssel szerzett hivatal elvesztését a' legtermészetesbnek mondák. Midőn mások akarják ugyan, hogy a' megvesztegetés büntettessék, ám de a' büntetést ugy kivánják megállapitani, hogy azt a' maga saját felekezeti érdekét legyezgető főhatalom czéljai létesitésére ürügyül ne használhassa: e'véleményen levők tehát, kivált a' szavazat örök elvesztésében meg nem egyezhetvén azt 3 évre, mi még türhető, igy a' hivatalvesztést is, mert hiszen 3 év mulva ujra megválasztathatik: de a' követre nézve kivánták, hogy a' bíróság ne az örszék, hanem az or.gyülés képviseleti táblája legyen. Azok közül, kik még szót emeltek, egy megyei követ elfogadá a' szerkezetet, az első pontba ezen szó után „kialkudott bérért" azt kivánván tétetni „az élelmezést ide nem értve." Másik megyei követ az elvet a' közbe jött szerkezetek miatt veszélyezettnek látván, kiváná a' nyomtatott szerkezetrei visszamenetelt. Más két megyei követ a' szerkezetrel megelégszik ugyan, csak a' büntetést kivánja sulyosabbitani. Ezután egyszerre többen szólás végett felállván, köztük egy megye követe, kinek nevét, a' hallgatóság közül valaki igen illetlenül ujongatá, mire egy megyei követ, az elnökséghez fordulva igy szólt: midőn itt a' megyei kihágások zaboláztatása fölött tanácskozunk, illő, hogy az e' teremben történt kihágást is megzabolázzuk, járasson tehát végére az elnökség, hogy ki az a' hallgatóság közt, ki itt olly illetlenül ujongat, 's a'holnapi ülésben tegyen róla jelentést. Szavazás sürgettetvén azonban próbálta az elnökség feltenni a' kérdést, jelesül mondá: mikép lenne jól, igy: szerkezet é vagy módositás"? erre azt mondák, hogy itt nem a' szerkezetről, hanem az elvekről kellene előbb szavazni: az elvek pedig a' szerkezet pontjaiban vannak kifejtve, pontonként kell tehát szavazni, nem pedig egyszerre az egész szerkezetre. Egy más megye követe azt elfogadá, 's kivánáhogy először is a' bevezetés olvastassék fel 's adassanak elő a' reá teendő inditványok, nevezetesen szóló inditványozza, hogy ezen szó után „tisztujitás" tétessenek még ezen szavak is „választási és tanácskozási" 's ha az elfogadtatik, tovább lehetne menni. De ezen inditványra az mondatott, hogy semmi sem nehezíti ugy a' szavazást, mintha egyszerre több kérdés bocsáttatik szavazás alá; mert azt sem tudja az ember, hányadán van 's mikép szavazzon, mert már a' bíróságra nézve tisztujitásnál és követválasztásnál nem mindenek egyeznek meg; annálfogva maradjunk itt csak a' „tisztujitási" kifejezésnél. Hosszas vita után tehát pontonként akarván az elnökség a' szerkezetet szavazás alá bocsátani, feltevé az első pontra nézve az első kérdést: Szerkezet é vagy módositás? a' szavazás már megkezdetett, hat megyei követ ki is jelenté szavazatát, midőn többen felálltak, 's kijelenték, hogy a' kérdés nincs tisztában, hangosan szorgalmazván, hogy előbb az egyes inditványokat kell szavazás alá bocsátani. E' közben egy megye követe igy szólott: Tegnap történt egy eset, ma ujra ugyanaz, provocáltak t.i. a' nyomtatásban levő 39dik § szerkezetére. Már kérdem: lehet- é arra visszatérni? ha lehet, akkor lehet ezen munkálat alapelveire is viszszamenni. És ha a' 39dik §ra visszamegyünk, akkor én inditványozom, hogy ezen munkát, mint alapelveiben hibásat, viszsza kell adni a' választmánynak. Már sejteni kezdem, hogy némellyek oda számitnak, mikép a' kérdés illy feltételével „szerkezet é vagy módositás" a' szerkezet eleshetik, az inditványok is egyenként, mert egyiknek sem lesz többsége, 's akkor tekervényes uton visszajutunk a' nyomtatásban levő 39dik §hoz. Ha tehát valamire akarunk menni, akkor előbb az elvekhez kell szólani. Ekkor az elnökség ujra próbálja feltenni a' kérdést, de a' feltett kérdések közül egyik sem fogadtatik el. Némellyek pedig a' már megkezdett előbbi szavazás félbenszakasztatását illetőleg kijelentik, hogy ezen jogot ők is fentartják magoknak jövendőre. Folytonos zaj és moraj között egy követ az első pont helyett uj szerkezetet olvas fel, 's némellyek kivánák, hogy arra történjék szavazás: vajjon a' kéz alatt levő, vagy ezen uj szerkezet álljon é meg? mások emlegeték a' K—i és V—i szerkezeteket. Ekkor egy irányadólag lépett föl, mondván: ne regélgessük elő, mint most némellyek teszik, a' különböző szerkezeteket, hiszen eleget hallottunk már azokról, hanem menjünk mindjárt a' jelen szerkezet első pontjára, 's legyen első kérdés: „határozottan kijelölt czélra" szavak, ben maradjanak é vagy kihagyassanak? 2ik a' „bér" szó előtt ezen szó „kialkudott" ben maradjon é vagy nem? 3ik a' bér szó után oda tétessék é „ajándékokvagy más adomány." Ez elfogadtatott. Az első kérdést illetőleg, ez elfogadtatott. Az első kérdést illetőleg ezen kitételt határzottan kijelelt czélra vagy egyedre 's 28 megye 20 ellen bent hagyatni kivánta. A' 2ik kérdésre nézve, hogy a' „kialkudott" szó a' szerkezetből kimaradjon é vagy nem? 33 megye 15 ellen, azt végezte, hogy kimaradjon; a' 3ik kérdésre nézve, hogy bele jöjön é a' szerkezetbe „ajándék vagy más egyéb adományért" 26 megye 21 ellen azt határozta hogy ezen szavak is bele jöjenek. Abauj egyik kérdésben sem szavazott. Egy más megye követét pedig, mikint már rövid közlésünkből tudva van, ezen 3ik kérdésben az emlitett szavak betételére szavazván, követtársa elidálta, vele ellenkezőleg szavazván. Azonban az előbb szólt követ erre kijelentvén, hogy ő azt hivé, miként követtársa az előbbi kérdésben szavazván, most őt engedi szavazni, mert különben nem szólott volna, kéri a' Rket, hogy ezen esetet, mivel az elidálást csunya tettnek tartja, illyennek ne tartsák, mivel ő, bár ha meggyőződése az, mire szavazott, készebb szavazatát visszavonni. Ezzel a' többi pont feletti szavazás, más napra halasztatván, ülés d. u. 2½ eloszlott.

LEGUJABB: jan. 22kén a' vitatkozás és szavazás eredvénye az lön, hogy a' p—i inditvány a' többségáltal elfogadtatván, a' főispánok elnöki kihágásai büntetéseül részint a' crim. codexre történendik hivatkozás, részint a' mennyiben talána' crim.codexbene' részrenézve hézag léteznék, uj szabályok fognak felállittatni. Jan. 23kán Ő cs. kir. fensége a' nádor főrendi ülés-tartásra megkéretni határoztatván, 's a' turopolyai nemesek ujabbi kérelme köziratra bocsáttatni rendeltetvén, a' főispáni kihágások büntetésére vonatkozó p—i inditvány pontonkinti tárgyalásának bevégeztével, folytattatott a'm. kihágások korlátozása iránti választmányi javaslat feletti tanácskozás. Jan. 24kén a' megyei kihágások korlátoztatása iránt a' választmányi javaslat került. tárgyaltatása végre jutott. 25rül Pozs. Pestre semmi lap 's levél nem jött 27ki estig postán.

Budapesti napló. Mátyás király hajdani fényes lakhelye, a' haza fővárosa, Buda sem akar czélszerü javitásokban a' fiatal Pest mögött elmaradni, 's közhasznu intézetekkel is boldogitni törekszik lakosit. Jelenleg ismét illy üdvös szándék van készülőben. Tudjuk ugyanis, hogy Pesten dolgozóház alapittatott, melly parányi ugyan 's aránylag nagyon csekély pénzerővel bir, de mégis nagy hasznot eszközöl. Ez üdvös eszme a' budai városi tanács tagjait is mozgásba hozá, 's inditványoztaték, hogy az irgalmas szerzetesek tanyáját, kik abból ki fognak költözni, nem ártana megvenni, 's dolgozóházzá alakitani. Az egész tervnek csak egyetlen kis bökkenője volt, hogy t. i. honnan fog erre a' szükséges költség kikerülni, miután a' városi kiadások különben is évről évre nagyobbulnak. Ennek megfontolása az egész ügyet megakasztá kissé; most azonban halljuk, hogy alkalmasint mégis csakugyan lesz belőle valami, mert a' választó polgárság nagy önkéntes áldozatra készül magát elszánni. A' budai választó polgárok ugyanis régi szokás következtében, évenkint és fejenkint a' város erdeiből mintegy 3—400 rózse csomót (Bürtelholz) kapnak, a' mi pedig kiosztás után megmarad, azt a' többi közönséges polgárságnak juttatják sorozat szerint. Ha ezen rózseajándék, mellyről Pestváros választópolgársága szót sem tud, megszüntetvén, helyette Buda város erdeiben rendes fáizás hozatnék gyakorlatba, ugy az erdők jobb karban fognának állani, mint most, számos visszaélés megszünnék, 's a' város évenkint rendes faeladásból, legalább is egy pár ezer forintot nyerne, melly összegből egy kis dolgozóházat csakugyan meg lehetne alapitani. A' budai választópolgárság tehát legközelebb önként lemondani szándékozik ezen rózseajándékról, melly egyes embert ugy sem boldogithat, az egész városnak pedig tetemes kárt okoz. E' szép szándék illő dicséretre méltó, 's kivánjuk, hogy minél előbb gyakorlatba hozassék. — Halljuk, elhunyt Megyerinknek a' Zugliget valamelly regényes helyén szándékoznak emléket készittetni; ez igen boldogtalan gondolat, mert ott bizonyosan igen diszest kellene föllállitni, hogy nevetséggé ne váljék az egész vállolat, néhány ezer forint pedig bajnosan fog összegyülni, miután Mátyás emléke is olly szomoru állapotban van, hogy fájdalom nélkül alig említheti az ember. Egyszerü siremlék jobban illenék Megyerihez, kiben mi nemcsak a' legjobb, hanem egyszersmind legszerényebb színészt ismertük és tiszteltük. — Egressy Gábor Párizsból megérkezett; majd meglátjuk, mit hozott a' müvészet birodalmából hazai színészetünk gyarapitására! Egy hét óta majd folyvást olly erős szél dühöng, hogy jobbadán bajjal és hátramaradással tarthatni fön Budapest közt a' közlekedést. Több nap óta vastag hóréteg födi utczáinkat, 's a' bérkocsik mind szántalpra szállottak. — Mult csütörtökön szokott pompával ment véghez a' törvénytanulók tánczvigalma, 's a' sok csörgetyüs szán még a' honn maradtakat is ébren tartá. Beszéllik, hogy egy kisasszonyka, kinek ruháját a' kitüzött időre nem készité el a' szabó, kétségbeesésből egész marok gombostüt tömött szájába, mellyek azonban szerencsésen kiszedettek, 's csak

egy csuszott le, mellynek utazása alkalmasint sok bajt fog a' makranczos hölgyeeskének okozni. — A' „Kör“ czigánybandát készül tartani, 's e' czélra 2500 forintot kiván összegyüjteni; mi nagyon szeretjük a' jó czigányzenét, de attól félünk, hogy a' morék majd megszöknek, ha egyszer testükön érzendik a' paszomántos vörös nadrágot! — Most jelentek meg a' budai kir. tud. egyetemi nyomdában „Erdélyi Költeményei“ finom velinen 20 iv, n8rétben, ára két pgő for. Erdélyi költeményit nemcsak ismeri, ha nem szereti is az olvasó közönség, 's igy minden hosszas ajánlgatás helyett csak annyit mondunk, hogy e' költemények nagy része egészen uj, 's a' kiállitás nemcsak pompás, hanem egyszersmind jó izlést tanusit. Szinte most jelent meg ifj. Kilian György költségin Kisfaludy Károly munkái 4dik kiadásának 5d. kötete, melly 11 elbeszélést foglal magában, 's a' költő csinos metszetü szülőházával van diszesitve. A' 6dik kötet jövő hónapban jelenik meg. Ugyanott sajtó alá készül Vörösmartynk minden munkáinak diszkiadása, mellyről rövid idő mulva bővebben szólandunk. — Vörösmarty „Hunyady László“ czimü dramán dolgozik, melly már bevégzéshez közelit; Jósika Miklós is dramát ir, Szigligeti pedig uj népdalos színmüvet fejezett be. A' színházi közönség tehát jövő böjtben nem fog böjtölni nemzeti szinházunkban. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 19kén 2szor adaték „Vén arszlán és fia“ vigj. 4 felv., angol eszme után magyar szinre irta Diósy; máskor magyar eszme után irjon Diósy ur, idegen eszmék átdolgozását pedig jobb lesz inkább egyszerüen fordításnak nevezni; mert illy fél magyar és fél idegen jellemek nálunk hosszu életre nem számithatnak 's nem is érdemesek. Az egész vigjátékban csak az életből kiszemelt több elmés czélzás érdemel dicséretet, de ez nem biztosithat állandó hatást, midőn az érdekes cselekvény egészen hiányzik, a' kifejlés pedig szegénynél szegényebb, 's egyszersmind valószinütlen, mint itt. 20kán László jutalmaul bérszünettel „Szökött katona“ vigj. 3 felv., nézők nagy számmal; 21kén „Bájital“ dalj. 2 fv., nézők nem sokan; 22kén „Az ördög naplója“ vigj. 3 felv.; 23kán „Lignerolles Luiza“ dráma 5 felv.; ugyan mi lehet annak oka, hogy Lendvaynét, ámbár most nem beteg 's nem is utazik vendégszerepezni, hónaponkint alig van négyszer szerencsénk szinpadunkon láthatni? 24kén „Romeo és Julia“ dalj. 4 felv.; 25kén „Szökött katona“ vigj. 3 felv. Szinházunk most már valóban fütve van, 's a' farsang daczára is többnyire számosb közönségnek örvend, mint a' két német szinház, mellyek már a' trágár bohózatokból is kifogytak, 's most ismét a' lovagszinjátékokhoz kezdnek visszatérni; tehát fegyverre, Birchpfeifer téns asszony! —

Spanyolország.

(Narvaez szerénysége. Figueras elfoglaltatott. Javitási tervek.) A' királyné Narvaezt tábornagyi ranggal kinálta meg, de ez megköszöné ezen megtiszteltetést, mondván, hogy nem akarja ez által is ellenségei számát nagyobbitani, melly ugy is feje fölé készül már emelkedni. — Figuerast a' királyné sergei, a' kötött szerződés következtében, már elfoglalák, 's az óta béke és nyugalom uralkodik a' két párt között. — A' mostani ministerség a' kormányzat minden ágaiban tetemes javitásokat tervez, 's különösen az annyira sülyedt pénzügyet látszik szemügyre venni. A' mostani ministerek t. i. számüzetésök alatt sokat tanultak külföldön, mit most hazájok hasznára iparkodnak fordítani; attól azonban méltán tarthatni, hogy a' villongó pártok nem fognak nekik erre időt engedni. — Uj kölcsönt nem akart a' kormány fölvenni, hanem inkább a' nemzeti jószágok eladatásából szándékozik pénzelni. — A' kiegészitő választásokban alkalmasint a' föllengősdiek fognak győzni, mi a' mostani ministerséget könnyen meg buktathatja. —

Anglia.

(Katholikusok népgyülése Irlandban. Sürü áttérések a' kath. vallásra.) Azon körülmény, melly szerint az esküttek közül, kik O'Connell pörében itélni fognak, a' katholikusokat mind kitörlötték, olly annyira fölingerlé ezen vallásfelekezetet, hogy kath. népgyülés hirdettetett, melly eszmét egész Irlandban mindenütt melegen pártolák, 's még a' főpapok is megjelenni igérkeztek. E' fenyegető gyülés váratlan és igen komoly fordulatot adhat ez ügynek. — Peel már kibocsátá szokott körlevelét, mellyben párthiveit komolyan szólitja föl, hogy febr. 2kán jelen legyenek a' parliament megnyitásakor, mivel tüstint főfontosságu ügyek fognak vitatási szőnyegre kerülni. — Falmouthban dec. 30án 30 protestans vétette föl magát a' kathol. egyház kebelébe. Megtérés előtt eddigi bibliáikat és imakönyveiket ünnepélyesen a' templomban eltépték. —

Franczlaország.

(Vélemény a' következkamrai pártok mostani állásáról.) A' ministeri közepek egészen olly lábon állnak, mint tavaly, 's már egészen öszpontositvák; az ellenzék tagjai közül azonban még 20 követ hiányzik. A' baloldal életkérdésekben most mintegy 90 szavazatra számithat, melly összeg mindazáltal pénzügyi 's helyzeti kérdéseknél tetemesül leolvad. A' bal közép 30 tagból áll, 's csak ezek azok, kikre Thiers minden ügyben biztosan számithat. E' szerint a' ministeri többséget ezuttal alkalmasint nem fogják megdönthetni. — A' válaszfölirat általányos vitatásakor Berryer hosszasan ótalmazá magát 's társait a' londoni legitimista bucsujárás miatt, mit a' kamra eleinte kaczagva, de utóbb mégis méltányolva hallgatott végig. — Lajos Fülöp még most is naponkint néhány órát dolgozik emlékiratain. —

Orosz és Lengyelország.

(Az egyházi javak a' status részire el fognak foglaltatni.) Sz.pétervári tudósitások szerint azon szigoru intézkedések, miket az orosz kormány Lengyelországban és Litthváni minden kath. egyházi javak iránt szándékol, a' jövő májusban fognak foganatba vétetni. A' káptalanok 's kath. parochiák minden javai a' fiscus részire foglaltatandnak el; a' kath. papság pedig a' statustól fog fizettetni. Igy fog az önállóság utólsó támasza is, minek a' kath. papság még örvendhete, eldöntetni, 's az a' statustól közvetlen függésbe tétetni. — Ő fels. az orosz császárné tavaszszal bátyját a' porosz királyt látogatandja meg Berlinben, hova őt majd férje is követendi, mivel a' nyárszakot valamelly németországi fürdőben akarja tölteni.

Görögország.

(A' védhatalmak kivánatai. Az ellenzék kisebbül.) Orosz határszéli hirek szerint a' sz. pétervári kabinet magáéivá tevé a' londoni tanácskozvány határzatit a' görög ügyekre vonatkozólag. Ezen határzatok által a' sept. 15kei zendülés okozta változások meg fognak ismértetni, hanem egyszersmind követeltetni fog, hogy az uj alkotvány monarchiai elvekre épittessék, a' királyi hatalomnak lehető legnagyobb kiterjedés adatván; hogy a' trónöröklés a' mostani kir. háznál tartassék meg 's a' „Görögország királya“ czim megmaradjon 's ne változtassék némelly ujitók kivánata szerint „a' görögök királyá“vá; hogy az ország jelen kiterjedésében maradjon 's ne nagyobbittassék Kandia hozzá csatoltatásával; ellenben a' jótállás alatti statusadósság kamatainak részenkénti fizetésére 5 évi időhaladék engedtessék, azon hozzáadással, ha ezt az ország állapotja megengedi. — A' trónbeszédrei válaszfelirásra mondott beszéde a' királynak nagyon lehüté az ellenzék csatavágyait. Ezen felül az alkotványterv kidolgozására megbizott választmány a' főkérdésekre nézve egyetértőleg munkált feladatán, ugy hogy mindenben nagy kisebbségben fog a' tulzó ellenzék maradni. A' két kamrai elv el van fogadva 's egyszersmind elhatározva, hogy ez ellen csata ne is indittassék, hanem csak az első kamra szerkesztésének kérdésekor kisértessék meg a' szabadelmüek minden fegyvere.

Oláhország.

(Követválasztás.) Közeledvén a' nemzeti gyülés ülésének ideje, az utólsó üléstől fogva megürült 6 követi hely most töltetett be, még pedig olly férfiakkal, kik ugy a' mostani hoszpodárnak, mint az orosz consulnak koránsem párthivei, különösen áll ez Kantakuzeno uj követre, a' Duhamel volt orosz consul által elmozdittatott ministerre nézve. A' mostani consul Daskoff e' választás által nagy zavarba ejtetett, mivel paralyzálva látja mind azt, mit ő hosszas tacticája által kormánya részire kivitt, 's ezen felül kormányától még feleletre is vonathatik.

ÉRTESÍTŐ.

Holnapután

1844. február 1jén lesz huzatása az 1834. cs. kir. kölcsönnek; főnyertesek 210,000; 40000; 17500 'stb. pengő forint; egész sorsjegyeket 30, ötödöket 6 pgő frtjával kaphatni Liedemann B. Ferenczné'l a' szép magyarnőnél Pesten.

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó e'következendő birtokok:

1) Ns Pestmegyében fekvő Aszód mezőváros fele, hozzá tartozó urbéri és majorsági telkekkel;

2) Kis Kartal és azzal egyesített Mindszenti pusztabeli birtok 900 hold;

3) Kiskun-Halassal napkeletre határos Harkai pusztának felső része összesen 1196 hold,

4) Ns Fejér megyében keblezett Szentiványi puszta 900 hold.

5) Ns Nógrádmegyében fekvő Krakkói puszta 1200 hold.

6) Ns Heves megyében keblezett Recski és Derecski rész jószágok, 800 hold kiterjedésü erdei legelővel.

A' csődtömegre ügyelő választmány határozata következtében folyó évi Sz.-György naptól számitandó két évre haszonbérbe levén adandók, a' kiknek ezen haszonbérlésre kedvök volna ne terheltessenek e' részbeni elhatározott szándékjokat vagy személyesen vagy bérmentes leveleik által Pestmegyei főjegyző Nagy Istvánnal mint tömeggondnokkal, kitül a' feltételeket bővebben megérthetik, folyó évi martz. 19kéig tudatni. Kelt Pesten január 23dikán 1844. 1—3

Hirdetés.

A' nmlgu m kir. udv. kincstár részéről közhirré tétetik: hogy folyó 184¾ iskolai évre háromr. ugyanazon királyi kincstár bemutatásához tartozó évenkint nyolczvan pgő forintból álló iskolai segedelemdijak ürültek meg, mellyeknek megnyerhetése végett következő feltételek tüzetnek ki:

1) Ezen segedelemdijak csak valóságos magyar királyi udvari kincstári szolgálatban volt, vagy jelenleg levő sóházi, harminczadi, gazdasági, bányászi, vagy postatisztek fiai, vagy árváji részökre vannak rendelve.

2) Ezeket csak olly ifjak nyerhetik meg, kik a' nemzeti iskolákból már kiléptek 's a' mult 184²/₄₃ iskolai évben jó erkölcsi viseletük mellett a' tanulmányokban jeles előmenetelt tettek, azaz eminentiát nyertek.

3) Elkerülhetlenül szükséges, hogy az esedezők ebbeli folyamodásukat legfölebb folyó évi martzius 6ik napjáig a' nmlgu magyar királyi udvari kincstári iktató-hivatalnak mutassák be, 's azokhoz az illető ifjakat érdeklő eredeti iskolai bizonyitványokat csatolják.

4) Végtére az is kivántatik: hogy a' könyörgő-levelekben az illető szülék tulajdon szolgálatjok idejét, és gyermekeiknek számát, hitelesen bizonyitsák be, melly utóbbi hiteles bebizonyitás az árvákra nézve is gyámatyjaiktól megkivántatik. Igy

5) magában értődik: hogy ezen segedelempénzekre a' nem valóságos királyi kincstári tisztek fiai valamint azok is, kik csak a' nemzeti iskolába járnak vagy nem jeles előmenetelüek, nemkülönben azok is, kiknek esedező-leveleik a' kitüzött határnapnak elmultával, v pedig a' kivánt eredeti iskolai bizonyitványok nélkül nyujtatnak be, számot nem tarthatnak.

A' szigeti kamrai alapitványt illetőleg egy 85 váltó forintbul álló iskolai segedelemdij szinte megürült, mellyre az illető folyamodványok a' mármarosi kir. kamrai igazgatóságnál benyujtandók lesznek. Budán januárius 10dikén 1844. 1—3

Birói árverés.

T. Pest megyében helyzett Hidegkút helységben mélt. Muzslay Imre urtól biróilag elfoglalt részjószág, melly áll mintegy 6 hold szántóföldbül, két szekér szénát termő kaszálóbul, egy jobbágybul, két zsellérbül, 34 ft 8 kra számitott közös árendabeli jövedelemből 5¾ holdat tevő lábas erdőbül, f. évi február 10dik napján Pesten az alulirt főszolgabiró hivatalos szállásán köz árverés utján el fog adatni, megjegyeztetvén az, hogy ha az itt leirt javak a' végrehajtási összeg kielégitésire elegendők nem lennének, akkoron az erdőbül annyi fog eladatni, a' mennyi a' hitelező kielégitésére megkivántató leszen. A' venni szándékozók tehát felszólittatnak, hogy az érintett részjószágot a' hely szinén megtekintvén, az árverésre kitüzött napon délelőtti tiz órakor az alulirottnál megjelenni ne terheltessenek. Kelt Pesten jan. 19kén 1844. Zlinszky János t. Pestvmgye főszolgabirája mint végrehajtó. 2—3

Hirdetvény.

A' nmlgu magyar kir. udvari kamra rendeléséből közhirré tétetik, hogy f. évi február 12dik azaztizenkettedik napján reggeli 9 órakor Szolnok mezővárosában az ottani kir. sóhivatali épületben néhai báró Malonyay János magvaszakadtával a' kir. fiscusra szállott 's nemes Heves és külső Szolnok t. e. vármegyében keblezett Tisza-varsányi puszta negyedrésze, mellynek kiterjedése 3065⁶⁶/₁₂₀₂ holdbul áll, a' folyó 1844dik év Sz. György hó 24től számitandó három egymást követő évre nyilványos nyilvános nyilvános nyilvános

PEST, csütörtök Febr. 1jén.

JELENKOR.

1844. 9dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Ez évi folyamból még teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (kinevezések és előléptetések; Kisfaludytársaság; nemz. szinház; országgyülési közlemény: január 19kei kerül. ülésben a' megvesztegetési törvény szerkezete; 20kaiban a' követválasztási vesztegetés esetében itélendő bíróság 's a' főispán-elnök kihágásai iránti t.javaslat, 21kén vasárnapi ülésszünet közbejöttével jan. 22kei és 23kai ker. ülésben szinte a' főispáni elnökség kihágásai 's a' turopolyai ügyben benyujtott panaszlevél; jan. 24keiben szinte a' megyei kicsapongások iránti különféle t.javaslat 's módositványok iránti vitatkozások; jan. 25kén orsz. ülés mind a' két. táblánál, kölcsönös ujévi üdvözlések, elegyes ülésben kihirdetése a' k.k választnak a' magyar nyelv tárgyában, az alsó táblánál ovás a' napló elkéste miatt 's at. Legujabb: január 26 és 27kei kerül. ülésben tanácskozások az esküttszékek iránt 's azok elfogadtatása 's esküttszéki birák osztály-különbség nélküli választatása; tarczali hirek).
Ausztria (udvari könyvtár rendeztetni 's ritkasági tár épittetni határoztatik).
Spanyolország (pénzügyi intézkedések; Narvaez tábornagyságra kényszerittetik; papság díjaztatása; palotatisztek; Morella).
Anglia (A' katholikusok népgyülése; O'Connell pöre megkezdetett 'sat).
Franczia ország (következmrai ülések).
Belgium (Bordeaux hg. utazása; telepités).
Szerbia (a' szándéklott uj lázadás elfojtatik).
Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs.'sap. k. fölsége Vrachan József ludbregi, Clemens Józs. petriniai plebánosokat 's Ledinszky István hittudományi tanárt a' zágrábi székes káptalan kanonokivá; Bovankovics József plebánost pedig az eperjesi görög-kath. káptalan tiszt. kanonokává kinevezni, továbbá a' fiumei kir. kormányszéknél üresség-ben volt ülnöki állomásra gr. Forgách Antal ugyanottani tisztlbeli ülnököt méltóztatott kegy. előléptetni.

A' nm. m. k.udv. Kamra Richter György aranyidkai első ellenőrt a' maluzsinai rézkereskedési ellenőrségre, Szeitz Antal pénzverő főtisztségi gyakornokot a' nagybányai főtiszti és pénztárellenőrségre, Kunzl Sándor bányászgyakornokot végre a' nagybányai bányakerületben az alsó fernezelyi olvasztóhutánál ellenőrségre alkalmazá.

(Kisfaludy-Társaság.) Kisfaludy Károly emlékünnepét ezuttal febr. 2án pénteken, délelőtt 10 órakor tartandja a' Társaság t. Pestmegye nagy teremében, hol minden rangu vendéget szivesen fog látni; hölgyek számára külön hely leend a' teremben készitve. Az ülés tárgyai: 1) Megnyitó beszéd Jósika Miklós bárótól. 2) Titoknoki jelentés. 3) Eszmék a' magyar verstan átalakitásához, Schedel Ferencztől. 4) A' magyar irók és irodalom Pesten 50 év előtt és most, Garaytól. 5) „Az életből" czimü másodrangu pályamunka, Tárkányi Bélától. 6) A' müvészet kutforrásairól, elemeiről, kellékeiről és viszonyairól az élethez, Szontagh Gusztávtól. 7) „Tündérvár," beszély Jósika Miklós bárótól. 8) Jelentések az 184²/₃iki jutalmakról. 9) Uj jutalomtételek kihirdetése. 10) Titoknoki zárszó 's egyszersmind meghivás azon játékszini előadásra, melly febr. 6án Bartay szinházigazgató ur szivességéből, a' Kisfaludy-Társaság javára menend végh ez nemzeti szinpadunkon, 's mellynek programmáját jövő számunkban közlendjük.

(Nemzeti szinház.) Szombaton február 3kán Hubenay Ferenczné javára, bérletszünéssel adatik: „SZÖKÖTT KATONA" eredeti szinmű 3 szakaszban Szigligetitől.

Országgyülési közlemény.

CXLIIdik ker. ülés január 19kén d. e. 9½ órakor. Tárgy: a' megvesztegetési törvény szerkezete. A' tegnapi helytelenkedőnek időrövidség miatt kinyomozhatlanságát jelentvén az elnökség, felszólitá a' Rket, hogy az illető választmány működése előmozditásaul a' még be nem adott sérelmeket beadni sziveskedjenek; mi megtörténvén inditványozá egy felső vidéki m. követ, hogy miután némelly polgárok az időről időre változó irnokok költözködése miatt szakadatlanul szállásbért szorgalmaznak, kir. szem. ő excja közbenjárásával Nádor ő cs. kir. fensége kéressék meg, hogy az ország gy. szállásbér tárgyában kiküldött orsz. választmány eljárását siettetni méltóztassék. Ez inditványnak közakarattal elfogadtatása után szőnyegre került a' megvesztegetési törvényszerkezet folytatólagos tárgyalása. E' szerkezetben egy m. követ azt kivánta kifejeztetni, mikép a' megvesztegetés becstelen tett, mit többen pártoltak annál inkább, mivel ezen megrovás hazánk jövendőjére nézve veszélyes nem lehet, a' megvesztegetés bünében leledzőkre pedig minden esetre sujtólag hat. E' kivánat ellen azt veték némellyek, hogy ama kifejezés törvényszerkezetben nem állhat, mert abban csak a' törvényi becstelenségről lehet említést tenni, mellynek büntetése a' megvesztegetésre nem alkalmazható; a' tetthelibecstelenség beigtatása pedig könnyen eszmezavart okozhatna a' becstelenség e' két különböző faja körül annál inkább, mert a' megvesztegetésnél sokkal becstelenebb bünökről rendelkezik a' bünt. t. könyv 's e' kifejezést még sem használja, sőt elvül mondá ki, hogy miután valaki bűneért meglakolt, becsület-vesztesnek nem tartathatik. Az inditványozó követ inditványát szavazat alá kivánván bocsátani: mellette nyilatkozott előbb köv. 24 megye: Pozsony, Soprony, Trencsény, Nógrád, Liptó, Bars, Somogy, Győr, Veszprém, Esztergom, Mosony, Árva, Pozsega, Verőcze, Szerém, Zemplény, Sáros, Ung, Szabolcs, Szepes, Bihar, Mármaros, Turócz és Vas; ellene pedig 23; nem szavazván A—j, B—a megye követei pedig jelen nem levén. De a' szavazás végén, mielőtt a' többség kimondatott, a' nem szavazó A—j megye ismét felszólittatván szavazásra: ellene nyilatkozott az inditványnak, Sz—m pedig, melly először az inditvány mellett állott, később annak ellene fordult. Az inditványozó követ a' 2dik felszólitásra szavazó 's az áttérő megye követeinek tettét egyaránt neheztelvén, reményét fejezé ki inditványának orsz.-ülési tárgyaláskor elfogadtatása iránt: mire a' magokra neheztelést vont követek röviden azt nyilványiták, hogy ők az inditványozó követ urnak számadással nem tartoznak. A' fentebb elbukott inditvány tárgyaltatása közben egy megyei követ előterjesztésére elfogadtaték, hogy a' tegnap megállapitott első pont után, mellyben a' megvesztegetés meghatározása foglaltatik, másod helyre azon pont tétessék, melly a' ker. jegyzők t.javaslatában 3dik helyen áll, mellyben a' vesztegetés büntetése foglaltatik. E' pont a' megvesztegetettre büntetésül szabta az elvett bér vagy ajándék kétszeres, a' megvesztegetőre nézve pedig 3szoros befizetését a' házi pénztárba. E' büntetés ellen többen elégületlenségöket nyilványitván, szavazás alá bocsátandó kérdésül tüzeték ki: Kivánják é a' t. Rk sulyosbitani a' ker. jegyzők által meghatárzott büntetést, vagy nem? mire 39 megye, névszerint: Zemplény, Sáros, Ung, Szatmár, Szabolcs, Szepes, Gömör, Heves, Bereg, Torna, Ugocsa, Bihar, Mármaros, Csanád, Arad, Temes, Krassó, Pozsony, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Liptó, Komárom, Bars, Somogy, Győr, Veszprém, Zólyom, Fejér, Esztergom, Mosony, Tolna, Árva, Turócz, Pozsega, Verőcze, Szerém és Borsod, 8 ellenében „igen"nel felelt; 2 megye nem szavazván; kevesebbségben maradtak e' kérdés iránt: Csongrád, Békés, Torontál, Nyitra, Zala, Hont, Pest és Bács; nem szavazott Abauj, nem volt jelen B—a. E' szavazat után, a' büntetés sulyositása iránt szavazat alá bocsátandó kérdések egyike érte a' másikat, mik közül a' Rk legelőször a' szavazati jog-elvesztést tárgyazókat tüzék ki eldöntési tárgyul. A' szavazásjog-elvesztés iránt általányos volt a' kivánat azon választásra nézve, mellyre a' megvesztegetés történt; de azon esetre, ha a' végh ez ment választás után tudatik ki a' vesztegetés, némellyek a' szavazatjog-vesztési büntetés végrehajtását, a' követk. választásra kivánták halasztani; mások a' szavazatjogvesztést, mint ovószert, mellyel a' status magát megvesztegetés ellen védi, jövendőre kiterjeszthetőnek annyival kevesbbé tartván, mivel a' polg. jogok elvesztése, a' már országgyülésben megállapitott bünt. t. könyv elveivel is ellenkezik: pénzbeli vagy más nemü büntetést ajánlottak. Ennek következtében kérdésül tüzeték ki: „a' szavazat-jogvesztés kiterjeszthető é jövőre vagy nem? 's a' szavazatjog-elvesztést 25 megye, u m. Bihar, Pozsony, Nyitra, Trencsény, Vas, Nógrád, Komárom, Somogy, Győr, Veszprém, Zólyom, Fejér, Mosony, Tolna, Árva, Pozsega, Verőcze, Szerém, Zemplén, Sáros, Szabolcs, Szatmár, Szepes, Mármaros, Soprony 22 ellenében jövőre is kiterjeszté. Nem szavazott Abauj, nem volt jelen B—a. Kiterjesztetvén e' szerint a' szavazatjog-vesztés jövendőre is, következék azon kérdés: „ismétlés vagy nagyobb beszámitás esetében örökösithető é ezen büntetés vagy nem?" E' kérdésre tagadólag nyilatkozott 31 megye: 16 ellenében. Két megye nem szavazott. A' szavazatjog örökös elvesztése pártoltatást nem nyervén: kérdésül tétetek fel: Kivánnak é a' t. Rk ismétlés 's nagyobb beszámitás esetében sulyositó büntetésül a' megvesztegetés ellen fogságot? E' kérdésre 28 megye a' fogság mellett nyilatkozott. Fogság ellen szavaztak: Nyitra, Zala, Komárom, Hont, Zólyom, Pest, Tolna, Bács, Turócz, Szerém, Ung, Gömör, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Temes és Torontál, nem szavazott Abauj és Mármaros; nem volt jelen B—a. A' megvesztegetettre nézve a' fentebbiek nyomán az elvett bér vagy ajándék megtérítésében, szavazatvesztésben és fogságban határoztatván meg a' büntetés: a' megvesztegetőre nézve szavazat alá bocsáttaték: „büntethetni é a' megvesztegetőt hivatalvesztéssel?" E' büntetést 48 megye ellenében egyedül Pestmegye ellenzé, a' mult napi ülésekben bőven kifejtett okainál fogva. Egyébiránt azon büntetések, mik a' megvesztegetett választóra szabattak, a' megvesztegetőt kétszeresen fogják sujtani. Ekkép elhatároztatván a' megvesztegetés büntetése, felolvastaték a' megvesztegetési törvény 3dik pontja, melly szerint a' megvesztegetés esetei miatt panaszt tenni a' választás után csak egy hónap elforgása alatt lehet, később tett panasz nem fogadtatik el. Vádló mindenki lehetvén, a' megvesztegetés megismerésére pedig, egyedül a' vallásttevő ellen bizonyitván. Az egy hónapi határidőt némellyek keveselvén, mások sokalván, a' tanácskozás csakhamar áttért a' megvesztegetés eseteiben itélendő bíróság kérdésére; ez iránt határozat mai nap nem keletkezhetett: a' nyilatkozók abban látszottak központosulni, hogy ha a' megvesztegetés választás alatt világosságra jő, bíráskodjék felette az őrszék. Ha pedig választás után, ennek megitélését némellyek állandó törvényszékre, mások esküttszékre kivánták bizni. Ez esetre egy követ perbefogó bíróságul az őrszéket kivánta fölléptetni. E' kérdések azonban csak igen röviden érintetvén: a' vitatkozás leginkább azon inditvány körül forgott, melly szerint követválasztásoknál elkövetett megvesztegetés eseteiben a' hivatalvesztés kérdése felett a' követi tábla fogna itélni. Ez inditvány pártolására az inditványozó követ felhozá, mikép ezen intézkedés embriója az alsó táblának verificationalis választmány iránti határozatában már létezik, melly után következetesség sürgeti a' már embrióban elfogadott verificatio eszméjének tökéletes kifejtését. Ezen eszme más alkotványos országokban is gyakorlatba van véve 's alkotványos országban a' követek hivatalvesztésérül más bíróság, mint a' követi tábla, nem is itélhet. Ellenvették ezen inditványnak, hogy a' megyék választási joga feletti bíráskodást az alsó táblára bizni, mig az rendezve nem lesz, nem lehet, mi nem lenne egyéb orsz. gyülési viszálkodás almájánál, 's ezt minden áron szükség kikerülni, mert e' táblán pártok mindenkor léteztek, pártokra pedig bíráskodási jogot ruházni czélellenes. E' mellett e' tábla hivatása törv.-hozás, nem pedig bíráskodás, vagy közigazgatás, melly két utóbbinak összezavartatása a' megyéknél sem igen szokott jót szülni. Az inditvány pártolására szót emelt követ elmondá, mikép ez olly elvet rejt magában, mellytől függ a' képviseleti tábla alakittatása, ettől pedig az alkotványos élet, ekép az inditványban az alkotványosságnak egy fő elve fekszik. Kérdés ez inditvány körül az, hogy a' követségre történt megvesztegetések iránt a' kormány itéljen é tovább is, kir. biztosságok nyomán, vagy a' követi tábla, a' kebléből küldendő nyomozó választmány jelentése után? E' kérdés iránt az országgyülés elrendezése hiányáról szó épen ugy nem lehet, mint az országgyülés bíráskodásáról a' municipiumok felett, mert az inditvány szerint csak a' követi hivatalvesztés felett fog egyedül a' követi tábla határozni, mivel a' törvényhozás különböző alkatrészeinek egymáshozi viszonya, legtávolabb összeköttetésben sincs. Ez inditvány a' helyhatóságokat legkisebb jogtól sem fosztja meg, a' választók jogába legkevesbbé sem avatkozik, csak a' választás törvényességérül itél, 's ezt kivánja a' követi tábla önkormányzásának elve. Az inditvány feletti határozás más napra haladt.

CXLIIIdik ker. ülés január 20kán d. előtt 9½ órakor. Tárgy: A' követválasztási vesztegetés esetében itélendő bíróság 's a' főispán elnöki kihágásai iránti törvényjavaslat. A' ker. elnökség tudatván a' Rkel, mikép kir. személynök ő excja az országgyülési szállásbér ügyében munkálkodó választmány eljárásának siettetése iránt nádor ő cs. kir. fenségénél minélelőbb megteendi a' szükséges lépéseket, a' tegnap félbenszakadt tanácskozást azon inditványával kezdé meg egy megyei követ, hogy a' követválasztási vesztegetés ügyében itélendő bíróság iránti eldöntő határozás addig halasztassék, mig e' részben a' képviselők küldőiktől világos utasitást nyerendnek. Köztetszést aratott ez inditvány, mert méltányosnak találtatott, hogy miután a' megválasztott követre nézve megvesztegetés esetében itélendő bíróságról e' hatósággal közlött ker. választmányi munkálatban semmi intézkedés nem tétetett 's a' vesztegetési szigoru törvény hozatalával a' körülmények nagyon változtak: a' küldő hatóságok kérdeztessenek meg. A' halasztási inditvány elfogadása azonban koránsem gátlá a' tegnap kezdett inditvány feletti vitatkozást. Kik a' követválasztási kérdések elhatároztatását nem az országgyülési verificationalis választmányra, hanem megyei őrszékre kivánták bizni, a' tegnap megkezdett nyomon igy folytatták okoskodásukat: Kivánatos volna, hogy mind az őrszék, mind az esküttszékek helyett a' megye állandó törvényszéke biráskodnék; de ha már a' többség jónak látta az őrszéket felállitani, következetesség szabálya kivánja, hogy a' követi választásokat illetőleg is az biráskodjék. Mert az őrszék előtt ismeretesb a' tárgy, ismeretesbek a' személyek 's körülmények, mint az országgyülés előtt; de meg, ha ezen kicsapongásokban a' képviselői tábla lenne biró, az ellenkeznék a' megye autonomiájával, aztán meg a' ki egyszer már megbizólevéllel van ellátva, nem szükség, hogy azután verificáltassék is. Tiszteletre méltó ugyan minden országos főhatalom, de sem a' végrehajtói sem a' törvényhozói hatalomnak nem volna tanácsos mindenhatóságot tulajdonitani; mert ez könnyen zsarnoksággá

válhatnék. Szoktak e' tárgyban a' külföldre, különösen Angliára hivatkozni; de a' külföld viszonyait előbb territorialis viszonyainkkal kell egybevetni. Ott a' municipiumok nincsenek olly hatással 's nem vesznek részt a' törvényhozásban annyira, ott a' követnek nincsenek utasitásai, csak a' közvélemény őrködik felette, ott a' ministerség a' követektől függ, annálfogva ott a' ministerség belé avatkozik a' követválasztásokba, 's a' választásokra sok pénzt költ; mert érdekében van e' vagy ama követ meg- v. nem választatása: de a' mi hatásunkkal, hacsak azt a' közvélemény nem gyámolitja, az ausztriai ministerségben csakugyan kevés változást okozhatunk. Továbbá nálunk a' követekre nézve, mint más országokban, semmi különös intézkedés nincs téve, hanem csak az, melly a' kir. meghivólevelekben van. Montesquieu azt mondja, hogy ha valami törvényt meg kell változtatni, reszkető kezekkel kell hozzá nyulni. Legyünk tehát mi is itt ovatosak. Ezeknélfogva a' megye méltósága 's a' követ becsülete koczkáztatása miatt a' szóban forgó cs—i inditványt nem pártolhatni annál inkább, mivel a' szóban forgó verificatiót ugy is nézhetni, mint két élű fegyvert, mellyet ellenünk is fordithatni; továbbá nem jó, midőn egyik kerék a' másik körébe vág, 's nem czélra vezető, hogy a' végrehajtói hatalommal a' törvényhozói összezavartassék, 's hogy ama helyett ez mondja ki az itéletet. Nálunk a' municipium mindig fenáll 's függetlenül működik, nem mint más országokban, mellyekre az ellenvéleményüek hivatkoznak. De meg hazánkban a' választók más viszonyokban is állnak a' követekhez, mint másutt. Itt a' municipium egész országgyülés alatt áll 's visszahihatja a' követeket. Ellenzendő a' verificationalis törvény azért is, mert igy vége hossza nem lenne a' petitioknak, sokszor a' petitio előbb feljöne országgyülésre mint a' követ, mert tudnivaló, hogy a' petitiot aláirás utján könnyű eszközleni: de ezen petitiók ellen az országgyülés folyama alatt ismét más petitiokat adhatnának be 's ebbül örökös bonyolultság következnék; azonban az alsó tábla ezen biráskodás által, mintegy a' hatóságok fölibe emelné önmagát. A' követválasztási vesztegetések fölött tehát itéljen a' megyei őrszék. Ha visszatekintünk az országgyülés kezdetére, akkor ezen verificat. kérdésbe tovább nem bocsátkoztunk, hanem csak azt mondók, mikép ez azért kell, hogy a' követi névsort elkészitse, hogy egy mást felismerjük 's gyámság alól magunkat felszabaditsuk. A' küldők pedig azért pártolák ezt, hogy magokat az elnökség önkénye ellen védjék 's hogy ollyan ne történjék többé, mint történt mult országgyülésen P. megye egyik jelenlevő követével. Mi tehát ovakodtunk mélyebben menni a' választási kérdésekbe. Más országokban szükséges olly állandó törvényszékeket felállitani, mellyek az alkotványt sértő kihágások fölött biráskodjanak; de ez hazánkban másként van, 's ha kicsapongás történik a' választásokban, azt megitélni a' municipiumok joga. Hogy ezt igy értettük, mutatja egy nem olly igen rég történt példa. Ki nem tudja ugyanis, mikép Horvátorszban kicsapongások történtek a' választásokban, 's visszavetették é a' t.Rk a' követeket? nem, hanem egy felirást készitettek, mellyben kérik ő felségét: hivatná ott összse az országgyülést, hogy a' baj felett magok a' municipiumok intézkedhessenek. Egy már tegnap nyilatkozott fölvidéki követ körülbelül illyformán fejezte ki magát: Tisztában kell lennünk, mielőtt küldőinkhez irnánk, mi iránt akarunk utasitást kérni. Azt mondtam tegnap a' cs— i inditványra, hogy elvileg pártolom; de miután egyes gyakorlatról van szó, nem pártolhatom, — ezzel mást nem értettem, hanem hogy ha Cs. követe ezt in principio adná elő, mint sérelemorvosló hatóság követe pártolnám, de midőn ezen tárgy a' szőnyegen levő kérdéssel kapcsolatban nincs, nem pártolhatom, hogy az országgyülés e' kérdésbe magát, mint biró avassa, 's ha belé avatná, a' választás jogát korlátozná, a' municipiumok jogait sértené. K— követe azt mondja, hogy itt elvkérdésről van a' szó. Azt tartom, hogy most az országgyülésen más kérdésről szólni nem lehet, hanem csak arról, ha vajjon a' választásban olly eljárási formák történtek-é, mellyeket magok a' municipiumok nem orvosolhatnak; olly törvénytelen helyzetben vannak é, hogy határzólag nem nyilatkozhatnak: de itt olly helyzetről szó nincs. Áll azon ok is, melly ezekből foly, hogy ezen t. által a' választásijog sértetnék; mert ez által a' municipiumok önállási birás-kodási joga sérelmet szenvedne. De továbbá ez által a' tábla függetlenségét 's a' képviseleti rendszernek még eszméjét is megfojtanók, ha erről kérnénk utasitást, hogy alkossunk é olly törvényt, melly által egy vagy más követet innen kizaklathassunk. Ha a' t. RR a' cs—i inditványt elfogadják, az által tág mezőt nyitnak a' szenvedélynek, 's egy bátor, eszes, factiosus kisebbségnek rendelték alá e' tábla hatóságát. E' terem akkor a' legélénkebb pártok vitáinak szinhelyévé változtathatik, mert mivel, hogy itt pártok léteznek, az egyik fél a' másik tagjait innen kiszoritani ügyekeznék. De irigység is férkezhetik e' tábla tagjai közé, mert a' középszerü tagok a' jelesb talentomú tagok kizáratására összeszövetkezhetnének. Nem kivánom tehát, hogy e' tábla, itt az országgyülési tagok erkölcsi értéke fölött itéljen, az ostracismust, melly bekövetkeznék, nem pártolom. Megsemmisitené tovább e' törvény, a' választások eredvényét, melly a' közvélemény által nyilatkozik. A' hatóságokat e' törvény következtiben arra lehetne kényszeritni, hogy ide olly követet küldjenek, ki az e' táblánál levő többséggel egy értelmű legyen, mi szaporitaná a' municipiumok és a' képviselői tábla közti surlódásokat. Azt mondám még tegnap, hogy egy nem coordinált testületre, mint az országgyülés, ezen biróságot nem bizhatom. Igen is, mert mi, mig utasitást nem kapunk valamelly tárgy fölött, addig nem tanácskozhatunk, én pedig nem kivánom, hogy ha a' választások érdemébe bocsátkozni kellene, utasitást kérjünk reá, 's harsány hangú, erős marku kortesek itéljenek fölötte, hogy jól választott é Sz—cs vagy B — od. De végre ezen táblának felső táblához viszonya sem engedi ezt; mert nem kivánom a' választás érvényessége feletti itéletet a' felső táblára bizni. Ismétlem tehát, hogy én, más kérdés fölött, mint mellyet felállitottam, küldőimtül utasitást nem fogok kérni. Mondatott még, hogy alkotványos országban, az igazgatás csak akkor lehet üdvös, ha a' montesquieu által felállitott három hatalom egymás körébe nem vág. Ha már a' biráskodás az országgyülésre bizatnék, ez mint törvényhozás nem biráskodhatnék, vagy legalább az általa kiküldött választmány, mint az ő kifolyása. — De hagyjuk a' theoriát, menjünk a' gyakorlat mezejére. Ha ezen tárgy országgyülésre bizatnék, mint hajdan nem szült jót az ónodi gyüléstől kezdve, úgy jelenleg sem szülne. Tekintsük azt, hogy nálunk a' pártok olly élénkek. Azon pártszinezet, melly az országgyülésen többségben van, milly könnyen eszközölhetne petitiókat a' kisebbség emberei ellen; mert hisz petitiókat eszközölni könnyü, igy tehát némellyek eltávolittatnának legalább kis időre a' pályáról, mellyre küldőik bizalma állitotta őket. Angliában igen természetes, hogy más testületre, mint képviselői tábla, ezen biróságot nem bizhatni: de nem igy honunkban, hol a' választók testülete élő testület, 's meg nem szünik munkálkodni mint Angliában. Az őrszék lehetne tehát itt is biró, 's ha az nem elégitené ki a' kisebbség kivánatát, akkor az folyamodhatnék a' végrehajtói hatalomhoz, 's ha az sem elégitené ki, akkor fenmaradna a' sérelem utja az országgyülésre. Most következnek azon előadások törédekei, mellyek a' cs—i inditvány mellett tartattak, vagy is a' követválasztás iránti kérdések elhatározását a' képviseleti táblára bizandónak állitották. Ezek főszónoka, vagy is maga az inditványtevő tiszai követ körül- belül ezekben fejté ki inditványa iránti nézeteit, kiterjeszkedve azok czáfolatára is, mik inditványa ellen mai nap mondattak. Mi után, igy kezdé beszédét, a' Rk a' vesztegetés ellen büntetéseket rendeltek, még pedig nem a' leggyengébbeket, a' biráskodást okvetlenül el kell dönteni. — Előadám tegnap, hogy az ovó rendszabályok elhatározását biznám az őrszékre, 's hogy melly tettek vonnak büntetéseket magokra, annak megitélését magokra a' birságokra, mellyekről hiszem, hogy azesküttszékek lesznek: mert nem gondolhatom, hogy a' megyei kicsapongásokbani itélet apellatába vitessék fel a' kir. táblára, ez a' szabadságot veszélyeztetné. Fenmarad most a' kérdés, hogy a' követválasztási kicsapongásokban ki lesz a' biró? Én tehát erről szólok, nehogy azok, mik inditványom ellen olly hangosan elmondattak, czáfolatlanul adassanak át a' nyilványosságnak. Eddig a' megvesztegetésre büntetés szabva nem volt, 's most határoztatott a' megvesztegetettre nézve: a) az elvett adománynak kétszeres visszaadatása, b) fogság, c) a' választási jog elvesztése. A' vesztegetőre nézve pedig: a) hogy elveszitse a' vesztegetés következtében nyert hivatalát. b). Hogy kétszerezze a' megvesztegetettre határzott pénzbeli büntetést. Igy tehát az eddigi állapot lényegesen változott. Eddig, ha valaki vesztegetés által lett tisztviselővé, például szolgabiróvá, még a' korm. sem büntethette, de most a' dolog már megváltozván, a' büntetést minden esetre valakinek alkalmazni kell. Ha már eddig is, a' végrehajtó hatalom tulterjeszkedve maga körén, nem levén törvény, jónak látta beavatkozni a' választásokba, még olly megyében is, melly törvényesen választotta követét: most ha a' t. RR nem intézkednek a' fölött, hogy ha a' követ maga vesztegetett, ki legyen a' biró, a' végrehajtó hatalom a' törvényfeletti őrködés szine alatt, még inkább beavatkoznék, 's az olly követ feljövetelét, ki nem az ő érdekében működendik, vesztegetés ürügye alatt akadályoztatná. És igy Sz. követének azon állitását, hogy inditványom a' vesztegetési törvénynyel összeköttetésben nincs, ugy hiszem, az eddig mondottak elég világosan megczáfolják. Áttérek most annak megmutatására, hogy e' tárgyban más biró, mint a' képviselői tábla, nem lehet. A' fogalmak különbözők lehetnek, nekem aza' fogalmam, hogy a' nemzet boldogságára legnagyobb befolyásu a' képviselői állás, a' nemzetnek tehát őrködni kell, hogy ez minden pártoskodástól ment legyen. Ugy veszem a' dolgot, mint áll. Az emberi gyarlóság ösztönzi azembereket, hogy követi állásra iparkodjanak, 's igy vesztegetésbe essenek. Felteszem tehát az esetet, hogy valamelly gazdag egyed megnyeri a' megye többségét, 's igy ha megmutattatnék is, hogy ő vesztegetett, a' nagy többség, melly mellette van, őt nem kárhoztatná. Ezen elvből indulok ki, 's indult ki Anglia is, midőn azt rendelte, hogy a' képviselő tábla itéljen e' tárgyban. Van, igaz, különbség a' választók közt ott és itt. Amott a' választói testület a' választás után eloszlik, de itt nem. Ha valaki azt hozta volna inditványba, hogy a' visszahivatási jog megszüntessék, akkor igazuk volna az inditványomat ellenző megyék követeinek; de ezt nem kivánom. Ha a' követválasztásoknál valaki maga részire veszteget; nekünk, ennek megitélését bizóra bizni nem lehet. Anglia, hol a' jury legszebb virágjában diszlik, nem bizta ezt juryre, hanem a' képviselő táblára. Vizsgáljuk „mi oknálfogva"? Kétségen kivül azért, mert a' szabadság hazája felfogta azon eszmét, hogy ezen kérdés eldöntését nem bizhatni olly egyedekre, kik a' politikai pártok befolyásánál fogva alatta állnak ezen kérdésnek, bizta tehát egy felsőbb 's mennyire lehet, legtökéletesb birságra, a' képviselő táblára. Már e' nemzet sem tehet mást, hanem hogy, a' melly követ ellen panasz tétetik hogy vesztegetett, e' tábla hozzon ellene itéletet. Igyekszem továbbá tiszta világosságba helyeztetni, hogy ez nem is sérti a' megyék autonomiaját, hanem inkább tisztán fentartja. Én a' megyék autonomiáját ugy képzelem, hogy a' megyék szabadon választhatnak magoknak követet 's a' nemzet ezen jogot, minden más befolyás ellenére is eddig megótta, hogy követeit minden külbefolyás nélkül választhatja, 's ez mutatja, hogy ezt a' nemzet legnagyobb tisztnek tartja. Továbbá, hogy fentartották magoknak a' megyék azon jogot, hogy ha bizodalmuk a' választott iránt megszünt, azt visszahihassák. Ezzel már nem bir Anglia, sem Francziaország. Most nem bocsátkozom azon kérdésbe, hogy ha más garantia ajánltatnék, ezen visszahihatási jognak meg kelljen é maradni?; mert a' jelen állásban ennek meg kell lenni. Ha a' követ büntettet követ el, nem következik, hogy ha érette megbüntettetik, a' megye autonomiája általa megsértetnék. Szükséges a' rend kedviért a' felügyelés, hogy ha valahol a' követ miatt rendetlenség történik, tartozik a' végrehajtó hatalom felügyelni, de hogy a' rend foganatba vétele egyoldalu önkénykedésre ne szolgáljon alkalmul 's a' municipiumok jogait el ne ölje: itt szükséges a' képviselő táblát ellenőrködő birságul felállitani. Ezeket azért adám elő illy hosszasan, mert nekünk nem szabad e' tárgyakról irni; mert továbbá némelly megyék követei e' tárgyra nézve, nézetim szerint ferde fogalmakat adtak elő. Sz— követe azt mondá, hogy ezen inditványt nem látja a' vesztegetési törvénynyel összeköttetésben, hogy nem akarja ezen birságot az országgyülésnek adni, mig az nem rendeztetik. Azt mondá továbbá, hogy tekintetbe kell venni a' viszonyokat a' felső és alsó tábla közt: de hisz én ezen birságot egyedül az alsó táblára kivántam bizni. Aztán mit ért ezen képviseleti táblának rendeztetésén,? tán azt, hogy a' szavazatok elrendezve nincsenek? hiszen szavazás által eddig is csak ki tudtunk minden kérdésből vergődni, még inkább ki fogunk pedig, ha a' kir. városok is szavazatot kapnak. Felhozá még az irigységet is: de igen szomoru dolognak tartom, ha azt hiszi Sz— követe, hogy a' megyék választottjai közé illy alacsony indulat férkezhetnék, akkor nem volnánk méltók szabadságra, visszautasitom tehát ez ellenvetést, mert bár tudom hogy az ember nincs gyengeség nélkül, de hiszem, hogy a' nemzet, midőn választott, tekintetbe vette, hogy illy gyöngédtelen követet ne válasszon; mert ha ez lenne, akkor vége volna hazánknak. Azt mondá végre Sz— követe, hogy a' követválasztási kérdésekben nem is itélhetne a' képviselő tábla, mig utasitást nem kapna. Hát hova viszszük végre ezen táblát? hogy még közbejövő kérdésekben sem vehetnénk részt határzott utasitás nélkül? tisztelem ugyan a' megyei utasitásokat, 's hiszem, hogy tökéletesen joguk van ezeket adni a' megyéknek; de hogy a' követ a' legkisebb részletekig utasitással legyen ellátva, 's a' nélkül a' tanácskozáshoz ne szólhasson, ezt

nem tehetik. Próbálta ugyan ezt egy megye mult orsz.-gyülésen tenni, próbálta most is kettő, körlevelei által felszólitván erre a' megyéket: de a' többség nem pártolta. Azt kérdem, hogy midőn e' tábla, országgyülés kezdetén a' jegyzőket 's naplóbirálókat választotta, 's minden utasitás nélkül választhatta, nem választhatná é meg utasitás nélkül ezen verificationalis birákat is? Ha most bővebben kifejtett inditványom el nem fogadtatnék, pártolom P — előrelátással tett azon inditványát, hogy a'küldöknek irassék meg, miszerint a' körülmények változván, ujabb rendelkezés szükséges. Előadásomat azzal végzem, miszerint ne beszéljék némellyek azt, hogy mi ezt a' megyék autonomiája ellen tesszük; mert én azt hiszem, hogy hazánk annyi balkörülmény közti fenállhatását a' municipalitásnak köszönheti, annak megmaradását kivánom 's ezen inditványom is egyedül annak megmaradása-'s biztositására czéloz. Egy nem rég érkezett követ, ha — ugymond — a' p—i inditványt úgy értik a' t. Rk, hogy a' követekre nézve is, ha vesztegetés történt választásban, azon büntetés alkalmaztassék, mi a' megvesztegetőre: ugy én is e' kérdés elhalasztásában örömmel megegyezem. Sz — követe — ha jól emlékezem, ezen kezdé tegnap czáfolatát, hogy ő ezen verificat. törvényt elvileg pártolja ugyan, de gyakorlatilag létesithetőnek nem látja. Már nem foghatom meg, mikép történhessék ez meg, hisz ha valami elvileg jó, gyakorlatilag is kell azt alkalmazni, különben nekünk a' gyakorlatra kellene elveket keresnünk, holott ez sehol sincs igy széles e' világon. P— követe azt mondá, hogy a' municipiumokat nem kell jogaikban megszoritani, hisz ezt én sem akarom, sőt inkább a' municipiumok jogainak a' végrehajtó hatalom általi megsértetése ellen akarok ez által intézkedni. A' polgári társaságban két sarkalatos törvényes hatalom van, egyik a' végrehajtó, másik a' törvényhozó, e' kettőből foly ki minden. 'S ha igaz, hogy e' két hatalomnak forrása a' nemzet, akkor ezen mindkettőt magának kellene fentartani a' nemzetnek; de ezt a' gyakorlat nem teheti; ennek pangás lenne következménye, ennélfogva jónak tartották még a' demokratiák is egy külön organumot, a' végrehajtó hatalmat felállitani: hogy a' nemzetet pangástól megóják. Az lenne tehát most itt a' kérdés, hogy midőn ezen vesztegetési törvényt megalkotjuk, a' végrehajtást által akarjuk é itt is adni a' végrehajtó hatalomnak? Azt hiszem, hogy csak ugy lesz a' nemzet önkény ellen biztositva, ha ezen hatalmat magának fentartja. Gy. megye azt mondá, hogy ezt is az őrszékre kell bizni, mint tettük a' tisztviselőkre nézve; de ez nem áll, mert a' tisztviselőknél a' baj mulékony 's csak egyeseket érdekel, de a' követeknél nem ugy van, itt a' baj nem mulékony 's az egész nemzetet érdekli. Ha itt a' végrehajtó hatalom beavatkozik,lehet olly érdeke, melly nem egy a' nemzetével, ezért itt a' végrehajtó hatalmat kezünkből kiereszteni nem kell. Azt mondják, hogy a' bíróságban kell garantiát keresni, 's a' municipiumokat nem kell veszélyeztetni: itt erről nincs szó, hanem csak arról, hogy a' municipiumok jogaikban fentartassanak. Ez oknálfogva pártolom a'cs—i inditványt. — Egy más követ beszédének töredékei ezek: Sz-- követe azt mondá, hogy a' követek függetlenek 's egyik a' másik fölött nem itélhet. Erre nézve hivatkozom Anglia példájára, hol midőn a' szerencsétlen Károly parliament elibe állittatott, hogy a' föltett kérdésekre feleljen, 's ő azt mondá, hogy azt nem teszi, mert annak tagjai neki alattvalóji—erre az válaszoltatott: igen ám egyenként, de nem összesen. Igy én is egyik követtársamat sem ismérem felettem állónak, de az összes táblának én is alatta vagyok. Akármit mondott is E. követekint azon iró, kire hivatkozék,csak ugyan kell e'tárgyban törvény mert nem lehet ezen biráskodást tovább a'korm. kezében hagyni. Most még panasz előtt is lemegy a' parancs a' megyékbe, hogy ujra válasszanak, 's igy nincs ezen hatalom már a' megyék keziben. Azt mondá S — követe, csak a' bíróság legyen esküttszék. Igen, de már maga kimondá, hogy nem lesz az. Kérdem, hogy ha a' többség választotta a' követet, meg fogja é azon többség engedni, hogy vizsgálatot rendeljenek ellene? Egyébiránt elfogadom a' p— i inditványt, de kivánom, hogy irjuk meg a' küldöknek, miszerint e' tábla nem kivánja magát, mint némellyek állitják, a' megyék utasitása alól kivonni. Azonban, nem is uj ezen eszme, hogy a' képviselő tábla biráskodjék; mert már a' bünt.törvénykönyvben meg van állapitva, hogy ha az egész megye hibás,orsz.-gyülés legyen a' biró.—Az erre szólott követ következőkben fejté ki nézeteit: Mit az előttem szólott B- érd. követe beszéde útján erősségül felhozott, az nem lesz igen csábitó ok, mert hiszen ismeri az ország már, millyen a' gravamenek útja. Nekünk legfőbb bajunk, hogy kiskoruságban vagyunk, hogy az országgyülésnek nincs önhatósága. Azt mondá az előttem szólt, hogy ezen bíróságot Angliában a' képviselői táblára bizhatni, már ha ottan ez által nem sértetnek a' választók jogai, holott azoknak az országgyülésre befolyásuk nincs,hogyan lehetne nálunk félni, hol a' hatóságok ezen befolyása megmarad? Azt mondá tovább, hogy a' körülmény nem változott, de én azt állitom, hogy lényegesen változott a' cs. — i inditvány által, mert ez a' választmány munkálatában felvéve nem volt. Ugy látszik, hogy némellyek akkor sürgetik a' megyék autonomiáját, mikor az a' kormány érdekével azonosul. Egyébiránt a' cs—i inditvány épen egyedül annak biztositására van irányozva, midőn azt minden megye felügyelése alá bizza, mert kire lehetne azt jobban bizni? Azt látom, hogy most a' megyék egy része a' kormány, másik a' nemzet befolyása alatt áll.Ugy látszik,hogy azellenfél szónokai nem a' megyék autonomiáját védik; hiszi, miszerint ezt a' megyék által fogják látni. — De lássuk a' gyakorlatot. Kisértette inkább meg a' megyék autonomiáját 1791. S. és 1839 P. megyékre nézve? Nincs a' megyéknek más biztosságuk, mint a' megyék többsége, az országgyülés. A' megyék autonomiája legmélyebb alapjának megerősitésére van irányozva a' cs—i inditvány, azért ezt pártolom. Nem képzelek ebben semmi souverainitást, mert egy megye a' többi felett nem állhat. Feltünt előttem hogy Sz— követe azt mondá, miszerint or.gyülésre bizni azért nem akarja a'biráskodást, mert ez rendezve nincs: de azt kérdem, hát a' végrehajtó hatalom van é rendezve? Miután a' cs—i inditvány legconstitutionalisabb, fogadják el a' Rk felkiáltással, vagy legalább ne ellenezzék a' p—i inditványt, a' szavazást ezen tárgyban ezen testület politikai lealacsonyittatásának tekinteném. Még hárman szóltak a' megyei követek közül ez inditványhoz röviden, mindegyik pártolólag; az egyik pártolá azért, mert ugymond az országgyülésen önérdek nem uralkodik ugy, mint a' megyékben 's tagadá P— követének azon állitását, hogy itt pártok léteznének; mert itt, ugymond, csak elv 's véleménykülönbség van, 's ezen testületet egy megye ellenében pártnak nevezni nem lehet. A' másik megyei követ hasonlón pártolva Sz— követének az általa feltett, küldöknek megküldendő kérdésben levő „ürügy" szavára megjegyzi, hogy ha az érd. követ ért magyarul, 's érti ezen szót, nem épen szép lelkületet tesz föl ezen tábla tagjairól, 's a' szóló, ha ez igy volna, kijelenti, hogy egy óraig sem lenne tagja ezen táblának, 's csudálkozik hogy Sz— követe is illy lelkületü testülettől azonnal bucsút nem vesz. Mondá tovább az emlitett a' követnek, hogy mindig emlegeti a' municipiumok jogait, mégis egyet mondott, melly aligha nem sérti ezen jogot, t. i. azt, hogy ezen alsó tábla semmiben sem rendelkezhetik a' felső tábla megegyezése nélkül, ha tehát szereti a' municipiumokat, illy állitásokkal ne álljon elő. A' 3dik megyei követ kijelentvén, hogy önmeggyőződésénél fogva pártolja a'cs—i inditványt, annál fogva kivánja, hogy most a' p—i inditvány fogadtassék el, melly csakugyan közfelkiáltással elfogadtatván a' kérdésben levő cs—di inditvány eldöntése jelenleg elhalasztatott. Ezután a' ker. jegyző felolvasá a' főispánok elnöki kihágásai iránt készült irásban levő p—ti t.javaslatot. Ezen t. javaslatra egy részről az mondatott, hogy külön rendelkezés a' főispánokra nézve szükségtelen, mert a' választmány ugy tekinté a' főispánt is, mint egyéb tisztviselőt, 's ezt azért, nehogy külön rendelkezés által még inkább nehezitse ezen t.-javaslat létesitését, kivált pedig azért, mert a' főispánra nézve ha hivatalával visszaél, elégnek tartá reá a' bünt. t. könyv 16. fejezetének rendeletét alkalmazni; de meg szükségtelen ezen t. javaslat azért is, mert már ezen választmányi javaslat szerint a' főispánok annyira korlátoztattak, hogy alig követhetnek el rendetlenséget. Felhozatott az is, hogy nem lehet a' p—i inditványt azért is pártolni, nehogy az láttassék, mint ha a' főispán törvényen kivül állna, kire t.i. külön törvényt kellene alkotni. Volt ki azért sem pártolá, mert ez által a' közigazgatás, a' főispán tekintélye veszélyeztetnék, 's elégnek tartá e' tekintetben a' főispánra nézve egy szigoru esküt és hogy ha esküjét aztán megszegi, hivatalától fosztassék meg. A' p—i inditvány mellett felhozatott, hogy a' bünt. t. könyvben büntetti, nem pedig politikai kihágásokról van szó,'s mikint egyéb nemesek megyei kihágásainak korlátoztatása 's büntetése tárgyalásakor nem tetszett a' crim. codexre utalnunk, most a' főispánok mint elnökök megyei kihágásit illetőleg se hivatkozzunk minduntalan a' crim. codexre, és ha a' megyei kihágások minden eseteire külön törvényt alkottak, alkottassanak akkor a' főispánok kihágásira is, mivel nincs eset,hogy a' főispán kihágásért büntettetett volnameg.Ellenvetteték továbbá azis,miszerint, nem áll azon ellenvetés, hogy a' főispán is csak megyei tisztviselő, — ez állna, ha csak azon kötelességei volnának, mik egy megyei tisztviselőnek, de vannak ám mások is. Mondatott hogy itt nem ok a' főispánok tekintélye; mert az olly főispánnak tekintélyére, ki erőszakos, ki a' törvényt meg nem tartja, semmi szükség. Pártoltatott a'főispánok kihágásinak korlátoztatása azért is, mert minél szigorubban büntettetik a' többi kihágás, annál inkább kell a' főispánokat korlátozni, 's itt ideje, a' sanctióról gondoskodásnak. Ugy is mondák, legtöbb törvényünknek az a' baja, hogy nincs sanctiója; kell a' főispánokat korlátozni azért is, mert az uj főispán midőn kineveztetik, azt hiszi, hogy hivatalába lépte pillanatán kezdve, neki csak jogai vannak: azért első feladata jogai kiszélesbitésén iparkodni,holott csak kötelességei is volnának.Ezelőtt némi orvoslat volt a'főispánok kihágásai ellen,a'kir.biztosság,de ezis megszünt már,mert történt,hogya'vizsgálás végett kiküldött k. biztos levélben, nyiltan 's egész őszinteséggel kijelenti, miszerint kiküldetési eljárásának nem feladata a' főispáni hibákat nyomozni.És ha (megjegyeztetett) e'p—i inditv. sanctio alá nem megy, akkor kivánni nem kell, hogy e' napokban végzettekből valami legyen, hogy a' kisebb vétkes megbüntettessék, a' nagyobb pedig büntetlenül maradjon. Ezután szavazás végett több kérdés sürgettetett, nevezetesen: 1) kell é a' főispánok által elkövetett kihágásokra is, mint a' többire törvényt alkotni? 2) elfogadtatik é elvileg a' p—i inditvány? 3) kell é külön kérdés a' főispánokra? próbált az elnökség is tenni fel kérdést, de mivel semmikép megegyezni nem tudtak a' kérdés föltételében, az elnökség d. után 1½ órakor az ülést eloszlatá. —

CXLIVdik ker. ülés január 22én d. e. 9½ órakor. Elnök:Somsich (Somogy) és Szombathelyi (Békés) ker. jegyző: Vukovics.; naplóvivő: Zsoldos, tárgy: a' főispán elnökségi kihágási. Már tegnap előtti ülésben untig vitaták azon kérdést: kell é a' főisp. elnökségi kihágásinak büntetéséről különösen rendelkezni, mi ma ujra szőnyegre kerülvén a' ker. tanácskozás szokott idejét ujra fölemészté, de azon különbséggel hogy az eredvény tisztába hozatott. Mult alkalommal, már a' szavazási kérdés körül forgott az értekezés, ma azonban némellyek, ujra visszatértek a' tárgy érdemére. Ezek nem kivántak a' főisp. kihágások iránt különösen rendelkezni; mert—ugy mondának — a' főisp. kihágások ellen elég szigorú törvények vagynak t.könyvünkben, mint Ulász. V: 14 cz. 1536: 36. 1548: 69. sat. mellyek a' főispánokra nézve hivatali visszaélés esetében hivatalvesztést szabnak 's ellenök olly kemény kifejezéssel élnek, péld. „insolentia Comitum" mellyeket törvénybe igtatni ma aligha kivánna mindenki, 's ha csakugyan kell a' főispánok ellen törvény: ujittassanak meg ezek, mert a' főispánoknak inkább hanyagságától tarthatni mint kötelességök elleni tettleges fellépésüktől. Azon ellenvetés, hogy ha a' választók megveszgetése ellen különös törvény hozatik,tehát különösen kell rendelkezni a' főisp. kihágásokról is, épen nem áll; mert a' megvesztegetésről sem régi törvényink, sem a' bünt: törv. könyvi javaslat nem rendelkeztek 's igy szükség kényszerité a' t. hozást megvesztegetés elleni rendelkezésre; de a' főisp. kihágások ellen vannak elég szigorú törvényink, mellyeknek,mint mult orsz. gyülésen a' szólásszabadsági sérelemnek tárgyalásakor elismérteték az ujabb törvények csak erejét gyengithetnék. A' főisp. kihágások ellen hozandó különös törvényben több veszély rejlik a' köz állományra nézve, mint üdvösség; mert általa azon elv szentesittetnék, mintha a' főispán nem tartoznék azon köz tisztviselők közé,kiknek hivatalos viszszaéléseiről a' bünt. t.könyv rendelkezik. Fölösleg ovakodásból lehetne ugyan a' főisp. kihágásokat illetőleg crim. codexre hivatkozni, de ez esetben a' hivatkozásban czélszerübb a' „főispánok vagy ezek helyettesei" helyett ezen kifejezést használni: „elnökség." Egyébiránt ezen hivatkozás is szükségtelen, mert a' főispán, vagy mint hivatalnok,vagy mintegyes ember követhet el kihágásokat, első esetben a' bünt. t. könyv, az utólsóban a' tárgyalás alatti törvény fogja őt sujtani. Sokszor mondaték é teremben: nem kell uj büntetteket teremteni, miután a' crim. codexben elvül állittatott fel, hogy csak az bün, mire ott büntetés szabatott, 's im egész t. könyv fekszik előttünk olly vétségekről, miket a' főispán azon szoros korlátok közt, mellyek közé záratik, el sem követhet; 's mikért olly birságokkal büntettetik, mik hivalának jövedelmit ötszörösen haladják. Ha jogaik elvétetnek a' főispánoktól, mire a' szigoru büntetés ellenök? Nem vétkesek azok annyira, mint némellyek szeretik állitani; megsértett hiúság kereste bennök a' kihágások forrásit 's a' bűnbakot, mellyre mindent halmozni lehessen. Mondják, hogy a' kormány figyelembe sem ve-

szi a' megyéknek főispánáik ellen tett fölterjesztéseit, holott épen azon megyében, mellynekkövete leggyakrabban hangoztatja ez állítást, élt hajdan egy kedves alispán, ki később megyéjében főisp. helyettessé 's gróffá lön, de magasb polczán elvesztvén a' megyei Rk bizodalmát, ezek előterjesztésére más megyébe tételék át. Körülbelül ide vágnak az inditvány ellenzőinek előadásai, ha ide számitjuk még egy megyei követnek azon kijelentését, miszerint ő sokkal több erkölcsiséget 's érettséget hisz a' főispánokban, mint sem azok kihágásokra vetemülnének. Ezekre az ellenvéleményüek résziről válaszoltatott: mikint a' régi t. czikkek, 's a' bünt. t. könyvből vett ok azért sem áll, mert azok rendeletei alkalmazásban messze térnek el az itteni czéltól. A' főispánok magokat fölötte hiszik a' megyei egyetemnek annyira, hogy a' nyilványos többség határzatát sem mondják ki, ha ezt jogaikba ütközőnek tartják, pártfogása alá veszi a' kormány mindenkor az általa kinevezett hivatalnokat 's a' felhozott régi törvények soha se alkalmaztatván, idő előtt elavultak. Holott a' megyei kihágások nevezetes forrása a' főispánok voltak, kik kegyenczeik kinevezgetése által vitték megyéikbe a' zavarokat. Ezen körülmény szólitá a' megyei Rket az ellensúlyróli gondoskodásra 's igy erőnek erő szegülvén ellen: előállottak a' kicsapongások, mellyek korlátoztatásáról rendelkezvén most a' t.hozás, rendelkeznie kell a' főisp. kihágásokról szintugy, mint a' választók megvesztegetéséről. Körülmények változtával a' régi törvényeket ujakkal kell fölcserélni 's ezt tevé a' t. hozás nálunk nem egyszer, épen ugy mint más alkotványos nemzeteknél. Anglia 's Franczia országban az alkotványi oklevelekben szinte ki van mondva általányosan, hogy a' minister szolgája a' statusnak 's mindenütt voltak régi 's általányos törvények a' hivatalos visszaélések ellen; de azért czélszerünek tartaték a' ministeri felelősséget 's büntetéseket uj és különös törvénybe is foglalni. Nálunk a' megyei kihágások ellen hozandó törvényből annál kevésbbé hagyhatni ki a' főispánokat, mivel ők a' megyei élet fő tényezői; V. megye követe által felmutatott példára megjegyzé az érdeklett megye követe, hogy az érintett főisp. helyettes megyéjének alispánja soha sem vala, de el mozdittaték kormányzói székéből 9 éves kir. biztosi nyomozás után, elmozdittaték pedig más megye főispáni hivatalába. Megegyezik é ez az idézett régi törvényekkel? Ezen néhai főkormányzó magasb hivatalában megmutatá, hogy a' ki egyik megye kormányára alkalmas nem vala, nem alkalmas az más megye kormányzására sem, mert főispánsága alatt ama másik megyét is zavarba hozá. E' példa tehát a' régi törvények alkalmazása mellett nem nagy bizonyságot tesz. Folytattatott továbbá, ha a' t. Rk tulmentek a' választókra nézve a' bünt. t.könyv elvein, szükséges a' főispánokra nézve hasonlag rendelkezni annál inkább, mivel a' főispánok a' tárgyalás alatti t.javaslatnál fogva egészen más helyzetet nyernek, mint miben a' bünt. t.javaslat megállapitásakor voltak. A' bünt. t.könyv a' hivatalos visszaélések ellen, a' hivatalvesztési 's más büntetések mellett, elrendeli az okozott kár-megtérités is, 's ha a' főispán kötelességét választások körül vagy nem teljesitette, vagy azzal visszaélt volna: kárpótlásnak hely adathatik, de ezen t.javaslat a' felhozott esetben elnökválasztásra hatalmazza fel a' tanácskozványt, 's e' szerint kárpótlásnak helye nem lehet, 's a' főispán a' felhozott visszaélésekért büntetetlen maradna; mi ellenkezik a' közállomány érdekével. E' változtával a' helyzeteknek szükség változtatni a' büntetéseket is, 's a' főispánokra nézve módositani a' bünt. t.könyvnek hivatalos visszaélésekről szóló rendeleteit, hol pedig ezek hiányzanak, szükség pótoltatniok. E' mellett ha a' választókra nézve a' széksértés, vérengzés stb eseteiben hivatkozás történt a' bünt. t.könyvre, meg kell annak történni a' főispánokra nézve is; különben ha a' crim. codex törvény erejére nem emelkednék: csak a' széksértés, vérengzésről szóló 's más a' választók kihágási ellen idézett t. czikkek iratnának át a' bünt. t.javaslatbol, a' hivatalos visszaélésekről szóló t. czikk pedig melly a' főispánok ellenében annyira elégeltetik, egészen elmellőztetnék. Régibb törvényinkkel pedig itt épen nem érhetni be, mivel azok nyomán soha egy főispán sem vala hivatalától megfosztva. Az inditványozó követ czáfolgatván az inditványa ellen felhozott okokat N. követének azon állitására, miszerint ha már a' főisp. kötelességek határzott kimutatása előző rendszabások által kihágások elkövetésire képtelenekké tétettek a' főispánok, az inditványzott törvénypótléknak szüksége fen nem forog, megjegyzé, hogy a' főispánokat, míg kötelességeik megszabva nincsenek, büntetni kevesbbé lehet 's büntetésről rendelkezésnek épen ott van helye, hol a' kötelességek megszabatnak. Azon ellenvetés, hogy a' régi törvények ereje az ujak által gyengittetik, akkor talán bizonyithatna valamit, ha rendszeres munkálat tökéleteskiállitása nem forogna most tanácskozási szőnyegen. Azon megye követének, ki a' főisp. visszaélések korlátoztatására elégnek tartá a' megállapitandó főispáni esküt, szóló azt válaszolá, hogy ez elv szerint elegendő lenne a' választókra nézve is egy esküformát készitteni; 's igy nem kellene hosszas törvény a' megyei kihágásokról; — hanem a' korteseket meg kellene esküdtetni. Egy megye követe iránt pedig csudálatát fejezé ki, 's mivel azt hallá az érdemes követről, hogy megyéjében hatalmasan szokott korteskedni: azt kell hinnie, hogy mindig a' főispánok mellett korteskedik, mert szigorú törvény levén hozva a' választók kicsapongási ellen, a' főispánok visszaélésit büntetni nem akarja. A' vélemény pártolására felhozaték még, hogy ha a' főispánok kihágásai ellen különös büntetés nem szabatik, az által elismértetnék, hogy a' megyei kicsapongások oka egyedül a' megyék Rdeiben fekszik, hogy a' főispán a' megyének egyeteme fölött fölérhetetlen magasságban áll. De szükség a' főisp. kihágások ellen rendelkezni azért is, mivel az idézett régi törvények végrehajtása a' kormányra van bizva, 's ha a' jelen törvények nyomán az őrszék itéletét a' főispánok ellen végre akarná hajtani, ebben könnyen meggátoltathatnék. Az ajánlott „elnökség" kifejezés épen nem elegendő az inditványzott t. javaslatban, mivel alatta könnyen csak a' választott elnökség értethetnék. Tanácskozás folytában több rendbeli szavazati kérdés ajánltaték 's vetteték el, mig az elnökség e'kérdést nem tevé fel: „k ell é részletes t. czikk, melly részint hivatkozólag a' bünt.t.könyvre, részint pótlólag szabja meg a' főisp. kihágások büntetését"? E' kérdés első részében köz megegyezés pontosult öszsze, de másod részét sokan ellenzék, 's ezek kivánták a' kérdés két részét egymástól elválasztatni, 's külön külön bocsátani szavazat alá. Ezen elválasztásban az ellenvéleményüek nagy része azért nem egyezék meg, mivel azt hivé, hogy általa az inditvány sorsa balra fog döntetni. Illy megszakadás levén e' kérdés fölött, először az bocsáttaték szavazat alá: „összefoglalva tétessék é fel a' fenebbi kérdés, vagy ketté választva"? E' kérdés feletti szavazat eredvénye az lön, hogy 28 megye 20 ellen elhatározá a' kérdés két részének egymástóli elválasztatását. Kevesebbségben maradtak: Nyitra, Zala, Komárom, Hont, Zólyom, Pest, Abauj, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Mármaros, Csongrád, Csanád, Arad, Temes és Torontál. Ung szavazata követeinek egymással ellenkező nyilatkozata miatt elenyészék. A' ketté választott kérdés első részére szavazni szükség nem vala, mert köz felkiáltás nyilványitá a' Rk megegyezését a' bünt. t. könyvre hivatkozás iránt. Másod része bocsáttatván szavazat alá ezen kérdés mellett: „Kivánnak é a' t. Rk pótlótörvényt alkotni a' főispán hivatalos visszaélései 's ezek büntetéseiről? E' kérdésre 33 megye 14 ellenében kivánt pótlólagos rendelkezést. Ellene szavaztak Sáros, Szatmár, Szepes, Torna, Trencsény, Győr, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Árva, Turócz, Pozsega, és Verőcze. — Ung szavazata fenebbi ok miatt ujolag elenyészvén, Abauj pedig nem szavazván; az idő késöre haladta miatt az ülésnek vége lön. —

CXLVdik ker. ülés január 23án d. e. 9½ órakor; tárgy az előtt- napi. Ez ülést a' turopolyai gr. nyitotta meg, ki ismét egy, számos zágráb-megyei nemes aláirtával ellátott kérelemlevelet nyujtván be, kérte a' Rket, hogy a' folyamodók megnyugtatásaul tegyenek már valahára méltóságuk 's a' bennök vetett bizodalomhoz illő hathatós lépést. E' kijelentésre felolvastatván a' kérelem, köz iratra bocsáttatni rendeltetett azon határzattal, hogy ez is a' turopolyai sérelem tárgyában kelt feliráshoz fog csatoltatni, melly sérelem iránti viszonüzenetöket a'm.RRnek várva várván a' Rk, egy követ inditványára elhatározák, hogy, miután már szinte 5—6. hete, mióta a' m. főRk ülést nem tartanak, pedig több fontos tárgy, millyenek a' katonai élelmezés, mellyet a' kormány már mult or.gyülésen is olly sürgetőnek mondott, a' szóban forgó turopolyai sérelem, melly naponkint mind inkább sulyosul 's a' kerül. napló ker. és orsz. tanácskozásán a' Rknek átesvén a' m. fő Rk tárgyalására várnak, kir. személynök őexcja közbenjárásával nádor ő fensége kéressék meg fő rendi ülés-tartásra. Ezután a' ker. jegyző által a' főispánok korlátoztatása iránti p—ti t.javaslat olvastatott 's tárgyaltatott pontonként. A' p—ti javaslat szavai ezek: 58. §. A' főispánok 's illetőleg helytartóik, mind azon esetekben, midőn a' jelen törvény által nekiek, mint a' választó gyülések elnökeinek elejökbe szabott kötelességeiket nem teljesitik, vagy azzal ellenkezőt cselekesznek, a' bünt. t.könyvben általányosan megnevezetten kivül különös hivatal-visszaélési vétket követnek el, 's ezen vétekért, az esetekhöz képest büntetendők. a) Ha a' főispán vagy helyettese a' tisztujitást szorosan az e' törvény szakaszában kitett határnapra ki nem tüzné, mindennapi késedelmért 100 ft pp. birságban büntettetik. b) Ha a' 4dik és három első hó napján belül eső határidőt is a' jelen törvény 2d. §a ellenére elmulasztaná, 1000 ft pp. büntettetik. c) Ha a' tisztujitószék határnapját kitüzte ugyan, de azon meg nem jelenik, betegség eseteit kivéve, szinte 1000 ft birságban büntetendő. d) Ha a' tisztujitás határnapjait 30 nappal előbb a' 3ik § ellenére ki nem hirdetné, mindennapi késedelmért 100 ft birságban büntetendő. Az a, b, c, d, pontokban foglalt büntetések a' 8dik szakaszban emlitett részletes tisztujitás eseteire is kiterjesztetnek. e) Ha a' 9dik § esetében a' főispán vagy helyettese nem a' megye által fölterjesztettek közül nevezne, a' mellett, hogy illy kinevezés érvénytelen, a' f ő i s p á n vagy helyettese 200 ft b i r s á g b a n büntetendő. f) Ha az elnök akár a' 2dik és 4dik §§ok eseteiben a' megye által választott, akár a' főispán v. helyettese tisztujitáskor a' kijelölést nem a' tanácskozvány határozata szerint tenné, és ez által a' 12d. §. ellenére cselekednék, 1500 ft. birságban büntetendő. g) Ha az elnök a' kijelelést felolvasni épen nem akarná, a' tiszti ügyész által hivatala teljesitésére mindenek előtt emlékeztetni fog; 's ha kötelességét teljesiteni ekkor is vonakodnék, 2000 frt. birsággal büntetendő. Azonkivül a' kijelelést a' tanácskozvány jegyzője, vagy bármelly tagja ugyanezen büntetés súlya alatt felolvasni köteles. Mind ezen itt előszámlált büntetésnek helye, az első kihágás esetében leend; ha az előszámlált kihágások ismételtetnének: a' főispán 's illetőleg helytartója, az illető birságok kétszerezése mellett hivatalából is elmozditandó. h) Ha a' főispán vagy helyettes az 53d. §. eseteiben a' választó gyülést az őrszék határozata ellenére oszlatná el, vagy fegyveres erő alkalmazása alatt a' választási gyülést folytatná, hivatalából elmozditandó, a' választott e l n ö k pedig 5000 ft. birsággal büntetendő. i) Ha az elnök az őrszék határozata ellenére fegyveres erőt használ, mint vérengző a' bünt. törv. sulya alá esik, és ha az elnök a' főispán vagy helyettese hivatalától is minden esetre megfosztandó. k) Végre, ha a' főispán vagy helyettese bármilly eszközökkel és módokkal szavazatoknak bizonyos czélrai, akár közvetlen, akár közvetve, de az ő megbiztából eszközlendő gyüjtése által fölemelkedett állását elhagyva, a' választó pártok közzé keveredik, bár semmi kihágást nem követett volna is el, hivatalától okvetlen megfosztandó; minden ne talán elkövetendő kihágásért felelős, 's mint felbojtó, a'körülményekhez képest fogsággal is büntetendő. Mind azon esetekben, midőn a' főispán vagy helyettese hivatalvesztéssel büntetve voltak, az itélet ő felségének tudomás végett fölterjesztendő. Ő felsége pedig azon egyedet, ki illy büntetésben marasztalva egyszer volt, soha többé megyei főkormányra nem alkalmazandja. 59. §. Mind ezen itt előszámlált kihágás birája a' megyei törvényszék, vádló pedig az ügyészi tisztségnek bárme lly tagja, 's ha ezek közül kötelességét teljesiteni senki nem akarná: vádló önfelelősségére a' megyebeliek közül akárki lehet." Ezen t.javaslat czimje 's bevezetése a' ker. jegyző által felolvastatván, az ezen javaslatot készitő megyei követ inditványára elfogadtatott azon módositás, miszerint a' czimből 's általában mindenünnen ezen t. javaslatból, a' hol előjön, a' „helyettes" szó hagyassék ki, ellenben mivel itt nemcsak a' főispánokról, hanem a' választott elnökökrül is van szó, tehát mind a' czímben, mind a' bevezetésben ezekről is tétessék emlités; 's e' szerint a' czím ekkép változik: „a' főispánok, és illetőleg megyei elnökök." A' bevezetés vége pedig, a' két pont után ekkép igazitandó: „a' bünt. t. könyvben általányosan megnevezett hivatalvisszaélési vétket, a' választási gyülések alkalmikor következőkben követik el," 's a' többi aztán marad. Ezután olvastatott az *a* pont. E' pontra több észrevétel tétetett, mellyek azonban egymás után elhangoztak 's ragaszkodott a' többség az a) 's a' g,—ig következő pontokra nézve a' tiszai követ ezen kijelentéséhez. Véleményem az, hogy a' g—ig levő pontokbul egy §tlehetne készitni. Elfogadott elv a' bünt. t.könyvben, hogy a' büntetéseknek mindenütt csak maximuma legyen kimondva. Továbbá a' bünt. t.könyv k é t pontja, t. i. a' 495. és 509. tökéletesen ide illik. Mind ezen kihágások, mellyek a' g—ig berekesztőleg előszámláltatnak, részint a' határidő-megszegést, részint a' formák meg nem tartását foglalják magokban. Ezeknél fogva szóló egy §ban mind ezen esetet előszámlálná, de csak egy büntetést tenne ki, 's hivatkoznék a' bünt. t.könyv emlitett két pontjaira, 's büntetés lenne első esetben, birói meg-

dorgálás, kárpótlás helyett pedig 2000 ftig terjedhető pénzbirság, végre ismétlés esetében, hivataltóli megfosztás. Ezen inditvány elfogadtatott. Olvasván ezután a' jegyző az *a—g* ig levő pontokat a' *d* pont, mint felesleges kihagyatni határoztatott, *h* pontra nézve egy megyei követ inditványozá hogy az 5000 forint helyett tétessék 1500 ftnyi pénzbüntetés, 's elfogadtatott, *i* pont igy módosittatott, ha a' fegyveres erő használatának emberölés 'stb. illy következései vannak, akkor a' használó a' bünt. t. könyvben levő vérengzési büntetés alá essék, ha pedig nem voltak illy következései, akkor hivatalától megfosztandó, ezenkivül az őrszék tagjai is, ha ezen 54dik §. ellenére használnák a' fegyveres erőt, a' mennyiben hivatalbeliek hivatalvesztéssel, különben pedig 1500 ftig terjedhető pénzbirsággal büntettessenek 's ezen pontban ez is kitétessék; *k* pont felvilágositásaul 's meghatározásaul hozzáadattak ezen szavak: „vesztegetési eszközökkel," 's hogy aztán akkép büntettessék, mint más vesztegető, például pénzbüntetéssel 's hivatalvesztéssel. — Ez alkalommal egy megyei követ, utasitásánál fogva, egy esetet terjesztett elő, mellyről szerinte ezen munkálatban nincs téve említés, t. i. midőn az elnökség a' szavazás-kimondásban önkénykedik és sokszor a' kisebbség értelmében mondja ki a' határzatot, kivánná annálfogva, hogy itt erről provisio tétessék 's mondassék ki, hogy ha kivántatik, tartozik az elnök előmutatni a' szólók névjegyzékét; de ez inditvány most mellőztetett. Ezután a' berekesztésben, hol az mondatott, hogy a' hivatalvesztésben egyszer elmarasztalt főispánt ő felsége többé megyei főkormányra nem alkalmazandja, betétetni határoztatott, hogy a' bünt. t.könyv 536 és 537 §§ai értelmében, 59 §. azon módositással, hogy „megyei törvényszék" helyett tétessék: „illető megyei bünt. bíróság" meghagyatott. Végre kijelentetett, hogy az itt kitételett pénzbüntetések a' megye házi pénztárába lesznek fizetendők. Bevégeztetvén e' tárgy, a' kerül. jegyző felolvasá a' választmányi munkálat 51 dik §át, melly a' gyülések alkalmikor rendet eszközlendő csendtisztekről szól. Egy m. követ küldöji utasitásánál fogva csendtiszteket nem kiván, hanem ezen kötelességet tovább is a' sz.birónál 's esküttnél meghagyatni kéri: de kivánsága nem pártoltatott. Ezen §nak tovább azon pontjára, hol mondatik: „hogy ezen csendtiszteknek jelentésük olly bizonyitó erővel bir, hogy a' bevádlott, az őt terhelő vád miatt magát igazolni tartozván, azt csak ellenkező tökéletes próbával gyengithetí meg, egy m. követ azon észrevételt tevé, hogy itt a' választmány megelőzte a' bünt. t.könyvet, a' törvényhozásnak ugymond, melly az esküttszékeket meg akarja állapitani, ezt, mi ezen §ban van, kimondani nem lehet; mert az esküttszékeknek semmi bizonyitási theoriájok nincs. De ha állandó bíróság állapittatnék is meg, még akkor sem kellene itt előre illy elveket megállapitani. Ezen pontot tehát részint, mint a' büntető eljárás elveivel ellenkezőt, részint mint félremagyarázhatót kivánná kihagyatni. Erre az mondatott, hogy ez nem ujság; mert hisz már a' mezei rendőrségi törvényekben a' csősznek épen illy jog adatott. Továbbá az mondatott, hogy ezen csendtisztek jelentést köteleztetvén tenni az őrszéknek is, tehát jelentésöket, mig az ellenkező be nem bizonyittatik, elfogadni lehetne, 's illy értelemben inditványoztatott ezen pontmódositás, mi el is fogadtatott. Azonban a' vita ez alkalommal egy más térre vitetett, nevezetesen a' följebb emlitett pont kihagyatását inditványzó megyei követ előadá, mikint ő az őrszéket csak praeventiv rendszabályokat tevő bíróságnak tartja, melly senkit fogságra 's más illy büntetésekre nem itélhet, 's annálfogva kivánná, hogy a' jegyző mindenütt ezen munkálatban törölje ki, hol csak előfordul az őrszék birósági joggal felruházva; mert ugymond az őrszék nem nyujt annyi garantiát, mint az esküttszék, de még csak annyit sem, mennyit a' rendes bíróság, hol legalább fölebbvitelnek van helye. Erre az válaszoltatott, hogy már a' 47dik §ban meg van állapitva, miszerint az őrszék büntethet, 's igy az egyszer már tett határzatot fel kellene forgatni; hanem vagy viszsza kell menni 's ezen munkálatot ujra kezdeni; vagy pedig az orsz. ülésben tenni meg ezen változtatásokat. Mondatott az is, hogy épen azért állittatott fel az őrszék, hogy a' tisztujitás alatti kihágásokat, midőn más t.szék úgy sincs, korlátozza. Ezekre válaszoltatott, hogy ezen munkálatnak már elein ki van mondva azon elv, hogy az őrszék úgy állittatott fel, mint praeventiv rendszabályokat tevő bíróság, hogy a' változtatás által a' tárgyalás alatti munkálat nem veszélyeztetik, sőt úgy lesz belőle valami, ha benne minden öszhangzásba hozatik. Mi a' 47dik §t. illeti, mellyben bíróság adatott az őrszéknek, arra csak azt válaszolhatni, hogy midőn a' 40—50ig levő §§ok tárgyaltattak, még akkor a' kerül. jegyzőség a' 39dik §. szerkezetével, mellyhez alkalmazandók valának ezen §§ok is, készen nem volt, 's ekkor nem lehettek a' Rk. nagyon figyelmesek, minden egyes kitételre; 's hogy ha igy maradna ezen munkálat, akkor ellenkezésbe jöne a' mult héti ugyanezen tárgyban tett végzéssel. Az elnökök egyikének pedig, ki azt állitá, hogy azon határozat által felforgattatnék az egész munkálat, azon felelet adatott, hogy igaza volna, ha az őrszéknek minden praeventiv szabály megrendelhetési joga át nem adatnék; de ha a' büntettek feletti itélhetésjog át nem adatik neki, az tekintetét nem csökkentendi. Hogy biráskodjék is, praeventiv rendszabályokról is gondoskodjék tisztujitás alatt az őrszék, ez nem lehet, két kötelességet egyszerre nem vihet, 's csak választás után ülhetne öszsze biráskodás végett. Hát ha, mond egy megyei követ, a' győztes pártból lennének az őrszék tagjai, 's az érdemes követ urat egy évi fogságra záratnák? Szeretné é ezt? Igy tehát az inditvány által, a' munkálatnak nem felforgatása, hanem kiigazitása a' czél. Utóbb ismét mondá: Ugy látszik mintha némellyek ugy vélekednének, mintha szóló szerint az őrszéknek semmi haszna nem lenne. Hát, kérdi, csak abban állhat annak jótékonysága, hogy büntettekben itélhet? Eddig nem volt, ki a' főispán önkényét korlátozza, ki a' rendbontókat tisztujitás alatt elzárassa 'sat. mind ezt az őrszék fogja tenni. De azt is mondák némellyek, hogy még is csakugyan az őrszékre kell bizni tisztujitás alatt a' kihágások feletti biráskodást; mert akkor nincs más t.szék. Ha az állana, mond szóló, hogy a' vétkesnek, azon pillanatban, mellyben a' kihágást elköveti, mindjárt büntettetnie kell, az ellenvetés jelentős volna; de a' status érdekében az van csak, hogy a' vétkes kapja meg büntetését. Alkotványos országban továbbá fökellék az, hogy a' vádlott olly helyzetben lehessen, mellyben magát védhesse, 's hogy a' birószágban garantiája legyen. Még a' kisebb politialis kihágásokra nézve is keresnünk kell garantiát, mert a' pénzt vissza lehet adni, de nem a' fogságot, ezen garantiaadás tehát több annál, hogy visszamenjünk é vagy nem az előbbi határozatra? Végre némellyek kivánák, hogy azon pontok, mellyekben az őrszék biráskodási joggal felruháztatott, itt tárgyaltassanak: de ezt is ellenzé az előbb szólott 's kivánná ujra, hogy azon 3. vagy 4 pont-kiigazitás a' jegyzőre bizassék 's inditványa elfogadtatott. Ezzel az ülés d. u. 1. órakor eloszlott. —

CVLVIdik ker. ülés, január 24 d. e. 9½ órakor. tárgy: A' megyei kihágások. A' ker. elnökség jelentvén a' RRnek hogy kir. személynök ő excja kijelentése szerint főrendi ülés azonnal fog tartatni, mihelyt nádor ő fens. gyöngélkedő egészsége engedi: kerül. jegyző Vukovich olvasá a' m. kihágások korlátoztatása iránti választmányi jelentés 52—57. szakaszait bezárólag. 52dik §., a' csendtiszt rendre szólitásának engedelmeskedni mindenki köteles. Ha a' törvény nevében ünnepélyesen tett felszólitásnak bárki nem hódolna: illyesnek köz erővel is őrszék elibe állitására a' csendtiszt felhogosittatik. 53. §. Ha a' közbejött rendbontás fékezésére a' megyei rendes közerő nem elég: az őrszék köréhez tartozik a' tisztujitás megszüntetését 's igy a' gyülés eloszlatását meghatározni. Ha ennek közhirré tétele után a' népség csöndesen szét nem oszlanék, sőt tettleges rendbontásra vagy épen büntettre vetemülne v. ugyanazon zavarok a' tisztujitási szék helyén szakadatlan folytattatnának, a' bünt.tvénykönyv XLVI. fejezetében érdeklett lázadás esete jövén elő, az ott rendelt eljárás 's büntetésnek lesz helye. 54. §. Tisztujitáskor rendkivüli fegyveres erő csupán az őrszék határozatából, csak a' tisztujitási gyülés eloszlatása után, a' megyei rendes közerő elégtelensége esetében, csupán ha a' fellázadt népség, a' csendtiszti intésnek nemcsak nem engedelmeskedik, de tettleges rendbontásra, vagy épen büntettre vetemül, 's egyedül a' rendetlenség-fékezés 's a' rendhelyreállithatása végett használtathatik. Ennek használata mellett folytatott tisztujitás érvénytelen. 55dik §. A' fegyveres erő vezérlete 's alkalmazása annak joga és kötelessége, kit az őrszék arra megbiz. Ez rendelésit a' hely szinén megtenni 's a' népséget a' csendtiszt által az alább köv. lázadási törvény felolvastatása 's ennek jeléül egy fekete táblának, mellyre „lázadási törvény" szavak iratvák, fölemeltetése 's mutatása után, békes szétoszlásra még egyszer felszólittatni tartozik. Ez is sikeretlen maradván, a' lázadók ellen nyomban és tettleg erőhatalmat alkalmazni törvényszerü joga 's felelet terhével járó mulaszthatlan kötelessége. — Lázadási törvény. Ki a' törvény nevében tett parancsra azonnal széllyel nem megy; fegyveres erő fog rögtön ellene alkalmaztatni. Ennek következéseiért a' törvény előtt felelős minden, ki a' vétkes lázadást folytatni merészlené. 53dik §. Az igy meggátolt tisztujitás után a' kivántató szoros vizsgálatokat nyomban és szakadatlan teljesitni a' tisztujitás idejére nevezett segédtisztviselők kötelessége. Az illetők büntető perbefogatását, sőt letartóztatását is megrendelni az őrszék köréhez tartozik. A' vádlottak fölött halasztás nélküli itélethozás azoknak polgári állapotára 's lakhelyére való minden tekintet nélkül, a' tisztujitó megye törvényszékének feladása. 57dik §. Az elölülő főispán vagy illetőleg a' 2. és 4. §§. eseteiben választott elnök köteles az igy erőszakosan félbenszakasztott tisztujitásnak törvényszerü folytatására 's illetőleg más tisztujitás végett a' megye kiterjedéséhez képest legalább 8, legfölebb 15 nap engedéssel azonnal ujabb időhatárt rendelni 's ezt az illetőknek jó eleve közhirül tenni. Addig a' már választott tisztviselők 's azon előbbiek, kiknek helyébe uj választást tenni még nem lehetett, hivatalaikban megerősittetvén, azokat folytatni joguk és kötelességük." E' szakaszok úgy a' mint állnak, megmaradtak, nem találván pártoltatásra a' katonai erő kéznél tartása 's a' fegyveres erővel megzavart tisztujitásnak másnap mindjárt folytatása iránti felszólalások 's illetőleg inditványok. (Folyt.)

LXXXVIik orsz. ülés a' KK. és Rknél jan. 25 d. e. 11½ órakor. Ma tartatván ez évben először orsz. ülés miután kir. szem. ő exja a' követi táblát, e' tábla pedig kir. szem. ő exját üdvözlötte, ő cs. k. fens. a' nádor mint szinte a' m. főrendi tábla üdvözlésére küldöttség neveztetett. Ő cs. k. fens. a' nádor és a' m. fő Rk viszon-üdvözletüket szinte küldöttség utján eszközlék, melly azon kivül hogy a' Rket vegyes ülésbe meghivá, jelenté egyszersmind, mikép ő cs. k. fens. az orsz. sérelmek összeszedésére kiküldött. or. választmány elnökévé a' gyengélkedő gr. Zichy Ferencz kir. főajtónok helyett Batthyány Imre gr. kir fő-lovámestert méltóztatott kinevezni. Vegyes ülésből viszszatérvén a' Rk. Széll Imre nádori itélőimester felolvasá mai Társalkodóban közlött kk. választ a' magyar nyelv tárgyában. E' k. válasznak tüstint sajtó alá bocsáttatását a' Rk. kérelmére elnök ő exciája megigéré. Ezután egy m. követ ovásszerü felszólitást intéze az elnökséghez az iránt, hogy a' dec. orsz. ülések naplójának nyomtatásban megjelenése miért haladt egész tegnapig, szorgalmazván egyszersmind küldöji nevében az elnökséget hogy jövendőre az orsz. napló megjelenésének akadályit annyival is inkább igyekezzék elháritani, nehogy illy akadályozás által a' Rk joga 's tán az orsz. napló érdeke is veszélyeztessék. Ezen felszólitás-'s illetőleg ovásra, mellyet az egész tábla közfelkiáltással magáévá tön, az elnökség kijelenté, mikép a' napló mostani körülmények közti elkéstének oka a' Rknél eléggé tudva van, mi pedig a' jövőt illeti, az elnökség e' részben jövőre szintugy eleget teend kötelességének, mint a' multban tenni ügyekezett. Ezen elnöki nyilatkozás után ismét egy m. követ felolvasá utasitását, mellyben megyéje Rdei a' mult évi oct. 12ki leirat ellen erősen tiltakoznak, a' Rk. juniusi határozata fentartatását minden áron szorgalmazzák, a' kinevezett elnök eljárása miatt pedig a' közelebb mult dec. események következtiben bizodalmatlanságukat jelentvén, követeiknek szorosan meghagyják a' Rk táblájánál választott elnök sürgetését. Kir. szem. ő exija mély sajnát fejezé ki az iránt, hogy H. megye Rdei azt vonák meg tőle, mit legnagyobb kincsének tartott 's ezt annál fájdalmasabban veszi, minél őszintébben érzi, hogy a' magyar nyelv körül hazafiui kötelességét pontosabban teljesité mint valaha, a' honnan személye ellen magok az akkori körülmények közt szinte ovást tett Rk. sem nyilványitottak bizodalmatlanságot; ennélfogva a' dolgok illy bonyolult állásában reményli, hogy ha H. megye Rdei a' körülményekbe mélyebben hatandnak, viszsza fogják adni az elnökségtől most megvont bizodalmat. Egy más követ szinte felolvasván küldöji utasitását az előbbivel egészen ellenkező értelemben nyilatkozott. Végre az elnökség a' tisztelgés végett kinevezett küldöttséget az iránt is megbizván, hogy a' főRRhez a' katonai élelmezés és szállásolás tárgyában készült üzenetét a' Rknek vigye át, az ülést eloszlatá. —

LEGUJABB: jan. 26 és 27kén az alsó tábla az esküttszékek be vagy nem hozatalárul tanácskozott; hét rendü nyilatkozat közül öt az esküttszékek mellett 's kettő ellene volt, midőn is szavazásra bocsáttatván a' kérdés mellette 27, ellene hét megye nyilatkozott, Torna és Verőcze nem szavazása mellett. Egy másodrendü szavazás pedig 32 szóval 16 ellen az esküttszéki biráknak osztálykülönbség nélküli választatását határozta el, ezen uj intézet mimódon eszközlendő élethe léptetésére a' bünt. t.könyv kidolgozásában részesült 's most is jelenlevő követek bizattak meg. A' felső táblán pedig szinte 27kén főhg nádor ő fens. elnöksége alatt a' katonai élelmezést illető munkálat 's az. Eszék és Vukovár közt épitendő vasut iránti üzenet átnyujtatása után, Nádor ő fens. inditványára az alsó tábla felirata az oct. 12ki kir. leiratra az ujabban érkezett 's mai Társalkodónkban köz-

lött k. kir. válasz következtében megváltozott körülmények szerinti módosithatás végett szóbeli eljárás utján visszaadatni határoztatott, mire a' fens. elnök az ide küldött tárgyak sor szerinti megvitatását jelentvén az országgy. szállások iránti üzenet felolvastatása után köziratra bocsáttatott.

Tarczalrul ezt irják: Jan. 13 és 14kc estéjén S. Ujhely és Kassa közt szép éjszaki fény gyönyörködtete, de csak szalag-alakban nem pedig özönben, sokan zordiacusifénynek állitják. Telünk jó de havatlan, boraink hevernek, minden olcsó, csak a' ruhanemüek méregdrágák valamint a' hizott sertés is.

Ausztria.

(Udvari könyvtár rendeztetni 's ritkaságok tára épittetni határoztatott.) Már másfél éve volt ő felségéhez megerősités végett egy épitési terv terjesztve, miszerint az udvari könyvtár, mellyben hely szüke miatt a' könyveket szú emészti, czélszerüen 's kényelmesen rendeztessék. Ezen terv most megerősittetett. Szerinte mind azon gyüjtemény számára, mik jelenleg a' várlakban vannak felállitva, az ugynevezett Rennwegen külön fényes épület vagy muzeum fog épittetni, az igy megürült várbeli termek pedig mind a' könyvtárnak nyilandnak meg. Ez által a' könyvtárban dolgozók számára teljes kényelem reméllhető, hol eddig alig volt hely egy könyv felütésére, annál kevesbbé olvasására. Ez örvendetes eredvény könyvtár-igazgató Dietrichstein Móricz gr. fáradalminak köszönendő. — Görzi tudósitások szerint Angouléme hg betegsége nem enyhül; naponkint gyönge láz háborgatja; a' fölötte tanácsot tartott orvosak a' bajt gyomor melletti rákféle daganatnak tulajdonitják; mihezképest az nem sokára, jóra vagy roszra forduland, 's ha tavaszt ér, a' tenger-viz használásától reméllnek javulást.

Spanyolország.

(Pénzügyi intézkedések. Narvaez tábornagy méltóságra kényszerittetik. Az uj választásoknál az ellenzék győzött.) A' miniszterség hivatalosan is jelenté már, mikép a' nemzeti jószágok ezentul kizárólag az országos adósság lerovatására fognak fordittatni, 's egyszersmind intézkedések tétettek a' kamattartozék haladéktalan lerovatására. — Narvaez, mint már emlitők, a' tábornagyságot nem akará elfogadni; hogy ellenséginek annak kevésb alkalom nyitassék nagyravágyása ellen gyanakodni, most azonban tudatta vele a' miniszterség, hogy a' királyné kegyét egyáltalában nem szabad megvetnie, 's igy e'méltóságot csakugyan kénytelen leend elfogadni. — A' madridi uj választásoknál nagy többséggel győzött az ellenzék, (a' progressisták) mi könnyen cortes-feloszlatást fog maga után vonhatni, mert a' mostani miniszterség nem szándékozik kezeiből a' hatalmat könnyeden kicsikartatni. — Don Francisco infans nagyon simul az udvarhoz 's e' miatt igen jó lábon áll a' mostani miniszterséggel, minek következtében egyik fia pár hét előtt hajóhadnagygyá, legujabban pedig parancsnokká neveztetett ki. — Krisztina özvegy királyné Barcelona és Valencia felé szándékozik Madridba visszautazni. — A' kormány a' papság díjaztatását ujonnan készül rendezni, 's a' körülmények megvizsgálására külön választmányt bizott meg. — A' palota szolgálati tisztviselőit tetemesül csökkenté a' miniszterség, mi által nagy pénzösszeg takarittatik meg. — Hire jár, hogy el Groc hires carlista csapatvezér Morellát elfoglalá, mi eddig hivatalos uton nem nyilványittatott ugyan, de mégis nagyon valószinü, mert Morella olly sokáig volt a'carlisták fészke, hogy ez ügynek bizonyosan még most is számos párthive tartózkodhatik falai közt, kiknek segélye által könnyen sikerülhetett a' vakmerő vállolat.

Anglia.

(A' katholikusok népgyülése csakugyan véghez ment. O'Connell pöre megkezdetett.) Dublinban a' katholikusok népgyülése a' kitüzött napon valóban véghez mert, de minden nevezetesb eredvény nélkül oszlott el, miután több szónok törekvék a' kormány jogtalan bánásmódját élénk szinekkel fösteni. — O'Connell pöre jan. 15én megkezdetett. A' karzatok majd leszakadtak az iszonyu sokaság terhe alatt. O'Connell személyesen jelent meg vádlott társaival, 's legjobb szeszélyben látszott lenni. Az esküttek közül csak 3 hiányzott, kik betegségi bizonyitványnyal menték magokat. O'Connell ügyvéde azonnal szót emelt's uj esküttjegyzéket kivánt alkottatni a' katholikusok kizáratása miatt, mi azonban, hosszas vitatkozás után megtagadtatott tőle. Másnap a' vádiratot 's mellékletit olvasá föl a' koronaügyvéd, mit csak 17én fejezett be, mire O'Connell 's társai büntéleneknek nyilványiták magokat. Az esküttek az egész pörfolyam alatt még éjjel is együtt kivánta a' törvényszék tartani, hogy tanácsadások által ítéletöket valamikép megv esztegettetni ne hagyhassák; ez ellen azonban mindnyájan ünnepélyes ovást tettek, mi sok kaczajra nyujtott alkalmat, 's végre csakugyan kényszerült a' törvényszék abban megnyugodni, hogy az éjszakát mindig saját hajlékukban tölthessék. Dublinban általányosan hiszik, hogy O'Connell el fog ittéltetni, mert lámpával sem lehetett volna a' kormányhoz hivebb esküttek szerzeni. — Pottinger helyére Davis neveztetek ki khinai fő parancsnokká. A'királyné ismét viselős.

Franczia ország.

(Következ amrai ülések.) Ugy látszik, hogy ezuttal többet fognak a' követek végezni mint tavaly; eddig ugyanis hét törvényjavaslat van már készen, mellyek a' válaszfölirat elfogadtatása után rögtön vitatás alá fognak kerülni. A' trónbeszédre készült válaszfölirat ot még folyvást csak általányosan vitatják, 's leginkább a' hajómotozási ügy és spanyol politikai az, mi a' külön árnyéklatu szónokok beszédeinek tárgyul szolgál. Szó már igen sok pazaroltatott ugyan el, de mégis általányosan hiszik, hogy minden lényeges módositvány nélkül fog a' válaszfölirati javaslat elfogadtatni. —

Belgium.

(Bordeaux hg. utazása. Telepités.) Bordeaux hg. jan. 13kán Londonbul Ostendébe érkezett négy személy kiséretében, kik közt Levis hg. tünt fel. Innen másnap reggel vasuton utazék tovább 's ámbár Lüttichig érhetett volna, Löwenben hált meg, 15én Köln felé vette utját 's Aachenbe Chambord gróf név alatt érkezett. Hirtelen megjelenése nagyon feltünt, egyébiránt semmi különös eseményt nem magyarázgatnak belőle jól tudván, miszerint azért siet vissza, hogy veszélyesen megbetegült bátyját az Angouléme hget hova hamarább láthassa. Belgium segéd-kezeket nyujtott a' gyors szállitáshoz, de ha politikai oka lett volna a' hg. sietésének, azt bizonyosan nem teendi vala. — A'kamrákmunkálatin kivül főleg köz figyelem tárgya most a' telepités, minek eszközlése végett egy társaság alakult, e' társaság összeköttetésbe lépett Guatemala statussal, melly nagy földterületeket engede át a' társaságnak gyarmatositás végett. Jan. 14kén a' negyedik nagy hajó indult el kiköltözőkkel, 's legközelebb két másik követendi azt. A' kiköltözők többnyire független birtokosak.

Szervia.

♂ Belgrád jan. 20. Tulesvén már a'két fejd.'s alkotvány változtatáson Szervia, örült jelen szerencsés helyzetének annyira, hogy a' bünösök vétkeiről is megfeledkezve, magokat ezeket is jelen szerencsés sorsában részesitni kivánván, közbocsánatot, 's a' hivatalveszteseknek nyugdijt sőt hol lehete, isméti hivatalba-jutást igért és adott. De van ember ki nem nyughatik, ki saját reménylett java 's fényeért kész a' közjót feláldozni; de vajmi sokszor csalatkozik. Az illy nyugpénzesek közül néhány főbbet, kik előbbi állásukat sinylették, régen ismérték már mint elégületleneket, ezért bocsáttattak közre mintegy 2 hónap ezelőtt a' minden uj rendbontást keményen torló uj törvények; de ezek daczára is történtek gyujtogatások, mindenféle hirek 's végre f. h. 10d. táján kitört Szendrőn (Smederevo) a' lázadás egy volt őrnagy 's két néhai előkelő tisztviselő bujtogatására, de mint ügyetlen kisérlet azonnal siker nélkül maradt, mert a' három főnök egyike magok a' közrendhez szitó szerbek által elfogatott, a' többi kettő Szendrő várba szaladt a' törökhez, de innét a' belgrádi pasa parancsára kiadattak, még mielőtt a' pasa második futár által megtudta, hogy törökökké lenni akarnak, 's a' kiadatást ismét visszavonta volna. Eddig mint czimbora két fő ember jutott még a' rendőrség kezébe a' Mihály alatt volt belügyi minister, és a' volt szabácsi püspök, ez utólsó azonban, midőn a' rendőröketmeglátta, leugorvána' 2d.em.ablakrólnyakátszegte. Mi jut ezután napfényre, meglátjuk, Belgrád azonban, mint illyekhez szokott, nyugodtan van, 's részint neveti részint szidja az eltévedteket. A jó lelkü herczeg sajnálja a' dolgot, de rendesen teszi mint szokta látogatásait. Ki részére készült a' terv, eddig nem tudatik.

ÉRTESÍTŐ.

Árcsökkentési hirdetés.

A nm. m. kir. udv. kincstár részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a szolnoki hid-épitésre szükséges épitési cserfa szállitása Szolnokon f. é. febr. 12kén tartandó árcsökkentés alkalmával azon vállalkozónak fog átengedtetni, ki az alantabb mérték szerint kijelelt épitési-fát egészen ép és minden hibától ment törzsökökben a legjutányosb áron egész az épitéshelyig Szolnokra szállitni ajánlkozik.

Ezen okból mindazon faárusok és szállitvány-vállalkozók, kik az emlitett épitési-fa kezelését fölvállalni hajlandók 's egyszersmind az 5 prctes bánatpénzt 520 pforintban árcsökkentés előtt letenni képesek, melly a vállalkozónak a leteendő kétszeres biztositéki összegbe fog beszámittatni, melly biztositék azonban a kötelezvénynek felsőbb helyről elkövetkezendő helyeslése után kamatozható statuspapirok, vagy házakra, földekre 'sat. szóló, 's törvényes alakba öltött bejegyzési oklevelek beadása által megváltható leszen, a fenmegnevezett f. é. febr. 12. napján, Szolnokon, a kir. sóhivatali épületbe megjelenni kéretnek.

A szállitandó épitési-fa következő darabokból áll:

1) 13/16 hüvelykes, durván, azonban négyszögüen megfaragott, vagy kereken kisebb átmérőjében 17 hüvelyknyi erős tölgyfa.

2. törzsök mindenik 5 öl hosszú.
90 „ „ 4 öl hosszú.

2) 13/13 hüvelykes durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 15 hüvelyket érő tölgyfa.

45 törzsök mindenik 10° 3′ hosszú.
162 „ „ 10° 0′ „
27 „ „ 6° 3′ „
45 „ „ 7° 4′ „
27 „ „ 6° 5′ „
9 „ „ 5° 0′ „
4 „ „ 5° 0′ „
27 „ „ 4° 2′ „
81 „ „ 4° 0′ „

3) 7/7 hüvelyknyi durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 9 hüvelyknyi tölgyfából:

360 törzsök mindenik 7° 4′ hosszú.
95 „ „ 6° 0′ „
16 „ „ 5° 0′ „

Határidőnek, mellyre a fen-kitett fa helyre szállitandó leszen, a következő 1845 év május utólsó napja olly föltétel alatt határoztatik, hogy azon esetben, ha az illető vállalkozók még ez idei tél folytában levágva volt, 's a fen kijelölt mértékü 's minemüségü fákkal a megkivántató mennyiségig ellátva volnának, azok a bekövetkező tavaszi és nyári hónapokban azonnal helyre szállittathatnának.

Ugyanazon nap két kötél-hidas elrendezése a Tiszán bocsáttatik árcsökkentés alá, melly 2 nagy kompnak, az illető tartalék-köteleknek megszerzését, a partoknak levágását és alkalmazását illetendi, — melly vállalat a legjutányosb föltételek mellett ajánlkozónak átengedtetik: az e' mellett leteendő 5 pctes bánatpénz 100 f. és a biztositék 200 pftra határoztatván.

A kötelezvényi feltételek, valamint a kikiáltási ár, és a kötélrév rajza a kir. épitő fő igazgatóságnál Budán, és a kir. sóhivatalnál Szolnokon naponkint megtekinthetők.

Azon esetben, ha a végigéreti ár a kikiáltási árt meg nem halad a, további ajánlatok el nem fogadtathatnak. 1—3

Báró Podmaniczky Andor nr. és neje csődtömegéhez tartozó e' következendő birtokok:

1) Ns Pestmegyében fekvő Aszód mezőváros fele, hozzá tartozó urbéri és majorsági telkekkel;

2) Kis Kartal és azzal egyesített Mindszenti pusztabeli birtok 900 hold;

3) Kiskun-Halassal napkeletre határos Harkai pusztának felső része összesen 1196 hold,

4) Ns Fejér megyében keblezett Szentiványi puszta 900 hold.

5) Ns Nógrádmegyébenfekvő Krakkói puszta 1200 hold.

6) Ns Heves megyében keblezett Recski és Derecskei részjószágok, 800 hold kiterjedésü erdei legelővel.

A' csődtömegre ügyelő választmány határozata következtében folyó évi Sz.-György naptól számitandó két évre haszonbérbe levén adandók, a' kiknek ezen haszonbérlésre kedvök volna ne terheltessenek e' részbeni elhatározott szándékjokat vagy személyesen vagy bérmentes leveleik által Pestmegyei főjegyző Nagy Istvánnal mint tömeggondnokkal, kitül a' feltételeket bővebben megérthetik, folyó évi martz. 9kéig tudatni. Kelt Pesten január 23dikán 1844. 2—3

Hirdetvény.

A' nmlgu magyar kir. udvari kamra rendeléséből közhirré tétetik, hogy f. évi február 12dik azaz tizenkettedik napján reggeli 9 órakor Szolnok mezővárosában az ottani kir. sóhivatali épületben néhai báró Malonyay János magvaszakadtával a' kir. fiscusra szállott 's nemes Heves és külső Szolnok t. e. vármegyében keblezett Tisza-varsányi puszta negyedrésze, mellynek kiterjedése 306 166/1202 holdból áll, a' folyó 1814dik év Sz. György hó 24től számitandó három egymást követő évre nyilványos nyjabb árverés utján haszonbérbe fog adatni. — Mire nézve a' bérleni, és az árverésre megjelenni szándékozók ezennel meghivatnak; hogy 720 azaz hétszáz husz pgő forint bánatpénzzel, és a' haszonbéri sommához képest elegendő vagyonjokat tanusitó hiteles bizonyitványokkal ellátva személyesen, vagy törvényes meghatalmazottjaik's képviselőik által ottan megjelenni, vagy irásban teendő, 's hasonlóan a' fen kitett bánatpénzzel 's bizonyitványokkal ellátott ajánlatikat a' fen kitüzött február 12dik napja reggeli 9 óráig az emlitett árverést vezérlő ó-budai koronai uradalom praefectusa Munkácsy János kezéhez juttatni el ne mulaszszák, az árverési és haszonbérleti föltételek Budán a' kincstári számvevő hivatalnál, O Budán a' nevezett kamrai főtiszti hivatalnál, Szolnokban pedig az ottani kir. sóhivatalnál megtekinthetők. Kelt Budán az 1844 év jan. 3dik napján. 3—3

PEST, vasárnap febr. 4kén.

JELENKOR.

1844. 10dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Ez évi folyamból még teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (előléptetések; Szerény javaslat nemesi hitelünk ügyében, Fertőmelléki; Országgyülési közlemény (a' jan. 24ki kerül. ülés folyt. a' megvesztegetés ügyében; jan. 26kai 's 27kei ker. ülésben az esküttszékügyi tárgyalás részletei az azok mellett 's ellen mondott beszédek velős kivonatával, jan. 27kén 's 29kén orsz. ülés a' fördknél üdvezlő küldöttség a' f. nádorhoz. Legujabb: a' magy. nyelv iránt érkezett k. kir. leirat a' kerül. ülésben elfogadtatott; budapesti napló: erde fogalom. a' m. tudósakrul; irodalmi ujdonságok; játékszini krónika. Buccari: hivat. megczáfolás a' minapi határzatokra; Hontmegye követutasitások.)

Spanyolország (Ellenmondások az uj hatósági törvény ügyében).

Anglia (A' kormány vádpontjai O'Connell, 's társai ellen; Lajos Fülöp Londonba váratik tavaszkor).

Franczia ország (Következmrai ülések; mérgezés).

Portugália (Ministeri népszerütlenség).

Értesitő.

Magyarország és Erdély

A' nm. m. kir. udv. kincstár a' középponti levéltárnoki hivatalnál megürült bejelentő-állomásokra Visnyey Sándor és Szarvas Ignácz eddigi levéltárnoki irnokokat, az ez által nyilttá lett levéltárnoki irnokságokra pedig Várady József és Szathmáry Ignácz levéltárnoki járulnokokat, ezek helyére Széplaky Ferencz és Szeles Lászlót levéltárnoki-járulnokul alkalmazá.

Goger Károly könyvvivői számtiszt a' nm. m. k. udv. kamránál f. é. jan. 19kén; Apfentaler József eszéki sómázsáló pedig január 6kán meghalálozlak.

Szerény javaslat nemesi hitelünk ügyében.

Van már váltótörvényünk, van szóbeli biráskodásunk is, tarkák hirlapjaink a'sok nyilványos árverési hirdetéstől, mik által olly sokan hazánkfiai közül a' magyar hitelét teljesen megalapitandónak hivék, és még sincs „Hitelünk"! igy fohászkodik az ugyan terjedelmes jószággal biró de véletlen kár- érte esetében még is az irgalmatlan uzsorások körmeire került magyar nemes; pedig méltán, mivel országgyülésinknek fenérintett, a' hitelre nézve minden esetre üdvös intézkedései, nem annyira a' nemesi, mint inkább a' polgári és jobbágyi birtokra nézve rugtatták valamivel fölebb a' magyar hitelét, mert csak mellékesen emlitvén, hogy az 1836:20 's 1840: 11. törvényczikkek erejével behozott szóbeli eljárás, minden, a' hitelre nézve olly áldást hozható rendeleti mellett is — az illető biróságot a' törvény-szabta pontos eljárás hanyag teljesitéséért felelőssé nem tevén, és igy neki a' kereset különféle kifogások általi halogatására szabad tért engedvén*) — nem biztositja mindenkép a' hitelezőt arról, hogy szóbeli eljárás nyilványos kikötése mellett kölcsön-adott pénzéhez,erre ne taláni szorulása esetében, bizonyos napon ismét jutandhat.

Ezen általányos bajon egy rögtönzött műtétellel akarnak segiteni tulzóink,kik hervadatlan emlékez.Dessewfy Aurel gr. olly igen igaz szavai szerint „Statariumot üznek törvényhozás dolgában" — és egy tollvonással vélik eltörlendőnek az ősiséget, mellyet törvényink azon rend „a' nemesi rend" fentartására, mellynek hős tagjai fenálló szép szabadságinkat vagy vérökkel szerzették, vagy azokat a'mult zajos, olly sok szabad nemzetet rabigába sujtó harczias időkön keresztül maguk épségében megbecsülhetlen kincskint nekünk utódiknak csodálatosan fentarták, biztositnak mint sarkalatos előjogot; 's következetesen elveikhez a' tulzókhoz egy rántással tágitva ez előjogon vagy épen kitépve alkotványunk gyümölcsöséből, a' nemesi birtokot minden megszoritás nélkül nemtelenek ugy mint nemesek közötti szabad forgásba bocsátandónak hirdetik. Ezen hirdetett inditvány azonban ismét Dessewfy Aurel gr. szavaival élve kétségtelenül „egyik legmérgesebb terménye azon terepély fának, mellyet mi bizvást a' divatos tévtanok fajának nevezünk" hiszen az ősiség illy eltörlésével az aristokratia vagyonosságának, és ez által hatalmának is napról napra gyengülnie, elvégre pedig nekie 's vele egyszersmind (halljuk!) a' most fenálló országlási alaknak is mulhatlanul dölnie kellene! az álladalom illy erős oszlopa lerontásával pedig könnyen olly boldogtalan időszak viradhatna a' szegény Magyarhonra 's hiszékeny fiaira, milly a' népboldogitók álarczát magára öltő ámitóknak kegyes fület engedő több európai szabad nemzetnek bünhödési díjul jutott; mellyeknek egyike könnyenhivőségeért alkotványát és nemzetiségét vesztvén a'szabad nemzetek sorából kitöröltetett, másika pedig csak a' sok ártatlan polgárvér kiontása 's az álladalom 's egyesek tömérdek vagyona feláldozása, a' keblében már olly szépen virágzó földmivelés és müipar teljes tönkre jutása után ébredvén fel amaz édeni boldogság-álmából,mellybe ármányos boldogitói szép igéretek általi ringatással merittették, sok küzdelminek silány jutalmánl egyedül azon szomoru drága tapasztalást nyervén, hogy az annyira magasztalt polgáregyenlőség csak agyrém, a'kürtölt és keresett boldogság csak azoknak jutott, kik az alatt a' zavarosban halászni tudtak, neki pedig csak papiron,nem pedig tettleg,tömérdek polgárélet és vagyonfeláldozásáérti osztályrészül 's csak késöre látta, hogy az egész csupán csábitási eszköz volt azok részéről,kik a' zavarban aranyhalak halászatára olly jó sikerrel számitottak, csak mézes-madzag, mellyet a' boldogsági illusiokra szájtátó község ajkain végig huztak addig, mig hosszu újaik a' szemfényvesztőknek kényelmesen a' csalódottak zsebeikben fourageiroztak.

Okuljunk tehát ezen nemzetek olly drágán megfizetett tapasztalásán, legyen szüntelen szemünk előtt azon minden tekintetből igen igaz közmondás „boldog, ki más kárán okul" legyünk előrelátók, ovakodjunk azért is hitelünkön olly intézkedés által segiteni, melly megbecsülhetetlen alkotványunkat milly könnyen olly bizonyosan veszélyeztetné, miután hitelünk alapitására száz meg száz más mód van hatalmunkban. Hisz a' kereskedő világ óriás országában „Angliában" — mellyre olly édes örömest hivatkozunk — fenáll az ősiség bizonyos neme, a' főnemesség majd egyedüli tulajdonosa nemcsak a' mezei de a' városi ingatlan birtoknak is,a' többi polgár bérlő vagy zálogban biró. Ott tudniillik többnyire, a' telek 99 évre bérbe adatik évenkinti bérfizetés mellett, a' bérlő ugy bánik a' bérbe vett vagyonnal mint neki tetszik, épit ha kedve tartja, de 99 év mulva minden a' mint áll és fekszik, az eredeti tulajdonos családjára esik vissza, mellyel többnyire isméti 99 évre uj szerződés köttetik, de a' pénzbér két vagy három annyira fölverésével, igy van magában a' roppant London városában is, ennek legnagyobb részei szinte egyes aristokraták tulajdona, ugy hogy a' leghiresebb gyárnokok,müvészek és kereskedők házai szintén ezek telkén állanak, holott nálunk a' szabad k. városokban, kiváltságos kerületek és helységekben a' polgár nemcsak házának de háza telkének is igazi tulajdonosa. És még is Anglia hitele 's ezzel karöltve járó kereskedése, müipara 's földmivelése virágzási tekintetben Európa minden nemzetéit felülhaladja; miből egész következetességgel az foly: hogy az ősiség mellett elég hitelünk lehet, azt csak korlátoznunk nem pedig eltörlenünk szükséges, melly korlátozás főpontjait illetőleg szerény javaslatom ezekre terjedne: —

1) Az örökös felvallás érvényessége eseteinek világos törvény általi meghatároztatására;

2) A' zálogos felvallásokban az elővevési jog teljes eltörlesztésére;

3) A' most minden perczben visszaváltható birói zálog bizonyos időig vissza nem válthatására,

Ezek bővebb taglalását ekkép vélvén legczélirányosabban 's minél inkább érthetőleg elősorolni:

1) Az örökös felvallást törvényink, nevezetesen a' hármas könyv 1ső része 59ik czime némelly esetben megengedi, midőn a' szükséges felvallás (fassio necessaria) u. m. fejmegváltás és fogságba esés esetein kivül még az okszerü (rationabilis) felvallást is néha érvényesnek nyilatkoztatja; de az okszerüség eseteit világosan meg nem határozván ennek némelly esetei világosan egyedül a' főtörvényszékek itéletein alapulván, csak az e' czim alatt szerzett birtok jogczimének minden perczbeni megtámadtathatására, és igy a' végetlen, nemzedékről nemzedékre szálló és költséges, a' pörlekedőket többnyire tönkre juttató pörökre szolgáltat szép alkalmat 's bő anyagot; nyilványos törvény által határoztatnának meg tehát az okszerü felvallás esetei, mellyek azonban hogy puszta mondaton ne alapulhassanak, mindig hiteles bizonyitvány által tanusitandók, a' bizonyitvány tartalma pedig szórul szóra a' felvalló levélbe iktatandó volna; egyszersmind hogy jogsértési czimből (titulo praejudicii) a'szükségtelen felvallás is, a' főtörvényszékek itéletei értelmében már törvényesitett leghosszabb zálogidőig t. i. 32 évig semmikép felbontható ne legyen, hogy igy az örök felvallásos (fassionarius) sorsa a' zálogosénál roszabbá ne váljék, az illetők köteleztetvén tovább is jogaik fentartására a' lefolyt 32 év előtt a' sérelmes felvallás iránti birói ovásukat megtenni, magától értődvén, hogy ennek elmulasztásával a'törvény- engedte elévülésnél fogva a'felvallott jószághozi minden joguk megszünnék.

2) Mivel a' zálogos felvallásnál a' felvalló a'birtokhoz tulajdoni jogát magának és örököseinek nyilván fentartja, és csak a' haszonvételi jogot 's ezt is csak a'szerződésben kikötött időig ruházza át bizonyos pénzösszegért a' zálogba vevőre, és igy a' zálogidő elmultával a' tulajdonos, vagy ennek örökösei ismét a' jószágot visszaválthatják: ennélfogvást a' zálogos felvallásnál fölöslegnek, a' hitelre nézve pedig nagyon károsnak tartom a' vérséges és osztályos atyafiak, szomszédok, és birtokhatárosak elővevési jogát; mert nyilványos: milly sok költséggel'sbajjal vagyon azelővevési joggal birók megintése egybekapcsolva; milly nehéz véletlen kár esetében a' pénzre szorult nemes birtokosnak sokszor csak hónapok után tartandó közgyülésig várnia, hogy itt is a' törvényszékek értelmében megtörténvén a' törvényes megintés a' zálogbavevő a' haza valamelly szegletében lakó rokona ellen az elzálogositónak mindenképen védve legyen? mi terhes ez reá nézve főkép,mikor csak egy pár hold föld v. néhány kaszáló-rét elzálogositásával akar szükségén segiteni! illy esetben a' sok fáradság 's költség- megkimélés tekintetéből többnyire elmarad a' törvény - parancsolta megintés, de bezzeg illy elmulasztást majd mindig drágán is fizeti meg a' zálogba vevő! Szemtanuja valék illy szivszomoritó esetnek. Bizonyos nemes birtokos pénzre szorulván egy darab rétjét egy más helységbeli kisbirtoku, de munkás nemes polgártársának 15 évre azon feltétel alatt zálogositá el,hogy azt v. mint rétet v. feltörvén azt mint szántóföldet a'kikötött időig szabadon használhassa. Az illetők megintetése az erre megkivántató költség miatt elmaradt. A' zálogos reméllvén hogy szántóföldül 15év lefolyásaig nagyobb hasznot lát mint rétből, azt mindjárt nagy fáradsággal szántóföldde tevé, 's mivel a' rét nagyon perjés vala, 3 évig szekerenhordatá le a' perjét róla,sőt 1 helyen lapályossága miatt vizállásos is levén a' föld, e' részét iszonyu munkával felebb is tölteté. Később szépen is kezde fáradsága gyümölcsözni, azonban hatalmas szomszédja, az elzálogositónak vérrokona, ki egyszersmind a' vármegyénél főhivatalt viselt, a' szorgos földmives fáradsági gyümölcsét irigy szemmel nézvén azon örv alatt, hogy mint vérrokon megintve nem volt, őt a' 6dik évben rövid uton a' birtokból kivetette's midőn legalább javitási fáradsága némi megtérittetését követelte a'törvény értelmében, azon nemcsak törvénytelen, de igen is kegyetlen válaszszal utasittatott el: hagyta volna rétnek a' földet, 's hogy néhány éven át ugy is vette fáradsága jutalmát, a' jámbor meggondolván hogy hatalmas ellenével aligha nem hasztalan, vagy legalább több költséggel nem pörlekedendik, mint majd a' javitás megtérítési összege tenne, szomoru szivvel állott el további követelésétől. Illy sőt még kebelházitóbb esetek szegény hazánkban napi renden vannak.

Tétetnék tehát a' 3mas könyv 1ső r. 60. czime a' zálogos felvallásokra nézve érvénytelenné, ellenben Mátyás 6. törv. könyve 17.cz. ezen szavai: „secundum quod quis se obligavit, judicium et justitiam recipiat" terjesztetnék ki a' zálogos szerződésekre nézve is, olly feltétellel mindazáltal, hogy a' zálog leghosszabb törvényes ideje tovább is 32 év maradna 's pedig mivel a' haszonbér és a' zálog közt más lényeges különbség nem létezik, mint hogy a' haszonbérlő bérpénzt évenkint fi-

*) Tudnék állitásom bebizonyitására egy 10 ftos szóbeli pert felhozni, melly különféle a' keresethez épen nem tartozó kifogások miatt két évig folyt le — de „exempla sunt odiosa" — volna csak önálló bíróság, melly elibe a' tetteért felelős birót eljárása olly szembeszökő hanyagsága 's ez által a' pörlekedőknek okozott kár meg éritése tekintetéből sikerrel idézni lehetne, majd lenne akkor hitelünk, de mig áll azon közmondás „plus valet favor in judice quam mille leges in codice," addig a' tőkepénzesek csak igen ovakodva 's dús kamat fejében hiteleznek a' nemes birtokra.

zet, holott a' zálogos egyszerre annyi pénzösszeget tesz le, minek kamatja az évenkint fizetendő haszonbért pótolja, és miután most nemtelenek is vehetnek nemesi birtokot haszonbérbe, „a' zálog-czim alatti birhatás terjesztetnék ki minden a' hazába bevett vallást kötő honpolgárra is" ugy mindazáltal, hogy a' zálogidő elteltével, ha az illető családbeliek vagy kik elővevési joggal birnak, a'zálogot ki nem váltanák, a' nem nemestől, a' zálogpénz azonnali letételével bárki országos nemes az előbbi szerződés ujabbi életbe lépése iránt elvehetné.

És hogy mind az illetőknek a' zálogos szerződés feltételei tudtára jöhessenek, mind pedig az eddigi zálog levélleli bujkálósdi-játszásnak eleje vétessék: kötelezessék a' zálogos, zálogszerződését ennek érvénytelensége alatt legföljebb egy év lefolytaig a' megye közgyülésére beigtatás végett beadni, hol a'kötelezvényekre már meghatározott díj iránt az e' czélra behozatandó könyvbe a' szerződés szórul szóra beigtatandó, 's erről hiteles pecsét alatt bizonyitvány kiadandó lenne.

Angolországban, ha a' jószágtulajdonos, vagy ennek örökösei, a' kikötött napra a' zálog fejében felvett pénzösszeget le nem teszik, ekkor nekik a' jószágtól örökre kellene elesni, de a' törvényszékek az elzálogositónak azon esetben, ha jószáguk többet ér, mint a' reá felvett összeg, még 20 évet szoktak a' visszaváltásra engedni; de mivel ez angol szokás az önkénynek igen tár kaput nyit, czélszerübbnek vélném magyar hazánkban olly törvény létesitését, minélfogva: ha az illetők félévvel előbb vagy legalább a' zálogidő kitelte napján a' zálogpénzt le nem tennék, a' szerződésben kikötött zálogidő azonnal ujabban lépne életbe, és csak ennek ujabb eltelte után lenne a' birtok ismét viszszaváltható's e' rendelet állana annyiszor, mennyiszer a' szerződési időszak ujabb eltelése közbejöttével a' kiváltás meg nem történnék. Ha azonban az első zálogidő elmultától számitandó 32 évig a' zálogos a' jószágot háborittatlanul birná, akkor annak elévülésijognál fogva örökös urává válnék, és igy törvényink, nevezetesen a' 3as k. 1. rész 78 és 82. czimének azon rendelete, minél fogva zálogokban elévülésnek helye nincs, ekképmódosittatnék: hogy az elévülési évek a' szerződésben kikötött időig ugyan nem, de igenis annak elmultától volnának számitandók; ismét magától értődvén, hogy nemtelen örökösen nemesi birtokot nem birhatván, elévüléssel magát soha sem védhetné, őt is azonban a' minden perczbeni visszaválthatás ellen védné a' zálogidőnek annyiszor mennyiszer életbe lépése.

3) Hogy a' mostani körülményekben a' nyilványos árverés a' nemes hitelét nem emeli annyira, mint reménlltetett, azon legkevesbbé lehet csodálkoznunk; mivel az illy árverés utján szerzett nemesi ingatlan vagyon a' legtöbbet igérőnek birói zálogképen marad; ez pedig minden perczben visszaváltható levén, gyakran megtörténik, hogy épen midőn a' birói zálogos fáradsága némi jutalmát reménlené, a' birtoktulajdonos által ez a' szép reménynyel biztató aratás fejében sokszor égbekiáltó uzsora iránt pénzre szert tevén a' jószágból kivettetik. Határoztatnék tehátmeg: hogy a' birói zálog is, példaul, hét évig visszaváltható ne legyen; ennek lefolytával pedig a' magányzálogra nézve tett rendeleteknek volna egész kiterjedésökben helyök 's érvényességök. Ezen törvényink szellemében tett szerény javaslatom szerinti korlátoztatása ősiségünknek hitelünkön bizonyosan tetemesen segitendne, a' végetlen pöröknek elejét véve, a' tulajdoni jogot pedig eleinte ugyan csak bizonyos időszakig, végtére pedig az elévülésnél fogva magányosak ellenében örök időre bizonyossá téve. Holott általa az aristokratia vagyoni ereje fentartatásáról is elegendő gondoskodás lenne. Vajha inkább illyféle intézkedések által iparkodnánk olly rosz lábon álló nemesi hitelünkön segiteni, mintsem az ősiség teljes eltörlésével, mi által alkotványunk is nem kevesbbé romboltatnék le, de illy gyökeres hamarább kártékony mint üdvös reform kivivásának olly tömérdek akadály áll elibe, hogy egy némi párt vakbuzgó hősei olly sok erő-megfeszitéssel küzdvén, jelszavuk „aut Caesar aut nihil" levén, vagy az ősiség teljes eltörlesztését, v. annak az előbbi korlátlanságban maradását vitatván; ez által csak a' haza boldogsága eszközlésén müködő honfiak erejét osztják külön pártokra, és igy illyféle könnyen létesithető, de hitelünkre nézve bizonyosan könnyen alkalmazható 's áldásdus, alkotvány szerinti intézkedések létesithetőségét hátráltatván, hitelünket a' nemesi birtokra nézve minden hazája jóllétét hőn ohajtó honfi mély szivfájdalmára további, talán még sok évig tartó nehéz bilincsekbeni veszteglésre kárhoztatják.

Fertőmelléki.

Országgyülési közlemény.

Január 24ki kerül. gyülés folytatása. Ezután olvastattak a' IIIdik fejezet 58 és 59 §§ai, mellyek, mint a' vesztegetésről szóló szakaszok, a' vesztegetés tárgyában ujabb szerkezet levén már elfogadva — kihagyatni rendeltettek. Igy a' 60dik § is, m e l l y b e n a' megyei tisztviselők hanyagságának büntetéséről van szó, minthogy erről a' bünt. t.könyvben már rendelkezés van tévo, szavazattöbbséggel kihagyatott; de ki a' 61dik §. is. Hasonlag a' köv. 62, 63, 64, §§ok, egy megyei követnek azon megjegyzésére, hogy az, miről ezen §§ok szólnak, már a'fölebbiekben foglaltatik, a' 65dik §: Azt, hogy illetőleg minden megyében hány választó válaszszon egy egy tanácskozványi képviselőt? a' 14dik § értelmében, választó kerületek, vagy rendezett hadnagyságok számra, a' helybeli körülményekhez képest a' megyék határozzák meg. A' szavazhatók összeiratására megbizott küldöttségek az összeirtakat annyi számra, mennyire az illető megye, a' képviselők választására nézve a' választók arányát meghatározta, fejenkint 's azon sorban, mellyben összeirattak szakaszokrakülönitsék el, mindegyik szakasszal a'maga képviselőjét előttük azonnal választassák meg. Hogy minden szakasz 's illetőleg hadnagyságbeliek, a' magok képviselője választásában minél többen részt vehessenek, a' küldöttség ezen eljárásról az illetőket jó eleve tudósitani tartozik. De e' mellett minden szakasz, illetőleg hadnagyság, képviselőjét azon szakasz 's illetőleg hadnagyságbeli jelenlevők érvényesen választják. Azok, kik személy szerint birnak szavazattal a' tanácskozványban, erre küldendő képviselők választásában r é s z t nem vehetnek. Minden igy választott tanácskozványi képviselő neve az összeirásba változhatlanul bevezetendő. Ha illy képviselő-választásra kellő szám tekintetéből több helyet összekötni szükséges, azt is e' küldöttségek a' körülményekhez képest eszközlendik. A' köv. 66dik §. melly nagy vitát szült, igy hangzik: „Tanácskozványi képviselőnek szabadon választathatik minden, kiben a' 22, 23, és 24 §§okban meghatárzott választói kivántatóságok megvannak. Ha ollyanra esnék a' választás, ki személy szerint is bir abban szavazattal: képviseleti szavazatával együtt két szavazata leend a' tanácskozványban; de összesen 3 szavazatnál többel senki abban nem birhat." Ezen §ra nézve többféle inditvány tétetett. Nevezetesen, hogy ezen tanácskozványban senkinek egynél több szavazata ne lehessen. Továbbá, hogy ezen §. maradjon ki egészen, 's a' tanácskozvány maradjon ugy mint volt eddig, 's nyilványosan tartassék. Végre hogy az, kinek személyes joga van különben is a' tanácskozványban megjelenni, képviselőül megne választathassék. Azon inditvány, hogy a' tanácskozvány ugy maradjon, mint eddig volt, senki által nem pártoltatott, azért, mert akkor a' conferentia valóságos előrestauratiová fogna válni, az ellenben, hogy a' tanácskozványban mindenkinek csak egy szavazata lehessen, és a' személyes szavazattal különben is biró egyed a' tanácskozványban képviselőül meg ne választathassék, csak egy két követ által ostromoltatván, miután az elnökség két izben is felszólitá a' Rket e' tárgyhozi szólásra, 's még is hallgattak; végzésül kimondatott, hogy mindenkinek csak egy szavazata lehessen 's a' személyes szavazattal biró egyed a' tanácskozványban képviselőül meg ne választathassék. Azonban a' végzés kimondatása után kevés vártatva felszólalt egy m. követ, 's kijelenté, hogy ő a' választási szabadságot korlátozni nem akarván, söt inkább azt kivánván, hogy kiben a' választók bizalma központosul, ha szinte s z e m é l y e s szavazata volna is a' tanácskozványban, képviselőül megválasztathassék, szavazást kiván azon kérdés felett: hogy vajjon a' tanácskozványba képviselőül megválasztathassék é olly egyed, ki személy szerint is bir abban szavazattal? Hasonlag egy más m. követ előadván, hogy ez első eset, mellyben a' képviseleti rendszer eszméjét a' Rk a' nemességre nézve behozták, minek szóló igen örül: de ez mond a' legelső eset is volna, mellyben a' képesség felállitása a' képviseleti rendszerből kizáratnék, mi egészen ellenkeznék a' képviseleti rendszer eszméjével, — ezt tehát szóló helyben nem hagyhatja 's kéri a' Rket, hogy illy ellenkező elvet ne állitsanak fel, annálfogva ő is szavazást sürget. Bár elmondatott, hogy igen különös lenne a' már egyszer kimondott végzést felforgatni 's az elnökség ki is jelenté, hogy ő a' t. Rket a' végzés kimondása előtti szólásra felhiván, akkorsenki sem szólt, még is a' szavazás az emlitett két követ sürgetésére elkezdetett 's 26 megye 22 ellen, egy nem szavazván, elhatározta, hogy ollyat is lehessen a' tanácskozba képviselőül megválasztani, ki személy szerint is bir abban szavazattal. Szavazás közben a' kisebbségből két m. követ, midőn látná hogy az előbbi végzés el fog esni, kijelenté, miszerint ők is szavazást sürgetendnek, ha ezen szavazás be fog végeztetni, a' felett, hogy maradjon é a' szerkezet vagy nem? annyival inkább, mert többen vannak, kik azt kivánják, hogy ezen § egészen hagyassék ki; szavazás után még több is találkozott szavazást sürgető; csak a' felteendő kérdés felett nem tudtak megegyezni. A' nyertesek az uj szavazást nem látták szükségesnek, mert mondák, a' többség felkiáltással elfogadta, hogy senkinek a' tanácskozványban egynél több szavazata ne lehessen, a' másik kérdés is most 26 megye többségével döntetett el, tehát nincs mire szavazni; vagy, mondák, ha csakugyan még is szavazni akarnak a' Rk, általányosan ezen kérdésre: Szerkezet é v a g y nem? szavazni nem lehet, hanem inkább erre: egy egyed a' tanácskozványban birhasson é egy szavazatnál többel? Csakugyan hosszas vita után, midőn az ezen 2dik szavazást sürgető egyik m. követ arról vádoltatott, hogy talán a' szerkezetet kihagyatni akarná, kijelenté, hogy ő ezt tenni nem kivánja, hanem csak a' szerkezetnek e' köv. szavaira sürget szavazást: vajjon, ha ollyanra esnék a' választás, ki személy szerint is bir a' tanácskozványban szavazattal, képviseleti szavazatával együtt lehessen é két szavazata? 's ebben mások is megnyugodván, a' szavazás megkezdetett, 's a' n a g y t ö b b s é g a' szerkezet megtartása mellett nyilatkozva elhatározá, hogy a' tanácskozványban egy személynek két szavazata is lehessen. Az előbbi végzés kimondatása után egy megyei követ utasitása nyomán igy szólt: miután tapasztalás azt mutatja, hogy némelly megyékben, mint például T-ban, hol igen kevés a' nemesség, sokszor majd kül-megyeiek restaurálnak, a' tisztujitások és követválasztások egész országban mindenütt egy nap tartassanak. A' például felhozott megyének követe az inditványt elvileg pártolá, de az inditványzó s t a t i s t i k á j á t megrová. Más megyei követ pedig azért nem pártolá, mert megeshetik, hogy valakinek 3 megyében is van birtoka's érdekében fekszik, hogy kik legyenek azon megyékben tisztviselők, mindegyikben annálfogva jelen kiván lenni a' tisztujitáson. Egy megélemült követ pedig azért nem fogadá el ez inditványt, mert ez által, ugymond, egy hatalmas maneuvt mozditanának elő. Emlékezzünk, csak, mond, a' pénz devalvatiója tárgyában kiadott patensekre, midőn az parancsoltatott, hogy ezek mindenütt egy időben bontassanak fel, minő kedvetlen érzést gerjesztett ez már akkor is az országban? De, mond tovább ez leggonoszabb maneuvremost is tisztujitások alkalmikor. Végre, mond szóló, igaz az, mit az előtte szólt érdemes követ mondott, pedig nem reduplicálhatja magát minden ember mint páduai sz. A. Ezen okoknál fogvást az egész országban egy nap tartandása a' követ és tisztválasztásnak el nem fogadtatván, a' megyei kihágások korlátoztatása iránti választmányi javaslat ker. tárgyalásának bevégeztével az ülés d. u. 12½kor eloszlott. —

CXLVIIdik kerül. ülés. jan. 26. kezdete déle. 9½ órakor; tárgy: az esküttszékek. — A' kitüzött esküttszékek tanácskozás alá vétele előtt egy m. követ a' megyei kihágásokra visszatérőleg inditványzá, hogy mint a' kir. városoknál megállapittatott, ugy a' megyékre nézve is állapittassék meg, miszerint csak egy éves birtoklás adjon szavazásjogot, nehogy ama p é l d a nyomán, m e l l y szerint bizonyos szőlőtulajdonos szőlejét 300 ember között felosztván 300 szavazatot teremte csak néhány nappal a' tisztujitás előtt, követőkre találjon. Ez inditvány egyszerün mellőztetettel, miután az egy évi birtoklás megállapitása a' kijátszás antidotumaul nem ismértethetett el. Következék az esküttszékek nevezetes kérdése. Első szónok az esküttszékeknek rövid hisztóriai vázlatát adá, megjegyezvén, m i k é p azok alapeszméje már a' régi görögök és rómaiak előtt is ösméretes volt; kiknél szabad emberek fölött szabad polgártársaik mondának itéletet. A' rómaiaktól át szivárga ez eszme a' germán népekhez, ezektől az angolokhoz, kik az esküttszékeket mind inkább kifejtvén, elterjesztették az ismert világrészeken. Ez intézet eleinte Németországban is igen nagy pártoltatásra talált, csak akkor kezdtek a' kormányok ellene támadni, midőn tapasztalák, hogy némelly felségsértés miatt gyanusitott férfiak polgártársaik által nem a' kormányok érdekében itéltettek el. Követk. szónok hazánk történeteit teljeseknek találá az állandó birószágokbeli önkényszülte visszaélésekkel. Azállandó birákra nálunk is, mint mindenütt, a' hatalom örökös még pedig koránsem az igazság érdekében, hanem mindig saját önkénye biztositásaul gyakorolt befolyást. Innen eredtek azon visszaélések, mellyeket az esküttszékek elfogadása által leginkább elkerülhetni. Most azon követ emelt szót, ki mult évben e' tárgy felett történt szavazáskor az esküttszékek behozatala kérdését felfüggesztő az által, hogy szavazatát sem az állandó birószágra sem az esküttszékekre nem adá, mert bár elvben küldőji

ez utóbbit elfogadák,de alkalmazásban csupán a' nemesekre kivánták terjesztetni, mostani előadásának töredékei ezek: Küldőim minap felolvasott utasitásukat most sem változtatták meg, bár az esküttszékekhez annyira ragaszkodnak,hogy azok életbe léptetése nélkül a'bünt. t.könyvet szentesittetni sem kivánják. Szóló érdekesen taglalván a' biráskodás különböző fajait előadá,mikép egy német tudós, megkérdeztetvén az iránt , mellyik a' legjobb kormányrendszer? felelé: az, mellyel legjobban kormányozhatni, hasonló k é r d é s t tehetni a' fenforgó tárgy körül is, t. i. mellyik a' legjobbik b i r á s k o d á s i rendszer? mire legkönnyebb lenne az emlitett német tudós példájára felelni : az, melly által a' birói hatalmat legczélszerübben gyakorolhatni. De ezen felelet nem fejti meg a' kérdést. Szóló a' biráskodás különös fajai közt azt tartja legczélszerübbnek, melly a' tény kérdését a' törvényalkalmazás kérdésétől elválasztja; 's igy azon elveken alapul, mellyeken áll az esküttszék, melly mind birói, mind alkotványos szempontból a' legjobb bünt. törvényszék. A' biráskodás és igazságszolgáltatás eszméje egy és ugyanaz, 's feltételez igazságkeresöket, igazságszolgáltatókat. Igazságot szolgáltat a' kereső feleknek a' biró törvény rendelete után. Az igazság vagy obiectiv vagy subiectiv, ha veszünk egy tényt, például: Péter meggyilkolta Pált,ez obiectiv igazság, a' birónak eziránt meggyőződése subiectiv. E' két igazságnak egymással egyezni kell, különben a' biró igaztalanságot fog szolgáltatni. Olly eljárásról kell tehát gondoskodni, melly e' két igazságot egyesíti. Az igazság leginkább bebizonyulhatna önvallomás által, mert a' tevő tettét leginkább ismeri; de mivel a' bünös büntettét többnyire tagadni szokta, szükség volt a' tény-bebizonyitásra alkalmas módokat keresni; főkérdés tehát az : mikép eszközöltessék, hogy a' bünös büntetetlen ne maradjon; ártatlanul senki ne szenvedjen? A' régi törvények szerint önvallomás nélkül senki sem itéltethetik el; de a' biró kezébe kinzó eszközöket adtak az önvallomás kicsikarására. Az ujabb kor szelid 's miveltebb szelleme megundorodván az embervér és bün sajtóitól, megtiltá a' torturát, de fenhagyá az önkéntes önvallomást, 's hol ez hiányzik,megengedé a'gyanúból elitélést nagy praesumtio esetében, nem ugyan a' gyanú-igényelte szigoru, hanem valami kisebb büntetésre, e' szerint az ujabb kor a' bíróság meggyőződéséhez folyamodott. E' rendszer sem czélirányos, mert bünös és nem bünös közt nincs közép. Bizonyitási rendszert gondoltak tehát ki a' német tudósok, melly elibe szabta a' birónak , mikor lehet valakit elitélni, mikor nem? De ezen bizonyitási rendszer, a' helyett, hogy czélhoz juttatna, képtelenségekre vezet,például a' bajor bizonyitási rendszer a' vádlottat elitéltetni engedi olly okszerü gyanúra, mellynek okai közül kettő a' tény előzvényeiből, kettő a' tény következményeiből, kettő ismét magából a' tényből foly. Illy rendelkezés , a' mellett hogy gépekké alacsonyitja a' birákat, véletlenre bizván ezek meggyőződését, véletlenre bizza egyszersmind a' biráskodási hatalmat. Itéljen hát a' biró saját meggyőződése szerint, miként az az eljárás alatt k i f e j l e t t, ha meggyőződését egyetlen okból meriti is, melly ellen száz kisebb ok harczol. E' nagy hatalmat szükség olly birákra bizni , kikben elég kezességet találhatni az iránt, hogy a' hatalommal visszaélni nem fognak. Illy kezesség csak azokban található, kik a' statushatalom részesei. Absolut országban biró nem lehet más, mint ki a' fejdelem által neveztetik; mert minden statushatalom a' fejdelemben öszpontosul. Alkotványos országban, hol a' főhatalom megoszlik, a' biráskodás jogának a' fejedelem örködése alatt a' nemzetet kell illetni. Magyarországban, hol a' főhatalom király és Rk közt oszlik meg, esküttbirák csak azok lehetnek, kik a' Rk közé tartoznak, ekép az esküttbirói jog megyékben csak nemeseket illethet.A' nemzet kellő részt a' biráskodási jogban egyedül az esküttszékek által vehet, mellyek számára t e t t l e g e s befolyást biztositnak; minden más n e m e a' biráskodásnak c s a k az örködést hagyja fel a' nép számára, mert a' választott birák is csak hamar önérdekeik képviselőivé v á l t o z n a k megszünvén lenni népképviselők. — Mondják : az esküttszékek politikai intézetnek jók, de biróinak nem, ez állitás ellenében bátran elmondhatni, hogy az állandó bíróság, pedig politikai szempontból rosz, merta' szabadságot veszélyezteti, 's ez épen annyi homályt vet az állandó bíróságra,mint vetne amaz ellenvetés, ha megállhatna, az esküttszéki intézetre, melly azonban birói tekintetben is czélszerübb az állandó bíróságnál. Első fő kelléke a' bíróságnak a' függetlenség, és ki függetlenebb? azon biró é, ki a' kormány által neveztetik; vagy az, ki a' nép köréből hivaték fel, meggyőződését egyetlen esetre kimondani? Második kellék a' megveszthetlenség , 's vajjon inkább megvesztegethető é azon biró, kiről a' bünös előre tudja, hogy felette biráskodni fog, mint az, ki a' fenforgó eset megitélésére akkor hivatik fel a' nép köréből, mikor már a' megvesztegetésre idő sincs. — 3dik kellék a' biráskodásban, hogy a' vádló személye ne hasson a' bíróra, 's az esküttbiráknál ez is inkább feltalálható,mint az állandó bíróságnál. Végre 4ik:hogya'biró pártoskodási szellemtől elfogulva ne legyen. Igaz, hogy a' nép emberei pártoskodásra hajlók, de a' visszavetési jog ez ellen elegendő 's több kezességet nyujt az esküttbirák mellett, mint mennyi az állandó bíróságban található. Azon ellenvetés sem áll az esküttszék ellen,hogy a' tanult biró képesb az igazság feltalálására mint az egyszerü polgár, mert az igazság felfogására nem kivántatik egyéb, mint közönséges és józan emberész 's tiszta kebel, különben, ha az igazságot csak törvénytudó biró ismerhetné meg, bünt sem követhetne más el mint törvénytudó ember , mivel kivül a' bünt senki sem ismerné, 's igy a' büne csak törvénytudó embernek számittathatnék be. De máskép áll a' dolog; mert a' bünt az egyszerü polgár is ismeri, ki józan meggyőződése után az elkövetett büntettre nézve szintugy feltalálja az igazságot, mint az elméletben elmerült tudós. Mig a' szobatudós metaphysikai vizsgálódások által az isten lételét ki nem nyomozhatja: az egyszerü ember a' természetből erös meggyőződést merit magának az iránt. Alaptalan azon ellenvetés is, hogy az esküttszékekkel nem kormányozhatni, mert általuk a' nép biráskodik. Ez ellenvetést nemzetek példája czáfolja meg, melly bizonyitja, hogy alkotványos kormány, népbiráskodás mellett, mindenkor fenállhat. Nálunk a' törvényhozó hatalom fejdelem és nemzet közt meg van osztva, a' végrehajtó hatalom a' nemzet örködése mellett illeti a' fejdelmet, a' biráskodásban eddig a' nemzetnek igen csekély része volt, mert a' megyei törvényszékek itéletei fölebbviteli bíróság vizsgálata alá terjesztetnek, illő tehát hogy a' biráskodás a' fejdelem örködése alatt a' nemzetre bizassék. Végül szóló a' fentebbieket rövid kivonatban ismételvén, beszédét, Merlinnek az esküttszékek egyik ellenségének ezen nyilatkozatával végzé: legyünk igazságosak az esküttszékek hibái, kicsapongásai iránt, igaz, hogy sok bünös menteték fel az esküttszékek által, de „ártatlan vér általuk soha sem omlott.“ Ez érdekes előadás után két megyei követ nyilatkozott röviden, egyik pártolva, másik ellenezve az esküttszékeket. E' kettős rövid nyilatkozat után pedig más két m. követ hosszasabban mutogatá az esküttszékek behozatala czélszerütlenségét.Az első igy szólott : Nem tagadom az esküttszékek jó oldalait, de még sem látom azokat olly fényben, mint némelly előttem szóltak. A' mai tanácskozás fő kérdése: beillik é az esküttszéki eljárás alkotványunk intézetei közé? vajjon az állandó bíróság az orsz. választmány által ajánlott alakban olly veszélyes é mint némellyek hiszik? Az ajánlott állandó bíróságnak az vettetik ellene, hogy az orsz. választmány többsége a' bizonyitási rendszerben kereste az igazságot, ez nem áll, mert azon választmányi többség egyik rendszerhez sem köti szorosan magát; de gondosan ovakodott, hogy a' biró ne itélhesse azt el, ki ellen legkisebb bizonyság sincs, viszont ne menthesse föl azt, ki ellen erős próbák harczolnak. Főtörvényszékink azon visszaéléseit, mellyek a' közelebb időkben történtek, én is sérelemnek tartom, de azt hiszem, hogy visszaélések esküttszékek által is elkövethetők, a' fölhevült nép is kimondhatja a' bünöst az ártatlanra épen olly könnyen, mint az állandó biró, kinek függetlensége felett ma már hatalmas közvélemény őrködik. Az esküttszékeket, szóló, alkotványunkba sem tartja illeszthetőknek. A' perbefogószék körét eddig közgyülésink tölték be, 's ezen változtatni nincs ok; tehát csak a' tény és törvényalkalmazás iránt kell rendelkezni, 's ez egyszerüen megtörténhetik az esküttszékek behozatala nélkül is,mellyek a' mellett, hogy külön véleményben ajánlott választás által természetükből kivetkeztetnek, még a' korteskedések 's általuk a' megyei kihágások számát is szaporitják, 's ha igaz, mi a' mult napokban mondaték, hogy tisztujitásink 3 évenkint polgárháboru kiséretében fordulnak elő, ezen polgárháború az esküttszékek behozatala után, minden évben elő fogna fordulni az esküttek választatásakor. A' nemesek körében állitandó esküttszék pedig a' privilegiált bíróságnak egy uj,egészen ismeretlen német állitná fel, melly nálunk azt is meg kivánná, hogy a' nyelvkülönbség akadályinak legyőzésére esküttszékinken különös tolmácsokat tartsunk. A' rajnamelléki porosz tartományokra történt hivatkozás ránk nézve legkisebb erővel sem birhat, mert minden nép bir ösztönszerü vonzalommal a' szabadság iránt, melly legforróbb ott, hol a' szabadság hiányzik, mint például a' Rajna-melléken, hol ennélfogva szükség van bizonyos ventillekre (szellentyükre)mellyeken a'szabadság ösztöne kipárologjon, minő ott az esküttszék. Nálunk a' szabadságnak elég csatornája van 's illy ventillekre szükségünk nincs, 's könnyen ugy járhatnánk velök,mint azon gazda, ki mindig uj vállalatokba fog a' nélkül, hogy a' meglevőket illetőleg használná's ekép kötelességeit örökösen szaporitván, magát rontja. Másik ellenzője az esküttszékek behozatalának nyomos beszéddel fejezé ki az esküttszékek iránti nézetétmellyet maiTársalkodónkközöl. A' követk. szónok előadása az esküttszékek mellett körül belül ide megy:abban egyet értek azelőttem szólttal, hogy jogintézeteket politikai czélok végett felállitani nem lehet, de beszéde többi részeire megjegyzem, hogy abban a' nagyszerü tárgygyal úgy bánt az érd. követ, mint egy szép képpel, mellyet előbb széttép 's azután kérdi : ez é azon gyönyörü kép, a' melly tetszésteket annyira megnyeré? Mi, mond szóló, a' pyramis alá állunk,'s ugy csodáljuk azt; az érd. követ pedig százmérföldnyi távolságban kérdi : micsoda kis pont az? A' tárgyra térve 3 fajat különböztetik meg a' rendes bíráknak, az örökös, koronkint választható és esküttbirákat. A' két elsőhez könnyen elvezeti az elmélet azt, ki nagyon fél a' pártoskodástól, de az esküttszékekhöz elmélet utján el nem juthatni, mert az élet találmánya 's hogy valaki megkedvelhesse, szükség bizni a' józan észben 's ismerni az életet.A' bírói legfőbb kellék,a' függetlenség, szükséges mértékben csak az esküttszéki intézetben található fel, mert az örökös biró a' végrehajtó hatalom kezében van, a' koronként választott birák pedig a' választó pártok bábjai, az esküttbirák ellenben függetlenek minden felől, mert őket a' törvény jelelé ki, e' mellett megvesztegethetetlenek. Magas jellemekkel ugyan mindenütt találkozhatni , de az örökös és választott bíráknál csak ittott kivételképen. Az örökös választott birák megvesztegetésnek ki vannak téve. E' mellett azállandó bíróságnál a' visszavetési jognak helye nincs. Az esküttek ellen mit bizonyit az, hogy az állandó bíráknak több tudományuk van; mert az itélethozásra tény kérdéseiben elegendő a' közönséges emberértelem és becsületesség; mert e' kettő szerez meggyőződést , nem a' tudomány. Egy angol számitása szerint csak a' lopás esetei elszámlálására husz millió kötet kivántatnék. Meggyőződést kell tehát a' bizonyitási szabály helyébe állitani, de ezen meggyőződés legyen az eskütt-biráké , kikben sokkal több kezesség van a' visszaélés ellen,mint az állandó birákban. Azesküttszék, elleneinek elismerése szerint,nem ontott még ártatlan vért, mit az állandó bíróságról még leghőbb baráti sem mernek elmondani. Ellen- vettetik , hogy mivel az esküttek itéletei szabályhoz kötve nincsenek , bennök nincs egyformaság, ez tagadhatlan ; de annál több igazság van bennök, mi egyedül fő kelléke az itéletnek. Ellenvettetik, hogy az esküttszékek a' bünösöket nagy számban felmentik a' büntetés alól, ezt statistikai adatok is megczáfolják, mert Párisban, hol az állandó bíróság a' vádlottak egy harmad részét mentette föl, az esküttszékek ¼ résznél többet föl nem mentettek. De a' franczia f o r r a d a l o m t r i b u n á l j a i egyetlen vádlottat sem mentének föl , 's még sem jut eszébe azért senkinek azokat magasztalni.—Gáncsolják némellyek a' fölebbvitel hiányát az esküttszékeknél, holott a' szóbeliség sokkal több garantiát nyujt a' vádlott biztosságára minden fölebbvitelnél.Felhozatik a'jury ellen, hogy az esküttszékek nem érzik magukat törv. által kötelezve, de érdekökben állván a' társasági rend fentartása,ez ellenvetési eset csupán akkor fordul elő,midőn a' b. t. könyv ellenkezik a' nép erkölcsével , mellyhez kell alkalmazni a' b. törvények rendeleteit. És vajjon, mellyik tett inkább emberileg , az angol t. szék é midőn két font sterlingért halált mondott , vagy az angol jury , midőn átlátván a' rémitő aránytalanságot bün és büntetés közt , inkább fölmenté a' bünöst? Sz. követe ellenveté, hogy az esküttszék nálunk nem lesz „judicium parium“ ha a' nemesség köréből fog az alakittatni ; ez ugyan ellenkezik a' jury természetével , de azért az egyenlőség eszméjét nem kell tulvinni, mert ez majd oda talál vezetni , hogy tehát itéljen pap a' pap felett , mesterember a' mesterember felett, asszony az asszony felett. Az érd. követnek minden nehézségei eloszlanak , ha megállapittatik , hogy minden választó birjon esküttképességgel. Egyébiránt Sz.követe nép iránti véleményével örökös „circulus vitiosus“-ban forog , ha népbíróságról van szó: ő népképviseletet kiván, ha ez sürgettetik : szük rámát akar , mellyből a' nép kiszorul, beszédében a' nép mindig ott van , de javaslatából mindig kiesik. Ha van alkotvány, mellybe az esküttszék szőhető , leginkább a' magyar az ; mert a' táblabirói testület, és a' külföldi esküttszékek közt nagy hasonlat létezik. — Ne neveztessenek a' táblabirák főispánok által , ne kivántassék bennök törv.tudományosság, legyenek recusálhatók 's kész az esküttszék , mellyet a' sza-

badság ösztönét elpárologtató ventillnek épen nem tekinthetni, mivel esküttszékek által a' szabadságot csak bevinni lehet valahova, de elpárologtatni nem. Az esküttszékek hasznai nagyok és lélekemelők mind a' népnevelésben, mind a' szabadság ótalmában, terjesztik a' jog és rend eszméjét, ébren tartják a' kötelesség érzetét, terjesztik a'közjóllétet, önérzetet 's bátorságot öntenek a' nemzetbe, nem engedik a' hatalomnak az ártatlant áldozatul kiválasztani a' nép közül, azért nem engedteték meg önkényes uralkodó által még sehol annak behozatala. Mult századokban szabadságunk őre volt a' megyei szerkezet, ha ehez csatoltatik még az esküttszék, nemzetünknek temetője hazánk lehet, de szolgák hazája nem. Kivánom e' nagyszerü tárgy életbeléptetési kérdését megfejtésül a' b. t. javaslat- készitésben részesült jelenlevő alsó táblai tagokra bizni, hogy a' kérdés minélelőbb megoldatván ker. tárgyalás alá terjesztessék. Végre más megyei követ az esküttszékeket azon két feltétel alatt pártolá, 1) hogy a' kisebb kiterjedésü megyékben az esküttbiráknak külön véleményben javaslott száma felényire szállittassék, 's az igy megkevesült esküttek két részre oszolván félévenkint birászkodjanak; 2) hogy 200 pft. jövedelem határoztassék el esküttbirói képességül. A' tanácskozás folytatása más napra halasztatott.

CXLVIIIdik ker. ülés. jan. 27kén tárgy: az előtt napi. Az esküttszékek feletti tanácskozást megelőzte a' városok rendezése tárgyában munkálkodott választmánynak Zilah város folyamodványa iránti jelentése, mellynek nyomán a' kérdéses város a' folyamodott többi 3 város közé fog igtattatni a' rendszeres munkálatban. Ezután az esküttszékek iránti tanácskozás ujra megkezdetvéna'malegelőször felszólalt m.követ utasitására hivatkozva ellenzé az esküttszékek behozatalát 's fölöslegnek állitván minden további tanácskozást, szavazást szorgalmazott. Az utána felszólalt követ Sz. megye tegnapi kijelentéseire vonatkozólag, ma körülbelül következőkben fejté ki nézeteit, meg levén győződve, hogy a' szóban forgó tárgy fejtegetés által csak nyerhet: Sz. követének előadását czáfolgatni nem tartom fölöslegnek, miután ő az esküttszékeket igen is ferde szinben állitá elő. Az érd. követ beszéde elején azt állitá, hogy a' jury igazságszolgáltatási intézet levén, politikai czéloknak alá nem rendeltethetik, azért nyilványitá, hogy a' tárgyat politikai szempontból taglalni nem kivánja, 's megtámadásit még is e' szempontból intézte az esküttszék-intézet behozatala ellen; 's ha már csakugyan e' mezőre tért át az érd. követ, jó lett volna,ha e' téren egyenvonalt huzott volna azesküttszékek és állandó birószágok közt. Felhordá Sz. megye követe, hogy az esküttszékek behozatala által veszélyeztetik a' reformkérdések jövője, hogy mig a' népposztályok közt születésen alapuló különbség létezik, addig az esküttszéket nem hozhatni be; fejtegeté a' földesur 's jobbágy közt fenálló viszonyt, nem politikai szempontból tett ellenvetések é mind ezek? Ezek ellenében kérdem: nagyobb bátorságot nyujt é a' rendes bíróság, mint az esküttszék? ha ezt Sz. követe teljesen bebizonyitja,ugy én is átlérek véleményére; de ennek bebizonyitására össze kellene hasonlitni a' juryt az állandó birósággal, mitől az érd. követ ur irtózni látszik; mert tudja, hogy a' hasonlitás rá nézve kedvező nem lesz; mert az esküttszék nem alkotványos szempontból,de igazságszolgáltatásra nézve is több garantiát nyujt,mint az állandó bíróság. A' bizonyitási theoria az orsz. választmány többségének, melly a' bizonyitási szabályoknak lehetőségig tökéletes kimeritésére igen nagy gondot forditott, elismerése szerint is tökéletlen; ezért talált nagyobb kezességet ezen többség is a' biró meggyőződésében, mint a' bizonyitási szabályokban; ezért határozá el, hogy a' birák a' bizonyitási szabályok ellenére is fölmenthessék a' vádlottat 's ekép itéletöket subiectiv meggyőződésükre alapithassák. És ha lehet illy hatalommal zárt körü birákat felruházni, miért ne lehetne arra megbizni a' tény kérdésében nyilv. mellett azeskütt birákat is, kikben a' lélekisméret szintugy megvan, mint az állandó birákban, pedig a' subiectiv meggyőződés egyedül lelkiösméreten alapul. A' beszámitási kérdés kétség kivül nagyobb tapasztalást igényel, azért a' törvényalkalmazás rendes birákra bizandó. Az állandó bíróság mellé az orsz. választmány nagyobb kezesség kedviért szóbeli eljárást kapcsolt; de javaslata a' fölebbvitel mellett csak torzképévé vált a' szóbeli eljárásnak, mellynek jótékonyságit porrá zuzza a' fölebbvitel. Szülhetnek é megnyugvást, bizodalmat a' fölebbviteli törvényszékek a' nemzetben a' birói hatalom iránt, midőn kit egyik biró elitél, a' másik ártatlannak nyilványitja és megforditva. Sz.megye követének előadása leginkább azonviszonyra vonatkozék, mellyet születés állitott fel a' különböző népposztályok közt. Igaz, sokkal könnyebb lenne az esküttszékek behozatala, ha az osztályok ezen különbsége nálunk nem léteznék; de azért, hogy nemes és nem ns jogtekintetben egymástól különböznek, nem következik, hogy öket egy bíróságban összeolvasztani ne lehessen, különösen, midőn már a' kerül. ülés a' városi bíró hatáskörét a' nemes személyekre az érd. követ ur pártolása mellett is kiterjeszté, ha ez városokban megtörténhetik, hol nemes 's nem nemes vegyest van, miért ne történhetnék meg az esküttszékeknél? Ha Angliában a'földbirtokos haszonbérlőjével találkozhatik az esküttszéken, miért ne találkozhatnék nálunk jobbágyával? Mivel vannak az angol haszonbérlők a' földbirtokos ellenében nagyobb biztositással ellátva, mint a' magyar földmivelő osztály? Egyébiránt ez ellenvetés Sz. megyétől legkevésbbé vala várható, melly urbér- tárgyaláskor a' földesuri bíróság alól legkisebb részben sem kivánta kivenni a' jobbágyot, holott ha a' földesur és jobbágy közti viszony esküttszékeknél igazságtalan itéletre vezérelhet, a' földesuri bíróságnál rendszeresiti azon igazságtalan itéleteket. Azt mondá az érd. követ, hogy megyéjében tizszerte kevésb lesz a' választó, mint az esküttbiróságra képes nem nemesek száma, 's hogy ezek közül igen kevesen fognának esküttbirákul megválasztatni, 's e' körülmény csak elégületlenséget támasztana, melly könnyen erőszakos forradalmat idézhetne elő. Énettől nem tartok, mert sokkal nagyobb okot ad a' nem nemesek elégületlenségére az, ha tőlök a' képesség megtagadtatik, 's a' jog kiterjesztése sokkal nagyobb megnyugvást szülend a' nem nemesekben, mint az, ha az igazságszolgáltatásból jövendőre is ki lesznek zárva. Az érd. követ beszédének előzvénye nincs összefüggésben annak következményével, mert abból, hogy esküttbirák választása nem czélszerü,nem az következik, hogy tehát ki kell zárni a' nem nemeseket az esküttszéki biráskodásból, hanem az, hogy sorshúzás lépjen a' választás helyébe. Igaz, hogy a' választás ellen felhozott okai nem egészen alaptalanok, de ha a' választás kicsapongásitól meg akarja menteni a' hazát, kinevezést kell választás helyibeléptetni 's ekkor nem lesznek választási kihágások, de lesz bureaukratiai zsarnokság, melly elöli a' szabadságot. Ott hol bizodalmatlanság esetében le kell lépni a' kinevezett hivatalnoknak, van némi garantiája a' kinevezésnek, de nálunk, hol a' főbb hivatalnokok felelőssége Ulászlónak életnélküli törvényin alapul,a' választási elv korlátoztatása veszélyes lenne a' szabadságra. — Az esküttszék melletti külön vélemény aláirói azt hivék, hogy e' hazában, hol minden biró választástól függ, hol a' választás a' polg. szabadság alapját teszi, az esküttbirákban is megkivánja a' nemzet a' választást, 's attól tartottak, hogy az esküttbiráknak sorshúzás általi kijelöltetése sokat elidegenit a' jurytől. Az érd. követ megvesztegethetésrül is vádolá a' külön vélemény értelmében alakitandó esküttszékeket. Igaz, hogy lehet egyed az esküttek közt is, ki nem birand a' biró minden kellékeivel, de épen a' végett csatoltatik az esküttszékekhez a' recusatio joga, melly szerint bizonyos számu esküttek ellen, minden okadás nélkül kifogást tehetni. Azonban az irigység, gyülölség, pártfogás, megvesztegetés 's t.i. mirigye ellen nem inkább biztositja é a' polgárokat a'jury, mint azon bíróság, melly in ultima analysi kormányi kinevezéstől függ. Mondá az érd. követ ur, hogy az esküttszékek megvesztegethetlenek csak úgy lesznek, ha nem tudhatni, ki lesz a' biró? De vajjon nem ismeri é a' polgár az állandó birót, ki kevés fizetéssel levén ellátva, a' növekedő fényüzés ezen korában könnyen megvásárolható? 's ha valamelly állandó biró egyszer ellenáll a' kisérletnek, ismétlés esetében ellenállhat é mindenkor? Megvesztegetés ellen az alkalmat kell kerülni, melly a' legtisztább jellemeket is megmérgezheti. Esküttszékek mellett a' megvesztegetés ellen, minden esetre fenmarad azon biztositék, hogy az esküttbiró legfölebb csak egyszer adhatná el függetlenségét's nyilványosság mellett akkor is rá sütné a' közvélemény a' bün bélyegét. Azt mondá Sz.megye követe, hogy az esküttszék eszméje e' hazában viszhangra nem talált 's felidézvén az e' tárgyban minap történt szavazatot, állitja, hogy az, ha elfogadtatik is, csak a' nemességre fog kiterjesztetni. Ezen jóslata szintugy alaptalan, mint az ezt megelőzte állitása, mert a' fenidézett szavazáskor sem egyes megye habozása menté meg e' tárgyat, hanem a' RR belső meggyőződése, 's a' melly tárgy első megpenditéskor a' megyei törvényhatóságok fele mellett a' követ kar belső meggyőződésével diesekedheték, arról egy általában nem mondhatni, hogy viszhangra nem talált e' hazában. Sz. megye követének jóslata ellen szóló felidézé a' RR táblája azon végzését, miszerint nemcsak táblabiró, de más biró is választható lesz jövőre a' nem nemesek közül. Sz. megye követe azzal végzé beszédét, hogy ha az esküttszékek szorgalmazása mellett,a' bünt.törvénykönyv szentesitést nem nyerhetne, nagy felelősség terhelné a' követi kart. De ki hatalmazá fel Sz. megye követét e' kérdésre? Honnan tudja ő, hogy a' kormány az esküttszékekre megegyezését adni nem fogja? Hogy merészel a' kormányról hibás felfogást 's rosz szándékot tenni fel e' tárgyban? Ha szóló követ tanácsadója lenne a' kormánynak, mi lenni soha nem fog, kész volna egész a' szemtelenségig elkövetni mindent az esküttszékek behozatala mellett, mellyek a' kormány jogainak védelmére épen olly üdvösek, mint a' magányosakéira. Most, midőn az állandó birák ugy kötve tartják a' kormányt, hogy azokat tévedés esetében sem mozdithatja el hivatalaiktól, azok minden visszaélései egyedül a' kormányra hárulnak, 's ez által a'nemzet bizodalma iránta csökken, melly bizodalmat a' jury csak gyarapithatja 's ekép a' jó szándéku kormánynak önmaga iránti kötelessége az esküttszékek behozatalának előmozditása. Ezért javaslá két porosz minister, midőn a' rajnai tartományok esküttszékeinek megtartása iránt folyt a' vita a' ministerségben, az esküttszékeknek nemcsak a' rajnai tartományokban leendő megtartatását, hanem azoknak egész Poroszországba eszközlendő behozatalát;bárezen kétminister e' történet előttegyaránt heves ellensége volt az esküttszéki intézetnek. És ha az esküttszékek szorgalmazása a' bünt.t.könyv szentesitését csakugyan elhalasztaná, bátran fogok ugymond szóló, küldőimhez bünt.t.könyv nélkül is visszatérni, mert az esküttszékek behozatalának utját elzárni legalább nem segitém 's még reméllhető leend, hogy az ige egykor testté fog válni. A' következő szónok hasonló szellemben czáfolgatá Sz. megye követe tegnapi előadását 's megjegyezvén, hogy ha a' földesurak 's jobbágyok, olly ellenséges viszonyban állanának egymáshoz, mint azt Sz. követe állitá, úgy már századok óta, boszú mondatá a' földesurral itéleteit jobbágyira, miért nem pártolá tehát annak idejében Sz. megye a' földesuri bíróság megszüntetését? Erőszakos forradalom rémeit idézett az érd. követ az esküttszékek behozatala meggátlására; de ha 12 millió ember eddig nem rázta meg az alkotványt a' választók csekély száma miatt, most miután a' választók száma szaporittatik, a' biráskodás joga rájok is kiterjesztetvén, azt tenni bizonyosan nem fogja. A' czáfolt követ jóslatára végre megjegyzé, hogy ahoz az érd. követ ur, rendesen okok hiányában szokott folyamodni,holott jós tehetségének gyöngeségéről már más országgyülésen is volt alkalom meggyőződhetni. Az esküttszékek ellen még egy,mellette három megyei követ emelt szót. Amaz utasitása, 's meggyőződése nyomán elméletileg szólt a' tárgyhoz, vitatván hogy az esküttszékek jó oldalai állandó birószágban is feltalálhatók. A' jury alapjának mondatik azon elv, hogy a' tény és törvény- alkalmazás kérdését egymástól el kell választani's különös birákra bizni. És ez állandó bíróság mellett is megállhat. De a' büntények kérdése maga is két részre osztható, a' tény megállapitásának 's a' bün jellemének kérdésére, az elsőnek megfejtésére elegendő a' józan ész, de a' második már a' gyakoroltság bizonyos nemét kivánja meg, melly állandó birákban inkább feltalálható. E' mellett az esküttszék ellen harczol azon általányosan megismert elv is, hogy minél közelebb áll a' biró a' bünöshöz, annál kevesbbé lehet részrehajlatlan. Esküttszékeknél a' vádlott a' birót magányviszonyokban is sértheti, 's könnyen boszura ingerelheti, mire állandó birószágoknál alig lehet eset. Az esküttszékek pártolói a' függetlenség veszélyét egyedül a'kormányban keresik, holott míg ennek egyszer áll érdekében megingatni a' birák függetlenségét, addig az esküttszékeknél ezer veszély fenyegeti azt. S. megye követe által felállitott elmélet szerint a' birói hatalom azt illeti, ki a' status-főhatalomnak részese, ez elméletből épen nem következtethetni az esküttszékeket, hanem az állandó birószágot, mert a' jury a' biráskodási jogot egyedül a' nép kezébe adja. Mondaték, hogy az esküttszék biztositja a' polgári szabadságot; de jogintézeteket politikai czélokra forditani fogalomzavar nélkül nem lehet. Esküttszékek czélja igazságkiszolgáltatás, melly czélnak csak az angol és német esküttszékek felelnek meg; más nemzetek esküttszékei e' tekintetben tökéletlenebbek. Az angol jury tökéletességének pedig oka, hogy együtt nőtt fel az angol nemzettel 's vele együtt erősödött meg; mert az angol nemzet életében akkor kezde gyökeret verni, midőn még a' kellő arány megvolt a' nemzet értelmesb része és a' nép közt; a' német népeket pedig metaphysikai buvárkodások iránti hajlama tevé alkalmas birává. Nálunk a' köznép miveltség tekintetében ott áll, hol az angol nép állt, midőn közé az esküttszék beviteték; de az értelmes rész e' tekintetben sokkal messzebb áll a' köz-

néptől, mint állott a' juryk ős hazájában akkor, midőn az esküttszéki intézet benne létre jött. Szólót utasitása rendes birósághoz kötvén, nyilványos és szóbeli eljárás mellett az esküttszékek ellen nyilatkozott. (Vége)

LXXXVIIdik orsz. ülés egyedül a' m. fő Rknél jan. 27. d. e. 11½. A' katonai élelmezés és szállásozás, továbbá az orsz. választmányok jövendőbeli öszealakitása és szerkesztése, végre az eszék-vukovári vasut tervezete iránti üzenetei 's illetőleg észrevételei a' Rknek a' még gyülés kezdete előtt megérkezett alsó táblai küldöttség által meghozatván, a' főtábla tagjai közül egy gr. előre bocsátván azon bizodalmat, mellyel az egész tábla nádor ő fens. magas személye iránt viseltetik 's emlitvén, mikép e' bizodalomnál fogva ő fenségének, mint elnöknek irányában jelenleg a' tábla minden tagjainak jogait biztositva érzi; mivel azonban az ülések tartásának mostan történt hat héti elhalasztatásából jövendőre a' felső tábla jogaira nézve káros következtetések vonathatnának, az illynemü hosszas elhalasztások ellen ovást tesz. Ovását a'jobb oldali tagok közfelkiáltással magokévá tevék. Mire nádor ő fens. kijelenté, hogy miután a' főrendi ülések elhalasztása tudva levő okoknál fogvást a'tábla többségének hallgatag jóváhagyásával történt 's törvénybe nem ütközik: jövendőre sem szolgálhat aggodalom alapjaul 's e' tekintetben az előtte szólt gróf előterjesztése fölösleges. Egyébiránt nádor ő fens. mai ülés tárgyaul a' m. é. oct. 12 kelt k. k. leiratra készült felirásjavaslatát a' Rknek tüzvén ki tárgyalásul, miután az a'hozzá mellékelt üzenettel a' nádori itélőm. által felolvastatott, azon javaslatot terjeszté a' m. fő Rk. elé, miszerint ezen felirat, a' felső tábla érdemleges tárgyalása előtt, a' t. Rknek a' végett adatnék viszsza, hogy iránta azazóta megváltozott körülményhez képest intézkedhessenek. Ellenzeni látszott azt egy főispán gr. azt emlegetvén, mikép a' melly joga volt az alsó táblának a' feliratot a' felső tábla tárgyalása alá bocsátani, szintolly kötelessége ezt a' felső táblának tárgyalni. Beszéde végén azonban ellenzését igy módositá, miszerint a' feliratot azon esetre volna hajlandó érdemleges tárgyalás előtt a' t. Rknek viszszaadni, ha azt ők magok kivánnák. Ezen kijelentés ellenében megnyugtatólag szólalt fel egy országzászlós, az elnöki javaslatot úgy értelmezvén, hogy az által senkinek joga és kötelessége rövidséget nem szenved. Miután a' felirat érdemleges tárgyalása csetére a' felső tábla bármi szinezü tagjának fenmarad vélemény-szabadsága. Most pedig a' t. Rket szóbeli eljárás utján megkérdezhetni: kivánják é visszavenni felirásjavaslatukat? Köztetszéssel fogadtatott e' nyilatkozat 's nádor ő fens. javaslata el lön fogadni. Ezután ő fens. kijelentvén, hogy javaslatának elfogadtatását a' m. főRk iráutai bizalmának tekinti 's annak jövendőre is megfelelni legfőbb törekvése lend, azon nyilványtás után, miszerint az alsó táblától átküldött tárgyak épen azon renddel fognak tágyaltatni, mellyel átküldettek, az ülést eloszlatá. —

LXXXVIIIik orsz. ülés a' m. f. Rknél jan. 29 d. u. 1 óra. Az alsó tábla követség által megküldvén azok névsorát, kiket főhg-nádorné ő fens. ujévi üdvözlésére kiküldeni határzott, arra szólitá fel a' m. f. Rket, hogy ezen küldöttséghez ők is keblükből számosbtagot nevezni sziveskedjenek. Szives készséggel fogadtatván a' m. f. Rktől a' t. KK. ezen felszólitása, nádor ő fens. a' küldöttséghez járulandó tagokat kinevezte. Ezután a' jan. 27ki ülés határozatához képest nádor ő föns. a' m. f. Rk közül egy más küldöttséget nevezvén ki a' mult oct. 12kén kelt k. k. leiratra vonatkozó felirásjavaslat viszszavitele iránt, kiadván a' tisztelkedési küldöttséghez kinevezett m. főRdi tagok névsorát. Mig e' küldöttség a' t. KKnál megbizatását végzé, ő fens. kijelenté hogy a' legközelebb ülésben a' turopolyai panasz iránti üzenet és felirási javaslat fog tárgyaltatni. Visszajövén azonban a' KKtól a'küldöttség, miután annak szónoka a' követség eljárásáról jelentését megtette, nádor ő fens. a' mai ülést eloszlatá. —

LEGUJABB Pozsony, jan. 30án. Az or. gyülésről örvendetes hireket fog venni kegyed, minden részrehajlatlan tudósitóitul. A' magyar nyelv ügyében érkezett kir. leirat valahára véget vete a' magyar nemzet százados aggodalmainak, véget ama szomoritó szóvirágnak, minélfogvást mondani szerettük, hogy a' magyar nemzet nincs még, de lenni fog. Igen, a' magyar nemzet van már, nyelvének diplomatikai méltósága kir. székre lépet, 's megkoronáztatott, nemzetisége elismértetett ennek terjesztésére 's gyámolitására a' törvényhozás minden vészei kezet fogtak. Örvendek hogy a' mai tanácskozásban jelen voltam. Látta volna kegyed a' nemzetiség nagy ügyének veterán bajnokit, mikép tanácskozván örültekés sugárzó arczczal mikép emlékeztek vissza leviselt bajaikra, 's a' sziv repesett volna kegyedben. Ezek azok, kiket a' haza ismer, kik a' nemzetelemek javitásában dics-koszorúzva fáradoztak. Én szerettem volna együtt látni azokat is, kik a' kormányelemek javitásában töviskoszorúzva fáradoztak. Hadd láttam volna mind két félnek méltó örömét; mert mind két fél együttméltán elmondhatta „ez a' mi müvünk." De ezek nem voltak itt. Nem voltak itt azok sem, kik egyik, mikép másik teremben magyarul beszélni kezdettek: egyiket közülök sir fedi, vajjon volt é valaki az örömkönyükből egyet emlékének áldozó? — Egyet kell csak elérnünk még, azt, hogy az iskolák nyelve magyar legyen. Ebben is megvan immár a' kezdés, nem is hiszem, hogy illy előzvények után más akadály legyen, mint annak meggondolása, hogy annyi magyarul tanitásra alkalmatlan oktató van, kiket egyszerre mind, a' tanulm. pénzalap nem csekély terhével nyugpénzbe kellene helyezni. Isten áldja meg e' szegény nyelvtudatlanokat, mert keblükben nem lehet épen vidámitó érzet az eféle nézpontokon épülő öntudat. De mit csináljunk velök? Jobb volna inkább e' teherviselésben a' tanulmányi pénzalapot segiteni; mert néhány embernek nyelv-tudatlansága még sem látszik elég oknak lenni arra, hogy a' nemzetiség emancipatiójának teljes örömünnepe miattok halasztassék. A' leirat tárgyalását B. I. kezdette meg, a' kibékülés nagy szózatát hirdető; hévvel szólt, a' hallgatóság fontoló részében viszhangot talált 's viszhangot a' képviselők egész koszorújában. Méltányosság és mérséklet szálla minden szivbe 's a'kibékülés nagy szava e' pontra nézve határozattá lett. A' pártok emberei e' nagy reményü határozatot glosszázták: „három napig tart", igy szólt az egyik; addig tart, igy szólt a' másik, mig valamelly szabadelmü inditványra tagadó válasz jő. Legmulatságosabb volt az ugynevezett hallgatóság képe. Ez a' meglepetés 's gyász között némáskodott, 's felváltva suttogott. Ennek egyedei közt nyilatkozott a' petrificált, alias „elvszeres" oppositiónak még hátralevő maradványa. És látván és hallván mikép a' kormány ellen ki sem dühöng, igy sohajtottak: „szegény nemzet!" — „Illyenek a' mi embereink" — „szemfényvesztés minden a' világon" — „A' jövendőség e' bakot nem követte volna el." Volt köztük suttogás és conferentia; az elnök által csendre szólit tattak; jaj neki: emorogták! Ebben tehát az elvszeres oppositió ideje lejárt; tehát a' galleriák kiestek legkedvesebb szerepjeikből; ezentul a' RR. és a' kormány a' kölcsönös egymást elismerés 's kölcsönös méltánylat nézpontjaiból fognak dolgozni: áldás dolgaikra. — Vajjon a' korszaki sajtó tett é valamit e' szerencsés eredvény létesitésére? kétségtelenül. Az öszves kormány érdeke a' magyar nemzetiséggel ellentétben csak addig állott, mig hinni lehetett, hogy a' magyar nemzetiség mozgalmiban forradalmi vágyak rejlettek. Ellentársunk napfényre hozta e' hires forradalmi Anthaeusnak világerővel ható igényeit, hol ezek csak hamar megbuktak. Most már épen az ellenkezőt lehet hinni, azt, hogy a' magyar nemzetiség teljes kifejlésében birja a' birodalom legbiztosabb garantiáját, mellyre nem a' német vám- szövetséghezi csatlakozás, hanem egyenesen a' még alakitandó keleti szövetséghezi csatlakozás teszi a' tökéletesség koronáját. Feszes figyelemmel várom a' jövőt; mellyben tehát mi is alakulunk. Mert ezek szerint a' vis centrifuga végezte hatását; mi szegény centripeták szinte végeztük kellemetlen pályafutásunkat: mi is most már kellő buzgalommal léphetünk a' cselekvőség mezejére. mellyen minden csekélységünk mellett számunkra is találkozik ismét valami kellemetlen; de szükséges és a' közre hasznos teendő.. — Jablanczy.

Budapesti napló. Nem rég szóba hozatvánbizonyos társaságban a' magyar nyelv terjedése, többen találkoztak, kik csodálkozásukat fejezék ki: hogy nemzeti nyelvünk most már országlásra és törvénykezésre, sőt finomabb társalgásra is alkalmas, holott csak mintegy tiz év előtt is mindezekre használhatlannak tartaték. Haladásunk e' tekintetben csakugyan érdemel is némi csodálkozást, de egyszersmind méltányos megismerést igényelhet azok részire az országtól, kiknek e' nagybecsü változást köszönhetni. És kik ezek? Azon emberek, kikre a' tömeg félvállról szokott tekintgetni, kiket a' választottabb osztályuak távol tartanak magoktól, kik az élet több örömeiről lemondani kényszerültek hogy hazánk nyelvbeli 's ezzel szorosan együttjáró általányos haladását 's boldogát előkészithessék 's megalapithassák, azon emberek, kik nemcsak a' nagy tömeg de még több félszeg vagy önhitt miveltségü által is mintegy gunyosan „tudósaknak" neveztetnek 's kik közé természetesen a' hirlapirók is soroztatnak. Igen, a' ragyogó hatásu szónok számára is ők készitték el a' hatályosan szólhatás ösvényét, mert ők simiták 's bővitek annyira nemzeti nyelvünket, hogy minden eszmét akadozás nélkül fejezhetni ki vele; 's a' szónok tapsokat nyer, és hatalmában tartja a' közügyek folyamát, 's átkára vagy hálás áldására teheti magát méltóvá nemzetének. És a' tudós, ki ez ösvényt simitá 's készité, 's erre élte és örömeinek legszebb részét áldozá föl? Ez még eddig semmi hasznát nem láthatá szorgalmas törekvésinek. Ő polgári jogokra nézve jobbadán alantabb áll még a' falusi jegyzőnél is; sőt mi több, arra is van törvényünk, hogy a' mezőkben kárne tétessék, arról azonban mindeddig senki nem gondoskodott, hogy az irói tulajdon orzás és idegen haszonhuzás ellen biztositassék; burgonyát lopni nem szabad, de az iró jogszerü tulajdonából ezreket huzhat akárki is haszonul, kiben a' pénzvágy a' méltányosság szózatát elnyomja, 's a' kárositott még csak nem is panaszkodhatik, mert hiszen, a' mi törvény által nem tilalmaztatik, azt nemis tartják bünnek. Ez már magában is elég keserves állapot ugyan, de még inkább sulyosbittatik azon nem érdemlett folytonos gánesoskódás által, melly szerint szünet nélkül hallani vagyunk kénytelenek, hogy a' „tudósak" nem tesznek eleget kötelességöknek! Pedig alig van a' világirodalomban illy kis időközben olly roppant sikerü haladásra példa, minővel épen nemzeti irodalmunk dicsekhetik. Mi csak meg akartuk e' helyen röviden pendíteni e' fontos tárgyat, 's ohajtjuk, bár viszhangra és részletesb taglalásra találtatnának igénytelen szavaink méltóknak, mert irodalmi munkásság és iróink buzgó törekvése nélkül valóban legjelesb szónokink is gyakran fölakadnának, vagy épen latin nyelven kényszerülnének nyilatkozni. — Irodalmi ujdonságok: 1) Galletti földleirásának 5dik füzete; ára 40 kr.; 2) Nemzeti könyvtár 3dik füzete, mellyben Csokonai munkái folytattatnak, ára 40 kr; 3) Külföldi Regénytár 22d. kötete, melly a' „Sziget rózsája" folytatását, 's „Robin Hood" elejét foglalja magában; ez utóbbi regényt, mellynek szerzője James, Scott Walter legjobb regényei mellé helyzik az angolok; ára 40 kr; mind a' 3 Hartleben könyvárusnál; 4) Utazás Olaszországban, Császár Ferencztől, 2 kötetben, ára 3 pengő for., Emich Gusztávnál. Hölgyeink bizonyosan legkellemesb olvasványaik közé fogják ezen munkát sorozni. 5) Megye-alkotvány; előadva ifju Palugyay Imrétől, sok történetirati adattal felvilágositva. Az egész munka 4 kötetre terjedend. — A' Tudománytár 1843d. dec. füzete szerint 1842ben 295 magyar munka jelent meg, 's köztük ifjus. irat 13, szépirodalmi 33; a' Regélő szerint 1843. évben 178 magyar könyv jelent meg hazánkban, 's ezek közt 37 ifjusági és 34 szépirodalmi munka, mi azt tanusitja, hogy az ifjuság müvelésire nagy gondot kezdnek fordítani, 's hogy hölgyeink buzgón kezdenek olvasni, minek rendkivül örvendhetni, mert épen e' két ut az leginkább, mellyen a' valódi élethe verheti gyökereit nemzetiségünk. — A' „Kör" némelly részvényesei holnap táncz vigalmat adnak, mellytől a' dologba avatottak sok szépet reménylenek. — Mult héten esti hetedfél órakor egy urat, ki nejével a' nagyhidutcza végén sétált, két zsidó suhancz megtámadott, de szerencsére siker nélkül, mert a' sétáló bátorsága visszariasztotta őket. Ez már mégis nagy vakmerőség. — A' Kisfaludy-Társaság tegnapelőtti nyilványos örömünnepéről hivatalos jelentés szóland. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon jan. 26kán adaték „Korona és vérpad" dráma 5 felv.; 27kén bérszünettel, Erkel karnagy javára először „Hunyady László" dalj. 4 felv., Egressy Benjamintól, zenéje a' jutalmaztatottól; 28kán ugyanaz bérszünettel ismételtetett; hallgatók kisebb számmal, mint első izben; e' dalj. sok jelességgel bir, de alkalmasint a' többség itéletét fejezzük ki, mondván, hogy „Bátori Máriát" csak annyiban éri el vagy haladja meg, hogy ez is olly mellkinzó magas hangfokra van szerkesztve, mint amaz 's hogy noha eléggé nem dicsérhető szorgalmat forditott rá az érdemes zeneköltő, azért minden magyar nemzetiességre törekvő typusza 's toborzós (verbungos) ritornellei szinezetei mellett, még sincs benne geniusz-ihlette, sziv és lélekből fakadó melodia, nincs benne azon megható ernyedetlen tulajdonu becs mi p. o. Normát mint opera seriát elvirulhatlanná teszi. E' szinmü szövegéből milly dicsőt alkothatott volna 's alkothatna egy Mozart v. Bellini-szellem! mindezt azonban nem a' szorgalmas hangszerző érdeme csonkitására, hanem csak ohajtásul érintjük. Első előadás után ezüst serleggel tisztelék meg a' zenekar tagjai a'derék zeneszerzőt, 's költemény osztatott ki a' szinházban maradt nézők között. 29kén „Paul Jones" dráma 5 felv.; 30án „Parlagi Jancsi" vigj. 4 felv.; 31kén „Norma" dalj. 2 felv.; Schodelnénaka'főszerepben ritka remekiésével, bár dalnok-társirul is ezt mondhatnók! Febr. 1sején, „Orsz.-gyülési szállás" vigj. 4 felv. Jövő kedden február 6kán a' Kisfaludy-Társaság pénzalapja szaporitására, Bartay igazgató ur szivességéből, adatni fog Kisfaludy Károlytól egy komoly 's egy vig szinmü, énekek és szavalatokkal szinte az elhunyt költő müveiből; az egészet Kisfaludy Károly emléke fejezendi be görög tüzzel világitva. Reményljük, hogy a' budapesti közönség szivesen mozditandja elő a' derék igazgató szép áldozatát, mellyet minden évben megujitani igért elhunyt költőnk születés, napján, kinek szinpad körül kivitt érdemeit ekképen törekszik még halála után is méltanylani, mi buzditásul szolgálhat élő szinköltőinknek csüggedetlen haladásra e' szép pályán.

Bukkari. A' horvát Nar. Nov. után minap közlöttek hivatalosan akkép igazittatnak, miszerint a' mult évi dec. 19én tartatott kapitányi tanácsban többi közt ns Zágrábmegye azon megkereső levele is olvastatott, melly által e' kapitányságot arra szólitja fel, hogy a' jövő tartományi gyülésben a' horvát helytartótanács felállittatása iránt tett inditványt részéről is pártolja, 's ezt a' tanács olly nyilatkozat mellett vette tudomásul, miszerint a' jövő tartománygyülésre küldendő követeit

ez iránt czélszerü utasitással látandja el. Továbbá, hogy ugyancsak a' dec. 19én, de nem a' kapitány, hanem az alkapitány elnöklete alatt tartatott ülésben sem e' tengerpart nevének megváltoztatása szóba nem hozatott, sem a' mostani politikai kormánytól, melly a' fiumei kir. kormányszék, megválás nem inditványoztatott. Ezek szerint csak a' magyar nyelv iránti törvény volt a' felirás tárgya 's még is milly kaján 's eltorzitó feneket keritett neki a' Narodne Novine !

Hontmegyei közgyülés. Dec. 18kán tartott közgyülésünkben, mély csend környezé az összegyült Rket a' követi tudósitások egy részének olvastakor, de megszólamlott sziv, és ész, midőn a' jun. 20ki határozat eltörlése, 's az attuli tettleges elállás megyénk Rdei tudtára esett, 's annál érzésdúsabban szólt a' sziv, annál alaposabban a' hideg ész, minél jobban meggyőződénk arról, hogy ugyanazon remények, mellyek a' határozat-fentartási 's fentarthatási joghoz csatoltatvák, hiusultak, ezért követeinknek utasitásul adatott hogy ha a' ker. tábla dec. 2ki feliratára kedvező leirat nem érkezik, megyénk Rdei készek az országgyülés eloszlására; továbbá utasitásba ment 1) az országos választmányok kiküldetésének ellenzése azon kijelentésünkkel, mikép mi annak díjaztatásában részt nem veendünk; 2) Az orsz.gyülésnek évenkint Pesten tartatása ugy, hogy annak folyama alatt is mindennemü per a' kir. tábla egy része által itéltessék; 3) hogy valamint a' városok 16 voksa csak egyszeresen számittassék, ugy ezeket két két követtel tartozzanak képviselni (ez azért, nehogy akkor, midőn a' megyék szavazatai ellenmondások által nullificálhatók, a' városoké még csak a' nullificálhatás árnyékától is távol essenek, mi ellenkező esetben megtörténhetnék); 4) hogy a' polgári 's egyedi szabadságot magokban foglaló esküttszékek megbuktával követeink a' bünt. törvénykönyv létesülését ellenezzék. 5) L. Schaumburg hg honfiusitási kérelme pártoltatik, továbbá valamint gyülésünk alkalmakor előfordult megyei levelezések közül Csanádnak: a' városok irányában is használandó barátságos és atyafiságos czimezésre felszólító, Krassónak: a' bányászi sérelmet tárgyazó, és Biharnak az erdélyeli unióra felszólító levelei pártoltattak, ugy Pozsegának szinte czimezéseket tárgyazó, de latin, és Arad város beczikkeztetését kérő levelei nem pártoltattak; ellenkezőleg Temesvár városnak a' keblében tartott természetvizsgáló társulat üléseinek megünneplésére vert 's nekünk is barátilag megküldött magyar 's többi közt „gazdagitva boldogit" köriratu emlékpénze szives köszönettel fogadtatott; végre a' Duna balparti vasut igazgatósága kérelme következtében a' neki európailag szerzendő hitel végett, országos felügyelés alatt az 5 pcti biztositás megajánltatni rendeltetett, és jövő közgyüléseink febr. 12kén törvényszékünk pedig ugyanazon hó 26án veendi kezdetét. Horvát Miklós.

Spanyolország.

(Ellenmondások az uj hatósági törvény ügyében.) Eleinte hire járt, hogy az uj hatósági törvény mindenütt kedvező fogadtatásra talált a' tartományokban, most mindazáltal kiviláglik, hogy a' kormánylapok hiában vigasztalák egymást 's a' miniszterséget e' hirekkel, mert egyik városból másik után érkeznek ovások a' kérdéses törvény ellen. A' baszk tartományokban is ellenszegülési szellem kezd e' tekintetben mutatkozni, és számos városi helyhatóság nem is érte be a' puszta ellenmondással, hanem hivatalköréből rögtön kilépett. San Sebastian tanácsa is követé e' példát. Az orensei tartományi biztosság el sem akará a' királyné leiratát fogadni, 's igen erős kifejezésben kérte őt annak visszavételére. E' szerint ugy látszik, hogy ismét uj zavarok várakoznak Spanyolországra. — Olozaga folyvást Lissabonban tartózkodik.

Anglia.

(A' kormány vádpontjai O'Connell ellen. Lajos Fülöp Londonba váratik.) A' kormány vádja O'Connell 's társai ellen 11 pontban foglaltatik, jelesül: 1 és 2) a' vádlottak (O'Connell Dániel és John, Steele, Ray, Duffy, Gray, Barrett és Tierney) más ismeretlen egyebekkel törvénytelenül és roszakaratulag összeesküttek ő fels. kormánya 's törvénykezési rendszere ellen; 3) zenditő és törvénytelen gyüléseket tartottak; 4) elégületlenséget okoztak a' hadseregben; 5) ő fels. kormányát gyülölet 's megvetés tárgyává iparkodtak tenni; 6) ámitás által változtatni akarák a' kormány-rendszert; 7) a' törvénykezési egység fölbontásán dolgoztak; 8, 9, 10) a' törvényszékeket gyanusiták és sértegeték; 11) nyomtatványokat juttattak forgásba, mellyek alkotvány-változtatásra czélzottak. E' vádpontok fölolvasása után a' korona főügyvéde hosszu beszédet tartott az esküttekhez, mellyben történeti vázlatát adá elő a' repeal-izgatás minden szakaszainak. E' beszédet a' terhelő tanuk kihallgatása követé, melly több napig fog még tartani. — Burdett Ferencz, a' hires kétszinü parliamenti tag meghalt. — A' londoni kir. palotában nagy előkészületek tetetnek Lajos Fülöp elfogadtatására, ki tavaszkor viszonzani készül Viktória királyné látogatását. —

Franczia ország.

(Következmrai ülések. Mérgezés.) A' következmrában folyvást a' válaszfőliratot vitatják, 's legközelebb Thiers törekvék a' ministerség érdemeit csonkitani, mit az ellenzék nagy tetszéssel, a' kormánypárt pedig zúgással fogadott. — Bizonyos Lacoste Henrik, ki mintegy 100 ezer franknyi vagyonnal birt, 60ik évében 18 éves unokahugát vevé nőül, 's rövid idő mulva meghalt. Halála után egy közel lakó gyógyszerész rögtön meggazdagulván, a' hatóság gyanakodni kezde, a' holttestet kiásatá, 's rajta mérgezés jelei vétettek észre. A' fiatal özvegy azonban pénzével együtt Spanyolországba szökött. —

Portugália.

(Miniszteri népszerütlenség.) A' Diarióban jan. 2kán megjelent királyi rendelet a' külügyek miniszterét Costa Cabralt statuskanczellárrá, az ország főméltóságára emelé. Az ellenzéki lapok sorra fakadoznak ki azon kegyelem ellen, mellyben ezen miniszter a' királynénál áll. Szerintük ezen ember a' sajtó számára békót kovácsol, a' független municipalitásokra, mellyek a' királynét ministerei elbocsátására alkotványos joguk szerint kérik, önkényes büntetéseket ró 's most a' királynén 's királyon uralkodik. A' mostani ministerség népszerütlensége folyvást növekszik; Setubal város uj kérelmet intéze a' királynéhoz miniszterei elbocsáttatása végett 's a' cortes tegnap történt megnyittatásakor meg sem éljeneztetett a' királyné, mit csak Costa Cabral gyülöltségéből magyarázhatni.

ÉRTESÍTŐ.

Áresökkentési hirdetés.

A nm. m. kir. udv. kincstár részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a szolnoki hid-épitésre szükséges épitési cserfa szállitása Szolnokon f. é. febr. 12kén tartandó árcsökkentés alkalmával azon vállalkozónak fog átengedtetni, ki az alantabb mérték szerint kijelelt épitési-fát egészen ép és minden hibától ment törzsökökben a legjutányosb áron egész az épitéshelyig Szolnokra szállitni ajánlkozik.

Ezen okból mindazon faárusok és szállitvány-vállalkozók, kik az emlitett épitési-fa kezelését fölvállalni hajlandók 's egyszersmind az 5 pretes bánapénzt 520 pforintban árcsökkentés előtt letenni képesek, melly a vállalkozónak a leteendő kétszeres biztositéki összegbe fog beszámittatni, melly biztositék azonban a kötelezvénynek felsőbb helyről elkövetkezendő helyeslése után kamatozható statuspapirok, vagy házakra, földekre 'sat. szóló, 's törvényes alakba öltött bejegyzési oklevelek beadása által megváltható leszen, a fenmegnevezett f. é. febr. 12. napján, Szolnokon, a kir. sóhivatali épületbe megjelenni kéretnek.

A szállitandó épitési-fa következő darabokból áll:

1) 13/16 hüvelykes, durván, azonban négyszögüen megfaragott, vagy kereken kisebb átmérőjében 17 hüvelyknyi erős tölgyfa.

2.	törzsök	mindenik	5 öl hosszú.
90	„	„	4 öl hosszú.

2) 13/13 hüvelykes durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 15 hüvelyket érő tölgyfa.

45	törzsök	mindenik	10°	3′ hosszú.
162	„	„	10°	0′ „
27	„	„	6°	3′ „
45	„	„	7°	4′ „
27	„	„	6°	5′ „
9	„	„	5°	0′ „
4	„	„	5°	0′ „
27	„	„	4°	2′ „
81	„	„	4°	0′ „

3) 7/7 hüvelyknyi durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 9 hüvelyknyi tölgyfából:

360	törzsök	mindenik	7°	4′ hosszú.
95	„	„	6°	0′ „
16	„	„	5°	0′ „

Határidőnek, mellyre a fen-kitett fa helyre szállitandó leszen, a következő 1845 év május utólsó napja olly föltétel alatt határoztatik, hogy azon esetben, ha az illető vállalkozók még ez idei tél folytában levágva volt, 's a fen kijelölt mértékü 's minemüségü fákkal a megkivánható mennyiségig ellátva volnának, azok a bekövetkező tavaszi és nyári hónapokban azonnal helyre szállittathatnának.

Ugyanazon nap két kötél-hidas elrendezése a Tiszán bocsáttatik árcsökkentés alá, melly 2 nagy kompnak, az illető tartalék-köteleknek megszerzését, a partoknak levágását és alkalmazását illetendi, — melly vállalat a legjutányosb föltételek mellett ajánlkozónak átengedtetik: az e' mellett leteendő 5 pctes bánatpénz 100 f. és a biztositék 200 pftra határoztatván.

A kötelezvényi feltételek, valamint a kikiáltási ár, és a kötélrév rajza a kir. épitő fő igazgatóságnál Budán, és a kir. sóhivatalnál Szolnokon naponkint megtekinthetők.

Azon esetben, ha a végigéreti ár a kikiáltási árt meg nem halad a, további ajánlatok el nem fogadtathatnak. 2—3

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó e' következendő birtokok:

1) Ns Pestmegyében fekvő Aszód mezőváros fele, hozzá tartozó urbéri és majorsági telkekkel;

2) Kis Kartal és azzal egyesített Mindszenti pusztabeli birtok 900 hold;

3) Kiskun-Halassal napkeletre határos Harkai pusztának felső része összesen 1196 hold,

4) Ns Fejér megyében keblezett Szentiványi puszta 900 hold.

5) Ns Nógrádmegyében fekvő Krakkói puszta 1200 hold.

6) Ns Heves megyében keblezett Recski és Derecskei részszjószágok, 800 hold kiterjedésü erdei legelővel.

A' csődtömegre ügyelő választmány határozata következtében folyó évi Sz.-György naptól számitandó két évre haszonbérbe levén adandók, a' kiknek ezen haszonbérlésre kedvök volna ne terheltessenek e' részbeni elhatározott szándékjokat vagy személyesen vagy bérmentes leveleik által Pestmegyei főjegyző Nagy Istvánnal mint tömeggondnokkal, kitül a' feltételeket bővebben megérthetik, folyó évi martz. 9kéig tudatni. Kelt Pesten január 23dikán 1844. 3—3

Hirdetés.

A' nmlgu m kir. udv. kincstár részéről közhirré tétetik: hogy folyó 184¾ iskolai évre háromr. ugyanazon királyi kincstár bemutatásához tartozó évenkint nyolczvan pgő forintból álló iskolai segedelemdijak ürültek meg, mellyeknek megnyerhetése végett következő feltételek tüzetnek ki:

1) Ezen segedelemdijak csak valóságos magyar királyi udvari kincstári szolgálatban volt, vagy jelenleg levő sóházi, harminczadi, gazdasági, bányászi, vagy postatisztek fiai, vagy árváji részökre vannak rendelve.

2) Ezeket csak olly ifjak nyerhetik meg, kik a' nemzeti iskolákból már kiléptek 's a' mult 184²/₄₃ iskolai évben jó erkölcsi viseletük mellett a' tanulmányokban jeles előmenetelt tettek, azaz eminentiát nyertek.

3) Elkerülhetlenül szükséges, hogy az esedezők ebbeli folyamodásukat legfölebb folyó évi martzius 6ik napjáig a' nmlgu magyar királyi udvari kincstári iktató-hivatalnak mutassák be, 's azokhoz az illető ifjakat érdeklő eredeti iskolai bizonyitványokat csatolják.

4) Végtére az is kivántatik: hogy a' könyörgő-levelekben az illető szülék tulajdon szolgálatjok idejét, és gyermekeiknek számát, hitelesen bizonyitsák be, melly utóbbi hiteles bebizonyitás az árvákra nézve is gyámatyjaiktól megkivántatik. Igy

5) magában értődik: hogy ezen segedelempénzekre a' nem valóságos királyi kincstári tisztek fiai valamint azok is, kik csak a' nemzeti iskolába járnak vagy nem jeles előmenetelüek, nemkülönben azok is, kiknek esedező-leveleik a' kitüzött határnapnak elmultával, v. pedig a' kivánt eredeti iskolai bizonyitványok nélkül nyujtatnak be, számot nem tarthatnak.

A' szigeti kamrai alapitványt illető leg egy 85 váltó forintbul álló iskolai segedelemdij szinte megürült, mellyre az illető folyamodványok a' mármarosi kir. kamrai igazgatóságnál benyujtandók lesznek. Budán januárius 10dikén 1841. 2—3

Árverés.

Szabad kir. Székesfehérvár városa részéről közhirré tétetik, hogy a' város által eddig serháznak használt épület, a' hozzátartozó mellék épületekkel együtt, nyilvánosárverés utján 1844. évi jan. 23kán délelőtti 9 órakor a' város tanácsteremében örök áron el fog adatni. A' részletesb feltételek a' városi számvevő hivatalban megláthatók. Kelt Székesfejérváron, jan 5. 1814. A' jegyzőhivatal által. 3—3

Kőbányai bor Havastól.

Többféle kérdések 's kivánatok tekintetéből azon intézkedés tétetett: miszerint az ismeretes Havas-féle kőbányai bort a' tulajdonos házában, Sebestyén-piaczon 294. sz. a bepecsételt üvegben kaphatni a' következő áron:

kis üveg, vagyis egy meszely 8 kr. e.p.
nagyobb palaczk, egy itcze 16 kr. —
savanyuviz-palaczk, két icze 28 kr. —

Kiüresitett, jókarbani üvegek visszaváltatnak, két kicsiny, vagy egy nagyobb 3 krért. — Savanyuviz-palaczk pedig, ha a' czim még rajta van, 4 kr. e.p.

Ki ugyan efféle borból akószámra venni, vagy szállitványt megrendelni kiván, a' tulajdonossal bérmentes levélben vagy más uton értekezni sziveskedjék.

Ugyan efféle borral a' nemzeti-casino vendéglője Mihalik ur bepecsételt üvegekben elláttatott, ki becses vendégeinek kis palaczkot 8, nagyot 16 krban, és nem feljebb számitand 3—4

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök febr. 8kán.

JELENKOR.

1844. 11dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 948dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal útján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Ez évi folyamból még teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar-és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; Nemz. szinház; Adóügy II; Országgy. közlemény: Folyt.a' jan. 27kei ker. ülésnek az esküttszéki ügyben; 149ik ker. ülésb. jan. 29kén; uj követi verificatiók; Zilah kérelme,a' megy. kicsapongásokat illető munkálat hitelesittetett; szintaz napon orsz. ülés mind két táblánál, a' rendi táblánál nádorné ő fens. üdvezlő küldöttség 's a' m. nyelvirányi dec. üzenet visszahozatala; a' főrendinél: a' turopolyai sérelem melly jan. 31kén, 's febr. 1jén és 3kán folytatva erős vitatkozások 's czáfolások 's ellenczáfolások közt folytattatott sikerre 's végre jutás nélkül; jan. 30kán 150dik ker. ül. a' magy. nyelvirányi leirat köszönettel fogadtatott 's az előbbi felirás ovássá alakittatván a' meg nem adottak iránt ujabb kérelem határoztatott; Legujabb: a' főispáni eskümintairányi vitatkozás 's e' közben történt ingerültség, zaj és botrány; Kisdedovó intézeti ügy; Kisfaludy-társaság közülése munkálati 's jutalomkérdései; Soprony és Zala megye jan. közgyülése határozati; 's budapesti hangász-egyesület; Eger csinosbulása 'stb.

Spanyolország (A' saragossai nemzetőrség feloszlatása.)

Angolország (Pulzás a' hizelgő magasztalásokban; O'Connell pőre).

Franczia ország (A' válaszfelirat módositás nélkül fogadtatott el; Laroche-jacquelin, Thiers 's Molé).

Görögország (Uj alkotványi okirat).

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. k. fels. Luka Sándor pesti első birósági váltót.széki elnököt udv. tanácsosi czimmel felruházni; a' zágrábi székes káptalannál megürült három czimzetes kanonokságra Szivranich Ferencz pozsegai, Millinkovich Ferencz szentvári és Sirovich János vidusevesi plebánosokat kinevezni kegy. méltóztatott.

Perleberg Ferencz a' nm. m. kir. udv. Kamránál jegyzőkönyvi hivatalnok, ugyanott iktatóvá, Kecskés Károly pozsonyi igazgatási 's Ringer János aradi kerületi mérnök a' m. orsz. épitési igazgatóságnál segédekké neveztettek ki. — A' zalatnai hutamesteri állomás Konrád Lajos szászkai hutamesterre ruháztatott.

(Nemzeti szinház.) Szombaton február 10dikén a' két karszemélyzet javára, bérszünéssel adatik: SZÖKÖTT KATONA; eredeti szinmű 3 szakaszban. Szigligetitől, Bábiczky Karolina k. a. működedvelő, Julcsa szerepében a' jutalmaztatandók iránti szivességből lesz fellépni szerencsés.

Adóügy. II.

A' multkor előadott példában láttuk, mikép egyesült kormány, pap és polgár a' dániai nemesség ellen, melly talán annyi pártra szakadva sem volt, mennyi pártra szakadva vagyunk mi, mégis megdőlt. Nálunk a' pártokra szakadt nemesség saját osztálya kebelében viseli legfogasabb elleneit: 's ezek ellen ittott buzgó nemtelenek által is csak ideiglen's azért ótalmaztatik, mert a' gyökeret csak most legujabban nyert nemzetiségnek rájok van szüksége. Pedig e' megfontolási nézet is naprul napra gyöngülni fog erejében, ha a' kormánynak nemzetiségünkhözi csatlakozása magát, mikép hiszszük, hatályosnak tanusitandja. És mégis azt kivánom, hogy a' magyar nemességet ne épen az aggódó életőrzés vezérelje az áldozat oltárához; hanem vezérelje a' szenttüz, melly minden nemesérzésü kebelnek sajátja, melly a' magyar nemes kebelnek inkább mint bárki másénak sajátja; mellyben szenvedett, vérzett, örült, mellyben zenéje busong, érzete hevül, gondolatja szentesül, mellyben él, 's ha kell, meghal bátran és kétségtelenül: a' hazaszeretet.

Volt idő, mikor a' magyar nemességet az áldozat oltárához követelve ostorozták. Haő illy követelő politika irányában azt felelte: „nem megyek;" jól tette. Van szabadabb, függetlenebb, nemeshez illőbb időpercz, van illőbb inpulsus, van becsülettudóbb vezér, mikor, mi és ki után induljon. Az illy ostoros vezér után csak nyáj indul, nem pedig nemzet, mellynek keblében önérzet él, 's mellynek van szép multja, tisztes jelenje 's napról napra derengőbb jövője, 's mellynek, ha mása nem volna is, midön ostoroztatva becsülettel nem élhet, van bátorsága becsülettel 's ezt folyton védve meghalni.

A' követelés kora lehunyt, vagy ha még le nem hunyt, gúny tárgya lett. Most már nemes uraim! a' haza érdeke maga áll elejökbe anyai szerény alakban 's ő hija áldozatra mindnyájokat. És én jó reménynyel vagyok; mert azt, mit a' P. H. 319d. száma mond, hogy „a' magyar nemesség a' nemzetujjászületés nagy munkáját önerejüleg bevégezni képtelen" rágalomnak tanusitja az épen folyó országgyülés minden motszanása.

A' magyar nemesség az adó kérdésére nézve két osztályban állhat: egyiket bélyegzi az intelligentia, a' másikat képezi a' nemes tömeg. Az intelligentia általjában átlátja, hogy a' haza jóllétén kedvező fordulat pénz nélkül nem történhetik. Kérdés pedig nem lehet, vajjon valaki ohajt é a' haza jóllétén kedvező fordulatot létesülve látni? mert ki előtt még ez is kérdés, az nem érdemli meg a' földet, melly egykor porait befedje. Intelligens emberre tehát az egész ügy irányában alig marad egyéb, mint vagy sorainkba állnia, vagy nyiltan megvallania, hogy a' hazaszeretet érzelmérül lemond, Ő azután ne támaszkodjék arra, hogy azt nemesen védi a' mi nemesé: ő azt, mi a' haza jóllétén kedvező fordulatot eszközölne önzőleg elvonja; mire nézve lesz ember, ki tagadni fogja, hogy ő nemes; a' minthogy nagyon is mélyen nemtelen, ki a' hazaszeretet érzelmérül lemond. Mi tehát nem hisszük, hogy a' magyar nemességnek intelligens része a' nemzet ujjászületés munkájára képtelen legyen, sőt mi az ellenkezőt hisszük, azt, hogy valamint nemzetiségünk léteért a' nemesség hatalmán kivül eddig sem volt más garantia: ugy a'nemzetujjászületés nagy munkájaért sincs más kezesség, mint épen a' magyar nemesség intelligens részének világos és elhatározottan bizonyos honszerelme. —

A' nemes tömeg az adó kérdésének irányában kissé még készületlenül áll. Én ismérem e' tömeget, köztök éltem, vigadtam és szenvedtem. E' tömegnek ha nem minden ténynél fenszárnyaló is gondolat-iránya: de létbélyege a' nemesség 's e' szempontból vele bánni lehet. Higyék nemes uraim, kegyetektől a'tömegre nézve minden függ. Ha kegyetek előtte a' haza érdekzászlóját annyi buzgósággal hordozzák, mennyi hévvel hordozták eddig a' nem fizetés lobogóját; meglássák, vigan jön a' nemes tömeg, mikép szokott áldozni. Hazámért utólsó csepp véremet 'stb. igy szólnak ők; mi pedig ennél sokkal kevesebbet ohajtunk. De mit beszélek, nem mi ohajtjuk az adófelajánlást; hanem ezt a' haza tartós jólléte ohajtja.

És im e' szempontbul lehet és kell a' magyar nemes tömeggel bánni. Én bátran állitom, hogy az adóügy, tehátnemzet-ujjászületésünknek első nagyobbszerü történet-morzsája e' szabály kezelésétül függ. De épen azért, mivel az adófelajánlást a' haza tartós jólléte kivánja; épen azért, mivel nemzetujjászületésünknek első nagyobbszerü történet-morzsája: mindnyájunknak és minden oldalrul ki kell fejtenünk a'befolyást, mellyel kiki bir a' nemes tömegre, hogy ez a' haza-érdek ohajtása iránt felvilágosittassék, hogy ezután az adófelajánlás igéje testté legyen. Csekély belátásom szerint czélszerü volna ez ügyben a' kormánynak is kifejteni befolyását; mert noha az adófelajánlás tisztán nemzetérdek: de egy részrül a' kormány dicsősége sőt kötelessége a' nemzetérdek előmozditásához járulni; más részrül pedig tisztán a' kormány érdeke abban előreható lenni, hogy az illy életbevágó ügyek a' néptömeg izgatása nélkül intéztessenek, vagy mi ezzel rokonértelmü, hogy az illy nagy térreható izgatások minélelőbb bevégeztessenek, mert én legalább azt hiszem, hogy az adó ügyébeni izgatás olly természetü, minélfogvást nem lehet ez ügyben izgatni, a' nélkül, hogy egyszersmind a' néptömeg izgattassék. Én ez ügyben a' kormány nyilt szavára igen nagy sulyt teszek. Mert sokan vagyunk Magyarországban, kik szigorún törvényszerü, de törvényszerün szigoru kormányzást ohajtunk. 'S ez ohajtáshoz képest, a' mint a' centrifugák erősek vagy nem, mi is lanyhábban vagy buzgóbban sulyongunk a' centrumhoz. Ez elv keresztülhat tényeinken, kezdve azoktól, kik kegyelemben 's kincsben nyakig usznak, végezve rajtunk, kik független fáradásunk sovány gyümöcskéit sanyarogva élvezzük. E' számos centripeta közt nem kevés azt hiszi, hogy a' kormány a' nem mozdulás elvét pártolja 's e' hiedelemben találnak okot vagy köpenyeget az adófelajánlás elvéhez nem járulni. Én olly szivesen kérnék ez ügyben mindenkit, szerkesztőt és „exszerkesztőt" tisztviselőt és extisztviselőt szin- és állapot-különbség nélkül: hogy félre téve önző 's nem önző tekintetet, izgatnánk ez ügyben összpontulag (concentrisch); de hisz a' haza érdeke maga kér; mellynek szava fontosabb 's határozóbb, mint bárkié. Mert a'mit a' nem fizetés lobogója alatt elérni lehet, ugy sem lehet más, mint nem nagy kori halasztás, mellyet a' tömeg-izgattatás kárán igen igen roszul vásárolunk. —

A' Világ szerkesztőségét, buzgalmait 's ez ügyben érdemeit ismerve, egyesek véleményére figyelmeztetni bátor voltam azért, mivel ez ügyben minden egyes kortesőnek véleményét fontosnak hiszem. Bizony nemtelenül bánt érte velem. De legyen neki megbocsátva, hisz a' világ teremtőjét is legtöbbször káromolja a' világ, a' nélkül hogy hatalmas fellegei ledörögjenek. Jövő alkalommal az adózás neméről. Jablanczy.

Országgyülési közlemény

Folytatása a' jan. 27ei ker. ülésnek az esküttszéki ügyben.) Az esküttszékek védelmében még felszólalt 3 megyei követ, egyike alkotványos országban bármi jogintézetet pusztán jogi szempontból tekintetni nem tartja czélirányosnak, mi könnyen egyoldalu rendelkezésekre vezérelhetné a' törvényhozást. De mivel a' polg. társaságnak nincs is arra joga, hogy isten nevében boszuljon, hanem csak ovakodásra 's bünösök javitására terjeszkedhetik, nem is mellőzhető a' tárgynak politikai téreni megvitatása. Az esküttszékek, ha nem tökéletesbek az állandó bíróságnál, a' versenyt ezzel minden esetre kiállják. Sz. követe revolutiót jósolt az esküttszékek behozatalával, 's jóslá, hogy abban a' kormány megegyezni nem fog. Mi az elsőt illeti: revolutio vagy békes uton, vagy lázadással jár; hogy a' magyar nemzet békes utoni revolutióban van jelenleg, azt tagadni nem lehet; de ebben Sz. megye követe is gyakran segédkezeket nyujt a' nemzetnek; véres revolutióra kedve senkinek nincs, 's ehez a' népek legnagyobb elnyomatás esetében folyamodnak. Mi is szülhetné nálunk ezen revolutiót? Az aristokratia talán? melly igaz, hogy zsarnokilag hat a' népre, de véres revolutióra okot még sem ad, mert igazságtalan állásából önmaga akar kiemelkedni? vagy a' kormány? hisz ennek épen Sz. követe tulajdonit legkevesbbé olly eljárást, melly revolutióra vezérelhetne. Az esküttszékek behozatalával az igazságszolgáltatás sokkal jobb lábon álland mint ma 's miért ellenzené ezt azon kormány, melly kötelessége szerint javitani akar. Azt hiszi talán a' kormány Sz. követe szerint, hogy a' következő orsz.gyülésig majd megfordul e'tárgy iránt a' közvélemény? ezen hit nem egyéb hiu álomnál; mert iránta ma többség levén, 3 év mulva alig fog találkozni ellene törvényhatóság, különösen midőn alapja már törvényink 's intézetinkben le van téve. El van ennek magva vetve már a' népnél is, melly a' községek magánydolgait esküttek által folytatja. A' nsi esküttszékek eszméjét szóló ugyan nem pártolja, de ha más alakban nem létesittethetnék a' jury, ez sem lenne épen olly példátlan képtelenség, mint Sz. megye követe hiszi; mert Angliában is IIdik Henrik alatt csak földbirtokosak 's lovagok lehettek esküttbirák. A' másik megyei követ szerint, mivel a' bünök nagy részben a' társasági viszonyokból 's nem egyediségekből fejlenek ki: a' büntetés czélja más nem lehet, mint az, hogy ártatlanul ne büntettessék senki, 's hogy az esküttszékek e' czélnak minden bíróság közt legjobban megfelelnek, azt még senki sem vevé kétség alá. Igaz, hogy Angliában 's a' jurynek többi honában sok bünös felmentetik, de ez ellene mit sem bizonyit, mert a' büntető eljárás czélja nem annyira az, hogy büntetetlen egy bünös se maradjon, mint az, hogy ártatlanul senki ne büntettessék. E' czélt állandó bírósággal, melly bizonyitási theoria nélkül fen nem állhat, nem érhetni el. A' bizonyitási szabály pedig a' bünt. t.könyv első részében felállitott szándékossági theoriával merőben ellenkezik 's e' kettő együtt fen nem állhat. Mondaték az esküttbirák ellen, hogy azok közelebb állván a' vádlotthoz, részrehajlóbbak a' rendes biráknál, de ha van részrehajlás a' juryben, mi megtörténhetik, ezen részrehajlás mellékes, 's nem foly az esküttszékek lényegéből. Politikai tekintetben ajánlja az esküttszékeket az, hogy ezek biztositván a' törvényelőtti egyenlőséget, ez által biztositják egyszersmind a' polg. szabadságot a' mellett, hogy czéljoknak tökéletesen megfelelnek. Azon ellenvetés, hogy hazánk népe a' juryre még megérve nincs, hogy a' kellő arány, melly a' jury bevi-

telekor Angliában létezett, nincs meg hazánkban, ha egész következetességében vétetik, az esküttszékek behozatalát megengedni soha sem fogná, mert mi a' miveltség gyermeki állapotába többé visszatérni nem fogunk. Egyébiránt ez ellenvetés inkább jó akaratra mutat az esküttszékek mellett, mint ellenséges indulatra azok ellen, mert ugy látszik, mintha az, egyedül az esküttszéki intézet compromissiójától tartana, 's ez legfölebb is csak ovatosságra vezethet a' formák megállapitásában. Hogy önkény az esküttszékekben létezik, az tagadhatlan, de hogy ezen önkény a' különböző néposztályok gyülölségének fegyverévé fog válni; az nem egyéb jó lelkü aggodalomnál, mert a' vétkekben, polgári osztályainknak megfelelő osztályzat nincs, 's bárki követte is el a' vétket, ennek büntetése mindenkire egy és ugyanaz, 's miután a' véteknek nincs nemzetisége, nincs vallása, nincs polg. érdeke: a' tény kérdése fölött bármi különböző elemből álló jury is itélhet. Az esküttbirák választása ellen felhozott okok azok lényegét nem illethetik; mert esküttszékek alakitásánál a' választás olly mellékes tekintet, mit megváltoztatni igen könnyü. Sz. megye követe azon elvet állitá fel, hogy a' birói hatalom részese csak az lehet, ki politikai jogokkal bir. Igaz, hogy más országokban az esküttképesség a' választói képességgel mindenütt egy, mert egy alapon, a' censuson, nyugszik mindkettő; de azért a' választó-képességnek az esküttképességgel semmi köze 's e'kettő egymástól minden veszély nélkül elválasztható. Ezen ellenvetés sem érdekli tehát a' jury lényegét 's ha esküttképességre nézve több biztositékot látunk a' censusban, mint a' születésben, ezen esküttképességet alapithatjuk mi is censusra 's e' mellett születéshezkapcsolt választási jogaink is fenállhatnak. Azonban ha az esküttképesség nálunk is egyesittetni fog a' választói képességgel, az nem lesz épen olly példátlan 's olly végetlen anomalia, mint némellyek hiszik, 's ez által a' nem nemesek a' juryből kizárva nem lesznek, mert a' megyei kihágások tárgyában készült t.javaslat a' szavazási jog első kezdetét kiterjeszté már a' nem nemesekre is. Szóló Kecskemét jegyzökönyvéből egy példát idézett fel, melly szerint a' nevezett városban már a' 16d. és 17dik században ugy nevezett fogott birák itéltek, kik nem valának egyebek mint esküttbirák. Ha tehát hasonló birák már hazánkban müködtek, ha táblabiráink 's az esküttbirák közt nagy hasonlat van: nyugodtak lehetünk az iránt, hogy a' jury behozatala nálunk olly kedvező körülmények közt van, mint nem volt még sehol. Szóló pártolván az esküttszéki intézetet, melly mellett lelkesedéssel küzdenek a' népek, épen nem látja szükségesnek, hogy a' külön vélemény javaslata mindenekben szórul szóra elfogadtassék. Ha lehetnek ez ellen alapos aggodalmak, elháritattásukra olly formákat kell keresni, mik az esküttszékek lényegével nem ellenkeznek. E' kérdésben szükség egymást megértve őszinte igazsággal keresni a' valót, igy fog eszközöltetni azon megnyugvás, minek minden uj intézet behozatalát kisérni kell, hogy az gyökeret verhessen. Végre egy m. követ czáfolgatá az esküttszékek ellen felhozott okokat, megjegyezvén, hogy az esküttszékek olly képtelen itéleteket nem hozhatnak mint az állandó birák bizonyitási theoria nyomán. Szavazásra bocsáttatván a' tárgy: 28 megye 20 ellenében esküttszékeket kivánt. Kevesebbségben maradtak: Abauj, Zemplény, Sáros, Szepes, Mármaros, Temes, Krassó, Soprony, Trencsény, Liptó, Veszprém, Baranya, Fejér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, és Szerém. Nem szavazott Verőcze. T. megye követe szavazás közben felfüggeszté szavazatát, mivel utasitásában, mellyet felolvasott, az esküttszék elfogadása bizonyos föltételekhez volt kötve: e' tette éles észrevételekre szolgált alkalmul, mire több követ jogositva hivé magát az utasitás felolvasása által, melly az érdeklett követ szavazata kérdését a' tábla biráskodása elibe terjeszté. Szavazás végén az érdeklett követ szavazatát az esküttszék mellettiekhez kivánta számittatni. Végül többek kivánatára szavazat alá bocsáttaték az esküttszékek azon alapkérdése is: „Az esküttképesség születési osztálykülönbségre alapittassék é? — E' kérdésre 32 megye nyilatkozott 15 ellenében a' születési osztálykülönbség ellen. A' többség következő megyékből álla: Pozsony, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Bars, Hont, Zólyom, Pest, Tolna, Pozsega, Verőcze, Szerém, Zemplény, Ung, Szatmár, Szabolcs, Szepes, Gömör, Borsod, Bereg, Torna, Ugocsa, Bihar, Csongrád, Békés, Csanád, Arad, Torontál és Krassó. Nem szavazott Veszprém és Temes.

CXLIXdik kerül. ülés, jan. 29kén d. e. 9½ órakor. Elnökök: Szentkirályi László, Hont és Kállay Ödön Csanád megyék követei; jegyzők: Palóczy László, Sz.-királyi Móricz és Vukovics Szabbasz; naplóvivő: Eischl János. Az ülés kezdetén fölolvastaték a' verificat. választmánynak Breznóbánya ujdon választott követét ill. megbizólevél átvizsgáltárul szóló tudósitása; mellyben jelenti, hogy a' nevezett város előbbi követe Csernák János helyébe Kilvády Jánost választotta képviselőjeül. Az illető követ székfoglalási hosszas beszédébe nemcsak a' jelen országgyülés külön pályaszakait, de nemzetünk történetének fonalát is bele szőtte, bizván a' magyarok Istenében, hogy e' hazának jövendője illy országgyülési testület közremunkálása mellett szépen föl-viruland. Olvasá ezután Szentkirályi Móricz, mint illetékes jegyző, Zilah városa iránti üzenetetét a' KK. és Rknek, ugyanazon jogokban részesittetés végett, minőt Arad, Felsőbánya és Pécs igényelnek. Ennek köziratra rendeltetése után ugyanazon jegyző figyelmezteté a' kerül. RReket, hogy a' Jászok és Kunok, nemkülönben Hajduk rendezeti munkálatát is elkészitvén az illető választmány, az már sajtó alá bocsáttatott, 's igy mind önhasználat, mind küldökkeli közlés végett megszerezteté-sét ajánlja. Némelly tagok az esküttszékek iránt adák elő utasitásukban foglalt módositásaikat, a' mik szerint azt alakittatni ohajtanák; mivel azonban a' fő alapelv, melly szerint a' javaslatkészitő választmánynak munkálkodnia kell, már a' szombati ülésben elhatároztatott, a' már akkor nyilatkozott többség kivánatához képest, az egyes javaslatok megvitatása mellőztetvén, az esküttszék alakitása iránti javaslat-készités tovább is a' mondott választmány gondjává tétetett. Napirendre levén kitüzve a' megyei kicsapongásokat tárgyazó munkálatban tett módositások hitelesitése, fölolvasá Vukovics Szabbász a' szerkezeti régibb 's ujabb változtatásokat, mellyeknek egyes pontjai fölött némelly észrevételek fejlettek ugyan ki; de általában igen kevés szóbeli javitással 's egyes kifejezések kihagyatásával az egész szerkezet jóváhagyatott, ujabb kinyomatása határoztatván az átalakitott törvényjavaslatnak, 's mai napra az érkezett kir. válasz tüzetvén ki tanácskozási tárgyul, az ülés déli 12 óra tájon eloszlott.

LXXXVIIIdik országos ülés mind a' két táblán jan. 29kén d. u. 1 órakor. Az éljenzéssel fogadtatott elnök kir. szem. terembe lépte után rövid várakozás mulva a' RRek ülését megnyitván, az utóbbi országos ülésből a' mlgos FőRkhez kinevezve volt küldöttség szónoka jelentést tön, meghozván a' mlgos FőRRek azon válaszát, hogy az átvitt katonaélelmezési és szállásozási 's vukovár- fiumei vasutügyre vonatkozó munkálatot 's üzeneteket annak idején tanácskozásba veendik, 's ennek eredményéről a' RReket tudósitandják. Fölszólitá azután személynök ő nmlga a' KKat és RReket azon kedves kötelesség-teljesitésre, mellynek megemlitésével a'Rdek közohajtását hitte kifejezni, hogy t.i. uj évi tisztelgés végett a' jelen évben tartott 2dik ülésből a' föns. Nádorné hgasz.hoz üdvezlő választmány küldessék. Mihez a' RR. közhelyeslése járulván, személynök ő nagymlga a' m. FőRRnek ebben leendő megegyezése 's a' tisztelgő orsz. választmányhoz járulása végetti fölszólitást a' mult országos üléskor eljárt küldöttségre bizá, kinevezvén egyszersmind a'RRek közül az üdvezlő választm. tagjait. Kevés szünet mulva visszatért a' mlgos FőRknél megbizatását végzett küldöttség, 's jelenté a' RRek fölszólitásának Nádor ő fönsége 's a' mlgos FőRek általi kedvesen fogadtatását. Megjelent csakhamar a' mlg. FőRRek küldöttsége, nmlgu Lonovics József csanádi püspök ur vezérlete alatt, szóbeli üzenetét hozván meg Nádor ő föns. 's a' mlg. FőRRknek, hogy a' juniusi végzést illetőleg érkezett kir. levélre határzott fölirási javaslatát a' RReknek, mielőtt az a' felső táblán érdemileg tárgyaltatnék, azon fölszólitással küldik vissza a' t.KK. és RRekhez, miszerint annak irányzata a' közelebbi fejleményen által szükségkép megváltozván, a' dolgok mostani helyzetéhez képest a' KK. és RRdek Nádor ő fönségével 's a' mlg. FőRRekkel további véleményüket 's akaratukat tudatni méltóztassanak. Jelenté továbbá a' nm. szónok, mikép a' m. FőRRek a' KK. és RRek szives megemlékezése'snemes érzelmeibenteljesen osztozva, a' kivánt orsz. tisztelgő választmányhoz egész készséggel járulnak, 's az illető förendü válesztmányi tagok névsorát a' KK. és RRknek bizodalmasan megküldik. A' förendi küldöttségnek távoztával a' felsőtáblai vál. tagok névsorát személynök ő nmlga fölolvastatá, 's a' tisztelgés idejét a' választmányi elnök által a' küldöttségi tagokkal tudatandónak jelentvén, az ülést d. u. 1½ óra után eloszlatá.

LXXXIX orsz. ülés a' m. Förknél jan. 30án reggeli 10 órakor. E' nevezetes ülés elseje volt azon mint valósult, számosbaknak, mellyek a' turop. nemesek sérelme következtében átküldetett második rendi üzenet tárgyaltatása körül forgandnak. Jelenleg csak vázlatát nyujthatjuk a'tanácskozásoknak jövő számainkban pótlandván azokat a' derék előadások részleteivel. Eddig a' főbb két osztályon kivül, mellynek egyike a' FőRR. előbbi nézeteinél megmaradni, a' másik pedig a' RR. üzenetéhez járulni kiván, még két részre oszlottak a' vélemények, egy részről felirás javasoltatott minden melléklet nélkül, egész általányosságban azon kérelmet magában foglaló, hogy ő Fels. a' Horvátországban két év óta mindinkább növekedő nyugtalanságoknak atyailag véget vetni, 's az előbbi nyugalmat helyreállitani kegyeskedjék; más részről a' benyujtott panaszok minden okoskodás nélküli fölterjesztését ohajtanák, mellynek következtében a' horvátoknak, miután magoktól össze nem gyülhetnek, alkalom adassék kihallgattatásukra. E' két árnyéklat körül forogtak már eddig, 's forgandnak többi ülésben is a' vitatkozások, mellyek folytában a' legkülönbemü nézetek közt ollyanok is fordulának elő, mellyek körülményesb elnöki felvilágositást 's helyreigazitást okozának. A' többi jeles előadás közt azon főpásztor igazolása tünt ki, mellyel az ellene több oldalról 's különféle utakon közhirré tett vádak alaptalanságát mutogatá. Ezekrül jövő számunkban. Az ülést délutáni két óra felé ő cs. kir. Fönsége oszlatá el a' vitatások folytatását jövő ülésre tüzvén ki.

CLdik kerül. ülés jan. 30kán d. e. 9½ órakor. Napi rendre tüzött tárgy a' magyar nyelv ügyében közelebb érkezett k. kir. válasz levén, ennek Palóczy László, mint illetékes jegyző által történt fölolvastatása után, következőleg terjeszté elő iránta nézeteit T. megye követe: Egy belső ösztön eszébejuttatja azon sokszor hallott igazságot, hogy becsületesség és őszinteség legjobb tactica egyes emberek szintugy mint nemzetek életében; 's ennek hódolva nyiltan kijelenti a' szónok, hogy a' k. kir. válasz valódi örömet ébreszte keblében a' benne-foglaltak többrendü pontjai által. 'S hogy ezen öröm nem az első benyomás, hanem csak minden oldalróli megfontolás eredvénye volt, annyival kevésbbé csodálhatni, mert olly kevessé voltunk a'jóhoz szokva, miszerint mindent bizonyos ovakodással kell szemügyre vennünk, hogy jósága felől meggyőződjünk 's örömre buzduljunk, hasonlag a' sokáig éhezett ember állapotához, kinek huzamos időre van szüksége, hogy az étkeket megizelje. Igen természetesnek találhatja tehat bárki, hogy a' kir. válasz első pillanatban nem fogadtatott különös lelkesedéssel. Most azonban, megfontolás után őszintén üdvözli a' szónok a' kormányt ez örvendetes téren, hol a' nemzet kivánatit ismérve, méltányolva 's teljesitni kivánva, nemzeti nyelvünket polgári életünk talpkövének vallja 's bennünket benne és általa egyesit. Ő Fölsége sajátjáva teszi nemzetiségünket, magyarul szóland hozzánk, kormányát magyarrá teszi, 's azon nagy igazság szerint: Regis ad exemplum totus componitur orbis! irányt és követésre intő példát ad mindazoknak, kik eddigelé talán idegenkedtek nemzetiségünktől. E' példa megváltoztat mindent; nem fogunk gyanus szemmel tekinteni a' kormány embereire; a' fő családok simulni fognak nemzetiségünkhöz, befogadandják csarnokaikba nyelvünket; mert hálátlanság 's tiszteletlenség lenne tőlök a' nagyszerű példát követetlen hagyni. A' királyi válasz fontosságát, 's a' tény örvendetességét sokkal mélyebben érzi szónok, sem hogy azt kimagyarázhatná; de érzi egyszersmind, miszerint most rajtunk a' sor, hogy annak minden áldásos eredvénye meglegyen. Ez azon pillanat, mellynek magyar hazánkban általányos kibékülést kell eszközölnie. Legyen tehát egyesülés mindenekelőtt magunk közt; adjunk ez által jó példát mindeneknek; feledjük a' multakat; hagyjunk föl egymás kölcsönös megtámadásával, mi talán az indulatoknak némi élvezetet szerezhet ugyan, de a' közügynek mindenkor csak kárára van. Ha mi egyek leszünk, az összes erő olly hatást gyakorland, hogy lehetlen lesz tovább ellenkezni a' nemzet közkivánatival. Most van azon időpont, hogy uj szakaszt kezdhetünk a' nemzet életében, 's megczáfolhatjuk a' világszerte hiresztelt azon mondást, hogy a' magy. mindent tud, csak egyesülni nem, minek, fájdalom! a' tatárok beütése óta elég gyászos bizonyitványa található évkönyveinkben; mellyeknek fényesebb lapjai eléggé tanusitják azt is, hogy ha a' nemzet a' királlyal egyesült, semmi erő semmi hatalom nem fogott ki rajta, mint ezt Nagy Lajos és Hunyady Mátyás korszakai mutatják. Ragadjuk meg tehát ez alkalmat, mellynek üstöke csak homlokán van, nehogy elfordulván tőlünk, megragadhatlanul elillanjék, 's mi ismét későn ébredjünk eszméletre. Midőn tehát szónok örömét nyilványitja a' k. kir. válasz fölött, távol van attól, hogy diadal-zajt üssön 's a' továbbiakról megfeledkezzék, sőt szükségesnek látja, hogy nemzeti kivánatink teljesitése a' fölterjesztett t.javaslat értelmében a' legkisebb pontig folytattassék; járuljunk tovább is, hálás köszönetünket 's örömérzelminket kifejező fölirás

által bizodalom utján ő felségéhez 's kérjük többi ohajtásink teljesitéséért. Vizsgálat alá vette most a' szónok a' k. kir. leirat tartalmát, 's megjegyzé azon kivánatokat, mellyek a' megadott kedvezmények értelmében ő fölségétől még kérendők volnának: hogy a' Helytartó Tanácshoz tartozó többi hivatalág 's ezek személyzetei is odaértessenek; hogy a' Htó-Tanács a' katonai kormányszékekkel és külhatóságokkal is magyarul levelezzen; a' kanczelláriárul szóló rendelet a' kir. kincstári hivatalt is illesse; a' magyar ezredek dolgai magyarul menjenek; a' közoktatási nyelv magyar legyen, a' mennyiben azt a' népnevelési választm. által beadott munkálat nyomán eszközölhetőnek látandják az orsz. RRek; foglaltassanak a' törvénybe a' posták 's egyéb a' nemzetiséget jellemző közintézkedések; hogy az országgyülési tanácskozás nyelve a' horvátországi követekre nézve is haladéktalanul magyar legyen, mellőztével a' 6 évi időhatárnak; mert természetes, hogy — miután a' kir. előterjesztvények, leiratok, válaszok 'stb. magyarul lesznek, a' horvát követeknek szükségkép kell tudniok magyarul már a' legközelebb országgyülésen is. Áttért után ezek szónok a' jun. 20kai 's illetőleg dec. 5dikei határozatra, 's az ennek következtében érkezett kir. levélre, nemkülönben az arra határzott felirási javaslatra, melly tegnapi orsz. ülésben a' m. FőRRek által visszaküldeték. A' juniusi vagy decemberi határozatot a' szónok mint annak idején ugyan czélszerű, de most már fölösleggé vált eszközt, szükségtelennek, 's miután ő felsége jelen k. kir. válaszában nemzetiségünk lobogóját kitüzte, az egész kérdést letörpültnek, összezsugorodottnak látja, 's igy azt most megszüntetendőnek javasolja. Ám beszéljenek még ez országgyülésen latinul a' horvát követek, ha ezen nyelvhez ragaszkodás nèvetséges voltát a' horvátok nem látják, 's nem érzik, mennyire hiányzik követeiknek ezen kinszerítésében a' fejdelem eléggé világosan kijelentettakaratjairánti tisztelet. A' RRek határozatát sokan balulértették, pedig ez nem más, mint a' jun., csakhogy más alakban; 's mai napig fön is állott, de most már fölösleggé vált, 's mivel sem tárgya sem alapja nincs többé, természetesen meg kell azt szüntetni. Elmondá egyszersmind azon felirási javaslat iránti véleményét, melly a' jun. határozat ellenében érkezett k. kir. levélre kelt, 's előttnapon a' Főrendek által visszaküldetett. Eziránt ugy vélekedett, hogy miután a' mostani k. kir. válasz az előbbi körülményeket teljes hallgatással mellőzi: a' ker. RR. is álljanak el ama szándéklott fellrástól; ne idézzenek elő uj küzdelmeket olly viszonyok miatt, mellyek örvendetes fordulatot vőnek; hanem a' mennyiben a' kir. levél alkotványos országra nézve sérelmes parancsoló kifejezéseket foglal magában: bizassék ezek kiszemelése a' fölirási javaslat kidolgozásával foglalkodott jegyzőségre olly utasitással, hogy az érintett felirási javaslatot ovássá alakitsa át, melly orsz. ülésbe átvitetvén az országgyülési irományok közzé tétessék, emlékül az utókornak, milly erőködésbe került legyen a' nemzetiség sükeres kivivása; 's ezzel a' tény be leend végezve, mi a' depositiótól lényegesen különbözik, mellynek ő mindenkor ellenzője volt. Ezen szónoki előadást helyeslő „éljen" követé. Utána még kilencz tag fejezé ki a' kir. válasz iránti véleményét, kik közül hárman a' most nevezett választ, a' juniusi vagyis decemberi határozattal kapcsolatos királyi levéltől egészen elkülönitve akarák tárgyalni; egyike különösen, a' juniusi határozatra kivánt visszatérni 's azt — utasitása szerint maga épségében föntartatni. Volt némi árnyéklatos eltérés a' 4dik szónok előadásában is; de a' többi szónok egész terjedelmében járult T.megye követe javaslatához, 's a' gyülekezet majd általányosan hangoztatá „elfogadjuk, elfogadjuk!" Mihezképest az elnökség által végzés gyanánt kimondaték, hogy a' kegy. kir. válasz kielégitő részeire nézve köszönő felirás rendeltetik, a' t.javaslat többi pontjai megadatása végett azonban ő fels.ujabban megkérendő, továbbá, hogy a' decemberi határozat megszüntetik 's az iránta érkezett kir. levélre kelt felirási javaslat ovássá alakittatván, országgyülésbe átvitetve az irományok közzé fog tétetni. Az ül és délután ½ óra tájon oszlott el.

Jan. 31dikén a' fördi 80 orsz. ülésben a' turopolyai ügyben a' tanácskozás megnyitásakor iily inditvány terj. elő egy mélt.gr. által: Ha visszamegyek a' jelen üzenet genesisére, azt tapasztalom, hogy mind erre, mind az e' részben legelőször váltott üzenetre, a' turmezei grófnakRkhez nyujtott folyamodásaszolgált indokul, melly folyamodásban a' turmezei gr. Horvátország követeit törvénytelenül választottaknak állitja, a' turmezei nemeseket pedig követválasztási joguk gyakorlatában megcsonkitottaknak panaszolja 's ezen egyoldalu panaszok előadásánál fogvást a' t.RR. ő fels. felirás utján egy uj tartományi közgyülés-tartásra megkérendőnek vélték. E' felirást a' m. Főrk nem pártolták azért, „mivel abban némelly tények és jogok elismerése rejlik, mellyek nincsenek olly világosságban, hogy azokra orsz. felirást alapitani lehetne," továbbá azért „mert országgyülési gyakorlat, hogy minden sérelmes tárgy, mielőtt orvosoltatása országgyülésileg szorgalmaztatik, előbb a' fejdelem elibe, ki a' törvények megtartása felett őrködő közigazgatási hatalmát gyakorolja, fölterjesztendő, melly bevett szokástól eltérni annyival kevesbbé lehet, mivel igen elárasztathatnék az országgyülés rendeltetése körén kivül eső számtalan olly dologgal, mellyek elintézése a' kormányszéki rendes tárgyaláshoz tartozik. Az elsőre azt válaszolják a' t.RR, miszerint világos tény, hogy a' horvátországi követek megválasztása végett f. é. apr. 22kére tartományi gyülés tüzetett, hogy ezen gyülés akkor meg sem kezdeték, elhalasztottnak nyilványittatott, azonban harmadnapra mégis a' követek megválasztattak; az emlitett jogokra pedig azt válaszolják, hogy itt nincs jogokrul szó, hanem csak azon egy jogról tétetik emlités, hogy a' horvátországi 's köztük a' turmezei nemeseknek is törvény- és gyakorlat-szerüleg joguk volt és van a' tartományi közgyülésen személyesen megjelenhetni, 's köztanácskozásokban és választásokban részt vehetni. A' t. RR. mindezt bebizonyitott tényeknek veszik, mellyek azonban előttem nem egyebek puszta állitásoknál, mellyek kellőleg be nincsenek bizonyitva, mellyek tisztán 's egyedül csak a' turmezei gróf egyoldalu panaszos előadásán alapulnak, mellyek iránt az ellenfél, a' melly ellen t.i. a' panasz irányozva vagyon, meghallgatva még nincsen, következőleg védokait sem adhatta elő, 's még is azt kivánják a' t. RR., hogy ezen egyoldalu panasz előadásánál fogva a' m. Főrendek az egész horvátországi követválasztási eljárásra kárhoztató itéletöket ki fogják mondani. Már pedig kérdem: itéletet az illető fölött annak meghallgattatásanélkül leheté hozni? megfelelne-é ezen testület magasztos hivatásának, ha olylyanokba avatkoznék, mellyek egyenesen a' kormányszék feladásai közé tartoznak? birák vagyunk-é, inquisitionale forum vagy kir. commissio, mellyet effélékkel terhelni lehet? hivatásunk a' hazának boldogitó törvényeket alkotni, 's mind az, mi egyenesen e' czélhoz nem vezet, ahoz nem közelit, az minden bizonnyal attól minket eltávolit. Mi a' turmezei nemesség joggyakorlatának panaszolt megsértését illeti, ezen jog a' m. Főrk táblájának némelly egyedei által igen is fontos okokbul kétségbe vonatott, mások által pedig kérdésen kivülinek állittatott, a' mi maga is az adatok hiányát éreztetvén, miután sérelmet orvoslani csak ott lehet alaposan, holannak kétségbe nem vonatható adatok szolgálnak támokul, világos, hogy olly jogsértést, melly iránt tisztában nem vagyunk, sérelem gyanánt fel nem terjeszthetünk. Mi továbbá a' m. FőRR. által az országgy ülési gyakorlatra tett hivatkozást illeti, ezen gyakorlatot a' törv. RR. el nem ismerik, sőt ellenkezőnek bebizonyitására felidézik a' mult országgyülésen tárgyalt Közép-Szolnok vgyei esetet; hivatkoznak továbbá az 1715: 14dik, és 1723: 7. tczikkre, melly törvények az országgyülést a' sérelmek orvoslása legüdvösb utjának nyilványitják. Nem czélom hosszasan azok taglalásába bocsátkozni, milly uton kell valamelly sérelmes tárgynak országgyülés elibe kerülnie, mivel a' petitio igen népszerü és sokoldalu discussiónak alkalmat szolgálható terére vezethetne; ezt tehát ez alkalommal elmellőzve, kérdem a' m. FőRRet: sérelemre mi adhat okot, mi nyujthat anyagot? nemde a' végrehajtó-hatalom valamelly tette, valamelly rendelése, melly által v. egyed, vagy t.hatóság a' maga törvényes jogaiban megsértetett, és sérelmének orvoslását a' szokott közigazgatási uton vagy foganat nélkül sürgette, vagy azt csak országgyülléstől várhatja? Ez amaz országgyülési gyakorlat, mellyre a' m. FőRR. első válaszüzenetökben hivatkoztak, 's melly gyakorlat ellen a' t. RR. most csak azt felelik, hogy ők ezen gyakorlatot „rendszeres mellőzhetlen szabálynak el nem ismérhetik"; állitásuk bebizonyitására azonban nem egyébre, mint ismét a' mult országgyülésen tárgyalt közép-szolnoki eseményre hivatkoznak. A' mennyiben a' t. RR. más példával elő nem állhatnak, a' közép-szolnoki eset pedig a' jelen tárgytól lényegesen különbözik, v a l a m i n t ezen táblának több tisztelt tagjai által már multkor tökéletesen bebizonyittatott, ugy hiszem, a' m. FőRRek által e' tekintetben kimondott elvet, megczáfoltnak tekinteni nem lehet. Az 1715: 14. és 1723: 7. tczikkekrei hivatkozás a' t.RR. ügye mellett hasonlókép nem harczol, mivel ezen törvényeket a' jelen esetben csak annyiban idézhetni, hogy azok szerint az országgyülés a' sérelmek orvoslására legüdvösb eszköznek nyilványittatik, a' miről kérdés nem is volt, 's a' mit a' m. főRR. kétségbe nem is vonhattak. De nem is volt itt arról szó: vajjon a' jelen eset, ugy mint sérelem az országgyülés által ő felsége elibe orvoslás végett terjesztessék e? hanem arról vajjon a' szönyegen forgó tárgyat sérelemnek lehet-é tekinteni vagy nem? 's a' mennyiben még magok a' t. RR. is itt sérelmet nem látnak, vajjon megfér-é az országgyülés méltóságával, illy tárgyat maga rendes tárgyalási utjáról kierőszakolni? A' t. RR. azon viszonfeleletére, mikép a' m. FőRR. által aggodalmasan emlitett elárasztástól hazánkban, hol a' sérelmek előterjesztésének szokott utjai a' köztörvényhatóságok 's egyenesen az országgyülésre kivételkép csak azon sérelmek jőnek, mellyek köztörvényhatósági uton nem juthatnak fel, tartani nem lehet, kénytelen vagyok megjegyezni, hogy a' m. FőRR. érdeklett aggodalmát ezen viszonfelelet által még inkább megerősitve látom. Ugyanis alkotványos hazánkban törvényesen nyilatkozó többség levén a' közakarat organuma, nem természetes-é, hogy a' szándokától elüttetett kisebbség annyiszor a' mennyiszer sérelmet találandna, miből ismét az következnék, hogy miután a' többség ellenében ezen kisebbség vélt sérelmét köztörvényhatósági uton soha vagy igen ritkán juttathatná fel, az országgyülés utóljára is sérelemtárrá alakulna, mitől nem azért ijednénk meg, mivel az ügyek szaporodván, többet kellene dolgoznunk, mint jelenleg, hanem azért, mivel olly tárgyak árasztván el az országgyülést, mellyek rendelkezési alá nem tartoznak, ezáltal a' haza sürgető ügyei fölötte szenvednének, sőt maga az alkotvány is veszélyeztetnék. Mind ezeknél fogva a' turopolyai ügyet sérelemnek nem tarthatván, a' tek. RR. által felhozott okok pedig a' m. Főrk által felhozottak ellenében eldöntők nem levén, továbbá is oda vélném a' tek. RRet felszólitandóknak, hogy a' jelen ügyet maga rendes és törvényes utjára visszautasitani méltóztassanak. Midőn azonban a' fönforgó turopolyai ügy iránt a' m. Főrk kimondott elveihez hiven, nézetimet előadám, lehetetlen elfojtanom azon nőtten nőtt aggodalmat, mellyet a' Horvátország keblében a' közelebb lefolyt két év alatt inkább növekedett, mint csilapult szomoru események bennem, 's mint hinni okom van, a' m. főRben is előidéztenek. Ennek következtében hitté alakult bennem azon vélemény, hogy nekünk, kiknél a' teendők legfőbbike az alkotványos szabadság szilárditásában áll, a' megbontott rend helyreállitására semmi törvényes eszközt kisértetlenül hagynunk nem szabad. Ezen szent 's a' törvényhozói állás méltóságával tökéletesen egybehangzó kötelesség mély érzetében azt hiszem, hogy midőn a' szabadság érdekében egyhangulag szót emelünk, ugy kell azt emelnünk, hogy tiszta legyen a' felekezetesség legkisebb szellemétől is, nehogy a' szent ügy, melly mindnyájunké, pártkérdéssé aljasuljon. Nyilatkoztassuk tehát ki a' t. Rknek, hogy mi azon szabadságot veszélyeztető kihágásoknak, mellyek Horvátország keblében a' megyei teremekből már magokba a' socialis viszonyokba is átharapoztak, határzott ellenei vagyunk, és szólitsuk fel őket, hogy a' turopolyai ügynek egyoldalu tárgyalási modorából kibontakozva, fognának a' m. főRRel abban kezet, miszerint ő fels. alázatos felirásban kéressékmeg, hogy a' Horvátorsz.ban naponta aggodalmasb szinben mutatkozó kicsapongásokat atyai gondoskodására méltatva, a' törvény és igazság szigoru kiszolgáltatását hatalmával eszközleni, 's a' közcsend helyreállitásával horvát rokoninkat, 's az anyaországot minélelőbb megnyugtatni méltóztassék. A' második inditvány egy főispán által a' szerint adaték elő lényegesen, hogy terjesztessék föl a' horvát nemesek egy részének panasza, mint az országgyülésre benyujtatott, minden okoskodás nélkül ő fels. szine elibe, mi által az orsz. RR. semmi összeütközésbe nem jönnek sem eddigi elveikkel, sem az alkotványos formákkal; 's habár ez utóbbiak ellen némileg vétkeznénkis, ez a' nemzetiség szilarditása, a' megzavart rend visszahozása, kölcsönös bizodalom helyreállitása által gazdagon kipótoltatnék, 's horvát atyánkfiainak, kik magok össze nem gyülhetnek, ő föls. bölcsesége szerint azon utat jelölné ki, mellyen panaszaik meghallgattassanak. Ez olly igazságos, természetes 's czélra vezető kivánat, hogy hihetőleg a' t. KK. hozzájárulását is megnyerendi. E' két inditvány sarka volt ugyan a' tanácskozásoknak, de ezek igen sokszor a' kérdéses panaszra okul szolgált esetekre 's azokból származott igaz és koholt hirek taglalására 's czáfolására térvén, főbb fontosságu volt egy nm. püspök igazoló beszéde, mellyrül 's az e' tárgy iránt még febr. 1jén 's 3kán is folyt, de ekkor sem végezhetett vitatkozásokrul legközelebb.

LEGUJABB: febr. 1jén 's 3kán a' 91 és 92dik orsz. ülésben a' m. fördknél mindegyre a' turopolyai ügy 's illir mozgalmak iránti tanácskozások folytatása különféle ki-

térengésekkel,czáfolgatásokkal,személyeskedő uj megtámadásokkal 's védelmekkel, mik a' fens. elnök gyakorabb felszólitásit 's rendreinteseit vonták magok után a' nélkül hogy a' heves vitatkozások eredvényre juthattak volna; továbbá febr. 1jén kerületi ülés a' KK. és Rknél, mellyben a' magy. nyelv ügyében jan. 30kán megállapitott határozat néhány követi ostrom daczára is ujlag megerősittetett 's hitelesittetett, ezután a' főispáni esküminta kerülvén vitatás alá,midőn egyik követ az esküszegés iszonyatosságát 's az eskütörő jellemtelenségét nagy hévvel rajzolá, a' hallgatóság egy a' hirlapokbul eléggé ismért egyed nevét harsogtatá közbe nagy tombolással 's midőn egy más m. követ az esküminta-módositás iránti előadása közben egy bizonyos megye viszonyait, különösen pedig az ottani főispán eljárását megrovólag érinté, az illető megyének előbb érkezett követe védszót emelt a' főispán mellett, mi haragra lobbantván egy más megyei követet ezlegerősb kifejezésekbenárasztá ki hevét nemcsak a' főispáni védszónok ellen, hanem az érdeklett megyei zavarok főbb eszközlője ellen is, 's beszéde zártával a' zaj ujra olly mértékben tört ki, hogy az elnök alig eszközölhete annyi csendet, miszerint a' főisp. esküminta ujdon átdolgoztatását végzésül kimondhassa, 's az ülést befejezettnek nyilatkoztathassa. A' megujult zaj 's tombolás még a' terembül kitódulás közben is folytattatott sőt a' terem falain kivül is kicsapongással;— febr. 3kán a' 92dik orsz. ülésb. a'KK.'s Rdnél a' magy. nyelv iránti legujabb határozat tárgyaltatott, a' horvátorsz. követek latin előadása csendesen kihallgattatott, a' kerül. napló ügyében kelt 2dik üzenet a' fördkhez elfogadtatott,mire a'városok rendezetéről szóló munkálat elővételével a' nm. elnök e' fontos tárgy iránti általányos nézeteit előterjeszté, errül azonban 's a' történt felszólalásokrul jövőre.

A' kisdedovó intézeteketM.O. terjesztő Egyesület. alapszabályinak értelmében, f. évi február 11én 's ha kellend folytatólag 18án d. e. 10. órakor t. Pest vgyeteremében fogja tartani idei téli közgyülését, mellyre az egyesület tagjai 's minden ügybarát tisztelettel meghivatik. Tanácskozás főbb tárgyai lesznek a.) a' központi választmánynak mult nyári közgyülés ótai munkálkodásáról előterjesztendő jelentése. b) A' számadás-vizsgáló bizottvány jelentése. c) Költségvetés. d) Tisztválasztás. És végül a' netalán érkezendő értekezések felolvastatása, mellyek iránt tisztelettel kéretnek az illető t. cz. hazafiak, legyenek szivesek felolvasandó dolgozataikat a lulirthoz utasitani, hogy azok előbb választmányi ülésben felolvastassanak. Ez uttal az egyesület t. cz. képviselői hazafiui szives bizodalommal felszólittatnak, méltóztatnának az iveiken eddigelé aláirt uj rendes, vagy örökös tagok becses névjegyzékét szintén alúlirthoz átküldeni,azaláirási iveket gyüjtés végett magoknál megtarthatván. Pest febr. 3án 1844. Stuller Ferencz egyesül. titkár (újtér, Üreményiház:)

Titoknoki jelentés a' Kisfaludy-társaság 184¾ki munkálatairól, 's pénztára mibenlétéről.

I. A' Kisfaludy-társaság, mint magyar szépirodalmi intézet, a' mult évben is szives örömmel igyekezett czéljának megfelelni. Munkásságát ugy irányzá, hogy mig egyfelől a' folyó élet és ízlés szükségeit, 's a' nagy közönség igényeit tartaná figyelemben, másfelől a' szépmütant, melly inkább a' szép és fenséges törvényeit fejtegeti, 's a' szépirodalomra készülők vezetésire 's ízlésének müvelésére szolgál, se felejtse ki munkássága napirendéből. — Elsőre nézve egy állandó bizottság van kinevezve a' társaság kebeléből, mellynek tiszte a' Külföldi Regénytár számára müvek és fordítók választása, szóval: az egészre felügyelés; másodikra nézve a' lefolyt évben különös szeretettel fordult a' társaság a' világ legifjabb és legköltőibb nemzetének, a' hellennek irodalma felé, mig jutalom-iratai és egyéb tagtársi munkálatok által mindig a' hazai szükséget veszi szemügyre, 's ennek hiányait igyekszik pótolgatni. — A' kedvező sükerrel megkezdett szép mütani irókhoz Plato Hippias Majorja és Quintilian vannak kiszemelve, Székács József pedig Plato lonának fordításával örvendezteté meg a' társaságot. Henszlmann Imre ujonan választott tag egy a' hellen dramaturgiáról szóló 's körülbelül 20 ivre menő eredeti, vizsgálódó munkájával köszöntött be, melly az Évlapok VI kötetében fog megjelenni. Szabó István, az Odyssea fordítója, miután Aesop meséit adá nyelvünkön, még Isocrates három parainesisét, mint a' classica literatura remekeit,plántálta által,megjelenendőket a' hellen könyvtár két kötetében. A' második kötet számára, a' görög anthologia lefordítására is tétettek már lépések. Szabó István székfoglaló értekezése a' hellen és magyar prózát állitá egymás ellenébe 's éles észrevevő tehetséget tanusítván, igyekszik egyenvonalt huzni néhány hellen és magyar prózairó között. — Schedel F. a' müfordítás elveiről tarta vizsgáló értekezést, 's azt hogy annál hozzáférhetőbb legyen a' társaság tagjain kivül a' nagy közönségnek is, nyomtatásban adá, olly czéllal, hogy minden ahoz értőtől szivesen fogad helyeslést, vagy gáncsot, felvilágositást vagy pótlékot, az ismeretek és ízlés terjesztésének ime nagy csatornája a' müfordítások felől akarván tisztába hozatni fogalminkat. Majd Erdélyi János tarta felolvasást a' magyar népdalköltészetről, 's figyelmet gerjesztvén azoknak szándéklott gyüjtése által, a' társaság szivesen vallá magáénak ez ügyet, mint az ajakról ajakra menő poezisnek, az énekben élő költészetnek megismerésére legczélirányosbat, e' részben teendő lépéseit az egyetemes magyar népköltészetre kiváná kiterjeszteni; 's felszólitásokat határza különösen is egyesekhez,de általányosan is ujságok által minden ahoz értőhöz. Egyesek közől Józsika Miklós b. és Döbrentei G. k. tanácsos és akademiai r.tag igértenek hathatós segédkezeket.Garay János „A' magyar irók és irodalom Pesten, ötven év előtt és most" czim alatt, irodalom-történeti hü és jellemző festést, és vázlatokat ira, melly a' jelen órában fel fog olvastatni. Szontagh G. „A' müvészet kutforrásai, elemei, kellékei és viszonyairól az élethez, mintegy gyakorlati szempontból irt, világos, derült szinben tüntetvén elő a' költészet végczélját, melly szinte a' mai ünnepélyen fog olvastatni. — Józsika Miklós b. költői munkásságot fejte ki Tündérvár czimü novellájával, képeket állitván elő a' multból; e' dolgozat is a' jelen óra figyelmét igényli. Schedel F. eszméket közöl a' magyar verstan átalakitásához,vizsgálódásai után uj adatokat 's tanulságokat emelvén ki, szinte még a' folyó ünnepély alatt; — ugyancsak ő pótlék-adatokat gyüjte a' római mértéken irt régibb magyar költők ismeretéhez,ez által is bővitvén irodalmunk történetét. Kellő figyelmet forditott a' társaság a' színészetre is, 's e' végett Goethe Schauspielkunst czimü munkája kiszemelve, melly már csak a' szükséges alkalmazást várja, egyébiránt kész Bajza József tagtárs fordítása szerint. — A' társaságnak mult évi nyomtatványai következendők: A' Külföldi Regénytárt V—XXIig folyó füzetekben folytatta 's folytatja. Eszközlé Kisfaludy K. munkáinak negyedik kiadatását,ezeket ifj.Kilián, amazokat Hartleben könyvárus által. A' ‚Nemzeti Könyvtár' második folyamát is megindította, mellyből már három füzet, Kármán Józsefnek, a' korán elhunyt jelesnek irásival, Fanni hagyományaival és Csokonai munkáinak egy részével, világ előtt van. Kiadá végre a' társaság Eggenberger J. könyvárus által Évlapjai IV kötetét, 's arra, mint történetei 's a' keblebeli mozgalmak élő tanúság-levelére egész szerénységgel, de némi önérzettel is bátorkodik hivatkozni. — Kelt Pesten, febr. 2. 1844. Erdélyi János titoknok.

Jelentés.

II. Az 184¾ki jutalmakról. A' társaság által kihirdetett ezen jutalomkérdésre: „Előre bocsátván, mik legyenek az ugynevezett uj franczia (komoly) dráma jellemző tulajdonai; mutattassék ki, milly viszonyban áll a' drámai világirodalom egyéb kitünőbb irányaihoz; mik annak egyfelői követésre, másfelől kerülésre intő oldalai; melly irány az, mellyet mind a' belső becset, mind a' szini hatást tekintve — szinköltőinknek követni kell," a' kitüzött határnapig egyetlen pályamü érkezett. Nem lehetvén többé szó a' felől, vajjon a' jutalom kiadassék é vagy ne, minthogy a' társaság alapszabályai azt mindenkor kiadatni rendelik, birálók véleménye egyedül arról tőn tudósitást, kinyomassék é vagy ne, a' kézirat; miért azt kelle tekintetbe venniök: dramaturgiánk, mint jelenleg áll, fog é nyerni általa, 's fognak é nyerni drámaköltőink? Előszámlálván pontrul pontra észrevételeiket a' birálók igyekeztek a' pályairat fény- és árnyoldalait egyaránt kitüntetni,'s bár örömmel vettek észre éleselmü megjegyzéseket, de találtak igen is afféle gyöngékre, mellyek az irót elárulják, hogy a' szemlélődést mód nélkül szereti, 's azonnal sikamlik pedig, mihelyt a' tapintat által biztositható gyakorlat mezejére lép, melly hiány mellett az éles szemlélődés csak egyoldaluság, minek az élet hasznát nem veheti; mind e' mellett az ülés tanácsosbnak látván ha ez kinyomatik, mintha semmisem, a' kézirat kinyomatását elhatárzá ugyan, de olly föltétel alatt, hogy az szerzőjének kijavitás végett visszaadassék, mi nem levén több pályázó, senki másnak ellenére nem lehet, 's még egyszer vétessék birálat, 's csak ekkor bocsáttassék sajtó alá. — Ezen költői feladatra: „kivántatik egy valamelly emberi szenvedélyt előállító 's az életre nézve fontos igazságokkal átszőtt tanköltemény; mellyben a' tárgy nemcsak a' külső (kötött) hanem a' belső (költői) alak szépségivel is képzelőmhez és kedélyhez szólólag adatik elő," 19 pályamü érkezett. A' birálók az idei versenyt általán véve kevés sikerünek találák; mindazáltal egyező véleményök szerint a' IV. VI. VII. X. számuak és igy mindössze négy látszott figyelemre érdemesnek, kettő pedig u. m. a' VIII. és XVI. számu egymásnak méltó versenytársai 's épen ez által némi huzamosb fontolgatásnak lőnek tárgyai; a' VIII. számut „Az élethől" ajánlák különösen költői ereje, mig a' másikat, a' XVIket „Féltés" czim alatt feladatához hűsége, tárgyához mintegy tapadása, végre a' tanköltemenyi forma határozottsága, oda emelék, hogy ennek itéltetnék a' jutalom; a' VIIIdik számu pedig „az életből" dicséretre tartatott érdemesnek; Kisfaludy K. munkáiból egy emlék-példánynyal megtiszteltetni, 's a' közülésen felolvastatni rendeltetett.—Felbontatván az ekép eldöntött sorsu pályamunkákra hivatkozó jeligés levelkék, kitünt, hogy az aesthetikai pályairat szerzője „Müller Godofréd köz- és váltó ügyvéd 's törv. dra. Pesten." — Feltöretvén a' XVId. számu költemény jeligés levelkéje, abból e' név vala olvasható: „Ney Ferencz." — A' VIII. számu pályairat szerzőjeül pedig e' név tünt elő: „Tárkányi Béla, Egerben." — A' többi jeligés levelke felbontatlanul elégetteték, a' kéziratok a' társaság levéltárába tétettek, kivevén a' későn érkezteket, mellyek szerzőik által a' társaság titoknokától minden órán viszszakaphatók.

III. Jelentés az ujonnan kitüzendő jutalom-kérdésekről. Szépmütani kérdés: „Adassék elő, millyennek kellene a' korszerü eposnak lennie? A' gépek (ugynevezett maschinák) használhatók é vagy milly módositással? 's ha épen nem, mi lehetne azok pótléka, hogy nagyszerüségét, mellyel a' regényen fölül áll az epos, korszerüsége mellett is fentarthassa?" — Jutalma 15 darab arany. — Szépmüi feladás: „Kivántatik a' magyar történetekből vett valamelly szakasz vagy jelenet prósai leirása, mellyben a' tények hitelessége mellett a' müvészi előadásra legyen fő figyelem." Jutalma 15 darab arany. — Mind a' két rendbeli pályamunkák beküldésének változhatlan határideje f. évi nov. 20ka, mikor azokat névrejtő jeligés levelkék kiséretében a' társaság titoknoka veszi át. — Kelt Pesten febr. 2kán 1844. Erdélyi János titoknok.

IV. Jelentés a' pénztár állapotjáról febr. 2. 1844. A) Tőke pengőben: 1) Az alaptőke, melly száztól hatával kamatoz 1790 frt.; 2) Kovács Mátyás egri kanonok alapitványa 100 frt; 3) Czambert János „ügyes selyemtenyésztőjéből" 10 frt; 4) Viola József moldvai fejdelmi orvos alapitványa 70 frt; 5) Schedel Ferencz alapitványa 59 frt; 6) Fogarasy Jánosé 50 frt; 7) Lukács Móriczé 50 frt; 8) Trefort Ágostoné 50 frt; 9) Kis Lajosné, szül. Mészáros Máriáé 50 frt; 10) Zichy Domokos gr. veszprémi püspöké 50 frt; 11) Gróf Andrássy Györgyné, sz. gr.Königsegg Franczis káé 50 frt; 12) gr. Andrássy Györgyé 50 frt; 13) id. Schedius Lajosé 50 frt; 14) Szemere Pálé 50 frt; 15) Rákóczy János, pestmegyei alügyészé 50 frt; 16) gróf Batthyány Kázméré 50 frt; 17) Névtelené 50 frt; 18) Bloch Móriczé 50 frt; 19) b. Podmaniczky Fridriké 50 frt; 20) b. Podmaniczky Arminé 50 frt; 21) Pesti színészeké 50 frt; 22) Gévay Antalé 50 frt; 23) Kiss Károlyé 50 frt; 24) Sopronymegyeé 50 frt; 25) Micsky Zsigmondé 50 frt; 26) gr. Erdődy Kajetáné 50 frt; 27) Szőllősy Jánosé 50 frt; 28) Péchy Józsefé 50 frt; 29) Debreczeni polgári casinoé 50 frt; 30) Nagy Károlyé 50 frt; összeg 3270 forint.

B) Bevétel. 1) Pénztármaradék 1843. febr. 6ról 1 arany és 214 frt 18⅕ kr. pengőben. 2) Kamatokból 160 frt 17 kr. 3) Pártoló tagok segédpénzeiből és adományokból: 1) gr. Dessewffy Virginia 4 frt: 2) Thober Lajos 4 frt; 3) Boronkay, szül. Vass Klára 4 frt; 4) Richter Aloiz 4 frt; 5) Szirmay, szül. Szulyowszky Teréz 4 frt; 6) Forster, szül. Ruttkay Sarolta 4 frt; 7) Székács Józsefné 4 frt; 8) Czuczor Gergely 4 frt; 9) Ruttkay Emil 4 frt; 10) Hunfalvy 4 frt; 11) Fábián Gábor 4 frt; 12) Király Antal 4 frt; 13) Verbathay Márton 4 frt; 14) Nagy Mihály 4 frt; 15) Sántha Mária 4 frt; 16) Pintér Ferencz 4 frt: 17) Lugossy József 4 frt; 18) Vass Józsefné 4 frt; 19) Majthényi szül. Bartakovicsné (3 évre) 12 frt; 20) pápai casino 4 frt; 21) Forintos János 4 frt; 22) Vermes Illyés 4 frt; 23) Kiss Emilia 2 frt: összesen 98 frt. — 4) Lefizetett alapitványokból 100 frt. — 5) Kiadott könyvekből 153 forint. Összeg: 1 arany és 722 fr. 35⅕ kr. C) Kiadás: 1) Jutalmazások és tiszteletdíjakra 177 frt; 2) a' Takarékpénztárba kamatozás végett 100 frt; nyomtatásokra és kötésre 144 frt 24 kr; 4) elegyekre 13 frt 47 kr. Összeg: 435 frt 11 kr. D) Pénztármaradék: 1) Kész pénzben 1 arany és 287 fr. 24⅕ kr. 2) Segédpénzi és kamattartozékban 48 frt. Összeg: 335 frt. 24⅕ kr. pengőben és 1 arany. — Pesten a' társaságnak febr. 2kán tartott üléséből. Schedel Ferencz igazg.; s.k. Erdélyi János titoknok. s.k.

Sopronymegyei közgyülés. Első évnegy. közgyülésünket jan. 22kén kezdvén 27kén zártuk be, 's ámbár tudjuk, hogy a' sokkal fontosb országgyülési közlemények elsőbbséget igényelnek, még is a' megyei körületből is némelly érdekesbeket közlendőknek vélünk. Elnöklő másod alispánunk a' mult évben történteket a' közigazgatás köréből hiven rajzolván, e' megye lakosinak mind erkölcsi, mind anyagi jobbléte emelkedésivel örvendeztete meg bennünket. Ugyanis a' rabok száma kevesbült, 's büntetteik minősége szelidült; az adózók pontos fizetése, vagy kötelesség nemesb érzetére, vagy tehetősb állapotra mutat; 's igy minden esetre kielégitő. Azután követeink tudósitása fölvételét nyomban az orsz. tárgyakban foglalkozó választmány jegyzőkönyve követte, mellyben a' népnevelőket képező rég ohajtott intézetek fölállitásához szükséges egy millió pfor. megajánlása pártoltatik. Közlelkesedéssel fogadtatott e' korszerü javaslat, 's a' kivánt mennyiség megajánlásának követeink által pártoltatása elhatároztatott. Inditványba tevé ekkor egyik jelesb t.-biránk ez annyi érdek által szétszaggatott hazának egyesitése tekintetéből, a' minden vallás-felekezetre való tekintet nélküli ‚közös' intézeteket, mint multkor egy

káptalani követ is az országgyülésen jónak találta; mi hoszszas vitára nyujtott alkalmat, sokáig nem akarván megérteni egymást a' vitatkozók: mert az egyesülést mindnyájan ohajtották. De egyik rész azt illy képező intézetekben létesithetőnek semmiképen sem ismérte el. Előadásuk azon sarkult leginkább, hogy a' népnevelésnek vallásos érzelem levén alapja, miképen fogja ezt oltani a' serdülő nemzedék gyönge szivébe, ki az oltás módját (szeretném mondani mesterségét) nem tudja, tudni pedig nem fogja, ki arra nem képeztetik. A' másik rész elegendőnek látta a' bevégzett iskolákban szerzett vallásos tudományt, ha e' képező- intézetekben nem tanittatik is különösen reá; pedig physikát, mechanikát, földleirást, 's a' t. szinte előbb is tanult, még is ujra is kell neki tanulnia, hogy ezekből oktatást adni képes legyen. De meg vajmi más, valamit tudni, más valamelly tudományra másokat oktatni. Már ezen képező- intézeteknek elismért szükséges léte mutatja, hogy az oktatásmód maga is a' legjelesb tudományok egyike. Vagy talán a' vallástudomány az, melly minden képzettség nélkül is kezelhető? A' többség a' népnevelőket képező közös intézetekre mondatott ki, 's ez ment követi utasitásunkba, hozzá csatolván a' már némelly püspökök és káptalanok e' szent ügyet ápoló kegyes adakozásaikból fölállitottakat, vagy az ő fölsége igéretéből felállitandókat is. A' husárszabályozást, mint első napi tanácskozásaink elmaradhatlan egyikét sem fejlejtettük el. 'S elég kegyesen előbbi árban 12—14 kr. meghagyók. Törvényszéki t.biráinkat megválasztottuk. Kik különösen a' pontos megjelenésre figyelmeztettek, mert sajnos ugyan, de mégis igaz: többször megtörtént, hogy t.biráink hijánya miatt a' t.kezés akadályoztatott. Megérkezett a' várva várt királyi kegy. leirat is a' magyar nyelv 's nemzetiség tárgyában gyülésünk folytában 26kán gyors postán küldve követink által, kik szinte gyors postán küldendő utasitást mind a' kegy. királyi leiratban foglalt engedélyek tárgyában, mind a' mult évi jun. 20ki táblai határozat megtartása érdemében várnak; mivel hiedelmök szerint a' kegy. k. leirat azonnal országos tanácskozás alá jövendhet az országgyülésen. Ezen kegy. kir. leiratot azonnali felolvastatásra öröm-kifakadások 's harsány éljenzések közt fogadák megyénk jelenvolt nem igen számos RRi, 's voltak kik tanácskozási tárgyul mindjárt kitüzetni ohajták: de a' többség még is az nap tartandó választmányhoz utasitá, hogy fontosságához képest kellőleg megvitatva tárgyaltassék, 's másnap a' még folytatandó közgyülésen fölvétethessék. Követeinknek megiratni javasoltatott a'vál. által hogy a'k.k.leiratot mennyiben a'mult évi dec. 11ről az országos Rktül felküldött törvényjavaslattal megegyező kivánatinknak elégtétetett, köszönettel fogadják; a' mennyiben pedig igazságos kivánatunk elmellőztetett, juniusi határozatjokat is épségben fentartva szorgalmazzák. Soprony-vasi szeder-egyletünk is e'hónak 8kán közülést tartott, mindkét megyéből számosan egybesereglett tagok jelenlétiben. Munkálatai a' társulatnak szép sikert mutatnak, miután nemcsak különféle szederfái igen számosak (tulajdon kertjében háromszáz harminczöt ezer darab) hanem a' selyemkezelésre szükséges épületek's gépek is felállittatvák: 's ezek már némileg használtattak is. Legombolyitott selymünket egy bécsi selyemgyárosnak eladván, a' hulladékot ugy szólván magunk feldolgoztattuk, 's ebből 17 darab különféle szinü pokróczot, 's több röfnyi selyemkelmét nyertünk. Elnökünk, m. Széchenyi István gr. iránt (kit ez alkalommal elnöki székben nem üdvözölheténk) hálás tiszteletünk jeléül egy nemzeti szinekkel diszlő pokróczczal mint munkálatink zsengéjével kedveskedénk, 's épen Pozsonyba vonuló egyik tisztelt egyleti társunk által megküldők. Az egylet közülésinek határnapját, némelly figyelmeztetések miatt változtatta, t. i. közüléseit ezután nem január első hétfőén, hanem január ugy szinte juliusban is minden kedden tartandja. A' tavalyi időjárással nem igen voltunk megelégedve. Nem tudom az idei rendkivüli légtüneményekből csak valószinülegis mit jósolhatnánk. Január 23ra viradón éjjeli 2—3 óra közt rémitő villámlás 's égdörgés riasztott fel álmunkból, 's a' dühös orkán majd minden épületinket megszaggatta. Ruszt kisded kir. városunkban az egyik templom tornyába leütvén a' villám tizenkét mellék-házat elhamvasztott, 's egy életet oltott el, egy öreg aszszony t.i. menekülni nem tudván, a' füstben megfuladt. Ugyanazon éjszaka Bécsen felül Klosterneburgba is, beütvén a' mennykő egy templomban a' tornyot fedelestül lepörkölte, a' harangokat pedig leolvasztotta. A' rendes közlő.

Zalamegyei közgyülés jan. 15dikén elnök másod alispánunk közgyülésünket uj évi üdvözlő beszédével nyitván meg, a' számosan egybegyült RRt munkás részvétre 's barátságos egyetértésre serkenté 's beszéde folytában megpenditvén a' törvényes időhatár elmultával a' tisztujitás megtartatásának elkerülhetlenségét, inditványozta, mi határozattá is lön: hogy a' megyei főkormányzó az időhatár kitüzése iránt kéressék meg. Ezt követte már több izben is ismételt hivataláról leköszönése, mi azonban bennünket nem igen lepe meg, mert a' tapasztalás már megtanitott, hogy leköszönő lelkes alispánaink az osztatlan közbizodalomnak mindeddig hódolván, helyeiken mégis megmaradtak; ez esetben különösen kijelentvén a' RR. hogy a' tisztujitás amugy is már küszöbön állván a' törv. leköszönési alkalom minden tisztviselőnek nyitva fog állani. Egyébiránt a' restaur. mozgalmak mindeddig bizonyos irányt nem öltheték, 's igy a' sok hivatalos közül még nem tudhatni, kik lesznek a' választandók, Horatiuskint minden esetre „beatus ille qui procul negotiis" kivált ha hozzá mondhatja: „solutus omni foenore." Ezek után követünk jelentése olvastatott föl, 's a' pótló utasitások általjában haladó szellemben adattak, Deák Ferenczünk inditványára meghagyatván követünknek, hogy az orsz. választmányokhoz szaktudós és müértő egyedeket is soroltasson. Belügyeink közt egy jelenet is volt, melly politikai küzdelminknek mohós maradványára mutatott, gyámbiráinkat, mivel amugy is fölösleges rendszeres biráink vannak, némellyek megszüntetni szándékoztak, azonban D e á k Ferenczünk megmutatván napfény-világosan, hogy sz.biráink legnagyobb szorgalom mellett sem teljesithetik pontosan bokros foglalatosságikat; a' dolog jövő tisztujitásig maga épségében meghagyatott, a' kérdés bővebb megvitatása idő közben választmányra bizatván; 's igy a' megyei árvák sorsa lelkes Deákunk közbenjárása által jövendőre is biztositva vagyon. 2) Egyik fősz.bránk ellen, ki a' megye számára tulajdon erdejében fát vágatván, mivel az eddigi adatok oda mutatának, mintha az megyei intézkedés 's helybenhagyás nélkül az ezrenkint kirendelt adózók által erdejét irtatni is szándéklotta volna, tiszti v i z s g á l a t rendeltetett. 3) Egy másik fősz.biró ellen, ki tulajdon szive sugalmából saját igazolása szerint a' közterhek arányosb fölosztása tekintetéből, járásabeli adózóira szokatlan terheket rótt, a'ns megye közönségének h e l y t e l e n i t ése jegyzőkönyvbe igtattatott. 4) A' megyebeli honoratiorok szavazhatástól egy leérkezett királyi parancs által eltiltatván, mi ezt mindazáltal a' prot. lelkészekre és kath. káplánokra kiterjesztettük, 's elnök alispánunknak azon aggodalmát mintha a' „rectores" név alatt protestans mesterek is értethetnének, a' rectores ecclesiarum és r e c t o r e s scholarum közti különbség által megszüntettük. 5) Egy uri család két tagja ellen, megyei főügyészünk véleménye ellenére, büntető eljárást határoztunk. 6) A' homoeopathák folyamodása nálunk is pártoltatást nyervén, részökre a' tudom. egyetemben tanszék fölállitandása fog országgyülésileg sürgettetni. 7) A' gyorsirásnak rendszeresen leendő tanittatására szinte tanitószék javaltatván, mind kettő lelkes D e á k Ferenczünk fölszólamlására, erre Haynik Károlynak kineveztetése inditványoztatott 's országosan l e e n d ő pártoltatására orsz.gyülési követünk utasittatott, föl fogván szólittatni ez érdemben a' többi törvényhatóság is.

Eger 1844 elején. Mielőtt városunk mult évi viszonyairól tudósitásomat megkezdeném, utóbbi közleményem nyomán az ott érdeklett városi tisztujitást illetőleg kivánom a' nyájas olvasót értesiteni, hogy a' szállongott hir csakugyan valósulásra ért, és vsi tisztujitásunkra f. é. január 4e kitüzetett, de a' kitüzött nap előtt annak megtartása bizonyos időrövidség miatt el nem hárithatott akadályok miatt elhalasztatott; mire-nézve ha szabad egyes véleményt kijelenteni, aligha némi befolyással a' már itt ott megkezdett vérengzések is nem valának, mert meg kell vallani, — a' pártok kitelhető szorgalommal müködtek. Azonban a' kijelölt napon tisztujitás helyett rögtön közgyülés tartaték, mellyben miután a' vsi elöljáróság ismételve előterjeszté a' tisztujitás elhalasztatását, közhatározattá vált, hogy egy a'm.kettős uradalomhoz felterjesztendő alázatos válasziratban sérelemnek nyilatkoztassék ki a' tisztujitás elhalasztatása; egyszersmind kéressék meg a' földesuradalom, hogy mindaddig, mig Eger városának százados peres ügyei, mellyekben jelenleg k.biztos munkálkodik, végkép el nem intéztetnek, tisztujitást tartani ne méltóztassék. A' tisztujitás tehát ezuttal elmaradt, a' kitüzött nap mindazáltal nem veszité el egészen annak szinezetét, mert egy vígkedélyü csapatja Eger lakosinak körébe véve a' kortesek felviditására városunkba hozatott ügyes czigánybandát, zenekisérettel járdalá-be az utczákat, mig estve mindenestül a' polgár- egyesület szállására tolakodván, poharak ürizgetésével oltá el tisztválasztási munka után vágyott szomjas lelkét. Különben ha vajjon a' városi közönség tisztujitás nem tartása iránti kivánatának elég tétethetik é vagy nem? arról nem szólhatok, mert az évenkinti tisztujitás egyleg-felsöbb rendelet következtében tartatik; mellynek nyomán szinte Eger közönsége által néhány év előtt panasz emeltetett a' m. uradalom ellen annak nem pontos teljesitése miatt; mi fog történni tehát most, midőn ezzel ellenkező kivántatik? ezt el kell várnunk. Én ugyan mint multkor kijelentém, többekkel egy véleményben az évenkénti tisztujitás barátja nem vagyok, de e' körülmény czélszerü elintéztetését legkedvezöbben csak ugy reménllhetnök: ha a' kir. városok ügyeinek rendezése iránt alkotásban levő törvényczikknek legalább azon része, melly a' tisztujitásokrul szól, Eger's több hozzá hasonló nem utólsó városinkra is kiterjesztetnék, mi néhány szóval beiktatva, e' városokat virágzókká 's lakosinak százezreit boldogabbakká teendené. Ennyit a' tisztujitás ügyében; most lássuk városunk mult évi viszonyait 's elsőbben is az előhaladást, mellyet tapasztalánk. Több egy évtizednél, mióta városunk kül tekintetre nézve folyvást halad diszben, csinosodásban 's ezt annyira megszoktuk, hogy a' változások, mint napi renden levő tárgyak, alig ébresztik már figyelmünket, 's alkalmasint csak akkor veendjük ezt komolyabban szivünkre, ha egyszer — mit a' mindenható tőlünk még messze távolitson — kiköltözik közülünk azon dicső szellem, melly e' folytonos mozgást táplálja 's a' sors vaskeze bennünket a' hajdani egyhanguságra kényszerit. Városunk csinosbulását, bár itt ott a' lakosok által is tétetik valami, főleg a' középületek mozditják elő. Mellőzve most a' mult évi részletes tudósitásomban emlitett nagylelkü ajándékát érsekünknek — a' város legszebb térét diszitő katonatiszti lakházat — városunknak ugynevezett mecsettére is egy igen diszes épülettel gazdagittatott, lerontatván t. i. a' százados, izlés nélküli 's a' szükséghöz képest igen is szük hajdani török-imaház, e' helyett az irgalmasszerzeti zárdával kapcsolatban egy izlésteli téresb egyház nagy részben Pyrker érsekünk segélyezése 's eszközlése által épittetett; melly előtt, a' régi disztelen épület lerontatása által megnagyobbult tér közepén emelkedik nagyszerü obeliszk gyanánt a' remek készitvényü ugynevezett csonkamecset, honunk egyetlen ép példánya 's emléke a' hajdani sanyaru török uralomnak; mellynek csucsán talán nem roszul állana mostani fedele helyén ‚Dobó' Eger hősének érczszobra tökéletes hasonlatban Trajan emlékoszlopához. Az érdeklett uj egyház mult évi octoberben szenteteték fel; melly alkalommal Mészáros Ferencz egri plébános és főesperes által tartatott Eger történeti viszonyait hiven tartalmazó remekbeszéd a' régi mecset és uj egyháznak rajzolatával diszitve közelebb sajtó alól kikerülend 's könyvárosi uton megszerezhető lesz. A'másik középület, melly Eger diszét neveli, az uj kórház, vagyis a' városi elaggott szegények háza. Ez városunk birájának dicséretes gondoskodása mellett szinte a' mult évben készült el 's meg is nyittaték a' nélkül, hogy ez, mint érdemli, valamelly ünnepélyességgel történt volna, mi által egyszersmind háláját tanusitandhatá azon dicső hazafi iránt, kinek nagylelküsége e' diszes épületnek lételt adott. Valóban nem lehet legmélyebb tisztelettel el nem fogulni a emberi kebelnek a' szülőföld iránti szeretet illy kitünő példánya emlékénél, midőn előtte lebeg azon dicsőült ember, ki távol szülőföldétől önszorgalma által fölemelkedve 's mindenét e' szorgalmának köszönve, a' földet, melly neki lételt adott, annyi szeretettel ölelni kész vala. Kovács János fels. urunk egykori oktatója volt azon jeles hazafi, ki szorgalma 's nélkülözései által megtakaritott azon javainak, mellyek egyéb üdvös czélokra tett hagyományai után f e n m a r a d t a k (a' m. akademiának is ezer p.frtot hagyott) általányos örökösévé az egri kórházat rendelte; 's e' nagylelküségnek köszöni Eger a' diszes egy emeletü épületet, melly sok, fedél és gyám nélküli szegénynek naponkinti könyeit letörlendi. Méltó e' helyen megemliteni egyszersmind Gröber Fer. egri polgárnak azon dicséretes tettét, mellyel az épülethez szükséges számos ablakredőnynek önköltségin megkészittetésével ez üdvös czél elősegitéséhez járulni buzgott. Elhallgatván városunk egyéb csinosbulását nem kevessé emelő részint már elkészült, részint készülőben levő nem közérdekü épületeket, csak az érseki nagy kert előtt egész hosszában a' fürdőházig vonuló hármas nagyfasort a' közbeni úttal emlitem meg, melly az egrieknek, páratlan séta-helyökhez — az érseki kerthez — vezető utjokat kellemessé alkotta. Továbbá az érsek által készittetett uj angol izlésü kertet, mellynek déli lejtős oldala szőlőtővel beültetve magában egyesiti rendszerezve mind azon jelesb szőlőfajt, mellyek a' magyar gazdasági egyesületnek budai szőlőjében megsze-

rezhetők 's Egerben még nem találtattak; minélfogva érsek ő extiájának ezen az egri szőlőmivelés tökélesitésére czélzó intézkedése pár év mulva alkalmat nyujtand az egrieknek több eddig nem látott szőlőfaj megismerésére 's honositására. E' pompás uj kertet, melly a' réginek közvetlen szomszédja 's jeles rendeztetése által mindenkire meglepőleg hat, a' közelebb olasz, franczia, angol és német birodalmakban mint kertész és füvész két évig utazott 's tapasztalatdúsan 's több ritkasággal terhelve visszatért derék ifju Krausz Lipolt érseki főkertész fiak i t ü r ő szorgalmának kell köszönnünk, melly mint készülőben levőgondos elővigyázásból,közsétahellyé ugyan nem tétetett,a' miveltebb körök egyesei előtt azonban elzárva nincsen,'s ha sejtésünk nem csal,e'kertnek más fontosb jövendője is van.Városunk csinosbulására 's lakosi kényelmére szolg. más csekélyebb fontosságu lépéseket nem emlitvén, elég lesz annyit mondanunk, mi minden e' városba lépőnek első tekintetre feltünik: hogy Eger felett egy magasb 's miveltebb izlésü szellem terjeszti szárnyait, melly atyai gonddal ügyel még távolban is e' város minden részeire, 's ha mit csinosbulására tehet, mennyire hatósága körében áll, önköltségin végrehajtatja, mig az azonkivülieket mások által eszközlésbe véteti többnyire saját hozzájárultával. Adja az ég, hogy e' dicső szellem még sokáig őrködjék Eger fölött, hogy annak javára még sokat tehessen 's czélba vett üdvös terveit, mellyeket folytatólag 2ik közlésemben érinteni fogok, magasztos érzelmü fenségében nem tekintve a' naponkint elibe gördülő kedvetlenségek halmazait — minélelőbb valósithassa! — Joo János.

(K é r e l e m.) A' pestbudai hangász-egyesület t. cz. részvényesei tisztelettel kéretnek, hogy a' szabályok értelmében f. esztendőre járó részvényöket Barabás Antal Pál egyesületi pénztárnok urnál (váczi és nagyhidutcza szegletén, a' „Magyarhoz" czimzett posztó-kereskedésben) f. e. febr. 10ig befizetni,'s ott egyszersmind a' mult évre megjelent egyesületi évkönyvet általvenni méltóztassanak. Ez időn tul az illető nyugtatványok a' t. cz. részvényesek szállásukra küldetnek. (Jótékonyság.) A' fenemlitett énekiskola gyámolitására közelebbi két hónap alatt köv. adományok érkeztek: 1) Majer István, esztergomi professor urtól, néhai n. t. Végh István hagyományából „sz. Máté evangeliomának commentárja" 40. példányban a' nemzeti nyelvü énekléshen magukat kitüntető kath. ifjaknak ajándékul. 2) Bács vmegye részéről 2. ft. 50. k. p.p. 3) Barabás Dániel urtól 5. ft. p.p. 4.) A' pesti jel. könyvkötő czéh és Bartl János részéről,mindeniktől 6. p.ft. évenkénti részvényül. Közli Mátray Gábor énekiskolai igazgató.

Spanyolország.

(A' saragossai nemzetőrség föloszlattatott.) A' saragossai főkapitány jan. 24kén köv. rendelvényt bocsáta közre: 1) A' saragossai nemzetőrség föl van és marad oszlatva; 2) reggeli 9 órától délutáni 2 óraig fegyvereit le fogja rakni; 3) 3 nap alatt a' parancsnokok is ugyanazt teendik; 4) az ellenkezők a' törvények értelme szerint büntettetnek; 5) a' nemzetőrség törvényszerüleg ujonnan fog rendeztetni; 6) ellenszegülés esetében rendkivüli hatalmamat teljes mértékben használni fogom. — A' cortes még sem folytatja ülésit.

Anglia.

(Tulhajtás a' hizelgő magasztalásokban. O'Connell pöre.) Viktória királynét majd megölik émelygős hízelgésikkel az ugynevezett salon-lapok; igy legközelebb udvari lakomán az öreg Wellington hg elszenderült, 's a' királyné virágbokrával vállára legyintett, karját nyujtá neki, 's más terembe vezeté, hol háborittatás nélkül pihenhetett; e' nagyszerü tettet egekig magasztalja a' sajtó, ámbár abban józan észszel semmi különöst nem láthatni, sőt talán kegyesb tett lett volna az ősz bajnokot nyugodni hagyni. Vagy talán le kellett volna fejét csapatni e' sérelem miatt, 's ennek elmulasztása olly igen nagy mennyei szelidség, hogy tárogatóval kell hirdetni? Szinte nem rég a' királyné egyik csatlósa leesett lováról, 's a' királyné kérdé környezőit, hogy ugyan nem sértette é meg magát a' suhancz? Ez ismét szörnyü magasztalásokra szolgált alkalmul, pedig a' kérdés olly természetes és egyszerü, hogy mást még csak nem is képzelhetni. Végre, a' királyné meglátogatá férjével a' konyhát, és szemügyre méltóztatott venni a'vesepecsenyét. Ez ismét zajos kürtölést vont maga után a' királyné példátlan háziassága kiemelésire. Valóban, Anglia királynéjának sorsát nem igen irigyelhetni, miután minden lépése annyira kizsákmányoltatik az ugynevezett nyilványosság érdekében, melly itt tulajdonkép csak hászontalan szószátyársággá fajul. — O'Connell pörében a' terhelő tanuk vallatása már befejeztetvén, ezt rögtön a' mentők kihallgatása fogja követni. O'Connell gyakran gúnyosan mosolygott az eddigi ülésekben,'s mindig jegyezgetett; alkalmasint leghatalmasb fegyverét, a' metsző gúnyt is fogja tehát védelmében használni.

Franczia ország.

(A' válaszfölirat módositás nélkül fogadtatott el. Larochejacquelin a' követségről lemondott.) Jan. 26kán igen zajos volt a' következkamrai ülés; Guizot többször emelt szót, védni akarván genti utját, mellyet minden alkalommal élesen szoktak szemére lobbogatni; de az ellenzék mindannyiszor lerivalogta őt, 's esti 8 órakor eredvény nélkül oszlott el a' gyülés. Másnap a' legitimistákat feddő czikk zajos vitatás és kétszeri szavazás után nagy többséggel elfogadtatott. E' váratlan tény után Larochejacquelin gr. követi méltóságáról azonnal lemondott, mit az egész fölirás módositás nélküli elfogadtatása követett. Thiers Molé segélyivel szövetkezést akar a' ministerség ellen létesiteni; törekvése azonban bajosan fog sikerülni.

Görögország.

(Alkotvány-okirat.) Aeon lap dec. 27ki száma egy részét közli az alkotvány — tervnek, mellyet a' nemzeti gyülés e' végre megbizott választmánya készitett. Ez valószinüleg csak némelly pontokban szenvedend változást, következésképp szükségesnek látjuk azt, mikép vettük, közölni. I. V a l l á s. 1§. Görögországban a' keleti orthodox vallás az uralkodó,mellyet a' konstantinápolyitól szellemben és dogmákban el nem választhatni. 2§. Minden más vallás türetik, de a' téritgetés tiltatik. II. K ö z j o g. 3§. A' görögök törvény előtt egyenlők. A' status minden polgára minden polgári 's katonai hivatalt viselhet 's birtokaránylag minden közteherben részesül. 4§. A' személyes szabadság sérthetetlen 's a' törvény rendeletén kivül senki sem fogathatik el. 5§. Akaratja nélkül senki sem fosztathatik meg törvényes birájától. 6§. A' törvényszabta büntetésen kivül senki sem bünhődhetik. 7§. Mindenki laka sérthetetlen 's törvény rendeletén kivül senki háza sem motoztathatik meg. 8§.Görg.orsz.ban semmi ember nem vásároltathatik sem árultathatik's a' görög földön minden rabszolga szabad. 9§. A' sajtó szabad 's minden görögnek szabadsága van általa gondolatit nyilványitani, de a' törvények megtartása mellett. Censura semmi esetre sem fog türetni. 10§. Az alsóbb's felsőbb közoktatás közköltségen történendik. 11§. Tulajdonától kármentesités után csak bebizonyitott közhaszon végett foszthatni meg valakit. 12§. Az elkobzás tiltatik. III. S t a t u s s z e r k e z e t. 13§. A' törvényhozó hatalmat a' király, congressus és a' senatus együtt gyakorlandja. 14§. Inditványozási joggal a' király, congressus és senatus egyaránt birand; hanem az évi költségvetést, a' katonai 's tengerészeti erők meghatározását mindig a' követek inditványozandják. 15§. Ha egy törvényjavaslatot a' 3 törv.hozótest valamellyike visszavet,az azon országgyülésen nem vétethetik ismét elő. 16§. A' törvények hiteles magyarázója a' törvényhozás leend. 17§. A' végrehajtó hatalom a' királynál lesz 's ministerei által fog gyakoroltatni. 18§. A' birói hatalmat a' törvényszékek gyakorlandják, de az itéletek a' király nevében hajtatandnak végre. IV. A' király. 19§. A' király személye sérthetetlen. Ministerei felelősek. 20§. Semmi királyi rendelet nem hajtathatik végre az illető minister aláirása nélkül, ki az által a' felelet terhét magára vállalta. 21§. A' király nevezi 's bocsátja el a' ministereket. 22§. A' király főhatóság az országban; ő uralkodik a' fegyveres erőn, háborut indit, békét,frigyet 's kereskedési szerződést köt; de midőn a' közérdek kivánja, a' törvényhozást fel fogja világositani,'s ennek megegyezése nélkül Görögországra nézve terhes szerződéseket nem köthet. 23§. Az ország részei törvény nélkül el nem idegenithetők. 24§. Király nevezi a' katonai 's tengeri tiszteket és statustisztviselőket, de senkinek sem adhat törvény által meg nem határozott hivatalt.25§.A' kir.rendeleteket bocsát ki a' törvények végbehajtására nézve, a' nélkül, hogy azok erejét megváltoztathatná. 26§.A'kir. szentesiti 's hirdeti ki a' törvényeket. 27§. A' király a' kamrákat rendkivül összehihatja, azok munkálatinak határt szabhat, a' kamrákat eloszlathatja, még pedig vagy mind a' kettőt egyszerre vagy csak egyet, de az eloszlatási rendelet a' választóknak 40 nap,a' kamráknak pedig két hónap alatti összehivatását foglalandja magában. 28§. A' királynak joga van a' kamrai ülések megnyitását vagy folytatását, de nem egy hónapon tul, elhalasztani, mit azonban a' kamrák megegyezése nélkül egy országgyülésen nem ismételhet. 29§. A' királynak joga van a' törvényszékileg megszabott büntetéseket elengedni, megmásitani vagy enyhiteni, kivevén a' ministereket illetőket. 30§, A' királynak joga van törvényes kitüntetéseket osztogatni, de semmi nemességi vagy más különböztetési czimeket nem hozhat be. 31§. pénzt verethet. 32§. A' k. évi díja törvény által 10 évre határoztatik meg. 33§. Ő fels. Otto ezen alkotvány aláirta után a' nemzeti gyülés színe előtt köv. esküt teend le: „Esküszöm a' szent háromság nevében, hogy az uralkodó vallást ótalmazandom, a' görög nemzet politikai alkotványát 's törvényeit megtartandom, a' nemzeti függetlenséget 's a' görög status sérthetetlenségét fentartandom 's védelmezendem." 34§. Egy görögországi király sem lehet egyszersmind más status feje. (Vége köv.).

ÉRTESÍTŐ.

Bihar vármegyének Sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a' Beretyó folyam partján pinczе, magtár, mindenféle ló- és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is vagyon, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszbuzavetéssel 585 hold, árokkal körülvett tágas birtok, kir. kisebb haszonvétellel, mint ugyanezen határban levő szintazon árvai tömeghez tartozó másik tágas birtok egy pásztornak szükséges 3 szobáju lakházzal 85 és ½ hold birtok fogárverés utján a' többet igérőnek 200 pengő forint bánatpénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre f. 1814dik év martius 11d.napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pinczе, magtár, mindenféle ló- és marha-istállókkal, sertéskoteczekkel, cseléd-lakhellyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsös kerttel ellátott telek, melly 30 holdbul, szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszibuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete Tót helységben belső telek 1½ szántóföld, 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belső telek 644 □ öl szántóföld 3 kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a' kir. kisebb haszonvételek, 12 jobbágy füstpénzzel 's 2077 gyalog-napszámmal.

Puszta-Dalmon,Szántóföld 101, kaszáló, 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobáju lakház 's mintegy 400 holdnyi részint szántó részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal f. 1841dik év mart. 18kán F. Győrösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni, addig is bővebben értekezhetni P. Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.-Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt ha a' fenkitett időben a' zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a' fenirt napon árverés utján haszonbérbe leszen adandó, megjegyezvén, hogy az utóbb megnevezett 3 helység és 2 puszta egymással határosak. Kelt Várad-Olasziban jan. 16kán 1844. 1—6

C s ő d.

107.A' nmlgu magy. kir. Kincstár 1843 évi dec. 13ról 43,509 számu kegyelmes rendelete következtében, Mármarosban a' bocskói hajómesteri állomás, mellyel 208 p.ft. készpénz és a' szabott áron megváltandó 18 pozs. mérő rozs évenkinti járandóság egybe van kötve, megürülvén, azok, kik ezt elnyerni kivánják, a' szükséges és különösen a' hajózásban szerzett ismeretiket igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a' magy. kir. épitési főigazgatósághoz f. évi febr. 20dik napjáig nyujtsák be. A' m. k. épitészi főigazgatóság által Budán, jan 15. 1844. 1—3

Csőd felvigyázói hivatalra.

Debreczen városa könyvnyomtató-intézetében a' felvigyázói állomás, mellyel 300 p. ft. készpénz, szabad szállás, vagy ennek váltsága fejében 100 p. ft. házbér továbbá 8 köböl tiszta buza, 4 köböl rozs, 's 9 öl tüzifa évenkinti fizetés van egybekötve, közelebb üresség jövén, a' kik ezt elnyerni kivánják, a' szükséges és a' kellő tulajdonokat igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a' nevezett város tanácsához f. évi april. 24d. napjáig nyujtsák be. 3—3

Birói árverés.

T. Pest megyében helyzett Hidegkút helységben mélt. Muzslay Imre urtól bíróilag elfoglalt részjószág, melly áll mintegy 6 hold szántóföldből, két szekér szénát termő kaszálóbul, egy jobbágybul, két zsellérbül, 34 ft 8 kra számitott közös árendabeli jövedelemből 5¾ holdat tevő lábas erdőbül, f. évi február 10dik napján Pesten az alulirt főszolgabiró hivatalos szállásán közárverés utján el fog adatni, megjegyeztetvén az, hogy ha az itt leirt javak a' végrehajtási összeg kielégitésire elegendők nem lennének, akkoron az erdőbül annyi fog eladatni, a' mennyi a' hitelező kielégitésére megkivántató leszen. A' venni szándékozók tehát felszólittatnak, hogy az érintett részjószágot a' helyszinén megtekintvén, az árverésre kitüzött napon délelőtti tiz órakor az alulirottnál megjelenni ne terheltessenek. Kelt Pesten jan. 19kén 1844. Zlinszky János t. Pestvmgye főszolgabirája mint végrehajtó. 3—3

PEST, vasárnap febr. 11kén.

JELENKOR.

1844. 12dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 463dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Ez évi folyamból még teljes számu példányokkal szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar-és Erdélyország (megtiszteltetés; halálozások; A' társas szabadság köre; Országgy. közlemény: jan. 30kai fördi ülésben a' z—i püspök beszédj. 's igazolásának veleje a' turopolyai ügyben; febr. 1jén 152 ker. ülésb. a' magy. nyelv tárgyában érkezett k:kir. leirat iránti tanácskozások és határozat, továbbá a' főisp. esküminta fölötti vitatkozás 's közbe vegyült ingerültség és hallgatósági botrány; febr. 3kán orsz. ülésb. a' KK. és Rknél a' magy. nyelv iránti leirat kerületi elfogadtatása megállapittatik, a' horvát követek latin felszólalása rendesen kihallgattatik 's a' városi rendelet tárgyaltatása megkezdetik; Legujabb: febr. 5kén fördi orsz. ülésben a' turopolyai panasz, bevégeztetik 's ennek és csatolványinak mellőztével általányosan kéretik meg ő fels. hogy a' horvátorsz. Kicsapongásokra nézve igazság szigorú kiszolgáltatása mellett az anyaország és kapcsolt részek nyugtassanak meg; budapesti napló; Dunánk jege beállott; szinházi krónika; szükpénzűség m. sok tánczvigalom; jégkármentesitő egyesület Zólyommegyei közgyülés; követutasitások 's t. hatósági körlevelek; tájékozásul a' bihari ügyekhez; Miskolcz városi tisztujitás,'s más érdekesek; 'sat.

Spanyolország (Zavargás Saragossában a' nemzetőrség lefegyverzetése miatt).

Angolország (O'Connell pöre 's előkészületek a' parliamenti ülésekhez).

Franczia ország (A' válaszfölirat átnyujtatása 's lapvélemények az utóbbi vitákról).

Görögország (Az alkotványi okirat vége).

Oroszország (A' zsidók üldöztetése 's áttelepitès általi károsulása).

Oláhország. Nagy marhavesztesség 's farkas-pusztitás.

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. kir. föls. f. évi jan. 27iki legf. kéziratában Skarbek Szaniszló grófot, érdemei kegyelmes megismeréseül, a' magyar kir. Sz. Istvánrend középkeresztjével díjmenten legk. méltóztatott fölruházni. —

Özvegy gróf Ráday Pálné asszony szül. b. Prónay Ágnes f. febr. 6kán életének 72dik évében ideglázban jobblétre szenderült. Tetemei a' mindenkitől méltán tisztelt dicső tulajdonu hölgynek Péczelen a' nemzetségi sirboltban takarittattak el. Elhunytát országszertei számos ismerősin 's rokonin kivül főleg gr. Ráday László, gr. Ráday Gedeon országgy. követ, b. Prónay Albert pestmegyei főisp. helyettes, gr. Nádasdy Anna (b. Prónay Istvánné) gr. Nádasdy Etelka 's Lipthay Imre Alexandrina árvájával kesergik. Béke hamvadó maradványira! —

A' kir. szabaditékos révkomáromi biztositó-társaság igazgatója bucsi Szabó Lajos több ns megye tb. f. febr. 3kán meghalálozván, a' társaságnak f. hó 6kára tüzött közgyülése, ugyan ezen hó 13dik napjára halasztatott kisgyülési végzés következtében.

A' társas szabadság köre.

Az ember társas életre születik: bölcsőjében szerető anyja ápolja; a' szűz szeretett ifju karjain boldog; a' férfi gyermekei boldogulásán leli örömét, kiknek karjai között elvégre jobb életre átszenderül. Azon magányos állapot, mellyben a' természeti jog megalapitóji az embert képzelték, társas természetével egyenes ellentétben van; abban lehető boldogságát nem lelhetné, azt egyedül társas életben érheti el.

A' társaság alkatrészei: az ember testi 's lelki tehetségeivel, és a' mindennemü vagyon.

A' testi 's lelki tehetségek kimivelést igényelnek 's akkor használásuknak határit szabja ki a' természet, és a' társas törvények; ugy szinte mindennemü vagyon használásának is.

A' társas szabadság tehát a' testi 's lelki tehetségek, és a' vagyon használásán alapszik; — 's mennél inkább távoznak a' használásukat szabályzó törvények a' természet örök törvényétől, annál keskenyebb, — 's mennyivel czélszerűbbek v. hiányosbak, azon arányban tágasb, keskenyebb a' társas szabadság köre.

A' vagyon mikénti használhatása minden társaságban törvények által meg van állapitva, czélszerüen vagy sem? más kérdés. Hazánkban a' fekvő vagyon milly czélszerüleg használható? miként lehet eladni venni 'stb. egyik másik jószágot? meg van vitatva; ennek tekintetében kellő társas szabadságban szükölködünk, minek szomoru következésit az egész nemzet sinyli. —

A' testi tehetségek használását korlátozzák a' czélhek 'stb. —

A' lelki tehetségekét? — A' gondolat, mint a' szem látása, korlátlan, sőt léten, valóságon tul emelkedik végetlenig. Szó és irás által közöljük gondolatinkat másokkal; ha igazak, — az igazság ismérete csak jóra vezethet; ha pedig szó és irás nem igazak — meggyőződhessünk róla, 's ártalomra nem lesznek.

A' személy- 's vagyonbátorság eszközlése teherrel jár; vagy is, hogy a' vagyont 's testi és lelki tehetségeket a' törvény- szabta korlátok között háborittatlanul használhassuk, — a' törvény és rend fentartására 'stb. kellő költségek kivántatnak; ki tehát személy- 's vagyonbátorságban részesülni 's a' társas szabadság üdvét élvezni kivánja — természetesen az illy közterheket is kell viselnie.

Angolország 's más miveltebb népek abban szerencsések, hogy közterheiket nagy részben más népek által fizettetik, mit az ipar utján létre hozott kelmék árultatása által eszközölnek, — azért Angolország az egész világ népeivel kereskedési szerződésekre lépvén, áruinak szabad bevitelét 's árultatásukat biztositni ügyekszik. —

Az ember véges lény's üdvös müködéseinek határi a' felebb érintett társas alkatrészek körében foglaltatvák; azokon tul minden hiu álom. Fejthesse ki minden ember testi 's lelki tehetségit, 's azokat a' természet örök törvényszerü korlátai között használhassa: ugy szinte mindennemü vagyont is; akkor olly szabadság nemével fog birni, minővel eddig az ég alatt egy nép sem. — B-n.

Országgyülési közlemény.

Jan. 30kán a' 89 fördi ülésben a' nm. z—i püspök által tartott beszéd 's igazolás veleje köv. volt: Ezen egész ügyben főszerepet játszik a' hatósági autonomia eszméje; mi, ha egyes megyékre nézve illetetlen épséget igényel: a' társországokra nézve még inkább fentartandó. Már pedig, ha a' t. RR. felirásjavaslata elfogadtatnék, épen a' társországok autonomiája sértetnék meg, mennyiben ez által a' társországok követválasztása mondatnék ki érvénytelennek, holott Horvát- és Slavonia országokban (a' kapcsolt részeket előadásában folyvást igy nevezé) nincs megyei, városi, püspöki vagy káptalani hatóság, melly e' választás törvényességét késégbe hozta, annál kevesbbé érvénytelennek mondotta volna; 's alig kelt ki ellene egyéb mint a' turmezei gróf 's néhány magnás ur. Miután tehát Horvát- és Slavonia országok hatóságai érvényesnek ismerik a' követválasztást, azt ezen országok autonomiájának sérelme nélkül feszegetni nem lehet. Ezzel végezném beszédemet, de miután a' t. RR. üzenetjökben a' történtek feszegetésibe bocsátkoznak: felvilágositásul egyet'smást megemliteni szükségesnek tartok. Mondják a' RR., mikép tény az: hogy a' horvátországi követek megválasztása végett m. é. apr. 22ikére volt kitüzve a' tartományi közgyülés; tény az, hogy azon közgyülés akkor meg sem kezdetett; tény az, hogy bátor a' tartományi közgyülés elhalasztottnak nyilványittatott 's annak megtartására uj határidő nem tüzetett, mégis harmadnapon csakugyan megtartatott! Igen, de a' körülményeket kellene tudni a' t. RRnek, ha vajjon meg lehetett é kezdeni a' gyülést? mert ha volt körülmény, melly miatt a' gyülés a' kitüzött napon meg nem kezdethetett, abból, hogy másnap kezdetett meg, törvénytelenséget következtetni sehogy sem lehet. Az, hogy az elhalasztott gyülés tartására uj határidő nem tüzetett, nem tény, mert az 24 órával előbb a' conferentiában szintugy elnökileg tüzetett ki mint az előbbi, melly idő alatt az alig egy pár órányira lakó turmezeiek könnyen megjelenhettek volna, ugy hogy e' miatt inkább azok panaszkodhatnának, kik távolabb laknak ugyan, de az első gyülésre is meghivattak 's joguk is lett volna megjelenni; koránsem pedig a' turopolyaiak, kik az első gyülésre sem hivattak meg, mint kiknek orsz. gyülésen semmi dolguk. A' turmezei nemesek személyes 's egyenes befolyását a' tartományi gyülésre sem törvényből, sem gyakorlatból be nem lehet bizonyitani. Törvény iránta nem létezik, a' gyakorlat pedig ellenkezőt mulat: de a' dolog eszméjével sem férhet az meg, hogy 2800 nemes ember (ennyi van Zágráb-megyében) tartományi gyülésre két képviselőt válaszszon, és mégis mindenik képviselt egyed külön-külön személyesen is annyi befolyással birjon, mennyivel bir az őket összesen képviselő két követ; hát még ollyanok mikép követelhetnének illy személyes befolyást, kik otthon megyéjökben sem folynak egyenesen a' tanácskozásokba, hanem csak a' helységek birái által képviseltetnek? Ugy jut eszembe, mult alkalommal valaki a' turmezeieket a' magyarországi Hajdukhoz hasonlitá. Igen, de a' magyarországi Hajduknak semmi személyes befolyásuk nincs a' magyar országgyülésre. Egyébiránt ezek taglalgatása nem ide való, mit a' t. RRnek sem lehete vala tenni, ha igaz hogy Horvát- és Slavonia országok belviszonyaiba avatkozni nem akarnak. A' tartományi gyülés-tartás módja nem törvényen ugyan, de törvényerővel biró százados szokáson alapul; 's ha mi azt kérnők most az alsó tábla javaslata szerint, hogy ő fels. uj tartományi gyülés-tartást eszközleni méltóztassék: már akkor az előbbi tartományi gyülés törvénytelenségét mondanók ki. Ez pedig Horvát- és Slavonia országokra igen fájdalmas lenne 's csak az ingerültséget szaporitná. Mi a' 438 nemes kérelmét (a' zágráb-megyei 438 nemesnek a' tárgyalás alatti második üzenethez mellékelt petitioját) illeti: nem akarom birálni, vajjon képesek é ők illy petitio benyujtására? vagy magok irták é ők alá valósággal mindnyájan a' kérelmet vagy sem? mert illyes petitiók készitésinél, jól tudják a' m. főRR., milly mesterséggel szokás élni; erről tehát ha talán tudnék is némelly figyelemre méltó adatokkal szolgálni, nem szólok; hanem csak azt kérdem, hogy 438 zágrábi nemes micsoda 2800 ellenében? már a' petitionalisták csekély száma is oda mutat, hogy a' többség máskép gondolkozik; de ha még 1000 járulna is ezen petitionalistákhoz; még akkor is csak egy megyét képviselnének, mellynek ellenében ott állna még a' többi 5 megye, ott állnának a' városok, főispánok, püspökök és káptalanok. Mi a' 438 nemes petitiojához mellékelt csatolványokat illeti: az első azt mutatja, hogy 1708ban, a' magyar országgyülésen a' magnások közt meghasonlások voltak, mellyek otthon 1709ben kiegyenlittettek; ugy hogy ebből mindent következtethetni, csak azt nem, a' mire fel van idézve; ebből minden buzgósága mellett sem fogja megmutathatni a' turmezei gróf, hogy a' turmezei nemesnek a' tartományi gyülésre közvetlen befolyása van. A' 2ik csatolvány pedig ollyanokrul szól, kik a' tart. gyülésre meg szoktak hivatni, 's ha meg nem jelennek, annyiszor mennyiszer 100 frtra büntettetnek. Ugy de a' turmezeiek nem szoktak meghivatni, 's igy meg nem jelenésükért nem is büntettettek soha. Van azonban még is egy ünnepély, mellyen jelen szoktak lenni, ez pedig a' bán beiktatásnapja, midőn a' piaczon ünnepély-emelés végett rendbe szokás őket állitani. Onnan tehát, hogy némellyek a' tartományi gyülésre meghivatnak, nem következik, mintha a' turmezeiek is meghivatnának, és ugy mint Magyarországon, habár különben jogokra nézve minden nemes egyenlő is, az országgy. tanácskozásban mégis minden nemes személyesen részt nem szokott venni. Ezután sajátszemélyére fordità beszédét a' m. püspök elkeseredve köv. mondván: Minthogy azon gyanusitások, mellyek egy időtől fogva személyem ellen irányoztatvák, szünni nem akarnak, sőt nyilványos gyülésekben, országgyülési naplókban, egyébütt is fölhozatnak, mellyeknek csak személyes characteremre, de szent hivatásomra is a' legsürübb homályt hárithatnák, ha minden felvilágositás nélkül maradnának, kénytelenittetem ismét cs. kir. Fön. és a' m. FőRR. előtt némelly adatokkal az iránt előállani, mit is, reménylem, kegy. megengedend cs. kir. Főhged annál inkább, minthogy én sem természetem, sem állásomnál fogva becsületem igazolása tárgyában olly utak 's módokra nem vetemülhetek, mint a' melly utak és módok ellenem használtatnak: én a' tények elferditése, koholmányok 's egyéb illy alacsony fogások által nem szoktam, nem tudok az emberek kedélyeire hatni; nekem csak e' helyen, mellyet alkotványunk jótékonysága mellett ő Fels. kegyelméből foglalok el, nyilik meg igazolásomnak egyenes tisztes utja. Nem elég t. i. hogy a' legközelebb társországi közgyülekezet eredvényei alattomos müködésimnek tulajdonittattak; már most az ismert zágráb-megyei tisztujitószék szomoru esetei is egyenesen rám hárittatnak: az mondatik t. i. hogy én egy levelet irtam egész megyém papságának, mellyben én azt pártoskodásra ilirekkeli szövetkezésre serkentém hogy én az illirek mellett korteskedtem, ezreket meg ezreket költöttem e' czélra, 's több efféle. A' vád nem egyéb, egy, általam néhány plebánusnak irt, 's azonnal felolvasandó levelem elferditésén alapitott puszta koholmánynál. Tudniillik súlyos betegségemből fellábadozván, és Zágrábból elutazni kénytelenittetvén, minthogy elutazásom néhány héttel előbb esett a' zágrábi tisztujitószék határnapjánál, ugyanazon megye főispánja megkért személyesen, miszerint hagynám meg azon plebá-

nusoknak, kik számosb köznemest számlálnak hiveik közt, hogy ők ezeket voksaik eladásától 's pártoskodásoktól visszatartóztatnák, őket a' tisztujitószéknél csendes, tisztes magaviseletre serkentenék; minthogy értésére esett, hogy a' voksok vásárlása 's különféle fenyegető készületek már nagy divatban vannak a' vgyében,'s félvén,nehogy kicsapongások történjenek a'tisztujitószék alkalmakor, hozzáadván, hogy eldődim a' püspökök sem szoktak volt soha megtagadni illy felszólitó levelet,midőn aziránt a'megyék főkormányzói által megkérettek. Én gondolván, hogy az egyházi hatóság köréhez tartozik,a' csend, rend és erkölcsiség föntartására, botrányok megelőzésire közremunkálni tehetsége szerint: erre magamat hajlónak nyilványitám,'s csak arra kértem a' főispánt: adná irásban kivánatát, hogy tudnám,kik azon plebánusok, kikhez intézendő volna a' felszólitás. Erre egy levelet kaptam a' főispántól, melly itt fekszik előttem eredetiben, 's mellyel mindenkinek szolgálok szivesen, ki azt látni, vagy olvasni kivánná. Ezen irat következtében én egy levelet irtam, nem ugyan egész megyém papságához, mint a'vádló, szokása szerint igazsággal ellenkezőleg, állitja, hanem csak azon nyolcz plebánushoz, kik ki valának jelölve a' főispán levelében. Ezen levelet, cs. kir. Főhgséged kegyes engedelmével elolvasom szórul szóra,annál örömestebb, mivel épen ezen levél az, mellyben a' vádló követelt pártoskodásimnak,illírekkeli szövetkezésimnek, kortes-kedésimnek achilleseit vélte föllelni, 's minthogy épen ezen levél az, melly már jóval a' magyar országgyülés előtt Pest vgye közgyülésén idéztetett egy magyar lap szerkesztője által nagy lelkesedéssel, nem tudom, milly példányban vagy kivonatban, de melly idézés figyelmet gerjesztett országszerte,'s ellenem a'kedélyeket jó formán felingerlette. Erre felolvasá a' levelet, mi bevezetését elhagyván, csupán gyanusitott részét közöljük: Ex incidenti proxime suscipiendae Magistratus Inc. Comitatus Zagrabiensis restaurationis ttam D. Vestram, in cujus parochiae gremio numerosam nobilitatem domiciliari comperio, ope harum fiducialiter ac sub rosa provocandam esse duxi, ut ejatibus, pauperioris praesertim sortis nobilibus,tempore ac loco accommodo,instar suae privatae adhortationis pastoralis, ac propensi consilii, dilucide exponat: in solemni actu restaurationis rem gravissimam agi, cum nonnisi delectu optimarum et integerrimarum personarum magistratualium communi patriae bono prospici possit; quare eos inprimis cautos esse debere, ne peccaminosa inconsiderantia, et abusu praerogativae nobilitaris,minus dignis suffragia dando, conscientiam suam contaminent, cuncta illic cum moderamine,pacataque sobrietate tractari debere, ne antenatorum et nobilitatis croaticae gloriam, quae decursu retroactorum saeculorum libertatis debitum modum servare scivit, quopiam inconcinno et turbulento facto obscurari contingat; porro ne insanis suggestionibus aures praebeant,aut a quocunque agitatore sese infascinari sinant, idque eo minus; quod quemvis electorem, recto conscientiae dictamini non obsequentem,ast votum suum quocunque pretio vendentem, onus responsionis coram tribunali divino mansurum sit; dein dedecorosum et nomine nobilitari prorsus indignum esse: votum suum privato cuicunque sollicitatori, sive pro pecunia, sive erga vilem haustum vini addicere; praeterea autem coeca ambitione in transversum actos, ordinisque publici turbatores cum suis asseclis actioni fisci magistratualis et poenis legalibus obnoxiari. Proinde satagat eadem D. Vestra prudenti persvasione sua nobiles ejates eo adducere: ut se potissimum opinioni et judicio supremi Cottus moderatoris, aliarumque personarum dignitates et officia gerentium, generis nobilitate, et opulentia clarorum, scientia praeterea, uti et pondere comparatorum sibi meritorum ac honestate conspicuarum, hocque modo nobilitatis fiducia praeferenter dignarum, conformare contendant. Deposcit sane munus curatorum: ut genuinis officiorum quoque civilium conceptibus animos suorum imbuant, et in succollamen boni communis, rectique ordinis impensa pastoralis opera et cooperatio quovis tempore Clero eximium decus, et meritam laudem peperit, ut adeo nullus diffidam titulatam D. Vestram praeviam provocationem meam prono suscepturam animo, eique sanis ac providis consiliis modo, quo fieri potest, metiori responsuram; qui in reliquo piis ad aram precibus impense commendatus persevero Zagrabiae die 7a Maji 1842. addict. in Christo Georgius Eppus m. p. Rssmo D.Joanni Krizmanich Abbati et Parocho Bisztricensi, Rev. Josepho Gallovich Dubrancensi, Ignatio Kuzmich Jamnicensi, Francisco Domin Nagygoricensi, Aloysio Budich Odrensi, Paulo Partolich Jakusseveensi, Stephano Mihalinchich Zelinensi, Joanni Zrinschak Marochensi,Ferdinando Spissich Bedenicensi Parochis. — Már most cs. kir. Főherczegséged 's a' m. főRendek bölcs és igazságos itéletére bizom: vajjon ezek pártoskodás, vesztegetés szellemére mutatnak-é, vagy talán épen ellenkezőre, tudniillik az illy pártoskodások és különféle cselszövények eltávoztatására? Vajjon e' levelemből következhettek-é ama szomoru események, mellyek a' tisztujitószék alkalmakor történtek; v. talán épen ezen levelem legalább lehetett volna némelly hatással azok megelőzésére? Hogy itt a' főispán emlittetik, azt gondolom senki, ki részrehajlatlan akar lenni, rosz néven nem veheti; mert az illyféle levélben majd lehetlen azt egy két szóval nem emliteni, ki a' megyének főkormányzója, ő föls. akaratjából, bizodalmából. Mi azon szavakat illeti: sub rosa, mellyekből olly szörnyü következtetések huzattak ellenem; azt gondolom, hogy ki a' Hermeneutika szabályiról kis józan fogalommal bir, nem tagadhatja, miszerint ezen szavak a' jelen összeköttetésben egyebet nem jelenthetnek, mint hogy a' dolog dobra ne üttessék, hogy valamelly plebánusnak eszébe ne jusson a' levelet a' prédikáló székből kihirdetni hivei előtt; mi az illedelemmel nem fért volna meg,egyébiránt ísnémi félreértések és surlódásokra alkalmat szolgáltathatott volna. Hogy az illyeket is ellehet ferditni, azt tudom; mert vajjon mi volna az, mit rosz akarat és a' pártoskodás lelke ne tudna el ferditni? mi volt ártatlanabb 's boldogitóbb hatásu, czélzatú az egész emberi nemzetre nézve a' szentirásnál? és mégis vajmi sokszor, és vajmi rosz czélok,veszélyes tanok gyámolitására ferdittetett az el a' régiebb 's legközelebb időkben is? elég itt ama mélyen sülyedt Lamennaist emlitni. Mégis azt mondom, hogy ha egy illy levél igy magyaráztatik: akkor majd minden közlekedésnek meg kell szünni az emberek közt; mert vajjon micsoda irat leszen még e' világon, mellyet a' nemtelen szenvedélyek legrutabb gyanusitásokkal ne illethessenek? Becsületemre mondom, hogy midőn e' levelet irám, más nem forgott szemeim előtt, mint a' tisztes magaviselet föntartása, a' botrányok eltávoztatása's hogy az illír párt eszem ágába sem ötlött, melly akkor még nem is létezett tulajdonkép, csak a' tisztujitószék alatt fejtvén ki magát, valamint ezt a' vádlópárt sem tagadja, de nem is tagadhatja. Csak az szokott, közmondás szerint, másokat keresni kemencze mögött, kinek az magának kedvenczhelye. Ismétlem,miszerint az illirismusról nem is álmodtam, midőn e' levelet irám; sőt azt is merem mondani, hogy ez egy levelen kivül én, csak egy szót sem ejtettem, csak egy lépést sem tettem az egész tisztujitószék eredvényeire nézve, melly tisztujitószék lefolyta alatt ugy is messze voltam Zágrábtól, messze egész Horvátországtól, egészen más dolgokkal,leginkább pedig akkor igen gyönge egészségem visszaállitásával foglalkodván. Mi a' pénzzeli vesztegetéseket illeti: ez is csak olly koholmány, mint a' többi; sőt egyenesen rágalomnak kell azt nyilványitnom, mellynek súlya alól én felszabaditom a' vádlót,mihelyt bebizonyitja, hogy én akár a' zágrábi tisztujitószék, akár pedig a' kapcsolt részek legközelebbi közgyülekezete eredvényeire, v. akármelly ürügy alatt csak egy garast is adtam valaha valakinek. Hova költsem én püspökségem jövedelmeit, akár azok mindennap ezer forintot tegyenek pengőben, mint ezt minap mondá egy valaki, nagyitóüvegen nézvén azokat, akár kevesebbet? tudják azok, kik tetteimet közelebbrül látják, 's kik az igazság előtt szemeiket be nem hunyják, de tudja leginkább az, ki mindeneket tud, 's kinek én az iránt valaha számolni fogok, melly számadásnak én e' részben nyugodt lélekkel nézek elibe. Ismételtetett, hogy én a' magyar nemzetiség és nyelv iránt ellenséges indulattal volnék. Erre nézve már mult alkalomkor hivatkoztam nyilványos beszédimre, iratimra, egész nyilványos és privát életemre; mondám,hogy én magam magam előtt, most pedig hozzá teszem, minden becsületérző horvát ember előtt utálatossá tettem volna magamat, ha saját nemzetem ellen, mellynek létemet, 's ugyszólván mindenemet köszönöm, akármikép indulatoskodtam volna. Nem, valóban nem tettem én ezt soha, sőt mennyire csekélységemtől telt, nemzetem, hazám dicsőségére, boldogságára törekedtem mindig. Hogy más részről Horv.o.jusait,mellyre az isteni gondviselés szabta müködésem körét,fentartani kivántam,egyenes, törv. utakon, módokon, azt nem tagadom. Ezt tettem,'s tenni fogom ezentul is, mert azt gondolom, hogy minden becsületes ember kötelességében áll, állásának hivatásának, a' mennyire birja, megfelelni. Ezt tenni köteles valék azért is,mivel egyházi előljáró levén, a' hivek bizodalmát nem nélkülözhettem,jól tudván, hogy az egyházi kormány lelkek kormánya, 's hogy lelkeket szeretet és bizodalom kapcsai nélkül sikerrel kormányozni nem lehet. Ha találkoznának, kik semmibe veszik, ha gyülöletesekké teszik magokat hazájok előtt, ez az ő gondjok; egyházi előljárónak, még pedig polgári hivatallal felruházott egyházi előljárónak ezt tenni nem lehet, nem szabad. Ha találkoznak Horvátország némelly fiai, kik azt gondolják, miszerint akkor bizonyitják leginkább a' magyar nemzethez vonzó indulatjokat, midőn a' kedélyeket hevitik mindenfelé; midőn a' bizodalmatlanság 's gyülölség magvait szórják teli marokkal, midőn az agyarkodás 's indulatoskodás keserü gyümölcseit érlelik meggondolatlan lépéseik által: ők lássák, én ebben velök kezet fogni nem akarok. Én mindig azon meggyőződésben voltam, vagyok is, hogy Horvátország csak akkor lehet boldog, ha Magyarországgal nemcsak ugyanazon szent korona, hanem a' szeretet és atyafiságos bizodalom kapcsai által is szorosan össze van csatolva;ugy viszont Magyarországnak is igen-igen érdekében fekszik,hogy ezen szeretet és bizodalom kapcsai fenmaradjanak, szilárduljanak. Egy kissé talán fellengő, de szép, minden esetre pedig igaz mondatot olvasék én minap egy magyar lapban, miszerint „egység méhéből fakadoz a' hatályos erő bimbaja, mig a' szakadás magvából az eloszlatás megszaggató tövise sarjadzik.“ És ezen egység föntartására, ezen eloszlatás meggátlására nincs, meggyőződésem szerint, biztosb, egyenesb ut az igazságoslétnél, méltányosságnál,viszonyos jogok tiszteleténél, 's föntartásánál. Ez uton jártam én mindig, járok jelenleg, 's járni fogok, mig a' járhatóság tehetsége el nem hagy; 's ez ama kulcs, mellyel egész politikai életem tetteit, 's tetteim titkait, ha olylyak léteznek, feltárhatja minden, kinek szemét el nem fogta az agyarkodás, kiben az indulatoskodás az igazság szeretetét el nem fojtotta.Mondatott tovább, mint a' napló tanusitja, hogy azok, miket én minap e' tárgyra nézve itt előadék, mind nem igazak, csupa koholmányok. Már itt valóban elmondhatni: „dificile est satyram non scribere.“ Mert hogy az emberek, valamint külső alakukra, ugy belső tulajdonikra nézve is, igen különböznek egy mástól, azt jól tudom; hisz ez a' természet örök törvénye, mellyet egykor Fessler szépen „Mannigfaltigkeit der Einheit“-nak nevezett. Igy tehát nem csudálom, hogy léteznek emberek, kiknek olly annyira káprázik szemük,hogy pisztolyokat látnak ott, hol a' szerencsésb látásuak talán csak a' papi köntös, vagy a' papi öv egy kis csucsát veszik észre: nem csudálom, hogy találkoznak egyes személyek, kik olly annyira szeretnek Kaleidoskopon nézdegelni magok körül, hogy háromszáz vidéki papot látnak ott, hol valósággal csak tizenegyen léteznek, még pedig a' helybeliekkel együtt; ezt mondom, nem csudálom, mert hiszen illy embereknek is kell lenni a' világon, máskép az a' lények egy bizonyos nemében szükölködnék; de hogy még illy emberek is hitelt követelnek beszédeiknek, még pedig határtalan hitelt, ezt pedig megtagadtatni kivánják másoktul, kik valóban illy álmokkal, illy agyrémekkel soha sem szoktak bajlódni, még pedig akkor is meg akarják tagadtatni, midőn ezek olly fényes gyülekezet előtt szólnak, mint ezen m. főrendi tábla, a' legtisztább characterekre, a' legnagyobb tekintélyekre, ország nagyaira, püspökökre, főispánokra olly tények iránt hivatkozván, melly tényeket ők önszemeikkel láttak, önfüleikkel hallottak, ez valóban. a' legnagyobb szerénytelenség. Történtek személyem ellen még más vastag kifakadások is; de ezekre felelni nem akarok, nem fogok; mert, hisz, az illyekre sem különös elmetehetség 's a' tények gyökerébe mélyen vágó ész nem kivántatik, sem nagy tudományosság,vagy olvasottság,sem egyéb pallérozottságnak igen magas foka; az illyeket mindenfelé hallhatni, még bizonyos nagy középületekben is, és pedig még talán remekebb példányokban, de illyekkel a' dolgok el nem szoktak döntetni, okoknak okokkal kell megfelelni, nem pedig bárdolatlan kifakadásokkal. Csak egy van még, mit semmikép nem hallgathatok el;az mondatott, a' napló is tanusitja, ezen szavakkal, hogy én tudván, miszerint az illir párt Magyarországtól elszakasztatni, 's a' magyar koronától egy független, nagy illir birodalmat alkotni, 's igy századok által szentesitett közállományt felforgatni akar, én őt ezen kárhozatos czéljában elősegitettem. No ez már egy kissé sok: ez messze vág. Midőn ezeket olvasám,majd azon gondolatra jöttem,hogy az, ki ezeket mondá, latin classicusokban buvárkodván ama mondásra akadott: „eum, qui semel limites modestiae migraverit, bene, et gnaviter oportet esse impudentem“'s hogy ő ezen mondást a' helyett, hogy azt elméncz-tréfának vette volna, mint kellett vala, életphilosophiája egyik szabályának választotta, mondhatom, jó időig tanakodtam magam magammal: vajjon nem kellene – é ezen rut vád visszatorlására, vagyis becsületem igazolására egy más szigoru törvény szabta utat választanom; 's meglehet, ha szükség ugy hozza magával hogy még ennek is ütni fog órája. Egyébiránt csak ezen

ád is egy részről ama pisztoly-gyárból veszi eredetét, melly ugy is már minden szemesb vevő előtt jó formán elveszté hitelét; más részről pedig magában is olly képtelenség, olly nevetséges hircocervus, miszerint nem gondolnám: találkozzék egyhamar ember, ki annak hitelt adjon. Mert hogy egy, több hivatalon keresztül ment ember, ki soha hűtlenség, vagy csak hálátlanság vádja alá sem esett, kit jó fejedelme, valóban érdemei felett halmozott kegyelmeivel, rögtön, még pedig minden ok nélkül, 's a' józan ész minden sugallatai daczára, illy fertelmességekre vetemül, hogy el akarjon pártolni királyától, hazájától; hogy egy nagy birodalmat akarjon alkotni, (nem tudom hol, talán a' hold kerekében ?) hogy egy kath. püspök olly nemzetekkel akarjon szövetkezni, mellyek amaz éjszaki nagy hatalmasság befolyása alatt állnak, melly hatalmasság birodalmaiban tudjuk, mi sorsa van a' katholikusoknak 's mi érte csak legközelebb is a' kath. egyházat; ez valóban csak egy szánakozásra méltó beteg velőnek lehet nyomorult szüleménye, mellyet elég ez uttal a' legalábbvaló rágalomnak nyilványitnom. De végét szakasztom már beszédemnek; mert attól tartok, nehogy a' sok szó közt valami kisikamoljék ajkaim közül, mi ezen magas gyülekezet méltóságával, vagy a' parliamentaris rendszer szigoruságával összeütköznék; más részrül pedig sajnálom, hogy cs. kir. Főhgségedet 's a' nm. FőRRet illy soká untatni kénytelenittettem; untatni mondom, mert hisz a' dolog nem köz érdekü, csak személyemet illeti; annyiban mindazáltal reménylek bocsánatot, mivel egy, noha igen csekély, de mégis ezen m. förendi tábla tagjának méltatlan vádak elleni önigazolása idézte elő eltéréseket. Csak ezen néhány szót méga' mondattakhoz. Aztállitámminap, hogy a' turmezei gróf pártoltatása, a' magyar nemzetiség 's nyelv ügyének a' társországokra nézve használni nem fog soha, teljes meggyőződésem szerint, csak ártani mindig; ez állitásom 's jóslásomat már is igazolják azon határozatok, mellyek ez időtől fogva nemcsak Horvát- de Slavonia országok minden vármegyéjiben, 's ugy szólván minden hatóságinál keletkeztek. Folyt.

CLIIik ker. ülés, feb. 1jén d. e. 11 órakor. Hitelesitteték a' KK. és RRnek 3ik üzenete a' m. főRRhez, a' förendi tábla némelly tagjainak, jelesen b. Schmerzing Antal 's b. Baldacci Antal meg nem hivatása iránt tudtul adatván egyszersmind a' m. főRRnek, hogy a' meghivólevelek ifju. gr. Bolza József és Antal, nemkülönben gr. Mitrovszky Ladomér és b. Luzsinszky Mihály részire, az illető megyék követei jelentése szerint, időközben kiadatván, a' most emlitettek iránt a' javaslatba tett fölirás érdeme megszünt. Köv. olvasá Palóczy, mint illetékes jegyző, a' RRnek f. é. jan. 23káról, a' magyar nyelv iránt érkezett k. kir. válasz következtében a' január 30kai ker. ülés végzete szerint készült határozatát, mellyben a' RRek kijelentik, hogy az emlitett k. válasz által azon nyomasztó körülményeket, mellyek a' mult évi jun. 20ikán hozott határozatnak, dec. 5kén is lett további megtartására okul szolgáltak, megszünvén fönemlitett jun. 20ki és dec. 5ki határozataikat a' hor. országi követekre nézve ezen országgy. folyamára megszüntetik 's ennek folytában a' m. évi oct. 12én kelt k. leiratra határzott felirás fölterjesztésétől is elállnak; de a' mondott leiratban foglaltakra kijelentik: hogy valamint azt nem ismerik el, hogy a' kormány a' KK. és RRhez, mint a' törv. hozás hasonfeléhez p a r a n c s o l ó l a g szólhasson, ugy a' tábla azon jogát, hogy köréhez tart. beldolgairól önállólag intézkedjék, valamint eddig gyakorolták, ugy jövőre nézve is föntartják, 's e' részben a' mult dec. 5kén megállapított felirásukban foglalt elvekhez szorosan ragaszkodnak. Tétettek ugyan e' határozatra nézve szerkezet-tárgyazó némelly észrevételek, de foganat nélkül, mint szinte egy követ azon sürgetése is, hogy mivel ő a' határozatot leirva nem birá, ennek tárgyalása halasztassék el, furcsa dolognak mondatván többek által, ha némelly irnokok hanyagsága miatt a' tárgyak elhalasztgatása jőne divatba. Volt néhány, kik a' jun. határozat föntartására levén küldőik által utasitva, e' határozat elfogadása ellen is nyi l a t k o z t a k, a' többség azonban azt minden változtatás nélkül elfogadá. — Fölolvastatván következve a' főispáni esküminta, annak szerkezete ellen három tag emelt szót. Midőn e' tagok egyike az esküszegési büntettnek iszonyatosságáról 's az esküszegő jellemtelenségéről szólt: a' hallgatóság harsány torokkal kiáltozott egy a' hirlapokból is ösméretes nevet. A' zaj, kiáltozás és tombolás ujra kitört, midőn a' másik, ismételve fölszólalt tag az eskü- minta- módositás iránti előadása közben egy bizonyos megye viszonyait, különösen pedig az ottani főispán eljárását is érinté. Az illető megyének régebben itt levő követe védelemszót emelt a' főispán mellett; ez haragra lobbantá egy más megye követét; megtámadá az előtte szólt tagot, 's a' legerősb kifejezésekben árasztá ki hevét nemcsak a' főispánját védelmezte tag ellen, hanem az érdeklett megyei zavarok főbb eszközlője ellen is. Szóló bevégezvén beszédét a' zaj és tombolás ujra kitört. Az elnök alig eszközölhete annyi csendet, hogy az eskü-minta iránt szólalt tagok kivánata szerint annak átdolgozását végzés gyanánt kimondja 's az ülést befejezettnek nyilatkoztathassa; a' lárma ismét megujult, folytatva még a' teremből kitódulás közben is. Mik a' terem falain kivül történtek: nem tárgyai a' gyülésrovatnak. — Febr. 2kán gyertyaszentelő boldog assz. ünnepe miatt ülés szünet.

92dik orsz. ülés a' m. förendeknél febr. 3án 9½ órakor. Folytattatván most már negyedik napon a' turmezei panasz iránti vitatkozások, a' táblának azon osztálya, melly a' t. KK. ü z e n e t é t pártolta, látván hogy többséget nehezen nyerend, a' már emlitett két inditvány másodikához állott azon, egy m. báró 's főispán által tett módositással — mellyet maga az inditványtevő is elfogadott, hogy a' felirásban világosan a' bajoknak „törvényes uton" orvosoltatása kéressék ki. A' fens. Nádor ismételt kérelmei's felszólitásai daczára folyton megujitott kitérengések, feleselések, mult ülésekrei visszatérések, uj megtámadások 's védelmek ma sem juttaták eredvényhez a' majd délutáni három óraig kihuzott ülést.

XCIIik orsz. ülés a' t. KKnál és RReknel, febr. 3ikán d. e. 9½ órakor. Az ülés megnyiltával fölolvastatá személynök ő nmga itélőmestere által a' kerületi elnökség által benyujtott kerül. munkálatok közül a' f. h. 1én tartott ker. ülésben hitelesitett határozatot. Némelly tagoknak ez iránti módositó javaslattétele, 's két slavoniai megyének a' benne foglalt kedvezményben küldőik részesülhetése iránti előterjesztése után, felszólalt Horvátország egyik követe, 's latin nyelven csendes figyelem közt előadá azon kivánatát, hogy az ő és követtársa által dec. 5ikén és 12ikén mondott beszédek, mind a' napló hitelessége, mind követi állásuk 's küldőik iránti méltányosság tekintetéből utólag, ugy, mint azok mondattak, 's következve irásbafoglalva forditásukkal együtt személynök ő nmlgnak be is mutattattak, az orsz. naplóba fölvétessenek. Ezen kivánat ellen számosan nyilatkoztak, minthogy ez által a' juniusi 's illetőleg dec. határozat kijátszatnék sőt megsemmisittetnék, továbbá mivel azok hitelességéről — épen a' határozat következtében senki által figyelem rájok nem fordittatván senki nem kezeskedhetik, mostani fölolvasásukat pedig az alsó táblának egy korábbi szabálya ellenzi; de összeférhetlen az időközben történt változásokkal a' dolog természeténél fogvais; mert elmult d o l g o k a t jelenekké, vagy a' mai napot akár dec. 5kévé akár 12kévé átvarázsolni lehetlen. Mielőtt azonban emlitett kérelem bővebben tárgyaltatnék, elnök ő nmlga a' felolvasott határozat iránti bővebb nyilatkozásra hivá fel a' RRet, csak azután lehetvén helye a' horv. követek kérelme megvitatásának. Történt e' szerint még néhány felszólalás, részint a' juniusi határozat fentartását, részint a' határozat egyes kifejezésbeli módositását sürgetőleg; azonban a' többségnek ismételt „maradjon" a' elfogadottnak jelenté a' határozatot, mit elnök ő nmlga végzésül ki is mondott. Megujultak ekkor a' horvát követek fönebb irt kérelmeiránti előadások, leginkábbazon szempontokból tagadva meg annak teljesitését, miket előbb már szinte érintettünk; egyszersmind többen hathatós felszólitást intéztek a' szóban forgó követekhez, hogy kivánatuk szorgalmazása által ne akarják előidézni a' már csilapult kedélyek ingerült állapotát, 's neszolgáltassanak okot azon hiedelemre, mintha ők a' k. kir. válasz szellemének hódolni, 's a' RR. által békülésre nyujtott jobbot készséggel elfogadni nem akarnák; tanácsolá nekik személynök ő nmlga is, hogy a' változott körülményeket tekintve az ujabb viszonyokhoz készséggel alkalmazkodjanak, 's ne kivánják a' mi lehetlen, de senkire nézve kellemes sem volna, hogy a' mai nap dec. 5ikévé átvarázsoltassék, hanem adják elő mai előterjesztéskép mind azokat, miket akár korábbi ülések eseményeire akár magokra a' meghaladott tárgyakra utasitásuk értelmében e l ő a d n i szükségesnek látnak. Ezek folytában Horvátország másik követe is felszólalt szinte latinul; 's miután a' mai nap szólt tagok előadása ellenében nézeteit kifejtette — elállott ama kérés további szorgalmazásától, sőt mellőzve korábbiakra vonatkozó mellékes czáfolatokat, csupán azokat kivánta négy pontban előterjeszteni, miket küldőji utasitása s z e r i n t az időközben szőnyegen forgott tárgyak érdemire nézve kinyilatkoztatni kötelességökben állott; 's ezzel a' kérés iránti vitály be volt fejezve. Olvastatá erre személynök ő nmlga a' ker. napló nyomtatási akadályoztatása miatt kelt 2ik üzenetét a' RRnek a' m. főrhez, melly minden vitatkozás nélkül elfogadtatott, ugyszinte a' főtábla némelly tagjainak megnemhivatása iránti üzenetet és a' verif. választmánynak Veröcze és Békes megyék, n e m k ü l ö n b e n Kis-Marton és Breznóbánya kir. városok ujon választott követei megbizólevelének átvizsgáltárul szóló tudósitását; végre a' városok rendezete 's országgyülési szavazatának megállapitása iránti üzenetet. Ez utóbbit illetőleg személynök ő nmlga előterjeszté e' tárgy fölötti általányos nézeteit, mellyekrül mint a' többi e' tárgyban történt felszólalásrul közelebbi számunkban.

Budapesti napló. A' vácziutra uj szépités várakozik, melly egyszersmind nagy mértékben mozditandja elő Pesten a' kényelmet és közbátorságot. Egy fiatal háziur a'váczi uton ugyanis hosszas fáradozás után rábirta collegáit, hogy aláirás utján mintegy másfél ezer forintot gyüjtének össze, melly összegből argandi lámpákat szerzettek. Ha meggondoljuk, hogy a' széles vácziuton, melly legujabb időben olly szépen épül 's gyarapszik, a' közbátorság is helyre lesz ezentul állitva e' példás buzgalom által, ugy méltán várhatni, hogy a' város is elömozditandja maga részirül e' szép törekvést 's a' kész argandi lámpákat rögtön meg fogja világittatni. A' költségkülönbség olly csekély, hogy Pest város hatósága, melly a' kényelmet 's közbátorságot mindig örömest mozditja elő, bizonyosan nem fogja azt tekintetbe venni. — Dunánk jege mult kedden reggel a' lánczhidi zárgátak közt annyira összeszorult, hogy végkép megállott, 's a' Duna alsó része egész nap folytában tökéletesen tiszta volt, este felé azonban ismét megindult a' zajló jég, mi a' közlekedést meglehetősen nehezité. Szerdán (7kén) reggel az alsó szigetnél állott meg a' jég, 's kevés óranegyed alatt már a' felső szigetnéi is állott, de olly gyönge volt, hogy a' két város közti közlekedés tökéletesen megszünt, 's csak néhány merész pénzes juthata egyik városból a' másikba, kik apró csolnakokon csusztaták át magokat a' folyamon. A' hatóság azonban tüstint jégveréshez fogatott a' zárgátak alatt, 's igy dél tájban már ismét veszély 's nehézség nélkül gyakoroltatott a' közlekedés. Csütörtökön reggel a' kapuczinusok irányában már jégen jártak, este felé pedig a' hidnál is csoportosan vonultak át az emberek a' jégen, ámbár ez még 10 foknyi hidegünk daczára is olly gyönge volt, hogy valóban nem csekély elszánás kellett illy merény megkisértésire, főleg ha tekintetbe vesszük, hogy ut nem volt készitve, 's mindenki csak jó szerencsére bizta életét. Szerencsétlenség a z o n b a n még eddig t u d t u n k r a n e m t ö r l é n n t. — Emich G. könyvárusnál megjelent, 's általa 1 fr. 30 kron pengőben minden könyvárusnál kapható „Dalhon" 4dik kötet, irta Vajda Péter; e' kötet nagy része hő kebelből fakadt költeményekből áll 's méltó helyet foglal a' korábbi 3 kötet mellett. — E' napokban az országuton jókor reggel csöndesen haladott a' Duna partja felé egy ponyvával bevont baromfias szekér, a' Huszár ház közelében rögtön előáll három zsidó, 's az egyik hátul kocsira mászván, először egy subát nyujtott le társainak, azután pedig más alkalmas tárgy után kutatott. Ekkor azonban zaj támadt, 's mind a' hárman futásnak eredtek. A' suba eltünt ugyan kettejökkel, de a' harmadik körömre került a' zsidópiaczon, 's némi kis megütögetés után a' rendőri hivatalhoz vitetett. Némellyek állitják ugyan, hogy a' tettesek józsefvárosi keresztyén naplopók, de a' többség zsidóknak tartja őket, kinek van igaza, azt hitelesen nem tudjuk. Játékszini krónika: nemzeti színpadunkon f. hó 2án adaték „Hunyady László" daj. 4felv.; 3án Hubenayné jutalmaul bérszünettel „Szökött katona" vigj. 3 felv., nézők középszerü számmal, mi ujra tanusitja azon többször elmondott állitás alaposságát, hogy sürü ismétlés által a' legnépszerűbb szinmüveket is elkoptathatni; azonban ezuttal talán nem baj ez, mert Szigligeti „Két pisztoly" czimü uj népdalos szinmüvemég alkalmasint e' hó folytában szinpadra jutand, 's kik fölolvastatásán jelen voltak, mondják, hogy ez is szintolly vonzerővel birand, mint a' már tizenhétszer szökött katonai, ezt pedig még több érdekes szinpadi ujdonság követendi; 4én „Tisztujitás" vigj. 4 felv.; Ezuttal Szigligeti játszá az alispán szerepét, még pedig jobban, mint eddigi elődjei; 5én „Ikrek" vigj. 4 felv.; 6án a' szinterem ünnepélyes kivilágitása mellett, elhunyt Kisfaludy Károlyunk s z ü l e t é s napja dicsőitéseül „Szilágyi szabadulása" dráma 1 felv., és „Három egyszerre" vigj. 1 felv.; közben szavalások szinte Kisfaludy Károly müveiből; nézők szép számmal. A' jövedelem felét Bartay ur a' Kisfaludy-Társaság pénzalapja szaporitására volt szives fölajánlani, 's ezt minden évben ismételni igérkezett. Bartay legméltányosb köszönetet é r d e m e l e' szép figyelemért, mellyet drámai irodalmunk érdekében tanusitott. Játékszini előadás után vig lakomával ünneplék elhunyt barátjok emlékezetét a' Kisfaludy-Társaság tagjai. 7kén „Pajkos jurista" vigj. 5 felv.; 8kán „Vadon fia" dráma 5 felv. — Köz a' panasz hogy pénz nincs, még is szebbnél szebb tanczvigalom itt egymást éri. Ugyanis a' csinos 's rend és kényelmi tekintetből eddigi rokontársait tulhaladta jogászbált nyomban követte a' köri és honfibál 's ezekkel vegyest a' nemzeti casinói, kereskedő-testületi 's lövészi bálok, mindnyája jeles és kitünő saját neméhen, a' Kör-adta tánczmulatságot azonban valamennyi közt legdiszesb 's választékosbnak állitják a' mindnyájában részesültek. Az öltözéki 's ehez kivántató tetemes költségeken kivül illy gyakor f é n y e s vigalomadás egyesek erszényit nagy apadásra juttatná, hanem korunkban az egyesületi vállalkozó szellem e' pontra nézve is könnyebben viselhetővé mérsékli magának a' vigalom-kiállitásnak költségeit 's igy e' pénzetlen vagy inkább szükpénzü farsangban takarékoskodásra segit mind két fővárosinkban.

A' jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar egyesület kormányától. Különös örömmel értesitjük édes hazánk közönségét, hogy a' külföldrei kiszivárgás egyik ágának megszüntetésére irányzott biztositási vállalatunkat, munkálkodásunk lefolyt első évében Istennek hála! a' legörvendetesb süker koszoruzá. Azon kellemes helyzetbe jövénk ugyanis: hogy ámbár a' vállalat, kezdetéveli első fölszerelés, melly immár jó időre födözve levén a' következendő éveknek is javára válik, igen nevezetes költségbe került, mégis a' bejött biztositási díjakból minden jégverési kár, szám szerint 26, melly a' biztositott tagokat érte, legkisebb surlódás vagy viszálkodás közbejötte nélkül az illető feleknek tökéletes elégülésökre, teljes mértékben kipótoltatott, 's valósággal ki is fizettetett; sőt minden jégverési kár teljes kipótoltatásán 's az első felszerelési költségek födözésén felül még 1223 fr. 29 kr. pengő mint állandó tartaléktőke megtakarittathatott, 's az alapszabályok 11d. §sa értelmében kamatra adatik, kamatjaival a' jövő évek pénzerejét növelendő. Mi annál örvendetesb eredvény, mivel, mint tudva van, az egyesület magát tavaly csak késő tavasszal alapithatá meg, 's igy nemcsak soknak, kik különben a' honi egyesületnek pénz-kiszivárogtató külföldiek előtt elsőbbséget adni hajlók lehettek, tudomásukra csak későn jutott; sőt a' külföldi hasonló intézetek nyilt ellenségeskedési mellett, nevezetes félreértések sem hiányzottak. A' fenemlitett 26 kármentesitettnek nevéik alább elsoroltatvák. Használjuk egyszersmind ez alkalmat, mind azon hazafiaknak, kik hozzájárulásukkal egyesületünket megörvendezteték, szives köszönetünket nyilványitani 's őket hazaflui bizodalommal megkérni, hogy minden nyerészkedéstől ment közhasznu vállalatunkat biztositásaik beküldésével ez évben is gyámolitani sziveskedjenek. Pesten jan. 28kán 1844. A' jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar egyesület kormánya. Névjegyzéke a' kárvallott 's teljesen kármentesitett biztositottaknak: Debreczenben: Bernát Gedeon; Eperjesen: Kaill János; Karloviczon: Radovanovics Pál; Lugoson: Albrecht Gertrud; Balogh Fer.; Brendus János *); Constantiny József; Feszler József; Gruber Imre; Höffler Antal; Makay Sándor; Oszeczky N. Ján.; Paulischán Mária; Reichhard Orbán; Schmidt Károly; Swoboda György; Zobbel Simon; Meczenzőfön: Tischler Mátyás; Mohácson: Koy András és Serb Miklós; Nagy-Tapolcsányban: Turcsányi Alajos **); Pesten: Máhr Antal; Szepsiben: Staut József's Waldmann Ábrahám; Sztropkón: Neumer György; Ujvidéken: Gwozdánovics János.

Zólyommegyei rendkivüli közgyülés leginkább a' halomra szaporodott orsz.gyülési tárgyak átvizsgálása 's pótlékutasitások adandása végett levén egybehiva január 4én másodalispánunk elnöksége alatt a' bekövetkezett jelen ujév alkalmából meritett 's buzgó kivánatokkal telt elnöki szokott üdvözléssel kezdetett meg, arra a' KK. és RR. közül kevesen, az egyházi rendből pedig (mellynek megyebeli köztanácskozások iránti csekély részvéte kivált nálunk sajnálatra méltó) néhányan alig jelentek meg. Mindenek előtt a' kisgyülési jk hitelesitteték, mellyben foglalt 's a' közelebbi közgyülésre utasitott gazdasági választm. azon javaslata: szerinte az orvosi és sebészi kar, ugyszinte a' mérnök 's várnagy is számadásaiknak magy. nyelven vitelére lennének kötelezendők, elfogadtatott 's a' tisztviselők által ezentul készitendő minden hivatalos irat nyelvévé egyedül a' magyar állapittatott meg, ez által is a' KK. és RR. emlitett számadó tisztviselőik magyar nyelvbeni gyakoroltatásukat eszközleni, az okvetlenül bekövetkezendő üdvös törvény rendeletét, mielőtt, késő megelőzni, 's nemzeti nyelvünk iránti buzgalmokat tanusitani ohajtván. Ezt követé több felsőbb rendelet felolvastatása, mellyek közül a' httan. azon k. intézvényére, melly a' megyénkben tanyázó Fitzgerald lovas századnak felsőbbi előleges értesités nélkül lett beszállásozása érdemében tett 2. rendü felirás folytán keletkezett 's mellyben megiratik: hogyha a' megyénkbe jött katonaság ugyan az, melly összevonulás előtt is itt volt, akkor panasz nem lehet, mivel a' katonaságnak állandó tanyájára viszsza kell térnie, 's mivel az az országos közterhekből e' megyére cső arányt ugy sem haladja meg, ismét fel fog iratni, olly értelemben: hogy miután e' megyében állandó gyalogkatonaság elegendő számmal ugy is létezik, a' lovas katonaságnak pedig állandó laktanyája itt nem lenne, de egyébkint is e' megye más felső megyék közt katonasággal meg volna terhelve, emlitett katonaságot körünkből eltávolittatni méltóztassék; inditványoztatott ezután, hogy a' stureczi meredek hegyen keresztül vezetett, 's megyénk diszére váló kereskedési utvonal készitése végkép fejeztessék be, 's miután ez adózó népünk által a' vállaira nehezedő katonatartási 's egyéb súlyos terhek miatt semmi esetre sem eszközöltethetnék, a' terv szerint még hátralevő 2. hid felépitéséhez 's eként ezen útvonal-épités tökéletes befejezéséhez megkivántató 4000. pgő ftnak kir. kincstárból leendő kirendelésére ő felsége alázatos előbbi számos felterjesztésinken alapulandó felirás utján kéressék meg, melly inditvány közakaratú elfogadtatásra találván, az országgyülési utasitások véleményezésére megbizott megyei választmány munkálata vétetett tárgyalás alá, 's e' közt a' megyei kihágások korlátoztatása ügyébeni ker. választmány munkálata, mellyben a' csak futólag megpenditett üdvös képviseleti rendszer pártolására utasittattak követeink, ugy vélekedvén a' választmány, hogy nem volna idő-előtti dolog jelen or.-gyülésen azon alapeszmének megállapitása 's életbe léptetése, szerinte: minden, ki a' közterhekben részesül, képviselve részesüljön a' közdolgok elintézésiben is; ha pedig ettől elüttetnének, arra szavazzanak, hogy a' választók növekedett száma a' választásokban képviseleti rendszer eszméje szerint rendeztessék, 'suj t.javaslat készittessék; ha pedig ezzel is kisebbségben maradnának, akkor a' munkálatot némelly módositásokkal, mellyek közül főbbek: hogy a' tisztujitás csak minden 6 évben tartassék 's minden hivatalágra különbség nélkül kiterjedjen, a' számadó tisztek ha itéletileg elmarasztatnak, 's ha csak messzünnen is gyaníttatik a' kárpótlási alap hiánya, személyesen is letartóztassanak; a' választói képesség csak uraságí főbb tisztekre terjesztessék, ne legyen nyelvhez kötve, 's a' lázadási törvény czélszerűbben szerkesztessék, — fogadják el; következtek ezután a' törv. hatósági körlevelek, mellyek nálunk 4 osztályba soroztattak: 1.) pártoltattak, 2.) nem; 3.) tudomásul vétettek; 4.) elhalasztattak. Melly levelezések milly sorsra jutásának rövid kivonatbani közlése ekép következik: 1) vagy is pártoltattak: Temesé Kővár vidéke meghivatása, Biharé: Erd. visszakapcsoltatása, ugyanaz 's hajdú kerületé: ennek rendeztetése. Somogyé: or.gyülési napló kinyomatása, Tolnaé: Vargha István kisdedovási terve, Jász és Kún kerület rendeztetése, Nyitra Tolna 's Beregé: azorosz hatalom növekedése'sa'keresztyének zsarnok módoni nyomatása, Temesé puszta kénye lemből külföldönlakók díjaztatása, 's a'só ára, Honté: a' mezei rendőrségi perek! felkivánása; Liptóé: vontatóknál megállapitandó egyformaság, Közép-szolnoké: azerdélyi orszgyülésben felállított 3. üdvös elv, Kraszna, Zaránd 's Kővár vidékének visszakapcsoltatása; Hevesé: a'szóbeli perekbeni biráskodás, végrehajtás 's birói taksák, Tornaé: a'kereskedés előmozditása, Pestvárosé: or. gyülési küldöttségek szállásbérének fizetése; almagyarországi szövetséges 7. bánya-, ugyszinte Nagybánya városok és Szepesé: a'bányász törv.könyvi javaslat ideiglenes törvényre emeltetése; Trencsényé: a'k. itélőszék egy részének Pesten létele's 16 birósága ügyekbeni itélendése, Honté: a'főispáni eskü, Sárosé: a'porták arányositása, Zemplényé: a' puszták benépesitése, Liptóé: törv. végrehajtás, Aradé: pest-nagyszebeni vasútnak Arad felé vezetendése, de csak olly föltét alatt, ha ez által a' költségek nem szaporittatnak, Torontálé: Bikkely és modosi udvari grófok biróságának megszüntetése, Szepesi XVI. város rendeztetése 's beczikkeztetése, Buccari sz. kerület, Felső-bánya, Arad, Eszék, 's Pécs városok beczikkeztetése; Hevesé: Paravicini Aloiz, 's Tolnaé: b. Lederer 's Bombelles Henrik honfiusitása, Szakolczai 's kebelbeli Radván mvárosi posztókészitők folyamodásai a' katonai egyenruhákra szükséges posztómennyiségnek hazai gyárakból megszerzendése, a' hazai gyáripar felemelése tekintetéből, nemkülönben egy ker. választm. mielőbbi kiküldendése azon irányelvvel, hogy az orsz.gyülések jövendőre minden évbeni mikor? 's milly határidő alatti tartandása körül a' legkisebb részletekig kimerítő t.javaslatot készitsen; 2) vagy is nem pártoltattak: Fejér a' váltójog I. R. 9. §nak csupán kereskedőkre szorítandása, mivel a' k. k. előadások közzé is sorolt hitelező intézetek létesitendése bizton reméllhető, ugyanaz, az életbevágó kérdéseknek a' tábla 1/2da kivánságára 6. hétig leendő elhalasztása, 's Bács a' fontosb munkálatoknak utasitások bevárása nélkül jelen orsz.gyülésen tárgyaltatása, mivel a' kisebbségnek többségfeletti igényjog tulajdonyittatni nem kivántatik, Komárom a' nemesi udvartelkeknek megyei hatóság alól a' városi szerkezet ügyébeni munkálat ellenére ki ne vétethetése, Hont nem országos, hanem csak ker. választmányok nevezendése, mivel ez igen általányos eszme, 's csak ott rejlika' baj, hogy a' készen levő számos orsz.választm.munkálat annak idejében életbe nem lépett, 's kellő foganatba vétetni elmulasztatott! 's Pest bünt. törv.székének katonai erőveli eloszlatásából eredt sérelme, noha a' választm. által pártoltatni javasoltatott, 's megemlittetett, hogy nem lett volna é a' kormány részéről czélszerűbb más szelidebb móddal p. o. kir. biztos kiküldése által érintett végzés foganatositását meggátolni, mindazáltal hosszas vitatkozás, 's minden iratnak egész kiterjedésökbeni felolvastatása után szinte nem talált pártoltatásra, sőt voltak, kik mondván, hogy: a' bünvádi eljárásban az esküttszékekhez közelítő olly lényeges változtatásokat 's ujitásokat, mint a' kérdésalattiak, tenni a' t.hatóságok körén tul esvén, a' kormányszékek 3. rendü parancsainak engedelmeskedni, 's az úgy is akkori munkálatba vett bün. t.könyv elkészitendését és szentesitendését bevárni tanácsosb lett volna, 's hogy eként a' kormányszékek rendeleteiben nemcsak sérelmet nem látnak, 's azokat nem rosszalhatják, de ő felségéhez ez ügybeni eljárásért köszönő felirást is intéztetni kivánnak, mi azonban ez alkalommal elmaradt; 3) vagy is tudomásul vétettek: Pest orsz.gyülési gyorsirók honnét leendő díjaztatásuk, Szabolcs 2. rendü egymással ellentétben levő levelei Drevenyák gyüjteménye meg és nem vétele, úgyszinte Thurócz az állitólag alkotványunk sarkkövének a' fölötte szép (!) nem fizetési és semminemü közterhekhez semjárulási kiváltságnak fentartása, 's az igen szabad (?) mozgásban levő sajtónak korlátoztatása ügyébeni 2. rendü körlevelei, anyautasitásunkkal homlokegyenest ellenkezvén „puszta tudomásul" vétettek, 's ezek folytán levelezés utján fel fog világositatni szomszéd Thurócz megye, hogy a' közálladalomra nézve mi vészteljes elveket állitott fel, t,i. a' mennyiben magának mint egyes törvényhatóság egész orsz. irányában tiltakozási jogot igényel, 's a' kormányt nem eléggé erősnek és feladati teljesitendésében nem eléggé ügyesnek képzeli, nekie tanácsot osztogatván, hogy a' törvények szentesitendése alkalmakor mit tevő legyen? egyszersmind felszólittatni, hogy miután kivált egyik levele által közretett nézeteiben választmányunk szavai szerint: „a' visszavonás, lengyel diaetalis veto, 's forradalom elvei" rejlenének, illyesektől jövőre ovakodjék; 4) vagy is elhalasztattak: Győr soproni Vtörvszéknek Győrbe leendő áttétele, Veszprém a' conservatorium 's nemzeti szinház iránti eléggé ismeretes, 's azért csak néhány szóval érintett körleveleik 's felszólitásaik, minthogy most sokkal fontosb, életbevágóbb's hazánk javát sokkal közelebbről érdeklő ügyek feloldására is alig van idő 's csak azok szerencsés feloldásától várja megyénk is hazánk ohajtott felvirágzását! Fejér felszólitása az országgyülési tanácskozásoknál kellő csend 's rendőri intézkedések megtétele iránt, mint különben is a' táblák hatóságához tartozó tekintetbe nem vétethetett. Temesvárnak az orvosok 's természetvizsgálók keblébeni voltát örökitendő emlékpénze méltányossággal fogadtatván, részére határozott köszönet meg fog iratni. Végezetül nemhagyhatom érintetlenül a' pesti hirlap m. é. 309. számában olvasható zólyommegyei levelezőnek azon zólyomi közgyülésre (melly általam is e' lapok m. é. 95. számában közöltetett) vonatkozó kitételét, miszerint a' hús ára alkalmasint azon oknál fogva, mivel a' szomszéd megyékben leszállittatott, nálunk fölemeltetett legyen; — mert a' hus ára mint eddig, ugy azon alkalommal is, csak az e' végből megyei vásárokra kiküldött sz.biráknak a' marhák áráról beadott hiv. jelentéseik felolvasása 's megfontolása után szabatott meg, 's a' szomszéd megyék husárszabási csak annyiban szoktak jönni nálunk tekintet alá, mennyiben ez a' versenynek (concurrentia) kiállhatása nézetéből szükséges. Mi pedig ugyanazon nov. 21ki gyülésünket jellemző, 's állitólag a' fontolva haladó urak által történt, de a' 13dik századba utalt zárdai latinsággali szerencséltetést, 's azt követő nemzetiségünk millyen előhaladása ügyébeni felkiáltást illeti, miután a' fontolva haladók nevezete alá közönségesen foglaltatni szokottak száma, ha valahol, bizonnyal nálunk, hála megyénk szellemének! emlitést sem érdemel, ezeket valóban kár volt a' levelezőnek emliteni, 's még annál nagyobb kár a' hirt nagy olvasó közönség elébe bocsáttatni, mert ennek figyelmét, ha az ügy maga valóságában előterjesztve leendett, érdemének csekélysége miatt aligha igényelhette, 's az egész tény csak abból állt: hogy különben is latinul szóló egyik köztiszteletü t.biránk előadását ezen szokott nyelvén megtevén, arra némelly előbb már magyarul nyilatkozóknak, nem annak kitüntetéseül, hogy a' latin nyelvet mennyire birják, 's mennyire nem feledék még (!) el, de alkalmasint csak könnyebb érthetőség czélzatából, néhány szóval latinul válaszoltak, — melly egyszerü tényből kellett é 's mél-

*) Brendus ur szives volt kármentesitési illetőségét a' becslési költségek visszapótlása mellett az egyesület javára felajánlani.

**) Erről a' nyugtatvány még Pestre be nem érkezett. —

tányosan lehetett é azon következtetést vonni, hogy: „ha ugy haladunk tovább is nemzetiségünk szent ügye előmozditásában, bizonnyal elmondhatjuk 18. évi küzdés után: nous sommes aujourd'hui ce que nous etions hier!" annak vitatásába e'hasábokban, mellyeknek elég fontosb tárgya van, nem bocsátkozom 'stb. — y. —

LEGUJABB: febr. 5kén a' fördi 93 orsz.ülésben az anyaország's kapcsolt részek megnyugtatása végett felirás határoztatott ő föls. minden csatolvány nélkül 's igy az egész turopolyai sérelem mellőztével több napi heves viták után, mellyekre visszatérendünk; szintazon napon a' 93 orsz. rendü ülésben a' városok rendeztetési ügye tovább folytattatott több városi követ ellenszólásával a' végett, hogy a'városok belszerkezete az országgy. szavazattal olly szoros kapcsolatba ne tétessék, mi azonban nem sikerült; 6kán szinte a' városi szerkezetet folytaták a' 94. orsz. rendi ülésben az azon napi 193 ker.ülésben pedig a' magy. nyelv tárgyában kelt kir. leirat iránt készült üzenet 's felirás-javaslat olvastatott fel 's köziratra bocsáttatott 's a' febr. 7ki 194. kerül. ülésben némi szóbeli változtatásokkal hitelesittetvén annak szerkezete, a' febr. 7kén tartott 95d. orsz.ülésben megállapittatott a' horvát követnk némi szemrehányó kifakadásoknak megtorolta 's félretétele után.

Tájékozásul a' bihari ügyekhez.

A' Világ és Jelenkor mult évi 53dik 's Pesti hirlap 155dik számaiból, fogja már tudni az olvasó közönség, mikép a' S. F. csődperbeli választmánynak, a' törvényszékhez intézett azon jelentését, mellyben ez, S. F—t, ki még börtönben is folytatott bankócsinálásért már 10 évig raboskodott,'s most már másodszor van csőd alatt, több rendbeli tolvajságrul 's arrul vádolván, hogy ujolag bankót csinál, 's hogy csőd alá esett tömegéből sok portékát elhordott, mellyek, mint fija boltjában meglevők, ujjal is kimutathatók — tüstint elfogatni kérte: főjegyzői irnok S — J. főjegyző ur engedelméből, S. F—nek másolatban, törvényszékeni előterjesztés előtt kiadta. Tudva lesz tovább az is, mikép főispáni helytartó ur, kormányzói jogánál, sőt kötelességénél fogvást is,kivánván tudni, hogy ezen, később önmaga a' főjegyző ur által is megismert hivatali hiba mennyiben igaz, iránta ,előbb ugyan mind magát főjegyző urat, mind, mivel ez kitérőleg felelt, a' kiadó irnokot is megkérdezé; tudva lesz: miszerint az irnok elő is adta szóval, mikép történt a' kérdés alá vett közlés, de vallomásának irásban igért kiadását később megtagadta, sőt a'következett juniusi közgyülésre olly értelmű bizonyitványt adott főnökének, mintha főisp. helytartó ur őt e' dologbani nyilatkozásra igéretekkel 's kecsegtetéssel birta, — és én, ezen állitólagos igéreteket, midőn később a' megigért bizonyitványért hozzámenék, főisp. helyt. ur nevében mintegy, ismételtem volna. Tudva lesz végre: hogy épen ezen bizonyitványra alapitott megtámadtatása a' főisp. helytartónak okozá főként,hogy Biharban jelenleg k. biztosság munkálkodik.A' vizsgálat folytában,engem, mint kire S. J. emlitett bizonyitványában hivatkozik, természetesen ki kelle hallgatnia. És én, bebizonyitván előbb is az illető jegyzőkönyvekből 's magának főjegyző urnak a' Pesti hirlap 172dik számába iktatott nyilt leveléből, mikép főjegyző ur ez ügyre nézve, vagy a' közgyülésen, vagy most emlitett hirlapi nyilt levelében — hol a' jegyzőkönyvbe ment közgyülési szavait önmaga szépen elferditi, — nem beszélt igazán; és itt, és ott, minden esetre háromszor mondott ellenkezőt az igazsággal: felállitám, hogy ezek miatt a' S. ügyben sem neki, sem mellette 's maga mellett tanuskodó irnokának hinni teljességgel nem lehet. Sőt hogy őt, 's hivatali hitelességét még inkább megismértessem, részint általa megtámadt becsületem igazolására, részint polg. kötelességből felfödözém a' csak kevéssel azelőtt tudomásomra jutott intabulationalis alaptalan jelentések dolgát is, melly igy történt: 1839 sept. 23. tartott kgyülés 2383dik sz. a. bemutatván az illető fősz.biró E. L. vagyonainak összeiratását: E L. a' 2384dik sz. a. kérte „azt hiteles másolatban kiadatni, ugy arról, hogy ellene semminemü adósságbeli teher intabulálva nincs,sem pedig passivus pörök ellene nem folytattatnak,bizonyitványt adatni." És a' határozat igy szól: „A' bemutatott összeirás hitelesen átiratni, és a' megye pecsétje alatt folyamodó t.biró urnak kiadatni, egyszersmind a' felől, hogy ellene sem per nem folytattatik sem pedig adósság besorozva nem találtatik,— miután ezt az előterjesztő főjegyző hitelesen jelentette,szokott bizonyitvány adatni rendeltetik." — És ezen hiteles jelentése a' főjegyzőnek nem volt igaz. Mert az 1840dik évi közgyülés 2382—2383dik számai alatt, egybeszámitva 5800 pengő forintot soroztat ki E. L. mellyek ellene még 1838ban a' 2161—2162 sz. a. tábláztattak be, következőleg 1839ben septemb. 24kén még betáblázva voltak. Itten tehát a'megye, főjegyzőjének hitelességén épitve, hiteles pecsétje alatt nem igaz bizonyitványt adott ki. — De nem igaz 's a' föntebbitől egészen megkülönböztetendő nem igaz bizonyságlevelet adott ki hiteles pecsétje alatt a' megye 1840ben jun. 22kén az 1237d. sz. a. is, hol a' jegyzőkönyvben szórul szóra imez áll: „E.L. ur mult évi j. k. 2383d. száma alatt látható bizonyitvány során, hogy ellene semminemü teher intabulálva nincsen, kér azon időtől" (sept. 24. 1839.) „a' mai napig" (jun. 22. 1840) „egy hasonló bizonyitványt kiadatni." — És a' végzés: „Az előterjesztő" (főjegyző) „szóval jelentvén, hogy a' folyamodó ellen semminemü adósság sincs a' jegyzőkönyvek szerint besorozva: a' kért bizonyitvány hiteles alakban kiadathatik." Pedig E. L. ellen, az 1840d. évi mart. 5kén 1149. szám alatt (melly idő az 1839ki septemberi és 1840ki junius közé esik) 7500 vftot soroztatott be, melly csak az 1840d. évi sept. 24kén 2381. sz. a. tehát később tábláztatott ki. Következőleg e' 2dik bizonyitvány is valótlan volt.

És ezen bizonyitványok folytán E. L. ur a' nm. m. kir. helyt.tanács felügyelése alatti k. alapitványi pénztártól 25,000 p. forintot nyert kölcsön; 's miután azt megnyerte: az 1840dik évi sept. 24kén 2179d. sz.a. ujolag „kért az ellene intabulálva levő summák menynyiségéről, ugy arról, hogy ellene semminemü per nem folytattatik 'stb. hiteles bizonyitványt adatni." Mire a' határozat ismét szórul szóra igy szól: „Minthogy a' folyamodók ellen az utóbbi közgyülésből adott bizonyitvány óta semminemü adósság nem intabuláltatott, sem pedig ellenök perek nem folytattatnak 'stb., ezekről a' hiteles bizonyitvány olly formán rendeltetik kiadatni, hogy a' most bemutatott kötelezvények, mint alább láthatni, első helyen besoroztattak. Főjegyző. Ezen inprotocollatio és bizonyitvány szerint tehát, az alább 2208 — 2211 szám a. besorozott 's összesen 25000 p. pénzt. forintja az alapitnak „első helyen" volna E. L. ellen besorozva; de nem igy áll a' dolog: mert mint a' besorozási j. könyv bizonyitja, 1840ben sept. 24kén 1789ről, 1801ről, 1825ről, 1829ről és 1836ról és igy öt különböző évről besorozott nyolcz külön kötelezvényen 11,300 vft. volt még E. L. ellen besorozva,mellysommákmint előbb intabuláltattak,mind az alapitványi pénztár 25,000 pengő forintja előtt állottak 's állanak a' legközelebb mult novemb. 6kán kitáblázott 1669. ft. hiján ma is. Mellyekből kitetszik: hogy e' 3dik hiteles bizonyitvány sem igaz, 's a' megye pecsétje,a' saját szavai szerint „mindig becsület és lelkisméret pályáján futott főjegyző hiteles jelentései miatt,"háromszorüttetett igazsággal ellenkező bizonyitványra. Ezen általam az illető helyre beadott vádpontok főjegyző urral felelet végett nov. 4kén közöltettek, 's arról, hogy a' főjegyző ellen illy tartalmu feladás is létezik's meg fog vizsgáltatni, az 1805: 5. t.értelmében a' RR. értesittettek. Ezen értesitő levél felolvastatásakor felállott főjegyző ur, 's elmondá, „mikép a' vád igaz, azt menteni nem lehet; de ő azt nem maleversatióval követte el, hanem azon férfiunak, kinek becsületéhöz kétség soha nem fért, hitt szavaiban „'s igy adta ki, a' gyülés utólsó napján kért, 's rögtön használtatni kivánt bizonyitványt." Egyébiránt — folytatá — hivataláról lemond, 's ha a' RR. tévedésért nagyobb büntetésre itélik, azt is nyugodtan várandja be." És a' RR. „azon barátjának inditványára, ki jegyzőkönyvbe ment saját szavai szerint a' főjegyző ellen vádul felhozott ezen hibának egyenes eszköze volt," leginkább azon okból, mivel a' kir. biztosság kineveztetésekor érkezett k. parancsolatban e' vád nem foglaltatik, 's igy arról tudományuk nem volt; és mert egyetemök birja a' jogot: a' vétkeseket nyomban megbüntetni, a' hibáját megismerő, menteni nem tudó, 's hivatalát letenni kivánó főjegyzőt, e' hibának, megvizsgálás előtti, — mert az eredeti vádpontokat sem látták soha — elengedésével meg is büntették; még pedig mind ezt akkor tették a' lieber alles urak, midőn a' tanácskozási teremtől csak 3dik szobában munkálkodó vizsgálati eljárás folytában a' vád a' főjegyzővel, felelet végett, mint már érintém, közöltetett is.

Megemlitendőnek vélem még, mikép főjegyző ur, midőn székének elfoglalására visszahivatott, azt mondá: hogy lemondási lépését megfontolva tette, 's miután „bár csak egy esetben nem elég elővigyázattal tett lépéséből a' hiba csakugyan megtörtént: attól „elállani nem kiván."— Megemlitendőknek tartom pedig e' szavakat azért, mert a' föntebbiekből is ugyan, de különösen e' szavaiból tetszik ki főjegyző urnak, hogy ő, kivált, miután E. L. és N. J. urak is mindig csak egy bizonyitványt emlegettek a' közgyülésen, még most is oda akarja simitani a' dolgot, mintha ő csak egyszer referált volna hamisan a' k.gyülésen, 's csak egyszer adatott volna ki a' megyével hiteles pecsét alatt E. L. részire hamis bizonyság-levelet. Pedig erőködni bizony haszontalan már, mert a' föntebb elősorolt, 1839dik évi sept. 23ki — 1840dik évi jun. 22ki és 1840dik évi sept. 24ki, tehát három különböző esetet, bajosan varázsolja valaha egy esetté? Azonban, ha ezt mondta volna is főjegyző ur: sok és nevezetes kérdés nyilik itt még, mellyekre felelnie kell. (V. köv.) Mezey Fer.

Miskolcz jan. 8án: Városunk tisztválasztását mult évi dec. 29ik és 28 napjain tartá, 's a' régi tisztikar igen kevés változtatással ujra megválasztatott általányos többséggel, daczára mind azon machinatióknak, mellyek ellene nem mint az előtt — elhamarkodva, hanem elkésve intéztettek. Nem czélom a' t. cz. közönség figyelmét untatni hosszas leirásával azon stereotyp jeleneteknek, mellyek illyenkor minden választásnál előfordulnak, röviden csak az eredvényt közlöm; bár kegyes figyelmére méltatná a' „Nemzeti Kalendáriom" szerkesztője, melly,mert tán „nemzeti" czime van— legalább — városunk tisztikarával annyira hátramaradt hogy mitsem gondolva halálozásokkal, változott népbizodalommal, még ujra az 1840ikit marasztá meg folyó évre is, pedig a' nemzeti kalendáriom nem Miskolcz városa közönsége. — Főbiró: Kun Miklós, albiró: Csépányi Ferd. rendőrkapitány: Kóródy Ferencz; főjegyző: Rozgony Alajos, aljegyzők: Éles János, és Szivos Pál; tisztiügyész: Csabay József; pénztárnokok: adói Valla Jósef, jólléti: BodnárAntal; földbéri: Reich Ferencz; tanácsnokok: Debreczeny László, Tepper János, Klir Antal, Pásztor Samu, zsérczi Molnár János,Pintér Ferencz, Lőkös Imre, Hoditzius Ferencz, Ganszberger Antal, Bendik János, Povovszki Szilárd, 's Hanko Mihály; őrhadnagy: Szabó István. Királyi biztosunk a'meghatalmazottsági testület elibe terjeszté már kir.várossá emeltetésünk legfontosb feladatát a' megváltást illető számozást.— Tetemes öszveg a' mi kivántatik, igaz, de táplál bennünket a' remény hogy viszonészrevételeink igazságos léte 's ő fels. kegyelmessége ez öszveget tetemesen csökkentendik. — 'S midőn őszinte ohajtásunkat fejezzük ki, bár a' meghatalmazottsági testület kerülve még most minden osztály 's osztály közti súrlódást élesztő 's igy a' közohajtást hátráltató kérdések feszegetésit, egyedül ezen számozás vitatására szoritkoznék annak kedvező bevégeztéig. — Városunk főutczáji néhány középületet kivéve,többnyire fedél alatt,'s ez emelkedés, a' távolság köde zsibbasztá már előttünk a' jul. 19ei veszélyterhes nap szomorú emlékét 's mi már vigadni is tudunk. Tánczvigalmink tartatnak; lelkes e. alispánnénk elnöklete alatt hevenyészett nőegylet (bár szilárdúlna meg ez megyénk diszére!) 's h. casinónk 3 tánczvigalmat adand. Sokan kárhoztatják e' vigalmakat a' gyászos napok után. Miért? hisz kedves halottaink temetésit is tor váltja fel, 's örökös bú sem képes változtatni a' multakat! 'S a' czél nem pusztán mulatás nem! sőt méltó a' gyengéd női kebelhez, a' czél jótékony és nemes! — a' szenvedő emberiség fölsegéllése, 's kisdedovó intézetünk pártoltatása. 'S előitéleteknek szabad é illy nemes czélzatot feláldozni?

Spanyolország.

(Zavargás Saragossában a'nemzetőrség lefegyvereztetése miatt.) A' saragossai nemzetőrség lefegyvereztetése csakugyan nem mehete vérengzés nélkül végbez. Jan. 13án Claveria főkapitány parancsot bocsáta közre a' fegyverek kézhez szolgáltatása végett,de rendeletének csak a' lovasság engedett,mig a' többi osztály parancsnokai ovást tettek ellene. A' főkapitány tehát 22én ismétlé parancsát, 's erős őrcsapatokat járatott szerte a' városban,mellynek utczáit zajgó emberek foglalák el, kik szándékukban fenyegetőzéssel gátlák azon néhány nemzetőrt, kik fegyvereiket a' hatóság kezeibe akarák szolgáltatni. Ennek következtében, mintegy gúnyul, csak néhány töredezett fegyver adatott be. 9óra tájban hire futamlék, hogy a' hadi törvény ki fog hirdettetni. 11 órakor falragaszokon ismétlé parancsát a' főkapitány, de a' nép azonnal letépte 's megsemmité azokat. Délután harmadfél órakor, miután a' nép semmi fölszólitásnak nem engede, a' hadi törvény csakugyan kihirdetteték, néhány század katonaság csatarendbe állott, 's a' nép lődözni kezdett. A' katonaság erre szinte tüzelt, 's mindkét részről vér folyt. Kevés pillanat mulva mindazáltal futásnak eredt a' nép, 's másnap már ismét tökéletes csönd uralkodék a' városban.

Anglia.

(O' Connell pöre. Előkészületek a' parliamenti ülésekhez.) Az izgató pöre gyorsabban halad előre, mint eleinte gondolák; a' vádtanuk már bevégzék vallomásikat, 's a' mentő tanuk vallatása sem tarthat 14 napnál tovább, mit azután néhány nap mulva rögtön az itélet fog követni, ha addig uj késletö ármányt nem gondolnak ki a' vádlottak. O' Connell igen hidegvérüleg viseli magát, mi legközelebb annyira ment, hogy

a' törvényszéki ülés alatt is repealgyülést tartott, honnan birói parancs által kelle őt visszahivatni. E' közben ügyvédei olly kérdésekkel zavarák meg 's faggaták a' terhelő tanukat, hogy a' hallgató közönség minduntalan hangos kaczajra kényszerült fakadni. — A' ministerség sürün adja már politikai lakomáit párthiveinek megedzésire, 's a' legközelebb parliamenti ülések alkalmasint nagyon zajosak fognak lenni, mert Irland ügye rögtön vitatási szőnyegre kerülend. Peelre kemény parliamenti harczok várakoznak ezuttal, 's egyszersmind szerfölött veszélyesek, mert tulajdon párthivei sem igen biznak benne, mióta a' gabnatörvény ügyében kissé engedékenynek mutatkozott.

Franczíaország.

(A' válaszfölirat a' királynak átnyujtatott. Lapvélemények az utóbbi vitákról.) A' trónbeszédre készült válaszföliratot a' következmai küldöttség már átnyujtá a' királynak, 's Lajos Fülöp szokott mellőző 's mégis lekötelező modorral köszöné meg a' törvényhozó testület hűségi nyilatkozatát, mellyel közügyi együttmunkálásra ajánlkozott. Mi az utóbbi vitákat illeti, azok eredvényire nézve szerte ágazó véleményeket nyilványtt a' sajtó. A' Jour. des Débats ugyanis diadaléneket harsogtat a' ministerségi többség fölött, 's azon reménynyel kecsegteti magát, hogy minden fontos ügyben legalább is illy többségi győzelemnek fog a' kormány örvendhetni. Az ellenzéki és független lapok azonban szinte örvendve mondják, hogy a' ministerség csak 30 szónyi többséggel győzött, mi annál csekélyebb, mivel Thiers közelitése Molé grófhoz a' szélső baloldalt meghasonlitá, mi tetemesül mozditá elő a' kormány diadalát. A' kamra további állását nem igen jósolhatni meg előre alaposan, de annyi mégis valószinünek látszik, hogy ezen ülést tetemesb mozditás nélkül fogja még Guizot ministersége kihuzhatni.

Görögország.

(Az alkotványi okirat vége.) V. Trónöröklés és uralkodás. 35. §. A' görög korona 's alkotványos jogai Otto király fimaradékira szállnak az első szülöttség rende szerint, a' nők teljes kizáratásával. 36. §. Otto k. törvényes örököseinek nem létében a' görög korona az ő testvérére Luitpoldra 's ennek örököseire száll. Ennek magzatok nélküli kimulta esetében pedig az ő testvére 's ennek gyermekei öröklik azt a' meghatározott rendben. 37. §. Ha a' 36. §. értelme szerint semmi örökös nem léteznék, ugy a' király a' kamrákkal egyetértve nevezi ki örökösét; mire azonban mindkét kamra két harmadának jelenléte 's a' jelenlevők két harmadának megegyezése kivántatik. 38. §. Megkivántatik, hogy minden trónörökös az anatóliai orthodox vallást kövesse. 39. §. A' király halála esetén a' kamrák összehivás nélkül gyülnek össze legföljebb tizednapra. A' király halála órájától utódja megesketéseig a' királyi hatalmat a' görög nemzet nevében a' ministertanács felelősség terhe alatt gyakorlandja. 40 §. A' király 18 éve után teljes koru. 41. §. Ha a' király halála után örököse kiskoru találna lenni: a' két kamra összegyülend a' kormányzó 's egy gyám-választásra. Ez utóbbi azonban csak ugy fog választatni, ha az elhunyt király semmi gyámot nem rendelt, sem özvegyet nem hagyott, ki természetes gyám lehetne. 42. §. A' kormány egyetlenegy személy; kinek görög polgárnak kell lenni, 's mielőtt hivatalát megkezdené, a' 33d. §ban irt esküt azon hozzátétellel teendi le, hogy a' királynak hive maradand. 43. §. Kormányzó alatt az alkotványban semmi változtatás nem történhetik. 44. §. Trónörökös nemlétében a' kamrák rögtön egybegyülendnek 's eleve a' kormányzót választandják meg az uj kamrák összehivatásukig, mellynek két hónap alatt meg kell történnie. Ezen uj kamrák választandják aztán a' királyt.

Oroszország.

(A' zsidók üldöztetése.) Az orosz határszélről érkező tudósitások nem győzik eléggé festeni az ottani zsidóknak azon ukáz által okozott kétségbeesését, melly a' határtól 50 verstnyire minden zsidót az orosz birodalom belsejébe parancsol. Mintegy 30 ezer család kénytelen most a' leghidegebb évszakban eddigi lak- és születéshelyeiről távozni, még pedig koránsem tetszések szerint választott helyekre, hanem csak a' hova rendeltetvék. És épen a' legnépesb 's legvirágzóbb kerületekből üzetnek ki 's a' legszegényebbekbe tétetnek át, hol hitsorsosaik különben is legsanyarúbb szükséggel küzdenek. E' mellett szigoru felvigyázat van mindenütt, miszerint külföldre egy zsidó sem menekülhessen. Innen következtetik a' nemrég Moldvában történt intézkedést is, miszerint ott egy külföldi zsidónak sem szabad letelepülni. Azoknak, kik házakkal birtak, ezek eladására 2 évi határidő engedtetett, nagyobb részint azonban már elharácsolták házaikat féláron, a' butorok hasonlón igy kótyavetyéltettek el. Adósaikkal, mert zsidónak hol ne volna adóra? még roszabbul állnak. alig lehetvén reményök követeléseik behajtatásához. Okául ez üldözésnek azon csempészkedést tulajdonitják, mellyel a' határszéli zsidóság a' czár haragját magára vonta.

Oláhország.

(Az összeesküvés ügyébeni nyomozások. Nagy farkas-pusztitás.) Jan. 25ki hirek szerint Bukarestben az utólsófenyitő diványt ülésben különös jelenet fordult elő. A' kihágások miatt Bukarestből is több személy fogatnak el. Midőn e' tárgy a' divánülésben tárgyaltatott, felkelt Buzoanul nagy tekintélyü bojár 's a' diván tagja, kijelentvén, hogy az egész nyomozás fölösleges, mert minden, mi Brailában történt, orosz bujtogatásból származott. Ennek következtében az orosz consul jegyzéket intézett a' hoszpodárhoz, mellynélfogva Buzoanul azonnal perbe fogatott. Egyébiránt sok tekintélyes oláh bonyolult be a' brailai zavargásokba, a' nyomozásnak tehát hossza vége nem lesz. — A' közelgő nemzeti gyüléstől sokat várnak, főleg anyagi tekintetben, mi sokra nézve annál kivánatosb, mivel az ország olly állapotban van, hogy hivatalos jelentés szerint a' töménytelen farkasok 30 ezer darab nagyobb marhát ragadoznak el évenkint, juhot 's t. effélét nem is számitván, pedig dec. 28án is országos farkasvadászat tartatott. — Brailában a' hideg 11 foknyi, miért is a' Duna jege ott (még a' mult hóban) állott meg.

ÉRTESÍTŐ.

Árcsökkentési hirdetés.

A' Duna és Dráva folyók 1841. évben eszközlendő tisztitására szükséges mintegy 130 mázsa kötelek készitése 's beszolgáltatása végett f. évi január 4kén tartatott árcsökkentés felsőbb helyen helyben nem hagyatván a' nmélt. magy. kir. helytartótanács f évi január 23kán 3833. sz. a. kelt rendeleténél fogva a' kir. épitési főigazgatóság részéről az ujabbi árcsökkentés határnapja f. évi febrnár 12kére kijegyeztetik. A' szerződésre hajlandók, kik egyszersmind 300 p ft. bánatpénz (melly az árcsökkentés bevégzésével meghatározandó biztositék fejében beszámittatik) készpénzben letenni képesek, az emlitett napon reggeli 9 óráig a' kir. épitési főigazgatóság épületében megjelenésre azon megjegyzéssel szólittatnak fel hogy a' biztositék akár kamatos statuspapirosban, akár házakra vagy telkekre törvényes domban szerkesztett bizonyitványok általi kicseréltethetik.

A' szerződési feltételek az árcsökkentés napján nyilványosan felolvastatnak, mellyek addig is a' kir. épitési főigazgatóságnál hivatalos órákon naponkint megtekinthetők. A' kir. épitési főigazgatóság által. Budán, jan 31dikén 1844.

Csőd hirdetés.

A' pesti nemz. casinónak pén tárnoki hivatala, melly ezentul a' levéltárnokival egyesittetni és szabad szállás mellett 600 pgő forint évdíjjal fog összeköttetni, megürülvén: ez olly végre hozatik ezennel köztudomásra, hogy az érintett hivatalokat elnyerni kivánók biztositékul leteendő 1000 pgő forint összeggel ellátva 's folyamodásaikat erkölcsiségük 's képességükről szóló bizonyitványokkal támogatva, magukat alulirt igazgatóságnál, hol e' hivatalok munkaköréről bővebb értesülést veendnek, f. 1841dik évi május 1ső napjaig jelentsék; itt egyébiránt még az jegyeztetik meg, miszerint okvetlen szükséges, hogy az illető folyamodók minden egyéb hivataloskodástul mentesek, következőleg olly állásuak legyenek, hogy bármelly hivatalbeli viszonyból eredhető akármelly kötelezettséget kizárólag, csupán a' casino ügyeivel foglalkozhassanak. Pest, febr. 6kán 1844. Hajnik Pál s. k. pesti nemz. casinói igazgató. 1—3

Váltóügyvédvizsgálati hirdetés.

A' tek. kir Váltó-Feltörvényszék ezennel közhirré teteti, hogy kik a' legközelebbi alkalommal váltóügyvédi vizsgálatot kivánnak letenni, közügyvédi hitlevelökkel, továbbá erényes magokviseletéről 's legalább félévi váltójogi gyakorlatrul szóló bizonyitványokkal támogatandó folyamodásukat f 1841. évi böjtmáshó 1jétől azon hó 16káig bezárólag a' tek. kir. Váltó-Feltörvényszékhez annek igtató hivatalában adják be. Kelt Pesten 1844. boldogasszonyhó 29dikén Fogarasy János vftszéki tanácsjegyző. 1—3

Tettes Pestmegyei szolgák számára 3 évre kivántató $1286^{3}/_{12}$ rőf buzavirág szinű, és 800 rőf fehér posztómennyiség szállitására nézve itt a' megyeház kisebb teremében tartandó árlejtésre, folyó évi martius 17. napjának reggeli 12 órája; 's a' megyeház szükségére egy évre kivántató mintegy 32 mázsa jóféle repczeolaj hasonló árlejtésére azon nap délelőtti 11 órája tüzetik ki olly hozzáadással: miszerint a' vállalkozók, a' szállitási föltételeket 's a' szállitandó ezen tárgyak mintáit, e' ns megye udvari kapitányi hivatalánál addig is megtekinthetik. Kelt Pesten jan 14. 1844.
Dubraviczky első alispán. 1—3

Hirdetvény.

A' nmlgu magyar kir. udv. kincstár rendelése következtében közhirré tétetik, hogy e' folyó esztendő február 23kán Szigeten. Mármaros megyében, a' szlatinai és királyvölgyi sóbányákra megkivántató gépely (Göppelwerk) nyilványos árverés utján ki fog adatni. Berleni szándékozók tehát a' fen érdeklett helyen és időben, a' kir. kamrai igazgatóság épületében, hol is a' bérleti feltételeket mindenkor megtudhatni, a' megkivántató bánatpénzzel ellátva, megjelenni hivatalosak.

Egyébiránt irásbeli ajánlatok a' megkivántató bánatpénzzel ellátva a' mármarosi kamrai igazgatóság elnöki hivatalának árverés előtti nap estéig, benyujtandók lesznek. 1—3

Jelentés.

A' vizgyógy- és edző-intézet ez évben is april 15től mint ezelőtt, azok számára, kik egészségöket a' vizgyógyászatban keresik; főleg, kik idő- 's költségkimélés tekintetéből Gräfenbergbe utazás helyett, ugyszólván, hon maradni gazdaságosbnak találják, 's kik a' hidegviznek orvosi fölvigyázat alatti alkalmazását edzés gyanánt használni ohajtják, meg fog nyittatni. A' feltételek ugyanazok, mellyek mult években. De kéretik az intézetben tartózkodandó, mindegyik beteg: magával ágyruhát hozni; valamint az ugyanott fenálló orvosi rendeleteket is hiven megtartani szivesked-jék. Pest, jan. 24. 1844. A' pesti városligetben, Oláh-féle majorban fenálló vizgyógy- és edző-intézetből.

Árcsökkentési hirdetés.

A nm. m. kir. udv. kincstár részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a szolnoki hidépitésre szükséges épitési cserfa szállitása Szolnokon f. é. febr. 12kén tartandó árcsökkentés alkalmával azon vállalkozónak fog átengedtetni, ki az alantabb mérték szerint kijelelt épitési-fát egészen ép és minden hibától ment törzsökökben a legjutányosb áron egész az épitéshelyig Szolnokra szállitni ajánlkozik.

Ezen okból mindazon faárusok és szállitvány-vállalkozók, kik az emlitett épitési-fa kezelését fölvállalni hajlandók 's egyszersmind az 5 pctes bánatpénzt 520 pforintban árcsökkentés előtt letenni képesek, melly a vállalkozónak a leteendő kétszeres biztositéki összegbe fog beszámittatni, melly biztositék azonban a kötelezvénynek felsőbb helyről elkövetkezendő helyeslése után kamatozható statuspapirok, vagy házakra, földekre 'sat. szóló, 's törvényes alakba öltött bejegyzési oklevelek beadása által megváltható leszen, a fenmegnevezett f. é. febr. 12. napján, Szolnokon, a kir. sóhivatali épületbe megjelenni kéretnek.

A szállitandó épitési-fa következő darabokból áll:

1) $^{13}/_{16}$ hüvelykes, durván, azonban négyszögüen megfaragott, vagy kereken kisebb átmérőjében 17 hüvelyknyi erős tölgyfa.

2.	törzsök	mindenik	5 öl hosszú.
90	„	„	4 öl hosszú.
45	„	„	3 öl hosszú.

2) $^{13}/_{13}$ hüvelykes durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 15 hüvelyket érő tölgyfa.

45	törzsök	mindenik	10° 3′	hosszú.
162	„	„	10° 0′	„
27	„	„	6° 3′	„
45	„	„	7° 4′	„
27	„	„	6° 5′	„
9	„	„	5° 0′	„
4	„	„	5° 0′	„
27	„	„	4° 2′	„
81	„	„	4° 0′	„

3) $^{7}/_{7}$ hüvelyknyi durván faragott négyszögü, vagy kisebb átmérőjében 9 hüvelyknyi tölgyfából:

360	törzsök	mindenik	7° 4′	hosszú.
95	„	„	6° 0′	„
16	„	„	5° 0′	„

Határidőnek, mellyre a fen-kitett fa helyre szállitandó leszen, a következő 1845 év május utólsó napja olly föltétel alatt határoztatik, hogy azon esetben, ha az illető vállalkozók még ez idei tél folytában levágva volt, 's a fen kijelölt mértékü 's minemüségü fákkal a megkivántató mennyiségig ellátva volnának, azok a bekövetkező tavaszi és nyári hónapokban azonnal helyre szállittathatnának.

Ugyanazon nap két kötél-hidas elrendezése a Tiszán bocsáttatik árcsökkentés alá, melly 2 nagy kompnak, az illető tartalék-köteleknek megszerzését, a partoknak levágását és alkalmazását illetendi, — melly vállalat a legjutányosb föltételek mellett ajánlkozónak átengedtetik: az e' mellett leteendő 5 pctes bánatpénz 100 f és a biztositék 200 pftra határoztatván.

A kötelezvényi feltételek, valamint a kikiáltási ár, és a kötélrév rajza a kir. épitő fő igazgatóságnál Budán, és a kir. sóhivatalnál Szolnokon naponkint megtekinthetők.

Azon esetben, ha a végigéreti ár a kikiáltási árt meg nem halad a, további ajánlatok el nem fogadtathatnak. 3—

Hirdetvény.

Tek. Békésmegyében keblezett Orosházán igen népes helységben, az uradalmi bolt jövő april. 24től kezdendő három egymásutáni évre február 26kán tartandó árverés mellett fog haszonbérbe adatni. 2—3

PEST, csütörtök febr. 15kén.

JELENKOR.

13. 1844. 1dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Ez évi folyamból még néhány teljes számu példánynyal szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar-és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; nemzeti szinház; Oppositio I. gr. Széchenyi Istvántól; fördi táblán a' turopolyai sérelemügyben febr. 5keig folyt. vitatkozások kitünőbb részletei; febr. 3kán a' rdek 92 orsz. ülésében a' városok rendezési ügye megkezdetik. febr. 5kén a' 93dik orsz.frdi ülésben ő fels. felirás minden csatolvány 's igy a' turopolyai panasz mellőztével határoztatik; szintazon nap a' Rk 93d. orsz. ülésében a' városi rendezés folytattatik; febr. 6kán a' 153d. ker. ülésben a' magyar nyelvtárgyi üzenet 's felirási javaslat köziratra bocsáttatván a' szintazon napi 94 orsz. rdi ülésben a' városi rendezés folytatása; febr. 7kén a' 154d. ker. rövid ülés után szintazon napi 95d. orsz. rdi ülésben a' magy. nyelv iránti felirás elfogadtatik; Legujabb: 96–98 orsz. ülés mind két táblán, k.kir. leirat f. hó 1jén a' szathmári követ ellen elkövetett kihágási tárgyban; a' főhg-Nádornénál tisztelgett orsz. választmány tudósitása; a' Rk orsz. ülésileg a' városok szabályhozás jogát, telepedési viszonyokat és zsidók polgárokká lehetését elhatározzák; tájékozás a' bihari ügyekkez vége)

Spanyolország (Dona Carlota †; bankalapitási terv; tengerészet mostani állapotja; tartományi hirek).

Anglia (Ifjabb O'Connell férfias nyilatkozata a' törvényszék előtt; folytonos katonaszállitás Irlandba; trónbeszéd).

Franczia ország (Drouet d'Erlon és Bertrand ††, Bricqueville ezr. ind.tványa).

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's apost. kir. Fels. Peregriny Eleket budai könyvvizsgálóvá kinevezni legkegy. méltóztatott.

A' nm. m. kir. udv. Kamra a' pécskai kam. igazgató tisztségre Putnik Miksa eddigi eddigi szent-andrási kam. ellenőrt alkalmazá, továbbá a' kereskedés előmozditására 's a' harminczadi jövedelem biztositására a' fiumei szabad kikötő-birtokban felállitott amerikai malomhoz egy harminczadi passualistát 200 frt évdij, szabad szállás és irószerekre évenkinti 6 forint, 's 50 fr. biztositék mellett egy évre ideiglenesen rendelt, efölött a' Nagy-Bányán megürült kir. bánya-kamrai sebész-állomásra Zeller József kapniki müintézeti orvost, ennek helyébe pedig Leding Sándor aranyidkai bánya- kamrai sebészt mozditá elő. — A' pesti k. harminczadi személység két raktári segéddel's négy irnokkal ideiglen szaporittatott.

(Nemzeti szinház.) Szombaton, febr. 17kén bérszünéssel először: „Farsangi iskola.“ Eredeti vigj. 4 szak. Vachot Imrétől.

Oppositio.

I.

Tudom nem egynek, ki politikai eljárásomat kisérni szives és ekkép ujságczikkeimet is figyelmére méltatja, nem kevessé fog visszatetszeni, legalább első benyomásilag, hogy e' pillanatban, mikor egész tehetségemet szorosan a' telekdíji eszmének további illustratiójára volna kötelességem összszepontositni, olly sokszor és annyira divergálni látszom fő themámtul.

Ezen első benyomás kellemetlen érzete azonban, reméllem, csak hamar el fog oszlani a' nyájas olvasóban, ha elég szerencsés leszek őt jelen tárgyalásom folytában meggyőzni arrul, hogy most,miután a' telekdíji eszme ‚alkalmazása‘ azaz ‚mi módoni életbeléptetése‘ körül is jó volna egy kissé surlódni és tanácskozni immár, korántsem elégséges, ha igy lehetne mondani, kijelelni a' csatarendet, de diadalra nézve elkerülhetlen szükséges mind azon pártok külön lényegét is kellő tekintetbe venni, mellyekre elszakadozva sehogy sem képez honunk egy tábort 's valami egységet, de e' helyett inkább eloszlott 's ekkép vert hadnak viseli szinét, mellyel ugy látszik mintha egy életkérdést sem lehetne vivni ki.

Hosszas lenni nem fogok. Az éppen most előadottakhoz képest azonban elkerülhetlenül szükségesnek tartom, némieket előbb legalább egy kissé definiálni és constatirozni, mielőtt a' szőnyegen fekvő telekdíji kérdés gyakorlati alkalmazását jó sikerrel tárgyalhatni reményem lehetne. Szükségesnek tartom ezt pedig azért, mert míg a' telekdíji eszme valami hibásan definiált párt köntösében jelenik meg, mellybül e' szerint előlegesen ki kellene vetkeztetni azt, mindaddig sikere nemcsak nem bizonyos, de éppen ellenkezőleg szinte apodictice lehetetlen. És ezért, nehogy egyedül a' discussio körei közt maradjon az egész, de mindent elkövessünk az eszmének bár az általam javaslott, bár milly más formábani életbeléptetésére, hadd hozzak némi egybebonyolult fogalmat előlegesen kissé tisztába.

Én alig ismerek egyetlenegy politikust, legalább hazánkban, ki azzal, 's pedig tökéletesen meg vagyok győződve legjobb hiszemben, néha ne kérkedett volna vagy szünetlen ne kérkednék, hogy bizony „ő a' jót, csak legyen jó, bármilly oldalrul jöjön is az, mindig kész elfogadni.“ És az elv dicső, nem tagadhatni. Valóságos evangeliumi tan, csak hogy — mert soha nem képes az egyébiránt jószándoku ember minden gyarlóságibul kibontakozni — felette sajnosan ez esetben is, mint annyi másban, kineveti az élet a' phrasist; vagy más szavakkal: némi kevés követésre méltó példát kivéve, általjánosan bizony szép sententia szokott maradni, de életbe csak ritkán megyen át a' felhozott szebbnél szebb szójárás.

Ha olly sok gyengeség nem lakná az embert, ha vérének heve nem ragadná őt annyiszor el, ha legközelebb érdeke nem röviditné látását olly nagyon: akkor valóban lehetetlen volna, hogy a' fejledező közhaszonnak, a' felviruló hazának bájteli képe ne emelné őt vajmi magasan minden tetteiben saját szük láthatárán tul. Ugy hogy ez esetben — mert ellenállhatlan vonzalmu e' kép — nem is volna szükség kézfogás, vállvetés 's legőszintébb, legáltaljánosb együttmunkálás végett mást mivelni — 's ebben pontosulna össze minden politikai eljárás — mint lepletlenül előmutatni azt.

Miután azonban illyféle gyarlóság nélküli emberideálok csak ritkán születnek, 's még jobb nevelés és némileg már higgadtságra érett közélet által is egyedül kivételként fejlődnek ki, nyersebb nemzeti mozgalmak közt pedig, mint a' millyennek mi magyarok indulunk, mikor a' szenvedélyek játszanak legfőbb szerepet, alig léteznek, illy körülmények közt korántsem elég a' leghasznosbnak sőt a' legdicsőbbnek elfogadtatására is annak egyszerü kimutatása, de a' külön pártok lényege, vagy tán jobban mondva: egymással versenygő természete is kellő tekintetbe veendő, nehogy együttmunkálás helyibe még olly tárgyak fölött is egymással ujhuzás álljon, mellyek életkérdések, 's melly műtétel közt valóban nem kevés időt és kiállitó tehetséget fecsérlettünk el már mi magyarok, és nem egyszer taposztuk megbocsáthatlanul lábainkkal viszonlag egymásnak virágit.

Honunk ujabb időkben az eddigieknél elkülönzöttebb 's kitünőbb pártokra szakadt. Ez tény. Valamint az is tény, hogy többet kevesebbet a' külön pártoknak főbb, fő, vagy köz vitézei mindent pártuk üvegén nézvén keresztül, nem annyira látják a' köz állomány mint pártuk érdekét, 's e' szerint, ezt mindig amaz elibe tevén, vagy legalább azzal szünetlen confundálván, nem annyira sovárognak 's munkálnak a' közjó elérése, mint inkább pártuk terjesztése és szilárditása végett. Nézzük a' vármegyéket, nézzük az országgyülést, 's nem fogjuk a' mondottak valóságát tagadhatni.

Már e' jelenet veszélyes vagy viszont üdvös-e, azt ez alkalommal ex asse nem fejthetem ki. Sok tudom megijed sőt eliszonyodik rajta, míg én azt egyedül elevenebb közéletünk elmulhatlan következményének tartom, melly nélkül soha nem bontakozhatnánk ki bajainkbul, 's mellyen én ehezképest inkább örülök mintsem busulnék, sőt mellynek, t. i. a' pártok egymás elleni állásának, nem átallom ezennel kimondani, teljes meggyőződésem szerint, bármilly ellentétben látszassék is ez lenni előbbi mondatimmal, még élénkülni, szilárdulni kell, hahogy egy tunya, minden élet nélküli inanis foetusbul, mellyet csak kevéssel ezelőtt képzénk teljes mértékben, életteli testté kivánjuk átalakitni nemzetünket. És ezt ki ne ohajtaná? Én legalább forróbb kivánatot nem rejtek keblemben. Azonban, mint mondom, én ez uttal, ha tán véletlenül, e' kérdés felvilágositására hoznék is némieket elé, annak kimeritőbb fejtegetésébe semmi esetre nem bocsátkozhatom. Elég az, hogy a' dolog igy áll, és e' szerint gyakorlatilag szólva nem busongás vagy örvendés van a' teendők során, de a' fenálló tény megismerése mellett annak őszinte megvallása, hogy bizony nemcsak nem fogja a' ‚jót‘ különbség nélkül minden párt azért pártolni mert ‚jó‘, hanem a' pártok természete szerint, minden párt csak saját szüleményét — ha ez hét hónapos ivadék lenne is — fogja pártolni, más pártnak ellenben legtalpraesettebb magzatát se. 'S hogy ez igy van, errül szinte bizonyságot tehetnének a' vármegyék, meg némi tekintetben még maga az országgyülés is.

Mi tehát a' teendő? Ez a' kérdés. Mert hogy két vagy több ugy szólván ellenséges táborra szakadt felekezet csak nehezen vihat ki valamit, 's annál kevesebbé saját körülményink között sokat, a' körül ugy hiszem a' legtunyább eszü álmos szintolly tisztában van, mint a' legélénkebbre felpaprikázott hóbortos. Mi tehát a' teendő?

„Bizony nincs más mód — igy felelnek erre sokan — mint a' pártokat megegyeztetni és ez által a' surlódásokat megszüntetni.“

És mennek és működnek az egyeztetés sáfárai. Juste milieu-t kiván alkotni egyik, centrumot másik. 'S ez felette dicséretes, sőt néha valóban magasztos, mert kimondhatlan önmegtagadással jár, 's ekkép tán még lépcső mennyországra is. Földi haszna azonban, némi kevés esetet 's egyes személyeket tekintőleg kivéve, legalább eddigelé alig volt más, 's alkalmasint jövőre is alig lesz más, mint az, hogy a' kibékitők egyedül saját maguk lesujtására 's nullificatiojára voltak és lesznek képesek kézfogásra 's vállvetésre birni a' pártokat, de semmi egyébre nem. És ekkép, midőn maguknak soha nem használnak a' felhozott nagylelkü vagy ügyügykedő felkentek, de mindig ártanak, addig eljárásuk rendszerint a' közálladalomra nézve se hasznos, sőt néha még arra is felette káros, mert a' helyett hogy egyik párt a' másikat legyőzve, elvégre kiállitna valamit, addig azon ledögönyözési és megsemmisitési műtétel alatt, mellyel a' kibékitők mind a' két párt részérül száz eset közt kilenczvenkilenczben inomisse mindig illettetni szoktak, pereg le a' drága idő 's meritteti ki minden kiállitó tehetség. A' hasztalan martyrokat pedig, mellynél szerencsétlenebb szerep e' földön nincs, ha nem kaczagja is le a' néha olly indiscret sokaság, minden esetre megszánja őket a' méltányosak csekélyebb száma.

Pártokat, az alkotványos élet ezen mulhatlan kisérőit, elnyomhat tán a' végrehajtó hatalom tulsúlya 's az önkény, ez meglehet, de egyeztetni pártokat, ha illyesek már léteznek, a' felébredt közélet megsemmisitése nélkül szintolly lehetetlen, mint az életet sem szüntethetni meg magának az életnek megsemmisitése nélkül. És ez egyenesen az emberi lényegnek — melly szellem és agyag — és a' társasági viszonyok természetébül foly. 'S ugyanis a' felébredtebb élet buzgalmakat 's vágyakat szül, mellyek az előtt, nem levén körük, csak lappangnak. Ámde a' buzgalom és vágy, ha nem fejlik is nélkülök ki soha valami nagyobb a' világon, 's azok ekkép az emberi progressionak legnélkülözhetlenebb tényezői, azért még is hasonlag az aranyhoz, mód nélkül sok salakkal járnak. Ugy hogy míg a' tiszta honszeretet buzgalma 's egyedül a' közjónak előmozditási szeplőtlen vágya lelkesit itt ott egy keblet, addig számtalan mell dagadoz a' személyes nagyravágyás 's megsértett hiuságnak, sőt még a' legocsmányabb nyerekedési szomjnak is ezer gyengeségivel. Már hogy illy lét közt — melly a' társasági civilisatio előléptével javul ugyan, minthogy tagadhatlanul több kiébredett 's önálló ember létezik kifejlett polgári viszonyok között, mit egyébiránt nem szabad enyészet felé indulással összekeverni, vagy szolgai és zsarnoki viszonyokban — már hogy illy lét közt, melly ugyan javulhat, de többet kevesebbet mindig jellemzeni fogja az emberi társadalom lényegét, egyeztetni lehessen pártokat, 's kivált nemzeti küzdelmek elején, mikor szenvedélylyel járó rövidlátás sőt vakság a' köznyavalya, azt bizony csak az hiszi, csak az reméllheti, ki se magát se az emberi természetet de legtávulabbrul sem ismeri.

És e' körül magunkat ne ringassuk csalálmakba. Mert ez, t. i. ezen ujhuzás, ezen rivalitás, többet kevesebbet mindig fen fog állani, csakhogy fejletlen vagy absolut viszonyok közt, csapszékekben és kávé-cotteriákban, fejledező és szabadabb viszonyok közt ellenben kisebb nagyobb pártokban: míg az ember gregalis lény marad, melly mint nyájban valami hűséget érez magáéihoz, irigységet viszont idegenekhez; míg egy békeszeretőre 's egyeztetni akaróra legalább is jön három annyi feluszitó, felingerlő, mit németül a' ‚Hetzen‘ szó fejez ki olly helyesen, minthogy kakas-harcztul kezdve, a' bika-küzdelmeken, római circusokon és az

angol öklész-körökön keresztül, a' politikai élet bármilly árnyéklatu vitáiig mindig különös vonzalmat mutatott az emberiség nagyobb fractioja a' viadalokhoz; míg továbbá: általján véve az ember gyarló természeténél fogva — 's itt bizony sok felette méltányos is elmondhatná magának a' mea culpa-t — inkább szereti a' mulatságot, mintsem unatkoznék szivesen, 's ehezképest, mert semmi nem fárasztja őt annyira, mint bármilly száraz tárgyalás, fájdalom, nem tagadhatni, inkább eseng valami bohózatért 's egy kis összecsapásért, mintsem hogy könnyen hátat fordítna ennek, sőt illyest még gátlani is felette ügyekeznék, ugy hogy bizony néha egyedül csak egy kis jux végett is nevetségessé tétetik, 's ekkép feláldoztatik a' legkomolyabb, a' legéletbevágóbb; míg egy lelkes és okos mellett, ki a' közjóért ví és ezért czélszerüen is ví, vajmi sok lógós kalandoz jóformán nem is tudván, „miért, merre és hogyan," egynél több kaján pedig az illyeseket mind egyre csak saját czéljaira törekszik megnyergelni, 's rendszerint a'nélkül hogy észrevennék, meg is nyergeli; míg továbbá időt, helyt, körülményt összezavarván, nem egy tartja kötelességének, felekezete mellett prókátori szellemben allegálni, 's ekkép soha nem engedve, minden juridicum remediumot használni 's mindenbe belé csimpaszkodni; nem egy viszont egyenesen pajtásságban — Cameraderie — keresi a' hazafiságot, 's jó pajtás, jó mulatsági czimbora levén, tökéletesen meg vagyon győződve, 's keble vajmi nyugodt, hogy ezért már ugyancsak jó hazafi, sőt vajmi nagy sulyu statusfi is; míg asszonyok és kisasszonyok is elegyednek a' köz életbe, mit azonban — közbevetőleg legyen mondva — távulrul sem vagyok hajlandó általján véve kárhoztatni, mert jóllehet ‚jajt' mondok ott, hol a' konty uralkodik, azért s z á z s z o r ta fájdalmasb ‚jajt' harsogok az egekbe olly haza fölött, hol a' nők idegenek a' hontul, és maguk sem lelkesednek 's másokat sem lelkesítnek érette; csakhogy, mi tagadás benne, egy okos, a' nemzet javát valódilag szivén hordó, 's annak előmenetele végett áldozni kész hölgyre, bizony egynél több gyenge eszü liba nőt számithatni; 's aztán: hogy az asszonyi nem, valljuk meg, 's kivált a' ‚szépek' agg Ilion ideje óta mai napokig, bizony bármilly árnyéklatban soha sem szolgáltak valami kibékülésre annyira, mintsem éppen ellenkezőleg minden árnyéklatu háborunak lettek volna okozói; szóval: mig az emberi természet 's a' társasági viszonyok impraegnálva lesznek efféle ingrediensekkel — 's ez többé kevesebbé mindig igy lesz — mindaddig pártokat egyeztetni, 's „bocsássunk meg egymásnak 's engesztelődjünk"-féle phrasisokkal bár legkisebb tartóst elérni akarni valóban nem egyéb, mint keserü önmystificatio, vagy legfeljebb édes ábránd.

Az egyeztetői, juste milieu és centrum-féle recipe tehát meggyőződésem szerint, nem ér semmit.

Ámde ha az egyeztetés lehetetlen, 's ellenséges táborokként állnak egymással szemközt a' pártok, sőt mint én mondom, a' pártszellemnek még élénkülnie és szilárdulnia is kell: akkor méltán kérdezhetni, ugyan mi módon lehet tehát illy körülmények között, hol egy párt állja másiknak utját, valami ollyas életkérdést vagy afféle nagyobbszerüt életbe léptetni, mit egyedül általjános vagy ehhez közel álló kézfogás és vállvetés vihet ki, mint például a' telekdíji eszmét?

Mire válaszom — és ezen fordul a' jelen czikk sarka — e' következő: Csak ugy vihetni nemzeteknél a' nyilványos és közéletü politikának cselekvés mezején életbevágót, nagyszerüt 's tartóst ki, ha nem hibásan de lehető legtalpraesettebben, 's e' szerint minden esetre ha nem alárendelt 's ekkép specialis, de fő és ehezképest generalis fogalmak szerint definiáltatnak a' pártok.

Míg ez nem történik, addig mind az, mi a' politikai életben kifejlődik, bármikép erőlködnének is egyébiránt az illetők, jobbadán bizony nem igen szokott lenni egyéb mint megnemszünő félreértésekbül 's viszontorlásokbul szükségkép fejledező zagyvalék, zavar, 's ezzel járó kudarcz és boszu, vagy legjobb esetben némi surprise és miniatur-féle előmenet, melly, ha be is éri azzal az elvvadász meg az optimista, a' nagyobbszerü nemzeti élet után sovárgókat nemcsak ki nem elégiti, de néha még boszantja 's ingerli is.

Britanniában — és ezen ország, noha telisded teli van hiányos institutiokkal, mert hiszen azt is csak halandók (!) lakják, azért minekünk magyaroknak még is legjobban használhat sokban ugyan kerülési, de annyiakban viszont utánzási mintául — Britanniában mondom, két fő pártra szakad a' köz állomány. Tory az egyik, Whig a' másik. És ez esetben, ha igy lehetne mondani, egyik is másik is ‚genus', midőn oppositio vagy kormányzat alábbrendelt fogalom, vagy is ugy szólván ‚species.' Ugy hogy például Sir Robert Peel vagy Lord John Russell igen bámulnák, ha politikai hitvallásukrul tudakolván őket, az kérdeztetnék tőlük: ‚valljon az oppositióhoz v a g y a' kormányi felekezethez tartoznak-e'? Mert mint tudva van, Peel politikája tory, Russellé viszont whig, melly vágásban mindkettő hün megmarad, 's csak ahozképest jő egyik mint másik egész pártjával együtt, és igy számtalan minden hivatal nélküli is, vagy a' kormányba vagy az oppositioba, a' minthogy vagy tory vagy whig kerekedik egymás fölibe.

Mi magyarok illy definitioval nem birunk, de e' helyett legnagyobb általjánosságban véve liberalis és conservativ pártokra szakad honunk. És ez nem volna éppen legidétlenebb definitio, de az által keveredik nálunk a' pártok lényege igazi chaosba, mellybül alig alig van menekvés, hogy liberalis, haladó és oppositionalis párt, a' köz alkalmazás 's köz felfogás szerint szintugy fejez ki egy értelmet, mint a' conservativ, haladni sehogy sem akaró 's kormánypárt megint egy más értelmet; holott mind ezen kitételek legtávulabbrul sem synonymumok, 's pedig elannyira, mikép ha csak egy kicsit akarjuk is szemeinket és eszünket használni, 's az egyik mint másik párt embereit csak egy kissé is venni mustrába, lehetetlen lesz tagadnunk, hogy fővonásilag szólva bizony felette sok oppositionalista van honunkban, ki se nem liberalis se nem haladó, mint viszont nem egy liberalis és haladó áll a' kormány részén; árnyéklatilag szólva pedig, nem egy oppositionalista van, ki némiben pangani némiben ellenben haladni kiván, mint viszont nem egy kormányi létezik, ki szinte pangani akar bizonyosban, bizonyosnak ellenben ohajtja haladását.

'S ím ez azon értelemzavar, melly bajaink főbb okaihoz tartozik. Mert nem egyszer okozta és okozza még ollyasnak megbukását is — 's ez nemcsak sajnos de igazi absurdum — minek tulajdonkép többsége volt és van, melly azonban, ezen többség tudniillik, a' hiányos definitio chaosábul nem merülhetett 's nem merülhet ki; 's e' szerint vajmi sokszor tette, és ha ezen nem segitünk, utóbb is annyiszor a' hányszor teendi, külön pártainkat olly helyzetbe, mint mikor szövetségesek, ködben állván, nem ismernek egymásra, 's ehezképest egymás ellen fogyasztják a' lőport.

Milly sajnos és Pandorának legtágabb szelenczéje legyen is egyébiránt ezen értelemzavar, azért az még sem egyéb 's több — 's azt illy szempontbul kell birálni, ha rajta segitni ohajtunk — mint igen természetes következménye azon pangó, 's azelőtt örökleg ugy szólván defensiv állásunknak, mellyben mi magyarok kormányunk átellenében valánk helyezve. 'S melly értelemzavarhoz, a' nélkül hogy illyest akartam vagy viszont elkerülhettem volna, bármilly különösnek sőt igénylőnek — anmaßend — látszassék is ezen állitás, ujabb időkben tán senki nem szolgáltatott több anyagot, mint csekély személyem.

Országszövetségi viszonyinkban, a l k o t v á n y u n k és n e m z e t i s é g ü n k többet kevesebbet eddigelé mindig nyomatott, ugy hogy nemzeti élet hosszaságához képest, egyiket mint másikat tekintve, valóban ugy szólván csak ‚tegnap' óta szivjuk egészségünk valóságos helyreállitási reményével a' levegőt. Mi tehát természetesb vagy legalább megfoghatóbb, kérdem, mint az, hogy az ellenzék a' sokadalom szemében még mai időkben is a' hazai hűségnek 's mind azon gyönyörünek, mi ezzel kapcsolatban van, színében jelenik meg, míg a' kormányi czélok előmozditása — magától értődik, szinte megint csak a' sokadalom itéletében, melly azonban a' többség — viszont egyenesen a' nemzeti és alkotványos lét csorbitásának, 's ekkép bármilly távulrul de azért még is mindig némileg a' hazaárulásnak valamellyes képében tünik fel. Valóban nincs ennél semmi is természetesb! 'S pedig mert, vagy nyilt vagy lappangó de azért szünetlen ellenségeskedésnek ki vala téve alkotványunk és vérünk, illy körülmények közt ehezképest valójában nem azoknak köszönhetjük alkotványunk 's nemzetiségünk megmentését, kik ezeket áruba bocsáták 's a' kormány felé simultak, 's annál kevesebbé azoknak, kik az udvari bübáj fényétül 's némi anyagi élvezetek kéjeitül elcsábitva magyarságért korcs létet cseréltek, 's csak ‚jó reggelre' sem taniták ivadékaikat — oh szégyen oh gyalázat! — valóban sem azon felszinesek, sem ezen gyávák, kiknél nyomorultabb hazafiság-sértőket hiába keressz az emberiség évrajzaiban, nem menték meg egyedül szabad elemben élhető vérünket. Nem nem! Hanem azt, hogy constitutionalis kis bárkánk eddigelé nem merült el, 's pedig szünetlen hegyettünk tornyosuló szláv, török és germán absolut dagályok közt nem merült annyi század óta el, azt hogy magyarok és még szabadok vagyunk: a' bennünk rejlő élet mellett egyedül azon hüknek köszönhetjük, és azért üdv és áldás nevükre, kik nem akartak, nem tudtak egyebek lenni, mint szabad magyarok, 's kik ekkép — mert se nemzeti se alkotványos téren haladni nem lehetett — népünk nemtőjében bizva 's jobb időket várva, szigoru 's megtörhetlen ellenzéket képeztek inkább, mintsem hogy hasonlag más népekhez, vérünket nemzetiség és szabadság melletti sőt elleni utakon engedték volna előresodortatni.

Nem csuda tehát, sőt természetes következmény — mert hiszen mint mondám, kormányunk átellenében szinte csak tegnap óta szivjuk nemzeti és alkotványos előmenetel reményével a' levegőt — hogy még mai időkben annyira megváltozott körülményink daczára is minden distinctio nélkül, millyel a'sokaság rendszerint nem igen szokott veszödni, egyedül az oppositio osztályától várja honunk megmentését a' nagyobb rész. 'S pedig mert valóságos hazai hűséget jobbadán csak az érintett osztályban volt alkalma tapasztalni, 's ekkép jóllehet ma nem annyira passiv védelem mint activ progressio van napi renden, azért szinte minden más hazai erényt még is egyedül innen vár, honnét aztán nemzeti haladást, szabadelműséget, hazai hűséget 's a' t. szóval: minden polgári erényt az oppositio kitételével assimilálván, de távulrul sem foghatja meg, mikép lehet valaki haladó, szabadelmü, hü hazafi, de csak becsületes ember is, ki az oppositionak nem tagja, holott, tisztelet becsület de igazság is, a' mai oppositiónak némelly szeretetre 's valódi tiszteletre méltó tagjai mellett bizony számos oppositionalista van, ki éppen nem haladó de őrjöngő, nem szabadelmü de zabolátlan, nem hü hazafi de hiábavaló urfi, sőt még csak becsületes ember sem, de semmirekellő selejtes és számkivetésre méltó rendbontó 's a' t.

Mind ennek, ha nemcsak ámitásként a' felhőkben, de az élet mezején valódilag és gyorsan akarunk haladni, tisztába és rendbe kell jönni, mert máskép — és ne csaljuk magunkat — ha még azon csekély gyakorlati intelligentia 's azon kevés szeplőtlen hazafiság is, melly hosszu alvásunk után eddigelé köztünk kifejlődhetett, egymás ellen fordul 's vak czivódások közt egymást emészti, akkor ugyan milly hihetőség szerint gondolunk jó sikerrel küzdhetni, annyira összebonyolult 's olly annyira heterogen viszonyaink közt, mind azon életkérdések fölött, mellyek létünket tételezik fel, mellyek naprul napra, a' minthogy kénytelenül mind nagyobb 's nagyobb életmozgásba jönnünk kell, aggasztóbb rémképekként fognak a' nemzet- és alkotványelleniek és küntiek előtt feltünni, 's melly kérdéseket ehezképest a' leghübb 's legállhatatosb virasztás mellett hajótöréstül vagy legalább rémitő veszélytül mind azok legőszintébb kézfogása 's együttmunkálása is csak bajjal fogja megmenthetni, kiknek a' hon, 's pedig a' magyar a' szabad hon, mindenek fölött drága, 's melly életkérdéseket ennélfogva bizony soha nem fogunk mai roszul 's inkább csak szenvedély mint elv által eloszlott 's egymással mindenben ujat huzó pártokkal vérünk javára diadalosan kivivni, mikor, valljuk meg, nem egy lelkes sujt lelkest 's csak azért mert nem párt embere, melléhez szorit viszont egyedül párt-tekintetbül nem egy pelengérre való selejtest.

Hozzuk mind ezt tehát tisztába 's rendbe, mert hiszen haladni akarunk, 's pedig nemcsak szájjal de tettel is 's lehető leggyorsabban. Ámde kevesek 's aránylag gyengék vagyunk, elleneink ellenben számosak 's tehetősek, 's ehhezképest igazán mennyekbe kiáltó bün. valóságos hazai hütlenség volna, még rosz definitiobul okvetlen eredő elmezavar 's ezzel együttjáró viszálkodás által is megzsibbasztanunk egymást.

És ennek elérésére használjon személyem, menynyire használhat, melly mint fentebb érintém, a' nélkül hogy akartam vagy ezt elkerülhettem volna, ujabb időkben tán többel járult a' rectificálandó hiányos párt-definitióhoz, mint bárki más. Mirül azonban a' jövő számban.

Gr. Széchenyi István.

Országgyülési közlemény.

A' fördi táblán a' turopolyai sérelem ü g y é b e n febr. 5ég folyt kitünőbb vitatkozások veleje köv. Számos előadás közt megjegyzendő egy horvátországi főispán köv. nyilatkozata: Feltéve, de meg nem engedve, hogy mindazokra nézve, mellyeket a' t.KK. jelen üzenetben mint tényeket elősorolnak, észrevétel, igazitás vagy czáfolatnak helye nincs, e l é g c s a k azt megjegyezni, hogy legalább azon jog, melly a' t. RR. állitása szerint a' horvátországi 's közöttük a' turmezei nemeseknek is „törvény- és gyakorlatszerüleg volt" és van arra, hogy az országok közgyülésin személyesen megjelenhetve, a' köztanácskozások és választásokban részt vehessenek, hogy ezen jog, mondám, legalább nem tény; mert olly

törvény nem létezik, melly az országok közgyülése rendezéséről vagy arról szólna, kinek legyen ott szava; nem tény azért, mert olly gyakorlat nem szolgálhat valamelly különös nemesi jog bebizonyítására, melly akár nemes akár nem nemessel, ha csak a' teremben helyet talált, közös volt, mint már mondatott. Régi gyakorlat szerint a' megyei és v á r o s i t.hatóságok, káptalanok, magnások, püspökök 's egyéb felsőbb r a n g u személyeken kivül, kik per banales literas meghivatnak meg, mint érintém, mindenkinek „absque discrimine status et conditionis" nemesnek, nem nemesnek, mennyire a' tér engedte, szabad volt megjelenni a' teremben 's mivel a' tárgyak rend szerint szavazatra k e r ü l n i nem szoktak, felkiáltással részt is venni. Hogy ezen általányos gyakorlat mellett a' turmezei nemesek is megjelenhettek az országok közgyülésin sőt talán megis jelentek, nem tagadom;de hogy azon nemesség, mellynek saját gyülésére nem személyesen, hanem csak követek által szabad megjelenni, az országok közgyülésin csoportosan, százankint, és nagyobb részt nemnemesi fegyverrel, azaz nem karddal, hanem bunkók kések's egyéb illy eszközzel jelent volna meg: azt legalább én, noha számos olly gyülésen voltam jelen, soha sem láttam, soha sem tapasztaltam. Valamint tehát én, 's velem együtt sokan e' szokatlan tüneményen megütköztek, ugy ennélfogva azon hir is könnyen lábra kapott, miszerint a' panaszkodók az országok közgyülésén boszút állani szándékoznának azokon, kiktől a' zágrábi tisztujításkor megsértettek,mit én addig elhinni nem akartam,mig bebizonyodását az elöleges tanácskozások hevében s a j á t füleimmel nem hallottam. Ezen meggondolatlan kifakadás — a' történtek emlékezete, — a' kedélyeknek mindkét részről l e g m a g a s b fokra csigázott ingerültsége, egy felfegyverkezett tömeg szokatlan megjelenése, a' pártvezérek nyi l a t k o z a t a, hogy a' kicsapongásokért jót nem állhatnak, a' megyei követeknek, k i k Zágráb-megye viszálkodásinak egyes tanuji vagy áldozatai lenni nem akartak, egyesült sürgető kivánata: ezek valának a' tényezők, mellyek minket arra birtak, hogy bán ő excjától a' gyülés elhalasztatását kérjük. Minket, mondám, mert én is nem utólsó részt vettem abban 's noha sajnálom, hogy a' t. RR. egyoldalulag értesitve, ezen egész eljárást törvénytelennek tekintik, mégis lelkiösméretem vigasztalására is szolgál, hogy hozzájárulásommal minden felekezetü embertársim életét koczkáztatni én is akadályoztam,t ö r v é n y vagyjogsértést,ha történt volna is,helyrehozni, de megölt embert felélleszteni, szülőknek fiut, nőnek férjet, gyermeknek atyját visszaadni nem lehet. Fájdalom, hogy ezen tekintet-elmellőzésnek hazánkban már annyian estek áldozatul, azok számát szaporitani bünnek tartottam; 's csak azért kértem a' gyülést elhalasztatni.Hogy pedig a' kérés részemről egyedül ezen tiszta kutforrásból folyt, ezt a' panaszkodók önmagok is talán megengedendik,ha visszaemlékeznek arra, mit én azelőtt fél évvel a' bánbeiktatáskor az akkori illyr tulságokra nézve nyiltan kijelentettem,t. i. hogy én Illyrországot, illyr nemzetet, illyr munic.jogokat nje m ismervén, a' régi dicső h o r v á t névhez 's az annyi századon keresztül Magyarországgal fenálló törv. kapcsolathoz örökké fogok ragaszkodni. Ezen gondolkozásmódom azóta nemváltozott 's mégis a' panaszkodók, kiknek egyéb panaszit nem vizsgálom,tulzó illyrismusról vádolják mindazt, kik, mint én is, az állitólag törvénytelen követválasztásba befolytak. Mindemellett most is tiszta öntudattal bátor vagyok állitani, hogy abban semmi törvénytelenség nem történt. Tudom ugyan, hogy ezen előadásomról is el leh et mondani sőt mondatni is fog, hogy elfogult, egyoldalu, 's e' tekintetből ennek nagyobb hihetőséget nem igénylek,mint a' panaszkodókénak, de kisebbet sem. És igy miután ezen ellenkező előadásokat méltánylani, a' tényeket kipuhatolni, a' kérdésbe hozott ügyet megvizsgálni, szóval az egész tárgyat kellő világba helyeztetni országgyülésileg lehetetlen: természetesen következik az, mit a' m. fördek már előbbi 's más hasonló alkalommal kijelentettek, hogy illy panaszok nem a' törvényhozási, hanem a' közigazgatási utra tartoznak. Egyébiránt miután tagadni nem lehet, sőt az egész ország előtt elegendőkép tudva van, hogy Horvátországban a' nemzetiség szine és ürügye alatt szomoru viszálkodások léteznek, kész vagyok ahoz járulni, hogy ő fels. egész általányosságban arra kéressék meg,miszerint azoknak véget vetni, 's az egyetértés visszaállitását mind a' két haza javára, minélhamarább eszközleni méltóztassék. Minél fogva m. gr. Z. F. ur inditványát pártolom.

Ellenben a' második inditvány mellett is az ötnapi tanácskozások folytában számos szónok nyilatkozék, kiknek beszédeiből a' fő vezér im okokat-ezekben összpontositjuk: A' magyar a l k o t v á n y m i n d e n nemesnek, mint a' sz. korona tagjának, a' törvényhozásban részt enged; mig ezen jog ellenkező törvény által nem korlátoztatik, annak teljes épségében fön kell állania. Azon analogia ellen, hogy a' magyar nemes ezen jogának korlátoztatását a' horvát nemesre is ki kell terjeszteni, mivel ez utóbbinak elsőbbséget tulajdonitni nem lehet, alaposan állíttathatik, hogyha a' horvát nemeseknek országgy. tanácskozásokbai befolyása kétségbe vonható, tőlök e' jogot a' követválasztásokban épen az analogiánál fogva annál kevésbbé vonhatni meg. Ha azonban e' részben törvényink nem rendelkeznének is, a' horvát nemesek követválasztási joga a' dolog természetéből folyna; mert ha a' követek csak megbizottak által választatnának, a' képviseleti rendszer megfosztatnék éltető erejétől 's lényegétől, 's a' horvát követek nem Horvátország összes nemességét, hanem csak azokat, kik által választattak, képviselnék. Ezen eszme más nemzeteknél már világosan ki van fejtve, sőt minden országban, hol képviseleti r e n d s z e r divatoz, el is van fogadva. E' kérdéssel összefügg némileg annak eldöntése: törvényesen ment-é a' követválasztás végbez? De mivel a' tábla előtt levő adatokból sehol sem tünik ki, hogy a' bán vagy azok, kik mint tanácsadóji vádoltatnak,valakit a' követválasztásból kirekesztettek: a' követválasztást, minden az ellen történt ellenmondások mellett is, a' törvény azon világos szavai után „a' jelenlevők határoznak" törvényesnek kell tartani ugyan; de figyelmezvén azon tényre, hogy a' választók, hitelt adván azonszóbelibiztositásnak,miszerinta'követválasztás ő Fels. kir. válaszának megérkezéseig elhalasztatik, százankint eltávoztak 's ekép elámittatva, kétségtelen jogaik gyakorlatától megfosztattak, a' követválasztás olly tisztának, melly ellen helyes kifogást tenni nem lehet, nem tartathatik. Egyébiránt, a' milly homályba van boritva a' követválasztás törvényessége, épen olly tisztán áll, hogy Horvátországban hoszszabb idő óta, 's jelesen a' kérdéses tartományi közgyülésen is annyi 's ollyféle történt, mi a' magyar törvényhozó test egész figyelmét igényli, 's mi a' turopolyai sérelem alapját teszi, hogy a' követválasztás törvénytelenségének kimutatását,mint különben is a' verificatio mezejére tartozót, a' turopolyai panasz tárgyalásakor egészen mellőzhetőnek tekinthetni.E'kérdés itteni megfejtésétől nagy eredvényt nem várhatni, sőt mivel eredvénye kétséges, arra a' magyar diéta beavatkozását épiteni nem is tanácsos, hanem a' választások törvényességének taglalása ugy is a' végrehajtó hatalom köréhez tartozván, a' turopolyai sérelem e' részben csak szigoru 's részrehajlatlan vizsgálat kieszközlése miatt ő fels. elibe terjesztendő. Azon kérdésre pedig: a' turopolyai panasz tárgyalása a' magyar diéta köréhez tartozik-é? igennel felelhetni, a' nélkül, hogy az illyrismus kicsapongásit megemliteni szükséges volna; hanem csak azon határozatra szükséges figyelmezni, mellyet a' tartományi közgyülés elhalasztásakor a' báni conferentia, mint a' horvát orsz.-gyülésnek képzelt emanatiója a'választók jogainak korlátozására hozott, melly határozatát felirásba is foglalta 's ő Fels. elibe csak azért nem terjeszté, mert nélküle is sikerült a' könnyü hitü turopolyaiakat a' vál. helyéről eltávolitani.Ezen határozatnakönkényenépültkeletkezte 'shasonlóönkényen épült később elmellőzése,továbbá a' nemtelenek credentionalisainak a' tanácskozások 's választásokban megengedett használata 's végre a' tart. közgyülés halogatásának, sőt conferentiávái változtatásának szüksége eléggé tanusitják Horvátország köz állapotját, mellynek orvoslását továbbra halasztani tanácsos nem levén,bőven motiválva van, ha a' magy. diaeta, saját tekintete 's hatalma fentartására, az ezen sérelmeket magában foglaló turopolyai folyamodás tárgyalásába ereszkedik; mert illy nagy érdekü közjogi kérdések eldöntését: „milly hatáskört kelljen a' báni conferentiának engedni? kinek kelljen a' tanácskozások, törvényhozás és követválasztásokban befolyást tulajdonitani?" kirekesztőleg sem ő Föls., sem az 1791 : 58. értelmében, mint a' horvátokat illető dolgot, saját orsz.-gyülésökre; de legkevésbbé lehet illy érdekes kérdéseket,kivált ha homály fedezi,a'báni conferentia elintézésére bizni.Törvények alkotása változtatása'smagyarázata ő föls.közös jogunk levén, minden az emlitettekhez hasonló alkotványi kérdést csak a' magyar diéta befolyásával intézhetni el, továbbá azt is,ha a'nemesség akár egyes t.hatóságokban, akár a' kapcsolt részekben jogai gyakorlatában sértetik, v. azokat más polgártársival megosztani kinszerittetik 's ekép alkotványunk sarkából forgattatik ki. A' nemeseket jogaikban védeni, azoknak törvényelleni kiterjesztését meggátolni 's e' conferentiák ennyire terjedt hatóságának korlátozása ismét a' magyar diéta kötelessége; szent kötelesség pedig a' turopolyai 's ehez hasonló 400 horvát nemes folyamodása meghallgatását közbenjárásunkkal gyámolitni, mert azokat ótalmazni, kik a' magyar érdek mellett buzognak, becsületérzés és józan politika egyiránt parancsolják. E' részben egyes emberek 's nemzetek közt különbség nem létezik; sympathia, egyetértés és szövetkezés ép ugy alapja egyes emberek mint egész nemzetek gyarapodásának; egyes emberek jelentőséget, nemzetek hatalmat 's dicsőséget egyedül illy módon nyerhetnek 's igyekezetök csak ugy sikerülhet, ha barátjaikat ótalmazni nemcsak képesek, hanem a' védelemre mindenkor készek is. Magyarorsz.ban 's az ehez kapcsolt részekben valamelly vallást vagy nemzetiséget elnyomni akarni szintolly veszedelmes, mint e' részben elkövetett méltatlanságokat hallgatva türni káros. Ehez még azon körülmény is járul, hogy régibb 's ujabb események után itélve, Horvátország az ingerültség ezen fokán, s a j á t b a j a i orvoslásában a' magyar országgyülés segitsége nélkül sikeresen eljárninem képes. Használva tehát ez alkalmat, eljöttnek látszik az idő, hogy a' Horvátországban annyira megtámadott magyar érdek és sértett nemzetiségnek végveszélytőli megmentésére a' magy. t.hozó test innen eredt méltó aggodalmát ő Fels. előtt őszintén jelentse ki, 's a' végrehajtó hatalmat komoly és szilárd eljárásra példájával ne csak serkentse, hanem a' két nemzet közt boldogsága tekintetéből az érintett visszaélések megszüntetésire 's a'magyar érdekpártfogásárafel is hatalmazza.Illyképen csakugyan mód nyujtatik a' panaszok megvizsgálására 's megszüntetésére.Miután a'tanácskozások folytában azon püspök, kinek igazolási beszédét előbbi számunk közlé; még számos megtámadással illettetett, sőt felolvasott diák levele védelemhelyett még vádoklevélnek is nevezteteti,melly által a' korteskedés,habár szép szin ek alatt, világosan kitünik, egy másik nm. püspök igy nyilatkozott: Ezen már annyira megvitatott, 's kifejtett tárgyra nézve időkimélés tekintetéből is minden hoszasb okoskodást mellőzve, minthogy a' fenforgó panaszos ügy a' kormányszék előtt kétségkivül voltaképen ismeretes, 's a' status-alkotó hatalmak összezavarása, az alkotványos szerepek fölcserélése, vagy is az, hogy a' t.hozótestület önhatárin tulterjeszkedve a' kormány körébe 's teendőibe vágjon, csak zavart 's rosz következéseket vonhatna maga után, én a' szóban levő panasz fölterjesztését ugy is, mint azt a' t.RRdek kivánják, ugy is, mint azt m. k-i főispán ur inditványozá, magában fölöslegnek, következésiben pedig károsnak tekintvén, egyszerüen gr. Z. F. javaslatára szavazok. Sajnálom egyébiránt, hogy z-i püspök ő exc. általam igen tisztelt személye ezen discussióba vonatott. Felhozatott ellene a' horvát tartományi gyülés elhalasztása. Miután azonban bán ő excja más alkalommal határzottan kijelenté, hogy e' tekintetben püspök ő excjának tanácsával nem élt, 's azt nem is kérte; 's hogy ama tettére nézve a' felelet terhét egészen magára vállalja, tagadhatlanul következik, hogy noha p-i főispán ő excja tanusága szerint csak ezen elhalasztásnak kell az akkor Zágrábban fenyegető vérengzések 's egyéb szembetünő veszélyek kikerülését köszönni, minthogy püspök ő exc. ezen elhalasztásba sem tettleg sem tanácslólag nem folyt, habár aztán ez intézkedés helyes volt legyen vagy helytelen,üdvös vagy üdvtelen, abból rá semérdemet sempedig vádat háritani nem lehet.De az utóbbi zágr.megyei tisztujitás előtt ő exctiája levelet is irt néhány lelkészhez. Irta azonban ezt a' főispánnak igen szerény tartalmu 's olly kérelmére, mellyet megtagadni nem illett, nem lehetett.Ha engem megyémbe keblezett valamellyik vgye főispánja bizodalmasan megkeresne aziránt, szólitanám föl lelkészeimet, miszerint magányértekezés utján nemes állapotu hiveiket arra intsék, hogy a' tisztujitáskor alkotványos választási jogukat tiszteletben tartsák, szavazatukat se pénzért el ne adják, se b o r b a fojtatni ne engedjék 's a'választásnál csak az érdemre tekintsenek; ha pedig az egyedeket nem ismernék, a' főispánnak 's a' megye elökelő, érdemesb tagjainak ohajtására figyelmezzenek, az illy kérés teljesitését a' közjó érdekében kötelességemnek fognám tekinteni. Csak ennyit tett ő excja, 's itt felolvasott azon levelét olly kimélettel, olly ovatossággal irta, melly szivének 's eszének egyiránt becsületére válik. Azonban pénzzeli befolyása is emlittetett, 's miután ő excja egy Nábobnál is dusabnak hirdettetik, az tőle. ha akarta, ki is telhetett. Azonban a' választásoknál a' pénzbeli befolyás nálunk talán csak ezentul lesz bün, eddigelé pedig annak elannyira nem tekintetett, hogy fájdalom! a' pénzzeli megvesztegetés utján akár választani akár választatni mindenkinek szabadságában álló foglalatosság, gyakran még kétkedés tárgya is, ollykor pedig némellyeknél eszköz 's lépcső volt arra, hogy egy franczia közmondás szerint: mint a' kéményseprő talán kissé bekormositva, de mégis magasra jussanak. Egyébiránt, mivel e' tekintetben sem-

mi adat nem hozatik fel, azt hiszem, ő excjának egyszerü tagadása minden illy vád, gyanu és koholmány megczáfolására elegendő. Fájdalom, hogy a' minapi zágrábi kicsapongásokban az ottani papnövendékek is rész vettek. Ez olly ifjakban, kik az egyház szolgálatjára rendeltetvék, kik szelidséget, feddhetlen életet, önmegtagadást igénylő papi szent hivatalra képeztetnek, undok elvetemülés 's menthetetlen merény. Azonban e' botrányos jelenet bizonyitja Horvátországnak már igen roszra fajult kényes állapotját, de azt csak nem mutatja, hogy illyes valamit az egyházi elöljáróság helyeselt, vagy legalább elnézett volna. Nem marad ő excjának egyéb hátra, mint fájlalni a' történteket, 's a' kötelesség: érdemök szerint büntetni a' kicsapongásokat; meg is tevé ezt, midön némellyeket az intézetből legottan kicsapott, másokat pedig még most is tartó szigoru büntetésre kárhoztatott. Végre mielőtt ő excjának némelly talán sanyarubb kifejezésit roszalnók, ne felejtsük m. Frk, hogy azokat belőle a' sértett becsület kinos érzete, 's az a' feletti fájdalom sajtolta ki, hogy e' teremen kivül kapcsolatban a' boldogtalan illyrismus eszméjével olly bünről vádoltatott, mellynek hallására neki ugyis mint főpásztornak, ugyis mint polgárnak nem lehetett el nem iszonyodnia. Egyébiránt ohajtottam volna ugyan, ha ő exc. személye vitatkozásinkban érintetlen maradt volna, azonban ez nem fogja kisebbithetni a' tiszteletet, melly erényeit 's érdemelt illeti 'sat. Folyt.

Febr. 3kán a' Rdk orsz. 92d. ülésben a' v.rendezési ügyben k. személynök ő nmlga előadása után, mellyet jövő Társ. közlend, egy városi követ a' munkálatot tárgyazó üzenetre nézve, kijelenté, mikép bármint ohajtja is, hogy a' városok rendeztetése megtörténjék, azt az országgyülési szavazat megállapitása kérdésével még sem kivánja olly elválaszthatlanul összekapcsolni, mint az üzenetben kifejeztetik; egyszersmind fölszólitá a' RRdeket utasitása következtében is, hogy azon munkálatot, mellyet a' városi rendezés ügyében az országgyülésen jelenlevő városi követek legnagyobb része külön kidolgozott, 's melly nyomtatásban is megjelent, szinte tárgyalásba venni méltóztassanak. Hason értelemben nyilatkozott a' rendezés ügyének az országgyülési szavazat megállapitásától leendő elválasztatása iránt több városi követ, aggodalmukat fejezvén ki, hogy az e' tárgyi üzenetben kifejezett kapcsolatosság miatt, ha talán a' rendezés iránti munkálat elfogadást 's felsőbb helybenhagyást nem nyerne, a' szavazati ügy elintézése is kocz-káztatnék. Csupán két város képviselői nem osztoztak ezaggodalomban; 's ovási nyilatkoztattak azon munkálat czime ellen, mellyet az elsőben felszólalt városi követ a' RRek figyelmébe tárgyalás végett ajánlott, kijelentvén, hogy ők abban semmi részt nem vettek, 's igy annak czimét, mennyiben az minden jelenlevő városi követ hozzájárulását fejezné ki, ámitásnak 's igazsággal nem egyezőnek nyilványiták. Ellenkező véleményben voltak ezek a' rendezésnek a' szavazati kérdéstől elválasztatására nézve is, a' kapcsolatosságot annyival szükségesbnek állitván, minthogy rendezés nélkül jövendőre nem azösszes polgárság képviselői fognának ülni a' teremben, hanem, mint jelenleg, csupán a' bureaukratia küldöttei. E' szemrehányás ellen, mintha a' jelen országgyülési képviselők csupán a' bureaukratia képviselői volnának, két városi követ hathatós szót emelt, 's ünnepélyes ovását nyilatkoztatá, felvilágositván azon körülményt is, hogy a' városi követek munkálata kidolgozásában miért nem vettek részt ama követek, holott arra szinte meg voltak hiva; 's hogy épen ők nem jelentek meg, ez a' munkálat czimét szintolly kevessé teszi ámitóvá vagy helytelenné, mint midön valamelly választmány dolgoz ki valamelly munkát, 's annak egyes tagjai nem vesznek részt a' munkálatban. Egy megye képviselője a' kerületileg megállapitott törvényjavaslat első részével mind saját meggyőződése mindküldői utasitása szerint elégületlenségét nyilványitá, mivel ebben csak territorialis szempont van felfogva, nem pedig egyszersmind törvényhatósági; ennélfogva átdolgozás végett azt országos ülésből visszautasittatni kivánta, miben a' KK. és RRek meg nem egyeztek.

93dik országos ülésben a' m. Főrknél febr. 5kén hosszas és élénk vitatkozások után végre többség alakult az emlitett inditványok elsőjére, melly szerint t.i. a' felirás minden melléklet nélkül 's igy a' turopolyai panasz mellőztével eszközlendő. Ez ülés hiven megtartotta az előbbi négynek szellemét 's kitérésit, a' nyilványitott főbb nézetek's elvekrül közelebb egymás után.

93dik országos ülés a' KK. és RRnél febr. 5kén d. e. 9½ órakor. Az ülés megnyiltával több városi követ szólalt föl a' városi belszerkezet elrendezésének az országgyülési szavazat kérdésével olly szoros kapcsolatba tétele ellen, hogy az egymástól semmikép el ne választathassék, 's az üzenet szerint, a' szőnyegen forgó munkálat két alkotó része egymás nélkül királyi jóváhagyás alá se terjesztessék. Az üzenet azonban a' RRek ismételt „maradjon"-ai által helybenhagyaték. Olvastatá ezután személynök ő nmlga a' törvényjavaslat bevezetését, melly köv. hangzik: „A' szab. kir. városok helyhatósági belszerkezete 's országgyülési aránylagos szavazatjoga egyedül ezen törvényen alapszik. Minden ezzel ellenkező törvény, gyakorlat, rendelet, vagy határozat eltöröltetik." Az elsőben fölszólalt városi követ, a' bevezetésre nézve mintegy illykép nyilatkozott: Hazánk alkotványa részint kiváltságokon, részint törvényeken, nemkülönben négy országos Renden alapszik, mellynek minden jogai hazánk alkotványával együtt, a' kir. koronázási hit 's oklevél szentségének biztositéka alatt áll, 's igy ő, küldőji nevében, hajszálnyira sem tér el alkotványos jogaitól, mig az alkotvány a'többi országos 3 Rendre nézve föntartatik 's hiszi, szintolly kevessé fog lemondani alkotványos jogairól a' többi város is. Már pedig ő ellenkezésben látja e' jogokkal nemcsak a' bevezetést, hanem magát a' törvényjavaslat czimét is, melly igy szól: „Törvényjavaslat a' kir. városokról." A' városok, ugymond, mellyekrül e' törvényjavaslat szól, nemcsak királyiak, hanem szabadok is; továbbá azok kiváltságai 's alkotványos jogai számtalan törvényben gyökereznek, 's eddigi gyakorlat által meg vannak erősitve, a' bevezetésben pedig erről nemcsak emlités nincs, sőt annak értelme szerint a' városokrul szóló minden törvény, tehát azok is, mellyek által alkotványos jogaik 's kiváltságaik megerősittetvék, sőt maga a' 4ik országos Rendis egyenesen eltörlesztetik 's megsemmittetik. Kéri ennélfogva a' RReket, hogy a' törvényjavaslat czimét a' „szabad" szó beleiktatásával módositsák, a' bevezetést pedig, mint a' városokra nézve veszélyest, kihagyni méltóztassanak, melly kérése ha el nem fogadtatnék, küldőji nevében az 1647dik országgyülési példa szerint ünnepélyes ovást teszen. Elnök ő nm. helyesnek találta ez előadást, a' mennyiben tagadhatlan, hogy a' városok nem most alapittatnak, hanem régi időktől fogva teszik lényegét alkotványunknak, 's igy az ő jogaikrul szóló törvényeket ignorálni vagy épen — most mindjárt a' munka kezdetén — eltörleni nem lehet: ennélfogva czélszerünek látná, ha az egész bevezetés elmaradna, mert mindenesetre csak a' törvényjavaslat végén lehetne ugy is arról rendelkezni, mennyiben maradnak meg a' városokrul szóló eddigi törvények, 's mennyiben módosulnak; tagadhatlan levén, hogy illy rendszeres munkálat készitésében, csak azelvek megállapitásais sokbajba kerü!, de még többe azok alkalmazása. Nyilatkozék hasonló értelemben több városi követ is, kik közül némellyek legalább is a' munkálat végére halasztatni, mások pedig belőle az „egyedül" szót, tovább mások ez egész kifejezést „és országgyülési aránylagos szavazatjoga egyedül" kivánták elhagyatni; utóbb a' megyék követei közül is számosan nyilatkoztak, többnyire csak röviden, 's részint, az „egyedül" szónak kihagyatásával módositást, részint pedig a' végre halasztást sürgeték csak azon okbul is, mivel a' nagy számban fölszólalt városi követek mindnyájan aggodalmukat fejezték ki e' bevezetés miatt. Elnök ő nm. szinte oda járult véleményével, hogy mellőzve azokat, miket e' tárgyban törvényink 's történeti adatok létezésinél fogva a' bevezetés ellen fölhozni lehet, már csak a' méltányosság 's bizodalom ébresztése 's föntartása mindjárt a' munkálat tanácskozásba vétele kezdetén, megkivánja, hogy a' városok kivánsága teljesüljön 's ha már a' RRek egészen kihagyni nem akarják (minthogy azt számosan a' codificatio kiegészitő részének mondák) halasszák legalább a' munka végére. Ez utóbbi javaslatot annyival inkább pártolák némellyek, minthogy az a' kerületi tanácskozás alkalmakor is ugy történt. Egy kápt. követe örökös vesztességnek mondá, hogy a' szőnyegen forgó törvényjavaslat nem motivatiókkal van készitve, 's nincsenek kifejtve az okok, mit miért javasolt ugy a' kerületi választmány. A' befejezést ő is elhagyandónak vélte, azon esetre pedig ha megtartatnék, szükségesnek, hogy abban mindazon törvény, mellyek fölött az eltörlés kimondatnék, egyenkint neveztessék meg, nehogy az e' miatti bizonytalanságbul örökös viszálkodások keletkezzenek. Az igen huzamos 's apró válaszolgatások és czáfolatokkal átszött vitatkozást egyik élemedett követ disputatio de lana caprina kifejezéssel jellemezte. Miután a' szólók sora elfogyott, elnök ő nm. a' hallgatag többséget a' bevezetés megtartása mellett mondá ki. Olvastattak köv. a' törvényjavaslat 1ső és 2 §ai, mellyek a' „város" értelmezését és törvényhatósági müködése meghatározását foglalják magokban. Ezek iránt különféle észrevételek tétettek; némelly tagok a' „város" definitióját kihagyatni kivánták, mert ez nem törvénybe való; mások a' kerületi szerkezet-megtartást sürgeték, mások, többnyire utasitásaik szerint, egyes szavak vagy kifejezések beiktatása vagy kihagyásával módositani kivánták a' szerkezetet, melly azonban a' többség akarata szerint minden változtatás nélkül maradt. Olvastattak következve a' 3 és 4 §ok, mellyek a' város körületének értelmezését 's a' rendszerinti hozzátartozóságokat határozzák meg. Ezek iránt többrendü észrevétel fordult elő. Egy városi követ a' két szakaszt egybe kivánta foglalni 's következőleg szerkeszteni: „Azon tér, melly a' város határán belül fekszik, 's valamint a' bel- és külvárost, ugyszinte a' külső állományt is magában foglalja, teszi rendszerint a' város területét." Mások homályosnak találták a' szerkezetet, 's mivel benne a' territorium eszméje vagyis a' körület, mint a' munkálat szava van, összekapcsolva a' törvényhatóság eszméjével, honnan az következnék, hogy ha a' város tvényhatósága szélesül, territoriumának is kell szélesülnie: ismét mások circulus vitiosust láttak a' definitióban, 's aggodalmukat fejezték ki, hogy a' sok 's különösen hibás értelmezés zavarokra nyujtand alkalmat. A' többség azonban ismét csak „maradjon"-nal válaszolt 's a' szerkezet meglön állapitva. Olvastatott az 5 §. Ebben azok soroztatnak el, mik ámbár a' város határán belül foglaltatnak, de annak körületéhez még sem tartoznak; illyenek a) a' hadi erősségek, ha külön határokkal vannak ellátva; b) az urbéri telkek, akár város a' földesur akár más; c) elkülönzött határt képező magánybirtokok, habár betelepitve nem volnának is. Ezen szakasz ellen elnök ő nm. 's egy városi és megyei követ észrevételeket tettek azon hiányos különböztetés 's bizonytalanság miatt, mi a' határ és külön határ, 's ismét a' határ és körület közt van, 's a' szerkezetben nagyobb világosságot és határzottságot kivántak; a' többség azonban megtartatása mellett nyilatkozzék. Huzamosb vitatkozás keletkezett a' 6 § iránt; mellynek tartalma következő: „Ámbár a' város körületében vagynak, hatósága alá mégis csak az itt megjegyzett esetekben tartoznak: a) várak, ha nem képeznek külön határt, b) katonai laktanyák; c) nemesi udvartelkek és házak; mindezek közrendőri tekintetben a' város hatóságától függnek, és az ott elkövetett büntetteket és rendőri kihágásokat a' vár. bíróság itéli mindenkor, és ha a' katonai házaktól eddig a' város pénztárába adó fizettetett: az ezután is fizettetni fog. d) A' megyéknek a' t. hatóság gyakorlására szolgáló telkeiktől és házaiktól, csak ha a' város pénztárába eddig adó fizettetett, az leszen jövendőre is fizetendő, egyébkint ezen telkek és házak a' város hatóságától nem függnek. E' szakaszra vonatkozólag megujultak lényegben azon viták, mellyek a' curiáknak városi hatóság alá rendeltetése 's városi házi pénztárba adóztatása iránt a' 66ik és 67dik kerületi ülésekben fönforogtak. A' megyei követek majd mindnyájan nyilatkoztak 's közülök némellyek a' curiákat minden tekintetben alávetni 's a' házi pénztárba is adóztatni kivánák: a' többség azonban csak rendőri és büntetői (politiai és criminalis) tekintetben vetette városi hatóság alá. Az ülés d. u. 3 óra tájon oszlott el.

CLIIIdik kerületi ülés, febr. 6dikán d. e. 9 órakor. Elnökök: Csernovics Péter Arad és Szabó Kálmán Győr megyék követei, jegyző: Palóczy László; naplóvivő: Zakó István. Fölolvastatván Palóczy László mint illetékes jegyző által a' magyar nyelv tárgyában f. évi jan. 23kán érkezett kir. válasz iránt a' 151dik kerül. ülésben határzott üzenet és fölirási javaslat, ezek köziratra bocsáttatni rendeltettek, 's az ülésnek vége szakadt.

94dik országos ülés egyedül a' t. RReknél, febr. 6kán d. e. 9½ órakor. A' 6dik szakasz szerkezete a' curiákat illetőleg a' kifejlett tegnapi vélemény többség szerint fölvilágosittatván, egy tegnap előterjesztett javaslat megvitatására szólitá föl személynök ő nm. a' RRdeket. Egy városi követ ugyanis azt kivánta, hogy a' városok által nemesi joggal birt bárminemü kiváltságos és külön határokkal ellátott telkek a' város rendőri és büntető hatósága alávettessenek. E' kivánatra nézve kétfelé oszlottak a' vélemények. Személynök ő nm. 's velo számos megyei és városi követ, ugyanazon elvnél fogva, mellyből indulva tegnap a' curiák a' városi hatóság alá rendeltettek, az illy birtokot is hasonlókép alárendelendőnek vélték; mások ellenben a' territorialis jog tiszta elvénél fogva az illy alávetést csak azon esetben álliták megtörténhetőnek, ha azok bekeblezés által a' város határához csatoltatnak. Hosszas vitatkozás közben különösen fönforgott a' kérdéses szempontbul Debreczen viszonya, melly a' város közelében több olly nemesi pusztát bir. A' szerkezet azonban változtatás nélkül hagyatván, a' mondott javaslat elvettetett. Erre a' kivételes telkek magányjogi haszonvételek tekinteté-

beni állapotárul szóló 7 és 8 §ok vétettek tanácskozásha. Ezekre nézve elnök ő nm. megjegyzé, mikép a' kir. haszonvételek (korcsmáltatás, husmérés 'sb.) jogának ide kevertetése nem czélszerű, 's igy azokat kihagyatni ohajtá. Voltak mások is ezen véleményben, a' többség mindazáltal összefüggésben látta ezt a' rendőri hatóság elintézésével, 's igy huzamosb vitatkozás támadt különösen a' laktanyákra és katonai várakra nézve, mellyek külön határral láttatvák el, v. városi telken feküsznek. Miután a' többség e' helyen a' regalékra vonatkozólag csakugyan intézkedni kivánt: elnök ő nm. egy szerkezeti módositást javasolt, melly szerint a' két § egybe lenne vonandó 's az előbbi szakasz pontjaira hivatkozás nélkül általányosságban kifejezendő. Ezen módositási javaslat végre csakugyan elfogadtatott. A' város körületébeni változtatásokrul, a' be- és kikeblezésekrül szóló §ok bővebb tanácskozást kivánván, de az idő késöre haladta miatt is elnök ő nm. az ülést d. u. 2 óra-tájon eloszlatá.

CLIVik kerül. ülés, febr. 7ikén d. e. 9½ órakor; tárgy a' tegnap köziratra bocsátott üzenet 's fölirási javaslat volt, melly fölolvastatván Palóczy mint illetékes jegyző által annak egyes pontjaira tétettek ugyan némi észrevételek, de némelly szóbeli változtatás mellett mindkettő egész terjedelmében elfogadtatott. A' ker. elnökség jelentvén, hogy a' 88dik országos ülésekben kinevezett tisztelkedő választmányt a' fens. nádorné ma délutáni négy órakor fogadandja el, az ülést d. e. 11. óratájon befejezte.

95dik orsz. ülés egyedül a' t. RReknél, febr. 7-kén déli 12órakor. Fölolvastatván a' mai ker. ülésben hitelesitett üzenet 's fölirási javaslat, ennek némelly kitételei ellen megjegyzések fordultak elő, jelesen hogy hol a' szerkezetben Horvátországrul tétetik említés, helyébe mindenütt „a' kapcsolt részek" kifejezés iktattassék, mi azonban elfogadtatást nem nyert; továbbá a' „közel jövendő" szavak helyett „még ez országgyülésen" kitétel használtassék, mi általányosan elfogadtatván, az egész szerkezet megállapittatott, mint azt jövő Társ. közlendjük. Minthogy a' fönebbi el nem fogadott módositást a' slavoniai megyék egyike hozá javaslatba: több rendbeli fölszólalás történt azon viszonyra nézve, mikép a' 3 megye Horvátország ellenében áll, 's egy követ különösen, V. követe atyja munkáinak világos szavaival bizonyitá be, hogy azon megyéknek Horvátországhoz tartozásárul gondolkozni is álom. Élénk fodulatot adott a' tanácskozásnak Horvátország követének előadása, ki latin nyelven a' fölirási javaslat bonczolgatásába ereszkedett 's olly állitások és szemrehányásokkal lépett föl, mellyek a' Rdeknek Horvátország ellenébeni méltányosságát 'skibékülési szives hajlamát kétségbe látszottak vonni, 's a' főnálló viszonyt sem alkotványos szempontbul tünteték elő. Ez által számos tag fölhivatva érzé magát amaz állitások megczáfolására, 's komoly roszalására annak, hogy a' horvátországi követ illy módon ingerli fel a' csilapult kedélyeket. A' hallgatóság egy két tagja a' hely méltóságárul 's önmagokrul annyira megfeledkezék hogy a' padokra egész parlagisággal heveredék, melly illetlenség miatt őket a' nm. elnök a' terem tiszteletben tartására utasitá. El levén fogadva a' fön emlitett szerkezeti változtatással a' felirási javaslat, elnök ő nm. választmányt nevezett ki, a' m. főRRkhez maga idején leendő átvitele végett, 's az ülést d. u. harmadfél óra tájon befejezé.

LEGUJABB: febr. 8kán a' 94 orsz. fördi ülésben országb. ő exc. elnöklete alatt a' magyar nyelv ügyi üzenet 's felirási javaslat a't. Rktül áthozatván köziratra utasittatott, 's felolvastatván más három rendü üzenet is t. i. az eszék-vukovári vasut, a'ker. napló kinyomatása iránti 2dik 's némelly főtáblai tagok meg nem hivatása ügyébeni 3dik, mindnyája szinte köziratra bocsáttatott. Erre következett elegyes ülés, mellyben kihirdettetett egy k. kir. leirat az országgy. ifjuság által Szathmár vgye követe Uray Bálint ellen elkövetett kihágás tárgyában, mellyet jövő számunk adand. Ennek átadása után a' oádor főhgné ő fens. névnapi megtiszteltetésére kinevezettor. küldöttség elnöke tárnok ő ex tudósita ezen diszes eljárásrul azon örvendetes hozzáadással, hogy főhgné ő fens. nemz. nyelvünkön válaszolt a' tisztelgő küldöttségnek. Szintazon napi 96dik orsz. ülésben egy városi követ ovása 's ezt nyomban követte más városi ellenovás után folytattaték a' városok rendezési ügye a' bekeblezésektül kezdve egész a' városi statutarius jogig minden változtatás nélkül. Mire felszólalás történt a' felirást a' főrkhez átvivő küldöttség káptalani szónoka ellen ennek előadásában megbizatáson tulterjeszkedte miatt. A' 97dik orsz. rendi ülésben febr. 9kén egy m. követ a' Részek meg nem jelenése miatt inditott pörben minélelőbbi itélethozásra szólitá föl elnök ő nmsga által a' királyi táblát, azonban e' szorgalmazás inkább a' korona ügyészét illetvén siker nélkül maradt, 's igy folytattatott a' városi rendezésügy az 54. §tól kezdve egész a' városi képviselő testületrül szóló 2dik rész 89. §ig, mellyben a' zsidók polgárrá lehetése fejeztetik ki, azonban számos ellenző szózat emelkedése után e' tárgy a' febr. 10-ki 97ik orsz. rendi ülésre halasztatott, midőn elnök ő nmsga a' zsidók polg. joggal felruháztatása kérdését akkorra javasla halasztatni, mikor majd azok felszabaditatásaönállólag 's általányosan fog tárgyaltatni, de tömérdek czáfolat 's ovás ellenére is a' városi követek részirül, kik a' zsidókat polgárokul semmi esetre addig be nem fogadandóknak nyilványitták, mig felszabadittatásuk egész országra nem terjesztetik ki, a' szerkezet még is megállapittatott. Ezekrül jövőre bővebben.

Tájékozásul a' bihari ügyekhez (Vége.) Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan azon férfiunak hitt főjegyző ur, kinek, mint állitá, „becsületéhez kétség soha nem fért:" hivatali esküjének mellyik pontja szabaditá őt fel, hogy széles Bihar vgyében, vagy ha ugy tetszik, e' világon, bármelly folyamodó vagy annak ügyvéde becsületszavának hivatalos dologban teljes hitelt adjon? Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző ur: miért nem referált ugy a' közgyülésen: hivatalosan jelentem, hogy folyamodó E. L.'s ügyvéde N. J. thiró uraknak becsületökre tett előadások szerint, E. L. ur ellen Biharmegyében semmi adósság besorozva nincs? Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző ur: miért mondotta 's vette azt mindjárt a' legelső bizonyitvány alapjaul 1839ben sept. 23án a' j. könyvbe, hogy „miután az előterjesztő főjegyző hitelesen jelentette, hogy folyamodó th. ur ellen adósság besorozva nem találtatik" rendeltetik kiadatni a' bizonyitvány? hisz ezen szavak: „nem találtatik" nemcsak előrebocsátott kérdést, hanem előre bocsátott keresést is föltételeznek, 's nem azt teszik, hogy E. L. vagy N. J. urak emlékezetében, vagy becsületérzetében, hanem azt, hogy a' j. könyvekben nem találtatik E. L. ellen intabulált adósság. — Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző ur: mikép mondhatta 's vehette azt 1840ben jun. 22kén a' második bizonyitvány kiadatásakor, az 1237dik sz. a. önmaga a' j. könyvbe, miszerint „az előterjesztő szóval jelentvén hogy a' folyamodó ellen semminemü adósság nincs a' j. könyvek szerint besorozva" ezért adatik ki hiteles alakban a' bizonyitvány? hisz ezen szavak tisztán azt teszik: hogy én főjegyző megnéztem, 's én főjegyző nem találtam Biharmegye jegyzőkönyveiben E. L. ellen semminemü adósságot besorozva. Illyen kérdés az: hogy ha csakugyan E. L. vagy N. J. urak szavainak hitt főjegyző ur: midőn 1840ben sept. 24kén az épen mellette ült jegyző, egyszerre 22,000 v. ftot sorozott ki E. L. ur ellen: miért nem szólalt fel főjegyző ur, hogy t. RR! én hibáztam, én E. L. és N. J. urak szavainak, „kiknek becsületökhöz kétség soha nem fért," — hitelt adva, már kétszer adattam E. L. urnak a' megyével bizonyságlevelet arról, hogy ellene semmi adósság nincs besorozva, 's most látom, hogy hamisan adattam azt mind kétszer, tehát itéljenek felettem 's felettök? Vagy nem volt főjegyző ur akkor gyülésen? De ott volt! mert hisz épen akkor adatta ki a' 3dik hamis bizonyitványt arról, hogy az E. L. ellen akkor besorozott 25,000 p. ft. „első helyen" soroztatott be. Észre kelle tehát ekkor vennie, ha vigyázatlanságból történt volna is, a' hibát, 's ha félelem, vagy szemérem visszatartották is az eddigi hibák felfödözésétől: el kellett vesztenie E. L. és N. J. th. urak becsület- szavaibani hitét, 's megnéznie: van é hát még E. L. ellen több intabulatio? nem pedig azt mondania ismét az E. L. és N. J. urak becsületére, 's pedig amugy könyv nélkül, hogy most a' 25,000 p. ft. „első helyen" soroztatik be, 's arról megyei pecsét alatt hiteles bizonyitvány rendeltetik kiadatni. — Illyen kérdés az: hogy ha, mit saját j. könyvei ellenében tagadhatni nem fog, háromszor adatott ki hamis bizonyitványt E. L. részére: miért beszélt a' nov. 6ki gyülésen mindig csak egy a' gyülés utólsó napján kért 's nyomban használtatni kivánt bizonyitványról? Hisz azt mondá főjegyző ur a' pesti Hirlap 172dik számába iktatott nyilt levelében, hogy annyi belátást kell nekie tulajdonitani, miszerint nem mond ollyat, mit a' jegyzőkönyvek egyszerü felütése megczáfol. Ha tehát a' belátás nem hijányzott: mi volt oka ezen j. könyvek által megczáfolt hivatalos relatióknak? De támadnak itt kérdések, E. L. és N. J. urak ellenében is. Jelesen: azt állitja E. L. ur irásban bemutatott nyilatkozatában, mikép „én az összeirást megtettem, 's mind azon adósságimat, mellyek tudományom szerint ellenem be voltak táblázva, kifizettem, 's egyszersmind azok kitábláztatása iránt, a' kötelezvényeket a' jegyzői hivatalhoz be is küldöttem; a' káptalantól kölcsönzött 6000 v. ftról pedig semmi említést nem tettem, mert ugy voltam meggyőződve, hogy ezen adósságom betáblázva nincsen." Ezen szavakból azt vélné az ember, mintha E. L. ur, 1839ben septemb. 23kán már minden betáblázott adósságit kifizette, a' kötelezvényeket kitábláztatta, vagy legalább kitáblázás végett a' jegyzői hivatalhoz beküldötte 's a' káptalanon kivül senkinek másnak nem tartozott volna. De bár ollyan ember állitja is, kinek, Biharmegye főjegyzője szavai szerint „becsületéhez kétség soha nem fért:" ez még sem igaz. Mert 1) 1835ki dec. 14től 1840diki sept. 5keig egy krt sem soroztatott ki E. L. ur, 's az ekkor kisorozott kötelezvény is 1839ben jul. 8kán kelt, 's csak 1840ben jul. 20kán az 1842dik sz. a. táblázta-tott be és 2) mert 1839ben sept. 23kán „a' káptalan 4 rendbeli 's összesen 6000 v. ftra rugó kötelezvényin kivül is," intabulálva volt még E. L. ur ellen, öt különböző évben besorozott 6 rendbeli külön kötelezvényen 19,800 váltó forint, pedig hogy ennyi rendbeli intabulatióbul, kivált midőn olly csődtömegnek is tartozott, mellynek egy kötelezvényét már 1835ben kitábláztatta, egyet sem tudott volna E. L. ur: azt hinni nem lehet. Kérdés tehát: hogy ha ezek igy állottak: E. L. v. N. J. urak, a' káptalan 6000 ftján kivül miért nem hoztak elő semmiféle adósságot a' közgyülésen? Továbbá: ha főjegyző ur elhallgatta is, mikép 3 hamis bizonyságlevelet adott ki E. L. részére: miért beszéltek E. L. és N. J. urak is mindig csak egyről? hisz mind a' 3 az ő kezükön ment keresztül; mind hármat ők használták fel! — Vagy nem tudták, hogy hamis bizonyitványok voltak azok? Hisz a' két első bizonyitvány kivétele után, ők saját maguk extabuláltatták a' gróf Cs. S. csődtömegének kötelezvényit; pedig ha tudták, hogy extabulálni kell azokat, tudniok kellett azt is, hogy intabulálva voltak azok, tudniok következőleg azt is, hogy ha soha, és semmi adóssága nem lett volna is több E. L. urnak mint a' gr. Csáky tömegeé: az ezek kifizetését 's kitábláztatását megelőzött két bizonyitvány, már csak ezek miatt is hamis volt. De igen érdekes kérdés az is, hogy midőn az alapitványi pénztárból nyert 25,000 pgő ftot 1840ben sept. 24kén főjegyző ur által „első helyre" besoroztatták: miért nem vitték az ugyanazon k.-gyülésen kisorozandó 22,000 vftos három kötelezvényt is főjegyző urhoz, ha már a' besorozandót ahoz vitték? vagy megfordítva: a' besorozandót is Sz. F.-hez, ha már a' kisorozandót annak a d t á k? mi szükség volt másik jegyzőt is keresni, ha igaz uton jártak? — De meg miért nem extabuláltatták a' gróf Cs. tömeg 22,000 vftját előbb, mint épen akkor, midőn az alapitványi pénztár 25,000 p. ftját intabuláltatták? nemde azért: mert a' Cs. tömeg csak ezen pénzből fizettetett ki! És végre mikép merészeltek a' nm. h. tanácsnál, tudva hamis bizonyság-levelet használni hitelesek 's igazak gyanánt? hiszen legalább N. J. th. urról, ki közönségesen ell mert törvénytudományaért annyi uradalomnak ügyvéde: fel kell tenni, hogy ismérte a' IId. r. 16. §. 3. ismérte az 1723: 9. 11. 12. t. czikkeket; ismérte a' 36dik lapon levő 2d. curialis decisiót, mellyeket ha a' nm. h. t. tanács, mint pars altera ellenök 's főjegyző ur ellen használni kiván: bizonyosan meggyül bajuk. De lehetne itt a' főjegyzőt teljesen felmentő határozatra is tenni néhány észrevételt, teljesen szabad volt é e' kérdést a' RRnek, az iránta épen vizsgáló kir. biztosság kezéből mintegy kirántani akarni? lehet vala é e' hivatalos kihágásokat megvizsgálás nélkül elengedni? nem jobb lett volna é a' megye pecsétjének a' főjegyző hitelessége miatt elveszett hitelességét, ha már csakugyan biráskodni akartak a' RR. más szellemü határozat által visszaszerezni ügyekezni? 's vajjon czélszerü mód é illy eljárás arra, hogy alig vonagló hitelünk ellenében a' tőkepénzeseket bihari birtokosoknak kölcsönzésre kecsegtessük? 'stb. De ezen, 's ezekhez hasonló több kérdés fejtegetése rám nem tartozik, mert hiszem, e' határozat iránt a' törvényes recensio később mint hiszem, elérkezendik. Berekesztésül, a' k. gyülésen ellenem irányzott gúny 's rágalomszavakra, eléneklem én is mit főjegyző ur énekelt a' 172d. számu P. hirlapba iktatott nyilt levele végén, hogy „Conscia mens recti vanitates et mendacia*) ridet. Mezey Ferencz.

Spanyolország.

(Dona Carlota †. Bankalapitási terv. A' tengerészet mostani állapotja. Tartományi hirek.) D. Francisco infanshitvese, Carlota hagymázban meghalt. Megkell vallani, hogy a' mostani ministerségben lényeges javitásokra csakugyan nem hiányzik a' kész akarat és jó szándék, 's csak az kár, hogy a' pártviszály és szenvedély gyakran semmivé teszi törekvésit. Legközelebb a' pénzügyminister uj bankot készül alapitani 100 millió realnyi tőkével; Madrid legnevesb kereskedőházai azonnal készeknek nyilatkoztak e' rendszabály - pártolásra és számos részvényt irtak alá, mi csakugyan valószinüvé teszi, hogy e' hasznos rendszabály nem fog csupán papiron maradni. Ezalatt a' tengerész minister szinte nagy munkásságot kezd kifejteni, ő ugyanis előterjeszté a' kormánynak, mikép Spanyolország jelenleg csak 1 sorhajó, 3 fregát 's néhány apróbb szüette hajórul rendelkezhetik, mi említést sem érdemel. E' jelentés következtében azon hatályos rendszabályok hozattak életbe a' spanyol tengerészet fölemelésire, melly nélkül legparányibb részét sem küzdheti vissza hajdani tekintélyének Spanyolország. — A' saragossai események több helyen nem i elégületlenséget okoztak, de a' kormány olly gondosan őrködik mindenütt, hogy kitörés alig fog valahol történhetni. — Mondják, hogy Prim táborfő madridi kormányzóvá fog kineveztetni. — A' kormány a' dohányvámot 80 millió realért 10 évre bérbe szándékozik adni. —

Anglia.

(Az ifj. O'Connell férfias nyilatkozata a' törvényszék előtt. Folytonos katonaszállitás Irlandba. Trónbeszéd.) Az irlandi nagy pör 13ik napján ifj. O'Connell ünnepélyesen nyilványitá, mikép ügyvéde nyilatkozatát oda kénytelen módositani, ámbár ez által alkalmasint árt magának az esküttek véleményében, hogy ő azzal koránsem éri be, ha a' királyné néha Dublinban fog tartózkodni, vagy hellyel közzel a' parliament is tartand ott ülést, hanem tökéletes törvényhozási függetlenséget követel Irland részire, mivel Irlandnak erre elvitázhatlan joga van. — A' kormány még folyvást erős katonacsa-

*) Ezen értekezés alapjaul szolgáló hiteles jegyzőkönyvi kivonatokat szerkesztőségünknél megtekinthetni. A' szerk.

patokat szállíttat Irlandba, mintha most akarná azt meghóditani. — Febr. 2án délután 2 órakor szokott ünnepélylyel nyitá meg a' királyné a' parliamentet 's köv. trónbeszédet olvasott föl: „Mylordok és gentlemanek! Nagy örömemre szolgál Önökkel a' parliamentben ismét találkozhatnom, 's hogy alkalmam van segélyöket és tanácsukat hasznomra forditanom. Biztosan reménylem, hogy a' közbéke, melly minden nemzet jóllétire olly igen szükséges, állandóan fön fog tartatni. Baráti viszonyom a' francziák királyához, 's a' kormányink közt uralkodó kölcsönös jó egyetértés, párosulva minden fejedelem 's birodalmak békés és baráti érzelmeinek folytonos föntállásával, bizonyossá tesznek, hogy e' reményem teljesülni fog. Parancsolám, hogy a' békeszerződés, mellyet a' khinai császárral köték, Önök elibe terjesztessék, 's örvendek azon gondolaton, hogy következményei nagy hasznot hozandnak ezen ország kereskedésére. Alkudozásim közben Khinával minden kizáró kedvezményről állandóan lemondék. Ohajtám, hogy minden nemzet iparszorgalmának 's kereskedésinek egyenlő kedvezés biztositassék. Az ellenségeskedés, melly mult évben Szindiában történt, azon tartomány keleti részneketemes darabját csatolá a' britt birodalomhoz. Mind azon hadi vállalatban, különösen a'meaneei és hyderabadi csatákban, valamint a' benszüiött ugy európai katonaság vitézsége 's kitürése, jeles vezérök ügyessége 's bátorságával együtt mindenkor szembetünő volt. Parancsolám, hogy a'szindiai eseményeket fölvilágositó okiratok Önök elibe terjesztessenek. Uraim az alsóházból! A' következő év költségvetései rögtön elejökbe fognak adatni. Szigoru ügyeléssel a' takarékosságra készittettek azok, 's egyszersmind illő figyelemmel a' nyilványos szolgálat azon részeire, mellyek tengeri erőnk föntartásával 's egyéb számos hadi intézvényinkkel kapcsolatban állnak messze terjedő birodalmunkban. Mylordok és uraim! Szerencsét kivánok Önöknek az ország kereskedése 's iparüzése több ágainak javultához. Biztosan reménylem, hogy a' gyármüczikkek nagyobb kelendősége illő arányban szabaditá meg alattvalóim több osztályit az inségtől, mellyet korábbi időkben sajnálnom kelle. Több év folytában maradt hátra már a'nyilványosjövedelem a'kiadások mögött; de reménylem, most folyó évben a' jövedelem tökéletesen födözni fogja a' kiadást. Meg vagyok győződve, hogy megfontolván az ország pénzügyeivel összefüggő körülményeket, érezni fogják Önök, milly veszélyes a' nyilványos adósságot béke idején nagyobbitani, 's hogy szilárdul fogják az országos hitelt föntartani, mellynek állandósága nagy mértékben érdekli e' nagy ország jó nevét 's böcsületét. Ez év folytában alkalom fog nyilni annak tudatására az angol bankkal, hogy szabaditéklevele meg fog vizsgáltatni. Tanácsos lesz e' parliamenti ülés alatt, 's a' határidő bekövetkezte előtt, mellyben a' bankot értesitni kellend, megvizsgálni az angol 's egyéb bankok szabaditékait illő figyelembe venni. A' mult parliamenti ülés berekesztésekor szilárd határzatomat tudatám Önökkel, a' törvényhozási egységnek Anglia és Irland közt fentartása végett, egyszersmind komoly ohajtásomat fejezém ki, a' parliamenttel együttmunkálni, mindazon rendszabályok létesitése iránt, mellyek Irland társasági állásának javitására 's az egyesült birodalom azon részre természetes segédforrásinak kifejtésire szolgálhatnak. El vagyok határozva e'nyilatkozatomhoz szigoru következetességben maradni. Nem teszek megjegyzéseket azon irlandi eseményekre, mellyek e' pillanatban rendes törvényszék előtt tárgyaltatnak. Figyelmem az irlandi földbérletet illető törvényekre és gyakorlatra irányoztaték. Tanácsosnak tartám e' fontos ügyben kimeritő vizsgálatokat tétetni a' hely szinén, 's erre teljes hatalmu választmányt biztam meg. Minélelőbbi megfontoló figyelmökbe ajánlom Önöknek azon módot, melly szerint jelenleg Irlandban parliamenti választásoknál a' szavazásjoggal birók lajstromoztatnak. Önök alkalmasint meg fognak győződni, hogy e' vizsgálatok következtiben, a' mostani viszonyokhoz képest, a' megyei választók száma tetemesül csökkenni fog, 's hogy annak folytában az egész irlandi megyei választásrendszer megvizsgáltatása is szükségessé leend. Fontoló figyelmökbe ajánlom Önöknek azon számos nagy jelentőségü politikai kérdést, mellyek szükségkép vizsgálatuk alá kerülendnek, tökéletesen bizván hűségök 's bölcseségökben, 's ahitattal könyörgve a' mindenható istenhez, hogy Önök fáradozásit alattvalóim minden osztálya jóllétinek előmozditásában vezérelje és áldja meg!"

Franczia ország.

(Drouet d'Erlon tábornagy és Bertrand táborfő †. Bricqueville ezredes inditványa.) Jan. 29én ment végh hez a' hadastyánok kápolnájában Drouet d'Erlon elhunyt tábornagy tiszteletére a' gyászmise. Hüllt tetemei Rheimsbe szállittattak. — Febr. 2án a' következő kamrai is gyászhirrel lepeték meg, Bricqueville ezredes ugyanis nagy megindulással emelt szót, mondván: „Uraim, Bertrand táborfő meghalt! (Fájdalmas megindulás.) Francziaország nagy polgárt 's böcsületes embert veszit. Napoleon hű társa sirjába követte őt most. Nem igazságos hódolat é hüsége iránt, ha e' hős porai a' császáréival egyesittetnek? Nem bőven megérdemlett jutalom, nem legfőbb illedéki cselekvény é, ha sírbolt is egyesitendi azokat kiket a' történeti évkönyvek soha nem fognak egymástól elválasztani? (Igen! Igen! Nagy tetszés.) Ha a' kamra ohajtja, ugy inditványnyá változtatom ez egyszerü előadást. (Minden oldalról helyeslés.) Köszönöm, uraim, a' rokonérzet ezen szép tanujeleit, szivemből köszönöm, annak nevében — „Itt a' megindulás elfojtá a' szónok szavait, 's a' gyülés eloszlott." —

ÉRTESÍTŐ.

Eladó

szederfák 's csemeték,

Sopronymegyében Nagy-Czenken m gr. Széchenyi István ur jószágán, az itt következő igen jutányos áron:

	Százanként e p. ft.	kr.
Morus alba nem oltott:		
1 éves	—	20
2 „	1	—
3 „	3	—
4 „	6	—
Morus alba oltott lombardiai:		
1 éves	5	—
2 „	10	—
3 „	15	—
4 „	21	—
5 „	30	—
6 „	40	—
Morus alba oltott calabriai uj igen becses faj:		
1 éves	6	—
2 „	12	—
3 „	18	—
Morus Moretti vagy chinai:		
1 éves	—	40
2 „	3	—
3 „	8	—
4 „	16	—
5 „	30	—
Morus multicaulis vagy filippina: dugványvesszők ½ láb hosszu	—	30
Dugványvesszők 1 láb hosszu	1	—
1 éves gyökeres . .	2	—
2 „ „ . .	3	—
több „ „ . .	10	—
Morus alba-mag fontja 6 p. fr.		

Ezen árok Nagy-Czenken helyben értetnek és az átvétellel leteendők. — Az 1 éves csemeték áránál nincs elengedés; a' több éveseknél 1 ezer darabnál és azon fölül 6 percent; 10 ezernél és a' fölül 10%; 50 ezernél és azon tul 15%; 100 ezernél vagy többnél 20% engedtetik el. A' venni kivánók kéretnek, hogy tudósitásukat még e' télen beküldeni méltóztatnának; a' jövő martius elejétől pedig a' fácskák elvitethetnek. Közelről szalmával jól ellátott szekerek jöhetnek; távulabbra vitetvén a' fák, gyökereik fris mohával, a' törzsökök szalmával körülvétetvén, gyékénybe csináltatnak el; messze utra pedig legbiztosabb, ha deszkaládákba pakoltatnak. Minden egy ollyas gyékénynyel készült kötegért, melly 20—100 fontot nyom, fizettetik 30 kr. e. p.; a' láda pedig 2—6 ft e. p. nagyságához képest. A' távol levő rendelkezők kéretnek, hogy szomszédságukban levő valamelly kereskedő által iratnának Sopronyba Hofer Péter, vagy Flandorfer Ignácz, vagy Lenk Samu nagykereskedő uraknak, a' fizetés és elküldés végett. — Megrendelő levelek intéztessenek bérmentve az alulirt hivatalhoz. N.-Czenk, jan. 30kán 1844. A' tiszttartói hivatal Nagy-Czenken, Sopron felé. 1-3

Bihar vármegyének Sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a' Berettyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló- és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is vagyon, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszbuzavetéssel 585 hold, árokkal körülvett tágas birtok, kir. kisebb haszonvétellel, mint ugyanezen határban levő szintazon árvai tömeghez tartozó másik tágas birtok egy pásztornak szükséges 3 szobáju lakházzal 85 és ½ hold birtok fog árverés utján a' többet igérőnek 200 pengő forint bánatpénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre f. 1844dik év martius 11d.napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló- és marhaistállókkal, sertéskoteczekkel, cseléd-lakhellyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsös kerttel ellátott telek, melly 30 holdbul, szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszibuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete Tót helységben belső telek 1½ szántóföld, 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belső telek 644 □ öl szántóföld 3 kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a' kir. kisebb haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel 's 2077 gyalog-napszámmal.

Puszta-Dalmon Szántóföld 101, kaszáló, 6, erdő 651 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobáju lakház 's mintegy 400 holdnyi részint szántó részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal f. 1841dik év mart. 18kán F. Győrösön 20 évre kész pénzért zálogba fog adatni, addig is bővebben értekezhetni P. Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.-Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt ha a' fenkitett időben a' zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a' fenirt napon árverés utján haszonbérbe leszen adandó, megjegyezvén, hogy az utóbb megnevezett 3 helység és 2 puszta egymással határosak. Kelt Várad-Olaszi-ban jan. 16kán 1844. 2—6

Csőd.

107. A' nmlgu magy. kir. Kincstár 1843. évi dec. 13ról 43,509 számu kegyelmes rendelete következtében, Mármarosban a' bocskói hajósmesteri állomás, mellyel 208 p.ft, készpénz és a' szabott áron megváltandó 18 pozs. mérő rozs évenkinti járandóság egybe van kötve, megürülvén, azok, kik ezt elnyerni kivánják, a' szükséges és különösen a' hajózásban szerzett ismeretiket igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a' magy. kir. épitési főigazgatósághoz f. évi febr. 20dik napjáig nyujtsák be. A' m. k. épitészi főigazgatóság által Budán, jan 15. 1844. 2—3

Hirdetés.

A' nmlgu m kir. udv. kincstár részéről közhirré tétetik: hogy folyó 184¾ iskolai évre három r. ugyanazon királyi kincstár bemutatásához tartozó évenkint nyolczvan pgő forintból álló iskolai segedelemdijak ürültek meg, mellyeknek megnyerhetése végett következő feltételek tüzetnek ki:

1) Ezen segedelemdijak csak valóságos magyar királyi udvari kincstári szolgálatban volt, vagy jelenleg levő sóházi, harminczadi, gazdasági, bányászi, vagy postatisztek fiai, vagy árvái részökre vannak rendelve.

2) Ezeket csak olly ifjak nyerhetik meg, kik a' nemzeti iskolákból már kiléptek 's a' mult 184²/₄₃ iskolai évben jó erkölcsi viseletük mellett a' tanulmányokban jeles előmenetelt tettek, azaz eminentiát nyertek.

3) Elkerülhetlenül szükséges, hogy az esedezők ebbeli folyamodásukat legfőlebb folyó évi martzius 6ik napjáig a' nmlgu magyar királyi udvari kincstári iktató-hivatalnak mutassák be, 's azokhoz az illető ifjakat érdeklő eredeti iskolai bizonyitványokat csatolják.

4) Végtére az is kivántatik: hogy a' könyörgő-levelekben az illető szülék tulajdon szolgálatjok idejét, és gyermekeiknek számát, hitelesen bizonyitsák be, melly utóbbi hiteles bebizonyitás az árvákra nézve is gyámatyjaiktól megkivántatik. Igy

5) magában értődik: hogy ezen segedelempénzekre a' nem valóságos királyi kincstári tisztek fiai valamint azok is, kik csak a' nemzeti iskolába járnak vagy nem jeles előmenetelüek, nemkülönben azok is, kiknek esedező-leveleik a' kitüzött határnapnak elmultával, vagy pedig a' kivánt eredeti iskolai bizonyitványok nélkül nyujtatnak be, számot nem tarthatnak.

A' szigeti kamrai alapitványt illető leg egy 85 váltó forintbul álló iskolai segedelemdij szinte megürült, mellyre az illető folyamodványok a' mármarosi kir. kamrai igazgatóságnál benyujtandók lesznek. Budán január 10ikén 1844. 3—3

Váltóügyvédvizsgálati hirdetés.

A' tek. kir. Váltó-Feltörvényszék ezennel közhirré teteti, hogy kik a' legközelebbi alkalommal váltóügyvédi vizsgálatot kivánnak letenni, közügyvédi hitlevelökkel, továbbá erényes magokviseletéről 's legalább félévi váltójogi gyakorlatrul szóló bizonyitványokkal támogatandó folyamodásukat f. 1844. évi böjtmáshó 1jétől azon hó 16káig bezárólag a' tek. kir. Váltó-Feltörvényszékhez annek igtató hivatalában adják be. Kelt Pesten 1844. boldogasszonyhó 29dikén Fogarasy János vftszéki tanácsjegyző. 2—3

Tettes Pestmegyei szolgák számára 3 évre kivántató 1286³/₁₂ rőf buzavirág szinü, és 800 rőf fehér posztómennyiség szállitására nézve itt a' megyeház kisebb teremében tartandó árlejtésre, folyó évi martius 17. napjának reggeli 12 órája; 's a' megyeház szükségére egy évre kivántató mintegy 32 mázsa jóféle repczeolaj hasonló árlejtésére azon nap délelőtti 11 órája tüzetik ki olly hozzáadással: miszerint a' vállalkozók, a' szállitási föltételeket 's a' szállitandó ezen tárgyak mintáit, e' ns megye udvari kapitányi hivatalánál addig is megtekinthetik. Kelt Pesten jan. 14. 1844. Dubraviczky első alispán. 2—3

Hirdetvény.

A' nmlgu magyar kir. udv. kincstár rendelése következtében közhirré tétetik, hogy e' folyó esztendő február 23kán Szigeten, Mármaros megyében a' szlatinai és királyvölgyi sóbányákra megkivántató gépely (Göppelwesen) nyilványos árverés utján ki fog adatni. Bérleni szándékozók tehát a' fen érdeklett helyen és időben, a' kir. kamrai igazgatóság épületében, hol is a' bérleti feltételeket mindenkor megtudhatni, a' megkivántató bánatpénzzel ellátva, megjelenni hivatalosak.

Egyébiránt irásbeli ajánlatok a' megkivántató bánatpénzzel ellátva a' mármarosi kamrai igazgatóság elnöki hivatalának árverés előtti nap estéig, benyujtandók lesznek. 2—

PEST, vasárnap febr. 18kán.

JELENKOR.

1844. 14dik. szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Ez évi folyamból még néhány teljes számu példánynyal szolgálhatunk.

FOGLALT: Magyar- és Erdélyország (Károlyi István grófné †; közelgő nőegyleti sorsvonás; Oppositio II. gr. Széchenyi Istvántl; Országgyül. közlemény: további részletei a' főrendi vitatkozásoknak a' turopolyai sérelem ügyében; 94d. orsz. fördi ülésben febr. 8kán a' magy. nyelv iránti üzenet 's föliras javaslat, továbbá még más három üzenet köziratra bocsáttatik, elegyes ülésben a' febr. 1sői kihágás iránt érkezett k. kir. leirat kihirdettetik; szintez napon 96d. orsz. rendi ülésben mint febr. 9kén a' 97dikben, 10kén pedig a' 98dikban a' városrendezési ügytárgyalás részletei a' zsidóknak polgárokká lehetésükig, Legujabb: Rknél a' zsidóknak polgárokká lehetése még a' bányavárosokra is kiterjesztetik; a' fördknél a' magy. nyelv iránti uj felirat egyhangulag elfogadtatik 's az élelmezési munkálat a' biztositás eredvényeig elhalasztatik 'sat. budapesti napló: irodalmi ujdonságok, szinházi napló; Temes vgyei közgyülésben az esküttszék iránti vitatkozások az ügyet megbuktatják.

Amerika (A' washingtoni törvényhozás munkálati.)

Spanyolország (Carlotta infansnő halála fontossága; uj férjválasztási tervezés Izabella számára; Alicantéban zendülés 'sat.)

Anglia (udvari gyász; a' válaszfelirat mind két házban módositvány nélkül fogadtatik el).

Franczia ország (Bertrand temetése, Haytiba követség indult.)

Aldunai tartományok (zendülési mozgalmak Moldvában 's Oláhországban.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

N. károlyi gr. Károlyi István, cs. kir. aranykulcsos 'sat. hitvese, szül. galánthai és fraknói **Eszterházy Francziska** grófnő, csillagkeresztes és udvari palotahölgy sorvasztó betegség következtében éltének 34. boldog házasságának pedig 14dik évében, f. h. 15kén reggeli 8 órakor, a' végső szentségek ájtatos felvétele után elhunyt a' fóti kastélyban Pest szomszédságában. Az üdvezültnek tetemei febr. 19én délelőtti 10 órakor tétetnek a'nemzetségi fóti sirboltba. A'korán hamvadóban nemeslelkü férje a' leggyöngédebb nőt, Eduárd, Sándor és Geraldina gyermekei leggondosb anyát, a' két rendü magas nemzetség keblezetti szeretetre legméltóbb tagjokat, a' fentebb körök tiszteletr ekötelező dicső tulajdoni miatt egyik kitünő diszöket, alattosi 's inséges emhertársai végre jótékony gyámjokat kesergik. Malasztos béke virasszon szendergő maradványi felett!

Közeledő sorsvonás. Ujolag is köztudomásul adatik: hogy azon nagyszerü ezüst-sorshuzás, mellyet ő cs. kir. föns. főhg-nádornénk pártfogása alatt álló budapesti jótékony nőegylet intézett, f. é. martzius 23kán mulhatlanul eszközlend. A' nyeremények izlésteli ezüst szerekből állnak, 's különféle osztályokban ötvenezer váltó forintot érnek, azonfelül nevezetes és bizonyos kétszáz nyereménnyel kinálkoznak. E' mellett ajánlja e' vállalatot azon körülmény is, hogy e' sorsjátéknál tulajdonképen egy üres szám sincs, mert noha ugyan a' részvevők mindenike nem nyerhet ezüstmiveket, de nyer ezeknél sokkal állandóbb elégülést öntudata melegében, 's kiki mondhatja önmagának: én is törlöttem könyeket 's tápláltam éhezőket. Egyegy sors ára csak egy ezüst forint, ki ötöt vesz egyszerre, a' 6dikat ingyen nyeri ráadásul. A' távolvidékiek bizalomteljes tisztelettel kéretnek, hogy a' kiosztott sorsjegyek árát, ugy az el nem kelt sorsokat magok épségében f. é. martzius 1ső napjáig Budára a' főhgi pénztárba küldeni sziveskedjenek, mivel a' kün maradandó, 's meg nem téritett sorsjegyek teljesen érvénytelenek lesznek. Budán 1844ki febr. 5kén tartott közös ülésből. Külkey Henrik egyesületi titoknok.

Oppositio.

II.

Legutólsó czikkemet — miután természetesnek állitám azon elmezavart, mellyhez képest a' nagyobb szám oppositiot, haladást, liberalismust, hazai hüséget synonymumnak tart — azzal végzém be, hogy, jóllehet nem akartam, de el nem kerülhetém, tán senki ujabb időkben több anyagot a' pártok hiányos definitiojához nem szolgáltatott mint én, 's hogy e' szerint használna színte személyem, mennyit csak használhat, az érintett hiányos definitionak minélelőbbi 's czélszerübb rectificatiójához. Haszna sőt elkerülhetlen szüksége ezen műtételnek, ha eleinte félreértetnék 's ekkép visszatetszenék is, elvégre bizonyosnak fog mutatkozni, feltéve, hogy „valósággal köz hazai 's nem privát személyes haladási vágy azon czél, melly a' keblek többségében rejlik," 's hogy „jobb definitiói kisérletemben, kellő világosságot terjesztőleg, eljárni elég szerencsém is leend."

A' többség, mint a' jelen tárgyalás folytában érintém, annyira megszokta rég idő óta vérünk 's alkotványunk tekintetében minden üdvöst az ellenzék részérül várni, hogy az ellenzék par excellence még mai időkben is ugy szólván minden hazai erények egyedüli kutforrásának mutatkozik felfogásában. 'S miután most szünetlenül hallja a' szabadelmüséget, a' haladási vágyat, mint különös erényeket dicsértetni, nincs természetesb, mint az, hogy ezen erényeket is nézete szerint a' hazai erények egyedüli kutforrásából, t. i. az oppositiobul véli kibuzoghatóknak; miszerint aztán minden más nézet, minden más irány felette gyanus sőt egyenesen hazaárulási szinben mutatkozik előtte, attul pedig, mint például tőlem, ki egyenesen megvallja, hogy ő e'pillanatban nem tartozik az oppositióhoz, borzadó bámulattal fordul el, 's kész őt sujtani, mint engem is bizonyosan még erősebben sujtana mint ugy is sujt, ha, mint mondja, politikai életem egy részében, mikor még „ember," azaz „Oppositio tagja" voltam, nem tettem volna némi szolgálatokat a' honnak. Miszerint hozzám vonzó kedélye nem is egyéb, mint ollyféle kimélet, mint a' millyennel elasszonyosodott aggkatonák iránt viseltetni szoktunk, kiknek megbocsátunk, habár toties quoties szaladásnak indulnak is ezentul, minthogy életük egy korában néha meglehetősen vitézkedtenek!

Legyen ennélfogva szabad, miután ezen elmezavarhoz, vagy jobban mondva — mert azelőtt valóban nem volt alaptalan — ezen felfogás jobb kifejtése ellen ujabb időkben tán senki sem szolgáltatott több anyagot mint én, csekély személyemre hivatkozva, egy kissé bonczolás alá vennem a' szőnyegen levő csaleszmét, 's egy uttal kimutatnom, hogy mind addig, míg a' pártok definitiojával némileg tisztában 's jobb rendben nem leendünk, alig, vagy csak véletlenül 's vajmi nyomorultan és kis szabásokként fogunk, ha fogunk, a' gyakorlati élet mezején haladhatni.

Czélom egyébiránt — közbevetőleg legyen mondva — korántsem személyem mentése, 's még sokkal kevesebbé a' mai oppositio becsmérlése. Mit előre bocsátok. Mert hiszen személyemet illetőleg felette közönyös, legalább a' hazára nézve, így vagy ugy vélekedik-e rólam a' nagy szám, minthogy ezentul legjobb esetben sem lehet hatásom több oknál fogva igen nagy; az oppositiot tekintve ellenben nem átallom ezennel kimondani, hogy jóllehet az ugy nevezett conservativ pártban igen számos legtisztább kedélyü 's legmélyebb felfogásu hazafit van szerencsém tisztelni, azért mindent mindenben véve, tán még is több egyed van az oppositiói pártban, kit hazafi lelkület 's értelmi súly egyiránt ékesit, 's mi mindenben tán csak azért nem mutatkozik gyakorlatilag, mert e' párt tulzói olly sokszor kényszeritik tulságra legméltányosb legmélyebb felfogásu párthiveiket. 'S e' szerint minden, mit ez uttal elérni „akarok," vagy legalább „ohajtok," abbul áll, hogy ujjáalakulásunk mesterségét illetőleg, a' mennyire én fogtam fel annak philosophiáját, néhány sort ez alkalommal is hozzak szőnyegre.

Politikai felléptem nyavalyás álmából erősen felriasztá a' magyart. 'S miután vastag ecsettel festém az alatta tátongó mélységet, mellybe okvetlen el fogna süllyedni, ha nem haladna 's pedig szaporán nem haladna, iszonyatában ugy meghallá jobb része a' haladási kürtöt', mikép igazi öröm volt látni, mint ügyekezett elsüllyedéstül menekedni a' többség.

Haladás 's pedig nemzeti és alkotványos, csakhogy a' régi Tomory 's később hajporos és Verbőczyfélénél egy kissé nemesebb, liberalisabb 's nagyobb szabásu haladás volt jelszavam. 'S ezt annyira inyére találta, hála az ég! sok magyar — hála az ég! mondom, mert ha ezt nem igy találta volna, már alkalmasint örökre eldült vala fölöttünk az ujjászülethetési koczka — hogy némileg csekély személyemmel lett összeszőve az ujabb magyar politikai reformatio eszméje, és én igen sok által, bár akartam bár nem, minden protestatiom daczára pártvezérként tiszteltetém.

Állásom azonban ez időközben, mellyrül szólok, oppositio volt, 's pedig a' régi latán lamentatióknál elvégre magyar, 's én legalább azt hiszem, egy kissé élénkebb 's mulatságosb oppositio. Ámde miért volt állásom oppositio? Tán azért, hogy opponáljak, 's mint sok nyomorult tán saját pulya lelke után itélve még ma is hiszi, boszúbul, mikép a' kormány eljárását nehezitsem, mert kapitányságban hagyott rozsdásodni, míg vajmi sok puskaport sem nem szagolt, sem fel nem talált hadnagyocska parancsnokommá vált? Nem nem! Ez utólsó ugyan nem jól esett, megvallom, mert nem kellemes még némi dibdáb mögött is vesztegleni, ámde nálam nem egy derekabb csak ugy járt mint én, 's ekkép nincs panaszom; 's hogy én e' szerint kislelkü boszubul léptem volna fel ellenzékként, azt szintugy tagadom, mint azt sem ismérhetem soha is el, mikép az oppositioi szerepet csak hiu dicsvágy végett választottam volna magamnak. Hazánk mostoha állapotja azon sovárgás mellett, azt, mennyire csak birom, szolgálni, valóban igen is tisztán feküdt előttem, mintsem hogy alacsony szenvedély vagy hiu negéd bármikor is elcsábithatott volna, annak ugy is eléggé problematicus létét még inkább egybezavarni. És ezt diplomatice be tudom bizonyitni.

Én oppositio-tagként egyedül azért léptem fel, mert véletlen, vagy jobban mondva: bevett systema szerint azon időben, mikor politikai pályámat megkezdém, annyi sebbel vala megrakva nemzetiség és alkotvány, 'se'fölött olly kevés hihetőség mutatkozott nemzeties és alkotványos haladásra, de e' helyett mindenbül kivilágolott a' legelhatározottabb 's következetesb egybeolvasztási 's centralisatioi nisus, hogy én — tisztelet becsület de igazság is — még ma sem foghatom csekély eszemmel igen fel, miként lehetett azon időkben politikai pályán magyarnak ellenzékin kivül más szerepet választania.

Igen, én egyedül ezen okbul léptem fel ellenzéki tagként a' politikai pályára. Mihez, bármilly különösnek látszassék is ezen állitás, még azt ragasztom, hogy éppen nem szivesen, sőt egyenesen hajlamom ellen 's nem csekély búbánattal léptem fel e' tulajdonban, t. i. ellenzékiben. 'S pedig mert soha nem voltam negatio embere, de e' helyett inkább érzettem magamban vágyat bármilly kis ‚teremtéshez', ha igy lehetne mondani, egy egy mákszemmel járulni; 's e' szerint felette busultam, hogy hajlamom ellen a' negatio mezejére valék állni kénytelen, 's ha meggondolám, mikép illy szerepválasztásra, nemzetiséget és alkotványt megnemszünő bántalmaktul védve, éppen mindenben annyira hátramaradt anyaföldünk határai közt volnék elitélve, hol az ujrateremtésnek egy tengere is alig pótolhatná ki a' mult idők 's a' leélt korok elmulasztásit 's büneit, akkor valóban kimondhatlan gyötrelmek közt vérzett szivem.

Alkotni, nemzetileg, alkotványilag alkotni, ez volt és ez lesz mindig lelkem vágya, 's nem ‚nehezítni, akadályozni sőt rombolni.'

Mi tehát természetesb sőt következetesb, mint az hogy én, ki nem áldozom a' romistennek, de tehetségemhez képest alkotáshoz sovárgok járulni, olly arányban közeliték a' kormányhoz, mint a' millyenben a' kormány közelite alkotványhoz, nemzetiséghez? Én azt hiszem, semmi nem természetesb', és szilárdabbul következetesb.

'S im ez egyszerü feloldása azon sok előtt annyira érthetetlen 's olly igen botrányos rejtélynek, mellyhez képest én azon arányban közeliték a' kormányhoz, a' nélkül hogy azért már éppen belé szerettem volna, mint a' millyenben közelite a' kormány viszont nemzetiséghez és alkotványhoz, míg elvégre megszüntem oppositio tagja lenni, vagy szabatosabban mondva: felfüggesztém oppositiómat, míg erre tán ismét szükség lenne, mitül azonban mentsen meg az egek ura, mert csak „haladás adhat vérünknek életet és erőt," alkotványos, nemzeties kormány nélkül azonban, ha t. i. ismét kétségbeesési védelemállásba löketnénk vissza, bizony csak nyomorultan fognánk haladhatni.

Egek ura! nem világos-e ez?

És most kérdem a' hazát Európa szine előtt:

„Közelitett-e a' kormány nemzetiséghez és alkotványhoz?"

'S valljon:

„Lehet-e kormány hajlama 's kézfogása nélkül biztosan és derekasan haladnunk?"

Mire, ha az igazság képébe nem akarunk állitni valótlant, kénytelenül azt kell válaszolnunk, hogy mai állása kormányunknak átellenünkben ahhoz mérve, mellyhez képest hosszu századokig félreértette 's megnemszünőleg busitá hü népét, valódi tavasz! Ha tán még egy kissé hideg és fejletlen is.

'S ha e' kettő igaz, a' mit nem tagadhatni, hogy t. i. mind nemzetiség mind alkotvány dolgában ugyancsak jó lépést közelite hozzánk a' kormány, 's hogy kormányi hajlam és kézfogás nélkül mai világban sehol, 's ekkép tökéletes felforgatás nélkül — és illyest kivánhatna-e hü hazafi? — nagyobb szabásokban és szakadatlanul Magyarországban sem haladhatni: akkor — és ebbül nincs kibujás — az igazi haladó, az t. i. ki nem egyedül szájjal, vagy maga drágalátos személyére nézve szeret haladni népszerüségben, pünkösti királyságban 's efféle hazai nagy hasznokban (!) és ha nem éri be a' puszta Revisor és Controlleur szereppel, nem lehet, ugy mint ma áll a' nap, oppositionak tagja!

'S látom, mint bámul és borzad vissza ezen előtte megfoghatlan állitáson honunk nem egy hü fia, ki felcsigázott honszerelmében a' magyar oppositiot mint egy becsületi gardát tekinti, melly nélkül nincs üdv Hunniára, minthogy során kül — mint ő gondolja — az egész haza csak Pecsovics, és ki ehezképest mindenkit, bárki legyen is, a' magyarság és alkotvány legkajánabb ellenségének tart, ki az oppositio phalanxát, felfogása szerint feltámadásunk és ujjászületésünk ezen egyedüli 's utólsó istápját, megtörni vagy csak meggyengitni is ügyekeznék.

És ebben van valami, meg kell vallani, mert ha nem létezik valami ragasz, melly minket, divergentiára sőt dissolutióra olly annyira hajlandó magyarokat, némileg összetart, akkor minden lelkületünk daczára bizony nyomorult nép vagyunk.

Nincs is ehezképest — 's értsük valahára egymást — senki is valami ragasznak sine qua nonkénti szükségérül erősebben meggyőződve mint én; mert míg nem áll legalább némi életkérdéseket illetőleg a' magyarnak jobb része egy szivü egy lelkü 's ekkép megtörhetlen phalanxban, mindaddig bizony csak a' vak véletlennek 's játszi szerencsének, mellyeknél nincs ingóbb 's ekkép nyomorultabb sarkalat, fogjuk köszönhetni létünket.

A' különbség köztem, vagy inkább: felfogásom és azok felfogása közt, kik az ellenzéki phalanxhoz kötik a' hon üdvét, azonban csak az, hogy míg ők általján véve az ellenzéki ragasztul várják a' hazafiak egyesülését, addig én — ugy mintma állnak az idők és körülmények, mikor a' passiv, a' tagadó állásbul elvégre ki kell lépnünk az életactiv és cselekvő mezejére, és arra elvégre több biztossággal ki is léphetünk mint bármikor — vagy foganat nélkülinek vagy egyenesen károsnak tartom az ellenzéki ragaszt. 'S pedig mert annak ex natura rei csak akkor lehet foganatos és üdvös egyeztetői hatása, mikor nemzeti 's alkotványos bántalmak által védlő állásba helyeztetik a' haza, 's melly ragasz ehezképest — minthogy Ellenzék és Haladás egyenes contradictio — azon arányban válik foganatlanná sőt károssá, mint a' melly arányban nemzeti 's alkotványos vágásba kezd bicczenni, és abban haladni a' kormány. Honnét aztán természetes, hogy egy kissé nagyobb nemzeti 's alkotványos kedvezés után tüstént vagy deroutba jö az oppositio, mert hiszen ez által állása csupa anomalia leszen, vagy ha meg nem oszlik, az újhuzás és házsártosságnak olly bonyodalmiba keveredik, millyekbe statusbölcseség és őszinte haladási vágy soha nem szokott kelepczéztetni, minthogy azokbul nincs menekvés.

Nem az egyeztető ragasz ellen emelem ennélfogva szavamat, ha az bár ellenzéki volna is, bizony nem, mert volt és lehet haszna, hanem egyedül az ellenzéki ragasznak elégtelenségét kivánom kitüntetni, mellyhez képest az csak nyomatott állapotra czélszerü, de annál foganatlanabb, ha igy lehetne mondani: szabadabb lélekzetü időkben! Mit csak az fog tagadhatni, ki előtt nemzeti kifejlésünk de egyetlen egy lapja sem ismeretes, mert hiszen annak minden betüje nyilván tanusitja, hogy mi magyarok ha némellykor tudtunk is egyezni, mi azonban csak ritkán sikerült, 's ebben soha nem voltunk nagy mesterek, egyedül akkor egyeztünk némileg, 's mi több: még éber állapotban is, mikor mint József ideje alatt, nyomtak; akkor viszont, midőn nem nyomtak, soha nem tudtunk egyesülni, vagy csak alva, mint egy kis lovagi fellobbanás után, Maria Therezia idejében. Ugy hogy ha az ellenzékin kivül más egyeztetői ragaszt nem tudunk feltalálni, melly minket haladási és leggyorsabb haladási időkben is egy lelkes és megtörhetlen phalanxba szorít: akkor valóban problema marad ránk magyarokra nézve, in ultima analysi: valljon mi jobb 's mi nagyobb szerenesc: nemzetiség és alkotvány elleni pangó, vagy nemzetiség és alkotvány melletti haladó kormány-e? 'S ugyanis: mert az első eset mostohaságát némileg kipótolná az egybedögönyözött ellenzéki phalanx együtttartása, midőn a' kedvező másik eset becsét viszont az szállitná le szinte fagypontig, hogy nem birván egyeztetői ragaszszal, előmeneti körülményekben is, ugy mint eddig, vagy elágoznánk, vagy elalunnánk!

Előmeneteli ragasz is kell tehát, mikép ne csak boldogtalan védelmi időkben, mikor nyomatunk, de a' haladás boldog napjaiban is, mikor törekvésinket pártolja vagy legalább nem akadályozza a' kormány, egy lelket egy testet képezzen a' magyar faj virága.

Miket egybevonván, csak vak vagy igazságtalan lesz képes rám fogni:

Mintha én boldogabb időkben az oppositiónak tökéletes megszüntét tartanám szükségesnek; vagy

Mintha én mostoha időkben a' lehető legszilárdabb oppositio kellékét 's helyes voltát akarnám kérdésbe venni; vagy

Mintha én, jelen körülményink között, mert nemzetiséghez és alkotványhoz hajlamot mutat a' kormány, azért az oppositio mai tagjaitul servilismust 's ezzel járó hizelkedést, szembehunyást, elalvást, vagy éppen általános térd-fejhajtást, sőt kézcsókolást követelnék.

Valóban csak az, kinek feje vagy keble nincs tisztában, foghat illyeseket az előadottakhoz képest rám.

'S ugyanis: én oppositio nélkül, bármilly őszintén forogjon is a' kormány a' nemzetiség 's alkotvány vágásában, alkotványos életet nem képzelhetek, 's mi több, nem átallom ezennel tartalék nélkül kimondani: hogy rosz hazafi az, 's vagy soha nem dobogott szive a' honért őszintén, vagy soha nem birta felfogni egekből származott hivatását, ki nem siet bár vagyonát bár életét koczkára téve a' legelhatározottabb oppositio zászlója alá, ha létének zománcza: alkotvány és nemzetiség fölött veszély tornyosul. Midőn ha valaki — tanubizonyságul felhivom vérünk Nemtőjét, mellynek olly hosszu idők óta vagyok megtörhetlen hive — bizony én nem ohajtom kisebbitni vagy paralysálni azon nemes tüzet 's azon férfias elszántságot, melly a' mai magyar oppositio olly számos tagjait jellemzi. Valójában nem!

De éppen azért, mert restelem mai még mindig csak lábadozó mibenlétünkben csekély erőnk iránytalan 's hiábavaló tékozlását, 's mert — mint már tizennégy év előtt irtam — nem helyeselhetem az ellenzéki bonczkésnek favágásra való használatát, mivel igy kellő műtételre nem marad éle; 's éppen azért, mert hazánk olly sok derék fiainak és annyi szép reményeinek hatását lehető legtágabb 's leggyümölcsözőbb körökben ohajtanám élvezni, éppen mind ezekért vérzik keblem, hogy egy hiányosan definiált eszme miatt annyi gyönyörü kedély, melly vajmi szép és egészen uj életet birna lövelni nemzetünkbe, kisszerü negatiók közt fecsérli el idejét, fecsérli el erejét, 's maga magával szünetlenül ellentétbe jövén — mert bárki mit mond: ellenzék és teremtés nem fér össze ugyanazon egy officinában — nemcsak kellőleg nem mozditja elő alkotványunk és nemzetiségünk kifejtését, de olly sokszori valóban üstöknél oda huzott akadékossága által — minthogy ellenzéki szerepébül ki nem akar esni, valódi ellenzésre pedig nem talál okot — még gátolja 's nehezíti is.

Legyen oppositio mindig, 's pedig nemzeti és alkotványos bántalmak ellen az egész haza, csakhogy Istenért olly időkben, mikor a' kormány is jogszerüleg haladni akar, vagy tökéletes passivitásba teszi magát, a' hazának legjobb tehetsége, legjobb ereje, puszta negatiókra 's kisszerü újhuzásokra ne fordittassék.

E' néhány utólsó sorban pontosul össze az én politikám. Igen e' néhány sorban, mert vérünket elpusztulástul megmenteni, még koránsem elégíti ki lelkem szomját, nem nem, mert még kérdés, mi jobb: tengés-e vagy halál; de én vérünk felvirágzása után is sovárgok lelkem ereje szerint, 's ekkép bármilly vésztelje-sen kelljen is megvínom zsarnoki hatalmakkal, bár gázoljon hírnevemben, sőt oltsa életemet ki a' fellázadt sokadalom vad dühe, míg élek 's inaim birnak, mindent elkövetek, hogy vérem, ha tán későn, egykor még is felvirágozzék, 's igy a' magyar is díszhelyt foglalván az alkotó nemzetek koszorujában, megfeleljen egykor az emberiség nagy hivatásának, melly nem pusztitás, de teremtés.

'S félre minden szerénységgel, érzem lelkem legmélyiben, csak illy felfogás 's a' körülmények illyféle használata — t. i. legtántorithatlanabb oppositio ha kell, 's viszont a' kormánynak lehető legczélirányosb utilisálása — emelheti vérünket oda, hova életerőnkhez képest emelkednünk lehet 's ekkép emelkednünk kell.

És most visszatérve azon állításhoz, hogy ujabb időkben tán senki nem szolgáltatott azon értelemzavarhoz több anyagot, mint én, mellyhez képest még ma is legtöbb előtt liberalismus, haladás, hazai hüség és oppositio csak egyet jelent, azt vagyok felvilágositásul adni bátor, hogy ujabb időkben tán senki nem volt olly szerencsés, némi szembeötlőbb vállalatoknak impulsust és életet adni, mint én, honnét aztán, mert opponáltam, de egy uttal némieket ki is állitottam, felette sok politicus, 's kivált az erőltetők és daczolók osztálya bona fide azt hitte, hogy a' haladás csak az oppositióbul veheti eredetét, sőt ha azt innen nem veszi, némileg elveszti báját; milly nézetét azért sejtem, mert — közbevetőleg legyen mondva — százszorta jobban tetszett neki ellenzékem, mint tetszett volna hangyamunkám, a' minthogy az elsőben nemcsak utánzott, de nagy vitézül hátra is hagyott, a' másodikat ellenben néhány kivétellel nem igen osztá, de nagy bölcsen rám hagyá.

Ámde mik azok, miket kiállitottam, 's mik nevemet hordák, mi nem egy, mert jóakaróim (!) egy időben, bármikép protestáltam volna is ellene, mindent, mi szemükbe ötlött, nekem tulajdonitának; kérdem mik ezek? Minden tétova nélkül merem állitni, nem egyebek, mint valódi miserabilitások, ahhozképest, miket alkotványos nemzetnek, melly alkotványával élni is tud, és nemcsak pangani vagy legfeljebb paradirozni, elvégre hovahamarább kiteremteni legelhárithatlanabb kötelessége volna. Igen, aránylag nem egyebek mint igazi miserabilitások, még a' pesti hidat sem véve ki, mert mi egy híd olly országra nézve mint Hunnia, 's miken ekkép csak az bámulhat, ki a' hazai törpeségekhez szokva nem bír elég tág látkörrel, nemzeti nagyságot felfogni, 's nem sejti, mennyit és milly nagyokat vihet végbe időkünti ellenzés által el nem fecsérelt de haladásra okszerintileg egybepontositott alkotványos erő!

'S ha most kérdi tőlem az olvasó, hogy valljon mellyik tehát azon ragasz, melly által hazámfiait egyesitve ohajtanám látni, annak azt felelem:

Főelvileg, minden irigység (!!!), mellékes czél (???) 's bármilly csábon (!?!) tulemelkedett hazai hüség.

Körülményinkhez alkalmazva, magyarság, alkotvány, tolerantia, szabadelmüség 's lehető legsebesb progressio.

Árnyéklatilag elvégre, ugy mint például Angliában, tory vagy whig ---- megvallom erre, noha az eszme tiszta, még nem találtam kitételt, melylyel beérném. Azonban fogok keresni. 'S ám keressenek azok is, rokon hajlammal felszólitom őket, kiket ezen elemezés által tán némileg meggyőzni szerencsém vala, hogy valamint kormány pártolása vagy ellenzése, 's ekkép kormányzat vagy ellenzék, csak alárendelt 's ugy szólván változható fogalom és factor, ugy szükséges a' fő és változhatlan fogalmakra és factorokra is kellő definitiókat határozni. Szükséges ez pedig az előadottakon kivül még azért is, mihezképest a' következetesség értelmével elvégre tisztába jöjjünk. Mert mindaddig, míg annak homlokára füzi a' következetesség koronáját a' közvélemény, ki minden kormányt pártol és annak minden lépésit helyesli, vagy viszont annak halántéki körül, ki minden kormánynak opponál 's annak minden lépéseit gátolja, akkor ugyan kérdezem, hol leli elismerését a' politikai bölcseség, a' polgári erény, a' hazai hüség? Gr. Széchenyi István.

Országgyülési közlemény.

További részletei a' főrendi táblán a' turopolyai sérelem ügyében folyt vitatkozásoknak: Z-i püspök ő nmlga beszédének második részében önszemélye igazolására forditotta egész figyelmét 's én részemről sokkal inkább méltánylom a' tisztelt püspök ur állása nehézségét, semhogy ezen önvédelmet roszalnám, viszszagondolván arra, hogy midőn Horvátország egyházi és világi kormányát átvevé, azon ország tökéletes nyugalomban volt, hogy azon nyugalom most megszünt, meggyőződve arról, hogy ő ez állapot előidézésére nézve ártatlan, 's látva, hogy mégis annyi által vádoltatik, mondom én méltánylom ő nmlgának fájdalmát 's azért habár tán kivántam volna, hogy ő nmlga kevesebb keserüséggel élt volt előadásában, mégsem akarok ellene nyilatkozni. Egy van, mit ő nmlga előadására megjegyezni bátor vagyok, 's ez abban áll: hogy valamint ő nmlgának minden esetre roszul eshetett midőn magát ártatlanul vádakkal illetteve látta főkép olly helyen, hol jelen nem volt, 's azért nem igazolhatja magát: épen olly fájdalmasan esik azoknak kik távol vannak és nagy mlgától megtámadtattak. Ha ő exc. valóságos bünről vádoltatott valaki által, nmlgodnak, mint minden ártatlanul megtámadottnak nyitva áll-and a' biró előtti panasz 's nem kelle visszatorlásul u-

gyanahoz nyulni, mit nmlgod magára nézve fájdalmasan tapasztalt. Egyébiránt elhagyva ezen tárgyat és mindent, mi személyes, püspök ur ő nmlga azon tanácsát követem, hogy okokra okokkal kell felelni, nem bárdolatlan kifakadásokkal 's azért tisztán a'tárgyhoz szoritkozom. Midőn a' m. főRR. a' t. Rknek a' turmezei sérelem iránt átküldött felirási javaslatukat visszautasitották, két rendbeli indokból indultak ki a' m. főRR., első ok az volt, hogy az egész tárgy nem a' törvényhozáshoz tartozik, második, hogy a' t. RR. kivánságaikat olly tényekre 's jogkövetelésekre alapitják,mellyek kellőleg bebizonyitva nincsenek. Itt fekszik az egész kérdés, ha a' m. főRRnek ezen okaik nem állnak, miután én teljesen meg vagyok győződve,hogy üzenetjökben a'legjobb okokat adták elő, mellyek az üzenet visszautasítására szolgálhattak, ha mondom a' m. főRR. ezen okai nem állnak, sokkal inkább tisztelem a' m. főrendi tábla többségét,hogysem hinném, miszerint előbbi határozatához ezentul is ragaszkodni akar. Fölveszem tehát a' két okot,jelesen az elsőt t. i. mennyiben tartozott ezen egész tárgy a' törvényhozás köréhez vagy nem? a' turmezei eset két szempontbul tekinthető, 1) mint petitionalis, 2) mint verificationalis kérdés. Ha a' turmezei eset, vagy mint petitionalis, vagy mint verificationalis kérdés vagy mint mind kettő, a' törvényhozás köréhez tartozik, kérdésen kivül a' m. főRR. első oka elveszti erejét. Nem akarok a' petitionalis jog létezésire nézve bővebb fejtegetésbe bocsátkozni. Én a' petitionalis jogot minden alkotványos nemzet természetes jogai közé számitom olly annyira, hogy ha a' magyar alkotványos életben mindeddig nem lett volna is eset,hol valaki a' petitionalis jogot használta, maga a' dolog fogalma oda vezetne engem, hogy a' petitionalis jog létezésén egy általában véve ne kételkedjem. Miután azonban itt van a' közép-szolnoki és más eset, hol a' petitionalis jog csakugyan gyakoroltatott egyes egyedek által, és a' törvényhozás egyes főkép törvényhatóságok által beadott petitiók iránt intézkedéseket is tön, a' petitionalis jog létezéséről még a' létező szokás tekintetéből sem lehet kérdés. Más kérdés a' verificationalis kérdés, mert a' turmezei eset 1) mint petitionalis, 2) mint verificationalis kérdés tekintendő. Nincs e' világon alkotványos nemzet, hol a' törvényhozásnak verificationalis jogát be kellene bizonyitni, de miután Magyarországban mindazokra nézve, mellyek az alkotványos életet közelebbről érdeklik, fölötte nagy scepticismus létezik, engedjék meg a' m. főRR., hogy a' létező alkotványos szokásból ezen verificationalis jognak alsó tábla általi gyakorlatát megmutassam. Azon kérdésre: vajjon az alsó tábla bir-é ezen joggal vagy nem? legyen szabad két más kérdéssel felelni, t. i. 1) az olly követ, ki valamelly törvényhatóság által ugyan de minden törv. formák megszegtével küldetett országgyülésre, habár credentionalist mutat is elő,tekinthethetik-é azon t.hatóság követének, mellynek credentionalisát előmutatja? A' második kérdés: vajjon azon esetben, ha valamelly t. hatóság követet épen nem küld: ki teszi az inditványt olly megyének pörbe idéztetése iránt? Ha a'm.főRR. velem egyértelemben azt hiszik, hogy az olly követ, ki a' törv. formák megszegtével küldetett országgyülésre,követnek nem tekinthetik,ha 2or a' m. főRR. tapasztalásból tudják, hogy azon esetben,ha egy t.hatóság követet nem küld,az alsó tábla teszinditványt pörbe idéztetésére nézve: a' m. főRR. nem lehetnek kétségben arra nézve, hogy a' verificationalis kérdés csakugyan mindenkor az alsó táblához 'sigy a' t.hozás teendőji közé tartozik. 'S kérdem:hogy is lehet ez másképp? ha a' verificationalis kérdés nem tartozik a' t.hozás köréhez, egyet kell állitani a' kettő közül, vagy hogy a' magyar követnek verificatióra épen szüksége nincsen, vagy hogy a' követi verificatio a' kormányt illeti. Ha az elsőt mondják a' m. főRR. akkor Magyarországban, minden t.hatóságban felszólittatik minden párt, mikép bármelly excessus által legyen az, hogy kijeleltjét az országgyülésre küldje 's akármi módon kicsikart credentionalissal lássa el, miután a' credentionalis egyszer elő van mutatva, a' követség törvényességéről többé kétség nem lehet; ha pedig a' másikat mondják, t.i. hogy a' kormányhoz tartozik a' verificationalis kérdés eldöntése, a' m. főRR. egy szónak kimondásával a' t.hozó test függetlenségét megsemmisitik. Miután tehát felfogásom szerint a' követi verificatiónak valakire csak kell bizvalenni, miután azt a' kormányra bizni nem lehet, nem lehet azt bizni másra, mint a' törv.hozó testre,'s igy a' turmezei eset,mint valóságos verificationalis eset, sem tartozhatik máshová, mint a' törv.hozás hatásköréhez. Emlittikez ellen,mostmintsokszor mondatott, consvetudinarius országban élünk, a' szokást. Magyarországban a' szokás igen sokféle, és itt 1) kérdem, vajjon nem emlékeznek-é a' m. főRR. egy esetre, melly az 1832ki országgyülést igen elfoglalta? — akkor két törv.hatóságnak nagy bizodalma levén egy férfi iránt, két t.hatóság, jelesen Heves és Torna. m. ugyanazon egy egyedet választá követének, a' követ megjelent az országgyülésen 's két megyének credentionalisát hozván magával azon követeléssel lépett fel, hogy ő két megye küldöttének tekintessék, 's ugyan m. főRR. ki volt az, ki elhatározta, hogy ezen két törv.hatóság által választott egyed csak egynek követe, ki volt az, ki azon két törv.hatóság közül kijelölte az egyiket, t. i. Torna megyét, ki volt más, mint a' t.hozás? Ha tehát a' t. hozás az 1832ki országgyülés alatt ezen kérdésrül,mellyet senki másnak mint verificationalis kérdésnek nem vehet, határzott, ha akkor senki a' t. Rdek ezen jogát kétségbe nem vonta, vajjon milly oknál fogva mondhatjuk, hogy a' turmezei eset, a' mennyiben az szinte verificationalis kérdést foglal magában, a' t.hozás köréhez nem tartozik? De mellőzve ezen kérdés további fejtegetését, nézzünk egy más ellenvetést, melly ez ügy országgyülési tárgyalása ellen szinte a' szokás tekintetéből tétetik. Mondatott némellyek által, hogy „tagadni nem lehet, mikép Magyarországban igen sok contestált választás történt, miszerint fájdalom! kivált utólsó időkben tán nevezni is lehetne olly megyéket, hol a' választás törvényessége iránt mindenféle okok hozatnak elő; már azok, kik ez esetben a' t. RR. üzenetét pártolva, a' zágrábi választás tvényességének taglalásába bocsátkoznak, miért nem teszik szinte azt a' magyar megyék választásinál, mellyek törvényességire nézve kétség létezik"? Ez ellenvetés tökéletesen állana, ha a' zágrábi követválasztás 's egyes törv.hatóságok követválasztása közti hasonlatot lehetne felhozni támogatásul,ámde a' kettő közt legkisebb hasonlatosság sincsen. A' magyar t.hatóság,melly követet küld és ezt törvénytelen módon, minden nap, minden órában, mint testület ismét összejöhet és követét visszahíhatja, 's e' szerint az elkövetett hibát egészen helyreállithatja. Horvátországban ellenben ez nem történhetik; itt a' követ egyszer megválasztatván és utasitássalellátatván,legyen választása bármillytörvénytelen, megmarad az egész or.gyülés alatt. Horvátország követére nézve tehát a' verificationalis kérdés eldöntését a' törvényhatóságok hallgató megegyezésére, mint Magyarországban, bizni nem lehet. Midőn tehát a' t. RR. üzenetjökben mást nem kivánnak, mint hogy Horvátországban tartományi közgyülés tartassék, nem kivánnak mást, mint hogy H.ország rendei ugyanazon állapotba tétessenek, mellyben a' magyar megyék szüntelen léteznek, t. i. hogy nyilatkoztathassák ki magokat arra nézve, vajjon követeiket törvényesen választott követeknek tartják-é vagy sem? Ennyit a' kérdés azon oldalára nézve: mennyiben tartozik e' tárgy mint petitio és a' verificationalis kérdés egy része a' t.hozás teendőji közé, mire nézve én tisztán kimondom, hogy teljes meggyőződésem szerint a' turmezei eset a't.hozás teendőji közé tartozik. Átmegyek most a' másikra, t. i. arra, mennyiben alapszik a' t.RR. kivánata olly tényeken 's jogkövetéseken, mellyek kellőleg bebizonyitva nincsenek. 1) Megvallom, midőn a' m. FőRR. ezen üzenetét olvasám, — mert midőn ezen tárgy először felkerült, nem voltam szerencsés jelen lehetni — midőn a'm.FőRR. üzenetében azt olvasám, hogy némelly tények kellőleg bebizonyitva nincsenek, nem egészen foghattam fel a' mélt. FőRR. gondolatját. Az egész esetben felfogásom szerint csak két kérdés van, mellyet ténykérdésnek nevezhetünk. Első, hogy bán ő nm. eloszlatván az országgyülést, azt 24 óra mulva ismét összehitta, ez az 1sö tény; a' 2ik, hogy ez által ollyanok, kik abban részt venni akartak, a' 24 órával később tartott gyülésben részt nem vehettek; ez a' 2dik tény 's felfogásom szerint e' két tényen nem kétkedhetik senki. Mert mi a' tények elsejét illeti, t. i. hogy a' gyülés eloszlatott 's 24 óra mulva ismét összehivatott, pedig ugy, hogy ezt igen kevesen láthatták előre, azt a' naplóbul jelesen a' belgrádi püspök és auránai perjel S. J. urnak ezen szavaiból látom „ezen rögtöni változáson mindenki csudálkozott, minek okát én a' kutfőbül ugyan nem meritettem, fölteszem mégis, hogy excád ezen dolog fölött aludt, mikép az okos emberek minden nagyszerü föltétel mellett, mint mondani szokták, előbb mintsem azt végrehajtani szokták, aludni szoktak, végre azon határozatra jött, hogy gyülés tartassék 'stb. "Hogy ezen gyülés feloszlott, arról nem kételkedik senki, hogy ezen gyülés 24 óra mulva ismét visszahivatott, szinte nem kétkedik senki, hogy pedig ez ujolag és rögtöni összehivás minden embert igy a' turmezei,valamint más köznemeseket igen váratlanul lepett meg, nagyon hihető, ha maga a' belgrádi püspök ur is olly annyira csodálkozott, midőn egyszerre hallotta: hogy bán ő nmgla ülést tartott. Az első tényre nézve tehát a' m. FőRRnek kétségök nem lehet. A' másik tény, mint mondám az, hogy ezen feloszlatás és rögtöni összehivás által sokan, kik arra fel valának jogositva, vagy legalább részt akartak venni a' közönséges gyülésben, ebben részt nem vehettek. És e' tény az, mellyen tán némellyek kétkednének, 's igy jelesen a' zágrábi püspök ő nmga ezen tény czáfolására ezt mondja: „de az sem áll, hogy többé meg nem jelenhettek az eltávozottak, hiszen 24 órával eleve tudatott az ülés tartása, a' turmezeiek kényelmesen megjelenhettek volna más napra, valamint asszonyaik majd csak minden nap meg szoktak jelenni a'zágrábi piaczon,pedig jó korán, noha csak az nap indulnak a' városba egy órára fekvő lakásaikból" 's igy azt mondá püspök ur ő nm., hogy a' turmezei nemesek ez által nem voltak kizárva a' részvételből; de kérdem püspök ur ő nmlgától: vajjon a' távolság azon egyetlen akadály-é, melly az embert az üléstől távol tartja? 's miután püspök ur ő nm. hat sorral később a' naplóban azt mondja: „ha én lettem volna kutfeje a'dolognak,valóban nem tagadnám, sőt dicsőségnek tartanám, hogy agyamban termett azon gondolat, mellynek teljesitése az egybegyült RRket sőt az egész várost, de még magokat a' turmezei nemeseket is a' fenyegető veszélytől megmentette; mondom magokat a' turmezei nemeseket is, mert valóban ők köszönhetik bán ő excjának 's az egybegyült orsz. RR. bölcseségének, hogy igy ütött ki a' dolog; mert ha első nap tartatik a' gyülés: valóban nem tudom hány turmezei nemes fogott megmenekülhetni az ellenök olly annyira felbőszült városból. Már kérdem, megengedve, hogy a' turmezei nemesek csak félórányi távolságra laknak a' várostól: megengedve, hogy a' város kapuja mellett kezdődik a' turmezei föld, de ha ő nm. véleménye szerint a' turmezei nemesek olly veszélyben forogtak, lehet-é mondani, hogy a' gyülésben részt vehettek? Ez hát a' 2dik tény. Ezen tények iránt tehát, miután még azok is, kik a' zágrábi események védelmére szólaltak fel mult alkalommal, róluk igy szólnak, kétség nem lehet; 's most a' jogkérdésre térek által. E' részben ismét két jogkérdés van. Első, engedjék meg a' m. Fő-RR., hogy igen hosszasan szólok (halljuk!) de ez olly fontos tárgy, mellynél véleményem részletes támogatását kötelességemnek tartom, 's azt hiszem, legjobban elkerülhetünk minden személyességet, ha mentül több okot keresünk, mellyek tán unalmasbak valamivel, de nem olly igen keserüek. (Vége köv.)

* 94dik országos ülés a' m. Förknél febr. 8án d. u. 1 ór., országbiró ő excl. el ölülése alatt. Megjelent a' t. KK. küldöttsége a' magyar nyelv és nemzetiség ügyében üzenetet's felirásjavaslattal egy főtiszt.szónok terjedelmesb kisérő beszéde mellett. Az irományok felolvastattak 's köz iratra utasittattak. Mire egy m. báró emelt szót a' vallás tárgyában már rég óta szerkesztett főrendi viszonüzenet iránt, mellyet itélőmester ur által a' t.RRnek megküldetni kivánt. A' nm. elnök azt válaszolá, hogy teend eziránt jelentést ő cs. k. Fönségének. Felolvastaték ezután még három rendi üzenet, t. i. az Eszék-Vukovár vasuti tárgyban; a' ker. napló kinyomtatásának akadályoztatása tárgyában a' második, 's némelly főtáblai tagoknak országgyülésre meg nem hivatása ügyében a' 3dik, mellyek szinte köziratra bocsáttattak. Meghivatván azután a' t. KK. elegyes ülésre a' következendő kegy. k. leirat szokott módon felolvastatott, annak a' t.KK. táblájáni másodszori felolvastatása végett átadása 's minélelőbbi kinyomathatása nm. személynök által kikéretett 's az ülés ½ órakor eloszlott. A' t. KK. eltávozta után még ő Fönsége, Mária Dorottya főhgnő névnapi megtiszteltetésére kinevezett orsz. küldöttség elnöke, tárnok ő exc. diszes eljárásáról tudósitást tön azon szivemelő hozzáadással, hogy ő fens. kegyes válaszát hazai nyelven adta elő, mi leghangosb örömkifakadásokkal fogadtaték. A' fenemlitett k. k. leirat valamint ezen ünnepélyes szózatok tartalma imez:

Ferdinandus 'sat. Gravi cum resensu intelleximus noviorem illum, temerariumque excessum, quem juventus diaetalis die 1a mensis et anni currentis, in contumeliam Ablegati comitialis Comitatus Szathmáriensis Valentini Uray in publica platea, cum manifesta salvi conductus diaetalis violatione patravit. Quum autem hoc, quod libertatem suffragiorum ex mente etiam articulorum 62: 1625, et 7: 1723 contra illorum, qui ad legislativum corpus non spectant, immodestiam, imo et licentiam in tuto collocari velimus, jam benignis Nostris Propositionibus Regiis monuerimus, atque huicce legali vocis publicae libertati debite prospicere, omnimode item membrorum Corporis comitialis securitati naviter invigilare, ad praecipuas muneris Nostri Regii partes referamus; pro eo, — quoniam perniciosi, quos novissimis temporibus sub consultationibus publicis ex parte illorum, quibus his sub silentio et cum moderamine ac gravitate solum interesse fas esset,

committi observare erat abusus, quemadmodum nullibi gentium tolerantur, ita patriarum quoque legum spiritui summopere adversi, explendaeque gravi ad legislationem concurrendi missioni internecini plane sint, nefarii vero, qui in diffamationem aliorum iterato jam his sub Comitiis patrati fuerunt ausus non tantum poenalem salvi Conductus diaetalis laesionem involvant, sed qua paci et tranquillitati publicae, personali item et reali securitati infensissimi, in nulla bene ordinata civitate admitti valeant, — quemadmodum per dispositiones circa vindicandum recentissimum illum excessum factas rigori praeexistentium legum satisfaciendum esse confidimus: ita, Dilectioni et Fidelitatibus Vestris committimus: ut, in quantum ad efficacius adhuc antevertenda et reprimenda similia scandala, uberiori pro futuro in modernis jam rerum adjunctis opus esse dignosceretur legis provisione, in cohaerentia etiam declaratae ad calcem benignarum Propositionum Nostrarum Regiarum mentis Nostrae, congruum eatenus ferendae legis projectum Nobis substernatur. Quibus in reliquo etc. Datrm in Imp. urbe Nostra Vienna, Austriae, die 6a Febr., anno Domini 1844. Ferdinandus m. p. Ladislaus Szőgyényi m. p. Magyarra fordítva: Első Ferdinand, 'sa't. Nagy visszatetszéssel értettük azon ujabb és vakmerő kicsapongást, mellyet az országgyülési ifjuság, folyó év és hónap 1jén Szathmár vgye országgyülési követe Uray Bálint szégyenitésére nyilványos utczán, az országgyülési védszabadság (salvus conductus) valóságos megsértésével elkövetett. Mivel pedig azt, hogy a' szavazatok szabadságát az 1625: 62. és 1723: 7. törvényczikkek értelme szerint is, azoknak illetlenkedése sőt szabadossága ellen, kik a' t.hozó testhez nem tartoznak, biztosságba helyeztetve akarjuk, már kegy.k. elöterjesztvényinkben megemlitettük, 's ezen, közszólás törvényes szabadsága iránt gondoskodni, 's az országgyülési test tagjainak bátorsága iránt minden módon fölügyelni kir. tisztünk főbb részéhez számitjuk; ehezképest, minthogy azon veszedelmes visszaélések, mellyek ujabb időkben köztanácskozás alatt azok résziről elkövettetni tapasztaltattak, kiknek ott csak csendmérséklet 's komolysággal volna szabad jelenlenni, semmiféle nemzetnél nem türetnek, ugyszinte hazai törvényink szellemével is legfőképen ellenkeznek, sőt a' t.hozáshoz járulási fontos küldetésre nézve végveszélyesek is; azon gonosz merények pedig, mellyek mások meggyalázására ezen országgyülés alatt már ismételve követtettek el, nemcsak az országgyülési védszabadság büntetésre méltó megsértését foglalják magokban, de mint a' közbéke és nyugalom, nemkülönben a' személyes és vagyoni biztosság tekintetében is legártalmasbak, semmi jól rendezett országban meg nem engedhetők, valamint bizunk abban, hogy a' legujabban elkövetett kicsapongás iránt tett rendeletek szerint a' fönálló törvények szigorának elég leend téve: Kedvességed és Hűségteknek meghagyjuk, hogy a' mennyiben hasonló botrányok megelőzése és elfojtása tekintetéből, a' mostani körülmények szerint jövendőre bővebb törvényes intézkedés találtatnék szükségesnek, összehangzólag kegy. kir. előterjesztvényink végén nyilványitott akaratunkkal, az iránt hozandó czélszerü törv. javaslat terjesztessék elönkbe. Kikhez 'sat.

Föns. cs. kir. főhgasszony! Mi az országos Karok és Rendeknek igen szerencsés, mi örömmel teljes küldöttjei vagyunk. Mi azok nevében olly hő tiszteletet 's hálaérzelmet rebegni, tolmácsolni törekszünk, melly csak szivek mélyiből eredhet, és csak a' magas erénynek, csak a' fentündöklő hazaszeretetnek lehet dija, lehet jutalma. Fenséged Magának a' Magyar Nemzetet igen dicsően, Fenséged örökösen lekötelezte, lekötelezte azon forró és határtalan szeretetével, azon gyöngéd 's kitünő vonzalmával, mellyet iránta mindenkor és szakadatlanul tanusitott. Isten tartsa tehát cs. kir. Fönségedet a' Magyar Nemzet javára, tartsa fens. Övéivel egyetemben, tartsa, ragyogtassa minél tovább, mind boldogabban! Ezek ömlengő, ezek zajgó szavai a' mi küldőinknek, ezek öszhangzó, ezek dagasztó gerjedelmi tulajdon kebleinknek. Méltóztassék azokat cs. kir. Föns. uj évi kivánatink fejében kegyelmesen fogadni, 's minket, 's küldőinket, sőt az egész Nemzetet magasztos, és nagyszerű kegyeivel továbbá is ápolni, szerencsésiteni, és boldogitani. Éljen! — az erre adott válasz: köv.

Nagy örömmel fogadom a' kivánatokat, miket, év fordultával, az országos Rendek nevében, e' jeles küldöttség nyilványit. Azon huszonöt esztendő lefolyta alatt, mellyet e' Magyarhonban és lakosai közt éltem, iránt am való hajlandóságuknak annyi bizonyságát tapasztaltam, hogy ezen időt, éltem legboldogabb évei közé számitom, és e' hazához változhatlan szeretettel viseltetem. Sziveskedjék tisztelt küldöttség, ezen érzelmimet az ország Rendeinek megvinni, 's öket vonzalmam, valamint a' felől is, mi becses előttem ohajtásuk, biztositani.

96dik országos üiés a' t. RReknél febr. 8dikán d. e. 9½ órakor. Az ülés kezdetével egy városi követ, ki tegnap a' fölirási javaslatnak a' főrendi táblához átvitele végett elnök ő nm. által kinevezett választmányhoz tagul volt kijelölve, fölszólalt, 's ovását nyilatkoztatván a' RReknek minden üzenete ellen addig, mig szavazata rendesen be nem számittatik, egyszersmind a' választmányhoz kijelöltetéséről leköszönven, ahoz nem járulhatását nyilványitá, utasitásának fölolvasott köv. tartalma szerint: „Azon váratlan esetre pedig, ha hogy a' szavazati jog törvényadta szellemében tovább is megtagadtatnék a' kir. városoktul: e' városi követek azon alkalommal, midőn a' RRek táblájától a' FőRRhez az első üzenet leszen felküldendő, az üzenet-átviteli küldöttséghez magokat kijelöltetni ne hagyják; illy üzenet ellen ne csak a' RRknél, hanem az első elegyes ülésben is ovást tegyenek; sőt valamint az ellen, ugy a' netalán a' kir. városok tettleges befolyása nélkül távollétökben hozandó törvények érvénytelensége iránt ellenmondást közbevetvén." Figyelmezteté egyébiránt a' követ a' RReket, hogy ezen ovását ne ugy értsék, mintha az a' nemzetiséget, jelesen pedig a' nemzeti nyelvünket tárgyazó üzenetnek elve ellen volna intézve; mert küldöji, bárha honunk végvidékén, Galiciától csak két órányira, csupa szlávok által vannak is körülvéve, nemzetiségünk 's nyelvünk iránt annyira buzognak tettel 's áldozattal is, hogy a' haza közohajtásának megfelelni kivánva, már 1836 óta minden közigazgatási ügyeiket, jegyzőkönyveiket, gazdasági biztosságaikat, jelentéseiket, számadásaikat és csatolványaikat magyarul viszik. Előadására egy városi 's egy megyei követ részirül történt ellenovás 's némi megjegyzés után, a' napi renden levő tárgy fölötti tanácskozást folyamatba tevőleg, előadá elnök ő nmlga a' bekeblezésekrül szóló §ok iránti véleményét, 's miután már az olly telkek iránt, mellyek a' városi hatóság működését akadályozták, vagy lehetlenitették, rendelkeztek a' KK. és RRek, a' bekeblezésrül szóló §okat egészen kihagyandóknak vélte, mint ollyanokat, mellyek nem a' városi belszerkezeti rendezéshez, hanem a' vagyonszerzési joghoz tartoznak: mit elnök ő nmlga olly széles értelemben, mint a' szerkezet áll, csak azért sem vélt a' városoknak tulajdonittathatni, mert ezek nagy részét jelenleg is adósságok terhelik, illy kecsegtető jogok pedig még mélyebbre sülyeszthetik, ha közöttük a' szerzési vágy föl-ébredend; továbbá a' szerzés ezen neme más hatóságok jogai csonkitásával jár, mi csak ujabb surlódásokat fejleszthet ki. De bevág ezen kérdés a'jus publicum lényegébe nem kevesbbé, mint a' magányjogba, mert vele az ősiség-eltörlesztés, a' caducitások 'stb. kérdése áll kapcsolatban; 's e' részben a' kisajátitásrul szóló ujabb törvények körén tulterjeszkedni nem tanácsos, melly kisajátitási jog más nemzeteknél is csak annyiban állhat, mennyiben a' status czéljaival 's a' polgárok vagyonbiztositási érdekével nem ellenkezik. Ha egyébiránt a' RRdek, e' sok oldalu kérdést különállólag ex professo tárgyalni akarják, ám legyen; de annak a' városi rendezet ügyéhez kevertetését 's illy mellesleges eldöntetését tanácsosnak czélszerünek nem látja; mert, a' mondottakon kivül, a' jószágoknak holt kezekre jutását tilalmazó törvényink illymódon egyszerre megrontatnának. Elnök ő nmga ezen aggodalma 's nézeteiben több megyei követ is osztozott, 's az amortisationalis törvényt föntartani akarólag, a' kérdéses szakaszok kihagyatása mellett nyilatkozott; azonban, noha elnök ő nmlga ismételve figyelmezteté a' RReket, hogy a' fönálló törvényeket tekintetbe véve, minden olly nehézséget tanácsos mellőzni, melly a' rendezéssel összekötve ennek ügyét akadályoztathatná, a' többség „maradjon" által a' szerkezetet megállapitá. — Olvastattak köv. a' 12.13. 'stb. §§ok. Elnök ő nm. az illető helyeken mindenütt előadá okokkal támogatott véleményét, melly bárha némellyek által pártoltatva, rövid ellennyilatkozatok után, többnyire csak „maradjon" hangoztatással mellőztetett. Huzamosb vitatkozás csak a' városbani letelepülésről szóló 's különösen a' 42. §. fölött keletkezett. Errenézve ugyanis több városi 's megyei követ oda nyilatkozott, hogy a' telepedni akaró erre nézve szándékát a' v. kisgyülésnek bejelenteni tartozzék, továbbá, hogy erkölcsi jó magaviseletéről bizonyitványt mutasson elő, keresetmódja iránt magát igazolni tudja 's magy. nyelvben jártas legyen: ezeket pedig részint nemzetiségünknek a' városokban fejlesztése tekintetéből, részint azért sürgették, nehogy illy önigazolások hiánya esetén a' városok idegen csavargók 's gonosztevők gyülhelyeivé legyenek, különösen pedig, hogy a' szomszéd tartományokbeli zsidóság városainkat elne özönölje; mi a' bányavárosok résziről a' honiak ellenében is tiltakozólag hozaték föl. Mindezek ellen nyomban számos m. követ szólalt föl, 's a' confiniatio és passualis rendszer eszméjét alkotványunkkal és a' polg. szabadsággal ellenkezőknek vitatván, de sok visszaélésre és taksabeli zsarolásokra is alkalmat nyujtandónak állitván, a' szerkezetet, ugy, mint van, meghagyatni kivánták. Különös figyelmet ébresztett P. városának előadása, ki városának 10 évről szóló rabstatistikai adatit előterjesztvén, a' rabok számának évenkinti növekedéséből 's 10 év alatti kétszeredéséből bebizonyitá, mikép a' városi követek legnagyobb része által sürgetett fönebbi ovatosságok mellőzhetlenek, ha a' városok nyugalmát biztositani 's öket tömérdek politialis költségeskedéstől megmenteni akarják. Előadása több czáfolatot 's viszonczáfolatokat vont maga után; a' szerkezet azonban változtatás nélkül maradt. A' városi szabályokrul szóló 48—51. szakaszokra nézve elnök ő nmlga megjegyzé, mikép a' szabályalkotási jogot azon tul terjeszteni, mint azt Verbőczy már kifejezte, nem tanácsos. Intézkedjenek a' KK. és RRek a' jeleu munkálatban mindazokra nézve, miket a' coordination ügyre szükségeseknek találnak, a' többit pedig hagyják a' municipalitási eljárás kifejlesztésére; máskép ollyan baski tartományokféle apró törvények fognak keletkezni, mellyek az egyformaság megrontásával mind magányosak ügykezelésit, mind a' közigazgatási rendszert csak gátolni 's nehezíteni fogják. Osztoztak e' nézetben több megye követei is, a' statutarius jog illymódoni megállapitását részint általányosan ellenezvén, részint a' m. gyakorlaton tul terjesztetni nem akarván. A' hallgatag többség szerint azonban a' szerkezet megmaradt. E' tanácskozás folyamát félbenszakasztá a' felirási javaslatnak a' FőRRekhez átvitelére megbizott választmány eljártárul tett jelentése. Erre vonatkozólag egy megyei követ előterjeszté, mikép a' választmánynak káptalan- követi szónoka a' fölirási javaslatnak a' főrendi táblán átnyujtásakor, megbizatásán tul terjeszkedett előadásában; 's hogy az illy szónoklatokbul támadható kellemetlenségeknek, mikre korábbi or.gyüléseken is példa volt már, eleje vétessék: oda kivánta utasittatni a' választmányi szónokokat, hogy jövendőben lehető legrövidebben adják elő küldetésök czélját. Ez előadást egy más megyei követ nagyfontosságunak látta, 's inditványozá, hogy jövendőre az irásbeli üzenetek 's egyéb közlendők minden czerimónia nélkül csupán egy itélőmester által vitessenek át a' főrendi táblához. Az illető káptalankövet — ha megbizatásán tulterjeszkedett volna előadásában, ezt az ügy iránti buzgóságának kivánta tulajdonittatni. Mind a' mellett is többen szóltak még e' tárgyhoz, és szinte az itélőmester által leendő átvitelt sürgették; egy második zben fölszólalt követ pedig fölszólitá elnök ő nmgát, hogy a' kérdéses káptalankövetet többé választmányi szónokul ne nevezze ki. Elnök ő nm. kijelenté, mikép ezen kérdés az országgyülés rendezésével összefüggésben levén, azt annak idejére lesz czélszerü elhalasztani, időközben pedig az eddigi szokás mellett maradni, melly szerint elnök ő nmlga ugy is gyakran küldte át eddigelé is az üzenetet a' FőRRhez kisebbszerü tárgyakra nézve egyedül az itélőmester által; de ezt illy fontos tárgyban nem cselekhette, eddigi szokás szerint a' választmány- kinevezést szóbeli üzenetekre 's nagyobb jelentőségü tárgyakra ezentul is föntartja. Ezzel a' kérdés megszüntnek tekintetvén, a' vitatkozás alatt volt szakaszok iránt történt néhány nyilatkozat után, a' hallgatag többség szerint a' szerkezet megmaradt. Ekkor elnök ő nmlga a' RReket a' főrendi teremben elegyes ülésre szólitá föl, onnan visszatérve a' kegy. kir. levél ujolag fölolvastatott 's az ülésnek d. u. 2½ óra tájon vége lön.

97dik országos ülés, febr. 9kén d. e. 9½ órakor egyedül a' t. RReknél. Az ülés megnyiltával egy m. követ a' Részek meg nem jelentük miatt inditott perben minélelőbbi itélethozás eszközlése végett szólitá föl elnök ő nmlgát; mire ő nmga válaszul adá, hogy a' kir. tábla, mint itélő bíróság minden sürgetés né kül is eljár maga kötelességében, 's a' birói függetlenség elvének megtámadása nélkül annak eljárásába nem avatkozhatni. A' megpenditett tárgy több fölszólalást vont maga után, 's egyik követ nemcsak a' sürgetést látta helyesnek, hanem nyilatkoztatá is, hogy a' hozandó itéletet annak idején vizsgálat alá veendi; egy másik pedig a' kir. tábla szándéka felől fejezé ki saját véleményét. Ezekre elnök ő nmlga válaszul adá, mikép a' kir. tábla, mint független bíróság eddig is teljesitette kötelességét, 's ezután is teljesitendi; szándéka pedig nem lehet más,

mint csupán igazság kiszolgáltatás;de mig valamelly per submittálva nincs, addig benne itéletet nem hozhat. Egy más követ ugy magyarázá az első tag fölszólaltát, hogy a' szorgalmazás nem a' királyi táblát, hanem a' korona ügyészét illette tulajdonkép, ki e' perben a' RRek ügyvivője, 's igy öt szorgalmazhatják is.A' sürgetésnek illy értelembeni vétele ellen személynök ő nmlgának nem volt kifogása, sőt azt meg is igérte; 's minthogy ebben az először felszólalt tag is teljes megnyugvását jelenté, a' kérdés magától megszünt. Vizsgálat alá vétettek ezután a' kir. városok iránti törvényjavaslat 54dik 's többi szakaszai, mellyekre, azok tartalmához képest elnök ő nmlga megtette saját észrevételeit, némelly követek pedig előadák utasitásaik szerint módositási javaslataikat; de minden foganat nélkül. Részletesb vitatkozás fejlett ki a' 71. és 76. §rul, mellyek elseje a' bíróság elibe tartozásárul, másika pedig a' kereseti adónak a' nemesek által is fizetésérül szól. Az első iránt számos módositási javaslat terjeszteték elő, mellyek azonban csak részintes pártoltatásra találtak, 's igy a' szerkezet megállapittatott; a' második ellen csupán az eltérő utasitásu tagok küzdöttek, de szinte sikeretlenül. A' 72ik §ban elnök ő nmlga javaslatára néhány szóbeli változtatás történt. Az emlitett szakaszok fölötti vitatkozás közben egy tag, többszöri sipolgatást hallván, fölszólalt, hogy a' teremben magát sipolgatással senki ne mulassa; melly figyelmeztetés következtében elnök ő nm. intézkedést tön a' tettes kitudatása végett.Haladván csekély vagy épen semmi észrevétel nélkül a' munkálat következett szakaszai, a' városi községről, idegenekről és a' városi képviselő testületrül szóló II. rész 89dik §a számos fölszólalásra szolgált anyagul. Benne a' zsidók polgárrá lehetése fejeztetik ki. Ez ellen elsőben is egy alföldi népes magyar kir. város követe szólalt föl, nemcsak küldőinek szigoruan ellenző utasitása szerint, hanem mintegy 3,000 polgár aláirásával erősitett folyamodványra is támaszkodva, 's adatokban dús előadásával bizonyitá, mikép sem nemzeti viszonyaink nem olly kedvezők, sem népünk szelleme és hajlandósága nincs előkészitve, de maga a' zsidóság sincs megérve arra, hogy az polgárjogokkal fölruháztassék a' városokban, mire őket a' RRek a'megyékben szinte nem méltatták. Az épen érintett folyamodvány tárgyaltatás végett kerületi ülésre utasittatott. Következve számos tag nyilatkozott még ez ügyben, 's többnyire ellenzőleg, mind nemzetiségi mind statusharmoniai szempontbul.Egyik szónok különösen kiemelte azon körülményt, hogy hazánkban a' zsidóság minden inkább, mint magyar, 's hogy német lapjainkat legtöbbnyire ők kezelik 's ők tartják is fön, mig a' magy. lapoknak alig van egy két izraelita előfizetője.Emelkedett azonban ügyökben védelemszózat is, drámai részletességekkel állitva elő a' zsidók állapotának képét, 's fő erényökül tulajdonitva, hogy szorgalmasak és legkevesbbé fényüzők, melly utóbbi állitásra nézve azonban a' követek sorából ellenkező fölkiáltások hangzottak. Több városi követnek ellenző nyilatkozata után,minthogy számos szólni kivánó tag állott, elnök ő nmlga az ülést d. u. 2 óra tájon eloszlatta.

98dik országos ülés, egyedül a' t.RReknél, febr. 10dikén d. e. 9½ órakor. Ez ülést elnök ő nmlga azon javaslat előterjesztésével nyitá meg, hogy a' tegnap félbenszakasztott kérdés a' zsidók polgárjogi felruháztatása ügyében akkorra halasztassék el, midőn azoknak felszabadittatása egész általányosságban önállólag fog tárgyaltatni. E' javaslathoz többen csatlakoztak a' m. és városi követek közül; mások azonban, még azon esetre is, ha talán a' többség az általányos jogokbani részeltetést külön akarná is kidolgoztatni, az elvet legalább kimondatni kivánták; 's illy értelemben a' szerkezethez ragaszkodva számosan szólaltak fel annak további támogatására, mi közben éles czáfolatok is hangzottak a' tegnap elsőben felszólalt városi követ ellen. Végre igen sok, válaszokkal 's czáfolatokkal vegy. előadás után, mellyek közül a' jelentékesebbek fő részeit közelebb adandjuk, elnök ő nmlga a' történt nyilatkozatok többsége szerint, a' szerkezetet megállapitottnak nyilatkoztatá. Ezen végzés ellenében több városi követ küldőji nevében nyilványitá, hogy azok, kebelükbe a' zsidókat polgárokulsemmi esetreaddignem fogadandják, mig e' felszabaditás egész országra ki nem terjesztetik. Az ülés d. u. két órakor végződött.

LEGUJABB: A' 99d. orsz. főrendi ülésben febr. 12kén orsz.bir. elnöklet alatt miután ő exc. a' vallásbeli üzenetnek itélőmester által a' k. személynök kezéhez szolgáltatását emlité, egyik tanácskozási tárgy volt a' magyar nyelv iránti üzenet 's felirásjavaslat a' f. e. jan. 23kán érkezett kegy. kir. leiratra, melly egyhangú örvendetes felkiáltással egy főispán b. inditványára elfogadtatott,csupán a' horvátországi követ előbbi nyilatkozatira hivatkozva gördített elő némi ellenvetést, mi elhangzott, 2d. tárgy a'katona- élelmezési és szállásozási munk. volt, melly egy pár felszólalás után köv. ülésre halasztatott; szintaz napon 99d. or.ül. a' Rknél a' zsidók polgárokká lehetése a' bányavárosokra is kiterjeszteték az 1790 és 1840ki törvények ellenére, azután a' választó polgárokrul szóló szakasz került vitatkozási szőnyegre 's minden elnöki figyelmeztetés mellett is megmaradt a' kerületi szerkezet, igy febr. 13kán, 100d. orsz.rendi ülésben a' 123 's következő szakaszokra is;101d. or. rendi ülésben febr. 14kén pedig a' városi biztosságok közoktatási osztálya eljárásárul intézkedőkre nézve sem történt módositás. Ülés vége felé egy megyei követ azt inditványozá, hogy a' k. városok is a' megyékkeli kölcsönös assimilatio végett a' k. kuriához vigyék felebb pöreiket a' személynöki 's tárnokiszék megszüntetésével. Számos követ pártolván ez inditványt,az alapelvben elfogadtatván két pótlékjavaslattal gyámolittaték, mi azonban további tanácskozásra utasittatott. Febr. 14kén 101d. orsz. ülésben a' m. fördknél a' katona-élelmezést folytatták 's miután abban azon pontra értek, mellyben általányos alkudozásra meghatalmazás kéretik, mivel ennek létesitése előtt e' pont sőt az egész munkálat fölött alig tanácskozhatni foganattal, tárgyaltatása elhalasztatott az alkudozás eredményeig. Ezután a' turopolyai sérelem iránti viszonüzenet hitelesitése sürgettetett, azonban ez az akkor elnöklött, de most gyengélkedő Nádor ő fens. felépüléseig halasztatatott el.

Budapesti napló. Mult szerdán dél tájban, több napi majd szakadatlanul tartott esőzés után végre megindult a' Duna jege, de csak néhány ölnyire haladhatott, minek az lett kellemetlen következménye, hogy a' zárgátak alatti nyilás betömeték a' nagy jégtömegek által, 's pár óraig minden közlekedés megszünt; utóbb azonban néhány merészebb pesti, kik nem akarák az éjszakát Budán tölteni, apró csolnakokon, az ugynevezett lélekvesztőkhez közelitőken vonczoltaták magokat Pestre a' parázs jég hátán. Csütörtökön ismét nyilás támadt alul, hol azt meglehetősen fön lehete tartani. Darab idő óta majd minden másod héten öngyilkolási hirt hallunk a' két szomszéd városban, a' tánczvigalmakban pedig majd minden este láthatni h a s o n l ó szándékot, mellynek alkalmasint szinte sok fiatal ur és kisasszony fog áldozatja lenni. A' keringőt ugyanis jelenleg olly gyorsan vagyis röpülve tánczolják, hogy a' nézőket még látása is majd elszédíti, 's midőn aztán leglázosabban ver a' tánczosak ütere 's arczok sötét pírral ég, akkor fagylaltat nyeldesnek! Ha ez nem öngyilkolási szándék ugy a' jég meleg, a' tüz pedig hideg. Vannak, kik azt hiszik, mikép Lanner és Strauss ezen uj keringési modorral a' háborut akarják némileg kipótolni, 's az igy vélekedők valóban mondanak is valamit, mert e' tánczmodor alkalmasint fölér egy kis törökháboru pusztitásival, még pedig nemcsak emberélet, hanem pénzfogyasztás tekintetében is. Azonban, lehet, hogy ennek is van haszna, mert a' szerfölötti népesülés minden országnak kárára szokott lenni. Sőt még az is lehet, hogy Lanner és Strauss azért irtak illy életlő zenét, hogy a' nőnem sürü sorai kissé ritkuljanak, miután a' mostani ifjak olly nehezen szánják el magokat házasságra,hogy ma holnap a' vágtató keringők nélkül alkalmasint husz hajadon is jutna minden nőtlen férfira. — Gorove külföldi utazása már sajtó alatt van, 's martziusi vásárra meg fog jelenni.—Schoepf Auguszt „Magyar orvossebészi és természettudományi évkönyvei első évi folyamának január és febr. havi füzete megjelent az egyetemi nyomda betüivel igen csinos kiadásban 's tetemes tárgybőségü tartalommal. Az illető tudományok baráti velünk együtt irodalmunk terén szives örömmel üdvözlik ez ujdon folyóiratot azon reményben is, hogy az orvossebészi 's természettudományi szakban versenytársával az Orvosi Tárral ezen mindeddig ugy szólván parlagon veszteglett mezőt mennél több ismereti gyümölcscsel terméken yitendi. Játékszini krónika: f. hó 9kén nemzeti színpadunkon adaték „Hunyady László“ dalj. 4 felv.; 10kén a' karszemélyzet javára bérszünettel „Szökött katona“ vigj. 3 felv.; Bábiczky Karolina, Julcsa szerepében, szivességből lépett föl. 's buzditó tapsokat nyert, csinos színpadi alak 's tiszta szőejtés igen ajánlják e' műkedvelőt, ki, mint halljuk, husvét után rendes tagja leend szinpadunknak; 11én „Nagyidai czigányok“ vigj. 3 felv.; 12kén először „Iparlovag“ eredeti vigj. 3 felv., Degré Alajostól, e' tartalmatlan 's minden elmésség nélküli szinmű megbukott, 's csak Lendvay elevensége birá a' csekély számu közönséget végig együtt tartani; hitelesen tudjuk,hogy e'vigjáték a' dráma-biráló választmány előtt nem fordult meg; 13kán „Ismeretlennő“ dalj. 2 felv.; 10kétül kezdve a' majd szünetlenül egész 15-keig szakadt eső, 's rögtön hóolvadásbul származott's az utczákon végig özönlő pocsolyák miatt igen kedvetlen's gyéritő időjárás volt a' szinházlátogatókra; 14dikén „Falusi egyszerüség“ vigj. 4 felv.; 15kén „Szökött katona“ vigj. 3 felv. A' Regélő szerint Szigligeti „Kétpisztoly czimü szinmüve 2dik szakaszának külön czime „Statarium“; ha ez igy van: vajjon helyes é a' bakóság műtételeit egymás után nemz. szinpadunkon diesőiteni? — Hir szerint egy 140 személyt befogadható gőzhajó járand jövő tavasztul kezdve Budapest közt, az Ó-buda, Császárfürdő 's(hajóhid megrongáltatásakor) két testvér városink közt a' közlekedést könnyitendő 's hihetőleg jutányosbitandó. E' vállalat igenigen czél-és korszerü lenne ugyan, rajta mindazáltal hiedelmünk szerint ha valósul, a' két városi parton szállitás végett ácsorgó társaságkocsik tulajdonosi, de talán a' bérkocsisok is aligha fognak örvendeni, de annál inkább a' kényelem's jutányosság baráti. Mi azonban illy vállalat valósulásán mindaddig kétkedünk, mig az e'czélra szánt kész gőzöst nem látjuk lebegni Dunánkon.

Temesi közgyülés. Mult dec. 11én közgyülést tartának megyénk Rendei,mellynek hat napi folyama az által lőn érdekessé, hogy a' követi tábla tanácskozási nyelve tárgyában kelt k. kir. leirat el nem fogadtatásával a' jun. 20iki táblai határozat teljes épségben tartatása, egyuttal a' magyar nyelv iránt szőnyegen forgott törvényjavaslat mindenek előtti szentesitésének szorgalmazása követeinknek utasitásul adatott; több hatósági körlevél nagy részt szabadelmü irányban pártoltatott 's a' nm.ht.tanácsnak a' kir. kincstár sócempészek feletti biróságában tágitott hatáskört engedő intézkedései sérelem gyanánt országgyülési ellátás alá terjesztetni határoztattak. Utónapja azonban ezen közgyülésnek magvát szórá el egy általányos mozgalomnak, melly politikai 's egyéb pártszin vegyületével, megyénk ismeretes jellemét éles próbakőre állitva,a' haladás barátit reménytelenül vala lesujtandó. Elnök alispánunk ugyanis azon okból, mivel ugymonda, köz hirből értesült, hogy megyénknek esküttszékek iránti pótló utasitása, miszerint nemes személyek ügyeire nézve nemes esküttbirákat kivánt volna f e l á l l i t a n i, az alsó táblán viszhangra nem talált, nehogy e' fontos tárgyban követeink szavazat nélkül maradjanak, ujabb utasitásadás végett egy rendkivüli közgyülés egybehivatását inditványozta. A' gyülésnek s z o k á s szerint csekély számra olvadt maradványa elfogadá a' javaslatot, 's a' rendkivüli közgyülés — az esküttszékek sorsa felett koczkát vetendő— f. e. január 4én kihirdetve lön. E'minden tekintetben rendkivüli gyülésre s z á m o s a n sereglének össze megyénk Rdei, mivel mint a' gonosz hir mondja, nem hijányoztak a' féle meghivások,mellyek a' veszélyben forgó ősi szabad alkotványvédelmére a'falusi csendes magányban megvonult nemességet is beriasztották 's meleg tüzhelyétől 's családi körétül — a' téli zordon feegeteggel 's még zordabb utakkal daczolólag a' megye székhelyire inték. E'kép megnyittatván a' k.gyülés 's rendkivüli tartatásának oka elnökileg előterjesztetvén felolvastatott or.gyül. követinknek az esküttszékek tárgyában időközt érkezett tudósitása'smegeredtek azélénk vitatkozások. Először is egy t.biró emelt szót, 's beszédében megmutatni törekvék, hogy az esküttszékek institutioja alkotvány és törvényelleni, hogy az a' nemesi szabadságot veszélyezteti, őseink drága véren vásárlott kiváltságit felforgatja, idegen elemnek nyit a' birói 's köztanácskozási székre utat, melly alatt ő részéről állani soha nem akar: azért az esküttszékeket nem pártolja, 's állandó bíróságot kiván,mellynek tagjai kirekesztőleg nemes t.birák lehessenek, v. is marad a' réginél. Ez ind. értelmében többen nyilatkoztak. Egyik azt állitá, hogy az esküttszékek eszméjét csupa ujitási viszketegből akkor akarják némelly ábrándozók Magyarországba behozni, mikor attól más pallérozott nemzetek minden áron menekülni kivánnak,'s a' büntető törvénykezés e' fattyu s a r j a d é k á t keblökbül kiirtani törekszenek; hogy ezenintézet a' szabad alkotványelvével összse nem fér, 's a' külföldön kiküszöbölt illy szörnynek tetemeit e' hazában uj életre ápolni merő kábaság volna; 's hogy azon esetre, ha az esküttszéki ferdeség nálunk, minden jó k ü z d é s ellenére is, meghonosulna, nem maradna a' nemességnek egyéb hátra, mint tüzre v e t n i ősi érdemektől ragyogó kiváltságlevelét, miszerint elvesztett szabadsága romjai feletti didergésében, legalább annak lángjánál meleghessék. Egy táblabiró az esküttszékek felállitandása esetén bucsubeszédet tartott a' m e g y e i teremnek és zöld asztalnak, mellyek a' szabadság őrei által elidegenithetlen tulajdon gyanánt, annyi századon k e r e s z t ü l b i r a t t a k, 's m e l l y e k b ő l a' n e m e s s é g i d e g e n elemek által megfosztatni fenyegettetik, 's előre szerencsés utat kiván a' közteremből kiszoritandó nemességnek, melly egy következő szónok szerint kivált a' tisztesb rendüek által fog saját tanácsházából kiüzetni.Egy valaki aggodalmát fejezte ki, hogy nagy becsü énje, majd egy falusi biró, 's tán épen jobbágya esküttszéki foruma elibe vonatandó; pedig inkább elsülyedés, mint e' gyalázat érje személyét, egy más beszélő olly iszonyú rémet faragott az esküttszékekből, hogy maga is elijedt töle, 's miután e' rémalaknak némellyek nem akartak szemébe nézni, t. i. a' baloldalon egy kis suttogás támadt, ő a' türelmetleneknek ajtót mutatott. Végre egy m. báró magát haladás barátjának vallotta ugyan,de mivel azelőre menés ez időszerinti ne továbbját magának meggyőződésekint már kitüzte: az esküttszéki institutio pedig e' határkörön tul fekszik, azért azt nem pártolhatja. Mindezek általányosságban, olly jeremiádok közt mondattak el, mintha ellenség lett volna a' várkapuknál; érdemileg azonban nem hallottunk egyebet a' tárgy ellen felhozatni annál, hogy az esküttbirák belső meggyőződésük 's lelkiismeretük szerint itélnek, 's hogy az egyszer kimondott itélettől

fölebbvitel nem járul. Illy nézetek irányában a' másik részéről ellenkező szózatok emelkedtek, 's elmondattak mind azok, mik az esküttszéki szerkezet mellett közjog és szabadság, személy- és vagyonbátorság erdekében elméleti és gyakorlati szempontból elmondhatók valának; kifejtetett, mikép az esküttszéki institutiónak az alkotványossággal nem képes ellentétbe állitása nem egyéb merő ijeszgetésnél 's kedélyzaklatásnál, mert hiszen az esküttszék épen az alkotványos szabadság legerősb támasza 's egyedüli biztositék arra, hogy a' polgárok személyes bátorsága, minden egyéb befolyástól menten, saját választott biráik által őriztessék; hogy az esküttszéki intézet épen a' magyar alkotvány lánczolatába legépebb szem gyanánt illenék; hogy ezen intézetet, melly még ott is, hol szabad alkotvány nem volt, de lenni akart, mint annak előkészitője hozatott be, 's mellyet egyszer behozva még egy nemzet sem vetett el magától, sem ábrándozásnak, sem szabadság-gyilkosnak tekinteni okszerüen nem lehet; mert ha voltak is valahol az esküttszékek ellen némi törekvések, azok nem magok a' nemzetek, hanem mások által idéztettek elő. És ugyan mi jobb bünvád eljárási elv: az é, hogy bár a' biró tudja a' vádlottat ártatlannak: tanuk után halált kell mondani fejére? Vagy az: hogy a' biró tiszta meggyőződését kövesse? A' honoratiorok, vagy épen jobbágyok esküttbiróságától pedig ne féljenek az urak: hisz az esküttszéki birákat közgyülés választaná, 's bizton állithatni, hogy imént érdeklett polgártársainkra talán egy voks sem esnék nálunk. (Vége köv.)

Amerika.

(A' washingtoni törvényhozás munkálati.) Washingtonban a' congressus munkálati jan. 4eig helybeli érdekűek valának; azután a' képviselők házában mult évben elfogadott vámárjegyzéknek ismételve inditványzott csökkentése sőt csak átvizsgálása is elvettetett. Általában hiszik, hogy az Oregon-vidék iránti villongás ujabb egyezkedés tárgya leend az egyesült statusok és Anglia közt. — Webster Dániel helyére Upshur neveztetett külügyi statustitkárrá, a' néhai Legare helyére pedig Nelson János Marylandból, szövetségi főügyvéddé (altorney-general). — Texasból nevezetes hir, miszerint Galvestonba 40—50 német kiköltözött család érkezék meg.

Spanyolország.

(Carlota infansnő halálának fontossága. Uj férjválasztási tervezés a' királyné számára.) D. Francisco infans hitvesének rögtön történt halála tetemes változásokat okozand a' spanyol politikai ügyekben, 's a' cadizi hg, don Francisco legidősb fia, alkalmasint el fogja Izabella királyné kezét nyerni, mert Krisztina özvegy királynét e' gyászos eset tökéletesen kibékitendi családjával, 's ezentul ő maga is e' terv létesitésén fog dolgozni, melly nem igen fog akadályokra találni Spanyolországban, miután a' spanyolok csak a' büszke infansnőtül idegenkedtek, de családja iránt mindig jó indulattal voltak. Trapani gr. tehát kénytelen lesz minden reményről lemondani, ki egyébiránt még csak 16 éves, mig a' cadizi hg már 22 esztendős. E' házasságot most már Lajos Fülöp sem fogja többé gátlani. — Krisztina özvegy királyné elfogadtatására fényes készületeket tesznek Madridban.

Anglia.

(Udvari gyász. A' válaszfölirat mind a' két házban módositvány nélkül fogadtatott el.) Albert hg atyja meghalt, minek következtében az udvar mély gyászt öltött, 's a' királyné csak a' titkos tanács tagjai kezeiből fogadá el a' parliament válaszföliratát, melly mindenben hü viszhangja a' trónbeszédnek. Az alsóházban történtek ugyan némelly ellenvetések, különösen az irlandi czikkre nézve, de a' ministerség végre mégis nagy többséggel győzött, ámbár meg kell vallani, hogy a' radicalok ezuttal számosabban vannak, mint a' mult parliamenti ülés alatt. — A' dublini pör lassan halad, 's O' Connell pillanatig sem veszti lélekjelenlétét. A' trónbeszéd Irlandot tárgyazó része nagy elégületlenséget szült, mivel az egy választó-jegyzék módositásán kivül semmi javitást nem igér.

Francziaország.

(Bertrand temetése. Haytiba követség indult.) Bertrand tábornok hült tetemeinek eltakarittatása megható ünnepélylyel ment véghez Chateaurouxban. Fia, Arthur, vezeté a' gyászsereget. A' város valamennyi hölgye mély gyászban követé a' hintót, a' helyhatóság, nemzetőrség és rendes katonaság kiséretében. — Az egyptusi hadsereg 8 hadastyánja is jelen volt a' respublica zászlója alatt. Temetés után tüstint társulat alakult, melly emléket szándékozik az elhunyt hősnek fölállítani. Emlékiratait fia fogja közrebocsátani. Mondják, hogy a' kormány nem szeretné a' holttestet Napoleon mellé szállittatni, mert a' tömegek összecsődülésitől e' pillanatban inkább fél, mint valaha. — Az elhunyt nassaui gr. 80 millió frankot hagyott örököseinek, özvegyének, Oultremont grnőnek ellenben önkértére csak 25 ezer tallérnyi évdijt, jószágot és butorokat, mivel e' hölgy nem akará az orániai vagyont csökkenteni. E' nemeslelküség megemlitésre méltó.

Aldunai tartományok.

(Zendülési mozgalmak.) Jan. 23aig terjedő török határszéli hirek szerint Jászvásárt (Jassy) komoly zendülési mozgalmak háborítják. A' bojárok közt a' hoszpodár ellen már rég óta forrongó ingerültség minden pillanatban nyilt erővel készül kitörni. Felhivó 's biztató falragaszok találtattak az utczákon 's kormány ellen intézett iratok keringtek a' város lakóji közt. Egy zendülési szellemben irt röpirat bevitetett a' fejdelem lakába, az orosz consul házába 's a' belügyek ministeréhez, ki annyira megijedt tőle, hogy hivatalától azonnal lemondott 's az ugyanezen osztály igazgatójára bizatott ideiglen. A' mozgalom az egész tartományban van elkészülve, mindenütt megtagadják a' törvények iránti engedelmességet 's megvetik a' hoszpodár rendeleteit, minélfogva ugy vélik, miszerint a' hoszpodár is le fog mondani. A' rend és közbéke fenállása iránti reményeket még Daskov orosz fő consul megérkezésétől függesztik fel, kihez a' hoszpodár sürgönyöket 's meghivást intézett. — Bukarestből szinte közelégületlenségről értesittetünk, mellynek kitörésétől minduntalan félnek. Több rendü tudósitás szerint Stirbey a' hoszpodár testvére az elégületlenekkel összeköttetésben áll. Bibesko egészen orosz szellemü ugyan, mindazáltal az orosz párt szintúgy mint az orosz kormány csalódott az ő megválasztatásához csatlott reményeiben; mert Bibeskonak alattvalóji közt semmi népszerüsége nincs. Ellenben öcscsét Stirbeyt nagyon szeretik, miből azt következtetik, hogy lényeges változásnak kellend itt is történni 's hoszpodárrá Stirbey fog választatni.

ÉRTESÍTŐ.

Csöd.

városi számvevő hivatalra.

Kismarton szabad királyi városban legfelsőbb engedelemnél fogva egy számvevő 200 p. forintnyi évi fizetéssel, és 40 p forintnyi szállás-pénzzel, ugy szinte 6 öl tölgy vagy bük hasáb, és 200 darab rőzse-tüzelőfával esztendőnkint ellátva, kinevezendő. —

Ezen hivatalt elnyerni akarók felszólittatnak ez iránti folyamodásukat a' megkivántató bizonyitványokkal együtt folyó évi böjt más hó 14ik napjáig e' városi tanácshoz benyujtani. Mindenek előtt olly egyedek hivatalosak, kik már eddig valamelly városi számvevői hivatalban magoknak az elnyerendő hivatalra szükséges isméreteket 's képességet szerezve, vagy a' honi törvényeket megtanulva, ez iránti hiteles bizonyitványokkal birnak; minden esetre a' folyamodóknak magyar, diák és német nyelvben tökéletes jártassággal kell birniok. Kelt Kismarton szabad kir. városban 1844ik évi január hó 11ik napján tartott tanácsülésből. Lichtenstern Ant. főjegyző. 1—3

Csőd kamarai ispánságra.

Mármarosban Sugataghon a' kam. ispánság, melly évenkinti 150 fr. díjjal, 18 pozs. mérő buza, 24 pozs. mérő zab 1 öl széna, 150 font só, 10 öl tüzifa, szabad szállás 's 100 fr. biztositékkal van összekapcsolva, megürült. Folyamodók, kiknek oláh nyelvben is jártasoknak kell lenniök folyamodásaikkal a' mármarosi kam. izgazgatósághoz kell fordulniok. 1—3

Eladó
szederfák 's csemeték,

Sopronymegyében Nagy-Czenken m gr. Széchenyi István ur jószágán, az itt következő igen jutányos áron:

	Százanként e p. ft.	kr.
Morus alba nem oltott:		
1 éves	—	20
2 „	1	—
3 „	3	—
4 „	6	—
Morus alba oltott lombardiai:		
1 éves	5	—
2 „	10	—
3 „	15	—
4 „	24	—
5 „	30	—
6 „	40	—
Morus alba oltott calabriai uj igen becses faj:		
1 éves	6	—
2 „	12	—
3 „	18	—
Morus Moretti vagy chinai:		
1 éves	—	40
2 „	3	—
3 „	8	—
4 „	16	—
5 „	30	—
Morus multicaulis vagy filippina: dugványvesszők ½ láb hosszu	—	30
Dugványvesszők 1 láb hosszu	1	—
1 éves gyökeres	2	—
2 „ „	3	—
több „ „	10	—

Morus alba-mag fontja 6 p. fr.

Ezen árok Nagy-Czenken helyben értetnek és az átvétellel leteendők. — Az 1 éves csemeték áránál nincs elengedés; a' több éveseknél 1 ezer darabnál és azon fölül 6 percent; 10 ezernél és a' fölül 10%; 50 ezernél és azon tul 15%; 100 ezernél vagy többnél 20% engedtetik el. A' venni kivánók kéretnek, hogy tudósitásukat még e' télen bekűldeni méltóztatnának; a' jövő martius elejétől pedig a' fácskák elvitethetnek. Közelről szalmával jól ellátott szekerek jöhetnek; távulabbra vitetvén a' fák, gyökereik friss mohával, a' törzsökök szalmával körülvétetvén, gyékénybe csináltatnak el; messze utra pedig legbiztosabb, ha deszkaládákba pakoltatnak. Minden egy ollyas gyékénynyel készült kötegért, melly 20—100 fontot nyom, fizettetik 30 kr. e. p.; a' láda pedig 2—6 ft e. p. nagyságához képest. A' távol levő rendelkezők kéretnek, hogy szomszédságukban levő valamelly kereskedő által iratnának Sopronyba Hofer Péter, vagy Flandorfer Ignácz, vagy Lenk Samu nagykereskedő uraknak, a' fizetés és elküldés végett. — Megrendelő levelek intéztessenek bérmentve az alulirt hivatalhoz. N.-Czenk, jan. 30kán 1844. A' tiszttartói hivatal Nagy-Czenken, Sopron. felé. 2-3

Bihar vármegyének Sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a' Berettyó folyam partján pincze, magtár, mindenféle ló- és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is vagyon, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszbuzavetéssel 585 hold, árokkal körülvett tágas birtok, kir. kisebb haszonvétellel, mint ugyanezen határban levő szintazon árvai tömeghez tartozó másik tágas birtok egy pásztornak szükséges 3 szobáju lakházzal 85 és ½ hold birtok fogárverés utján a' többet igérőnek 200 pengő forint bánatpénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre f. 1844dik év martius 11d. napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló- és marha-istállókkal, sertéskoteczekkel, cseléd-lakhellyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsös kerttel ellátott telek, melly 30 holdbul, szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszibuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete Tót helységben belső telek 1½ szántóföld, 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belső telek 644 □ öl szántóföld 3 kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a' kir. kisebb haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel 's 2077 gyalog-napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló, 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobáju lakház 's mintegy 400 holdnyi részint szántó részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal f. 1844dik év mart. 18kán F. Győrösön 20 évre kész pénzért zálogba fog adatni, addig is bővebben értekezhetni P. Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.-Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt ha a' fenkitett időben a' zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a' fenirt napon árverés utján haszonbérbe leszen adandó, megjegyezvén, hogy az utóbb megnevezett 3 helység és 2 puszta egymással határosak. Kelt Várad-Olasziban jan. 16kán 1844. 3—6

Csőd.

107. A' nmlgu magy. kir. Kincstár 1843. évi dec. 13ról 43,509 számu kegyelmes rendelete következtében, Mármarosban a' bocskói hajósmesteri állomás, mellyel 208 p. ft, készpénz és a' szabott áron megváltandó 18 pozs. mérő rozs évenkinti járandóság egybe van kötve, megürülvén, azok, kik ezt elnyerni kivánják, a' szükséges és különösen a' hajózásban szerzett ismeretiket igazoló bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat a' magy. kir. épitési főigazgatósághoz f. évi febr. 20dik napjáig nyujtsák be. A' m. k. épitészi főigazgatóság által Budán, jan 15. 1844. 3—3

Váltóügyvédvizsgálati hirdetés.

A' tek. kir. Váltó-Feltörvényszék ezennel közhirré téteti, hogy kik a' legközelebbi alkalommal váltóügyvédi vizsgálatot kivánnak letenni, közügyvédi hitlevelökkel, továbbá erényes magoviseletéről 's legalább félévi váltójogi gyakorlatrul szóló bizonyitványokkal támogatandó folyamodásukat f. 1844. évi böjtmáshó 1jétől azon hó 16káig bezárólag a' tek. kir. Váltó-Feltörvényszékhez annek igtató hivatalában adják be. Kelt Pesten 1844. boldogasszonyhó 29dikén Fogarasy János vftszéki tanácsjegyző. 3—3

Hirdetvény.

Tek. Békésmegyében keblezett Orosházán igen népes helységben, az uradalmi bolt jövő april. 24től kezdendő három egymásutáni évre február 26kán tartandó árverés mellett fog haszonbérbe adatni. 3—3

PEST, csütörtök febr. 22kén.

JELENKOR.

1844. 15dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal útján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Ez évi folyamból még néhány teljes számu példányunyi szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (előléptetések; nemz. színház; Igazolás és kibékülés; Országgy. közlemény: további részletei a' turopolyai ügyben a' főrendi táblán folyt. vitatkozásoknak; a' rendi 97 's 98d. orsz. ülésben a' zsidóság polgárittatása iránt hosszas vitatkozások után a' szerkezet meghagyatott; febr. 12kén a' 99d. fördi orsz. ülésben a' magyar nyelv iránti folirás egyhangu köz megegyezéssel elfogadtaték, a' szintazon napi és számu rendi orsz. ülésben a' zsidóknak még bányavárosokbani polgárittatása is határozattá válik; febr. 13kán a' 101d. orsz. rdi ülésben a' város-rendezési munkálat a' 123§tol kezdve a' 253ig halad minden változtatás nélkül; a' febr. 14k. 101 ülésben a' fördek a' katona-élelmezési munkálat kimeritő tárgyaltatását a' meghatalmazandó biztosság alkudozása eredvényeig halasztják el; szint azon napi és számu orsz. ülésben a' Rk a' személynöki és tárnokszéki folebbvitelt megszünteték az iskola-felügyelési joggal együtt. Legujabb: a' rdi 102 104dik ülésben városi ügyekben fölebbviteli biroságul a' k. curia rendelteték 's birákul polgárok oda neveztetése 's a' városok országgyül. szavazata 16ra határoztatik; Ung, Temes, és Mármaros követutasitási; czáfolat a'komáromi közgyülésről.

Spanyolország: (Alicantéban 's vidékin uj zendülés; elfogatások; Carlota gyászünnepélye, a' zendülési szándék elfojtatása végett egész Spanyolország hadi törvényhatóság alá állittatik.

Anglia (O'Connell védbeszéde).

Franczia ország (A' madridi kormány fegyveres közbenjarulást készül kérni; algiri hirek).

Poroszország (A' lengyel kiköltözöttek számüzetése).

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. kir. Föls. a' selmeczi és beszterczebányai k. bánya-kamrai ügyészi hivatal mellé egy alügyész ideiglenes alkalmazását kegy. megengedni méltóztatott.

A' nm. k. udv. Kincstár a' rónaszéki k. aknatisztségre 's a' kir. völgyi aknahivatali felügyelőségre Kiszling János eddigi sugatagi sómázsamestert, 's a' királyvölgyi ellenőrködő sómázsáló állomásra pedig Truppel Vincze rónaszéki fizetéses aknahivatali gyakornokot alkalmazá. Karatur Ede szolnoki kir. sómázsáló a' magyarországi dohánybeváltó-kezelésnél ideiglenes mázsamesterré neveztetett ki. — Mály Ferencz pesti harminczadhivatali irnok meghalálozott.

(Nemzeti szinház.) Szombaton febr. 24kén bérletszünéssel először adatik: A' KALANDOR, 1843ban a' nemzeti szinház igazgatója által kitett 50 arany pályadijt nyert eredeti látványos népi szinmű 3 szakaszban. Irta Ney Ferencz. Valamennyi uj diszitvényit festette Engert, nemz. szinházi diszitő.

Igazolás és kibékülés.

Aligha vágott valaha véletlenül ugy össze két ellenkező nemes kebel nyilatkozata, 's alig olvashatott valamit nagyobb lelki élvezettel combináló fő, higgadt kedély, mellékes érdek nélküli kebel, mint a' „Kibékülést és Igazolást," mik minden esetre fénypontjai a' politikai journalistikának; 's ritka, de követésre annál méltóbb példáji a' nagy characternek abban, mint kell háttérbe szoritani személyes érdeket ott, hol hazánk emelése forog szóban, terveztessék ez bárki által.

Hogy a' Pesti Hirlap szerkesztője a' telekdij kérdésében Széchenyi gr. mellé fog csatlakozni, erősen hitte az, kinek a' „Két Garas" létesitését szükségkép előző 's követő reformokra gondolni kedve, ideje 's tehetsége volt; ki meg volt győződve, hogy ezen reformok igen nagy része mellett, specialiter is és valódi szándékból küzdött a' Pesti Hirlap szerkesztője: annál nagyobb fájdalmat okozhat tehát annak tapasztalása, hogy azon felekezetből, mellynek organuma a' Pesti Hirlap, találkozhattak ollyanok, kik Kossuth ezen tettét gáncsolák. És ezen esemény, a' Kiábrándulás után is, ujra 's eléggé tanusitja, mennyire törpék vagyunk nagy charactert irigyelni, 's gyöngék, azt ha el nem érni is, legalább árnyéklatban megközeliteni.

És tekintsünk szét e' hazában! 's kérdjük, hol van férfiu, egy két tetterős capacitást, ismét néhány házi körre szoritkozó nem megvetendő talentumot kivéve, ki nem hiuságból, nem i d é t l e n népkegy-vadászatból vagy más ellen torzsalkodó cselszövényeskedésből, hol van férfiu, mondom, a' leginpracticusabb optimistától, a' mindent idegen kaptafára szoritani erőködő honismeretlenig, ki azért beszél szépen, mert tenni is jót akar, 's azért tesz jót, mert hazája boldogulását szomjazza? Nem hasonlit é lelkesedésünk a' szinházi karzat azon hőseiéhez, kik a' szindarab sikamlós helyeit megtapsolva orditozás és tombolásban nyilványitják a' közvéleményt (?) 's mikor a' függöny legördült? — — kérj csak tőlük a' szinészet valamellyik martyrja számára segélyt, csak egy igen kisded részét annak, mit gyanus kávéházak füstfogta bünzugaikban elferbliznekaz irányvesztett lelkesülés, ha pórias durvaságban nem tör is ki, minden esetre jóval alul áll a' fagyponton. 'S valóban nem egy ficzkándi, vagy sikamlós nyelvü kérkedő tisztecske hagyná veszteg oldalán kardját — kivált ha saját drágalátos bőrét nem féltené — csupán azért, vagy tán egy kis szolgálat-buzgóságbul (?) mert nem ő volt szerencsés az ellenséges csatarendbe legelőször bevágni, minek pedig magában aligha nem, sőt bizonynyal örült. De sok illy hegyke tisztecske legénykedik a' politikai csatasikon, azon kis különbséggel azonban, hogy mivel itt már becses személyét megszabdaltatástól nem féltheti, vagy tesped, vagy g á t o l, vagy ellenszegül csupán azon kis okbul, mert nem az ő kezében lobog a' viadal zászlója! ki jobb szeret erdőben lenni első, mint városban második.

Tájékozzuk már most a' terrenumot 's nézzük a' telekdij sorsát. Sokan ugy vélekesznek, mikép Kossuth nyilatkozása 's csatlakozása nem fogná igen biztositni a' telekdij győzelmét; de nem azért, mintha Kossuth egyediségének elég fontosságot nem tulajdonithatnánk, hanem mivel azon felekezet tekintélyesb tagjai 's talán vezérei, mellyhez a' Pesti Hirlap szerkesztője tartozik, aligha birnak olly loyalitással, mint ő; 's hogy ezen vélemény nem puszta gyanu, nem is gyanusitani akarás, maga az Igazolás egyszerün de világosan tanusitja, mit, hiszem, a' Pesti Hirlap szerkesztője nem irandott, ha a' nyilatkozását gáncsoló 's roszaló szózatoknak sulyt 's talán nagy sulyt nem tulajdonitott volna. És itt önként azon kérdés fordul elő, hogy azon felekezet vezérei, melly a' házi adó mellett izgatott 's melly e' szerint elvben fizetéstül nem idegen, mikép roszalhatják a' telekdijt? Erre csupán két feleletet adhatni: 1) vagy azért, mert látják, hogy igy már virágos szónoklat nem elég és az ugynevezett liberalismust szinlelésnél — majd majd rézstörésre kerülendvén a' dolog — egyéb valamire is szükség lesz, pedig még eddig a' legtöbb magyar azt tartja, „fizess, nem jó" 's igy jó idején csak keressünk csomót a' kákán; vagy 2) azért roszalják, mivel Széchenyi István gr. tervezete 's igy azért, mert a' m. gróf nem sok hajlandóságot mutatván a' népkegygyel kaczérkodáshoz, nem bir olly népszerüséggel, mint az p. o. ki, dohányzási tilalom daczára is, az utczán logikusokkal szivaroz; sőt magát a' telekdij eszméjét is nem egy éji madár huhogja népszerütlennek. Hogy ezek foga fejére kitünjék, legyen szabad a' telekdij eszméjét rövid vázlatban elemezni.

Honunk felvirágoztatása, vérünk fölemelése pénzt igényel; a' különben sem ezen irányu domestica megbukott, kisértsünk meg más pénzszerzési módot; nehogy pedig másra tolási szándékrul vádoltassék, a' gr. mint maga is nagy birtokos, birtokadót — de ideiglenest — tervez; birtokosakon feküvén a' teher, mi egyezik meg jobban a' viszonyos igazság elvével, mint az: hogy mivel néhány magas kamatlábu adósság boritotta nagy birtokost a' fizetés ezen csekély faja is semmivé tehetne, pedig ezek fölsegitése is föltétezi, bár közvetve hazánk fölvirágoztatását: azok részesüljenek az orsz. kölcsön kamatjával aránylag száztól ötös v. hatos — mert napjainkban ez is nagy könyebbség 's nevezetes segély — a' mostaninál minden esetre jutányosb kölcsön jótékonyságában, kik fizetik az országos kölcsönnek alapul szolgáló telekdijt, mig az országos kölcsön másik részével létesitendő hazai investitio-eredvényezte jóllét a' socialis élet minden erébe, kisebb 's nagyobb mértékkel, átszivárog. Ha jól fogtam fel, ez a' terv rövid vázlata. 'S most mi történik? Tán azon nem eladósult birtokosak szólalnak fel, kiket a' teher igen nagy része sujtana? Nem, hanem előáll egy kaputos, ki sokba mernék fogadni, a' mult országgyülési költséggel is adós még, 's velem együtt nem igen aprithat mit tejbe 's azt mondja „jó jó, de nagy hibája az egész tervnek az, hogy a' k a p u t o s nincs beléhuzva." Én azonban, ezen kaputos barátom helyén igy nyilatkoztam volna: „ámbár engem és sorsosimat a' telekdij terve megfoszt azon örömtül, hogy hazám jóllétét kötelességem 's tehetségem szerint én is előmozditsam: azonban ezennel 's ünnepélyesen nyilványitom mind saját, mind megbizóim nevökben, hogy létesülendvén a' telekdij, ahoz aránylag járulni legkedvesb honfiui tisztünknek tartjuk 'stb. 'stb. Egy másik kaputos már tovább megy mondván: „ime Széchenyi gróf csupán saját feleinek akarja jóllétét" a' csupán birtokosak adóztatását illető loyalis szándékra pedig, hogy ez sem állhasson szeplőtlen tisztaságában, ezen megjegyzést teszi, mikép ez a' gr-nak, mint magányosnak megjárja, mint statusférfinak azonban roppant hiba. Ugyhogy, míg a' tervegyik részét elsophismáskodja, másik részére szántszándékkal üti a' népszerütlenités bélyegét, mi annál terhesb beszámitást érdemel, mivel ezen ur nagyon jól tudja azt, hogy zálogjel nélkül magányos ember sem ad kölcsön; országos operatióknál tehát, hol mathematikai pontosságnak 's lehető legnagyobb bizonyosságnak kell szerepelni, bizony nem kölcsönözhetni kaputra v. csupán becsületszóra *) 'stb.

Bocsánat! ha mélyebben bocsátkoztam a' dolog lényegébe, mint tán annak kimutatása igényelte: mikép magát a' telekdiji eszmét használja egy némellyik jó akaratu a' m. gróf népszerütlenitésére; — most haladjunk tovább 's tekintsük: mint áll a' telekdij sorsa az Igazolás után azon felekezetnél, melly a' m. gróf nézeteiben osztozik! Itt is akad, bár aránylag kevesebb számmal, de még is akad, kik valamint azért csatlakoztak a' gróf nézeteihez, mert a' Pesti Hirlap szerkesztője iránt ellenszenvvel viseltettek: ugy most a' Kibékülés után elpártolnak. Ésha, mit a' haza nemtője ne adjon, e' szomoru vélemény a' kettős frigy daczára is teljesülend: akkor jó éjszakát! de nem csupán a z é r t, mert a' telekdij megbukott, hanem azért, mivel kevés fija van e' nemzetnek, ki magát megtagadva, személyes érdekeit háttérbe szoritva, szépen csengő czifra beszéd helyett, férfiasságot, szilárd jellemet igenylő tettre kész legyen!

Varga Soma.

Országgyülési közlemény.

)Részletei a' m. fördi táblán a' turopolyai sérelem ügyében folyt vitatkozásoknak egy m. b. mult számunkban megszakitott beszéde végével). Mint mondám, igy folyt. a' m. báró előadását, e' tárgy megitélésénél két jogkérdés támad; az 1ső H. országban tartományi gyülés összehivására 24 óra határidő elég-é vagy nem? a' 2ik vajjon a' turmezei 's egyáltalában minden horvátországi nemesnek van-é egyedi szavazásjoga vagy sem? mi az elsőt illeti, miután az előttem fekvő 's 1837ben Horvátország számára tiszta horvátok által kidolgozott coordinationalis javaslatban, az országgyülés összehivására két quindena határoztatik, az hogy usus szerint 24 óra volna az összehivás szokott ideje, 's hogy az illy módon összehivott országgyülés horvát fogalmak szerint törvényesnek tartatik, nekem legalább nem igen valószinünek látszik. Egyébiránt tán a' m. főRRnek e g y másik tagja meg fogja mutatni, hogy ebben csalódom 's azért várva e' bizonyitást, átmegyek a' másik jogkérdésre, t. i. arra: vajjon a' horvátországi egyes nemeseknek van-é az országgyülésen individualis voksuk vagy sem? Engedelmet kérek, ha tudatlanul szólok a' tárgyhoz. Én a' horvátországi pacta conventákat még eddig nem láttam, és a' horvátországi municipalis jogokrul csak azt tudom, hogy azok egy quanttas incognita, mellyet Horvátország követe minden tárgyhoz ad, 's melly véleménye szerint minden tárgynál épen annyit vagy valamivel többet nyom, mint a' mi okaink együttvéve. Tudom azonkivül azt, hogy a' horvátországi munic. jogok kötelezik tán egész Horvátországot, 's kötelezik, mint mondatik, egész Magyarországot; de bizonyosan nem kötelezik Horvátország követeit, miután én csak egy municip statutumot ismerek, vagyis inkább jogot, t. i. az 1805ikit, melly szerint Horvátországnak diplomatikai n y e l v e ü l a' diák nyelv rendeltetik, 's a' tisztelt követ akkor, midőn mi a' magyar nyelvről szóló törvényben a' diák nyelvet meg-

*) Egyébiránt a' vagyonulás illy módja kevésbbé terhelné a' lelkiösméretet, mint az egyszerü 's világos lopás. Pedig ha a' büntető t. könyv tárgyaltatásakor penditett azon eszme valahogy létesült volna: miszerint börtönből kiszabadult egyedek — nehogy ismét lopni kénytelenittessenek — nagy birtokosak mindegyikétől elveendő 50—60holdnyi földilletőséget kapjanak, a' földszerzés egyik közvetitett módja: lopás leendett. Furcsa kis birtokczim!

emliteni akartuk, leginkább ő volt az, ki magát 's honát ez által meg sértveérzé de m.főRR.Horvátország alkotványos állásáról kevés iratott; igy tehát, ha kevés ismérettel szólok a' tárgyhoz, nem én vagyok oka. Azok után azonban, miket itt hallottam 's azon isméretek szerint, mellyeket magamnak szerezheték, erősen hiszem, hogy a' horvátországi gyüléseken minden nemesnek individualis voksolási joga eddig csakugyan volt. Hiszem pedig 1ör azért, mert minden horvát állitása szerint kétséget nem szenved, hogy Horvátországban minden egyes nemes az országgyüléseken egyenkint vehete részt, 's pedig nemcsak egyes felkiáltásokkal, hanem mint Osegovich segniai püspök világosan mondja: egyes kijelentések 's rövidebb mondásokkal is; már pedig képtelenség lett volna ezt engedni, ha a' nemesség törvények szerint e' gyülésekbeni igényes részvéttől ki lett volna zárva. 2or előttem fekszik azon egyetlen egy hiteles kutfő, mellyhez juthattam. Az 1836iki 14. t.cz. által kiküldött választmány munkálata ez,melly Zágrábban 1837-ki jun. kezdetén összeült 'sa'tartományi gyülés elrendezéséről tanácskozott.Felszólitom a' m. főRRket, különösen azokat, kik tagjai voltak ezen választmánynak, miszerint, ha az, a' mit idézni fogok, nem foglaltatnék azon választmány véleményében,méltóztassanak nekem megmondani, mert ellenkező e s e t b e n az, mint olly valami, Horvátországnak legnagyobb capacitásai vagy legalább azok által, kikre a' horvát országgyülés a' legfontosb tárgyakat bizta, készült, bizonyosan némi fontossággal bir. Mi mondatik itt az országgyülési coordinationak okául? az: hogy a' slavóniai vgyék a' tartományi gyülés coordinatioját kivánták; kivánták pedig azért,mert Horvátországban a'nemesek individualis vokssal birván, ők levoksoltatnak, 's igy megyéik szava semmibe sem vétetik. Már ha Horvátországban a' nemeseknek individualis voksa nem számíttatott volna, akkor a' slavoniai vgyék ez ellen kifogást nem tehettek, 's akkor az egész coordinatio szüksége nem forgott volna fen.De 3) van még egy fontosb ok, ugyanis a' m u n k a kezdetén világosan kimondja e' küldöttség, hogy egyáltalán s e m m i n ujitani nem akar,hogy sem a'bánnak,sem másoknak jogait megszoritani nem kivánja, hanem tisztán csak a' régi usust és fenálló törvényeket fogja fentartani. Már ha Horvátországban az egyes nemeseknek egyenkinti szavazatjok nem vala, ha a' megyei követek szava, mint az most utólsó alkalommal történt, csak egyes voksnak számittatik, és azon megyék együtt csak tiz szavazattal birnak, kérdem a' m.főRRet:mondhatta volna-é a'választmány,hogy a' régi szokásnál meg akar maradni; akkor,midőn javaslata szerint a' bán jogainak illy megszorittatását inditványozá, midőn azt javasolja,hogy az egyes vgyék ezentul együttvéve annyi vokssal birjanak, mennyivel minden püspök, városok, főispánok, banalis convocatusok együtt nem birnak. Ha a' nemesek eddig individualis vokssal nem birtak,akkor a'választmány,midőn a'vgyéknek szintannyi voksot javasol, mennyi vokssal bir minden convocatus, a' banalis jogokat annyira megszoritotta, mint soha elnöki jogok egyszerre meg nem szorittattak még; akkor javaslata jó 's czélszerü talán, de bizonyára nem a' régi szokás megtartása, hanem valóban a' leglényegesb ujitások egyike; — végre 4r a' mi engem leginkább megerősitett nézetemben, az a' bán ő nmlgának eljárása e'gyül. alkalmakor.Az mondatik t.i. hogy a' horvátországi nemeseknek individualis voksolási joguk nincsen, hogy a' turmezei nemesek e' szerint a' zágrábi tart. ülésben nem tekintethettek szavazóknak, h a n e m csak publicumnak. Már ha a' turmezei nemesek publicumnál egyebek nem voltak, miért oszlattatott el tehát az ülés? soha nem hallottam még esetet, hogy elnök azért, mert a' publicum magát rendetlenül viselte, a' gyülést oszlatta el, és nem inkább a' publicumot parancsolta ki. Azon perczben, midőn bán ő nmlga a' helyett, hogy a' turmezei nemeseket kiutasitotta volna teremből, a' gyülést eloszlatta, mondom, azon pillanatban bán ő excája a' turmezei nemesek jogát elismerte. Ezen okoknál fogvateljes meggyőződésem szerint azon tények és jogkövetelések is, mellyekre a' t. RR. kivánatjokat alapitják, legalább annyira be vannak bizonyitva,hogy a' horvátországi nemességnek szavazási jogára nézve senki közülünk elhatárzottan nem állithatja, hogy e' jogok nem léteztek. A' t. RRnek tehát tökéletes joguk volt, sőt szent kötelességöket teljesiték akkor, midőn határzottan nem nyilatkozva e' tárgy i r á n t, nem mondva ki azt, hogy Horvátország követei törvénytelenül választattak, semmi mást nem kivánnak, mint, h o g y uj tartománygyülés tartassék,m e l l y b e n Horvátország maga határozza el: akarja-é tovább is követeinek tartatni, kik ide küldettek vagy sem ? De elállva a' turmezei esettől, ha ez nem feküdnék is előttünk, azt hiszem, ha valaha, most itt azon pillanat, hogy a' magyar országgyülés ő felségét arra kérje, miszerint azon egy módhoz nyuljon, melly talán Horvátország kibékitéséhez utat nyithat. Ki hazáját szereti, kinek a' monarchia jövendője, mint olly valami, mi a' civilisatio fenállásának conditio sine qua non-ja, szivén fekszik,az nyugalmasan nem láthátja azon ingerültséget, melly Horvátországban Magyarország ellen létezik. Távol legyen tőlem,hogy én azon j e l e n e t e k e t, mellyeket Horvátországban látunk,a' horvát nép többségének tulajdonitsam;meggyőződésem szerint azon nemzet,melly annyi századon keresztül baj és örömben egyenlőn osztozott, azon nemzet, mellynek férfiai ugyanazok, kiket mi tisztelünk, azon nemzet, mellyet multja hozzánk lánczol, 's mellynek minden józan reménye Magyarországgali összeköttetése által föltételeztetik, azon nemzet mondom m. főRR. nem lehet ellenséges indulattal a' magyar iránt,'s bármenyi lárma emelkedik a' Száva partján ellenünk, az egy factiosa minoritásnak zabolátlan kicsapongásinál nem egyébi de hogy ezen minoritás létezik, hogy midőn a' magyar név és nemzetiség szent koronánk egyik tartományában gúnydalokkal illettetik, midőn a' nemzeti l o b o g ó helyébe uj czimer szegeztetik ki, midőn maga a'horvát nép neve „illir nemzet“nevével cseréltetik föl, mellynek improvizált patriotismusa inkább a' magyarnak gyülöléséből, mint valaminek szeretetében áll; midőn mind ezek történtek, kérdem: maradhatunk-é mi nyugodtan főkép akkor, midőn teljes meggyőződésünk szerint el m o n d h a t j u k,hogy mindezen bajnak egyáltalán okai nem mi vagyunk. Jól tudom m. főRRek, hogy sokan vannak, kik a' Horvátországban történteket reactiónak szokták nevezni; 's főkép az illir párt vezetői szivesen visszatorlásnak nevezik azt, mit máskép védelmezni csakugyan nem tudnak. De m. főRRek! nézzük Horvátország állapotját, 's kérdezzük: vajjon Horvátországban azon ingerültségnek, melly ellenünk létezik,oka csakugyan visszatorlási vágy lehet-é? Horvátország, melly ugyanazon alkotványt élvezi, municip. jogaira hivatkozik,'s ezen municip. jogok, mellyeket még soha pacta conventáji előmutatásával be nem bizonyitott, mégis a' magyar országgyülés által respectáltatnak. A' horvátok Magyarország minden hivatalait viselhetik,ellenben Horvátországban vannak hivatalok, mellyekre magyarok sz á m o t nem tarthatnak; Horvátország minden lakosai Magyarország minden vidékit lakhatják,'s nincs hazánkban egy talpalattnyi föld is, mellyet horvát meg ne vásárolhatna, mellyre le nem telephetnék;ellenben négy millió magyarHorvátországban birtokszerzésre képtelen! Kérdem én ekkor a' m. főRRtül:ki szólhat elnyomatásról,hol lehet helye a'visszatorlásnak? Midőn ezen összehasonlitásból kitetszik, hogy Horvátország több, Magyarország pedig kevesebb joggal bir,ugy hiszem,hogy Horvátországban a' jelenleg mutatkozó ingerültség visszatorlásnak nem neveztethetik, 's épen azért kettős kötelességünknek tartom a' tagadhatlan ingerültség valódi okát kikutatni; szükség, hogy Horvátországgal egyszer valahára tisztába jöjünk, 's tudjuk, mik a' horvát n e m z e t igazságos kivánati, 's hogy ezek teljesitéseáltal a'köztünk létezőviszongásoknak valahára véget vessünk. Mivel pedig ez nem történhetik máskép, mint, ha a' horvát országgyülés összehivatása által a' tisztelt nép többségének alkalom nyujtatik kivánatinak kimondására, mivel ismérve levén e' kivánatok, a' magyar nemzet bizonyosan nem fogja legkisebb részét is megtagadni annak, a' mi önléte 's függetlenségével ellentétben nem áll, örömmel járulnék a' t. RR. kivánata pártolásához, mint mondám,még akkor is, ha a'turmezei eset azt elkerülhetlenül szükségessé nem teszi. Egyébiránt megvallom: mint a' kérdés most áll, némelly előttem szóltak véleményét nem egészen fogom fel. Ugyanis gróf Z. F. azt mondá, hogy Horvátország állapotjaszerencsétlen,hogy Horvátországban ingerültség létezik. Itt valamit kell tenni 's minden esetre föl kell szólitnunk a' t. RRet, hogy mindazt, mit a' horvát mozgalmak iránt tudnak, hozzáadván, az egész tárgygyal együtt ő fels. elibe terjesszük; (közbeszólás gr. Z. F., én általányos felirást mondtam minden egyes esetre hivatkozás nélkül). Engedelmet kérek, én a z t h i t t e m, hogy a' felirásban valamire hivatkozni szoktunk. K. örökös főispánja hasonlóképen föl akarja terjeszteni az egész ügyet ő felségéhez, a' nélkül hogy az orvoslásmód iránt nyilatkoznék, azaz a' nélkül hogy ő felségét tartományi ülés-tartásra kérné. Ha Horvátország állapotja csakugyan ollyan, mint azt m. gr. Z. F. festette, 's a' m. gr. czélszerünek tartja, miszerint ő felségét általányos felirás mellett kérjük meg, hogy ezen bajokra forditsa figyelmét: nem látom által, mit szenvedne a' m. gr. inditványa, ha a' puszta feliráshoz a n n a k bebizonyitásaul, hogy nem puszta felirás, ő felségének még társul mellékelnők azon adatokat,mellyeket birunk,'s mellyeket felirásunk következtiben ő fels. ugy is később kérne tőlünk; a' másodikra nézve pedig, ha ő felségének felirunk, ha a' bajokat előadjuk, ha a' jelen esetet fölterjesztjük, nem látom által, miért nem kérhetünk országgyülést? Ha a' m. ur, vagy akárki,Horvátország megnyugtatására az országgyülés tartásán kivül más valamelly alkotványos módot tud, mellytől Horvátország megnyugtatását várhatja, adja elő, én hozzá fogok állani 's felhagyva mostani véleményemmel pártolni azt,ha jobb az országgyülésnél. De ha a' m. ur, mint gondolom, jobb módot Horvátország megnyugtatására tartományi gyülés-tartásnál nem tud, miért ne mondaná ki nézetét e' tárgyban nyiltan? hisz ő felségének jogai az által,hogy a' nemzet világosan kimondja nézeteit, nem csonkittatnak, királyunk nem sértethetik meg az által,ha a' hív magyar nemzet azt mondja: U r a m! ezen körülmények következtiben azt hisszük, hogy Horvátország állapotján máskép segiteni nem lehet, mint országgyülés-tartás által. Ha a' m. ur más jobb módot annál, mellyet mi inditványozunk, nem javasolhat, reménylem, hozzánk fog állani 's pártolni a' t. RR. nézetét, melly felfogásom szerint egyedül czélszerü a' horvát nemzet megnyugtatására is. Ha mi a' kormányt felirásunkban csak egyszerün szólitjuk fel 's azt mondjuk: Uram! Horvátországban rendetlenségek vannak, csinálj rendet, 's nem nyilatkozunk a' miként iránt, vajjon azonfölgerjedésnél fogva, melly Horvátországban ellenünk l é t e z i k, nem fognak-é találkozni, kik azt fogják mondani: im a' szabad magyar nemzet m o s t a' kormányt felszólitja hogy a' mutatkozott rendetlenségeket akármi módon, ha ugy kell, alkotvány-megszegéssel is nyomja el 's nem fog-é ez még több ingerültséget gerjeszteni ellenünk? ha ellenben, midőn a' kormányt Horvátország állapotjára figyelmessé teszszük, 's a' létező bajok orvoslására felszólitjuk, egyszersmind az utat kijeleljük azt mondva,hogy a' Horvátországban létező ingerültséget és bajokat alkotványos módon, Horvátország jogait tisztelve, t. i. országgyülés-tartás által akarjuk megszüntetni, nem fogja-é ez emelni a' horvát nemzetnek iránti vonzalmát? Ezen okoknál fogva én még egyszer engedelmet kérvén, hogy szerfölött hosszas voltam,a' t.RRek üzenetét pártolom egész kiterjedésben.

A' rendi 97 's 98d. orsz. ülésben a' zsidóság polgáritása iránti vitatkozásokat egy alföldi népes magyar kir. v. követe jövő Társ. által közlendő jeles előadással kezdé meg f. hó 9kén, melly után febr. 10kei országos ülésben számosan nyilatkoztak a' zsidók polgárositása részire is. A' szónokok egyike statusharmoniai szempontbul válaszolt az ellenzőknek 's ugy hitte, hogy több ellensége lesz hazánk és nemzetiségünknek, ha keveset részesitendünk polg. jogokban,de annyival több jóakarója 's barátja minél többen részesülhetnek annak jótéteményeiben. Azon ellenvetésre nézve, hogy a' szomszéd tartományokbeli zsidók elözönlendik hazánkat: egészen hatalmunkban levőnek mondá az ez ellen intézkedést; a' városi követek azon szemrehányásira pedig, hogy a' megyéknél nem adatott meg a' zsidóságnak azon jog, me lyel városokban azt fölruházni szándék: igennel válaszolt, mert, ugymond, azon jogok nekik is megadatvák, mellyek más nem- nemest illetnek; a' választó testület tagjaivá pedig városokban sem lehetnek, 's igy a' rokonnemü nemesi jogokban sem lehetett őket részesitni.Egyébiránt,ugymond, a' zsidóságra nézve csak két állapot gondolható a' nemzet és haza irányában; a' zsidók v. veszedelmesek t.i. vagy nem;ha igen: akkor nemcsak polgárositni nem kell őket,hanem egyenesen kikergetni: ha pedig nem veszedelmesek, akkor polgárjogokkali fölruházás által minélhasznosbakká kell őket tenni; 's igy a' puszta türés minden esetre a' legméltánytalanabb, egyszersmind a' hazára nézve legveszélyesb állapot. Egy más szónok azzal válaszolt a' megyékbeni jogmegtagadási vádra, hogy a' kicsapongási munkálatban nem a' megyék rendezete tárgyaltatott, 's igy a' zsidók följogositásának kérdése olly lényegileg nem is jöhetett elő, mint a' szőnyegen forgó munkálatban. Válaszolt tovább az elsőben fölszólalt városi követ előadására, 's többi közt a' Bloch Móriczra hivatkozást azért sem tartá nyomadékosnak, mivel, ugymond Bl. M. már keresztelt zsidó;az illy áttérők pedig rendesen legnagyobb ellenségei szoktak lenni az általok elhagyott vallásnak, 's igy hitelt nem igen érdemelnek. Ismét egy más megyei követ igy nyilatkozott: Az emancipatio ellenzői, annak védlőjihez hasonlitva, eddig sokkal szerencsésb mezőn állottak, mert azon ellentétet, mellyben a' zsidó mint illyen a' keresztyén statussal áll, valódilag kiszemelték; a' zsidóságnak általok történt föllfogása kemény és részrehajló volt: mert nem vették azon statust, melly azoktul a' polgári jogot megtagadta, olly szoros birálat alá, mint mellyel a' zsidóságot taglalták. Ha körülnézünk a' civilizált országokban, ha tekintetbe vesszük alkotványaikat 's benső socialis létü-

ket, meg kell vallanunk, hogy azon rosz erkölcsöknek, mellyek bennök kifejlettek, nem a' zsidóság volt tulajdonképi oka. A' zsidók p. o. legszámosabban települtek le Lengyelországban, itt minden pályinkaház kezeikbe került 's azokkal együtt a' nép erkölcsi ereje is. De mit tehet a' zsidó róla, hogy a' lengyel köznép ereje egypohár pályinkában fekszik, hogy ebben keresi táplálékát 's vigasztalását a' földesuri nyomás és életviszonyai mostohasága ellen? Az alkotvány súlya az, melly a' parasztot zsidóhoz utasitja 's igy a' közélet lelketlensége vitte a' dolgot annyira, hogy a' paraszt pályinkában keresi üdvösségét: az alkotvány tette a' zsidót illy hatalmassá, leginkább az juttatá öt a' nép moralis ereje birtokába. A' szükség azon hatályos inditó, melly a' köztársaságot mozgásba hozza; mindenki ugy t.i. akarja hasznát venni embertársának, hogy szükségét általa kielégithesse. Azon szükség, melly a' köztársaság életét biztositja, kiteszi annak lételét folytonos viszályoknak; egy bizonytalan elemet táplál benne, és szüli a folyvást változó gazdagság, szegénység, szükség- és fölöslegbül álló kevereket. Ezen bizonytalan elemet a' zsidók nem teremtették; ez a' köztársaság tulajdona; de vehetni é rosz néven, hogy ők ezen elemet hasznukra forditották, midön minden kar és testület érdekébül kirekesztetvék? E' mellett dicsérettel megkell ismerni a' zsidóság takarékosságát, fáradságát és szorgalmát, mellyel uj szerzés- forrásit kikutatja 's hasznára tudja forditani. 'S ugyan mit használt, hogy a' zsidó a' polg. jogokbul ki volt rekesztve? Ő e' mellett meggazdagodott; pénzét pedig nem lehetett a' nemzet vagyona értékéhez számitani; mert a' status polgárihoz nem tartozván, hazája nincsen. Hogy sok hiba található a' zsidóságnál, tagadhatlan: de ez folytonos elnyomatásuk közben nem is lehete máskép; 's ez elfojtá bennök a' nemesb érzéseket; mert a' nyomatás soha sem javit, legfölebb elszigetel; elzárja a' valódi erény utját, 's a' közdolgokbani részvétet lehetlenitvén, keserü jellemet ad a' magány- erénynek, vagy önző gondoskodásuvá teszi anyagi érdekek iránt. Egyébkint is hazug állapot az, ha theoriában megtagadtatnak a' zsidóktul a' polgári jogok; gyakorlatban mégis nagy hatalommal birnak, mert pénzük által hatalmas birodalmaknak is irányt tudnak adni; 's habár a' czéhek-és testületekből ki vannak is zárva, szorgalmuk merészsége kijátsza a' középszázadok institutiójit; az uj mozgalom áttörte a' mult idők korlátit 's az ő lételük olly theoreticus lét, mellyet a' tulnyomó gyakorlat kigunyol. A' zsidóság és keresztyénség 2000 évig üldözte egymást; keseritette egymás életét; de egymást le még sem győzhette. 'S ugy látszik, mind két rész megunta már a' harczot. A' zsidók fohászkodása emancipatio után, ésazon pártoltatás, mellyre ez a' keresztyénségnél talált, biztos jelei annak, hogy mind kétrész kezdi már bontani az eddig fönállott korlátokat. E' korlátok két hatalmas nemzetnél végképmegszüntettek már'sa'következés száz argumentumnál jobban megczáfolá az ellenfél jóslatit és okoskodásit. A' franczia forradalom megadta zsidóknak a' polgári jogot; restauratio alatt visszavétettek ugyan a' concessiók, sőt ujra üldöztettek is a' zsidók; de akkor nemcsak ők szenvedtek ám, akkor minden szenvedett, az egészséges emberi ész, azemberiség jogai's maga még a' szabadság is. A' juliusi forradalom a' polgári és politikai jogokbani részvehetést nem kötötte hitvalláshoz, 's azóta már a' fran. zsidó tökéletesen szabad polgár ugyannyira, hogy az 1840dik követi kamarában egy Fould nevü zsidó is ült, ki mint követ is jó hirt szerzett magának. Másik nemzet, melly a' kor kivánatát e' részben is helyesen fölfogta: az angol; ott nem rég még a' katholicusok is egy kathegoriában állottak a' zsidókkal; azok fölszabadittatása ellen ismajd azon okok hordattak föl, mint nálunk most a' zsidók ellen; végre győzött az értelmiség 's most már szinte feledve is van, hogy a' két vallás valaha el volt nyomva; mind a' mellett sem a'status gépe ki nem forgattaték vágásából, sem a' társas életben észrevehető változás nem történt. Csak hagyjuk a' dolgot magától menni, majd eljő a' kellő időpont: ezzel ollyanok vigasztalják magokat, kik sem a' jelen kor alkalmatlanságát örökké megtartani nem kivánják, sem határzott eszközhez nyulni nem mernek. De ne higyük, hogy ez által czélt érünk. Szabadság, emberiség jogainak megadása 's ezer éves igaztalanság jóvátétele: olly kötelességek, mellyek teljesitését tovább halasztani nem lehet, 's mellyek emlitésinél a' d-i vészharangnak is el kell némulni, 's a' mint hiszem, hogy egy jövendőbeli messiásra várakozás nem hátráltatja a' zsidót, hogy jó polgár lehessen, ugy kivánom, hogy csak addig maradjanak jó polgárok, mig messiásuk eljön. Szinte a' följogositás elve mellett nyilatkozék a' RRek egyik kedélyes előadásu tagja is, ki az elhalasztást, az éretlenséget 's a' népnevelésre utalást azon fő 3 ok gyanánt tüzte ki, mellyekkel azok szoktak előállani, kik t.i. azt akarják, hogy bizonyos dologbul épen semmi se legyen. Hael akarták volna, ugymond, a' jelen kérdést halasztani a' RRek, tehették volna ezt már régen; de intézkedni akartak iránta, 's ennélfogva még akkor sem függesztették föl, midőn az összes zsidóság folyamodása benyujtatott's véleményzés végett a' petitionalis bizottsághoz áttétetett; 's ő már csak azért sem kivánja jelenleg is elhalasztani, nehogy ez a' d-i 3000 aláirásu petitionak tulajdonittathassék, melly folyamodás fölött csudálkozását nyilványitá, hogy ez olly város polgáritól eredett, mellynek 50,000 lakosa majd mind magyar és protestans, 's igy ők vallásos és polg. elveikre nézve semmi „popiliusi circulusokba" zárva nincsenek 's csudálkozott annyival inkább, mert még Szoliman a' török császár is azt mondá, midőn Ferdinand halálát 1564ben meghallotta, miszerint nem kétkedik, hogy olly jó ember, minő a' nevezett uralkodó volt, a' paradicsomba jutand, 's ime, midőn egy török a' paradicsomot egy keresztyén előtt is megnyithatónak vélte, a' nevezett város polgárai a' zsidókat nemcsak polgári jogokbul, hanem még falaik közül is ki akarják zárni. Kérte egyszersmind a' RRket, hogy ezt ne általányosan tulajdonitsáka'protestansok gondolkozásmódjának; mert ha ez a' protestantismus általányos elve volna, ugy ő szégyenlene annak tagja lenni, 's a' protestansok nem mernék az istent, a' komoly angolnak szintugy mint a' Huron tava mellett lakó indusnak, a' mivelt francziának szintugy mint az együgyü eszkimónak egyiránt való atyját igy szólitani: „Mi atyánk!" nem mernének hozzá fölfohászkodni: „Jöjön el a' te országod." Ama petitio szerint azt kénytelen hinni a' szóló, hogy D-ben a' szorgalmas bibliaolvasás csupa formalitás; ne is olvassák tehát azt ezentul olly terjedelmesen, hanem olvassák csupán sz. Máté 22dik részét, mellyben az van: „Szeressed felebarátodat mint tennen magadat." Ha ők a' zsidók vallásától félnek, annyival inkább kivánniok kell, hogy közöttük megtelepüljenek, mert majd ezekkel is azon átalakulás fog történni, mi magával D. városával történt, melly 1525ig kath. volt, azután 1550ig lutheranus, végre ettülfogva reformatus. Hogy a' zsidók messiást reménylenek: ez nem baj; hagyjuk meg a' szegény elnyomottnak legalább a' reményt: mert a' kitül ez is elvétetik, arra kétségbeesés vár. Egyébiránt nem olly együgyüek a' zsidók, hogy ők magok közül hinnék születendőnek a'messiást. Midőn Cromwell, kihez képest az akkor uralkodásra született fejdelmek apró emberkék voltak, rendkivüli szerencséje, nagy esze és tettei által olly hatalomra jutott, hogy azegész világ bámulását magára vonta: a' zsidók Azsiából ésAfrikából is küldöttek hozzá követeket tudakozni, ha nem ő é a' megigért messiás? Ő nem vallotta ugyan magát messiásnak; de minden puritanismusi szigorusága mellett is ótalma alá vette őket és segedelmökkel foglalta el a'spanyoloktul Jamaika szigetét, melly most is egyik legszebb köve az angol koronának. Mi a' zsidók babonaságát illeti: ez nemcsak azoknál volt és van: 's különösen a' d-ieknek, csak tulajdon évkönyveikbe kellene tekinteniök, hogy annak példáit olvassák. Igy p. o. Ilosvay Péterét 1562ben, ki annyira hitte, hogy neki erőszakos halállal kell kimulnia, miszerint utóljára maga végezte ki magát; továbbá 1569-ben bizonyos KarácsonyGyörgyét, ki rendkivüli erősségérül hires volt 's kit közönségesen csak fekete embernek neveztek; ez azt hivé, hogy ének és imádság által kiolvashatnia'törökötketSzolnok várából's talált is mintegy 600 fanaticus követőre, kikkel énekszó és imádság közben Szolnok vár alatt megjelent, de a' törökök által megtámadtatván, társai legnagyobbrészt lekonczoltattak ő maga ugyan megmenekült, azonban valamelly Kardos nevü városbiró lefejeztette, holott őrültek házába lett volna zárandó. Babonárul tehát 's fanatismusról nem egyedül a' zsidókat vádolhatni; vitia erant donec homines; azért ujolag figyelmezteti szóló a' RReket, hogy a' zsidóság befogadtatása elleni nyilatkozatot ne a' protestantismus elvének, hanem csupán ama 3,000 aláirt polgár magányvéleményének tulajdonitsák. Hasonló értelemben nyilatkozott még egy másik, tiszaparti magyar város követe is; nemkülönben egy vezértag, ki az előbbi napon utószor nyilatkozott v. követ előadása alapjának kitüzését polg. bünnek nevezte, 's a' legtisztábbnak hirdetett vallásban is feltalálhatónak mondott olly imát és bullát, melly schismaticusok és eretnekek elleni gyülöletet rejt magában. Fölhozta tovább a' zsidók ügye védelmére azok könyörületességi érzetét és jótékonyságu szellemét, kérdezvén D. város követét: nem látott é szegény keresztyént soha zsidó házától gazdagabb alamizsnával távozni, mint sok keresztyénnek küszöbétől? A' zsidók üldöztetését a' városokban ő leginkább a' czéhek önfentartási egoismusának tulajdonitá, mellyel némelly tisztviselők szükkeblüsége 's önhaszonlesése fogott kezet, kik a' zsidóságot tovább, is fejős tehenük gyanánt akarják használni, 's forintokért és aranyakert magok adják meg nekik azt, mit tőlük a' törvény elvon. Ezért ámitják 's bujtogatják ellenök a' polgárokat, kik azok kizáratásával nem gazdagodnak, mert hisz az1840diki törvény szerint boltot nyithat, a' kinek egy kis pénzecskéje van, hogy azt kieszközölhesse, 's ő czéhi függésben nincs, mi a' polgároknak nem hasznára hanem kárára van. Szóló nem barátja a' halogatásnak, 's a' megyékben is kész megadni a' zsidóknak azon jogokat, mellyekkel más nemnemesek birnak. Neki a'zsidók erkölcsiségérül egészen más fogalma van, mint némelly előtte szólt ellenvéleményüeknek, 's a' büntető tabellák bizonyitják, hogy vétkesek közt aránylag legkevesb a'zsidó. Kivánja tehátezek polgárositattását már csak a' szabadság tiszta eszméjénél fogva is, melly azt kivánja, hogy senki ne lásson maga alatt rabszolgát. Az utána fölszólalt tag szinté egyetértett a' polgárositási elvben, de nem az elv alkalmazásában, mert nemcsak a' nép de a' nemesség sincs tisztában az emancipatio kérdésével; már pedig a' t.hozásnak kötelessége van a' nemzet és önmaga ellenében, 's miután a' törvény a' nemzet számára hozatik: kimélve 's nem hatalmaskodással kell nyulni a' netalán létező balitéletekhez; de megkivánja különösen a' törv.hozási politika, hogy a' városok nyilatkozatira figyelem fordittassék 's az itt képviselve nem levő polgárok érdekei föl ne áldoztassanak. Ő az egész kérdést maga általányosságában külön kivánja tárgyaltatni, 's bár a' polgárositás elvét magáévá teszi, a' kérdést mégis elhalasztatni kivánja. Szinte elhalasztást sürgetett egy karpátvidéki követ is, ki itt leginkább azért szólalt föl, mivel az előttei szónokok e' kérdést azon vitatérre állitották, mellyen azt fölvilágositani érdekében áll azoknak, kik a'polg. egyenlőség jótéteménye által a' zsidókat nemzeti testünkkel összeforrasztani akarják; mert a' szerkezet elleni okoskodások súlya nem a' zsidók vallásából, nem erkölcsiségökbül 's nem nemzetiségüuk iránti tulzott féltékenységből merittetett, miután a' szólóval együtt mások is meg vannak alkalmasint győződve arról, hogy mivel a' zsidók a' rájok nézve idegen német nemzetiséget annyira fölvették, miszerint ők most hazánkban valóságos német elemet képeznek: épen ugy fölveendenék a' magyarságot is, ha t.i. nemzetünkkel szorosb összeköttetésbe jönének, nyelvünket és nemzetiségünket a' tótoknál is jobban ápolnák. A' tárgy érdeme azon fő ellenvetésben fekszik, hogy mind a' sz. kir. városok, mind a' megyék lakosai mély ellenszenvvel viseltetnek a' zsidók iránt', 's az abból eláradt idegenséget specialis törvény által legyőzni lehetlen; magokra a' zsidókra kell bizni ennek legyőzetését, a' törv.hozásnak pedig elő kell segitnie ezen igyekezetüket lépcsőnkinti általányos rendeletekkel. Ezen állitásra nem felelhetni azon ellenvetéssel, hogyaz előitéletek kiméltetése miatt igazságtalanok nem lehetünk; ezt biró mondhatja, nem pedig bölcs t.hozó; 's midőn ez ellenszenvnek tettleg nyilványult példáira történik hivatkozás, hasztalan támadják meg némellyek a' kormányt, mellynek hathatós közbenjárásától várnak, mert lehetlen olly törvénynek szigoru végrehajtása, melly mellett ha szól is talán 50,000 nemes ember sympathiája, de ellene 10millió lakos ellenszenve harczol; 's volt é csak egy szónok is, ki annak okát fölvilágositotta volna: miért van, hogy multor.gyülésen az általányos teljes emancipatio közlelkesedéssel fogadtatott, most pedig a' polgárositás ellen 21, a' választhatás ellen 26, megyékbei fölvételök ellen pedig 32 megye nyilatkozott; honnét van, hogy jólehet 1840ben csak legcsekélyebb része iktattatott törvénybe annak, mit ezen képviselői tábla a' zsidóságnak megadatni akart: mégis már ennek végrehajtása után visszaretten a' nemzet az egész eszmének valósulásától? De tekintsük, kikbül áll azon többség is, melly a' jelen rendeletet pártolja? részint olly megyékből, mellyek keblében sz. kir. város nincs, és igy a' rendelet következményivel nem gondolnak; részint ollyanokbul, mellyekben vagy zsidó nem lakik v. kevés zsidó tartózkodik, és igy nem meritették azon tapasztalást, mellynek következtében p. o. épen Pozsony, Nyitra, Zemplény 'stb. megyék, mellyek keblében nagy számu zsidóság van, a' kerületi szerkezetet ellenzik. Szóló tehát fokonkinti általányos emancipatiot kivánván, ezen rendeletet a' sz. kir. városokra tolni, 's a' coordinatiót ezzel a' polgárok előtt gyülöletessé tenni nem akarja. Történt még számos nyilatkozat megyei 's városi követek részirül, pártolólag, vagy ellenzőleg; 's a' városok részirül sajnosan emlittetett különösen azon körülmény, hogy ha a' szerkezet megállapittatik,

a' polgárságnak csak azon egy vigasztalása sem marad, hogy legalább illő nyomadéku szavazattal járulhatott volna az ügy- eldöntéshez. Ismételve fölszólalt elnök ő nmlga is, figyelmeztetve a' RRket, mikép mostani átalakulásunk idején illy ügyet röglönözni 's alphától egyszerre omegáig ugorni akarni nem tanácsos, 'sa'hozzánk minden tekintetben közelebb állók első és főbb figyelmet igényelnek mint a' zsidók; ezeknek elég lesz utat nyitni, hogy az ellenök létező ellenszenvet magok legyőzhessék, velünk rokonulhassanak 'stb. Mindezen előadás's komoly figyelmeztetések azonban hatás nélkül maradtak, 's némelly közbeszött fölvilágositó, czáfoló és viszonczáfoló nyilatkozatok után, a' többség — az elhalasztás ellen, és igy a' zsidókat polgárositó szerkezet mellett volt.

99d. orsz. ülés a' m. főRReknél febr. 12ikén 11 órakor országbiró ő excja elnöklete alatt, a' mult ülésbeni felszólalás következtében a' fens. Nádor azon nyilatkozatáról tudósitá a' nm. elnök a' házat, hogy a' vallásbeli viszonüzenet már hoszabb idő előtt az itélőmesternek átvitel végett elnökileg kézhez szolgáltatott, ki már azt személynök őexcjának által is adta. Napirenden volt ezután a' t. Rdek üzenete 's a' felirási javaslat a' katonai élelmezés és szállásozás tárgyában kiküldött orsz. választmány jelentése iránt, mellyek felolvasása után egy főispánbáró ezen felirásban az élelmezési terhek megváltása körül kifejtett eszmét azok közé tartozónak ismeré, melly eknek üdvös hatását a' köznép bő mértékben élvezni fogja; 's miután a' RR. kivánsága oda járul, hogy még ez országgy. folytában a' kir. kincstár olly tagjai küldessenek ki, kik az e' végre szinte az ország Rdei által kiküldendő orsz. választmánnyal a'kincstárnak adandó kárpótlás iránt értekezésbe bocsátkozzanak, 's e' végett azon sommát, mellyet a' kincstár az élelmezési terhek megváltásaért kiván, határzottan kijelentsék: a' szónok e' nézetet a' főrendi tábla által pártoltatandónak véli. Azon vádat azonban, mellyel a' kincstári tagok illettetnek, hogy t.i. a' megváltási somma iránt egyczkedésbe nem bocsátkozhatnak, alaposnak nem tart ja, miután ama kincstári biztosság egyedül a' szükséges adatok nyujtása végett küldetett ki, minthogy a' törvény szavai a' sommáról említést nem tesznek. Azért a' felirás fölterjesztését siettetni kivánja, hogy mig arra a' k. k. válasz leérkezik, a' munkálat egyes pontjai iránt a' két tábla közti alkudozások befejezve legyenek. Egy m. gróf erre még azon észrevételt tevé, hogy ő is a' népen minélelőbb kivánván segitni, a' fölterjesztés iránt örömest megegyezik, csupán a' kincstári biztosság iránt nem osztozhatik az előbbi szónok nézeteiben, miután a' törvény első része világosan a' megváltást rendeli, melly bizonyos somma nélkül meg nem történhetik; de ezen elmulasztásokat nem a' biztossági tagokban, hanem másutt véli keresendőknek. A' gyülekezet erre fölterjesztés iránti hajlandóságát egyhangulag kijelentvén, a' nm. elnök ezt végzésül kimondotta azon hozzáadással, hogy a' t. RR. erről rövid üzenet által fognak tudósittatni. Másik tárgy volt a' t. RRnek f. e. jan. 23ról a' magyar nyelv tárgyában érkezett k. k. válaszrai felirás-javaslata az ezt kisérő üzenettel (l. előbbi Társ.) Felolvasásuk után egy m. b. 's főispán örvendezését fejezé ki, hogy a' t. RRket azon téren üdvözölheti, mellyen őket már régen látni kivánta, miután a' felirást olly szellemben szerkeszték 's benne a'hódoló tisztelet és fiui bizodalom olly jeles bizonyitványi foglaltatnak, hogy az országgy. tanácskozásokra csak üdvös és hasznos következményeket szülhetnek. 'S nemcsak a' felirás első része, mellyben az örömérzet kifejezve, hanem másik fele is, mellyben azon kérések ismételtetnek, mellyek eddig még teljesitve nincsenek 's a' szónok mindkettejének helyét látja, olly módon szerkesztvék, hogy kár lenne abban legkisebb változtatást tenni 's azért vélné hogy a' m. főRR. a' felirást ugy, a' mint van, elfogadni 's minélelőbbi fölterjesztéséhez egész örömmel járulni méltóztassanak. A' gyülekezet egyhangu örvendetes felkiáltása ez inditvány általányos elfogadtatását kijelenté, egyedül H. városország követe a' felirás azon részére nézve, melly a' kapcsolt részeket tárgyalja, általányosan a z o k r a hivatkozván, miket e' részben már előbbi alkalmakkor felhozott, azokat ismételteknek nyilatkoztatá 's mellettök m a r a d t; miután azokkal, mik a' részek integritása és nemzetisége iránt a' k. kir. válaszban foglaltatnak, küldöji nevében megelégszik, a' felirásnak ezekre vonatkozó részét kihagyatni kivánja, ha pedig czélját nem érné, eziránt ovást tesz. Azon m. báró, ki az e' tárgyu előbbi tanácskozásokban eredvényes részt vön's inditványának elfogadtatását elérte, ezen ovás ellenére részirőll is azokra hivatkozott, miket ő 's egyik grófi barátja e' tárgyra nézve ismételve kijelentettek, kérdezvén egyuttal a' szónokot: az integritás kifejezését milly értelemben akarná e' helyütt vétetni? Ez utóbbi felszólitásra az illetett követ azon felvilágositást adá, hogy ő itt azon intézkedést érti, melly a' három tótországi megyére nézve különösen 's elválasztva hozatott. Nem levén a' jelen ülésnek más tárgya, a' nm. elnök azt eloszlottnak nyilatkoztatá, miután a' jövő ülések tárgyaul az élelmezési munkálat feletti tanácskozást kitüzte.

99d. orsz. ülés a' Rnél febr. 12ikén d. e. 9½ órakor. A' bányavárosok részirőll, a' zsidók polgárositása iránt tett tegnapi határozat ellenében, eddigi szabaditékaik föntartása igényeltetett, 's főleg azon szempontból, hogy azon 8 vagy 10 millió pengő forint veszteség mellett, melly külfölddeli kereskedésünknél évenkint mutatkozik, egyedül a' bányászat az, melly évenkinti legalább is 5millió pengő forintnyi jövedelmezéssel a'pénzhiányt pótolja; ezen városokat tehát, mellyek kebléből a' nemzetigazdagságnak e' kitünő jövedelmi ága csörgedez, eddigi háborittatlan állapotukból egyszerre kiragadni, 's idegen, általuk gyülölt elemnek közbekeverésével elégületlenekké, nyugtalanokká tenni nem czélszerü 's nem tanácsos. Kivánták ennélfogva, hogy az 1790's 1840ki törvények, őket illetőleg tovább is föntartassanak. Midőn egyik bányavárosi követ rövid előadását végezve leült, a' hallgatóság közt kaczaj hallatszott; mi elnök ő nmga, részérül rendre-utasitást vont maga után, azon megjegyzéssel: szomoru dolog arrul meggyőződni, hogy a' hallgatóság az illetlenség minden nemeit hajló elkövetni! A' bányavárosok k i v á n a t a a' megyei követek közt nemcsak pártoltatásra nem, sőt ellenzésre talált 's miután több oda nyilatkozék, hogy a' tegnap megállapitott szakaszba a' bányavárosok is beléfoglaltatvák, ez iránt minden vitatkozás megszünt. Következett a' választó polgárokrul szóló 90ik szakasz. Ezt az elnök a' munkálat egyik leglényegesb része gyanánt tekintendőnek állitván, minthogy az egész város beligazgatása 's országgy. befolyása a' választók minősége által határoztatik meg: előadta hisztóriai adatok 's élettapasztalati igazságokkal dús beszédében, mennyire kell ovatosnak lenni a' törvényhozásnak a' választók minősége és száma tekintetében. Ezen jeles előadás közlését későbbre halasztván, csupán az eredvényre vonatkozólag jegyezzük meg, hogy a' 76—79 ker. ülésekben előterjesztett utasitásszerü módositási javaslatok röviden ismételtettek ugyan az illető m e g y e i 's városi követek által; a' hallgatag többség azonban e' szakaszt szintugy mint a' következteket, minden változtatás nélkül megtartá. A' vizsgálat e' napon a' 123. §ig haladt.

100d. orsz. ülés egyedül a' t. RReknél febr. 13kán d. e. 9½ órakor. A' 123 's következett szakaszok levén tanácskozási sorozaton, bárha ezek közül a' lényegesb tartalmuak iránt elnök ő nml. figyelmeztetésit, az illető követek pedig utasitásbeli módositványaikat előadták: a' d. u. harmadfél órán tul tartott ülésben meghaladott szakaszok, bezárólag a' 253ig, minden változtatás nélkül hagyattak még is.

101d. orsz. ülés a' m. főRRnél febr. 14. d. e. 11 órakor országbiró ő ex. elnöklete alatt a' katona-élelmezési munkálat szakonkinti felolvasásával kezdetett meg; de csak hamar olly ponthoz érvén, mellynél a' nm. elnök azt megjegyzendőnek tartotta, hogy a' változott körülményeknél fogva általányos alkudozásrai biztositás kéretvén ki, e' pont felett annak véghezvitele előtt sikeresen tanácskozni alig lehet, melly alapos megjegyzést egy m. báró az egész munkálatra kiterjesztvén, ennek tárgyaltatása ezuttal elhalasztatott, mig az ő Felségétől kikéretendő biztosság alkudozásit eredvényre juttatandja. Mi általányosan elfogadtatván, a' t. RR. eziránt üzenet által fognak tudósittatni. Egy m. gr. a' turopolyai panasziránti viszonüzenet minélelőbbi hitelesitését sürgeté, hogy hosszasb elhalasztás által a' főbb indokok feledékbe ne jöjenek, mire a' nm. elnök ennek okaul egyedül ő cs. k. főhgsége mostani betegeskedését hozván fel, mivel a' tárgy fontossága megkivánja, hogy ugyanazon elnöklet alatt hitelesittessék az üzenet, melly alatt a' végzés hozatott; reményli azonban, hogy ez akadály minélelőbb meg fog szünni.

101d. orsz. ülés a' t. RReknél, febr. 14kén d. e. 9½ órakor. A' mai nap vizsgálat alá került szakaszok közül a' városi biztosságok közoktatási osztályának eljárásárul intézkedők huzamosb 's élénk vitatkozási anyagul szolgáltak. Az előadások nagy részben kitérengtek a' nevelés, népoktatás és iskolai rendszer állapotja fölött, 's czáfolatokat és viszonczáfolatokat idéztek elő, mellyek még hisztóriai adatok fölhordásival is lőnek támogatva mindkét részről. A' szerkezet azonban mindezek mellett megmaradt; ülés vége felé általányos részvétet igényle még egy m. követ azon inditványa, hogy a' városi belrendezés a' fölebbviteli bíróságok megállapitásával is összefügg, 's kiványa, hogy a' városok megyei assimilatio, kölcsönös egyedség és hatósági függetlenség tekintetéből a' kir. kuriához vigyék fölebb pöreiket 's igy a' személynöki és tárnoki itélőszékek megszüntessenek. Az inditványnak számos pártolója találkozott 's bővebb kifejtés végett még két pótlékjavaslat is járult hozzá. Az inditvány, hosszasb viták után alapelvében elfogadtaték, de a' pótlékjavaslatokra nézve fönhagyatott a' további tanácskozás. Már befejeztetendő vala e' tárgygyal együtt az ülés is, midőn Z. város követe latinul szólalt hozzá. A' Rdek megütköztek e' tényen, felszóliták elnök ő nmgát: intené a' követet, hogy e d d i g i szokása szerint használja a' magyar nyelvet előadásában; mit elnök ő nm. jó sükerrel teljesitett is. Utóbb Horvátország egyik követe Z — város követe latin felszólalási jogát akará venni ótalmába; e' miatt azonban egy m. követ által megrovatott. Részletesb tudósitást jövőre.

LEGUJABB: febr. 15kén a' 102d. orsz. rendi ülésben a' városok ügyeire nézve most létező két fölebbviteli bíróság, t. i. a' személynöki és tárnoki szék a' febr. 13ki rögtönzött inditványnál fogva eltöröltetvén egy vezértag szerk. javaslata, fogadtatott el's külön §gyanánt iktattatik a' munkálatba olly értelmüleg, hogy a' fölebbviteli törvény által meghatározott esetekben a' kir. városok törvényszékeirül a' királyi 's illetőleg báni, ezektül pedig a' 7 személyes táblához történjék a' fölebbvitel, ezen fő törvényszékekhez pedig ülnökök születésre való tekintet nélkül a' kir. városokbul is neveztessenek. Ezután az adókivetésrül szóló 324 §. került vitatás alá a'nm. elnök e' tárgyra nézve szükségesnek hitt figyelmeztetésit megtevé 's több vélemény-nyilatkozás után e' §. ugy módosittatott, hogy az orsz. gyülésen megajánlott adón fölül kivethet ugyan a' város egy e' végre különösen összehivatandó gyülésen házi saját szükségei födözésire évenkint egyenes adót, de azigy kivetendő háziadó-mennyiség az orsz. gyülésen megállapitandó adó maximumát nem haladhatja meg; ezért a' városok házi jövedelmeik's költségeik jegyzékit orsz. gyülésrül orsz. gyülésre kötelesek fölterjeszteni a' törvényhozásnak 's a' felsőbb felügyelés e' részben csak oda terjedhet hogy a' t.-hozástul szabott adómaximumnál ez többre ne rugtassék, a' háziadó más czélra ne fordittassék 's a' városi pénztárak hűn kezeltessenek. Rendkivüli szükség-födözésre azonban a' jelenlevők ⅔da megegyeztével 's a' h. tanács jóváhagytával rendkivüli közgyülés uj adókivetést határozhat vagy kölcsönt is vehet; febr. 16d. a' 103d. orsz. rendi ülésben a' pénztárak kezelésirül, a' tisztviselők választásárul, számadások vizsgálatárul, polg. őrseregrül, főfelügyelésről és számadási felelősségrül keserü szemrehányásokkal vegyest huzamosra nyúltak a' vitatkozások, de csekély módositási foganattal, 's igy a' városrendezési munkálat első része befejeztetett 's itélőmester által a' főrkhez átküldetett. Febr. 14kén a' 104d. orsz. rdi ülésben a' kir. városok szavazata 16ban 's illető kettőztetéssel 32ben állapittatott meg, a' szavazati felosztás mindazáltal köv. ülésre maradt, Arad beczikkeztetési ügye pedig elhalasztatott a' vele rokon városokéval együtt.

Ungmegye évnegyedes közgyülését jan. 22kén olly napon kezdé, midőn itt orsz. sokadalom 's a' hires páli vigalmak esni szoktak; a' megye teremében, hova sokan ugyszólván a' vigalmi teremből jöttek vala, mindazáltal lankatagság nem látszott, sőt élénk részvét mutatkozott. A' visszavonás szelleme átlebbent a' terem gyülekezetén, 's egy kis fergeteg előjeleivel ismérkedénk meg, hasonlókkal ahoz, midőn messziről felhőfoltokat veszünk észre a' láthatáron, néhány villámlással összekötve (a' tisztujitás folyó év aug. elején leend.) A' jegyzői hivatal scontro-olvasáshoz fogván, midőn a' gazdasági egyesület érdekében olvasott, B. Zs. egykori lelkes követünk, a' diadalmas szónok, felemelvén szavát hathatósan festé, mikint hazánkban a' gazdasági tudomány annyira el volt eddig hanyagolva, v. inkább nem is hanyagolva, de egészen mellőzve, hogy azt apáink tudománynak sem tartották, holott az ugymond, valóságos tudomány, még pedig mélységes tudomány, annálfogva indilványozá, miszerint követinknek hagynók meg, miképen hongyülésünkön javaslatba hoznák, hogy a' magyar köztanodákban ezen tudomány czélszerü tanittatása országosan határoztassék el. Mire K. G. a' berettői szeszélydús levelező, szót emelvén törvényhozói helyes tapintattal megérinté, miképen Magyarországban a' gyáriparra nézve nagy jövendőt nem várhatni, hogy Magyarország alapérdeke a' földmivelésben rejtezik, annálfogvást az inditvány mellett nyilatkozott; melly is nagy részvéttel elfogadtatván, követinknek utasitásul adatni rendeltetett. Azon alkalommal pedig midőn a' t. székekre az ülnökök elnökileg kineveztettek, K. G. inditványba hozá, hogy ezt a' megye ne bizná az elnök önkényére, hanem ültetne össze néhány tagból álló választmányt 's e' nagybecsü jogát illy modorban gyakorolná; megjegyezvén, hogy jelen elnöktől ugyan bizodalmát nem vonja meg, de a' jövendőt biztositni kivánja. Th. J. közkedvességü szónokunk ezt egy évre és titkos szavazattal kivánta választatni. B. Zs. az inditványt elfogadván az egy évi választástól

vonakodott, azt mondva, hogy a' tisztujitások is, ugy a' mint most történnek, jóllehet csak háromévesek, azokat még is a' tulságig elégli; azért inditványozza, hogy állandó választmányt kell rendelni, hol megvallja, ő mezei nemeseket is szeretne látni alkalmazva, még pedig minden ugynevezett kardos mellett ötöt, mert ugymond, a' kardosok száma ezekéhez ugy áll mint 1 : 5. Melly inditványzások több szóváltásra 's ugynevezett vagdalkozásokra, sőt feltünő nehezteléseket is szolgáltanak alkalmul 's a' vitatkozások hevében oda jutottak, hogy a' sok furcsa eredvényi fölleplezgetések miatt, boszankodásból nevetésre hajlánk átmenni. Egy szónok arra is fakadt: nevezze a' választmányt az elnök; ki jóval előbbi nyilatkozatával ezt megelőzvén, kimondotta: tessék a' Rknek választmányt nevezni, mert ezt az elnökre bizni annyi lenne, mint a' neheztelt önkényt ujra kezében hagyni. 'S végre is miután sok tüdő fáradt ki e' tárgyban hasztalanul, lelkes elnökünk, e' gyülésben is dicséretekkel halmoztatva, de, mint ő megjegyzé, ez uttal tettleg mást tapasztalva, azonban a' közjóért hevülve, e' nagy tarkaságu vitatkozásoknak ugy vete véget, hogy a' most nevezett ülnököket meghagyandóknak vélte a' jövő törvényszékekre, 's egyszersmind most neveztetni kért öt vagy hat választó ülnököt, kik magokat a'sz. háromsági törvény-folyamra ne választhassák, hanem tul azon ők is az igy nevezendő választók által megválaszthatók legyenek, vagy is: minden évnegyedes közgyülésen nevezzen a' megye magának illy választmányt 's ez nevezze a' t.széki ülnököket, de magát ne. Mire F. A. hatot megnevezett, B. Zs. szinte, Th. J. hasonlag. 'S igy lön a' vitának vége. Meg kell azonban jegyezni, hogy ollyanokis akadtak ám, kik e'változtatást jogászilag lehetetlennek tarták, mert, ugymond, ez olly régi gyakorlat, hogy már statutum és igy törvény erejével bir. De B. Zs. ki a' szabadság érdekében a' védeszközökkel igen készen áll, lesujtá elleneit ezen rövid szavakkal: ezt nem az elnök gyakorolta, hanem a' megye eddig ugy akarván, gyakorolta elnöke által, most meg máskép akarja gyakorolni, t. i. választmány által; de a' jog mindig a' megyét illeté; mert az 1613 : 24. ezt világosan a' megyére ruházta, midőn mondja: jurati assessores per comitatum deligendi. E' részbeni inditványzók amaz inditóokbul eredtek ki, hogy ők a' jogot kiterjeszteni, nem pedig korlátozni kivánják, már pedig, ugymond, e' jog elnöki kézbe adva koránsem kiterjesztés, hanem valóságos megszoritás. És e' tárgy egy napot szerencsésen kihuzott. Másnap követink tudósitási kerülvén szőnyegre, a' szokott magány-beszélgetések, a' jegyzői hivatal tárogatási közt mindaddig élénken folytak, mig e' szót megsejtették: leirat!... Ekkor elcsendesült egyszerre minden, és B. Zs. mint elkeseredett bajnok, ki elvesztett fiát keresi, merényteljes lelkülettel áll fel 's tekintélyes vélemény ellenében, inditványozza, miképen követinknek utasitásul adnók, hogy az ismert k. leirat ellen szavazzanak. És meg kell vallani, tisztelt szónokunk vele nem kis fát mozgatott, mert a' közelebbi közgyülésen ellenkező lön elhatározva. Szóló beszéde alapjaul azon körülményt vevé, hogy az illir felekezet napról napra dühöngőbb, féktelenebb, veszélyesebb; annálfogva igy változván a' körülmények, változni kell a' határozatnak is; melly inditvány ellen H. A. tiszti főügyész azt hozta fel, mikint a' horvátok latin szónoklata semmi törvénybe nem ütközik, mert ugy mond, sehol sincs ellátás róla, hogy a' horvátok az országgyülésen latinul ne beszéljenek, azért mig ezt nekik világos törvény nem tiltja, ellenzeni nem szabad; a' tiszti ügyész még ezen felül a' szokáshoz is ragaszkodva, miszerint a' horvátok ujabb időkben mindig latinul beszéltek, az előbbi határozat meghagyatása mellett 's az inditvány ellen nyilatkozott. Erre B. Zs. rögtön felelve azt mondá, ha az előtte szólt tiszti ügyész uj szokásokra hivatkozik, szóló ezeknek ellenszegzi a' régi szokásokat, miszerint a' régi horvátok ugy mint Zrinyiek, Frangepánok 'stb. magyarul beszéltek, sőt I. Ferdinand beszédjét latinról magyarra kellett forditani 'stb. és igy a' régi szokáshoz de az uj törvényhez is, melly a' magyar nyelvet országossá tette, szorosan ragaszkodva, az inditványt elfogadtatni kéri, hozzá téve, miképp ő nem követeli hogy a' horvát otthon magyarul beszéljen, de azt méltán kivánja, hogy Magyarország földjén, midőn magyar hongyülésen van, magyarul beszéljen. Midőn pedig L. S. azt gördité ellen, hogy az inditványzó szava nem votum decisivum, hanem csak vélemény, rögtön felállva azt viszonzá, hogy igen is, igaza van, de a' véleményt tartozunk egyik a' másika ellenében tiszteletben tartani; terjessze elő kiki véleményét szabadon, öszintén 's tartózkodás nélkül... „Szembe szivem ha szeretsz! ...“ Id. Th. I. azzal állott ellenébe, hogy inditványa hasztalan, mert ugymond, Magyarország azért csak olly állapotban maradna, a' mint van; azért jobb lenne a' réginél maradni. Erre B. Zs. röviden azt válaszolá: mikint az elötte szólott ur beszédjén nem csodálkozik; mert öt soha sem ismérte haladás emberének: „a' tek. ur“ ugymond soha sem volt barátja a' haladásnak... azért rajta szóló nem csodálkozott... Végre felszólalt másod-alispánunk is 's azt mondta, hogy mindnyájan egyet kivánunk ugyan, t. i. hogy a' horvát követek magyarul beszéljenek, egymástól csak abban különbözünk, hogy egyik azt rögtön kivánja, másik pedig csak az iránta hozandó törvény nyomán; és a' leirat mellett szólott... Mig majd K. G. azt mondá: mikint moralis tekintélyünk ellen van az, hogy a' horvát követek a' magyar hongyülésen latinul beszélnek, tudom én azt ugymond, hogy kedves minden nemzetnek saját nyelve, mert hiszen, ugymond, minden állat a' maga nyelvén beszél, miért ne az ember? de ez nemzeti viszony, itt magyar országgyülésről van szó, azért kivánja, hogy itt, t. i. Magyarországban, a' horvátok is a' hongyülésen magyarul szóljanak; 's a' szóban forgó leirat ellen szavazott. Miután mindkét részről sorra nyilatkozék a' többi szóló is, az inditvány négy szótöbbséggel elfogadtatott, mellyek közt alulirté is volt. És mi örültünk, hogy imént is, mielőtt tudtuk volna, hogy e' vélemény országos, hasonlóul nyilatkoztunk, 's méltán elmondhatjuk a' consequenti, hogy a' nemzeti életér Ungmegyében akkor bennünk is lüktetett... Ez volt a' második nap. (Vége köv.)

Mármarosi közgyülés. Követeink által az épen közgyülésileg összegyült Rdekhez sebes postán leküldetvén a' magyar nyelv tárgyában érkezett legujabb leirat, 's tanácskozás alá vétetvén az közörömmel fogadtatott, — mennyiben mindazáltal megyénk a' magyar nyelvet kivétel nélküli általányosságban ohajtja életbe léptetni, követink oda utasittattak, hogy a' felküldött törvény több pontjait is életbe léptetni ügyekezzenek, 's igy a'többi pont megerősitését is sürgessék. Szőllősy Balázs.

Temesi közgyülés (Vége.)

Többen ármányt láttak ezen tárgynak mostani szőnyegre hozatásában, mert megyénk első alkalommal minden ellenkezés nélkül az esküttszékekheza llván, 's csak későbbi közgyülésen rögtönözve toldetvén be azon módositás, hogy nemes személy felett csak nemes esküttbiró itélhessen; mivel a' követi táblán eddig még a' lenni vagy nem lenni kérdése sem döntetett el, annál kevésbbé lehete megtudni, hogy megyénk módositása visszahangzott é vagy sem: ujabb utasitás adásra szükség nem forgott fen. Igy folyván a' tanácskozások, mivel dél közelgett és számosan iratták fel magokat, szavazás sürgettetett, mi csakugyan meg is kezdeték. És az elnöki jobb oldal megis adá már szavazatát a' nélkül, hogy az esküttszékek ügyéhez csak egy szavazat tévedett volna, mielőtt egyik táblabiránk a' mellett nyilatkozott, de egyszersmind inditványozá, hogy mivel az érintett oldali párt győzelme világos: hagynánk fel e' szavazással, im azellenkező véleményüek önként leteszik a' fegyvert. Erre azonban egy fő ur azt válaszolván, hogy itt nem az történik, a' mit azon ur akar; a' szavazás folytattatott, de az ellenkező véleményüek részvétele nélkül. Ugyan is ezek látván és hallván a' történteket, a' teremből szeregestül távoztak, 's miután elmenetöket kisérő szünni nem akaró taps, lábdobogás, bravo- kiáltozás 's a' pártszenvedély minden lárma jelei végre elcsatáztak, a' csatatéren maradt győztes fél tovább szavazott, 's buzgalma természetesen olly díszeredvénnyel koszoruztatott, hogy az itt ott ben maradt jury-védek, 8ra menő voksa ellenében 92. szó buktatá meg az esküttszékeket. Ezen határozat stante sessione föltétetvén főjegyzőnk által, 's kijelentetvén abban, hogy Temes vármegye az esküttszéki institutiót alkotvány elleninek tartja, ahoz követeink semmi esetre ne járuljanak, hanem állandó törvényszéket kivánjanak, a' roppant többség számszerinti betétele után, a' gyülés eloszlott.

Komárommegye f. január hó 8. 's 9ki közgyüléséről „Többek“ által irt tudósitást szives va a a' Jelenkor f. é. 5. 's 7dik számaiba fölvenni, lovagias jelleme, ösmert méltányossága 's elfogulatlanságánál fogva remélyljük, hogy érintett tudósitástilletö czáfolatunknak is szíveskedik Ö.. lapjában helyet adni annyival inkább, mivel már egy izben (1842 e. 55. sz.) e' megye házipénztára hiányáról irt közvéleményben, ugy a' „Többek“ mostani tudósitásában is az olvasó közönség mys ificáltatott. — Megyénk keblét pártviszály dulja. Az egyetértés, a' szép egység, melly eddig megyénk kies mezején átlebegett, az ingerült kedélyek bösz hullámin hajótörést szenvedvén, meghasonlott állapotba helyzé megyénket, e' meghasonlás f. hó 8. 's 9ki közgyüléskor tökéletesen kifejlett, mellyről a' „Többek“ nem mondhatni, hogy elég lélekismeretesen adtak tudósitást; jelesül: Még m. é. oct. 9ki gyülésről tevén a' tudósitó „Többek“ említést, mintha akkor azon köztiszteletü t.biránk, kinek koszoruzott hazafi érdemiért, neve honunkban sokkal ismeretebb 's nevezetesb, semhogy ki mondani szükségesnek tartanók, a' tisztujitási inditványnak ellenmondott volna, meg kell jegyeznünk, hogy épen az inditványzó H. L. ur kivánata szerint a' tisztujitásnak közelebb tavaszkor kelle megtartatni, melly ei is lön fogadva, minek e egendő bizonyságaul szolgál a' nov. 27kei közgyülés azon határozata, miszerint a' nm. h.tanács általrendsze esite t három mezei rendőrbiró- választás, a' tavaszkor tartandó tisztujitás: a halasztatott, 's ekkép ugy hisszük, hogy az igen t.szte't tb. urnak nemzeti hűsége 's politikai következetessége, a' történtekről talán megfeledkezett „Többek“ tudósitása ellenében mentségre nem szorul, 's a' honért küzdve szerzett tekintélyét, egy-két politikai ujonez affectált controlleur szerepe, mint Széchenyi mondja, csökkenteni nem fogja. Gyanusittatik tovább megyénk első alispánja, hogy a' gyülést tiz óra után nyitá meg, gyanusittatik G. 's P. pártja, hogy közüle valaki S. nevét zavar-okozás végett elkiáltá 's állittatik, mikép a' minden izig tömött teremben tolongva uralkodó nép kevés percz mulva legszebb csendben viselte magát. Az első gyanusitásnak kénytelenek vagyunk ellenmondani; mert a' t. hozási táblánál is szelidségéről ismert e. alispán ur, mint mindenkor ugy most is toronyóra szerint tizedfélkor a' gyülést megnyitandó a' nagy terembe jött, de elnöki székéhez a' néptömeg miatt nem juthatott. Miért volt azonban már 8 órakor a' terem tömve? 's miért a' nemesség józanságának, kétségtámasztás előtti vitatása? fejtegetni 's viszont gyanusitni nem szándékunk, hanem a' másik gyanusitásra megjegyezzük, hogy a' csendzavaró kinyomozása sikerültével nem hirlapban egy valakit emliteni hanem a' törvényhatóságnál mint vétkest név szerint kelle vala bejelenteni 's épen ezen elmulasztás igazolja állitásuk valótlanságát, 's ezen fegyveröknek köszönetet még S. részéről sem érdemlő, aljas voltát; különben a' felzudult nép néhány percz alatti rendre térültére emlitjük, mikép a' zöld asztalon a' sáros lábak sürü nyomai, 's felforgatott tintatartók folyadéki most is tanuságul szolgálhatnak.

A' másnapi azaz 9ki eseményekre röviden csak azt jegyezzük meg, hogy e. alispán ur küldöttséget nevezett ki a' tisztujitási rendszabályok elkészitésére, mire S. ur maga inditványzá, hogy a' titkos szavazás fogadtassék el választási módul ezen tisztujitásra, ezen inditványnak senki ellen nem mondott hanem a' szónoki többség a'választmány munkálatát kivánta bevárni, hogy akkor, miután a' választási mód bármellyik oldala okokkal lesz támogatva, lehet majd a' dologhoz érdemileg szólni, hijába hozattak fel okok ezen véleményre, hijába mondatott, hogy már ezen megye országgy. követeinek utasitásul adá a' titkos szavazatnak törvény általi kieszközöltetését; a' felizgatott nép, mint látszott, egy kendő- vagy kalpag-lebbentésre, ki nem hallgatva az ellenvéleményü szólót, borzasztón kiáltozá a' „titkost,“ sőt az elnöki székhez csak három lépésnyire M. L. cortesvezértől ezen biztatás lön hallható: „ki kell dobni.“ Kérdjük tehát: nem volt é tanácsos a' kihallgatásra még e. alispán urat sem méltatott zabolátlan kiáltozások anyagi ereje elől félre vonulni? ahoz nem kell commentár; különben itélje meg az olvasó közönség, hogy a' gyülés eloszlatása után czélszerü volt é a' népet, mint mondatik, érzékeny bucsuszóval ingerelni. Ennyit először és utóljára; mert a' történtek fölött tovább vitatkozni és szót cserélni egy általjában nem szándékunk. Önhez pedig, igen tisztelt szerkesztő ur, kérelmünk az, hogy jelen sorainkat sziveskedjék elidősülés előtt becses lapjába igtatni. Kálmán Ferencz tb.; Hajóssy István több megye tb.; Oláh Gábor esküt; Czike Sándor tb.; Jókay Károly ügyvéd ss. kk.

Spanyolország.

(Alicantéban 's vidékin uj zendülés. Elfogatások Carlota infansnő gyászünnepélye.) Telegrafi sürgönyök szerint Alicante fölzendült, 's a' rögtön alakult junta Izabella k.né mellett nyilatkozott ugyan, de a' ministeri és szobatanácsot (camarilla) a' hatósági törvénnyel együtt módosittatni kivánja. E' példát számos kisebb város követé azon vidéken, de a' lakosak többsége, egyesülve a'rendes katonasággal ittott csakhamar ismét h.-reállitá a' csöndet 's közbátorságot. Cordova táborfő tetemes hadcsapattal Alicante visszafoglalására indult. E' zendületi merénynek alkalmasint Madridban is voltak párthivei, mert a' kormány rendeletéből már is számos elfogatás történt. Cortinát 's Madozt elfogták, Garcia és Llanos pedig megszöktek. — Carlota infansnő hült tetemei nagy pompával szállittattak az escoriali királyi sirboltba; a' kisérők száma sok ezerre ment.

Anglia.

(O'Connell védbeszéde.) Febr. 5dikén, tömérdek hallgatóság jelenlétiben, kik közt számos legfőbb rangu hölgyet is lehete látni, igy védelmezé magát O'Connell: „Uraim! Türelmes figyelmökért könyörgök, igérvén, hogy lehetőségig röviden 's egyszerü prózai előadásommal fogom fejtegetni: milly joggal vélek birni önök kedvező itéletére. Valamint becsmérlés, ugy szinte hizelgés nélkül követelem ezt, józan ész okaira, közönséges jogérzetre 's jó jogom iránti legbensőbb meggyőződésre támaszkodva. Mind azon védbeszédek után, miket már hallottak, 's a' lángész és tudományosság olly fényes kifejtései után, melly Önöket megörvendezteté, 's alkalmasint föl is világositá, alig kellene figyelmöket

többé számomra igénylenem, de én nem mint saját védenczem állok itt. Sokkal nagyobb fontosságu védenczekért kell szólanom. Védenczem az irlandi nép, védenczem Irland,'s én mint nemzetem jogainak és alkotványszerü szabadékinak ótalmazója állok itt. Egyetlen forró kivánatom, hogy a' nép szent ügyét semmi ne mocskolja be, semmi ne hátráltassa, mire nekem munkás befolyásom volt. Öntudatom megnyugtat, hogy szándékom böcsületes volt, hogy indokaim tiszták, 's hogy nagyszerü czélom megböcsülhetlen hasznu, 's e' czél: az unio fölbontása. Megvallom, én nem türhetem el az uniót, mert az legdurvább törvénytelenségen, legdurvább sérelmen alapszik: türelmetlenségen Irland jólléte iránt. Ez volt sarkalatos indoka azon gonosztevőknek, kik e' gyalázatot fejünkre halmozák, 's állításomat olly férfira hivatkozással erősithetem, ki számos évig legfőbb disze volt e' birói padnak, most azonban tisztes sirjában nyugszik, hogy, mint már mondám, azon bánásmód sarkalatos indoka türelmetlenség volt Irland jólléte iránt. E' bizonyitást mások is erősitik. Nem azért vagyok itt, hogy tettemet tagadjam, vagy szépitgessem. Kész vagyok állitásimat, miket hallaték, e' törvényszék előtt ismételni; megjegyezvén azonban, hogy a' hirlapi tudósitók vastag tévedésit nem fogom magamra valálni, mert ha már a' mondott beszédek egyszerü utánirásánál, legjobb akarat mellett is nehezen kerülhetni el egyes félreértéseket, minél inkább lesznek gyanusakká olly tudósitások, mellyek pártlapok számára készülnek és szellemök szerint czifráztatnak föl. Megvallom, ügyek és személyekre nézve kifejezésimben nem valék mindig nagyon választékos, 's több vaskosabb tréfát, mellyet számon kiszalaszték, örömest váltanék vissza; de lényeges tartalmát mind annak, mit valaha mondék, nemcsak vissza nem vonom, hanem kész is vagyok érette felelni, valamint tetteimet sem tagadom, sőt azért vagyok itt, hogy azokat igazoljam. Mert mind azt, mit mondék 's tevék, rám nézve szent kötelesség teljesitésczül tevém 's mondám, arra törekedvén, hogy az irlandi parliament ismét helyreállittassék. Ha egyéb gáncscsal nem birnék is egyesittetése ellen az angol parliamenttel, legalább azon időbül származtathatnék egyet, mellyben az történt, mert az forradalmi időszak volt. Európa népei katonai hatalom által voltak lenyügözve, Francziaország hitetlen bölcsészetének sugallatai alatt. Azon időszakban Európa majd valamennyi birodalma elszakadt törvényes uralkodójától; nemzetek letiprattak, fejdelmek számüzettek, királyságok és tartományok történeti helyzetükből kimozdittattak — szóval, forradalmi időszak uralkodott; ámde a' helyreállitás és visszatorlás napja mindenkinek fölviradt — csak Irlandnak nem! A' mi azóta történt, az szerencsésen helyreállitá az ügyek természetes, vagy legalább politikai rendét minden birodalomban, csak Irlandban nem! Egyedül Irland maradt meg azon forradalmi időszak kártékony befolyása alatt, 's ti, esküttszéki férfiak, azért gyültetek itt össze, hogy Irlandtól ezentul is megtagadtassék az igazság, mellyben más birodalmak részesültek. Ez nem azon pillanat, mellyben azt lehetne vitatni: mi módon jutottatok ezen helyre, valamint szinte orvosoltatását sem lehet most e' módnak sürgetni. Nem állitom, hogy a' koronaügyvéd ez ügyben többet tett, mint törvények értelme szerint tennie szabad, a' nélkül hogy a' törvényszék gátló ellenőrködést gyakorolhatott volna. Ha jogtalanság történt, ugy máshol létezik ellene a' gyógyszer, hol bizonyosan használtatni is fog; itt azonban csak az kötelességem, hogy ügyemet ótalmazzam előttetek, udvariatlan 's hizelgő czélzás nélkül azon t.vényszék összeállitására, melly fölöttem itéletet hozand. Tökéletesen bizonyos, hogy köztetek és köztem meglehetős vélemény-különbség uralkodik, mindenek fölött pedig a' legfőbb fontosságu ügyre nézve, 's ez: a' repeal, az unio fölbontatása. Ha e' tekintetben nem különböznék véleményünk, ugy nem ülnétek most az esküttí páholyban. Más szinte nagyfontosságu tárgyban is különbözik véleménytek enyimtől, 's ez: a' vallás. Ha ugyanazon vallást követnétek velem, egy sem ülne közületek az esküttí páholyban, 's e' különbség nyomadékosságát talán még azon tény is nagyobbitja, miszerint én nem csupán egyszerüen vagyok katholikus, hanem egyszersmind olly katholikus, ki — dicsekvés nélkül mondhatom, mert a' történetek is mondani fogják — ki nagy sikerrel dolgozott azon, hogy a' protestans tulnyomóság, mellynek talán védelmezői vagytok — legalább ellenségei bizonyosan nem vagytok e' tulnyomóságnak — leggyözetvén, egyszersmind vallási jogegyenlőség létesittessék, melly ellen olly sokan küzdöttek hitsorositok közül Irlandban. Ez helyzetemre nézve ártalmas ugyan, de azért koránsem riaszt vissza kötelességem teljesitésitől. Én nem törődöm azzal, hogy mi lesz e' pörnek rám nézve kimenetele, hogy büntetést fog é rám kimondani és minőt; mert én mindazzal dicsekszem, mit cselekvémés végrehajtottam. Jól tudom, eskütt uraim, hogy hatalmatokban vagyok, de ti böcsületes és értelmes esküttek vagyok, 's böcsületetek és jogérzelmetek az, mire én jelenleg hivatkozom. Folyt.

Franczíaország.

(A' madridi kormány fegyveres közbenjárulást készül kérni. Algíri hirek.) Febr. 1sején gyors futár érkezett Krisztina özvegy királynéhoz Madridból, ki egyszersmind sürgönyöket hozott a' párizsi spanyol követséghez, mellyek szerint: 1) 10 millió franknyi kölcsönt kiván a' madridi kormány Krisztina özvegy királynétól, a' pillanat legsürgetőbb szükségeinek födözésire: 2) kéri a' franczia kormányt, hogy az uj 3 petes spanyol adósságot hivatalosan forgathassa a' parizsi tőzsércsarnokban, és 3) hogy Francziaország fegyveres erővel támogassa a' spanyol trónt, ha azt csakugyan komoly veszély fenyegetné. A' határzatot e' kérelmekre még nem tudhatni. — Algirban Aumale hg nagy népszerüséget szerze, az arábok ünnepeit ugyanis pazarfénynyel ülli meg, 's ez által alkalmasint jobban sikerülend neki a' franczia felsőséget megszilárditnia, mint véres harczokkal, mellyek minden esetre nagy elkeseredést szülnek.

Poszoroszág.

(A' lengyel kiköltözöttek számüzetnek.) A' lengyel kiköltözöttek, azaz azon személyek, kik születésöknél fogvást az oroszlengyel tartományokhoz tartoznak 's lázadás következtében részint kitiltattak hazájokból, részint az orosz kormány visszahivásának nem engedelmeskedve Franczia-, Angolországban v. Belgiumban maradtak, onnan pedig a' rendőrség engedelmével Posen tartományba szivárogtak át 's nagyobbrészt földbirtokot is szerzének, mind ezen szerencsétlenek Posenből kiparancsoltatnak még pedig ollyformán, hogy a' főváros érintése nélkül e' tartományt még e'hónap folytában hagyják el azElbén tul addig maradhatván, mig magányügyeiket rendbe hozzák, aztán a' porosz statusokból végkép kitakarodni tartozván. E' szerencsétlenek száma Posenben igen nagy 's leginkább a' felsőbb osztályokhoz tartoznak; vannak azonban köztük iparüzők is, kikre nézve a' számüzetés legsulyosabb, mivel más országokban keresetmódhoz nehéz leend jutniok. Mi legyen e' szigoru rendelet oka? kétséges; de bizonyosan vagy az orosz kormánynak, melly e' kiköltözteket messze kivánja határától tartatni, sürgetésére, vagy pedig a' végett történt az, nehogy ezen kiköltözöttek azon számos orosz szökevénynyel, kik naponként sürübben özönlenek át a' porosz birodalomba, alattomban veszélyes vállalatokat szőjenek. — Lengyelországban a' csempészek ellen ujra kegyetlen szigor fordittatott 's miattok sok vámszedő hivatalától megfosztatott. Kétséget nem szenved, miszerint a' krakkó-varsói vasut épittetése, mihelyt az időjárás engedendi, azonnal meg fog kezdetni.

ÉRTESÍTŐ.

A' cs. kir. szabaditéku első **Dunagőzhajózási társaság** igazgatósága ezennel jelenti, hogy az 1841d. első félévi osztalék

(egész részvénytől 12 fr. 30 kr.)
(fél részvénytől 6 fr. 15 kr.)
(valamint az 500 ftos kötelez-) peng.
(vények utáni kamatok)
. . . . . 12 fr. 30 kr.)

1841. martziusról szóló szelvények (Coupons) mellett, f. évi martzius 1jétől kezdve, a' társaság pénztárából, Bécsben, Bauernmarkt 582 sz. a. vagy a' pesti irodában, feldunasoron 7. sz a. kifizettetnek. 1—3

Csődület jelentés.

A' nm. m. kir. udv. Kincstárnak 1843d. évben oct. 14kén 31000. sz. a. kelt kegyes intézvénye következtében, megürült Arad-kerületi kir. igazgató mérnöki hivatal betöltése végett, mellyel hatszáz forint évi fizetésen és szabad lakáson kivül, évenkint negyvenkét forint rajz- és irószer-dij, nemkülönben tizenkét öl kemény tüzifa, és hivatalos utazások alkalmikor fuvarozási költség, 's a' 10d. osztályi napidij vagyon összekapcsolva, a' csődület határnapja f. 1844dik év mart. 23kaig ezennel tüzetik ki.

Azon egyedeknek tehát, kik a' felebb érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességül tétetik: a' bölcselkedési és tudákossági pálya rendes végezetét ugy a' vízmi — nem különben polgári — utak és hidak épitéseiben elméleti és gyakorlati jártasságukat, valamint eddig viselt szolgálatjokat, és különösen a' magyar, 's az országban divatozó hivatalos nyelveknek tökéletes ismeretét hitelesen bizonyitani, 's ezen czélra szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen az országos kir. épitési főigazgatóságnak, a' fen kijelölt határnapig annál inkább benyujtani, mivel később érkező, v. a' szükséges bizonyitványok nélkül benyujtott folyamodások tekintetbe nem vétethetnének. Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, február 9dikén 1844. 1—3

Eladó
szederfák 's csemeték,

Sopronymegyében Nagy-Czenken m gr. Széchenyi István ur jószágán, az itt következő igen jutányos áron:

	Százanként e.p. ft.	kr.
Morus alba nem oltott:		
1 éves	—	20
2 „	1	—
3 „	3	—
4 „	6	—
Morus alba oltott lombardiai:		
1 éves	5	—
2 „	10	—
3 „	15	—
4 „	24	—
5 „	30	—
6 „	40	—
Morus alba oltott calabriai uj igen becses faj:		
1 éves	6	—
2 „	12	—
3 „	18	—
Morus Moretti vagy chinai:		
1 éves	—	40
2 „	3	—
3 „	8	—
4 „	16	—
5 „	30	—
Morus multicaulis vagy filippina: dugványvesszők ½ láb hosszu	—	30
Dugványvesszők 1 láb hosszu	1	—
1 éves gyökeres . .	2	—
2 „ „ . .	3	—
több „ „ . .	10	—

Morus alba-mag fontja 6 p. fr.

Ezen árok Nagy-Czenken helyben értetnek és az átvétellel leteendők. — Az 1 éves csemeték áránál nincs elengedés; a' több éveseknél 1 ezer darabnál és azon fölül 5 percent; 10 ezernél és a' fölül 10%; 50 ezernél és azon tul 15%; 100 ezernél vagy többnél 20% engedtetik el. A' venni kivánók kéretnek, hogy tudósitásukat még e' télen beküldeni méltóztatnának; a' jövő martius elejétől pedig a' fácskák elvitethetnek. Közelről szalmával jól ellátott szekerek jöhetnek; távulabbra vitetvén a' fák, gyökereik fris mohával, a' törzsökök szalmával körülvétetvén, gyékénybe csináltatnak el; messze utra pedig legbiztosabb, ha deszkaládákba pakoltatnak. Minden egy ollyas gyékénynyel készült kötegért, melly 20—100 fontot nyom, fizettetik 30 kr. e. p.; a' láda pedig 2—6 ft e. p. nagyságához képest. A' távol levő rendelkezők kéretnek, hogy szomszédságukban levő valamelly kereskedő által iratnának Sopronyba Hofer Péter, vagy Flandorfer Ignácz, vagy Lenk Samu nagykereskedő uraknak, a' fizetés és elküldés végett. — Megrendelő levelek intéztessenek bérmentve az alulirt hivatalhoz. N.-Czenk, jan. 30kán 1844. A' tiszttartói hivatal Nagy-Czenken, Soprony felé. 3-3

Csöd.

városi számvevő hivatalra.

Kismarton szabad királyi városban legfelsőbb engedelemnél fogva egy számvevő 200 p. forintnyi évi fizetéssel, és 40 p forintnyi szállás-pénzzel, ugy szinte 6 öl tölgy vagy bük hasáb, és 200 darab rőzse-tüzelőfával esztendőnkint ellátva, kinevezendő. —

Ezen hivatalt elnyerni akarók felszólittatnak ez iránti folyamodásukat a' megkivántató bizonyitványokkal együtt folyó évi böjtmás hó 14ik napjaig e' városi tanácshoz benyujtani. Mindenek előtt olly egyedek hivatalosak, kik már eddig valamelly városi számvevői hivatalban magoknak az elnyerendő hivatalra szükséges ismereteket 's képességet szerezve, vagy a' honi törvényeket megtanulva, ez iránti hiteles bizonyitványokkal birnak; minden esetre a' folyamodóknak magyar, diák és német nyelvben tökéletes jártassággal kell birniok. Kelt Kismarton szabad kir. városban 1844ik évi január hó 11ik napján tartott tanácsülésből. Lichtenstern Ant. főjegyző. 2—3

Csőd kamarai ispánságra.

Mármarosban Sugatagon a' kam. ispánság, melly évenkinti 150 fr. díjjal, 18 pozs. mérő buza, 24 pozs. mérő zab 1 öl széna, 150 font só, 10 öl tüzifa, szabad szállás 's 100 fr. biztositékkal van összekapcsolva, megürült. Folyamodók, kiknek oláh nyelvben is jártasoknak kell lenniök folyamodásaikkal a' mármarosi kam. izgazg.sághoz kell fordulniok. 1—3

Tettes Pestmegyei szolgák számára 3 évre kivántató 1286¾₁₂ rőf buzavirág szinü, és 800 rőf fehér posztómennyiség szállitására nézve itt a' megyeház kisebb teremében tartandó árlejtésre, folyó évi martius 17. napjának reggeli 12 órája; 's a' megyeház szükségére egy évre kivántató mintegy 32 mázsa jóféle repczeolaj hasonló árlejtésére azon nap délelőtti 11 órája tüzetik ki olly hozzáadással: miszerint a' vállalkozók, a' szállitási föltételeket 's a' szállitandó ezen tárgyak mintáit, e' ns megye udvari kapitányi hivatalánál addig is megtekinthetik. Kelt Pesten jan. 14. 1844.
Dubraviczky első alispán. 3—3

PEST, vasárnap febr. 25kén.

JELENKOR.

1844. 16dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Ez évi folyamból még néhány teljes számu példánynyal szolgálhatunk.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (kinevezés 's előléptetések; Gazdasági egyesületünk pártoltatási ügye; Országgy. közlemény: a' kir. személynök nézetei a' polgárá lehetési qualificticiókrul; 101d. orsz. rdi ülésben a' városi iskolafelügyelés- 's tárnok- és személynökiszék eltörlesztésérül vitatkozások, mindkettő megszüntetése után febr. 15kén a' 102d. orsz. rdi ülésben polgárok bizonyos számban alkalmaztatása birótagokul a' k. kuriához, hova pereik fölebbvitetnének, ezentul az általányos hivatalképességet is érintve mellesleg, továbbá a' haziadó-kivetés, melly az országosan megállapitandó ado-maximumot tul nem haladhatja; febr. 16kán a' 103d. orsz. rdi ülésben a' pénztári kezelés, tiszti felelősség, számadás-vizsgálat, febr. 17kén a' 104d. orsz. rdi ülésben a' városok országgy. szavazata 16ban megállapittatván febr. 19kén a' 105d orsz. ülésben ugyanazok felosztása csekély módositással a' kerületi határozat szerint hagyatott meg; budapesti napló: egy budai szőlőben gellérthegy tövénél földsüllyedés, számos koporsórom, csont és hosszu üreg; szinházi Krónika; Arad Maros árja által megrongálva 40 háza összeomolva; finom gyapjura uj szerződések; Esztergom vgye követutasitása, Graming halála 'sat.)

Amerika (Hayti uj elnököt választott, Kaliforniábnl minden éjszakamerikait kitilt a' mexicoi kormány.)

Spanyolország (Az alicantei zendülés terjed; Cartagena, Murcia is fellázad; Bazcelonában zavargás. Krisztina Párizstul febr. 15kén Spanyolországba indult.)

Anglia (O'Connell védbeszédének folytatása, legnjabb: O'Connell 's vádlott társi fölött vétkest mond a' jury, de az itéletkimondás april közepére halasztatik.);

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. a' nagykikindai kerület biztosává székhelyi Majláth Sándor diósgyőri kincstári ügyészt mélt. kegy. kinevezni. Továbbá

A' nm. m. k. ud. kincstár a' zombori kir. kamrai jószágkormánynál megürült lajstromzóságra Bieliczky Károly ottani kiadót; a' bácsi kamrai uradalom számára ujan rendszeritett község-ésárva-számvevőségi segédállomásra, eddigi hü és pontos szolgálati tekintetéből Kovachich Gyula jószágkormányi díjtalan gyakornokot alkalmazá; a' bácsi kamrai uradalomhoz tartozó palánkai kamrai kasznár Teuchmann Antal nyugalmaztatott. — Mályi Fer., pesti harminczadi tisztirnok pedig meghálálozott.

Mezőgazdasági egyesületünk pártoltatási ügye.

Nem szándékom mezőgazdasági egyesületünk hazafi czéljáról, feléje minő léptekkel haladásáról, vagy annak minő fokozatbani eléréséről szólani, mert ezek, hazai ügyeinket vizsga szemmel tartóknak hirlapok utján tudomásukrajuthattak, hanem annakazon két rendbeli munkálatáról, mellyet ez a' t.vényhozó testületnek bemutatott, 's a' törvényhatóságoknak pártoltatás végett megküldött. Az elsőnek czimje ez: „Emlékirat Magyarország t.vényhozóihoz a' honi mezőgazdaság ügyében" mellyben előadja eddigi törekvését, annak eredvényit, 's előterjeszt két rendbeli kérelmet, az első, hogy a'nemzet dísze's önhaszna megkivánja, miszerint a' m.g.e.necsak egyesek áldozatján, hanem országos törvényen 's pártfogáson alapuljon, mi által ereje 's tekintete növekedvén hatáskörét tágasbra terjeszthesse, egyuttal előterjeszti a'szükséges költségeket is. Mi a' tárgy alapeszméjét illeti, én legalább nem gondolok az olvasó, 's igy mivelt közönség közt olly egyedet, ki mezőgazdasági tekintetben virágzó országra vetvén pillantatát, észre nem vette volna, hogy a' m. gazdaságnak alsó fokról magasbra emeltetését, azaz, ugyanazon földről nagyobb haszonhajtást, mindenütt mezőgazdasági egylet nem előzött volna meg; ha pedig az ok és következmény fölött elmélkedett, bizonynyal átlátta, hogy azon kifejlődés illy egyletek eredvénye. Mi mellett felvilágosodott országok példája 's állandó gyakorlata harczol, a' felett a' theoretikai vitatkozás fölösleges, ennélfogva itt csak az lehet kérdés: vajjon ezen elv hazánkra is alkalmazható é? noha van hazánkban olly okszerü elvek szerint folytatott több gazdaság, mellyek sok illynemü külföldivel mérközhetnek, még is meg kell vallanunk, hogy átalján véve, mezőgazdasági termesztésünk neme és mennyisége távol van a' tökélynek azon fokától, mellyre körülményinknélfogva juthat; megérdemli é ezen pártoltatást? igen könnyü feleletü kérdés. Valljuk meg őszintén, hogy a' m. gazdaság volt eddig 's most is életadónk, táplálónk, fentartónk, külföldre adott pénzük némileg visszaszerzője 's végromlástóli megmentőnk, miből következik hogy mind azt, mit ennek gyámolitására 's kiterjeszthetésére tenni képesek vagyunk, azt véghez vinni olly szent kötelesség, mint a' gyermek részéről az eddig őt tápláló szülék ápolása. Nincs ok, nincs eszme, nincs okoskodás, melly ez ellen gördittethetnék, 's bátran lehetne nagy jutalmat igérni annak, ki ez ellen, az ész birószéke előtt csak félig meddig megállható okot képes lenne felhozni. Van azonban e' tárgynak olly része, melly felhevül sok hazafiui lángot már eloltott, 's tiszta belátásokat meghomályositott, t. i. a' fizetés! ez pedig a' világi dolgokkal ugy összeszövetkezett, hogy alig képzelhetni elérhető hasznot, melly pénzbeli segitségbe nem kerülne. Az e'czélra megkivántató somma 495600 ft. p. p. mellyről itt csak azt jegyzem meg, hogy ebbül 70 ezer ft. instructióra kivántatik, a' többi olly tőkének, mellynek kamatiból a' folyó szükségek födöztetnének. A' fizetésről 's módjáról alább szólandok, midőn ezt hasonló tárgygyal egybefoglalhatom. —

Továbbá az egyesület középponti gazdaképző intézetet ajánl felállittatni. Ez ismét olly inditvány, mellynek pártolására sokat, igen sokat lehetne irni, okokat felhozni 's hatalmas phrasisokat elmondani, ezek azonban mind arra mehetnek csak ki, hogy alaposabban 's jobban tudja az ember azt, miben czélszerü oktatást nyert, mint a' mit itt ott hallásból összeszedett, 's hogy előleg tanult szakbeli jó alapeszmék által, minden kezdetnél megadatni szokott tanulási dijt, vagy jobban mondva: kárt, egészen vagy legnagyobb részben megszüntethetni. Hallhatók ugyan még többször olly szavak, hogy a' mez. gazdaság tapasztalati tárgy levén azt tanulni nem szükséges, sőt az ugynevezett könyves gazdák az öregebbek gunytárgyai. Tagadhatlan ugyan, hogy a' m. gazdaság tapasztalati tudomány, de illyen a' Mechanika is, 's lehet ugyan természeti hajlammal tanulás nélkül, mint némellykor látjuk, jó malmokat, sőt gépeket is késziteni, de mechanikai remeket, minők a' gőzmüvek, fonógépek, vizi sajtók, papirgyárok 's több e'félét ugynevezett naturalistától nem várhatni; igy vagyunk a' m. gazdasággal is, mellyben a' középszerüségből tanulás nélkül kiemelkedni nem lehet; a' könyves gazdák feletti guny helyes, ha ollyakra alkalmaztatik, kik valamelly eszmét felfogván azt minden földre akarják illeszteni, 's a' természetet mintegy erőszakolni; de ha a' gazdasági könyvek a' természet kivánatinak meglesését, 's azokhoz simulást tanitják mint főelvet, és sok esztendei tapasztalásokat közölnek, akkor a' nevetés a' nevetőkre pattan vissza. Nem szándékom a' tagadhatlanul jó intézet ajánlatával foglalkodni, részint mivel annak hasznosságáról mindenki meg van győződve, de leginkább mivel nem ennek hijányát látom azon szirtnek, mellyen az intézet hajótörést szenvedhet, hanem ismét azon kellemetlen szót, melly sok nemes fület mai napokban olly sokszor sérteget, t. i. ismét a' fizetést, 's ez az mellyről szükséges szólani. De vajjon tudnék é ollyasmit a' nemfizetés ellen felhozni, mit minden felekezetü jeles férfiak — kikre csak távolról nézek fel — már el nem mondottak? — e' tárgy a' capacitatio stadiumát már áthaladta, most már akarással kell küzdeni, de talán csak alkudni; én most a' fizetés módjáról kivánok szólani, 's ennek kevés terheltetésbe kerülése által az inditványt elfogadtatni, ha t. i. tervem jónak találtatik.

Ez intézetre kvántatik 515000 frt. p.p. mellyből 99ezer ft. instructióra szükséges a'többi szinte kamatozó tőkére. Összesen tehát az egyesület és intézetre 1,010,000 p. ft., lehet talán valamivel csökkenteni. — Fizetés kétféle lehet, subsidium gyanánt az egészet egyszerre behajtani, vagy csak az instructionalis sommát, az évenkinti költségeket pedig birtokaránylag fizetni. A' subsidiumi elv ellen a' legokosb fők és közvélemény harczol, de vajjon okosság é több fizetés által magát gyengitni, midőn ugyanazon czélt elérhetni nem is érezhető kis sommácskákkal? Az egyszeri lefizetés csak ugy érdemelne némi figyelmet, ha a' tőke biztos intézet alapitására fordittatnék; olly intézetre, mellynek alapja nem bizonyos, adni nem lehet, mert ennek zavarba jövésekor, mitül félhetni, az intézet is nagy kárral felakadna, tehát csak hypothekai bankkal lehetne kapcsolatba hozni. De e'pontban ezen sommával bankot kezdeni nem lehet, ha pedig máskép kezdetik meg, ezen somma olly csekély, hogy miatta kár lenne rosz elvből indulni. Közlök számitást: Fejér vgyében 500 ezer p. ft.hoz egy holdtól kellett fizetni $^9/_{10}$ krajczárt, könnyebb számitás végett 1 krajczárt veszek, ha tehát subsidium formában akarjuk az egészet behajtani, lesz 1000 hold birtoktól 33 ft. 33 kr., ha egyedül az egyesület kivántatik létesittetni: 16 ft. 38 kr.; ha pedig a' képező-intézet magányosan: 16 ft. 55 kr. 1000 holdtól. — Tervem szerint fizessük első évben az instructióra kivántató 169 ezer ftot, 's első évi költségekre: 48030 ftot, igy 1000 hold birtokra esik első évben 7 ft 36 kr., ezután évenkint nem több mint 1 ft, 36 kr.! — Egyedül az egyesületre első évben lenne fizetendő 3 ft. 20 kr., évenkint: 53 kr., az intézetre pedig első évben: 3 ft. 40 kr. évenkint pedig: 42 kr. 1000 hold birtoktól. Ezek számok! ki ezeket sokalja, meri é magát hazafinak gondolni? ha ezer holdat biró földesur ezen adózás fejében félholdat burgonya alá kiad felében, bizonyára többet kap érette ezen ajánlatánál! mind a' tárgyak haszna, mind a' létesithetés csekély teherbe kerülése olly világos, hogy ellene épen ez okból nehéz szót emelni. — Önbizottság nélkül gondolom mondhatni, hogy e' terv alapeszméje ellen lehetlen szólani, van azonban egy ellenvetés, melly az életből és szomoru tapasztalatból származik, 's melly minden hazafi tettre elhatározást törvénybe iktatás után is zsibbasztott, jelen tervemet azonban megsemmisitheti, ez pedig szégyenünkre megvallandó azon körülmény hogy a' nemesi fizetési törvények végrehajtásában több megye tisztviselői — ne vegye magára kiről nem mondathatik — a' fizetéseket a' törvények értelmében nem hajtják be, nem perlik é be a' makacs késkedőket a' tiszti ügyvédek, nem itélnek é a' birák, nem hajtják é végre az itéletet? nem keresem, de a' törvény végre nem hajtatása által elkövetett polgári bün tagadhatlan. Megtanulhatta volna már hazánk, hogy corpus jurisunk vastagodásával boldogságunk nem öregbül, — gondoskodni kell tehát módrul, melly a' végrehajtást eszközölje, ez pedig más nem lehet, mint a' tisztviselők felelőssége olly formán, hogy ha a' pénz-beadás végett kitüzött napra az illető tisztviselők a' kivetett sommákat be nem mutatják, nyilványos megdorgáltatáson fölül, a' hijányzó összeg hivatali díjaikból vonassék le, nem elégség esetében pedig a' hanyag tisztviselő vagyona ellen tüstinti végrehajtás rendeltessék. Miért nem lehetne tisztviselőinket egyedüli gyámunk 's fentartónk felvirágozhatása tekintetéből feleleti teher 's kártérités alá vetni? holott ezt megtettük a' váltóügyeknél, mellyek legalább eddig, uzsoránál egyebet alig hoztak virágzásba. Ha tehát elismérjük, hogy birunk ugyan itt ott lelkesedéssel hatalmas phrasisok füstjébe burkolva valamit megajánlani, de hijával vagyunk azon lelki erőnek, mellyel az ajánlottat megadjuk, vagy a' makacsok ellen a' hozott törvényt végrehajtjuk, avagy végrehajtatjuk, akkor folyamodjunk a' subsidium elvéhez, 's fizessünk egyszerre ezer holdtul 33 ft. 33 krt, vagy ha csak az egyesületet léptetjük először életbe: 16 ft. 38 krt; ha pedig anyagi saját hasznunkra, mert itt egyenesen ugyanazon földünk bővebb jövedelmezése czéloztatik, sem vagyunk képesek ennyire lelkesedni, elmondottuk magunk felett az itéletet, 's eltörtük fejünk felett a' pálczát, de ekkor bezzeg nem marad más hátra mint hogy érdemlett nyomoruságunkban gyermekként ne jajgassunk, 's min hibánkat másra ne fogjuk, nehogy külföldtől, a' megérdemlett nyomoruságunk feletti gúnyon tul, ezen méltatlan viseletünkért, megvetést is érdemeljünk. (A' cseléd-rendszerrül máskor.) — Rosty Zsigmond.

Országgyülési közlemény.

A' 99d. orsz. rendi ülésben elnök ő nm. a' választópolgárokrul szóló 90dik 's köv. §. iránt köv. nyilatkozék: Véleményem szerint ezen §ok teszik ezen munkálat leglényegesb részét, mert a' mint itt most megállapittatik a' polgárság, ollyan lesz jövendője mind a' városokra mind némi tekintetben magára a' törv. hozásra nézve is, a' mennyiben t. i. a' városi polgárok a' törv.-hozásban nagy részt vesznek a' választás által. Ezen dolgot több szempontbul vehetni: ha az ember közönséges elméleti szempontból veszi föl, igen sokat lehet-

ne róla szólani; de rövid leszek, mert különben is mind a' gyakorlat mezején, mind leginkább a' statustudósoknál a' politika mezején e' tárgy mindkét részről bőven ki van fejtve. Vannak ollyanok, kik az ugynevezett activ-polgárokról (mert itt egyedül csak ezekről lehet szó kik t.i. választókat és követeket választanak) megszoritva szoktak rendelkezni; és kik ezen jogot olly igen nagy kiterjedésben nem akarják közleni, azon véleményben vannak, hogy a' status és polgári élet egyik főczélja, hogy kiki tulajdont szerezhessen és azt védje a' status. E' szempontból azt tartják, hogy az ollyanok, kiknek bizonyos mennyiségü tulajdonuk van, mindazon viszony fentartásranézve,mellyek épen a'tulajdonijogból eredő statusczélokat érdeklik, legalkalmatosbak: továbbá,hogy az illyen legmagasb tekintetből sokszor ollyan emberek, kik elég vagyonnal ellátva nincsenek, azoktól, kik a' polgárok szabadságát és közjót megkivánják rontani, megvesztegettethetnek; végre azt is tartják, hogy a' vagyonos több módot és alkalmat nyujt a' status czéljának, a' tulajdoni jog fentartására. Ezen tannak egy kinövése minden józan politikus értelem szerint az, mikor a' joggyakorlásra megkivántató vagyon igen nagyra tétetvén, a' jog köre igen összeszorittatik, 's midőn kevéssel közöltetik azon jog, melly az activ-polgárok tulajdona. Az ellenkező tanon levők azon véleményben vannak, hogy nemcsak a' realis vagyon, de az intelligentia, a' physikai erő 's munkásság szinte képviseltessék a' statusban 's azt gondolják, hogy a' szegényebb ember, minthogy kevesebb vagyona van, kevesbbé is van képviselve mint más, mert a' hatalmasok mindig az erősek. Hanem ezen tannak szinte van egy vészes kinövése, ha t. i. nagyon is kiterjesztetik e' jog, a' logikai következetesség végre többnyire oda vezet, hogy az ugynevezett communismus, socialismus mezején találkozik az ember,melly ismét a'pocták aranykorában álmodott téjjel ömlő folyamhoz hasonlit. Ezen szempontból középutat feltalálni a' legnagyobb nehézségek közé tartozik. Legbiztosabban jár el az ember, ha azon viszonyokat vesszük fel, mellyek a'nemzeteknél léteznek. Egy monarchico-aristocratiai statusban annyira kiterjeszkedni nem lehet, mint a' demokratiában. kormányformák jobb roszab voltáról szólninem akarok. Meglehet, bogy talán azon angol poetának van igaza, ki azt mondta, hogy az a' legjobb uralkodási forma, mellyel legjobban kormányoznak. Ebben sok igazság van,ámbár nemigen sokat tanulhatni belőle.Azt nem tagadhatjuk, hogy mi magunk mik vagyunk. Ha ezen monarchico-aristocratikai formát fölveszszük, meg kell engedni, hogy a' világ historiája állandóságot mutat mindazon országokban, mellyekben aristocratiák voltak. A' legrégibb adatokat vegyük fel, miszerint p. o. tovább tartott Lycurgus törvénye Spartában,mint Solon demagogiája Athenaeben; 's Roma hatalmas és virágzó volt a' patriciusok alatt. Az olasz köztársaságokat ha vesszük, tudjuk, hogy Genua tovább tartott a' demokrata Florencznél. Vegyük Angliát hatalmas és gazdag lordjaival's felső ésházával papságával,'s meg kell vallanunk, hogy ezen aristokratiai helyzeténél fogva áll olly büszkén és erősen, 's uralkodik a' világ más részein. Mi magunk, Europa többi népeihez képest egy maroknyi kis nemzet itten állunk aristokratiai helyzetünkben századoktól fogva változatlanul. Hanem bár a' historia mást mutatna is, bizonyosnak tartom, hogy azon nemzet, melly kormányzási formája elvétől eláll, bontakozásához közel van, és szomoru tapasztalás szerint is az aristokratia közönségesen ha bontatik, nem népszerü kormányzatra szokott átmenni, hanem inkább korlátlanra. Egy szomszéd nemzetet láttunk t. RR. életének boldogtalan vége felé Rousseauhoz folyamodni alkotványért. Romáról tudjuk, hogy a' tribunicia potestas hatalmas szónak kürtölésére milly tulságokra vetemült 's milly korlátlan jellemet mutatott, 's a' kik Julius Caesar epocháját ismerik, átlátják,hogy ott is az aristocratia csakhamar Augustus később Tiberius legerősb despotismusában veszett el. Igy ha Olaszország köztársaságain megyünk keresztül; tapasztaljuk, hogy az aristokratia, ha maga elveit fen nem tartja, nem népszerüségbe megyen által, hanem másba, miről hallgatok. Ennek következtében a' melly elem valamelly nemzetet éltet 's melegit, azt fentartani szükséges; 's a' miénk, mint már mondám, aristocraticus, de hála Istennek! olly aristocraticus elem, melly saját tartósságát biztositja, t: i. számtalanra kiterjedett és végetlenig kifejthető. Innét menvén ki, azon elemet lehetlen józan értelemben a' városi institutiókra is, a' mint eddig volt, által nem tenni. Ezen egészen általányos részint pedig hazánk törvényeiből vett tekinteteken kivül, lehetlen a' hely- és időbeli körülményekre is nem tekinteni; ebben már mondhatni a' legcompetensebb birák vagyunk. Nem tudok egész határzottsággal szólani, mert bizonyos adataink nincsenek, de ha egyes városokon keresztül megyünk a' kerületi javaslat szerint, milly iszonyu számu polgárság lenne itt! Ha jól értettem ollyanoktól, kik a' körülményeket nálamnál jobban ismerik, Pesten mintegy 12—15. ezer activ-polgár lenne. Ujságokban sokat olvas az ember a' városokról, 's többi közt Madridról is. Ez sokkal nagyobb város mint Pest, a' spanyol nemzetet mostani helyzetében aristokraticai tendentiáról senki vádolni nem fogja, 's mégis legutólsó választáskor, midőn a' progessisták győztek,csak 7000 polg.vett részt.Tehát Pesten 12 ezer,itt pedig 7ezer!Ha ez igy fog állani, kérdem: nem lesz-é ez igen sok (felkitás: Nem!) Nem? jól van; ha a' t. RR. a' városban mindent, kinek egy □ öl birtoka,külső vagy belső telke van, polgárrá tesznek; akkor egy hatalmas ember annyi polgárt csinálhat,a' mennyi neki tetszik 's egész coloniákat hoz be; pedig méltóztatnak tudni,hogy közönséges ember több van mint más. Azért soha senkit,hogy más fajhoz tartozik, ócsárolni nem szoktam, sőt sympathiával is vagyunk a' czigányok iránt, kik nemzeti zenével viditnak; de igazán megvallva, ha e' törvény igy marad, akkor czigánycoloniákat állithatunk fel, a' mikor tetszik. Csak például hoztam fel ezt, hogy ha azok, kik tervezve vannak,mind polgárok lesznek, igen sok lesz; mert a' hallott kijelentések szerint a' czéheknek nem nagy jövendőjük látszik lenni. Ha minden ember, a' kinek 3 lábu széke van 's arra ráül, vagy kinek egy tűje 's ollaja van, már ennélfogva mind polgár lesz, méltóztassanak megengedni, hogy igen sok lesz. Mi magunk is átlátjuk, hogy a' sokaság egy kis alkalmatlanságunkra van a' választásokban; ha a' t. RR. kötelességöknek tartják ez iránt a' megyékben rendelkezni, miért akarnak a' városokban hasonló bajokat előidézni? Hogyha a' városokban 10—15 ezer embert kell rendben tartani, fel fog-é maradhatni azon elem, melly a' k. városokban olly elkerülhetlenül szükséges, a' csendnek és nyugalomnak eleme, melly nélkül a' városokban nincs üdv. És hogy fognak még dolgozni azon elemek ott? mert ha mi eleven emberek vagyunk, a' városiak is azok, bennök is magyar vér foly 's Isten segitségével még magyarabbak fognak lenni. Most mi a' megyékben csak néha jövünk össze, és mégis ugyancsak tüzesen dolgozunk; hát a' városokban, hol mindennap látni fogja egymást az ember? majd mikor ellenkező pártját legközelebbről 's házi viszonyaiban szem előtt látja, 's jó formán asszonyokra, gyermekekre, családokra, cselédekre is átmegy az ingerültség! Ezen idea illy messze kifejtve egész Europában nincs. Nem mondom, hogy illyen általányositás némelly schweizi cantonokban nem létezik, de épen azon cantonokat, hol ez van, most legilliberalisabbaknak tartják 's azok általányos votuma a' vidék természetéből, az általányos szegénység természetes következése; a' hol senkinek semmije nincs,ott könnyü jogokat adni. Amerika hogy fogja magát kifejteni, még nem tudjuk; a' hol az ember ugy él, mint ott, a' hol ha szomszédja nem tetszik neki, elmehet száz mérföldnyire, ott könnyü a' bajon segiteni; de mikor össze van az ember szorulva,ott bajosám a'segitség.Arranézve tehát, a' mit a' t. RR. itten terveznek, előadott elveim következtében meggyőződésemet mondom ki, 's a' hely és időbeli körülményekhez képest azt javaslom a' t. RRnek, méltóztassanak a' városokra nézve ugynevezett censust megállapitani, hogy azoknak, kik a' városban polgárok lesznek, anynyijok legyen, hogy a' körülményekhez képest elélhessenek. Erre nem kivántatnak ezrek, hanem csak annyi,a' mennyi egy szerény polgárnak szükséges; az illyen ember azután független lesz 's érdekében fog állani a' csendet és nyugodalmat fentartani, mellyre a' polg. társaságnak olly nagy szüksége van. És a' mit a' historia örökösen bizonyit, nem lesznek megvesztegetésnek kitéve, mert a' szegény ember, kiről — Isten őrizzen — hogy azt mondjam, hogy roszabb ember mint más, a' gazdag emberek által, kiknek az egyformaság megsemmisitése érdekökben van, könnyen megvesztegettethetik; ezt mutatja a' történet, hogy ennek nem állhatnak ellen a' szegény emberek. Én minden theoreticus ellenmondást elszenvedek, de azt senki nem állithatja, hogy a' historia ellenem van. A' tapasztalásra pedig figyelmeznünk kell, mert experimentumot tenni nincs elég erőnk; a' városok is nem arra valók, hogy velök experimentálgassunk. Most nagyon is össze vannak szoritva, elég polgáraik nincsenek, de épen azért nem kell egyszerre nagy ugrást tenni; és ha polgári független rendet akarunk felállitani, azt egy pár ezerből is állithatunk;— 's azok által választassunk tisztviselőket és követeket, a' kik képviselők lesznek. T. RR.! ha valaha, most menjünk lassan, ne kivánjunk végsőt megpróbálni, mi széles e' világon kevés helyen van, sőt illy kiterjedésben talán sehol sincs. Ez volt mostra 's jövendőre nézve javaslatom a' t. RRhez egy monarchico-aristocraticus statusban.

A' 101ik orsz. rendi ülésben a' v. munkálat szőnyegen forgott szakaszi közül a'k.oktatási felügyelésre vonatkozók huzamosb vitatkozásra szolgáltak okul,eltérítve a' kérdést a'jelen munkálat köréből,a' történetirás,iskolai szerk.,tanitási rendszer,vallási viszonyok végtelen mezejére. A' kérdéses szakaszok felolvastatása után a' munkálat jegyzője szólalt fel, felvilágositás végett, milly szempontbul vette legyen a' választmány a' fölhozott iskolafelügyelési intézkedést, t. i. egyenesen csak hatóságilag nem pedig iskola-előljárósági szempontból. Utána egy kápt. követ megemlítve az iskolák igazgatása ügyében eddig fönálló rendeleteket és gyakorlatot, kivánta, hogy a' felügyelésből az illető egyháziak se zárassanak ki, mert ez a' nevelésnek csak kárával, egyszersmind az ifjuság körül magának (vallás-különbség nélkül) érdemeket szerzett egyháziak ellenében némi igaztalansággal is történnék.Elnök ő m. pedig megjegyzé, mikép ezen közoktatási tárgy ismét azon kedvencz tárgyak egyike, mellyet a' t. RRek a' szőnyegen forgó munkálatba szőttek, a' nélkül hogy ez tulajdonképannak alkatrészét tenné; czélszerünek látná tehát,hogy e' különben nagyfontosságu 's minden oldalróli kimeritést igénylő tárgyban, más országok példájára is, külön törvény által intézkedjenek; mindenesetre pedig szükségesnek véli a' kérdéses szakaszoknak, ha e' munkálatban meghagyatnak, olly módositását, hogy ő fels. főfelügyelési joga's azegyháziak eddig is gyakorlott befolyása épségben tartassék annyival inkább, mert a' városi iskolák nem kizárólag a' városiak gyermekei számára állnak fön, hanem a' haza egyéb polgáriéra nézve is. Ennélfogva habár maga a'város v. más egyes ember állitna is föl iskolát, az ő joga e' részben csak annyira terjedhet, mennyiben a' közérdekekkel összeütközésbe nem jö 's igy olly intézetek fölött, mellyekben a' haza külön vidékbeli gyermekei oktattatnak és neveltetnek, kizárólagos felügyelési jogot sem egyes ember sem városi t.hatóság nem igényelhet. Válaszul adák némelly szónokok, mikép itt nem oktatási rendezésről, hanem egyszerün csak hatósági önkebelbeli fölügyelésrül van szó, melly ő fels. fölfelügyelési jogát nemcsak ki nem zárja, sőt mint a' törvények legfőbb őrjeét igényli is;az egyháziaknak azonban itt,hol nem iskolai előljáróságról, vagy tanitóképeni hozzájárulásról történik intézkedés, befolyást nem tulajdonithatni. Ezek ellenében ismét egy másik kápt. követ szólalt föl 's az egyháziaknak az alsóbb iskolákban különösen szükséges és hatályos müködését emlitve, a' szerkezetnek vagy egészen kihagyatását, 's az általányos nevelési t.javaslathoz halasztását, vagy pedig elnök ő nm. által kijelentett értelembeni módositását kivánta. Előadása több czáfolatot vont maga után, mellyekben sokszor csipős kifejezésekkel rovatott meg az oktatási 's általában iskolai rendszer 's az egyházi tanitók munkálkodásának hiányai, a' clerus semmit nem tevése stb. melly szemrehányásokra azonban több oldalrul megtorló válasz adatott, figyelmeztetvén különösen a' vádakat előgörditett követek, mikép az elmulasztás hibája a' világiak 's egyháziakkal egyiránt közös. Elégnek tartván a'tanácskozás modorát e' főbb vonásokban megismertetni, az egyes sértő kifejezések 's viszszatorlások mellőztével csak az eredvényt emeljük ki, melly hosszu vitatkozás után a'szerkezet-megtartás lön. Haladtával a' tanácskozásnak a' bíróságokrul szóló §-okkal összhangzólag egym.követ azt inditványzá hogy a' városi bíróság e' helyeni rendezésekor egy uttal a' fölebbviteli bíróság iránt is történjék intézkedés mégpedig ugy, hogy a' személynöki és tárnokiszékek megszüntetésével a' városok perei ezentul a' k. knriára vitessenek. Utóbb ezzel kapcsolatban két pótlójavaslat történt, t. i. hogy a' k. táblához egyszersmind 6 vagy 8 polg. birótag kineveztetése határoztassék; másik pedig a' 83ik §. után a' polgárok hivatalképességét általányosságban kivánta kifejeztetni, 's igy fölöslegnek vélte akár a' kir. tábla rendezés kérdésébe bocsátkozni, akár, mint némellyek kivánták, a' tett inditványt elhalasztani. Ez alapinditványra, t. i. a' személynöki 's tárnokszéki eltörlesztésre nézve elnök ő nm. megtevé ellenző előadását, figyelmeztetve mind a' kérdés fontosságára, mind az illy mellékes eldöntés czélszerütlenségére, a' mennyiben ez csak a' munka valósulását nehezitheti. Történt számos nyilatkozat egyik 's másik inditvány mellett megyei szintugy mint városi követek részről, kijelentvén különösen igen számosan, mikép ezen lépésre nem a' mondott itélőszékek iránti bizalmatlanság miatt, hanem az assimilatio elvénél fogva vezéreltetnek. A' nyilatkozatok eredvénye, az alap-inditvány elfogadtatása lön.

102d. orsz.ülés, febr. 15kén d. e. 9½ órakor. A' tanácskozást megnyitólag előadá elnök ő nm. hogy a' fölebbviteli elvnek tegnap a' k—i inditvány elfogadtatása után, a' pótlólag tett kettős javaslat iránt szükség nyilatkozniok a' RReknek: akarják-é t. i. az elhatárzott kérdéssel összefüggőleg megállapítani azt is, hogy a' kir. és hétszem. táblához bizonyos számu polg.személyek neveztessenek birótagokul, mint T. megye követe javaslatba hozá; vagy pedig P. megye követe inditványa szerint, visszatérőleg a' 98 §ra, ebben a' polgárok általányos hivatalképességét kimondatni. Mielőtt e' javaslatok iránt a' vitát megkezdék, egy bányavárosi követ ovását nyilatkoztatá a' tegnapi határozat iránt,mennyiben ő 's több bányavárosi követtársai szavazatukkal a' végzés hozatalához nem járulhattak. Megkezdettek azután a' megirt javaslatok f ö l ö t t i nyilatkozások, részint egyiket, részint másikat pártolólag; voltak azonban némellyek, kik azokat k e r ü l e t i tanácskozásra kivánták visszautasittatni; ismét mások, kik e' kérdést a' t. székek általányos rendezéséhez; végre némellyek, kik a' hivatalképességrül, minden magyar hazapolgárt illetőleg hozandó külön t.javaslatra k i v á n t á k halasztatni. A' három utólsó vélemény azonban egymás után elhangzott, 's csak a' két főbb inditvány körül forgott a' helyeslő vagy ellenző küzdelem. A' k.curiához polg. személyek bizonyos számban kineveztetését inditványzott tag ujra szót emelt, 's a' kinevezendő tagok számát 8-ban kivánván megállapittatni,javaslatát annyival inkább elfogadhatónak bizonyitá, mivel azon elv, hogy a' hol polgári értékrül itélet hozatik, ott polg. osztálybul levő biráknak is k e l l alkalmaztatniok, már mult országgy. nemcsak elismértetett, hanem foganatosittatott is a' váltótörvényszéki bíróságok elrendezésekor,mellyekhezvérosbeliek kineveztetése is rendeltetett. 'S ezt nem vélte ellentétbe hozhatónak az általányos hivatalképességrül alkotandó törvénnyel, mellynek inditványozását annak idején teljes készséggel megigérte; nagyobb biztosság tekintetéből pedig, hogy ez mellőztetni nem fog, azt is elhatározhatónak mondá, hogy ezen munkálat mindaddig ne terjesztessék a' főRRek elibe, mig az általányos hivatalképesség iránt külön t.javaslat nem készül. Egy más követ a' p—i inditványt csak azért is pártolá, nehogy azon árnyék ruháztathassék a' megyei képviselőkre, mintha tovább is minden hivatalt csak a' nemességnek kivánnának föntartani 's a' születési előjogokat ápolni, m e l l y e k lerontását ő anynyival szükségesbnek látja, mert ez okozza a' sokszor panaszolva emlitett középrendi hiányt, mi leginkább onnét eredt, mert minden, kissé vagyonosb polgár azon volt, hogy magának nemeslevelet szerezzen, 's igy az osztályok soha nem olvadhattak össze. Ő, ha polg. osztályban született volna, büszkeségét h e l y e z n é abban, hogy polgár, 's a' világ minden kincseért nem c s e r é l n é föl e' nevezetet. A' számbeli kitételhez egyébiránt nem ragaszkodhatik,mert ez, legyen bár 8, 12, vagy 16, mindenesetre csak korlátozása az általányos hivatalképességi jognak, mellynek kimondását e' munkálatban annyival inkább helyén látja, minthogy az elv már 1840ben is határzottan ki volt mondva, 's minthogy ez intézkedésnek nem csupán a' városokra, h a n e m a' kerületekre is ki kell terjeszkedni, mi csak az általányos hivatalképesség kimondásával történhetik. Ellenkező véleményben volt az általányos hivatalképességnek e' helyen kimondása iránt a' fölebbvitelnek tegnapi inditványzója, miután ezt a' városi belszerkezet rendezésének ügyétől szintollykülönnemü tárgynak ismeri, mint a' büntetőjogi bíróság elhatározását, vagy a' magyar nyelv iránt a' városokra nézvesti rendelkezést, mellyeket a' RRek szinte külön t.javaslatokra utasitottak. Reményét f e j e z t e ki az iránt, hogy ezen elhalasztás miatt a' városok nem fognak bizalmatlansággal viseltetni a' RRek többsége iránt, miszerint annak idején az általányos polg. hivatalképesség is megadatik számukra 's h o g y e' részben még inkább megnyugtattassanak, kijelentendőnek vélte az üzenetben, hogy ez iránti bővebb nézeteiket akkor terjesztendik elő a' RRek, ha a' nemnemesek hivatalképességérül általányosan intézkedni fognak. Elnök ő nm. szinte abban fejezte ki véleményét, hogy a' hivatalképesség iránti rendelkezés, a' jelen munkálatban,hol különben is egyedül csak bíróságrul van szó, nincs maga helyén, 's miután a' RRek ugyis elég tárgyat szőttek a' jelen munkálatba, mi tulajdonkép a' városi belszerkezet rendezéséhez nem tartozik, kérte a' RRket, ne kapcsolják ide a' hivatalképességi ügyet is, nehogy ez által is ujabban 's méginkább nehezitsék a' munkálat tulajdonképi lényegének további elfogadtatását. Elégnek vélte elnök ő nm. a' már tegnap végzéssé lett fölebbviteli intézkedéshez, összefüggőleg 's megnyugtatásul a' városokra nézve, T. megye követének inditványa szerint csupán azt határozni el, hogy a' városokbul a' kir. curiához 8 biró-tag lesz kinevezendő. E' szám szerinti kitételt azonban ismét ellenzék némellyek, 's kivánták a' kétrendbeli inditvány megvitatását kerületi ülésre utasittatni. Az illy visszautasitó elhalasztást egyik megyei követ igen olcsó liberalismusnak nevezte, 's kivánta hogy miután tegnap a' rögtönzött inditvány elfogadtaték,az eltörlött két fölebbviteli bíróság helyett szükségkép m á s r u l kell gondoskodni, még pedig nem olly fölülegesen mint némellyek kivánják,hogy vitessenek fölebb a'városok perei a' k. curiához, a' nélkül hogy ennek állapotja iránt gondoskodnának, 's elhalmozzák a' perek uj n e m e i v e l, holott a' most előtte folyók számát is alig birja meg.Szintolly kevessé látta helyesnek a' kérdéses intézkedést az általányos hivatalképesség tárgyalása idejére h a l a s z t a n i. Vajjon mi köze, ugymond, a' nép hivatalképességének a' polgárokéhoz? Minek keverünk egyik intézkedést a' másik közé? Nem annyi volna-é az illy ürügy melletti elhalasztás, mint szándékosan lökni el magunktól az ügyet; utóljára majd az sülne ki belőle, hogy a' városok országgy. szavazata meghatározását is akkorra halasszuk, midőn általányos népképviseletet adandunk. Pártolja tehát a' kérdésnek e' helyeni eldöntését, még pedig szám szerinti kitételével annak, h o g y 8 városi tag neveztessék ki a' curiához; 's ezt leginkább azért, mert biztositékot lát benne,nem ugy mint az 1840ki törvénynyel történt, mellyben szinte ki volt mondva, h o g y a' váltóbíróságokhoz városi egyedek is neveztessenek, de azért többnyire mégis minden t. székhez csak nemesek neveztettek.Számos nyilatkozat történt még mind két javaslat mellett és ellen. Igy a' t—i javaslat ellen fölhozatott, hogy ha itt a' kir. táblához bizonyos számu városi tag kineveztetése határoztatnék meg, majd midőn a' kerületek és a' szepesi városok rendezése előfordul,onnan ismét bizonyos számu tagokat kellene határozni, 's igy részint igen nagy számu, részint olly zagyva elemű tribunal lenne a' curia, hogy csak ez maga is hathatósan akadályozná a' polg. összeolvadást. Mondatott tovább, hogy ez is mintegy részletes coordinatiója volna a' kir. táblának, mibe pedig ezuttal bocsátkozni annyival kevesbbé lehet, mert még az sincs tudva a' RRek előtt, mi fog történni jövendőre a' criminalis perekkel, mi az ősiség és juris perekkel; végre, hogy ezen javaslat az osztálykülönbségek örökös fönmaradását vonná maga után, kivált ha majd a' kerületekbül és szepesi városokbul is hasonló módon bizonyos számu tag rendeltetnék a' kir. curiához. Több rendbeli fölszólalás után, elnök ő nm. megjegyzé, hogy könnyebb valamit félrevetni vagy elrontani, mint helyébe ujat, jobbat állítani, 's hogy ha a' nemzetek boldogsága csupán codexek által megalapitható volna, ugy nem kivántatnának ehez é v s z á z a d o s munka és törekvés; de a' jelen eset is mutatja, mikép az életviszonyok fokozatos és kiméletes változtatásokat igényelnek, 's hogy a' régi institutiók nem egyszersmind szükségkép hibásak. Igy p. o. neveztessék bár most a' kir. városokbul a' curiához 6, 8, vagy több tag is, kétségtelen, hogy a' nagyobb érdek elnyeli a' kisebbet; 's talán épen ez volt oka, hogy a' városok hajdan egészen külön forumokat kivántak,mellyek kizárólag az ő ügyeik 's érdekeikkel foglalkodtak,'s igy ezeknek háttérbe szorulniok nem lehetett. A' t e g n a p i végzéstül egyébiránt most már visszalépni nem lehet,'s a' pótló-javaslat közül inkább azon javaslatot vélné elfogadhatónak, melly a' munkálat létrejövetelét legkevesbé neheziti; mi pedig a' módositás szóbeli foglalmazását illeti,ezen, ugymond, ne igen akadjanak fön a' t.RR. mert l e g y e k bár, mint mondani szokás „falsus vates", de ugy hiszem, hogy e' tárgy még többszer is megforduland a't.RRek előtt. Néhány véleménynyilatkozat után végre egy vezértag szerkezeti javaslatot olvasott föl, m e l l y külön § gyanánt lenne a' munkálatba iktatandó,'s mellyben csupán az fejeztetnék ki hogy a' fölebbvitel törvény által határzott esetekben a' kir. városok t.székeitől, a' királyi, illetőleg báni, ezektől pedig a'hétszem. táblához történik, és ezen fő törvényszékekhez ülnökök, születésre v a l ó tekintet nélkül, a' kir. városokbul is fognak neveztetni. E z e n szerkezet iránt egy szónok megjegyzé,hogy ha a' RReknek csak egy redactio kell, ez annak jó; de szólót magára az elvre nézve egyáltalán ki nem elégiti. A' törvénynek világosnak 's határzott értelmünek kell lenni; már pedig hogyan magyarázható a' javaslott szerkezet ezen kifejezése „születésre való tekintet nélkül"? Nem lehet-é ezt oda magyarázni, hogy csupán nemesekbül neveztessenek ülnökök? Legalább neki egyáltalán semmi biztositékot nem nyujt ezen szerkezet a' szőnyegen forgó elv életbeléptetése iránt. Miután eltöröltük a' személynöki és tárnokszéket, 's ez utóbbival megszüntettük egyszersmind a' városok azon jogát, hogy saját ügyeikben önkeblükbeli birótagok itéljenek: adjunk nekik illő kárpótlást a' tárnokszéki jogért; 's e' kárpótlásban fekszik a' lényeges különbség az ő általa védelmezett ,'s az általányos hivatalképességi elv közt, mellyet némellyek itt akarnak kifejezni, holott annak itt csakugyan n i n c s helye. E' vélemény ellenében szót emelt egy másik tag,'s midőn a' városi követek helytelenitő nyilatkozata zenge át a' teremen; megtámadta 's hivatalvágyról v á d o l á őket 's a' számszerinti kitételt már csak azért is veszélyesnek tartotta,mert szintannyi egyed már előre le lenne foglalva a' városi követek közül a' kormány részire. E' megtámadást egy megyei követ visszautasitotta, különösnek találván, hogy az előbbi tag a' városi követektül még a' helyeslési vagy roszalási nyilatkozatot is meg akarja tagadni, 's igy kevesb jogot tulajdonit nekik, mint a' hallgatóságnak. Fájdalmas érzéssel szólaltak fel e' miatt némelly városi követek is, visszautasitván magoktól és társaiktól azon méltatlan vádat,mintha hivatalvadászati indulat birná őket a' számszerinti kitétel pártolására, hanem birja azon élettapasztalásszülte aggodalom, hogy ha ez nem történik: sziutugy elmellőzve lehetnek jövendőre is, mint mellőztettek az 1840ki törvény daczára, midőn a' váltótörvényszékek közül csupán egyetlenegyhez neveztetett ki polg. birótagul. Ha egyébiránt hivatalvágy lett volna, v. leendne közöttük, ez csak az aristokratiának hivatalvágya által ébresztethetett volnaföl,mellynek nagy mértékbeni elharapozását a' tábla főbb szónokai közül számosan 's keserűn megrótták már több izben; de válaszolhatnák ama vádló követnek azt is, hogy midőn a' polg. birótagok számának meghatároztatását ellenzi, épen akkor leghatalmasabban küzd azok érdeke mellett, kik a' hivatalokat eddigelé is majd kizárólag birták 'stb. Az igy egészen idegen térre vitt's könnyen nagyobb keserüséget előidézhetett vitát elnök ő nm. a' tárgyhoz visszavezetőleg azon figyelmeztetéssel szakasztá félben,hogy minél hamarább 's biztosb sikerhez jutás végett csak a' fölolvasott szerkezet tartalma iránt nyilatkozzanak a' szónokok. Ehezképest egy pár előadás után a' RRdek többsége a' megirt szerkezetet „elfogadjuk!" felkiáltás utján magáévá tette. Olvastatott továbbá nádori itélőmester által a' munkálatnak, adókivetésről szóló 324-dik §a. E'szakaszban rejlő elv fölött octoberben ötnapig folytak a' viták, mellyek részleteit lapjaink mult évi folyamában közlöttük. Akkori megállapodás szerint következőleg volt a' 324ik szakasz szerkesztve: „Országgyülésen megajánlott közadón felül, kivethet a' város egy e' végre különösen hirdetendő közgyülésben, saját házi szükségei födözésire is évenkint egyenes adót; és ezen adómennyiség mi czélokra forditásának meghatározásában sem a' Helyt. tanács, sem más bármi névvel nevezhető kormányszék, vagy legfelsőbb hatalom által semmi szin alatt nem korlátoztathatik. Minden olly parancs vagy rendelet, melly által a' városi közgyülés a' házi adómennyiségnek vagy hova forditásának meghatározásában korlátoztatni czéloztatnék, érvénytelen. A' felsőbb felügyelés (2. §.) e' részben tovább semmiképen nem terjedhet, hanem egyedül oda, hogy a' közgyülés által határzott adómennyiségnél több ki ne vettessék; továbbá a' számadások megvizsgálása által oda is, hogy a' házi adó más czélra, mint a' közgyülés által határoztatott, ne forditassék, és a' város pénztárai hüségesen kezeltessenek." Miután elnök ő nm. e' tartalomra vonatkozólag saját észrevételeit előterjeszté, mellyek szerint azilly önadóztatási rendszert mind az eddigi törvényes gyakorlattal mind ő Föls. felügyelési jogaival, mind pedig a'polgárok érdekével is összeütközőnek találta, mennyiben t. i. a' választott község vagyis képviselő testület erőn felüli terheket is vethetne ki a' polgárokra: ezen szakaszt módosittatni javaslá azon eljárás szerint, mikép az eddigelé a' városoknál divatoz. Erre számos nyilatkozat történt a' tárgy iránt, 's mint kerületi ülések alkalmikor, ugy most is sokan a' háziadó maximumának orsz.gyülésen leendő meghatároztatását sürgették; némellyek a' ker. választmány munkálata eredeti tartalmához ragaszkodtak, mások a' ker. módositás szerint idézett szerkezetet kivánták megállapittatni. Az országgyülés által leendő maximum-határozás ellen megtevé elnök ő nm. saját kifogásit, mellyek szerint ez nemcsak igen nagy időveszteséggel, de a' városi hatóságok és országgyülés közti számos összeütközéssel 'stb. is járna, 's az országgyülést egy nagy exactoralis hivatallá alakitná. Szavazati nyilatkozatok többsége azonban az országgyülési maximum- határozás felé hajlott 's miután P. megye és Horvátország követe szinte az országgyülésre szavaztakhoz ment át; elnök ő nm. a' többséget oda mondá ki, hogy a' városok háziadó-maximumát országgyülés határozandja meg. Erre fölszólalt P. megye követe, hogy ő szavazatával nem a' kerül. választmány egész szerkezetéhez járult,

mellyben a' közvetett adórul is van említés; hogy tehát a' szakasz szerkezeti módositása nyelvészeti tekintetben megállapittathassék, ezt kerületre kivánta visszautasittatni. Ezen kivánatát pártolta ugyan egy két tag, miután azonban többek fölkiáltásából kitünt, hogy a' közvetett adót egyáltalán nem kivánják ide értetni: a' kerül. tanácskozásra visszautasitás szüksége megszünt. Előadá ezután egy hatályos tag, hogy nem lehetvén szándéka azoknak, kik az országgyülési kivetést pártolták,miszerint ez mind a' két tábla befolyásával egész általányosságban történjék: szükség e' helyen világosan kijelenteni, mikép ezen kivetési jog gyakorlatát, több alkotványos orsz. példája szerint is, egyedül csak a' követi táblának tulajdonitják; mert máskép a' házi-adó-kivetés közvetőleg a' kormány kezébe adatnék. Erre egy más tag, megnyugtatni akarólag azt válaszolá, hogy e' részben nincs mit tartani, mert a' maximum nem arra való lesz, hogy annyit köteles legyen a' város kivetni, hanem hogy annyinál több terhet nem róhat a' polgárokra; már pedig a' kormány az adót nem szokta kevesebbre szállitani, hanem inkább emelni, 's e' szerint nincs ok félni, hogy a' városok szükséges költségei az ő befolyásával megállapitandó maximumból ki ne kerülnének. Utána azonban egy másik szónok fölhozott több esetet, meliyekben megtörténhetik, hogy a' városoknak nem épen szükségeire, hanem nagy hasznára, t. i. kereskedési v. gyáripari fölvirágzására szükséges költségek érdek- alárendelési 's más mellékes tekintetek miatt — a' háziadó csak ugy le fogszállittatni, 's igy midőn fürdőre vagy világitásra megengedtetik a' költség, akkor gyár - közlekedés és ipar- vállalatoktól megtagadtatik, 's meggyőződése egész bensőségével figyelmezteté a' Rendeket,hogy ha a' követtársa által előterjesztett szabatos értelmezést világosan ki nem fejezendik, rövid időn sajnálni fogják, hogy a' városi házi adó iránti rendelkezést illy állapotra juttatták. A' megirt javaslatot néhány más követ is pártolá különösen azon elvbeli következetességnél fogva is, melly miatt a' vegyes háziadót a' H. tanácsnak eddigi befolyásától mentesitni akarták a' RR.; egy másik tag azonban ezt már a' conclusumba ütközőnek vélte, hanem szükségesnek látta, hogy miután az adó-maximum meghatározása országgyülésre ruháztatott, határoztassék most már meg, miképen fog ez abban eljárni, hogyan intézendi müködését, mert ugymond reménylem az egész testület csak nem fog az a' körül előforduló vizsgálatok részleteivel foglalkodni. Az előbbi kivánatra nézve egy pár tag előadá, hogy itt az országgyülés fogalmának fejtegetésébe bocsátkozni nem akarnak, 's a' kivánt elhatározást akkor látják teendőnek, ha majd az általányos adókérdés jövend szőnyegre; egyszersmind a' kerületi választmány szerkezetében használt „törv.-hozás" kifejezés helyett, a' szavazat alkalmakor történt nyilatkozatoknál fogva 's egyformaság tekintetéből is, mindenütt csak az „országgyülés" szót kivánták használtatni; végre a' 325dik szakaszból, melly igy szól: Egyenes adón klvül más adóztatást, melly eddig szedetett, fölemelni, vagy annak ujabb nemét kivetni különös törvény engedelme nélkül nem szabad" — a' különös törvény föltételét kihagyatni kivánták azon okbul, minthogy a' hadi adó sem szokott soha törvényben kitétetni. Ezek következtiben huzamosb vita keletkezett az iránt: vajjon a' kerületi választm. eredeti szerkezete marad- é a' közvetett adó kihagyatásával, vagy egy utóbb tett 's ledictált szerkezete P. megye követének? Az adó - maximumnak egyedül alsó tábla általi meghatározztatása iránt ujabban meleg szót emelt a' fönebbi szónok, 's kérve kérte a' RReket, hogy mig nem késő,adják meg a' conclusumnak az általa és követtársa által kivánt értelmet; kérelme azonban nemcsak kellő méltánylatra nem talált, sőt utóbb egy vczértag azt nyilványitá a' conclusum iránt közbejött nyilatkozatokra, miszerint „nem engedi azon jogot, hogy valaki a' minoritás közül magyarázza a' conclusumot." Kifakadt tovább azon tag ellen, ki a' maximumnak törvény általi kimondását sürgette, mert, ez a' hadi adóval sem történik. A' conclusum egyedül az volt, hogy az országgyülés meghatározza a' maximumot; a' Helyt.tanács pedig fölügyel, hogy annál több ne vettessék ki. Ez jöhet csak a' szerkezetbe, 's több semmi. Ezen jogtagadás ismét több felszólalásra szolgált okul, kik a' conclusumot az egész tábla tulajdonának állitván, ahoz továbbá is hozzá szóltak. Az értelmezés miatt támadt ezen szintolly huzamos mint jellemző vita közben, elnök ő nm. ismételve kijelenté, hogy neki sem egyik sem másik szerkezet practicabilitása iránt nem nagy reménye van, hogy egyébiránt akár egyik, akár másik fogadtassék is el, ezen maximum meghatározása iránt is meg kell maradni ugyanazon tractatusmódnak, mint ez eddigelé a' hadiadóval történt. Ebben a' főbb szónokokkal együtt a' többség is megnyugodt: 's fölolvastatván a' p—i szerkezeti javaslat, ez a' választmányi munkálat 337dik §a hozzáadásával, következőleg fogadtatott el: 324. §. „Az országgyülésen megajánlott közadón fölül kivethet a' város egy e' végre különösen hirdetendő közgyülésben saját házi szükségei födözésire is évenkint egyenes adót;de az évenkint kivetendő háziadó-mennyiséget, az országgyülésen megállapitandó adó- maximumon fölül nem emelheti; ezért tehát a' városok, házi költségeik és jövedelmeik jegyzékét is minden orsz.gyülésen a' t.hozásnak bemutatni kötelesek. A' felsőbb felügyelés (2. §) e' részben tovább semmikép nem terjedhet, hanem egyedül oda, hogy az országgyülés által határzott adómaximumnál több ki ne vettessék; továbbá a' számadások megvizsgáltatása által oda is, hogy a' házi adó más czélra, mint a' közgyülés által határoztatott, ne fordittassék; és a' város pénztárai hüségesen kezeltessenek. Következik a' kerül. választmányi munkálatban 337d. most pedig 325. §: „Rendkivüli esetek által időközben okozott szükségek födözésire azonban a' jelenlevők ⅔ részének beléegyeztével és a' H.tanács helybenhagytával, egy e' végre különösen hirdetendő rendkivüli közgyülés uj kivetést tehet, vagy kölcsönt vehet föl, 's annak évenkinti kamatit az országgyülés által megállapitott adó-maximumhoz adhatja. 326 §. Egyenes adón kivül más adóztatást, melly addig szedetett, fölemelni, v. pedig annak ujabb nemét kivetni, különös törvény engedelme nélkül nem szabad. Az ülés d. u, 3¼ órakor oszlott el.

103dik országos ülés, egyedül a' t. RReknél, febr. 16dikán d. e. 9½ órakor. Megkezdetvén a' pénztárak kezelésirül szóló szakaszok, több utasitásszerü előadás történt mind megyei mind városi követek résziről, mellyek azonban semmi szerkezetbeli módositást nem vontak magok után. Megtevé elnök ő nm. is saját észrevételeit, különösen a' 352dik §ra nézve, melly a' tisztviselők iránt azt rendeli, hogy azok az ujitószék által6évreválasztatnak,deismét megválaszthatók. Elnök ő nm. e' részben, ha a' tisztviselők egyszer megválasztattak, a' városok ősi szokását kivánta megtartatni, t. i. hogy a' tisztviselők állandók maradjanak, hacsak itélet által nem mozdittatnak el hivatalaiktól. Figyelembe ajánlotta ugyanis azon különbséget, melly e' részben a' megyei és városi tisztviselők, ugyszinte a' megyei és városi közönség közt fönforog. A' városok föladata: ipar, kereskedés, müvészetek 'stb. Ezeknek nyugalmas állapotra van szükségök; az örökös tanácskozás, a' sürün következő választási mozgalmak, előkészületek 's eljárások ezekre akadályzólag hatnak. De a' városi tisztviselőség állása is egészen más mint a' megyeié. A' városi tisztviselő folytonos elfoglaltatásban van; teendője avatottságot 's készültséget igényel, 's csak némi járatlanság is tetemes hibát vagy viszszaélést vonhat maga után; szükség tehát hogy ezek állandósittassanak. Illy véleményben volt több városi követ is, nem hiányzottak azonban, kik a' szerkezetben rendelt hat —sőt 3 évi választás mellett is nyilatkoztak; egy megyei követ pedig, utasitása szerint, minden évben választás alá kivánta volna bocsáttatni a' tisztviselőket. A' szerkezet egyébiránt változatlan maradt. Hasonlag megtevé elnök ő nm. a' polgári őrseregrül 's főfelügyelésről szóló szakaszok iránti észrevételeit; különösen a' 380ik §ra vonatkozólag, mellyben a' számadások megvizsgálásáról az rendeltetik, hogy ez csak akkor tekintessék befejezettnek, midőn a' magyar kir. H.tanácsnak azokra észrevétele nincsen; ellenben a' H.tanács észrevételeit, a' számadások fölterjesztésétől számitandó legfölebb egy év alatt a' városnak leküldeni köteles; ellenkező esetben a' számadó többé felelni nem tartozik. Elnök ő nm. lehetlennek találta, hogy e' részben a' H.tanácsnak időhatár szabassék, mert ez épen annyi volna, mint ha a' criminalis t.széknek bizonyos határidőt szabtak volna ki a' RRek, melly alatt az itéletet hozni köteleztessék; ennek lehetlenségét pedig csakugyan mindenki átlátja. Igazságtalannak találta tovább elnök ő nm., hogy az egy év alatti le nem küldés esetében a' számadó többé felelet terhe alá ne vonathassék, mert megtörténhetnék, hogy bármilly akadályzó körülmények miatt az átvizsgálás egy éven tul haladna ugyan, de a' számadónak vétkes hanyagsága, vagy hivatalbeli gonoszsága napfényre jőne, 's ő még sem vonathatnék feleletre; már pedig ezt egyes személlyel minden esetben könnyebb tenni, mint egész testülettel. Volt a' megyei követek közt is számos, kiket a' szerkezet ki nem elégitett, mert az abban rejlő értelem szerint a' netalán elkésendett számvevő, hogy egy évben tulhaladás miatt a' feleletteher ő rá ne essék, talán a' valóban fölfedezett hibát sem fogná nyilványitani, saját romlásával; mások pedig azért, mivel a' „felelni nem tartozás" kifejezés által nem látták világosan kijelentve azt, mit tulajdonkép a' szakaszban kifejezni kellene, t. i. hogy ellenkező esetben a' H.tanács tartozik kárpótlással. Javasoltatott ennélfogva három rendbeli szerkezeti módositás, mellyek fölött huzamosb vita keletkezett, átszőve némelly kormányszék-elleni kifakadásokkal,hogyt.i.a'számadások lassan vizsgáltatnak, 's az actákat por- halom lepi, mert ezek sovány dolgok, nem ugy mint az urbéri perek, mellyek nagy szorgalommal revideáltatnak. Egyik szónok e' vádak alaposságát egy tagtársának,különben kormányszéki hivatalnoknak hallgatása által is kivánta igazolni. Az igy fölhivott követ azonban eszébe juttatá ama követnek, hogy ő itt nem mint hivatalnok ül, hanem megyéje bizodalmánál fogva, 's igy az érdeklett kormányszék védelme nem lehet föladata, sőt a' mennyiben megyéjének hasonló panasza van, ő is előadandja; illy módon fölhivatván azonban ama vádakat,az ezektől tiszta hivatalnokok nevében határzottan visszautasitja, 's kijelenti, hogy azon vádakat egyáltalán nem érdemlették,valamint azt is, hogy a' számadások késedelmes vizsgáltatásának magok a' hatóságokrészben okai mert pontos áttekintés'skellőfölvilágositások nélkül küldik föl azokat; fölszólitja ennélfogvást a' RReket, hogy leginkább arrul gondoskodjanak, miszerint a' városi számvizsgálat történjék kellő szigorusággal. A' szerkezet tartalma fölött huzamosan folyt v i t a k ö z b e n e l n ö k ő nm. e l é g n e k vélte itt a' f e l e l ő s s é g i r á n t a' crim.codex 534ik szakaszára hivatkozni, melly erről határzottan rendelkezik; mások pedig azt onnét ide átiratni kivánták; végre hosszura terjedt csekélydedmódositási vitatkozás után, a' fönebb idézett szakasz utólsó öt szava kihagyatván, a' kárpótlás terhe a' H.tanács elnökére 's illető tagjaira rovatott. Be levén e' szerint végezve a' munkálat első része, elnök ő nmsga jónak látta ezen részt itélőmester által az e' tárgyu üzenet mellett a' nm. FőRR.-nek legelső ülés alkalmakor átküldeni, hogy legyen mivel foglalkodniok.E' javaslatban a'KK.ésRR. egyhangulag megegyezvén, az ülés d. u. 1½ óra tájon eloszlott.

104ik országos ülés, febr. 17én d. e. 9½ órakor. Tanácskozási sorozaton a' városi munkálat második része, t. i. a' városok országgyülési szavazatának kérdése levén, mindenekelőtt elnök ő nm. terjeszté elő e' tárgybani véleményét, 's hivatkozva a' munkálat fölvételekor általányosan mondottakra a' városi rendezés és szavazatjog tárgyában, főleg csak azon körülményt ajánlá a' RRek figyelmébe, hogy itt nem ujdon törvényhozási befolyással fölruházásrul van szó, 's igy az eddig fönállott törvényeket és törv. gyakorlatot méltánylani kell, 's a' jövendőre kiható intézkedést ehez alkalmazni, mint ezt hazánk közjólléte 's fölvirágzása, mint különösen a' polgári élet aránylagos működtetése 's békes utoni tovább fejlesztése egyiránt igénylik. Egyszersmind jónak látta e' sokoldalu ügyben csak a' szavazatok mennyisége kérdésére szoritani a' nyilatkozatokat. Egy megyei követ azonban, mielőtt a' szavazatok mennyisége iránt nyilatkozatok történnének,utasitása szerint eleve elhatároztatni kiváata Arad, Eszék, Felsőbánya és Pécs városok beczikkeztetését 's országgyülési szavazattal fölruháztatását. A' fölszólalt városi követek nagyrésze egyenkinti szavazatjogukhozragaszkodva, fönálló törvényink szerint azt tovább is föntartatni kivánták; a' megyei képviselők közül azonban, némelly czáfolatok közbeszövése mellett az eddigi szavazatok mennyiségét csak egy kivánta megadatni; a' többiek közül némellyek 12. mások 16, a' megyei szavazatok kettőztetése esetén pedig még egyszer annyit, mások pedig különböző számu szavazatot kivántak adatni, mindenesetre azonban csak belszerkezeti rendeztetés és a' kamrától függetlenités föltétele alatt. A' beczikkeztetni és szavazatjogban részesittetni kivánt fönebbi városok állapotja iránt részint kedvező részint tagadó nyilatkozatok történtenek, legalább még most, mielőtt t. i. a' kereskedési viszonyok elintézésével világosságra nem jő: hazánk melly vldékin lesz szükség a' városokat különösen ápolni és számukat talán egészen ujak előállitásával is szaporitni. A' tanácskozás csekély figyelem közt, de fontos történeti és diplomatikai adatokkal tanulságos beszédek által érdeket igénylőleg folyt, mellyeknek nyomosbjait közelebb. A' d. u. 3 óraig terjedt ülésbeli határozat szerint, a' nyilatkozott többség a' sz. kir. városokat 16, 's illetőleg a' szavazatok kettőztetésivel 32 országgyülési szavazatban részesiti. A' szavazatok miképi fölosztása jövő ülésre maradt.

Február: febr. 19én a' 105dik országos rendi ülésben a' városok megállapitott országgy. 16 vagy kettőz-

tetve 32 szavazata felosztásárul folyt a'tanácskozás még pedig hosszas de többnyire helyérdekhez kötött vitatkozások 's követelésekkel. Breznóbánya részire t. i. a' tőle kerületi tárgyaltatáskor elvett 's Nagybányának adott félszavazatot visszakivánták némellyek, e'miatt N. bányát Szatmár-Németihez akarván csatolni, mások pedig Pozsonytul elvonni félszavazatot, néhány pedig még félszavazattal megtoldani a' 16tot. Buccarira nézve pedig azt sürgették, hogy az Károlyvárossal tétessék egy kerületbe, holott mások Károlyváros részire egy önálló félszavazatot kivántak, Szegniától pedig mindaddig megvonni a' szavazatot, mig az végőri katona hatóság alól ki neki nem vétetik. Néhány kis város pedig a' kerül. összeköttetéstül ohajtott felszabadittatni, részint népszámi, részint iparüzési, müveltségfoki, helyzeti, szabaditéki, történeti 's egyéb ezekkel rokon erősségekkel támogatva kérelmöket. Mindazáltal minden ennyifelé ágzó szorgalmazás 's követelések daczára a' kerületi szerkezeten csak azon csekély módositáska történt, hogy a' Beszterecze-Breznó-és Libetbánya városoknak összesen adott egy szavazat fele illesse Beszterczebányát, másik fele pedig összesen Breznót és Libetet.

Budapesti napló. Következő érdekes ,'s kellő vizsgálat után aligha fontos eredvényre nem vezető sorokat vettünk sz. k. Buda fővárosa vámszedő hivatalától még pedig hazai nyelvünkön következőleg szerkesztve: Tek. ur! Van szerencsénk a' tek. urat azon esetről tudósitani, hogy sz. Gellérthegy mellett levő, vagy fekvő szőleje tek. Májerfy urnak középtájon beszakadt több mint két ölnyire, 's jobbra balra ollyan földalatti üregekre mutat utat, mellyek a' tömeg leszakadt föld mellett is igen láthatók. Ezen üregek felett a' földszintől mintegy félölnyire koporsók egyik a' másikra hányva, tömérdek csont, koponyák, 's rothadt koporsó-darabok találtatnak; mellyek halomra hányva, az omladék medriben mostanig is láthatók. Ezen földszakadást vagy süllyedést észre nem vehetett földrengés is okozhatá a). Mert mendemonda után csak az esett értésünkre, hogy ez a' Pestet és Budát pusztitotta pestis alkalmakor temető-hely lett volna; de a' temető alatt levő rettentő hoszaságra nyuló üreg mi volt? az nem tudatik, a' mi onnan is kitetszik, mert ha tudják, hogy pincze van ott vagy bánya (holott itt illyesminek semmi nyoma) tehát akkor lehetetlen volt volna fölötte temetkezni, minthogy az csak földbe ásott 's nem épitett üreg; ha a' leroskadt földtömeg a' bemenetelt nem akadályoztatná, bővebb leirással 's tudósitással szolgálnánk; de mivel még ekkorig sok fáradság után is a' ns város emberei által vizsgáltatni kivántatván semmi mást nem tudhattunk ki, csak erről kivántuk a' tek. urat tudósitani, méltóztatnék nemes érzésünkből b) gerjedt tudósitásunkat ezen előkori Vulkán körében történt dolgot édes hazánkkal közleni. A' dolog történt f. évi febr. 19ei éjszakáján 1½ órakor, a' földrengésre a' szomszédban lakók felriadva kiszaladtak 's ez illyen formán jelentetett hivatalunknál. Ezek jelentése után maradtunk aláz. hű hő szolgáji Budán febr. 21kén 1844. Wallásy vámszedő Watter vámellenőr s. k. s. k. — A' magyar tud. társ. Pesten lakó tagjai tegnap délután conferentiát tartottak, alapszabályaik javitása 's hatáskörük nagyobbithatása iránt. — Dunánk jege már tökéletesen eltakarodott. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 16kán adaték „Hunyady László" dalj. 4 felv.; 17kén bérszünettel először „Farsangi iskola" vigj. 4 felv., irta Vachot Imre; 18án ugyanaz; a' közönség több életből meritett czélzást megtapsolt, 's a' szerzőt is kihivá, ámbár e' müve az Országgyülési szállásnál minden tekintetben gyöngébb, mit az is tanusit, hogy másnap, 19kén a' „Szökött katona" 20dik előadatása sokkal nagyobb közonség által látogattaték meg, mint ez ujdonság; 20kán „Báléj" dalj. 5 felv.; 21kén zárnap; 22kén „Miebán családja" vigj. 4 felv. Hétfőn febr. 26kán Bartha J. javára bérletszünéssel: „Szökött katona" eredeti szinmű 3 felv. Szigligetitől. — Mihelyt Dunánk teljesen megtisztul jégtül, Marquard urnak lapunkban többször emlitett Remény nevet nyerendő kisgőzöse azonnal foglalkodni fog szállitással Buda, Pest és Ó Buda közt. Budán állomáshelye: a' bombatér, császárfürdő 's Ó-Buda leend. Azonban a' dunagőzhajózási társaság ó-budai gyárában is szorgalmasan dolgoznak hasonló czélra egy kis gőzhajón, igy szinte kétségtelen már, hogy jövő nyáron két rendü gőzös futand szállitó versenypályát Buda, Pest és Ó-Buda közt. — A' finomfaju gyapjura megkezdék már szerződéskötéseket a' bécsi n. kereskedők hazánkban is, még pedig a' tavalyi árnál 3—5 pfrttal mázsáját jobban fizetve: Mire hihetőleg a' Chinában dus nyereséggel kecsegtető gyapju-kelme-vásár egyik nem legkisebb ösztön-ok. — Kereskedőinkhez érkezett tudósitások szerint a' mindeddig hallatlan magasságra duzzadt Maros Arad várost f. hó 15. 16. és 17kén olly annyira elárasztotta 's megrongálta, hogy mintegy 40 ház omlott össze. A' kár tömérdek.

♂ **Esztergom vgye közgyülése** első alispáni elnöklet alatt febr. 6—9 napjain tartatván, orsz.-gyülési jelentésekkel mulattunk. A' magyar nyelv tárgyában érkezett kegy. kir. leirat fölmelegité szónokinkat 's hosszas vita után határozatba jött: hogy a' kegy. leirat hálástisztelettel fogadtatik; a' mennyiben pedig törvényinknek publica auctoritate mintegy hiteles fordítása emlittetnék benne, nehogy ez a' nemzeti nyelvnek és az eredeti szövegnek némi elmellőztetésére szolgáljon, követink oda utasittattak, hogy erről az alkotandó t. czikkben szó se legyen, különben pedig érvényeseknek csak a' magyar idézetek tekintessenek. Az idegenekkeli levelezésrenézve or. gyül. kölcsönös méltányosság tekintetéből pártoltatni rendeltük, hogy minden kül nemzet irjon nekünk saját nyelvén, miszerint mi is magyarral élhessünk. Különben pedig az orsz. RR. törvényjavaslata egész kiterjedésében pártoltatandónak utasittatott. Mosony vgye elfogadván a' „kedves barátink és atyánkfiait" törvényhatóságokkali levelezésben czimül, mi is mind azon vmegyéknek, mellyek illy bizalmas hangon szólandnak hozzánk, viszonozni fogjuk czikornyátlan üdvözletüket. Hont vmegye tudósitott, miként a' marhaadás-vevés alkalmival tapasztalt tetemes csalások gátlására keblében elhatározta, hogy semminemü marhát ne szabadjon utilevél nélkül eladni 's venni; 's ezt tetszett nemes közönségünknek is elrendelni. Pozsega vgyének latin levele, miután ez csakugyan országunk keblébe tartozik, ugy mint törvényellenes olvasatlanul visszaküldetett; egyszersmind a' helyt. tanács megkéretett, hogy a' nevezett megyét törvényes ösvényre vezetni méltóztassék. Különben magányügyek körüli heveskedések sem hijányzottak. — Szomorun végzem híradásomat, febr. 2kán gutaütés által ragadtatott ki az élők sorából Gramling Ignácz primás-érseki erőmüvész és épitőmester, ki a' suránymegyeri 's esztergomi angol-amerikai műmalmokat, az esztergomi remek hajóhidat és basilikánk műállásait, és számtalan derék müvet alkota közel és távol, — ki emberszeretetét is legujabban azon ajánlattal tünteté ki, miszerint a' tervben levő megyei kórház körüli faragványok ingyen kiállittatását igérte. Értelmi tehetsége nagy becsben levén, a' főkáptalan teljes diszü egyházi szertartással temetteté el a' derék polgárt febr. 4kén 's roppant kísérettel a' várbeli pompás sírboltra méltatá. Ő szegény ácslegényből szorgalom és ipar által lőn illy jelessé. Áldás emlékének!

Amerika.

(Hayti uj elnököt választott.) Portauprinceben dec. 30án 11 órakor Gerard tábornokot Hayti köztársaság elnökévé roppant többség választá meg az elűzött Boyer helyére. Bizton várhatni, miszerint az uj elnök 's a' francziák királyának e' köztársaságnál rendkivüli meghatalmazottja Barrot A. ur közti egyezkedések olly sikerüek leendnek, mellyek a' franczia követelést kielégitik, de Hayti érdekeit sem sértendik meg.

(Mexico) Veracruzból dec. 31éről irják, miszerint a' mexikói kormány olly rendeletet hirdettete ki, mellynél fogvást az egyesült statusok polgárai Kaliforniából általában kitiltatnak. Ezen kitiltó rendelet már néhány hónap előtt adaték ugyan ki, de az egyes. statusok követe előtt titokban tartatott, miglen ő azt közvetve megtudván, azonnal okadásra szólitá fel a' mexikói kormányt, de hasztalan; mire ujabb felszólitás mellett bizonyos határidőt szabott, melly ha szinte felelet nélkül mulandik el, Thompson azonnal elhagyandja Mexikót. —

Spanyolország.

(Az alicantei zendülés terjed. Barcelonában zavargás. Spanyolország katonai törvény alá helyeztetve.) Alicanteban Bonet ezredes lön fejévé a' zendülésnek, 's most már elnöke is az ottani kormányjuntának. Bonet hajdan legvérengzőbb párthive volt Cabrerának. Cartagena és Murcia szinte fölzendült, 's a' zászlaihoz hiven ragaszkodó rendes katonaságot falaiból elüzé. A' hadminister parancsa szerint minden kézre kerülő zendülő agyon fog lövetni; a' nemzetőrségeket pedig számos városban rögtön feloszlatá a' kormány. Aragonia és Valencia hegyes határi közt carlista csapatok mutatkoznak. Murcia ellen erős hadcsapattal indult meg a' főkapitány, de katonáji közt olly rosz szellemet vön észre, hogy tanácsosnak tartá titkon eltávozni körükből, minek következtében e' sereg a' zendülőkhez csatlakozott. Valencia, Sevilla és Valladolid szinte zendülésre készülnek, 's eddig is csak legszigorubb hatósági őrködés fojthatá el a' kitörést. Barcelonában szinte zavargás támadt, de a' paracsnok tüstint agyonlöveté a' kolomposakat, mire a' csönd szinleg helyreállott ugyan, de az egész városban folyvást nagy ingerültség uralkodik. A' miniserség az egész országot ostromállapotba helyzé, minélfogvást jelenleg már mindenütt katonai hatóságok parancsolnak. Igen valószinü, hogy ismét általányos polgárháborufogkiütni. Ezta' Narvaez-camarillai kormánynak, Linage (Espartero főpárthive) 's egyéb Esparterohoz szitók, nemkülönben a' progressisták cselszövényinek 's az angol aranynak tulajdonitják nem kevesen. Az angolok ugyanis diadalmaskodni látván mindenképen Lajos Fülöp terveit Spanyolországban, az angol befolyás csökkentésére semmi ármányt sem hagynak e' boldogtalan félszigeten kisérletlenül előbbi tekintetök 's hatásuk visszaállithatása végett.

Anglia.

(O' Connell védbeszédjének folytatása.) „Az ellenem fölhozatott bizonyitványok népgyülésekből és hirlapi czikkekből meritttetnek. Egyenkint fogom azokat taglalni. Nem tagadom, hogy e' gyülések véghez mentek, sőt roppant gyüléseknek vallom azokat, mikben tizezrek sőt százezrek részesültek. Állitják, hogy már magában e' nagy számban is törvénytelenség rejlik, — ez czáfolásra sem méltó. De kérdem, uraim! veszélyeztetett é azon gyülésekben csak egyetlen ember vagy állat élete? Egyhangulag nemmel válaszoltok. Megveretett é valaki, vagy szenvedett é más sérelmet? Nem. Panaszkodhatik é asszony, fiatal vagy vén, hogy illetlen bánásmódot tapasztalt? Ti tagadólag válaszoltok. Szenvedett é valaki csak egyetlen shillingnyi kárt is vagyonában? Nem. De mégis, majd feledém: egy rendőr csakugyan megesküvék, hogy egy vén asszony diós sátorát majd feldöntötték. (Kaczaj.) Nem csodálatos é tehát azt lobbantani szememre, mikép e' gyüléseken annyira felbőszitém a'népet, hogy nyilt zendülés szélén állott, holott e' nép olly példás szelidséggel viselte magát, hogy még csak szándéktalan szerencsétlenség sem történt gyülésinken? Igen valószinü, uraim, hogy a' világ egyetlen országában sem mehettek volna véghez illy népgyülések ennyire ártalmatlanul, a' világ egy népe sem birt volna annyi ezernyi tömegekben olly példátlan rendet és szigoru illedéket föntartani, mint az irlandi, az üldöztetett 's gyaláztatott irlandi nép, mellyet bűnös piszkos sokaságnak nevezett a' Times. Esküttt uraim, ezen nép nyugottan várja tőletek itéletét. Roszalni fogja azt talán, mikép az emberek köztrendesen történni szokott, midőn érzelmeikkel 's ohajtásikkal az itélet ellenkezik; de a' törvények nem fognak sérelmet szenvedni, bárminő itéletet mondjatok is ránk, 's bármi sors érje is azon csekély embert, ki most előttetek áll, 's hozzátok szól, 's ki dicsekve mondja, hogy az irlandi népet ő nevelte a' békés, törvényszerü és kitürő politikai törekvések e' tanára. Ámde mondják, hogy nagyszámu gyülekezetek szükségkép rettegést szülnek. Tettük é azt, uraim, kérdezzétek tinmagatokat. Nem voltak é az illető hatóságok mindig szemtanuji e' gyüléseknek; mért nemszólittattak feláitaluka' repealtól idegenkedő békebirák, a' protestans papok, szoknyás és egyéb legfélénkebb emberek, hogy tanuságot tegyenek ellenünk ezen rettegtetésre nézve? Azért, mert egyik sem mert volna arra megesküdni, hogy tőlünk valóban megijedt. 'S a' tanuk e' hiányzása trombitaharsogásnál is hangosabban szól. Ha azon gyülések fenyegeték a' közbékét, miért nem tiltattak el? Ha zenditők voltak, miért nem intettek meg bennünket? 'S midőn végre több hónapi háborittatlan gyakorlat után rögtön eltiltattak, nem engedelmeskedtünk é azonnal? Mégis zendülőknek, mondatunk mi, kik a' t. v. engedelmeskedtünk's végrehajtásához segédkezeket nyujtottunk! Mondom, uraim, azon gyülések nem voltak törvénytelenek, hanem békés szándékuak, egészen megfelelve ezen birodalmak ősi népjogának, 's tökéletesen megmaradtak alkotványszerü korlátok közt, mert csak tanácskoztak, 's kérelmeket terveztek és intéztek a' királyához és parliamenthez, törvényes uton ohajtván megszüntetni a' főnálló törvények egyikét. Mi a' repeallapok elleni vádakat illeti, világosan bizonyiták be már az előttem szólottak, hogy azon lapokkal sem én, sem a' társulat legkisebb összeköttetésben sem állott. Ha tehát azokban helytelenkedés történt, ugy a' kiadókat és szerkesztőket kellett volna törvényszék elibe állitani. 'S végre ugyan mit vétettek azon lapok? Néhány beszédet 's czikket közlöttek, mikről bizonyosan senki nem szólna többé, ha olly rendkivüli fontosság nem tulajdonittatnék nekik. Illy módon olly fontosság tulajdonittatik a'hirlapoknak, minővel alig, vagy csak szerfölött ritkán birnak. Vádolják a' lapokat, hogy a' népet elégületlenségre, erőszakra és zendülésre izgaták; de ugyan hol követte ezen izgatásukat a' czélba vett siker? Én keresztyén vallásfelekezethez tartozom, melly — bár mit beszéljenek is a' jezuiták elveikről — azt tanitja, hogy az egyház vagy ország javát, bármelly nagy jóllétet az egyesnek sem szabad bün vagy jogtalanság által elérni, vagy szépiteni. Mylordok! a' hirlapok mindenkivel tudaták 's bizonyosan mindenki tudná, ha azt nem tették volna is, hogy alkalmasint soha nem létezett magányos ember, ki a'

---

a) Vagy talán az ekkor több napig Budapesten majd szakadatlanul tartott esőzésből 's rögtön hóolvadásbul származott vizmosás egyszersmind? A' szerk.

b) Valóban nemes 's ezt szives köszönettei vesszük 's teljesitjük is azon biztos reménnyel, hogy az illetők 's leginkább érdeklettek a' dolog kellő világosságra juttatása végett semmit sem mulasztandanak el annak kinyomoztatása végett: vajjon azon hosszu üreg pincze volt é, vagy akna, vagy földalatti titkos ut, millyet Egerbül Miskolczig, Budától Handzsabégig 's tef. török alatt létezettek maiglan is regél a' népmonda? A' szerk.

népbizalmat olly teljes mértékben birta volna, vagy bírná, mint én. Ezen ország katholikus lakosi, a' felső és alsó papság egyenlő bizalommal ragaszkodnak hozzám. Én e' bizalmat őszinte csatlakozás által nyerém meg mindenkor szilárdul föntartott elveimhez. Katholikus létemre, protestans esküttszék előtt v é d e m magamat, mondhatom, a' világ valamennyi fejdelme 's nemzeteinek szemei előtt, 's kérem, gondoljátok meg jól, hogy akarjátok é honfitársaitokat, 's ezek közt a' legtisztesb jellemü protestansokat megbélyegezni olly itélet által, melly egész életem teljes őszinteségü tanát, létezésem dicsőségét 's büszkeségét, hanyatló éveim vigasztalását és gyámolát, 's reményemet a' legfelsőbb itélőszékre, pillanatnyi kétség ködfátyolával fogná boritani. Valóban, ti nem hihetitek, hogy én, elpártolva életem állandó alapelvétől, könnyelmüleg összeesküvésbe birtam volna állani, melly egész eddigi politikai pályámmal merőben ellenkezik. Esküttt urak, közületek mindegyik jól emlékszik még azon félelmes napszámos egyesületekre, mellyek 8 év előtt Dublinban 's Irland egyéb részeiben divatoztak. Állíták, hogy képes vagyok elveimet a' népkegynek föláldozni; de ki merészli ezt mondani? Vajjon nem birtam volna émagamat a' fönebb emlitett társulatok által megkedveltetni? Ámde én nyilvánnyosan ellenzém tetteiket, egyedül 's életem koczáztatásával; az akkori népgyülésben csak a' rendőrségnek köszönhetém éltemet, mert az ótalmazott meg a' berohant szövetséges napszámosak ellen. Bizonyosan arra is emlékeztek még, mikép daczoltam fáradhatlanul a' szalagférfiak merényivel, miket ismételve kárhoztattam nyilvánnyosan, mellytől ovakodásra intém a' népet, 's mellynek elnyomatására magam szólitám föl a' rendőrséget. Ha összeesküvési szándékot hordoztam v o l n a keblemben, ugyan nem kellende é örvendenem, hogy más összeesküvőket is szerezhetek magam mellé segitségül? Befolyásom olly nagy volt, hogy Irland valamennyi szalagférfiát könnyen zászlóm alá egyesithettem volna. De én ellenök szegülék, 's mindenki ismeri gyülöletemet, mellyel minden titkos társulat iránt viseltetem. Gondoljátok ezt jól meg, és szóljatok, hiszitek é lélekisméret szerint, hogy ocsmány képmutató azon férfi, ki, elveihez hiven ragaszkodva, mind azon kinálkozó eszközöket, mellyek ügyének tisztaságát bemocskolhatták volna, visszautasitá, bármi nagy hasznot vonhatandott is belőlök. Legujabban is bátran koczáztatám népszerüségemet, midőn az uj szegényi törvény lépett gyakorlatba. Befolyásommal csatára vezethetém vala az egész irlandi szegénységet az irlandi tulajdon ellen, és sürgethettem volna, hogy a' gazdagok táplálják az egész szegénységet. De én látám a' veszélyt, mellyel azon rendszabály fenyegeté a' tulajdont, 's népszerüségem koczáztatásával, több őszinte barátomtól korholtatva, számos pártembertől keserün gunyoltatva, lélekisméretemtől kérék tanácsot, 's kötelesnek érzém magamat azon rendszabály ellen k ü z d e n i, mellynek szerfölött drága kezelési rendszere a' segély helyett inkább csak nagyobb szegénységet okoz, 's azonkül, szivtelen keménysége következtében az irlandi népérzelemmel is ellenkezik. Azonban, e' rendszabály Irlandban törvénynyé vált, 's azóta nem szegültem ellene. Életem azon korszakára utalom válaszul azokat, kik azon ocsmány vádakat hozák most föl ellenem. Mi magát a' repeal-mozgalom korszakát illeti, emlékeznetek kell még, mikép nyilatkoztam amerikai elnök Tyler fiának repeal-beszédiről, 's az egész amerikai rokonszenvről, melly ügyünk iránt mutatkozott. Ünnepélyesen nyilványitám az amerikaiaknak, mikép az irlandi nép tőlök semmi segélyt nem fogadand el, melly alattvalói hűségét e' birodalom királynéja iránt csak l e g t á v o l a b b r ó l i s m e g r e n d i t h e t n é; mi m e l l e t t k é r e m, h o g y a r r a i s e m l é k e z z e t e k, mikép nyilatkoztam én folyvást még azután is az egyesült statusok rabszolgarendszeréről. Amerika rabszolgatartó déli tartományiban is nagy ö s s z e g e k gyüjtettek a' repeal előmozditására, de én azért lehető legélesebben bélyegzém meg mindig a' rabszolgatartást. Oh, uraim ha valóban képmutató volnék, ugy azon rabszolgahóhéroknak néhány czukros szót nyujtottam volna; de szivemet mindenkor csak tiszta emberszeretet vezérli és szabadság tisztelete, 's mind azok hazudnak, kik állitják, hogy valaha képmutató voltam. Uraim, hirlapokból tudjátok, hogy Francziaországból segélylyel kináltatánk meg, hogy a' parisi republicanus párt, Ledru-Rollin vezérlete alatt, pénzt és segitséget ajánlott. Azon párt mélyen és dühösen gyülöli Angliát, mert a' waterlooi ütközetet nem feledheti. Kivántam é ezen párt segélyit, vagy biztató hangon válaszoltam é ajánlatára? Nem, söt inkább alattvalói hűség legszilárdabb hangján nyilatkoztam. A' franczia segélyt visszautasitám, még pedig heves ingerültséggel, 's Ledru-Rollint intém, hogy ovakodjék Irlandban megjelenni. Képmutató szokott igy cselekedni? Francziaország m o s t a n i uralkodóját sem törekvém ügyünknek megnyerni, söt mi több, keztyüt dobék elibe. A' korona ügyvéde nagy éleselmüséggel törekvék megmutatni, hogy az 1797iki irlandi zendülők modorát követjük. De ugyan miben hasonlitunk mi azokhoz? Az egyesült irlandiak Francziaország segélyire támaszkodtak, 's követeket is tartottak ott, mig Irlandot viszont franczia izgatók barangolák keresztül. Kerestünk é mi franczia segélyt, fegyvert és forradalmi eszközöket? 'S mi követnök modorukat! Söt ellenkezőleg. Inkább mondhatnák azt, hogy Vik Henrik franczia királyra épitek; pedig meg kell vallanom, rendkivül sajnálnám, ha a' repeallel Vik Henrik trónra lépteig kellene várakoznom. (Kaczaj.) Nem titkolom véleményemet, miszerint Európa csak akkor fog tökéletesen lecsöndesülni, ha a' Bourbon család idősb ága ismét franczia trónra jut. Ez több jogczimmel bir arra, mint bármelly fejdelmi család, 's mindenesetre nagyobbal, mint a' francziák mostani királya. Ezen királytól én a' legcsekélyebb segélynyujtást sem fogadnám el, 's haragom kifejezését röpitem ellene, mivel Francziaország gyermekeinek neveltetésit hitlen egyetemi tanitókra bizta. Valamint pedig Francziaország elleneben visszautasitó volt bánásmódom, épen ollyat tanusitottam az angol chartisták iránt is. Ők fegyverben, n y i l t zendülésben voltak, ezrenkint 's tizezrenkint gyültek össze a' gyárvárasokban, tanaik terjedtek, tanitványaik száma növekedék, mert a' szegényebb néposztályra nézve i g é r ő kecsekkel bir a' chartisták tana. A' chartisták agrariai törvényt, vagyon-fölosztást 's teljes egyenlőséget hirdettek. A' chartisták számosan voltak, 's engem segélyökkel kináltak meg. Mit tettem én? Kárhoztatám őket 's tanaikat, Irlandból távozásra kényszeritém ő k e t és szavaim annyira fölingerlék az irlandiakat a' chartisták ellen, hogy ezen utóbbiak Manchesterben boszuból nagy méltatlanságokat követtek el több irlandi kézmüvesen. Mihelyt megtudtuk, hogy chartista csempezé magát repeal-társulatunkba, azonnal visszaadtuk pénzét, 's nevét kitörlöttük. Ha zendülést ohajtanék, ugyan igy jártam volna é el izgatásomban? Uraim, gondoljátok magatokat kevés pillanatra helyzetembe. Jó i s t e n! hati fegyveres zendülést, erőszakos rendbontást terveznétek, ugyan nem fognátok é törekedni magatokat lehetőségig erősiteni, 's mind azokat részetekre hódítani, kik erőszak és fegyverek használata mellett nyilatkoznak? Vajjon igy tettem e én a' chartistákkal? Vagy nem üzettemé ki őket Dublinból, és utóbb egész Irlandból? Szilárdul állitom, mylordok, miszerint ellenzésem n é l k ü l Angliából Irlandba vándorlott volna a' chartistaság, 's most a' szalagférfiakkal egy czélra törne. Istennek hála! én legyőzém e' veszélyt, 's bármi vége legyen e' pörnek, mindig örvendeni fogok, hogy azon mocsoktul meg birám Irlandot őrizni. További tény, mellyre figyelmeteket irányzani kivánom, az, miszerint állhatatos következetességgel ragaszkodtam mindig királynémhoz. Hirlapokban megjelent minden beszédem tanusitja, hogy nevét mindig tisztelettel említém, 's midőn a' kormány ellen panaszt kellett emelnem, a' királyi hölgy n e v é t mindenkor gondosan el tudám választani ministereitől. E' világos és alkotványszerü megkülönböztetést s o h a nem feledém, 's azért okom van neheztelést fejezni ki a' koronaügyvéd ellen, ki azt mondja vádul ellenem, hogy nyilatkozatimban tiszteletlenség mutatkozott ő felsége iránt. Olly aggkorban állok már, hogy hűséggel kérkedés által többé sem kegyelmet, sem kitüntetést nem reménylhetek; de fogadom, hogy nincs e' teremben hivatal után sovár fiatal jelölt, ki höbben 's lelkesültebben tudna királynénkról nyilatkozni, mint én m o s t, és mindenkor. Puszta hirlapi rágalom az, hogy egykor e' szókat: „Judit méltatlanul csalt meg bennünket, mert nem engede válaszolnunk," királynénkra alkalmazám. Gyülölöm és megvetem azon férfiut, ki királynéjáról igy birna nyilatkozni. Még eddig soha nem vádoltattam udvariatlanság miatt a' gyöngéd szépnem iránt, melly olly sokkal járul boldogságunkhoz; annál kevesbbé vagyok t e h á t képes udvariatlanságot elkövetni olly hölgy ellen, ki nemcsak, dísze nemének, hanem egyszersmind szeretett uralkodónőnk." (Folyt. követk.)

O'Connellt társaival együtt az esküttszék febr. 12-kén vétkesnek nyilatkoztatá de még sem olly mértékben mint a' koronaügyészi vád szorgalmazá, 's igy hiedelem szerint esztendei fogságnál többre aligha fog itéltetni. Az itélet azonban csak az april 15dike táján beállandó törvényszakon fog kihirdettetni.

ÉRTESÍTŐ.

A' cs. kir. szabaditéku első **Dunagőzhajózási társaság** igazgatósága ezennel jelenti, hogy az 1844d. első félévi osztalék

(egész részvénytől 12 fr. 30 kr.)
(fél részvénytől 6 fr. 15 kr.)
(valamint az 500 frtos kötelez-) peng.
(vények u t á n i k a m a t o k)
. . . . . 12 fr. 30 kr.)

1844. martziusról szóló szelvények (Coupons) mellett, f. évi martzius 1jétől kezdve, a' társaság pénztárából, Bécsben, Bauernmarkt 582 sz. a. vagy a' pesti irodában, feldunasoron 7. sz. a. kifizetetnek. 2—3

Az ‚Életképek' ügyében.

Alulirt azon kellemes kellemetlen helyzetben levén, minél fogva az ‚Életképek' III. és IVd. füzetei, mellyekből az első kettőnélkevesebb példányszámotnyomatott, mind elfogytak, ugy hogy február 15ke után érkező t. cz. előfizetőinek e' két füzettel, vagyis teljes számu példányokkal többé nem szolgálhat, kivevén, ha azok száma annyira szaporodnék, hogy tetemes áldozat n é l k ü l a' másodszori nyomtatás költségei födöztetnének: a' lehetőségig akarván azonban arról gondoskodni, nehogy lapjai szives pártolóji rövidséget szenvedjenek, késznek nyilatkozik, a' IV. füzethez mellékelt ‚Mátyásemlék'-terv rajzának folytonos küldése mellett, azon esetben, ha a' másodszori kiadás eszközölhető nem volna, az emlitett füzetek hiányát a' másodfélévi XIII. és XIVdikkel utánpótolni, vagy ezek el nem fogadtatása esetében azelőfizetési díjt visszaszolgáltatni: nyitva levén egyébiránt a' jövő hat füzetrei előfizetés postán négy, Budapesten pedig három pengő forinttal. Budán, február 16kán 1844. Frankenburg Adolf m. k. az ‚Életképek' kiadó - szerkesztője.

Kézi hengermalom, és cséplőgép.

Alulirtnál valamint mindenféle gazdasági gépek, ugyszinte általa egyszerüsitett 's több helyeni használat által legczélszerübbnek ismert Seidel-féle amerikai cséplőgép 's jelenleg általa feltalált kézi hengermalom is készen kaphatók, de csak darálásra, mellyel sertések és más baromhizlalás, fogatlan ökrök, lovak bárányok és csikók számára, ugy pályinka es serfőzéshez, mindennemü szemes gabonát kivánság szerint apróbbra v. gorombára darálni lehet, egy óra alatt 2 ember forgatása által, kukoriczát, 2 pozs., árpát és rozsot 1½ pozs. csirázott árpát serfőzéshez 4pozs m. darálhatni; a' mint ezt ugy a' cséplőgépet is, melly napjában egy ló forgatása által 7—800 kéve gabonát elcsépel, próbálni és venni lehet, Pesten országuton a' muzeum irányában 561. számu saját házában, Szijj Sámuel erőművésznél.

Bihar vármegyének Sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a' Berettyó folyam part jén pincze, magtár, mindenféle ló- és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóherés kert is vagyon, cselédeknek való lakházzal, 25 köböl őszbuzavetéssel 585 hold, árokkal körülvett tágas birtok, kir. kisebb haszonvétellel, mint ugyanezen határban levő szintazon árvai tömeghez tartozó másik tágas birtok egy pásztornak szükséges 3 szobáju lakházzal 85 és ½ hold birtok fog árverés utján a' többet igérőnek 200 pengő forint bánatpénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre f. 1844dik év martzius 11d. napján délelőtti 9 órakor haszonbérbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Bihar megyének szalontai járásában F. Győrös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló- és marha-istállókkal, sertéskoteczekkel, cseléd-lakhellyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsös kerttel ellátott telek, melly 30 holdbul, szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszibuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete Tót helységben belső telek 1'|2 szántóföld, 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belső telek 644 □ öl szántóföld 3 kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a' kir. kisebb haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel 's 2077 gyalog-napszámmal.

Puszta-Dalmon, Szántóföld 101, kaszáló, 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobáju lakház 's mintegy 400 holdnyi részint szántó részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal f. 1844dik év mart. 18kán F. Győrösön 20 évre kész pénzért zálogba fog adatni, addig is bővebben értekezhetni P. Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.-Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt ha a' fenkitett időben a' zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a' fenirt napon árverés utján haszonbérbe leszen adandó, megjegyezvén, hogy az utóbb megnevezett 3 helység és 2 puszta egymással határosak. Kelt Várad-Olaszi-ban jan. 16kán 1844. 4—6

Csőd, erdősz-állomásra.

Szab. kir. Kassa városánál két erdészállo más üresült meg, mellyel évenkint 200 frt p. p., 12 öl tüzelő-fa, szabad lakás és házi kert van egybekötve. A' folyamodni szándékozók saját kérleveleiket hiteles bizonyitványokkal, ugymint: erdőgazdasági ismereteikről eddigi szolgálatuk, erkölcsös életük és erkölcsös életük, és egészséges testalkotásukról ellátva, e' f. évi mart. utóljaig sz. kir. Kassa városa tanácsának nyujtsák be. 2—3

PEST, csütörtök febr. 29kén.

JELENKOR.

1844. 17dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Ez évi folyamból még néhány teljes számu példánynyal szolgálhatunk.

FOGLALAT: A' szegniai, modrusi és korbáviai 3 egyesült káptalan elrendeztetése, 's egyszersmind, a' fiumei táras egyház visszaállittatása; fejdelmi 's földesuri jótékonyság; nyilatkozat; C z é g é r I. gr. Széchenyi Istvántól; Országgyül. közlemény (a' 104ik orsz. rdi ülésben a' városok országgyülési szavazat-mennyisége iránti vitatkozások részletei. febr. 21kén magánytanácskozás, azután a' 106d. orsz. rdi ülésben a' városi követeknek ki általi választatása, mire nézve mint szinte a' IXd rész minden szakaszira nézve is minden elnöki előadás ellenére is a' kerületi szerkezet megmaradt; febr. 22kén a' 155d. kerül. ülésben a' fördeknek válaszüzenete a' büntető rendszer ügyében nem fogadtatott el 's igy a' mintabörtön sem egyéb ideiglenes intézkedéssel együtt; a' 107d. orsz. ülésben mindkét táblán az illető üzenetek, 's protestansok folyamodványa bocsáttatott köziratra 'sa't.)

Spanyolország (Murcia ismét a' kormány hatalmában, Alicante ostrom alatt, Krisztina Perpignan felé Spanyolországba utazott).

Anglia (O'Connell védbeszédének folytatása 's vége, elitéltetésének rövid részletei 's felszólitása az irlandi néphez.)

Franczia ország (Taiti elfoglaltatása 's az ottani királyné letétetése.)

Svédország (a' király állapotja).

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. mult oct. 4kei magas határzatánál fogva kegy. rendelni méltóztatott, hogy a' szegniai, modrusi és korbáviai egyesült hármas püspökmegye egyesült hármas káptalanjának székező helye összevéve ezentul Novi, Brebir és Buccari városok legyenek mindenik székeshelyre három és három káptalantag- felosztással, miszerint a' magyarországi káptalanok n.prépost, olvasó- éneklő- őr- 's főesperes kanonoki czimek mintájára mindenik székes helyen három káptalani tag lakjék; e' szerint Noviban székezend az egyesült 3mas megye nagy- prépostja a' Caballini féle alapitvánnyal egyesitve 1640 p. fr. évdijjal, az őrkanonok 840 p. fr. évdijjal 's a' székesegyházi főesperes, ki egyszersmind helybeli lelkész leend 810 p. frt évdijjal; Buccariban székezend az olvasó-kanonok 942 p. frt évdijjal, a' buccarii vagy havasontuli főesperes 862 p. frt évdijjal 'segy mester v. tanitókanonok, ki egyszersmind lelkész lesz Buccariban 802 p. frt évdijjal; végre Brebirben székezend az éneklő-kanonok 833 p. fr. évdijjal, egy mester-kanonok 733 p. frt évdijjal 's egy más kanonok, ki egyszersmind helybeli lelkész leend, 733 p. frt évdijjal. A' fiumei néhai társas káptalant illetőleg pedig, mivel annak évenkinti jövedelme 2348p. fnál nem rug többre, szintazon kegy. határozatában rendelni méltóztatott, hogy ezen társas káptalan addig is, mig annak jövedelme uj alapitványok és egyéb gyarapitások által annyira nem szaporodik, hogy abbul minden kanonokhely illő évdijjal láttathassék el, ideiglen három tagban visszaállittatik, kik közül első a' fiumei prépost-főesperes 742 p. frt évdijjal, 's kivüle még két kanonok, ezek közül egyik egyszersmind fiumei lelkész leend, fejenként 502 p. frt évdijjal; az emlitett 2348 p. frtbul fenmaradó 600 p. frt pedig két kápláni fizetésre fordittatik, kik az isteni tisztelet 's lelki szolgálatban a' még hijányzó három kanonok helyét pótlandják. E. d. l. u.

(Fejdelmi 's földesuri jótékonyság.) Ő cs. 's ap. kir. fels. legkegy. Urunk orsz. gondjai közt is a' cs. k. nemzetségi uradalmak lakosinak anyagi és szellemi boldogitását atyai szivén hordozza, mit világosan tanusit azon sok jótétemény, mellyet a' Ráczkevi uradalom lakosira ez utólsó években boldogitólag árasztani méltóztatott. Nem emlitvén az 1838ki áldozatokat, mikkel Ő fels. az akkori inséget enyhiteni, nem azon tetemes pénz-élelem- 's gabnamennyiséget, mellyet az árvizi károsultak közt uradalomszerte kiosztatni kegyeskedett, nem azt, hány éhezőt táplált, hány szomoru szivet vigasztalt, hány siránkozó szemet szárított fejdelmi bőkezüsége, legjobban tudják Árpád szigetének lakosi, kik mind ezen jótétben részesülni szerencsések voltak, csak azt emlitem most, hogy Ő fels. a' népnevelésről is különösen kegyes gondoskodni, a' szegényebb sorsu tanuló gyermekeket ugyanis szükséges könyvekkel ellátván, a' pusztitó árviz által lerombolt iskolaházakat kir. költséggel fölépitteté. Igy már Albertfalva, Csép 's Csepel helységekben a' ledültek helyett pompás és kényelmes uj iskolaházak épültek királyi adakozásbul. Tavaly pedig Ráczkeve városban Ő fels. mint egyházunk pártfogója a' plebániai sz. egyházat egészen uj diszes bádogfedelü toronnyal méltóztatott fölékesittetni, melly a' nap sugárinál vakitó fényt áraszt az egész vidékre 's e' fölött meghasadt nagy harangunk ujjá öntetésére is ötszáz v. ftot ajándékozni. Igy terjeszti fels. urunk figyelmét mindazokra, mik isten dicsőségét, hiv jobbágyai lelki üdvösségét 's földi boldogságát előmozditják. De ki győzné minden fejdelmi 's földesuri jótéteit elszámlálni? A' fen elősorolt kegyelmek 's más számtalan jótétemény emlékezetén hálaérzeményre olvad szivünk, mit legmélyebb hódoló alázattal nyilványit hivei 's maga nevében **Horváth Ferencz** s. k. esperes.

Nyilatkozat. Miután a' budai szinpadon „Deserteur" czim alatt „Szökött katona" czimü eredeti szinmüvemhez hasonló tartalmu szinmü adatott, 's az Haller név alatt Weil Fülöp által Schall után dolgozottnak lenni állittatik, a' t. cz. közönség méltán azon véleményt táplálhatná, mintha én is Schall után irtam volna a' Szökött katonát. Én magamat továbbra is a' „Szökött katona" eredeti szerzőjének hiszem és vallom 's darabomat sem át- sem után-dolgozottnak nem tartom, 's azt kellő helyen és uton be is bizonyitandom. Pesten, febr. 25kén 1844. Szigligeti m. k.

C z é g é r.

I.

Nem nem, mindaddig míg azon, ha igy lehetne mondani, ‚életanyag,' melly eddigelé ótta vérünket 's feltétele egykori virágzásunknak, még félreértésből eredt egymás ellen duló maszlagibul sem vetkeztetik legalább némileg ki, mindaddig bizony hiába ringatjuk magunkat egy kissé derekabb és gyorsabb haladás kéjálmaiban. 'S pedig mert ezen bennünk rejlő életanyag, habár czélszerü ápolás által egykor a' legdicsőbb 's legtartósb nemzeti lét veheti is eredetét belőle, most még — ha csalni nem akarjuk magunkat — olly fejletlen 's ekkép olly könnyen megzsibbasztható vagy nyavalyába sülyedhető ‚valami', 's e' fölött annyi heterogen sőt ellentételes elemek által környeztetik, hogy valóban soha nemzetté virulni nem fogunk, ha az, t. i. a' bennünk rejlő életanyag, nem egyesül progressioinkban is szintolly sőt több erőre, mint egyesült eddigelé ellenzékinkben. Vagy éppen ezt mondva más szavakkal: mindaddig, míg egyedül az oppositio czégére fogja a' hazai hűséget, liberalismust, tolerantiát és haladási vágyat a'többségben képviselni, 's a' többség egyedül az oppositio czégére alatt fog keresni független hazafiui lelkületet, minden egyéb czégérre gáncsot, gunyt és gyülöletet halmozván, mindaddig — mint már előbbi czikkemben érintém — bármilly paradoxnak látszassék is ez állitás, csak akkor lesz kézfogásban 's vállvetésben a' magyarnak jó dolga, ha rosz dolga van, ha t. i. nemzetileg és alkotványilag hátranyomják; akkor ellenben mindig rosz, t. i. vert hadi állapotba fog keveredni, mikor viszont tárva leend előtte a' haladási mező 's a' diadali kapu.

Tisztába kell tehát hozni elmulhatlanul 's meghatározni, ha czélt akarunk érni, hogy oppositio szinte olly alárendelt fogalom 's változható tényező, mint a' kormány pártolása és abbani részvét, 's hogy ekkép sem egyik sem másik nem szolgálhat hitvallási alapul, annál kevesebbé következetességi hévmérőül.

Míg ez nem történik, mindaddig a' legkisebb kormányzási fordulatnál, vagy szünetlen anomaliábul anomaliába, 's bonyodalombul bonyodalomba fog a' magyar politika mezején kénytelenül sülyedni bizonyos rész, vagy hire neve vajmi könnyen apostasia pelengérére állittatik nem egynek, ki lényegileg tán az egyedüli állhatatos. 'S ugyanis, mert míg ezen balfogalom tisztába nem jő, mindaddig kormány embere örökre szintugy belé van kelepczézve vágásába, mint az oppositio embere a' magáéba, honnét aztán a' kormányi ember, habár bukfenczet akarna is vetni alkotvány és nemzetiség, azért még sem vehet soha is részt az oppositioban a' nélkül, hogy hasonnemüje ne kiáltaná rá a' megbántott hiuság — mert nem emelkedett eléggé magasra — vagy efféle mellékes czél 's egyáltaljában az apostasiának anathemáját; az oppositio embere viszont szintolly kevessé menekülhet sánczából, habár a' haladás mezején csudákat lehetne is teremteni, 's ő fötül talpig telisded teli volna is alkotó szellemmel, a' nélkül, hogy őt megint a' hivatal vadászat 's efféle nyomorult csábok szégyenpadjára ne állitná hasonszőrüje. Mikép aztán ha kellene és nincs derék oppositio, melly imponálhatna, azon ne bámulj 's azt ne tulajdonitsd hűség vagy életanyag hijának, hanem egyenesen és kirekesztőleg fejletlen eszméidnek, valamint azt se csudáld, ha akkor megint, mikor ellenzésre nincs ok, de haladásra volna idő — mert hiszen constantia decet virum (!!!) — újhuzások 's meddő viszontorlások közt fecsérli el napjait és erejét az oppositio!

Ma például azt hiszem, nemcsak a' jó remény fokában 's ekkép egy kissé több abnegatioval: hogy majd egykor jobbra fordulnak a' dolgok, de jelenlegi megnyugvással 's e' szerint gyengédebb idegekkel is lehet kormányi szolgálatba lépni, mert hiszen hü vonzalmat mutat nemzetiséghez és alkotványhoz a' kormány; mihezképest, miután kormány nélkül nem lehetni, nemcsak gáncsot nem, de egyenesen dicséretet érdemel az, ki a' hivatali élet unalom-részleteire áldozza tehetségit és szolgálatba lép. Ámde hová helyzi az illyes magát? Egyenesen Damocles kardja alá, mert lélekismerete jó nevének szeplőtlen létével a' kormánynak csak egy kissé nagyobb változékonysága által olly irgalmatlan ellentétbe jöhet, mikép némi alkalmakban egyiknek vagy másiknak megcsorbitásától teljességgel nem óhatja meg magát. 'S pedig mert ha a' kormány megváltozott felsőbb körülményekhez képest alkotvány és nemzetiség ellen cselekszik 's gyengédebb remonstratióira nem figyel, vagy hallgatásra sőt a' kormánynyali conniventiára kénytelen magát elhatározni, vagy — mert remonstratióinak nem volt sikere — a' kormánynyal nyilt ellenzékbe lép. Az első esetben ellentételbe jön maga magával, mert alkotványos és nemzeties kormányhoz szegődött, 's ekkép absolut és egybeolvasztó kormányt nem szolgálhat következetlenség nélkül. A' második esetben viszont — mert hiszen: „kormánynyal kezdeni és kormánynyal végezni" igy hangzik nálunk a' következetesség körülti fallacia — ellentétbe jön régi összeköttetésivel, legközelebbi barátival, sőt néha még az öt naponta környező születés- és szivrokonival is. És e' szerint helyzete, ha véletlenül változik fő elveiben a'kormány — illyes pedig nemcsak nem lehetetlen, de kivált trónváltozásoknál igen sokszor meg szokott történni — minden esetre fölötte kellemetlen, sőt mostohább körülmények közt 's búbánatra hajlóbb természetünél még igazán nyomorulttá 's egészen elviselhetlenné is válhatik, mert hiszen illy esetben, mig az oppositio is, jóllehet örül az illyesnek átjöttén, 's külsőkép legfényesb 's néha még nemzeti demonstratiokkal fogadja is őt, azért belsőleg bizony csak langyosan és szánakozó gyanuval viseltetik iránta: addig rendre visszavonulnak a' régi barátok, 's ha még bolond nő vagy holdkóros szerető is keveredik mindennapi szemrehányásival a'dologba, valósággal elég a' legszilárdabbat is elvégre megtörni 's kétségbeesés tömkelegibe sülyeszteni. Miszerint aztán felette ritka eset is, a' miénkhez hasonló körülmények közt, kormányi embert az ellenzékben szilárdul fellépni látni, 's pedig éppen nem azért, mintha erre szükséges lelkület tökéletes hijával volnának minden kormány-embereink, hanem mert nemcsak igazi méltánylata egy oldalrul sincs illy tettnek köztünk, hol az apostasiának tartatik, de éppen ez okbul minden oldalruli visszavonulással is jár, 's elvégre rendszerint tökéletes magányra vezet, mit csak erős lélek bir türni, erős lélek pedig nem mindennapi növény. 'S többek közt ez is oka, mikép esik köztünk olly könnyen ki nem egy kormányi ember minden önállásbul.

Az ellenzékkel mutatis mutandis szórul szóra éppen igy áll a' dolog. Alkotványos viszonyok közt vannak idők, mellyekben minden hirnév-vadászat, kolomposi vagy boszú-vágy, 's efféle hiu, tisztátlan és mellékes czélok nélkül, nemcsak teljes lelki nyugalommal léphet alkotványos joggal felruházott ember kormányával ellenzékbe, de ezt tennie legszorosb kötelessége. Ámde mit cselekszik az illyes a' miénkhez hasonló fejletlen sőt zavart felfogások közt? Hasonlóul Damocles kardja alá áll, mert meggyőződése 's ekkép lélekismérete hirnevének szeplőtlenségével a' kormánynak csak egy kissé nagyobb jóra fordulása által olly irgalmatlan ellentétbe jöhet, mikép némi alkalmakban egyiknek vagy másiknak megcsorbitásától teljességgel nem óhatja meg magát az illető. 'S pedig mert ha a' kormány, megváltozott felsőbb körülményekhez képest vagy bármi okbul, alkotványt és nemzetiséget pártol, akkor az illyes vagy folytatja oppositioját, vagy a' kormány czéljait mozditja elő. Az első esetben ellentétbe jön maga magával, mert alkotvány és nemzetiség előmozditása az, miért működik, 's ekkép nemcsak lehető legnagyobb következetlenségbe sülyed, ha olly kormányt ellenz, melly szinte előmozditni vágyik czéljait, de még az által is hátráltatja vágyai teljesülését, hogy oppositioja újhuzássá 's házsártossággá válván, okvetlen fagyos vizet önt a' kormány hajlamára. A' második esetben viszont, mert hiszen „az egyszer felvett szint holtig vi-

selni jellemzi a' férfiut" (!!!), így hangzik a' következetesség körülti bevett fallacia, leglesujtóbb ellentétbe jön a' közvéleménynyel, legközelebbi barátival, sőt néha még az öt naponta környező születés - és szívrokonival is. És e' szerint helyzete — ha köz szerencsére, de individualis szerencsétlenségére alkotvány és nemzetiség felé fordul a' kormány, mint például ujabb időkben annyi gyásznap után, hála Neked Egek Ura, elvégre felénk fordult kormányunk — minden esetre ha nem is nyomorult, elviselhetlen sem, de még kellemetlen sem, mivel a' haza előmenetele a' legfájdalmasb sebre is ír, azért még is igazi ‚idétlenség,' mert hiszen illy esetben, míg a' kormány is, jóllehet örül az illyesnek átjöttén 's külsőkép legudvariasb demonstratiókkal fogadja is őt, azért belsőkép bizony még sem hisz neki, addig nemcsak köz reprobatio martalékává válik, nemcsak szánakozással fordul el tőle mint gyáva apostatától nem egy hü kedély, de alig marad egy őszinte barátja. Miszerint aztán felette ritka eset is, a' miénkhez hasonló körülmények közt, ellenzéki embert szilárdul 's mellékes tekintet nélkül kormány mellett fellépni látni; 's pedig éppen nem azért, mintha erre szükséges lelkületnek tökéletes hijával volna minden független magyar, hanem mert nemcsak igazi méltánylata egy oldalrul sincs illy tettnek, hol az apostasiának sőt egyenesen hazaárulásnak tartatik, de éppen ez okbul szinte megvetéssel jár, mit-nem mindenki szivel, sőt sok bizony el sem visel. 'S ez oka, miért esik olly sok köztünk ki a' politikai életbül, 's miért van hazánknak olly kevés fia, ki védni is tudná honát, de azt egyszersmind maszlagibul ki is emelni; 's ekkép miért vagyunk még igazi ellenzésre is gyengék, 's annál tehetetlenebbek 's valóban szánakozásra méltók igazi progressiora.

'S ha most valaki azt jegyzené meg, mikép ezen utólsó rajzban némileg személyes politikám leirását adtam, annak azt felelem: ‚igen' némileg azt adtam, mert azelőtt nyiltan ellenzék embere voltam, 's most nyiltan kormány embere vagyok, mit éppen nem pirulva, de büszke érzéssel ím itt ismét kitárok. Büszke érzéssel mondom, 's vajmi édes belmeleggel, minthogy elég férfiui erőt 's elszánt lelkületet érzek ereimben, ma a' közvélemény árja által éppen olly kevessé engedni magamat megnyergeltetni, bár törik bár szabad, mint puszta hatalom sem birt soha is megnyergelni, bár törött bár szakadt.

Ámde kérdem: miért változtatám állásomat a' kormányhoz? — 's itt van ideje illyeseket elvégre tisztába hozni, de korántsem azért, 's értsük egymást, mikép tán személyem a' közvéleményben gratiát nyerjen, mert ezért nem adok semmit, hanem hogy valahára józan és philosophiai, 's nem örökleg szemfényvesztési és rozsdás előitéleti sarkalatokra állitsa politikáját a' magyar — 's ez okbul személyemre, mint felvilágositási műszerre hivatkozva, kérdem: miért változtatám állásomat a' kormányhoz? Vizsgáljuk.

Tán csak nem azért, mintha azon kormány, mellynek egykor — mint rám akarnák fogni — boszubul opponálni mertem, mostan lekenyerezett 's meghóditott vagy én belészerettem volna? Nem, azt nem hiheti senki, mert megnyeretésemre a' kormány nekem sem nem adott, sem belőlem nem csinált soha semmit, 's mi több: bármilly büszkének látszassék is ezen állitás, nem is adhat nekem bármit, mi megelégedésemet csak egy hajszállal is növelhetné, és szintugy nem is csinálhat belőlem többet, mint a' mennyinek érzem magamat. Szerelmem pedig, noha megvallom, ez érzetben soha nem voltam éppen deficiens, azért még sem terjedt egy időben is egyszerre egész collegiumra, 's ehezképest előbb tudnom kellene, kit mind kelljen szeretnem, mert hogy mostani kormányunknak több egyedeit mélyen tisztelem, azt őszintén megvallom.

Tán azért tehát, mert hiuságom meg lön bántva, hogy mások hegyembe nőnek, 's ekkép további fénydegélés végett tanácsos volna uj mezőn próbálni szerencsét? Ezt sokan hitték 's tán ma is hiszik. Én azonban Magyarország politikai mezejét soha nem tartottam thermopilaei szorosnak, hol felfogom, elsőségi dicsőségért féltékeny lehetett a' nemesb vér. Nálunk hazafiui tettre vajmi tág a' mező, csak rajta, egyik a' másiknak nem állja utját; 's ha van e' tekintetben min busulnom, az bizony nem az, hogy majd tettel hegyembe fognak nőni — bár nőnének, mert ez volna rám nézve a' legédesb jutalom — hanem inkább attul tartok epedve, hogy a' legszebb honi tehetségek egyedül szavak, meddő politikai kisérletek, vagy eldiribolva, és apróságok sőt meg nem szünő negatiok által fogják kilehelni és kimeritni legjobb erejüket; midőn másutti szerencse-próbáimat illetőleg, erősebben alárendeltem Magyarország sorsának jövendőmmel együtt egész földi létemet, mintsem hogy uj mezőn kivánkozhatnám ápolni bármilly kis virágot.

Vagy tán meggyengült idegek, elasszonyosodás 's nagyobb mozgalomtuli rettegés, vagy Bécs kéjei, szép szavak és belészeretés absolut formákba, vagy különczködés, ellenmondási 's újhuzási szenvedély, vagy végre kijátszott remény, megbánás és ezzel járó habozás vagy epés kedv, változtatták volna meg kormányhozi állásomat? Bizony mind ezek sem. Mert valóban, a' nélkül hogy magamat e' tekintetben éppen kiemelni kivánjam, ugy gondolom, sokkal több ideg 's kevesebb vénazszonyiság kellett legközelebbrül kitüzött dagály és orkán elleni nyilt politikai szerepeskedésemre, mintsem ha, mint sok más, hasonló kényelemmel 's nem kevésb dicsőséggel el hagytam volna lelketlen portékaként magamat a' felizgatott szenvedélyek árjától sodórtatni; midőn nagyobb mozgalomtul, minthogy ez életnek jele 's e' szerint előttem felette örvendetes, én csak annyiban rettegek, a' mennyiben tulhevünkhez, balfogalminkhoz 's együtt-munkálásunk hijához képest alkalmasint nem lesz annak annyi gyümölcsöző eredvénye, mint a' mennyinek életbelépését én kivántam volna; 's mihezképest korántsem attul félek, mintha igen is szaporán fognánk haladni, hanem éppen ellenkezőleg azért fázom, hogy vajmi lassan vagy éppen nem fogunk haladni, a' minthogy nemcsak pangás nem ér czélt, de attul eltérés és tulhajtás is távul esik. Bécs kéjeit senki nem méltánylhatja erősebben mint én, 's nem hallomás vagy képzelet után szólok, mert váltig volt azokban részem. Ollyas azonban, ki nem vágyik annyira a' kész sült után mint inkább maga szeretné kisütni sajátját — 's illyesnek vallom magamat — 's kit hivatal, családi viszony, vagy nyavalya ott nem tart, az Bécsben a' mindennapi alárendeltebb kéjek szük körei közt ugy fogja érezni magát, mint teremtő gazda egészen kimeritett gazdaságban, hol például legfeljebb öt percenttel lehet sok combinatio következtében szaporitni a' birkát. Bécs tehát, hol ugyan leggyönyörübb csemegét élveztem untig, de hivatal nélküli 's egyébiránt is független állásomban soha nem tudtam izlésem szerint lelni elég férfias tápszert, Bécs nem tántorit; szép szavak és absolut kormányi formák pedig, ha el ismerem is az ékesszólás és a' bájhangok hatalmát, 's ha nem vagyok is elég ujoncz az egybepontositott erőnek jó oldalait kellőleg nem méltánylani, azért szavak és parancsnoki nimbus eddigelé még soha nem széditettek el, 's bizony ha nyavalya vagy aggság egészen meg nem tör bennem minden lelki erőt, soha nem is fognak. 'S hogy különczködési, ellenmondási 's újhuzási szenvedély 's viszketeg határozhattak volna el, magamtul lökvén minden emberi gyengeséget, a' legkétesb, a' leggyülöletesb szinben lépni fel, 's mind azon keserűnek alávetni magamat, mellyel érintetém, mióta politikámhoz közelitett a' kormány 's ekkép ennek hajlamához alkalmazni lépésimet hittem kötelességben járónak, ezt senki nem fogja gondolni, ki engem csak egy kissé ismer is, mert hiszen illy tett puszta negédnek olly drágán megvásárlott kielégitése lett volna, hogy valóban csak vajmi botor csörgő-sapkás léphetett vala illy alkura. Mi elvégre a' kijátszott reményt, megbánást 's ezzel járó habozást vagy epés kedvet illeti, nem vonakodom ezennel kijelenteni, hogy habár minket teljes meggyőződésem szerint ujabb időkben némiekben hátrább lökött is a' tulhajtás, azért mindent mindenben véve, egykori felvirágzásunk prognosticonja még is több valószinüséggel mutatkozik lelkem előtt ma, mint mutatkozott akkor, mikor politikai pályámnak indultam, és hogy e' szerint reményem, ha az egyben 's másban mint mondám tönkre veretett is, azért kijátszva még korán sincs. Mihezképest ha már politikai pályámat illetőleg bökdösi valami tövis keblemet, az valóban nem megbánás, miszerint arra felléptem, vagy önszemrehányás, hogy felidéztem a' mélyekben lappangó árnyakat, 's most büvösnek apródjaként nem birom azokat fékezni, milly elkopott elméneczséggel sok oldalrul érintetém; nem megbánás sem önszemrehányás azon tövis, melly keblemet sérti mondom, mert hiszen alig pislogott már bennünk az élet, 's még sem huzá senki is meg, kihez jobban illett volna mint hozzám, a' lélekharangot, 's én azt gondolám: legroszabb esetben is jobb mozgás közt veszni, mint többé de csak fel sem ébredni; 's igy ha már vet valami, inkább az vet némi árnyékot létemre, hogy jó szándékomnak, 's kérkedés nélkül mondhatom, a' mindennapinál egy kissé magasb felfogásomnak olly kevessé birt megfelelni tehetségem, és hogy — re quasi infecta — már olly közel állok a' végcomputushoz. 'S hogy szembül szalasztván életem jobb részének feladatát, ugy szólván véletlenül, 's csupán csak egy kis epés kedv miatt sülyesztettem volna magamat annyi moralis gyötrelmek közé, mint a' menynyiekbe fel nem fogott, félreismert 's olly igen viszszatetszö politikai szerepeskedésem okvetlen vala engem keverendő, illy miserabilitást egyedül éretlen, magának parancsolni egy cseppet sem tudó, minden férfiuság nélküli sühederrül tehetni fel, de önérzettel mondom, rólam nem.

Mi okbul változtatám tehát kormányhozi állásomat? Megmondom.

Elvileg azért, hogy magam ne változzam, de elveimhez maradjak hü, 's következetes legyek inkább, mintsem illyesnek csak látszassam.

Alkalmazásilag pedig azért, mert ha igaz, hogy a' legkisebbnek járulása alkotványhoz és nemzetiséghez meg nem vetendő nyereség, részemrül megbocsáthatlan bün lett volna — részemrül mondom, mert hála az ég! én nem lakom ködben vagy felhőkben — a' kormány hajlamát alkotványhoz és nemzetiséghez minden tőlem kitelhető mód által nem hálálnom, 's ebbeli közelitésének elibe nem mennem.

És most elemezzük a' dolgot közelebbrül. Én alkotványnak és nemzetiségnek vagyok embere, 's mindenek előtt magyar, 's e' szerint, mert mind egyik mind másik egyedül a' legliberalisabb, legtágabb, legtüredelmibb 's leggyorsabb progressio és terjesztés által nyerheti azon kifejtését, melly nélkül vérünk soha nem virulhat erőteljes és virágzó nemzetté, magából következik, hogy testestül lelkestül a' szabadelmüség és haladásnak vagyok hive.

Ki e' nézetemet nem osztja, politikai ellenem, ki velem egyetért, politikai szövetségesem, legyen aztán bár kicsi bár nagy, csakhogy annál erősebben rettegek eltérésétül, vagy annál nagyobb nyereségnek tartom hajlamát, minél hatalmasb.

Az első a' kérdésnek subjectiv, a' másik ellenben annak objectiv szempontja.

Ezeket röviden megjegyezvén, kérdem: közelitett-e a' kormány az éppen most felhozott politikai hitvallásom főszabályihoz? Mire, ha nem akarunk a' fényes nap képébe állitni valótlant, azt leszünk kénytelenek válaszolni, hogy a' kormány azelőtt tartott centralisatioi és egybeolvasztási utjától eltérve, részint közelitett alkotványhoz és nemzetiséghez, részint tökéletes passivitásba helyzé magát, 's hogy ekkép active és passive ugy áll politikai hitvallásomhoz, mikép ha kétszer kettő nem öt, négyszög nem kerék, és az 1844-diki év nem 1823i időszak, nekem Széchenyi Istvánnak vagy le kell lépnem a' politikai pályárul, vagy a' kormány közelitésének elibe mennem viszonlag; midőn ha ezen kivül lehet még valami dolgom a' kormánynyal, az passivitásánál fogva semmi esetre nem lehet ‚ellenzék,' de legfeljebb ‚követelés.'

És ez a' dolog erkölcsi szempontja. Mellyhez képest ha következetesség nem elasticus, vagy igy 's amugy magyarázható, de elhatározott értelem, és következetesnek lenni becsesb mint következetesnek látszatni, én saját elveimnek legotrombább 's legbünösb compromissioja nélkül nem tehettem egyebet, 's ennyivel magamnak tartoztam, mint a' kormány közelitése következtében felfüggeszteni ideigóráig szükségtelenné sőt károssá vált ellenzékemet, 's a' kormány által pártolt politikai hitvallásom fővonásit pártolnom viszonlag. És ha ezt nem cselekszem, akkor mint sok más, alárendelvén fő irányomat mellékes tekinteteknek, könnyen meglehet, hogy vajmi kedvesebb embere vagyok a' többségnek ma, mint a' millyennek lenni szerencsém van, 's általa mindaddig tapsoltatom, éljeneztetem, sőt fáklyáztatom is, míg általa sodortatni engedem magamat, ámde hogy saját magamnak tudnék-e illy körülmények között tetszeni, azt soha nem hiszem. Mert nem élek álmok és ábrándok közt, se lázban nem nyavalygok, 's ekkép bármilly hangosan tárogatná is dicséretemet a' maga magán duló sokaság, 's bármilly magas kúpra tüzné is fel hírnevemet a' tulhév, azért még is meghallanám belsőm szavát, mert mint ismételve mondom, nem élek illusiokban 's láz sem tör, hogy valamint a' következetességnek ugy a' jó hazafinévnek is csak bitorlója vagyok, 's feláldozván mellékes hiu csiklandnak 's ephemer fényemnek a' hon érdekét, koránsem járok el vérem ápolási tisztében hü bajnokilag, de a' hazafit több kevesebb ügyességgel csak szinjátszom.

Ha tehát más czélbul nem, már puszta „önmegbecsülhetés" végett is kénytelen valék állásomat a' kormányhoz megváltoztatnom, mert ha ezt nem cselekszem, világos — és ebbül nincs menekvés — fő politikai themámban kellett volna tennem változást. 'S illy dilemmában, egészen ellenkezőleg a' némileg sanctionált szokással, megvallom, sőt büszkélkedem vele, in-

kább változtatom szerepemet, mintsem változtatnám lényegemet.

Ezen erkölcsi inditóok által azonban korán sincs kimeritve még a' dolog, mert a' politikai pályán, az önmegbecsülhetésen kivül még egy másik szempont is van, mellyet nem lehet kötelességsértés nélkül szembül szalasztani, és ez: a' közhaszon, a' hazának java! 'S természetesen, mert valamint felette közönyös az egészre nézve, hogy valljon népszerüsége miatt mennyire uszik kéjörömekben 's mennyire elégszik meg önmagával Péter vagy Pál, szintugy nem fog azért soha is felvirágozni a' hon, habár Kristófnak vagy Boldizsárnak önmegbecsülésre lehető legtöbb oka volna is, ámde a' kérdés a' körül forog, hogy in ultima analysi ki mozditotta elő a'közhasznot inkább,'s ki eszközlé nagyobb sikerrel a' haza javát.

És ha e' szempontbul, t. i. az alkalmazásibul, veszszük fel a' dolgot — 's pedig ha politikába elegyedni elég bátorságunk van, tán nem volna szabad e' szempontot tekintetbe nem vennünk — akkor megváltozott állásomat a' kormányhoz minden ábránd nélküli és láztul ment méltányosb bizonyosan nem egyedül erkölcsi becse miatt lesz kénytelen helybenhagyni, de a' közhaszonnak 's a' haza javának tekintetében is; mert ha a'legkisebbnek hajlama nemzetiséghez és alkotványhoz már hazai nyereség, 's ollyast ekkép nem visszalökni, de cultiválni kell, akkor ugyan kérdem, milly holdvilági vagy fagygyuvilági politika az, a' kormány hajlamát nemzetiséghez és alkotványhoz az ellenzés söt a' dacz fagyos vizével önteni le?

'S e' szerint — hanc veniam petimusque damusque vicissim — ha valaki magasztos röptében egyeseknél vagy az alsó osztályokban söt a' sepredéknél ápolja 's öntözgeti e' hajlamot, 's nemes abnegatioval ezen öntözési működést a'haza javára ollykor még borral 's pálinkával is eszközli, söt néha puszta elvért olylyassal is kaczérkodik, kinek szaga (!) egyébiránt elviselhetlen, ám legyen, 's dicsérni söt csudálni fogom öt, ha nem lappang efféle hazafiui eljárása alatt mellékes czél és önérdek, vagy más furfang; midön azonban én illyest kellőleg tudok méltánylani, legyen nekem addig gyakorlati felfogásomnál fogva viszont szabad — miután egész politikai létem alatt szinte nem tettem egyebet, mint mennyire birtam, hajlamot gerjeszteni nagyban kicsiben nemzetiségünk és alkotványunk iránt — legyen szabad nekem elvégre, minthogy valahára meghallá Isten a' hübb honi kedélyek imáját, 's alkotvány és nemzetiség felé fordult a' kormány, legyen szabad nekem gyanugerjesztés nélkül — 's más jutalmat soha nem fogok kérni — ellenzés, újhuzás, 's ide oda kapkodás 's megnemszünő elv és szerep közti habozás helyett, melly nem egy oppositioi tagnak egész artilleriája, egyszerün felkiáltani: „Igy van jól, igy van helyesen kormány, folytasd csak mint kezdéd utadat, 's egy virágzó nemzet fogja egykor áldani emléked!“

'S ha valaki azt tudakolja: ugyan de volt-e haszna megtagadásomnak? annak azt felelem: eddig nem volt. De ez nem az én hibám. Mert ha többen véleknednének ugy mint én, 's többen cselekednének ugy mint én, akkor volna haszna. Minthogy akkor nem azt gondolná rólunk nem egy, kivel dolgunk van, hogy prókátori nép vagyunk teli megnemszünő házsártékkal, 's mellynek sehogy sem tehetni tetszése szerint,'s mellyel ekkép himezve hámozva szinte prókátorilag kell bánni míg megy; mikor aztán a' megérett világi események valamikép majd ugy is elrendezik magokat. Nem, ezt nem gondolná rólunk senki, feltéve ha a' jobb rész ugy volna lelkesitve mint én, de minden, ki csak ismer, arrul volna meggyőződve, hogy nemzetiségünket és alkotványunkat sértve, teljességgel nem boldogulhat velünk senki, 's készek vagyunk inkább bármilly tulságokra, mintsem hogy ezentul egyikét vagy másikát csorbitni hagynók, ezentul mondom, mert eddigelé nem voltunk mindig olly igen féltékenyek 's csiklandósak; ha azonban ápolják e' két életforrásunkat, vagy azokat legalább békében hagyják, mikép megzavarás nélkül tiszta létükben magunk használhassuk azokat, akkor, jóllehet soha nem fogunk többé fölöttük elaludni, nehogy akarattal vagy véletlenül heterogen elemeket öntsenek azokba, akkor visszaemlékezvén kaczagányos eldődinkre, kiknek ércz buzogány rezgett kezükben, 's magunktul lökvén a' juridicum remediumok egész patikájával együtt rabulismust, szőrszálhasogatást, kisszerü jogászságot 's a' tenger téntát, nemcsak, mint a' példabeszéd tartja, madarat lehet fogatni velünk, de készek vagyunk nemzeties és alkotványias fejdelemért és kormányért szembeszállni a' déli övtül az éjszaki sarkig az ármány nagyanyjától kezdve, urunknak 's a' jogszerü szabadságnak minden nyilt és lappangó ellenségivel.'S nem pillanati felhevülés következtében egyedül, mint nagynevü Mária Therézia idejekor, de kiéberedett „tudják mit akarnak“ 's magokat megbecsülő szabad férfiak csertüzével.

Illy erőteljes de egyszersmind loyalis színben azonban tán magunk előtt igen, mert önhizelgésben soha nem voltunk fukarok, de a' nagy világ itélőszéke előtt bizonyosan nem állunk. Ámde ha nem állunk igy — 's pedig igy állanunk felette nagy szerencse volna, hogy t. i. ‚Ne bántsd a' magyart, de bizzál benne‘ — az legalább nem az én hibám.

„Tehát kié?“

Mind errül, mind egyebekrül, miket a' hely szüke miatt félbenszakasztanom kell, a' legközelebb számban. *Gr. Széchenyi István.*

Országgyülési közlemény.

A' 104d. országos rendi ülésben kir. személynök ő nmsgnak mai Társ. közlött szempontjai után egy megyei követ mintegy illy módon fejezé ki a' tanácskozásba vett szavazatkérdés iránti nézeteit: Midőn küldőim anyautasitásukban azon általányos alapelveket kijelentették, hogy a' személy- és vagyonbeli jogok a' haza minden lakosira egyiránt terjesztessenek ki, hogy az alkotvány sánczain kivül álló 10 millió lakos azokba bevétessék,'s mindenki azon arányban részesüljön polgári jogokban, a' mint a' közterhek viseléséhez járul; hogy végre a' lakosok minden osztályai, különbség nélkül képviseltessenek a' t.hatóságok és törvényhozásnál: szomorun kénytelenittettek tapasztalni küldőim, hogy a' t.hozási képviseltetésre nézve még azon osztályok sincsenek egymás közt tisztában, mellyek a' törv.-hozás részeinek 's a' nemzet Rendeinek neveztetnek: hogy a' törvényhozás keblében hiányzik még azon egyértelem 's egyesség, mellyet épen a' törvényhozásnak kellene ébreszteni az egész népségnél: különösen sajnálták pedig a' törvényhozás ama százados mulasztását, hogy a' kir. városokat független önállásu polg. rendre fel nem emelte, 's mint illyet a' nemzettel össze nem olvasztotta; 's hogy e' miatt a' kir. városok a' közérdek irányában mint szabadon nem mozogható's önkényes hatalom által korlátolt testületek, a' nemzet és nemzeti szabadsággal idegen és ellenséges elemek gyanánt állnak szemközt. E' sajnos állapot annak tulajdonitható, hogy a' törvényhozás a' kir. városokat a' nép sorábul kivette, a' nemesi rend pedig azokat polg. tekintetben magához fel nem emelte; 's igy lön, hogy a' néptől elszakasztva, a' nemzettől pedig eltaszitva, érdek- és érzésben sem ezzel sem azzal soha meg nem egyezhettek, 's minden támasz, minden ótalom nélkül egészen magokra hagyatva, söt gyakran a' nemesi rend által megis támadtatva; egy 3diknak t. i. az örökös tisztviselők 's igy az udvari kamra hatalma alá kerültek, 's azon leverő állapotra jutottak, mellyben jelenleg léteznek. Fölötte káros volt ez a' kir. városokra, de még károsb az egész n e m z e t r e n é z v e; m e r t a' v á r o s o k b a n a' miveltség és müvészet virágzásra nem fejlődhetett szabadság nélkül; a' hazában pedig a' szabadság megtámadások és sértések ellen eléggé nem biztosittathatott városok nélkül, 's igy a' kir. városokat csak az első, a' nemzetet azonban mind két mulasztás gyakran érzékeny csapásokkal sujtogatta 's e' két mulasztás egyik fő oka, hogy mindenütt és mindenben annyira hátra maradtunk. Midőn tehát a' jelen században egyesülésről van szó, küldőim véleménye szerint a' nemesi rendnek a' városival egybe kell olvadnia érdek-és érzésben, czél-és akaratban,erő-és munkában. Ezen egybeolvadás csak ugy eszközölhető, ha megyék és városok a' törvényhozási és t.hatósági jogra és rendszerre nézve egymáshoz simulnak; ha megyék az igazságnak, városok a' szabadságnak hódolva, amazok mint igazságos törvényhozó részek a' városokhoz leereszkednek, ezek pedig, mint nemcsak névről, de valósággal szabad polgári testületek a' megyékhez fölemelkednek; ha törvényhozásnál a' megyék a' városokkal a' szavazati jogban megosztoznak,a'városokpedig belsőrendszerüknél eredeti önállásukat visszanyerik, 's mindketten, mint független önállásu törvényhozói és törv.hatósági testületek, a' nemzeti szabadság biztositására 's megőrzésére kezet fognak: ha helyhatósági rendszerükből mindaz, a' mi jó, megyék a' városoktul, városok a' megyéktől átvéve, keblökbe ültetik, 's mind azt a' mi rosz, keblökbül kiirtják, mert sehol sem maradt meg maga eredeti tisztaságában dicső alkotványos rendszerünk. Igy az eredvény nyilván tanusitja, hogy a' városok szabadabb kifejlődésének 's a' nemzeti szabadság öregbitésének már épen nem kedvező azon régi rendszerünk, miszerint csekély számu, 's a' polgárok összeségének teljes kizáratásával önmagát kiegészitő választottság éltük fogytaig maradandó tisztviselőket, kir. biztosok vezérlése és befolyása alatt, választ 'stb. Bizonyos, hogy a' megyei rendszer elve a' szabadság legtisztább felfogásán alapul; hogy annyi véres vihar közt ez tartotta fön a' nemzetet és szabadságát; ha tehát ez ott, hol szükség, javitva a' városokba átültettetik, ezen rendszer mellett a' megyék és városok egyesitve fogják teljesen kifejthetni 's örök időkre fentarthatni magát a' tiszta szabadságot. A' sz. kir. városok ezen kifejlődése csak coordinatiójok által levén elérhető: küldőim e' részbeni kivánatának jelen munkálat által nagy részben meg volna felelve. Mi már a' városok szavazatát illeti: elméleti igazság, hogy a' beczikkezett városok a' törvényhozásnak szavazati joggal biró kiegészitő részei; elméleti igazság, hogy mint törvényhozói részeknek önálló független testületeknek kell lenniök; ellenben gyakorlati igazság,hogy azokjelenleg nem illyenek.Sajnos,hogy a' törvény rendeletét, vagy legalább czélzatát a' gyakorlat elnyomta; ezt csak az enyhitheti, hogy ezt nem egyenes szándék, hanem közmulasztás, közfigyelmetlenség, leginkább pedig közviszontagság észrevétlenül idézte elő. Illy rendkivüli állapoton tehát rendkivülileg kell segiteni, egyes hatalmaktól visszaszedni az elfoglalt jogokat, 's visszaadni az igazi tulajdonosaknak, szóval a' városokkal megosztani a' törvényhozási és szavazati jogot, 's igy a' városokat független önállásu polgári renddé fölemelni.Minthogy pedig 2d.Uászló decretuma 26dik czikke tanusitja, hogy hajdan az országgyüléseken, jelesen a' rákosiakon összes nemesek vevén részt 's fejenkint szavazván, később e' törvény szinte Uászló 3dik decretumán. 1ső czikke által akkép módosittatván: hogy egytelkü nemesek tizen körükből egy képviselőt választani, a' többi nagyobb birtokos pedig, ha osztatlan állapotban nem élnének, személyesen megjelenni kötelesek legyenek: az 1625:62 és 1723:7. törvények által csak általában rendeltetvén, hogy a' megyei közönségek, a' mennyiben személyesen meg nem jelenhetnének, országgyülésre követeket küldjenek, 's e' törvények nyomán a' megyék résziről majd két, majd három, majd négy, 's csak egy század óta behozott szokás szerint két követ küldetvén, a' kir. városokra nézve pedig az 1608d. k.u. 1ső czikk 10dik §ban csak az foglaltatván: „Ut eae quoque in suis privilegiis et numero SS. et OO. conserventur, dignum judicant regnicolae, harum nuncii, ut inter regnicolas locum et vota habeant, dignum quoque censent regnicolae;“ végre a' fen idézett 1723:7. törvényben a' városokról már épen semmi emlités nem tétetvén, azon kérdések, hogy követet küldjenek a' megyék, 's mikép képviseltessenek a' városok? 's mi arányban szavazzanak 's vegyenek részt mindketten a' törvényhozásnál,törvénykönyvünkben sehol sincs érintve,annál kevésbbé kifejtve. Miután azonban most a' szavazati jog-megadásrul van szó, ezen jogot bizonyos elvekből következtetni, 's bizonyos basisra kell állitani.Ugyanazért küldőim e' kérdés-eldöntéskor egyrészrül azon nézetből indulván ki, hogy a' liberalis eszmének nem a' törvényen alapult jogok megszoritatása,hanem inkább azok tágitása 's öregbitése felel meg, más részrül pedig azon arányt 's egyensúlyt, melly a' megyei és városi voksok közt szükséges, fentartani akarván, törvény által azt kivánják kijelentetni, hogy addig is, mig a' törvényhozás végkép fog elrendeztetni, az országgyülésen minden megye két szavazattal, minden beczikkezett város pedig egyenkint egyegy szavazattal birjon.—Egybányavárosi követ pedig igy nyilatkozott: Ezen városi voksok elrendezését 's felosztását, melly szerint 48 városnak 16, vagy kettőztetve 32; a' megyéknek 54 vagy kettőztetve 108 voks adatik: sem az ország alkotványával 's alaptörvényeivel, sem a' k. előadásokkal, sem a' természetes és osztó igazsággal, sem a' status főczéljával, t. i. haza boldogságával semmikép nem lehet összeegyeztetni. Hasztalan idővesztés volna hosszas beszéddel, vagy sok idézet és törvényre hivatkozással alaposan bebizonyitani akarni, hogy minden várost, szintugy mint egyes megyéket országgyülési egyenkinti szavazat-jog illet. Elismerték azt magok a' t. RR. mult országgyülésen, midőn ezen városokat érdeklő egyarányos szavazati jogot csak a' városok elrendezésével kivánták összekapcsoltatni; elismérte a' haza és törvényhozó-test, midőn 1608diki első czikkben a' négy országos Rendet helybenhagyván, a' 4dik Rendnek, azaz a' kir. városoknak, épen ugy mint a' 3dik rendnek, t. i. a' vgyéknek országgyülési voksot és ülést is engedett; midőn tovább 1608tul fogva 1807ig 27 uj várost épen olly szavazattal, mint a' török járomból kiszabaditott uj vgyéket beczikkezte, 's országgyülési szavazatjoggal és üléssel felruházta; midőn 30 az 1687:17dik t.czikkben vilá-

gosan kimondotta, hogy nevezetes ok nélkül a' kir. városok számát csak azért sem kell többé szaporitani, mert a' vgyéket orsz.gyülésen voksok által majd megelőzték, 's a' megyék és városok közti súlyegyen már felforgatva látszék. Hogy ezen egyenlő 's egyenkinti szavazatjogról kétkedni sem lehet, bizonyitotta a' törv.-hozó test 1618iki országgyülésén; midőn észrevevén, hogy addig divatozott alkotványos gyakorlat ellen a' hét sz. kir. bányaváros kapott kegy. kir. meghivólevelek következtében egyenkint csak egy követet küldött országgyülésre: azonnal felirás által II. Mátyás királyt megkérte, hogy alkotványos gyakorlat szerint minden sz. k. bányavárosból nem egy, hanem két követet hivasson országgyülésre. Bizonyitotta a' törvényhozó test tovább azzal, hogy mult 16. és 17ik században többször látván, miszerint némelly sz. k. városok követei országgyülésen jelen nem voltak, tüstint felszólitotta 's megkérte országgyülesi levél által az emlitett városokat, hogy a' törv. értelmében követeket okvetlenül 's annál inkább küldjenek, mivel azok távollétében törvényesen semmit sem végezhetni. Hasonlókép nem kételkedhetni ez egyenkinti 's egyenlő szavazati jog gyakorlatáról is; mert tudva van, hogy számtalanszor, midőn nagyobb fontosságu kérdések jöttenek szőnyegre, a' városok és megyék egyenkinti és egyenlő szavazatával döntettek el. Igy p. o. 1609., 1647., 1649ki országgyüléseken; igy Thurzó, Draskovics János 's Pálffy Pál nádorok választásukkor; igy az 1715., 1723. és 1741ki országgyül., midőn a' felségsértésről szóló törvény a' pragmatica sanctio, 's többféle dolgok tárgyaltattak, igy a' királyválasztások 's békekötésekkor. Ezernyi esetet lehet fölhozni a' régi országgyülések jegyzőkönyvei 's iratiból, mellyben a' városok egyenkinti szavazatjoggal éltek. Lehetne tovább eseteket felhozni, mellyekben nemcsak az uralkodó királyok, de magok az or.gosan összegyülekezett RR. is, az absens városokhoz küldött kir. vagy országgyülési levelek által egyenesen kimondák, hogy a' városok jelen nem létükben országgyülési tanácskozásokat és dolgokat folytatni 's bevégezni nem lehet. Mindezt időnyerés végett mellőzvén, csak azon kérdést teszem: mi oka 's minő bünt követtek el a' városok, hogy a' 19dik században, mellynek legelső feladata a' szabadságot tágitani 's kiterjeszteni, nem pedig elnyomni, őket az országgyülési egyenkinti szavazatjog elnyomatásával fényegetni vagy büntetni lehetne? és szabad-é az ősi alkotványt félretenni, 's uj képviseleti rendszeren, vagy statistikai adatokon alapult alkotványt hozni be? Mi az első kérdést illeti: egész világon nem lesz található ember, ki tiszta lélekismérettel a' magy. 4dik országos rendet igazi bünről vádolhatná. Mert világszerte ismeretes, hogy a' 4dik rend mindig állhatatos hüséggel viselte magát a' király és haza iránt 's őt illető mindenféle kötelességit megtette. Hallottam ugyan, nemcsak a' ker., de orsz. ülésekben is a' 4dik rendnek szemrehányatni, hogy a' városok a' k. kamrától függenek, 's ez és többek miatt nem egyebek, mint rottenboroughok, mellyeket, mint Angliában, el kellene törleni. De a' városok kamrátóli függése nem nagyobb, mint a' megyéké a' kir. Htó-Tanácstól 's az első a' városok mostani rendezésével enyészni fog. Mi pedig némelly városok kicsinységét illeti: ezt ugyan tagadni nem lehet, de azok akkor is kicsinyek voltak, midőn szavazati jogot kaptak; 's ennek megtagadtatása sohasem volt városok nagyságához vagy kicsinységéhez kötve. Ha tehát akkor a' szavazati jog igazságos volt, most is annak kell lenni. Hogy az angol reformbill által sok rottenborough eltöröltetett, tagadhatlan; de a' magyar sz. kir. városok és angol rottenborough közt igen igen nagy a' különbség, mert a'mr kir. városok magok a'földesurak és a' városi birtoknak tulajdonosai; ellenben minden rottenboroughnak volt egy magányos földesura, és a' rottenboroughi lakosok nem voltak a' földbirtok tulajdonosai, hanem csak haszonbérlők, kiknek a' földesur követválasztáskor parancsolni szokott: a' magyar sz. kir. városok polgárinak ellenben senki sem parancsolt, nem is fog parancsolni. A' rottenboroughok továbbá csak váromladékbul 's néhány házból álltak: holott hazánkban a' legkisebb város is több száz vagy ezer házból áll, mellyek tulajdonosai szabad polgárok. Egyébiránt az egész angol reformbill meszsziről sem a' nemesség vagy aristokratia javára történt ám; mert az alsó parliamenthez a' nemesség vagy aristokratia egy követet sem szokott küldeni, oda csak a' közönségek (communes) akár városokhoz, akár megyékhez tartozzanak, küldenek követeket; az aristokratia a' hierarchiával együtt csak a' felső parliamentben képviseltetik. Végül arra is kell tekinteni, hogy Angliában a' reformbill által eltöröltetett szavazati jogokat, sokféle uj város, mellynek addig szavazati joga nem volt, tehát igazi polgárok kaptak meg. Átmenvén a' második kérdésre: kereken tagadom, hogy szabad legyen törv.hozás által az ősi alkotványt félre tenni, 's képviseleti rendszeren és statistikai adatokon alapult uj alkotványt behozni. Az ősi alkotvány négy országos és kiváltságos Renden alapszik, 's a' kir. koronázási hit és oklevél szentsége által biztositva van. Minden koronázási oklevél bilateralis kötés, mellyet csak a' négy orsz. Rend és a' király köz megegyezésével oldhatni fel. Az 1790diki 67. t.cz. világosan kimondotta, hogy a' publico-politicus kérdésekben, nevezetesen az orsz.gyülés által megyéknek és városok elrendezésére küldött országos választmánynak nem más feladata, mint hogy azoknak az alkotványos hatóság és activitás sértetlenül maradása mellett czélszerübb 's rendesb országgyülési, megyei és városi közigazgatási, tárgyalási és tanácskozási módja létesittessék (ut salva constitutionali activitate Diaetarum, Comitatuum, Civitatum, et aliarum Jurisdictionum semper permanente, solummodo melior, magis ordinata negotiorum diaetalium aut publicorum manipulatio, et legum spiritui magis conformis pertractatio introducatur.) Ezen törv. értelmében szól a' k. kir. előadás 3dik pontja is, mellyben ő egyenesen ohajtja, hogy addig is, mig az 1790. 66. és 1827ik 8ik törvényczikk következtében az országgyülés törvényesen elrendezve nem lesz: a' városokat illető orsz.gyülési szavazati jog a' törvények értelmében állandó (fixum) és biztositott maradjon. Ennélfogva, miután a' városoknak ezen szakaszban nem a' régi alkotványos egyenkinti szavazati jog, melly a' törvények, eskü és koronázási oklevél által biztositva van, hanem valami uj és alkotvány-elleni képviseleti rendszeren 's csak statistikai adatokon gyökerezett szavazati jog töredéke adatik, 's teljes szavazati jogban csak 6 város részesittetik; ellenben a' megyék szavazati joga kettőztetik: küldöim a' városokat illető alkotványos teljes egyenkinti szavazati jogot, maga épségében föntartatni 's e' szakaszt az alaptörvények értelmében módositatni kivánják annál is inkább, mert 1) legnagyobb anomalia volna, ha egy egyedet t.i. egy magnást a' felső táblán egy voks illetne, egy egész várostul pedig hasonló szavazati jog az alsó táblán megtagadva lenne. 2) csak azon országok boldogulhatnak, hol hatalmas és virágzó a' 4dik vagy industrialis rend, azaz hol igen sok város van. 3) a' 4dik orsz. rend igen szörnyü lealacsonyittatása 's elnyomatása nélkül a' városokat illető szavazatokat tizedelni nem lehet. 4) ha a' városokat illető szavazati jog csonkitást szenvedne, akkor Erdély és Magyarország öszszekapcsoltatásáról álmodni sem lehet; mert az erdélyi városok, mellyeknek eddig az erdélyi orsz.gyüléseken igazi praepondiumjok volt, látván mi történt a' városokkal Magyarországban: az öszszekapcsoltatásban soha sem egyeznek meg, sőt minden összeköttetést akadályoztatni fognak. Azon esetre pedig, ha küldöim ohajtása e' táblán többséget nem nyerne, előleg ovást tevén bátorkodom a' t. Rdket arra kérni, hogy legalább a' tervezett 16, 's illetőleg 32 voksot, egyenlő töredékekben, minden tekintet nélkül méltóztassanak elosztani a' 48 város között; Fiumét es Buccarit ide nem értve. Utána hazánk legnépesb 's középponti városának követe illy adatdús előterjesztést tön: Mindenek előtt köteles vagyok küldöim utasitását előadni. Azt kérik ezek a' t.RRtől, hogy a' 4ik Rend a' 47 szavazat birtokában maradjon meg, melly őt a' fennálló és élő törvények szerint ugyis illeti. Engedjék meg, hogy valamint Z. megye érdemes követe előadásában több törvényre hivatkozott, utólsó állitásom bebizonyitására szerinte némelly törvényeket idézhessek. A' kor. u. 1608: 1. cz. 10 §a azt mondja: „Liberas civitates, quae juxta Ladislai regis Decr. 7mum art. 3o ordine recensentur, quod concernit, ut eae quoque in suis privilegiis etnumero Statuum et Ordinum conserventur, dignum judicant regnicolae, quarum nuncii, ut inter regnicolas locum et vota habeant, dignum quoque censent regnicolae. A' 15. §. azt mondja: „Reliquarum cittum liberarum, quae ibi comprehensae non essent, status rejicitur ad emendationem Decretorum." Az iként idézett Ulászló 7 decr. vagyis az 1514: 3 czikkének tartalma köv.: § 1. Sunt igitur 8 inprimis cittes LL. videlibet: Buda, Pest, Cassovia, Posonium, Tyrnavia, Bártfa, Eperjes et Sopronium. 2 §. Praeterea Vetus-Buda, Strigonium, Alba Regalis, Leutschovia, Szakolcza, Cibinium et Szegedinum: 5. §. Insuper Cremnicia, Bistricia, Zólyom cum ceteris cittibus montanis. 6. §. Ac rivulus Dominarum et castrum Huszt cum 5 cittibus et fodinis salium." E' két alaptörvény öszszevetéséből világos, hogy 1608ban köv. 22. sz. kir. város ruháztatott fel egyenkinti szavazat-joggal, u. m. Buda, Pest, Kassa, Pozsony, Nagyszombat, Bártfa, Eperjes, Soprony, Esztergom, Sz.-Fejérvár, Lőcse, Szakolcza, Szeben, Szeged, Körmöczbánya, Beszterczebánya, Zólyom, Selmeczbánya, Ujbánya, Libetbánya, Bakabánya és Nagybánya. Az mondatott ugyan a' ker. ülésben, hogy az 1608ki törvény által csak azon 8város, mellyaz 1514ki 3. czikk 1. §ban foglaltatik, kapott volna voksot, de ez nem áll; mert az 1608iki törvény nemcsak ezen 1. §ra, hanem az egész czikkre, és igy a' 2ik, 5. és 6dikra is hivatkozik; mert azt mondja: „quae juxta Uladislai decr. 7mi artl. 3. ordine recensentur." A' nevezett 8 sz. kir. város azért áll külön első szakaszban, mert az már akkor, t. i. 1511ben tárnoki különös szabaditékokkal felruházott város volt 's különös osztályt képezett; a' többi már akkor személynöki város levén a' többi szakaszban u. m. a' 2. 5. és 6dik szakaszban soroztatott elő. Hogy ez valósággal igy van, kiviláglik Verbőczy III. része 8dik cziméből, hol ugyanazon különbség a' tárnoki és személynöki városok közt névszerint tétetik. A' Tripartitum pedig ugyanazon évben 1511. ugyanaz napon sz. Erzsébet napján hagyatott jóvá. Az 1608dik évi 11. szakaszban érintett városok, mellyek ad emendationem decretorum utasittattak, egészen más városok valának, mint az 1606dik 3dik czikk 6dik szakaszából kitetszik, melly igy szól: „Et quia cum appendice in hoc articulo oppidorum Modor, S. Georgii et Bazin mentio fit, utrum nimirum ipsi inter Praelatos, Magnates, Nobiles SS. et OO. assidere votaque sua habere possint, pro ulteriori deliberatione et resolutione suae Mattis ac SS. et OO. Regni ad proxime futuram diaetam horum quoque totum negotium rejicitur." Továbbá kitetszik a' koronázás c. 1608 évi 5ik czikk 3. §ból, mellynek tartalma ez: „verum quod cittes et oppida, quae ad Coronam Regni non spectant, quaeve etiam in decretis Regni minime sunt specificatae, utpote: Modor, Bazin, S. Georgii, et aliae similes, utrum in coetu SS. et OO. Regni locum et vota habere debeant, Regnum cum Regia sua Matte statim post coronationem ex Consilio hungarico deliberabit." Világos tehát hogy az iként idézett 11ik szakaszban csupán olly városok érintettek, mellyek az 1514ki 3ik czikkben nem foglaltatvák. A' mondottakon kivül még köv. lettdolgok bizonyitják, hogy 1608ban a' nevezett 22 sz. kir. város egyenkinti szavazatot kapott, t. i. hogy 1609ben ugyanazon 22 sz. kir. város levelek által országgyülésre meghiva volt, 's meg is jelentek a' nélkül hogy az akkori RR. azt ellenzették, mit csakugyan meg nem engedtek volna, ha valamennyi 22 város országrendi joggal nem birt volna; mert az 1608ik törvény utólsó, azaz 12ik §. ezt mondja: „praeter hos itaque SS. et OO. ne sua Majestas Regia ad comitia generalia adhibeat, eorumque vota juxta antiquum usum ad sessionem admittantur, decretum est." Föl nem tehetni, hogy az akkori KK. és RR. egy év alatt elfelejtették volna, kit szabad országgyülésre meghini, kit nem. Továbbá mint B — bánya érdemes követe már érintette, az 1619ki országgyülésen az i r á n t panaszt tettek a' RR., hogy a' 7 bányaváros nem egyenkint, hanem curiatim hivatott vala meg orsz.gyülésre's kérték ő fels. hogy ez ezentul ne történjék, melly körülmény ismét bizonyitja hogy az 1608ki törvény nemcsak azon városokat értette, mellyek az 1sö §ban foglaltatnak, hanem a' többieket is: mert a' bányavárosok nem az 1sö, hanem az 5ik szakaszban neveztetnek meg. Végre az 1715: 107d. czikk Szeged város iránt azt mondja: „annuente sua Matte SS. et OO. cittem Szeged jure postliminii ad statum LL. et RR. Cittum, quo et olim ex vi legum et privilegiorum per alte memoratum divum olim Imperatorem et Regem Josephum confirmatorum gavisa dignoscitur, iterato resumendam decernunt." S igy Szeged város, miután török kézből kikerült, jure postliminii szavazati jogába visszahelyeztetett azon kitétel mellett: jure, quo et olim ex vi legum gavisa dignoscitur; pedig nincs más törvény, mint az 1514: 3. tcz. mellyben Szeged beczikkeztetése előfordulna, tehát 1715ben a' RR. ezen törvényre hivatkoztak, e' törvényben pedig Szeged nem az 1sö szakaszban, hanem a' 2dikban érintetik, és igy tökéletesen be van bizonyitva, hogy az 1608iki törvény által a' nevezett 22 sz. k. város egyenkinti szavazattal ruháztatott fel. Mi a' többi sz. kir. várost illeti, ezekről köv. törvények szólnak: Szegniárul az 1638: 42 czikk 3ik szakasza: Civitas porro Segniensis regalibus litteris ad diaetam evocetur. Sz. György és Bazin iránt 1638: 63. §. 1. Supplicant proinde, ut eadem Oppida Sctma sua Maj. Regalibus Litteris ad Diaetas Regni Hung. in posterum vocare dignetur. Kőszeg iránt az 1649: 39 1. §. Proinde ipsa Civitas ad benig. suae Maj. requisitionem a' Statibus q u o q u e et OO. ad publicos Regni consessus et vota in coetum reliq. Lib. et Reg. Cittum recipitur. Kis-Martonról az 1649: 40. 1. §. Eapropter ipsa quoque ad publicos similiter Regni consessus et vota ad instar aliarum LL. et RR. Cttum admitti-

tur. Kézsmárk és Breznóbánya iránt az 1655: 65. azt mondja 1. §. SS. quoque et OO. pari omnium voto eadem pro LL. et RR. Cttibus acceptantes, in numerum reliq. SS. et OO. Lib.que Cttum Regni Hung. Partiumque adnex. recipiendas statuunt. Ruszt iránt az 1681: 60. igy szól 1. §: Ideo SS. quoque et OO. Regni pari omnium voto idem oppidum pro LL. RRque Citte acceptantes in ordinem reliq. Cttum Regni Hung. Partiumque eidem adnex. annumerandum statuunt, in numeroque SS. et OO. Regni publicos consessus habere annuunt. Debreczenről az 1715: 108. 1. §: Adeoque ut in numero reliquorum SS. et OO. Regni sessionem et votum habere possit, annuunt. Szathmárnémeti iránt az 1715: 109. 1. §: Idcirco a SS. et OObus etiam Regni ad publicos consessus et vota et in coetum reliqu. lib. et reg. Cttum collective sumtim sub ipsa denominatione Szatmárnémeti recipiuntur. Az 1751: 27 t. cz. Győr, Komárom, Ujvidék és Zombor iránt igy rendelkezik: Quemadmodum sua Maj. Sma meritis et publica utilitate clementer permota oppida antehac Jaurinense, Comaromiense, Neoplantense, et Zomboriense numero reliqu. LL. et RR. Cittum annumeranda benigne censuisset, SS. quoque et OO. Regni eadem in numerum aliarum LL. et RR. Cittum cum voto et sessione recipiunt. Temesvár, Szabadka, Pozsega és Károlyváros iránt az 1791: 30 azt rendeli: Ita SS. quoque et OO. Regni easdem in numerum aliarum LL. et RR. Cittum cum conpetente sessione et voto diaetali recipiunt. Világos tehát ezen számos törvényből, hogy valamennyi sz. kir. város, m e l l y folyvást or. gyülésre meghivatott, egyenkinti szavazattal ruháztatott fel. De h o g y a' kir. városok az egyenkinti szavazatot nemcsak törvényekben kapták meg, hanem valósággal gyakorlották is, előttem szólt B — bánya érdemes k ö v e t e több diarium által, mikre hivatkozott, bebizonyitotta. Legyen nekem is szabad az idézett esetekhez még egyet adnom: t.i. az 1578 évi országgyülés diariuma ezt mondja: Tandem suffragiis omnium Baronum, Praelatorum, LL. Cittum et quorumdam Comitatuum Ernestus Archidux tam in absentia, quam in praesentia suae M a j e s t a t i s Prorex et totius Regni Gubernator declaratus est. Valamennyiszer tehát országgyüléseken a' RR. egyenkint szavaztak, ugyanannyiszor egyenkint szavaztak a' sz. kir. városok is; különben nem is lehetne megfogni, mikint történt az, hogy a'mit őex.k.személynökur helyesen mondott, az 1687-dik évi 17dik czikk attól tartott, hogy a' megyék a' városok által elnyomatni fognak, és azért a' városok szaporittatását tiltotta. Ennyit bátor valék a' törvényekből annak bebizonyitására felhozni, hogy jelenleg is 47 szavazattal bir a' 4dik rend, de a' t.RR. a' szőnyegen levő munkában a' 4dik Rendnek jövendőre csak 16 voksot akarnak adni, 's igy azokból, mellyekkel törvény szerint fel vannak ruházva, 31et elvenni. Ezen cselekvésüket a' t. RR. két főokra alapitják, t. i. népességre, és teherviselésre. Mi a' népességet illeti, engedjék meg, hogy a' két Rendet, melly ezen táblánál képviseltetve van, összehasonlitsam. Fényes statistikája szerint az 52 megyében létező nemesség száma 500 ezer személyre rug, ezek közt ha minden 4dik személy választónak vétetik, volna összesen 125,000 nemes választó. A' 47 kir. városban jelen munka szerint 600 ezer lakos van, és ha az uj elrendezés szerint csak minden 6dik lakos vétetik választónak, a' polg. választók száma 100 ezer leszen, ezen két szám összevetéséből kiviláglik, hogy a' felállitott arány a' 16 városi és 52 megyei szavazat közt nem méltányos. Az mondatik ugyan, hogy a' megyei követek nemcsak a' nemességet, hanem a' megyék valamennyi lakosit is képviselik, a' mi megint nem áll; mert a' ki sem közvetlenül, sem közvetve, sem választásba, sem utasitás-adásba nem foly, az nincs képviseltetve, 's a' megyei követek nem a' jobbágyságot, hanem csak a' nemességet képviselik. Az mondatik tovább, hogy mikép lehetne megengedni, hogy Ruszt város, melly F é n y e s statistikája szerint csak 1091 lakossal bir, 's mellynek jövendőben 181 választott polgárja leend, ugyanannyi vokssal birjon, mint Pest városa, mellynek 80 ezer lakosa van, és 12 ezer választott polgára leend? hogy lehetne megengedni, hogy Libetbánya 1583 lakosival és 281 választójával szinte egy szavazattal folyjon a' töv. hozásba, mint Debreczen, mellynek 50 ezer lakosa van és több mint 8ezer választója leend? Épen ugy áll Bélabánya 1740 lakossal és 290 választóval Szeged ellenében, mellynek 33 ezer lakosa van, 's több mint 5000 választója leend, 's igy tovább. De ezen anomalia nemcsak a' városoknál, hanem a' megyéknél is ugyanazon mértékben létezik; mert Fényes statistikája szerint Mosonynak csak 388 nemese és igy 97 választója van, és mégis ugyanazon szavazattal bir, m i n t Borsod megye több mint 32 ezer nemesével, 's több mint 8000 választójával. Csanádban 463 nemes és 116 választó van, és szinte egy szavazattal foly a' törvényhozásba, mint Pozsony megye 32000 nemesével 's 8000 választójával. Pozsegában 614 nemes személy van és 178 választó, Szathmárban 30,000 nemes és több mint 7500 választó, Szerémben 730 nemes e m b e r és 182 választó, 's Veszprémben 29,000 nemes 's több mint 7000 választó és igy tovább. Nincs olly kis város, mellynek, a' választók számát tekintve, nem felelne meg épen olly nagy megye; igy Ruszt ellenében áll Mosony, Libetbánya ellenében Csanád, Bélabánya ellenében Pozsega, Zólyom ellenében Szerém, Pozsega város ellenében Esztergom, Bakabánya ellenében Verőcze, Szeben ellenében Békes, és igy tovább Borsod megye ellenében Pest város, Pozsony megye ellenében Debreczen, Szathmár ellenében Szeged, Veszprém ellenében Szabadka, Mármaros ellenében Buda és igy tovább. Mindaddig t e h á t, mig Magyarország rendi alkotványa fenáll, mig municipiumok képviseltetve vannak az országgyülésen, a' kitett anomaliának mind két részről meg kell maradnia 's azt igaztalanság nélkül csak az egyik rendnél megszüntetni nem lehet, annyival kevésbbé, minthogy mindenki átlátja, hogy 16 városi szavazat elégséges nem leend, hogy azzal a' hazát nagy b a j á b ó l kisegithessük. B — ebánya érd. követe a' szomszéd testvér haza példáját már érintette, én is arra hivatkozom; t. i. Erdélyben a' nemesség, melly 160,000 személyből áll, az országgyülésen 25 megyei municipium által képviseltetvén, 25 szavazattal bir; a' polgárság mind a' városokban mind a' taxalis helyekben 135,000 főre rug, és 28 municipium által képviseltetvén, ugyanannyi szavazattal bir. De ezen méltányos arány nemcsak Erdélyben, hanem széles e' világon mindenütt létezik, a' hol egy nemzet, v. repraesentatio-vagy országrendi alkotvánnyal el van látva. Igy Angliában a' megyék csak 252 tagot, a' városok 400 t a g o t küldenek az alsó házba, pedig a' megyében nemcsak a' nemes, hanem a' nemnemes is választ. Bajorországban a' városok képviseltetése a' nemesekéhez ugy áll, mint 2 az 1hez, Szászországban ugy, mint 3 a' 2hez; Badenben az alsó kamrában a' nemesség nincs is képviseltetve, 's a' nemesség egyedül az első kamrában van repraesentálva. Mivel tehát a' fenálló és élő törvények a' sz. kir. városoknak 47 voksot adnak, mivel a' szavazatok ezen száma a' városok népessége tekintetébül, meddig Magyarország rendi alkotványa fenáll, méltányos, mivel végre valamennyi alkotványos országban e' v i l á g o n illy kedvező 's még sokkal kedvezőbb arány szokott a' nemesség és a' polgárság közt létezni, kérem a' t. RRket, méltóztassanak küldőim inditványát elfogadni. Ezen előadás több ellennyilatkozást 's czáfot vont maga után némelly megyei követek részről. Egyik dipl. ismeretekben dús követ különösen igy nyilatkozék: A' városi érd. követek törvényeken 's gyakorlaton alapitják szavazati követelésüket, de sem a' törvény sem a' gyakorlat nincsenek mellettük. Hivatkoznak t. i. Ulászló 1514ik 3. az 1608ik 1. és 1687i 17d. czikkekre. Taglalat alá vevén ezen törvényeket egyenkint, és mindenek előtt Ulászló törvényét, ebből 's jelesen az 1. §ból az világlik ki, hogy csak 8 olly szabad kir. város létezett, melly rendiségi joggal birt, a' többi hely pedig, mellyek azon törvény 2., 4., 5 és 6 §iban említtetnek, csak kir. és koronai birtokképen soroztatnak elő. 'S hogy valóban nem is volt az 1608d. organicus törvény alkotásaig rendiséggel biró 8 szab. kir. városnál t ö b b, azt még bővebben köv. adatokkal mutatom meg. Ugyanazon U l á s z l ó n a k 1500: 41d. czikke is csak 8 kir. szabad várost számlál elő, 's pedig névszerint azokat, mellyeket az 1514i 3. czikk. Továbbá van egy bizonyos b u d a i Codex, melly ezen város municipalis ügyeit tárgyalja, és 1502. év körül iratott, ebben említés tétetvén arról, hogy Corvinus Mátyás Pestet Budától elszakasztotta és külön 8ik szabad kir. városnak tette, a' többi más hét város is névszerint elősoroztatik épen ugy, mint Ulászlónak említettem két törvényiben. Mindez az úgynevezett mixta periodusba esik, de hogy a' habsburgi uralkodó ház alatt is csak 8 város tartatott rendiségben részesülőnek és szorosb értelemben sz. kir. városnak, kitetszik Oláh Miklós tanutételéből, kinek hitelt adni már annálfogva is tartozunk, mert mint a' kanczellariának szorgalmas tagja ezen ügyek körül forgott, 's később esztergomi érseksségre emeltetett. Ő t. i. 1536ban Mária, a' szerencsétlen Lajos király özvegyének titoknoka levén, Budát mint az ország fővárosát és kir. székvárost a' többiek sorából kiemelvén, ezenkivül csak 8 sz. kir. várost emlit, Sopronyrul szőltában t. i. ezt mondván: „Una ex septem civitatibus liberis.“ Ugyanő azon többi várost, mellyek Ulászló törvénye többi §ban említtetvék, mint például O-Budát, Nagy-Szegedet stb. „oppida“ czimmel illeti. Sőt midőn 1602ben Rudolf király a' tárnoki törvényeket a' tárnoki városok számára megerősité, ő is csak azon városokat nevezé szabad királyiaknak, mellyeket Ulászló, hozzájok adván a' későbbi privilegiumnál fogva Szakolczát is. Mind ezekből látható, hogy Ulászló 7. dec. 3. czikke nem a' városi követ urak követelése mellett, hanem az ellen fordul. Lássuk most az 1608ki 1ső czikket, azon organicus törvényt, mellynek annyi világosságot tulajdonitnak az érd. városi követek; de tekintsenek csak az 1645ki 's igy csak 38 évvel később kötött linczi békekötés 7. és 8ik pontjaiba, 's látni fogják, hogy az 1608ki 1. czikk a' rdek közti viszonyt, a' voksok minőségét és arányát épen nem határozta el, sőt homály és bizonytalanságban hagyván, az 38 év lefolyta alatt már olly meglábolhatlan zavarba jött, hogy annak törvény általi tisztába hozatást azon békekötés egyik feltételeül kelle kikötni. Végre taglaljuk az 1687: 17. czikket. Ez az érd. követ urak Achillese. Sajnálom a z o n b a n, hogy ki kell mondanom, miképen a' legerőtetettebb magyarázat által sem lehet belőle a' városi szavazatok követelését kisajtolni, mert ezen törvénynek, ha betü szerint vétetik, sem értelme, sem teste nincsen. Az áll ott ugyan is, hogy a' kir. városok török járom alól kiszabaditatván, annyira megszaporodtak, hogy a' többi országos rendeket majd fölérik. Csodálom tehát B. v á r o s a érd. követét, hogyan ferditheté el a' törvény világos szavait olly kitétellel, mintha az mondatnék a' törvényben, hogy a' városok száma a' megyékét föléri. Már pedig ha azt vesszük fel, hogy a' többi rendet, ugymint az egyházi, magnási és nemesi rendet, mellyeket azon 1687: 17. czikk általányos kifejezése érdekel, együttvéve a-kár számra akár súlyra nemcsak nem érte fel a' városi rend 1687ben, hanem inkább azon többi rend együttvéve legalább tizszer haladta meg számra a' városit: méltán azt kell vallanom, hogy azon 17d. czikknek sem értelme sem teste nincsen. Mi a' gyakorlatot illeti: ez is a' városi érd. követ urak követelése ellen van. Felhoznak ugyan egyes eseteket arra, hogy a' törvények alkotásában szavazatuk által részt vettek: épen ez maga bizonyitja, hogy nem mindig eresztettek szavazatra, vagyis hogy csak az idő körülményei jutattak nekik néha részvétet abban; 's igy kivivott jogképen azt nem gyakorolták. Felhoznak tovább eseteket, hogy a' nádorok választásában szavaztak. Meg kell azonban jegyeznem, hogy Thurzó Győr. választatásához szavazatukkal nem járulhattak, mert B. városa érd. követe hibás kutfőbül meríté e' nádornak szavazatok általi választatását, ki felkiáltással lett azzá. Azon nádorok, kik szavazatokkal jutottak ezen főhivatalra, számra hatan vannak, u. m. Forgács Zsigmond 1618ban, Thurzó Szaniszló 1622ben, Esterházy Miklós 1625ben, Draskovics János 1647-ben, Pálffy Pál 1649ben és Wesselényi Ferencz 1655-ben. De ezen választások a' vallási felekezetek harczai voltak, mellynek zászlóját maga az 1608ki törvény tüzte ki, azt rendelvén, hogy a' két akkor uralkodó vallásból kétkét egyed jelöltessék ki nádorságra. Ekkor történt néha r é g i b b szokástól e l t é r v e, hogy a' vallási felekezetek uj e l e m e k e t o l v a s z t o t t a k magok közé, mellyekkel ritkább s o r a i k a t e r ő s i t s é k. De ez szomoru idők és harczok fogásai voltak, mellyek béke idejére nem valók. Azonban van a' régibb nádorválasztások közt ellenkező példa is, azt mutató t. i. hogy azokból épen kizárattak a' városiak, jelesen midőn 1554ben Nádasdy Tamás nádornak választatott, akkor a' vgyék a' városi követek kizártával szavaztak. A' törvények alkotásba befolyást illetőleg pedig szolgálok azt bizonyitó adatokkal, hogy a' városok nem birtak egyes és eldöntő szavazattal. Az 1728ki diaetára a' horvátországi, vagyis igazabban mondva, slavoniai városok meg nem hivattak, 's midőn ez iránt a' kanczellárián kérdést tettek, azt nyerék választul, hogy csak egész Horvátország kapott regalist, 's habár meg is jelentek regalisok nélkül követeik, azoknak ülésök sok időig nem volt, mert királyi rendelet érkezett a' diaetára, hogy csak azoknak adassék ülés országgyülésen, kik arra meghivattak. Ezen ügy később elintéztetett ugyan, de méltán lehet kérdeni, hogyan tehetni fel az akkori kormányról, hogy a' városokat csak kis időre is kizárta volna, ha t. i. egyenkinti szavazat illeti vala azokat? Egyébiránt a' szavazatok állapotja ez időben annyira zavaros volt, hogy az 1751diki diaetán a' k. személynök nem mert szavaztatni, okul adván, hogy ezen szélsőség (extremitasnak mondotta ő) a' legnagyobb szakadásokat és zavarokat fogná előidézni. Az elzsibbasztott többi Rend mellett azonban a' vmegyei követek annyi erőt fejtettek ki az 1764/5ki diaetán, hogy ezuttal már épen azon mód divatozott a' törvények hozatalában és szavazatban, melly jelenleg fenáll; 's igy nem olly rövid életü ezen szokás, mint azt az érd. városi követek említék, hanem százados szokás az, pedig országunk szokások országa. Még egypár észrevételem van P. váro-

sa érd. követének előadására. Én t. i. azt hiszem, hogy ő minden buzgósága mellett, mellyet ezen ügynek szentel, bizonyos tekintetben szükebb keblü 's fösvényebb kezü mint mi. Ő először is csak 47 városnak akar szavazatot adni; mi pedig ezen munkálat szerint, mellynek nyomán tanácskozunk, 48 várost részesitünk abban, ő tehát egyet számkivet, 's talán épen azon kis városkát, melly a' lajstrom végén van, Szegniát t.i. pedig ez nagy csorbulására esnék a'm.sz.korona jusainak, mert Szegnia azon egyetlen város, mellyet az egykor egészen birt Dalmátziából mint valami kis foltot, meg tudtunk tartani. 2) az érd. követ midőn ránk olvasá az egyes városok beczikkeztetésit hosszasan, 'sezen beczikkezésekre épiti a' szavazati követelést: akkor azon városokra, mellyek mellett beczikkező törvényt nem tudott idézni, kimondá a' számüzés szigoru itéletét; pedig hét város van olyan, melly nem czikkeztetett be, következőleg nem beczikkező tvénynél, hanem szokásnál fogva ül itten, jelesen illyenek: Modor, Trencsény, Korpóna, Zágráb, Varasd, Körös és Kaproncza. Ezekre tehát az érd. követelőadásának modora által szavazati tekintetben kimondá a' halálos itéletet. Miután tehát sem törvény sem gyakorlat nem szólnak a' városok szavazata mellett, hanem inkább az ellen, egészen más szempontok azok, mellyekből indultak ki küldöim is, midőn a' városi elemet a' törvényhozásban részeltetni akarják, mellyek más érd. követek által bővebben levén már előadva, azok ismétlésivel felhagyok, 's most csak utasitásom szerint a' városoknak adandó szavazatokat tizenhatban nyilványitom. A' kettőztetés elvét is elfogadják küldöim, azon ovással azonban, hogy egy megye követeinek ellenkező szavazása esetében, az előmutatott utasitás szerint határozza el a' törv.hozó tábla a' két ellenkező szavazatok egyikét. Támadtak tovább némellyek, kik a' városi képviselők jogküzdelmét roszalták, mások azonban teljes mértékben helyeslék vagy legalább méltánylák azt, a' mennyiben t. i. azok itt nem megtámadólag, hanem csak védelmezőleg állnak, még pedig azon aristokratia ellenében, melly sem a' nemzetiség sem a' szabadság fentartása ügyében nem tett többet, vagy annyit sem, mint a' k. városok, 's melly a' népnek is csak azért fogta pártját, hogy általa feudalis követelésit annyival biztosabban láthassa teljesitve. T. megye követének a' városok mentségére az aristokratia megtámadásával mondott szavai, hosszas czáfolatra adtak okot P. m. követének, ki máskor ama szónokkal, különösen az aristokratiai állapotot illetőleg, egy téren szokott állani. Az ülés eredvényét közlöttük már multkor. Úgy szinte

Közölvén röviden már a' febr. 19kéig volt ülések eredvényit. febr. 20án hushagyó-kedden ülésszünet volt; febr. 21kén hamvazó szerdán délelőtti 11½-ig magánytanácskozás a' tvényhatóságok 's káptalanok követei közt a' hallgatóság kizártával, azután 106d. orsz. rdi ülésben a' városi követválasztásrul szóló 387 és köv. szakaszok forogtak vitatási szőnyegen 's ámbár kir. személynök nm. oktámogatással javaslá hogy a' városi követek a' képviselő testület nem pedig az összes polgárság által választassanak, a' ker. szerkezet mégis meghagyatott 'sa' zsidóktul a' követté választathatás itt is megtagadtatván a' munkálat bevégeztetett. A' IXd. részben az 5tik §tól kezdve a' többit véges végig kihagyatni sürgeté a' nm. elnök az ott kérdésben forgó szabályzat létesitésére javaslott orsz. választmány iránt, azonban erre nézve is megállapittatott a' kerületi határozat; ezután a' vallás ügyében kelt fördi üzenet minélelőbbi átküldetése, 's a' részek visszacsatoltatása iránti fölirásjavaslat 's a' Pesten épitendő országházi tervet illető üzenet minélelőbbi tárgyaltatása végett Nádor ő fenségét megkérni szorgalmazván egy követ, a' vallásiránti üzenetet már kézéhez jutottnak mondá a' nm. elnök 's a' más két tárgy teljesitését is igérvén a' fens. Nádor megbiztából felszólitá a' Rdket, hogy a' k. előterjesztések 8d. pontjárul t. i. a' k. kincstárbul kölcsön vett pénz megtérítésérül szivesked-jenek tanácskozni 's záradéknl azországban szerte létező izraelita orvosok folyamodását emlité, mellyben ezek a' honoratioroknak tulajdonitott jogokat, magokra is mint egyéb orvosokra kiterjesztetni kérik. Febr. 23kán ismét magány-értekezés, azután 15d. kerül. ülés, mellyben a' m. fördknek a' büntető rendszeri munkálat iránt kelt válaszüzenete tárgyaltatott 's több jeles taglalás és czáfolat után, mellyek a' válaszüzenetben foglalt szempontok 's állitványokra vonatkoztak, egyhangulag elfogadtatott azon javaslat, hogy mig a' munkálatban foglalt alapelvek iránt nem nyilatkoznak a' fördek, addig idő sem lehet a' tanácskozásra 's igya' mintabörtön-épitést 's egyéb ideiglenes intézkedést a' Rdek nem fogadják el; a' 107. orsz. ülésben a' fördi táblán az átküldött tárgyak iránti üzenetek fordultak elő 'sköziratra bocsáttattak, a' rdi táblán pedig a' vallásbeli üzenet ugy a' hazai protestansok által az országgyüléshez intézett folyamodás közirat és ker. tanácskozás végett kéretett ki mikrül jövőre..

Spanyolország.

(Murcia ismét a' kormány hatalmában.) Telegrafi sürgöny szerint febr. 8kán Murciát a' királyné sergei elfoglalák, miután a' zendülök részint lerakák fegyvereiket, részint kiköltöztek a' városbul. A' lakosság barátságosan fogadá a' katonákat. Malaga is fölzendült, Alicante előtt pedig franczia hadihajó jelent meg a' consul rendelkezésire, mit rövid idő mulva nevezetesb hajóosztály fog követni. Ez ujabb zendülést angol pénznek tulajdonitják, 's némellyek hiszik, hogy végre még Espartero is föl fog lépni. — Krisztina özvegy királyné február 15kén elhagyá Párizst, 's kevés nap mulva spanyol földre fog érkezni, ha utközben olly fontos hireket nem kap, mellyek tovább menetelének gátul szolgálhatnának. —Alicante febr. 8ka óta ostrom alatt van.

Anglia.

(O'Connell védbeszédének folyt. 's vége, elitéltetésinek részletei és fölszólitása azirlandi néphez). Hiheti é az esküttszék, hogy az összeesküvő igy él? Nyilványos gyülések tartattak; nem tagadom, kelle tehát czéljoknak lenni, ugy van, 's e' czéljok: az unio megszüntetése. Hogy ez rosz, vagy kártékony czél, azt kereken tagadom, sőt nagyon is hasznosnak mondom, 's reménylem még azt is bebizonyithatni, hogy nincs ezen teremben senki, kinek pártolnia nem kellene a' repealt. (Kaczaj.) Áttérek azon balkövetkezményekre 's fonák kormányzati rendszerekre, miket a' repeal okozott vala. 1782ben, midőn törv.hozási függetlenség igérteték Irlandnak, példátlan fölvirágzást lehete országszerte észrevenni 1800ig, melly évben, a' vészes unio megkötte-tése után minden ismét visszahanyatlott. Irland status-adóssága akkor 21 millió font sterlingből állott, most pedig 446millióra megyen; mert az unio elhatároztatása után Irlandnak az angol adósságban is részesülnie kelle. Most az iparüzés parlagul hever, Irlandot iszonyu inség nyomja, 's majd minden kitünőbb hivatalai angol kezekben vannak. Ezeknél fogva tehát, miután ide hivattam, hogy szóljak, még egyszer nyilványitnom kell, miszerint mindenkor csak arra törekedtem, hogy hazám számára lehetőségig sok jót küzdjek ki. Erre jogom van, mert azelőtt a' legnagyobb négy megyét (grófságot) képviseltem, most pedig Cork 750ezer lakosáért ülök parliamentben. Dublin várost kétszer képviselém, 's köszönöm is nemzetemnek e' szép bizalmat. Az érintett nyomás következtébena' népesség is szemlátomást csökken Irlandban, 's mégis azért akarnak most bennünket elitélni, mivel eszközökrül gondoskodtunk, mikkel ez inséget meg lehetne szüntetni! Pedig milly könnyen lehetne e' bajon segiteni. Alig van ország a' világon, melly olly jeles tulajdonokkal dicsekhetnék, mint Irland; gyönyörü révei's hajózható folyamai mind megannyi kincsbánya a' kereskedésre nézve. Vegyetek földabroszt kezetekbe, 's látni fogjátok, hogy nincs falu egész Irland-ban, melly 12 mérföldnél távolabbra esnék valamelly biztos és kényelmes kikötőtül. Miért nem gazdag tehát ezen ország? Nem volt é törv.hozási függetlenséginek ideje alatt gazdag és boldog? A' mi akkor történt, az hasonló kedvező körülmények közt ismét meg fog ujulni. Oh, uraim, azért küzdök én, hogy a' szegényeket az inségből kimentsem, hogy a' henyéknek napszámot és kenyeret szerezzek, 's nagyainkat adózási teher alatt honn tartsam, ha más eszközök által nem birhatni őket arra, hogy hazájok iránti kötelességöket teljesitsék. 'S most kezeitekbe adom ügyemet. Minden összeesküvési szándékot tagadok, és ezen vádat megvetéssel utasitom viszsza. T i t k o n semmit nem tevék, hanem mindig a' világ, kormányzó 's hatóságok szemei előtt léptemföl.'' 'sat.—A' hallgatóság nagy tetszéssel fogadá O' Connell minden szavait. A' koronaügyvéd vád-megujitása és illetőleg öszpontosítása 3 napig tartott. Az esküttek délután 4 órakor vonultak vissza, 's csak 12 órakor, tehát éjfélkor tudtak annyira összegyezni, hogy a' vádpontok nagyobb részire nézve a' vádlottakat vétkeseknek nyilatkoztaták. E' szerint, mivel másnap vasárnap volt, hétfőre kelle halasztani a' többit, 's igy az esküttek mindaddig z á r v a maradtak. Hétfőn azonban, rövid tanakodás után a' többi pontra nézve is kimondák a' vétkest. A' törvényszék mindazáltal csak aprilben fogja kimondani a' végitéletet. O'Connell, az esküttszék nyilatkozata után, tüstint fölszólitást bocsátott az irlandiakhoz, mellyben békére inti 's azzal biztatja őket, miszerint legfölebb egy év alatt bizonyosan meg fog az irlandi parliament nyittatni Dublinban, mert ezen törvényes eljárás, ha minden erőszakot gondosan mellőzendnek, mindenesetre még az eddigi gyüléseknél 's izgatásoknál is hatályosabban mozditandja elő a' repealt, 's hogy az esküttszék itéletét parliament előtt bizonyosan semmivé fogja tenni. Ezután rögtön Londonba utazott O'Connell, 's az ellenzék zajos tetszésvihara közt foglalá el helyét az alsóházban, a' hol épen az irlandi ügyek forogtak vitatási szőnyegen. —

Francziaország.

(Tahiti elfoglaltatván, az ottani királyné letétetett.) Dupetit-Thuars tengernagy P o m a r e királynét Franczia ország nevében, nov. 5kén trónjától megfosztá, 's Tahitit végkép elfoglalá, a' kormányzást franczia főconsulra bizván. A' kormánylapok még nem jelentik ugyan hivatalosan az eseményt, de valódiságárul azért teljességgel nem kétkedhetni. — Krisztina özvegy spanyol királynét, elutazása előtt, L a j o s Fülöp is meglátogatá, 's mondják, hogy az elválás szerfölött barátságos volt. —

Svédország.

Febr. 9ki legujabb hirek ismét kevésbbé kedvezőn szólnak a' király betegségéről. Febr. 6 's 7 közti éje roszabb volt, a' lábfájdalom nagyobbult, az étvágy fogyott, ugy hogy 7én a' magas beteg jóval gyöngyébb volt. Febr. 9én a' betegségi állapot nem változott, csak hogy az álomnak még nagyobb hija volt. Erre Aftonbladet megjegyzi, hogy ezen étvágy 's álom hijánál fogvást az erőnek folyvást csökkenni 's a' javulás iránti reménynek enyészni kell.

ÉRTESÍTŐ.

A' cs. kir. szabaditéku első **Duna-gőzhajózási társaság** igazgatósága ezennel jelenti, hogy az 1844d. első félévi osztalék

(egész részvénytől 12 fr. 30 kr.)
(fél részvénytől 6 fr. 15 kr.)
(valamint az 500 fitos kötelez-) peng.
(vények u t á n i k a m a t o k)
. . . . . 12 fr. 30 kr.)

1841. martziusról szóló szelvények (Coupons) mellett, f. évi martzius 1jétől kezdve, a' társaság pénztárából, Bécsben, Bauernmarkt 582 sz.a. vagy a' pesti irodában, feldunasoron 7. sz a. kifizetetnek. 3—3

Csődület jelentés.

A' nm m. kir. udv. Kincstárnak 1843d. évben oct. 14kén 31000. sz. a. kelt kegyes intézvénye következtében, megürült Arad-kerületi kir. igazgató mérnöki hivatal betöltése végett, mellyel hatszáz forint évi fizetésen és szabad lakáson kivül, évenkint negyvenkét forint rajz- és irószer-díj, nemkülönben tizenkét öl kemény tüzifa, és hivatalos utazások alkalmikor fuvarozási költség, 's a' 10d. osztályi napidij vagyon összekapcsolva, a' csődület határnapja f. 1844dik év mart. 23kaig ezennel tüzetik ki.

Azon egyedeknek tehát, kik a' felebb érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességül tétetik: a' böleselkedési és tudákossági pálya rendes végezetét ugy a' vízmi — nem különben polgári — utak és hidak épitéseiben elméleti és gyakorlati járasságukat, valamint eddig viselt szolgálatjokat, és különösen a' magyar, 's az országban divatozó hivatalos nyelveknek tökéletes ismeretét hitelesen bebizonyitani, 's ezen czélra szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen az országos kir. épitési főigazgatóságnak, a' fen kijelölt határnapig annál inkább benyujtani, mivel későbben érkező, v. a' szükséges bizonyitványok nélkül benyujtott folyamodások tekintetbe nem vétethetnének. Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, február 9dikén 1844. 1—3

Bihar vármegyének Sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy köblös őszibuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete Tót helységben belső telek 1½ szántóföld, 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belső telek 644 □ öl szántóföld 3 kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a' kir. kisebb haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel 's 2077 gyalog-napszámmal.

Puszta-Dalmon. Szántóföld 101, kaszáló, 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobáju lakház 's mintegy 400 holdnyi részint szántó részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal f. 1841dik év mart. 18kán F. Győrösön 20 évre kész pénzért zálogba fog adatni, addig is bővebben értekezhetni P. Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.-Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt ha a' fenkitett időben a' zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a' fenirt napon árverés utján haszonbérbe leszen adandó, megjegyezvén, hogy az utóbb megnevezett 3 helység és 2 puszta egymással határosak. Kelt Várad-Olaszi-ban jan. 16kán 1844. 5—6

PEST, vasárnap mart. 3kán.

JELENKOR.

1844. 18dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyarország és Erdély (főispáni lemondás, kinevezések 's előléptetések; Czégér II. gr. Széchenyi Istvántól; Országgyülési közlemény (105d. orsz. rdi ülésben a' városi szavazatok miképeni felosztatásárul folyt. vitatkozások részletei, 's azok megállapitása; 106d. orsz. rdi. ülésben a' város-rendezési munkálat IXd. részebeli 5—12 szakaszinak kihagyatását szorgalmazó beszéde a' nm. elnöknek sikeretlen maradván a' városi szabályzat létesitésére felügyelő orsz. választmány meghagyatott 's igy a' városi rendezési munkálat befejeztetése után a' kir. kincstárbul vett kölcsön visszafizetése iránti tanácskozásra figyelmeztetvén a' Rket, a' zsidó orvosoknak honoratiorok jogaiban részesittetni kérő folyamodásukat emlité az elnök; a' 155d. kerül. ülésben a' börtönügy iránti fördi viszonüzenet tárgyaltatott jeles előadásokkal és sem a' mintabörtön sem egyéb ideiglenes intézkedés nem fogadtatott el, mindkét táblán 107d. orsz. ülés az illető üzenetek iránt; 156d. ker. ülésben az országgy. évenkint tartatása iránti inditvány annak pártoltatása 's elfogadtatása után a' hajdukerületi rendezés, mellyben a' 158d. ülés az 57 §ig haladt némi kis módositásokkal; Magy. tud. társaság; budapesti napló; fővárosi irodalmi ujdonságok, szinházi krónika 's egyéb figyelemre méltók; Komáromi biztositó társaság közgyül eredvényei 'sat.

Spanyolország (a' spanyol-portugál legujabb zendület czéljai 's a' spanyol kormány bátorsága.)

Anglia (Parliamenti viták Irland ügyében; O'Connell elitéltetésének hatása Irlandban.)

Svédország (Az ideigleni kormány iránti alaptörvény; a' király gyógyulásához hanyatló remény.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. k. fels. Zdenchay Miklóst saját kérelmére zágráb megyei főispáni méltóságától felmenteni 's helyébe gr. Haller Ferencz horvátországi bánt főispánnak kinevezni; Zalay Aloizt a' debreczeni váltótörvényszék elnökét udv. tan. czimmel diszesiteni; Péchy Benjamint, sárosmegyei első alispánt kir. tan. czimmel felruházni; továbbá a' pécsi székes-káptalannál Tersztyánszky Imre püspököt és olvasó; kanonokot nagyprépostá, Juranics László székesegyházi fő-esperest olv. kanonokká, Benczenleitner Ferencz tolnai főesperest székesegyházi főesperessé 's Kelemen József kanonokot tolnai fő-esperessé, végre Szepessy Mihály m. kir. udvari kamrai fogalmazó-gyakornokot ugyanott tiszteletbeli fogalmazóvá kegy. kinevezni méltóztatott.

A' kassai főpostahivatali igazgatói tisztség Németh József pozsonyi főpostahivatali ellenőrre ruháztatott.

A' nm. m. k. udv. Kincstár a' zombori kam. középponti pénztárnál a' Semsey Eduárd előléptetése által megürült ellenőri tisztségre Fehér János ókéri kam. ispánt alkalmazá. —

Czégér.

II.

„Kié tehát a' hiba, ha mi egy erőteljes de egyszersmind loyalis, azaz magát sértetni sehogy sem hagyó, de azért minden házsárt nélküli nép színében a' nagy világ itélőszéke előtt nem állunk? Kié a' hiba?" Ezen kérdéssel végzém legközelebbi czikkemet.

Most meg fogom mondani.

Mielőtt ezt azonban tenném, egy előleges kérdés megfejtését hiszem szükségesnek. Azon kérdésnek t. i., hogy valljon megérdemeljük-e ezen itéletet? Mert hiszen legalább az én felfogásom szerint, 's mint már számtalanszor érintém, ha jó hírben, jó színben, jó szagban lenni nagy szerencse is, kivált kezdő népekre nézve, azért még is nem annyira a' jó hír mint a' belbecs, nem annyira a' jó szín mint az egészség, 's nem annyira a' jó szag mint a' tiszta lelkület alkotják a' népek azon kincsét, melly előleges ápolást érdemel. 'S hogy ekkép azon vád, mellyet vérem ellen felhozok, jól lehet minden esetre igen fontos, még is csak az által válik igazán sulyossá, ha az ránk illik is. Ezt kell tehát előlegesen megtekinteni.

Azonban nem egy olvasóm tán unni is kezdi ezen tárgyalást, mert hiszen sok, vagy jobban mondva, igen igen sok magyarnak többek közt azon hibája is megvan, hogy egyedül megnemszünő dicséretet, hizelgést 's felmagasztalást várván, sőt követelvén, ha tán nem is éppen személyére, noha ezért sem haragszik meg, legalább honára, nem szokta felette kedvelni, sőt néha még csak el sem türi az igaz, de tán egy kissé marczonább szót. —

Hadd kerüljek ennélfogva minden hosszadalmasb 's tán sértőbb elemezést el. Ámde értsük egymást, koránsem azért, mintha vonakodnám 's magamban elég önmegtagadást és elszántságot nem éreznék, kimélet nélkül ez alkalommal is, mint már annyiszor tevém, az önmegismerésnek fájdalmas de annyira jótevő tükrét fellepleznem hazámfiai előtt, vagy éppen mintha én is a' hizelkedők, gyengeségünkkel kaczérkodók, vagy legalább hibáinkat takargatók 's mentegetők chorusába akarnék intonálni. Valóban nem. Mert mindaddig, míg az önismeret serlege legmélyebb cseppjét ki nem fogtuk üritni, mindaddig ámitás nélküli, gyökeres és epochalis fordulást soha nem fog tenni vérünk nemzeti élet felé. És e'szerint ha illyesek felette jól esnének is, nem hizelgő, felmagasztaló, de, bármilly fájdalmasak is azok, igaz szavak kitálalása azon tiszt, mellyel minden hü magyar tartozik véréhez, ki előtt drágább a' haza 's annak jövendője, mintsem volna becses saját maga és személyének jelenleges érdeke, 's melly tisztben ehezképest, míg birom, én is el fogok járni okvetlen.

Miután azonban ez alkalommal már maga a' hely szüke 's az idő rövidsége is kirekeszt minden hosszasb tárgyalhatásbul, 's efölött minden nagyobb 's némileg elmellőzhető megsebzést kikerülni, vagy ha ez nem megy, legalább fájdalmibul lehetőleg kivetkeztetni, szinte kötelesség, hadd hozzak fentebbi állitásom felvilágositásaul némi megjegyzéseket itt röviden elő, mellyek csak nem régiben egy igen mély belátásu külföldi publicista és statusférfiu által lettek politikai állásunkat illetőleg hozzám irányozva. 'S ugyanis:

„A' magyar nép különös helyeztetését, 's kivált ujabb kori felelevenülését mi többen — ugy mond — már hosszasb idő óta lehető legnagyobb részvéttel kisérjük. 'S alig van tárgy, melly iránt annyi érdekkel viseltetnénk, mint Magyarország ujjáalakulási küzdelme. Politikai életében némiek azonban megfoghatlan aenigmák előttünk. Nem oldaná-e azokat ehezképest számunkra fel? — Az 1825diki országgyülésen némi azelőtt csak kevéssel elkövetett nagyobb törvényi sérelmeknél fogva olly élénk ellenzék alakult, 's e' mellett nemcsak a' felébredett nemzetiségnek, de a' szabadelműségnek is olly symptomáji mutatkoztak, hogy Magyarország, melly elvonultsága miatt évekig sem volt csak megemlékezés tárgya is, sőt több helyütt már tökéletes feledékbe esett, különös mértékben magára vonó Európa figyelmét. És nem egy szabadelmü örült, a' világ azon táján, melly geographiai helyzete 's tán más körülmények miatt sem igen tarthatott a' civilisatio progressioival egyaránu lépést, a' szabadabb institutioknak legalább azon életforrását megóva tapasztalni, melly másutt már behegedt, vagy még nem nyilhatott meg. A' felhozott epocha óta azonban, mint ez az országos diplomatikai actákbul is nyilván kitünik, a' kormány ez esetben is, dicséretére legyen emlitve, stabilitási és legitimitási elvéhez hűséget mutatván, ha nem is hozá rögtön helyre a' lefolyt idők minden hibáit, legalább mindinkább közelitett 's törekedett közelitni magyar alkotványhoz és nemzetiséghez, mi sok szinü és annyiakban az idő által már sulyt nyert körülményeinél fogva nemcsak nem könnyü, de vajmi nehéz, 's minden esetre könnyebb elrendelésü: követelési szóval, mint helyreigazitási tettel. Már a' dolgok illy fordulata után, meg nem foghatjuk — és ez, minek felvilágositásaért esedeznénk — miért növekedik az oppositio Magyarországban még is naprul napra mind számban mind merevedtségben. Mert mi, megvalljuk, azt hittük volna, hogy a' magyar ellenzék azon arányban fogna kisebbedni és marczonaságából veszteni, mint a' milly arányban Magyarországra nézve inkább 's inkább alkotványhoz és nemzetiséghez közelitend a' kormány, a' nélkül egyébiránt, hogy ezért a' közálladalom többi részeit maga zavarná fel, mit méltányossággal a' gyakorlati politika mezején nem is várhatni. Azonban nem, sőt éppen ellenkezőleg annál nagyobbra nő és erősebben terjed az ellenzéki szellem Magyarországban, minél közelebb járul a' kormány nemcsak nemzetiséghez és alkotványhoz, de annyiakban, szinte legtöbbekben még magának az oppositionak nézetihez és ohajtásihoz is. Már mi lehet ennek oka? Mi nem foghatjuk meg. De bármi legyen is 's akárhol lappangjon is a' hiba, sajnosan látjuk annak létét, mert illy indefiniált politikai viszonyok közt nem igen hiszszük Magyarország valódi progressioját lehetőnek, a' minthogy az utólsó husz év lefolyta alatt mind azon reményhez képest, mellyek beteljesülését várni jogositva volt a' legkevesebbé vérmes is, valóban alig történt Magyarország egyetemi előmenetelében valami nevezetesb, minden körülbelül csak ott van, hol volt, 's e' pillanatban is inkább meddő elvkérdésekkel vesződik az országgyülés, az ország általános állása pedig sokak szerint, kik helyzetüknél fogva mélyebben láthatnak a' dolgok lényegébe, éppen nem megnyugtató, de ugy látszik, mintha az előbbi mozdulatlanság és pangás most tökéletes dissolutioba akarna menni át 's a' t. 's a' t. Hogy van ez tehát?"

Illy insinuatioval járult hozzám csak nem régiben a' külföld bizonyos publicistai capacitása.

'S most kérdem, plausibiliter erre ugyan mit válaszolhatni? 'S Istenért csak ne bujjunk jogászi és másra-fogási sánczok mögé, de elemezzük a' dolgot philosophiai részrehajlatlansággal, milly mütétel nélkül, bármennyi életanyagtul pezsgenénk 's bármilly állhatatosan vitézkednénk is egyébiránt akármi körül, esküszöm lelkemre, bizony még sem fogunk kiemelkedni erkölcsi 's anyagi poraink- és mocsárinkbul soha is, minthogy nyavalyában — 's pedig még mindig abban vagyunk — egyedül tökéletes megismerés után jelelhetni ki a' javulásra vezető alkalmas gyógyszert.

Ugyan mit válaszolhatni tehát az érintett insinuatiora?

Bizony furcsa állapot. Mert hogy 1825ben, de még az 1823iki gyászesetek alatt is, némi egyes megyéket ide nem számitva, általján véve több deferentia volt a' kormány iránt, 's kevésb ellenzéki szellem mint 1830ban, és 1830ban kevesebb mint 1836ban, és 1836ban kevesebb mint 1840ben, és 1840ben kevesb mint 1843 és 4ben, azt éppen olly kevessé fogjuk tagadhatni, mint az sem tagadható, hogy a' kormánynak átellenünk egészen megváltozott systemájánál 's politikájánál fogva, mellyhez képest elvégre „tennünk lehetne" 's „tennünk kellene," ma 1843 és 4ben éppen olly czéltalan 's ekkép káros, a' hazának legjobb vagy csak sok erejét is ellenzékre fecsérleni, mint 1823 és 1825ben viszont valódi hiba sőt politikai hün volt, az akkor kifejtett ellenzéket zsibbasztani akarni.

Ámde hát kérdem, mit válaszolhatni?

Bizony nehéz! Én azonban addig is, mig tán többen fognák saját módjuk és modoruk szerint elszélyeszteni e' homályt, 's magam is fognék e' tekintetben némieket felvilágositásul egyenesen az engedékeny olvasóhoz irányozni, meg fogom őszintén vallani, mit válaszolék a' felhozott külföldi tudakoló kérdésire, előre is bocsánatot kérvén, ha tán eléggé ki nem szépitém 's fel nem dicsértem véremet. Ámde nekem, megvallom, e' tekintetben — mint már több alkalommal érintém — egészen más felfogásom van, mint sok másnak, 's véremet illetőleg inkább megmondom a' dolgot mint van, sőt azt még alábbra szállitom, mert — 's tapasztalásbul szólok — nekünk sokkal kevesbet árt ezen egyenesség, mint mind azon handabanda és czifraság, mellyel nem egy gondolja eltakargathatni hiányinkat, mi azonban e' helyett rendszerint legfeljebb szánakozó mosolyt, sőt néha még közkaczajt is gerjeszt. Rám legalább, miután minden nemzetiségek lényege eléggé ismeretes, mindig kellemetlen benyomást teszen bármilly nemzetinek auxesisi figurája, ugy hogy minél inkább akarja takargatni az illyes fajtája hiányait, 's minél erősebben kérkedik annak elsőségével, annál kevesebbé tartom nemzetségének nevezetesb kifejtését, vagy annak sokáigi ép fenmaradását hihetőnek, ha t. i. fajtájának nagyobb részét hozzá hasonlónak képzelem; midőn a' szerény, vérének hibáit nem takargató, 's annak elsőségeivel sem pompázó hazafi mindig azt sejteti velem: bizony sok lesz még vérrokonából, 's dicső hosszu kort fog élni, ha sok hozzá hasonló diszíti fajtáját. Milly őszintéskedést és szerénységet egyébiránt nem kell összezavarni azon kimondhatlan gyávasággal, mellyhez képest azelőtt szinte csoportosan és divatként, de még most is itt ott nem egy minden szükség nélkül „oda-künti magyar'

torzitja el és kaczagja le vérét, 's milly kores (bastard) negéd valóban rosz ellensulya azon most érintett másnemü hibás felfogásnak, melly szerint viszont igen sok örökleg „ide- benti magyar“ ugy hiszi emelhetni vérét legjobban, ha vérrokonát általján véve a' tökéletességnek minden szeplőtül ment kristálytisztaságu tornyára törekedik csavarni csigázni fel.

Ezen, saját mentésemre felhozott mellékes észrevételeket — 's használjanak mennyit használhatnak — előre bocsátván, körülbelül e' néhány szóval válaszoltam a' fenidézett külföldinek tudakolására:

Lássa az Ur, drága ur, nekünk magyaroknak, mióta elszakadtunk, elszöktünk vagy kiutasittatánk Ázsiábul, melly inditóokokrul variálnak a' legendák, elég az hogy itt vagyunk, annyi dolgunk volt különféle 's valóban legtarkabarkább ellenséginkkel, 's e' fölött magunk közt is annyit czivódtunk, annyit veszekedtünk, mikép elvégre — 's ezt egy méltányos sem veheti rosz néven — bizony igen hosszu alvásnak indulánk. És ez jó volt. Csakhogy ezen kényelmes idő folytában mind nemzetiség mind függetlenség ügyében annyi esett ki emlékezetünkbül, mihezképest valóban csak kicsiben mult, hogy viszont egyikbül 's másikbul mi nem estünk ki. Ámde nem. 'S tökéletesen kipihenve ismét felébredénk. 'S ez aztán még jobb volt. Csakhogy itt megint azon méltánylandó szempont fordul elő — és e' sark körül forog a' dolog — mikép ezen felébredés még olly közeli, nemzetileg szólva (!) még olly annyira tegnapelőtti sőt tegnapi, hogy valóban nem csuda, ha a' mellett, mihezképest már legtisztább „öntudatra“ jutánk, a' millyesre valóban már egészen kiébredénk, éppen olly szaporán eddigelé még nem tudtunk jutni hasonlólag azon tapintathoz is, melly szerint antipathiát, sympathiát 's efféle csalkalauzokat magunktul lökvén, 's álmaink és ábrándinkbul kiemelkedvén, igazi helyzetünkkel száraz hidegen meg is ismérkedhettünk, 's abbul angol szójárás szerint „lehető legtöbbet is birhattunk volna csinálni“ — to make the most of it — azaz: hasznunkra legjobban is tudtuk volna fordítni. Efölött most érintett politikai fejletlenségünknek más okai is vannak, mellyekrül azonban, mint az ur hazájában — Angliában — uj házasokrul szokás mondani: „könnyebb boldogságukat képzelni mintsem azt leirni,“ szinte könnyebb egyet 's mást öncombinatio szerint abstrahálni, mint azzal a' sajtót foglalkodtatni.

Ugy hogy mindent mindenben véve, jobbadán ifjuságunk 's ezzel egybeszőtt „éretlenségünk“ okozza politikai eljárásunk gyakorlat-nélküliségét, 's hogy, ha igy lehetne mondani: nem éppen lakunk melegházban, melly felüdülésünket elősegithetné, de e' helyett ollykor ollykor, mint csak nem régiben is, hidegebb szelek fuvalminak vagyunk kitéve, mellyek forró kivánatinkkal egybecsapva, egy kis zuzmarát képeznek. Legyen csak időnk, 's meglássa ön — mert minden kérkedés nélkül legyen mondva, ha nincs is nálunk éppen sok tudós 's gyakorlatilag kiképzett egyed, viszont alig van köztünk Cretin, Trottel, Idiot, Spleen-vitéz 's efféle ‚emberkészitvény‘ is, mellyel szánakozásra méltólag megvert több fajtát az egek ura — legyen csak időnk mondám, 's meglássa nem fogunk otrombául, régibb nemzetek tapasztalásit mellőzve, mind azon aberratiokba bonyolodni, mellyekbe ezek tévedeztenek, mielőtt némileg elérték vala az igéret földét. Miszerint, ha utóbb is kisérni szeveskedik vérünk kifejlési processusát, bizonyosan tapasztalni fogja, hogy ezentul csak rövid idő alatt nevezetesb előlépésekkel fogtunk haladni, feltéve — mi azonban természet szerint sarkfordulatát képezi a' dolognak — ha kormányunk állhatatosan meg is marad ujabb időkben felvett nemzeti és alkotványos vágásában, mert rajtunk a' dolog semmi esetre nem fog mulni. Mi elvégre az oppositionak mindegyre növekedő 's mindig hangosabb létét illeti, mi ön előtt alkalmasint a' legnagyobb aenigma, ez csak ugy látszik, mert hiszen tulajdonkép nem annyira oppositiói szellem az, melly naprul napra erősebben fejlik, mint inkább azon nemzeti életanyagnak pezsgőbb kibontakozása, melly olly sokáig volt magunk és mások által lebékózva, 's melly pezsgés tán egyedül azon okbul viseli még most is az oppositio czimét, mert azt már megszokta a' közönség, és e' fölött az függetlenségi 's ezzel járó újhuzási tulajdonánál fogva előtte kedvesb is 'sat.

'S ím körülbelül ez volt az, mit a' hozzám irányzott tudakolásokra válaszolék. 'S most kérdem — 's csak Istenért ne hozzunk magunkrul örökleg ‚ide-benti‘ szempontok szerint itéletet, de fontoljuk meg azt is, milly itéletet kénytelenek hozni rólunk oda-künti szempontokhoz képest, mert hiszen nemcsak ‚ide-bentiekkel‘ de oda-küntiekkel is van dolgunk — 's most kérdem, mondom: apologiául rémitő hátramaradásunkért, 's hogy még mostani olly annyira kedvező időkben sem birjuk a' kormányt utilisálni 's helyzetünket lehető legnagyobb haszonra forditni, ugyan hozhatni-e plausibiliter más okokat elő, mint azt, hogy a' török szinte csak tegnapelőtt hagyta el Budát, magyaroknak 's alkotványiaknak lennünk pedig ugy szólván csak tegnap óta engedtetünk, 's hogy általjában ifjak 's éretlenek vagyunk? Lehet-e mondom egy kissé szigorubb biró előtt magunkat más okokkal mentenünk? Bizony nem lehet — 's essünk egyszer már ezen önmegismerési mütételen nagylelküleg keresztül, melly nélkül soha nem leszünk képesek tettleg lerakni ujjáalakulási kifejlésünk valódi talpkövét — bizony nem hozhatunk kimentésünkre más okokat elő, sőt ezek is csak az által nyerhetnek a' részrehajlatlan itéletében persvasioi erőt és sulyt, ha azon kilátással szépittetnek ki, mellyhez képest mi magyarok ezentul czélszerübben, azaz mind saját hasznunkra, mind a' közálladalom 's egyáltaljában a' civilisált világ köz érdekére okszerintiebben fogjuk kezelni a' politikát. — Ne feleljünk azonban még több évig meg ezen, 's tétova nélkül kimondom: méltó és ugy szólván európai várakozásnak, mikor progressiv haladásban van minden, akkor nemcsak félig mint ma, de egészen ránk fog illeni azon vád, mellyrül e' czikk kezdetén szólék, 's mellyel most minden oldalrul érintetünk, hogy t. i. mi egy magunkon segítni sehogy sem tudó, házsártos, 's minden tapintat sőt még minden loyalitás nélküli nép vagyunk, melly midőn saját magán is dul, efölött még mások előmenetelét is gátolja és zsibbasztja, 's melly ekkép, mint már egykor szolgált sáskakénti idejövetele által Isten ostorául, ugy most megint minden gyakorlati haladásnak legáttörhetlenebb gátja, 's melly e' szerint ellensége inkább az emberi progressionak, mint volna annak emeltyüje 'sat.

Igen — 's üssetek bár de hallgassatok szavaimra — ezen szinben, mellyet már ugy is kennek ránk, fogunk állani a' nagy világ itélőszéke előtt csakhamar, 's nagy mértékben tökéletesen megérdemelve, ha mielőtt késő volna, nem forditjuk azon ‚életanyagot‘ 's kifejthetési erőt, melly bennünk létezik, lehető legsebesb progressiora.

Ez tehát eszközlendő mindenek előtt. Ámde miért nem tettük már régóta? Mert nemzetileg és alkotványilag nem lehetett haladni, és máskép nem kivántunk 's nem kivánunk haladni. Azonban miért nem haladunk most? Mert hiszen most mind nemzetileg mind alkotványilag lehetne haladni? Azért, mert ha tökéletesen el jutottunk is már öntudatra, még nem jöttünk tökéletesen „észre,“ azaz politikai észre, de e' helyett éppen most ‚éljük,‘ hogy ne mondjam ‚élvezzük‘ halhatatlan Göthe szerint a' politikai élet suhancz-korát — die Flegeljahre der Politik — 's ekkép nem tudjuk utilisálni a' kormányt. 'S lássuk:

Száraz elemezés szerint ugyan mikép haladhat vérünk alkotványilag 's nemzetileg? Én azt hiszem, egyedül vagy a' kormány segitsége nélkül saját erejével, vagy a' kormány pártolásával, de semmi esetre, még tökéletes subversio által sem, a' kormány hajlama ellen; mert legelsőben is váltig erős a' kormány illy tendentiák tüsténti megzsibbasztására, 's mert bizony tökéletesen magunkra hagyatva sem tudnók ezen divergentiáink közt, 's olly igen tarka-barka, szétágzó 's engedelmeskedni semminek nem akaró argonautáinkkal, mellyektül zsibong honunk, üdvpartra kikötni nemzeti bárkánkat.

Progressionk leghathatósb tényezője tehát, a' bennünk létező ‚életanyag‘ 's kifejthetési erő mellett, egyenesen a' kormány. 'S mi régiebbek, 's mi kik közvetlen átvettük szüleinktül a' magyar politika fonalát, mi tudjuk, milly lenyomó, milly gyászos állapot az, mert volt benne részünk, olly kormány alatt lenni, melly alkotványhoz és nemzetiséghez hideg és attul fordul, 's chezképest milly szerencse, nem valami szeretetnél vagy illyféle változékony érzésnél, de a' viszonyos közérdek jobb megismerésénél, 's ekkép a' lehető legerősb 's legtartósb inditóoknál fogva, kormányt mind nemzetiséghez mind alkotványhoz hajlani, vagy ezeket legalább méltánylani látni, milly szerencse ez mondom, h a t. i. h a s z n a i s v é t e t i k — 's ez a' dolog lényege — mert ha nem vétetik, akkor tantalusi kínforrás.

És ha ez áll — ha t. i. a' magyarnak olly kormány alatti léte, melly nemzetiség és alkotvány ellen tesz, hajóséhoz hasonló, kit czéljától elbukási veszélyek közt fergeteg sodor; olly kormány alatti léte pedig, melly nemzetiséget és alkotványt tür de csak tür, ollyas hajósé, ki egyedül evezővel halad; olly kormány alatti léte végre, melly mind nemzetiséget mind alkotványt pártol, olly hajósé, ki jó széllel vitorláz — 's ha ez áll mondom, akkor minden hü hazafinak, ki őszintén sóvárog valóságos progressio után, lehető legszentebb kötelessége mindent elkövetnie, nehogy kormányunk idegen legyen alkotványunkhoz és nemzetiségünkhez, vagy egyedül passive viseltessék azokhoz, minthogy mind egyik mind másik nem valami megcsontosult de vajmi elasticus minemüség, hanem éppen ez okbul pártolva folyjon bé egyre mint másra, 's pedig nemcsak Magyarország haszna és felvirágzása, de a' közbirodalom haszna és fölvirágzása végett is, mert habár kifejtésünk nélkül sem éppen gyenge Ausztria, 's viszont mi sem halunk meg éppen éhen ugy mint vagyunk, azért még is ugyancsak más képet mutatna az ‚Egész‘ és szintugy a' ‚Rész‘, ha midőn pártol magyar nemzetiséget és alkotványt a' kormány, viszont e' hajlamnak mi is mennénk elibe, az Egeknek e' fordulatért hálát adván.

'S ím ezen politikai felfogás az, mellyet, ha annak jobbadán hijával voltunk is eddigelé, ezentul nem méltánylanunk valódi bün volna, ha igaz, hogy a' kormány ellen sehogy sem, a' kormány nélkül pedig csak félszegileg, és egyedül a' kormány őszinte pártolásával haladhatunk nagyszerüleg.

Megnyerni, biztositni, nevelni a' kormánynak alkotványunkhoz és nemzetiségünkhez vonzó hajlamát chezképest azon tiszt, mellyben eljárni nem csekélyebb kötelessége minden őszinte (!?) és éber (!?) hazafinak, mint a' bennünk rejlő ‚életanyagot‘ lehetőleg kifejteni, szilárditni 's nemesitni! — Nekem legalább ez olly világosnak látszik lenni, hogy t. i. ujjáalakulási müködésünkben a' kormánynak alkotványunk's nemzetiségünkhezi hajlama olly factor, „melly nélkül nem,“ mikép valósággal nem bámulhatom eléggé azon mentalis aberratiot, hogy egyebet ne mondjak, mellyhez képest nem egy másokban vaksággal éppen nem vert fia e' honnak — mert galleria- hősöktül illyest nem csudálok — éppen nem fogja fel ezen szempontot, de e' helyett mindent elkövet a' kormánynak lealacsonyitására, gyülöletessé tételére!

Vagy tán ez a' czélravezető methodus, hajlamot vonzódást gerjeszteni? 'S kivált olly kormánynál, melly természeténél fogva szinte árnyéklatokra szakadoz, 's mellyben ekkép pártolóink, de ellenzőink is vannak, kiket ennélfogva részint ügyünknek megnyerni, részint állásunkban szilárditni volna tisztünk!

Boldog Isten! milly szánakozásra méltó rövidlátás. Ámde igaz, egyes rontók mindenütt vannak, hol nyilványos élet létezik, 's azért ezt ne vegyük annyiba. Azonban kérdem, mit mivelünk nagyobb számban a' kormány iránt unki hajlamának nevelésére?

Naprul napra növekedik és szilárdul az oppositio. Ugy hogy ma 1844ben több ellenzéki szellem van a' honban, mint volt 1823 és 1825ben, jóllehet ma a' kormány némiekre nézve már egészen ben van a' kellő vágásban, némiekre nézve pedig folyton közelit ahoz; az érintett időkben 's ezek előtt viszont felette távul volt attul.

Már ennek vége ugyan mi lehet? Mert ha jövőben éppen azon arányban növekszik az oppositio, mint a' millyenben szünetlen növekedett 1825 óta, akkor alkalmasint, 's előbb mint gondolnók, nemcsak a' megyéknél és a' rendek tábláján, de a' főtáblán is az oppositio lesz többségben — 's pedig minthogy psychologice nem tehetni fel, a' főtáblán annyi polgári erényt és szilárdságot, mikép annak nagyobb része mind azon invectivák által elvégre meg ne hagyja magát töretni vagy legalább eltávolittatni, mellyekkel a' mostani symptomák után itélve, akkoron mikor az oppositio még divatosb lesz, mind azon tagjai okvetlen érintetni fognak, kik az oppositioi dagály által magokat elsodortatni nem engedendik — ugyan rationabiliter szólva mi fog történhetni akkor?

A' kormány már most is, 's több időtül fogva azon anomal helyzetben van, hogy Magyarországban ugy szólván ‚minoritással‘ kell kormányoznia. Milly keserves, természetelleni, minden alkotványos elvekkel egybeütköző abnormis állapot! — Tehát már ez sem maradhat meg igy, de, bár törik bár szakad, máskép kell alakulnia. Ámde ha még a' főtáblán is győz az oppositio, 's ennek árját egész a' királyi székig semmi nem tartja fen, semmi nem vetkezteti ki impetusábul: akkor kérdem — 's Istenért ne iskolázzuk, ne negédezzük, ne otrombázzuk el honunk létét 's egykori felvirágzását olly igen oktondian — ugyan marad e felkent fejedelmünknek más választása, mint vagy régi környezőit 's hivatalnokit elutasitván, az oppositio főnökeinek adni át a' kormány gyeplőit, vagy francia kitétel szerint, bezárni a' boltot — fermer la boutique?

Fogja-e tenni 's teheti-e, 's jó volna-e ha tenné az elsőt, kérdem? Kénytelen lesz tehát tenni, bár akar-

ja bár nem — mert az elégtelenség önkényt szül, mire már annyiszor figyelmeztetém honosimat — a' másodikat.

Ennyire vezethet legroszabb akarat nélkül politikai tapintatnak hija és indefiniált viszonynak, valamint ingerlő 's ekkép reactiot szülő politikai czégérnek léte. —

Hozzuk ennélfogva mindenek előtt állásunkat a' kormányhoz tisztába. Ugy hogy ha az alkotványt és nemzetiséget nyom, ám legyen az egész ország ellenzék, 's zárják be a' boltot. Hagyján. Mert jó igazunkban levén, mellettünk leend a' mai időkben olly hatalmas közvélemény. Ha ellenben pártolja a' kormány nemzeti és alkotványos ügyünket, akkor egyesitsük viszont vele legjobb erőnket. Mert ha ezt nem teszszük, 's illy körülmények közt is ellenzék a' nagyobb rész, akkor ha bezárják a' boltot, 's erre aztán bár legyen kedvük bár nem, kényszeritve lesznek, hahogy az egésznek fötül talpigi felfordultát nem akarják hanyagon bevárni, akkor mondom bizony ,nem jól van,' mert nem leszünk jó igazunkban, 's ekkép a' hatalmas közvélemény sem leend mellettünk de ellenünk.

'S most miután helyből és időből kifogytam, miszerint némieket ez alkalommal homályban és csonkán is kell hagynom, elvégre kérdem: ki oka tehát mind ennek, 's hogy mi nemcsak a' nagy világ itélőszéke előtt nem állunk egy erőteljes de minden házsárt nélküli nép színében, sőt még a' kormány nem egy tagja előtt sem, 's mi több, ezen rólunki véleményt, mint láttuk, nagy részben meg is érdemeljük. Ugyan ki oka mind ennek? Megmondom.

Ennek oka sem általjános szükkeblüségünkben, sem általján véve egyesek rosz akaratjában nem fekszik, de az egyenesen azon számos félreértésnek egyik eredvénye, mellyek olly annyira egybebonyolult 's olly kevessé felfogott körülményinkből kénytelenek eredni. Ugy hogy az egész hiba, melly személyeknek tulajdonittathatik, egyedül azon felszinség 's könnyelmüség, mellyel nem egy kezeli köztünk a' politikát, 's azon hir és hatalom utáni sovárgás, mellynek némellyek 's tán öntudatuk nélkül készek feláldozni a' haza javát és vérünk létét sőt fenmaradhatását.

Noha azonban tán véletlenek 's akaratellenieck ezen hibák, azért még is felette aggasztók és sulyosak, mert egy nemzet léte és nemléte körül határoznak. —

Jöjjenek azért, mennyire bonyolult körülményink közt lehet 's mielőtt késő, az érintett félreértések tisztába. 'S ehez járuljon kiki tehetsége szerint, midőn hazánk szebb jövendője végett esedezem minden hazánkfia előtt: oh rekeszsze ki politikájából a' felszines könnyelmüséget, 's legyen mindenek előtt éber, nehogy a' személyes nagyravágyás és hatalom utáni szomj kisértete elcsábitsa hű kedélyét a' veszély óráiban; mert, habár véletlenül és akarat ellen is csorbitni a' hazán, sőt azt veszélybe bonyolítni, 's ez által siettetni annak enyésztét, olly kinforrás, mellytül mentsen meg az Egek ura minden jobb embert.

'S hogy ennek eltávolitása végett, mennyire az a' szőnyegen levő kérdés kifejtése által történhetik, mit kelljen mivelni, errül jövő alkalommal.

Gr. Széchenyi István.

Országgyülési közlemény.

105d. orsz. ülés, febr. 19kén d. e. 9½ órakor. A' megajánlott 16 's illetőleg 32 szavazatnak a' városok közt egyenkint miképen leendő fölosztása iránt elnök ő nm. az ülés kezdetével nyilatkozatra szólitá föl a' RReket. E' tárgyban először is egy bányadús megye követe szólalt föl, 's előszámlálván azon ajánló körülményeket, mellyek a' keblében levő Breznóbánya várost különös figyelemre méltóvá teszik: kérte a' t. RReket, hogy a' ker. választmány által a' mondott városnak tulajdonitott félszavazatot, mellyet azonban a' ker. tanácskozás, Libet- és Beszterczebányával összefoglalva megkevesbitett, visszaadni, 's önálló független félszavazati állásba helyezni méltóztassanak. Ugyanezt sürgeté B. bánya követe is küldöji nevében és javára. Ezen ohajtást pártolván egy megyei követ, a' Breznóbányának megadandó félszavazatot a' két szavazattal fölruházott Pozsonytul kivánta elvétetni. Ez ellen az illető városi és megyei követek hathatósan fölszólaltak, 's figyelmeztetve a' t. RRket azon szellemi 's anyagi intézetek jótékonyságára, mellyek e' városban fönállnak, azon áldozatokra, mellyeket e' város régibb 's közelebb időkben is honvédelmi tekintetben, egyszersmind mint koronázási 's országgyülési város tön, a' munkálatban kitett két szavazat birtokában meghagyatni kivánták. Méltányosnak találta ezt elnök ő nm. is csak azon pietasnál fogva is, mellyel az országgyülési testület sőt az egész haza e' város iránt viseltethetik; hasonló véleményben volt számos követ, leginkább azon szempontból, hogy e' határszéli várost, mint különösen a' kereskedés és műipar végvárát minél erősb kapocscsal kell a' hazához kötni. Ezek szerint ők Nagybányát és Szathmárnémetit ujolag egy szavazatba kivánták összefoglalni, mintezt a' kerül. választmány javasolta. Az ez iránti viták közben Károlyváros követe is önállólag ½ szavazatot kért adatni küldőinek, Szegniát pedig Buccarival kivánta összefoglaltatni, melly utóbbit ő a' városokhoz, nem pedig kerületekhez tartozónak igénylé. Buccari kerül. követe azonban, mint szinte egy más követ is, részint törv.-könyvünkből, részint M. Theréziának 1779iki april 23kán kelt privilegialis leveléből kimutaták, hogy Buccari valóságosan kerület, nem pedig város, mi csak azon két körülményből is kitünik, hogy sem a' személynöki, sem a' tárnokszéki városok közt nem foglaltatik, sem a' k. kincstárnak alárendelve nincs. Szegniára nézve egy megyei követ azt hozá javaslatba, hogy e' város szavazatjoga iránt a' t. RRek most ne intézkedjenek, minthogy az katonai hatóság alatt van, 's halaszszák el szavazatügyét akkorra, midőn az alól magát fölszabaditandja. Ezen javaslat ellen mindazáltal több oldalrul megjegyeztetett, hogy Szegnia is végvidéki város, tehát azon ok, mi ezen szempontbul Pozsonyra nézve fölhozatott, erre nézve is áll, t. i. kedvezmény által inkább a' hazához csatolni, mintsem mostohán eltaszitani; a' függetlenséget illetőleg pedig mngjegyeztetett, hogy a' mint Szegnia város a' katonai hatóságtul, épen ügy függnek még most minden más sz. kir. városink a' kir. kincstártul, 's ez mégsem volt akadályul, hogy nekik szavazat adassék, mindenesetre azonban függetlenités föltétele alatt, a'mi e'szerint Szegniára nézve is értetik; 's ha e' munkálathoz ő Fels. kegy. megerősitése járuland, ugy a' függetlenités lehetősége és mulhatlan szüksége Szegniát szintugy illetni fogja, mint a' többi várost. Történt még számos nyilatkozat részint megyei részint városi követek résziről a' szavazatok fölosztásának aránytalansága miatt, mellynél sem a' népesség, sem a' porták száma, sem a' municipalitas elve alapul véve nincs, 's e' szerint egészen önkényen épült. Különös figyelmet igényelt e' részben egy városi követ köv. előadása: Valamint a' kerületi ülésekben, ugy ez alkalommal is tiszteletemet nyilványitom azon elvek iránt, mellyek nyomán a' t. RRek a' kir. városokra nézve az országgyülési szavazatok fölosztását intézni kivánják; de úgy hiszem, hogy azon elvek alkalmazásának csupán akkor lehetne helye, ha az egész or.gyülés-rendezésről, a' statusok repraesentatioja megváltoztatásáról, 's a' népképviseleti rendszer behozatalárol volna szó; mivel azonban most csak egyes alkotványos statusnak némi rendeztetése, 'sigy csak részletes parlamenti reformrul van szó: alkotványunk alaptörvényeiben gyökerezett statusrepraesentationalis elvet egyik alkotványos rendre nézve megváltoztatni legkevésbbé lehet akkor, midőn épen ez alkalommal a' kiváltságos társ Rend állását, 's törvényhatósági egyenlőségét nemcsak megtartja, hanem szavazatinak kettőztetése által mindinkább erősiti. De különben is a' népképviseleti rendszer eszméje a' megyékben még csak távolrul sem levén elfogadva, igen kétséges: vajjon fog-é valaha, és ha fog, mikor? ezen rendszer a' megyékben létrehozathatni, minthogy ennek bebozatala az aristokratia megszüntetését szükségkép föltételezi; sőt magát a' városi szerkezetet tekintve is ugy látom, hogy a' t. RR. abban is föntartották a' polgárságnak, 's igy a' rendiségnek (status) eszméjét; mert a' 88dik szakaszban ez mondatik: „A' város áll polgárokból és olly lakosokból, kik nem polgárok.“ Igy tehát a' lakosok ezentul is ki levén zárva az alkotvány sánczaiból, kérdem: hogyan lehet a' városi népet, mellynek nagy része az uj szerkezet szerint is kivül álland az alkotvány sánczain, — a' legszentebb politikai jogok fölosztása alapjául venni? hogyan lehet a' megyei népről, mellynek a' nemességen kivül a' törv.-hozásba befolyása nincs, a' városokra arányt huzni? hogyan lehet a' megyei portákról a' városiakra mértéket vonni, holott ezeknek fizetéséhez épen a' törvényhozásba befolyó kiváltságos Rend semmi részben nem járul? Végre a' privilegialitás teljes mellőzésével, hol találjuk a' főnemesség magas méltó állásának alapját? Ha a' t. RRek a' kir. városokat mostani nyomasztó országgyülési állásukból kiemelni ohajtják, az orvoslásnak bizonyosan ollyannak kell lenni, hogy abban a' városok is megnyugvást találjanak; már pedig én abban, mit a' t. RRek a' szavazatra nézve terveznek, megnyugvást semmi tekintetben nem találhatok. Nem a' kerületezési eszmében, mert a' kerületezés által nem kerületbeli városok, hanem a' kerületbeli legnagyobb város nyerendi tulajdonkép a'szavazatot; tulnyomó befolyásával ez küldendi a' követet, 'ez adand minden utasitást; 's igy mi marad a' kisebb városokra nézve egyéb, mint a' fizetési kötelesség, pedig olly követ napidijához, ki iránt bizodalma nincs, ki ha talán nem is érdeke, mindenesetre kellő befolyása ellenére van utasitva. Vagy talán azt hiszik a' t. RRek, hogy a' petitionalis jog, melly a' szerkezet szerint illy esetre fön van hagyva, megnyugtató? Legkevesbbé sem. Én a' petitionalis jogot az emberiség olly köz-és természetesjogának tekintem, mellyet széles e'világon semmistatusban nem lehet senkitől megtagadni, 's igy ezt épen valamelly különös kedvezménynek nem ismérhetem. Ennélfogva bátran mondhatom, hogy a' kisebb városok mostani sérelme a' tervezett kerületezés által nemcsak meg nem szünend, sőt sulyosb lesz, miután attól is megfosztatnak, a' mivel jelenleg birnak; mert most legalább előterjeszthetik a' törvényhozásnak követeik által nézeteiket, mi a' kerületezési terv valósulásával épen nem fog történhetni. Megengedve, hogy a' szavazatok fölosztásának a' t.RRk megállapitott elvei szerint, mellyek jogszerüségét én el nem ismerem, meg kell történnie: ugy látom, hogy a' megállapitott elvek egyike, t. i., hogy csak teher után jár a' jog, magánál a' szavazatfölosztásnál egészen mellőztetett, 's e' szerint a' felosztás inkább csak önkényen épült. Hogyan is lehetne a' most érintett elvek föntartása mellett igazsággal megegyeztetni azt, hogy (kénytelen vagyok egyes városokat megnevezni állitásom bebizonyitására) p. o. Körmöczknek és Zólyomnak 10 porta után egy szavazat, Kőszegnek, Rusztnak és Kis-Martonnak 12 porta után szinte egy szavazat, Komáromnak 8 porta után hasonlókép egy, ellenben Kézsmárk és Lőcsének együtt 12 porta után csak fél szavazat terveztetik? Hogyan lehet tovább a' horvátországi városoknak, mellyek körülbelül összesen 14 porta után adóznak, 2½ szavazatot, Lőcsének és Kézsmárknak pedig 12 porta után a' most emlitett szavazatmennyiség csak egy ötöd részét, t.i. ½ szavazatot tervezni? Hogyan lehete végre Nagybányának 4 porta után ugyanannyit adni, mint Kézsmárk és Lőcsének együttvéve? Átment aztán a' szónok az általa képviselt város kedvező viszonyai, műiparossága 's különösen azon körülmény előterjesztésére, miszerint az kereskedési tekintetben is különös figyelmet érdemel, főleg a' már készülőfélben levő bécs-bochniai vasut elkészülési esetére, minthogy Kézsmárk Bochniától alig van egy napnyi távolságra. Végre azon kéréssel fejezé be előadását, hogy tekintetbe véve a' RRk a' városi törv.-hatóságok közti, alkotványos szempontbul kétségbevonhatlan egyenlőséget, azt mindaddig föntartani méltóztassanak, mig ez a' megyékre nézve fönálland; 's ehezképest városának törvényinkben gyökerezett önálló szavazatát kérte megadatni. Fordult még elő több észrevétel is hasonló azokhoz, mik a' m. é. nov. 22dik és 23ikai ugyane' tárgy fölött folyt ker. tanácskozás közben kifejlettek; miután azonban egy városi követ előadása nyomán elnök ő nm. azon javaslatot tevé, hogy a' tanácskozás elején kérdésbe vett félszavazat elintézésére czélszerü lenne Breznó és Libetbányának összefoglalva ½, Beszterczebányának pedig önállólag szinte fél szavazatot adni: ezt a' t. RRek helyeselték, egyszersmind Károlyváros és Szegnia, ugyszinte Buccarira vonatkozólag minden további vitatkozás nélkül, „maradjon!“ által a' szerkezetet megerősitették. Ezzel az ülés d. u. 2 óra tájon eloszlott.—Február 20kán, husvéthagyó kedden ülés szünet. Február 21kén: „A' t. hatóságok és káptalanok követei, 9 órakor a' hallgatóság kizártával magányosan tanácskoztak. Mi után tartatott a'

106d. orsz. ülés, egyedül a' t. RReknél ugyanaz nap 11½ órakor. Ebben tanácskozás alá vétetvén a' városi munkálatnak követválasztásrul szóló 387. 's köv. szakaszai, előadá elnök ő nmga okokkal támogatott azon javaslatát, hogy a' követek ne az „összes polgárság“ hanem „a' képviselő“ testület által választassanak. Ezen ügy a' 109dik kerületi ülésben mindkét részről huzamosan megvitattatván, most, bővebb hozzászólás nélkül a' szerkezet „maradjon!“ fölkiáltással helybenhagyatott. A' 388dik §ban a' követté választathatás joga a' zsidóktul meg levén tagadva, ennek mint már a' 146 §ban ugyis kifejezett dolognak, 's igy itt fölösleges kitételnek kihagyatását sürgeté egy vezértag, ki ismételve történt fölszólalásakor már csak azért is kötelességének mondá a' zsidók melletti küzdést, mivel a' közvélemény őt 's egy követtársát 's barátját a' zsidóság által megvesztegetettnek hirleli, még pedig nem valami csekély áron, hanem ugyancsak jelentékes összeg által, t. i. 50ezer darab arannyal. Ezen hir, ugymond, leginkább a' haza két fővárosiban terjeng, 's alkalmasint olly személyek által élesztve, kik másokat magokhoz szoktak mérni. Javaslata több követ által pártoltaték, a' többség azonban a' szerkezetet e' részben változatlanul

megtartá, csupán egy szócskát módositván, a' választhatóságból kizárt „közbányászok“at illetőleg e' szót: „bányamunkások“ szóval cserélvén föl. Olvastattak következve a' munkálat többi szakaszai, 's elnök ő nmga 's az illető követek részirül előterjesztett némelly észrevételek után, minden közbejött módositás nélkül helybenhagyatván, az egész munkálat vizsgálata befejeztetett. Főbb fontosságu volt elnök ő nmgának a' munkálat végén, a' törv.javaslat életbeléptetése iránti utasitások 5 — 12dik szakaszira tett köv. előterjesztése: „Ezen IXdik rész 5 első §ra nincs semmi észrevételem ugymond, de a' 6tól fogva végig az egészet kihagyatni vélem, 1) azért, mivel a' t.RR. ezen egész szabályzati tárgynál a' 48dik §tól kezdve a' 62dik §ig ex professo, és kimeritőleg rendelkeztek, és a' szabályokat közönségesen véve, minden megkülönböztetés nélkül, akár legyenek azok ugynevezett törvényes,'s e' városi rendszerben különösen megnevezett, akár másféle szabályok, az ott kijelölt módon a' H.tótanács felügyelése alá rendelték,'s ennélfogva ezen törvényes szabályokról itt ujra, némikép ellenkezőleg rendelkezni legalább is fölösleges; de ha ez nem lenne is 2) a' t. RR. e' helyütt, midőn a' kérdéses szabályok életbehozására egy or.gos választmányt javasolnak, működjék azután az, akár mint a' törvényhozó test emanatioja, törvényhozói, akár végrehajtói szempontbul.mégisegyelméletileg's gyakorlatilag mind az europai köz statusjoggal, mind a' magyar közjoggal ellenkező tant állitottak fel. Statusközjogi tekintetből ugyanis ismeretes a' 3 egymástól tökéletesen független törv.hozói, végrehajtói és birói hatalom, mellyek köre olly, egymástól kirekesztőleg elkülönözve van kiszabva, hogy ha egyik a' másikéba vág, és jogait bitorolja, nemcsak a' theoria tanitása, de a' gyakorlat és történet mindenkori utmutatása szerint a'kényuralom, előbb vagy utóbb, bizonyosan bekövetkezik, az azután a'dolog érdemére 's a' nemzetek boldogtalanságára nézve mindegy :akár a'végrehajtó hatalom győzvén le a' többit, egyeseknek, akár a' törvényhozó hatalom bitorolván a' végrehajtó hatalom jogait, soknak zsarnokoskodása következzék be; legfölebb is a' rosz ez utóbbi esetben a' kényurak sokasága miatt még érzékenyebb lesz,miveltapasztalás szerintmajdmindigigen szomoru jótét gyanánt, egyesek kényuraságára változott által. Távol legyen tőlem a' mondottakból, akár azt következtetni, hogy az itt javaslott választmányi eljárásból mind ez bizonyosan következni fog, vagy még inkább, hogy illy következés bárki által itt messziről is czéloztatnék, sőt ez utóbbi tekintetben ellenkezőrül tökéletesen vagyok meggyőződve; de illy nagy fontosságu tárgyban, a' lehető következések legkisebb kezdetére is vigyázni kell 's itt van igazán helye annak „principiis obsta“; mert minden czélzat nélkül, sőt egyenesen a' czélzat ellenére is megtörténhetik az, minek a' dolog természetes kifejlődése által idöjárva megtörténni lehet. Ennyit köz szempontból.Már most a' mi hazánknak e' részbeni közjogi viszonyát illeti: az 1791: 12. világosan: „l e g e s ferendi, abrogandi, interpretandi potestatem legitime coronato principi, et Statibus et OO. regni ad Comitia legitime confluentibus communem esse, nec extra illa exerceri posse. Executiva autem potestas in sensu legum per R. Mattem exercebitur.“ Ez tehát a' kérdés: ezen orsz. választmány, melly az érintett szabályokat megvizsgálni, helybenhagyni, vagy nem hagyni 's illetőleg életbe léptetni fogja, milly minőségben fog működni? törvényhozó:ban-é, mint a' t.hozó test kifolyása, melly a' munkálata alá adandó szabályokra nézvest e' jelen városi törvényt felvilágositani, magyarázni fogja? ha ebben, ugy a' tvényhozói hatalmat az 1791: 2 t.cz. ellenére or.gyülésen kivül fogja gyakorolni, és pedig nem az egész t.hozás, hanem annak csak egy kifolyása; ha pedig végrehajtói minemüségben fog működni, akkor ő Felségének végrehajtói hatalmába vágand.Azt lehetne ugyan ez ellen mondani, hogy a' törv.-hozó hatalomnak a' király ő Felsége is kiegészitő része levén, 's ezen törvényben ő is megegyezvén, a' választmány mintegy átruházott delegált hatalommal fog működni; de épen ez átruházás ez összezavarása a' statushatalomnak az, a' mi veszedelmessé válhatik, 's egy fejdelem, ki olly gyenge volna, hogy végrehajtó hatalmát, mellyet kizárólag bir, másra's különösen a' törvényhozó hatalom emanatiojára ruházza által, annyi erővel ritkán birna, hogy a' nemzettel közös törv.hozói hatalmában fejdelmi jogainak csonkitása ellen elegendő befolyással lehetne. Ujra mondom, hogy azt itt senki czélba messziről sem vette, de mint emlitém, a' dolog czélzat nélkül, sőt még ellenére is, habár hosszabb idő mulva, kifejlődhetik. Ezeken kivül még egy fontos tekintet van e' javaslat ellenére. Hazánk polgári közéletét nemcsak a' törvényhozás ezen helyén éli; nálunk a' municipiumok szabadabban működnek, mint akárhol Europában, 's az ugynevezett „statutarium jus“ mellett körülményekhez szabott helybeli törvényeket hoznak, ezen jog, törvényeink szerint tiszta világosságban van; de különféle a' vélemény azon tekintetben, ha és mennyire vannak ezen törvényhatósági szabályok ő felségének felügyelési hatalma 's helybenhagyása alá vetve? A' dolog természetével 's törvényink l e l k é v e l, ugy folyvásti gyakorlattal megegyező tan e' részben az, hogy a' mennyiben törvényt ő fels. jóváhagyása nélkül közönségesen hozni nem lehet, ezen helybeli szabályok is csak ugy nyerhetnek törvényes erőt, ha a' fejdelem jóváhagyása hozzájok járul,'sezen tan valóságát a't.RR. a' jelen m u n k á l a t b a n is elismerték, midőn némi szokatlan megszoritásokkal ugyan, m e l l y e k e l l e n é s z r e v é t e l i m e t maga helyén megtevém, a' kérdéses szabályokat jóváhagyás végett a' m. kir. H.-Tanácsnak fölterjesztetni rendelték. Vannak ugyan némellyek, de kevesen,mint itt is nyilatkoztak,azon véleményben, hogy az illy t.hatósági statutumokhoz egyenes fejdelmi jóváhagyás nem elkerülhetlenül szükséges;melly véleményben én semmikép nem osztozom; de akár az első helyen ezen statutumokra nézve megemlitett tant 's gyakorlatot nézem, akár ha azon kevesek véleménye állana is, kiket utóbb emliték: az illy t.hatósági 's a' jelen esetben különösen v á r o s i szabályok megvizsgálása, helybenhagyása, vagy nem hagyása 's életbeléptetése sem a' törvényhozásnak, annál inkább pedig a' törvényhozás illy-forma választmányi emanatiójának teendöji közé hazánkban soha sem tartozott, nem is tartozhatik. Meggyőződésem szerint nyilván ki kell mondanom,hogy hazánkban a' törvényhozás a' polgári élet és létnek minden más működésit absorbeálni nem szokta; itt megszokott ősi törvényink és gyakorlatunk szerint a' nemzet egyes részei is a'törvényhatóságokban szabadon mozognak, 's a' mint egy részről ezen százados nemzeti municipalis szabadságot törvényes renddel fentartva, a' közboldogsággal és nemzeti további kifejlődéssel i g e n is összeférhetőnek tartom 's fenmaradását szivemből kivánom, ugy ha ezen municipalis rendszer majd illy formán egy helyütt meggyengittetnék, más helyütt a' status főhatalmának,különösen a' végrehajtó hatalomnak meggyengitésével igen is kiterjesztetnék, szóval ősi alkotványos életünk lényegesen megváltoztatva ujabb koru képviselői polg. társaságos formákkal összeöntetnék', 's mind ebből egy össze nemállitható egész támadna: legalább egyedi meggyőződésem szerint, készebb volnék a' tiszta képviselői formákra általmenni, mint ezen összve nem férhető vegyület mellett maradni. Azonban belső meggyőződésem az, hogy mind erre szükség nincs, 's megtartván alkotványunk lényeges részeit, azok mind fenmaradásunkra mind bővebb kifejlődésünkre tökéletesen elegendők. Mind ezek következtiben ujra kérem a' t. RRet,hogy ezen munkálat végét kihagyni méltóztassanak. —„Előadá e' tárgyban ellenvéleményét egy m. követ, 's az orsz. választmány illy kiküldetéséből semmi ártalmas következést fejlődhetőnek nem látván, a' kérdéses szakaszok benhagyatását szükségesnek tartá csak azért is, hogy a' t.javaslatban f o g l a l t uj intézkedések minélelőbbi foganatbavétele illy módon annál biztosabban eszközölthethessék. A' mondott §ok tehát m i n d e n további vitatkozás nélkül meghagyattak a' szerkezet végén 's elnök ő nm. az illy módon bevégzett munkálat sükeréhez jó szerencsét kivánván, e' közös ohajtás harsány „éljenben“nyilványosult.Ülés eloszlása előtt megkérte egy vezértag elnök ő nmgát, hogy a' vallás ügyében kelt förendi üzenetek minélelőbbi átküldése, továbbá a' Részek visszakapcsoltatása iránti fölirási javaslatnak, ugyszinte a' Pesten épitendő országház tervét illetőleg készült üzenetnek minélelőbb tárgyalásba vétele végett, a' RRek nevében, Nádor ő cs. kir. fönségét megkérni méltóztassék. Elnök ő nm. a' vallás iránti üzenetet már kezéhez jutottnak mondotta, a' másik két tárgy iránt a' RRek kivánatát teljesitni igérte, egyszersmind azonban Nádor ő föns. megbiztábul fölszólitá a' RRket, hogy a' k. kir. előterjesztések VIIIik pontját, melly a' kir. kincstárból vett orsz. pénztári kölcsön visszafizetéséről szól, tanácskozásuk tárgyává tenni méltóztassanak. Jelenté végre,mikép az országszerte létező zsidó orvosok egy folyamodványt nyujtottak be, hogy a' megyékben a' honoratioroknak tulajdonitott jogok, m i n t más orvosokra, rájok is kiterjesztessenek. Az ülés d. u. 2 óra után végződött. Febr. 22ikén a' hallgatóság kizáratásával ismét magánytanácskozás, melly után kezdetet vön a'

155d. kerüli ülés, elnökei: Karácsonyi L á s z l ó Krassó és Majláth György Baranya m e g y é k követei; jegyzője Szemere Bertalan; naplóvivője Zsoldos Ignácz. Napi rendre tüzött tárgy a' fördeknek a' büntető-

rendszerbeli munkálat iránt kelt válaszüzenete levén, az iránt több jeles tag tartott velős előadást, taglalva és czáfolva mind azon nézeteket 's állitásokat,mellyek a' mondott üzenetben foglaltatnak. Ezen előadások, különösenpedigB.m.k.velőssége által főleg kitünt előterjesztése következtében egyhangu elfogadtatást nyert az általa tett azon javaslat, hogy addig, mig a' m. főRdek az átküldött munkálat részeiben foglalt alapelvek iránt nem nyilatkoznak, a' munkálat fölött ideje sem lehet a' tanácskozásnak, 's igy az üzenetökben javaslott mintabörtönépités 's egyéb ideiglenes intézkedések iránti nézetekhez a' RRek nem járulhatnak. Az érintett fontos beszédet mai Társalkodónk adja.] Az ülésnek déli 12 órakor volt vége.

107d. orsz. ülés mind két táblán, febr. 22. d. u. 1 ór. mind két táblán a' meghaladott tárgyak fölötti üzenetek olvastatván 's a' RReknél a' vallás tárgybeliek, ugyszinte a'hazabeli evangelicusok által Nádor ő fenségéhez 's az orsz. RRekhez intézett és személynök ő nmga által bemutatott folyamodás a' kerül. elnökség által köziratra és kerül. tanácskozásra kéretvén,m i n d k é t táblai ülés eloszlott.

156d. kerül. ülés, febr.23kán.Elnökök, jegyző,'s naplóvivő: kik e l ő b b.Szőnyegre tüzött tárgy a'cs—i inditvány volt az országgyülés évenkinti tartása iránt. Bemutatván az elnökség Zombor városa polgárinak folyamodványát, melly köziratra rendeltetett, a' tanácskozási tárgyra nézve jónak látá az inditványnak Cs.megye követe által ujolag kifejtetését, ehezképest a' fölszólitott követ előterjeszté,mikép minden alkotványos országnak egyik főkelléke,hogy minden évben országgyülés tartassék, mellyen a' közjó előmozditására czélzó ügyek elintéztethessenek 's a' közterhek iránt kellő rendelkezés történjék; hivatkozott Mátyás III. dec. 1sö czikkére, nemkülönben az 1663: 3. t. czikkre, mellyekben az országgyülés évenkinti t a r t á s a világosan kifejeztetik, 's bár az 1715: 14 t. czikkben három év határoztatik is, mind a' mellett szükség-, vagy az ország közhaszna kivánata esetén, az országgyülés hamarábbi összehivása rendeltetik; mivel továbbad a' későbbi törvények, jelesen az 1790: 13 's 1827: 3 a' három évenkinti tartást rendelőleg, az előbbi törvényekre hivatkoznak: világos, hogy az országgy. évenkinti t a r t á s a, mindenesetre pedig az ország szüksége 's közjava kivánatának esetén, 3 évet előzőleg is összehihatása folyvást föntartatott. Kérdés már most: kivánja-é azt jelenleg a' közszükség vagy az ország java? 'S e' részben akár tekintik a' RRek a' k. kir. előadásokat, akár első fölirásuk tartalmát, akár az általok eddig megkezdetett 's még hátralevő munkálatok 's elintézésre váró viszonyok mennyiségét: egyiránt meg kell győződniök mind a' szükség mind a' hasznosság állapotárul; ennélfogva fölirást kiván határoztatni ő felségéhez, hogy mig azon nagyfontosságu tárgyak, mellyek a' k. kir. előadásokban foglaltatvák, az ország boldogságára czélzó egyéb korszerü intézkedésekkel együtt meghaladva nem lesznek: ő Fels. az országgyül. évenkinti tartásában megegyezni méltóztassék. Nem állhat ellen ennek azon már más alkalommal megpenditett nehézség, hogy előbb magát az országgyülést kell rendezni, 's igy az évenkinti tartást annak megtörténéseig elhalasztani; mert ez annyi volna, mint azt kivánni, hogy addig egyáltalán ne tartassék országgyülés, minthogy e' szerint a' 3 éves országgyülés megtartása is lehetlen volna. A' szóló által tett inditvány egyáltalán nincs ellenkezésben az országgy. rendezésével, sőt azt mulhatlanul előidézendi, kivált miután most a' városok szavazatával működési ereje szaporodni fog. Az országgy. mostani tartásmódja, melly szerint az 3 évi időköz lefolytával összegyül,'s éveken által együttvan, akadályoztatja az igazság-szolgáltatás rendes folyamát, a' birtoki perek elakadnak, e' miatt vesz a' birtok becse 's lábra nem kaphat a' hitel; ha ez a' fönforgó korkérdések elintézéseig folyvást igy maradna,ez az országnak minden tekintetben nagy k á r á v a l történnék. Minthogy t e h á t inditványának alaposan semmit ellene vetni nem lehet: kéri a' RRket, f o g a d j á k el azt, azon hozzáadással, hogy megtartásának ideje november 1jétől martzius végeig terjedjen. — Ez inditványt pártolólag szólalt föl egy más megye követe, 's megemlitvén, hogy más alkotványos országokban szabadsajtó,esküttszék, 's ministeri felelősség is létezik ugyan, de ezek az alkotványosságnak nem föltételei, hanem csak jelei; van azonban egy, a' mi nélkül igazi alkotványosság nem létezik, 's ez az évenkinti orsz.gyülés vagyis parliament. Csudálkozik, hogy találkozhatnak ezt ellenző megyék, 's ha ő ezt valamelly idegennek elbeszélné, az kétségkivül azt fogná mondani, hogy azok még alkotványosságra nem értek meg. Ennek egyébiránt ő három okát látja; 1) az erős municipalis élet, melly szerint otthon hónapon-

kint majd kis országgyülések tartatnak, 's igy ez által az országgyülést pótolhatónak vélik; 2) hogy a' megyei municipalitásokat csak a' nemesség képezi, melly az országgyüléseken szabaditékit nemcsak nem tágittatni, hanem csökkentetni szemlélvén,azoktól idegenkedik; 3) hogy azon elv megpendítése után, miszerint az egyházi javak a' statuséi, félnek az egyháziak ezen elv minélelőbbi életbeléptetésétől. Nem szültek egyébiránt jó hatást errenézve a' „kiábrándulás" féle vezérczikkek is, mellyek az or.gyülés iránt bizalmatlanságot ébresztve, mindent csak a' socialismus elve által hirdettek valósithatónak. Mi már a' municipiumokat illeti, Rotteck szerint is, nehéz meghatározni: vajjon Magyarországnak inkább respublicai vagy monarchiai szerkezete van-é; 's bár nem tagadhatni, hogy 3 század alatt a' municipiumok tartották fön hazánkban a' szabadságot, 's igy azok olly sánczoknak tekintendők, mellyek a' megtámadások ellen hathatós védelmül szolgálnak, szóló előtt mind a' mellett is kétségtelennek látszik, hogy azok korszerü haladásra nem alkalmasok épen a' bennök létező erők szétszórtsága miatt. Ezeket tehát központosítni kell; de nem a' kormány alá hanem az országgyülésen; máskép soha sem felelnek meg azon igényeknek, mellyeket irántuk az egész nemzet 's külföld táplál. A' municipiumok ugymond, hasonlítnak a'keményhéju gyümölcs magvához, p. o. a' baraczkéhoz, melly a' benne rejlő növénymagvat télen által hidegtől védi, de midőn a' tavasz fölvirul, 's a' mag föld közé vegyül, szét kell pattanni a' kemény héjnak, hogy a' magból növény csirázhassék. A' municipiumoknak országgyülésben centralisatioja nélkül nem haladhatunk. Ministeri felelősségről, müiparról,kereskedésről,vasutakról, vizek csatornázásiról stb. álmodunk: lehet-é ezek alapföltételeit 3 évenkinti országgyülés tartása mellett létrehozni,a'vámrendszert, orsz. háziadó viszonyait kellően intézni és kezelni? 'S vegyünk föl e' szerint bármelly ujitási eszmét, 's vigyük keresztül okokon és okozatokon; mindenkor oda jutandunk, hogy annak foganatbavétele évenkinti országgyülés-tartás nélkül meglehetetlen.Átment azután szóló a' másik két ok 's aggodalom vizsgálására, 's azok enyhitéseül is csak az évenkinti orsz.gyülést látta egyetlen módnak, azzal végezvén beszédét, hogy ha van ez országnak alkotványra méltó jövendője, ugy azt csak évenkinti or.gyülések által érhetni el. (Folyt. köv.)

Vitatkozások berekesztése után, a' febr. 23 's 24ki kerül. ülésben az országgyülés évenkinti tartásárul szóló es. i. inditvány 27 szóval 19 ellen elfogadtatván a' hajdukerület rendezéséről készült választmányi munkálat vizsgálását hozák szőnyegre a'ker. Rdek 's kevés közbenszólás előfordultával a' 39d. §ig haladtak; febr. 26kán a' 108d. fördi orsz. ülésben a' Rdeknek katonaélelmezési üzenetére készült fördi válaszüzenet elfogadtatván,miután'a'fördi naplómegjelenési késedelminek oka iránt kellő felvilágositás adatott a' fens. elnöknek czélszerü figyelmeztetése mellett, a' részek visszakapcsoltatása 's Pesten épitendő országház terve iránti fördi viszonüzenetek is elfogadtattak; a' szintazon napi 158d. kerül. ülésben pedig a' hajdukerületi rendezésben egész az 57. §ig haladtak a' Rdek; a' 42d. §ban, melly választókká a'kivántató képességek mellett csupán keresztyén ket jelöl alkalmasokká, a' szerkezet mellett 27 megye szavazott. Általányosan e' munkálatban mindeddig még csekély módositások történtek. E' tárgyiránti részleteket jövő számunkra vagyunk halasztani kénytelenek, mint a' következ. napi üléseket is.

Magyar tudós társaság. Emlékezetbe hozatik, hogy a' XIIId. nagy gyülés által kitüzött ezen ‚törvénytudományi' jutalomtételre: „Fejtessék ki jogelméletileg 's mind a' honi, mind a' külföldi társas állapatok figyelembe vételével történetileg is: milly befolyással vannak az örökösödési törvények a' polgári társaságra, 's ennek anyagi és szellemi jó vagy rosz létetére; továbbá a' ‚természettudományira': „Kivántatik hazánk éghajlatának természettudományi vizsgálatokon épült ismértetése, előadatván egyszersmind amannak hatásai a' törvényi és állati életre"; végre a' ‚dramaira', melly szerint az idén egyedül vigjátékok vihatnak jutalomért,a' pályamüvek alulirthoz beküldetésének határnapja,mellyen tul semmi kézirat el nem fogadtatik, folyó évi martius 24dike. A' kéziratok idegen kézzel, olvashatólag és csinosan irva, lapozva, kötve 's a' szerző nevét rejtő pecsétes jeligelevéllel ellátva legyenek. Kelt Pesten, febr. 29. 1844, D. Schedel F. titoknok.

Magyar tudós társaság. Az akademia tudományos havi irata a' ‚Tudománytár' e' folyó 1844ki esztendőre is folytattatik az eddigi szerkezettel 's az eddigi szerkesztők ügyelése alatt. Az ‚értekező rész' a' tudományok minden ágain tanulságos, többnyire eredeti 's egy részt az akademia üléseiben előadott értekezéseket közöl, a' felvételben különös tekintettel hazánk tud. érdekeire; a' ‚literaturai' rész egy lehetségig teljes hazai bibliographiát, 's a' külföldi irodalom legjelesb termékei hol rövidebb hol bővebb ismertetéseit hozza; végre a' hivatalos ‚Academiai Értesitő' a' t. társaság ülési munkálatairól részletesen tudósit. Hol szükséges, a' szöveget réz-és kőmetszetek is világositják fel. — A' diszes kiállitásu folyóirat egész évre helyben, Eggenberger J. és fia akad. könyvárusoknál 5 ft., postán havonként elküldve 6 ft. 36 kr. p. Az első vagy is januariusi füzet foglalatja: 1· Népnevelés, különösen a'reáltudományok, Győry Sándor rend. tagtól. 2. Az ismeretlen jellemü rohonczi codex ismertetése, két tábla kinyomattal, Jerney János rend. tagtól. 3. Mégis a' szlávok tót nevéről, Kállay Fer. rend. tagtól. 4. Okleveles toldalék Beely Fidél lev. tagtól. A' literaturai részben: 1. Michelet Németországról. 2. Kritikai szemle a' chemia és physica körében. 3. Külf. bibliographia. Az Acad. Értesitő a' decemberi gyülések részleteit hozzá, 's ezek közt Schedel Ferencz titoknok előadását egy magyar nyelvjárástan eszközléséről. Figyelmessé tétetik egyszersmind a'közönség az akademia ezen legujabb kiadásaira: 1. ‚Magyar helyesirás' és szóragasztás főbb szabályai. Hetedik kiadás. n8r. 32 l. füzve 10 kr. 2. A' ‚magyar szókötés' főbb szabályai. n8r. 129 l. füzve 20 kr. 3. ‚Törvénytudományi műszótár', n8r. XII. és 444 l. füzve 1 ft. 40 kr· 4. ‚Német-magyar Zsebszótár.' Második kiadás, k8r. 2 ft. 30 kr.; két füzet megjelent, a' 3dik vásárra jő ki. 5. ‚Első oktatásra szolgáló kézikönyv' a' m. tud. társ. által koronázott pályamunka, ‚Edvi Illés Páltól'; 2—3 kötet, melly a' számvetés, időszámlálás, természet-, egészség- és gazdaságtant foglalja magában. Harmadik javitott és bővitett kiadás, n8r. 290 l. kemény tábl. 1 ft. 's ebből külön: 6. ‚Népszerü számvetéstan és időszámlálás tudománya. 8r. 88 l. ker. tábl. 20 kr. 7. ‚Népszerü természet- és egészségtan.' 8r. 120 l. kemény tábl. 24 kr. 8. ‚Népszerü Gazdaságtan. 8r. 87 l. kem. tábl. 20 kr. — 9. ‚Eredeti Játékszin', XId. kötet: Tisztujitás, koronázott vigjáték Nagy Ignácztól. Második kiadás, 12r. 17l. füzve 40 kr. 10. ‚M. tudós társasági névkönyv kalendáriommal 1844re. 8r. 93 l. füzve 20 kr. p. Végre ‚sajtó alatt': 1. Törvénytudományi pályamunkák, IId. köt. 2. Philosophiai pályamunkák, IId. köt. 3. Mathematikai pályamunkák Iső k. 4. Természettudományi pályamunkák IIId. k. 5. Verbőczi István Hármas törvénykönyve, ford. egy akademiai biztosság által. 6. Eredeti Játékszin, XII. XIII. XIV. kötet. Pesten, febr. 29. 1844. Dr. Schedel titoknok.

Budapesti napló. A' magyar tud. Társaság mult hétfői hetiülésében küldöttséget neveze ki azon földsöppedék megvizsgálására, melly Budán Mayerffy ur szőlejében támadt, 's mellyről mult naplónkban bővebben szólottunk. Azon tájon lakó öreg emberek, mint mondják, emlékeznek, hogy a' söppedék helyén hajdan temető létezett, 's igy az ott találtatott embercsontokra nézve ez alkalmasint legvalóbbszinü magyarázat *). A' küldöttség eljárásának sikerét annak idejében közlendjük. — Azon két gránátos katona, kik Murattyt megfojták, már siralomházban ülnek, 's holnap reggel kötéllel fognak kivégeztetni. Czinkostársuk, S. kocsmáros az egész pörfolyam alatt makacsul tagadá bünrészességét; a' katonák ellen kimondatott halálitélet fölolvastatása után azonban önként megvallá, hogy ő is csakugyan bünös. Legyen szabad itt egy kis észrevétellel előállanunk. A' siralomházban ülő elitélteket mindig nagyszámu közönség szokta látogatni: napjainkban jótékony czélok előmozditására mindennemü látványos és egyéb vállalatok szoktak rendeztetni, 's ez igen dicséretes. Nem lehetne é tehát a' siralomházi látogatókra is néhány garasnyi belépti díjt szabni,'s az ekkép begyülendő bizonyosan igen tetemes összeget jótékony czélra, például dolgozóházra fordítani? — Hajóhidunkon lassankint dolgoznak már, martz. 7dike előtt azonban bajosan fogunk rajta járhatni. — Mult szerdán dél tájban annyira növekedett a' hóförgeteg és vihar, hogy a' budai révészek ünnepélyesen kijelenték, miszerint illy pogány időben teljességgel nem járhatni a' Dunán, mihelyt azonban huszast mutogattak az átmenni akarók,azonnal megszünt a' veszély, a' szegényebb emberek ellenben kedvökre dideregheltek a' parton, mert biztosnak nyoma sem volt látható. A' pesti partról azonban szokott renddel jártak a' csolnakok, mert igazán életre termett városkapitányunk annyira jelen van mindenütt, hol az önkényt fékezni kell,hogy néka szinte kisértethejőazember azt hinni, miszerint sokszorozni tudja személyét, 's ugyanazon egy időben több helyen is jelen van. Egyébiránt, nem kell oda boszorkányság, hol az akarat erős és szilárd, 's a' kötelesség érzete mindig ébren van. — Budán néhány nap előtt igen furfangos lopás történt: egy férfi ugyanis nőstül egyházi személyhez menvén, mondá, hogy el akarnak válni, előbb mindazáltal mégis szeretnék megkisérteni, hogy ő vajjon nem birná é őket összebékéltetni. A' lelkiatya, a' férfi unszolására, külön szobába vezeti őt, panaszát négyszem közt kihallgatandó. Midőn mintegy pár óranegyed mulva az előbbi szobába visszatértek, a' nőt már nem lelék ott. Ekkor igy szólt a' férfi: ‚Ime, tisztelendő ur, milly makranczos a' feleségem, már megbánta békülési szándékát, és itt hagyott!' Ezután röviden elbucsuzott 's maga is távozott. Pár óra mulva szekrényébe nyul a' lelkész, 's hámulva tapasztalá, hogy rutul rászedetett, a' békülni nem akaró asszony ugyanis fehérruháit, óráját 'stb. ellopá. — Most hagyá el Kuthy Lajos novelláinak 5d. kötete a' sajtót, ára 1 fr. 20 kr. p. p. — Vajda Péter „Dalhona" 4dik füzetére nézve megjegyeztetni kérjük, hogy a' szerző távolléte miatt a' versek osztályozásában hiba történt, mi azonban épen nem csökkentheti a'jeles gyüjtemény belbecsét. — Játékszini krónika: nemz. szinpadunkon febr. 23kán adaték „Bájital" dalj. 2 felv.; 24kén bérszünettel először „Kalandor" népszinmü 3 szakaszban, irta Ney; 25kén ugyanaz; e' szinmü nyerte el a' Bartay által kitett 50 arany jutatmat husz 's néhány pályázó közt, azonban a' pompás diszitvények daczára is belbecsére nézve legalább megbukottnak tekinthetni azt; nem árthand talán megjegyzenünk, hogy a' jutalom fő feladása „látványosság"volt,'s alkalmasint ez birhatáa' biráló választmányt arra, hogy a' belső drámai élet teljes hiányzását nem vevék tekintethe, ámbár kettő a' birálók közül mind a' mellett is a' „Szökött katona" mellett szavazott; jövendőre nézve okulásra szolgálhat ez, mert a'magyar szinházi közönség bizony kilépett már a'gyermekkorból, 's egy pár diszitvény által nem hagyja józan itéletét elaltatni; 26kán Bartha jutalmaul bérszünettel „Szökött katona" vigj. 3 felv.; nézők nagy számmal; 27kén „Hunyady László" dalj. 4 felv.; 28kán „Kalandor" vigj. 3 felv., a' szinház üres; hiában, belső vonzó erő nélkül nem kényszerithetni a' közönséget; mi azt hiszszük, hogy Ney sok szép tehetséggel bir, de az eddigi két próbája világosan tanusitja, hogy erejét kár szinpadra pazarolnia; 29kén „Szökött katona" vigj. 3 felv. — Fáncsy már megérkezett kolozsvári müutazásából, mi igen örvendetes, mert hosszas távolléte nagyon érezhető volt. — Nem hallgatha'juk el azon örvendetes hirt, miszerint Kántorné rövid idő mulva Pestre érkezendik vendégszerepekre; reméllük, hogy nem is fogja nemzeti intézetünket többé elhagyni, melly őt mindeddig olly igen sajnosan nélkülözte.—Lendvayné már fölgyógyult, 's rövid idő mulva játszani fog, Egressy Gábor ellenben folyvást beteg, 's itt Bartay ur méltó dicséretére kell megemlitenünk, hogy havidijt rendelt azámára,mivel ő akkor sem hagyja a' szinészt szükölködtetni, midőn hasznot nem huzhat működéséből. — Bartay „Magyarok Nápolyban" czimü eredeti daljátéka jövő hónapban jutand szinpadra. — Holnap, martz. 4kén, Füredy jutalmaul bérszünettel először adatik „Figaro lyánya" énekesvigj. 5 felv.,Mellesville után ford. Egressy Benj. zenéjét szerkeszté Szerdahelyi. Párizsban nagy szerencsét csinált e' vaudeville. — Meg kell még jegyzenünk, hogy febr. folytában nemz. szinpadunkon 21 eredeti, 's csak 7 idegen szinmü adatott. Tehát e' tekintetben is megelőztük már a'német szinházat. —Ámbár gőzhajóink indulásra már készek, mivel azonban a' vizállásnak két lábnyira csökkente a'Duna mellékágai 's belé szakadó folyamok jegének eltakarodását mindeddig gátolja, e' körülmény miatt még most a' gőzhajók nem járhatnak, mindazáltal viz magasbulásával azonnal pályájokra kelendnek. Gőzhajóink veszteglése 's a' sok esőzés 's rögtöni hóolvadás miatt országszerte megbomlott utak meddő népességünek jósoltatják küszöbönálló józsefnapi vásárunkat, mellyet kereskedő 's kézmüves osztályunk olly epedve vár, de még sokkal inkább végét az orsz.-gyülésnek, melly ugy szólván mindennapi legbiztosb jövedelme kutfejétől majd egy év óta zárta el helybeliiparszakunkat, a' nélkül,hogy, azelső életszükségi czikkekkel foglalkozókat kivéve, kincsbányaul használna Pozsony iparosztályának. Ehez járul még pénzetlenségünk mellett az is, hogy Erdély felőli folyamok jobbadán kártékonyan özönlének ki medreikből, igy mint már emlitők, Maros Aradot, Szamos pedig Szatmár-németit árasztá el. Tiszánk is rakonczátlankodik 's hir szerint a' szolnoki töltést iselszakasztá'sazutazókatCzibak'r Tokaj felé kényti. Ezek miatt a' hazai termékszállitás Pest mint középpont felé szörnyen elnehezül, drágul 's késteltetik. Illy szállitási késedelmet nálunk a' sok esőzés, árviz 's felfakadt dágványos ut szüle, Ausztriában pedig a' tömérdek hó, ugy hogy az éjszaki vasut is néhány napig, mig t.i. a' sok hófuvatag lelapá/oltathatott róla, járhatatlan volt, legközelebb jó darabon. De inkább most adja ki mérgét önkénye szerint a' tél tavaszi szántásvetésünk késleltése nélkül, mintsem később dulakodjék zordonsága, mint tavaly, midőn a' kicsalt gyümölcsöt fagya elpörzsölte országszerte, sőt még az ákáczvirágnak sem kegyelmezett májusban elannyira,hogy legtöbb vidékinken aranyért sem lehetett egész ákáczerdőkben is látni

*) Ide iktatjuk tovább értesitésül a' mult naplónkba iktatott vámszedő hivatal később érkezett köv. sorait: „Bővebb felvilágositásul, még ezeket vagyunk képesek folytatólag adni a' febr. 25ki naplóhoz. Mindent elkövetve, élet-halál közt a' föld üregibe vizsgálás végett hason 's deszkán betolva három gyertya 's fáklyavilágnál kivántuk tenni bővebb vizsgálásunkat, de minden fáradság 's iparunk sem volt képes ezt végbe vinni; mert a' felső részre vagy a' hegy alá mutatkozó földalatti üregbe mehetést a' földtömeg leszakadta gátolja; (számos néző közül egy aszszony 's egy gyermek a' most tavasszal parázsabb és söppedékesb földomladékba estek, de összezuzott képüknél egyéb szerencsétlenség nem történt rajtok). Második oka nyomozásunk nem sikerültének az,hogy az üregben valami lyuk által okozott ollyan szél-huzás van ;melly 3 gyertyánkat 's fáklyánkat harmadfél ölnyi bemenetelünk után azonnal eloltotta. Jelenleg több próba 's fáradságunk után mással nem szolgálhatunk. Az üreg alsó részibe be lehet menni, számos ur és polgár fáklyák 's gyertyákkal minduntalan látogatásikat nem kimélve teszik ez omladéknak tiszteletüket. Azt emlitettük már, hogy azon hoszura nyuló pinczérül vagy aknárul semmi ember nem emlékezik,'shogy a'köznép mendemondája szerint valaha századok előtt temető volt. Az előtte álló ugynevezett bloks-baadi vagy sáros-furdői kaszárnya 's a' Navigations-depot vagy hajózási raktár épületei nem most épültek; ezek épitési körülményei világositásul 's bizonyságul szolgálhatnának erre. A' bővebb vizsgálatoknál előfordulandó dolgokrul édes hazánkat tudósitani legszentebb kötelességünk leend 'stb. Budán mart. 1jén 1844. Wallásy s k. vámszedő, Watter s.k. ellenőr.

ákáczvirágot, kivevén az uj ültetvénybeli 's később itt ott gyéren viritott fiatalokon.

A' cs. kir. szabaditékos rév-komáromi biztositó-társaságnak f. 1844 febr. 13. 's 14d. napján tartatott közgyülésén az 1843d. évi számadás az igazgatóság által bemutattatván, kitetszett abból, hogy 835 darab 500 v.ftos részvény alaptőkéje teszen 417500 v.ftot. Ezen 835 részvénynek 50 vftjával befizetett segédtőkéje teszen 41750 vftot. Ugyanannyi részvényre némelly évi haszonból a' pénztárban hagyott 30 vfr. 17 kra terjedt tartaléktőke: 25286 vfr. 35 krt. 1843dik évben 3,321,271 vfr. 26½ krt. tett érték biztositási dijaiból befolyt jövedelem: 20211 fr. 27 kr.; tőkepénzek, biztositási dijak kamatiból 's kiadati dijakból befolyt: 6111 fr. 2½kr. E' szerint az 1843d. évi jövedelem öszszesége: 26,322 fr. 29½ kr. És igy ezzel együtt 1843dik évi bevételi állapotja a' társaságnak: 510,859 fr. 4½ kr.; melly az igazgatóság által a' pénztárban részint készpénzben, részint kötelezvények, gőzhajói részvények, 's a' társaság házában fekvő érték által kimutattatott. Költség 1843d. évre: 3332 vfr. 12 kr. A' készpénzül befizetett részvények alaptőkéitől kijáró száztól 5tös kamatok: 2267 vfr. 15 kr.; levonván a' költség és kamat-kiadásokat a' jövedelemből, maradt tiszta hasznul: 20723 vfr. 2½ kr.; mellyből egy részvényre jutott: 24 fr. 49 kr. Ebből közgyülési határozathoz képest a' tartaléktőkének 40 vftigi szaporittatására benhagyatott: 9 vfr. 43 kr.; 835 részvény után összesen: 8113 fr. 25 kr. Az ekkint egy részvényre fenmaradt 15 fr. 6 kr.; öszszes részvényekre pedig 12608 vfr. 30 kr. osztalékul kifizettetni rendeltettek. A' társaság ujabb három évrei együttmaradásra kötelezte magát. Igazgatóvá: Beöthy Gáspár, pénztárnokká: Molnár Lajos, titoknokká: Janicsáry Döme szavazat utján választattak meg. Közli az igazgatóság.

Spanyolország.

(A' legujabb spanyol-portugál zendület czéljai. A' spanyol kormány nagy bátorsága.) A' most véghez ment spanyol-portugál zendület közti összeköttetés mindinkább világosabbá válik, azonban szerencsére az is kétségbehozhatlan már, hogy mind a' kettő eredvény nélkül maradand, mert a' spanyol kormány rendkivüli eszközökhezfolyamodék,rögtönmindenüttfölfüggesztvén ideiglen az alkotványt, hogy vagy mindent egy csapással nyerjen meg, vagy rögtön végkép enyészszék el. Az egész mozgalmat Angliának tulajdonitják, 's azon megjegyzéssel, hogy a' két birodalomból szövetséges respublicát kivánt alkotni. Az angol követ mindazáltal ovást tett ezen magyarázat ellen, 's a' spanyol kormány megigéré, hogy ez ellenmondás értelmében fog legközelebb hivatalos lapjaiban nyilatkozni. — Alicante még mindeddig sem hódolt meg, de a' zendülők mindenütt veszteni kezdik már bátorságukat. 6 nap tüzetett ki nekik meghódolásul.

Anglia.

(Parliamenti viták Irland ügyében. O'Connell elitéltetésének hatása Irlandban.) Az alsóházban heves csaták folynak Irland ügyében, Russell ugyanis inditványt hozott szönyegre, melly szerint igazságosb kormányzatban kivánja ezentul Irlandot részesittetni. Szavai, az unio fölbontatását kivevén, majd egészen O' Connell védbeszédjéhez hasonlitnak. Eddig d'Israeli, Ward, Murphy, Buller és Stanley szólottak ez ügyben. O' Connell is hatalmas szónoklatra készül. — Irland minden vidékin villámcsapás gyanánt hatott O'Connell elitéltetésinek hire; néhány város lakosi mély gyászba öltöztek, más helyeken a' boltokat bezárták, rendzavar azonban sehol nem történt, mert mindenütt parancskint tisztelik O'Connell minden szavát. — O'Connell a' fiatal Tylernek, az egyesült statusok elnöke fiának, karszéket külde ajándékul, melly három század óta folytonos birtokában volt családjának. Az öreg Tyler azonnal ráült, 's igen örvendett a' becses ajándéknak. —

Svédország.

(Az ideigleni kormány iránti alaptörvény.) Még febr. 1én,azon k. rendeletnek,mellynél fogvást a' korm. mart. 1eig a' király betegsége miatt a' koronaörökösre bizatik, megjelente előtt, Aftonbladed hirlap taglalni kezdé a' kérdést: ki viendi a' kormányt azon esetben, ha a' király betegsége tovább tartana.,,Az alkotvány 40 §a, ugymond, rendeli, ha a' király olly beteg, hogy nem kormányozhat, ugy a' kormányt a' statustanács veszi át, még pedig a' király nevében. Ez iránt tehát semmi rendelet nem adathatik ki. A' 7 §. végül megjegyzi, miszerint midőn a' statustanács fog kormányozni, ez mindkét (Svéd-ésNorvégorsz.ból egyiránt tiz tiz, összesen tehát húsz tagból álljon ,,Svédország 's Norvégia ideigleni kormánya" nevezet alatt. Ugy a' svéd, mint a' norvégiai ügyeket ezen tanács szavak többségével igazgassa; a' szavak egyenlő megoszlása esetén az elnök szava legyen eldöntő, ki minden héten változni fog, ugy hogy a' svéd igazságminister 's norvégiai statusminister egymást hetenként fölváltva elnöklendnek. Az alaptörv. tehát világos; mindazáltal az 1818ki svéd országgyülés azt rendelé, miszerint ő fens. Oszkár koronaörökös vegye át a' kormányt, ha ezt a' kir. betegsége miatt nem vihetné. Mennyire hajlék ehez a' norvég storthing, azt a' norvégiai statustanács mondhatná meg. A' törvényhozás figyelmét itt két eset igényli: 1) mi történjék addig, mig a' szükséges tanácsosak Norvégiából megérkeznek; 2) mi, ha a' svéd statustanács teljes számu nem találna lenni. A' dolgok jelen állásában szükség lenne már a' norvégiai statustanácsot utra inditani." — Ezen lap febr. 2kai sz.ban a' fenérintett rendelet megjelente után oda nyilatkozik, miszerint ezáltal a'közügyek nagy zavartól mentettek ugyan meg, de mégis szeretné tudni: mikép hozhatni ezt azalkotványokirattal öszhangzásba? Idézi erre a' RRek 1818 jan. 20án XIII. Károly halála előtt néhány héttel kelt irata szavait, mik szerint Oszkár elérvén már teljeskorát, minden esetben, ha a' királyt betegség akadályoztatná, a' koronaörökös (a' mostani király) gyakorolja a' kir. hatalmat.Ez is, ugymond csak példája annak, miszerint a' statushatalmak szeretik a' kivételes rendeleteket az alaptörvények rovására megtartani.

ÉRTESÍTŐ.

☞ Felszólitás

A' t. cz. *uradalmak és jószágok birtokos uraihoz.*

Azon t. cz. uradalmak és birtokok urai, kiknek uradalmi **kormányzókra**, **gazdatisztekre**, ugymint: **tiszttartókra**, **számtartókra**, **ispán és kulcsárokra**, 's minden **erdőszi hivatalra** és szolgálatokra alkalmas egyedekre szükségük lenne 's azokat birtokaikba felvenni kivánnák, **méltóztassanak** az iránt vagy személyesen vagy bérmentes levelök által értesités 's utasitás végett, **Pesten Sebestyén-piaczon lakatos-utczában 204. sz. a.** 1ső emeleten hites ügyvéd **Bielek László** urnál értekezni, ki minden előadandó esetben, a' fennevezett hivatalokra, tüstint alkalmas egyedeket ajánlani képes, sőt azon esetben is, ha a' t. cz. **birtokos urak** ezen ajánlandó tisztektől készpénzbeni **cautiót** kivánnának; mellyre nezve ezennel megkéretnek, tudósitásuk alkalmával a' **cautio mennyisége** iránti szándékukat 's a' felveendő egyedek évenkinti fizetését 's más mindennemű a' hivatalhoz csatolt járandóságokat is vele tudatni méltóztassanak. Továbbá, minden fekvő **jószágok eladását, vevését vagy elzálogositását**, valamint **Budán és Pesteni** ház eladás 's vevés kieszközlését is, nemkülönben minden **tekintetbeni megbizásokat a' legbiztosabban** véghezviendő.

Birói árverés

Baracskán ns Fejérmegyei pusztában a' Kotsy-Horvát tömeg részére biróilag exequált 40 vagy szükség esetén több hold jó minőségü szántó és réti földek f. 1844ki mart. 13ik napján árverés utján el fognak adatni. Kelt Sz. Fejérvárott,febr. 1jén 1844. Meszlényi Károly fősz. biró mint végrehajtó. 1—2

Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. Kamra részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a'csatádi kam. igazgató tisztség, 500 p. fr. évi dijjal, szabad lakás, 48 p. fr. értékü bor, 80 pozs. mérő kétszeres, 208 pozs. merő zab, 360 mázsa széna, 12 kocsi szalma 's 30 öl tüzifa évenkinti dotatio mellett, 's500 peng. fr. biztositékkal öszszekötve megürült. Azok tehát, kik e' hivatalt elnyerni kivánnák, eziránti folyamodásikat — annak bebizonyitásával, hogy a magyar, német, deák és oláh, vagy illir nyelvben tökéletesen jártasak, 's gazdaságiakon kivül jogtani ismeretekkel is birnak — legfölebb folyó évi mart. végeig a' temesi kam. igazgatósághoz benyujtsák. Budán, jan. 24kén 1844. 1—3

Hirdetvény.

Sz. kir. Székesfejérvár városa részéről az 1843. évi sept. 5kén kebelében pusztitott tüzvész által károsodottak fölsegélésére 100,000 ezüst forint magányosaktul részletenkint kölcsön felvétetni határoztatván, — pénzeiket ötös évi kamatra, 's mindkét felől előre bocsátandó félévi felmondás utáni viszszafizetés biztositása mellett elhelyezni kivánók ebbeli szándékukat a' mondott város tanácsánál bejelenteni felszólittatnak. — Kelt Székesfejérvárt 1844d. évi január 11kén tartatott közülésből a' jegyző hivatal által. 1—3

Csöd.

városi számvevő hivatalra.

Kismarton szabad királyi városban legfelsőbb engedelemnél fogva egy számvevő 200 p.forintnyi évi fizetéssel, és 40 p forintnyi szállás-pénzzel, ugy szinte 6 öl tölgy vagy bük hasáb, és 200 darab rőzse-tü előfával esztendőnkint ellátva, kinevezendő. —

Ezen hivatalt elnyerni akarók felszólittatnak ez iránti folyamodásukat a' megkivántató bizonyitványokkal együtt folyó évi böjtmás hó 14ik napjaig e' városi tanácshoz benyujtani. Mindenek előtt olly egyedek hivatalosak, kik már eddig valamelly városi számvevői hivatalban magoknak az elnyerendő hivatalra szükséges ismereteket 's képességet szerezve, vagy a' honi törvényeket megtanulva, ez iránti hiteles bizonyitványokkal birnak; minden esetre a' folyamodóknak magyar, diák és német nyelvben tökéletes jártassággal kell birniok. Kelt Kismarton szabad kir. városban 1844ik évi január hó 11ik napján tartott tanácsülésből, Lichtenstern Ant. főjegyző. 2—3

Csőd kamarai ispánságra.

Mármarosban Sugatagon a' kam. ispánság, melly évenkinti 150 fr. dijjal, 18 pozs. mérő buza, 24 pozs. márő zab 1 öl széna, 150 font só, 10 öl tüzifa, szabad szállás 's 100 fr. biztositékkal van összekapcsolva, megürült. Folyamodók, kiknek oláh nyelvben is jártasoknak kell lenniök folyamodásaikkal a' mármarosi kam. igazg.sághoz kell fordulniok. 2—3

Csőd, erdősz-állomásra.

Szab. kir. Kassa városánál két erdőszállomás ürült meg, mellyet évenkint 200 frt p.p., 12 öl tüzelő-fa, szabad lakás és házi kert van egybekötve. A' folyamodni szándékozók saját kérleveleiket hiteles bizonyitványokkal, ugymint: erdőgazdasági ismereteikről eddigi szolgálatuk, erkölcsös életük és erkölcsös életük, és egészséges testalkotásukról ellátva, e' f. évi mart. utóljaig sz. kir. Kassa városa tanácsának nyujtsák be. 3—3

Bihar vármegyének Sárréti járásában fekvő Kovácsi nevü pusztában egy árva jószága uri lakházzal a' Berettyó folyam partján pincze, magtár, mindenfele ló- és marha-istállókkal 80 darab marhára, több nagy szinnel és aklokkal ellátott udvartelek, mellyben szőlős, veteményes, és lóheres kert is vagyon, cselédeknek való lakházzal, 25 kőből őszbuzavetéssel 585 hold, árokkal körulvett tágas birtok, kir. kisebb haszonvétellel, mint ugyanezen határban levő szintazon árvai tömeghez tartozó másik tágas birtok egy pásztornak szükséges 3 szobáju lakházzal 85 és ½ hold birtok fog árverés utján a' többet igérőnek 200 pengő forint bánatpénz letétele mellett nevezett Puszta-Kovácsiban 6 évre f. 1844dik év martius 11d.napján délelőtti 9 órakor haszonberbe adatni.

Ugyanazon árvának jószága Biharmegyének szalontai járásában F. Györös helységben, uri lakház 5 szobára, pincze, magtár, mindenféle ló- és marhaistállókkal, sertéskoteczekkel, cselédlakhellyel, pálinkaházzal, szinekkel, aklokkal, zöldséges és gyümölcsös kerttel ellátott telek, melly 30 holdbul, szántóföld 101 és ½ hold, mellyből 15 köblös őszibuzával van bevetve, kaszáló 29 hold, erdő pedig 421 hold.

Fekete Tót helységben belső telek 1½ szántóföld, 13, kaszáló 73 hold.

Kávásd helységben belső telek 644 □ öl szántóföld 3 kaszáló 6 hold, valamint ezen három helységben a' kir. kisebb haszonvételek, 52 jobbágy füstpénzzel 's 2077 gyalog-napszámmal.

Puszta-Dalmon Szántóföld 101, kaszáló, 6, erdő 661 hold, valamint Puszta-Gyarakon is két szobáju lakház 's mintegy 400 holdnyi részint szántó részint kaszáló, de nagyobb részben erdőbeli birtokkal f. 1844dik év mart. 18kán F. Győrösön 20 évre készpénzért zálogba fog adatni, addig is bővebben értekezhetni P. Kovácsiban gyámatya Nadányi Károly, N.-Váradon pedig tiszti ügyész Molnár Ferencz uraknál. Egyébiránt ha a' fenkitett időben a' zálogbaadás nem sikerülne, ugyanazon jószág a' fenirt napon árverés utján haszonbérbe leszen adandó, megjegyezvén, hogy az utóbb megnevezett 3 helység és 2 puszta egymással határosak. Kelt Várad-Olasziban jan. 16kán 1844. 6—6

Csődület jelentés.

A' nm. m. kir. udv. Kincstárnak 1843d. évben oct. 14kén 34000. sz. a. kelt kegyes intézvénye következtében, megürült Arad-kerületi kir. igazgató mérnöki hivatal betöltése végett, mellyel hatszáz forint évi fizetésen és szabad lakáson kivül, évenkint negyvenkét forint rajz- és irószer-dij, nemkülönben tizenkét öl kemény tüzifa, és hivatalos utazások alkalmikor fuvarozási költség, 's a' 10d. osztályi napidij vagyon öszszekapcsolva, a' csődület határnapja f. 1844dik év mart. 23kaig ezennel tüzetik ki.

Azon egyedeknek tehát, kik a' felebb érintett hivatal elnyeréseért folyamodni szándékoznak, kötelességül tétetik: a' bölcselkedési és tudákossági pálya rendes végezetét ugy a' vízmüi — nem különben polgári — utak és hidak épitéseiben elméleti és gyakorlati jártasságukat, valamint eddig viselt szolgálatjokat, és különösen a' magyar, 's az országban divatozó hivatalos nyelveknek tökéletes ismeretét hitelesen bebizonyitani, 's ezen czélra szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen az országos kir. épitési főigazgatóságnak, a' fen kijelölt határnapig annál inkább benyujtani, mivel későbben érkező, v. a' szükséges bizonyitványok nélkül benyujtott folyamodások tekintetbe nem vétethetnének. Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, február 9dikén 1844. 2—3

PEST, csütörtök mart. 7kén.

JELENKOR.

1844. 19dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (Magy. Gazdas. egyesület, nemz. szinház; kincstári tiszti halálozások; Pozsonyi történetek; Országgyül. közlemény: 156 és 157d. ker. ülésben az országgyülés évenkint tartása iránti inditvány tárgyaltatásának részletei, annak elfogadtatása 's a' hajdukerületi rendezés megkezdése; 108d. fördi ülésben a' katonaélelmezési viszonüzenet elfogadtatott, a' fördi napló késedelme miatti közbenszólásra megnyugtató felvilágositás adatik 's a' főhg-nádor elnök figyelmeztetése; a' 158d. kerül. ülésben a' hajdukerület rendeztetése az 57 §ig némi módositásokkal folytattatik 's csupán keresztyének nyilatkoztatnak választókká képeseknek szavazás által; 159d. és 160d. ker. ülésben az alsó magyarorsz. kereskedők kérelme a' kereskedési akadályok megszüntetése végett választmányhoz utasittatik, 's a' hajdukerületi rendezés folytatása azon kerületi képviselő beszédével a' biráskodásrul; 109d. orsz. ülésb. az illető fördi üzenetek áthozta után elegyes ülésben a' magy. nyelv, katonaélelmezési ügyben kinevezendő kir. biztosság 's a' Részek meghivatása iránti felirások aláirattak 's felküldettek, 110 orsz. fördi ülésben a' városok rendeztetése iránti üzenet jöve szőnyegre 's a' városok orsz. szavazatjogának belintézkedésökkel összekapcsoltatása megállapittatott; 161d. ker. ülésben a' hajdukerületi rendezésben a' 322 §ig haladtak a' Rdek némelly módositások 's kihagyásokkal; Ung, Hont. Győr, Mosony 's Heves megyék követutasitásai, a' fiumei szabad kerület ujdon rendeztetése.

Amerika (Hayti uj alkotványa).

Spanyolország (Folytonos elfogatások a' fő városban; harcztéri hirek; készületek Krisztina fogadtatására.)

Portugália (Lázadások; az egész ország ostromállapotban; a' zendülés terjedése).

Anglia (Alsóházi viták Irland ügyében; Tahiti elfoglaltatása roszaltatik; Russell inditványa Irland ügyében 99 szótöbbséggel megbukik.)

Franczia ország (Guizot Tahiti miatt nagy zavarban; Tahiti elfoglaltatását a' franczia kormány öntettének nem ismeri el.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Diakovich Athanáz károlyvárosi k. harminczadi számvizsgáló meghalálozott. A' dömölki kir. sóárnokállomás megürült. Tichtl Ferencz temesi kam. igazgatósági első számvivő jan. 24kén meghalálozott.

A' „Magyar Gazdasági Egyesület" f. mart. 16kán korm. választmányi, 18kán délelőtti 10 órakor pedig közgyülést fog tartani, mellyeken a' t. cz. tagok és ügybarátok minél számosban megjelenni szives tisztelettel kéretnek. Elnöki megbizásból Török János, egyesületi titoknok.

(Nemzeti szinház.) Szombaton, martz. 9kén bérszünetteladatik először „Két pisztoly" eredeti szinmű dalokkal és tánczokkal 3 szakaszban; irta Szigligeti, zenéjét szerkeszté Erkel Ferencz.

Pozsony febr. 24. **Pozsonyi történetek.** Az elvcsata lassan végéhez közelit. Korba lépünk, mellyben a' szónoklatok virágzása után gyümölcsöt kér a' közfigyelem: gyümölcsöt minden részérül a' hazai nagy mezőnek, tehát a'törvényhozás mezejéről épen ugy, mikép a' tisztviselői moraléról, innen épen ugy, mikép a' socialis mezőrül, mellyet szinte mivelünk. E' czikk soraiban szerencsém van egy pár gyümölcsöt a' socialis mezőrül bemutatni. A' farsang végnapjaiban tánczvigalom tartaték, szép és fényes, ollyan, minő nagy bámulást okoz, 's minőrül az emberek beszélnek. E' tánczvigalom a' Honderü szerint tiz ezer p.frtba került 's becsületére szolgált a' pártnak, melly ennyi ezret összegyüjteni, 's olly czélszerün alkalmazni tud, hogy alkalmazásából a' közöröm szép virága fakadjon! Az ugynevezett oppositio adta e' tánczvigalmat, mellyben mikép mondják, következetes maradt szokásához, csak franczia terményekből meritvén ösztön-szellemét. Mi e' gyümölcsöt, mellyet az oppositio a'socialis mezőrül huzott, minden megjegyzés nélkül igen szivesen üdvözöljük; és most összebékülések és kiegyenlitések korában testvérileg hajlandó szivvel rá mondjuk: szép gyümölcs! — Volt egy másik tánczvigalom is alakittatva az ugynevezett oppositiónak egy tagja által, kit mi évek hosszu során tisztelni tanultunk, és kit többször láttunk már a' megfontolás mezején nem siker nélkül cselekedni. E' tag T..nak követe B. I. A' tánczvigalom czime „gyermekbál" volt mellynek a' kiadás födöztetése után maradt jövedelmezése a' pozsonyi kisdedovó intézet gyámolitására fordittatott. A' kezdemény eredvényzése igen figyelmet érdemlő volt, 's a' ki valaha kisdedovó intézetben volt, bizonyosan örvend velünk, e' szerény 's igen hasznos gyümölcsnek, melly tehát szinte Pozsony socialis életének mezejéről szedeték. — Az ugynevezett conservativ párt is hozott egy pár gyümölcsöt a'socialis mezőrül E' gyümölcsök egyike nem más, mint nemzetiség alapelveire állitott ipar- iskola, mellyre a' conservativ párt eddig már 17000 p. ftot összesitett, még pedig olly világos feltét mellett, minélfogvást minden ajánló 's aláiró egyed névtelen marad sommájával. Szó volt, hogy ez iskola Pesten állittatik fel. Azonban nem gyarló forrásokból csergedez ama jó hirnek biztató folyama, miszerint maga a' közigazgatás már valósággal elhatározta Pesten egy ipar-iskolának elrendeztetését. Ez volt egyik ok, minélfogvást az ugynevezett conservativ párt végezte, hogy az alapitvány sommáiból nem Pesten épülend ipar- iskola, hanem Pozsonyban. Mi e' határozatnak annál tisztábban örvendettünk, minél inkább éreztük szükségét, de mozgunk is a' mellett, hogy felső Magyarországnak jóakaratu de mértékletes hatalmu lakosi közt közép tüzpontok alakittassanak, mikből a' magyarság habár lassan de biztosan terjedjen 's erőszakolás és hajhászás nélkül terjedhessen is. Mi e' gyümölcsöt, mellyet a' conservativ párt a' köz jó mezejére állitott, ismét minden megjegyzés nélkül szivesen üdvözöljük, mert tiszta és valóban igen hasznos gyümölcs. — Ezen napokban az ugynevezett conservativ párt, még egy példával tanusitá azt, hogy valaki liberalis lehet, a' nélkül hogy épen tulzó szabadelmünek kelljen lennie. Alapitványt tett t. i. Pozsonyban a' magyar szinészeknek három havi tisztes elláttatásukra Ezen ügy tárgyaltatása sokkal érdekesb sem hogy azt hitelesen 's egészen ne közöljem. Az orsz. gyülési ifjuság közül többen járultak ifjuabb Z. F. grófhoz, kérvén őt, hogy a' conservativ pártnál a' magyar szinészetnek Pozsonybani biztosittatását előmozditaná, igérvén, hogy az ifjuság szinházbani saját viselete felett önmaga őrködendik, 's mennyire idejök és pénzerejök engedi az előadásokat meglátogatják. A' nemes gróf késznek nyilatkozott, szavát tartotta, 's a' foganatot már tudjuk, mellyhez csupán azt kell adnunk még, hogy a'magyar előadások a' városi szinházban hetenkint háromszor folyandnak, 's f. mart. 9dikén, mikép halljuk, tettleg meg is kezdetendnek. Az ifjuságnak e' tette igen jól hangzik a' kiegyenlitések korszakában. Mi biztosan hiszszük, hogy szép létesitvények jövendnek valóságra, mihelyt végképen, — ám legyen ismét figyeltető haranghuzás nélkül — de még is jól mélyen eltemettetik ama szerencsétlen hirlapi elv: „nélkületek, sőt ellenetek" — melly elv talán leendhet egykor, valamikor az erő önérzetének biztos birtokában 's melly elv most az életért küzdő gyámoltalanság korában daczoló is, de leginkább elriasztó 's reactióra késztő. Mi tudjuk, hogy az ifjuság egyedei, kik e' lépést tették szabadelmü társaik előtt némileg subsumtióba jöhettek: de e' szabadelmü társak előtt talán a' pártérdek drágább és szentebb még, mint a' közérdek. Az illy subsumtiók tövisek, mik közönségesen feltalálhatók minden, de minden olly cselekvényi ösvényen, melly a' mindennapitól eltér, 's mellynek választásához több kell, mint épen mindennapi 's utféli felfogás. De annak, ki valamit létesitni akar, a' tövisek nem ujdonságok, még kevésbbé akadályok. Mert ki a' jó czélt csak ugy szereti, hogy létesitéseért előitéletkéiből egyet sem áldozna fel, 's ki a' jó czélt csak ugy szereti, hogy elérhetésében a' lehető tövisekbül egyet sem volna kész elviselni: az előitéletecskéit szereti 's talán még azon kivül önmagát is, de nem a' czélt. A' politika egyik értelmében nem más, mint a' czél eszközeinek tudománya. Hol a' czél nagyszerü: ott a' hatalmakkali bánás teszi az eszközök ismeréjének legfontosabb részét. Politikában nincs nagyobb hiány, mint az inpolitika, vagy más szóval rosz „modor" 's ez viszont is való. Azért üdvözlöm én az ifjuságot a' jó modor mezején, melly a' létesitések mezeje. Midőn a' conservativ párt a' közre nézve ennyi haszonnal mozog: a' szabadelmü urak is igyekeznek hátra nem maradni. Halljuk ugyan is, hogy kisdedovó intézetre tesznek aláirásokat. Csak előre és mindig; mert szebb verseny nincs, mint az, mellynek tárgya e' kérdés: — ki fog több hasznot eszközleni e' szegény fészekre, mellyen kivül nincs más hazánk. Jablanczy.

Országgyülési közlemény.

A' 156d. kerül. ülésben az országgyül. évenkint tartása felett köv. folytaták a' Rk tanácskozásaikat: Az inditványt pártolólag fölszólalt tagok, utasitásaik szerint némelly föltételeket kapcsoltak hozzá, t. i. hogy a' követ 3 évre választassék 's visszahivható legyen; hogy kormányhivatalbeliek csak ugy vállalhassanak követséget, ha hivatalaikról lemondanak; hogya' követté választott megyei tisztviselő követsége után csak ugy foglalhassa el volt hivatalát, ha arra ujolag megválasztatik; hogy a' k. curia orsz. gyülés alatt is folyvást itéljen minden perben; mások az adókérdést kivánták előbb elintéztetni, minthogy az évenkinti országgyülés folytonos adózást vonand maga után. Határzottan ellene nyilatkozott Sz. m. követe. Midőn, ugymond, ez inditvány először vitatkozás tárgya volt, utasitás hiányában ő is pártolá három föltétel alatt, t. i. hogy a' követek 5 évre választassanak, az utasitások eltöröltessenek 's a' visszahivási jog szüntessék meg; azonban akkor P. megye követe ez utóbbiakat olly hathatósan védelmezte, hogy okai által küldöji is meggyőzettek, 's azok megtartása mellett egyszersmind a' 3 évi országgyülést megtartatni határozák, mert azt a' nemzet alkotványos életerének tartják, hol a' nemzet ügyei kellőleg meghányatván, mind a' kormány biztos irányt kap, mind a' nép közé tisztult nézetek áradoznak 's közte megérésre is jutnak; de ehez bizonyos időhaladék kell, ez rögtönözve nem történhetik. Különben is, az utasitások föntartása mellett évenkinti országgyülés lehetlen, 's azon követek, kik azokat eltörleni nem akarják, arra nem szavazhatnak. Mert lássuk, hogyan mennének utasitások mellett a' dolgok. A' korkérdések vagy lennének a' kir. előadásokba foglalva, vagy nem. Összejönénk tehát p. o. novemberben, mintegy 6ikán v. 7ikén; elküldenők azokat megbizóinknak; dec. közepe tájaig megérkeznének az utasitások; ekkor fognánk a' tárgyaláshoz; jan. 1jén átküldenők a' tárgyat üzenetünk mellett a' főRkhez; tőlük visszakapnók mintegy 15 nap mulva; de talán nem egyeznének kivánatunkba, 's módositási javavaslataikat ujolag tanácskozásba kellene vennünk, sőt talán a' dolgok ujabb fordulata mellett pótlóutasitásokat is kérnünk; ezek megérkeztével ujolag határoznánk's mintegy mart. 20—25-ke körül ismét átküldenők a' főRkhez, mart. végén pedig szétoszlanánk, 's minden eredvény nélkül mennénk haza. De vegyük a' kedvezőbb esetet, hogy a' kormány már a' meghivólevelekben közli a' hatóságokkal kivánatit, mellyek a' közkivánattal is egyezők. Ekkor tehát lesznek utasitások; bevégezzük valamelly tárgy fölött tanácskozásunkat; nov. vége felé átküldjük a' főRkhez, ott elfogadtatik; dec. 8ika táján fölterjesztjük ő fölségének; uj év felé jő resolutio; de ez változtat a' dolgon; tehát ismét utasitásokra lesz szükség; végre ezek is elérkeznek, a' tárgy ujra átmegy minden pályaszakain, fölterjesztetik, kedvező resolutio is érkezik, de e' közben az országgyülés ideje lejárt 's mi egyetlen egy törvényt viszünk haza! Igy minden országgyülésen egy törvényt fogunk alkotni. 'S mennyi év kivántatik, mig csak a' főbb korkérdések is el lesznek intézve? De az egy törvény létrehozhatása is a' tárgy minőségétől függ. Az 1836ki országgy. negyedfél évig tartott, 's az egy urbéri törvény lőn eredvénye. 'S ugyan mikor jött volna ez létre, ha akkor az országgyülés évenkint csak 5 hónapig tartott volna? Cs. megye követe még csak azt sem tette inditványához, hogy a' követek ne minden évben választassanak; holott a' tapasztalás mutatja, hogy ha egy időig belészoktunk, belétanultunk, minden jobban megy; máskép csak declamálni, perorálni fogunk, e' közben a' rövid időszakasz lefoly, 's az eredvény lesz — semmi. Ha az évenkinti országgyülésektől sükert akarunk: coordinálni kell. Avagy nem coordinatioi kérdések-é, mellyek némelly követek által föltételkép hozzá köttettek? 'S ha az nem történik, nem szenved-é legnagyobb hátramaradást a' közigazgatás és igazság-kiszolgáltatás? Tekintsük a' dolgot gyakorlati szempontból. Kikbül áll a' főtábla? Nem ülnek é ott az országbiró, tárnok, a' hét személyes tábla számos tagjai, a' főispánok, legfőbb 's fő egyházi hivatalnokok. Mindezek hogyan járhatnak el rendesen hivatalos foglalatosságaikban, ha évenkint 5 hónapot országgyülésen töltenek? 'S nézzük az alsó táblát: elnöke a' személynök, itt vannak a' kir. tábla tagjai; van 29 alispán, 10 főjegyző, 9 vagy 10 szolgabiró. Hogyan teljesitendik ezek hivatalbeli kötelességeiket? Mondja talán valaki, hogy a' kir. tábla Pesten maradhat 's a' megyei és egyéb hivatalnokok, mint V. megye követe kivánta, mondjanak le hivatalaikról; igen, de ez mind az országgyülés elrendezésével függ össze. A' két táblának egymás irányában állását már előbb érintette szóló. Nem kiván-é ez ismét coordinatiót? Hallott külföldre hivatkozást. Igen de köztünk bezzeg's Anglia, Franciaország v. más alkotványos ország közt nagy a' különbség. Ott népképviselet van, nálunk nincs; ott rendezett parliament v. nálunk nincs; ellenben ott municipium nincs, nálunk pedig erős municipiumok vannak, mellyek, mint K. m. követe mondá, meg annyi kis országgyülést tartanak, akkor pedig méginkább tartanának. 'S mivé lenne igy a' beligazgatás, a' sok utasitás-adás, a' törvényjavaslatok átvizsgálásával vesződés, az évenkinti követválasztás, némellykor talán visszahivás, vagy legalább erre czélzó erőködés és korteskedés közepett? E' szerint mind azon ok, mi az országgyülés évenkinti tartása mellett fölhozatott, igy mint mostani országgyülésünk van, egyenesen a' mellett harczol, hogy az évenkint ne tartassék. A' szónok előadását mély, huzamos csend követé. Utána ismét pártoló szózat emelkedett az inditvány mellett, kiterjeszkedve azon elemek itteni szükségtelen létének föltüntetésére, melly elemekről az előbbi tag emlékezett; 's ezt olly kedélyes hanglejtéssel, tag- és arczmozgalmakkal adá elő,

hogy a' hallgatóságot többszöri harsány kaczajra 's tapsolásra fakasztá. Szavai végeztével voksolás sürgettetek, de a' szólásra följegyzett tagok közül még fejtegetni kivánták némellyek a' tárgyat, 's így a' szavazás félbenszakadtával ismét többen szólaltak föl, részint föltételeket csatolva az inditvány pártolásához, részint egész egyszerüségében kivánván annak elhatároztatását. Végre ujolag megkezdetett a' szavazás a' cs—i inditványnak egyszerüen el-vagy el nem fogadtatása iránt, 's 27 megye 19 ellenében a' cs—i inditványt elfogadta. Az e' szerint készitendő fölirási javaslatban kifejezendőnek vélte még az inditványzó követ, hogy az országgyülés nov. elejétől tartassék martzius végeig Pesten, továbbá, hogy a' kir. táblának p. o. csak 9 tagu osztálya legyen jelen, a' többi pedig a' hétszem. táblával együtt igazságszolgáltatással foglalkodjék; a' követek milly időszerinti választása kérdését azonban más napra kivánta halasztatni. Egy más tag ezt addig kivánta halasztatni, mig az adókérdés előforduland, 's el leend határozva, kik fizetendik a' követet. Ismét egy más tag az országgyülés rendezésmódjának kidolgozása végett választmányt kiküldetni sürgetett. Ekkor T.m. követe azon ohajtását fejezé ki, hogy illy fontos inditványok minden oldalrul kifejtve tökéletesebben terjesztetnének elő: 's a'mennyiben aziménti határozattal számos kérdés függne össze, még pedig az országgyülés coordinatiojába vágó: szükségesnek látná, hogy a' határozat minden járulékai iránti véleményadásra választmány neveztessék. Ennek azonban két vezértag hathatósan ellen nyilatkozott, minthogy ők a' határozattal az idő, hely 's követek választásának mimódoni megállapitásán kivül, más kérdést kapcsolatban állónak nem ismértek el: a' két első azonban már mintegy elfogadva levén, csak az utóbbinak tárgyaltatását kivánták szőnyegre hozatni másnap. Mihezképest a'

157d. ker. ülésb. febr. 24ikén. az elintézetlenül maradt kérdéssel kapcsolatosan ismét ujabb szózatok emelkedtek, részint az országgy. rendezését sürgetők, részint legalább azon föltételek elintézése végett választmányt kiküldetni kivánók, mellyek némelly követek által előterjesztettek, 's T. megye különösen emlékezetbe hozván Fáy Andrásnak Pestmegye gyülésén az inditványok ügyében tett inditványát, azon ohajtását fejezte ki, hogy a' szönyegen forgóhoz hasonló fontosságu inditványok máskor kimeritőleg terjesztessenek elő, 's vagy választmányhoz utasittassanak, vagy legalább felkiáltással ne rögtönöztessenek. Az elfogadott inditványnyal összefüggő többrendü kérdést választmányhoz utasittatni ennélfogva tovább is sürgette 's felhitta az inditványozót alapinditványa részleteinek irásban kifejtésére, mi azután köziratra lenne bocsátandó. Ezen felhivás nemi kellemetlen válaszolgatásra nyujtott alkalmat, különösen B. és Cs. megyék követei részről, kik egyszersmind bővebben bizonyitgaták, hogy az inditványhoz kapcsolt idő-, hely- 's követválasztási kérdés elintézésén kivülsemmi más föltéttel lényegesen összse nem függ, 's hogy magát az országgy. coordinatióját annak évenkinti tartása szükségkép maga után vonandja. Mindamellett is hozattak elő még olly utasitásszerü föltételek, mellyek a' két tábla közt most fenálló viszonyt legalább egy részben könnyebbé 's kedvezőbbé tennék; a' többség azonban csak a' követek választása ideje iránt kivánt még bizonyos megállapodást, minthogy némellyek évenkint, mások minden három, ismét mások csak öt vagy hat évben kivánták azokat ujra választatni. Mielőtt azonban ez évszámilag meghatároztaték, szavazásra kivánták tüzetni többen: Kivánnak-é a' RR. intézkedni a' követek választatása idejéről vagy nem? E' kérdésre 38 megye nemmel szavazott. — Az országgyülés időszaka iránt volt még némelyeknek kifogásuk, 's azt dec. 1jétől apr. 1jeig kivánták határoztatni; mi elfogadtatván, a' cs—i inditvány ügye befejezettnek tekinteték. Átmentek azután a' kerül. rendek a' Hajdukerület rendezéséről készült ker. választmányi munkálat vizsgálatára, mellynek jegyzője Szentkirályi Móricz. A' vizsgálat, némelly az illető ker. követ által utasitása nyomán tett módositási javaslatok 's ezek iránti rövid közbeszólás mellett, gyorsan haladt előre egész a' 30ik §ig, melly a' Hajdukerületben lakó nem-nemesek adózási viszonyairul szól. Ezen szakasz módositása szavazat által elhatároztatván, a' módositás kifejtése közelebb ülésre halasztatott.

158d. orsz.ülés a' m. förknél febr. 26kán délben. Tanácskozási tárgy volt a' t. RRnek a' katonaélelmezési tárgy iránti üzenetére készült förendi viszonüzenet-megvizsgálás, melly mindenváltoztatásnélkül elfogadtatott. Ezután egy gr. szólalván fel miután, ugymond, épen authentica szó forog fen, kénytelen még egy eddig nem hitelesitett förendi üzenetre figyelmeztetni, melly még vizsgálat alá nem vétetett, noha tárgya főfontosságu. Ennek oka, vagy hogy az itélőmester ur még nem kész a' szerkesztéssel, 's akkor kéri a' szónok ő cs. kir. fgét, hogy ez iránt czélszerüleg intézkedni méltóztassék, vagy ez már elkészült 's akkor minél-előbbi fölvételét. A' fens. elnök erre felvilágositásul adá, hogy eddigi gyengélkedő egészsége miatt az elnökséget nem viselhetvén, ezen tárgy épen fontossága miatt még nem vétethetett föl. Ha azonban a' felszólalt tag egy kis béketüréssel leende, a' kérdéses viszonüzenet felolvasását nyomban meghallhatta volna. Az itélőmester ez irományt nyomban felolvasván, az köziratra utasittatott. Fölkelvén azután ugyanazon gr. a' napló elkéste miatt panaszkodott 's annak olly hosszas elhalasztatását vagy a' vizsgáló uraknak vagy a' nyomtatás késedelmének tulajdonitván, mennyire az első ok állna, ezen urakat oda utasittatni kivánta, hogy a' napló-megvizsgálás annyira ne késlelttessék, minthogy jelesen a' turopolyai panasz feletti tanácskozások naplója még mostanig, három hét elforgása után sem jelent meg; ha pedig a' nyomtatásban volna hiba, ezt is elhárittatni kéri. E' késedelem felvilágositásaul a' vizsgálat elnökségére megbizott országnagy jelenté, hogy a' turopolyai ügy-tárgyalás már három ülései megvizsgáltatvák, mellyek mintegy száz ivet tevének, a' két utólsó, szintannyi kiterjedésü ülések vizsgálata pedig most eszközöltetik, 's igy a' censurát hanyagságról épen nem vádolhatni. Alkalmat vön ebből ő fens. nyilatkoztatni, hogy miután ez ügy tárgyaltatása óta legelőször elnököl, nem tagadhatja meg magától, hogy a' m. fRRnek javaslatot ne tegyen, melly abból áll, hogy miután a' szóban levő tanácskozások alkalmikor olly nyilatkozások történtek 's olly kifejezések hallattak, mellyeket csak a' vitatkozások heve menthet ki, más részről pedig e' tábla tagjainak gondolkozásmódja sokkal isméretesb előtte, mintsem a' legkisebb homálynak is hely volna adandó, a' tábla méltóságának fentartása 's a' közügyek előmozditása a nevében kéri 's felszólitja a' m. főRRet, hogy jövendő tanácskozásaikban mindent szorgosan kerülni méltóztassanak, mi a' tábla mlgával össze nem férő vagy épen személyes kihivásoknak vétethető volna, hogy igy köz egyetértés, buzgóság 's rokon összemunkálás által a' haon boldogsága hathatósan előmozditassék. Egy m. gr. hálás köszönettel vevé a' fens. olnök ezen rendre utasitását; de ezek sem magát, sem elvbarátinak egyikét sem illetheti, 's miután a' szónok előtt ő fens. bölcsesége, igazságszeretete 's tapintata sokkal isméretesbek, mintsem gondolhatná, hogy távollevő barátiról lehessen szó, nem maradt neki más hátra, mint osztozkodni az ő fens. által nyilványult aggodalomban, mellyre azonban sem ő, sem ezen oldalon ülő baráti okot nem adtak 's adni soha nem is fognak. Ennek ellenében egy másik átellenben ülő gróf el nem ismérhetvén e' táblának két részrei oszlását, minthogy azt, bármikép ágozzék el a' vélemény, mindig mégis csak egynek tartja, mennyire azonban a' felszólalt gr. nyilatkozatából az huzathatnék ki, mintha ő cs. kir. fens. intése a' másik oldalt illette volna, ő ebben nem egyezhetik meg, miután véleménye szerint, sem egyik, sem másik rész nem volt különösen sujtva, hanem az elnöki figyelmeztetés általányos volt. Ezta' fens. elnök megerősitvén, felolvastaték 's elfogadtaték a' Részek visszakapcsoltatása iránti viszonüzenet, ugyszinte a' Pesten épitendő országház tárgyabeli is. Az eszék-vukovár-fiumei vasut iránti üzenet felolvastatása után jelenté ő cs. k. fens. hogy e' vállalatnak már örvendetes előmunkálati megtétettek; mit is a' fiumei kormányzó tisztelettel megismért. Az üzenet köziratra bocsáttatván, az ülés eloszlott. —

159d. ker. ülés, febr. 26kán. A' hajdukerületi rendezésben módositta tni határzott szakasz tartalma köv. „39 §. A' kerületi birtokosak és lakosok, habár orsz. nemesek lennének is, mindennemü közterhet egyenlőn 's aránylag viselni tartoznak; fejadót azonban fizetni senki sem köteles." E' szakasz tartalma a' szerint javasoltatott módositatni, mikép a' nemesek közteherviselési állapotja a' városi munkálat 76ik §ban elhatároztatott. Ehözképest 3 szerkezetmódositási javaslat terjesztetett elő, mellyek ismét több változtatási javaslatra szolgáltak alkalmul. Huzamos szó- és kifejezés fölötti vita után végre köv. szerkezeti módositvány fogadtatott el: „kerületbeli birtokaiktól mindennemü közterhet egyenlőn 's aránylag viselni tartoznak. Olly közterheket, mellyek nem egyenesen a' birtoktul fizettetnek, a' kerület csak azon személyekre 's tárgyakra vethet ki, kikre és mellyekre eddig is vetett." A' 42ik § tartalma, melly a' választókrul szól, ismét alkalmat nyujtott a' zsidók e' részbeni följogositatása melletti küzdésre. Minthogy egy ébiránt e' tárgy már olly sokszor megvitattatott, időhalasztás miatt is többen szavazást sürgettek, mi, nem csekély zaj között megkezdetvén, a' szerkezet mellett, melly választókká egyéb képességek mellett, csak a' keresztyéneket jelöli alkalmasokká, 27 megye szavazott. Ugyanezen szakasz c) pontjában mindazáltal a' honoratiorok közé ujabb szavazati többséggel 26 megye 21 ellenében a' nem keresztyének, fölkiáltással pedig némi ellenküzdelmek után, a' lelkészek is beléfoglaltattak. A' 43. §. mint fölösleges kihagyatott. A' következettekben némi módositások történtek. Ülés vége felé az igen meggyérült tanácskozás a' munkálat 57ik szakaszáig haladt.

159d. kerül. ülés febr. 27kén. Elnökök: Papházy György Krassó 's Géczy Péter Zólyom megyék követei; jegyzők: Palóczy László és Szentkirályi Móricz; naplóvivő: Botka Tivadar. Ülés megnyiltával olvasá Palóczy a' folyamodási biztosságnak, 464alsó m. országi kereskedő által a' kereskedés akadályi megszüntetése ügyében tett előterjesztésről szóló véleményét, melly szerint a' folyamodás, szükséges t. javaslat készités végett a' kereskedési választmányhoz utasittatni javasoltatott, mi el is fogadtaték. Bemutatá ezután az elnökség Szabadka nagyszámu polgárinak a' keblökbeli tanács ellen intézett folyamodványát, melly a' folyámodási biztosságnak adaték ki véleményadás végett. Következett a' szőnyegen forgó hajdukerület-rendezési munkálat vizsgálatának folytatása. Az egyes hajduvárosokbeli képviselői képességekről szóló 57dik §. a) pontja az előbbi ülés határozata szerint módositandó levén, a' helyett, hogy előbb általa mindazok eltiltattak a' képviselőségtől, kik fizetéses közhivatalt viselnek, mig hivatalviselésük tart, ez alkalommal ugy változtatott, hogy csak azok ne lehessenek képviselők, kik „nem városi, hanem egyéb" fizetéses közhivatalt viselnek. Ugyanezen szakasz c) pontjában a' képviselőkké választathatás jogából a' „papok" is kizárattak. E' kirekesztés ellen két káptalani 's több megyei követ felszólalt, különös tüneménynek állitván, hogy akkor, midőn jogok kiterjesztésének 's az alkotvány sánczain kivül levők bevételének, midőn a' bizodalomszülte szabadválasztás jogengedési elve emlegettetik, mindezt az egyháziakra nemcsak alkalmaztatni nem szándékoznak, sőt egészen ellenkező elvet vesznek gyakorlatba. Mondák ugyan némellyek, hogy a' képviselőség polgári hivataloskodás levén, ez az egyházi hivatallal össze nem fér, 's hogy az egyháziak eddig is ki voltak zárva olly hivatalok viseléséből. Erre azonban válaszul adatott, mikép összeférhetlen hivatalok elvállalását ugyis tiltják az egyházi törvények, e' részben tehát polgárilag intézkedni fölösleges; a' mennyiben egyébiránt az egyházi törvények és hivatalkör a' polgári viszonyokbani részvétet engedik, nem volna igazságos polgári jogokbul az egyháziakat kirekeszteni, mert p. o. kinek saját ősi birtoka ván 's lelkészi hivataláról lemondva, mintegy visszatér a' polgári életbe, az illyet közdolgokbani részvéttől eltiltani, a' fönebbi alapelvekkel homlokegyenest ellenkeznék. Szavazatra bocsáttatván a' kérdés: benmaradjon é a' szerkezetben a' „papok" elleni kivétel vagy kihagyassék? a' többség kihagyatását határozá el. Ugyane' szakaszból kihagyatott a' nem-keresztyének elleni d) pont is, minthogy iránt uk már a' választókrul szóló 42dik szakaszban kellő intézkedés történt. Az 59. §., mint egészen fölösleges, kihagyatott. A' IIIdik részben „a' kerületi és városi közjavakrul" szóló 63—69. szakaszokban, minthogy az illető követek előadása szerint a' Hajdukerületben „közjavak" nem léteznek, 's azok is, mellyek jövedelmei közszükség- födözésre fordittatnak, magánybirtokok, mellyek tetszés szerint commassálhatók vagy eloszthatók, tetemes kihagyások és változtatások történtek, miket orsz. ülésbeli hitelesités után közleni fogunk. A' köv. szakaszokban szinte történtek némi módositások, 's a' vizsgálat a' biráskodásrul szóló Vdik részig haladt.

160d. ker. ülésb. a' hajdukerület iránti munkálatnak biráskodásrul szóló Vik része levén t. kozási sorozaton, az errül szóló szakaszok fölolvastatása után, a' nevezett kerület képviselője következőleg terjeszté elő utasitása nyomán nézeteit: Mielőtt a' t. RR. e' részben foglalt rendezéséről a' Hajdukerületbe hozandó biráskodásnak megkezdenék a' tanácskozást: méltóztassanak megengedni, hogy az egész Vdik részre általányos észrevételeimet 's a' Hajdukerület kivánatát előterjeszthessem. Jelenleg t. RR. 's már 200 évtől fogvást a' biráskodás azon rendszere áll fen 's gyakoroltatik a' Hajdukerületben, miszerint a' hajduvárosi lakosoknak minden egymás elleni kereseteikre sőt más idegennek is hajduvárosi lakosok ellen intézett követeléseikre nézve, az illető városi különben is már 200 év óta rendezett tanácsok az első bíróságok; azok előtt indittattak eleitől fogva 's indittatnak mai napig minden hajduvárosi la-

kos ellen kezdhető pörök, mint első bíróságok előtt; 's miután azok által a' törvények szerint elitéltettek: onnan fölebbvitel után a'ker. törvényszékre, az ugynevezett sedriára mint felebbviteli törvényszékre vitetnek; honnan végre a' kir. curiára appellálhatnak az itélettel meg nem elégülő felek. E' részben csupán a' két vallásu evangelikusok válópereikre, 's az ugynevezett hajdu-nemesedési, vagyis legitimatorius perekre nézve van kivétel, mellyek in prima instantia is a' ker. törvényszék előtt kezdetnek 's itéltetnek, 's innét appelláta utján a' kir. Kuriára vitetnek fölebb. Most azonban a' t. RR. 's a' t. választmány ezen általam előterjesztett törvénykezési rendszert el akarja törleni a' Hajdukerületben, midőn némelly apróbb perek elitéltetését jövendőre is meghagyván a' városi tanácsoknál az általa ugynevezett rendszerinti, vagyis irott solemnis perekre nézve egy egészen uj első bíróságul kerületi középponti törvényszéket ajánl felállittatni, honnét a' fölebbvitel a' kir. táblára történnék. De t. RR. ezen uj első bírósági törvényszéket, mint sem nem szükségest, sem semmi tekintetben nem czélszerüt, a' Hajdukerület teljességgel nem ohajtja, sőt inkább keblében ezután is az általam leirt törvénykezési rendszert kivánja 's kéri megtartatni. Okai erre következők: 1) mert a' hajduvárosok az ekkinti biráskodásnak már kétszázadot meghaladó gyakorlatában vannak, 's az ekép folytatott törv.-kezési rendszer czélszerüségét 200 év tapasztalása bebizonyitotta. 2) Mert a' helyhatósági rendszernek nem eltörlesztése vagy ritkitása, hanem inkább erősitése és szaporitása egyezik meg a' korkivánattal, 's a' nemzeti jóllét emelése czéljával, mint ezt a' t. RR. magok is elismerik azáltal, hogy a' rendezett tanácscsal biró közönségek számát szaporitani ohajtják. 3) Mert a' Hajdukerület maga lakosira nézve azt tartja üdvösnek, ha azok kisebb és nagyobb bajaik 's követeléseik elintézésire nézve helyben találnak bíróságot, 's nem kénytelenek ügyeiket tetemes költség, fáradság 's idővesztéssel más városba vagy más bíróság elibe hurczolni. 4) Mert minden városban egy tanácsnak minden esetre, mint mindig volt és van jelenleg is, kell lenni a' szerkezet szerint csak azért is, hogy a' nála meghagyott kereseteket, mellyek a' 114. §ban foglaltatnak, elintézhesse 's mindenféle más törvényes tárgyban is békebiróságot gyakorolhasson; ha ezek felett itélhetnek a' tanácsok, itélhetnek akkor más pörökben is épen ugy, mint eddig itélhettek, szintugy mint a' csődületi perekben, mellyekre nézve a' legujabb törvény t. i. 1840 : 22. t.cz. világosan azoknak adta át az első bíróságot, melly törv. hogy ez alkalommal megváltoztassék, arra semmiféle ok nem forog fen. Különben is t. RR., habár volna is valami, mit a' városi bíróságok ellen felhozni lehetne, valóban azon felette kevés számu per, mellyekért terveztetik a' ker. középponti első itélő bíróság, 's mellyek a' 118. és 119. §ban foglaltatnak, teljességgel nem érdemlik ezen költséges tisztujitást, annyival inkább, mivel a' mostani tanácsok 's azok tagjai jelenleg rendes évi fizetéssel vannak ellátva, mégpedig nem a' kerületi házi pénztárból, hanem a' birtokosak által a' városi közigazgatás szükségeire közfelügyelés alá kihagyott javak jövedelmeiből. A' most tervezett középponti ker. törvényszéket pedig a' kerületi házi pénztárból teljesitendő fizetés mellett kellene 's lehetne felállitani; e' miatt a' házi adót felette nagy mértékben kellene növelni, annyival inkább, mert azon bíróság minden tagjainak valamellyik ker. városban, nevezetesen a' középpontban, kellene állandóul lakniok, azon egy városból pedig azok ki nem telnének; de nem is volna igazságos azokat mind egy városból választani. Az olly tisztviselőknek pedig, kiknek bár másutt legyen is lakhelyük, még is hivataljokat, pedig nem örökös hivataljokat, egy bizonyos helyben kellene állandóul folytatni, olly igen nagy fizetéseket kellene szabni, mellyből szállásokat bérelhessenek, azon hasznokért 'stb., mellyeket a' tisztviselőnek az otthon lakhatás nyujt, de mellyektől a' más városbani hivataloskodás azt megfosztja, teljes kárpótlást nyerhessenek, szóval mellyből magából tisztesen még elis élhessenek illy nagy fizetéseket pedig a' Hajdukerület pénztára nem birna meg. Ide járul még az is 5), hogy ha a' perek első birájává a' kerül. középponti törvényszék fogna megállapittatni, minthogy innen az appellata a' kir. táblára 's innen a' hétszemélyes táblára történnék, előre láthatni, hogy ebből nem következnék egyéb mint az, hogy a' hajduvárosi lakosok, kik az olcsó 's felette könnyü igazságszolgáltatáshoz két század óta szoktak, legtöbb esetben inkább felhagynának legigazságosb követeléseikkel is, mintsem távollevő törvényszék előtt csekély gazdálkodásuk tetemes hátramaradásával, 's nagy költséggel folytassák pereiket, mellynek substratumi különben is fölötte csekélyek, egykét vékás, legfölebb néhány köblös földek, mellyekre nézve a' pörlekedés többe kerülne a' kereset tárgya értékénél, 's igy az orvosság gonoszabb lenne a' betegségnél. Szóval t. RR., a' Hajdukerület lakosi a' már 200 év óta fenálló városi itélőszékeket annyira megszokták, hogy azok a' hajduvárosi nép életével ugyszólván összse vannak forrva. Tapasztalás mutatja, hogy valamint száz per közül aligvan egy, melly a' városi tanácsoktól a' kerületi törvényszékre ne appelláltatnék, ugy száz közül, melly a' ker. törvényszékáltal appellata utján megvizsgáltatott, szinte alig van egy, melly a' kir. táblára felvitetnék, a' kerület itéletében annyira meg szoktak nyugodni a' pörlekedők. De épen azért, mivel majd mindenki megnyugtatását találja abban, ha az első bíróság itéletét legalább egy fölebbi törvényszékre viheti, a' mennyiben a' Hajdukerületben ezen fölebbvitel olly könnyü, olly majd semmi költségbe nem kerülő, 's olly hamar eszközölhető volt, hogy az első bíróság itéletétől fogva 3hónapnál tovább az appellalt itélet megvizsgálása nem haladt: ha most egyszerre azon százados szokás minden szükség nélkül megváltoztatnék, és mindaz első bíróság előtti perfolytatás, mind különösen a' felebbvitel olly végetlenül megnehezittetnék, mint azt ez ujitás természete szerint maga után vonná, abból valóban az igazságszolgáltatásra nézve tizszerte több nehézség, hátramaradás 's késedelem fogna származni, mint haszon, azaz tulajdonkép ez ujitás általa'hajduvárosi lakosokaz igazságszolgáltatás gyors, egyszerü, olcsó és könnyü módjától megfosztatnának, mi a' hajduvárosi népben méltán kedvetlen érzést fogna gerjeszteni. Én tehát a' Hajdukerület nevében kérem a' t. RRket, méltóztassanak a' Hajdukerületet 's annak városit e' részben az eddigi százados szokás mellett meghagyni, 's annálfogva ezen részt ugy szerkeszteni, mint azt a' Hajdukerület mostani fenálló gyakorlata szerint kivánja. Pártolák e' javaslatot a' Jászkun kerület 's több megye képviselői, minthogy benne az 1836. országgyülésen kifejtett 's azóta szakadatlanul pártolt, de minden publicista által is közösen fölállitott azon elvek foglaltatnak, miszerint az igazságszolgáltatásnak lehető legegyszerübbnek, könnyünek, gyorsnak 's biztosnak kell lenni; egyszersmind a' biráknak azok által választatniok, kiknek java és személye fölött azok itélnek. Találkozott azonban a' mondott javaslatnak néhány ellenzője is, főleg azon szempontból, hogy kerületi törvényszéknek minden esetre kellvén fölállittatni, ha a' helyhatósági bíróság elve szinte elfogadtatik, ez utóbbiak mintegy fölöslegekké válnak amaz által; továbbá, hogy illymódon a' Hajdukerületnek három fölebbviteli bírósága fogna alakulni, nemkülönben hogy ezen szaporitott bíróság a' kerület nagyobb terheltetésével jár; 's kétséges is: vajjon fog é minden hajduváros maga keblében elég törvénytudó 's más képességekkel biró hivatalügyes személyt találni; ezek szerint pótolhatónak vélték a' helybeli bíróságokat (törv.-székeket) a' helybeli birák által, kik egyszersmind a' békebirói eljárás elemét foglalnák magukban; továbbá pedig a' választott bíróság olly módoni megállapitása által, mint ez a' világos öröködési ügyekben törv. által rendelve van. Történtek kitérengő nyilatkozatok a' kerületek, jelesen pedig a' Jászkun- kerület mindenbeni hátramaradtsága 's a' lakosok elégületlensége iránt; mind ez az illető tisztviselők hatalmaskodásinak tulajdonittatván. E' részben válaszul adaték az illető követek által, hogy ha van hátramaradás, ha van tisztviselői viszszaélés, ugy az e' miatti panasz vagy vád nem egyedül a' mondott kerületet illeti, 's hogy többi vidékei közt hazánknak mégis e' részek azok, mellyek a' patriarchalis élet bizonyos jellemét megtartva, nem épen olly boldogtalanok, mint talán némellyek képzelik. A' patriarchalis eszmének megpenditése e' tárgyban még több nyilatkozatra szolgált okul; 's a' szónokok egyike különösen a' zsarnokság elemét látta a' patriarchalis viszonyban rejleni, 's ennek példáját különösen a' török szultán körében vélte még föltalálhatni. Néhány tagnak szerkezet melletti buzgó fölszólalása egyik megyei követet azon nyilatkozatra fakasztá, miszerint az illy tanácskozások, ellenkezőjéről fogják őt meggyőzni annak, mit eddig hitt, hogy az illy kerületi választmányok által készült munkálatok sokkal inkább könnyitik a' tanácskozást, mint az orsz. választmányok által létrejöttek; mert a' crim. codexben 's katonaélelmezési munkálatban sokkal könnyebben haladt a' tanácskozás; mit a' szóló annak tulajdonitott, hogy a' kerül. vál. némelly tagjai annyira beleszerettek a' munkálatba, miszerint annak szerkezete mellett még akkor is folyvást küzdenek, midőn kisebbségben maradtak. Erre válaszul adá a' munkálati jegyző, hogy nem azért küzdenek a' szerkezet mellett, mivel ők készitették, hanem mert a' benne foglaltakat helyesek- alaposak- és jótékony sükerüeknek hiszik; az illyenbe pedig, miről valaki igy van meggyőződve, be kell szeretve lennie, máskép azt igazi buzgósággal nem is védelmezheti. Előadások közben a' Hajdukerület képviselője által előterjesztett javaslat iránt többszörös „elfogadjuk!“ hangozván, sőt ez az elnökség által egy izben már végzésül is kimondatván, némelly tagok sürgetése után mégis szavazatra tüzetett e' kérdés: maradjon-é a' szerkezet vagy módositassék? módositás mellett szavazott 25 megye 23 ellenében, melly szerint elvben elfogadtatott ugyan a' szóban levő kerület képviselőjének kivánsága, de a' szerkezetben, nem mint ő kivánta, több szakaszban az eddigi gyakorlat részletes kifejtésével, hanem a' munkálat jegyzője javaslata nyomán, egy szakaszban általányosan fog kifejeztetni az eddigi gyakorlat föntartása. A' 133dik szakasznál, mellyben a' kerületi tisztviselői képességek állapittatnak meg, ismét szóba jött a' zsidók e' részbeni feljogositása eszméje 's az orvosokra és seborvosokra nézve a' szerkezetbe toldatott, hogy azok nem keresztyének közül is választathatnak. Történt még némelly apróbb módositás a' következett szakaszokban is; többi közt a' gyülések „scontralis“ barbár szó „számonkérő“ kifejezéssel váltatott föl.

109d. orsz. ülés mindkét táblán, febr. 28kán. A' RRhez ülés kezdetekor átjövén a'm. Fő RR. küldöttsége, a' győri püspök vezérlete alatt, meghozá a' katonaélelmezés és szállásozás, a' turopolyai sérelem 's az eszéki vagyis vukovár-fiumei vasut tárgyában kelt főrendi üzeneteket, jelentvén továbbá szóbeli üzenetét a' m. Fő-RReknek, hogy a' Részek meghivatása 's Pesten épitendő országház iránti üzeneteket elfogadják; egyszersmind hogy Nádor ő fens. a' RRket elegyes országos ülésre hija meg. Az emlitett üzenetek felolvastatása 's a' ker. elnökség részirül köziratra kikéretése után, elnök ő nm. a' RRket elegyes ülésbe vonulásra szólitá fel, hol a' magyar nyelv tárgyában készült második fölirási javaslat, a' katonaélelmezési és szállásozási ügyben kinevezendő kir. biztosság 's a' Részek meghivatása iránti fölirások hitelesitve, aláir va 's lepecsételve ő Fels. felküldettek. Ezeket jövőre.

110d. orsz. ülés a' m. Frdnél febr. 29. Ő cs. kir. Fens. a' RRnek a' szabad kir. városok elrendezése iránti üzenetét vétette tanácskozásba, mellynek elve elvontan elismértetvén, a' városok országgyülési szavazatjoguk belrendezésökkel összekapcsoltatása 's a' kettőnek kölcsönös feltételezése állittatott föl, a' szavazatok mennyisége a' további tanácskozásoktul 's illetőleg alkudozásoktól függvén, a' végső elhatározás fenhagyatik. Megkezdettek azután a' munkálat körüli tanácskozások, mellyekben, az Iső rész 9dik szakaszáig jutottak, több lényeges változás tétetvén a' szerkezetben, mellyeket, részletesen szinte jövő számunkban.

161d. kerületi ülésben febr. 29kén vizsgálat alá vétetett a' szőnyegen forgó munkálat VIIIik része, mellyben a' Hajdukerületnek egyes megyékhez hasonlólag két szavazat biztosittatik; továbbá a' követ- és képviselői választásokrul szóló IXdik rész szakaszai, mellyekben az illető kerül. követek utasitásszerü módositási javaslatai szerint, bővebb vitatkozások nélkül, némi kihagyások és hozzátételek történtek. Élénkebb mozgalmat csupán a' 213. §nak ben- vagy kihagyatása okozott, mellyben rendeltetik, hogy „választás napján a' városházánál egy, az ország szineit 's a' város czimerét viselő zászló tüzetik ki“; hallatszott szavazatsürgető szózat is; azonban ennek mellőztével a' kérdéses szakasz felkiáltással benhagyatott. Következett a' X. rész vizsgálata, melly némelly közigazgatási tárgyakról, névszerint a' választók névkönyvéről, közgazdálkodásról, ország- és mellék-utakról, telekbirói hivatalról, árvák dolgáról, őrseregről, közoktatási felügyelésről és a' dolgokfolytatásának külső alakjáról rendelkezik 'sat. A' közgazdálkodásróli szakaszok 's különösen a' 270. §. iránti huzamosb meghányás, ugyszinte némelly után következett szakaszokbeli módositások és kihagyások közbejöttével a' 322dik §ig haladván.

Ungmegyei közgyülés vége. Ezek után k. jöttek szőnyegre: 1) Néhány hadviselő magyar honfiusitást kért, érdemeire hivatkozva; neveikre nem emlékszem 's megvallom restelem, hogy illy érdemes férfiak nevei előttem ismeretlenek!... Pártoltatásuk határoztatott, de szavazat nélkül, 's hogy magyarul tudjanak, és Magyarországban lakjanak. 2) Követink utasitást kérvén, ha évenkinti, vagy pedig három évenkinti országgyülés mellett szavazzanak é? K. G. a' csongrádi inditvány mellett szólt e' részben 's a' többség elfogadá t. i. évenkint, de csak négy hónapig. 3) Követink oda utasittatvák, hogy a' költséges orsz. választmányok helyett (mert pénz nincs!) szavazzanak oda; miszerint ezt

kerületi választmányok által kell kipótolni, mellyek országgyülés alatt ülnének össze. 4) A' helyt. tanács sürgeti, miszerint a' megye szólitsa fel kir. kam. Ungvár városa rendezett tanácsát, hogy azellene feladott megtámadásra feleletét terjessze föl; t. i. P. J. kir. kamrai ungvári urad. ügyész ezen várost egészen uradalomtóli függésbe ohajtaná helyeztetni. 5) B. Zs. páli és lukácsi közgyülésinket más alkalmasb időre kivánná tüzetni. Választmányra bizatott, és ez ugy értesit, hogy a'szomszéd megyékkel szükség előbb iránta értekezni, azt terjesztvén elé, hogy a' törvényfolyamok is változtatandók lennének, minthogy azok is sokadalmi időszakban esnek, mi az inditványnak alapul szolgált. 6) Nógrád azon felszólitására, hogy az érdekesb tárgyakban az országgyülésen követink által negyven napi halasztást kérjünk, pártolást határoztunk olly módositással, hogy az országgyülés elején minden inditvány előadassék, hogy így az alatt, mig némelly inditványokra a' követek utasitásért i r n a k, legyen min tanácskozniok. 7) Hont levelére határoztatott, mikint azon kivánság, hogy az országgyülési elnök a' RR. köréből legyen, az országgyülés elrendezése idejére halasztassék. 8) A' süketnémák intézetét követink által pártoljuk. 9) Krassó azon sérelmét, hogy a' kormány a' ruszkai vasbányákat tartó magány-társaságnak katonai segélyt nyujtott, követink által pártoltatandónak véltük. 10) Szabolcs hozzánk küldött levelében az ismért leiratot: kevésbbé kegyelmesnek nevezi. 11) Krassó a' rosz és keskeny ut helyett, más utat kivánván, határoztatott, hogy követink magokat e' részben a' legczélszerübbhöz tartsák. 12) Temesmegye a' kerületi börtönt nem Szegeden hanem Bánságban kivánná építtetni; 's ez nálunk pártoltatásra nem talált. 13) A' duna-balparti vasuti társaság pártoltatásért esedezik, ama czéljában, miszerint, az éjszaki vasuttal kivánna összeköttetést. Választmányra bizatott. 14) Temesvár a' természetvizsgáló egyesületnek keblében tartott gyülésére készitett emlékpénzt megyénknek is megküldvén, ezért köszönet szavaztatott. 15) Pozsega latinul irt, 's bizony nagy bajba került, míg rábirtuk egymást, hogy felolvastattuk, de azt is csak administrationalis tekintetből, és: absque ulla in futurum nectenda sequela; ez neki tudtul is adatni határoztatott. 16) A'kisdedovó intézet meglehetősen pártoltatni rendeltetett. — Havunk van elég, szánut is jó, 's ez vajmi sokat ér ám! nekünk magyaroknak, hol csak akkor van ut az országban. — Szinészink is vannak egy kis idő óta, Kőrösy társasága. Mutatványok: a' hires Tisztujitás, mellyben m a j d mindnyájan czélszerün szerepeltek (a' nőket kivéve). E' mü nálunk sem hibázta el czélját, mert a' nemesek osztályában a' féltékenységet az emancipatio ellen 's általjában az alkotvány közösitése ellenében hathatósan fölgerjeszté. Az „országgyülési szállás" tetszett. Éljen a' szerző! A' „Vén sas" ellenben általjában nem tetszett. A' „peleskei notárius" elég mulatságos volt. E' müvet a' dalok jó darabig fen fogják tartani, de még inkább a' nemzeti szinecske, a' mellyet visel, legfőkép azonban Gvadányi szelleme, honnan eredt. Általján a' szinészek (kivált az ugynevezett bujdosó társulatok) a' mutatványokban arra vigyázhatnának leginkább, hogy nemzeti darabokat adnának; illy egynéhány eltartaná őket; nagy erővel bir az a' nemzeti szellem! . . . Én egykor a' dunaparton sétálva egy hajón iszonyu élénk mozgalmat vettem észre 's közelebb jutva látom hogy lejtés . . . de zene nélkül, közelebb nyomulok, hát a' gyenge czitarát hallom pengeni; egy hasztalan nótát nyaggatott . . . 's ezen majd megölték magokat a' tánczosak, azt mivelték . . . igen ám, de a' nóta rácz volt 's a'tánczosak ráczok. . . Nemzeti volt ez nekik 's majd összetörték magokat, ugy ugráltak rajta . . . Csak nemzetit uraimék . . . A' szinészek a' városház termében játszanak. . . E' város egy csinos uj tanács-házat épitett 's ha az uradalmi befolyástól végkép megmenekszik, lassan emelkedni fog, mi is kivánatos lenne, mert egész megyében, ugy szólván ez volna egyetlen egy valamirevaló város; azonban jelenleg erősen ellene fordult P.J. urad. ügyvéd 's tiszttársaival együtt uralkodhatni reménylrajta; mi eltemetné a' várost örökre; mert ha valaki nem maga gazdája, legyen nyugodtan; mert nagyobb baj nem érheti. — A' munkácsi vigalmakra ifjaink nagy része elszánozott; mondják, csinos terem készült e' végre ott is. Nálunk a' kórház alapja is le van téve. Posztó-gyárról is gondolkodik itt e' megyében egy részvényes társulat; a' városban pedig egy posztógyártó már néhány éve készit az ungiaknak posztót 's mondhatni, munkája türhető. A' szabolcsi gőzmalomról nem hallani semmit. Hires nevespáli bálunk, mondják, teli volt a' leguribb, legfényesb, szóval a' legszinesb vendégekkel, Ung, Bereg, Zemplény, Szabolcsbul 'stb. Nálunk Dobó-Ruszkát (a' hires Dobó nevét viselő helységet Sréter nevü tulajdonosától e' napokban gróf Buttler vette meg . . . Bezöt pedig Apponyi vette át mint neje örökségét.— Egy nevezetes szökött rabunkat B. A. nevüt hoztak be a' napokban, ki önkénti vallomás alkalmakor elszökését azzal támogatá, mert ő, ugymond, szeretőjének megigérte, hogy utólsó farsangra vele tánczolni fog. Ebben valami lovagias van. A' nevezett rab nemes ember. Egy rabunknak pöre azért állott meg, mert még nemessége nincs tisztában. Ehez nem kell commentár. Zombory Leopold. —

Honti közgyülés. Megyénk Rdeinek február 12dikén kezdett első évnegyedes közgyülését, kivéve egyes, igen méltatlan 's inkább talán személyes ellenségeskedés, mint belső ösztönnek tulajdonitható kifakadásokat, az isteni szövétnek gyanánt világitó ész 's hazafiú szent lelkesedés szülte azon eleme lebegé át, mellynek nélkülözte dönté már többször dugába nálunk, mint másutt a' szív legszentebb vonzalmit és a' honpolgári ész legtisztább számitásit; de mellőzve a' fönemlitett kifakadások honnan eredhető kutfejét; — engedje ön, ha tollam nagyon is gyenge azon ünnepély leirására, mellynek mi, a' gyülés folyamán közakarattal részesei 's tényezőji valánk: és e' nap a' Széchenyi István gróf által nagyszerü inditványba hozott telekdiji (mellyet ha nem csalatkozom, talán nem épen ezen alak- vagy modorban is, már 2dik József 1785ik dec. 30kán Pálffy gróf kanczellárhoz utasitott kéziratában kifejtve, azt physiocraticus adó-rendszer név alatt akará létesiteni) eszmének (mellynek elfogadását nálunk Kalocsa Antal tb. ur inditványozá) elfogadási - nagy reggele vala, 's adja az ég! hogy valamint megyénk Rdei által ez inditvány előbb elvileg, azután pedig választmány által kidolgozva (főelvek nemes és nem nemes telkek egyaránti terheltetése, birtok - fölmérés, a' dézmának a' földesuri terheltetésre történendő beszámittatása, és a' legszigorúbb osztályozat) gyakorlatilag is elfogadta; azt az egész magyar haza magáéva téve, ezen napot történetlapjaink az 1526ik évi aug. 29ik napjának ellenére följegyezhesse: felszólitván egyszersmind ennek pártoltatásáraugy arra is, hogy a' szerzendő orsz. pénzkölcsön a' lehető legkisebb kamatokra eszközöltessék, a' testvér megyéket; követeink tudósitása folyamán utasitásul adatott 1) nemzeti nyelvünk érdemében kelt kegy. királyi leirat kedvező részének elfogadtatása, többi része iránt pedigujolagi felirás; 2) a' ker.napló bármi szin és ürügy alatt történni szokott letartóztatása gátjainak eltávolittatása. 3) a' zsidók (folyamodásukhoz képest) emancipatiójának eszközlése; 4) a' követi verificatio iránt, élénkebb vita; szülte szavazás következtében, a' megyei örszéket kivánó szavazatok győztek; 5) azon kir. leirat következtében, melly az ismért orsz.gyülési esetet tárgyazza — utasitásul adatott, hogy az illy esetek előfordulhatása ujonan alkotandó törvény által akadályoztassék. A' nm. h.tanács intézvényit illetőleg, mellőzvén a' többit, a' börtönépitési engedelmért, és aziránt, hogy minden nevü nyugtatványok 's tértetvények magy. nyelven adassanak ki, felirunk; körlevelek közül: Pest megyeé a' siket-néma intézet (Kőszeghy orvos felügyelése alatt) Pesteni felállittatására felszólitó levele, és Torontalé: a' mezővárosoknak képviseltetést adni kivánó, 'sa't. pártoltattak; a' hús ára 1 krral emeltetvén, majus 6ra arendatorialis, ugyanazon hó 20ra évnegyedes közgyülés, aprilis 29re pedig törvénykezési napok tüzettek ki. Horváth Miklós.

Győrmegye jan. közgyülésén országgy. utasitásul adattak következő pontok: A' zágrábi utólsó kicsapongásokat illetőleg ő cs. k. felsége alázatos felirásban megkéretni határoztatott, hogy a' magyar nemzet ellen irányzott törvénytelen tettekben folyton nyilvánult fondorkodásnak, legfelsőbb jogainál fogva, mellyek szerint a' közbéke 's törvények megtartása felett őrködik, vizsgáltatást eszközöltetni 's az alkotványos rendet helyreállittatni méltóztassék. Az esküttszékek feletti tanácskozás hosszas időre terjdt 's elnök első alispán ur délutáni 3 órakor a' tanácskozás folytatását más napra tüzvén, eltávozott. A' teremben tovább is megmaradt Rdek küldöttség által elnök urat a' gyülés további folytatására hiván viszsza, ki csakugyan éljenzések közt ujolag visszatérvén a' szavazás eredvényét határozatkép kimondotta, melly igy hangzott: az esküttszékekre nézve az országgyülési választmány munkálatában levő magányvélemény, olly módositással, hogy az esküttszéki birák egyedül nemesekből választassanak, elfogadtatik. Elnök első alispán urnak törvényes köréhez szilárd ragaszkodásaért köszönet szavaztatott. Az összeszedett 's ötszázon felül terjedt országgyülési inditványokra ez a' jegyzőkönyvi határozat: „A' 13d. pont változtatik, 's a' polg. pörökre nézve is törlsszlőszék kivántatik; a' 16dik pontnál szinte törlesztőszék fogadtatott el; a'22dik: nem fogadtatott el; 23d. miután a' biró okát tartozik adni itéletének, fölöslegnek találtatott; 25dik inditvány azon esetre, ha törlesztőszék létesittetik, elfogadtatott; 28dik nem pártoltatott; 60dik helyett végeztetett: hogy midőn egy megyének követei egymással ellenkezőleg szavaznak, mindegyik köteleztessék a' felől: mire 's melly okokbul szavazott? küldőinek jelentést adni; 62dik inditvány nem pártoltatik; 64dik azon esetben, ha országgyülés minden évben tartatnék, pártoltatik; 93d. pártoltatik azon hozzáadással: hogy ha a' községek magukat uri hatóság alól is megváltották; 94dik azon hozzáadással: hogy tanácskozásokban szavazati joggal is birjanak, de csak azok, kik más hatóságtul függetlenek; 114dik azon hozzáadással, hogy e' mellett a' szolgálati idő csak 6 év legyen, az ujonczállitás pedig három évenkint 's olly-kép eszközöltessék, hogy a' szolgálatban levők fele haza bocsáttassék 's pótoltassék minden három évben ujakkal; a' többi inditvány 1ső számtul 114ig elfogadtatott; — továbbá általányosan elfogadtattak a' 157, 159, 160, 172, 174, 195, 204, 220, 222, 227, 228, 232, 243, 245, 259, 260, 265, 270, 275, 286, 288 és 289dik sz. alattiak. A' 132d. számu olly hozzáadással pártoltatik, hogy a' rom. katholikusok és az egyesült görögök szertartásaik is magyarra forditassanak; 148 és 151. régibb utasitás szerint; 161. számu sürgettetik. 173d. fölöslegnek találtatott; 185. a' 184dik ponttal öszszefüggőleg elfogadtatott; 186. pontra: a' Ludovicea az országos Rk által felállitott elvek szerint eszközöltessék, 's a' még szükséges segedelem megajánltatik; 193ra: mennyiben az érdeklett könyvek a' bécsi udvari könyvtárban volnának, Ő felsége kéressék meg, hogy a' nemzetnek idők viszontagságai miatt oda jutott tulajdonát a'nemzeti muzeum számára visszajuttatni kegyeskedjék; mennyiben pedig az olly könyvek külső udvarok vagy magányosak kezeiben volnának, kir. közbenjárásával intézkedni méltóztassék, hogy azokat a' nemzet visszaválthassa, 's ezen esetekre a' kivántató öszszeg megajánltatik; 196ikra, a' kényszeritett előfogatok, kivételvén a' hivatalos utiak, töröltessenek el; 198. a' megváltás elfogadtatott, de nem az általányos vámmentesség, azonban csak anynyi vám fizettessék, mennyi a' felügyelési és föntartási költségek födözésire kivántatik; 210. a' posták rendezése szorgalmaztassék; 215. a' határvonali vámok általányos eltörlesztését, ha ez nem sikerülne, védvám felállittatását adván már e' megye utasitásul, ezen fenebbi intézkedések nem sikerülhetése esetében a' nemzet nélkülözési lelkesülésében alapuló ovószert törvényhozás tárgyaul tenni nem kivánja. 224: közköltség megajánltatik; 234: ha a'czéhek megszüntetnek, az árszabás is töröltessék el; 249ikre az ősiség töröltessék el, de végrendelési tehetségre nézve az eddigi törvények tartassanak fen; 252 inditvány addig, mig a' majoratusok és senioratusok fenállnak, nem fogadtatik el. 254re már van végzés. 279dik sz. alatt javaslott orsz. pénztár forrásaul (a' házi adó kivételével) a' 281, 282, 283 és 284 és 285 pontok elfogadtattak; 290re olly módositás tétetett: hogy minden kivétel nélkül csak az honfiusittassék, kinek e' haza és a' király iránt elegendő érdeme van, nevét megmagyarositja, magyarul beszél és az országban lakik; 's ha a' honfiusitott kiköltöznék, a' távollevők iránt adott utasitás alkalmaztassék reá is; 's a' honfiusitás által nemesi kiváltságnál több ne adassék; a' 310, 348, 384, 390, 396, 398, 422, 434, 449, 477, 483, 486, 509 és 513dik inditványok elfogadtattak; a' 296, 300, 301, 448, 453, 461 és 517re van már korábbi utasitás; a' 311 és 316d. nem pártoltatott; 312dik olly módositással: hogy a' törv.széktől semmi okbul fölebbvitel ne engedtessék, elfogadtatott; 321dik számnál mindennemü 500 ezüst forintot meg nem haladó kereset szóbiróság elibe tartozzék, törvényszékre pedig birtokon belül adassék fölebbvitel; 366ikra az elkülönzési ügy, habár aranyositással volna is öszszekötve, két év alatt fejeztessék be; 374. makacs vagy tehetlen jobbágy megyei küldöttség által itéltessék el, sommás uton; 377re a' fölebbvitel törvényszékre birtokbul, kir. táblára birtokon kivül legyen; 416dik inditvány azon hozzáadással, hogy jövőre a' törvényczikkek közé ollyasok, mik nem szorosan törvények, ne foglaltassanak 's hiteles jegyzőkönyvalakban magán közöltessenek a' törvényhatóságokkal; 476d. pártoltatott, a'mennyiben nemesi ajánlatokra vonatkozik; 520 és 525 pártoltatott, a' mennyiben sérelmesek. Egyébkint a' választmány javaslata helybenhagyatott. — Befejeztetvén ezen inditvány-tömeg feletti tanácskozások, még némelly honfiusitási kérelmekre tagadó határozat tétetett. — Következtek a'

jelentések, 's a' parancsolatok, mellyek több napiglan a' nyilványos érdeknek kevés anyagot szolgáltattak; 's midőn az, hogy a' tisztviselők közül némellyek a' közgyüléstoda hagyták, szembeszökő volt, végzésileg kimondatott, hogy elnöki engedelem nélkül, semmi t.viselő közgyülésből el nem távozhatik; 's az engedelem csupán sürgetős és halasztást nem szenvedő ügyek miatt adathatik. — Végre Pozsega latin levele visszautasittatott 's ez az 1840: 6. tcz. 4. §. megtartására felszólittatott, — sérelmül jelöltetvén fel a' nmgu htó-tanács rendelete, mellyben ezen, már egy izben visszaküldött levél elfogadását meghagyni méltóztatott. — Közgyülésinket törvényszékek váltak fel, 's tartottak jó ideig. Érdekes adattal szolgálunk mostani büntető rendszerünk hisztóriájához: — A' megyei tömlöczbül 3 rab néhány nap előtt megszökött. Kettő közülök messze keresi boldogságát; a' harmadik egyenesen Bécsbe szökött, 's Ő kir. felsége eleibe folyamodást nyujtott, mellyben panaszolja, hogy noha büntette miatt alig leendne 2 hónapi fogság büntetése, még is már közel egy évig elitélés nélkül fogságban sinylődni kénytelen. A' folyamodás leküldetett, 's hihető a' folyamodó is rövid idő mulva megérkezendik. És mi ennek oka: hogy a' büntető per illy hosszas időig bevégezve nem lön? Az: hogy a' dolog tömérdek, 's tiszti ügyész csupán kettő van; kik közgyülések, kiküldetések, urbéri perek és törvényszékek által elhalmoztatnak. Ezen utóbbi közgyülés a' nmgu Htó-Tanácshoz folyamodott, hogy még egy tiszti alügyész rendszeresittessék. — Egyéb ujság nincs. Havunk volt elég — 's farsangunk vigan sikamlott el. —

Mosonymegye közgyülésének nevezetesb eredvényei köv. voltak: az alisp. elnöklet alatt kezdett, 's jan. 13kéig tartatott közgyülésben, fölvétettek: 1) A' követjelentések, 's ezek nyomán a) a' jun. 20i határozat, 's oct. 12i leiratra nézve az alkotványszerütlen kifejezések feletti hosszasb vita után, a' Rdek ezen tárgy iránt országgyülésen legujabban kifejtett álláson megnyugodva, utasitást fölöslegesitnek 's a' követeket pusztán e' tárgyban hozandó határzottabb törvény szorgalmazására utasitják; b) a' bünt. t.könyv tárgyában ezen megye Rendei is a' főrendek által javaslott mintabörtönnek kincstári költségen felállitandását 's a' mostani t.hatósági börtönöknek az 1827i orsz. választmányi javaslat szerint kijavittatását, 's az illykép szükségessé válandó büntetési arány kidolgoztatását pártolják, többen a' sept. 4i megyei határozatnak illyképi eltemettetése fölött hattyúdalaikat zengvén; c) az országgyülés évenkinti tartása elvileg ugyan pártolandónak, de az országgyülés elrendezéseig halasztandónak határoztatott; d) a' kir. előadásoknak a' meghivólevelekbe iktatása, 's mindennemü perek országgyülés alatt a' kir. curia előtti tárgyaltathatása pártoltatott. e) Somogynak a' hasonszenvi egyetemi tanitószék felállitása, 's egyéb ezen üdvös gyógymódot előmozditó javaslatai iránti inditványa elvben pártoltatott. f) A' sz. kir. városoknak ujabbi rendezését czélzó javaslat, valamint a' zsidók felszabaditási ügye, minthogy, ez utóbbinak a' mult gyülésben elfogadott szerkezeti javaslata kielégitőnek nem találtatott, választmányra bizatott. g) B. Rueber Henriknek dij nélküli, b. Lederer Károlynak azonban 's h. Lippe-Schaumburg Vilmos Györgynek dijfizetés mellett, mindnyájoknak országgyülési ülés és szavazat nélküli honfiusittatását pártoltuk. Ezután felolvastatott 's őszinte harsogó éljenekkel fogadtatott nm. főispánunknak a' megye kivánatához képest Deák Ferenczet e' megye táblabirájává kinevező levele 's tartalma Zalával megyeileg, a' haza tiszteltjével pedig elnökileg minélelőbb közöltetni határoztatott. 3) A' m. gazd. egy. levele, mellyhez zárva, Greiner János horvátkimlei lelkésznek gyümölcsfatenyésztés körüli érdemei méltányolatául egy ezüst emlékpénz küldetett, egy megyei küldöttség által ezen érdemes hazafinak átszolgáltatni határoztatott. 4) Felsőbb hely megengedé ezen megyének 12 pandur felfogadtatását. 5) Bizonyos ausztriai vámhivatalnak egy szegény magyar furvarossal csak azért, mert ez a' felette rosz ut kikerülése végett nem a' váltott vámjegyen följegyzett, hanem más utvonalon ment át, a' határon megzálogoltatásán felül még büntetésre is vonatására czélzó idéztetési levelét közöltetni kivánó felszólitására végeztetett, hogy ezen megkeresésnek mint helytelen 's törvényszerütlennek hely nem adathatván, puszta tudomásul veendő. 6) Egy másik ausztriai hatóság bizonyos bünügyben megkivántató tanuk vallomásinak felküldetését német nyelven szorgalmazva, az erre adandó válasz egy nagyon conservativ tbiró inditványára magyar nyelven iratni határoztatott, egy uttal elvégeztetvén, hogy jövendőben a' latinul irandó külföldi hatóságoknak latinul, anya vagy pedig más nyelven irandóknak pedigszinte honunk nyelvén fog válaszoltatni. 7) A' nm. h.tanácsnak az állitott 32, külföldről származónak mondott ujonczink megyebeliekkeli pótoltatását sürgető intézvénye, a' Rdek azon részét, melly ezen, a' megyebeli népet mintegy 95 ezer pfrttal megszegényitett eljárást rendesen végbe vittnek gondolá, méltó álmélkodásra ragadá, egyébiránt az ujonczozási lajstrom megrostálás végett választmányra bizatott. 8) Több t.hatósági levél az utasitáskészitő választmánynak adatott ki. 9) A' marhahus ára egy krajczárral följebb, azaz 14, 13 's 12 kra emeltetett. 10) MO.vár szabadmezőváros polgár-ellenzékének mind a' nm. helytartósági intézvény következtében 1843ki május 4d. törv.szerüen 's rendesen végbe ment városi tisztujitást, mind pedig ezen törvényes előljáróság által 1843 oct. 9 eszközlőbe vett jegyzőválasztást feszegető kérelme nyomán vizsgáló megyei választmánynak jelentése a'városi tanácsnak fenérintett mindkét tette körüli törvényes eljárásáról meggyőződvén a' Rendek, ezek amazokoni megnyugvásukat végzésileg is nyilványiták. 11) Nem hagyhatni érintés nélkül itt, hogy az ujdon választott óvári jegyző Nedeczky János hivataloskodásának első zsengéi is legfőbb honfias méltányolatra jogositnak, mert az ő lelkes inditványára Magyar-Ovár tanács-könyve ujév óta magyarul vitetik. A' későn ide érkezett mezei naptár 240 példányainak legnagyobb része a' megyebeli magyar ajku köznép közt ingyen osztatott el; a' magy. kereskedelmi társaság részvényeiből pedig eddig e' megyében csak 9 db kelt el.

Heves megyei közgyülés febr. 12—17én. Jelen közgyülésünket is miként az előttieket főleg országgyülési tárgyak foglalák el, érdekesiték 's e' részben Heves Rdei ismét tanusiták, hogy a' haza ügye szivükön fekszik és ők haladni, tenni készek nem rettegve áldozattól is; mert hiszen nem is áldozat az, mit a' hon javára adunk; mivel csak itt és egyedül itt teljesedik a' koldusok megszokott kivánata: az ezer annyi jutalom. A' gyülés érdekesb tárgyait illetőleg a' követi tudositások nyomán az eszékfiumei vasut- terv, más kerületi javaslatok és választmányi munkálatok minden észrevétel nélkül elfogadtattak. Hosszas tanácskozások történtek azonban a'városok rendeztelése körül, mellyek a' kerületi javaslatoknak tetemes módosittatását idézték elő. A' fontosb változtatások következők: hogy a' városokban létező nemesi curiák előjoggal ne birjanak a' k. kisebb haszonvételekre nézve; rendőri tekintetben a' nemesek is városi hatóság alá tartozzanak; a' feletttük tartandó biráskodásról azonban nem e' helyen akarnak intézkedni; a' husárszabás a' megyéknél maradjon; minden város birjon egy szavazattal az orsz.gyülésen, de ehez aránylag a' megyék három szavazatot nyerjenek; polgár minden lehessen, ki legalább 40 p. ft. házbért fizet; a' zsidók azonban e' kedvezésbül vagy jogból zárassanak ki (még most), 's véleményem szerint igen helyesen, mert — bár én a' jogokbuli kizáratás barátja nem vagyok, a' zsidókra nézve még sem azt tartom előlegesen teendőnek, hogy teljesen egyenlő jogokkal ruháztassanak-fel, hanem egyebet, mit minden vallásuakra de különösen a' zsidókra nézve már kezdetben tenni kellett volna a' közönséges ellenszenv kiirtása végett. A' kerületi napló kinyomatása tovább is sürgettetni határoztatott. A' népnevelési törv,javaslatban is tétettek némi módositások. A' praeparandiákra ajánlott egy millió ftnak Heves megyére esendő részét megyénk határozata szerint egyedül a' nemesség és tisztesb osztály fogja viselni; 's illy praeparandiákat még Kassán és Szatmárban is kivánnak felállittatni az óhitüek részükre. A' népiskolák számára olcsó könyveket nyomatni ohajtanak; iskolába pedig a' pórfiuk csak téli négy (!) hónapban kényszerittessenek (mi tán kissé igen is kevés 's aligha czélszerűbb nem volna azon rendszere az iskolázásnak, melly „Nézetek" 'sa't. czimü munkában ajánltatik még libapásztorkodási tekintetben is, a' tanulmányok osztályozására nézve pedig tán az egyedül eszközölhető). A' magyar nyelv tárgyában érkezett kir. leirat örömmel üdvözöltetett, mindazáltal mennyire közoktatás tekintetében nem kielégitő, ennek eszközöltetése utasitásul adatott, ugyszinte az is: hogy a' mennyiben a' magyarnyelv egyedül hivatalos nyelvvé törvényesitteték, kiterjesztve értessék az a' kanczelláriai, m. k.u. kincstári, postai, bányai 'sa't. minden közlemény- okiratok és jegyzőkönyvekre; a' népiskolákban a' törvény kihirdetése után azonnal, a' felsőbbekben pedig minél hamarabb az oktatás magyarnyelven történjék. A' népiskolák tárgyánál különösen ohajtják megyénk Rdei, hogy a' zsidók magyarul tanittatásra kötelezttessenek. —

Febr. 5, 6 és 9. a' **fiumei szabad kerület** nemes patriciusi testülete közgyülést tartott b. Gerliczy Henrik polg. alkapitány elnöklete alatt ezen kerületi hatóság politikai 's gazdasági igazgatását illető ügyei elintézése végett. Mellőzve a'kisebb érd. tárgyakat legfőbb figyelmét igénylé a' tanácskozó testületnek a' kerületi kapitányság és tanács politikai elrendezése; megfontolván t. i. egy részről hogy ezen kerület 1530diktól származó helyhatósági rendelete sem a' jelen század kivánatinak sem ezen szabad kerül. Magyarország többi megyéji 's tvényhatóságira vonatkozó közös viszonyinak, más részről pedig szabaditékos 's érintett több százados rendeletén alapuló helyzetének nem felel meg, továbbá hódolási szemügyre vevén azon legfensőbb akaratot is, melly még 1836ban megrendelé, hogy az emlitett helyhatósági rendezés a'jelenkor körülményei szerint módosittassék, a' kapitányi tanács még mult évi nov. 16—20kán több jeles tagbul álló biztosságot nevezett ki a' kerületi polg. tanács politikai rendezete végetti tervkészitésre azon utasitással, hogy mind az emlitett vezér-szempontokra mind a' jelen or.gyülésen előforduló 's e' tárgygyal rokon határozásokra kellő tekintettel legyenek munkálatjok szerkesztésében. Most előterjesztetvén ezen munkálat az hosszas's érett vizsgálat után a' patriciusi testület minden várakozásinak megfelelt, némi pár csekély módositást kivéve. — Igy elfogadtatván e' munkálat, az, ő föls. fensőbb helybenhagyás végett fölterjesztetni, párban pedig or.gyülési követinknek megküldetni rendeltetett. Lényegesb czikkei köv., hogy a' fiumei kapitányság mint az ország többi törv.-hatóságai közvetlenül levelezzen minden felsőbb kormányszékkel'smint amazokhoz egyenesen hozzá utasittassék minden intézvény, felső parancs, leirat 's hivatalos irományok; hogy ő fels. kegy. megengedni mélt. miszerint a' polg. kapitány, régi szokás szerint, e' tulajdonságban hivatali esküt tegyen; a' polgári tisztujitás minden hat évrül hat évre történjék; a' kapitányi igazgató biró-választás a' polgári kapitánynak hagyatott meg; a' községi négy igazgató birót pedig a' patriciusi testület a' polg.kapitány által jelölendőkbül választandja titkos szavazással; kitünőbb tagjai a' tanácsnak a' 4 előadó, t.i. a' törvénykezési, gazdasági, fenyitőségi és rendőrségi; a' polgárságra nézve, mellynek viszonyai az idő változó viszontagsági 's körülményeihöz képest tömérdek változáson mentek keresztül, azörökös személyes mentesség megszüntetett, a' polg. képesség ezentul személyhez köttetik, polgárrá lehet itt a'magy.sz. korona minden alattvalója, bármilly törvényesen bevett vallásu legyen is, ha 6évig folyvást a' fiumei kerületben lakik 's valódi tulajdonosa ezer p. fr. ingatlan birtoknak, vagy olly vállalat- müvészet- mesterség- üzéssel foglalatos, melly évenkint 300 p. frtot jövedelmez. 'S hogy annál nagyobb befolyás tulajdonittassék a' ker. ügyek igazgatásába a' polgárságnak, három polgárbul alakulandó képviselőség állapittatott meg, kik a' patricuisi tanácsülésben is fejenkénti szavazattal birandnak.

Amerika.

(Hayti uj alkotványa.) Az elnök változtával változott e' köztársaságban az alkotvány is. Alapvonalmai következők: afrikaiak és induszok 's e' két faj vegyes házasságiból származottak lehetnek polgárok, hanem a' fehérek sem polgári jogot, sem fekvő vagyont a' szigeten nem szerezhetnek; de minden idegen a' törvények ótalma alatt áll; minden mivelt egyiránt szabad; a' sajtószabadság biztositatik; iskolák mindkét nem számára közköltségen állittatandnak 's az oktatás szabad és dijnélküli leend; az esküttszéki intézet biztositva van; a' népnek joga van, békével 's fegyver nélkül összegyülekezni; a' végrehajtó hatalmat egy elnök kezeli; a' törvényhozás két kamrából áll, az egyesült statusi congressus mintája szerint; a' választók qualificatióji meghatároztatvák; a' négy minister statustitkároknak neveztetik 'stb. Az eddigi főváros Port-au-Prince, most már Port Republicain, széke a'kormánynak.

Spanyolország.

(Folytonos elfogatások a' fővárosban. Harcztéri hirek. Készületek Krisztina fogadtatására.) Febr. 17ki hirek szerint a' kormány folyvást számos embert fogat el, 's ezek közt számos corteskövetet is, kik az alicantei zendülőkkel összeköttetésben állottak. — Girona fölzendült, 's mintegy 600 fegyveres uralkodik a' városban. Alicante lődöztetését már megkezdé Roncali táborfő, a' zendülők ottani haderejét mintegy ötödfélezer ember képezi, jelszavaik: ‚Fegyverre, haladók! le a' zendülő miniszterséggel! Le a' hatósági törvénynyel! Éljen a' népfölség és alkotványos királyné!' Roncali táborfő hivatalos sürgönyt külde Madridba, mellyben jelenti, hogy a' zendülők tisztjei közül hetet, kik hatalmába kerültek, minden törvénykezés nélkül agyonlövetett. E' rendkivüli szigor alkalmasint visszatorlásra fogja birni a' zendülőket. — A' királyné 's testvére le-

velet irtak Krisztina özvegy királynéhoz, azzal akarván őt meglepni, hogy spanyol földre léptekor mindenek előtt gyermekeinek levelei által örvendeztessék meg őt. Egyébiránt a' királyné Aranjuezig elébe fog kocsizni egész udvarostul. —

Portugália.

(Lázadások. Az egész ország ostromállapotban.) Lissabonból febr. 7éről köv. tudósitás közöltetik a' Times febr. 14 két számában: „Itt most komoly lázadás tört ki. Torres-Novasban a' 4d. dragonyos ezred fölzendült ezen jelszóval: éljen a' királyné 's a' charta, de le a' ministerekkel. Más helyek őrsergei követték a' példát 's Elvasban a' katonák a' helybeli kormányzót agyonlőtték. A' septemberpárt főnökei, kevés kivétellel, részesei e' mozgalomnak, 's leginkább a' volt hadminister Bomfim gr. Olly összeesküvés, mellynek az egész ország fölházitása volt czélja, födöztetett fel. A' személyes bátorság, esküttszék 's más polgári jogok iránti biztositékok 20 napra felfüggesztettek. Négy septemberista főnököt Lissabonban elfogtak 's ezek Tejón fekvő hadi hajóra vitettek; 3 főbb tiszt a' 3d. ezredből sz. György várába záratott. A' lissaboni őrsereg 3 nap óta fegyverben áll 's az őrségek megkettőztettek. Az egész ország ostromállapotba vagy is hadi törvényhatóság alá állittatott. A' cortes üléseit folytatja, 's a' tegnapi ülés éjfélkor még nem oszlott el. Az összeesküvés egészen katonai természetünek mutatkozik; Lissabon népe semmi részt nem vesz benne. A' kamrák nagy szótöbbséggel elfogadák azon törvényjavaslatokat, mik szerint az alkotványos biztositékok felfüggesztetnek, 's a' kormányt széles hatalommal ruházták fel, egyszersmind 11 millió franknyi kölcsön fölvételét engedvén meg. Diario do Governo hivatalos lapon kivül Lissabonban minden hirlap eltiltatott. Két szerkesztőt már elfogtak. Bomfim gr., de Foscoa b. Mendes-Leite, Sampayo 's mások elfogatása is elrendeltetett. Bomfim azonban elillant 's tovább bujtogat; az ő, Vasconcellos és Estivas aláirásával lázitó felszólitások keringnek az országban. A' tenras-novasi zendülők „a' félsziget sergének" nevezik magokat, 's a' spanyol elégületlenekkel látszanak összeköttetésben lenni. Végczéljok a' régi terv létesitése t. i. Portugália és Spanyolország „iberiai köztársaság" név alatti egyesitése. A' fölzendültek febr. 6án megindultak. A' királyné febr. 7én szinházba szándékozott menni, de ministerei tanácsára honn maradt."

(Az uj lázadás terjedése.) Az egész ország ostromállapotba helyeztetett ugyan az uj lázadás miatt, azonban ezen lázadásban csupán katonák vesznek részt, a' polgárokbul pedig senki sem csatlakozik hozzájok, ugy hogy még egyetlen falu sem nyilatkozék a' kormány ellen. Az elsőben fölzendült 60 dragonyos Torres-novasból Castello Brancoba csapott be 's ott más ezredekből 440 emberrel szaporodtak meg. Leiria bárónál egy csapattal már ellenök indult 's hihetőleg azonnal Spanyolországba lesznek menekülni kénytelenek. Lissabonban sok elfogatás történt, 's néhány követet is elfogtak már az ellenzékből. Bomfim gróf a' zendülés főinditója, ki eddig mindig szerencsésen tudott elillanni, már majd kézre került. — Olozagának tartózkodási helyeül Setubal rendeltetett.

Anglia.

(Alsóházi viták Irland ügyében. Taiti elfoglaltatása roszaltatik.) Az alsóházi ülésekben még most is az irlandi kérdés van napirenden. Napier igen jellemzőleg nyilatkozott, mondván, mikép ő a' repealt nem pártolja ugyan, de meg van győződve, hogy Irland sérelmeit gyökeresen orvoslani kell, mert különben háboru esetén nagy veszély érhetné Angliát. Legfőbb hiba az, hogy Anglia olly makacsul uralkodtatja a' protestans vallást Irlandban, 's mig ezen kártékony politikáján nem változtat, addig nyugalomrul szó sem lehet, mert az irlandi nép soha nem fogja örömest fizetni a' protestans egyházi adót, mig egyszersmind tulajdon papjait kell tartania. Megjegyzésre méltó, mikép a' repealt a' whigek sem pártolják, ámbár abban még a' mérsékeltebb toryk is megegyeznek, hogy O' Connell elitéltetése törvénytelen, 's hogy ez csak nagyobbitja az ingerültséget a' kormány ellen, mig vád alól föloldatása alkalmasint le fogta volna a' kedélyeket valamennyire csöndesiteni. — Tahiti elfoglaltatása miatt néhány szónok fölvilágitást kérvén a' miniszterségtől, Peel nyiltan kimondá, hogy a' franczia kormány e'tettét nagyonsajnálja. Guizot legnagyobb zavarban forog most, mert a' hóditványt sem szeretné elszalasztani, és Anglia barátságát sem örömest koczkáztatni. Lajos Fülöp mindazáltal majd talál középutat, mellyen nemcsak a' kecskét, hanem káposztát is megmenthetni. — Russellnek Irland ügye javittatását illető inditványa 9 napi heves viták után 324 szóval 225 ellen 's igy 99 többséggel félre vettetett febr. 24kén reggeli 4 óra tájban, mire Peel azonban Windsorba rándult a' királynéhoz.

Franczlaország.

(Guizot Taiti miatt nagy zavarban.) A' franczia lapok nagy zajt támasztottak, miután az angol ministerség határzottan Taiti elfoglaltatása ellen nyilatkozott, 's Guizot eleinte csakugyan maga is meghökkent; de végre mégis lelt hátulsó ajtócskát, melly még eddig egy ügyben sem kerülé el figyelmét. Most ugyanis arra határozta magát, hogy azon esetre, ha az angol ministerség nem enged, tudta nélkül történtnek nyilványitandja a' kérdéses hóditást, és igy minden veszélyt el fog háritani. — Bertrand táborfő holtteste iránt még nem határozott a' kormány, de valószinűnek látszik, hogy nem fog neki helyet engedni Napoleon hamvai mellett. — A' következő kamrában a' parisi erősitvények ügyét vitatják, 's ugy látszik, hogy a' többség mindent megajánland, mit a' kormány kivánni fog. — Joinville hgnő viselős. — Lajos Fülöp tavaszkor csakugyan meglátogatandja Angliát, mint az orosz czár és bajor király hihetőleg Bécset. A' franczia kormány Tahiti elfoglaltatását 's Pomare királyné letételét, mit Dupetit Thouars minap véghez vitt, ön tetének, azaz saját rendeltébül intézett ténynek nem ismeri el 's igy mintegy hivatalosan semmiti meg, mi által tömérdek izgágát hárit el nyakáról főleg Anglia 's Éjszakamerikára nézve.

ÉRTESÍTŐ.

Muszely Károly Eduard

gazdasági és műkertész, a' bécsi cs. k. kertmivelő társaság tagja

tisztelettel jelenti, hogy **kerti növénytárában** (Pesten, Teréziaváros, rózsa-utcza, 768. 's 769. sz. a.) mintegy 40 000 darab legszebb 's legujabb virágnövény van eladó, u. m. több ezer Camellia minden fajból, indiai 's éjszakamerikai Azalea minden változatosságban; Kalmia, Ericka, Epacridea, a' most olly igen kedvelt Verbena teljes osztályzata, a' legujabb Fuchsiák minden változatossága, minden faju Rhododendron, Chorizema, Correa, valamint is a' legszebb felfutó rekenyő különfele nemei; a' legszebb 's legujabb rózsák lágy és kemény fajai, minden nemü évelő (perennirend) Phlox, valamint is más számtalan szép növeny Ausztrália, India, Éjszakamerika 's a' világ egyéb éghajlataiból. — Egyszersmind szerencséje van figyelmeztetni a' t. cz. virág- és kertkedvelőket, hogy ő mult évben a' fenebbi növényfajok megvásárlása végett különösen Németországba utazott, 's olly szövetkezésre lépett a' külföldön, mellynél fogva jelenleg képessé lön növényeit ugyanazon jutányos áron adhatni, miként azok Bécsben árultatnak. — Növényeinek rendszeresitett lajstroma legközelebb elhagyja a' sajtót, 's azzal bérmentes levelek vétele után mindenkinek ingyen szolgáland. Pesten, 1844ki martzius 3kán.

Kerti és gazdasági magvak.

Alulirt tisztelettel ajánlja a' t. cz. közönségnek figyelmébe jól rendezett növény-mag- és kerti termény-kereskedését (Pesten, Dorottya-utcza, a' Wurmudvar mellett), hol a' legjutányosabb áron vásárolhatni mindennemü 's legjobb kerti veteméy-magvakat, különféle lóher, borsókás perje (Raygras), és más egyéb gazdasági növény-magvakat; szintén ugy mindennemü virágmagvat, a' közösen kedvelt angol violát (Levkoyen), őszi rózsát, fájvirágot (Balsamine) 'stb. és pedig Erfurthból jött osztályzatokban; hasonlag angol georginákat jó és épesirájú gumókban; — valódi darmstadti spárgagyökeret, 's a' legjobb faju őszi baraczkfákat 'stb. Áruim lajstromaival, mellyek terjedelmök miatt a' hirlapokhoz nem mellékelhetők, bérmentes levelek vétele után azonnal ingyen szolgálok. **Muszely Károly Eduard** műkertész és magkereskedő, a' bécsi cs. k. kertmivelő társaság 's a' magyar gazdasági egyesület tagja. 1—2

Gőzhajótársaság.

A' cs. kir. szabaditéku dunagőzhajózási társaság évi közgyülése szerdán, 1814. martz. 20kán reggel 9 órakor menend véghez Bécsben, a' hangászegyesület teremében (unter den Tuchlauben) Nro 558), cs. k. udv. biztos jelenlétében.

A' szavazatos t. cz. részvényesek méltóztassanak tehát belépti jegyeiket, a' programmal együtt, mart. 12kétől kezdve a' gőzhajótársasági irodából (Bauernmarkt 582) elvitetni. Bécs, febr. 2skán 1814. A' cs. kir. szab. első dunagőzhajózási társaság igazgatósága. 1—3

Birói árverés.

Baracskán ns Fejérmegyei pusztában a' Kotsy-Horvát tömeg részére bióilag exequált 40 vagy szükség esetén több hold jó minőségü szántó és réti földek f. 1841ki mart. 13ik napján árverés utján el fognak adatni. Kelt Sz. Fejérvárott, febr. 1jén 1844. Meszlényi Károly fősz. biró mint végrehajtó. 2—2

Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. Kamra részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a' családi kam. igazgató tiszt'ség, 500 p. fr. évi dijjal, szabad lakás, 48 p. fr. értékü bor, 80 pozs. mérő kétszeres, 208 pozs. mérő zab, 360 mázsa széna, 12 kocsi szalma 's 30 öl tüzifa évenkinti dotatio mellett, 's 500 peng. fr. biztositékkal összekötve megürült. Azok tehát, kik e' hivatalt elnyerni kivánnák, eziránti folyamodásikat — annak bebizonyitásával, hogy a' magyar, német, deák és oláh, vagy illir nyelvben tökéletesen jártasak, 's gazdaságiakon kivül jogtani ismeretekkel is birnak — legfölebb folyó évi mart. végeig a' temesi kam. igazgatósághoz benyujtsák. Budán, jan. 24kén 1814. 1—3

Csöd.

városi számvevő hivatalra.

Kismarton szabad királyi városban legfelsőbb engedelemnél fogva egy számvevő 200 p. forintnyi évi fizetéssel, és 40 p forintnyi szállás-pénzzel, ugy szinte 6 öl tölgy vagy bük hasáb, és 200 darab rőzse-tüzelőfával esztendőnkint ellátva, kinevezendő. —

Ezen hivatalt elnyerni akarók felszólittatnak ez iránti folyamodásukat a' megkivántató bizonyitványokkal együtt folyó évi böjtmás hó 14ik napjaig e' városi tanácshoz benyujtani. Mindenek előtt olly egyedek hivatalosak, kik már eddig valamelly városi számvevői hivatalban magoknak az elnyerendő hivatalra szükséges isméreteket 's képességet szerezve, vagy a' honi törvényeket megtanulva, ez iránti hiteles bizonyitványokkal birnak; minden esetre a' folyamodóknak magyar, diák és német nyelvben tökéletes jártassággal kell birniok. Kelt Kismarton szabad kir. városban 1844ik évi január hó 11ik napján tartott tanácsülésből. Lichtenstern Ant. főjegyző. 3—3

Hirdetvény.

Mlgos gróf Csáky Károly ur szepesi jószágainak igazgatósága közhirré teszi: hogy t. n. szepesmegyei zsegrai és domanyóczi majorságok, miknek elsőjéhez Zsegra, Olsavka és Szlatvin, másikához Domanyócz és Danissócz helységek tartoznak, akár egyenként, akár mindketteje együtt 1844. é máj. 22. napján tartandó árverés utján, hat egymásutáni évre 1844. julius 1ső napjától haszonbérbe fognak adatni. A' bérleni kivánók tehát a' fenemlitett napon reggeli 9 órakor Mindszenten az urasági kastélyban, és mindenik majorságra nézve külön külön 500 p. for. bánatpénzzel ellátva megjelenni hivatalosak. A' haszonbérbe adandó jószágok következőkből állanak: 1) Domanyóczon alkalmas tisztilakház nagy major- 's juhszin-udvar elegendő istállókkal 's gazdasági személyzetre való lakásokkal, 3000 kereszt gabonára való cs-ür, 3000 mérő gabonánál többet magában foglalható nagyobb és két kisebb magtár, 446 hold szántóföld, melly részint őszi részint tavaszi vetéssel rendesen megmunkálva fog általadatni, és 63 hold jó, sarjut is termő kaszáló. Az urbéri bér és egyéb állandó készpénzbeli jövedelem ezen jószágban mintegy 700 forintra megy. Urbéri munka fejében a' domanyóczi és danissóczi jobbágyok 214½ jármos és 1165½ kézi munkával tartoznak. Egyébiránt e' jószág sz. k. Lőcse városhoz, és Igló és Szepesváralja koronaivárosokhoz, egyenlő másfél óranyi távolságban fekszik; hol a' termesztvényeket hasznosan el adhatni. 2) Zsegrán alkalmas tisztlakás, nagy major elegendő istállókkal 's a' gazdasági személyzetre való lakásokkal, ugy szinte igen alkalmas juhszin juhász-lakással 4000 kereszt gabonánál többre való csűrök, 's 8000 mérőnél többet foglalható magtár, azonkivül igen nevezetes mészégető kemenczék, 450 hold jól munkált szántóföld, 30 hold völgyben fekvő és sarjut is termő, 25 hold erdei kaszáló. Az urbéri bér és más állandó jövedelem 100 forintnál többre megyen. Urbéri munka fejében a' zsegrai, olsavkai és szlatvini jobbágyok 2027½ jármos és 798 kézi munkával tartoznak. Egyébiránt e' jószág csak félórányira fekszik Szepesváralja koronai várostól, hol a' nevezetes héti vásárokon a' termékek nagy haszonnal eladhatók. Mind a' haszonbéri feltételek és szerződések, mind pedig az inventariumok Mindszenten a' jószág-igazgatóságnál akármikor megtekinthetők. Izraeliták ezen jószágok kibérléséből kizáratnak.

Hirdetvény.

Sz. kir. Székesfejérvár városa részéről az 1843. évi sept. 5kén kebelében pusztitott tüzvész által károsodottak fölsegélésére 100,000 ezüst forint magányosaktul részletenkint kölcsön felvételei határoztatván, — pénzeiket ötös évi kamatra, 's mindkét felől előre bocsátandó félévi felmondás utáni viszszafizetés biztositása mellett elhelyezni kivánók ebbeli szándékukat a' mondott város tanácsánál bejelenteni felszólittatnak. — Kelt Székesfejérvárt 1844d. évi január 11kén tartatott közülésből a' jegyző hivatal által. 2—3

PEST, vasárnap mart. 10kén.

JELENKOR.

1844. 20dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján tör.énhetik a' megr. ndelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (kir. biztos neveztetik a' zágrábi dec. kicsapongások megvizsgálására; nemzeti szinház; Constatirozás gr. Széchenyi Istvántól; Országgyül. közlemény: a' 109 és 110d. fördi ülés részletei a' városok rendezés. ügyében névszerint a' bekeblezésrül; a' 162d. ker. ülésben a' hajdukerületi rendezés XIdik része a' munkálat végeig haladt; 163d. ker. ülésben az országgy. ifjuság által szathmármegyei követ Uray B. ellen elkövetett kihágás iránt érkezett k. leirat tárgyaltatása a' követi bántalmatlanság ügyében tartott előterjesztésekkel; a' 112d. fördi orsz. ülésben a' városi bekeblezés iránti tanácskozás még sem juta végre; a' 164d. ker. ülésben a' házi adó jövő szőnyegre de az nap határozat nem keletkezvén később országgyülési választmány kiküldetése határoztatott azt megvizsgálandó: mik a' nemzet előleges főszükségei, mi forásokbul födöztessenek azok, 's milly mód kulcs v. arány szerint szereztessék meg a' kivántató összeg? budapesti napló; fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika, a' két fővárosi kegy. rendi tanodák próbatételei; szepesi közgyülés tárgyai 's utasitása.)

Ausztria (Tengeri kereskedés iránti szerződés készülőben Törökországgal 's egyéb bécsi hirek az Augoulemei hg. felgyógyulásához semmi remény.)

Spanyolország (Madrid folyvást nyugott, Alicante ostrom alatt; sajtó elleni erőszakoskodás.)

Anglia (Russell inditványa megbukván O'Connell népszerüsége folyvást növekszik.)

Franczia ország (Tahitiban a' volt rend helyre állittattk.)

Görögország (Az alkotvány-okirat körülti viták)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. kir. Felsége febr. 22kén kelt k. határozatánál fogvást a' Zágráb megyei közgyülés alkalmakor mult december 9kén Zágrábban történt kicsapongások körülményes és hiteles megvizsgálása végett kir. biztosul almási Rudics József bácsbodrogi főispánt, sarkantyus vitézt 's helytartósági tanácsost méltóztatott kegy. kinevezni. Ezen legfensőbb parancs Zágráb megyének f. hó 4kén tartott közgyülésén kihirdettetett 's ugyanaz sz. k. Zágráb városának is szórul szóra megküldetvén a' martius 5kei tanácsülésben felolvastatott.

F. hó 6kán „Szökött katona" czimü előadás jövedelméből, az árviz által károsult aradiak fölsegéllésire, 575 ft. 8 kr. váltó már kézhez szolgáltatott. Alulirt azonban kedves kötelességemnek ismerem nyilványitni, hogy ez nem annyira nekem, mint inkább t. cz. Bohusné szül. Szögyény Antónia és Faschoné szül. Majthényi Izabella assz. ő nagyságoknak tulajdonitható érdemül, kik a' jótékonyság szelleme által lelkesülten, mindent elkövettek, hogy a' jegyeknek kelendőséget szerezzenek. Pesten, mart. 7kén 1844. Bartay Endre. m. k. nemzeti szinház-igazgató.

Constatirozás.

Hogy a' kávéház- és galleriahős, meg a' hü-bele-balázsféle politicus, a' millyenekkel nem tagadhatni szépen el van látva hazánk, nem fogná nagyon ínyelni — gouter — legközelebbrül irt ujságczikkeimet, azt magamban elgondolám, mert hiszen honunk e' vitézei inkább csak azt kedvelik, mi felsőbbség- és kormánynyali újhuzással jár, vagy a' mivel kapustul törnek házba; hanem hogy a' leghiggadtabbak 's legméltányosabbak közül is annyi fogná gáncsolni sőt kárhoztatni ebbeli eljárásomat, mint tapasztalni vagyok kénytelen, ezt nem vártam volna. Ámde ugy van. És ez mód nélkül lever 's elszomorít, megvallom. Mert uj bizonysága, milly kevessé hat szövevényes politikánk mélyeibe honunk nem egy, minden másban tiszta felfogásu, fia is. 'S hogy ekkép, mivel ha még a' higgadtabb 's világosb fők is csak felszinesen, 's mint az angol mondja, egyedül féloldalulag — only one side of the question — itélnek honunk külviszonyai által annyira feltételezett beldiagnosisárul, valóban méltán de aggasztó gyötrelemmel kérdezhetni: ugyan hol létezik tehát felüdülésünk 's egykori felvirágzásunk hihetősége; a' minthogy csupa véletlen és puszta jó szerencse teljességgel nem szülhet illy eredvényeket, nem szülhet pedig számos ok miatt még azért is, mert átalakulási működésinkben folyton 's elkerülhetlenül fognak növekedni a' complicatiok, és e' szerint tömkelegi állapotunk-'s viszonyinkbul biztos és virágzó létre minket bizony egyedül mély tárgy- és körülményismeret, 's ezeknek ugyancsak kellő és gyakorlati használata vezethetnek ki. Mihezképest bátran is állithatni, hogy ha már másult sem éppen könnyü és gyermekjáték a' politikai tudomány, az magyar körülményink közt valóságosan olly problema, mellyet legalább: éretlen felszinség soha de soha nem bir oldani fel.

Azt mondják: „kár volt 's hogyan juthatott eszembe, éppen most csökkenteni akarni az oppositiot, 's a' nemzet loyalitását vennem kérdésbe, mikor a' hon investitionalis kérdését megkedveltetni czélom, 's e' szerint a' kedélyeket inkább emelni, mint azokat leverni lett volna józan. Nem egy, ki vonzalommal viselteték az ügyhez, már már elfordul attul 's a't." — Igen igy szólnak és ugy vélekednek, „hogy én, midőn ekkép az oppositio hajlamát veszteném, azért a' conservativ párt és a' kormány pártolását nem fognám megnyerni viszonlag, 's e' szerint magam dönteném meg azon ügyet, mellyet előmozditni vélek."

És az okoskodás talpraesett, nem tagadhatni, feltéve azonban, ha az oppositio táborábul biráltatik az; mert ha nem onnan biráltatik, de kissé magasb szempontbul vétetik, akkor tüstint éppen nem talpraesettnek, de nagyon is sántikálónak mutatkozik annak lényege. Vizsgáljuk.

Az oppositionak, ha igy lehetne mondani „táborra," minden más párt és a' kormány hozzájárulása nélkül, egyedül nemcsak nem birja egészen, azaz törvényig kivívni az általam kitüzött telekdíji eszmét, de a' viadal első stadiumában, a' vármegyéknél is minden hihetőség szerint már megakad. — A' domestica elestét legfőkép ez okozta, ezen taktika t. i., melly szerint az oppositio némileg a' nemzet színében lépvén fel — valamint nem egy tagja saját véleményét egyenesen a' nemzet véleményének gondolja — magas lelkületében minden más színüt nemcsak kihagyott kellő számitásából, de előleg ad captandam benevolentiam minden módon lealázott 's lefitymált, honnét aztán természetesen — mert mai időkben az erőltetés okvetlen reactiot szül — elmulhatlanul be kellett következni mind azon comoediák- és tragoediáknak, mellyeknek tanuji valánk.

Ha tehát efféle előzvények nélkül nem is lett volna tisztában, hogy bizony olly kényes kérdést, mint „az erszénybenyulás kérdése" ki nem víhatni Magyarországban egyedül az oppositioi tábor bajnokiságával, de illy diadalra szinte minden hazai erők központositása szükséges, minden esetre untig felnyilhatott az érintett események következtében bár a' legrövidebblátónak is szeme, hogy illy egyoldalu félszeg taktikával nemcsak befejezett törvényig, de a'törvénynek csak legelső stadiumáig sem érhetni czélt.

Bátran elfogadhatni tehát befejezett tényül, hogy miután még kérdés: valljon a' hazának minden már kibontakozott hűsége és értelme együttvéve elégséges leend-e a' telekdíji eszme diadalára, az oppositio tábora azt egyedül soha nem birja kivívni, bármikép vitézkednék is egyébiránt.

És ha ez befejezett tény, 's e' fölött még az is kérdéses: valljon a' honnak minden disponibilis hűségi 's értelmi ereje le birja-e az érintett kérdésben győzni az ellene okvetlen görditendő akadályokat: akkor legalább az én felfogásom szerint — ha t. i. „pilátusi kézmosással," „voluisse sat est"-féle megnyugtatókkal, és a' magyarországi minden civilisált nemzetek mögötti pirulásra méltó jelenlegi ‚status quo'-val, vagy mellékes czélokkal, mint például pártvezéri dicsőséggel (?!) 's effélékkel be nem érjük, de mindent el akarunk követni, hogy vérünk virágzó nemzetté emelkedjék, 's ekkép gyakorlati kifejtésének is meg akarván tettel és nemcsak szóval vetni sarkalatát, a' telekdíji eszme sikerét is őszintén ohajtjuk — akkor legalább az én felfogásom szerint — 's ám itéljen a' nyájas olvasó annak józan vagy éretlen voltárul — egyedül az itt kitüzendő 's lehető legnagyobb szigorral követendő taktika után lehet, ha lehet, a' telekdíjt illetőleg kivívni diadalt. 'S ugyanis: Ha nemcsak

Vérünknek, mint egyik főtényezőnek eddigelé már kibontakozott 's rectificált egyetemes hűsége és értelme nyeretik meg az eszmének minden módoni pártolására; de a'

Kormánynak, mint másik főtényezőnek, hajlama és jóváhagyása is hasonlag biztosittatik az ügy iránt.

Száraz combinatio szerint csak igy lehet, ha lehet — mert hiszen minden esetre vajmi problematicus marad az ügy sikere — érni czélt.

Ámde ha ez áll, és a' felhozott taktika első részét illetőleg siker végett minden hazai hü és értelmes kedélynek concurrálnia kell, mikép az éretlen tömeg előitéleteit legyőzve, azt saját jobb hasznával 's a' nemzet szebb jövendőjével ismértesse meg: akkor maga magától fejlik azon kérdés:

1szer. Hogy valljon hol rejlenek ezen hü és értelmes kedélyek? És aztán

2szor. Mikép lehet e' kedélyeket az ügynek megnyerni?

'S most menjünk az oppositio táborába, mellyben természet szerint, ha ez nota bene időkünti — 's ez mindenütt és mindenkor ugy volt — in ultima analysi elvégre mindig a' legtulzóbbak 's legkevesebbé conciliabilisak szoktak uralkodni, a' nagyobb tömeg ellenben inkább csak szokásbul, divatbul, vagy álszégyen 's félelem miatt fogad szót és áll sort; menjünk az oppositio táborába mondom, 's ott ha külön árnyéklatokban bár, de azért bizonyosan örökleg azt fogjuk hallani, hogy igazi értelem 's kivált valódi hűség csak náluk van, 's ekkép valamint a' telekdíji eszmének, ugy minden egyéb hasznos tárgynak előmozditása végett, legczélirányosb az oppositiot növelni és szilárditni, ennek növelésére pedig nincs foganatosb mód, mint minden másvélekedésüt legyalázni, ledögönyözni, lemoslékozni.

És ez az érintett tábori szempont és nézet, melly kivált egy idő óta olly mérges intolerantiára fajult, és ez által olly mérges reactiokat szült, hogy valóban legtöbb megyében, mellyeknek autonomiai elsőségükkel annyira szeretünk dicsekedni, sőt még az országgyülés fertőzhetlen szent terén is szinte már kard- és pisztolylyal állunk Montecchi és Capulettiként egymással szemközt, mig azalatt sínylik a' haza, vérzik a' hü hazai kedély, 's ivadékival együtt csak azon ármány kaczag, melly ugyan pihen néha, melly azonban egészen soha nem távozott boldogtalan fajtánktul, de jobbadán mindig akkor érezteté velünk viszonlag egy másra uszitó hatalmát, mikor haladni akartunk, 's érezteti ma is aggasztólag, mintha öröki pangásra, vagy minden előmenetelt lehetetlenné tevő egymás elleni agyarkodásra volna kárhoztatva szerencsétlen vérünk.

Én e' taktikát egyoldalunak sőt visszahatónak tartván máskép látom a' dolgot, 's valamint nem vonakodom ezennel ismételve kijelenteni, hogy számtalan oppositioi tagot ismerek, kinek lelki tisztaságaért becsületemmel mernék kezeskedni, némellyekkel pedig bátran büszkélkedhetik nemzetünk, ugy a' most egészen hibásan nevezett, vagy legalább olly sokszor méltatlanul rágalmazott conservativ osztályban szinte számtalan egyed van, kiknek keblük vajmi hün dobog a' honért, sőt több, minden tekintetben egy hazafi mögött sem áll, 's hogy ekkép azon hü és értelmes kedélyek, mellyek legőszintébb együtt-munkálása szükséges a' telekdíji eszme sikerére, sem nem rejlenek egyedül az oppositioi pártban, sem kirekesztőleg más pártokban, sem egyedül magas palotákban, sem kirekesztőleg földszinti házakban 'sat., de elszórva itt és ott is diszesitik a' hont, a' mint a' népek nemtője és Minerva egyre másra éppen nyájasbban mosolygott, midőn bizony szintugy el van minden szinü selejtessel látva az oppositio mint más párt, szintugy a' magas palota mint a' földszinti ház 'sat.

Mihezképest nálunk Magyarországban valami nagyobb 's életbevágóbb ügy keresztülvitelére, mikor egy hü kedélynek, egy jobb értelemnek sem volna szabad hiába vesztegelnie, koránsem az a' helyes taktika, hogy az oppositio legyalázza a' conservativet, ez viszont annyit vétsen az oppositionak a' mennyit csak véthet, mert akkor természet 's a' régi magyar Adagio szerint „ha Te vered az én zsidómat, én viszont verem a' Te zsidódat" együttmunkálás helyett czivódás jő napi rendre; hanem a' valóságos haladási tatkika az, hogy miután tagadhatlanul mind az oppositio mind a' conservativ párt, a' mikép egyik és másik az országban most elkülönözve sőt egymással szemközt áll, felette sok rosz szinü de még sokkal roszabb büzü selejtessel el van disztelenitve, hogy miután mondom ez igy van, halasztás és czikornya nélkül odébb és utbul állittassanak ez utólsók, t. i. a' selejtesek, a' hazai hük és értelmesek viszont megszabadulván e' tikkasztó tehertül, melly őket olly sokszor és olly annyira compromittálta 's mindegyre compromittálja, 's elnyomván kislelkü antipathiákat, 's mindenek fölött elfojtván a' pártvezéri viszketeget — itt vigyázzatok magatokra drága földiek, mert rendszerint itt csip meg titeket ármány —

's efféle hazafihoz sehogy sem illő gyengeségeket, fogjanak kezet 's vessenek vállat, és „Becsültessék meg a' magyar nevét," melly utólsó sorban,a' mint én értem azt 's én tudok hozzá, mennyire néhány sorral kitehetni, az igazi hazafi kötelességét tekintve, minden kimeritve van; saját magokat illetőleg pedig „Becsüljék meg viszonlag egymást 's önmagukat," melly sor megint mind azt foglalja magában, a' mivel másoknak és minmagunknak tartozunk. Milly tanoktul azonban — mellyeket egyébiránt nem én találtam fel, mert régiebbek azok mint ujabbi felébredésünk, csakhogy nem valának mindig respectálva — milly tanoktul azonban mondom vajmi távul estünk legközelebb időkben is, mert nézzük bár megyéink közéletét, vagy tekintsük országgyülésünk salvus conductus által biztositott (!?) terét, sőt figyelmezzünk társasági viszonyinkra, vagy még családi 's legközelebbi rokon köreinkre,'s valóban pirulva leszünk megvallani kénytelenek, hogy mindnyájan sem a' magyar nevét nem becsülteljük, sem viszonlag egymást, sem saját magunkat nem becsüljük meg kellőleg 's mint illenék. —

'S oka ennek? Az emberi események természetes kifejlése mellett, melly nagy folyókhoz képest nem tart közép utat, de valamint ezek csapnak partrul partra, ugy esik az tulságbul tulságba; ezen természetes kifejlési rendszer mellett mondom, legelsőben is azon, hogy máskép ne nevezzem, „latán mozdulatlanoknak" köszönhetjük honunk jelenlegi felizgatott létét, kik mint Józsue a' napot, ugy ők Magyarországot megállitni kevélykedtenek, mert ez türhetlen, az élet törvényeivel ellenkező volt, 's ekkép kénytelenül idézé fel vérünknek lappangó, 's ha igy lehetne mondani ‚indignált' erejét. És eddig egyenesen a' conservativ tábor némi egyedeit illeti a' bün. Midőn hazánknak mostani tulcsigázott, egymás ellen duló lázas, és innen, ha maga magában tökéletesen el nem szakadoz a' hon, alkalmasint ismét csontmerevedtségbe sülyedő léte viszont, nem átallom mondani, egyenesen azon, hogy máskép ne nevezzem „népgyengékkel kaczérkodó kolomposak és coryphaeusok" müve, kik mintegy systematisált terrorismust gyakorolván a' haza fölött, minden opiniot violentálnak, és mindenütt győzni, 's hol minoritásban vannak, erőszak által győzni, vagy a' majoritást legalább megzsibbasztani törekesznek. Mi olly türhetlen zsarnokság, hogy annak csak gyáva vetheti magát alá, mikép aztán nem csuda, ha vajmi sok kedély, melly már nemesb hazai hűségre 's kitisztultabb értelemre kezdett fejledezni, ismét régi mozdulatlanságába sülyed. És e' tekintetben megint egyenesen az oppositioi tábor némi egyedeit illeti a' bün; azon különbséggel mindazáltal, hogy ha a' most idézett visszatartó ‚latánokat' mai egybemecsevészett létünkért a' felelősség nagy terhe is éri, azért még is ennél sokkal nagyobb véteksuly fekszik a' mai ‚izgatók' lelkén; mert ha menthetlen is: fajtánkat alvásban hagyni, vagy annak felébredését gátolni akarni, azért ez még is csak nemleges megsértése nemzeti testünknek, midőn az, ki vérünknek mai nap ugy is kelletén tul felhevült létét tekintetbe nem véve, még inkább iparkodik sufflaminálni a' kedélyeket, 's ugy szólván olajat önt a' tüzbe, az egyenesen gyilkol a' hazán, 's ekkép ha nem fogja is a' jövő kor igazságos itélete a' régibb 's mostani fentartók osztályát a' nemzet jótévőinek sorába emelni, bizonyosan köz nehezteléssel emlékezendik meg azon tulhajtó izgatókrul, kiknek minden argumentumuk terrorismussal és szétbontási vágygyal jár, 's kik ehezképest vajmi sok jobb embernek verik le tettvágyát vagy ezt magok ellen idézik.

'S nézzünk körül, és az ország nem egy megyéje fogja tanubizonyitni állitásom igaz létét, mert nem egy megye van, melly a' következő phasisokon esett keresztül 's jutott mai állására: hogy t. i. azokban legelsőben is bizonyos latino-olygarchico-verbőcziano-féle mixtum compositum átellenében, melly egyedárusági hatalmat usurpált,és semmiben sem akart legkisebbet is tágitni, bármilly józan 's korhoz illő előmeneteli vágy hajótörést szenvedett, sőt kudarczot vallott. Honnét aztán a' dráma második felvonásában illy sorvasztó zsarnokságot igen természetesen minden jobbravaló ember megunván, a' progressio zászlója lön divatos. Míg a' harmadik felvonásban az éppen csak most alakult haladó pártot viszont bizonyos democratico-gallico-terroristico-féle mixtum anarchicum annyira felbőszité, 's olly tulságokra hajtá, hogy a' dráma negyedik felvonásában, részint bunkokratiával,részint nélküle, de más móddal, ismét régi mozdulatlanságába helyzé magát a' többség, mig addig irgalmatlan de azért még is hasztalan imprecatiokat intonál, vagy magában csendesen philosophál a' „victrix causa Diis placuit, sed victa Catoni"-féle szinezet, a' hübb kedély pedig levert reménynyel kérdezi magában: ugyan mikép fog kifejlődni az ötödik felvonás, mellyel — mint tudva van — rendszerint be szoktak fejeztetni a' tragoediák; és egyedül a' szerencsétlen magyart egymás ellen uszitó azon már fenemlitett vén ármány kaczag, melly sokfejü ivadékival már már mindenünnen köszönt ránk!

Valamint a' honi hűség és értelem, mellyek eddigelé nemesültek 's kitisztultak — nemesültek 's kitisztultak mondom, mert fejletlen állati hűség 's álirányu értelem is van — nem kirekesztőleg egy párt kincse, de mint arany a' bérczekben 's folyók medrében, elszórva ékesíti a' haza tág terét: szintugy nem systematisált terrorismus, lealázás és dögönyözés azon specificum, melly most napi renden volna, most miután általján véve már minden mozog, minden pezsg, és miután nemzeti testünk astheniából már egészen átment sthenia- sőt hyperstheniába, valóban nem; mert hiszen „ébresztéssel még nem nyertél csatát, és ha igen indiscrete piszkálod a' már felébredtet, alkalmasint ellened fordul ő." Ámde e' helyett, ha nemcsak álomban és saját magunk 's mások ámitására vagy éppen hasznára (!!!), de valódilag, és a' nemzet, a' nagy közönség hasznára sovárgunk haladni: akkor, nemzeti testünk mai diagnosisánál fogva, egyedül minden eröltetés 's efféle anyagi ingrediensektül kitisztult szellemi felsőbbség biztosithatja a' sikert. Vagy más szavakkal: nem terrorismus de ok, nem lealázás de persvasio, nem dögönyözés de türelem, 's nem zsarnoki dagály de személyes példaadás azon kellék, mellyel ma mindennek el kell magát látnia, ki a' hazafi nevet érdemetlenül bitorlani,'s legott — mert mai időkben a' bitor név fényét eltörli a' nap — saját személyét minden jobb ember előtt igen kétes ködbe állitni nem akarja. 'S ugyanis, mert — mit nem szabad felejteni — még nagy kérdés: valljon mind azon megnemesült hűség és rectificált értelem együttvéve, melly honunkban már disponibilis,ki birja-e emelni nemzetünket mai olly problematicus állásából valódi és virágzó létre, 's hogy ekkép nem kisebbítni, elfojtani,vagy éppen ellenszegülésre bőszítni kellene ezen hűségi és értelmi kellékek sulyát, de inkább ápolni, növeszteni 's központositni, mennyire csak lehet; miszerint aztán, ha ez áll, szoros következetességileg nem az cselekszik józanul és hasznosan a' hazára nézve, ki terrorisál, lealáz, dögönyöz és zsarnokoskodik, mert e' manipulatiók most, mikor már minden éber, minden mozog — mit szinte nem szabad felejteni — nemcsak ki nem fejtik a' még embryoban létező hűségi érzeteket 's még kétkedő értelmeket, de azokat egyenesen vagy elgázolják, vagy álirányokba sodorják; hanem csak az biztositja vérünk előmeneteli sikerét valódilag, ki okkal, a' valónak türödelmes és megnemszünő kitüntetésével és szavaival egybehangzó tettel működik átalakulásunk szent ügyén, minthogy az éberek és gondolkozók ellenszegülés 's félrecsapás nélkül kirekesztőleg csak illyféle tisztán szellemi indokokra hajlanak, midőn alvókra igaz, a' millyenek honunkban a' politikai pályán azonban többé nem igen léteznek, egy kis anyagi, azaz feldögönyözési vegyület nem árt, sőt, mint volt idő, még szükséges is.

Mi magyarok most aggasztó elmulasztásink 's tennivalóink tengerének átellenében ugy vagyunk, mint had győzni szokott ellenséggel szemközt. Ugy hogy még egész hadunk virága is, bármikép vitézkedjék egyébiránt, csak ügygyel bajjal fogja, ha fogja, kivivni a' diadalt. Milly vakság és pártkalandori viszketeg ehezképest, ha illy körülmények közt a' had bizonyos tábora, a' helyett hogy erejét a' köz czél elérésére a' had többi osztályival pontositná egybe hőslelküleg, ha e' helyett minden más táboriakat különbség nélkül nemcsak türhetlen gőggel illet, de egyenesen 's annyira üldöz, míg elvégre a' had maga önmaga ellen fordítja fegyverét.

És e' tendentiát — tisztelet de igazság is — az oppositionak nem egy tagja, 's ám nézzük a' megyéket, de nézzük magának az országgyülésnek helyét is, ujabb időkben nyiltan tanusitja; mert hiszen ki bárkit, ki az oppositiohoz nem tartozik, vagy jobban mondva: ki magát mint pogygyászhordót általa megnyergeltetni nem engedi, felette kevés kivétellel ex professo gyávának, pecsovicsnak keresztel, 's ugy szólván kutyába sem véve, minden kigondolható módon rágalmaz és üldöz, az bizony mondom, vagy rosz calculusában pártja érdekétül elvakittatva nem birja háttérben látni a' hon hasznát, vagy tudja az ég, milly calculus szerint, ha ez bár a' hon romján történhetnék is, egyedül mindenek fölibe tolni akarja magát!

„Egy pártnak kell győzni, 's a' többit mind leverni, csak igy lesz a' honban unio,'s csak igy reménlhet a' magyar vér diadalt." Igy szólnak 's e' szerint cselekesznek is, mert magok körül mindent legyőzni, leverni törekesznek.

És ezen felfogás, bármilly különösnek látszassék is, ha az előadottak után én szólok igy, egészen helytelen; mert igaz, egy pártnak le kell győzni, le kell verni minden más pártot, minthogy pártokat egyeztetni, mint már előbbi czikkeimben érintém,teljességgel lehetetlen. Ámde, mert ezen felfogást kénytelen vagyok nem egészen helytelennek sőt helyesnek tartani, azért az én és némi mások e' tekintetbeni felfogása közt még is roppant a' különbség, 's ugyanis: mert míg némi mások nem vevén kellő figyelembe, nemzetiség és alkotvány dolgában hányadán van velünk a' kormány, egy megnemszünő 's mindig növekedő oppositio phalanxába akarják részint bübájolni részint korbácsolni az egész haza tehetségét, addig én egy olly párt alakulásához kötöm honunk holdogságát, vérünk jövendőjét, melly pondusa 's méltányos állása által, nemcsak helyreállithatja nemzeti és alkotványos bántalmak sérelmeit, sőt ezeknek elejét is veheti; de mi ennél több, sokkal több: ellenállhatlan progressionak tüzi ki irányát, 's mindent magával sodor; mert hiszen ha vajmi szép is hün védni a' hazát, de ez mindig szomoru kénytelenség marad, azért haladva egészségre 's virágzásra emelhetni a' hont, még is kimondhatlanul szebb, és alkalmasint a' legnagyobb emberi szerencse. Vagy más szavakkal: míg némelly mások oppositioi következetességre állitják honunk felüdülését 's egykori boldogságát, addig én ezek sarkalatát a' talpraesett hazai hűség következetességére épitem, 's ekkép nem olly pártnak egyoldalu csökönyösségétül várom ujjáalakulásunk sikerét, melly ex principio dagály, apály 's minden kormány-árnyéklatok és formák ellen inomisse et sine fine opponál; hanem illy magas czélt — legalább saját földi létem legmagasb czélját — egyedül olly párt keletkezése 's minél szilárdabb consolidatioja által hiszem elérhetőnek, melly párt a' türedelem, méltánylat és lehető legszaporább 's legáltalánosb progressionak nemzeti és alkotványos zászlóját viszi elől, 's melly párt nemcsak megtörhetlen hűséggel él és hal ezen haladási zászló elveiért, de annyi felvilágosodott értelemmel és hős lelkülettel is el van telve, mikép időt, viszonyt és körülményt okszerüleg használva 's magát ahhoz alkalmazva, ha kell, szintugy áthághatlan gát is legyen minden zsarnokság, mint a' rendbontók árja ellen irgalmatlan vas-marok.

Igen, illy párt keletkezéséhez 's minél szilárdabb consolidatiojához kötöm én vérem felüdülését 's egykori felvirágzását, egy olly pártéhoz, mellyet addig is, míg embryóban levő politikánk árnyéklatai definiáltabb alakokba fognak szakadozni,'s akkor tán alkalmasb kitételre is tehetendünk szert, „hazainak" szeretnék nevezni; ámde ‚hazainak' a' szó szent és nem elferditett 's annyi előitélettel 's aljas énességgel egybezagyvásitott értelmében, mint a' millyenben tünik fel a' haza képe olly sok előtt, minthogy fájdalom, a' haza olly nagy szám előtt koránsem czél, de egyedül csak eszköz, azaz nem olly szempont, mellynek minden egyes érdek és haszon alá volna rendelendő, de éppen ellenkezőleg, olly proprietas sőt portéka, mellyet egyik fejős tehénként használ, másik támaszul személyes fölemelkedésre, harmadik czégérül mellékes czéljaira, negyedik parádéra és szerelmes phrasisainak vajmi édes de semmibe sem kerülő kitárásira, 's igy tovább.

A' haza — mint én gondolom — minden ép, azaz el nem törpült 's el nem ferditett, de éppen ellenkezőleg lelki és testileg kiképzett férfiu felfogásában 's érzelme szerint, olly eszme, melly ha éppen nem ragadja is őt ámitások köreibe, kedélyének még is minden nemesb vágyait elannyira édesbüs ringalomba hozza, mikép bármilly széditő magasságra emelje is őt a' játszi szerencse negédje egyébiránt, azért egészen boldog még sem lehet soha, ha nem boldog hazája is, mint viszont nem verheti őt a' legkajánabb sors annyira le, mikép sebeire vajmi édes irt ne leljen, ha hona él és üdül.

'S ha a' haza eszméje minden jobbnál illy varázserővel bír, 's ekkép az igaz hazafi léte, ki olly őszintén vigad mint őszintén busul a'honnal, elválhatlan kapcsolatban van a' haza létével, 's e' szerint egyedül ennek előmozditásában lelheti saját előmenetelét, akkor azt hiszem: addig is, míg az idő jobbat fejt ki, tökéletesen definiálja a' ‚hazafi' párt azon kelléket, mellyhez felvirulásunk reményét én kötöm, minthogy az emberi és általjános progressio törvényei 's az eddig előadottak szerint illy pártnak fő lényege és fő tendentiája természetesen ‚alkotás' leend, 's a' ‚negatio' egyedül kényszeritett kivételes állapot.

'S már hogy illy párt, mellynek egyedül a' haza érdeke szab törvényt, 's melly e' szerint vagy ellenzi vagy karjain hordja a' kormányt, a' mint ez nemzetisé-

get és alkotványt vagy sért vagy véd; már hogy illy párt, addig is míg idő és politikai előmenet határozottabb árnyéklatokra szakasztandja közönségünket, leverjen minden többi pártot — ámde magától értődik, egyedül az épen most definiált hazafiségi kellékek sulya által — azt adja Isten, minthogy ez olly sine qua non, melly nélkül soha ki nem bontakozhatik honunk alacsony és maga magában duló létéből, 's pedig, mert kevesen és aránylag még gyengék vagyunk, elleneink viszont számosak és aránylag még erősek: 's ekkép a' szájhazafiak, rendbontók 's egyáltaljában a' selejtesek leverésére minden ‚igazi hazafinak' legőszintébb kézfogása 's vállvetése elkerülhetlenül szükséges.

'S most mielőtt bevégezném ezen czikket, és azon elemezést lehető legközelebb alkalomra hagynám: hogy valljon a' kormánynak, mint ujjáalakulásunk másik fő tényezőjének, nemzet és alkotvány iránti hajlama miként volna legokszerintiebben biztositandó — legyen szabad még e' néhány sort saját igazolásomra felhozni, hogy, midőn én a' telekdíji ügy sikere végett elkerülhetlenül szükségesnek tartván, most hiányosan definiált pártkülönbség nélkül minden hazafi kedélyre appellálni, és egy uttal politikánk némi aberratioit, menynyire birtam és a' hely szüke engedé, kitüntetni, legtávulabbrul sem volt szándékom magyar rokon vérem loyalitását venni kérdésbe, avagy árnyékot vetni az oppositioi, mint nemkülönben a' conservativ táborokra általján. Nem, ez nem volt szándékom; mert ha a' magyar nemzet nem áll is olly fényben a' nagy világi vélemény ítélőszéke előtt, mint a' millyenben velem együtt a' magyarnak minden valódi hive — ámde ez okbul nem ‚hizelgője' — azt ragyogni látni ohajtaná, 's hogy ha e' tekintetben számosb bonyodalmi anomalia mellett nem egy magyar énesnek és féketlennek lelkén irtóztató bűnsuly fekszik is, minthogy nem egy teszi magát a' haza elibe, 's ennek becsületére nem egy áraszt szennyet, azért az igazságos biró előtt az egyetemes nemzet a' loyalitásnak bizonyosan éppen olly fényében fog állni, valamint az oppositioi, conservativ, vagy bármilly pártnak azon általjános és legőszintébb vágyát sem veendi az illyes biró bármilly távulrul is kétségbe: „legjobb tehetségük szerint szolgálni a' hont."

'S ehezképest a' hazafiui kedélyekre sem hideg vizet önteni, vagy azokat éppen megsérteni nem volt czélom, valamint a' már létező erők szétbontását sem tervezém, de éppen ellenkezőleg, midőn megmutatni iparkodom, hogy pártérdeknél még valami magasb is van, t. i. a' haza, 's hogy ekkép az igazi hazafinak magától kell löknie a' selejtesek zsibbasztó terhét, inkább a' jobbak kézfogását 's együttmunkálását eszközleni vala lelkem vágya.

Mi végre azokat illeti, kik rólam tán saját lényegük szerint itélve azt hiszik: „egész törekedésem csak oda üt, mikép magamnak valami pártot alkossak", ezeknek azt válaszolom: Igen, párt alkotása czélom, ám de koránsem saját személyem feltolása, de egyedül honunk haszna végett, mert ambitiom éppen nem oda vág, miszerint kolompos vagy pártvezérként fénydegéljek egy pár nap, hanem hogy habár közlegény sorban utólsó helyütt, ujjáalakulási küzdelminkben ne legyek legutólsó 's legsikeretlenebb munkás, ámde én is hintsem itt ott el jövő felvirágzásunk némi magvát!

Gr. Széchenyi István.

Országgyülési közlemény.

A' febr. 29kei 110d. főrendi ülés részletei 's kitünőbb előadásai köv.: Az üzenetbeli vezérelvről, hogy t. i. a' városok országgyülési szavazatjogának belrendezésökkeli összekapcsoltatása 's a' kettőnek kölcsönös föltételezése, a' fens. elnök azon kérdésére, vajjon nem jobb lenne é ezen kérdés végső eldöntetését akorra hagyni, midőn az egész munkálat fölötti tanácskozásokból kitetszik, mennyiben egyeznek meg a' két tábla nézetei az elrendezés főelvei körül? egy m. b. elhalasztás ellen nyilatkozott's az üzenet iránt a'két tábla egyesülését előleg kivánta, csak azért is, mivel előre látható, hogy a' t. RR. ezen kivánatuktól elállni nem fognak, sőt ezen elhalasztást némi fogásnak is tekinthetnék. Ez alkalommal a' városok mostani inconstitut. állását 's azokban uralkodó rendetlenséget, mellyből a' törvényhozás által kiemeltetendők, rajzolván, az üzenet elvének csak a' munkálat végéni eldöntését csupán idővesztésnek tartotta 's azért az üzenet tüstinti elfogadtatását kivánta. Ellenben egy m. gr., noha a' két tárgy szoros összeköttetését nem tagadta, mégis az üzenet elvének föltételkinti elfogadása ellen nyilatkozott, azt számtalan nehézségnek látván alávetve. Ha a' m. főRR. az átküldött munkálatot rendesen tárgyalják, azt teszik, mit a' két tábla kölcsönös állása, az országgyülési szokás 's a' dolog természete kiván, 's csak a' városoknak a' munkálatban foglalt belső elrendezése helyén leend az üzenet feltétele tanácskozási tárgy. Ha itt csupán kivánságról volna szó, ugy osztoznék a' szónok a' Rdek kivánatában, de szükséges föltételkint az elrendezést tagadhatlan hisztóriai jog ellenében felállitani nem lehet, azért e' kérdésrül a' tanácskozások végén határozhatni; mi által szónoknak nem szándéka elmellőzni a' tárgyat vagy megtagadni, hanem az egyességet könnyiteni. A' városok állása ügyében nevezetes vala egy gróf köv. előadása: A' szab. k. városok orsz.gyülési állása politikai éltünk napi kérdései közt legsürgetőbbek közé tartozik; a' keserüség, melly az utóbbi orsz.gyüléseken a' városi követek sorából kitört, vészt rejt, villámterhes felleg az, melly hazánk egén mind fölebb vonul; ezt az igazság szelével szétoszlatni, amazt a' hazafiság szeretetével lecsilapitani, jogszerüség 's józan politika parancsolva intenek; senki közülünk nem tudhatja, mit rejt a'jövő kétes födele, ki tudja, nem jönek é majd idők, midőn e' nemzetnek állni kell egy testbe forrva, mint egy óriás férfiu áll! 's ha ekkor nem állana, azért nem állna, mert a' honban ellenségei vannak, mellyek, ha jókor akarjuk, barátink lehettek vala; 's ha minden érdek, mellynek igényeit a' szent igazság isten-ereje támogatja, elkeseredten azon osztály ellen fordulna, melly közel egy ezreden át a' nemzeterő megtörhetlen magköve volt, milly átok nyomná korunk emlékét. Más nemzeteknél városokban fejlődött ki legelőször a' biztosb és szélesb alapokra épitett polg. szabadság tiszta felfogása, városok törték meg hajdan az erőszak-szülte igazságtalan hatalom láncait, müveltség és szorgalom bölcsői, szabadság és nemzetiség legerősb támaszai a' városok valának, 's hogy ez nálunk nem igy történt, hogy épen minálunk a' k.városok nem voltak jótékony hatással a' nemzetiség 's polg. szabadságra, ezt a' törvényhozás százados mulasztása 's gyakran ismételt hibái okozták. A' magyar t.hozás a' kir. városokat kiváltságok által kiemelte a' nép sorából, elszakasztá azokat annak érdekitől; a'nemesség pedig épen nem hajlott őket polgári tekintetben magához fölemelni. Idegen elemekből keletkeztek egykor k. városink, 's eldődink elmulasztották ez elemeket a' nemzettel egybeforrasztani, és még mi is bátran bántás nélkül elmondhatjuk a' polg. rend egy részről Tacitus szavait „sunt tales, quorum aut nulla aut alia est patria." Zsibbasztó a' k. városok állása, hibás függő állásuk, hibás belszerkezetük, hibás közigazgatásuk; t.hozásunk századok óta mit sem tett egy önálló polg. rend kifejlődésére, ennek tehát meg kell történni 's pedig minél hamarább; mert elválasztó ponton állunk már; jól mondá a'városok rendezéséről honunk egyik főtekintélye, még hatalmunkban áll szeretet, bizodalom és igazság köteleivel a' városokat a' nemzet érdekéhez kötni, hatalmunkban áll még bennük czélszerü törvények által kifejteni azon moralis erőt, melly által egyedül képesek honunk virágzását előmozditani; azért csekély nézetem szerint nem elég a' városok orsz.gyülési állásáról és szavazatjogáról rendelkezni, de szükség egyszersmind rendelkezni egy független polg. rendről; elő kell teremteni, ha nem létezнék még, azon elemet, melly jövő nagyságunk 's boldogságunk főtényezője. Kivánom tehát, hogy ezen kérdés, melly itt fölállittatott, most döntessék el, ezt kivánta gondolom azelőttem szólt m.gr. is (közbenszólás: nem) akkor engedelmet kérek, hogy jól nem fogtam fel a' m. ur előadását. Egy hasonló véleményü gróf még azon indokot is adá hozzá, miként a' munkálat végén tán kisülhetne, hogy nincs is szükség ezen kérdésre, 's igy a' rá forditott idő csak vesztettnek fogna tekinthetni. Ő az egész kérdésben Achillest nem lát, csak akadályt. De tulnyomó vala a' t.RR. üzenetét pártoló többség. Az elsőben szólt báró még azzal is megelégült volna, hogy most más ne mondassék ki, mint az, hogy a' két tárgy nem elkülönözve, hanem együtt lenne bocsátandó kir. sanctio alá, mert ő az el nem rendezett városoknak még két voksot sem hajlandó adni. Ez alkalommal egy püspök igy nyilatkozott: A' sz. kir. városok századok óta ősi alkotványunk kiegészitő lényegét tevén, azok jogai 's kiváltságai honi törvényinkben gyökerezvén, azokat codificatio utján sem lehet egy pár sorral eltörleszteni 's halomra dönteni. Ezen szempontból indulván, 's a' tanácskozás alatti munkálatot a' városok ama magna chartájának, mellyben azok minden jogai 's törvényes viszonyai foglaltatnának, 's mellyen egyedül azok helyhatósági belszerkezete és szavazati joga alapulna, nem tekinthetvén, a' munkálat bevezető czikkét magam is kihagyandónak vélem, mert az ugy is fölösleg, mivel közaxioma: lex posterior derogat priori. Ehez járul még az, hogy a' kérdéses bevezető szakasz csak aggodalomra 's különféle magyarázatra nyujtand dús anyagot, mert a' bevezető czikk ezen szavainak, „minden ezzel ellenkező törvény, gyakorlat, rendelet, vagy határzat eltöröltetik", természetes magyarázata az, hogy ama törvények, gyakorlatok, rendeletek, határzatok, mellyek a' javaslott törvénynyel ellenkeznek, eltöröltetnek ugyan, hanem ama törvények, gyakorlatok, rendeletek, határzatok, mellyek azzal nem ellenkeznek, előbbi erejüket föntartandják. Ámde mások a' fenidézett szavakat olly értelemben veszik, hogy azon időpontban, mellyen a' javaslott törvény legfelsőbb helybenhagyást nyerend, az előbbi törvények, gyakorlatok, rendeletek, határzatok azonnal megszüntetnek, 's csak a' történet tisztelt régi maradványi leendnek. Ezen magyarázatot nem helyeselhetvén, b. m. főispán inditványához járulok. Számos szónok leginkább az illy elmellőzés v. elhalasztásból támadandó aggodalom megszüntetését vélte szükségesnek, mig végre az országnagyok egyik főtekintélye a' kérdést végkép azon figyelmeztetéssel dönté el, hogy a' rendi üzenetben foglalt elv már ezen tábla által is elfogadva az első felirásban foglaltatik. Noha természetesb volna, előbb az egész munkálaton keresztül menni, mégis a' kedélyek megnyugtatására az üzenet feletti előleges tanácskozást nem ellenzi. Megjegyzés nélkül azonban nem hagyhatja, hogy elvontan soha nem ismerheti meg, miszerint valamelly testület alkotványos jogát annak elrendezésétől föltételezni lehetne; mert igy ez elvet szinte a' megyékre's magára az országgyülésre alkalmaztatni lehetne, mellyek elrendezése hasonlag szükséges; de a' városoknál, mellyek hisztóriai jogukat idők folytában elvesztették 's ennek okául főkép hiányos belszerkezetök adatik, a' gyakorlati tekintet a' RRdek kivánsága mellett szól. Ezen 's még számos illy értelmü nyilatkozat után a' fens. Nádor a' közlöttük végzést kimondotta. Átmenvén aztán a' munkálat tárgyalására, annak bevezetése az egésznek végére utasittatott; a' „törvényen alapszik" szavak helyett pedig „törvény által szabályoztatik" tétetni határoztaték. Az 1. §. mint a' munkálat folytában a' „kerület" és „körület" szó helyett „terület" hozatott egy nm. elnök és főispán által javaslatba 's el is fogadtatott. A' 2. §. igy fog hangozni: „A' város mint önálló köztörvényhatóság törv. felsőbb felügyelés alatt közügyeit önmaga igazgatja"; a' 3. §. pedig: „Azon tér, melly a' város határán belül fekszik, 's mellyen a' város t.hatósága gyakoroltatik, teszi a' városterületét. A' „kivételek" rovatból az 5. §. *itt elh*agyatni 's a' városok hatóságához tétetni rendeltetett. A' 6. §. c) alatt a' „köz rendőri tekintetben" kitétel e' szavakkal pótoltatik: „köz rendőri, politikai 's büntető tekintetben." A' 7. §. előtti rubrum kezdetén: „A' curialis 's egyéb kivételes 'stb." fog állani; maga pedig az emlitett 7. §. igy: „A' curialis és egyéb kivételes telkekre nézve a'magányjogi viszonyokat's azokból következő haszonvételeket csak a' város 'stb."

111d. országos ülésben a' m. FőRdek mart. 1én a' k. városok ir. elrendezési munkálatot folytatván, a' 9. és utána köv. §§ban foglalt bekeblezést egy főispán, mint az aviticitási és fiscusi jogokba ütközőt kihagyatni kivánta; egy báró pedig a' szerkezetet ezzel kivánta pótoltatni: „§ 9: Olly telkek, mellyek a' város határába foglalva vannak, de területéhez nem tartoznak, abba bekebleztethetnek, 's viszont olly telkek, mellyek a'város területéhez tartoznak, abból kikebleztethetnek." 1. §. Ha a' beligazgatás tekintetéből olly tér, melly a' város határába foglalva van, de mellyen a'város t.hatósága nem gyakoroltatik, v. a' város határába be nem foglalt szomszéd tér czéloztatik a' város területéhez csatoltatni, az illy tér bekeblezése csak törvény által eszközöltethetik." „2. §. A' város illy esetben a' t.hozó testhez folyamodik, folyamodása következtében orsz. biztosság küldetik ki, a' felek meghallgatása mellett a' fenforgó szükséget körülményesen megvizsgálandó 's a' tapasztaltakról véleményes tudósitást teendő, melly tudósitás folytán az illyféle keblezés törvény által határoztatik el." Ezen kihagyási inditvány, az épen most közöltetett módositás, 's a' t. RR. szerkesztése fölötti viták, sokkal mélyebben vágtak az aviticitás, fiscalitás sb. kérdéseibe, mint az eleinte várható vala, sőt mint egy m. főispán megjegyzé, egészen más térre hozattak át. Miután mind e' mellett a' délutáni három óráig tartott ülés eredvény nélkül mégis eloszlott, itt csak a' tanácskozások folytában kifejlődött főbb elveket érintjük. Elkülönöztetett a' hatóság és a' birtok fogalma. Ha csak az első forog fen, bizonyos, hogy beligazgatási 's rendőri tekintetekből a' hatóság öszpontositása szükséges. Ez azonban nem hozza magával azon szükséget, hogy a' kérdéses tér a' város birtokába menjen által, a' tulajdoni szentség pedig megkivánja, hogy a' tökéletes bekeblezés csak magányuton történhessék, 's eziránt a' t.hozás senkit se kényszerithessen. Mi-

után kétségtelen, hogy a' nemesi tér tulajdonsága a' bekeblezés által megváltozik, mert ez a' bekeblezés természetéből foly, nem tagadható, hogy általa az aviticitás és fiscalitás kényes kérdése lényegiben illettetik meg, 's minthogy ezen bekeblezés főokául a' közbátorság 's igazságszolgáltatás könnyitése 's a' zavarok megszüntetése hozatik fel, nem szükséges, hogy ezért a' maradék 's kir. fiscus illy mellesleges uton fenálló jogaiktól megfosztassanak. Igaz ugyan, hogy ha a' birtok tisztázása egyesre nézve kényelem, akkor a' városra nézve szinte szükség; de valamint e' tekintetből a' magányszerződést lehetőleg könnyíteni kell, ugy addig, mig az aviticitas 's a' korona joga el nem töröltetett, bármi tekintetből egy 3diknak jó jogairól kényszeritőleg még a' törvényhozás sem rendelkezhetik, valamint az aviticitás kérdését sem lehet illy módon praeoccupálni. A' hatósági kérdésről csak a' t.hozás rendelkezhetik. Magát a' bekeblezési kérdést azonban a' jelen munkálatból nem lehet kihagyni és ki szükség mondani: mikép kelljen történni a' változásnak. Ha, mint némelly tagok kivánták, a' kérdés a' hatóság körüli kérdés mögé soroztatnék, előre látható, hogy ott is kerülend elő tekintet, melly az akkori végzés által praeoccupáltatnék, 's igy az e' munkálat körüli tanácskozás merő halasztás leendne. Ellenben más szónokok épen e' fontos kérdésekröli intézkedést nem kivánták egyesekre hagyni, hanem itt a' t.hozás befolyását látták szükségesnek, mert a' bekeblezendő tér a' város tökéletes birtokába jő, nehogy idővel inhibitió, idézés, invalidatiónak legyen helye. A' törvényhozás mellékes uton is intézkedhetik fenálló jogokrul a' közjó tekintetéből, valamint ez már az urbérnél, pesti hidnál, váltótörvénynél is történt. Illy vitatkozások közben végre az világlott ki, hogy az incorporatio eszméje a' nemesi természet megszüntetését hozza magával, 's bár magányalku vagy törvényhozás által történjék a' bekeblezés, ez mindig mások jogait semmisíti meg 's mivel a' kérdés a' magyar alkotvány legbensőbb lényegébe vág, a' fens. Nádor, még több szólni akaró tag levén, a' tanácskozás folytatását jövő ülésre halasztá.

162d. ker. ülésben m a r t. 1jén a' hajdukerületi rendezés Xik része 322. 's köv. szakaszai iránt az illető képviselők utasitásai előterjesztése következtiben, részletesb vitatkozások nélkül történt apróbb változtatások után, az adószedés módjárul intézkedő szakaszok, jelesen a' 342ik fölött fejlett ki huzamos vita. E' szakasz tartalma köv. „Általányosan rendeltetik, hogy sem a' helybeli adószedőknek, sem pedig a' kerületi pénztárnoknak illető naplóikba bevételt önkezükkel beirni nem szabad; hanem az adóbeli szolgáltatásokat egy, e' végből különösen a' képviselői gyülés által kirendelendő tanácsbeli, a' közjövedelmeket a' gazda, más különös bevételeket pedig az irja belé, kire a' summa beadása különös határzat által bizatott." E' szakasz ellen az illető ker. követek, 's utánok számos megyei képviselő előterjesztették, mikép azon viszony-különbségnél fogva, mi az adó-befizetés ügyében egyes helységek 's a' megyei kezelésmód közt fönforog, a' kérdéses szakasz rendelete részint lehetlen, részint fölösleges; lehetlen az, hogy az adóbeli szolgáltatás végett egy, a' képviselői gyülés által kirendelendő tanácsbeli mindenkor készen legyen a' munka által elfoglalt népnek bármelly időben bevitt adóját bejegyzeni: mert igy örökösen együtt kellene lakni a' jegyzővel 'stb.; de fölösleges is, mert az egyesek adókönyvecskéibe történni szokott beirás elég ellenbiztositék az adókezelési hüségről. Az ellenvéleményüek azonban lehető legnagyobb rend 's biztósság- eszközlés végett tovább is a' szerkezethez ragaszkodtak, 's mind lehetősége mind czélszerüsége kimutatásaul többször felszólaltak. Történtek némelly módositási javaslatok is; hogy a' tanácsbeli h e l y e t t egy külön ellenőri hivatalnok állittassék, de ez az ujabb fizetés miatt terhelőnek 's a' szakaszbeli intézkedés nyomán szükségtelennek találtatott. Végre szavazat alá kerülvén a' kérdés: maradjon é a' szerkezet vagy módosittassék? a' többség annak megtartását határozá. A' köv. szakaszok, némi kis módositások mellett, a' munkálat jegyzőjének némi fölvilágositásin 's az illető ker. követek hivatalos előterjesztésin kivül, bővebb vitatás nélkül elfogadtattak, kihagyatván a' 391, 399, 400 és 401ik szakasz, melly három utóbbi, mint az orsz. 's mellék-utakrul szóló inkább a' kereskedési munk. tartozónak mondatott, mint ide. Volt némi észrevétel az őrseregről intézkedő 427—433 szakaszok iránt, mind a' ker. képviselők, mind némelly megyei követek akkorra kivánván ezt halasztatni, midőn a' megyékben is általányosan föl fog állittatni a' banderialis rendszer; de a' többség a' szerkezet mellett maradt, c s u p á n a' 427ik szakasz módosittatván akép, hogy a' Hajdukerület minden választó lakosa (minden jövedelmi census megállapitása nélkül) 40 éves koráig rendes szolgálatot tenni köteles. Igy az egész munkálat vizsgálata befejeztetett, és a' RRek eloszlása előtt az elnökség által másnapra, mint bold. néhai Ferencz királyunk évfordulati halálozása napján, a' székesegyházban 10 órakor tartandó gyászmisére hivattak meg.

163d. ker. ülésben mart. 2kán napirendre tüzött tárgy az országgy. ifjuság által Szathmár vgye követe Uray Bálint e l l e n elkövetett kihágás tárgyában f. évi febr. 6kán kelt k. k. levél volt. Mindenekelőtt elolvastatott az érintett k. k. levél. Huzamos szünet és hallgatás után fölszólalt végre egy m. követ: Vigasztaló d o l o g, ugymond, hogy az 1791ki, 1811ki 's 1839ki események után a' kormány illy leiratot bocsát ki, mellyben a' salvus conductust épségben tartatni szorgalmazza. Örvendetes tünemény, hogy ő fels. a' salv. conductus megsértetése tárgyábani eljárást törvényben kivánja meghatároztatni; valamint az is, hogy midőn ő fels. a' salv. conductus megsértését megtudta, ezt az országgy. bejelentette; mert ebben nyilványos elismerése foglaltatik azon elvnek, hogy illy események iránti intézkedés egyedül az országgyülést illeti. Örül végre, hogy ez által alkalom adatik bizonyos tények emlékét az utókornak is átadni; mert az orsz. napló tanusítni fogja, milly elégtételt vehet magának a' közvélemény. Mennyiben a' k. k. levél azt mondja, hogy a' salvus conductus megsértetett: ezt a' RRknek ignorálniok nem lehet; de ennek kivilágosodása vizsgálattól függ, 's ennek megtétele 's eredvényéről adandó tudósitás végett személynök ő nmgát megkérendőnek véli. A' kir. levélben levő többi elvet azonban készséggel meg kell ragadni, 's azokhoz képest a' t a n á c s k o z á s o k rendes f o l y a m á r a nézve is jónak látná mindkét t á b l á r a n é z v e kötelező erejü általányos törvényt alkotni, mellynek elvei szerint 's határin belül a' két ház önkörében külön szabályok által is rendelkezhessék a' tanácskozási csend és illedelem föntartásárul. E' t.javaslat-elkészitést azonban nem tartja mindjárt eszközlendőnek, a' mennyiben maga a' k.k. levél is a' k.k. előterjesztvényekre utal, mellyekre nézve tudjuk, hogy azokat tárgyalni kötelességünk; de a' már megkezdett 's folyamban levő tárgyak halmazát e' miatt elhalasztani nem lehet; hanem tekintetben tartatván a' kir. levél, a' t.javaslatkészitéssel foglalkodásnak akkor leend ideje, midőn a' tanácskozási rend ügye, a' kiszemelve fölveendő utasitások közt előkerülend. Most a' szóló sem fölirást, sem üzenetet nem vél szükségesnek, hanem az általa előterjesztetteket csupán egy az orsz. ülésbe átviendő határozatban gondolja kifejezendőnek. Utána egy más m. követ nyilatkoztatván, hogy véleménye nem egészen különbözik az előtte szólt tagétól, a' tény fölötti vizsgálás végett szükségtelennek látja az elnök fölszólittatását; mert az a' csend 's illedelemre csupán e' teremben ügyel föl; a' mi utczákon történik: a' rendőri, megyei v. kir. táblai bíróság elibe való. A' kir. levélben az mondatik, hogy a' salvus conductus meg van sértve, 's ennek orvoslása sürgettetik: igen, de senki által panasz nem tétetett; ótalmunkat pedig csak nem tolhatjuk senkire; 's közbenjárásnak is csak akkor volna helye, ha már valami lépések történtek volna a' kérdéses ügyben, mellyek tvénybe ütköznének. Szóló tehát a' k. k. levél első része iránt bővebben nyilatkozni fölöslegnek tartván, 's az előbbi tag nézetét, a' fönebbi kivétel mellett magáévá teszi. Főfigyelmet érdemel itt azonban a' k.k. levél második része, melly a' tanácskozási csend 's illedelem biztositásáról, tehát a' hallgatóság ellenébeni rendelkezésről szól. Erre nézve megkell jegyezni, hogy a' hallgatóság nemcsak az or.szgyülési ifjuságbul áll, de mindenféle más külön rendü és miveltségü egyedekbül. Hogy e' közönség magát igen sokszor illetlen zajgással viselte, 's olly kitöréseket tön, mellyek a' tanácskozási rend és méltósággal összse nem férhetők, azt senki nem tagadhatja, ki e' teremben gyakortabb megjelent vagy csak a' hirlapok tudósitásit olvasta; lehetlen volt pedig egyszersmind azt nem ohajtania, hogy mind ez ne történjék; mert valóban, néha, midőn az ember e' terembe lép, n e m tanácskozó, hanem választói gyülésen vélné magát, olannyira, hogy a' leglényegesb előadások iránt sincs figyelem 's nem eszközölhető a' szükséges csend. Szükség tehát, hogy az utczai események iránt szóló törvények helyett, mellyek igen szigoruak, 's épen azért ritkán alkalmaztatnak, czélszerübbek hozassanak; de különösen szükség házi szabályokrul gondoskodni; mert ezek nem létiben nem lehet igazi véleményszabadság 's a' szólásszabadság néha egészen elnyomva, többnyire pedig korlátozva leend. Mi magát a' szónokot illeti, ő e' részben ugyan nem panaszkodhatik; előadási közben mindenkor méltányosságot tapasztalt; tehát nem önérdek vagy némi bántottság mondatja vele mindezt, hanem mert szem- és fültanuja volt azon illetlen tapsoknak, rivalgó éljenzéseknek vagy gúnyos kaczajoknak, mellyek a' vonzalom, hevültség vagy ellenérzet jelenségei gyanánt kitörve, addig tartottak, mig az illetők belé nem untak. Szomoru tanuja volt 's valának a' RRdek mindnyájan, hogy a' szólási jog néha egészen elnyomatott. Kérdem, folytatá szóló: vajjon azok követei vagyunké mi, kik e'helyen illy hatalmat gyakorolnak; vajjon ő k e t illeti é a' szavaink és tetteink fölött itélés joga? v. távollevő megbizóinkat, kiknek parancsát teljesitni kötelességünk? Elismeri a' szóló, hogy szabad, de nyilványos tanácskozás mellett, a' hallgatóságtul legkisebb érzelemnyilatkozást is megtagadni akarni bajos dolog; de határt szabni minden esetre lehet és kell. Más részről meg kell jegyeznie, hogy voltak esetek, midőn nem a' hallgatóság, hanem a' tábla tagjai által történt a' zaj és félbenszakasztás; e' tekintetben hát szintugy szükséges a' rendezés, mint az ifjuságra nézve, melly az illető követek gondjára van bizva, mellynek tehát illy intézkedés igazi érdekében történik, minthogy idővel ők foglalandják el azon helyeket, mellyeken most a' képviselők ülnek. A' karzaton nevelt és neveletlen, müvelt 's müveletlen egyedek gyülnek össze; ezekről a' zabolátlanság ifjainkra is elragad, 's igy eltántorodva 's rendetlenségekhez szokva, idővel sem teljesithetendik kötelességöket. Mivel pedig tapasztaltuk, miszerint néha e' tábla tagjai közt sem volt csend eszközölhető többszöri elnöki felszólitás daczára is; e' részben az elnököket szinte föl kell ruházni bizonyos csend- föntartási jogokkal. Szükségesnek látná tehát a' kerül. elnökök hozzájárultával a' jegyzőséget az utczai tények iránt hozandó t.javaslat, ugy szinte a' házi szabályok kidolgozására megbizni. Mivel tovább a' tanácskozási teremben a' jelen nem levők követei is helyet foglalnak, kiket egyébiránt a' RRk önkörükből tettleg kizártak, sőt több izben ki is nyilatkoztaták, hogy őket e' tábla tagjainak elismerni nem akarják; iránt uk is t.javaslatot kivánna készittetni, 's erre hasonlag a' jegyzőség volna megbizatandó. Mindez nem babonaság, nem lehetetlenség, csak akarat kell hozzá. Javaslatba hozhatna tán a' jegyzőség az előterjesztések könnyebb hallhatása végett szónokszéket is; azonban itt részletekbe bocsátkozni fölösleg, azt hivén, hogy a' jegyzőség minden szükséges iránt kellő figyelemmel fog viseltetni; tehát ebbeli javaslatát a' RRnek továbbá is figyelmökbe 's pártolásukba ajánlja. A' 3dik szónok is egyet értett az elsőben fölszólalt taggal, előadását azon általányosságokkal szövén át, hogy hol a' vér kissé gyorsabb mozgásu, ott nem lehet olly csendet kivánni, mint p. o. Németország vagy Hollandiában; mint ezt a' francziák 's angolok példája is mutatja. A' közvéleményt nem kell, de nem is lehet elfojtani, melly ha néha tulmegy is, itél királyok és nemzetek fölött, és semmi törvénynek nem engedelmeskedik; mert fölül van minden törvényen és korláton 'stb. A' köv. tag, igy nyilatkozék: A' kegy. kir. leirat, két részre oszlik, egyik részében az adatik elő, hogy Uray Bálint az utczán az országgyülési ifjuság által „cum manifesta salvi conductus diaetalis violatione" meggyaláztatott, 's hogy e' törvénytelen tett megboszulására már a' kellő rendelések is megtétettek. Erre nézve tehát az országgyülési testületnek teendője nincs. Azonban a' k. leirat ezen részében találtatik mégis egy bizonyos kifejezés, melly a' t. RRek figyelmét nagy mértékben igényli, t. i. az „cum manifesta salvi conductus diaetalis violatione." Minden alkotványos nemzet maga képviselőit bántalmatlanság paizsa alá helyzé, 's ez vajmi szükséges is ahoz, hogy a' nemzet képviselői bármelly hatalom ellen is meggyőződésük-szülte véleményüket szabadon kijelenthessék; 's a' ki e' bántalmatlanságot megsérti, az az alkotványt alapelveiben támadja meg; ugyanazért szükséges itt megvizsgálnunk: vajjon az emlitett követi bántalmatlanság megsértetett é, és alkotványunk elleni e' merény csakugyan elkövettetett é vagy nem? Szónok nem abban tartja a' salv.conductust, hogy egy azzal biró egyed, mint magányos személy, más magányos személy által meg ne sérthessék, mert ezen értelmezésből tisztán az következnék, hogy egy salv. conductussal nem biró egyed mindenki által szabadonsértethetik meg, a' mi csakugyan nem áll. Nézete szerint minden jól elrendezett statusban 's Magyarországban is, minden polgárnak vele született salvus condustusa van minden más privát személy irányában. Szónok nem is képzelhet szomorubb polgári állást, mint millyen volna egy olly státusban, hol a' magányjogi törvények csak olly egyedek sértésit kivánnák megboszulni, mellyek salvus conductussal vannak ellátva. Az orsz.gyülési salvus conductus nem magányos személyek, hanem hatóságok, 's talán leginkább a' kormány irányábani bántalmatlanság-

got föltételezi, 's ez tulajdonkép abból áll, hogy egy orsz.gyülési követ, mint követ,semmi nemü tettei 's beszédeiért a' hatóságok által kérdöre ne vonathassék; 's U. B. urral ezt nem is tette semmi hatóság, mert a' k. leirat azt mondja,hogy ő azorsz.gy.ifjuság által gyalázlatott meg; minthogy pedig az orsz.gyülési ifjuság nem hatóság, hanem magánytörvények rendelkezése alatt álló egyes individuumokból alakult testület, semmi sem bizonyosb, mint hogy általok a' követi bántalmatlanság, (melly esak hatóságok által sértethetik meg) nem sértetett meg, hanem az egész esemény rendes törvény utjára tartozik, mellyen a' vizsgálat már csakugyan meg is kezdetett. De mi ebbe nem avatkozhatunk, erről felelni fog az eljáró biróság azon örök biró előtt, ki mindnyájunk tetteit egy kor számon fogja kérni ottan, hol valamint egyrészről nem lesz közvélemény, ugy nem lesz más részről k. leirat, hanem itélni fog az örök biró az örök igazság törvényei szerint. A' mi feladásunk: a' k. leirat második részére terjeszteni figyelmünket,hol t. i. a' hallgatóság kicsapongásai korlátozása iránt törvényhozatalra utasittatunk. Kétséget nem szenved, hogy a' hallgatóság,különösebben ez orsz.gyülésen a'tanácskozási rend megzavarásával az őt illető szerénység határin tul terjeszkedik. Nem akar szónok az ifjuság tribunus plebise lenni, 's nyiltan megvallja, hogy valamint voltak olly idök,mellyekben a' nemzet illy kisszerü manoeuvrekre szorulni látszott, tagadhatlan hogy voltunk olly szomoru állásban, midőn az illy picziny demonstratiók is nyomtak valamit a' súlyegyenben: ugy tagadhatlan az is, hogy mostani fejlödöttebb állapotunkban semmi sem ártalmasb az ellenzéki állásnak, mint egy illy incompetens auctoritás beavatkozása; mert rosz argumentum még a' legszentebb állitást is népszerütlenné teszi. De hogy ezek iránt sikeresen intézkedhessünk, meg kell vizsgálnunk a' baj nemző okait. Szónok nézete szerint a' hallgatóság ezen tulterjeszkedésének több oka van 's hogy messze ne menjünk, első 's legközelebb okai mi vagyunk; mi magunk vagyunk figyelmetlenek 's talán némikép türelmetlenek az ellenvélemények iránt. Azt hiszem, hogy ha az egész követi kar minden csendzavaró részletes conversatiot és sugdosást köréből kiküszöbölvén, méltó komolysággal figyelmezne a' szólóra, a' hallgatóság közül senki sem lenne olly merész, ki e' méltóságos, ünnepélyes csöndet megzavarni bátorkodnék. Második oka azon nem ugyan alapos, de mégis plausibilisnek tetsző nézet, miszerint a' hallgatóság a' közvéleményt kifejtő szabad sajtó hiányában magát a' közvélemény pótlékának 's mintegy organumának tekinti. 3dik ok ezen méltóságot nélkülöző tanácskozási terem, miről valamint meg kell a' rendező dicséretére mondani, hogy azt jobban elrendezni nem lehet, ugy az is tagadhatlan, hogy tanácskozásra legalkalmatlanabb. 4dik és legfőbb oka az, hogy a' haza ügyei fölötti tanácskozás végett az ország egy szögletébe vonulunk, mintegy elbuvunk hazánk népe virágja elöl, 's kerülni látszunk azon nyilványosságot, melly egyedüli eszköz számot kérni és számot adni sáfárkodásunkról. Hisz itt Pozsonyban kikből áll a' parliamenti auditorium? Tulajdon irnokinkból, kik minden más elem, minden támasz és irány nélkül magukban állnak fiatalságuk 's jóindulatjok érzetében, 's teszik azt, mit szivök sugal, a' nélkül hogy tettüket megfontolás korlátozná,mert azon korban, mellyben irnokink vannak, bizony nem igen van még elég ideje az embernek öntetteit fontolgatni. Ha az országgyülés az ország szivében, a' haza fővárosában tartatnék, ott hol a' hallgatóság nagy részét egy megfontolás által kiképzett, tapasztalás által szilárdult 's élemült koruakból álló elem formálná, mellynek itélete a' fiatalabbaknak is irányt adna: meg van győződve szónok, hogy a' tanácskozás rendét a' hallgatóság soha nem zavarhatná meg.Mirenézve igénytelen véleménye szerint, ezen k. leiratra válasz gyanánt ő fels. föl kellene terjeszteni, hogy a' hallgatóság korlátozására legczélszerübb lenne az országgyülésnek Pesten, jól elrendezett teremekben és szabad sajtó kiséretében tartása. Rokon nézetekből indult ki a'köv. szónok is; a' tanácskozások mostani jellemének okául, az előbbi szónok által előterjesztetteken kivül még azt adván, hogy minden tárgyalás alá kerülő kérdésbe, nem eléggé biztositott nemzetiségünket látjuk beszőve, 's viszonyink egész kapcsolata nem ollyan, hogy ezek természeténél fogvást a' tanácskozások nyugodtan's hideg yérrel folyhatnának. Ovatossá kivánta ennélfogva tenni a' RRet, hogy intézkedéseikben tulszigoruak ne legyenek, 's reményét fejezte ki, miszerint az ifjuságban a' becsület és hazafiság érzete hathatósan müködni fog: elejét venni jövendőre minden olly ténynek, melly magára nézve szégyenitő lenne, a' törvényhozásnak pedig „perplexitást" és bajokat okozna. Elismeri, hogy voltak magának a' táblának is olly pillanatai, mellyekben a' csend és figyelem épen annak tagjai által zavartatott; de ő nem is ohajt síri csendet, 's nem kivánja,hogy azitt ülök „marionettek" legyenek; mert Bentham szerint szükséges is, hogy egyik vagy másik tag, ha ugy érdemli, figyelemmel ne hallgattassék; ez egyik mód arra, hogy a' tanácskozások végtelenre ne terjedjenek. Azt egyébiránt el nem ismeri, hogy ollyas történt volna, mi a' véleményszabadságot elnyomni akarhatá; gyengeség is volna ezt zaj által engedni; sőt voltak, kik épen ekkor fejtettek ki legnagyobb erőt 's nyilatkozatuk tüzében csendet idéztek elő. Egyébiránt pártolá P. m. követe javaslatát, szinte nem kivánván azonnali intézkedést, mivel, ugymond, még a' rescriptum „influxusa" alatt vagyunk. Utána egy idős követ nyilatkozék, hogy személyes tudomása szerint e' teremben a' salvus conductus nem sértetett meg; mi pedig az utczán történt, ahoz a' táblának semmi köze. Egy más m. követ a' k. k. levelet szerkezetére nézve nem a' legszerencsésbnek nyilványitotta, minthogy benne az utczai eset a' tanácskozási rendetlenségekkel összefoglaltatott, 's ez utóbbiak miatt uj törvény kivántatik, a' nélkül hogy az eddigiek elégteleneknek mondatnának. A' tábla iránti bizalmatlanságot látott Sz. megye követének azon tettében, hogy szenvedett bántalmát, illő intézkedés végett, nem a' háznak jelentette be. Mig tehát az elnöktül a' vizsgálat mibenléte meg nem tudatik, tovább menni nem lehet. Uj általányos törvény hozatalát nem látja szükségesnek; mert a' crim. codexben van rendelkezve a' személyes sérthetlenség iránt; a' tanácskozási rendre nézve pedig törvényt hozni nemcsak fölösleges, de káros is, mert igy a' tábla legfőbb jogát bocsátná a' törv.-hozás másik része elibe, t. i. az önmaga iránti szabad rendelkezést. Elégnek tartja ennélfogvást a' P.m. követe által mondottakat csupán orsz. ülésbe átviendő határozatban kimondatni, 's elnök ő nmgát a' dolog és vizsgálat mibenlétéről adandó tudósitás végett megkérni, a' ház szabályinak alkotását pedig, nehogy a' fönforgó tárgyak hátramaradást szenvedjenek, későbbre halasztani; mert, különben is annyi még a' teendő 's annyiba kezdettünk már, hogy ha mindent végezni akarunk, az orsz.gyülésmég három évig is eltarthat.Történt még néhány fölszólalás, a' szabályokat részint haladéktalanul kidolgoztatni, részint elhalasztatni sürgető, egyszersmind ellenmondva azon állitásnak, mintha a' tábla tagjai a' k. kir. levél influxusa alatt állanának, vagy Pozsonyban 's a' mostani tanácskozási teremben szintugy nem lehetne csöndet és rendet állitni elő mint Pesten, vagy bármi fényes palotában; mert illy okoskodásból az következnék, hogy szalmafödél alatt szükségkép rendetlenségnek kellene uralkodni. Végre a' cs-i inditvány ellenében P.m. követe visszahuzá t.hozatali javaslatát, 's a' többség fölkiáltás utján Cs. m. követeét fogadá el.

Budapesti napló. A' hajóhid majd két héti munka után tegnapelőtt végre csakugyan elkészült, 's azóta már életveszély nélkül történhetik a' közlekedés. — A' gőzhajók rendesen járnak már mind az al mind feldunán f. hó 6ika óta előbb, nem indulhatván az el nem takarodott parti jég miatt; az igért „Remény" azonban még nem kezdé meg a' pályázást, a' dunagőzhajózási társaság Buda nevü 40 ló erejü gőzöse azonban egy pár hét mulva kiszálland a' Dunasikra.— Mult hétfői akasztásnál 3 tolvajt kaptak tetten, az egyik órát, más kettő pedig zsebkendőket lopott; megjegyzésre méltó, hogy hir szerint mind a' három zsidó. A' nézők számát nagyitás nélkül 20 ezerre tehetni, 's reggeli 4 óra után csoportonkint özönlött már a' kandi sokaság Pestről Budára, melly visszajövet közben nem győzé magasztalni a' bakó piros bársonysüvegének ragyogó arany himzését, 's azon ügyességét, mellyel mütételét végzé. Egész estig számos ember tivornyázott a' bitók körül rögtönöztetett csapszékekben. Ez elég szomoru 's rendőrségileg csakugyan roszalható, azonban illyes majd mindenütt fordul elő, hol nyilványos kivégzések történnek. — A' „Külföldi Regénytár" 23dik kötete tegnap jelent meg, „Robin Hood" első kötetének vége. — Játékszini krónika: nemz. szinpadunkon f. hó 1sején adaték „Norma" dalj. 2 felv. Schodelné ismért jelességü szereplése mellett, 2kán Telepi jutalmaul bérszünettel „Londoni koldusok" dráma 5 felv.; 3kán „Farsangi iskola" vigj. 4 felv.; 4kén Füredy jutalmaul bérszünettel először „Figaro lyánya" vaudeville 5 felv., Melesville után franczióból ford. Egressy Benj., nézők szép számmal; e' franczia ujdonság igen mulattató, 's ámbár majd tizenegyedfélig tartott, mégis folyvást vidor kedvben tartá a' közönséget 's ezélszerü kurtitásokkal's franczia társalgási modorba ütköző némi darabosságok elsimitásával még számos vig estét szerezhet; vannak azonban francziafaló németek 's illetőleg német lapok, mellyek nagy botrányt látnak benne, minthogy Bonapartera 's első nejére némi árnyék háramlik belőle; ez mégis különös! vannak német lapok, mellyek sok franczia beszélyt közlenek, sőt még divatképeikre is franczia aláirást metszetnek, mintha német olvasóik nem tudnának németül, 's e' mellett mégis rendesen minden ellen kikelnek, a' mi franczia. 5kén „Borgia Lucretia" dalj. 3 felv.;Gán azárviz által károsult aradiak fölsegitésire bérszünettel „Szökött katona" vigj. 3 felv., Bartay, a' napi költségeket levonván, az egész jövedelmet szivesked ett e' jótékony czélra átengedni, 's örömmel mondhatjuk, hogy a' szinház meglehetősen teli volt, sőt a' páholyok is mind ki voltak adva; a' két német szinház még eddig nem mozog e' tekintetben; 7kén „Figaro lyánya" vigj. 5 felv. — Szerdán martz. 13kán Szerdahelyi jutalmaul először adatik bérszünettel „Az ezred lyánya" vigj. 2 felv. Donizettitől. — Most jelent meg 's minden pesti müárusnál kapható „Hódolat" körmagyar zongorára, Travnyik Jánostól, Bohus-Szögyény Antoniának ajánlva. Ára 30 kr. pgőben. A' vizkárosult aradiak 's iparegyesület számára tiz tiz példányt ajándékozott a' derék szerző.— A'kegyes iskolai szerzet hangya-szorgalmu oktatása alatt a' budai tanodában febr. 29dikén ment véghez a' félévi nyilványos előadás; Köfünger Frigyes, Poszavecz Imre, Králicz Kálmán, Frank József, Csernyus András, Fridl Leopold, Dulánszky Ferdinand 'st. magyarul szavaltak; az elsőre nézve különös megjegyzést érdemel az, hogy német születése daczára nemcsak szavalta tárgyát, hanem egyszersmind maga készitette. Szintazon tanitó rend pesti kir. gymnasiumában az első félévi próbatétek bevégezte után válogatottabb ifjak martz. első és másodikán a' hazánkban annyira szükséges szavalási jártasságukat számos vendég előtt dicső 's épületes példásságu előmenettel tanusiták; mart. 3dikán pedig felolvastatott a' 658 számra menő ifjuság érdemszerinti névrendezete. Igy teljesiti emberi 's hazafi és polg. szép magas rendeltetését e' kimondhatlan hasznuszerzet már majd másfél századi szakonkeresztül 's terjesztgeti 28 rendü oktató intézeteiben a' miveltség malasztos áldásit hazánkban.A'Hirnök érd. szerkesztőjét meglopta Szabó József közhir 's az Ungar szerint Pesten elfogatván ennek 's a' kárnak leirását lapjainkban közleni fölöslegnek tartók örvendve hogy a'kár legalább nagy részben megkerül, a' tettesnek illy hamar hurokra kerülte által.

Szepes megye február 5kén kezdett évnegyedes közgyülésének nevezetesb tárgyai ezek: 1) első alispán beadta jelentését a' megye egészségi, közbátorsági, utépitési,közpénztári 's törvénykezési többnyire kedvező állapotjáról, valamint az adó-behajtásról 's a' községek magtárairól is. Mindöszsze mult évben csak 33 büntettesvolt'scsakkét büntetőper maradt folyamban végezetlenül. De a' börtönök roszak és kicsinyek; tüz és jégeső sok volt; a' nemesi pénztár üres. Minélfogva az épitészeti választmány tervet fog készitени a' börtönök megigazittatására, az orsz.gyülési követek napdijai kölcsön által fognak födöztetni 's a' szolgabirák oda utasittattak, hogy a' községi magtárakról jövő gyülésig jelentést tegyenek. 2) Határoztatott, hogy ha valamelly megyei tisztviselő egy hónapnál hosszabb időre a' RR. engedelme nélkül a' megyéből eltávozik, távolléte idejére fizetése ne járjon. 3) Olvastatott az országgyülési követek öt rendbeli jelentése, az utólsó 1844 jan. 28káról. Utasitásul adatik: hogy a' követválasztások érvényességéről ne az országgyülés, hanem az illető megye őrszéke itéljen. 4) Glós Károly tiszti főügyésznek hivataláról lemondása közsajnálattal hallgattatott és szokott helyettesités végett a' m. főispánnak be fog jelentetni. 5) A' jan. 23kán kelt k. k. leirat a' magyar nyelv dolgában hálás érzéssel fogadtatott, 's a' megyei tisztviselőknek ajánltatott, hogy jelentéseiket ezentul magyarul tenni iparkodjanak. 6) Az esküttszékekre nézve az or.gyülési követeknek meghagyatik,hogy azok létesitését tovább is ellenezzék, ha pedig a' többség azok mellett nyilatkoznék, legalább azt sürgessék, hogy azoknál csupán nemes személyek biráskodhassanak, egyébiránt az e' részben kiküldött kerületi választmány munkálatát bővebb utasitás- nyerés végett a' megyének küldjék meg. 7) Fölvétetett az orsz.gyülési utasitást készitő megyei választmány jelentése a' népnevelés tárgyában. Tiz év leforgása alatt lefizetendő egy millió pgő forintnyi segedelempénzre e' megye rá áll, még pedig úgy, hogy azt csupán a' nemesség viselje. De a' választmány azon javaslatát—hogy a' mennyiben ez a'néptanitókat képező intézetek szükségeire elegendő nem volna, a' hijányt ő fels. a' megürült püspökségek jövedelmeiből pótolni méltóztassék, a' papság élénkül ellenzette, abban vélvén a' legelső lépést láthatni a'papi jószágoknak közállományi jószágokká változtatására, utóljára végzéssé lőn ő Felségét megkérni, hogy nem épen a' megürült püspökségek, hanem bármilly más jövedelmekből is a' néptanitókat képező intézetek költségeit födözni méltóztassék. 8) Következett napon a' népnevelési tárgy folytattatván,az egész vitatkozás más fordulatot vön 's eredvény az lett, hogy miután ő felsége már ugy is öt, néptanitókat képező, intézet fölállittatását megrendelni méltóztatott, de különben is, minden vallásfelekezet vagy illyenekkel, vagy elegendő gymnasiummal 's lyceummal el van látva, a' tegnap ajánlott egy millió kamatja ne illy intézetek alapitására, hanem az iskolai tanitóknak rendszeres fizetésükre fordittassék, a' mennyiben t. i. ezek födözésé-

re magok a' községek 's az illető vallásfelekezetek alapitványai (a' katholicusokra nézve a' fundus studiorum) elégtelenek volnának. Egyébiránt e' megye nem kiván a' tanitóknak félfél telket kihasittatni, nehogy a' mezei gazdaság miatt hivataljokat hanyagolják el; a' nyugdij-pénztár is csupán a' tanitók erszényéből fizetési levonások utján alapittassék; a' szülék didactrumot ne fizessenek; a' kisdedovó intézeteket a' követek elvileg pártolják, a' nélkül azonban, hogy számukra külön segedelem ajánltatnék. 9) A' szomolnoki kincstári tisztség folyamodtára, a' megyére nézve azon nem kedvező, felsőbb rendelet érkezvén, hogy országos segedelmek eseteiben csak személyüktől nem pedig fizetésüktől rovassanak meg, orsz.gyülési követink arra fognak utasittatni, hogy az iránt világos törvényt igyekezzenek kieszközleni. 10) Számos törvényhatóságnak időközben érkezett levelei többnyire olly tárgyakat foglalván magukban, mellyekről e' megye már előbbi utasításaiban rendelkezett, ezekhözképest azok vagy pártoltatni rendeltettek, vagy csupán tudomásul vétettek. Közli Fabriczy Sámuel.

Ausztria.

(Tengeri kereskedés iránti szerződés Törökországgal.) Az ausztriai tengeri kereskedőség ujolag a' kormányhoz fordult azon kérelemmel, miszerint az ő számára is diplomatikai uton eszközöltessenek ki azon kedvezések, miket az orosz kereskedőség már évek óta élvez. Hir szerint a' cs. k. kormány szives készséggel fogadá ezen kérelmet 's az angol kormánynál már lépéseket is tön az iránt, hogy erre a' portát közös erővel birják. Hummelauer cs. k. követségi tanácsnok különösen e' czélból küldetett nem rég Londonba. — A' svéd király betegsége különösen a' bécsi köznép nyelvét foglalkodtatja, mivel annak vénei igen jól emlékesznek még a' tisztes aggastyánnak 1797ben Bécsben történt esetére, midőn t. i. ő (Bernadotte) akkor mint franczia követ palotáján, jelenleg Geymüller házon a'három szinü lobogó feltüzeté,mi miatt Bécs népe annyira felzudult, hogy akkor követ Bernadotte (most svéd király) életének megmaradtát csak b. e. Ferencz császár és király megjelentének köszönheti. Azon tanuló, ki a' zászlót lerántá, most már agg hivatalnok, emlékül mindeddig megőrzé az emlitett lobogót.

Spanyolország.

(Madrid folyvást nyugodt. Sajtó elleni erőszakoskodás. Alicante rendes ostrom alatt.) Madridban olly biztos nyugalom uralkodik, hogy az álarczos tánczvigalmak és bikaviadalok egymást érik, a' nélkül, hogy csak legcsekélyebb kicsapongás történnék a' nagy néptömegek közt. Ezalatt folyvást költséges előkészületek tétetnek Krisztina özvegy királyné fogadtatására; 74 tánczos és 12 virágszóró nimfa fogja a' k.diszkocsit környezni, a' királyné pedig nem Aranjuezig, hanem Ocanaig fog anyja elibe utazni. — El Mundo ellenzéki lap szerkesztője illy kurta levelkét kapott legközelebb a' hatósági elnöktül:" Mától megszünendik Ön az „El Mundo" czimü lapot kiadni. Isten Önnel! Madrid, febr. 18án. Benavides." És a' nevezett lap csakugyan tüstint megszünt. Spanyolországban most a' sajtószabadság igy kezeltetik. — Alicante ellen rendes ostromot nyitott a' kormánypárti parancsnok, 's már Carthagenát is lődözik. Az elfogatott tisztek a' zendülők csapatiból mind agyonlövetnek, a' közlegényeket pedig irgalom nélkül tizedelik; a' zendülők viszont bitóra kötteltik a' hatalmukba kerülő kormánypártiakat. — A' cubai szerecsenek közt összeesküvést födöztek föl, minek következtében 14 kolompos azonnal kivégeztetett. —

Anglia.

(Russell inditványa megbukott. O'Connell népszerüsége folyvást növekszik.) Február 23án végre befejezteték az alsóházban Russell inditványának vitatása az irlandi zavarok ügyében, miután még O'Connell és Peel is hosszasan nyilatkoztak, 's az inditvány tetemes szótöbbséggel csakugyan megbukott. O'Connell jobbadán csak azokat ismétlé, miket már a'dublini esküttszék előtt elmonda, 's Peel czáfolni törekvék állitásit, mi, ha tekintjük a'sikert,nem is téveszté el hatását. — Ez alatt azonban folyvást növekszik O'Connell népszerüsége olly annyira, hogy még az utczákon is nyilványos tetszésjelekkel halmoztatik. A' whigek kérelmet készülnek a' királynéhoz nyujtani az iránt, hogy koronkint Dublinban is üléseket tartson a' parliament. —

Franczlaország.

(Taitiban a' régi rend helyre állittatott.) Guizot csakugyan engedett Anglia kivánatinak, és Pomare királynét Taiti birtokába visszahelyzé. A' hóditási terv tehát nem sikerült. A' sajtó nagy zajt támaszt ezen ujabb engedékenység miatt a' kormány ellen. — Washington névnapját a' Parisban lakó amerikaiak pompás tánczvigalommal ünneplék, mellyen Lafayette egész családja is jelen volt. —

Görögország.

(Az alkotvány-okirat körülti viták.) Az alkotvány alapelvei iránti tanácskozások szép sikerrel haladnak elő. A' vallást illető pontok szerint, hahogy azok megállandnak, a' leendő görög királynak a' görög vallást kellend követnie. Kolettis hatalmasan harczolt a' polgárjog minél tágabb kiterjesztetése mellett, szép szinekkel festegetvén, hogy mindnyájan tehetségök szerint harczoltak a' szabadságért, bár nem is valának benszülöttek. Ezek kizáratása ellen tartott egyik beszédében azon kijelentésre ragadtaték Kolettis, miszerint Görögország addig alkotványozottnak nem tekinthető, mig a' görög zászló Zófiatemplom csúcsán nem lobogand. Ezen nyilatkozat rosz benyomást tön az idegen hatalmak képviselőire 's az angol követ Lyons azonnal elhagyá a' teremet; a' franczia követ pedig az ellenzék főnökét Palamidest kérdőrevonáezen botrány miatt,minthogy mérsékletlen beszédével ő idézte azt elő. A' két kamrai kérdés hirtelen döntetett el 159 szóval 37 ellen, kedvezőleg dölt el a' trónöröklés szabálya is. Ha mind végig igy fog haladni a' nemzeti gyülés, ugy az egész alkotványokirat nem sokára be lesz fejezve, sőt már ezidőig alkalmasint által is esett rajta. A' görög kormánynyal közöltetett nyilatkozatában Franczia-'s Angolországnak, ezen két hatalom megigérte, hogy Oroszországot is rá fogják birni, miszerint a' külföldnek tartozó adóssága lerovására Görögországnak még 5 évi időhaladék engedtessék, előre feltevén, hogy az uj alkotvány a' védhatalmak megelégülését megnyerje.

ÉRTESÍTŐ.

Kerti és gazdasági magvak.

Alulirt tisztelettel ajánlja a' t. cz közönségnek figyelmébe jól rendezett növény-mag- és kerti termény-kereskedését (Pesten, Dorottya-utcza, a' Wurmudvar mellett), hol a' legjutányosabb áron vásárolhatni mindennemü 's legjobb kerti veteméy-magvakat, különfele lóher, borsókás perje (Raygras), és más egyéb gazdasági növény-magvakat; szintén ugy mindennemü virágmagvat, a' közösen kedvelt angol violát (Levkoyen), őszi rózsát, fájvirágot (Balsamine) 'stb. és pedig Erfurthól jött osztályzatokban; hasonlag angol georginákat jó és épcsirāju gumókban; — valódi darmstadti spárgagyökeret, 's a' legjobb faju őszi baraczkfákat 'stb. Arnim lajstr maival, mellyek terjedelmök miatt a' hirlapokhoz nem mellékelhetők, bérmentes levelek vétele után azonnal ingyen szolgálok. **Muszely Károly Eduard** mükertész és magkereskedő, a' bécsi cs. k. kertmivelő társaság 's a' magyar gazdasági egyesület tagja. 2-2

Gőzhajótársaság.

A' cs. kir. szabaditéku dunagőzhajózási társaság évi közgyülése szerdán, 1814. martz. 20kán reggel 9 órakor menend véghez Bécsben, a' hangászegyesület teremében (unter den Tuchlauben) Nro 553), cs. k. udv. biztos jelenlétében.

A' szavazatos t. cz. részvényesek méltóztassanak tehát belépti jegyeiket, a' programmal együtt, mart. 12kétől kezdve a'gőzhajótársasági irodából (Bauernmarkt 582) elvitetni. Bécs, febr. 2skán 1814. A' cs. kir. szab. első dunagőzhajózási társaság igazgatósága. 2—3

Hirdetvény.

Melly szerint a' nm. magyar kir udv. kincstár részéről közhirré tétetik: hogy Mármarosban a' szigeti kir. kincstári gazdálkodó tisztséghez tartozó, kisebb kir. haszonvételek 1844d. évi november 1sö napjától kezdve, három egymásután következő esztendőre, 1844d. év aprilis hó 18dik napján a' szigeti gazdálkodó tisztségnél tartandó nyilványos árverés utján bérbe fognak adatni.

1) A' szigeti Aranykorona vendégfogadó az 1 ás 4. számmal, továbbá

2) A' királyi gazdálkodó tisztség curiájában levő 1. 2. 3. 5. 7. és 10 számmal jegyzett vasajtós kőboltok.

3) Alsó-Róna helységben az ugynevezett komlósi korcsma, tulajdon italainak mérésivel, ennek bérlésétől az izraeliták sincsenek kirekesztve, — áll ezen faépület egy szobából, konyhából, kamrából és pinczéből, van hozzá istálló és pálinkaház és 3/4 hold kert.

4) Farkasrév helységben kőbül épült vendégfogadó, szabad italméréssel, melly fogadó áll egy vendég- és egy nagyobb ivószobából, koresmáros laksobájából, kamrából, pinczéből, — van hozzá 12 db marhára való istálló, szekérszin és kert

5) Sugatag helységben, kőbül épült vendégfogadó, tulajdon italméréssel, az Akna-sugatagi mészárszékkel együtt, mellytől az izraeliták sincsenek kirekesztve, van ezen fogadóban 2 szoba, konyha, kamra, pincze, van továbbá hozzá 24 darab marhára való istálló, pálinkaház és 3/4 holdból álló kert valamint az aknai mészárszékhez is egy nagy istálló, és lakszoba.

6) Szurdok helységbeli vendégfogadó, tulajdon italméréssel, melly bérlésben izraeliták is részesülhetnek, van ezen fogadóban egy nagy ivó- egy vendég- és egy koresmárosi szoba konyha kamra, pincze, van hozzá istálló, pálinkaház és felholdnyi kert.

7) Bocskói határ-széleni koresmáltatási jog.

8) Fejér-egyházi koresmaház, melly fából épült 's egy szoba, konyha, és kamrából áll.

A' bérleni szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva, a' fen kitett napon és helyen, hol is az árverési és szerződési feltételek megláthatók, ezennel megjelenni hivatalosak. Budán febr 26kán 1814. 1—3

Hirdetvény.

Sz. kir. Székesfejérvár városa részéről az 1813. évi sept. 5kén kebelében pusztitott tüzvész által károsodottak fölsegélésére 100,000 ezüst forint magányosaktul részletenkint kölcsön felvetetni határoztatván, — pénzeiket ötös évi kamatra, 's mindket felől előre bocsátandó félévi felmondás utáni viszszafizetés biztositása mellett elhelyezni kivánók ebbeli szándékukat a' mondott város tanácsánál bejelenteni felszólittatnak. — Kelt Székesfejérvárt 1844d. évi január 11kén tartatott közülésből a' jegyző hivatal által. 3—3

Csödület jelentés.

A' nm m. kir. udv. Kincstárnak 1843d. évben oct. 14kén 31000. sz. a. kelt kegyes intézvénye következtében, megürült Arad-kerületi kir. igazgató mérnöki hivatal betöltése végett, mellyel hatszáz forint évi fizetésen és szabad lakáson kivül, évenkint negyvenkét forint rajz- és irószer-dij. nemkülönben tizenkét öl kemény tüzifa, és hivatalos utazások alkalmikor fuvarozási költség, 's a' 10d. osztályi napidij vagyon összekapcsolva, a' csődület határnapja f. 1844dik év mart. 23kaig ezennel tüzetik ki.

Azon egyedeknek tehát, kik a' felebb érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességül tétetik: a' böleselkedési és tudákossági pálya rendes végezetét ugy nem a' vízmüi — különben polgári — utak és hidak épitéseiben elméleti és gyakorlati jártasságukat, valamint eddig viselt szolgálatjokat, és különösen a' magyar, 's az országban divatozó hivatalos nyelveknek tökéletes ismeretét hitelesen bebizonyitani, 's ezen czélra szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen az országos kir. épitési főigazgatóságnak, a' fen kijelölt határnapig annál inkább benyujtani, mivel később érkező, v. a' szükséges bizonyitványok nélkül benyujtott folyamodások tekintetbe nem vétethetnének. Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, február 9dikén 1844. 3—3

Hirdetés.

A' nm. m. k. udv. Kamra részéről ezennel közhirré tétetik: hogy a'csatádi kam. igazgató tisztség, 500 p. fr. évi dijjal, szabad lakás, 48 p. fr. értékü bor, 80 pozs. mérő kétszeres, 208 pozs. mérő zab, 360 mázsa széna, 12 kocsi szalma 's 30 öl tüzifa évenkinti dotatio mellett, 's 500 peng. fr. biztositékkal összekötve megürült. Azok tehát, kik e' hivatalt elnyerni kivánnák, eziránti folyamodásikat — annak bebizonyitásával, hogy a' magyar, német, deák és oláh, vagy illir nyelvben tökéletesen jártasak, 's gazdasági akon kivül jogtani ismeretekkel is birnak — legfölebb folyó évi mart. végeig a' temesi kam. igazgatósághoz benyujtsák. Budán jan. 24kén 1844. 3—3

Gabonaár *váltó garasban, Pesten pesti, egyebütt pozs. mérőt értve.*

		Tiszta búza.	Kétszeres	Rozs.	Árpa.	Zab.	Kukoricza.
Pesten,	mart. 9. (pesti m)	115 - 130	— — —	63 - 74	— 56 -	45 - 50	70 - 72
Komáromb,	febr. 11. (pozs. m.)	98 - 105	86 92	— — 75	62 68	43 — 45	82 - 92
Szegeden,	„ 9. „ „	— — 60	— — 50	— — —	— — 28	— — 28	— — 35
Pécsett,	„ 23. „ „	60 - 62	— — 42	— — 32	— — 31	— — 30	— — 34
Baján,	„ 21. „ „	42 - 57	35 - 40	31 — 35	21 — 25	24 - 25	— — 30
Mosonyban,	„ 22. „ „	80 106	57 - 60	58 — 68	37 - 46	34 - 37	46 - 60
Miskolczon,	„ 22. „ „	60 - 65	40 — 45	35 - 40	28 - 32	18 - 30	26 - 30
Uj Becsén,	„ 19 „ „	70 — 80	— — 60	— — —	25 — 30	— — 33	— — 30

Pénzkelet: Bécsben, mart. 6kán 5 pctes stat. kötel. 111 1/8, 4 pctes: 100 1/2, 3 pctes: 77 1/4 1834ki kölcsön: 747 1/2; 1839ki 325 1/2 bankrészvény: 1633. Esterházy sorsjegy: 56 1/4.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök mart. 14kén.

JELENKOR.

1844.

21dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni lyet a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' becsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (kinevezések 's megtiszteltetések; özv. gr. Teleki Lászlóné †; Országgy. közlemény: 112d. és 113d. fördi ülésben a' városi bekeblezés iránti tanácskozás részletei; 164, 165 és 166 ker. ülésekben a' háziadó-tárgyaltatásra országgy. választmányt kiküldetni határoznak a' Rdek minden utasitás nélkül, mi az országos ülésben is megállapittatott szerkezet-változtatás nélkül; Szathmár vgye közgyülése mart. 4—7ig a' kir. leirat, 's haza jött követ panaszügyében folyt tanácskozás és határozat; Bars megye két rendü közgyülése; Krasznamegyei közgyülés tárgyai; az aradi viz és tüz által károsultak gyámolittatása ügyében; pesti lóverseny rend 1844re.

Spanyolország (udvari hirek, Kriszsztina özvegy királyné spanyol határon; Alicante és Cartagena.)

Anglia (eljárás 's munkás ág a' felsőházban; az irlandi vita előleges eredvénye.)

Franczia ország (a' ministerség ellen uj vihar készülőben; Algiri uj haditerv.)

Oroszország (Nagy hadi készületek a' cserkeszek ellen; a' kath. papság dijaztatására egy millió ezüst rubel elfoglalt ingatlan jószági helyett.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 'sapost. kir. Fels. Kukuljevich Antalt a' zágrábi iskolai kerület főigazgatóját nyugalmazni helyébe pedig Schrott József szendrői püspököt kinevezni, Kiss Pál nagyváradi diak szertartásu kanonokot királyhelyi bold. szüz czimzetes apátságával diszesiteni, a'horv. országi főorvosi hivatalt Praunsberger Elek Körös megyei orvosra ruházni, végre Mezey János kir. kincstári fogalmazót titoknokká nevezni k. méltóztatott. A'szomolnoki felügyelő- főhivatali pénztárnokságra Ott Károly bányakönyvviteli számadó tiszt neveztetett ki.

Ismét eltünt egy első ragyogásu gyöngye nemzeti hölgykoszorúnknak! f. mart. 12kén ugyanis reggeli negyedfél órakor özv. széki Teleki Lászlóné báró Mészáros Johanna nyolcz hónapig tartott sulyos betegség után mellvizkórban élete 61dik évében Pesten jobblétre szenderült. Tetemei f. hó 15kén Nógrád megyében Szirákon tétetnek a' családi sirboltba, a' gyásztisztelet pedig f. hó 24én a' pesti helvétvallásuak egyházában fog tartatni. Az ország és birodalom szerte köztiszteletben álló magas tulajdonu hölgyet, példás anyát 's páratlan emberbarátnőt nemcsak dicső 's ritka jelességü gyermekei: József Erdélyország kormányzója, Ádám cs. k. huszárezredes, Samu dunamelléki kerület h. v. egyh. főgondnok, László és Auguszta (Degenfeld Otto grófné) hanem a'legfensőbb körü- 's polczuaktól kezdve a' legszegényebb viskóbeliekig szinetlenül 's méltán kesergik. Ő vala t. i. a' pesti jótékony asszonyegyesület minden ápoló 's munkáltató intézetágainak ugyszólván alapitója és számos éven által annak a' ns város felügyelési gondjaira bizatásaig sajátjából tömérdek ezer forint 's majd önfeláldoztával fentartó gyámola 's azért mig a' valódi hölgy és emberbaráti érdem méltatást lel a' nap alatt, özv. Teleki László grófné neve 's jótétei nem fognak elernyedni hazánk főleg Pest városa emberiségi évkönyveiben. —

Országgyülési közlemény.

112dik orsz. ülés a' nm. Fő- RRknél mart. 4kén. A' városrendezési ügyben szövevényes tanácskozások után, mellyek közt ujabb szerkesztési inditvány is tétetett, végre csakugyan a'bekeblezés definitiójának szüksége általányosan elismértetvén, az a' RR. munkálatának 21§ értelme szerint fog vétetni 's e' szerint az illető szakasz szerkesztetni. Átmenvén aztán az illy értelmü bekeblezés részletestagladása iránti discussiókba, néhány előadás után a' fens. nádor azok folytatását jövő ülésre tüzte ki, főleg három főkérdést kijelölve: 1) Milly esetekben történjék a' bekeblezés? 2) Melly uton szorgalmaztassék? 3) Milly módon vitessék véghez? Ez ülés főelvei b. 's tisza-vidéki főisp. helyettes következő beszédében poutosulnak össze a' fenérintett ujabb szerkesztésiinditványnyalegyütt. „Hogya'szőnyegenlevő keblezési kérdésre nézve némi összefüggésben 's érthetőleg adhassam elő véleményemet, szükségesnek tartom a' következőket bocsátni előre. Miután a' bekeblezések által a' város birtoka öregbedni fog, 's mi már a' bekeblezés fölött tanácskozunk, azt kell föltennem, hogy birtokszerzési joga a'városoknak ezen rendszeres munkálatban nem fog ugy megszoritlatni, miszerint legalább a' határokon 's területeken belül fekvő kiváltságos birtokokat sajátjokká ne tehetnék. Továbbá részint a' dolog természetéből, részint abból, miszerint a' FőRR. a' városi terület nevezete alatt azon tért kivánják értetni, melly a'város határin belül fekszik, 's mellyen a' város t.hatósága gyakoroltatik, azt következtetem, hogy előbbutóbb el fog, el kell határoztatni mikép a' város határin belül fekvő, bármi nevü kiváltságos birtokok is a' város hatósága alatt állnak. E' két dologbul világos előttem, hogy arra, miszerint a' városok magányos megvehessék a' hazánkban fekvő kiváltságos birtokon kat, épen olly kevéssé szükséges egy, külön bekeblezési törvény, mint arra, hogy törvényhatóságukat gyakorolhassák azokon. Még azt sem ismérem el, hogy a' végből lehetne illy bekeblezési törvényre szükség, hogy a' város ennek erejével szorithasson bárkit is az, 1836: 25ki kisajátitásrul szóló törvényczikkben meghatározott eseteken 's módon kivül, akarata ellen válni meg a' város határában fekvő kiváltságos birtokától. Nem pedig azért, mert kisajátitási törvény olly általányosságban, mint azt a' t. RR. javasolják, miszerint annak azonnal működnie kellene, mihelyt „a' beligazgatási tekintet" azt igényelné, nem fér össze a' birtoki szentség eszméjével; a' kisajátitási törvnéy csak egyes, határzottan kijelölhető esetek fölött rendelkezhetik; már pedig kérdem: a' beligazgatásnak képzelheti vagy nevezheti é meg valaki csak egy olly esetét is, mellyre nézve az 1836: 25 kisajátitási törvénynek, különben is alatta állván honunkban minden talpalattnyi föld, 's a' város hatóságát az előre bocsátottak szerint különben is már egyformán kivétel nélkül gyakorolván egész határában, mellyre nézve mondom, még az lenne szükséges, hogy a' város határán belül fekvő, kiváltságos birtokok tulajdonosi kényszerittessenek sajátjok eladására? Ha pedig beligazgatási tekintet nem forog többé fen, akkor a' birtok, a' vagyon szentsége, 's annak sérthetlensége nagyobb figyelmet érdemel előttem, mint a' város hasznának 's kényelmeinek előmozditása, mit azonban, mint fölebb említém, magányalku utján mégis elérhet, pedig minden előleges bekeblezési törvény nélkül is. Felfogásom szerint tehát a' bekeblezés sem magány-sem közeljárási uton nem történhetik meg; nem az elsőn, mert a' magányutu birtokszerzés, mig élő törvényink fenállnak, a' javak természetét a'kérdéses esetekben nemváltoztathatja meg; a' másiknak pedig nem tudom olly lehető esetét képzelni, mellyről vagy nem rendelkeznének kisajátitási törvényink, vagy a' mellynél nagyobb tekintetet nem érdemlene a' birtoki sérthetlenség előttem. Következőleg én csak egy módját ismerem a' bekeblezésnek, 's ez annak törvény utjáni végrehajtása; de ennek is csak egy esetben, t. i. a' megtörtént magányalku után adnék helyet. Gyakorlatilag ugyanis én igy veszem fel a' dolgot: Egy város területén fekszik valamelly kiváltságos tér, a' város azt mondja: én e' tért megveszem, de nem azért, hogy azon hatóságom gyakorolhassam; mert hisz erre már törvény jogositott fel, de hogy ez által kir. haszonvételeimet neveljem, a' rajta lakó zselléreknek hasznukat vegyem 'stb. 's mind erre nem szükséges a' bekeblezés; de ha ugy gondolkozik tovább a' város, hogy biz én restellem azt, hogy ezen magam, noha némileg mégis csak elkülönzött, birtokától subsidiumot a'megye pénztárába fizessek, aztán nem is tudhatom, a'successor vagy fiscus nem perlik é azt ki kezemből, végre csak jobban is szeretném, mikép lenne már egész határom, egész területem városi természetü birtok; csak ez esetben hiszem én, hogy lehet a' bekeblezésnek helye, mi pedig természetesen nem másképen, mint törvény utján történhetik meg. Mikint fog az illy bekeblezés idővel egyes esetekben végrehajtathatni, az nagy részben egyéb dolgaink állásának kifejlődésétől is függ. Ha a' fiscus successiója, az ősiség egész épségükben maradnak fen, 's nem módosittatnak, a' kiváltságos helyek ezentul is egészen adómentesek maradnak: bizonyosan több nehézséggel lesz a' dolog öszszeköttetve, mint ha netalán e' kérdések is lassankint az idő kivánata szerint lennének eldöntendők. Ezek után reménylem, meg fogok már értetni, ha azt mondom, hogy miattam ezen egész tárgy kimaradhatott volna a' városok elrendezési tervéből; magában következik azokbul továbbá az is, hogy a' t. RR. javaslatát, kik 3 utjáról szólnak a' bekeblezésnek, nem pártolhatom; de természetes még az is, miszerint más szerkezetet ohajtanék, mint m. báró E., mert abban ugyan én is megegyeztem, hogy a' bekeblezés csak törvény utján történhessék; ámde azt is ohajtanám világosan kifejeztetni, hogy csak a'már magányuton megszerzett vagyon kebleztessék be, de főkép nem fogadhatom pedig el báró E. szerkezete 2dik részét, miután e' szerint a' bekeblezés a' város szomszédságában fekvő térre is kiterjedhet. Már pedig valamint én is megegyezem, hogy a' városok szerezhetési joga meg ne szoritassék annyira, hogy a' határaikon belül fekvő kiváltságos helyeket meg ne vásárolhassák: ugy azt külebb terjeszteni szükség eseténelőszámlálható számos okaimnál fogva nem kivánnám, 's azt is hiszem, hogy mielőtt arról tanácskozunk: vajjon lehet-é az illyen, a'városok szomszédságában fekvő térek bekeblezését megengedni, azt kell elhatároznunk, vajjona'városok birtokszerzési joga kiterjedhet-é ennyire? E' részben tehát felfüggesztem még most véleményemet, hanem röviden oda nyilatkozom, miszerint a' szőnyegen levő bekeblezési t.czikket: a) Csupán a'város határában levő kiváltságos helyekre kivánom szoritlatani. b) Ki kivánom mondatni, hogy a' bekeblezés csak törvény utján mehessen végbe. c) Hogy még a' törvény is csak a' megtörtént magányalku után, 's a' város kivánságára rendelhesse el a' bekeblezést. Ennyit mondani ki e' helyen, jelen körülményink közt, gondolom, elég lenne; mert már fölebb megmutattam, mikép birtokszerzésre, hatóság-gyakorlásra nem szükség a' bekeblezés; a' város haszna 's kényelme pedig nem elég tekintet egy birtok-veszélyeztető 's kényszeritő törvény hozatalára; ellenben egy, az én itt kifejtett eszmém szerint szerkesztendő törvény által mégis lenne a' városnak módja, habár csak, ezen közállományilag véve mellékes tekintetekből is bekebleztetni a' kiváltságos helyeket. És én ebben megnyugodnám, ha azonban mint látszik, az nyugtatja meg a' többséget, hogy kárpótlásról is tétessék a' törvényben említés, részemről, csak hogy már egyszer czélt érjünk e' tárgyban, azt sem ellenzem 's ám fejeztessék akkor ki a' gróf A. inditványa szerint, mikép az illy bekeblezések a'magányjogok kimélete mellett, mindig a' törv.-hatóságok közt támadható kérdések kiegyenlitésével is történjenek meg, 's ekkor legjobb lenne a' gróf A. által javasolt szerkezetet módositni, mi egy kis bővitéssel 's némelly kihagyással kivánatomnak legalább megfelelne. Kihagynám mindenek előtt abból a' közszükség tekintetének említését, melly alatt ugy hiszem, a' város közszükségit érti az inditványzó gróf; kihagynám pedig azért, mivel a' bekeblezést, mit természetesen a' kisajátitásnak kell megelőzni azon esetekben, hol valaki birtokától megválni nem akarna, illy általányos kifejezés alá vetni nem ohajtanám, de nem is hiszem, hogy illy értelemben vett közszükség elég okul szolgálhasson a' kisajátitásra, ha pedig e' kifejezés alatt a' közállomány szükségét értené netalán az inditványzó gróf, arról ugyis rendelkezett már az 1836: 25. t. cz.; épen ugy fölöslegnek látom e' tczikknek a' javasolt szerkezet végén megemlitését is, a' mennyiben magában értődik, hogy ennek a' város minden lehető kiváltságos része alá van vetve; e' szavak pedig: „mellyekben törv. hatóságot eddig nem gyakorolhatott", szintugy fölöslegesek, 's a' magában ugy is értett dolog felvilágositására mit sem szolgálnak, e' szócskát — csak — szintugy bátor volnék, mint elmellőzhetőt, 's mint törvényi szerkezetben nem kivánatost kihagyatni; hozzá tenném ellenben mind ezek kihagyatása mellett azon általam pártolt eszmét, hogy bekeblezésnek csak az előleg magányi uton már megszerzett birtokra nézve lehessen helye, ugy hogy ekkor a' szerkezet következőkép módosittatnék: „A' város határában foglalt 's általa magányuton megszerzett kiváltságos térek az illető t.hatóságok közti kiegyenlités és magányjogi kárpótlás mellett törvény által bekebleztethetnek, melly törvénynek az lenne eszméje, hogy a' bekeblezésnek törvény utján mindannyiszor lenne helye, midőn valamelly város határában fekvő kiváltságos tért magányalku utján megvevén, annak bekebleztetését a' t. hozótestületnél szorgalmazná, 's ez képes lenne a' törv.hatóságok közt létezhető kérdések kiegyenlitése mellett azokat is kármentesittetni, kik netalán az illy bekeblezés által magokat jogaikban méltán sértve éreznék.

164d. ker. ülésb. mart. 4kén elnökök: Fiáth Ferencz Fejér és Bárczay Mihály Abauj megyék követei; jegyző Szentkirályi Móricz; naplóvivő: Zákó István; szőnyegre tüzött tárgy a' háziadó kérdése. Első szólalt fel

B. vgye követe, 's kimeritő velős előadásában a' teherviselés egyenlősége elvét 's elfogadtatása szükségét minden oldalról fejtegetvén, minthogy ez még sem municipalitási viták sem hirlapi közlések által illőn kifejtve nem volt: orsz. választmány kiküldetését inditványyzá, melly a' háziadó hovafordítása, milly kulcs szerinti kivetése, minő rovatok szerinti elosztása, mimódoni kezelése 'stb. iránt kimeritő véleményt adjon. Mai Társalkodónkban közlött jeles előadását az adóügyre nézve több pártoló vélemény-nyilatkozat követé. Egyik szónok különösen az adózási elv üdvös létét azon szempontbul vevé föl, hogy a' haza egész jövendő virágzása általa idéztetik elő, azon a' gyermekekkel is idején korán tanultatni szokott alapigazság szerint: ki mint vet, ugy arat; 's ha volna is törvény, melly azt parancsolná, hogy a' nemes ne fizessen: Verbőczy definitiója szerint, ki azt mondja: „lex sit justa et honesta" azon törvénynél fonákabb, kevésbbé igazságos 's kevesbbé becsületes nem volna. Mátyás királyt, ugymond, azért hirdette a' nép igazságosnak, mert a' teherviselési egyenlőség elvét követte, 's azért támadott halála után ama példabeszéd, hogy „oda az igazság," mivel azon elv Ulászló korában megváltozott. Az előbbi szónok állitásival több rokon nézet elmondása után, érzelme lánghevében fölhivá szónok az ősz szüléket, hogy midőn utólsó áldásukat adják gyermekeikre, ezt csak az adózás elvállalásának föltétele alatt tegyék; fölhivá az egyháziakat, hogy középszázadbeli hatalmok példájára tagadják ki azokat a' társaságbul, kik adózni nem akarnak; 's fölhivá a' haza leányit, hogy csak ollyanokat boldogitsanak szerelmökkel, kik az adózás elvétől nem idegenek 'stb. A' következve szinte pártolólag fölszólalt tagok egyike főleg statusgazdasági, kereskedelmi 's pénzügy-állapoti szempontbul védelmezte az adózás elvét, számos adattal bizonyitva, hogy a' nélkül napról napra sulyosabban nehezedik ránk a' köz- elszegényülés. Szóltak még többen is, részint az általányos teherviselés elvét, részint a' háziadót, részint egy orsz. pénztár fölállitásához járulást pártolólag, 's egyet kivéve a' b-i inditvány elfogadásához is járulva. Ülés vége felé azonban egyik szónok előadását megelőzte zajt egy harsány füttyentés hasitá keresztül, mi mind az elnökségnek, mind különösen egy vezértagnak komoly fölszólalását 's a' hallgatósághoz intézett rendre utasitását vonta maga után. — A' b-i inditvány elfogadtatásának végzésül kimondását számosan sürgették, de a' szólásra számosan följegyzettek miatt másnapra kelle halasztani a' tanácskozást.

165d. ker. ülésben mart. 5kén. Az adóügy iránti tanácskozást folytatva elsőben felszólalt követ a' b—i inditványt pártolá azon reményben, hogy ez elfogadtatik, bővebb fejtegetés bebocsátkozás nélkülcsupán utasitását terjesztvén elő, melly az inditvánnyal öszhangzásban áll. Utána a' ker. jegyző világositá föl a' tegnapi előadások nyomán B. megye követe inditványának irányzatát, miszerint ez csupán oda czéloz, hogy a' vélemények előre lefoglalása, vagy közteherviselés elvének akár el-akár el nem-fogadólag kimondása nélkül, orsz. választmány neveztessék, melly minden viszonyt 's a' közköltségek viselésire szolgáló módokat tekintetbe véve, az e' részben elágzó vélemények központosithatása végett javaslati véleményt terjesszen elő. Ez nem ellenkezik semmiféle utasitással; mert bármit javasoljon is a' választmány, a' követektől függ, utasitásuk szerint azt elfogadni vagy visszavetni. Ennélfogvást ő egy üzeneti szerkezetet is készitett, mellyben a' főRRek a' mondott orsz. választmányhoz járulásra lennének fölszólitandók. Ez üzeneti szerkezetjavaslat fölolvastatása után S. megye követe emelt szót, kijelentvén utasitása értelmében, hogy sem házi, sem bármiféle más örökre elvállalandó adó vagy teher megállapitásához nem járulhat, sőt azt határzottan ellenzi. A' mennyiben tehát a' b-i inditvány tovább nem terjed, mint — hogy a' közköltségek viselésire uj források kerestessenek, mivel már a' nép több terhet meg nem bir, 's ezen forrásoknak az ujabb szükségek kijelölése, 's ezek pótlásának mimódoni eszközlése iránt vélemény terjesztessék elő: igy ahoz ő is járulhat, mert meg van győződve, hogy ha Horácz parasztja szerint azt várjuk, mig a' viz lefoly, 's mellette semmit nem teszünk, jelen zavart állapotunkból ki nem bonyolodhatunk. Más szólók az üzenetben világosan kifejeztetni ohajták: hogy a' háziadó elvállalása többségre nem találván, más módokrul kellett a' RRnek gondoskodniok, 's ezek kikerese 's javaslati előterjesztése végett láták szükségesnek az orsz. választmányt kiküldeni, föltünő dolognak állitván egyébiránt, hogy az üzeneti szerkezetjavaslat előbb elkészittetett, mintsem még az inditvány sorsa elhatároztatott 's ez iránt a' végzés kijelentetett volna. K. megye követe szót emelt különösen azok nyilatkozati ellen, kik a' házi adó ügyét pártolván, az ellene nyilatkozókat azon váddal illették, mintha ezek a' haza fölvirágzására czélzó semmiféle költségben részt venni nem akarnának; holott ezt egy megyéről sem mondhatni. A' különbség csupán abban áll, hogy az eddigi közszükségeknek meg voltak a' magok forrásai; mert eleink elég státusgondossággal a' közkiadások minden ágaira jeleltek ki forrásokat, jövedelmeket; mivel pedig közelebb időkben a' régi szükségekhez ujak is járultak, szükség a' nemzetnek uj forrásokrul gondoskodni 's ha az inditvány csak ezek fölkeresését 's mimódoni használatbavételét tárgyazólag javasol kiküldetni orsz. választmányt, 's ha világosan kijelentetik, hogy ennek munkálata annak idején, mielőtt tanácskozásba vétetnék, a' küldőkkel eleve közöltetni fog, jelenleg pedig semmiféle állandó teher-vállalási elv ki nem mondatik, részérül sem ellenzi az inditvány- elfogadást. Köv. B.m. követe szólalt föl, utasitása szerint szinte a' háziadó elvállalása ellen, alapos részletességben bonczolgatva mind azon okot 's körülményeket, mik a' házi adó elvállalását szükségkép akadályozzák, mellyek megszüntetését azonban a' választmányi munkálattól nagyrészben reményli, mellynek, ohajtása szerint egyszersmind hazánkegész pénzügyi-állapotjára ki kell terjeszkedni. 'S ezért ohajtaná, hogy a' kiküldetni szándéklott orsz. választmány a' közelebb országgyülést megelőzendő időközben ülne össze; mivel azonban mások előadásából ugy értette, hogy az orsz. választmány haladéktalanul összeüljön 's munkálatát még ez országgyülésnek, 's pedig minélelőbb terjessze elibe: az inditványhoz, S. és K. megyék kijelentett föltételei mellett, illy értelemben is járul. Utána ismét több szólt részint a' napirendre tüzött háziadó, részint a' b—i inditvány, részint a' fölolvasott üzeneti szerkezetjavaslat mellett vagy ellen, föltételesen vagy föltétel nélkül; 's minthogy az előadásokba előbbi szónokok állitásinak czáfolatai is vegyültek: a' tanácskozás iránya nagyon elágzott. A' kedélyek izgalmasbakká kezdének válni, 's egyik rész a' közteherviselés elfogadása elvét, másik a' háziadó kérdése elvettetését sürgette az üzenetben kifejeztetni, határzottságot, világosságot kivánva, 's ellenezve minden manoeuvreirozást; mert találkozhatnának, kik az ügy illy módoni elintézését annak nevezhetnék 's ez csak ártalmas következéseket vonhatna maga után a' megyékben. Ezekre azonban válaszul adaték, hogy itt semmiféle manoeuvreirozás nincs 's hogy a' b—i inditvány épen a' legbiztosb ut arra, hogy minden vélemény 's utasitási eljárás központosittassék, egy uttal pedig az ügy is mentve legyen az elhalasztás által, a' küldők további rendelkezése alá levén terjesztendő az orsz. választmány elkészülendő munkálata. Az inditványt- tette követ ujolag fölszólalt, 's főbb vonalmiban a' Rdek emlékezetébe visszaidézvén tegnapi előadását, 's ennek folytában tett inditványát, ügyekezett meggyőzni az illető tagokat arrul, hogy inditványában sem a' háziadó, sem az általányos adó mostani elvállalásának elve nem foglaltatik, 's annak szellemében egyszersmind egy üzeneti szerkezetjavaslatot olvasott föl. Egy pár közbejött czáfoló kitérengés után S. megye követe kérdezé: mirül foly tulajdonkép itt a' tanácskozás? mert irányát kitalálni bajos. A' háziadóról? az általányos adóról? a' b—i inditványról? vagy a' javaslott üzeneti szerkezetekről? Ő azt hiszi, hogy a' b—i inditványról, melly épen a' két ellenvéleményt akarja egyesitni ugy, hogy az adó-elvállalás elvének sem megbukása, sem elfogadása ki nem mondatván, mivel az ügy még kellőkép fölvilágositva, tisztába hozva nincs: a' nemzet előtt ennek eszközlése végett készitendő véleményadásra küldessék ki orsz. választmány, minden elibe szabandó elv vagy utasitás nélkül; 's igy a' b—i inditványt bárki által elfogadhatónak véli. Illy értelemben később egy üzeneti szerkezetjavaslatot is terjesztett elő; minthogy azonban az idő késő re haladt, most csak az inditvány fölött sürgették határozás; 's miután a' nagyobb rész ugy nyilatkozott, hogy azt S. és K. megyék föltételei mellett, különösen pedig azon kikötéssel, hogy az orsz. választmány minden vezérelv nélkül küldessék ki, mint ez már a' népnevelés, ősiség stb. tárgyában is történt kerületileg, elfogadni kész: az elnökség a' végzést ez értelemben a' jegyző által szerkesztett üzenet lényegére is terjedőleg, kimondotta 's az ülés eloszlott.

113d. orsz. ülésben a' m. Főrknél mart. 5én, a' fens. elnök által mult ülésben kitüzött három kérdés képezé a' tanácskozási anyagot. Egy gr. megnyitván a' vitatkozásokat, előadá, hogy miután a' bekeblezés eszméje már mult ülésben elhatároztatott, ezen definitio azt hozza magával, hogy a' bekeblezés csak köz szükség esetén történhetik, mert tulajdon jogában bárkit megszoritni csak ez esetben lehet; köz szükség alatt azonban nem az értetik, mi egyedül a' város kényelméhez tartozik. Hogy pedig a' kérdések elsejét t. i. milly esetekben legyen helye a' bekeblezésnek, kellőképen el lehessen dönteni, szükségesnek véli, hogy előbb a' 2dik kérdés, azaz: milly uton legyen véghez viendő, hozassék tisztába; 's ha ez csak a' törvényhozás utján találtatnék elhatározandónak, mi a' szónoknak is véleménye, ugy a' köz szükségnek minden bővebb definitiója szükségtelenné válnék, mert annak elismerése egyedül a' t. hozás bölcseségétől függne. Azért törvényben nem kellene mást mondani, mint azt, hogy a' bekeblezés csak köz szükség esetén 's t.hozás utján történhessék meg. Ez elfogadtatván a' bekeblezés módjáról sem volna szükség különösen rendelkezni, ez is a' t.hozás belátásának hagyatván fen; helye pedig semmi esetre ne lehessen a' bekeblezésnek a' nélkül, hogy az illető t.hatóságok közti kiegyenlités azt meg nem előzte, 's minden esetre csak a' tulajdon szentségének fentartása mellett. Ez a' kárpótlást szükségképen föltételezi, 's ha ez e' helyen fog kimondatni, az illetők megnyugtatására szolgáland. Ismétlé ezután tegnapi inditványát, melly szerint a' rendi szerkesztésnek 9. egész 20ki szakaszai összehuzva két §§ban a' bekeblezésről csak ezek mondatnának: „Bekeblezés. 5. §. A' város határában benfoglalt olly telkek, mellyek területéhez nem tartoznak, köz szükség tekintetéből abba bekebleztethetnek." „6. §. A' bekeblezés, közterhek tekintetében az illető t.hatóságok közti igazságos kiegyenlités alapján, magányjogi tekintetben pedig mindennemü kárpótlás mellett, vagy körülményekhez képest az 1836: 25. törvényben megszabott kisajátitás utján csak törvény által eszközöltethetik." E' t.-javaslat legott ledictáltatván, egy báró több tekintetből ellene nyilatkozott; névszerint a' „város határában benfoglalt" szavakat, mint a' többség által még el nem fogadott megszoritást, kihagyatni kivánta, miután eziránt tán ellenkezőleg nyilatkozandik a' többség. Miért is megállapodni a' város határi közt? miért nem terjeszteni a' bekeblezést a' szomszéd térekre is? Hisz a' most felolvasott javaslat szerint az csak köz szükség esetén történhetik meg, 's igy szükségen kivül még magában a' város területében sem lehetne helye; ha pedig megvan a' köz szükség, akkor azon körülmény se tartóztasson fen, hogy a' bekeblezendő tér nem a' város területében, hanem határán kivül fekszik. Mitől is lehetne félni? A' város végetlen kiterjedésétől? Ez csak akkor történhetnék meg, ha a' bekeblezés egyesekre hagyatnék; de a' t.hozásról nem tehetni fel, hogy szükség nélkül rendelje meg a' bekeblezést, hol pedig szükség létezik, ott annak pótlásáról gondoskodni kell. Az inditványzó gr. a' szomszéd határok bekeblezési kérdését szorosan nem ide, hanem inkább a' városok hatósága és szerezhetési joga körüli intézkedéshez tartozónak itélte. Itt ez igen messze vinne, 's az aviticitas és fiscalitas kérdéseibe ok nélkül vágna. Egy báró 's főisp. helyettes a' köz szükség egyetlenegy esetét sem tudta, felszólitván a' gyülekezet tagjait: mondanák meg neki a' közszükségnek illy esetét. Ő a' kárpótlás megemlitését is fölöslegnek vélte, mivel a' bekeblezést csak nehezitné, sőt létesithetlenné tenné; sem a' maradék, sem a' fiscus annyi tekintetet nem érdemel, hogy ezek kárpótlásától kellene a' bekeblezést föltételezni; hiszen a' fiscus már nota esetében is megszoritatott előbbi jogaiban a' t.hozás által. Igy tehát mind a' köz szükség, mind a' kárpótlás hagyassék ki a' szerkezetből, nehogy ez által a' jövő t.hozás kezei megköttessenek. Felvilágositásul adaték a' bárónak egy főispán által, hogy a' közszükség által teljességgel nem az egész hazát illető közszükség, mint egy orsz. köz csapás értetik, hanem csak magának a' városnak szüksége, közigazgatási, rendőri 's gazdasági tekintetben, nem pedig egyedül kényelmi szempontból. Ezt specifice megnevezni nehéz, 's épen ezért a' t.hozás bölcseségére volna megitéltetése bizatandó. A' kül határok bekeblezése iránt a' mütételt igen nagyszerünek itélte, hasonlónak ahoz, melly a' börtönrendszernél hozatott javaslatba. Jelenleg csak a' város területére nézve történjék a' határozat, majd ha a' jövő t.hozás azt a' kül határokra is kiterjesztendőnek tartandja, szabadságában leend azt megrendelni. Ő az 1836: 25. tcz. kihagyatását kivánja, mert ha annak esete fordul elő, a' kisajátitás ugy ama törvény erejénél fogva történendik 's igy fölösleg arról itt rendelkezni. Hallattak e' tárgyról legkülönbnemü nézetek. Egy gróf némelly városok területének szerfeletti kiterjedésére utalt, melly némelly vármegyeét is felülhaladja. A' városi határok szüke miatt még soha panasz nem hallatott; csak mostani területökben legyen jó közigazgatás, virágozzék a' müipar; kiterjesztés nem szükséges, melly egyébiránt is azon veszélyes mütétekre emlékeztetne, hol jobbról balról az eleven husba kell vágni. Kivánja kimondatni az eseteket, mellyekben, nem sikerülvén az előleges magányegyezés, az bekeblezés utján mondassék ki. Némellyek az eseteket meg kivánták nevezni, mások

nem; a' kárpótlás leginkább a'maradék tekintetéből mondatott megemlitendőnek;ezzel nyugtatnak meg azok, kik az aviticitás kérdését pártolják. Egy gr.nak, ki az e' tárgyu tanácskozásokat a' forró kását körüljáró macskához hasonlitá, egy báró 's tisza-vidéki főisp. helyettes felelé, hogy ő viszont nem szeretne macskát zsákban vásárolni. Miután e' fontos kérdés felett a' gyülekezet majd minden tagja véleményét nyilatkoztatta,végre a'fens. elnök a' végzést mondá ki, hogy gróf A. inditványa elfogadtatik. Felolvastatott azután a' 24. §., mellyet egy gr. a' mostani határozat után már szükségtelennek vélt,de a' melly egy országnagy javaslatára az előbbi két szakasz következményeül meghagyatott A' 22. §., némellyektől fölöslegnek találtatván, a' többség által változatlanul meghagyatott. A' kikeblezés (23—30 §.) egy gr. inditványára szintugy mint a'kikeblezésnél történt,ugyanazon szavakkal fog definiáltatni. A' 32dik §. körül még többféle észrevétel történt, leginkább a' subsidionalis pénztár tekintetéből, de végre még is meghagyatott; ellenben a' 33. 34. és 35. §§at némellyek megváltoztatni, némellyek kihagyatni kivánták, 's ez utóbbi csakugyan el is fogadtatott. —

114dik orsz. ülésben a' a' m. FőRRknél mart. 6kán folytattatván a' sz. kir. városok elrendezése, a' rendi munkálat 36—42. §§. meghagyattak. A' 43. §-nál egy gróf és főispáni helyettes azt kivánta, hogy miután a' telepedő a' városba személy-'s vagyonbiztositást 's egyéb kedvezéseket élvez, nehogy ezen jótétemények érdemetlenekre pazaroltassanak, a' letelepülésből mindazokat ki kell szoritni, kik jó viseletöket 's keresetmódrai képességöket bemutatni nem tudják. Ezen kivánatot egy báró ellenzé, részint mivel ezt a' vidékiekre is ki kellene terjeszteni, hacsak azokat a' város ottlétök 364dik napján ki nem üzné; de a' jó magaviselet definitiója sem bizonyos, miután egy helyütt talán már azt is rosz magaviseletünek tarthatnák, ki egyszer leissza magát, mig másutt eziránt nagyobb engedékenység fogna gyakoroltatni. Az e' vizsgálat melletti eljárás inquisitorius visszaélésekre adna alkalmat, könnyen is ki fogna játszatni, mert az illetők könnyen tudnak magoknak szerezni bizonyitványokat, 's ugy leszünk minta'cselédek bizonyitványival,holazok eldicsértetnek, noha aztána'tapasztalás ellenkezőt mutat.A'jobbágyokra nézve szinte semmi elbocsátó levél szükségét nem látja; ha tartozik földesurának, ez őt a' városban is megtalálja, azért az ide vonatkozó szavakat a' szerkezetből kihagyatni kivánja. Ellenben több szónok bizonyitványok szükségét látta. Egy kormányzó ugy vélekedék, hogy ha azok nem is tökéletes garantiául, csak mégis valamikép szolgálnak. Az éjszakamerikai statusokbana'külföldi letelepedő nemcsak éptesti alkotását kimutatni, hanem taksát is letenni kénytelen. A' jobbágyokat tekintve, miután a'törvény meghatározta, hogy más urbéri telken lenem települhetnek,hacsak elbocsátó levelöket elő nem mutatják, a' várost e' tekintetben roszabb sorsba helyezni nem lehet. A' jó rend kivánja, hogy az elmenő előbb vessen számot, nehogy előbbi tartozási miatt öt 3dik helyen keresni kelljen. Azért az inditványt pártolja. Hasonló véleményben vala egy főispán, ki valamint a' városokat nem inquisitionalis székeknek, ugy minden gonosztevők gyülhelyének sem kivánta alkotni. Az elbocsátó-leveleket ellenző bárónak igazságszeretetéről felteszi, miszerint nincs szándékában a' földesurat kényszeritni, hogy például 40 forint tartozással B. vgyéből elköltöző, 's Pozsonyban letelepülő jobbágyán e' városban legyen kénytelen követelését keresni. Ezt azonban a' m. báró csak igy találta, előbbi állitását általányositván. Ő, ugymond, nem szeretné, ha minden adóst letartóztatni lehetne, mig adóságát utólsó krajczárig le nem fizette. Igy a' m. főispán ur azt, ki neki 4000 forinttal tartozik, e' miatt nem gátolhatja a' Pozsonyban lakástól.A' m. főispán itt azon lényeges különbségre figyelmeztete, hogy ő elmenő jobbágyától az elbocsátó levelet megtagadhatja,mig eleget nem tett, mivel eziránt öt a' törvény biztositja, mig a' közönséges adósságnál a' hitelezőnek csak tárgyilagos jog tulajdonittatik. Egy más báró Anglia 's Olaszország példáját hozta fel a' bizonyitó-levelek ellen, melly országok ellenében mindenki egy helyből a' másikba szabadon átköltözhetik,mig olasz-földön minden városban előkéretnek az uti levelek, 's az iránti nehézségeknek sem hossza sem vége. 'S még is itt a' szabadság és általányos kifejlettség sokkal mélyebb fokon áll,mint Albionban. Ő ezért csak az identitás bebizonyitását kivánja, fel nem tehetvén, hogy itt csak a' nemességnek valami moralitási elsőbbsége czéloztassék. A' kérdés lényegét egy m. b. 's tiszavidéki főispáni httes ezekben pontositá össze: Legyen minden városban jó politialis rendszer; kik ideig óraig ott tartózkodnak, maradjanak minden háborgatás nélkül, ugy szinte azok is, kik az esztendőt kihuzták. Itten tulajdonkép csak azokról van szó, kik év eltelte előtt akarnak letelepedni; ezeknél a' jórend megkivánja,hogy magokat igazolják.Identitás tekintetében elég két városi polgár tanubizonysága, de a' többi qualificatióra 's arra nézve, hogy képes é magát fentartani,az illető t.hatóságnál mutassa ki vagyonát. A' szabadság illy megszorittatását leginkább egy báró'segy gróf ellenzék; az első ugy vélekedék, hogy e' mellett a' haza egy nagy börtönné válnék, az ember pedig egy lánczhoz kötött ebbé; a' másik pedig kérdé: hova szoritják tehát ez által a' szegény embert? A' községekbe? de ha majd ezek is igy lesznek elrendezve, hova? Az erdőkbe?tán kényszeritni öket,hogy zsiványokká legyenek? Neki olly szabadság nem kell, melly a' kinpadra vezet. Ez utóbbi állitás ellen egy m. gróf nyilatkoztatá, hogy szabadság rend nélkül nem létezhetik. Szabadság vezetett már kinpadra, de a' rend nem soha, mert ha ezt teszi, a' rend nevét olly kevessé érdemli, mint azon szabadság, melly kinpadra vezet. A' bebizonyitás ellen még többféle ok hozatott fel, mellyekből ezeket emeljük ki: a' város nem erkölcs-iskola. Ollyas, ki a' városon kivül nem tudja kenyerét keresni, keresheti azt a' városban. Mindenki szihassa szabadon a' város levegőjét. Rómát tolvajok alapitották. A' bün következéseit örökitni nem kell; ha valaki büntetését kiállotta, viszszaadatik a' polgári társaságnak. Ki már a' hazában lakik,telepedhessék le mindenütt'stb.Ellenben igen fontos vala egy grófnak azon figyelmeztetése, hogy itt nem annyira szabad légszihatásról, mint azon lényeges jogokrul van szó, mellyeket a' későbbi szakaszok, névszerint a' 133dik 's leginkább a' 134dik a' letelepülteknek nyujt. Egy más fontos tekintet, hogy városban a' koldusok szerfölött ne szaporodjanak. Hosszas vitatkozások után a' fens. elnök oda mondá ki a' végzést, hogy a' szerkezet megmarad, de a' későbbi ide vonatkozó szakaszokra figyelem leend. A' 44. §. b. pontjára egy gróf azok megemlitését „kik hivatalos vagy szolgálati viszonyaiknál fogvást a'városterületében laknak" kihagyatni kivánta, minthogy némelly hivatalnok husz és több évig lakhatik a' városban, ezért talán elégséges volna mondani: „kik saját viszonyaiknál fogva csak ideiglen tartózkodnak." Erre egy báró 's főispáni helyettes megjegyzé, hogy akkor a' katonák volnának kihagyandók; mi ellen azonban egy báró figyelmezteté a' szónokot a' polgári 's katonai szolgálat közti lényeges különbségre, miután az utóbbi még a' személyt is lekötelezi 's vak engedelmességet igényel. 'S épen e' tekintetben a' katonai rend ezen kiszoritás által távol sincs megsértve. Miután egy hadi szolgálatban álló országnagy a' kérdést e' részben nyilatkozása által eldöntötte a' fens. elnök végzésképp kimondotta, hogy a' katonák megemlitése maradjon meg, a' polgári hivatal vagy szolgálatban állóké pedig hagyassék ki.

166d. kerületi ülésben mart. 6án fölolvasá a' kerületi jegyző a' tegnapi határozat következtében szükségessé vált üzeneti szerkezetet, mellynek tartalma következő: „A' KK. és RRdek szemeik előtt viselvén az ország mind anyagi mind szellemi kifejlődésének előmozditását, midőn egy részről meg vannak győződve, hogy mind az,miakár a'*közigazgatásban* eszközlendő javitásokra megkivántatik, akár az anyagi jóllét előmozditását eszközölhető *közmunkákra* szükséges, a' mostaniaknál nagyobb *közköltség*nélkül elnem érhető; azon körülmények pedig, mellyek által a' közipar kifejlődése föltételeztetik, *egyesitett*nemzeti erőt kivánnak;másrészről kénytelenek megismerni,hogy az adózó nép erejét, melly a' jelenleg rajta fekvő közterheket is alig képes viselni, a' közköltségek mellőzhetlen növelése minden tekintetben fölülhaladja. Mindezeknél fogva egy orsz. választmányt kivánnak kiküldetni, melly a' hazának mind szellemi mind anyagi kifejlődésére szükséges költségek mi uton lehető legkönnyebb 's legczélszerübb beszerzése's kezelése iránt mind *közjogi* mind gazdasági tekintetben olly végből adjon még ez országgyülés elibe véleményt, hogy a' közszükség jelenleg és jövőben mimódon lehető legczélszerübb födöztetésének tárgya teljes és tökéletes világosságra helyeztetvén, a' nemzet áldozatra hajló készségének öszpontosulhatására annál biztosb irány tüzethessék ki 's e' részben a' szerint tétethessék törvény által rendelkezés, a' mint az orsz. közjava,'s a' haza polgári és anyagi jóllétének jövendője leginkább megkivánják. — Az üzenetnek e' tartalmát több szóló eitérőnek nyilványitá a'tegnapi határozattól, melly szerint a' választmány elibe semmi vezérelvek szabandók nem volnának; az üzenetben pedig olly kitételek foglaltatnak, mellyek nem ugyan „in specifico"nem is egész határzottsággal hanem általányosan és logikai következtetés szerint a'közterhek állandó elvállalása elvét fejezik ki. Illyeneknek mondattak különösen az üzenetbe foglalt azon kifejezések, mellyeket fönebb dült betükkel tünteténk ki; 's mivel e' szerint a' tegnapi határzattal meg nem egyező, az üzenet ellen többen nyilatkoztak. S. megye követe egy üzeneti szerkezetjavaslatot terjesztett elő, melly egész általányosságban fejezte ki, hogy az orsz. választmány a' haza ujabb szükségi födözésére kivántató kutforrások fölkeresése, 'stb. iránt adandó javaslat-készités végett küldetik ki. Számos szózat emelkedett az üzenet tartalma pártolásában 's a' tegnapi határozattal öszhangzásában. Fölidéztettek kölcsönösen az előtti napokban történt kijelentések egyik vagy másik állitás bebizonyitása végett. Mondaték: a' b—i inditvány a' tanácskozás második napján módositást szenvedett maga az inditványtevő által, mit azonban az illető követ egyáltalán meg nem ismert. Végre huzamosb vitatkozás után, némi stylaris módositásokkal szavazatra tüzeték: elfogadják-é a' ker. RRdek az üzenet szerkezetét vagy nem? 's a' b—i inditvány 35 szavazattal 13 ellen csakugyan elfogadtatott; de az azt pártoló megyék közül szavazás közben számos kijelenté, hogy az ország. választmány munkája által az ügynek elibevágni semmikép nem akarnak, 's a' majd elkészülendő véleményt, előbb mintsem tanácskozásba vétetnék, utasitásnyerhetés végett küldőikkel közölni kivánják, mi határozatkép ki is mondatott, mint szinte az is, hogy az adókulcs-kidolgozás végett kiküldve levő kerületi választmány, mint fölöslegessé válandó, annak idején meg fog szüntetni. Azután a' hajdukerületrendezési munkálatban tett változtatások hitelesitéséhez fogtak a' kerületi RR., melly még a' következő ülésben is folytattatni fog. Az adóügy körüli vitatkozások közben tartott jelesb előadásokat jövőre közlendjük mint. Bekövetét.

115dik orsz. ülés a' m. Fő-rendeknél mart. 7én. A' C) szabályokról czimü osztály fölötti tanácskozás közben megjelent a' RR. küldöttsége, melly az elfogadott orsz. választmányhoz megkéré a' m. Fő-RR. járulását, a' kérdés tekintetbe vételét 's annak idején fölöttei határozás tudatását ő fens. megigérvén, a' tanácskozások 48—60 szakaszok fölött folytattak. Egy főispán inditványa többséget nyert, hogy a' városok szabályai ne nyomban legyenek végrehajthatók, hanem csak a' nm. Helytótanács helybenhagyása után. Ez ülés részleteit jövő számunkban.

165d. orsz. ülésben a' RRnél mart. 7dikén bemutatá a' kerületi elnökség a' tegnapi ker. ülésben elfogadott orsz.választmány kineveztetése iránti üzenetet. Hozzászólás előtt,néhány követ az orsz.naplóba hibásan iktatott előadásaik iránt igazolák magukat. Felolvastatván a' mondott üzenet: elnök ő nm. kijelenté, hogy annak korszerü és igazságos tartalma ellen semmi észrevétele nincs. Azután több követ terjeszté elő nyilatkozatát, hogy a' fenforgó üzenetben részint a' háziadó elfogadásának, részint az állandó teherviselésnek elvét látják letéve, 's igy ahoz nem járulhatnak; mások ellenben, bár a' háziadó 's egyéb örökös teher-elvállalástul utasitásaik által eltiltattak,de minthogy azüzenetben sem egyiknek sem másiknak elvét kifejezve nem látják, annak elfogadásához készséggel járultak azon föltétellel, hogy az elkészülendő munkálat, tanácskozásba vétel előtt a' küldőkkel közöltessék. A' nyilatkozók sora elfogytával, ismételt „maradjon" után elnök ő nm. az üzenet elfogadtatását végzésül kimondá 's a' főRRhez azonnali átvitel végett küldöttséget nevezett, melly hivatalos eljátárul tudósitást tevén az ülés eloszlott.

Szatmármegyei közgyülés martzius 7ig: A' sok eső és árvizek miatt szinte járhatatlan utainkon is nagy számmal gyültek öszsze Szatmármegye Rdei, szokatlanul tömve volt a' terem részint ujságvágyból: mi történt Pozsonyban egyik haza jött követünkkel, kinek személyeért 1 rész annyit küzdött,sokan tudni akarákazt is: miként áll a' mult évi dec. 13kán ünnepélyesen köttetett béke és még volt egy nagy baj, melly az egyik fél kedélyeit felizgatá, t. i. 28 egyed ellen rendeltetett actió a' királyi biztos által, ez fájt soknak közülök. Illy sok személyes ügy felett tanácskozni az ismérétes tens.KK.is eljöttek,azonban türhetőn viselték magokat. Kisgyülési jegyzőkönyv felolvastatása után közkivánatra a' febr. 1jén Uray Bálinton elkövetett dolgokrul szóló követjelentés olvastaték fel, ezután ő felségének e' tárgybani leirata. Diákul kezdé a' jegyző ezt olvasni, de a' t. KK. olly zajjal sürgeték a' magyar felolvasást,hogy végre is, bár az elnök a'nemességet csendre szólitá ,kiutasitással fenyegetvén a' lármázókat', a' cortesek mégis előbb magyarul akarák hallani, ám azután ha tetszik az uraknak, olvassák fel diákul is, végre felolvastaték magyarul. Ezután a' hazajött követ felolvasott panaszleveléhez elmondá: miképen illy meggyaláz-

tatás után a' megye tekintete nem engedte hogy tovább üljön követi székén;ingerültség tárgya nem akar lenni, lemond a' t. Rdek helybenhagyásával. E' lemondás után másod alispán egy hosszas beszédet tartott, mellyben többi közt mondá, hogy nincs Szatmárnak olly fattyu sarjadéka, ki ezen sérelmet nagynak nem tartaná, azért inditványt tett, hogy köszönet mondatván ő felségének a' leiratért, egyszersmind ne csak az utczai történet, hanem a' belső ingerlések megvizsgáltatása is kéressék, Uray Bálint lemondása ne fogadtassék el, addig azonban mig elégtételt nem kap, ne menjen föl. E' fölött egy nagy dologra figyelmezteté a' Rdeket: ne engedjék ugymond hogy az országgyülési testület zsarnokoskodjék 's e'nagy tárgyra figyelmeztessék körlevél által minden t.hatóság. E' beszédet a' cortesek éljenei követték. Az inditványt a' rokon elvü oldalrul olly szokatlan szám pártolá, millyet még eddig nem hallottunk beszélni; nem csuda mert személlyel volt az ügy egybekapcsolva,több egyed olly tüzzel és hévvel szólt az inditvány mellett, hogy elnök alispán kénytelen vala figyelmeztetni öket, miképen tiszteljék az országgy. testületet, sőt egy fősz.-b. illedelemről felejtkezve azt mondá hogy némelly országgyül. követek uszítják az ifjakat mint e. . Illy ingerlő beszédek a' corteseket is fokonkint nagyobb zajra buzditák. A'főjegyző ugyan felszólamlott „barátim ugymond itt szabad szólása minden embernek van,de szabad lármája nincs" erre több cortes feliratni kérte magát, azt is mondák többen: dictator akar néhány ember lenni, mint a'fran. convent,szólának a'verificatio ellen: a'gyermek alig született meg 's már anyja nyakára nőtt, többen a'magát feltüntető hatalom ellen intézkedést sürgettek. Ezek ellenében a' másik oldal komoly viselete feltünő volt,midőn higgadt kebellel nem személyt,de ügyet tekintve, mindjárt az első felszólamló figyelmeztete hogy a'dec. béke ellenére avatatlan kezek által kortesek hozattakbe,pedig ha valaha,most kelleneszenvedély nélkül tanácskozni; mi a' követek közt történt, nem ide való, kaptak követeink fáklyás, azután macskazenét, ez mind nem ideváló, kivül a' mi történt, arra kielégitő a' leirat's mindaddig nem járulhatni az inditványhoz, mig meg nem mutatják törvényből: hol a' határ, mellyen tul a' megyei követ nem nyilatkozhatik? a' kir. leiratot ha meg akarjuk köszönni, ezt azon nézet és kijelentésből kell tennünk, minélfogva ő felsége az alsó tábla tanácskozási teremébe nem avatkozott; voltak kik azt mondák: történhetett sérelem szóval egy személyre de nem a' megyére; egy tb. előbb köszönetet mondott az 1ső alispánnak, hogy az inditványzó másod alispánt 's egymás t.birót illendőleg utasitá,felszólitá azután a' Rket: ne lássanak olly borzasztó sérelmeket, mert ha a' tények fejtegettetnek, más színbe tünhetik fel a' dolog, elégedjenek meg a' leirattal;olly kincset keresnek a' haza jött követ számára,mit nem találhatni fel's ez a'közvélemény. A' köröztetés ellen is többen figyelmezteték a' megyét, hogy ez által csak ingerelni fogunk, 's darázsfészekbe nyulunk; vajjon minő hatalom ellen figyelmeztetjük az országot, a' közvélemény ellen? D. F. tb. egy hasonlatosságot mondott el: volt ugymond egy Cazen nevü ember, ki papucsától semmikép sem tudott szabadulni, kilökte azt hát az a b l a k o n, de mivel egy embert vele megsértett, e' miatt megbüntettetett, a' papucs visszakerült hozzá,végre a'tengerbelökte,honnankifogták'a' halászok, de mivel hálójokat megszaggatta tulajdonosa ismét megbüntettetett 's a' papucs visszakerült, igy vagyunk mi bizonyos urral,nem tudunk tőle szabadulni,felszólitotta ezután hogy mint ő a' 2d. alispánságról lelépett, tenné viszont ő is azt 's vonulna viszsza.A' volt követek közül egyik emlékezteté U. B—tot azon nyilatkozatára, midőn neki 's volt követtársának azt mondá, hogy ha lelépnének a' követségről, nem lenne ingerültség a'megyében,ők viszszaléptek,'s az ingerültség a' megyében sőt az országban nem szünt meg, próbálná meg tehát ő is önmaga tanácsát követni. Egy jó szivéről isméretes tb. G. F. igy nyilatkozott: magunk vagyunk mindennek okai, volt becsületes két követünk; szerette az ifjuság és követi kar;és mi 6 hónapon keresztül azon törekedtünk, hogy becsületjöket lerontsuk 's visszahitták öket hogy elküldjenekmásokat,kiknek választásanem vala törv.nem sérelem volt é ez uraim?(intermezzo: U.K. és M. közt elégtételről történvén szóváltás elnök 1ső alisp.békérefigyelmeztet.)Fölment egyik követünk megzenézték öt 's elhallgattunk,eljött egy k. biztos, a' derék jó ember békességet csinált,13 ember megegyezett ésU. ebben bizva felment,'s a' béke meg nem menté őt, haza jött.A'békét a'szóló helyesli sok pontjában, de 13 ember alá rendelte a'főispánt és nemességet! beszédét a z z a l végzé: hogyan becsüljön minket más, ha mi nem becsüljük magunkat, türjük a' mit kerestünk, ő felsége eleget tett. A' köröztetést általányosan ezen véleményüek ellenzették, a' lemondást elfogadták, de a' másik oldal a' k ö v e t lemondását, miglen ugymond becsülete helyre nem állittatik, el nem fogadja, hogy azonban gyalázatkövön ne üljön Pozsonyban, maradjon hon addig. Némelly szóló urak kivánata olly tulzó volt, miszerint a'kerületi ülést eltöröltetni inditványozák; a' főügyész pedig egy bizonyos követet rágalmazónak akará bélyegeztetni;volt ki az illető megyét megkeresni inditványozá, miszerint ez igazitaná rendre a' követet, majd a' „hazaáruló" czimért az ifjuság kérdőre vonatni kéreté, actio! kiáltá a' kortessereg. A' szinte estig folyt vitatkozások után határozattá lőn: ő felségéhez a' leiratot megköszönő felirás azon kéréssel, hogy annak foganatba,vételét elrendelni kegyeskedjék, addig azonban, mig kivánt elégtétel adatik,a' követ itthon marad,lemondása nem fogadtatik el, egyszersmind a' fenlevő követ a'leirat pártolására utasittatik,elfölttkörlevéla'megyékhez küldetik, hogy az országgyülésen keletkezett hatalmat a' t.hatóságok éber figyelemmel kisérjék, e'körlevél másnapi meghitelesitésekor azon vitáztunk, hogy mivel a' végzés általányosságban mondatott ki, vajjon megértenek é vagy sem bennünket a' t.hatóságok? Végre oda hajlottunk megértethetés végett hogy a'titkos hatalmat az ifjuság kitöréseiben látjuk 's e' változtatással igazittatott ki a' körlevél. Folyt. jövő postán.

Barsmegyei két rendü közgyülés. A' magyar nyelv iránt leérkezett k. k. l e i r a t következtében febr. 8kán határozott rendkivüli közgyülésünket, három tárgy foglalkodtatá: 1) a' k. k. leirat, melly habár méltó örömmel fogadtatva lőn is, az öröm eszközlötte hálanyilatkozatot mindazáltal irásban kijelenteni a' többség, a' még részint nem egészen teljesült kivánságok miatt, részint azért,hogy az illy köz ohajtásokhozi járulás által, a' kormány csak kötelességét teljesiti, szükségtelennek találta. 2) A' zsidók emancipatiói petitiója olvastatott. E' folyamodás tárgyalása fonalán megerősödtünk azon régi véleményünkben, hogy nem minden eszme népszerü azért, mivel annak mondatik 's fölötte a' zöld asztalnál hosszu beszédek szavaltatnak 's talán könnyelmüleg a' többség által el is fogadtatik. Ime tekintsük az emancipatiót: az, most épen azok által, kik azt még nem egészen egy év előtt igen elszánttan védték, időelőttinek 's a' mostani körülményekben kivihetetlennek nyilatkoztatott. Csudálod a' vélt meggyőződés illy rögtöni változását? 's azt nyered feleletül, hogy az egyedi meggyőződés valamelly tárgy fölött 24 óra alatt változhatik 's hogy vannak elvek, mellyeket az élettapasztalás megczáfol. Azért urak csak körültekintve 's ne vágtatva 's hanyat homlok rohanva. Volt egy tekintélyes szónok, ki az olly gyülölt censurának hatását most egyszer, majd köszönettel ismeré el, mivel, az némelly a' zsidó emancipatiót védő szabadelvűbb czikkeit, kinyomatni nem engedé, a' mellyekkel jelen meggyőződése ellentétben áll. Hosszak volnánk, ha az emancipatio ellen elősorolt okokat idézni akarnók: jelenre a' legmeggyőzőbb ok bizonyosan azon ellenszenv élénk rajza, melly a' zsidóemancipatio iránt nemzetünk minden osztályiban még az országgyülésen is még pedig elég hangosan 's félreérthetlenül nyilatkozott. 'S igy most nálunk az emancipatiót mint olly eszmét, melly a' népéletből meritve nincs, a' maga mineműségében senki sem pártolá: elvileg még is elfogadtatott annyiban hogy követink országgy. küldöttséget sürgessenek, melly a' zsidó rabbikkal tanácskozzék: mennyire közeledhetnének ők vallási elveikre 's egyéb szokásaikra nézve hozzánk keresztyénekhez 's az igy nyert adatok uyomán majd meglátandjuk, mennyire tágitható nyomasztó állapotjok. 3) A' verificationalis tárgyban, a' követeknek törvényes, vagy törvénytelen választatásukról való itéletet mi a'képviseleti táblára b ztuk. 4) Nógrádnak az országgy. uj inditványok tárgyalását 50—60 napra, mig t. i. azokról a' megyék tudósittathatnak 's utasitást adhatnak, halasztatni ohajtó levele elfogadtatott.5) Hont a' k. személynök iránti szerencsétlen bizodalmatlanságát velünk is tudatá 's voltak kik annak szokott tudomásul vételét keveselve, azt csak amugy pusztán a' levéltárba tétetni kivánták. 6) A' testgyakorlati intézetnek a' népnevelésrüli tanácskozások alkalmakor, kellő tekintetbe vétele követinknek ajánltatott. 7) Több megyének rövid czime „kedves barátink 's atyánkfiai" elfogadtatott,'s ezért uj ivek nyomatása rendeltetett. Este megyeházunk gyülési nagy teremében (mai közgyülés a' 2od alispán szobájában volt.) már több hét előtt nyomtatott jelentésekben hirdetett népnevelési tánczvigalom tartatott. Akár a' nappali zivataroskodó idő daczára összegyült részvevők számát, akár a' teremnek egyszerü takarékos, de izlésteli diszesitését, akár a' jelenlevő különféle ranguak és sorsuaknak egy müvelt társulattá összeolvadását, vagy e'szent czélra begyült pénzmennyiséget (260 frt p. p.) tekintsük, azt kielégithetőnek mondhatjuk, vajha Bars több minden tekintetben illy szép eredvényü népnevelési tánczvigalommal dicsekhetnék! Köz elismerést érdemlett az egésznek rendezője, a'kis tapolcsányi járás főbirája. Kettőt mindazáltal ha részrehajlatlanok akarunk lenni, hallgatással mellőznünk nem lehet 1) hogy a'nyitrai hangászok használtattak, holott a' lévaiak is ügyesek 's habár talán ki nem elégitik is annyira a' közönség igényit, legalább mégis megközelitik 's mint kebelbeliek pártoltatást érdemelnek. Dicséretükre legyen itt a' lévai uj magyar zenészeknek emlitve: hogy ők a' lévai tüzkárvallottak fölsegéllésére mult nyáron adott tánczvigalom alkalmakor egész éjjel ingyen muzsikáltak! A' második, mit emlitnünk szükséges, az, hogy a' nemzeti magyar tánczok a' papiroson maradtak!! „s a' hallott magyar nóták daczára a' közönséget senki, de senki, habár csak egy fris magyar tánczczal sem örvendezteté: oh magyarodás! magyarodás! oh nemzetiség! nemzetiség!! Eldődink diákul beszéltek de a' magyar tánczot járták, 's mi magyarul beszélünk 's a' német szeles keringőben gyönyörködünk. Bocsánat ezen kitérésért! Most még e' f. évben tartandó közgyülésink határidejét jelentem: 26. febr. közgyülés; mart. 4—16 törvénykezés; maj. 3kán ájtatosság és egyháztized, haszonbérleti közgyülés Sz.-Benedekben, 's folytatva maj. 4kén Ar.maróton 9ig bezárólag; maj. 22ig törvénykezés; aug. 26kán közgyülés aug. 26. — sept. 7dig törvénykezés; nov. 26—7. dec. törvénykezés; dec. 9kén közgyülés folytatva 14ig bezárólag. Folyt.

Krasznamegyei közgyülés. Sz. Somlyón f. évi 1844dik január 25—29kén folytatva tartott évnegyedes közgyülésünk rövid kivonatát tudatjuk hazai közönségünkkel annál is inkább, mivel szerénytelenség lenne illy halmaza közt az országgy. közleményeknek e' lapokat szerfölött 's bizonytalan érdekü közleményekkel terhelni. Azért a' dologra: Évnegyedes közgyülésünket rendes alispánunk, rövid, de érdekes beszéddel nyitá meg, mellyben kettős szomoruságát nyilványitá, részint főisp. helyettesünk gyöngélkedése következtiben történt meg nem jelenhetése miatt; részint, mi ezzel összeköttetésben áll, mivel annak távolléte miatt a' tisztviselőkar hivatalát, bár a' rendes három év már eltelt, a' Rk összes kezeiben le nem teheti. Feszült figyelem követé e' nyilatkozatot, annyival inkább, mivel nagyobb része a' számosan egybegyült alsóbb osztálynak, még e'gyülésen képzelte tartani a' tisztválasztást. De hála a' kor békesitő szellemének! A' tanácskozás legszelidebb hangulattal folyt a' tisztválasztás meg-vagy nem tartatása iránt.Azonban, mivel elnök alispán ur az e' tárgyban kelendő határzatnak a' szokott rendeletek előbbi felolvastatását elibe tette, bővebb megvitatás végett e' tárgyat a' gyülés folytára halasztotta.'S most olvastatott a' nm. kir. főkormány azon rendelete, mellyben a' mult országgyülésen alkotott, de ott, a' követek nyilványitása következtiben fel nem olvasott rendszeres biztossági törvényczikk a' megyének felolvasás és közzététel végett megküldetik; mit azonban a' megye, mint nem a' maga törvényes utján készitettet tisztelettel felolvasatlanul hagyott. Olvastatott ugyan a' főkormánynak a' teljes korra nem ért 's a' fiakra 18, a' nőkre 14 éven aluli összekelések tárgyában kelt udv. rendelete,mellyben azoknak szülész és orvos általi megvizsgáltatásuk parancsoltatik, mellyről jegyzőkönyvvitel és lelkészi hitelesités is kivántatván, fél évenkinti tudósitás követeltetik. Ugyanazért e' rendelet is mint nem rendes törvény csak tudomásul vétetik. A' jegyzőkönyvre nézve pedig: különben sem birván a' megye elég irószerekkel, azt rendesen nem teljesithetné. Következett egy sózárvonali rendelet, mellynek következtében több a' sóvételkor történni szokott sérelem terjesztetett elő, különösen azon aggasztó körülmény, miszerint a' kösó több darabban adatik. Olvastatott tovább az 1834. és 1837dik országgyülési költségek iránti azon rendelet, melly szerint azon költségeket csak az önként fizetőktül lehessen elfogadni 's igy kényszeritve senkitől. A' megye azonban e' tárgyban már tett határozata nyomán azt a' szolgabirák által minden szükséges lépés elkövetésével is fölvétetni határozta. 'S itt egyik főszolgabiró előadá: miszerint erő ellenében erővel fenyegettetik. Már pedig mikint egy tb.előadá: ha fizet a' szegény, fizessen az ur is. 'S midőn e' tárgy a' mindenkénti felvételben határoztatott el,egyszersmind Bydeskuthy Samu „nemesi pénztárnok" czimmel e' pénzkezelésre közakarattal megválasztatott; az illetőknek pedig meghagyatott, miszerint a' fizetni nem akarókat a' közgyülésre jelentsék fel. Olvastatott tovább egy bizonyos egyednek ispánjávali dolgában nm. fő előterjesztésre tett azon határzata a' kormánynak, hogy a' közkeresettől, mellyet ellene a' közgyülés ,mint a' tisztikart sértegető ellen felvétetni határozott, a' megye álljon el, mindaddig, mig a' főkormány e' tárgyban, mint jelenleg előtte állóban derekas határozatot hozand. 'S e' tárgyban érzékenyen visszairatott: miszerint a' megyének ezen jogát igy megröviditeni alig lehet.A'főkormánynak azon rendelete, mellyben egy szász polgár Lange Péter által kiadott könyvecskére teszi figyelmessé a' megyét, köszönettel fogadtatott, annyival is inkább, mert abban előadatik: miként lehessen 150 évig is hasznosan fentartható eleven galagonya-gyepet növesztenie, 's ez annyival is inkább ajánlható, mennyivel tapasztaltabb az erdők naponkinti pusztittatása. Megkéretni határoztatott a' főkormány: hogy bennünket bővebb ismertetés végett néhány példánnyal a'kezelése alatti házipénztárból szerencsésitsen. Olvastatott Közép szolnoknak Zi-

lahról Nagy-Károly felé vezető utvonal iránti azon fölszólítása: miszerint e' megye az on vonalt megyéjén keresztül folytatva előmozdítsa. Mire válaszoltatik, hogy a' Varsolczig már ugy is kész utvonalt az illető határig folytatni kivánja. 'S most ismét a' tisztujitás tárgya került szőnyegre, mire történtek nyilatkozatok és ellennyilatkozatok, mig végre főisp. helyettes ő mga fölszólittatni határoztatott, a' törvények értelmébeni tisztujitástartásra. — Fősz.biró Lakatos Aloiznak hivataláról lemondása következtében az 1791dik törv. czikk értelmében annak utódjára alsz.biró Bydeskuthy Antalra ruháztatott a' hivatal 's erre nézve csak megbizatott, mert a' helyettességet itt becsületvesztés nélkül fel nem vállalhatni. Törvényszéki biráinknak biráskodási határidejök egyik közgyülésről a' másikig terjedvén, azok a' köv. közgyülésig meghagyatni határoztattak. 'S ez fő ürügy a' tisztujitás rövid időni bekövetkezésének. Zarándnak, bár ez 's a' következők közül is többen előbb tárgyaltattak, mint egy hangulatot ide soroltam a' visszacsatlás tárgyában kelt azon tudósitását: miszerint a' m. országgyülésen meg nem jelente miatt ellene inditott perben az 183⅔ 3. czikk 3. pontja értelmében nem kivánt megjelenni: tudomásul vétetett. Gr. Széchenyi Istvánnak e' megye megkértére tett azon nyilatkozata, miszerint a' magyar országgyülésen meg nem jelenhetésünk miatt ellenünk inditott perre nézve a' lehetőségig munkás lesz „éljen" kiáltással fogadtatott. Továbbá Petőcz György pozsonymegyei első alispánnak ugy szinte Petőcz István első főügyvédnek mint megyénk szószólójának perünkről tudósításukra köszönő válaszszal feleltünk. Mit megelőzött az ezen perre kinevezett biztosságnak jelentése, mellyben foglaltatott mind ezen válasz, ugy szinte egy a' Rk táblájához küldendő felirás, melly tartalomdus szerkesztésére nézve figyelmet érdemel. Mind ezek felolvastatván helybenhagyattak 's illető helyeikre küldetni határoztattak. — Egyéb kebelbeli tárgyak felvétele után a' k,gyül. eloszlott. B. Gy.

Az aradi viz- és tüzkárosultak gyámolittatása ügyében két hivatalos levél érkezett hozzánk; miket itt közleni sietünk azon hiedelemben, hogy honfitársink e' szerencsétlenek számára annál szivesebben adakozandnak, mennél hivebb rajzát olvassák a' kárnak: F. é. febr. 14. 15. és 16ik napjai Arad vgyének aradi járása Mikalaka, és Zsigmondháza, úgy febr. 26ik napja Gyorok város és községeinek gyászos napjai valának, mivel az előbbi napokon, a' rögtön felolvadott hó által, a' Maros medriben folyni kezdő jég Aradon tul Bodrog előtt, és az aradi hidnál fenekelve megzátonyulván, az emlitett községek köreit tengerként árasztá el, Arad városban száz háznál többet, Zsigmondházán majd az egész községet, Mikalakán 37. családot a' Maros árja házaik barmaik takarmányok 's élelmi szereikkel majd majd elfulasztván, mindenöket semmivétette és számos vagyonos embertársinkat koldusbotra juttatá. Borzasztó jelenleg e' vidék tekintete, egész utczák összedüledeztek 's laktalanokká váltak, a' nagy vésznek, a' leirhatlan szerencsétlenségnek, az óráról órára szaporodó szükségnek, emberi és hivatalos kötelességemnél fogva szemtanuja vagyok. — Az utóbbi t. i. febr. 26ik napjára következett éjjel 11 óra után Gyorok mvárosban több szerencsétlen embertársunk 's megyénk adófizetőinek nem csekély károsodásukra, többnek megromlására 's véginségére tüzvész ütvén ki, e' pusztitó elem, a' fő utczán létező legcsinosb 19 házat, több szint és istállót, ezeken felül a' városház istállóját 's tüzoltó eszközei szinét, a' g. n. e. templomot, a' g.n. e. iskolaházat, a' nagy vendégfogadót, egy más uradalmi korcsmát, mészárszéket, most legujabban emelkedett gyógyszertárt, mind ezen emlitett lakház-istállók és szinekben, a' tulajdonosok minden élelmi szereit, takarmányit, házi, gazdasági és mesterségi eszközeit, gabonájokat, tüzi és szerszámfájokat, szóval mindenöket összszehamvaztotta. A' g.n.e. egyház tornya leégett, a' harangok összszeolvadtak, a' templom belső ékességei és nagy oltára semmivé lett, a' fenyegető veszély nagy volt, 's mivel akkor egész éjen által szörnyü szélvihar dühöngött, az Gyorok és ezzel összkapcsolt Kuvin községét is alkalmasint egészen hamuba dönti, ha Drágos Pászk kuvini biró, Szilberleitner Mihály jegyző 's több más Kuvinból Gyorokra sietett lakosnak nyilván kimutatott segedelmezésök a'harapozó tüzvésznek Krisztián Miklós háza elbontásával 's ez általi átalmazásával gátot nem vetnek, a' miért is e' szép tett miatt valamint a' nevezteknek, ugy minden abban fáradozoltnak, mint e' járás fő sz. birája, legforróbb hálaérzésü köszönetemet nyilvánitom, magam egyszersmind azok nevében kiktől a' történhetett szerencsétlenséget elháritották, 's fáradságuk jutalmául fogadják el azon tulajdon megnyugtatásukra szolgáló öntudatot, hogy ez alkalommal több száz embertársaikat véginségtől mentették meg. Az árviz és tüzvész által járásom nevezett községeire sujtott csapások, miket emberi erő elháritani tehetetlen vala, valóban szerfölött nagyok-minélfogvást a' köz inségben sinylők számára segedelem nyujtás végett bátor vagyok a' legszivesebb emberbaráti és honfiui bizodalommal a' két testvér haza minden rendü 's rangú tagjait megkérni: méltóztassanak emlitett kártékony esetek által szerencsétlenitett felebarátaikat 's polgártársaikat kegyes adakozásaikkal gyámolitani, ők is e' hazának gyermekei, pedig olly gyermekei, kik inség által görnyesztett embertársaikat mindenkor erejökhez képest testvérileg szokták fölsegiteni. A' nevezett zsigmondházi, és mikalakai viz, úgy a' gyoroki tüz által károsultaknak nyujtandó segedelmet t. n. Arad vagy aradi járása fő és alsz. birája, úgy annak esküttei általveendik, és azokat minden hét végén czélszerü elosztás végett az alispáni hivatalnak beszolgáltatni fogják 'sa't. Paulison febr. 28k. 1844. Edlspacher Imre t. n. Arad vgye aradi járásbeli fősz. birája. — Hason-értelmü felszólitást kaptunk sz. k. Arad városa polgármesteri hivatalától következőkben: Minő szerencsétlenség érte közelebbrül városunk és lakosinkat, a' köz hir elterjedt szárnyán is kétség kivül már köztudomásra jutott. Ugyanis f. é. febr. 14, 15, és 16ik napjaiban Maros a' rajta összszehalmozott jégtorlások által szabad folyásában gátoltatva 's mintegy medréből egészen kiemeltetve áradási töltésink meghaladtával varosunkat (kevés helyeit kivéve) annyira elboritotta: hogy számos ház összszeomolván, lak és élelem nélkül maradt szerencsétlen lakosink nagy része legnyomasztóbb inségben nyomorog. Most ugyan már az elöntéstől, a' vizek mindenfelé lehetőleg lecsapolva levén, lakosink és városunk megmentve élelmi első szükségükről a' minden felüli köz részvét jótékony adakozási által naponta befolyó élelmiszerekből ellátának, valamint a' betegek ápolásáról is kellőkép gondoskodva vagyon a' szükséges intézkedések tételével foglalkozó állandó küldöttség felügyelése alatt, a' károsult szerencsétlenek összszeiratása és szenvedett káruk rendes fölbecsülésének eszközlése szinte elrendeltetvén, azonban a' viz alatt állott, 's felázott házak most is folyvást omladozván a' szerencsétlenek száma, kik, enyhitő vigasztalásért sovárognak, mind inkább szaporodik. Nem marad tehát egyéb hátra mint ez iszonyú nyomorúság enyhiteseül 's kárvallott szegény lakosink némi fölsegéléseül mindent, mit t.hatósági köztelességünk 's a' szenvedő emberiség iránti érzetünk parancsol, elkövetni. 'S minthogy honfitársinknak szerencsétlen embertársaik iránt tanúsitott lelkes részvétéről bensőkép meg vagyunk győződve 's nem is kételkedünk abban, hogy nyomorú sorsra jutott számos szegény lakostársinktól szives segedelmöket nem vonandják meg: őszinte bizodalommal vagyunk bátrak a' tiszt. szerkesztőséget egész tisztelettel megkérni: hogy vizár által károsult szerencsétlenink számára segedelemgyüjtést eszközleni, 's annak sikeréről bennünket annak idején tudósitani kegyeskednék, mi szinte részünkről fogadván, hogy minden begyülendő adományról annak idején nyilványosan a' haza szine előtt hiven számolandunk. Kik is 'sat. Schärfeneder Ferencz s. k. polgármester. Midőn tehát esdeklő kérelmünket az imént előadottakhoz képest a' két testvér haza elibe teljes bizodalommal terjesztjük, egy uttal kinyilatkoztatjuk, hogy szerkesztő hivatalunk minden e' czélra beküldendő pénzadakozást szives köszönettel elfogadand 's rendeltetési czéljára juttatand, az adományokat nyilvánityos nyugtatványul lapjainkba is iktatandván.

Pesti lóverseny 1844re.

ang. mf. = angol mérföld; ar. = arany; e. = esztendős; ft. = font; ism. = ismételve; k. = kancza; m. = mén; 1 ang. mf. = 848 pozsonyi öl. A *gal jegyzett díjak örökre levén alapitva, évenkint minthatlanul kijárnak

Az első lóverseny fog tartatni *május 30kán csütörtökön délután.* *1. Nemzeti díj. 250 ar. 30 aranyat érő és Magyarország czimerével ékesitett serlegben az első lóé; 50 ar. a másodiké. Tétel 16 ar. fele bánat; a tétösz fele az első, fele a második lóé. Futhat magyarhoni 3 e. minden m. és k., melly sem Pesten, sem Simmeringen díjért még nem futott. 1 ang. mf. Teher: 85 ft., k. 2 fonttal kevesbet, külföldi lovas 4 fonttal többet. — *2. Batthyány Kazimir díj. 100 ar. Futhat minden ló. 1 ang. mf. Teher: 3e. 68; 4e. 94; 5e. 101; 6e. 106; id. 109 ft.; belföldi telivér és angol félvér 4 fonttal többet; angol telivér még 10 fonttal többet; m. 2 fonttal többet. Tét.: 20 ar. „fuss vagy fizess." A tétösz 40 aranyig a második lóé, azonfelül az elsőé. Bejelentés a futás előtt 3 nappal. — *3. Hazafi-díj. 100 ar. Futhat magyarhoni minden k., 2 ang. mf. ism. Teher: 3e. 68; 4e. 94; 5e. 101; 6e. 106; id. 109 ft: telivér 5 fonttal többet; simmeringi díj nyerője ugyanazon évben 3 fonttal többet. — *4. Battyány-Hunyady díj. 100 ar. Futhat minden k., 2 ang. mf. Teher: 3e. 80; 4e. 100; 5e. 106; 6e. 's id. 110 ft. ausztriai birodalmi 4 fonttal kevesebbet. Tét: 20 ar., fele bánat.

A második lóverseny *junius 2kán vasárnap délután.* *5. Asszonyságok pályadija. 100 ar. értékü billikom az első lóé; a dijból fenmaradt aranyok 50ig a másodiké; azonfölül ismét az elsőé. Futhat, angolt kivéve, minden m. és k.; 1600 öl ism. Teher: 3e. 70; 4e. 90; 5e. 96; 6e. 100; id. 103 ft; m. 2 fonttal többet. — 6. Pestvárosi díj. — A legközelebb mult 1843dik évben lefolyt aláirási időszakkal megszünt ugyan e díj; a versenyválasztmány azonban bizton reményli, hogy ns Pest városa olly intézetet, melly e ns városra kétségtelenül közvetlen hasznot áraszt, további tettleges pártolásában részesitendi, 's illynemü uj díjat alapitand. — *7. Erdélyi díj. 100 ar. Futhat érte a két magyar hazában született 's nevelt akármilly származásu m. és k.; 1600 öl. Teher 3e. 85; 4e. 100; 5e. 107; 6e. 110; id. 112 ft. Tét: egyegy lóért 50 ar.; fele bánat; a tétösz is a nyertesé. Aláirhatni a futás órájaig. Egy személy több lovat állithat vagy vezethet a pályára. Ha 6 aláiró nem találkozik, azon évben nem lesz e díj elnyerhető, hanem az aláirók feloldoztatván, a díj mindaddig a következő évihez csatoltatik, mig csak az aláirók száma 6ra nem telik. 8. Károlyi-tétverseny. 1000 arany Tét minden lóért 50 ar.; fele bánat. 2¼ ang. mf. A második ló 100 aranyat kap. Mén és kancza lovakra. Teher: 3e. 80; 4e. 100; 5e. 106; id. 110 ft.; mén 3 fonttal többet; ausztriai birodalmi ló 5 fonttal kevesbet; e' díj nyerője minden évben 5 fonttal többet. Bejelentés 3 héttel előbb. A futás felváltva Simmeringen és Pesten a második versenynapon megy végbe. — 9. Paraszt-verseny. Első lóé 75 pengő for.; 2diké 25 pgő forint. Futhatnak mez. gazd. 's egyéb adózók saját lovai. Bejelentés a futás napjaig.

A harmadik lóverseny *junius 5kén szerdán délután.* *10. Széchenyi-díj. 100 ar. értékü. Futhat minden m. és k. 1600 öl ism. Teher: 3e. 87; 4e. 102; 5e. 109; 6e. 113; id. 115 ft.; k. 2 fonttal kevesbet. Tét: 10 ar.; fele bánat. A tétösz 40 aranyig a második lóé, azonfelül az elsőé. — *11. Festetics-Nákó díj. 78 ar. Tét. 10 ar. „fuss v. fizess." A tétösz a díjhoz kapcsoltatik. Futhat ausztriai birodalombeli és 6 esztendősnél nem idősb mén. 2. ang. mf. 3e. 87 ft.; 4e. 113 ft.; 5e. 119 ft.; 6e. 123 ft. — *12. Ostor-díj. Tét 10 ar. „fuss v. fizess." A tétösz is az első lóé. Futhat minden ló, melly a futás napjaig sem a pesti sem a simmeringi téren díjt nem nyert. ½ ang. mf. 3e. 68 ft.; 4e. 94 ft.; 5e. 101 ft.; 6e. 106 ft.; id. 109 ft.; telivér 3 fonttal többet; angol ló akármilly vérü legyen, 8 fonttal többet; k. és pr. 2 fonttal kevesbet. Bejelentés a futás napjaig. — Meskó Jakab b. 100 ar. alapitván 's tevén le, annak kamatja ezen ostor vételére fordittatik. — *13. Széchenyi-kard. 100 ar. értékü. Most Hunyady József gr. birtokában. Futhat minden ló. 4 ang. mf. 3e. 82½ ft.; 4e. 96 ft.; 5e. 102½ ft.; 6e. 105½ ft.; id. 107½ ft.; k. 2 fonttal kevesbet. Melly ló e kardot elnyeri, legjobb pályázónak ismértetik ez esztendőben. A kihivás a pályanap előtt 8 nappal történik. Ha a kard birtokosát ki nem hiják, nála marad a kard; de ha a kihivást el nem fogadja, tartozik a kardot a kihivónak átadni; melly esetben, vagy pedig ha a kard birtokosa meghalna, a futtatás pénz nélkül megy végbe. Ha pedig a kihivást elfogadja, minden kihivó 30 aranyat teszen le, fele bánat. Az igy egybegyült summa a nyertesé. A kardot birtokosa nem tartozik nyertes lovával védni. — *14. Eszterházy-kard. Most Liechtenstein Auguszt hg birtokában. Futhat magyarhoni minden m. és k.; 1 ang. mf. 3e. 80 ft.; 4e. 94 ft.; 5e. 100 ft.; 6e. 103 ft.; id. 105 ft. k. 2 fonttal kevesbet. A futás e kardért mindig a pesti verseny utólsó napján megy végbe. Melly ló e kardot elnyeri, legsebesb lónak ismértetik az esztendőben. A' kihivás a' pályanap előtt 3 nappal történik. Ha a kard birtokosát ki nem hiják, nála marad a kard, ha a kihivást el nem fogadja, tartozik a kardot a kihivónak átadni, melly esetben, vagy ha a kard birtokosa meghalna, a futtatás pénztétel nélkül megyen végbe. Ha pedig a kihivást elfogadja, minden kihivó egyegy lóért 20 aranyat teszen le, fele bánat. Az igy egybegyülendő summa a nyertesé. — A kardot birtokosa nem tartozik nyertes lovával védni. —

Mindazon díjakra, mellyeknél külön bejelentési határidő nincs kikötve, **martius 31**ig szükséges a díj külön megnevezésével 's a ló tökéletes leirásával a bejelentést megtenni, bérmentes és recepisse melletti levélben illy czim alatt: „*Versenyt illető a' n. casinoban, Pesten.*" — Ezenkivül, minden futtató tartozik pályára szánt lovát futás előtt 48 órával a' n. Casinoban levő ivre följegyezni vagy följegyeztetni, hogy igy a napi versenyrend kinyomathassék. A napi versenyrenden föl nem jegyzett lovak azon napi díj-futásokban nem részesülhetnek, és ugyanott föl nem jegyzett versenyek is csak a följegyzettek után mehetnek véghez. — A lovak kora a közönséges évtől számittatik, ugy hogy például minden, 1841ben világra jött ló 1844ben mint 3e. jelenik meg, 's igy tovább. — *Lóárverés*: junius 3, és 7én délelőtti 10 órakor a köztelken.

Spanyolország.

(Udvari hirek. Krisztina özvegy királyné spanyol határon.) Perpignanban Meer b. fogja az özvegy királynét üdvözleni, hol fényes tábori szemlét tartandnak tiszteletére. Viluma marq. a' követségi hivatalt végre mégis elfogadá 's legközelebb már Londonba fog utazni. Barcelona és Valencia nagy készületeket tesz az özvegy királyné elfogadtatására, ki alkalmasint február 29kén fogott az előbbi városba érkezni, mert 26kán Perpignanba érkezett, 's 28kán az éjszakát már Geronában szándékozék tölteni. Az özvegy királyné leg-

nagyobb ellenségi is örvendeni kezdnek már visszatértén, azt hivén, hogy az eddigi önkény helyébe legalább rögtön szilárdabb kormányrendszer fog lépni. És erre valóban nagy szükség van, mert jelenleg már Bilbaoban is elégületlenség jelei mutatkoznak, minek következtében e' helyen számos elfogatás történt. Alicante és Cartagena folyvást makacsul ellenkeznek 's keményen daczolnak a' kormány- pártiak tüzével. —

Anglia.

(Eljárás és munkásság a' felsőházban. Az Irland miatti vita előleges eredvénye.) Február 29kén teljes számmal gyült össze a' felsőház, 's néhány pillanatig mély elmélkedésbe merültek a' peerek. Végre hangosan szólott a' lordkanczellár: „Campbell, nincs Önnek inditványa?" Campbell fejét rázza. Lordkanczellár: „Brougham, nincs Önnek mondanivalója?" Brougham szinte tagadólag rázza fejét. Erre a' nemes lordok jót kaczagtak és haza takarodtak, 's fogadni mernénk, hogy mégis panaszkodni fognak a' tömérdek munka miatt. — Az irlandi ügyben tartatott hosszas parliamenti vitából legalább annyi világos már, miszerint O'Connell ügye jelenleg jobb lábon áll, mint valaha. Az egész ház nemcsak figyelemmel, hanem egyszersmind tisztelettel hallgatá O'Connell szavait. Eddig állitásit gúnyolni szokták, de most csakugyan a' ministerség is átlátta, hogy Irland képviselője áll előtte, 's elitéltetése daczára is tiszta fölfogással és rendületlen hatalommal terjeszti elő a' társország sérelmeit. Peel, rögtön utána beszélvén, leginkább csak azt törekvék megmutatni, hogy Irland nem örvende különös jóllétnek azon időben, midőn még tulajdon parliamenttel birt vala. Ez azonban fölösleg volt, mert Anglia nem adhat Irlandnak külön parliamentet, mivel ez mulhatlanul tökéletes elválást fogna maga után vonni; Anglia nem engedheti, hogy elkülönzött birodalommá alakuljon e' sziget, melly külellenséggel egyáltalában nem birna daczolni, 's ha idegen hatalom alá jutna, mindenesetre kapu gyanánt szolgálna, mellyen át szivében lehetne megrenditni Angliát. Józanul tehát csak azon föltétek körül foroghat az alkudozás, mik alatt Irland késznek nyilatkoznék a' törvényhozási egység mellett továbbra is megmaradni. O'Connell, ki a' viszonyokat mindenesetre nagyon jól ismeri, szive mélyében bizonyosan nem kiván egyebet, 's reményli is, hogy e' tekintetben idővel csakugyan megtörténendik a' szükséges közelités. Annyit legalább már most is kieszközlött, hogy a' bérlők 's földesurak közti viszonyok megjavittatnak, a' választási jog kiterjesztetik, 's a' katholikusok ezentul több hivatalra fognak alkalmaztatni, mikről a' mult parliamenti ülés alatt még szólni is alig lehete. Ezt a' toryk teszik. A' whigek ellenben még messzibbre sodortattak, mert a' vallás ügyében is nagyrészint O'Connell mellett nyilatkoztak, mi által jövőre nagy munkától fogják őt megkimélni. E' szerint a' protestansok ezentul kénytelenek lesznek csupán védelmi állapotba helyezkedni, 's mindig ujabb megujabb áldozatokkal engesztelni meg az irlandi pártot, hogy a' dolog végső szakadásra ne kerüljön. Hogy illy viszonyok közt O'Connell alkalmasint elkerülendi a' büntetést, az természetes. —

Franczia-ország.

(A' ministerség ellen uj vihar készül. Algíri haditerv.) Alig szünt meg Tahiti ügye a' kedélyeket a' következamrában izgatni, 's már ismét uj vihar van a' ministerség ellen készülőben. Az ellenzék tagjai ugyanis minden módon elhitetni törekedtek a' néppel, mikép a' parisi erősitvények nem külellenség visszatartóztatására, hanem inkább a' parisi szabadelmü mozgalmak fékezésire vannak s z á m i t v a. Ez állitás következtében minden oldalról számos aláirással ellátott kérlevelek érkeznek a' következamrához, mind az épitések megszüntetésit sürgetők. Legközelebb vitatási szőnyegre fog e' fontos ügy kerülni. Ehhez járul még az is, miszerint Guizot nem elégszik meg az egy millió frankkal, mi mult évben titkos költségekre szavaztatott, hanem a' közelebbi ülések egyikén másfél milliót fog követelni, mi bizonyosan szinte zajos vitákat fog szülni. — Aumale hg. e' nyáron a'déli Saharában fog táborozni, Marey táborfő ellenben a' sivatag közepén iparkodandik a' gyarmatositást előmozdítani. Abdelkader e' készületek daczára sem veszti bátorságát, 's folyvást hatályosan mozog, miből világos, hogy a' francziák hatalma Algírban nincs még olly szilárdul megalapitva, mikép ők hinni és hirdetni szeretik. —

Oroszország.

(Nagy hadkészületek a' cserkeszek ellen.) Fekete tenger-melléki hirek szerint az egész orosz tengerpart, különösen Szebasztopol és Odessa kikötők legnagyobb munkásságban vannak; jan. 25én áldatott meg a' Kaukazusba távozó sereg. Jobb idő beálltával pedig még tömérdek katonaság fog Kaukazus vidékire szállittatni; mert az idén Oroszország valamennyi délszakon tanyázó erejét a' cserkeszek ellen forditandja, mihezképest legalább 200 ezer fegyv. orosz forduland a' szegény hegylakók ellen. A' czár meg akarja kisérteni: vajjon a' kis osztályháborunak 's a' hegylakók győzhetlenségének nem lehetne é egyetemes csapás által véget vetni. Mondják, ő fels. a' czár maga személyesen vezérlendi a' nagy vállalatot (?) az e' hegységek közt már tapasztalt katonai jelességeket maga körül gyüjtendvén össze. A' támadás Kubanból, fekete tengertől 's Daghestanból fog megindittatni 's az oroszok teljes győzelem reményivel kecsegtetik magokat. Azonban a' hegylakók sem csapdossák reggeltől nepestig saruikon a' legyet, hanem szintén sürögnek 's Konstantinápolyban ügyviselőik által iparkodnak a' szükséges hadiszereket összevásároltatni. — A' lengyeleknek megengedtetik hazájokból Oroszországba átköltözni, ugy azonban, hogy kiköltözési utlevelek mellett magoknak örök lakásul bizonyos helyet's életmódot válaszszanak. —A' mult évi májusban kiadott legf. rendelethöz képest a' nyugati egyházmegyei kath. papság tartására évenként egy millió ezüst rubel határoztatott, ezen összeg az állandó statuskiadások közé számittatván, ugy hogy, ha ebből valami fenmaradna, az azon egyházmegyéki alsóbb papság dijjavitására forditassék.

ÉRTESÍTŐ.

Örökvallás utján váltság ajánlat.

Kiváltságolt Dobsina bányavárosnak néhány év előtt a' t. Csetneki uradalommal kezdett, földesuri birtoka 's hatósága iránti váltság-egyezkedése, leginkább a' közhaszonvételek aránytalan kulcsa miatt nem sikerülhetvén, jelenleg a' bevégzett arányositási per, tisztára hozott birtok, 's a' különvált dobsinai tek. közbirtokosságnak egyenkint is valóan felszámitható jövedelme, ezen egyezkedést lehetővé teszi.

A' tek. közbirtokosak nagyobb száma 's különböző lakása, valamint az egyenkint kötelezhető szavatosság miatt azonban illyetén egyezkedés csupán egyenkint történhetvén meg: Dobsina város és község nevében ezennel illetőleg és tisztelettel közhirré tétetik: hogy azon város, örökvallás utján keblébeni minden közbirtokot külön magány-egyezkedés által, egyenkint is magához váltani ohajtva, — a' magányos-évdijasok által örökre megállapitottan fizetni szokott évdijak, száztul hat forintjával számitott tőkéjét ezüst pénzben, a' közjövedelmek és mindennemü jogok váltságaul pedig minden arányositásbeli kulcs-forintért külön 80 ezüst forintot készpénzben lefizetni mindenkorra ajánlkozik. — Midőn ezen soknemü magányos alku és számozkodás után végeredvénykint föltett váltság 's örökvallási összeget ekként egyezkedhetési ohajtásával közhirré teszi 's egyszersmind tisztelettel említi, hogy minden egyes örökbevallás ugyan e' várost általányos felszabadulási czéljához közelebb viszi, de ennek távolabb jövendője jelenleg az örökvallásokat teendő városnak csupán birtok és jövedelemszaporodást adand 's az egyenkint igért örökvallási sommák kamatja, az illető birtokrészek minden lehető jövedelmét sokszorosan mulja.

A' t. cz. dobsinai közbirtokos urak ezen szerint, — egyenkinti részbirtokaikra nézve is örök vallástételre megkéretve, ha és a' mennyiben ezen végajánlás kivánataik és számitásaiknak megfelelne, a' kölcsönös szerződés létesitésére ezennel tisztelettel felhivatnak. Kelt 1844. mart. 2kán.

Rozsnyón:
Schmidt Ede m. k.
azon város felhatalmazott ügyésze

Dobsinán:
Gömöry János m. k.
azon tisztelt bányaváros főjegyzője.

Erőszakos betörés.

Febr. 20kán éjjel, Pozsonyban „rózsa" czimü vendéglőben erőszakos betörést követett el **Szabó József**, t. ns Fehér vmegyei Pákozd helységben született helvét vallásu, de f. é. jan. 31kén Győrött kath. vallásra tért 26 éves — de valamivel öregebbnek látszó — legény, kinek ismertető jelei következők: Magas (granátos hő mértékü) deli termete; fekete sima haja, rövidre nyirbált fekete bajusza és ritkás állszakála; arczvonási rendesek, szine halvány, de beszéd közben piruló, szemei nagyok 's feketék, szemöldökei erősek, ajkai deliek, fogai fehérek, kezei sorsához képest rendkivül puhák, testtartása kissé előre hajló, mozgási lassuk, szava jó hangu, magyarsága tiszta, mellette németül is, de törötten, 's tótul beszél; irása meglehetős 's későbbi vizsgálat által kisült, hogy két bizonyitványát tulajdon kezével irta; modora szelid, képmutatása rendkivüli.

Az általa elrabolt tárgyak:

5 darab százfor. banknóta; 1 darab ötvenforintos; tiz- és ötforintos banknótákban és ezüsthuszasokban mintegy 300 ft. e.p.; 30 darab kétforintos tallér; többfele koronás tallér 's uj ezüst pénzek; mintegy 50 darab különnemü aranypénzek, közöttük 1 tiztalléros, 5 öttalléros, 3 huszfrankos, 1 dupla souveraine-d'or, 1 dupla Louis-d'or, 5 Napoleon-d'or, 1 Fridrichs-d'or, 4 császári négyaranyos 's több körmöczi, holland, spanyol, német, olasz, görög és más aranyok; 1 arany cilinder-óra ezüst vésett (ciselé) számlappal; 1 arany óra hasonló számlappal; 2 velenczei arany láncz, egyike igen hosszu; mintegy 21 darab gyémántos és más drágakövü női gyürü; 1 nehéz pecsétgyürü carneollal, melyen nemesi czimer: egyik oldalán a' magyar dupla kereszt, folyók 's hegyek, a' másikon egy koronából feláguskodó egyszarvu, melly szinte a' czimer homlokán is sas-szárnyak közt szemlélhető; egy másik nagy pecsétgyürü carneollal, mellyen egy góth E; 1 ar. medaillon, melly mindkét oldalról felnyilik; 1 arany szemüveg gyürüvel; 1 ar. csat; 1 amethist-gyémántos broche; 1 granátos nagy kebeltü 's 1 másik hasonló tü többnemü kövekből kétszinü rózsa-koszorut képező; egy megaranyozott ezüst kereszt dalmatin-kövekkel, mindkét oldalán Krisztus képével; 1 amethist-gyémántos függöny (párja megtaláltatott) 's több pénzzacskó üveg gyöngyökbül 's más kisebbnemü ékszerek. Egy sötétbarna saffián pugillaris, belül himzett gyászfüzzel, a' másik oldalon pedig a' hit, remény és szeretet jelképeivel; többféle kis pénzzacskók. Ruhanemükből egy barna téli kabát bársony gallérral, egy fekete frakk, egy szürke köpeny nagy galléru; mintegy hat posztó- 's egyéb téli nadrág; mintegy 12 bársony, és selyem szövetü téli mellény; egy sötétkék nagy lyoni kasmir kendő pálmákkal; nagyszámu női 's férfi mindennemü fehérruha, közte 18 finom, „Serafine" betükkel és nemesi koronával kivarrott batiszt zsebbevaló 's más mindenféle tárgyak. — Minthogy e' legény az eddig kinyomozottakból igen tapasztalt gonosztevőnek bizonyult, valószinü, hogy fenebb leirt külsejét lehetőleg megváltoztatni, tán bajuszát és szakálát levétetni 'stb. fogja; sőt az is lehet, hogy törött német beszéde csak tettetés volt, hogy szolgálatának igen rövid ideje alatt mindent jobban kileshessen, 's miután mind liberiáját, mind előbbi öltönyét 's fehér ruháját hátrahagyván, finom ruhával, melly azonban kissé röviden álland neki, 's elég pénzzel el van látva, lehetőleg könnyebb továbbjuthatás végett uri módon fog utazni. Utilevelet itt nem váltott, bizonyságleveleit pedig hátrahagyta.

Ki ezen rablót birói kézre keriti *két száz pengő forintot kap jutalmul*, melly somma a' Hirnök szerkesztősége által kezéhez fog juttatni. Pozsonyban, február 24kén 1844.

Gőzhajótársaság.

A' cs. kir. szabadiléku dunagőzhajózási társaság évi közgyülése szerdán, 1844 martz. 20kán reggel 9 órakor menend véghez Bécsben, a' hangászegyesület teremében (unter den Tuchlauben) Nro 558), cs. k. udv. biztos jelenlétében.

A' szavazatos t. cz. részvényesek méltóztassanak tehát belépti jegyeiket, a' programmal együtt, mart. 12kétől kezdve a' gőzhajótársasági irodából (Bauernmarkt 582) elvitetni. Bécs, febr. 2skán 1844. A' cs. kir. szab. első dunagőzhajózási társaság igazgatósága. 3—3

Csőd hirdetés.

A' pesti nemz. casinónak pénztárnoki hivatala, melly ezentul a' levéltárnokival egyesittetni és szabad szállás mellett 600 pgő forint évdijjal fog összeköttetni, megürülvén: ez olly végre hozatik ezennel köztudomásra, hogy az érintett hivatalokat elnyerni kivánók biztositékul leteendő 1000 pgő forint összeggel ellátva 's folyamodásaikat erkölcsiségük 's képességükről szóló bizonyitványokkal támogatva, magukat alulirt igazgatóságnál, hol e' hivatalok munkaköréről bővebb értesülést veendnek, f. 1841dik évi május 1só napjaig jelentsék; itt egyébiránt még az jegyeztetik meg, miszerint okvetlen szükséges, hogy az illető folyamodók minden egyéb hivataloskodástul mentesek, következőleg olly állásuak legyenek, hogy bármelly hivatalbeli viszonyból eredhető akármelly kötelezettséget kizárólag, csupán a' casino ügyeivel foglalkozhassanak. Pest, febr. 6kán 1844. Hajnik Pál s. k. pesti nemz. casinói igazgató. 3—3

Csőd kamarai ispánságra.

Mármarosban Sugatagon a' kam. spánság, melly évenkinti 150 fr. dijjal, 18 pozs. mérő buza, 24 pozs. mérő zab 1 öl széna, 150 font só, 10 öl tüzifa, szabad szállás 's 100 fr. biztositékkal van összekapcsolva, megürült. Folyamodók, kiknek oláh nyelvben is jártasoknak kell lenniök folyamodásaikkal a' mármarosi kam. izgazg.sághoz kell fordulniok. 3—3

PEST, vasárnap mart. 17kén.

JELENKOR.

1844. 22dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (kinevezés; cselédi rendszerügy; Országgy. közlemény: a' 111d. fördi ülésben a' városi szabályhozás részletei, 's az igy alkotottaknak II tanácsi jóváhagyás alá terjesztése; a' 166d. ker. ülésb. jászkun kerületi rendezés a' IIId. részig, 116d. orsz. fördi ülésben az előbbi határozat szerint szerkesztési módositás a' városi rendezésben; 167d. ker. ülésb. a' jászkun kerületi rendezés a' VII részig haladt; 117d. orsz. rdi ülésben a' f. Nádor születésnapjára küldöttség, az országházi terv. és hely vizsgálásra szinte küldöttség; 118d. orsz. fördi ülésb. mart. 11kén az ország közjavát előmozditó eszközökre szükséges, költségek megszerezhetését illető üzenet elfogadtatott, nádori névnap-üdvözlés, 169d. ker. ülésb. a' jászkun kerül. rendezés végre jutott 's a' megy. kiesapongások iránti munkálat orsz. ülésbeni fölvetele határoztatott; budapesti napló; magyar zsidó temetési érdem; felvilágositás a' budai földszülyedésre, fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika, egyéb hirek, birkamétely, pesti elővásár sat. Barsi követutasitások; szombathelyi érdekes tudósitások; Sárosmegy. közgyülésen a' telekdij előleg elfogadtatik; Torontáli közgyülés; Krasznai tisztujitás tisztmarasztás;

Spanyolország (Krisztina királyné Figuerasban; Alicanteban meghasonlás; Maroccóval villongás)

Anglia (D. Carlos ügye ismét vitatási szőnyegen; párviadal elleni törvény; tengerészeti munkásság.)

Franczia ország (katonai összeesküvés Parisban; követkamrai viták a' párisi erősitvények iránt sat.)

Törökország (a' keresztyénségre visszatérés ügye; nagy árviz Drinápolyban: követ Daghestanbul.)

Oroszország (varsói vasút; a' lengyel határszéki zsidóság iránti ukáz enyhittetik sat.)

Érjesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. balatoni Feyes Antal m. k. kam. tan. és sz. korona ügyészét a' cs. k. egyetemi kamránál előadó tanácsossá mélt. legk. kinevezni.

A' cseléd-rendszer ügyében.

Midőn a' m. gazdasági egyesület cseléd-rendszert kér a' törvényhozás által alkottatni, napról napra érezhetőbb hijányt kiván ezáltal pótoltatni, mert napjainkban eddigi törvény darabkáinkkal beérni már lehetetlen; jól tudom ezt én, ki előbbi hivatalomban gazda és cseléd közt voltam kénytelen többször biráskodni, melly alkalmakkor sajnosan kelle hallgatnom azon furcsa jogköveteléseket, mellyeket hol a' gazdák, hol a' cselédek formáltak, e' tárgybani törvény tehát nemcsak a' gazda és cseléd, hanem a' biró érdekében is szükséges, mert eddig törvény nemléte miatt önbelátása és szokás után, melly majd minden helységben más, levén itélni kénytelen, gyakran mind a' két fél elégületlenségére hozott itéletet, 's ez által sok ellenségeskedésnek volt kitétetve. Ha ez megállapitott törvény szerint történik, akkor türni kell. Ezt a' végbül is tegyük meg, hogy tisztviselőinket méltatlan gyanusitástól 's kellemetlen helyzettől mentsük meg 's igy tisztviselőink pártolása tekintetéből, 's rend és megnyugvás végett megtenni nemcsak tanácsos, sőt kötelesség. Magamról tudom, hogy a' gazda és cseléd közti biráskodás volt hivatalom legkellemetlenebb oldala, ennélfogvást m. gazdasági egyesületünk köszönetet érdemel, hogy kidolgozott cselédrendszert terjesztett elő, mellynek némelly pontjairól előadom leginkább saját tapasztalásimból meritett nézetimet: —

Mindenek előtt szükségesnek látom nyilványosan kimondatni, hogy nemesség, a' szolgákra biróilag kimondott itéleten kivül, elsőbbséget vagy kivételt nem adhat, sőt azt is, hogy a' vétkes védelmére más által felhozatott nemesség, a' szolga elleni eljárást egy általján ne gátolhassa. Mondatik ugyan a' 65d. §ban, hogy a' nemesség a' biráskodásra különbséget nem teszen, de csak e' rendelet mellett a' sz. biró eljárásamégis gátoltathatik, ha p. o. a' gazda és cseléd közé egy harmadik ns egyed veti közbe magát, p. o. nemes cseléd elhagyja gazdáját, 's egy nemes jó barátjához költözik, ez pedig azt curiájában megfogatni nem engedi, kérdem: lehet é ezen curiába pandurokkal menni, 's a' vendége védelmére fölfegyverkezett háztulajdonos ellen fegyvert használni? igennel kevés megye fogna válaszolni. Lehet ugyan ezért a' megyéhez folyamodni, hol bizonyosan fog vizsgálat rendeltetni, jelentés tétetni, sőt talán actio és per is határoztatni, melly különös kedvező körülményekben három eszt. után be fog talán fejeztetni olly itélettel, hogy a' perbe idézés, 's három év alatti perbenállás egy nemesi egyedre magában is nagy büntetés ugyan, azonban az alperes e' felett még is nagyobb büntetés 's másokat elrettentő példa okából, a' szolgabiró, vagy törvényszék által leendő megfedésre itéltetik!! — ez igazságos, helyes és szép is lehet, a' kinek tetszik, de illyennek fog é látszani a' szolgáját kárral nélkülöző gazdának? ennélfogva ki kell mondani, hogy a' szökevény cseléd erőhatalommal bárki pártolgatása ellen is mindenütt tüstint elfogathatik, az ellenző pedig büntettetik. Szintezen rendelet terjesztessék ki azon n e m e s szülékre is, kik szolgálatban levő gyermekeiket, a' gazda engedelme ellen egyszerre elviszik; mit tehet most a' szolgabiró, ha a' nemes mint nemes védi curiáját, e' fölött atyai hatalmat vél védeni? továbbá, atyai engedelem melletti első szerződésen tul, a' gyermek önmaga szegődik, hogy akkor az atyai hatalom megszünik, azt tanult ki fogja ugyan a' fenebbi §ból okoskodhatni, de nem a' tanulatlan néposztály, minthogy pedig ebből származnak a' cselédek, az atyai hatalom pedig általa köztapasztalás szerint ollyannak tekintetik, mellyről lemondhatni minden időben, 's ismét tetszés szerint bármikor elővehetni, azért szükségesnek látom világosan kimondatni: hogy illy esetben az atyai hatalom végkép megszünik, nehogy valamelly becsületes 's magát joggyakorlatban hivő tudatlan, büntetés alá kerüljön, holott nem vétkes szándék, hanem ferde jognézetből lett törvényszegővé. Véleményem szerint a' 9. §. után kellett volna felhozni a' 64. 65. 66. §at; továbbá világosan ki kell mondani, hogy a' gazda a' kinálkozó cselédtől mindenek e l ő t t cselédkönyvének előmutatását kivánni köteles. 39. §ban mondatik, hogy a' cseléd nem követelhet ajándékot, ha mindazáltal urától valamit kapott, ezkésőbbi rosz viselete miatt bérébe számittathatik, — azajándék többnyire előbbi megelégülésre tett szolgálat jutalma, ennélfogvást az ahoz szerzett jog későbbi rosz viselet által el nem enyészthető, ezek felett mind természeti, mind irott törvények szerint az ajándék olly szerződés, melly ha az adásnál föltételesnek nem nyilványittatik, az ajándékozott dologra teljes jogot ad, ennélfogvást azt megmásitni nem lehet, az ajándék maradjon ajándék, a' későbbi rosz tett 's érdem szerint büntettessék. Mint pénzbeli büntetést sem helyeslem, mert azt, kártéritésen kivül cselédre nem tartom alkalmazandónak. Még kevésbbé tetszik ugyanazon §. része, mellyben a' gazda jóváhagyása mellett, vendégektől nyert ajándékok bérbe szinte nem számithatóknak javasoltatnak. E' szavakból „gazda jóváhagyása mellett" erőtetés nélkül következtethetik, hogy a' gazda tudomása nélkül — mert mit az ember nem tud, jóvá nem hagyhat — kapott ajándékok beszámithatók, igy pedig vendégszerető háznál megeshetnék, hogy a' cseléd több borravalót kap, mint bére, ezt megtudván a' gazda, a' cselédet elhajthatná 's az ajándékokat bérébe számitván, még cselédjét tehetné adósává! e' helyett meg kellene hagyni a' cselédeknek, hogy a' vendégektől sem egyenes, sem mellékes szavakkal, p. o. hogy igen csekély a' bérök 's eféle, ajándékot kérni egyáltalján nem szabad, — de a' gazda az ajándék-elfogadást egyáltalján tilthatja, mi azonban vendégfogadókról's olly házakról, hol ajándék a' bér, vagy annak legnagyobb része, nem értetik.

A' IV. szakasz különös figyelmet 's dicséretet érdemel, mert abban nyilván kimondatik, hogy nemcsak a' gazdáknak, hanem a' cselédeknek is vannak jogaik, dicséretet annyival inkább, mivel felvilágosodással dicsekvő napjainkban az urak részről némellykor a' rosz bánás iránt olly igényletek formáltatnak, mellyek a' cselédben az emberiséget végkép lealázzák. Rosz cselédek szószólója nem vagyok, hanem minden előforduló rosz esetben szem előtt kivánom tartatni azon elvet, hogy a' cseléd is e m b e r, 's hogy maga azon állapot, melly szerint egyenlő szabadsággal született ember, vagyonbeli körülmények miatt kénytelen embertársának szolgája lenni, magában is már nyomasztó, efölött pedig hogy azok, kiktől szomoru viszonyaik a' tanulhatást 's önmivelhetést megtagadták, olly beszámitás alá nem vethetők, mint a' kik szerencsésb helyzetben születtek, vagy arra emelkedtek, 's igy volt módjok magokat kiképezni, mihez az is járul, hogy a' mivelt 's jó nevelésben részesült uraktól is ollyakat látnak, mik javulásukra bizonyára nem szolgálnak; büntessük a' rosz cselédet 's pénzünkért kivánjunk jó szolgálatot; de ha e' tárgyban, mint sok másban, némellykor csalódunk, gondoljuk meg hogy emberrel és pedig mostoha sors által szomoru helyzetbe taszitott emberrel van dolgunk, kinek ha nem megrontására, legalább javulására mi sem adtunk mindig jó példát. — Az 53. §. szerkezete ellen is van észrevételem: b) alatt mondatik t. i. hogy a' cseléd gazdáját elhagyhatja, ha az vele „mértéktelen és szünetlen kegyetlenkedéssel b á n i k" mértékletes kegyetlenkedést nem ismérek, a' szerkezet igy maradása esetében pedig a' szó jó felfogása elleni hibán kivül a' kegyetlenkedésnek egy uj n e m e alkottatnék 's törvényesittetnék, mit helyesnek nem tartok, azért azt kellene kifejezni, hogy elmehet a' cseléd, ha gazdája őt helyes ok nélkül igen gyakran kisebb bántalmakkal illeti, — minő bántalmak törvénytelenek? határozza el a' biró. Attól nem kell félni, hogy nézetim pártoltatása esetében a' cselédek rajtunk fognak uralkodni, mert erre csak azt felelem: mi urak vagyunk a' birák! Az 57. §ban a' szökevény cseléd-visszatéritése esetében a' nemességről hozott e' tárgybeli rendelésre szükség lesz hivatkozni. Ha cselédi rendszer törvény által megállapittatik, annak személyválogatás nélküli végrehajtását nem lehet eléggé a' tisztviselőknek ajánlani, mi által valóban lelki erőt mutathatnak, mert megeshetik, hogy hatalmas ur ellen kell föllépni, ekkor a' hivatalviselésben lehet ugyan kárt vallani, de lehet nagyobb lelkiösméreti megnyugtatást 's önbecsülést is szerezni. Ha jól emlékezem Gegő Elek moldvai utazásában említi, hogy ott minden magyar helységben vagyon, a' szó legszorosb értelmében vett „szolgabiró" ki egyedül az urak és cselédek közti viszonyokban biráskodik. Hogy illyes hivatal nálunk is jó lenne, tagadhatlan; de tudom, hogy most fontosb tárgyak levén szőnyegen, azoknak illy coordinationalis kérdés általi félbenszakasztatása, kellő i d e j é n aligha lenne.

Rosty Zsigmond.

Országgyülési közlemény.

A' förendi 111d. ülésben a' fsges elnök a' városi szabályokrul szóló szakaszokat 48—60 felolvastatván, szót emelt egy báró's karpátvidéki főispán: „Mielőtt, ugy mond, a' tárgyhoz szólnék, arra vagyok bátor a' m. főRRket megkérni, miszerint az előttünk fekvő szabályokrul szóló tárgy leglényegesb kérdésén: t. i. a' város által alkotandó szabályok felsőbb jóváhagyás előtt is végrehajthatók-e? kezdjük a' tanácskozást; ezt pedig annál is inkább javaslom, mert a' többi mintegy alárendelt kérdésen ezen főpont kellő elhatároztatása után sokkal könnyebben fogunk áteshetni, 's mert én mindjárt az első szakaszban, hol t. i. a' szabályok értelmezése adatik, ezen jóváhagyás eszméjét be kivánnám szőni. (Helyes!) Szólani fogok tehát legelőbb is a' szabályokról általában, 's utóbb előadom nézetimet a' k i t ü z ö t t kérdésre nézve. Miután a' sz. kir. városok, ezentul igen kiterjesztett hatáskörrel ellátott olly t. hatóságok leendnek, mellyek önállólag fogják közügyeiket igazgatni, méltányos, hogy azokat a' t. hatóság legkitünőbb jogával is, t. i. szabályalkotási joggal is felruházzuk; de mivel más részről a' szabályok épen azon intézkedések, mellyeknek legnagyobb befolyása van az illető t. hatóság közboldogságára, az egyesek személy- és vagyonbátorságára: igen vigyázóknak kell lennünk, hogy a' szabályalkotási joggal összekötött elkerülhetlen kellékek meglegyenek. Illy kelléknek tartom én 1) miszerint azon testület, melly a' szabályokat alkotta, olly elemekből szerkesztessék, miknél fogva biztositék nyujtassék, hogy egy osztály, legyen az nemzetiség, vallás, keresetmód tekintetéből, tulnyomósággal ne birjon a' másik fölött. 2) Hogy a' szabályok az illető t. hatóság elismert szükségei 's érdekeinek emanatiója legyen, 's azért fölötte kivánatos, hogy azok, kikre a' szabályalkotás bizatik, az illető t. hatóság közboldogságát valóban sziveiken viseljék, vagyis hogy azó közjóllétük föltételezve legyen a' város közjóllététől, továbbá, hogy a' szabályalkotók elég értelmiséggel birjanak a' város szükségeit és érdekeit voltakép felfoghatni. 3) Hogy a' szabályok lehető legnagyobb nyilványossággal hozassanak, a' szabályoknál ezt annál inkább szükségesnek tartom, mert csaknyilványosság mellett mutatkozhatnak annak jelenségei: vajjon a' czélbavett szabályok valóban a' város közszükségének emanatiója é? 4) Legszükségesb kelléknek tartom, hogy illy szabályok csupán jóváhagyás után hajtathassanak végre. A' három első kellékről alkalmasabban intézkedhetni ott, hol a' qualificatiók és közgyülések elrendezése fog tárgyaltatni, és igy előadásomat csak azon kér-

désre szoritom: a' közjó érdekében van é az,miszerint a' szabályok csak felsőbb jóváhagyás után vétethessenek foganatba. A' szabályokat, az illető törvényhatóságokra nézve, olly törvényeknek tartom, minők a' t.hozás utján alkottatni szoktak az egész országra nézve, ha már az egész t.hozó testnek nem lehet törvényt életbe léptetni a' fejdelem megegyezése nélkül, nincs, nem lehet ok, hogy azon joggal, mellyel az egész t.hozó test nem bir, egyes t.hatóságok felruháztassanak.Hiszem,reménylem, hogy az ország RRdei a' városokat lehető legjobb módon fogják elrendezni, de még erősebben hiszem, hogy a' városokban az elrendezés után is fen fognak az olly igen heterogen elemek állani, és igy hihető, hogy épen coordinatio után, miután t. i. a' városok hatásköre olly igen ki leend terjesztve, a' vallás, nemzetiség és keresetmód különbségéből eredő megszakadt, és mintegy egymás ellen álló érdekek melletti vivás, a' pártoskodásnak olly potencirozott német fogja elöidézni a' városokban, mellyekről nekünk, kik még csak a'megyei pártoskodással ismérkedtünk meg, ('s már ezeket is türhetetleneknek tartjuk) fogalmunk sincs. Vgyékben a' tanácskozásban részvevők mindnyájan a' kiváltságos osztályhoz tartoznak, többet kevesebbet ugyanazon életmódhoz szoktunk 's igy már ez által is elmarad a' pártoskodás egy jeles factora; néhány vgyében a' vallásküloönbség szolgáltat ugyan okot a' pártokrai oszlásra, de ezek többnyire a' közérdek küzdése előtt háttérbe szoktak tolatni; a' tisztválasztáskor megjelenő pártoskodás szilaj kitöréseket szül, de ez legfölebb 3—4 napig tart a' tisztválasztás után, 's ha hátramaradnak is ittott némi megszakadás nyomai, a' pártdüh lecsilapszik, kiki haza megy szántani vagy agarászni, vagy irni, egymástól távol és három évig legalább nincs tápláléka a' tisztválasztási pártoskodásnak; de hogy lesz a' városokban? nemcsak vallás, de a' mi inkább felzaklatja az indulatokat, keresetmód, 's kivált különböző nemzetiség fog egymás ellen harczra kelni,'s ezen harcz nem 3—4 napig fog tartani, de örökös és folytonos lesz, mert a' harczosak mindig együttmaradván, a' fomentum soha nem szünhetik meg;elkerülhetlenül szükségesnek tartom tehat, hogy az illy örökös pártoskodási fermentatiók közt keletkezhető egy vagy más osztály üldözésére vagy elnyomására czélzó intézkedések (mi leginkább a' szabályok által eszközöltetik) mindaddig életbe ne léptethessenek, mig azok a' felsőbb kormányszékek által jóvá nem hagyatnak; annak tudása, hogy az illy szabályok erőnélküliek,hacsak helyben nem hagyatnak,azazokhozatalára szolgálható ingert is elfojtják. Azt lehetne erre mondani, a' consiliumnál kanczellariánál is csak emberek leendnek, itt sem lehetlen a' részrehajlás; de itt a' részrehajlás azon hatalmas factorai,az osztályok heterogeneitása 's atyafiság elmaradván, e' részben nincs mitől félni. A' természet örökös tanusága szerint, minden hirtelen és nagy ugrás meg szokta boszulni magát, és igy ha az eddig szoros korlátok közt volt városoknak olly aránytalan tágas hatáskört engedünk, a' szédelgés azon bizonyos nemétől félek, mellynek orvoslása annál inkább nehéz, mert hatalmat nem terjeszteni lehet, de megadottat elvenni keserüséggel 's nagy bajjal jár. Várnók be legalább, milly eredvénye leend a' coordinationak; 's ha majd utóbb tapasztalni fogjuk, hogy a'szabályokra nézve islehet veszedelem nélküla'városok hatását terjeszteni, megtehetjük azt utóbb is. A' jóváhagyást városoknál én még annálfogva is szükségesnek tartom, mert ezentul a' városok közügyeit alkalmasint a' megyék mintájára rendezendő közgyülések fogják intézni, 's igy a' felelősség majd lehetetlenné fog tétetni, pedig vélekedésem szerint ez a' megyéknek is árnyékoldala, mert valamint egy részről igen jó és helyes, hogy a' vgyékben, midőn azok, mint a' törvény vagy alkotvány őrei, annak megsértése ellen emelnek szót, a' felszólalásért egyesek felelősekké nem tétethetnek; ugy más részről az, hogy az administrationalis sphaerában a' vgyék által elkövetett hibákért egyesek elnyomatásáért nincs ki feleljen, olly nyomasztó calamitás, mellyen a' megyéknél is inkább segiteni, hogysem azokat a' városokba is átplántálni kellene. 'S én megvallom, hazám legnagyobb jóltevőjének tekinteném azt, ki a' munícipalitasi sérthetlenség mellett az adminístratiót és igazságszolgáltatást a' collegialis tárgyaltatástól akép tudná elválasztani, hogy az elkövetett bűnért felelősséget 's elégtételt lehetne a' vétkesen szerezni: 's mivel coordinatio után városokban a' felelősség megnehezíttetik, tartsuk meg a' személy-és vagyonbátorságra szolgálható hátramaradt azon garantiát, mellyet abban találhatni fel, ha a' városok szabályai csak felsőbb jóváhagyás után hajtathatnak végre. Alázatos inditványom tehát,hogy a' t.RRnek indokul röviden csak annyit mondanánk: miszerint a' m. FőRR. a' városokban inkább, mint bárhol másutt fenálló különböző osztály-'s érdek kellő biztositása tekintetéből szükségesnek vélik,hogy a' városok által hozandó szabályok csak felsőbb jóváhagyás után hajtathassanak végre;'s ezt annál inkább,mert a'szabályok természetüknél fogvást isolly intézkedések, mellyek rögtöni életbe léptetésének szüksége alig fordulhatván elő, ezek a' közigazgatás minden hátráltatása nélkül terjesztethetnek föl azon felsőbb jóváhagyás alá, mellynek megtagadhatása esetei ugy is ezen törvény által határoztatnak meg. Kérdeztetvén erre a' m. főispán ur egy b. által: a' felsőbb helybenbagyás alatt ő Felségét érti- é vagy a' h.-tanácsot? azt válaszolá: hogy a' felsőbb felügyelést a' Felség személyétől elválasztani nem tudja, ő Fels. pedig gyakorolhatja ezt bárki és igy a' h.-tanács által is. Egy gr. erre mindenek előtt a'szabályoknak 48. §ban foglalt definitióját kielégitőnek találta. Kiterjeszkedék azután a' munic. jogokra, mellyek legzebbikét, a' szabályok jogát jellemzé, legjobb gyökerét vetvén a' szabályok az orsz. törvényeknek. De e' joggali visszaélés veszélyes, miután könnyen független állományokat képezhet 'sa'köz igazgatásban tetemes zavarokat idézhet elő.Ez azonban nem elég ok, hogy az alkotványos élet egyik legszebb joga megsemmisittessék, melly leginkább segitett szabadságunkat fentartani. Illy jogot olly hatalom önkényére bizni, mellytől azt többé vissza nem szerezhetnők, nem volna tanácsos. Igy végre csak a' petitio joga maradna fen, mellynek nagy sikerét eddig sem tapasztaltuk. Elég a' városi szabályokra nézve kimondani, hogy azok az or. valamelly élő törvényébe ne ütközzenek's olly intézkedést ne foglaljanak magukban, mellynek hatása tulterjed a' város beldolgain. Felsőbb helybenhagyástól azonban a'szabályok végrehajthatását felfüggeszteni nem kivánná. A' felügyelési jogot a' kormánytól megtagadni nem akarná; de az csak addig terjedjen mint eddig, 's külön szakaszban ki kellene jelenteni, hogy a' felügyelés a' kormányt a' városokban szintugy illeti, mint azt a' megyékben eddig gyakorolta. Ha ezen kivánsága teljesülését nem érheti el, a' rendi szerkezetet pártolja, azt kivánván még, hogy az ország összes városainak helybenhagyott vagy megtagadott szabályai felől egyik országgyülestől a' másikig tudósitás adassék. A' fens. elnök itt megjegyzé, hogy a' szónok előadása könnyen azt következtethetné,mintha felügyelési jog a'kormánynak csak most volna tulajdonitandó, holott ez már a' III. r. II. cz. 7. §ban gyökerezett régi 's folyton gyakorlott kormányjog. Itt tehát semmi uj engedélyről szó nem lehet. Egy felszólalt báró az előbbi két szónok egyikének sem osztozott nézeteiben. Minden hatalom terjeszkedni akar; korlátokról kell tehát gondoskodni, mindkét oldalról, felülről, valamint alólrul. Megegyezik az előtte szólt főispánnak azon nézetében, hogy a' városoknak korlátlan szabályjogot engedni nem lehet; de ha az emlitett pártoskodásoknak annyi sulyt tulajdonitnánk, ezek tekintete ok lehetne minden munic. élet elfojtására 's igy általában meg kellene szüntetni a' statutar.-jogot, mit talán senki sem fog kivánni. Van még egy magasztosb szabadság mint a' politikai, t. i. individuumok szabadsága; ez össze nem férne a' korlátlan szabályjoggal. Igaz ugyan, hogy a'többség fog határozni, de a' t.-hozás kötelessége a' minoritásról is gondoskodni, ha t.i. törvény áll mellette; ezen eset pedig egyszernél többször előforduland. Mert minden város egy aristokratia bölcsője 's igy bármikép rendelkezendik is a' t.hozás, fognak mindig támadni individualitások, mellyek erkölcsi vagy anyagi tulsulyaik által alárendelendik magoknak a' többséget. Innen származnak aztán az önkényes határzatok; ha pedig a' municipiumok fenyegetik a' személyes szabadságot, elvesztik népszerüségöket. Mondatik ugyan, hogy postliminio meg lehet a' törvénytelen határzatot semmisitni; de mellőzve hogy sok esetben az általa okozott kárt pótolni vagy épen nem, vagy csak bajosan lehet, szabadságunk nem annyira a' munícip. szabály-jogban leli fentartását, mint a' hatóságok passiv állásában 's azon körülményben, hogy a' végrehajtó hatalom nagy része kezeikben maradt. Nálunk felelősség nem létezvén, nem adhatunk annyi befolyást a' centralis kormánynak, mint millyennel az Franczia-országban 's Angliában bir; de valamint a' megyékben sem áll fen a' felelősség,'s a' városok is hihetőleg szintezen elv szerint fognak elrendeztetni: ugy viszont a' kormány sem áll felelősség alatt,'s igy Magyarországra más nemzetek példája e' tekintetben nem alkalmazható. A' felelősség kérdése azonban sokkal fontosabb, hogysem azt itt mellékesen tárgyalni lehessen, 's azért a' szónok itt csak némelly formalitást 's föltételeket kiván meghatározni. Mondassék ki törvényben, hogy a' szabályok érvényességére 's végbehajthatására a' nm. h. tanács helybenhagyása szükséges, de itt a' kormány ne emlittessék, mert lehetnek esetek, hol vagy a' helybenhagyás, vagy megtagadás törvényekbe ütközőnek fog találtatni, 's igy felelősség tekintetéből a' kormány megemlitése e' helyütt elmellőzendő. Tartozzék tovább a' h. tanács három hónap leforgása alatt nyilatkozni 's a' megtagadást motiválni; végre a' szabályok időről időre törvénynyel pótoltassanak; 's e' végre a' statutumkönyv egy orsz.gyüléstől a' másikig a' t.hozásnak előterjesztessék. Ezen föltételek alatt a' m. főispán inditványához járul. Egy más báró hasonló szellemben nyilatkozván, azt kivánta, hogy a' h. tanács a' szabályokra nézve számot adjon az országgyülésnek.Ő a' felelősség eszméjét közelebbről érinté, a' végrehajtó hatalmat Ő fels. személyétől elkülönöztetni kivánván, mint az minden alkotványos or.ban létezik, miszerint ő fels. sz. neve soha se compromittáltassék, 's azért a' kormány rendeletei a' király aláirásával soha ne adassanak ki; mert ez utólsó esetben azok törvényességét taglalni nem lehet.Ez utóbbit épen ő felségére nézve veszélyesnek tartja. Ezen állitások ellenében más szónokok nem a' nm. H. Tanács, hanem a' kormány által kivánták a' szabályokat helybenhagyatni, mert igy annál nagyobb leend tekintetök. Az országgyülés felügyelése sem találtatott helyesnek, mert annak nem feladata a' municipiumok felett őrködni akkor, midőn ellenök panasz nem emeltetik. Illy föl terjesztés 's vizsgálás által a' statutumok megszünnének helybeli szabályok lenni,'s orsz. törvényekké válnának. Nevezetes volt még egy grófnak k. előadása: „Részemről azt tartom,hogy a' felelősség fontos kérdésének végképeni eldöntése nem ezen helyre való; de miután azt előttem szólott m. ur megpenditette, legyen szabad csak eszmecsere tekintetéből is, felelősség iránti nézetimet részemről is előterjeszthetni. A' m. ur a' fejdelem személyéta'végrehajtó hatalomtólelkülönitni akarja;én sem tartom a' fejdelmet egyedüli végrehajtó hatalomnak,hanem a' törvények értelmében gyakorlandó végrehajtó hatalom kutfejének tekintem. Én alkotványos kormányt a' felelősség egy bizonyos neme nélkül nem gondolhatok. Nem értem egyedül a' felelősség azon német, melly a' 19ik században még a' legabsolutabb országokban is a' közértelmesség irányában létezik; de értem azt, melly alkotványos országokban, addig mig alkotványos formák léteznek 's végkép meg nem döntetvék, épen az alkotványos hatalmak jogai egymás irányábani gyakorlatának eredvénye.Ezen felelősség létbehozására nézve mindazáltal létezik két mód: egyik, meliyet organicusnak szeretnék nevezni, a' nemzet szellemében, az alkotvány lényegében gyökerezik; ez létezik Angliában, 's bár hazánkat ez országhoz hasonlitni nem akarom, mert Anglia egy monarchia által korlátolt aristokratia, mig hazánk, aristokratia által korlátozott monarchia,ez mégis, noha más formákban, hazánkban is feltalálható. De van a' felelősség életbe léptetésének egy más neme, mellyet mechanikainak lehetne nevezni, melly az Angliában létező organicus intézkedések nélkül leginkább a' kormány és fejdelem eszméjének elméleti elválasztásában találta erősségét. Ezen felelősség a' történet évkönyvei tanubizonysága szerint czéljának soha nem felelt meg; forradalom idejében a' kir. szék szentségét biztositani képes nem volt, a' nyugalom szakában pedig a' nemzetnek a' hatalom irányában elegendő biztositékul nem szolgált. Nem ellenzem,mint mondám, a' felelősséget, mert az nemcsak a' nemzet érdekében áll, hanem áll szinte a' kormányében is; azon kormány ugyanis, melly felelősséget vállal magára, nem gyengébb annál, melly tettei felelősségét kerülné. De kénytelen vagyok megvallani,hogy nézetem szerint a' kormánynak a' fejdelem személyétőli elkülönöztetésea'felelősség eszméje létezésének nem lényeges föltétele,nem kizárólagos postulatuma; 's részemről mindig azon felelőséget tartom helyesbnek, melly a' nemzet szellemében gyökerezvén, 's az alkotvány lényegén alapulván, a' gyakorlat, idő és századok szentesitését megnyerte. Midőn később ez előadás némelly állitványi felett több szónok által kétség emelteték, a' gróf igy magyarázá előbbi nyilatkozatát: „Azt mondottam,hogy alkotványos orsz.ban mindig a' felelősség egy bizonyos neme létezik, de hogy életbe léptetése a' kormány és fejdelem eszméinek elméleti elkülönitését lényeges postulatumkint nem igényli; azt mondottam,hogy ezen felelősség létesitésére olly organicus módok,mint millyenek hazánkban léteznek, nézetem szerint helyesbek, mint a' felelősség mechanicus eszméje. A' gróf örül, hogy a' táblának ez oldaloni egyik tagja a' felelősséget a' kormány érdekében ellenzendőnek nem találta, 's igy a' felelősség eszméjét a' kormány részéről mintegy megismérte. A' gróf maga részéről mindazáltal szinte megismerte,hogy a' kormány felelőssége a' t.hatóságok felelősségét, 's igy a' mostani

rendszer megváltoztatását némikép igényli. Részemről tehát nem örülök kevesbbé azokon,miket a' gróf megismerni szükségesnek tartott, mint ő mélt. azokon, miket én részemről elfogadtam. Reménylem tehát, hogy ezen kölcsönösen elfogadott elvek alapján hazai t.hozásunk idővel olly intézkedéseket állapitand meg, mellyek mig egy részről a' kormányi hatalom szükséges erejét kelletén tul nem gyöngítik, más részről a' szabadságot kelletén tul meg nem szoritják. Engedje mindazáltal a'm. gróf, hogy addig is, mig ez megtörténik, hazánk jelen intézkedéseihez ragaszkodva, olly elveket 's nézeteket ne pártoljak, mellyek mig gyakorlati eredményt ritkán nyujtottak, a' szenvedelmek kitörésinek sokszor alkalmul 's ürügyül szolgáltak. A' szabálykönyvnek országgyülés elibe terjesztetése iránt különböztek a' vélemények. Egy m. báró 's főispáni helyettes azt szükségtelennek tartá, mert ha csak köztudomás a' czél, akkor azt currentatio utján jobban elérhetni; ha pedig örködés czéloztatik, akkor az országgyülésnek egy, azt nem illető hatalom tulajdonittatnék. Az orsz.gyülésnek nem az feladata, hogy akkor örködjék a' municipiumok fölött, ha ellenök panasz nem tétetik, mert az egyenes felügyelés egyedül a' végrehajtó hatalmat illeti. De azon fölül a' statutumok, ha országgyülési tárgyalás alá vétetnek 's még felirás utján is tárgyaltatnak, megszünnek városi szabály lenni 's orsz.törvénynyé válnának. Ellenkező véleményben vala egy előbb felszólalt m. báró. Ő az örkönyv előterjesztését csak azért is szükségesnek tartotta, mert a' t.hozás érdekében fekszik megtudni, milly szabályok hozatnak az országban. Látni fogja, hogy némelly tárgyak fölött törvény hija miatt hozatnak különböző, egymással ellenkező statutumok, 's igy e' hiányt pótolni fogja, hogy egység legyen a' hazában. A' helybenhagyást nem kivánta olly magasan álló hatalomtól függővé tenni, mellyet feleletre huzni nem lehet, 's igy a' h.tanács bizassék meg iránta. Erre az inditványtevő főispán igy nyilatkozott: m. b. E. ur inditványát, mint inditványom föltételét tekintem, 's e' részben vélekedésem az: miszerint mint már említém, fenálló rendszerünk némi felforgatása nélkül egy vagy más polgári dicasteriumot a' fejdelem hatalmától 's felügyelésétől függetlenné tenni nem lehet. Fenálló institutióink szerint kormányozni csak a' fejdelemnek lehet, 's a' polg. kormányszékek, minő a' h.tótanács is, csak tanácsadók 's a' kormányzás organumi lehetnek. Tudom, hogy m. báró E. 's az őt pártolók az által hogy a' h.tanácsot akarják kizárólag jóváhagyás jogával felruházni, azon felelősségre számitnak, mellyet a' fejdelem személyére nézve megállapithatónak nem gondolnak. A' felelősségre nézve, jelesül pedig a' más alkotványos országokban létező ministerek felelősségére nézve, egy igen merész állitással fogok előállani 's nyilván kijelentem: miszerint én a' ministerek felelősségét más alkotv. országokban is merő theoriának tartom, melly soha sehol életbe nem léptetett. Mutassa valaki csak egy példáját is annak elő a'világ történeteiben,hogy illy felelős minister azért, mert ministeri eljárása körében, vagy fejdelmének rosz tanácsot adva, vagy törvénytelen 's alkotvány elleni parancsot aláirva megszabott törvényes uton 's törv. biró által itéltetett volna el; egy esetre lehetne hivatkozni,és ez a' Polignac ésPeyronnet franczia ministerek elitéltetése; de ez is forradalom következtében történvén, Franczia ország nem volt maga normalis állapotában. A' többi minister fejvesztése vagy fogságra itéltetésük többnyire onnan eredtek, hogy fejdelmük kegyét vesztvén, más személyes kihágások szine alatt vétettek üldözőbe 's itéltettek el erőszakolt módok által. A'fejdelem és kormány irányában olly felelősséget, melly a' nemzetet alkotványa iránt tökéletesen biztosithatná, és foganatba vétethetnék, eddig még senki nem talált fel. B. E. Jt tehát, ki eddig is olly szép hirt 's nevet szerze magának, örökös európai nevezetesség fogja követni 's egyszersmind áldani, ha e' részben olly találmánynyal áll elő,melly a' felelősséget theoria mezejéről pract. életbe viendi által; de ugy hiszem hogy illynemü felelősségre sem más alkotv. nemzeteknek, sem nekünk semmi szükségünk; elég a' moralis garantia, a' közvélekedés erőteljes nyilványitása,ennek fejdelem, kormány 's mindenki hódolni tartozik, 's a' ki nem hódol,azt csak kárával vagy épen vesztével teheti. Nálunk jelesül az, hogy mi a' törvényellenes tettek ellen e' helyen szabadon nyilatkozhatunk, és szót emelhetünk, adja nekünk azon moralis garantiát, mellynek józan 's czélszerü használása mellett más ugy is életbe nem léptethető theoret. felelősségek nélkül ellehetünk. Megjő 's meg kell azon időnek jőni,hogy az itt nyilványitandó nemzeti közakarat ellen főhivatalnokok sem maradhatnak többé hivatalaikban 's ha mi a' moralis garantiát annyira fogjuk vihetni, hogy az olly felsőbb intézvény, 's olly főhivatalnokok, kik a' nemzet sympathiáját elvesztették, többé fen nem tarthatók, elértük institutióink sérthetlensége mellett azon czélt, mellyet más nemzetek csak nagy áldozatokkal vásárolhattak meg. Mind ő, mind más szónokok megelégülének azon moralis felelősséggel, melly hazánkban ugy is létezik, 's a' szólásszabadságban, kifejlődött municip. életben 's hivatalnokok becsületérzetében gyökerezik. Végre ő cs. k. fsége is kivánta ezen véletlenül a'tanácskozásokba sodrott felelősségi tárgyról véleményét röviden elmondani, kérdvén az azt szőnyegre hozta szónokot: gondolja é, hogy a' magy. ministerség szintazon hatalommal bir, mellyel azon országok kormányai, hol felelős közigazgatás létezik,mint például Anglia és Franczia országban? Amaz országokban a' ministerség változása minden hivatalág változását maga után vonja, mig nálunk a' közhivatalnokok nagyobb része szabadon választatik. Hogy tehát a' végrehajtó hatalom felelős legyen, szükséges hogy müszerei szinte tőle függjenek, 's ez által a' kormánynak felelősségre szükséges eszközök is nyujtassanak. A' fens. elnök legalább örömest felvállalná a' kormánynak törvényes felelősségét, ha a' főbb hivatalnokoktul kezdve minden fő-'s alispánt, valamint a' szolgabirákat 'stb. kinevezhetné 's tetszése szerint el is mozdithatná.Nem méltányos,mindenkor csak főbb hivataloktól felelősséget követelni, mig az alsóbbakban semminemü függés v. felelősség nem létezik; mindig csak felülről korlátozni alólrul pedig tágitni akarni. Mi az egyiknek méltányos, az a' másiknak igazságos. A' gyülekezet általányos helyeslése után még több szónok nyilatkozott mind egyik, mind másik oldalról 's a' fönebbi elvek inkább 's inkább kifejlettek. A' legelőbb felszólalt főispán a' mechanikai felelősséget teljesen haszontalannak nyilatkoztatván, felszólitá az ellenvéleményüeket: nevezzenek Polignacon kivül, csak egyetlen ministert, ki felelősség elvénél fogvást megbüntettetett volna, 's maga Polignac, Peyronnet és társai csak a' forradalom folytában itéltettek el. Nincs más garantiára szükség, mint az erkölcsire 's mig a' magyar szabadon szólhat, mig a' közvélemény dörgései következtében a' hivatalnok elmozdittatik, 's népszerütlen férfi nem maradhat meg a' kormány élén, addig szilárdan fönálland a' nemzet szabadsága, valamint a' kormány tekintete. Egy gróf a' tanácskozások végén még a' szabály definitióját kivánván, a' f. elnök a' már multkor elmondott végzést a' legelőbb felszólalt báró 's főispán elveihez képest mondotta ki, hozzáadván, hogy a' felügyelés már csak azért is elkerülhetlenül szükséges, mivel máskép a' városok, helybeli érdekeiknek engedve, olly szabályokat is fognának hozni, mellyek a' müipar 's kereskedés kifejlődésének akadályul lehetnének; ha tehát e' tekintetben szoros felvigyázat alatt nem tartatnának, a' jövő országgyülés kénytelenittetnék a' városi szabályjogot a' közjó tekintetéből megszoritani. Könnyebb előre mérsékelni, mint a' már elkövetett hibákat orvoslani. Az előrelátható visszaélésekből olly reactio támadhatna, mellynek súlyosabb következései lehetnének. A' felelősségre nézve még csak ezeket jegyzé meg ő csász. kir. fens., hogy nemcsak azon felelősség áll fen hazánkban, mellyet tvényinkben feltalálhatni,hanemmég sokkal hathatósb azon erkölcsi, melly az egész nemzet meggyőződésében 's az egyesek lelkiismeretében gyökerezik.

167d. ker. ülésb. mart. 8kán elnökök: Sárközy Kázmér Fejér, és Bárczay Mihály Abauj megyék követei; jegyzők: Szemere Bertalan és Szentkirályi Móricz, naplóvivő: Zákó István. A' Hajdukerületet tárgyazó vál. munkálatban tett módosítások hitelesitése után fölolvastatott a' RRek másod üzenete a' börtönrendszer iránt, 's minden változtatás nélkül elfogadtatott. Köv. tárgyalásba véteték a' Jász-kun kerület rendezete 's országgy. szavazata ügyében készült választmányi munkálat, mellyben részletesb vitályok kifejlése nélkül, az illető követek utasitásszerü előterjesztései, a' munkálat jegyzőjének némelly fölvilágositási 's közbejött kisebb nagyobb módositások és kihagyások után, ez ülés folytán, a' kerületbeli, városi és községi közjavakrul szóló IIIik részig haladt a' tanácskozás. Ülés eloszlása előtt egy tisztes korú tag nádor ő fens. 68ik születésnapján teendő tisztelgés végett orsz. küldöttséget hozott javaslatba, mi közörömmel fogadtatott.

116d. orsz. ülésben a' m. főRRdeknél mart. 9én tanácskozási tárgy volt a' szerkesztésnek tegnapi határozat következtébeni megváltoztatása, melly is az egész ülést kihuzván több szakasz módosittatását, mások teljes kihagyatását vonta maga után; mit azonban jövő számunkra hagyunk.

168d. ker. ülés kezdetével a' Pesten épitendő országház ügyében megrendelt orsz. választmány tagjai névsora olvastatott föl; azután némelly, a' hajdukerületi munkálatban tett 's köziratilag kihagyva volt módositások hitelesittettek utólag. Kövr. a' jászkunkerületi vál. munkálat további viszgálatával foglalkodott a' gyér számu gyülekezet, mi közben mindazáltal olly kevés csend és figyelem mutatkozék, hogy az elnökségnek 's az ügy körül legnagyobb önmegerőtetéssel fölvilágositásokat nyujtott jegyző-'s illetékes képviselőknek több izben kelle kihallgatatlanság miatt szót emelniök. Történt a' munkálatban több rendbeli módositás, leginkább a' hajdukerületi munkálattal öszhangzólag. A' vizsgálat, a' főfelügyelésről szóló VIIik részig terjedett ezen nap (mart. 9ikén.)

117d. orsz. ülés, mellyben elnök ő nmlga nádor ő fens. teendő születés-napi tisztelgés végett 17 tagbul álló küldöttséget nevezett. A' közelebbi kerül. ülések eredményinek bemutatása után olvastatott a' büntetőrendszer iránti másod üzenete a' RReknek, melly,egypár megye követének ellennyilatkozata daczára, általányos „maradjon"által elfogadtatott; olvastatott tovább az országház tervének 's házhelyének megvizsgálására rendelt orsz. választm. tagok köv. névsora: a' megyék részéről gr. Ráday Gedeon Pest, Huszár Károly Nógrád, Zsoldos Ignácz Veszprém, Szabó Kálmán Győr, Bárczay Mihály Abauj, Szemere Bertalan Borsod, Bónis Sámuel Szabolcs és Török Gábor Arad megy. követei; a' kerül. részéről Smaich Bertalan Buccari k. k.; sz. kir. vár. részéről: Járy György Pest és Wirkner Károly Kassa v. k.; káptalanok részéről Liptay Endre eszterg. főkápt. k. kikhez elnök ő nm. a' kir. tábla részéről Kelemen János itélőmestert 's Melczer István kir. t. ülnököt; Horvátország részéről Klobucsarich Károlyt, a' jelen nem levők követei közül pedig Horvát Lázárt nevezte. Ülés vége előtt elnök ő nmlga három rendbeli folyamodványt mutatott be a' RRnek,mellyeknek tartalmát tárgyaltatásukkor megismértetendjük.

117d. orsz. ülésnek a' m. főRRnél mart. 11én tárgya volt a' t. RR. az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségek miuton beszerezhetése iránti üzenetnek tárgyaltatása, mellynek eredménye a' rendi kivánatnak ellenmondás nélküli elfogadtatása volt; ülés-megnyitáskor a' diszöltönyben megjelent tagok ő cs. kir. fenségét legharsányabb öröm-kijelentésekkel fogadván, a' hg.primásnak a' főtábla,'s egy ünnepélyes küldöttség m. szónokának a' rendi tábla részéről születés és névnapi üdvözlésit szinte harsogó éljenzések kisérék.

169d. ker. ülésb. mart. 11kén elnökök: Kruplanicz Simon Esztergom és Lónyay Gábor Zemplénymegyék követei; jegyzők: Szemere B. és Szentkirályi Móricz; naplóvivő: Majláth György. Olvastatván a' fölirási 's t.javaslat és üzenet az országgyülésnek évenkinti tartatása iránt: némi módositásokkal részletesb vitatkozás nélkül, mind a' három elfogadtatott. Következett a' jászkun kerületi vál. munkálat vizsgálata, mellyben a' ker. RRek a' főfelügyelésről, országgy. szavazatról, választásokról és közigazgatási tárgyakról stb. szóló részeket meghaladván, az illető követek némelly előadásai következtében, 's a' hajdukerületi munkálattal egyeztetés elve szerint történt módositások mellett, iránta tanácskozásukat bevégezték. A' következő napi tanácskozások sorozatára nézve, huzamosb vitatkozás után szavazati többség által, a' megyei kicsapongások orsz. ülésbeni fölvétele határoztatott.

Budapesti napló. Az illetőktül köv. felvilágositást kaptunk naplónkba iktatás végett: „Több budapesti magyar és német hirlap eldicséré már az egyetem udvarában f. hó 5kén véghez ment izraelita orvosnövendék temetést: a' tényt tán azon hiedelem bélyegzé olly igen emlitésre méltónak, hogy azt az emancipatióért sohajtozó izraeliták eszközlék,'s általa is mintegy magokat az emancipatióra némi részben érdemesiteni akarák? —koránsem. Eszök ágában sem volt. A' tudósitók közül ugy látszik egyik sem tudá, az annyira magasztalt temetés körülményit, mert ha ezt tudják, bizonyosan nem fogják azt olly vetélkedve dicsőitni. Az egész igy történt: Egy szegény izraelita orvosnövendék hirtelen,távollevő szüléji tudta nélkül,az egyetemi kórházban meghalt, 's rá az ottani halottaknál divatozó eltakaritási modor várakozék. Egy izraelita orvosnövendéknek az jut eszébe hogy e' zsidó Magyarországban született 's igy őt mint orvosnövendék voltára nézve tisztes karbelit nem illő, bár tőlea'szerencse adományit megtagadá tisztes eltakaritás nélkül ereszteni a' rothadás honjába 's aláirási ivet bocsát ki. Másoknak ismét az jut eszökbe,hogy mivel a'magyarok ugy is eleget szoktak adózniaz izraelitáknak felszólitnak hát minket is magyarokat, hogy a' temetési költséget pótoljuk, hisz nekünk is szintugy tanulótársunk volt mint nekik: sőt ha épen könnyen hivők volnánk, bizony készek lettek volna elhitetni velünk hogy minden tanulótárs tartozik a' temetéshez valamivel járulni. A' felhivást elfogadtuk de olly feltétel alatt, hogy a' szertartás magyarul menjen, melly feltételünket ők elfogadták, de miért is kötötték volna magukat akár a' német, akár a' tót uyelvhez? hisz ha magyarul lesz, a' költsé-

get mi is viseljük; zsidó nyelven pedig különben ha lehetne is, a' temetési költség egyedül magokra hárulna. A' holtat vivő magyar ruhások vegyesen voltak zsidók és keresztyének: a' sirkertben pedig egy keresztyén magyar orvosnövendék tarta beszédet. Eddig a' történet. Az már most a' kérdés: miért érdemlenek itt az izraeliták különös dicséretet,'s mellyik azon tény, melly illy imételt dicsőittetésre méltó? az é: hogy egy izraelita orvosnövendék meghalt? vagy az hogy a' fizetésben társaknak minket keresztyéneket elfogadtak? — vagy az hogy hazánk fővárosában találkozik izraelita lelkész, ki fizetésért kész volt még magyarul is beszélni? ha B. ur nem, más bizonyosan megteszi jó fizetésért. Pótlékul megemlithetjük azt is, hogy még eddig nem tudjuk, mennyi jött be,'s azt sem, mennyi ment ki a' temetésre, mert a' kezelők izraeliták voltak, ezek pedig mindeddig csak magoknak számoltak. Azt egyébiránt hallomásból tudjuk hogy a' gyászszertartást után a' kesergő izraelita tanulótársak megmaradt szövétnekek árából, 's még miből nem tudjuk, tartott lakoma közt keresének enyhülést társok halála fölött. Nem akarunk az izraeliták dicsőségéből semmit levonni, de még is figyelmeztetjük a' tudósitó urakat, hogy ha mi dicséretet nem érdemlünk is azért, hogy azt eszközlők, miszerint egy izraelita magyar szertartással temettessék el, legalább azt ne kürtöltessék dicséretre méltónak azokban, kiknek a' tény még kevesbbé tulajdonuk. Többen. — A' Majerffy-féle szőlőben történt földsüllyedésről, mellyet a' vele szomszédos budai vámhivatal irásbeli értesitése szerint hoza egy két naplónk egymásután a' t. közönség tudomására, a' Honderü f. évi 10d. száma 331d. lapján köv. felvilágositást ad: „azon helyet, hol ezen annyi történet-érdekkel biró barlangot megtalálták, megvett akkori budai serfőző néhai Majerffy (Regis) Ferencz Buda városától 1791 néhány körül. Az igen speculativus 's érd. emlékezetü öreg ur hordóji számára egy olcsó pinczére akarván szert tenni, 1800 elején mintegy 20—25 öl hosszuságra és 2 vagy 2½ öl szélességre megásatá pinczéit, mellyek azonban az alig néhány ölnyi távolban létező meleg források miatt fölötte melegek és penészesek levén, mint a' kivánt czélnak meg nem felelők csakhamar ujra bedugatának. Azon időben a' hegyoldal egy elhagyott temető levén természetes, hogy a' pinczetorok betöltésére használt ásalék teli volt mulandóságunk egy és más souvenirjeivel. Az öreg Majerfy halála után 1805-ben most is élő derék fiának Xavernek jutott vala e'hely, ki azt jelen birtokosának Károly fivérének adta el, ki azt később ama jó törökvérféle borággal beülteté 'stb.“ A' mit ezen felvilágositáson kivül a' buda-miskolczi (mint néhány példányban Egervár és Miskolcz helyett hibául maradt) rejtutról,'sduna medre alatti tunnelről dévajkodva összekarczolászott a' Honderü, azon szánakozva mosolyogtunk, hogy e' nem szándéklott botlásban is nádparipára bukkant elménczkedése; azonban köszönettel is vettük, hogy alkalmat nyujtott e' bár csak néhány példányunkban maradt hiba nyilványos megigazitására. — Kedden mart. 19kén, Nádorunk ő fens. névnapja dicsőiteségül, a' szerviták templomában, délelőtti 11 órakor a' német „Liedertafel“ tagjai nagy misét fognak énekelni, mellynek egy részében a' vaknövendékek is részt veendnek. A' templom előtt egyszersmind segélypénz fog az aradiak számára gyüjtetni. — E' napokban bizonyos Stern nevü fiatal zsidó, ki divaturacs-szerepet játszott Budapesten, a' fehérhajó vendégfogadó egyik szobáját fényes nappal fölverte 's épen legjobban gazdálkodott a' pénzben, midőn az ott szállásozó gazdag kereskedő véletlenül viszszatért, 's a' tolvajt börtönbe viteté. — Marquard-Girczynek „Remény“ czimü kisgőzöse megkezdé már pályázását, 's előbb nem is indithatá meg, mert budai kiszálló-helyeinek egyikét szerdán éjjel megrongálták hir szerint irigyei, kiket alkalmasint a' döczögős budaiszekerek tulajdonosi közt kell keresni, mert ezek, főleg ha a' 40 lóerejü Buda is versenyre száll, csakugyan elvesztik fuvarozási keresményök egy részét, ha „Buda“ és „Remény“ folyvást pályáznak Pest és ÓBuda közt. Fáy András munkáinak 3. kötete is megjelent már, mellyben a' „Bélteky ház“ czimü regény kezdetik meg; e' kötetet „Klárcsi“ diszesiti szép aczélmetszetben. Szinte most jelent meg Nagy Ignácztól a' „Torzképek“ 3 és 4dik kötete, illy tartalommal: Kos ur szivbajai (képpel), A' divatorvos, Az arszlánnő, Vadaskerti estély, A' vállalkozó, A' nyárspolgár, Fripon ur szerkesztői bajai, Éjféli tapasztalások (képpel), A' hajhász, A' koldusbiró, Növényországi forrongás, Polgári estély, Medve ur története, Az uzsorás, Zajtay. Diszes kő-nyomatu boritékban, ára 2 fr. 40 kr. Az első és 2d. kötet ezer példányu első kiadásából már csak néhány példány kapható; a' 2d. kiadásra szükséges előkészületek azonban már megtétettek. — Játékszini krónika: nemzeti szinházunkban f. 8kán adaték „Ismeretlenő“ dalj. 2 felv., gyér közönség előtt, 9kén bérszünettel először „2 pisztoly“ ered. népszinmü Szigligetitől; 10kén ugyanaz; nézők midkétszer nagy számmal; 11kén „Hunyady László“ dalj. 4 felv.; 12kén „2 pisztoly“ a' szinház ismél teli volt, 's ez ha vásári hetek után is úgy marad, mint a' Szökött katonánál, minden birálatnál világosabban tanusitandja, hogy ez ujdonság csakugyan tetszik a' közönségnek; 13. „Szökött katona“ vigj 3 felv.; 14én bérszünettel először „Az ezred lyánya“ dalj. 2 felv. Donizettitől Szerdahelyi jutalmára, Schodelné a' czimszerepben diesőn remeklett mind czélszerü játékával mind ezüst csengésü 's bájos hullámzatu szivreható énekével zsufolásig telt ház mellett. Budapest vidékén f. h. 15kén ujlag téli alakra, t.i. fagyra hóra zordonult az idő, melly ha igy tartana a' tavaszi szántásvetést kétségtelenül késleltetné. Folyamink áradásimajd mindenüttdulnak. Tisza-Füredtől is összerombola a' jégzaj a' hidat, össze a' szolnokit is, mint minap emlitők gátastul, mi a' rosz utak mellett a' közlekedésre igen hátráltató. Borzova folyam is kiöntött 's tulcsapván az ár a' töltéseken Torontal nagy részében mintegy 6 ölnyira viz alatt. A' Temes folyam melléke is rettegnek illy látogatástul. Arad 's több mellékiek is rettegnek illy látogatástul. Arad 's több mellékiek is rettegnek illy látogatástul, hogy mételyben a' gyébül azon szomoru hir szállong, hogy mételyben a' birka ezer meg ezer számra hull. Pedig Preys Andr. pesti növényárus mételyelleni szerét (mellyet Petri Bernárd gazd. tanácsos sikerrel próbált meg 's ennélfogvást nagyon ajánl) igen tanácsos lenne használni annál inkább, mert kis áldozattal sokat menthetni meg általa. — Belgrádbul futár által azon hir érkezett hogy Vuchich és Petronievich nem sokára visszatérendnek hazájokba 's Petronievichnek lakhelye Jagodina leszen. — Józsefnapi orsz. elővásári hetünkről röviden csak annyit mondhatunk, hogy jó héti vásárinkon is láthatni annyi embert, mint e'héten itt. A' selyem's pamutgyári és kézmüvek ára szökkent, de eddigi jutányos áron is bajjal keltek; egynyiretü gyapju bár nem finom is szapora keletü volt de érnevelés nélkül; a' kétnyiretü mint szinte zigarafi és fürtös gyapju is szives vevőkre talált, de csak eddigi áron. A' gyártatlan bőr és nyulbőr igen keresett czikk; viasz, fagygyu 's gubacs ára csökkent; a' pályinka is türhető keletnek örvendett az elővásáron.

Barsmegyei közgyülés. Febr. 26kai közgyülésünket, elnök első alispánunk isteni gondviselés iránti hálával a' multakért, jövőre pedig az égi hatalom segitségül hivásával kezdé. A' jelenvoltak szokott üdvözlése után, a' teendők sorába legelül a' követi tudósitások olvasását tüzé ki. 1) A' magyar nyelv iránti üzenet helyeselve tudomásul vétetett. 2) A' megsértett szatmári követ ügyében lejött k. kir. leirat olvastatott, 's minthogy az a' t. hatóságokat, illy mételygátló ovószerekrül gondoskodásra fölhija; úgy látszott, hogy a' szónokok, nem úgy ennek, mint inkább szivük sugallatának engedve, 's a' k. k. leirat által csak bizonyosb, és már hatályosb irányt is nyerve, rajzolván a' szatmári követtel történt méltatlanságok fővonalmit, 's emlitve, mikép más követeknek is privát és publicus életük, csupa véleménykülönbség miatt, keserittetik a' fiatalság által; 's kiemelvén mikép illy, durva korszakot bélyegző, nyers erőszak által, a' vélemény- és személyszabadság veszélyeztetik: szükségesnek láták, a' jelen körülmények tekintetéből, az alólrul veszélyeztetett szabadság megovására férfiasan kikelni, 's még hazánkban nem létező fegyelmi szabályok által czélszerűn 's komolyan rendelkezni. Csak a' mikorrul és miképenrül vala szó: némellyek illy szabályok kidolgozására egyenesen az országgyülést, mások az országgyülési munkálatokkal foglalkozó megyei választmányt vélték megbizatandónak; mások a' jelen, mások csak a' jövő közgyülésre kivánták azok előterjesztését: volt, ki az iránt Szatmár vgye jelentését, tulajdonkép fölszólitását is tartotta bevárandónak. De azon tekintetből, hogy a' jelen veszély, mellyben a' szólásszabadság forog, halasztást nem tür, e' munkálatra megyei választmányunk bizatott meg, véleményét még jelen gyülés folyama alatt beadandó. Csak egyetlen egy találtatott, ki általányos többség ellen, a' közönségnek a' hallottakon elégületlenségét nyilványitó tompa moraja közt, rajzolván a' sértett szatmári követnek megválasztatásmódját, oda nyilatkozott, hogy habár őt a' fiatali hév elhagyá (ezt ugyan nem igen venni észre) ő még is ha ott leende, nehezen tartóztatta volna magát meg, hogy a' k. ur ellen resensusát nem nyilatkoztatta volna: (no már t. követ ur, ekkor bizony igen markos kezekbe került volna) azon resensus tehát, mond tovább, szive sugallatából történt. A' vitézkedett szónok ur ez előtti pályáját alán néha néha illy demonstratiók türethettek, de a' vitézlők sorában 's társaságában illyekről helyeselve szólani is, bizony egy kissé sok! — Illy kezelők közt, édes, kedves honosuló szabadságunk, jó éjszakát!! A' módra nézve igen külön ágazó véleménye miatt az e' tárgy iránti huzamosb esti tanácskozás's másnapi végzés rövid vázlata imez: a' hallgatóság, mivel nem azért van ott, hogy akár tónust adjon, akár véleményével a' tanácskozásokba befolyást gyakoroljon, hanem hogy hallgatva tanuljon 's magát kiképezze: se piszszegés, se kardcsörtetés, sem pedig éljenzés, vagy bármi módoni csendzavarás által a' tanácskozásokbani részvétét ne nyilványitsa. Ezen szabályt megszegő az elnök által a' gyülésből utasittassék ki; ha pedig másodszor is merészelné a' csendet zavarni, nemcsak a' gyülésből kitiltandó, hanem egész országgyülés alatt tilos legyen neki az országgyülési terem. Ha többen okoznák a' zajt, hogy őket személyesen megtudni nem lehetne, az egész hallgatóság kiutasitandó (v.a' karzat kiüritendő). De joga legyen a' hallgatóságnak ellenőrködőleg a' csendre ügyelni 's a' háborgókat nyomban bejelenteni 's ez esetben csak a' vétkesek küldendők ki. Egy országgyülési tagot szóval sértő kéthéti, azegészet több hónapi börtönre itéltessék; ha ki pedig or. gyülési tagot tettleg sért meg, akár az országházban akár azon kivül, az, büne fokozatához képest, félévtől, egész két évi börtönnel bünhödjék, itélethozásra a' kir. tábla bizatik meg. 3) Olvastatott a' városok rendezése 's a' zsidók emancipatiója iránti követi jelentés. Temes levele a' választmányhoz utasittatott. A' nm. helyt. tanács intézvényeiből emlitendők: 1) A' kebelbeli kincstári ügyész voksa iránti rendelet, melly a' megyét, a' már ezelőtti több rendü e' tárgyban leküldött rendelvény iránti engedelmességre utasitja: megyénk ezt, mivel a' nm. helyt. tanács elősorolt okainkat nem czáfolta meg, tisztelettel félretétetni 's a' nm. helyt. tanácsot eziránt tudósitni rendelte. Másik a' katonaságtul megtagadott ágynemü iránt intézkedik, megyénk a' köznépet pártolva, 's a' regulamentum szerint a' katonaságot ugy sem illetvén ágy, előbbi nézeteinél maradt. Más meg azon zsidókról kiván jelentést, kik a' törvényszabta bányavárosok körüli vonalokon belül laknak. Ezek összeiratása megrendeltetett. Molnár László megyei mérnökünk fia, tiszteletbeli jegyzővé kineveztetvén, föleskettetett. A' Garam vize által vég pusztulással fenyegetett Zsemlér helység ujra folyamodott a' nemes megyéhez segedelmért, melly, egy félsziget átásatása által igen könnyen eszközölhető, 's a' helység igy romlástól mentve volna. Több év óta sikertelenül szorgalmaztatik ezen átásatás megengedése a' félsziget tulajdonosinál. Most, kinyilatkoztatván Zsemlér földesurasága ügyei igazgatója által, hogy jobbágyinak megmentésükre, kész azon nem nagy kiterjedésü félszigetet megvenni, a' megye azon nemes hajlamnál fogva, melly szerint adózóin, minden módon segitni törekszik, választmányt nevezett, melly azon kérdéses félsziget földesuraságát egyezésre birja. Utóbbi napokban több helység, a' mellyekbe m. é. mindszentnapja óta zsidók kebleztettek egy uradalom által, folyamodással járultak a' nemes megyéhez a' zsidók ellen. —

Szombathelyen februárban. — Vidékünkről a' tüzelem pusztító geniusza mindeddig sem tünt el. Jánosháza, K. Egerszeg, Vörösvár, Sz. Márton és számos egyéb helység alig kezdének emelkedni füstös romaikból, már Rohonczon f. hó 2kán délutáni 2 órakor több mint 80 ház lőn a' lángok martalékává. Milly szörnyü szerencsétlenség! Még most is borzalom rezgeti ideginket, ha viszszagondolunk a' lefolyt év véghavaira, midőn a' gyujtogatásokról városunkban elszórt 's tettleg hitelesitett fenyegető iratok olly általányos lázas állapotba helyeztetének bennünket, mellyben az élet már megunt teherré vált. Félelem és rettegés uralkodott fölöttünk, melly mig elvevé az éjnek jótevő nyugalmát, napi foglalkodásiuk folyamát is teljesen megakasztá; 's ha a' folytonos vigyázat 's éberség okozta feszültség a' test erejét már annyira elzsibbasztá, hogy néha önkénytelen álomba sülyedénk, csakhamar a' harangok vészkongásai riasztának fel rövid pihenésünkből, segélyért esdvén azon szerencsétlenek nevében, kik a' körültök 's fölöttük csapkodó lángok közől alig mentheték meg éltüket. November és december 12kén Sz. Márton éjszaki sora majd egészen elhamvadt, 's mint az égés körülményiből is következetesen gyanithatni, a' tüz szándékos gyujtás eredvénye volt. Első izben egy fiatal izraelita nő életét veszté. E' borzasztó események, valamint a' november 26kán a' szőkeföldi malom szalmakazalai közt de korán észrevett gyujtási merény, 's mint fönebb emlitém, az elszórt iratok, mellyek egész városunkat 's a' közel Szőlőst nagy szélben felgyujtással fenyegeték, a' kedélyeket kétségbeesésig fagyasztá annyira, hogy a' csekélyebb biztosságu házak lakói elhagyák lakjaikat 's utczán üték föl éjente tanyáikat. E' rémületes korszakon már tul gondolók magunkat, midőn a' rohonczi tüzvészről értesitetének, de mellynek eredeti oka még tudva nincsen. Illy szomoru helyzetben azonban az ég malasztja nem hagyá el a' szerencsétleneket; tények czáfolák meg azon nem kevéstől táplált balitéletet, mintha e' felvilágosodás és haladás századában a' szelidebb erények az emberektől bucsut vettek votna: sőt tapasztalók, hogy mig hajdan egy ragyogó eszmeért az állelkesülés éltét áldozá, most a' higgadt ész csekélyebb, de nagyobb sikerü tényeket hoz az emberiség oltárára. A' megyei tisztviselő kar, f. t. káptalan, és több fő és közrangu egyesek tetemes pénz- és élelmi segélyt, és Szombathely város a' sz. mártoniaknak először 800on *) másod izben 600 ftot fölül, most pedig a' rohonczi aknak 437 ftot adakoztak. 'S ugyan mi legörvendetesb 's különös megemlitésre méltó, körünkben müködvelő társaság alakult a' vasmegyei égettek fölsegélését szini mutatványok által eszközlendő. Ezen társaság, melly létesültét mélt. báró Mikos János urnak köszönheti, azon szerény hazafinak 's emberbarátnak, ki milly fösvény szavaiban, olly pa-

*) Nem pedig, mint a' Hiradók levelezője akkoriban közlé, 296 frt.

zar jó tetteiben, előadásai sorát Január 14kén a' zöldfai teremben Nagy Ignácz elhirült Tisztujitásával kezdé - meg, mellyet azon hó 29kén ismételt; 's meg kell vallanom, mindent megtőn, mi erejében volt a' közönségnek nem csupán kielégitésére, hanem meglepetésére is. Az igen jól rendezett hangászkar szinte működvelők hozzájárultával, a' Varsányi János és Horváth Imre urak által festett pompás diszitvények, mellyek egyikén mint előfüggönyön nemzeti szinü redőzetek közepett álló szobron ezen felirás diszelgett: „egyesüljünk és haladjunk!", a' szereplő egyedek tapintatos játéka, végre az előadás egybevágó kereksége olly hatást idéztek elő, melly a' leglelkesültebb tetszés jelkitörésiben viszhangzott. Jövőre mennyire értesitve vagyok, az „Országgyülési szállás"t, „Szökött katonát' és Kotzebue „Zürzavarát" tüzte-ki az állandósulni kivánó derék társulat. A' Pesten közkedvességben részesült Tisztujitás nemcsak a' nemzeti szini irodalom, de politikai életünk terén is nevezetes 's figyelmet igénylő tünemény, 's ezt leginkább a' vidéken tapasztalhatni, hol a' korteskedés ármányai otthonosságuknál fogva ismeretesbek, mint a' fővárosban. Itt nem egyedül mulatságot nyujt, hanem olly hü képeket is a' nézők elé, mellyekben — engedelemmel legyen mondva — sokan saját énjük közel talált másaira ijedve ismernek, mig fölöttük a'másik rész jóizün kaczag; és minél sürübbek a' magány-körökben ellene hallható szózatok, a' darab nem tévesztett hatása annál kiáltóbb. Nem az alkotványos jogokat állitja ez pelengérre, hanem az ezek gyakorlatával összefort visszaéléseket, mellyek fölött ha szégyennel pirulunk, megtevők a' javulás első lépését, de ha miattok a' derék szerző ellen kifakadunk, minmagunkra mondók ki az itéletet: melly szerint az alkotvány jogai bennünk szentségtelen kezelőkre találtak. Soha sem alakul e' nemzet azzá, mivé reméllni szeretjük, mig minmagunk át nem alakulunk, 's csak tisztelni kell azokat, kik az utálat magvát hinték el lelkünkben saját kinövésink iránt. Még egyet nem hallgathatok el, mi a' körünkben dühöngött tüzvészekkel okozatos összefüggésben van, t. i. Szombathely város azon dicséretes intézkedését, mellyeket dec. 9kén tartott közgyülésében a' közbátorságra nézve megállapitott, 's megyei helybenhagyás után kinyomatandni határozott. A' rendszeres munkálat főbb pontjai közé tartozik, hogy jövőre egy e' czélra kinevezendő választmánynak hire 's befolyása nélkül semmi épitkezés nem engedtetik meg, hogy a' mostani szalmafedett házakból 10 év mulva egynek sem szabad fenmaradnia, minélfogvást évenkint minden utczában a' tanács által arány szerint kijelelendő szalmafedelü épületek cserép alá veendők, 's az illy épületek polgárbirtokosai saját szükségükre 300ft. erejeig cserépzsindelyt 4 évi kölcsönre nyerendnek a' várostól, első két évben kamatmentesen, másik két évben pedig ötös kamatra. Továbbá tüzi biztosak lesznek kinevezendők, kik a' vész alkalmikor ennek elnyomatására czélzó intézkedések iránt, mindenik saját kerületében, korlátlanul osztják parancsikat; védbiztosak, kik viszont alárendelteikkel a' szerencsétlenek megmenthető vagyonát biztos helyre vitetvén, fölötte őrködnek; minden czéhnek és czéhenkivüli lakosnak saját foglalkodási köre büntetés feltéte alatt szabatván ki. Adja ég, hogy e' szent intézkedések ne maradjanak holt betük! 'S ép azért csodálom, hogy a' megye helybenhagyását nem vihatták ki eddig azon ok miatt, mert, mint mondatott, több pontjai a' tulajdoni jogba vágnak; minélfogva járásbeli főbiró ur küldeték ki annak megtudására: vajjon a' kérdéses munkálat közakarat állapitványa é? Közakaratot igényelni ott, hol a' nép szava határoz, kissé — hogy többet ne mondjak tulzó. A' szabadság minden polgárnak adott szavazatot a' többség kezébe helyzi; és közmegegyezést követelni itt annyit tesz, mint magát a'szabadságot megdönteni akarni. — Néhány nap előtt egy próbatéten volt szerencsém jelenlenni, melly mig egy felől a' kisded tanulók szorgalmának és tehetségeinek meglepő bizonyitványit adá, más részről derék tanitójok iránt a' legméltányosb 's leghőbb tiszteletet kelté fel bennem, 's azon kivánatot nemzeti jövőnknek, 's az emberiség érdekében: vajha sok illy tanitó léteznék! Egy férjfiu ült ott gyermekei közepett korőszitett fővel, de ifju szivvel és lélekkel, melly fel birá fogni hivatásának, az ügynek, melly kezeire bizatott, fontosságát, és felhasználta ha nyatló korának minden erejét, hogy fonák iskolai rendszerünk olly nyomasztó akadályai daczára is kielégitse az igényeket, mik a' nevelés szent ügye körül eddigelé csak egy szebb reményü jövőhöz csatoltatvák. Rendes tanulmányokon kivül a' magyar földleirás és történetirás főbb vázlatiban örvendetes készséget 's ügyességet fejtettek ki a'kisdedek; és — mit kéj vala látni — egész lényükből olvashatók; hogy koruk ártatlan hevével 's csatlakozásával nem félik, de szeretik a' férjfiut, ki nekik több, mint minek rendelve van. A' sok közől alig volt egy-kettő a' többinél gyengébb. E' derék gyermekbarát, kinek nevét köztisztelet 's elismerés bélyegzik, nt. Paulovics Dömény ur, a' Ferencz szerzet érdemteljes tagja. Tizenkét éve, mióta ő körünkben a' szintolly nehéz, mint hálátlan pályán izzad, fáradoz, adja ég! hogy még továbbra se hagyjon el bennünket! Ezt a' közérdek és azon szülék nevében ohajtom, kik gyermekeiket ápoló gondjai alá olly örömmel bocsátnák. — Szombathely több jeles intézeti közől, mellyeket a' t. szerkesztő ur engedelmével koronkint a' t. cz. közönséggel megismértetni bátorkodandom, a' beteg-ápoló emberbaráti egyesület, melly 1824ben f. m. Batthányi Fülöp herczeg pártolása alatt létesült, 's 67,519 for. 54½ jelenlegi érték-állásában nyolcz beteg ágyat tart, és a' betegek fölvetelében valláskülönbségre nem tekint,— e' napokban adá-ki mult évről jelentését, melly szerint 156 beteget ápolt, kik közül 141 felgyógyult, meghalt és ápolás alatt jelen évre maradt 6. — Megyegyülésink, a' végnapok szóharczain kivül szárazak voltak. K. . . .

Torontáll közgyülés. Jan. 15én kezdődött 's febr. 6kán véget ért rendes közgyülésünk első napján a' megyei kihágások tárgyában készitett megyei választmányi jelentés olvastatott fel, melly kevés közbeszólás után elfogadtatván, belőle következendő pontok érdemelnek emlitést: a) a' Rdek igen ohajtanák, hogy a' hazai lakosok különség nélkül alkotványos létet nyerjenek, azonban b.) a' jogokbani részesitésre nem első lépésnek tartják a' hivatalviselhetési képesség megállapittatását, mert hihetőleg ellenkező esetben a' kicsapongásoknak még tágasb tér nyittatik, azért c.) mindenek előzvényeül vélik az általányos képviselet behozatalát, mellynek megtörténtével a' nem-nemesek is minden alkotványos joggyakorlásra alkalmatosaknak nyilatkoztassanak. Ez ugyan dicső, de némellyek azt gondolják, hogy Torontál épen midőn igen sokat akar, semmit sem akar; d.) Az őrszék elnökét a' biráskodó tagok közül az őrszék által kivánják választatni. e.) A'tisztesbeknek sem választási sem tanácskozási jogot nem adnak, 's mintegy uj kiváltságos osztályt létesiteni nem akarnak, melly a' nemességet könnyen elnyomhatná, hanem itt is a' képviseletet sürgetik ollyképen, hogy egy megye községei a' népesség aránya szerint minden 5000 lakos után számitandó egy képviselő által nyerjenek befolyást, a' nemességet azonban ide nem értve, melly jogai eddigi gyakorlatában maradna. f.) Ha pedig a' népképviselet keresztül nem menne, (mi bizonyos) akkor legalább a' kiváltságos kerületek és mezővárosok nyerjenek képviseletet a' megyei gyüléseken. g) A' plebánusoknak 's ezek helyetteseinek legyen szavok, az óhitü felekezetből mindazáltal minden helybeli egyházi gyülekezetre nézve csak egy rendes lelkész, vagy ennek helyettese birjon szavazattal 's ez utóbbi iránt mondassék ki, hogy jövendőre, kik ezen törvény kihirdetése után fognak papokká szenteltetni, mint rendes lelkészek csak úgy birandnak vokssal, ha a' bölcsészeti tudományt elvégezték, 's a' magyar nyelvet tudják, ezek valának a' megyei Rdek észrevételei a' ker. választmány munkálatára. A' gyülés ugyanazon napján közelebb elhunyt kir. tanácsos Kiss Antalnak végintézete hirdettetett, minek következtében a' sz. györgyi Kiss-féle jószágok szoros birói zár alá vétettek. Többi napokon előkerült a' kerületi választmánynak népnevelésről szóló munkálata is, mellyet köv. észrevételekkel fogadtak el a' Rdek: a.) iskola-tanitóképző intézetet Temesváron is kivánnak felállitani b.) A' néptanitók megyei választási 's tanácskozási joggal csak úgy ruháztassanak fel, ha a' népképviselet megállapittatván, ők mint képviselők megválasztatnak, ad graecas calendas. — c.) Nyugalmaztatásukra nézve, 30 évi szolgálat után nyugdij még azon esetre is járjon, ha azután a' nyugalmazott más hivatalba lépne is, különben kevesebb idejü szolgálat után nyugalmazottnak más hivatalba menetellel nyugdija ugyan szünjék meg, de ha azt elvesztené, előbbi nyugdijába ismét visszahelyeztessék. Gyülés folyta alatt megérkezett a' magyarnyelv iránti k. kir. válasz, mellynek az ország kivánságit kielégitő tartalmát a' Rdek éljenzéssel üdvözlék 's általjában észrevételeket tettek, mint következik: jelesen a' magyar törvényeknek más nyelvekre leendő lefordittatását törvényben kimondatni nem kivánják, nehogy az által a' hazában a' nemzetin kivül más nyelvek mintegy törvényesittessenek, hanem mennyire a' forditás szükséges, a' főkormányszék intézkedjék; továbbá hol az áll, hogy a' horvát követek — intra proximum etiam legalium ordinariorum Comitiorum sexennium diákul is szólhassanak, a' megyei Rdek három évet kivánnak tétetni, nehogy a' hat esztendei országgyülés kitétele ellenkező értelmezésekre szolgáltasson okot, valamint azon több helyen előforduló kitétel, — „intra limites Regni, az orsz. határin belül" aggodalmas érzéssel veszik, mert miután mindazon rész 's tartományok, mellyek a' magyar korona alá tartoznak, 's ennek jogán ő felsége uralkodásának örvendnek, az ország határi közé értelnek, azon megkülönböztetést a' megye Rdei el nem fogadhatják, azért követinknek meghagyatott, mikint a' magyar nyelvnek a' kapcsolt részekre nézve is, a' kormányzás tekintetében őt illető jogaiba helyeztetését eszközöljék. Végre a' magányosak diák folyamodása iránti kitételnek egyszerü kihagyatásamellett e' részben, valamint a' magyar hadi kormányokkali levelezésre nézve is, mellyek a' kültartományokkal egy tekintet alá épen nem jöhetnek, az országos felirásban megállapitottakhoz azzal ragaszkodnak, miszerint a' k. kir. válasznak azon helye, hogy a' nm. h. tanácsnak magyar tárgyaltatásához a' külső tartományokkali levelezés nem értetik, a' törvényben ne emlittessék meg.

Krasznamegyei tisztujitó közgyülés. Sz. Somlyón febr. 27én 's köv. napjain folytatva tartott tisztujitó közgyülésünk rövid tartalmát sietek közleni. Mult közgyülésünk következtében elhatároztatott a' törvényesen bekövetkezett tisztujitás megtartatása, minek következtében ő mlga azt fenemlitett napra tüzte ki. A' tisztválasztás eszméje, vagy valami nem reméllt következmény sejtelme csődité-é be szokatlan számát a' néptömegnek, nem tudom; annyi bizonyos: hogy megyeteremünk bár telve volt, felét sem fogadhatá be az összes megjelenteknek. Mindezen sokaság jelenléte sem idézhete azért elő élet-vagy vagyonbiztositék feletti aggodalmat, nem, mert a'megvesztegetés magvai sem hintetvék itt el annyira, hogy kicsapongásoktól is tartanunk lehetne. Nincs itt szó tehát megvesztegetésről, csak türelemhiányról, melly nem tevén különbséget a' helyes és helytelen szónokok között, azok előadásit tetemesen gátolja. De talán hosszas is leszek az előzvények előbocsátásában, nehogy azonban némi jellemvonás, mint szükséges előismeret nélkülereszkedjen a' tanácskozásba, ezt előértesitésül szükségesnek véltem. A' tanácskozás előtti napon tartott conferentiában minden tisztujitási elvek egy, bármelly részre ugyan eldöntettek, némelly ki nem zárható egyedek kizáratásával.*) Gyülésnyitó beszédét elnök ő mlgának követte rendes alispánunknak az egyetemi tisztikar nevébeni lemondása, mit követett a' nyilatkozatok nyilatkozata, 's a' szünni nem akaró néptömeg „restauratio" rivalgása, annyira: hogy minden kérelem daczára is számtalanszor gátoltattak a' szólók előadásaikban. Hiven 's érzékenyen rajzoltatott e' megye azon kedvetlen állása, mellybe egy a' tisztujitás tárgyában érkezett 's mind a'leopoldi kötlevél úgyszinte az 1791ki 12 t. cz. ellenkezőleg szerkesztett kir. leirat által helyeztetett; melly nemcsak megyénket, de Erdély majd minden törvényhatóságit békétlenségre juttatá. Ezen leirat egy egész napi tanácskozást határozat nélkül ragada ki. Szaporitá a' tanácskozhatási akadályokat a' termen kivüli be nem fért néptömeg jogos kivánatára kiküldött leiratmagyarázó választmány eljárása is; melly utóbb sem vala képes a' tisztujitásra vágyó 's e' miatt rivalgó néptömeget, annak két részre szakadta miatt, lecsilapitani; 's miután több érzékeny 's közhelyeslést nyert nyilatkozat történt a' kir. leirat ellen, ujabb küldöttség neveztetett ki a' másodnapi tanácskozást megelőzőleg azon kérdések felvilágositására, és a' tetemesen megoszlott vélemények tisztába hozatalára: vajjon a' leirat, vagy törvény értelmében kivánnak é tiszteket választani? E' küldöttség a' megbizottakban eljárván 's az egészet felszólitván e' kérdésekrei szavazásra, de a' fejenkinti szavazás, mivel a' tömeg egyetemleg a'törvények értelmébeni tisztválasztásra nyilatkozott, szükségtelenné vált. 'S itt következik a' másodnapi tanácskozás, melly a' jegyzőkönyv olvasásával kezdetvén, ezen mindaddig folytattatott, mig a' mult napi tanácskozás azon részére került, mellyben az összes tisztikar, következőleg a' jegyzői kar is, hivatalát folytatni megszünt. Következnek most a' tisztujitás meg, nem és mimódoni tartatása fölötti vitatkozások, mellyeket a' többszöri harsány helyes- és nem helyeslések szakitának félben 's csendet főisp. helyettes ő mlgának csak azon nyilatkozata idézhetett elő, miszerint a' tanácskozást illy zajban nem folytathatván, a' lárma meg nem szünés esetében a' gyülést eloszlatni lesz kénytelen, mit később a' kölcsönös egyet nem értés miatt teljesitett is, 's igy e' másodnapi tanácskozás is kényszeritett „szólásszabadságnál egyebet ki nem viva

*) Meg kell jegyezni: hogy a' conferentiában az ifjuság nagyobb része részt nem vehetett az onnani kiutasittatás következtében.

röpült elölünk el. Mielőtt e' napi gyülés eloszlott, főisp. helyettes ő mlga, mult közgyülésen lett lemondása következtében a' krasznai járás főszolgabirájának, azon hivatal betöltését tüzte ki, kimondván előbb az összes tisztikar éljen kiáltássali megmaradása feletti nyilatkozatát. Az emlitett hivatal másnap nagy számu szótöbbséggel azon járás alszolgabirájával Bydeskuthy Antallal töltetett be;melly hivatalnak ekkinti betöltése után az alszbiróság ürülvén meg, arra hasonlag nagyszámu szótöbbséggel Mátyus Sándor választatott meg, kinek előléptetése által az iktatói hivatal ürülvén meg, arra másnap szavazati többséggel Gyulai Károly választatott. A' tanácskozási eszmék közretétele nem czélom, melly e' tisztujitó gyülést méltán jellemzi, elég: hogy a' leirat tisztujitásunkat tisztmarasztássá, kivevén az emlitettek változását, alakitá, minek következése lön: volt tisztviselőinknek hivatalaikban közfelkiáltássali meghagyatása mindaddig: mig tisztujitásra uj alkalom nyittathatik (!!) 'S ez volt azon hátulsó kapu, mellyen ez alkalommal szerencsésen kisurranánk. A' milly lelkesedés volt előzvénye e' tisztujitásnak, olly tárgykivüli szélsőségek lettek következményei, de erről ennyit. — Némi kebelbeli intermezzo után következett elnöki kitüzés következtében a' zsidó „emancipatio," mellynek következtében egy 1837ben érkezett rendelet nyomán, a' mindenünnen hozzánk tóduló zsidóság meggátoltatására ovadékokrul gondoskodék megyénk olly formán: hogy a' bejövők meggátoltatva, a' már benlevők szorgalmasan, az e' végre kirendelt biztosság által, megvizsgáltatva élelmi 'skereseti czimeik felől,kiutasíttatnak, vagy benhagyatnak, mert megjegyzendő: hogy nagyszámu zsidóink közt csak egyetlen egy szántövető van! bor- és pálinkaárus pedig 90en felül létezik!! Főjellemző tisztujitó közgyülésünk eredvényi között az elemi népiskolák felállitása,melly aze' végre kinevezett biztosságnak beadott munkálata következtiben szerkesztett alapszabályok szerint rendeltetett létesiittetni. Meghagyatott ennek következtében mind négy főszbiránknak, hogy az általok e' részben történendő munkálatokról közgyülésenkint jelentésöket adják be. Előterjeszté megyénkben eddig egyedül levő tiszti főügyvédünk folyamodása nyomán az elnökség,miszerint a' rabok naponkinti szaporodása miatt ezen hivatal annyira megnehezült: hogy azt egyes tisztviselőnek folytatni szinte lehetetlen, minek következtében, könnyebbités tekintetéből tiszteletbeli főügyvédekül Bölöny Samu és Huberth Iván ügyvédek neveztettek ki. Badacsonyi Gyula. —

Spanyolország.

(Krisztina királyné Figuerasban. Alicanteban meghasonlás mutatkozik. Villongás Marokkóval.) Telegrafi sürgönyök szerint Krisztina özv. királyné febr. 23kán Figuerasba érkezett, hol a' hatóságok által nagy kitüntetéssel fogadtatott. Másnap Girona felé folytatá utját. — Alicante ellen rendes ostrom nyittatik, Roncali husz álgyuval szándékozik a' tüzelést megnyittatni, 's legszigorubb ostromzár alatt tartja e' várost, mellynek lakosi minden pillanatban legnagyobb örömmel nyitnák meg a' kapukat; de a' zendülők parancsnoka folyvást makacsul ellenkezik, 's határzottan oda nyilatkozott, hogy inkább halomra hagyja lődöztetni a' várost 's romjai alá temetkezik. Bátorságát nagyobbitja jelenleg azon körülmény, miszerint két angol hajó éjjel eleséget csempezett a' városba. Ezek azonban nagy bajnak tevék ki magokat, mert Roncali megesküvék, hogy fenékre lődözteti a' hajókat, mihelyt a' kikötőbül távozandnak. — A' Marokkóban tartózkodó spanyol consul nem rég vadászaton levén, egy benszülött katonával összezördült, 's megsebesité őt. A' marokkai szultán tüstint lefejezteté a' consult, minek következtében a' madridi kormány Prim táborfőt tetemes haderővel Tangerbe küldeni készül, hogy a' bántalomért fényes elégtételt sürgessen. — Cartagenában folyvást urak még a' zendülők, mert Concha tábornok nem bir elég álgyuval, hogy a' várost sikerrel lődöztethetné. — Madridban legmélyebb csönd 's nyugalom uralkodik, a' kormány népszerütlensége mindazáltal mind e' mellett is napról napra növekszik, 's különösen a' pénzügyminister ellen mutatkozik legnagyobb elégületlenség, mivel olly utakon szerez pénzt, mellyek mulhatlanul még mélyebb hinárba sülyesztendik az országos hitelt. A' minister ugyanis minden birtokot és jövedelmet elzálogosit, 's ezek mellett nem ritkán 50—70 pftnyi kamatra kötelezé a' már ugyis eléggé elszegényült Spanyolországot. —

Anglia.

(Don Carlos ügye ismét vitatási szőnyegen. Párviadal elleni törvény. Tengerészeti munkásság.) Az alsóházban legközelebb néhány fiatal tory ismét megpenditéa'spanyol trónkövetelőnek francziaországi fogságát. Véleményök szerint a' franczia kormány egyenesen a' népjog ellen vétkezik don Carlos letartóztatása által, 's azért azt inditványozák, hogy Anglia rögtön hatályosan sürgesse szabadon bocsáttatását. E' mellett még általányosan is kikeltek a' szabadelmüség 's franczia országi intézvények ellen, 's mintegy háborut hirdettek minden szabadsági elv ellen. Peel nyugottan 's röviden czáfolá meg őket, kimutatván, mikép a' trónkövetelő koránsem tartatik fogságban, hanem 4 mérföldnyi kerületben szabadon mozoghat Bourges körül; illy elővigyázatra pedig csakugyan joga van Francziaországnak, mert nem nagy kedvet érezhet arra, hogy határain a' polgárháborut hanyagsága által előmozditsa. Erre a' fiatal hőskedők inditványa azonnal megbukott. — Viktória királyné a' windsori kastélyt elhagyá és Buckingham palotába költözött, hol jun. végén negyedik gyermekágyát fogja ünnepleni. — Peel hivatalosan jelenté a' parliamentben, hogy a' párviadal elleni törvény ezentul legnagyobb szigorral fog végrehajtatni. — A' tengerész miniszterség 8sorhajó és 4 fregát-épitésre adott ki parancsot. —

Francziaország.

(Katonai összeesküvés Parisban. Következmrai viták a' parisi erősitvények iránt.) A' parisi őrség egyik sorezredében összeesküvés következtében egy nyugalmazott táborfő, néhány vezérkari tiszt 's mintegy 70 katona fogatott el. Részletesb adatok ez uj merényről még nem jutottak köztudomásra. Vannak azonban, kik hiszik, hogy a' kormány maga csinálta e' zajt, mivel a' következmrában kissé nagyobb buzgalommal kezdik a' párisi erősitvények hasznát és kárait vitatgatni. Több jeles szónok ugyanis hatályosan adá elő, mikép azon bástyatömkeleg idegen ellenséget nem igen fog féken tarthatni, Paris lakosinak szabadsági vágyát ellenben nagyon könnyen elnyomhatja minden pillanatban, mihelyt a' kormány arra kedvet érzend. Soult katonai és különösen várépitészeti müszavakkal törekvék ugyan a' kamrát lecsöndesitni. De nem legfényesb sikerrel. A' ministerség azonban ez ügyben is minden esetre győzni fog, 's a' szabadság védjei kénytelenek lesznek elnémulni. — A' következmrából kilépett legitimisták ujonnan megválasztattak. — Marseille és Alexandria közt rendes gőzhajójárat létesült. — Az árviz több helyen nagy károkat okozott. —

Törökország.

(A' keresztyénségre visszatérés ügye. Nagy viszáradás Drinápolyban. Két követ Daghestanból.) Konstantinápolyi febr. 21kei tudósitás szerint az angol követ, kihez a' franczia is csatlakozott, világosan fenyegető jegyzéket adott át a' portának, mellyben kivántatik, hogy azon törvény, melly azokra, kik a' török vallásra, majd ismét a' keresztyénségre sérnek át, halált szab, töröltessék el. A' törökök közt ez nagy mozgást okozott 's rá a' diván sürün tartott üléseket. — Drinápolyi febr. 8ki hirek szerint ott a' beállott lanyha idő a' tömérdek havat hirtelen felolvasztván, nagy vizáradásokat okozott, ugy hogy állitólag 3000 ház 's tömérdek portéka lett a' hullámok áldozatja. A' kárt három millió piaszterre becsülik.A'vizbe halt emberek menyisége még nem számittatott fel, de annak is tetemesnek kell lenni. — Febr. elején két követ érkezett Sztambulba Daghestanból, honfiaik nevében segélyt kérni a' portától az orosz ellen. Erre febr. 12én Handseri hg. az orosz követség első dragomanja a' portához fordult 's követelte, hogy a' két követ a' városból azonnal utasittassék el, 's hogy a' porta Oroszország számára Cserkeszföldet illetőleg uj fermánt adjon, mellyben Oroszország igényeit egész Daghestanra nézve megismérje. —

Oroszország.

(Varsói vasut. A' lengyel jogszolgáltatás rendeztetik. A' határszéli zsidók iránti ukáz enyhittetik.) Varsói legujabb hirek szerint ott az oroszok nagyon örülnek egy a' cserkeszek fölött nyert diadalmon. Az orosz katonák általjában jó kedvüek, mert azt hiszik, miszerint az aldunai tartományok nem sokára szép mezőt nyitandnak vitézségök kitüntetésére. Jól értesültek véleménye szinte az, miszerint Oroszország' tartományok nyugtalanságát már soká nem türheti, vagy csak azért is, mivel igy Levantéban eddig volt befolyását koczkáztatná. — Varsóban a' varsó- krakkói vasut épittetése azonnal folytattatni rendeltetett; minden épületnek még ez évben véghez kell vitetnie, a' földmunkának pedig a' jövő évi tavaszig; ennek eszközlése végett a' berlini Magnus tőzsérrel egymillio ezüst rubelt meghaladó kölcsön iránt szerződés köttetett. — Miként a' schweizi alpesek közt ugy a'kárpát-felföldön is nagy pusztitásokat okoztak a' sürü hógörgetegek és sok helyütt a' nagy hó a' házakat egészen eltemette. — A' zsidókat a' határszélekről egészen eltávolitó ukáz ujabb rendelet által köv. enyhittetett: 1) azon határszéli zsidók, kik köházakkal birnak, nem két, hanem még négy évig maradhatnak bennök; 2) kiknek pedig faházaik vannak, egy év helyett még 3ig maradhatnak meg; 3) mind ezek 5 évig adómenten maradnak; 4) nagy gyárak tulajdonosira nézve a' financzministerségtől véleményadás kivántatik: vajjon azok nem maradhatnának é meg lakhelyeiken; végre 5) a' pénz- 's belügyi ministerek véleményadásra bizattak meg, mikép lehetne ez ukázt még jobban enyhiteni.

ÉRTESÍTŐ.

Érmelléki borok eladása.

Gróf Zichy Ferencz 'sa't. urnak Diószegi uradalma részéről köztudomásul adatik: hogy folyó 1844dik évi aprilis 24kén és 25kén Debreczen és Nagyvárad közt fekvő Diószeg m. városban az uraság pinczéjében különféle 's többnyire 1811 1827 és 1834dik évi termésbeli fejér borok árverés utján eladatni fognak, melly árverésre a' venni szándekozók ezennel meghivatnak azon figyelmeztetéssel, hogy az eladandó borok mind majorsági termésbeliek, és hogy azoknak nagy része Bakator-bor; egyébiránt csak hordónkint de időközben is eladandók, a' vevőknek 3 hónapi idő engedtetik a' vett borok elvitelére. Az uradalmi tisztség által. 1—3

Haszonbérlési hirdetés.

Zsadányi és Török-sz.-miklósi nm. Almássy Ferencz volt cs. kir. aranykulcsos ur tömegéhez tartozó t. Zemplénymegyében keblezett Bodzás-Ujlak városa, — Garany és Kásó helységek és határaik 1/3adrésze f. 1844 évi april 1jén Garanyban regg 9½órakor a' tisztilakon tartandó nyilványos árverésen f. 1841. évi sz. György naptól számitott 6 évre együtt, vagy ha a' bérleni akarók ugy kivánják, részenkint is haszonbérbe fog adatni; — melly árverésre a' bérleni szándekozók biztositék pénzzel ellátva ezennel hivatalosak. 1—2

Hirdetvény.

Melly szerint a' nm. magyar kir udv. kincstár részéről közhirré tétetik: hogy Mármarosban a' szigeti kir. kincstári gazdálkodó tisztséghez tartozó, kisebb kir. haszonvételek 1844d. évi november 1só napjától kezdve, három egymásután következő esztendőre. 1844d. év aprilis hó 18dik napján a' szigeti gazdálkodó tisztségnél tartandó nyilványos árverés utján bérbe fognak adatni.

1) A' szigeti Aranykorona vendégfogadó az 1. ás 4. számmal, továbbá

2) A' királyi gazdálkodó tisztség curiájában levő 1. 2. 3. 5. 7. és 10 számmal jegyzett vasajtós kőboltok.

3) Alsó-Róna helységben az ugynevezett komlósi koresma, tulajdon italainak mérésivel, ennek bérlésétől az az izraeliták sincsenek kirekesztve, — áll ezen faépület egy szobából, konyhából, kamrából és pinczéből, van hozzá istálló és pálinkaház és 3/4 hold kert.

4) Farkasrév helységben kőbül épült vendégfogadó, szabad italméréssel, melly fogadó áll egy vendég- és egy nagyobb ivószobából, koresmáros laks obájából, kamrából, pinczéből, — van hozzá 12 db marhára való istálló, szekérszin és kert —

5) Sugatag helységben, kőbül épült vendégfogadó, tulajdon italméréssel, az Akna-sugatagi mészárszékkel együtt, mellytől az izraeliták sincsenek kirekesztve, van ezen fogadóban 2 szoba, konyha, kamra, pincze, van továbbá hozzá 24 darab marhára való istálló, pálinkaház és 3/4 holdból álló kert valamint az aknai mészárszékhez is egy nagy istálló, és lakszoba.

6) Szurdok helységbeli vendégfogadó, tulajdon italméréssel, melly bérlésben izraeliták is részesülhetnek, van ezen fogadóban egy nagy ivó- egy vendég- és egy koresmárosi szoba, konyha kamra, pincze, van hozzá istálló, pálinkaház és felholdnyi kert.

7) Bocskói határ-széleni koresmáltatási jog.

8) Fejér-egyházi koresmaház, melly fából épült 's egy szoba, konyha, és kamrából áll.

A' bérleni szándekozók szükséges bánatpénzzel ellátva, a' fen kitett napon és helyen, hol is az árverési és szerződési feltételek megláthatók, ezennel megjelenni hivatalosak. Budán febr. 26kán 1844. 2—3

Nyilatkozat.

„Két pisztoly" czimü legujabb eredeti szinmüvem igaz és becsületes uton csak tőlem megszerezhető előadás végett; 's több példányban is készen megrendelésekre vár. Szigligeti m. k.

Dunavízállás: Budán mart. 16dikán 9' 2'' 6''' a' 0 fölött.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök mart. 21kén.

JELENKOR.

1844. 23dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; Országgyülési közlemény: 118d. fördi ülésben nádori születésnapra üdvözlés; az ország-jólléti költségek iránti tanácskozás részletei; 119d. fördi ülésben a' városi rendezés folytatása a' városi hatóságrul; 170d. kerül. ülésben öt rendü petitio, és a' turopolyai kerület-rendezés föl vagy nem vétele iránti tanácskozás, miszerint az behrendezése iránt adandó részletes javas'at végett választmányhoz utasittatott; 171d. ker. ülésb. a' főisp. esküpéldány-szerkezet módositatván a' 120d. orsz rendi ülésb. a' kerül. szerkezetek átadta után a' m. kicsapongási ügyi munkálat vétetett föl, a' nm. elnök általányos nézetei e' tárgyrul; a' felolvasott szakaszok semmi módositást nem szenvedtek; 121d. fördi ülésb. a' városi helyhatóság iránti tanácskozás folytatása; 172d. ker. ülésb. a' közszükség-fedező források iránti küldöttség választásárul értekezés 's a' 121d rdi orsz. ülésb. a' m. kihágások iránti munkálatb. a' 24d. §ig haladtak. Pestmegyei közgyülésben követutasitás polytechnicum, Szegnia, nevelési nyelv, s t. iránt, a' minden földbirtokos által fizetendő telekdij elfogadtatott; a' zágrábi lap ismét uj névre bérmá'va; Torna 2 rendü, Szatmár, Somogy és Sáros megyek közgyül. 's utasitási; Kassai hir;

Spanyolország (Rendkivüli mozgalmak Krisztina elfogadtatására; uj carlospárti összeesküvés).

Franczia ország (Az összeesküvési hir nem valósult; aláirások Dupetit-Thouars számára).

Svédország (A' király állapota nem enyhül).

Görögország (A' trónöröklés, kormányzóság és senatus iránti határzatok).

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. Schnell György nagyszombati társas káptalanbeli prépostot sz. Pulcheria czimzetes apátságával felruházni, a' szegniai székes káptalanban éneklo-kanonokságra Czernogorcsevich Ferencz őrkanonokot, őrkanonokságra Radochay Mátyás kanonokot, ifjabb kanonokságra Basletich Vinczét a' püspöki papnevelőház aligazgatóját, továbbá Pozsony megye aljegyzőjét Udvarnoky Kálmánt a' fiumei kormányzóság tiszt. fogalmazójává, végre a' pesti első birósáqu váltót. széknél kiadóhivatali segéddé Stettner Ignáczot, tollvivői gyakornokká Bujanovics Jánost, jegyzőkönyvviteli gyakornokká Heribán Jánost, kiadóhivatali első gyakornokká Gegus Dánielt, másodikká pedig Ráchay Sándort kinevezni k. méltóztatott.

Igazitás: Jelenkorunk f. é. 20d. száma 116d. lap. 3dik hasábja 2d sorában a' Constatirozás czikkben: „egészen helytelen" helyett olv. „nem egészen helytelen."

Országgyülési közlemény.

118. orsz. ülésben Nádor ő főhgsége harsány éljen-kiáltások közt megjelenvén, primás-hg's esztergomi érsek a' förendi tábla nevében Nádor ő fens. születésnapjára ekép üdvözlé: Fens. cs. kir. Főhg, országunk Nádora! A' dicső nap, melly cs. kir. Fens. magas születését feltünteté, felejthetlen előttünk, felejthetlen lesz évkönyveinkben. Nem sokára azután, még virágzó kor folyamában, ugy kivánván a' nemzet, föllépett cs. kir. fens. fényes pályájára, mellyről csak boldogitólag árad honunkra nagy hatása. Nem alkottatott azóta bármelly jótékony törvény, nem támadott nagyszerü intézet, nem jött létre közjót tárgyazó vállalat, mellynek dicsősége nem lön cs. kir. fens. mint szerzőjét vagy ápolóját, v. hathatós előmozditóját tisztelhetni 's kétségkivül legnemesb örömére szolgál cs. kir. fens. mind azokra nem tekinthetni a' nélkül, hogy nagy nevét beléjök szöve ne találja. Engedje meg tehát cs. kir. fens. e' jelen alkalommal, mellyet magas születésének már szerencsésen elért, dicső nevének pedig közelitő ünnepe nyujt, hódoló tiszteletünk, forró ragaszkodásunk 's csüggedhetlen bizodalmunk jeléül, szives vágyunk szerint azon hő kivánásunkat nyilványithatni, hogy a' nagy isten, ki országunk fölött kezdettől fogva különösen őrködött, cs. kir. fens. drága napjait, fels. királyunk dicsőségére, a' fens. kir. trón diszére, hazánk boldogitására, fens. családja örömére, a' legtisztább megelégülés élvezései közt még számos évre terjessze. E' szivbeli ohajtásunk teljesedéséért az egek uránál buzgón esdekelni meg nem szününk, kik magunkat cs. kir. fens. magas kegyelmébe alázatosan ajánljuk. (Éljen! éljen! éljen!) Ő cs. kir. fens. igy válaszolt: Már majd 48 év tünt el azóta, hogy én ezen helyet először elfoglalám, ez idő alatt a' m. förendek annyi bizonyságit adák irántam viseltető bizodalmuknak 's az édes haza közjava előmozditása közremunkálásában igyekezetöknek annyi tanuságit, hogy a' mélt. Förendeknek érzelmökről soha kétségem nem lehet. És mai napon a' m. főRR. ismét uj jelét adják irántam viseltető bizodalmuk 's tiszteletöknek, mi szivemnek legkedvesebb. Legyenek a' mélt. Förendek meggyőződve, hogy minden alkalom nekem kedves lesz end, hol én a' m. főRR közepett a' kedves haza közjava előmenetelére a'm. főRR. tanácsával közremunkálhatok 's a' m. főRR. segitségével ezen kitüzött czélt elérhetem, 's legyenek a' mélt. főRR. irántok viseltető szives hajlamomról bizonyosak (éljen, éljen, éljen!) Ekkor megjelent a' t. RR. követsége, mellynek szónoka b. Rudnyánszky Samu esztergomi főkáptalan követe ekint üdvözlé Nádor ő cs. kir. főherczegségét: Fenséges cs. kir. főhg, országunk mélyen tisztelt Nádora! Midőn cs. kir. Főhged magas személye előtt, az orsz. egybegyült t. RR. köréből, ezen kinevezett jeles választmány mélyen tisztelkedik, azon határtalan örömet magyarázza, mellyel keblök csordultig teli van, hogy fens. magas születésnapját szerencsésen elérte! És méltán is, mert akár tekintik cs. k. fens. a' t.hozás nehéz pályáján kitüntetett bölcseségét, 's nagy tapasztalással párosult ritka elnöki tulajdonit, akár tekintsük az orsz. közigazgatásban legnagyobb részt vett eljárásinak gyümölcsöző eredvényit, akár végre az ország fő'örvényszékén tanusitott részrehajlatlan igazságszeretetét, mindannyiszor cs: kir. fenség. nemzetiségünk's jobblétünk leghőbb védlőjét 's bajnokát, a' boldogabb jövendő talpkövének pedig alapitóját hálásan megismerni ép olly kellemes, mint tartozó kötelességünknek valljuk. Fogadja azért cs. kir. fens. az orsz. összegyül. t. RR. legőszintébb kivánatit, mellyek sommája abban pontosul, hogy a' világok ura, Istene, cs. kir. fenségedet koronás királyunk fejdelmi további tetszésére, 's honunknak, melly büszke azon öntudatban, hogy cs. kir. fens. személyében ápolóját, jótevőjét, 's első polgárát birhatja, állandó javára, magas családjának édes örömére még hosszu évek sora alatt erőben, egészségben, megelégülésben éltesse. (Éljen! éljen! éljen!) A' fens. Nádor a' t. RR. küldöttségének ekint válaszolt: a' t. RRnek ezen születésem napjára tett üdvözletük által ujabb tanubizonyságát még inkább látom irántam viseltető hajlamuknak 's annál inkább meggyőződöm, hogy ezen szerencsekivánatok a' t. Rendeknek irántam már annyiszor mutatott belső bizodalmából származnak, 's igy annyival inkább kedvesek azok előttem. Szives kedjék a' t. küldöttség a' t. RRket irántok viseltető bizodalmamról bizonyosakká tenni, ugyszinte állandó törekvésemről, mellyel a' t. RR. a' haza közjavának előmozditását egész szándékkal elősegiteni iparkodom; szives kedjék a' t. RRket nevemben felhini, hogy engem tovább is régi bizodalmukkal ajándékozzanak meg'tovább is a haza közjavára czélzó törekvésimben gyámolitsanak. (Harsány, és szünni nem akaró zajos éljenzések). Ezután olvast az üzenet az ország gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségek miuton beszerezhetése iránt. Mire a'tanácskozásokat köv. beszéddel nyitá meg egy gróf és főispán: „Akárhogy nézem a' t. RR. üzenetét, váratlan, de teljes örömmel lepte meg keblemet. 3 főszempontból indulok ki ezen szőnyegen levő tárgy tárgyaltatásakor. Első szempontom nem menve keresztül az egész munkán, hanem csupán annak czimét tekintve, miszerint abban az mondatik: „üzenet az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségek mi utoni beszerezhetése iránt." Már m.főRR., mondhatom, hogy ez olly szép jövendőre nyujt reményt, ha itt egy általában a' t.RR. akár orsz. választmányilag, akár egyesült erővel illy ovakodva haladnak, alkotványos elveinket és szabadságunkat, 's minden melléktekintet nélkül egyenesen a'haza közhasznát, jólléte előmozditását szemök előtttartva, bizonyosan's tisztán mondhatom, hogy ezáltal a't.RR.a'hazában olly gyümölcs magvát vetik el, melly, habár hoszasb idő alatt, de elkerülhetlen a' legszebb 's legédesb gyümölcsöket fogja teremni (tetszés). 2) azon szempontból indulok ki, hogy én a' t. RRnek bölcs belátását tisztelem és becsülöm, midőn ők a' szerint intézkednek, a' mi ő fels. kir. előadásai 4dik pontjában van, hol egyenesen felszólitja ő fels. az ország Rdeit, hogy mindent kövessenek el kedves hazánk jobb lábra állitására, 's minden e' tekintetben megkivántató módokrul gondoskodjanak. A' 3d. szempont az: miképen részemről legalább nem köszönhetem eléggé a' m. főRRnek azt, hogy mult évi juniusban felszólitották a' t. RRet, miszerint mindenféle előforduló alkalommal minket orsz. választmányban való részesülésre felhini méltóztassanak. Tettleg megmutatják, hogy minden nevezetesb és fontosb tárgyban, hol áldozatokról van szó, ezen m. főtábla hozzájárulását és választm. általi működését megkivánják; mondhatom: ezt nem köszönhetem eléggé, 's kivánom, legyenek a' tek. RR. meggyőződve, hogy ezen förendi tábla kész lesz ezen tárgyban egész iparral a' t. RR. kivánságához járulni (helyes). Ezeket előbocsátván, okoskodásom rövid eredvénye az, hogy én egyáltalában a' választmány kiküldetését nemcsak nem hátráltatom, hanem egész szivemből pártolom, 's az elmondottak rövid synopsisát öszpontositva, kivánom a' t. RRnek megmondatni, mit e' következőkben vagyok bátor a' m. főRR. szivességökbe ajánlani. Azt kellene ugyanis az üzenetben mondani: a'm. főRR., a' nélkül hogy a'jelen ügy előmozditására elvileg, és azon elveknek azután időrül időre mimódoni javaslatára nézve ezuttal bocsátkoznának, fentartani kivánván jövendőre ezen szabadságot, akkorra t.i. midőn az egész tárgy tisztába lesz hozva, egyedül a' fenérintett czélból magok is hasonló hazafiui buzgósággal a' rég ohajtott közjóllét előmozditása 's gyarapodására orsz. választmány-kiküldéshez egész szivességgel járulnak (közhelyeslés). Nyomban egy m. b. 's főisp. igy nyilatkozott: Én hasonlag rokon honfi készséggel találkozom a' t.RRkel épen e' téren, mellyen a' haza mind szellemi mind pedig anyagi kifejlődésének előmozditását szivükön viselvén felhiják a' m. FőRRket egy országos választmány-kiküldésre, melly mind közjogi mind gazdasági tekintetben, mind jelen, mind jövőre a' közszükségnek mi módon leendő legbiztosb födözhetésire nézve a' tárgyat kellő világosságba hozván a' nemzetnek áldozatokra hajló készsége öszpontosulhatásának legbiztosb irány tüzessék ki törvényes rendelkezés által. Mondom örülök találkozni e' téren a' t.RRkel, mert azt hiszem, hogy ha, mint feltételezem 's hinni szeretem, a' kiküldendő orsz. választmány nem egyes érdekekre, nem egyes czélzatokra, hanem a' haza közszükségeire fogja irányozni működését, 's ha az országgyülés szerencsés lesz azon köz irányt felfogni, 's azon czélszerü intézkedést, bizton azt merem állitani, hogy eredvényre nézve fontosb inditvány a' t.RR. által még nem tétetett. Ha hazánk állapotját végig tekintjük, lehetlen meg nem ismerni, hogy közszükség áll előttünk és sok közzül csak egyet akarok emliteni, mit minap tapasztaltunk, t. i. a' közlekedés hiányát. Kiki el fogja ismerni, hogy vannak több részei e' hazának, mellyek közlekedés hiánya miatt az egésztől el vagynak különitve, mi miatt hazánk olly állapotban van, hogy megnem foghatom: mikép lehet e' hazának egységét, kifejlődését 's egyesitett erejét képzelni. Nem akarom a' mélt. főRR. előtt ezen képet tovább festeni, hanem csak némellyeket hozok fel. Hányszor volt azon esetben hazánk, hogy egy vidéke telve volt gabonával, midőn a' másikban inség támadt, 's a' közlekedés nehézségei miatt alig lehetett némelly vidékeket éhen-halástól megmenteni. 2dik József császár idejében történt, hogy midőn Szabolcs megyében a' gahona négy garas volt, Ugocsa, Mármaros 's egyéb szomszéd megyékben ezrek lettek az éhenhalás martaléki, 's ez olly energicus kormány alatt történt, millyen József császár kormánya volt; miért? mert lehetlen volt a' közlekedés nehézségei miatt a' gabonát olcsó áron szállitani. Jelen időből más példát hozok fel: Mult években Eszkelesz et Comp., nagy kendervételre nézve szerződést kötött az angol kereskedőkkel; 's eljöttek az angolok, és 6 hétig kelle vesztegelniök hajóiknak a' tengerparton, mert a' kikötött időre nem érkezhetett meg a' kender; 's miért? ismét közledési nehézség miatt. Legyen elég ezen néhány fővonást emliteni 's tekintve a' haza roppant szükségit, ki ne járulna mind két kézzel azokhoz, miket a' t. RR. emlitnek, mert csakugyan e' tekintetben segiteni kell, annyival inkább, mivel szent tapasztalás bizonyitja, hogy ha mimagunk nem segitünk magunkon, más idegen segedelemre nem számithatunk; de vagynak mindennapi szükségek, 's azok közzül egyet előidézni bátor vagyok, mindenek előtt épen a' törvénykezési rendelkezés következtében. Nem régen létezik ugyan hazánkban váltójog, 's ki az, ki ennek jótékonyságát tagadná? de ki volna ismét az, ki azt tagadná, hogy ezen törvényes rendelkezés mostani állásunkra legrosszabb hatásu volt; elő akartuk mozditani a' kereskedést, és azt pangásba hoztuk, elő akartuk

mozditani hitelünket, és azt rosszabbá tettük. Ismérek egy nagy auctoritást 's financialis tekintetben nagy hitelben levő férfit, ki megkérdeztetvén, midőn ezen törvény hozatott: vajjon reményl-é attól jobb kifejlődést? ő nemmel felelt 's azt állitá: minthogy ezen törvény az uzsorának tágas kaput nyitand, a' kereskedés elfog nyomatni és a' hitel is elfog enyésztetni. Ezen mindennapi szükség olly nyomasztó előttem, hogyha csak egyévet mulasztunk is el jövő törvényhozás idejéig sirva fogunk visszatekinteni, hány birtokos társink fognak ismét inségre jutni ezen uzsoráskodás alatt! Mindenki tudja,hogy a' kereskedést nem folytathatni, csak liferansok czime alatt; váltó-törvények hozattak leginkább provisio czime alatt. Mentül inkább látjuk hazánk olly szükségét,melly azt leginkább nyomja's kifejlődését gátolja, annál inkább kezet kell fognunk a' t. RRkel, hogy orsz. választmány küldessék ki, melly e' tekintetekben véleményt adjon még ez országgyülésre. M. fő-RR. ne mystificáljuk magunkat; akármit fogunk is tenni példaul a' kereskedésre nézve, melly addig,mig olly mérlegben áll a' pénz a' kereskedési termesztvényekkel, mint most, kereskedésre nézve soha nem fogunk segiteni hazánkon; mert mig a' pénzkereskedés nemcsak biztosabb de nagyobb kamatokat hoz, ezen kereskedés mindig csak a' termesztvényekkeli kereskedés rovására fog üzetni. De ha például felteszem azon szerencsés állapotot, hogy az egyesitett erő ki fogja vihatni azt, miszerint köz költségek által nagy és fővonalai kereskedésünknek helyre fognak hozatni, még ezzel sem lesz segitve; mert azt nem fogja kivánhatni senki, hogy minden mellékes és köz vonalhoz fekvő mellékes ut is köz költségen vitessék; ezeket hát mindig egyes birtokosak, szóval privát vállalatokra kell bizni, például azokon, kiknek birtokaik 10—12 mérföldnyire 's tovább esnek a' fővonaltól, magányvállalat által kell segiteni; hogyan fogják ezt tenni, ha a' haza nem gondoskodik arról, hogy ezen földbirtokosak könnyen's olcsó kamatokért pénzt szerezhessenek magoknak. Ezeket nem azért hozom elő, mintha ezeket a' kiküldendő országos választmánynak akár feltételül, akár utasitásul kellene adni. Ugy hiszem, annak utasitást nem kell adni; de miután egy részről látom, hogy a' kereskedési választmány munkálatában közlekedési intézetek hozatnak fel: nem lehet nem látnom, hogy a' t. RR. üzenetében épen ezen tárgy érintetik meg; más részről, hogy ugyanezen kereskedési választmány munkálatában hitelről intézkedések is hozatnak elő: kizárni ezen közszükségi tekintetet sem kivánom a' választmányi munkálatból; mert el kell ismernünk, hogy minden intézkedés főkelléke, mikép a' közvélemény bizodalmának pártolására számithasson. Ismerjük közönségesen, hogy hazánkban nemcsak megyék, hanem egyedek is egy olly bank- v. hitelintézet felállitása szükségét 's czélszerüségét elismerik; 35megyének vane'részben utasitása. A'm. Förk elismerik azon szép eszmét, mellytől egyedül reméllhetni kifejlődést, hogy a' közszükség födözésére áldozattal kell járulni: igyekezni kell tehát azon módokon, mellyek a' haza polgárit képesekké teszik, hogy áldozattal a' haza oltárára járuljanak, 's mennyivel nagyobbak előttünk a' teendők, annálinkább szükséges erről gondoskodni. Ha terheket viszünk haza, 's át nem látják polgártársink, hogy más részről őket képesekké tettük fizetésre, a' közvélemény pártolni nem fogja intézkedésinket, ezt a' tapasztalás is bizonyitja. Midőn 1825ben azon nemesek, kik jobbágytelken laktak, 's azokat mint deserta sessiókat birták, adó alávettetni inditványoztattak, én mint követ ellenszegültem, nem azért mintha nem lettem volna kész áldozatra, mert akkor is nyilványitottam iránta hajtandóságomat, de mindenkor csak garantia mellett, hogy ha t.i. előttünk áll: mire és mennyit fizetünk 's ha arról történikgondoskodás:miképfognak azon pénzek kezeltetni, 's ha azokról rendes számolás vitetni fog; 's mi lett következése? miután azon intézkedés a' közvélemény bizodalmára 's pártolására nem számithatott, az mai napiglan sem vétetett sikerbe. Ugyan is előttem axioma, hogy minden olly intézkedés, melly a' közvélemény bizodalmára nem számithat, reactiót szül, de igyekeznünk kell még más moralis hatalmas tekintetből is, hogy intézkedésünk e' részben a' közvélemény pártolására számithasson; mert sok teendő van előttünk, hazánknak nemcsak anyagi, hanem szellemi képességét is ki kell fejteni, hogy polgártársink minden intézkedésink elfogadására hajlandók legyenek,mellyek a' haza közjavát előmozditsák. Azt vélem tehát ezen központositással, hogy könnyen kezet foghatok A. megye tiszteltfőispánjával abban,miszerintminden utasitás, minden feltétel nélkül válaszoljunk a' t. RRnek, teljes készségünket kijelentvén az orsz. választmány-kiküldés iránt, hanem inditványom oda járul, hogy midőn in summa generalitate megemlítjük a' haza közszükségit, örömmel jelentsük ki: hogy azokon egyesített erővel segiteni akarunk, mi az üzenetben megemlitve nincsen, e' tekintetben a' közszükséget nem jelölvén ki, és azon utat, mellyen az orsz. választmány munkálkodjék; de más részről ugy sem zárnám ki, hogy az orsz. választmány belátásához képest azon két testvér eszmét, t. i. a' haza közszüksége födözését és áldozatképességét, ha meggyőződik, hogy azt egymás nélkül elhatározni nem lehet, figyelembe vegye. Vélekedésem tehát az, hogy miután a' haza közvéleménye azon eszmét pártolja, nem lehet oda nem törekednem, látván azt, miszerint az or.-gyülés 10 hónapja lefolyt már a' nélkül hogy a' mindennapi szükségensegitve lenne,miszerint ezalkalommal arra ne akarjam birni a' m. förket,hogy csak azon közönségesen kifejtett eszmét, melly szinte a' mindennap szükségeihez tartozik, hogy minélinkább hajlandók a' m. fő RR. a' t. RR. javaslata elfogadására 's készek járulni az orsz. választmány-kiküldéshez,hogy az a' közszükségen mi módoni segithetés iránt véleményt adjon ez országgyülésre, biztositván a' módokat, mellyekkel hazánk mostani állapotján legczélszerübben segithetni. E' két egymástól eltérő nézet körül forgának a' ritka érdekü vitatkozások. Azonban megegyezének minden szinezetü szónokok az örömben, mellyet a' t. RRnek a' hon javáróli bölcs gondoskodása mindnyájokban ébresztett, 's melly minden kebelben viszhangra talált; egyedül a' mód körül különböztek a' vélemények. Az egyik rész, pedig a' nagyobbik, minden a' kinevezendő küldötségnek adandó utasitást szükségtelennek tartott, mig egy másik némelly tárgyat különösen figyelmébe ajánlandónak vélt, mellyek közt a' nemzeti bank főhelyet foglalt. Elismerte ugyan egy m. gróf, hogy a' felhozottak még eddig mint csak remény, de bizik a' nemzet szilárd akaratában,hogy az valósággá is válandik. A' kiváltságos osztálynak nem lehet szebb feladása, mint önmegtagadással hozni áldozatokat a' hon boldogsága előmozditására. De hogy illy főfontosságu tárgyban biztosan intézkedhessék a' t. hozás, szükséges tisztába hozni az elveket és épen azért az e' körül munkás választmánynak semmiféle specialis utasitássalhatóságát megkötni, vagy tanácskozásának valami különös irányt adni nem kell; e' szövevényes tárgyban a' nélkül is minden előleges tanácskozás ha nem is lehetetlen, legalább a' legnagyobb nehézségekkel van összekötve, 's e' körül semmi bizonyost nem határozhatni el, mig a' választmány által előterjesztendő adatok tanácskozás alá nem vétetnek. (Közelebb folyt.)

119. orsz. ülésb. a' m. Förknél mart. 12. a'fens. elnök még a'tegnapi végzés következtébeni üzenetet felolvastatá 's köziratra utasitá. Fölolvasá azután az itélőmester a' városi munkálatból a' D. alatti „A'város hatóságáról' czimü „rovatot 65—75 §§ig, melly szakaszokhoz egy gróf még a' sz. k. városok követeinek hasonnemü munkálatából a' 46 és 47dik szakaszokat felvétetni kivánta, mellyek tartalma imez: 46. §. A' város, ön területén semmi más köz törvényhatóságnak alá nem rendelt, saját, és független t.hatósággal bir; és azért t.hatósági jogai gyakorlata következtében magánytestületi minőségben törvény elibe általjánfogva senki által nem idéztethetik, hanem egyedül felsőbb kormányszéki hatóságoknak van alá rendelve; magában értődvén hogy hivatalos visszaélések miatt az illető magányegyedek a' törvények értelmében feleletre vonathatók, 's megfenyithetők. 47. §. A' város t.hatósági jogai gyakorlatára nézve, magát a' köztörvényekhez alkalmazni 's mindenekben azok szerint eljárni köteles. Különbözvén ezek felvételéről a' nézetek, a' kérdés lényegére igen nevezetes vitatkozás támadt. A' RR. üzenetét leginkább egy főispán ellenzé, mi sokféle czáfolatokat vont maga után. Ezeket jevőre körülményesen közlendvén, itt csak egy grófnak a' városok állását magasztosb szempontból felfogt a beszédét adjuk előleg. Egy eszme van, mellynek minden viszonyon, de főkép a' törvényen, hogy tiszta 's minél egyszerübb legyen, mulhatlanul áthatni kell, és ezen eszme az érdekegység; ennek pedig kifolyása a' territorialis hatóság, melly ha talán más nemzeteknél nem, de nálunk tagadhatlanul főkelléke a' rendnek; hangoztatni szeretjük nyiltan, hogy városink ipar és kereskedés tenyésztőji; ha mi ezen ipart és kereskedést fen kivánjuk tartani, meg kell barátkoznunk a' területi hatósággal, mert kereskedés és müipar ott nem tenyészik, hol csend, folytonos szorgalom és állandó rend hiányzik, ezek pedig corollariumai a' territorialis hatóságnak. Hazám szomoru állapotját közigazgatási tekintetben bizonyosan az is igen neveli, hogy kiváltságos személyeknek különböző biráik vannak, ezen birósági elkülönzés kutforrása sok rendetlenségnek, mert mig egy birótól a' másikhoz szaladunk, ottan, hol egy percz megragadásától,'s kellő nyomozástól függ a' siker, többnyire az egészből semmi sem lesz. Az inditványzó b-i főispán ur, ha jól fogtam fel előadását, a' czélt elértnek véli, ha a' városoknak hatalmában álland a' rendbontó vagy bünhödő személyt letartóztathatni; de hiszen m. FőRR. ez most is hatalmában volt a' királyi városoknak, mert in flagranti, vagy in continua persecutione még a' nemes embert is elfoghatták, és vajjon megfelelt é ez czéljának? nem szólok; mert hogy nem, tanusitja a' szomoru valóság,'s adja isten! legyek rosz jósló, de bátran állitom, hogy ha mi kir. városinknak most több hatalmat adni nem kivánunk, mint mellyel már birnak, ha mi kir. városinkat csak a' megyék csendbiztosaivá kivánjuk tenni, ismét czélt nem érünk, mert meg vagyok győződve, hogy egy ki nem elégitő törvényt alkotunk; mert meg vagyok győződve, hogy kir. városink, illyetén egyes nemes ember elfogatása által, ennek haragját 's ezzel majd az egész megye felbőszülését fognák magukra vonni; mi, ha az elitélés is nem őket illetné, elkerülhetlen, hivatásuk és kötelességök teljesitésére nem igen fognak serkentetni. Törv.-hozásunkban egyébiránt ez nem uj elv, mert az 1840: 21. tcz. csődperben a' nemest is aláveti a' városi bíróságnak, ha t. i. mint kereskedő a' városban bukott meg, és a'mezei rendőrség's váltótörvény eléggé tanusitják, hogy nemzetünk felfogván a' kor igényleteit, a' józan haladás ösvényén tenni tud, de hiszen a' legfőbb és legszebb tekintélyekből alakitott criminalis deputatio szint ez elvet állitá fel,'s azt mit t.hozásunk már évek előtt tett, mit a' kérdés nehézségit minden oldalról bőven megvitatva, egy orsz. választmány nyiltan ajánl, azt mi most ne tennők? azt mi jónak ne látnók? hát a' régi szomoru administratio mellett kivánunk maradni? ez nem lehet a' m. för. szándéka, ezen szándékot én tagadom, megkivánjuk tehát hagyni a' roppant anomaliák tömkelegét? p. o. Debreczenben 3 czinkos követ el bünt, egyik mint polgár Debreczenben, másik mint szabolcsi nemes N.-Kállón, 3dik pedig ns Bihar megyében N.-Váradon fog elitéltetni, és ez megmaradjon? már hogyan lehet itt igazságot, mellynek egyik főkelléke a' gyorsaság, de lényeges része a' confrontatio,kiszolgáltatni? én nem tudom; tudok olly eseteket, hol polgár és nemes együtt követvén el bünt, a' polgár büntetését kiállva, már régen járt szab.,midőn a'ns ember pörének appellatiójáról vala szó. Gr. A. K. ellenvetésül hozá fel,hogy a' városok nincsenek olly karban és állásban, hogy t.székeiknek alá lehetne vetni a' ns embert,ez mind igaz lehet, de hisz itt előttünk a' terv; rendezzük ugy a' városi t. széket, hogy ne lehessen többé kifogás; ha pedig városink nem képesek e' rendezést elfogadni, mitől én nem félek, akkor megvallom nem érdemlik meg sem a' rendezést, sem az országgy. szavazatot, sem sz. kir. város nevét, 's t.hozásunk feladása leend illy városokról határozatot mondani; de ezen elv kelletinél többet is próbál, mert ha a' városi t. székek ollyanok, hogy a' nemes embert nem lehet alájok vetni, akkor ki kell venni a' polgárt is, mert az, mi egynek igazságos,gondolom a'másikra is rá illik; egyébiránt kérdem: jobban vannak-é coordinálva a' megyei sedriák, hisz többnyire megyei emberek valánk és ismerjük azon sedriákat, hol öt hat fiscális, mint B. megye érdemes főispánja egykor nekem mondani méltóztatott, azt szokta ülés előtt egymásnak sugni: „pártold ma az én zsidómat,majd pártolom én holnap a' tiédet." T. hozásunknak egy typusa, hogy többnyire rosz emberekről gondoskodik és azokat védi, nekik most is kiváltságos birót, pompás börtönöket, hol egy rabló lakásbéreért a' nemzet tizszer többet fog fizetni, mint más három becsületes ember szállásaért, épiteni és magány-rendszert eszközleni ügyekszik; gondoskodjunk már azokról is, 's ismérjük el: hogy ezek annál inkább megónak roszaktól, ha gyors és egyszerü az igazságszolgáltatás, mi területi hatóság nélkül nem történhetik; de végre m. för., ha törvényt hozunk, legyen ez ollyan, hogy minden érdeket kielégitsen, hogy a' polg. rend százados várakozásinak megfeleljen, mert könnyen megtörténhetik, hogy azok, kiket századokig idegeneknek tartottunk, ollyanok fognak iránt unk maradni szivben és érdekekben, söt idővel ellenünk 's érdekink ellen használtatni. Ő m. B. megye főispánja a' historiai alapu békés fejleményről szólott, ez igen helyes — a' nemzet institutióji önkéntes fejleményében az idők logikájának ellen nem szegülhet, nekünk magyaroknak az időhöz simulni kell és józan megfontolás után azt, minek ereiből az élet kiaszott, sirba szállitani, mi pedig életébren emeli fel fejét a' porból hozzánk, az életbe felvenni, a' historiai alapu békes fejlemény titka véleményem szerint ebben áll. Századok óta többnyire csak a' nemesi rend részire mások kizáratásával hozattak a' jó törvények 's ha léteznék is olly valami, mi másoknak is

jó, ez bizonyosan az ujabb időket kivéve nem az említett rend kárával történt; a' t. hozást mi minden monopolium ellenségei igen is egyedárulag használtuk, de lejárt az idő, kiszenderültünk és szegényül elszigetelve állánk kiváltságinkkal. Azért én is b. E — el kezet fogva mondom: tenni kell! kettő az ut: érett megfontolás után vagy a' kiváltságok egy részéről lemondani, vagy másokat is e' kiváltságok egy részében részesiteni; bármellyiket tegyük, mindkettőnek jó leend következménye, mert sok tekintetben minden polgár nemes, és viszont sok tekintetben minden nemes polgár lesz. Minthogy tehát én k. városinkat a' civilisatio gyülpontjaivá kívánom tenni, 's ohajtom, hogy tenyészszék bennök a' műipar és kereskedés, hogy legyen ott is szent a' tulajdon, a' honfi mentve minden illetlen bánásmódtól és bántalomtól: pártolom a' területi hatóság eszméjét.

170d. ker. ülésb. mart. 12kén benyujtaték az elnökség által a' 117dik orsz. ülésben személynök ő nmga által bejelentett ötrendbeli petitio; jelesen 1) Kis Dávidé, ki olajkészités körüli fölfedezése's javitása dijául 50000 forintnyi biztositékot kér; 2) Matkovich Pálé, ki azon jogkérdés elintéztetését kéri: vajjon alakithat é a' sz.-mártoni főapát önügyében octavale judiciumot? 3) Krasznamegye közönségének visszakapcsoltatási folyamodványa; 4 és 5) a' magyar gazd. egyesület két rendbeli folyamodványa, az intézetnek országossá alakittatása's egy általányos cselédrendszer behozatala iránt. Mindez a' folyamodványi bizottság elibe utasittaték. Olvasá ezután Palóczy László, a' RRek határozatát az országgy. ifjuság által Uray Bálint Szatmár m. követ ellen elkövetett kihágás iránt a' febr. 6ki kir. leirat tárgyában, melly köziratra rendeltetett. Utána pedig Vukovics Szabbás olvasá a'megyei választó és tanácskozó közgyülések szabályozása iránti üzenetét a' RRnek, melly némi módositással elfogadtatott. Napi rendre tüzött tárgyképen felveendő vala ekkor a' kerül. választmány által készitett t.javaslat a'turopolyai kerület rendezése 's orsz.-gyülési szavazata iránt; mivel azonban a' turmezei gr. hivatalos viszonyai miatt jelenleg távol van, némelly tagok a' munkálat-tárgyalást el kivánták halasztatni, leginkább azért, mivel az ottani viszonyokra nézve ő adhatna legkimeritőbb fölvilágositást. De a' választmányi jegyző 's némelly vál. tagok által kijelentetvén, hogy minden — a' munkálatban érdeklett viszony iránt — kellő tudomást szerzett magának a' választmány, 's a'munkálat különben sem ereszkedik a' kerület szerkezetének részleteibe: a' munkálatot haladéktalanul tárgyalhatónak vélték; mi el is fogadtatott. Olvastaték tehát az összesen 15d. §ra terjedő t.javaslat. Iránta számos észrevétel történt, abban központosuló, hogy a' javaslat szerint Turopolya kerülete Zágrábmegye hatósága alól kivétetvén 's önálló t.hatósággá leendvén, mind azon viszony, mellyek ezen kerület és Zágráb megye, nemkülönben a' mondott kerület és a' horvátországi tartománygyülés közt fönmaradnának, a' munkálatban kifejtve 's meghatározva egyáltalán nincsenek; de nincs tovább az is, minő belszerkezettel birjon az önállóságra emelendett kerület? mikép válassza tisztviselőit, követét? mikép legyenek rendezve heligazgatási hivatalosztályi és birósági? Minthogy pedig a' jelen munkálat az orsz.-gyülési szavazat elhatároztatása miatt került szőnyegre; 's a' városoknál és Hajdu- 's Jászkunkerületeknél a' belső elrendezés mulhatlan föltételeül tüzetett ki az országgy. szavazatnak: ennélfogva mind a' kerület viszonyai tisztábahozatalának szüksége, mind a' következetesség elve miatt számosan oda nyilatkoztak, miszerint a' munkálat a' kerületi választmányhoz részletesb belrendezeti intézkedések javaslása végett visszautasittassék. Ebben némelly tagok huzamosan ellenkeztek, és szerkezeti módositgatásokat javasoltak, hogy szükségtelenné tegyék azon veszödséges munkát, mibe állitásuk szerint a' részletes kidolgozás kerülni fogna. De ez 's hasonló ellenvetések csak ujabban meggyőzték a' többséget arról, hogy a' turmezei bonyolult állapot kellő elintézhetése végett mulhatlanul szükség a' belrendezet részletes kidolgozása. A' két ellenvélemény pártolóji közt huzamos szólalkozás folyt, közbeszövetvén azon kérdés fejtegetése is: vajjon a' turmezei gr. ugy ülé a' RR. tábláján mint kerületének grófja vagy követe? Ez egyébiránt a' tanácskozási tárgyhoz nem tartozván csupán eszmecserére szolgált alkalmul, mig végre szavazatra kerülvén a' dolog, a' munkálat 6 szótöbbséggel a' belrendezés iránt adandó részletes javaslat végett a' választmányhoz visszautasittatott.

171d. ker. ülésb. mart. 13kán. Hitelesittetvén a' febr. 6kán kelt k. kir. leiratra szerkesztett határozat és a' főispáni esküpéldánynak ujabbi módositott szerkezete: egyéb tárgy hiányában, a' 10 órakor kezdendő orsz. ülés miatt is, az ülés véget ért.

120d. orsz. ülésb. a' RReknél, mart. 13dikán b. Rudnyánszky Sámuel eszt. főkápt. követ, mint nádor ő cs. kir. Fens. születésnapjára tisztelgés végett kinevezve volt küldöttség szónoka, jelentést tön megbizatásukbani hü eljártukról, meghozván nádor ő fens. a' RRdek jó kivánatai 's örvendeztető megemlékezésükérti szives köszönetét. Átnyujtá ezután a' ker. elnökség a'közelebbi ker. tanácskozások eredvényit, névszerint a' „megyei valasztások és köztanácskozások szabályzatárul szóló t.javaslat" iránti üzenetet 's a' főisp. esküpéldányt azon kijelentéssel a' most nevezett t.javaslatra vonatkozólag, hogy mivel a'Rendek az abban megállapitandó biróságra nézve meg nem egyeztek, ezen hiány kiegészitése idejéig a' t.javaslatot a' főRRhez átküldeni nem kivánják; benyujtotta tovább a' febr. 6diki kir. leiratra szerkesztett határozatot, és az országgyülés évenkinti tartatása iránt szerkesztett fölirási's t.javaslatot és üzenetet, mellyeket majd egymásután közleni fogunk. Ekkor tanácskozásba veendő levén a' megyei választások és köztanácskozások szabályoztatását tárgyazó t. javaslat: elnök ő nmlga köv. fejté ki e' munkálat iránti általányos nézeteit: „Meg fognak engedni a' t. RR. hogy ezen munkálatra észrevételeimet mindenek előtt általányosan előterjeszszem. Egyike a'legnevezetesb tárgyaknak áll előttünk, mert a' megyei választások és köztanácskozások elrendezése leglényegesb részit teszi megyei intézvényinknek, azon szerkezetnek t. i. mellyet alkotványunk legnagyobb kincsének és szabadságunk palladiumának tartottuna és fogunk is tartani mindig; melly azonban teljes erejében és tisztaságában csak ugy állhat fen, ha az visszaélésektől különösen a'megyei választás 's közdolgok feletti tanácskozások gyakorlatában közbejött vétkes kicsapongásoktól megmentetik. Ez nemcsak a' t. RR. figyelmét, hanem ő Felségeét is magára vonta, midőn k. kir. előadásiban ezt az orsz.-gyülés egyik főfeladatává tevé. A' megyék alkotványos helyzetének általányos előadásával nem akarok a' tek. RR. unalmára lenni, mert előttünk a' dolog közönségesen tudva van. Mint mindennek, ugy ennek is vannak fény- és árnyékoldalai; a' dolog természete szerint fényoldalai közé tartozik az, hogy a' megyék municip. jogaiknál fogva magoknak hoznak ugyszólván helybeli törvényt a' kebelbeli körülmények tudásánál fogva legczélszerübben; magok választanak tisztviselőket 's pedig nem állandókat; hanem kik bizonyos időjártával változnak 's ez által megszabadulnak nemcsak az állandó tisztviselők az ugynevezett bureaukratia lehető nyomasztása alól, de az önválasztott rosz vagy ügyetlen hivatalnokoktól is; szóval beldolgaik folytatása 's kormányzása helyhez és személyekhez levén alkalmazva, mint czélirányos lehetőségig legjutalmasb. Ellenben árnyékoldala e'dolognak, hogy az ugynevezett központositás (centralisatio) nagyon is hiányzik, a'mi egy kiterjedt országban nem kis hiány, mert az egyes részeknek mindig a' közre kell czélozni, és a' központositás utján a' közjót más nemzetek példája szerint leghamarabb 's legkiterjedtebben érhetni el. Ezen municipalis elrendezés szerint a' legfőbb hatalom, minthogy a' végrehajtó tisztviselőket nem maga választja 's nevezi ki, természetesen nem működhetik sem azon sebességgel, sem azon bizonyossággal mint másutt; azonkivül a' munic. különböző törvények és statutumok által gátoltatván, a' közre czélzó rendelések is olly hatást nem tehetnek, mint olly országokban, hol illy ellenkezés nem létezik. A' megyék árnyékoldalához tartozik az is, a' mi más tekintetben fényoldal, hogy épen a' honias magányérdekek, mellyek a' helybeli hatóság által legjobban intéztethetnek el, ha párt- és személyes érdekekké alakulnak át, sokszor zavarokat és összeütközéseket okoznak. Azonban ezen árnyékoldalait a' vmegyei életnek törvényink és alkotványunk monarchico-aristokratiai szempontból mindig figyelembe vették, 's a' mennyire azon institutióval megegyezhetik, el is háritották. Hármat tartok ollyat törvényink és alkotványos szokásunkban, mi által a' megyei életnek most emlitettem alkalmatlansága elhárittatik: 1) monarchiai szempontból véve a' fejdelem befolyásának, nevezzem bár ezt végrehajtó hatalomnak vagy fökormánynak, mindenütt működni kell, 's nálunk ez különösen a' megyékre nézve az ugynevezett királyi főfelügyelési jog (jus supremae inspectionis regiae) által gyakoroltatik. A' fejdelem fölvigyáz, hogy a' megyékben a'törvények teljesittessenek; a'törvényekből folyó rendeléseket teszen 's a' törvény elleni tetteket tiltja, sőt akadályoztatja, midőn egyes személyek ellen törvénytelenségek követtetnek el, ha ő Felségéhez folyamodnak, panaszaikat törvény és igazság szerint eligazitja. 2) Ezen befolyását a' fejdelem egy fő tisztviselő által gyakorolja, ki a' megyének első tisztje ugyan, de választástól, mint a' többi nem függ, hanem egyenesen ő Fels. kinevezésétől, és ez a' főispáni hivatal, melly alkotványunk és megyei rendszerünkkel egykoru; ez azon kapocs, melly ő Felsége kormányát a' megyékkel törvényesen összeköti. Nem akarom előadni azon fontos és kiterjedt jogokat, mellyekkel a' főisp. hivatal törvényink által fel van ruházva, mert ezek a' t. RR. előtt ismeretesek, elegendők ezek minden esetre, hogy általok ő Fels. törvényes befolyását a' megyékben teljes hatással gyakorolhassa. A' kir. főfelügyelési jog, és a' főisp. hivatal tehát azon két alkotványos mód monarchicai szempontból, melly a'megyék árnyékoldalait mérsékli és kiegyenliti. 3dik mód jól értett aristokratiai tekintetben az ugynevezett józanabb résznek (pars sanior) eszméje, melly mind törvényinkben világosan fel van állitva, mind pedig törvényes szokásunkban állandó egész mostani időkig tökéletesen ki vala fejtve, és megtartva. Nem is lehet ez máskép, kivált egy olly kiterjedt és számos aristokratiában mint a' magyarországi nemesi rend, hol száz ezreknek van a'közre befolyásuk, ha ezt törvény nem mondaná is, magának a'törvényes szokásnak, a' józan administrationalis politikának kell illy bölcs mérsékletet előállitani, a'mint nálunk elő is állittatott. Mellesleg mondva, meg kell vallani, hogy egy egy állandóbb de egyszersmind nehezebb kormány az aristokratiainál nincs; itt sok tekintettel kell lenni, a' mi más kormányzási formáknál nem annyira szükséges; az absolut kormány előtt mindenki egyformán hajlik és engedékeny; a' tiszta képviseleti kormány sem jár annyi akadálylyal, mert világosan kimondva, tiszta képviseleti kormány az, hol a' többség 's gyakran igen is absolut — parancsol. Itt az egész mesterség a' pártok közt abból áll, hogy a' többséget ennek kezéből kivegyem és magamnak adjam át, hogy magam üljek oda, hol azelőtt más ült. Az aristokratiában, hol olly különféle az osztályzat, érdek, személyesség, minden viszonyra erősen fel kell vigyázni, itten többséggel a' kisebbséget eldönteni, megsemmisiteni nem lehet. Innen jött azon természetes politika, hogy ámbár nálunk a' nemesség alkotványos jogaira nézve egyforma tekintettel volt, mindazáltal mindig az aristokratia eszméjének szóbeli értelmére, melly az arisztosoknak, e'politikai értelemben vett jobbaknak, főbbeknek kormányát jelenti. Kik kissé idősbek vagyunk, gyakorlatban láttuk ezen viszonyokat, mind természetes helyeztetésökben, mind változásaikban; jól emlékezünk, hogy az ugynevezett számos köznemesség milly befolyással volt ezelőtt a' közdolgokba különösen. Ha mondanom lehet, magam is tudva szólhatok a' dologhoz mert olly vidéki vagyok, hol számos ezen nemesi faj, 's közép állásu születésem, hajlamomnál fogva mindig közel állottam hozzájok; meg kell vallanunk, hogy ezen közrendü nemesség egy tiszteletre méltó testület vala, csendes, nyugodt polgárokból, legnagyobb részben földmivelőkből álló, kik a' maguk szabadságérzetében, kivevén talán néhány elkapatott egyedet, a' magokét megbecsülve, másokét nem bántva, nyugodalomban 's megelégülve éltek, közgyülésekben legfölebb is néhány nemes helység hadnagya jelent meg; restauratiók alkalmikor a' megyékben kijelölt férfiakhoz, régi, meggyökerezett bizodalommal biró nemzetségek fejeihez jöttek, szándékjokat megtudták, panaszaikat közlötték, tanácsaikban, mivel azokat természetes, meg nem vesztegetett, józan észszel helyeslették, megnyugodtak 's ez által végeztetett el a' dolog. Nem kell azonban gondolnunk, hogy az illy embereknek semmi befolyása nem volt, hogy ezek csupán akaratban gépek voltak; tudhatja az, ki azon időkre visszaemlékezik; vagy kérdezzük meg atyáinkat; akkor is a'főispáni önkény 's hatalmas pártoskodó emberek irányában használtatott a' köznemesség, és magát eltapodtatni nem engedte, de engedett a' főbbek 's értelmesbek józan tanácsának. (Végét közelebb.) Mi az egyenkint fölolvasott szakaszokra tett utasitásszerü rövid észrevételeket 's módositási javaslatokat illeti: azok szerkezeti változtatást nem okoztak, 's nem is okozandnak, hely szüke miatt csupán azon kerületi ülések tanácskozásira leszünk kénytelenek visszautalni, mellyekben azon előadások, érdemileg véve, a' tárgy kifejtése közben előfordultak. Igy a' mai tanácskozásoknak tárgyul szolgált 's épen semmi változást nem szenvedett 16 szakaszra tett előterjesztések iránt is. Ülés eloszlása előtt fölolvastatá elnök ő nm. a' főRRek azon válaszát, hogy az ország közjavát és gyarapodását előmozditó eszközök létesitésére szükséges költségek megszerezhetése iránt adandó javaslatkészités végetti orsz. választmány kiküldetésében megegyeznek.

121d. orsz. ülésben a' m. főRRnél mart. 14 az előbbi ülés végén egy gr. a' város hatóságról egy, a' t. RR. szerkesztésétől eltérő felosztást javasolván, és szerkesztése köziratra bocsáttatván, annak egyes pontjai feletti tanácskozással az ülés nagyobb része kihuzatott, 's végre a' rendi szerkesztéssel összhangzásba hozatván, összeillesztése az itélőmesterre bizatott, ujabbi viták alá esendő. Az emlitett ujabb felosztás igy hangzik: „2. §. A' város helyhatósága minden tekintetben kiterjed minden polg. természetű belső és külső telkekre, ugy az ezeken tartózkodó nem nemes személyekre. 3. §. Azon nem polgári kiváltságos telkek közül, mellyek a' város határába befoglalva vannak, a' város hatósága, a' beligazgatás érdeke tekintetéből kiterjesztetik a) minden tekintetben a' városban levő nemes udvartelkek nem nemes lakosira. b) Rendőri és büntető

tekintetben: 1) a' várakra és hadi erősségekre, a' mennyiben ezek egészen külön, eddig is elválasztott, és a' jelen gyakorlat szerint más hatóság alá tartozó határt nem képeznek. 2) Katonai laktanyákra és hadi épületekre (RRk jav. 6.) 3) a' városban levő nemes udvartelkekre és házakra: de az ezekkel összekötött magányjogi haszonvételeket, a' városi rendőri szükség ürügye alatt nem gátolhatja, hanem ezen haszonvételeket a' kiváltságlevél és gyakorlat határozza. (RRk jav. 6—8) c) adózási tekintetben: 1) hadi épületekre, 2) megyei házakra. De csak úgy, ha eddig is közadó alatt voltak. — 4. §. Kiterjesztetik tovább a' városi hatóság a' városban, akár polgári akár kiváltságos telkeken lakó nemesek iránt a' köv. esetekben: a) rendöri és büntető tekintetben, a' mennyire a' büntett vagy kihágás ben a' városban, vagy polg. határban követtetett el. b) Magányjogi tekintetben csak hatalmaskodási, becstelenitési 's más birsági ügyekben, ugy városban lakásuk ideje alatt tett árjegyzéki és házbéri, nemkülönben minden nemü világos adóssági tartozásaikra, mennyire mindezek iránt a' kereset ellenök városban lakásuk ideje alatt megindittatott, de a' foglalás a' város által csak a' város területében található értékök erejéig terjesztethetik, és ha ezen értékök a' követelés tökéletes kielégitésére elég nem volna, az illető törvényhatóságok által folytattatik. (70., 71.) 5. §. Osztálybeli vagy örökösi állapotokban, midőn a' vagyonosság nemes és polg. vegyes birtokbul áll, ő felségét illeti a' bíróság kijegyzése (72.) 6. §. A' vásári bíróság iránt az 1836: 18, ugy a' csőd iránt az 1840: 22. t. czikkek továbbá is megerősittetnek. (74.) 7. §. a' melly perekben a' város, mint fél érdekeltetik, biró nem lehet." Ezután a' munkálat 66. §tól kezdve tovább haladván a' m.gyülekezet a' 87ik szakaszig, azaz: végeig jutott némelly változtatások 's kihagyások mellett.

172d. ker. ülésb. mart. 14kén fölolvastatván a' tegnapi országos ülésből átvett főrendi válasz a' közszükség forrásainak fölkeresése 's t.b. ügyében kiküldendő orsz. választmányhoz járulás iránt: az elnökség a' ker. RRet a' keblökbeli tagok megválasztására 's névjegyzéküknek beadására hivá fel. A' megyékből kerületenkint 4, a' városokbul szinte 4, a' kerületekből és egyházíak közül egy-egy tag választása határoztatott. Inditványba hozá ezután utasitása nyomán egy megyei követ, hogy a' KK. és RRek a' kir. tábla részről a' választmányhoz járulandó tagot magok válaszszák. Inditványa azonban mellőztetett 's az ülésnek vége lön.

121d. orsz. ülésb. mart. 14. hivatalosan jelentette az elnök, hogy Zala, Középszolnok és Zaránd megyék ellen, az országgyülésen meg nem jelentök miatt a' korona ügyvéde által perbe fogatván, annak lefolytával el is marasztaltattak. Ezután folyamatba vétetvén a' napirenden levő tárgy: az első 16. §hoz, mint az elnöki viszonyokat elhatárzóhoz tartozó, az esküpéldány iránt történtek nyilatkozatok, mellyek valamint az utóbbi szakaszokra, elnök ő nmga 's némelly megyei követek előterjesztései, a' szerkezetben semmi változást nem okoztak. Az e' napi tanácskozás a' javaslat 24ik §ig haladt, mellyel kapcsolatosan a' zsidó-emancipatio ügye ismét hosszas időig vitattaték, 's a'tárgyra visszatérhetés föntartatott, mielőtt a' munkálat a' FőRRekhez küldetnék.

Pestmegyei közgyülés. F. hó 19én nyittatván meg Pestmegye idei első évnegyedes közgyülése, elnök főisp. helyettes mindenekelőtt nádor ő cs. k. fens. mint e' megye érdemkoszorus főispánja névnapjára figyelmeztetvén a' RRket, e' nap kitörő éljenkiáltásokkal üdvözöltetett 's ez érzelmek levélben is tolmácsoltatni határoztattak. Ezután ugyancsak nádor ő fensége kérdése terjesztetett elő, miszerint máj. 5kén eltelendvén a' tisztikar 3 éve, most kivánják é a'tisztujitást megtartatni vagy azt országgyülés utánra elhalasztani: mire köszönettel fogadtatván ő fens. törvények megtartása iránti példás buzgósága 's előadatván a' közohajtás, vajha minden főispán ekkép tartaná meg az alkotvány rendeleteit, az ajánlott tisztujitás országgyülés utánra halasztatott. — A' kisgyülési jegyzőkönyv hitelesitése közt szóbeli perekben kiadott két parancsa fordulván elő a' nm. udv. kanczellariának, hosszabb vita eredt meg az iránt: vajjon el kell é a' parancsot a' törvény világos szava ellenére fogadni, vagy inkább az egész szóbeli eljárást a' biró önkényére 's belátására hagyni? Egy szónok ugy okoskodék, miszerint nálunk a' kormány e' tekintetben a' cassatioszéknek, melly a'formák megtartására felügyel, helyét pótolja; következőleg azon parancsot, melly a' per formájára szoritkozik, elfogadja. És csakugyan az egyik elfogadtatott, a' másik nem. — Farkas Ignácz végrendeletében 500 ftot hagyott a' felállitandó polytechnicumra, azt addig is a' megye felügyelése alá bizván; az összeg takarékpénztárba tétetni, a' követek pedig polytechnicum-felállitás sürgetése iránt utasittatni határoztattak. — Ezután a' követek 6 rendbeli tudósitása 's az ezek vizsgálatára rendelt választmány jelentése került olvasás alá, mellynek nyomán a' követek eljárása általán helyeseltetvén, a' követek pótlólag utasittattak: 1) a' megyei kicsapongások zabolázására elég lett volna ugyan jelenleg a' titkos szavazást behozni 's kihágások elitélésére esküttszéket rendelni, de mivel az országgyülés mélyebben bebocsátkozott, a' követek erre nézve is a' megye szellemét meg fogják érteni. 2)A'városok rendezését Szegniára is kivánják a' RR. kiterjeszteni,de ugy,hogy ezen város ne csak a' katonai, hanem kamrai függés alól is vétessék ki; egyszersmind pedig orsz. választmány neveztessék, melly a' katonai határőrvidékek állapotja 's alkotványszerü rendeztetése iránt jövő országgyülés elibe véleményt adjon. 3) A' magyar nyelv ügyében kiadott k.k. leirat által nem látják a'nyelv ügyét befejezettnek, mihezképest a' követek azt tovább sürgessék 's különösen azt ellenezzék, hogy a' törvények más nyelvrei forditása törvényben meg ne emlittessék 's a' nevelés nyelve is még ez orsz.gyülésen végeztessék el. 4) Következett az adó. A' hosszura nyult tanácskozás után a' telekdij, mellyet nemes 's nem nemes földbirtokos aránylag viseljen, elfogadtatott. Folyt.

Zágráb. (Gaj lapja czimét ismét megváltoztatá.) Az itten, eddig „Narodne Novine" czimü hirlap mart. 9kei száma „Novine horvatsko-slavonsko-dalmatinske" czim alatt jelent meg 's homlokán következő jelentékes nyilatkozatot hoz: „Bizalmatlanság valamint a'magány társas életben, ugy különösen a' népek nyilványos politikai életében legerősb forrása a' gyülöletnek 's minden rosznak, mi testvéri sziveket egymástól elidegenit 's az igazi czéltól eltántorit. Minthogy az „illir" név mellőzte után is, a' közönséges „nemzeti" kifejezés alatt még folyvást némi illir politikai szörnyet szeretnek látni; ennélfogva hogy némi titkos, lappangó politikai illirismus minden gyanújának 's az ebből fakadó minden surlódás- és meghasonlásnak egyszer mindenkorra vége szakadjon, ezennel önként 's egyedül hazafiui ösztönbül 's nemzetünk általányos haladása iránti öszinte buzgalmunkból, lapunknak, mint nemzetiségünk politikai organumának,mától kezdve, azon, a'mi hármas egy horvát-tót-dalmát hazánk lényegében alapult, ezen egyesült országok szilárd diplomatikai alapján nyugvó nevet adjuk — mellyet nemcsak a' nemzetiség, hanem az alkotvány 's hazai municipalitásunk tényleges törvénye is véd, 's mellyre nemcsak minden benszülött, hanem hazánk minden rokona is most inkább mint valaha lehet büszke. Miután igy minden gyanú 's egymássali surlódás legkisebb 's legutólsó ürügye is elmozdittatott: anyai nyelvünk mivelése a' testvéri szeretet 's barátság legtisztább szellemében minden hazánkfiának különbség 's akadály nélkül ujon egyesült erejével fog előmozdittatni, és irodalmunk az ő, mint a' hazai munkák classicai régiségén alapult 's ujabb időkben az irók és olvasó közönségtől közösen kedvelt 's elfogadott irás módjában 's helyesirásával mindig vidámabban 's erőteljesebben fejledezendik ki."

Tornamegye két rendü közgyülése. Mennyire legyen képes magány- vagy pártérdek a' legszentebb ügyet is hátráltatni? tanuságul szolgálhat a' télhó 3kán Tornamegye részéről tartatott közgyülés, mellyen országgyülési fontos tárgyak vétetének föl, melly érdekek erőködése leginkább az oct. 12ki leirat iránt de különösen az esküttszékek feletti vitatkozásban tünt ki. De hadd kövessem a' tárgyalások sorát! — Legelsőben is Torontál megyének azon inditványa, hogy a' népes mezővárosok és kiváltságos kerületek a' megyék gyülésein képviseltetést nyerjenek, pártoltatván, több rendbeli követjelentések nyomán, köv. tárgyak kerültek szőnyegre 's intézkedés alá: jelesen a' kir. városok belrendezése tárgyában készült választmányi munkálaton tétetett módositások nagy részint általunk is elfogadtattak, némellyek még is különösen azért emlittetnek meg pótló utasitásunkban, mivel követünk, hihetőleg az illető utasitásnak még akkor megnem érkezte miatt, nézetünkkel épen ellenkezőleg nyilatkozott, illyenek, hogy polg. keresetétül kir. városokban a' nemes is adózzék; továbbá, hogy az egyenes adó maximumát or.gyülés határozza meg, 's hogy a' városi szabályok a' h.tanács megerősitése előtt is érvényesek legyenek; hogy az utasitás bármelly pontjának elő nem terjesztése csupán azon egy esetben engedtetik meg, ha ez olly tárgyra vonatkoznék, mellynek fő elvei már országos többség által más irányban vannak megállapitva 's igy az utasitás létesitése lehetlen, de a' követ erről is számolni köteles. A' városokra nézve pedig még köv. utasitás adatott, hogy t. i. a' külföldiek ne csak árjegyzéki és házbéri keresetekre, hanem egyéb viszonyaikra nézve is, mellyek itt tartózkodásukból erednek, városi hatóság előtt pöröltethessenek meg; — a' zsidók polgárositása pedig ne igy mellesleg, hanem külön és alaposan tárgyaltatva, 's külön törvény által, mellyben a' polgárositás föltételei is meg legyenek határozva, eszközöltessék; a' kenyér 's hús árszabása csupán czéhbeli mesteremberekre nézve gyakoroltathassék. Mi a' kir. városi követek által készitett külön javaslatot a' városok rendezése ügyében illeti, annak átvizsgálására idő nem levén, tovább is az állandó választmánynál hagyatott. Előkerült ezután a' képviselő táblának a' jun. 20iki végzéstül elállása és a' dec. 2ikai ovástét, melly nálunk is elfogadtatásra talált, ámbár némellyek azt sürgették, hogy ha a' horvát követek latin beszéde magyarra fordittatik, a' naplóba fogadtassék el, de erre az feleltetett, hogy a' mi a' táblai végzés ellen történik, 's igy a'mire senki sem figyelmez,sem nem felel, sem mondottnak el nem ismértetik, annaknaplóban helye nincs, 's ha kimarad, sem lesz a' napló csonka, sem hitelesség-nélküli; egyébiránt mondhatni: általányos volt az indignatio a' képviselő táblán igy erőszakoskodó horvátok ellen, kivált mióta a' varasdi és zágrábi ujabb botrányos kicsapongások hire elterjedt. Most következett az esküttszékek feletti nem is várt vita; nem várt annyibul, hogy e' tárgynak a' választmányban történt előkerülése alkalmakor ugyanazon párt, melly a' gyülésben ellene szegült, a' választmányban készült módositásban világosan megegyezett, sőt némelly qualificatiókat maga is javaslott, annálfogva mindenki úgy hitte, hogy a' választm. javaslata vitatkozás nélkül el fog fogadtatni; mi azonban épen ellenkezőleg történt, mert a' gyülésben épen azon részrül támadtattak meg az esküttszékek (ki hinné?) mellyrül a' választmányi módositás, mirül alább leszen szó, — elfogadtaték; nem levén pedig az ellenző rész sem az esküttszékek lényege sem az országos választmány többsége által javaslott állandó bíróság iránt kellő világosságban,e' mellett látván, hogy az értelmiség nagyobb része az esküttszékeket pártolja, egyedül ollyan okokkal ostromolgatá azokat,mellyek a' szép számmal megjelent köznemességnek az esküttszékek elleni hangolására valának számitva, — tudniillik, hogy az esküttszékek sok költségbe kerülnek, mellyeket a' nemességnek kellend fizetni, hogy az azokhoz megkivántató tagok száma kisebb megyékbül ki nem telik, hogy akképen a' nemes felett paraszt fogna itélni, sőt mondatott még egy tag által az is, hogy Anglia példája e' részben nem igen kecsegtető, hol az esküttszékek mellett olly nagy nyomor uralkodik 's hogy az esküttszékek behozatalával a' magyar alkotvány sirba dülend; — és ámbár ezen okok, mellyek különben igen kevés nyomadékkal birnak, fölöslegesen is megczáfoltattak, — nevezetesen megmondatott, hogy az országos választmány többsége által tervezett állandó bíróság hasonlithatlanul több költségbe kerül,'s azok teljes számát kisebb megyékben, a' tisztviselői karon kivül még nehezebb lenne kiállitani, mint az esküttszéki tagokét, 's hogy valamint egyiket ugy a' másikat is, nem egyedül a' nemesség fogja fizetni, — hogy a' közgyülés választván az esküttbirákat, rajta is álland, akar é a' nemesség körén kivül is terjeszkedni a' választással, — hogy a' kutyabőr még nem elég kezesség a' józan belátás és itélő tehetségre 's a' biróban megkivántató jellemekre nézve, hogy ennélfogva inkább jó lelkü nem ns itéljen a' bünös felett, mint roszlelkü nemes; — hogy angol hon szegényei nyomasztó helyzetét nem az esküttszékekben, de nagyságát alkalmasint, legalább nagy részben azokban lehet keresni, — továbbá hogy a' személyes bátorság csupán az esküttszék mellett van teljesen biztositva, — hogy az esküttszéki intézet az erkölcsiségnek is hatalmas iskolája 's tényezője, — hogy a' mellett lehetlen ártatlannak elitéltetnie,—a' mi ezerszer borzasztóbb, mintha bünös marad büntetetlen, 's több r. okok is, mellyek az esküttszékek jótékonysága mellett felhozhatók, elmondattak, — még is vagy két tag a' fönebbi álokokat untalan ismételve, és csak kevés szóló által pártoltatva, annyira erőteté az esküttszékek elleni végzést, hogy a' tanácskozás délutáni 3 órán tul nyúlt, 's a' köznemesség részéről történt közbeszólások által neki bátoritva (melly nemesség később ben maga megvallá, hogy alaposan nem érti, mirül foly a'vita?) az ellenző rész szavazatot sürgete, mellynek eredvénye azonban az lett, hogy az ugynevezett kardos rend közül, két egyh. személyt is oda értve, csak nyolczan nyilatkoztak vagy inkább szavaztak az esküttszékek ellen, — mellette pedig, szinte más felekezetü egyházi személyekkel 20 személy szavazott, eziránt a' köznemesség szavazata iskétfelé oszolván, mellyalkalommal furcsa látvány volt a' nem értésbül eredett zavarodáso-

kat szemlélni, — egy szóval az esküttszékek behozatala 32 szóval 16 ellen határozatba ment, de azon választmányilag is javaslott módositással, hogy az esküttszéki tagok száma, kisebb megyékben, mellyek aztkivánni fogják, a' javaslottnak felére szállittassék le, a' qualificatio pedig 100 pft. jövedelemrül 200 pft. értékre változtattassék, 's ha ezen módositás az országgyülésen el nem fogadtatnék, e.nézve többi utasitásunklépjen életbe; melly szerint elvben ugyan pártoltatni rendeltük az esküttszékeket; de alkalmazásukat kisebb megyékben még akkoris nehezen sikeresithetőnek mondák némellyek. — Lovagolt ugyan az ellenző rész most is azon, hogy levén e' tárgyban utasitásunk, nem kell azt megváltoztatni, de mind ez sikeretlen maradt. Legjellemzőbb volt azonban az esküttszékeket ellenzők résziről nyilványittatott azon szándék, — hogy ők csak a' mostani rendszer mellett akarnak maradni; — a' mit a' más részrül tétetett azon kérdésre. vajjon mit akarnak tehát, ha az esküttszékeket ellenzik, behozatni? feleltenek, — 's csak későbben világositatván fel, hogy az lehetlen, — hajlottak az állandó birósághoz. Felemlittetett egy tag által azon végzésünk is, hogy uj terhet ne vállaljunk, mig a' ország rólunk vagy országos pénztárlétesitésrül, vagy kikerekités vagy is kiegyenlités által nem gondoskodik; de ezeknek reményében már az előtt a'börtön-költségeket megajánlván, most is a' mellett maradtunk; — erkölcsileg lehetlennek tartván, hogy az ország egy alkotványos tagját, a' birhatlan teher alatt összeroskadni, — 's attuli szabadulását képviseleti szavazatok fogyasztásában keresni engedje, — a' mi nekiek is életfeltétel. Pedig ha kiáltó szavunk csak pusztában fog elhangzani, az önfentartás kötelessége csakugyan oda fogna bennünket kényszeriteni; már most is elviselhetlen levén az országgyülési költségek, országos ajánlatok 's egyéb terhek viselése; hátha még a' börtönköltségek 's több más is ránk rovatnak, akkor bizony tönkre jutunk. Azért segitség! halasztás nélkül!! — A' középponti vasut biztossága megkertére a' kamatbiztositás tárgyában csak akkor adunk határzott utasitást, ha a' kereskedés tárgyában kiküldött kerületi választmány munkálatát megkapjuk. — Végre fordult még elő egy vallási tárgy is, — tudniillik, egy reformatus férj nyilatkozása, melly szerint ez tőle fortélylyal kicsikart reversalisát visszavonja 's érvénytelennek nyilványitja, — melly tárgyban vegyes választmány általi nyomoztatás rendeltetett. — A' tavaszelői k.gyülésen az olvasott köv, tudósitások folytán, a' magyar nyelv tárgyában f. é. jan. 23ikárul érkezett kir. leiratra kelt felirás egyhangúlag pártoltatott; valamint a' hasonszenvi orvosoknak a' pesti egyetemnél ez uj rendszer érdekében felállitandó tanitószék iránti inditványa is, a' népnevelési választmányi munkálat az állandó választmányhoz utasittatott; Wusthof testvérek szavazat 's dij nélkül honfiakká fogadtatnak; Zilah város kérelme szinte az állandó választmányhoz utasittatott; verificationalis kérdések feletti biráskodással a' képviselő tábla ruháztatott fel, épségben maradván a' visszahivás joga, az előforduló esetekben szükséges nyomozások végbehajtására nézve külön törvény alkottatása hagyatván meg. Szóba jött e' közben követünknek esküttszékek feletti nyilatkozata és szavazata, minthogy megyénk Rdei az esküttszéki tagok qualificátiojaul a' 100 pgő forint jövedelmet sokalván, a' helyett 200 pfrt vagyonértéket állapitának meg, követünk még is 200 pfrt jövedelemre szavazott, mi az esküttszéki tagokat még kevesebb számra szoritván, az esküttszék behozatalát nehezitné; mivel pedig jelentésében is világosan ki volt fejezve a' 200 pft tiszta jövedelemre szavazás, azonkivül az itt leginkább olvastatni szokott pesti Hirlap és Jelenkorban is igy foglaltatott, az ugynevezett liberalis ellenzék hajlott e' hibát vagy az utasitás hibás leiratásának, vagy olvasásábani tévedésnek tulajdonitani, 's ez csakugyan minden gyanusitás nyilatkoztatása nélkül végzésbe is ment, csupán felvilágositás fogván a' követtül ez iránt kivántatni; igy a' gyülés csendesen folyt le, ámbár némellyek ellenkezőtül látszattak tartani, mert gyülés előtt azon vakhir terjedvén el, hogy egyik szomszéd megyébül többen szándékoznak megjelenni a' követ megrovatása végett, 's ennélfogvást szokottnál sokkal számosb nemes idézteték ellensúlyul be; azonban a'következés megmutatá e' hir alaptalanságát, az érdeklett megyébül egy személy sem levén, még a' néha megjelenni szokottak közzül sem. Továbbá a' jun. 20diki határzat megszüntetése helyeselteték, az Uray miatt érkezett kir. leirat következtében, hasonló kihágásokat gátlandó törvény alkottatásának eszközlése, az e' tárgyban készitendő t.-javaslatnak azonban előre leendő közlése meghagyatott. Ezekután kanczellariai parancs következtében egy hűtlen hegyaljai vinczlér számadási pöre felküldésére Zemplény megye, hová az végrehajtás végett átküldetett, megkerestetni rendeltetett; Pest megyének a' szekeresek könyvvel ellátása iránti felszólitására a'kellő intézkedés megtétetett; ugyanannak a' népnevelési rendszerbe a' testgyakorlatnak is felvételét ajánló felszólitása pártoltatást nyert; Nádor ő fens. a' nemzeti muzeumra tétetett ajánlásbeli illetőséget lefizettetni, dorgáló kifejezések mellett, sürgetvén, az illető pénzek beszédésére megbizva volt tisztviselők többször meghagyott kimeritő és számadó jelentéstétele e' hónap 7dikén tartandó gyülésre okvetlen beadatni rendeltetett; Fehér megyének a' katonai élelmezés és szállásozás megváltására 800ezer frttul egy millióig teendő ajánlás végett adott utasitására, határoztatott, hogy e' részben adatok nélkül biztos lépést tenni nem lehetvén, követünk az adatok előadását sürgesse 's azokat közölje; a'm. gazdasági egyesület emlékirata választm.hoz utasittatott, Nógrád megyének a' fontosb inditványok fölvételét 40—50 napig halasztatni kivánó felszólitása pártoltatott, valalamint a' Kőszeghy Benjamin által tervezett siketnéma-tanitó intézet is; Pozsega megye latin levele már most felbontatván, abban a' czimrövidités elfogadását tudatja, mi pedig inkább a' magyar nemzetiséghezi simulást ohajtván, megiratni rendeltük, hogy a' törvényt tartsa meg. Hontnak a' horvát követek latinul szólhatási ügyében kelt leirat parancsoló hangulata ellen 's a' képviselő táblai elnök iránti bizodalma megszünte tárgyában érkezett levele, a' mennyiben már e' kellemetlen tárgy némileg ki van egyenlitve, tudomásul vétetett, az elnökre nézve azonban ellenkezőnek jegyzőkönyvileg kijelentésével; Krassótul a' b. társulatnak az oláh határőr-ezred hatalomterjesztése korlátozására czélzó felszólitás, ha mint sérelem az országgyülésen elő fog terjesztetni, pártoltatni rendeltetett; Temesvár városától érkezett csinos müvü emlékpénz, az orvosok és természetbuvárok gyülése emlékeül, kedvesen fogadtatott; végre Szabolcsnak azon inditványa, hogy a' magyar nyelv tárgyában érkezendő kir. válasz nem kedvező esetére, a' horvátokat 6 év alatt magyarul szólani kötelező törvény sürgettessék 's előre minden tárgynak kerületi ülésbeni tárgyaltatását eszközöljék követeik, tudósitásul vétetett. Mai törvényszékünkön ritka borzasztó eset fordult elő, — két idegen lyány t.i. mult hónap 6ikán egy harmadikat, csupán ruháiért ölt meg, hóval tömvén teli annak száját, melly gonoszságot minden megilletődés nélkül beszélének el. Vidékünkön a' juhok közt is rémitő a' halomás, sőt szarvas marhák 's kecskék is széltiben hullanak a' mételyben, melly csapás a' szük pénzt még ritkábbá teendi. — L. M.

Szatmár vgye közgyülésének folytatása. Az első napi tanácskozás közlésünk szerint egy személy ügye vala, ki éveken keresztül szövődött e' visszonyokba, bár utólsó személyes csatája lenne! Az érte küzdők 's az ő kivánsága teljesült, megpróbálták a' „közvélemény“elleni köröztetést országszerte, mert fájnekik hogy az országgyülésen más közvélemény nyilatkozik 's épen ellenkezője annak, millyet ólmosokkal gyülésinken teremteni akartak. Azonban a' körlevélben „ifjuságot“ nem közvéleményt neveztek meg, mellyet éber figyelemmel kisérni 's tulnyomó befolyásától m e g ó n i ébresztek fel az országot. Pedig hasztalan! mert azon kincset mellyetszámára keresnek, illy utonnem találhatnifel. Mart. 5kén több rendü követjelentés után utasitásul köv. pontok adattak: 1) a' magyar nyelv tárgyában f. é. jan. 23ról kiadott k.k. választ e' megye is örömmel üdvözölvén valamint annak nyomán m. e. jun. 20's dec. 5diki táblai végzés iránt alkotott határzathoz szives készséggel járul'segyszersmind azokhoz, mik előbbi feliratokban a' nyelv és nemzetiség ügyében fölterjesztve valának, azonban a' k. k. válasz nem kielégitő, megadatását ismételve szorgalmazó ujabb felirást egész terjedelmében magokévá teszik. 2)A'verificatio kérdésében utasitásul adatott, miképen a' megyéknek követeik feletti független biráskodási jogát e' megye Rdei jövendőre is épségben kivánják tartatni 's igy e' tárgy feletti vitánál a' bünös fél poenitentiát tartott azon felirásért, mellyben az april 20ki választás feletti biráskodásra ő felségét kérte meg. Ez igy állapittatván meg nálunk, félhető hogy a' verificatio fölött valaha ismét ólmosbot ne határozzon minden pacificatio daczára is. 3) A'főispánok 's illetőleg helytartóik kihágásaikról különczikkben kivánunk rendelkezni. 4) A' turopolyai sérelemre pótlólag, miután a' Horvátországban történt ujabb kicsapongások olly aggasztó színben tünnek fel megyénk Rdei előtt, hogy a' kormány figyelmének 's hatályának minélelőbbi felhivatását mind nemzetiség mind álladalom é r d e k é b e n szükségesnek ismerik, követink általányosan m i n d e n erre vezethető czélszerü ut és módok használására utasittatnak. 5) A' szepességi 16 város rendeztetését 'sa't. illető kérelme i r á n t azt kivánják megyénk Rdei, hogy mielőtt országgy. szavazatjogban részesülésről lenne szó a' nevezett 16város mint önálló saját főkormányzóval birandó hatóság rendeztessék 's a'készitendő javaslat, a' megyével közöltessék 6) Zilah városa iránt a' ker. választmány által kifejtett nézeteket helyeslik 's pártolják; 7) a' jász-kun kerületek és hajdu városok rendeztetése iránt a' ker. javaslat beváratik. 8) A' népnevelési javaslat választmányhoz adatott ki. A' mart. 6ki közgyülésből közlünk még egy személyes 's az első napinak megfelelő tárgyat. A' királyi biztos bucsulevele az általa idegen megyékből alakitott törvényszéki táblabirák névjegyzékével együtt olvastatván fel, annak egyik pontja igy szól: „ha itt létemnek olly üdvös eredvénye lesz, mint tiszta vala szándékom, ugy áldani fogom azon órát, mellyben alkalmam nyilt e' megyében megjelenni, áldani a' megyét, áldani mind azon lelkeseket, kik a' félreértés 's rosz akarat akadályin felülemelkedve diadalmaskodva azt főleg eszközlék, de áldani fogja a' haza is, melly „Szatmár megyét testvérei sorába illő helyre visszaköveteli“ ez utólsó kifejezés másod-alispán inditványára megtámadtatott azon fél által, melly a' kir. biztos vizsgálata nyomán megactióztatott 38 egyedei miatt 's mint a' közlöttek és hirlettek után igen hihető az alaptalan boszuvágy- v. irigységtül vezérletek intésitül vérszemet kapva csatára kelt (a' másik félbül nem jutott a' kir. biztosnak kit megctióztatni, minthogy 39 egyedre már a' kir. biztos eljövetele előtt vádkereset róvatott) E. M. táblabiró figyelmezteté a' zajongó félt a' tekintélyre, azután emlité, mikép mig itt volt a' kir. biztos, bókoltak neki, kegyét keresték, most pedig elmente után köpenyeg alatt hánynak fittyet. A' béke következtében mint j a v o k a t akaró tanácsolja: hagyjanak fel a' sértegetéssel, mert ha szóló ellenségök volna, ugy azt tanácsolná, mit Ezóp az őt kővel hajitó fiunak: eredj ugymond, ama nagy urat hajitsd meg kővel. Valóban inkább megyénk hálanyilatkozatára méltó az olly dicső sikerrel munkálkodott k. biztos, ki köztünk békét eszközle mint illy okatlan megtámadásra. E'felszólításnak az lőn végre következménye hogy a' megtámadó fél visszavonult a' nélkül hogy köszönetszavazásra egyezését adta. Másnap a' tiszti főügyész, ki a' kir. biztos által vádló ügyésznek neveztetett, lemondott hivataláról 's hosszas marasztás után isállhatatos maradt lemondásához, a' 38 uj actiós fél sokáig vitatkozott: mit kelljen tenni hogy a' főjegyző mondása szerint azon jó barátinkat, atyánkfiait minélelőbb feloldoztathassuk. (Meg kell itt jegyezni hogy míg ezen 38 egyed meg nem actióztatott, addig haramiák voltak az actió. alattiak, most pedig barátink és atyánkfiai) végre határozattá lőn a' törvényszéki elnöknek megiratni, miképen mi két tiszti ügyészt neveztünk a' lemondó helyébe.

Sárosmegyei közgyülés febr. 12én kezdetvén folytatva tartott. Az országgyülési tárgyak és követjelentések inkább szerkezetök, mint beltartalmok által szolgáltak vitatás-anyagul. A' magyar nyelv iránti k. kir. leiratot örömmel fogadtuk el, azon pontokra nézve azonban, mellyek a' k. leiratban érintve nincsenek, sürgető felirást kivántunk. A' népnevelést vallás-különbség nélkül nemzetinek 's közösnek kivánjuk ugy, hogy a' vallásbani oktatás a' külön felekezetek lelkészei által teljesittessék 's a' kerületi tervet e' szerint változtatandónak véltük. Többnyire követinknek meghagytuk, hogy jelentéseikben szavazatjokat rendesen közöljék velünk, mert eddigi jelentéseik, mint általánosan megjegyeztetett, csupán az üzenetek, viszonüzenetek 's felirások száraz kalauzai voltak. A' gyülés 3d. napján P. F. tbiró hosszas meleg előadásban fejtegeté hazánk nyomorult állapotát, 's ajánlá az isméretes két garasos tervet, kiemelvén különösen Széchenyi gr. állását, ki épen azért, mert nem egyes pártnak, de az egész hazának embere, 's azért „valahányszor tények mezején forog“ inditványai iránt minden párttól meleg részvétet követelhet; emlité, hogy az ellenzés sokszor szükséges, hogy csak az aczélnak 's kovának összeütközéséből ered a' szikra, 's megvallotta, hogy maga is az aczél szerepét vállalta fel többször e' teremben, de most, hol a' hazafiság szikrája ezen vármegyében is felgyulad, taplóra 's egyességre van inkább szükségünk, mint uj összekoczczanásra, 's azért az isméretes inditványt a' pártkérdések sorából kiemeltetni kivánta. Ez ész szava váratlan hatásu volt, következménye általánosos lelkesedés, mellyet a' mult tisztujitás óta, szemközt még mindig élesen álló pártok irányában csupán illy tehetség fejthetett ki. A' két ellenpártiak közül találkoztak sokan, kik a' tárgyat melegen fogták fel 's köztük szeretett másod alispánunk is; de találkoztak szinte számosan, kik inkább az inditvány iránti köz méltánylást csodálák. Különös is, a' V i l á g levelezője, 's igy

azegészpárt organumaszerint épen e'tbiró az,ki nálunk már kijátszotta szerepét, most fölkél, szól és minden oldalról csak pártfogókra talál. Igen itt elragadólag szólott az értelem,'s illy értelem,bár némelly orrok alá sok borsot tört, nem olly könnyen játsza ki szerepét. Csak egy szó emelkedett ellene, emlitvén a' vámokat, mellyek szerinte, az ország kereskedésének szenvedő állapotát okozzák 's mellyek következtében a' 100 millió rövid idő alatt ki fog az országból szivárogni, nagyobb szegénységet hagyandván maga után,mint mellyben most nyomorgunk. Ezen szó egy megőszült szabadelmü tbiró szava volt. Az osztatlan akarat azonban a' tervet elfogadandónak látta, de azt marcalis gyülés elibe tartozónak vélte,melly mindjárt martz. 11kére ki is tüzetett. Minthogy pedig Tyukod és Csenger távol fekszik megyénktől, ledorongoltatástól nincs mit tartanunk. Első alispánunk érintvén továbbá, hogy ezen tárgy előtte egészen uj és ismeretlen, nyilt tanácskozványra hítta meg a' Rket ezen tárgy felett, mellyben az érdekes inditványt,minden ingerültség nélkül sok oldalról megvitatták. 'S ez legyen dicsőségünk első sugára. Sáros conservativ,'s a' telekdíj ellen csakegy szó sem hallatszék. Martius 11ke közelg, és Sáros fényben áll-land a' haza oltára első küszöbén. A' gyülés többi napjait magányügyek körüli igen kellemetlen személykérdések huzták ki. Gyülés alatt 's után kebelbeli 's vidéki urak, iparlovagok, pinczérek és zsidók erősen adóztak pharao királynak, és a' macaói mandarinnak, minek következtében, egy szepesi tbiró, mint hírlik, hazatértével agyon is lőtte magát. A' Honderüben megjelent báli kicsapongásróli közlemény egészen alaptalan. Farsangunk víg volt, felállitandó kórházunk javára a' költségek levonatása után 560 frt. p.p. hozott be egy álarczás tánczvigalom.

☞ Kassai levelezőnktül épen most kapjuk azon hiteles hirt, hogy f. mart. 13kán délutáni órákban Szabó József, ki a'Hirnök érdemes szerkesztőjét, mult hó vége felé Pozsonyban tetemesen kirablá, 's kinek személyes leirását az elorzott pénz drágaságok ismértetésével egygyütt egyik lapunk közlé,fületinczi Kelcz István megyei főjegyző ráismerése következtében elfogatott 's a' város tömlöczében bilincsben ül erős őrizet alatt. Találtatott nála készpénzben: 2325 váltó forint, 18 gyürü, különféle nemü ritka pénzek, zsebkendők Seraphine névvel, órák, aranyláncz 'sa't.

Mult naplónkba iktatott közleményre készült czáfolatát az izraelita orvosnövendékeknek későn érkezte miatt, ezen számban nem adhatjuk.

Spanyolország.

(Rendkivüli mozgalmak Krisztina elfogadtatására. Uj carlospárti összeesküvés.) Madrid egészen elpusztultnak látszik; a' politikai és polgári hatóságok vetélkedve küldik biztosikat Krisztina özvegy királyné elibe, 's e' buzgalomban a' polgárság, tudományos és vallási testületek, 's főnemesség is osztoznak.A' királyné maga mart. 6án indult el Madridból Aranjuez felé, hol alkalmasint 12én fog anyjával találkozni, ki mart. 1jén már Barcellonában volt, hol rendkivüli ünnepélyekkel fogadtatott; a' város fényesen ki volt világitva, 's a' legkülönbözőbb pártszínezetü emberek is zajos örömvivalgásokkal csoportoztak szállása körül. Megjegyzésre méltó, hogy nincs párt Spanyolországban,melly reményeket ne kötne az özv. királyné visszaérkeztéhez. Annyi bizonyos, hogy ezentul nem a' ministerség, hanem Krisztina és valamelly boldog kegyencze fog uralkodni. Nyerend é ez által a' nemzet, vagy nem, azt majd a' jövendő fogja megmutatni. Egyébiránt beszélik, miszerint Krisztina már is annyira el van fogulva a' mostani ministerség ellen, hogy alkalmasint nem sokáig tartand a' ministerek dicsősége. — Bilbaoban ismét carlospárti összeesküvést födöztek föl, mellynek czélja volt don Carlos legidősb fiát a' királynéval összeházasitni; ez azonban hiu remény, mert a' trónkövetelő pártja annyira leolvadt már, hogy illy eszméről többé már nem is álmodhatni. Az összeesküttek közül mintegy 200 azonnal fogságra került. — Az apáczazárdákból számüzetett hölgyekről igen buzgón kezd az udvar gondoskodni, mi az ellenzéki lapokat zajra izgatta. —

Francziaország.

(Az összeesküvési hir nem valósult. Aláirások Dupetit-Thouars számára.) Az összeesküvesi hirek szokás szerint ismét nagyitva voltak. Csak annyi való az egészből, miszerint a' 70dik sorezred néhány közlegénye 's altisztje a' fegy ellen nagyot és többször vétvén, közülök tizenketten büntetésül Algirba küldettek. — A' szabadelmüek diszkarddal akarják megtisztelni Dupetit-Thouars tengernagyot, azon szép tetteért, melly szerint Pomare tahitii királynét trónjáról letevé 's birodalmát Francziaország számára elfoglalá. A' kardot aláirás utján veendik, és pár nap alatt közel két ezer frank gyült össze, ámbár fél franknál nagyobb összegek nem fogadtatnak el. Az aláirást Vik Henrik neve nyitja meg, kinek birodalma jelenleg még csak a' holdban van, 's alkalmasint ott is fog maradni. — A' titkos költségek elöleges megvitatására választatott bizottságban csak egy ellenzéki tag nyert helyett, a' többi mind conservativnek jutott. —

Svédország.

(A' király állapotja nem enyhül.) Stokholmi mart. 1jei hir szerint a' kir. betegsége lényegileg sem jobbra sem roszabbra nem változott. Ő fels. mindennap szunnyad ugyan néhány óraig, de tartós javulás jelei mégsem mutatkoznak. — A' schoneni hg., ki korcsolyázás közben átfázott, ellenben már annyira felüdült, hogy orvosi jelentések nem adatnak ki betegsége iránt. Itt ugyanis febr. végén olly erős hideg volt, hogy éjjelenként, kivált az ország éjszakibb részein, több ember lett a' fagy áldozatja. Stokholmban 14—20, Geflében 30 éjszak felé pedig még több fokra is sülyedt le a' hévmérő. A' király 's kir. család, ugyszinte némelly tehetősb magányosak több száz öl fát osztottak ki a' szegénység között. Mart. 1jén elvégre enyhülni kezdett az idő.

Görögország.

(A' trónöröklés, kormányzóság és senatus iránti határzatok.) A' nemzeti gyülés febr. 10kei ülésében a' trónöröklést ugy szabályozta, miszerint a' jövő király okvetlenül a' görög-anatóliai vallást kövesse, ha ő fels. fimagzatokat nem hagyna, legidősb lyányára szálljon a' korona; ha lyányokat sem hagyna, ő fels. öcscse Luitpold örökölje, ha pedig ez a' görög vallást felvenni vonakodnék, szabadságában álljon, jogát fiára átruházni. Ha a'trónörökös kiskoru lenne, akkor egy kormányzó, ki görög vallásu 's 30 éves legyen, a' két kamra többsége által fog választatni. De ha ő fels. Otto hagyna kiskoru fiut, ugy a' kormányzóság a' gyámsággal együtt kivételképen Amália királynét illesse. A' nemzeti gyülés ezen határzata félreismérhetlen tanujele a' nemzet határtalan bizodalmának és szeretetének,mellyel viseltetik királynéja iránt. Másnapi ülésben Zographos azt inditványzá, miszerint a' királyné is görög vallást tartozzék követni; Kolettis, Maurokordatos 's mások hatalmasan keltek föl ellene, világosan mutogatván, hogy ez Görögországra nézve eszközölhetetlen; mert a' görög egyház keblében csak egy udvar, t. i. a' czári, van, 's a' görög királyokat nem kényszeríthetni, hogy mind ebből házasodjanak. — Hogy az első kamra tagjait vagyis a'senatorokat a' király nevezze, az heves viták után 147 szóval 47 ellen elhatároztatott. Febr. 21kén a' fölött oszlottak meg a' vélemények: vajjon egész éltökre vagy csak 10 évre neveztessenek é a' senatorok? végre szavazásra bocsáttatván a' kérdés, mindkét részen egyenlő szám volt.

ÉRTESÍTŐ.

Hartleben K. A. könyvárosnál Pesten

[váczi-utcza 437. sz.]

épen most jelent meg és kapható:

TORZKÉPEK,

Irta **Nagy Ignácz.**

3dik és 4dik darabja

Az ára e' két kötetnek 2 fr. 40 kr. p. pénzben.

Tartalom. 3dik rész: Kos ur szivbajai — (képpel). A' divatorvos. Az arszlánnő: magosban, középen, alant. Vadaskerti estély. A' vállalkozó. A' nyárspolgár. Fripon ur szerkesztői bajai. Éjféli tapasztalások. Pamlagjelenet. A' nevelőné. Favágó család. Borzasztó találkozás. Koldus gyermek. Urasági vám. Tolvajok és örök. Tüzveszély. A' naderer (orgazda) — (képpel). Hármas áldozat. Arszlánbarlang. A'hajhász. A' koldusbiró. Növényországi forrongás. Polgári estély. Medve ur története. Az uzsorás. Zajtay. — Mind a' négy kötetnek ára 5 fr. 20 kr. p. p.

Örökvallás utján váltság ajánlat.

2—3 Kiváltságolt Dobsina bányavárosnak néhány év előtt a' t. Csetneki uradalommal kezdett, földesuri birtoka 's hatósága iránti váltság-egyezkedése, leginkább a' közhaszonvételek aránytalan kulcsa miatt nem sikerülhetvén, jelenleg a' bevégzett arányositási per, tisztára hozott birtok, 's a' különvált dobsinai tek. közbirtokosságnak egyenkint is valóan felszámitható jövedelme, ezen egyezkedést lehetővé teszi.

A' tek. közbirtokosak nagyobb száma 's különböző lakása, valamint az egyenkint kötelezhető szavatosság miatt azonban illyetén egyezkedés csupán egyenkint történhetvén meg: Dobsina város és község nevében ezennel illetőleg és tisztelettel közhirré tétetik: hogy azon város, örökvallás utján keblébeni minden közbirtokot külön magány-egyezkedés által, egyenkint is magához váltani ohajtva, — a' magányos-évdijasok által örökre megállapitottan fizetni szokott évdijak, száztul hat forintjával számitott tőkéjét ezüst pénzben, a' közjövedelmek és mindennemü jogok váltságaul pedig minden arányositásbeli kulcs-forintért külön 80 ezüst forintot készpénzben lefizetni mindenkorra ajánlkozik. — Midőn ezen soknemü magányos alku és számozkodás után végeredvénykint föltett váltság 's örökvallási összeget ekként egyezkedhetési ohajtásával közhirré teszi 's egyszersmind tisztelettel említi,hogy minden egyes örökbevallás ugyan e' várost általányos felszabadulási czéljához közelebb viszi, de ennek távolabb jövendője jelenleg az örökvallásokat teendő városnak csupán birtok és jövedelemszaporodást adand 's az egyenkint igért örökvallási sommák kamatja, az illető birtokrészek minden lehető jövedelmét sokszorosan mulja.

A' t. cz dobsinai közbirtokos urak ezen szerint, — egyenkinti részbirtokaikra nézve is örök vallástételre megkéretve, ha és a' mennyiben ezen végajánlás kivánataik és számitásaiknak megfelelne, a' kölcsönös szerződés létesitésére ezennel tisztelettel felhivatnak. Kelt 1844. mart. 2kán.

Rozsnyón:
Schmidt Ede m. k.
azon város felhatalmazott ügyésze

Dobsinán:
Gömöry János m. k.
azon tisztelt bányaváros főjegyzője.

Néhány nap mulva hagyja el a' sajtót 's lesz kapható szokott könyvárusi uton:

A' Jelenkorban megjelent

„Adó"

és

„Két Garas"

Gr. Széchenyi István.

kiadják többen.

Gőzhajók-járása: mart. 18tul kezdve **Pestről Pozsony** és **Bécs** felé indul minden nap reggel 7 órakor egy gőzös, **Zimony** és **Drenkova** felé martz 22, 26 és 29dikén; **Mohács** és **Eszék** felé martz. 27dikén 's igy tovább minden szerdán; **Uj-Vidék** és **Titel** felé mart. 21kén 's igy tovább minden vasárnap reg. 6 órakor; visszaindulás Eszékről minden pénteken reggel.

A' tisz. utasok méltóztassanak utazási jegyeket, mellyek nagyobb kényelem végett ez évi minden utazásra érvényesek, elindulás-előtti napon váltani 's podgyászaikat átvételi nyugtatvány mellett a' gőzhajó-hivatalban szintakkor átadni.

Nehai gr. Eszterházy László volt rozsnyói püspök ur tömege elleni csődpörben hozott itéletek végrehajtása, (minthogy mult febr. 17kére kitüzött időhatárt a' hófuvások 's utak járhatlansága gátolták) ujabban f. 1844dik évi apr. 10d. napjára Bakony-Szombathely ns Veszprém-megyei helységbe van határozva. Mi is a' megitélt, de még ki nem elégitett követelésekre nézve, a' követelőknek tudtokra adatik. 1—2

☞ Gyorsutazás Bajárul Pestre 's viszont.

F. é. április 1től indul egy kocsi Pestről Bajára, a' magyar király czimü vendéglőből, szinte Bajárul Pestre az oroszlán vendéglőbül minden nap reggel 4 órakor. 'S minden nap Bajá-ul Pestre 's Pestről viszont ig Bajára egy nap alatt megérkezik esti 7 óratájban. Bálint János, Mackovics Pál és Lauth Miklós vállalkozók. 1—2

Eladó hágóménlovak.

Tek. Pestvgyében fekvő Alsó-adacsi pusztán Pálmaffy Fülöp ur részén: Obojan szüke telivér Arábiából vezettetett, és El-Bedavi sötét pej telivér Arabs honi nevelés. Bővebben értekezhetni helyben. 1—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap mart. 24kén.

JELENKOR.

1844. 24dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (előléptetések; Párszó hitelük tárgyában; Országgy. közlemény: 118d. frdi ülésb. a' haza-jólléti költségek létesitése ügyében mondott jeles beszéde egy gr; 120d. orsz. rdi ülésb. a' megy. kihágásügyben előterjesztett nézeteii a' k. személynöknek; 173d. ker ülésb. az orsz. választ. tagok névsora felolvastatván a' szintezen napi 122d. rdi orsz. ülésb. a' haza-jólléti választmány névsora; a' m. kicsapongást illető munkálatban a' 25 §tól a' 39kig haladtak némi módositásokkal; 122 és 3d. frdi ülésb. a' városrendezési ügyben a' polg. qualificatió tetemes változást szenvedett; 123d. orsz. rdi ülésb. a' megy. kihágások iránti tanácskozás folytatása; 124 frdi ülésb. az országház-épitési választmány tagjai a' frdk részirül 's a' városrendezési tárgy. folyt. a' 89 §d)pontjaig 124d. rdi orsz. ülés a' kihágás- ügyi munkálatb. a' 47 §ig haladt; pestmegyei közgyülés folytatása 's vége; budapesti napló: józsefnapi vásár minősége; irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; nyilatkozat az Ungar gyanusitására 's nyilt levél az izraelita pesti orvos-növendékektől czáfolatul 's igazolásul; Somogy m. közgyülés.)

Spanyolország (Alicante a' kormány hatalmában; Bonetet elüzték vagy agyon lőtték; uj összeesküvési terv, filippini szigetek sat.)

Franczia ország (pecsétőri válasz a' püspökök feliratára; a' párisi erősitvények elleni kérelmek mellőztetnek.)

Anglia (vélemény a' spanyol királynő férjválasztásával a' fiatal Olaszország mozgalmia.)

Oroszország (a' zsidók elleni szigor enyhül; a' moszka politika a' bécsihez látszik hajolni némelly közügyekre nézve; a' czár és czárné nyáron cseh-tepliczi fürdőbe szándékoznak, 's onnan Bécset is meglátogatni a' porosz és bajor királyokkal együtt.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

A' nm. m. k. Kincstár a' budaörsi megürült kasznárságra Funk Eduard ó-budai igazgatósági irnokot nevezé ki. Kovácsy Ferencz pesti harminczadi áruvizsgáló f. évi febr. 22kén, Reischl Ferencz lyuttai kam. erdőmester febr. 21kén meghaláloztak.

Pár szó hitelünk tárgyában.

Azt mondják, hogy hol sok az orvos, ott legnagyobb a' halomás, 's hol gyakran üritnek őszinte barátságért habzó serleget, ott leginkább hijányzik az! Igy vagyunk épen hitel dolgában is. Mennyit beszélnek müértők 's avatlanok e' tárgyban? Mint kimutatják a' redves fészket, hol a' nemzeti jóllét életerén rágódó féreg — a' hitelhijány oka — tanyázik 's mégis a' kölcsönszerzés napról napra nehezebb munka, a' kamatláb pedig perczenkint magasbul! Ezen körülménytugyan sokan szeretnék a' váltótörvényekre mázolni, mikkel még mindig nehezen barátkozunk meg; mert sujtásos nemzetiségünk előtt nem igen bókolnak 's a' permázt alkotó szertartások fekete legiója, ezen csürcsavarást előmozditó tartaléksereg, ugy oszlik előttük mind köd napfény elől. Igaz ugyan, mikép a' pénzleszámitás bizonyitása nem kivántatván, ezen körülmény nem egy kincssovár lelket tántorit 's tántoritott arra, hogy követelését egy zerussal (o) megtoldja 'stb. de én olly esetet is tudok, mikép egyszerü kötelezvénynyel 's nem váltónál fogvást iratott magának az erényes és jólelkü izraelita 400 pft. kölcsön fejében egypárhónapra 860at:mondom nyolczszázhatvan pftot., 's mi czifrább, mivel az adós csak aláirta 's igy tanuk is kellettek, a' szerkezet szerint szóbeli perrel megvehető kötelezvényt törvényes bizonyság is megerősité;'smi még szomorubb dolog:azadós elis marasztaltatott.

Ezen valósággal megtörtént esetet, némelly nagy zsidóbarát nem kis szivfájdalmára (mi azonban keresztyénen is megtörténik) azért emlitem itt meg, mikép kitessék, hogy váltótörvények nélkül is sikeresen uzoráskodhatni; 's azért mivel a' gyermek kezét megvágta, vagy újját gyertyánál megégette, csak a' Mátyás-előtti divatos evésmódot ne támaszszuk fel, se a' világtól ne irtózzunk; hisz maga 's más is tanul a' példán. Megvan a' váltótörvények haszna, mind a' mellett, hogy mint minden institutio a'világon, nem zár el a'visszaélés elől minden utat, mit furfangos ész fel nem kutatna. Rövidség az eljárásban, gyorsaság a' végrehajtásban ezen kellékek azok, mik váltótörvényinket ajánlatosakká teszik 's mikben általok a' hitelre vezető ösvény egyik széle megtöretett. Igenis! a' hitelre vezető ösvénynek csak egyik széle! Mert mit ér rövid eljárás és gyors végrehajtás még magában, ha nincs érték! És itt azon ellenvetés ötlik elő, mire felelés tárgya tulajdonkép csekély soraimnak, t. i. kinek nincs értéke, vagy ki nem tud elegendő biztositást mutatni, annak ne kölcsönözzünk. Ez tökéletesen igaz; de bátor vagyok kérdezni: mikép birtokosaink állását—kivevén néhány k. tudomás szerinti szerencsés és ismét néhány szerencsétlen családot — általjában véve ki tudhatjuk é csak puhatolni is, midőn pedig nem puhatolásrol 's hozzávetésről van szó, hanem abban fekszik a' dolog veleje, hogy minden csavarás nélküli világosságban tünjék az elő? A' felelet nemesi jószáginkra nézve csak tagadó lehet; mert mostani helyzetünkben nem birunk olly tükörrel, mellyben magunkat 's másokat is tetőtül talpig, kivül 's belül megláthassuk 's megláttathassuk, ezen tükör pedig a' telekkönyv!

Boldogok kik hisznek, mond az irás; boldogok, kik birtokban vannak, mondják törvényink 's tökéletesen igaz. Hány birtokos család van Magyarországban, melly vagyonához jogalappal 's czimmel nem bir, de azért, birtokban van, és ismét hány birtokos család érzi 's tudja jogai semmiségét v. érvénytelenségét, de azért birtokol 's ki tudja: mikor 's honnan támadtatnak meg. Ezen körülmények tehát, 's általjában mostani egész öröködési rendszerünk olly akadályok, mik legyőzhetlenekül állnak a' hitelre vezető ösvény másik szélén.

Miután tehát telekkönyvünk nincs, de mostani körülményink közt tökéletest még csak távolrul is közelithető nem lehet: e' zavarban nincs más iránytü, mint szükség esetében összeiratás és becsü *). Azonban épen ezen különben igen nagy pontosságot igénylőfontos mütét az, mellyről, mint a' nap alatt igen sok dologrul, elmondhatni a' „difficile ezt satyram non scribere" latin példabeszédet.

'S ha már most valaki épen olly tapasztalatlan, v. pietással annyira teljes, mikép minden összeirást főleg pedig becsüt, azért mert hivatalos 's hiteles, kétségkivülinek tart 's hisz, az borzasztón csalatkozhatik; mert a' szerint, mint az összeirók vagy becsüsök igényei fölebb v. alább hangultatvák, busás napi v. tisztelet-dij, jó ebéd v. reggeli, bizony higyük el, néha olly magas lábra szökkentik a' becsértéket **) hogy magasbra bármellyik adakozó's erényes izraelita pénzsovárgása sem a' kamatot. Azt vethetni itt ellen: mikép polgári javaknál, mikre nézve telekkönyvek vannak, illy visszaéléseket csakugyan még sem követhetni el. Sőt inkább! itt is napi renden vannak ám illyes kezelések; mert a' telekkönyvbe (Grundbuch) csak a' vétel-nem pedig becsüár iratik, 's a' vételi ár idő, körülmények szerint felszökik v. alászáll, 's igy a' becsültetést valóban szükségessé teszi; ez aztán még egyszer becsü, melly gyakran három, négy annyira rug, mint a' valóságos érték; 's igy látnivaló, mikép igen messze jár az ollyantól, millyet p. o. a' takarékpénztár vagy polit. alapitványi kölcsönök részire valódi lelkiismeret szerint tételnek! Itt ujra mondhatni: mikép a' dolog igy levén, nem kell az egész becsár erejeig kölcsönadni vagy nézze meg kiki, mire ad pénzt. Ez utóbbi sokszor 's többnyire természet szerint lehetetlen 's ekkor csak kell valami sinórmértéket fölvenni, mi adhat pedig illyet, hanemha a' becsü; 's mégis sokszor megesik, hogy ki a' becsár feleig vagy harmadáig kölcsönöz is, elveszti pénze egy részét.

Azonban, ha a' hitelezőt ovatossága, a' hiteles összeirást ajánló nagy pecsétek daczára is, megmenti a' veszélytől, a' hamis műtétel, elvileg, nem szünik meg büntett lenni, 's azon körülmény, miszerint hivatalos tekintélyével élt a'hütlen összeiró 's becslő vissza, csak nagyobbitja azt! 's ámbár az illető kölcsönadót sárba nem rántotta is: de más jó lelkü pénzkeresőnek — ki pontos és hü összeirást tétetett — kárt okoz: a' mennyiben ez, az összeirások általányos rosz hitele miatt nem kap annyit, mennyire szüksége van 's mennyit neki veszély nélkül kölcsönözhetni, vagy azon kedvetlen helyzetre kényszeriti, hogy ő is tulzott összeiratást 's becsültetést eszközöljön! Itt ugyan a' gyakorlati élettel ismeretlen könnyen azt mondhatná: hogy keressük kárunkat azon, ki az okozat oka 's igy a' roszlelkü becsüsön! De hisz a' magának maga általi biróválasztás — értem a' megyei hivatalokat — különben szép elve gyakorlatilag sokszor torzképe lőn már az igazságszolgáltatásnak 's ki tisztviselő ellen panaszkodik, száz eset közül kilenczvenkilenczszer kész legyen actióra, mert sok polgári testület azon másnak sokszor szemére lobbantott hibás elvvel tart, miszerint tagjait büntetni az egésznek tekintélycsorbitása nélkül nem lehet! Azt mondá egyszer egy zsidó: hogy jobb szeret iznyi hatalmat, mint karnyi igazságot! 's ugy látszik, hogy életbölcsesége helyén volt. Mellőzöm itt törvénykezésünk czélszerütlenségét, mint azt is, mikép gyakran biró sem akad, v. csak huzamosb idő mulva p. o. 1—2 év alatt, és sok kedvetlenkedés után, midőn pedig gyakran időrövidségben volna nyereség — ki aláirná a' keresetlevelet — mire három előkelő megyében tudok esetet, mert a'megperlendő vagy nagy restaurator, vagy nagy befolyással bir 's fél a' gyarló ember, hogy vagy kicseppen v. nem jelöltetik ki; arról is hallgatok, miképen a' végrehajtás egy kis ellenállási perben, olly megyénél is, hol a' tárgyak minden gyülésen elvégzetteknek trombitáltatnak 's hol t.széki scontrónak egy pár év óta hire sincsen, két évig is elmarad 's még csak bejelentve (insinuálva) sincs, mert tiszti ügyész ur itt ott mulatoz, elnök alispán ur pedig jó barátja az elmarasztaltnak, figyelmet sem érdemelvén e' philanthropicus megyében azon parányi körülmény, hogy a' világtalan fölperes mindennapi szükséggel küzd, ezeket mondom mellőzve, azon jó reményben teszem le tollamat, hogy a' jelen országgyülés, melly annyit akar, a' telekkönyvrül sem fog annak idejében elfelejtkezni. *)

*) Szándékosan mellőzöm itt a'több szükséges eljárás megemlitését, mint p. o. a' t. hatóságok bizonyitványai előmutatását arról: vannak é perek folyamatban a' kérdéses javak ellen; 's a' betáblázási kivonatot; mert ennél már a' jóakarat nem engedhet a' képzeletnek olly szabad tért, 's mivel nem sok akadhat mint akadt ollyan fojegy.ki azérdeklett fél magányos előadására a' nélkül hogy a' jegyzőkönyvbe csak távolrul is pillantott volna — kész bizonyitványt adatni megyéjével arról: mikép az emlitett fél ellen betáblázva semmi sincs, holott pedig volt! Ezt ugyan emberi gyarlóságnak keresztelték authentice; etiam bene! hisz stat pro ratione voluntas 's az emberi gyarlóság ugyis széles köpönyeg; de olly széles, hogy redőji közt még a' bün is megfér.

**) Egy főfő megyei birtokosnő — kicsoda? nem mondhatni meg! — pénzt kölcsön veendő, javait más járásbeli 's hozzá rokon szolgabiróval iratá össze. Miért? könnyü kitalálni. Azon körülmény, hogy pénzt egy közpénztárból kapott 's azóta jószága egy részét eladogatá, nem tartozik ránk, mint az sem, hogy az eredeti összeirás az illető megyei levéltárban nem található.

*) Az országgyülési költségek kivetése körüli önkényeskedés jut itt eszembe! mellynek kivetési kulcsa némelly megyékben a' személyes érdek, gyülölség v. pártkedvenczkedés! Haragusznak itt valakire? azt 's ennek párthiveit ugyan megrójják—no hisz ez is egy kis ártatlan módja a'pártnevelésnek a' józan ész világában — mig édes magukkal igen gyöngéden bánnak 's a' rájok eső csekélységet is egy némellyik főkolompos csak évek multán tudja befizetni; pedig adózás emberre! A' telekkönyv talán efféle önkényeskedésnek is nyakát szegné. Illyes azonban, örömest hiszem, nem sok megyében történik; de ha egy kettőben történik is hiba, annál nagyobb, ha ugy nevezett liberalis megyében van erre példa. No de csak a' külmáz legyen meg.

Országgyülési közlemény.

A' 118d. fördi ülés továbbá figyelmezteték egy báró 's főispán által, mikép ki van már most mondva a' nagy szó, hogy a' nemesség fizetni fog, pedig állandóul, mert valamint a' szükség soha ki nem fogyand, ugy a' fizetésnek sem jutandunk végpontjára. Innen visszalépés többé nem lehet, de méltó is, hogy kivétel nélkül járuljon mindenki a' közterhekhez; a' mellett azonban fő figyelem fordittassék a' terhek igazságos felosztatására 's a' begyülendő mennyiségnek tiszta és czélirányos kezeltetésére. Mindenek előtt pedig módokat kell nyujtani a' fizethetésre, 'sakkor ha ezek nyujtvák, teljes eredvényre számithatni; képességet kell előbb teremteni az adózásra, hogy az eszmének jövendője legyen. E' módok kikeresése által nincsenek megkötve a' választmány kezei, sőt az intézkedés népszerüvé válandik. Most sem hajlam, sem képesség a'fizetésre. Ez okoskodás ellen egy m.gr. ismért fő eszméjét állitá következőkben.

„Nem akar annak fejtegetésébe bocsátkozni, mi következményei lesznek a' t. KK. által javasolt választmánynak; csak azt mondja: pénz kell e' hazának, pénz és pénz! Hogy e' pénz előteremtésére orsz. választmány küldessék ki, ebben megnyugszik; de itt arról van kérdés: kell é utasitást adni a' kiküldendő országos választmánynak, vagy sem? Szóló gr. azt hiszi, ez nem-

csak nem szükséges, sőt káros volna; azon választmánynak ugyanis kötelessége leend, lehető legrövidebb formában 's lehető legrövidebb idő alatt adni véleményt; mert Magyarország pillanatai drágák; 's ha későn jöne véleménye, bármi jó volna is az, hatását tévesztené; szóló gr. kivánsága tehát: hogy az orsz. választmány lehető legszabadabban mozoghasson 's ne pontositsa össze valami kedvencz-eszmére erejét. Ha practice vétetik a' dolog: ezen üzenet a' m.főrendi tábla egyik tagja előtt egyet, másik előtt mást rejt; szóló pedig abban egyebet általányosságnál nem lát; a' választmány is e' szerint azt fogja mondani: „im az eddigi kutforrások gyöngék, azoktul sokat kivánni nem lehet, tehátazokatpótolni kell." Miután már a' commercialékban ki van a' hypothekai bank dolgozva, majd előjő az maga idejében; 's most azért nem kellene arról szólani. És ha figyelmeztetni fog az orsz. választmány e' kérdésre: mi lesz a' következés? vagy nem hajol e' figyelmeztetésre, és akkor ott van az országgyülés, hol most áll; vagy hajol, és akkor bajba keveri magát. Hogy 35 megye pártolja a' bank ügyét, mint a't—si gróf mondá, azért is azt pártolni kell. Szóló gr. megvallja, ha a' váltótörvényekre most tekint vissza, nem sok örömet talál azokban. Mikor azon törvények hozattak, nem mert az ember azok ellen szólani; mert akkor azon t. pártolók azon indokkal éltek: ez „vox populi," 's ki hozzájok nem szegődött, irgalom nélkül gyanusittatott. Szóló ohajtotta, hogy az ország szárazabban fogta volna föl akkor e' kérdést. Egy bécsi statusférfi azt mondá: „nem sok lesz a' váltótörvényből, ha bankkal öszsze nem köttetik: de szóló tud sok statusférfit, ki azt mondja 'sitt önmaga is akárki előtt rigorosumot mer tenni azon állitásából: hogy, ha a' v.-törvény bankkal összeköttetik is, de egyéb nem történik e' részben, hitel még sem lesz. A' váltótörvények meghozatalára a' vox populi kényszeritése keserü gyümölcsöt terem; és itt jó lesz figyelmezni ama magyar példabeszédre: „ha más tapasztalásán nem akarsz tanulni, tanulj magad kárán." Gyönge indoknak tartja szóló gr. a'bankot csak azért, mert azt 35 megye kivánja pártolni; mert szóló bátran mondhatja: „nincs e' teremben is 5, 10 percent, ki a' bankot értené, még is a' 35 megyében mi sok ember voksol reá; pedig azt sem tudja, mi a' mennykö az a' bank? Választmányt kell nevezni, és e' választmány, mellynek bölcs tapintatától várja szóló a' haza boldogságát, ne engedje magát lenge népszerüség-vadászásból vox populi által vezettetni, sőt inkább e' választmány munkálata adjon irányt a'közvéleménynek. Mi a' bank megemlitését illeti: szóló bizonyos benne, hogy az orsz. választmány lehető legnagyobb szemügyre fogja venni e' dolgot. Mert okszerün kibocsátott pénz csodákat teremt; de ovatosság 's kellő kiszámitás nélkül kibocsátott pénz nyomorba sülyeszti a' nemzeteket; ollyan az a' pénz, mint a'puskapor, melly itt szikákat repeszt, mig másfelől veszélyt hoz, ollyan, mint a' tüz és viz, mellyek haszna mig egy felől áldás az emberi életre, másfelől az azokból kibontakozott rendetlen elem lehető legnagyobb átok e' földön. Nekünk magyaroknak illy veszedelmes experimentumokat tenni nem szabad. Egy ember kérdé szóló grófot a' napokban ime szavakkal: „ha vajjon gondolja é, hogy az adót Magyarországon békés uton keresztül lehessen vinni? mit más országokban csak vas eszközlött." Szóló azt mondá, meglehet, ha az emberi perfectibilitasban bizunk, ha tudjuk, hogy a' sajtó által, mellynek mi tán egész áldását sok okbul nem élvezzük, 's tán nem is vagyunk élvezni képesek, azonban mégis Angol-, Francz, Németország eszmecseréit olvashatjuk, hogy a'sajtó által kibontakozott emberi ész a' lehető legroszabb állapotból a' legjobba ingadozás nélkül fog átmehetni; vagy ha ezt nem reméllhetjük, a' remény keblemben, mond a' szóló, mit olly régen táplálok honom fölvirágzása iránt, csökkenni fog; de azért, legyen siker, vagy nem, a' békés utoni haladást az adó iránt is megkisérteni mindenkinek kötelessége. Ha az országos választmányt a' bank iránt már csakugyan figyelmeztetni kell; ám legyen, szóló azt nem ellenzi: de figyelmeztessék azon orsz. választmány egyszersmind arra, mikép ne feledje azon eseményt sem, mellyet az angol financier Law idézett elő akkor, midőn 1716ban Francziaországot papirjaival elárasztotta. E'tüneménynek, igaz, akkor igen nagyon megörültek az emberek; mert hisz, az ember szereti kerülni a' munkát és izzadságot 's ragaszkodik a'pénzhez. — Igy vajmi könnyü papir-emissioval boldoggá tenni a' világot; de hát a' következésekről ki számol?! Vegye figyelembe az orsz. választmány, mikép mind azon nyomornak oka, melly Francziaországot megrázkodtatá, a' rosz financialis állapot volt. Hát Magyarországon a' fekete bankókrul mit szóljon? azt mondják: „jobb idők voltak akkor; igen, ollyan volt az akkori állapot, mint a' fölhevitő ital, melly fölserkenti ugyan a' szunnyadó életerőt, de utána jő a' lankadtság. Tudjuk a' devalvatio nyomorát; amaz árvák és özvegyek, ama számtalan család mellyek ennek lettek áldozati, mély csöndben alusznak sirjaikban, mint árviz által eltemettek; de föl vannak irva ama lángbetük az egekben: „hogy ki illyesekben mást, kimerítő tudomány nélkül, vezetni akar, a' lehető legjobb akarattal is bizony nyomasztó vétket követ el." Föl kell szólitni a' választmányt: mikép amaz, apákról fiura mintegy örökségül maradt bujósdi-ajtócskákat, mellyeket majd le fogok irni, mint megannyi nem fizetési ürügyeket, dugja be: hogy aztán majd láthassuk, mint irtam is, mond szóló gróf, ki a' száj- és ki a' tény-hazafi; ki akar munkálni, izzadni, ki akar nélkülözni? Ha azt hallom, vegyük föl előbb a' kereskedést, majd ha pénzünk lesz, akkor fizetünk: ekkor hátulsó kaput szagolok; midőn azt hallom, majd fizetünk, csak a' sorompókat és vámokat szaggassuk be; ekkor ismét azt mondom, hm! itt már csakugyan nem jól van! Ha valaki azt mondja: ex asse kell a' dolgot tárgyalni, erre felelősség kell; mert tudnunk kell, hova, mire fizetünk: akkor én ismét azt mondom: „na," ennek én megint nem hiszek. Denem akarom hosszabbitni ezen képet. Kettőben pontosítom véleményemet: 1) munka és izzadás, menjünk neki egyenesen, nem ugy mint a' rosz katona, ki mindig csak hátulról akar az ostromlott helybe jutni, hol t. i. nem lőnek. 2) Nélkülözni kell tudni. Azt mondják, majd fizetünk, ha lesz. Tehát most nincs, miből? nézzük csak a' fényüzést, és aztán nyuljunk kebleinkbe. De hát ki az a' koldus, ki az a' nyomorú Magyarországban, kiegy pohárpályinkát nélkülözni nem tudna?! mi egy krajczárba kerül. Én gyalázni nem akarok senkit; de itt Berzsenyinek ama' szép szavai jutnak eszembe, mellyekkel a' paloták kéjelmeit megénekli. Mi is országgyülés után szerte szélyedünk a' hazában, fölkeressük kastélyainkat, és lesz luxus, lesz pezsgő és minden kéjelem, mit én ugyan kirekeszteni nem akarok; de mondhatom: hogy nekünk fájdalom nélkül lehet nélkülözni igen sokat. Psychologice vevén a' dolgot, ugyan, kérdem: miért van ez igy? azért, mert alkotvány és nemzetiség tekintetében ugy éltünk mi eddig, mint az a' horvát ember—nem Horvátor.rul szólok-ki ha leégett háza, korcsmába megy 's leissza magát a' közmondás szerint; és desperatiojának nincs sikere. Azt mondom én: fojtsuk el keserü érzelminket akármivel, legyen az bor, pályinka, pezsgő, szerelem, vagy fényüzés: a' hazafiságnak, nemzetiségnek sikere nem lehet. Ha a' szerencse iskoláját philosophiai szemmel nézzük, mindenki kéjt szerencsét vadász, 's ennek nincs nemes iránya nálunk; mi nagyobb részint rafinirtabb bojárok, sybariták vagyunk. Ugyanannak, mit eddiga'hazának tevénk, misikere lett? a' fundatiók devalváltattak, egyéb áldozatink pedig olly kisszerüek, hogy azok az ember lelkét nem emelik. Pedig ha valami erszényemet egyenesen nem tölti is, delegalább lelki örömet szerez, az is szép; szerezzük meg hát mi is azt magunknak. Végre egy kis anecdotát mondanék a' m.főRRnek (halljuk!) Egykor „Árpád" gőzös fölfelé jött 's utközben Pozsonymegyében Doborszegnél zátonyon akadt; tél felé levén az idő, hideg volt, jöttek a' molnárok és mások kisegítni bennünket, de a' hajó csak veszteglett, én már már azon tünődtem, hogy e' gőzöst a' társaság elveszti, mi akkor, mikor még csak 4 gőzöse volt, valóban igen nagy veszteség lett volna, 's e' gőzös minden módoni megszabadittatása szinte életkérdés volt, mert biztositva sem volt az. Szerencsénkre épen több hajóvontató jött, vagy 100 lovat befogtak, és a' hajó még sem mozdult, a' vontatókötelek többször elszakadoztak, a' viz mind jobban jobban apadt. Én már desperáltam, mikor egy német kormányos imigy kiált föl nagy örömében: „jetzt aber geht 's" Mi volt oka? a' lovak sok erőködés után csakugyan egyet mozdítottak a' hajón, melly mozdulását a' hajónak észrevevén azok, látni kellett volna, mikint igyekeztek: én pedig még akkor elgondoltam magamban: ha oktalan állatban annyi a' tűz, érezve a' sikert, bennünk nem lenne é magyarokban? ! Mondjuk meg egyszerűn a' választmánynak, munkálkodjék bölcs belátása szerint hiven és becsületesen, ez több minden utasitásnál." E' mulatva tanitó szép előadást közben közben szives éljen, végén pedig akaratlanul is kitört hoszszasan zajgó örömtetszés koronázá. Egy báró ezen viták által Nádor ő cs. kir. fenségének születésnapját kétszeres örömnappá váltnak nyilatkoztatá, a' tárgyra nézve pedig megjegyzé, hogy mig hazánkban a' legszegényebb osztály viheti a' status terheit, föl nem tehetni, hogy a' leggazdagabb ne fizethessen. A' viszonüzenetbe egy szó se tétessék, mint a' hozzájárulási készség kifejezése. Illy szellemü, az áldozatokrai legnemesb készséget tanusitó nyilatkozások egymást válták 's lényegben csak egy vala e' főtábla érzete: inkább ma mint holnap áldozni a' közszükségek födözésíre, melly készséget egy báró 's főisp. helyettes a' nemzet szelleméből következteté, melly áldozatokra mindig kész volt. Miután vérre most, hála Európa békelehelő politikájának, szükség nincsen, az idő kivánatit érezve, más áldozatokkal kell előállanunk. A' bankokróli eltérő nézetek, valamint az egyes állitásokra tett észrevételek 's ellenészrevételek nagyon élénkiték az ülés folyamát, mellynek végzését már közlöttük.

120d. rdi ülésben elnök ő nm.rész.a' megyei választások 's köztanácskozások szabályozásárul szóló t.javaslat iránt nyilványitott általányos nézeteknek hátramaradt része köv.: „Ezen három volt, mi a' monarchico-aristokratiai kormányzat természete szerint, municipiumaink árnyékoldalait tökéletesen kiegyenlité. Mi azon kérdést illeti: mennyire állnak fen jelenleg is e' törvényes mérsékleti módok? Az elsőrül, t. i. ő fels. fő-felügyelési jogáról szólani körömhez nem tartozik; ez megvolt, 's megvan még most is, 's ő fels. befolyását törvény értelmében gyakorolta 's gyakorolja. Voltak ugyan idők, mikor a' nemzet törvény által kérte meg e' részben királyát: „ut Sacr. sua Maiestas utatur auctorttate illa, quam habet 'stb. Ezt ugyan ez uttal nem látom szükségesnek; mert ő fels. ezen törv. jogát és kötelességét legfelsőbb belátása 's atyai indulata szerint bármikor használhatja. Mi a' főisp. befolyást illeti: ebben nagy változás történt, de nem a' törvény utján; mert mind azon törvény, mellyeknél fogvást a' főispánok a' régi hadakozás módja szerint, háboru idején a' megyebeli hadaknak, később törvényink értelmében minden politikai, törvénykezési, szóval közigazgatási tárgyban a' vagy fejei, és főelőljárói, most isváltozatlanul fenállnak: a' változás e' részben tettleg történt a' mult század elején, a' két száz éves török- és belső háboruk után. Mint az 1723ki törvényben ki van mondva, nemzetünk megunván a' hosszas anarchiát „longa anarchiae mala pertaesi," egyedül béke és nyugalom után sovárgott. 6dik Károlynak csöndes 's Mária Theréziának még csöndesb kormánya alatt nem voltak olly sokfélekép összebonyolult viszonyok, mint most; minden ember örült a' nyugalomnak; kényszeriteni kelle az embereket hivatal-elfogadásra, akkor a' főispánoknak azon politikája volt, hogy ritkán jelentek meg a' megyékben 's körülvevék magokat az akkor igen is korszerü 's czélravezető culmen dignitatis gloriájával, 's ha egy két évben egyszer jelentek meg megyéikben, könnyen elintézték a' dolgot, a' mi ugy sem sok volt. József császár rendszerével minden megváltozott, 's máskép mentek a' dolgok; de ezen rendkivüli időszak alkotványos tekintetben például fel nem vehető; később is egy két esetet, egy pár évi időszakot kivéve, azon szokás folytattatott, hogy a' főispánok, ámbár arra törvényesen kötelesek, sem a'megyékben nem laknak, sem azok kormányzásában mindenre kiterjedő folyvásti részt nem vesznek; ebből természetesen következik, hogy bár legokosabb ember legyen ís a' főispán, de ha a' megyében ritkán jelenik meg, ha el van más hivatallal foglalva, ha nem folytatja a' dolgokat kivántató figyelemmel: koránsem gyakorolhatja azon befolyást, mellyre különben a' törvény által tökéletesen felruházva van, 's igy tettleg hiányzik azon törvényes kapocs, melly a' fejdelem legfelsőbb kormányát a' megyei municipiumokkal összeköti 's a' megyék érintett árnyékoldalát mérsékli. Ez egyébiránt nem baj, 's azt a' törvény helyreállitani nemcsak nem tiltja, sőt ha a' rend 's közjó ugy hozza magával, parancsolja is. Legnagyobb változás történt az emlitett mérsékleti eszköz 3ik módjával: a' józanabb rész „sanior pars" eszméjével, melly pedig, mint mondám, nemcsak örökös törvényes szokás, de világos törvény által is volt nálunk szentesitve; 's pedig ezen törvény egy olly ember által van leginkább kiemelve (Verbőczit 's Tripartitumát értem) ki a' történetek tartalma szerint a' nemességnek legnagyobb barátja volt's egy olly királynak (Ulászló) törvényei közt van e' szavakban „Maioritas est sanior pars, saniorem autem partem constituunt, qui consilio et dignitate fuerint potiores" nyilván kimondom, kinek gyenge uralkodása alatt a' nemzet jogai megszoritva nem valának, 's a' midőn egy már akkor hatalmas, a' koronára vágyó párt, a' Zápolya-nemzetség, épen a' számos köznemesség elcsábitásával kezde czélzatai elérésire viszszaélni, 's melly időközt a'mondottaknál fogvást a' köznemesség jogai csonkitása gyanujáról vádolni nem lehet. Ezen törvényes szokás a' legközelebb időkig fenállott, 's a' változás fő oka többi között a' köv. is lehetett: ugyanis, egy legfelsőbb parancsolat érkezett, melly, logice véve a' dolgot, igen is helyes volt; a' régi felkiáltás-mód mellett, egy két lármás és zavaros tisztválasztás jött közbe, 's azt gondolták, jobb lesz, ha felkiáltás helyett egyes szavazatok által történik a' tisztuji-

tás; de mi lett következése? az, hogy észrevették: milly nagy erő fekszik a' köznemességben; ennek magának eszébe sem jutott volna ugyan kilépni azon helyzetből, hol ő olly jól volt, hol nemesi szabadságit, élvezé 'a' nélkül hogy a' választások lármás zavaraiba 's cselszövényeibe elegyült volna; de a' hatalmasbak, értelmesbek részirőll előállottak egyszerre az ambitiók, 's a' nemességet, mikép hurzták oda, hol most van, azt mindnyájan tudjuk; először itatás nagyban, azután huszas, azután választó gyülésekre ingyen csoportonkinti hozatása a' kisnemességnek; először csak tisztujitási korteskedés az alispánra, később az alsó tisztviselőkre, követválasztásokra, az országgyülési 's más közjogi kérdésekre, mikor a'szegény nemes ember azt sem tudta: miről van a' szó (méltóztassanak megengedni, hogy a' köznépről szólva egy magyar kimondással éljek) „tök-é vagy turós étel?" Ez volt a' dolog folyama, melly mindig bővebben fejlődött 's nőtten nőtt; 's már most nem huszas, hanem forint, arany, föld, részben 's tudja Isten mi minden adatott. A n n á l bátrabban szólok ezekről, mert annyira lelkem's meggyőződésem ellen voltak, hogy soha illy alacsonyságokban sem pénz, sem más akármi, de csak felszólitással is részt soha sem vettem. Már egyes magányjogi viszonyokban is elnyomó befolyással kezdett munkálkodni a' rosz 's a' mi először köz pártérdek és nagyravágyás vétkes eszközeül szolgált, magányosak elnyomatására kezdett használtatni; azon actio ellen a' reactio kifejlődvén, ugyanazon nyers erőt majd önvédelemre kelle sok helyen használni; mint régen atyáink idejében: hol a' gazdagabb és hatalmasb, vagyona egy része feláldozásával, inscriptiókkal kötelezte le a' szegényebbet, hogy védje a' török ellen. 'S mi volt ennek sükere? lealacsonyitották azon tös gyökeres derék fajtát, a' köznemességet; 's demoralisálták ugy, hogy ha más nem volna is, csak ezen tekintet: a' dolgon még is segiteni 's ezen igazi magyar népfaj végső elaljasodását meggátolni szükséges lenne. Az természetes, hogy a' vád nem magát a' kis nemességet illeti, hanem azokat, kik azt illy alacsony módon használták; ez a' dolog állapotja, és a' veszély, miről most van szó. Ezen vétkes kicsapongás, valljuk meg, épen azon 3ik helyen emlitett elvnek, a' józan rész mérsékletének félretételéből származott. Már most a' t. RR. egy munkát, egy t.javaslatot hoznak elő, mellynek ezen bajokon segiteni kellene; mert törvényt mindig a' körülményekhöz képest k e l l hozni. Arról, mi a'dologhoz tartozik t.i. a'közbejött viszszaélések, kicsapongások zabolázása felől: ezen munka 3ik részében van szó. Az első a' főispánokrul értekezik; a' 2ik egy eddig a' megyei életben ismeretlen intermedius hatalmat állit fel „tanácskozvány" név alatt. Mi a' főispánt illeti: hogy ő kiegészitő részét teszi a' megyének, hogy illy felügyelés természetes egy monarchiában, hogy e' nálunk különösen nélkülözhetlen kapocs a' fejdelem 's nép között, hogy ezt törvényink nemcsak sz. István király idejétől fogva igy rendelték, hanem ennek a' dolog természete szerint egy monarchicai statusban, különösen nálunk, hol a' törvény értelmében minden hatalom a' fejdelemtől származik, 's oda tér vissza, ez másképen nem is lehet: azt mindenki elismérni tartozik, ki egy monarchiai status eszméjét felfogta 's alkotványos törvényinket érti. Már ha egybeveszem mind azt, mit a' jelen javaslatban tiszti, követi választás's köztanácskozási rendszer tekintetében a' főispánokat érdeklőleg határozni méltóztattak, ugy tapasztalom, hogy egyikét azon tényezőknek —a' főispáni hivatalt értem— melly egyike volt azoknak, mik a' megyei municipiumok törv. állását, virágzását föltételezték 's fentartották: nagy részben meggyengitették, sőt nem hibázom ha mondom, egészen m e g s e m m i s i t e t t é k; m e r t e' munkában más jogot n e m l á t o k a' f ő i s p á n n a k m e g h a g y v a, mint hogy két embert kijelölhet, kik a' dolog természeténél fogva igen szépen megköszönik ezen kijelölést, mert az mintegy annyi, mintha ezzel épen azt mondanók, hogy ne választassanak meg, ugyanis még három más candidatus is van, egyik az előbbi tisztviselő, más kettő pedig a' tanácskozvány által kijelölt egyed. Ezen tanácskozvány a' megyének egész activ részét magában foglalja; benne vannak mindazok, kik a' megyékben eddig is okozták a' zavart, 's pártokat képeztek; tagja ugyanis ezen testületnek minden táblabiró, ki a' megyében birtokos vagy csak ott lakos is, a' főispán birákat nevezhet, de ha a' megyének nem tetszik, nem nevezhet; a' megye azonban nevezhet, akár tetszik a'főispánnak, akár nem; tagja tovább a' tanácskozványnak minden olly tisztviselő, ki szolgálni tovább nem akar; 3) jönek még ollyanok, mert a' képviselet ideája sem maradt ki a' munkából, kik 10—50ig az egész köznemesség által minden tisztválasztás előtt ezen tanácskozvány kiegészitésére választatnak ('s érintőleg legyen mondva, az is jó kis előharcz lesz, mig a' tisztválasztási nagy ütközet bekövetkezik); már hogy illy testület által candidált egyedekkel a' főispánnak szegény két candidatusa nem mérkezhetik: az ugy tartom világos; pedig egyebet, mi meg volna hagyva a' főispánnak, nem látok. A'tisztujitást bizonyos napra tartozik kijelelni; ha meg nem jelenik, bár törvényes oka, bár beteg legyen, az actust más végzi helyette; a' restauratiókor a' beparancsolt candidatusok nevei kikiáltásán kivül mindenről az őrszék (ismét egy uj institutio) fog gondoskodni; őrszék fogja fentartani a' rendet, ha rendetlenség támad; őrszék rendeli a' polg. és katonai hatalmat, szóval a' főispánnak azon két egyed candidatiói jogán kivül egyéb j o g a nincs; hanem ha valahol elhibázná a' dolgot, sok ezer forintot fizethet, 's azonkivül ingyen be is zárathatik. Ki egy tisztválasztáson ujabb időkben jelen volt, annálinkább, ki a' tisztválasztást v e z e t t e, (nekem hála Istennek, eddig semmi bajom nem volt, 's mindig szerencsésen mentem rajta keresztül; ezt nem azért mondom, mintha elbizakodott volnék, mert az indulatok illy összege 's kitörései közt a' dolog jó kimeneteléről csak a'jó Isten felel) bátran megvallhatja, hogy egyes ember is, ki szoros feleleti teher alatt van, ki lelki 's testi tehetségit összeszedi, és azonkivül, mit feltenni kell, a' kötelesség érzete megvan benne, 's végre a' dologhoz ért is: mégis nehezen tudja az illy számos személyes érdektől elragadott gyülekezetben a' rendet fentartani; 's azt gondolni: az őrszék fogja teljesithetni! azon őrszék, melly a' tisztválasztást előző gyülésen (valljuk meg az igazat) a'pártok befolyása által választatik 's 9 emberből állván, 's egyik egy, másik más véleményben levén, a' rendfentartásra néha csak egy pillanatig kedvező körülményt vagy fel sem fogja, vagy szétágzó véleményénél fogva használatlanul engedi elmulni? Ezt egyedül azért hoztam fel, hogy kitünjék, milly elégtelen pótlék javasoltatik e' tekintetben is a' törvényes főispáni hivatal működése helyett; de egyébiránt is mivel pótolják a' t. Rendek az e' részben m a j d megsemmisitett főisp. hivatalt 's az általa gyakorlott törvényes fejdelmi befolyást? Talán a' már érintett tanácskozvány által, melly, az eddigi zavarok minden alkotó részeit magában foglalja? Mondathatik, hogy ebben pontosul a' megye intelligentiája; de épen az intelligentia volt az, melly a' zavarokat eddig is csinálta; mert tapasztalás mutatja, hogy a' szegény tanulatlan n e m e s csak eszköz volt. Valljuk meg az igazat, ezen idegen elem, ezen elkülönitett osztályzat sem a' csendet fentartani, sem a' főispánok eddigi befolyását kipótolni nem fogja. Ha a' főisp. hivatalnak minden törvényes jogaiból ennyire kellene kivetkeztetni 's lealacsonyittatni: véleményem szerint, inkább maradjon el, mint olly jogokkal ne birjon, mellyekkel alkotványos diszes állása szerint a' közjót századokon által előmozditotta. Közönségesen véve a' dolgot, minden intézvénynek vannak valamelly lényeges részei, melly részeket ha meggyengitjük vagy elveszszük, az intézvénynek vége; ez nem javitás, hanem megsemmisités előbb vagy utóbb; 's ugy tartom, hogy a' fejdelmi főfelügyelési jog, ennek különösen a' főispáni törvényes 's teljes befolyás általi gyakorlata, 's egy józanul értett, 's e' nemzetben eddig is létezett 's u j r a kifejlődő józanabb rész (pars sanior) eszméje a' megyei intézvénynek épen ezen lényeges részei közé tartoznak; ezek nélkül lehetnek még egy darabig igen lármas hatalmas restauratiók és gyülések, kisebb vagy nagyobb nemesi társaságok vagy respublikácskák, vagy bárminek nevezzem őket; de a' mindent öszszetartó rend, polg. boldogság 's előhaladás hiányzani fog 's a' megyei százados ősi intézvény fentartó 's mérséklő elemeitől megfosztatva, magában összedül. Én ezen magyar ősi alkotványunkat mind ebben mind másban (I s t e n l á t j a l e l k e m e t, b e l s ő m b ü l s z ó l o k) szeretem 's fentartani kivánom; mert olly alkotványtól, melly bennünket a' r é g i háborus időkben, a' legnagyobb veszedelemben századokig m e g ő r z ö t t, melly mellett béke idejében csendesen 's megelégülve éltünk, mellynek védelme mellett szabadon szó ok és élek, megválni milly nehéz, sőt belső meggyőződésem mondja, nem is szükséges; mert nemzetünk helyzetéséhöz képest jobbal azt nem pótolhatjuk, és semmi akadályul nem szolgál, hogy a' mellett a'kifejlődött körülményekhöz képest elő ne haladhassunk; igy vagyok meggyőződve, egész valóm, ezt sugalja; h i s z é n 's mindnyájan, kik itt vagyunk, ennek emanatióji vagyunk ennek erejénél fogva foglalunk itt helyet; de én, semhogy ezen alkotványos épület alapját aláássuk, egyszer egy, másszor más oszlopot vegyünk ki alóla, hogy az épület ránk dőljön, a'nélkül, hogy az omladék alól felemelkedhessünk, inkább változzék az egész; százszor mondám, hogy ezt szükségesnek nem tartom 's hogy ez csak eléggé meg nem gondolt, többnyire sehol nem létező theoriai tervek következése lehetne; 's igy jelen munkálatra nézve is azt javaslom, hogy a' mi nem tartozik ide, mi nem is volt czélzatban, mi a' kir. előadásoknak sem feladata: méltóztassanak ezen t.javaslatból kihagyni, és ottan, hol a' tisztujitás vagy más gyülések rendes meneteléről, a' kihágások megbüntetéséről van szó, ott kezdjük ezen munkát. Tudom, az mondatik a' főispánokról: hogy ők is okai a'rendetlenségnek; 's valóban emberek levén, egyes esetek fordultak elő, mellyekben a' bekövetkezett egyes helybeli rendetlenségeket nekik lehetett tulajdonitani, sőt minthogy a' mondottak szerint megyéjökben folyvást nem is laknak, azt minden oldalról gyakran nem is ismerték, természetes következés, h o g y kormányzásuk hiányos lehetett; de mind ezen hibás tettek v.csak egyes személyektől származtak, vagy a' törvény abeli rendeletének, melly a' főispánnak a' megyéjére való folyvásti felügyelést meghagyja, 's mellyet életbe léptetni legkönnyebb, eredvényei valának 's a' főispáni institutiót, a' hivatalt magát semmiképen nem érdeklik; 's egyébkint is, milly kevés azon eset, hol a' hibát a' főispánnak lehet tulajdonitani azokhoz képest, mellyek oka másutt fekszik. Vegyük a' lármás és zavaros tisztujitásokat sorba, nem voltak-é azokban, egy két esetet kivéve, m i n d a' két rész emberei kijelölve a' főispán által? mégis megtörtént, a' minek nem kellett volna megtörténni; ha a' követválasztásokat veszem, ott a' kijelölésnek h e l y e sincs; még is megtörtént, minek nem kellett volna megtörténni, a' gyüléseken többnyire jelen sincsenek, 's ezek is nemde hányszor undokittatnak el vétkes kicsapongások által. Azonkivül azon főispán kötelességének sem tenne eleget, ki valakit egyedül azért candidálna, mivel a' megvesztegetett többségnek ugy tetszik, 's ki ezen többséget, alacsony utakon szerzette, ha azt a' főispán lelke meggyőződése szerint rosznak tartja és az illy érdemetlent nem candidálja, csupán kötelességének tesz férfiasan eleget; igaz, engedni a' factiónak, csak a' többségre tekintve candidálni érdemest, v. pedig nem érdemest: igy restaurálni könnyü egyszer; de ha azon rosz vagy élhetetlen ember hivatalának nem felel meg (engedelmet kérek általányosan beszélek, itt senkit sem értek) az illy embert a' vgyére tolni engedni gyávaság, 's az illy főispán jövőre minden tekintetét méltán elveszti. Vannak a' főisp. önkény, sőt hanyagság ellen is törvényink; ha ezek nem eléggé erősek, tessék ujakat hozni. Tudom mi erre a' felelet: hogy a' kormány védi a' főispánokat; megvallom, hogy az olly kormány, melly rosz vagy hanyag embert véd, nem érti a' maga érdekét 's ezt egy rendes kormány sem teszi, nem teheti; de az már a'mostani kor beteg eszméji közé tartozik, hogy ki a' kormánynak embere, az a'nemzetnek kisebb vagy nagyobb mértékben ellensége, 's hogy a' kormány ellentétben van a' nemzettel; mig ezen szerencsétlen eszme, melly vagy elfogultságon, 's néha (kivált más országokban) épen a' kormányzat utáni vágyon alapul, divatból ki nem jő: addig a' nemzetek normalis állapotban bajosan lesznek. Én is gondolkoztam a' közdolgokrul tehetségem szerint, különösen édes hazánk viszonyait tekintve; 's ugy vagyok meggyőződve: hogy ránk nézve, kiknek annyi a' tennivalónk, hogy öszszevetett vállakkal is alig birandjuk meg azokat, ezen divatos betegségben osztozni, ezen közbizodalmatlanságot lelkünkben táplálni nem jó; megállapodott, kifejlődött nemzeteknél, kiknél illyenre is marad idő, meglehet: ez nem olly káros. Ismételve mondom, hogy egy, maga érdekét ismerő kormány, a' törvényt nem teljesitő főispánt kényszeriteni fogja, hogy kötelességét teljesitse 's az illy egyes embert büntetni, könnyebb mint számtalanok rendetlenségit rendbe hozni. Azon törvények, mellyek a' főispánok, ellen régi időkben hozattak, azon idők szüleményei voltak, midőn a' hatalmas dynasták, kiknek sorából valának nagyobb részt a' főispánok, a' közép és alsóbb nemességet elnyomták, midőn p. o. Ung megyében az örökös főispánságot viselt Drugeth nemzetség praefectusa által restaurált, 's az özvegy Drugethné is vitte, mint fia gyámanyja a' főispáni tisztet; de ezen idők elmultak, 's most egy más oldalról kell rendelkezést tenni; most a' hatalmaskodás nem onnan jő, honnan régen jött, mert a' nagy urak zsarnoksága napi renden nincs. Ennek következtében ha segitni akarunk, segitsünk a' közbejött mindennapi tapasztalásból tudott bajokon, a' nemességet lealacsonyitó kicsapongásokon, rendetlenségeken, ne rontsuk el a' fenálló intézvényt lényeges részeiben, mellyek nélkül a' megbomlott rendet helyreállitani 's fentartani nem lehet; különben azon gyanuba esünk, hogy semmit nem akarunk tenni; hagyjuk meg a' főispánok jogait; ne állitsunk fel olly ismeretlen intézvényt, az ugynevezett tanácskozványt, melly

a' főispáni hatalmat nem pótolja és számtalan rendetlenségnek lesz oka, különben, hogy a' szentirás szavaival éljek, „ki szelet vet, zivatart arat.“

173dik ker. ülésben, martz. 15dikén csupán a' b. inditvány következtében határzott 's a' főrendi tábla által is elfogadott orsz. választmány tagjai névsorának fölolvastatása végett gyültek öszsze a' kerületi RRek, hogy az a' mai országos ülésbe vitethessék.

122d. orsz. ülésb. a' t. KK. és RReknél mart. 15kén benyujtá a'ker.elnökség az országjólléti eszközökre szükséges költségek beszerezhetése iránt adandó javaslat kidolgozása végetti orsz. választmány tagjaiul választott képviselők köv. névsorát: dunáninneni kerületből Szentkirályi Móricz Pest, Fejérváry Miklós Hont, Radvánszky Antal Zólyom és Zákó István Bács megyék követei; a' dunántulibul: Bezerédj István Tolna, Majláth György Baranya, Ghiczy Kálmán Komárom 's Kerkápolyi István Zala m. k.; tiszáninnenibül: Zsedényi Eduárd Szepes, Nagy Károly Gömör, Fejér Lajos Heves 's Lónyay Menyhért Bereg m. k.; a' tiszántuliból Klauzál Gábor Csongrád, Beőthy Ödön Bihar, Szombathelyi Antal Békes 's Karácsonyi László Torontál m. k.; káptalanok részéről: Bezerédy Miklós veszprémi k.; a' kerületekből: Horhy Mihály fiumei köv.; városok részéről: Hauszer Erneszt Pozsony, Ertl János Soprony, Markovics Antal Bártfa, és Csausz István Nagybánya városok követei, kikhez az elnök által kiegészitőleg a' kir. tábla részéről Hubay József és Markovics József kir. t. ülnökök; Horvátország részéről Osegovich Metell; a' jelen nem levők követei közül Kunoss Endre neveztettek. A' megyei választások szabályozása iránti t.javaslat vizsgálata folytattatván olv. a' 25. 's köv. szakaszok, mellyek kerületi megvitatását mult évi lapjaink terjedelmesen közlék. Köztük leghuzamosb vita fejlett ki a' megvesztegetések 's kicsapongási egyes tények büntetéséről szóló 39ik § iránt; melly a' dec. 21kei 128ik ker. ülésből a' crim. codex elveihez alkalmazás végett a' választmányhoz visszautasittatott 's f. évi január folytában a' 131—140 ker. üléseket élénkül foglalkodtatá.Mind az, mi az érintett ker. tanácskozásokban legnagyobb részletességig a' két különvélemény által kifejtetett, lényegében főbb okai 's következményei szerint, ma is megemlittetett. Igy csupán a' tanácskozási sarkeszméket idézzük föl,hogy ezek nyomán a'ker. tanácskozások folyama visszatükröztessék; elnök ő nm. 's igen számos rokonvéleményü 's utasitásu tag kivánsága oda terjedt hogy a' megvesztegetésen kivül, az evés-ivás végetti összegyülések, botrányos dorbézolások 's a' csoportos, habár fegyvertelen befuvarozások büntetés alá vettessenek; 's hogy a' büntetések szabásiban 3 fokozat tartassék, melly szerint legkeményebben büntettessenek a' kortesvezérek,azután a' vesztegetők 's végre a' vesztegetettek; egyszersmind minden büncselekvénynél súlyositó körülményül szolgáljon az, hogy választás vagy köztanácskozás idején 's helyén követtetett el. E' kivánat azonban a' kerületi tanácskozásokban most is határzott ellenzésre talált azok részről, kik a' megvesztegetést büntettnek elismerni 's igy sujtani nem akarták; félve hogy a'magyar vendégszeretet megsemmisittetik,a' választási szabadság elfojtatik 'stb. Ezen állitások czáfolgatásival hosszura terjedvén a' tanácskozás, a' nyilatkozó többség végre oda hajlott, hogy a' ker. tanácskozások folytán a' választmányi munkálat szerkezetében történt változtatás kevesbbé czélszerü mint az eredeti szerkezet;ennélfogva ez utóbbinak megállapittatását szorgalmazta. A' kisebbségben maradástól félt rész ismét megujitá küzdelmeit, 's egy vezértag minden elemet mozgásba tön, hogy a' ker. szerkezet maradjon, melly, mondása szerint a' crim. codexben megállapitott elvekkel homlokegyenest ellenkezik abban,hogy a' megvesztegetés ismétlés esetén örökösen meg akarja fosztani a' tettest választási jogától, holott a' crim. codexben az mondatik, hogy rablót, gyilkost stb. sem szabad megfosztani örökre politikai jogaitól. A' kérdéses szakasznak a' crim. codex tartalmával illynemü összeütközését azonban egy más főbb szónoklatu tag könnyen megszüntethetőnek vélte, ha azon pont ugy módosittatik, hogy ismétlés esetén „mindannyiszor elveszti választási jogát“ a' tettes. E' módositási javaslatban a' választmányi munkálat szerkezetét pártolók egyhangulag megegyeztek, 's ennek elfogadása mellett elnök ő nm. a' többséget ki is mondotta. Az igy kisebbségben maradtak egyike, a' határozatnak hódolni kénytelenittetvén,még azon módositást szorgalmazá a' választmányi szerkezetben,hogy mivel a' mondott 39. § végin a' kicsapongások birságaul a' t.szék jelöltetik ki, ez pedig a' RRek utóbbi határzatával, melly a' tegnapi ülésben is megemlitteték,ellentétben áll, t. i. hogy a' birósági kérdés eldöntése későbbre hagyassék,ennélfogva kivánta a' birságrul szóló szavakat egészen kihagyatni. Elnök ő nm. czélszerűbbnek vélte, ha a' „megyei törvényszék“ helyébe a' birósági kérdés elhatározása az „illető megyei biróság“ kifejezés tétetnék. Voltak, kik a'szerkezet megállapittatása végett a' munkálatot ker. tanácskozásba kivánták visszavinni; de ezek nem találtak viszhangra, 's a' nyilványos többség elnök ő nm.módositását,az ismétlés esetéről szóló változtatással magáévá tevén, a' 39 §t. a' választmányi munkálat szerint elfogadta. Határozatnak e' részbeni kimondatása után egy m. követ a' mondott szakasznak ‚bünöstársakról‘ szóló részét is kihagyatni vagy módosittatni sürgeté; több ellennyilatkozat miatt azonban, 's mivel a' többség értelmébeni határozat már ki is mondatott a' §. megtartása mellett: czélját nem érheté. —

122d. és 123d. ülésb. a' m. főrnél mart. 15 's 16. tárgy a' városi munkálat második részének „a' városok községéről“ rendelkező osztályzata 88—91. §§. volt, E' szakaszok körüli vitatkozásokba bocsátkozás előtt az itélőmester az utólsó tanácskozásokban lényegesen megváltoztatott szerkesztést olvasta fel, melly helybenhagyatott; velejét abban pontositjuk öszsze, hogy a' polg. qualificatiók e' m. táblán lényeges változást szenvedtek.Ugyanis az 89. §. a) pontjánál egy gr. egyszersmind főisp.helyettes pénzbeli vagyon meghatároztatását kivánta, hogy kisebb városokban 400- és 600; közép városokban 1000- és 2000 pengő forint közti vagyon kivántassék meg, az e' sommák közti fluctuatiót a' városi szabályokra hagyván. Ezen kivül a' lakási 3 évnek egy évre leszállittatását nem ellenzé. Mint előbb a' RR. táblájan, ugy itt is ellenzésre talált ez inditvány az amott közlött okokból, de azon különbséggel, hogy itt a' fekvő tulajdon utáni képesség, házakat kivéve, kevesebbségben maradt, valamint azok inditványa is, kik e' qualificatiót a' polg. jogok elhatározására kivánták hagyni 's igy a' pénzbeli qualificatio megmaradt. A' b) pontnál egy gróf azt kivánta, hogy az ottan megnevezett kereskedők beczimzettek legyenek, ugy szinte hogy a' kézmüvesek könyvet vezessenek, azonkivül a' városok osztályi szerint 200,400 és 600 forintnyi keresetet mutassanak ki. Ez inditvány élénk ellenzésre talált, 's a' mind két oldalról felhozott okok is olly fontosak 's a' polgári élet lényegébe olly mélyen hatók valának, hogy azok körülményesb ismértetését jövőre hagyni kénytelenittetünk.

123dik országos ülésben, a' RRnél, mart. 16ikán B. megye követe utasitása következtében inditványozá, hogy gróf Keglevich Miklósnak országgyülésre meghivatása, szokott módon eszközöltessék; mire elnök ő nm. határozatul kijelenthetőnek vélte, hogy az emlitett egyed meghivatása, e' részben a' két tábla közt fönforgó üzenetben, 's már készen álló, de a' FőRReknél még tárgyalás alá nem került fölirási javaslatban lesz szorgalmazandó; mivel azonban egy más megyei követ előterjeszté, hogy megyéjebeli báró Schmerzing Antal időközben az országgyülésre meghivatott, a' fördi táblának e' kettős körülményről az itélőmester által értesitése határoztatott. A' tegnap elfogadott 30. §t illetőleg, egy m. követ azt hozá javaslatba: mondassék ki pótlólag a' kérdéses §ban, hogy a' megvesztegető, mind azon kihágásra nézve, mellyek tette következtében történtenek,a' bünt.könyvnek „felbojtásrul és bünszerzésről“ szóló rendelete szerint büntettessék. Ez inditvány ellen elnök ő nm. megjegyzé, mikép e' tárgy tegnap teljesen befejeztetvén, a' kimondott határozatnak ujabbi kérdésbevétele és módositása sem az eddigi gyakorlattal sem általában a' parlam. tanácskozás rendszerével össze nem fér, 's igy a' tegnapi határzatot épségben tartatni kivánta. Osztozott ebben a' tábla több tagja is, a' tanácskozások idejére 's eredvényire veszélyesnek látván, ha a' kisebbségben maradt rész más nap a' határozatot ujabban megtámadhatja; mivel azonban az előbbi követ mellett számosan nyilatkoztak: elnök ő nm. azon megjegyzés mellett, hogy a' mondott változtatást fölöslegnek látja,mert a' bünöstársak megfenyitését mind ő, mind mások, nem másképmint a' bünt. törvény elvei szerint értette: a' 39. §. szerkezetének az inditványhoz alkalmazását tovább nem ellenzé. E' változtatás a' 40. §snál számos inditványt's módositási javaslatot idézett elő, mellyek fölött huzamos vitatkozás folyt, mi közben visszatérengések történtek a' tegnapi előadásokra, végzés határira, az őrszék hatóságának 's esküttszékek behozatala szükségének is fejtegetésére; történt számos czáfolat és viszonzás is, ugy hogy az egész ülés e' két szakasz módositása megvitatásában telt el. Ezek részletességit mellőzve, közöljük csupán a' végeredményt, melly köv. módositásban pontosult: 39. §. „Tisztujitás érdemébeni értekezés végett bármikor 's bárkinél összegyülekezni, az alkotványos szabadság alkotó része. Ellenben botrányos dorbézolás, megvesztegetés vagy fenyegetés által bárki részére szavazatokat vásárolni, vásároltatni,vagy eladni, egyáltalán tilalmas. Illy becstelen tett bebizonyodása esetére mind a' megvesztegető, fenyegető vagy segédei, mind a' megvesztegetett, a' legközelebb három év elteltéig minden közszavazási jogaiktól fosztassanak meg. Ismétlés esetén ezenkivül az illy megvesztegetést elkövető egy évig terjedhető fogsággal büntettessék; mind azon kihágásokra nézve pedig, mellyek tette következtiben elkövettetnek, a' bünt. törvénykönyvnek a' felbojtásról és bünszerzésről szóló rendelete szerint fog büntettetni. Illyesre más által netalán lett megbizatás semmi mentségül senkinek nem szolgálhat. Az, ki magát megvesztegettetni engedte, a' kapott ajándékot a' megye házi pénztárába kétszeresen befizetni köteleztetik; ezenkivül félévig terjedhető fogsággal is büntetendő. Ezen esetekre vádló mindenki lehet: de panaszát egy hónapon tul többé nem teheti. 40. §. Tisztujitások alkalmikor bepanaszlott vesztegetésekre, ugy a' tisztválasztásra vonatkozólag, és az alatt elkövetett bünténeykre 's kicsapongásokra nézve perbefogó bíróságul az őrszék rendeltetik, melly előtt panaszt tehet minden, ki olly tett által megsértetik; 's ez esetben az őrszék a' csendtisztek által nyomban vizsgálatot eszközöl; ha pedig illyetén bűntett vagy kicsapongás a' csendtisztek valamellyikének esik tudtára, azt tüstint az őrszéknek bejelenteni, 's az őrszék a' rendzavarót, vagy máskép vétkest, közerővel is maga elibe állittatja, 's a' vád alapossága esetére pörbefogatását, sőt alább előszámlált esetekben nyombani letartóztatását határozza el. Az őrszék ebbeli hatósága csak a' tisztujitás idejére terjed, az előtt és az után ezen eljárás a' megyei perbefogó bíróságot illeti; az itélethozás mindenesetre a' megyei bünt. bíróságokhoz tartozván.“

124d. orsz. ülésb. a' főrknél mart. 18án a' fens. elnök felolvastatá a' RR. által Pesten épitendő országház tárgyábani választ. tagok neveit, melly küldöttséghez ő fens. a'felső tábla részről köv. tagokat neveztettek: gr. Keglevich János főpohárnok; Trstyánszky Imre tinniniai püspök, gr. Széchenyi István 's Majthényi László b. az orsz. szükség-fedezési választmány rendi tagjai mellé: országbiró Majláth György, csan. püspök Lonovics József, nyitrai főispán b. Mednyánszky Alajos,Tihanyi Ferencz Temes, gr. Károlyi György Békés, gr. Andrásy György Sáros m. főisp. Kiss Pál tengermelléki korm. br. Vay Miklós, gr. Zichy Károly, gr. Apponyi György, gr. Széchenyi István, gr. Batthyányi Lajos, gr. Barkóczy János, br. Wenkheim Béla, ifj. gr. Zichy Ferencz és gr. Széchen Antal. Ezután a'városi munkálat körüli tanácskozások a'89. §. c) pontjától kezdve, d) pontig értek a' vitatkozások közt, mellyek lényegét jövőre.

124d. orsz. ülésb. a' RRek mart. 18ikán tanácskozásba vevén a' 41ik §, elnök ő nm. előadá e' szakasz egyes pontjaira czélszerű javaslatit, 's az illető követek is küldőik utasitásit; hogy a' választókat a' tisztujitószék- és szinhelyére ne csak „fegyveres“ csoportokban, hanem semmiféleképen tömegesen befuvaroztatni, 's tanyákra elszállásolni szabad ne legyen, mert ezek a' dorbézolás és kicsapongás nemző-okai, 's ha ezekre büntetés nem szabatik: amazok hiában tilalmaztatnak; ennélfogvást a' „fegyveres“ szót a' szerkezetből kihagyatni 's a' tanyákra elosztást fenyittetni szorgalmazák. Volt azonban számos ellennyilatkozat is, mellyek következtiben a' szerkezet-módositás mellett nyilványos többség alakult; de különböző szerkezetváltoztatási javaslatok tétetvén, ezek mellett és ellen ujra huzamos felszólalás és czáfolgatás keletkezett, mig végre elnök ő nm.javaslatát általányosan elfogadák; történt azonban még utólag is hozzászólás 's módositási javaslatok; 's mivel elnök ő nm. a' RRket a' többség kifejezett akaratjára kimondott határozatra figyelmezteté: egy m. követ, a' tanácskozási szabadság ez általi megsértetése miatt kissé bántalmasan szólalt fel elnök ő nm. eljárása ellen; de nemcsak viszhangra nem talált, sőt a' gyülekezet érzelemnyilatkozata határzottan ellene fordult. Ezzel a' kellemetlen surlódásnak vége szakadt, épségben maradván a' szerkezeti módositás, mellyhez az utóbbi pontokban némelly mások is járultak. A' tanácskozás 47. §ig haladt;ülés végén fölolvastatott a' fRRtől áthozott 's az országház-épités 's közszükségek mimódoni födözése ügyében kiküldött orsz. választmány főrendi tagjainak névsora.

Pestmegyei közgyülés. (Vége. Gyülés másod napján, mart. 20kán megyei közgyám Ruttkay János tb. szeplőtlen hüséggel és buzgósággal viselt hivatalárul most már másod izben lemondván, helyette Halász Boldizsár tb, egyhangulag választatott meg 's fölesketteték. Szóba hozatott ez alkalommal, miszerint a' tiszti esküformák még 1807ben készülvén, az akkori kor

bélyegét viselik, czélszerü lenne tehát azokat korunk szelleméhez idomitani, mi is kidolgozás végett a' törv.-széknek adatott ki. Ezután a' megyei levelezésekre került a' sor, mellyek az országgyülési dolgokkal foglalkozó választmánynál már megfordultak 's most ennek véleménye kalauzoltában terjesztettek elő, melly is mindegyikre nézve elfogadtatott. Közülök elég lesz ezeket kiemelnünk: 1) Szabolcs megkereső levele a' magyar nyelv 's horvát surlódás ügyében, a' dolog már el levén döntve, tudomásul vétetett; 2) Torontalé a' pest-arad-szebeni vasut nem pártoltatása iránt az ors. kereskedelmi választmányhoz utasittatott; 3) Ugyanannak a' bányász hatóság által ejtett sérelmét, ha az követei által országgyülésen elő fog hozatni, e' megye követei is pártolandják; 4) Veröczeé a' fiumei vasut dolgában, ugy szinte a' dunabalparti vasuttársaságé a' középponti vasut iránt a' keresk. választmányhoz utasittatott; 5) Nógrádé, hogy országgyülésen a' fontosb kérdések csak 40—50 napi időköz után vétessenek föl, tudomásul vétetett, a' mennyiben e' megyének kimeritő utasitása van; b) Fehérére, mellyben a' katonai szállásozást 800— 1 millió fton megváltani ajánlja, határoztatott, hogy a' követek annak idejében utasitást kérjenek; 7) Trencsényé, hogy országgyülés alatt a' kir. tábla egy része folyvást biráskodjék, pártoltatik, de csak az országgyülés rendeztetéseig; 8) Liptóé a' tisztviselői felelősség iránt tudomásul vétetett, mennyiben ez iránt van a' megyének utasitása. Honfiusitásért folyamodók nem pártoltatnak, mert e' megyének az iránt általányos utasitása van. A' magyar gazd. egyesület folyamodása ors. pártoltatás's cseléd-rendszer iránt akép határoztatott pártoltatni, miszerint ha a' telekdij elfogadtatnék, abból, ha pedig nem, máshonnan födöztessék a' gazd. egyes. szüksége. Kosics Mihály őrnagy ujon nyert nemeslevele kihirdettetett.Korábbi gyülésen a' RR. a' statusok pénztárából, ugyszinte az adózókéből is a' vakok intézetében alapitványokat rendelvén, olvastaték a' nm. h.tanács intézvénye, mellyben azt az adózók pénztárából tenni megengedi; mire elhatároztatott, hogy az intézetnek csupán a'kamatok fizettessenek,a' sz.birák pedig e' helyeket megyei világtalanokkal betölteni ügyekezzenek. — Hont azon tudósitása, hogy a' keblebeli adózók folyamodására a' vendégi előfogatokat helyreállitotta, tudomásul vétetett. Mart. 21kén olvastatott Sturdza Mihály moldvai fejdelem folyamodása, mellyben előadá, miszerint ömagyar eldődök 's névszerint Thurzó család ivadéka, mihez képest benne magyar vér buzogván 's a' magyar haza iránt érdemeket szerezni törekedvén, magyar polg. ohajt lenni, kéri tehát a' RRet, hogy honfiusittatását előmozditani sziveskedjenek. A' megye ezt is általányos honositási szabálya alá vette, kifejtetvén különösen, miszerint ha a' folyamodó fejdelem magát Thurzó családtól származtatja le, ugy honfiusitásra szüksége nincs, mert a' nélkül is rá szállandnak a' Thurzó család minden jogai; ha azonban mint moldvai fejdelem folyamodik, ugy azt mi nem tehetjük a' nélkül, hogy a' magyar koronának Moldvára követelt jogairól lemondanánk; mi pedig azon igéretét illeti, hogy hazánk iránt érdemeket szerezni ügyekezendik: vegye pártfogása alá a' kormánya alatt tengő csángó magyarokat, kiknek már az isteni tisztelet sem engedtetik meg anyai nyelvükön tartatni. A' P. Hirlap szerkesztőjével a' tudósító e' két utóbbi pontra nézve nem lehet egy értelemben. Mert ha a' moldvai fejdelem magyarrá tétetik, az által a' magyar korona jogai nem idegenittetnek el, sőt inkább azon tartomány, mellynek fejdelme is magyar lenne, szorosabban csatoltatnék hazánkhoz. Igy vala Erdély is a' fejdelmek alatt. Egyébiránt igen valószinü, hogy a' fejdelem bizonyos czélból tevé e' folyamodást, hihetőleg jószágokat akar szerezni hazánkban, hol az aldunai tartományok fölött tornyosuló fellegek összecsapása után megtelepülhessen.'S nem jobb é inkább illy pénzes főemberre terjeszteni ki, természetesen törvényes dij mellett, a' honfiságot,mint az eddigi szokáskint más idegenekre? Mi pedig azon ohajtást illeti, hogy a' csángó magyarok hü pártoltatása által szerezzen hazánk iránt érdemeket, valóban nehéz felfogni, mikép kivánhatni illyest attól, kit magunkhoz legalább nem szivesen fogadunk 's ajánlott magyar érzelmeit egyenesen visszautasitjuk.—Fölvétetett ezután az adó dolgában eljárt összeillesztési választmány jelentése, mellynek nyomán az adótartozások járásonként felszámittattak 's behajtatásuk iránt czélszerü intézkedések tétettek. Előfordult e' közben, hogy a' jobbágy-telkeket biró nemesektől nagyon nehéz az adót behajtani; erre a' követek olly törvény hozatalára bizattak meg, miszerint a' status ne legyen kénytelen magányos ellen pert inditani, hanem azonnal minden per nélkül hajtsa be azt, ezen felül e' törvénynek azon sanctio adassék, hogy az adószedő fizesse meg az általa be nem hajtott adót, vagy a' község hajtsa be azt a' nemestől szintugy mint a' nem nemestől. Szóba hozatott a' falusi jegyzők sorsa is, kik a' megyei igazgatásnak szintén eszközei; elmondatott, hogy a' falusi jegyző bár mikor elmozdittatik, mihelyest valamelly kóbor olcsóbb fizetésért ajánlkozik, erre inditványoztatott, hogy azok csak birói itélet következtében mozdittathassanak el 's fizetésök minimuma határoztassék meg, a' tárgy egyébiránt javaslatadás végett a' sz.birói karnak adatott ki.

Budapesti napló. Józsefnapi sokadalmunknak vége; mi eredvényit illeti, az minden tekintetben nagyon középszerü volt, mit a' jövő számunkban közlendő árkelet bővebben tanusitand. E'vásáron eladó volt elég,vevő alig. Több ezer mázsa gyapju kelt el, de a' tavalyihoz képest minden árszökkenés nélkül,ámbár az idei gyapjura mázsájánál 5—14 frtig emeltebb áru szerződések köttettek. Marha-'s nyulbőr jól ment, fagygyu és hamuzsir ára e' héten valamivel szökkent, a' gubacs sülyedt áron sem kellett. Minden rendüljuh-'s birkabőrt nagy mennyiségben vették. Főleg vászon és selyemmel volt e' vásár elárasztva egyéb kéz-ésgyármüvek közül,de sok aprósdi árus csupán a' kalendáriumból tudta, hogy ors. vásár van, saját tapasztalásbul nem, a' pénz- és igy vevő-hijány miatt. Ha ez igy halad, mitül Isten mentsen! utóljára nem lesz é kénytelen csupa csere-kereskedéssé válni a' pesti vásár is, mint, a' moszkák 's chinaiak közt Kiachtában? De hasztalan, ha pénze nincs a' termesztőnek, akkor gyár-és kézmüvesnek 's kereskedőknek sincs, kivevén á' pénztőzséreket, kik főleg most nadályként szijják égbekiáltó uzsoráikkal a' termesztő és tenyésztő vérét 's a'szorgalom és föld zsirját's igy az álladalom alaperejét egészen tönkre silányitják, ha onnan kellő segitség 's orvoslás nem jő, honnan azt méltán várjuk. — „Reméný“ gőzös már megszünteté alig kezdett pályázásit; mondják, hogy javitások tétetnek rajta, miknél fogvást gyorsabban fog tán majd ezentul járni. — E' napokban egy árukkal terhelt hajó sülyedt el a' hid közelében, mit leginkább kormányosa ügyetlenséginek kell tulajdonitani; az áruk nem voltak biztositva. — A' becses és szilárd tartalmu vállalatairól isméretes pesti könyvárus és kiadó Hartleben ismét egy derék vállolattal kinálja meg a' magyar olvasó közönséget 's ez a' „Történeti könyvtár“, mellynek első füzete e' napokban jelent meg, csinos papiros és diszes nyomtatással, 's kezdetét foglalja magában egy illy czimü fölötte érdekes munkának: „Az emberi müvelődés történetei“ a' legrégibb koroktól a' népvándorlásokig, mit német kutfő után Bajza dolgozott. Lelkesen és teljes tárgyismerettel irt bevezetés nyitja meg a' munkát,'s azt köv. czikkek követik: 1) a' teremtésről hagyományok, 2) az emberiség külvilághozi legkorább viszonyai, 3) az ember különféle fajai, 4) első fokai az embernem fejlődésének. Ezeket követi a',,Hajdankor“ czimü szakasz melly a' régi népek müvelődési állapotát, mindenütt a' társadalmi viszonyokat tartva szem előtt, egymásután kezdi fösteni,'s e' füzetben már 3 nép története, mellyek legrégibbeknek tartatnak: a' khinaiak, hinduk és egyptusiaké foglaltatik. Ki e' czikkeket, miket ugy szólván elnyeltünk, elolvassa, meg fog győződni előleg az egész munka rendkivüli érdekessége felől. Benne sok uj 's meglepőleg való elvonást és nézetet fog találni még a' történetbuvár is. A' boritékon álló tudósitás szerint minden 4 héthen egy illy 7 íves füzet jelenik meg, mellynek ára csak két huszas. A' fölveendő munkák választását 's kidolgozását a' magyar akademia némelly tagjai vállalák el; 's annál nagyobb pártoltatást érdemel, mert ha illyesmi, mi a' „kellemest a' tanulságossal“ olly nagy mértékben egyesíti, részvéthiány miatt találna elmulni, valóban nem tudnók, mit kelljen a' mostani izlésről gondolni. Szinte most jelent meg a' ‚Nemzeti könyvtár‘ 4d. füzete, melly folytatva hozza a' genialis Csokonai munkáit különösen ‚Dorottya‘ furcsa hősköltemenyét, ‚Lillát‘, az ‚Anakreoni dalokat‘, 's a' ‚Tavasz‘ kezdetét; ennek ára is csak két huszas. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 15kén adaték „Az ezred lyánya“ dalj. 2 felv.; 16kán „Két pisztoly“ népszinmü 3 felv.; 17dikén bérszünettel „Szökött katona“ vigj. 3 felv.; 18kán nádorunk ő fens. névnapja ünnepélyire, a' szinház külső 's belső fényes kivilágittatása mellett, „Két pisztoly“ népszinmü 3 felv.; 19kén „Még egy tisztujitás“ vigj. 4 felv.; 20kán „Hunyady László“ dalj. 4 felv.; 21én Kolosanszky tánczmester jutalmaul „Tisztujitás“ vigj. 4 felv.; mart. 26kán Egressy Béni javára bérletfolyamban adatni fog: Richelien első párbajai vigj. 2 felv. Bayard után ford. a' jutalmaztatandó. Felvonások után a'Sárközi Ferencz igazgatása alatti pápai zenészkar fog müködni a'jutalmazt. iránti szivességbül.Naplónk minden szándékunk ellen olly igen erére kapott az Ungarnak,hogy felindultában még a' hófejéret is hamuszinünek állitotta, e'fölött ollyasmirül szándéka gyanusitani a' naplóirót, mit nehezen bizonyitandhatna be. Abbul t.i. hogy ezbármi felekezet egyes egyedei tettét megróva tünteti elő, vonhatni é józan következtetéssel(egyesek tettibül) javalást vagy kárhoztatást az egészre? Épen nem, mert minden vallásu vagy nemzetü felekezet vagy testületben van több vagy kevesebb jó is selejtes is. Ki ne tartaná méltónak dicséretre p. o. magyarorsz. izraelitáink közül a' nem igen rég Pesten elhunyt Koppel Ábrahámot; a'zemplénymegyei Kaestenbaumot jótékonyságikért? 's élő p. izraelitáink közt is a' derék Pollák Márkot és Kanitz M. L. t? kik nemcsak maj d minden jótékony adakozásban folyvást részesek, hanem e'fölött a' magy. akademia tőkepénze gyámolitásához is örömest 's minden magyarors. hitsorsosaiknak tükörpéldányul szolgálólag önszántukból járultak! A'valódi érdem- méltatásnak a'napló irója mindenkiben,legyen az bár Mózes vagy Krisztus urunk követője,szivesen hódol Ennek függelékeül álljon itt a' szerkesztőséghez intézett köv. nyiltlevele a' pesti izraelita orvosnövendékségnek: Tek. szerk. ur! Azon meghalt izraelita orvosnövendék temetése iránt f. é. lapja 21d. számába iktatott felvilágositás nagyon fájdalmasan érné alulirtakat, ha t.ur igazságszeretetétől nem reménlhetnők, hogy védő feleletünk is egy kis helyet nyerend lapja hasábjaiban, mi által az elfogulatlan olvasó, bármilly kedélylyel viseltessék is az izraelita iránt,megitélhesse: vajjon reánk vagy a' beküldőkre hat é a' rágalom vissza. — Miután lett dolog, hogy a' pesti k. egyetemben meghalt akademiai polgár, bármilly vallásu 's bár legszegényebb sorsu legyen is, illő módon takaritatik el; nem akartunk szólni azon modorrul, miszerint elhunyt tanulótársunk iránt tartozott igénytelen 's eddig el nem mulasztott utólsó kötelességünk teljesitését gyanusitani akarják; hanem csak azt kérdezzük a' felvilágositóktól: mi oknál fogvást akarják elhitetni, hogy keresztyén tanulótársink a' temetési költségekhöz járulásra általunk felszólittatva, ebben csak azon feltétel alatt egyeztek legyen meg, ha a' *szertartás magyar* leend. Mi keresztyén tanulótársinknak kéröleg a' végett is nyujtottuk az aláirási iveket, nehogy megint, mint 2 évvel ezelőtt történt, ennek elmulasztása tőlük joggal rosz néven vétessék. Hogy pedig az aláiráshoz valami feltétel köttetett volna, ez rágalom, melly nem annyira minket, mint derék keresztyén tanulótársinkat sérti. Ők tiszta collegialis barátságból, melly hála istennek nem ismér vallási különbséget! járultak hozzá,vagy tán azért is mivel, hasonló esetekben misem szoktunk adakozás elől elvonulni. Egyébkint nem is tudjuk: mit értenek ők a' *magyar szertartás* alatt? Vajjon azt é, hogy magyar öltönyben kisértessék az elhunyt utólsó utjára? hisz ez most nem is lehetett föltétel, miután *már 8 év óta, minden meghalt izraelita orvos és sebész növendék Pesten máskép nem takaritatott el, akár járultak keresztyén növendékek a' temetési költségekhez, akár nem.* Ha pedig a' feltételezett magyar szertartás alatt a' magyar beszédet értik, mellyet tisztelt lelkészünk tartott, még inkább elhomályositják az igazságot. Mert *magyar beszédről* aláirás alkalmakor senki sem tudott valamit 's csak később kéretvén meg általunk arra tiszt. Bach ur, azt föltételesen de nem bizonyosan igérte meg.,,Tudják uraim igy szólt a' tisztelt öreg hozzánk, hogy én jó idő óta szorgalmatosan foglalkodom a' magyar literaturával, de vajjon képes leszek é már nyilványosan szónoklani magyarul, azon fájdalom! kétkednem kell.“ Igy tehát épen nem való: hogy kedves keresztyén tanulótársink csak feltétel alatt irtak alá,mint szinte az is, hogy mi azt feltétel alatt fogadtuk legyen el.2) Valótlanság, hogy tiszt. Bach ur fizetésért tartott beszédet. A' derék férfiu nemcsak temetési dijt (mi izraelitáknál nem is szokás), nem vett, de fájdalom! most még gyanusitó rágalommal illettetik! Hogy pedig a'felvilágositók annyira töprenkednek a' bejött pénz becsületes kezeltetése fölött's hogy bennünket,mi másszor,illy alkalommal,hol keresztyének voltak a' pénzszedők, nem történt, a' még nem adott számadásért vádolnak: azt nem csudáljuk, hiszen izraeliták vagyunk 's nekünk kellett volna számot adnunk, bár arra, iránt unk bizalommal viseltető tanulótársinktól eddig nem szólittatánk fel. A' felvilágositóknak pedig ajánljuk, hogy nyugasztalásukra menjenek e' lap szerkesztőjéhez, hol megláthatandják az aláirási iveket*), mellyek 85 fr. 11 kr. bejött pénzt 's az illetők által aláirt nyugtatványokat és árjegyzékeket, mellyek 87 fr. 42 krból álló költségösszeget mutatnak ki, 's mellyekből kitetszik, hogy a' pénzszedő B. S. urnak még első adakozása fölött saját zsebéből 2 fr. 31 krral kelle járulni az összeghez. Azon becstelenitésre 's koholmányra pedig, hogy mi a' megmaradt szövétnekek vagy egyéb valami árából lakomát tartottunk volna! felszólitjuk a' felvilágositókat, nézzék meg először a' fenemlitett irományok közt azon(a'G alatt létező) árjegyzéket, mellyből világos, hogy a' vett szövétnekekért a' költséghez számitott 14 fr. 30 kr. csak akkor telt ki, miután az el nem égett szövétnekek az eladóhoz visszavitettek, 's az érettük eső ár levonatott. A' vett koszoru a' virágok 's fátyolokkal együtt az egyetemi házmesternél megnézhető. Most pedig komolyan szólitjuk fel az emberszerető felvilágositókat, hogy állitsuk szerint a' tőlünk aláiráskor történt feltételt,mint a'tiszt.Bach urnak adott fizetést, ugy szinte az általunk illy kárhozatos módon tartott lakomát bizonyitsák be, 's nevezzék meg a' tanu-személyeket és saját nevöket, mint mi alulirtak miéinket; különben a' nyájas olvasóra bizzuk, itélje meg: millyen kedélyüek lehetnek ezek a' ‚Többen‘ kik nem pirulnak koholmányokkal és álarcz alatt a'legszentebb dolgot bemocskolni,egy tisztes öreg lelkésznek tiszta ember baráti 's magyar haza és nyelv itánti buzgóságát mert mig B. ur él — mit az ur Isten még sok esztendőig engedjen — más nem teljesitendi lelkészi kötelességit) kétségbe vonni, és mi legfőbb: tanulótársak közt, kik mind eddig legszebb barátságos hajlammal vonzódtak egymáshoz, gyanusitási konkolyt hinteni! Önnek pedig t. szerk. ur megigérjük, hogy illy rágalmazások 's ellenséges gyanusitások — bármennyire képesek is jóra 's hasznosra törekvő kedvünket elcsüggeszteni, inkább arra buzditandnak bennünket, hogy illy becsületsértő rágalom körmeit minden nap tompábbakká tegyük 'stb. — Pesten télutó 20kán 1844. a' pesti k. egyetemi izraelita orvosnövendékek neveiben: Deutsch Leopold, Svarcz Lajos, Farkas Sándor, Bernheim Samu, Vodjáner József ss. kk. —

*) Nálunk vannakeredetijeikben letéve minden nyugtatványostul bármikor megszemlélhetés végett.

A' szerk.

Somogymegyei közgyülés folyó é. februárb. követink jelentéseik olvasásával nyittatván meg, ezek során valódi hazafiui örömérzés tölté el a' megyei Rket fels. urunk királyunk f. e. jan. 23kán a' magyar nyelv tárgyában kiadott kegy. válaszának azon tartalma, miszerint ezután ő fels. valamint a' fő kormányszékek 's bíróságok is ország határin belüli hivatalos eljárásaikban egyedül a' magyar nyelvet használandják, 's ez leszen a' törvényhozás nyelve is. A' megyei Rdek ugyan nyiltan kifejezték, hogy van még, mire nemzetiség és nyelv ügyében e' hazában törekedni kell, áthatva mindazáltal ohajtásaik nagyobb részbeni teljesülésébül eredett buzgó örömüktől, ez uttal követ urakat csak arra figyelmeztetik, hogy Pozsega, Verőcze és Szerém vgyéket is mint az ország határin belül levőket tekintik, a' hazai nevelés ügyét pedig az 1723 : 70 és 1791 : 15dik czikkek értelmében csakugyan a' törv.-hozás köréhez tartozónak ismérvén, a' fölterjesztettek nyománi intézkedést sürgessék. Az országgyülési követek igazolását, a' történhető vesztegetésseli választás esetére is a' megye öntörvényhatóságával szoros kapcsolatban lenni tartván, utasitásul adatott, hogy az továbbra is, mindazonáltal a' kérelmi jog sérelme nélkül, a' megyei hatóságnak tartassék fen ugy, hogy adandó alkalommal törvénykérdés fölött mindenkor esküttszék itéljen. Ugyan a' követi jelentésekkel megküldött mult évi dec. 1sö és 5ki országgyülési naplók következtében inditványoztatott, hogy követink országgy. alsó táblánk elnökének önkeblébül leendő választatását inditványoznák; mit bár némellyek az elvnek baráti, azt most a' magyar nyelv ügyével igy kapcsolatban minthogy az kedvező eredvényre jutván, e' megye Rendeit örömre gerjeszté, azért sem kivántak ez alkalommal vitatkozás tárgyává tenni, mert a' felfogott 's botrányosaknak állitott jeleneteket sem lehet egyedül az elnöknek tulajdonitani, 's igy egy derék országgyülési követnek mondása szerint husvéti bárányt keresni nem kivántak, a' történt előadásoknál fogva tehát a' megyei Rdek az alsó táblának, mind az elnököt mind követeket illetőleg, a' rendszeres munkálatbul kiszemelve leendő rendezését inditványoztatni adták utasitásul. Hontnak a' most érintett jelenetekre vonatkozó felszólitása tudomásul vétetett; Pozsegának czimzetek röviditése iránti megkeresése, valamint már előbb Győré nem pártoltatott. Országgyülési munkálatokkal foglalkozó választmányunk javaslatára követinknek olly törvény alkotása adatott utasitásul, miszerint a' vadászat mindenkinek csak önbirtokán legyen szabad, kivevén a' közös birtokokat, igy hát mindenkinek birtoka vadászattilalom alatt lenne, mi valóban, a' tulajdon, mezei rendőrség 's egyéb okok tekintetébül nagyon kivánatos, miért is annak pártoltatására a' többi megyet is felszólittatni rendeltetett. —

Spanyolország.

(Alicante a' kormány hatalmában. Bonet elüzetett. Uj összeesküvési terv.) Telegrafi sürgönyök szerint Alicante martz. 10én meghódolt, miután őrség 's polgárság egyesültek 's Bonet parancsnokot szökésre kényszeriték. E' meghódolási példát hihetőleg Cartagena is követni fogja, 's igy darab időre, legalább külszinleg, ismét béke uralkodandik Spanyolországban. — Krisztina özvegy királyné visszaérkeztét zendülettel kivánták ünnepleni némelly madridi rendbontók, 's lőporkevereket akartak az utczán elhinteni, hogy a' királyné érkeztekor a' földurranás- okozta zavar közepett, zendülést kezdhessenek. E' regényes tervök azonban füstbe ment, 's a' fökolomposak már fogságban ülnek. — A' madridi hatósági választások közelgetnek, 's a' tulzók mindent elkövetnek, hogy többséget eszközölhessenek számukra, mi a' kormányt is rendkivüli erőfejlesztésre buzditá, mert ha a' tulzók győznek, ugy ezer baj és kellemetlenség üldözendi a' kormányt. — A' filippini szigetekről érkezett hirek szerint Espartero megbukta nagy ingerültséget okozott azon tartományban, a' főkormányzó azonban böcsületére fogadja, hogy e' becses birtokrészt bizonyosan hiven fogja Spanyolország számára megőrzeni. —

Anglia.

(Vélemény a' spanyol királyné férjválasztásáról. A' fiatal Olaszország mozgalmai.) Miután Anglia, legujabb nyilatkozati következtében, a' spanyol királynő férjválasztását, tisztán nemzeti ügynek határzá tekinteni, don Carlos elsőszülött fia reményi ismét emelkedőben vannak, mert, mint általányosan hiszik, a' spanyol főnemesség kizárólag őt ohajtja spanyol trónra emeltetni, mig don Francisco infans fiát csupán Anglia pártolja. És ez okoskodás igen valószinü, mert Anglia sem idegenkedik már annyira ezen tervtől, mióta meggyőződék, hogy az asturiai hg, don Carlos legidősb fia, szabadelmü elveknek hódol, és Spanyolország korábbi szolgai állapotát épen nem szándékozik megujitani. — Mazzini, a' fiatal Olaszország főnöke, Londont nem hagyá el, 's igy igen valószinü, hogy a' mintegy előre bejelentett, olasz forradalom el fog maradni; mi egyébiránt igen természetes, mert a' fiatal Olaszországnak nincs pénze, a' lőpor pedig drága. — Angol lapok csoda gyanánt emlitik, hogy a' limogeri franczia püspök martz. 7én olly szegénységben halt meg, miszerint saját pénzén még csak el sem lehete őt temettetni. Az angol püspökök ellenben milliókat hagynakkaczagó örökösiknek.

Francziaország.

(A' pecsétőr válasza a' püspökök föliratára. Az erősitvények elleni kérelmek elmellőztettek.) Martzius 8kán a' főpapok föliratára illy választ bocsáta közre a' pecsétőr: „A' parisi érsek olly emlékiratot intézett a' királyhoz, mellyet Önökkeli tanácskozás következtében irt alá Önökkel együtt. Ez emlékiratban Önök saját elveik szerint vizsgálgaták az oktatás-szabadsági kérdést, 's a' kormány által alapitott nyilványos tanitóintézeteket, és az egész tanitói testületet, általányosan gáncsolván, egyszersmind sértő kifejezésekkel éltek a' király egyik ministere ellen. Bizonyos lap még nyilvánosságra is juttatá ez emlékiratot. Nem kétlem, miszerint ezen utóbbi tény Önök tudta nélkül történt, de azért mégis nyiltan ki kell mondanom, hogy még maga a' király is roszalja az Önök által aláirt emlékiratot, részint mivel ez az illedelmet súlyosan sérti, részint mivel a' 10dik évi Germinal 18kai törvény valódi szellemével merőben ellenkezik. E' törvény világosan tiltja a' püspökök felhatalmazás nélküli tanácskozását, 's e' tilalmat levélbeni tanácskozás által nem játszhatni ki. Reménylem, hogy nem fogják Önök többé a' törvényt ekkép megszegni. Martin, pecsétőr." — A' parisi erősitvények ellen beadatott folyamodásokat napirenddel mellőzte el a' következmra. —

Oroszország.

Mióta Lengyelországban tudják, mi sors várakozik porosz földön az átszökőkre, azóta minden kedvök elment a' lengyeleknek, az orosz iga alól Poroszországba menekülni. Kárpát mellékirül rosz hirek hangzanak, febr. végén ugyanis még folyvást olly tömérdek hó esett ott, hogy az okvetlenül beállandó vizáradásoktól, főleg a' Visztulapusztitásitól nyugati Poroszországban méltán tarthatni. De határoknak is jut majd belőle. A' zsidók ellen forditott szigor kétségkivül azértenyhitetett, mivel annak végrehajtása lehetetlennek tapasztaltatott. Különösen örvendeznek a' czári ukáz enyhitésén a' gyárak- 's nagyobb telepekkel biró zsidók, kik már bizonyosnak tartják, hogy lakhelyeiken örökre meg fognak hagyatni. Nagyon kellemetlen mégis, hogy a' kormány az egyes családokról egyenként kiván értesülni a' tisztviselőség utján, mi a' zsidók erszényeit jóformán meg fogja lapitani, mivel az alsóbb tisztviselők dijaiból nem élhetvén el, szolgálatjokat jó pénzért bárki is igénybe veheti. Mondják azonban, hogy az a' zsidóknak se baj, mivel ők jól tudják az utakat, miken az ajándékul v. megvesztegetésül adott aranyoknak okvetlenül hozzájok kell ismét visszaszivárogni. — Sz. pétervári hirek szerint az orosz kabinet ugy nyilatkozék, miszerint a' köz politikára nézve mindenben Ausztria elveihez kiván csatlakozni; melly nyilatkozat bár a' nap minden főbb kérdésire kiterjed, mégis tulajdonkép Spanyolországra 's Izabella királyné elismértetésire czéloz. — Miklós czár fels. neje kiséretében a' beálló tavaszszal csehországi Teplicz fürdőt 's onnan Bécset is készül meglátogatni 's ez alkalommal a' porosz és bajor királyokat is oda menendőknek reménylik.

ÉRTESÍTŐ.

Néhány nap mulva hagyja el a' sajtót 's lesz kapható szokott könyvárusi uton:

A' Jelenkorban megjelent

„A d ó“

é s

„Két Garas“

Gr. Széchenyi István.

Kiadják többen.

nagy 8r. finom dupla vel. 19½ iv színes boritékba fűzve. Ára 1 fr. 40 kr. p. 2—6

Gőzhajók-járása: mart. 18tul kezdve **Pestrül Pozsony** és **Bécs** felé indul miudennap regg. 7 órakor egy gőzös, **Zimony** és **Drenkova** felé martz. 22, 26 és 29dikén; **Mohács** és **Eszék** felé martz. 27dikén 's igy tovább minden szerdán; **Uj-Vidék** és **Titel** felé mart. 24kén 's igy tovább minden vasárnap reg. 6 órakor; visszaindulás Eszékrül minden pénteken reggel.

A' tiszt. utasok méltóztassanak utazási jegyeket, mellyek nagyobb kényelem végett ez évi minden utazásra érvényesek, elindulás-előtti napon váltani 's podgyászaikat átvételi nyugtatvány mellett a' gőzhajó-hivatalban szintakkor átadni.

Érmelléki borok eladása.

Gróf Zichy Ferencz 'sa't. urnak Diószegi uradalma részéről köztudomásul adatik: hogy folyó 1841dik évi aprilis 24kén és 25kén Debreczen és Nagyvárad közt fekvő Diószeg m. városban az uraság pinczéjében különféle 's többnyire 1811 1827 és 1834dik évi termésbeli fejér borok árverés utján eladatni fognak, melly árverésre a' venni szándekozók ezennel meghivatnak azon figyelmeztetéssel, hogy az eladandó borok mind majorsági termésbeliek, és hogy azoknak nagy része Bakator-bor; egyébiránt csak hordónkint de időközben is eladandók, a' vevőknek 3 hónapi idő engedtetik a' vett borok elvitelére. Az uradalmi tisztség által. 2—3

Hirdetvény.

Melly szerint a' nm. magyar kir udv. kincstár részéről közhirré tétetik: hogy Mármarosban a' szigeti kir. kincstári gazdálkodó tisztséghez tartozó, kisebb kir. haszonvételek 1844d. évi november 1sö napjától kezdve, három egymásután következő esztendőre, 1844d. év aprilis hó 18dik napján a' szigeti gazdálkodó tisztségnél tartandó nyilványos árverés utján bérbe fognak adatni.

1) A' szigeti Aranykorona vendégfogadó az 1 és 4. számmal, továbbá

2) A' királyi gazdálkodó tisztség curiájában levő 1. 2. 3. 5. 7. és 10 számmal jegyzett vasajtós kőboltok.

3) Alsó-Róna helységben az ugynevezett komlósi korcsma, tulajdon italainak mérésivel, ennek bérlésétől az az izraeliták sincsenek kirekesztve, — áll ezen faépület egy szobából, konyhából, kamrából és pinczébül, van hozzá istálló és pálinkaház és ¾ hold kert.

4) Farkasrév helységben kőbül épült vendégfogadó, szabad italméréssel, melly fogadó áll egy vendég- és egy nagyobb ivószobából, korcsmáros lakszobájából, kamrából, pinczéből, — van hozzá 12 db marhára való istálló, szekérszin és kert. —

5) Sugatag helységben, kőbül épült vendégfogadó, tulajdon italméréssel, az Akna-sugatagi mészárszékkel együtt, mellytől az izraeliták sincsenek kirekesztve, van ezen fogadóban 2 szoba, konyha, kamra, pincze, van továbbá hozzá 24 darab marhára való istálló, pálinkaház és ¾ holdból álló kert valamint az aknai mészárszékhez is egy nagy istálló, és lakszoba.

6) Szurdok helységbeli vendégfogadó, tulajdon italméréssel, melly bérlésben izraeliták is részesülhetnek, van ezen fogadóban egy nagy ivó- egy vendég- és egy korcsmárosi szoba, konyha kamra, pincze, van hozzá istálló, pálinkaház és felholdnyi kert.

7) Bocskói határ széleni korcsmáltatási jog.

8) Fejér-egyházi korcsmaház, melly fából épült 's egy szoba, konyha, és kamrából áll.

A' bérleni szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva, a' fen kitett napon és helyen, hol is az árverési és szerződési feltételek megláthatók, ezennel megjelenni hivatalosak. Budán febr. 26kán 1844. 3—3

Haszonbérlési hirdetés.

Zsadányi és Török-sz.-miklós nm. Almássy Ferencz volt cs. kir. aranykulcsos ur tömegéhez tartozó t. Zemplénmegyében keblezett Bodzás-Ujlak városa, — Garany és Kásó helységek és határaik ⅓adrésze f. 1844 évi april 1jén Garanyban regg 9 órakor a' tisztilakon tartandó nyilványos árverésen f. 1844. évi sz. György naptól számitott 6 évre együtt, vagy ha a' bérleni akarók ugy kivánják, részenkint is haszonbérbe fog adatni; — melly árverésre a' bérleni szándékozók biztositék pénzzel ellátva ezennel hivatalosak. 2—2

Nehai gr. Eszterházy László volt rozsnyói püspök ur tömege elleni csődpörben hozott itéletek végrehajtása, (minthogy mult febr. 17kére kitüzött időhatárt a' hófuvások 's utak járhatlansága gátolták) ujabban f. 1844dik évi apr. 10d. napjára Bakony-Szombathely ns Veszprémmegyei helységbe van határozva. Mi is a' megitélt, de még ki nem elégitett követelésekre nézve, a' követelőknek tudtokra adatik. 2—2

Gyorsutazás Bajárul Pestre 's viszont.

F. é. april 1tül indul egy kocsi Pestrül Bajára, a' Magyar király czimü vendéglőbül, szinte Bajárul Pestre az Oroszlán vendéglőbül minden nap reggel 4 órakor. 'S minden nap Bajárul Pestre 's Pestrül viszontag Bajára egy nap alatt megérkezik esti 7 óratájban. Bálint János, Markovics Pál és Lauth Miklós vállalkozók. 2—2

Dunavízállás: Budán mart. 23dikán 7' 8'' 9''' a' 0 fölött.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök mart. 28kán.

JELENKOR.

1844. 25dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (előléptetések; magy. tudom. társaság; Saphir G. M. jótékony akademiája; Országgyül. közlemény: a' 119d. fördi ülésb. tanácskozások a' városi hatóságrul 's ez ügyben tartott jelésb előterjesztések veleje; 174d. ker. ülésb. a' jászkun kerül. rendezésb. történt változtatások hitelesitése; 125d. orsz. rdi ülésb. a' kihágási t. javaslat folytatása az e' tárgybeli üzenettel együtt; 126d. orsz. rdi ülésb. Szathmár m. követ U. B. ügyében érkezett kir. leirat iránti üzenet, 's e' tárgy iránti vitatkozások; 124. és 125d. fördi ülésb. az országgy. követek választatásmódja képviselők által határoztatik a' k. városokban; 126d. fördi ülésb. a' városi képviselők osztálya nem meghatárzott számban hanem aránylagosan állapittatik meg; 127d. orsz. rdi ülésb. a' jászkun kerületi rendezés iránti üzenet 's az e' targyi munkálat 40 §ig vizsgálva; középponti gazd. egyes. munkálkodások; hazai termékink ára józsef vásárkor; bácsbodrogi közgyülés utasitási; hibás eljáratu statarium; középszolnoki közgyülésben b. Wesselényi Miklósnak Széchenyi Istv. gr. telekdiját ajánló levele a' telekdij elfogadtatik 's az körlevél által minden magyar és erdélyországi t. hatóságnak ajánltatik köszönet-nyilatkoztatással a' tervező részire;)

Spanyolország (komoly hadi készületek Marocco ellen; Bonet 24 zenditő czimboráival agyon lövetett.)

Anglia (Alsóházi viták a' párviadal elleni törvény ügyében; O'Connell ünnepélyes megtiszteltetése Londonban.)

Franczia ország (Lajos Fülöp utikészületei; uj hadi terv; Algir meghóditására.)

Svédország (A' király mart. 8kán meghalt.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

A' nm. m. kir. udv. Kincstár az ipolysági sóárnok hivatalt Schopf Miklós carlopagói k. só és harminczadi ellenőrre, ennek hivatalát Planinatz fiumei k. sómózsamesterre, ezét Burdács János buccarii k. sómázsamesterre, ezét Lipovchich fiumei sómázsálóra; a' dömölki sóárnok hivatalt Merzsey Ferencz bajai k. sóellenőrre, ezét Lenhardt János ipolysági ellenőrködő sómázsamesterre, ezét Keszlerffy Károly sómázsamesterre, ezét Szilágyi Mihály sómázsálóra helybeli fokszerinti előléptetéssel, ennek hivatalát Obitz Ferencz selmeczi sópajtaőrre, ezét Bakó Adolf néhai katona-kadétra, végre a' carlopagoi sómázsamester hivatalt Frideczky Barabás kilépett m. kir. testőrre 's eddigi selmeczi sóhivatali gyakornokra ruházá. Továbbá Pajthényi Ambrus poroszlói sómázsálót szolnoki sómázsálóvá, ennek hivatalára pedig Rosztoczky János szatmári sópajtaőrt alkalmazá. — Országh János, gácsi ellenőrködő sómázsamester f. é. febr. 17. meghalt. A' zimonyi k. harminczadi-segédállomás megürült. —

Magyar tudós társaság. I. A' XIII. nagygyülés által 1842ben kitüzött ezen ‚törvénytudományi' feltételre: „Fejtessék ki jogelméletileg 's mind a' honi mind a' külföldi állapotok figyelembe vételével történetileg is: Milly befolyással vannak az örökösödési törvények a' polgári társaságra, 's ennek anyagi és szellemi jó vagy roszlételére?" martius 24ig mint határnapig egy pályamunka érkezett illy jeligével: „. . . . aequum mi animum ipse parabo." — II. Az ugyanakkor hirdetett ‚természettudományi' jutalomtételre: „Kivántatik hazánk éghajlatának természettudományi vizsgálatokon épült ismertetése, előadatván egyszersmind annak hatásai a' növényi és állati életre" hasonlóképp egy pályairat érkezett illy jeligével: „Naturae contemplatio est ad Dei admirationem proxima et apertissima via." Cic. — III. Az 1843ban kihirdetett ‚drámai' jutalomra nyolcz vigjáték küldetett be köv. czimek 's jelmondatokkal: 1. ‚Bölcsek köve', 3 felv.; jelszó: „Egy okos bolond olly követ vet a' vizbe, mit száz bolond bölcs sem húz ki belőle." Nép szava. 2. ‚Átöltözködés', 3 felv.: Fürtöd felett leng pályád lombja már. Kölcsey. 3. ‚Tárcza', 5 felv.: Mundus vult decipi. 4. ‚Szökött nő', 3 felv.: Ki mer, nyer. 5. ‚Vándor-színészek', 3 felv.: Sok szakács elsózza az ételt. 6. ‚A' hamis gyöngyök', 3 felv.: Ki hogy éri, ugy szedi. gr. Teleki Ferencz. 7. A' testvérek, 3 felv.: Száz arany vagy semmi. 8. ‚Az őrült és orvosa', 3 felv.: Toute méchanceté vient de faiblesse. Rousseau. — E' munkák a' mai ülésben előterjesztetvén, a' jeligés levelek bontatlanul az akademia és Schedius tt. pecséteivel lepecsételve a' helyettes levéltárnoknak adattak által őrzés végett, a' kéziratok pedig névszerint az első és második rendüek három három osztálybeli tagnak, a' dramák a' XIV. nagygyülés által választott küldöttségnek adattak ki megvizsgálás végett. A' pályázás sikere folyó évi közgyülésben fog közhirré tétetni. Pesten a' m. t. t. kisgyüléséből, mart. 25. 1844. D. Schedel F. titoknok.

(Saphir G. M. jótékony akademiája.) Ma csütörtökön mart. 28kán lesz a' hires bécsi humorista Saphir G. M. ur hazánkfiának második, zenészeti szavalat és humoristikai felolvasással vegyes akademiája a' városi szinházban, mellynek tiszta jövedelmét ő jótékony czélokra 's különösen 1/3 részben a' nemzeti szinház tagjai számára alapitandó nyugpénzintézeti pénztőke növelésére szentelte. Saphir neve nemcsak Bécsben, hanem egész Németország szerte tiszteletben áll mint iróé 's művészet- 's emberbaráté, ki semmi alkalmat nem mulasztott el főleg a' császári lakvárosban 's egyebütt is kifogyhatlan szeszélyü 's közkedvességü felolvasásival elegy akademiáji által a' jótékonyság oltárin áldozni 's jelen alkalommal saját nyilványitása szerint csak hazafiui kötelességét hiszi leróni, midőn némi részben hazai jótékony czélokra tehetsége szerint valamit tenni ohajt, 's legkedvesb vágyainak egyikét látná elérve, ha e' felolvasását, mint magyar, a' nemzeti szinpadon tarthatná; de életviszonyai őt édes honától hosszu időre távol tartván 's ennélfogva a' magyar nyelv gyakorlatától nagy időre megfosztván, magát arra képesültnek nem tartja, hogy a' nemzeti szinház fényes közönsége előtt nyilványos fölolvasással léphessen föl, meglevén pedig arról győződve, hogy a' szives áldozat tüze, bármelly oltárról lobogjon is föl, a' t. cz. közönség méltánylatát nem a' hely, hanem leginkább a' kitüzött irányhoz képest fogja megérdemelhetni, e' czélra a' városi szinpadot levén választani kénytelen, ezen estére azt az illetőktül kibérlette 's ha ez által elesik is ohajtott szerencséjétől, másfelől vigasztalást lel abban, hogy a' városi szinház nagyobb számu közönséget fogadhatván be: ha a' t. cz. közönség kegyes részvétére számitnia szabad, jövedelmi tekintetben kitünőbb sikerrel lehet szerencséje hazai jótékony czélok javára működnie.

Országgyülési közlemény.

A' fördi 119d. orsz. ülésben a' városi hatóságrul egy m. főisp. tartott beszédének veleje köv: „Vannak az életben olly tartozások, mellyekért a' m. FőRRk diszes koszorujában mindenkor hálás örömmel emelem szavamat, valahányszor azt tőlem nemes sorsosim alkotv. jogai 's kiváltságainak részvevő pártolása igényli. Midőn a' nemességről szólok, az Iső rész 9. czimének 7ik §a szerint, azon értelmet adom szavaimnak, hol az van: „per nobiles autem hoc in loco generaliter universos dominos Praelatos, Barones, caeterosque Magnates, et alios regni hujus Proceres intellige, qui una, ejusdemque libertatis praerogativa semper muniuntur." Ebből kitetszik: hogy a' nemesség hazánkban jogaira nézve közös. Én midőn szivemből kivánom, hogy a' városokba felvigyázás, jóllét és rend hozassék, soha nem akarnám, hogy ezt a' nemesi kiváltságos rendnek és sarkalatos jogainak némi csorbulásával történjék. Az ázsiai magyar törzsökü nemzet vérébe van szöve a' szabadság eszméje, ezt tanusitják minden intézkedési; hajdan szabadon választá önmaga királyát, ettől azonban sok zavar's összeütközések miatt később elállott, de még most is vannak diszes hivatalok, millyen a' nádori és koronaőri 's a' megyei hivatalok minden birái, mellyek elsőbbei or., az utóbbiak pedig megyei rendek által választatnak. Ebből világos, hogy a' megyei nemesség ezen alkotványos jogánál fogva, önmagának nemes birót választhat. De ha meg áll ezen javaslott szerkezet, akkor a' városokban kizáratnának a' nemesek azon jogból, hogy maguknak birákat válasszanak; mert először, létezhetnek a' városokban afféle nemesek, kik sem olly vagyonnal nem birnak, millyet megkiván a' törvény, hogy azzal polgári jogot gyakorolhassanak, sem 2szor olly mesterséget nem üznek, melly szinte a' polgárositásra szükséges; de nem is volnának eléggé kimüvelve, hogy ennélfogva polg. jogot gyakorolhassanak. Az illy nemeseket a' városok hatósága alá rendelvén, nekik a' biróválasztásban előbcsátott képességök netaláni hiányában semmi joguk nincsen. Terveztetik tovább, hogy olly nemesi telkekvagy udvarhelyeknek, mellyek a' város területében vannak, de hatósága alatt eddig nem léteztek lakosaira nézve a' város hatósága terjedjen ki: 's noha illy ns telkek tulajdonosai földbirtokosak 's ezeknek a' város physikai kiterjedésében fekvő birtokuk vagyon, de ezen birtok a' törvény értelmében a' város területéhez nem számittatván, az a' polg. jogok gyakorlatára ez oknál fogva őket nem jogositja; 's ámbár a' birtok ollyan, melly ha polgári volna, választási jog gyakorlásra elegendő qualificatióval birna; de a' felhoztam oknál fogvást azok tulajdonosai választási jogot a' városokban még sem gyakorolhatnak, 's birája választásához, ki becsületéről 's életéről itél, járulni soha sem fog. Ha illy nemesnek polgári qualificatiója van 's ekkint polg. jogokban és választásban részesittetik, még illy nemesnek sem lesz akarata szerint választott birája; mert ő mindig kisebbségben maradand; 's járult ugyan a' választáshoz, de soha sem fogja választhatni azt, kit ohajt. 'S mivel hazánkban léteznek alkotványos rendek, u. m. praelatusok, bárók, nemesek és városok, azoknak külön jogaik és kötelességeik vannak; veszem például a' m. főRRket, kik közül sokan csak születésöknél fogva személyenkint hivatnak meg országgyülésre, és akkint ott részt is vehetnek; 's ez azon jog, mellyet a' főRR születésök és állásuknál fogva, mint ollyanok, joggal igényelhetnek. Vannak a' nemességnek is jogai, mellyeket szinte követelhet; tudjuk ezelőtt a' nemesség személyesen jelent meg az országgyülésen, ezen joga azonban megszüntetett; vannak a' polg. rendnek is külön jogai: de mindegyik rend tartsa meg a' magáét 's egyik se kivánja terjeszteni jogát a' másik csorbitásával, 's higyek el a' m. főRR., hogy ha ezen dologba mélyebben tekintünk, bizony a' nemességnek, melly századokon keresztül vérzett e' hazáért, már sok kiváltságit veszély fenyegeti. A' nemesség ezelőtt biráját választotta 's városi hatóság alá rendelve nem volt; a' nemesség város által ennek akaratja szerint nem adóztathatott, mert a' fenálló törvények nyomán a' város akkor is, midőn adót vetett ki, a' nemességet összehíni köteleztetett; most már a' nemesség ugy szólván csak fejétől maradt tehermentes; de ismérek várost, hol a' polg. szinte fejadót nem fizetnek, 's errenézve is identificálva van már a' polgárság a' nemességgel. 'S ezenkivül fenmarad olly kötelesség a' nemességre, mellyel a' polgárok nem tartoznak, t. i. felkelés, subsidium 's orsz. gyülési költségek fizetése. Akkor, midőn a' haza veszélyben forog, midőn a' nemesség kötelessége teljesitésére felhivatik, azon szegény nemes ember fejenkint tartozik a' haza védelmére felállani; és minél számosabb az, ki védelmezi a' hont, annál biztosb a' remény, hogy a' védelem süker nélkül nem marad; és ekkor mi, kik vagyonosbak vagyunk, nem kelünk föl személyesen, hanem azok tisztes soraiba sokszor egy zsoldos szolgát állitunk helyünkbe, 's csak pamlagokon heverve ujságból olvassuk, mikint vérzettek el ns társaink a' haza védelmében a' csaták mezején. Ha a' nemességet igy rendeljükalá a' városi hatóságnak, kihal azon kölcsönös éltető viszony, mellynek egynek kell lenni a' megyében, 's a' mi egyedül csak képes fentartani a' municipélet garantiáját, melly e' század 2dik tizedében alkotványunk fentartására olly elszántság 's lelkesedéssel mutatkozott; és ha ez történik, előre látható, hogy annak a' municipéletre rosz behatása lesz. Egyébiránt, ha a' haza javát elő akarjuk mozditani, ne tegyük azt ugy, mint a' hullámzó tengeren uszó hajósok, kik midőn a' veszedelmet máskép elkerülni nem tudják, legdrágább kincseiket a' mindent elnyelő tenger örvényébe vérző szivvel a' hajóbul kidobálják. Még nem látom hazánk illy hullámzását; reménylem hogy az átalakulás békés uton megtörténhetik; nem is látom át, miért vessük ki ezen legdrágább kincset a' hajó párkányzatán, azon kincset, mellyet őseink annyira megóttak 's mellyet nekünk ereklye gyanánt őrizni kötelességünk; én legalább dicsőségemnek tartom azt mindenkor, és minden alkalommal védeni. Ha szabad képekkel élni: hallottam ősi alkotványunkat hasonlíttatni egy terebélyes nagy cserhez, melly magában diszes. Nyiltan mondom, hogy ezen cser, melly alatt hajdan őseink nyugalmat találva, annak lombjaiból hős tetteikért hervadatlan koszorúkat szereztek, az ugynevezett kor kivánatinak mesterséges szabdalásit romlás nélkül ki nem állhatja. Mi engem illet, rendülhetlen feltételem az, hogy annak ollyaténi nyesésére jobbomat emelni sohasem fogom. Azonban nem ellenzem a' javitásokat, sőt a' városokban is elismérem azok szükségét, de arra, hogy azok a' rendet fentarthassák, nem kivántatik több, mint hogy rendőri tekintetben legyenek alávetve azon nemesek, kik a' városban laknak; ez akármi zavarodás csilapitására elég és akkor a' város rendőri szabályokhoz nyúlhat. Mondhatom, 1832ben, midőn én a' Rk. táblájánál Bács megye részéről mint követ szerencsés valék lenni, átmenvén az urbéri törvényeken, ugy volt lelkesölve a' haza, hogy nec unico quidem excepto, mind a' kilencz rendszeres munkálatot el akarta végezni; bevégeztetvén az urbéri munkálat, a' törvénykezés és itélőszékek elrendezésére mentünk, és a' városi biróságokrul alkotott IIIik t. cz. ben azon évi iratok 2ik kötete 331ik lapján olly javaslat tétetett, hogy nemcsak a' nemeseket hanem a-

zok cselédjeit sem akarta az országgy. városi hatóság alá rendelni. Illyen volt gondolkodásmódja az 1832-diki országgyülésnek; nem mondom, hogy azóta nem haladtunk, hanem legyen ez olly haladás, mellyet majdan a' nemzet haladása kövessen. A' FŐRR. kegyes engedelmével bátor leszek még egyet felhozni 1826ki országgyülesben midőn april 17kén ő felségének az előleges sérelmek fölterjesztettek, ez volt a' m. az akkori törvényhozásnak elve. És igy meglevén az alap szabva, nekünk csak a' törvényeket kell ugy idomitani, hogy az alkotványos alapelvnek megfelelhessenek;most kérdem: mellyek azon alaptörvények a' magyar alkotványban, mellyeket többé változtatni nem lehet? Ha nekem minden alkalommal 's minden országgyülésen reszketnem kell, hogy ez vagy amaz törvény változtattatni fog, ekkor alkotványunk ollyan, mellyel kérkedni nincs mit. Hát nincsenek olly törvényink, mellyekre még fejedelmink is esküsznek, hogy azokat mind önmaguk megtartani, mind mások által sértetlenül fentartatni fogják? Ha ollyanok nem léteznek: mellyek hát azon alaptörvények, mellyeket alkotványunkban megtartani kivánunk? Ne mystificáljuk magunkat, 's ha nem ismerjük el, fájdalom, hogy ollyanok léteznek; tehát csináljunk egy tabula rasát. Ha ősi alkotványunk alapjait menten kivánjuk tartani, mellyek azon alapok, mellyek azon noli me tangere? mellyek azon ereklyék,mikhez szentségtörés nélkül nyulni nem szabad? Mert ha ezek sem soroztatnak a' noli me tangere alá: mi tehát azon alkotvány alapja, mellyet olly szivesen védnek? Kötelességemnek éreztem ezeket nyilványitani, 's ezek után ünnepélyesen kijelentem: hogy bármelly törvényre nézve, mig alkotásáról van a' szó, ellen-véleményemet kinyilatkoztatni szabadságomban áll; azonban, ha bár akaratom ellen hozva lesz is, azt megtartani szent kötelességemnek ismérendem. Történt e' szellemben még számos előadás, mellyekkel csak rendőri tekintetben kivántatott a' városnak az ott lakó nemesek feletti törvényhatósága. Egy gróf abeli állitá sára: ne ad normam aliarum provinciarum gubernemur, egy m. báró 's főispán válaszolá, hogy e' szavak nem jelenthetik azt, hogy mi más, kivált alkotványos országoknak hasznos és ide alkalmazható intézkedéseiket ne fogadjuk el; mert ez minden józan haladásnak legfőbb akadálya volna. De most idézett szavai a' m. grófnak csak olly értelemben vehetők, hogy mi akaratunk ellen ne kormányoztassunk más tartományok mintája szerint.Egyetértek én is abban: hogy az,mit ki a' közjóért tesz, nem áldozat, hanem kötelesség; de más részről legyünk méltányosak és ne vegyük rosz néven,ha azok, kik százados szokásokhoz 's eszmékhez ragaszkodnak, és az annyiszor, 's itt ott gúnyosan emlitett pergameneket olly nagy becsben tartva, fájlalják, ha hiven őrzött pergamenjük átlyukasztatni szándékoztatik, ha az illy pergamentöli elválás nem áldozatot, de bizonyosan olly megtagadást feltételez, mellynek mértékét kiki egyediségéhez képest érzi. Vannak azonban tekintetek, mellyeknek nemcsak nemesi kiváltságokat 's pergameneket, de mindent mást alá kell rendelni; illy tekintet pedig a' személy 's vagyonbátorság,vagy is a' közcsend és rend, ezeket pedig csak ugy lehet fentartani, ha a'városokban lakó nemesség nemcsak rendőri, hanem büntető tekintetben is a' városok alá rendeltetik. Egyedül a' rendőri alávetést csak azért sem tartom elegendőnek, mert az e' közti 's criminalis tettek közti határvonalt alig lehet kijelelni, 's ha lehet is, czélt csak akkor érthetni, ha mind a' rendőri, mind a' büntető eljárás ugyanazon egy testületre bizatik, 's ezen esetben ismét szükségtelen a' határvonalok kijelelése. Én t. i. az által, ha a' városokban lakó nemesek rendőri és büntető tekintetben a' város hatósága alá tétetnek, még egy olly fő czélt vélek utólérhetni, mellyre kell 's mindenek előtt kell egy bölcs törv.hozásnak törekedni,'s mellynek utólérése mégis a' legmélyebb belátásu t.hozásnak is csak igen ritkán sikerül, és ez: a' büntetteket megelőző (praeventiv) módban vagy is olly törvény általi intézkedésben áll, melly az emberekben a' büntettnek elkövetésérei kedvet fojtsa el. A' városokban lakó nemes bizonyosan semmitől sem fog anynyira irtózni, mint azon eszmétől, miszerint ő az eddig magánál olly alantabbnak nézett polg. bíróság által itéltessék, főkép ollyanokban, mellyek olly becsben tartott pergamenje által kitüntetett becses személyét legközelebbről érdeklik. A' psychologia csalhatatlan szabályai szerint tehát ez hatalmas ösztönül fog a' kihágásokra hajlóbb nemességnek arra szolgálni, hogy ollyas mit ne kövessen el, mi őt a' lenézett olly polgári bíróság kezeibe kerithetné, mellyről okkal vagy ok nélkül azt hiszi, hogy gyülöletességgel viseltetik a' ns. rend iránt; 's ez az,mit én praeventiv módnak neveztem,'s melly által bizonyosan a' városokban sok criminalis és politialis kicsapongásnak eleje fogna vétetni. Ezen nézeteket, valamint általában a' kérdés velejét még inkább kifejté egy m. gróf. Mindenki, ugymond, a' legnagyobb garantiát önválasztotta birájában találja; de épen ebben rejlik az ok, hogy ezentul a' territorialis t. hatóság több nemesre nézve nyomasztó lesz, miután eddig minden nemes minden választói qualificatio nélkül biráját választotta, jövendőre pedig azon városban lakó nemes, ki e' megkivántatóságokkal nem bir, olly biró által fog itéltetni, kinek választásába nem folyt. Nincs ország, mellyben a' nemesség előjogairól békés uton lemondott volna, mint most hazánkban czéloztatik; 's én abban helyzem legnagyobb dicsőségünket, hogy nemességünk olly jogról, melly más országokban csak forrongás vagy önkény által töröltetett el, önkint 's a' méltányosság érzetében mond le. Nem halászok dicsőséget, de azt sem kivánom, hogy érdemünket mi magunk aljasitsuk, 's a' szerénységet annyira tulfeszitsük, hogy olly végzést, mellyet egész Europának tisztelnie kell, semmivé alacsonyitsunk. Én tehát a' tárgyat főfontosságunak tartom, miután olly jogról lemondunk, mellyet századok óta a' legbecsesbnek tartánk. De az előjog nagysága nem elégséges oka előttem, hogy róla le ne mondjak, ha ezen lemondástól a' köz rend fentartása függ. Ezen jog kétségkivül szintugy tulajdona minden nemesnek, mint bármelly más birtok, pedig tisztelem a' tulajdont; de ha egyesnek tulajdona miatt a' közbátorság veszélyeztetik 's miatta nem állhat fena'rend: akkor alárendeltessék a' tulajdon a' közjónak. Hogy jelenleg városokban a'nemesség szabaditékai miatt a'rendet fentartani nem lehet,már több szónok bebizonyitá; én e' helyütt csak azt kérdem: igazságos, 's méltányos-e, hogy ha a' nemes a' várostól azt kivánja, hogy őt a' polgárok ellen ótalmazza, a' városnak más oldalról szabad ne legyen polgárit ótalmazni ugyanazon nemes ellen? (tetszés). Miután tehát kötelessége a' városnak a' nemest a' polgárok minden megtámadási ellen ótalma alá venni: ha ellenben a' nemes a' polgárok ellen vét, vajjon más törvényhatósághoz folyamodjék a' város, hol ellenkező érdekek uralkodnak 's többnyire az elégtétel megtagadtatik? Némelly m. szónokok aggodalma, hogy sok város itélőszékeiben helyezni bizodalmat nem lehet, könnyen elháritható, kezeinkben levén a' tárgy; mert valamint itt a' t.székeket, ugy a' bünt.törv.könyvben a' birói eljárást annyira javithatjuk, hogy kiki Magyarországban akármelly bíróság alá bizton vethetendi magát. 'S ha a' városi t.székeket valósággal olly tökéletleneknek találnók, hogy magunkat alájok vetni nem tudnók,ha hiányosbaknak tapasztalnók, hogy sem a' nemesek felett itélhessenek, ne nyugodjunk, mig olly formán nem alakitottuk, hogy azon százezerek is,kik jelenleg alattok állnak,teljesen biztositva legyenek. 'S ezeknél fogva a' t—i főispánnal a'teljes helyhatóság mellett szavazok. Egy lelkes gr. igyszólt:„Mitgr.A.Gy.ő m.mondott,hogy ez áldozat, mellyet a' nemesség most hoz, valódi nagy áldozat, e' részben tökéletesen kezet fogok ő mlgával; hanem én még más szempontból is nézem e' kérdést, én ezt a' legnagyobb 's mondhatni a' legéletbevágóbb kérdések közé tartozónak mondom.Ittugyanis egyenesen arról van szó, hogy mi a' progressiónak milly határokat akarunk engedni? vagy pedig némi tekintetben meg akarunk é csontmerevültségben maradni a' réginél? vagy pedig, mi szintén oda üt, ha azon eszmék által, mellyeknek nagyrészét itt elősoroltatni hallottam,nem foguńké mind azon tulságra adni okot, mellyek szivemnek annyi keserűt okoztak,'s mellyeket én tehetségem szerint, mondhatom, eléggé keserün is birálgattam. Én itt az egész okoskodás folytában,ha magasabb szempontból veszem fel a' dolgot, olly nézeteket hallottam elősoroltatni, mintha a' magyar alkotvány valami megcsontosult, minden elasticitás nélküli, már egészen megállapodott és semmi tekintetben nem bővithető valami volna. B.megyének igenigen tisztelt főispánja többek közt az 1741: 8d. t.czikket idézte. Az igaz, ha ezen törvényt veszszük szórul szóra, ez azt mondja: „nullatenus extendenda.“ De méltóztassék megengedni, ha épen szórul szóra veszszük azt, 's nem azon magasabb philosophiai felfogásban, akkor természet szerint törik, szakad, mint minden emberi eseménynek ez a' természetes következménye, 's épen a' mire hivatkozni méltóztatott tiszt. főispán ur, lehet é az igazság megtartása mellett mondani, hogy ezen sarkalatos törvény már többször nem változott 1741 óta igen igen sokban, de legtöbben némi változások sőt hála istennek! némi bővitések is történtek. Már kérem, ha valaki azt mondja, hogy itt ezek olly intézvények, mellyeket per tangentem nem lehet javitani, hanem azokat ex asse kell felvenni, akkor azt vélem, hogy épen azok természet szerint tulzásokat akarnak, mellyek igy hangzanak: „hogy nekünk nem kell ez uttal garantia, ha illyeneket nekünk grátiákkal akarnak adni, hanem mi jogot kivánunk, jogot követelünk.“ Ez természetes processusa minden innenségnek,hogy t.i. tulságokat szül.Igen igen sokat szeretnék mondani,de az idő már messzire terjedt, épen azon veszélyről, mikép a' legtöbb tulság nemcsak itt, de mindenütt azért keletkezett, mert mikor bizonyos dolgoknak történni kellett, a' helyes pillanat elmulasztatott, és az mondatott: „ex asse kell tárgyalni;“ de hála az égnek, hogy a' progressio megvan az emberi nemben, 's ekkor természet szerint mindenütt, a' mi igen szük, akár törvény legyen az, akár más, a' mi azt körülfogja és körülbilincsezi zsarnok hatalmával, törik és szakad; és épen ez feladása az országgyülésnek, hogy ezt kerülje ki 's más nemzetek tapasztalásit használja. Kérem, mi nem vagyunk ő felségéhez chartával kötve, ő felségéhezi viszonyaink egyáltalában charta által nincsenek kimutatva szórul szóra, de egész szabadságunk és jelenlétünk a' hisztória mindig magától bővithető aggregatumának eddigi eredvénye; 's ha ezt m.gr. D. az igen jó alkotványok közé sorozza, legalább azok közé, mellyek némileg megmutatták meglehetős zománczukat az által, hogy olly sok és zivataros időben absolut szomszédoktól körülvéve is megálltak, annak legfőbb okát abban fogjuk találni, hogy ennyire vastagodott törvénykönyvünk 's némi fődolgokban megalkudott a' nemzet a' körülményekkel és idővel. Én azon egyetlenegy practicus kérdést teszem magamnak: ha én mint polgárember városban lakom, vajjon azon provisio alá vetem é magamat? erre azt felelem, hogy a' szabadságot talán más ember is annyira szereti, mint én, azt megengedem; hanem hogy azt valaki, mint istennek legfőbb adományát, nagyobbra becsülje, nemcsak magára, hanem minden embertársaira nézve is, azt tagadom. Én rendszerető ember vagyok, és ha csupán azt látom benne, hogy a' rendbontók fognak sujtatni, ám én aláirom szivesen 's bensőmben sanctionálom; ha pedig (mint azt a' m.k—i püspök ur felhozta) bajba keveredem, midőn azt kivánom, hogy a' törvénytől mindenki egyenlő távolságra legyen, bizony azt is aláirom, hogy ha elfelejteném magamat, büntettessem ugy, mint akárki más. Azt hallám itt, hogy hisz a'városi rendőrség becsípi az embert's az ő foruma előtt majd lakolni is fog.Mondhatom, pirulás nélkül nem merném ezt mondani, néhány férfiut fognék elősorolni minden cerimonia nélkül,kia'lehető legnagyobb büntetés alá került volna, ha a' pergamen mögé nem bujt volna, mellyet B. megye tiszt. főispánja olly magasra helyez. A' pergamenek és pacta conventák szentek előttem is, de szentek csak akkor, ha látom, hogy az alkotvány, melly ezen pergamenhez köttetik, olly directiókat nem vesz, hogy t. i. sok ember a' pergamenek mellett, mellyeknek olly nagy hatást és súlyt adnak, némi tekintetben hitelét is veszti, és decadentiába esik; mert jaj a' nemzetnek, ha más garantiája nincs, mint a' pergamenek! 'S azért vegyük gyakorlatilag a' dolgot. Ha mi Magyarország fölvirágzását kivánjuk, ha azt mondjuk: fizetünk szivesen, de legyen egy kis kereskedés, manufactura, akkor ha egy külföldi egyik másik városban le akar telepedni, és azt kérdi: „van é személyes és vagyonbeli tökéletes bátorság, de nem szó szerinti gratiából — ha valaki épen jó humorában van — hanem hogy minden rendbontó ellen a' városi hatóság jót állhat é, hogy személyemnek semmi baja, és családomon semmi sértés nem fog történni?“ mit fogunk erre felelhetni? azt fogjuk mondani: meglehet, ha nem lakik a' városban, ott sok hat lovon jár,négy elől van fogva, kettő hátul, és gázolja rendre az embereket, tudnék száz példát; — azután megcsipi valamikép a' rendőrség, t.i. akkor, ha az olly ember nem valami kedvencz embere a' publicumnak; mondom, hogy néha meg is csipi, mert elbizottságunk messze megy, ha a' publicumnál hatalmas emberek vagyunk; — hogy kivánhatjuk már azon külföldi fabricanstól, hogy nálunk mégis letelepedjék?! mert az illyes szavak: „Mein lieber Herr, Sie werden sehen“ etc.egyáltalában nem elégségesek. Szóval: mindaddig, mig felfogásunkban Verbőczinél magasabb szempontra nem tudunk vergődni; mindaddig, mig azt mondjuk, hogy valami más van, mire kötelezzük magunkat, mint: „nihil de nobis sine nobis“, akárhogy csürjük csavarjuk, mindaddig az igazi szabadságot 's azzal szoros összeköttetésben levő ország-felvirágzást nem eszközöljük; — nem tudom, hogyan hiják azon darabot, de ugy hiszem, Ludas Matyiban igen jól előadatnak a' kényuracskodási gavalléri protectiók. Addig, mig a' 10 milliórul lesz szó, mit a' főispán ur mondott, még a' városoknak több jogot adni nem akarunk? — megvallom, én a' gyanusitásnak vagyok barátja,'s látni fogjuk, midőn a' 10 milliórul lesz szó, hogy hanyadán vagyunk? ha azok, kik most a' városoknak jogot nem akarnak adni, vajjon ott is fukarkodni fognak é a' jogok

kiosztásában? tudjuk, hogy az, a' ki vivit sperando, mikép szokott meghalni! Lehetnek localis érdekek, hol bizonyos körülményeket fen kell tartani; de ha az egész hazát tekintjük (mint gr.A' Gy. helyesen mondotta) a' félig meddig tapasztalt ember látja, milly bonyolultak körülményink, 's milly összeköttetésben vannak a' tárgyak, ha azokat ex asse akarjuk tárgyalni, higyük el, végét nem érjük a' dolognak,és az élet kineveti ezen igenigen szövevényes munkát 's részletesen exasse kimeríteni akaró viszketeget. Mert 4—500 ezer ember és annyi municipium közt nem arról van szó: „én átúszom a' vizet, és azon pontra jövök ki," mert ennyi divergentia közt elég, ha az üdv partjára jövünk, és abban valahára kikötünk; és igy ha a' város elrendezéséből ezen sarkfordulat kimarad, megvallom, felfogásom szerint ezen munkálat a' többivel együtt nem egyébnek, mint fidibusznak jó. Ne felejtsük el, hogy alkotványunk hisztóriai műtétel, és valami elasticus, 's hogy ne törjék, bővitsük itt-ott, a' többi maga magát fogja elrendezni; ha honunkban a' kereskedésnek és gyároknak fölvirágzását ohajtjuk, ha azt akarjuk, hogy egyesek capitál saikkal itt üssék föl sátoraikat,hogy olly biztosság legyen, miszerint azt lehessen mondani: bár alacsony állásu ember vagyok, de véres veritékkel és tenyeremmel dolgozó ember levén, nekem akár a' legmagasabbtól, akár a' legutólsótul gratia nem kell, én süvegemet alázattal leveszem minden ember előtt, de bennem is él azon öntudat, hogy én is meg vagyok híva a' szabadsághoz, és hogy olly polgár vagyok, mint bárki más." —Még számos szólani akaró levén ő fens. a' tanácskozást más napra halasztá, midőn is némellyek a' b—i főispáni, mások a' t-i. gróf mellett emeltek szót, több közta tegnap szólt gr.köv: „Én a'városi kérdést két szempontbul fogom fel 1) egyenesen gyakorlati szempontbul, hogy t. i. Magyarországban felvirágzás tekintetében mennyire szükséges a' városok elrendezése, 's többi közt épen ez a' sarkkérdés, itéletem szerint, mint tegnap előadám; 's 2) politikai magasb felfogási szempontból, ha ugy lehet mondani szellemi szempontból. Mi az elsőt illeti: legyen szabad itt némi ovatossággal egy történetet(nem is mondhatnám anecdotának,hanem olylyasminek, mi egy nap sokszor szokott történni) valami következetlenség példáját előadni, hogy az itt felállittatván, abból némi gyámokokat vonhassak a' város elrendezése anyagi, vagy Bentham szerint, utilitási kérdése megmutatására. Egy igen mély felfogásu tekintély, bizonyos alkalommal igen panaszkodott, hogy a' gyapjunak semmi ára nincsen 's kérdezte tőlem: Angliában és a' szövetséges országokban hányadán vannak a' dolgok? mert ha mi szegény magyarok a' gyapjut nem tudjuk eladni, nagy csorbát szenved jövedelmünk. Délután épen azon, más dolgokban egyébiránt igen éles elméjü tekintély, igen scandalizálva találta magát, hogy most még a' lovakat is betakarják bizonyos gyapjunemüvel, a' mi nem posztó ugyan, de mit épen pokróczoknak sem mondhatni; mondom, ezen tekintély azt nagy scandalumnak tartotta; mi valóban mégis nagy ellenmondás a' délután és délelőtti nézet közt; mert először is a' gyapjufogyasztást kivánta épen azon tisztes személy, délután pedig épen azt, mi fogyasztaná a' gyapjut, nem tartotta helyesnek; t. i. reggel a' kutforrásnak igen gyér csepegését sinylette, délután pedig azt is be akarta tömni, ha talán bővebb forrásnak megindulását eszközölhette volna. Anyagi tekintetben a' városok elrendezésénél épen igy áll a' dolog. Mi kereskedést 's felvirágzást kivánunk és akarunk; kiki tudja pedig, hogy illyenek kezdete egyenesen csak a' városokban történhetik és indulhat meg; már méltóztassanak felvenni, ha igazán kereskedést akarunk, és a' külföldieket, kik nagy capitálisokkal szeretnének ide jőni, hazánkba édesgetni akarjuk, erre a' csupa véletlen,'s mondhatom azon jó szerencse, mellyet sokan igérnek, nem elég; mert ha Damocles kardja függ felettük csak legtávolabbról is, akkor, bár szép phrasisokkal kecsegtessük, — nem fognak ide jőni. Egy hires philosoph egykor azon megjegyzést tette: hogy még az oktalan állatok is, mint teszem a'kasztor(hód)nem szeretnek ottépiteni,hol őket bolygatják; épen igy vannak azon kereskedők is, kivált a'külföldiek;pedig sokan volnának ám,kik nagy tőkével's mi annál több, nagy intelligentiával, szivesen jönének az országba, ha olly kicsiny biztosságot, mint tegnap előadám, nem találnának, és ez az ok, hogy itt épen, és mindenek előtt szükséges, leginkább a' városokban azon lehető legnagyobb biztositások felállitása, miszerint bizony akárkit, a'ki vét, minden cerimonia és minden bujósdi-ajtók nélkül megragadják. Ha a' városi hatóság az itélethozásban hibázott, hisz ott van a' fölebbvitel, ebben én nem látok semmi nehézséget; és ez a'dolog anyagi része, ugy hogy ha valaki felvirágzását kivánja e' honnak, és azt véli, hogy felvirágzás nem lehet kereskedés nélkül, 's átlátja, hogy az belfabrikák nélkül nem létesülhet, ez nem tudom, milly következtetéssel hátráltatja azt; mert, megvallom, nagy illusio azt gondolni, hogy a' mostani körülmények közt, a' városokban tökéletes bátorság volna mindazokra nézve, kik nemesi pergamennel ellátva nincsenek. Már most átmegyek a' dolog szellemi részére. Mi a' szellemi rész? azt hallottam itt felhozatni, hogy ‚ne ad normam aliarum provinciarum gubernemur,' 's ezt kerüljük el. Én is tökéletesen ez értelemben vagyok, hanem mellyek azon módok? részemről azt hiszem, hogy épen, ha mint U— m. főispánja méltóztatott mondani, a' bizonyos pillanatot nem ragadjuk meg, akkor az, a' mi megérett, maga magát expediálni fogja, akkor, mint lehet mondani, bizonyos alkalmat látok, hol az emberi tehetség, ugy szólván, megakad, és a'dolgok annyira összebonyolodnak, hogy azok önmagukat elrendezik, mint a' folyamok, midőn kiöntenek, törik, szakad, mindent magukkal sodornak; és ezt az emberi eseményekben revolutiónak nevezik. Igen tiszt. gr. D— K. urnak bátor vagyok felelni: hogy mi revolutiót nem akarunk, mi nem akarunk, mint más provinciák kormányoztatni; de ép azért, mert nem akarunk ugy kormányoztatni, hanem alkotványilag: magunk akarunk beleszólani,'s magunknak kell tenni azt, mit vagy az idő hatalma, vagy pedig más hatalom végbe fogna vinni, és végbe visz minden esetre. Ma is azt mondom, hogy ha magasb szempontból fogjuk fel honunk diagnosisát, 's ha valaki azt kérdi: hogy vajjon annyi complicatio, annyi bonyolodás közül ki fogunk é bontakozni, 's egy szebb létre vinni hazánk jövendőjét s akárki mit mond, bizony néha felette mély kétség támad minden gondolkodóban; hogy ha ennek okát taglaljuk, és látjuk, hogy más nemzeteknél miért nem szoktak illy dolgok békésen menni, miről egyébiránt, mint tegnap mondám, nem desperálok: azt fogjuk tapasztalni, hogy az épen a' szavak nem elégséges felfogása miatt szokott történni, mint ma is láttuk ennek példáját. M. gr. E— J. t. barátom azt mondá, hogy egyet és mást planirozni kiván. Ezt én is kívánom megvallom; és mi több, gr. D— K. ur is, ki azon szótul is irtózik, szinte planirozni akar; én azt teszem még hozzá, hogy mi hárman bizonyosan meg fogunk egyezni, mert csak definiálni kell ezen szót, mi a' planirozás? megvallom, hogy ha máról holnapra a' régi institutiók közt mindig igy uj experimentumokat, és egészen uj épitvényeket akarnánk felállitani, mintha alkotványunk valami tabula rasa volna, ez nem megy! Itt más körülmények közt vagyunk, 800 éves épületnek falai állnak előttünk, mellyeket egyszerre eldönteni nem lehet; más részben alkotványunk nem egyszerü gép, mint Franciaországé; és itt még más körülmények is vannak, mellyeket tekintetbe kell venni; mert megvallom, hogy habár igen igen kecsegtető álomnak veszem egy 30 millió ép nemzet tagjának lenni, ha vannak olly geographiai helyzetek, hol podgyászomat vízbe dobván, mint Franciaés Angolországban, ez szinte magától kimegy a' nagy tengeren; mondom, ezek igen szép álmok! de feladatunk nem ez, hanem, mint az angol mondja: ‚jelen körülmények közt a' lehető legtöbb hasznát venni minden körülménynek. Ha mi olly időszakban élünk, hol Magyarország felvirágzását kivánjuk, hol némellyek talán csak azért nem hajlandók fizetésre, mert azt mondják: ‚legyen előbb, azután fogunk adózni!' ha olly pillanatokban élünk, hol mindenki, akár akarja, akár nem, egy eszmét magától legyáltalában el nem lökhet, hogy bizony mi, mennyiben lelkünket 's alkotványunkat mint egy erkölcsileg és anyagilag elkészült, és ezentul már semmiben sem változható gépnek tekintjük, 's nem akarjuk megvallani, hogy annak elasticitása van: arról nem lehet szó, hogy csontmerevültségben csökönyösüljünk, de arról sem lehet szó, hogy a' dolgot elszakitsuk, hanem hogy alkotványunk épen azon elasticitást mindig elfogadta, mert ez nem mai fabricatum; mennyi sarktörvényink töröltettek el simplicissime, mellyekben a'nemzet palladiumát gondolta fenmaradásának; és az idő hány törvényt tön nevetségessé! megvan a' törvény, de hatása többé nincs! Mind ezt kellő figyelembe vevén, még egyszer azt mondom, hogy ha mi az időnek engedni 's egy részről törni, de más részről pangani sem akarunk: természetes, hogy csak ugy fogunk boldogulni, ha némi kitételeket nem állitunk mindjárt tűhegyre, és mindenek előtt, ha a' hisztóriai adatokban kissé nagyobb szigorusággal járunk el: mert az igaz, hogy p.o. Franciaországban, midőn már egy közconflagratióba ment minden át, a' nemesség lehető legnagyobb áldozatokra vala kész, és annyira ment, mint tudjuk, csupa szivandalgások közt, és az egyenlőség eszméje utáni vágyból, hogy egy kamra lett a' kettőbül; de már akkor késő volt! ezt előbb kellett volna tenni, és épen itt vagyunk mi: ‚elébb.' Hogy IV. Henrik mit tett, mit nem tett, vizsgálni nem akarom, de hogyha XIV. Lajos uralkodására tekintünk, látjuk hogy egy kis nemesség, ugy szólván, minden volt, és a' többi de még csak katonai hivatalra sem alkalmaztatott,'s a' legérdemesb roturier sem emelkedhetett magasabbra, és ha visszatekintünk a' vallási dolgokra, a' nantesi edictumokra: tapasztaljuk, hogy az idő int, és mint U— megye tiszt. főispánja mondá, megragad bennünket; és épen e' ponton vagyunk. Mert mit kivánunk mindnyájan? nem egyebet, hanem csak azt, hogy a' város épen azon törvényhatóságot gyakorolja felettünk, mellyet most a' megye gyakorol. Részemről azt mondom: Sz— I—, tetszik é ez neked? tetszik bizony! meg vagyok vele elégedve; hát másnak miért nem tetszik? valljuk meg, mert ez legtöbb bajaink oka, hogy a' magyar magát senkinek, ugy szólván, submittálni nem engedi; mindenki vezér 's ur akar lenni, és ha épen jó órában van, felrugja maga alatt a' port, és azt mondja: ‚ez a' világ közepe, hol én lakom' Ezen tulajdonságra sok ember azt mondja: ‚es ist mit den Leuten nichts anzufangen,' én pedig azt mondom: ‚es ist sehr viel anzufangen,' de itt valljuk meg, hogy eddig, ha tagadni nem akarjuk, bizony csak kard volt mesterségünk, csak katonák voltunk, most más kellékek vannak előttünk. Azonban már mi talán némileg ki is estünk abból: mert más, és talán magam is azon állapotban vagyok, bármi hangosan szólalok fel minden hatalmaskodás ellen,'s bár mint kárhoztatom azt, meglehet, hogy fél óra mulva magam estem azon hibába; neveltetésünk el van hibázva, mi rendszerető emberek nem vagyunk 's ezt még acquirálnunk kell. Ez első fellépés, ki a' városba megyen, becsülje meg magát, mert máskép becsípik; ha pedig be nem csípik, sem fabrikák sem kereskedés jó sikerrel bizony menni nem fognak. Ezeket előre bocsátván, (hangos és hosszas kaczaj) magamat a' m. főRRnek további gratiájába ajánlom.

174d. ker. ülésb. mart. 19kén elnökök: Kroner Lajos Mosony és Semsey Albert Sáros megyék követei; naplóvivő: Eischl János; jegyzői helyettes: Vukovics Szabbasz;a' jászkunkerületi rendezésb. történt változtatások hitelesitése volt napirenden. A' módositások minden változtatás nélkül helybenhagyattak, 's orsz. ülésbe vitetni rendeltetett az egész munkálat; szintazon napon

125d. orsz. ülésb. bemutattatván az elnökség által személynök ő nmgának a' ker. megállapitott jászkunkerületi renndezés, tanácskozásba vétetett folytatólag a' kicsapongási t.javaslat 44ik §a, melly azon teendőkről szól, ha a' rendbontás fékezésére a' megyei rendes közerő elégséges nem volna. Ezen szakaszra,minta' következtekre is előadá elnök ő nm. észrevételeit, az illető megyei követek pedig módositó javaslataikat; gondoskodni kivánván különösen olly választási székhelyekre nézve a' rend és közbátorság föntartásárul, hol helyben állomásozó katonaság nincs; hogy ennek netaláni szükség esetén a' katonai erő szállomásozólag előre berendeltethessék a' székhelyre. Javaslatuk azonban,mint a' szabadsággal ellenkező intézkedés, el nem fogadtaték. Hasonlag viszhang nélkül maradtak a' főispánok 's megyei elnökök's őrszéki tagok kihágásinak büntetéséről szóló 49—50 szakaszokra tett megjegyzései az elnöknek 's némelly m. követeknek; kik a' főispánokra azért, mivel ugy szólván minden hatóságuk 's jogaiktól megfosztattak: büntetéseket szabatni a' dolog természetével öszhangzásban levőnek nem látták, 's a' mennyiben kihágást követhetnének el, ez iránt a' bünt. t.-könyvben megállapitott büntetéseket elegendőknek vélték. Mellőzve a' nyilatkozatok részleteit, mivel azokat a' 143—145 ker. ülésekben terjedelmesen adtuk, csak azt jegyezzük meg, hogy U. megyének egyik követe, a' szerkezetnek elnök ő nmlga javaslata szerinti módositása mellett nyilatkozván, követtársának ellenkező kijelentése által elidáltatott.Azorszggy.követek választatásárul szóló IIik részbeni szakaszok iránt szinte történtek némelly észrevételek, 's követi qualificatio gyanánt több megyei követ szorgalmazá a' 30 év megállapitását: megjegyeztetvén különösen K. megye követe által,hogy e' szakasznak is van még egy fönhagyott kérdése, t. i. a' verificatio, mellynek elhatározásaig a' munkálat a' FőRRekhez át ne küldessék, mi egyébiránt a' biróság és a' zsidó orvosok és sebészek iránti kérdés eldöntéseig különben is föntartatott. Végül az iránt folyt huzamosb vita: vajjon a' magokat örökre megváltandott községeknek a' megyei gyüléseken egyenkint 1 szavazat adassék-e? vagy a' megyékre bizassék a' keblökbeli községeknek adandó szavazat-mennyiség meghatározása, de ugy hogy 50et ne haladhasson meg. A' többség egyenkinti szavazat mellett nyilatkozék, 's a' szerkezet e' szerint módosittatván, a' vizsgálat csak hamar

bevégeztetett. Az üzenet, melly mellett a' munkálat a' FőRRhez annak idején átküldetni fog, köv: „A' megyék választó 's tanácskozó közgyüléseiben ez utólsó évek alatt gyakrabban történt rendzavarok's kihágások szükségessé tevén a' KK. és RR. gondoskodását; midőn e' tárgyban készitett t.javaslatjokat ő cs. kir. Fens. tisztelettel, a' m. FőRRhez pedig hazafiui bizodalommal küldik által, nem kétkednek, hogy ez ügyet, mellynek sürgető léte iránt az országban olly általányos vélemény nyilatkozott, r é s z ü k r ő l is előmozditani méltóztatandnak." —

126d. orsz. ülésb. a' RRnél mart. 20án fölolvasá nádori itélőmester határozatát a' Kk. és RRnek az országgy. ifjuság által Szathmár megy. követ Uray Bálint ellen elkövetettnek jelentett kihágás iránt f. é. febr. 6-káról érkezett k. k. leirat tárgyában köv: „A'KK. és RR. kinyilatkoztatják, hogy általányosan részükről is helyeslik, hogy az országgy. szabad ótalom sérthetetlenségéről a' kormány gondoskodik, 's abeli gondoskodását az iránt nyujtott biztositásnak veszik,hogy az 1790. 1807. 1811. 1839. évi események többé részükről ismételtetni nem fognak; továbbá a' k. k. leiratban azon elvet látván tettleg is elismérve rejleni, hogy a' felhivott törvények megsértésének esetei az országgyülésnek bejelentendők; ezen elvet a' KK. és RR. is magokévá teszik's minden lehető további esetre nézve is teljesíttetni ohajtják, ennek nyomán mi a' k. kir. leiratban foglalt esetet illeti: mivel erről hivatalosan csak a' k. leiratból értesültek, a' megrendelt vizsgálat eredvényét magukkal egész kiterjedésében közöltetni kivánják. Egyébiránt jelenleg, midőn épen az összes büntető törvények felett tanácskoznak, egyes kihágásokra, külön büntető uj törvények alkotásának szükségét nem látják; fentartják azonban maguknak, a' köztanácskozások alatti rend biztositása tekintetéből, önkörükhöz tartozó ollyatén háziszabályoknak annak idejébeni hozatalát, mellyeket a'törvényes szólásszabadság 's nyilványosság alapján, czélszerüknek és szükségeseknek találandnak" E' határozat ellenében f ö l s z ó l i t s á elnök ő nm. a' RReket, hogy az érintett k. kir. leirat tartalma szerint minden tekintetben szükségessé vált sikeresb törvények alkotása iránt gondoskodjanak, minthogy magok a' ház belrendezetére vonatkozó szabályok, habár czélirányosak lesznek is, de a' salvus conductus föltételeinek teljesen meg nem felelendnek. Miután a' fönforgó tárgy által leginkább érdeklett megye képviselője röviden kijelenté utasitásával egyező azon kivánatát, hogy sikeres törvény alkottassék minden haladék nelkül: N. megye követe szót emelt, hogy azoknak, miket mondand, a' naplóban nyoma legyen, 's a' jövendőség láthassa, milly elégtételt vön magának a' közvélemény. Elmondá e' szerint mind azt, mik Sz. megye elsőben Pozsonyba érkezett követének ittlétele óta történtek; mikép szakadt vége a' demonstratiónak, mellyhez hasonló jelenetek külföldön is a' „közvélemény" kifolyásának tartatnak; 's midőn a' publicum valaki ellen roszalását nyilatkoztatja: ez bizony disharmoniával jár 'stb. Elbeszélte azután, mi hogyan történt ama kerületi ülésben, mellynek végével az utczai demonstratio következett; ebben ő a' nemesis sujtását látta olly egyed ellen, ki a' nemzet és kormány közti visszavonásnak egyik fő oka volt, 's ki ellen nem a' karzatok, nem az ifjuság, hanem a' tábla tette magáévá az indignatio kijelentését, mert el merte foglalni azon helyet, mellyen egykor Kölcsey ült. Szóló előadására megjegyzé elnök ő nm., hogy szerette volna, ha a' történtek nem történtek volna, vagy ha már meg kellett történniök, legalább a' jövendőnek ne adattak volna át illy módon; ezen részben tehát véleménye különbözik a' szót emelt követétől; de különbözik abban is, hogy közvélemény illy uton nyilatkozhassék, 's azt helyeselni vagy megszenvedni lehessen is alkotványos országban, hogy ellenvélemény miatt valaki hasonló bántalmakkal illettethessék, különösen pedig hogy egy t.hatósági képviselőnek illy megtámadtatásával akár a' publicum, akár az országgyülési ifjuság által a' salvus conductus uton utfélen lábbal tapodtathassék. Illy véleményben volt számos követ is, kik közül néhány határzottan nyilatkozott a' szónok azon kijelentése ellen, mintha az indignationak fönforgó modorbani kifejezése nem annyira a' karzatoktul, mint inkább magától a' követi táblától eredt volna; mert állitásuk szerint egy t.hatóság követe fölött sem törhet pálczát akár egy, akár több más t.hatóság követe, 's a' salvus conductus erejét 's a' követi állás szeplőtlenségét megőrizni a' táblának „solidaris" kötelessége. Ezen, és hasonló véleménynyilatkozatok ellen más nézetek is fejlettek ki mind a' közvélemény hatalmára, mind különösen a' salvus conductus fogalmának miségére nézve. A' közvélemény szabad nyilatkozatát védőleg külföldi példák idéztettek a' salvus conductust pedig egy megye követe, mint a' 163ik kerületi ülésben, ma is ugy értelmezte, hogy az nem magányosak megtámadásai, hanem csak hatóságoké ellen biztosit ótalmat; melly értelmezés ellen azonban számosan nyilatkoztak, mert F. megye követe hasonlitása szerint ez esetben a' salvus conductus szerint egy olasznak medve- ketreczéhez hasonlitna a' tanácskozási hely, mellynek falain belül senki nem bánthatná ugyan a' követet; de már a' teremből kilépve a' lépcsőkön letaszigálhatnák 'stb. Az érdeklett Sz. megyének itt levő követehasonlagfölhivottnak érezte magát a'vita illy stadiumában részint a' követtársa ellen szórt vádak viszszautasitására, részint a' törv.hatósági képviselő állása függetlenségének föntartására, kijelentvén hogy a' táblát sem önmaga sem követtársa irányában biráskodó hatalomnak el nem ismeri. A' kedélyek hevülni kezdettek, 's a' hallgatóság kaczaja és zúgása pár izben megszakasztá az előadásokat. Elnök ő nm. többször fölszólitá a' RReket, hogy e' kellemetlen tárgynak igen szétágzó részleteibe nem bocsátkozván, csak a' szőnyegen forgó határozat iránt terjesszék elő véleményeiket; a' hallgatóságot pedig komolyan inté, hogy a' tábla iránti tiszteletről ne feledkezzék meg. Történtek azonban még is kitérengő fölszólalások czáfolatok és viszonczáfolatok, mig elnök ő nm. a' vitatkozás árjait a' tárgyszerűség medrébeviszszavezette. A'ker.határozat egyébiránt változatlanul maradt. Ezután egy más,nem kevésbbé jelentékes tárgy véteték tanácskozásba, t. i. a' cs—di inditvány az országgy.évenkinti tartatása iránt,melly igen huzamos vitára 's előadásokra nyujtott alkalmat. A' részletek közlését jövő számunkra tartjuk fen, eredvény az inditvány elfogadtatása volt.

124d. és 125d. orsz. ülésb. a' förknél mart. 18-kán 's 20. a' városi munkálat 98 §a, vagyis az országgyül. követek választás módja volt.Mint a' RR. tábláján, ugy itt is az egyenes és a' képviselők általi választások körül két ellenkező részre oszlottak a' vélemények. A' Fők többsége a' képviselők általi választásokat pártolá, 's a' vezérelvek, a' viszonüzenetben hitelesités után azonnal közöltetni fognak általunk.

126d. orsz. főrendi ülésben mart. 21kén a' 99. s köv. szakaszokat vevék tanácskozásba a' Fördek, és számos változtatás pótlások, kihagyások 's más helyrei utasitások között, mellyekről az uj szerkesztés 's a' rá vonatkozandó viszonüzenet felvilágositást adand, a' 146 §hoz értek, mellynek kihagyatása elhatároztatott. A' képviselők osztálya körül forogván m. 21kén leginkább a' tanácskozások, egy m. gr. inditványára a' rendi szerkezetben azon lényeges módositás történt, hogy az elhatárzott szám helyett az aránylagos fogadtatott el olly formán, hogy a' kisebb városokban minden 5dik, a' közép városokban minden 10dik, nagyokban minden 15dik polgár választassék választónak az egész polgárság által, 's ezen választó testülethez különösen a' választásnál megelőzendő igazgató képviselők olly számmal választassanak, hogy minden szavazattal biró tisztviselőre három képviselő számittassék. Az ezen változás szerint szükségesekké vált módositások mellett a' 167. §. jutottak a' frdk.

127d. orsz. ülésb. a' RReknél mart. 21dikén fölolvasá az itélőmester a' hajdu, ugyszinte a' jászkunkerületi munkálatra vonatkozó üzenetet köv: „A' KK. és RRek a' Hajdu- és J á s z k u n k e r ü l e t e k belszerkezete 's országgyülési s z a v a z a t j o g a iránt ugyanannyi törv.javaslatot idemellékelve a' m. FőRRkel közölvén, valamint a' sz. kir. városok ügyében ugy e' kerületekre nézve is, a' közlött t.javaslatok szerint megállapitott országgyülési szavazatokat a' belrendezés által föltételezve 's azzal együtt mulhatlan kapcsolatban lenni világosan kijelentik." Előterjeszté ezután az illető kerület képviselője általányosságban küldőinek azon kivánatát, hogy a' KK. és RRek a' munkálat tartalmának megállapitása közben a' kérdéses kerületnek korábbi törvényes, historiai és szabaditékos állapotára 's viszonyaira figyelemmel legyenek. A' tárgyalásba vett szakaszok lényegesbei iránt mind az illető követek, mind elnök ő nm. 's némelly megyei képviselők előterjesztették módositási javaslataikat 's észrevételeiket, mellyek egyébiránt, kevés figyelem közt, többnyire siker nélkül hangzottak el. Hosszasb fölvilágositások, ellenészrevételek's czáfolatok nyomán keletkezett némelly módositás közben a' vizsgálat a' 40ik szakaszig haladt. Leglényegesb változás történt a' 39dik §ban, melly szerint az adományos hajduk, hasonlag az orsz. más nemesekhez, személy-vagy fej- adót nem fizetnek.

(Középponti egyesületi munkálkodások.) A'hazai közönség ama nagyérdemü részének irányában, melly hazánk elhanyagolt emelésére czélzó minden közintézetet 's vállalatot tettleges részvéttel vagy buzditó figyelemmel kisérni szokott, kedves kötelességének ismeri alulirt a' M. Gazd. Egyesület egyik szakosztálya által 1842dik év végén részvények utján alkotott budapesti országos gyümölcskert állapotjáról időnkint számot adni. A' kert, mint tudva van, öt ezer pgő forinton vétetett részleges lefizetés fejében; 's azon édes reményben ringatá magát a' szakosztály, hogy e' széles hazában könnyen fog két ezer kertbarát találkozni, ki egyegy részvényt öt pgő forintjával egyszer és nem többször áldozik, ha nem is önzéstelen honszeretetből, legalább a' bizonyos haszon és nyereség fejében, minthogy a' részvényesek számára azon kedvezés köttetett ki, miszerint ők a' nevelendő nemes csemetéket fél áron, t. i. mintegy 6—8 p. kron kapják. A' szép remények azonban nem valósultak. 1842dik végeig a' két testvér hazában összegyült 750 r. után 3750 ft. p., miből 2500 ft. a' kert árában kifizettetvén, 1179 ft. dologhoz értőkből álló választmány utasitása 's felügyelése alatt a' kertre fordittatott.Ide értetik természetesen a' kertész és napszámosak fizetése is. 1843ban 270 r. után a' 70 ft. 30 krnyi pénztármaradványnyal együtt összegyült 1420 ft. 30 kr., kiadatott ellenben 1899 ft. 59 kr., miből a' kert ára fejében csak 600 ft. fizettethetett, mert minden erőt oda kelle forditani,hogy az intézet minélelőbb megfeleljen hivatásának, 's csemetékkel mind részvényeseinek szolgálhasson, mind pedig jóra törekvő községeket faiskolák létesitésében segithessen. 1840ben tehát nem csak szerződés szerinti fizetésit nem teljesitheté a'szakosztály, sőt rendes költségei fedezésére is 479 ft. 29 kr. pengőt kölcsön venni vala kénytelen! Illy leverő körülmények közt el nem csüggedve ugyan, de mégis azon szorultságtól, mellybe a' szakosztályt a' felébredt közszellem iránti alaptalanul nagy bizodalom helyzé, ösztönöztetve bátorkodunk mindazon t.cz. hatóságokat 's egyesül. ügyviselő urakat, kik e' kertet illető aláirási iveiket, vagy az aláirt részvényeket be nem küldötték, ezennel tisztelettel felszólitani, miszerint az o k a t akár postán, akár más biztos alkalommal alulirtnak minélelőbb kezéhez juttatni kegyeskedjenek, bátran kecsegtethetvén t. cz. részvényesinket, hogy már jövő őszszel a' nemes csemeték eladatása a' baraczkneműekkel elejét veendi, jövő évben pedig már almák 's körtvélyek is lesznek megszerezhetők, melly részben nemcsak az érdemel különös figyelmet, hogy a' részvényes sehol olly csekély áron nemes csemetéhez nem juthat, hanem egyszersmind biztositva leend a' megszerzett gyümölcsfa fajának 's nemének hitelességéről is. 'S ha tán találkoznának férfiak a' két hazában, kik ez ügy iránt előszeretettel viseltetvén, részvénygyüjtésre ösztönszerü hivatást éreznének magokban, felszólitásaikra szivesen szolgálunk aláirási ivekkel. Egyébiránt utólső jelentésünk óta a' fenforgó czélra köv. részvényaláirások történtek: n. m. gr. Eszterházy Miklós ur ő excja kifizettetett 30 részv.; n. m. Keglevich Gábor főtárnok ur ő exja ivén eddigelő aláirt Kis Pál fium. korm. 2, Sztankovics József püspök 2, Desasse Fer. gróf 1, Semsey Éva Keglevich grófnő 1, Keglevich János gr. 1, Hertelendy Ignácz 1, Ocskay Antal kassai püspök 1, Richter Aloiz prépost 2, Nádasdy Leopold gróf 1, gyüjtő ur ő excja maga 5, öszvesen 17 részvényes. T. S z a b ó Miklós vasmegyei főjegyző ur szinte 17 részvény értékét küldé be,de a' részvényes urak neveit még nem tudjuk; N. Hont vgye nemesi pénztára küldött öt részvényt: továbbá Kanitz M. L. pesti nagykeresk. ur ivén aláirtak: Engländer Salamon 2; Engländer H. 1, Rosenfeld M. L. és fiai 2, Leitner Jakab és fiai 1, D. Holczer 1, Boskovicz Károly 1, Pinkas Adolf 1, Fuchs Rudolf gyáros 1; a' gyüjtő urnak atyja Kanitz n. keresk. ellenben, ki is emberszerető áldozatai által már számos jótékony intézetnél örökité becses nevét, 's kinek jótékony indulata valamint csak egy hazát ismer, mindnyájunk kedves magyar hazáját, ugy más részről nemes tetteit vallási elszigeteltség nem vezérli, minden felszólitás nélkül, sőt a' nélkül, hogy vele alulirt legtávolabb viszonyban vagy ismeretségben állott volna, ötven pengő forintot küldött az intézetnek; alulirtnak ivén aláirtak: Sandtner Vilmos vasáros 1, Muzsik Mihály mészáros 1, Alter Józs. asztalos 1, Crettier Károly árendás 1, Kolecsany Fer. kereskedő 1, Simonchich Ign. plébános 1, Wohldrann Ján. plébános 1, Müller Józs. gyógyszerész 1, Krausz Károly 1, Valero Antal nagyker. 1, Karácsonyi Mária asszony 1, S t e i n d l Ferencz asztalosmester 1, Steindl Károly aranymüves 1, Halász Fer. tb. 1, Török Pál ref. lelkész 1, Kanitz fia kereskedő 1, Fogarassy Ján. v. t. széki jegyző 1, Görzsy Máté tbiró 1, Csapó János h. ügyvéd 1, Staffenberger M. gyógyszerész 1, Wierczler Vilmos 1, Hild Józs. épitész 1, Hild Károly épitész 1, Pollák 1, Szász Mátyás tanácsnok 1, Jurenák F.M. 1, Wehner József főtanitó 1, Polák Mihály cs. k. kőmives 1, Polák Józs. gyógyszerész 1, Derra Mária 1, Devetics Mih. kém. seprőmester 1, összesen 31 részvényt.Ezenfölül m. Batthyány-Zichy Antónia és Károlyi-Zichy Karolina grófnők, kik e' kertre korábban is vettek már részvényeket, ahoz ujolag kétkét részvénynyel járultak. Bezárólag nem hallgathatjuk el, miszerint m. Zichy Miklós gr. e' fáradhatlanul lelkes ápolója intézetünknek, a' kertet e' télen több ezernyi vadcsemetével gyarapitá. Ám legyen a' haszon közösen a' hazaé; de az áldás és köszönet csak a' jó tevőket illeti! Pesten, mart. 1sö napján Török János, mint a' M. Gazd. Egyesület titoknoka.

Hazai termékink ára köv. volt józseſi sokadalmunkon: timsó fejér mázs. 7 fr; ánizsé: 10—18 fr; dárdanyé, rozsnyai: 12—12 fr. 30 kr.; liptai: 10 fr. 30 kr. — 11 fr.; antim. regulusé: 26—26 fr. 30 kr.; Aranyglét erdélyi m. 13 fr. 15 kr, — 14 fr.; pályinka, 20 foku gabnapály, akója: 4—5 fr.; seprü és törkölyp. 5—6 fr. 24 kr.; bánsági szilvapály. 8—12 fr.; szeré-

mié: 8—12 fr. 15 kr.; 30 foku borszeszé 6—6 fr. 30 kr, 35 fokué: 8—8 fr. 21 kr.; kőrisbogár 1 e r m. mázs. 82—87 fr.; ágyi fosztatlan tollé: 20—70 fr.; fosztotté: 30—90 fr; pehelyé; 90—160 fr; irótoll ezre 51 kr. — 1 fr. 36 kr.; borjubőr párja: 2—5 fr; birkabőré: 1 fr. 36 kr. — 2 fr; magy. juhbőré: 2—3 fr; báránybőré: 1—1 fr. 6 kr; kecske- és gödölyebőré: 34 — 36 kr; borzé: 2—3 fr; rókáé: 3 fr. 12—3 fr. 36 kr.; farkasé: 3 fr. 20 kr.—4 fr.; nemes nyesté: 6—7 fr; könyesté: 5 fr. 30 kr —6 fr. 30 kr; vadmacskáé: 2 fr. 12 kr. — 2 fr. 24 kr.; fekete macskáé: 48 kr.; ökörbőr párja: 20—25 fr. 36 kr.; tehénbőré: 12—16 fr. 42 kr.; lóbőré: 7 fr. 36 kr.—8 fr. 48 kr.; bakbőré: 3—5 kr.; nyulbőr százа: 22—32 fr; édes kömény mázs. 4 fr. 45 kr.—9 fr. 30 kr; taplóé: 11—30 fr.; halzsiré: 17 fr. 30 fr.; sárgitófáé: 4 fr. 40 kr.—4 fr. 45 kr.; tisztabuza pozs. 1 fr. 12 kr.—1 fr. 52 kr.; kétszeresé: 56 kr.—1 fr. 2 kr.; rozsé: 56 kr.—1 fr. 4 kr.; árpáé: 38—50 kr; zabé: 35—40 kr.; kukoriczáé: 56 kr.—1 fr. 4 kr.; kifőzött 's fonott lószőr mázs. 36—48 fr.; hosszu durváé: 60—68 fr.; rövidé: 30—35 fr.; finom rongyé: 5—8 fr.; középszerüé: 4 fr.; közönségesé; 1 fr. 36 kr.—3 fr. 30 kr.; apatini gerebenzett kenderé: 18—36 fr.; nem gerebenzetté: 8—11 fr. 36 kr.; bánsági fejér mézé: 18—19 fr.; sárgáé: 14—15 fr.; barnáé: 12—14 fr.; sonkolyosé: 13—15 fr 20 kr; rozsnyaié: 19—20 fr.; szarvasszarv százа: 32—38 fr.; ököré: 20—28 fr.; bivalyé: 25—30 fr; tehéné: 9—12 fr.; marhakörömé: 36—48 krajczár; szarvcsúcsé: 5—11 forint; uj gubacs első rendü 120 fontosköble: 8 fr. 30 kr,—9 fr. 15 kr.; 2od rendüé: 7—8 fr.; 3adrdüé: 6—6 fr. 30 kr. szarvastövis bogyóé 8 f. 30 krajczár —10 fr.; köménymagé: 19—22 fr.; finom asztalos enyvé: 18—18 fr. 40 kr.; középfinomé: 16 fr. 30 kr.—17 fr. 30 kr.; közönségesé: 15 fr. 50 kr.; vadrepcze-olajé: 11 fr. 40 kr.; vetetté: 12 fr. 15 kr.—12 fr. 45 kr.; finomitotté: 13 fr. 30 kr.—14 forint 45 krajczár; lenolajé: 15—17 forint; paprikáé; 18—22 forint; magyar fehér hamuzsiré: 11—11 fr. 15 kr.; kekesé: 9 fr. 36 kr.—10 fr. 45 kr.; köz.kéké: 9 fr. 15 kr.—9 fr. 45 kr.; baraczkmagé: 15 fr. 30 kr. —18 fr.; luczernáé: 18 fr. 30 kr.—26 fr.; stájer lóheré: 19—23 fr; lenmag pozs. 2 fr. 36 kr. — 2 fr. 45 krajczár téli repczeé: 2 forint 40 krajczár— 2 fr. 52 kr.; fejér mustár mázs. 3 fr. 12 kr.—4 fr.; egynyiretü fin. gyapjué: 85—92 fr.; középfinomé: 56—78 fr.; közöns. 36—18 fr.; kétnyiretü téli finomé: 52—55 fr; középfinomé: 42—50 fr; közöns. 26—38 fr.; nyári finomé: 50—55 fr.; középfinomé: 40—50 fr.; közöns. 21—38 fr.; bárányggyapjué: 40—100 fr.; börgyapjué: 40—80 fr.; timárgyapjué: 26—52 fr.; erdélyi zigaráé: 38—13 fr.; bánsági kézzel mosotté: 29—32 fr.; kézzel mosott fürtöséé: 26—29 fr.; fekete gyapjué: 17 fr. 30 kr.; vajé: 26—28 fr.; zsiré: 14 fr. 45 kr.—16 fr. 48 kr.; slavóniai durva selyem fontja: 10 fr.; szalonna mázs. 12—12 fr. 48 kr.; szegedi szappané: 10 fr. 48 kr.—11 fr. 36 kr.; fekete közöns. 13—13 fr. 12 kr.; finom szíksóé: 9 fr. 36 kr.—10 fr.; tiszamelléki 1rdü dohányé: 12—16 fr; 2drdü: 7—11 fr.; debrői 1rdü: 16—20 fr.; 2rdü: 9—13 fr.; 3drdü: 6—8 fr.; pécsi 1 rdü: 9 fr.; 2rdü: 7 fr; 3rdü: 5 fr.; tekercsé: 3—4 fr; olv. fagygyué: 16 fr. 48 kr.-21 fr.; bánsági és erdélyi tömlőben: 16 fr. 48 kr.—21 fr.; oláhországi: 18 fr. 15—18 fr. 45 kr.; rozsnyai 's bánsági sárga viaszé: 82—86 fr.; tokaji átalagja: 100 fr.; ménesi akója: 20—100 fr.; budai ó veresé: 3 fr. 12 kr; ujé: 2—4 fr.; fejér óé: 3 fr. 30 kr.—8 fr.; ujé: 2 fr. 30—3 fr. 30 kr.; kőbányai óé: 3 fr. 30 kr.—10 fr.; ujé: 2 fr. 30 kr.—4 fr.; hegyi fejér és veres óé: 4—15 fr.; ujé: 2 fr. 30 kr.—11 fr., sikföldi vörös és fejéré: 2—3 fr.; természe fejér borkő mázs. 14—16 fr.; vörösé: 12 fr. 30 kr.—13 fr. 30 kr.; aszaltszilváé: 6—6 fr. 10 kr. Aigner Ferencz 's Mitterdorfer János kereskedőségi elnökök által. —

Bácsbodrogi közgyülés. Első alispáni elnöklet alatt tartott egy napi rendkivüli közgyülésen szőnyegre került az előleg hongyülésre küldött követinknek adandó pótló-utasitás-tervezésre nevezett választmány javaslata, mellyben a' bünt. t.könyv II. része, a' büntetési eljárásról tárgyaltatván, köv. pontok állapittattak meg sebes postán Pozsonyba küldetésül: 1) A' bünt. hatóságokról 's az eljárási személyzetről szóló II. fejezetre nézve bár a' választm. is elisméri azon elv igazságát, hogy jövendőre csak olly hatóságok birjanak büntető joggal, mellyek önállásuak 's minden más hatóságtól függetlenek 's országgyülésre meghiva követeik által képviseltetnek, melly tulajdonokkal Arad, Eszék, Felsőbánya Pécs vár felruházva maiglan sincsenek, mind a' mellett, miután e' városok beczikkeztetése megyénk által külön alkalmakkal pártoltatni határoztatott, tehát következetesség miatt is ezek tvénybe igtatására követink szavazzanak, 's igy a' kijelölt hatósági körbe füzve leendnek. Erősen hiszi azonban Bácsmegye, hogy ő fels.a'fenálló törvények nyomán jövendőre a't.hozó test kijelentett befolyásán kivül a' sz. kir. városok számát nem szaporitandja.— A' szepességi XVI. város beczikkeztetése ellen Szepes vgyének nyomos észrevételei levén, mig azokat az érdeklett városok alaposan el nem oszlatandják, ne csak bünt. hatóságra ne jogosittassanak, sőt beczikkeztetésök is halasztassék el. 2) a' IVik fejezet 31d.§ának közvádlókra nézvesti javaslatát, hogy e' hivatalra megyékben a'főispán által alkalmas egyedek polgári állapotrai tekintet nélkül jelöltessenek ki 's választhassanak, nem pártolandónak véleményezte a' választmány; mert e' megye legközelebb gyüléseiben többször megállapittatott azon elv: miszerint a' megyei hivatalokra egyedül valóságos orsz. nemesek választhatnak 's tekintőleg kinevezhetendők, ezen elv után a' bünt. t.könyv 41. 54 §iban, sőt mind azokban, hol a' megyei hatósági tisztviselőségről szó kerül elő, a' hivatali képesség a' polgáriakra ki nem terjesztetni határoztatott. 3) E' megye minden biró választatását elvül tüzvén ki, miután a' 61. §ban a' kir. városokra tekintőleg az javasoltatik, hogy hat fizetéses ülnök örök időre, másik hat ellenben hat évről hat évre választassék, ezen hat évrei választás egyenlőség tekintetéből az első rendüekre, ugyszinte a' városi jegyzők választása e' szerint intéztessék. 4) A' 65. §ból, hogy ő fels. a' királyi tábla mostani tagjai számán felül polgári állapotkülönbség nélkül holtigtartó hivatalu birákat nevezzen, e' szavak: „a' polg. állapot különbsége nélkül" kihagyatván, e' javaslat ugy változtattassék meg, miként a' nemesek ügyeiben egyedülnemesekbőlválasztottbirákitélhessenek. 6) A' 72. §ban a' birói illetőségre nézve az javasoltatván, hogy a' büntettek elitéltetése a' vádlott polg. állapotának különbsége nélkül azon büntető hatóságot illesse, mellynek területében a' büntett elkövettetett, minthogy alkotványos ősi szabaditékoknál fogvást a' nemeseket városi hatóság alá rendelni nem lehet, csak ezen módositással fogadtassék el az orsz. választm. e' részbeni javaslata, kijelentetvén azonban, miként a' vizsgáló bíróság nemesekre nézve is azon hatóságnak bírósága lehet, hol a' büntett elkövettetett, mindazáltal a' vizsgálat befejeztével az illető iratok további tárgyalás 's elitélés végett a' megyei t.székhez lesznek átküldendők. 6) A' 124. §., melly e' szavakkal kezdődik: „a' békebiró" e' szavakkal cseréltessék föl: „bünvizsgáló biró" mert a' békebiróság e' bünt. törvénykönyvben ismeretlen. 7) A' XIII. fejezet 362. §sza, hol az javasoltatik, hogy a' végitélet a' sértett fél keresetének elitélésére is terjedjen ki, ha ez alaposnak 's bebizonyitottnak találtatik, ellenkező esetben a' sértett fél keresetére nézve a' polgári bíróság elibe utasittatik, a' választmány kellő figyelemmel kisérvén azon körülményeket, miszerint előfordulhatnak esetek, hogy a' vétkes ellen a' büntett tökéletesen bebizonyittatik, sőt a' büntest (corpus delicti) is nála találtatik, a' nélkül, hogy a' kármennyiség kifogás nélküli tanuvallomásokkal bemutattathatnék, ennélfogvást, nehogy a' jóhitü kárvallottnak állása a' gonosztevő sorsánál roszabb legyen, ezen javaslat oda módosittatik, hogy azon esetben, hol a' csinytett világos 's a' büntest találtatott, a' nélkül, hogy az egész kármennyiség törvényrendelte adatok szerint kitudathatik, illy, és csak egyedül ez esetekben a' jóhitü 's erkölcsü kárvallott kármennyiségének pótlólagos bemutatására eskethetik meg, az ezen eskü alatti felfödözés azonban kármennyiség megállapitására soha ne szolgálhasson. 8) A' XV. fejezet 41. §bani javaslat, hogy ha a' feltörvényszék 's illetőleg a' főtörvényszék valónak találná az eljárás lényeges formáinak megsértetését, illy esetben az első bíróságú itélőszék a' feleknek részire a' fel – vagy főtörvényszék által meghatárzandó kárpótlással tartozzék, miután a' legszigorúbb törvény is senkit mást, mint csak a' vétkest sujtaná, e' tervezett kárpótlási megtéritésre nézve csak ugy pártoltassék, hogy e' kemény felelősségi suly az első t.széki bíróság azon egyedét, ki saját ítéletét elkülönözvén ez által a' törvényi formák megsértését elkerülte, ne érhesse. 9) Végre mi a' rendőri eljárásrul szóló toldalékot illeti, jelesen a' 47. §bani javaslatot, hogy a' vétkes tetten kapatás esetén mindenki által letartóztathassék, nemesekre nézve sarkalatos kiváltságaik szempontjából oda módosittassék, miszerint a' nemeseket csak nemesi biró tartóztathassa le, fenmaradván a' kebelbeli hatóságnak a' vizsgálati jog; 's valamint a' tetten kapott nemest nsi b.tartóztathatja le, ugyszinte a' 80. §ban foglalt javaslat ellenére a' nemes csak a' nemesi hatóság fogházába zárathatik el, az elitélés után nemesekre, ugy mint nem nemesekre csekélyebb esetekben is fönmaradván a' fölebbviteli törvényorvoslat. Felolvastatván ezután a' csongrádi inditvány szerint az országgyülésnek évenkint tartandása iránt készitett választmányi javaslat, kimondatott, hogy ámbár ez inditvány fontosságáról nem kétkedhetni, mert a' béke 's külcsend haladásra felhivó szakában a' lejárt idők viharai közt, a' közszükségek és számos teendőink eltompult szózata komolyan emelkedik intve a' nemzetet: siessen eljárni a' reá váró nagy munkában, hogy törvényi intézkedései által egyenesitse azt a' mi egyenetlen, javitsa ki, mit az idők ostroma megrongált, 's adjon az elavultaknak korszerü életet, mind e' mellett midőn súlyegyenbe állittatnak e' politikai szempontok a' nemzet életének azon két különböző stadiumával; mellynek egyike a' békés átalakulás, másika amaz anyagi szerencseállás, midőn a' nemzet a' béke 's külcsend édes gyümölcseit élvezve — a' hasznosan rendbehozattakból boldog jövendőt 's fényes fenmaradást állapit magának, ugy vélnék, hogy az orsz.gyülések inditványszerinti évenkint csak három, vagy négy hónapra szoritott tartása olly kárt hozand e' hazára, mint most haszon háramlik a' minden 3dik évben időmegszoritás nélkül a' körülmények 's teendők fontosságához alkalmazott orsz.gyülésből, 's mert századok újmutatása szerint bizonyos, miként vannak az alkotványos nemzetek korában olly boldog perczek, mellyekben a' fejdelem 's nép közti viszonyok 's közérdekek szerencsésen rokonulnak, mint talán soha más időszakban; e' szerencsés pillanatot, ezen országos intézetek szilárditását eszközlő kedvező alkalmat, a' bizonyos határnapra szoritott orsz.gyülés tartása eszméjének föláldozni, pótolhatlan veszteség lenne, elmellőztetik még azon tömérdek nyomasztó terheltetés is, melly az évenkinti or.gyülés költségeiből a' hazára sujtólag háramlanék. E' vezérpontoknál fogva a' csongrádi inditvány pártoltatást nem nyervén, követink az 1790ik évi 13ik törvényczikk értelmébeni szavazásra utasittattak. A' felsőbb helyekről érkezett intézvények közül kebelrázó volt azon h.tanácsi, melly Marczikity Simon és Drágity András gyilkolásrul vádolt ó-palánkai lakosok fölött 1843dik január 3kán Hodzság városában tartott 's a' nevezett vádlottak kötéleni kivégeztetésével befejezett „rögtönitélő törvényszéknek" jegyzőkönyvére legfelsőbb kir. leirat nyomán küldetett olly megjegyzéssel: miszerint az ezen jegyzőkönyvben tárgyaltatott eset rögtönitélő birósági eljárás alá semmi tekintetben nem tartozhatott, miután egybevetve ezen iratokat nyilványossá válik, hogy a' nevezett vádlottak tulajdon magányügyeikben Szerémmegyébe utazván, midőn lakhelyüket elhagyták, sem rabolni, vagy zsákmányolni szándékjok nem volt, sem fegyverrel ellátva nem valának, következőleg az itéletben idézett 3d. fejezet 2. §ának rendelete alá nem esnek, sőt mivel a' bün elkövetés utáni napon lakjaikban nyugodtan tartózkodva, az elkezdett vizsgálat nyomán fogattak el, sem büntetten kapottaknak, sem pedig folytonos üldözés közben elfogottaknak nem állittathatnak elannyira, hogy az egész e' részbeni eljárás mindenek fölött hibásnak tekintendő, mirenézve a' rögtönitélő törvényszék eljáró bíráji e' hibás tettük okának adására ő felségének nyilványos k. parancsánál fogva szorittatván, nyilatkozásuk fölterjesztetni rendeltetik. Élénk vita keletkezett e' k. intézvény miképi teljesitése iránt, miután a' rögtönitélő bíróságnak elnöke másod alispánunk országgyülésen levén, birótársival e' kényes tárgyra adandó nyilatkozás fölött egyetértőleg nem értekezhetik, e' lényeges akadály miatt a'kir. intézvény teljesitése az elnök visszajöveteléig halasztatni, 's e' körülményről a' h.tanács értesittetni indltványoztatott; győzött azonban azok véleménye, kik a' Pozsonyban levő elnököt első alispánunk által nyilatkozásra szólittatni, a' többi birót pedig illető szolgabiráink által megkerestetni kivánták. Ugy de terjesztessék föl bármilly fontos nyilatkozás, gyüjtessenek öszsze a' legvelősb okoskodási fogások, a' már felküldött jegyzőkönyvben talált szabályhiányok's hibás eljárás többé nem meg nem másittathatik, mert a' két felakasztottat soha életre nem varázsolhatni többé 's itt tünik elő azon borzasztó vonalpont, melly a' törvényi halál rémképeit egész rettenetességében szemünk elé tükrözi. Illy pontnál fönakad az ész, elnémul a' szív, csak a' vak indulat keresget kibuvási menhelyet. Sebők.

A' középszolnokmegyei legközelebb közgyülésben szőnyegre került egy magány-inditvány is, melly mindnyájunk keblét örömmel töltötte el mind az inditvány tartalmaért, mind az inditványzó személye miatt. Az inditvány a' gyülést megelőzte tanácskozásban vétetett elébb föl. Megyénkben két szinezetü párt van. Hozzá szóltak ez üdvös inditványhoz mind a' két szinezet emberei: 's a' mi legmeglepőbb volt, mindenik fél szónoka csak azon módokrul szólt, mellyekkel ezen üdvös inditványt legczélszerübben létesitni lehetne; 's ekkép belsőjében mindkét fél már elfogadta volt az inditványt. Az inditványzó volt b. Wesselényi Miklós ur, egy a' megyénkhez intézett levélben 's a' levél meghozója's a' beteges báró ur akaratjának 's kérelmének bővebb tolmácslója Kiss Károly: ez azon hazafinak, ki a' báró inditványát legelébb a' Jelenkorban előadta, sok és nagy érdemeit előszámlálván, ajánlotta a' Rdek figyelmébe az érdemes nagy hazafi tervét ugy is, mint a' tisztelt báró inditványát, ugy is, mint saját javaslatát. Hasonlag beszélt a'másik pártból Viski Pál. A'báró levele köv. volt: „Tek. ns. vgye Rdei! A' balsors megfosztott, 's hihetőleg örökre fosztott meg azon szerencsétől, hogy a'

Rdek tanácskozásiban személyesen részt vehessek: engedje meg azért nekem hajdan gyakran tapasztalt kegyességök az irásbani felszólalhatást. — Az iker haza egyik legérdemdusabb polgára gr. Széchenyi István „Telekdij“ czim alatt olly tervvel ajándékozta meg a' közös hont, melly valamint neki ércznél állandóbb emlékül szolgálva, nevét dicsöitendi mind addig, mig honunk magyar és szabad polgárokkal fog dicsekhetni: ugy e' hont, ha fiai fejökben elég ész 's keblökben elég nemes érzet 's hü akarat leend azon terv elfogadására, boldogitandja, és az által bizonynyal boldogabb kornak hajnala viruland reá, olly kornak, mellyben nemzetünk kétségenkivül szerencséssé 's hatalmassá fog izmosodhatni. Ezen üdvös terv az, mellyre a' t. RRk. figyelmét felszólitani bátor vagyok. Ne engedjék a' t. Rk. másnak azon dicsőséget, miszerint Magyarhonban csaknem, Erdélyben pedig épen legelsők legyenek, kik ez üdvös és dicső terv pártolását nyilványitsák, mind a' két hon megyéit felszólitván a' végre, hogy az erdélyiek a' közelebbi, a' magyarhoniak pedig a' jelen országgyülésen követeik által, ezen terv létrejövetelét eszközöljék egész kiterjedésében 's minden akadályt, mennélelőbb lehet, elháritván, a' dolog olly természetü levén, mi haladékot nemcsak nem szenvedhet, de az által lehetlenné válnék; szemelőtt tartván azonban a' terv iránt azon kiegészitő észrevételeket, mellyek a' P. Hirlap mult dec. 24kei 311dik számában olvashatók. Méltóztassanak egyszersmind a' t. Rk. a' tervező érdemdus honfihoz, ezen üdvteljes terviért, egy azt méltányló köszönő iratot intézni 's hasonlónak tételére a' két hon minden törvényhatóságit felszólitni. Ki érdemet dicsöit, önmagát dicsöiti, 's törvényhatóság, melly ezt teszi, 's melly a' hon boldogságát eszközlő utra előlép, jelen 's jövő polgárai számára füz soha nem hervadandó koszorút. A' t.Rk. kegyeibe ajánlott, hódoló tisztelettel maradok a' t.Rdeknek hiv polgártársuk Wesselényi Miklós.“

'S miután e' levél a' közgyülésben felolvastatott mi legkisebb vitatkozás, vagy a' vitatkozásnak még csak árnyéka nélkül is, elfogadtuk a' fenirám személy magasztalta gr. Széchenyi Istvánnak „Telekdij“ czimü nagyszerü és üdvös tervét. Meghatároztuk t. i. hogy a' jövő erdélyi országgyülésre a' követeknek utasitásban fogjuk adni ennek szorgalmazását. 2) Mind Magyarorsz. minden törvényhatóságit, hogy folyó országgyülésen e' tervet pártolják, mind Erdélyországéit, hogy jövő országgyülésükön hasonlót cselekedjenek, fel fogjuk szólitni. 3) Az érdemdus hazafi grófot, kinél hazánk javára közelebb időkben sem fáradott sem türt sem létesitett többet senki, köszönő irattal fogjuk megtiszelni nagyszerü 's üdvteljes inditványaért. 4) Ezt inditványzó báró urnak egy megyei küldöttség fogja megvinni megyénk nemcsak azoni köszönetét, hogy a' mi sziveinkben lappangott, azt napfényre deritni előllépett föl, hanem azon hálánkat is, mellyet iránta, mint megyénket legmélyebben érdeklő zilahi iskolának legfőbb pártolója 's a' kisdedovódákat megyénkkel megismértető iránt érzünk, valamint azon sajnálkozásunkat is, hogy őt gyöngélkedése miatt tanácskozásinkban nem hallhatjuk. Fortior est, qui se, quam qui fortissima vincit moenia. 'S a' nagyhirü férfira, a' tisztelt báróra, itt is reá illik, hogy „hőskedélye“ 's hazafiui hűsége az önmeggyőzés diszkoszoruját is most füzte halántékaira. E. H.

Spanyolország.

(Komoly hadi készületek Marokko ellen. Bonet agyonlövetett.) Már a' félhivatalos lapok is komolyan kezdenek szólni a' Marokko elleni hadikészületekről, szerintük bizonyosnak látszik, mikép a' spanyol consul megöletése miatt nagyszerü elégtételt tervez a' korm., mellynek hatályos végbehajtására 10ezer gyalog, 's 2 ezer lovas katonát küldend Prim vezérlete alatt Marokkóba. E' háborut egyszersmind vallási harcznak mondhatni, mert a' mórok most is legdühösb ellenségei a' keresztyénségnek. Némellyek tagadják ugyan a' spanyol consul megöletését, de a' dolgon az nem változtat, mert annyi bizonyos, hogy a' spanyol kormány minden áron szeretne háboruba keveredni Marokkóval. Francziaország ezt nagyon jó szemmel nézné, mert Abdelkader segélyforrásinak nagyobb részét Marokkóbul nyeri, és igy Spanyolország illy háboruban mintegy Francziaország szövetségese gyanánt fogna föllépni. Kérdés azonban: vajjon nyugottan nézné é ezt Anglia, melly Francziaország összeütközését Marokkóval minden kitelhető módon gátlá. Sőt Francziaországra nézve is kellemetlen lehet e' háboru eredvénye, mert a' marokkoi fejdelem hadsergének java átpártolt spanyolokbul áll, kik alig várják a' kedvező pillanatot, hogy hazájokkal kibékülhessenek; ezenkül pedig Marokko támoszlopi olly korhadtak már, hogy a' spanyol hadsereg könnyen elfoglalhatja az egész birodalmat 's ennélfogvást idővel vészes ellensége támadhatna Franciaországnak az uj hóditóban; pedig annál vészesb, mivel a' spanyolok sokkal alkalmasbak a' nélkülzésteljes afrikai táborozásra, mint a' francziák. — Alicante föltétlenül hódolt meg a' kormánypártiaknak, 's Bonet, a' zendülők vezére, kénytelen volt a' várost elhagyni; menekülése azonban nem sikerült, mert utközben ellenséges csapatba ütközvén, elfogatott 's 24ed magával agyonlövetett. —

Anglia.

(Alsóházi viták a' párviadal elleni törvény ügyében. O'Connell ünnepélyes megtiszteltetése.) Martzius 11kén szóba jövén az alsóházban a' párviadal elleni törvények sikertelensége, Bernal kapitány kegyetlenségnek mondá azon szokást, miszerint párbajban elesett katonatisztek özvegyei nyugdijtól megfosztatnak, 's az életben maradt párbajvivó vagyonából sem nyernek kárpótlást, mikép ez például Francziaországban történik. Nagy baj az is, hogy az e' tekintetben fönálló törvényeket nem szokták szigoruan végrehajtani, igy például Wellington hg hajdan párbajt küzde Winchelsea lorddal, 's most mint fővezér igen kényelmesen érzi magát, segéde pedig jelenleg hadminister, 's nem rég igen épületesen nyilatkozott a' párbaj ellen. A' tisztek általjában furcsa helyzetben vannak; ha a' kihivást nem fogadják el, ugy társaik nem szolgálhatnak velök, 's ki kell az ezredből lépniök, ha ellenben elfogadják a' kihivást, akkor elüzetnek a' hadministerség által. Nem lehetne é e' bajt valamelly uj czélszerü törv. által megszüntetni? E' szónok után Napier hallatá magát szokott tengerészi erős modorában. Véleménye szerint mind azokat, kik valaha párbajt küzdöttek, minden nyilványos hivatalra kellene alkalmatlanoknak itélni, 's ez hihetőleg nagymértékben gyéritné azerkölcstelen párbajokat, mellyek oktalan barommá aljasitják az embert. Vagy pedig nyilványosan meg kellene a' párbajt engedni, olly föltét mellett, hogy az életben maradót párbaj után rögtön fel kell akasztani. Egyébiránt az egész élénk vita eredvény nélkül maradt, mert a' ház átlátta, hogy valameddig isten-'s erkölcstelen emberek léteznek a' földön, addig a' párbajt semmiféle törvény nem szüntetheti meg. — Martz. 12kén O'Connell tiszteletére fényes lakoma adaték Coventgarden szinházban; az egész ünnepély alatt olly őszinte lelkesülés uralkodott, minőnek számos évóta még a' legjelesb statusférfiak sem örvendhettek. 1080 teritékü volt az asztal, 's a' páholyok telve London legszebb hölgyeivel. Az elnök-széken Duncombe parliamenti követ ült, 's közte és Talbot-Shrewsbury gr. közt O'Connell foglalt helyet, kinek számos zajos áldomással hódoltak a' lakmározók. A' közvélemény illy hangos nyilatkozati mellett alkalmasint nem legjobban érzi magát a' kormány, ha a' dublini esküttszék itéletének végbehajtására gondol. —

Franeziaország.

(Lajos Fülöp uti készületei. Uj haditerv Algir meghóditására.) Lajos Fülöp megmásitá szándékát 's csak jövő september elején fogja Viktoria királyné látogatását viszonzani, mivel Albert hg most huzamosb időre Coburgba készül, utóbb pedig a' királyné gyermekágya tenné alkalmatlanná a' látogatást. Az összejövetel Wight szigeten menend véghez, 's igy Lajos Fülöp Londont alkalmasint meg sem fogja látogatni. — Algirihirek szerint Bugeaud tábornagy komoly táborozást készül megnyitni Budzsia tartomány független kabyltörzsei ellen, kiket mindeddig csak alig érhetett el a' franczia fegyver 's kiknek nagyobb r[illegible] még a' török igát sem ismeri. Ezen kabylok részint a' [illegible]ngeteg Dzsurdzsura megjárhatlan közepét lakják, részint pedig a' hegyoldalakat, mellyek meredeken nyuladoznak ki a' tengerre. Bugeaud harczjárása ürügyeül azon eseményt hirdeti, miszerint e' kabylok Abdelkader egyik vezérét huzamosb időig rejtegeték biztos tanyáikon. Ezen kabylok még eddig soha nem támadák meg a' francziákat 's benszülött párthiveiket és igen békeszerető emberek, mihelyt azonban ösi fészkeikben kerestetnek föl, azonnal olly félelmes ellenséggé válnak, hogy bárki is megbánhatja odamenetelét. Ennek következtében az algiri lapok határzottan gáncsolják Bugeaud ez uj hadjárását, mivel legjobb esetben sem fog az olly hasznot hajthatni, melly azon áldozatokkal csak némileg is fölérne, mikbe mulhatlanul kerülend ezen erőködés. —

Svédország.

(A' király †.) A' svéd király XIVd. Károly János másfél hónapi sulyos betegség után f. mart. 8kán délutáni 4dfél órakor Stockholmban meghalálozott 's fia 1sö Oszkár eddigi koronaörökös lépett dicső atyja királyszékére. —

ÉRTESÍTŐ.

Örökvallás utján váltság ajánlat.

3—3 Kiváltságolt Dobsina bányavárosnak néhány év előtt a' t. Csetneki uradalommal kezdett, földesuri birtoka 's hatósága iránti váltság-egyezkedése, leginkább a' közhaszonvételek aránytalan kulcsa miatt nem sikerülhetvén, jelenleg a' bevégzett arányositási per, tisztára hozott birtok, 's a' különvált dobsinai tek. közbirtokosságnak egyenkint is valóan felszámitható jövedelme, ezen egyezkedést lehetővé teszi.

A' tek. közbirtokosak nagyobb száma 's különböző lakása, valamint az egyenkint kötelezhető szavatosság miatt azonban illyetén egyezkedés csupán egyenkint történhetvén meg: Dobsina város és község nevében ezennel illetőleg és tisztelettel közhirré tétetik: hogy azon város, örökvallás utján kebelében minden közbirtokot külön magány-egyezkedés által, egyenkint is magához váltani ohajtva, — a' magányos-évdijasok által örökre megállapitottan fizetni szokott évdijak, száztul hat forintjával számitott tőkéjét ezüst pénzben, a' közjövedelmek és mindennemü jogok váltságaul pedig minden arányositásbeli kulcs-forintért külön 80 ezüst forintot készpénzben lefizetni mindenkorra ajánl kozik. — Midőn ezen soknemü magányos alku és számozkodás után végeredvénykint föltett váltság 's örökvallási összeget ekként egyezkedhetési ohajtásával közhirré teszi 's egyszersmind tisztelettel emliti, hogy minden egyes örökbevallás ugyan e' várost általányos felszabadulási czéljához közelebb viszi, de ennek távolabb jövendője jelenleg az örökvallásokat teendő városnak csupán birtok és jövedelemszaporodást adand 's az egyenkint igért örökvallási sommák kamatja, az illető birtokrészek minden lehető jövedelmét sokszorosan mulja.

A' t. cz dobsinai közbirtokos urak ezen szerint, — egyenkinti részbirtokaikra nézve is örök vallástételre megkéretve, ha és a' mennyiben ezen végajánlás kivánataik és számitásaiknak megfelelne, a' kölcsönös szerződés létesitésére ezennel tisztelettel felhivatnak. Kelt 1844. mart. 2kán.

Rozsnyón:
Schmidt Ede m. k.
azon város felhatalmazott ügyésze

Dobsinán:
Gömöry János m. k.
azon tisztelt bányaváros főjegyzője.

Gőzhajók-járása: mart. 18tul kezdve **Pestről Pozsony** és **Bécs** felé indul minden nap regg. 7 órakor egy gőzös, **Zimony** és **Drenkova** felé martz 22, 26 és 29dikén; **Mohács** és **Eszék** felé martz. 27dikén 's igy tovább minden szerdán; **Uj-Vidék** és **Titel** felé mart. 24kén 's igy tovább minden vasárnap reg 6 órakor; visszaindulás Eszékről minden pénteken reggel.

A' tiszt. utasok méltóztassanak utazási jegyeket, mellyek nagyobb kényelem végett ez évi minden utazásra érvényesek, elindulás-előtti napon váltani 's podgyászaikat átvételi nyugtatvány mellett a' gőzhajó-hivatalban szintakkor átadni.

Árverési hirdetés.

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó jármos ökrök, számosabb selymes juhok, gazdasági eszközök, gabona, széna, szalma, az aszódi pinczében bor és egyéb ingóságok csődválasztmányi határozat következtében készpénzért eladandók levén az árverés e' következendő időkben fog tartatni:

1) Pestmegyében kebelezett Harkai pusztán folyó évi aprilis 15én, midőn maga ezen pusztabeli rész is haszonbérbe fog adatni, ha előbb iránta egyezkedni nem lehetne.

2) Fejérmegyében Baracska szomszédságában fekvő Szent Iványi pusztán aprilis 19kén.

3) Pestmegyében Aszódon apr. 22én, Kiskartalon apr. 23kán

4) Nógrádmegyében fekvő Kisfalud máskép Krakkó pusztában apr. 25én.

5) Hevesmegyében fekvő Recsk helységben apr. 28kán, melly helyekre és határidőkre a' venni szándékozók illendően meghivatnak. Kelt Pesten martzius 24kén 1844. 1—3

Eladó hágóménlovak.

Tek. Pestmegyében fekvő Alsó-adacsi pusztán Pálmaffy Fülöp ur részén: Oly szép szürke telivér Arábiából vezettetett, és El-Bedavi sötét pej telivér Arabshoni nevelés. Bővebben értekezhetni helyben. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vas árnap mart. 31kén.

JELENKOR.

1844.

26dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (előléptetések; budapesti napló: a' Pesten épitendő országház iránti orsz. választmánynak megbizatása ügyében itt munkálkodása; ujdonságok szinházi krónika; Országgy közlemény: Legujabb kir. válaszok a' vallás és részek viszszacsatoltatása ügyében; a' 122 és 123d. fördi ülésb. a' polg. qualificatiórul mondott öszpontositó beszédst 121 és 125d. frdi ülésb. a' városi követválasztásrul tanácskozás; 126d. orsz. rdi ülésb. az országgyülés évenkinti tartásárui az elnök szempontjai 's vitatkozások veleje, miket a' kerül. határozat megállapitása követett; 128d. frdi ülésb. a' városrendezési munkálat a' 168 §tul a' 229ig haladt számos módositással; 128d. orsz. fördi ülésb. a' hajdukerületi rendezés a' 40 §tól az Vd. részig átvizsgáltatott; 129d. orsz. rdi ülésb. az érintett rendezést elvégezték; Komárom vgyei közgyülés 's az ujdon választott alispánok; Gömör megyei közgyülés eredvényei; középponti gazd. egyesület munkálkodási;

Amerika (Nagy szerencsétlenség; uj- orleansi tüz; canadai hirek.)

Spanyolország (Krisztina királyné Valenciában; Bonet gyávasága; ministerváltozási hir.)

Anglia (Parliamenti viták Görögország, az olasz szökevények és török renegátok ügyében.)

Franczia ország (Nemorus hgné viselős; következmrai ülések.)

Oroszország (Zsidó esempészet; kaukazusi táborozás.)

Görögország (Az alkotvány okirat a' nemzeti gyülés által befejezve.)

Aldunai tartományok (Czigány-emancipatio és zsidó-immancipatio; uj zavarási mozgalmak)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

A' nm. m. kir. udv. Kincstár egyetértve a' 'nm. m. k. Helytartó-tanácscsal Mayerhoffer Ferenczet a' k. hajózási pénztár ellenőrjét saját kérelmére orsz. épitésigazgatási pénztár ellenőrjévé tevé át. Továbbá

A' nm. m. k. kincstár a' zvonigradi harminczados állomást Hrabich Antal fiumei felügyelői gyakornokra, a' dubiczai 30adosét Wrbna Miksa zavalyai 30osra, ezét Berndt János bezgani 30adosra, ezét Zagoratz József glinai passualistára, ezét Koztich Anasztáz berdovaczi 30adi felvigyázóra, a' bécsi irnokságot Münzberger jegyzőkönyvi gyakornokra 's a' dobrovai irnokságot Koller Filep pesti 30adkezelési gyakornokra ruházta.

Budapesti napló. Az országház számára választandó hely kiszemelésire megbizatott országos választmány néhány nap óta fővárosunkban mulat, 's az alkalmas helyeket szemlélgeti. Eddig a' nemzeti szinház 's környéke, a' kegyes iskolai lak, harminczad, az épülő lánczhid fölötti dunaparti tér az Ullmann vagy Ilkey-ház átellenében a' nemz. casino szállásával szemközt ugy, hogy a' nemz. casino szállása 's az épitendő országház közt a' lánczhid mintegy középen állana, — a' Grassalkovics hgi magtár a' füvész és Beleznay kerttel együtt egész az öt pacsirta-utczáig 's a' 9 ezer □ öles vásártér forogtak leginkább szóban. Mindeddig leginkább a' diszes 's minden megváltandó lerontatandó épülettől ment vásártérre látszanak hajlani a' vélemények, mellynek mintegy harmadát fogná elfoglalni az országház 's kiküszöbölvén innen végképen a' vásári fabódékat mint tüzfészket, fenmaradandó $^2/_3$da fákkal sétánnyá alakitandó tágas tér fogna lenni, mi által a' szeles időben majd örökösenkavarogniszokott porfellegek is megszüntetnének. — A' hármas Körös kicsapongó árja hir szerint Békés megyében már eddig is sok kárt okozott, Gyulán ugyanis már több ház összeomlott, Békes-Csaba már csak csolnakon 's ladikon közlekedhetik, Szarvason 1816ban sem adta fel magát az ugy nevezett földárja olly magasan, mint az idén, pedig az itt megfordult karpátmellékiek széltiben azt beszélik, hogy ezmég csak kezdeteazemberi emlékezet óta ott illy nagy mennyiségben ritkán hullott hó olvadásának, mit ha meleg eső vagy langyos szél rögtön talál vizzé változtatni, akkor még nagyobb károktól félhetnek a' Kárpát lánczolatibul keletkező folyamok mohó és pusztitó áradási által hazánk azon alantabb vidékei, mellyeken az emlitett származásu folyóvizek keresztül száguldanak. Igy Heves, Csongrád- 's egyéb kárpáti eredetü folyammal biró megyék is hihetőleg sinylik már az áradásokat Bodrogközzel együtt. Az szerencse, hogy a' Duna mindeddig csekély 's igy melléke mindeddig vizártól szabadon maradt. — Az idő tavaszra kezd fordulni valahára, de nagy nehezen, a' kertek és fák azonban még egészen feketék. — A' budai casino első 3 próbaévét szerencsésen kiállotta, és ujonnan megállapittatott. — A' budai német szinház ezentul daljátékot nem ad, a' belépti díjakat mindazáltal még sem változtatta meg, melly körülmény nemzeti szinházunknak a' nyár folytában uj jövedelemforrást igér. — Mult hétfőn a' városi tánczteremben nagy zeneestély adatott az aradiak javára, melly igen népes volt. A' társalgás jobbadán magyar nyelven folyt. Ugyane' czélra működedvelők egy pár játékszini előadásra készülnek. — A' magyar szinészeti személységet Pozsonyba utazandónak hirlik, fog é ez azonban akár a' dramai akár a' daljátéki tagokra nézve valósulni, azt az idő mutatja meg legbizonyosabban. — Az aradiak javára Császár Ferencz pompás Albumot szándékozik kiadni. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 22kén adaték „Zrinyi" dráma 5 felv.; 23dikán „Két pisztoly" népszinmü 3 felv.; 24kén „Ezred lyánya" dalj. 2 felv.; 25kén ünnepi zárnap; 26kán Egressy B. javára bérletszünettel először „Richelieu első párbajai" vigj. 2 felv., franczióból ford. Egressy B., felvonások közben a' pápai czigányok hallaták magokat, 27kén „Ezred lyánya" dalj. 2 felv.; 28kán „Richelieu első párbajai" vigj. 2 felv. és a'pápai czigányok. — Mult héten mind a' drámai szinmüveket mind az ezred leányát mindkét izben számos közönség látogatá 's mind Schodelné az ezred lyányában mind Lendvayné Richelieu párbajaiban számos és méltó tapsot arattak. E' szerepek ujdon koszorúkat tüztek e' két müvésznő halántékira. — Bold. Vas Lászlónak, ki mint ember, polgár, pap és iró köztiszteletet vitt ki magának, emlékezetét halotti 2. évfordulatos napján jeles beszéddel dicsőitette Szilasy János kir. egyet. tanitó 's m. akad. rendes tag, melly diszes kiadásban is megjelent Trattner Károlyi nyomdájában.

Országgyülési közlemény.

Az elegyes or. ülésben kihirdettetett köv. két k.k. leirat:

Kir. válasz a' vallás tárgyában. Ser. etc. E' tenoribus benignae Resolutionis, erga projectum Legis in negotio Religionis ddto 5tae Julii a. p. editae, satis perspicuum id esse: Altef. Suam Majest. Sacr., dum DD. SS. et OO. ad proponendam in sensu ejusdem, intuitu religionariae educationis prolium ex ineundis deinceps mixtis matrimoniis nasciturarum, aliam in suo principio tam salutarem, quam securam provisionem benigne inviaret, id scopo praesalvandae libertatis conscientiae, hocque diserte declarato consilio fecisse: ut a partibus mixta connubia ineuntibus omnis, quam ferendae eam in rem imperativae legis dispositio induceret, coactio avertatur, talisque ineatur via, quae principiis catholicea, aliarumque lege receptarum religionum vel consentanae sit, vel saltem non praejudicet. Quae DD. SS. et OO. sub 8va Julii a. p. hoc in merito altefatae Suae Maj. Sacr. substraverunt, novis Eandem pensitasse curis, et pro candore altissimae mentis Suae declarari DD. SS. et OO. benigne jussisse: per ea, quae Repraesentatione hac continentur, Eandem a paulo ante praemissis obtutibus dimoveri non potuisse, esseque ita animo benigne comparatam, ut in legem ejusmodi, cujus imperativa dispositione, imponendaque alicui obligatione principiis suae Religionis contraria, libertati conscientiarum, quam etiam DD. SS. et OO. in eadem demissa sua Remonstratione omnimode salvam habere cupiunt, vis quaecunque conferretur, assentiri nequeat. — Altefatam itaque Suam Majest. Sacr., quamtumvis catholicae Religioni firmiter adhaereat; cum nihilominus ex obtutu tum libertatis conscientiae, tum enunciatae in praerepetita benigna Resolutione, quoad prolium e mixtis matrimoniis susceptarum religiosam educationem, perfectae reciprocitatis, matrimonia talia contrahentes in exequendo relate ad hanc educationem suscepto proposito suo impediri non possint, horum in conformitate benigne cupere: ut vitata omni imperativae legis dispositione, de religionaria prolium e mixtis matrimoniis nasciturarum educatione per privatas mutuo libero consensu ineundas scriptas aut orales conventiones statuere, ad ipsos hujusmodi matrimonia contrahentes pertineat, taliumque privatarum hoc in genere stipulationum observantia eorundem contrahentium bonae fidei relinquatur, quin iidem ad mutuae hujus sponsionis suae implementum via juris aut politica cogi possint. Cum itaque provisione hac quibusvis tam e praeceptiva lege profluxuris incommodis, quam etiam manifestatis per DD. SS. et OO. quoad ineundarum in toties fata benigna Resolutione attactarum stipulationum indolem et sequelas anxietatibus occurrendum sit, Suam Maj. Sacr. benigne desiderare: ut substratum Legis projectum praemissis accommodetur, atque sic modificatum, cum ulterioribus huc spectantibus provisionibus altissimae sanctioni ocyus submittatur. In reliquo etc. Lad. Szögyény

Kir. válasz a' részek visszacsatoltatása tárgyában: Summefatam Suam Maj. Sacr. eodem illo, quod DD. SS. et OO. medio benigni Decreti 30ma Aprilis 1840 ad praeterita Comitia editi, declarari jussit: effectuationem articuli 21: 1836, accelerandi benigno studio ductam, quum circa redintegrationem exmissae Commissionis, cujus in Praesidio non minus, ac commembris, partim morte, partim secus etiam variae intervenerunt inpraevisae mutationes tum ratione communicationis actorum ad cognoscendum actualem Partium reincorporataram statum exparte Transsylvaniae suppeditandorum congrua disposuisse, atque admaturationem operis commissionalis identidem clementer demandasse. Quemadmodum vero per eandem Commissionem recentius ad Altissimam notitiam perlatum fuit, praeliminares in respectu effectivae reapplicationis Partium illarum quaestiones per ipsam commissionaliter jam superatas esse, ita, — illa harum parte, quae altissima auctoritate Regia, praevia respectivorum regni Dicasteriorum pertractatione, decidenda venit, per summefatam Suam Maj. Sacr. sine mora expedienda, — ea, quae legislativam poscunt provisionem fine ineundorum eatenus tractatuum DD. SS. et OO. quo fieri potest, ocyus intimanda fore; quo sic definitiva Partium Regno Hung. reapplicatio inimpedite procedere, ac altissimae etiam menti, articuli 21: 1836. effectui intentae, cohaerenter, consummari valeat. In reliquo etc Lad. Szögyény mp. Legközelebb magyarul.

A' 122. és 123d. fördi ülésben a'polg. qualificatió körül tartott beszédek közül a' következőt pótlólag közlendőnek véltük még, mellyel egy gr. a'kérdés velejét öszpontositá: „Kétség kivül, ha az emberi tehetségek 's jellemnek biztos hévmérője lenne feltalálható, akkor azokat kellene leginkább polg. jogokkal felruházni, kiknek elmebeli tehetségük 's kiképzetségök egy részről, más részről hazafiui jellemök őket leginkább arra jogositják. Nem akarom tagadni, hogy a' qualificatiók, bármillyenek legyenek azok, számos esetben zárhatnának ki ollyakat, kik e' honnak jeles polgárai lehetnének, de midőn ezen intézkedésekről van szó, nem egyes kivételeken, hanem a' dolog szabályos állásán kell azokat megállapitani, nem azt tekinteni, vajjon lehetnek é némellyek, kik bizonyos anyagi biztositékok nélkül a' polg. jogok gyakorlatát megérdemelnék, hanem szem előtt tartani azt, hogy legtöbb esetben csak vagyonbeli állapot adhat képességet ezekre, melly a' szellemi tehetségnek kellőkinti vélekedésétől 's az egyedi állás némi függetlenségétől föltételeztetik. Egyike ez azon áldozatoknak, mellyeket egyesektől a'polg. társaság általányos állása igényel; egyike azon áldozatoknak, melly némi egyedekre fájdalmas lehet, de mellynek vég-resultatuma a' statusra nézve legtöbb esetben kedvező. Külföldön municip. kiváltságok gyakorlatára legtöbb esetben bizonyos qualificatiók kivántatnak meg, ezen qualificatiók alapja mindig a' birtok v. egy bizonyos neme a' biztos keresetnek, 's bár ezen birtokok és keresetek fajai elhatárzólag a' qualificatiók egész során átszövődnek, vannak még is azon sorozatnak két más tényező jiis, mellyeket szemünk elől veszteni nem szabad. Birtok tehát és fekvő birtok, biztos kereset által képviselt birtok és értelmiség: ez azon 3 tényező, mellyeket minden qualificatiónál szemünk előtt tartanunk kell 's ezek közül a' fekvő birtok a' legnagyobb figyelmet igényli. Valamint politikai jogok gyakorlatánal a' fekvő birtok minden egyéb birtoknemnél nagyobb biztositékot nyujt, mivel ez a' birtok azon egyedüli neme, melly szüli azon szellemi vonzódást, mellyel az emberek hazájok iránt viseltetnek, mellynek értéke a' haza kifejlődésétől 's előmenetelétől olly annyira van föltételezve, hogy azzal egyaránt növekedik vagy csökken: ugy a' fekvő birtok is az, melly a' polgárt leginkább egy bizonyos városhoz köti, melly benne a' legélénkebb érdeket a' város jólléte iránt ébreszti 's fentartja, melly a' város iránti kötelességek teljesitésire őt leginkább buzdítja, és igy anyagi hasznot szellemi érdekkel összekötvén, a' legtöbb esetben legjelesb polgárok lesznek; de hogy a' fekvő birtok ezen befolyása megállapittassék, szükséges, hogy ott, hol fekvő birtokot említünk, ezen fekvő birtok illusorius ne legyen. A' t. RR. által felállitott qualificatio, melly az a) alatti pontban foglaltatik, nem jelenti ki a' fekvő birtoknak semmi értékét; ezen fekvő birtok nem fogja azon biztositásokat nyujtani, mellyeket előbb említettem; mert ha a'fekvő birtok olly csekély, hogy annak értéke a'semmihez közel áll, akkor nem érethetnék általa el azon czél, mellyre nézve még is annak megemlitése szükséges; akkor illy birtokot a' város qualificatiója egyik tényezőjeül tekinteni nem lehet. Látjuk ezt, ha a' fekvő birtokot illetőleg a' külföld t.hozásának példáját tekintjük. Minden külföldi törvényhozásban, hol a' polg. jogok megadásáról szó van, két fő eszme uralkodik; egyik abban áll, hogy a' polg. jogok megszerzése a' telepedés következménye, biztos keresetmód pedig gyakorlatának mellőzhetlen feltétele, és ott, hol ezen eszköz divatoz, a' qualificatiók alantabb fokon állnak, mint ez a'dolog természetéből következik; de épen azért szükségesnek találtatott a' polg. jogok közti különbségtétel. Nem minden polgár ruháztatik fel minden polg. joggal, hanem csak ezen jogok némellyikével; igy például a' választási jogot ollyanokra ruházzák, kiktől nagyobb biztositék kivántatik. Igy vala 1808ban Poroszországban, hol minden letelepedett, polgárnak tekintetett; de a' választási jogot a' fekvő vagyont birók közt csupán azok gyakorlották, kiknek fekvő vagyonuk a' kis városokban 200 tallér biztos jövedelmet nyujt; igy tehát a' fekvő birtok nem in abstracto, hanem egy bizonyos jövedelemnél fogva szolgálhat polg. jogok gyakorlatának alapjául. Más törvényhozások minden polgárnak ugyanazon jogokat nyujtják, de

ezért a' polg. jogok megszerzésire nagyobb qualificatiót állitnak fel; 's ha e' tekintetben ismét Poroszországra tekintünk, látni fogjuk hogy az 1831ki városi rendezés, melly az 1808nak módositása volt, azt igényelte, hogy a' birtok kis városokban 300, nagy városokban pedig 2000 tallérra rugjon. Itten tehát a'birtoknak egy bizonyos értéke volt meghatározva. Ha minden országban tetemes nehézségekkel jár kielégitő qualificatiókat felállitani, ekkor ez kétségen kivül hazánkban, hol minden biztos adatul szolgálható előzvény hiányzik, kétszeresen nehéz; és épen azért, mert ezen alapok hiányzanak, mert városink állása olly különböző, hogy azoknak akármilly felosztatását 's akármennyi classisait fogadjuk el, még is az egy classisba állitott városok közül némellyekre ugyanazon somma vagy terhes,vagy kicsiny lehetne; nézetem szerint nincs a' nehézség elkerülésére helyesb mód, mint ha ugyanazon egy osztályzatu városokra nézve egy változó minimum fogadtatnék el's ennek szorosb és végképeni elhatározása magokra a' városokra bizatnék. Ki ismeri körülményeit jobban minden egyes városnak, mint épen a' város maga? ki lenne alkalmasb ezen körülmények alapján a' qualificatiók meghatározására, mint épen azon városok, mellyeket t.hatósági állással-és joggal felruházni akarunk? Nem szeretem egy részről a' t. hatóság eszméjét tovább terjeszteni, de nem szeretem másrészről azt kelletinél jobban megszoritani, és ott, hol a' törvényhozó eljárása annyi tetemes nehézséggel van összekötve,mint n á l u n k egy bizonyos qualificatiónak minden egyes város körülményeihez való alkalmaztatása által, ott kétség kivül a' törvényhozás utján megszabott határok közt a' városoknak n é m i k é p szabadabb mozgást engedni fölötte helyes; helyes azért, mert illy módon mozditjuk elő a' város anyagi értékét, illy módon szellemi állását is, midőn épen azon dolgok elintézésibe a' városnak eldöntő befolyást tulajdonitottak, melly jövendőjével és kifejlődésével legszorosb egy beköttetésben van; részemről tehát a' fructuatio eszméjét üdvösnek tekintem, 's ebben keresem, mint mondám, leginkább a' felhozott inditvány lényegét és értékét. A' sommákra nézve csak azt v é l n é m megállapitandónak, hogy ott, hol politikai jogok osztogatásáról van szó, a' t.hozásnak kétszeres ovatossággal kell eljárni. Akkor, midőn intézkedésére azon előzvények hiányzanak, mellyek eljárásának biztos alapul szolgálnak, kétszeres ovatossággal kell eljárni ott,hol mint hazánkban az anyagi kifejlődésnek csak küszöbén állunk,hol az ország haladásának előmozditása minden honpolgárnak kivánsága; 's kötelessége minden erejét e z e n kivánság életbe léptetésének's előremozditásának szentelni.Politikai jogokat megadni, kiterjeszteni kétségkivül sokkal könnyebb, mint azon politikai jogokat megszoritani 's megszüntetni. Ha tapasztalás azt mutatja,hogy az ország lakosinak nagyobb száma politikai jogok gyakorlatára érdemes, minden ahoz való intézkedéseket megállapitva, a' törvényhozónak feladása, ezeknek az alkotvány körébei bevételén működni. Nehézséggel jár ez, de olly nehézséggel, mellyet a' törvényhozó szilárd akaratja legyőzhet, olly nehézséggel, melly jelen munkálkodásunkat is illeti: de melly mégis azon ovatosságtól minket visszatartóztatni nem fog. De ha később arról g y ő z ő d n é n k meg, hogy egy bizonyos somma, mellyet mi a' politikai jogok gyakorlatához kötünk, nem képviseli többé azon biztositékot, mellynek kedviért azt felállitottuk; ha meggyőződünk arról, hogy min kételkedni nem lehet,néhány esztendőben a' tőkepénzek növekedő számával, az ipar kifejlődésével, az ország anyagi jóllétének emelkedésivel 4000 pengő frt. érték például nem képviseli többé azon vagyont, mellynek felállitását mi mégis a' politikai jogok gyakorlatának l é n y e g e s föltételeül tekintettük: akkor nehéz lesz visszalépnünk, nehéz megszoritásokat eszközölnünk, és olly módon eltévesztettük volna azon czélt, mellyet magunknak kitüztünk. Ezen nézeten alapulván a' kérdéses inditványban felállitott sommák; 's habár mint mondám ezekben találom az inditvány lényegét, mégis e' nézet helyességét tökéletesen elismervén, azt részemről pártolni kötelességemnek tartom. Később pedig ugyanazon m. gr. a' polg. qualificatiókra nézve igy nyilatkozott: Nem szándékoztam azok után,mellyek tegnap bővebben adattak elő, ma a' fenforgó kérdés általányos részire visszatérni,de miután előttem felszólalt több mélt. ur a'discussiót ezen térre vitte át,kötelességemnek tartom megjegyezni, hogy itt a' jogok megszüntetéséről egyáltalában szó nem lehet, ismételve ugyan is azt, mit tegnap mondani bátorkodtam, hogy a' polg. jogok h a z á n k legtöbb városinál örökségkint a' gyermekekre szállani nem szoktak, hogy a' polg. gyermekeinek egész kiváltságai ebben központosulnak:hogy ők a' polg. jogokat csekélyebb taxa mel l e t t nyerhetik meg,mint mások; ő rájok nézve tehát a' qualificatio felállitása,nem csonkulása előbbeni jogaiknak. Mi pedig a' mostani polgárokat illeti: ámbár nem szeretem a' tanácskozást reducálni, még is szükségesnek tartom, a' m. főRR figyelmét egy szakaszra forditani, mellyről nem kételkedem,hogy a' m.FőRR helybenhagyását megnyerendi, és ez a' t. RRdek üzenetében előforduló 97ik §, hol nyilván ki van mondva, ,,hogy azon egyedek, kik a' jelen törvény kihirdetése alkalmakor polgárok, ha felállitott képességgel nem birnak is, polgárok maradnak." Azon ellenvetés tehát, hogy itt polg. jogok megszoritásáról van szó, még akkor sem állana, ha a' felállitott qualificatio mellett csakugyan azon jogok tulajdonittatnának az ujolag befogadandó polgároknak, mellyekkel a' mostani polgárok jelenleg birnak; és ha a' mostani polgárok már olly joggal állnának fen mint azok, mellyek a' tanácskozásunk tárgyát képező városi rendszerben is emlittetnek: de midőn figyelembe veszszük a'jelen munkálat egész szövetét 's özsszehasonlitjuk azt azon állással, mellyben hazánk polgárai jelenleg vagynak,meg fogunk győződni arról, hogy nem a' fenálló jogok megszorittatásáról, hanem uj jogok adásáról van szó; tehát olly jogok adásáról,mellyek élvezését bizonyos föltételekhez kötni sem nem helytelen, sem nem méltánytalan. Eddig a' városokban a' polgárok befogadása a' tanács és választó polgárok akaratjától, önkényétől függött; a' qualificatiók ugyan nem voltak meghatározva,de előkerült számos olyan eset 's magam is tudnék emliteni ollyat, hol bizonyos egyedek,kik akár szellemi müveltségöket tekintsük akár anyagi állásukat, polgári jogok gyakorlatára egészen képesek volnának: mégis azoktól egyedül a' tanács akarata szerint elzárattak. Ha tehát most bizonyos qualificatiót felállitunk, kijelentjük egyszersmind,hogy ezen qualificatiókat biróktól a' polg. jogokat megtagadni nem lehet: inkább biztositottuk 's kiterjesztettük a' polg. jogokat, mintsem megszoritottuk. Egyébiránt azt tartom, hogy egy ollyan munkálat tárgyalásán,melly a' városok állását egészen megváltoztatja, melly a' polg. jogoknak egészen uj nemét kivánja, a' most fenálló viszonyok tekintetéből egyedül nem lehet kiindulnunk; mert bármennyire tisztelem mindenkinek jogát,bármennyire kész legyek a z o k iránt legnagyobb méltánylattal viseltetni: mégis azt tartom, hogy uj jogok alapjául egyedül az előbbi jogokat venni nem lehet; és ha a' m. b. E. ur által emlitett elvet egész kiterj. fogadjuk el,akkor kétségkivül épen mostani intézkedésünk ellen kezeink t e t e m e s ü l lesznek megkötve; mert bár millyennek tekintsük azon jogok alapját,mellyel most a' tanács és választó polgárság felruházva van, tagadnunk még sem lehet,hogy ezen jogok,ha nem is törvényen, legalább gyakorlaton alapszanak, 's mégis mi czélja,mi irányzata egyes munkálkodásinknak, mint nagy részben ezen jogokat megszoritani, ezen jogokat változtatni? Ha tehát qualificatiókat felállitanunk szabad nem l e n n e, mert e' tekintetben a' mostani polgárok jogai veszélyeztetnének: akkor a' városok m o s t a n i igazgatásában változásokat tenni épen olly k e v é s s é állana hatalmunkban; mert az igazgatás mostani organismusának állása ez által veszélyeztetik: 's pedig annyival kevésbbé lehetne olly módon eljárnunk, mert ezen állásnak nem egyszerü megváltozásáról van szó,hanem a'polgárokat illetőleg uj jogok megadatásáról tanácskozunk. Elmellőzvén a' kereskedők és gyárosak iránti intézkedést, mellynek helyességét kétségbe vonatni nem hallottam: csak azon egy ellenvetésre vagyok bátor felelni, melly abból meritletett, hogy ezen inditványban a' kézmüvesektől, rendes keresetkönyvek vitele kivántatik. Részemről azt tartom, hogy midőn ezen könyvek vitele gr. P. E. által felhozatott, nem vala szándéka a' polg. jogok gyakorlatát könyvviteltől föltételeztetni. Midőn a' felállitott qualificatiók következtiben igen helyes és szükségesnek látá a' polg. jogok második nemére 's tényezőjére nézve is bizonyos értékbiztositékot kivánni: nem lehetett nézetem szerint helyesbet elfogadni,mint egy bizonyos keresetmód kimutatását. Ezen keresetmód kimutatása p e d i g a' könyvek vitelével némi összeköttetésben van, ha tehát keresetmódot más uton bebizonyitani lehetne, kétségkivül én inditványának azon részéhez nem ragaszkodnám, mellyhez a' m. gr. ur, de ragaszkodnám azon elvhez, mellyet felállitott, hogy t. i. a' kézmüveseknek keresetök kimutatása polg. qualificatio alapjául szolgáljon; részemről megvallom,hogy ezen classisra nézve nem ismérek hazánk körülményeiben semmi qualificatiót, melly egy részről olly mindennemü tekintetben kielégitő biztositékokat nyujtana; más részről pedig olly liberalis lenne, mint a' keresetek kimutatása annak hozzáadásával, mit a' m. inditványzó ur emlitett, hogy t. i. ezen keresetekbe többi vagyonunk is betudassék. Megszünnék olly módon az ellenvetés,melly minden qualificatio alkalmakor fel sz o k o t t t tételni, ha például valaki, kinek fekvő vagyona a' felállittatott értékkel majd egészen fölér,azért mert neki néhány forintja a' felvett summákból hiányzik, polg. jogok megszerzésire képtelennek tekintetik; mert ha illy módon lehetségessé válik,hogy a'qualificatiók bizonyos ténnyel összeköttessenek, akkor kétségkivül azon ellenvetés nyomadéka igen sok esetben megszüntetik annyira,mennyire az általában lehetséges, ha csak minden qualificatio-felállitástól e l á l l a n i nem akarnánk. De magában a' könyvek vitelét tekintve, miután nem a' mostani polgárokról van szó, hanem azokról, kik jövendőben lesznek polgárok;miután rendes könyvek vitelét (millyek nem épen a' váltótörvényekben emlittetnek) kivánnám a' kézmüvesekre értetni, 's ez a' növekedő müvelődésnek 's iparnak egy részt következménye, más részt pedig mint a' kézmüvesek önügye elrendezésének némikép föltétele: azt tartom,hogy jövendőre ollyanoktól,kik polgároklenni akarnak megkivánhatni, hogy azt tegyék, mit legtöbb esetben önérdekük igényel, a' méltányossággal egyáltalában nem ellenkezik 's ha ezen rendelkezést tekintem néhány évig kis baj lesz, e' nehézséget mindazáltal meg szüntethetni, mivel a' könyvek vitele csak annyiban kivántatik, mennyiben az a' kereset kimutatására szolgálna,'s azt tartom,hogy ezen intézkedés benső következése a' netalán kezdetén magokat előadó nehézségekkel teljesen fölérne. —

A' 124. és 125dik fördi ülésb. a' városi követek választásáról igy nyilatkozék egy gróf 's elnök: Mielőtt véleményem 's inditványom támogatására általmennék, engedjék meg a'm. főRk egy tekintetet vetnem azon eljárásra, melly mostanig városinkban a'követválasztásoknál létezett. A' választott polgárság eddig egy kis számra szoritott elzárt testület volt, melly maga magát kiegészitette ki 's ezen elzárt testület választá mindeddig a' követet, választá pedig nem szabad akaratja szerint 's nem azt választá követnek, k i b e n legtöbb bizodalma öszpontosult, hanem azon egyedekből választá a'követeket, kiket arra a' városi magistratus kijelelt és igy egy elzárt testület candidatio után választott. Hogy ezen választási eljárás sem liberalis nem volt, sem pedig a' nemzet és városok kivánságinak meg nem felelt,bizonyitja azon közohajtás, mellyel az e' tekintetben teendő reform sürgettetett. Mik tehát azon változások, mellyek most javaslatba hozatnak? Mindenek előtt azt kivánják a' t. Rendek, hogy a' választott polgárság szünjék meg elzárt testület lenni, hogy az többé maga magát ki ne egészitse, hanem a' választott polgárok 's illetőleg azok képviselői magok a' polgárok által közvetlenül választassanak. Ezen kivánság igazságát félreismérni lehetetlen,'s épen azért, mivel olly igazságos, mivel ettől a' városok jövendője függ, ugyanazért e' kivánság magok a' városok által is tápláltatik 's nincs ok részemről is nem pártolnom e' közös kivánatot. A' városi követválasztás 2.megszoritása volt a'candidatio.Ezt hasonlag mind a't. Rdek, mind magok a' szabad kir. városok meg akarják szüntetni,'s ez ellen sincs észrevételem, mivel az eddigi tapasztalás is csak azt bizonyitotta, hogy ezen candidatió a' közállományra, sőt városink állására 's vele kapcsolatban levő müiparunk 's kereskedési állapotunkra nézve igenis káros volt. A' városi tanács, mellyet t. i. ezen kijelölés illet, többnyire saját kebléből jelöli ki az illető egyedeket, 's igy történt, hogy többnyire tisztviselők választattak követekül, kik iránt a' közönség hajlandósággal nem viseltetett, 's kik minden inkább mint a' városi elemnek szorosb értelemben képviselői valának. Végre a' 3dik módositás, mellyet a' t. RR. a' követválasztásra nézve javaslanak, abban áll, hogy ők a' követeket közvetlenül az egész polgárság által kivánják választatni; mit azonban magok a' városok sem kivánnak 's a' mihez hasonlag én sem járulhatok. Okaim következők: Tagadhatlan, hogy azon polgári qualificatiók után is, mellyek a' mult napi discussiók után a' FőRR. által elfogadtattak, különösen azon kötelezés miatt, mellynél fogvást az a) és b) categoriába esők feltétlenül polgárok lenni tartoznak, tetemesen fognak szaporodni, (igy p. o. Pesten, hol a' polgárok eddigi száma csak 1800ra ment, az, mint hiteles kutfőkbül tudom, legalább 5500 vagy épen 6000re fog emelkedni; már pedig a' megyei életből is tudjuk, hogy az efféle nagy gyülekezetek által eszközlendő választások a' közcsend és rend felforgatásával járhatnak; minél nagyobbszerüek szoktak lenni azon előkészületek, mellyek az illy választásokat megelőzik, annyival bajosb a' szenvedélyek féken tartatása, annyival nehezebb a' közrendet és csendet megzavarástól megóni. Miután e' tapasztalás a' megyei életből meritlető, mikép nem kellene tartani attól, hogy ezen kicsapongások a' városokban, még pedig sokszor reproducálandják magokat 's még sokkal vészesb eseményektől fognak kisértetni, mint a' millyeneket megyéinkben gyászolunk; mert a' városi lakosok

sokkal szorosb körre vannak szoritva mint a' megyebeliek, midőn az emberek gyüjtögetése, 's hogy magyaran mondjam: a' korteskedés, idővesztegetéssel 's gyakran roppant költséggel jár, városokban illy összecsoportozásokat igen rövid idő alatt könnyü szerrel eszközölhetni. A' megyékben mik szülik a' pártoskodásokat? A' vallás és politikai vélemények különbsége, szenvedélyek éa hiuság. Mindezen tényező máris létezik városinkban 's még nagyobb mértékben létezni fognak; de ezen tényezőkön kivül van még egy, melly a' városokban a' közcsend megháboritására 's a' kicsapongó események előidézésire leghathatósb, legrettentőbb lehet, és ez az érdekkülönbség. A' polgárok három categoriára vannak felosztva: birtokosakra, kereskedőkre, gyárosokra 's kézmüvesekre, végre honoratiorokra. Ezen 3 classis érdekei nemcsak karöltve nem járnak, hanem gyakran legnagyobb ellentétbe, legnagyobb ellenkezésbe juthatnak. Mindegyik osztály azt fogja kivánni, hogy saját érdekei képviseltessenek, hogy az orsz.gyülésre küldendő követ a' maga osztályából választassék. Hány ut és mód lesz akkor a' megvesztegetésre; milly ösztön akkor, midőn a' szenvedélyek legerősb, leghathatósb tényezője, t. i. az önérdek kérdésbe fog forogni; milly gyalázatosan fognak azokkal a' városokban még sokkal nagyobb számban (mint a' megyékben) létező proletariusok 's a' kijelöltek, személyes vágyaik kielégitése végett visszaélni; milly kicsapongásokkal fog mind ez járni 's milly biztositást nyujtand a' közcsend és rendnek akkor a' t.hozás? Mindezt igen bötcsen átlátták a' t. RRdek, 's azért kivánták városainkban létesitni a'képviselői rendszert; ezért kivánták, hogy minden egyes polgár szabadon válassza magának képviselőit, ezért javaslották, hogy a' polgárok a' politikai jogokat ne önmagok, hanem választott polgáraik által gyakorolják. Különbség tétetik ugyan és jelesül itt a' politikai és választási joggyakorlás közt, és számos egyed, ki a' politikai jogok gyakorlatára képtelen, a' választási jog gyakorlatára képes. Ha azonban e' subtilisabb distinctio számos testületre alkalmazható, azt városainkra 's különösen a' szönyegen forgó kérdésre nem alkalmaztathatom. A' t. RR. azt kivánják, hogy a' polgárok választott polgáraikat közvetlen válaszszák, minden más nemcsak politikai, hanem egyéb választási jogaikat pedig képviselőik által gyakorolják; ezt pedig csak azért kivánhatják, mivel a' polgárok egész tömege által eszközlendő választások a' közcsendet megháboritó veszélyekkel összekötve lenni látszanak. Ha az egész polgárság alkalmatlan a' tisztválasztásra, miért ne lenne még inkább alkalmatlan a' követválasztásra is? Megszünik é itt mindazon indok, metlyek a' tisztválasztásnál léteznek? Nem tünnek é azok még sokkal nagyobb mértékben előnkbe, ha meggondoljuk, hogy sokkal könnyebb 's nincs annyi veszélylyel összekötve, sokak által sokat, mint pedig sokak által csak keveset választ.? Ha sokan sokat választnak, a' szétágazó egyedi érdekeket mind kielégithetni; ez azonban lehetetlen, ha sokan csak egyet választanak. Vagy talán a' polgárok csekélyebb érdekében fekszik a' tisztválasztás a' követválasztásnál? Erre, nem szükség felelnem, hanem csak egy tapasztalásból meritett adattal bátor vagyok előállani. Megyéinkben, ha kiveszszük a'legujabb időket, vagyis inkább csak a' jelen or.gyülést megelőző követválasztásokat, mellyek némelly politikai kérdések tulfeszitett agitatiója miatt egészen más térre vitettek, hogysem azokat rendes vagy normalis állapotnak mondani lehetne, ha mondom ezeket kiveszszük, mellyek mint abnormis állapot például nem szolgálhatnak, kérdem: hol keletkeztek leginkább a' megyei kicsapongások? a' tisztviselők vagy pedig a' követek választásinál? Ugy hiszem, minden egyes esetre, mellyet az utóbbiakra előidézhetni, tiz annyi kerül az első nemüekből. Ez általányos nézetek után átment a' szónok a' választásmódra, melly miután már a' t. RR. tábláján is minden oldalról meghányatott, itten csak fővonásiban adandjuk a' beszéd lényegét. Figyelmeztete a' szónok, hogy ha a' polg. qualificatiók a' rdi javaslat szerint megmaradnak, roppant lesz a' polg. száma, 's Pestet véve például, ott a'mostani 1200 helyett könnyen 5v.6000re fog szaporodni. Illy roppant gyülekezeteknél, hol politikai 's vallási ellenségeskedés szereplend, nyugalmas választást reményleni nem lehet, sőt a' legveszélyesb zavarok előreláthatók. Illy nagy városok választó kerületekre lesznek felosztatandók, ezen felosztás következtiben pedig csak a' relativ többség határoz; ez által pedig könnyen megeshetnék, hogy olly városban, mellynek 8000 választóji kiskerületekre lennének felosztva, 500 szavazattal iskövetté választathatnék valaki. Ez e s e t b e n tehát szükség nem volna 8000 választóra, 's 600 képviselő sokkal jobban képviselné a' polgárság közakaratát. Ha pedig a' relativ választásokban többséget nyert egyedek közt folytattátik a' választás, még nagyobb zavar lesz, kivált népesb városokban. Szónok eztán az utasitásokra 's követek visszahivathatására ment által 's azok ellen nyilatkozik csak azért is, mert habár az utasitásokat csak a' képviselők testülete adja is, megtartatásuk felett nincs ki őrködjék; az egész polgárság ugyanis a' mondottak 's dolog természete szerint erre nem alkalmatos, ha pedig az őrködés a' képviselő testületre hagyatik, ugy természetesen a' visszahivatás is attól függendne, mi által azon anomalia támadna, hogy más választaná a' követet, más adna neki utasitást, és azok hinák vissza, kik nem választották, az uj választás pedig ismét a' visszahivott követre eshetnék. Azért szónok az egész polgárságra kiterjesztett követválasztást veszélyesnek tartja 's a' kettős választások mellett nyilatkozik, olly formán, mint az a'városok némelly követeiáltal szerkesztett munkálatban javasoltatik. Ezen nézetek ellen több szónok azon elveket hozá elő, mellyek által a' RR. többsége vezéreltetik. A' kettős választásokat egy báró a' képviseleti rendszerel megegyeztetni nem tudta, hanem egyenes választást kivánt, mi végre hajlandó is lenne a' választókat szorosb qualificatiók által kisebb számra olvasztani. Habár élénkebbek lesznek is a' közvetlen választások, ez távol sem olly nagy veszély, hogy annak illy üdvös elvet feláldozni kellene. Főkérdések elrendezése nem történhetik teljes csenddel, mint azt Angliában a' parliamentreform 's a' kathol. emancipatiója tanusitja. Illy mozgalmak az alkotványos életnek szükséges emanatióji. Ki mindig 's mindenütt rendet és csendet kiván, az az alkotványos élet szellemét nem fogta fel. Csend a' halál jele. Ezután egy gr. igy szólott: Nincsen talán tárgy a' jelen munkálatban, mellyről annyira volnék meggyőződve mint a' jelenről, hogy a' m. főtábla minden véleményárnyéklatai szintugy mint a' t. RR. is, a' czélban, elvekben, alapeszmékben megegyeznek, 's csak azon módokat illetőleg különböznek, mellyek mellett a' felállitott eszmék életbe léptetését eszközleni kivánják. Mindnyájan ugyan is politikai jogokkal akarjuk felruházni a' polgárokat's nagyobbb mértékben akarjuk azokat nekik tulajdonitani; de a' kérdés az: mi módon kell ezen czélt elérni, a' nélkül, hogy nagyobb és fontosb érdekeket veszélyeztessünk. 'S ha valahol szükséges volt a' különböző nézetek előadása's a'tárgynak minden oldalróli megvitatása által megállapitandó intézkedések biztos talpkövét megvetni: ezen kérdés kétségkivül a z o k közé tartozik, mellyek ezt kétszeresen igénylik. Kötelességét teljesitette tehát gr. Z.F. midőn a' t. RR. véleményétől eltérő olly nézettel állott elő, melly mellett kétségkivül fontos okokat hozhatni fel. Ámbár részemről is azt tartom, hogy a' városokban mint a' megyékben a'candidatio joga a' követválasztás eszméjével némileg ellenkezik, ámbár méltánylom azon okokat, mellyeknél fogva gr. Z. F. inditványa támogatására a' most fenálló viszonyokat 's a' t. RR. javaslatát kellett leginkább szem előtt tartani, és ugy az utasitások eszméjét is megpenditenie, részemről mindazáltal azt tartom, hogy a' candidatio és utasitás kérdése nem e' helyen eldöntendő, 's e z é r t fentartván ebbeli nézetimet, észrevételimben csak a' dolog velejére szoritkozom. Az ellenvetések, leginkább abban központosulnak, hogy ha a' polgároktól a' közvetlen követválasztási jogot megtagadjuk, akkor nekik semmi politikai jogaik nem lesznek 's meg nem szünik azon, a' kir. városok jelen állapotja ellen annyiszor felhozott ellenvetés, hogy azok csak zárt testületekből állván, követeik is csak zárt testületeket képviselnek. A' többi ellenvetés egy részt a' közvetett követválasztás elleni általányos elméleti okoskodásokbul meritett, más részt pedig leginkább abban áll, hogy az általunk felállitott qualificatio mellett a' közvetett vagy a' k e t t ő s választás mellett bizonyos tetemesb qualificatióknak felállitása fölösleges. Mondatott tovább, hogy a' polgárokra, kik szükséges qualificatiókkal birnak, 's kiket ez által politikai jogok gyakorlatára képeseknek nyilványitottunk, mintegy gúny lenne, ha őket épen a' követválasztásra, a' politikai jogok legfontosabbikára nem képeseknek tekintenők. De csalatkoznak azok, kik a' dolog jelen állásában a' közvetett választás okát a b b a n keresik, hogy mi a'polgárokat követválasztásra egyáltalában képeseknek nem tekintjük, holott mégis azon pártolásnak oka nem ezen eszmében keresendő. Ha van a' politikában egy szó, mellyel a' törvényhozónak csak legritkább esetekben szabad élnie, 's ezen szó „soha" akkor vagyon kétségkivül egy más szó is, mellyet csak ovatosan lehet használnia, 's mellynek üdvös eredvényét én legalább nem tapasztaltam, és ezen szó ‚rögtön.' A' választók számát egyszerre szerfölött 's olly módon szaporitani, h o g y azok az előbbi választókkal többé arányban ne álljanak, nézetem szerint nem veszély nélküli; 's hahogy az a' városokban a' városi választókrul szóland, nem szabad elfelejtkeznünk, hogy eddig nem minden polgár választott, hogy csak a' választott polgárság legujabb időkben a' jelen országgyülés előtt leérkezett k. kir. leirat nyomán fél számmal szaporitva. Ezen választott polgárok száma, a'mennyire hazánkban adatok hiányában tudni lehet, összesen mintegy 2300ra ment fel, 1150el szaporitva tehát, egészben mintegy 3450 választó volt. 'S most kérdem a' mélt. főRRtől: nem roppant, nem rendkivüli sokszorozása volna é a' választók számának, ha feltéve, mint azt gr. Z. F. előadta, hogy a' felállitott qualificatiók mellett is Pest városban p.o. 5000 polgár lenne; maga Pest város 1550 választóval többet nyerne, mint most az ország minden városai együttvéve! Azon példákat illetőleg, mellyeket előttem b. W. felhozott, ámbár részemről azt tartom, hogy ott sem fog a' felállitott qualificatiók m e l l e t t a' polgárok számacsökkenni, megengedvemindazáltal, hogy a' polgárok jelen száma kisebbülne, midőn a' követ-választásról szó vagyon, a' dolog mostani állásánál fogva nem minden polgárt, de csak a' fenemlitett módon szaporitott választó testületet kellvén választóknak tekinteni, miután Debreczen és Szabadka városokban a' választott polgárság mindenütt mintegy 60 egyedből áll, 's ezeket 30al szoporitván e' két város mind e g y i k é b e n mintegy 90 választó létezett, nem fogja tagadni a' m. ur, hogy a' legnagyobb qualificatió mellett is, ha a' választás minden polgár által közvetlenül történnék, a' választók száma kétszer, 3or, 's talán 10er is sokszoroztatnék. Tekintsük erre nézve külföld példáját; jelesen Franciaországot. Jól tudom, hogy Franciaország választási törvényei sokelőtt épenkielegitőknek nem látszanak, soktól számos oldalról megtámadtatnak; de miután Franciaországban a' választók legutólsó szaporitása forradalom eredvénye volt, ezen példa némi tekintetet méltán igényelhet. 'S mi történt Franciaországban az 1830 juliusi forradalom után? 80,000 választó helyett 180,000 lőn, és igy a'választók számát 3szorosra nem szaporiták. Mit tennénk mi, ha a' t. RR. inditványa elfogadtatik? Hétszereznők? mint előbb mondám, 10szereznők, talán huszszoroznók a'mostani választók számát. Itt tehát arról van szó, hogy bizonyos politikai jogok gyakorlata a' városok polgáraitól mindörökké tagadtassék meg; nem a' követett választás iránti általányos elvekből lehet itt kiindulnunk, de hazai viszonyink kellő felfogásából, mellyek csak lépcsőnkinti haladás által biztosittathatnak.' S nem esnek é némi anomaliába azon m. urak, kik a' követválasztási jogot egyetlen politikai jognak tekintvén, minden a' polgárságnak igy közvetve nyujtott politikai, vagy hogy helyesebben mondjam, nagyrészt municipalis jogot mintegy szemeik elől elvesztik? Mert ha igaz, hogy némi veszély nélkül a' választók számát egyszerre fölötte szaporitani nem lehet, milly más módok léteznek ezen veszély elháritására, mint v. olly tetemes qualificatiókat felállitani, mellyek a' polgárokat igen csekély számra szoritván számost, kik más jogok gyakorlatával minden veszély nélkül ruháztathatnának fel, azok élvezéséből kizárnának; vagy azon utat követni, melly itt javasoltatik, 's a' jogok gyakorlatmódja meghatározása által a' veszélyt elkerülni. Nem helytelen lenne é, azért, mert minden jog gyakorlatát mindenikre veszély nélkül ruházni nem lehet, számost még azon jogok közvetlen gyakorlatától is elzárni, mellyeknek élvezése sem a' városokra sem az országra nézve nem káros, sőt sok tekintetben kivánatos is. Egy előttem szólt m. ur az agitatiót emlitette. Nem szándékom nézeteinek hosszas czáfolatába ereszkedni; én is sok esetben az agitatiót az alkotványos élet kifejlődésének lényeges föltétele és szükséges következménye gyanánt tekintem; én a' csendet, nyugalmat csak mint a' közügy iránti fáradozás végeredvényét tisztelem; de a' m. ur 's én köztemi különbség abban áll, hogy ő az agitatiót mint agitatiót helyesli, én pedig nem minden agitatiót tisztelek, mert azt tartom, hogy a' hasztalan agitatio mezején so k s z o r olly erők használtatnak föl eredvénytelenül, mellyek helyesebben irányozva a' haza valódi érdekét 's hasznát előmozdithatták vala. (Vége köv.)

A' RRek f. h. 20kai 126d. orsz. ülésében az országgy. évenkinti tartását illető tanácskozást, elnök ő nm. azon figyelmeztető előterjesztéssel kezdé meg, miszerint a' jelen intézkedés egyike levén azoknak, miket a' külföldtül kölcsönözve, hazánk boldogságát 's a' nemzeti jóllét fölvirágzását véljük általa eszközölhetni: mulhatlanul szükséges, hogy hazánk viszonyai kellő tekintetbe vétessenek. A' jelen intézvény behozatala iránt ovatos eljárást kivánnak hazánk municipiumai 's a' bennök eddig erőteljesen működött alkotványos élet. Más nemzeteknek, hol évenkinti parliamentek vannak, nincs illy municip. életük; pedig kétséget nem szenved, hogy

ök is örömest 's minden áron megszereznék azt magoknak, ha tehetségökben állana. Ne koczkáztassuk, ne gyengitsük tehát az alkotvány azon elemeit, mellyek üdvös létét el nem ismérni lehetetlen. Nálunk magok a' municipiumok intéznek el számtalan olly kérdést, melly más országokban egyedül csak a' parliamentnek lehet föladata; mert hol a' kormány minden tisztviselőt maga nevez ki, hol saját rendeletit saját egyedei által szigorun végre is hajtatja, hol az adót évenkint a' hatóságok belszükségeire is or.gyülésen kell meghatározni: ott nemcsak több tárgya van az orsz.gyülésnek, hanem annak évenkinti tartása mulhatlan föltétel is. Azért, hogy nálunk évenkinti orsz.gyülés nem volt, koránsem mondhatni, mintha a' közügyek elhanyagoltattak volna; mert föl levén osztva az orsz.gyülés és municipiumok közt, elintézésük egyszerüsitve 's gyorsitva volt; 's ha ezentul olly tárgyak is országgyülési tanácskozások alá vétetnek, mellyek eddig a' helyhatósági körbe tartoztak, ennek hatása csökkenni fog 's életereje lassankint elalszik. Végre is oda megy ki e' tárgyban a' kérdés: mellyiket akarjuk választani a'kettő közül? elnök ő nm. előtt legalább kétségtelennek látszik, hogy mind alkotványos életünk föntartása 's további fejlesztése, mind helyhatósági intézvényink üdvös hatása egyiránt ellenzik az orsz.gyülés évenkinti tartatását, mellyre a' haza normalis állapotában semmi szükség nincs. Más idők 's más viszonyok voltak akkor, midőn annak szüksége fönforgott, söt egy évben két országgyülés is tartaték. Akkor önfentartásáról kelle a' nemzetnek gondoskodni a' török pusztitásai miatt. Most béke napjai lebegnek áldáshozólag a' nemzet fölött, 's a' viszonyok kivánata szerint elég sürüen tartatnak országgyül. 's or.gyülési munkálkodásink úgy megszaporodtak, hogy ide értve az országos váltalasztmányokbani működést 1825 óta elnök ő nm. is 15—16 évet töltött orsz.gyülési hivatás és foglalkodásban. Egyébiránt ha jónak találtatnék is az évenkinti orsz.gyülés, mit ugyan ő nmga nem tart, mindenesetre előbb rendeztetnie kellene azorsz.gyülésnek; mert a' tapasztalás eléggé bizonyitja, hogy négy hónapnyi rövid időszak alatt semmi eredvény nem lenne eszközölhető, egyéb hivataloktól 's a' hatóságok működéseitől elvonatnának azon férfiak, 's a' status gépezetének kerekei könnyen elakadhatnának. Különben is a' hozandó törvények sokasága nem boldogitja a' nemzetet, mint évlapjaink is bizonyitják, hogy Ulászló számos törvénye csak irott malaszt maradt, oka, mivel, hogy a' tvények kellő hatásukat megtegyék, idő kell azok digestiojára, melly szerint a' nemzetnek vérébe menjenek át. Minduntalani ótogatás 's javitgatás, a' helyett hogy éltetne 's gyümölcsöztetne, inkább hibákat 's csorbákat idéz elő. Nem kevesbbé tünik föl elnök ő nm. előtt, hogy a' követek választásáról a' RRek nem intézkednek. Ugyan mi fog történni, ha a' választások minden évben megujulandnak? Nem demoralisáltatik é a' nép ez által jobban, mint a' mennyit négy hónap alatt javitni lehetne? Hat vagy több év pedig aligha volna megállapitható, mert a' nemzet féltékenyen őrzi közvetlen befolyása szabad gyakorlatát, 's olly hosszu időre alig bizná meg képviselőit. Egyébiránt a' viszahíhatási jogot sem könnyen engednék a' hatóságok korlátoztatni. 'S ha most azebből eredni szokott gyakori mozgalmakat is a' fönebb érintett nehézségekhez tudjuk, ugy világos, hogy e' külföldi institutionak hazánkba átültetését nemcsak azor.gyülés, de a' kormányszékek, bíróságok, söt a' megyék rendezésének is meg kellene előzni. Erre több m. követ szólalt föl részint pártolólag, részint ellenzőleg, mint utasitásuk parancsolá; Gy. megye követei azonban egymást elidálták, egyik a' minden föltétel nélküli inditványt már a' kerületben is ellenezvén, minthogy küldöji a' követválasztást három évenkint rendelék megállapittatni, a' másik követ pedig az inditvány mellett nyilatkozván; küldőji kivánatát azonban föltételkép szintén előterjesztve. Az elnöki ellenvetésekre hosszas beszédben válaszolt B. megye követe, mellynek, mint egy utána fölszólalt tag mondá, szeszélyes fordulatit, merész szökdelésit's az eszmék összefüggését nehéz volt kitalálni. Emlité ugyanis szónok azon állitást, hogy ha az országgyülés évenkinti tartásának lehetlenségét annak rendezetlensége okozza: ugy ez a' 3 éves orsz.gyülés ellen is áll. Tagadta, hogy ez által a' municip. élet csorbát szenvedne, söt ugymond „legsouverainebb" befolyását érendi el. A' négy hónapot elég időnek állitá eredvényezésre. Átment ezután az 1792. óta Francziaország ellen követett politika taglalgatására 's azt állitá, hogy a' magyaroknak semmi közük nem volt a' francziákkal; nem gondolja hogy azok is különösen törődjenek velünk, 's Lajos Filep alig ha tudja mivel bajlódunk mi itt: legfölebb talán ha a' Charivariban talált felőlünk valamit; mert e' lapot nagy kedvvel olvassa 's jó izűn kaczag rajta. Szólt azután az 1836ki hosszas or.gyülés csekély eredvényéről; a' kora elisiókrul; a' conserválásról. Ugyan mit akarunk conserválni, ugymond, hisz nincs egy törvényünk is, melly számtalanszor meg ne sértetett volna; 's ha valaki megmagyarázza neki: mit kell conserválni: ugy ő hamuval fogja fejét behinteni 's böjtöt és penitentziát tartand. Nézzük állapotunkat akár tükörben, akár camera obscura-, diorama-, panoramában vagy kaleidoskopon: mindenfélekép elborzadunk, mert minden teendőnk hátra van. Pedig nincs t.hozó test, melly ennyit dolgozik; de végre kifárad a' véges emberi erő; a' követek számitják az időt, mikor szabadulnak már meg, 's eljárásuk hasonló egy szegény muzsikuséhoz, ki felét kottájinak asztal alá hullatja; mert ugymond mi nem vagyunk olly képviselők mint más nemzetekéi, mi iskolás gyermekek vagyunk, kiknek a' szabott órában meg kell jelenniök, kik önmagok szerint csak pár hétig sem távozhatnak el, holott némelly minister már most is epedve nézegeti: olvad é a' hegyek tetejirül a' hó, mert nehezen várja a' fürdőbe mehetés időszakát. Velünk azonban nem törődnek; azt gondolják: most már megcsendesültek, neki szoktak, tehát csak hadd dolgozzanak 'stb. 'S im az egyik ok, miért kell évenkint tartani az orsz.gyülést; t. i. hogy mindig uj erők működjenek, ne pedig zsibbadozók. Szólt végre még a' törvények jobbra balra magyarázása, több or.gyülésre megválasztott követek 's föltünedező szilárd jellemek, paradicsom almája, kannibalok 'stb. felől, miknek kapcsolatosságát gyakran sebes rohamu előadása miatt sem lehetett fölfogni. Beszéde némelly részeire 's tett kérdéseire a' követek közül ketten is megfeleltek kielégitőleg. Lajos Filepnek rólunk való tudására nézve megjegyezteték általuk, hogy olly tevékeny szellemü fejdelemnek, ki annyit olvasott 's még többet gondolkozott, igenis van gondja ránk, tudja is hogy mit csinálunk; mert kétséget sem szenved, hogy tanácskozásinkrul a' franczia követ részletesebben van értesitve mint küldőink. Azon kérdésre: mit akarunk conserválni? válaszul adaték: azon alkotványos törvényeket 's intézvényeket, mellyek szerint erős municipiumok mellett hathatós kormányzási rendszer gyakoroltathassék. Az ülés eredvénye az inditvány elfogadtatása volt 's igy az e' tárgyu üzenet, fölirási és törv.-javaslat helybenhagyattak, mint majd közlendjük.

128d. orsz. ülésb. a' FőRR. mart. 22kén, folytatták a'város-rendezési munkálatot országbiró ő nmlga elölülése alatt, a' 168. §tól a' 212ig számos változás, kihagyás, összszehuzás és áttétel történt. Ez utóbbi szakasznál egy zászlós minden kir. városnak főfelügyelőt kivánt olly módon, mint az a' t. RR. tábláján a' nmlgu elnök által inditványoztatott. Ez alkalommal egy gróf, ki e' kérdésnek a' k.gyülés elrendezéseig függöben tartását kivánta, hosszabb beszédben, a' polgárgyülés végzéseinek végrehajtását állandó felelős fizetéses testületre v. i. a'tanácsra kivánta bizatni, mellyből az illető küldöttségek megrendeltetvén, ezek a' tanácsnak feleljenek, az egészről felelősség pedig a' végrehajtó testületben öszpontosuljon. E' vélemény ellen egy báró az előbbi mód szerint a' főbb ágakra, t. i. az árvai, gazdasági, számvevési osztályokra nézve a' külön felelős biztosságokat megtartatni kivánván, végre a' városok követeinek munkálatából a' 153. §. elfogadtatott, melly igy hangzik: „A' városok t.hatósága, a' polgárgyülések, a'városi tanács és a' törvényszékek által gyakoroltatik." Tovább haladván a' tanácskozások számos változtatás és uj felosztások közt, a' 224. §nál az előbb emlitett gróf figyelmezteté a' gyülekezetet, hogy miután a' városoknak, szintugy mint egyeseknek vannak ügyeik 's jogaik, mellyek titkos tárgyalást kivánnak, illyeseknél a' hallgatóság rekesztessék ki. Ez elfogadtatván, a' másik inditvány, hogy a' hallgatóság rendkivüli esetekben a' gyülekezet többségének kivánságára eltávolittassék: több tagnál élénk ellenzésre talált, kik illy rendszabályban a'nyilványosság megsértetését's visszaélésekre alkalomadást láttak, utalván a' megyékre, hol a' tanácskozások kivétel nélkül nyilványosak. A' szakasz azon rendelete: hogy a' tanácskozások mindenkor tágas karzattal ellátott elegendő nagyságu termekben tartandók mint kiviteli nehézségekkel összekötött, kihagyatott. A' tanácskozások egész a' 229. §ig jutottak.

128d. orsz. ülésb. a' RReknél, mart. 22dikén a' hajdukerületrendezési munkálatnak 40dik 's következett szakaszai levén tanácskozási sorozaton, számos nyilatkozásra szolgáltatott o k o t a' választókrul szóló 42dik §. c) pontja, mellybe a' kerületi megvitatáskor az ügy egyik csüggedetlen erőtetőjének ismételt fölhivásai következtiben, főleg azon okbul, hogy a' zsidók jövendője ne koczkáztassék: a' szerkezetbe iktattatott, miszerint az orvosok és sebészek „ha nem keresztyének is" választók lehessenek. E' beiktatott szavaknak szerkezetből kihagyatását több megye képviselője annál inkább sürgette, minthogy a' megyei kicsapongásokat tárgyazó t. javaslatban e' kedvezmény a' zsidó orvosok és sebészek részire eszközölhető nem volt, hanem a' kérdés utóbbi k ü l ö n tárgyalásra halasztatott; ugyanezt kivánták tehát némelly képviselők e'helyen is, azonban a' zsidóügy örökös szorgalmazója a' kerületi többséget most is megtartani iparkodólag szólalt föl, 's mondá többi közt, hogy ha már a' zsidók olly veszedelmeseknek's polgári jogokkal még intelligensebb részők is felruháztathatlannak tekintetik: jobb lesz mindnyájat hegedűre füzni 's az országból kikergetni. E' tulszókenő eszmekapcsolat ellen többen felszólaltak a' követek közül, mindnyája elutasitván magától azon véleményt, mintha ők a' zsidókat hegedüre kivánnák füzetni 's a' hazából kiüzetni, mert ez és a' polgári jogokkal fölruházás közt igen nagy a'különbség. Miután a' kérdés elhalasztása mellett igen számosan nyilatkoztak, a' többség egy pár pillanatig kétesnek látszék, miután azonban a' hallgatag részt (egy pár m e g y e követeinek székei üresen is állván) a' szerkezet mellett maradónak kelle tekinteni, e l n ö k ő nm. a' szerkezetnek kerületi változtatás szerinti megtartását végzésül mondotta ki. Huzamosb vitatkozások fejlettek ki a' képviselők jogai 's a'bennök megkivántató képességek fölött 's midőn az illető kerületek követeinek előadásira egyik és másik oldalrul ismételve „maradjon!" hangzott: a' j—k. ker. k ö v e t megjegyzé, hogy ha ő is azt kivánná, hogy e' rendezeti munkából semmi se legyen, ugy ő is mindenkor csak „maradjon"-t kiáltana; de épen czélszerü módositások által akarja annak létrejövetelét előmozditni 's bíztositani 'stb. Módositási javaslata azonban mind a' mellett sem talált viszhangra. Szinte sokszori fölvilágositó előadást tön szükségessé a' kerületek követei részirőll a' 159d. ker. ülésben is részletességig megvitatott 70—73., különösen pedig a' 70d. szakasz, azon javakról és haszonvételekről szóló, mellyek jövedelmei a' közszükség födözésére fordittatnak. Ezek természetének kellő kifejezése végett a' hajduker. követ egy uj §t kivánt beiktatni a' szerkezetbe, minthogy hasonnemű jövedelemforrásul szolgáló javak iránt e' szakasz a' jászkun kerületi munkálatban el is fogadtatott; azonban czélt nem érhetett, csupán czímfölirata változtatván meg a' kérdéses szakaszoknak, 's illetőleg az e g é s z IIIdik résznek, melly e'szerint „a' kerület 's illetőleg városok magányértékéről" szól. Az utóbbi §ok némellyike iránt szinte történtek az illetők által észrevételek, de általában csekély érdek mutatkozott irántuk. A' vizsgálat a' biráskodásrul szóló V. részig haladt.

129d. orsz. ülésb. a' RReknél, mart. 23kán hajdukerületirendezésnekbiráskodásrul szóló V. része vizsgálatában a' kerül. jegyző módositást javaslott, de csupán egy követ által pártoltatott; a' fölebbviteli bíróságokra 's illetőleg csődperek lefolyására nézve a' 124d. (változott s o r s z á m szerint a' 118d.) szakaszban az 1840: 22. t. cz. által kijelelt rendes bíróságok eljárása világosan kijelentetni határoztatott. A' végrehajtásrul szóló Vd. rész után a' főfelügyeletről szóló VIIdik rész 145d. szakasza iránt különösen elnök ő nm. 's néhány követ a'főkapitány hatáskörének tulvitt megszorittatása ellen emelt szót 's állásához képest nagyobb tért kivántak neki engedtetni, mind a' dolog természete mind a' most is fönálló gyakorlat szerint, megjegyeztetvén elnök ő nmlga részéről, hogy olly korlátozottság mellett bizzanak inkább a' RRek mindent az alkapitányra, 's a' főkapitányi hivatalt, mint e' szerint fölöslegessé válandót, szüntessék meg inkább egészen. A' szerkezet azonban hallgatás 's ittott fölhangzott „maradjon!" által tovább is megtartaték. Az országgy. szavazatról intézkedő VIIId. 's a' választásokat rendező IXd. rész szakaszai az előterjesztett észrevételek 's ismételt figyelmeztetések daczára, hogy mindent egy rámára vonni, 's igy a' városi 's kerületi viszonyok rendezését a z o n o s elvek szerint végig vinni nem lehet: változatlanul maradtak. Több észrevétel fordult elő a' főkapitányi szék betöltése 's tulajdonkép a' főkapitány kijelöléséről szóló 226. §. iránt, azon kivánságukat terjesztvén elő némellyek, hogy a' főkapitányságra ne hármat jelöljen ki a' kerület, kik közül ő fensége azután kinevezni tartozzék, hanem válassza meg főkapitányát a' kerület közvetlenül 's csak helybenhagyás végett terjessze föl utólag ő fenségének; miután azonban elnök ő nm. a' RRket figyelmeztete, hogy e' tárgy már a' 144d. §ban meghaladtatott, 's a' szerkezet tartalmának czélszerüsége m e l l e t t a' munkálat választmányi jegyzője is védszót emelt: minden további ellenvitatás megszünt. A' közigazgatás némelly tárgyairól, jelesen a' közgazdálkodásról, telekbirói hivatalról, árvák dolgáról, őrseregről, közokta-

tásrai fölügyelésről, tárgyjegyzékről 's a'közdolgok vitelének külső alakjárul szóló Xd. rész némelly szakaszaira vonatkozólag elnök ő nm. 's az illető követek szinte tőnek megjegyzéseket, de mind ennek szerk.változtatási eredvénye nem lön. A' 283d. §. a'melly gazda tiszti köréről szól, mint a' 389—393. szakaszok által fölösleges kihagyatott. A' 427. terjedő szakaszok minden észrevétel nélkül olvastattak 's helybenhagyattak. Az őrseregrül rendelkező 427—433. szakaszokat azonban az illető kerületi követ kihagyatni 's ezen intézkedést akkorra kivánta halasztatni, midőn a' hazai egész nemesség iránt fog intézkedés történni,'s a' banderialis rendszer behozatik. Pártolták előadását elnök ő nm. 's több m. képviselő, részint mivel ez egy uj elkülönző intézvény lenne a' megyék és a' kerület közt, részint mivel ez teljesen fölösleges, a' lakosok életmódjával 's földmivelői viszonyaival összeférhetlen is, ellenvetésükre azonban némelly viszonzásokon kivül csak „maradjon!" hangzott válaszul. A' munkálat vége felé megemlíttetvén a'kerület követe által, hogy a' kerül. hatóság körébe még az árszabások 's a'vadászattilosak ügye is tartoznak: ez, a' 84dik szakaszhoz tartozónak itéltetvén, annak *r* pontja után iktattatott. A' legutólsó résznek,melly a'rendezés tárgyában or.vál. kiküldetését határozza, azon okbuli kihagyatását, nehogy a' törv.-hozói 's végrehajtói hatalom illy módon összezavartassék, hiában sürgette mind az illető követ, mind elnök ő nm. E' szerint a' vizsgálat egészen bevégeztetett.

24kén vasárnapi, 25kén pedig gyümölcsoltó bold. assz. ünnep miatt ülésszünet.

Komáromi közgyülés. Rövidre szabom e' tudósitásomat, mert a' tisztujitási közlemény alkalmasint utóléri. F. hó 5kén tanácskozánk nagy számu kortessel, igen természetesen: az isten szabad ege alatt. Tudni kell, ki volt oka ezen, en masse tanácskozásunknak. Főispán ur, kit a' kedélyek úgy vártak, mint egy megváltót, e' hó 2kán már várasunkba érkezett, és hiszszük, nem siker nélkül, mert megtapinthatá a' megye lázas testének üterét, melly a' korteshévben sebes-lüktetve vert. Illy orvost adjon az ég minden beteg megyének. Megtiltott minden korteshadat, egyiránt mind a' két félnek. 'S ugyan mi lőn?.. Nemesi szók, parolák légbe röppentek, pedig a' légben, a' vizes fellegen kivül nincs talap, hol megállhatnának. Gh. 's P. emberei már f. hó 4kén délután a' városban is folyvást nyitogaták nemesi szabadságuk közlönyeit, 's hangjok a' municipalis „vivát" pengett-csengett, mint a' forint (értsd pengőben) mit alkotvány körüli fáradozásuk érdemdíjául zsebökbe dugának. Soha pénz jobban nem „viszketett" zsebbben, mint ez. Tanúságot tehetnének erről az emancipatio felkarolandóinak itczerovatai. S. része a' főispáni letiltást helyeselvén,'s egy embert sem rendelvén be, csak 4kén estve 10órakor kényszerültnek látta magát, miszerint valamelly kérdésnek netalán szavazattal történendő eldöntésére emberei behozataláról gondoskodhassék. Ám de—jól megjegyezzük—e'párt minden főnöke szivéből sajnálta megcsalatását'skénytelenségből látszék származni e', valóban S. részének is sem elvileg, sem gyakorlatilag nem kedves rendelés. Uraim, ime föltártam előttetek a' polgári manoeuvre titkait. Ezek igy meglevén, a' háború napjáról kelle gondoskodni, értsd: a' polgári érdekek nemesi fegyverekkel irandó háborúját, a' tisztujitást, melly is a' megyetornácz felső ablakából a' számban igen egyenlő két felekezetnek f. mart. 28kára tüzetett ki. A' szavazat nemének megállapitására pedig az ezt megelőző nap, midőn a' „titkos" és „nyilványos" voks a' félváros égivéről pattanand vissza jegyzőkönyvi adatul szolgálandó echóban. Az öszszeiró küldöttség egészen más alakban, 's mind két fél kivánságát kielégitő tagokból neveztetett ellenkezőleg a' jan. 9ki kinevezéssel. Itt a' tapintat és méltány. S. emberei csak lassacskán, de annál jellemzőbben szaporodtak, mert még 5kén estve a' szám- egyenlőségen felül is folyvást érkeztek — igaz, hogy eső után, de kimondhatatlan ragaszkodás-és lelkesüléssel. Ugyanazon nap estjén a' részrehajlatlan főispán, kinek e' napi elnöklete, polgári érdemfüzérének legragyogóbb gyémántkövét tevé, 's ki a' kormányzók lelkületének legszilárdabbikával 's a' bizalom és méltány leggyöngédebbikével kezdé és végzé elnökletét, díszes szónoklatú 's fényes kiséretű fáklyás zenével tiszteltetett meg S. részének küldöttsége által. Másnap többnyire országos iratok terhelék asztalunkat, mellyek nagyobb része választmányhoz utasittatott. A' megyei kihágások iránti javaslat 's Uray ügyében érkezett k. k. leirat pártoltattak. A' recapitulatio szokatlanul rövid időig tartott. Nem csoda. Most még a' levegő is tisztujitási eszméket tenyészt itt. A' gúnyiratok legalább is 3 angol készületü vassajtót koptatnának el számukkal. Még egyet. Minapi „többen" aláirt tudósitóknak engedelméből valamint a' jelen,úgy a' tisztujitási közleményt is én irandom meg. Többivel nem gondolok. Sebeseky.

A' komárommegyei tisztujitás mart. 28kán véghez ment, első alispán Ghiczy Kálmán 2ik ifj. Pázmándy Dienes 's igy a'jelen országgyülési két követ; főjegyző: Nedeczky Kálmán. Hir szerint tömérdek volt a' kortes, a' katonaság közbejárult 's csak egy ember kapott veszélyes sebet. A' választás fölkiáltással történt 's petitio van készülőben az országgyülésre.

Gömör megyei közgyülés. Ez évelején időközi, majd számvevő közgyülés tartatván, mindkettő annyiban volt kisebb érdekü, mert amabban jobbára házi dolgainkat szokott módon intéztük el, ebben pedig, ha a' megyei adó 's jövedelem egyoldalu forrásának borús szempontját mellőzzük, tisztviselőink kezelése 's ellenőrségünk hűségében semmit ujat nem találtunk. Azonban van egy tárgy Gömörben, melly a' csendes puszták lakóját is vitatkozásra hija fel, 's hetek óta élénkitőjévé vált köz és magányos minden összejövetelinknek 's ez a' szegény zsidóság polgárosodhatási kérelme. Követink ismételve sürgettek utasitást sajátságos helyzetükben, végremart. közgyülésünkre határzók eldöntetését annak: vajjon Gömör, melly zsidót kebelébe az ujabb törvény után sem fogadott, kivánja é ujabb törvény által magához csatolni azon népet, melly a' keresztyénnek minden erényeivel birván, a' hazai jogok legcsekelyebbét, a'nemtelen magyarnakjogát kéri. 23.szóló az országgy. választmány szerkezetét pártolá, melly a' hazában lakos zsidót a' nemtelenek minden jogaival felruháztatni vélekedett, külföldi zsidónak azonban az itt lakhatást csupán 4000. p. forint érték-kimutatás mellett engedé meg; 17ten csupán azon feltétel alatt ajánlottak polgárositást, ha előbb a' zsidóság főnökei vallásuk, szokásaik, tetteik 's hazafiui érzelmök iránt országgyülési bizottság által kérdőre vonatva, mindenekben kielégitő tudomás fog szereztetni az iránt, hogy a' zsidóság különködésivel felhagyva, a' nemzethez 's annak törvényei és szokásaihoz simulóvá válhatik. Két szónok a' zsidót semmi feltétel alatt nem akará magyar polgárrá befogadni. A' vitatkozás szép 's tanulságos is volt, elmondatott minden, mi az egymással ellenkező nézetek támogatásaul már a' hongyülésen is felhozatott, 's bár a' szólók többsége a'zsidók polgárositatását,ezen, eddig zsidótlan megyében hő kebellel pártolá; a' későre haladt idő miatt szólni nem akaró, vagy háttérbe vonult tömegerő még is szavazást sürgete. Ez által 54nek kisebbsége védé a' szerkezetet, 94nek többsége pedig a' vallatásos föltételeket fogadá el, mi követinknek utasitásul is adatott. Másnap egy legfelsőbb helyrüli intézvény olvastatott fel, melly Gömörnek, kebléből zsidót kitiltó rendeletét annyiban hagyja jóvá, hogy egy panaszkodó kérelmének, ki zsidó haszonbérlőjének a' megyéből szolgabiró által kiutasittatása ellen folyamodott, a' megyei körülmények miatt, helyet nem adott. — A' honositandó külföldieket, mindenkor országgyülési hely és szavazat nélkül 's ha a' hazában birtoklanának 's lakásuk kivül lenne, jövedelmük tizedrészének adózásával, megyénk nemesekül elfogadá. Uray Bálint megsértetése tárgyában érkezett leiratot, mint az alsó tábla kezdeményi jogába vágót, megyénk nem pártolá, 's a' megsértést, ha tulment egy szabad néphez méltó és szabados tetszés vagy roszalás kijelentésén, a' fenálló törvények erejénél fogva eléggé büntethetőnek vélte, 's minden egyes esetre külön büntető törvényt alkotni lehetlennek, 's igy ez esetre nézve is czéliránytalannak látta. Jankovich Antal kir. tanácsos ur, megyénk főkormányzójává neveztetvén, az e' részben kelt kir. kinevezés felolvastatott 's iktatásának Rimaszombatban tartandása némi vitára nyujtott anyagot, a' két megyeszéki hely 's ebből származó sok alkalmatlanság, surlódás és költség az anya Gömör aggodalmit idézvén fel. Egyébiránt a' szomszéd megyék az ünneplés diszesitésére fel fognak szólittatni, 's a' tisztelgő bizottság jelentése legszebb remények táplálására jogositja megyénket. Az árvaszékek megyénkben nem levén még biztos gyakorlatiel járással rendszeresitve,sőt azévenként felkivánt 's tudni ohajtatos árvalajstrom-készülésének mindeddig tapasztalt hiánya is, alispánunk lelkes intézkedések iránti felszólitására nyujtott alkalmat, mire némi heveskedés után az illető tisztviselők serkentésivel, e' nagy ügy bevégeztetett. Hasonlag külön kinevezendő csődületi t.székek alakitása hozatván szóba, ez inditvány azért bukott meg, mert egyéb törvényszékink is rendezetlen állapotban vagynak 's Gömörnek napdijas vagy fizetesés táblabirái nem levén, a' fizetésteleneket dij nélkül, mire a' szegény adózók házi pénztárát forditani nem akarjuk, bizonyos és állandó rendszerre kötelezni nem lehet; bevárjuk a' törvény e' részbeni ohajtott 's életszükséggé vált intézkedését. A' megyei levelezések közt Honté tön figyelmetessé, — hol az adózók folyamodása következtében az előfogatok ujra behozattak. Gömörben az előfogatozás, elég helyes intézkedés 's viszszaélések elleni ellenőrködés mellett mindig fenállván, ez tudomásul vétetett. A' hus ára, szokott élénk vita után 10. krajczárról 11re emeltetett. Egyébiránt alispánunk elnöki jeles képességét uj állásában örömmel üdvözöltük, ki példájával mutatta meg, hogy a' tiszta kebel munkára elszánása legterhesb pályán is sikerrel halad. És ha még a' gyakran szükség nélkül keleti szóbőséggel vitatkozók kevésb 's nyomadékosb szavakra szoritthathatnának, 's kedvezés és nagyobb méltányosság lenne a' rend és csend irányában!

(Középponti egyesületi munkálkodások.) A' magyar gazd. Egyesületnek f. é. mart. 18kán Csapó Dániel elnöksége alatt tartott közgyülésén köz-örömmel fogadtatott egyesületi titoknok azon hivatalos jelentése, melly szerint a' hazai földmivelők nevében mult novemberi közgyülésből az egyesület országositása 's egy középponti gazdasági intézet 's példánygazdaság létesitése végett a' jelen törvényhozás elé terjesztett „Emlékirat" és folyamodás az országgyülésen azon részvéttel 's méltánylással fogadtatott, melly kitünőleg tanusitá, mennyire érzik 's ismerik hazánk képviselői, hogy teendőink 's javitásink természetes sora pangó földmivelésünknél 's mezőgazdaságunk orsz. és gyökeres javitásánál veszi kezdetét; 's hogy minden további anyagi mozgalminknak ez alapon kell épülniök állandó 's érett gyümölcs hozhatása végett; hogy továbbá a' kérdéses folyamodás részletes megvizsgálása 's véleményadás végett e'kereskedelmi választmány mezőgazdaságivá alakittatván, ez az Egyesület inditványiban nemcsak tökéletesen osztozott, hanem azonfölül több rendű számtételben az Egyesület tulzó szerénységét helyre hozva, némelly fontos kiadási sommákat tetemesen föl is emelt; melly körülmény eléggé alapos reményt nyujt arra, hogy, ha az egyes nemes megyék ugyanazon magasb statusi szempontból tekintvén az egyesület kérelmét, mellyből tárgyalásánál az orsz.gyülési választmány indult, kedvező 's helybenhagyó utasitásaikkal ez ügyhöz járulnak, ugy a' megpenditett nagyszerü intézkedések a' nemzetnek nem kevésb becsületére, mint hasznára még ez országgyülésen törvényesittetni fognak. Hasonlag 2) legmelegebb hálaérzelmek közt értesült a' közgyülés, hogy, valamint már korábban fm. Kopácsy József primásunk ő herczegsége, népnevelés iránti ösméretes gondoskodásánál fogvástaz érseki iskolák számára 300 példány „Gazdasági Kistükröt" megrendelt, ugy a' jelenleg Pozsonyban országgyülésileg egybegyült magyar főpapság egyetemben a' „Mezei Naptár" f. 1844ki folyamából fenmaradt hatezer példányt kiosztatás végett a' nép között rendes áron nagylelküleg elvállalá; melly ritka hazafiuság annál jótékonyabb Egyesületünk pénzügyeire, minthogy a' „Mezei Naptár" kiállitása még akkor is tetemes áldozatjába kerül az intézetnek,ha az összes példányok elkelnek. Ennek folytában 3) legnagyobb örömmel 's köszönettel fogadtatott az erdélyi helvétvallásuak főegyház-tanácsának azon nagybecsü nyilatkozata, miszerint az illető kerületi elöljáróságok utján törekedni fog e' vallás iskoláiban a' „Gazdasági Kistükröt" rendes népiskolai könyv gyanánt behozni 's a' szegényebb sorsuak számára megszerzését eszközleni. 'S illy uton, midőn a' közjót czélzó vállalatok vallási felekezetesség nélkül egyenlőhazafi testvériséggel ápoltatnak biztonremellhetni,hogy e' hazának jövendője van, habár nem óriási 's a' világtörténetnek uj szakaszt nyitó, de nagyszerü a' békés átalakulás malasztiban 's egy hanyatlásnak indult nemzet tartós felvirulásában. 4) Rendes alapitványok által az Egyesület örökös tagjaivá lőnek: Dráskóczy Sámuel gömörmegyei leköszönt és Latinovics Károly bácsmegyei alispán urak; rendes tagokká részvény-aláirás következtében megválasztattak: Ambró Antal, Bárczay Mihály, Bottka Tivadar, Hertelendy Miksa, Karácsonyi László, Lónyay Gábor, Lónyay Menyhért és Smaich Bertalan országgy. követ urak; továbbá: Szluha Imre jászkunkapitány, Czintula János tb., Dulovics János h. ü., Szkalniczky György bélyei urod. tisztó, és Aigermont János, volt jószágigazgató. Örömmel nézünk azon idő elibe, midőn az egyesületnek a'nemzet bőkezüsége által hatalmában álland a'hazának minden jóra törekvő fiát taksálás nélkül munkás tagjai koszorujába fűzhetni. Tárgyalás alá vétetett 15) ez alkalommal a' jövő medárdvásári közgyülések iránti intézkedés, melly is megállapittatván, legközelebb, egyéb közérdekü tárgyakkal együtt egész terjedelmében közhirré fog tétetni. Pesten, mart. 19kén 1844. Török János mint a' m. gazd. Egyesület titoknoka.

Amerika.

(Nagy szerencsétlenség.) Az atlanti tenger nyugati partján olly szerencsétlenség történt, melly az egyesült státusok egész kormányát, az elnököt 's ministereit egy csattanással agyon üthette volna. Febr. 28án Stockton kapitány 300—400 tagu mindkét nemü uri társaságot, 's közte Tyler elnököt családostul, a' ministereket, külhatalmak követeit 's a' congressus nagy részét Washingtonból a' tőle kormányzott „Princeton" nevü pompás gőzösre sétahajózni hitta meg. Az idő szép volt, a' hajó vígan száguldott Potomacon lefelé 's a' vendégek gyönyörködtek az álgyuk durrogásiban. 21 kisebb lövés után az óriás álgyu is elsüttetett és az urak 's hölgyek örömmel nézték, mint lebben el a' 230 fontnyi golyó mintegy 2 ang. mérföldnyire a' viz tükre fölött. Menett a' társaság nagyon jól mulatott, de viszszajövet a' kapitány óriás álgyuját ismét elsütteté — 's az álgyu szétpattanván Upshur külügyi, Gilmer tengerészeti minister, Maxey Virgil törvényhozó, Konnon hajóépitészeti tiszt, Gardner ezredes azonnal meghaltak, Stockton kapitány 's mintegy 15 — 18 személy tetemesen megsebesittetett. Tyler elnök épen az elsütés előtt távozott el az álgyutól, Wilkins hadminister épen szerencsétlen tiszttársai mellett állott, hanem az elsütés előtt onnan e' szókkal távozott el: „Én ugyan hadminister vagyok, de a' durrogást még sem szeretem." A' megölettek borzasztó szétszaggattatását nem akarjuk előábrázolni, csak azt érintjük: miszerint a' hajó, melly délben büszkén ereszkedék meg a' habháton, esti 6 órakor halálgyászban vete horgonyt Washingtonnál. — Uj-Orleansban febr. 11kén a' roppant kartongyár, mellyet az amerikaiak a'világ legnagyobb épületének tartottak, nagyobb részben leégett, mintegy 8500 köteg (Ballen) gyapottal együtt. — A' canadai helytartó az angol gyarmathivataltól azon utasitást kapta, miszerint a' canadai parliament üléseit jövőben Montrealban tartsa. —

Spanyolország.

(Krisztina királyné Valenciában. Bonet gyávasága. Ministerváltozási hir.) Krisztina özvegy királyné martz. 12én délután 4órakor Valencia előtt partra szállván, csak esti 7 órakor érhete a' városba, mert a' város előtti tért 200ezer ember foglalá el, kik mindnyájan legzajosb örömnyilatkozatokkal fogadák a' magas vendéget. Ő fels. másnap már elhagyá a' várost. Utközben mindenütt legnagyobb lelkesüléssel fogadtaték. — Az alicantei zendület vezére Bonet, elfogatása után olly váratlan gyávaságot tanusitott, hogy néhány czimboráit bünöstársit önként föladván, azon esetre, ha életben hagyatnék, még többek föladására is kinálkozott. Ez utóbbi föltétet azonban nem fogadá el Roncali, hanem rögtön agyonlöveté a' bünöst, kinek önkéntes föllépte következtében már eddig is több elfogatás történt Madridban. Bonet erszényében 17ezer realt találtak, melly összeget azon parasztnak ajándékozá Roncali, ki őt elfogá. — Hire jár, hogy Krisztina, Madridba érkezte után, a' mostani ministerséget azonnal elbocsátandja. — Lugoban összeesküvés födözteték föl, minél fogva több kivégeztetés történt. Carthagena mindeddig mégnem hódolt meg. —

Anglia.

(Parliamenti viták Görögország 's az olasz szökevények és török renegátok ügyében.) Martz. 14én a' görög ügyek kerülvén vitatási szőnyegre, Palmerston a' mostan készült görögországi alkotványra nézve többi közt oda nyilatkozott, miszerint Görögország példája fényesen tanusitja, hogy minden nemzet meg van az alkotványos kormányrendszerre érve, mihelyt azzal boldogittatik, mert csakugyan bizonyos az, hogy soha nem tanul az meg lovagolni, ki lóra nem ül, 's uszni sem fogunk, ha vizbe nem lépünk. A' ns. viscount e' szavai nagy figyelmet gerjesztének. Egyedül a'görög alkotvány azon pontját tartá fonák's czéltalannak, melly azt kivánja, hogy Görögország királya mindig a' görög vallást kövesse, mert ez esetben csupán moszka hgek léphetnének a' görög trónra, ezek pedig külön szerződés által örökre ki vannak e' kedvezésből záratva. — A' franczia kormány ismét hatályosan sürgeti azon öt belga vár lerontatását, mellyek franczia berontások ellen készittettek, 's a' belga kormány erre késznek nyilatkozott, söt Aberdeen is csak annyiban ellenkezett, hogy Anglia e' költséges mütétben nem akar részesülni. Azonban, a' nagy szövetség bizonyosan ellenzeni fogja e' szándékot. — A' ministerség szigort készül az olasz menekvők ellen használni, mert nyilt összeesküvési készületeket nem szabad hanyagul elnéznie. — A' török renegátok ügyében ujabb intézkedést követel a' portától Anglia, még pedig minden diplomatai összeköttetés megszüntetésivel fenyegetés mellett. —

Franczia-ország.

(Nemours hgné viselős. Következmrai ülések.) A' Moniteur hivatalos jelentése szerint Nemours hgné már 6ik hónapban viselős. — A' mart. 18iki következmrai ülésben egyhangulag elhatároztatott, hogy a' követválasztásoknál gyakoroltatni szokott vesztegetések iránti törvényjavaslat vitatás alá fog vétetni, mire a'belminister csupán azt jegyzé meg, hogy akkor majd nem csupán a' tisztviselők, hanem mindenki vesztegetései szóba fognak hozatni, mi elég botrányt okozand. Ezt a' titkos költségek vitatása követé, 's megjegyzésre méltó, hogy Lamartine megajánltatásuk el ennyilatkozott. — A' ministerség folyvást ostromolja az angol kormányt, hogy az olasz menekvők zendítő készületeit hatályosan gátolja, mert ha Olaszországban forradalom találna kiütni, ugy a' mostani ministerek szabadelmü férfiaknak kényszerülnének helyet adni. —

Oroszország.

(Zsidócsempészet. Kaukazusi táborozás.) Az orosz vámtisztek egy határszéli faluban tömérdek becsempészett portékát födöztek fel néhány zsidó-lakja háznál, 's e' felől igen körülállásos jelentést küldöttek Pétervárra. Ez most épen igen rosz időben történt a' zsidókra nézve. — Egy Kaukazus vidékéről irt levél megerősiti a' már köztudomásu hireket, miszerint az oroszok mult év utólsó tiz hetében szörnyü csapásokat szenvedtek, a' cserkeszektől imádásig tisztelt Dzsamil ellenben egész éjszaki Daghestant hatalmába ejtette, az oroszoktól több várat elfoglalván, a' bennök volt őrseregeket egyig lekonczoltatta söt még az oroszoktul birt faluk lakosit is. Tavaszszal 124 osztály gyalogság fog e' törhetlen hegylakók ellen csatázni, még nem tudni, melly tábornok vezérlete alatt. A' jól értesültek egyet értenek abban, mit Yermoloff előbbi főparancsnok mondott, hogy t. i. az oroszok félszázadig fognak e' makacs hegylakók ellen csatázni, 's ezt tenniök kell, hogy erre magoknak Középázsiába utat törjenek, mit el is érendnek.

Görögország.

(Az alkotvány-okirat a' nemzeti gyülés által befejezve.) A' nemzeti gyülés mart. 2kán bevégzé főfeladatát, t.i. az alkotványokiratot. Azon §, melly 112 szóval 92 ellen fogadtatott el 's azt rendeli, hogy a' senatorokat a' király éltük fogtaig nevezze ki, a' nép közt rosz benyomást okozott, mivel a' görögök attól tartanak, miszerint már az által is, hogy első kamra állittatik fel, aristokratia alapittatik meg. A' hirlapok, kevés kivétellel, mind fekete szegélybe foglalák azon számaikat, mellyekben e' hírt közlék. A' nemzeti gyülés ezen határzata következtében Metaxas és Sinas azonnal kilépett a' ministerségből. Ifju görögök, főleg tanulók e' miatti bánatjokat lobogós gyászmenettel akarák kifejezni, hanem szétüzettek. A' görögök Piscatory franczia követnek tulajdonitják e' határzatot, minthogy ő egész nap mindig a' gyülésben ült. — A' király megigérte, hogy ez alkotványtervet érett megfontolás alá veendi.

Aldunai tartományok.

(Czigányemancipatio és zsidóimmancipatio. Uj zavargási mozgalmak.) Jászvásárott az ottani közgyülés a' czigányfölszabaditás iránti törvényt egyhangulag elfogadta. Már a' rendező okirat szerkesztésekor mintegy 500 czigánycsalád szabadittatott fel. A' mostani törvényjavaslat nemcsak fölmenti őket a' rabszolgaság alól, hanem ezenfelül megváltatásukra, mennyiben erre magányos birtokosak irányában szükség lenne, pénzösszeget is a já n l. Ezen czigányok 1428ban özönlöttek Moldvába Indiából, honnan Tamerlan által kiüzettek, 's akkor csak némelly szolgálatokra kötelezték le magokat, 's e' kötelezettség 4 század alatt egész rabszolgasággá fajult. — A' moldvai közgyülés egyébiránt még több üdvös javitáson dolgozik 's különösen a' néperkölcsökre forditja figyelmét. Ez okból a' jobbágyok vagyonát veszélyeztető zsidóüzerkedésnek gátokat iparkodik vetni; a' zsidók szaporodását akadályoztatni, e' czélból őket a' városban bizonyos helyre szoritani; 's az ország legjobb nedveit kiszopó's néprontó uzsorájoknak véget vetni. De kérdés: milly eszközök által fogja ezt elérni? — Sturdza fejdelem ellen folyvást növekszik az ingerültség 's mindenféle gyanúk koholtatnak ellene, miből láthatni, hogy az ő uralkodása sokáig nem tarthat. — Bukaresti hirek szerint Brailában ismét uj mozgalom van készülőben 's a' hoszpodár már jókora álgyutelepet szállittatott a' nevezett városba, a' rend fentarthatása végett. — Szerbia ismét nyugtalankodik. Kragujevaczban a' milospártiak febr. 29ki éjjel megkisérték fogoly érzelemrokonaikat az őrség leverése által kiszabaditani, melly czélból sok hazahagyott szerb kelt át a' Dunán hazájába. De a' hatóság jókor értesülvén a' merényről, a' zavargókat nagyobbrészt elfogta.

ÉRTESÍTŐ.

Pozsony-nagyszombati vasut.

A' pozsony-nagyszombati első magyar vasut igazgatósága ezennel jelenti, hogy e' vállolat t. cz. részvényesei a' f. hó 21én tartatott közgyülésen eseket határozák az alapszabályok értelmében:

1) 1843ra 2pctnyi osztalék adatik ki, vagyis minden részvényre

négy pengő forint,

meghatároztatván, hogy ezen összeget

f. évi april elsejétől kezdve

Pozsonyban a' vállolati pénztárból minden részvényes fölveheti

Valamint e' hirdetvényre, ugy az 1842diki osztalék fizetésre nézve is, a' t.cz. részvényesei az alapszabályok 11dik pontjára figyelmeztetnek, melly szerint minden egy év alatt el nem vitetett osztalék a' pénztárnak tulajdonává leszen.

2) A' vasutvonal Szeredig leendő kiterjesztésire 3000 darab 200 forintos elsőségi részvény kibocsáttatása határoztatott. Ezen részvények, az épités bevégeztetése után, az egész vonal jövedelméből mindenkor 5 pctet fognak huzni, a' megmaradandó jövedelem-összeg pedig az először kibocsátott 2500 részvényre háramlandik. Ha ezen fölöslegjövedelem az első részvénytőkére is többet hozna 5pctnyi kamatnál, ugy ezen megmaradandó összeg az 5500 részvényre, rendkivüli osztalék gyanánt, különbség nélkül fog háramlani.

3) Az első részvények tulajdonosi azon joggal ruháztattak föl, hogy minden részvényök után egy illy elsőségi részvényre irhassanak alá, ha az aláirásnál, melly

f. évi april 20kán

végkép befejeztetik, az első tiz pctes fizetést 20 pengő forinttal minden részvény után teljesitik.

4) A' pozsonyi részvényaláiróknak ideiglen 500 illy elsőségi részvény adatott át kiosztás végett egyszersmind előjoggal azon részvényekre, miket az első részvények tulajdonosi talán nem fognának megtartani.

5) F. évi april 21kén valamint a' régi, ugy uj részvényesek is közgyülésre sereglendnek összse, mellyen jelentés fog tétetni ezen elsőségi részvények elosztásáról.

6) Ugyane' gyülésben a' részvényesek uj igazgatóságot választván, egyéb igazgatósági ügyek fölött is határozni fognak, minélfogvást ezen jelentés egyszersmind alapszabályszerü meghivásnak tekintendő a' 10ik nagygyülésre.

7) A' részvényátirási dij 30krról 15 pgő krra szállittatott.

Pozsony, mart 24kén 1844. Fischer János, igazgató.

Habermayer Ferencz. helyet. titkár. Kanig János, igazgató.

1—3

Gőzhajók-járása: mart. 18tul kezdve **Pestről Pozsony** és **Bécs** felé indul miudennap regg. 7 órakor egy gőzös, **Zimony** és **Drenkova** felé martz 22, 26 és 29dikén; **Mohács** és **Eszék** felé martz. 27dikén 's igy tovább minden szerdán; **Uj-Vidék** és **Titel** felé mart. 24kén 's igy tovább minden vasárnap reg 6 órakor; visszaindulás Eszékről minden pénteken reggel.

A' tiszt. utasok méltóztassanak utazási jegyeket, mellyek nagyobb kényelem végett ez évi minden utazásra érvényesek, elindulás-előtti napon váltani 's podgyászaikat átvételi nyugtatvány mellett a' gőzhajó-hivatalban szintakkor átadni.

---

899. Az alsó-magyarországi kir. bánya-kincstári kerületben két ideigleni al-ügyvédi hely az egyik Selmeczen 500 p.ft rendes fizetéssel — 10 öl tüzifával avagy 25 f. fapénz, és 50 p. f. lakpénzzel — a' másik Beszterczebányán 400 p f. rendes évi fizetéssel — 10 öl tüzifával vagy 15 p.ft. fapénzzel és 40 p.ft. lakpénzzel betöltendő levén; ezek mennélelőbbi betöltése végett csőd hirdettetik akép: hogy e' hivatalokat elnyerni kivánók folyamodásikat határnapul kitüzött 1844. eszt. april. 11dik napjáig az elsőre nézve e' főkamara-grófsági hivatalhoz, a' másikra pedig a' beszterczei k. bányászi igazgatósághoz (illető előljáróik által) nyujtsák be. A' k. bánya-főkamara-grófsági hivatal. Selmecz febr. 20. 1844. 1—3

Dunavízállás: Budán mart. 29dikén 7' 2" 6"' a' 0 fölött.

PEST, csütörtök april. 4kén

JELENKOR.

1844. 27dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; magy. tud. akademia; Országgy. közlemény: a' frdi 125d. ülésb. a' városi követválasztásokrul tartott előadások veleje; 130d. frdi ülésb. a' városi munkálat feletti tanácskozás folytatása 230 §tul kezdve az 249 §ig; 130d. orsz. rdi ülésb. a' jászkun kerületi belszerkezet az Vd. részig vizsgáltatott; 131d. frdi ülésb. a' városrendezés a' 249 §. b) pontjától a' 324 §ig haladt; 131d. orsz. rdi ülésb. a' jászkun kerületi munkálat vizsgálata végre jutott; 175d. ker. ülésb. a' szepességi 16 város belrendezetét illető munkálat egészenmegvizsgáltatott; saz napi(m.28ki)legyes ü. a' vallás és részek viszszacsatoltatása ügyében érkezett K. válaszok kihirdetése 's ugyanazok magyarul; 132d. frdi ülésben a' kir. válaszok felolvastatása után a' városi munkálat folytatása név szerint az adó kivetésrül 's a' 359d. §ig módositva vagy helybenhagyatva; 176d. és 177 ker. ülésb. a' bányászati munkálat egészen megvizsgáltatott; a' fördnél april 10ig a' köv. táblánál 15keig ülésszünet; Esztergom-Mosony-Csanád-Zemplény-vgyék közgyülései; Pest városiadakozások Arad részire.
Spanyolország (Adatok Krisztina utazásárul; Roncali Cartagena előtt; uj kivégeztetések.)
Anglia (óriási repeal-kérelem; lapnyilatkozatok a' svéd király halála felől.)
Franczia ország (Udvari gyász; kérelem Napóleon családja mellett.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's apost. kir. föls. f. évi martz. 12iki legf. határzatában Niczky Mária Krisztina grófnőt Brünnben a' maria-schuli nemes hölgyalapitvány tiszteleti tagjává legkegy. kinevezni méltóztatott. — Továbbá

Ő cs. 's ap. kir. fels. b. Brudern Antal estei Ferdinand herczeg huszárezredbeli kapitányt cs. k. kamrássá Éder Károlyt az erdélyi nfejdelemség kincstári titoknokát pedig, ugyanazon kincstárnál tanácsossá méltóztatott nevezni 's végre Kálnoki Pál grófot az erdélyi kir. kincstár számfeletti fogalmazóját az erdélyi kanczellariánál tiszt udv. fogalmazóvá.

A' nm. m. k. udv. Kincstár a'likavai első irnoki hivatalt Loziczky Mihály eddigi hradeki sóárnoki irnokra ruházta. —

A' m. tud. társaság folyó természettudományi jutalom-tétele iránt. Az academia; 1842ben tartott XIIId. nagy gyülésében az ezen természettudományi jutalomtételre: „Kivántatik hazánk éghajlatának természettudományi vizsgálatokra épült ismértetése, előadatván egyszersmind amannak hatásai a' növényi 's állati életre" pályázandóknak a' tárgy nehézségei tekintetéből, nem mint rendszerint másfél, hanem harmadfél évet engedett 's a'beküldés határnapjaul 1845 mart. 23dikát állapitotta meg, mint az, az 1842 nov. 27d. kelt titoknoki jelentésbül kitetszik.

Hibásan hirdette tehát a' f. évi febr. 29d. kelt emlékeztető jelentés az e' rendbeli pályamunkákra nézve is most mult mart. 24két beküldési határnapul; 's azért az akkorra beérkezett egy értekezés szerzője, azt ha kivánja, a' tartalomjegyzék másolatának előmutatása mellett a' titoknoktól viszszavétetheti. Kelt Pesten, a' m. t. t. kis gyülésében, apr. 1. 1844 Dr. Schedel F. titoknok. —

Magy. tud. társaság. Ujabb jelenések: 1) ‚Törvénytudományi pályamunkák', kiadta a' m. t. t. Második kötet: A' büntetésről 's különösebben a' halálbüntetésről. Másodrangu pályamunka. Irta Sárváry Jakab. n8r. 165 l. füzve 48 kr. cp. — 2) ‚Eredeti Játékszin', kiadja a' m. t. t. tizenkettődik kötet: ‚Kinizsi', vigj. 3 felv., irta Szigligeti Edvárd. n12r. 92 lap, füzve 30 kr. — 3) ‚Népszerü földleirás' két földképpel, ‚Történet és törvénytan.' Irta Edvi Illés Pál. A' m. t. t. által koszorúzott néptanitó könyv harmadik kötetéből. Harmadik javitott kiadás n8r. 118 l. füzve 28 kr. — 4) ‚Tudománytár' 2d. füzete illy tartalommal: I. népnevelés, különösen a' realismusról, Győry Sándor r.tagtól. 2. A' történeti tanulmányok haladása, jelleme 's állapotja Németor.ban, 1840 évig. Vége. Bajza J. r.ttól. 3) A' magyarországi izmaelitákról mint volgai bulgárok'sm. nyelvü népfelekezetről, Jerney J. r.tagtól. 4. Okleveles toldalék Beely Fidél l. tagtól. A' literaturai részben: 1. Franczia regény és játékszin. 2 Criticai szemle az irodalom történet-körében. 3. Bibliographia. Az előfizetés egész évre 5 ftjával még folyvást nyitva áll. Kelt Pesten, apr. 2. 1844. D. Schedel F. titoknok.

Országgyülési közlemény.

(A' 125d. fördi ülés vége.) E' nézeteket egy báró hosszas czáfolat alá vevé; miután pedig előadására egy gróf nyomban felelt 's az előbbi szónok minden indokait rendszeresen felhozta, ez utóbbiból ezek is kitetszvén, csak ezt közöljuk. A' gr. beszédének tartalma ez: Én már más alkalommal kimondám, hogy midőn polg. jogokrul lesz szó, a' polgárok által leendő közvetlen választatását az országgy. követeknek nem kivánom; miután pedig meggyőződésem azóta nem változott, ugyanazon szavazatomat ismétlem, és pedig okaimat előadván, azon véleményemet kijelentem, hogy ugyanazon szempontbul indulok ki, mellyet gr. Sz. A. ő m. emlitett, midőn ezen két szót hozta elő, mellyet politikában kerülni kell: t. i. a' ‚soha és rögtön' szót. Ezutóbbira nézve ugy látszik, hogy m. b. E. J. urnak véleménye más és azt abból motiválta, hogy midőn a' roszat megszüntetni, vagy nagy jót hozni kell, a' rögtönzés maga helyén van. Ebben igaza van a' m. b. urnak, ha t. i. nincs más mód a' roszat megszüntetni 's ha a' veszély olly nagy, hogy azt rögtön meg kell szüntetni, vagy pedig a' jót nem lehet máskép mint rögtönzés által behozni; de azt vélem, miszerint természetben főelv az, hogy ártalmas a' rögtönzés és ez sehol inkább nem ártalmas, mint a' politika és törvényhozásban. B. E. J. a' miatt vádolja gróf Sz. A. urat, hogy ő is rögtönzött ezen tárgyban. Szerettem volna azon eseteket hallani, mert épen a' városok elrendezésire nézve ő mlga volt az, ki azon elveket felállitotta, hogy midőn a' qualificatiót megállapitjuk, ollyanokat állitsunk meg, miket később leszállitani lehet. Ebben ugy hiszem rögtönzés nem mutatkozik. Mi a' voksokat illeti, milly vokssal fognak birni a' városok, arra nézve köztünk még senki nem nyilatkozott, vajjon t. i. rögtönözni fog é e' tekintetben gr. Sz. A. vagy nem? azt későbbi tárgyalás fogja mutatni, de bátran kimondom, hogy rögtönzésről itt szó nem lehet: mert ez csak akkor lehetne talán, ha itt ezen ujabb rendezés előtt valaki a' kir. városoknak 47 szavazatot adni akarna. Ezeknél fogva én egyáltalában nem győződtem meg b. E. J. ur által, hogy itt a' rögtönzés maga helyén volna. Énugyanátlátomannak szép oldalát, mi más részről mondatott, hogy t. i. a' városi követ a' várost csak akkor fogja tisztán képviselni, ha annak választásában az egész polgárság fog részt venni, de ezen okoskodás messzebbre vezet mint azon tisztelt urak tán magok akarják; mert ha azt kivánjuk, hogy a' városi követ mindazokat képviselje, kik a' városban laknak, akkor nemcsak a' polgárokat, hanem senkit nem kellene kizárni a' választásból. Erre azt lehetne mondani: ha a' vote universel-t nem fogadták el a' m. főRR., mint a' KK. és RR. sem ajánlják azt, mindazáltal a' választási és politikai jogokat olly qualificatiókhoz kötötték, mellyek elég biztositékot nyujtanak, 's hogy ezenkivül a' polg. jogok gyakorlatát föltételezni semmitől nem kell. De kérdem: vajjon ezen qualificatiók, mellyek a' polgárban megkivántatnak, mellyeket talán egyes egyedekre bizni lehet, elégségesek é arra, hogy azt, ki illy qualificatiókkal bir, egyáltalábanvalamennyi politikai joggal föllehessen ruházni? kérdem: elégséges é, hogy az, ki ennyi vagy annyi fekvő vagyonnal vagy keresettel bir, olly kérdés felett itélhessen eldöntő szavazattal, mellynek elhatározása nemcsak a' város, hanem az egész haza jövendőjére eldöntő hatással lehet? Azt vélem, hogy a' vagyon, ipar és szorgalom 's mindazon többi qualificatió, mellyek a' polgárságra megkivántatnak, nem biztositék másra, mint arra, hogy a' köz rend, csend 's béke fentartassék. A' városnak rendes utoni kifejlődése a' polgárok önérdekében is fekszik és hogy szavazati jogával ki fogja jelölni polgártársaikbul azokat, kik erkölcsük 's értelmük által a' közbizodalmat megérdemlik, 's kik elismert fensőbbségüknél fogvást a' polgárok által érdemesittettek arra, hogy a' politikai jogokat közvetlen gyakorolják. A' másikra nézve azt vélem, azon qualificatio feljogositja a' polgárt arra, hogy maga közvetlen jelölje ki azt, ki által a' polg. jogokat gyakorolni kivánja. Ha összehasonlitom a' most tanácskozás alatt levő §t a' t. RR. szerkezetének 316ik §ával, melly körülbelül ugy szól: „hogy a' tiszti kar a' képviselő testület által választatik" akkor megvallom nem látom okát annak, a' t. RR. miért kivánnak e' részben a' követekre nézve más rendelkezést, mint az, melly, a' tisztikarnak választatását nem az egész polg. hanem csak a' képviselő testületre bizta; 's e' véleményben b. E. J. ő mlgával osztozom, hogy vagy nem képesek a' választásra, vagy pedig az illy nagy számu választók általi választás veszedelmes volna. Mi a' képességet illeti: magam is azt mondom, hogy ha a' t. RR. nem vélhettek bizni az egész polgárság megbirálásában azon kérdésre: vajjon ezenvagy azon hivatalra mellyik egyed alkalmas, kérdem, lehet-é ugyanazon polgárságra annak megbirálását bizni: vajjon a' törvényhozásra, a' hazának jövő rendelkezésire alkalmas é ez vagy amaz egyed? Errenézve b. E. József ur nézete más. Ő mlga azt mondja, hogy sokkal nehezebb azon feladat, midőn a' polgárság a' képviselő testületet választja, 's a' nehézséget leginkább abban találja, hogy a' polgárság követei a' képviselő testület által választatnak; mert a' képviselő testület választásakor arra is kell figyelmezni, hogy mellyik politikai vélemény fog képviseltetni ezen politikai testület á l t a l, 's milly arány fog azon véleményt képviselő testületben állani? Erre megjegyzem, hogy ő mlga a' politikai eszmék igen nagy kiterjedését teszi fel városinkban, 's igen kivánesi vagyok, hol találna b. E. J. ur, felteszem hazánk első városák Pestet, illy polgárokat olly nagy számban? Képes volna é ezen 5 vagy 6000 polgár között csak 500t találni, kikolly nagy politikai belátással birnak hogy megitélhessék, milly arányban legyen a' politikai vélemény képviselve a' képviselői testületben? hogy azt megbirálni akarnák is tudnák is? Hol volna ez gyakorlatban létesithető, mit b. E. J. feltesz? akkor városink nem ipar és kereskedés, hanem csak politikai clubbok szinhelyeivé válnának; 's akkor azok nem a' kereskedés 's ipar előmozditására forditanák figyelmöket, hanem egyedül politikávali foglalatosságra. Ezen kivül b. E. J. ur azt mondá, hogy sokkal nagyobb a' biztositás, ha egész polgárság által történik a' választás; mert főkép a' megvesztegetéstől fél, 'saz vallja, hogy sokkal könnyebb akkor, midőn kisebb számu választók folynak be, a' megvesztegetés, mint midőn nagy számmal vannak a' választók. Ebben van ugyan némi erő; de nem éri fel azon végetlen más roszat, mellyet választásban a' nagy számu választók okoznak; 's figyelmeztetem ő mlgát, mikép ha a' kormányról feltesszük azt, hogy megvesztegetés utján akar hazánkban bizonyos eszméket kivívni, akkor a' választók száma s e m fog biztositást nyujtani, 's m á s részről valamint én, ugy b. E. J. ur is nem a' választók számában, hanem azok erkölcsiségében, 's épen véleménye szerint, politikai nézeteikhez való ragaszkodásukban fogja találni a' biztositékot; valamint a' kormányra nézve nem azon közleményekben, mik a' kormány elibe tétetnek, hanem a' kormánynak alkotványos szellemében fogja találhatni a' biztositékot. Ezenkivül ha a' t. RR. veszedelmesnek tartották a' tiszti karnak egész polgárság általi választatását, csodálom, hogy ugyanazon veszedelmet, mellyet bizonyosan sokkal nagyobb mértékben alkalmazhatni a' követválasztásra, itt nem látják; 's nem tagadhatja senki, hogy legalább ujabb időkben semmi választás nem vitetett nagyobb ingerrel, mint épen a' követválasztás. Hogy pedig ezen agitatio még veszedelmesb volna, ha az csak a' képviseleti testület k e z é b e n maradna, mintsem ha az egész polgárságra kiterjesztetik, teljességgel nem látom. Az mondatott, hogy a' m. főRR. közül sokan félnek attól, ha majd a' választás nagyobb körre kiterjesztetik, 's ennek két oka lehet: vagy mivel a' kormány vagy mivel az állomány igen gyenge. Erre csak azt jegyzem meg, hogy bármilly erős legyen a' kormány vagy közállomány: a' törvényhozás soha ollyant ne rendeljen, mi csak annak erejétől, nem pedig magának az eszmének igazságától feltételeztetik, és mindig hibázni fog azon törvényhozás, melly a' legerősb kormányt vagy közállományt olly nagyszerü experimentum által, mint a' milly most inditványoztatik, koczkáztatni akarja. Nem akarok hosszas lenni, röviden kijelentem, hogy azon indokoknál fogva, mellyek előbbeni véleményemben megerősitnek, gr. Z. F. ő mlgának inditványához járulok. Egy m. gr. a' kettős választásokból az olygarchiának egy faját vélte keletkezendőnek, Velenczét hozván fel más olasz statusokkal a' középkorbul, ujabb időkben p e d i g a' franczia assemblée de notablest, mellyből végre a' consulat 's az empire, vagy tulajdonkép az absolutismus keletkezék. Nem mindenki k é p e s követ lenni, de képes követet választani. Egy báró 's fő-isp. helyettes igy nyilatkozott a' kettős választások ellen: Vannak bizonyos alkotványos elvek, mellyek éltető sugárkint világitnak a' polg. szerkezetek egész organismusán keresztül, 's éltető nedvkint szivárognak annak legkisebb erein is által. Illyek honunkban a' szabad választás és nyilványosság eszméji. Megszoritni e z e k e t csak annyiban szabad, menynyiben önérdekük kivánja 's csak olly esetekben, midőn egyik vagy másiknak szilárditása igényli a' korlátok közé szoritattást; 's bizonynyal a' m. főRR. is meg akarván a' szabad választást szoritni, a' kir. városokban e' korlátozást nem tehetik az elv rovására, hanem annak állandósitása tekintetéből, 's csak ez tehát a' feladat: ugy huzni határvonalat, hogy az, ki innen marad azon, tudhassa, mikép az elvnek müködik érdekében, mig az azon tullépő annak veszélyeztetéséről győződhessék meg. Hogy e' vonal-kijelölés legna-

gyobb ovatosságra hi fel bennünket, tagadni senki nem fogja,minthogy ovatosság is jellemzé eddigelő még minden a' m.fRR. által ez ügy körül tett lépést.Vagy nem ovatosság állittatá é fel a' polg. képesség magas fokozatit, 's nem ovatosság épitette é ezen alapra azon erős, vagyonos, független közép polg. rendet, mellyben gróf A. multkor a' városok jövendő sorsának látta letétetni alapját? De ez alap letétele után nem ugy áll é már ma köztünk, ha magunkkal 's állitásinkkal ellenétbe j ő n i nem akarunk, a' szőnyegen levő kérdés, hogy mi jogokkal lássuk el a' magunk által alakitott, szoros képességek által feltételezettvagyonos polg.rendet?Nem tömegről van itt többé szó, hanem egy szilárd polg. rendről. Vagy e' kifejezést csak addig akarók használni,mig azon magas fokozatu képesség kivivására szükségünk vala; 's ezeket megnyervén, most már tömegnek kereszteljük azt, mit magunk előbb egészen más értelemben vettünk? Nem lehetek hát a' f. kormányzó multkori véleményében sem, miszerint a' polgároknak nem ad addig több jogot, nem nevezetesen a' követek közvetleni megválasztás jogát, mig azt nem fogja látni: a' t. RR. el lesznek é ez általunk felállitott qualificatiót fogadandók vagy sem? Nem; mert elöttem a' jog födolog, 's én előbb azt akarom kimondani, melly jogokat kivánok megadni a' polgároknak; azt hiszem, csak ekkor szólithatom fel következetességgel a' t. RRet qualificatiók elfogadására. Ha azonban ezt teendem, 's következőleg azon elvet állitom fel, hogy az általam megadatni kivánt jogokat egyvagyonos polgári rend eszméjéhez kell kötni, akkor tettleg is meg akarom mutatni, hogy azt, mit erős középrendnek nevezek, magam is annak tartom, ezt pedig csak iránta bizalmam kimutatásával tanusithatom.Igen,azt akarom ekkor, hogy bizzék ama polg. rendben kormány 's haza egyenlőn; azt akarom e' fölött, hogy önmagában is ébredjen kezdetleg mindjárt fel az iránta tanusitott bi z o d a l o m szülte öntudat; mert hiszen belbecsünk öntudata szüli a' legszebb polgári erényeket, 's kétségtelenül a' szabad választásoknál a'függetlenség azon érzetét,melly legbiztosabb ovó-szerkint szolgáland a' megvesztegetések ellen. Azértis én mindazon jogot meg kivánom a' városi polgároknak adni,mellyeket a' társaság veszedelme nélkül gyakorolhat, mellyek megtagadása iránta bizalmatlanságra mutatna. Nem tartozom azonban azok sorába, kik azt állitják,hogy ha ezeknek a' követválasztásba leendő közvetlen befolyást meg nem adnók, épen semmit nem nyernének ezen rendszeres munkában javasolt törvények által; mert tagadhatlan, hogy ezekben több olly jog nyujtatott nekik,mellyekkel most nem birnak; noha másfelől az is igaz, hogy ezek közt sok olly visszaadott jog találtatik, mellyekkel régente a' polgárok éltek, 's mellyeket midőn jobbra fordituk, csak a' legalkotványellenesb visszaéléseket töröljük el; de elismerem, mondom, hogy az általunk megadatni kivánt követválasztási jog kérdésének köztünkleendőmegbukása esetén is jobb lenne jövőre a' polgárok állapota, mint eddig volt. Nem áll azonban az sem más részről, hogy ha e' jog közvetlen gyakorlatát megadjuk a' polgároknak, mindent meg fogtunk adni jogi tekintetből, 's választott polgárokra többé szükség sem leend. Nem; mert ott van még a' gyülések tartásának 's a' köztanácskozásokat 's a' tisztviselők választatását illető kérdés, pedig itt is meghuznám én azon határvonalt, mellyről előadásomban fenebb említést tevék. Meggondolásra méltónak vélem azt is, hogy egy olly országban intézkedünk, hol a' többi municipiumnál (a' megyéknél) közvetlen történik minden választás, hol semmi birtokbeli qualificatio nincs.Azt hiszem tehát, hogy midőn a' városokrul rendelkezünk, ezek állására is legyünk figyelemmel. Miután qualificatiók tekintetéből már egy tetemes megszoritó lépést tevénk, vigyázzunk, a' kettős választás behozatala által kellelinél nagyobb megszoritást ne tegyünk; mert vajjon az a' polgár, kiben a' gr. Z. multkori inditványa szerint biztositékul 4ezer pgő forintnyi értéket vagy 600 pfrnyi jövedelmet kivántak a' m. fRR., miért nem nyujt ő annyi garantiát, mint a' megyei proletarius utólsó nemes ember? Ide járul még az is, hogy a' polgárok jogai közt az is foglaltatik, miszerint ők lehetnek követek,tiszt- és képviselők. Már ebből azt következtetni, hogy mivel választhatnak az első két hivatalra, meg is választhassák azokat: ezt állitani, mondom, kissé messze vezetne; de annyi csak áll, hogy mihelyt képviselővé lesz valamelly polgár, azonnal közvetlenül választhatja meg a' követet. Felteszik hát felőle a' m. főRR. is, mikép bir annyi képességgel,miszerint megitélheti:alkalmas é követnek valaki, vagy sem; 's miért ne gyakorolhatná tehát, mint egyszerü polgár is már ezen választási jogát; vagy talán e' belátást csak akkor nyerné, ha egyszer választott polgárságra emeltetett? 's végre ezen választott polgárok, kikre a' m. fRR. a' követválasztást bizni ohajtják, fogják é magokat a' polgárság befolyása alól anynyira emancipálhatni, hogy végre is ne azt válasszák meg követnek,kit maga a' polgárság akar? Én azt hiszem,nem; 's azért az meggyőződésem, hogy czélszerübb e' választást közvetlenül magokra a' polgárokra bizni. Azt mondhatná valaki, hogy ha okoskodásom áll, abból azt kell következtetni, hogy a' tanácskozások's tisztikar-választásban is részt kelljen az egész polgárságnak venni. Ezek közt azonban nagy a' különbség. A' követválasztásnál főtényező a' bizodalom,mellynek ellenállhatlan gyakorta ereje, 's mellynek azért, mig lehet, közvetlen kell nyilatkoznia; 's hogy máskint álljon a' dolog a' tanácskozásoknál, máskint a' tisztikarválasztásnál, annak idejében megmutatandom. Épen ugy nem idevaló az utasitások kérdése is, 's itt jelenleg csak annyit ismérek el, hogy igen is a'választó összes polgár adhat utasitást követeinek; arról: adjon é azt, majd más helyen fogok szólani. De van még egy tekintet, melly véleményemhez szilárdul csatol. Ime mi itt polgárokrul szólunk, képviselőkről, ezek jogairól, 's nem emlitjük a' városok a z o n roppant számu lakosit, kik sem nem polgárok, sem nem képviselők, 's azokká tán soha nem is lesznek;tudom pedig, hogy ezek java 's boldogsága szintugy szivén fekszik a' m. fRRnek. Ezek bizonyosan befolyással a' követválasztásra nem lehetnek. De nem kivánatos é mégis, hogy bizalommal tekintsenek ezek is a' városok á l t a l küldendő követekre? 's vajjon mikor éretik ezen czél inkább el,akkor é, ha egy, tőle 3dik fokozaton álló, vagy egy helyzetéhez közelebb, de kellőleg organizált néposztály fogja megválasztani a' követet? Vagy nem érdemlik é ezek is meg, hogy bárha befolyásuk nélkül is, de számitásunkba foglaljuk őket? különben azon kereskedési, ipari érdek,mellyet különösen kivánnak a' m. főRR. a' városi követek által majd képviseltetni,kirekesztőleg a' polgárok által monopolizáltatik, 's a' nem polgárok nem teszik é ennek egyik kiegészitő részét? 's ha hát ez érdekeknek politikai érdekek fölött politikai szinezetek nélkül kell képviseltetni,nem kivánatos é, hogy a' követ szélesb alapu választó közönségnek köszönje létét, mint kisebb, politikai clubbokká fajulható testületeknek? Ez elfajulást pedig nehezebb meggátolni, mint a' választásoknál történhető kihágásokat; az ellen alig van ovadék, mig itt egy jól rendezett rendőri 's büntető hatalom a' kellő fékeket felállithatja. Igen, ugy tekintem én majd a' minden tekintetben elrendezendő kir. városokat, mint egy szüz tért,mellyet tisztán, gyomtól mentten, minden kellékkel ellátva adunk a' végrehajtó hatalomnak által, 's mellyen tehát, csak akarja igazán, a' rendet is fen fogja tarthatni;sőt tovább megy kivánságom,'s azt ohajtom, hogy sok jó növényt, mellyet e' térre ültetek, más municipiumainkba is ültethessek által idővel. Nem akarok azonban kezdetben mindjárt olly plántát ültetni oda, mellyről biztos vagyok, hogy sem itt állandósága nem lesz, sem oda át nem vihetem soha; azért is a' követválasztást kétszeresen szoritani meg, u.m. képességfelállitás 's kettős választás által,nem akarom; szavazok a' t. RRkel. Egy m. b. 's főisp. is hasonló szellemben nyilatkozék: Én ezuttal a' candidatio rosz és jó oldalait nem kivánom bővebben fejtegetni,'s előre kijelentem,ha a' mostani szabad választásoknak nevezett választások (mellyek azonban mindenek inkább,mint szabadok)mostani visszaélései'skinövéseitől meg fognak valamennyire tisztittatni, ha a' mostani választások a' választók meggyőződése emanatiojához legalább közelitni fognak, a' candidatioi jog iránt én némi transactióra is leszek hajlandó:mostani körülményekben azonban a'candidatio,kivált ha az részrehajlatlanul gyakoroltatik, gyakran egyedüli biztos akadálya annak, miszerint a' pártfőnököket, a' korteskedésnél hasznos szolgálatokat tevő érdemetlen 's ügyetlen egyedek tömege, a' más párthoz tartozó érdemesek és ügyesek kirekesztésivel, ne ültesse tisztviselő székekbe. 'S ha igazságosak akarunk lenni,a' részrehajlatlanul gyakorlott candidatioi jog ezen jó oldalát tagadni nem lehet.Mindezt azonban ne méltóztassanak a' m. főRR. mintegy előszavául venni annak, mintha én a' szabad választás terjesztését nem pártolnám; pártolom ezt minden fogyatkozási mellett is,a' jelen kérdésre nézve is, mert azt hiszem,hogy ez az egyesektől függő kinevezéseknél jobb; mert,ha a' szabad választás elve meg van mentve, a' hiányokon 's kinövéseken mégis csak könnyebben segithetni, mint az elvesztett választási elvet visszanyerni. Én tehát a' t. RR. szerkezetéhez járulok,miszerint az összes polgárság válassza az országgyül. követeket. Számos vala még a' mindkét oldalróli előadás,mellyek többnyire a'már felhozott elveket a' legkülönbnemü változatokban ismétlék. Végre, mint már emlitők, a' kettős választást mondotta ki ő cs. kir. Fens. végzésképen.

130d. orsz. ülésb. a' m. főRRnél mart. 26kán országbiró ő exc. elnöklete alatt, a' városi munkálat feletti tanácskozás folytában a' 230d. §nál az előbbi határzatnál fogva ezen módositás tétetett: „rendszerint a' főfelügyelő, 's annak akadályoztatása esetén 'stb." A' 131. §. vége azonban mint fölösleges, vagy nem czélirányos és surlódásokra okot szolgáltatható, módosittatott. Ha a' törvények ezentul meg fognak tartatni, ugy magában a' törvényben 's az abban foglalt büntető sanctióban leend megtartatásuk kezessége, de illy szövet a' törvénybe nem való. Ezért a' törvény végszavai most igy hangzandnak: „akkor a'szavazattal biró többi tisztviselő öregebbike viselje az elnökséget." A' közgyülésekbeni csend és illedelemről rendelkező 240—247 szakaszok helyébe a' városi k ö v e t e k munkálatának 174. §a tétetni rendeltetett: „174. §. hallgatóságnak a' tanácskozási teremben sem helyeslés, sem helyben nem hagyás jeleit adni nem szabad, melly ha mégis ezekre fakadna, a' polgárgyülés e l n ö k e, az egyszeri rendre igazitás nem sikerülte esetében a' hallgatóknak rendelt helyet kiürittetni, és az napon bezáratni köteles; ha pedig csak egyes személy zavarná a' tanácskozásokat, azt kivezettetni hatalmában áll." Hozzáadatván a' kihágók e l l e n a' törvényes büntető sanctio. A' 249. §nál a' „közgyülés" szó „város tanácsa" által pótoltatván, tanácskozás alá került e' szakaszban az országgyülési követeknek adandó utasitásokat tárgyazó a) pont, melly főérdekü vitatkozásokra adott alkalmat. Egy gr.és főisp.helyettesezen kérdés eldöntetését azon időre kivánta halasztani, midőn az országgyülés elrendezése in complexu 's rendszeresen fog tárgyaltatni. Az utasitás-adás nincs szoros kapcsolatban a' városok elrendezésével, 's azért ez annak hija miatt csonka munka nem lesz. Magokra a' megyékre nézve sincs illy tárgyu törvény, 's igy már csak egyformaság tekintetéből is, melly a' városok 's megyék közt czéloztatik, itt is az utasitások kérdése függőben, az a) pont pedig egészen ki lenne hagyandó. Egy báró egyet érte ugyan e l ő b b i szónokkal az elv iránt, de nem motivatiójára nézve. Mihelyt az a) pont innen kihagyatik, azon pillanatban megszüntettek a' városokra nézve az instructiók; miután pedig a' v á r o s i követek vokssal lesznek felruházva: természetesen következik, hogy ha ezen követek utasitás nélkül jelennek meg országgyülésen, azonnal a'megyékben is megszünnek az utasitások. Ezt ugyan szónok távolról sem ellenzi, hanem lehető legnagyobb előlépésnek tartja. A' végzés minden esetre fontos lesz, t.i. vagy positiv fentartása, vagy positiv eltörlése az utasitásoknak. Az utasitások valódi szerencsétlenség. Nem kivánja ugyan itten szónok a' külföld példáját felhozni, mert nagy a' különbség, leginkább e' tárgyra nézve, köztünk és más országok közt; de csak elvontan is tekintve az utasitásokat, kétségtelen, hogy azok örök ellenzésben állnak a' törvényhozás főfeladásival: gondoskodni az egész ország boldogságáról, képviselni annak érdekeit, ismerni szükségit, következetesen öszpontositni az ország intelligentiáját. Mindez az utasitások mellett lehetetlen, mert ezek mellett a' követ csak megyéjét, nem pedig az egész országot képviseli, a' provincialis érdeket kénytelen a' köz jónak fölibe helyezni. Capacitatiónak utasitások mellett helye nem lehet, 's a' szabad akarat le van bilincsezve általok. Vagy megtartatnak szorosan az utasitások, vagy nem; ha igen, akkor többnyire csak a' relativ többség határoz, 's igy néha épen az lesz végzéssé, mit a' többség ellenzett; ha pedig nem tartatnak meg szorosan, akkor kénytelenek a' követek a' közelebb álló inditványhoz állani, mi azon maneuvrekre ad alkalmat, mellyek által az ügyesség diadalmaskodik a' kötelességen. Szónok tehát örvendeni fog, ha az utasitásadás a' városokra nézve megszüntetendik, mert az utasitás csak a' szabad választási jog kijátszása. Theoriában igen szép a' nemességre nézve, hogy az országgyülésen csak az ő akaratja teljesittetik; de tulajdonképen ki adja a' követeknek ezen utasitást? Ollyanok, kiket a' nemesség arra meg nem bizott, hanem kik csak azon kedvező helyzetben vannak, hogy v. a' megyei g y ü l é s helyén laknak, vagy gazdagabbak, vagy nagyobb befolyásuak mint a' többiek. A' követ pedig akarat nélküli géppé aljasodik,kinek belső meggyőződését követnie nem lehet,'s igy Magyarországban jelenleg minden embernek szabad kimondani véleményét, csak az országgyülési követnek nem; minden megye, minden város képviseltetik, csak maga az ország nem. Egy gr.'s főispán egyszerüsitni akarván a' törvényt, azt akarja kimondatni, hogy azok, kik a' követet választják, adják is annak az utasitást. Figyelmezteté egy báró's főispán,hogy az a) pont kihagyatásának nem az lesz egyenes következése, h o g y az utasitás-adás hiányai megszünendnek, hanem hogy perplexitásba jövend a' város; azért rendeltetni kivánja, hogy csak a' polgár-

gyülés adhasson utasitást. Itt azonban egy báró azon nehézséget tünteté elő, hogy e' szerint mégis nem az adna utasitást, ki a' követet választotta. A' megyékben, bármikép legyen in praxi, jogszerüleg legalább minden nemes szólhat az utasításhoz, de városokban a' már hozott végzés szerint lehetetlen, hogy az, ki választ, utasitást is adhasson, 's már csak ez is elég ok arra, hogy az a) pont kihagyassék. Ezen nehézségre nézve megjegyezé később egy gr., hogy ez a' t. RR. szerkezetében fenáll szinte. Egy gróf, ki legelőször szólalt fel, rövid bevezetés után, igy adá elő a' tárgy körüli nézeteit: Midőn az a) alatti pont ki- vagy meghagyásáról határoznak a' m. főRR., akkor egyszersmind egy alkotványos jognak meg- v. meg nem adásáról határoznak, és egyszersmind elkerülhetlen, midőn ezen kérdést tárgyalják, bebocsátkozni abba: vajjon hasznosak é egyáltalában a' haza érdekében az utasitások, vagy sem. Miket eddig az utasitások ellen előadatni hallottam, azok inkább az utasitási joggal eddig történt visszaéléseket illetik: főellenvetése 's erősítése az utasitás-ellenzőknek az, hogy az utasitási jog ellenkezik a' képviselési joggal; de m. főRR., vélekedésem szerint azon erősség merőben a' képviselési jog értelmezésén 's definitioján alapul. Mert mi a' képviselés eszméje? ez azon sarkallik leginkább, hogy azt, mit magam nem tehetek, vagy tenni nem akarok, mással tétetem, és az egyetlen sarka a' képviseleti testületnek, bizonyitja ezt például maga a' diplomatiai képviselet elrendezése is. Egyik ország követet küld a' másikhoz, és szinte azon czimmel felhatalmazva küldetik, hogy képviselője az országnak, de mind a' mellett utasitással is el van látva. Másik erőssége az utasitás ellenzőinek az, hogy a' capacitatio ki van rekesztve 's hogy az utasitási rendszer ellentétben áll a' törvényhozás feladásával, melly abban áll, hogy kölcsönös felvilágositás utján közjóra czélzó törvényeket alkosson. De kérdem: mi a' kriterion arra nézve, hogy csupán a' választottak fogják fel a' t.hozás azon feladását? 's nem foghatják é fel a' küldők is 's nem használhatják é épen ugy azon eszközöket, mint az általok választott képviselők? De m. főRR. legtöbb előttem az, hogy az utasitási rendszer összefüggésben van a' megyei 's általában a' municip. szerkezettel. B. E. J. t. barátom az utasitási jogot csak illusiónak állitja, és én bátor vagyok az utasitásokat a'megyei szerkezet természetes kifolyásának tekinteni; mert én nem képzelhetek olly politikai testületet, mellynek jogában és szabadságában nem volna képviselője által maga akaratát tolmácsoltatni,'s valameddig a' megyei szerkezet mostani állapotban fog maradni, legyenek a' m. főRR. meggyőződve, hogy addig az utasitások fen fognak 's azoknak természet szerint fen is kell állani. Véleményem szerint midőn a' m. főRR. az utasitások eltörlését határozák, az által egyszersmind távolabb következésében a' megyei szerkezet ellen nyilatkoznak, mert mit akarnak a' m. főRR. a' városokbul képezni? egy administratiói testületet ugy hiszem legalább, és egyszersmind be akarják a' városokat az alkotványos életbe hozni; mert kérdem, hogyha a' városok, mint alkotványos testületek kénytelenek a' főelv ellen föllépni, mi nyomadéka fog lenni azon föllépésnek, ha nem tudatik egyszersmind, hogy az, mit a' város, mint alkotványos testület teszen, viszhangra fog é találni, 's tolmácsoltatni fog-é leendő országgyülésen a' követek által? Hogy ha elő fog állani azon eset, miszerint a' magyar megyei szerkezet többé politikai dolgokrul tanácskozni nem fog, akkor legyenek meggyőződve a' m. főRR. tisztán administrationalis testületté fog sülyedni 's nem tanácskozván többé politikai dolgokrul alkotványvédő állását az által el fogja veszteni 's az alkotvány ez által egyik legnevezetesb 's legsikeresb garantiájától fosztatik meg. Kétséget nem szenved, miszerint az utasitások, mint most állnak, kimondhatlan sok anomaliával és visszaélésekkel vannak összekötve; de minden politikai jog csak ugy hoz üdvös sikert, ha közértelmesség kifolyása, 's ha azt,mint a' franczia mondja „raison publique" kiséri. Hiába izzadnak a' m. főRR. e' nélkül a' haza érdekében, hiában codificálnak. Külföld példájára is hallottam hivatkozni,igaz hogy Spanyol- Portugálországb.és Amerikában nincsenek utasitások; de nem tudom ki irigyelné azon országok állapotát! Francziaországban sincsenek utasitások, de alkotványos tekintetben Francziaország sem az, mellyre hivatkozni szeretnek; egyedül Brittannia maradnafen:de méltóztassanakmegfontolni a' Brittannia és Magyarországköztinagy különbséget, Brittanniában szabad sajtó van, 's ezen különbség véleményem szerint annyira lényeges, hogy azon kérdésre nézve eldöntő; de ha még ezen különbség sem léteznék, a' britt nemzet azon szerencsés helyzetben van, miszerint örökös érintkezésben van a' világ viszonyival, és számos olly statusférfival bir, kiket függetlenül lehet a' t.-hozás pályájára küldeni, a' nélkül hogy a' küldőknek rájok nézve valami felügyelési jogot fentartani szükség volna, melly jog egyébiránt a' kiképzett közvéleményben és szabad sajtóban létezik. De ezekkel Magyarországban nem dicsekhetünk, 's mindezeket összefogva, azon véleményben vagyok, hogy az utasitási jogot, melly in ultima analysi egyetlenegy orvoslása a' rosz választásnak, világosan mondjuk ki 's adjuk meg a' városoknak azon legszebb alkotványos jogot, mellyel a' megyék dicsekesznek.Conservativ eszme azutasitás eszméje 's azt tartom ezen tábla hivatásához nem tartozik a'conservativ eszme iránt ellenszenvet mutatni, midőn alólrul jő; 's valóban különösnek tartom, hogy midőn conservativ eszme pendül meg a' RR. részről, épen a' m. főRR. által nem pártoltatik. Szavazok tehát a' RRdek szerkezetére. Egy nm. püspök e'nehézségek elkerülésére a' kérdéses pontban csak általányosan kivánta kimondatni: „az országgyülés iránti intézkedések." Következett ezután számos nyilatkozás, mellyeket csak kivonatban hozunk fel. Különbség tétetett a' joggyakorlás 's annak viszszaélései közt,'s csak ez utóbbiak megszüntetése javasoltaték; az utasitás-adás valódi szerencsének mondatott 'stb. Egy gr. arra figyelmeztete, hogy egy vonalba akarjuk állitani a' városokat a' megyékkel; miután pedig ez utóbbiakra nézve még jelen körülményinkben az utasitásokat eltörleni nem lehet, a' városokban is hagyassanak meg. Surlódások minden esetre következni fognak, miután már megengedteték a' városoknak, hogy alkotványos ügyeiket elintézhessék. Azért czélirányos volna kihagyni az a) pontot, az utasitásokról pedig az általányos jogok elhatározásánál rendelkezni, miután itt mellékesen egy illy életkérdést eldönteni nem lehet. Számos ugyan az ez ügy körüli anomalia 's hiányok, de ezeket egyedül a' városokra nézve megszüntetni helyén nem volna. Azért e' tárgy megemlitését az x) pontra kivánta hagyatni Megmutattaték több szónok által, hogy azon logikai következetesség, melly első kötelessége a' t.hozásnak, e' pont kihagyatását megkivánja, miután a' városokban a' képviselők választanak, ezek pedig ki vannak zárva az utasitásból, mellyet csak a' megbizottak adnak. Emlittetett a' pótló utasitások adása, melly néha a' meggyőződés változásának eredvénye, de gyakran politikai ármányok következése 's példakép hozatott fel egy báró 's főisp. által, hogy a' nemesség eltávozta után néhány hátramaradt megváltoztatá az utasitást, ugy hogy a' követ még a' gőzhajón sem volt, már az eredetivel ellenkező utasitást nyert. Ugyanezen szónok az utasitással ellátott követet nem képviselőnek, hanem commissariusnak tartja, az utasitási elvet pedig conservativ elvnek, mert kétségtelen, hogy majd minden megyében a' nemesség többsége, kivált ha titkos lesz a' szavazás, minden kérdés ellen fog nyilatkozni, melly az erszényre hat, vagy az előjogok megszoritására czéloz. Ugyanazon m. báró, ki a' capacitatiót védelmezte, a' politikai apostasiát emlitette,melly által az elveiben megváltozott követ magára süti a' gyalázat bélyegét. De, kérdé ez ellen egy főisp.: a' capacitatio barátja miként állithatja ezt, miután az, ki a' capacitatio következtében politikai nézetit változtatja, apostatának épen nem mondathatik. Egyébiránt a' megyékben is lehet capacitatio, mellynek kifolyása aztán az utasitás; ez pedig többnyire a' gyülés első napjaiban adatik, midőn még az egész nemesség jelen van, 's igy mindenki hozzá szólhat. Vitatások folytában a' külföld 's leginkább Anglia példája ismételve hozatott fel, 's egy gr. Magyarország sajátságos állását, a' többi tartomány politikai helyzetét, a' ministerség szellemét, 's ezek szerint a' jövendőt is kivánta tekintetbe vétetni. Megpendittetett a'megvesztegetés eszméje is,melly kényes pont körül eleltérengtek ugyan a'nézetek,devégrecsak azthozták mégiski,hogya'megvesztegetés teljesen sehol sincs kirekesztve, sehol sem lehetetlen. Az utasitások ellenei az elisiók botrányát is emlitették; de az ellenvéleményüek által azon megjegyzést nyerték, hogy illy elisiók 's ellenmondások a' capacitatio következtében hihetőleg még gyakoriabbak lesznek. Egy püspök az utasitások nyomát törvénykönyvünkben is fel akarván találni, az 1553: 7. tcz. olvasá fel. A' tanácskozások másod részét jövőre hagyni kénytelenittetvén, itt csak a' végzést közöljük, mellyet a' nm. elnök a'szerint mondott ki,hogy azutasitások emlitése történjék ugyan meg, de nem az a), hanem az x) pont alatt 's ott is csak megengedőleg, hogy t. i. az utasitást a' polgárggyülés adhassa. —

130d. orsz. ülésb. a' RRdeknél mart. 26kán tanácskozási tárgy a' Jászkunkerületek belszerkezetéről 's országgy. szavazatjogárul szóló, kerületileg megállapitott t.czikkely.Felszólitá az elnök a'RReket azon alkotványos és szabaditékos jogok kellő tekintetbe vételére, mellyekkel a' mondott kerületek birtokos lakosai fölruháztatvák 's azokat gyakorolták is;szóval hivatkozott általában mind azokra, miket az illy uj rendszeres intézkedés életbeléptetésire vonatkozólag a' városi 's hajdukerületi munkálat tárgyalásba vételekor részletesebben kifejtett, 's a' RRek figyelmébe ajánlott. Hasonló kérelmi előadást intéze a' tanácskozó testülethez az érdeklett kerületi követ is megbizóji nevében's megbizatásához képest; kivánta egyszersmind, hogy a' törv.-czikk bevezető sorai, mellyekben mondatik, miszerint a' ker. belszerkezete 's orsz. gyülési szavazatjoga jövőben egyedül e' törvényen alapszik, hagyassanak ki; szavai azonban siker nélkül hangzottak el. Olvastatván a' munkálat szakaszai, mind elnök ő nm. megérinté röviden ellenvetéseit vagy módositó javaslatait, mellyeket a' hasonló elvek szerint dolgozva levő 's már meghaladott rendszeres munkálatok illető szakaszinál előterjesztett; mind pedig a' kerület képviselője előadá utasitásában foglalt kivánatit. Igy a' szabályokra nézve ohajtá, hogy azokat, a' kerületek eddigi szokása megtartásával, ezentul is nádorő fönségének terjeszthessék föl megerősités végett; nem pedig a' H.-tanácsnak, mint a' munkálatban rendeltetik. A' közös legelő 's egyéb közös haszonvételek iránt ugyanazon rendelkezés iktattatott a' munkálatba, mi a' Hajdukerületnél határoztatott. Hasonlókép észrevételt tön az illető követ a' jászkunkerületi községekbeni, megtelepülés iránt, ugyszinte a' választók és képviselőkről rendelkező szakaszokra. Ez utóbbiak iránt némelly megyei követek részéről ellenészrevételek 's czáfolatok is történtek, mellyek inkább az előadások bal fölfogásából keletkeztek, hogy sem magát a' tárgyat illeték. Az illető követ azon kivánatára, hogy minden 100 lakos után legyen egy képviselő, a' választmányi jegyző ugy nyilatkozék, miszerint ha tudná, hogy azon szám a' főRRek által is elfogadtatik: nem volna ellene semmi kifogása; ehez azonban reménye nem levén, a' szerkezet megtartatását szorgalmazá; 's általánvéve legsürübben szólalt föl a' munkálatnak módosittatni kivánt részei mellett. A' nem nagy érdekkel folyt tanácskozás, a' biráskodásrul szóló Vdik részig haladt.

131d. orsz. ülésb. a' főRRnél mart. 27kén orsz.-biró ő exc. elnöklete alatt a' 249. §. b) pontjától kezdve a' 324. §ig jutott a' tanácskozás, mellyben számos csekély nyomatéku módositáson 's kihagyáson kivül 3 általányos értékü végzés hozatott, ugyanis a' „d) közoktatási osztály" czimü rovat (282—289 §§.) kihagyatott, 's az ez iránti intézkedés a' népnevelési munkálatra utasittatott; a' nyilványosságrul szóló 310dik §nál ennek elve teljes épségben fentartatott, azon hozzáadással, hogy e' helyütt is a' rend és csend fentartása iránt a' közgyüléseknél tett rendelkezésekre történjék hivatkozás; a' 3dik végzés abban állott, hogy a' városi perek fölebbvitele iránt a' 322. §. után beiktatott azon rendelkezés: ‚hogy a' felebbvitel törvény által határzott esetekben a'kir. városok törvényszékeitől a' kir. 's illetőleg báni,ezektől a'hétszemélyes táblára történik 's ezen főt.székekhez ülnökök, születésre nézve való különbség nélkül, a' kir. városokból is fognak neveztetni, az ellene felhozott nyomatékos ellenvetések daczára meghagyatott.

131d. orsz. ülésb. a' t. RReknél mart. 27kén a' jászkunkerület-rendezési munkálatnak biráskodásrul szóló Vd. része levén vizsgálati sorozaton: mind erre, mind a' többi részre 's néhol egyes szakaszok tartalmira nézve is előterjeszté az illető kerül. követ küldöji kivánságit; elnök ő nm. pedig hivatkozólag érinté azon előadásai velejét, miket a' már meghaladott rokontárgyu munkálatoknak vizsgálatikor a' RRek figyelmébe ajánlott. Érdekesb vitatkozások nem fejlettek ki; az egyes észrevételek többnyire elhangzottak, 's a' hajdukerületrendezési munkálathoz idomitó apróbb változtatásokon 's a' 296d. szakaszba illesztett kis toldáson kivül nevezetesb módositás nem történt. Igy volt lehetséges, hogy ez egy ülésben a' 114d. §tól kezdve a' 451. szakaszból álló munkálat hitelesitése bevégeztetett.

175d. ker. ülés martius 28ikán. A' délelőtti $9^1/_2$ órára kitüzve volt kerületi ülés a' közbejött elegy ülésnek 10 órakor tartatása miatt csak 11 óra tájon t.i. az k. kir. váiaszoknak a' RRek teremében ujra fölolvastatása után kezdeték meg. Tárgyaa' 16 szepesi város belrendezetét illetőleg készült ker. választmányi munkálat volt, melly az e' nemü már országos ülésekben is megállapitott rendezeti munkálatok alapelvei szerint levén módositva, érdekesb vitáknak anyagul nem szolgált.

A' vallás tárgyában 1844. mart. 25ről érkezett kegy. kir. válasz: Ő cs. 's ap. kir. fels. 'stb. nevében kegy. tudtul adandó: mikép a' vallás tárgyábani t.javaslat iránt mult év jul. 5ről kiadott k.k. válasz sorai-

ból eléggé világos az, hogy ő fels. midőn az ország KK. és RReit annak szellemében az ezután kötendő vegyes házasságokból születendő gyermekek vallásbeli neveltetésére nézve egy más, valamint elvben üdvös, ugy biztos intézkedés teendésére kegy. utasitotta, azt a' lelkismereti szabadság megmentése czéljából's azon nyiltan kijelentett szándékkal tevé: miszerint a' vegy. házasságokra lépő felektől minden kényszeritės, mellyet e' tárgyra parancsolólag hozandó törvényes rendelkezés előidézne, távolittassék el, 's olly ut követtessék, melly a' katholika és más törvényesen bevett vallások elveivel vagy összhangzó, vagy azoknak legalább sérelmes ne legyen. Miket az ország RRei mult év jul. 8ról ez érdemben ő felségének fölterjesztettek, azokat ő felsége ujolag szorgalmasan megfontolta 's legfensőbb szándoka tisztaságában az ország RReinek kegy. tudtokul adja: mikép azok által, mellyek ezen fölterjesztésben foglaltatnak, ő fels. a' csak imént előbocsátott nézetektől nem mozdittathatott el 's kegy. ugy vélekedik, mikép olly törvény iránt, mellynek parancsoló rendelkezésével 's egyik vagy másiknak vallása elveibe ütköző kötelezés meghagyásával a'lelkismeretek szabadságán—mit azország RRdei is ugyanazon alázatos fölterjesztésükben minden módon épen hagyatni ohajtanak — bármi erőszakolás követtessék el, nem egyezhetik meg. Ugyanazért ő fels. jóllehet a' kath. valláshoz erősen ragaszkodik, midőn mindazáltal mind a' lelkismeret szabadsága, mind az imént emlitett k. válaszban, a' vegyes házasságokból született gyermekek vallásbeli neveltetésére nézve kijelentett tökéletes viszonosság tekintetéből az illy házasságokra lépők ezen nevelésre nézve eltökélett szándékuk létesitésében nemakadályoztathatnak,ezekhez alkalmazólag kegyelmesen megkivánja: mikép elkerültetvén minden parancsoló törvényi rendelkezés, a' vegyes házasságokból születendő gyermekek vallásbeli neveltetéséről, kölcsönös szabad egyezkedés által kötendő irott vagy szóbeli magány- egyesülésekkel határozni az illy házasságokra lépő felekhez önmagukhoz tartozik,'s az illynemü magányszerződések megtartása ugyanazon egyezkedő feleknek jóhiedelmükre bizassék egyáltalában, a' nélkül, hogy azok az illy kölcsönös fogadásuk betöltésére tvényes v. politikai uton kényszeritthessenek. Midőn azért illy rendelkezés által minden, valamint a' parancsoló törvényből folyandó kellemetlenségnek, ugy az ország RRei által is amaz annyiszor emlitett k. válaszban megérintett szerződéseknek természetére 's következményeire nézve nyilványitott aggodalmaknak eleje vétetik, ő felsége kegy. megkivánja: mikép a' fölterjesztett törv. javaslat az előbocsátottakhoz alkalmaztassék, 's igy módositva, az ide vonatkozó további rendelkezésekkel együtt legfelsőbb jóváhagyás alá minél előbb fölterjesztessék. Egyébiránt ő fels. 'stb.

A' Részeknek 1836: 21. t czikk által rendelt visszacsatoltatása tárgyában 1844. feb. 29ről érkezett k. k. válasz. Ő fels. nevében 'stb. kegy. tudtul adandó: mikép ő fels. ugyanazon kegyelmes vágytól, mellyet az ország RReinek a' mult orsz.-gyülésre 1840. apr. 30kán kelt k. végzeménye folytában az 1836: 21. tcz foganatositása siettetése iránt kijelentett, ösztönöztetve, mind a' kiküldött biztosság kiegészitése körül, mellynek nemcsak elnökségében, de tagjaiban is részint halál, részint más különben is változások történtek, mind a' visszacsatolt Részek jelenlegi helyzete megismerésére Erdélyország részéről adandó irományok közlése tekintetéből a' szükségeseket elrendelte 's a' küldöttségi munkálat siettetését szinte kegy. megparancsolta. Valamint pedig ugyanazon küldöttség által ujabban legfensőbb tudomására jutott, mikép azon részek tettleges visszacsatoltatására nézve az előleges kérdések ugyanazáltal küldöttségileg már elvégeztettek, ugy azok azon része, melly legfensőbb kir. jóváhagyás által az ország illető felsőbb kormányszékeinek előleges tárgyalása mellett eldöntendő, ő felsége által haladék nélkül el leszen igazitandó; azok pedig, mellyek törvényhozási rendelkezést kivánnak, az azok feletti egyezkedések megteendése végett az ország RReinek mielőbb tudtokul adatni fognak, hogy igy a' Részeknek Magyarországhoz elhatárzott visszacsatoltatása akadéktalanul előhaladhasson, 's ő felsége legfensőbb akaratával, melly az 1836: 1. törv.-czikk végrehajtása iránt figyelmes, összhangzólag elvégeztethessék. — Egyébiránt 'stb.

Martz. 28kai 132d. orsz. ülésben a' t. RRnél a' részeknek 1836ki 21. t. czikk által rendelt visszacsatoltatása tárgyában f. évi febr. 29ről nemkülönben a' vallási sérelmek tárgyában martz. 25ről kelt két rendbeli kegy. k. válasz fölolvastatása után az orsz. ülés kerületivé változtatott. Kerül. ülésben Sz. követe inditványozá: hogy Erdély visszakapcsoltatására nézve neveztetnék egy választmány, melly jövő országgyülés elibe jelentését adná be, mit a' RR. azon okból nem fogadtak el, mivel már ez iránt ő felsége megkéretvén, a' kir. válasz érkezteig intézkedni szükségtelennek látták. Ezután a' szepességi XVI. városnak mint kerületnek rendezését kezdék meg, 's a' Jász-kun és Hajdu kerületekhez alkalmazva mai napon az egész munkálat befejeztetett. Ugyanez napon a' főRRnél először elegyes ülésben a' vallási sérelmek 's részek visszacsatoltatása iránt érkezett kegy. k. válaszok olvastattak föl. Később országbiró ő nmlga elnöklete alatt a' kir. városok rendezése folytattatott, mellyben az adó-kivetésről rendelkező i.) pont tárgyaltatván, egy gróf 's táblabáró a' 324 §. azon rendelkezésében, melly szerint a' t. RR. által „a' felsőbb felügyelés nem tovább, hanem egyedül oda terjesztetik: hogy az országgyülés által határozott adómaximumnál több ki ne vettessék" meg nem egyezhetett azon ok miatt, mivel a' háziadónak orsz.-gyüléseni vetegetése végetlen sok nehézséggel jár; tovább: mert ez által a' törvényhozó 's végrehajtó hatalom összezavartatnék, pedig szükséges, hogy az administratio ne vágjon a' törvényhozás körébe, sem a' törv.hozás korlátinál kijebb ne terjeszkedjék; miből egyenesen az következik: hogy ha eddig a' háziadó kivetése administrationalis kérdés volt, ezután is az maradjon. Szólónak az eszme ellen semmi kifogása 's megengedi, hogy az adókiszámitás körül polgárgyülés járjon el, de egyszersmind követeli, hogy a' felsőbb helybenhagyás közbejötte nélkül az ne szedethessék be. Ugyanazért ezen eszmét egy §ban kivánná vagy e' helyen kimondatni, vagy az efelőli rendelkezést a' fő felügyelés teendőirül szóló VIk részre halasztatni. 'S ez el is fogadtatott. Továbbá a' k., l., m., n., o., p., pontok 's a' tisztviselőkrül 's tisztujitó székekről szóló C. pont a' 359dik §ig részint módosittattak, részint helybenhagyattak. —

♂ **Esztergommegye közgyülése**, martz. 26án kezdetvén köv. napokon főisp. helytartó elnöklete alatt tartatott. Előkelőleg országgyülési tudósitások olvastattak 's ezekkel rokon megyei levelek. Jelesen 1) Uray Bálint szatmári követ ellen elkövetett sérelem a' kegy. kir. leirat értelmében orvosoltatni rendeltetett. Ha Veszprémnek ifjuság-fékező inditványát kellő figyelemre méltatja az ország, illy kórjelenetnek nem leszünk vala tanuji. 2) K. Szolnok, Pozs. és Hont vgyék atyafiságos fölszólitása a' telekdij elfogadására, egy részben az eszme alkotójának gróf Széchenyi István urnak hálánkat hozta nyilványba, másrészt megfontolásra készte, minélfogvást a' már kineveztetett orsz. választmány jelentéseig a' tárgy felfüggesztését határozák a' RR. 3) A' m. gazdasági egyesületnek országossá emeltetése, egyszersmind a' kivánt összeggel orsz. ajánlat általi gyámolittatása végzésbe ment, 's utasitásul adatott. 4) Pozsega vgyének mint intra fines levőnek levele ismét olvasatlanul viszszaküldetett. Uraim! csak a' törv.szentségét sürgetjük! 5) Választmányi munkálat olvastatott az országutak állapotja 's mikénti javittatása tárgyában, 's miután ez helybenhagyatott, érdeméhez nincs szólásunk; hanem azon ajánlathoz, mellyben a' nm. helyt.-tanács utján szorgalmazandók lennének a' külföldi társzekeresek, hogy széles talpú kerekekkel lássák el magukat, azt is figyelembe ajánljuk: ha nekünk a' külföldi országutakon borsos vámot kell fizetnünk, igaztalanság volna é jó országutainkon járó idegenektől szinte utvámot szedni? Országutjaikat nagy gond és költséggel épitő vgyék és városok belátásunk szerint igen helyesen szerezhetnének maguknak illy adózókon segitő vámszabaditékokat. 6) Povraznik István barti iskolamester, ki 40 évnél huzamosabban buzgón kezelte hivatalát, ő Fölségének érdempénzre ajánltatni határoztatott. 7) Az adózók részire kiszolgáltatott gyógyszerek félévi árjegyzéke sokaltatván (800 p. ftnál több) érdekes vita keletkezett: ki örült ez árszökkenésnek, mivel ugy mond ez csalhatatlan jele annak, hogy adózóink feje derül, a' kuruzslóktul idegenkedik 's értelmes orvosakhoz szól; ki borzasztó visszaéléseket emlegetett; meg más ellenörködést ajánlott, hogy t. i. a' recipén vagy a' szolgabiró, vagy többekint az illető plebánus, vagy a' falu elöljáróji által ismértessék meg a' beteg szegénysége; sőt volt,ki ellenörködésül legczélirányosbnak ajánlá több gyógyszertár használatát; elvégre választmány küldetett ki e' nevezetes tárgy komoly fejtegetésére 's vélemény-kovácsolásra. 8) A' nm. h.tanács által hirdettetett, miként ő Föls. által t. Drahokupil Ferdinand esztergomi káplán neve Drághfyra magyarittatott. 9) Jövő jelentéses közgyülés jul. 4re, a' törvényszék tartása május 20ra tüzettek. 10) A' gyümölcsnemesités megyénk által terjesztendő, ő herczegsége megyénk örökös főispánja 's országos primása megkéretik, hogy Bács helységben alkalmas kertet e' czélra ajándékozni kegyeskedjék. 11) A' marhahus ára 14-krról 12re csökkentetett.

Borsodmegyei közgyülés. Február 27kén végződött évnegyedes közgyülésünk. Elsőalispánunk nyitá azt meg a' megye állásárul tett évi jelentésével, melly kidolgozottságávalnagy méltánylástaratott.Lelkes alispánunk alig terjeszthető elő a' megyei szabályos határozat nyomán a' közgyülés tárgyait, midőn egy tb., ugyanaz, ki pár évvel ezelőtt a' papok javai elvételét 's a' klastromok eltörlesztését inditványozva a' hierarchia évkönyveiben herostratusi hirt vivott ki magának, liberalismusa röpkényeit bokrositandó halántéki körül, bámulatos következetességgel most már nem egyebet inditványozott mint — sok gyanusitó 's vajmi két élü előzvény után — inquisitiót azon levelező ellen, ki a' segélyosztó választmány eljárásáról tudósitást közle a' Jelenkorban 's igy a' véleményszabadság korlátoztatását. 'S ha nem figyelmeztetik a' roszaló zúgás 's több érdemes szóló által, hogy ő felsége kegy. kir. leiratát a' magyar nyelv tárgyában 's követeink leveleit mint orsz.-gyülési 's igy főfontosságu tárgyakat előbb kellene szőnyegre hozni mint ezt, meglehet hogy a' szerkesztő kinpadra vonatását is inditványozza, hogy az a' levelező nevét reszkető ajkain rebegje ki. *) 'S igy a' k. k. leirat olvastatott fel, mellyre nézve a'RR. egészen a' ker. tábla véleményében osztoznak, minden szóló örömháláját tolmácsolván a' felett hogy ő cs. kir. fels. a' nemzet több buzgó kivánatait illy kegyesen méltánylotta. Ezután az országgyülési követek tudósitásait olvasták, mi a' nagy számu közönségtől a'teremet darabig kiüritette.De nem csökkent a' nagy közönség száma, melly a' „hallgatóság" nevét épen ollyméltán megérdemelte,mint azorsz.-gyülési; a' legnagyobb rész miskolcziak valának, kik feszült érdekkel várák (mit illy számos megjelenésök is hiven tanusitott) „a' város dolgá"-nak fölvételét vagy is a' városi tanács és segélyosztó választmány közti viszonyok tárgyaltatását; 's itt egy kis eltérés miatt bocsánatot kerünk — hisz olly divatosak azok gyakran önhaszonért, miért nem azért hogy jobban megértessünk, emlékezni fogsz még nyájas olvasó — ha multkori tudósitásomat figyelemre méltattad — hogy a' novemberi közgyülés azt határozá a' városi tanácsra, mikép a' hozzá küldött 's általa gyüjtött segélypénzekből ötezer 's néhány v. ftot „a' küldők czélja ellenére' fordità tetemesen károsodott 's különben is szegénységben templomegereivel vetekedő közönsége középületeibe, 's hogy ezen összeget ez okbul visszatéritteni rendelé. A' tanács szabadulni akarván képviselőire súlyosult ez ujabb tehertől,maga 's a' megye megnyugtatására 's tettének igazolására is szükségesnek vélte a' küldőkhez körleveleket intézni, a' történtek 's a' város szomoru állásának tán igen is élethü 's igy éles ecsetü rajzával. És érkeztek válaszok mintegy 70 levélben a' város eljárását kevés kivétellel nemcsak helyeslők, sőt még a' kiosztást is kizárólag rája bizók. — És midőn a' tanács a' körülmények ezen változtát a' segélyosztó választmánynak bejelenté — talán hogy a' levelek és szabad levelezési jog 's azok tartalma birálat 's tán rosszaló birálat alá vonathassék, bekivántattak a' levelek — de szerencsére a' többült 's változott személyzet miatt minden vélemény nélkül az egész ügy a' megyei közgyülésre tétetett által, hova e' részben a' tanács, melly minden hozzá ujabban érkezett segélypénzt a' megyei pénztárnoknak befizetett, folyamodott, kérve a' benyujtott levelek nyomán a' beépitett összegen felül a' korlátlan rendelkezése alá, vagy a' város középületeire küldött péuzek kiadatását, a' rá bizott kiosztási jogot a' megyei határozat nyomán 's a' kezelési egység tekintetiből a' választmánynak deferálván.Csuda é: ha a' városiak ezen rájok nézve igen érdekes 's fontos ügy hallására 's tárgyalására olly nagy számmal gyültek be, ha még meggondoljuk azt is,hogy köztudomásra volt,mikép ‚némelly urak' ép ez ügyet szemelték ki pártkérdésül, hogy eddigi 's ezutáni küldeményeikre nézve a' hova fordítás iránt akaratjokat világosan jelentsék ki,a'végett hogy a' városi tisztikart — actiót 's felfüggesztést **) dictálva rá — megbuktathassák. Feszült érdekkel vala tehát kiki „harrend der Dinge, die da kommen sollten." — Begyült az ellenrészről is minden, ki csak mozoghatott. A' jegyzőkönyv felolvastatása után egy szónok inditványozá a' „város dolgának" felvételét, mit olly nagy érdekkel vár kiki; általányos helyeslés követé inditványát, 's mindenét, ki azt pártolja, de az ellenkező rész tán—mint a'jurynél—kiéheztetési taktikával akarván eszközleni a' kisebbség diadalát, ellenzi, 's a' tegnap hozottnak állitott végzés szerint (pedig azakkor nem volt végezve, hanem a' többség engedékenysége után csak ekkor hozatott mint a' jegyzőkönyv mutatja), melly csak a' kir. leirat 's követi levelekrül szólt, a' megye méltóságához illetlennek tartja ha a' követi pótló utasitások előbb nem tárgyaltatnak. A' többség végre nem az elcsavart okoskodásoknak, de időkimélés végett enged.'S felolvastatnak a' pótló utasitások's hosszu sorai azon honboldogitó inditványoknak, vagy honorvosló panaceáknak, mellyekkel darab idő óta a' vajmi buzgó jóakarat—hej pedig ezmagában mégbizony nem elég—előzönlötte a' törvényhatóságokat; mellyek hosszú li-

*) Képzelem mint borzadnak fel Önnek szerkesztői hajszálai?! Levelező. Felelet: még csak mosolygunk. A' szerk.

**) Felakasztást ne érts nyájas olvasó, mert e' jó urak ellenségei a' halálos büntetésnek.

tániájára egy türelmetlen „forestiere“ (idegen) közmulatságunkra improvisálta hogy „kalendáriomba valók.“ Kevés vitatkozás után helybenhagyatott az utasító választmány véleménye. 'S a' segélyosztó küldöttség tudósitása, 's a' városi tanács folyamodása 68 darab csatolványival jöve szőnyegre: a' „hallgatók“ száma nem gyérült, csak a' kedélyek lőnek ingerültebbekké, azon visszahatás következtiben, melly mindig előáll, ha a' többség engedvényekre késztettetett. Mig egy részt több érdemes szóló pártolá a' tanács folyamodását, 's a' felzaklatott kedélyek csilapitására kibékülést, a' multra fátyolvetést javasol; más részt vizbehalóként fühöz fához kapkodva egyik a' városi körlevelet lázitónak vádolá, másik a' közgyülési hangulat alakja ellen tön kifogást, voltak többen, kik nagyurias ignorantiávalkortesnek nézvén a' jelenvolt miskolczi nemességet, begyüjtést emlegettek's nyomozást kivántak a'begyüjtők ellen, (biz „uraim“ a' kéményseprőben is ördögöt lát ingerült képzelmetek) közbenközben személyeskedtek'stef.,'s ugyanazon ur, ki tegnap uj kaczagányát farsangi inditványával felszentelé, ma az „igazság felkent bajnokának“ nevezve magát *) 17szer kelt fel fárasztani, — akarám mondani kisérteni — a' köztürelmet; hasztalanul akarván capacitálni „nemes társait“ (az őt mint hellen tragödiában a' chorus körzökkel a' nagyobb torok dicsőségeért vesztesen versenyezve) arról, hogy a' városi biró 's tanács az ő zsebéből veszik — ki a' pénzt az adózó számára, mi jelen korban vajmi kibékitő 's osztályok közt barátságot élesztő philanthropiát tanusitott; de mind hijában, a' felkiáltók általányos, a' szólók nevezetes többsége (6. szó ellen) a' városi folyamodást pártolá, feledést vetve a' multakra megyénk érdemkoszorús férjfiának kibékülésre felhivó megható beszéde után; 's a' végzés 's jegyzőkönyv ez értelemben készült meg, melly a' választ. hosszas öndicsérgetése után több szerencsétlenül használt „nók“, „nők“ után diadalmasan demonstrálja persze több lapon át — hogy a' multkor is jogosan végeztünk, de annak megváltoztatását is jogosan cselekedtük. Igy végződött a' csata! „Békaegérharcznak“ már nem merem nevezni, nehogy ismét felköltsem indignatióját azon fáradhatlan inditványzónak, ki még más nap is akará azt folytatni, tegnapi nemespártoló szerepét adózó-pártolóvá változtatva utczai pletykák után a' tüzkárbiztositásért belékötve több szövetségesivel a'vár. tanács's biróba, de minden eredvény nélkül, sőt az elnök különös indignatiójára. (Vége k.)

Mosonymegyei közgyülés. F. e. mart. 4én kezdetét vette rendkivüli közgyülésünkben: 1) a' városok rendezési munkálatának tárgyalásakor a' zsidók polgárságrai képességének eltörlesztésével egyébiránt a' kerületi választmányi munkálat javában elfogadtatott, jelesül a' 158 § b) 's c) pontok alatti szabályok szavazás utján 6 szó- többséggel állapittattak meg; 2) A' népnevelési ker. munkálat,a'tanitóknak szavazási jogból való kizáratásukkal, nemkülönben a' rétöntözést tárgyazó magyar gazd. egyesületi munkálat szintennek jeles emlékirata igen csekély módositásokkal majd egyhangulag elfogadtattak 's pártoltatni határoztattak. 3) Némelly vegyes házasságok meg nem áldatása miatt inditott, 's a' n. m. kanczellariához felkivánt pöröknek, innen az illető törvényhatóságokhoz visszaküldetésök szorgalmaztatni határoztatott. 4) B. Pallavicini Aloiz, Wuesthof Károly és Fridrik országgyülési ülés és szavazat nélkül dij mellett honfiusittatni rendeltettek. 5) Buccarinak szabad révparti várossá 's kikötővé emeltetését czélzó felszólitása pártoltatott. 6) Végül Zichy Károly e' megye néhai főispánjának örökösei Lében Sz. Miklósi uradalmat 757,530 ft. 18 krért ezüst pénzben b. Sina György és János uraknak örökösen felvallották. A' magyar keresk. társaság e' megyebeli részvényeseinek száma a' 20at már meghaladja.

Csanádmegye f. é. mart. 4én kezdett k.gyülésének nevezetesb eredvényei következők: 1) Elnök m. alispán megnyitó beszédében leginkább két tárgyra figyelmezteté a' RRket, egyike az ezen gyülésre kitüzött törvényszéki birák választatása volt, 2ik a'honi pénztár állapotja. Mi az elsőt illeti, miután a' mult évben választott nyolcznak száma elégnek nem találtatott, tizenkettőnek választatása javasoltatott, mi titkos szavazás utján meg is történvén szótöbbséggel megválasztattak Ne. L; Na L; N. A; M. A; Cs. J; K. J; Sz. P; B, B; T. J; P. J; R. J; 's H. S urak, kik közül Na. L. ur leköszönvén a' következő legtöbb szavazattal birt L. J. ur jelentetett ki megválasztott törvényszéki birónak. A' másodikat, t. i. a' honi pénztár állapotját illetőleg, melly rendes kiadásai födözésire elégtelen, ennek okát első tekintetre is a' RR. abban rejleni vevék észre, hogy a' költségek előleges számitásakor némelly teendő kiadásokra figyelem nem volt, mellyek már eddig vagy egészen, vagy részben meg is tétettek, mikre azonban mi kivetés sem történvén, természetes hogy a' szigorral számitott szükség a' bejött mennyiségekkel nincs födözve, és igy a' mindennapi fizetések megakadtának is be kelle következnie: mellyekeni alapos 's minélelőbbi segithetés tekintetéből a' f. 184³/₄ évre tett költségszámitásnak ujabbi vizsgálata 's a' tapasztalandó hijányokhoz képesti uj javaslat kidolgoztatása végett választmány küldetett ki. 2) A' Maros folyónak ez évi rendkivüli áradásit a' RR. legkomolyabb figyelmet igénylő veszély gyanánt tekintvén, az e'tárgyban foglalatos küldöttségnek meghagyatott, hogy rögtön intézkedhetésre fenálló torontálmegyei küldöttséget, a' Marosnak uj mederbe minélelőbb leendő csapoltatása végett szólitsa 's az illető gátok kinyittatását eszközölje, egyébiránt végveszély esetében szükségesnek találandó intézkedésekre a' küldöttség általjában felhatalmaztatott. 3.) Felolvastatott Ő Felségének kegyes rendelete, mellyben Békés vgye kivánatára Tótkomlós községe kártalanittatása tekintetéből, L. A.vagyonaira tett birói zárnak a' tömeggel együtt a' megye vigyázatlanságából elenyészte miatt birói hatalom utján, annak helyreállitására leendő szorittatásáról azzal értesittetik, hogy e' végre választott bróságnak a' debreczeni kerül.tábla neveztetett legyen ki, 's a' megyének meghagyatik, hogy a' bróság idézését veendvén, alperesi kötelességének tegyen eleget; mire, jóllehet a' RR.elődeik elmulasztásaért sem költséges pöröket folytatni, sem felelősségre magokat köteleseknek nem érzik, miután még is a' legalaptalanabb megidézések ellen is csak pörbe iktathatják törv. védelmöket, főügyészüket megbizva 's ügyvédi levéllel ellátva, akkor midőn az idézést veendi, kiküldik, egyszersmind a' mennyiben az idézés a' megye egész közönsége ellen lesz intézve a' költséget is ennek kellvén viselni, előleges költség-fejében is a' nemesi pénztárból bizonyos mennyiség utalványoztatott. 4) A. n. m. H.tó tanács rendelete, mellyben az uradalmi ügyvédektül közgyüléseken divatozó szokás ellen megtagadott szavazat iránti megyei végzés megsemmisittetik, a' RR. e' kir. intézvényt valamint ez előtt, ugy ez alkalommal is, az 1723dik 57d. törvénynyel ellentétben állani hivén, nem fogadhatják el 's azért hogy hasonló 's világos törvények sérelmivel járó k. intézetek jövőre végkép elhárittassanak, a' követeknek azzal küldetik fel, hogy a' kérdéses uradalmi képviselők tekintetében, megyei szavazatuk iránt minden magyarázást megelőző törvényt inditványozzanak, 's ezzel az illetett sérelmet orvoslani ügyekezzenek. 5) Szintannak válasza a' megye azon jelentésére, hogy a' kir. kincstári uradalomban a' jobbágyoktul a' tégla- és cserépnek taksa nélküli égetése megtagadtatott, miszerint ez eset urbéri utra igazittatik; a' RRk a' téglaégetést az 1836. urbéri törvények szellemében kizáró uri jognak soha nem ismervén el, miután ez mégis tettleg csupán fizetés mellett engedtetik meg a' jobbágyoknak, annál inkább, mivel az 1840ki országgyülés e' részben a' törvényt világosnak 's a' már akkor is utasitásban levő megyei inditványt azzal egyezőnek találta, ezen intézvény azzal küldetik fel a' követeknek, hogy e' részben megnyugtatóbb törvény alkotásán igyekezzenek, mind ezek értelmében pedig miután a' RR. a' H.tó tanácsot világosan értesitették, hogy e' tekintetben megyéjökben visszaélés van, 's azért a' dolognak kormányszéki utoni kiegyenlittetését kérték, de orvoslást nem nyertek, ezen végzésükről is értesitik. 6) Az országgyülési utasitások tervezésire megbizott küldöttség jelentése, mellynek nyomán a) megyei kihágások 's b) kir. városok szerkezete érdemében adott utasitások az eddigiek szellemében, 's ennek követeink által követett 's helyeselt kijelentésük értelmében szerkesztvék. c) Turócz megyének levele, melly szerint a' képviseleti tábla által több megyétől utasitás nem léte esetében 's a' haladási eszme paizsa alatt, az alkotvány felforgatására czélzólag hozott határozatok megsemmisittetése iránt ő felségéhez intézett felirását pártoltatás végett közli; ezen Turóczmegye által ellenzett országgyülési működés gátlására választott modorban alkotvány-megdöntésre vezető veszélyes eszközt látván Csanád RRdei rejleni, megkeresése nem pártoltathatik. d) Somogymegyének minden fontos tárgy előre közrebocsáttatása, a' követeknek kerületi előladásaik iránti felelőssége, országos ülésekben pedig utasitásaiknak kimeritő előadásra kötelezés végett felszólitó levele érdemére Csanád RRdei véleménye szerint: minden t.hatóság képviselőjét ugy eresztvén szabadon vagy korlátozhatván mint czélszerünek látja, ezen kivánságát tudomásul vevék. e) Bácsmegyének a' kir. városok rendezése országos tárgyaltatását akadályozni követelő levele nem pártoltatott. 7) Tolnamegye levele a' kisded-ovás; — Zólyomé a' bányászi bróságok, Jász-kun kerületeké belrendeztetésök, Hajduké hasonlóan, ugy a' középponti vasut-társaságé a' Debreczentől Ausztria széleig nyuló 'sa't. vaspálya iránti levele pártoltattak. A' mostani gyülésre több törv.-hatóságtól érkezett levelek pedig, mellyek orsz. érdekűek, véleményezés végett előbb küldöttségnek adattak ki. 7) Inditvány tétetett hogy miután a' házi adóhoz jelen országgyülésen kevés a'remény, az idő pedig ez átalakulási korszakban hatalmasan int anyagi jobblétünk megalapitására, gondoskodnánk erre vezérlő módokrul, mellyek közt tehát Széchenyi gr. telekdija már mostani létesithetősége miatt is legajánlatosbnak találtatott, kiküldetvén tehát ennek folytában egy választmány, még e' gyülés alatt beadá véleményét, mellynek nyomán a' RR. is a' telekdijból alapitandó országos alap iránt utasitásul adák, hogy azon esetben, ha a' háziadó kérdése kevesebbségben maradna, követeink szavokkal a' telekdij elfogadásához járuljanak. 8) Felolvastatott megyei kórházunk létesitésének terve 's az igazgatására méltán megbizott jeles főjegyzőnek ez ügyben közelebbről történtek iránti jelentése, mellyből kitetszik, hogy a' szinte annak java elömozditására alakult nőegylet által rendezett 4 tánczestve jövedelmiből a' különösen e' czélra sorshuzással egybekötve szánt 5diknek is kiadásai födöztetvén, ennek az előbbiekkel együtt fenmaradt tiszta jövedelme a' szép nem által készitett, 's felajánlott szám szerint 111re növekedett szépmüvek, a' csak hamar elkelt 600sorsjegynek 2100ig szaporittatása 'sezeknek is elkelte után összesen 2025 v. ft 50 kr. jövedelmezett kórház javára, melly tárgyban legméltányosban vélem tudósitásomat tehetni, ha a' jegyzőkönyv szavait ide iktatom: „Csanád nőkoszorújának a' pártfogásért esdeklő emberiség iránt tettleg bebizonyitott 's meglepő eredvénydús intézkedéseért a' RR. egyhangulag hálás köszönetet szavazván, azt örökre fenmaradó 's méltányosabban ki nem tüntethető emlékkint, jelen jegyzőkönyv lapjaira iratni határozák. Elismerik tovább, hogy a' legszentebb czél összealakitotta nőegylet intézkedésit páratlan buzgóságával és a' kórház ügyét olly forrón ölelő főjegyző a' nőegylet nemes-keblüség jellemzette nézetei sikeritésében, a' méltán reá ruházott igazgatóságnál fogva egyik kiegészitő rész volt legyen, azért ez uttal ujra tanusitott buzgalmaért a' szenvedő emberiség nevében a' RR. neki is, bár azt szerényen mellőztetni kérte, hasonlag ide jegyeztetni rendelt forró köszönetet szavaztak. 9) Jövő évnegyedes közgyülés határnapjaul majus 28ka tüzetett ki. Dániel Antal.

Szabad Kir. Pest város tanácsa közhirből értesülve azon csapásról, melly aradi polgártársinkat mult febr. 15kén a'Maros kiáradása következtiben érte, hálás részvéttel sietett leróni tartozásának egy részét, mellyel 1838. óta haza- 's mondhatni birodalom- szerte lekötelezettnek érzi magát, 's nem várva hivatalos felszólitást a' felebaráti segélygyüjtést önkeblében tüstint elkezdé, folytatása iránt pedig czélszerün rendelkezék. Milly sikere lőn ebbeli intézkedéseinek, az illetők megnyugtatásaul koronkint közlendjük. A' tanács kebelében köv. ajánlatok történtek: Szepessy Fer. polgármester ur 10. p.ft., Damiánovics György tanácsnok 5. pft., Szloboda Mihály tan. 3. pft., Tölgyessy János tan. 5pft., Vojdisek József tan. 5pft., Száz Mátyás h. főbiró 5.pft., Patisz Károly tanácsnok 5.pft.,Kolb Ján. tan. 10 pft., Lechner Károly tan. 5.pft., Alkér Antal tan. 5pft., Rottenbiller Leopold alpolgármester 5pft., Járy György főbiró részéről 5pft., Koller Ferencz tan. részéről 5pft., Kálóczy Károly tan. 5pft., Holovich Boldizsár tan. 5pft., Kacskovics Lajos tan. főjegyző 5pft., Szén Miklós t. főjegyző 2pft., Benkóczy József aljegyző 2pft.; Groszinger József aljegyző 2pft., Kanicser János törvény főjegyző 2p.forint, Jordán Henrik aljegyző 2pengőft., Feszl Auguszt aljegyző 5pft., Monaszterly Sándor járulnok 1pft., Siffter Ferencz. h. kiadó 2pft., összesen 103. pft. Továbbá polgármester ur által egy ismeretlenő küldött 5pgő ft. A' kebelbeli pertárban Szlávik János helyettes pertárnok 64. ft. 50kr. pengő gyüjtött. *A' Teréz-külvárosi egyházban* n.t. Woldran Ján. pléb. ur által 73. vft. 50 kr. gyüjtetett; a' *sz. Rókus kórházi kápolnában* n. t. Mráz Mihály lelkész ur 29. vftot 15 kr. gyüjtött. Tölgyessy János tan. ur közbenjártára a' *kőmüves* és *kőfaragó* mesterek testülete keblében Zofahl Lőrincz 5pft., névtelen 5 pft. Pollák Mihály 10pft., Pollák Auguszt 5pft. KasselikFerencz 10pft., Zitterbart 5pft., Feszl József 5pft., Kronberger Ferencz 5pft. Zitterbart J. N. 5pft., összesen 55 p.ft. Az *ácsmester* czéh keblében Wieser Ferencz 6. pft. Wieser Péter 4ft., Onhaiser Károly 4pft., Kasselik Endre 4pfr. özvegy Rich Teréz 2pft., Feszl Ferencz 4pft.,

*) Véleményünk szerint elég szerényen, holott csak Aesopus gesztenyekaparójának vivé szerepét.

Fleischinger János 2pft., Zitterbarth A. József 3 pft., összesen 29 pft. — A' *sütők* czéhe keblében Schachtner Jakab 5pft., Miller Henrik 1pft., Bekker Károly 1. pft., Seefelner Auguszt 1pft. Prichler József 1pft. Pfeifer J. 1pft. 30 kr., Keller Antal 1pgő ft, Neuhofer János 5 pft., 's többen 40 — 10 krjával összesen 29 pft. 12 kr. A' *kertészek* kebelében ifj. Steiner Józs. 1 ft. 30 kr., Ramaseder Ferencz 5. for. Barbeck Ignácz 3. for. Schultz Ján. 1 for., Rottenbiller Mihály 1 for., 's többen 50. krjával összesen 19 for. 40 krt. v. cz. Patisz Károly tan. ur közbenjártára a' *posztó-készitők* gyüjtöttek 12 ft. 30 kr. *fésüsök* 13 for. 20 kr. *rézöntők* 18 for. 15 kr. *lakatosok* 41 for. 55 krt. *kénysepről* 12 for. 30 krt. *Kávések* 120 for. 50 krt. *Köszörüsök* 7 for. 30 krt. *Csizmadiák* 50 ftot. v. cz. összesen 276. v. ft. 50 krt. Holovich Boldizsár tan. ur a' *német vargák* czéhe kebelében 40. p.ftot, a' *szappanosokéban* 25 p.ftot, a' *kesztyüsökében* 5. pftot., összesen 70. pftot gyüjtött. (Foly. köv.)

Spanyolország.

(Adatok Krisztina utazásáról. Roncali Cartagena előtt. Uj kivégeztetések Alicantéban.) Majd valamennyi tartományból küldöttségek érkeznek Madridba Krisztina királyné üdvözlésire, kit utközben annyi fényes ünnepély tartóztat, hogy csak mart. 22én érkezhetik Aranjurbe, hol szinte öröne várakozik rá a' küldöttségeknek. A' nagyhetet Toledoban töl t e n d i. 'S csak mintegy april 7ik Husvét napja körül fog Madridba érkezhetni. — A' k o r m á n y mintabörtönt állittatott jöl, mellyben fogyárok neveltetnek a' tartományi börtönök számára. — Barcelonában összeesküvést födöztek föl, minek következtében több elfogatás történt, a' 4 főkolompost azonnal agyonlövették, többen pedig gályarabságra itéltettek. Maestrazzoban is zavargás jelei mutatkoznak, 's Alicantéban ismét több kivégeztetés történt. A' hatóságok mind e' mellett folyvást ujabb összeesküvéseknek jutnak nyomába, mit nem csodálhatni eléggé, miután az ügyek mostani állása mellett az efféle összeesküvők legparányibb siker reményivel sem kecseglethetik magokat. — Roncali martz. 11én Cartagena etibe érkezett, 's nagy szígorral készül e' makacs város ellen föllépni; minden fogoly, három órai imádság után, irgalom nélkül agyonlövetik. A' zendülők mind e' mellett sem vesztik ugyan bátorságukat, de azért mégis bizonyosan mondhatni, hogy kevés napmulva e n g e d n i kényszerülendnek a' tulnyomó erőnek. —

Anglia.

(Óriási repealkérelem. Lapnyilatkozatok a' svéd király halála felől.) Martz. 21én az alsóház elibe terjeszteték az irlandi repealerek kérelme O'Connel elitéltetése ellen, Wyse által, ki egyszersmind jelenté, hogy inditványt fog ez ügyben tenni. E' kérelem 821,334 aláirással van ellátva, 's olly nehéz, hogy öt ember alig birta tenni az asztalra, hossza két angol mérföldnyi tért foglal el. O'Connell ez alatt olly roppant munkásságot fejt ki, melly száz fiatal férfi erejét is kifárasztaná. Legközelebb tudatá a' dublini repealgyüléssel, hogy néhány nap mulva személyesen jelenendik meg a' hetigyülésen addig is „Békét és kitürést" ajánlván párthiveinek jelszóul. A' héti repealjövedelem legközelebb 602 font sterlingre emelkedett. — Mig a' parisi sajtó mélyen hallgat a' svéd kir. haláláról, (kétségtelenül azért, mert hazája Francziaorsz. ellen harczolt a'fejdelmi nagy szövetséggel együtt) addig az angol lapok hosszasan vitatkoznak fölötte. A' Times föltétlenül dicséri őt, Wellingtonnal, hasonlitja össze, minél többet angol laptól már csakugyan nem is várhatni. A' M. Chronicle azonban nem olly engedékeny, 's nyiltan kimondja, hogy mig Svédország belső jóllétet köszönhet e' király kormányi rendszerének, más részről politikai függetlenségét általa elveszté, 's egészen a' moszka czár szolgájává aljasult. — A' királyné nem fog e' nyáron Berlinbe utazni, mert juniusban gyermekágyba jut, 's igy illy nagy utra többé nem szánhatja el magát. —

Francziaország.

(Udvari gyász. Kérelem Napoleon családja mellett.) Az udvar, Bernadotte svéd király halála következtében, 21 napi gyászt ölte. — Postai szerződés következtében april 1sejétől kezdve bérmentés nélkül is levelezhetnek Francziaország és Ausztria minden tartományinak lakosi egymással. — Martz. 23án ismét kérelem terjeszteték a' követkamra elibe, az iránt, hogy a' Napoleon családja elleni számüzetési határzat v é g r e semmittessék meg. Boulay de le Meurthe hevesen védé a' napoleonidákat, de szavai hatály nélkül hangzottak el. — Martz. 22én temetteték el Pajol táborfő, kinek bátorsága nélkül alkalmasint dugába dölt volna a' juliusi zendület. —

ÉRTESÍTŐ.

Pozsony-nagyszombati vasut.

A' pozsony-nagyszombati első magyar vasut igazgatósága ezennel jelenti, hogy e' vállolat t. cz. részvényesei a' f. hó 21én tartatott közgyülésen eseket határozák az alapszabályok értelmében:

1) 1843ra 2pctnyi osztalék adatik ki, vagyis minden részvényre

négy pengő forint,

meghatároztatván, hogy ezen összeget

f. évi april elsejétől kezdve

Pozsonyban a' vállolati pénztárból minden részvényes fölveheti

Valamint e' hirdetvényre, ugy az 1842diki osztalék-fizetésre nézve is, a' t.cz. részvényesek az alapszabályok 11dik pontjára figyelmeztetnek, melly szerint minden egy év alatt el nem vitetett osztalék a' pénztárnak tulajdonává leszen.

2) A' vasutvonal S z e r e d i g leendő kiterjesztésire 3000 darab 200 forintos elsőségi részvény kibocsáttatása határoztatott. Ezen részvények, az épités bevégeztetése után, az egész vonal jövedelméből mindenkor 5 petet fognak huzni, a' megmaradandó jövedelem-összeg pedig az először kibocsátott 2500 részvényre háramlandik. Ha ezen fölöslegjövedelem az első részvénytőkére is többet hozna 5pctnyi kamatnál, ugy ezen megmaradandó összeg az 5500 részvényre, rendkivüli osztalék gyanánt, különbség nélkül fog háramlani.

3) Az első részvények tulajdonosi azon joggal ruháztattak föl, hogy minden részvényök után egy illy elsőségi részvényre irhassanak alá, ha az aláirásnál, melly

f. évi april 20kán

végkép befejeztetik, az első tiz pctes fizetést 20 pengő forinttal minden részvény után teljesitik.

4) A' pozsonyi részvényaláiróknak ideiglen 500 illy elsőségi részvény adatott át kiosztás végett egyszersmind előjoggal azon részvényekre, miket az első részvények tulajdonosi talán nem fognának megtartani.

5) F. évi april 21kén valamint a' régi, ugy uj részvényesek is közgyülésre sereglendnek összse, mellyen jelentés fog tétetni ezen elsőségi részvények elosztásáról.

6) Ugyane' gyülésben a' részvényesek uj igazgatóságot választván, egyéb igazgatósági ügyek fölött is határozni fognak, minélfogvást ezen jelentés egyszersmind alapszabályszerü meghivásnak tekintendő a' 10ik nagygyülésre.

7) A' részvényátirási dij 30 krról 15 pgő krra szállittatott.

Pozsony, mart. 24kén 1844.

F i s c h e r János, igazgató.
H a b e r m a y e r Ferencz helyet. titkár. K a n i g János, igazgató.

2—3

Néhány nap mulva hagyja el a' sajtót 's lesz kapható szokott könyvárusi uton:

A' Jelenkorban megjelent

„A d ó"

é s

„Két Garas"

Gr. Széchenyi István.

Kiadják többen.

nagy 8r. finom dupla vel. 19½ iv színes boritékba fűzve. Ára 1 fr. 40 kr. p. 3—6

Gőzhajók-járása:

Pestről Pozsony és **Bécs** felé indul mindennap regg. 7 órakor egy gőzös, **Zimony** és **Drenkova** felé aprilis 4, 8, 12, 15dikén **Mohács** és **Eszék** felé; minden szerdán **Uj-Vidék** és **Titel** felé minden vasárnap reggeli 6 órakor; visszaindulás Eszékről minden pénteken reggel.

A' tiszt. utasok méltóztassanak utazási jegyeket, mellyek nagyobb kényelem végett ez évi minden utazásra érvényesek, elindulás-előtti napon váltani 's podgyászaikat átvételi nyugtatvány mellett a' gőzhajó-hivatalban szintakkor átadni.

Hirdetvény.

A' nm. magy. kir. udv. Kamara rendeléséből közhirré tétetik, miszerint a' rosenbergi kamrai ser- és pálinkaház a' hozzátartozó ½ hold kerttel 's 12½ hold kaszálóval f. e. 1ső novembertől kezdve, hat egymásutáni évre, 's igy october végeig 1850. — nemkülönben a' lykavai kamarai erdőkben találtató bükkfa-tapló szedhetése, szinte f. e november 1jétől számitva, három következő évre, 's igy 1847. év october utóljaig az ezen czélra f. évi majus 13kán a' rosenbergi uradalmi kastélyban reggeli 9 órakor tartandó nyilványos árverés utján bérbe fog adatni

Bérleni szándékozók a' szükséges bánatpénzzel, 's a' mostani bérsomma menynyiségéhez hasonló biztositékkal ellátva, a' fenkitett napra hivatalosak. Egyébiránt a' bérleti föltételek a' hradeki kamrai praefectoratus irodájában, nemkülönben a' rosenbergi kamrai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők Az árverésben zsidók is részt vehetnek. 1—3

Nyilványos köszönet.

Ismételve bőven tapasztalt nagy kegyességü főtiszt. felső előri Nagy János czikátori apát, pécsi éneklő kanonok 's földesurunk mindenkor kész atyáskodásával nemcsak a' szegények 's ügyefogyottak, évenként jótékonyul segittetnek, hanem valamint már haszonbérből elengedéssel több ezret, 's az egyházunk diszitésére ékességeket és ruhákat ajándékozott; ugy legközelebb a' mostoha szük termő két év tekintetéből ismét ns Tolnamegye Nagy-mányoki jobbágyainak 's haszonbérlőinek 600 p.ftot haszonbéri fizetésből engedett el azon meghagyással, hogy ezen pénzösszegből valamennyien részesüljenek; miért is a' fentisztelt nagy egyháznak több izben éreztetett 's sokszorozott jótevőségeért érzelmeinkből eredő hálás köszönetünket, az egész magyar haza előtt ezennel nyilványitjuk. — Nagy-mányoki jobbágyok.

Haszonbérleti hirdetvény.

Mélt. gr. Andrásy György ur ő nagysága részéről közhirré tétetik, hogy nemes Zemplénymegyében fekvő monoki uradalmának egy része, nevezetesen Monok és Bekecs egész helységei, 's Takta földvár pusztája, az azokban találtató számos tiszti 's cseléd házakkal, gazdasági épületekkel, urbéri jobbágyokés zsellérekkel, továbbá terjedelmes majorsági kimivelt szántóföld, rét, legelő, erdőmakkolás és meghatározandó mennyiségü tüzifával, több szabad szőlő 's ahhoz borház és pinczékkel, nemkülönben több korcsma, a' bekecsi vendéglő és fürdőházzal; ugy mészárszék, malom halászat, fejérföldásás 'stb. jövedelmeivel 6 vagy a' szerződéshez képest legfeljebb 12évre haszonbérbe kiadandó — A' javak összeirása megtekinthető magánál a' tulajdonosnál jelenleg Pozsonyban, és Zemplény vármegyében a' monoki, Gömör megyében a' k. h. váraljai ügyészi hivataloknál. A' szerződési feltételekről személyesen vagy levelezés által a' tulajdonossal értekezhetni. Pozsonyban feb. 25kén 1844. 2—3

899. Az alsó-magyarországi kir. bánya-kincstári kerületben két ideigleni al-ügyvédi hely az egyik Selmeczen 500 p.ft rendes fizetéssel — 10 öl tüzifával avagy 25 f. fapénz, és 50 p. f. lakpénzzel — a' másik Beszterczebányán 400 p f. rendes évi fizetéssel — 10 öl tüzifával vagy 15 p.ft. fapénzzel és 40 p.ft. lakpénzzel betöltendő levén; ezek mennélelőbbi betöltése végett csőd hirdettetik akép: hogy e' hivatalokat elnyerni kivánók folyamodásikat határnapul kitüzött 1844. eszt. april. 11dik napjaig az elsőre nézve e' főkamara-grófsági hivatalhoz, a' másikra pedig a' beszterczei k. bányászi igazgatósághoz (illető előljáróik által) nyujtsák be. A' k. bánya-főkamara-grófsági hivatal. Selmecz febr. 29. 1844. 2—3

ELVESZETT KARPERECZ.

Martz. hó 29kén 11 és 12 óra közt dél tájban elveszett a' kigyóutczától a' váczi utcza szögleteig egy arany karperecz, mellynek belsejére ezen szavak vannak vésve „Pestbudai tisztelői Lendvaynénak 1839"; a' találó kéretik azt nevezetes dijkiszolgáltatás mellett a' tulajdonosnak visszaszolgáltatni; Pesten Magyarutczában 525 szám alatti házban 2dik emeletben. —

Érmelléki borok eladása.

Gróf Zichy Ferencz 'sa't. urnak Diószegi uradalma részéről köztudomásul adatik: hogy folyó 1844dik évi aprilis 24kén és 25kén Debreczen és Nagyvárad közt fekvő D i ó s z e g m. városban az uraság pinczéjében különféle 's többnyire 1811 1827 és 1834dik évi termésbeli fejér borok árverés utján eladatni fognak, melly árverésre a' venni szándékozók ezennel meghivatnak a z o n figyelmeztetéssel, hogy az eladandó borok mind m a j o r s á g i termésbeliek, és hogy azoknak nagy része B a k a t o r - b o r; egyébiránt csak hordónkint de időközben is eladandók, a' vevőknek 3 hónapi idő engedtetik a' vett borok elvitelére. Az uradalmi tisztség által. 3—3

Eladó hágóménlovak.

Tek. Pestvgyében fekvő Alsó adacsi pusztán Pálmaffy Fülöp ur részén: O b o j a n szürke telivér Arábiából vezettetett, és E l - B e d a v i sötét pej telivér Arabs h o n i nevelés. Bővebben értekezhetni helyben. 3—3

Gőböly eladás.

Ns Tolnamegyében Simonytornyán 30 darab jól kihizott ökör eladó. 1—3

Dunavízállás: Budán april. 2dikán 10′ 5″ 0‴ a' 0 fölött.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap april. 7kén

JELENKOR.

1844. 28dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevezések és előléptetések; Országgy. közlemény: 130d. frdi ülésb. a' városi utasitás-adás ügyében vitatkozások; 176d. ker. ülésb. Zágráb város folyamodása 's a' petitionalis választmány; a' bányatörvényi munkálat a' 9d. §ig vizsgálva; 134d. frdi ülésb. némi részletek a' polgárgyülési nyilványosságrul 's fölebbviteli bíróságrul; a' 16 szavazat kettőztetés nélkül megadatott 's az egész munkálat vizsgálata végrehajtatott; 177d. ker. ülésb. a' bányatörvényi javaslat a' 29d. §ig haladt; budapesti napló: a' duna gőzhajózási társaság mart. közgyülése tavalyi bevétele 's viszonyai; szinházunk ügyében méltányló felszólalás; játékszini krónika; a' fiumei vasutból már 20 mérföld nivellálva, annak azon táji pártolói; délszakunk mostoha időjárása; a' pesti országház választott helye 's ezer arany jutalomverseny készitendő tervére; Turócz-Komárom-Borsod-Sáros-Zala-'s Ugocsa megyék közgyülései 's részben következtetásai 'sat.)
Spanyolország (kemény készületek Cartagena ellen; Krisztina Aranjuezben; kedvezvény a' küladósságra.)
Portugália (A' fölzendültek folyvást hatalmaskodnak; a' coimbrai egyetem bezáratik 's ismét megnyittatik 'sat.)
Anglia (Albert hg. utiterve; alsóházi viták és szavazatok a' gyári munkaidő körül.)
Franczia ország (A' titkos költség megajánltatik; algiri hirek.)
Svéd és Norvégország (I Oszkár első kormánytettei; rendkivüli országgyülés hire; svéd hierarchia.)
Oroszország (A' csempész zsidóság nagy egyházi átokkal fenyegetve.)
Törökország (a' renegátok ügye még sem döntetett el.)
Aegyptus (városerősitési munkákat folytatják.)
Görögország (kibékülés Törökországgal a' kérdéses birtokok iránt.)
Külföldi elegyhir
Ertesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. Fels. Balassa Gábor ansariai püspököt 's k. udv. előadó tanácsost szombathelyi püspökké kinevezni; Pyrker László egri érsek és patriarkának a' jénai egyetembeli diák tudós társaság tisztelettagi oklevele elfogadását megengedni 's Vuits János szabadkai görögnemegyesült lelkészt közép szalagos érdempénzzel feldiszesiteni kegy. méltóztatott.

Ő cs. 's ap. kir. föls. f. é. martz. 15ki legf. határzatában Braunitzer Ferencz pozsonyi kerületi főhadibiztost a' lombardvelenczei főhadikormányszéknél gazdasági előadóvá; Raikovich Miklós, tábori hadibiztost, sopronyi kerületi főhadibiztossá; Menzinger Gyula, tábori hadibiztost, pozsonyi kerületi főhadibiztossá és Haslinger József tábori hadibiztost, pécsi kerületi főhadibiztossá legk. méltóztatott kinevezni.

A' körmöczbányai hutaigazgatás Sipos Péter zsernoviczi ellenalkárra 's a' zalatnai ideiglenes igazgatási-pénztár-irnokság Benedek Antal bányagyakornokra ruháztatott.

Az erdélyi kir. udv. kanczellaria, Teleki József gr. erdélyi kormányzónak, az éjszaki régiségtudomány kopenhágai kir. társulatától nyert tagsági oklevél elfogadhatását megengedni méltóztatott. —

Országgyülési közlemény.

130d. förendi ülés vége. Azon báró 's főispán, ki az utasitással ellátott követet nem képviselőnek, hanem commissariusnak nevezte a' követ-utasitás iránt még ezeket mondá: Az utasitásadás kivált ugy, mint mostan történik, a' törvényhozás legnagyobb calamitásai közé tartozik; 's azért ha most arról volna szó: vajjon az utasitásadás általányosan megszüntessék é vagy nem? minden tartózkodás nélkül a'megszüntetésre voksolnék: de mivel most csak a' városi követeknek adható utasitás, vagyis inkább az arrul szóló a) pont kihagyatása van kérdésben, vélekedésem szerint provisio nélkül e' tárgyat sem hagyhatjuk, nehogy törvényes intézkedés hiánya miatt zavarok 's egyformátlanságok idéztessenek elő a' városokban; mellyek egyike, az eddigi szokáshoz ragaszkodva, az utasitást a' tanács, másodika a' polgárgyülés, 3ka pedig azon okoskodás fonalán, miszerint annak kell az utasitást adni, a' ki választott, az utasitásadást vagy az egész képviseleti testületre, vagy épen az egész polgárságra ruházná át. A' pótlóutasitások mostan divatozó módja szerint nemcsak minden capacitatiónak, két tábla közti közelitésnek 's egyesülésnek lehetlenné kell válni, sőt ha ez eszközöltetik 's ennek csak az utasitások, egyébiránt is nem mindig a' leghatározottabb alakban készittetvén, ezek a' tágasb 's ide vagy oda tett magyarázást eddig sem zárták ki, 's hihetőleg ezentul sem fogják akadályozni. Az utasitásadás mostani gyakorlata szerint tovább, azon főelv, miszerint az adjon utasitást, ki a' követet választotta, soha de soha életbe nem lép. A' követet ugyan is ezrek választják; az utasitást, kivált a' pótlóutasitásokat, néha tizen tizenketten, sőt néha kevesebben is, 's gyakran épen azok készitik, kik legerősebb ellenzői voltak a' megválasztott követnek, mi ismét a' kedvetlenségeknek különös német huzza maga után. Az utasitás megtartásának, a' követ-viszszahivásban helyzett garantiáját is olly theoriának tartom, mellyet a' valóságos élet folyton czáfolgat. Ugyanis mutasson nekem valaki csak egyetlen példát arra, miszerint valamelly követ egyedül azért, mert utasitását meg nem tartotta, hivatott volna viszsza? Történtek igenis visszahivások, de ezek, egyet sem véve ki, mind csak a' vgyékben uralkodó pártoskodás eredvényei voltak, mellyek következtiben megtörtént az is, hogy az utasitásához leghivebben ragaszkodó követ is visszahivatott, mert ellenei időközben ellene többséget tudtak szerezni. 'S valóban, közelebbről tekintve a' dolgot, olly követet, ki magának majoritást tud mindig szerezni, az utasitás ugy sem kötelezi, miután illy majoritással biró követ az utasitás meg nem tartása mellett is majoritásával magát jegyzőkönyvileg meg is dicsértetheti 's a' visszahivást annyiszor-menynyiszer megakadályoztathatja. De tovább az a) betü alatti szerkezet-kihagyás által azon czél sem éretik utól, miszerint b. E. ő mlga az utasitásadást akarná ez által megszüntetni, mert ezen szerkezet-kihagyás mellett is, a' városok bizonyosan utasitást fogadhatni, csak azon különbséggel, hogy törvényes provisio hiányában az utasitásadás módjában legnagyobb 's legkárosb divergentiák fognak előidéztetni a' városokban, sőt tartani lehet, miszerint a'vgyei utasitásadás roppant kinövései (mellyek közül csak azt emlitem, miszerint megtörtént már az is, hogy a' főispán elnöklete alatt 's több száznak befolyásával első napon készitett anyautasitást a' főisp. eltávozta után még ugyanazon közgyülés folytában a' 4dik napon egészen megváltoztatták) a' városokban is talán még nagyobb mértékben el fognak hatalmazni. Az utasitásadást pártolta gr. elveinek ezen 's más megtámadásira egy gróf igy válaszolt: Midőn azt mondám, hogy az utasitás ellenzőjinek legfőbb ellenvetésük az, hogy a' képviselet eszméjével ellenkezik maga az utasitási rendszer, 's ekkor azt feleltem, hogy a' képviselet tulajdonkép csak azon sarkeszmén alapul, hogy azt, mit magam nem tehetek, más által tétetem, erre L. megye főispánja azt méltóztatott megjegyezni, hogy ebből az következnék, miszerint a' követ, nem volna egyéb, mint csak küldőinek commissionariusa. De ezen eszme „képviselő," nem azt foglalja szükségkép magában, hogy a' képviselő azt tehesse, mi neki tetszik 's ép olly kevéssé rekeszti ki azt, hogy azt tegye, mi neki kötelességgé tétetik. A' képviselő iránt értelmezésem szerint a' bizodalom kisebb körbe szorul ugyan, és midőn megválasztatik valamelly követ, nem mondatik, hogy benne öszpontosul az általányos bizodalom, hanem csak azon bizodalom, hogy ő azt, mit kötelességévé tesznek, legjobban képes teljesiteni. Mi a' capacitatiót illeti, azt lobbanták szememre, hogy megpendittetvén a' capacitatio eszméje, nem feleltem rá. Ugy emlékszem, hogy feleltem; ha azonban nem tettem volna, bátor vagyok most felelni. Ha a' capacitatiót az utasitási rendszer kirekesztené, törvényeket hozni nem lehetne 's hogy az utasitás a' capacitatiót ki nem rekeszti, mindennapi tapasztalás és tények mutatják meg, mert a' mélt. főRR. sokszor ellenkezésben állottak a' t. RR. táblájával, de azért kölcsönös értesülés 's közelités mégis történt. De kérdem: állithatni é, hogy a' küldőket nem lehet capacitálni 's reájok nézve is szinte nem hatnak é azon eszmék, mellyek itt kifejlődnek? És hol van, ismétlem, annak kriteriuma, hogy épen a' küldöttek találják el a' közjót legjobban 's hogy ezért függetleneknek kell lenniök. Azt is előhoztam, hogy conservativ eszme az utasitás, de ezen szót nem ellentétben hoztam fel az előhaladási eszmével; a' conservativ eszmét csak azon értelemben vettem, hogy annyiban conservativ eszme az utasitás, mennyiben a' dolgok békés kifejlődését garantirozza. Hivatkozom a' hisztóriára 's emlékeztetem a'm. főRRket, hogy Brittanniában, hol szinte nincsenek utasitások, volt eset, hogy egy parliament annyira elfajult miszerint Cromvellre lön szükség, ki azt széjjelkergesse, hasonlón Franciaországban az ötszázas tanács megszüntetésére nézve egy 18d. Brumaire kivántatott meg. Egy Cromwell, egy Napoleon azonban csak évezredekben jőnek elő; ezek azon nagyszerü orvosszerek, mellyeket használ a' gondviselés de csak különösen favorizált nemzeteknél, és igy más orvosságról kell gondoskodni a' nemzetnek e' tekintetben. Leggyakorlatibb 's legczélszerübb orvosság a' képviselők elfajulása ellen az utasitási jog; mert nem képzelhető é azon eset, hogy annyira fajulhat el egy képviselő testület, miszerint az ország érdekeivel ellenkezőleg müködjék? 's ekkor mi orvossága van a' m. főRRnek, ha utasitás nincsen? Ez értelemben vettem én a' „conservativ" kifejezést, a' mennyiben t. i. convulsiók nélkül a' haladást biztositja, 's ezek azok, mik engem arra birnak, hogy előbbi szavazatom mellett maradjak. Az a) pont alatti szerkezetben az országgy. követeknek adandó utasitások által a' t. Rendek, ugy látszik, nem akarják kimondani azt, hogy minden polg. gyülés tartozik ellátni utasitással követét én azt ugy értem, hogy csak megengedőleg mondja ki. Ha azonban a' m. főRRdek ebben felakadnak, az „adandó" szó helyett lehetne mondani „adhatandó," és akkor azok is, kik attól félnek, hogy a' polgárgyülés utasitásadásra ezen szerkezet által köteleztetnék, meg lennének nyugtatva. Több szónok e' fontos kérdésnek mellékes, tárgyaltatását veszélyesnek állitá, miután átalakulási szakunkban olly intézkedések hozandók létre, mi jó gyümölcsöt teremjenek 's átszivárogjanak a' nemzet szellemébe. Kiemeltetett a' mostani országgyüléseknek a' régiebbektőli lényeges különbsége, melly utóbbiakban leginkább csak arról vala szó, hány lovas, hány gyalog katona álljon ki harczmezőre, mig most a' legszövevényesb közjogi életkérdések tárgyaltatnak, mellyek a' tömegek felfogása fölött fekszenek, 's azért az utasitások már csak akadályul szolgálnak, mert korteskedéstől ne várjon irányt az ország, ne sanctionáltassék tehát e' törvényben az utasitásadás elve. Egy gr. az e' tárgy feletti intézkedést azon nagyszerü experimentumok közé sorozta, mellyek eredvénye előre ki nem számitható. Azért e'helyütt csak permissiv rendelkezés tétessék, hogy a' városok ne nyerjenek exceptionalis állást, 's illy törvény mellett az lesz az egész különbség, hogy némelly városi követ utasitással fog az országgyülésen megjelenni, a' másik utasitás nélkül. — Ezen nézet a' többség által pártoltatván, a'végzés e'szerint mondatott is ki.

133d. orsz. ülésb. a' m. fRRnél mart. 29én ő cs. kir. fensége előlülése alatt, ki betegeskedése óta legelőször jelenvén meg, hangos éljenzésekkel fogadtatott, tanácskozási főtárgy „a' tisztválasztás-mód" vala, 's az erről rendelkező 359ik §nál egy gr. azon megjegyzésére, hogy itt is, valamint más illető helyeken történt a' „polgármester" helyett „főfelügyelő" teendő, a' vitatkozások eleinte ugyanezen tisztviselő tulajdonságai körül forgának, de csakhamar a' megyei főispánokra vitettek át, melly alkalommal némelly élesb kifejezések következtiben kissé hevesebben folytak a' viták, mellyek közelebbi részleteit későbbi alkalmakra hagyjuk A' következett „jelenlegi hivatalbeliekről" (368, 's 369. §§.) 's „a' város szolgairól" (370, 371. §§.) czimü osztályoknál csekélyebb észrevételek tétettek; a' IV. Rész azonban „a' polgári őrseregről (372—376. §. egy gr. és elnök majd egész kiterjedésben közlendő beszédében e' törvényt nem kötelezőnek, hanem engednek kivánta, nehogy az a' polgárokra igen nyomasztó legyen, 's a' teher a' jótéteményt felül haladja. Egy más gróf nem levén a' permissiv törvények barátja, a' jelent vagy kényszeritőnek, vagy egészen kihagyandónak vélte. Egy gr. olly kérdést látott e' szakaszban rejleni, melly épen a' városok elrendezéséhez nem való, t. i. a' hadiszolgálat. Szónok e' törvény által nemcsak az ipar-elfojtást bekövetkezendőnek állitá, hanem még arról is meg van győződve, hogy épen ez a' polgárok számát sokkal kisebb számra olvasztandná, mint bármelly más qualificatio. E' nézetben a' fens. elnök is osztozván, 's még azt adván hozzá, hogy ha minden lakosra terjesztetnék a' teher, ez legtöbbekre elviselhetlenné válnék, magokra a' polgárokra szoritva pedig, azok számát szerfelett csökkentené, substitutiókra alkalmat adna, 's végre csak pénzbeli teher maradna, 's az egész törvényt, mint inkább a' honvédelmi munkálatra valót, hagyandónak kimondotta ki. A' „főfelügyelést" tárgyazó Vdik résznél (377—380. §.) egy főispán és elnök velős beszédben a' m. kir. udvari kamra által eddig gyakorlott felügyelést megtartatni kivánta, de csupán egy főispán által gyámolittatván a' rendi szerkezet meghagyatott. Fontos vitatkozásokra nyujtott ezután még alkalmat „a' királyi dijról's országgyülési adóról" értekező VIdik rész, mellyek következ-

tiben az elsőnek kényszeritő rendelete engedőlegessé változtatott által.

134d. orsz. ülésb. a'fRRnél mart. 30án, ő cs. k. fensége a' városi munkálat hátralevő részét még a' nagy hét kezdetével beállandó husvéti ünnepek előtt elvégezni kivánván, az ülést reggeli 9 1/2 órakor megnyitotta 's a' sz. kir. városok országgy. szavazata ügyében élénk 's főfontosságu több órai vitatkozások 's a' későbbi szakaszokbani változtatások után,délutáni negyedfél órakor el is végezte. Ezen ülés részletei lapjaink több számait töltendvén most csak a' végzések velejét közöljük. A' városi szavazat körül egy gróf inditványa fogadtatott el, hogy 16 szavazat,kettőztetés nélkül,uj felosztás szerint csak provisorie, ideiglen, adassék 's a't. RR. az arányzatnak ez elvek szerinti uj kidolgozására szólittassanak fel. A' 387. és 388. §§. helyett a' városi követek munkálatából a' 253 és 254. §§. fognak beiktattatni, mellyek tartalma köv. ,,253. §. Az orsz.gyülési követeka'hazának minden teljeskoru városi polgárai közül kik gyámság vagy csőd alatt nem állnak, választhatók. 254. §. Az országgyülési követek a' polgárgyülés által minden kijelelés nélkül és általányos szótöbbséggel választatnak."Az u t a s i t á s-készitésről olly városokban, mellyek követeket közösen küldenek, czimü függeléknek (414—425. §.) tárgyaltatása azon időre halasztatott midőn e' munkálat ismét e' főtáblához visszakerülend. ,,Az országgyülési követ viszszahivásról" rendelkező 426—428. szakasz kihagyatott.,,A' d i j a k a t" meghatározó VIIIik rész minden hozzászólás nélkül meghagyatván ,,a' jelen rendszer életbe léptetéséről utasitás" mint a' végrehajtóhatalom törvényes jogaiba vágó, kihagyatni rendeltetett. Az egész befejeztetése után a' számos és lényeges módositást szenvedett mu n k á l a t szerkesztésére aze'miatt megbizott orsz.birói itélőmester ur mellé ő cs. k. fens. köv. választmányt nevezett: tárnok ő nmgát,Apponyi György grófot és Eötvös József bárót. Az uj szerkezet apr. 10kei's köv. ülésekben,meddig a' husvétiszünet tartand, hitelesittetni fog.

134d. förendi ülés némelly részletei. A' 310dik §ban a' polgárgyülésekben megrendelt nyilványosságot egy gr. és főispán csak azokra kivánta szorittatni, kiknek az ügyhez joguk van, t. i. a' polgárokra ; más szónokok azonban minden városi lakost a' nyilványosságban részesittetni akarának.Az elsőinditvány felette megszoritónak, a' második pedig gyakorlatilag, kivált nagyobb városokban, létesithetlennek 's inquisitori eljárással összekapcsoltnak találtatván, mindkettő elmellőztetett, miután korlátlan nyilványosság megyei 's országgyülési tanácskozásink főbélyege 's keresztül van szöve egész alkotványunkon. Minden felhozott aggodalom annál inkább alaptalannak találtatott, mivel épen jelen munkálatban hozattak a' hallgatóság kicsapongási ellen hathatós rendelkezések. A' gyülekezet minden tagjai a' nyilványosság mellett nyilatkoztak ,'s csak annak tágabb v. szorosb korlátira nézve távoztak el egymástól, egyedül egy báró ellenzé a' nyilványosságot, azonban legkisebb viszhangra sem talált. A' 324d. szakasz feletti tanácskozásoknál tárnok ő nm. a' tárnokszéket továbbis feljebbviteli bíróságul megtartatni kivánta , miután az az egyenlők biráskodásának üdvös elvén alapulván, a' k.bizodalmat birja és soha ezen t.ellen kifogás nem történt.A'meghivott birák a'város általszabadon választatnak , függetlenül biráskodnak , tapasztalást szereznek és terjesztenek ,'s igy a' tárnokszék az alkotványos bíróság minden kellékeivel bir. Egyébiránt is az itélőszékek elrendezése már az 1827diki orsz. választmány által kidolgoztatván, rendszeres tárgyaltatását várja; erre halasztandó tehát a' jelen kérdés eldöntetése is. Azért e' szakasz kihagyatását inditványozá.Egy báró ezen okokhoz még azon nézetet is csatolá , hogy itélőszékek eltörlése nem a' városok belső elrendezéséhez tartozik , de e' mellett a' kérdéses szakasz még a' kir. curia elrendeltetését is foglalná m a g á b a n , mellyről csakugyan e' helyütt végzést hozni nem lehet. Egy báró 's főispán lényeges különbséget talált a'tárnok és a' személynöki szék közt 's mig az elsőnek fenemlitett kellékeit épen nem tagadá , az utóbbit egyes személy önkényétől függőnek nyilatkoztatá , miután az elnök a' köz birákat kénye szerint,és pedig nem a' kir. városok kebliből nevezi.Ez a' városok elrendeztetése után igy nem maradhat; 's igy a' szónok a' t. RR. szerkezetét pártolja, 's őket felszólittatni kivánja, miszerint t.javaslat alkotása által gondoskodjanak, hogy a' k. curia ezen ujabb feladásának , márig is halmozott foglalatossági mellett, megfelelhessen 's e' végett különös sectio felállittatását inditványozná , melly különösen a' crim. perekkel foglalatoskodjék ,'s mellyhez ülnökök születései minden tekintet nélkül neveztessenek. Ez inditvány általányos tetszést nyert , 's egy grófnak azon hozzádására,miszerint a'tárnokszéknek tagadhatlanul liberalis alkotása daczára is szükséges , hogy a'feljebbvitelre egyetlen szék legyen , mellyben városi elem is találtassék 's hogy szükséges itt rendelkezni felette,miután már az alsó birák is itt rendeltettek el ,'s azért a' t. RR. egy, e' czélra szolgálandó külön szakasz alkotására volnának felszólitandók; végzéssé lön, miután még egy grófnak azon figyelmeztetése helyeseltetett , hogy a' t. RR. a' k. curiának csak ezen tárgybani nem pedig általányos elrendezésére szólittassanak fel,mi igen messze vezetne.

176d. kerül. ülésb. mart. 28kán elnökök : Szentkirályi M. Pest és Horvát Simon Ung megyék követei; jegyző: szinte Szentkirályi;naplóvivő Komlóssy László. Ülés kezdetével bemutattaték az elnökség által Zágráb városának folyamodványa, melly a' petitionalis választmányhoz utasittatván egy megye követe által szóbá hozatott, mikép már igen sok folyamodvány utasittatott e' testülethez , a' nélkül hogy mindeddig csak egy iránt is véleményt adott volna. E' körülményt felvilágositólag előadá annak egyik tagja, hogy a' bizottság megválasztott elnök hijával van; ennek következtében önmaga köréből szemelendő elnök-választásra utasittatott. Fölvétetvén azután a'bánya-törvény kidolgozására megbizott kerületi választmánynak napirendre tüzött javaslata,köv szakaszok szolgáltak e' napi tanácskozásul: ,,Első Rész bányai közjog. 1 czikk. Adományozási 's engedélyezési királyi jogról. 1. §. Az országban 's hozzá kapcsolt Részekben minden érczbánya és ásványok, mellyeknek alkatrészei aranyat, csillát (platinum) ezüstöt,rezet, vasat, ólmot, higanyt, dárdanyt (antimonium) ként, ónt (Zinn), horganyt (Zink), kéklenyt (Kobald), és azon vizek, mellyek magokban rezet (bányazöld:Berggrün,'s rezes vizet Zementwasser) bármi mennyiségben tartalmaznak , legyenek földszint,vagy föld gyomrában,királyi adományzás alá tartoznak. 2. §. Mindenki tehát , értve a' kir. kincstárt is , akár uj , akár elhagyott, és uj adományzás alá visszaesett bányák mivelési jogát,egyedül jelen törvény rendelése szerint eleve nyert kir. adomány erejével gyakorolhatja. 3. §. Bárminemü bánya fölkérésében mások fölött elsőbbségi jogot a' kir. kincstár nem követelhet, ennélfogva senkitől, kit a' törvény bányamiveléstől világosan el nem zár,a' királyi adomány meg nem tagadthathatik. 4. §. A' köszénbányák földesuri birtok tartozéki ugyan, ezek kutatása és felkérése mindazáltal a' bányászatot naponkint mind inkább megszoritó faszükség pótlása tekintetéből, bányászati czélokra mindenütt szabad; de mivelésök csak kir. engedély 's a' földbirtokosnakvagy egyesség utján megállapitottbérfizetés,vagy ez nem sikerülvén , a' termék tizedrészének kiszolgáltatása mellett, engedtetik meg. 5. §. A' kir. engedély, jelen törvény 22ik czikkében kiszabott eljárás utján megszerezhető bányászati járulékokra is okvetetlen megkivántatik; illyenek a' vizesések,vizárkok, csatornák,mütavak, zuzmos- és iszap-müvek (P o c h-W a s c h- und Schlammwerke) pergelő terük, szinek és kürtők (Röstfelder, Hütten und Oefen),olvaszmühek (Schmelzhütten) pörölydék (Hämmer) , higanymühek (Amalgamationshütten) válaszdák , láng- és izzókürtők (Seigerhütten , Flamm und reverberir Oefen) , kémeldék (Probiergaaden) 's az érczek kiállitására szükséges egyéb mühek, ezekhez megkivántató terük, ide vezető utak és hidak , ugyszinte e' bányákbul kivetett meddőhulladék 's salakhalmazok (Halden),házak, kunyhók, szerkovács-mühelyek (Zeugschmide) viz-gőz- 's ezekhez hasonló gépek, és a' bányászathoz tartozó különféle anyagok, szerszámok és eszközök raktárainak számára szükséges földtérek. 6. §. A' bányák és bányászat mivelésére kivánt egyéb segédszerek, mint: épületi 's tüzi-fa , szénterük, agyag, mészkő, olvaszmü és kürtőbélkövek (Gestelsteine) 's az olvasztás elősegéllésére nélkülözhetlen egyéb ásványok,vagy szabad alku,vagy a' 22ik czikkben megállapitott eljárás utján, az illető tulajdonosaktul szerezhetők. — 2 czikk. Érczásványt tartalmazó földbirtokok kicserélhetéséről. 7. §. Ha valamelly földbirtok bányamiveléssel 's ehez járuló épitvényekkel annyira terheltetnék, hogy itt , vagy a' gazdasági iparágnak teljesen megszünni, vagy ennek üzése mellett, avagy netalán támadható faszükség miatt, a' bányamüvelésnek közkárosodással elpusztulni kellene : mind a' kincstárnak mind a' földbirtokosnak joga van, hason- értékü 's jövedelmü földbirtok- kicserélést ajánlani, vagy követelni. 8. §.A' kicserélés, akár kincstár által a' földbirtokos ellen,akár viszont sürgettessék : mindenek előtt barátságos alkunak leend helye; mi nem sikerülvén, az illető polgári 's bányahatóságok közbejöttével fognak a'kicserélés szükségének körülményei 's lehető minden nehézség megvizsgáltatni 's birói szemle és rendes becslés mellett kiegyenlittetni. 9. §. Ezen előzvények után a' követelő fél ellenfelét rövid per utján a' kir. táblára megidézteti , melly a' kicserélés szüksége és hasonérték fölött előforduló kérdéseket itélettel dönti el, és a' hétszemélyes táblához birtokon belül engedett fölebbvitel utján , hozandó itéletet, minden kifogás félretételével v é g r e is hajtja. Illynemü perekben semminemü perorvoslásnak helye nem levén. — Az első §. iránt némellyek által pártolt azon inditványt tevé Cs. megye követe, hogy királyi adományozás alá ne mind az ott előszámlált érczek, hanem csak az arany, platinum és ezüst tartozzanak; minthogy egyébiránt ez sem a' külföldi bányajog elveivel, sem a' hazai gyakorlattal nem egyező, az inditvány némelly hozzászólások után mellőztetett. A' 4ik §ba bővebb világosság okaért iktattatni határoztatott, hogy a' kőszénbányákat a' földesuron kivül másnak csak bányászati czélokra 's csak kir. engedély mellett lehessen mivelni; egy uj szakaszban pedig a' bérfizetés minimuma és maximuma rendeltetet kifejeztetni a'termék 1/4— 1/10 részének kiszolgáltatása mellett. Ha pedig e' részben a' felek megegyezni nem tudnának , ügyöket compromissionalis bíróság által intéztethetik el. Egyéb csekélyszerü módositási javaslatokat, mint részletes vitatkozás és eredvény nélkül maradottakat, elősorolnunk fölösleg. —

177d. kerül ülésb. mart. 30kán elnökök az előbbiek. A' bányai t.javaslat 3dik 's következett czikkei levén tanácskozási renden, némelly iránt előfordult meg jegyzések 's fölvilágositások közben, az e' napi tárgyalás a' 9ik czikkelyig haladt a' nélkül , hogy változások történtek volna a' szerkezet szövegében, mellynek tartalma következő: 3. czikk. A' bányavámról (urbura) 10 §. Az országban 's hozzá kapcsolt részekben , bár hol, királyi vagy m a g á n y birtokokban találtató 's az első czikk 1sö §ában elősorolt érczek és ásványok tizedrésze, ha nem érczek készitésére , de érczszinek , kénsav, vagy timsó-előidézésre adományoztatnának is, egyedül a' koronát illeti. 11. §. A' vaskövek mindazáltal bányavámtól teljesen mentesek. 12. §. A' bányavám , emlitett érczeket magokban tartalmazó 's kellőleg elválasztott ásványokbul, a' bánya helyszinén természetben kiadandó; 's akkor sem tagadtathatik meg, ha valamelly bánya, alagilletékkel terhelve volna,melly esetben a' vámot, az alagilleték lerovása után fenmaradó mennyiségből , az alagot használó,az alagilletékből 's más netalán magány jognál fogva hozzá tartozó ásványokból pedig,az alagos fogja kiszolgáltatni. 13. §. Mindazáltal a' bányavámnak bármikép történendő megváltása iránt szabad alku utján szerződésre lépni mind a' kir. kincstárnak, mind az illető bányapolgárnak tetszésére hagyatik, ellenkező esetben a'bányavám kiadatása,fenebbi §. értelme szerint, csak természetben követeltethetik. 14. §. Egyedül zúzmos- vagy iszapmühek által tömitett szegényebb érczkövekből készült tiszta aranynak , érczisznak (Goldschliche) , nyersolvanynak (Rohlech) és ólomnak , a' bányabiró által megállapitandó olvasztási költségek és kürtőveszték levonása után csak harminczad része vétethetik bányavám fejében , tömités előtt azonban szabadságában áll a' kir. kincstárnak, mind ezekből a' tizedet természetben követelni.4.czikk.A'bányavám-mentesség eseteiről. 15. §. A' bányamivelők, ha semmi tiszta jövedelmük nincs, vagy épen kárral dolgoznának, addig,mig veszteségük helyre pótoltatnék,'s betudása mellett haszmot mutathatnának : bányavámtól mentesek;ha pedig azt netalán már előre kiadták volna, annak visszatérittetését követelhetik. 16. §. Szükséges azonban , hogy ebbeli mentességüket, a' 44ik czikk értelmében, a' bányaszék által hitelesitett,mindennemü bányai költség 's bevételbeli számadásukból kimutassák. 5. czikk. Királyi jog a' nemes érczek beváltásában , és egyéb érczek elővásárlásiban. 17. §. A' bányavám- kiadás után megmaradó érczmennyiség a' bányapolgárnak t u l a j d o n a ugyan; mindazáltal, minden arany és ezüst, melly az országban 's kapcsolt részekben bárhol és ki által ásatik és termesztetik, a' kir. kincstárnál bemutatandó, melly azt,valódi benső értéke szerint, aranyat arany, ezüstöt ezüst, igaz kötegü és súlyu szerződvényi(conventionalis)pénzzel, egyedul a' pénzverés költségei vonatván le, beváltani köteles, és pedig ugy, hogy minden márkától értékben annyi adassék, a' mennyi pénz abbul veretik. 18. §. Minden egyéb, bár minemü érczeket és ásványokat, a' bányapolgárok houn vagy külföldön vámmentesen eladhatnak, vagy saját szükségökre tetszésök szerint fordithatnak. 19. §. Háboru egyedüli esetében mindazáltal, a' réznek , higanynak, érczes vagy ónmázra forditott ólomnak és kénnek elővásárlási joga , az illető felekkel kötött egyesség által megállapitandó,'s mindig igaz kötegü és súlyu ezüst pénzzel fizetendő áron, a'kir. kincstárt illeti. 6. czikk. Pénzveretési királyi jog és pénzverő házak. 20. §. A' pénzveretési jog egyedül és kizárólag a' kir. felséget illeti, 's azt kivüle senki más, és sem-

mi ürügy alatt nem gyakorolhatja. 21. §. Minden arany és ezüst, melly az országban 's hozzá kapcsolt részekben beváltatik vagy kincstár által termesztetik, egyedül honi pénzverőházakban fog veretni. 22. §. Alak, köteg és súly, mindig és egyedül az országgyülésen lesznek megállapitandók, ezenkivül pedig semmi esetben sem változtathatók. 7. czikk. Aranynak, ezüstnek kivitele az országból tiltatik, töredék és ócska nemes érczmüvek beváltása rendeltetik. 23. §. Veretlen aranynak vagy ezüstnek az országból bármi ürügy alatti kivitele törvényes büntetés súlya alatt tiltatik. 24. §. Arany- és ezüst-töredékeket, vagy ezen érczből készült ócska eszközöket kivinni szinte semmi szin alatt meg nem engedtetik, ezeket mindazáltal, ha a' tulajdonosak kivánnák, az arany, ezüst valódi belértéke szerint, 's a' választási költségek levonatása mellett, tiszta arany és ezüstben megtériteni, vagy pedig szerződvényi (conventionalis) pengő pénzzel nyomban kifizetni a' kir. kincstár köteles. E' végett: 25. §. A' lakosok kényelmükre 's biztositásaul, a' kincstári érczkémeken kivül, a' magyar kincstárnak arany 's ezüst beváltó hivatalánál is egyérczkém leend, ki ugy, mint a' pénzverőházak (pénzverdék) is, azarany's ezüst megjegyzésére, ennek tisztasági fokát kijelelő hiteles bélyeggel ellátandók lesznek. 8d. czikk. A' lakosok szükségire a' kir. kincstárból adandó arany és ezüstről 's azaranymüvesekre nézve hozott szügséges szabályokról. 26. §. A' kir. kincstár, aranyümveseknek 's minden más lakosoknak kémjegyesaranyat és ezüstöt, belértéki áron, edények, drágaságok, isteni szolgálatokhoz tartozó 's egyéb müvek készitésire, szükségökhöz kivánt mennyiségben adni köteles. 27. §. Azoknak is, kik önhatáraikban magok vagy embereikáltal aranymosást üznek, az általok termesztett aranyból olly mennyiség, melly saját szükségükre megkivántatik, kiadandó. 28. §. Közbiztositásul megállapittatik, hogy ezentul minden ezüst müvek bécsi 16 latos márkában 16 lat tiszta ezüstöt, az aranymüvek pedig 24 karátos aranymárkában, az első számuak ugyan 7 karát 10 szemer; 2dik számuak 13 karát 1 szemer; harmadik számuak 18 karát 5 szemer tiszta aranyat tartalmazzanak. Ezen érczek tehát csak rézzel ötvezhetők, — alszerübb kémletü müveket pedig, törvényes büntetés súlya alatt késziteni tilos. Ennélfogvást az illető müvesek, vezeték 's keresztneveik kezdő betüinek, az évnek, kémletnek, az ezüst vagy arany tisztaságát kijelelő bélyegnek fényezés előtti kinyomásával, 's az illető törvényhatósági kémellenőr felügyelése mellett, készitvényeiket megjegyezni kötelesek, melly végre a' bányakincstári vagy országos érczkémek által, illő áron, hiteles kémtükkel fognak elláttatni. 29. §. Az aranymüvesek, mesterségük igényletihez képest azaranyat ezüsttölelválaszthatják, a' mennyiben mind kettőnek ötvözése megkivánná, köcsegekbe ezentul is felolvaszthatják; mindazáltal arany v. ezüst érczköveket felolvasztani törvényes büntetés súlya alatt tilos. — Ez ülés végén az elnökség jelenté a' gyülekezetnek, hogy a' bekövetkező sátoros ünnepek miatt apr. hónap 15kéig nem fognak tanácsk. tartatni.

Budapesti napló. Dunai gőzhajózásitársaságunk martz. 20án tartá közgyülését Bécsben, sokkal számosb részvényes jelenlétiben, mint eddig, mit onnan magyarázhatni meg leginkább, miszerint ez utóbbiak egy része arról vádolá az igazgatóságot, hogy hanyagsága miatt nem bir a' társaság haszna magosbra emelkedni. E' vélemény, Rosetti aláirással, röpiratot is szült az igazgatóság ellen, mire Klein, az egyik igazgató, férflas mérséklettel 's egyszersmind olly világosan válaszolt, hogy minden el nem fogult olvasó büntelennek fogja az igazgatóságot itélni. Klein, e' nyilatkozata után, az igazgatók sorából végkép kilépett. A' mult év összes hajózási jövedelme 2,342,615 frament, a' kiadások 1,246,337 fra, 's igy levonván még némelly lerovandókat, a' tiszta haszon 1,059,808 frt pgőben. Az utasok száma ez évben 278,594 személyre szaporodott. A' hajók száma 28ra megy, 2480 lóerővel, mik közül 2 az alsó Dunán, 7 a' tengeren 's 19 a' fel Dunán használtatik. E' hajók összesen 1117 utazást tettek. A' felső Duna tisztán 358,368 frtot gyümölcsöze, az al Dunán ellenben 54,868 fr, 's a' tengeren 95,183 fr veszteség mutatkozott. Egyébiránt, az alsó Dunán ez évben alkalmasint még nagyobb veszteség fogja érni, mert a' török kormány visszavevé engedelmét, melly szerint eddig Rasovában (Bolgárországban) szabad volt az utasokat szárazra tenni, és Kusztendzseig gyors kocsikon-vitetni, hol azután a' tengeri gőzösekre szállottak. Ez által a' szulinai veszélyes öböl egészen kikerültetett, most pedigmajd odesszai moszka gőzösekre szorulandnak az utazók, 's igy a' sz. pétervári kormány érzékeny csapást ejtetett az ausztriai szabaditéku gőzhajózási társaságon. Rövid idő mulva egész Orsováig fognak a' moszka hadigőzösek járni, 's a' szállitást jóval olcsóbban eszközlendik. — A' „Világ“ mult vasárnapi számában álnevü czikk jelent meg Bartay E. szinházunk igazgatója ellen, mellyben többi közt arról vádoltatik: hogy 1) a' nagyközönségü eredeti szinmüveket gyakran adatja, 2) hogy az operát elnyomni törekszik, 3) hogy igazgatási rendszere a' nemzet nagyszerü czéljainak egyáltalában nem felel meg. Hosszas czáfolatra sem időnk, sem helyünk, sem kedvünk; röviden tehát csak ennyit: 1) nemzeti szinházunk mult évi julius végén igen siralmas állapotban volt, 's már maga a' „Világ“ is némi bukási hirt kezde rebesgetni; akkor egymásután néhány sikerült eredeti szinmü jöve szinpadra, 's az igazgató minden fizetési kötelezésit pontosan teljesitheté, 's teljesité is folyvást, a' közönség pedig 25ször egymásután is jó kedvvel özönlött e' szinmüvek látására. Ennek minden jó magyar csak örvendhet, mert jobb az, ha eredeti (ám legyenek silányak, csak erkölcsrontók ne, ha ugy tetszik,) szinmüvekből pénzel a' szinház, mintha olasz operákhoz, franczia dramákhoz, angol athletákhoz, német tánczosakhoz és belga, hollandi, vagy khinai müvészek vagy szemfényvesztőkhöz kényszerülne folyamodni, mert ez utóbbi esetben a' jó magyar pénz nagy része külföldre vándorlana, 's a' nagyszerü nemzeti czélok még csak ugy sem mozdittatnának elő ezen idegen elemek által, mint a' megbukott „Köcsmei sárkány“ által, melly legalább egy pár élethü vonást ismértete meg a' magyar falusi életből a' főváros lakosival. 2) Az igazgatóság Hasselt-Barth, Lutzer, Tadolini világhirü énekesnőket léptette föl, 's hiedelmünk szerint nem igen különös haszonnal erszényére nézve, sőt talán veszteséggel. Azután a' jeles Schodelnét szerzé meg. Tehetett é ennyi idő alatt ennél többet? Hol vegyen jó magy. tenoristát 's bassistát? Igaz, férfi (7) tenor, baryton 'stb. hangra nézve a' sárospataki 's ezekkel rokon derék cantualisták közül eddig kár volt az igazgatónak uj sarjadékotnemszerezni, kikczélszerü kiképeztetés mellett conservatorium létesüléseig legbiztosb 's hihetőn leg is jutányosb semminariumul szolgálhatnának operánk gyarapulására, mi közbevetőleg csupán figyelemébresztésül ötlék tollunk hegyére, ugy de még erre ha nyúlt is de nem mult az idő. Egyébiránt operákat vasárnap is adatott már, ámbár jól tudja, hogy épen a' vasárnapi közönség az, melly az operákat nem igen kedveli; az opera-kedvelő főrangu közönség ellenben mindennap ráér operába menni. Hol tehát itt az elnyomás? 3) Udvari szinházak, roppant egynyelvü közönség mellett, 60—80 ezer pgő for. évi segélyt huznak, 's ha ez nem elég, többet is kapnak. A' magyar szinház 12ezer frtot kap, 's nyáron négy német szinház ellen kénytelen küzdeni, 's ugyan ki fogja őt segiteni, ha jövedelme elégtelennek mutatkozik? Senki, és ismét senki! hanem dobost igen is fognának majd lakása elibe állitani, ha mohón's minden áron csak a' nagyszerü nemzeti czélokat törekednék elömozditani, 's arra nem gondolna, hogy honnan födözendi roppant szükségeit a' szinháznak. Mi azt hiszszük, hogy Bartay igen sokat tett nemzeti szinészetünk megalapitására már csak az által is, hogy az irókat bőcsületes dijazás által munkásságra serkenté, miről maga a' nemzet mindeddig megfeledkezett, ámbár e' részben már Bécs, Berlin, Hamburg, 'sa't. is czélszerüleg intézkedtek. Igaz ugyan, hogy a' páholybérlők nem igen örvendnek a' sürü ismétléseknek, de vajjon egyedül e' tisztelt bérlők föntarthatják é a' szinházat? zártszék pedig csak néhány van kibérelve, 's a' földszinti bérlők száma is rendkivül csekély. Az igazgató kénytelen tehát számos olly előadásról gondoskodni, mellyek a' szinházat megtöltsék, 's köszönjük neki, ébredni kezdő drámairóinknak, 's a' fővárosi közönség nemzeti irányt fölvett izlésinek, hogy a' szinház föntartására mulhatlanul szükséges ezen eszközt eredeti szinmüvekben lelte föl, mellyek bérletszünésekkor is megtöltik a' páholyokat, következőleg koránsem olly sületlenségek, miknek csupán a' karzat tudna örvendni, mint némellyek állitni szeretik. E' „tények“ alkalmasint minden el nem fogultat meggyőzendnek arról, hogy Bartay megtette azt, mit tehetett, 's többet méltányosan csakugyan nem is követelhetni tőle — 15 hónap alatt. — Játékszini krónika: nemzeti szinházunkban martz. 29én adaték „Szökött katona“ vigj. 3 felv., nézők nagy számmal; 30án a' jótékony nőegyesületek javára bérszünettel „Két pisztoly“ „Ezred lyánya“ és „Szökött katona“ egy felvonása; 31én szinte bérszünettel az aggszinészek nyugpénzalapja gyarapitására szavalati és hangászati Akademia, a' páholyok, ámbár többnyire classikai müvek adattak, majd mind üresen maradtak. Vachot Imre humoristikai olvasmányának eleje tetszett, többi részei igen komolyak voltak. — April 1sejétől 8ikaig ünnepi zárnapok. — A' fiumei vasutterv körüli előmunkálatokrul 's az idő mostoha járásárul hazánk délszaki vidékirül Csepinbül mart. 25rül köv. hiteles tudósitást kaptunk: Egész nap, ha csak kevéssé derült is az ég, gázoljuk a' majd térdig érő havat, sarat, vizet. Ezen fölötte rosz, kellemetlen 's e' sokkal délibb vidéken szokatlan időjárás daczára még is már 20 mérföld nivellálva van Szerém 's Verőcze megyékben 's a' bródi végőrezredben Bródig. E' munkának nagyobb részét jobbadán csak ketten végezték, mert a' többi mérnök ezelőtt mintegy két héttel érkezett csak meg, közülök jeles: valami Ritter von Steinberg 's valami Kopics nevezetü, kik már báró Zornberggel — a' vukovár-bródi csatorna tervkészitőjével — dolgoztak, részint pedig a' Száva szabályoztatása körül foglalkozának. Noha e' mocsáros 's posványos tartományban igen sok a' beteg, 's a' szerb hidegleléstől ritkán mentek az idegenek; mi még is jó egészségnek örvendünk. A' megyei tisztviselők 's földesurak mindenütt szivesen fogadnak 's tehetségök szerint előmozditják a' nagyszerü vállalatot. Ügyünk különös pártfogói, Eszéken: Schmidt Aloiz város birája 's Kermpotich József tanácsbeli, kik leginkább eszközlötték, hogy a' város azon földek megváltását, miket a' vasut keresztülmetszend, magára vállalá. Verőcze megye részről: Jankovics László első allspán, Szerémről pedig: Szalay Károly főszbiró urak a' vukovár-eszék-fiumei vasutnak legbuzgóbb pártolói közé tartoznak, kik hathatós közbenjárásuk által kieszközlék, hogy a' nevezett két megye a' vasutvonal fölvételénél szükséges kocsikkal 's napszámosakkal ingyen szolgáljanak a' vállalkozó mérnök urnak határaikban. Különös pártfogót találtanak még Nustáron Khuen Henrik gr. urban is, kinél egy hétig mulattunk, mig t. i. Nustár környékén dolgoztak 's végre a' jól rendezett czukorgyára által hires csepini Adamovics János kapist. magyar szellemü derék hazafiban. Holnap indulnak Bródba, honnan Gradiska felé nivellálnak. Gradiskárul teendem majd tudósitásomat 'stb. — Országos választmányi szavazattöbbséggel országház-helynek Pesten a' 9 ezer négyszeg öles vásártér mintegy harmada van megválasztva, mellyet a' választott buzgó polgárság a' polgármester jelenlétében 's oda egyeztével a' városi tanács legalább ⅔dának ellenszegülése mellett is szives örömkészséggel megajánlott. A' tervkészitésre épitészi versenyt szándék hirdetni ezer darab cs. k. arany jutalomtétel mellett, mellybül nyolczszáz darab az első rendünek itéltetendő pályatervre van szánva, kétszáz pedig a' másodrendüre.

Turóczmegyei közgyülés. Martiusi rendkivüli közgyülésünkre leginkább országgyülési követink több rendbeli jelentéseik 's ezek nyomán adandó pótló-utasitások szolgáltak okul, melly is következőkben öszpontosul: 1) A' zsidók nagyobb engedelyekben, mint azok az 1840: 29. t.czben kifejeztetvék, ne részesittessenek, 2) A' honfiusittatni kivánók, érdemeiken felül kivételkinagynélkül a' taksátfizessék. 3 Amezei gazdasági egyesületet jelenleg a' pénzszükség miatt nem segithetjük. 4) A' népnevelés, kereskedés 's t. ügyében kiküldött választmányok munkálatai a' választmányhoz utasittattak véleményadás végett. 5) A' törvényhatóságok számos inditványira nézve, midőn tárgyalás alá kerülendnek, követink az alap-'s pótló-utasitásokban kifejlett elvekhez fognak illeszkedni. 6) Szathmár m. követét érdeklő k. leirat nemcsak pártoltatott, 's nádor ő f. mint or. gyül. elnök a' kicsapongók megfékezése foganatositására megkéretni határoztatott, de egyszersmind az or. gyül. tárgyakkal foglalkozó vál. nak, miszerint e' tekintetben kimeritő utasitás adathassék a' rend ezentuli fentartására 's hasonnemü események kikerülésére czélzó terv kidolgozása 's annak idejéni bemutatása meghagyatott. 7) A' magyar nyelvben érkezett leirat alkalmul szolgált egyő felségéhez intézendő hódoló hála-felirásra, sőt nádor ő fenségének nemzetiségünk iránti buzgalma 's annak pártolása sokkal emeltebb fokon állván, hogy sem azt érintetlenül hagyhatnók, innen eredt hálás érzetinket szinte külön felirásban kifejezni rendeltük. 8) Ámbár az orsz. szükségek födözésire kivántató segedelemhöz tehetségünkhöz képesti járulást nem ellenezzük, de a' martius 6ki, mint a' nemességnek segedelmi czim alatt folytonos megrovatását magában rejtő 's a' szabad ajánlást kizáró üzenetet nemcsak nem pártoljuk, hanem azon megyékhez, mellyek küldöttei az adó kérdését megbuktatván ezután az érintett üzenet létesitését elömozditák, felszólitást intézni határoztunk. Ezek után 9) Olvastatott főispánunk levele, melly szerint elhunyt fősz. biró Ruttkay Boldizsár helyébe eddigi alsz. biró Kossuth Lajos, ennek helyébe pedig blatniczai járásból Tomcsányi Vilmos helyeztetvén át, ennek utódjaul Záborszky Pál tiszteletbeli alügyész alszolgabirónak helyettesittettek. Évnegyedes k. gyülésünk martius 27én leend.

Komárom vgyei tisztujitás. Miután ön, idegen létemre is szives volt tőlem egy tudósitást megyénkről közrebocsátani, reménylem, hogy a' jelen közleményt is, mint utólsót tőlem, közrebocsátandja. Minapi levelemben a' két párt állása 's egymás irányábani jogviszonya, valamint különböző taktikája eléggé megismertetvén, röviden csak azt emelem ki, mikép a' Sárközy fél a' vokszedő választmányoknak megyei szabály ellenére tett eljárását törvényesnek el nem ismerhetvén, a' megyei választás mezejéről egy szivvel 's lélekkel eltávozott, or. gyülésre adandó petitióval kivánvas érelmei orvosoltatását. A' tisztujitás fegyveres erőnek közbejöttével, tetemes vérengzéssel, elkeseredés és vádolás közt ment véghez, és a' megválasztott tisztviselők ekkép következnek. Alispánok: Ghiczy Kálmán és Pázmándy Dénes; főj.: Nedeczky Kálmán; első aljegyző főj. ranggal: Baranyay Gáspár, 2dik alj.: Konkoly István; hadi főadószedő: Thaly Lajos; házi: Micsky Lajos. Főügyész: Kürthy Alajos, első alügy. Illyés József, 2dik Csorba János. Csallóközi járásban főszb. Pázmány Zsigmond; alszb. Ghiczy Mátyás, Csontos István és Zámory Adolf; esküttek: Csepy Antal, Végh Vincze és Kovácsy János; aladószedő: Sárkány István. Udvardi jár. főszbiró Halasy Eduárd; alszb. Madarassy Móricz, Konkoly Elek, és Balogh Tivadar; esküttek: Ordódy Leopold, Heldt János és Horváth Ferencz; aladószedő: Heldt Ignácz. Gesztesi jár. főszb. Milkovics Zsigmond; alszb. Bóday Lajos, Pázmándy Lajos, és Nedeczky Sándor; esküttek: Thaly Ign., Maller Ferencz és Fridrich Ignácz; aladószedő:

Balogh Zsigmond. Tatai járási főszb. Balogh Ferencz; alszb. Pyber Ignácz és Mátéfy János; esküttek: Peöcz József, Antal Lajos és Lampert Ferencz; aladószedő: Schertz József; számvevő: Závody Ferencz; levéltárnok: Nagyváthy Vendel; pertárnok: Farkas Péter; főbiztos: Jaross Ign.; középponti biztos szbirói ranggal: Fogthüy Zsigmond. Sárközy feléből egy tiszt sem választatott meg. Helyettes alispán lett Kürthy Lajos t.-biró. Jövő közgyülésünk jun. 21kén leend. Sebeseky.

Borsodmegyei közgyülés. (Vége.) Közgyülésünk egyéb emlitésre méltó tárgyai köv.: a' szomolnoki ker. bányaszék iiéletét gr. K. M. ellen karhatalommal végrehajtatni rendelő k. u. végzést a' RR. sérelemnek vették, 's ez okból brachiumot nem rendeltek, követinknek meghagyatván bányásztörvényeket eszközleni ki az eddigi provisorius állapot megszüntetésére.—Egy homoeopatha kérelmére a'homoeopathia kórházunkba behozatni megengedtetett, meg fognak t. i. e' becsületes emberek kérdeztetni: ha allo — v. homoeopathia szerint akarják é gyógyittatni halhatatlan lelküknek beteges sárházát 's erről tabella fog vitetni. Haladunk! No homoeopathák im „az igéret földe" feltünt számotokra! Szendrei járás megürült alsz.biróságára Szép Samu, Szalay Pál és Várnay F. főesküttek sorozattak föispáni helyettes ő mlga elibe helyettesitésül. Az igen jeles kidolgozatu terv megyeházunk javitására bár tökéletes méltánylást érdemlett 's talált is, de előre csak a'legszükségesb épitések rendeltettek meg; eddigi szinházunk kapitányi lakká 's raktárrá fog forditatni 's a' volt kapitányi lak ezzel kicseréltetett, melly szinháznak alkalmasb helyzetü, és itt fog a' szinház épittetni. Bárannyi keserves kérdőjel ne merülne fel jövendőben kalandozó tekintetünk előtt! Bár ezen kegyes ohajtás 's pártoltatásra méltó inditvány a' collegialis kezelés és szalmalángú lelkesedés szirtjein hajótörést ne szenvedne, hanem teljesülne városunk, és megyénk diszére, 's lelkes pártolóik dicsőségére! A' febr. 19ki közgyülésben szokatlan jelenetnek valánk tanúji, melylyet a' kegy. olvasó engedelmével a' tárgyhoz méltólag drastice és drámai alakban vázolok; neve: „Arszlángyülés" Prológ: Farsangunkra sok egyedet „fútt össze a' szélvész" a' vidékről azon osztályból, mellynek a' Honderü elmés szerkesztője keresztapja, mert ő adott nevet 's életet nekik, melly azért olly ritkán érdemli meg nevét, mert az arszlánbőr csak megvolna de a' körmök, a' körmök! 's azok másra mutatnak! 's ah mennyit romlott kövezetünk! A' 18kai Casinóbál végén egy arszlánon sértetéseért egy megyei esküdt arczoncsapással vett elégtételt 's a' dulakodásban kár történt, 's midőn a' rendező kár-nem-pótlás esetében személy-lefoglalást emlit, az arszlánsereg izetlenkedik vele; mire ő a' rendetlenkedőket kivezettetni igéri 's élénk vitatkozás után a' magát sértettnek vélő arszlánsereg eltávozik. 1ső felv: közgyülés rendes személyzetén kivül megjelenik egy ur, ki vészmadara a' párttusáknak, jegyzők olvassák a' tegnapi végzéseket. — Arszlánok in corpore megjelennek, nagy sensatio. Elnök: „székeket! székeket!" 's ők — leülnek. 'S egy közülök megszólamlik 's benyujt ékes beszéde után a' tegnapi vagy inkább ma reggeli események eltorzitott előadásával telt panaszt aláirtat ő és arszlán társitól, a' vészmadár megszólamlik (mire két megyei tekintély indignatióval távozik) 's kéri a' vádlottak eltávolittatását (közzúgás) pedig a' vádlók sorba szónoklának önügyökben. A' vádlottak valótlannak nyilványitják a' folyamodás kitételeit 's ők is nyomozást kérnek, egy tb. a' pofozkodó esküdt felfüggesztetését hozza szóba, melly alkotvány elleni elvért az elnöktől megdorgáltatik, végre több személyeskedés után ezen borzasztó tény (criminalitás talán? nem arszlánsértés, boldog egek!) felett nyomozandó vérbiróságul roppant küldöttség neveztetik tudósitásuk bevárat ván *) 's a' közügy barátjának botrányára tanácskozási teremben eljátszott ezen dráma kárpitja legördül. A' hus ára: marha 's borjúé 11.szalonnaé 24. szappané 30. gyertyaé 32—és 36kra határoztatott, falukon egy krral olcsóbb. Ennyit közgyülésünkről. Farsangunk noble báljain kirítt a' cotterieszellem 's kevés volt az élénkség. A' nőegylet részvény-födözte bálja tetemest jövedelmeze; de a' Casinó veszitett, 's a' farsangi mámor után a' hamvazó szerda ohajtjuk hogy publico-politikai tekintetben is üdvös következést hozzon megyénk egére. A' segélyosztó választmány mint halljuk az általányos segélyosztáshoz az elömunkálatokat bevégezte 's már az általányos osztás majd csak megtörténik, 's mi a' segedelmezendők nevében csak hálát mondhatunk e' stafetalis gyorsaságért. — S. —

Sárosmegyei közgyülés. Örömmel rajzoltuk mult gyülésünk elragadtatását, mellyel P. F. t.biránk telekdiji inditványa fogadtatott 's megyénk ifja és vénje Sáros dicsőségét kürtölgeté. Volt lelkesedés, a' mennyi csak szalmatüzü keblekben fellobbanhat, de hasztalan! csak szalmatüz öble nem használtatván, 's a' határozat egy marcalis gyülésre halasztatván, hol félénkségbe, hol eléggé meg nem róható szükkeblűségbe süllyedénk, 's e' nagyszerünek kürtölt vajudás megszülte egere: egy ‚tehetetlen nem akarás.' Oh szájhazafiság melly csupán lármával akar segiteni e' hon süllyedésén, melly örök kurjongatásokkal boszantja az ég türelmét! Ki a' sikra, hadd lássa a' haza, súlyos nyavalyájában mi hasznunkat veendi. Mart. 11én nagy okosan Németország bármelly egyetemének tanárjaiként ülénk össze, jobbra balra forgatva gr. Széchenyi telekdiját, és az e' napokban érkezett országgyülési kerületi választmánynak kereskedési munkálatát; 's bonczoltuk irgalmatlanul mind kettőt, 's furtuk és faragcsáltuk mindaddig, miglen határozatunkat, — tekintve hazánk vánszorgó testét — mézes szavakkal fényesitett töredékeny mankóvá esztergályoztuk. Mit komoritsam a' hőbb kebleket e' nap részletes vázlatával, csak azon egyet emlitem meg, miként, mi eddig nálunk hallatlan vala, teremünk egy részét kortesek foglalták el, hogy ha szükség gr. Széchenyi nagy tervére rivalogják a' rosszalást. Mi közel a' classicitás, hol illy észszerü a' kritika! Tisztán gr. Széchenyi terve mellett 16an nyilatkoztak, nagyobb mennyiség más alakban ajánlá az áldozatot, de ezek közt találkoztak sokan, kik hátulsó ajtócskákon kerestek menedéket, kik feltételek alatt kivántak járulni a' fizetéshez, minők például: ha először kereskedésünk leend; ha a' kormánynyal a' vámok iránt tisztában leszünk; ha védvám rendszer jő létre; ha hazánk fel leszen mérve; ha először igazságos kulcs dolgoztatik ki 'stb. Egy, hazájaért most hevenyében feltüzült tag, hütlenségi bün alatt, minden fekvő arany és ezüstszernek, egy felállitandó nemzeti bankba adatását sürgeté. Hosszúra haladván az idő, a' többség kimondatott: miként anyautasitásunk nyomán, áttlátva megyénk a' haza sokoldalu nyomasztó szükségeit, nem vonakodik bármi nagy áldozatoktól; miért Sáros három évre két két millió subsidiumot ajánl, minden innen vonható következés nélkül. Elfogadánk még néhány pontot némi módositásokkal az emlitett kereskedési munkálatból, de ezek nagyszerü áldozati készségünket legkevésbbé sem érintvén, emlitést sem érdemelnek. És most hagyjátok uraim, hogy ez epochalis mozgalmunk után, ujra kipihenjük magunkat: Ime büszkén felsivitunk szent hazánk! Megfizettük mind a' mivel tartozánk. Plaudite!

Zala-megyei közgyülés. Orsz. gyülési követünk a' kereskedési fontos ügyben sürgetőleg utasitást kérvén, ez érdemben martius 27dikén rendkivüli közgyülésünk vala; azonban habár örömét nyilványitotta is elnök alispánunk a' számosan egybe gyült RRdek fölött, ezen öröme teljes még sem lehetett, mert a' tárgy fontossága csakugyan nagyobb reszvétre számithatott annyival inkább, mivel másod napi számunk annyira leolvadott, hogy eleinte egy tisztes uriszékkel sem állhatta volna ki a' concurrentiát. Az ugynevezett alkotványosdiak közül csak egy előkelőt sem láthattunk; a' szabadelmüekből is számosan hijányoztak, vagy tüstint eltávoztak; egyedül lelkes Deák Ferenczünk volt az, ki mint mindig ugyjelen esetben is irányt adott tanácskozásunknak, kinek tárgyavatottsága oda vezeté a' közönséget, hogy a' kerületi választmány véleménye, a' bélyegadó és állandó czéhek módosittatása mellett, általunk is pártoltatván követünket a' magyar kereskedésnek illy értelembeni életbe léptetésére fölhatalmaztuk. Egyéb tárgyak folytában fölolvastatott a' kir. táblának azon itélete, mellynek nyomán megyénk 800. arany forintban elmarasztatott azon okbul, hogy a' törvényes kir. meg hivólevélnél fogvást annak idejében országgyülésre követet nem küldött; határozattá lön: akkor fizetni, ha törvényes uton szorittatni fogunk. Pozsonymegye fölszólitására, minthogy anyautasitásunkban a' birtoki adó eszméje amugyis benfoglaltatik, gróf *Széchenyi István telekdiját* alap-elveiben, már minekelőtte ezen név alatt született volna ‚elfogadtuk'; annak egyéb részletei kidolgoztatását az országos választmány köréhez tartozandónak határozván. Egyébiránt beligazgatásunknak szüntelen figyelemmeli kisérése mellett azt tapasztaltuk, hogy mi sokkal jobb politikusok vagyunk mint gazdák, mert a' roppant országos teendők halmaza mellett belügyeink gyakran elkerülik figyelmünket; innen magyarázható, hogy derék főpénztárnokunk jelentése nyomán csakmost jöve tudomásunkra hogy harmincz darab ménlovunk hijányzik; pedig Deák Ferencz elmés megjegyzésére még azoknak bőreik sincsenek meg; igy tehát életben lehetnek, csak hogy nem tudjuk, kik vették meg árverés utján, az adós pedig még illy adózó epochában sem jelenti magát önkéntesen. Mert ha nem adózók kezeik közt vannak, illyeneknek a' véleményszabadság eszméjénél fogva még megbocsátható, mivel ezek megrögzött eszméjöknél fogvást a' domesticától természet szerint irtóznak; de ha amollyan adózó szájhősek vették meg, Zala lelkes Rdeinek, kiknek korszerü utasitásaik telvék a' szegény adózók sorsát könnyebbitő elvekkel, érdekökben is fekszik, hogy ezeknek neveiket kipuhatolhassák, mert 30. darab ménló, a' domestica rovására, csakugyan nem tréfa. Évnegyedes közgyülésünk april 15kén leend.

Ugocsa megyének mart. közgyülésén, általányos örömérzést gérjeszte a' jan. 23kai kir. válasz, mellyet a' RR. mint az igazságos fejdelem nemzetiségünk iránti kegyének magas jelét tisztelvén hálafeliratot rendelének, mellyben a' nemzet e' tárgyu kivánatiból teljesitlen maradottak királyi jóváhagyása is hódolattal kéretni fog, hogy e' szerint az országgyüléseket 1790 óta folyton foglalkodtató nyelvügy bevégeztetvén, fels. királyunknak mint nemzetiségünk legnagyobb kegyelőjének magas emléke a' késő maradékot is majdan hálás tiszteletre hevitse. Ezután követjelentések olvastatván ezek sorában elhatároztatott: hogy noha e' megye legbensőbb polgártisztelettel 's bizalommal viseltetik a' képviseleti tábla iránt, de mivel azt ohajtja, hogy az semmi egyébbel mint honboldogitó törvények alkotásával legyen elfoglalva, a' megyei követválasztások érvényességinek megbirálása, a' helybeli körülményeket inkább ismerő 's kellő adatokhoz hamarább 's könnyebben eljutó, minden esetre azonban az érdekeltség teljes kizártával alakitandó őrszékre bizassék; a' verificatio azon mód szerint tartatván fen egyedül, mint jelen országgyülésen gyakorlatba vétetett. A' főispáni kihágásokra nézve alkotott törvényjavaslatból a' végső előtti czikk, melly szerint hivatalvesztéssel büntettetik a' főkormányzó, ha megbizottjai által szavazatot gyüjtött, pártoltatást nem nyert, mivel általa a' megelégületlenek közt gyakran a' rosz indulat boszuvágyának mező nyittatván, örökös villongások származhatnának 's igy a' kormányzó és megye közt annyira szükséges egyesség, bizalom az ármánykodás által feldulathatnék; többnyire ezen kihágások felett biráskodó törvényszék külmegyék nem érdeklett küldötteiből kivántatott alkottatni. A' központi vasuttársságnak a' dunabalparti pálya jövedelmét száztóli öt kamatra biztositatni kérő folyamodása érdekes vitára nyujtott alkalmas, azonban itten az eszékfiumei pálya birván mindenek felett az általányos pártfogást 's részvétet, követeink oda utasittattak: hogy e' kérelem országgyülési szőnyegre kerültekor nyilványitsák, miszerint az érdeklett társaság a' balparti vasut helyett vállalkozzék a' magyar nemzet érdekeivel erősebben egyező eszékfiumei pályára, mire nézve a' száztóli öt biztositást e' megye teljes készséggel megajánlja; de mig ez nem létesül, más pálya-biztositáshoz járulni soha sem fog. Ezt a' nemzet önálló kereskedése iránti szent kötelesség igényli, mert ki nem érzi az okok fontosságát, mellyek szerint a' fiumei pályának mindenNémetországba vezető pályánál korábban kell okvetlenül létesülni? — Eljutott ide is a' zsidók emancipatióját tárgyazó kérelem 's itt maga az ügy nem talált ellenségekre, hanem nemzetiségünk 's a' polgári élet viszonyai sokkal mélyebb pártolókra, hogy sem az emancipatio a' zsidók jelen abnormis állapotában elfogadtathatott volna. Minden hazában a' polgárjogok élvezésire erkölcsi képességek szükségesek, 's első és legszentebb ezek közt a' nemzetiség forró érzete, de vajjon isméri é azt azon néposztály, melly köztünk leélt több század után is vakbuzgón ragaszkodik egy megkorcsositott, durva németséghez, egymás közti minden házi 's közviszonyaiból teljesen számüzve mindent, miben csak egy szikrája van a' magyar érzésnek, mert azon egy két lelkes izraelita által ápolt iskola, mellyben magyar nyelv tanittatik, talán inkább hiu szemfényvesztés, mivel a' belőle került növendékek nem vitték ki azokból az életbe a' nemzetiségünk iránti kötelességek érzetét, 's továbbá nem vakbuzgón isolálja é el magát a' zsidó elem most is a' keresztyén felekezetektől egészen a' szerint, mint hajdan a' bálványimádóktul, nincsenek é vallásuk külszertartásai telve olly szabályokkal, mellyek társas életünkkel 's polgári viszonyinkkal ellenkezésben állnak? Ezek őket polgárjogokra képtelenekké teszik, azért le kell vetkezniök a' német-zsidó nemzetiséget' shelyette a' magyar honfiui érzést ápolniok, le a' vallásuk tanlényegében nem fekvő, hazai 's polgári életviszonyokkal ellenkező külformákat, 's akkor e' megye örömmel üdvözlendi őket 's polgárjogait szives készséggel osztandja meg velök, de addig az emancipatio lehető ellenzése 's a' kir. városokbani polgárjogokból kizáratásuk eszközlése követinknek meghagyatott.

*) Várhatjuk.

Hont felszólitására követink oda utasittattak: hogy a' képviseleti tábla elnökének választatása iránti intézkedést annak elrendezé sétől elválasztani czélirányталan levén eszközöljék ezen kérdésnek amazzal együttleendő rendszeres tárgyalás idejére áttételét. Torontál levele a'szabados községeknek adandó képviselet iránt utasitásinkkal egyezvén, melegen pártoltatott.

Spanyolország.

(Kemény készületek Cartagena ellen. Krisztina Aranjuezben. Kedvezvény a' külső adósságra nézve.) Roncali táborfő martz. 13káról ezt irja főhadiszállásáról: „Ostromzári vonalunkat ma álgyulövésnyire közelittettük a' városhoz, táborszemeink pedig puskaporlövésnyire állnak a' bástyáktól. A' zendülők meggyőződhetnek ebből akaratom szilárdságáról. Eddig tüzök még nem igen ártott embereinknek." Ugyanazon nap 100 szekér ostromszer érkezett Roncali táborába, ki Cartagena elfoglaltatása után rögtön kilépni szándékozik a' királyné szolgálatából; tette okát még nem tudhatni. — Don Talavera, kit Madridban nem rég elfogtak, szabadon bocsáttaték; Madoz követ ellenben, Bonet vallomási következtében, haditörvényszék elibe fog állittatni. Az ügyvéd Cortinát szabadon kivánta bocsáttatni, de Narvaez ezt ellenzé, 's igy Cortina ideiglen még fogva marad. — Alicanteban ujonnan 3 polgárt lövetett agyon a' hatóság, kik a' zendülőknek segédkezeket nyujtottak; Garridót, a' zendületi junta volt titoknokát szinte halálra keresik. A' rosz hirü Carsy, ki egykor a' barcelonai zendülést kormányzá, angol kereskedőhajóra menekült. Barcelonában is elfogtak néhány embert, kik katonákat törekedtek elcsábitni, 's ezek által önként föladattak. — A' saragossai főkapitány minden gyanus embert elfogatni parancsolt, kinél fegyverek találtatnak, melly parancs végbehajtására a' legutólsó rendőrszolga is föl van hatalmaztatva. Nyilványos helyeken és szinházban senkinek nem szabad köpenyben megjelenni. Zurbano Pauból, hol huzamosb időig tartózkodék, Bayonneba érkezék, honnan Spanyolországba készül viszszatérni. Andriani pamplonai püspök is viszszatért már megyéjébe. — Telegrafi sürgöny szerint Krisztina özvegy királyné martz. 21kén Aranjuezbe érkezett. — A' ministerség rendelvényt bocsáta közre, melly szerint ezentul a' külső adósság kötelezvényit belső papirokkal cserélhetni föl, mi aránylag igen nagy kedvezvény, mert tulajdonosaik most már nemzeti jószágokat is vehetnek rajtok. —

Portugália.

(A' fölzendültek folyvást hatalmaskodnak.) Jó formán nem tudhatni: el van é már a' katonainak nevezett lázadás nyomva, mert a' hivatalos lap Diario do Governo annak elnyomatását régen hirdeté, mig Almeida városból olly tudósitások érkeznek, miszerint a' mintegy 2ezernyi fölzendült katona Bomfim gróf, Lemas, és Cesar Vasconcellos vezérlete alatt még folyvást Almeida vár birtokában van 's erősen és könnyen védik magokat a'magoknál nem több számu ostromlók ellen. Élelemszereket Spanyolorsz.ból spanyol pénzért kapnak. Ezek szerint ugy látszik, Almeida vagy tüzhelye, vagy sirja leend a' portugáliai lázadásnak. — Coimbrában mart. 9ki éjjel nagy mozgalom történt Bomfim gr. részire. A' polgári kormányzó elfogatott, több őrség leveretett, 's erre a'katonaság részről nagy tüzelés köv.'s reg.4 óraig tartott. A' felzendültek a' kormányzót sértetlenül viszszaadák 's megfutamlottak. Azon ingerült állapoton kivül, miszerint az egész ország ostromállapotban levén, minden polg. biztositék felfüggesztetett, még főleg az idézte ezen zavargást elő, miszerint néhány nap előtt 50nél több tanuló deportatióra itéltetett. Nappal aztán sok tanuló elfogatott, 's hirlik, hogy e' sors néhány tanitót is érendi, kik mint képviselők a' cortesben ellenzéki részen vannak. Az egész vidék nagy ingerültségben van; az egyetem alkalmasint be fog záratni.

(A' coimbrai egyetem bezáratik 's ismét megnyittatik.) Coimbrában az egyetem és lyceum még mart. 8án a' zendülés napján bezáratott egész husvét-utánig, és a' tanulóknak meghagyatott, hogy 48 óra alatt a' várost hagyják el, mit ők olly mohón teljesitettek is, hogy egy vonólóért Portóig, mintegy 20 arányira, 120 ftot is kényszerültek fizetni. Mart. 10én azonban az egyetem's lyceum megnyittatása egészen váratlanul kihirdettetett. A' kevés tanuló, kik még a' városban valának, nem akart többé megmaradni és szintén elutazott, és igy 800nál több ifju tiltatott el az iskolától. Mind e' mellett a' tanitók, kivevén a' rectort, ki mindenki előtt zárva van, szokás szerint teljesitik kötelességöket, 's üres falaknak kénytelenek beszélni, mert különben fizetésök illető részit elvesztenék. A' bezáratást egyoldalulag a' polgári kormányzó 's a' rector határozta el, holott a' telegraf által legföljebb 3 óra alatt utasitást kaphattak volna a' kormánytól. Este 9 órakor e'bezáratásnak kir. roszaltatása érkezett meg, mellynek következtében az iskolák ismét megnyittattak. A' mart. 8kai zendulésben több ember veszté el életét, és sok tetemesen megsebesittetett.

Anglia.

(Albert hg uti terve. Alsóházi viták 's ellenkező szavazatok a' gyármunka körül.) Bizonyosnak állitják, hogy Albert hg april elején látogatást fog tenni rokonánál Coburgban. Távolléte alatt a'belgák kir. nőstül fog ő fels. mellett mulatni a' Buckingham palotában. Martz. 20kán nagy udvarlat volt a' királynénál, mellyre nagy számmal jelent meg a' főnemesség. Cartwright, a' canadai törvényhozó testület tagja, kérelmet nyujta be ő felségének 16 ezer felső-canadai névaláirtával, az iránt, hogy az egyesült tartományok kormányszéke ezentul is Felső-Canadában maradjon. Sancho táborfő, spanyol követ, martz. 21kén búcsukihallgatáson volt ő felségénél. Az alsóházban Ashley lord az iránt tön inditványt, hogy nők és gyermekek a' gyárakban 's különösen gyapotmalmokban, esti 6 órától reggeli 6 óraig munkára ne szorittassanak, 's evésre is naponkint 2 órát nyervén, ezentul csak 10 órát tartozzanak naponkint dolgozni. Megható beszédében előadá, miszerint 1839ben 192,880 gyermek dolgozott e' gyárakban, 's mozgásukat mindennap 30 angol (6 magyar) mérföldnyi gyaloglásra tehetni, miből számos betegség 's általányos elnyomorodás származik. A' gyártók többnyire csak gyermekeket 's aszszonyokat használnak, és igy a' férjek ápolják honn a' csecsemőket, kiket többnyire pályinkával szoktak elaltatni, mi kora elkorcsulásnál egyebet nem szülhet. A' némberek ellenben leggaládabb életmódra fajulnak, isznak, dohányoznak 's minden nemü kicsapongásokba merülnek, hogy munkától eltompult idegzetöket némileg ismét fölelevenithessék. Milly szomoru eredvényeket fog ez elfajulás idő folytával szülni! Bright, durhami szabadelmü követ, nagy részben csak agyrémeket vélt e' beszédben látni, 's azt állitá, mikép gyárhelyeken általányosan nagyobb jóllét uralkodik, mint a' földmüvelést üző megyékben; a' megrótt elfajulás ellen pedig mindenütt iskolák és templomok léteznek. Egyébiránt pedig a' munkaidő-kurtitás épen a' gyárdolgozók közt fogna legélénkebb roszalásra 's ellenszegülésre találni, mert tudva van, mikép mintegy 70 év óta Angliában az alsóbb osztályok közt is aránylagos fényüzés kezd uralkodni; a' napszámosak ugyanisjobban ruházkodnakmár most, jobban táplálkoznak, 's költségesb szenvedélyeknek hódolnak. Ha tehát a' munkaidő kurtittatik, ugy igen természetes, hogy a' napibér is csökkentetni fog 's ekkor bizonyosan zúgolódnának a' munkások, kik legnagyobb erőfeszitéssel dolgoznak, hogy minél több pénzhez juthassanak. Ez okoknál fogvást a' ministerség is ellenzé az inditványt, hozzá tevén még azt is, hogy illy megszoritás következtiben végre majd a' kocsisok, szolgálók 's egyéb cselédek is parliament elibe folyamodhatnának, munkaidejök szabályoztatása végett. Végre, hoszszas vitatás után, Ashley inditványa 9 szónyi többséggel csakugyan elfogadtatott, mire a' belminister jelenté, miszerint ő azért koránsem hagy még föl a' kormány ellenkező törvényjavaslatával, 's más nap csakugyan meg is tartá szavát, inditványozván, hogy a' törvényjavaslat üresen maradt helyére, a' 8dik záradékba, e' szók iktattassanak: „12 órai munkaidő," inditványa azonban 186 szóval 183 ellen, tehát három szóval megbukott; most viszont Ashley kivánta, hogy azon üres hely e' szókkal töltessék be: „10 órai munkaidő." 'S mi történt? Ez inditványt ugyanazon követ urak 188 szóval 181 ellen, tehát 7 szónyi többséggel megbuktatták. E' hallatlan ingatagság föl fogja valahára nyitni a' választók szemeit, kik ezentul alkalmasint élesebben vigyázandnak, hogy kire adják szavazatjokat. E' furcsa eredvényt még a' tory sajtó is határzottan gáncsolja, 's a' Times egyenesen kimondja, hogy ezta'toryministerségtől nemvárta. — O' Connell Dublinba készül, utközben mindazáltal Liverpoolban meg fog állapodni, hol tiszteletére nagy gyülést's lakomát készülnek a'szabadelmüek tartani. — Martz. 22kén ismét 150 ezer aláirással ellátott kérelem nyujtatott parliament elibe Irlandból, O'Connell elitéltetése ellen. — Hire jár, hogy Londonban nemzeti bankot szándék alapitani, melly egy részében osztoznék azon kedvezményeknek, miket most egyedül a'londoni bank élvez. — A' királyné gazdálkodási elvből a' költséges testőrséget lassankint csökkenteni fogja.

Franeziaország.

(A' titkos költségek megajánltattak. Algíri hirek.) Telegrafi sürgönyök szerint, Aumale hg martz. 4kén hadcsapás nélkül foglalá el Biskarát, hol a' lakosság által nyájasan fogadtatott. Zibankerület apróbbhelységei azonnal követék e' fővároska példáját. A' vándortörzsek főnökei minden oldalról üdvözlésire siettek a' fiatal királyfinak, ki Biskarából egy hét mulva az auresi hegyvidék ellen szándékozott indulni, hová Abdelkader kalifája menekült, miután minden emberei elpártoltak tőle. A' katonaság a' fiatal hggel együtt legkedvezőbb egészségnek örvend. — A' titkos költségeket, rövid vitatás után, mind a' két kamrában megajánlták. — A' lyoni erősitvényekre ez évben 3 millió frankot fog a' kormány fordittatni. — A' vámjövedelem ez évben, tavalyhozképest, valamennyirecsökkent. — 12fiatal ember Párizsban huzamosb idő óta 12—14 éves lyánykákat különböző ürügy alatt, egy elhagyatott külvárosi házba csábitván, ott álomitalt adtak nekik, 's erőszakkal megszeplősiték, azután távol utczában lefekteték 's elhagyák őket. Mind a' 12 gonosztevő fogva van.

Svédország és Norvégia

(I. Oszkár első kormánytettei. Rendkivüli országgyülés hire. A' svéd hierarchia.) XIVKároly János mart. Sán kimulván, Oszkár még ugyanazon este az összehivott statustanács előtt az ország alaptörvényeire letevé kir. esküjét (Konungaförsäkran), mire a' kir. hgek, statustanács, tábornokok, az udvar, főtörvényszék tagjai, az elnökök 's több más hivatalnok sőt magány-személyek is, kik számosan sereglének össze a' kir. várba, az uj királynak hódoltak 's hüséget esküdtenek. Ezután a' norvégiai külön statustanácsban a' norvégiai alaptörvényre esküdött a' király 's erre viszont esküt fogadott el a' kir. hgektől, norvégiai ministerektől és statustanácstól. Ezután nyomban futár indult Christianiába, az ottani kormánynak hirül adni a' trónváltozást. Azon esti statuslapban, melly csak 10 órakor jelent meg, már olvasni lehetett az első hirdetést a' kormányváltozásról. Másnap reg. 9 órakor az ország hirnöke a' kir. várból indulva ki 's a' kir. testőrség egy osztályától kisértetve körülnyargalá a' fővárost 's minden nagyobb helyen a' bekövetkezett trónváltozásról egy proclamatiót olvasott fel. Az összeözönlött nép harsány „éljen a' király!" kiáltozása harsogott minden oldalról. 11 órakor hálaimádságot tartott Hedrén linköpingi püspök 's udv. főprédikátor a' kir. várkápolnában a' király és királyné jelenlétiben. Délutáni 2 órakor a' fővárosban tanyázó katonaság a' kir. vár közelében felállittatván, a' király minden ezred esküjét külön fogadta el. A' király halvány 's mélyen elérzékenyült vala. Később ministeri tanácsülést tartott ő fels., mellyről azt beszélik, miszerint ott az országgyülés rendkivüli összehivatása határoztatott el. Mindazáltal hihetőleg csak a' rendes idő eltelte után jövő tavaszszal fog az összehivatni, hacsak rendkivüli események korábban nem teendik azt elkerülhetlenné. Hogy azonban a' kormány főbb tagjaiban nagy változás fog történni, az bizonyos. — I Oszkár Norvégiába küldött proclamatiójában „Norvégia és Svédország, gothok és vendek" királyának, nem pedig Svédország és Norvégiaénak nevezi magát, megigérvén, hogy ezen czimet használandja minden, Norvégiát illető iratiban, mivel azon akadályok, mik miatt boldogult atyja ezt nem teheté, már elhárultak. — Egy idő óta sok papi hivatal megürült, 's mennyiben a' betöltés a' kormányt illeti, üresen marad mind. Ezt a' statustanács és Heurlin püspök azon politikájának tartják, miszerint ezen módon mennél több lelkészt tegyen magától függővé és szavazatit következő országgyülésre tetszése szerint használhassa. Egyébiránt némelly hivatalok betöltetése körül most is nagy keserüségére van az ellenzéki lapoknak a' főpapság, különösen az érsek nagy befolyása.

Oroszország.

(A' csempész zsidók nagy egyházi átokkal fenyegettetnek.) A' határszéli kerületbeli rabbik, hogy jövendőben semmi ok ne szolgáltassék a' zsidók ellen fordítandó szigorra, azon határzatjokat hirdettették ki, miszerint minden zsidó 's minden zsidónő, mihelyt az a' 13, ez a' 12 évet tullépte, ha csempészési vétekben találtatnék, (cheremmel) nagy egyházi átokkal fog sujtatni. Az ekkép megátkozott zsidóval az átok súlya alatt tilos minden zsidónak legkisebb érintkezésbe jőni, 's mindenik tartozik, ugyancsak az átok terhe alatt, e' tilalom megsértőjét feladni. A' lengyel és orosz zsidó a' kancsukától sőt Sziberiába hurczoltatástól sem retteg ugy, mint ezen cheremtől. —

Törökország.

(A' renegátok ügye még sem döntetett el.) Ha valamelly hatalom némi török visszaélés eltörlesztetését sürgeti, czélját legkönnyebben érheti, ha az azt rendelő törvény kimutatását kivánja; mert a' törökök csak szokásra hivatkoznak, irott törvényeik sokszor nem levén, sokszor nem is tudván azokat. Midőn azonban vallás-

politikai törvényeik támadtatnak meg, akkor máskép kell számitani. Angolorsz. is elhamarkodá most fenyegetését a' keresztyénségre visszatért izlam-hitüek halálbüntetése miatt. Izlam kezdetétől fogva a' hithagyottak mindig halállal büntettettek, mikép azt nemcsak a' török szóhagyományok, hanem még a' Korán világos szavai is: „Ha azonban ők a' hitetlenek vallására visszatérni akarnának, fogjátok 's öljétek meg, hol megtalálhatjátok," bizonyitják. Mit nevezendnek tehát az ulemák, a' törvény emberei a' mozlim sérthetetlen hittörvényének, ha a' próféta ezen 's illy világosan kimondott törvényét eltörlesztetni engednék? Kétségkivül világos, miszerint Anglia és Francziaország hasztalan erőködik a' renegátok halálbüntetése ellen.

Aegyptus.

(A' vár-erősitési munkálatok szorgalmasan folytattatnak.) Alexandriai mart. 6kai tudósitás szerint Mehemed Ali még folyvástKairóban lakik, 's visszatérésének idejét még nem tudhatni. Az angol és porosz consulokFelsőaegyptusbarándultak ki. Alexandriaerősittetését szorgalmasan folytatják, mintegy 6ezer katona és matróz dolgozik rajta, minélfogvást a'tengerészet egészen elhanyagoltatik 's a' hajóknak elég idejök van nyugodtan korhadniok. A' kormány folyvást rendesen fizet, 's ugy látszik erős szándéka rendet hozni a' kormányzásba Azon egyezkedésekről, miket a' Kairóban levő consulok a' pasával visznek, bizonyost semmit sem tudhatni.

Görögország.

(Kibékülés Törökországgal a' kérdéses birtokok iránt.) A' kül- és pénzügyi ministerek köv. szerződést kötöttek a' török követtel Athenben: 1) A' görög kormány kötelezi magát, a' phthiotisi birtokokat előbbi birtokosaiknak visszaadni 's becsök 8 száztuliát lefizetni kamatul azon időre, melly alatt azokat a' görög kormány birta. 2) A' porta le fog mondani minden Euböa iránt alakitott igényeiről, 600 ezer drachma kártalanitás mellett. Reméllik, hogy a' török kormány ezen szerződéstől megerősitését nem vonandja meg, sőt megerősitéséből egyenesen barátságos alapokra épült görög-török kereskedési szerződés fog legközelebb következni.

Külföldi elegyhir.

Barcelona. Legujabban, zendülésben részesülés miatt, itt ismét 4 férfi itélteték halálra, két asszony pedig gályarabságra jutott. —

Carthagena. Roncali táborfő annyira haladt már előkészületeivel, hogy kevés nap mulva rendes ostromot fog Carthagena ellen nyithatni. —

Madrid. Krisztina özvegy királyné martz. 23kán, iszonyu néptömeg sürü sorai közt, Madridba érkezvén, zajos örömnyilatkozatokkal fogadtatott. Tiszteletére a' régi testőrség ismét fölállittatott. — A' hadministerség nagy munkásságot kezd kifejteni, 's a' rendes katonaság számát 95 ezer emberre készül csökkenteni, mit szükség esetén, 2 hónap alatt, 2százezerre szaporithatni. —

London. Majus 1sejétül illy czimü röpirat fog itt havi füzetekben megjelenni: „Izrael szózata", kiadják olly zsidók, kika'názáreti Jézust Messziásnak hiszik. —

Paris. A' svéd király haláláról azt jegyzi meg a' Charivari, miszerint Guizot bizonyosan legnagyobb rokonszenvvel fogja őt megsiratni, mert hiszen Bernadotte is külföldre ment tanácsot adni, mint Guizot. — Thorwaldsen Alb. mart. 24én 73 eszt. kor. elhunyt.

ÉRTESÍTŐ.

Pozsony-nagyszombati vasut.

A' pozsony-nagyszombati első magyar vasut igazgatósága ezennel jelenti, hogy e' vállolat t. cz. részvényesei a' f. hó 21én tartatott közgyülésen eseket határozák az alapszabályok értelmében:

1) 1843ra 2pctnyi osztalék adatik ki, vagyis minden részvényre

négy pengő forint,

meghatároztatván, hogy ezen összeget

f. évi april elsejétől kezdve

Pozsonyban a' vállolati pénztarból minden részvényes fölveheti

Valamint e' hirdetvényre, ugy az 1842diki osztalék-fizetésre nézve is, a' t.cz. részvényesek az alapszabályok 11dik pontjára figyelmeztetnek, melly szerint minden egy év alatt el nem vitetett osztalék a' pénztárnak tulajdonává leszen.

2) A' vasutvonal Szeredig leendő kiterjesztésire 3000 darab 200 forintos elsőségi részvény kibocsáttatása határoztatott. Ezen részvények, az épités bevégeztetése után, az egész vonal jövedelméből mindenkor 5 pctet fognak huzni, a' megmaradandó jövedelem-összeg pedig az először kibocsátott 2500 részvényre háramlandik. Ha ezen fölöslegjövedelem az első részvenytőkére is többet hozna 5pctnyi kamatnál, ugy ezen megmaradandó összeg az 5500 részvényre, rendkivüli osztalék gyanánt, különbség nélkül fog háramlani.

3) Az első részvények tulajdonosi azon joggal ruháztattak föl, hogy minden részvények után egy illy elsőségi részvényre irhassanak alá, ha az aláirásnál, melly

f. évi april 20kán

végkép befejeztetik, az első tiz pctes fizetést 20 pengő forinttal minden részvény után teljesitik.

4) A' pozsonyi részvényaláiróknak ideiglen 500 illy elsőségi részvény adatott át kiosztás végett egyszersmind előjoggal azon részvényekre, miket az első részvények tulajdonosi talán nem fognának megtartani.

5) F. évi april 21kén valamint a' régi, ugy uj részvényesek is közgyülésre sereglendnek összse, mellyen jelentés fog tétetni ezen elsőségi részvények elosztásáról.

6) Ugyane' gyülésben a' részvényesek uj igazgatóságot választván, egyéb igazgatósági ügyek fölött is határozni fognak, minélfogvást ezen jelentés egyszersmind alapszabályszerü meghivásnak tekintendő a' 10ik nagygyülésre.

7) A' részvényaláirási dij 30 krról 15 pgő krra szállittatott.

Pozsony, mart. 24kén 1844. Fischer János, igazgató.

Habermayer Ferencz. helyet. titkár. Kanig János, igazgató.

3—3

Árverési hirdetvény.

A nmgu m. kir. udv. Kincstár rendeléséből ezennel közhirré tétetik: miszerint a hradeki kincstári urodalomhoz tartozó kir. haszonvételek 1844ki november 1től 3 esztendőre, ugymint 1847dik octob. utóljaig; nemkülönben a hradeki sörház 6 évre, tudniillik 1844ki nov. 1től 1850ik évi octob. utóljaig az ezen czélra f.é. junius 3án a hradeki kastélyban regg. 9 órakor tartandó nyilványos árverés utján bérbe fognak adatni, mellyek következők:

Vendégfogadók és korcsmák.

1) a verbitz-husztaki vendégfogadó, mészárszéki joggal, 150□° kerttel, 25 hold 450 □° szántóföldekkel, és 15 hold 900 □° kaszálókkal.

2) a hradeki ugynevezett réti vendégfogadó. Porubka mellett, mészárszéki joggal 150 □° kerttel, 720 □° kaszálókkal, és 575□° szántóförddel.

3) a hybbei vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad méréséve (a sört kivéve) 405□° kerttel, 11 hold 634 □° szántóförddel, és 23 hold 1134□° kaszállóval.

4) a hradeki kastélyhoz tartozó korcsma egy kis házi-kerttel és 1080□° szántóförddel.

5) a szihottai vendégfogadó egy 720□° kerttel.

6) a vichodnai nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad méréséve (a sört kivéve), 81□° kerttel, 6 hold 962□° szántóförddel, es 26 hold 154□° kaszálóval.

7) a bielanszkei nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad méréséve (a sört kivéve),és 37h. szántóförddel.

8) a teplicskai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak. még a sörnek is szabad méréséve, 6 hold 1284□° szántóförddel, és 1 hold 970□° kaszálóval.

9) a dovallovei vendégfogadó mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad méréséve (a sört kivéve), 8 hold 904 □° szántóförddel, és 13 hold 162□° kaszálóval.

10) a kokovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad méréséve (a sört kivéve), 893□°kerttel, 13 hold 45□° szántóförddel, és 10 hold 1132□°kaszállóval.

11) a plostin-hlanovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad méréséve (a sört kivéve), és 1/8 telekkel.

12) a hradeki sörház, serfőző joggal, hozzátartozandó káposztáskertekkel, 2 hold 1137□° kiterjedésü szántóförddel.

Malmok.

13) a hradeki malom 4 kővel, a hradeki serfőzőházhoz kivántató szabad ingyeni őrlésével, 872□° terjedésü kert és 3 hold 760□° szántóförddel.

14) a vrbitzi 4 kerekü őrlő-malom, 2 hold szántóförddel.

15) a vichodnai 3 kerekü malom posztó-ványolóval, 2 hold 812□° kert, és 2 hold 8217□° szántóförddel.

16) a teplicskai 3 kerekü malom, posztó ványolóval, és 812⅛ kerttel.

17) a kokovai 3 kerekü malom, posztó ványolóval és 4 holdos kerttel.

18) az illanovai 1 kerekü malom, 650□° kerttel.

19) a lehottai malom 3 kővel 1 hold 1168□° kert és 12 hold 132□ kaszállóval.

Mészárszékek.

20) Verbitz mezővárosában.

21) Verbitz-Husztákon.

Halászat.

22) Bocza és Maluzsinában.

23) Vág folyóban Verbitz mellett.

24) Vazsetzi és bielanszkei patakokban.

25) Bela és Dovalovetzen „ „

Havasok.

26) a Prostredna zadnai havas.

27) Hoskova és zadni Grung.

28) Krizna és Hlina.

29) Tomanova, Javozova, temne Szmretsinj a kaprova pod Kriványom.

30) Druzova, Lapinova, Szutova, Holitza.

31) Brezinova.

32) Welkj Boh és Miskomo.

33) Uboke Polanj, Ticha, Koprovicza és Spanya.

34) Panszka Javorinka.

35) Orantzova és Kralova Javorinka

36) Palenitza, máskép Szkalka.

37) Schiroka a királyi hegyen.

38) a schirokai völgytől Orlovoig.

39) Orlovoi völgytől Koleszovoig.

40) Koleszovoi völgytől kobutyarki hegynek csucsáig.

41) Drjtsna a Temna hegytől az orantzovai völgyig.

Bérleni szándékozók a szükséges bánatpénzzel, 's mostani bérsomma mennyiségéhez hasonló biztositékokkal ellátva, a fenkitett napra hivatalosak.

A bérleti föltételek a hradeki uradalomnak irodájában, vagy a tiszttartói hivatalban eleve megtekinthetők.

A zsidók csak az országuttól és uradalmi műhelyektől távollevő korcsmáknak kibérlésében vehetnek részt.

Hradeken, febr. 8án 1844. 1—3

Preys József András,

növényárakkal nagykereskedő Pesten, Leopold külvárosi 3 koronautczában 270 sz. a. lakában ajánlja magát. A' Métely', körömkór és az ugynevezett spanyol Krimpf juhbetegségek gyökeres gyógyitására; árulja továbbá dr. Angeli F. G. sósavát, mint ovószert a' juhok kergesége(Drehkrankheit)ellen. Hogy nyájainkból évenkint milly számtalan juh esikáldozatul a' mételynek, eléggé ismeretes minden birkatenyésztő előtt: ennél fogva reménylem, hogy ajánlkozásom az emlitett betegségek egészeni meggyógyitá ára, a' t. cz. tenyésztő uraktól hazánkban örömmel fogadtatik.

Bizonyitvány. Alulirt bizonyitom, hogy ama gyógyszerek, miket pesti növényárus Preys József András a' juhmétely és körömkór ellen ajánl a' gazdaközönségnek, előttem részletesen ismeretesek, a' mennyiben én azokat mindazon birtokosoknak, kik hasonló kóresetekben hozzám folyamodtak, a' legjobb sikerrel javaslottam. A' mételyt illetőleg meg kell egyszersmind jegyeznem, hogy valamint az egészséges, ugy a' már fölgyógyult juhokra is nagy gonddal kell lenni, hogy a' külterjüleg ható vizes tápszer ártalmas befolyása magas fekvő, vagy száraz legelők által kártalanittassék, és a' megbetegült állatoknak a' legelőre-hajtás előtt 's utána egy kevés száraz takarmány adassék. Ovószer e' betegségben, mit az emlitett gyógymód után is egy darabig használni kell, a' következő: kevertessék össze egyenlő mennyiségben konyhasó, fejér üröm és gyalogfenyü-magpor, adassék ebből egy juhnak hetenkint 1½ lat két adagban. — A' juh-körömkórban főszabály: a' beteg juhokat az egészségesektől elkülönitni, a' beteg körmöktől minden porhanyu, megmosott szarút elválasztani; különösen pedig elkerülhetlen, hogy a' körömköz gondosan tisztittassék, 's csak ezek után kell az egész körmöt az emlitett gyógyszerrel naponkint kenegetni, valamig csak abban a' geny legkisebb nyoma látható. Theresienfeld Bécs-Ujhelynél Alsó-Ausztriában. Dec 1jén 1842. Petri Bernárd (P.H.) gazdasági tanácsos és birtokos.

Haszonbérleti hirdetvény.

Mélt. gr. Andrásy György ur ő nagysága részéről közhirré tétetik, hogy nemes Zemplénymegyében fekvő monoki uradalmának egy része, nevezetesen Monok és Bekecs egész helységei, 's Takta földvár pusztája, az azokban találtató számos tiszti 's cseléd házakkal, gazdasági épületekkel, urbéri jobbágyokés zsellérekkel, továbbá terjedelmes majorsági kimivelt szántóföld, rét, legelő, erdőmakkolás és meghatározandó mennyiségü tüzifával, több szabad szőlő 's ahhoz borház és pinczékkel, nemkülönben több korcsma, a' bekecsi vendéglő és fürdőházzal; ugy mészárszék, malom halászat, fejérföldásás 'stb. jövedelmeivel 6 vagy a' szerződéshez képest legfeljebb 12évre haszonbérbe kiadandó. — A' javak összeirása megtekinthető magánál a' tulajdonosnál jelenleg Pozsonyban, és Zemplény vármegyében a' monoki, Gömör megyében a' k. h. váraljai ügyészi hivataloknál. A' szerződési feltételekről személyesen vagy levelezés által a' tulajdonossal értekezhetni Pozsonyban feb. 25kén 1844. 3—3

Göböly-eladás.

Ns Tolnamegyében Simonytornyán 30 darab jól kihizott ökör eladó. 1—3

Dunavízállás: Budán april. 5dikén 10' 6'' 0''' a' 0 fölött.

Szerkesztő Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök april. 11kén

JELENKOR.

1844. 29dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétől julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 30 krjával elfogad előfizetést

a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (Iparegyesület; nemzeti szinház; kisdedovó-intézeti ügy; aradi album; b. Majthényi Eliza †; Karzatok; Országgyülési közlemény: a' városi képviselők ügyében tartott beszédek pótlólag a' frdi mart. 21kei üléshez; a' 132d. frdi ülésb. a' városi bíróságok állandósága vagy hat hat évenkint uj választás alá bocsáttatásának részletei; Zemplény 7ber ótai közgyüléseinek rövid vázlata 'sat.)

Ausztria (b Vacquant †; Károly főhg; dunai gőzhajózás rosz kilátásai 's egyéb bécsihirek.)

Spanyolország (A' két királyné találkozása Aranjuezben; Munoz spanyol granddá neveztetése; cartagenai csata 's meghódolás; Arguelles †).

Anglia (Albert hg. Colurgba utazott; egyezkedés a' gyári munkaidő iránt; embertelenség a' nyilványosság ellen; O'Connell; Keletindiában tisztszaporitás; Themze-tunnelisokadalom).

Franczia ország (uj királyi unoka; ujonczozási törvény; a' szabad sajtó-kezelés vázlata egyenvonalozva).

Belgium (A' királyné Londonba ment; az egyetem-esküttszéki törvény 'sat.)

Görögország (királyi módositványok az alkotványi okiraton).

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Névmagyaritások. Ő cs. 's ap. kir. felsége Vinkler György, Pest megye számvevői díjnok vezeték-nevének Intődy-re; csákvári Zimmerman Mátyás és tatai Zimmermann Jakab 's Rudolf testvérekének pedig Ács-ra; Svirák Antal budai polgárának Áldásy-ra változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

Iparegyesület. Az igazgató választmány kedves kötelességének tartja az egyesületi ügynek áldozott következő jótéteményeket nyilványosan megköszönni: I. A' m. e. dec.3kán megindított 's azóta minden ünnep- és vasárnapon szakadatlanul 's a' hallgatóságnak mindig növekedő torlódása közben folytatott természet-, erő- és vegytani leczkékhez, miszerint azok kisérletek szemlélete által tanulságosabbak 's kivált minták és eszközök mutatásival az iparköri czélokhoz alkalmazottabbak legyenek, mulhatlanul szükséges levén egy physikai kabinet beszerelése, illy czélra azonban az egyesületnek különben is szüken mért 's mind e' mellett olly sokfelé igénylett pénzereje elegendő alapot nem nyujthatván, kénytelenek voltunk, külön aláirást nyitva, felszólitani segélyadásra a' természettudományok és honi iparügyünk barátit. Ez alkalommal tehát mindenek előtt szerencsénk van az ezen czélra adakozók becses névsorát a' t. cz. közönségnek bemutatni azon kérelemmel: szi-veskedjék minden, ki ezen leczkék becsét, hasznát, a' tudományos isméretek ápte jesztésire épen ugy, mint az ipar gyakorlati foglalkodásira üdvös befolyását méltányolja, adalékával növelni az erőt, mellynek elégségétül vagy elégtelenségétől függ a' felállittatni szándéklott kabinet gazdagsága és szegénysége 's ekkint nagy részben az előadások tanulságosabb, vonzóbb és népszerübb léte. A' t. cz. adakozók nevei, mennyiben a' kéznél levő ivekről közölhetők, betürendben igy következnek: Babics János 2 ft., Bajkay Endre 1 ft., Bartay Endre 5 ft., Beliczay Imre 2 ft., Benyovszky Péter 10 ft., Bereznay István 1 ft., Csanády Ferencz 5 ft., Csapó Dániel 30 ft., Czintula János 2 ft., Demjén István 1 ft., Erdélyi Adolf 3 ft., Fáncsy Lajos 1 ft., Fascho József 5 ft., Fényes Elek 2 ft., Gerenday Ambrus 1 ft., Hajós Sándor 1 ft., Hrabovszky Dávid 1 ft., Kajdán Miklós 5 ft., Kanya Pál 2 ft., Karay Lajos 1 ft., Karczag József és Ferencz 6 ft., Kiss Károly 5 ft., Kiss Pál fiumei kormányzó 20 ft., Kiss Miklós 5 ft., Kovács László 1 ft. 40 kr., Kunsch Vilmos 2 ft., Lendvay Márton 1 ft., Marczibányi Lajos 5 ft., Meszlényi Rudolf 5 ft., Mühr Antal 10 ft., D. Nendtwich Károly 5 ft., Rökk Pál 1 ft., Simon Florent 1 ft., ifj. Szabó Pál 5 ft., Szende Lajos 30 kr., Szentpétery József 2 ft., Szilágyi István 3 ft., Szőnyi Pál 2 ft., Takács Benjamin 2 ft. 20 kr, Tisza Kálmán 2 ft., Tisza Lajos 2 ft. Török János 5 ft., Ujházy János 1 ft., Walthier August 5 ft. Egyesületünknek m. évi decemberben, a' t. KK. és RR. által a' kereskedelmi 's vele rokon műipari tárgyakban kiküldött ker. választmányi felszólitása következtében véleményadás végett tartott közgyülése arra is felhatalmazván bennünket, hogy a' physikai szertár beszerzési kiadásinak fedezéséül kölcsönpénzeket, ha illyeneket kamatfizetés terhe nélkül kaphatunk, szinte vegyünk fel, 's majdan a' következő években, az ajánlás sora szerint, azon összegből fizessük vissza, mellyet az évenkinti költségvetés a' physikai kabinet szükségeire kirendelend. Illy kölcsönökért is van alkalmunk már ezuttal is köszönetet nyilványitnunk, ugyanis: Kossuth Lajos 100 ft., Lukács Móricz 50 ft. és Vállas Antal 100 ftot ajánlottak. II. A' természet- 's erőműtanból és vegytanból ünnep- 's vasárnapokon minden várakozást haladó örvendetes eredménnyel adott ingyenleczkéken kivül febr. hónap kezdetétől fogva adatnak az iparegyesületi teremben (Ilkey ház ujvilágutcza 635. sz.) minden szerdán és szombaton szintugy ingyenleczkék a' szám- és elemi mértanból is. 'S örömmel vallhatjuk a' t. közönség előtt azon valóban hasznos isméreteket és tudományos müvelődést szomjazó tudásvágyat, mellyet ezen, magokban száraz és semmi kisérletekkel vagy látványos mutatványokkal fel nem viditható, de a' mindennapi élet minden ágaira nézve tanulságos leczkéknek felesszámu 's jobbadán iparos hallgatóji tanusitanak. Noha e' leczkék hétköznapokon 's esti 7—8 óra közt, tehát olly időben tartatnak, melly eddigi szokásink szerint csak mulatságos időtöltésnek volt szánva, mégis termünk megtelik hallgatókkal egészen 's az előadó fejtegetésit nemcsak figyelemmel kisérik, hanem feladatinak megoldásában is élénk részvéttel próbálkoznak. A' ki ezen előadások illy sükerét tapasztalja, 's megfontolja más részről, mennyi hasznot reméllhetni iparunk fejlődésére nézve a' mathematikai isméretek terjedésétől; az kétségtelenül jótéteményül üdvözlendi dr. Vállas Antal urnak azon önfeláldozását, mellyel e' leczkeadásokat önkint ajánlotta 's tettleg tartja is a' nélkül, hogy ezekért akár az egyesület részéről tiszteletdijt, akár a' hallgatóktul tanpénzt követelne. Valamint leczkebizottságunk és igazgatói választottságunk szivesen köszönte meg Vállas Antal urnak ezen önzéstelen fáradalmát: ugy bizonyosan, mind hallgatóinak meleg hálája, mind a' közönség megismerő méltánylása kisérendi üdvös és közhasznu törekvésit.

(Nemzeti szinház.) Jövő szombaton apr. 13dikán, Egressy Gábor javára bérletszünéssel: „OTHELLO." Szomorujáték 5 felvonásban irta Shakspeare, forditotta Vajda Péter. Az igazgatóság a' nevezett müvész iránt, ki külföldi műutazása 's annak következtében történt betegeskedése után, mint ujolag szerződött tag először lesz föllépni szerencsés, figyelmét tanusitandó, anyagi veszteségeit ezen jutalomjáték által ohajtja kipótolni 's a' t. cz. közönség részéről minél bővebb pártoló részvétért esedezik. —

A' kisdedovó int. M. O. terj. Egyesület központi választmánya 1) nyilványos köszönetét fejezi ki azon alapitványokért, mellyeket legközelebb Kápolnay Róza kisasszony és Fuch Keresztély ur az egyesület fölsegéllésére százszáz pftjával tenni szives-kedtek. 2) Tisztelettel meghija a' n. é. közönséget azon ülésre, melly a' kisdedovó képző intézet ideiglenes szállásán (királyutcza 1024 sz. alatti házban földszint) f. évi april 14én délelőtti 9 órakor, a' budapesti kisdedovó intézetek tanitóinak közbejöttével, a' kisdedovás körében eszmecsere végett fog tartatni. Választmányi határozatból Stuller Ferencz egyes. titkár.

Aradi album. Egy lelkes honleány felszólitására: „járulna az irodalom is enyhitéséhez azon csapásnak, melly az aradmegyei lakosok több ezreit a' februári vizáradás 's tüzvész által érte", eltökélém magamban, szépirodalmi munkák gyüjteményét bocsátni közre, ha honom lelkesb, jelesb iróji e' vállalat létesitésében segédkezet nyujtanának. Felhivám őket barátságos leveleimmel; 's örömmel hirdethetem hazám szine előtt: mikép a' magyar irodalom melegkeblü koszorúsaiban helyzett bizalmamnak a' süker szivemelőleg felelt meg. Részint kezemnél már gyöngyei a' részvét balzamának, mellyet a' szelid musa nyujt a' szenvedők sebére; részint igéretét, férfiszavát birom sok jelesnek, ki e' balzam csepjeit szive 's lelke ihletével szaporitani fogja. Eddig hallgaték szándékomrul; most örömmel hirdetem már, hogy kevés hónap mulva gyüjteményt fogok nyujthatni a' tisztelt közönségnek, melly azonfelül, hogy mint hő kebellel nyujtott áldozat, nem lesz érdemnélküli az emberiség magasztos oltárán, sok gyöngyét fogja magában összesitni hazánk jelesb iróji szerzeményinek. Bajza, Czuczor, Döbrentei, Eötvös, Frankenburg, Gaal, Garay, Jósika, Kis (Károly), Kisfaludy (Sándor), Kunoss, Lauka, Márk, Nagy Ignácz, Ney, Péczely, Petőfy, Sárossy, Sujánszky, Szelestey, Szemere Pál, Szenvey, Szontagh, Tompa, Tóth Lőrincz, Vachot Sándor, Vidor Emil, Vörösmarty az egész magyar hazában olly érdemlett tiszteletben álló nevek, mikép irodalmi szives adományuk dus élvezettel kecsegtetheti az olvasó közönséget. A' munka műmellékletekben sem fog szükölködni, 's kiállittatása—köszönet az emberszeretőknek, kik e' tekintetben sem feledék, hogy segély a' czél, 's kiket annálfogva hálával nevezendek meg a' munka elkészültével a' közönség előtt — pompás is leend, a' mennyire a' czél engedni fogja. Ennyit előleges figyelmeztetésül, mig a' könyvet f. hó közepe táján sajtó alá bocsáthatva, vidéki melegérzésü némelly honfitársimat előfizetések gyüjtésire leszek bátor fölkérni. Pesten 1844. april 7d. Császár Ferencz.

Kesselőkői báró Majthényi Erzsébet néhai palini Inkey János cs. kir. kamrás özvegye, folyó évi febr. 16kán reggeli egy órakor életének 65ik évében a' haldoklók szentségeiben részesülte után szélhüdésben elhunyt. Kesergik a' példátlan jó anyát Eduárd, Sándor, Kázmér, Ödön (Edmund) János, Amália és Szidónia gyermekei, kik benne gondos 's gyöngédeden szerető anyjokat veszték! gyászolják testvérei és rokoni, mert egy jó testvértől 's igaz rokontul kellett elválniok; számos baráti 's tisztelői könnyezik őt, 's részvevő kebellel osztoznak a' gyermek, testvér és rokon fájdalmakban, mert benne nyilt szivü 's valódi barátot, nyájas társalkodót 's jó akarót temettek el. Özvegyek, árvák és szegények, kik őt éltében mint jóltevőjöket 's inségük közti ápolójokat tekinték, ezer áldást kérve az elhunyt szelid lélek poraira az égtől, kisirt szemekkel és szivekbe maradt örök emlékkel kisérik a' sirba! A' boldogultnaktetemeia' háromkeresztinemzetségi sirboltba tétettek nyugalomra, az engesztelő sz. misék pedig N. Kanizsán és azüdvezült hamvadónak uradalmiban tartattal. Béke árnyékának!

A' Pest-megyei gazdasági fiók-egyesület ez évi tavaszi közgyülését folyó april 16kán d. e. 10 órakor fogja Pesten az „Iparegyesület" szállásán (Ujvilág-utcza, Ilkey-ház) tartani, mire a' r. tag urak 's általában az ügybarátok szivesen meghivatnak. Fóton, apr. 2kán 1844. Ploetz Adolf sk., titoknok.

Karzatok.

Én az ország gyülésére több okaim mellett azért is rándultam fel, hogy saját szemeimmel lássam a' positurát, mellyet e' gyülés irányában a' karzatok vesznek, és ismét ama positurát, mellyet a' karzatok irányában a' gyülés veszen. Engem, ki éveket tölték e' gyülés termeiben, érdekelt tudni: vajjon ugy van é most is, mint volt régen? vagy a' javitások szelleme győző hatalommal nyult a' régi roszhoz, mit én országos rosznak azért nevezek, mert az országgyülés igen is mély behatású iskola, mellybe most már a' hatóságok és vagyonos szülék ifjakat képeztetés végett szép számmal küldöznek. Hogy ez ifjak sorában legnagyobb részt olly ifjak állnak, kiktől részben a' hatóságok legközelebbi jövője függ, az bizonyos; hogy ezen ifjak az országgyülési karzatok szellemét viszik által a' helyhatósági gyülés-termekbe, az igen természetes; ez okból veszek bátorságot, itt a' közönség előtt átnézniezigen nagybehatású iskolát, mellytől mindnyájan annyit várunk, annyit remegünk. Elmondom előbb: mikép volt régen; én jártam ez iskola küszöbeit évek során, biztos tudománynyal szolgálhatok, és szolgálni akarok is. Kisérjük bár fel ifjainkat Pozsonyba, 's látni fogjuk, mikép veszi fel őket egy igen sok főbül álló testület, és mikép olvadnak mint csep a' folyóval, ők e' testülettel egygyé e' nevezet alá: hallgatóság. Még sokáig megismerjük az ujdon érkezettet; — csupa szem, csupa fül. Tagjain látjuk a' kandiság élénk mozgalmit; ő tanúl, ő hallgat, szomszédjától kérdezgeti csupán: ki az? ki ez? Napok mulnak; gyülésteremen kivül a' nyilványos gyülhelyeken látjuk őt élénk lármás csoportba vegyülve, közben káram szavakat hallunk 's e' hangokat, ez dicső! az czudar! — és láttunk szenvedélyes képeket ésszertehánykodó tagokat körülte hadarászni. — Az indulatok országa van itt, ő is indulatra gyúl, vulgo fellelkesedik és pártot vesz, fogadni mernék: az indulatok pártját. — Ha majd ismét feltalálja őt szemünk a' gyülés termében, már szerepváltva, már nem tanul, már tud mindent már emancipálta magát a' felsőbbség tekintélye alól, már tudja hogy a' korlátot gyülölni, az ellenzéket letarolni kell. Már tudja, hogy a' merész szónokot éljen illeti, mondott igazságot vagy nem, politikájával használt vagy ártott a' czélnak; a' ki pedig ez irányban ellenzéket képez, az — hazaáruló, legalább is czudar. — Már van a' többivel öszhangzó collegialis véleménye, mellyre nézve egyes szájhős ifjaktul függ; kik Ausztria 's a' küludvarok kabineti minden titkait tudják, udvarunk conseillében minden egyes szavazatrul vannak értesitve: legalább azt hiszik 's hirlelik. — Már szitkot átkot hallunk ajkiról, már tyrannizálja a' vélemény- és szólásszabadságot. Ő már nem hallgató többé, ő a' korszellemnek nagy bőgője lett 's társaival egész testületben a' másik párt embereitől nem „auditorium" hanem „orditorium" nevet visel. Felhivatás természetesen nem hiányzik, annál ke-

vésbbé példa. Magam ismerek követet, ki ellenvéleményü szónoklások alatt sotto voce káromkodott 's a' közbeszólásokat tüzelé. Ha sajtó - szabadságunk volna, szokott nyiltszivü bátorsággal ide irnám nevét, hogy ismernéd őt nyájas olvasóm; ő pedig a'nyilványosság birószéke előtt érezné magát,mert előképül szolgál, szolgálata pedig annál ártalmasb, minél hajlandóbb az ifiuság mint anyag az ő cselekvési mintáiba ömleni. — Az igy elkészitett ifjakbul alakult azutánamaz óriási zavarelem, melly miatt a' kerületi üléseknek nemcsak törvényhozói,de többször czéhgyülési méltósága sem volt; mellyet minden,történetbül épen illyenkor érkezett,idegen megbámult; és melly zavarelem külföldi lealázó leirásoknak 's ezeknek szolgál ma is fájdalom! igen jutalmazó alanyul (thema). Ez óriási zavarok, egy egész ország képviseletének zavarai voltak; mik mellett a' csend szelleme ugy megsiketült, hogy azt csak ismét az egész ország képviseletének erősködve egyesitett „halljuk"jai valának képesek a' tanácsterembe viszszaorditani. — Ezek mult napok képei;mik mellett én ültem és szánakodva bámultam sokszor 's kérdeztem: hol van e' csendért orditozó nevezetnek méltósága? mik mellett a' kislelküség szelleme diadalörömmel pöffeszkedett urszékében, mert a' nap övé volt? — .

Olvasván ezt nyájas olvasóm,ki gyüléseken ez évben nem valál, természetesen kérdezheted: vajjon, ha ez igy volt, igy maradt é folyton? Igy van é ma is. —

Mit feleljek? E' zajtengernek egyes hullámcsapása amaz erkölcsi fenyitékre volt kiszámitva, mellyel tehát sujtani kelle mindazokat, kik nem szeretéк hazájokat érdektelenül, vagy nem akartak haladni olly szenvedélyesen, milly szenvedélyesen haladniok kellett v o l n a, hogy szemeikből minden gondosabban vizsgált szempontot veszitsenek. E' sujtások a' haladás korában szinte haladtak: zúgástólpiszen, gúnykaczajon, a' szónok hangejtésinek gúnyos utánzásin, egyes jelentő szavak közbe kiáltásin, macsk azenén keresztül, egész a' salvus conductus megsértéseig; érinték pedig azokat is, kiket különben annyi polgári koszoru ékesit,mennyit halandó fej elbir, tőlük épen az ő kezeikből nyert polg. koszorú!

Ez állapot irányában egy két lelkes követ gyakorolt ujabb idők alatt némi disciplinaris behatást;e'behatásnak azonban nem volt az illető lelkes követek jóvoltukon kivül semmi lételve; nem volt semmi támaszpontja azon kivül, hogy szavaikat a' karzat hatályosaknak elismérte. Nem volt támaszpontja a' testületi szellemnek (esprit du corps) különben czélütő varázsában; nem volt támaszpontja törvényben, mert a' törvény, melly e' karzatok részirül csendet és békét parancsol,csak a'könyvben él, a' karzatok ellenkező gyakorlatnak és százszor és ezerszer elnézett gyakorlatnak levén birtokában. —

De ez állapot talán jó? Talán védje valamellyik szabadságunknak? Ha igen, ugy az nem lehet más, mint épen a' szólásszabadság: legalább ezt sugja a' satyrák szelleme. Vagy talán védje a' követi méltóságnak,melly miatt halhatatlan Kölcseynk 1832ben annyi sikerrel ledörgött?

Van még Európában több alkotványos ország, van mindenütt karzat, hol kamrák vannak. Vajjon e'kamrákban úgy van é a' karzatok ügye, mikép nálunk? Nem, igy nincs sehol. Angliában két karzatra oszlanak a' hallgatók: zárt karzatra és nyilt karzatra. A'zárt karzatra jegy nélkül senki sem bocsáttatik. A' nyilt karzatra mehet mindenki.Itt mikép amott rend 's csend uralkodik.Ülés-helyekrül fölkelni,vagy azokon nyugtalankodni tilos,annálinkább beszélgetni, vagy a' tanácskozásokra tetszőleg vagy ellenkezőleg nyilatkozni. Francziaországban is igy van. A' rendre saját hivatalnokok ügyelnek, kik a' nyugtalankodót azonnal eltávolitják 's letartóztatják, mig felette a' rendelt biróság itéletet mond, igen szigorú szabályokon alapulót. Illy rendőri felügyelet hazánkban is volt valaha, maradványi láthatók az ugy nevezett pálczás urakban, kik a' királyi Ajtónok kinevezésétül függtek és függnek. E' felügyelő erőnek kicsinysége mutatja, mikép a' magyar hallgatóság erkölcse szilárd volt 's a' magyar köz-elem vérében és saját keblében vitte magával a' rend iránti vonzalmat és hogy a'magyar közelem a' szabadságot szerette, de ótta is azt ugy, hogy korlátok és gátak alakitására még csak alkalmat sem nyujtott, valamint hogy illy korlátok és gátok mai napig sem léteznek.Ámde a' köz-elem most nem viszi magával a' rend iránti vonzalmat, hanem a' felügyelő csekély erővel ugy bánik, miszerint azt kidobással fenyegeti, valahányszor pálcza-kopogtatáson kivül még szóval is akarja gyakorolni a' rendtartói hatóságot, mellynek e' pálczás urak most csak tehetetlen hieroglifjei. —

Mi tehát idején lenni hiszszük hogy korlátok és gátak alakitásárul gondoskodik a' rendtartó hatalom. Mirenézve szükséges leend,hogy az ujan épitendő országháznak már tervében is legyen figyelem e' körülményre. A' zárt karzat különittessék el a' nyilt karzattul 's mindkettő ugy legyen alakitva, hogy a' rendtartó hivatalnok ne csak az egészet átnézhesse, hanem minden zavargóhoz tüstint hozzá is férhessen. Készittessék külön egy várakozó-terem, hova ideiglen a' rendsértő a' hivatalnokot követni tartozzék.Ezekhez képest hozassanak törvényszabályok. Némelly szabályok ellen vétkező birjon megintetés jogával; legyen a'nem engedelmeskedés büntett, mellyre a' fenyiték szigorú legyen. Rendszereztessék országgyülési házibiróság egyedül ez esetek végett. A' mi e' szabályokbul fenyitő törvénykönyvbe való, az ahoz, most mingyárt pro complemento,csatoltassék. —

Az infallibilitások kora elmult. Eljött a' létesitések epochája. A' létesitések philosophiája politikát parancsol 's a' politika végett tanácskozni 's minden nézpontot kihallgatni kell. Illy szabályok hozatásához tehát hisszük jarulni fog minden,ki létesitvényeket tüzött czélbul e' hazára,'s a' legjobb uton inkább szeret menni, mint szereti saját véleményét tolni a' közre,melly a' csábok irányában mindig olly hajlandó. — Jablauczy.

Országgyülési közlemény.

A' mart. 21ki frdi ülésre viszszatérőleg, mellynek a' városi ügyrendezésben főtárgya volt: a' városi képviselők, mindjárt a' tanácskozás kezdetén egy gr. mielőtt a' képviselőkrül szóló szakasz fölolvastatott volna, e' fontos tárgyra nézve jónak látta általányos elvek iránt nyilatkozni; mert ha egyszer az alapelvek le vannak rakva,a' szerkezetnek azokhozi idomittatása sokkal könnyebb és helyesebb. „A' t. RR. mond szóló gr., a' mint már röviden érintők, képviselő testületet kivánnak alkotni a' város összes számához képest; 's ezen képviselő testület fogja aztán választani a' magistratust, mellyel együtt tanácskozik; a' városi követek által kidolgozott szerkezet a' képviselők számát csökkenti, a' mennyiben azokat nem a' város összes lakosiból, hanem csak a'képességgel fölruházott polgárokbul ajánlja választatni. Szóló gr. e' két javaslatot összehasonlitja 's a' vezéreszme iránt tisztába jő. Ugyanis e' képviselő testületnek, szóló felfogása szerint, két különböző föladata van,ugymint tanácskozás és választás. Mi a' választást illeti: ez annyival biztosabb, annyival sikerültebb, minél többek befolyása 's megegyezésivel történik;e' szerint választónak olly soknak és nagyszámunak kell lenni, mennyi csak a' jó rend és csend korlátin belül megfér. A' tanácskozás komolysága pedig másfelől azt igényli,mikép a' tanácskozók minél kevesebb számmal legyenek. Innen látni való, mikép szóló grófot sem a' t. RR., sem a' városi követek szerkezete ki nem elégiti; nem elégiti ki pedig azért, mert az előbocsátott czél értelmezésének sem egyik sem másik nem felel meg; mert azon képviselők, kik minél nagyobb számmal választják a' magistratust, épen azon nagy számmal tanácskozásra nem alkalmasok. De ám választók sincsenek Európa egyik országában is olly n a g y számmal, mint azt a' t. RR. akarják; legczélirányosb itt a' választó képviselők számát a' polgárokéhoz arányositni; és itt viszont a' képviselők közül azokat, kik képviselőkké lett választatásuk alkalmakor legtöbb szavazatot nyertek, megbizottakul kijelölni a' tanácskozásokbani részvehetésre o l l y formán, hogy minden szavazattal biró tisztviselőre három illy megbizott essék számitásban. Mi a' képviselők mi módoni választását illeti: azok számát minden városra nézve kiszámitva meghatározni valóban nagyon nehéz 's ezt szóló gr. csak általányosságban szeretné olly formán elhatároztatni, mikép t. i. kis városban minden 5, közép városban minden 10, nagy városban 12 polgár után számittassék egy képviselő. Ez szóló gróf inditványa a' képviselőknek csak a' polgárok közül, a' tanácskozó megbizottaknak pedig a' képviselők közül leendő választatására nézve. Ez inditvány taglalásába egy ifj. báró köv. bocsátkozott: Midőn előttem szólt gróf. Sz. A. ő mlga a' t. RR. által ajánlott inditvány helyébe egy más inditványt terjesztett a' m. főrendi tábla tanácskozása alá, két főindoktól vezéreltetett; egyik főok, melly ő mlgát a' t. RR. nézetétől eltérésre birta, az: hogy miután a' választási és az administrationalis functiók között olly tetemes különbség létezik; miután kivánatos és czélszerű, hogy a' választásoknál minél többen, és az administratióban minél kevesebben vegyenek részt: az administratiót és a' választást ugyanazon egy testületre bizni nem lehet. Második nézete a' m. urnak az volt: hogy miután a' t. RR. a' képviselő testületet nem a' polgárok, hanem a' lakosok számához kivánják arányositni, a' m. ur ezt nem tartja következményire nézve czélszerünek. Mi az elveket illeti, mellyeket a' m. ur felállitott, én ő mlgával tökéletesen egy értelemben vagyok; mert 1) hiedelmem szerint is sokkal természetesb,hogy a'képviselő testület nem a' lakosok számához általányosan, hanem csak a' polgárok számához méressék; mert, miután megtörténhetik, hogy egy uj gyárnak felállittatása által egy város lakosai ezerrel szaporodnának, a'nélkül,hogy a'polgárok számacsak egygyel is szaporittatnék,ez esetben nincs ok, miért szaporittatnék a' képviselő testület; második nézetére nézve a' m. urnak: hogy nem czélszerű az administratiót és a' választást ugyanazon egy testületre bizni, szinte kezet fogok, csak hogy a' m. ur által felállitott elvekből indulva, én nemcsak a' t. RR. inditványát 's a'városi követek által tett javaslatot,hanem a'm. ur inditványát sem fogadhatom el. Meg fogom mondani okaimat. A' m. ur azt mondá: hogy, midőn a' képviselő testület organisatiója forog kérdésben, természet szerint első kérdés az: minők legyenek azon képviselő testület functiói; mert csak akkor mondhatjuk, hogy e' testületeket jól rendeztük el, ha azok czéljok és hivatásuknak tökéletesen megfelelnek. A' képviselő testületnek a' m. ur nézete szerint kettő feladata: 1) a' tisztviselők választása, és a'functiók ezen részében részt veszt minden képviselő; 2) az administratio, 's ebben nem vesz ugyan részt minden képviselő,de részt vesz a' képviselők azon része, melly képviselőkké választatván, a' többiek közt legtöbb szavazattal választatott. Miután ezen inditvány szerint az administratio csak a' megbizottakra bizatik, ezek pedig a' hivatalokra nem különösen választatnak: azon testület alkotása, melly a' városi administratióra megbizatik, a' sorstól függ. Én legalább igy értettem az inditványt. Már azon meggyőződésből indulva ki, hogy a' szabad választás magyar alkotványunk egyik talpkövét teszi,mellyet bizonyosan mi megingatni nem fogunk, melly végett némelly roszat mi, talán szinte rajta alapszik,eltürünk; mert meg vagyunk győződve, hogy alkotványunknak biztosabb garantiája nincs, a' mennyiben a' mlgod által tett inditvány a' városokra nézve megállapitandó választási rendszert foglalja magában, én azt el nem fogadhatom, mert ollyannak tartom,melly a' szabad választás szinét hordja magán, melly a' szabad választás nevét viseli, de mindazon jótéteményt, mellyeket a' szabad választástól várunk, felfogásom szerint nem eszközölheti. A' szabad választásnak különböző ha s z n a i vagynak. Felfogásom szerint a' szabad választás hasznait körülbelül ezekre reducálhatni: 1) a' szabad választás biztositja egyes polgárok szabadságát nemcsak a' kormány irányában, hanem, mi még fontosabb,irányában azon önkényes tisztviselőknek, kik olly országban, hol szabad választás nincsen, a' despotismusnak kisebb, de ép azért boszantóbb részét gyakorolják egyes polgárokon. 2dik jótéteménye a' s z a b a d választásnak az, hogy a' választott tisztviselők érdeke a' polgárok többsége érdekétől nem különittethetvén el, miután ha személyes érdekei mások volnának is, legalább egy marad, melly őt a' többség függésében tartja, t.i. az: hogy ismét tisztviselőnek választassék, — valóbbszinü,hogy az administratio a' többség érdekét megsérteni nem fogja. 3dik jótéte a' felelősség (responsabilitas) miután kétségenkivül sehol egyes tisztviselő nagyobb felelősség alatt nem áll, mint ott, hol választatik, 's minden zavar, minden szerfeletti agitatio nélkül, ha a' választás ideje eljő, hivatalától, mellyet roszul viselt, megfosztathatik. 4dik jótéteménye a' közbizodalom; érdekében fekszik a' statusnak, hogy a' közhatalom olly kezekre l e g y e n bizva, mellyek bizodalommal birnak a' polgárok többsége előtt,'s azért kevesebb oppositióvaltalálkoznak akkor, midőn hivataljokat végrehajtják. 5dik jótéteménye a' szabad választásnak hogy szabad választással a'megtiszteltetés egy neme levén összekötve, olcsóbban jobb tisztviselőket kaphatni, mint a' kinevezés akármi módja által, hol nem annyira becsületért, mint tisztán azon jövedelmért, mellyet hivatala által nyer, tölti be az egyed hivatalát. A' szabad választásnak 6dik jótéteménye azon valószinüség, hogy jó tisztviselők fognak választatni egyes hivatalokra. Mindezen tekintetekben engem gr. Sz. A. ur inditványa nem elégit ki; mert mind az általam elősorolt jó következések, mellyeket valóban szabad választásoktól metagadnunk nem lehet,ollyválasztási rendszertől nem várhatók, mellynél a' polgár csak egy képviselő választására bizatván meg, tisztviselőjének kinevezésében egyenes részt nem vesz, mellyben a' polgárnak egész befolyása egy jurisfictióra zsugorodik 's a' tisztviselő magát a'polgárok többsége iránt valamint választása által lekötelezve, ugy tőlük függésben nem érezheti. Mert ha én szabad választásban a' polgári szabadság egyik főgarantiáját látom,látom pedig azért,mert csak általa érezheti magát egyes tisztviselő szüntelen függésben polgártársaitól; kérdem a' m. főRRet: vajjon ha a' választás csak a' képviselő testületre bizatik, számithatunk é erre? — nem theoreticus tekintetben szólok, hanem practice akarom felvenni a' dolgot. Kérdem a' m.

főRRet : nem valószinü é, hogy ezen képviselő testület csak a' polgárság egy-két magasabb classisából fog állani? Már hogy a' választás ekképeni elrendeztetése által a' tisztviselők kihágásai ellen a' polgárság ezen magosb osztályai, mellyek a' képviselő testületet majd kizárólag alkotni fogják, biztositva lesznek, nem szenved kérdést ; de ha illy osztályok érdeke összeütközésbe jő azon osztályok érdekével, mellyek a' képviselő testületben nincsenek képviselve, hiszszük é, hogy ezen osztályok, és épen azok, mellyek, mint gyöngébbek, a' törvényhozás legfőbb figyelmét igénylik, biztositva legyenek egyes tisztviselők kihágási ellen? K é t s é g e t nem szenved, hogy a' tisztviselő igy is függni fog a' többségtől, de csak azon többségtől, melly őt választja ; ezen többség pedig, gyakorlatilag véve fel a' dolgot, csak egyes osztályok többsége, azon osztályoké, mellyek érdekei a' nagy szám érdekeivel sokszor ellentétben állnak 's mellyeknek tulnyomó befolyásuk ellen a' polgárok többsége általán fogva biztositva nincs a' választási szerkezet mellett. Mi a' bizodalmat illeti : a' m. gróf nem fogja tagadni, hogy minden kérdésen kivül a' bizodalom ollyan magistratus irányában, mellyet az egész polgárság választ, kétségen kivül nagyobb lesz, mint ha az csak egyes osztályok által választatott. Marad tehát a' jó választás valószinüsége. Errenézve nem tagadom, hogy ha a' választás, mint én azt kivánom, a' polgárságra általán véve bizatik, néha rosz választások is történhetnek; de biztosan merem állitani, hogy azon inditványt elfogadva, mellyet m. gr. Sz. Ant. ur a' m. főRR. elibe terjesztett, a' rosz választások ellen egy cseppel sem vagyunk biztositva inkább, mint akkor, ha a' választást általánvéve a' polgárokra bizzuk. Nem akarom fejtegetni hosszasabban : vajjon ezen képviselő testületeknek van é joga másokat választani, mint kiket a' polgárság általán véve választana; mert a' képviselő testület egész joga azon alapszik, hogy fictione juris a' képviselő testület a' polgárok általányos véleményét képviseli ; azok tehát, kik a' képviselő testületre a' választási jogot azért bizták, mert az a' polgárságot képviseli, nem tehetik föl, hogy a' képviselő testület másokat fogna választani, mint azokat, kiket a' polgárság többsége választana, azon pillanatban, midőn ezt fölteszik, eltértek azon basistól, melly a' képviselők választási jogának alapját teszi ; de kérdem: ha a' rosz választások ellen biztositani akarjuk a' városokat, ha meggyőződve arról, hogy a' legjobb egyedek választása iránt a' törvényhozás nem biztosithat s e n k i t ; 's a z é r t f e l a d á s a nem egyéb, m i n t h o g y a z o k, k i k h i v a t a l v i s e l é s r e k é p t e l e n e k, a' választási mód által kizárassanak, vajjon ezt gr. Sz. A. inditványa által érhetjük é el? Nem képes egyedek kizárására létezik többféle mód, egyik a' candidatio joga, másik a' gradualis promotio, a' 3dik bizonyos képességi examen, mint Poroszországban ; de az, melly az inditvány által elönkbe terjesztetett, általában erre nézve semmi biztositékot nem nyujt. Vagy valamelly felsőbb, kormányi kinevezéstől függő tisztviselő vétetik föl a' városokba, ki, mint megyékben a' főispánok, candidatoi joggal ruháztatik föl, vagy nem ; ha az első, akkor a' candidatioi jog által biztositva vagyunk arról, hogy olly egyedek nem választathatnak, kik hivatalviselésre nem képesek ; mert föltehetjük, h o g y az illyen kormány által kinevezett egyed képtelen egyedeket nem fog candidálni ; ha pedig candidatioi jogot nem alapitunk meg, akkor gr. Sz. A. ur inditványa mellett épen olly kevéssé vagyunk biztositva, mint ha a' választást általányosan a' polgárságra bizzuk ; mert azon 600 400, 200 képviselő, ki midőn választani fog, bizonyosan épen ugy, mint az egész nagy tömeg, vezéreltethetik barátság vagy gyülölség által 's a' legczélszerübb egyedeket kihagyhatja 's a' képteleneket megválaszthatja, nem nyujt e' tekintetben legkisebbel sem több biztositékot. Mennyiben tehát a' m. ur inditványa a' képviselő testületet választási jogokkal ruházza föl, miután e' választási mód jó választásokra nézve semmivel több garantiát nem nyujt, mint ha a' választás a' polgárok összegére bizatnék, 's mind a z o n jó következéseket nélkülözi, mellyeket valóban szabad választástól várhatnánk ; nem látok mást, mit az indivány mellett felhozni lehetne azon rendőri tekinteteken kivül, mellyeket gr. B. L. t. barátom tegnap emlitett; azon rendőri tekinteteken kivül, mellyek a' követeknek a' képviselő testületek általi választatása mellett felhozattak, 's mellyek abban állnak, hogy ott, hol 4—5 ezer választó vesz részt választásban, a' jó rendet fentartani nem lehet; 's hogy azért a' választási jogot annyi emberre bizni nem szabad. Én illy fontos jog ellenében, minő a' választás, ezen rendőri tekinteteket, mint már a' követek választásánál mondám, nem tartom fontosaknak, főkép akkor, midőn a' választásmód meghatározása a' m. főRRtől függ, és mind azon e s z k ö z r ü l gondoskodhatunk, mellyek által a' választásnál mindennemü kicsapongás kikerültethetik. De sokkal fontosabb, m. főRR! még az, mi m. gr. Sz. inditványa azon részét illeti, melly a' képviselő testületről, mint a' város administratiojára megbizott gyülésekről szól. Miután e' tekintetben m. gr. Sz. A. ur inditványa ellen mind azon okok épen olly erősen, sőt még erősebben állnak, mellyeket a' m. ur, a' t. RR. inditványa ellen felhozott 's e' tekintetben az inditvány, ha annak részleteit 's azon elvet, melly inditványának alapjául szolgált, összehasonlitjuk, felfogásom szerint önmagát tökéletesen nullificálja. Az inditványnak e' tekintetben két része van : első az administratióra megbizott képviselők száma ; második e' megbizottak minősége. Mi a' képviselők számát illeti : a' m. ur inditványa szerint, ha jól hallottam, a' legnagyobb városban 90 és 100 megbizott választatnék körülbelül. Már a' számra nézve én csak azt mondom, hogy gyakorlati tekintetből én ezen számot keveslem, és hogy miután, ha nem vagyok is igen beavatva például Pest városa administratiójába, azt mégis ugy tudom, hogy jelenleg Pest városában 120 illy megbizott polgár létezik, 's tudom azt, hogy ha Pest városában ezen megbizottak collegiuma csak 100 tagból állana, mellőzve is, hogy nem igen nagyon fogja elősegiteni azon bizodalmat, melly a' városok iránt most létezik ; ha a' tanácskozó testületet illy kis számban alapitanók meg, azt hiszem, ezen 100 egyed aligha képes azon fontos kötelességek teljesitési re, mellyek reá bizattak. Ne felejtsék el a' mélt. főRR., hogy azon 100 egyed igen fontos functiókat gyakorol ; de hogy azokat díj nélkül gyakorolja, és hogy egyáltalában semmi mód nincs, melly által azon egyedek arra, hogy hivatásukat pontosan töltsék be, kényszeritthetnének. Már a' közgyüléseken kivül e' képviselők v. inkább megbizottak kérdésen kivül részt f o g n a k venni minden egyes választmányban, ki fognak küldetni az administratióban szükséges biztosságokhoz, nehogy ott a' magistratus tökéletes szabadsággal és függetlenséggel tegye azt, a' mit akar ; 's kérdem a' m. főRRet : ha 1) csak száz illy megbizott választatik ; 2) ha meg kell győződve lennünk arról, hogy ezen megbizottaknak igen fontos és számos functióik lesznek; ha 3) látjuk, hogy ezen megbizottaknak semmi fizetés, elmulaszfott munkájokért semmi kárpótlás nem adatik : nem következik é magától, hogy a' polgárságnak mindig csak leggazdagabb osztályiból fognak választatni a' képviselők, 's hogy e' hivatalokra egyes ambitiosusokon kivül senki nem fog találkozni, ki szivesen elvállalja; 's hogy igy kaput nyitottunk egy részről a' leggazdagabb polgárok tulnyomó befolyásának, kiknek kezébe az administratiót adjuk ; más részről ajtótnyitottunk azoknak, kik ambitióbul akarnak részt venni a' közdolgok elrendezésiben ; mert én teljesen meg vagyok győződve, hogy Pest városában ha nem létezik több, mint 100 megbizott, alig fog Pest városában 100 ember találkozni, kik azon hivatalt örömmel elvállalnák, — polgárokról, nem olly egyedekről levén szó, kik a' politikát csak mulatságból üzik, és sok más foglalatosság által nem foglaltatnak el. Azonkivül a' szám maga még nem biztosit arról, hogy az administratio jó lesz, hanem ez azon egyedektől függ, kik az administratióban részt fognak venni; függ továbbá attól, hogy azon megbizottak ollyanok legyenek, kik hivatalaik viselésire képesek is. Épen ezért én igen hibásnak tartom a' t. RR. inditványát, pedig azért, mert az administratio a' választástól el nem levén különitve, a' képviselő testület kiegészitésénél az administratio tekintete hihetőkép subordináltatni fog. De vajjon gr. Sz. A. inditványa e' bajon segit é? a' m. gr. inditványa szerint az administrationalis testületet ki választja? a' *sors;* a' m. ur mit tesz? hogy jó administratiót várhassunk, választat egy képviselő testületet, és a' képviselő testület legnagyobb részének vajjon mi feladása? választás; már mikor ezen testület választatik, 50, 60 vagy 100 tag véletlenül voksot kap, mint concandidatusok, és azon 100 vagy 60 nem azért, mert legalkalmatosabb az administratióra, nem azért, mert polgártársai által legalkalmatosabbnak találtatik, vesz részt az administratióban ; hanem tisztán azért, mert legtöbb voksa volt ; és miért volt legtöbb voksa? senki akkor, midőn neki voksát adta, nem tudhatta, hogy megbizottnak fog választatni ; hanem csak azért adta voksát, mert hitte, hogy ha majd előkerülnek a' tisztviselők választásai, azon egyedre fogja adni voksát, kit például a' voksoló birónak vagy polgármesternek akar ; nem az administrationalis tehetség, nem a' legnagyobb bizodalom szerint, hanem tisztán a' szerint fognak tehát választatni ezen megbizottak, mint azt egy részről a' sors akarja, más részről azok, kik őt választották, egészen más tekintetből szükségesnek tartották ; ez pedig bizonyosan legroszabb módja az administratio organisatiojának ; legroszabbnak mondom azért is, mert az administratióra nézve czélszerű, hogy felette sok egyed által ne kezeltessék: 2) hogy képes egyedek választassanak; de 3) bizonyosan kivánatos, hogy az administrationalis testületben a' lehetőségig kevés fluctuatio legyen. Ez utólsó tekintetnél fogva én mind a' t. RR. mind a' m. gr. inditványát nem tartom czélszerünek annyiban, hogy 6 évről 6 évre az egész képviselő testület ujittassék meg. Felfogásom szerint ezen totalis renovatiót szükségtelennek tartom 's meghagyván a' hat évet, sokkal czélszerübbnek tartanám, ha 3 évről három évre a' képviselő testületnek csak fele választatnék meg 's igy egyszerre tökéletesen uj tagok nem lépnének az administratióba; mi által az történnék a' városokban, mi néha megyékben is történik : hogy ollykor a' választás után első évben senki sem ismeri kötelességét kellőleg. De ha az administratiót a' választással gr. Sz. A. inditványa szerint összekötjük, nem fogunk é alkalmat adni a' lehető legnagyobb fluctuatiókra? ha ezen testületnek semmi más functiója nincsen, mint administrálni, kétségen kivül minden polgárnak szivén fekszik, hogy azon város, mellyben lakik 's mellyben birtoka van, lehetőségig jól és becsületesen administráltassék. Ha csak az administratiót bizzuk az administrationalis testületre : meg vagyok győződve, hogy félretéve minden mellékes tekintetet, félre minden politikai elvsurlódást, az administrationalis testülethez minden ember azokat fogja választani, kiket meggyőződése szerint legbecsületesebbeknek, legjobbaknak tart. Ha ezen administrationalis testület meg van egyszer választva, és a' polgárok meg vannak győződve, hogy ezen testület kötelességét teljesiti, a' polgárok sokkal józanabbak lesznek, semhogy az administrationalis testületet minden választásnál tökéletesen megujitanák, hanem mennyire csak lehet, ugyanazokat fogják megtartani 's igy lassankint olly rendesen fog menni az administrationalis testületnél a' kezelés, mint a' dicasteriumoknál ; de ha az administrationalis testületet választani nem lehet máskép, mint hogy egyszersmind a' választásokról határozzunk, akkor az administrationalis testület organisatiojába behoztuk a' választások minden lehető agitatióit, akkor, mikor az administrationalis testületeket választja a' polgárság, kétségkivül nem fogja mondani „ez egyed ügyes administrativ tehetségét megmutatta, 6 évig jól kezelte az administratiót;" hanem azt fogja mondani : „ezt akarom polgármesternek, ezt birónak;" már pedig azon emberek mást akarnak birónak, mást polgármesternek, tehát azon embereket kiteszem és másokat teszek helyébe ; 's meglehet, azok talán nem olly jól fogják administrálni a' közdolgokat, hanem azok is majd belétanulnak, és ha jó biró, jó polgármester van, sokat fogok nyerni. De ez még nem minden, mert erre valaki azt felelhetné : jah! lesz annyi józansága a' polgárságnak, hogy az administratiót nem fogja tökéletesen sacrificálni, sőt épen ellenkezőleg az lesz, hogy az administratio maradjon meg, mert a' jó administratio hatással lesz a' bióválasztásra 's a' többi tisztviselőre ; mert a' polgárság azt fogja mondani: inkább, hogy rosz administratiónak tegyem ki magamat, eltüröm, hogy a' biró, polgármester ne legyen kedvem szerint választva ; de gr. Sz. A. inditványa szerint a' polgár, ha akarja is, nem érheti el ezen czélt, mert a' m. gr. inditványa szerint a' képviselő testület választatik minden 6 évben, 's a' megbizottak, azaz azok, kik az administratióra nem azok közül jelöltetnek ki, hanem azokból választatnak, kik legtöbb vokssal birnak, már most az egész polgárság hogyan garantirozhatja magát, hogy az, kinek hatásával mint megbizottéval megelégülve volt eddig, hasonlókép megbizott fog maradni ; megadja voksát, de meglehet, ez a' legtöbb szavazattal birók közé nem fog jutni, és igy az administrationalis testület szükségkép fluctuatio alá kerülend ; ezekért én gr. Sz. A. inditványát épen olly kevessé pártolom, mint azon inditványokat, mellyeket a' t. RR. és némelly városi követek elönkbe terjesztettek ; elvem az : hogy jó administratiónk csak akkor lehet, ha az administratiót a' választástól tökéletesen elkülönitjük; és ha az egyedeket, kik az administratióra megbizatnak, különösen az administratióhoz választjuk; errenézve én a' képviselő testületet megtartván, mert practicusabbnak látszanak azon számok, mellyek a' városi követek munkájában találtatnak, a' képviselő testületet összse akarnám állitani 300, mint legnagyobb, és 50 vagy 40 egyedből, mint legkisebb számból, 's ez közvetlen a' polgárság által választatnék, és semmi mást nem tenne, mint azon kötelességeket teljesitné, mellyek a' közgyülésre bizatnak, 's mellyek a' városi beladministratióval összeköttettek. A' választást candidatio mellett, 's természet szerint mindennemü vigyázattal, ne hogy kicsapongások történjenek, a' polgárság összse-

gére biznám; azt hiszem, hogy minden kétségen kivül, ha a' m. főRR. azon inditványomat elfogadnák, legalább mi annak fővonalát illeti, ezen inditvány bennünket sokkal közelebb vezetne azon czélhoz, mellyet magunknak kitüztünk, mint ha a' m. főRR. bármellyiket fogadnák el ezen inditványok közül 's jelesen azt, mellyet gróf Sz. A. tett. (Folytatjuk.)

132ik főrendi ülésb. a' városi bíróságok állandóságának, vagy 6 évenkint uj választás alá bocsátásának kérdése foglalkodtatá a' tábla tagjait. E' szakasz iránt egy báró azon okoknál fogva, mivel koronkinti választás által a' birói függetlenség (mint a' tapasztalás bőven mutatja) megszünik; 's mert épen nem igazságos, hogy valaki hivatalától azért, mivel egy résznek nem tetszik, minden per nélkül fosztassék meg: ez okbul inditványozá, hogy a' városaknál a' birói hivatalok választása egyedül az első választásra szorittassék, melly után a' megválasztott biró hivatalát mindaddig tartsa meg, mig rendes per utján azon hivatalra érdemetlennek találtatik 's attól itélet által meg is fosztatik. Ezen iuditvány ellen többen nyilatkoztak, 's elfogadhatlansága iránt okokat hordván föl, mellyek főkép az alkotványos szabadválasztási elv lehető legépebb fentartása 's a' rosz birói egyedektől könnyebb szabadulhatás ajánló oldalai körül forogván, szükségesnek látta az eml. báró inditványa védelmére következő nézeteit előterjeszteni: Engedelmet kérek, hogy még egyszer felszólalok. Megvallom, épen nem voltam elkészülve, hogy inditványom a'm. főRRnél ellenmondásra fog találni 's azért első felszólaltomkor kevés indokokat hoztam fel. Egyike minden javitás legnagyobb akadályinak az,ha olly institutio, mellynek jóságáról minden ember meg van győződve, ollyannal van összekötve, mellynek számos hibái javitást igénylenek, 's mind az, mi az illy institutio egyik része mellett szól, használtatik az institutio másik részének megváltoztatása ellen. Igy van ez a' választásnál; ez, mig a' politikai administratio tagjaira alkalmaztatik, helyes és czélszerü; a' birákra alkalmazva ellenben kétségkivül káros, 's ime midőn a' választásnak birákra nézve való megszüntetéséről van szó: felhozatnak mind azon okok, mellyek más hivatalok választás általi betöltése mellett szólnak. Paradoxont mondok, ugyan, de állitásomat a'historia bizonyitja,'s ez az:hogy a'birói hivatal mikénti működése épen nem a' birák mikénti kineveztetése vagy választatásától függ. Ha valahol, Brittanniában áll a' birói hatalom legmagasabban, a' közbizodalmat sehol nem birja nagyobb mértékben mint ott, pedig Nagybrittanniában választott biró nincsen, a' választás tehát magában véve a' birói függetlenségnek nem szükséges föltétele; más részről sok azt hiszi, hogy a' birói hatalomra kinevezés a' monarchikai kormány formájának egyik legerősb eszköze, 's egyike azoknak, mi a'monarchiának szükséges attributumi közé tartozik; itt ismét hivatkozom a' historiára, melly ellenkezőt mutat: mellyből látjuk hogy a' monarchikai elvek nem voltak erősebbek sehol, mint Francziaorsz.ban zendület előtt, pedig 1só Ferencz idejétől fogvást a' birói hivatalra kinevezés nem a' kormánytól, hanem adás-vevéstől függött, 's minden birói hivatal privát tulajdonnak tekintetett. Az pedig: jó é a' biró vagy nem? van é bizodalom a' biró iránt vagy nincsen? nem a' kinevezésmódtól, hanem számtalan más körülménytől függ, és sem a' választás maga, sem a' kinevezés még garantiát e' részben nem nyujt. Bizonyos csupán az, hogy a' világ minden részeiben a' biró legfőbb kellékének tartatik: 1) a' birónak tudománya, 2) függetlensége, 's hogy mind e' két tekintet a' birák periodicus választatása ellen szól. Mi a' tudományt illeti: ne gondolja senki, hogy a' birói hivatal tán könnyü hivatalok közé tartozik. E' világon minden országban, főkép ollyanban, mellynek törvényei hisztórián alapulnak, a'birói hivatal jól kezelésére sok tudomány szükséges, 's pedig a' tudomány olly neme, mellynek gyakorlati oldalát csak a' birói hivatal hosszasb gyakorlata által szerezhetnimeg. Két biró közt, ki egyenlőn becsületes, és egyenlő theoretikai tudománynyal bir: kétségen kivül jobb az,ki tovább viselte a' birói hivatalt, 's a' legnagyobb capacitás a' birói hivatalt nem fogja olly jól betölteni biráskodása első vagy másod évében, mint egy középszerü egyed, ki 10—12 évig szokván azon tárgyak megitélésihez, mellyek törvényszéke elibe kerülnek, illy tárgyakban már százszor itélt. Már mi történik a' választásnál? A' választás következése közönségesen az, hogy minden választásnál, vagy legalább minden másod választásnál ezen hivatalok változnak, azaz más egyedekre mennek által. Feltéve, hogy a' választók csalatkozni nem fognak, 's hogy a' választások hasonlag jók lesznek; mégis azért, mert hivatalminden vál.nál megujul,minden választásnál egy gyakorlott biró helyett uj birót kapunk,ki becsületre talán tökéletes, kinek theoreticus elkészültsége nagy lehet: de ki a'birói hivatalra szükséges gyakorlattal nem bir. Minden valószinüség szerint tehát a' birói hivatal minden választásnál aránylag gyöngébb egyedek által fog betöltetni. Az mondatik, hogy a' birói hivatal első kelléke a' bizodalom. 'S ezen indok akkor talán igen is erős volna, ha inditványba hozná valaki, hogy a' birót mindig unanimitással kell választani, 's hogy azok, kik ezen unanimitásban részt nem vettek, illy biró alatt ne álljanak; de mig azon kisebbség, melly a' bíróválasztásnál a' többség véleményétől eltért, még is azon biró itéleteinek vettetik alá, kit részéről bizodalommal nem ruházott fel: addig a' bizodalmat a' birói hivatal főkellékének nem mondhatja senki. De ha a' birói hivatalt tisztán bizodalomra akarjuk állapitani, nem kellene é a' periodicus választásnál még tovább menni? ki áll jót az iránt, hogy hat év alatt a' bizodalom változni nem fog? Ha a' birói hivatal alapja 's kelléke a' bizodalom, akkor hat évi hivataloskodás szerfelett hoszszu; azon biró, ki megválasztatott, elveszthetí a' bizodalmat hat év előtt is, például biráskodása első félévében, és ekkor a' m. FőRR., ha következetesen tovább akarnak haladni, nem határozhatnak mást, hanem hogy mihelyt a' polgárságnak bizonyos száma petitiót ad, hogy a' biró iránt bizodalommal nem viseltetik, a' birói hivatalt ismét uj választás alá kell bocsátani. Tisztelt barátom gróf P. J. parallelát huzott Magyarország bírái közt, és azt mondá: hogy nehéz volna meghatározni: vajjon a' választott birák birnak é több bizodalommal és függetlenséggel, vagy azok, kik kinevezéstől függnek 's hivatalaiktól el nem mozdittathatnak? igaz,hogy ezt meghatározni igen nehéz. Én azonban azt hiszem, hogy egészen független ember,ha léteznék is, olly nagy ritkaság, hogy erre a' törvényhozás nem számithat. Mire kell tehát számitni a' törvényhatóságnak? arra, hogy a' biró azoktól, kik között itéletet mond, ne álljon függésben. Épen ez oka, mellyért valahányszor olly perekről van szó, mellyek egyes polgárok és kormány közt folynak, én a' kormány által kinevezett birót nem tartom alkalmasnak, mert illy esetekben én a' kormány kinevezésétől függő bírót nem tartom függetlennek, általányosan szólva 's természetesen nem egyes bírórul. De valamint illy perekben a' biráskodást nem akarom olly bíróra bizni, kit nem tartok függetlennek, mert ollyannak kinevezésétől függ, ki e' perekben közelebbről érdekeltetik, ugy a' városi birákat azoktól egyenes függésbe hozni nem akarom, kiknek pereiben az itélet őket illeti. Miről fog ezen városi biró itélni? egyes polgárok egymás közti viszonyairól. Kérdem: nem hihető, nem valószinü é, hogy a' kormány ugyan azért, hogy Péter vagy Pál polgár perét megnyerje, befolyását használni nem fogja ezen birói itélet-meghozásra; de hogy Péter és Pál mindent el fog követni, miszerint olly birót kapjon, kitől részire jó ítéletet várhat. Nem veszélyes é tehát a' polgári birót választatása által épen azoktól hozni függésbe, kiknek perei felett ő itél? hogy pedig választás mellett is elkerülhetlen a' függés, azt mutatja Magyarország jelen példája; mert ha titkolózni nem akarunk, tagadjuk é, hogy Magyarországban olly t.hatóságok léteznek, hol a' törvény máskép szolgáltatik ki a' restauratio 3dik évében, mint a' restauratio első évében; én pedig azon állapotot, mellyet a' megyékben rosznak tartok, nem akarom megörökiteni a' városokban. Teljes meggyőződésem szerint nem reménlhetvén azt, hogy midőn a' megyékben e' tekintetben sok hibát tapasztalunk, a' városokban csupa Catokat fogunk találni birákul, kik minden befolyás ellen, mint márvány oszlopok, erősen állnak. És igy még egyszer ismétlem azon meggyőződésemet,hogy ha mi jó, ha független birót akarunk, czélt érni nem fogunk, ha a' birót periodicus választások alá vetjük. Mi pedig b. V. B. tisztelt barátom ellenvetését illeti: az áll tökéletesen annyiban, hogy minden kérdésen kivül meghagyni a' birót választás nélkül 's az administratiót rá bizni kétség kivül nem volna más, mint városokban a' választási jogot tökéletesen nullificálni; de én a' t. RR. javaslatát nem értem ugy, miután a' 316. §. kimondatik, hogy a' birák tanácsbeli ranggal birjanak. Egyébiránt a' 317dik §ban tökéletesen kizáratnak minden politikai functioból, kivevén azt, hogy a' közgyülésben részt vesznek. Ez pedig a' birói és administratiói functiók összezavartatását még nem foglalja magában azon esetre, ha az illy biró, mint biró eldöntő szavazattal nem birna, nem lehetne eltiltani a' polgárságot attól, hogy megbízottnak ne nevezze 's ekkor mint megbizottnak mégis volna voksa. Veszedelmes volna illy egyedre az administratiót mint tanácsbelire bizni, hogy t. i. mint végrehajtó és biró közvetlenül részt vegyen mind administratioi mind biráskodási dolgok elintézésiben, 's azon kis befolyást, mellyet mint a' megbizottak testületének egyik tagja gyakorol, neki minden veszedelem nélkül tulajdonithatni. A' jelentékes fontosságu kérdéshez pártolólag egy más tag igy nyilatkozék: Ezen kérdésben azt hiszem, mindenkinek egyedi vélekedését előadni kötelessége; mind e' mellett mégis azt vélem, hogy ez olly kérdés, mellyet a' m. Főrendek épen olly kevessé fognak tisztába hozni 's kimeriteni, mint ez másutt is történt; mert végetlen sok okoskodás hozathatnék elő egyik és másik részről is. Vannak ollyanok, kik a' birói jellem és személyben keresik a' legnagyobb biztositékot; vannak mások, kik a' választásban 's azon bizodalomban, melly a' választás által nyilatkozik, találják fel azt; de vannak ismét mások, kik a'birói függetlenségben 's elmozdithatlanságban keresik a' legnagyobb biztositékot. Ezekre nézve itéletet hozni igen nehéz 's azt tartom: addig, mig a' theoria terén maradunk, tisztába soha nem fogjuk hozni a' dolgot. Én tisztán csak gyakorlatra hivatkozom, mint L. m. főispánja, 's azt mondom, hogy tapasztalásom szerint bizonyosan mindig az volt a' legigazságosb itélet, mellyel legkevesebben voltak megelégülve; 's tapasztaljuk, hogy azok szoktak legigazságosabb itéletek lenni, mellyekkel sem egyik, sem másik fél meg nem elégszik,'s legtöbb esetben azon birónak lesz legtöbb ellensége, ki minden részrehajlás nélkül függetlenül hozza az itéletet. Ennélfogva ne gondolják azt a' m. FRR.,hogy ők az igazság szeretete által magoknak egy hatalmas pártot fognak szerezni,'s hogy jövő választásnál többséget fognak nyerni, hanem valamint L. m. tisztelt főispánja helyesen megjegyzé, sok ellenséget fognak igenis magoknak igazságos itéletük által szerezni; de a' pártokra nézve, szeretem azt, hogy a' bíróhoz bizodalom legyen, hanem más részről nem akarom a' birót azon helyzetbe tenni, hogy a' bizodalmat hajhássza, ezt pedig tenni kénytelen lesz; mert vegyük fel, hogy azon birák közül,kikről tanácskozunk, sokan lesznek, kik szintugy, mint más emberek, kik más czélra, foglalatosságokra adják magokat, tisztán birói foglalatosságot fognak gyakorlani, 's ezek életmódja birói qualificatióban áll. Akármit mondjunk, tisztelem az emberek erkölcsiségét, de feltenni azt, hogy olly végetlen sok erkölcsös embert fogunk találni, kik mindennapi kenyerüket az igazság koczkájára fogják tenni,nem merem; 's ha nem teszszük a' birákat a' választásoktól függetlenekké, 's őket nem örökre választjuk: ekkor a' bíróban a' főkellék, t. i. a' függetlenség hiányzani fog, és igy b. E. J. inditványát pártolom. — Az inditvány azonban többséget nem nyerhetvén a' kérdésbe vett 354d. szakasz a' RR. szerkezete szerint megtartatott.

Zemplényből. Sept. óta tartott k.gyülésink nevezetesb határzatinak rövid vázlata köv: Tisztujitás folytában tartott 7beri gyülésünkben kimondatott azon határozat: hogy azon egy személy Ujhelyben hadi pénztárnok, Pozsonyban pedig követ is lehet. Igy hát ha a' hadi és házi pénztárnokságot mind eljárás mind biztosság tekintetében egy személy elviselheti, miért nem egyesitjük a' két hivatalt, 's miért nem kiméljük meg a' szegény adófizetőket? Ugyanakkor szembetünő volt Bottka esküttnemes lemondása, ki nem valami zsiros anyagi állapotja mellett is elvül tüzé magának, egy hivatalt két tisztujitás közén tul-nem viselni, valóban nem mindennapi eltökélés, ujra harmadszor is megválasztatni és akkor visszalépni, habár kissé fogyatkozásos helyre esett is ujdon megválasztatása. A' derék lemondó, táblabirósággal tiszteltetett meg. Ugyanakkor A. P. helyett egy más neveztetett ki esküttnek, kinek nevét mai napig sem tudom, midőn A. P. nevét, a' nagy kiabálásban egészen megtanultam. Szintakkor P. M. majd 18 éven keresztüli jegyzősködése után, mint jelöltetett ki 's milly egyetemes hő ragaszkodással választatott fősz.bíróságra, elvégre csakugyan megsokaltatván a' teljes becsületességü férjfiúnak mellőzgettetése 's jegyzői székét milly szorgalom-példányu egyed tölté be viszont ennek előléptetésével milly jeles tagokkal gyarapult a' jegyzői hivatal. K. G. is zemplényi táblabiróvá lett, minden becsületes ember örömére 's a' köznek nyilványos 's sok oldalú nyereségére. Kiviláglott ugyanakkor, hogy a' megyei felügyelés alatt nem mondhatni virágzó kórházunk alaptőkéjeből mint juta veszendőségre valami 20ezer fr. csupán azért, mert a' világos adóssági pert majd annyi év alatt, mennyit a'követelési összeg száma mutat, nem lehete végre juttatni! szép az 's mulattató is ha a' zöld asztal körüli szónoklatokat hallgatjuk, de tettre vajmi kevés erő jut 's végbehajtásra vajmi parányi hüség! az illy atyáskodás alatti gyermeknek sokszor jaj! A' nemes árvapénzekből többek közt, csak közelebb elhunyt egyik hivatalnokunknál nevezetes árvapénz veszett el örökre 's tudva van, mint pecsételte rögtöni halállal egyik árva e' gyámságot, meghall-

ván szép örökségének elvesztét! szép a'megyei rendszer, de a' tisztviselők 's teins rendek felelőssége nélkül illy rongáltatások mellett! Kaesztenbaum Márton zsidó nevezetes tömegéről is, melly már meg is tisztáztatott, vala szó, 's a' gondnok számadása nyomán elhatároztatott: hogy a' számadás terhe alatt levő, eddigi szokása szerint többé belőle ne kölcsönözhessen. Követjelentések 's utasitások is tárgy. de azokkal minek untatni a' közönséget, utasitásink u g y i s rendesen kitünnek a' hongyülési szőnyegkérdések feletti hirlapi közlésekből. E m l i t é s r e m é l t ó azon szomorú eset is: S z á n t ó n a' gazdag gibárti molnár, mint lötte agyon az orosz papot vallás feletti heves vita közt. M u l t évi 7beri közgyülésink, 's eseményink között ezek voltak a' kitünőbbek; folyó évi februáriusi gyülésünkről, lejárt farsangunkról 's egyéb holmikről pedig egy két vonásban köv.közlésem tárgyai: 1) Az or.szerte ismeretes L. M. és Sz. ügy ismét szőnyegre került, két becsületes ész- és tettdús egyed ugyanis, kik illy csávába sodortattak,a' valódi bünös könnyebb kibonyolithatása tekintetéből magok ellen közkeresetet kértek indittatni, hogy a' nem érdemlett piszokban isten tudja meddig ne heverjenek, kérelmök valahogy teljesittetett. 2) Egy csőd felé járó karókereskedő, különben bátor nemes ember majdan derék hivatalnok, már most érdemes ősztáblabiróV.A—t tiszti foglalkozása közben megbecstelenitvén 's hirszerint még talán megkarózni is akarván, közkereset alá vétetett. 3) Hongyülési irnokink, a' kiadót ide nem értve, sz. Istvánra visszahivatandók,nem azért,mert a'sz. követeken elkövetett bántalmakban részesek nem voltak, hanem azért hogy országgyülési tapasztalásban több más ifju is részesülhessen. U t a s i t á s i n k r ó l itt is hallgatok. Farsangunkat minden tetemes szegénységünk daczára is elég pazarlással t á n c z o l t u k keresztül. De nem csuda, mert nőnek és idősülnek a' bábikák, szegény gondos szülék menekülni akarnának minden áron a' czifra butoroktól,vonczolni kell hát főleg a' hervadóra indultakat nemcsak a' mádi bálokra,hanem mindenhová, hol vásárlókat gondolnak, 's minthogy a' vásárlók naponként igen okosodnak, ugyancsak föl kell piperézni a' kis állatot, hogy jobban szembe tűnjék és szeme fényét veszitse a' pápaszemes urfi! Innen származik aztán a'nagy hosszú bolti árjegyzék, 's ha még ez nyolcz tiz farsangon át igy ismételtetik, bizony két három lyányos jámbor szüle, nem irigylendő sorsod! Farsangoltak mondom megyénk gazdag szegényei több helyen,Ujhelyben Patakon, Tályán, Tokajban, 's a' pataki jogászok min denütt jelen voltak. Bizony ifju barátim! kissé szebben is viselhettétek volna néhol magatokat! de azért a' ti éveiteket átpróbált higgadt ésigazságos birálók nem fognak rátok rágalmakat szórni, lesz idő komolyabb viseletre is még, csak kérlek kiméljétek a' drága ifju erőt, 's jóra és szépre forditsátok inkább! A' tályai bál legbarátságosb 's nem nyerészkedő volt. Ujhelyben az urak, noha kevesek, külön báloztak,külön a' polgárok is, 's aranyért sem láthattál egy u r a t, annyival kevésbbé urnőt köztük, urat nem, mert a' nagysás asszonyok keményen eltiltották; urnőt és kisasszonyt nem, mert egy teins asszony, habár sine vitulo is,hogyan találhatná fel magát kereskedő's mesterembernők közt, 's hogyan vegyithetné kimüvelt kisasszonyát holmi festő's zsemlyesütő lyányokkal összze. Igy áll itt még a' müveltség,igy bíz az irigység, pedig polgárlyányink hatán nem miveltebbek is,de bizonnyal hasonfokú miveltségüek és szebb alkalmasint izletesb öltözékűek, 's a' mi legfőbb, pénzesebbek — 's mi természetesb e' pénzetlen világban, hogy kiknek pénzre van szükségök(mert nőre vajmi kevésnek van) azok csak ott forgolódnak,udvarolnak, hol valamit éreznek, ezt pedig némelly tensnőnek látni legalább is gyomorgörcs és ájulás! — vajha illyesek igazán ájulnának el! de ebben is mint más egyébben olly szinlők, hogy láttunk ájuldozó nőt előre kinézni a' helyet hova dülendő, 's lábával keresni a' czipét, melly dülése közben leesett, 'sat. Bizonyos alsó járásbeli fiatal tisztviselőnk hogy hogy nem, nagyon illetlen hirbe kevertetvén, mostani gyülés alatt egy ebédnél barátságos enyelgés tárgya lőn, 's ő, az ifju egy barátja tréfás megjegyzésére annyira kiszökkent sodrából, hogy a' más rosz hirén kapkodó, vagy inkább a' támasztott pletyka valóságát hinni hajlandó barátját párviadalra hitta ki, azonban okkal móddal, noha barátja teljességgel vissza nem riadt nem verekedtek meg.Ne is verekedjetek uraim! sőt inkább vetekedjetek közreható jó tettekben, ne varrjatok himet némelly képviselőkrül, kik hat forint napibér mellett duellálgatnak. Megyénkben vélettenül ezelőtt egy vagy pár évvel tizenhármas társulat alakult 's ivótársasággal czimeztetik. De azért ne higye ám senki, mintha ezen czim a' szó teljes értelmében illetné azt,bár mind illyen tagokból állhatna megyénk. Ez csak történetes együtti ebédlés következtében alakult, ama népmonda nyomán, melly a'13 tagbul álló ebédlést balhiedelem vagy előitélet szerint egyre bizonyos halált hozónak jósolja. És e' derék társulatból istennek hála eddig egy sem halt meg,azért ez évenként összegyül és örülve az életnek, aggódva a' dolgok ferde folyásán sokszor a' bajt borba fojtja.Igy üllte ez közelebb nevezetes évnapját és Sz. M. szokott vidor modoru beszédet tartott, volt elnök K. G. feltámadására 's uj elnökválasztásra tárgyazót. E' beszédben hő borszerelmesen meg van bornemisza költő által a' tokaji bor dicsérve, 's lám a' tisztelt társaság mégis idegen pezsgőkre költ üvegenkint 3 pengő forintot, mi vagy rosz süretre mutat,vagy rosz izlésre, vagy, azt kell hinni, hogy mégis akad jobb ital a' hegyaljai aszunál v. egri nemzeti vérnél. Réti.

Ausztria.

(Vacquant t. Károly főherczeg. Dunai gőzhajózás rosz kilátásai.) Vacquant báró haditárnok 's egy gyalog ezred tulajdonosa életének 90. évében mart. 20án fényes szertartással takarittatott el Bécsben. Különösen franczia háborúban szerzett nagy és sok érdemei emelék őt közkatonából illy magas rangra's 16 rend-jellel koszorúzák mellét.FőhgKároly ő fens.egész családostul most Prágában van, hol párhét előtt lyánya Mária főhgasszonya'nemes hölgyintézet főasszonyává avattatott föl. Ezen főhivatal évi jövedelme 25,000 ft. — A'dunai gőzhajózásnak keleten nem a' legkecsegtetőbb jövendő mutatkozik. A' törökök viszszavették azon engedélyt, mellynél fogva az ausztriai gőzhajótársaságnak szabad volt Rasovától Kusztendseig szárazon szállittatni,mi által a'Duna éjszaki nagy kanyarulata's a' Szulinatorkolat veszedelmei kikerültettek.Most az utazók inkább fogják az Odessa 's Galacz közt létesülendő orosz gőzhajó-vonalat használni, annál inkább, mivel Odesszától Konstinápolyig igen szabályosan van a' gőzhajózás rendezve, és ezenfelül az orosz gőzösek egyszersmind hadihajók levén 's czéljok nem csupán pénznyereség, az utazókat olcsóbban nagyobb kényelemmel láthatják el. Legközelebb pedig az aldunai tartományokban egész Orsováig orosz gőzösek szeldelendik a' Duna hullámait. — Ragúzából folyvást nyugtalan hirek érkeznek az ottan minduntalan meg megujuló földrengésről.

A' svéd kir. halála következtében fels. udvarunk 12 napi gyászt öltött. — Ő fels. az eddig Vacquant b. nevét viselt ezred tulajdonosaul Turski, Dalmátország hadi parancsnokát méltóztatott kinevezni.

Spanyolország.

(A' két királyné találkozása Aranjuezben. Munoz spanyol granddá lett. Cartag. csata. Arguelles †.)Mart. 20—23án a' madridi főnemesség gyülhelyévé vált Aranjuez. E' királyi mulató-palotától mintegy ¾ órányi távolban pompás sátrak voltak fölállitva az özvegy királyné első üdvözlésire; különösen pedig a' neki szánt sátor valódi keleti pazar fénynyel volt ellátva, még csak az orvos sem hiányzott belőle, erősitő-szereivel, azon esetre,hatán a'viszontlátás örömei valakireveszélyes hatást lennének gyakorlandók. A' sátrakat fegyveres lovagcsoportok környezék, 's a' zászlók egyikén, mellyek azt diszesiték, e' szók valának olvashatók: „Nincsenek Pyrenaeék, többé" mi alkalmasint bók akart lenni Franciaország számára. A' királyné 's testvére már délután ötödfél órakor kocsiztak ki a' sátorba, 's alig várhaták rég nem látott édes anyjok megérkezését. Többszöri csalatkozás után, miket emelkedő porfelhők okoztak, végre ismét por támadván a' közel dombon, igy szólt a' királyné: „Ezuttal nem csalatkozik szivem" 's csakugyan igaza volt, Krisztina királyné 5¼ órakor megérkezett. A' jogminister mellette ült a' hintóban, Narvaez pedig lóháton kisérte őt. Néma ölelés közt csak könyük által beszéltek egymással az anya és gyermekei. Ugyanazon este még számos udvarlást fogadott el a' királyné, másnap pedig igen fényes és látogatott kézcsóki ünnepély volt. Este a' város tündöklő világitásban ragyogott, 's minden utczán dal és zene harsogott, mintha Spanyolország már századok óta legboldogabb békének örvendne. 23án Madridba utaztak a' királynék, hol még nagyobbszerü ünnepélyekkel fogadtattak. Különösnek tetszett, hogy Espartero legpártosb baráti, kik K r i s z t i n a számüzetésének legfőbb okai voltak, most szinte buzgón oltároztak körülte. —Viszszatérte után tüstint kegyelme jeleit kezdé osztogatni a' királyné és Munoz urat Rianzares hgi czimmel és első osztályu spanyol grandi méltósággal ruházta föl. Némellyek hiszik, hogy rövid idő mulva Munoz urrali titkos házasságát is nyilványossá teendiKrisztina.Telegrafi sürgönyök szerint mart17d. a' cartagenai ostromlottak kirohantak a' városból, és San Anton helységet egészen megsemmiték. R o n c a l i katonasága e'szerfölött véres csatában sokat szenvedett. — Bonet összeesküvésiről 's állitólagos fölfedezéseiről még folyvást legkülönbnemü hirek szárnyalnak.Legujabban azt terjesztik, hogy Alicante és Cartagena közt a' tengeren levéltárczát találtak,mellynek tartalma számos madridi és gibraltari főrangu családot összeesküvési gyanuba bonyolit, 's igy rövid idő mulva alkalmasint ismét számos elfogatás fog történni, miután a'kormánypárti sajtó még most is legnagyobb szigort ajánl gyakoroltatni mindazok ellen, kik máskép gondolkoznak, mint a' ministerség emberei. Ezalatt a' ministerség minden áron megnyerni törekszik Krisztina kegyét, 's ennélfogvást minden országos intézvényt franczia kaptára törekszik vonni; mi azonban hihetőleg uj zavargásokra fog alkalmat szolgáltatni, mert a' spanyol nemzet még most is bir annyi önállósági szellemmel, melly szerint az idegen szokásokat és intézvényeket egyáltalában nem türi. — Madoz követ fogságát valamennyire megenyhitteté a' kormány, mi oda látszik mutatni, hogy Bonet vallomásiból semmit nem bizonyithattak ellene.— Arguelles, Izabella királyné volt gyámja, martz. 23án, Krisztina királyné megérkezte napján, Madridban elhunyt. — Cartagena mart. 25kén meghódolt. —

Anglia.

(Albert hg. Coburgba utazott. Egyezkedés a' gyári munkaidő iránt. Embertelenség a' nyilványosság ellen.) Albert hg. martz. 28án szárazföldre utazott, mondják azonban, hogy látogatása Coburgban csak rövid időig tartand, 's hogy pár hét mulva ismét Londonban fog lenni. 27én délután a' belgák királynéja Londonba érkezett Albert hg.távolléte alatt a'királynét mulattatandó. — Graham belminister az alsóház legközelebb ülésében jelenté, miszerint a' gyári munkaidő iránti törvény javaslatot erősen föntartani, azaz ministerségi kérdéssé tenni szándékozik, mire Ashley szinte elég határozottan nyilatkozott; másnap mindazáltal abban egyeztek meg a' felek, hogy a' minister uj törvényjavaslattal lépend föl ez ügyre nézve, 's igy darab időre ismét biztositva van a' ministerség állása, sőt alkalmasint nem is félhet most kivált e' tekintetben bukástól, mert a' halasztási idő alatt könnyen szaporithatja párthiveit. Ezen ügy azonban idővel alkalmasint többször fogja még a' ministerséget hasonló kellemetlen állásba hozni. — Az angol olvasók 's még inkább olvasónők mindenek fölött kiváncsiak a' legfőbb ranguak életviszonyiról lehetőségig gyorsan 's kimeritőleg értesülni. Ez okból tehát a' londoni lapok rendesen vetekedve követnek el mindent, mi által olvasóik e' vágyát kielégithessék, 's azért különösen a' királyi pár körül törekszenek ügyes ujdonságirókat tartani, hogy minden mozdulatjokat lehetőségig körülményesen juttathassák a'közönség elibe. Igy midőn néhány hét előtt Albert hg Wight szigetre utazott, a' királyné számára vásárlandó mezei lak megtekintése végett, egy illy ügyes ujdonságiró,titkon mindenütt nyomban követé a' hget, hogy minden mozdulatit, szavát,mosolyát,köhintését, köntösét 's egyéb érdekességit legnagyobb hüséggel irhassa le. Portsmouthig minden kedvezőleg sikerült,ott azonban a'gőzösre is becsuszott az ujdonságiró, 's munkáját fáradhatlan szorgalommal folytatá. Utközben Albert hg. észrevette őt, 's boszankodván,hogy pillanatig sem lehet szabadon, elfogatását parancsolá. Erre joga volt a' hgnek, mivel az ujdonságiró engedelem nélkül, titkon csuszszant a' hajóba; de a' mi ezután történt vele, az mindenesetre embertelenség volt. A' matrózok ugyanis a' gőzös kit csolnakát vizbe ereszték 's a' foglyot belé ülteték,kik a' gőzös kerekei folyvást vizzel locsoltak, a' mi martziusban csakugyan nem tréfa; sőt mi több, parthoz érkezvén, iszapba márták 's azután utnak bocsáták.Ha ezengedelmével történtAlbert hgnek ugy népszerüsége nem fog sokáig tartani a' szabad Angliában, hol a' legutólsó napszámossal sem szabad rendes törvénykezés nélkül az itélet vagy büntetés súlyát éreztetni. — O'Connellt Irlandba utaztakor minden városban lakomákkal 's egyéb f é n y e s tisztelgésekkel szándék meglepni. Ha pedig csakugyan börtönbe fog záratni, akkor az irlandiak az egész katholikus világot nyilványos részvét-kijelentésre készülnek fölszólitani. — A' kelentindiai társulat igazgatósága az indiai hadseregnél a' tisztek számát szaporittatni határzá, mivel tapasztaltaték,hogy a' benszülöttek csak addig harczolnak vitézül, mig sok tisztet látnak magok körül, de mihelyt ezek száma gyérül, azonnal rendbontásra fajulnak. — Martz. 25én Londonban fényes sokadalommal ünneplék a' Themze-Tünnel első megnyitási évnapját. Eddigi hiteles számitás szerint minden órában 2400 ember halad át a' földalatti uton. —

Franczia-ország.

(Uj királyi unoka. Ujonczozási törvény. A' szabad sajtó kezelési vázlata.) Lajos Fülöp ismét uj uno-

kával gazdagult. Martz. 29én reggeli 5 órakor ugyanis Koháry-CoburgKlementine hgnő szerencsésen fiat szült, ki Fülöp, Ferdinand, Mária, Auguszt's Ráfael neveket nyert a' keresztségben még ugyanazon nap délutáni 5 órakor. A' keresztelési szertartást a' parisi érsek teljesité. Este nagy udvari lakoma volt ez örvendetes esemény következtében. — A' martz. 28diki következtében az ujonczozási törvényjavaslat a' ministeri inditvány értelmében, nagy többséggel, csakugyan elfogadtatott, azon egy módositványnyal, miszerint a' szolgálatidő 8 évről hétre csökkentetett. Subervic táborfő hiában emelé tehát ki mindenkép a'porosz katonáskodási rendszer elsőségit, hol nem létezik illy állandó véradó, miután tettleg bizonyittaték be, hogy 3 év alatt is jó katonát faraghatni az emberből, minek következtében a' porosz kormány 30 millió frankkal 500 ezer főnyi jól gyakorlott hadserget bir talpra állitani, mig a' franczia ministerség 300ezer embert csak 340 milliónyi áldozattal tud sikra szállitani: A' National ez eredvényre csak azt jegyzi meg, miszerint a' mostani ministerség érdeke mulhatlanul azt kivánja, hogy a' katona még csak távolrul se képzelhesse magát franczia polgárnak! — A' kormány nagy figyelmet fordit az olasz elégületlenek mozgalmira, kiket a' National folyvást buzdit ugyan, de mégis azon intéssel, hogy szerfölött vigyázók legyenek, mert a' mostani franczia ministerségtől csak elnyomatást 's kérlelhetlen üldöztetést várhatnak. — A' sok sajtópör következtében a' Charivari figyelmezteti a' franczia nemzetet, miszerint 1830ban a' kormány igéré, hogy nem lesz több sajtópör, Barthe pedig azt mondá akkor, hogy sajtó vétség miatt 8 napi börtön valódi büntetés, 15 napi szigoru, és egy hónapi borzasztó büntetés; azóta 14 év alatt a' napi sajtó 7,500,500 fr. büntetést fizetett és 184 évi 's 10 hónapi börtönt szenvedett. Most egyszerre 27 szerkesztő ül börtönben. —

Görögország.

(A' király által tett módositások az alkotványi okiraton.) Következők azon módositások, mellyeket a' nemzeti gyülés által készitett alkotványterven a' király tett 's a' nemzeti gyülés elfogadott: a' gyülés elfogadá a' 20, 21, 23, 25, 27, 30, 32 §§. módositványit, mellyek mind a'kir. jogokat határozzák el. A' 25 §. ekkép módosittatott: „A' kereskedési és minden más szerződés, melly törvény által szentesitendő engedélyt foglal magában, csak a' következő kamra és senatus megegyezte után birand törvényes erővel." 30 §: „A' király a' követeket és senatorokat évenként egyszer hivandja összse rendes, 's valahányszor szükségesnek látandja, rendkivüli gyülésre. Azt személyesen vagy képviselője által nyitandja meg; joga van a' követeket szétoszlatni, hanem a' szétoszlató rendelet tartozik egyszersmind a' választókat összehini, kik két hónap alatt okvetlen választandnak. A' kamra 3 hónap alatt gyülend összse." A' 32. §hoz a' király a' megkegyelmezési jogot csatolta. A' kir. esküre nézve tett módositás nem fogadtatott el. A' 42 's 43 §§. igy olvasztattak egybe: „A' király nagykorusága a' betöltött 18. évre határoztatik. Trónra lépés előtt a' ministerek, sz. zsinat, senatorok és követek előtt a' 36 §ban foglalt esküt teendi le. A' király legföljebb 2 hónap alatt egyetlen gyülésre hivandja össze a' senatorokat és követeket." 47§. a' kamrák megnyittatására nov. 1 (13)kát tüzi ki. Némelly §§. iránt ajánlott módositások, mellyek a' követeket és senatorokat illető kármentesitést tárgyazzák, viszszautasittattak; ugyszinte az is, melly a' 93 §ra vonatkozólag némelly büntetteket esküttszék ítélete alól ki akart venni. A' király azon felszólitása, miszerint a' gyülés a' külföldieket közhivatalokból kizáró határzatát huzná viszsza, nem pártoltatott, 's csak annyi engedtetett meg, hogy consuli 's dragomani (tolmács) hivatalokra kivételképen külföldiek is alkalmazhatók legyenek.

Belgium.

(A' királyné Londonba. Az egyetem- esküttszéki törvény.) Mart. 25kén a' király 's királyné Ostendébe utaztak, honnan a' királyné Londonba szállittatott át. — A' képviselő kamra mart. 25kei ülésében az egyetemi vizsgáló esküttszékről rendelkező törvényjavaslat került szőnyegre. A' hollandiávali szerződés tárgyalása óta nem volt illy nevezetes ülés. Már délelőtt „a' nemzet palotája" körül töménytelen nyugtalan néptömeg hullámzék 's 1 órakor a' terem ajtai megnyittatván, minden karzat azonnal megtelt. A' képviselők lassanként gyültek összse, de sok nem jelent meg. Nothomb ur hoszszas beszéddel nyitotta meg az ülést. A' javaslat iránt több inditvány tétetett, de az ülésben a' tanácskozás szavazásra még nem érett meg. Mart. 21kén a' senatus által inditványozott törvényjavaslatot, mellynél fogva 84 millió forint kölcsön engedtetik meg, a' képviselő kamra is elfogadta.

ÉRTESÍTŐ.

Csödület

a' központi kisdedovó- képző intézeti igazgatóságra.

A kisdedovó intézeteket M. O. terj. Egyesület részéről ezennel közhirré tétetik, miszerint a Tolnáról Pestre áttelepitett kisdedovó képző-intézetnél, eddigi igazgató Wargha István ur lemondásával az igazgatói hivatal megürülvén, az azt elnyerni kivánók magokat vagy id. Schedius Lajos kir. tan. urnál mint az e' tárgyban kinevezett bizottság elnökénél (Pesten váczi utcza 14. sz. alatti házban) vagy Simon Florent alelnök urnál (aldunasor Nemeshegyi ház 47 sz.) vagy a titkárnál (Ujtér Ürményi ház) legfölebb f. évi augustus 15ig bezárólag jelenthetik. Az egyesület közgyüléséből kirendelt bizottság következő föltételeket tüzött ki a pályázókra nézve: 1) hogy nagykoruságot ért férfiak legyenek. 2) legalább elvégzett philosophiai tanulmányikról kielégitő iskolai bizonyitványokkal birjanak. 3) hogy már előbb tanitói vagy nevelői pályán működtek legyen. 4) az erkölcsiségöket tanusitó általányosoklevelen fölül, még eddigi foglalkozásaikat, és különösen a gyermekekkel és növendékekkeli bánásmódjokat ajánlatlevelekkel igazolják. 5) a magyar és német nyelvet tökéletesen értsék és beszéljék. 6) az intézeti igazgatónak a' gondja alá bizott 2—6 éves gyermekek megovásán fölül főhivatása lévén a növendék kisdedóvók képezése, mulhatlanul megkivántatik a pályázótól, hogy az erre vonatkozó tanulmányokban tökéletesen jártas legyen, ezen tanulmányok: általányos nevelés'tan, és különösen a' kisdedovás körébeni tanmódszer (methodica), erkölcstan, embertudomány (anthropologia), magyar nyelv, szám-alaktermészettan, természet, es földleirás, történetek, műtan, főkép a gazdálkodásra és kézmüvekre vonatkozólag és szép irás. Ezen tudományokbani jártasságuk iránt a' pályázók nemcsak irásbeli, hanem élőszóvali, sőt gyakorlati vizsgálat alá is fognak a' bizottság által vétetni. Mindezek mellett különös ajánlataul fog szolgálni a pályázónak, ha minél több nyelvet ért és beszél, és zene s rajz-ismerettel bir. A' mindenben hasonlók közt különös tekintet leend a házas férfiakra. Ezen hivatallal járó javadalmak: az intézetben illendő szabad lakás, elegendő tüzifa, és 800 ftnyi évdij, melly azonban az egyesület pénzerejének növekedtével még emeltetni is fog. Az igazgatóul megválasztandó egyed f. évi aug. 23kán azonnal belépend hivatalába, világosan kiköttetvén, hogy e' mellett más hivatalt vinnie vagy folytatnia nem leend szabad. — Szives bizodalommal megkéretnek a' hazai hirlapoknak, mint a' nyilványosság organumainak nagy érdemü szerkesztőji: legyenek szivesek a' népnevelés érdekében kelt ezen hirdetvényt nagy becsü lapjaikba fölvenni, sőt meg kéretnek az emberiség hő keblü baráti is, hogy az ezen hivatalra alkalmasaknak ismert férfiakat ezen hirdetvényre figyelmeztetni méltóztassanak. Kelt Pesten a' kisdedovó int. m. o. terj. egyesületnek 1844. mart. 15dikén tartott bizottsági üléséből. — Stuller Ferencz egyesületi titkár.

Ovás.

Hirlapok utján f. évi april 16kára birói árverés hirdettetvén Kis-Kőrös m.városa határában, ugy szinte a' szűcsi és tabdi pusztákon, Okolicsányi János ur részére leány ágon levő rokonai ellen biróilag lefoglalt javakra nézve; a' menynyiben ezen javak közt a' Novottaféle zálogért kicserélt azon birtokrészek is benfoglaltatnak, mellyeket néhai idősb Okolicsányi János ur (a' t. Pestvgye levéltárában látható) végrendelete szerint nekünk hagyományozott; de egyébiránt is, mivel nekünk az Okolicsányi testvérek közös atyja ellen annak Pestvmegyében fekvő jószágaira még 1835d. évben a' t. vgyénél betáblázott 7000 v. ftnyi követelésünk van, melly az árverésre kitüzött javakon teher képen fekszik; figyelmeztetjük a' venni szándékozókat, hogy e' vételnél ovatosak legyenek annál is inkább, mert mi ezen birói árverés ellen megtettük immár t. Pestvgye közelebbi közgyülésén ünnepélyes ovásunkat. Kelt Pesten apr. 7kén 1844. Olgyai Nagy Anna és lyánya Franciska.

Serház haszonkibérlés.

Székes-Fejérmegyében keblezett Adony m városban, az uradalmi serház minden hozzá tartozó haszonvétellel f. 1844dik nov. 1ső napjától kezdve, 3 vagy 6 köv. eszteudőre május 1ső napján tartandó árverés utján a' többet igérőnek bérbe fog adatni; a' vállalkozók 320 ft. p. p. Czők előleges letételével ezzel meghivatnak. A' feltételek a' tiszttartóságnál megtekinthetők. 1—3

Árverési hirdetvény.

A nmgu m. kir. udv. Kincstár rendeléséből ezennel közhirré tétetik: miszerint a hradeki kincstári urodalomhoz tartozó kir. haszonvételek 1844ki november 1től 3 esztendőre, ugymint 1847dik octob. utóljaig; nemkülönben a hradeki sörház 6 évre, tudniillik 1844ki nov. 1től 1850ik évi octob. utóljaig az ezen czélra f.é. junius 3án a hradeki kastélyban regg. 9 órakor tartandó nyilványos árverés utján bérbe fognak adatni, mellyek következők:

Vendégfogadók és korcsmák.

1) a verbitz-husztaki vendégfogadó, mészárszéki joggal, 150□° kerttel, 25 hold 450 □° szántóföldekkel, és 15 hold 900 □° kaszálókkal.

2) a hradeki ugynevezett réti vendégfogadó, Porubka mellett, mészárszéki joggal 150 □° kerttel, 720 □° kaszálókkal, és 575□° szántófölddel.

3) a hybbei vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve) 405□° kerttel, 11 hold 634 □° szántófölddel, és 23 hold 1134□° kaszállóval.

4) a hradeki kastélyhoz tartozó korcsma egy kis házi-kerttel és 1080□° szántófölddel.

5) a szihottai vendégfogadó egy 720□° kerttel.

6) a vichodnai nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 81□° kerttel, 6 hold 962□° szántófölddel, es 26 hold 154□° kaszálóval.

7) a bielanszkei nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), és 37h. szántófölddel.

8) a teplicskai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak, még a sörnek is szabad mérésével, 6 hold 1284□° szántófölddel, és 1 hold 970□° kaszálóval.

9) a dovallovei vendégfogadó mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 8 hold 904 □° szántófölddel, és 13 hold 162□° kaszálóval.

10) a kokovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 893□°kerttel, 13 hold 45 □° szántófölddel, és 10 hold 1132□°kaszállóval.

11) a plostin-hlanovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), és ⅛ telekkel.

12) a hradeki sörház, serfőző joggal, hozzátartozandó káposztáskertekkel, 2 hold 1137□° kiterjedésü szántófölddel.

Malmok.

13) a hradeki malom 4 kővel, a hradeki serfőzőházhoz kivántató szabad ingyeni őrlésével, 872□° terjedésü kert és 3 hold 760□° szántófölddel.

14) a vrbitzi 4 kerekü őrlő-malom, 2 hold szántófölddel.

15) a vichodnai 3 kerekü malom posztó-ványolóval, 2 hold 812□° kert, és 2 hold 8217□° szántófölddel.

16) a teplicskai 3 kerekü malom, posztó ványolóval, és 812⅛ kerttel.

17) a kokovai 3 kerekü malom, posztó ványolóval és 4 holdos kerttel.

18) az illanovai 1 kerekü malom, 650□° kerttel.

19) a lehottai malom 3 kővel, 1 hold 1168□° kert és 12 hold 132□ kaszállóval.

Mészárszékek.

20) Verbitz mezővárosában.

21) Verbitz-Husztákon.

Halászat.

22) Bocza és Maluzsinában.

23) Vág folyóban Verbitz mellett.

24) Vazsetzi és bielanszkei patakokban.

25) Bela és Dovalovetzen „ „

Havasok.

26) a Prostredna zadnai havas.

27) Hoskova és zadni Grung.

28) Krizna és Hlina.

29) Tomanova, Javozova, temne Szmretsinj a kaprova pod Krivánom.

30) Druzova, Lapinova, Szutova, Holitza.

31) Brezinova.

32) Welkj Boh és Miskomo.

33) Uboke Polanj, Ticha, Koprovicza és Spanya.

34) Panszka Javorinka.

35) Orantzova és Kralova Javorinka.

36) Palenitza, máskép Szkalka.

37) Schiroka a királyi hegyen.

38) a schirokai völgytől Orlovoig.

39) Orlovoi völgytől Koleszovoig.

40) Koleszovoi völgytől kobutyarki hegynek csucsáig.

41) Drjtsna a Temna hegytől az orantzovai völgyig.

Bérleni szándékozók a szükséges bánatpénzzel, 's mostani bérsomma mennyiségéhez hasonló biztositékokkal ellátva, a fenkitett napra hivatalosak.

A bérleti föltételek a hradeki uradalomnak irodájában, vagy a tiszttartói hivatalban eleve megtekinthetők.

A zsidók, csak az országuttól és uradalmi műhelyektől távollevő korcsmáknak kibérlésében vehetnek részt.

Hradeken, febr. 8án 1844. 2—3

Árverési hirdetés.

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó jármos ökrök, számosabb selymes juhok, gazdasági eszközök, gabona, széna, szalma, az aszódi pinczében bor és egyéb ingóságok csődválasztmányi határozat következtében készpénzért eladandók levén az árverés e' következendő időkben fog tartatni:

1) Pestmegyében kebelezett Harkai pusztán folyó évi aprilis 15én, midőn maga ezen pusztabeli rész is haszonbérbe fog adatni, ha előbb iránta egyezkedni nem lehetne.

2) Fejérmegyében Baracska szomszédságában fekvő Szent Iványi pusztán aprilis 19kén.

3) Pestmegyében Aszódon apr. 22én, Kiskartalon apr. 23kán

4) Nógrádmegyében fekvő Kisfalud máskép Krakkó pusztában apr. 25én.

5) Hevesmegyében fekvő Recsk helységben apr. 27kén, melly helyekre és határidőkre a' venni szándékozók illendően meghivatnak. Kelt Pesten martzius 24kén 1844. 1—3

Göböly-eladás.

Ns Tolnamegyében Simonytornyán 30 darab jól kihizott ökör eladó. 3—3

PEST, vasárnap april. 14kén

JELENKOR.

1844.

30dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétől julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával elfogad előfizetést a' *Jelenkor és Társalkodó* szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: (kinevezés 's névmagyaritás; A' pesti javitóház; Országgyülési közlemény: a' mart 21ki frdi ülés vége; mart. 26kai fördi ülésb. a' városi követeknek adandó utasitás iránti tanácskozás pótlék-részletei némi kitünőbb előadások velejével; budapesti napló: templomrablás 's egyéb orzás; irodalmi ujdonság; szinmüvizsgáló választmány birálati sikere; szinházi krónika; törökbálinti szerencsétlenség; vakok pesti intézetének 2 havon általi gyarapodása; a' magy. gazd. egyesület nyári közgyülésének tárgyai; az idei pesti mükiállitás ügyében tudnivalók; testgyakorlati iskola; Veszprém megye martiusi közgyülésének eredvényei; hivatalos czáfolat a' tornamegyei két gyülésről közlöttekre; a' kassai nőegylet jótékony munkálkodásinak foganata.)
Spanyolország (folytonos ünnepélyek a' fővárosban; részletek a' cartagenai ostromrul; Cartagena feltétlen meghódolta; Narvaez nyilatkozványa.)
Anglia (Uj gyármunka-idő körüli törvényjavaslat; vélemény a' franczia egyházi villongásrul.)
Franczia ország (udvari hirek; gyalázatos büncziborasság; fiatal Olaszország tervei elhalasztatnak; lengyel menekvők törekvése 'sat.)
Dánia (Thorwaldsen halála.)
Törökország (A' renegáti ügyet Canning erősen sürgeti; egy keresztyén finnak török vallásra térte.)
Aldunai tartományok (számos kivégeztetés Belgrádban; az oláhországi közgyülés vég munkálatai 's eloszlatása.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Névmagyaritás 's kinevezés. Ő cs. kir. fels. Lóstájner Lajos, orvos és sebesz tr. szülész és sebészmester nevét Arányi- ra változtatni, és szintannak a' magyar k. pesti egyetemnél nyilványos rendkivüli tanár czimmel a' kórboncztan (Anatomia pathologica) tanithatást kegy. megengedni méltóztatott.

A' pesti javitóház. *)

A' legszivrehatóbb jelenetek sokat vesztenek mindennapiságuk által érdekeikből, 's mit szemünk mint külső jelenetek tolmácsa megszokni tudott, azt legyen bár még olly szivrázó, közönyös kedélylyel tekintjük, mig más csekélyebb érdekü jelenetek ritkaságuk miatt kitünő figyelemmel fogadtatnak. Midőn hat év előtt e' testvér városok lakosai a' dagadozó hullámok árjai közt elvesztették mulandó vagyonuk nagy részét, a' kétségbeestek jajveszéklő hangjai meszsze hatottak, példátlan részvéttel vetélkedett hon és külföld szeretettel pótolni azt, mit az ágyából kirohant elem vad dühe elpusztitott. A' város épült, szépült 's alig mult néhány év, a' baj feledve van. Ha az árviz magasságát jelelő emlékkövek, 's az egyházban ünnepeltetni szokott évnapok a' volt nagy veszély emlékezetét föl nem élesztenék, csendesen 's nyom nélkül folyna le az is mint sok más a' feledés homályos leple alatt a' mulandóság tengerébe, 's miért? mert a' kár csak mulandó, mert pótolható vala.

Vannak azonban e' városok keblében más bajok, tizszer nagyobb bajok, mellyek mindennap növekednek, 's mennél tovább halasztatnak gyógyittatlan, annál nagyobb súlylyal nehezülnek nyakunkba, bajok, mellyek pótolhatlanok, mert lelkiek, ama kétségbe esett nyomort értem, melly rongy- fedte fiatal kóborlók gyalázatos szerepében látható, 's ezek számának növekedését annál szomoritóbb érzettel szemléljük, mennél fontosabb az ellensúly öregbedő nehezedése, midőn az anyagi érdek apostolai szellemi tehetségük minden virágit csupán e' mezőre ültetik, 's nemcsak egyedi notabilitások, hanem egész egyesületek is csak e' téren látszanak központositani minden erejöket, mintha a' valódi jóllét kirekesztőleg csupán az anyagi világban volna keresendő! 's minthogy e' bajok az erkölcsiség romjain alapitják vészes hatalmok kárhozatos fészkét, van é halandó, ki e' veszteséget pótolni képes lenne? A' keresztyén philanthropia hivei, a' müvelt világ minden részeiben e' nevelés hiányából utczák sepredékivé serdült ifju naplopókat némileg javitani ohajtván, azokat czélszerü javitóházakban összegyüjteni, az ovó, képező és szoktató rendszer mellett, oktatás és munkásság által hasznos polgárokká nevelni törekedtek. Hogy ezen herék iránt, a' keresztyén kötelességek szellemébe mélyebben tekintők lelkiismérete sok helyen ébredez a' számosan keletkező javitóházak tanusitják. Ezek közt ujabb korban nagyobb tökély példányai: a' marseillei, melly Fissiaux abbé buzgó fáradozásinak köszöni létét, a' kormányi pártfogás alatt legujabban keletkezett petit- bourgei, Páris közelében. Van hála a' mennyei gondviselésnek! Pesten is egy ideiglenes javitóház, bár minélelőbb szünnék meg ideiglenes lenni! a' 150 egyed, melly eddig az intézetben elfogadható volt, eléggé bizonyitja annak felette szükséges létét, ki errül közelebb meggyőződni kiván, tekintsen körül utczáinkon 's nem kétkedhetik arrul, hogy sok, felette sok kullog azok zugaiban, kiknek illy javitást tetemes kár nélkül sokáig nélkülözni bizony nem lehet, annyival is inkább, hogy a' már eddig felfogadtak között is 1/3 fiu, és 2/3 leány. Hogy az egészség- veszélyeztető, felügyelést 's rendtartást annyira nehezitő, szük, alacsony 's nedves szobák, mellyek két külön udvarban földszint rendetlenül elszórva vannak, valamint más nehezitő körülmények mellett azintézetet olly megnyugtató, sőt sok tekintetben, mint illy helyzetben kivánni lehet, kielégitő állapotban találtam, az igazgató választmány bölcs takarékosságárul, valamint a' szent ügy iránti szeretet- sugalta buzgalmárul elegendő, sőt kétségbe vonhatlan bizonyságot nyujt. *)

A' rendszer, mellyet itt gyakorlatba vétetni láttam, munka és tanitás, ennél czélszerübb alig lehet valami. A' munka, míg a' természet törvényeitül, hideg, éhség 's a' testi világ más bajaitul függetlenek nem leszünk, az ember éltetője annyira, hogy ha mostani természetünkkel, egy olly világba tétetnénk át, hol sült galamb röpülne szánkba, nemünk kétség kivül elfajulna, megvetendő sarjadékká aljasulna, melly állitás nem csupa sejditésen, hanem tapasztaláson is alapult, mert azon mértékben látjuk az ember méltóságát, tiszteletességét fogyni, mellyben bizonyos henye, munkátlan 's csupán élvezeti életmódnak adja magát, sőt tagadhatlan: hogy maga a' munka is, ha csak kellemes és könnyü, az ember szellemét gyengiti 's megfosztja őt erejének öntudatától, meg a' kitartó állandóságtul, meg végre akarat erősségétül, melly nélkül mind szép tulajdonság becsnélküli! miért is a' folytonos munka a' szilárd jellemkiképezésnek legczélszerübb iskolája, melly egyedül képes az iskolák egyéb tudományosságának 's ügyességének elegendő támaszul szolgálni. A' munka élteti, nemesiti az embert, nagyon czélszerü tehát, hogy ezen intézetben is főelvileg alkalmaztatik ezen szerencsétlenek növelése 's javitásában, csak azon egy ohajtható: hogy mennél előbb hely, mód 's alkalom adassék annak czélszerübb megválaszthatása 's alkalmazására.

Mi az oktatást illeti, bár misem mulasztatik el, mit korlátolt körülmények engednek, é részben fölötte sok kivánatos még! azonban méltányos részvét és pártfogás mellett könnyen létesithető.

A' centralisatio eszméjét, melly némelly feltünő politikusink által magasztos hangon a' jámbor ohajtások sorába igtattatott, 's az álladalmi élet kifejtésére olly felette szükségesnek bizonyittatott, ezen centralisatiót meglehetősen képviselve látjuk már testvér városainkban, noha fájdalom! egy olly ágban, melly egészen ellenkező irányban működik; nem kell nagyitó- üveg hogy azon minden koru, szinü 's nemzetiségü kalandorok csoportjait szemlélhessük, kik hazánk miaden részeibül sőt külföldrül is ide sereglenek könnyü életmód reményében; e' gyülevész városaink minden, főkép pedig félreesőbb utczáin, hol a' rendőr szemeit könnyebben kikerülheti, számosan's gyakran egészcsoportokban látható, 's mi lesz nagyobb városainkbul akkor, ha polg. jog kivétel nélkül minden szélhordta szemetnek adatnék? — Ezek koránsem tartoznak azon néposztályhoz, melly keze szorgalmából élni'spolgári kötelességeit teljesiteni mindenkor kész, ők más munkás polgárok keresményibül tengetik éltüket, mellyhez irgalom, vagy erőszak 's csenés vagy hazudozás utján juthatást, éltük feladatának tekintik. —

Kinek nincs kedve, vagy ideje ezen szerencsétleneket a' város utczáin figyelemmel kisérni, ne sajnálja fáradságát, őket a' rókusi kórház átellenében éjszaknak fekvő ideiglenes javitó- intézetben fölkeresni. Ott nemcsak azok, kik felserdült ifju korban megkedvelték a' kóbor henye életet, hasonló gazczimborák csabitásinak engedve ezen szerencsétlen naplopók társaságába léptek, de azok is, kiket a' mostoha születés önvétkök nélkül olly körülményekbe helyze, hogy már az anyatejet is az utczák szennyes zugaiban szopták, 's azzal az erkölcstelen élet minden romlottságát mintegy örökségül vették, 's e' népes város közepett nem máskint mint sivatag pusztában vadon növekedtekföl'sminden nemesb érzetü szivnek legőszintébb részvétét egyiránt igényli. 'S ha ezen minden jobb irányt nélkülöző szerencsétlen utczai növendékeknek látása valakit szánakozásra nem ébreszt: lehet é egy a' dolgok mélyibe tisztábban tekintő emberbarátnak könyörület 's megindulás nélkül tekinteni: midőn ezen kóbor lények, a' társas élet első 's legnagyobb áldásából a' nevelésbeni részesülésbül önvétkük nélkül kirekesztetve, nemesb ösztönt nem ismerve, 's csak a' vad ösztönnek hódolva bünös tettek által, a' kötelességét-mulasztotta társaságon ollykor iszonyu boszút állnak? lehet é ezen szerencsétlenekre szánakozás nélkül tekinteni, midőn a' Nemesis karjától utól-éretve a' boszuló törvénynek egész sulyát rájok nehezedni látjuk? Bár fellépne köztünk egy parisi titkok irója, ki társaságunk ezen elhanyagolt tagjairul a' titkok leplét lerántaná, borzadva tekintenénk mi is a' romlottság ezen szörnyetegeire, látván a' vakmerőség 's állatiság milly magos fokára emelkedtek már inertiánk védszárnyai alatt. —

Szép 's dicső a' tüz vagy árviz által károsultaknak segédkezet nyujtani! mert fájdalmas a' pusztitó elemek által vagyonunktól megfosztatni, hajlékunkból kiüzetni! de mind ezen veszteség pótolható 's nem is hasonlitható azon kárhoz, mellyet szemeink láttára vadon növekedő felebarátink lelkeikben 's boldogságukban szenvednek! midőn gondatlanságunk 's részvétlenségünk miatt az erkölcstelenség ama fokára sülyednek, mellyen közmegvetést 's csak kevesek szánakozását vonják magokra. —

Növekedő testvér városink *) egyik legfőbb szüksége tehát egy nagyszerü dolgozó- 's javitóház, mellyben nemcsak minden munkakereső mérsékelt áron foglalatosságot találjon, de a' fenérintett szerencsétlen ifjuság is romlottság ösvényérül az erkölcs 's becsület utjára vezettessék. Egy olly vállalat minden esetre némi erőfeszitést kiván, de csak egyszer 's örök időre meg van alapitva egy olly mü, mellynek áldásai minden egyéb philanthropicus intézetek hasznosságánál nagyobbak. Van itt egy körülmény, melly mindenki figyelmére méltó: t. i. ha ezen intézet czélszerüleg meg lesz alapitva, azontul önmagát saját erejéből tartja fen, 's minden utóbbi segedelmezésrül lemondhat. Az ideiglenes javitóház 600 ezüst forinttal vevé kezdetét, melly összeget helybeli polgár Sárosy ur — tisztelettel emlitjük nevét — polgártársai közt gyüjtött össze, e' csekély mennyiség olly üdvös 's eléggé nem is becsülhető intézetnek szolgált alapjaul, melly 100—150 egyedet naponkint számlálván, minden korlátozottsága mellett is nemcsak semmibe sem került a' közönségnek azóta, hanem munkáinak eredvényibül havonkint még 40—65 r. forintot is megtakaritani tudott. Hogy ez eredvény czélszerübb rendezés mellett sokkal örvendetesb leend, 's iparunk kifejtésére nem megvetendő befolyással lehet, azt bizonyitani szükségtelen annak, ki tudja, hogy iparüző országokban a'gyárnokok a'nyers anyagok első kezeltetését, vagy más körültök megkivánt könnyebb munkákat, igen örömest illy rend 's felügyelés mellett munkálkodó intézetekbe adják, tudjuk pedig hogy Pesten több gyárnok csak azért nem emelheti nagyobbszerü fokra vállalatát, mert azt lakhelyének szük köre nem engedi, nagyobb épületek pedig nagy tőkét kivánnak; 400—600 kéz, melly illy javitóházban foglalkozik, sok vállalkozónak segitségire lehet; 's igy az ifjui erőnek czélszerü alkalmazása nemcsak az intézet minden szükségit födözheti, demég megtakaritott összegbül (fejenkinti szorgalmának arányában) pár év alatt minden tagja egy kis tőkét is szerezhetne jövendője némi biztositására. Az ezeknél sokkal többet, tudniillik a' kiszámithatlan erkölcsi eredvényt nem is emlitem, elég legyen érinteni, hogy a' fennevezett marseillei javitóházbul tiz kibocsátott egyed közül alig került egy vissza, tizbül tehát 9 adatik a' polgári társaságnak viszsza, mint hasznos egyed, melly rá nézve veszve volt már. Illy eredvény a' legnagyobb áldozatra is méltó! Lépjünk ki tehát nem menthető gondatlanságunkbul, mert keresztyének levén, embertársaink

*) A' helybeli német hirlapok tiszt. szerkesztőségei ez ügy előmozditására tisztelettel kéretnek.

*) Hir szerint nem sokára tágasbbal a' kerepesi uton fekvő néhai Vattay nemzetségi e' végre már megszerzett házzal szándék ezt fölcserélni, melly tágas telkü levén bármi nagy jeles épület-állitásra elégséges helyel bir. Sz.

*) Hiteles kutfőbül értesültem, hogy Buda főváros közönsége is elismeré már e' kiáltó szükséget, 's az e'végbül kiküldött biztosság talán nem halasztandja messzire benyujtandó tervét.

sorsa mindenkit egyaránt érdekel. Hogy mi azon szerencsétlenek számába nem tartozunk, 's kedvezőbb körülmények közt születtünk, ez bizony nem saját érdemünk. Legyünk tehát háladatosak a' gondviselés iránt, emeljük ezen szerencsétleneket magunkhoz nevelés által, 's ez saját magunkat is minden egyéb dicsőségnél valódibb módon fog emelni, emelni az istenségig! már a' római szónok mondá: „homines nulla re propius ad Deum accedunt quam salutem hominibus dando.“ —

Embertársunk az, ki részvétünkért esdeklik, néman ugyan, de a' tekintet, mellyet utczáinkon elhagyatottságában rávetünk, hangosabban szól az érző kebelhez mint a' dörgő ég átható szózata. Ezer meg ezer erő 's tehetség birtokában vagyunk, melly elszórva parlagon hever, a' részvét képes leend azt egy nagy czél valósitására egyesiteni, a' leleményes szeretet ezer utat nyit a' czélhoz, csak ne zárjuk el kebleinket e' nemes érzetek elől, ne ügyeljünk a' hideg ész minden áldozattul idegenkedő számitgatásira, hanem azon szent szózatra, melly keblünk mélyibül fölzeng 's mellyet az igaz miveltségü embernek észre nem venni lehetetlen, mert „az embernek“ a' nagy hirü Tayler Jeromos szavai szerint „általában hasznos ismeretekre szüksége van, hogy szenvedélyit zabolázza, előitéleteit legyőzze, embertársunkat tehát tudatlanságban szemlélni annyit tesz, mint öt minden jóra készületlennek látni. Minden családatya gondoskodjék tehát arrul, hogy övéit oktattassa, minden mester tanitványát, minden ember embertársát minden lehetséges 's igazságos intézvények által tanitsa. Mert ha a' nép tudatlanság miatt meghal, haljanak meg azok is, kik fölébe tétettek, mégpedig irgalmatlanságuk miatt.“ — D. M.

Országgyülési közlemény.

A' mart. 21ki frdi ülésben hosszas vita után a' sz. kir. városi képviselőkrül nádor ő fensége kijelenté, miképa' m. főRR. többsége gr. Sz.A.inditványát gr. A. módositásával fogadta el, melly is igy hangzik: A' képviselők száma, a' város választási joggal biró összes polgárai számához képest akképen állapittatik meg, hogy kis városban minden 5, középvárosban minden 10, nagy városban pedig minden 15 polgár után egy képviselő választassék. A' képviselő testület megválasztásakor a' polgárok magok jelölik ki azokat, kiket a' képviselők közül megbizottakul választani akarnak, kiknek száma olly arányban állapittatik meg, hogy minden egyes eldöntő szavazattal biró városi tisztviselőre 3 megbizott választassék; — és mig az egész képviselő testület közvetlen választja a' város minden tisztviselőit, a' tanácskozásokban e' megbizottak által veszen részt.

A' mart. 26kai 130d. frdi ülésben a' kir. városok orsz.gyülési követeinek adandó utasitás volt a' kitüzött tárgy, mellyet pótlólag ezekkel egészitünk ki. Egy gr. főisp. helyettes ez érdekes pont fölött illy szellemben nyilatkozott: „Azt, hogy az anya vagy pótló-utasitások legyenek é kötelezők, hogy milly eset 's körülményekben kelljen utasitást adni, ugy szinte azon kérdést: mi viszony legyen küldő és küldött közt, szóló gr. most incidentaliter eldönteni nem akarja; hanem megvitatását az országgyülés-rendezési kérdéshez utasitja annyival is inkább, mert ama kérdések a' m. főtábla vitatási szőnyegén fekvő munkálattal nincsenek olly szoros kapocsban, mikép azok fejtegetését halasztani nem lehetne. És ha most itt az utasitásokrul, szóló véleménye szerint, emlités nem tétetik: marad erre nézve a' kir. városoknál a' régi gyakorlat. Szóló azon kérdésbe sem bocsátkozik: hasznos é, vagy káros az utasitás? 's mind ezen intézkedéstől a' kir. városokra nézve azért tartózkodik, mert ohajtja, hogy a' követek állása egyforma legyen. Már pedig ha a' városi követek törvény szerint utasitással elláttatva tartoznának lenni, a' megyei követek pedig nem, (mert szóló tudomása szerint nincs törvény, melly az utasitást parancsolná a' megyéknek) igy a' követek közt egyformaság nem lenne. Ezért szóló 249 § a) pontját egyszerün kihagyandónak véli. Egy ifj. báró az előtte szóltnak inditványát, ha az egyszerün a' 249 §. a) pont kihagyását érdekli, elfogadja; de a' motivatiokra nézve, mellyekkel inditványát támogatá 's a' következményekre nézve, mellyeket a' kihagyástól vár, egyet nem érthet; mert meggyőződése szerint, mihelyt ama' kérdéses pont kihagyatik, a' t.hozás a' városokra nézve az utasitásokat azonnal megszünteti. A' m. főRR hatalmában nem áll, de nem is czéljok egy olly fontos tárgyat, mint az utasitásadás, a' kir. városokban jelenleg divatozó, olly igen különböző 's ingadozó gyakorlatra bizni; mert tudva van, hogy némelly városokban a' választott polgárok, másokban a' tanács, másokban különös választmányok által adatnak az utasitások, mig végre némelly városokban a' polgármester maga irja azokat. Azt mondá tovább a' m. ur, hoyy azon t.javaslatnak fő feladása az, mikép a' követek, mennyire csak lehet, egyenlő viszonyban vegyenek részt a' törvényhozásnál. De ha ez kivánatos maguk a' városi követek közt is, valamint a' m. ur nézete szerint kivánatos, hogy mig a' megyei követek utasitásokkal meg kötve vesznek részt a' törvényhozásban, addig a' városi követek utasitástól föl ne mentessenek: ugy kivánatos kétség kivül az is, hogy a' városi követek is egyformán készült utasitásokkal jőjenek. Igy szóló báró az inditványzott a) pont kihagyatásában megegyezik; 's megegyezik azért, mert meg van győződve a' felől, hogy e' pont kihagyatása a' városi követekre nézve az utasitások megszüntetését foglalja magában, mit később a' megyei utasitások megszüntetése fog követni; mi által szóló meggyőződése szerint az ország csak nyerni fog. És itt áll szóló b. fölfogása szerint a' törvényhozás a' legfontosb határozatok egyike előtt. Ha a' m. főRR. a' 249 §. a) pontját megtartják, az utasitási rendszert, melly eddig még törvényben szentesitve nincs, törvényesitették; ha kihagyják azt, a' jelen pillanatban az utasitásokat megszüntetik a' városokra nézve; jövőre pedig a' megyékre nézve is; de a' mit a' m. főRR. tesznek, az nem lesz semmi esetre meghagyatása a' jelen állapotnak; hanem minden esetre az utasitási rendszernek vagy positiv sanctioja, vagy positiv eltörlése. Szólónak tökéletes meggyőződése, és talán nincs politikai tárgy e' világon, mellyről olly tisztán meg volna győződve, hogy a' követi utasitások rendszere valamint általán véve minden törvényhozásnál, ugy hazánkban is azon főakadályok egyike, mellyek miatt a' magyar törvényhozás föladásának tökéletesen megfelelni nem képes. 'S itt az utasitások elleni véleménye támogatására nézve nem akar a' külföld példájára hivatkozni, miután tudja, hogy valamint két egyed, ugy bizonyosan két nemzet sincs egymáshoz tökéletesen hasonló; más nemzetek példája, mellyek különböző viszonyok 's körülmények közt élnek, közönségesen igen keveset bizonyit. Nem akar hivatkozni arra, hogy valamint nálunk, ugy egykor minden törvényhozásnál létezték utasitások, de mellyek bilincseitől más népek törvényhozóit a' civilisatio fölszabaditá; csak magát a' dolgok természetét véve föl, nem világos é, hogy az utasitási rendszer a' törvényhozás föladásával valóságos ellenkezésben áll? A' törvényhozás föladása: gondoskodni az egész ország javáról; hogy e' föladásnak megfeleljen, szükség, hogy előtte az ország minden érdekei ismerve, hogy a' nemzet többsége képviselve legyen, hogy a' törvényhozás akarata, mennyire csak lehet, az ország legtöbb intelligentiájának legyen kifolyása; szükséges végre, hogy a' törvényhozás minden határozatiban lehető legnagyobb következetességgel haladjon e l ő r e; és mind ez, utasitások mellett, egy általában lehetetlen. Utasitással ellátott követek képviselik azon megyéket 's testületeket, mellyek az utasitást adták, de nem azon országot, mellynek dolgairul szólnak 's mellynek törvényeket alkotnak. Azon akarat, melly az országgyülésen nyilványittatik, nem az ország kitünő capacitásai összemunkálásának eredvénye, nem kölcsönös capacitatio, hanem azon véletlen iránytól függ, mellyben egyes t.hatóságok utasitási egymáshoz állnak, miben ezen t.hatóságok érdekei, mellyek ez utasitások alapjául szolgálnak, az ország érdekeivel öszhangzásban, vagy ellentétben állnak; nem szenvedvén kétséget, mikép az utasitással ellátott követ csak küldőit, 's azok érdekeit képviseli. De kérdi szóló b. ugyan hova vezet ez állapot? nemde oda, hogy az utasitások vagy nem tartatnak meg, vagy ha megtartatnak, akkor az ország legfontosb kérdései nem absolut, hanem relativ többség által döntetnek el. Olly testületben, hol a' jelenlevők szabad akaratjok szerint határozhatják el magokat, ott előbb utóbb absolut többség fog támadni; ott azonban, hol a' tanácskozások utasitások által megköttetvék, absolut többségről igen sok esetben szó sem lehet, hanem kénytelen a' követ vagy utasitását megszegni 's áttérni más véleményre, vagy pedig relativ többség által döntetik el a' kérdés, mi lehető legnagyobb szerencsétlenség minden törvényhozásnál; mert a' törvény azon pillanatban, midőn meghozatott, már depopularizálva van. Ugyanis mindazok, kik a' törvényhozás munkálkodását figyelemmel kisérik, jól tudván, hogy az nem az ország absolut többsége akaratát foglalja magában, hanem csak relativ többségeét; vagy sokszor manoeuvrek és parliamentaris ügyesség eredvénye, mind azok, kik a' törvénynek illyen módon lett keletkezését látják, nincsenek az iránt annyi tisztelettel, mint különben. És ki az utasitások e' káros következésit figyelemmel tekinti, örömmel láthatja azon lépést, mit a' törvényhozás arra nézve tesz, hogy e' bilincsektől megszabaduljon; 's pedig annyival inkább, mennyivel bizonyosabb, hogy az utasitásadás azokra nézve, kiket e' jog törvény szerint illet, egy nagyszerü illusionál, sőt választási jogok kijátszásánál, nem egyéb. Az utasitásadási jog theoretice véve szép dolog. A' magyar nemes a' követet nem csak választja, de utasitással is ellátja, ugy hogy követe mást nem tehet, mint mit neki küldője megenged. Ezen theoria 's meg kell vallani, a' nép souveraínitásának eszméje (nép alatt magyar értelemben csak nemeseket értve) soha tágosb értelemben nem alkalmaztatott, mint itt, hol minden egyes küldőnek a' törvényhozásra mintegy egyenes befolyása van. Ez a' politikai szabadság culminatiója, de csak theoriában; mert ha e' szép elvek gyakorlati alkalmazását tekintjük, mást mutat a' tapasztalás. Ki adja megyékben a' követnek az utasitást? az, ki választotta? igen, theoriában; de gyakorlatban a' több ezerre menő választók h e l y e t t utasitásadásnál 10—20 táblabirót talál az ember. Igen, de talán ezek ollyanok, kiket a' választók e' foglalkozásra különösen megbiztak? — épen nem; e' 10—20 táblabiró utasitást ad azért, mert véletlenül azon helyen lakik, hol az utasitás készül, vagy mert gazdagabb és nagyobb befolyásu a' többinél. Már ha fölteszszük, hogy az, ki követet választ, szabad akarata szerint olly egyedet választ, kinek mind erkölcsi tulajdonságiról, mind politikai elveiről, mind képességéről meg van győződve; nem képtelenség é egy, olly nagy testület által szabadon választott követet olly utasitásokra kötelezni, mellyek neki, tettleg legalább, nem küldői, hanem egy kis testület által adatnak? miben fekszik a' választók nagy számának garantiája, ha a' választott követnek akarata egy kis testület által határoztatik el, ha egypár véletlenül összejött személy „utasitás-készitő választmány“ név alatt a' nagy számu választók szándokát minden órában megsemmisitheti. A' nagy szám, mellyközetet választ, utasitásadásra már nagy száma miatt nem képes; miért hát minden választási küzdelem, ha a' követnek utasitást nem a' választó, hanem egy harmadik, még pedig ollyan harmadik ad, kit a' választók arra meg nem biztak? Egy más's nem kevésbbé káros következése az utasitásoknak az, hogy általok a' következetesség törvényhozási dolgokban majd lehetlenné válik. Más országban fölállittatván a' törvényhozás által valamelly elv, a' nemzet legnagyobb bizonyossággal számithat arra, mikép a' törvényhozás a' kimondott elvet minden következésiben követni fogja. Magyarországban, hol a' törvényhozás minden lépése 52 megyei többség fluctuatiójától függ, előre nem mondhatja senki: nem fog é az egyszer kimondott elv, mihelyt annak alkalmazása jő kérdésbe, minden egyes esetben megsértetni. Oda jutott Magyarország az utasitások által, mikép itt minden ember kimondhatja meggyőződését szabadon: de a' törvényhozónak személyes meggyőződéssel b i r n i nem szabad! Ugy van alkotva a' t.hozó testület, mikép annak körében minden t.hatóság föltalálja képviselőjét, csak az ország nem, melly a' törvényhozásra bizta jövőjét. Oda jutott a' törvényhozás, mikép tetteiben a' következetesség szerencsés véletlenné vált, mikép a' nemzeti élet egyes lépésit senki előre nem számithatja ki. És mind ezenbajnak legfőbb's mondhatni egyetlen oka az utasitás; miután tehát szóló báró meg van győződve, hogy az utasitásoknak jelenleg a' városokbani megszüntetése később azok általányos megszüntetésire vezet; 's miután az a) pont kihagyatása a' városi utasitások megszüntetését foglalja magában: szóló báró az a) pont kihagyatására szavaz. Most egy gróf illy értelemben nyilatkozott: b. Esel egyetért abban, hogy midőn az a) pont ki- vagy benhagyásáról határoznak a' m. főRR., akkor egyszersmind alkotványos jog megvagy nem-adásáról határoznak, egy szersmind elkerülhetlen ezen kérdés tárgyalásánál bocsátkozni abba: vajjon hasznosak é a' haza érdekében az utasitások? Mik eddig az utasitások ellen mondattak, azok inkább csak az utasitási jog gyakorlatába csúszott viszszaéléseket illetik. Az utasitás-ellenzők első főoka, hogy az utasitás a' képviselettel ellenkezik; de ezen erősség a' képviselés önkényes értelmezésén alapszik, mert mi a' képviselet eszméje? ez azon sarkallik leginkább, hogy mit magam tenni nem akarok, mással tétetem azt; 's ez egyetlen sarka a' képviseletnek; bizonyitja ezt a' diplomatiai képviselet elrendezése is, miszerint egyik ország követet küld a' másikhoz, melly követ szinte azon czimmel fölruházva küldetik, hogy t.i. képviselője az országnak; de a' mellett utasitással el van látva. Második főok az utasitás-ellenzők részirül az, hogy utasitás mellett a' capacitatio ki van rekesztve, 's hogy az utasitás ellentétben áll a' törvényhozás föladásával, melly abban áll, hogy kölcsönös felvilágositás után alkosson törvényeket. De kérdi szóló gr.: mi kriterion van arra nézve, hogy csupán a' választottak fogják föl a' törvényhozás ezen feladását, 's nem foghatják é azt föl a' küldők épen ugy? de legfőbb az, hogy az utasitás összeköttetésben van a' municipalis szerkezettel, 's az utasitás a' megyei szerkezet kifolyása, corollariuma; ez nem illusio, mint

báró Eö — mondta, mert szóló gr. nem képzelhet politikai testületet, mellynek szabadságában nem állana ön akaratát képviselő által tolmácsoltatni; 's valameddig a' megyei szerkezet mostani állásában leend, addig az utasításoknak fen kell állani. Mikor a' m. főRR. az utasítás ellen nyilatkoznak, akkor egy uttal, habár távolról is, de a' megyei szerkezet ellen nyilatkoznak. Mit akarnak a' m. főRR. a' városokbul képezni? jó administrationalis testületet 's egyszersmind be akarják azokat az alkotványba venni; 's ha már a' városok kénytelenek a' főhatalom ellen föllépni, mi nyomadéka lesz e' föllépésnek? ha nem tudatik, hogy az, mit a' város mint alkotványos testület tesz, viszhangra fog találni akkor, mikor a' követ által tolmácsoltatik. 'S ha eljő az idő, mellyben a'magyar megyei szerkezet politikai dolgokrul többé tanácskozni nem fog, akkor tisztán administrationalis testületté változik át, akkor elveszti alkotványvédő állását és az alkotvány ez által legnevezetesb garantiájától fosztatik meg. Kétséget nem szenved, mikép az utasítások mostani alakjokban sok anomaliával vannak összekötve, mikép minden politikai jog csak ugy hoz üdvös sükert, ha közértelmiség kifolyása; e' nélkül hiában izzadoznak a' m. főRR. a' haza érdekében, h i á b a n codificálnak. Azt mondhatná valaki a' külföldre hivatkozva, mikép Portugál-Spanyol-Francz-Brittországokban sincs utasítás; az igaz, de ez országok állapota mégsem olly igen irigylésre méltó. Brittországban, igaz, nincs utasítás, de van szabad sajtó; de ha ez nem volna is, a' brittnek jutott saját szerencse geographiai helyzeténél fogva, örökös érintkezésben lenni a' világgal; ott számos olly kiképzett, szilárd jellemü statusférfi van, kiket a' törvényhozás pályájára bátran küldhetni a' nélkül, hogy azokra felügyelni kelljen; ott szabad sajtó 's kifejlett közvélemény őrködik. Ezek szerint az utasítási jogot, melly in ultima analysi egyetlenegy orvosszere a' r o s z választásnak, mondja ki a' törvényhozás világosan 's adja meg a' városoknak e' legszebb alkotványos jogot, mellyel a'megyék dicsekednek. Conservativ eszme az utasítás, 's e'm. főtáblának nem illik conservativ eszme iránt ellenszenvet mutatni, e' tábla kötelessége mérsékelni a' tulságos mozgalmat, mikor az alólrul jő; és csudálatos, hogy a' m. főRR. azt, mi a' t. RRtől illy conservativ szellemben jő át, most nem pártolják. Erre az utasítások eltörlését- indítványozta báró czáfolólag lépett föl gr. D. ellen, előleg megjegyezvén, mikép minden t.hozás kötelessége a' logikai következetesség. Midőn szóló báró a' követek választását az egész polgárságra bizni akarta, akkor már kész volt arra, hogy az utasítás megszüntessék; mert tudja, hogy az egész polgárság tanácskozásra olly nagy számmal nem alkalmas; abban pedig következetlenséget lát szóló, hogy kit egy nagyobb testület választott követnek, azt egy kisebb utasítsa. Mi a' követek aequalizatioját illeti: azért, hogy most a' városi követekre nézve az utasítás meghagyatik, azok a' megyeiekkel egyforma állásban nem lesznek. Megyei követnek az utasítást gyakorlatilag nem az egész nemesség adja ugyan, de minden pillanatban adhatja, ha akarja. Városban más a' helyzet, ott ki a' követet választja, a' m. főRR. elvei szerint törvény által ki van zárva az utasítás-adásból. Azt mondá gr. D—, „mikép én az utasításokat minden kinövéseikkel veszem és hogy az utasítás magában üdvös, és szép institutio, és ama' kinövések e' szép institutio ellen semmit sem bizonyítnak." De szóló báró azt hiszi, mikép e' kinövések természetes következési az utasításadási jognak; mert ha egyszer elvkép kimondatik, mikint nagy testületeknek joga van utasítást adni; akkor ám egyes személyekre nézve is el kell ismerni e' jogot minden pillanatra, 'sazilly testületekről szóló fölfogása szerint képtelenség volna azt mondani, hogy azon moralis testület, melly az országgyülés kezdetén utasítást adhat, azt az országgyyülés alatt nem változtathatja meg többé; és igy pótló utasítás-adási jognak is kell lenni; különben az utasításoknak semmi haszna nincs, mert azok csak ez által válnak a' közvélemény fokmérőivé. Miután pedig az utasításoknak minden, ugynevezett kinövései e' pótló utasításokból származnak, miután ép ezekben fekszik oka annak, hogy változván a' közvélemény a' t.hatóságokban, vagy legalább azon párt befolyása, melly a' megyékben a' közdolgokat igazgatja, az egyes követ soha következetes elvek után nem indulhat: nem fogja tagadni senki, hogy az utasításoknak ugynevezett kinövései azok természetes következései; 's ha a' m. főRR. e' kinövéseknél az utasításban több hasznot látnak, ám tartsák meg azt; de ne higyék, hogy ama' kinövések kevesedni fognak; a' kozdolgok iránt naponkint ébred a' figyelem. Mélt. gróf D. azt mondá tovább: „ki mondhatja azt, hogy az országgyülésen épen a' legnagyobb capacitások fognak egyesülni; nem fognak é egyes capacitások hátra maradni a' megyékben is? mellyek tanácsát és befolyását a' közdolgokra nézve igen nehéz volna nélkülözni." Hogy illy capacitások maradnak a' megyékben, ez szerencse; de hogy a' capacitások országgyülésen nagyobb számmal léteznek aránylag, mint a' megyékben, azt kétségbe vonni nem lehet. De a' megyékben a' lehető legtöbb capacitásnak kellene lenni, hogy itt az országgyülésen utasításaikkal többségben legyenek. Legfőbb ok, melly az utasítások mellett harczol, a' bizodalmatlanság, mellyel sokan az országgy. követek iránt viseltetnek. Vannak sokan, kik azt hiszik, mikép Magyarországban a' patriotismusnak némelly faja olly végetlenül gyönge, hogy azt még az éjszaki szél is fölolvaszthatja; és ép azért utasítás által mintegy biztositni akarják önmagukat, hogy követüket megvesztegetni ne lehessen. De szóló közelebbről 's gyakorlatilag tekinti a' dolgot. Miután ugy mond az utasítások a' megyékben csak egy pár ember által készittetnek; ha már a' felső hatalom a' megvesztegetés immoralis eszközéhez nyulni akar, vajjon nem veszteget-heti é meg az utasítás-adókat is? De továbbá az utasításoknak törvénykönyvünkben semmi sanctioja, az egyedül a' követ becsületérzete. Az utasításra nézve s z ó l ó fölfogása szerint legtöbb biztositék volna a' nyilvánosságban 's a' követ személyes jellemében; mert nincs ember, főkép ki magasb polczon áll, ki becsületére sokat nem tartana; a' legmegromlottabb ember elpirul, elhalványodik, ha nyilván az ország láttárá politikai apostasiát követ el, főkép akkor, ha itt nincs más mentsége, mint tulajdon akarata. Olly országban, hol utasítások nincsenek, azon p i l l a n a t b a n, midőn valamelly követ politikai hitvallásától eláll, magára süti a' szégyen bélyegét; de e' legerősb garantiára számitni Magyarországban nem lehet; itt mindig utasítással védi magát a' követ, jól vagy roszul nyilatkozott, itt a' követ becsületével nem számol, itt a' követ utasításával prókátorkodik, jobbra, balra magyarázgatván azt, és a' szerint dicséretet vagy ócsárlást arat követtársitól, ez pedig demoralizálja a' követet, demoralizálja az országot, mert nem szerencsétlen állás é az az országra nézve, mikor egy országgyülés nem folyhat el a' nélkül, hogy ugyanazon egy utasítással ellátott követek egymással ellenkezésbe nem jönének; ez által scandalum lesz 's egyik követ a' másikat depopularizálja, igy depopularizálva lesz azon testület, mellynek az országban legmagosabban kell állania; hova lesz ekkor a' törvény iránti tisztelet?! Ezek után szóló meggyőződése szerint az utasítás semmi biztositékot nem nyujt a' megvesztegetés ellen, sőt inkább több garantia fekszik az egyes követ jellemében 's mint hogy kisebb testület utasítás-adása által nem akarja nullificálni a' nagyobb testületet, az utasítás eltörlésére szavaz. — A' szólók legnagyobb része utasításadás mellett nyilatkozott; 's a' végzés is illy értelemben mondatott ki elnök országbiró ő excja által, t. i. hogy a' polgár gyülés adhat utasítást a' követnek, ha akar.

Budapesti napló. Husvét vasárnapján esti 7 óra tájban a' belvárosi szentegyházban esketés történvén, egy zsidó belopózkodva bezárata magát, és a' Mária 's egyéb képekről a' koronát, ezüst sziveket, kezeket egyéb arany 's ezüst drágaságokkal együtt elrablá; szerdán azonban szerencsére néhány elorzott tárgyat a' zálogházba vitt, hol azonnal hurokra került 's templomrablását nem is tagadta. — Mult szerdán reggeli nyolcz óra tájban, a' hid huzamosb időig nyitva levén, egy más izraelita a' tolongást hasznára fordità és lopott, de szerencsére tetten kapatott, melly sorsban egy keresztyén olasz katona is osztozott vele, ki szinte más zsebében kereskedett. Mindketten azonnal hüsre kisértettek.— Az idő hosszas zordonkodás után végre kideült, 's pár nap óta szép meleg tavaszi napoknak örvendünk; z ö l d e t azonban még teljességgel nem láthatni, hidegben nem ujul hanem didereg a' tenyészet is. — Most jelent meg Kuthy Lajos novelláinak 5dik kötete, melly hét beszélyt foglal magában. Ára e'jeles gyüjteménynek 4 p.huszas.— Sajtó alatt van ifj. Kilian György költségin Vörösmartynk minden munkáinak első kötete, mire figyelmeztetni kivántuk előleg is a' t. olvasó közönséget — Vörösmarty „Cilley" czimü szomorujátéka is elkészült már, 's rövid idő mulva színpadra kerülend. U g y s z i n t e Szigligeti „Zsidó" czimü uj népszinmüve is. — A' játékszini választmány mult évi május 9kétől mostanig 37 (harmincz-hét) eredeti színmüvet vizsgált meg, 's e' nagy tömegből csak egyet fogadhatott el; a' többi majd mind minden birálaton alantinak találtatott. Szökött katona, Két pisztoly, Országgyülési szállás, Még egy tisztujitás, Farsangi iskola, Sylvio nem voltak e' választmány elibe terjesztve. — Játékszini krónika: nemzeti színpadunkon f. hó 8kán adaték „Szökött katona" népszinmü 3 felv.; 9kén „Hunyady László" dalj. 4 felv.; 10kén „Gerő" dráma 5 felv.; 11kén „Figaro lyánya" vigj. 5 felv. 12kén „Az ezred lyánya." Holnap f.h. 15kén Lendvayné jutalmaul bérszünettel adatik először „Romeo és Julia" szomoruj. 5 felv.; Shakspeare után ford. Gondol Dániel. Épen most szárnyal a' hir, hogy Török-Bálinton kavics- vagy porondásáskor pár nap előtt a' föld leszakadván három emkert holttá zúzott 's 8 v. 10zet pedig különféle módon megsértett.

F. évi február és martz. hónapokban a' vakok pesti intézete pénztára köv. adományokkal gyarapittatott: tek. Pestmegye t. cz tisztikára egy vaknövendék alapitására ismét 400 ft.; Gozsdu Manó ur Kohn Mátyástól beszedett 50 ft.; ns Borsodmegye gyüjteménye 40 ft.; R. K ur Eperjesről küldött 55 ft.; nagys. Kállay nemzetség ajándékozott 1000 ft.; Zombul Jakab hagyománya 12 ft.; Kafka János ur 24 ft. 48 kr; néhai főt. Koncsér József váczi kanonok ur hagyománya 20 ft.; Fellner szül. Stökl Julianna asz. pesti polg. hagy. 5 ft.; özvegy Oekonom Anna asz. pesti polg. hagy. 10 ft.; ó-moraviczai Heinrich Alajos pesti n.kereskedő és választott polgár ur hagyom. 200 ft.; Polonyi szül. Grindling Erzsébet asz. pesti polg. hagy. 2 ft. 30 kr.; M. G. Saphir ur, a' városi szinházban előadott humoristikai olvasó-mulatságkor fizetett belépti sommából ajánlott 86 ft. 24 kr. összesen: 1905 ft. 42 kr. p.p. Pesten april 1jén 1844. Gömöry Károly s. k. pénztárnok.

(**Figyelmeztetés** a' m. gazd. egyesület f. é. nyári főgyülésére.) A' magy. gazd. egyesület legközelebb mult martziusi közgyülésén a' jövő juniusi pesti vásárkor tartandó főgyüléséről intézkedvén, köv. napirend és tárgysorozat állapittatott meg: F. é. május 28kán d. e. 9 órakor (és szükséghöz képest d. után is) tartatik a' földészeti szakosztály ülése, mellyben főleg köv. kérdések fognak tárgyaltatni: a) Mellyek volnának a' vezérelvek, mellyeknek a' pusztai népesitések eszközléseül 's előmozditásaul hozandó törvények alkotásánál sinórmértékül kell szolgálniok, minélfogva egy részről 1) a' földbirtokos biztositva látván igazságos követelésit, gyarapodása pedig állandó közös érdek által levén füzve a' telepedők sorsához, magát népesitésekre ösztönözve érezze; más részről ellenben 2) a' megtelepült családok sorsa, sem a' földtulajdonos, sem a' megyei vagy egyéb hatóság részről önkénynek kitétetve ne legyen; 's hogy 3) népesitések által hazánkban nemcsak a' napszámosak, hanem a'vagyonos és önálló mezei gazdák száma is növekedjék; 's hogy végre 4) a' népesitések következtiben a' hazában uj hübéri vízsonyok ne alakuljanak. b) Tanácsos vagy czélszerü é közgazdaságra nézve az urbéri tartozások megváltása, mielőtt a' tagosztály megtörtént? 's minő eszközök által lehetne a'tagositásokat hazánkban siettetni, megszerettetni, vagy könnyitni? c) Mimódon lehetne a'gyakori tüzveszély által mezei gazdáinkon történő károkat hazánkban csökkenteni vagy elháritani, vagy elviselhetőbbekké tenni? d) Mellyek a' legczélszerűbb 's legolcsóbb módok valódi tapasztalás szerint a' repülő homok megkötésére? e) Hogyan lehetne a'kötött agyagföldet burgonyatermesztésre alkalmasabbá tenni? 's bizonyitja é a' tapasztalás némellyek azon állitását, hogy s z á r a z esztendőkben homokföldön czélszerübb v o l n a a' burgonyát laposan hagyni, mintsem feltöltögetni? f) Tapasztaltatott é különbség a'termésben akár minőségre akár mennyiségre, ha az őszi nem ugarba, hanem közv e t l e n jól trágyázott zöldtakarmány, bükköny, lóher'stb. után vettetik? g) Megkivánja é a'föld mindenemü fekvése's minemüsége egyiránt, hogy tavaszi alá a'föld márőszszel tökéletesenelkészittessék? mikor czélszerü v. elegendő a' tavaszi csupán őszi barázdába vetni, 's melly gazdasági növények milly körülmények közt kivánnak csupán tavaszi szántást? h) Csökken é tapasztalás szerint a' repczetermés, ha fris trágyában termesztett zöldtakarmány tarlójába vettetik? 's milly körülmények közt czélszerübb a' repczét szórva, mint sorban vetni? Május 29kén délelőtt 9 órakor 's folytatólag d. u. lesz az állattenyésztési szakosztály ülése, mellynek tárgyalásul előleg köv. kérdések tüzettek ki: a) Minő intézkedések tétettek a' közelebb években hazánk különböző részeiben a' lótenyésztés emelésére a' n é p k ö z t 's e' részben mit kellene országosan tenni? b) Milly körülmények közt tanácsos tagositott birtokon a' nyári istállózást behozni? c) Mik lehetnek fő okai a' lefolyt t é l e n majd országszerte uralkodott juhmételynek, 's minő szer vagy bánásmód mutatkozott legfoganatosbnak e' nyavalyának akár megelőzésére akár megszüntetésére? d) Minő hatása van a' pályinkamoslékkali takarmányozásnak a' j u h o k egészségire, gyapjára vagy tenyésztésire? 's a' netalán káros hatások elmellőzésire mellyek a' legczélszerübb intézkedések? e) Minő tapasztalásokat gyüjtöttek juhtenyésztőink a' közelebbi években a' juhkergeség eredete 's okai iránt, 's tapasztaltatott é, hogy a' juhhimlőnek fülbe oltása a' kergeség előidézésére befolyással volna, 's minő intézkedéseket vagy szereket mutattak ujabb tapasztalások legczélszerübbeknek e' baj akár megelőzésére, akár elháritására? f) Minő sikert tapasztaltak honi gazdáink a' földalom után, 's mit a' trágyának földdeli elegyitéséből? Majus 30kán reg. 7 órakor különféle ekékkel a' budai oldalon próbaszántás fog tartatni. M á j u s 31kén d. e. 10 órakor korm. választottsági ülés; d. u. 3 órakor juhszemle, 's este 7 órakor a'műtani szakosztály ülése, mellynek tárgyaul főleg a' répaczukor-gyá-

rak 's cséplőgépek fognak szolgálni. Jun. 1sőjén d. e. 10 órakor közgyülés, mellynek részletes tárgyai a'gyülések kezdetivel kiosztandó napirend-jegyzékben részletesen elő fognak soroltatni. Végre jun. 3dikán d. e. a' köztelken lóárverés, d. u. pedig a' paraszt-kanczacsikók jutalmaztatása, melly alkalommal a) a' legjobbik három éves nyerend 50 p. ft. b) három éves másodrendü 30 p. ftot. c) három éves harmadrendü 20 p. ftot d) két évesek legjobbika 40 p. ft. e) két éves másodrendü 20 p. ft., f) két éves harmadrendü 15 p. ftot. A' kiállitandó kanczacsikók illető birtokosai hitelesen tartoznak bebizonyitani, miszerint azok saját nevelvényök, valamint jutalom-nyerhetésül az is szükséges, hogy csikaik épek, egészségesek, jól tápláltak 's még hámba fogottak ne legyenek. E'gyülési napirendre nézve egyébiránt megjegyeztetik, hogy 1) valamint az egyesület tehetsége szerint mindent el fog követni, miszerint az összegyülekező gazdaközönség többrendü, közérdekkel biró vagy javitott gazdasági szerszámmal's eszközökkel vagy azok mintáival megismérkedjék, ugy minden egyes honi gazdáink ügybarátaikat nagyon le fogják kötelezni, ha e' gyülésre bárminemü hasznosnak vagy jelesnek talált termesztvényükből, vagy uj eszközökbül példányokat 's mutatványokat hoznak vagy küldenek be. 2) A' juhszemle minél tanulságosb léte végett kéretnek a' nemesb juhászatok t. cz. tulajdonosai, ne sajnáljanak az idén is mindkét nemből néhány példányt beküldeni, ollyformán, hogy azok május 30tól jun. 2kaig a' köztelken maradhassanak. Minthogy pedig a' juhszemlét közhasznuvá főleg a' kiállitott egyedek tökéletes ismérete teheti, szivesen vétetik, ha a' juhpéldányok ollyszerü rovatos leirás kiséretében küldetnek be, m i n ő a' „Magyar Gazda“ 1842. évi folyama 16d. számában közöltetett, 's mellyel e g y e s felszólitásokra bárkinek is szivesen szolgálunk. 3) A' gyülések lefolyása alatt alkalma leend a' gazdaközönségnek mind az ország. szőlőiskola, mind a' középponti gyümölcskert jelen állapotjáról meggyőződni. 4) Dologhoz értő hazánkfiai, kiket a' körülmények e' gyüléseken megjelenni gátolnak, szives szolgálatot teendnek az egyesületnek, ha nézeteiket a' fen kitüzött kérdésekre irásban beküldeni méltóztatnak. — E' hivatalos figyelmeztetésünket azon forró ohajtással terjesztjük a' gazdaközönség elé: vajha számos megjelenése által az eddig fokonkint gyarapodott részvét folytonos növekedését az idén is földmivelői állásunkhoz 's az egyesület buzgó törekvéseihez méltó arányban tanusitsa. — Pesten, mart. 19kén 1844. A' közgyülés megbiztából. Török János, egyes. titoknok.

Az idei pesti mükiállitás ügyében. 1) Az idei mükiállitás Pesten megnyittatik julius elején és tart augustus hónap végeig. 2) A' mükiállitásba csak élő müvészek jelesebb dolgozatai vétetnek föl, jelesül olaj- és aquarell festvények, réz- aczél- és kömetszetek és szobormüvek, ha ez utóbbiak nem felette nagyok, nehezek és töredékenyek. Másolatok és olajmütárgyak, mellyeknek semmi müvészeti becsök nincs, vagy mellyek nem a'szépmüvészetek körébe tartoznak, valamint ollyanképek, mellyek Pesten és Budán már nyilványosan ki voltak állitva, 's végre réz-, kő- vagy aczélmetszetek, mellyek eladás végett a' kereskedésben már kitétettek, nem fogadtatnak el. 3) A' kiállitandó müveknek Pestre legföljebb junius 20kaig kell beküldetniök; a' később érkezendett müvek felállittatnak; de a' nyomtatott műlajstromba nem vétethetnek föl. 4) Az egyesület viseli a' szállitási 's minden egyéb költséget mind azon müdaraboknál, mellyek a) az egész Magyarhon kebeléből; b) München, Prága, Triest és Bécs városokból küldetnek, ha a' beküldők az igazgató választmány vagy egyleti ügyvivők valamellyikének e' részbeni nyilatkozatát vették, 's ha a' beküldés nem postán eszközöltetik. A' viszszaszállitási, biztositási 's több efféle költséget pedig csak akkor vállalja magára az egyesület, ha a'viszszaküldést ép azon vonalon, 's ép azon helyekre eszközölheti, honnan vagy mellyeken keresztül a' beküldés történt; kivételnek csupán akkor lehetvén helye, ha e' részben valamelly költségkimélés mutatkozik. 5) Ha a' beküldők azon kivánságukat nyilványitandják, miszerint az általok beküldött müdarabok, a' kiállitás berekesztése után valamelly más müegyesülethez küldessenek, illy esetben a' pesti müegyesület a' Pestre szállitási 's harminczadbért, valamint minden egyéb költséget magára vállal ugyan, de a' beküldők tartoznak azon müegyesületeknél, mellyekhez müveiketküldetni kivánják, előbb kieszközleni azt, hogy azok a' müveknek Pestről hozzájok leendő szállitásaért 's harminczadbér fejében járó 'stb. költséget magukra vállalják. 6) A' kiállitott müvek közül egy sem vétethetik vissza a' kiállitás berekesztése előtt. 7) A' festvények kellőleg rámákba foglalandók. 8) A' beküldendő müvek gondosan bepakolandók. A' festvények a' ládákban egyenként erős csavarok által megszoritandók 's a' ládák hézagai erős papirral betapasztandók. A' ládákra 's csavarokra teendő költség a' beküldöket illeti, kik müveiket el nemadás esetében ép azon ládákban kapják vissza, mellyekben azok Pestre érkeztek. Pótlólagos későbbi költségfelszámitás nem fogadtatik el. 9) A' beküldéskor történhető károsodások megtéritéseért csak azon esetben kezeskedik az egyesület, ha a' kár ennek hibájából eredett. A' vizen szállitandó müveket azonban a' bejelentett érték szerint biztosittatja. 10) Minden műdarabhoz egyegy nyilatkozvány melléklendő, melly magában foglalja: a) a' beküldő vagy tulajdonos nevét és lakhelyét; b) leirását azon tárgynak, mellyet a' mű ábrázol; c) a' beküldő vagy tulajdonos azon szándékát, vajjon a' mű eladó é, melly esetben minden alkudozás végett, a'mü szabott árát, ha pedig nem eladó, annak értékét; végre, mi történjék a' művel a' kiállitás berekesztetése után, ha az nem eladó lenne, vagy el nem adathatnék, melly nyilatkozvány nagyobb biztosság okáért a' ládák fenekére is ragasztandó; melly végre az egyesület ügyvivőinél nyomtatott jegyzékek vannak letéve, mellyek rovatit a' fen leirt módon betöltvén, egy példány a' müveket átvevő aláirásával ellátva a'müvek átvételét tanusitó nyugtatvány gyanánt ollykép adatik a'beküldők részire, hogy azt a' müvek visszavételekor átadni tartozzanak. 11) Az egyesület nagyobb müveket is megvenni szándékozik, azon esetben, ha a' beküldött müvek közül valamellyik a' nemzeti képcsarnok számára megvétethetni érdemesnek találtatnék. 12) Az egyesület nemcsak a' maga részire vásárolt de magány-mükedvelők által megvett müdarabok árának pontos lefizetéseért is kezeskedik. Az eladott műdarabok ára minden levonás nélkül fog az illetőknek megküldetni. Közelebb értesitést Pesten Klausz A.L.; Bécsben müárus Müller A. F.; Münchenben Hohe Fridrik urak; Triest és Prágában az ottani müegyesületek adandnak. Ugyanezek eszközlik a' kiállitandó müveknek Pestre, 's innen az illető helyekrei szállittatását, valamint az eladott műdarabok árának kifizettetését is. Közli Ritter Sándor, egyes. titoknok.

T e s t g y a k o r l a t - i s k o l a. A' pesti testgyakorlás-tanoda igazgatósága részről közhirré tétetik, mikép a' testgyakorlati tanitások — ha az idő kedvezni fog, Kedden u. m. folyó hó 16kán veendik kezdetöket. A' beirás Clair gymn. tanitó urnál történik. V e r e b y, jegyző.

Veszprémmegyei közgyülés. Gyéren látogatott martziusi közgyülésünk nevezetesb tárgyait országgyülési követink tudósitása 's néhány birói jelentés tevék. Amazok közt utasitást kérnek követink a' zsidó oklevelesek választási szavazatjok iránt, mi kerületileg már megadatván országos ülésben kerülend ismét vitatás alá. Mi ugyan megszoktuk a' tagadó utasitást olly reformkérdéseknél, mellyek mint országgyülésen tárgyalandó uj eszmék hozatnak zöld asztalunkra, szavazatunk segitségével a' nemzeti alkotvány ereibe oltandók, de ha, mint ez többször megtörtént (fájdalom!?) ez orsz.-gyülésen megyei utasitásadásra csak akkor jut időnk, midőn már a' tárgyat kerületileg meghaladták, végeztetett legyen bár, mint legtöbb esetben, meggyőződésünk határozandása ellenére is, akkor hozzájárulunk egészben hogy a' köz anya terheiben osztozhassunk, v. részben és módositásokkal hogy megmutassuk, miképen mi nem aludtunk, csak gondolkozánk, kissé elmélyedve 's ha elkéstünk, mint kaczagányos apáink, jobb későn mint soha sem 's lassan járj tovább érsz: vigasztalásaink. Igy elfogadtuk mult havi gyülésünkben a'verificatiót, esküttszékeket, de ez alkalommal m á s k é n t határozánk 's a' mellett maradunk, hogy a' nem recipiált vallásu oklevelesek nem szavaznak. A' vitatás nem volt tartós 's nem is valami élénk, szokott illedelmes gyülési (de nem ám o r s z á g g y ü l é s i) zaj közt. Erre elnök alispánunk a' RR. komoly figyelmét kéri fel egy nyomos birói jelentés tárgyalására 's következik hogy a' pápai tanuló ifjuság több tagjai a' megyei hatóság tapodásával három vakmerő tettet követett el, egyik megyei szánkázó birót február derekán esti 6 és 7 óra közt hólapdával hajintván meg, egy éjjeli kicsapongásért m.börtönbe zárttanuló rabot, sereggel a'rabhoz tolong(hat?)ván'sa' járásbeli hivatalszobájában müködő's a'rab ifj. általvevésiért (dél felékissé későcskén is)megjelent iskolai előljáróvalazátadás 's elfogatás és bün körülményei felett értekező biróra ajtaját reá zárva kiszabaditván, végre egy Pápa városbul kitiltott személyt a' kisérő czigány lerészegitése után a' városba viszszavezetve. A' tény előadása a' b i r ó i hitelesség rovására történhetnék másképen — magányhirek igy hangzanak — fiscusi inditványra, be nem várva az illető iskolai hatóság itéletét, vizsgáló választmány küldetik ki, melly az elfogatásnál terhelt megyei esküttel ellen is kiterjesztetik. Tán vegyes választmány? nem. Tagjai kinevezésére elnökünk holnapig időt kért és vett. Mult 1842 derekán e' lapok illynemü zavarokról értesiték a' közönséget, honnét egy megye surlódása egy jótékony czélu intézettel? Tán ez ügy eldöntése után kifejlik; figyelemmel kisérjük. Gyülés előtti héten megkezdett törvényszékünk folytattatni fog. Tömlöczeink telvék. H. K. J.

(Czáfolat Tornamegye két gyüléséről L. M. által e' lapok 23ik számába küldött közlésre.) Ki előtt Torna belviszonyai, és tanácskozásinak folyama 's eredvényei ösmeretesek, tudja, ha valahol, ugy ezen megyében nincs ok a' magány- vagy pártérdeknek a' közügyekre káros befolyása ellen zajogni, mert igazat mondva e' megyében magány- vagy pártérdek valósággal nem, csak L. M. ur agyában létezik, mellyet ő minden áron testesiteni törekszik, hogy valótlan közlései által magát mint párt- 's magányérdek ellen küzdő hőst a' tisztelt olvasó közönségnek bemutathassa, 's illy alkalmakkor többnyire azokat választja epés tolla martalékiul, kiket a' közbizodalom fölébe emelt és sükeretlen erőködései 's fondorkodásai daczára folyton ápol növekedő gondossággal; 's hja de L. M. ur mindenek felett egy fővel törekszik kitünni 's e' magányérdeknek mennyire képes mindent alá rendelni, f. é. Jelenkor 23k számában megjelent tudósitása bőven tanusitja, mellyben két gyülésnek összeköttetésben levő eredvényeit egyszerre *) közölve, bár teljes összefügésben 's a' jegyzőkönyvvel megegyezőleg adhatta volna, mégis főkép a' követjelentésre keletkezett határozatokbul kihagyván a' megelégülés 's bizalom kifejezéseit ferditve teszi közlését, ugyanis vádképen hozza fel a' jannár 5én 1844ben tartatott gyülésből, hogy a' kir. városokat rendező munkálatra adott megyei utasitás némelly pontjait, különösen a' 158dikra vonatkozót a' követ nem terjeszté elő, de kikerülte figyelme 's tolla azon igazságot, mellyet a' követ január 20rul küldött jelentése kideritett, hogy ns Tornamegye a' kir. városok rendezése érdemébeni utasitását csak oct. 23kai közgyülésben készité 's az a' követnek csak nov. 5én érkezett kezeihez, a' városokat rendező munkálat vizsgálata pedig sept. 23án kezdetett meg, oct. 23án a' 232ik §on tul haladott's nov. 6án az országgyülési szavazatot kivéve kerületi ülésileg befejeztetett, 's ezen felelet czáfolhatlansága nyomán Torna igazságszerető RR. febr. 26ki közgyülésből adott utasitásikban elmagyarázhatlanul kijelenték, hogy valamint azon észrevételek eredetiképen is nem bizodalmatlanságbul származtak, ugy a' most magát igazoló követ által előadott védokok a' RR. aggodalma megszüntetésére tökéletesen kielégitőknek találtattak; felhozza továbbad, hogy Tornamegye az esküttszékeket két módositással fogadta el, de megint mellőzé tolla azon utasitás végszakaszát, melly igy szól: „Ellenben ha ez inditvány általján fogva el nem fogadtatik, követeink mult évi jun. 13ról adott utasitásunknál fogva is az orsz. választmány többsége javaslatához járuljanak; a' későbbi febr. 26ki gyülésre áttérve kiemeli, hogy szóba jött a' követnek esküttszék feletti nyilatkozata és szavazata 's itt ismét mellőzé, hogy a' követ jelentése szerint január 26án a' módositások elfogadatását inditványozá, 27én pedig az esküttszék kérdésének szavazattali eldöntése alkalmakor, minthogy inditványozott módositásai el nem fogadtattak, szavazatát orsz. ülésre fentartva, nem szavazott, 's hogy ezen jelentés Tornamegye febr. 26ki gyülésén nemcsak szóba jött, hanem érdemleg tárgyaltatott is, 's ezen végzés keletkezett: „követünknek azon nyilatkozata, melly szerint a' megye által tett módositás, mint megyénkben is az esküttszékek létesülhetésének egyedüli feltétele el nem fogadtatván az esküttszékeket nem pártolta — köz akarattal helybenhagyatott, 's a' t. Sokat lehetne még azon közlésről mondani; de ezeket, mellyeknek az ellen szónélkül hitelesitett jegyzőkönyvvel azonságáról becsületemmel kezeskedem, a' ferditett közlés czáfolatára elégelve, — most még L. M. urhoz csak néhány szóbul álló tanácsot: ha Ön a' nyilványosság hasznos organuma akar lenni, tegye közlését hiven, 'sa' történtekkel megegyezőleg, ugy e' mezőn velem soha sem, különben ismét találkozandik, addig azon béres-favágó, és szőlőmüves gyanánt alkalmazott rabok biographiája készitésével foglalkozandom, kik erdőn, mezőn, szőlőhegyen bizonyos egyed magány-munkájába nappal és éjjel szabad lábbal 's felvigyázat nélkül fáradoztak és még sem szöktek meg — felhivás esetére sajtó alá bo-

*) A' két gyülés tárgyai két izben valának közölve, de az országgyülési tárgyhalmaz miatt némileg elkésve, összecsatoltan adta ezt a' szerk.

csátandom habár L. M. találva fogja is magát általa érzeni. Viszontlátásra ha tetszik. F. R. *)

A' kassai jótékony nőegylet fenállásának 6dik éve van immár folyamatban 's ez lenne az utólsó, mellyre az egylet, üdvös vállalatinak biztositását a' t. cz. közönség egy részétül aláirás utján nyert adakozásban birja. Ha visszapillantunk e' város előbbi állapotjára, viszsza az egylet buzgó fáradozásinak áldásdús eredvényire, melly nem kevesbbé korlátolt körülmények, mint legkitartóbb buzgalmat is lankasztó nehézségek közt ritka állhatatossággal kiküzdetett, hálás tisztelettel kell azon emberbarátok nemes koszorujára tekintenünk, kik egy részrül olly nemes vállalatot kegyes adományaikkal buzgón pártolni siettek, más részrül azon önfeláldozó szeretetre, mellynek egy czélszerü szegényi 's munkaház, valamint egy példánynak ismert kisdedovó-intézet köszöni létét. Ha e' két intézetnek, valamint az ezekkel kapcsolatba hozandó, 's már némileg meg is kezdett árvaház korszerüségét és szükséges létét figyelembe veszszük, lehet é hinnünk, hogy ezen, mindenkinek saját tehetségéhez mért pártfogás, melly eddig is már olly örvendetesen gyümölcsözött, e' 6dik évvel megszünjék? — Ki azt hinné, hogy a' kassai t. cz. közönségnek azon része, melly e' jótékony egyletben tevőleges részt vön, 's melly minden jó 's hasznos ápolására kész hajlamát minden alkalommal példásan bizonyitá, csupán ezen, különben is szabad akaratbul telt kötelezés által vezethető vala illy jótékonyságra, az nagyot vétene igaztalan itéletével a'méltányosb bizonyságot nyujtó tapasztalás ellen is. Kins Kassa városának miveltebb közönségét ismeri, az föl sem tehetné, hogy: mit példás részvét gonddal ápolt 's épitett, azt hid eg szükkeblüség által eldülni, pusztulni engedje. Számtalan köny lesz még e' nemes egylet választott tagjai által letörlendő, mellyet gyakran nem okozott kinos inség facsar ki! mert szegényink mindig lesznek, tágas pálya nyilik még e' ns egyletnek a' felebaráti szeretet mezején, mellyrül lelépnie nem lehet a' nélkül, hogy kezdett nemes müvét, még tökéletlen karban félbenszakasztván azt, enyészetnek indulni engedje. Minthogy a' fának is becsétgyümölcsébül itéljükmeg, szabad legyena' mult évi számadásbul, mint az folyó h. 18án tartott közgyülésben kihirdettetett, némelly adatokat az olvasó közönséggel rövid kivonatban közlenünk: a' szegények és munkaház pénztára.r.Bevétel: pénztármaradvány: 1367 fr. 49 kr. váltó, aláirás utján a' két kerületbül: 6351 fr. 41. kr.; rendkivüli utakon: 3366 fr. 50 kr.; egy kölcsön: 3250 fr.; az intézetben készült posztókért: 16857 fr. 1 kr. összesen: 31,193 f. 23 kr. Kiadás: A' szegények tartása ruházat 's az intézet egyéb szükségei: 8275 fr. 22½ kr. posztókészitésre: 22593 fr. 29½ kr. összesen: 30,868 fr. 52 kr. pénztármaradvány: 324 fr. 31 kr. Az intézeten kivül segedelmezésben részesült 40, az intézetben pedig mindennel elláttatott 82 szegény, 22 férfi, 60 asszony, 72 rom. kath. 3 egyes. görög, 7 ág. vall. korukra nézve 40 éven alul 17; 50n alul 9; 60n alul 25; 80n alul 25, 90n alul 5 egyed 's egy 107 éves asszony. A' Ferdinand nevü kisdedovó-intézet pénztárab. bevétel: pénztármaradékbul 13f.58 kr. kamatokbul: 956 fr. 6 kr. rendkivüli adományokbul: 101 fr. 15 kr. össz. 1071 f. 19 kr. Személyzet fizetése: 753 fr.; némelly szegényebb kisdedek tápláltatására 39 fr. 20kr.; könyvtár, játékszer 's egyéb kisebb kiadások: 277 fr. 50 kr. össz. 1070 fr. 10 kr. Az intézet kamatozó tőkéje 12,685 fl. váltó. Az intézetben 1840 jul. 1-sö napjátul, mellyben az megnyittatott 555 kisded ovatott meg. köztük 319 fiu, 236 leány; 496 rom. kath. 18 egyes. görög; 24 ágost. 10 helv. 6 izraeiita.

Spanyolország.

(Folytonos ünnepélyek a' fővárosban. Részletek Cartagenából.) Martz. 24kén szinházban jelenvén meg a' királynék, zajos örömmel fogadtattak; minden oldalról színes papirra nyomatott költemények hullottak. Az igen silány vigjáték után, melly ez alkalomra adaték, lakomán jelentek meg, mellyet a' helyhatóság tiszteletükre adott, 's mellyen a' ministerelnökkel, hajdani ellenségével is igen nyájasan mulatott Krisztina. A' lapok telvék ez ünnepélyek részletes leirásival és tömjénnel, 's a' pártpolitikának nyomát sem találhatni bennök. Éjjel az egész város pompás világitásban ragyogott, 's a' kir. palota előtt majd hajnalig gyönyörü zene harsogott. Másnap reggel ünnepélyes isteni tisztelet volt a' várkápolnában, délután pedig nagy séta a' főváros térein. A' két királynét mindenütt annyira elhalmozá örömjeleivel a' nép, hogy Krisztina szemei egész uton folyvást örömkönyekben usztanak. A' nép annyira tolongott körülötte, hogy kisérőji alig birák azt illő távolban tartani. Mondják, hogy akkor, midőn Espartero a' barcelonai zendülés elnyomatására indult, palotájától egészen a'Pradoig holló röpködeannak feje fölött, 'smajd egészen érinté fejét. Krisztina hintajára ellenben ugyanazon helyen galamb ereszkedett, mellyet Izabella királyné elfogatott 's a' palotába vitetett. — Narvaez martz. 21én illy tartalmu fölszólitást intézett a' katonasághoz: „Katonák! nemes törekvésiteknek köszönhetjük valahára az atkotvány megszilárditását, 's biztositását a' trónnak és azon intézvényeknek, mellyek azt alapiták és ótalmazák. Nagy munkátok első eredvénye gyanánt üdvözöljük a' halhatlan Krisztinát, fönséges királynénk és a' spanyolok anyját." Meg van ő most boszulva azon hálátlanság 's hütlenségért, mellyek 1840ben annyi fájdalmat okoztak neki, melly korszakot emlékezetünkből ki kell törlenünk, mert ezt Spanyolország böcsülete parancsolja. Jutalmatok azon öntudat, miszerint előidézni segéltétek azon megszerü eseményt, melly a' nemzetnek békét 's jövendőre boldogságot biztositand. Katonák! büszke vagyok, hogy ez időszakban vezéretek valék, 's örömmel ismérem meg, hogy a' rend 's igazság győzelmét nektek kell köszönnünk. — Roncali hivatalos tudósitása szerint martz. 23án hatályosan kezdeték meg Cartagena ellen az ostrom 's délutáni 2 óraig már 164 bomba röpittetett a' városba; ekkor az ostromlottak álgyuji elnémultak, mit rögtön a' föltétlen meghódolás követett. Egyébiránt Roncali parancsot kapott a' kormánytól, hogy lehetőségig kiméive bánjék a' zendülőkkel 's minden fölösleg vérontást gondosan kerüljön. Különben még azt is beszélik, hogy Krisztina rövid idő mulva közbocsánatot hirdetend, mellyben csupán Espartero, don Carlos Olozaga, Cabrera és a' leoni püspök nem fognak részesülni. — Lesseps franczia consul Barcelonát elhagyá 's hazájába utazott. Barcelona lakosi emlékkel kivánják őt megtisztelni. —

(Cartagena meghódolt. Udvari ünnepélyek.) Telegrafi sürgöny szerint Cartagena a'komolyabb ostromot nem várta be, hanem mart. 25én föltétlenül meghódolt. E' szerint jelenleg egész Spanyolországban béke uralkodik; de meddig? az más kérdés. — 26kán fényes kézcsóki ünnepély volt az udvarnál. — A' királyné parancsot ada ki, melly szerint minden tisztviselő és nyugdijas egy hónapi ingyendijban részesülend. — Espartero volt szállását a' hatóság lovagvár-fölállitás által födözteté el Krisztina érkeztekor, hogy azon ünnepélyes pillanatban szomoru viszszaemlékezés által ne háboritassék. — A' hivatalos lap mart. 26iki száma királyi rendelvényt közöl a' spanyol ggalogság átalakittatása iránt. Főtartalma következtiben a' gyalogság ezentul nemminteddig ezredek, hanem zászlóaljak szerint fogkormányoztatni, mivel igy minden zászlóaljt egyetlen férfi szava fog majd vezérelhetni, mit egész ezredeknél nem eszközölhetni. Szóval, általányos központositási rendszer az mit Krisztina Spanyolorsz. határiközt legnagyobb kiterjedésben gyakorlatba kiván hozatni. — Krisztina már don Francisco infanst is meglátogatta. — Madrid folyvást tombol örömében, valamint akkor, midőn Esparterot, Krisztina számüzetése után, üdvözlék. — A' dohány-egyedárusság, évenkinti 110 millió realért, 10 évre adatott bérbe. —

Anglia.

(Uj gyármunka-idő körüli törvényjavaslat. Vélemény a' franczia egyházi villongásról.) Az alsóházi ülésben martz. 29én Graham uj törvényjavaslatot olvasott föl a' gyári munkaidő meghatározatása iránt, melly azonban annyira megegyezik a' korábbival, hogy még a' 12 órai munkaidő is nyiltan ki van benne mondva, melly eljárást többen parliamenti illedéksértésnek nyilványitottak. E' szerint husvét után Ashley ellenzését ismét meg fogia ujitani. — A' franczia egyházi surlódás a' tud. egyetemi tanrendszer ellenében az angol sajtót élénk mozgásba hozta. A' M. Post nagy veszélyt lát azon vallástalanságban, melly Franciaország határi közt mind inkább terjed, 's azt hiszi, hogy ennek okát leginkább a' mostani fölületes nevelési rendszerben kell keresni, 's ennélfogvást Lajos Fülöpöt nagyon hibáztatja, midőn ez a'papságnak nevelésjavitási törekvésit teljes erejével előmozditni nem iparkodik. A' Sun e' veszélyt szinte kellő mértékben méltányolja; de mégis azt hiszi, miszerint e' tekintetben nemcsak a' kormányt, hanem az egyházat is okozhatni; mert igaz ugyan, hogy a' franczia papság jelenleg sokkal tisztább erkölcsiségnek hódol, mint zendülés előtt a' szeles abbék idejében; ámde azt sem tagadhatni ám, hogy eztanultságbanjelenleg jóval alantabb fokon áll. Mindenek előtt azon kellene tehát a' franczia egyháznak törekednie, hogy tagjai jobban hódoljanak a' tudományoknak, 's magasb szellemi tehetségeket iparkodjanak magoknak szerzeni; mert napjainkban puszta jámborság 's erkölcsiség nem elég a' hitlenség elnyomatására.

Franczia ország.

(Udvari hirek. Gyalázatos czinkostársaság. A' fiatal Olaszország tervei elhalasztattak.) A' király jelenleg gyakran látogatja meg Versaillest, hol csarnokot rendeztet zászlógyüjteménynek. Franciaország történeteiben nevezetessé lett minden zászló helyre fog itt találni. Mondják e'gondolatra leginkább azon esemény birta Lajos Fülöpöt, miszerint XIVdik Lajos azon zászlaja melly táborozáskor mindig sátora fölött lobogott, 's melly a' nagy forradalom alatt elveszett, most ismét feltaláltatott. E' gyüjtemény maj. 1jén fog beszenteltetni. — A' vizsgálat azon gyalázatos társulat ellen, melly ártatlan lyányokon erőszakot követett el, mindenféle felfödözésekre látszik vezérleni. A' társaság rendesen osztályozva volt. Eddig négy osztálynak juta nyomába a' rendőrség. A' főnök Buridan nevet visel (La Tour de Nesle czimü szomorujáték szerint 's társnője Marguerite de Bourgogne czimet választott. Egyáltalában a' nők nem legszebb szerepet játszának ez undok dramában. Az egyik osztály nember főnöke Brinvilliers marquisnőnek nevezteték, 's az e' történetbe bonyolult asszonyok többnyire ollyanok, kik igen szép ranggal birnak a' nagy világban. Kie'bünczimboraságbalépnikivánt, először mintegy vizsgálatul, örködni tartozott éjjel azon házak körül mellyek falai közt a'pokoli tivornyák tartattak. — A' fiatal Olaszország tervei bizonytalan időre elhalasztattak. Meg kell vallani, miszerint az olasz menekvők nem is érdemlik azon nagy figyelmet, mellyben darab idő óta részesültek. Az csakugyan szükséges, hogy az illető kormányok őrszemekkel kisérjék lépteiket, mert meggondolatlanságuk által elég zavart okozhatnak, 's különösen sok családot bajba dönthetnek; de politikai jelentékességgel csakugyan nem birhatnak Olaszország jelen helyzetében. Bizonyos Perez, kit nem rég fogtak el, tulajdonkép Luccini, 's a' forradalom rendezése végett Olaszországba szándékozott. Mondják, hogy sok pénz volt vele, ez állitás azonban nem valósult. Több fiatal főrangu olasz el hagyá magát e' zavargók által csábittatni, 's könnyelmüségöket jelenleg többnyire a' jóniai szigeteken siratják. — Veszélyesbnek látszik ellenben Európa nyugalmára nézve a' lengyel menekvők törekvése, miután három részre oszlott pártjok valahára szorosan összeforrott. Ezek leginkább a'kathol. vallás föntartását tüzék czélul, mig az olaszok annak teljes megbuktatását tervezék. Ha tehát tekintetbe veszszük most azon kegyetlen elnyomatási rendszert, mellyet a' moszka czár a' lengyel katholikusokon gyakorol, ugy a' menekvők ez egyesültét valóban veszélyesnek tarthatni Európa nyugalmára nézve, mert a' vallási érzelem megsértése azon hatalmas ösztön, melly a' köznépet leghamarább forradalomra képes buzdítani. — Bordeaux hg két Sziczilia királyának egyik hugával alkalmasint házasságra fog rövid idő mulva lépni.

Dánia.

(Thorwaldsen halála.) Európát és a' müvészetet kipótolhatlan veszteség érte: Thorwaldsen Dánia dísze, az éjszaki Phidias, nincs többé! Minden megelőző fájdalom nélkül vasárnap mart. 24kén esti 6 órakor a' kir. szinházban hirtelen elszenderült. Ifjui friseséggel 's ernyedetlen erővel dolgozék ő magas hivatása körében egészen élete végső napjaig; sőt még halála napján délelőtt Luther mellszobrát készité el, melly előmunkája volt az általa készülendett nagy szobornak. Miután igy élete végnapján is a' müvészet és vallás szolgálatában fáradott, dél tájban egy vidám baráti körben mulatott, aztán este olly vigan, mint bármikor, Bindesböll jeles épitész kiséretében a' szinházba ment. Alig ült le helyére 's még a' függöny sem huzatott fel, legkisebb hang, 's a' fájdalomnak legkisebb jele nélkül összerogyott 's a' mint néhány percz mulva laka felé vitetett, a' halál jégfagya örökre bezárta ajkait. Hült tetemei a' róla nevezett Thorwaldsen museumban fognak örök nyugalomra tétetni. Végintézetében e' museumot tette egyetemes örökösévé, vagyona azonban a'müdarabokon kivül nem olly roppant, mint közönségesen hitték. Következett vasárnap 50 éve mult, hogy Thorwaldsen mint növendéke a' kopenhágai müakademiának nagy arany-emlékpénzt kapott. —

Törökország.

(A' renegátok ügyét Canning erősen sürgeti. Egy gyermeknek török vallásra térése.) Angol követ Stratford Canning a' renegátok ügyében, mart. elején ismét külön tanácskozványt tartott a' reiseffendivel, 's kijelenté ennek, miszerint ő kénytelen ez ügyben rövid idő alatt határozott 's irott választ kapni, különben kényszerülve látandja magát a' szultánnal személyesen szólni ez iránt 's hiven előterjeszteni neki, milly parancso-

*) Mi e' hivatalos czáfolatot csupán az igazság kitüntethetése miatt közöljük; de vajjon épül vagy okul é illy aprósdiságokon a' nagyközönség? Szerk.

lólag lényeges megváltoztatását kivánják a' körülmények a' mostani kormányrendszernek, 's mikép Angolország követelése semmi nem egyéb, mint az egész polgárisult Európa közvéleményének kifejezése. Itt Stratford nagyon eltalálta a' dolog bibéjét, mert itt korántsem a' világos törvény lehetetlen eltörlesztése, hanem inkább az azt alkalmazó 's rendszerükkel a' régihez visszatörekvő kormányférfiak elmozdittatása kivántatik. Ezen emberek azt hiszik, hogy a' régi hit tökéletes helyreállitása által a' porta hajdani hatalmát viszsza fogják varázsolni. Első ezek közt Riza pasa pénzügyminister. Valóban ha ezen férfiak el fognak a' kormánytól mozdittatni, Anglia sőt egész Európa meg lesz nyugtatva, mivel a' haladási elvü Resid kormánya alatt hitváltoztatásnak egy emberélet sem lön áldozatává. Mart. 12kén Rifaat pasa hirtelen kijelenté, miszerint az utólsó divánnak elvégre sikerült A n g l i a megnyugtatására 's egyszersmind a' porta tekintetének fentartására kielégitő eszközt találni. Az angol követ szinte megelégülését fejezé ki; e' szerint a' baj ki lenne egyenlitve. Mi azon kibékítő eszköz? az még nem nyilványittatott. — Azonban a'vallási türelmetlenségnek ismét uj példája fordult elő, mellyet azonban a' porta is roszalással fogadott. Egy 8 éves fiut ugyanis, kinek keresztyén atyja egy hatalmas töröknél szolgál, a' lovak valamikép megsértvén, a' hárem asszonyaitól, mint mondák, ápolás végett fölvétetett. Néhány nap mulva az atya visszakövetelé fiát, de válaszul kapta, miszerint az f e l s ő sugallat következtében önként izlamratért(törökkélett)'smárkörülis metéltetett. Az atya felpanaszlá ez erőszakoskodást a' portánál 's hiszik, hogy az a' gyermek értetlensége miatt megsemmitendi e' hitváltoztatást, ámbár a' fiu kijelenté, hogy őt senki sem kényszeritette.— Az albániai katonák Bulgária határszélén Macedoniában fekvő Uskup városban az ottani keresztyéneken iszonyu dulásokat követtek el.

Aldunai tartományok.

(Belgrádban egy politikai ügyviselő elfogatott. Bibesco két inditványa megbukott.) Törökhatárszéli mart. 20kai hirek szerint Belgrádban egy titokteljes személyt fogtak el,kinél olly sürgönyök találtattak,mellyek azon gyanút támasztják, melly szerint a' mostani szerb korm. megbuktával egy német herczeg emeltetnék nemcsak Szerbia,hanem mind a'három dunai tartomány trónjára. Bármilly kalandosnak lássék is ezen gyanú, Szerbiában mégis hitelt nyer 's általányos a' hiedelem, miszerint a' két tengeri hatalom nagy változtatásokat szándékozik az európai Törökországon véghez vinni. — Bukarestben azoláh közgyülés a' titkos szavazással viszszavetette Bibesco hoszpodár azon törvényjavaslatát, melly szerint a' tényleges hadi erő meg volna szaporitandó; és megsemmisité egy orosz társaságnak a' hoszpodártól nyert bányamivelési szabaditékát. Megemlitésre méltó, miszerint az 1842ki közgyülés maga kivánta a' sereget, szaporittatni de akkor a' kormány ellenzé. Egyébiránt a' hoszpodár visszahúzta mindkét inditványát, kinyilatkoztatván, miszerint ő csak a' közjót kivánja előmozditani, 's ha szándéka czélszerűtlenségéről győződik meg, azonnal felhagy vele. Hir szerint ezután a' fejdelem az országgyülést rögtön eloszlatá, semmi egyeztetési módot nem látván a n n a k mostani tagjaival a' közjóra kivántató czélok létesitésére nézve.

(Belgrádban kivégeztetések. Az oláhországi eloszlatott közgyülés végmunkálatai).Szerbiában a' mostani kormány elég erősnek hiszi ugyan magát minden bujtogatás és merény elfojtására,mégis szörnyü kegyetlenséget követ el a' legkisebb cselszövényért is. Azért Szerbia folyvásti nyugtalanság szinhelye 's jövendője iránt nagyon elágzók a'vélemények.Mult hónapban kezdették az utólsó összeesküvés részeseit kivégezni, az isméretes papot St. mart. 20kán akasztották fel, 's testét bitófa alá temették el; Milos egykori kocsisa társával egy belgrádi mészárossal együtt már előbb végeztetett ki,'stesteik sokáig közlátomás végett temettetlenül hagyattak; Rajevics volt ministert és sok más politikai bünöst, közhiedelem szerint, hasonló sors várja. Egy tetemes bünnel terhelt pópának halálos büntetése kegyelem utján 250 korbácsütésre változott, miket ő életben maradtan kiállott. A' börtönök tömvék politikai vétkesekkel, számuk 6 százra rúg. Illy körülmények közt a' kereskedés minden élénksége mellett is Belgrádban inkább tompa csendre mutat,mint vidor elevenségre. A' nép azonban megvan elégedve Sándor hg kormányával, mivel az a' tölgymakkolást szabadon engedi meg, holott Obrenovicsok alatt ez 's a' hamuzsir-égetés önkényes bérbeadatása a' népet elzárta e' fökeresetmódtól.— A' Duna és Száva szokatlanul dagadt, Belgrádtól egész Pancsováig az egész vidék vizben áll, ugyhogy a' gőzhajó a' Temesen egész Pancsováig mehetett fel. A' porta a' szerb kormány kérelmére a' bécsi cs. kir. udvarhoz az iránt folyamodott, hogy a' Milospártiak a' szerb határszélekről mozdittassanak el. Wezler isméretes renegat a' portától Belgrádba küldetett. — A' bukaresti közgyülés mart. 15eig az ország állapotjával 's végre azon kérdéssel foglalkodott: vajjon feleljen é Bibesco hoszpodárnak két viszszavetett inditványát illető nyilatkozatára, mi csakugyan 24 szóval 16 ellen igennel döntetett el. Hogy az ellenzék heve igy diadalmaskodik, az nagy kárára van az ország javának. Bibesco eleinte habozott: feleljen é a' gyülésnek még egyszer, vagy azt a' rendező okirat 80dik czikke szerint fejdelmi jogánál fogva oszlassa é el? 's elvégre is kényszerültnek látta magát ez utóbbi eszközhöz nyulni. Ez idei közgyülés tehát végre jutott minden eredvény nélkül a' daczos bojárság, mindenben ellenszegülő makranczai 's fondor ármánykodási miatt.

ÉRTESÍTŐ.

Figyelmeztetés.

Hazánk jóllétének egyik fő érdeke épületeink biztositása a' tüz-elemek ellen, mellyeknek sok siralmas következései a' legvagyonosabb családokat is tönkre, 's polgártársainkat majd éhenhalásra juttatták, mint ezt több esemény bizonyitja.

Sokféle módot 's eszközöket állitottak már elő, kármentesitő biztositások által jól rendezett társulatok, mellyek szinte tetemes pénzösszegbe kerülnek; de bár általok a' kár némi részben megtéritttetik is: a' szerencsétlenség miatt okozott aggodalmakat 's rémüléseket egy sem pótolhatja ki.

Legczélszerübbnek ajánlhatom e' részben mindenkinek, hogy épületeit jól készitett cserépsindelylyel fedje; de az eddigi modorban ezek is hijányosak; mert: a) Ha mésszel nem rakatnak le, a' hózivatarok áthatván rajtok, az épületek felső részeiben 's fedélfáiban sok kárt okoznak. b) Kétszeresztetve rakatván fel, igen súlyosak 's gyenge épületekhez nem is alkalmazhatók; minélfogva feleite költséges 's erős fedélfák kivántatnak hezzá. c) Midőn a' szélvészek megbontják azok sorait, nagy rombolást okoznak, 's ugy annyira szóratnak le egymás után, hogy a' körülte elmenő életét koczkáztatni kénytelen 'stb.

Mindezeket gondolóra vevén, igyekeztem olly cserepeket állitani elő, melyek által azon fenemlitett hijányokkipótoltassanak; épületink minél kevesebb költséggel biztositva 's hazánk egyik érdeke e' részben is czélirányosan előmozditva legyen.

Ezekhezképest a' mult évi pesti iparmű-kiállitásra adtam be illynemü cserépzsindelyeket **Gazdaságos cserepek** czim alatt; mellyek valamint akkor ottan, ugy szinte most is, a' magyar gazdasági egyesületnél Pesten láthatók. Ezek azok hazámfiai, mellyeket ajánlok figyelmökbe: 's kik hozzá értenek, azonnal átlátandják azok hasznait; mivel: a) Rovatékai levén mind két szélein (azaz egyik szélén alólrul, másik részén pedig felülről] annyira egymásba illenek: hogy rajtok sem viz, sem hózivatarok át nem hatnak. b) Mivel egyszerüen rakatnak fel: majd felényi kivántatván belőlök, terhök is szinte felén yi; és igy nem kivántatnak olly erős 's költséges fedelezések. Valamint: c) a' fedelezéseknél a' léczek egyik felső szélétől a' másik felső széleig 10 vagy 10¼ hüvelyknyire szegeztetvén: szinte felényi kivántatik. De d) legfőbb az: hogy a' szélvészek sem bonthatják meg egymásba menő rovatékaiknál fogva; 's épen ezekhez vannak a' gerincz-cserepek is alkalmazva 'stb.

Hogy ez nem valami kecsegtetés vagy ámitás, bizonyitja azon itt nálam a' szabadban felállitott tetőminta: melly illy cserepekkel még mult évi junius hónapban fedetett be minden mész nélkül, hol annyi eső- szélvész- 's hózivatarokon által minden kár nélkül épségben megmaradtak.

Ezek készitésmódját ohajtanám hazánk minden részeiben minélelőbb életbe léptetni, hogy annak jótékony hatásában, minél hamarább 's minél többen részesülhessenek, — Ezekhez képest elhatározám: hogy akár városok, akár t. cz. uraságok vagy helységek, egyszóval hol már cserépvető-gyár létezik vagy készülőben van: nálam ezen uj találmány tüstint használható mintáját (formáját) legkésőbben f. évi május első napjáig bérmentes levelek által fából 40 vasból 60 p. forintjával előfizetés utján megrendelhetik. olly móddal, hogy e' folyó évi sz. György- napkor tartandó debreczeni vásár alkalmakor a' nevezett pénzmennyiség befizettessék: miszerint az azt követő augusztusi vagy az ugynevezett lőrincznapi vásárkor Debreczenben hatvani-utczán az őrházhoz közellevő Somogyi háznál egy kis ládában jól elillesztve (pakolva) 's megpecsételve lesznek általveendők. Ezenkivül a' készitésmód egész kiterjedésiben irásban vagy nyomtatásban fog általadatni.

Egyébiránt a' kik szándékoznának olly ifjat küldeni. ki nálam ezt tökéletesen megtanulja, szivesen elfogadom május elsőjétől fogva olly feltétel mellett, hogy azon ifju jó nevelésü 's irni és olvasni tudó legyen, hogy annál jobb felfogása lehessen, igy egy, vagy legföljebb másfél hónap alatt az egészre megtanitani igérem 150 p. forint előfizetésért. Ki szorgalmas leend, a' mintát ingyen fogja nyerni jutalmul.

Debreczen martziusban **Somogyi Gábor** ns sz k. Debreczen város cserépvető gyármestere. s. k.

A nmlsgu m.kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: miszerint f. év junius 4én kamai] Ungvár m. városában az ottani uradalmi felügyelő irodájában tartandó nyilványos árverés utján f.évi novemb. 1sö naptól kezdve három egymást követő évre következő kir. javak lesznek haszonbérbe adandók, és pedig Ung v ár városában

1) A Fejérhajó név alatti négy boltocska.
2) Az ungvári vassavanyu fürdő.
3) Az ungvári ‚Domb'-korcsma.
4) korcsma mészárszék.
5) Alsódomonyai korcsma
6) A gerényi „ „
7) „ daróczi „ „
8) „ hosszumezei „ „
9) „ lakárti „ „
10) „ kereknyei „ „
11) „ begengyát-pásztélyi
12) „ bukóczi „ „
13) „ csernoholovai „ „
14) „ domasinai „ „
15) „ dubrinicsi „ „
16) „ husznai „ „
17) „ kis-bereznai „ „
18) „ k. básztélyi „ „
19) „ kis turiczai és lipóczi korcsma
20) „ knyohinyai „ „
21) „ kosztyova-pásztélyi „ „
22) „ mircsei „ „
23) „ mokvai „ „
24) „ nagy-bereznai „ „
25) „ magy. turiczai „ „
26) „ ő-szemerei „ „
27) „ orosz-mocsári „ „
28) „ paszikai „ „
29) „ perecsényi „ „
30) „ polenai „ „
31) „ poroskói „ „
32) „ rákói „ „
33) „ turia remetei „ „
34) „ rosztoka-pásztélyi „ „
35) „ szmerekovai „ „
36) „ sztricsavai „ „
37) „ sztavnai korcsma hus-vágás jogával.
38) „ szuhai „ „
39) „ tichai „ „
40) „ uj-kemenczei „ „
41) „ uj-szemerei „ „
42) „ viszoki korcsma a fürdővel
43) „ viskai „ „
44) „ vorocsai „ „
45) „ voloszankai a luchi italok mérése jogával.
46) „ zábrogyi korcsma
47) „ zausinai „ „
48) „ zaricsói „ „
49) „ zahorlei „ „
50) „ alsó-domonyai húsvágás joga.
51. turia remetei „ „
52) „ csernoholocsai „
53) „ n.bereznai „ „
54) „ turia remetei „ „
55) „ zábrogyi „ „

melly elősorolt haszonvételek kibérlésére az abban résztvenni kivánók elegendő bánatpénzzel,'s készpénzbeli vagy egyéb elégséges biztositékkal ellátva a fenirt napra, és helyre ezennel meghivatnak.

A haszonbérleti föltételek Ungváron és Nagy-Bereznán a kamarai uradalmi tisztartóságoknál olvashatók. Budán febr. 28. 1844. 1—3

Néhány nap mulva hagyja el a' sajtót 's lesz kapható szokott könyvárusi uton:

A' Jelenkorban megjelent

„A d ó“

é s

„Két Garas“

Gr. Széchenyi István.

Kiadják többen.

nagy 8r. finom dupla vel. 19½ iv színes boritékba fűzve. Ára 1 fr. 40 kr. p. 4—6

Gőzhajók-járása:

Pestről Pozsony és **Bécs** felé indul miudennap regg. 7 órakor egy gőzös, **Zimony** és **Drenkova** felé aprilis 15] 18, 21dikén **Mohács** és **Eszék** felé; minden szerdán, **Uj-Vidék** és **Titel** felé minden vasárnap reggeli 6 órakor; visszaindulás Eszékrül minden pénteken reggel.

A' tiszt. utasok méltóztassanak utazási jegyeket, mellyek nagyobb kényelem végett ez évi minden utazásra érvényesek, elindulás-előtti napon váltani 's podgyászaikat átvételi nyugtatvány mellett a' gőzhajó-hivatalban szintakkor átadni.

Hirdetvény.

A' nm. magy. kir. udv. Kamara rendeléséből közhirré tétetik, miszerint a' rosenbergi kamrai ser- és pálinkaház a' hozzátartozó ½ hold kerttel 's 12½ hold kaszálóval f. e. 1sö novembertől kezdve, hat egymásutáni évre, 's igy october végeig 1850.— nemkülönben a' lykavai kamarai erdőkben találtató bükkfa-tapló szedhetése, szinte f. e november 1jétől számitva, három következő évre, 's igy 1847. év october utóljaig az ezen czélra f. évi majus 13kán a' rosenbergi uradalmi kastélyban reggeli 9 órakor tartandó nyilványos árverés utján bérbe fog adatni

Bérleni szándékozók a' szükséges bánatpénzzel,'s a'mostani bérsomma menynyiségéhez hasonló biztositékkal ellátva, a' fenkitett napra hivatalosak. Egyébiránt a' bérleti föltételek a' hradeki kamrai praefectoratus irodájában, nemkülönben a' rosenbergi kamrai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők Az árverésben zsidók is résztvehetnek. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, scütörtök april. 18kán

JELENKOR.

1844. 31dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétül julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával elfogad előfizetést

a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyarország és Erdély (névváltoztatás; kinevezések és előléptetések; nemzeti szinház; akademiai jelentés és felszólitás Reguly Antal m. akad. tagnak, jelenleg az Uralon nemzetünk rokonsági kinyomozása végett utazó hazánkfia ügyében; váltóintézet pályája; országgyülési közlemény: pótlékok a' szünnapok előtti ülésekhez; Pestmegye: utasitas a' vegyesházasságok ügyében; Abaujmegye: országgyülési pótlékutasitások; Győrmegye: a' törvényczikkek idegen nyelvre fordittatása nem pártoltatik, Pozsega és Verőcze latin levelei visszaküldetnek, társaséleti hirek; Commentár a' biharmegyei martz. liki közgyüléshez; 'sat.)

Spanyolország (tervezett változtatások a' kormányrendszerben.)

Anglia (tanakodás az irlandi pör ügyében; O'Connell Dublinban.)

Franczia ország (merény Orleans hgnő élete ellen; Montpensier hg. Algirban megsebesittetett.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. föls. legkegy. engedelme következtében Eördegh Alajos és gyermekei ezentul „Ábrányi vezetéknévvel fognak élni. —

A nm. m. kir. udv. kamra számvevői hivatalánál a Góger Károly halála által megürült számvevői állomásra Teller Ignácz alszámvevőt, ennek helyébe Reiter Adolf járulnokot, ennek helyébe pedig Vermes János fizetéses gyakornokot; — továbbá Perleberg Ferenczneк igtatóvá történt kineveztetése által megürült igtató-tiszti állomásra Detrich Károly kiadó-hivatali irnokot; — végre a sztavnai vám- és harminczadhivatalnáli beszedő-állomásra ideiglenesen Grabovszky Szaniszló eddig rajczai utlevél-vizsgáló nevezé ki. — Ugyanazon nm. kamra egyetértőleg a nm. m. k. httó tanácscsal a Keczkés Károlynak k. orsz. főépitészi segéddé legföls. helyen történt kineveztetése által Pozsonyban megürült igazgató-mérnöki állomásra Liedemann Emilt alkalmazá.

(Nemzeti szinház.) Szombaton, april 20-kán, Laborfalvi Róza javára, bérletszünéssel adatik: „KÉT PISZTOLY", eredeti szinmü 3 szakaszban. Szigligetitől.

(Academiai jelentés és felszólitás)

Reguly Antal m. acad. tagnak, jelenleg az Uralon nemzetünk rokonsági kinyomozása végett utazó hazánkfia ügyében.

Tudva van, mikép több magyar 's legtöbb külföldi historicus és nyelvbuvár a'hunnokat és magyarokat azon nagy finn törzsökhez számitják, mellynek a' lappok, finnek, esthonok, cseremiszek, csuvasok, mordvinok, syrjänek, vogulok, osztyákok stb mindannyi külön ágait teszik. — Miután minden egyéb, u. m. mongol, török, semita stb rokonság eddig győzőleg meg van czáfolva, és csak ez egyre nézve lehet még kérdés: fent nevezett hazánkfia elhatározta magát az éjszakot beutazni, 's a' négy fal közt meg nem fejthető kérdésre a' hely szinéről hozni meg nemzetének az elhatározó vég feleletet. Őt semmi áldozat, uti fáradalom, a' szokatlan éghajlat kényelmetlenségei, betegségek, édes övéitől és hazájától távollétel nem tartóztathaták, erőit, már közel öt év óta csüggedetlenül e' nemzeti feladás megoldásának szentelni; megtanulta azon földeken utazhatás,'s az ottani források használhatása végett a' svéd és orosz,a' rokonsági kérdés egyéb ágai kedveért a' török és mongol nyelveket; meg a' lapp, finn és esthon nyelveket, a' föld népével osztva meg ennek sanyaru életét; meg a' cseremisz, csuvas és egyéb dialectusokat, 's most Ázsia éjszaknyugott vidékein az Ural alján tartózkodik a' vogulok közt, hogy ezek, 's majd az osztyákok már már enyésző nyelveiket is élő szájból magáévá tegye, 's e' mellett ezen népek természeti és társadalmi sajátságaikat is, mikre eddig olly kevés figyelem vala, voltakép kitanulja.

'S e' roppant vállalatot Reguly Antal 1839. év nyarában, saját, vagy inkább szülői költségén kezdte meg, kiknek erejét minden elviselhető nélkülözések türésére elszánt lelkesedésében, tul becslette. Már finn- és lappföldi vándorlásait nem fedezték szülőinek küldeményei, 's igy némi adóssággal terhelve lépett be a' világ legdrágásabb városába, Sz. Pétervárába. Idő közben győri prof. Maar Bonifác ur tudósitván az academiát Reguly utazásáról és czéljairól, ezen intézet némelly tudományos megbizatásokkal tisztelte meg, azokhoz némi kisebb summákat csatolván. Reguly e' részvét által is buzditva és bátoritva, Ázsiában teendő terjedelmes nyelvészeti és ethnographiai vizsgálódásaihoz készült, 's nappal és éjjel általányos nyelvtudományt 's történeteket tanult és buvárlott. De nem jöhetvén további segedelem az academiától, egy Pétervárt lakó földink hazatérést javaslott, melly tanácsot azonban Reguly határozottan visszautasitott. Mert azzal elesett volna a' kérdés, mellyet ő élte feladásaul tüzött ki. Erre megjelent orosz academicus és statustanácsos Baer urnak egy czikkelye Regulyról a' pétervári statusujságban, melly után egy gazdag orosz csakugyan hajlandó volt őt pártolása alá venni, de a' segedelem nélkül idegen földön tengő hazafi büszke volt azt kérni, 's igy e' forrás sem nyilt meg neki. Azonban haladt az idő, a' pétervári rendkivüli drága élet 's a' szülői kisded küldemények mellett az adósság nőtt, 's ezért a' haza térés szintolly erkölcsi lehetetlenséggé vált, a' milly anyagi lehetetlenség volt az urali út. Folyvást a' hazából várva a' hazai kérdés földerithetésére költséget, egy második ajánlatot is visszautasitott, mellyel az út kivihetésére megkináltatott; t. i. több pétervári academicus szándékozott az orosz cs.academiánál segittetését inditványozni, mellyre fényes kilátások voltak, de Reguly nem akarta — mi e' végre mulhatatlan szükség lett volna — tudósitásait ehez intézni, a' magyar academiát nyilatkoztatván egyetlen természetes forumának. Egy harmadik (kölcsön) ajánlatot az út megtételére szinte mellőzött, naponként fogyván reménye a' hazából jövendő pártolás iránt, mig végre hirt vevén, hogy az academia folyamodására királyunk őFelségétől segedelem érkezendik, az emlitett előlegezést a' nemeslelkü Baertől elfogadta, 's 1843. october 9. Sz. Pétervárából kiindulván, elérte Ázsiát, hol a' Sosva vize mellékén letelepedve, vogul studiumai között várja hazájából utóbbi sorsa elhatároztatását. Az óta érkezett Sz. Pétervárába mind a' királyi segélyösszeg, mind pedig két academiai pénzküldet *) 's a' pétervári academicusok közt a' tiszteletre méltó Fraehn inditványára magányos aláirás nyittatott: de ezekkel is sem az ötöd félévi külföldön utazás 's mulatás alatt keletkezett passivumok leróva, sem viszszautja fedezve nincsen, annál kevesbbé van ezekkel Tobolszktól Orenburgig tervelt vándorlása, 's még kevesbbé ennek a' Kaspiumi tengerig 's onnan a' Fekete Tenger éjszaki tartományai felé olly szükséges folytatása, lehetővé téve.

„Ide utazásom közben — igy ir ő az Ural keleti aljáról Baer urhoz — 's itt létem első idejében gyakran aggodalom és nyugtalanság fogott el, mellyet csak nehezen tudtam elfojtani; most azonban hideg vagyok 's eltompulva, 's egészen muhammed hitü: a' fatum akarta igy, gondolom magamban, az ember ne törje fejét végzése fölött. Egy vigasztalást ismerek csak, 's ez a' munka, ennek élek, olly eltökélve, hogy az elfáradás érzését nem ismerem, hanem nappal és éjjel halmozom rakásra az anyagot, fájdalom és öröm nélkül."

A' dolog illy fekvésében a' magyar academia kisgyülése kötelességének ismerte, nehogy ezen, historiánk egy fő fontosságu kérdésére világot áraszthaто utazás félbe szakasztva, kivánt eredvények nélkül maradjon, Reguly Antal további 's hathatós segittetését az igazgatóságnak ajánlani; de ennek gyülése későre esvén — az academia pénzerejének csekélysége pedig méltán azt az aggodalmat támasztván, hogy a'talán rendelendő segedelem távolról sem fedezendi a' már emlitett szükségeket is, az elnökséghez folyamott: hogy ns Veszprém vármegyét, mellynek kebelében vette a' jeles utazó származását, kéröleg felszólitaná: fogná pártul nem annyira ennek, mint a' magyar történet és nyelvtudomány ügyét, egy mind kebelében, mind a' többi ns megyében megpendítendő alirás által. Hogy pedig minden buzgó hazafi, kit nemzetének és nyelvének régi története és rokonságai érdekelnek, 's ki a' tudomány és hazai dicsőség iránt érzékeny, valamint a' két hazában elterjedett számos casinói, olvasó 's egyéb egyesület is, minél könnyebben járulhasson bármilly szerény áldozattal isez ügy előmozditásához: a'jelen sorok által a' tisztelt közönség adományzásra kéretik, a' magyar és erdélyi hirlapok és folyóiratok szerkesztői pedig e' felszólitás minélelőbbi fölvételére, aláirási ivekmegnyitására, a'tettajánlatoknak közmegnyugtatás, köszönet és buzditás okáért lapjaikban folytonos közlésére, a' pénzeknek pedig időről időre a' magy. tud. társaság titoknokához beküldésére hivatnak fel *).

Nemzetünk lelkességétől, melly nem hagyandja magát a' külföld által jeles tagja segittetésében megszégyenittetni, reményli már most a' magy. tud. társaság, hogy kezet fogand vele ezen első ázsiai ut előmozditása és bevégeztetésében, melly nemcsak a' tudománynak általában, hanem a' magyar nemzet és nyelv történeteire különösen, olly fontos eredvényeket igér. Kelt Pesten, a' magyar tudós társaság kisgyülésében, apr. 9. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

*) Az academia küldeményei: 1841: 200 ft., 1842: 200 ft., 1843: 500 ft., 1844: 500 ft., conv. p.

*) A' magy. academia tagjai közt megnyitott aláirás olly szerencsével folyt, hogy csak az ülésben jelenvoltaktól azonnal 168 ft. e.p. és 9 arany gyülne be. Az ajánlatok részletes lajstromát a' legközelebbi számban közöljük.

Váltó-intézet pályája.

A' váltóüzlet hazánkban nem felel meg azon nemes czélnak, hogy általa a' pénz szaporodjék több kéz közt, mert legtöbbnyire szaporodik, mint mondják, a' hitelező kezei közt. Alakjai közül a' legegyszerübb honolt meg nálunk, melly ugynevezett száraz váltókkal foglalkozik, mellyben tulajdonkép a' váltó nem egyéb mint jól szerkesztett kötelezvény; más váltóüzlet, melly a' kereskedés mezején váltóforgalom által képviselteti a' többszörös pénzfizetést, nálunk ritka madár, sőt ismeretlen annyira, hogy a' viszkeresetben egyetemleg elmarasztaltak, egymás iránti kötelezettségeik kiszámitásában sokszor nehezen tudnak kiegyezkedni, melly egyetemleges elmarasztalás, nem egyenlőre osztott részlegekbeni fizetést tárgyaz, mint azt sokan kivánnák; mivel az egyetemleg elmarasztaltak közül, egy bármellyik ellen is intéztethetik a' végrehajtás, hanem a' hitelezőnek azon kielégittetését, melly után az illetőknek viszon-követelési joguk marad fen. A' váltófoglalkozás nemes czélja a' forgatás, mellynek elérésére találtatott fel, a' pénzolvasást és fizetést könnyiteni; ebben központosul a' váltó valódi érdeme. A' száraz váltók használása ellen több nemzet szólalt fel. Emlékezünk magyar megyékre is, mellyekben és mellyek által inditványoztaték, hogy a' váltók csak czimöket bejegyzett váltói tartozások irányában, vagy általjában kereskedők közt határoztassanak érvényeseknek; mire szabad legyen megjegyezni, hogy azok, kik kölcsönpénz után szomjaznak, mint termesztők, kézmüvesek 'stb. széles értelemben kereskedői nevet fognak igényleni, sőt a'bejegyzést sem mulasztandják el, mégis azon, hogy a' váltójogi szigoru eljárás alól a' nem kereskedő osztály kivétessék, segitve nem lesz. Azonban jelenleg is, kinek nem tetszik, szigoru eljárással biztositott váltó-kötelezést nem vállal magára. De ha a' váltó-képesség jótétemény, senki sem fogja pedig tagadni, hogy a' hitelezőre nézve az, mi szükség a' kereskedő 's nem kereskedő közti válaszfal fölépitésére, akkor, midőn a' váltó intézet sánczai megől a' jógazdaság 's ipar erkölcsi véd szelleme, mellyre a' tapasztalásból vonván itéletet, szükség van, mint a'nemzeti jóllét egyik fő tényezője tekintget reánk. A' váltótörvények hatása nem is eredvénytelen. Mert eljött az idő, mellynek jöni kellett, mellyben a' többnyire silányan szerkesztetni szokott kötelezvények sok oldalu magyarázgatásitólmenekhetünk, mellyben a' hitelező pénzéhez juthatásának reménye, könyörögve sem talált biróság, szünidők 's birói parancsok gátain, mint megannyi szirten, nem szenved hajótörést; itt az idő, mellyben nézze meg mindenki: mit és mire kölcsönöz és kötelezi magát. A' váltó-intézet elleni feljajdulások, 's özön balvélemények daczára is, remény és várakozás feletti hü ragaszkodás szól a' törv.-székek mellett, tanusitván, hogy a' hitelezőt a' hosszadalmas törvénykezési formák alól fel lehetett 's kellett szabaditani. Három év alatt e' tekintetben olly tapasztalatok szólnak, mellyek az 1840. évi törvényhozás iránt hálára gerjesztők. A' hivatalos törvényszerüséget, az

ezer meg ezer szinvegyületbe burkolt üzletek fölötti ítélethozásban ; a' váltótörvények alkalmazása által szerzett anyagi és szellemi kihatások dicsőitik. E' hazabeli váltótörvényszékek munkássága évről évre sulyosbult, 's alig találhatni váltótörvény betüjére, melly három év alatt itélethozás alapjaul nem szolgált volna. Különösen a' pesti váltótörvényszék, a' lefolyt három év alatt a' váltójogi elv- 's eljárási módnak gyakorlatba 's életbe vitelével, a' váltó-intézet pályáját kimérte, melly ösvényre a' nemzet már bevezettetett, 's egyéb nincs hátra e' tekintetben, mint az ösvényt sértő érintkezések 's czéltávolító egyenetlen menetektől kibontakoztatni. — Hogy a' mondottaknak hitelt szerezhessek, szabad legyen azon lépcsőzetet, melly a' váltótörvény alkalmazásánál a' pesti váltótörvényszék előtt föltünt, csekély tudomásom szerint kimutatnom. — 1841 évben, midőn még sokan a' nem ismert váltószigor sulyától félni nem tudtak vagy személyes tekintélyökben sokat helyeztek, nevezetesb váltóértékek felett gyakoroltatott a' törvény rendelte gyors eljárás ; a'különben teljesitési czimet érdemlett szerződési ügyek, áruszerzési minőségben, nevezetes összegek felett hasonló eljárásban részesültek, a' végrehajtások is váltójogilag lehető gyorsasággal teljesültek. Azonnal megkezdé a' panaszt, kárhoztatást a' váltótövények alkotóji 's kezelői ellen, azon fél, melly szenvedő állapotra jutott és a' szánakozók : a' hitelezők azonban ellenkezőleg vélekedtek. Korán kezdettek pedig el a' kisérletek a' váltótörvények kijátszásira, keletkeztek visszaélések, a' váltójog látszólagos védelme alá vonulandók. Idővel a'váltótörvény: gyilkoló uzsorautnak mondatott, melly által az idegen ajku mint pénzes gazdagabb 's hatalmasabbá válik, hogy a' magyar szegényebb és gyengébb lesz ; megismértetett, hogy az uzsorára pazarló magyarnak intézeti segedelemre van szüksége, honnan uzsora nélkül kölcsönözhessen, mert a' váltó értékbe eleve rejtett száztól hatnál nagyobb kamatnak tilalma nincs, és a' sérelmes elfogadót uzsora terhétől a' fiscus nem menti meg. Ezen első évben a' pesti kerület váltótörvényszékének eljárási módját nagy részben megszokta, a' váltó- foglalkozásokat 's azok eredvényét lehetőleg megtanulta. 1842dik évben e' tekintetben majd uj időszak keletkezett. A' váltótörvények kijátszásira a' csalárdság minden nemei használtattak. Elől szerepelt köztük a' váltónak, mint keletkezett szerződésnek minőségéről támadt vita és többször fordultak elő hamisitási esetek. Igen nevezetes összegeket tárgyazó váltók, az ügyek szaporodása irányában, már ritkábban tüntek fel. Az áruszerzési ügyek sokasodtak. Mind ezek által tapasztalni lehete, miként azon termesztők, kiknek kötelezettségök gyakrabban panaszoltatott ke a' váltóbiróság előtt, ritkán birtak kibujni a' bukás alól. — Többnyire azon év adott gyakorlati irányt a' váltói szerződések minőségének birálatához. — 1843dik évben már mind azon mód, melly a' váltójog gyakorlatában az ügyfelek foglalkozásit, és a' váltótörvények kezelését illeti, annyira kifejtve lett, miszerint lehetlen a' váltóüzletet olly bonyololttá tenni, hogy a' váltójogi alapelveken nyugvó igazságszolgáltatásban, az őrködő biróí szellem szemfényvesztesittessék. A' legközelebb letünt évben, a' végrehajtásoknál támadt sok oldalu igénykérdések birálásiban alkalmazandó sinórmérték a' gyakorlat által is ki van jelelve. Kitünőleg a' váltóforgatás és nyugtatványozás birálata feletti gyakorlatok foglaltak helyt. Igy jelenleg a'váltótörvény alkalmazásának rendszere, kezdettől, azaz a' váltószerződés minősége birálásától a' végrehajtási kérdésekig, és igy az utólsó pontig, minden lépcsőzetben teljesen gyakorlatba lépett. A' váltójog használásáról valamint sulyáról minden rendü polgárnak fogalma van. Egyszersmind nyilványithatom, hogy azok közül, kikről egykor mondatott, hogya'váltótörv rájoknézve a'legnagyobb átok, nemcsak a' kisebbek de még a' nagyobbak számosbjait is rendre lábáiról leveri, gyéren látni valakit a' váltótörvényszék előtt panaszoltnak ; sőt a' nagyobb ösztetekről szóló váltók ritkultak, és a' váltótörvényszék többnyire zsidó üzérek 's vagyontalanok vitájának tanyája. — Nagy részben vidéki kereskedők tartozásinak megitélésével 's áruszerzési ügyek birálásával foglalkozik, végre némelly birtokosaknak, megsokasult adósságaik miatt veszett jövendőjök felett határoz. Melly eredvény azt látszik igazolni, hogy a' nagyok hazánkban kereskedői 's gyári viszonyok nem létében a' váltófoglalkozásokat mind illetőleg mind terhelőleg nélkülözhetik. A' váltóintézet ellen kezdetben emelt felzudulások lassankint elcsendesültek ; mert a' váltótörvény ha bár némellyeknek ollykor sok bajt okozott is, de az egészre nézve üdvös eredvényü marad.

Tekintsünk azon hatóságok eljárására, mellyekkel a' váltótörvényszékek érintkezésbe jöttek, a' váltótörvény azok eljárását is meggyorsitotta, 's ennek egyedüli indoka a' váltójogi kárpótlási felelősség terhe. — Ne menjünk messzire, ha igaz : kik szabad kir. Pest városa törvényszékének hajdani és mostani eljárását ismerik, azt mondják, hogy a' gyors eljárásban a' váltótörvényszékkel vetélkedő, ezen érdemet egyébiránt szeretjük, a' vásári szóbeli és csődperek gyorsaságot igénylő kezelésétől következtetni. — E' helyett lehetetlen érintetlenül hagynom a' birói zár feletti eljárás körül támadó bonyolodásokat, mellyekről mondatik, miszerint a' zártétel törvényszerüségének, 's a' több foglaltató részére zár alá vett javak iránt, az első hitelező kedvezményéből köz törvényileg az 1836 : XV. törv.-czikk által szabott árverésnek meg nem tartásából szoktak keletkezni, mellyek miatt olly zavarttá kezd válni a' köz- és váltójogi zálog eszméje ; holott a' kiegyenlités a' törvények pontos teljesitéséből önként foly. — Jóllehet a' hiteltörvények nem tökéletesek, mit megismérnek azok is, kik alkotásukban részt vevének, van bennök valami módositandó, mi által a'kivánt czélnak inkább megfeleljenek, de nem azon uton, hogy az anyag-elvekből kivetkeztessék, mert azon különböző nézetekből, mellyek a' hiteltörvények hijányiról szájról szájra terjednek, nem igen lehetne okszerü javitást alkotni.

Valamint a' váltó-foglalkozások kijeleléséről,ugy azoknak birálásáról a' törvény rendszeresen intézkedett. A' váltó-intézet pályája annyira kiméretett, hogy a' biróságnak nem igen áll egyéb tisztében, mint a' szigoru törvény betüji szerinti intézkedés. Kezelést illetőleg, a' váltótörvényszékek fenállásakor nyert k. kir. utasitáson kivül, két intézvény ujolag küldetett a' váltótörvényszékekhez utasitásképen. Jelesen, magyarországi váltótörvényszékeinknek az örökös tartományokbeli váltótörvényszékekkel 's más hatóságokkal idézés 's egyéb határzatok tárgyában levelezési viszonyt tárgyazó ; az örökös tartományokban intézendő végrehajtások körül a' királyi váltófeltörvényszék utjáni átküldést, 's a' meghatalmazott által azon végrehajtásoknál teljesitendőket magában foglaló intézvények. — Hanem az ügyfelek többnyire ügyeiknek ohajtanák a' törvényt alárendelni, 's ekkép nem csuda, ha a' javitandókról annyi nézet terjed szóbeszéd közt, hogy az emberrel majd elhitetnék, miszerint a' hiteltörvény minden szakasziban szarvas hibák vannak, sőt némelly ferde ismeretekkel, hirlap utján is lehetett a' közönségnek találkoznia. —

Nem javitási viszketegből, hanem véleményem elhallgatása mellett, olvasmányul bátorkodom a' váltótörvények javitásáról egytől mástól hallott némellynézeteket ide iktatni. (Vége köv.)

Országgyülési közlemény.

135d. orsz. ülés egyedül a' fRRnél april. 11kén. A' husvéti szünet után összeült nm. gyülekezet élénk örömüdvözlettel fogadá elnöklött Nádor ő Fens., ki ez ülés feladatául több alsótáblai üzenet felolvasását, a' közelebb ülésre pedig a' városi munkálatban tett's választmányilag összeszedett változtatásokat tüzte ki. Olvastattak ennek folytában a' kérdéses üzenetek,mellyek végeztével az ülés eloszlott.

A' 134d. orsz. frdi ülésben a' városok országgy. szavazatáról 'stb. szóló VIIik rész szakaszi levén tanácskozási sorozaton,mindenekelőtt a'szavazatot illetőleg egy gr. köv. fejté ki nézeteit : Valamint a' városok czélszerübb elrendezése a' jelen törv. hozás legjelesb kérdései közé tartozott; ugy nem kevesbbé komoly 's érdekes a' most tanácskozás alá került kérdés, a' polg. jogoknak bizonyos garantiák melletti megszoritása 's kiterjesztése, ezenkivül a' közigazgatás 's igazság-szolgáltatás tökéletesitése, melly által a' törv. hozás alapját vetette azon alkotványos életnek, a' köz- és személybátorságnak, mellyektől a' városok jövendője, fölvirágzása 's gazdagodása föltételeztetik ; de ezeknek a' törv. hozás csak alapját vetette meg;mert hogy azok szilárduljanak szükség a' városokat, mellyek jövendőjétől hazánk fejlődése 's előhaladása nagyrészben függ, a' polg. jogok legnemesbikével ruházni föl, még pedig illő mértékben ; 's hogy törvényhozási állását 's befolyását a' városoknak a'méltányosság és igazság igényletéhez képest megállapitsuk. A' városok alkotványos t.hozói jogárul kérdés nem lehet; hazánkban, hol a' városok a' 4dik Rendet képezik, azt senki kétségbe nem vonhatja. Nem bocsátkozom egyébiránt e' historiai jog alapjának fejtegetésébe; mert bárha igen gyéren élvezték is ezt most utólsó időkben, 's bár illusiová szállittatott is az le: annak historiai alapját senki nem tagadhatja. A' kérdés csak az arány körül foroghat most, melly szerint a' városok e' jogot jövendőre gyakorolják. E'részben én a' KK.és RR : által ajánlott arányt elfogadom, 's tiszta szivből ohajtom azon kivánságom teljesülését: hogy ez a' m. főrendi táblánál többséget nyerjen; mert ez által eleget teszünk az igazság és méltányosságnak, hazánk alkotványát pedig egy erőteljes támaszszal gazdagitjuk. Lejártak azon idők, hol a' nemesi rend ellenséges indulattal 's gyanakodó szemmel nézett a' városokra, mellyekben most az ipar,müveltség 's hazánk kifejlődésének egyik leghathatósb tényezőjét szemléli; lejártak azon idők is,hol az aristokratia elszigetelt állásában 's kiváltságában helyzé dicsőségét, erejét ; nemcsak a' méltányosság, hanem az aristokratiának önérdeke is kivánja a' 19dik században, hogy a' 4dik rendet, melly nagyrészt nem-nemes polgártársinkból áll, politikai jogainak gyakorlatába helyeztesse, mellynek eddigi nélkülözése a' 4dik rendet ha a' hazától nem is, de az alkotványtól 's magától az aristokratiától bizonyosan elidegenitette. A' méltányosság kivánja kimondani, hogy a' 4dik Rdet a' szerint, a' mint miveltsége, intelligentiája, jelentősége napról napra növekszik, a' gyámság alól kiszabaditsuk,hogy önérdekeit közvetlen képviselhesse az országgyülésen saját küldöttei által. Hathatósan biztositjuk a' monarchiát és aristokratiát, ha illymódon az érdekeket összeolvasztjuk 's rokonszenvet ébresztünk. Azok megnyugtatására, kik arist. életünket veszélyeztetve gondolják 's a' demokraticus elem tulnyomóságától tartanak, meg kell jegyeznem, hogy én olly demokratiától, mellynek politikai joga elégséges vagyonbeli qualificatiókon alapszik;mellynek a' közcsend és bátorság föntartása ugy szivén fekszik mint nekünk ; melly hazánk szellemi 's anyagi előmenetelét, kifejlődését, iparát előmozditja:illy demokratiától én nem tartok. Bárha e' szerint a' m. szónok in thesi a' RRkel kezet fogott, az alkalmazásra nézve valának mégis némi észrevételei. Szükségtelennek tartá névszerint, hogy a' szavazatok a' megyéknél 's igy a' városoknál is kettőztessenek ; mert a' megyék szavazati kettőztetése az országgyülés elrendezésébe igen bevág ; 's ha már a' kettőztetés megtörténik, akkor, méltányosság elve szerint, a' káptalanoknál, kerületeknél 's másoknál is hasonlókép kell rendelkezni. Nincs rendén, hogy e' t.-czikkben, hol egyedül a' városok elrendezéséről és szavazatjogáról történik intézkedés, egyszersmind per tangentem a' megyék szavazata megkettőztessék. Szükségtelennek tartván tehát a' szavazatok kettőztetését : 16 szavazatban kivánja az arányt kifejeztetni ; 's minthogy e' szerint a' RRek fölosztása megváltoznék ; akár a' fő-Rendi tábla tagjai közül egy választmányt kineveztetni, akár a' RReket fölszólittatni vélte, hogy a' 16 szavazat elosztása végett uj kulcs dolgoztassék ki. Javaslatba hozá végre: fölszólitani a' RRket, tervezzenek egy uj szakaszt, mellyben kimondassék, hogy a' városok szavazata iránti rendelkezés, mig az országgyülés teljesen coordinálttatni fog, csak ideiglenesnek tekintetik. Ezen előadás ellenében egymás után két m. tag kijelenté, hogy miután a' városok országgy. szavazatának alapjául azok belrendezete vétetett, ők most, miután a' t. Rendek által javaslott rendezet majd egészen kiforgattatottelőbbi állapotából, a' városoknak igy épen semmi szavazatot nem kivánnak adni. Nádor ő Fens. figyelmezteté a' szólottakat, hogy a' főrendi változtatások miatt a' városoktul minden szavazatot megtagadni akarni nem eléggé alapos; mert a' változtatások még nem birnak érvényességgel, 's lehet, hogy a' RRkel közbejövendő értekezés után máskép fognak alakulni. A' tárgy iránt tovább egy m. báró igy nyilatkozék: Ha van valaki a' m. főRR. közül, ki a' városoknak a' t.hozási befolyást ohajtja,én vagyok az. A' városok törvényhozási befolyása egyike azon tárgyaknak, mellyek Magyarország kifejlődésében szükségesek, mellyeket a' m. törvényhozás ha el akarna is háritani, hatalmában nem áll; azon polczra jutottunk, hol olly törvényhozás, melly a' nemzet osztályinak csak egyikét képviseli, az országot haladás pályáján tovább nem vezetheti többé. A' kor egyik főbb szükségei közé tartozik a' kir. városok törvényhozási befolyása; de bár mennyire lássam is általezen szükséget,mégsem hagyom magamat elragadtatni e' nézettől annyira : hogy a' városoknak törvényhozási befolyást minden föltétel nélkül akarnék adni, mielőtt azok elrendezve lennének. Nem feladásunk eszközölni : hogy az alsó táblánál 47 vagy 16 követ üljön, kik a' polgárság követeinek neveztetnek; nem az, hogy az alsó táblánál a' voksok száma néhány ugynevezett polg. vokssal szaporittassék; feladásunk az: hogy a' polgárságnak valóságos képviselőket szerezzünk, hogy a' városok belszerkezete ugy rendeztessék el, miszerint a' városok, kilépve mostani állapotjukból, valóságos polg. törvényhatóságok legyenek 's a' követek, kik most elzárt testületek által választattak,valósággal a' polgárok képviselői legyenek. Ezen nézetből indulva, miután a' m. főrendi tábla többsége elhatározta, hogy a' szavazatarány meghatározása a' váro-

sok belrendezetével választhatlan kapcsolatban áll, koránsem állanak azok magukkal ellenkezésben, kik a'városok t.hozási befolyását forrón ohajtva,mint bárki más, most kimondják, hogy ezen elrendezés mellett, mellyet a' m. főRR. többsége elfogadott: a' városokat nem tartják arra alkalmasoknak, hogy az alsó táblánál eldöntő szavazatot birjanak, 's mindazok közül, kik eddig a' m. főRR. ezen oldaláról felszólaltak, általában egyik sem mondott mást, mint mit épen most én mondék. Még egyszer mondom: nem arról van itt szó, hogy a' RR. szerkezete tökéletesen elfogadtassék, nem arról, mikép most valamelly szerkezetet megállapitva azt mondjuk: hogy ha az első betütől az utólsóig el nem fog fogadtatni, a' városoknak szavazatot nem fogunk adni, hanem arról: vajjon azon szerkezet, mellyet a' m. főRR. többsége itt meghatározott, ollyan é, melly mellett a' városoknak veszély nélkül szavazatot 's törvényhozási befolyást adni lehet?'S igy állitva föl a' kérdést,teljes meggyőződésből mondom ki, hogy a' városok olly szerkezete mellett, minőt a' m. főRR. többsége határozott, törvényhozási befolyást adni nem akarok. Felhozatott itt a' városok historiai jogá 's mondatott, hogy a' városok törvényhozási jogáról, mellyet a' historia megállapitott, itt szó nem lehet, hanem csak a' voksok arányáról. Felfogásom szerint a' városi követek befolyásának meghatározása a' városi követek szavazatának arányával olly szoros összeköttetésben van, hogy e' két kérdést egymástól elválasztani nem lehet,'s ha például a' városi követek t.hozási befolyásuk azon arányban marad meg, mellyben ezen szavazatok most számittatnak, törvényhozási befolyásuk nem volna más, mint tisztán illusio. Itt csak az arányról van szó, és az egyáltalában nem historicus kérdés. Midőn a' városi szavazat meghatározása vétetik kérdésbe,az mi elhatározó, csak a' városok jelen állapotában fekszik, a' 16 szavazatnak egyáltalában historicus alapja nincsen, a' 47nek volna talán, noha ezen tekintetben is némelly városok jogát oppugnálni lehetne, de a' 16 szavazatnak épen semmi historiai alapja nincsen, 's ne csináljunk magunknak illusiot; nem a' historia nyomán indulunk, midőn a' városoknak szavazatokat adunk, hanem, mert átláttuk, hogy a' jelen pillanatban a' városoktól a' törvényhozási befolyást megtagadni többé nem lehet,és ezen terrenumra kell a' kérdést állitani, mert igy a' városok meggyőződve lehetnek arról, hogy kifejlődésük szerint, mint fontosságuk növekedni fog, neveltetni fog azon arány is, mellyben a' t.-hozási befolyást gyakorolják.A'városi szavazatok meghatározására eldöntő hatásu a' városok belszerkezetének mikénti elrendezése, 's habár megengedem is azt, hogy a' városi szabályok helybenhagyatása a' [hely.tanácsra bizatván, azért a' dolog a' városok függetlenségét nem semmisiti meg, ugy hogy azok ezáltal törvényhozásra való képességöket elvesztenék: nem fogja mégis a' mélt. ur tagadni, hogy a' m. főRR. határozatai közt vannak ollyanok, mellyek épen a' városok törvényhozási befolyására eldöntő hatást gyakorolnak. Illy például első kérdés mindjárt a' qaulificatio. A'm. főRR. olly qualificatiot állapitottak meg, melly mellett nemcsak hogy a' most Magyarországban létező polgárok száma nem szaporittatott, hanem sok,sőt a' városok nagyobb részében a' polgárságnak nagy, sőt talán nagyobb része,polg. jogokbul kizáratik. Már ha a' városok mindeddig t.hozási befolyást nem gyakoroltak, pedig azért nem, mert a' városokban, minden joggyakorlás fölötte szük korlátok közé szorittatott, midőn ezen korlátok némi tekintetben még szükebb közre szorittatnak, lehet é következetlenség nélkül nekik most törvényhozási befolyást adnunk? A' qualificatio kérdése a' városok törvényhozási befolyásával válhatlan kapcsolatban áll, de hasonló kapcsolatban áll kérdésen kivül a' követválasztás módja is. Ha a' városi követeknek befolyást akarunk adni, nem azért tesszük ezt, mert városi követeknek neveztetnek, hanem azért: mert átlátjuk, hogy magyar törvényhozásban az ország sem commercialis sem industrialis érdekei, ugy szintén a'kisebb adó alá vetett birtokosak érdekei képviselve nincsenek, pedig ezen érdekek képviseletét a' magyar törvényhozás kiegészitésére szükségesnek tartjuk: de vajjon akkor, midőn a' m. főRR. a' követválasztást olly képviselő testületekre bizzák,mellyek például Pest városban legfölebb 500 emberből állana, vajjon illy követeket lehet é a' polgárság követeinek neveznünk? vajjon nem áll é az igy választott követek ellen majd mind azon indok, mellyek a' városok mostani követei ellen felhozatnak. A' m. főRR. többsége az utasitásokat meghagyván,az utasitás-adást a' megbizottakra bizta; ezek kik? választott polgárok,de kiknek száma legfeljebb háromszor nagyobb mint a' tisztviselőké, kik hivataluknál fogva a'megbizott testületben vokssal birnak. Már ha ezen három határozatát a' m. főRRnek együttvéve tekintjük, nem törpül é a' polgárságnak követek választásra való befolyása majd illusiová? Igaz,hogy azok, kik mint képviselők a' polgárság érdekeit repraesentalni fogják, választatnak ugyan: de olly testület által mellyből a' m. főRR. által elfogadott qualificatio szerint, a' polgárok nagy része sok városban kizáratott: de az utasitás-adás fontos jogára még ezek sem bizattak meg, hanem csak azon még kisebb számu megbizottak, kik közt minden valószinüség szerint a' magistratus elhatárzó befolyással birand. A' m. főRR. terve szerint tehát az első qualificatio szerint a' m o s t a n i polgárok nagy része kizáratik. A' képviselők száma igen csekélyre határoztaték, az utasitás-adás pedig jó formán a' városi magistratusokra bizatott 's ekkor kérdem: felállított elveink szerint adhatunk é mi a' városoknak ezen elrendezés mellett törvényhozási befolyást, kikről azt csak azért tagadtuk meg eddig,mert a' városi követek nem a' polgárokat képviselték, szintugy mint azt most sem fogják képviselni. Ha tisztán szavakat akarunk, ha azon örvendünk, hogy a' magyar törvényhozás 1843ban a' városoknak rendes törvényhozási befolyást adott, ha némelly külföldi lapok dicséretét kívánjuk: ám adjunk akkor illy szerkezet mellett is,minőt a' m. főRR. többsége ajánl, a' városoknak szavazatokat: de ha a' polgárság valóságos képviseletét kivánjuk: akkor e' czélt a' városi követeknek illy választási rendszere mellett egyáltalában nem értük el. Országgyülési tractatus utján van e' kérdés, 's meg vagyok győződve, hogy valamint a' t. RR. első szerkezetükből bizonyosan némellyeket meg fognak változtatni, ugy a' m. főRR. sem fognak megmaradni annál, mit jelenleg határoztak, és akkor ha a' m. főRR. olly városi elrendezést fognak elfogadni, milly mellett én a' városi követeket a' polgárság képviselőinek tekinthetem, és a' választási szabadságot biztositva látom,egész örömmel fogok a' városi követeknek 16, sőt ha kereszttül vihetném, még több szavazatot is adni; de ezen szerkezet mellett, mellyet a' m. főRR. többsége elfogadott, én a' városi követeknek több törvényhozási befolyást, mint mellyel most birnak, adni nem akarok; mert mint mondám nem szavakat, hanem realitást kivánok; nem azt akarom, hogy bizonyos emberek a' polgárság képviselőinek neveztessenek 's igy befolyással birjanak, hanem azt: hogy valósággal a' polgárság képviselőji legyenek, és mint illyenek birjanak befolyással. Mi a' második inditványt illeti, t.i. mikép itt külön t.czikkben mondassék ki: hogy ezen provisio csak ideiglenesnek tartatik, azt egyáltalában nem ellenzem, mert felfogásom szerint olly korban élünk, hol illy állitás minden törvényhez illik, 's nincs rendelkezés, mellyhez ne tehetnők, hogy ezen törvény csak addig fog fenállani, mig meg leszünk győződve, hogy üdvös és hasznos lesz, 's mig nem fogjuk szükségesnek tartani,hogy az megváltoztassék.Ha ebben valaki megnyugvást talál, ezen záradékot szivesen elfogadom. Mi a' m. gr. által ajánlott felosztási tervet illeti, arra nézve én addig nem szólhatok mig a' m. gr. gondolatját nem fogja formulálni 's némelly részletekbbe ocsátkozni. Nekem tökéletesen mindegy, ha az mondatik, hogy a' városoknak 32 voks 's a' megyéknek 104 voks adatik, vagy hogy a' városoknak 16, a' megyéknek 52 voks adatik; a' kérdés itt csak az, milly rendszer mellett könnyebb a' felosztás, 's igy véve föl a' kérdést, azt hiszem, hogy kettőztetve a' megyék voksát, a' 32 szavazatot könnyebb lesz elosztani a'városi követek közt ugy, hogy fractiora csak legritkább, 's ha lehet, semmi esetben ne legyen szükség; mert mennyire csak lehet, a' t. RR. javaslatából a' fractiokat ki szeretném hagyni, 's inkább több várost egyesitnék, mint hogy itt a' törvényhozásnál félszavazatokat lássak. Bajos lesz az olly követ helyzete, ki csak félszavazattal birván, mintegy subordinatusa azoknak, kik egy egész vokssal birnak, midőn mégis az illy félszavazattal biró követ a' legfontosabb kérdéseket utóljára félszavazatával eldöntheti. Ha tehát a' m. gr. capacitál az iránt, hogy a' felosztás 16 vokssal könnyebb mint 32vel, abban semmi elvsértést nem látok, és szivesen járulok inditványához; eddig azonban még föl nem tudom fogni annak czélszerüségét's igy kérem a' m. grófot, hogy e' részbeni tervét velünk közölni méltóztassék. Ezen előterjesztés több rendbeli állitásira nemkülönben más szónokok kitérengéseire válaszolólag következőkben fejezte ki magát, a' tárgy érdemében egy m. gr. és főispán: Mindenek előtt visszatérek az első ülésre, midőn a' városok rendezési tárgya előfordult, melly nagy vitára adott okot,melly alkalommal eldöntetett az, hogy nemcsak a' városok belszerkezete, hanem egyszersmind országgyülési szavazat- adása, ugy szólván, tacite, 's conditio sine qua non gyanánt összekapcsoltatott,'s csak akkor mentünk a' városi szerkezetmódositásba, midőn kijelentettük,hogy egyszersmind a'városok országgyülési szavazata kérdésének eldöntésébe bocsátkozni fogunk. Ennek következtében csudálkozom azon m. urakon, kik most a' városok belszerkezete munkálatának vége felé tovább is a' városokat nullificationalis állapotjokban akarják megtartani; mert bármikép állittatott is fel azon conditio sine qua non, azt azon értelemben venni nem lehet, hogy a' t. RR. által elönkbe terjesztett városi belszerkezeten javitást tenni ne lehetne. M.gr. E. egyenesen kimondá; hogy a' városoknak csak akkor akar országgyülési szavazatot adni, ha a' t. RR. szerkezete kevés módositással elfogadtatik. Gr. P. J. ő mga azon mondásába, hogy a' conservativ rész a' városoknak talán 47 szavazatot is akarna adni, bővebben nem ereszkedem, hanem csak azon nézetre,mellyből a' m. gróf indult a'47 szavazatra nézve, kivánok t e n n i megjegyzést. Ugyanis a' m. gr. azt hiszi, mikép a' conservativ rész az 1608: t.cz. következtében akarna 47 szavazatot adni a' városoknak, 's ebben találta állitása basisát; erre csak azt jegyzem meg, hogy ezen historiai dictiója nem áll,mert akkor nem 47,hanem csak 26 szavazatot nyernének a' városok, mert 1608ban csak 26 kir. város volt. Egy m. ur azt emlité beszéde végén, miszerint a' városokra nézve inkább mostani állásukat kivánja megtartatni,mintsem azon elvekre, mellyeket a' m. fRR. többsége határozott, álljon,és igy a' m. báró a'kir. városokat inkább a' mostani nullificationalis állapotban akarja megtartani. Ezen szinte csudálkozom, mert arról nincs szó, hogy a' 4ik rendet illy nullificationalis állapotban lehessen meghagyni; mert ne mystifikáljuk magunkat, nincs arról szó, hogy a' városoknak szavazati jog adassék, hanem csak azon arányról,mellyben a' városoknak szavazati jog adassék. Más m. ur a' conservativ részről különféléket mondott, azokra mélyen tisztelt 's szeretett elnökünk felelt; ezeket előbocsátván, átmegyek a' szőnyegen levő két inditványra: miszerint a' kir. városoknak a' m. főRR. által megállapitott belszerkezete szerint szavazat ne adassék, hanem a' mostani status quo maradjon meg. Ez inditványt nem pártolhatom. A' második inditvány részleteibe bocsátkozni egyáltalában nem akarok, mert az inditványzó a' dolgot bőven kimerité; hanem csak azon részére szólok inditványának, hol a' m. ur kérdésképp a' m. fRR. elébe terjeszté: vajjon a' kulcs kidolgozására a' főtábla részéről küldessék é ki választottság vagy a' RR. szólitassanak fel egy javaslat-tételre; nézetem szerint a' dolgot a' RR. bölcs belátására biznám 's ezen módositással ő nmélt. inditványát elfogadom. Ezután egy m. báró és főispán ur az eddigi két különvéleménytől eltérő 3dik nézetet állitott fel 's javaslatot hoza szőnyegre illy tartalmu előterjesztésben: Többen a' m. fRR. közül azt hiszik, miszerint a' városok országgyülési szavazata fő r e n d i elrendezés mellett a' kormánytól fogna függni;mások attól tartanak, hogy a'városok szavazatukkal a'demokratiát mozditandják elő; mások ismét a' városi szavazatokat, kivált szabadelvü elrendezés mellett, a' mostani korszerü kérdések, ugy mint a' nemesek megadóztatása, népképviselet 'stb. kivivására reméllik használhatni; vannak ismét ollyanok, kik azt hiszik, hogy épen a' városok szavazata segedelmivel lehet majd gátot vetni a' most lábra kapott tulfeszitett liberalismusnak;én pedig azok közé tartozom, kik azt hiszik, hogy nincs olly városi elrendezés, ha azt angyalok készitnék is, mellynek nyomán nemcsak bizonyossággal, de valószinüséggel is ki lehetne számitani azon irányt, mellyet a' városok országgyülési szavazata veend. Lehet hogy a' városok, ha mindjárt a' t. RR. elrendezése állapittatnék is meg, a' kormány érdekei mellett fognak küzdeni, például ha tapasztalandják, hogy a' kormány minden loyalitása mellett is, hasznos és rendre vezető intézeteiben gátoltatik: nem lehetlen még az is, hogy ha a' városok közt bizonyos neme a' polgári aristokratiának verend gyökeret,ennek fentartása miatta'nemesi aristokratiát is védeni fogják; részemről nem tagadom, a' városok elrendezése után, meg akarni határozhatni azon irányt, azon elemeket, mellyeket a' városok országgyülési állásukra nézve ki fognak fejteni, olly mély elő- és belátási tulajdon, mellyet csak csudálnom, de utólérnem nem lehet. Annyi azonban bizonyos, hogy ha a' városoknak eldöntő szavazattal biró követeket kell országgyülésre küldeni,szükséges, miszerint az illy követ valódi képviselője legyen a' városnak: mikép lehetne pedig olly követet, kit nem is az ugy megszoritott számu polgárok összesége, hanem a' polgárok által választott képviselők v á l a s z t a n á n a k, c s a k a' város közérdekeit tökéletesen képviselő követnek mondani? Nekem egyébiránt a' városi voksok számára nézve az eddig hallottakról eltérő 's alkalmasint a' városok sympathiájára nem igen számot tartható nézetem van; én a' városoknak eddigi, mondhatni nullificált állapotukból olly nagy jelentőségü törvényhozói állásba rögtön leendő helyeztetésöket egy olly nagyszerü experimen-

tumnak tartom, mellynél csak a'legnagyobb ovatossággal kell a' t.hozásnak eljárni annyival is inkább, mert hogy nyiltan kimondjam, mi szivemen van, sok olly kis város van, mellyek egyáltalában nem birnak azon kellékekkel, mellyek a' törvényhozásra mulhatlanok 's a' mellyek törvényhozási befolyásával csak más fog élhetni, vagy tán a' köznek kárára visszaélhetni. E' szerint én minden tartózkodás nélkül kimondom, hogy én a' 16 szavazatot, bárminő legyen is a' városok elrendezése, sokallom csak azért is, mert ha a' jövendő arról győzne meg, hogy a' városi voksok szaporittatása a' haza érdekében kivánatos, ezt szaporitni mindig lehet, de ellenkező tapasztalás esetében, a' visszalépés nem lesz többé hatalmunkban. Ezek után tehát én, mind a' tervezett 16 szavazatot, mind az előadott később nyilatkozatot, a' t. Rendekkel leendő közlést, miszerint a' mélt. főRRdek a' városokat mostani főrendi elrendezés mellett előbbi, azaz nullificált helyzetükben akarják megtartani, olly tulságoknak tartom, mellyekhez nem járulhatok 's legczélszerübbnek tartanám addig a' voksok száma elhatározásába nem bocsátkozni, mig a' két tábla az elrendezés iránt meg nem egyezik; miután ugyanis legtöbben a' m. főRR. közül a' városok elrendezéséhez vélik a' szavazati számot alkalmazni, a' számhoz csak akkor lehet szólani sikeresen, midőn tudatni fog, milly elrendezés állapittatott meg a' városokra nézve, most megkötni kezünket mindegyikünkre nézve csak káros lehet. Az utóbb nyilatkozott nm. szónokok közül volt a' m. táblának néhány tagja, kik a' b. és főispán ur e' javaslata szerint, addig, mig a' belrendezett két tábla közti kölcsönös egyezkedés utján megállapitva nem lesz: határozott számu szavazatot kijelentetni nem akartak. Az igy elágzott vélemények központositása végett Nádor ő fens. is nyilatkozék: Én a' városok kérdésében azok közé tartozom, kik minden módon kivánják, hogy ezen kérdésben határozott törvényes intézkedés még ez országgyülésen történjék, mert azt vélem: a' dolog olly helyzetben áll, hogy igazság megtagadása nélkül nem lehet a' kir. városok megszoritott országgyülési szavazatok iránti panaszának véget nem vetni. Egyet értek abban, hogy ez igen fontos tárgy, hogy szükséges erre nézve az országgyülésen intézkedni, 's ez által az orsz. 4. rend igazságos kivánatának eleget tenni. Midőn ezen ügy tárgyalás alatt volt, mindig azon véleményben voltam, hogy itt nem kell a' dolgot szélsőségig vinni. A' dolog mostani stadiumában a'kérdés az, mikint tehetünk eleget a' 4. rend igazságos és méltányos panaszának, 's e' részben a' t. RR. egy, a' m. főRR. pedig más szerkezetet készitettek; abból azonban, hogy egyik részére a' vélemények különböznek, hogy a' m. főrendi tábla egy része a' t. RRel a' városi szerkezetet tágitani, a' mélt. főRR. másik része azt megszoritani kivánja, nem gondolnám, hogy mindjárt azon következés vonathassék, miszerint vagy egyik, vagy másik szerkezetnek maga egész kiterjedésében okvetlenül meg kell állania, a' tárgy még tanácskozás 's a' két tábla közti egyezkedés alatt van, 's mig végkép befejezve nincsen, mig tárgyalás alatt áll, ezen módositani 's változtatásokat tenni lehet. Kijelenté előttem szólt gr. ur, hogy ha most a' kedvező alkalmat a' városok elrendezésére nézve elmulasztjuk, nem lesznek talán jövő országgyülésen ismét olly kedvező körülmények, 's talán a' mit most palliativ gyógyszerrel teljesitni lehetett volna, akkor annak kivivására jövő országgyülésen radicalis gyógyszerre lesz szükség. Minden tárgynak a' világon két oldala van, és áll ezen régi közmondás, hogy a' nagyon feszitett húr elszakad. Kérdem: nem volna é lehetséges, miképen az által, hogy a' v á r o s i elrendezésben erősen tágitunk, hogy a' jövő országgyülésen a' dolog előmenetelét akadályoztatnók, 's épen ez által oszközöljük azt, hogy az ország lakosit az ügytől elidegenitjük? Ugy hiszem, midőn itt tanácskozunk, egyesitett erővel kell a'közczélra törekedünk és igy a' dolgot nem kell tűhegyre állitani. Ezen tárgy most a' t. RRhez fog küldetni. A' tek. RR. azon ügyekezetöknél fogva, mellyel a' közügyek elintézése iránt viseltetnek, a' mennyire lehet, némellyekben engedni fognak, némellyekben 's meg lehet talán a' lényegesb pontokban, előbbeni nézetüknél fognak maradni 's e' részbeni nézetüket v e l ü n k annak idejében közlendik. A' m. főRR. ezen munkálatikat a' t.RRnek ismét tanácskozás alá vevén, mennyire meggyőződnek a' t. RR. által előadottak helyességéről, alkalmasint ismét némellyekben engedni fognak, és igy az országgy. tárgyalások természete szerint addig fog folytattatni a' két tábla közt az egyezkedés, mig végső megállapodás történhetik. Mindezeknél fogva nyilván kijelentem, hogy én nem teszem le reményemet az iránt, mikép ezen fontos 's az egész hazát érdeklő tárgyban hasznos törvényt nem viszünk haza. Ezen édesen biztató remény élénk viszhangra talált a' m. főRR. gyülekezetében. A' következve felszólalt tagok többnyire gr. A. Gy. ő mlga javaslata mellett nyilatkoztak, pártolván azonban némellyek b. M. l-i főispán fönebb előterjesztett inditványát is; sőt voltak, kik a' semmi szavazatot adni nem akarás elvétől elváltak 's véleményükkel ide járultak. Némelly erre vonatkozó kijelentéseket's egyéb kifejezéseket elemzőleg igy szólalt fel egy tag: Előre bocsátom: nem levén szerencsém jelen lenni ezen városi szerkezet egész tárgyalásában, fentartom azon szabadságomat, hogy midőn ezen kérdés a' második stadiumban fog a' m. főRR. előtt forogni, annak egyes pontjaihoz szólhassak. Nem kétlem egyébiránt, ismervén a' t. RR. mind belátását mind jó akaratát, más részről pedig ismervén a' m. főRRnek is bölcseségét, hogy e' tekintetben kielégitő törvény fog alakulni, 's ezen remény nyomán 's e' reményen alapulva, csupán csak szavazatmennyiségről kivánok ez uttal szólani. Mielőtt azonban lebbe bocsátkoznám, legyen szabad néhány észrevételt tennem az eddig hallottakra. Többen az átellenben ülő mlgos urak közül az elrendezéstől föltételezték a' törvényhozási jog megvagy meg nem adatását, t. i. nem helyeselvén azon elrendezést mellyet a' m. főRR. többsége elfogadott, arra szavaztak: hogy a' kir. városoknak épen semmi törvényhozási befolyásuk ne legyen. Megvallom, ezen eljárás logicai következetességét felfogni nem vagyok képes; mert ha nem jó is azon elrendezés, melly itt terveztetett; de azt tartom, ebből még nem következik, hogy épen semmi törvényhozási befolyás a' kir. városi követeknek ne adassék, hanem legfőljebb csak az, hogy 16 voksnál kevesebb adassék; de azt, hogy semmi szavazat ne adassék, megvallom, tulcsigázott argumentationak tartom, mert ha jó elrendezéstől föltételezik a' törvényhozási befo l y á s t, méltán azt kérdezhetni, olly jó é a' megyék elrendezése, hogy azok mostani tulbefolyása vagy monopoliuma az által igazolva van? Hallottam historiai alapot emliteni, és azok ellen, kik a' 16 szavazatot megadták, azon indokokat forditani, hogy e' szerint nincsen kivánságuknak semmi historiai alapja, mert ha azon alapon akarnak haladni, nem 16 hanem 47 voksot kell adni, de én csak az e' fölötti csodálkozásomat jelentem ki, hogy mikép használtathatik ezen indok épen azok által, kik semmi alapon nem akarnak indulni, és a' kir. városokat még azon csekély befolyástól is meg akarjak fosztani, melly historiai alapon nyugszik. Liberalis oldalról radicalis gyógyszerről hallottam emlitést teani. Megvallom az ujabb idők szüleménye, hogy bal és jobb oldal létezik; de hogy liberalis és illiberalis oldal létezzék, ez előttem uj szó 's most hallottam először diplomatice kimondatni, 's megvallom az iránt, hogy mai napon a' liberalis oldal mellyik volt, az é, melly nem, vagy az, melly törvényhozási befolyást akar adni a' kir. városoknak? megvallom, méltán kételkedem. (Tetszés a' baloldalon). Mi a' radicalis gyógyszert illeti: igen jól tudom, hogy ez némellyeknek kedvencz kifejezése; mi engem illet, én a'radicalis gyógyszert abban találom, hogy a' hon érdekében működjem önmegtagadással 's alárendeljem kedvencz eszméimet a' haza érdekének 's az elérhetőt föl ne áldozzam az elérhetlen miatt. A' m. főrendi tábla többsége is abban látszik helyezni a' radicalismust, ezt bebizonyitotta akkor, midőn a' haza boldogsága 's az ország körülményei kivánták, hogy a' nemesség eddig gyakorlott előjogát másokkal megosztani kész 's illy lépés moralis hatása van, és az illy lépés maga idejében ha történik, szükségtelené teszi a' gyakran és sokak által emlittetni szokott radicalis gyógyszert. Egyébiránt áttérve a' kérdésre, mindenek előtt azt tartom, hogy a' képviseleti fogalomnak kell némileg szabatosb és nagyobb világosságot adni. Némellyek a' képviseleti fogalmat tisztán csak a' számban helyzik, és azon basis szélességében, mellyben a'választás mozog; de megvallom, hogy én ezen számtól a' képviseleti rendszerben szeretnék abstrahalni 's azon vélekedésben vagyok, hogy a' képviseleti alkotványban nem a' számoknak 's nem respective a' személyességek többségének, hanem az érdeknek kell lenni képviselve. (Tetszés). Azon indok, hogy a' küldők akaratának kell képviseltetni, az pedig csak ugy képviseltethetik, ha a' választás minél több által gyakoroltatik, kelletinél többet bizonyit; mert ha ez állana, akkor azon országban, hol a' követek utasitással nincsenek ellátva, és hol a'küldők akarata diplomatice nem is tudatik, képviselet egyáltalában nem lehetne. Vélekedésem szerint valóságos és helyes képviselet nem annyira a' küldők sokaságától, mint inkább attól függ: vajjon a' küldők és küldöttek közt van é az érdeknek belső identitása? vajjon az illy választási rendszer biztositva van é eléggé a' megvesztegetés, a' pártszellem egyoldalu működése ellen? Ha honunk körülményit tekintjük, véleményem szerint jelen azon idő, midőn a' nemesség eddig egyoldalulag's egyedül maga által gyakorlott törvényhozási befolyásról lemondani a' haza érdekében köteles; figyelmezzünk a'század irányára, mellyben élünk! A'mostani civilisatio egyáltalában csupán a' különféle érdekek közti transactio's békes kiegyenlitések által eszközöltetik. Az illy korban midőn a' földmüvelés érdekének az ipar és kereskedés érdekével ki kell egyenlittetni, szükséges hogy azok egymással karöltve munkálkodhassanak; ennélfogvást a' nemnemes érdekének is szükség képviseltetni, pedig olly mértékben, hogy az ő befolyásuknak meg legyen azon nyomadéka, mellyet méltán és teljes joggal igényelhetnek. Hallottam különféle jövendöléseket, ha ezen munka nem fog sikerülni, és ha a' kir. városokra nézve semmi intézkedés nem fog tétetni, hogy a' felelősség kit fog illetni? Ez mind bizonytalan, de annyi bizonyos, ha semmi történni nem fog, 's ha azok véleménye fog győzni, kik a' rendszer roszalása miatt semmi voksot adni nem kivánnak, akkor el fognak 500 ezer polgárt tőlünk idegeniteni, csupán azért, mert olly munkálat fölött, mellyre nézve ezen 500 ezer embernek semmi befolyása nem volt a' nemesség két osztálya megegyezni nem tudott. Azt hazánk jelen állapotában nem tartanám a' közérdekkel megegyeztethetőnek, hogy ennek tegyük ki magunkat. Mindezt összefogva arra szavazok: hogy a' kir. városoknak 16 voks adassék, a' felosztást a' t. RRre biznám, miután abban változásoknak kellene történni; Liptó m. m. főispánja inditványára pedig azt jegyzem meg, hogy az, véleményem szerint nem volna egyéb mint idővesztés. Előre láthatni, hogy a' t. RR. sok tekintetben meg fognak vélekedésök mellett maradni's a'munkálatot visszaküldendik, 's ezalatt a' szavazat-kérdésre semmi sem történik. Ugy fog ez sokáig tartani 's mellette semmi nyereséget nem látok, 's ezért inditványára nem szavazok. Az ellenkező véleményüek szabadelmüségének kölcsönös méregetése körül fejlett ujabb vitatkozást Nádor ő fens. mind az idő mind a' tárgy fontossága tekintetéből egyedül csak a' szőnyegen forgott inditványokra téritette viszsza 's miután a' vélemények nyilványultával többen a' tágyhoz szólni nem kivántak: végzésül m. gr. A. Gy. megirt inditványának elfogadtatását mondá ki, szintolly terjedelmes mint velős előadásában históriai adatokkal dúsan f e s t v e, egyszersmind a' városok hajdan- 's közelebb kori viszonyai kapcsolatát, mellyből világos, hogy ők nem ajándék, hanem jogszerű illeték gyanánt kapják szavazatukat, mellynek igazságos aránya nem kisebb figyelmet 's lélekismeretes eljárást kiván, mint a' jog megadása. 'Sigy ez ülésben az egész városi munkálat vizsgálata bevégeztetett, mint már jelentettük. —

Pestmegyei közgyülés. F. hó 13d. tartatott rendkivüli közgyülés főtárgya: a' vallás dolgában érkezett k. kir. leirat 's e' tekintetbeni intézkedés. Az országgyülési utasitásokat készitő küldöttség javaslata igen piczi módositással helybenhagyatott 's igy utasitásul adatott: hogy a' lelkiismeret- szabadság 's viszonyosság felállitott vezérfona'án a' v. házasságból született gyermekek atyjok vallását kövessék; azonban 2) szabadságukban áll a' szüleknek gyermekeiket tetszésök szerinti 's magokétől különböző bármellyikében a' bevett vallásoknak neveltetni 's ez intézkedést a' gyermek hetedik évében (a' küldöttség javaslata szerint évei g; 's ez egy pár betü az egész módositás) a' polgári thatóságnak bejelenteni; ha be nem jelentették 3) szabadságukban áll a'gyermekeknek 18 éves korukban azon vallást követni, melly nekik tetszik. Esketés a' vőlegény, keresztelés szintén ez, vagy azon vallás lelkésze által történjék, mellyben a'szülék gyermekeik neveltetése iránt megegyeztek. Az átmenet kérdésében 'stb. ezen főelvek lesznek szem előtt tartandók.

Abaujmegyei közgyülés. Mart. 4kén első alispáni elnöklet alatt kezdett 's 10ig tartott első évnegyedes k. gyülésben elnök szokott üdvözlette után azonnal felolvastatott az orsz. gyülési utasitásokat, dolgozó állandó választmány által a' katonai élelmezés és szállásozás tárgyában beadott hivatalos jelentés, mellynek is az országgyülésen már tárgyalt módoni pártoltatása követinknek utasitásul adatott. Ezután követeink több rendbeli tudósitásaik olvastattak fel, mellyekből többek közt kitetszvén az, hogy több kérdésben utasitás- hiány miatt nem szavaztak, J. A. inditványára, melly közhelyeslést nyert, követinknek kötelességül tétetett, hogy ezentul minden uj inditványt tanácskozás alá venni ellenezvén, ha annak érdemlegi tárgyaltatására nézve kisebbségben maradtanak, hasonló esetekben a' megye szellemében nyilatkozzanak 's szavazzanak, szavazatjok eredvényéről a' megyét azonnal sebes postán tudósitandók. A' január 23kán kelt kegy. kir. leirat a' nyelv és nemzetiség dolgában közörömmel fogadtatott és az ez iránt kelt ujabb üzenet és felirás egész terjedelmében pártoltatása követeinknek meghagyatott. A' szatmári követ semmi esetre nem helyeselhető megbántatási tárgyában kelt k. kir. leirat olvastatván, az ifjuság leg-

nemtelenebb ténye roszaltatott. Sz. kir. Kassa város levele, miszerint az eperjesi váltót.szék keblébe leendő áttételének országgyülésen pártoltatását kéri, lelkes részvétre talált, ennek sikeres pártolására követeink utasittattak, egyszersmind pedig arra minden t.hatóság hivatalos levél által megkerestetni rendeltetett. Somogy megye levele, mellyben az 1802 : 24ik t.czikket a' kor kivánatához alkalmazva akkép változtatni ohajtná, hogy mindenkinek birtoka, egyedül a' nem arányositott közös birtokok kivételével, mellyekben azonban szinte csak az illető birtokosaknak engedtetnék meg ezen jog gyakorlata, a' vadászatra nézve tilosnak törvény által mondassék ki, másolatban pártolás végett követinknek küldetett. Pest-megyének test-gyakorlat tekintetében inditványa pártoltatik. Szabolcs-megyének az országgyülési tárgyalás iránt pártolásra felszólító levele, arra nézve megyénknek már utasitása levén, tudomásul vétetett. Pest megyének levele mellett csatolványban küldött azon irat, mellyben az aláirt pesti kereskedők ünnepélyesen kijelentik, hogy azon nyilványitás kihirdetését követő 3. hónap után csak olly fuvarosokra bizandják szállitandó árúikat, kik az 1840 : 20ik t.czikk értelmében szerkesztett, illető hatóságoktól nyert könyvecskével leendnek ellátva, párban késedelem nélkül a' megye keblében leendő kihirdetés végett a' járások főszb.biráinak kiadatott. A' megürült tiszti másod alügyészi hivatal elnyeréséért egy tisztb. aljegyző, négy tisztbeli alügyész és két h. ügyvéd, összesen heten folyamodásaikat beadván, esedezésik kinevezés végett minden sorozat nélküli (?) ajánlás mellett a' m. főispán grófhoz Pozsonyba felküldettek. — Számos törvényhatóságnak különféle tárgyakban pártolásra felszólító levelei az állandó választmánynak véleményadás végett adattak ki, ezen választmány majd naponta összeül,és a' megyei kihágásokrul szóló hivatalos jelentését mart. 21re folytatólag 's a' megyében szokott módon közhirré tett közgyülésre beadandja; akkorra kortessereglést is jóslanak, uraim! az igen rosz taktika, rettenetes következetlenség és a' legszerencsétlenebb politika, a' „maradjon" egyszerü igen igen gyenge ok mind a' tulságos elvek, mind a' rend és csendháboritó eszmék megállapitására. Jelen közgyülésnek utólsó napjaig a' Rdek mindig, megyénkben ritka nagy számmal voltak jelen és a' tanácskozást illő komolysággal folytatták.

Győrmegyei közgyülés. Martiusban két közgyülésünk volt. Országgyülési utasitásul köv. adattak! ‚Szatmár követét érdeklő kir. leirat érdemében', miután az esemény körülményei a' RRk előtt hivatalosan tudva nincsenek, a' tények roszalását ki sem mondhatják, 's miután a' követ személyének biztositására elegendő törvényink vannak, előforduló kicsapongások esetére ezek alkalmaztassanak. ‚A' január 23án érkezett kir. leirat tárgyában', azon pontra, mellyben ama kir. gondoskodás mondatik ki, hogy az eredeti törvényczikkekkel azoknak latin 's egyéb nyelvre köztekintélyel készitett fordittatásai minden törvényhatóságnak meg fognak küldetni : az ajánlott leforditás és szétküldés ellen követink szólaljanak fel, nehogy ezen hivatalos helyen eszközlendő leforditások mintegy felhivásul szolgáljanak a' hazában levő idegen ajkuaknak arra, hogy a' törvény eredeti nyelvét megtanulni ne ügyekezzenek, annál is inkább, mert ha akkor, midőn törvényink kizárólag magyar nyelven alkottattak, magyar nyelvre soha sem fordittattak, annál kevesebbé szükséges az most, midőn a' törvények élőnyelvét megtanulni kötelessége mindenkinek. —

A' Hajdu-kerületek iránti kerületi választmány munkálatára utasitásul adatik : a' 39ik §ra „hogy a' kerületi birtokosak 's lakosak, ha országos nemesek, mindazon terhektől mentve legyenek, mellyektől a' jobbágytelken lakó nemesek mentesitve vannak. Az 57ik §ban c) alatt ezen szó „papok" hagyassék ki, 's adassék hozzá „a' képviselői képesség 6 év mulva a' magyar nyelv tudásától föltételeztessék." A' 205ik §ra: a' követ viszszahivatását inditványozók a' visszahivás elégséges okát is adni köteleztessenek. A' 427ik §hoz adassék „kivevén az országos nemeseket, lelkészeket és közoktatókat." Többi része a' kerületi választmány munkálatának elfogadtatott. — A' Jászkun-kerületeket illető kerületi választmány munkálata, ugyanazon változtatás mellett, mint a'Hajdu-kerületet érdeklő munkálat, elfogadtatott; még a' 124dik §ban azon észrevétellel : hogy a' nádori felebbviteli bíróság töröltessék el 's helyébe a' hétszemélyes tábla jelöltessék. A' főispáni hitforma elfogadtatott. Hasonszenvi orvosok folyamadása pártoltatik. Magyarországi ‚izraelita lakosok' és sebészek folyamodása : hogy mindazon jogban, mellyekkel az ország nem nemes lakosai élnek, részesittessenek, a' sebészek pedig választói jogban is, nem pártoltatott. Az eddigi törvények által engedett kedvezésekben azonban ha háborgattatnak, sérelmük orvosoltassék, és a' mesterség 's kalmárság-üzésnél a' zsidók is mindazon jogban, mellyekkel a' keresztyén lakosak birnak, résztvehessenek. — Feltünő volt, hogy e' tárgy körüli tanácskozásban különben legbuzgóbb szabadelvü szónokink is igen langyosan fejtegették az emberiség közös jogait, 's elvégre mintegy összeolvadtak a' vélemény-szinezetek a' fenebbirt határozatban. Az alkotványos és nemzeti szempontbul indulók éles megjegyzéseket hoztak fel a' zsidók jelenlegi qualificatiójirul,'s az sem maradt elhallgatva, hogy épen e' közgyülés napján a' győri zsidóság által tartandó tánczvigolomra meghivó-jegyek 's hirdetések nem magyar nyelven irattak, sőt mint utóbb láttuk, a' magyar nemzeti szinekkel ékesitett táncteremben „Gott erhalte" felirás is kizárólag németül történt. Egyik táblabiránk a' jogok adását megelőző kötelességekrül tevén emlitést, igen méltán jegyzé meg : hogy Magyarországban mindeddig soha egymás közt magyarnyelven társalgó zsidókat találni nem lehetett; 's igy a' hazai nyelvtül idegenkedőket, a' hazai jogokbul is kizáratni ohajtá. — És nem volt fölösleges hozzá tenni : hogy Győrött a' zsidók német szinházban szorgalmasan és számosan megjelennek, magyarban néha, 's legfölebb hatot láttunk; aztán hogy irományaikat magyar nyelven épen nem készitik; magyarul irni olvasni vagy épen nem, v. csak igen kevesen tudnak; ha valamelly tisztviselőhöz ügyeik miatt járulnak, a' beszédet soha magyar nyelven nem kezdik,'s többféle; de azért a' magyar törvények kedvezését még is igénylik. Voltak többen, kik ugy vélekedtek : hogy mindezek meglesznek, ha a' polgári jogok megadatnak; de ezek ellenében méltán hozatott fel a' jogokkal felruházott beköltözött keresztyének példája, kik századok alatt sem hálálták meg e' nemzetnek a' szabadságot, mellyet alkotványa alatt nyertek; 's maig is, mintegy idegen nép, hideg falakat vonnak magok körül, kerülve, sőt gyülölve mindent a' mi magyar! — Somogy levele, mellyben minden birtokot vadászattilosnak kimondatni kiván, pártoltatott. Pest levele a' hazai ifjuság neveltetésénél alkalmazandó testgyakorlatok tárgyában, pártoltatott. Fehérmegye levele, mellyben a' katonaszállásozás és élelmezés megváltására 800 ezer forinttól egy millióig ajánl, nem pártoltatott, mert a' RRk a' megváltási somma minimumának vagy maximumának kikötését nem tartják czélhoz vezetőnek. A' kir. helyt.tanács intézvényei közül emlitendők : a' megyének adóbeli tartozásai érdemében érkezett sürgető levél. Győrmegye tartozása épen annyi, mint másfél évi járandósága! a' beszedés pedig már alig lehetséges. Folytonos adóbeli végrehajtás alatt nyög a' köznép 's nemcsak elmaradt tartozásit, de a' végrehajtók napidijait 's élelmezését is kellvén fizetnie; ez által a' beszédendő összeg csak növekszik, a' fizetési tehetség pedig, meliy a' sok jégkár, több évi silány termés 's olcsóság miatt földmüvelőinknél alább szállt, csupán terhes kölcsön által eszközöltetik. Ennek vége : a' telek-eladás; mivel azonban pénzszük világban élünk *) a' vevő is többnyire adósságra vásárol, 's előbb utóbb, hacsak rendkivüli szerencse nem derül, elődjének sorsára jut. Illy előzvények igen aggasztó magvai a' jövő kifejlésének, 's méltán igénylik minden hazafinak figyelmét;kiváltkép pedig az országgyülési azon választmánynak, melly a' „haza szükségei" felől tanácskozandik, mélyebb vizsgálódására számithatnak. Szinte a' k. helyt. tanács a' zsidók összeiratását rendelvén, erre az illető szolgabirák kiküldettek; a' türelmi dij beszedetése iránti rendelet pedig az alispáni hivatalnak adatott át, azonban foganatositása felől jegyzőkönyvünk nem szól, miután több izben kimondák a' RRk, hogy lelkiismeret — szabadság iránti nézeteiknél fogva adózás alá venni egy vallást sem fognak. A' kir. helyt. tanács azon rendelete, miszerint Veröczemegyének utóbbi közgyülésünkre érkezett latin czime miatt pedig visszaküldött levele elfogadására 's az 1840 : 6 t.cz. megtartására utasit, a' sérelmek sorába jelöltetett; Pozsegának latin levele hasonlag tárgyalás nélkül visszaküldetvén; végre fölvétetett az ország közszükségeinek födözése tárgyában készült kerületi üzenet és a' kereskedési munkálat. Előbbi egész terjedelmében, utóbbi igen csekély módositásokkal elfogadtatott. Magányérdekü dolgok sorából kiemelendő azon előintési hirdetés, miszerint néhai gr. Zichy Károly örökösi Mosony és Győr megyékben fekvő szent miklósi urodalmukat báró Sina Györgynek 's Jánosnak 757,530 ft. 18 kron eladni nyilványitják. Ugyanekkor állapittatott meg a' megyei szolgák ruházatára árcsökkentés utján ajánlott kézmüvek dija; többek közül : egy pár uj csizma 9 ft. 36 kr. váltób, — fejelés 5 ft. 30 kr. v.; egy pandur-kalap 4 ft. 30 kr. váltób, fogadtatott el. A' hus fontjának ára 1 krral emeltetett. — És egyéb ujság nincs Győrött? van bizott, ha parancsolja. Első helyen emlitendő : hogy Gergely napján Czuczor Gergely urat fáklyás zenével üdvözlék tisztelőji; 's igy édes örömünkre szolgált meggyőződhetni, miképen az igaz érdem körünkben is számos hódolóra talált. Nem szabad elhallgatnom, hogy olvasó társaságunk teremében hetenkint egyszer nyilványos felolvasás gyönyörét élvezzük. Karvassy Ágoston, Kovács Pál, Csatskó Imre 's Czuczor Gergely urak, az irodalom mezején ismért jelességü munkás részvétökkel emelik ezen felolvasások becsét. A' győri olvasó társaságnak jelenleg 160 tagja van, könyvtára 1200 kötetre terjed 's évenkint néhány százzal szaporittatik. Négy szobából álló szállásán körülbelül 14 hirlap 's folyóirat olvasható: Az idegeneknek bevezetettésök után 14 napig szabad bejárás engedtetik; 's különösen nemzeti szinművészek itt tartózkodásuk egész ideje alatt e' szabadságot dijfizetés nélkül élvezhetik. Bővebb ismértetést nyujt a' „társasági névkönyv" mellyet e' társaság titoknokától kedveskedésül vendéginek nyernek. — Győrött a' farsang kitünő vigságát néhány unalmas hét után, ujabb változatosságok követték. Lehman testvérek 4 előadásra nyitották fel szinházunkat. Hirdetéseik magyar nyelven is osztattak, előadásaik pedig három izben, fölemelt szinházi dijak mellett is, igen látogatottak voltak. Utólsó mutatványok azonban kevés néző előtt történt martzius 29kén; mert szép tavaszi napjainkat zord éjszaki szél és fagy váltván fel, közönségünk a' fütetlen szinházban egészségét veszélyeztetni nem sietett. Ezen kivül két hangverseny adott müéldeletet böjti napjainkban. Az első volt a' köztánczteremben. Richter A. a' főtemplom zene karigazgatója sok köszönetet érdemel : ügyes rendezési fáradalmiért. Előadatott Haydn „évszakok' czimü nagy müvének első 's második része; egybevágólag 's jól betanulva. Magánydalokat énekeltek Wurda E. Theindl A. urak és Richterné asszonyság. Egyes éneket Belizar daljatékbul Csépán F. kisasszonytul hallottunk, kinek érzésteljes előadását fenhangjának tiszta csengése ezen hangverseny legszebb élvei közé emelte. Zongorán Brunner ur játszott.A' bejött öszveg egy nyugdijintézetre fordittatik, mellyből a' gy. káptalaa zenészeinek özvegyei részesülnek. Feltünt, hogy a' katonatiszt urak közül senki meg nem jelent, kivéve a' felvigyázót. — Ennek okát sokan azon surlódásban találják, melly a' polgárság 's emlitett tiszt urak közt keletkezvén, mult farsangon annyira növekedett, hogy bár küldöttség által meghivatva sem jelentek meg a' polgárság által adott tánczvigalomban. De távol van tőlem, hogy e' felett itéletemet mondanám, ugy hiszem most elég röviden a' tényekre szoritkoznom, mellyek ezekből állanak. Az itt fekvő b. Gollner- ezred őrnagya katonáit gyors összegyülésre szoktatni kivánván január 30kánostromzajtdoboltatottnéhány perczig az utczákon. Sok nép összetódult, 's némellyek megijedtek, azt gyanitván, hogy tüz támadt; holott lövés nem történvén, de az örtoronyban levő felvigyázó sem harangozván, azonnal bárki meggyőződhetett, hogy a' dobolás ugyanazon katonai gyakorlatokat jelenti, mellyeket néhány év előtt, midőn a' határvidéki katonaság itt szállásolt, számtalanszor tapasztaltunk. Elég az, hogy sokan megijedtek. Az itt megjelenő „Vaterland" czimü lap febr. 1ső napján ezt irta : „Tegnapelőtt délután a' belváros dobolás által felriasztatott, mellyet első pillanatban tüzi jeladásnak tartottak, de utóbb kitünt, hogy ez épen olly egyszerü mint együgyü dobolás volt. Bár a' tüzi lárma nálunk nem ritkaság, még is vannak sokan, kiket illyes nyugalomzavarás, nem legkellemesbben lep meg. Annál inkább lehetne ezen tréfa ellen tiltakozni, melly csupán 's egyedül a' jelen farsangi időszakban lel mentséget, 's jövőre bizonyára elmaradhatna. Midőn olly szép 's nagy udvaru katonai laktanyánk van, akkor városunkban nincs helye 's talán 1844ben nincs ideje illyes katonai gyakorlatoknak." E' czikkely nagy ingerültséget szült; 's a' katonaság részérül illető helyen panasz tétetett. Lett é a' panasznak egyéb következménye, mint a' „Vaterland" szerkesztőjének megintetése, nem tudom, a' nagy közönség azonban annyit látott, hogy a' helybeli könyvvizsgáló urnak már az előtt rég benyujtott leköszönése felsőbb helyen valahára elfogadtatott, és ideiglen t. Csatskó Imre ur helyettesittetett; és hogy midőn a' polgárság által adott vigalomra katonatiszt urak meghivattak, felelet lön, miszerint ők azon vigalomban, mellyben a' „Vaterland" szerkesztője, ki győri polgár, megjelenik, részt nem vehetnek. Noisser Richard ur ünnepélyesen nyilványitá polgártársainak, hogy kedvök-

*) Korteskedésre azonban kerül; igy például Győrnek utóbbi tisztválasztása ugybelekerült 60ezer ftba,mintegy fillérbe; Komáromi szomszédink e' napokban vásárlottak szabad meggyőződést közel 100 ezer fton. —

ért visszalép, 's részvéti jogárul e' vigalomban lemond, de a' polgárság határzottan szólt, 's ezen ajánlatot nem fogadá el. Igy a' katonaság részirül nem jelent meg senki. Febr. 17kén a' „Vaterland" szerkesztője igen nagyon megköszönte polgártársainak szeretetét 's barátságát. Ez ismét olaj volt a' tüzre, melly mint látjuk maig sem hamvadt el, 's az utóbbi hengversenynél ismét mutatkozott. Második hangverseny e' hónap elején vala. Főbb része Haydna évszakainak végső fele, 's a' vásár miatt érkezett számos idegenre is számitva, elég látogatót nyert. Ennyit az ujságokbul, mellyekhez még azon szomorut is csatlom, hogy ez évben már négy izben dühönge tüzvész e' városban. Mindöszsze körülbelül 20 ház égett le 's a' szélcsendnek leginkább köszönhető, hogy több áldozat nem esett.

Commentar a' biharmegyei mart. 4dik közgyüléshez. Ezen közgyülésen haladásunk rovására bitorkodó szájhazafi pártunk ismét elemében volt! Mert a'pénztárvizsgáló küldöttség jelentésében kiemelte, hogy mélt. főispán helyettes ur félévi fizetését előre vette föl. A' tény, mint felsőbb intézvényekbe 's törvényekbe ütköző (?) ő felségének följelenttett, ujabb bizonyságaul, hogy mélt. főispánhelyettes ur a' megye? nem! csak nehány szájas ember bizalmát nem birja. Ez épen ollyan, mint mikor egy iskolás gyermek illy formán árulkodik a' másik után: ‚mester uram! még Pista rám nézett!' Azonban hol vannak azon felsőbb intézvények 's törvények? nem cselekvének é igy a' mélt. főispánhelyettes ur elődei gyakran? 's tette valaha a' nm. h. tanács észrevételt a' számadások illy pontjára? A' megyei végzést nem tekinthetni egyébkint, mint gyermekes inderkedés és gyanusitásnak, olly férfi ellenében, ki a' megye 's adózó nép javát nem czifra szónoklatokkal hanem tettel mozditja elő! Vagy tán feledék: hogy főispánhelyettesünk a' kórházra 2500, a' bihar-békési orsz. utra 5 ezer, a' teremtés előtti zavarhoz néhány év előtt hasonló levéltár rendbeszedésére 375, az egyes börtönökre 250 's beteg ápoló intézetre 250 v. fttal adakozott *) a' szalontai laktanya számára száz öl fát adott, a' domesticának pedig t.ezret kamat nélkül kölcsönzött!'stb'stb ezen férfiu — kit minden megyei hivatalára négy ezer szóval választott meg a' nemesség — nem birja a' megye bizalmát? 's tán azért; mert egy hűtelen tisztviselőt és egy másikat, ki pártérdek miatt hanyag lön kötelessége teljesitésében felfüggesztett a' hivataltól, mi tiszta kezeket igényel? **) És a' birja inkább a' megye bizalmát, ki szép hivatalát arra használja, hogy a' rabokkal reggeli 4—6 óraig sertéseinekétket hordasson két órai jövésmenést igénylő távolságról, vagy saját jószágára, a' megye határzata nélkül adózókkal készittessen utat, vagy kicsupa gyanura gombolyagba köttesse ti az embert 's igy kinoztatja, kihez az ügyes bajosnak tilos a' bemenetel? Na de se baj! egy ur igenigen szeretne vezér lenni; pedig bizony higye el, sokkal jobban illik kezébe a' káplárpálcza, mint a' marsallbot.

*) 'S energiája által annyit gyüjtött, hogy a' járvány multával négyszáz 's nehány fr. jutott a' kórháznak; a' levéltár pedig a' domestica legkisebb terheltetése nélkül rendbeszedetett.

**) Furcsa, hogy a' hűtlen 's hanyag tisztviselő birja a' megye bizalmát, mert hisz cum applausu viszszahelyzé hivatalába; a' becsületes főkormányzó pedig nem! bizony furcsa megye. Megye? nem! hanem egy hatalmat bitorló párt.

Spanyolország.

(Tervezett változtatások a' kormányrendszerben.) Az ünnepélyek zaja végre lecsöndesült Madridban, 's Krisztina országos munkásságra kezdi minden figyelmét forditani. Már eddig is többször tanácskozott Narvaezzel 's a' ministerelnökkel a' teendők iránt. Véleménye szerint itt már az időpont, hogy az alkotványon kivüli állás Spanyolországban valahára szünjék meg, 's a' kortes ismét mielőbb megnyissa üléseit. Az még nem határoztatott el, hogy próbálni kell é még szerencsét a' mostani cortessel, ámbár Krisztina nagyon hajló ezt megkisérteni,'scsakakkor kivánnauj választásokhoz folyamodni, ha a' kortes még ezentul is makacskodni találna. Azt mindenesetre reményli a' kormány, hogy uj választásoknál tökéletesen győzni fogna. Továbbá, Krisztina, hogy minden visszalépési szándékot eltávolitson magától Mazarredo táborfőt, Narvaez vak eszközét, a' ministerségből ki akarja küszöbölni, 's helyére Serranot, vagy más népszerü férfit ohajt léptetni. Sőt még Narvaez többször ismételt lemondását is nagyon hajló elfogadni, nyilványosan akarván tanusitani, hogy ezután méltányos és mérsékelt politika fog uralkodni, mit eddig Narvaez hajthatlan jelleme soha nem engede teljesittetni, mert ő folyvást makacsul a' legkérlelhetlenebb szigor mellett nyilatkozott. Az egész udvar reményli, mikép Narvaez és Mazarredo elbocsáttatása nemcsak a' kortesre, hanem az egész nemzetre is igen kedvező hatást fog gyakorlani, sőt talán egészen képes leend a' fölizgatott kedélyeket lecsöndesiteni. Az ohajtott politikai kibékülést kivétel nélküli közbocsánat fogná koronázni, mit Parisban nem örömest látnak, mivel ennek következtében bizonyosan a' franczíák is hasonló jótéteményt fognak követelni, mellynek megadására az udvar nem nagy kedvet érez. —

Anglia.

(Tanakodás az irlandi pör ügyében. O'Connell Dublinban.) Az irlandi királyi főügyvéd april 1sején sokáig tanácskozott Peellel. Mondják, mikép a' ministerség jelenleg igen komolyan vitatja azon fontos kérdést, hogy ugyan komolyan sürgesse é O'Connell 's társainak végképi elitéltetését, 's hogy tanácsos lesz é ez ítéletet egyszersmind rögtön végrehajtatni. Ez alatt O' Connell ugyanazon nap igen fényes és népes repealgyülést tartott Irland fővárosában, Dublinban. A' gyülekezet leirhatlan örömzajjal fogadá az agg izgatót, ki azonnal Amerikából érkezett 600 font sterlinget mutatott be, jól akarván, mint mondá, a' gyülést kezdeni. Az uj-yorki pártolóknak azonnal egyhangulag szives hálanyilvánitás szavaztatott. Beszéde közben többi közt igy nyilatkozott O'Connell: „Kötelezteteve érzem magamat, az angol nemzetnek határtalan hálámat nyilványitani azon nemeskeblü 's lelkesült módért, mellyel részvétét a' szenvedő Irland iránt kifejezé. (Tetszés.) Anglia mozogni kezd, 's fölfogja valahára Irland helyzetét. Nekünk irlandiaknak csak derekas kitürés most kötelességünk, 's bizonyosan minden böcsületes angol által pártoltatni fogunk. Jelszónk tehát „Béke és kitürés" legyen. A' mult évet kitünőleg repealévnek neveztük; ohajtom, hogy a' jelen év méltán csatlakozzék hozzá! Irlandot kötelessége teljesitésire szólitandom föl, 's ugyanerre fogom egyenkint is inteni a' megyéket. Mi engem illet, én minden helyzetben hiven fogom kötelességemet teljesiteni. (Hangos tetszés.) Ha gátoltatni fogok is ennek nyilványos végrehajtásában, még sem mulasztandok el semmit, mi által nagy czélunkat előmozdithatom, 's O'Brienben olly férfit hagyok helyettesemül, ki minden aggályos helyzetben biztos vezéretek fog lenni." —

Franeziaország.

(Merény Orleans hgnő élete ellen. Montpensier hg Algirban megsebesittetett.) April 5én a' lipcsei német ujság egyik levelezője, ki már huzamosb idő óta tébolyodottság jeleit mutatá, a' Chauchat utczai protestans kápolnában tört emelt az özvegy Orleans hgnőre, de azonnal elfogatott 's őrültek intézetébe vitetett, hová a' lipcsei német ujság magyarországi levelezője is követhetné őt. Az emlitett német igen nagy szükségben élt, 's többször folyamodott már segélyért Orleans hgnőhez; ki azonban 300ezer franknyi özvegyi dijából nem igen követheti mindig szive sugallatát, 's gyakran visszautasitni kénytelen a' folyamodókat, 's ez tüzelé véres boszúra a' gyilkos szándéku németet. — Algiri hirek szerint a' Meschunes elleni megtámadáskor, mart. 15én, Montpensier hg egész nap a' tüzér csapatot kormányzá, este felé pedig maga vezeté a' gyalogságot az ellenség legsürübb sorai közé, 's arczán csekély sebet kapott, melly eseményt fényesen készül megünnepleni Franeziaország. A' marseillei hatóság már 20ezer frankot rendelt ki e' czélra. —

ÉRTESÍTŐ.

Ovás

Sztankovics Mária, és Frohman Vilmos hitves társak, bizonyos még 1815ben apr. 22én általam kibocsátott és néhai Sztankovics Ignáczhoz intézvényezett tiz rendbeli váltókkal, noha azok iránt minden kötelezettségből kitisztultam, ellenem visszaélni igyekeznek Ovok azért minden kit, nehogy azon váltók iránt nevezett hitvestársakkal valami alkuba bocsátkozzanak, 'segyszersmind mindenkivel tudatom, hogy sz. kir. Buda fővárosa előtt ellenek ugyanez érdemben perem folyamatban van. Pesten april 9kén 1844. Mayerfy Ferencz.

Egy a' mezeigazdaságban, és számadásokbau jártas 's bizonyságokkal ellátott gazdatiszt kerestetik. Értekezlet akár személyesen akár bérmentes levelek által t. Kozicz Sándor táblai ügyvéd urral az országuton 2d. sz. alatti Vigyázó házban. 1—3

Hirdetvény.

Főmélt. Eszterházy herczegség lovász mesteri hivatala részéről közhirré tetetik, hogy f. 1844dik évi aprilis 29kén 11 órakor Bécsbeu a'Rennveg nevezetü külvárosban levő herczeg Schwarzenbergféle palotában 33 ozorai ménesbeli lovak, május 8kán pedig Mariahilf külvárosban levő hg Eszterházyféle palotában 16 darab eredeti angol telivér az Eszterházy ménesből árverés utján a' többet igérőknek az igért árnak azonnali letétele mellett eladandók lesznek, — a' venni szándékozók a' fen kitett helyekre és kitüzött határnapokra illendően meghivatnak. 1—3

A nmlsgu m. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: miszerint f. év junius 4én kamai Ungvár m. városában az ottani uradalmi felügyelő irodájában tartandó nyilványos árverés utján f. évi novemb. 1ső napjától kezdve három egymást követő évre következő kir. javak lesznek haszonbérbe adandók, és pedig Ungvár városában

1) A Fejérhajó név alatti négy boltocska.
2) Az ungvári vassavanyu fürdő.
3) Az ungvári ‚Domb'-korcsma.
4) korcsma mészárszék.
5) Alsódomonyai korcsma
6) A gerényi „ „
7) „ daróczi „ „
8) „ hosszumezei „ „
9) „ lakárti „ „
10) „ kereknyei „ „
11) „ begengyát-pásztélyi
12) „ bukóczi „ „
13) „ csernoholovai „ „
14) „ domasinai „ „
15) „ dubrinicsi „ „
16) „ husznai „ „
17) „ kis-bereznai „ „
18) „ k. básztélyi „ „
19) „ kis turiczai és lipóczi korcsma
20) „ knyohinyai „ „
21) „ kosztyova-pásztélyi „ „
22) „ mircsei „ „
23) „ mokvai „ „
24) „ nagy-bereznai „ „
25) „ magy. turiczai „ „
26) „ ó-szemerei „ „
27) „ orosz-mocsári „ „
28) „ paszikai „ „
29) „ perecsényi „ „
30) „ polenai „ „
31) „ poroskói „ „
32) „ rákói „ „
33) „ turia remetei „ „
34) „ rosztoka-pásztélyi „ „
35) „ szmerekovai „ „
36) „ sztricsavai „ „
37) „ sztavnai korcsma hus-vágás jogával.
38) „ szuhai „ „
39) „ tichai „ „
40) „ uj-kemenczei „ „
41) „ uj-szemerei „ „
42) „ viszoki korcsma a fürdővel
43) „ viskai „ „
44) „ vorocsai „ „
45) „ voloszankai a luchi italok mérése jogával.
46) „ zábrogyi korcsma
47) „ zausinai „ „
48) „ zaricsói „ „
49) „ zahorlei „ „
50) „ alsó-domonyai húsvágás joga.
51. turia remetei „ „
52) „ csernoholocsai „
53) „ n.bereznai „ „
54) „ turia remetei „ „
55) „ zábrogyi „ „

melly elősorolt haszonvételek kibérlésére az abban résztvenni kivánók elegendő bánatpénzzel,'s készpénzbeli vagy egyéb elégséges biztositékkal ellátva a fenirt napra, és helyre ezennel meghivatnak.

A haszonbérleti föltételek Ungváron és Nagy-Bereznán a kamarai uradalmi tisztartóságoknál olvashatók. Budán febr. 28. 1844. 2—3

Hirdetvény.

A' nm. magy. kir. udv. Kamara rendeléséből közhirré tétetik, miszerint a' rosenbergi kamrai ser- és pálinkaház a' hozzátartozó ½ hold kerttel 's 12½ hold kaszálóval f. e. 1ső novembertől kezdve, hat egymásutáni évre, 's igy october végeig 1850.— nemkülönben a' lykavai kamarai erdőkben találtató bükkfa-tapló szedhetése, szinte f. e november 1jétől számitva, három következő évre, 's igy 1847. év october utóljaig az ezen czélra f. évi majus 13kán a' rosenbergi uradalmi kastélyban reggeli 9 órakor tartandó nyilványos árverés utján bérbe fog adatni

Bérleni szándékozók a' szükséges bánatpénzzel,'s a'mostani bérsomma menynyiségéh z hasonló biztositékkal ellátva, a' fenkitett napra hivatalosak. Egyébiránt a' bérleti föltételek a' hradeki kamrai praefectoratus irodájában, nemkülönben a' rosenbergi kamrai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők Az árverésben zsidók is résztvehetnek. —3

Árverési hirdetés.

Báró Podmaniczky Andor ur és neje csődtömegéhez tartozó jármos ökrök, számosabb selymes juhok, gazdasági eszközök, gabona, széna, szalma, az aszódi pinczében bor és egyéb ingóságok csődválasztmányi határozat következtében készpénzért eladandók levén az árverés e' következendő időkben fog tartatni:

1) Pestmegyében kebelezett Harkai pusztán folyó évi aprilis 15én, midőn maga ezen pusztabeli rész is haszonbérbe fog adatni, ha előbb iránta egyezkedni nem lehetne.

2) Fejérmegyében Baracska szomszédságában fekvő Szent Iványi pusztán aprilis 19kén.

3) Pestmegyében Aszódon apr. 22én, Kiskartalon apr. 23kán

4) Nógrádmegyében fekvő Kisfalud máskép Krakkó pusztában apr. 25én.

5) Hevesmegyében fekvő Recsk helységben apr. 27kén, melly helyekre és határidőkre a' venni szándékozók illendően meghivatnak. Kelt Pesten martzius 24kén 1844. 2—3

899. Az alsó-magyarországi kir bánya- kincstári kerületben két ideiglenes-ügyvédi hely az egyik Selmeczen 500 p.ft. rendes fizetéssel — 10 öl tüzifával avagy 25 f. fapénz, és 50 p. f. lakpénzzel — a' másik Beszterczebányán 400 p f. rendes évi fizetéssel — 10 öl tüzifával vagy 15 p.ft. fapénzzel és 40 p.ft. lakpénzzel betöltendő levén; ezek mennélelőbbi betöltése végett csőd hirdettetik akép: hogy e' hivatalokat elnyerni kivánók folyamodásikat határnapul kitüzött 1844. eszt. april. 11dik napjaig az elsőre nézve e' főkamara-grófsági hivatalhoz, a' másikra pedig a' beszterczei k. bányászi igazgatósághoz (illető előljáróik által) nyujtsák be. A' k. bánya-főkamara-grófsági hivatal. Selmecz febr. 29. 1844. 3—3

Serház haszonkibérlés.

Székes-Fejérmegyében keblezett Adony városban, az uradalmi serház minden hozzá tartozó haszonvétellel f. 1844dik nov. 1ső napjától kezdve, 3 vagy 6 köv. esztendőre május 1ső napján tartandó árverés utján a' többet igérőnek bérbe fog adatni; a' vállalkozók 320 ft. p. p. Czők előleges letételével ezzel meghivatnak. A' feltételek a' tiszttartóságnál megtekinthetők. 1—3

PEST, vasárnap april. 21kén

JELENKOR.

1844. 33dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétül julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával elfogad előfizetést a' *Jelenkor és Társalkodó* szerkesztősége.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (megtiszteltetés; Budapesten april 19ke; váltóintézet pályája vége. Országgyül. közlemény: k. kir. leirat az országgy. munkálatok siettetése iránt; 135d. frdi ülésb. különféle üzenetek felolvastatása; 136d. frdi ülésb. észrevételek a' városrendezési munkálat iránt; 178d kerül. ülésb. fels. urunk születésnapi üdvözletére készült felirás elfogadtatik 's a' bányászati munkálat folytatása később elegy ülésb. a' k. kir. leirat kihirdettetik apr. 18d. ker. ülésb. a' bányai munkálat végre jutott 's a' 139d. frdi ülésb. a' mintabörtön és bünt. scala megállapittatott; budapesti napló: fővárosi ujdonságok; szinházi krónika; titoknoki értesítés Reguly urali utjára történt adakozásokrul; Arad, Turócz 's Bácsbodrog megyék közgyüléseinek eredvényei; iparegyesület; felszólitás b. Wesselényi Miklóstól.)

Spanyolország (vélemény az özvegy királyné fogadtatásárul; Bravo és Narvaez meghasonlása; különféle.)

Anglia (Törvényjavaslat az irlandi választás javittatása iránt; elegy.)

Franczia ország (Lengyel husvéti ünnepély; Cubában a' keresztyének üldöztetése; alkudozás Romával.)

Németalföld (kir. felszólitás a' néphez az önkéntes kölcsön tárgyában.)

Dánia (Thorwaldsen fényes eltakarittatása.)

Törökország (a' török pórnép üldözése 's borzasztó kihágási a' keresztyének ellen.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. Fels. Jurjevich Józsefet a' m. kir. tudom. egyetem. az állománytan (statistika és bányajog nyugalmazott tanitóját királyi tanácsos czimmel mélt. kegy. diszesiteni.

Fels. királyunk születésünnepét f. hó 19d. szokott fénynyel 's buzgósággal üllék meg iker testvér városink lakosai. A' gyönyörü tavaszi nap reggelén több zenekar vonult városunk utczáin fel 's alá, csengő működésivel hirdetve az országszertei örömnap felderültét. Reggeli 9 óra tájban a' városházi téren teljes diszben tisztelgettek az itt szállásozó katonaság zászlóaljai 's a' már rendezett egyenruhás polgárkatonaság. A' fő szentegyházban számos egyházi és világi méltóság, megyei 's egyéb hatósági tisztviselők 's töménytelen nép hódolatteljes jelenlétében tartott halaadó mise előtt 's után vidám zene és szakaszonkint megujitott lődözés 's taraczk és álgyurobaj növelé a' nemzeti ünnep nagyszerüségét.

Váltó-intézet pályája. (Vége).

„Külföldi váltótörvényszék hiteles bizonyitványát, külföldön véghezvitt cselekvénynek az ott fenálló törvények szerint e' hazában leendő elitélésül szolgálandót, magány-uton szerezni nehéz, e' tekintetben az eljáró váltótörvényszék kérne a' külföldről hivatalos uton felvilágositást. — Az 1723: 48d. t. cz. értelmében zár alatt levők, a' zárhoz nem tartozó javaik tekintetéből, szenvedő váltóképességgel bíróknak jelentessenek ki, a' zár kérdése végrehajtási igény-ügy által levén elintézendő. A' termesztők, gyárosak, kézmüvesek és asszonyok is mint illyenek, ha aláirási czimöket bejegyzik, a' bejegyzett kereskedőkkel egyenlő kiváltságokban részesüljenek. Az aláirási czim bár a' 14d. §. h) pontja rendeletének nem felel is meg, érvényesnek ismértessék. A' nyugalmazott katonák szenvedő váltóképeseknek jelentessenek. — Minden váltó hitelesittessék; különben váltótörvényszék előtt érvénytelen legyen; hitelesitési joggal a' váltójegyzők is ruháztassanak fel 's ekként váltótörvényszék előtt csak sommás per legyen inditható. — Intézvényezés és forgatványozás nélküli váltó iránt, a' lejárat megváltoztatását 's megnyugtatványozást tárgyazó bizonylatok figyelembe vétessenek. Az üres forgatványbeli előzők elleni viszkereset törvényben alapittassék. Törvény rendelje az elfogadásban, a' sommát és elfogadási időt kitétetni. Az ismeretlen nyelven irt elfogadás, ismeretes nyelven is irassék ki. — Be nem jegyzett társasági czim alatt történt elfogadásnál, a' nevét törvényszerüleg aláiró, a' váltótulajdonos kötelezettjének jelöltessék. — Váltószerződők közt hacsak az egyik is bejegyzett kereskedő, váltótörvényszéki biztositásnak lejárat után helye legyen, bővebb bizonylatok nélkül. Jelentessék ki, miszerint az egyenes elfogadónak névbecsülési fizetése jogbeli következményeket nem szül. — Ha természet feletti akadály igazoltatik, beszámitásnak helye nincs, ez törvénybe iktattassék. Azon váltók, mellyek különös pénzfajakról szólanak, hasonló értékkel váltathassanak be. — A' váltójegyzők ovásaikat a' hazában mindenütt érvényesen vehessék ki. Az ovási oklevélbe csuszott hiba az illetőnek későbbi bizonyitványával igazoltathassék. — Ovásközlés tekintetéből a' posták oda utasittassanak, hogy a' postára teendő 's ovást magokban foglaló nyilt leveleket, hivatalos pecséteikkel ellátván, azokról e' tényt körüliró vevényt adjanak, melly törvényszék előtt bizonyithasson. A' hivatalos levelek bérmentességéről törvény alkottassék. A' V. T. I. r. 158. §. g) pontja alatti határidő, a' lépcsőnkint távolabbra mért határidők aránya szerint négy hónapra tétessék. Azon esetben, ha az elfogadás, kibocsátás vagy forgatvány is hamis, a' váltótulajdonosnak a'hamis tényeket követő előzője a' viszkereseti határidőkön kivül is váltójogilag kötelezettjének jelentessék. — A' törvényes kellékek nélküli váltók 's bejegyzett kereskedők közti szerződések váltótörvényszékek utján semmisittethessenek meg. — Határoztatnék meg azon körülmény, mellyben a' köztörvényi zálognak, váltótörvényszéki zálog előtt elsőbbsége van. A' köztörvényi foglalás utján nyert zálogjog, sommás váltókeresetre érvénytelen legyen. — Kereskedők bizományi 's dij mellett eladási ügyeik is váltótörvényszéki illetőség alá rendeltessenek. — A' főadós birája elibe a' többiek is idéztethessenek. — A' váltóperek járulékai, kárpótlási jogtalan fizetései 'stb. váltótörvényszéki illetőség alá soroztassanak. — A' váltótörvényszéki illetőségü ügyek felett, a'váltótörvények figyelembe vétele nélkül, a'köztörvényi bíróság közjogilag itéljen. Az ovásközlés a' megkeresett hatóság által, a' nélkül hogy az alapul szolgáló váltó illetősége figyelembe vétetnék, azonnal eszközöltetni rendeltessék. — A' V. T. II. r. 47. §. szerinti gondnok munkadija azon rész 16. fejezet 17. §. hasonlóságára megtéritendő. — Mondatnék ki, hogy a' váltóértéket csak a' váltóban kitett fizetés helyén lehet letenni érvényesen. — A' hitelező számára történt letét felett váltótörvényszékeknél az idősülésnek helye nincs. Sommás kereseteknél nemcsak a' zálog előszámlálása, hanem a' zálogbaadás megtörténte is igazoltatni rendeltessék. A' II. r. 61. §ban törvényszéki hitelesités helyett törvényes iktattassék. Sommás elmarasztást átküldő levél következtében kézbesitő tisztviselő, a' kifogások beadásának idejét tartozzék bevárni, 's bizonyitványát azon megjegyzéssel, hogy kifogások tétettek vagy nem tétettek, ellátni köteles legyen. Hirlapok utján szükség esetében az ovásközlés és sommás elmarasztalás is kézbesittethessék. — Keresetlevél mellett az eredeti váltó v.szerződés bemutattatni nyilván rendeltessék. — Az áruszerzési ügyek kellékei határoztassanak meg. — Szóbeli szerződések érvényeseknek jelentessenek, ha alkuszkönyvekkel bizonyittatnak. — Váltóügyekben a' bíróságon kivül kötött egyezség hitelesitésére határidő engedtetni rendeltessék. Nevezetesb ügyek tárgyalási jegyzőkönyvét az ügyvédek magok is készithessék. — Az eléggé fel nem világositott körülmény kideritésére halasztásnak legyen helye. A' tanuk elleni kifogásokat tárgyazó kereset mint maga a' váltóügy akként tárgyaltassék. Tanuk váltótörvényszék elibe hivatalosan idéztessenek. A' pótló 's eldöntő eskü formája az illető fél által a' perbe mutattassék be. Esküt letenni vonakodók iránt birsági büntetésre nézve a' váltótörvényszék illetősége állapittassék meg. Terjedelmes 's több águ kereskedést üzők két könyvnél több hiteles kereskedési könyvet is vezethessenek. Itéletet azon egy perben csak egyszer hozhasson ugyanazon váltóbiróság. A' hétszemélyes tábla, a' királyi váltófeltörvényszék felett a'formák meg nem tartatása miatt határozhasson. Mondassék ki, hogy a' váltótörvényszék által rendelt hatalomkart a' megkeresett hatóságnak megtagadni szabad ne legyen, hanem minden végrehajtásnál támadó kérdés igényperre utasittassék. — A' vagyontalan és szökevény adós letartóztatása hozassék be. — A'végrehajtó birói tag az adósleveleket is birói zár alá vevén, letéteményezni tartozzék. Végrehajtó tag az összeirást a' feleknek azonnal kiadni, 's egyszersmind a' kiküldő hatóságnak bemutatni tartozzék. A'biztositási végrehajtást átküldő levél következtében eszközlött hatóság az összeirást a' megkereső váltótörvényszéknek egy példányban azonnal küldje meg, más példányban az igénykérdések elintézése végett tartsa meg. Az első birósági rendezett tanácscsal biró városok nevei a' váltótörvényszékekkel minélelőbb közöltessenek. — Igényperekben a' végrehajtáshoz nevezett megbizottnak megidéztetése elegendőnek ismértessék. Az Erdélyországban intézendő végrehajtások miképeni eszközlése 's az erdélyi kormányszékkel a' váltófeltörvényszék levelezhetése iránt intézkedés tétessék. A' panaszlott gondnokának munkadiját, az eljárást okozó panaszló előleg téritse meg, a' végrehajtásnál beszámitandót. — A' II. r. 213 §. kir. intézvény által változtatva levén, a' szerint módosittassék. Az ügyvédi megbizás az aláirónak pecsétje nélkül is érvényesnek rendeltessék. Ügyvéd munkadija a' végső határozatban oda itéltessék, ne csak elhatároztassék. A' váltótörvényszéki dijak a' követelés mennyiségének aránya szerint nagyobb összegeknél fölebb emeltessenek, 500 p.ftnyi követelés erejéig állhat a' fenálló dijszabás, ennél nagyobb összegektől kétannyi dij vétethessék, valamint az ügyvédi munkadij is a' követelés mennyisége szerint vettessék ki. Végrehajtásnál ugyanazon ügyet illető váltótörvényszéki dijak, a' felperes kielégitése előtt elsőbbséggel birjanak. A' tanúk, müértők 's esketö rabbi dijaira is terjesztessék ki a'II. r. 16d. fej. 8. §. rendelete. Azon hivatalos személyek napdijaikat, kik átküldő-levél következtében nem törvényszerüleg jártak el, köteles legyen az illető váltótörvényszék megtagadni.“ Illyenek's ezekhez hasonlók többnyire azon nézetek, mellyekkel a' váltótörvény több szakaszinak magyarázása 's bővitése némellyek által kivántatnék. Köztük aligha sok találkozik, mi figyelmet igényeljen; mivel nagyobb részint a' törvény szelleméből következetesen folynak, vagy tárgyazzák a' bizonyitékok minőségeit, melly bizonyitékok alkalmazásira a' sokoldaluságot tekintve, törvényt alkotni általában lehetetlen; váltótörvényünkben egyedül ezen szük alkalmazási kör hagyatván a' biró itéletére. Jóllehet mégis az elősorolt nézetek közt lehetnek figyelmet érdemlők, sőt illyanok is foglaltatnak, mellyekben a' magyar váltótörvényszékek kezelési eljárása különböző, mindazáltal az ügyfelek érdekében ezer szinben előtoluló vélemények többnyire mellékes és csekély észrevételek fölött, a' három év alatt rendszeres gyakorlatba lépett v.-bíróság felül emelkedett, rólok a' főitélőszékek követendő utasitásképp többnyire határoztak. Minélfogva lehetlen némelly észrevételeket, bizonyos lapban tanulságosaknak szentesitetteket, érintetlen hagynom, mivel általok a' váltótörvény homályositása, 's azok kezeltetése elleni vád, sima fátyolos kézzel borsoltatott. — Ezen tekintetben, a' tárgy érdekétől elszigetelten, csekélységem némi felvilágositással fog alkalmatlankodni az olvasónak, előkeresvén minden közlést, mi hirlapokban váltóügyek irányában olvasható. — 1842dik évben a' pesti hirlap 207. számában egy hirczáfolat közöltetett, védelmül olly váltóügyre nézve, melly két egyformán itélő váltótörvényszék birálásán menvén keresztül, védelmét nem igényelhette volna, és a' hirczáfolati modort tárgyismeretlenségnek tulajdonitá az ügy avatottja. — Mult évben a' pesti hirlap 293. számában a'müipar akadályai közt, a'váltótörvény és annak kezeltetéséről közlött észrevételeken lehetlen csudálkozásunkat elhallgatni, és a' Világ 89. számában ez iránt közlött czáfolatnak, a' személyeskedéstől elvontan, meg van érdeme. — Különös! némelly azon andalog, hogy váltótörvényszékhez beadott váltója miért nem változik azonnal bankjegygyé, vagy ezüst huszasokká? vagy a' mi egyre megy, miért akadályoztatik a' váltótörvényszéki eljárás felebbvitel által? váltótörvényinkben a' csalhatlanság bélyege két egyenlőn itélő bíróság határzatának homlokára süttetett; 's ezen intézkedést a' természeti jog elveivel megegyeztetni könnyü. A'perujitás's végrehajtásnál támadó igénykérdések ellen emelt szóra többet mondani lehetetlen, mint azt, hogy a' másét elvenni a' váltótörvényszék sem akarja. Azon észrevétel, hogy a' váltótörvényszéki határozatok birói parancsok által törvény ellenére félbenszakasztatnak, szükségessé teszi a' következő megjegyzést, miszerint eddig a' pesti váltótörvényszékhez két udvari parancs érkezett, melylyeknél fogva két váltóügy felkivántatott, azonban az utóbbinak elfogadtatását tárgyazó határozat fölebbvitetvén, felette a'felsőbb bíróság törvény értelmében határozott. A' karhatalom megtagadtatásának kérdése az, melly valódi figyelmet érdemel; a'váltótörvényszéki határozatok és eljárás törvényszerüsége kitüntetésére hozván fel, a' mennyiben nem emlékezünk olly karhatalom megtagadási esetre, mellyben a' legfelsőbb intézkedés

a' váltótörvényszéki határozatok ellenében a' karhatalom- megtagadásnak tulajdonitotta volna a' győzelmet, ez egyetlen 's igen nagy akadály, 's általa a' váltótörvényszéki határozatok szüzessége mind annyiszor csorbát szenved. Mit kelljen mondani megye általi megtagadtatásáról a' váltóügyben alkalmaztatni rendelt tanuk kihallgattatásának, midőn a' váltótörvényszéki határozat, mint collisio officiorum esete, törvény által nem adott birálgatással keletkezett véleményező szóra, a' peres felek kárával hatósági rendeletnek áldoztatott fel. — Mindezek fölött egy nevezetes vád terheli a' valtóintézetet, hogy gyakori csődöket hamis bukásokat teremtett; hogy álhitelezők követeléseire ad a' váltótörvényszék biztositást, 's ezek által az adós javai nagy részben elfoglaltatván, igen kevés jut csőd alá a' jó lelkü hitelezők kielégittetésükre. Ezen vádra engedje megaz olvasó a' vádlóknak tanácsolhatnom, hogy az álhitelezők nyakába kolompot kötni méltóztassanak. Visszaélések még akkor is történendnek, ha legszigorubb példás büntetéssel kivétel nélkül fognak megtorlatni, sokkal inkább történnek akkor, midőn az ekképen fölfedezett vétkesek is képesek a' büntetés alól kisimulni. — Ha a' váltótörvénynek azon szigoru szabálya, kiméleti napoknak helyt nem ad' okozná a' bukásokat, feltevén azt, hogy a' bukott lehetőleg igyekezett jól gazdálkodni, de a' fizetési határidőben nincs kisegitő kölcsönintézet, foglalás alá kell kerülnie, 's ekkor minden hitelező összetódul: ugy tetemes veszteséget a' csődhitelezők még sem veszthetnének. Hanem, a' hamis bukásokat kivevén, csődök okozójának azon csillogó fényü boltokat kell tartanunk, mellyeknek minden csillámairól az adósság pislog, továbbá a' tettben és viseletben kiáltó fényüzést; mert a' ki 10—15 kamattal terhes kölcsönbül nyit boltot 's az árukat hasonlag szerzi be, még is sokszor 4—5 száztóli nyereménnyel kénytelen áruit eladni, bár mennyire törjön boldogulni, lehetlenséggel küzd. A' hamis bukások kipuhatolására pedig a' pesti hirlap mult évi 312d. számu vezérczikkében közlött eszme szerint, a' csődpert megelőző vizsgálatot, miként az a' Napoleonféle kereskedelmi könyv rendeleténél fogvást a' lombard-velenczei királyságban divatoz, czéltalannak nevezni nehezen lehetne. — Kivánnák némellyek a' csődpereket az első biróságu váltótörvényszékekhez áttétetni, miben a' gyors eljárás mellett aligha lenne más nyereség mint az, hogy a' tömeg nevezetes dijak terhétől menekednék meg. — Végre midőn a' váltótörvények kezelése elleni vádúl felhozatott, hogy váltótörvényszék előtt az ügyek félbenszakasztatnak; a' közönség elibe terjesztett ezer balfogalom felvilágositására alapos véleményemet legyen szabad kijelenteni. Váltótörvényszék előtti ügyek végelitélés előtt (minthogy a' halasztást vagy tanu-kihallgatást mint a' perfolyamot illető eljárást félbenszakasztásnak mondani nem lehet) félbenszakasztatnak, vagy függőben hagyatnak akkor, ha az alperes idéztetése végett megkeresett hatóság, annak idéztetését tárgyazó okiratot a' kitüzött megjelenési határnapig nem küldé be, mi természetesebb, mint ez esetben annak megérkezésére várakozni vagy sürgetni azt, mielőtt az alperes elmarasztatnék. Ezen eljárás jog- és törvényszerü. — Végrehajtások szakasztatnak félben az igényperek által, igen, de ezt törvény rendeli azért, mert a' váltótörvényszék sem foglalhatja el az adós vagyona helyett a' másét. Hogy némellyek fontos és hosszas ügyvédi szóváltásokkal terhelt ügyek elintézése nem rögtönöztetik, azonban kimért határidőn tul nem marad, azt félbenszakasztásnak nem nevezhetni. A' váltóügyek egyedül azon esetben szakasztatnak félben, ha a' követelés zálogjoggal biztositva nem levén, a' panaszlott elleni csőd kiütésével a' csődbirósághoz utasittatnak, azonban jólelkü váltóhitelező a' csődbiróság előtti ügyködéstől sem retten viszsza. — Mellyek után meg kell vallani, hogy a' váltótörvényszéki eljárás rendszere ellen nincs ok szót emelni; kezelést illetőleg, azt, mi szolgál a' gyors eljárásnak akadályul, minden fogja tudni, ki a' munkateher követ képes latra vetni. Elégületlen emberek azonban lesznek örökké. Midőn pedig a' hiteltörvények javittatása felől szó vagyon, azon irányt, a' váltótörvény-kezelés megtámadtatásának gyanuja nem terheli. — A' v.-törvényt illető javitásokra nézve, első kérdések közé leginkább tartozhatnék: kell é a' váltó eljárásokhoz több jogot engedni 's némelly alapelveken tágitani, továbbá: intézkedjék é a' törvényhozás az iránt, hogy a' v.törvényi határozatok a' közhatóságok „nem teljesitem" szavával megsemmittessenek (nullificáltassanak.) A' csődtörvények javitására nézve másképen áll a' dolog. Midőn a' hamis bukások esetei gyakrabbak lettek már elannyira, hogy azok a' nép szájában terjedő rosz hirek, 's a' pesti hirlap fentebb előhozott számaiban nyilványitott vádak ellenében, csak igen kevés esetben védelmezhetők, elhárittatásukról gondoskodni szükség. Mit használnak azon büntetések, mellyek még a' korán napfényre jutott vétket is, majd az ügy befejeztével, a' csődperben talán elérendik, ha kedvezvények miatt simitás vagy feledékenység által el nem takarhatók, vagy miként köztapasztalatok szerint, a' csődper kibékülés miatt véget nem érvén, büntetésre nem kerül a' sor. Tudunk esetet, hol a' bukott megvallá, miszerint hitelezőji megcsalatására hamis váltókat használt, 's ennek csődperében alig reménylünk végitéletet, melylyel a' büntetés e' vétek megtorlására elsántikálhasson. — Azon inditványok, mik a' hiteltörvények módosittatására a' p. hirlap 312d. számu vezérczikkében közöltetvék, szakértők figyelmét igényelvén, csekélységem, a' váltójogi illetőségü oklevelek betábláztatása iránt előadottak érdemében, a' váltóüzleteket olly fekete csalárd szinüeknek, miszerint nem érdemlenék azt, hogy a' tartozási érték betáblázás nélkül ingatlan vagyonból kielégithető lenne, nem ismérheti el. Mert ha általjában annyira vétkesek a' váltói üzletek, mint erkölcsi rosz töröltessék el. De ha szabadságában áll az embernek saját vagyona felett rendelkezni, az akarat tisztaságából kifolyó váltójogi szerződések, mellyek a' szerződő felek sérelme nélkül mennek végbe, még azon esetben sem vétkesek, ha az elfogadó a' kölcsönpénzt szokott becsénél többre becsüli; ha gyapját, buzáját 's t. a' szerződő olly áron kötelezi szállitani, minél nagyobb nyereménynek örvendhetne. Szokássá vált a' magyarnál, feledőleg a' hitelező viszonyait, az adós felett mondani el a' siránkozást. Jelenleg a' váltótörvényszék ingó vagyon hijányában, ingatlan vagyonra is megrendeli a' kielégitési végrehajtást közhatóság által teljesittetni, a' fenebb jelelt inditvány értelmében, pedig a' váltóhitelező, ha váltóját be nem tábláztatá, miután váltótörvényszéki végrehajtás utján az adóst ingóiból kivetkezteté, de még követelése ki nem került, kénytelen lenne elnézni, hogy adósa tetemes ingatlan vagyon felett urkodik, vagy váltójogilag nyert itéletét füstre akasztva, a' hátramaradt összeg iránt közjogi betáblázást követő közjogi pörlekedést kénytelen lenne kezdeni. — Miután pedig a' váltóintézet ugy, a' mint kihatásit gyakorolja, a' czélnak lehetőleg megfelel a' váltótörvények kezelése, mind az által, hogy hitelöregbitésre a' hitelezőt gyors eljárással biztositja, mind az által, hogy a' nyilványult hamis váltófoglalkozási esetek megtorlására a' büntető bíróságokat megkeresni soha nem késik, kedvezőleg hat a' status czéljainak közelitésére, adja isten, hogy a' hiteltörvények módosittatása tekintetéből, a' több rokon intézet gondjai közt, a' váltói biztositás, a' végrehajtást akadályozó hatalomkar megtagadtatása, bukásoknál a' bukás okairól teendő előleges vizsgálat feletti intézkedés az egybegyült orsz. Rdek figyelmét el ne kerülje!

Országgyülési közlemény.

Kegy. kir. levél, az országgyülési munkálatok siettetése iránt.

Sacrae Caes. et Reg. Apost. Majestatis, Domini, Domini Clementissimi nomine, etc. benigne intimandum: Quum Comitiis his multum jam ultra legalem terminum decurrentibus, administrationis etiam publicae intersit, ne ea in longius producantur; Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam Dominos Status et Ordines benigne provocandos jussisse: ut pertractationesobjectorumquae tam in nexu benignarum Propositionum Regiarum, quam ex legali indole sua expedienda supersunt, omnimode accelerare, illarumque resultata quoocyus altissimo obtutui substernere satagant. In reliquo summefata Caesarea et Regio-Apostolica Majestas Iisdem Dominis Statibus et Ordinibus gratia Sua Caesareo-Regia clementissime ac jugiter propensa manet. — Per Sacram Caes. Regio-Apostolicam Majestatem. — Viennae, 12a Aprilis 1844. — Ladislaus Szögyényi.

Ugyanaz magyarul:

Ő felsége 'stb. nevében az ország KK. és RReinek kegyelmesen tudtokul adandó: midőn a' jelen országgyülés a' törvényes határidőn már jóval tul folyván, a' közigazgatásnak is érdekében áll, hogy az messzebbre ne nyujtassék; ő felsége az ország KK. és RReit kegyelmesen fölhivni parancsolta: hogy azon tárgyaknak, mellyek mind a' k. k. előadások folytán, mind törvényes mivoltuknál fogva még elvégzendők, tanácskozás alá vételét minden módon siettetni, és azok eredvényeit legfelsőbb megvizsgálás alá mielőbb fölterjeszteni ügyekezzenek. — Egyébiránt 'stb. ő cs.'s ap. kir. felsége által. Bécsben, 1844. apr. 12kén. Szögyényi László.

135ik orsz. ülés a' nm. förendeknél aprilis 11én déli 12 órakor. Nádor ő cs. kir. Fensége a' mai ülés czélját abban határozván meg, hogy a' városok elrendezési munkálata, valamint más rendü üzenetek is felolvastassanak, az emlitett munkálat szerkesztésére megbizott választmánynak nm. elnöke jelenté, hogy kiküldetésének megfelelőleg a' választmány az illető itélőmester urral ezen tisztökben eljárván, némelly csekélységeken kivül, ott t. i. hol némelly §§ felfüggesztettek, a' választmány az utóbbi rendelkezésig semmi különös észrevételt nem talált. Mire a' fenséges elnök az e' munkálatot kisérő, 's a' tek. RRhez átküldendő üzenetet felolvastatá 's köziratra utasitá; a' munkálatnak mostani felolvasását pedig szükségtelennek találván, ennek is közleiratát rendelé. Felolvastattak azután ő cs. királyi fensége rendeletére következő üzenetek: a) üzenete a' t. RR. a' m. főRRhez a' büntető törvénykönyv-javaslatnak a' börtönrendszerről szóló 3dik része iránt. b) üzenete a' t. RR. az országgyülésnek évenkinti tartatása iránt a' felirási javaslattal együtt; c) üzenete a' t. Rnek a' hajdu 's jászkun kerületek belrendezése 's országgyülési szavazatjoga tárgyában; d) változások a' hajdu-kerületről szóló törvényjavaslatban, 's végre e) változások a' jászkun kerületről szóló törv. javaslatban. Mindezek köziratra bocsáttatván, az ülés eloszlott, mint már röviden érintettük.

136dik országos ülés a' nm. főRRnél april 13án reggeli 10órakor. Tárgya: észrevételei a' mélt. főRRnek a' sz. k. városok elrendezését tárgyazó t. czikk iránt, ugy szinte meghitelesitése azon üzenetnek, melly e' tárgyban a' t. RRhez küldendő. Felolvasván az országbirói itélőmester ur a' munkálatot mostani lényegesen megváltozott alakjában, mint azt lapjaink annak idejében közlendik, annak 97, 143, 150, 213, 280, 295, 316, 356, 358, 387, §§. valamint a' munkálat 9dik részére nézve többféle elvi 's kifejezési észrevételek tétettek 's többnyire el is fogadtattak, valamint némelly definitiók is határozottabb nadattak. E' szerint elvégeztetvén ezen fontos tárgy, a' fenséges elnök a' gyülekezetet eloszlatta, miután még a' következő ülésre azon küldöttség-kinevezést tüzte vala ki, melly az üzenetet a' hozzácsatolt munkálattal a' t. RRhez átviendi, azután pedig az első érdemleges ülésben a' tek. RRnek a' rabokkali bánásmód tárgyábeli üzenet fog tanácskozási anyagul szolgálni.

178dik kerületi ülés, april 15kén d. e. 9½ órakor. Elnökség: Zsedényi Eduárd Szepes és Zákó István Bács megyék követei. Jegyző: Szemere Bertalan, Naplóvivő: Zsoldos Ignácz. Az ülés megnyitásakor azonnal gr. VayDánielnekmintKorpona városa követének bemutatása jelentetett az elnökség által, valamint egy petitio is adatott által az illető választmánynak. Egyuttal jelenté az elnökség hogy f. h. 19én felséges urunk születésnapja levén, czélirányos lenne üdvözlő felirást küldeni; mi is egyhangulag elfogadtatván, felkiáltás által annak elkészitésére Palóczy László jegyző felszólittatott. Átmentek azután a' t. RR. a' bányászati munkálat tárgyalására 's a' 9ik czikk: „adományzási, bányavám, beváltási, elővásárlási, pénzveretési jogok és sóbányák elidegenithetlenségéről (30., 31. §§.), a' 10ik czikk: „főfelügyelési kir. jogról" (32 — 34. §.), a' 11dik czikk: „a' bányaszékek, mint első bíróságu itélőszékek felállitásáról." (35—54. §.) 's a' 12. czikk: „A' négy bányakerületben felállitott bányaszékek hatóságáról" (55—58. §.) elvégeztettek. — A' bányai bíróság iránt szavazás kivántatván: külön bíróság legyen é a' bányai vagy pedig a' megyeivel egyesittessék? a' többség külön bíróságot határozott. — Végre az üdvözlő felirási javaslat felolvastatván, köziratra utasittatott.

Déli egy ór. mindkét tábla külön teremeiben a' száz harminczhetedik országos ülésre összegyülvén, a' fenséges Nádor a' városok elrendezési munkálat általvitelére mélt. győri megyés püspök szónoklata alatti küldöttséget nevezett, melly egy uttal a' t. RRet elegyes ülésre hiná meg. Megjelenvén a' t. RR., ő cs. kir. Fensége egy legujabban megérkezett 's f. h. 12ről kelt k. kir. leiratot felolvastatott, mellyben ő cs. k. Felsége az orsz. KK. és RRet felhija, hogy a' törvényes időszakot már tulhaladta országgyülést minden módon gyorsitni, 's a' törvényjavaslatokat minélelőbb fölterjeszteni iparkodjanak. — E' k. kir. leirat szokás szerint a' t. RRnél fölolvastatván, mindkét gyülés eloszlott. 1: feljebb.

Budapesti napló. Mult héten a' nagyhidutczában egy fiatal férfit veszett kutya mart meg, melly szerencsétlenség után azonnal hirdették, hogy a' kóbor kutyákra vigyázni kell. Illy szomoru eset fővárosunkban évenkint rendesen többször meg szokott ujulni, 's mindeddig sem hozatott hatályos rendszabály e' veszély elhárítására; vagy talán századunk szelid jelleme kivánja, hogy a' kutyák lehetőségig kiméltessenek, az emberek biztosságára ellenben csak amugy mellé-

kesen fordittassék némi kis tekintet? Bécsben csakszájkosárral ellátott kutyákat tűr el utczán a' rendőrség, de nálunk talán az ugatási és harapási szabadságnak is vannak hőkeblü pártfogóji? Valóban ideje, hogy legalább e' tömérdek négylábu ingyenélők száma kevesbittessék Budapesten, vagy legalább olly állapotba helyeztessék, hogy az emberek ártalmára ne szolgáljanak. — Marakodásról szólván, megemlitjük egyuttal, hogy Lipcsében legujabban egy magyar könyv jelent meg, mellynek ára 3 huszas, tartalma igen marczona, belbecse pedig = o. A' ki megveszi, alkalmasint megbánja pénzét, 's legfölebb is csak arról fog meggyőződni, hogy a' szabad sajtó gyakran nagyon keserü gyümölcsöket is terem. — Mult kedden egy asszony a' Dunába ugrott; hogy nem szabadittatott ki, azt hihetőleg nem szükség emlitenünk. — Színészink Pozsonyba rándulásáról annyit beszéltek már, miszerint most magok sem tudják többé igazán, hogy csakugyan fölmennek é v. nem? Bartay mindenesetre nagy áldozatot tesz a' franczia és német szinészetet inkább pártoló pozsonyi közönségnek társaságát fölviszi, mert ez neki legalább is hatezer ftjába kerül, 's kérdés: fog é majd annyit bevenni Pozsonyban! Mi kötve hiszszük ezt, mert hiszen a' nemzeti szinészet előmozditása, mellyhez olly sok országos ohajtás van csatolva, nem egyetlen éjszakai tánczmulatság, melly csupán a' czipők talpait és tüdőket koptatja! — A' pesti magyar egyenruhás polgárság egyedül magyar parancsszavakat fog gyakorlatainál használni. Játékszini krón.: nemz. szinpadunkon f. hó 12én adaték „Ezred lyánya" dalj. 2 felv.; 13án Egressy Gábor jutalmaul bérszünetiel „Othello" szomor uj 5 felv. Shakspearetől; a' jutalmazott tapsokkal fogadtatott; 14én „Országgyülési szállás" vigj. 4 felv., Babiczky Karolina először lépett föl mint szerződött tagja szinházunknak; igen csinos alak, nagy vonzalom a' pályához, és szorgalom idővel egyik kedvenczévé tehetik őt a' közönségnek; 15én „Szökött katona" népszinmü 3 felv.; 16án „Bájtal" dalj. 2 felv.; Benza mint vendég Dulcamara szerepében lépett föl; 17én Lendvayné jutalmaul bérszünettel először „Romeo és Julia" szomoruj. 5 felv., Shakspeare után ford. Gondol Dániel; 18án „Oszkár" vigj. 3 felv., közben Biber Kisasszony zongorán hallatá magát. Jövő hétfőn Briccialdi kezdendi meg fuvolaversenyeit bérszünettel. —

Első jelentés a' Reguly Antal uraliutjára a' m. t. társaság titoknokához befizetett segédpénzekről (és pedig academiai tagok részéről): gr. Andrásy György 50 ft, Bajza J. 1 ft, Döbrentei G. (Berzsenyi-példányokban) 30 ft, Fogarasi János 10 ft, Gebhardt Ferencz 10 ft, Kiss Károly 10 ft, Kovács Mihály 2 ft, Kubinyi Ágoston 20 ft, Luczenbacher J. 1 ft, Lukács Móricz 5 ft, Schedel Ferencz két arany, Schedius Lajos öt arany, Széchy Ágoston 3 ft, Szilasy János két arany, Szontagh G. 5 ft, Sztrokay A. 10 ft, Tasner A. 5 ft, Wargha István 1 ft, Zsoldos Ignácz 5 ft; 's igy összesen 168 ft conv. p. és 9 arany. — Pest, apr. 18. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

Aradmegyei közgyülés. Másfél hétig tartott közgyülésünk napjait nem emésztők fel eredménytelenül. Éber figyelemmel tárgyalók nemzeti létünk életkérdéseit; 's mert józan értelmiség és pártatlanság istene lengett felettünk, végzeteink haladó korunk igényeinek 's megyénk szelleminek ébethü képét tükrözik. Tanácskozásunk ezentuli könnyebbitése végett tapintatszerüleg fogadtatott el az inditvány, melly szerint a' gyülésünkön előjövendő tárgyak sorozatatanácstermünkben eleve kifüggesztetendik. Ezen inditvány annál melegebb részvétre talált, mivel általa megelőztetvén a' tárgyak feletti készületlenség elhamarkodást könnyen okozható hibája, annál érettebb megfontolás adand irányt tanácskozásinknak. Beszámittaték még azon körülmény is, hogy ez által elzáratván a' tárgyak netalán lehető tervszerüleges elhalasztásának sorompója, ele v e számüzetik a' viszszaélések 's ezekkel karöltve járó személyeskedések gyilkoló mételye. Másik czélraható inditványkint fogadtatott el azon utasitás, hogy alispánunk ezentul bel állapotunk mibenlétének rajzát közlendje velünk gyülésünk első napján, valamint a' scontrónak a' RR. felvételi akaratához szabályozandó felolvasása is. Harmadik inditvány tétetett a' levelezéseknek gyülésünkben leendő előterjesztése, 's az expeditiónak mikép történése felett örködendő bizottság kiküldése végett. Alkalmat adott ezen inditványra legközelebb mult közgyülésünk azon határozatának nem foganatosittatása, miszerint megyénk egyik táblabirája személyén az itt szállásoló dzsidás ezred egyik főtisztje által elkövetett botrány adatul a' katonáknak polgáriakkali viszályokban polgári hatóság alá rendelésére országszerte határoztatott köröztetni. Az inditvány első része végzéssé lőn, a' másik pedig, bár többen emelénk szót mellette, magam sem tudom miért, szerencsésen elhangzott. Ezen általányosságok után következőket látok érdemeseknek közlésre. Egy kanczellariai leirathoz mellékelt diák szerkezetü folyamodás, valamint egy német végrendelet olvasatlanul hagyattak. Hévvel vitáztunk a' tárgy felett. Sokan a' törvénykivüliség száraz mezejére erőteték a' többség akaratát; azok e' tárgybani határozatunkhoz leendő következességre hivatkozának: sokan kötelességüknek tarták bár mi nyelven kelt végrendelet felolvastatását; többen azonban azt mutaták meg sokszerüen, hogy a' végrendeletek felolvasásában sarkaló hitelességgannak megértésétől feltételeztetik, mivel pedigsenki sem kényszerithet bennünket idegen nyelven szerkesztett iratok értésére, következőleg a' felolvasással együtt járni kell ő megérthetés hiánya kizárja azt az épen általa nyerendő hitelességből. Szembeszökö volt, hogy e' német végrendelet szerkesztői és aláirói tös gyökeres megyei tisztviselőkből állott, kiknek legszentebb közelessége a' nemzetellenes burjányok kiirtása, melly ténynek élesebb megrovása igen helyén volt. B. J. táblabiró alkalomszerüleg inditványozá, hogy ezentul csaka' magyar nyelven szerkesztett végintézetek lehessenek érvényesek, melly ez utasitással foglalkozó küldöttségnek adatott ki. Midőn a' felolvasást ellenzők többsége határozott alakot nyert, felmutattatott a' német végrendelet előre készitett magyar forditása, 's ez által a' vitának vége lőn. Szilárdság uraim! és kitürés bizonyosan czélra vezet küzdelmünkben. — Egy királyi decretum ismét felizgatá kedélyeinket, melly a' kamrának W. által bérlett pusztáján ezutóbbi által szerződés- ellenesen letelepitett kertészek ellen lefolyt perben általunk megtagadott brachium miatt olly értelemben terjesztetett le, miszerint a' kért felfüggesztés ugyan nem engedtetik meg, mindazáltal a' kertészek el nem pusztulását kötelességünkké teszi. Sokan vitáztak a' decretum első részében n y i l v á n kijelelt felfüggesztés megtagadása miatt okvetlenül kirendelendő hatalomkar megadása mellett; mások hasonlón a' decretumon alapiták a' brachiumi megtagadást, melly a' kertészek el nem pusztulását rendeli; pedig ha házaikat mint egyedüli vagyonukat exequálják, bizonyos a' földönfutás beérkezése; véleményökbeni erősitésül szolgált az ellenszegülés óta teljesitett dohány-átadás, melly az önkényesen származandó kielégitésre példázván, másod izben is kellett volna megkisértetni a' végrehajtást. A' brachiumpártoló ügyészünk által bizton nyerni hitt felfüggesztési parancsig, megtagadtatott ez uttal is. Több magányérdekü ügyeink elhallgatása mellett egyedül a' körlevelek iránt kelt határozatinkról szólandok. Pártoltattak: Krassó levele a' ruszka, hegyi műtársulat ügyében; Tolnáé a' kisdedovás végett; Vasé az 1840: XXV. t. cz. módositása iránt; Biharé a' kebelében fekvő Eszterházy uralmához tartozó Szalonta, Derecske 's több helység ügyében, Pestéa' Kőszeghy által felállittatani szándéklott siketnéma intézet tárgyában; szinte Pesté a' neveléshez foglalandó testgyakorlat végett; Torontálé a' mezővárosok megyékeni képviselete végett's Csongrád, Bihar és Tolna megyéknek Wüsthof és Parrotnak dijjal leendő hazafiusitása iránt kelt leveleik. Nem pártoltattak: Temes körlevele a' kerületibörtönnek valamint azaradi váltótörvényszéknek kebelébe leendő attétele; Ungé a' Pesttől Galliczia felé vezető út iránt; Győré a' sopronyi váltótörvényszéknek Győrbe tétele; Fehéré hogy a' váltótörvény könyv I. r. 95dik §. egyedül csak a' kereskedőknek engedendő váltóképességhez módosittassék, miután nem a' képesség, hanem a' végrehajtás módositása okszerü; — Pozsonynak a' telekdij fönséges eszméje elfogadása végetti lelkes felszólitásának tárgyalása akkorra halasztatott, mikor a' financialis választmány munkálatát kezünkhöz veendjük. Egyébiránt mennyire ismerem haladni józan törekvő megyénk szellemét, a' dicső eszme nálunk is meleg pártoltatást találand. Nem pártoltatott a' középponti vasut-társaság ideiglenes biztosságának azon kérelme, mellyben a' felállitni tervezett vasut 5 p. centes kamat biztositásának országos teljesitéseért folyamodott. Élénk vita tárgyaul szolgált e' nagy érdekü tárgy is. A' kevesebbség igen tisztelt egyedei minden lehető alkalomra készeknek nyilatkoztak, melly ez min erőnktől alig várható vasut-rendszer behozásához segélyt nyujt; a' többség azonban nem látta czélravezetőnek ez idegenek zsebeibe özönlő adónak nemével terhelni a' hazát 's csak akkorra nyilatkozék a' kamat országos biztositására, midőn min magunk ereje által épittetendik a' vasut. De egyébkint is a' fiumei vasut létrejövete előtt semmi nagy hasznot nem reméll ettől a' hazára, sőt bizonyos kárt, és gyáriparunk megsemmisitését. Hogy állunk jelenleg? Fiume felé csekélyszerü kiviteli kereskedésünk van, Ausztria felé hasonlón. Németország felől könnyittetik a' behozat a' gőzhajók által, a' vasutakkal szászszorosan könnyittetendik. Már, ha vasut Németorsz. felé elkészülend, akkor mi vagy termesztmény vagy gyáriparmüveket vetünk kiviteli kereskedelmünk mértegébe. Termesztményinkről nem lehet feltenni, hogy a' német agricolaris tekintetek daczára tulnyomóságot nyerjenek a' német piaczokon, szem előtt tartván az ottani hatalmi erő német producensei érdekét vámmal és más efféle nyomasztó intézkedésekkel emelni; — Gyármüveink hasonlókép nem versenyezhetnek a' némethoniakkal, mert a' szállitás megkönnyebbittetvén, annál inkább elözönül bennünket a' külföld gyárterméke, 's concurrentiánk elnehezitve, és gyáriparunk megsemmisitve leend. Okföül szolgál még a' vasuton nyerendő kamatok kiszámithatásának, és az országgali közlésének rejtélyessége is, 's azon bizonytalanság, ha vajjon fog é a' jövedelem biztosan felfedeztetni, vagy nem? miután valakit nyerészkedési üzletének kimutatására kényszeriteni igen kétes dolog. De végre az annyi által történt mystificatión is tanulván, 's ezt is csak az actiák kelendősége egyik tényezőeül is tarthatván, a' kamatbiztositási kérelem nálunk viszhangra nem talált. Még egy inditvány tétetett, mellynek pártoltatása követeinknek felterjeszteték. Miután t. i. a' törvényes igazság kiszolgáltatás a' szóbeli perekre nézve majd az urszéki tárgyalások költséges léte és lassusága, majd a' megyei törvényszékek rendetlensége, és a' birói eljárásban nem létező felelősség hiánya miatt hátramaradást szenvedne, megyei törvényszékeink rendezése teendőink elsőbbike lévén, követeinket oda utasitottuk, hogy az uriszékek, és kerületi táblák megszüntetésén, és a' formaságok végetti felelőség behozatalán, az előadó táblabiráknak tisztválasztás utjánleendő több évig megválasztásán, 's ekképen a' törvénykezési eljárásnak a' közigazgatásituli megkülönöztetése mellett a' megyei törvényszékek más modoru megállapitásán, és a' felelősség behozatalán minden lehető erővel ügyekezzenek. 'sa't.

Tóparti.

Turóczmegye. Legközelebbi tudósitásomban érintettem mart. 27re rendelt évnegyedi gyülés, négy napig tartott, 's leginkább csak belügyeink tárgyalásával foglalkodott. Követinknek csak egy jelentése lön tanácskozásunk tárgya, minek következtében azon utasitás adatott, hogy nemcsak a' megyei tisztválasztások körül történhető kihágásokat, hanem a' követválasztás érvényessége elitélését, vagy akkor előfordult zavarok megfékezését is kizárolag a' megyei hatóságok által kivánjuk gyakoroltatni. Számos hozzánk érkezett törv.-hatósági levelezés többnyire tudomásul vétetett; rokonszenvre pedig különösen Nógrádé az országgyülési inditványok és Fehéré a' katonai szállásozások megváltása érdemében találtak; ellenben Hont és Közép-Szolnoké a' telekdijt, Torontálé a' képviseletet — valamint Pozsonyé a' terhek közviselését tárgyazó felszólitásaik viszhangot nem nyertek, sőt az alaputasitás elveinél fogva a' követek tovább is ellenkező nyilatkozásokra utasittattak. Mi a' hazafiusitásokat illeti, e' részben határzatunkat ujolag megerősitettük, 's minthogy nem pusztán pénz, hanem érdemek is kivántatnak a' honfiusitásra, dijfizetéstől senkit nem mentünk föl. A' hajdu kerület rokoni felszólitását véleményadás végett választmányhoz igazitottuk; Biharnak a' keblebeli városok sérelmeit hőn pártoló levele iránt pedig annyi részvéttel valánk, hogy orsz. gyülési követeinknek meghagytuk, miszerint, kihallgatván az ellenfél által netalán felhozandó észrevételeket, mit legigazságosabbnak találandnak, ahozképest nyilatkozzanak. Marhahusnak ára 1 krral fölemeltetvén, aprilis 6tól fontja 11 krért méretik. Gyülésünk utólsó napját két tárgy érdekesité; tiszti főügyészünk ugyanis árvaszék-elrendezésre czélzó inditványa, mellynek érdemleges tárgyaltatása azonban azon oknál fogva, mivel a' dolog fontosabb, jövő gyülésre akkép halasztatott, hogy akkor inditványát ismételje; más pedig, a' tavaly leégett megyeház tüz által okozott kárának megtéritése, mire nézve az elmulasztással terhelt volt ügyviselő ellen pör inditlatni, 's a' kármegtéritési törvény- uton szorgalmaztatni határoztatott. — Mint hitelesen értesültem, Teren András körmöczbányai születésü hazánkfia és természetbuvár, ki több év óta főleg pillangó-gyüjtéssel foglalkozik, 's tettleg 20ezer különnemü pillangót magában foglaló gyüjteménynek birtokában van, a' különben hazaszerte isméretes Frivaldszkyval jelen tavazon Konstantinápoly és Szmyrna felé Kretába szándékozik, ott két évi mulatása alatt bogarakat, pillangókat, kagylókat, füveket 's egyéb természeti ritkaságokat gyüjtendő. Hiszem, hogy a' természeti ritkaságok barátinak ez által kellemetlen hirrel nem szolgálok, 's valamint ezen sajátságos vállalat minden oldalról különös dicséretre méltó, ugy bizton várhatni, hogy mind azok, kiknek hatalmában 's tehetségében áll, az utazót szándéka létesitésében minden módon elősegitendik. Jelen gyülés alatt Zólyommegyének minket leczkézni kivánó levele szinte szőnyegre került, melly, ámbár kiméletesb hangon volt szerkesztve, mintsem az e' lapokban annak idején illető levelező által hirdettetett; de mind a' mellett olly kifejezéseket foglalt magában, mellyek megyénk végzése szavaival élve a' törvényhatóságok méltóságával teljesen ellenkeznek, 's miknek akár elvileg akár

modorilag czáfolgatásába csak azért sem bocsátkozott, mert, mint egyik szónok által mondatott: „Prudentis est cedere" a' polemizálás a' megyék komoly tekintetével meg nem egyezik.

Bácsból Martz. 24kén. Első alispáni elnöklet alatt megnyitott évnegyedes közgyülésünkben előlegesen a' pótló utasitások tervezésére kiküldött választm. javaslata kerülvén szőnyegre, a' csongrádi követ azon inditványa, hogy más európai alkotványos országok példájára a' követválasztásnál közbejött vesztegetés fölötti biráskodás a' követi táblára bizassék, nem pártoltatott részint azon gyönge rettegésnél fogva, hogy az érdeklett inditvány a' megyék municipalis szerkezetét veszélyezteti, részint, mert mostani törvényhozási rendszerünket legérdekesb alapjaiban lényegesen csonkitaná, midőn ez ujdonság behozatalára nem elég Európának más országaira hivatkozni, hol a' követek nem a' hatóságok által, hanem egyesektől választatnak, szintén ugy hivé a' választmány, hogy megbizólevéllel ellátott követ az országgyülésen, melly nem biráskodó, hanem törvényhozó testület, semminemü birói hányásvetés alá nem jöhet, különben veszélyeztetnék azon függetlenség, mellyel követeknek más megyék követei irányában birnia kell, végre a' megyék azon önálló biráskodási gyakorlata is gátoltatnék, miszerint legjobban tudván az illyféle kicsapongások kutforrását, ezek kifejlesztésére 's orvoslására legczélszerübb intézkedéseket alapithatnának. — Kedvetlen háborgásra szolgáltatott alkalmat követeink tudósitásának hosszabb időrei kimaradása, az anyautasitás 62 pontjának — a' rendkivüli fontos események sebes postáni közlendésének — teljesitése ezutánra szigorúan megkivántatik, valamint azt is teljes joggal követelik, miszerint az iránt haladék nélkül fölvilágositó tudósitást küldjenek, hova járultak szavazataikkal a' csongrádi azon inditványra nézve, hogy jövendőre az évenkinti országgyülés tartandása iránt törvény alkottassék, mintán a' hirlapokból kiderült, miként ezen nagy fontosságú kérdésben a' követ urak szabályos utasitásuk ellenére egymást leszavazták. — Vuesthoff Károly és Fridrik báró tábornagyok honosittatása az ország szükségeire forditandó dijfizetés mellett pártoltatott. Temes a' kerületi börtönök egyikének a' bánsági megyék központjába helyezendését azon fenyegetés mellett követelvén, hogy különben, ha kivánatától elesik, a' börtöni költségek megajánlásához egy általában nem járuland, e' nagy- hangú félelmesités után sem nyert pártoltatást. Komárom azon fölszólalása, hogy a' curialis telkek 's lakosai ezentul is minden tekintetben a' megyei törvényhatóság alá tartozzanak, 's az illető tulajdonosak beléegyezése nélkül ki ne sajátittathassanak azért, mert ez alkotványszerü kivánat Bácsmegye elveivel, 's a' királyi városok elrendezése tárgyában adott utasitással öszhangzatban áll, könnyü fülekre találván, pártoltatást nyert. Torontálnak a' kiváltság. kerületek 's mezővárosok iránti azon fölhivására, hogy ezek küldöttjeik által a' megyei gyüléseken képviseltessenek, határozattá vált, mirül majd akkor, midőn ezen már országgyülésileg is megpenditett javaslat különösen tárgyalva leend, nyerendnek követeink utasitást. Biharnak azon sérelem orvoslandása iránti fölkérése, hogy Derecske, Nagy Szalonta, 's több városnak a' helytartótanács, 's királyi tábla által a' megyének részükre kedvezőleg előterjesztett véleménye ellenére jogaikba, javaikba és személyes kiváltságaikba azon uton, mellyen azokból kiüttettek, viszszahelyzetése nem eszközöltetett, nem pártoltatott azért, mert ezen ügy a' tisztelt megye nyilványitása szerint törvényes biró előtt forogván, e' törvényi kérdés végeldöntéseig a' törvénykezés körében nem orvosolt sérelem nem keletkezhetett. Pozsony azon korszerü buzditása, hogy miután hazánk boldogabbitására több olly üdvös intézet kivántatik, mellyek létesitése 's föntartása nevezetes pénztőke előkeritése nélkül meg nem alapittathatik, e' nagyszerü javaslat legrövidebb utoni valósitása végett — hazánk jelen körülményei között czélszerü módokrul gondoskodni kellvén, mondassék ki, hogy a' haza közszükségeinek födözéséhez a' nemesség, 's mind azok, kik e' nevezet alá sorozva vannak, gróf Széchenyi István tervéhez képest 35. év alatt járulván, ezen közterhekben részesüljenek, 's az aránylagos teherviselés alapja leginkább a' földbirtokban találtatván a' telekdij elvileg fogadtassék el 's e' terv minden oldalróli meghányatása kiküldendő kerületi választmány által eszközöltetvén, ez a' megyékkeli közlendés 's innét küldendő utasitások nyomán még ezen hongyülésen fejeztessék be, pártfogásra nem talált, miután Bácsmegye az adónak, e' még, mint egy táblabiró mondá, névben is gyülöletes rémbábnak, nemesek általi viseltetését 's illetőleg elvállalását nemcsak elvileg, sőt közvégzemények által is állhatatosan ellenzi, olly utasitást nyerének tehát követeink, hogy mindazon tervezetek ellen ünnepélyesen jajduljanak föl, mellyekben az adónak nemesek általi viseltetése bármi ürügy alatt rejlenék; még is mivel hazánk mind szellemi, mind anyagi kifejlődésére több üdvös intézet alapitandó, mellyek létrehozása 's fentartására tetemes pénztőkék kivántatnak, ha a' megye Rdei az illyetén költségek pótlásához segedelmezés utján járulni hajlandóknak látszanának, ezt is akkor ajánlandják meg, ha a' felállitandó intézetek szükségéről különlegesen a' kiküldött országos választmány munkálata támogatványi okaival meggyőzetve leendenek. Az országos pártfogásra méltó M a g y a r gazdasági Egyesület emlékpénzeiből megyénkbe jutott az első n. t. Schirel János, rigyiczai lelkész 's több megye táblabirájának, ki nemcsak gyümölcsfa - tenyésztés 's nemesités közötti sükeres buzgásával érdemesité magát e' kitüntetésre, hanem nemes keblü áldozattal is törekvő volta'rigyiczai közgyümölcskert létesitését 's a' pórifjuság itteni oktatását oltás, szemzés, 's a' fák körüli munkálás intézésiben eszközleni. E' jutalmi megtisztelés, jósoljuk, megyénkben buzditó fölhivásul szolgáland. A' sorozati tárgyak közül figyelmi bámulatra ragadott egyik választmányunk ideigleni jelentése, Bács- megyében 1812dik évi nov. 1sö napjától 1842dik évi october 31dik napjaig, ugy 1839től 1842ik évi october 31ikig tanyázott katonaság, valamint zombori fiókhadfogadó ellátására forditott termesztvényekből, 's elszállásolásból a' nádori porták szerint felosztott, 's e' felosztásból származott a' megye, 's a' kebelbeli három királyi város közötti viszonyos követelések egybevetésiből eredett veszteségi illetéknek kimutatása, melly szerint Szabadka összevonulási elszállásolás 's katonai fegyvergyakorlások alkalmakor harmincz évi kártalanitás fejében 199,201 for. 21 6/8 krt követel váltób. melly összegből a' megyére 191,307 for. 40 6/8 kr. Ujvidék városára 3492. fr. 30 kr. Zomborra 1401 fr. 11 kr. v. cz. esnék osztaléki teherül. E' roppant összeg mint veszteség — deperdita — az ugy nevezett szegény adózó nép által lenne pótolandó, ha a' mult háboruk viharai között megyénk által a' kincstárnak kiszolgáltatott termesztvények 's más kivetési áldozat- segélyek beváltási pótlásaul leszámitás elfogadva nem leend. Baja fölött ásott kopányi csatorna iránti tiszti jelentés szőnyegre kerülvén, e' nagyszerü, szép sikert igérő münél dolgozott adózók részire azért, mert ezen csatorna a' duna - szabályozást tervező országos választmány által javaslott vonalon huzatván, 's igy az egész ország javára előzőleg készittetvén, csakugyan az egész dunai hajózásra veszélyi elháritást, és tetemes hasznot, a' Sárközi vidékre pedig biztositási nyereményt árasztand, a' fölemelt sóárból jutalmi osztalék-öszszeg fog a' nm. h. tartó- tanács utján kérőleg szorgalmaztatni. — Leginkább foglalkodtatja azonban napi figyelmünket főispánunknak almási Rudics József ő méltóságának a' zágrábi események vizsgálatára királyi biztossá lett kineveztetése. Ki e' nagyterhü kegyelem kényes nehézségeit, föladati sokoldaluságát, a' magyar nemzet várakozásával 's a' kapcsol tország szakadozó kivánataival egybevetve politikai szempontból átfontolja, 's ismerve egy részről a' nemzeti közvéleményt, látva más részről az elpattanásig feszitett ingerültséget, jósolni mer a' jövendőrül, meg kell őszintén vallania, hogy az átalakulás századában alig került még elő fontosabb megbizás, 's legkényesebb érdeksurlódások vegyülvén e' politikai vitajátékba, itt a' kormányi 's nemzeti várakozást kielégitő tapintattal munkálni, ez azon szikla, mellyen szerencsével tul haladni, dicsőség; 's midőn ész, magyarnyelvi szépszavúság, jó tapintat nem hiányzanak főispánunknál, párosulván ezekkel az egyenes igazság, el lesz találva e' szent ösvény, mellynek végén a' kibékülés angyala olajágat, a' haza nemtője koszorút tart győzelmi diszjelül. Hallomás szerint f. e. april hónapra tüzé ki ő méltósága a' kezdeményi napokat. — Mindig kimondhatlanul örvend lelkem, ha a' nemzetiség szerelmét magas női keblekben látom lángra kelni 's egy egy vezércsillagkint üdvözölvén azt a' hon egén, hódolattal emlitem a' dicső nevet. Illy szerencse lepett meg e' napokban, midőn főméltóságu herczeg Grassalkovics Leopoldina született Esterházy herczegnőnek f. é. február 28án magyar nyelven kelt's a' szentiványi lelkész- kinevezést nyilványitó levelét boldog valék olvashatni. E' nagy fényü lelkesülésért legyen dicsőitve a' főméltóságu herczegnő, 's hóditsa e' magasztos példa a' nemzeti dicsőség koszorújába országnagyaink csillagos hölgyeit. Jövő évnegyedes közgyülésünk junius 10, fenyitő törvényszék april 29, polgári törvényszék majus 6dik napjára tüzetett ki. A' hus ára 11 krajczár maradt. Sebők.

Az iparegyesület igazgató választmánya meleg köszönettel érzi magát tartozniа egy áldozatos vállalatért, melly az egyesület ereit tetemesen növeszté. T. i. Fröhlich Frigyes, Kanicz Emmanuel, Kunewalder János és Fülöp, Nagy József és Valero Antal urak áthatva azon ohajtástól, miszerint a' jelenleg Pesten megnyittatni szándéklott mesterinas-iskola megindításához hatályosan j á r u l h a s s a n a k, elhatározák magukat saját költségükön tánczestélyt adni, a' részvételért személyenkint fizetendő 5 pfrból keletkező jövedelmet pedig tisztán, minden levonás nélkül szolgáltatni az iparegyesület pénztárába azon czélból, hogy e' jövedelmi összeggel a' tervezett iskolák megnyitása és legalább első évi költségeinek fedezése eszközöltessék. A' szándéklott estély közelebb mult hó 24kén a' helybeli hirlapok által méltán magasztalt fénynyel, 's mind élvezetre, mind jövedelemre várakozást haladó eredvénynyel sikerülvén, a' tisztelt estélyadó urak az egyesületi ellenőrség alatt szedett jövedelmet, összesen 845 pftot, a' mai ülésnek bemutatták: azonban annak hova forditása iránt egyelőre felfüggesztették eltökélésüket. Abból ugyanis, hogy a' mesterinas-iskolák megállapitása iránt már az első inditvány is a' helybeli czéhek némelly tagjaitól származott, — hogy azoknak részletesb terve is a' czéhbeli urak többjeinek élénk részvételével dolgoztatott ki, — hogy továbbá már némelly czéhek által ez iskolákra olly évenkinti adakozások szavaztattak meg, mik ha a' többi czéh is hasonló arányban kötelezendi le magát, a' tervlétesitését biztositani igérkeznek estély-adó urak azt reméllik, hogy mihelyt a' városi ns tanács közbenjárása mellett a' nm. m. k. h. tanácsnak kegyes jóváhagyása is megnyeretik, az iskolák az ő segedelmök nélkül is megnyithatók 's fentarthatók lesznek. Ennélfogva szivesen engedve által a' helybeli czéhek idő szerinti érdemes tagjainak amaz örömbüszke öntudatát, hogy ők voltak legyen a' növendékeiknek, nagy részben édes gyermekeiknek, javára szolgálandó intézvénynek alapitói: ők a' bemutatott öszszeget jelenleg csak ideiglen kihelyeztetni, 's mindaddig érintetlen megtartatni kivánják, mig majd valamelly az eredeti czéllal rokon rendeltetést tüzendenek ki annak.

Szivesen üdvözli a' választmány ez alkalommal az egyesület alapitóji között Hild József épitész urat, ki a' szóban forgó táncz-estély alkalmakor lefizetvén 50 pftot, ez által azon reményre szabaditott fel, hogy az ipar körben sajátságos jártassága és lángeszének tanácsival 's buzgó részvételével a' választmány törekvéseit segélni sziveskedendik.

Egyébiránt ez uttal jelentetik, hogy a' mesterinas-iskola ügyében f. hó 21kén, vasárnap délután 3 órakor az iparegyesületi szálláson ülés fog tartatni, mellyre a' czéh-elöljáró és mester- valamint egyéb nem-czéhes iparüző urak is 'különösen hivatalosak. — Kelt a' mart. 29kén tartott ülésből. — C s a n á d y, jegyző.

Iparegyesület. IV. Egyesületünk czéljának, melly hasznos és kivált iparköri isméretek terjesztésiben áll, elérésére már alapszabályilag is egy eszközül, egy olvasó terem is ki levén jelölve: midőn ennek megnyitásáról és czélszerü olvasmányokkal ellátttatása felől gondoskodánk: itt is találkoztunk segedelmezésekkel. A' Wiener Zeitung, Journal des österr. Lloyds, a' Pesti Hirlap, a' Zollvereinsblatt, a' Merkur, továbbá Török János ur szivességéből a' Magyar Gazda, ifj. Szabó Pál ur kedveskedéséből a' Moniteur Industriell, mind ajándék-lapok asztalunkon. Könyvtárunk felállitásához több munkával járultak: Dr. Gall Lajos ur, ki becses dolgozatiból egyegy példánynyal szolgált; továbbá Dr. Vállas Antal, prof. Rammershoffer Valerián, és Beszédes József f mérnök urak. — Glatz János ur, gyógyszerész és vegyterménygyárnok pedig számosabb könyvet kölcsönzött használatul.

A' felebb emlitett folyóiratokon felül, mi még más huszat rendelvén meg, 's ezek közül több már rendesen járván is; továbbá több önálló munka is fogván általunk megvételni: ezennel szivesen hijuk meg az egyesület részvényeseit az olvasó-terem használatára, melly nekik, egyesületi alapszabályink értelmében, ingyen áll szolgálatukra. 'S miután merjük állitani, mikint, ha egyesületünknél a' tagoknak ez egyetlen jognál se volna több élvezetük, ezzel már annyit nyernének, mennyiben két forintért évenkint sehol másutt nem részesülhetnek: reméljük, hogy kivált a' helybeliek nem mulasztandják el, már csak az olvasóterem 's annyi hasznos 's jelesül iparköri tárgyu olvasmányai kedvcért is, tagtársainkul iratni be magokat. Az igazg. választmány rendeletéből. C s a n á d y, jegyző.

Felszóllitás b. Wesselényi Miklóstól.
(Sibó mart. 14.) Csak nem szünik fondorkodó ármány 's értetlenség, az Augsburgi Allgemeinét dolgainkról

részint gonosz, részint fonák czikkekkel ellátni; 's annak szerkesztősége nem szünik azokat kitünő készséggel közrebocsátani. Mind azon helyzet, mellyet a' nemzetek családjában elfoglalni értelmi 's alkotványos fejlődségünk meghitt 's feljogositott, mind magunk 's külföld iránti kötelességünk már rég bekövetkeztette annak idejét, hogy magunkat rágalmaztatni, magunkon szennyet hagyni 's a' külföldet magunk felöl tudatlanságban maradni, vagy épen balitéletekkel eltelni ne engedjük. Miróta ennek ideje megjött, szégyenés bün sulyáthalmoztuk a' halogatás hanyagsága által magunkra. A' külföld naponkint inkább akar 's ohajt rólunk tudni, 's kiváncsian és mohón kap a' sajátságos helyzetü és sajátságos vérü nemzetről minden tudósitást; roszakaróink tudták ezt már jó darab idő óta 's tudják mind inkább használni; mi pedig keleti indolentiánkban legfölebb morgunk, de a' dolgoni segitést nem igen kisértjük 's annyival kevésbbé a' bajnak gyökeres orvoslását. Hiszem én 's tudom mind másoktól, mind saját tapasztalásomból, miszerint sok elferditésre küldettek i l l ő czáfolatok, mellyeket azonban vagy viszszautasitottak, vagy pedig hallgatással mellőztek el, de a' czáfolat's felvilágositás egyszerü merényén kivül nem lehetne é más ut és mód tudatni a' német 's más külföldi nyelveken olvasó közönséggel a' helytelenséget 's azon igaztalanságot, m e l l y e l ellenünk minden rágalmat kikürtölnek; magunk mentségét 's a' dolgok valódi állásának tudatását pedig, ugy szólván s o h a közre nem bocsátják; most midőn a' köznyilvánnyosságvilágszertefelvilágositó hatalmát annyira gyakorolja, nem lehetne é épen ezen nyilvánnyosság utján és által védni magunkat azon sebző nyilak ellen, mellyeket botor tudatlanság, vagy gonosz szándék reánk mért? nem lehetne é nagy itélőszék elibe idézve, reá kényszeriteni a' csak hamis vagy félszeg világ terjesztőit a' való igazi fénye feltüntetésére? Gondoskodnunk kell uraim! illy eszközökről; mert a' mellett hogy az ellenünk szórt gúny és rágalmak szivsebzők, a' mellett hogy nemzetnek meggyaláztatást türni még egyednél is kevesebbé szabad: azt se felejtsük, miszerint nemcsak valószinü, sőt bizonyos, hogy az ellenünk szórt 's meg nem czáfolt vádakat egész Európa előbb lassankint, 's végre teljesen elhivén, a' közvélemény óriási hatalma fel fog ellenünk támadni; már pedig valamint egyed 's ügy, mellyet egy nemzetnél közvélemény kárhoztat, amaz hatását, ez sikerét vesztvén bukni fog: ugy nemzetnek, mellyet a' világ közvéleménye sujt, jövendője bajosan lehet; 's a' nemzetek nagy családjának mostani naponta egymáshoz közelebbé váló 's egymásra inkább ható viszonyaiban illy kárhoztató világszertei közvélemény az attól sujtott nemzetre minden körülményben gyakorolja káros és zsibbasztó hatalmát, de eldöntő pillanatokban megsemmitővé válhat 's válandik. Illy orvosló eszközt az ellenünk mindinkább terjedő ferde fogalmak 's hamis vádak ellen szabadjon nekem javaslani; talán ez eszme, ha egyébre nem, jobbak ébresztésire fog szolgálhatni. —

Alakuljon minél több fontos és ismeretes nevet magában foglaló egyesület. Mihelyt ez 50—60 tagra szaporodik, intézzen az „Augsburgi Allgemeine" szerkesztőségéhez egy iratot. Ezen, minden tag nevével ellátott irat fejezze ki: miszerint elkerülésére annak, hogy ne jöjjenek azon lapokban — ugy mint eddig honunkról ferde vagy félszeg tudósitások, 's ha jőnek, azok megigazittassanak, — hogy igy azon hirlap nagyszámu olvasója, honunkat illetőleg hiteles és igaz tudósitásokkal láttassék el — a' levél aláirói egyesültek, 's keblökből választmányt nevezvén ki, az által saját nevökben fognak ezentul 1) minden hazánkat illető czikkre, melly azon hirlapban megjelenendik rövid, az irottak valóságát elismerő vagy tagadó, vagy pedig módositó nyilatkozatot küldeni, természetesen az ügy méltóságához, valamint az egyesülethez illő higgadsággal 's egyenességgel szerkesztetteket; — magában értetvén, hogy a' kormányt érdeklőleg mindenkor 's mindenben lehető legnagyobb kiméletet tartatnék szem előtt; mert ezen vállalatnak czélja nem volna, czélja nemlehetnevitát vinni kormány és nemzet között; hanem csak a' felölünk terjengett ferde fogalmakat kiigazitani; — 2) időről időre mind a' nálunki olly esetekről 's a' közélet olly müveiről 's jelenetiről, mellyek a' külföldet érdekelhetik, mind pedig polgári alkotványunk 's anyagi és társadalmi helyzetünk sajátságairól, részre nem hajló 's pártszint nem viselő 's mindig teljes hitelességü kútfőkből meritett rövid tudósitásokat adand; — 3) minden emlitett illyetén czikket, mellyet azon szerkesztőség el nem fogadna, a' külföldnek többi legolvasottabb lapjaiba fogná iktattatni.

Második teendője az egyesületnek: hasonlóan minden tag nevével ellátott hirdetvényt k ü l d e n i Német-Francz-és Angolorsz. legjelesebb lapjaiba, mellybe egyfelől a' feljebb leirt 's az Augsburgi Allgem. szerkesztőségéhez intézett nyilatkozat közöltessék, 's az olvasó közönség figyelmessé tétessék az iránt, mikint minden ollyan hazánkat illető tudósitás, melly az Augsburgi lapban megjelenik, de mellyet az egyesülettől egy vagy két hónap alatt helyeslő, czáfoló vagy igazitó megjegyzés nem követne, mindannyi bizonysága lenne annak, hogy azon szerkesztőség amaz egyoldalu tudósitásokat azon okból bocsátotta közre, 's az egyesület részéről felvilágositást azért nem fogadta el, mert az olvasó közönséget tévutra kivánja vezetni. — Másfelől tudtául adatik mind azon szerkesztőségeknek, miszerint azoknak mind az augsburgi rólunk szóló czikkekre, annak küldött, de abban meg nem jelent feleletek és észrevételek meg fognak küldetni, mind pedig időről időre hazánkról érdekes és hiteles czikkek fognak közöltetni.

Harmadik teendője lenne az egyesületnek elnököt 's választmányt választani. Ezen választmány kötelessége: mindazon teendőben, melly részint az Augsburgi szerkesztőséget, részint más hirlapokat illetőleg főnebb kifejeztetett, folytonosan, lelkiismeretesen 's pontosan eljárni, eljárásáról az évenkint egy- vagy kétszer tartandó közgyülésnek számot adandó.

A' levelezés költségeire minden tag évenkint két ezüst forintot fizessen.

Ezen terv létesülésének egyik akadálya lehetne, ha nem találkoznék a' két Magyarhazában 50—60 honfi, kit sértsen 's kinek fájjon az, hogy gúny's rágalmak szóratnak hazánk ellen; ha nem lenne még csak illyen kicsiny szám is, melly átlássa annak nemcsak fontosságát, sőt parancsoló szükségét, miszerint a' külföldet helyzetünk, dolgaink 's ügyünk iránt tévedésben hagyni, 's a' világ közvéleménye ellenünki alakulását elnézni, nem szabad. De lehet és szabad é illy gyávaságot, illy bünös részvétlenséget, illy rövid és homályos látást tenni fel vagy csak képzelni is a' két haza fiairól? — Másik akadály lenne, ha nem lehetne választmányt 's abban szerkesztőket találni, kik a' teendőkben buzgón 's czélszerűn eljárni tudjanak is akarjanak is; illyesminek feltéte is sértőbb lenne, hogysem erősen ne hinném, miszerint fognak elegen találkozni, kik ollykori dolgozgatásuk valóban nem drága árán örömest megvásárlandják azon magasztos önérzetet, azon dicső állást, miszerint a' hazának 's igazságnak, annak becsületét, ennek szent ügyét diadallal kivivó bajnokai lehetnek. (P. H.)

Spanyolország.

(Vélemény az özv. királyné fogadtatásáról. Gonzalez 's Narvaez meghasonlottak; különféle hirek.) A' madridi hatóságok mind az uralkodó párthoz tartozván, mindent elkövettek, hogy az özv. királynét fényesen fogadják. Mind a' mellett itt sem történt más, mint utjában. A' hivatalnokok tevék az ünnepélyt, a' szabadelvü párt hon maradt, a' nép közönyös volt. Szembetünő volt azon hallgatagság, mellyel minden szerencse-kivánást fogadott. Nyelve kötve marad addig, mig politikai programmjával előáll. Hir szerint komoly viszály keletkezett Gonzalez Bravo ministerelnök 's Narvaez közt. Ez ugyanis, nehezére esvén, hogy amaz hizelgései által Aranjuezben Krisztina királyné kegyét megnyerte, midőn ez iránt panaszkodott, a' királyné által irigykedő melléknévvel utasittatott viszsza. Általában a' hir 's gyanitások hova tovább harapoznak. Igy beszélik: hogy Narvaez és a' sereg segitségével az absolutismust szándék helyreállitani, másfelől, mikép Gonzalez az özv. királynét, ezen szándékában ingataggá tevé, elibe rajzolván a' könnyen keletkezhető veszélyt; azt is rebesgetik, hogy a' zárdákat viszszaállitani, szerzeteseket viszszahini szándékoznak 'stb. Tagadhatlan, mikép a' képviseleti rendszer Spanyolországban még nem vert mély gyökeret 's nem alakithatott szilárd kormányt. — Castillo Romába szándékozik, hogy a' régi barátság megujitása iránti alkudozásokat könnyitse. —

Anglia.

(Törvényjavaslat az irlandi választás-javitás iránt. Elegy.) Elliot lord törv. javaslata az irlandi választás javitása iránt, mikép a' mindkét párti lapokból itélhetni, sem az egyik, sem a' másik pártot nem elégiti ki. Mert mig általa az egyik párt a' még eddig eléggé s z a b a d v á l a s z t á s o k megszoritattását 's néhány tory nemes család hatalmába játszatását félti, a' másik rész ismét attól tart, hogy ez által a' rom. kath. párt a' városokban ismét uj engedélyeket kapna. Legnehezebb része e' törv. javaslatnak a' választási qualificatiók kérdése. 1829, tehát az emancipatio előtt Irlandban 216 ezer választó volt, kiknek száma 1830ban 39,700ra csökkentetett, a' reformbill által azonban ismét 72ezerre emeltetett. A' választásra jogositó censust a' korm. nem ohajtja fölemeltetni, ellenben kivánja, hogy az irlandi választás az angolországival öszhangzásba hozatván, legalább 10 fontnyi tiszta jövedelme legyen a' haszonbér 's más tartozások lerovatása után. Az illy 10 fontos választók számát Elliot lord 40 ezerre teszi, kik közül azonban egy fenálló törvénynél fogva közel két harmadrész kitörlendő a' tartozások nem fizetése miatt. Ezen csekély szám pedig nagyon tökéletlen népképviseletet eredvényezne; miért is a' kormány inditványozza, hogy minden földbirtokos és bérlő, kinek évi jövedelme a' szegényiadónál 30 fontra becsültetett, birjon választási joggal. Ezen szabály szerint, ha az özvegyek 's más kimaradandók száma levonatnék is, mégis 55ezer választó lenne. A' bill egyébiránt csak a' 2dik olvasáskor fog részletesen tárgyaltatni. O'Con. Ján. azt nyilatkoztatá, miszerint e' bill az ir népet távolról sem elégitendné ki, 's illy értelemben nyilatkozott O' Connell az atya is a' dublini legujabb repeal-gyülekezetben. Az „irlandi törvényszerü nemzeti repeal-társulat" april 4én Dublinban tartatott gyülekezetében köv. határozott Elliot lord bille ellen: 1) A' bill elnyomó alapokra van épitve, m i v el az irlandi megyék képviseltetését a' földbirtokos oligarchiára törekszik szoritni, 's a' nép szavát elnyomni. 2) A' census javaslott változtatása által e' semmire kellő bill következtiben a' mostani 10 fontos választók száma ⅔ részszel csökkentetnék. 3) Általa a' haszonbérlők elmozdittatása egészen földesuraik önkényétől függesztetnék föl. 4) Az angol reformbill legroszabbnak tapasztalt zárpontját akarja az ir népre tukmálni. 5) Legnagyobb bibéje a' billnek, miszerint az a' parliamentben az irnépképviselők számát szaporittatni nem inditványozza. Ezen határzatot a' gyülés elnöke O'Connell irta alá. O'Connell Dublinban egy uj kath. templomnak tette le alapkövét. Az ő segéde pedig Steele Tamás fölelevenité a' régen pöngetett tervet, miszerint Newton Izsáknak illő emlék emeltessék.

Franczia ország.

(Lengyel husvét-ünnepély. Koreában a' keresztyének üldöztetése. Alkudozás Rómával.) Husvét hétfőjén a' lengyelek szokás szerint Czartoryski hg. elnöklete alatt összegyültek Párisban. Több mint 500 személy jelent meg ez ünnepélyen, köztük a' belga követ Ligne hg, a' seinei főispán Rambuteau gr., Desmichel tábornok 'stb. mind nőstül. A' párizsi érsek körülvétetve a' fővárosban volt lengyel püspököktől, megáldá a' husvéti ünnepélyt. Cuba szigeten összeesküvés födöztetett fel a' négerek közt. Friend of China lap szerint pedig Korea félszigeten, melly chinai felsőség alatt van, a' keresztyének ellen irgalmatlan dühöngés tört ki. Imbert püspök 's más 70 r. katholikus Kingkitao fővárosban lefejeztetett, 's más helyen 180 veretett agyon. — A' püspökök ellenszegülése a' villemaini törvényjavaslat e l l e n arról győzte meg a' kormányt, miszerint azt nem vihatni ki az egyház és status meghasonlása nélkül. Ennek elkerülése végett uj törvényjavaslatot készittet a' papnövendék intézetek javittatása iránt, Fayet püspököt pedig Rómába engedé menni a' szent székkeli tanácskozás végett. —

Németalföld.

(Az önkéntes kölcsön tárgyában a' néphez kir. felszólitás intéztetik.) A' nemzet által önként megajánlott statuskölcsön tárgyában következő nyilatkozás intéztetett a' néphez: „Mi IIdik Vilmos hálás tisztelettel isten iránt szólunk hozzátok szeretett földiek és jobbágyok, hogy a' ti közremunkálástok által létrejött önkéntes kölcsönért legbensőbb hálánkat nyilványitsuk. Gazdagok 's kevésbbé tehetősek a' legnagyobb igénynyel lehetnek az iránt, de azok is — és hányan nem voltak, kik ezen kötelességtől egészen menten legnemesb érzelmektől indittatva csaknem utólsó fillérüket hozták áldozatul a' haza oltárára. Földiek! atyáink ama jelszava: „Egyetértés ad erőt" rajtunk beteljesedett. Az ős németalföldi állhatatos kitürés, melly minden kötelesség teljesitésekor bármi áron is bebizonyult, most sem tagadta meg önmagát. Mi istenbe vetett bizalommal hisszük, hogy áldás fog ezen nyugodni. Minden, valaki csak ezen segély létesitésében közremunkált, élvezze nemes tettének édes öntudatát. Németalföldiek! kérjük istenünket, hogy azon jó szellemet, mellytől a' nép e' napokban ujra lelkesitve volt, köztünk megtartsa, szilárditsa és erősitse, hogy késő maradékink is annak gyümölcsét arathassák, és hogy Német-alföld népét a' hazaszeretet, egyetértés és isteni félelemben továbbra is őrizze és tartsa meg! És most szeretett földiveim, jobbágyaim mindnyájatokat isten ótalmába ajánllak! Kelt Hágában f. é. april 2dikán." A' Handelsblad april. 4diki lapján nagy betükkel irva következőket olvashatni: „Oh szerencsés pillanat, hogy mi e' mai nap tollat ragadhatunk."! Mit minden a' létesithetlenek sorába számitott, megvalósult. A' százhuszonhét millió kölcsön megadatott, és a' rendkivül magasra rugtatni

czélzott adó elmarad. Ama tiznap, melly alatt e'roppant kölcsön összefolyt, örök emlékü marad Német- alföld évlapjaiban. Ezen idő lefolyta alatt észrevehető élénkség mutatkozott 's mindenki ügyekezett adományával jó korán előállni, mintha nem is áldozat lett volna, melylyet hazájok érdekében most ismét leróttak. Ezen időt ugy tekinthetni mint Német-alföld disznapjait.

Dánia.

(Thorwaldsen ünnepélyes eltakarittatása.) Thorwaldsen ünnepélyes eltakarittatása legáltalányosabb részvéttel ment véghez. Soha Kopenhága ennél nagyobbszerü jelenet tanuja nem vala, soha még ennél érthettőbben valódi dán lélek rang-vagy korkülönbség nélkül nem nyilatkozott. A' régiségi teremben, hol a'halott gyászalkotványon nyugodott, a' müvészek Holst és Rung énekeit zengék 's Clausen oktató halotti beszédet tartott. Ezután a' test levitetvén a' kapu elibe, ott az olasz opera dalszemélyzete énekelt, mire ismét a' müvészek a' palota erkelyéről hangoztaták bucsu-válaszokat 's e'közben a' test tömérdek minden rendü müvész, tengerészek 's mintegy 7—8 száz tanulóságtul környeztetve tovább vitetett. Az egyszerü tölgy koporsó pálma- és cziprusággal volt ékesitve, mellynek felső végén az elhunyt nagy szobrásztól készitett, a' reményhorgonyára támaszkodva vésett saját szobra diszelgett. Követték a' koporsót a' müakademia tagjai, mellynek élén a' koronaörökös mint elnök 's több kir. herczeg valának láthatók, továbbá rendkivül nagy számu polgári 's katonai hatóságbeli 's a' czéhek gyász-lobogóikkal. Sz. egyházban személyesen a' király maga lépett a' test elibe 's meghajolva fogadá azt mellőzve minden udvari szertartást, 's igy tisztán az érdemnek hódolva; és előbb Tryde fő egyháziszónok halottibeszédet tartván beszenteltetett. A'királyné 's a' kir. család minden tagjai is részt vőnek e' gyászünnepélyben. Mind azon utcza, mellyen a' gyász kiséret végig vonult, éjszaki szokás szerint fehér homokkal 's zöldgalyakkal volt boritva 's a' hölgyek ablakaikból természeti virágokat szórtak a' koporsóra. E' nagy müvész halálát csupán egy tekintetnél fogva mondhatni korán történtnek, ugyanis: a' közelebb beállandó ősszel fog elkészülni Thorwaldsen museuma 's felszenteltetni; 's igy a' dicsőültre egy olly nagyszerü ünnepély várakozott, melly mellett a' világ minden győzelmi pompáji háttérbe szorulhatnak, és ő e' nagy napot nem érhette meg! Thorwaldsennek nem egyszer kimondott azon ohajtása szerint, hogy földi maradványai teremtőlelke gazdag emlékei között nyugodjanak, e' czélra Bindesből a' thorwaldseni museum terén álló Krisztusterem alját választá, mellynek végén egy Thorwaldsen által vésett óriási márvány-oroszlán fog felállittatni főemlék vagy ravatalképen.

Törökország.

Sztambulban mint emlitők közelebb egy fiatal görög a' török vallásra áttervén, miután a'körülmetélés is végbez ment, az izlam felavatottját az egész összecsődült török népség győzelmileg hurczolta szerte a' városban, e' közben egy zarándok csoport egy kath. kolostor előtt, hol épen isteni tisztelet tartatott, huzódván el, mindenféle méltatlankodás és szidalmak közt a' templomba akart nyomulni, de az ajtó előttük bezáratván a' romboló csordamuzulman az egyház ablakit kövekkel beverte, 's az ajtót feltörni ügyekezett, ezt látván a' templomba zárkozottak, egy mellékajtón a'kolostor melletti kertbe futottak, de az ostromlók ide is benyomultak; mire az igy boszantott keresztyén gyülekezet a' franczia consul szomszéd kertében keresett menedéket, hanem oda is eljutott a'bőszöngők dühe. Egy török katonát, ki a' consul rendeletéből az üldözők előtt a' bejárást védelmezte, agyonlőtt a' dulongó nép, 's a' menekvőkön sok mindenféle méltatlankodást követett el, míg végre szerencsésen a' közel fekvő keresztyén házakban elrejtőztek. A' pasa erről tudósittatván, azonnal ez undok tett szinhelyére siete, 's tizet a' tett részesei közül elfogatott. Ez irtóztató kihágás hirére nem késett a' franczia követ a' portától azonnali elégtételt követelni, mit meg is nyert. Egy szinte ehez hasonló kihágás történt minap Drinápoly közelében, hol egy örmény lakodalom alkalmakor midőn az egybekelési szertartások végre jutának az egyházban, egy nagy részint törökökbül részint albániaiakbul álló csoport a' templomba nyomult, 's legyőzvén a' ben levőket, a' menyasszonyt 's többi aszszonyt nyilványosan megszeplősiték, a' vőlegényt férfiságától megfosztották 's a' t. Ezen események eléggé bizonyitják, mennyire csalatkozunk, ha némelly szép tudósitások után indulva azt hajlanánk magunkkal elhitetni, hogy Törökországban a' miveltség mindinkább halad elő, 's mintha az imént érintett baromias kitörések csak gyéren fordulnának elő. Pedig ezen vakbuzgó izgalmakat a' török nép közt mindinkább ki táplálja, mint a' török papság?

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetés.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár rendeléséből a' huszti kir. kam. tiszttartói kerületben, nyilványos árverés utján, a' huszti tiszttartói hivatal irodájában f. évi május 30kán szokott délelőtti órákban, f. évi nov. 1jétől kezdve 1847dik évi oct. utólsó napjáig, 3 egymásután következő esztendőre, következő kir. haszonvételek, illő bánatpénz letétele mellett, haszonbérbe adatnak, ugymint:

Koronai Huszt mezővárosban.

1) A'ser és pálinka-főzés, mészárszékkel együtt, ahhoz kivántató épületekkel és szerszámokkal.

2) A' nagy-ági hidvám-szedési jog, a' hid melletti vámlakházzal, és korcsmaépülettel 's korcsmáltatási joggal együtt.

3) Huszt-Baranya nevü telepedési helyen, valamint az ottani só-próbánál a' szabad korcsmáltatási jog.

4) Ugyanott a' mészárszék.

5) Csebrény nevezetü telepedési helyen, szabad italok korcsmáltatási joga.

6) A' huszti piaczon a' nagy vendégfogadó épület alatti első kalmár kőbolt.

7) Ugyan mellette levő 2dik és 3dik kisebb kőboltok.

8) Öt malom, a' nagy-ági viz csatornán Husztról Izáig, összesen 10 alólcsapó vizi kerékre.

9) Bartos nevü 57 holdnyi majorságbeli szántóföld.

Técsőn.

10) Az uradalmi mészárszék.

Visken.

11) Az uradalmi egy kerekü felül csapó vizi malom, ahoz tartozó kendertörővel.

12) Az uradalmi mészárszék.

Iza helységben.

13) Az uradalmi korcsmaépület szabad korcsmáltatási joggal.

14) Az uradalmi mészárszék.

Száldoboson.

15) Az uradalmi korcsma ahoz való állással együtt.

16) A' mészárszék.

17) Két kerekü vizimalom.

Bustyaházán.

18) A' faluban és a'sóházbeli telepedési helyen levő két korcsma.

19) Az uradalmi mészárszék.

20) A' négy kerekü vizi-malom, ahoz tartozó molnárlak és istállóval együtt.

Talaborfalván.

21) Az uradalmi korcsmaház.

22) A' mészárszék.

Dulfalván.

23) Az uradalmi korcsmaház szabad korcsmáltatási joggal.

Kerékhegyen.

24) Az egy kerekü vizi-malom, a' hozzátartozó kaszálóval

25) Az uradalmi mészárszék.

Gernyésen.

26) Polyánka nevü 12 holdnyi irtás.

A' verchovinai járásban.

27) a' kir. fiscus tulajdonához tartozó 's tiz helységben létező összesen 19⅛ egész urbéri telekből álló részbirtok, 109 telkes jobbágygyal, és 93 házas zsellérekkel, nemkülönben két korcsma épülettel, és 248 hold irtásokkal. 1—3

Hirdetvény.

A' nmgu magyar kir. udv. Kincstár rendeletéből közhirré tétetik: hogy a' diósgyőri koronai és tokaji kincstári uradalmakhoz tartozó következő kir. 's egyéb haszonvételek u. m.:

A' diósgyőri uradalom részéről:

1) Miskolcz szabadalmazott városban az országos 's heti vásárok jövedelme.

2) Diósgyőrött a' pálinkaház 's mészárszék jogai, ide tartozó épületekkel, 's földekkel együtt.

3) Kis-Győrben a' mocsolyási telepitvényben, ugyszinte

4) Bábonyban a' mészárszék és korcsmáltatás.

5) Mezőkeresztesen a' vásárjövedelem.

6) Kis-Győrben a' mély völgyön található kő és pálakő-bányák, és

7) Mező Kövesden a' vásárjövedelem.

A' tokaji uradalom részéről:

1) Kis-Tokajban a' korcsmaház.

2) Tarczalon a' piaczkorcsma.

3) Tisza-Ladányban két,

4) Timárban szinte két szárazmalom jövedelmei.

5) Rakamazon 276²/₁₆ h kender, 484¹/₁₆ hold szántóföld, továbbá 397³/₁₆ kaszás rét

6) Tisza-Ladányban 197¹¹/₁₆ h. szántóföld, 210⁴/₁₆ hold kukoriczaföld, és 212¹/₁₆ kaszás 2dik osztályu, 's 586⁸/₁₆ 3dik osztályu rétek, végre

7) Timár határában levő 37⁵/₁₆ h. szántófold és 548³/₄ kaszás rét.

1844dik évi nov. 1ső napjától hat és illetőleg három évre sőt az 5ik és 7d. pontban foglalt földekre nézve a' lefolyó urbéri tagositó per befejezése miatt egy évre közárverés utján, melly a' diósgyőri javadalmak iránt Miskolczon f. év majus 4kén a' miskolczi praefecturalis épületben, a' tokaji haszonvételekre nézve pedig ugyancsak f. év aprilis 30án 's következő napjain a' tiszttartói lakban tartatni fog, bánatpénz előleges letétele és egy évi haszonbérrel felérő biztositék bemutatása mellett olly hozzáadással uj haszonbérbe kiadandók lesznek: hogy a' földek kisebb, az egyedek erejéhez mérsékelt részletekben árverés alá bocsáttatni és a' helység előjáróinak ajánlatai csupán személyökre, nem pedig a' község nevében is fognak elfogadtatni, a' vám és vásárjövedelmek bérleteiben az izraeliták részt nem vehetnek; egyébiránt az irásbeli ajánlatoknak is általában helye levén, ezeknek kellékeiről, valamint más árverési és bérleti föltételekről a' diósgyőri főtiszti 's illetőleg tarczali tiszttartói hivatalokban bővebben érteesülhetnek az illető bérleni szándékozók. Budán apr. 3kán 1844. 1—3

Árverési hirdetvény.

A nmgu m. kir. udv. Kincstár rendeléséből ezennel közhirré tétetik: miszerint a hradeki kincstári urodalomhoz tartozó kir. haszonvételek 1844ki november 1től 3 esztendőre, ugymint 1847dik octob. utóljaig; nemkülönben a hradeki sörház 6 évre, tudniillik 1844ki nov. 1től 1850ik évi octob. utóljaig az ezen czélra f. é. junius 3án a hradeki kastélyban regg. 9 órakor tartandó nyilványos árverés utján bérbe fognak adatni, mellyek következők:

Vendégfogadók és korcsmák.

1) a verbitz-husztaki vendégfogadó, mészárszéki joggal, 150□° kerttel, 25 hold 450 □° szántóföldekkel, és 15 hold 900 □° kaszálókkal.

2) a hradeki ugynevezett réti vendégfogadó, Porubka mellett, mészárszéki joggal 150 □° kerttel, 720 □° kaszálókkal, és 575□° szántóföldde l.

3) a hybbei vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve) 405□° kerttel, 11 hold 634 □° szántóföldde l, és 23 hold 1134□° kaszállóval.

4) a hradeki kastélyhoz tartozó korcsma egy kis házi-kerttel és 1080□° szántóföldde l.

5) a szihottai vendégfogadó egy 720□° kerttel,

6) a vichodnai nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 81□° kerttel, 6 hold 962□° szántóföldde l, es 26 hold 154□° kaszálóval.

7) a bielanszkei nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), és 37h. szántóföldde l.

8) a teplicskai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak, még a sörnek is szabad mérésével, 6 hold 1284□° szántóföldde l, és 1 hold 970□° kaszálóval.

9) a dovallovei vendégfogadó mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 8 hold 904 □° szántóföldde l, és 13 hold 162□° kaszálóval.

10) a kokovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 893□° kerttel, 13 hold 45 □° szántóföldde l, és 10 hold 1132□° kaszállóval.

11) a plostin-hlanovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), és ⅛ telekkel.

12) a hradeki sörház, serfőző joggal, hozzátartozandó káposztáskertekkel, 2 hold 1137□° kiterjedésü szántóföldde l.

Malmok.

13) a hradeki malom 4 kővel, a hradeki serfőzőházhoz kivántató szabad ingyeni őrlésével, 872□° terjedésü kert és 3 hold 760□° szántóföldde l.

14) a vrbitzi 4 kerekü őrlő-malom, 2 hold szántóföldde l.

15) a vichodnai 3 kerekü malom posztó-ványolóval, 2 hold 812□° kert, és 2 hold 8217□° szántóföldde l.

16) a teplicskai 3 kerekü malom, posztó ványolóval, és 812⅛ kerttel.

17) a kokovai 3 kerekü malom, posztó ványolóval és 4 holdos kerttel.

18) az illanovai 1 kerekü malom, 650□° kerttel.

19) a lehottai malom 3 kővel. 1 hold 1168□° kert és 12 hold 132□ kaszállóval.

Mészárszékek.

20) Verbitz mezővárosában.

21) Verbitz-Husztákon.

Halászat.

22) Bocza és Maluzsinában.

23) Vág folyóban Verbitz mellett.

24) Vazsetzi és bielanszkei patakokban.

25) Bela és Dovalovetzen „ „

Havasok.

26) a Prostredna zadnai havas.

27) Hoskova és zadni Grung.

28) Krizna és Hlina.

29) Tomanova, Javozova, temne Szmretsinj a kaprova pod Krivánom.

30) Druzova, Lapinova, Szutova, Holitza.

31) Brezinova.

32) Welkj Boh és Miskomo.

33) Uboke Polanj, Ticha, Koprovicza és Spanya.

34) Panszka Javorinka.

35) Orantzova és Kralova Javorinka.

36) Palenitza, másképp Szkalka.

37) Schiroka a királyi hegyen.

38) a schirokai völgytől Orlovoig.

39) Orlovoi völgytől Koleszovoig.

40) Koleszovoi völgytől kobutyarki hegynek csucsáig.

41) Drjtsna a Temna hegytől az orantzovai völgyig.

Bérleni szándékozók a szükséges bánatpénzzel, 's mostani bérsomma mennyiségéhez hasonló biztositékokkal ellátva, a fenkitett napra hivatalosak.

A bérleti föltételek a hradeki uradalomnak irodájában, vagy a tiszttartói hivatalban eleve megtekinthetők.

A zsidók, csak az országuttól és uradalmi műhelyektől távollevő korcsmáknak kibérlésében vehetnek részt.

Hradeken, febr. 8án 1844. 3—3

Dunavízállás: Budán april. 19dikén 10' 10'' 6''' a' 0 fölött.

PEST, csütörtök april. 25kén

JELENKOR.

1844. 33dik. szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétül julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával elfogad előfizetést a' *Jelenkor és Társalkodó* szerkesztősége.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (Névmagyarositások; hajduvárosi uj követek; debreczeni vásár, rebesgetés magyar nyelvi tanitószékrül Lipcsében; A' tisztujitás közjoga f. évi mart. 2kai Komárommegyeire is vonatkozva; Országgy. közlemény: póltlék a' 133d. frdi tanácskozás részleteihez a' városi főfelügyelő jogaira nézve; 179d. 'ker. ülés a' bányai törvényjavaslat vizsgálatában a' 13d. czikktül a' 40ig (50—153 §ig) jutott; 180d. ker. ülés pedig ugyanazon munkálat 154 §tól a' 475ig haladt; 138d. rdi orsz. ülésb. az üdv. felirás helybenhagyatott 's átküldetett; 138 és 139d. frdi ülésb. a' börtönrendszer 3dik részét illető rdi üzenet taglaltatott jeles előadásokkal 's a' mintabörtön ujra megállapittatott a' büntetési scalával együtt; 181d ker. ülésb. a' bányatörvénykönyv 4d része is végre jutott. 19kén ülésszünet; Biharmegye martiusi közgyülésének nevezetesb tárgyai; követválasztás iránti conferentia Mihályfalván 's korteskedések.)
Spanyolország (Podal a' fogoly követeknél; Pascual összeesküvési részes; Olozagát Espartero nem fogadja el; az ország állapotja; Izabella 's a' cadizi hg jegyesek.)
Anglia (Albert hg; Abinger kincstári főbiró halá'a következményei.)
Franczia ország (Taiti tudósitások; Dupetit-Thauars aligha elfogadja megtiszteltetését; vélemény a' spanyol kormányváltozásrul.)
Olaszország (A' bordeauxi hg házassága; olasz szökevények Malta szigeten; az ausztriai ezredeknek induló parancs.)
Oroszország (pétervári hirek; cserkessz mozgalmak; Csegolovszky életrajza.)
Aldunai tartományok (számos halálra itéltetés; Szerbia ketés állapotja.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 'sap. kir. fels. Andrasovicz György ügyvéd 's János 's Károly vezeték nevöknek Endrefyre's Drahokupil Ferdinand esztergomi káplán, Drahokupil Sándor közés váltó-ügyvéd, Drahokupil Miklós tanuló és testvérek vezetéknevöknek Drágfyra változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

Hajdukerület f. évi april első napján tartott követválasztó közgyülésén a' leköszönt követek helyére Fogthüy János alkapitányt 's Kovács Sámuel főjegyzőt emelé az általányos közvélemény.

Ipar- 's tőzsérügy. A' debreczeni sz. györgyi sokadalom a' gyár- és kézmü czikkekre, mint a' közelebb mult pesti, alul volt még a' középszerüségen is, mert egy áruczikk sem dicsekhetett valódi kelettel 's a' szörnyü pénzszükség miatt a' hitelre vásárlott kereskedők sem teljesitheték előbbi tartozásaikat, juh- és birkabőrrel az e' vidéken jobbadán métely miatt nagy számmal uralkodott dög miatt el volt ugyan árasztva e' vásár, még is jó áron keltek föleg a' sokadalom elején, vége felé azonban higgadt a' vételvágy; 30 foku borszesz itczéjét még 4 pengő garason sem vették 's igy még árcsökkenését várják. A' marhabőr borsos áru volt, gubacsnak 120 fontos köble 6 fr. 30 kr. — 7 frig.

Lipcsében magyar nyelv és irodalmi tanitószék-állitandást rebesget a' Bohemia.

A' tisztujitás közjoga.

(a' f. e. mart. 28 — Komárom megyeire — vonatkozva.)

Csodálkozásra méltó dolog, hogy annyi megyei, országos's hirlapi vitatkozás után is hazánkfiai nagy részének olly ferde fogalma van a'választási és tanácskozási képességek felől, miszerint ezen képességeket összezavarván azt hiszik: hogy minden, ki választási képességgel bir, egyszersmind tanácskozási képességgel volna felruházva. Ez okból nemcsak kivánják, hanem sokan tettleg is követelik, hogy minden egyed, ki választási képességgel felruháztatott, minden előfordulható kérdésben, mint tanácskozó 's igy mint biró is léphessen föl. Hazánkban nemcsak gyakorlati, hanem törvényes határzat is az, hogy a' megyei tisztviselőket a' nemesség összege szavazati többséggel válaszsza; mibül sokan azt kivánják következtetni, hogy a' szükséges határzatokat is, mint a' tanácskozások eredvényét, az általányos többségnek szükség eldönteni; feledvén azt, mi törvényinkben számtalanszor előfordul: hogy minden határozat, rendeletek, megyei végzések 's tef. a' józanabb rész (sanior pars) által hozassanak; a' törvény ezen parancsa pedig nemcsak okszerü és bölcs, hanem szintollyan kötelező, mint az, melly a' megyei választásokat a' nemességre általányosan kiterjeszti, és ha szent a' törvény, annak egyik igéje szint ollyan mint a' másik: és ha néha ezek összeütközésbe jönnének, minden esetre az ügyet józan okosság vagy az értelem, de csak a' haza érdekében, döntheti el.

Hogy minden teljes koru nemes választási képességgel bir, törvényink értelmében azt kétségbe vonni talán senki sem fogja; mert illy képességgel a' nagy teremtő nemcsak a' nemest, hanem minden emberi lényt általában, nem tekintve még a'jó vagy rosz erkölcsökre is, felruházott. P. o. egy rablónak, kinek gonosz tettei mig napfényre nem jönek, választásokban szavazási joga van: 's kit fog ő választani? bizonyosan olly egyedet, kinek gyenge szive isméretes levén előtte, azt hiszi felőle, hogy ha az ő gonosztettei napfényre jövén befogatnék, halálra nem fog mást itélni, és ez a' rablónak érdeke, 's ha igy szavaz, önérdekében szavaz. Ha valahol a' zsidónak lenne szavazata, kit választana ő biróul? minden esetre ollyan egyedet, kit v. adósság nyomaszt, vagy határtalan fényüző, vagy pénz után sovárgó; hogy ha majd hamis tőzsérkedései 's csalásai világosságra jönének, pénzen kedvezőbb itéletet vásárolhasson magának és ez is maga érdekében választana magának tisztviselőt. Ha igy végig megyünk minden osztályon, legfelsőbbtül a' legalsóbbig, látni fogjuk: hogy minden egyed saját érdekében fog választani, hacsak más körülmények nem korlátozzák öt. Hatehát a'tisztviselőt az ész 'sa'többség sulya fogja választani, azon kérdés támad: a' többség minő fokán áll az erkölcsiségnek? mert ha a' többség megromlott, erkölcstelen, akkor jó tisztviselőkre számot nem tarthatunk, ha értelme alacsony fokon áll, az érdemet 's képességet méltánylani nem tudván, silány egyedekkel tölti meg a' tisztikart, vagy épen ollyanokkal, kik ezen nagyobb, de miveletlenebb részneknek hizelegnek, velök barátkoznak, pajtáskodnak 's talán néha boroznak, dőzsölnek, majd csókolkoznak, garázda tetteiket elnézik, a' törvényes itéletet rajtok végre nem hajtják egészen, vagy aljasodásig népszerüek. Mi által sokan személyeikben, jogaikban 's vagyonaikban méltatlanul sértetnek a' miveletlen tömeg által.

Szomoru képe volna ez azonban a' tisztikarnak, ha valóban azt hinnők, hogy a' szegény 's igy nagyobb részint miveletlen nép által tulajdon érdekében választatnának a' tisztviselők; mert akkor olly érdemes férfiakat, millyeneket a' zöld asztalnál sok helyen szemlélünk, hijában keresnénk. Itt még egy más tényező is működik, melly a' nagyobb tömeg választását korlátozza, és ez a' nyilványosság. Ezerféle kisebb 's nagyobb érdek vezérli a' nagy tömeget arra, hogy az értelemnek hódoljon. Mert bár magányos érdek javasolná például hogy P.t. válaszszák meg, mivel ebben olly népszerüséget találnak, melly szegény sorsuknak nemcsak hizeleg, sőt az ellenök tett igazságos követelésekben is gyönge 's talán hanyag végrehajtó birót reméllnek, de a' józanabb rész felkiáltván hogy P-nek sem jelleme sem tudománya, a' nagyobb rész ovakodik reá szavazni, kit egyébiránt titkos szavazattal bizonyosan megválasztott volna. Hát még a' rábeszélésnek, dicséretnek, magasztalásnak mennyi sikere mutatkozik még a' szegény emberi kebelben is, mindenki tudhatja. Mind ezen tényezőt, mellyek különben jó választást volnának eszközlendők, elnémitja a' titkos szavazás. Igy látnivaló, hogy ettől csak akkor várhatni jó eredvényt, ha a' nagyobb résznek, vagy a' tömegnek erkölcsisége 's miveltsége kielégitő. Ezen két tekintetben miképen áll hazánk megyéinek köznemessége, melly a'tömeget képezi, a'történt tisztujitásokból eléggé láthatni, hol t. i. fájdalom! a' tömeg közt dorbézolások, részegeskedések, sőt öldöklések több megyében ugyszólván napi renden voltak a' tisztválasztáskor. Igaz hogy az itatók 's etetők 's igy a' tömeget erkölcstelenitők, többnyire miveltebb rendbeliek voltak; mi a'mennyire igaz, igen fájdalmas; de hogy az agyon üttetők 's gyilkolásra késztők teljességgel nem miveltebb rendbeliek valának, azt minden illyes tisztujitás tanusitja. Hol veszi tehát magát ezen rettentő bün, melly többnyire még büntetlenül is hagyatik? a' nagy tömeg miveletlenségéből 's némelly tulzók népszerüségéből. A' miveletlen tömeg csekély érdekért kész a' másikat meggyilkolni; a'népszerü tisztviselő pedig kész ezen bünt elengedni, vagyis az actiót előbb felfüggeszteni, azután a' vizsgálatot örök időkig huzni, vagy pedig másik tisztujitásig halasztani, 's igy a' dicső népszerüség a' büntetteket a' helyett hogy korlátozná, inkább elősegiti a' tapasztalás szerint. Mert eleinte a' megyében csak ivás'sdulakodássalmentek véghez a'választások, később, minthogy büntetés nem érte őket, szurkálásra vetemültek, majd vérengzéssel folytak, 's közelebb már gyilkolásokkal is mentek véghez; 's ha katonai erő általnem gátoltatnak, a'baromi dühösségnek több száz lett volna áldozatává, és ha az orsz. végzéseknek kivánt eredvénye nem leend, katonai erő nélkül tisztujitásokat jövendőre alig tarthatni. És mire fog idővel vezetni a' katonai erő, azt még a' jövendő esetek titkai fedezik. De alkotványos életünkre jótékony befolyással aligha működendnek.

Üdvös eszme ugyan a' népnevelés; de ha ettől várjuk tisztujitásunk üdvét, akkor szinte az örökkévalóságig kell várakoznunk; mert hogy a'nagy tömeg a' miveltségben csak egy foknyit haladjon, arra századok szükségesek. Ha tehát nyugalmat akarunk 's jó megyei tisztviselőket, még a' választási képességet is korlátozni kell, a' titkos szavazást pedig csak épen akkor használni: midőn a'választóknak nemcsak képességéhez hanem erkölcsiségéhez is bizhatni: mert választásoknál az erkölcsi tényező sokkal nyomosabb, mint az értelmi képesség, sőt ez utólsó talán nélkülözhető is volna, ha az elsőnek némi befolyása nélkül azt eszközleni lehetne.

A' mondottakból világos, hogy a' választók száma minden megyében nagyobb is lehetne, sőt kellene lennie más osztályok szavazásra képesitésével; mert választani nemcsak nemesember képes, de minden tisztesb v. polgár kinek becsületes keresete van, sőt talán a'nemesség utólsó sorából inkább lehetne némellyeket kihagyni, mint a' nemtelen jobbak számából. Igy az aljasb nemes tömeg silány választását a' tisztesb választók paralyzálnák. —

Egészen más nézetek fordulnak elő azonban a'tanácskozási tárgyaknál, mellyek nemcsak nagy erkölcsi de sokkal nagyobb értelmi miveltséget 's tudományt kivánnak, 's ennélfogva minden választót egyszersmind tanácskozóvá tenni nemcsak a' legidomtalanabb eszme, de még talán bünös intézvény is; mivel ez egyebet veszélynél 's végpusztulásnál a' hazára nem hozhat; mert ha olly dolgokban hozhat végzést a' nagy tömeg, és pedig másokat kötelezőleg, mellyekrül még csak fogalma sincs, az olly eredvényre vezethet, melly inkább gömbölyü tornyot mint megyei termet érdemel. Milly csudálatos sőt kárhozatos tehát, midőn sokan politikai kérdéseket kortesek által kivánnak eldönteni. Illyeneknél nagyravágyás a' kebel istene, 's minden szép és mázos beszéd mellett is csak önzés v. személyes érdek a'Molochbálvány, mellyet imádtatn ikivánnak. 'S mennél többen szegődnek illy párthoz, annál méltóbban aggódhatni részint az erkölcs sülyedésén, részint a' pártos egyedek rövidlátásán, kik a' nagyravágyó hiuságot az érdemtől megkülönböztetni nem tudják, vagy saját érdekeik miatt nem akarják. Méltó aggodalom lepte meg tehát ns Komárommegye első alispánját, midőn f. évi febr. 20dikán némellyek a' titkos szavazás kérdését kortesek által kivánták eldöntetni, kiknek nagyobb része 's igy a' tömeg sem azt, mi legyen a' titkos szavazat; sem mi legyen ennek következménye, sok magyarázgatás után is csak azért nem volt képes felfogni, mert mint látszik, azt magok a' pártvezérek mai napig sem fogták fel tisztán minden következményivel. De tegyük fel, hogy e' tárgyát tökéletesen meg is érthette legyen a'nagy tömeg, ugyan gondolkoztak é a' pártvezérek arról, hogy ezen gyakorlat mire vezet? nem látják é világosan, hogy ez a' tudományt és értelmet megsemmisiti, majd más jogaiban gázol, más javait rabolgatja, 's minden haladást gátol, bár ezen pártvezérek magokat a' haladás legfőbb bajnokinak nevezik is. De fistula dulce canit 's csak azokat szedi rá, kik nem látnak, vagy látni nem akarnak, vagy mást ámitani szeretnek, vagy érdeköket a' haza érdeke fölibe emelik, 's igy drága személyöket a' haza kárával kivánják boldogitani. Mert kérdem: ha a' titkos szavazást kortesekkel eldönthetni, miért ne lehetne az adó, a' só vagy katonaállitás dolgát 's más számtalan illyes ügyet, miről itt szólani értekező épen nem akar? Mind ezekre csak egy hiu nagyravágyó 's népszerü ember kivántatik, millyet aligha minden megyében nem lelhetni föl: kivált ha még ékes szónoklattal tudja ügyét gyámolitani, akkor hihetőleg nem fogunk soha önként adózni, mig erőszak nem kényszeritend; a' sőt talán egy forinton fogjuk venni, 's katonákat nem tartani 's több ezer idomtalanság, mellyek csupán a' haza végromlását fognák sietteti. Azon tehát mitsem csudálkozhatni, ha Komárommegye tisztelt fő kormányzója a' titkos szavazásnak kortesek általi eldöntetését nem pártolta, mi neki egyébiránt olly sok méltatlanságot szerzett. De hol is maradnak üdvös törvényink, mellyek még a' miveletlenebb világban is átlátták, hogy törvényhozásra nem elegendő a' kutyabőr; hanem ide értelem kell 's rendeleteikkel az értelemnek sulyt szerezni kivántak, 'smigyáva hitvány maradék kortesek által kivánjuk még legüdvösebb kérdésinket is eldönteni. Igaz, hogy sokan a'

titkos szavazást, mint legüdvösb intézvényt dicsőitik; de ez csak ott dicső, hol tudomány 's jó erkölcs bélyegzi a'szavazókat;'sigy otthol a'szavazás kevesebb egyedre szoritkozik. Ne felejtsük, hogy Angolországban sok a' szavazó; 's ezek által minden határozat, ha titkosak lennének, az aljas nép 's nem az ország érdekében lennének hozva, ez okbul ott a' titkos szavazás nem pártoltatik söt IV. György ugy nyilatkozott: ha a' titkos szavazás megállapittatik, akkor ő szükségtelen leend, akkor a' királyság megszünik. Igenis most, ha arról lenne szó: legyen é király vagy sem? a' cortes sereg bizonyosan nemet kiáltana. Értekező ezen nézetekből kivánja a' komárommegyei tisztujitást megitéltetni. G. I.

Országgyülési Közlemény.

A' 133d. orsz. ülés részleteit még következő előadásokkal pótoljuk. A'multkor emlitett főfelügyelési kérdésben igy nyilatkozék egy báró: „A' m. FRRnek eddig felszólalt tagjai szintén elismerték azt, hogy igen kivánatos, ha a' főispán vagy főfelügyelő ezen reá törvény által bizott kijelelési joggal vissza nem él, 's azt minden esetre ugy nem gyakorolja, hogy az zsarnoksággá váljék. Mondatott, hogy erre nézve igen czélszerü korlát a' conferentia; ezt nem hiszem, mert akár kimondjuk törvényben, hogy conferentiák fognak tartatni, akár nem: a' józan felügyelő minden esetre fog conferentiát tartani 's alig tudok képzelni olly főfelügyelőt vagy főispánt, ki valamelly városban vagy megyében az előkelő tagokkal nem tanácskoznék az iránt kiket szándéka kijelölni. Ha tehát a' m. FRR. valamelly korlátot kivánnak, ez egyszersmind czélszerü legyen, de ollyan is, hogy a' mellett a' főfelügyelő pictus masculuszsá neváljék. Legczélszerübb korlátja lenne a' kijelölési jognak az, melly törvényinkben az első alispánra nézve már létezik, t. i. helyesnek tartanám kimondani, hogy a' főfelügyelő minden tisztviselőt, kivalamelly hivataltvisel, ugyanazon hivatalra candidálni tartozik; igy tehát valamint ez a' megyékben az alispánra nézve kimondatott, ugy a' városokban minden hivatalra nézve azt szinte kimondatni szeretném. Megengedem, hogy a' főispánok ritkán élnek jogaikkal olly kiterjedésben, miszerint valamelly személyt, ki hivatalban áll, fontosoknélkülazon hivatalból kihagyjanak; de mégis szükséges a' tisztviselők némi megnyugtatásukra legalább annyirul biztosittatniok, hogy közülök mindenki azon hivatalra, mellyet eddig viselt, ismét candidáltatni fog. Utána egy m. gr. igy szólt: A' tisztviselők biztositásáról most szó nincsen, hanem arról, hogy a' főfelügyelő önkénye ellen a' város közönsége biztosittassék, miszerint olly egyedek candidáltassanak, kiket a' közvélemény azon hivatalra választani akar; mert például lehet valaki tisztviselő, de kiben a'város közönségének bizodalma nincsen, következésképp a' városi közönség az által biztositva nincsen semmikép, ha azon hivatalban levő egyed candidáltatni fog. Ugy hiszem a' főfelügyelőnek semmikép nem lehet olly just adni, mellyel visszaélhet, 's melly nem azért adatik a' főfelügyelőnek, hogy nézeteit kövesse, hanem hogy kövesse a' város közönségének véleményét, t. i. hogy azt candidálja, kit a' többség kiván; következésképp ha korlátokat akarunk, ollyakat kell meghatározni, mellyek által a' főfelügyelő nem élhet azon joggal viszsza; 's kérdem: azáltal, mit a' m. főRR. előadnak, hogy a'főfelügyelő conferentiát hijon összse, de tulajdon nézetét kövesse, mi korlátok vannak téve a' főfelügyelői önkény ellen? Ha a' főispán vagy főfelügyelő emberséges és józan gondolkodásu, fogja követni a' többség véleményét; de lehetnek ollyanok is, kik józan észszel 's emberiséggel nem birnak, 's nem fogják azt candidálni, kit a' közönség kiván. És igy olly korlátokat kivánok megállapittatni, mellyek által a' főfelügyelői önkény ellen a' városi közönség biztositva legyen. Ezen előadásra a' fens. Nádor köv. elnöki kijelentést tön: „Meg kell vallanom, nagyon kételkedem azon, ha vajjon az előttem szólt gr. ur állitása valóságáról egészen meg van é győződve; mert ha az emberi dolgok természetes helyzetét veszszük, ha az, mi a' megyei és városi főkormányzórul előhozatott, általányosan állana: fel kell tennünk azt, mikép a z o n viszszaélések és panaszoknak, mellyek e' részben felhozattak, orvoslást eszközleni nem lehet. Nem tagadom, hogy a' megyei főkormányzók, vagy a' most szóban forgó városi főfelügyelők között, hisz ők is csak emberek, lehetnek mégis ollyanok, kik saját érdeköket inkább tartják szemök előtt, mint a' törvényhatóságnak 's a' haza közjavát, mert e m b e r i gyarlóságtól mentek nem vagyunk; de kérdem, vajjon a' felhozott eszköz ezen roszak 's viszszaéléseknek elejét veszi é? vagy nem lesz é még nagyobb zavarok és roszak okozója? Ha tekintjük Europa más tartományit, látjuk, hogy mihelyt az emberek, kik a' közdolgokban eljárnak, részrehajlók, 's egész pártok érdekeihez csatlakoznak, akkor a' közvélemény által szigoruan megbiráltatnak; kérdem, ha vajjon azon eszköz, hogy a' főkormányzók vagy főfelügyelők conferentiákat lesznek kötelesek tartani, elegendő lesz é az, az önkény megszüntetésére; attól tartok, hogy ha eddig a' főispán önkénye ellen panasz volt, ha a' conferentiák annyi hatalommal ruháztatnának fel, mint azt a' m. FRR. közül némellyek kivánják, jövőre a' törvényhatóságokban divatozó pártok önkénye ellen hasonló, de tán még nagyobb panaszok lennének. És igy ismételve mondom, igen kétkedem, hogy a' conferentiának illy módon alakittatása olly eszköz legyen, melly által azon roszaknak elejét vehetnők. És igy a' mostani körülmények között más czélra vezető eszközt nem lehet feltalálni, mint hogy főkormányzóknak és főfelügyelőknek mindig ollyanok neveztessenek, kik azon hivatalra minden tekintetben alkalmasok, 's kik iránt azután az illető törvényhatóságok közbizodalommal viseltessenek. Mi arra nézve hozatott fel, hogy a' főispánok 's jövőre a' főfelügyelők részrehajlók lesznek, hogy maguk iránt a'bizodalmatlanságot terjesztenék: erre nézve meg kell jegyeznem: a' mostani időkben alig hiszem, hogy a' főispánok és főfelügyelők között, ha különben hajlama is volna önkénykedésekre, valaki önmagának olly ellensége volna, hogy azon nyilványosság, melly jelenleg divatoz, azon megbirálási vágy mellett, melly az eljárók minden tettei 's cselekedetei rostálásiban mutatkozik, mondom, volna é a'megyei főkormányzók közt önmagának olly ellensége, ki magát illyeseknek kitenné? a' közvéleményt maga ellen ingerelné 's a' törvényhatóságokban jó nevének és hirének rovására önkénykedése által panaszokra nyujtani alkalmat akarna? Legyenek meggyőződve a' m. FRR., hogy a' közvélemény hatalma mostani időkben igen nagy, 's hogy annak a' közdolgokra nézve nagy befolyása van. És igy a' nyilványosság ezen helyzete's hatalma mellett ujra mondom: ha akarna is egy ollyan felügyelő önkényt gyakorlani, legott fogná őt a' közvélemény itélete sujtani 's törekvését meghiusitani. Tekintsük a' városokban eddig divatozott procedurát. A' választások a' kir. városokban kir. biztosok által hajtattak végre, és mi volt ezen királyi biztosok eljárása? Ezek a' városokba jövén, nemcsak a' városi tanáccsal, nemcsak a' választott polgársággal tanácskoztak, hanem mindegyik polgárnak magokhoz szabad bemenetelt engedtek: nem mondom hogy egyes esetekben a'dolog máskint nem történt, hanem rendszerint illyen volt a' kir. biztosok eljárása, és ezen tanácskozások, ezen meghallgatások után a'kir. biztosok a'polgárság és városi lakosok kivánságához képest a' candidatiót megtették, és ha eddig a' városokban megszoritott választás mellett kevés panasz volt, a' mostani elrendezés következtében, midőn a' választás nagyobb kiterjedésben fog történni, még kevésb eset lesz a' panaszra. Ezeknél fogva ujra mondom, hogy az itt javaslott eszköz által a' részrehajlás és pártoskodás önkénye, a' törvényhatóságokban most is fájdalom! annyira mutatkozó szakadások nem fognak elenyésztetni; 's erre más mód nincsen, mint olly kormányzókat vagy főfelügyelőket nevezni ki, kik ezen hivatal-viselésre tökéletesen alkalmasok, 's ekkor a' törvényhatóságoknak iránt uk bözbizodalommal kell viseltetniök; és igy nem tartom czélszerünek az illy főfelügyelők tekintélyét 's befolyását megszoritani, hanem a' kijelölési jogot belátásukra bizni." A' városi főfelügyelőkről, valamint eltéröleg a' megyei főispánokról még hosszasb vitatkozások folyának, mellyek közül csak a' következőket, mint leginkább jellemzőket, emeljük ki. Egy főispán igy nyilatkozott: Hiszem, hogy mindnyájan, kik itt létezünk, a' közvéleményt méltán tiszteljük; de csak arra kérem a' m. FőRRet, méltóztassanak a' közvélemény definitióját adni. Jól tudják a' m. FRR. velem együtt, mikint keletkeznek most a' közvélemények. Én is átestem a' választás phasisain; engem választottak, én is tartottam tisztujitószékeket 's azt tapasztaltam, hogy gyakran nem az tudta magának a' közvéleményt megszerezni, kinek legtöbb érdeme volt 's ki a' hivatalra legalkalmasbnak találtatott, hanem az, kinek legtöbb pénze volt, és ki magának erős hanggal biró torkokat tudott szerezni. Higyék a' m. főRR., alkotványos országban élvén, szeretem az alkotványt, és a' despotismust nem szeretném hazámba átplántálni; ha pedig a' megyékben nem főispáni candidálás által eszközöltetnék a' választás, a' legnagyob önkénynek nyitnánk kaput; mert ez csak ugy állana, mint olly törvényhozás, hol az egyik fél hozza a' törvényt, 's a' másik azt csak foganatositani tartozik. Azért állittatott fel törvényünk által azon egyensúly, miszerint a'megyei rendek válasszanak, a' főispáni candidatio által pedig mérsékeltessék a' választás. Mi a' főispántól nagy felelősséget kivánunk; de kérdem: mi hatalma van a' főispánnak, hogy hivatalát nem teljesitő tisztviselőt annak betöltésére szorithassa? Az a' megyék calamitása, hogy felelősséget kivánunk a' kormánytul, de magunk semmi felelősség alatt nem állunk. Ha tehát a' főispánnak vagy főfelügyelőnek a' kijelölésben semmi joga nem volna, és ő azt tartoznék candidálni, kit a' conferentia kijelölt: akkor a' főispán vagy főfelügyelő személye iránti függés még csekélyebb fogna lenni, és az administratio, melly most is nehéz, ugy szólván l e h e t e t l e n n é f o g n a tételni. És igy ha akarjuk, hogy a' t i s z t v i s e l ő k a' törvényeket végrehajtsák, gondoskodnunk kell módokrul is, hogy azt elérhessük; és a' tisztviselők, kiknek főkép kötelességük a' törvények teljesitésére ügyelni, tőle függésben legyenek. Lehetnek a' conferentiának jó oldalai; a'legfőbb biztositék abban áll, hogy olly egyedek neveztessenek főfelügyelőknek, kik az illető városok körülményeit és az egyedeket ismerik, és az volt egyik baj a' városi tisztujitásoknál, mikép gyakran olly egyedek által kormányoztattak, kik a' városokat teljességgel nem ismerték. „Ellenkező véleményt táplált egygr.: Midőn, ugymond, vagy bizonyos hivatal-korlátozásról, vagy pedig jog-meghatározásról van szó, szükséges, hogy az ember hozza elő azon veszélyeket, mellyeknek azon hivatal kicsapongásai vagy visszaélései által ki lehetne téve a' közállomány. Ennek következtében szükségesnek tartom azt állitani, hogy lehetnek főispánok, kik nem helyesen tesznek; söt azt is mondhatni, hogy vannak főispánok, kik kötelességöket nem ugy végzik, mint az kivánatos lenne, és ezen tapasztalásokból meritett állitások következtében kivánhatni a' főispáni hivatalnak bizonyos korlátok közé szoritattását. Igaz ugyan hogy volt egy m. ur, ki szinte azt állitotta, mikép nincs ügyetlen, nincs lelkiismeretlen főispán; legalább ő mint mondá, nem ismer ollyat. Mihelyt ezen állitást a' mélt. főrendi tábla in thesi elfogadandja, akkor leend annak helye: hogy nevezzük meg azon kivételeket, mellyekkel azon állitást és véleményt megczáfolni iparkodjunk; mind addig, mig ez nem történik, nem tartottuk szükségesnek névszerint azon mélt. urakat megnevezni, kik véleményünk szerint okot adtak azon hiedelemre 's kiktán okai annak is, miszerint a' főispánok iránt nem vagyunk azon határtalan bizodalommal, hogy azok hatáskörének megszoritattása általunkkivánatosnaknem tartatnék. Erre a' fens. elnök: „ugy látom, a' m. főRR. a' tanácskozás czéljától eltértek; itt tulajdonkép arról van szó: mikép kell városokban a' kijelelési jogot gyakorolni, 's ugy látom, hogy régibb időtől fogvást a' megyei conferentiákról 's főispánokról tanácskoznak. Van ugyan némi analogia a' főispánok és városi főfelügyelők között; hanem csak annyira kell tanácskozásunkat kiterjeszteni, menynyiben ezt a' szükség megkivánja; és igy miután a' főRR. többsége azt határozta, hogy a' városi választásoknál szinte kijelölés legyen, csak arról tessék szólani, hogy ezen jogot milly megszoritás mellett kivánják gyakoroltatni. Én ugy hiszem, elfogadható lenne az, mi a' főispánokra nézve e'tekintetben a' törvényben áll, hogy azok alkalmas tagokat jeleljenek ki, kik azon qualificatiókkal birnak, mellyek a'fenálló törvények szerint megkivántatnak. És ha a' m. főRR. elfogadják báró E. J. ur azon javaslatát, hogy mondassék ki az, mi a' megyei választásoknál az alispánokra nézve kimondatik: hogy tudniillik a' főfelügyelők tartozzanak azokat, kik actualis hivatalban vannak, mindenkor ujra candidálni: ugy hiszem, mind azok, mellyek e' részben mondattak, el lennének intézve. "Magához a' tárgyhoz, t.i. a'városi főfelügyelők hatásköréről tett 's általunk már előadott inditványra, egy báró ezeket hozá fel: A' m. gróf inditványának csak egy hibája van, melly abban áll: hogy a' m. ur a' főfelügyelő jogait nagyon pontosan terjesztette elő. Egyébiránt pedig egész inditványában a' főfelügyelőnek kötelességeit nem igen vette é s z r e, söt mennyiben ezek inditványába foglalva volnának is, legalább azon kötelességekre nézve nem találok ott semmi sanctiót. Ha gróf D. E. ur inditványa elfogadtatik, létezik é a' városokban szabad választás? A' m. ur az egész administratiót a' főfelügyelő kezeibe központositja 's ebben én tökéletesen kezet fogok a' m. urral, ha e' kettő megvan: v. t.i. az, hogy a' főfelügyelő választatik, vagy hogy a' főfelügyelő f e l e l ő s legyen. De egy részről tökéletesen alávetni a' városi tisztviselőket a' főfelügyelőnek, más részről a' főfelügyelőre nézve nem állapitani meg a' felelősséget, legalább az én felfogásom szerint semmi más, mint az administratiónak valóságos gyakorlását választott tisztviselőkrül átadni olly tisztviselőre, ki választva nincsen. A' m. gróf ur inditványában azt mondá, hogy a' főfelügyelő a' választott tisztviselőt hanyagsága miatt csak rövid időre függeszthetni föl 's erre nézve jelentést tartozik tenni; de kinek? azoknak é, kik ezen tisztviselőket választották? nem; hanem egy olly dicasteriumnak, melly ezen választásban legkisebb részt sem vön. Ha törvényt alkotunk, gondolni

kell annak minden lehetőségére. Ha a' főfelügyelő hivatalával viszsza akar élni, ekkor a' választott tisztviselőket egyenkint felfüggeszthetni. Ha illy felfüggesztés esetében a'törvény kimondja, hogy mihelyt valamelly tisztviselőt felfüggeszt, azt mindjárt pör alá kell venni. Ha a' felfüggesztést nem teheti máskép mint a' közgyülés tudtával, ha a' felfüggesztést közgyülés által sanctionáltatni kell: akkor az illy tisztviselőnek felfüggesztésében részt veszen az, ki őt választotta; de ha ezt kihagyjuk, ha azon még nem létező tisztviselő hivatalával viszsza akarna élni, oda juthatunk, hogy csak 6 évről 6 évre lenne választás a' városokban, de a' választási jog tökéletes illusióvá válhatnék és a' város a'helyett, hogy választott a' tisztviselők által kormányoztatnék, kormányoztatni fog olly tisztviselők által, kik a' főfelügyelő által szabadon substituáltatnak, mert a' m. gróf inditványában észrevehető az, hogy az olly esetben felfüggesztett hivatalnok és egyed helyett a' hivatalban más tegye a' helyettesitést. Én tehát miután a' gr. ur inditványában tisztán felállitva látom a'főfelügyelő jogát,de azon kötelességre nézve a' sanctionak semmi nyomát nem találom; miután municipalitásunk egyik főfeladása pótolni azon hiányt, melly a' felelősség nem létezése miatt alkotványunkban létezik, és a' m. ur inditványában a' felelősségnek felfogásom szerint legkisebb nyoma sincs; én a' m. ur inditványát ugy, mint az most áll, nem pártolom. Ha azonban a'm. ur inditványát ugy pótolná, hogy abban, valamint egy részről most inditványa szerint a' főfelügyelő jogát biztositva látom, biztositva látnám egyszersmind a' polgárság jogát; ha a'főfelügyelőre nézve akkor, midőn neki olly sulyos hatalom adatik, más részről a' felelősség is kimondatnék, akkor, mondom m. ur inditványát teljes szivemből pártolnám.Ezen előadást az imént felszólalt gróf még ezekkel pótlá: „Azon elvből indulok ki, hogy valamelly egyedet hivatalától csak az mozdithat el, ki azt kinevezi vagy választja; ennélfogvást minden esetre a' közgyülésre kivánnám bizni azt: vajjon elmozditást vagy cassatiot kiván é bizonyos egyed ügye? Mi az inditványt illeti, azt helyesnek tartom annyiban, hogy a' főfelügyelő közvetlen befolyásu legyen az administratióban,'s azért nincs a' miatt ellenvetésem, hogy a' főfelügyelő minden tisztviselőt hanyagsága miatt bizonyos rövidebb időre felfüggeszthessen; de ezen időszakot meg kellene határozni, 's azt kivánom, hogy ezt a' főfelügyelő intra dominium tehesse, azaz minden jóváhagyás nélkül; és ha fel van függesztve azon egyed, akkor legyen kötelessége a'dolgot a' közgyülésre terjeszteni, 's annak az esetet terjesztvén elő, ez vagy helybenhagyni vagy megszüntetni fogja a' felfüggesztést; vagy ha igazságtalanul történt, az illetőt hivatalába viszszahelyezteti. Mi a'tisztviselők tökéletes elmozdittatását illeti, ezt nem kivánom intra dominium eszközöltetni, hanem mielőtt megtörténnék, ohajtom, hogy a' főfelügyelő kénytelen legyen polgárgyülést híni összse, 's az esetet elibe terjeszteni, és megbirálása alá bizni: vajjon a' felfüggesztésben megnyugszik é vagy sem; 's ha tulnyomók lesznek a' főfelügyelő okai, a' polgárgyülés határozzon a' tisztviselő sorsáról. Ez volna véleményem, 's ugy hiszem, hogy ez által a' főfelügyelő befolyása méltányos alapot nyerne, minthogy a' választók befolyása nem volna kijátszva. Mert nem szeretek azon elvtől eltérni, hogy hivatalából a' tisztviselőt csak az mozdithatja el vagy függesztheti fel, ki azon egyedet kinevezte vagy választotta. Az inditványzó gróf erre igy fejté ki bővebben nézeteit. Meg lehet 's nem akarom tagadni, hogyinditványom tán nem adatott elő olly terjedelmesen, mint azt ezen fontos tárgy kivánja, 's meglehet hogy elmaradtak belőle némellyek; de ezt azért tettem, mert előre láttam, hogy módom lesz az eszmék kicserélése által még felvilágositani a' dolgot. Legyen tehát szabad b. E.J. tisztelt barátom előadására néhány szóval felelni: ő mlgának legnagyobb aggodalma az, hogy az által, ha a' felügyelőnek olly kiterjedt hatóság adatik, ő az egész administratiót magában fogja absorbeálni. Nem méltóztatott inditványomra tökéletesen figyelni, mert én csak azt inditványoztam: hogy a' főfelügyelőnek hatalomköre minden administrationalis ügy feletti ellenőrködésre terjedjen ki, és igy a' főfelügyelő nem administrál, hanem csak felügyel arra, hogy mások miként administrálnák. Elvből szeretek kiindulni.A' főfelügyelésről azt mondják a' t. RR., hogy az a' Helytartó-Tanács által gyakoroltatik, de egyebet nem mondanak. Már most kérdem: miből fog állani ezen főfelügyelés? A' Helytartó-Tanácsnak annyi joga sem lesz, hogy a' hanyag és hütlen tisztviselőt megbüntethesse, vagy hivatalától felfüggeszthesse; vagy maga utján és rendjén elmozdithassa, ugy mindazáltal, hogy ezen kérdéses embernek fenmaradjon joga, midőn sértve érzi magát, panaszt tehetni. De megvallom, hogy a' helyes administratio érdekével nem tudom megegyeztetni azon eszmét, hogy a'főfelügyelő a'polgári gyülés alá rendeltessék;mert ha polgárgyülés fogja megbirálni a' főfelügyelő tetteit, akkor a' főfelügyelőnek hatása nem lesz, 's egyszersmind tág kapu nyittatik a' pártszellem müködésinek. Administratioi tekintetben a' törvény sükeresitéséért szükséges, hogy valakinek parancsolhatási hatalma legyen;'s megvallom,én a'lehető önkénytől kevesbbé félek, mint alkotványos apathiától,mert tapasztalásnál fogva látjuk,hogy Magyarországban, mi keletnek emberei levén, mindenre inkább vagyunk hajlandók mint ülésre.Egyébiránt hogyha bárki tudna találni olly módot,miszerint a' főfelügyelő törvényes tekintetének 's hivataloskodásának kára nélkül még nagyobb biztositék nyujtatnék az önkény ellen: első leszek én, ki azt elfogadom; de addig mig olly módot nem hallok, tovább is inditványomhoz ragaszkodom, melly szerint a' felfüggetszett tisztviselőre nézve rögtön tartozik a' főfelügyelő nyilványitani azon indokokat, mellyek miatt felfüggesztetett, és az illető tisztviselőnek meglegyen azon tehetsége, hogy az ellen folyamodást tehessen 's hivatalos vizsgálatot kérhessen; 's igy nem volna egyéb különbség köztem és báró E. J. ur között, mint az, hogy ő méltósága a' főfelügyelő felelősségét kivánja bővebben megállapittatani;megvallom csekély felfogásom szerint igen nehezen látom ezen felelősséget máskép elhatározhatónak, mint csak úgy, ha a'főfelügyelő felelősséggel tartozik annak, ki őt kinevezte, azaz ő Felségének; de hogy őt a' polgárgyülés alá rendeljük, azt a' helyes administratio kellékeivel megegyeztetni nem tudom. Mi az önkényt illeti, méltóztassanak figyelembe venni, hogy inditványom szerint mind a' három esetben, t. i. az elmozditás, elbocsátás 's felfüggesztés esetiben, jogot ad az illető tisztviselőnek rögtön megkivánni azt, hogy azon okok,melly ek miatt elbocsátatni,elmozdittatni, vagy felfüggesztetni kivántatik:megvizsgáltassanak 's ezen vizsgálat nem a' főfelügyelő,hanem a' polgárgyülés által történjék,t. i. a'Helytartó-tanács köteleztessék az illy panasz következtében nyomban megrendelni, hogy a' polgárgyülés részrehajlatlan tagokból álló bizottságot küldjön ki, melly a' fenforgó indokokat megvizsgálja 's jelentést tegyen. Ennélfogva tovább is inditványomhoz ragaszkodom. Az ellenfél azonban e' felvilágositással meg nem elégedvén, a' már több izben felszólalt m. báró igy folytatá az inditvány megtámadtatását:Ha a'm. FőRR. csak egytekintetből indulnak ki ezen kérdésnél *t. i.* a' *jó* administratio tekintetéből: akkor gr. D. E. *inditványa* engem még nem elégit ki, miután kétség kivül a' lehető legjobb administratio a választott tisztviselőkkel nem fér összse,'s minden kérdésen kivül, ha csak az administratio fekszik szivükön, akkor sokkal czélszerübb lesz követni a' városi tisztviselőkre 's egy általában minden tisztviselőre Magyarországbanazon rendszert,mellyFranczia és Poroszországban követtetik, t. i. a' kinevezési rendszert,miután a' választási rendszer nem biztosit soha az iránt, hogyjó és ügyes tisztviselők fognak kineveztetni; kérdem,miért fogadták tehát el a' m. főRR. a' választási rendszert?azért, mert az administrationalis tekinteteken kivül még más tekintetek is voltak, mellyek a' m. főRRet azon határozatra vezéreltek; voltak pedig olly tekintetek, mellyeket a' m. FőRR. tiszták administratio tekinteténél még fontosabbaknak tartottak's ezeknek az administratio tekintetét alá rendelték, t. i. az alkotványos szabadságot. Már m. főRR. azért, mivel a' szabadság érdekében szükségesnek tartották azt, hogy a' választási rendszer a' városokba is bevitessék, a' m. főRR. szándoka nem lehet,hogy a' tisztviselők választását valóságos illusiová változtassák,későbbi határozatok által pedig meggyőződésem szerint elfogadtatván gr. D. E. inditványa, a' városi tisztviselők választása illusionál teljességgel nem volna egyéb; mert a'tisztviselők in ultima analysi egészen a' főfelügyelőtől fognak függni, miután a' főfelügyelőnek megadták a' candidálási jogot, és már ez által nagy befolyása van. 'S most ismét, miután már azon egyedekből, kiket a' főfelügyelő legtökéletesb szabadsággal candidált, a' polgári gyülés valakit választ, 's a' m. főRR. a' főfelügyelőnek meg akarják engedni,hogy sub titulo „hanyagság" azon egyedeket akármikor felfüggeszthetni.„Hanyagság,"ez olly tágszó,melly alá végre, ha épen a' főfelügyelő hatalmát terjeszteni akarja, mindent vethetni; mert kérdésen kivül alig van Magyarországban egyetlen egy tisztviselő valamennyi városban és megyében,ki— ha a' törvényben semmi más nem áll mint „hanyagság," egyszer életében föl nem függesztethetnék hivatalától, kétségkivül a' felügyelőtől a' felfüggesztési jogot elvenni nem lehet. Ez áll; hanem minden kérdésen kivül ezen felügyelői jognak korlátozva kell lenni a' közgyülés által, melly azon egyedet választotta; máskint é a' polgári összeségnek választási joga tökéletes illusiová válik. Senkit hivatalától elmozditani birói eljárás nélkül nem lehet; egy pár nap felfüggesztve maradhat; de minden esetre, mihelyt a' főfelügyelő valamelly tisztviselőt akár hanyagság,akár más okoknálfogva felfüggeszthet, a' gyülésnek azonnal itélni kell arról: vajjon azon egyed pörbe fogatandó é, vagy pedig felfüggesztése megszüntetendő? máskép ismételve mondom,a' választási jog tökéletes illusio; 's ekkor mindazon hasznot, mellyeket gr. D. E. ő mlga elérni akar, tökéletesen elérjük, ha kimondjuk, hogy minden városi tisztviselő kinevezése és felfüggesztése tökéletesen a' főfelügyelőtől függ.Még egyszer kénytelenitteték erre az inditványzó gróf felszólalni: Ugy látszik,a' m. ur nem fogta fel előadásomat; mert világosan mondám,hogy a' felfüggesztést a' főfelügyelő csak rövid időre teheti,és pedig akkor, midőn alapos okok és tények állanak elő, 's rövid időre levén felfüggesztve a'tisztviselő,mindjárt kivánni fog hivatalos vizsgálatot, mi a' polgári gyülés által fog megtétetni; és igy nem hogy kevesebb biztositék van mint most, hanem inkább több; mert most ugy megy a' dolog, hogy felfüggesztetik a' tisztviselő, az eset a' Helytartótanácsnak följelentetik, 's ez rendeli a' vizsgálatot, nem pedig a' polgári gyülés,és kir. biztos által hajtatik végre a' vizsgálat, ki ha akarja, kihallgatja a' tanácsot, ha nem akarja, nem hallgatja; de eszmém szerint tartozik meghallgatni a' polgári gyülést, sőt annak tudósitása nyomán teszi a' vizsgálatot, és igy a' polgári gyülésnek világosan fen akarom tartani azon jogot, hogy véleményét is megmondhassa. E' szerint, ha a' polgári gyülés azon tisztviselőt ártatlannak tartja, világosan az eljárás ellen nyilatkozhatik. Mi a' felfüggesztést illeti,a' dolognak első stadiuma levén, azt elbocsátásnak kell követni. Azon esetben, ha a' tisztviselő többszöri felfüggesztetés után sem javulna,elmozdittathatik ugy,mint eddigis történt,mert eddig sem lehetett birói itélet nélkül valakit hivatalától elmozditani. A' Helytartó- tanácsnak nem akarok több jogot adni,mint ő Felségének van; mert őFelsége ha roszlelküséget vesz észre, a' fiscus által pert indit ellene. Ha a' m. főRR. a' mellett maradnak, mit a' t. RR. mondanak,miszerint a' felügyelés a' Helytartó- tanács által gyakoroltassék,szinte ott leszünk,hol most vagyunk; mert nem levén említés arról, mi jogai vannak azon hatalmaknak a' városok irányában: ő felsége azon jusát, mellyben eddig is volt, fogja gyakorolni; fogja pedig gyakorolni kevesebb biztositékkal mint eddig, midőn királyi biztosok által gyakoroltatta; eszmém szerint pedig itt a'polgári gyülés befolyását akarom. Továbbá nem fejeztem ki fenebbi előadásomban azt, hogy az elbocsátás esetében előáll a' polgári gyülés azon joga, hogy a' megürült hivatalokat választás alá terjeszsze; ezt azért nem említém meg,minthogy magából értődik. Ha a'm. urak az önkény ellenségi: mondhatom,annak nem kevésbbé ellensége vagyok én is;de az administratioban a' rendet megállapittatni kivánván, azt sikeresen ellenőrködés nélkül elérni nem lehet;mert hazánkban legnagyobb hiány az,hogy azon ellenőrködés,mellyet a'főhatalom gyakorol, elég hatással nem gyakoroltatik. Ezek szerint a' m. szónoknak mult számunkban emlitettinditványa többséget nyervén, a' fens. Nádor által végzésnek mondatott ki. —

179d. ker. ülésb. april 16kán vizsgálat alá véteték a' köziratra bocsátott üdvezlő felirás-javaslat,melly is köztetszéssel 's minden változás nélkül meghagyatott. Ezután a'bánya-törvényjavaslat feletti tanácskozásokb. a' 13dik czikktől egész a' 40ig (59—153 §.) jutottak a' t. Rendek 's vitatkozásokra e'tárgy természeténél fogva nem sok alkalom mutatkozott; csak két czikk felett tértek egymástól el a' vélemények. A' 25dik czikk „A' bányamiveléshez kivánt anyagok 's élelmiszerek vámmentességéről" kihagyatni kivántatott, nehogy általa a' törv.hozásnak vámok körüli rendelkezése megelőztessék.Ha itt a' vámmentesség kimondatnék,majd más iparágak is hasonló kedvezést követelendnek, mert vannak más gyárak is, mellyek munkáji életveszéllyel összeköttetvék,mint például az üveghuták, a' nélkül hogy a' törvényhozás e' tárgy körül általányosan rendelkezhetnék, mert például a' pesti hidon már eziránt kivétel lesz. Egy karpátmegyei követ, az eddigi gyakorlatra 's a' bányászat mostoha körülményeire támaszkodva kéré a't.RRet: ne viseltessenek olly ellenséges indulattal a'szegény bányászok iránt, kik az illy terheltetést másnak mint ellenségeskedésnek nem veendik; mire az inditványozó követ nyilatkoztatá: miszerint inditványa távol sem oda czéloz, hogy a' bányászati termesztvények vámot fizessenek, de csak azt kivánja, hogy a' tt.RR. ne intézkedjenek a' vámmentesség felől, mig a' közlekedési módokrul rendszeresen nem intézkedtek; mert ha az eddigi vámmentesség megmarad, ez országnak soha jó utai nem

lesznek. Csak rövid időig tessék még a' t.RRnek eziránt várakozni, minthogy a' financialis küldöttség talán ez iránt is fog véleményt adni. Több oldalról szavazás sürgettetvén azon kérdés iránt: a'95 §. megtartassék é vagy ne? Szótöbbség által annak kihagyatása rendeltetett. A' bányamivelők adómentességéről rendelkező 28ik czikk szinte több szónok által kihagyandónak tartatott, 's az előbbi inditványozó e' czikk helyett a' 627 §t e' szavakkal kivánta pótoltatni: „bányászok adózására nézve jelenleg a' törvényes gyakorlat megmaradván a' törvény utóbbi rendelkezéseig." De némelly bányavárosi követek olly élénk szinekkel festék a' bányászok ingadozó 's veszélyes sorsát, kik ma dúsgazdagok 's holnap koldusok; megmutatták tovább, hogy a' bányászat megadóztatására nem találtathatnék practicai kulcs 's azért létezik az urbura, mint az adózáslegbiztosabb kulcsa; egymásik bányavárosi követ még tovább menvén, csak üdvözlé a' bányászok ujabb terheltetését, mert ez által azok legnagyobb része örökre felhagyván, a' bányászat nem jutand többé tönkre, mint eddig nagyobb részben történt, hanem más biztosabb 's nyereségesb életmódra adván magát, jobb jövendőre számithatand. Az emlitett karpátmegyei követ hasonló buzgósággal védé a' bányászokat 's névszerint a' 107. §ra nézve megmutatá, hogy ha a'bányatiszt adót fizet, ugy nem ő fizeti azt tulajdonképen, hanem a' bányabirtokos. Egy más megyei követ azon körülményt hozá fel, hogy a' vaspályákra szükséges sinvas olcsóbb volt Angliából Triestbe szállitva, mint azt hazai hámoraink előállithatták, 's igy ezek megadóztatása még inkább nehezitné a' külföldi concurrentiát, mi ellen az inditványozókövet erősité, hogy ez csak a'vaspályaépités elején történt, de másfél év mulva már több magyar gyár ugyanazon áron kinálkozott. A' szerkezet szavazás következtében meghagyatván, a' tanácskozás a' többi czikre nézve gyorsan haladt.

180d. kerül. ülésb. april 17dikén a' szőnyegen forgó bányamunkálat vizsgálata tovább folytattatván, kis sé élénkebb fordulatot csupán a' 197. és 198d. §. tartalma eszközlött, melly a' zsidókat a' bányavárosokból, eddigi törvényink és szokásink szerint kizárja. Huzamosb vitatkozás mindazáltal ebből sem keletkezett; mert a' zsidók ügyének kérdése egyébkint is külön tárgyalásra levén fentartva: a' kérdéses szakasznak innen ezuttali kihagyatása javasoltatott, mi elfogadtatástis nyert. Az e' napi vizsgálat a'154től—475ik §ig haladt. Délutáni 1 órakor kezdődék a'

138d. orsz. ülés a' KK. és RReknél, mellyben a' verif. választmánynak Korpona követe iránti jelentése után a' kerületileg megállapitott üdvezlő felirat ő felsége születésnapjára fölolvastatott, 's helybenhagyatván a' főRRekhez átküldeték.

138d. orsz. ülésnek a' m. Főrendeknél apr. 17én tárgya volt a' büntető törvénykönyv javaslatának börtönrendszerről szóló IIIdik része iránti üzenet, mellynek főbb állitásai éles taglalás alá vétetvén 's megczáfoltatván, ez alkalommal a' magányrendszer körül olly érdekes'sjellemző adatok hozattakelő több szónok által, hogy azok leghivebb közlésével lapunk legközelebb számaiban tisztelt olvasóinkat megörvendeztetni nem késendünk, meglevén győződve, hogy ha az egész magyar időszaki sajtó e' tárgyban kötelességét hiven teljesitőleg e' remek előadásoknak a' legkiterjedtebb nyilványosságot szerzendi meg, ez által annyira tisztulandnak országszerte a' börtönrendszer körüli isméretek, hogy a' következő megy.tanácskozások's azezek következtébenvárandó utasitásokmindinkábbkiemelve a' theoriák köréből a' gyakorlati kivánatoknak megfelelendnek olly t. körül, mellynél életbe vágóbb alig létezik a' polgári élet egész cyclusában. A' tanácskozások ez ülésben véget nem érhetvén, a' fens. elnök azok folytatását jövő ülésre tüzte ki, 's miután a' t. RR. küldöttsége az üdvözlő felirási javaslatot áthozta, ez pedig felolvasás után nyomban megvizsgáltatott a'két táblaelegyes ülésregyült össze, mellyben a' felirás szokott módon felolvastatván, 's pecsételtetvén elküldetett.

139d. orsz. ülésb. a' m. fRRdek april. 18kán ugyanazon gyakorlati tárgy ismérettel folytatták a' börtönrendszer körüli tanácskozásokat, mellyeket szinte a' legkörülményesebben közlendünk, a' fenséges Nádor a' többséget egy grófnak tegnap tett 's ma általa módositott inditványához képest kimondotta, mellynek tartalma következő:A' m. fRR.a' minta-börtön eszméjéhez tovább is ragaszkodnak; tekintve egyébiránt hazai börtöneink szomoru állását, azok javitása 's czélszerübb elrendezése tekintetéből egy általányos szabályzó rendelet kidolgozását, az általok javaslatba hozott 1827ki választmányi munkálat használatával és részbeni alkalmazásával most is szükségesnek vélik; nehogy mindazáltal az ujonan felépitendő börtönökre nézve a' megkivántató költségek akármi módon később netalán teendő változások által veszélyeztethessenek: ott, hol uj épitéseknek mellőzhetlen szüksége fenáll, megegyeznek, hogy a' kir. Htótanács felügyelése mellett magánykamrák is épittethessenek, a' nélkül mindazáltal, hogy a' magányrendszer szabályinak alkalmaztatása eziránti további törv. intézkedés nélkül a'hatóságokban megállapittathatnék, a'büntető scala eszméjét továbbra is szükségesnek tartják." E' szerint rendelé ő cs. k. fensége a' főrendi viszonüzenetet föltétetni azon világos előrebocsátással, hogy a' börtönök mostani rendszere minden esetre minélelőbb megváltoztatandó, azon véleményt nyilványitván a'fens. elnök, hogy ha ez mindjárt kezdetben igy tétetik, az egyezés sokkal könnyebben eszközöltetett volna; de a' t. RR. egy egészen uj rendszerrel állván elő, ez által a' főrendek tanácskozásit szabályozták 's a' jelen térre átvitték. Többnyire ő cs. k. fens. is azon esetre, ha márvalamelly kisérlet tétetik, czélirányosbnak vélné, hogy az mindkét rendszerrel, a' hallgatóval t. i. és a' magányrendszerrel, eszközöltessék, mi azonban előbb a' rendi tábla által lenne inditványozandó. A' jövő tanácskozások tárgyaul ő cs. kir. fens. az évenkinti országgyüléseket 's ezután a' szabad kerületek elrendezését tüzte ki.

181d. ker. ülésb. apr. 18án a' bányatörvénykönyv 4ik része végig olvastatott's elvégeztetett. Minden §. kerületileg is meghagyatott. A' 615. §. tartalma azonban némi kis vitát okozott. Ugyanis B. Ö. B. követe inditványozá 's kivánà: mikint a'hétszemélyes táblához még azon esetben is engedtessék meg a' bányapolgároknak az appellata, ha az előbbi mindkét törvényszék egyenlő itéletet hozott is. Az inditvány-módositás mellett több pártolóra talált, de szavazás alá kitüzetvén, 28 szavazási többséggel 19 ellen megmaradt a'szerkezet. A'623 §nál pedig K. követe inditványozá, miszerint a' megyéje keblébeni bányahelységekben municipalis hatóságok rendeltessenek törvényileg 's a' megyei hatóság azokra terjesztessék ki, mert eddig a' civilis hatóságot is a' k. kamra tisztjei gyakorlák. Az inditvány elfogadtatott azon végzéssel, hogyminden illyen nemüek, akármelly megyében legyenek is, a' törvényben nyiltan neveztessenek név szerint. E' munkálatban tett változtatások tárgyalása f. h. 20ára tüzetett ki, mivel 19én mint ő fels. születésnapján ülés nem tartathaték.

Biharmegye martziusi közgyülésében*) elnöklő másod alispán ur a' távollevő első alispán igen dicsé-

*) E' lapok szerkesztője, becses sorai által a' levelezésre, mellyet eddig Thurzó Miklós barátom folytatott, felszólitván, annál örömestebb vállalám azt fel, mert ezen barátom tudósitásai legkevesebb pártszellemmel iratván, én is minden pártérdek nélkül akarom folytatni tudósitásimat, mellynek bebizonyitásaul azon szavaimra hivatkozom, mellyeket az érdemes szónokok egyike azon nyilványitására egy közgyülésen tettem, hogy pártoknak kell lenni: „ezt mondván" én azon divateszmével, melly szerint pártoknak kell lenni, teljességgel megbarátkozni nem tudok, mert a' hol pártok vannak, ott egyetértés nincs, a' hol pedig ez nincs, ott a' közjóra üdvöst határozni nem lehet, mert a' közjó gyakran feláldoztatik a' pártok érdekének; sziute a' közgyülésben azt is nyilványitám, hogy hiedelmem szerint minden, ki ezen terembe jött, lelkiösmérete meggyőződéséből szól, én ennélfogva senkit nem gyanusitok, mert részemről én mindig azt mondom, mit lelkem ismérete és szivem érzése nyelvemre ad; és azért, hogy valaki véleményem ellen szól, személye ellen legkisebb nehezteléseim nincs, senki elvét 's lelkiösméretét megróni jogom nincs'shogy valakire azért, mert más politikai véleményben van, nehezteleni, annyival inkább haragunni épen olly türelmetlenségnek tartom, mintha vallásáért gyülölném. Ezeket 40 évi tapasztalásom után voltam 's vagyok bátor nyilványitani, 's mostani politikai korszakában megyénknek még jobban megerősödtem ezen politikai hitemben, mert a' pártokra szakadozásnak nemcsak sok egyedre, de az egész megyére is sok kellemetlen következésit sajnálvakell tapasztalnom. A' levelezést e' fölött a' Jelenkorral még azért is örömest teszem, mert noha majd minden nevezetes hirlapot olvasok, 's ámbár mindegyikben igen sokat találok, mit valódi örömmel olvasok, mindeniknek meglevén saját érdeme, a' Jelenkor mindazáltal véleményem szerint leginkább megtartotta azon nagy statusférfiunak Széchenyi István grófnak ujabban is nyilványitott jelszavát, hogy a' Jelenkor a' jelen történetek hü ábrázolatja legyen — Végre a' levelezésre még az is birt 60 éves létemre is (kérem ezt hizelgésre nem magyarázni, hanem legfölebb egy kis hiuságra) mert 1828ban az országos összeirás alkalmakor Sopronyban, hova tisztelt megyém részéről küldettem, mikor Széchenyi István gr. ur a' közgyülésben legelőször megjelent, én is jelen levén, szemtanuja voltam azon közörömnek, mellyet a' közgyülés első megjelenése iránt mutatott, melly örömét a' jegyzőkönyvbe is iktatni határozta; de maga uri lakán is Czenken szerencsém levén, ezen

retes szokása szerint mult időszaki gyülés óta megyénk politikai állásárul szóló részletes jelentését elolvasván, 's a' scontrókat a' jegyzői hivatal bevett szokás szerint előterjesztvén, legelőbb is a' követi jelentések olvastattak, mellyeket a' Kk és Rk nagy megelégüléssel helyeslettek, kivált azon érdemes követ tudósitását, ki nádor ő fens. részére a' megye köszönő levelét, mellyben a' nemzetiség tárgya iránt ő Felségétől az országgyülésre érkezett kir. leiratban lett részvevő hazafiságát megköszönték, személyesen általadván, az ő fensége által lett fogadtatását 's a' megye iránt nyilatkoztatott szives érzését jelentésiben lelkesen előadta. A' szathmármegyei követ személyén az ifjuság által elkövetett bántalmak iránt az országgyülésre érkezett leirat tárgyaltatásával több kellemetlenségre láttak alkalmat a' szónok urak, ugy hogy az e'feletti tanácskozás mintegy folytatása volt a' kerületi ülésnek, melly minden tekintetben utánoztatott, ugy hogy talán ha jelen lett volna a' személy, még a' teremen kivül ott rajta elkövetettek, itt is utánoztattak volna. Határozattá lön, hogy szigorubb törvényalkotásnak helyét nem látják, hanem az eddigivel megelégesznek. Meg kell jegyezni, hogy ezen megye adá azon utasitást: mikép a'választásokkor történni szokott kihágások iránt szigoru törvényt eszközöljenek követeink, sőt a' legközelebbi követválasztáskor noha csak annyi történt, hogy néhány köznemes, kik egy nem adózó táblabirót kisértek házához, egy kis keleti nem fizetés hajlamtól elragadtatva, botjaikat ezen táblabiró körül emelgették, „nem adózunk" szót kiabálván, 's a' nélkül hogy valakit megütöttek volna, az utczán másodalispán ur által hatan közülök elfogattak, 's börtönbe zárattak; sőt a'gyülés első's másod napján mind két éjjel, az első alispán rendeletéből, nehogy valami zavargás következzék — egy század katonaság rendeltetett ki a' megye házához. Azonban az országgyülés helyén történt illy nagy botrányt, melly által a' salvus conductusnak vége, hogy illy hidegen vették, sőt a' személyre nézve, a' kin történt, még inkább helyesleni látszottak a' szónok urak, e' részben politikájokat igen is bajos kitalálni. — Ennek vége szakadván a' nm. Helytartó-tanács egy rendelete olvastatott, mellyben a' megyével tudatja, hogy a' kir. biztost oda utasitotta, miszerint vizsgálatokat 's feladásokat azokkal, kiket érdekkelnek, ne a' megye által, hanem maga közölje, minek következtében kir. biztos ő méltósága viszsza is jövend vizsgálódását továbbra is folytatandó. Ezen rendeletre a' szónokok örömet szavaztak, mellyet a' nm. Helytartótanácsnak köszönettel megirni határoztak. Bizony csak nagyon változott az eljárásmód; előbb, midőn valamelly megyére kir. biztos neveztetett ki, milly érzékenyen repraesentálgattak a'megyék, most pedig némelly megye maga kéri a' commissiót magára, mi pedig örömet szavazunk a' k. biztosság iránt; csak meg kell ismérnünk, hogy haladás korszakában élünk. A' tiszti kar, mivel f. évi majus 10kén már a' tisztujitásnak törvényes 3 éve eltelik, ez pedig a' juniusban tartandó időszaki gyülés határnapjánál előbb esik, nyilványitván, hogy majus 10kén tul, ha addig a' tisztujitás meg nem történnék, hivatalát folytatni nem fogja, ezt a' Kk és Rk azon okbul nem fogadták el, mert mig a' k. biztos be nem végzi munkálkodását, a' lemondást elfogadni nem lehet, ennélfogvást a' tisztikar is viszszavonta lemondását. Egyébiránt még eddig a' vitatkozásokat elég csend és mérséklettel folytaták a' szónok urak, a' mult gyülési vitatkozások modorához hasonlitva: mert akkor a' hasonlatosságok az állatok országából vétettek, de most sokkal nagyobb kiméléssel viseltettek a' pártok egymás iránt, mert csak a' növények országából tétettek kölcsönösen a' hasonlitások. Egy szónok t. i. a' másikat bagolyhoz, másik szamárhoz hasonlitván; most pedig egyik szónok az ifjuságot a' tavaszszal legjókorabb kibuvó, de hirtelen felmagzó salátához hasonlitván, másik az ezt mondotta szónokot azon vén fához hasonlitotta, melly márlevelet sem hajtván, gyümölcsöt sem teremvén, semmi haszna nincs: pedig megengedjen szónok ur, árnyéka is van, hamuzsirt is készithetni belőle, ha levagják 's igy több haszna van, mint a' jókor felmagzott salátának. A' gyülés noha két hétig tartott, de a' fenérintett nevezetesb tárgyakon kivül, mellyek fentebbi tudósitásomba foglaltatvák's a' megye belügyeit illetőkön kivül, csak két tárgyróli vitatkozást számithatni az érdekesbekhez. Első a' m. helyettes ur dijelőlegezése, mellyet

jeles statusférfiuhoz járulni, azóta mind munkáji, mind a' haza oltárára tett nagyszerü áldozatai miatt is őt még jobban tisztelni tanultam, 's igy egy illy nagy hazafinak ezen lapokban megjelenő mély politikai isméretteljes irányczikkeivel csekély tudósitásimat is fölvétetni szerencsémnek tartom. A' levelező.

ismé kedvencz alkalmul ragadtak meg a' m. helyettes ur személyes bántalmára; tb. N. J. ki különben szónokink közt egyike a' kitünőbbeknek, illyformán nyilatkozott: azt hallá hogy a' főisp. helyettes a' megyében legszebb, legbölcsebb 's leggazdagabb ember, azért volnának anyi irigyei. A' szépséget ő azonban arczbőr vékonyságában helyzi, az okosságra nézve a' megye viszonyai szólnak, gazdagságranézve pedig szóló magát gazdagabbnak tartja, mert kiadásit jövedelméhez méri 's ha 40 ezer röblös földje nincs is, még is szégyenlett volna hivataldijt előlegezni. Sajnálja hogy jelen nincsen, mert szerette volna ezt neki szembe mondani azon keserüséget, mellyet érzett akkor, midőn a' helyettes, még mikor csak tekintetes ur volt, az urbéri taksának pengőben fizetése miatt azzal szégyenitette meg, hogy ha neki tetszik, engedje el a' füstpénzt jobbágyainak. Ügyvéd K. J. e' tárgyban szemére lobbantá a' személyes gyülöléget tb. N. J.nek, mondván: hogy szónoklata eléggé mutatja, miszerint itt személyeskedés viszi a' fő szeretet, a' közügy pedig csak köpönyegül használtatik a' személyeskedés beburkolására. Ezt követte K. J. volt főisp. ki ohajtotta, bár a' szónok maga személyes passiót ne emlitette volna, mert igy felülről is azt hiendik, hogy a' megyét passio és személyes gyülölség vezeti, a' minthogy igaz is, azon kivétellel, hogy felül tudják jól ezeket, miszerint nem a' megye, hanem néhány olly egyed teszi mind ezt, ki a'magányos gyülölséget a' megyei terembe viszi: mellynek következése az meg h. felülről még is az egész megye dorgáltatik, e' miatt 's az 1723dik törvényczikkre, melly az illedelem és mérséklettel párosult tanáeskozást parancsolja, emlékezteti a' fenső k. parancs a' megyét; de a' szónok urak magokat ezen törvényhez nem szabják, talán azért, hogy az a' tölök ugynevezni szokott avas Corpus jurisban van, gyébiránt reménlhetni, ha ohajtásuk szerint a' minden évben tartandó orsz. gyülésen frisebb törvényeket hoznak, azokat majd jobban tisztelik, ha csak azokról is azt nem mondják, mi a' sz. irásban van: „Büdös uram, mert már 4ed napos.“ Egyébiránt tb. N. J. urnak hasonlóképen esett ezen kis contemptus, miért utánozza ezt a' gyülésen; maga is ügyvéd collegájit „per uram és per dominе audiat“ miért szólitgatja: azoknak is épen ugy illik ez, mint tbiró urnak. — Másik érdekes tárgy volt a' micskei község részirül a' diák szert. megyés püspök hivatalos levelének a' község által szokott küldetése elleni folyamodás, melly szerint annak tovább szállitását a' község megtagadván p ü s p ö k ö m s g a az 1786diki 3. parancs értelme szerint helybeli lelkészt a' járásbeli szolgabiróhoz utasitván, a' sz.biró a' községnek a' hivatalos levelek további vitelét kötelességeül tette. Ennek egy kis rajzát kell adnom. Megyés püspök ur mult nyáron az egész megyében az ugynevezett atyai látogatást tevén Micskén is megjelent 's miután a' helybeli hirtokosak l á t o g a t á s á b ó l szállására ment, többektül kisértetve, a' püspöki megye pénztárából épitt r. kath. iskolát, melly olly tágas épület, hogy, ha nem 14 házbul, hanem az egész helység r. katholicusból állana is, elég volna, megtekintvén, ő méltóságát figyelmeztetém az iránt, hogy mivel ezen nagy épületre alig jár öt hat gyermek, legalább azegyik nagy terenet fordittassa által, kisdedovó intézetté, ugy is 6 éves korukig vallásra a' gyermekek nem tanittatván, kivánatos lenne, hogy az emberiség javára állitson ő nagysága egy kisdedovó intézetet, a' nagyobbik termet e' végre engedvén, legyen első ezen megyében, ki kisdedovó intézet által a'nép jobb neveltetése alapját veti meg.'S ezt méltósága meg is igérte, volt is szives csekély személyemmel ez iránt értekezni, de épen ezen értekezés után történvén ezen tette a' micskei községnek, ő méltósága ezen ajánlatát, mig a' dolog el nem intézteik, felfüggesztette. Hogy a' protestans községek a' magok lelkészeik levelét sem viszik, hanem több helyen azt a' narangozók hordják, az igaz; 's ha e' szempontbul veszi el a' község e' dolgot, hogy ebben viszonosság (reciprocitas) nincs, az fájhat; de nem azért tartoznak a' communitasok a' püspöki hivatalos leveleket tovább küldeni, mintha ezzel a' r. katholicusok mintegy uralkodni akarnának felettök, hanem azért, mert a' püspök: hatóság, már pedig egyik hatóság szokta is 's tartozik is egymás leveleit tovább küldözni, mert ezt az igazság kivolgáltatása kivánja, kivált a' merre posta nem jár. — A' püspökök mikor beiktattatnak, a' megyék küldöttségeket nem azért küldenek, mivel püspököt installálnak, mert mivel ugyszólván rokon rangu hatóság tartja ünnepét. Hogy épen mostan, 's épen a' micskei közönség serkent fel az egész megyében, mind az időt, mind a' helyet roszul számitotta ki, midőn t. i. a' m. megyés püspök ur, illy emberileg 's valláskülönbséget nem ismerő hazafiui érzelemmel kiván gondoskodni, róluk, nagy következetlenségnek látom azt, 's hogy épen ezen püspök alatt berzent föl, és épen legelőbb a' micskei communitas, nem inkább az elhunyt elöd alatt, kinek leveleit vagy még pastoraléjat is, melly ellenök szólt, minden legkisebbzugolódás nélkül küldözték. Komáromy György követ lemondván követségéről, april 29kére van kitüzve a' választás. Micskén martz. 25én idősb Szilágyi Lajos. Más hiteles kéztül meg ezeket kaptuk:

Biharban folyo hó 9kén esti 7órakor B. J. m. alispán urnál, mintegy 60 tekintélyes férfi gyült egybe, kik között volt nem nemes létére a' bárodi kerületi nemesség főhadnagya is. Az alispán rövid beszédében, ezen érdemteljes urak egybehivatásának okát előadván, azon ohajtását jelenté ki, hogy legelőbb is a' pártok közti csend és barátság állittatnék helyre; mire nézve ugyan már régebben a' kir. biztoshoz egy mindeddig figyelembe nem vett nyilatkozat adatott be (megjegyzendő: hogy ezen nyilatkozat szerint a' jelenleg uralkodó zabolátlan párt a' b é k é r e 's egyetértése olly feltétel alatt jelenté ki készségét, ha a' főisp. helyettes, a' fő orvosi hivatalt választásra bocsátja *); a' tiszti főügyvéd felfüggesztetését visszavonja; a' főjegyző ellentett követelésekkel fe hagy, szóval elismeri, hogy a'megye jelenlegi zavarát és felháborodását önhibája okozta!) Azután, a' menynyiben az e' szerint barátilag egyesült Rdek, legbiztosabban választhatnának követet, jelenleg a'felett tanácskozzanak 's t e g y é k meg a' szükséges határzatokat. Az a l i s p á n ezen beszéde után egész negyed óraig t ö k é l e t e s n é m a s á g u r a l k o d o t t, mellynek valahára véget vetendő királyi tanácsos B. M. ur ekképen szólalt fel: nem ismérheti meg ezen gyülekezetnek azon igényét, hogy annyi ezer meg ezer megyei nemesnek jogait korlátozhassa; az itt hozandó határzatok egyedül csak a' jelenlevő részeseket kötelezhetik; egyébiránt maga részéről az ellenfélt biztosithatja, hogy ha ez is hasonló érzettel járul hozzá, ő senki ellen ellenséges indulatot nem táplál keblében. Mi pedig a' követválasztást illeti: a' megye, több alkalmas egyednek, kik e'megbizást elfogadhatnák, birásával szerencsés 's nevezett is azok közül mintegy 12—16ot. Ezután felszólalt Cs. F. ur T. mellett n y i l a t k o z v a, és az előtte szótat candidatusa megnevezése iránt sürgetve, mire a'nevezett kir. tan. viszonzá: az általa előszámlált egyedek egymáshoz mindenekben hasonlók, ugy hogy, ha az országgyülésnek még csak kezdete volna, érdemes neveiket külön jegyzékekre irván, azok közül huzna ki egyet; de mivel már vége felé jár, azon érdemes urak közül pedig mindenkinek előisméreteket szerezni és az előirományokba bele tanulniok kellene, mire az idő hijányzik: ennélfogvást a' követségre ollyan egyedet lát szükségesnek ajánlani, ki már az országgyülési munkálatokban tettleges tapasztalással bir és a' törvényhozói pályán dicséretes kisérleteket is tön; mihezképest P. L. **) ur mellett nyilatkozik, kit ugyan személyesen nem, hanem csak hirében, nevében ismér. Mire az ellenfél részéről, jajveszéklés lön. Felugro t erre B. L. és olly nyilványitás mellett, hogy itt az egyességnek 's barátságnak semmi lehetsége, miután k. tan. ur ajánlása által kimutatá, hogy P. L. ur lenne é r d e m t e l j e s második alispán ur feljebb juthatásának akadályaul kitüzve; 's T. részére szavazott, B. G. pedig azt v i s z o n z á: hogy a' nevezett férfi mellett épen azért sem szavazhat, mivel azt k. tan. ur ajánlá. Ekkor S. Gy. előre bocsátván, hogy a'conservativek három év elforgása alatt most legelőször olly szerencsések, miszerint conferentiába meghivatásra méltatvák: azon általányos elv előleges megállapitásának szükségét terjeszté elő: katholicus vagy reform. választassék é? és az alapos okok előszámlálásával reformatus mellett nyilatkozott. Ehez járult az egész gyülekezet véleménye, 's annak folytán, az ellenfél a'hivatalától felfüggesztett tiszti főügyvédet D. hozta szőnyegre. Tüzesebb vitatkozások után határoztatott: senki sem becsületes ember, ki korteseket használand. De ennek egy főszolgabiró 's annak sógora D. L. n a g y tüzzel ellenmondott. Az elnök kijelenté tehát: kiki tegye azt, a' mit akar, és igy a' korteskedések derekasint és botrányosan folynak. A' conferentiát-megelőzte napon Mihályfalván nagy verekedés történt, mellyben B. V. és B. G-nak fija tetemesen részesültek. Meghivá ugyanis B. G. az érmelléki nemességet magához Mihályfalvára lakomázni: de azon a'helybeliek meg nem jelentek; ebéd után a' felborozott társaság muzsikával és zászlóval az utczákon fel-alá járkálva énekelvén: „D. megy Pozsonyba, P. pedig pokolba“ a' mihályfalvi nemesek visszafelelének, hogy: „P megyen Pozsonyba, 's D. megy pokolba“ ennek néhány főbeverés 's oldalborda-összezuzás lön következménye. P-L-t, ki Váradon megjelent, lelepésre kivánták birni, mire az válaszolá: mivel ő fel nem lépett, le sem léphet, egyébiránt rágalomnak nyilványitá, mintha ő pénzt előlegezett volna, mert azt nem tette; de már most szükség esetében bizonyosan fog pénzt adni. E' szerint a' korteskedések mindenfelé folynak. A' D. pártiak győzelmök felől elhitetvék; szintugy a' P. részen levők teljes bizodalommal néznek elibe ohajtásaik legszebb eredményeinek.

*) A' fő orvost főispáni helytartó ur előde nevezte ki, mostani főispáni helyt. ur tisztválasztáskor hivatalában megerősitette, mit később saját aláirása alatt kelt k. k. leirátában ő Felsége is megerősitett.

**) P. L. az 1839 — 40diki országgyülésen hevesmegyei követ volt.

Spanyolország.

(Pidal a'fogoly követeket meglátogatja. Pascual a' madridi és alcalai összeesküvés részese; Olozaga Londonban Esparteronál kihallgattatást nem nyer; az ország állapotja; nézetek Izabella házasittatása iránt; Krisztina özvegy királyné Victoriával Euben tanakszik). Pidal a' cortes mérsékpárti elnöke is egyike volt azoknak, kik a' nyert engedélyt használván, a' fogoly követeket meglátogaták. Pascual nemcsak az alicantei zendülésben vön részt, mint Cortina, Garrido, Garnica stb, hanem a' madridi és alcalai összeesküvésben is, 's egy nem rég bekerült osztálynokkal, ki összeesküvési gyanu miatt önként jelent meg a' közügyész előtt, igen barátságos viszonyban áll. — Olozaga, mihelyt Londonba ért, tüstint azon igyekezett, hogy Esparteronál kihallgattatást nyerjen, mit azonban ez kereken megtagadott. Olozaga azért esett az angol ministerség előtt kedvetlenségbe, mert részt vön az O'Connell tiszteletire adott ünnepélyekben, kinek a' volt spanyol kormányzó elleni gyülölete köztudomásu. Krisztina özv. királyné visszatérte óta folyvást hallgat 's viszszatartózkodó. Egyébiránt nyájas mindenek iránt, kivált pedig azok irányában, kik Esparteróhoz leghivebben ragaszkodtak. Spanyolország nagyot sülyedt. Sündörgés, hizelgés és suttogás napi renden vannak most. Azok, kiknéhány évelőtt Krisztinát kiüzték 's folyó- és röpiratokban versenyt gyalázták, most lábainál csusznakmásznak. Izabella házassági kérdése most főszerepet játszik. A' kormánypárt franczia hggel ohajtaná Izabellát egybeházasitni. Gyakran kérdezék már ez iránt az özv. királynét, ki azonban mellőzőleg csak azt felelte, hogy azzal nem kell sietni, mert Izabella alkotványos neveltetését szükséges előbb tökéletesitni, hogy népét 's ennek szükségeit kivülbelül ismérhesse. Ezon az jelszó, mit Párisból eljöttekor kapott. Mivel a' franczia párt hivei isméretesek azon diplomatai akadályokkal, mik Izabellának Aumale hggel egybekelését gátolják, mellékutra tértek, mit másutt valahol födöztek fel. Izabella kezével t.i. más k.hget szándékoznak szerencsésiteni; nővérét ellenben Aumale hghez adandják. Azt tudják, hogy Izabella gyönge testalkotásu 's több orvos véleménye szerint első gyermek-ágyát alig élendi tul (?). 'S igy ha e' szerencsétlenség megtörténnék, akkor nővére 's Aumale hg fognának a' spanyol trónra jutni a' nélkül, hogy akár Anglia, akár az európai diplomatia legkevésb akadályt gördithetnének illy puszta esemény elé. — Hiteles beszéd után hirlik, hogy Krisztina királyné alattomban Eube rándult Victoria ott mulatása közben. A' lapok ugyan hallgatnak erről, mert legnagyobb titokban történt 's egy Kriszt. szolgálatjabeli egyed által pattant ki. Krisztina megkérte Victoriát: birná arra mindenkép kormányférfiait, hogy Esparterot ne pártolják, 's igy a' krisztinapártiak győzelmének mi se álljon utjában. Aberdeen lorddal tartott hoszszas tanakodásában pedig, Anglia részire kedvezőbb 's terjedelmesb kereskedési szerződést biztositott, mint valaha Esparterotul csak kivántak is. Mindezt, a' barcelonai, alicantei 's cartagenai zendülés kimenete eléggé fel fogja világositni. Ha ez való, ugy a' mérséki párt kettős igát ró majd Spanyolországra: Francziaország politikája 's majdan családszövetsége által uralkodik rajta, Anglia pedig iparmüveivel fogja azt elárasztani. Narvaez leköszönését, miután Bravoval egészen meghasonlott, naponként várják. Narvaez azt kivánta, hogy a' mérséki párt minden előkelőjit, még azokat is, kik a' nagy forrongás alatt mit sem lenditettek, főhelyekre alkalmazzák a' közügyek vitelében; a' minister-elnök azonban hevesen ellenszegült ezen kivánatnak, melly szerinte a' kormányt csak zavarokba ejthetné. Narvaez erre leköszönéssel fenyegetőzött, mit a' kabinetben alkalmasint elfogadnak. —

(Izabella királyné 's a' cadizi hg jegyesek). Párisba april 12d. érkezett követségi futár azon tudósitást hozá a' ministerségnek, hogy Krisztina királyné d. Francisco infanssal egyetértve, Izabella királynénak a' cadizi hggel egybekelését elhatározta. A' nyár folytában megtörténendő egybekelést általányos politikai bünbocsánat fogja ünnepélyesitni.

Anglia.

(Albert hg. Abinger lord halála következményei.) A' kormány egy gőzösét Ostendébe küldé, hogy a' Németországból visszatérő Alberthget Doverbe szállitsa át. Abinger kincstári főb. halála következtében nagy változások fognak a'főhivatalnokok közt történni; az egymást felváltandó személyek már kijelöltetvék. Mivel pedig az erre kitüzött jogtudósak azalsóház tagjai, ezeknek pedig ha hivatalt vállalnak, a' követségről le kell mondaniok, tehát néhány uj választás fog történni, miket a' whigek magok részire igyekeznek megnyerni.

Franczia országh.

(Taiti tudósitások. Dupetit-Thouars aligha elfogadja a' megtiszteltetést. Vélemény a' spanyol kormányváltozásról.) A' taiti tudósitásokat a' ministerség csak részenkint nyilványitja. Hirszerint Pomare királyné

Nicholson commodore hajójára vonult, szárazföldi lakába csak akkor térendő viszsza, ha Lajos Fülöp válasza megérkezik. D. Thouars tengerésznagy az aláírás utján neki szánt érdemkardot csak ugy fogadhatná el, ha a' status szolgálatából egészen kilépne, mit nem várhatni. Krisztina királyné Madridba visszatérte óta mind inkább szilárdulni látszik azon vélemény, hogy a' kormány alkotványos utra tér viszsza, a' mostani kivételes helyzet, mellyben az ország sinylik, megszünendvén. A' mostani ministerség csak néhány tagjai, köztük Bravo, tartják magokat szilárdul a' már megkezdett modorhoz, hogy t. i. Spanyolország intézvények által kormányoztassék, 's pótoltassanak a' hijányzó törvények. Krisztina királyné, kinek gondolkozásmódját mint beszélik, utóbbi években szerzett keserü tapasztalási, a' valódi, minden bigottságtól és szineskedéstől egyiránt tiszta vallásosság lényegesen módositották 's megváltoztatták, elég alkalommal birt Spanyolország nyomoru helyzetét mivelt nemzetek virágzó állapotjával összehasonlitani, 's ugy látszik, erős meggyőződése, hogy valami történjék, mi állandó 's tartós nyugalmat szerezzen az országnak.

Olaszország.

(A' bordeauxi hg házassága. Olasz szökevények Maltán. Az ausztriai ezredeknek induló parancs adatik.) Olasz határszéli levelek szerint, a' bordeauxi hg és Mária Karolina szicziliai hgnő közötti házasság már annyira megérettnek mondatik, hogy e' tekintetben minden kétkedés szükségtelen; és csupán az angoulémi hg betegsége az ok, melly miatt az ekkorig már teljesen meg nem történt. Corfui hirek szerint közelebb egy nagyrangu olasz tengerész két fija Malta szigetére menekült, hol most épen nagy számmal tartózkodó olasz-szökevényektől az ismeretes főnök Mazzini Londonból váratik. Mindenesetre Olaszország jelen állapotja felette komoly szint kezd ölteni, mint ezt a' Times egyértelmüleg azon levéllel, melly e' tárgyban Londonból közelebb érkezett, eléggé kimeriti; szerinte Londonban központi biztosság müködik több idő óta a' ‚fiatal Olaszország' érdekében, 's hol egy a' leghevesebb szellemü demokrata vezetőkkel ellátott olasz iskola is létezik, melly nemcsak gyermekek, hanem fölserdültek által is látogattatik. Az ő hazafiuskodásuk inkább forradalmi szenvedélyek mint hazájok javát ohajtó buzgalom bélyegét viseli. Ezen társaság tagjai kezet fogva más számüzött 's Parisban tartózkodó földijeikkel egész Olaszországot fölkelésre buzditgatják. E' társulat corszikai ügyvivője, már egy meglehetős harczra elkészült csoportot gyüjte, melly csak a' legelső jeladásra várakozik. Olaszország belsejében sem hevernek a' titkos társulatok cselszövői. Mondják, hogy czéljok oda törekedni, miszerint a' forradalmi felkelések Bolognában, Perugiában, Anconában és Nápolyban egyszerre történjenek, 's hogy majd Róma felé induljanak, ott a' köztársaságot kikiáltandók! A' bolognai kormányzó felette nyugtalanitó hirekkel tért vissza Rómába, Calábriában már egy kis zavargás is volt, Szicziliában pedig tudva van, hogy több forradalmi vezér tartja magát készen az első összecsapásra. Most kérdjük: vajjon ezen mindenütt mutatkozó elégületlenségnek oka ismét hol rejtezik?

(A' jezuiták Parmában ismét visszaállittattak.) Milanói levelek jelentik, hogy Mária Luiza uralkodó főhgaszszony közelebb kiadott rendeleténél fogva a' jezuita rendet tartományaiban ismét visszaállittatván, egy Parmában alapitandó jezuitakolostor-épitésre engedelmet adott. Ezt követte azon határozat, hogy a' másodoktatás és a' bölcsészeti előkészületek jövendőre ezen rend által fognak vezéreltetni.

Oroszország.

(Pétervári hirek. Cserkesz mozgalmak. Cseglovsky életrajza.) Pétervári hirek szerint czárné ő fels. junius vége felé Berlinbe fog érkezni 's néhány héti ott mulatás után Pétervárra viszszatérni. Meglátogatandja é a' czár az idén Németországot vagy nem, még bizonyosan nem tudhatni. Leuchtenberg hg Stockholmba utazott sógorát Oszkár királyt üdvözlendő 's egyszersmind atyja halála miatti sajnát a' pétervári udvarnak megviendő. — Katakazi az Athenben volt orosz követ Odesszában 's Moszkauban hosszas mulatás után végre Pétervárra érkezett 's jövendőjét családja körében távol minden hivataltól szándéka tölteni. — Mart. 27kei legf. napiparancs által sok előléptetés történt a' kaukazusi seregben. Minden felől nagy hire szállong annak, miszerint a' hegylakók hallván az ellenök inditott nagy készületeket, minden erejöket iparkodnak összeszedni 's föllegyverzett népök máris 90 ezerre rúg. Ezen cserkesz népet többnyire franczia 's lengyel tisztek vezérlik; az orosz kézre került foglyok közt is számos külföldi volt. — Az orosz irodalom legujabb tüneményei közt leginkább vonja magára a' közönség figyelmét Cseglovsky örnagy életrajza. Ezen agg hadász, már most 107 éves, 52 évig számüzetésben élt Szibériában, hova ártatlanul 's minden kihallgatás nélkül küldetett volt. Életének főpontjai ezek: 1762ben katonának állott; a' 7 éves háborúban harczolt, Kolberg bevételénél megsebesittetett 's elfogatott; a' krimi táborozásban szinte megsebesülten török kézbe esett; 4 év mulva viszszakerülvén, először léptettetett elő. II. Katalint krimi utjában mint hadnagy kisérte, hol igen szép külsejü ifju 's jó tánczos levén, egy tánczmulatságban a' czárnétól aranyszelenczét kapott, az erre következett török háborúban pedig arany kardot és keresztet. Mikép maga irja le, maga ellen böszitette az akkor szinte mindenható Potemkin hget az által, hogy egy lengyel hölgynek megtetszett, kinek a' hg is hódolt, miért szolgálati hanyagság örve alatt azonnal Sziberiába vitetett. Kérelmei félszázad mulva mégis Pétervárig hatottak 's ott találta fel Astraeát. A' czár 1842ben adott rendeleténél fogva Cseglovsky nemcsak szabadságát, hanem volt kapitányi rangját is visszanyerte. Ezen kegyelmet ő személyesen akarván megköszönni, 1843d. február 12kén nagy szegénységben Pétervárra érkezett 's ő felségöknél több rendü kihallgattatást nyert. A' czár legközelebb örnagyi ranggal 's illő nyugdijjal ajándékozta meg. Több magányostól pénzzel is segittetvén, Cseglovsky ismét Irkuczkba, számüzetési helyére önként tért vissza, hátralevő napjait ott leélendő.

Aldunai tartományok.

(Számos halálraitéltetés.) Bármit kürtölgessenek némelly hirlapok Szerbia nyugalmáról 's rendes boldogságáról: naponként szomorúbb jelei tünedeznek fel annak, hogy Szerbia politikai ege felderülés helyett mindig mélyebb gyászba borul. Az utólsó forradalom győztesei rend, szilárdság 's mérséklet helyett még mindig a' legvadabb erőszakkal törekszenek fentartani hatalmokat. Lelkiismeretlen vádlókat pazarul jutalmaznak 's jó tanácsokat megvetnek. A' hét százra menő politikai foglyok közül 70, tehát mintegy minden tizedik halálra itéltetett a' Kragujevácban összeült rendkivüli törvényszék által 's ez itéletet a' belgrádi fölebbviteli szék is megerősité 's közhiedelem szerint megerősitendi Sándor hg is; 's igyez eddigi jelképét, miszerint még semmi rosz akaratot 's kegyetlen szivet nem mutatott, uralkodása jelleméről letörlendi. Az elitéltek közt sok tekintélyes 's érdemes honpolgár van, például a' volt minister Rajevics Czvetko, volt tanácsnokok: Gligorievics Vule, Herbes Tivadar, Tuczakovics Péter, Sabaraez Milutin; Ivanovics Lázár, es a' Bogdan kapitány által megöletett Andrejevics tanácsnok 20 éves fia. Az embertelen bánásról 's ütlegekről, mikkel ezen foglyok kivétel nélkül tetéztetnek, csak szemtanu győződhetik meg tökéletesen. De a' szabadon járó szerbek szabadsága sincs biztositva, minek szomorú példája volt nemrég egy szerb, kit Belgrád egyik utczáján egy török ártatlanul jatagánnal leszabdalt, 's az e' miatt támasztott panaszra a' szerb kormány csak azt felelte, miszerint a' török elől ki kellett volna térni, egy ember miatt nem zavarodhatni a' törökkel kellemetlenségbe. Láthatő ebből, milly alázattal van a' szerb kormány a' porta ellenében.

ÉRTESÍTŐ.

Haszonbérbe adandó vas- és papirgyár, malmok és korcsmák.

T. ns Sárosmegyében Bártfához 1¼ órányira eső's mlg. gr. Forgács István urő nsága hertneki uradalmához tartozó mariavölgyi vasgyár, 1 olvasztókemenczéből és 4 hámorból álló, a' hozzátartozó épületekkel, mintegy 30 holdnyi szántóföldekkel 's kertekkel, vasbányákkal 's évenkinti 2500 köb öl fával, f. évi jul. 1ső napján a' nevezett gyárban tartandó árverésen jövő 1845d. évi jan. 1ső napjától kezdve 6 vagy több évre haszonbérbe adatik. A' többi feltétel v. Kassán a' mlgos tulajdonos grófnál, vagy alulirtnál Csákányban Kassa mellett bővebben megtudható.

Tovább a' nevezett uradalombeli Lukó helységben egy jól rendezett papirgyár, nemkülönben a' kisebb királyi haszonvételek u. m. korcsmák és malmok, Lukó, Livó, Kruzslyó, Boglyárka, Krive és Krizse helységekben ugyanazon alkalommal tartandó árverésen szinte 1845 évi jan. 1jétől kezdve 6 egymásután következő évre haszonbérbe fognak bocsáttatni. — Csákányban mart. 31kén 1844. Jánik Ferencz m. k. uradalmi felügyelő. 1—3

Hirdetvény.

A' nmgu m. k. udv. Kincstár rendeletéből közhirré tétetik, hogy a' tokaji kincstári uradalomhoz tartozó tokaji, tarczali 's mádi kir. szőlőkben 1841ik évben termett 27 átalag 5 puttonos és 23 átalag 4 puttonos aszuborok f. évi april 29ik napján Tolcsva m. városban az ottani kincstári számtartói laknál tartandó közárverés utján, készpénzfizetésért eladatni fognak. A' venni szándékozók a' borokat a' tolcsvai kincstári pinczében az árverés előtt megkóstolhatják. Kelt Budán april 3kán 1844. 1—3

A nmlsgu m. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: miszerint f. év junius 4én kamai Ungvár m. városában az ottani uradalmi felügyelő irodájában tartandó nyilványos árverés utján f. évi novemb. 1ső napjától kezdve három egymást követő évre következő kir. javak lesznek haszonbérbe adandók, és pedig Ungvár városában

1) A Fejérhajó név alatti négy boltocska.
2) Az ungvári vassavanyu fürdő.
3) Az ungvári ‚Domb'-korcsma.
4) korcsma mészárszék
5) Alsódomonyai korcsma
6) A gerényi „ „
7) „ daróczi „ „
8) „ hoszszúmezei „ „
9) „ lakárti „ „
10) „ kereknyei „ „
11) „ begengyát-pásztélyi
12) „ bukóczi „ „
13) „ csernoholovai „ „
14) „ domasinai „ „
15) „ dubrinicsi „ „
16) „ husznai „ „
17) „ kis-bereznai „ „
18) „ k. básztélyi „ „
19) „ kis turiczai és lipóczi korcsma
20) „ knyohinyai „ „
21) „ kosztyova-pásztélyi „ „
22) „ mircsei „ „
23) „ mokvai „ „
24) „ nagy-bereznai „ „
25) „ magy. turiczai „ „
26) „ ó-szemerei „ „
27) „ orosz-mocsári „ „
28) „ paszikai „ „
29) „ perecsényi „ „
30) „ polenai „ „
31) „ poroskói „ „
32) „ rákói „ „
33) „ turia remetei „ „
34) „ roszkoka-pásztélyi „ „
35) „ szmerekovai „ „
36) „ sztricsavai „ „
37) „ sztavnai korcsma hus-vágás jogával.
38) „ szuhai „ „
39) „ tichai „ „
40) „ uj-kemenczei „ „
41) „ uj-szemerei „ „
42) „ viszóki korcsma a fürdővel
43) „ viskai „ „
44) „ vorocsai „ „
45) „ voloszankai a luchi italok mérése jogával.
46) „ zábrogyi korcsma
47) „ zausinai „ „
48) „ zaricsói „ „
49) „ zahorlei „ „
50) „ alsó-domonyai húsvágás joga.
51. turia remetei „ „
52) „ csernoholocsai „
53) „ n. bereznai „ „
54) „ turia remetei „ „
55) „ zábrogyi „ „

melly elősorolt haszonvételek kibérlésére az abban résztvenni kivánók elegendő bánatpénzzel, 's készpénzbeli vagy egyéb elégséges biztositékkal ellátva a fenirt napra, és helyre ezennel meghivatnak.

A haszonbérleti föltételek Ungvároń és Nagy-Bereznán a kamarai uradalmi tisztartóságoknál olvashatók. Budán febr. 28. 1844. 3—3

Egy a' mezeigazdaságban, és számadásokban jártas 's bizonyságokkal ellátott gazdatiszt kerestetik. Értekezlethez akár személyesen akár bérmentes levelek által t. Kozicz Sándor táblai ügyvéd urral az országuton 2d. sz. alatti Vigyázó házban. 2—3

Hirdetvény.

Főmélt. Eszterházy herczegség lovász mesteri hivatala részéről közhirré tétetik, hogy f. 1844dik évi aprilis 29kén 11 órakor Bécsben a Rennveg nevezetü külvárosban levő herczeg Schwarzenbergféle palotában 33 ozorai ménesbeli lovak, május 8kán pedig Mariahilf külvárosban levő hg Eszterházyféle palotában 16 darab eredeti angol telivér az Eszterházy ménesből árverés utján a' többet igérőknek az igért árnak azonnali letétele mellett eladandók lesznek, — a' venni szándékozók a' fen kitett helyekre és kitüzött határnapokra illendően meghivatnak. 2—3

Serház haszonkibérlés.

Székes-Fejérmegyében keblezett Adony m. városban, az uradalmi serház minden hozzá tartozó haszonvétellel f. 1844dik nov. 1ső napjától kezdve, 3 vagy 6 évi eszteudőre május 1ső napján tartandó árverés utján a' többet igérőnek bérbe fog adatni; a' vállalkozók 320 ft. p. p. Czél előleges letételével ezzel meghivatnak. A' feltételek a' tisztartóságnál megtekinthetők. 3—3

Árverési hirdetés.

Báró Podmaniczky Andor ur és nej csődtömegéhez tartozó jármos ökrök számosabb selymes juhok, gazdasági eszközök, gabona, széna, szalma, az aszódi pinczében bor és egyéb ingóságok csődválasztmányi határozat következtében készpénzért eladandók levén az árverés e' következendő időkben fog tartatni:

1) Pestmegyében kebelezett Harka pusztán folyó évi aprilis 15én, midőn maga ezen pusztabeli rész is haszonbérbe fog adatni, ha előbb iránta egyezkedni nem lehetne.

2) Fejérmegyében Baracska szomszédságában fekvő Szent Iványi pusztái aprilis 19kén.

3) Pestmegyében Aszódon apr. 22én Kiskartalon apr. 23kán

4) Nógrádmegyében fekvő Kisfalud másképen Krakkó pusztában apr. 25én

5) Hevesmegyében fekvő Recs helységben apr. 27kén, melly helyekre é határidőkre a' venni szándékozók illendően meghivatnak. Kelt Pesten martzius 21kén 1844. 3—

Dunavízállás: Budán april. 23dika 13' 0'' 0''' a' 0 fölött.

PEST, vasárnap april. 28kán

JELENKOR.

1844. 34dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétül julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával, april 1jétül december fogytaig számlált 3/4 évre pedig 9 p. for. elfogad előfizetést *a' Jelenkor és Társ.* szerk.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; felszólitás nemzetiségünk ügyében; két korszerü kérdés és jutalomtétel; Országgy. közlemény: kiegészitések a' frdi 134d. üléshez a' városi munkálat ügyében; a' 138 és 139d. frdi ülés részletei a' büntető törvénykönyv névszerint a' mintabörtön, magány- és hallgató rendszer 's büntetési scala tárgyában egy ifj b. czáfoló beszéde a' RRd. ez ügy iránti másod üzenetjökre; 182d. ker. ülésb. a' bányászati munkálat elfogadtatott; 183d. ker. ülés a' városrendezési ügyben a' frdi észrevételek vizsgálatában a' 65d. §ig jutott; a' 185d. ker ülés tovább szintazon tárgyban a' 89 §ig; mellyben 31 megye 16 ellen a' zsidók polgár-képességét a' frdi módositás szerint a' zsidóügynek exprofesso felvételeig halasztotta, miért is ez cs. inditványa szerint a' petit onalis választmányra bizatott, szintekkor másod szavazás tárgya lett a' polg. qualificatio, mellyben 32 megye 16 ellen a' frdi módositást el nem fogadta; 186d. ker. ülés szintazon tárgyban a' frdi módositásokat a' 143 §ig haladta meg, a' 105 és 106 §§ak frdk általi kihagyatása viszhangra nem talált; budapesti napló: városi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; a' vukovár-fiumei vasutvonal; iparegyesület; Kisfaludy-társaság; pestmegyei intasitás a' vegy. házassági másod k. leiratra nézve; Kecskemét utiszék-tartástól fölmentve; a' természettudom. társulat állása.)
Spanyolország (javitások a' kormányrendszerben; a' sajtó ismételi megszoritattása 's tef.)
Anglia (Albert hg visszaérkezése; O'Connell Corkban.)
Franczia ország (Joinville és Montpensier hgek; követkamrai ülések.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. k. fels. a' munkácsi görög kath. káptalannál Csurgovics János éneklő kanonokot nagy-préposttá, Csopey Tivadart olvasó-Zombory Jánost éneklő-, Popovics Jánost őrkanonokká, Ladisinszky Sándort pedig tanitó kanonokká; továbbá Becker János esztergami kanonokot komáromi főesperessé, és Jekelfalusy Vincze pozsonyi kanonokot esztergami kanonokká, a' czazmai káptalannál megürült tisztlbeli kanonokságokra pedig Martinchevics Ignácz nedeliczai és Suvich Ádám kapronczai plebánusokat kinevezni, végre Tahy László és Szálé János udv. kanczellariai fogalmazó gyakornokokat ugyanez kormányszéknél tisztbeli fogalmazókká; Eder Károly kincstári titkárt kincstári tanácsnokká kinevezni, és Fülöp József ügyész 's aligazgatót tanácsosi czimmel felruházni; ugy szinte Dobran János ügyvédet a' m. kir. udv. kanczellariához számfeletti udvari agenssé kinevezni méltóztatott. E' fölött:

Ő cs. 's ap. kir. Fels. Detrich Ignácz hradeki és lykavai kamrai ügyészt érdeme szerint nyugalmazni, 's a' zágrábi kir. akademiában mathesis- tanitóvá Petter Kajetán szép müv. 's bölcsészeti tanárt kinevezni k. mélt.

A' nm. m. k. udv. kincstár Takács Ferencz pestkerületi felügyelői gyakornokot es zéki sómázsálóvá nevezé; a' körösmezői 3 Oczadi ellenőrséget pedig Baternay József leordinai harminczadi ellenőrre ruházta. Luhyban a' kamrai alerdőszség megürült. Továbbá:

Király József győri sóárnok pesti sóárnokká; Wlkolinszky Antal gyakornok pedig magurkai szakványmesterré alkalmaztatott. Az alsó magyarországi bányatanácsnoki és főbánya-intézői hivatalra Landerer Ferdinand felsőbiberstollni bányaintéző; továbbá az als. magyarországi bányatanácsnoki és főhutai intézői hivatalra dr. Fuchs Vilmos agordoi bányaintéző; végre az aranyidkai érczvegyitői (amalgamationalis) ellenalkárságra Gaal János szomolnoki k. első hutaalkár alkalmaztaték.

Fölszólitás. Mennyire buzgókodnak nemzetünk némelly jelesbei, sőt ujabb törvényink is idegen ajku honfitársink magyarosittatásán 's nyelvünknek hazánkbani terjesztésén, sokkal isméretesb, hogysem azt itt bővebben érinteni lenne szükséges. Ez olly szép, és nemzetiségünkre nézve olly hasznos törekvés, melly ha sikerülend, lehetetlen a' legszebb jövendőt hazánkra nézve nem reményleni. Azonban nem cselekszünk é következetlenül, midőn itthon némelly, talán nyakas 's bennünket gyülölő idegen ajkuakat magunkhoz 's nyelvünkbeni egybeolvadásra akarunk édesgetni, akkor másutt, mind vérre, mind nyelvre velünk egy majd hatvan ezerbül álló összeget veszélyben látunk forgani, hogy szép magyar nyelvét 's magyar nemzeti jellemét, mellyeket több század óta ránk nézve, idegen földön, idegen kormány és nemzetek között a' jelen korig fentartott, most épen a' magyarság piruló hajnala korszakában veszitse el. Ezen környülállásban halljuk lenni moldvai magyar rokoninkat, kik idegen nyelvü (oláh) kormány alatt és szinte idegen nyelvü sokkal számosb 's a' kormánytul is pártolt nép között lakván, azon veszélyben vannak: hogy nemcsak ősi vallásukon, hanem ezzel magyar nyelvükön is lassanként kiadjanak. Sietteti ezen bajt a' felebb adott okon kivül még leginkább az is, hogy semmi, vagy csak igen kevés szellemi és vallási oktatásban részesülhetnek; mivel nagyobbrészint idegen olasz ajku papjaik vannak, kik a' helyett hogy magyar hiveiknek nyelvöket megtanulni, 's igy lelkipásztori hivataljoknak eleget tenni buzgókodnának, inkább annak gyakorlását még az isteni szolgálatban is minden módon elnyomni 's hátráltatni ügyekeznek. Ezek igazsága mind Gegő Eleknek, mind pedig más többnek hiteles tudósitásibul kiviláglik. E' bajon talán ugy lehetne segiteni, ha az emlitett olasz papok hivatalaikból elmozditatnának, 's helyettök magyarok, akár egy Moldvában felállittatandó intézetbül, akár Magyarorsz.bul vagy a' szomszéd Erdélybül rendeltetnének; 's ha továbbá legalább a' számosb magyar nyelvü 's lakosu helységekben iskolák magyar tanitókkal 's a' növendékek magyar iskolai könyvekkel láttatnának el. Ezeket kieszközleni a' legnemzetibb 's egyszersmind legkeresztyénibb feladat lenne. De mimódon lehetne ezt véghez vinni? — az itt a' kérdés. Gondolatom szerint ugy, ha hazánkban egy társulat alakulna, melly kegyes kormányunktól alakulhatására nemcsak engedelmet, hanem egyszersmind moldvábani foganatos müködhetésre pártoltatást 's közbenjárást is nyerne; továbbá ezen társulat tagjainak évenkint néhány forintot kellene áldoznunk, 's a' bejött összeg moldvai rokonink templomaik, pap- és iskolaházaik, 's tanitóik elősegéllésére 's egyéb szükségesre fordittatnék. E' társulatnak Pesten, mint hazánk középpontján, kellene alakulni, a' mire Pesten lakó melegebb keblü, 's nemzetiségünket kedvelő hazánkfiait ezennel bátor vagyok felszólitani! — Azon esetre, ha illy társulat összeálland, előleg a' fölebb kitett czélra negyven czüst forintot ajánlok, igérvén egyszersmind, hogy tovább is, mig élek, 's munkálkodásunk szükséges lend, tehetségemhöz képest, az adakozásban szives részvevő társ leszek. — os, Baranyában.

Két korszerü kérdés, és jutalomtétel. Mivel a' történetekbül és diplomatikábul tudjuk: hogy a' töröknek hazánkból történt kiüzetése után többen nemcsak egyes pusztákat's falukat, hanem egész, mostan virágzó 's sok ezret jövedelmező jószágokat magokhoz huztak: 1sö kérdés: A' világiak, v. az egyháziak birják é világosabb, és bizonyosb joggal jószágaikat?

Mivel továbbá tudjuk, hogy hazánk tágosb földbirtokosi között számosan találtatnak, kik alig töltenek egykét hónapot v. évet itthon öseiktül igen kedvelt váraikban vagy jószágaikban, hanem terjedelmes javaikból pénzöket öszszekaparván csakhamar kifutnak, és tetemes jövedelmöket 's talán azoknál többet is külföldön fecsérlenek el; holott az egyházi javak jövedelmei mind itthon, ezen szegény pénzetlen magyar hazában maradnak, 's igy az egyházi javak, annak, még a' legrosszabb kezeltetés mellett is hasznára vannak; bizonyos levén továbbá még az is: hogy majd minden intézetink 's alapitványink vagy egyedül, vagy nagy részint az egyházi rend bőkezüségének köszönhetik mind eredetüket, mind fenállásukat, támad a'

2dik kérdés: A' világi, vagy az egyházi javak kamatoznak é többet a' hazának? —

Én legalább mindenkor az egyházi javak fenmaradása mellett vagyok, jóllehet sem püspöki, sem egyéb egyházi, bármikép nevezendő javakkal és jövedelmekkel nem birok, de miután egynemes megye nagylelkü RRdei, hogy a' falusi iskolák jobb karba helyeztessenek, a' kath. papi javak elkoboztatását országszerte, szinte nagylelkűleg, inditványozák 's a' közönségesen ohajtott felvilágositás igen szép és igen nagy munkájából hazánk minden egyéb rendeinek befolyását mintegy kizárni akarja, bátorkodom az inditványozó m. tudósait nemcsak a' felebb kitett két kérdés bővebb megfejtésére felszólitani, hanem egyuttal még azon jótétek előszámlálására is, mellyeket, ezen ns megyének világi karai és Rdei, azoknak nyilt 's igen tágas mezejében korunkig tettek. Alulirt megmutatja: hogy egy kath. egyházi megyének püspökei legfölebb egy század alatt több jót tettek a' hazával, 's boldogságának előmozditására többet áldoztak, mint némelly megyének minden világi Rendjei Árpádtul fogva korunkig. Ha találkozik a' fentebb inditványzók közül, ki e' állitásomat eldönti, legnagyobb kincsemet neki ajánlom, t.i. négy régi magy. aranyomat: az első Zsigmondtól, a' második Alberttül, a' harmadik Wladislawtul; a' negyedik Corvin Mátyástól, a' gyürüt orrában tartó hollóval. — os, Baranyában.

Országgyülési közlemény.

A' frdi 134d. ülésnek csak rövid vázlatban adhatottrészleteit következőkkel egészitjükki: A' tanácskozást egy gr. nyitá meg inditványával, melly a' többség által elfogadtatott; előadásának veleje imez: A' városok alkotványos t. hozói joga felett kérdés nem lehet, azt kétségbe nem vonhatja senki hazánkban, hol a' városok a' 4dik rendet képezik. Nem is fogok ereszkedni ezen hisztóriai jog alapja fejtegetésibe; mert habár igen gyéren élvezték is ezen jogot utólsó időkben 's habár majd illusióvá csökkent az le, azon jog historiai alapját még sem tagadhatja senki. A' kérdés hát csak az arány körül foroghat, melly szerint a' városok ezután ezen jogotgyakorolni fogják. E' részben én azon arányt, mellyet a' t. RR. javaslanak, elfogadom, 's tiszta szivemből ohajtom, hogy ezen véleményem a' m. förendi táblánál többséget nyerjen, mert ez által a' méltányosság és igazságnak teszünk eleget, hazánk alkotványát pedig egy erőteljes támaszszal gazdagitjuk. Lejártak azon idők, hol a' nemesi rend ellenséges indulattal 's gyanakvó szemmel nézett a' városokra, mellyekben most az iparnak, müveltségnek 's hazánk kifejlődésének e g y i k leghathatósb tényezőjét szemléli; lejártak azon idők is, hol az aristokratia elszigetelt állása 's kiváltságiban helyezte dicsőségét, erejét. Nemcsak a' méltányosság, hanem az aristokratia önérdeke kivánja e' 19dik században, hogy a' 4dik rend, melly nagy részt nemnemes polgártársinkból áll, a' politikai jogok gyakorlatába helyeztessék, mellyek nélkülözéseöt hanemis a' hazától, de bizonnyal az alkotványtól's magától az aristokratiától elidegenitette; méltányosság kivánja kimondani azt, hogy a' 4dik rendet a' szerint, a' mint müveltsége, intelligentiája, jelentősége napról napra növekszik, gyámság alól kiszabaditsuk, 's hogy a' 4dik rend önérdekét tulajdon küldöttei által országgyülésen közvetlen képviselhesse; de ezenkivül a' monarchiát és aristokratiát semmi által nem biztositjuk inkább, mint ha az aristokratia érdekével a' 4dik rend érdekit egyesitvén's összeolvasztván, az aristokratiának a' 4dik rendnél sympathia eszközöltetik, nem pedig az által, ha az aristokratia minden más osztályt tulajdon érdekei képviseléséből kizár. Azoknak pedig, kik ez által aristokratiai életünket veszélyeztetve találják, 's kik a' demokratiai elemek tulnyomóságától tartanak, megnyugtatására meg kell jegyeznem, hogy én egy olly demokratiától, mellynek politikai joga elégséges vagyonbeli qualificatiókon alapszik, mellynek a' közcsend és bátorság fentartása ugy fekszik szivén mint nekünk, melly demokratia hazánk anyagi és szellemi elömenetelét, kifejlődését, i p a r á t és szorgalmátelőmozditja, illy demokratiától én nem tartok. Egy illy demokratia a' hazát és alkotványos életet veszéllyel nem fenyegeti; sőt szükséges, hogy egy olly demokratiára, egy illy vagyonos középrendre támaszkodjunk azon számos demokraticus elem ellen, melly a' megyékben tulnyomó hatalmat gyakorol, melly hazánk kifejlődését 's valódi haladását akár valóságos korbácsolás akár makacs ellenszegülés által gátolja, a' közrend és közbátorság biztositására nézve pedig semmi garantiát nem nyujt. Ezen tekintetből indultak alkalmasint a' t. RR., midőn méltányolva a' kir. városok historiai jogát, méltányolva kifejlődésüket: a' városok országgy. szavazata számát talán nagyobb mértékben állapitották meg mint azt a' városok népessége, vagyona 's az általok viselt közterhek mennyisége jelenleg igényleni látszik; ugyanezen szempontból indulok ki én is, 's mint előbb kijelentém, a' t. RR. által ajánlott arányt részemről elfogadom. De midőn a' t. RRkel in thesi tökéletesen kezet fogok, az alkamazásra nézve némi észrevételeim vannak. Ugyanis 1) a' t. RR. a' megyei szavazatot kettőztették; én pedig ezen rendelkezést szükségtelennek tartom; mert szintugy megállhat azon arány, mellyben a' t. RR. a' városok szavazatát megállapitani akarják, ha 32 voks helyett a' városoknak 16 tulajdonittatik; azon rendelkezés pedig, melly szerint a' megyék szavazatai kettőztetnek, az országgyülés elrendezésébe mélyen vág; 's azt vélem: lehetetlen volna, legalább méltányosság elve szerint, ha a' megyék szavazatai kettőztetnének, egyszersmind a' káptalanokról és kerületekről és másokról is nem rendelkezni, hogy azon arány helyreállittassék; nem találom egyáltalában rendben, hogy e' t.czikkben, hol egyedül a' városok elrendezéséről és szavazati jogáról rendelkezünk, egyszersmind per tangentem a' megyék szavazatát megkettőztessük'se'részben változtatást tegyünk 's igy előrebocsátván, hogy szükségtelennek tartom a' szavazatok megkettőztetését, mint a' t. RR. kivánják, 's megtartván azon arányt, mellyből a' t. RR. indulnak, mi-

dön én azon 16 voksot megállapittatni kivánom, ennek természetes következése az,hogy azon felosztás, mellyet a' t. RR. készitének, vélekedésem szerint legalább többé meg nem á l l h a t. Ennélfogva bátorkodom a' m. FőRket felszólitani, hogy egy olly kulcs -kidolgozásra nézve,akár a' m. förendi tábla köréből e g y választmány küldessék, akár a' t. RR. szólíttassának fel, hogy azon mennyiséghez, mellyet bátor valék ajánlani, módositsák a' jelen kulcsot, fentartván mindazáltal a' tanácskozás további stadiumában azon felosztásra nézve némi észrevételeimet. Hanem ezenkivül 3) figyelmeztetnem kell a' m. FőRendeket még egy körülményre. Habár igen sürgető körülmények kivánják is,hogy a'városok szavazata iránt rendelkezzünk, kétséget nem szenved, hogy ez is az országgyülés coordinatiojának e g y i k lényeges kérdését praeoccupálja; de fels. urunk a' k. kir. előadásokban arra szólitotta fel az ország RReit, hogy addig is, mig az országgyülés coordináltatik, rendezzük a' városokat el, ezen utmutatást követve, kivánatosnak tartom, hogy egy külön szakaszban jelentessék ki, miszerint a' t. RR. tervezzenek egy uj szakaszt, mellyben jelentetnék ki, hogy a' városok szavazatáról történt rendelkezés addig, mig az országgyülés coordináltatni fog,ideiglenesnek tekintetik. Abban öszpontosítom tehát véleményemet: 1)hogy in thesi elfogadom az arányt; 2) szükségtelennek tartom a' megyék szavazatát kettőztetni, 's nem találom helyén ezen munkálatban a' 32 voksot, mert ugyanezen arány megállhat a' 16 szavazat m e l l e t t is; 's ennélfogva uj kulcskidolgozásról gondoskodjanak a' m. FőRR. akár egy választmánykiküldés,akár a't.RR.felszólittatása következtében. Végre hogy egy külön §ban mondassék ki,miszerint ezen provisio a' városi szavazatokra, mig az országgyülés coordináltatik, csak ideiglenesnek tekintetik. Egészen ellenkező értelemben nyilatkozott egy m. báró: Midőn ugymond, a' t.RR. a'kir. városok országgy. aránylagos szavazatát ezen VIId. részben elhatározták, ezt azon elrendezéstől föltételezték, mellyet a' 6 első §-ban előadtak. Ezen elrendezés miután maga lényegében a' m. FRR. által megváltoztatott, ezen szavazati arány nem állhat meg. Bátor leszek azon változtatásokat rövid vázlatban elősorolni: a' t. RR. ezen név alatt: „v á r o s" „polgárok összegét" értvén, a'városi lakosok közül azokat, kik fekvő birtok tulajdonosai,kik keresetmódjok által független állásukat fen tudják tartani, kiknek önjóléte a' rend-fentartástól föltételeztetik, polgárokká akarták tenni,hogy igy ezek összes nagy száma az egész várost képviselhesse méltólag.A' m. FRR. olly annyira felcsigázták a' polg. qualificatiót, hogy az illy qualificatióval birók összege repraesentálhat egy vagyonos castát, de nem ám az egész várost.A't.RR. ezen polgárokat azon joggal kivánták felruházni, hogy közvetlen válasszák az országgy. követeket, a' m. FRR. ezen választást kizárólag a' választott polgárokra akarják bizni, tehát még azon egész polgárságra sem, melly aránylag csekély, 's a' nagy qualificatio által leolvadt száma által összesen sem képviselheti valóban a'várost, hanem ennek csak egy részét. Ezen csekély szám által megbizott követeket hogyan lehessen már ugy tekinteni, mint a' város képviselőit? A' t. RR. a' város beligazgatását képviselőkre 's a' szabad választás utján alakitandó tisztviselői karra bizták; a'm. FRR. a' képviselők vagy megbizottak hatáskörét megszoritván, a' tisztviselőkre bizták ezt, olly tisztviselőkre, kiket, korlátlan kijelelési jogot adván a' felügyelőnek, egyedül a'közbizodalom választottinak tekinteni többé nem lehet. A' t. RR. a' kir. dij-megváltást kötelességökül tevén a'kir. városoknak: független, egyforma állásba akarták ezeket helyezni;a' m. FRR. ezen függést tovább is fentartani akarják azáltal,hogy a' megváltást a' k o r m á n y akaratától feltételezik, sőt sértetlenül hagyni akarják a' kincstár azon jogát, hogy a' dijt fölebb emelhesse,melly jog ügyes használata által milly hathatós befolyás gyakoroltathatik a' városokra, tovább mutogatni szükségtelen. Tiszta meggyőződésem szerint ezen belszerkezetre nézve történt 's most általam felhozott lényeges változtatások után a' sz. kir. városok nevében az országgyülésre küldendő követeket épen olly kevéssé lehet ugy tekinteni, mint az összes polgárság képviselőit,mint az eddigi követek illyeneknek meg nem ismérhethettek, ehez járulván még, hogy ha utasitással fognak elláttatni a' városi követek, ezen utasitást nem azok adják, kik a' követeket választották. Ezeknél fogva ezen, a' maga lényegében megváltoztatott belszerkezetben többé én az ellen,hogy a' kir. városok országgyülési befolyásának nevelése a'közállományra nézve káros következéseket nem okozhatna, elegendő garantiát nem találok; és a' kir. városok szavazati jogának gyakorlatában változtatást tenni addig nem akarok, mig ezen általam emlitett lényeges különbségek a' m. FRR. 's a' t.RR. nézetei közt a' belszerkezetre n é z v e az által meg nem szüntetnek, hogy a' t. RR. nézetei elfogadtatnak. Az előttem szólt gr. á l t a l tett inditványhoz én egyáltalában nem járulok."Ezen előadást czáfolólag egy m.kormányzó igy szólalt fel:„A' m. FRR.tettek ugyan változtatásokat a' t. RR. javaslatában és a' polgárok qualificatióját bizonyos tekintetben fölemelték, de teljes meggyőződésem szerint azon változások ollyanok,mellyek egy részről a' szabadság minden gyakorlatának korlátozása nélkül oda vannak irányozva, hogy a' polg. jogok ollyanok által gyakoroltassanak,kik annak gyakorlatára képesek 's kiktől ezen gyakorlat által idővel haszon a' h a z á r a nézve méltán reményltetik. Ha a' polgárok száma némileg kevesittetett is,ugy vélem, ez a' szabadság eszméjének egyáltalában semmi kárával nem történik. Látjuk a' megyékben,mennyire ferdén használtatik's mennyi viszszaélés történik a' szabadság gyakorlatával olly egyedek által, kik azt felfogni, méltányolni 's megitélni nem képesek;kik sem értelemmel, sem megbirálással 's részrehajlatlansággal nem birnak; ugy vélekszem,hogy ha a' megyékbe is olly rendszer hozatnék mint azt a' m. FRR. a' városokra nézve javasolják, ugy bizonyosan a' szabadság nem vesztene,hanem inkább nyerne. Hogy a'képviselőkre 's megbizottakra van a z o njogok gyakorlata bizva,azt vélem: kiki tudván,hogy mit biz arra,kit választ és kit akar azon jogok gyakorlatával felruházni, 's kit ő köréhez képest közelebbről 's bővebben ismer; ez által rá nézve semmi fogyatkozás nem történik.Abból,hogy az uralkodó nem köteleztetik a'kir. dijnak 6 pctes kamatérti átengedésére, én a' szabadság korlátozását egyáltalában következtetni nem tudnám,szabadságában állván kölcsönös alku me l l e t t egyezkedni, 's méltóztassanak megfontolni: vajjon a'papi dézmára nézve azért,hogy valaki papi tizedet fizet,következtethetni azt,hogy attól kinek fizet, az valami függésben áll? A' fizetés a' hatalomnak semmi befolyását egyáltalában nem tételezi fel.Méltóztassanak megfontolni,hogy hitelező és adós közt van a' szó. Mondatott,hogy az által, ha az utasitások nem a' polgárok által adatnak, szinte a' szabadság korlátoztatik. Ez meggyőződésem szerint nem áll; mert mikép van a' dolog e'részben a' megyéknél? vajjon a' köznemesek készitik é az utasitást 's a' pótlóutasitások adásába vannak é befolyással a'köznemesek, vagy nem inkább egykét főelmebeli tulbefolyással biró egyed? Meg vagyok győződve,hogy a'megyékben a'választók roppant tömege az utasitásadásra semmi befolyással nincsen; ebből tehát azt, mit előttem szólott b. felhozott, következtetni nem lehet,sőt egészen ellenkezőről vagyok meggyőződve,'s hogyha városokban mindjárt kezdetben olly egyedekre hagyatik az utasitásadás, kiket a' választók arra megbiznak, ezen utasitások sokkal inkább szellemökben lesznek adva,mintha ezen jog az ő kizártukkal, némelly tulbefolyással biró egyed által gyakoroltatnék.Rég ideje annak,hogy a' m. törvényhozás kimondotta azt, hogy a' birtok és intelligentia képviselve legyen.—Egy m.gr. szinte nem elégedék meg a' városok e' táblai elrendezésével, mert vádolá a' m. FRRet, hogy a' szabályhozhatási jogot,ugy szólván, kivették a'városok kezéből;mivel a' szabályokat csak akkor hajthatni végre, miután jóváhagyattak a' Htó-tanács által,és igy a' szabályhozhatási jogot a'városoktól elvették's a'Htó-tanácsnak adták, tömérdek nagy qualificatiók által a' városok legtöbb lakosit a' polgárságból kizárták; továbbá a' polgárokat polg. joguk gyakorlatából kirekesztették, mivel a' polgárok sem nem választók, sem nem tanácskozók, hanem mind kettőt egy testüle're bizták, melly hasonló az eddig volt azon testülethez, melly castát képviselt, mellyet bureaukratiának nevezünk, mellynek érdeke mint az egész statusban, ugy a' városokban is a' polgárok és többi lakos érdekétől különbözik és elválik; továbbá a' kir. dijmegváltást parancsolólag nem mondják ki,hanem a'felek önkényére bizzák, következésképp a' kir. városokat a' kamarátóli függésben megtartották, 's miután a' m. FőRR. a' városok mostani abnormis állapotát nem változtatták, hanem azokat tovább is abban hagyták: nem csudálkozom hogy többen, kik a' 16 szavazat mellett nyilatkoztak, 's kik, ha tőlük függne, szintannyi szavazatot adnának a'városoknak, mint az 1608d. törv.czikkben van, t. i. 47 szavazatot. Azt tartom: czélunk nem az,hogy a'városoknak azon állásban, mellyben e d d i g voltak, több szavazatot adjunk. Én azok közé tartozom, kik a' városok állását méltányolni tudják, és igy örömest adnék nekik 16 szavazatot; de azon e l r e n d e z é s mellett, mellyet a' m. FRR. itt kidolgoztak, őszintén kimondom, több szavazati jogot nem adhatok, mint a' mennyivel most birnak. Ha valakit a'felelősség terhe fog nyomni, hogy a'városok több szavazati jogot nem kapnak, ez senkit mást,mint a' m. FőRRt illetheti,kik magok átlátták azt,hogy a'városok a' kormánytól függésben vannak, 's hogy addig, mig ezen függés alól ki nem kerülnek, a' városokat politikai jogokkal és szavazattal felruházni nem lehet; mind e' mellett a' kir. városokat a' kamrátóli függésben megtartották's a'polgároknak a'polg. jogokgyakorlatát nem engedték meg: ennélfogva ezen felelet terhe a'm. FőRRet magokat fogja illetni,ha t. i. a' városok, mint reménylem,azon belrendezés mellett, mellyet a' m. FőRR. terveztek,szavazati jogot kapni nem fognak. Ezen előadásra a' fens. elnök megjegyzé: Az előttem szólt gr. beszéde rekeszére azon észrevételt kell t e n n e m, miszerint azt hiszem hogy a' mostani tanácskozás nem fejezi be a' tárgyat; most csak a' m. FőRR. többsége meggyőződését 's belátását mondja ki 's azt közli a' t. RRkel; a' t. RR. ezen véleményét a' m. FőRRnek ismét tanácskozás alá vevén, velünk arra teendő megjegyzéseiket közlendik, 's mig a' két tábla közt folynak az egyezkedések a' tárgyat befejezettnek mondani nem lehet, 's csupán akkor, ha tárgyalás bevégeztetett, szólhatunk a' dolog eredvényéről;és igy előre felelősség terhéről szólni a' dolog jelen stadiumában időelőttinek tartom;be kell várni e' részben az országgy. tárgyalás végét 's a' legfelsőbb helybenhagyást 's akkor lehet a' dologrul itéletet mondani.Erre egy gr.Habár azt tartomhogya'm. Frdk inditványa a' t. RRkénél több pontban helyesebb, mégis véleményem szerint az országgy. tractatus eszméjével ellentétben á l l n a, ha ez alkalommal az jelentetnék ki, hogy a' városoknak csak akkor fogunk szavazati jogot adni, ha véleményünk 's nézetünk minden pontra nézve egész kiterjedésben elfogadtatik. Én ott, hol elvekről általányosan van szó, az első vitatkozáskor kijelentett elvekhez ragaszkodom 's csak azok eldöntése értelmében járulok bizonyos véleményhez; de ott, hol szövevényes a' munka,hol számos kérdésről van szó, mellyek egyike a' másiknál fontosabb,nem lehet sem egyik táblának,sem akármelly egyednek feladata kijelenteni, hogy véleményéhez minden pontban szigorun fog ragaszkodni; 's ezt nem teheti a' nélkül, hogy a' tanácskozás minden további eredvényét ne hátráltassa vagy kizárja.Őm.gr.P.J. azon meggyőződést nyilványitá,hogy többen,ha tőlük függne, nem 16 hanem 47 szavazatot követelnének a' városokra nézve. Legyen meggyőződve a' m.ur,hogy ha szándékunk 's meggyőződésünk ez lenne,azt tisztán ki is mondottuk volna; mert valamint én a'm. grófrul soha más czélt feltenni nem fogok mint azt, mellyet kijelent, ugy viszont igénylem,hogy a' m. gr.ur is más czélzatot rólunk fel ne tegyen,mint melly nyilatkozatinkban foglaltatik. A' városok jelen állapotját a z o n elrendezéssel hasonlitván öszsze, mellyet a' m. Förk javaslottak, ugy szinte azzal, mellyet a' t. RR. terveztek: a' t. RR. a' polg. jogot olly tág qualificatiókra épitették, hogy azokat biztos qualificatióknak tartani nem lehet; a' m. Förk bizonyos qualificatiókat határoztak 's nyilván kijelentették, hogy azok lényegét nem annyira sommákban, mellyek meghatározása csak hoszasb elmesurlódások által lehet kielégitő, mint azon elvekben, mellyeket meghatároztak, találják. A' m. Förk a' t. RRel kezet fogva azt határozták, hogy azon egyedek, kik a' törvény által kijelelt qualificatiókkal birnak, polgárok leendnek 's azoktól a' polg. jogot megtagadni nem lehet, mig a' mostani állásban a' polg. jog meg vagy meg nem adatása a' városi tanács's választó testület önkényétől függ; a'm. Förk javaslata szerint ezen önkény kizáratik,és minden,ki a'szükséges qualificatiókkal bir,azonnal polg.jogokkal ruháztatik fel,és igy a' m. Förk önkény helyébe a' törvény tiszta rendeletét helyezték. A' m. gr. ur azt mondja,hogy a'm. Förk a'polgároknak polg. jogok gyakorlatát nem adták,mert a'követválasztást nem az összes polgárságra bizták. A' városok a' követválasztásra nézve,mielőtt az országgyülés megnyitása iránt k. kir. leirat érkezett, azon gyakorlatban voltak,hogy a' követeket a' városi tanács és választó polgárság által választották, tehát olly testület által, melly maga magát ujitotta meg,melly zárt testület volt, 's melly semmi közvetett vagy közvetlen összeköttetésben a' polgársággal nem állott,sőt néhol csak a' tanács maga választott követeket. A'm. Förk inditványa szerint olly képviselők által fognak a' követek választatni, kik 6 évről 6 évre megujittatnak,'s a' polgárok által választatnak,'s ha nem mondathatik is az, hogy a'm. Förk közvetlen jogot tulajdonitottak a' polgároknak,mint a't.RR. tagadhatlan mégis,hogy nekikközvetett jogot's befolyást tulajdonitottak;'s ezt elégségesnek tartom első lépésnek. Illy ovatosan jártak pedig el a'm.Förk azért, mert könnyebbnek találták a' polgárok jogait jövőre tágitani,mint ezen kisérlet nem sikerültében az adott jogokat megszoritani. Azt mondá tovább a'm. gr. ur,hogy a' Förk a'polgárgyülés hatáskörét igen megszoritották. Ha összehasonlitja a' m. ur a'polgárgyülés teendőit a'közgyülés teendőivel, mellyeket a't. RR. terveztek, meg fog győződni,hogy a' m.Förk a' megbizottak számát megszoritották ugyan,de nem a' polgárgyülés hatáskörét's teendőit.

Mi pedig a' tanácsot illeti, mellyet a' m. Fők a' kisgyülés helyébe állitottak fel, a' tanács teendőire nézve sem tettek változtatást; mert ezek ugyanazok, miket a't. RR. a' kisgyülésre biztak,azon kisgyülésre,melly a't. RR. javaslata szerint ugyan egy számu megbizottakból, tisztviselőkből 's elnökből állott volna; és igy, ha tisztviselők együtt tartanak,nem lett volna más,mint egy részről illusorius biztositás,más részről pedig az administratio kellékeinek meg nem felelő intézkedés. Az állittatott tovább, hogy a'm. Fők a' szabályhozhatási jogot a' Httótanácstól függesztették fel,és igy veszélyeztették a' városi követek függetlenségét. Nem tudom, mikint lehet a'm. Fők azon határozatából,hogy a' szabályhozhatásra nézve a' város a' Helytartó-tanács felügyelése alatt áll, ezen következést huzni?'s azért e' részben hoszszasabban nem szólok. A' kir. díjt illetőleg felhozatott, hogy a'm. főRk örökitni akarják azon állást, miszerint a' kormány önkényesen fölemelhesse a' díjt 's ez által a' városokat magától függésben tarthassa. Figyelmessé teszem a' m. förket, hogy ezen nézet nem eldöntő okoskodáskint 's csak azért hozatott föl, hogy a' dolog jelenlegi állása tisztába hozassék, mert ha arról volna szó, hogy azon javaslathoz járuljunk, mellyet az 1827ki orsz. választmány elvállalt, egészen más téren állna e' kérdés; de itt csak arról vala szó, hogy általában ne mondassék ki olly elv, melly a' tulajdonnak jogát bármikép sértvén, veszélyes az országra, veszélyes a'városokra nézve is. A' kamrától függést illetőleg végre legyen elég egyszerűn az elfogadott javaslat tiszta szavaira hivatkozni, mellyek egyenesen ellenkezőt bizonyitnak. Egyébiránt ezekből, miket előterjesztettem, kivilláglik, hogy habár a' mélt. főRk javaslata eltér is a' t. RR. javaslatától,mégis inkább tér el a'városok mostani állásától, 's igy a' m. főRk azon elveknek, mellyeket magok kitüztek, annyira megfelelni iparkodtak, mennyire meggyőződésük engedi. Élénk vala e' tárgy körüli vita, szorosan ragaszkodván mindkét rész véleményéhöz 's elveihez. Egy m. báró a' fördi határzatokellen hosszabb beszédben nyilatkozott,mellynek lényeges tartalma ez: Nem arról van itt szó, hogy a' t. RR. szerkezete tökéletesen elfogadtassék; nem arról, hogy mi most valamelly szerkezetet megállapitva, azt mondjuk: ha az első betütől utólsóig el nem fogadtatik a' t. RR. szerkezete, a' városoknak szavazatot nem fognak adni; hanem arról: vajjon azon szerkezet, mellyet a' m. főRR. többsége itt meghatározott, ollyan é, melly mellett a' városoknak veszély nélkül szavazatot 's törvényhozási befolyást adni lehet? 's igy állitva fel a' kérdést, teljes meggyőződésből kimondom, hogy a' városoknak olly szerkezet mellett, minőt a' m.főRR. többsége most elhatározott,törvényhozási befolyást adni nem akarok. Felhozatott itt a'városok hisztóriai joga 's mondatott, hogy a' városok törvényhozási befolyásáról, mellyet a' hisztória megállapitott, itt szó nem lehet, hanem csak a' voksok arányáról. Felfogásom szerint a' városi követek befolyásának meghatározása a' városi követek szavazatának arányával olly szoros összeköttetésben van, hogy e' két kérdést egymástól elválasztani nem lehet, 's ha például t.hozási befolyásuk azon arányban marad meg, mellyben ezen szavazatok most számittatnak, t.hozási befolyásuk nem volna más, mint tisztán illusio. Itt csak az arányról van szó 's az egyáltalában nem hisztóriai kérdés. Midőn a' városi szavazatok meghatározása vétetik kérdésbe, az, mi elhatározó, csak a' városok jelen állapotában fekszik; 16 szavazatnak egyáltalában hisztóriai alapja nincsen, a' 47nek volna talán, noha ezen tekintetben is némelly városok jogát lehetne oppugnálni; de a' 16 szavazatnak épen semmi hisztóriai alapja nincs. Ne csináljunk magunknak illusiót, nem a' hisztória nyomán indulunk, midőn a'városoknak szavazatokat adunk; hanem, mert átláttuk, hogy a' jelen pillanatban városoktól a't.hozási befolyást többé megtagadni nem lehet; 's ezen terrenumra kell a' kérdést állitani; mert igy a' városok meg lehetnek győződve arról, hogy kifejlődésük szerint, a' mint fontosságuk növekedni fog, neveltetni fog azon arány, mellyben a' t.hozási befolyást gyakorolják. A' városi szavazatok meghatározására eldöntő hatásu a' városok belszerkezetének mikénti elrendezése, 's habár Sz. A. urnak megengedem is azt, hogy a' városi szabályoknak helybenhagyása a' helytartó-tanácsra bizatván, azért a' dolog a'városok függetlenségét nem semmisiti meg ugy, hogy azok ez által thozásra való képességöket elvesztenék: a' m. ur mégis tagadni nem fogja, hogy a' m. főRR. határozati közt vannak ollyanok, mellyek épen a' városok t.hozási befolyására eldöntő befolyást gyakorolnak. Igy például az első kérdés mindjárt a' qualificatio. A' m.főRR.olly qualificatiót állapitottak meg, mellyek mellett nemcsak hogy a' most Magyarországban létező polgárok száma nem szaporittatik, hanem sok, sőt a' városok nagyobb részében a' polgárságnak nagy, sőt talán nagyobb része kizáratik a' polg.jogokbul; már ha a' városok mindeddig t.hozási befolyást nem gyakoroltak, pedig azért nem, mert a' városokban minden joggyakorlat felette szük korlátok közé szorittatott, midőn ezen korlátok némi tekintetben még szükebb körre szorittatnak, lehet é következetlenség nélkül nekik most t.hozási befolyást adnunk? A' qualificatio kérdése a' városok törvényhozási befolyásával válhatlan kapcsolatban áll, de hasonló kapcsolatban áll kérdésen kivül a' követválasztás módja is. Ha a' kir. városok követeinek befolyást akarunk adni, nem azért teszszük ezt,mert városi követeknek neveztetnek, hanem azért,mert átlátjuk hogy a' magyar t.hozásban sem az ország commercialis, sem industrialis érdekei, ugy szinte a'kisebb adó alá vetett birtokosak érdekei képviselve nincsenek; 's mert ezen érdekek képviseletét a' magyar t.hozás kiegészitésére szükségesnek tartjuk; de vajjon akkor, midőn a' m. főRR. a'követválasztást olly képviselő testületekre bizzák, mellyek Pestvárosban például, legfölebb 500 emberből állanának, vajjon illy követeket lehet é a' polgárság követeinek neveznünk? vajjon nem áll é igy választott követek ellen majd mindazon indok, mellyek a' városok mostani követei ellen felhozatnak? A' m. főRR. többsége az utasitásokat meghagyván, az utasitásadást a' megbizottakra bizta. 'S kik ezek? választott polgárok de kiknek száma legfölebb 3szor nagyobb, mint a' tisztviselőké, kik hivataljoknál fogvást a'megbizott testületben voksokkal birnak. Már ha ezen 3 határozatát a' m. főRnek együttvéve tekintjük,nem törpült é a' polgárságnak csupa követválasztásra befolyása ugyszólván illusióvá? Igaz, hogy azok, kik mint képviselők a' polgárság érdekeit repraesentálnifogják,választatnakugyan,deolly testület által, mellyből a' m. főRR. által elfogadott qualificatio szerint a'polgárok nagy része sok városban kizáratott; de az utasitásadás fontos jogára még ezek sem bizattak meg, hanem csak azon még kisebb számu megbizottak, kik közt minden valószinűség szerint a' magistratus elhatározó befolyással birand. A' m. főRR. tervénél fogva tehát az első qualificatio szerint a' mostani polgárok nagy része kizáratik; a' képviselők száma igen csekélyre határoztatik, az utasitásadás pedig jóformán a' városi magistratusokra bizatott,'s ekkor kérdem: felállitott elveink szerint adhatunk é mi a'városoknak ezen elrendezés mellett törvényhozási befolyást, kik azt csak azért tagadtuk meg eddig, mert a' városi követek nem a' polgárokat képviselték, szintugy nem, mint azt most nem fogják képviselni. Ha tisztán szavakat akarunk, ha azon örvendünk, hogy a' magy. t.hozás 1844ben a' városoknak rendes t. hozási befolyást adott, ha némelly külföldi lapok dicsérgetéseit kivánjuk, akkor ám adjunk a' városoknak illy szerkezete mellett is, minőt a' m.fRR. többsége ajánl, szavazatokat; de ha a' polgárságnak valóságos képviseletét kivánjuk, akkor e' czélt, a' városi követeknek illy választási rendszer mellett több befolyást adva, egyáltalában nem értük el. Országgyülési tractatus utján van e' kérdés, 's meg vagyok győződve, hogy valamint a' t. RR. első szerkezetükből bizonyosan némelyeket meg fognak változtatni, ugy a' m. főRR. sem fognak megmaradni annál, mit jelenleg határoztak; 's akkor ha a' m. főRR. olly városi elrendezést fognak elfogadni, melly mellett én a' városi követeket a' polgárság képviselőinek tekinthetem és a' választási szabadságot biztositva látom, egész örömmel fogok a' városi követeknek 16, sőt ha keresztül vihetném, még több szavazatot is adni; de ezen szerkezet mellett, mellyet a' m. főRR. többsége elfogadott, én a' városi követeknek több t.hozási befolyást, mint mellyel most birnak, adni nem akarok; mert, mint mondám, nem szavakat hanem realitást kivánok, nem azt akarom, hogy bizonyos emberek a' polgárság képviselőinek neveztessenek 's igy befolyással birjanak; hanem azt, hogy valósággal a' polgárságnak legyenek képviselői és mint illyenek birjanak befolyással. Mi mélt. gr. A. Gy. ur másod inditványát illeti, t. i. hogy itt külön t.czikkben mondassék ki, hogy ezen provisio csak ideiglenesnek tartatik: azt egyáltalában nem ellenzem; mert felfogásom szerint olly korban élünk, hol illy állitás minden törvényhez illik 's nincs rendelkezés, mellyhez ne tehetnők: hogy ezen törvény csak addig fog fenállani, mig meg leszünk győződve, hogy üdvös és hasznos lesz 's mig nem fogjuk szükségesnek tartani annak megváltoztatását. Ha ebben valaki megnyugvást talál, ezen záradékot szivesen elfogadom. Mi a' m. gróf által ajánlott felosztási tervet illeti: arra nézve én addig nem szólhatok, mig a' m. gróf gondolatát nem fogja formulálni 's némelly részletekbe bocsátkozni.Nekem tökéletesen mindegy,akár az mondatik hogy a' városoknak 32 voks 's a' megyéknek 104 voks adatik, akár az, hogy a'városoknak 16, 's a' megyéknek 52 voks adatik: a' kérdés itt csak az: milly rendszer mellett könnyebb a' felosztás? és igy véve fel a' kérdést azt hiszem,hogy kettőztetve a' megyék voksát a' 32 szavazatot könnyebb lesz felosztani a' városi követek közt ugy, hogy fractióra csak legritkább, és ha lehet, semmi esetben se legyen szükség; mert ha lehetne, a' fractiókat a' t. RR. javaslatából szeretném kihagyni 's inkább több várost egyesitenék, minthogy itt a' t.hozásnál félszavazatokat lássak. Bajos lesz az olly követ helyzete, ki csak félszavazattal birván, mintegy subordinatusa azoknak, kik egy egész vokssal birnak; midőn mégis az illy félszavazattal biró követ a' legfontosabb kérdéseket utóljára félszavazatával döntheti el. Ha tehát a' m. gróf capacitál az iránt, hogy a' felosztás 16 vokssal könnyebb, mint 32vel, abban semmi elvsértést nem látok, és szivesen járulok inditványához; addig azonban, mig fel nem tudom fogni annak czélszerüségét, kérem a' m. grófot, hogy e' részbeni tervét velünk közleni méltóztassék. (Vége köv.)

Lapjaink mult számában érintett 138. és 139dik fördi jeles ülések főbb előadásinak körülményes közlését azon beszéddel kezdjük, mellyel egy ifju báró a' tanácskozást megnyitá: „Midőn a' bünt. t.könyv 3ik része a' m. főRR. által utószor tanácskozás alá vétetett,, a' m. főRR. egy inditványnyal járultak a' t.RRhez, melly 3 főrészre oszlik: kivánták t. i. egy mintabörtönnek a'magányrendszer elvei szerinti felállittatását,továbbá, addig is, mig a' magányrendszer közönségesen behozható, a' mostani fogházaknak az 1827d. orsz.gyülésről kiküldött orsz. választmányi javaslat alapján leendő ideiglenes javittatását; 's végre a' büntettek 's büntetéseket tárgyazó magányrendszerhez mért büntetések olly megállapittatását,melly szerint határoztassék meg a' büntetések mértéke akkor, ha az nem a' magányeljárás elvei szerint kitöltendő. A' t. RR. a' mélt. főRR. inditványát el nem fogadták; megengedik a' m. főRRk, hogy midőn e' tárgy ismét tanácskozásunk alá került, annak egyes részeire nézve előadhassam nézetimet. Ha hosszas leszek, tulajdonitsák a' jelen kérdés fontosságának 's engedjék meg azon tekintetnél fogva, hogy csak adatokkal fogom fárasztani a'm. főRRet. Mi az inditvány 1só részét, melly a' ker. börtönökrül szól, illeti, megengedik a' m. főRR., ha nem találom a' különbséget a' két inditvány közt olly nagynak, mint első tekintetre látszik. A' m. főRR. ugyan a' felépitendő börtönök számát csak egyre szoritják, de miután a' t. RR. is elismerik, hogy illy roppant vállalat egyszerre nem létesithető 's miután a' t. RR. is a' költség iránt tett ellenvetésre felelve, évenkint néhány száz ezret 's legfőljebb egy milliót számitnak börtönjavitásra: a' különbség a' t.RR. és m. főRR. közt majd csak abban, állhogy ez utólsók a'helyet kijelölve, világosan kimondják, hogy a' kezdet csak egy börtönnel történjék. Szintugy van ez, ha a' ker. börtönök iránt tett inditványokat más szempontbul tekintjük. A' mélt. főRR. arról szólnak ugyan, hogy e' fontos változásoknak népeikre hatását, mielőtt azt általányosan elfogadnák, tapasztalás által kivánják ismerni a' t. RR., hogy e' tapasztalás szükségtelen levén,a'magányrendszer elfogadtatása már most mondathatik ki elhatározólag. De ki a' m. főRR. inditványának lényegét tekinti: át fogja látni, hogy a' különbség itt is csak inkább szavakban fekszik, 's hogy mind két inditvány nem más, mint definitiv elfogadtatása azon rendszernek, mellyet a' m. főRR. elméletileg a' legtökéletesbnek ismernek meg, mellyet törv.könyvünk basisának fogadnak el, kimondván, hogy minden más büntetési scala csak ideiglenes leend. Ha a' m. főRR. csak próbát akartak, 's veszélyesnek tartották a' rendszer behozatalát, nem kell é a' próbát lehető legkisebb mértékben tenni? 100 vagy 50 rabon például? nem kell é a' büntető törvénykönyvet inkább azon büntetésre alapitani, melly szerint rabjaink legnagyobb száma tartatni fog, 's inkább a' megkisérlendő magányrendszerre nézve dolgozni ki egy ideiglenes büntetési scálát? nem é mindenekelőtt kisérletet tenni azon más rendszerrel is, melly Amerika és Európa javitott fogházaiban nagy részint alkalmaztatik, 's ha elméletileg annyi szépséggel nem bir is, mint a' magányrendszer, legalább az életben, mit a' m. FRRnek be fogok bizonyitani, czélszerübbnek mutatkozott. De valamint a' m. FRR. inditványában semmit, mi a'világos próbatéthez megkivántatik, nem találok, ugy a' RRek koránsem lehetnek azon szándékban, hogy az első börtönöknél tett tapasztalások a' későbbieknél nem használandók, 's az olly különbözőknek látszó inditványok alkalmazásban hihetőkép ugyanazon resultatumhoz fognának vezetni, ahoz t. i. hogy a' börtönépités egy, legfölebb két börtönnel kezdetvén meg, itt azokban csak a' magányrendszer alkalmaztatván, e' rendszer később a' tett tapasztalások szerint mó-

dosittatnék. A' kerületi börtönökre nézve a' magányrendszer mind a' t. RR., mind a' m. főRR. által elfogadtatott. Ha a' tárgy, mellyről a' m. főRR. tanácskoznak, nem lenne olly fontos; ha e' m. tábla e' tárgybani utólsó határozatának alapjául nagy részint nem a' külföld tapasztalási vétettek volna; ha ezen tapasztalások ujabbak által nem változtattatnának, ugy, hogy külföldön a' büntető rendszerek iránt létező közvélemény egészen más irányt vesz; ha végre nem szolgálhatnék adatokkal, mellyek csak mióta e' kérdés utószor került tanácskozásunk alá, jutottak tudomásomra, de mellyek az egész kérdést más szinben tüntetik elönkbe: nem fárasztanám a' m. főRRet olly tárgy ujabb megvitatásával, melly e' m. táblának olly nagy többsége által már egyszer eldöntetett. Igy mint a' dolgok állnak, sérteném kötelességemet, ha azon adatokat, mellyeket birok, 's mellyek az egész kérdésre uj világot vetnek, elhallgatnám. Az, mellynél fogvást a't.RR.ellenezve minden próbatét eszméjét, a' magányrendszert már most egyszerre 's határzottan elfogadják; az, hogy „miután a' rendszer a' lélektan törvényin alapszik,mellyek az országok határai 's népek nevei szerint nem változnak: nem képzelhető, hogy a' melly rendszer a' földgömb ellenoldalain fekvő két világrésznek legkülönzőbb faju, szinü, nyelvü, szokásu,miveltségü 's más polgári szerkezetben élő népeiknél sükerrel alkalmaztaték, az csak hazánkban találtatnék alkalmazhatlannak? Miután tehát a' magányrendszer mellett a' t. RR. rendithetlen meggyőződése szerint a' rab sem testi, sem lelkiképen meg nem romolhatik, miután szerinte a'rab rendezett munkája által a' fogházi költségek megtérittetnek, miután a' henye dologhoz, a' makacs engedelmességhez szokván, a' tudatlan irást, olvasást és mesterséget tanulván, a' rab ha nem tette is magáévá a' jók erkölcsét meggyőződésből, de magáévá tette azok külső szokásit 's törvényszerü viseletét önhaszna miatt; 's végre miután e' fogság annyira bir a' büntetés jellemével, mikép rosszat és fájdalmast kivétel nélkül mindenre nézve foglal magában; szóval ez azon büntetés, mellyet ugy szólván egyedesithetni; mert a' melly rabnak lelke elcsüggedt, vigasztalással eleveniti meg; kinél tanács hiányzik, azt oktatással fegyverzi fel; kiben rosz akarat és dacz szembe szálló, azt a' magány és stöétség szellemi fegyverével győzi le; kit letör bánat és szenvedés, azt látogatókkal támogatja" 'stb. Mi természetesb, mint hogy a' t. RR. ekkép levén meggyőződve, bátran kimondják, hogy minden kisérletet fölöslegnek tartanak; de mit, ha a' magányrendszer alapja a' lélektan elvein sarkallik ugyan,de nem ollyanokon, mellyek országról országra, népről népre nem változnak, mit, ha a' külföld tapasztalása, mellyre a' t. RR. annyi bizodalommal hivatkoznak, épen mást bizonyit, mint azt, mit a' t. RR. mint a' magányrendszer kétségbe vehetlen következésit felhoznak?Éntapasztalásokra hivatkozva, bebizonyithatom, hogy a' magányrendszer, hosszabb időre letartóztatott rabokra alkalmazva, azokat nemcsak testi 's lelki romlástól meg nem őrzi, hanem mind testi mind lelki tekintetben több, 's nagyobb veszélynek teszi ki, mint bármilly más rendszer; mit ha külföld adatira hivatkozva bebizonyithatok, hogy ezen rendszer alkalmazása sehol az elkövetett büntettek számát nem kevesité; hogy mellette a'viszszaesés esetei ép olly számosak; hogy végre nemcsak azon állitás,mellynek a' t. RR. fölfogásom szerint, kelletinél több fontosságot tulajdonitnak, miszerint „törvényhozás, melly a' magányrendszert egyszer elfogadta, azt tapasztalt czélszerütlensége miatt meg nem változtatta", nem áll; sőt ellenkezőleg ott is, hol e' rendszer alkalmaztatott, az ujabb időben nemcsak olly változásokon ment keresztül, mellyek annak lényegét megváltoztatják, hanem némelly helyeken egészen el is hagyatott. Vajjon ha a' külföld adatira hivatkozva, mindezt bebizonyitni képes leszek, elméleti szépségével fogják é védeni a' m. Főrd. előbbi határozatjokat? Vajjon ezen adatok megfontolása után is azt fogja é állithatni valaki, hogy a' magányrendszer tökélye ollyas valami, min kételkedni nem szabad; mirenézve minden kisérlet szükségtelenné, sőt a' mennyiben egy illy institutió áldásit elhalasztja,károssá vá ik? Én azt hiszem, hogy nem. A' mi mindenek előtt az üzenet azon állitását illeti: „hogy a' magányrendszer, lélektani elven alapulva, hatásiban éghajlat szerint nem különbözhetik", bátor vagyok a' m. főRket figyelmessé tenni azontapasztalásokra,mellyekből kitünik,hogymindennemü institutiók közül, mellyek különböző faju népekre alkalmaztattak, 's én nem ismerek ollyant, mellynek hatása a' népek jelleme szerint nem különböznék, egy sincs, mellynél e' hatás különbözősége annyira kitünnék, mint a' magányrendszernél. Mig a' philadelphiai börtönorvos jelentése szerint 1836 és 1837ben a' halálozások esetei a' fehér rabokra nézve az egész számnak csak 3 percentjére emelkedtek, a'szines rabok közt e' szám 7 percentre szökkent; 1838ban ezen arány még nagyobbá vált,miután az eastern penitentiary 10ik reportja (tudósitása) szerint ezen évben a' fehérekre nézve a' halálozások esete csak $2^{85}/_{100}$ percent, a' szinesekre nézve pedig $11^{80}/_{000}$ percent. Ugyanezen különbség mutatkozott azegyes. statusok közt is Amerikában, p. o. Rhode-Islandban, hol ezen rendszer most elhagyatott, annak még károsabb következései mutatkoztak mint Philadelphiában. Ugyanezt bizonyitja, ha földrészünkre tekintve e' rendszer hatását Angliában, Belgiumban és Vaad cantonban (Schweizban) összehasonlitjuk's ez utólsóban sokkal nagyobb és számosbnak találjuk a' magányrendszer rosz következésit, mint a' két előbbi országban. De engedjük meg hogy ezen nézetek nem állnak; tegyük fel, hogy a' magányrendszer hatása éghajlat 's népjellem szerint változni nem fog; hogy a' külföld példájára lehető legnagyobb biztossággal számithatunk: vajjon mit bizonyitnak e' példák? „Tökélye e' rendszernek, hogy mellette a' rabok nem romolhatnak meg" igy szólnak a' t. RR. 'stb. A' rabok romlásáról levén szó, kétféle tekintet igényli figyelmünket: a) a' rab anyagi jólléte, melly éltét 's egészségét tartja meg; b) szellemi jólléte, melly által erkölcse 's lelki tehetségei megőriztetnek. Nézzük, mi 1) a' rabok anyagi jóllétét illeti: kétségen kivül,nincs biztosabb kulcs,melly szerint ezt megitélhetjük, mint a' halálozási esetek száma, 's az egészségi állapot, mikint az Európa egyes magányrendszerü tömlöczeiben találtatott. 1) Mi a' halálozási eseteket illeti: összehasonlittatván 15 tömlöcz az éjszakamerikai statusokban, mellyek közül 9 az auburni, 6 a' philadelphiai rendszer szerint tartatik, a' bosztoni börtönfegyelmi társaság 18dik jelentése szerint az elsőbbekben minden 45 rabra csak egy, az utóbbiakban minden 23 rabra egy halálozási eset jut. A' philadelphiai börtönt magában tekintve,ha 4 évet 1837től 1841ig veszünk, a' halálozási esetek a' letartóztattak 5 percentjét teszik, mig az auburni rendszer mellett ezen esetek 2 percentnél magasbra nem emelkedtek. Ugyanez tapasztaltatott Angliában a' Milbank-fogházban, mig az a' magányrendszer szerint tartatott, mint az a' Timesnak egy novem. 25kén 1843ban megjelent czikkéből látható. A' lausanne-i börtönrül következő igen érdekes adatokat közöl dr. Gass a' Bibliothec de Geneve: 1842. nov. 1sőjétől 1843. jan. 1ig: 580 rab, közte 458 férfi, 122 asszony záratott el közös munka mellett, 103 rab pedig, 's közte 85 férfi, 18 aszszony a' magányrendszer szerint: a' 458 férfi közül, kí az auburni rendszer mellett tartatott, meghalt 13—azaz $2^{52}/_{100}$ percent; a' 122 asszony közül csak egy azaz $0^{82}/_{100}$ pcent; a' két nemet összeszámitva $2^{41}/_{100}$ percent; mig a' városban a' halálozások esetei $2^{58}/_{100}$ percenten álltak. Ugyanazon idő alatt a' 85 férfi rab közül, ki magányrendszer szerint tartatott, meghalt 6 az az $7^{6}/_{100}$ percent, a' 18 magányrendszer szerint elzárt nő közül pedig meghalt 3 azaz $16^{60}/_{100}$ percent. Hol a' halálozások esetei olly gyakoriak, ott az egészségi állapot jó nem lehet, 's nem is bámulhatjuk, hogy a' philadelphiai orvos 1830ban beadott tudósitása szerint, melly az eastern penitentiary 11ik reportjában látható, 73 betegségi eseten kivül, mellyek csiráját a' rabok magokkal hozták a' börtönbe, 196 nehéz betegség esete fordult elő egy évalatt, azaz egy beteg két rabra. Ugyanaz tapasztaltatott New Yerseyben is, hol Coleman dr. a' rabokról ezeket mondja: „A' rabok közt többen voltak, kik az előbbi tömlöczbül jöttek át; mig e' tömlöczben tartattak, egészségök jó vala, 's a' két első évben is keveset panaszkodtak;most elgyengültek 's testi erejök hanyatlásának világos nyomait mutatják. (Anglia.) Egy éve, hogy a' pentonvilli ugynevezett mintabörtön létezik, 's már 40 rab olly elgyengült állapotra jutott, hogy a' vuldichi kórházkint szolgáló Pentonokba helyeztetett át; közülök egy jan. 24kén meghalván, a' halotti vizsgálatkor, mint a' jan. 28ki Timesbul látható, halála egyenesen a' magányelzárás következésének tulajdonittatott. De még sokkal szomorubbak azon resultatumok, mellyeket a' magányelzárás a' rabok lelki állapotjára gyakorolt; 's e' részben habár egy pár évi tapasztalás után tisztán empyriai tárgyakban nem szivesen mondok is itéletet,a' magányrendszer jó formán el van itélve. Hiteles adatok szerint a'philadelphiai tömlöczben 1837be 376 rab közül 14 őrülési esetet találunk, azaz minden 27 rabra egyet; 1838ban az őrültségek esetei 18ra emelkednek, mi 387 rabnál 21re tesz egyet; 1839ben 26 őrülési esetet találunk, azaz, a' rabok száma 334 levén, 16ra egyet. Az 1840 és 1841ki tapasztalások nem kedvezőbbek, e' két évben 32 őrülési eset levén; melly tapasztalásokat összevéve, kitünik: hogy csak a' philadelphiai börtönben 1837től 1841ig 52 rab őrült meg. (New-Yersey.) A' new-yerseyi tömlöczben 1840ben 150 rab közül 12 őrülési esetre akadunk. (Rhode Island.) E' statusban a' magányrendszer olly szomoru eseteket idézett elő, hogy a' törvényhozás az egész rendszerrel egy évi tapasztalás után felhagyott. (Anglia.) Miután a' milbanki börtönben a' magányrendszer 18 hónapig megpróbáltatott,a' rabok közül 15 őrülési eset tapasztaltatott,minek következtében a' börtönszabály annyira megváltoztattatott, hogy a' rabok három hónapot magányban töltvén, később egymás közt beszélhetének; melly változtatás, 1841. jun. behozatván, az erre következett 18 hónap alatt csak 5 őrülési eset fordult elő az 1843ki prisen-report szerint; hogy pedig Crawfort által ajánlott minden enyhités mellett a' magányrendszernek ezen következési el nem háríthatók, bizonyitja a' pentonvilli mintabörtön, hol bár mindezen enyhités alkalmaztatott, mégis december utólsójaig már 3 őrülési eset fordult elő. (Lausanne.) A' lausanne-i börtönrül igen kimeritő adatokat birunk Verdeuorvostanár köv.munkájában:„Surlaréclusiondans le canton Vaud." E' cantonban 3 börtönrendszer alkalmaztatott. 1803tól 1826ig a' régi rendszer; 1826—1834ig az auburni, 1834től 1841ig a' viszszaesőkre nézve a' philadelphiai. Ez időszakokat összehasonlitva, az elsőben egy,a' 2kban kettő,a' 3kban 31 őrültségi esetet találunk. 'S vajjon mondhatjuk é ezek után olly biztossággal, mint azt a' t. RR. állitják, hogy a' magányrendszer mellett a' rab meg nem romolhatik? Vajjon illy tett tapasztalásokkal szemünk előtt merünk é nyugottan határozni, szabad é elnémitanunk minden ellenvetést azon állitással, hogy nekünk a' magányrendszer elméletileg szebbnek tetszik? Szabad é a' philanthropia szine alatt mentegetni olly valamit, mi bot és korbács nélkül is a' kinzás olly nemét foglalja magában, melly mellett embertársink megőrülhetnek? De vajjon ha a' kérdés ezen oldaláról abstrahálunk 's a' status czéljai elérésire azon jogot tulajdonitjuk, hogy ez a' bünöst akármilly szenvedésnek alá vetheti, csakhogy annak erkölcsi megjavulása eszközöltessék, 's a' status büntettek elkövetésétől megőriztessék: vajjon megfelel é a' magányrendszer ezen tekintetben is feladatának? Nézzük: „A' magányrendszer erkölcs javitó, mert mellette a' fegyelem testi büntetések nélkül is fentarthatik." A' praxis itt is ellenkezőt bizonyit. Glasgowban a' rabok a' sötét kamrán 's koplaláson kivül néha vasra veretnek, sőt hideg vizbe mártatnak;fiatalabb gonosztevők pedig meg is korbácsoltatnak. A' philadelphiai börtönben igen sok időig a' rabok kiáltozásinak elháritására „Irongag" név alatti kinzó eszköz használtatott, mellynek leirását a' m. főrk a' bosztoni tömlöczfegyelmi társaság 14ki jelentésében olvashatják, 's mellynek használata ujabb időben megszüntetett ugyan, de csak miután egy Maccunsey nevü rab a' büntetés alatt szörnyü kinok közt meghalt. A' magányrendszer jótékony hatását,mint büntetést,csupán a' büntettek kevesedése 's a' viszszaesések ritkasága mutathatná meg. Már pedig mindkét tekintetben az adatok épen nem kedvezők. Mi az elsőt illeti: a' magányrendszer hatásáról a' büntetésekre általán véve tapasztalásunkat csak Amerikában kereshetjük, a' rendszer Európába általányosan behozva nem levén, már nézzük az amerikai börtönöket. New-Yerseyben 1836ban 113, 1834ben 141, 1838ban 163, 1839ben 166; Philadelphiában 1833ban 123, 1834ben 183, 1835ben 236, 1836ban 360, 1837ben 386, 1838ban 387, 1839ben 417, 1840ben 434 rab volt. Nézzük most a' visszaeséseket,mert csak ezekből itélhetjük meg a'rabok megjavulását igazán. A' felügyelők sok r. jelentési szerint azon 1480 rab közül, melly a' börtön megnyitásával 1842. jan. 1jeig a' philadelphiai börtönbe jött, 460,azaz 31 percent találtatott viszszaesésben, miglen Franciaországban 1841ben a' recidivák esetei csak 17 percentet tevének. A' glasgowi tömlöczben a' recidivák esetei szinte számosak. Lausanne: Mig e' tömlöczben, hol mindkét rendszer létezik, a' recidivák esetei azon rabok közül, kik az auburni rendszer szerint tartattak, a' férfiaknál csak $11^{59}/_{100}$ percent, az aszszonyoknál $13^{3}/_{100}$ percent; a' recidivák esetei a' magányrendszer szerinti rabok közt a' férflaknál $50^{18}/_{100}$ percentet tesznek,az asszonyoknál pedig $66^{60}/_{00}$ percentet. 'S valóban csodálatos volna, ha a' t. RR. állitása szerint csakugyan nem mutathatnánk egy példát, hol a' törvényhozás a' magányrendszert behozva, attól eltért volna." Ez azonban nem áll: a' magányrendszer, melly egy időig szinte költői lelkesedéssel magasztaltatott, naprul napra inkább veszti pártolóit 's még Amerikában is, hol a' rendszer egy időig mindinkább terjedett, egy idő óta csökken. A' bosztoni társaságnak 18ik reportjában ezeket olvassuk: „1838ban csak 3 statustömlöczöt találunk, mellyekben a' pennsylvaniai rendszer el-

fogadtatott, kettőt Pennsylvániában, egyet New-Yerseyben, mig az auburni rendszer 14 statusban elterjedett. 1828ik óta az amerikai statusok közt csak Rhode-Island fogadá el a' magányrendszert, melly, 37 rab közül 6 rabja megörülvén, azt ismét elhagyá, Luisiana, Missisippi, Alabama, Kentucky, Indiana, Michigan és Maine azóta az auburni rendszerhez alkalmazák fogházaikat. Itt tehát Rhode-Islandban a' t. RR. látnak egy statust, melly a' magányrendszert próba után elhagyta. Angliában a' petonvilli fogházban a' rabság ideje csak 18 hónapra szorittatik, a' milbanki tömlöczben pedig csak 3hónap. "Lausanneban azáltalám elősorolt tapasztalások következtiben a' statustanács legujabb határozata szerint a' mag. rendszer csak visszabukások eseteiben alkalmaztatik és soha három hónapnál tovább nem terjedhet. Ezekből a' m. főRR. átlátják, hogy azon indokok, mellyek a' t.RRket annak kimondására birták, hogy a' magányrendszer alkalmazására nézve minden kisérlet szükségtelen, nem állván: a' ker. börtönökben, hol a' fogság ideje mindig hoszabbra terjed, a' magányrendszer definitive elfogadottnak még nem jelentethetik ki, 's hogy e' részben a' próbatét valóságos szüksége mutatkozik, magából értődvén, hogy az auburni rendszer eddig semmi illy káros következéseket nem mutatván, a' próba ezen rendszerre is terjesztessék ki annyival inkább, mennyivel bizonyosb, hogy ha ezen rendszer nálunk is czélirányosnak mutatkoznék, mint reménylem, a' tetemes költségkimélés, mellyel e' rendszer jár, a' fogházjavitás ügyét tetemesen elősegitné. Az első épitési költségek az auburni rendszer mellett minden számitás szerint ½dal kisebbek; még nagyobb a' különbség a' tartási költségekre nézve. A' philadelphiai börtönben 1827től 1842ig 400 rab-tartás a' statusnak mintegy 320,000 dollárjába került, mig azon idő alatt 5 tömlöcz, melly az auburni rendszer szerint tartatott, Wetersfield, Auburn, Charlestown, Columbia minden költséget behozván a' statusnak, azonkivül 430,000 dollár tiszta jövedelmet gyümölcsözött. (Folytatjuk.)

182d. ker. ülésb. april 20án a' bányászati munkálat felolvastatott 's minden lényeges változtatás nélkül elfogadtatott; april. 21kén ülésszünet;

183d. ker ülésb. april 22kén elnök: Rakovszky Adolf Turócz 's Nagy Károly Gömör megyék követei; jegyző: Szentkirályi Móricz; tollvivő: Zákó István; tanácskozási tárgy a' FRRnek a' kir. városok elrendezése iránti észrevételei valának, mellyek pontonkint felolvastatván 's részint elfogadtatván, részint a' rendi szerkesztés mellett maradván, a' RR. a' 65. §ig jutottak. Az ülés részleteit majd legközelebb.

Budapesti napló. Az ifjuló természet mindenfelé csalogatja szabadba a'kikelet után sovárgó lelkeket, 's kivált vasár- 's ünnepnapokon szakadatlan lánczolatban kigyózik városi közönségünk, mulatóhelyekre isten szabad ege alá, izlése, tehetsége 's felfogása vagy szenvedélye szerint kiki más más modorban engedvén szabad mezőt jó kedvének. A' Horvát-kert Budán ugy látszik, az idén is keresett hely leend, kivált ha a' szolgálatra 's étital minőségére ép olly szorgos gond fordittatnék mint a' borsos árjegyzékre. Ha az ember a' kedvcsapongások e' külön fajait figyelemmel kiséri, önkénytelenül is ellenkezőjéről kell meggyőződnie azon köz- 's magánykörökben annyiszor pengettetni szokott bus nótának: hogy nincs pénz! Van biz az elég, kivált ott, hol szeszélyünk vagy érzékiségünk 's tán hiuságunk is forog kérdésben; télen bálokra, tavasztól késő őszig keresve keresett ürügy alatti időzésekre, 's ha ugy létesithetnők, mint nem, hogy kiki, évenkint mulatozásokra szórt pénzének csak 1/30 részét tenné félre, az ebből kerekedő somma aligha elég nem lenne az utczák öntöztetésére, mivel derék városi főkapitányunk tavaly ismételt felszólitgatásai daczára sem sokat gondoltak a' háztulajdonosak. Meglássuk, mi történik az idén! — A' czifra koldulások is napi renden vannak fővárosunkban. Divatosan öltözött uracsok 's hölgyek versenyt teszik látogatásaikat, érzékenyen panaszolja egyik hogy atyja 'stb. illyen 's amollyan dus kereskedő volt, de mások csalárdsága miatt megbukott, másik, mikép anyja beteg 's nincs gyógyszert min hozatnia 's ha az ember első meglepetés perczeiben egy huszast ad nekik, ujaik közt forgatják meg gunyosan 's a' férfiak rendszerint szájokban szivarral távoznak el.—Minap ötpacsirta utczában egy özvegyaszszonyt, kit pénzecskéje dusgazdagsági gyanuba ejte, kétszer támadtak meg 's rendszerint 8—9 óra tájban este Első izben nem volt honn, de vagy az időrövidség vagy más körülmények miatt némelly kisebb jelentőségü darabokon kivül mást nem oroztak el, másodszor honn 's többed magával léte miatt nem sikerülhetett a' merény. — A' napokban dohányutcza szegletén egy kis gyermeket találtak az utczán bepólyázva 's e' czédulácskával: ‚a' gyermek neve József 's ma féléves' mondják hogy egy szelid érzésü gazdag hölgy ápolása alá vette az elhagyottat. Lelenczházat uraim! mi bizony nem mozditná aránylag ugy elő közvetve sem az erkölcstelenséget, mint megakadályoztatná a' gyermeksikkasztást. — Derék Barabásunk műtermét volt alkalmunk látni e' napokban, valódi képvándorlás uralkodik itt, régiek mennek, ujak jőnek. Legjobban meglepett bennünket a' biharmegyei főispánhelyettes 's erénydus nőjének megszólalásig hün talált arczképeik; meg'epett pedig azért, mert a' gyermeki hála kedveskedett ez által derék szülőjinek, a' legjobb anyja névünnepélyére! — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 19kén adaték „Egy ur és egy asszonyság" vigj. 1 felv., és „Legjobb az egyenes ut" vigj. 1 felv.; közben Biber k. a. hallatá magát zongorán; 20kán Laborfalvi Róza jutalmára bérszünettel „Két pisztoly" népszinmü 3 felv.; 21kén ugyanaz; 22kén bérszünettel „Charlotte kapitány" vigj. 2 felv.; közben Briccialdi fuvola-virtuóz remeklett, nézők kevesen, pedig a' jeles müvész valóban többet érdemlett volna; 23kán „Romeo és Julia" szomoruj. 5 felv.; 24dikén „Garrick Bristolban" vigj. 4 felv.; 25kén bérszünettel „Ördög naplója" vigj. 3 felv., és Weiszné 24 csinos kisdedből álló tanáczos társasága Bécsből; 26kán „Két pisztoly" népszinmü 3 felvon. — Most jelent meg Fáy András munkáinak 4dik kötete, melly a' Bélteky ház 2ik részét hozza 's Jósikától „Az élet utjai" regény egy kötetben. Remény gőzös ismét megindította járásit Budapest közt. Csupa remény marad é gyors és biztos járása? az idő mutatja meg. Mai lapunkhoz melléklett bár hosszacska értesitését hazai jégkármentő társaságunknak szerfölött ajánljuk a' t közönség különös figyelmébe, valamint az egyesületet pártoló kegyébe.

A' vukovár-fiumei vasutvonal mérnöki felvételéről minap közlött rövid értésitésünk hibásan adatott a' zágrábi lapban, mivel mi „Jelenkor f. april. 7kén kelt 28d. számabeli tudósitásunkban" a' fiumei vasutterv körüli elömunkálatokrul azt jelentők, hogy az e' „vidéken szokatlan mostoha időjárás daczára, még is már 20 mérföld van nivellálva Szerém és Verőcze megyékben 's a' bródi végezredben Bródig 's e' munka nagyobb részét jobbadán „csak ketten" végezték, mert a' többi mérnök ezelőtt mintegy hét héttel érkezett csak 's ezek közt jeles Ritter v. Steinberg és Kopics nevüek." 'S a' zágrábi lap elhamarzott vagy félszegül értett tolmácslatánál fogvást az eszék-vukovár-bródi 20 mföldes vonal körülti érdemet ez utóbb emlitetteknek tulajdonitja, holott e' 20 mföldnyi vonal nagyobb része fölvételénél ezen urak még nem is voltak jelen. Pedig az emlitett 20 mföld fölvételénél Wallau igazgató-mérnök ur után legmunkásabb részt vett Markovics Károly mérnök, kinek fáradozási érdemeit 's buzgóságátönmaga igazgató mérnök urigazságos dicséretre méltatja hozzánk Zágrábbul april 20k. utasitott soraiban*) hol Wallau ur később érkezett mérnöksegédei érdemeinek illő méltánylása mellett egyszersmind arrul értesit, hogy a' vasut-vonal nivelláztatása Vukovártól Sziszeken keresztül egész Károlyvárosig már megtörtént; innen azonban, t. i. a' Károlyvárostól Fiumeig terjedő vonalrész szántszándékos ovatosság miatt hagyatott utóljára, hogy kedvező időben 's e' szakban tökéletes gyakorlottságu mérnök által történhessék minden munka ezen hegyes táj pontosabb fölvehetése ügyében. Egyszersmind kétségtelennek állitja igazgató mérnök ur, hogy Vukovártól Károlyvárosig sokkal haszonhajtóbb leend a' vaspálya gőz-mint lóerővel, e' tárgyu tapasztalásokra támaszkodva, a' vonal rendkivül kedvező fekvése 's körülményei miatt.

Iparegyesületi leczkék. Ma vasárnap, april 28kán dr. Vallas ur az areometriáról 8tól—9ig, dr. Nendvich ur pedig a' phosphorról 9től 10ig fognak felolvasást tartani. Csanády jegyző.

Kisfaludy-társaság. A' magyar népdalok, hagyományok, mesék 's mondák ügyében a' Kisfaludy-társaság részről hirlapok utján közre tett felszólitásnak már eddig is kivánt eredvénye lön a' n. é. közönségben, alulirthoz több felől érkezvén küldemények, mellyek azon reményre buzditanak, bogy a' szép czél el fog éretni 's költészetünknek olly forrás vagy legalább segéd-kutfő nyilandik meg, melly a' magyar nép eredeti 's idegentől ment szellemét leghivebben fogja tükrözni. Kötelességül érezzük egyszersmind több érdemes honfi részvétének kikértével, elősorolni a' t. cz. küldők eddigi névsorát, ugymint: Kelecsényi József küldött 13 darabot; köztük egy pár regedalt is; Füzes-Gyarmatról Szakál Lajos küldé be Huszár Lajos gyüjteményét, benne 17 dal. Ugyanazon vidékről H. G. néhányat töredékekben; Piry Czirjék érsekujvári prof. 36 dalból álló gyüjteményt, mellyeket különböző helyeken és vidékeken hallott; Szabó Dávid 39 számot megütő derék dalokkal segité a' vállalatot; Haas Mihály 21 dalt külde többnyire baranyai hires rablókról; gr. D. V. 50, saját szinü és modoru dallal járult az eddigiekhez; köztük néhány különösen szép és valódi népköltészeti kincs; Nyájasdi (hihetőleg álnév) egy mondát külde Buda halálára; Döbrentei Gábor k. tanácsos székely népdalgyüjteményt igért. — Erősen reméllyük, hogy e' gyüjteménynyel még nincs a' küldemények sora bezárva, noha kezdetnek ez eddig elég, 's köszönet a' buzgó gyüjtőknek! Figyelmeztetjük egyuttal érdemes beküldőinket a' régi kalendariomokra, mestergerendai könyvekre, mellyekben leginkább találhatni efféle hagyományokat, ereklyéket, valamint arra is kérjük, hogy a' dalokat magok eredeti pongyolaságukban méltóztassanak hozzánk szállitani. Kelt Pesten, april 17. 1844. Erdélyi János titoknok.

*) Hiedelmünk szerint ezen szándéktalanul okozott tévedést a' dolog valósága szerint szives lesz megigazitani az Agramer Zeitung szerkesztősége. A' szerk.

Kisfaludy-társaság. Erdélyi János titoknok hosszasabb időre külföldre utazván, a' társaság megkértére Garay János vállalta fel hivatalát; minél fogvást addig is, mig más intézkedés nem történik, a' kikért népdalok és mondáknak, ugy egyéb a' Kisfaludy-társaságot illető levelek és küldeményeknek is, a' nevezett titoknoki helyetteshez (uri utcza Trattner-Károlyi ház 2dik udvar, 2dik emelet) intézése kéretik. Pesten, a' társaságnak apr. 21dkén tartott üléséből 1844. Schedel F. igazgató.

Pestmegye részirül az országgyülési tárgyak iránt megbizott választmány következő véleményt adott a' k. leiratrul: A' k. kir. leiratban a' lelkisméret teljes's tökéletes szabadsága 's a' különböző vallásu házastársak közötti jogegyenlőség és viszonosság elvkép ki levén mondva: ő felsége ezen igazságos és korszerü kijelentésében az ország különböző vallásu lakosainak lelki nyugalmára nézve teljes biztositék rejlik, ha t. i. ezen elvek helyesen és következetesen alkalmaztatnak. A' küldöttség tehát a' vallás tárgyában 1840ki majus 7én fölterjesztett törvényjavaslatot olly módositással véli ezen elvekkel öszhangzásba hozatni, hogy 1) azon t.-javaslat 1sö §za (melly az ezentul kötendő reversalisokat erőnélkülieknek nyilatkoztatja) a' 4. §. (melly a' vegyes házasságokat ezentul a' vőlegény vallásán levő lelkipásztor által öszszeadandóknak rendeli) 's az 5dik §. (melly az ezután kötendő vegyes házasságokból születendő mindkét nembeli gyermekeket atyjok vallásában neveltetendőknek határozza) mint általányos törvényszabály állittassék fel 's a' szülék lelkisméreti szabadsága 's jogaik egyenlősége 's viszonossága tekintetéből csak kivételkép engedtessék meg, hogy akár legyen a' vegyes házasságban élő apa evangelicus, akár róm. katholikus, ha egymás között a' szülék megegyeznek, gyermekeiket az apa vallásán kivül is, akármelly más, ez országban törvény által bevett vallásban nevelhessék. 2) Miután pedig az illy egyezkedéseknek mind megkötése, mind annak betöltése, a' szülék minden idegen befolyástól tökéletesen ment szabad tetszésétől függ: annak betöltésére sem törvényes, sem közigazgatási uton senki kértére ne köteleztethessenek ugyan; miután azonban a' polgári társaság kötelessége felügyelni, hogy a' gyermekek annak idejében a' nevelés jótékonyságában részesittessenek; a' vegyes házasságban élő szülék azon esetben, ha már gyermekeiknek az általányos törvény szerint követendett vallástól eltérve kölcsönös egyetértés következtében más vallásbani neveltetéséről magok közt rendelkeztek; ebbeli egyezkedésök eredvényét, az illető polgári hatóságnak, született gyermeküket 7dik éveig olly végre bejelenteni tartozzanak, hogy a' felöl a' polgári hatóság az illető egyházat kellő tudomás végett értesithesse. 3) Ha pedig a' szülék gyermekeik neveléséről azoknak 7dik éveig másképnem rendelkeztek, 's ezt az illető polgári hatóságnak ez idő alatt be nem jelentették, a' törvény általányos rendeletének (t. i. az atyja vallásábani neveltetésnek) leszen helye. Következőleg 4) ha a' bejelentés előtt némi egyezkedések történtek volna is, de a' bejelentési határidőig valamellyik fél viszszalépése által megmásittattak, azok semmi törvényes következést magok után nem vonhatnak. 5) A' bejelentés megtörténte után pedig a' szülék egyezkedési joga megszünik; attól elállani többé nem álland hatalmokban, hanem a' gyermekeknek 18 éves korukig a' szüleik által választott vallásban kellend neveltetniök; ekkor pedig a' gyermekeknek szabadságukban álland azon vallásra térni, mellyben lelki megnyugvásukat találandják. 6) A' 4dik §. azzal toldassék meg, hogy minden surlódás kikerülése végett a' gyermekek keresztelését azon vallásbeli lelkész hajtsa végre, ki szüleiket öszszeadta. Követ urak tehát oda volnának utasitandók, hogy az 1840ki majus 7kén fölterjesztett törvényjavaslat módositásában egyedül az itt elősorolt feltételek alatt egyezzenek meg; 's minthogy a' kir. leiratban is biztositott telkisméreti szabadságnak, nemcsak a' vegyes házasságból származott, hanem általában minden, akármelly vallásu egyedekre nézve, mellőzhetlen következménye volna a' szabad átmenet; e' kérdést is ezen vezérelv fonalán igyekezzenek aunak helyén törvény által elintéztetni." Ezen vélemény mint mult számunk emlité, a' közgyülés által elfogadtatott csupán azon módosítással, hogy a' bejelentés nem a' gyermek 7 éves koráig, hanem 7 éves korában történjék meg. E' fölött kihirdettetett a' nm. m. kir. helytartó- tanács azon intézvénye, miszerint Kecskemét városa, melly mint megváltott 's földesuri jogokat gyakorló község, eddig uriszéket is köteles volt tartani, hová a' város tanácsa előtt folyt perek a' város uriszékéhez vitettek fölebb: jövendőben az uriszék-tartás kötelességétől fölmentetett 's a' várostanács előtt lefolyt

perek közvetlenül a' megye törvényszékére vitetnek föl.

(Évnegyedes tudósitás a' Csehország fökormányzója cs. kir. István föhg pártfogása alatt álló királyi magyar természettudományi társulat jelen állásáról.) — A' társulat legközelebb lefolyt évnegyedben hét taggal szaporodván jelenleg 240 tagot számlál kebelében. A' választmányilag kidolgozandó tudományos tárgyakon kivül a' társulat egyes tagjai által következök tettek vizsgálatokat 's tartottak nyilványosan értekezéseket: Würzler Vilmos gyógyszerész r. t. értekezett az ivóvizekről; Kubinyi Agoston r. t. és másod elnök, az állattan jelen állapotjáról külföldön és hazánkban; Irinyi János r. t. a' kénsavnak angol mód szerinti előállitásáról, mellyet gyakorlatilag is bemutatott; Lenhossék József élettani választmányi tag több rendbeli élettani tárgyról értekezett'sgórcsői vizsgálatokat mutatott gyakorlatilag; BoorKároly vegytani választmányi tag vegykémileg megvizsgálta a' Trencsényből beküldött cseleny (manganum) és köszén-példányokat's vizsgálata eredvényérül értekezett; szinte Boor Károly gyakorlati kisérletekkel követve az alkalimetriát adá elő a' legujabb mód szerint; Agnelli Ferencz r. t. a' Szolnokon uralkodott szárnyas állatok dögvészéről irt értekezést küldött; *) A' gyüjteménytár ttöbb érdekes ajándékkal szaporitották: Erdélyi József, trencsény-megyei főorvos r. t. négy köszén- és két cseleny-példánnyal; Hanák János r. t. Mármarosból 408 mármarosi növénypéldánynyal; Divald Ferdinand r.t.Zólyommegye fáinak törzs- és gyümölcspéldányival; Eötvös Ágoston r. t. Erdélyből két aranyásvány-darabbal; Tognio Lajos r. t. a' nagy váradi fürdőkben szedett több apró csigával; Stadler és Faydt gépészek egy electromagneticus géppel; Rochosz István r. t. 45 darab kitömött madárpéldánnyal; Grinaeusz János r.t.egy darab kitömött madárpéldánynyal; Sadler József tanár és r. t. Agrostotheca hungarica complectens plantas siccatas gramineas cyperaceas et junceas Hungariae, Croatiae et Dalmatiae két kötettel; Kanya Pál r. t. a) Heinrich Joh. v. Crantz Gesundbrunnen der oesterreichischen Monarchie. Wien 1777. b) Klaproths chemisches Wörterbuch. c) Aurelii. Ph. Theoph. Bombasti Opera, czimü munkákkal; Rosenfeld József. r. t. Tabernomontanus „Kräuterbach" czimü munkájával; Farkas Ferencz r. t. Cserevics határában találtatott kőszenpéldányokkal; Bugát Pál r. t. és első elnök Budapest földképével és egy szekrénnyel. — Pénztár állapotja. A' mult év junius havatól, és igy félév alatt bevett a' társulat: 1200 pgő fr. 1 kr. vegyes költségekre kiadott 802 fr. 27 kr. könyvekre 's folyóiratokra 195 fr. 'S igy marad a' pénztárban 202 pgő ft. 34 kr. Be nem fizetett tagdijak hihetőleg 630 pgő ft. precarius 450 pengő ft. összesen 1080 pgő forint. 'S igy a' pénztár valódi jelen állapotja teszen: 1282 pgőfr. 34kr.Ez alkalommal figyelmeztetnek t. cz. tagtárs urak, hogy tagdijaikat t. cz. Jurenák Józs. gyógyszerész urhoz, bármilly uton és időben utasithatják, kinek seminariummal általellenben levő gyógyszertárában azok nyugtatvány mellett naponkint általvétetnek. 1844 martius 16kán tartott közgyülés rendeletéből közli Kovács-Sebestény Endre. m.k. kir. orvos-sebésztanár, mint a' kir. magyar természettud. társulat titoknoka.

*) Ennek kiadatása igen kivánatos lenne minélelőbb, kivált ovó- ellen- és orvosszerekkel párosulva, minthogy ezen szárnyasállati dögvész nemcsak Szolnokon 's ennek 2 vagy 3 mérföldnyire terjedő körvidékén már több év óta pusztit, de más tájakon is, habár csak pásztásan és szakaszonként.
A' szerkesztő.

Spanyolország.

(Javitások a' kormányrendszerben. A' sajtó ismét megszoritttatik.) A' kormány nagy buzgalommal folytatja tervezett javitásinak foganatositását. Legközelebb polgári őrséget léptete életbe, melly az egész országban elterjed 's leginkább a' parisi hatósági őrséghez hasonlit. E' rendőrség 12 ezer gyalog 's 2 ezer lovas emberből álland, kik kiszolgált katonákból fognak választatni. E' rendőrség évenkint 20 millió realba kerülend. A'katonaságnál azon változtatást tevé a' kormány,miszerint az ezredek ezentul csupán számok szerintfognak neveztetni, mig ez előtt hires csatahelyek,vagy nevezetes hadvezérek, 's királyok neveit viselék, mik által gyakran vitézségre buzdittattak, mi ezentul el fog majd maradni, ha csupán szám szerint neveztetnek, mint a' gályarabok. — Ezenkivül a' sajtótörvényekre is nagy változtatás vár, minél megjegyzésre méltó, hogy mind ez uj törvényeket most hir szerint csak ideiglenség 's kisérlet szin alatt véteti rögtön gyakorlatba Krisztina, 's majd csak pótlékul fogja idővel cortes elibe terjeszteni,melly minden alkotványos birodalomban eddig hallatlan eljárás alkalmasint ismét elégületlenséget fog az országban szülni. — A' királyné számára fényes testőrséget készülnek fölállitani. — E' sok ujitásból méltán következtethetni, mikép a' kormány legközelebb a' cortest el fogja oszlatni,és uj választásokhoz folyamodandik,melly hadicseltől legüdvösb eredvényt vár; azonban kérdés, hogy a'zendülés ezen folytatása, mert az illy önkéntes rendszabályokat csakugyan zendülésnek kell nevezni, képes leend é a'népzendülést elfojtani,'s nem fogja é azt inkább ismét lángra gyujtani? Egyébiránt mondják, miszerint don Carlos, Anglia által pártoltatva, ismét ármánykodni kezd, 's hogy a' kormány ezért folytatja alkotványon kivüli rendszabályit. — April 9én 900 zenész pompás éjizenével mulattatá a' királynékat, Narvaez pedig 2 ezer teritékü lakomával örvendezteté meg a' madridi katonai tisztikart. — Ujabb hirek szerint a' sajtót korlátozó uj kormányrendelet már megjelent, melly szerfölött számos pontbul áll, 's a' franczia hires septemberi törvényhez hasonlit, melly iszonyu pénzbirságai következtiben majd minden szabadabb mozgást lehetlenné tesz az irodalom mezején.Sőt mi több,a'vallástárgyazó munkák előleges egyházi vizsgálat alá kerülnek,'s ha ott roszaltatnak,nemcsak elkoboztatnak,hanem szerzőjök még szigoruan meg is fenyittetik, ámbár munkája még világot sem látott. — A' baleari szigetek egyik falujában mult virágvasárnapon isteni tisztelet alatt a' templomkerités magos fala leomolván, mintegy 600 embert ütött le lábáról,kik közül 414 azonnal meghalt, a' többi pedig többnyire súlyosan megsebesült. — Madoz ügyvédeit a' kormány elfogatá, mivel a' koronaügyvédről tiszteletlenül nyilatkoztak. — A' dohánybeváltási egyedárusok alkalmasint pört inditandnak a'kormány ellen, mivel az előleges szerződés bizonyos záradékánál fogvást felét hiszik azon összegnek igényelhetni, mellyel az árverésen többet igértek, mi körül belül 50 millió realra megy. — A' legcsekélyebb sajtóvétség büntetése 80 ezer real, az uj törvény szerint. — A' marokkai mórok ismét néhány spanyol alattvalót öltek meg 's igy a' tervezett hadjárás végre csakugyan alkalmasint meg fog indittatni. — 14 nap alatt a' franczia határőrök csupán egy kerületben 32 carlospárti zendülőt fogtak el, kik spanyol földre iparkodtak szökni. Ugy látszik tehát, hogy don Carlos ismét uj merényen töri fejét, 's lehet,hogy sokat vél reménylhetni azon erőszakoskodástól, mellyet Krisztina a' kormányzat minden ágaiban gyakorol. — Izabella királyné titoknokot választa magának, kinevező parancsa szerint „olly számos és nehéz ügyek vitelére, mellyek a' politikát és kormányt teljességgel nem érdeklik." E' fiatal férfit az ellenzéki lapok is minden tekintetben igen jeles embernek mondják. —

Anglia.

(Albert hg visszaérkezett.O'Connell Corkban.)Albert hg april 11én Doverbe érkezett,honnan azonnal Londonba sietett. — A' kormány legujabban ismét katonaságot szállittatott Irlandba, mi azt látszik bizonyitni, hogy O'Connell csakugyan börtönbe fog vándorlani. Ez alatt az izgató épen nem mutat félelmet, hanem buzgón halad előre választott utján. Igy Corkban 800 teritékü lakomával tisztelék őt meg, 's vidámsága eléggé tanusitá, hogy a' tory ministerség sem fog ki rajta. Beszédében mindenek előtt a' karzaton levő szép hölgyeket magasztalá, azután pedig többi közt igy nyilatkozott: „Ugyan milly bünt követtem el? Istenemre, én nem tudom! És a' főbiró's esküttszék épen olly kevéssé tudják. Annyit azonban tudok, hogy a' mit én Irland ügyében tevék, azt tenni ezentul is mindenkor kész vagyok, mert arról isten 's emberek előtt felelhetek. Ne higye senki, hogy nem fogok börtönbe jutni. (Nem! Nem!) Mindenesetre oda jutok. (Nem!) Már minő fecsegés ez! Tinem vagytok ugyan foglyáraim,azt tudom,de majd becsuknak mások. (Tetszés,kaczaj.)Három uton kerülhetném el a' börtönt; 1ör,ha ellenségink előtt alázattal bókolnék; ezt alkalmasint nem tanácsoljátok. (Tetszés.) 2or, ha az esküttszék öszszeállitása ellen szólalnék föl, ámde én magam is tapasztalt ficzkó vagyok, 's tudom, hogy a' birák e' szándékomat könnyen kijátszhatnák- 3or, ha a' ministerek lemondanának jogtalan üldözésük ről; de ők ezt nem fogják tenni,mert természetökkel az igazság ellenkezik. (Halljuk!) Ők katholikust nem mernek Irlandban pártolni. (Zugás.) Graham urat gyakran jégre csücsültetém, Peeltől pedig az emancipatiót csikartuk ki,'s ezt soha nem fogják nekünk megbocsátani. Egyébiránt ők csak testemet börtönözhetik be, de szellemem mindig élni fog köztetek." (Zajos tetszés.) Szavait általányos intéssel fejezé be, hogy a' békét minden tekintetben szigoruan tartsák fön.

Franczia ország.

(Joinville és Montpensier hgek. Követkamrai ülések.) Joinville és Montpensier hgek Francziaországba érkeztek,'s Parisba utaznak. Utközben mindenütt ünnepélyes tisztelgésekkel fogadtattak. — Laffitte, kinek louviersi követté választatását már kétszer semmité meg a'kamra, harmadszor is megválasztatott. — A' követkamrában még mindig a' taitii ügy sikertelen vitatását folytatják, 's napról napra kisebbszerü ármányok jőnek napfényre, mellyek az ottani mozgalmakat okozák. Ledru-Rollin igen keserü igazságokat mondogatott a' ministereknek, mellyek azonban viszhang nélkül vesztek el. —

ÉRTESÍTŐ.

Pestmegyében keblezett **Izsák** m.városban egy jól elrendezett **gyógyszertár** szabad kézből eladandó. Venni szándékozók megtudhatják a' feltételeket L. J betükkel czimzett tulajdonoshoz Izsákra intézendő bérmentes levelek által vagy Liebner József sütőmester urnál Pesten, b. Orczy-házban az országuton.

Árverési hirdetés. T Békésmegyében fekvő Csorvási birtokrész 4690, t. Csanádmegyében helyzett kisapáczai pusztán pedig 2910 1100 □ öles hold illető tulajdonos b. Haruckern örökösek részéről f. 1844ki sz.Mihály naptól 1847. sz.Mihályig 's igy három egymásutáni évre bérbe adandók tek. Békésmegyében Szarvason f 1844ki jun. 12kén reggeli 9 órakor, a' Bárány cz. fogadó termében tartandó nyilványos árverés utján. Bérleni kivánók egyéb föltételeket a' tisztelt család idősbjénél előbb is megtekinthetvén, a' kitett hely 's időre ezennel meghivatnak. 1—3

JELENTÉS. A' vizgyógy- 's edző-intézet ez évben is april 15től mint ennek előtte, azoknak számára, kik egészségöket a'vizgyógyászatban keresik, főleg kik idő- 's költség-kimélés tekintetéből Graefenbergbe-utazás helyett ugy szólván honn maradni gazdaságosbnak találják; és kik a' hideg viznek orvosi fölvigyázat alatt való alkalmazását edzés gyanánt használni ohajtják, meg fog nyittatni. A' feltételek ugyanazok, mellyek mult években.De kéretik az intézetben tartózkodandó, mindegyik beteg magával ágyruhát hozni; valamint az ugyanott fenálló orvosi rendeleteket is hiven megtartani. Pest apr. 17. 1844 A' pesti városligetben, Oláhféle majorban találtató viz-gyógy- és edző-intézetből.

Hirdetvény.

A' nmgu magyar kir. udv. Kincstár rendeletéből közhirré tétetik: hogy a' diósgyőri koronai és tokaji kincstári uradalmakhoz tartozó következő kir. 's egyéb haszonvételek u. m.:

A' diósgyőri uradalom részéről:

1) Miskolcz szabadalmazott városban az országos 's heti vásárok jövedelme,

2) Diósgyőrött a' pálinkaház 's mészárszék jogai, ide tartozó épületekkel, 's földekkel együtt.

3) Kis-Győrben a' mocsolyási telepitvényben, ugyszinte

4) Bábonyban a' mészárszék és korcsmáltatás.

5) Mezőkeresztesen a'vásárjövedelem.

6) Kis-Győrben a' mély völgyön találtató kő és pálakő-bányák, és

7) Mező-Kövesden a' vásárjövedelem.

A' tokaji uradalom részéről:

1) Kis-Tokajban a' korcsmaház.

2) Tarczalon a' piaczkorcsma.

3) Tisza-Ladányban két,

4) Timárban szinte két szárazmalom jövedelmei.

5) Rakamazon 276²/₁₆ h kender, 484¹/₁₆ hold szántóföld, továbbá 397³/₁₆ kaszás rét.

6) Tisza-Ladányban 197¹¹/₁₆ h. szántóföld, 210⁴/₁₆ hold kukoriczaföld, és 212¹/₁₆ kaszás 2dik osztályu, 's 586⁸/₁₆ 3dik osztályu rétek, végre

7) Timár határában levő 37⁵/₁₆ h. szántóföld és 548³/₄ kaszás rét.

1844dik évi nov. 1ső napjától hat és illetőleg három évre sőt az 5ik és 7d. pontban foglalt földekre nézve a' lefolyó urbéri tagositó per befejezése miatt egy évre közárverés utján, melly a' diósgyőri javadalmak iránt Miskolczon f. év majus 4kén a' miskolczi praefecturalis épületben, a' tokaji haszonvételekre nézve pedig ugyancsak f. év aprilis 30án 's következő napjain a' tiszttartói lakban tartatni fog, bánatpénz előleges letétele és egy évi haszonbérrel felérő biztositék bemutatása mellett olly hozzáadással uj haszonbérbe kiadandók lesznek: hogy a' földek kisebb, az egyedek erejéhez mérsékelt részletekben árverés alá bocsáttatni és a' helység előjáróinak ajánlatai csupán személyökre, nem pedig a' község nevében is fognak elfogadtatni, a' vám és vásárjövedelmek bérleteiben az izraeliták részt nem vehetnek; egyébiránt az irásbeli ajánlatoknak is általában helye levén. ezeknek kellékeiről, valamint más árverési és bérleti föltételekről a' diósgyőri főtiszti 's illetőleg tarczali tiszttartói hivatalokban bővebben értesülhetnek az illető bérleni szándékozók. Budán apr. 3kán 1844. 2—3

Egy a' mezeigazdaságban, és számadásokban jártas 's bizonyságokkal ellátott gazdatiszt kerestetik. Ertekezhetni akár személyesen akár bérmentes levelek által t. Kozicz Sándor táblai ügyvéd urral az országuton 2d. sz. alatti Vigyázó házban. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök majus 2kán

JELENKOR.

1844. 35dik. szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétül julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával, april 1jétül december fogytaig számlált 3/4 évre pedig 9 p. for. elfogad előfizetést *a' Jelenkor és Társ.* szerk.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (megtiszteltetés; Országgy. közlemény: a' frdi 134d. gyülés részleteinek vége a' város-rendezési ügyben, a' fhg. nádor nyilatkozatával együtt; a' mult számban megszakasztott czáfoló beszédvége a' mintabörtön magányrendszer és büntetési scala ügyében; 183d ker. ülés részletei a' városi rendezést targyazó t. javaslatrul adott frdi észrevételek iránt 181, 5–89d. kerül. ülésb. szintazon frdi észrevételek a' 247d. §ig átvizsgálva; iparegyesület a'mesterinas-iskolák ügyében; jászkun kerületi és Borsod megyei közgyülések eredvényi; adakozások a' gyoroki üzkárosultak számára; Baja 1843ban.)

Ausztria (görzi, olasz és bécsi hirek.)

Amerika (Texasnak egyes statusokhozi csatoltatásához némi hajlam és érdek.)

Spanyolország (a' meghasonlás Marokkóval komolyabbul; a' királyné házassági tervéről.)

Portugália (A' rendkivüli hatalom ujra kiterjesztetik.)

Anglia (tengerészeti intézkedés a' párbajok ellen; törvényjavaslat az utazó angol adósak ellen.)

Görögország (Az uj követválasztási törvény bevégezve; Kapodistriasnak emlék szobor állittatik; külföldi görögök adakozása; a' király az alkotványra megesküvén a' nemz. gyülést eloszlatá; kitüntetések.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

A' pestvárosi nemes tanács Schönbauer József és Zsigray Károly orvostr urakat a' nm. m k. helyt. tanács jóváhagyó rendelete következtében városi tiszt. főorvosokká nevezte ki.

Az erdélyi kir. kormányszék Macskási Péter fogalmazó keblebeli gyakornokot a' tartományi posták és szállás mesterévé helyébe pedig kormányszéki dijas fogalmazó gyakornokká Kovasznai Józsefet alkalmazá.

Országgyülési közlemény.

(134ik fördi ülés vége). A' k. dijról egy nm. b. 's elnök igy nyilatkozott: Hallottam itt emlittetni a' kir. dijt olly rémkép gyanánt, melly a'k. városokat, habár már kimondatott, hogy a' kir. kincstár felügyelése alól kivétettek, mégis függésben tartja tőle annyira, hogy az káros befolyással lehet a' szavazatadásra nézve. Én e' rémkép föltünését máskint képzelni nem tudom, mint hogy azok, kik ezen nézetből indulnak, a' kir. dij mennyiségét fölötte nagynak tartják, olly annyira, hogy az a'kir. jövedelem nevezetes részét teszi, melly a' városokra nézve nyomasztó. Ezen uraknak szolgálok azon adattal, hogy a' kir. dij egész Magyarországban nem tesz több et 18,006 frtnál, melly 47 városra felosztva van, és igy a' legnagyobb mennyiség, melly természetesen Pest várost nyomja, tesz körülbelül 1500 forintot. Kérdem: ezen mennyiség Pest városát 's aránylag más várost, hol csak 100 frtot, sőt ennyit sem tesz, olly függésben tartja e a' kir. kincstártól, hogy azok annak mancipiumai lehetnének? főkép ha megfontoljuk, hogy habár egy pár száz frtot évenkint fizetni kötelesek, mihelyt ezek lefizettetnek, minden viszony tökéletesen megszünik a' kincstár és a' városok közt. Mi a' 2kat illeti, t. i. hogy ezen kir. dij változékony, alig van példa számos évóta, hogy az fölemeltetett. Nem mondom hogy épen nincsen, de kevés van, 's viszont arra is van példa, hogy leszállittatott. De ugy hiszem, ezen mennyiség nem olly nagy tekintetet érdemel, melly neki tulajdonittatott, azonnal pedig segitve van minden nehézségen az által, hogy már most megengedtetett a' megváltás a' kir. városoknak, melly ekkorig megengedve nem volt; mert ha a' kir. városok érdekében lesz a' kir. dijt megváltani, bizonyosan alkalmok is lesz arra, hogy a' kir dij-fizetéstől alku utján megszabaduljanak; ha pedig érdekökben nem fog lenni, azt vélem, a' megváltást rájok erőszakkal tolni nem lehet 's nem is kell. A' többi fontos előadásból hely szüke még csak e' következők lényeges tartalmának közlését engedi. Egy hosszabb időig távol volt gróf többek közt ezeket mondá: Azon vélekedésben vagyok, hogy ezen mostani szerkezet mellett, mint itt elkészült, a' városokat következésre, utasitás-készitésre nézve a' mostani helyzetből nem látom kiemelve; lehetetlen azoknak több szavazatot adni, mint a' mennyivel eddig birtak, ez véleményem. Már most egy kissé jósolni szeretnék. Meglehet, hogy a'velünk szembenülők (conservativ rész) által készitett munkálatnak fogjuk köszönhetni, hogy ezenvárosi dologbul ez országgyülés alatt nem lesz semmi. Méltóztassanak a' m. FRR. tekintetbe venni, hogy talán e' hely bizonyos kedvező körülményeknél fogva, 's talán csak ez országgyülés volt annyira hajló a' városokat eddig nullificált helyzetükből kiemelni, meglehet hogy egyéb körülmények fordulván elő, a' törv. hatóságok figyelmeztetvén ezen lépés következményire, a' jövő országgyülés nem lesz többé hajlandó ezen lépésre 's meglehet, miután ezen mostani szerencsés körülményt elmulasztottuk, alkalmunk arra t ö b b é nem lesz, miszerint megtehessük azt, mit most megtehettünk volna. Ez valóban ránk nézve szomoru dolog, mert mi, kik a'kiengesztelést 's kibékülést kivánjuk, mi kiket liberalis résznek neveznek, 's kik ez oldalon ülünk, meglehet, hogy ezen kiengesztelés és kibékités ez által lehetlenittetik; de a' mi szándékunk, hogy ha szinte lehetetlen lesz is a' kibékitést kieszközölni, mellyre törekszünk, bizonyosan elvétve nem lesz, mert törekvésünk végczélját valósággal elérendjük; 's igy azt hiszem, hogy ha aggodalomra van ok, bizonyosan sokkal nagyobb aggodalomra van oka azon pártnak, azon résznek, *melly* magát conservativnek n e v e z i, m e r t a' k i e n g e s z t e l é s r e nézve c s a k p a l l i a t i v s z e r n e k látnám azon rendszert, mellyet a' m. FRR. többsége a'városokra nézve elhatározott, mellynek következménye talán az lenne, hogy a' mostani castarendszer, melly a'városokban fenáll, illy palliativ rendszer mellett még inkább fenállna. De a' m. FRR. gondolják meg, hogy ha ezen palliativ rendszerrel most élnek, azt jövő országgyülésen többé nem használhatják; gondolják é a' m. FRR., hogy azon közvélemény, melly most a' városok kiemeltetését sürgeti, el fog enyészni; és többé nem működni czélja felé? Azt tartom, az épen nem fog enyészni, hanem tovább működendik, 's bizonyosan ha mi illy módon léptünk fel, sokkal tökéletesebben és radicalisabb uton fogja magát kivivni, 's ha az országgyülés a' városoknak helyesb elrendezést és szavazati jogot adni nem fog, kétségtelenül befog következni azon idő sokkal előbb, mint sem gondolnók, midőn a' közvélemény radicalis működése következtében minden casta el fog törlesztetni; és sokkal tökéletesb alkotványos rendszer behozatni. Meglehet, hogy ezen talán busúlnunk kell; 's meglehet, a' kibékülést is palliativ módon jobban lehetett volna elérni, mert a' radicalis gyógyszert erősebbnek tartom, de az ollyan, melly életet vagy halált is szülhet. Azért én törekvésem végczéljáról le nem mondok 's meg vagyok győződve, hogy utóljára sok bajon keresztül még is czélt ér azon párt, melly most a' t. RR. véleményére szavazott; azon párt pedig, mellyet conservativ pártnak nevezünk, bizonyosan az által maga ellen fog cselekedni. Én ezt mint jóslatot kivántam előadni. Erre a' fens. Nádor ekkép szólalt fel: Én a' városok kérdésében azok közé tartozom, kik minden módon kivánják, hogy ezen kérdésben határozott törvényes intézkedés még ez ors.-gyülésen történjék, mert azt vélem, hogy a' dolog olly helyzetben áll, miszerint az igazság-megtagadás nélkül nem lehet a' kir. városok megszoritott országgyülési szavazatuk iránti panaszának véget vetni. Egyet értek az előttem szólt gróffal abban, hogy ez igen fontos tárgy, 's hogy szükséges erre nézve ez országgyülésen intézkedésnek történni; 's ez által az országos 4d rend igazságos kivánatának eleget tenni. Midőn e' kérdés tárgyalás alatt volt, mindig azon véleményben voltam, hogy itt nem kell a' dolgot szélsőségig vinni. A' tárgy mostani stadiumában a' kérdés az: mikint tehetünk eleget a' 4d. rend igazságos és méltányos panaszának? 's ezen részben a' t. RR. egyet, a' m. FRR. más szerkezetet készitettek; abból azonban, hogy egyik részében a' tárgynak a' vélemények különböznek, hogy a' mélt. főrendi táblának egy része a' t. RRel a' városi szerkezetet tágitani, a' m. FRR. másik része azt megszoritani kivánja, nem gondolnám, hogy mindjárt azon következés vonathassék, miszerint vagy egyik v. másik szerkezetnek maga egész kiterjedésében okvetlenül meg kell állania; a' tárgy még tanácskozás 's a' két tábla közti egyezkedés alatt van's még végkép bevégezve nincsen; 's igy addig, mig a' dolog végkép elhatározva nincs, mig tárgyalás alatt áll, ezen módositani 's változtatásokat tenni lehet. Kijelenté előttem szólott gr. ur, hogy ha most a' kedvező alkalmat a'városok elrendezésire nézve elmulasztjuk, nem lesznek talán jövő ozsággyülésen ismét olly kedvező körülmények, 's meglehet, a' mit most is palliativ gyógyszerrel kivivni lehetett volna, akkor annak kivivására jövő országgyülésen radicalis gyógyszerre lesz szükség. Minden tárgynak e' világon két oldala van, és áll a' régi közmondás, hogy a' nagyon felhuzott hur elszakad. Kérdem: nem volna é lehetséges, épen az által, hogy a' városi elrendezésben erősen tágitunk, ezzel a' jövő orsz.gyülésen a' dolgok előmenetelét akadályoztatnók, és épen ez által eszközlendjük azt, hogy az ország lakosit az ügytől elidegenitjük: ugy hiszem, midőn itten tanácskozunk, egyesitett erővel kell a' közczélra törekednünk 's igy a' dolgot nem tühegyre állitanunk. Ezen tárgy most a' t. RRhez fog küldetni. A' t. RR. azon ügyekezetöknél fogva, mellyel a' közügyek elintézése iránt viseltetnek, a' mennyire lehet, némellyekben engedni fognak 's némellyekben, 's meglehet talán a' lényegesb pontokban előbbeni nézetüknél meg fognak maradni, 's e' részbeni nézetöket velünk annak idejében közlendik. A' m. Fördek ezen munkálatjokat a' t. RRnek ism t tanácskozás alá vevén, mennyire meggyőződnek a' t. RR. által az előadottak helyességéről, alkalmasint ismét némellyekben engedni fognak, és igy az országgyülési tárgyalások természete szerint addig fog folytattatni a' két tábla közt az egyezkedés, mig a' végső megállapodás megtörténhetik. Mind ezeknél fogva nyilván kijelentem, hogy én nem tettem le reményemet az iránt, miszerint ezen fontos, az egész hazát érdeklő tárgyban hasznos törvényt nem viszünk haza. Az ellenfél eljárását egy gróf ekép vevé taglalás alá: Többen az átellenben ülő m. urak közül az elrendezéstől föltételezték a' törvényhozási jog meg vagy meg nem adatását; nem helyeselvén t. i. azon elrendezést, mellyet a' mgos Förk többsége elfogadott, arra voksoltak, hogy a' kir. városoknak épen semmi törvényhozási befolyásuk ne legyen. Megvallom, ezen eljárás logikai következetességét nem vagyok fölfogni képes; mert ha nem jó azon elrendezés, melly itt terveztetett, ebből még nem következik, hogy épen semmi törv.hozási befolyás a' városi követeknek ne adassék, hanem legfölebb csak az, hogy 16 voksnál kevesebb adassék; mert ha jó elrendezéstől feltételezik a' törv.hozási befolyást, méltán kérdezhetni: olly jó é a' megyék elrendezése, hogy azok mostani tulbefolyása vagy monopoliuma az által igazolva van? Hallottam hisztóriai alapot emlittetni, és azok ellen, kik a' 16 szavazatot megadták, fordittatni azon indokot, hogy e'szerint nincsen kivánságinknak semmi hisztóriai alapja, mert hisz ha azon alapon akarunk haladni, nem 16, hanem 47 voksot kell adni. De én csak e' feletti csudálkozásomat jelentem ki, hogy mikép használtathatik ezen indok épen azok által, kik semmi hisztóriai alapon nem akarnak indulni, és a' k. városokat még azon csekély befolyástól is meg akarják fosztani, melly hisztóriai alapon nyugszik. Liberalis oldalról, radicalis gyógyszerről hallottam emlitést tétetni. Ujabb idők szüleménye a' bal és jobb oldal; de hogy liberalis és illiberalis oldal létezik, előttem uj szó, mellyet most hallottam először diplomatice kimondatni, 's megvallom, hogy az iránt, hogy mai napon a' liberalis oldal mellyik volt, az é melly semmi, vagy az, melly törvényhozási befolyást akar adni a' kir. városoknak? megvallom, méltán kételkedem. Mi a' radicalis gyógyszert illeti: igen jól tudom, hogy ez némellyeknek kedvencz kifejezésök. Mi engem illet, én a' radicalls gyógyszert abban találom, hogy a' haza érdekében működjem önmegtagadással, alárendeljem kedvencz eszméimet a' haza érdekének 's az elérhetőt ne áldozzam fel az elérhetlen miatt. A' m. fördi tábla többsége is ebben látszatik helyezni a' radicalismust; ezt bebizonyitotta akkor, midőn a' haza boldogsága 's az ország körülményei kivánták, hogy a' nemesség eddig gyakorlott előjogát másokkal megoszsza, illy lépésnek moralis hatása van, 's az illy lépés ha maga idejében történik, szükségtelenné teszi a' gyakran és sokak által emlittetni szokott radicalis gyógyszert. Egyébiránt áttérve a' kérdésre, mindenek előtt azt tartom, hogy a' képviseleti fogalmat kell némileg szabatosb és nagyobb világosságba helyezni. Némellyek a' képviseleti fogalmat tisztán csak a' számban helyezik, és azon basis szélességében, mellyben a' választás mozog; de megvallom, én ezen számtól a' képviseleti rendszerben abstrahálni szeretnék 's azon vélekedésben vagyok, hogy a' képviseleti alkotványban nem a' számoknak 's nem respective a' személyességek többségének, hanem az érdeknek kell képviselve lenni. Azon indok, hogy a' küldők akaratának kell képviseltetni, és az csak ugy képviseltethetik, ha a' választás minél több által gyakoroltatik, kelleténél többet bizonyit; mert ha ez állana, akkor azon országban, hol a'

követek utasitással nincsenek ellátva, 's hol a' küldők akarata diplomatice nem is tudatik, képviselet egyáltalában nem lehetne. Véleményem szerint valóságos és helyes képviselet nem annyira küldők sokaságától, mint inkább attól függ: vajjon a' küldők és küldöttek közt van é az érdeknek belső identitása? Vajjon az illy választási rendszer biztositva van é eléggé a'megvesztegetés, 's a' pártszellem egyóldalu működései ellen? Ha honunk körülményit tekintjük, véleményem szerint jelen van azon idő, midőn a' nemesség eddig egyoldalulag 's egyedül maga által gyakorlott törv.hozási befolyásáról lemondani a' haza érdekében köteles. Figyelmezzünk a' század irányára, mellyben élünk! A' mostani civilisatio egyáltalában csupán a' különféle érdekek közti transactio 's békes kiegyenlitések által eszközöltetik. Az illy korszakban, midőn a' földmivelés érdekének az ipar és kereskedés érdekével ki kell egyenlittetnie, szükséges hogy azok egymással karöltve munkálkodhassanak; ennélfogvást a' nem nemes érdekének is szükség illőlegképviseltetnie,még pedig olly mértékben, hogy aző befolyásának meglegyen azon nyomatéka,mellyet méltán 's teljes joggal igényelhet. Hallottam különféle jövendölgetéseket,ha ezen munka nem fog sikerülni 's ha a' kir. városokra nézve semmi intézkedés nem fog tétetni, hogy a' felelősség kit fog illetni? Ez mind bizonytalan, de annyi bizonyos: ha semmi történni nem fog; és ha azok véleménye fog győzni, kik a' rendszer roszalása miatt semmi voksot adni nem kivánnak, akkor el fogunk 500ezer polgárt tőlünk idegenitni csupán azért, mert egy olly munkálat fölött, mellyre nézve 500ezer embernek semmi befolyása nem volt, és jogot nem gyakorolhatott, a' nemesség két osztálya megegyezni nem tudott. Hazánk jelen állapotában nem tartanám a' megegyeztethetőnek közérdekkel, hogy ennek kitegyük magunknak.Mindezt összefogva,szavazok arra, hogy a'k. városokk 16 voks adassék;a'felosztást biznám a't.RRre,miután abban változtatásoknakkellene történni. Nyomban az előbb felszólalt gr. igy viszonza: Azon előadásra, melly a' liberalis és illiberalis oldalról tétetett, megjegyzésem csak ez: én, ugy gondolom, Bentham munkájában olvastam, hogy akkor, midőn el akarja mellőzni az ember egyik fél mondását, a' helyett hogy egyenesen felelj en, az előadást taglalva csodálkozni szokott azon,mi mondatott 's nem akarja érteni értelmét. A' m. gr. ur ezen mód szerint cselekedett, miszerint annyi év eltelte után létező liberalis és illiberalis felekezetet, melly nevezeteket majd minden ember ismeri, a'm. gr. mintegy nem érteni látszik, hogy liberalis vagy nem liberalis oldal létezik. A' radicalis gyógyszert illetőleg a'm. gr. ezt abban találja, hogy mindenki meggyőződése szerint minden más nézet félretételével igyekezzék a' haza javát előmozditani; erre egyebet nem mondhatok Amen-nél. Szintazt vélem, hogy ez bizonyosan fődolog. Midőn az országgyülésen vitatkozunk, felteszem mindegyik rész a' haza javát kivánja előmozditani, csak az a' különbség, hogy az egyik olly eszközöket és módokat javasol,mellyek a'haza javátvalóban előmozditják,a'másik pedig minden protestálás mellett is olly módokatmellyek nem a' haza javát, hanem vesztét eszközlik. Én tehát a' discussiot soha azon térre, mellyet a' m. ur emlitett, átvinni nem akarom, hanem mindig csupán azon 2ik téren fogok vitatkozni, hogy azon rész, melly magáról azt mondja, hogy a' haza javát előmozditani akarja, azt valóban eszközli é vagy sem. Ő cs. k. fens. erre köv. elnöki megintéssel járult: „Ugy hiszem,mindenki a' m.Főrr. közül azon elvből indul, és semmi más czélt szemei előtt nem tart, mint a' haza javát; az egyik ezen mód által véli a'haza javát előmozdithatni, a' másik más móddal, de a' főczélban mindnyájan megegyezünk; 's azért kiméletesen és gyéren vélem használandóknak azon kifejezéseket, mellyekkel a' m. fördi táblának egyik része érdekeltetik, azon része,melly itt conservativnek nevezteteti. Mi az egyiknek igazságos, annak a'másikra nézve méltányosnak kell lenni. Az igazság egyoldalu nem lehet,hanem annak közösnek kell lenni, 's felszólitom a' m. FRRet, hogy magokat ezen elvhez alkalmazzák. Az érdeklett gróf erre igy válaszolt: Tisztelem azon elveket, mellyeket ő cs. kir. Fens. mélyen tisztelt elnökünk előadott, és ha azon elveket nem követtem volna előadásomban,hibásnak mondanám magamat 's átlátnám hibámat; de a' hányszor felszólaltam és pártról emlitést tettem, a' szándékot soha kérdésbe nem hoztam, hanem mindig csak az eszközöket. (Közhelyeslés). Még azt akarom emliteni a'mélt. FőRR. előtt, hogy gróf D. E. a' képviseleti rendszerről szóltában, azt mondá, miszerint fökellék az, hogy a' követ a' küldők érdekét képviselje; én pedig ezen kelléket most a' városi követeknél nem találom fel, 's azt vélem, hogy ezen szoros basisra szoritott kettős retortán keresztülment választás által semmi kapocs nincs a' küldők és küldöttek közt. Arra nézve hogy nem látja át, miért nem akarunk egy voksot is adni a' városi követeknek, miután nem olly módon állapittatott meg a' városi szerkezet rendszere, mint a' mikint azt kivántuk ,azt tartom, nem azért nem akarunk adni a' városoknak voksot, mivel tökéletlennek látjuk a' rendszert, hanem azért, mivel a' kérdés az, hogy a' városoknak akarunk votumot adni, nem pedig a' városi magistratusnak, nem a' kormánynak; 's minthogy azon rendszert, mellyet a' m. förendi tábla többsége megállapitott, ollyannak látjuk, hogy azon voksokat, mellyeket a' városoknak akarunk adni, nem a' városok nyernék, hanem vagy a' magistratus, vagy pedig egyenesen a' kormány, ez oka, miért nem akarunk mi, most a' mélt. főRR. által felállitott rendszer mellett a' kir. városoknak szavazatot adni. Kérdem: nem volna é helyesebb megvárni azon időt, mig ez iránt országos határozat keletkezendik, hogy azután biztos alapra lehessen épiteni a' voksadást 's midőn a' m. főRR. többsége bennünket ezen 16 vokssal igy rögtön megajándékozni kiván, mi, kik ezen dolognak különféle következményit nem látjuk által, ezen rögtön ajándékozás bennünket bizonyos bizalmatlansággal tölt el; ennélfogva csak azt teszem még hozzá, hogy ha a' m. főRR. azon része,mellyről most szóltam,aztmit mondunk, hogy egy voksot sem adunk a' városoknak, el nem fogadja, mit természetesnek látok, természetes nézetekből indulva ki nem is fogadhat el. Mindenesetre bocsássák meg a' m. főRR., ha keblemet ezen rögtöni ajándékozás némi bizodalmatlansággal tölti el következményire nézve. Ezután egy nm. országnagy igy szólalt meg: Mindenek előtt engedjék meg a' m. főRR., hogy gr. T.L. nehézségét, mennyire tőlem kitelik, megoldjam, ki azon csodálkozik, hogy rögtön akarják a'm. főRR. a' kir. városokat 16 voksadással megajándékozni. Megvallom, hogy ajándék fogalma ezen dolog tárgyaltatása alatt, legalább az én eszemben nem forgott; én a' városokra nézve azt tartom, akármit fogunk mellettök tenni, csak igazságot szolgáltatunk ,de ajándékot a'városoknak adni nem fogunk, sőt a' rajtok elkövetett igaztalanságot jóvá fogjuk tenni. A' kérdés csak az, mi módon fogjuk azt jóvá tenni? Nem megyek a' régi időkre viszsza,mert azok szerint könnyü volna megmutatni, milly részt vettek a' kir.városok a' törvényhozásban; csak a' legujabb időkre megyek át. Nem tudom, mikép számittatnak jelenleg a' voksok a' RR. teremében, de azt jól tudom, hogy még csak akkor is, mikor a' RR. tanácskozásiban szerencsém és kötelességem vala részt venni, a' városoknak tökéletesen nullificált állásuk nem volt. Azon kérdésre: mi arányban legyen a' városok voksa a' megyékhez akkor, midőn ezen munkához fogtunk, nyiltan kijelentem, miszerint ennek elhatározása igen is a' törvényhozás tárgya; de megvallom, akárhogy értsük törvényinket, akár mikép vegyük a' hisztória adatit, az ujabb 's régibb gyakorlatot: azt, hogy a' városok még jelen állásukban is zerussá váljanak, semmivel sem tudom megegyeztetni, 's igy ajándékot sem a' városoknak sem senkinek adni nem akarok. Véleményem, ismételve mondom, az, hogy igazságot szolgáltatni a' városoknak kötelességünk. Ha egy orsz. rendnek alkotványos jogait egy időig lehetne is igazságtalanul korlátozni, ha ezen rendet lehet is egy időig nyomni, elnyomni bizonyosan nem lehet, 's arra nézve, mi szinte itt emlittetett figyelmesekké tétetünk,t.i. hogy lépésinket ugy intézzük, miszerint rajtunk ne muljék a' dolognak mostani végkép elhatározása, mert nem tudhatni: lesz é a' jövő orsz.-gyülésnek és egyáltalában a'törvényhatóságoknak annyi hajlama, mint ma a' városoknak voksot adni. Azt hiszem, ezen aggodalom fölösleges, mert véleményem szerint a'városok dolga ugy áll,mikép alkotványos állásukat ökmagok fogjákkivivni,'s nincshatalom,melly őket a' jelen elnyomott állapotban, bárminő elrendeztetésök legyen is, megtartsa. Mellőzve minden egyéb okot, csak azt jegyzem meg, hogy a' szavazatok arányositása kérdésére nézve elég bőven nyilatkozott a' közvélemény; két orsz. választmány működött ezen tárgyban és pedig nem közel egymásután, t. i. az egyik 1793b. a' másik 1827d. évben 's mind kettő nem ugyan a'most javaslott formában, de ugyanazon arányt javaslá, melly szerint a' megyék voksa körülbelül három annyit teszen mint a' városoké; minthogy pedig az egyik orsz. választmánynak magam is tagja valék, természetes, hogy azt, mit akkor jónak és helyesnek tartottam az akkori elrendezés javaslata mellett, melly most kétségkivül sokkal szélesebb basisra állittatott, mondom, ha az akkori elrendezés mellett annyi szavazatot kivántam adni a' kir. városoknak, mint a' RR. most javasolnak, kevesebbet ma sem adhatnék,'s e'tekintetben tökéletesen megnyugszom azon előadáson, mellyet m. gr. A. G. tett. Mi pedig azon mellékes kérdést illeti, miszerint a'városok felosztását mi dolgozzuk é ki egy választmány által, vagy pedig szólitsuk fel a' RRet eziránt javaslattételre: azokkal szavazok, kik az utóbbi módot pártolják. Miután e' fontos tárgy körül már egy tag sem kivánt szólani, a' fens. nádor azt e' nevezetes előadással fejezé be: Miután látom, hogy senki e' tárgyban szólani nem akar, kijelentem, miszerint a' m. főRR. többsége m. gr. A. G. előadását elfogadta azon hozzáadással, hogy a' KK. és RRnek visszaüzentessék, mikint a'm.főRR. ezen előadása nyomán a' városi szavazatoknak ujabb felosztását adják elö. Azon tárgy, melly ma tanácskozás alatt volt, minden tekintetben legfőbb fontosságu,és igynemállhatom meg, hogy e'tárgyban némi csekély észrevételeimet elő ne adjam. Előre bocsátám már iménti felszólalásomban, hogy itt nem uj jogadásról, hanem olly jogadásról van szó, mellyet ha igazságosak akarunk lenni, a' 4dik rendnek meg kell adni; mert ha tekintjük a' hisztóriát, mindenkinek el kell ismernie, hogy hajdan a' kir. városok nagyobb részt vettek az országgy. tanácskozásokban, mint most. Ha visszamegyünk a' mult századra, e' körüli adatokra fogunk akadni: ugyanis az 1715—1741ig kizárólag országgyülési adatokkal lehetne megmutatni, hogy akkor a' kir. városok követei a' KK. és RR. táblájánál voksoltak; midőn az 1729diki országgyülésen a' törvényes kerületi táblákról és 1741d. országgyülésen a' banderialis tárgyról volt szó, a' KK. és RR. táblájánál városok követei egyenkint szavaztak, és pedig azon régi törvénynél fogva, mellyben mondatik, hogy szükség esetében a' fő-ajtónok a'szavazatokat összeszedje. Több példát nem hozok fel a' történetekből; ezek szerint is tudva van, hogy a' városi követek ugy voksoltak egyenkint, mint a' megyei követek, és ugyanazon országgyülés alkalmakor azon kérdés is tétetett: vajjon egy városi követnek voksa aequiparáltassék é a' megyei követek voksával; sőt azon megyék követei, mellyekben a' nemesség nagyobb számmal volt,kivánták,hogy ők több vokssal ruháztassanak fel; de ezen kérdés elhalasztatott. Mindezt csak azért hoztam fel, hogy a' mélt. főRR. előtt kitünjék, miszerint az 1825ki országgyülés előtt egyenkinti szavazások ritkán történtek, hanem a' KK. és RR. többnyire megegyeztek egyes inditványok és előterjesztések után 's ritkán vagy soha sem került a' dolog egyenkinti szavazásra, hanem vagy felkiáltás, vagy szólók többsége szerint döntetett el a' dolog. Az 1825ki országgyülésről példát hozott fel országbiró ő nmga, miszerint akkor sem volt tisztán a' kir. városok voksának nullificatiója kimondva, hanem akkor kezdődvén, ha jól emlékezem, az adóbeli tárgynál kérdésbe vétetni a' városok szavazata, a' városok az ellen reclamatiókat tettek mind országgyülésen, mind ő felségénél; mirenézve ezen kérdést a' dolog illy helyzetében eldöntetlenül nem hagyhatjuk, 's nem kételkedem, miszerint ezen kérdés az ország Rdei 's ő felsége kölcsönös megegyezésével mindkét résznek igazságszeretete nyomán olly módon fog elintéztetni, melly a' városok kivánságának teljesen megfelelend. Mi a' voksok számát illeti, az 1791ki 's 1825ki országos választmányok, mellyek minden szinezetü'smondhatni,legkitünőbb férfiakból állittattak össze, majd ugyanazon arányt állitották fel a' voksok számára nézve, mellyet most a' KK. és RR. ajánlanak. 1791ben az orsz. választmány a' megyei szavazatok egységét állitván fel, akkor kivánta arányozni a' városi szavazatokat; az 1825ki országos választmány más utat követett, mint most a' KK. és RR. javasolnak, miután a' városokra nézve egy voksot kiván felvenni, a' megyékre nézve pedig hármat, és igy azon arányt véve fel, mellyet azon két országos választmány felállitott, most a' városoknak alig lehet kevesebb szavazatot adni, mint 16tot, mig t. i. a' megyéknek 56 szavazatjok van. Egyébiránt midőn azon kérdésről van szó: mikint kell egy statusnak voksot szaporitani, ugy vélem, tekinteni arra: vajjon azon voks által a' demokratia vagy aristokratia fog é nyerni? épen nem lehet, hanem egyedül a' dolog igazságára 's méltányosságára, annyival inkább, mert azt, mellyik részre fognak azon szavazatok esni? bizonyossággal előre meghatározni nem lehet. Vannak ollyanok, kik azt hiszik, hogy azon voksok inkább a' demokratiának, mások hogy inkább az aristokratiának fognak kedvezni; itt azonban csak a' tapasztalás fogja megmutatni a'sikert 's bizonyságot adni; miután pedig mostani időkben a' dolgok igen hamar fejlődnek, nem sokáig fog tartani, hogy e' részben magunknak meggyőződést szerezhessünk. Hallottam többek közt azon ellenvetést is tétetni egy kérdésre nézve, melly akkor tárgyaltatott, midőn gyengélkedő egészségem miatt az elnökséget nem vihettem, miszerint a' m. főRR. határozata következtében a' városi követek nem képviselik a' várost. Nem lehetek egészen azon véle-

ményben, miután a' KK. és RR. előadása és azok véleménye között, kik a' KK. és RRt pártolták, és azon előadás közt, melly a' m. főRR. többsége által elfogadtatott, csak formabeli különbség van; a' KK. és RR. ugyanis a' közvetlen választást ajánlják, hogy t. i. abban minden polgár vegyen részt; a' m. főRR. pedig a' közvetettet, azaz: a' kettős választást határozták el, honnan nem következtethetem azt, hogy a' városi polgárság hatalma és befolyása megkisebbittetett, miután a' m. főRR. a' közvetlen választást el nem fogadták; mert olly testület által történik a' követválasztás a' m. főRR. határozata következtében, melly az összes polgárság által választatik, mellyre a'polgárság minden jogait 's egész bizodalmát átruházza és igy azon követek, kik ezen polg. nevében kiküldött 's teljes hatalommal és bizodalommal felruházott képviselők által választatnak, szintugy a' polgárság kifolyásának tekinthetők, mint a' közvetlen választás szerint megválasztott követek; 's igy itt csak a' formára nézve van különbség. Felhozatott a' befolyás is, melly szerint t. i. a' kormánynak nagyobb befolyása leend a' városokra nézve a' m. főRR. javaslata mint a' Kk. és RR. szerkezete szerint. Én ellenkező véleményben vagyok, mert azt hiszem, hogy a' kormány, vagy magistratus, vagy commissariusok befolyása többnyire azon emberekre szokott hatni, kik közt intelligentia nincs, és igy a' nagyobb osztálynál, hol az intelligentia kisebb, a' kormánynak vagy bármelly hatalomnak sokkal könnyebb mégis befolyást szerezni, mint kisebb osztálynál, hol az értelem, vagyon, szellemi erő magasb fokon állnak. Vegyük a' városok mostani helyzetét, kérdem: miért nem volt e d d i g a' városokban a' dolgok elömenetele olly szerencsés? Az mondatik ugyan, hogy ott kell keresni a' bajt, t. i. azon testületben melly a' polgárság képviselője, az zárt testület, 'shogy az magát választja, és a' tanács ezen zárt testület által választatik; de meg kell vallanom, hogy nem ez oka; mert tapasztalás szerint azon baj kutforrását ott kell keresni, hogy a' polgárság nagyobb részinél elegendő értelmesség 's vagyon hiányzik 's az nemcsak kisebb hanem nagyobb városokban is észrevehető. Hányszor történtek például Pesten tisztválasztások, hol a' kir. biztosok ügyvédeket, nagykereskedőket 's minden tekintetben mivelt és alkalmas egyedeket jelöltek ki; és volt példa, hogy ha azok m e l l é egy csizmadiát candidáltak, mindig a' csizmadia választatott meg: 's mi volt ennek oka? az, hogy azon testület többsége olly tagokbul állott, kik azon csizmadiával egy kategoriába estek 's más részről a' tanácsban levők azon iparkodtak, hogy a' választott polgárok közzé, a' mennyire csak lehet, illy alkalmatlan tagok jőjenek, nehogy az által befolyásuk koczkáztassék. Nem mondom, hogy ez apodicticai igazság, de tapasztalás szerint igy állnak a' dolgok. E' szerint méltán kétkedhetni: vajjon nem lesz é ugy nagyobb befolyása a' kormánynak nagyobb számu képviseleti testületre, mint ha az kisebb számra szorittatik; és ez utólsó esetben, azt tartom, kevesebb befolyása lesz a' kormánynak, mert a' sokaságnál sokkal könnyebb befolyást szerezni. Nézzük e' tekintetben a' megyéket, ezek világosan mutatják, hogy a' befolyás épen azon megyékben gyakoroltatik legnagyobb mértékben, hol nagy számu, elegendő értelmi kiképzéssel 's birtokkal ellátott nemesség nincs; ellenben ott illy befolyás nem gyakoroltatik, hol vagyonosabb 's tökéletesebb a' nemesség, 's több értelmiséggel és kiképzéssel bir. Ezen két gyakorlati észrevételt akartam a' m. főRRnek előterjeszteni, hogy akkor, midőn ezen tárgy ismét tanácskozás alá jövend, ezen előadásomra is figyelmezni sziveskedjenek. — Továbbá

A' frdi 138d. ülésben az eml. ifj. báró beszédét köv. folytatá: Inditványunk második része a' törvényhatósági börtönökre nézve tett azon javaslatokból áll: hogy e' börtönökbe az 1827ki orsz. választmány által inditványozott rendszer hozassék azon változtatásokkal, mellyeket a' m. FRR. aziránt ajánlottak. Rövid leszek a' kérdés ezen oldalára nézve 's azért nem ismételve azokat, miket a' RR. e' javaslat ellen üzenetjökben olly helyesen megjegyeznek, csak két szempontra vagyok bátor a' m. FőRket figyelmeztetni, melly azon javaslat e l l e n leginkább szól. Első, hogy midőn a' m. FRR a' magányrendszert, mellynek tökélyeiről elméletileg meggyőződtek, a' törvényhatósági fogságokra nézve elfogadni nem akarták, 's ezen határozatukban kétségkivül a' költségek nagysága által is megerősittettek, most nem ajánlhatják egy olly rendszer behozatalát, melly mint a' t. RR. helyesen megjegyzik, a' FRR. inditványa szerint alkalmazva igen tetemes költségekbe kerülne; annyival inkább, mennyivel bizonyosabb, hogy noha az 1827ik rendszer annál, mellyet börtöneinkben most találunk, igen sokkal czélszerübb, mégis olly tetemes hibákkal járó, hogy annak definitiv elfogadását senki nem ajánlhatja; 's igy az 1827ki rendszer, csak ideiglenesnek tekinthetvén, mig t. i. a' mintabörtön eredvényeiről meggyőződhetünk, a' m. FRR. inditványának következtében tett költségek elvesznének. A' második, hogy a' m. FRR. tovább is ragaszkodva javaslatjok ezen részéhez, inditványuk egyéb részével, sőt alapelvével is, felfogásom szerint, ellenkezésbe jönének. A' m. FRR. inditványának alapját ugyanis azon nézet teszi, hogy minden büntető törvénykönyv a' büntető rendszerrel válhatlan kapcsolatban áll, sőt azon alapszik, hogy tehát ott, hol a' büntetések több fajai léteznek, ezen f a j o k r a nézve különös büntető scala felállitása a' törvénykönyv szükséges kellékei közé tartozik. Már felállitva ezen elvet, mikint ajánlhatnak a' m. FRR. a' törvényhatósági börtönökre nézve olly rendszert, melly a' rabok osztályozására alapulva, némelly törvényhatóságokban, a' rabok csekély száma miatt, valóságos magányrendszerré válhatik, másokban hol a' rab számos 's hallgatás nélkül közmunka mellett tartatik, büntetési jellemét elveszti? mikint ajánlhatnak olly rendszert, melly alkalmazásában szükségkép annyi különbözőséghez vezet, hogy a' felállitott elv szerint majd minden börtön külön büntetési scalát igényelne? A' törvényhatósági börtönök elrendezésénél két tekintet az, mit soha szemünk elől veszitenünk nem szabad; első, hogy a' büntetőrendszer körül teendő javitások nem egyszerre, hanem a' RR. nézetei szerint is, kik arra évenkint egymillió frtnál többet nem számitnak, csak lassankint hozathatnak be; második, hogy miután egyes törvényhatóságok a' börtönök ujra épitésének szükségét már most is érzik 's érezni fogják napról napra inkább: ezen ujolag épitendő börtönök iránt olly intézkedések tétessenek, mellyek által azok később, ha büntető rendszerünkvégre kiegészittetik, czéljoknak megfeleljenek, 's minden ezentul épitendő törvényhatósági börtön egy lépéssel több legyen, mellyet a' czélba vett tökélyes büntető rendszer felé teszünk. Szükség, hogy a' törvényhozás mind e' két tekintetre kiterjessze figyelmét. Mi az elsőt illeti, azon időszakra nézve, melly alatt börtönrendszerünk kiegészitését nem reménylhetjük, a' törvényhatóságoknak az 1827ki rendszer behozását kötelességül tenni a' nagy költségek miatt, mellyekkel az jár, nem tartom czélirányosnak, 's e'részben csak azt kivánnám, hogy a' törvényhozás kijelölve egyes főbb tekinteteket, minő a' rabok egészségi állapotja, dolgoztatása 's a' mennyire lehet, oktatása, a' börtöni főfelügyelésre megbizandó középponti biztosságnak kötelességül tegye, hogy az egyes törvényhatósági börtönökre ezen tekintetekből szorosan ügyeljen fel. Minden ujolag épitendő törvényhatósági börtönre nézve én már most is törvény által a' magányrendszer épitési formáját fogadnám el azért, mivel végczélunk az levén, hogy minden nagyobb gonosztevő kerületi börtönökbe záratván, a' törvényhatósági börtönök csak vádlottak 's rövidebb időre letartóztattak elzáratásira fordittassanak: bármik legyenek is a' mintabörtön eredvényei, a' törvényhatósági börtönökben mindenesetre a' magányrendszernél czélirányosbat nem találhatunk. A' vádlottakra nézve a' magányelzárás minden czélszerü eljárásnak egyik főkelléke; a' rövidebb időre elzárt raboknál pedig csak igen kis mértékben mutatja azon káros következéseket, mellyek a' magányrendszer ellen közönségesen felhozatnak. Mivel azonban jelenleg csak egy kerületi börtön épittetvén, a' törvényhatósági börtönök még hoszabb időre elzárt rabok letartóztatására is fordittatnának, 'smiután a' rendszer-kiegészités esetében is a' megyei fogházakban a' letartóztatás ideje egy évre terjed, 's tudnunk nem lehet, nem fogja é a' tapasztalás mint külföldön ugy nálunk is azt mutatni, hogy a' magányelzárás már első évben is káros következéseket szül: én e' törvényhatósági börtönök mellé közös dolgozó-termeket kivánóképittetni a' végett, hogy azokban a' hoszabb időre elzárt rabokra 's azokra nézve, kikre azt a' középponti biztosság szükségesnek látandja, enyhitésül közös munka használtassék. Az inditvány 3dik részére nézve, t. i. mennyiben szükséges egy ideiglenes büntetési scala kidolgoztatása, nézetimet már utólsó alkalomkor, midőn e' tárgy itt előkerült, kimondám, 's itt ujolag csak azt nyilatkoztatom h o g y a' büntetési scala- kidolgozást szükségesnek nem tartom, 's pedig nemcsak azért, mert büntető-törvénykönyvünkben a' büntetések maximuma ugy is rendkivül magasra állapittatott, hanem azért is, mert ha a' m. FRR. a' birói hatalom önkényétől félnek, önkény elleni biztosságot nem a' büntető törvénykönyben, melly igen helyesen büntetési minimumokat nem állitván fel, a' birói hatalomra annyit bizott, hanem csak egy czélszerü eljárás kidolgozásában kereshetjük; valamint már m u l t alkalommal megjegyeztetett, midőn e' tábla ezen oldala által inditvány tétetett, hogy az eljárás a' büntető törvénykönyv elfogadása előtt vétessék föl. Ezek azon nézetek, miket e' m. tábla részéről a' t. RRnek adandó feleletünkben előadni kivánnék, teljesen meg levén győződve, hogy elfogadtatásuk által, ha ezen nézetek nem birnak is azon elméleti szépségekkel, mellyeket a' magányrendszer definitiv elfogadásában találhatunk, még sem ismerek ollyanokat, mellyek nemzetünket könnyebben 's biztosabban azon czélhoz vezetnék, melly után egy idő óta annyi lelkesedéssel fárad. Folyt.

183d. ker. ülésben a' napi rendre kitüzött tárgy fölvétele előtt egy tiszai köv. inditványzá a' k. elnökség által megkéretni k. személynök ő nmlgát, hogy a' több hétig elkésni szokott orsz. napló pontosb megjelenését megrendelni mélt.; mi elfogadtatott. Ezután az üzenet felolvastatván, fölvétettek a' m. fRR. észrevételei a' kir. városok elrendezését tárgyazó t. javaslat iránt. A' kir. városok elibe teendő „szabad" szó, mint az egész munkálatban „körület" helyett a' „terület" használása; a' bevezető czikknek a' munkálat végire áttétele 's azon módositása, hogy a' kitétel „egyedül ezen törvényen alapszik" helyett mondassék: „jövendőre egyedül ezen törv. által szabályoztatik", nemkülönben még a' többi köv. §§. körül javaslott módositás és kihagyások is elfogadtatván, a' 42. §nál, melly azt rendeli, hogy azok, kik a' 41. §ban foglaltatnak, települési szándékjokat a' tanácsnak bejelenteni tartoznak, a' végzés felfüggesztetett, mig a' későbbi szakaszoknál el leend határozva: vajjon a' t. RR. a' „tanácsot", melly a' m. FőRR. által mind itt, mind más esetekben a' „kisgyülés" helyébe ajánltatott, elfogadandják é vagy nem? A' 44. § b) pontjára tett változtatás ellenben nem fogadtatott el; némellyek csakaz „ideiglenesen" szótkivánván beiktatni, minthogy egyedül azoknak nincs semmi összeköttetésök a' várossal, kik annak keblében csak bizonyos időig laknak; mások a' „laknak" szó helyett „tartózkodnak" tenni javaslák, állitván, hogy ezáltal a' visszaélések kikerültetnek. Egy felső megyei követ azt állitá, hogy ha ezen változtatás el nem fogadtatik, ez által a' polgári jogból a' nyugalmazott tisztviselők kirekesztetnek; egy fővárosi követ azt adván hozzá, hogy igy a' napszámosak több kedvezésben részesülnének, mint a' tisztviselők, mert azok, ha megfizetik a' meghatározott házbért, azonnal polgárok, mig az egészen független tisztviselők is, millyenek p. o. a' váltó-törvényszékiek és városiak, ki lennének rekesztve. Erre az lön a' válasz, hogy mind az „ideiglen", mind a' „tartózkodás" szó által csak viszszaélésekra adatik alkalom; mert igy a' városokban lakó 's kormánytól függő tisztviselők kivétel nélkül polgárok lennének, 's egy tiszai követ csudálá, mikép pártolhatja épen a' fővárosi követ a' FőRR. inditványát, melly egyenesen a' nagyobb városok ellen van intézve, hol mint tudva van, olly számos kir. tisztviselő lakik, miszerint méltán attul tarthatni, hogyha ezen szerkezet elfogadtatik, ez által a' polgárok függetlensége veszélyeztetnék. Erre a' fővárosi követ azt felelé, hogy épen a' nagyobb városokban nem tarthatni általányosan a' függetlenség veszélyeztetésétől, mivel ott a' tisztviselők száma a' polgárok nagy tömegében szinte elenyészik. Azonban, mint már emlitők, a' főRR. javaslata nem fogadtatott el. A' 48 's köv. §§ körüli módositásoknál hoszszas vita keletkezett. A' kerületi jegyző e' körüli nézetei ebben pontosultak: Ha igaz, hogy vannak esetek, hol olly szabály hozatik, melly törvénybe ütközik, vagy a' város beldolgain tulmegy, ugy mindenek előtt azon kérdés áll elő: vajjon mi üdvösebb, megelőzőleg kötelezni é a' hatóságot arra, hogy a' szabályokat végrehajtás előtt fölterjeszsze, vagy midőn a' szabály már végre is hajtatott, orvoslani annak rosz következésit? Szónok az elsőt minden esetre üdvösebbnek tartja. Midőn a' t. RR. a' megyékben divatozó statutarius jogot a' városokra alkalmaztaták, nem vették fontolóra, hogy városokban, mellyek épen ezen törv.-javaslat által czéloztatnak kivétetni az eddigi kiskoruságból, koránsem létezik még olly kifejlett élet, mint a' megyékben, noha kétséget nem szenved, hogy a' városok idővel megkivánandjákmaguknaka' teljes kiterjedésü municipalis életet; de a' városok mostani állásában méltán attól tarthatni, miszerint épen ezen statutarius jog fogja elölni otta' köz ésnyilványos élet fejlődő csirájit 's olly állapotra juttatandja majd a' városokat, hogy örökre alkalmatlanok lesznek ezen jog-élvezésre, holott ha ebben most keskenyebb értelemben részesittetnek, később épen olly széles alapra állithatják azt fel körükben, mint a' millyen széles alapon nyugszik ez most a' megyéknél. Végre szóló még gondolóra veszi azt is, hogy ha mindjárt a' m. FőRR járulnának is a' t. RR. kivánatához, nem reményli, hogy ezen törvény a' kormánytól helybenhagyást nyerend. Erre ugyan azt mondhatni, hogy ha a' tárgyalandó dolgokat mindig attól függeszt-

jük fel: elfogadja é a' kormány vagy nem? ugy inkább semmi ujításhoz ne fogjunk; de szóló azért sem hagyhatja helyben a' t. RR. által a' városoknak engedett független rendelkezést, mert ez és a' felállított őrsereg, melly semmi összeköttetésben nincs a'többi hazai katonasággal, a' városokbul egy a' megyék fölött tnlnyomósággal biró hatóságot fogna előidézni. Ezeknél fogvást javasolja: fogadtassék el a' m. FRR. módositása, hogy a' szabályok végrehajtatásuk előtt a' helytó-tanácsnak helybenhagyás végett terjesztessenek föl, de azon feltételek alatt, mellyeket a' tek. RR. már felállitottak's ezentul is szükségeseknek vélendnek elfogadtatni. A' ker. jegyző inditványát pártoló számos követ köv. erősségeket hozott fel: Ha a' városok a' szabályokat csak végrehajtás után terjesztik fel, ugy gyakran összeütközésbe jöne a' hó- tanács a' városokkal, 's gyakran nem fogná magát tájékozhatni; ellenben ha végrehajtás előtt terjesztetik fel, ugy a' Htó-tanács ki lesz elégitve; csupa képtelenség a' szabályokat végrehajtás után terjeszteni fel, mert hiszen a' szabály csak jövőre hozatik, ezen széles jog által egymástól független és igy az administratio gyorsaságát hátráltató törv.hatóságok alakulnának; azonban a' megyékben is, hol e' jog olly régóta divatoz, függésben van a' statutarius jog a' Htótanácstól, a'szabályjognak a' t.RR. által javaslott kiterjesztése miatt reexecutioi esetek gyakran fordulnának elő, mellynek milly szomoru következései legyenek, a' tapasztalás tanusitja; számtalan surlódás számazott onnan,hogy némelly erősebb megyék olly szabályokat hoztak, mellyek a' Htó-tanács által megsemmisittettek, ha egyes személyek nem akarnak engedelmeskedni a' statutumoknak, folyamodnak a' Htó-tanácshoz 's ez által gyakran a' megye compromittáltatik, figyelmezni kell a' város és megyei lakosok közti azon különbségre, hogy a' megyékben csak vallási 's nemzetségi ellenségeskedések léteznek, mig a' városi lakosok még keresetmódjokra nézve is különböznek egymástól, 's épen ez az, mi a' városoknál a' leghevesb vitákat idézi elő, 's méltán attól tarthatni, hogy a' polgárok pártokra oszolván, a' hatalmasb a' gyengébbet elnyomja, 's milly káros lesz ekkor, ha az illyenek által hozott szabályok csak végrehajtás után huzatnak viszsza; hogy ha a' Htó- tanácstól felelősséget kivánunk, akkor a' városi tanácsot kell előbb felelőssé tenni, mit a' p. inditványnyal elérhetni, ha pedig a' Htó-tanács nem erősitené meg a' statutumot, mindig fenmarad a' városokra nézve az orsz.-gyülésre folyamodhatás, azonban a' megyéknél eddig divatozott szokás is a' p. inditvány mellett szól. A' többi követ, kik a' rendi szerkezetet kivánták megtartatni, a' p. inditvány ellen többek közt azt hozta fel, hogy igaz ugyan, miszerint a' közigazgatás gyorsitása tekintetéből, a' kormánynak szoros összeköttetésben kell lenni a' t.hatóságokkal, de abból nem következik, hogy ennek rovására a' városok megfosztassanak a' körükbeni rendelkezhetési jogtól; kivánatos a' centralisatio, de csupán akkor, ha a' kormány felelős; addig pedig szabadon kell hagyni a' községek 's városok kezeit, hogy saját dolgaikban tetszésök szerint rendelkezhessenek. Mert bár vannak is emberek, kik szeretik, hogy minden szükségeikről más gondolkozzék,de illy állapot valóban siralmas. Egy dunai követ a' KK. szerkezete mellett nyilatkozván, méltányolá a' másik fél ovatosságát 's azt inditványozá: hogy ha csakugyan a' p. inditvány elfogadtatik, várják meg a' t.KK: vajjon a' m. FRR.mi garantiákat fognak nyujtani a' H.tanács visszaélései ellen? nyilatkoztak még számosan a' KK. szerkezete mellett köv. tekintetekből: A' statutarius jog főfontosságu, a' szabad népek ereje a' községekben és azok szabad működésiben fekszik; ez tartotta fen a' megyék 's ez által a' haza függetlenségét; a' határozatok pótolták 's pótolják ma is a' törvények hiányit; a' milly jótékony hatása volt ennek a' megyékre, épen ollyan lesz a' városokra nézve is. Ha a' statutumok annyira megszoritttatnak,ugy attól tarthatni, hogy a' határozatokba is beavatkozik a' H. tanács; a' KK. a' városokat megyék példájára önálló hatóságokká akarják képezni, 's ha most a' városokra nézve a' statutarius jog igy megszoritttatik,ez még argumentumul szolgálhatna a' megyei rendezés alkalmakor; mig a' kormány a' képviseleti rendszert általában nem akarja 's felelősséget el nem vállal,addig nem mondhatni le a' statutarius jogról. Azon argumentum, hogy ha e' jog olly széles alapra állittatik, a' rendezésből semmi sem lesz, felette sokat próbál, 's épen azért nem győző. A' FRR. Werbőczyre hivatkoznak,de ez nem auctoritás, mert meglehet hogy Werbőczy jó juris elveket fejtett ki, de azt róla senki sem fogja állitni, hogy jó törvényhozó is volt; azonban a' felhozott hely nem is a' városi községről, hanem csak a' czéhekről szól,mindenek előtt a' határozat és szabály fogalmát kell tisztán megható-rozni,mellyek közt az a' különbség,hogy a' határozat egyes személyekre és esetekre, a' szabály pedig egész községre's minden hason (analog) esetre nézve hozatik; a'szabályok a'büntető 's polg. törvény közt állnak,'s nélkülök felbomlik a' jó rend,mert mint tudva van, a' felügyelő hatóság sokszor nem teljesiti pontosan kötelességét,mint többek közt az urbéri törvényeknél is tapasztaltuk. Olly országban, hol annyi roszul fizetett tisztviselő van, mulhatlanul szükséges a' statutum;azonban a' KK. szerkezetében korlátozva is van a' statutarius jog, mert az mondatik, hogy ismétlés esetére megkivántatik a' H. tanács helybenhagyása; az sem bizonyit semmit hogy a' szabály lehet gyakran törvénytelen is, mert hiszen ez a' határozatról is áll, 's azt még sem kell fölterjeszteni. Ha a' p. inditvány csakugyan elfogadtatik, akkor minden esetre ki kell venni a' politialis eseteket, mert ezek néha olly rögtön végrehajtást kivánnak, hogy az elhalasztás helyrepótolhatlan károkat szülhetne. Ekkor szavazat sürgettetvén,az inditványozó jegyző előadá, hogy ezen tárgy folytában már több inditvány is fejlett ki, mert ő csak azt kivánta, hogy a' statutumok végrehajtás előtt terjesztessenek föl, nem emlitve még most a' H. tanács korlátozása tekintetéből fölállitandó garantiákat; azonban mások azt is javasolták, hogy a' H. tanács kihirdetni köteles a' helybenhagyott szabályokat,'s hogy egy országgyülésről a' másikra jelentést tegyen; mondatott még az is, hogy el kell várni; vajjon a' FRR. elfogadják é a' garantiákat; azért is szóló hiszi, hogy ezen inditványokra külön kellszavazni.Ezen előadás nyomán szavazatra e'kérdés tüzetvén ki: p. inditvány é,vagy szerkezet? az előbbi szavazat többséggel elfogadtatott. Azután a' b. módositás, hogy a' Helyt.tanács tartozik a' jóváhagyott szabályokat közhirré tenni, elfogadtatott 's a' 62 §ban kimondatni rendeltetett.

184d. ker.ülésb. apr. 23kán városrendezés körüli észrevételei a' m. FRRnek vétetvén tanácskozásba,némelly javaslott módositások elfogadtattak, de a' szakaszok nagyobb részinél a'szerkezet megtartatott,noha a' tegnap minoritásban maradt rész a' feltételek felállitásánál elvi módositást ügyekezék létrehozni;e'kettős szavazásnak az lön eredvénye, hogy az előbbi szerkesztés megtartatott.

185d. ker. ülésb. april 24én a' főRdknek szabad kir. városok elrendezését tárgyazó törvényjavaslatában a' 75ik §tól a' 89ik §ig tett módositásokat a' RR. elfogadták; a' 89dik szakaszban e' kérdés „megemlittessék é mellékesen a' zsidók polg.- képessége v. sem," a'RR általányos kivánatára szavazatra bocsáttatott; a'többség a' FRR. javaslatát fogadta el; igy kimaradt, 's ennek következtében Cs.megye követe, miután azt hiszi,mikint a' RR. a' zsidók emancipatiója iránt általányos törvényt akarnak 's arról kérdés többé nem lehetne: lehetnek é polgárok a' városokban vagy sem? miután igazságtalanul nyomatva csak terheket viselnek,de semmi jogot nem gyakorolnak, miután az 1840ki törvényjavaslat jövendőjét a' mostani szavazatból látja megbukni, 's e' népnek nyujtott kedvezések 's jogok csak papiroson állnak, 's teljesedésbe nem mennek soha: polg. kötelességgé teszi mind azt, mit legalább létesithetőnek lát 's inditványozá: neveznének egy választmányt minden conclusum nélkül, melly kidolgozza e' tárgyban az általányos törvényt, vagy pedig biznák e'törvény-kidolgozást a' petitionalis választmányra; ezután felszólalt a' hazábane'tárgyat először megpenditette követ,ő ugyanis nem ellenkezési szándékból nem pártolja ez inditványt, de sajnálja az időt,mellyet e' tárgygyal vesztegetnének, annyit irtak, beszéltek már ez iránt 's mit sem tehetének; hisz az 1840en kidolgozott törv.javaslathoz igen keveset adhatni, 's most sem lesz belőle semmi; ohajtja: keresse ki azon t.javaslatot a' jegyző, irassa le 's vegyék tárgyalás alá. És a' viták élénkebbek, a' felszólalások hosszasabbak 's mélyebbek valának elannyira,hogy egy követ felszólalva, kérdé a' Rket,miután szavazati többséggel e' kérdést most kihagyatni határozák, miért vitatják olly hévvel?'s alig tudhatni tulajdonkép,miről van szó: a' városok rendezéséről,vagy a' zsidó-emancipatiórul? maradjanak a' határozat mellett's folytassák a'városok rendezését; P. városi egyik követ pedig nevezetes adatokat hozott fel mutogatva,mikint a' RR. javaslata szerint P. városra 13001, a' frdi módositás szerint 4133, a' városi követek munkálata szerint pedig 6420 választó jutna, kérte a' RRket legalább P. városra nézve tennének kivételt 's fogadnák el a' frdi módositást, vagy ha ezt nem, legalább a' városi követek javaslatát. Szóltak többen is, de most hely szüke miatt nem közölhetvén az érdekesb vitatkozásokat,azokat a' P. városi követ által előhozott adatokkal együtt majd később adandjuk;az inditványok közt pártoltatást a' cs. nyert, 's az a' petitionalis választm.hoz utasittatott. E'szakaszban szavazási tárgy volt a' polg. képesség kérdése is: némellyek pártolva a' frdi módositást, igen szélesnek láták a' polgári képesség alapját, szerintük városokat igy nem rendezhetni, igy a' koldus is polgár lesz, 's hol leend választásokra nézve a' garantia? a' nevelésben nem találhatjuk fel azt,ez rosz; mindenben hátrább állunk;'s mind ezt keresztül vinni ábrándos eszme; külföldi theoriának pedig ezen módositást nem nevezhetni; ennek köszönheti Angol és Franciaország szabadságát,nagyságát,e'nyomon járjunk mi is, 's a' polgári képességre nézve minimumot határozzunk; de a' nevezetes többség a' kisbirtokosakat mert szegények, nem akarta kizárni polg. jogokból;nem akar ezek keblében örökös gyülöletet ápolni a' gazdagabbak ellen; nem akarja alapját letenni a' pénzaristokratiának; de,mert leginkább félhet a' status a'kizárt roppant néposztálytól, megtartotta a' szerkezetet, 's a' frdi módositást el nem fogadta.

186d. ker. ülésb.april 25kén a' tanácskozások a' városi munkálat 98d. §tól egész a' 145. §ig jutottak. A' viták főbb tárgyát a' közvetett és közvetlen választások 's a' frdi javaslatba hozott városi megbizottak testülete képezék. A'Rk. ezen lényeges pontokra nézve,mellyeket a' városok polg. élete valóságos életkérdéseinek nyilatkoztattak, előbbi nézeteik mellett heves és érdekes vitatások után maradtak meg.

Iparegyesület. Mult vasárnap ülés tartatott a' Pesten megnyitandó mester- inasiskolák ügyében. Néhány lelkes czéhbeli tag és előljáró urak szivökre vevén a' városban roppant, közel 4000ig menő számmal létező mesterinasok elhagyott 's minden értelmi képeztetést nélkülöző állapotát, f. év január hónapjában arra szólitották fel az iparegyesület választmányát, hogy közbenjárása által segitené törekvéseiket a' mesterinasok némi oktatásaul szolgálandó iskola-megalapitásban. A'választmány hazafiui 's egyszersmind egyesületi végzés által meghagyott kötelességének tartván ezer örömmel ragadni meg ez alkalmat, az inditványzók kivánságához képest azonnal folyamodásilag kérte meg a'város nemes tanácsát, hogy hatósági tárgyalás utján engedve megtétetni az előkészületi lépéseket, majd a' czéhek mindnyája megegyeztével 's hozzájárultával is megállapitandó tervet méltóztassék a'nm. m.k.h.tanácshoz fölterjeszteni. Ennek következtében a' tisztelt tanács által e' tárgyban kinevezett bíztosság elnökének t. Tölgyesy János urnak utasitásából számosabb e'végből megkért iparköri és nevelésszaki férfiu közremunkálásával a' részletes terv kidolgoztatott, 's az a'mult martziusi egyik ülésben a'helybeli czéhek nagyobb részének előljáróji és tagjai előtt felolvastatván, a' mesterurak illetékes észrevételeihez képest tett módositások mellett közösen elfogadtatott. Ezután ugyanez ülésben az iskolák évenkinti költségvetése, a' mennyire ez előleg megtörténhetik, 720 p.ftban számittatván ki, a' jelen volt iparos urak javaslata értelmében, a' czéhek mindnyájához aláirási ivek határoztattak ama kiadások födözéseül küldetni. Ezek után az vala már a' mult vasárnapi ülés feladata, hogy bemutattatván az aláirott ivek, az iskolai terv, mint mellynek nemcsak részletei, hanem évenkinti kiadásainak fedezése is elfogadva leendett az illetők által, a' városi t. biztossághoz,tanácshoz 's végre a'nm. m.k. helytartósághoz nyujtassék. Beérkeztek pedig a' következő nyilatkozatok 'stekintőleg kötelezések: A' fodrászok fizetnek évenkint 10 pftot, a' kádárok 20, vargák (schusterek) 25, mézeskalácsosak 4, kosárkötők 5, szűcsök 10, bádogosak 12, német szabók 20, könyvkötők 10, tűmüvesek 4, lakatosok, puskamüvesek és sarkantyusok együtt 20, asztalosok 25, molnárok 10, magyar kordoványosok 5, keztyüsök 6 's végül az ácsok 20 pft.; összesen 211 p. ftot, melly összeghez csatolván az iparegyesület részről évenkint folyandó 100 pftot, már e' szerint 311 pft fedezve van. 'S bár még ez nem elég arra, hogy a' terv létesithetőnek tekintessék, eléggé örvendetes mégis, felvéve azt, hogy jóllehet eddig csak 17 czéh nyilatkozott kötelezéseikkel, mégis a' czéhekre eső 622 ftból 1/3nál több van biztositva, holott Pesten a' czéhek száma 74, ide nem értve azon mesterségeket, mik nem czéhileg üzetnek, de mellyeknek tagjaihoz szinte küldettek ivek, ugy hogy 83 aláirási iv van kibocsátva. 'S e' szerint hacsak a' számok arányát tekintjük is, a' kibocsátott íveknek alig egy negyede mégis többet fedez a' kiadásokból egy egész harmadnál, kétség nem lehet benne, hogy a' hátralevő kétharmadot biztositandja a' kin levő 3/4nél több aláirási iv. 'S távol vagyunk attól, hogy csak hideg számitásban helyezzük reményünket. Nem merünk ugyanis olly lelketlenséget tenni föl senkiben a'helybeli iparosak közül, hogy míg a' mester-fiatalság sorsa, jövendője az ő kezében van, elmulasztaná önzőleg a' jó alkalmat, melly némi oktatással, neveléssel kinálkozik a' gyermekeknek. Már csak ember- és felebaráti szeretet, gondos atyáskodás 's a' kötelesség érzete is kétségkivül arra határozandják a' mester urakat, hogy az inditványzott uj institutió megalapitásához sietve 's teljes számban járuljanak. 'S ha ezeknél még erősb ösztönökre volna szükség, lehetetlen, hogy azokat föl ne találják mesterségükhöz viseltető őszinte, buzgó 's ügyszerető ragaszkodásukban, mellynek annál hübb, forróbb és csatlakozóbbnak kell lennie, minél komolyabb, aggasztóbb jövendő fenyegeti annak tárgyait. Ott, hol a' gyáripar már kifejtette roppant hatalmát, a' kézi mesterségek igen alárendelt állapotuak,vagy csak a' magosan képzett értelmiség gyáma alatt küzdik a' még igy is eléggé egyenetlen versenyt. Hazánkban hol az ország annyi érdekei pa-

rancsololag idézik már föl a' gyárak teremtő erőit, szinte mi hamar bekövetkezendik az idő, mellyben a' műhelyek áldásinak mindinkább nélkülözhetlenebb föltételei lesznek a' tudományosabb szakértelem és képzettség. A' mesterek tehát, bár nekik, mint mondani szokás, talán rendén van szénájok, vajjon lelketlenül türendik é, hogy műhelyeik elhitványuljanak, 's ne legyenek képesek boldogulást adni azoknak, kik talán épen édes gyermekeik, 's mesterségükben utódaik lesznek? Önzőleg fognak é megtagadni a' segedelmet, melly különben sem nagy, és annyi mestertársukkal együtt viselve majd a' semmiségig csekély? Bizonynyal nem! 's annál kevesebbé, minél szebb példával mentek már az előbb megnevezett czéhek elő, mellyek közül vannak ollyanok is, kik tagjaik csekély számához képest valóban dicséretes buzgóságot tanusítottak, mint a' kosárkötők, mézeskalácsosok és tűművesek, kik alig vannak heten nyolczan, vagy a'könyvkötők, fodrászok, esztergályosak, kiknek száma 11—14. 'S ezen tekintetek mellett meg valának győződve a' jelenvoltak, miszerint a'még nem nyilatkozott czéhek részről csak elkésés okozá azt, hogy kötelezéseik még be nem adathattak; mi alkalmasint onnan eredt, hogy időhöz kötött gyüléseik határideje még be nem következvén, alkalmuk nem volt testületileg határozatba venni, mit egyedileg buzgón ohajtanak. 'S ez okból felszólították a' választmányt, hogy két hét mulva ismét tartson ülést, mellyre reméllik, hogy a' még megkivántató költségvetési összegek hiánytalanul meg leendnek ajánlva. Ohajtásuknak a' választmány engedvén, majus 5kére délután 3 órára ülést határozott, 's arra valamint a' még kinlevő iveket beadatni kéri: ugy arra minden czéhet 's egyéb aláirókat bizodalmasan meghi. Azapr. 21én tartott választmányi ülésből. Csanády, jegyző.

Jászkun k. közgyülés mart. 22d. J. B. Jászkun kerületeknek belrendezési azon javaslata, mellyet az ország törvényhatóságival pártoltatás végett közölve, hongyülési követeiknek is utasitásul kiadtanak, kerületi ülésben a' KK. és RR. előtt viszhangra nem találván, most miután a' kerületi ülés munkálata hozzájok megküldetett, mart. 18án Jász-Berényben teljes számu küldöttség ült összve tanácskozandó a' tovább teendők iránt. A' küldöttség fáradalmas munkáját bevégezvén, a' tegnapi közgyülésnek beadta véleményét, melly közgyülésen nádori alkapitány elnöklete alatt a' tisztikar és a' közönségek küldöttei hivatalbul jelen voltak. Itt elsőben is inditvány tétetett az iránt: elálljanak é a' kerületek a' mult septemberi, nyomtatásban is megjelent tervöktül vagy sem? mellyre hideg vérrel az végeztetett: hogy maradjanak meg a' régi munkálat mellett, és a'kerületi ülésben befejezett coordinatiót ne fogadják el. Most ennélfogva nem volt egyéb hátra, mint az: hogy a' deputatio véleményéhez igazittassék az országos munkálat szerkezete, vagy is, hogy ebbül mind azt kihagyják, mi ellenkezik a' gremialis munkákkal; igy tehát gondolhatni, hogyparliamentaris vitatkozások nemhangzottak, 's a' munkán két nap alatt legszebb csendességben 's békés türelemmel átestünk, várva aggodalomteljesen, hogy az orsz. RR. méltóztatnak é majd csekély véleményünket, azaz a' közgyülés tagjainak öszehuzoft véleményét elfogadni vagy sem? 'sa't.

Borsodmegyei közgy ülés. Aprilhó 15kén és 16kán tartott rendkivüli közgyülése megyénkuek, kevés rendkivüli érdeket nyujthat a' k. olvasónak. 15kén az elhunyt Órássy József megürült várnagyi helye töltetett be, restauratiónk volt kicsinyben, 700nál több nemesség gyült be; a' hosszas, de sikeretlenül elhangzott alkotványos lármázás után az elnök kimondá, hogy szavazat, nem felkiáltás végzend 's ifjabb Nagy Ferencz 330 szóval választatott meg, miről főispáni helyettesünk értesíttetni fog, 16kán a' kereskedési munkálatra tett küldöttségi vélemény olvastatását folytattuk's helybenhagytuk. Az országos pénztárra nézve pedig a' RR. utasitásukat a' financialis országos küldöttség véleménye meghallásaig felfüggesztették.—A' nagyobb lyánynevelőintézet igen érezhető hiányán segitendő VayÁbrahám gr. egyházi főgondnok ur ez iránt egyházi közgyülést tartott 21kén 's az üdvös annyira ohajtandó czélra aláirási iv nyittatott 's azt ő excja 500 pftal kezdé meg 's tetemes ajánlatok követék; voltak lelkes nők is, kiket álszemérem nem tartóztatott vissza közczélra közhelyen adakozástól. — 'S reménljük a' szép kezdet után hogy ha a' gyakorlati kivitel iránt megbizandó választmány lépései a'czélszerü létesülés iránt bizodalmat gerjesztendnek, az adakozási kedv nem csökkenni, de emelkedni fog, 's a' régóta panaszosan érzett hiányon segitve lesz. Bár a' ref. egyház a' helybeli evang. 's refor. iskolák egyesittetése iránt már eddig mind két részről tett lépéseket is figyelembe véve, 'snem tudni mi ok miatt lett megakadáson segitve, az annyira ohajtott 's városunkra, de a' magyarodásra is fontos tekintetü egyesüléshez hatályos segédkezet nyujtani sietne! S.

Adakozások Bohus János táblabiró ivén Arad vgyében Gyorok mezővárosban a' tüz által károsultak fölsegéllésökre aláirni kegveskedtek e' következők: ő felsége az özvegy királyné m.b.Forayné excelltiája által 400 fr. pengőt; Bohus János 200 fr. Aczél József 20 fr; Aczél János 5 fr. Aczél Sándor 5 fr. Aczél Antal 5 fr. Edelspacher Imre 15 fr. Rochel János 5 fr. Bittó Ferencz 5 fr. Vásárhelyi Albertina 3 fr. Fábián Gábor 2 fr. Szergel János 2 fr. Andrasics Antal 2 fr. Perlaky 1 fr. Daniel Lukács 1 fr. Glatz József 1 fr. Bosnyák 1 fr: Kornély Sándor 1 fr. ifj. Biró Imre 1 fr. Kósa Dániel 1 fr. Kovács József 1 fr. Lángó Ferencz és fia 1 fr. Bittó János 20 kr. Horváth Adám 20 kr. Kristyori László 50 kr. Mayer Imre 20 kr. Jakabos Benjamin 20 kr. Steinitzer Farkas által az aradi kereskedőktül 144 fr. 20 kr. Sanka eskütt ur által 7 fr. 34 kr. Kisebb adakozások 4 fr. 52 kr. Öszvesen 838 for. 56 kr. pengő. Ezen summát az uradalmi tiszt,a' helység, előljáróság és törvényes bizonyság jelenlétében káraránylag azok között osztotta ki, kik egyébkint vagyontalanul maradtak és pedig: Czimmermann János özvegye kapott 120 fr.pgőt, Huba Agoston 120 fr. Dehelán Nikulae 40 fr. Pap Mihály 40 fr. Ujegár Vaszalie 40 fr. Neszl Ferencz 40 fr. Illeé Nika 40 fr. Kis Tamás 40 fr. Bardics János özvegye 20 fr. Szirb Juon 60 fr. Partl Ferencz 20 fr. Neszl 60 fr. Süttő Gábor özvegye 30 fr. Dima György 20 for. Draiszmuk János 8 for. gr. n. e. tanitó 10 for. Krisztian György 130 fr. 56 kr. Öszvesen 838 fr. 56 kr. Örömkönyek hulltak a' szerencsétlenek szemeikből, fels. özvegy királynénk, és kegyes értesitőnője kegyelme fölött, 's kinos levertségükből fölmagasulva rebegének hálát nagylelkü jóltevőik iránt.

Baja 1843ban: Egykor városunk viszonyai inkább mint most levén méltatva, többek által az itt történtek előbb utóbb hirlapi szárnyra keltek, most azonban részvétlenség lelke lepte meg eddigi figyelmes szemlélőit, 's mintha a' gyászos emlékezetü 1840ki tüz óta minden, mi szép, jó, v. hasznos, megfagyott vagy kihalt volna, ugy hallgat rólunk a' krónika, pedig most is néha néha történik egy és más, mi e' becses lapok hasábjai egy részecskéjét, bár igénytelenül, szerényen kikérje. Nálunk tüz előtt, melly után majd mindenben uj korszak kezdődik, volt nemesi, nem nemesi casino és „polgári olvasó egyesület" a' gyászos május 1je rövid időre a' másodiknak, az utólsónak pedig csaknem a' jelenig véget vetve virágzását megbontotta; az első ugy a' hogy ez időig élt, a' második pedig csak néhány tagra olvadván enyészeti ponton állott 's igy e' két casino most egygyé forrva ‚nemesi' nevét „nemzetivel" cserélte fel, mi ugy hiszem disztelenségére soha nem válandik, mert szép és szent nevezet, csak annak megfelelni elég iparkodók legyünk, számüzve a' pártoskodást 's s p a z a r kártyajáték soknál szenvedéllyé vált igáját, inkább a' téres kerék, számos lappal boritott asztal, mint ennek irányában felállitott izzasztó-hely látogattassék buzgón, 's kölcsönös szeretet és méltánylás legyen szem előtt. Polgári olvasó egyesületünk 1843 január 1jén kapott uj életet 's nem lakomával mint 1838ban nyittatott meg, megelégedtünk azon örömélvezettel, mit e' jótékony intézet ujra ébredése kiki lelkével éreztete, alkottunk szabályokat 's ezeket szentül megtartjuk, kölcsönös szeretet, egyetértés 's barátság lelke honol köztünk, 's bár eleinte kevesen de tavasz felé már 148 rendes tagra szaporodva, köztünk több táblabirót, ügyvédet 's más tisztesbeket számlálunk, vannak elnökink, választottink, pénztárnokunk 's jegyzőnk, minden intézkedésink szép és jó czélból erednek, virágzását egyesületünknek áldozattal is készek vagyunk eszközleni, számos ujságlapon kivül száz'snéhány kötet hasznos könyvet hozattunk, szent akaratunk időnkint minden érdekesb ujabb 's régibb jeles könyvet meghozatni, 's igy a' czélhoz, mit szabályink fő pontja tart, minél inkább közeliteni, kezdete mindennek nehéz levén, szebb 's jobb jövendőt várunk; farsang elein egy 's farsang-vég hétfőn ismét egy tánczmulatságot tartván, szép számmal összesereglének kezdő pénztárunkat meglehetősen segiték 's bizton hiszszük, hogy a' jó szép és hasznos őrszelleme intézetünket eloszlástól megovandja, mert polgári béke 's egyetértés füz összve bennünket. Farsangot a' hamvazó szerda számüzte, majd mindennapi bálaink elég vigak voltak, méltán örülhete lelke minden jó magyarnak, midőn a' szépen összeillesztett'sjól betanult körtánczot először megelőzve ezt vagy Rákóczy indulója, vagy Komárom emléke, látta olly büszke 's bájoló mozdulatokban szépeink 's ifjaink által ellejtetni, az kár, ha mégiskár, hogy nem pöng a' sarkantyu, több a'frak mint zrinyi dolmány vagy zeke, pedig ez adná meg igazi érdekét ama szép, most nyiló nemzeti tánczunknak, sok közül csak egy kettő méltó a' külön megemlitésre 's 1843ból épen azért, mert ezek czélja nemes és a' szenvedő emberiség bajai enyhitése főfeladata vala, számos ifjaink saját rendezésök alatt, pénz nem kiméléssel, 's fáradozással minden belépti dij nélkül febr. 14dikén majd 400—500ra menő számos mulatót csődittettek, szerényen ajánlott ügypártolás kedveskedő feltétele mellett, hogy e' keddi napot követő más kedden megjelenni szives kötelességöknek tartva, ekkor bejövendő belépti dij- összeg a' „bajai remete sz. Pál" kórintézetében ápolandó beteges szegény tanuló ifju — sorsa enyhitése alapjául fog letétetni — nem is csalatkoztak! mert febr. 21kén szinte szép számmal a' czél pártolói, költségek levonása után 120 p. ftot belépti dijakból adván össze, ez oda le is teendő vala; itt, ámbár a'köztudatást megtiltá, nemmulaszthatjuk el megemliteni Markovics Antal kanonok 's vaskuti plébános ur azon szép tettét, miszerint a' 120 fthoz 80 pgő ft. küldvén 200 ftra egészitette ki, 's imigy a' bajai ifjuság szép intézkedését pártolva, czélhoz juttatni segitette, ezen összeg a' kórházi felügyelőségnek által is adatott, hála 's köszönet az illy nemes lelkü papnak a' szenvedő emberiség nevében! hála a' körülvidéki pap uraknak is kik oda küldött pénzeik által gyámolitani kegyesek valának! hála nyilványosan a' nemes lelkü bajai ifjuságnak is! most emlitett kanonok ur azt is nyilványitani szives volt hogy évenkint a' letett tőkeöszszeget hasonló adakozásai által szaporitani el nem mulasztja, mit mi bizton hiszünk's várunk kitudja's érzi azt: mennyiben kész, ő e' czélt pártolni 's növelni: annyiban szinte számos szerencsétlennek könyeit oszlatni'sletörleni fogja's tenni el sem mulasztandja, miután bőkezüsége isméretes előttünk 's valamint egyesek ugy nyilványos intézetek iránti adakozását, midön a'kalocsai növendékpapság, vaskuti 's kerületi más tanuló ifjuság és egyház, nemkülönben tanitók sorsáról gondoskodólag 1843ban a' bajai tanodai ifjuság részére 1000 pgő ftot alapitványozva, 1835dik év óta 4780 pengő ftot összesen alapitani szives volt, ismertük meg. Kórintézetünk tőkéje 17272 frt. 13 kr. a' gyámintézeté pedig 20671 fr. 16 kr., az első 1835d. évben a' második pedig 1780ban vette kezdetét, 'stöbbnyire kegyes adakozóknak köszöni virágzását; millyen az ujabbakból m. Girk György püspök, ki 200 p. ftot, néhai keresztesi D e á k János vallásküloubség nélkül 1000 p. ftot, külön reform. részéről 400 ft., Dvorcsák Ferencz 1 d. aranyat, molnár-lakatos-timár-asztalos-német varga-fésüs és takács-czéhek 57 ft.; ns megyénk K.K. és Rendei 117 ft. 46⅘ kr. kegyesen adakoztak. — Mikosevics Aloiz.

Ausztria.

Görzi hirek szerint Angouleme hg betegsége enyhülni kezdett, ugy hogy az orvosok a' hg életben maradandása iránt reményöket kimondák. — Triest- és Velenczében a' tengerészethez tartozó katonák közül néhány egyedet elfogtak. — Bécsben apr. 11kén rendkivüli pompával 's katonai gyászmenetekkel takarittattak el Hohenzollern-Hechingen hg egy lovasezred tulajdonosa 's a' hadi tanács 1825—1830ig volt elnökének hült tetemei.

Amerika.

(Texasnak az egyesült-statusokhoz csatoltatása iránt némi érdek mutatkozik.) Newyorki levelek szerint Texas öszszekapcsoltatási kérdése feletti mozgalmak folyvást élénkebb szint kezdenek ölteni. Washingtonba ismét uj követ érkezett Texasból Colhoun miniszterrel a' kérdéses összecsatoltatás iránt alkudozandó, midőn egyszersmind az elnökség félhivatalos lapja jelenti, hogy ezen összekapcsolás Tyler elnök politikájának sarkköve leend. Oregon vidék felé is nem sokára küldöttséget bocsátand az elnökség.

(Miniszteri változások) Közelebb a' brasiliai udvarnál miniszteri változás történt, de ugy látszik, az ujoncz miniszterek nem azon emberosztálybeliek, kik akár észtehetség akár b e f o l y á s által képesek egy birodalom gyeplőjének okszerü vezetésére. E' szerint a' kamráknak már jövő májusban meg kell nyittatniok, mit egyszersmind ujabb kabinet- változás jeléül tekinthetni.

Spanyolország.

(A' meghasonlás Marokkóval komolyabbul. Adatok a' királyné házassági tervéről.) A' béke országszerte helyreállott 's most csak az kivánatos már, hogy a' tengerészetre lehető nagy gondot fordítson a' kormány, 's Marokkót hatályosan fenyítse meg az elkövetett bántalmakért. Ezt nem szabad ministerségnek elmulasztania, mert minden eddigi szorgalmazásra csak kitérőleg válaszolt a' marokkai császár 's elégtétadásról még csak hallani sem akar. Söt mi több, a' császár nem is felelt maga a' spanyol kormány fölszólitásira, mikép az eddig szokásban volt, hanem csupán a' ministerre bizta e' levelezést, mit bizonyosan egy europai hatalmasság sem fogna eltürni. Válasziban oda nyilatkozik a'minister, mikép Darmon spanyol consul a'marokkai törvényeket sérté meg 's igy büntetésül meg kellett halnia, akár tudatott, hogy ő consul, akár nem. E' válasz valamennyi con-

sult annyira fölingerlé, hogy rögtön gyülést tartottak 's ujabb nyilatkozásra szóliták föl a'császárt. Ezenkül Dánia és Svédország consulai, fejdelmök nevében, kijelenték, hogy jövőre nem fogják többé azon mintegy 100 ezer franknyi adót évenkint fizetni, mellyel eddig kereskedésöket a' kalózok ellen rendesen biztositni szokták. Dánia és Svédország egy pár hadihajót is küldöttek már Tangerbe, hogy e' nyilatkozatjoknak annál nagyobb hatályt kölcsönözzenek. Egyébiránt a' császár nem igen látszik félni, mert legujabban ismét számos kalózhajója csatangol Cadiz és Gibraltar közt 's minden lobogó ellen martalóczkodást gyakorol. A' spanyol sajtó általányosan háborut javasol 's csupán egy sevillai lap teszi azon megkülönböztetést, hogy a' háborut egyedül csak nemzeti szempontbul kell majd folytatni, 's ettől minden vallási szinezetet távol tartani; mert vallási harcz örökre megsemmithetné Spanyolország befolyását éjszaki Afrikában; söt ellenkezőleg csupán a' mostani császár személye ellen kellene a' megtámadást intézni, 's helyette olly férfit emelni a' marokkai trónra, ki bücsületesebben tudna és akarni bánni Spanyolországgal. — A' királyné házassági terveire nézve azon hir terjedt, miszerint d. Francisco infans fia, a' cadizi hg. fog majd mellette helyet foglalni Spanyolország trónján. Jól értesültek mindazáltal alaptalannak hiszik ez állitást. Az való ugyan, mikép Krisztina, főkép Carlota infansnő halála óta, igen ohajtja ez összekelést; de okossága bizonyosan nem engedendi magát szive által annyira lenyügöztetni, hogy ez okbul ollyasmit követsen el, mi által Europa valamennyi fejdelmét maga ellen ingerlené. Az ügyek egyébiránt ugy állnak most, hogy e' tekintetben egyáltalában semmi bizonyosat nem mondhatni, mit nagy részben alkalmasint Francziaország azon sajátszerü politikájának kell tulajdonitani, melly szerint gyakran alkalmasint maga sem tudja, hogy voltakép mit akar. —

Portugália.

(A' rendkivüli hatalom ismét kiterjesztetett.) A' f. évi febr. 2án rendelt 's aztán mart. 31ig kiterjesztett felfüggesztését az alkotvány szabta személyes biztositékoknak a'kormány ismét april. 23áig terjesztette ki. És ez időig a' hirlapok 's időszaki iratok nyilványittatása is eltiltatott, kivevén a' tudományosakat a' kamaraülések iránti (mellyek azonban zárt ajtókon belül tartatnak) tudósitásokat 's a' kormánylapot (Diario do Governo.) —

Anglia.

(Tengerészeti intézkedés a' párbajak ellen; törvényjavaslat az utazó adósak ellen.) A' tengerészeti ministerség 4 czikkből álló rendelvényt bocsáta közre a' párbajok elnyomatása ügyében, mellynél fogvást a'tengerész tisztek köteleztetnek egymás iránt udvariassággal viseltetni, 's minden ugynevezett bücsületbeli ügyet parancsnokaik által döntetni el. — Az april 18ikai felsőházi ülésben Campbell lord törvényjavaslatot olvasott föl, melly szerint ezentul könnyebben fognának pénzökhez jutni a' hitelezők, midőn adósaik külföldre utaznak. Eddig ugyanis a' külföldön tartózkodó adós ellen nem lehetett végrehajtást eszközleni, 's igy sok adós, vagyona megmaradt részével, csöndesen kiutazván az országból, a' sokkal olcsóbb külföldön igen kényelmesen élt. Francziaországban ez év elején 66 ezer angol állandón lakott egy helyen, ezenkivül pedig 55 ezer szerte utazgatott az országban, 's ezek évenkint mintegy 5 millió font sterlinget fogyasztanak el. Bizonyosan rendkivül meghökkennekmajd ezen utazóurak, ha meghallják, hogy ingó és ingatlan javaik távollétökben is minden akadály nélkül koboztathatnak el. —

Görögország.

(Az uj követválasztási törvény bevégezve. Kapodistriasnak emlékszobor állittatik. Külföldi görögök adakozása.) A' nemzeti gyülés közelebbi feloszlatása előtt a' követválasztási törvény bevégeztetett. Azon megyék, mellyeknek népessége 10ezer lélekből áll, egy követet fognak választani, ezen számon tul egész 20 ezerig terjedők kettőt, 20tól 30ezerre menők hármat 's végre a' 30 ezer lelket is meghaladók négyet választandnak. A' congressus külön határzata következtében Görögországban lakó ipsarabeliek két, a' hydrabeliek három, spezziabeliek szinte két képviselőt választhatnak. Görögországban letelepült beköltözöttek is, mihelyt magukat egy egész községgé alakithatják, egy képviselőt küldenek, magától értödvén, hogy ha összes népségük a' minimum felét tulhaladandja. Továbbá rendeltetett, hogy Kapodistrias egykori elnöknek, mint „Görögország jóltevőjének Naupliában emlékszobor állittassék, ezen határozatban pótlólag az is kimondatott, hogy ez által a' nemzet részéről csupán egy szent kötelesség fog lerovatni, [mellyel a' görög nemzet hazája egykori elnökének tartozik, főhadi parancsnok Kalergis pedig, a' septemberi napokban tett hatályos szolgálata elismeréseül minden az országban létező község általányos polgárává neveztetett. A' nemzeti közgyülés végső határzata szerint a' mostani kormány az egész minisztertanács felelössége mellett továbbra is meghagyatott, és a' következmának kötelességül tétetett, hogy Görögország helyreállittatása iránt a'három védhatalom által előlegezett kölcsön tárgyában szigorú számadást vigyen'sarra ügyeljen, hogya'ministerségeljárásaidiplomatikai uton történjenek. Egy Brassóban lakó 's jelenleg mint tengerész-alnagy orosz szolgálatban levő görög, névszerint Kriszkis, a' görög statusnak kész pénzben 130.ezer drachmát továbbá mintegy 48ezer drachma értékü tengerészeti szereket ajándékozott, ezenkivül fiatal tanulók számára évenkint 375 dr. segédpénzt kötelezett. A'Moskaubanelhunyt Zozimas testvérek által végintézeti hagyományképen Görögországnak ajándékozott régi pénz- 's más drágasági gyüjtemény, melly most az athenei főpénztárban öriztetik, az egyetem épületében fog fölállittatni.

(A' király az alkotványra megesküdött 's a' nemzeti gyülést eloszlatta.) Mart. 30. (18kán) a'király letette az általa elfogadott alkotványra megerősitő esküjét. Minden követ 's az orosz követségen kivül minden külhatalom képviselöji's fuladásig tömött közönség előtt a' nemzeti gyülés termében d. u. 2 órakor megjelent a' ministerség 's ennek elnöke Kanaris a' nemz. gyülés elnökének az agg Panutzos Notarasnak a' megváltórend nagy keresztjét nyujtotta át ő fels. nevében. 3 órakor a' királyné jelent meg hölgy-kiséretével 's harsány éljenzéssel üdvözöltetett. Nemsokára a' király lépett a' terembe előztetve a' ministerség 's gyülés küldöttségétől 's kisértetve segédtisztjétül. Miután ő fels. a' trónon helyet foglalván, a' gyülekezetet megköszöntötte, felkelt 's a' sz. zsinat előtt letevé az elibe irt esküt az alkotványra. Az erre következett szünni nem akaró éljenzés után ő fels. a' nemzeti gyülést eloszlatottnak nyilatkoztatá 's belminister Lontos tábornok felolvasá az illető kir. rendeletet. A' teremből távozó király, Kalergis ezredeshez fordult 's őt a' veszélyes időkben tett szolgálatokért vezérőrnagygyá és saját segédévé nevezte ki.

ÉRTESÍTŐ.

Árverési hirdetés.

Sz. kir. Kassa városa részéről ezennel közhirré tétetik; hogy f. e. május 22kén e' városban tartandó nyilványos árverés utján következő haszonvételek ugymint: nagy kávéház, papiros-malom, miszlokai korcsma, bankoi korcsma 's fürdő. végre öt mészárszék a' legtöbbet igérőnek f.e. november 1ső napjától számitandó részint 3 részint 6 évre bérbe fognak adatni. 1—3

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik; hogy a' kincstári bácsi jószágok uj igazgatósági haza felépitése iránt, folyó évi május 23ka reggeli 10 órakor Zombor szabad kir. városban árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a' terv is megtekinthető 's mellynek egyes munkáira, ugymint:

a' kőmüvesi - - -	1447 ft. 48 kr.
a' kőfaragói - - -	501 — 36 —
az ácsi - - - -	331 — 57
az asztalosi - - -	970 — 31 —
a' lakatosi bádogosi 's rézmüvesi - - -	1683 — 29 —
az üvegesi - - - -	304 — 24 —
a' vas és cserép-kemenczékre - - - -	327 — 12 —
és a' festői - - -	389 — 18 —

összesen tehát 5956 ft. 18kr. pengő pénzben vannak kijelelve, felsőbb jóváhagyas fentartása mellett tartatni fog 's mellyre a' megjelenni szándékozók 10 pc. ft. bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Zombor mart. 20. 1844. 1—3

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. udv. kamra rendeletéből küzhirré tétetik, miszerint a' rosenbergi ser- és pálinkaház, hozzátartozó ½ hold kerttel 's 12½ hold kaszálóval f. é. nov. 1jétül kezdve hat egymásután következő esztendőre, 's igy october végeig 1850 nemkülönben a'lykavai kamrai erdőkben található bükfatapló szedhetése, szinte f. é. nov. hó 1től számitva, három következő évre 's igy 1847. év october hó utóljáig az ezen czélra f. évi május hó 13kán a'rosenbergi uradalmi kastélyban, reggeli 9 órakor tartandó nyilványos árverés utján bérbe fog adatni.

Berleni szándékozók a' szükséges bánatpénzzel 's a' mostani bérsomma mennyiségéhez hasonló biztositékkal ellátva, a' fenkitett napra hivatalosak.

Egyébiránt a' bérleti föltételek a' hrádeki kamrai praefectus irodájában nemkülönben a' rosenbergi kamrai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők.

Az árverésben zsidók is részt vehetnek. 1—3

Árverési hirdetés. T Békésmegyében fekvő Csorvási birtokrész 4690, t. Csanádmegyében helyzett kisapáczai pusztán pedig 2910 1100 □ öles hold illető tulajdonos b. Haruckern örökösek részéről f. 1844ki sz.Mihály napjától 1847. sz.Mihályig 's igy három egymásutáni évre bérbe adandók tek. Békésmegyében Szarvason f. 1844ki jun. 12kén reggeli 9 órakor, a' Bárány cz. fogadó termében tartandó nyilványos árverés utján. Bérleni kivánók egyéb föltételeket a' tisztelt család idősbjénél előbb is megtekinthetvén, a' kitett hely 'sidőre ezennel meghivatnak. 2—3

Hirdetvény.

A' nmgu magyar kir. udv. Kincstár rendeleteből közhirré tétetik: hogy a' diósgyöri koronai és tokaji kincstári uradalmakhoz tartozó következő kir. 's egyéb haszonvételek u. m.:

A' diósgyöri uradalom részéről:

1) Miskolcz szabadalmazott városban az országos 's heti vásárok jövedelme.

2) Diósgyörött a' pálinkaház 's mészárszék jogai, ide tartozó épületekkel, 's földekkel együtt.

3) Kis-Györben a' mocsolyási telepitvényben, ugyszinte

4) Bábonyban a' mészárszék és korcsmáltatás.

5) Mezőkeresztesen a'vásárjövedelem.

6) Kis-Györben a' mély völgyön található kő és pálakő-bányák, és

7) Mező Kövesden a' vásárjövedelem.

A' tokaji uradalom részéről:

1) Kis-Tokajban a' korcsmaház.

2) Tarczalon a' piaczkorcsma.

3) Tisza-Ladányban két,

4) Timárban szinte két szárazmalom jövedelmei.

5) Rakamazon 276²/₁₆ h k e n d e r, 484 ¹/₁₆ hold szántóföld, továbbá 397³/₁₆ kaszás rét.

6) Tisza-Ladányban 197 ¹¹/₁₆ h. szántóföld, 210⁴/₁₆ hold kukoriczaföld, és 212¹/₁₆ kaszás 2dik osztályu, 's 586⁸/₁₆ 3dik osztályu rétek, végre

7) Timár határában levő 37⁵/₁₆ h. szántóföld és 548³/₄ kaszás rét.

1844dik évi nov. 1ső napjától hat és illetőleg három évre sőt az 5ik és 7d. pontban foglalt földekre nézve a' lefolyó urbéri tagositó per befejezése miatt egy évre közárverés utján, melly a' diósgyöri javadalmak iránt Miskolczon f. év május 4kén a' miskolczi praefecturalis épületben, a' tokaji haszonvételekre nézve pedig ugyancsak f. év aprilis 30án 's következő napjain a' tiszttartói lakban tartatni fog, bánatpénz előleges letétele és egy évi haszonbérrel felérő biztositék bemutatása mellett olly hozzáadással uj haszonbérbe kiadandók lesznek: hogy a' földek kisebb, az egyedek erejéhez mérsékelt részletekben árverés alá bocsáttatni és a' helység előjáróinak ajánlatai csupán személyökre, nem pedig a' község nevében is fognak elfogadtatni, a' vám és vásárjövedelmek bérleteiben az izraeliták részt nem vehetnek; egyébiránt az irásbeli ajánlatoknak is általában helye levén, ezeknek kellékeiről, valamint más árverési és bérleti föltételekről a' diósgyöri főti-zti 's illetőleg tarczali tiszttartói hivatalokban bővebben érteshetnek azillető bérleni szándékozók. Budán apr. 3kán 1844. 3—3

Haszonbérbe adandó vas- és papirgyár, malmok és korcsmák.

T ns Sárosmegyében Bártfához 1¼ órányira eső's mlg. gr. Forgács István ur ő nsága hertneki uradalmához tartozó mariavölgyi vasgyár, 1 olvasztókemenczéből és 4 hámorból álló, a' hozzátartozó épületekkel, mintegy 30 holdnyi szántóföldekkel 's kertekkel, vasbányákkal 's évenkinti 2500 köb öl fával, f. év jul. 1ső napján a' nevezett gyárban tartandó árverésen jövő 1845d. évi jan. 1ső napjától kezdve 6 vagy több évre haszonbérbe adatik. A' többi feltétel v. Kassán a' mlgos tulajdonos grófnál, vagy alulirtnál Csákányban Kassa mellett bővebben megtudható.

Tovább a' nevezett uradalombeli Lukó helységben egy jól rendezett papirgyár, nemkülönben a' kisebb királyi haszonvételek u. m. korcsmák és malmok, Lukó, Livó, Kruzslyó, Boglyárka, Krive és Krizse helységekben ugyanazon alkalommal tartandó árverésen szinte 1845 évi jan. 1jétől kezdve 6 egymásután köv. évre haszonbérbe fognak bocsáttatni — Csákányban mart. 31kén 1844. Jánik Ferencz m. k. uradalmi felügyelő. 2—3

Hirdetvény.

A' nmgu m. k. udv. Kincstár rendeletéből közhirré tétetik, hogy a'tokaji kincstári uradalomhoz tartozó tokaji, tarczali 's mádi kir. szőlőkben 1841ik évben termett 27 átalag 5 puttonos és 23 átalag 4 puttonos aszuborok f. évi april 29ik napján Tolcsva m. városban az ottani kincstári számtartói laknál tartandó közárverés utján, készpénzfizetésért eladatni fognak. A' venni szándékozók a' borokat a' tolcsvai kincstári pinczében az árverés előtt megkósolhatják. Kelt Budán april 3kán 1844. 2—3

Hirdetvény.

Főmélt. Eszterházy herczegség lovász mesteri hivatala részéről közhirré tétetik, hogy f. 1844dik évi aprilis 29kén 11 órakor Bécsben a Rennveg nevezetü külvárosban levő herczeg Schwarzenbergféle palotában 33 ozorai ménesbeli lovak, május 8kán pedig Mariahilf külvárosban levő hg Eszterházyféle palotában 16 darab eredeti angol telivér az Eszterházy ménesből árverés utján a' többet igérőknek az igért árnak azonnali letétele mellett eladandók lesznek, — a' venni szándékozók a' fen kitett helyekre és kitüzött határnapokra illendően meghivatnak. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap majus 5kén

JELENKOR.

1844. 36dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétül julius 1jeig számitott évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 20 krjával, april 1jétül december fogytaig számlált 4/3 évre pedig 9 p. for. elfogad előfizetést *a' Jelenkor és Társ.* szerk.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (megtiszteltetés, bihar és temes megyei uj követek; Országgy. közlemény: 138 és 139d. fördi gyülés részleteinek folytatása a' magányrendszer, mintabörtön és büntetési scala-kidolgozás ügyében 84d. ker. ülésb. a' frdeknek városrendezési észrevételeik a' 48 §t 63ig vizsgáltattak meg; 186—189d. ker. ülésb. szintazon észrevételekben a' 218d. §ig haladtak; 191d. ker. ülésben szintazok a' 311d. §on kezdve egész végig fölolvastatván részint elfogadtattak részint a' frdi szerkezet szerint meghagyattak; 192d. ker. ülésb. maj. 2kán a' bevégzett frdi módositásokra tett kerületi észrevételek hitelesittettek, de némelly városi követek hosszabb előadási miatt a'folytatás más napra halasztatott; budapesti napló: gymnastikai próbatét', hidrombolás 's egyéb fővárosi és irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; Nógrádmegyei közgyülés határozati)

Spanyolország (Egy marokkai kalozhajó kézre került; rendszabályok az apró guerillák ellen 'sa't.)

Anglia (O'Connell pöre iránt folyamba tétetett ugyan, de a' kamraügyész inidtványára ismét elhalasztatott 'sa't.)

Orosz-Lengyelország (Paskevics hg marad előbbi állomásán; számos lengyel számüzött czári kegyelemben részesül; uj készület Kaukazus lakosi ellen.)

Társalkodó. Széchenyi István gróf szózata hazánk kiváltságos lakosihoz.

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. kir. fels. Molnár Endrének „Uj szövetség“ czimü munkáját saját könyvtárába elfogadni 's a' szerzőt kegy. megjutalmazni méltóztatott.

Biharmegye april 29d. tartott követválasztó gyülésén, ámbár az egyik pártnak nevezetes többségre a' körülmények szerint biztos számitása lehetett, mivel azonban e' párt érzett tulnyomó erejében bizakodva nem volt eléggé vigyázó, az ellenpárt pedig 's főnökei minden kigondolható módokat, 's utakat is használtak, hogy részökre szótöbbsége alakithassanak. D—y M. felüggesztett főügyész választatott követül. — Temes megye részirül pedig a' leköszönt Várkanyi helyébe Ambrózy György választatott meg országgyülési követnek.

Országgyülési közlemény.

(A' 138. és 139dik fördi ülés folytatása.) Szinte fontos vala egy fiatal gróf köv. beszéde: „Én báró E. J. urral annyiban egy véleményü nem lehetek, miszerint a' m. ur azt állitja, hogy a'm. főRR. javaslata a' t. Rendektől egyedül szavakban, nem pedig a' dolog lényegére nézve különbözik. A' m. főRR. nemleg ugyan a' magányrendszer elsőbbségét megismerik legalább annyiban, a' mennyiben meg vannak győződve, hogy a' hallgató rendszer alapeszméjénekgyakorlati létesitése egyáltalában lehetetlen, vagy olly nehézségekkel van összeköttve, mellyek a'lehetlenséggel majd felérnek. Azt tartják, hogy a' hallgató rendszer legjellemzőbb vonalai jelenleg sehol sem állnak fön többé; de ezért még azon hatás iránt, mellyet a' magányrendszer hazánkban még gyakorolhat, magokat teljesen biztositva nem látják. A' m. FRR. próbát javaslanak tehát; a' t.RR. pedig eldöntő intézkedést kivánnak. Azt, mi a'm. förendek javaslata szerint csak kisérletül szolgálna, a' t. RR. parancsoló szabálykint akarják felállittatni'sigy olly módon rendelkeznek, melly mellett addig legalább, mig a' jövő t.hozás ez iránt máskép nem intézkednék, még a' legkedvetlenebb tapasztalások után is a' törvény ellenparancsoló szabályának fen kellene állani. Van különbség a' m. FRR. és a' t.RR. javaslata közt. Érzik ezt magok a' t. RR. is 's ezért a' mintabörtön eszméjét leginkább két szempontbul támadják meg, előállnak ugyan a' magányrendszer hosszas apologiájával, megemlitik minden jeles tulajdonit 's azon kérdést vetik fel: lehet é a' dolog mostani állásában a' magányrendszert még olly fejletlennek tekinteni, hogy az iránta kérdés el nem döntöttnek állittathassék. E' kérdésre nézve leginkább azon adatokat tekintve, miket előttem szólt m. ur felhozott, nem vonakodom részemről határzottan kijelenteni, hogy én a'magányrendszer gyakorlati eredvénye kérdését bevégzettnek egyáltalában nem tekintem, 's azt olly apodictice, mint a' t. Rk, nem akarnám eldönteni. A' t. RR. a' m. főRk okoskodásának másod alapját, miszerint t. i. „a' magányrendszer minden nemzetnél különböző hatást gyakorolván, e' tekintetben hazánkban különös tapasztalás kivánatos“ leginkább azon ellenvetéssel támadják meg: „hogy a' lélektan törvényei mindenhol ugyanazok levén, kétségkivül a'rendszer is mindenhol ugyanazon egy hatást gyakorol.“ Bőven megfelelt erre az előttem szólt mélt. ur; mindazáltal nem hallgathatom el, hogy a' t. RR. állitásának helyességét tagadni nem más: mint minden nemzet egyediségét 's jellemét egyáltalában eltagadni; eltagadni a' nemzetiség azon legszentebb részét, melly annak szellemi lényegét képezi, 's mellynek kivivása 's olly módoni biztositása mellett épen a' magyar nemzet is nem minden süker nélkül működött. Igaz ugyan, hogy a' lélektan törvényei szintugy mint a' természet örökös szabályai mindenütt annyiban egyenlők, hogy ugyanazon előzvények ugyanazon következményeket szokták szülni; de ebből a' tek. RR. által felállitott következményt huzni épen annyi, mint azt állitani, hogy Pétervár rideg éghajlata alatt ugyanazon növényeknek kellene teremniök, mellyeket Nápolynak napsugárdus földje szül. A' t. RR. megtámadván illy módon okoskodásunk alapeszméjét, természet szerint megtámadják a' m. Fördk által fölhozott mellékokokat is, 'sigy azon testületet, azon személységet és egyedeket illetőleg, mellyeket a' m. FőRR. mint a' magányrendszer üdvös eredvényének szükséges előzvényét megemlitnek, azon meggyőződésüket jelentik ki, hogy azok akkor leendnek feltalálhatók, midőn a' rendszer egész kiterjedésiben lépend életbe; nem szokásom ugyan a' szükséges változtatásokat megkivántató előzvények hiányának emlegetésivel megakasztani; egyetértek e' tekintetben a' m. táblának egy igen érdemes tagjával, ki az irodalom mezején, azon igen helyes elvet jelenté ki, hogy „a' kezdésnek legjobb módja valamit kezdeni“; mindazáltal azt tartom, hogy minden szükséges előzvény létezése nélkül olly intézeteket életbe léptetni akarni, mellyek csak ezen előzvények mellett lehetségesek, annyi: mint egy elméleti kedvencz eszme kimondásával megelégedve, a' dolog gyakorlati oldaláról egészen megfeledkezni. Mipediga'személység kérdését illeti, legyen szabad ezen tekintetben egy jelesb uj franczia iró Leon Fouchet szavaira hivatkoznom, kinek munkájából meritette, ha nem csalatkozom, az előttem szólt m. ur is fontos adatait, ki azt mondja, hogy a' börtönjavitást illetőleg a' személyzet és személyzetnek egyedi alkotása minden, a' törvényes intézkedés csak mellékes; 's hogy nem elég törvényhozóilag valamelly rendszert elhatározni 's annak életbe léptetését közigazgatásilag parancsolni, hanem hogy testesiteni kell e' rendszert azon személyekben, kikre a' végrehajtás bizatik, testesiteni azokban, kik a' törvény holt betüjét alkalmazandják; mert a' nélkül papiroson a' börtönök állását megváltoztathatjuk, de azok rosz állapotát valódilag nem javitjuk. A' t. RR. a' m. FőRRnek két más rendbeli javaslatát nem kevesebb élénkséggel támadják meg, 's itt nem titkolhatom el csudálkozásomat, hogy a' t. RR. egy átmeneti epochárul gondoskodni egyáltalában nem tartják szükségesnek; mert midőn a' költségrül tesznek emlitést, magok is azt jelentik ki, hogy vélemények szerint esztendőnkint ezen javitások létbehozására egy milliónál több nem kellene; ha tehát a' m. FőRR. által megemlitett 14 milliót a' t. RR. számitása szerint 10re vagy 12re csekkentjük is, kétség kivül a' rendszer behozatalára még mindig szintannyi esztendő kivántatnék. De miután itt a' költséget emlitem, legyen szabad a' t.RR. azon ellenvetését is megczáfolnom, mellyet ők a' nemzet akaratja megemlitéséből meritnek, midőn a' m. FRRet arra szólitják fel, hogy a' nemzet a' szükséges áldozatokrai készség iránt határzottan kijelentett akaratjának engedjenek. Nem szándékom a' nemzetezen akarata kijelentésmódját vitatni, még sem titkolhatom el azon csudálkozásomat, hogy egy két lappal tovább a' t. RR. figyelmeztetik a' m. FőRRet, hogy az eziránti lelkesedést tüstint használni kell, nehogy az ismét elenyészszék. Igy tehát azt kellene föltennem, mit egyáltalában feltenni nem akarok, hogy annak lelkesedése változékony; vagy azt, hogy ezen lelkesedés csak az áldozatok fontossága iránti isméretlenségen alapszik. Ha ez igy van, akkor kétségkivül ismét elméletileg alkalmas törvényt hozhatunk, de annak létesitéséről egyáltalában biztositva nem vagyunk. A' t. RR. mellesleg érintik még azt is, hogy az általunk ajánlott mintabörtönt inkább kisérleti börtönnek kellett volna nevezni. Részemről megvallom, hogyámbárilly szóváltásokban nagy nyomatékot nem helyzek, 's azokat a' törvényhozó test méltóságával megegyeztetni nem tudom, mégis azt tartom, hogy a' mintabörtön eszméje a' kisérleti börtönnel egyáltalában nem ellenkezik, 's hogy a' kisérleti börtön egyszersmind minden később felállitandó börtönnek mintául szolgálhatna. Mi már az 1827diki választmányi munkálat iránti ellenvetéseket illeti, a' t. RR. az abban foglalt rendelkezések egyikét, t.i. a'classificatiot élénken támadják meg. Okoskodásuk helyességét tagadni nem akarom, de foglaltatnak azon választmány munkálatában olly elvek is, sőt ép olly elvek képezik e' választmányi munkálat lényegét, mellyeknek üdvös oldalai iránt a' t. RR. kétségben nem lehetnek, 's ezeket akarták leginkább életbe léptetni a' m. Fők, midőn a' t.hatósági börtönök kijavitására szolgálandó általányos szabálynak meghatározásáról vala szó. Mi már a' büntető scalát illeti: e' tekintetben későbbre tartom fen magamnak azon tudományos tekintélyek kijelentésit 's azon gyakorlati példák elősorozását, mellyek a' büntető scala szükségét megmutatják; 's a' t. RR. ellenvetésére csak azt jegyzem meg, hogy azon okoskodás, miszerint a' magányrendszer büntetése kisebb időszakot nem igényel, mint a' jelenleg fenálló rendelkezések, minden tudományos tekintély által egyhangulag tagadtatik. Azon okoskodásokbul pedig, hogy a'büntető törvénykönyvben ugy is már a' magányrendszer büntetéseinek maximuma van meghatározva's jelenleg is a' fenálló büntetések maximuma alkalmaztatik: nem huzhatom ki azon következést, hogy a' büntető scala lehetetlen, hanem egyedül azt, hogy ezen büntetési maximumok, mellyek tán csak azért vannak megállapitva, mert a'magányrendszer egyedül elválva vétetett tekintetbe, hogy ezen maximumok, mondom, máskint arányosan csökkentessenek. Végezvén illy módon a' t. RR. üzenete iránti megjegyzésimet, engedjék meg a' m. Fők, a' dolog komoly oldalára térnem. Mióta még a' rabokban is méltánylandó szenvedő emberiség'sazegyedi jog tisztelete mind a'kormányok mind t.hozás figyelmét felszóliták, számos rendszert hoztak feljavaslatula' börtönrendszer-javitást illetőleg; olly rendszereket, mellyek azóta sok részletben módosittattak, mellyek közül némellyek már egészen el is enyésztek, 's ezekre alkalmazható leginkább a' t. RR. azon kijelentése, hogy voltak ugyan idők 's le is jártak, mellyekben az emberiség bizonyos elméleti elvek alkalmazásiban vélte minden börtöni viszszaélés panaceáját 's egyedüli gyógyszerét feltalálhatni. Legujabb időkben leginkább két rendszer vonta magára a' tudósak és statusemberek figyelmét: az ugynevezett hallgató- és a' magányrendszer; az első mindazáltal számos ellenkezésre találván azon okbul, mivel legfőbb szabályinak gyakorlati létesithetősége igen kétséges; a'magányrendszer volt az, melly legtöbb pártoltatást nyert. De ha erre nézve más nemzetek példáját akarnók szemben tartani, a' nélkül hogy Amerikát emlitném, mellynek alkotványos helyzete szintugy mint geographiai viszonya az egyedi erő szabad működéseinek olly tág tért nyit: látni fogják, hogy p. o. Angliában a' magányrendszer kezdetkor csak néhánybörtönben mintegykisérletilegalkalmaztatván, ennek alkalmaztatása a' törvényhatósági börtönökre nézve előbb tilos volt 's csak később engedtetett meg bizonyos föltételek alatt. Igy tehát Anglia példája egyenesen a' próbatétek és a' lépcsőnkinti behozatal mellett szól. Mondhatják talán a' t. RR., hogy e' törvényhozók a' rendszerek üdvös oldalai iránt, vagy azoknak elsőbbségét illetőleg ingadoztak; de nem titkolhatom el csudálkozásomat, hogy mig azon t.hozások, mellyek a' rendszerek alkalmazását közelebbről látva, azok üdvös eredvényire nézve ingadoztak, épen azon t.hozásnál nincs semmi ingadozás, mellynek egész tudománya az irodalom mezején meritett adatokbul keletkezik. Van ugyan egy ország, melly a' miveltség magas fokán áll, 's mellyben a' magányrendszernek általányos behozatala inditványoztatott, 1840ben t.i. Franczia országban Rémusat ur ezen kérdést a' kamrákban megpenditvén, Tocqueville ur jelentése alapját a' ministerség magáéva tette és Duchatel ur 1843. évben azt a' kamrák elibe is terjesztette. Nem lépett ugyan még életbe a' terv, de már mint terv is méltán igényli figyelmünket; mert e' tervben azt látandjuk, hogy a' legnagyobb figyelem épen azon időszakra van forditva, mellyet a' t. RR. egészen elmellőzendőnek véltek; látjuk, hogy a' tárgy létrehozása 20 évre van szabva, 's hogy ezen 20 év lefolyta alatt, midőn egy részről a' m. FőRR. a' rendszer behozatalát illetőleg részletes intézkedést inditványoznak, más részről épen azt sürgetik legerősebben, mit a' t. RR. képtelenségnek tekintenek, t. i. egy büntető scala- felállitást. De ha figyelmünket a' tudomány

mezejére fordítjuk is, látni fogjuk,hogy épen azon férfi, ki nevének legnagyobb dicsöségét a' magányrendszer melletti fáradhatlan munkálkodásnak köszöni, dr. Julius, „Börtönisméret évkönyvének 1ö füzetében a' mag.rendszer kellékeit elősorolván, az általányos felvigyázást, a' középponti hatalom kellő befolyását, és segéd-testületek felállittatását, leginkább pedig azelegendőkép kiképzett nemcsak felsőbb hanem alsóbb rendű személyzeten kivül, egy büntető scalát a' leglényegesb föltételnek tekinti olly módon, hogy mindenütt, hol a' magányrendszer szerinti büntetés 3 vagy 5 évre mondatott ki, azt egy harmadra, hol 5 és 14 évre van kimondva, felére kivánja csökkentetni, semmi esetben pedig 7 évnél továbbra nem terjeszti.Tagadhatlan,hogy más nemzetek állása a' miénknél kedvezőbb. Bármennyivel kevésbbé kielégitő legyen is ez oknál fogva a' börtönök állapotja, általában véve mégis a' hazai börtönök állásával össze nem hasonlitható ; mert bármi kevessé kielégitő volt legyen is nálok a'börtönök állapotja, hazai börtöneinkkel az még sem hasonlitható összse.Volt tehát azoknak kiindulási pontjok , mig mi azon kiindulási pontban szükölködünk. De ha mind e' mellett a' felhozott példák és tudományos tekintélyek kijelentésit a' t. RR. javaslatával összszehasonlitjuk, meg fogunk győződni, hogy a' t. RR. egészen uj utat követnek. Legtöbb nemzet a' rendszert próbaként és részenként gondolta behozandónak : a' t. RR. annak szabálykint általányos behozatalát vélték szükségesnek ; azon nemzet, melly az általányos behozatalt inditványozta, a' behozatal módja iránt ovatosan kivánt intézkedni : a' t. RR. mindezen intézkedést fölöslegnek tartják ; más nemzeteknél ovatosan készittettek elő a'magányrendszer behozatalának előzvényei: a' t. RR. az előzvények előteremtésiben elégségesnek vélik, ha az elvet mondják ki ; más nemzetek végre a' magányrendszer-alkalmazás leglényegesb kiegészitésének tekintik a' büntető scala-felállitást : a' t. RR. a' büntetési scalát képtelenség gyanánt támadják meg. Kérdem tehát el fogjuk é igy érni azon czélt, mellyet kitüztünk magunknak, valódilag fogjuk é előmozditani a' hazai börtönök javitását? meg fogunk é felelni törv.hozási feladásunknak? Azt vélem, nem; 's részemről tovább is erösen meg vagyok győződve, hogy bármint áll a' magányrendszer elsöbbsége, ha azt más rendszerek irányában nemleg tekintjük,bár azt tartom, hogy az a' hallgató rendszernél már azért is nagyobb figyelmet érdemel, mivel a' hallgató rendszer alapeszméjének gyakorlati létesitése majd lehetetlen : mégis a' magányrendszernek tényleges kedvező eredvényiről, legalább hazánk állapotjára nézt megyőződve nem levén, a' mintabörtön eszméjéhez ugy,miut azt a'm. FőRR. javaslák, tovább is ragaszkodom. Mi b. E. J. ur inditványa másod részét illeti : ámbár részemről is azt tartom, hogy a' börtön javittatása iránt legüdvösb intézkedések minden országban nem a' t.hozás, de közigazgatás utján történnek, miután mindazáltal azon erős középponti hatalom, melly a' közigazgatás illyes működését leginkább biztositja, hazánkban nem olly mértékben létezik mint más országokban, miután a' közigazgatás eljárását épen az által akarom sikeresebbé tenni, ha bizonyos általányos elvek a' törvény egyenes rendelete által pártoltatnak, ámbár nézetem b. E. J. ö mlga nézetétől e' tekintetben nemigen eltérő a' ámbár maga az épitési intézkedés az alkalmazásnál talán kevesebb, mert a' magányrendszer szerinti épités még nem a' magányrendszer elfogadtatása ; mégis a' felhozott okoknál fogva tovább is felszólitandóknak vélem a' t. RRet, hogy az 1827diki országos választmányi munkálat alapján olly elveket tüzzenek ki a' börtönjavitás általányos szabályaul, mellyek a' raboknak mind egészségük biztositása, mind erkölcsi oktatása,a'vádlottnak bünösöktöli elkülönitése, (melly bármi üdvös legyen, hazánk igenigen számos vidékeiben még sem létezik), hasznos eredvényeiket illetőleg minden kétségen kivül állanak ; a' büntetési scalát illetőleg röviden még azokra hivatkozva, miket mondottam ezen tekintetben, a' mélt. főRR. javaslatához ragaszkodom. A' t. RR. felszólitják a' mélt. Főrendeket az emberiség, jogtisztelet 's a' nemzet akaratja nevében hogy előbbi határozataiktól álljanak el. Részemről inditványunk elfogadására a' t. RRet szintazon szent érdekek nevében kivánom felszólittatni; felszólittatni az emberiség nevében, mellynek szenvedései elméleti elvek ki mondása által nem enyhittetnek, hacsak egyszersmind gyakorlati eredvényöket nem biztositják ; nevében azon jogtiszteletnek, melly nem engedi, hogy a' rabok sorsa bizonytalan kisérleteknek nagy mértékbentüzessék czéki; azon nemzeti akarat nevében végre, melly nem más, mintazon áldozatokrai készség nyilatkoztatása ; mellynek czélja nem lehet,hogy a'hozandó áldozatok bizonytalan eredvényekre sikertelenül fordittassanak. Ezután egy gr. köv. adatdús beszédet tartott: Mielőtt a' t. RR. üzenetéhez szólnék,legyen szabad némelly adatokra,mellyeket b. E. J. ö mlga igen helyesen előadott,néhány rövid észrevételt tenni. Több izben hallottam felhozatni a' new-yerseyi és rode-islandi példát, mellyből azt következtették, hogy miután a' rode-islandi fogházban 36 rab közül hat tébolyodottnak találtatott, a' magányrendszer különösen előmozditja a'tébolyodást. Legyen szabad ezen példára egy tekintélyt idézni, ez dr. Julius, 's munkájából 10 sort felolvasni: „a' r o d e-islandi lakosság 110,000 főbül áll ; a' tébolyodtak száma 200ra megy, tehát többre aránylag, mint akármelly egyéb statusban. Ezen tébolyodtak számára ott semmi intézet nem létezik, természetes tehát,hogy valahányszor ezen szerencsétlenek egyike valamit a' közcsend ellen elkövet, börtönbe hozatik. Massachusetts statusban (van 740,000 lakosa) három igen jól elrendezett örültház létezik, 's mégis az ottani auburni rendszer elvei szerint épitett börtönben számos örült találtatik. New-Yerseyben, hol szinte több örültségi e s e t mutatkozék, szintén azt mondhatni hogy nem levén örültház, az országból az örültek a'börtönbe hozatnak,'s igy ezen példák nem bizonyitnak semmit arra nézve, hogy a' magányrendszer a' tébolyodást olly annyira előmozditaná. Fel volt hozva a' philadelphiai börtön például. Tudják a' m. FRR., hogy Philadelphia legdélibb része a' szövetséges tartományoknak, 's hogy azon börtönben a' raboknak 43 pcentje szines rabokból áll,kik gyöngébbek levén mint a'fehérek,a' tébolyodtak száma is nagyobb volt. Egyébiránt a' philadelphiai példát azért nem lehet e' helyen felidézni, mert a' philadelphiai börtön első volt, melly a' magányrendszer szerint épittetett, hol s o k hiba történt ; és a' javitások csak lassanlassan következtek 's Amerikában most sem a' legjobbak, hanem talán a' legroszabbak közé tartozik. Felhozta tovább a' m. b. a' milbanki börtönt ; e' részben azt kell megjegyeznem,hogy ezen börtön London e'nevü külvárosának legegészségtelenebb alantos helyén hibásan van épitve, ugy annyira,hogy abban nagy tüzzel kell a' levegőt tisztitani ; e' szerint a' börtön egészségtelen volta miatt nagyobb a'halomás. 'S igy ezen példákat sem a' halomásra sem tébolyodottságra nézve nem idézhetni. A' pentonvilli börtön az ujabb mintabörtönök közé tartozik, 's csak néhány hónap óta áll fen ; de mint látszik, a' szigoru magányrendszertől ott eltérés l e s z 's mindkét rendszer egybeolvadását fogja vonni maga után. A'lausannei és genfi példa azért gyönge,mert Waadt canton csekély,a'lausannei és genfi b.intézet 66 — 75rabnál nem foglalván többet magában ; 's itt ezen két börtönre nézve áll az, hogy a' nép miveltebb, azért a' népnevelés és javulás régtől fogva olly lábon áll, hogy Magyarországban még igen messze vagyunk tőle, és igy inkább a' dolgozó rendszer alkalmazható, mert a' bottul ott igen nagyon félnek, ez pedig Magyarországra nézve nem igen áll ; de más részről az is bizonyos, hogy a' genfi intézet nem tiszta dolgozó rendszeren alapszik, mert némelyekre a'magánymásokra a'dolgozórendszer tartatik fen, 's igy ezen két példa nem szolgál arra, hogy valamelly törvényhozás egészen elállott volna a' magányrendszer elvétől. Mi pedig a' londoni és francziaországi példát illeti : ismét nem látom helyesnek azon állitást, mintha azok eltávoznának a' magányrendszer elvétől. Olvassuk dr. Julius egyik levelét, mellyet 1843ki sept. 23án irt : „Von hier (Amsterdam) richtet man die Augen auf England, wo bereits sechstausend Einzelzellen erbaut sind (tehát nem mint Pozsonyban valahol mondatott,15 ezer) ; und man beabsichtiget hier in Holland innerhalb zehn Jahren (itt is tehát halkan) 4000 pennsylvanische zellen zu bauen.“ Francziaország felől Varentrapp azt mondja : „találtatik most (sept. 1843ban) ezen országban 31 börtön a' magányrendszer szerint, részint már kész, részint épités alatt; a' departementek kényszeritő törvény nélkül 5 millió frankot határoztak ; lesz azon 31 börtönben 3500 magánykamrácska ; az elrendelt részenkinti épités még nem föltételezi a' rendszernek sok bajjaljáró rögtöni létesitését.Mindezeknél fogvásta'báró E. J. ur által felhozott adatok mind igen helyesek és igazak, de azokat más szempontból is tekinthetni, 's igy általok a' magányrendszert elvileg megtámadva nem látom. Egyébiránt mi a' két rendszert illeti, először is azt mondám, hogy ezen rendszer megczáfolását 's taglalását idővesztésnek nézem, mert tudományilag sem egyiknek semmásiknak elsöbbségemegismértetni nemfog,hanem azt mondom, hogy valamint a' dolgozó rendszer más bánásmód mellett helyes lehet, ugy más részről a' magányrendszernek is bizonyos helytelenségei levén, azokat lassanlassan javitani lehet, sőt kell is, fogják is, mig utóljára a' két rendszer egygyé olvad,'s addig kár volna hazánkban a' rendszer vitatásával sok időt veszteni. De ugy hiszem, ezen tul is estünk már, miután az orsz. választmány, a' m. FRR. nagy többsége 's az alsó tábla is a' magányrendszert elfogadta elvileg. Legyen most szabad átmennem azon üzenetre, mellyet a' t. RR. a' m.fő-RR. elibe terjesztettek. A' t. RR. üzenetében sok ellenok van felhozva, de miután azokat b. E. J. és gr. Sz. A. urak igen alaposan 's tökéletesen megczáfolták, e'részben bővebben szólni majd fölösleges 's csak azon egyet akarom röviden érinteni, miszerint e g y h e l y e n a z t m o n d j á k a' tek. RR., hogy n i n c s p é l d a, miszerint valahol t.hozás,melly a' magányrendszert elfogadta, attól elállott volna. Ez ugyan áll, de más részről arra sincs példa Európa vagy Amerikában, hogy valamelly t.hozás olly kizárólag, imperative és absolute fogadta volna el a' magányrendszert,mint azt a' t. RR inditványozzák, 's igy a' magyar nemzet volna legelső, melly még mielőtt tudta hogy mikint fogja magát ezen rendszer az országban kifejteni, magát arra képesnek tartotta,hogy azt létesitse minden szükséges előzvény 's előleges próbatétel nélkül. Azt mondják a' t. RR.tovább hogy a' nemzet lelkesedését 's a' megyék kedvező utasitását használni kell, 's igy felszólitják a' m. FRRket a' magányrendszer általányos elfogadására.Méltánylom a' t. RR. ezen állitását, 's azon nem kétkedem; de ha tudjuk mi módon készülnek az utasitások, azt b á t r a nállitom, hogy azon 52 megyében,hol azutasitások készültek,vajmi kevés ember tudja azt, hogy minden fogoly számára épitendő kamra 1000 pfrtba kerül a' kerületiekben, és 3 — 400 pfra a' t.hatósági börtönökben 's ugy hiszem, hogy a' magyar nemesség vagy azok,kik részt vettek 's befolytak utasitások adásába,legkevesbbé voltak tisztában aziránt,hogy mennyi költséget fognak magokra vállalni ezen magányrendszer általányos elfogadása által. Mondatik továbbá az üzenetben,hogy a't.RR. a' költségmeghatározásba nem ereszkednek, de hiszik, hogy 14 millió forint költség fog kivántatni 's e'részben ugy nyilatkoznak, hogy a' börtönök felállitására 15 év szükséges lesz.Meg nem foghatom,mikép egy részről azt mondják, hogy a' börtönök létesitésére 15 év lesz szükséges, más részről pedignem fogadják elazt,hogyegygyel kezdjük meg a' rendszer behozatalát; megvallom,ebben nagy logikát nem látok,mert ha egy börtön fel lesz épitve, utána lehet épiteni másikat és harmadikat is. 500 rabra épittetvén a' mintabörtön, bajos volna egyszerre több börtönt felállitani, mert más országban is tapasztalták, hogy nagyobb intézeteknél sokkal bajosabb a' felügyelés, rendfentartás 's az eszközök czélszerü használása, mint ott,hol kisebb modorban állittatnak fel az illy intézetek.Mi a'scala- kidolgozást illeti,e' részben azt mondják a' t. RR. hogy nem volna szükséges bocsátkozni a' scala-kidolgozásba. Mutassák meg nekünk : mit tevők lesznek a' birák a' scalaris évek lefolyása alatt, ha a' büntető t.könyv elfogadtatik,pedig 15 év kell — mint a't. RR. hiszik — hogy a'magányrendszer szerinti börtönök felállittathassanak; hogyan fognak tehát a'birák itélni ? Vajjon a' codexben meghatárzott büntetéseket önkényleg fogják é szabni a' rabokra, vagy mivel az országban magányrendszer szerint alakitott néhány börtön van,valamennyi rabot mindazon büntetések szerint fognak elitélni? Ez olly nehézség, miszerint nem látom,mikép lehessen a' scala-kidolgozást kikerülni. Kivánom tehát, hogy a' t. RR. méltóztassanak nekünk szokott nagy bölcseségök szerint valamelly uj, talpra esett módot javaslani. Mi a' 3dik pontot t. i. a' t.hatósági börtönöknek az 1828ki orsz.választmány munkálata nyománi javittatását illeti, mellyet a' főrendi tábla mult alkalommal elfogadott, e' részben ellentétben állok azzal,mit gr. Sz. A. ur mondott 's azt vélném, hogy egy kissé vizsgáljuk meg azon okokat,mellyek a' m. fördi táblát az 1827d. évi or. munkálat elfogadására birták. Én azt tartom, fő ok az volt, hogy átlátván a' m. FRR., mikép a' magányrendszert egyszerre behozni nem lehet, szükségesnek vélték arrul gondoskodni,hogyaddig is segitsünk azon borzasztó állapoton, mellyben jelenleg a' megyei fogházak vannak, 's igy a' m. FRR. javaslata csak ideiglenes volt. A' t. RR. a' költségekből meritett nehezségeket böven kimeritik 's azt mondják, hogy a' költségek e' részben olly roppant nagyok volnának, miszerint nem méltó e' részben javitást tenni az 1827ki országos. választmány munkálata nyomán. De a' tárgyalás e' részben a' t.hozó testre nézve ugyszólván lehetetlenség ; mert meg kellene tudni egyenkint : minden megyében mi körülmények forognak fen, mert mások a' körülmények Borsodban mint Krassó és Veszprémben; 's igy azt vélem, hogy e' dolog a' közigazgatást érdekelheti inkább mint a' törv.-hozást. De más részről látjuk, hogy sok megyében nagy hajlam mutatkozik bizonyos rendszer szerint javitani a' börtönöket ; ezen nemes ösztönt használni kell, menynyire lehet és szabad ; 's azt törvény által elfojtani káros volna. Igy tehát azt kivánom, hogy a' m. förendi

tábla ez alkalommal az 1827ki munkálattól egy kissé térjen el 's ne szóljon általányos elvekről, hanem gyakorlatilag, mikép volna, ha permissiv törvényt ajánlanának a' t. RR., hogy törvényben ki volna mondva a': minden megyének bizonyos föltételek alatt szabad, nem kényszeritve, hanem ha kiviláglik a' szükség, magányrendszer szerinti börtönt felállitani. E' részben az igazgatás befolyása 's felügyelése okvetetlenül szükséges; 's ha az illető megyék ezen részben fölterjesztést tesznek a' Htő-tanácsnak, ez ki fogna küldeni alkalmas személyeket, kik tervet készitendnek, azután a' megye elő fogja terjeszteni azon forrásokat, mellyekből a' t.-hatósági börtönt felállitani kivánja, 's ha ez megtörtént, legyen szabad minden megyének magányrendszer szerint börtönt felállitani. Tudom, ez ellen azon ellenvetést gördithetni, hogy helyes logikával meg nem egyeztethető az, miszerint egy részről mintabörtönt kivánunk felállitani, más részről pedig permissiv törvényt alkotni. De ugy hiszem, roppant különbség van egy t.hatósági börtön belszerkezete 's a' tervezett minta közt; mert itt 560 rabra történik próba. Egy azután felszólalt gr. jeles beszédéből csupán a' költségek iránti nyomos észrevételeket idézzük fel: A' t. RR., ugymond, 10 kerületi börtönt kivánnak felállitani, 's a' költségkivetés lenne kerékszámmal csak 12,000,000. Kérdem: hogyan és honnét fogjuk hazánknak jelen pénzetlen állapotában igazságos uton 's jólelküleg, birtok és tulajdon-csorbulás nélkül e' sommákat előidézni, hacsak a' közszükség igényelett annyi vállalataiba részesitett minden rendü birtokosnak köz elszegényülését nem akarjuk systematice előmozditani, vagy egyes osztályokat tulterhelten megróva igazságtanul sujtani. Tömérdek ugy is a' teendők sorozata; kiszemelni abból a'legsürgetősbeket, bizony majd lydiusi kőhez kötött bölcseséget kivánna. Egy, minap rendelt választmány hatásköre milly helyre sorozandja majd a' börtönökre forditandó költségeket, 's mennyit számitand fel azokra: elvárom, 's addig végitéletemet azokra nézve felfüggesztem, azt azonban előre állitom tapasztalásból, hogy könnyü a' nemzet nevében megajánltatása a' költségeknek főleg azok által, kik rendszerint a' megyékben vezetik a' tanácskozásokat üres zsebbel;de a' megajánlott summák beszedetése minő időkre halasztatik, 's a' kivetéseknél, meg a' pótló felszámitásoknál mennyire érzik azon terhet azok főleg, kik nem valamelly hatalmas párt emberei, vagy moralis tekintetek miatt bármilly eszközt barátok megszerzésére nem kivánnak megkisérteni, ki hazai eseményinket vizsga szemekkel 's részvéttel kiséri: fájdalmasan tudja. Mindezeknél fogva már egyszer adott szavazatomhoz hiven jelenleg is mind a' két: hallgató és magányrendszerreli próbatételt ohajtanám; mennyire azonban ezen már a' m. FőRR. multkori határzata következtében tul volnánk, előbb mintsem a' t. RRek által javaslott 10 mintabörtönt elfogadnám, egy a' kincstár költségin a' magányrendszer szerinti mintabörtön felállitása mellett nyilatkozom; 's épen mivel nem kivánom, hogy addig is, mig általányosan vagy a' magányrendszer, vagy utóbb kifejlődő bármi rendszer elfogadtatnék, tovább is fenmaradjon a'börtönök elhanyagolt állapota,az1827ki javaslat főelvei szerint a' megyei börtönöket már azért is, hogy egyformaság legyen, mindent az azokban bűnhődökre nézve országszerte felsőbb felügyelés alatt elrendeztetni kivánok. Elismerem, hogy ezen tervezetnek is megvannak saját hiányai, mint az osztályzatra nézve igen helyesen kiemelék azt a' t. RR.; de azért, mivel ezen fogyatkozások 's némi hasonlók lehetnek a' munkálatban még, azt czéliránytalannak mondani nem lehet, 's főleg segithetni, ha törvény erejével a' részleteket kihagyva, csak a' főelveket ruházván fel, életbe léptetjük 's a' többit gyakorlati fejlemény szerint a'végrehajtó hatalomra bizzuk; bizonyos pedig az, hogy költségkiméléssel történhetik majd a' megyei börtönök ekinti elrendezése, mert mint tapasztalásból tudom, számos megye ugy is ujdon épült börtönökkel, miket e' rendszerhez könnyen alkalmazhatni,van már ellátva; mások épitéshez fogtak 's annak befejezését részint ösztöntül, részint a' végrehajtó hatalom által figyelmeztetve elhalaszták, egyedül csak a' börtönrendszer orsz. eldöntetését várják, mig a' felállitásra kivántató pénzösszeget 's ingyen adandó épitési anyagokat, biztos ajánlatok után beszerezhetik. Nem olly sok maradand tehát, mellyek kedvökért miért kellene más megyéknek áldozatokat hozni, 's helyhatósági kötelességök elmulasztása miatt helyettök költségeskedni; csak akkor találhatnám menthetőnek, ha vagy Anglia világkereskedésével vagy Amerika ifjoncz fejlődő státusai bő kutforrásival dicsekhetve, az anyagi jóllét 's mindennemü gazdagság tulömlő özönében részesülhetni annyira boldogokvolnánk, hogy még fölöslegekre is költhetnénk.

184d. ker. ülésb. a' kir. városok elrendezését tárgyazó t. javaslat iránti frdi észrevételekbül a' 48 és 49 §ra tett módositások elfogadtattak. Az 50ben e' helyett „teljesitése a' jelen törvénynek" tétetett „pótlása a' jelen törvénynek;" az 51dik §ból „törvényes gyakorlat" kitétel, mivel a' t.RR.már feljebb elfogadott elvével meg nem állhat,kihagyatott; az 52dik §ra nézve a' KK. szerkezete megmaradt,az 53. § a' p. inditvány által helybenhagyatott; az 54re nézve a' KK. szerkezete pártoltatott; az 55. elfogadtatott, 56. és 57.KK. szerkezete megtartatott;az 58dik §. hosszabb vitatkozásra adott alkalmat. Egy tiszai követ ugyanis kevésnek tartván a' KK. szerkezetében a' szabályok átnézésire engedett 3 hónapot,a' FőRR. szerkezetét pártolta, állitván,hogy gyakran lehetetlenség a' m. k. Helytartó-tanácsnak a' szabályokat 3 hónap alatt visszaküldeni,kivált ha ezek olly tárgyakban hozattak, mellyek felől a' megyék kihallgatandók, például midőn a' statutum a' városok beldolgain tul terjed; a' megyék csak minden 3 hónapban tartván közgyülést, sok esetben a'városi szabályróli intézkedés lehetetlenné válnék.Erre egy dunai követ a' statutarius jog jótékonyságát épen a' gyorsaságban találván, ha a' jóváhagyás sokára marad, megtörténhetnék, hogy addig a' szabály szüksége is elmulnék; egyébiránt szóló ugy látja, hogy némelly követek használván a' t.KKnak az elv körül mutatott engedékenységét, ma a' föltételeknél is el akarnak térni az előbbi határozattól 's a' FRR. szerkezete által hátulsó ajtócskát nyitni. Egy más követ által megjegyeztetett ,hogy a' megyék kihallgatására semmi szükség, mert a' Hely-tanácsnak csak azt kell megvizsgálni: ütközik é a' szabály törvényekbe vagy nem? illy esetben pedig attól a' jóváhagyást egyenesen meg kell tagadni. Azért határoztatott,hogy a' szabályok országszerte hirdettessenek ki, hogy igy minden megye tudja magát mihez tartani. Egy vezérszónok e' tárgyban ugyan elvkérdést nem látott,deazért kivánta a'szabályokat minélelőbbi megerősittetni, mert különben rendeltetésöknek meg nem felelnének. Eddig is csak két tárgyban történtek illy hivatalos tudakozások,midőn t.i. valaki gyógyszertári,v. pedig vásári szabaditékért folyamodott;de ezutánegyikért sem igen kell folyamodni,mert hisz gyógyszertár van untig, csak ember legyen hozzá, ha pedig hazánkban az ipar és kereskedés kissé fölvirágzik, reményli hogy a' vásárokra ,mint a' barbarismus maradványára sem lesz sok szükség. Ugy tartja, hogy miután más hatóságokat rendeztünk, a' fökormányszék is kezdje meg maga a' rendezést az által, hogy nagyobb gyorsaságot fejtsen ki. Egyébiránt tapasztalás is tanusitja, hogy a' RR. által ajánlott 3 hónap elégséges valamelly szabály helybenhagyására. Más követ ellenben a' tegnap kifejtett okokra hivatkozva figyelmezteté a' t. RRet, hogy a' Helyt.-tanácsnak gyakran a' t.hatóságokat szükségkép ki kell hallgatni,'s épen azért nem tartván elegendőnek a' 3 hónapot, a' főRR. által ajánlott hatot elfogadja. Ellenkezőt ismét más szónokok állitván, azt kivánták, hogy a' szerkezetben mondassék ki, mikép a' Ht.-tanács 3 hónap alatt „elhatárzó, azaz jóváhagyást vagy megtagadást magában foglaló választ adjon." Ezen inditványra vagy a' régi szerkezetre történvén a' szavazás, a' szerkezet megtartatott. Az 59. §nál K.megye követe az előbbi §ban tett t-i inditványt megujitotta. Kik az inditványt pártolták, leginkább onnan indultak ki, hogy a'törvénynek világosnak kell l e n n i, már pedig ezen módositás nélkül e' törvény nem világos. Megemlité egy követ,hogy a' helyt.-tanács néha világos törvényt is elmagyaráz, mint p. o. a' mezei rendőrségieknél, hol a' törvény szavaihoz ragaszkodva a' mezei szolgabirák mellé esküdtet választani nem engedett, 's ez á l t a l a' megyéket azon kénytelenségbe hozta, hogy a' tiszteletbeli esküdteket továbbra is megtartsák. De a' többség a' szerkezetet különben is világosnak állitván, 's az ellenvélemény aggodalmát alaptalannak nyilványitván, a'szerkezetet pártolva az inditvány ellen nyilatkozott annál inkább, mivel az előbbi szavazáskor ha nem is nyilván, legalább hallgatólag már elfogadtatott. Arra pedig, mi a' Helyt.-tanács ellen felhozatott, válaszoltatott: hogy a' Helyt.-tanács itt csak a' törvény világos szavait teljesitette, mivel az egyedül csak szolgabirákrul szól, 's igy csak kötelességét teljesitette; de ezen biráknak hivatalos eljárásukban esküdtekre nincs szükségök, ha a'megyék a' többi sz.biróval össze nem zavarják. Ekkor a' ker. jegyző a' külön véleményeket egyesitendő, a' már megállapitott 3 hónapot hattal fölcserélni 's igy aztán a' szerkezetet a' k—i inditvánnyal összeköttetni inditványozá, de inditványa csak kevés pártolóra találván, egy, az előbbi szerkezetre szavazott követ a' k — i inditványt ugy kivánta módositni, hogy az 58. §. 75 §á tétetvén, az 58. §. ekkor igy állana: „a' fölterjesztett szabályok iránt a' helyt.-tanács 3 hónap alatt határzottan tartozik nyilatkozni." Ez által azok meg lesznek nyugtatva, kik a'szerkezetet homályosnak találák; azonban a' hatóságok előtt sem leend az ut elzárva ujabb folyamodásra. De ezen ujabb módositás is szavazatok többség által félrevetettett, 's igy az 59. §. nézve is meghagyatott a' RR. szerkezete, valamint a' 60. és 61. §§nál is. A' 62. §. pedig következőleg állapittatott meg: „a' Helyt.-tanács az általa helybenhagyott szabályokat szükséges tudomás végett országszerte közhirré tenni tartozik." A' 63. §. elfogadtatott.

186d. k. ülésb. april 25kén folytaták a' 8. iránti a' vitatkozást a' p o l g á r i képességről; ennek a) b) c) pontjai, 's a' 91., 92., 93., 96. §okban tett förendi módositások nem fogadtattak el; a' 97d. szakaszhoz szükségesnek vélték a' FRR. iktatni: „valamint az osztályos vérek, ugy más idegenek által birt közös birtok után is polgár csak egy személy lehet, 's ha az illetők egymás közt megegyezni nem tudnának, közülök a' városi tanács választ" itt a' RR. nem foghaták meg: közös birtok után miért ne lehetnének mindnyájan választók, miért csak egyre szoritni közülök a' polgári jogot; vegyünk fel egy példát, hol az apa elhunytával három fiaira örökségül egy gyár marad, képzelhetni é kényszeritő törvényt,melly őket osztozásra szoritsa? vagy nincs é példa, midőn az apa nagyobb haszon tekintetéből teljeskoru fiaival együtt gazdálkodik; most őket osztoztatni akarni 's olly eszközök eldarabolásába bocsátkozni, mikkel életök szükségét kezelik, a' polg. jog élvezhetéséért, lehetséges ugyan, de ha mindig lehetőségről leend szó, mit sem tehetünk, kihagyatott. A' 93d. §ba foglaltatnak a' polgárok jogai 's kiváltságai; itt a' FRR. módositása „minden polgár a) a' v á r o s i képviselő-testület tagjait közvetlenül választja; b) a' városi képviselő-testület tagjává, országgyülési követté 's a' városi közhivatalokra, mennyiben a'jelen törvényben megkivánt személyes kiképeztetéssel bir,választathatik" stb. szinte kimaradt.Szóltak többen e' tárgyban 's feltevék a' kérdést: vajjon a' polgárok bizodalma, vagy a' vagyon és pénz válasszon követet? a'bizodalom mellett nyilatkozók nem lettek volna idegenek magasb qualificatiót elfogadni, 's a' kormány loyalitásában bizva, miután most is követeiket képviselők á l t a l választák a' polgárok, lehetetlen tartani a' zavaroktól, izgatásoktól, elkerültetnek ezek a' kettős választás által, 's képviselőket egyedül követválasztásra választnak, kik azután ismét a' polgárok sorába lépnek vissza; de a' többség a' közvetlen választás mellett maradt. A' 99d. szakasz marad. A' 100dik §ban tett FRRdi módositás „elhunyt polg. özvegyei, özvegységük alatt árván marad kiskoru gyermekeik, nagykoruságuk elérteig egyedül a' polgárokat illető kiváltságok 's haszonvételek gyakorlatában maradnak meg" — szinte kimarad. A' 101dik szakasz, miután a' FRR. általányosan kivánják azon kötelességet kimondatni, miszerint minden polgár a' közterheket kivétel nélkül viselni tartozik, következőleg ezen §ból azon szavak ,személyes és adózási' kimaradnak, elfogadtatott. A' 102től —106dik §okat kihagyatni kivánták, 's ezen kihagyatott §ok helyett a' következőt iktaták „minden polgár a' belső csend, rend és közbátorság fentartására szükséges esetben, vagy maga személyesen vagy helyettese által fegyveres szolgálatot tenni, 's a' várost ótalmazni tartozik" ez ajánlott §. tárgyalásába nem is ereszkedve, a' RR. szavazást sürgettek, kitüzetett tehát a' kérdés: „kivánják é a' FRR. ajánlatát elfogadni, vagy pedig a' szerkezetet megtartani." Szavazás közben igen röviden többen szóltak, jelesen Sz. követe előadá, mikint a' RR. ugy látja, mitsem fogadnak el a' városok rendezésében tett fördi módositásokból, 's tán azon egyszerü o k b ó l sem, mert a' FRR. ajánlották; e' §t azonban maga is kihagyandónak véli; utána Cs. követe szólalt fel, neki különösnek tetszik ollyasmit elfogadni, mit a'városok rendezésében jónak nem lát, ugy veszi észre Sz.követe nem barátja a'polg.őrseregnek,'s azt akarná: járulnának a'Rk tüstint mindenhez, mit a' FRR. ajánlanak, tapasztalhatá már többször az érdemes követ ur,milly szives készséggel fogadnak a' RR. minden czélszerü módositást, 's nem annyira az egyesség, mint a' honboldogság előmozditása tekintetéből csak, mert valamint tenni akarnak, a' nem annyira életkérdésekbe vágó FRRdi módositásokat tartják meg; de a'mostanit megtartani nem lehet, szónok ugy akarná a' városokat rendezni, hogy azok az alkotvány erősbitésére szolgáljanak, kétségkivül a' polgári őrsereg felszámithatatlan hasznu leend, 's azt a' trón, nemzet és alkotvány roppant hasznául kivánja felállittatni; szükség idején ki fogja védni e'hont? pártolja a' szerkezetet. A' FRR. által ajánlott §t egyedül Esztergom, Bács, Ugocsa, Krassó pártolák, megmaradt tehát a' szerkezet. A' 107., 108., 111dik §sok elfogadtattak, a' 112dik §nál marad a' szerkezet azon

változtatással „és a'polgári örseregben kötelességeinek eleget tesz." A' 113d. §. el nem fogadtatott. A' 114. §. ellen a' FRRnek sem levén észrevételök, azt elfogadták; de minthogy a' közlött t.javaslatban a' polgárisodásról foglalt intézkedések nem eléggé kimeritők, különösen a' polg. körben leendő felvétel utja és módja nem volna kijelölve, ezek pótlása végett a' FRR. néhány §t iktattak be, mellyekből a' RR. elfogadni mit sem akartak; mert hiszen az ajánlott §ok megegyeznek a' 21., 22. és 23d. §okkal, aztán még lényeges különbség is van a' két szerkezet közt,a' FR. a' városi tanács előtt kivánják a' polg. körbe felvételt,a' RR.pedig a' k.gyülés előtt: a' FR. a'beiktatási dijt 12 frtra, a'Rk. pedig 1 fra tették de a' menynyiben lehet, közeledvén a' javaslathoz, abban a' beiktatási dij maximumát 3 frtra tették, többiben a' szerkezetet tartották meg. A' polgárok által felvételök után teendő esküre nézve szinte semmi észrevétel nem volt, de a' végén e' helyett „és a' várost szükség esetiben fegyveres kézzel is ótalmazom" két módositás javasoltatott; egyik: „hon-és városvédelmi törvényes kötelességemet teljesitendem" másik: „és valamint honvédelmi törvényes kötelességemet teljesitendem" bárha némellyek a' „hont" megemlitendőnek nem vélték, mert a' polgárokat arra kényszeriteni, hogy a' városon kivül is tulajdon költségükön fegyveres erővel védjék a' hazát, nem lehet; ez a' nemesség kirekesztő kötelessége, mert ezen alapszik minden kiváltsága és joga, 's ezen uj súlylyal a' szegény polgár vállait terhelni, igazságtalan volna: elfogadtatott a' második javaslat. A' 120., 121., 123., 128. 129d. §nál a' szerkezet tartatott meg. A' 130., 131dik §ok ellen nincs észrevétel; a' 132. 133d. §ok elfogadtattak, valamint a' 134d. §ok ellen sincs észrevétel; ezen §ok után kivánnák a' főRR. még a' köv. rendeletet is beiktatni: „a' közlakosok jogositva vannak a' város jótékony közintézeteibe fölvételre, ha inség vagy betegség miatt rá szorultak" elfogadtatott; ugyszinte a' 139d. §hoz tett javaslatot „de vállalataik és birtokaiktól a' többi lakossal egyiránt adót fizetni, és a' város minden közterheit viselni kötelesek" megtartatott. Mi a' 142d. §t illeti, minthogy a' honosodás egész kiterjedésében az eddigi törvényekben nincs elhatározva, a' főRR. egy, e' részben kimeritő t.javaslat-készitést szükségesnek vélvén, a' RR. közül némellyek illetőleg elégségesnek látják most igy a' mint van, 's nem is ide tartozónak mondák, de a' többség a'honosodásra nézve törvényt kivánván alkotni, annak kidolgozását átadá azon küldöttségnek, melly a' zsidók naturalisatiójával foglalatos. A' 143dik §ban tett fördi módositás mélyebb vitára szolgáltatott alkalmat 's ezt igy módositák: „a' képviselők az összes városi polgárságból a' polgárok által 6 évre olly módon választatnak, hogy a' képviselők fele felváltva minden 3 évben választás alá kerüljön; melly tagok jöjenek a' képviseleti testület fél részének első megujitásakor választás alá, sorshuzás által határoztatik meg; a' képviseleti testület előbbi tagjai azonban ismét választhatók; abban is megegyeznek, hogy a' képviselők a' város minden tisztviselőit közvetlen válaszszák" 'stb. Szóltak többen mellette 's ellene, de k é s ő levén az idő, a' tanácskozás folytatását más napra halaszták. —

187d. ker. ülésb. april 26kán, a' 143d. §. módositása feletti vitatkozáskor, mellette nyilatkozott először is egy megyei követ 's megnyugodott abban, hogy a' képviselőket az összes városi polgárok 6 évre válaszszák, de miután a' képviselők fele felváltva minden 3 évben választás alá kerül, igy melly tagok jöjenek a' képviseleti testület fél részének első megujitásakor választás alá, ezt egyedül vak eseményre bizzák a' főRR., 's igen gyakran megtörténhetnék, hogy a' legjobb egyedek maradnának ki, azok megválasztása minden akarat mellett is bizonytalan, sőt a' bizalmat nem birók másodszor is megválasztandók lennének, sorshuzás határozván azt el; kivánná, hogy az első félévben választottak sorshuzás alá ne jönnének másodszor is; a' fördi módositás szerint minden 6 évben választatnak, de 3 év mulva kerül választás alá fele a' képviselőknek, miből természetesen azon visszásság is folyna,hogy a' választóknak, kik a' főRR. módositása szerint egyedül csak a'választás végett választatnak meg, fele kilépne a' nélkül hogy egyedüli czéljának megfelelhetett volna; továbbá az ujdonan választottak's régiekközt örökös surlódások lehetnének, mik a'közérdekek előmozditására mindannyi akadály; jobb volna talán az egész képviselői testületet minden 3 évben választani, különben megtartja a' módositást. Egy más megyei követ előadá, mikint e'módositásban alapját látja letéve azon garantiának, mellyet az izgatások, rendetlenségek és zavarok elháritásaul mindeddig sikertelenül kerestek; 's akarja, hogy e' képviselő testület választó és tanácskozó testület l e g y e n egyszersmind; válaszsza őket az összes polgárság, de követeket, tisztviselőket magok válasszanak, 's nem foghatja meg, miért ohajtják a' RR. a' követeket közvetlen, a' tisztviselőket pedig közvetve választatni; tekintsünk csak szét Europa több statusiban, hol e' kettős választás uralkodik, mindenütt látni fogjuk a'választásoknál, Norvegiát nem emlitve, milly nyugalom és rend jellemzi azokat; megmarad a' módositásnál. Most Cs. követe szólt, nem akarva mélyebben bocsátkozni e' tárgyba, már megvitaták azt különben is, a' kettős választás mellett felhozott okokra sem tér át, hanem tisztán kijelenti: mikint kettőtől soha nem áll el, t. i. hogy a' polgárok követeiket közvetlen választhassák, 's ne hogy egyes lakosok tulságos qualificatiók által fosztassanak meg a' közvetett választástól; engedélyes lépéssel leend ugyan, de ugy, ha a' FőRR. az elkövetett következetlenséget megszüntetik, t. i. a' qualificatió meghatározását, mellyet a' nép mennyiségéhez képest különbözőleg határoztak meg a' városokban; e' kérdést nehéznek látja, 's nem hiszi czélszerütlennek az első javaslatot; ámbár bizonyos,hogy a' szám meghatározása önkényen alapszik, 's a' mennyire lehet,mentül többet kell részesiteni a'közvetett választásban,azt megtartandónak véli;a' FRR.módositását pedig el nem fogadhatja,mert ha olly testületet választunk, akkor assimiláltuk azt a'tanácscsal,mellőzni fogja ez a' polgárok érdekét, egy leend az a' tanácséval, 's igy csak képzelt repraesentatiója leend a' városnak a' tanácsban, a' képviselet pedig csorbát szenvedne, a' képviselő tehát csak mintegy honorarius tanács lenne; miután ezt annyibanéletkérdésnek hiszi,hogy tulságig ne olvasztassék le a' képviselők száma, inditványt tett: miszerint megengedve azt, hogy igen számos egyed czélszerűn nem tanácskozhatik, a' n a g y o b b városoktól kezdve lefelé azokig, mellyek 100 és kevesebb képviselővel birnak,hol az előbbi szám megmaradna egy harmadával,és alább menve mindig kisebb fractioval csökkentessék a' képviselők száma. Egy más megyei követ pártolva a' FőRR. módositását, kérdi a' RRket: meg akarják é a' szerkezetet tartani,vagy pedig megkülönböztetni a' képviselőket a' tanácskozóktul? 's ha azt kivánják,hogy a' tanácskozók a' polgárok érdekét képviseljék, miután itt épen azok tanácskoznak, kiket bizalom választ meg, nem foghatjameg,miért ellenzik e'módositást annyira?tegyük például fel azt, hogy 120. ollyan képviselőt választnak,kiknek jelen kell lenni a' tanácskozásokon, ezek nemcsak kötelességből,de érdektől vezérletve rendesen mindnyájan jelen lesznek,a' RR. szerkezete szerint pedig annyi lehetvén jelen,a' hány akar, de kötelességül téve egyiknek sincs, megtörténhetik, hogy csupán néhány prókátor jelenik meg, kiknek különben sincs valami különös érdekök a' tárgyak iránt; a' képviselő testület legyen egy: tanácskozó és választó. Ezután szólt a' jegyző's mielőtt a'módositáshoz szólna,szükségnek vélte analysálni a' különbséget, melly a' két szerkezet közt van;'s reducálni az elveket,mellyeken a'szerkezet és módositás nyugszanak: a' szerkezet szerint a' polgárok választanak képviselőket,ezek a'tisztikart,tanácskoznak a' tisztviselőkkel, 's követeiket közvetlenül választják; a' fördi módositás szerint pedig a' polgárok csak képviselőket választanak,azok közül kijelelik a' megbizottakat, kik a' tisztviselőkkel tanácskozzanak; a' szerkezet szerint el van fogadva a' közvetlen választás, 's miután a' képviselő testület nemcsak választó de tanácskozó testület egyszersmind, az nem lehet olly nagy, mintha csupán választó volna, 's viszont nem olly kicsiny, mintha csupán tanácskozó testület lenne.Európában általányos elv a'representatió és qualificatiók elve. Itt leginkább a' czélszerüség kérdése forogván fen,azt lehetne válaszolni a' m. FRknek, hogy választási módtól függend a' qualificatiók meghatározása. A' szónok közvetlen választásoknál szükebb qualificatiókat fogadna el mint a' t. RR. felállitottak,mig viszont közvetett választásoknál a' legtágabb qualificatiók kivántatnak. De az utóbbi választásoknál mindig megmaradván a' polgárok bizalmatlansága, szónok a' közvetlen választások mellett marad, de midőn ez a' m.FőRRáltalkimondatnék,egyuttal a'qualificatiók kérdését nyitva kellene tartani.Az igen szük qualificatio azonban csak a'szabadság rovására történhetvén meg, mielőtt ezekhez járulna,inkább tágabb qualificatiók mellett a' közvetett választásokhoz állnak. Egy más m. követ a' most hozandó rendezéstől függeszti fel a' városok jövendő typusát. A' szabad gyülés mindenkor az eredvényt veszi czélul, a' zárt testület pedig többnyire a' lényeget áldozza fel önző tekinteteknek;innen látható azon különbség, melly a' szabad és bureaukratiai gyülések közt van. Lényegében eddig a' RR. a' szabad választásnak semmit sem áldoztak fel. Szerkezetök szerint választanak a' polgárok képviselőket és országgyülési követeket közvetlen,de a' tisztviselőket a' megbizottak. Ez ugy áll mint egyeseknél a' plenipotentiarius, ki prókátort vallhat és tisztet nevezhet,de nem vallhat maga helyett más plenipotentiariust.A' FRR. által javaslott polgárgyülés, tulajdonképtiszviselői gyülés leend,nem fogja képviselni a' polgárok érdekét soha, 's ott csak arra fog ügyelni, mikép töltse ki az unalmas bureaukratiai órákat 's mikép nyerje meg a'főfelügyelő kegyét.Azt hozzák fel némellyek a' szabadgyülések ellen, hogy ott, hol annyian lennének jelen, az örökös lárma, zavar 's rendetlenség miatt tanácskozni nem lehetne; de kérdi,az angol alsóházban, hol a' tanácskozók száma 700—800 közt áll,mint tanácskozhatni? azon sok oldalu tárgyak, mellyek ott előfordulnak, valóban kiállják fontosságra nézve a' versenyt a' mi városi tanácskozásinkkal. Azonban a'szerkezetben megállapitott számot stereotyp szám nak nem tartja,az nem is elv dolga,hanem applicatio tárgya. Ohajtana minimumot határozni,ne legyen például a' tanácskozók száma 60nál kevesebb,'s akkor a'nagyobb városoknálazok számát lehetne csökkenteni;de a'választókra nézve mindig a' legnagyobb szám mellett szavaz. Utána egy más követ szokott modorában: különös, ugymond,hogy mindig Európa példájára hivatkoznak; tekintsünk csak szét kevessé 's látni fogjuk, miszerint mindenütt 's mindnyájan azon törik eszöket, mikint tágitsanak a' választók és tanácskozók körül; a' bureaukraták pedig mindig csak meg akarják szoritni ezek számát; de nem is csoda, mert most a' bureaukratiának semmi baja, tehát megveti a' népet, de ha már tönkre tette az országot, ha üresek a' pénztárak, ha ellenséges berohanás fenyeget:bezzeg akkor a'népre hivatkozikám!Mondják nem lehet 700 embernek együtt tanácskozni; hát Angliában 1—200 ezer ember összegyülve meetingben miért tanácskozhatik lehető legnagyobb renddel? 's midőn a'deportatiora elitéltekért 120,000 ember vitteLondonba a' petitiót, a' ministernek egy szava is elég volt,hogy csendesen elszélyedtek;'s ha van is illy alkalommal néha valami zavar, annak nem a' nép,de az agitatorok okai.Nem ott a' baj, hogy nagy tömeg a' nép,belé kell oltani a'törvény iránti tiszteletet, 's tudjuk azt, mikint a' nép azon törvényt tiszteli egyedül,melly őt nullának nem tekinti,'s igen nagy a' különbség,midőn a' nép törvény értelmében gyülésre mehet,de körülményei akadályoztatván őt,nem megyen, 's midőn menni akarna, de onnan kizárják,és a' mellett még nem is szabadnaklenni!Itt pedig ez czéloztatik. Ne tartsunk annyit a' tanácskozók számától, mert igen ritkán lesz annak fele is jelen.Az angol alsóház 658 tagjai közül néha olly kevesen jelennek meg,hogy a'törvényes 40 szám sem kerülvén ki,ülést tartani nem lehet, 's a' káplán üres ház előtt imádkozik. Szónok köszönetet mond a'városi követeknek,hogy a'fördi javaslatot részint hidegen részint ellenszegülve fogadták,miáltal meg mutatták,hogy ők valóban a' városokat képviselik. Rendezzük csak ugy el a'városokat, mint a' FRR. javasolják; szüntessük meg a' közvetlen választásokat, fogadjuk el a' főfelügyelőt, szoritsuk meg a' qualificatiót's aztán adjunk az igy elrendezett városoknak 32 voksot; készek leszünk akkor. De ne tartsunk aztán diaetát,hanem kérjük, hogy a' propositiók helyett küldessenek le a' kész t.javaslatok, mellyekre mi majd a' XIV. Lajos alatti parlament példájára szó nélkül állandunk. Mások ugy vélekedének, hogy ha a' választásmódra nézve megegyezhetnének, készek a' qualificatióbul engedni; kétségtelenek ugyanis a' közvetett választás jó oldalai,mig a'közvetlennek is sok hiányai vannak. Legyen egy a' választó és tanácskozó testület; az 1200 szám meghatározása csupa önkény, ebben semmi elv nem rejlik; hisz a' FRRnek is elvök a' közvetlen választás, tegyenek közelitést a' t. RR., engedjenek valamit, mert igaz, hogy noha a' választáshoz nagy szám kivántatik, mégis nagyobb szám együtt nem tanácskozhatik. Könnyiteni kell tehát gyakorlati nehézségeken. Végre azon követ szólt, ki tegnap a' képviselők számának nagyobb városokban egy harmadrészre csökkentetését inditványzá, előadva: hogy ő a' követválasztásra nézve az egyenes választástól elállani nem f o g soha, 's e' mellett folyvást agitálni. Nagy különbség van a' követválasztás és tisztviselők választása közt, követnek csak egy két személy, de tisztviselő 20—30—40 is választatik; követre nézve elég a' bizalom, hogy becsületes ember, tisztviselőben pedig a' becsületesség mellett tudomány és szakisméret kivántatik; ismerni kell tehát a' választónak a' hivatal tulajdonságit 's tudni kötelességit; de illy egyedeket a' tömeg nem ismérhet, azért szükség ezeket közvetve választani. Azt, miért akarják a' FRR. a' szabadválasztást annyira sorvasztani? fejtegetni nem szándéka; a' szerkezet szerint Pest városára 8000 polgár jut, ha a' FRR. kategoriája elfogadtatik, itt 3 legföljebb 4000 polgár, és választó összesen 266 leend;mi lesz majd az első rangu magyar városokkal, mint Debreczen, Szeged, Szabadka, hol tiz

utczán is végig mehetni, mig az ember 4000 pengő forintos házra akadhat, Debreczenre legföljebb 100 választó jutna, 's még Pesten is csak mintegy 90 emberből állanának a' tanácskozók, kik inkább tiszteletbeli senatorok lennének; az illy tanácskozás pedig minden lenne más, c s a k közgyülés nem. A' FRR. a'tanácskozástsiri csendhez akarják alkalmazni,mintha 80 ember nem zsibonghatna lármázhatna szintugy mint öt hat száz; számtalan erre a' példa. Tulságos korlátozásokban tehát szónok megegyezni nem fog, de mellyek legyenek a' qualificatiók, csak akkor fogja előadni,midőn a' FRR. e' tekintetben megfogják tisztitani elveiket. Közelités végett tegnapi inditványát applicative igy adja elő: Pestre, hol eddig 1200 képviselő van téve, jutna 800; Debreczenre 1000 helyett 680; Buda, Pozsony, Szabadka, Szegedre 700 helyett 500. A' többi városnál 400 helyett, 300, 360 helyett 270, 300 helyett 240, 120 helyett 110, azon városokban pedig, hol a' képviselők száma 100-, 80- és 60ra van téve, továbbra is megmaradna. Ez inditvány sem fogadtatván el, a' RR. megtartották a' szerkezetet,melly alkalommal egy ellenkező véleményü követ a' mostani szavazásra nézve állitá, hogy a' mai tanácskozások folyama tisztán nem áll szóló előtt, ki miután a' tegnapi és mai szónokok mindegyike azzal kezdé beszédét, hogy a' RR.által megállapitott képviselői szám mellett akármelly tanácskozás lehetetlen, és mégis azt teszi hozzá, hogyha szavazásra kerül a' kérdés,az előbbi szerkezetet fogja megtartani,ezen bővebb előadásoknak okát és sikerét át nem láthatja, mert ha a' szóló követek utasitásaiknak olly erőt tulajdonitnak, hogy ott is, hol elvről kérdés nincsen, az előbbi szerkezet betüjéhez ragaszkodnak, akkor a' diaetalis tractatus nem egyéb, mint utasitások registratioja,melly mellett minden évben tartandó országgyülést követelni képtelenség. Szóló egyébiránt azon szomoru tapasztalását nem hallgathatja el,miszerint ezen habozás, ezen szavazás alatt minduntalani elugrás a' már kijelentett közelitő javaslatoktól, nem másnak tulajdonitható mint annak, miszerint több követ, észrevevén hogy véleményöket nem mindenik pártolja, ki különben pártjának szinét viselni mondatik, de azok pártolják, kiktől az általányos elvek iránt távolabb állnak meggyőződésük ellen vagy inditványukat visszahuzzák, vagy előbbi kijelentésökkel ellenkezőn szavaznak. Ezen taktika a' t.hozás méltóságával nem fér összse;csak tekintetét csökkenti's pártoskodás szinét viselvén, a' diaetalis tractatus eredvényit veszélyezteti; ezen körülmény a' t.hozási teremen kivül is tudva levén az országgy. testület iránti rokonszenvet nem nevelheti. Következett a' 146 §. a' képviselőkrül; ezen §t a' FRR.igy módositák: „képviselő lehet minden polgár" itt a' RR. szavazás tárgyaul ezen kérdést tüzték ki: „Lehetnek é képviselők nem polgárok is, vagy nem?" nevezetes szavazati többséggel a' képviseleti jogot mindenkire kiterjeszték. Ezen § a) pontjából következetlenségnek nyilványiták „nem keresztyén" kihagyni, 's miután képviselő mindenki lehet, kit bizalom választ, nincs ok, miért nem lehetne zsidó is; megmaradt a' szerkezet. A' b)pont nál ezen módositás „városi tisztviselő közül azok, kik számadás alatt állnak,vagy a' polgárgyülésnek hivataljoknál fogva tagjai" elfogadtatott. A' c) pontjában tett módositás a' papok képviseleti jogárul szólván,ennek támogatására felhozatott, hogy miután nem moralis függetlenségről,hanem helyeztetési viszonyról van szó, a' szabadsággal meg nem egyeztethető, valakit azért, mert egyik vagy másik statushoz tartozik, kizárni; 's ha arról volna szó: vajjon papok hivatalt viselhessenek é? majd akkor intézkednének; de miután itt csak közbizodalom forog fen,melly legtöbb lelkésznél ugy is már kineveztetésök alkalmakor nyilatkozott, miután a' papok képviseletre alkalmasoknak találtattak a' Hajdu- és Jász-Kún kerületekben,miért nem a' városokban?kiterjesztvén különben is e' jogot a'nem-keresztyénekre is,nincs ok miért rájok ki nem terjeszteni? kiknek van e'haza iránt nagyobb érdekök? kik olvadhatnak össze jobban érdekeivel és a'néppel? a' statusnak pedig kötelessége mindenkit érdekeihez kötni, 's miután polgári és bünfenyitő pereikre nézve világi t.székek előtt fognak állani, lehetetlen megtagadni tőlök, hogy biráik választásába ne folyhassanak, kitüzetett tehát a' kérdés: Lehetnek é papok is képviselők vagy nem?" szavazati többséggel képviselői jogot nyertek. Áttérve az e) pontra, mellyben a' tisztviselők polg. jogokkal ruháztatnak fel; a' RR. későn levén az idő, eloszlottak.

188d. ker. ülésb. april 27én a' megkezdett vitatkozások, mellyekre viszszatérendünk, még élénkebben folytak; a' rendi szerkezet tetemes szótöbbséggel megtartatott,'s igy a'tisztviselőknek városi képviselőkké meg nem választatása elhatároztatott.

189d. ker. ülésb. april 29kén, elnökök: Palóczy Borsod, Farkas Pozsega; jegyző: Szentkirályi; tollvivő: Botka; tárgy: városi rendezés folytatása. Az elnökség bemutatá a' 16szepesi város evang.lakosinak folyamodását,mellyben intézkedésre kérik a' Rket, mert az ottani kath.lelkészek gyermekeiket kirekesztika'kath.iskolákból; ez intézkedés végett a' sérelmekkel foglalkozó küldöttségnek adatott ki. A'városrendezésben a'248 §ig haladtak; a' módositásokat, 's tanácskozások eredvényit közlendjük. A' FRR. által javaslott városi főfelügyelő egy városi követ beszéde után,minden vita nélkül, felkiáltás által mellőztetett el.

Budapesti napló. Szerfölött el van hanyagolva még hazánkban a' testgyakorlat 's vele rokon tárgyak tanulása, bár ennek a' testi 's közvetve a' lelki tehetségek kiképeztetésire áldásteljes következményei kiszámithatlanok, annyival inkább meglepett bennünket azon élvezet, mit e' napokban a' biharmegyei főispánhelyettes ritka tehetségü fijai testgyakorlat 's vivásból adott próbatétökentapasztalni szerencsések valánk.Több év óta tetemes áldozattal tartottak a' gyermekeik czélszerü neveltetését szivükön hordó ritka szülék egy porosz mestert gazdag reményeik mellett, kinek tökéletes kiképezettségét, a' testgyakorlat elemein kezdve annak legfensőbb 's legnehezebb műtéteiből mind növendékei, mind saját mutatványa 's amazok körül tanusitott éber figyelem 's vigyázat kétségkivülivé teszik. A' derék mester Ballott Vilmos,elvégezvén a'testi nevelés ezen ágát, hazánk nem kis veszteségére honjába tért, mit annál inkább fájlalunk, mivel egyik főiskolánknak — mellynek növendékeire a' testi nevelés nagyon is rá férne — igen jó alkalma lett volna kedvező föltétek mellett vele szerződni. No de se baj, mind másképlesz ezután, szóval .... majd segitünk a' hazán! Érdemméltató növendékei egy Laky derék ezüstmüvesünk által készitett 's az uszást, vivást, 's testgyakorlást ábrázoló metszéssel diszes ezüst billikomot nyujtának hálaemlékül derék porosz tanitójoknak. Adjon Isten sok illy szülét a' gyermekeknek, sok illy gyermeket a' szüléknek 's hazának! sőt bár Pestmegye korszerüinditványaként nemzeti'segyetemineveléskellékké,köztanitási czikké méltattatnék országszerte mindenütt a' gymnastika minélelőbb! nem lézengne akkor uton utfélen annyi penészes 's árnyékot is alig vető sápadt lependék mindkét nemü fiatalságunk közt, hanem zsenge korától edzve (nem mint most finnyásitva 's még szellőlegyintéstől is gondosan óva)nem lenne nála olly divatos a' gyógyszertár minden allo- hydro- 's ezekkel rokon 's ujdon modoru pathiákkal együtt, hanem hazánk minden nemesb sarjadéka ép lélekkel ép testben (mens sana in corpore sano) fogna fejleni 's diszleni vérünk 's fajunk dicsőitésére. — Mult kedden délután 1 óra t á j b a n egy hosszu talp olly erősen ütközék hajóhidunkba, hogy 9—10 hidhajót azonnal magával sodrott el. E' hajók egy alant horgonyzó gőzös kerekét szétzuzák,'s az alsó szigetközelében néhány malmot is kimozditottak helyükből. E' szerencsétlenség következtében egy ember életét veszté a' hidon. A' közlekedés fél óra mulva már minden akadály nélkül gyakoroltatott de csolnakok által, 's még tegnapelőtt isigy folytattatott. A'kár igen tetemes,a' czölöptalp azonban olly gazdag férfi tulajdonai hogy könnyen megtéritheti a'hidbérlő veszteségét. A' talpak legtöbb bajt okoznak a' hidnál, ugyan miért nem intézkedik tehát a' hidbérlő ugy, hogy ezek is csak akkor bocsátkozzanak át, midőn a' hid meg van nyitva? A' hid-tatarozáson azonban olly irtóztató szunyátasággal dolgoznak, hogy ha igy tart, vagy inkább vesztegel a' munka, egy hétbe is kerülhet tökéletes helyreállittatása. Az alatt a' kompi közlekedés olly késedelmes 's méregdrága, hogy nap hosszán tul is kénytelen számos kocsijával átkelni kivánó várakozni; e'fölött egyegy szekér- átszállitásért öt pengő forintot fizetni, mit több hiteles férfiak értesitése után tudunk.Vajjon azilly zsarlás 's gyakori hajóhidbomlás nem ohajtatja é méltán mindenkivel az á l l a n d ó láncz hidnak minélelőbbi elkészülését? — A' „Remény" nem igen akar vagy bir zöld ágra jutni, talán azért, mivel Budapesten a' legszebb remények is többnyire megszoktak hiusulni. Alig kezdé meg e' kis gőzös ismét pályázását,'s a' parton állomásozó hajók közül nem birt kivergődni, mig a' rendőrség némileg nem intézkedett a' helyre nézve. Visszatértekor azonban már ismét annyira elfoglalák a' helyet a' hajók, hogy csak tetemes sérülések után vergődhetett kikötő hidjához, hol még most is vesztegel. Ez alatt vetélytársa, a' gőzhajótársaság ‚Buda' nevü gőzöse minden akadály nélkül jár Budapest közt regg. 4 órától esti 9 óraig; első hely ára 10 kr., 2diké 6 kr. pgőben. Ha jól összeszámitjuk a' sok bajt és zavart, melly Dunánk partjain mindennap történik,ugy valóban igen természetesnek leljük azon ohajtást: bár külön parthadnagy vagy biztosak léteznének, kik minden rendetlenségért, melly gyakran emberéletbe is kerül, szigoru felelősséggel tartoznának. — A' Bécs felé induló gőzösek most már mindennap megállapodnak a' budai részen, a' bombatéren 's ott fogadják el a' budai utasokat; melly intézkedést nem dicsérhetni eléggé, mert eddig mindig későn kényszerültek a' hajóhidat megnyitni, hogy a' Budán háló utasok valamikép le ne maradjanak a' gőzösrül. — Kovács Mihály orvostr april 20kán ünneplé orvostanársága 50dik évét; Csausz, Rupp és Sauer tud. egyetemi tanitók alkalomhoz illó szónoklattal üdvözlék a'tisztes aggastyánt, 's uj orvostanári oklevelet nyujtottak át neki. — Maj. 1sején a' budapesti német szinbódékban reggeli előadás volt, nézők nagy számmal jelentek meg, 's többnyire huruttal tértek vissza, mert az idő igen hüvös volt. — Jövő juliustól kezdve Frankenburg ‚Életképei' hetenkint fognak megjelenni; e' többszöri megjelenés bizonyosan még becsesbbé teendi ez ujdon divatlapot. — Most jelent meg Hartleben könyvkereskedésében a' ‚Történeti könyvtár' 2dik füzete, mellyben a' görög nemzet mivelődésinek szerfölött érdekes története kezdetik meg, ára két huszas; továbbá, Galletti ‚Egyetemevilágismérete' 7dik füzete,ára szinte 40 kr. p. — A' csás szárfürdő már egészen fölépült 's valóban olly pompás, hogy érdemes a' megtekintésre. Egyre azonban figyelmeztetjük a' bérlőt: az udvaron többnyire rosz zenészkar müködik, 's minden óranegyedben körülkoldulja az udvart; a' ki tehát egy pár óraig ott sétál, mulat és iszik, legalább is 6—8szor fizethet, vagy különben olly gúnyos pillantásnak teszi ki magát, mit bizony nem igen tarthat mulatságosnak. A' ki vizet iszik, fizet, ki fürdik, szinte fizet; a' bérlőnek tehát van haszna, 's azért épen nem erőtetné meg magát rendkivül, ha a' zenészeket ő fizetné,'s vendégeit az alkalmatlan kéregetéstül fölmentené. — Szinészink csakugyan fölmennek Pozsonyba, mihelyt Schodelné fölgyógyul. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon april 27kén adaték „Tisztujitás" vigj. 4 felv. és Weiszné táncztársasága; 28kán „Paris éjjel" dráma 5 felv., és ugyanaz; 29kén „Lázár pásztor" dráma 5 felv.; 30kán „Preciosa" dráma 4 felv. és Weiszné társasága; maj. 1jén „Angelo" dráma 4 felv.; 2dikán Weiszné jutalmaul bérszünettel „Vallomások" vigj. 4 felv., és a' jutalmaztatott társaságának utólsó föllépte. — Hétfőn, május 6kán Kovácsné jutalomjátékaul, bérletszünéssel, először adatik: FÁTYOL TITKAI eredeti vigjáték 5 felvonásban. Irta Vörösmarty Mihály.

Nógrádmegyei közgyülés. B. Gyarmaton april 22—27. Önérzet- dagasztotta kebellel irom első tudósitásomat, adja isten, hogy az jó előjeléül szolgáljon megyém 's levelezői pályám jövendőjének. Nógrádban az egyenlő és állandó teher - együttviselés elve kimondatott, sőt nemcsak kimondatott, egy sokszor sárból kisegitő„de jelen körülményinkben" toldalékkal; hanem kimondatott férfiasan, követinknek világos utasitásul. Nem csel szülte a' végzést, nem csempésztetett az be, rég együtt ver annak eszméje Nógrád életével, bal hatalmak's nyers beavatkozás tartóztatá csak le fölvirágozását,'s most alig hangzott el egyszónok ajkairól, alig oszlatta el a' mysticus bájkört, melly egy kóros végzés pártolgatása kötelesség-érzetével tartotta lezárva; 's árként tört ki az eszme, kebelről kebelre hordva viszhangját 's nem lön többé egyes szónokok sajátja, de tanácskozási teremünket tölté el. Mit nevezzem hát az egyeseket, mint meg annyi eszközt, mellyek által a' győzhetetlen, 's nekünk is vérünkké vált korszellem nyilatkozott. Elég legyen megemlitnem, hogy nem volt népes gyülésünkben egy is, ki e' szellemi tábor ellen föllépjen;'s ugy hiszem,meggyőződik a' tiszt. közönség, hogy végzésünk megálland netaláni izgatások ellenében is, mint az iszolag együttáll a' cserrel, mellyben gyökerez 's e' cser Nógrád közélete. Hontmegye telekdij iránti levelének tárgyaltatása fönebbi végzésünk következtében akkorra halasztatott, midőn az országgyülési választmány javaslatát követinktől megkapjuk; irányadásul elégségesnek találván a' mostani végzeményt. Uray Bálint dolga választmányunknak némileg módositott véleménye szerint ugy fejlett ki, hogy a' létező törvényt elégségesnek találjuk illy tettleges kihágások korlátozására, a' macska- 's éji zenékben egyenlő nyilványtattását látván a' fejledező közvéleménynek, abban semmi büntetni valót nem találunk: a'hallgatóságot pedig az országgyülés többi részeivel egyszerre akarjuk rendezni. Csodáltuk egyszersmind teljes hitelü tudomás nélkül, 's előbb mint sem bebizonyult, akár hogy bünösöknek fognak- é a' vádlottak találtatni, akár hogy elégségesek leendnek é fönálló törvényink azok megfeddésire, hogy uj törv. hozatal inditványoztatott ez ügyre nézve, olly testület irányában, mellynek leginkább fekhetik érdekében az egyik tagján esett méltatlanság megboszúlása. Szatmár levele tudomásul vétetett. A' vallás tárgyában érkezett kir. leiratot ugy tekintvén a' rendek, mint az előbbi leirat üdvös elveinek folytatás-'s magyarázatát, következőleg értették 's módositák: mindig a' férfi papja adja összse a' vegyes házasságot. A' gyermekek mindig atyjok vallását kövessék. 'S ez legyen a' szabály. Azonban legszentebb természeti joguk levén a' szüléknek gyermeiket a' meggyőződésük szerint legüdvösb 's legtisztább hittanokban neveltetni, már meglevő gyermekeiknek bármilly hitbeni neveltetésök iránt közmegegyezéssel rendelkezhetnek,melly közmegegyezés mint a' szerződés alapja megszünvén, a' törvényes rendelet ismét életbe lép. — Egyik táblabiránknak csak magányos ellenszenvből magyarázható 's más napi hitelesitéskor ismételt viselete vont el néhány perczre a' komolyabb vitáktól. Tényünk ez: A' többség kijelentése után ránk tolatni kivánt, de ki nem hallgatott inditvány, nehogy az emberiségnek elveszszen,hitelesitéskor elég követelőleg ugyan, de viszhang nélkül ismét felhozatott. Nem tudjuk egészen helyeselni köztiszteletü elnökünk által történt ezen 's még egy tárgybani igen komoly szinezetü rendre igazitását; hisz ha a' szunyogot álgyuval lőjük, mit teendenénk az orosz-

lánnal? — Bihar levele olvastatott a' zsidó orvosok iránt, azonban mi annak pártolásán tul terjeszkedénk, meghagyva követinknek, hogy a' zsidók főbb elvei 's tanai megállapittatván, azok jövő országgyülés elibe terjesztessenek (a' protestansok példája szerint) 's ha azokban mi sem találtatandik, mi a' status jóllétével 's czéljaival ellenkezik; egyen jogú 's egész szabadságu polgároknak vétessenek föl. — E' tárgyban tömérdeken szónoklának, azonban csak kettő találkozott, ki az emancipatio elvét megtámadta, de némellyek a' közüdvösségü „de" záradékot, mások a' rögtöni emancipatiót védvén, képezék a' kisebbséget a' végzéshozók irányában. Zala levelét a' gyorsirók iránt pártoltuk, 's a' tanitószék költségeit az egyetem bő jövedelemforrásiból akarjuk födöztetni. — Több honositási kérdést küldöttséghez utasitánk. Szerintünk polgárjogot pénzért adni gyalázat; ingyen, a' nélkül hogy a' megajándékoztatott egyed egygyé vált nemzetünkkel, veszélyes; nincs hátra egyéb a' természetes honosulásnál; minek szaporitni a' kiváltságos rendet összeolvadási korszakunkban? — Pozsega szinte honositást ajánló diák levelére egy liberalis, inditványt tett, hogy a' levél ugyan olvastassék fel, de foglalatja figyelembe ne vétessék. — Az alak ellen volt a' hiba, 's az alakot helyeseljük végig olvasással, ellenben foglalatja lehetvén legfontosb közvagy legsürgetőbb magányügy, minden ártatlansága mellett hanyagoltassék el; mind csak ‚ex liberalismo.' Adalékul szolgálhat a' pártok philosophiájához. — Egy zsidó község folyamodása szolgált okul érdekes vitára: tartoznak é t. i. a' zsidók katonai szállásadással; némellyek mondák, hogy ők is részesülvén a' társadalom minden személy- 's vagyonbiztositó intézetiben a' házi 's hadi adó terheit egyenlően tartoznak viselni, mert a' türedelmi taksa királyi jövedelem, 's csak polgári állásuk hiányzása elismeréseül fizettetik. Mások ezen taksát a' hadi adó helyettesének tekinték. Bármiképen áll a' dolog, felhozatott végre, annyi méltányos, hogy vagy az egész megyei zsidóság részesüljön a' teherben, vagy egy se; nem pedig csak némelly része mint jelenleg. Erre válaszoltatott, hogy mi egynek irányában igazságtalan, másnak irányában nem szükségképen az, mert ez már olly nyomó körülményekben született, hogy terhe nem valami uj, mint az az eddig nem nyomottnál lenne. E' veszélyes álokoskodástól viszszaborzadnánk, ha alkotványunkra nem tekintenénk. Inditvány tétetett a' kisgyülések rendezéséttárgyazó, minagyobb viszhangra találván, végzéssé lön, hogy ezentul minden hónap első hétfője leend a' kisgyülés határnapja. A' rendetlenségeket akarók elkerülni 's azt talán el is értük, különben közszellemet, részvétet 's kitartást bármilly ‚institutio' az elfásult keblekbe önteni nem képes, 's ezek nélkül vajmi sok szép fonnyad le. Jövő törvényszékünkre táblabirákat választánk. Voltak még néhány egészen sajátos tárgyacskáink, azonban megkivánjuk ez egyszer házi tüzhelyünket őrzeni az idegen szemtől, mellyről mi eszszük ugy is az étket, ugy mint megfőztük. — Losonczon jun. 24én tartandunk közgyülést. Évnegyedes közgyülésünket aug. 21kén kezdjük. T i m o n.

Spanyolország.

(Egy marokkai kalózhajó kézre került. Rendszabályok az apró guerillák ellen.) Némelly madridi lapok azt állitják, hogy a' kormány, ujabb tanácskozások következtiben, nem szándékozik komolyan föllépni Marokko ellen; ez állitás azonban alkalmasint nem eléggé alapos, mert legközelebb Tanger közelében egy martalóczot fogtak el a'spanyol őrhajók, melly marokkai lobogó alatt vitorlázott. E' tényt alkalmasint komolyabb nyilatkozatok fogják követni. — Maestrazgoban annyira szaporodtak már ismét a' guerillák, miszerint a' főkapitány kikirdetteté, hogy mind azok irgalom nélkül agyon fognak lövetni, kik 12 nap alatt fegyvereiket önként nem rakják le, 's utóbb kézre kerülnek. E' jelentés következtében 9 már csakugyan meghódolt. Ripoll közelében is guerilla mutatkozott, de a' lakosság olly hatályosan viselé magát, hogy csak hamar futásra kényszerültek a' rablók. Főnökük elfogatott. Groc guerillafő csapatja mindazáltal félelmesen szaporodik, 's 900 gyalog és 200 lovas fegyverest számit, több helységet foglalt már el, sőt még magát Morellát is fenyegeti. Conecha és Cordova 10 ezer főnyi sereggel indultak ellene. Groc jelszava: „Izabella és VI. Károly!" Ennek kipusztitása mindenesetre véres leend, és sok bajba fog kerülni, mert Groc igen tapasztalt b á t o r alvezérekkel van ellátva. — A' fővárosi hatóság tagjai közül néhányan lemondottak.

Anglia.

(O'Connell pöre ismét folyamba tétetett.) Dublinban O'Connell pörét apr. 18án kellett volna ugyan megkezdeni, de bevett szokás szerint 22ére halasztatott e' határidő. Azonban akkor ismét ujabb 3 napot kivántak a' vádlottak, bizonyos elökészületek kieszközlése végett; ez idő is megadatott nekik, 'seltelte után bizonyosan mindegyik ujolag kivánja majd, hogy külön szólhasson ügyvéde által; a' törvényszék ezt nem fogja tölök megtagadhatni, 's igy igen természetes, hogy az itélet még ez évnegyedben sem fog kimondatni, mit egyébiránt maga O'Connell is erősen reményl. E' szerint még nagyon kétes, hogy mi lesz e' pör végeredvénye. — A' kir. testőrök évdija 100 font sterlingről 50re csökkentetett. —

Orosz - lengyelország.

(Paskevics hg megmarad előbbi állomásán. Számos lengyel számüzött czári kegyelemben részesül. Uj készület Kaukazus hegylakosi ellen.) Varsói hirek megczáfolják azon mendemondát, mintha Paskevics herczeg a' lengyelországi helytartóságról elszólittatnék, 's habár illyesmi czéloztatott is, legalább a' mostani körülmények egészen más szinben mutatkoznak. Egy ujabb czári parancs következtében ismét számos kiköltözött lengyel részesült czári kegyelemben, kik ennek nyomán, hazájokba haladék nélkül visszatérni tartoznak. A' kaukazusi hegylakók ellen folytatandó táborozás hatással látszik lenni Lengyelországra is, mert az ottani őrsereg örök mozgásban van; sok csapatot délfelé inditnak 's helyök uj ezredekkel pótoltatik. Mindenki feszült figyelemmel néz azon következmény elibe, mellyet e' rendkivüli erőködések előidézendnek; mert ha az idei táborozás is elhatározó eredvény nélkül marad, akkor a' hegyilakosok tökéletes meghódoltatása többé alig hihető.

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetvény.

A' nm. m.k. kincstár rendelése következtében f. évi majus hó 29kén Sziget koronai mezővárosban t. Mármarosmegyében helyzett kir. kamrai igazgatóságnál, a' rónaszéki só és vizaknákból lovak általi só és vizkihuzó (gépintézet) 1844dik év nov. 1só napjától 6 egymásután folyó évre árverés utján haszonbérbe fog adatni, ugy hogy az illető haszonbérlő köteles legyen e' végre 32 hámos és 2 tartaléklovat 's igy összesen 34 lovat az árverésnél megállapitandó bérért tartani. Általadatnak a' haszonbérlőnek ezen intézethez tartozó egy nagy lóistálló, széna- és zabtartó pajtával, az ő és kocsisai számára egy kőből épült alkalmatos lakház istállóval, szekér- és faszinnel 's egy konyhakert körülpalánkolt nagy udvarral, a' lovak legelésére pedig egy 6000□ ölből álló rét, ezenkivül a' haszonbérlő és kocsisai számára évenkint 20 cubik öl kemény tüzifa, és maga házi népe és 16 gépes kocsis szükségeikre fejenként 15 font a' gépelyes lovakra és két fejős marhára pedig évenkint egegy darabra 6 font só ingyen fog adatni.

Nemkülönben a' haszonbérlőnek általadatnak a' szomszéd tek. rónai határban Hera és Opisina nevezetü mintegy 124 urb. szekér szénát termő uradalmi kaszálók évenkinti 8 p. frtban álló bérért, nemkülönben a' szükséges irtásokra és a' szénatakarásra évenkint 800 jobbágynap 10kr. p. p. megváltás mellett. A' kikiáltási ár egy lótul 126 p. forintban határoztatik meg.

A' bérleni kivánók tehát vagyonjaik jó állapotjárul szóló bizonyitvány mellett, 10 pc. azaz 430 ft. p. p. bánatpénzzel ellátva, a' fen kijelelt napon és helyen tartandó árverésre (mellyből mindazáltal a' zsidók kizárnak) azon megjegyzéssel hivatnak meg: hogy irásbeli ajánlatok is elfogadtalnak, ha azok az árverésre kitüzött nap előtti estéig a' kir. kincstári igazgatóság elnökségénél Szigeten benyujtatnak és a' fenérintett bánatpénzzel vagy valamellyik mármarosi kir. sótisztségnek a' bánatpénz lefizetéséről szóló bizonyitványával ellátva lesznek, mindazáltal megkivántatik még ezenkivül, hogy az érintett irásbeli ajánlat azon nyilatkozást is foglalja magában, hogy a' bérleni szándékozó az árcsökkentési feltételeknek (mellyek a' mármarosi kir. kincstár-igazgatóságnál, ugy szinte a' rónaszéki kir. sótisztségnél megláthatók) minden kifogás nélkül ugy veti magát alája, mintha a' szerződés a' maga aláirásával volna megerősitve. 1—3

Hirdetés.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár rendeléséből a' huszti kir. kam. tiszttartói kerületben, nyilványos árverés utján, a' huszti tiszttartói hivatal irodájában f. évi május 30kán szokott délelőtti órákban, f. évi nov. 1jétől kezdve 1847dik évi oct. utólsó napjáig, 3 egymásután következő esztendőre, következő kir. haszonvételek, illő bánatpénz letétele mellett, haszonbérbe adatnak, ugymint:

Koronai Huszt mezővárosban.

1) A' ser és pálinka-főzés, mészárszékkel együtt, ahhoz kivántató épületekkel és szerszámokkal.

2) A' nagy-ági hidvám-szedési jog, a' hid melletti vámlakházzal, és korcsmaépülettel 's korcsmáltatási joggal együtt.

3) Huszt-Baranya nevü telepedési helyen, valamint az ottani só-próbánál a' szabad korcsmáltatási jog.

4) Ugyanott a' mészárszék.

5) Csebrény nevezetü telepedési helyen, szabad italok korcsmáltatási joga.

6) A' huszti piaczon a' nagy vendégfogadó épület alatti első kalmár kőbolt.

7) Ugyan mellette levő 2dik és 3dik kisebb kőboltok.

8) Öt malom, a' nagy-ági viz csatornán Husztról Izáig, összesen 10 alólcsapó vizi kerékre.

9) Bartos nevü 57 holdnyi majorságbeli szántóföld.

T é c s ő n.

10) Az uradalmi mészárszék.

V i s k e n.

11) Az uradalmi egy kerekü felülcsapó vizi malom, ahoz tartozó kendertörővel.

12) Az uradalmi mészárszék.

Iza helységben.

13) Az uradalmi korcsmaépület szabad korcsmáltatási joggal.

14) Az uradalmi mészárszék.

Száldoboson.

15) Az uradalmi korcsma ahoz való állással együtt.

16) A' mészárszék.

17) Két kerekü vizimalom.

Bustyaházán.

18) A' faluban és a' sóházbeli telepedési helyen levő két korcsma.

19) Az uradalmi mészárszék.

20) A' négy kerekü vizi-malom, ahoz tartozó molnárlak és istállóval együtt.

Talaborfalván.

21) Az uradalmi korcsmaház.

22) A' mészárszék.

Dulfalván.

23) Az uradalmi korcsmaház szabad korcsmáltatási joggal.

Kerékhegyen.

24) Az egy kerekü vizi-malom, a' hozzátartozó kaszálóval.

25) Az uradalmi mészárszék.

Gernyésen.

26) Polyánka nevü 12 holdnyi irtás.

A' verchovinai járásban.

27) a' kir. fiscus tulajdonához tartozó 's tiz helységben létező összesen 19⅛ egész urbéri telekből álló részbirtok, 109 telkes jobbágygyal, és 93 házas zsellérekkel, nemkülönben két korcsma épülettel, és 248 hold irtásokkal. 2—3

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a' kincstári bácsi jószágok uj igazgatósági haza felépitése iránt, folyó évi május 23ka reggeli 10 órakor Zombor szabad kir. városban árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a' terv is megtekinthető 's mellynek egyes munkáira, ugymint:

a' kőmüvesi	1447 ft.	48 kr.
a' kőfaragói	501 —	36 —
az ácsi	331 —	57 —
az asztalosi	970 —	34 —
a' lakatosi bádogosi 's rézmüvesi	1683 —	29 —
az üvegesi	304 —	24 —
a' vas és cserép-kemenczékre	327 —	12 —
és a' festői	389 —	18 —

összesen tehát 5956 ft. 18kr. pengő pénzben vannak kijelelve, felsőbb jóváhagyas fentartása mellett tartatni fog 's mellyre a' megjelenni szándékozók 10 pc. ft. bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Z o m b o r mart. 20. 1844. 2—3

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. udv. kamra rendeletéből közhirré tétetik, miszerint a' rosenbergi ser- és pálinkaház, hozzátartozó ½ hold kerttel 's 12½ hold kaszálóval f. é. nov. 1jétül kezdve hat egymésután következő esztendőre, 's igy october végeig 1850 nemkülönben a' lykavai kamrai erdőkben található bükfatapló szedhetése, szinte f. é. nov. hó 1től szamitva, három következő évre 's igy 1847. év october hó utóljaig az ezen czélra f. évi május hó 13kán a' rosenbergi uradalmi kastélyban, reggeli 9 órakor tartangó nyilványos árverés utján bérbe fog adatni.

Bérleni szándékozók a' szükséges bánatpénzzel 's a' mostani bérsomma menynyiségéhez hasonló biztositékkal ellátva, a' fenkitett napra hivatalosak.

Egyébiránt a' bérleti föltételek a' hrádeki kamrai praefectus irodájában nemkülönben a' rosenbergi kamrai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők. Az árverésben zsidók is részt vehetnek. 2—3

Árverési hirdetés. T Békésmegyében fekvő Csorvási birtokrész 4690, t. Csanádmegyében helyzett kisapáczai pusztán pedig 2910 1100□ öles hold illető tulajdonos b. Haruckern örökösek részéről f. 1844ki sz. Mihály naptól 1847. sz. Mihályig 's igy három egymásutáni évre bérbe adandók tek. Békésmegyében Szarvason f. 1844ki jun. 12kén reggeli 9 órakor, a' Bárány cz. fogadó termében tartandó nyilványos árverés utján. Bérleni kivánók egyéb föltételeket a' tisztelt család idősbjénél előbb is megtekinthetvén, a' kitett hely 's időre ezennel meghivatnak. 3—3

Árverési hirdetés.

Sz. kir. Kassa városa részéről ezennel közhirré tétetik; hogy f. e. május 22kén e' városban tartandó nyilványos árverés utján következő haszonvételek ugymint: nagy kávéház, papiros-malom, miszlokai korcsma, bankoi korcsma 's fürdő, végre öt mészárszék a' legtöbbet igérőnek f. e. november 1só napjától számitandó részint 3 részint 6 évre bérbe fognak adatni. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök majus 9kén

JELENKOR.

1844. 37dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megr ndelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (előlépteles; Országgyülési közlemény: a' 138 és 139d. frdi ülésbeli vitatkozások vége a' mintabörtön, magányrendszer 's büntetési scala iránt a' nádor főhg nyilatkozatával együtt; 188d. ker. ülés a' frdeknek a' városrendezési munkálatra tett észrevételei közül azt vizsgálta: vajjon díjas köz tisztviselők városi képviselők lehetnek é? mi után a' 167 §ig haladtak; 189d. ker. ülésb. a' 168—247 §ig nézetett által; 190d. ker. ülésb. a' 248—310 §ig; 191d. ker. ülés az egésznek vizsgálatán átesett; a' 110d. rdi orsz. ülésb. a' városok belszerkezete iránti tanácskozás a' munka elejétül a' 146 §ig jutott a' frdi észrevételekre; 141d. orsz. rdi ülésb maj. 6-kán a' vizsgálat végezte után a' bányászati munkálathoz fogtak, mire egy m. követ inditványára órákig tartott heves viták után külön üzenet által a' frdek ülések tartására szólittatnak fel a' kezeik közt levő munkálatok végezhetése miatt; köv ülésre a'bányászati munkálat tüzetvén ki; magy. tudom. társaság, a' magy. orvosok és természetvizsgálók 1-dei Kolosváron tartandó gyülésére meghivás; Zalamegyei közgyülés eredvényei.)
Amerika (Hayti és Cuba szigeteken néger lázadás; Texas összecsatoltatása iránti alkudozásit megkezdi Éjszakamerikával.)
Spanyolország (udvari hirek; Madoz pöre; Munoz; Krisztina példás vallásossága.)
Anglia (A' királyné szülétésnapja; Brougham jellemzése.)
Franczia ország (Don Carlos lemondása a' spanyol trónrul Manzini és párthivei.)
Svédország (Az özvegy királyné utazási terve; leuchtenbergi hg; az elhunyt király magány-vagyonáruli rendelkezése.)
Görögország (Maurokordatos uj ministerséget alakit 'sa't.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap.k. Fels. Weisz Andor 7d számu huszárezredi hadnagy és Weisz Károly vezetéknévének Schéryre változtatását kegy. megengedni méltoztatott.

A' nm. m. kir udv. Kincstár a' megürült rakomazi kamrai ispáni állomásra Erős István eddigi diósgyőri uradalmi másod-irnokot alkalmazá.

Országgyülési közlemény.

(A' 138- és 139d. fördi ülésnek vége). Egy m. gr. terjedelmesb beszédének ezek valának kitünőbb helyei: Hogy a' nemzet a' börtönök javittatását, ugy a' bünt.törvénykönyv kidolgozását 's a' büntető eljárás elrendezését méltán kivánja, ez tagadhatlan; mindazáltal hogy a' nemzet épen a' magányrendszer általányos behozatalát kisérné feszült várakozással, 's hogy a' nemzet kivánatát épen a' magányrendszer behozatala által lehetne csak kielégiteni, ez azon állitások közé tartozik, mellyeket bebizonyitani nehéz volna. Ha szintén elhihetném is azt, hogy ezen rendszernek, ha nem is tökéletes és tudományos ismérete, hanem csak némi fogalma is annyira terjedt volna el hazánkban, miszerint az e' részben történt nyilatkozatok a' nemzet valódi kivánatának tekinthethetnének, 's ha meggyőződhetném is arról, hogy a' nemzet azon többsége, melly hazánk kifejlődésére 's közszükségeire kivántató ujabbi terhek elvállalására nézve a' legnagyobb ovatossággal 's végetlen sok reservatával nyilatkozott, tudva azon tömérdek költséget, mellyek ezen rendszer behozatalával összeköttetvék, ezeket nagylelküleg megajánlotta volna; és ha elhihetném azt is, hogy ezen meggyőződésen alapult lelkesedés szilárdabb, hogy sem azt rögtön megragadni, máskép pedig ezen lelkesedésnek egy előleges kisérlet miatti elhülésétől tartani kellene: ha mondom mindenről meggyőződhetném, ezen magányrendszer általányos behozatalára nézve még sem nyugtatnának meg 's meg nem szüntetnék azon törvényhozói kötelességemet, hogy azon aggodalmimat addig, mig idő és alkalom van, a' törvényhozás elibe terjesszem. Annyival nyugodtabb lélekkel teszem ezt most, mert tiszta meggyőződésem az, hogy bár sokan, kik a' külföldnek ujabb iratit olvasták, a' magányrendszer tagadhatlan szép és szivreható theoriája által csodálására és azon rendszer különös kedvelésére ragadtattak's azok közleményei az olvasóra és hallgatóra hatást tehettek is: ezek mindazáltal a' nemzet szivébe nem szivároghattak át annyira, hogy midőn nem is a' rendszer-viszszautasitást, hanem az annak alkalmazásábani mérséklést ajánlják a' m. FRR., tartania kellene attól, hogy a' nemzet kivánata ellen cselekesznek, vagy annak jelen lelkesedését elfojtják. Azon általányos sententiákat: „hogy épen a' teendők tömege miatt a' nagy teendőt be kell végezni, hogy az uj rendszer behozatalával járuló nehézségeket legyőzni kell gyakorlati ellenvetések ellen, győzteseknek nem tekinthetem. De ha nem volna is az ingadozás és kéteskedésnek többé helye, mint a' t. RR. állitják: én mindazáltal a' költséges magányrendszernek illy terjedelmes behozatalát nem pártolhatnám, hanem e' részben is a' külföld példáját követném. A' t. RR. azt mondják ugyan, hogy helyzetünk más mint a' külföldé, mert külföldön, hol számtalan közszükség kifejlődése miatt a' kutforrások is sok részről meritettek, kénytelenek voltak az illy költséges intézeteket csak lassankint felállitani; állásunk tehát más. Erre nézve bátor vagyok megjegyezni, hogy mi a' közszükséget illeti, hazánk minden nemzettel a' concurrentiát kiállja, de mi a' forrásokat illeti, kevés lesz azon nemzet, mellyel magát hazánk összehasonlithatja. Épen a' teendők tömege, épen az eszközök hiánya 's a' magányrendszerre nézve mindeddig az eredvény kétes léte miatt szükségesnek tartom, hogy e' részben a' legnagyobb ovatossággal lépjünk elő; 's ennélfogva tovább is a'mintabörtön -felállitást pártolom, és pedig a'magányrendszer elve szerint. Én a' t.RR. azon okoskodását meg nem foghatom, miszerint addig is, mig a' magányrendszer nagyobb kiterjedésben behozatik, semmi legkisebb ideiglenes rendelkezést elfogadni nem kivánnak; mert ha állana is mind az, mit a' t. RR. e' részben felállitottak, ha a' m. FRR. a' t. RR. javaslatát egész kiterjedésben elfogadnák is, kérdem, miután magok a' t. RR. azt mondják, hogy a' magányrendszer elvét tüstint elfogadni akarják, de az alkalmazást csak lassan vélik eszközölhetőnek: mi történik azon hosszu idő alatt, mig a' magányrendszer egész kiterjedésében behozatik? Hát addig, t. i. 10 vagy 15 év alatt, melly időt a' t. RR. is felteszsnek a' magányrendszer behozatalára, rendszer és rend nélkül kell é hagynunk a't.hatósági börtönöket? 's miután a' t. RR. semmi ideiglenes rendelkezésben meg nem egyeznek, képzelhető é a' magányrendszer behozatala hazánkba, hol semmi rendszer nem létezik, ideiglenes rendelkezés nélkül? A' m. FRR. előbbi tanácskozáskor abban állapodtak meg, hogy ideiglenes rendelkezésül az 1827diki orsz. választmány munkálata fogadtassék el. Ezen javaslat nemcsak a' t. RRnél hanem a' m.FRR. közt is ellenvéleményre talált. Sajnálom hogy azon szónokok, valamint a' t. RR. is, midőn az 1827ki orsz. választmány munkálatát kárhoztatják, nem mondják, mellyek tulajdonképen azon elvek, mellyeket kárhoztatni vélnek, 's mellyek miatt az 1827ki orsz. választmány munkálatát olly rosznak kell tekinteni, hogy azt semmikép elfogadni nem lehet. Figyelemmel olvastam azon munkálatot 's nem találtam benne mást, mint olly elveket 's rendelkezéseket, mellyek az egészség, tisztaság és erkölcsi oktatás igényleteinek megfelelnek; a' rendet, biztosságot, munkát, a' főkormányszék felügyeletét 's a' letartóztattak 's rabokkali külön bánást törvényesitik. Ezek, azt tartom, olly elvek, mellyeket sem a' hallgató- sem a'magányrendszer mellett nélkülözni nem lehet, 's ollyanok, mellyek ellen nyilatkozni hasonlókép nem lehet. A' t.RR.,midőn az1827ki orsz. választmány munkálatát megtámadják, abból indulnak ki, hogy azon munkálat által a' testi és halálos büntetés meg nem szüntetnék, miket ők épen a' magányrendszer behozatala által megszüntetni kivánnak. Mellőzve azon kérdést: vajjon hazánkban a' magányrendszer behozatala által a' halálos és testi büntetést egyáltalában meg lehetne é szüntetni? melly kérdés más időre halasztandó 's mellyre nézve véleményemet eltitkolni nem fogom; figyelmeztetem a' m. FRRet: vajjon addig elfogadva a't. RR. nézeteit, mig a' halálos és testi büntetés helyett felállitandó surrogatum vagyis a' magányrendszer egész kiterjedésben be nem hozatik, nélkülözhetni é a'halálos büntetést és botot hazánkban? E' részben tehát minden ideiglenes rendelkezés nélkül hazánkat hagyni nem lehet. Másik tekintet: a' költség tekintete. Azt mondják a' t. RR., hogy végetlen sok költségbe kerül ezen rosz rendszer behozatala. Erre nézve megjegyzem, hogy én nyugodt lélekkel hagynám el ezen országgyülést, ha meg lehetnék győződve, hogy hazánk minden törvényhatóságiban a' börtönök az 1827diki orsz. választmány munkálata szerint lesznek elrendezve. De azon költségeket tekintve, meg vagyok győződve arról és a' m. FRR. is, hogy ideiglenes rendelkezés nélkül mindazon helyet, hol a' magányrendszer be nem hozatik, hagyni nem lehet; 's kérdem: vajjon a' költségek miatt, mellyek nem olly nagyok, azon szomoru és borzasztó állapotban kivánják é hagyni a't.hatóságokban a' börtönöket, mellyben azok most vannak? Elkerülhetik é a' m. FRR., ha a' t. RR. javaslatát elfogadják is, az ideiglenes rendelkezést? De a'költségek is minden esetre csekélyek aránylag azokhoz, mik kivántatnak a'magányrendszer behozatalára. A' mélt. FRR. javaslatának leggyöngébb oldala volt a' classificatio, és épen ezt támadták meg ügyes taktikával a' t. RR. De a' m. FRR. ezen osztályzatot nem is ugy javaslották, mint valami tökéletest; meg vagyok győződve, hogy a' törvény a' classificatióra nézve kimeritő rendelkezést nem hozhat; de minden esetre mégis ollyannak tekintendő, melly, mig más rendszer nem létezik, a' legjobb. Egyébiránt az ellen nem teszek kifogást, hogy a' börtönök javitása az igazgatás rendelkezése nélkül meg ne történhessék; mert ez az administratióhoz tartozik; az ellen mindazáltal, hogy erre nézve határzott szabályok törvény által most ne állittassanak fel, és hogy permissive mondassék ki az, hogy az administratio helybenhagyásával, akár magány- akár más rendszer szerinti börtönök állittathassanak fel a' t.hatóságok által, arra állani nem tudok. A' permissiv törvénynek határa nincsen 's miután a' m. FRR. nemcsak költségek tekintetéből, hanem főkép tapasztalás hiányából indulnak ki, a' mintabörtönt kivánták felállitani, kérdem: okoskodásukkal nem volnának é ellenkezésben, ha mind a' mellett, hogy a' magányrendszer szerint egy mintabörtön - felállitást találtak szükségesnek, megengednék a' t. hatóságoknak, még mielőtt azon mintabörtönnek sükere az ország előtt tudva volna, hogy vagy a' magányos vagy a' hallgatórendszer szerint börtönöket állithassanak fel? 'S igy kivánnám, hogy a' FRR. e' részben is az előbbi rendelkezésnél maradjanak; mert, habár nem hiszem azt, hogy hazánkban a' magányrendszer mellett olly nagy lelkesedés létezik, miszerint valamennyi törvényhatóságban e'szerint állittatnának fel a' börtönök: de meg vagyok győződve arról, hogy akár szükség lesz akár nem, a' magányrendszer szerinti börtönök több t.hatóságban fel fognak állittatni a' szerint, a' mint a' megyékben tulnyomó befolyással birnak azok, kik ezen rendszert a' theoria felületes felfogása után különösen kedvelik. Ettől pedig mentsen Isten; mert azon börtönök minden szükséges előkészület 's előzvények nélkül fognának felállittatni. Egy drávántuli főispánnak ez vala velős, gyakorlati véleménye: Én e' nagy fontosságu tárgynak főképen practicus oldalát tartván szem előtt, ugy vagyok meggyőződve, hogy midőn a' t.hozás a' magányrendszer elvei szerint épitendő börtönök által azokrul gondoskodik, kik csak számos év mulva kerülnek a' boszuló igazság kezibe,ugyanakkor még sokkal nagyobb gondossággal viseltetni köteles a' szenvedő emberiség tekintetében azon szerencsétlen embertársink iránt, kik jelenleg a' t.hatósági börtönökben sinylődnek és sinyleni fognak addig, mig tudja Isten mikor? az uj rendszer életbe léphetend. Milly rendetlen, szomoru, borzasztó sok megyei börtön állapotja, mindenki előtt tudva van! Ezen minél hamarébb, ha tökéletlenül is, segiteni olly szent kötelesség, hogy ennek teljesitését az uj rendszer által nyerendő bizonytalan és kétes tapasztalásoktul felfüggeszteni semmikép nem lehet. Ezen szempontból tehát valamint egy részről azt, hogy egy mintabörtön a' magányrendszer elvei szerint épittessék, 's ennek következtében egy büntető scala is dolgoztassék ki, nem ellenzem; ugy más részről a' t. KKt felszólitandóknak vélem, hogy a'most létező börtönök ideigleni javitását tanácskozásba venni, 's eziránt használva e' végre az 1827diki orsz. választmány munkálatát is, inditványt tenni sziveskedjenek. Hogy pedig ezen felszólitásunknak az emberiség érdekében ohajtandó sikere leszen, azt annál biztosabban reménylem, minél inkább meg vagyok győződve, hogy a' t. KK. érezvén minden emberi intézkedés tökéletlenségét, szerencsétlen embertársink sorsának legalább némi enyhitését eszméleti perfectibilitás utáni vágyvagytörekvésnek feláldozninem fogják. Egy ellenvéleményü gr., ki az itt felhozott okokat inkább a' t. RR. javaslata, mintsem a' m.FRR. által tett inditvány mellett szólóknak állitá, ennek következtében kérdé: mikép állithatni 1) azt, hogy a' mostani rendszernél roszabb nem lehet; 2) azt mondani, hogy a' hallgató rendszer rosz; 3) azt állitani, hogy ámbár a' magányrendszer jó, és mégis azzal, mit jónak ismernek próbát akarnak tenni: annak logikáját legalább én nem tudom felfogni.Másik ok,mellyeta' főRR. előhoznak, az, hogy költség tekintetéből kivánnak próbát tenni; erre nézve azt vélem, hogy a' költségek az által kiméltetni nem fognak, mert midőn a' mélt. FRR. azt állitják, hogy a' mostani rendszernél roszabb nem lehet, de e' mellett

az 1827ki munkálat jóságát is átlátván, a' m. FRR. következetesen annak létesitésére 's költségire fognak szavazni és ekkor mi a' próbatétre kiadatik, el fog veszni. 'S igy a' költségek sem fognak kiméltetni. Mi az emberiség tekintetét illeti, miszerint a' m. FRR. a' magányrendszert nem mindjárt kivánják behozni, mivel sok ember megőrül a' magányrendszer behozatala által, kérdem a' m. FRRket: az emberiség tekintete ellen nem vétünk é inkább az által, ha a' mostani rendszer megtartása mellett az emberek a' mostani börtönökben, melyeket ugy szólván halál tanyájának nevezhetni, a' rabok hagymázban halnak meg? és igy épen az emberiség tekintetéből kellene a' m. FRnek a' t.RR. javaslatát pártolni. Egy bárónak életből merített beszédéből ezeket emeljük ki: Mindazon ok, mellyek a' hallgató rendszer mellett hozattak elő, tulajdonképen az emberiség tekintetéből a' magányrendszert támadja meg, de a' hallgató rendszer czélszerüségét még sem próbálják. Igaz, hogy örültség tekintetében szomoru tapasztalások történtek; de más részről azt hiszem, hogy a'hallgató rendszer Európa egyéb nemzeteinél,hol a' testi büntetések el vannak törlesztve, bizonyosan megfelelhet a' czélnak; de nálunk, hol testi büntetések divatoznak, ha ezentul el lesznek törlesztve 's a' raboknak jó tartásuk lesz,a'legroszabb gonosztevők lakással, meleg étkekkel lesznek ellátva: akkor nekik jobb dolguk lesz mint hazánkban sok milliónak, kik rosz házakban laknak, rongyokba vannak burkolva 's csak igen ritkán juthatnak meleg étekhez; igy tehát a' büntetés hatását meg nem teendi. Ha tehát valamelly rendszer mellett kellene nyilatkoznom, minden esetre a' magányrendszer mellett nyilatkoznám; azonban miután a' m. fördi tábla csak próbabörtönt kiván felállitani, arra nézve logikai következetességnek tartom azt, hogy mindkét rendszer próbáltassék meg; mert ha most megpróbáltatik a' magányrendszer 's a' t.-hozás azt fogja tapasztalni, hogy a' czélnak nem felel meg, kénytelen lesz megpróbálni a' hallgató-rendszert is, 's ha ismét azt fogja látni, hogy az sem létesithető, egy harmadikra lesz kénytelen átmenni, 's igy próbákkal öntené el az országot. Ezt czélszerünek nem tartom; hanem ha próbát akarunk tenni, mind a' két rendszert próbáljuk meg; mert ha valamelly rendszer jóságáról meg vagyok győződve, akkor a' próba szükségét nem látom. Mi az intercalaris epochát illeti: erre nézve minden esetre intézkedést kell tenni. A' franczia codexben nemcsak a' maximum és minimum meg van határozva, hanem hozzájárul még az is, hogy a' birák kineveztetnek, és igy nem választatnak a' pártok által. Továbbá szinte szükségesnek tartom az intézkedést a' t.hatósági börtönökre nézve; mert emberiség tekintetéből szükséges, hogy változások történjenek ott, 's e' részben a't.-hatóságok közt azegyenlőséget kivánom behozatni;mert ha egy t.hatóságban gyengébb lesz a' rendszer, másikban szigorubb, a' rabok mind a' szomszéd t.hatóságokba fognak tódulni. Ezt tapasztalásból mondhatom, mert midőn Békesmegyében keményebb rendszer hozatott be t. i. a' dolgozó rendszer, az történt, hogy a' rabok mind a' szomszéd törvényhatóságokba mentek; 's igy mint mondám, az uniformitást szükségesnek tartom. A' kérdés másod részét azon m. gróf, kinek már előbbi előadását közlők, igy helyzé nagyobb világosságba: Egy részről az inditványoztatott, miszerint a' m. FRR. előbbi végzésüknél maradjanak meg, 's hogy egy bizonyos rendszer általányos behozataláig, a' törvényhatósági börtönökre nézve az 1827ki orsz. választmány alapján történjék ideiglenes rendelkezés. Voltak mások, kik különbséget kivántak tenni azon t.hatósági börtönökre nézve, mellyek most szükségkép volnának felépitendők 's azt kivánták, hogy az illyes ujolag felépitendő börtönök mindjárt a' magánykamrák eszméje szerint állittassanak fel, de ugy hogy dolgozó-termekkel is láttassanak el, mindazáltal azokra nézve, mellyek az egyformaság és a' rend behozatalára megkivántatnak, határozott törvényes rendelkezés ne történjék, hanem egészen az administratióra bizassék, hogy a' törvényhatósági börtönöknek bizonyos általányos elvek szerint javittatását eszközölje. Én ha az inditvány azon részét, melly szerint az ujolag felépitendő törv.-hatósági börtönök magány-kamrácskákkal állittassanak fel, mi a' magányrendszer behozatalától még igen különbözik, el is fogadom, a' másik részhez nem járulhatok; mert előre látom, hogy az administratiót semmi által nagyobb kétességbe nem fogjuk hozhatni, mint ha általányos elvek szerint fogjuk a' t.hatóságok keblében létező börtönök javittatását rá bizni, mert az általányos elvek ki nem zárják sem a' hallgató-, sem a' magányrendszert, sem az ujabb találmányokat; ez az administratio és a' t.hatóságok közt végtelen surlódásokra fog alkalmat szolgáltatni, 's a' törv.hatóságok általányosságra hivatkozván, javitás czime alatt bármi rendszert behozhatnak. Azt vélem tehát: hogy ha a' m. FőRR. el is fogadják az inditvány egyik részét, melly már többször ismételtetett, mindazáltal a' törvényhatósági börtönökbe hozandó egyformaság és rendre nézve határzott rendelkezés javasoltatott, 's kivánom hogy maradjanak az 1827ki orsz. választmány munkálata mellett. Azon inditványt, miszerint szólitsuk fel a' RRdet egy más ideiglenes rendelkezés tervezésére, részemről nem fogadhatom el, mert ezáltal nem mondunk mást, mint hogy a' RR. által felhozott okoknál fogva előbbi véleményinktől elüttetve levén—az 1827ki orsz. választmány munkálatát többé nem pártoljuk. De ha azon felszólitás következtiben a' RR. nem ajánlanának semmit, hanem általányosan megmaradnának előbbi kivánságaik mellett: képesek nem lesznek többé a' m. FRR. az 1827ki munkálathoz visszatérni, mellytől most ok nélkül elállottak. Röviden hát azzal fejezem be második felszólalásomat: hogy mihelyest a' magányrendszer általányos behozatala meg nem engedtetik, az ellen, hogy a' felépitendő ujabb börtönök magánykamrákkal láttassanak el, nincs észrevételem. Több jeles beszéd után azon nm. országnagy, kinek előadásai többnyire a' véleményeket lehetőségig egyeztetik, e' tekintetben igy nyilatkozék: Előre bocsátom azt, miszerint épen nem csudálkozom a'vélemények e'tárgybani többféle elágzásán, mert, igazat megvallván, a' főkérdésre nézve, t. i. hogy mellyik rendszer czélszerübb, eleget olvastunk, de igen kevés a' tapasztalás még külföldön is, hol illy intézetek már léteznek ugyan, de nem annyi időig, hogy a' gyakorlat minden kétségen felül helyeztette volna czélszerüségöket; hazánkban pedig épen minden tapasztalás hiányzik; 's igy senkitől rosz néven nem vehetni, ha más vélekedésben van a' tanácskozás tárgyára nézve. Én a' magamét sem merném czáfolhatatlannak mondani, de ugy mint a' dolog áll, és az eddigi tanácskozás, mint a' két tábla közti értekezések fonalán indulva, nem lehetek más vélekedésben, mint mellyet tegnap m. gróf Sz. A. ur előadott; megjegyezvén azonban az első kérdésre t. i. a' próbabörtönre nézve azt, hogy ha a' t. RR. és a' m. FőRR. véleménye közt más különbség nem lesz, mint az, mikép nemcsak a' magányrendszerre, de mind kettőre, t. i. a' hallgató-, és magányrendszerre nézve is próba tétessék, előre kijelentem, hogy ha a' RR. a' kettős próbát kivánni fogják,én ezt ellenzeni nem fogom. Mi a' másodikat illeti: hogy mi intézkedés legyen addig, mig egyik v. másik rendszer határzottan behozatni fog? ha felszólittatnak általunk a' RR. a' szerint, mint azt gr. Sz. A. ő m. inditványozá, nekik kérdésen kivül szabadságban fog állani olly módositásokat javasolni,mellyeket jóknak fognak találni; de ezen főrendi tábla állását, és az eddigi tanácskozások fonalát tekintve, czélszerübbnek tartom a' Gr. Sz. A. m. által kijelelt uton indulni. Mi egyébiránt a' scalát illeti: ugy látom hogy ezt a' m. Förk nagyobb szükségnek tartják,'s az iránt több szót vesztegetni nem fogok,hanem e'részben is az inditványozó gróffal tartok. gr. Sz. A. még egyszer felszólalván, miután számos ellenvetést olly módon czáfolt meg, mellyről a' napló teend méltó bizonyságot, tegnapi előadását még következőleg világositotta fel: A' börtönök állapotja hazánkban ollyan,hogyazok javitása mulaszthatlanulszükséges; más részről azon meggyőződésben vagyok, hogy bármikép gondolkozzunk a' magány-és hallgatórendszer közti elsőbbségről, 's bármennyire legyünk meggyőződve,hogy a' magányrendszer a' hallgatórendszernél azért jelesebb,mivel a'hallgatórendszer alapelvének létesitése gyakorlatilag lehetetlen: még is azt állitani, hogy a' magányrendszernek egyáltalában minden tekintetbenüdvös eredvényei vannak,vagy legalábbazon üdvös eredvények ott is elérhetők, hol a' népjellemről tapasztalás mégnem szereztetett, hol a'szükséges előzvények még nem léteznek,egyáltalában nem lehet. Midőn tehát börtönjavitásról van szó,bár a'legbiztosabb intézkedés az administratio utján helyesebben történik, mint a' törvényhozás által, tovább is azt kivánom, hogy a' börtönök javitása az 1827ki orsz.választmányi munkálat alapján és azon elvek szerint, mellyek minden kétségen kivül állnak, mellyek minden rendszerben föltaláltatók, eszközöltessék; minthogy azonban jövöre a' magányrendszer szerinti börtönök alkalmazása hazánkra nézveüdvös lehet,ugyan addig mégis arról meggyőződve lenni nem tudok,mig a' rendszernek hazánkrai hatásáról tapasztalást nem szereztünk, a' mintabörtön-felállitáshoz tovább is ragaszkodom,ésazon okoknál fogva,mellyeket előbb előadnom szerencsém volt, a' m. Förk előbbi javaslatát tovább is pártolom. Végre ő cs. k. fens. e' nevezetes ülést köv.elnöki kijelentéssel koronázta: Miután a' m. FőRR. közül többé senki szólani nem akar,ki kell jelentenem,miképen a' m. FőRR. értelme többfelé ágazott el. A'dolog mostani stadiumában,ámbár tudják a' m. FőRR., hogy azok közé tartozom,kik a' magányrendszert pártolják,'s azon meggyőződést szereztem magamnak,miszerint azon rendszer volna legjobb;de a' dolog mostani stadiumában kötelesnek tartom magamat azonvélemény mellett kijelentenem, mellyet országbiró ő nmlga előterjesztett. Miután a' m. FőRR. már előbbi üzenetjökben kijelentették,hogy csak egy próbabörtönt akarnak, és pedig a' magányrendszer szerintit felállitani,most azonban kettős rendszer szerint akarván próbát tenni, mi nem volna egyéb,mint a'm.FőRR. előbbi határozatának megváltoztatása, mely alig történhetnék a' nélkül, hogy a'két tábla közti viszony — mint országbirája ő nmlga mondá, érintetnék.Ha a' RR. azon kivánságot fogják kijelenteni, hogy kettős próba tétessék t.i. a' magány- és dolgozórendszer szerint: első leszek én,ki a' t. RR. kivánságához járuland; mert ezen módot tartom legalkalmasbnak hogy mind két rendszernek jó és rosz oldalai világosságra hozassanak. Hanem mint mondám, a' dolog mostani stadiumában helyesnek tartom azt,mikép országbirája ő nmlga előadásához képest gr. Sz. A. inditványa fogadtassék el azon módositással,mellyet maga inditvanyzó gr. mai ülésben előterjesztett. E' szerint jelentem ki tehát a'm. FőRR. többségét és azon értelemben fog a' RRhez küldendő válaszüzenet készittetni; mellyben ugy hiszem,előre kellene bocsátani a'm. FőRR azon nyilatkozatát,miszerint a'm. FőRR. minden esetre azt tartják: hogy a kárm i fog ezen tárgyban határoztatni, a'mostani börtönökre nézve változásnak kell történnie. Ezt annyival inkább előrebocsátandónak tartom, mert meg vagyok győződve, hogy ha tárgyalás kezdetekor ezen kijelentés történik, a' szőnyegen forgó tárgy elintézésében sokkal könyebben haladtunk volna;de a' RR.által javaslott uj rendszer feletti tanácskozás a' dolgot szövevényesebbé's nehezebbé tette. Ugy hiszem, ha ezen előbocsátás megtörténik, a' két tábla közti egyesülés annál könyebben fog eléretni'snem kételkedem, mikép a' m. FőRR. velem együtt azon véleményben vannak, hogy jelen körülményinkben semmi sem kivánatosb, mint a' mostani börtönök állapotjának megváltoztatása;mert nemkevés törvényhatóságot ismerek, mellyekről bátran elmondhatni,hogy semmi börtöneik nincsenek.

Az188d. ker. ülésben april. 27k élénkül kezdett tanácskozást azon kérdés felett: „vajjon fizetéses köztisztviselők a' városokban képviselők lehetnek é vagy nem“ ma még hevesebben folytatták. Mellőzve a' személyeskedéseket, mi, egyedül a' tárgy érdembeli okoskodások velejét közöljük. Több követ röviden nyilatkozva, meg nem foghatá, hogy miután a' RR. a' papoknak megadták a' képviseleti jogot, miért nem lehetnének képviselők a' közhivatalban levő tisztviselők? megnyerték azt a' nyugalmazott katonák is; sőt a' RR. többsége nyiltan elhatározá, hogy képviselő mindenki lehessen, most pedig némi következetlenséggel tiltják el a' polgárokat olly egyedek választásától, kikben bizodalmuk volna. Kisebb városokban, hol a' polgárok száma csekélyebb, 's hol a' nem sok közhivatalban levő nagyobb része tán az összes polgárság bizodalmát birja, semmi esetre sem férhet meg az igazsággal eltiltani a'polgárokat olly tisztviselők választhatásától,kik nemcsak a' közbizalmat birják, de a' képviseleti qualificatióra legalkalmatosbak; ragaszkodnak a' FRR. módositásához. A' jegyző észrevételkint előadá, hogy a' közhivatalbeli tisztviselők nagyobb, kisebb városokban a' lakosok legtiszteletre méltóbb osztályát egészitik ki; hogy hatásuk 's állásuknál fogvást a' polgárok bizodalmát leginkább nyerhetik meg; hogy a' polg. qualificatiora, a' polgárok ügyeinek kezelésire, azok jogainak épségben tartására tán legalkalmatosbak lehetnének; mind igaz, de képviseleti joggal egyedül csak független polgárokat akar felruházni. Az mondatik,ha a' papoknak adtunk képviseleti jogot, adjunk hát a' tisztviselőknek is; ám de nagy a'különbség a'papok és tisztviselők közt. Városokban a' papok száma csekély, de néhol p. o. Budapesten, a' tisztviselő igen számos; mig a' papok eszközölhetik, hogy közülök két, három választassék meg; az emlitett városokban 600ra menvén számuk a' tisztviselőknek, mivel nekik igen hatalmas körük van, megtehetik, hogy közülök 200 is meg fog választatni; 's igy ha netalán a' fővárosban több politikai élet fejlődnék ki, mint a' mennyit a' kormány kivánatosnak tart, e' városban kormányszéki testület fog alakulni. Igaz, a' többi városban a' tisztviselők száma kisebb, állásuk nem olly magas,'s tekintélyöknél fogva bizodalmat nem is olly könnyen szerezhetnek 's ezt egyedül érdem utján nyerhetik meg. Szónok a' qualificatiók kérdésénél ugyan azt kivánta, hogy csak polgár lehessen képviselő, de miután ezt el nem érte, készebb a'kisebb roszat elfogadni; 's azért járul a' szerkezethez.

Több szónok nem láta következetlenséget abban, ha a' k.tisztviselőket a' képviseleti jogból kizárják,mert bárha kimondák, hogy választható lehet ugyan minden, ki a' polgárok bizalmát birja, de roppant különbséget látnak a' papok és hivatalnokok közt; a' papság rendet képez, bizonyos hivatása van, mig a' tisztviselő kirekesztőleg hivatalának él. A' lelkészek már a'városoktul jus praesentae mellett nyert megválasztatásuknál fogvást, a' bizodalom némi jelét tapasztalták, az ő eljárásuk életünk minden viszonyain keresztülfonódik,mig a' hivatalnok elszigetelve áll. De magokat a' köztisztviselőket véve fel, hajlandók lennének némellyek a' megyei hivatalban levőknek is e' jogot megadni,miután ezek ugy is választás alatt állván a' közbizodalmat birják, 's több tekintetnél fogva képviseleti kötelességöknek könnyebben felelhetnének meg, mig a' kormányi törv.székeknek rendes bureaui óráik vannak, érdekök egészen más, sőt e' másodrendü hivatal elvállalhatásaért engedelmet kellene nyerniök; ők nem is választatnak, őket kormányi kinevezés jelöli ki, nekik különös utasitásaik vannak, 's igy nem függetlenek.Hiszen az 1ő §ban ki vannak véve a' katonai szolgálatban levők is, mert bizalom egyedül ollyan egyedekben öszpontosulhat, kik meggyőződésüket semmi tekintélynek alá nem rendelik. Igy van ez Anglia és Franczia országban; ott a' tisztviselők sem az esküttszékek, sem más testületek tagjai nem lehetnek, mert kormányi kinevezéstől függnek, 's mint illyenek el nem mozdithatók; marad a' szerkezet. A' városi testületeket minden idegen elemtől meg kell őrizni, különben is igen kevés valódi független ember van az életben. Sz. követe a' tárgy velejére nézve válaszolt néhány főbb ellenvetésre; arra t. i. hogy a' kormányi hivatalban levők nem függetlenek, hogy érdekök a' megyéknél, városoknál a' polgárokéval nem egy, 's azon kérdésre, kiket fognak ezek képviselni a' városokban, a' polgárokat é vagy a' kormányt? azt válaszolá, hogy ha más uton járnak is a' tisztviselők, végczéljok csak egy a' polgárokéival, a' haza boldogsága. Midőn követválasztásról van szó, mindenkit választhatni, a' polg. qualificatiók olly széles alapra helyeztetvék,hogy azokat majd mindenki megszerezheti magának; de midőn polg. képviseletről szólunk, akkor kizárjuk a' köztisztviselőket. 'S kik ezek leginkább? Tanitók, kikre gyermekink neveltetését, oktatását bizzuk; tisztviselők, kik a' haza közigazgatásában részt vesznek. És ha a'megyei tisztviselőket azért rekesztik ki, mert ezek mint mondják, a' megye érdeke miatt a' város érdeke ellen lesznek, miért nem rekesztik szinte ki a' birákat 's mindazokat, kik a' megyei tanácskozásoknál több befolyással birnak, mint a' tisztviselők? A' kormányszéki tisztviselőket azért rekesztik ki, mert ha a' kormány kivánni fogja, ezek mindenkor mellőzendik a' város érdekeit. Tagadja szónok, hogy ellene volna a'kormány a' városoknak 's inkább állithatni, hogy ha a' megyékre bizták volna a' kormányszékek a' városok ügyeit, aligha jobban állanának azok mostan. Az őrseregben fegyvert kell fogni a' tisztviselőnek,de más felől megtagadják tőle a' szabadságot, hogy a' várost eszével 's jó akaratával védhesse. Egy sehonnai kóborlót képessé teszik képviseleti jogra, de az őrseregben helyet nem adnak neki; ez,kinek semmije, 's igy semmi érdeke sincs, a' város mellett tanácskozzék, lármázzon, zavarokat csináljon, de az őrseregi tehertől megszabadittatik. Egy kereskedő, pénzváltó, ki talán a' város kárával kincseket gyüjtött, lehet képviselő, de a' tisztviselő nem. Megfér é ez az osztoztató igazsággal, kizárni épen azokat, kik a' honpolgárok ügyei kezelésével töltik éltök legnagyobb részét? Ezek szerint, ha valaki eddig is roppant érdemeket tőn a' város körül,polg. képességgel a' legtágabb értelemben valamint a' közbizodalommal olly mértékben bir, hogy tán egyhangulag képviselőnek fogna választatni, ha időközben közhivatalba lép, már minden képességét elveszti,'sugyszólván némileg törv. kivül állittatik. Kérdezi erre, B. K. B. és P. megyék követei liberalisoknak tartják-é magokat? (Igen.) 'S mégis illy ostracismussal akarják a' tisztviselőket kilökni? „No ha ez liberalismus, mond, akkor mentsen isten tőle örökre“! Egy más szónok igy nyilatkozott: a' RR. rémitő dolognak tartják a' censurát, mert a' censura megbüntet valamelly tárgyat, mielőtt az napfényre jönne, és épen a' RR. akarnak censurát alkotni a' bizodalomra sőt kimondják, hogy a' köztisztviselőt azért rekesztik ki a' képviseletből, mivel köztük sok függő 's roszlelkü lehet. Ezen atyáskodó gondoskodás némi minorennitásba helyzi a' városokat, 's nem egyezik meg azzal, mi itt a' közbizodalomról mondatott. A' függetlenséget illetőleg, ezen elv igen határozatlan; de bizonyos, hogy némellyek csak azért függetlenek, mivel őket sehova sem függesztik. Illy kirekesztés által a' hivatalok tekintete szenved 's el leend temetve egyik legfőbb kelléke a' végrehajtó hatalomnak. Ha többnyire a' mai vitatkozásokat a' sok mendemonda 's pletykától megtisztitja, alig marad valami nyomatékos ok a' tisztviselők kirekesztetésökre, azért az előtte szólott követ véleményét pártolva nyiltan kijelenté, hogy a' kormány önérdekéhez nem értene, ha ezen szerkezetet sanctionálná. Cs. követe ohajtotta volna, hogy minden ember maradjon a' maga körében, a' pap foglalatoskodjék a' lelkiekkel, világiak a' világi tárgyakkal, de ha megadták már a' képviseleti jogot a' papoknak, köztisztviselőknek ezt megadni nem lehet. Attól, kinek fizetés adatik, mindenki szorosan megkivánja:tegyen kötelességeinek eleget; ha köztisztviselő választatnék, vagy hivatalát, vagy képviseleti kötelességeit el kellene hanyagolnia. Mi a' megyei tisztviselőket illeti, van é az alispánnak, sz.birónak vagy egy esküttnek érkezése a' városi kötelességek teljesitésére? vagy tegyük ki a' várost azon zavarnak, hogy csupa differentiából válaszszanak meg néhány egyedet? Ne adjunk alkalmat a' fénykörben állóknak a' demoralisatio eszközeihez nyulhatásra, mert jól tudjuk, ember mit képes elkövetni egy kis czimért, rangért, 's mi épen talán keletről hoztuk a' fény és hivatalra vágyást. Ójuk tehát meg az embert, 's ki magát tisztviselői hivatalra szánta, maradjon kirekesztőleg tisztviselő. Maradjon a' szerkezet. 'S ennek következtében a' közhivatalban levő tisztviselők a' képviseleti jogból kirekesztettek. Következett 148dik §, ebben a' tett módositás elfogadtatott; a' 150dik §tól 157ig marad a' szerkezet. A' 166ik §. azon módositással fogadtatott el „hogy a' kerületek nem egyszerre, de egymásután válaszszanak képviselőket.“

189ik ker. ülésb. april 29kén, fölvétetett a' 168 §. „a' választási előkészületekről“; e' szakaszban tett fördi módositásokat nem fogadták el a' RR. általányosan, minthogy a' szerkezetben szorosan meg van határozva, kik választanak; ki van mondva, mikor történik a' választás és hogyan; a' FőRR. módositásában pedig önkényre bizatik, mitől mindenkit óni kell. A' szerkezetben meg van határozva a' gyüléstartás napja, választás ideje; a' módositásban ezek csak általányosan emlittetvék, t. i. hogy 30 nappal előbb kell a'gyülés és választás határnapját kitüzni; ki van mondva, kik legyenek a' szavazatszedő választmány tagjai, kik elnökei; legnagyobb különbség a' két szerkezet közt az, hogy a' szerkezet szerint a' polgárok névjegyzéke a' szavazati lappal minden polgárhoz elküldetik, a' módositás szerint pedig a' polgárok névjegyzéke egy nyilványos helyre rendeltetik kifüggesztetni; a' szerkezet szerint a' választók otthon készitik el a' választási czédulákat, a' FRR. pedig összegyüjtik a' választókat. Ugy hiszik, sokkal nagyobb könnyebbség a' polgárokra nézve, ha hozzájok küldetik a' névjegyzék és szavazati lap,mint ha egy nyilványos helyre kitett névjegyzékből irják ki a' polgárok neveit;és sokkal czélszerübb otthon készitени a' választási czédulákat, mint ha mindnyájan e g y helyre gyülnek összse. Megegyezvén a' 188 §tól a' 190ig tett m ó d o s i t á s a' szerkezettel,azt a' RR. elfogadták.A'191. és 192d. §ok elfogadtattak. A' 195d. §aszt a' FőRR. megszünteték,de a' RR. az ellenőrséget szükségesnek látván,azt továbbra is megtartották. A' 197 §tól 204ig tett módositásokat elfogadták. A' 212 és 211dik §nál megtartották a'szerkezetet. A'213ik §. elfogadtatott. Itt egy bányavárosi követ alkalmat vön a' m. FőRR. által javaslott főfelügyelőre visszatérni 's e' javaslat káros következésit terjedelmes beszédben élénk szinekkel rajzolni.Ezen főfelügyelő nem l e n n e egyéb permanens k.biztosságnál, melly a' városokat olly függésben tartaná, hogy akkor a' városi követek megérdemlenék e' tábla szemrehányásit,sőt azt is, hogy a'városoknak adott szavazati számok visszavétessenek. 900 éven által élvezett szabadságukat, t. i. elöljáróikat választhatni és polgáraikat,elvesztenék a' városok 's keblökben siri csend fogna uralkodni. Ha a' főfelügyelőt a' város szabadon választaná 's fizetné,ugy könnyebben egyeznék szónok annak elfogadásában, de ugy,mint a' felső tábla által javasoltatik, e' tisztviselő nem lenne egyéb mint hajdan a' praetorok, proconsulok,quästorok.Elegendő felügyelés van magokban a' városokban: főbiró,polgármester,tanács, közgyülés, commissiok és nyilványosság.Kell é ennél még több felügyelés? Midőn a' m. FőRR. e' hivatalnokot javasolták,destructiv elvnek hódoltak. Átmenvén szónok a'külföldi példák sorozására, többek közt Londont hozza fel, mellynek majd 2 millióra m e n ő lakosai szabadon választják nemcsak az aldermaneket, hanem a' lordmayort is. M i é r t ne lehetne a' magyar városoknak is, mellyek mindig hiven ragaszkodtak a' trón és hazához, constitutionalis jogaikat tovább is meghagyni. Idegen lény jöne e' tisztviselő által a' városok élére. Ha választásra kerülne,inkább maradjon el a' belszerkezet és országgyülési szavazat, mint illy kül elem elfogadása. Repudiálni kell tehát ezen főfelügyelést, 's megóni a' városokat e' nagy veszélytől. A' 214d. §. nem fogadtatott el. Felolvastatása után e' szakasznak, minthogy a' gyülést nem közgyülésnek,hanem polgári gyülésnek nevezik a' Förk egyszerü felszólalások történtek,átmenve még a' szavazat és képviseleti jog-adásba 's némellyek elfogadni kivánták a',,polgári gyülés“ nevezetet,mert ott a' polgárok nem mindnyájan jelennek meg, hanem egyedül a' képviselők. Mások megtartották'a',,kö zgyülési“ nevezetet;kimondatott ugyan is már, hogy képviselő minden ember lehet; 's azért is maradjon meg,mert a' képviseleti valamint tisztviselői testületek együtt tanácskoznak. A'tisztviselőknek gyülésekbeni szavazat-joga mellett melegebben nyilatkoztak. Egy megyei követ kijelenté,hogy most,midőn a' főfelügyelő már el van mozditva, nincs ok a' szabadon választott tisztviselőket a' tanácskozásból kerekeszteni; meg nem foghatja, hogy miután az orvosnak, sebésznek, ellenőrnek, gazdának képviseleti jogot adnak, a' t. RR. miért ne adhatnának nekik a' tanácskozásokban szavazati jogot is? Ezt kimüvelt embertől megtagadni annyival kevésbbé lehet, mivel hazánkban kevés a' szakember,hanem kiki mindent akar tudni, mindenhez szólani. Igazságos volna é, hogy mi olly egyedeket, kik magokat valamelly tudományban különösen kimivelték, a' tanácskozásokbul kerekesztjük,mig ezen jogot ollyanoknak engedjük, kik semmit sem tanultak és mindenről beszélnek. Nem kell kirekeszteni a' specialitásokat, 's azért maradjon meg a' szerkezet. Mások meg azt mondák: vegyenek részt a' tanácskozásokban, birjanak ott informativum joggal,de szavazattal ne. A' többség pártolá a' szerkezetet. 215dik §. el nem fogadtatott. A' 216—217ik §. első részét, igazságosbnak, czélszerübbnek látván a' RR. meghatározni egyik gyülésből a' másiknak határidejét, mint egyszerre egész esztendőre határoztatni meg, elfogadták; de a'másodikat t.i.„rendkivüli esetekben, ha a' körülmények sürgetőn kivánják, az elnök időközben is köteles polgárgy.tartani“nem tartották meg. A' 218ik §. e' helyett „befolyással“ „szavazattal“ birnak a' közgyülésekben, elfogadtatott. A' 219ik §nál maradt a' szerkezet. A' 220tól 222ig elfogadtatott. A' 223ik §nál megtartatott a' szerkezet. A' 224ik § e' szó „karzat“ kihagytával maradt a' szerkezet,valamint a' 226ik § is; a' 229ik elfogadtatott; 230 és 231ik §. nem. A' 240—245 §§ helyett „a' hallgatóságnak a' tanácskozási teremben sem helyeslés sem helyben nem hagyás jeleitadni nem szabad,melly ha még is ezekre fakadna: a' polgárgyülés elnöke által egyszeri rendre igazitás nem sükerülte esetében az egész hallgatóság kiparancsoltatik“ tett fördi módositás komolyabb felszólalásokra nyujtott alkalmat; átmenvén a' tanácskozás a' személyeskedés kellemetlen 's időrabló terére. A' módositás lényegét érdeklőleg röviden nyilatkoztak a' szónokok. Némellyek azt czélszerübbnek, rövidebbnek látván, elfogadhatónak vélték, mert háromszor négyszer inteni meg a' hallgatóságot, béketürésbe kerül 's végetlenül pazaroltatik sok intés által az idő; az elnök különben is bir azon belátással, mikor kell meginteni a'hallgatóságot 's mikor kell azt kiparancsolni; egyszer meginteni elég,ha másodszor nem használ,tökéletes joga kizárni a' hallgatóságot,ha pedig ugyanazon tárgyban befejeztetett a' tanácskozás, megint nyilványosak a'gyülések. Azt mondják némellyek, hogy e' szerint a' nyilványosság életben tartása egyedül az elnöktül függne, 's ha ő vissza akar élni hivatalával, maga fog bevinni lármázókat,'s a' rendre igazitás ismétlése után ki fogja parancsolni az egész hallgatóságot. Azonban ezen és más hasonló casuisticának gyenge 's kétélű ereje mások által megmutattatván, legegyszerübbnek találtatott, hogy ha egyesek rakonczátlankodnak, ki kell őket rekeszteni; ellenben egy elnök sem fogja magát megszólásnak kitenni. Háromszor négyszer felolvasni hallgatóságnak a' törvényt,azt annyiszor meginteni,valódi parodiája lenne a' martialis törvénynek, hanem mihelyt kétszeres intés nem használ,legyen tökéletes joga az elnöknekkirekeszteni a' hallgatóságot. Vagy pedig,ha félünk az elnöktül, bizzuk a' testületre. De itt még több nehézség mutatkozik 's már csak e' tárgyfeletti tanácskozás is sok időt rabolna el, elfogadja a' m. FRR. módositását. Cs. követe nem helyesli B. követe mondását,mert parodiának nevezni azt,mi már orsz.ülésekben is keresztül ment nem lehet,és sajnálja, hogy e g y e s kifejezések kitérésekre nyujtanak alkalmat. Ha elfogadjuk a' FRR. módositását, akkor a' nyilványosság egészen az elnök kezében lesz,a' hallgatóságot bármikor ki fogja parancsolhatni,'s ha nekie tetszik, a' legkisebb morgásra meg fogja tehetni, ez pedig többször képzelhető mint nem. Ollyan tanácskozás p e d i g nem képzelhető, millyet a'FRR. ohajtanak.

Nyilványosság is legyen, siri csend is. Hisz,ha a'hallgatóságnak valamelly tett vagy szó tetszik,lehetetlen néha fel nem kiáltania és azt nem helyeselni;adjon valaki sajtószabadságot, akkor a' szónok egy szót sem ad a'hallgatóságnak,egyébiránt tudjuk,hogy e' helyeséseket másutt is,hol sajtószabadság van,nehezen türik. A' nyilvánnyosságnak garantia kell,ugyanazért szükséges a' többszöri felszólitás, a' rendbontót az elnök tüstint parancsolja ki, sőt ha tán a' hallgatóság azt megnevezni nem akarná,vagy pedig többszöri felszólitás után sem lenne csendben,zárassék ki.A'FRR. azt mondják a'módositásban, hogy a' hallgatóságnak a' teremben sem helyeslés, sem helyben nemhagyás jeleit adni nem szabad,melly ha mégis ezekre fakadna: a' polgárgyülés elnöke által egyszeri rendreigazitásnem sikerülteesetében azegész hallgatóság kiparancsoltatik, tehát zárassék ki a' hallgatóság minden legkisebb zaj miatt? az nem lehet; kivánja megtartatni a' 242. §., de ugy hogy abból a' három első sor kimaradjon, annak eleje igy kezdödjék: „ha a' rendbontó tudatik" 'stb. ezen módositással elfogadtatott a' szerkezet.

190ik ker. ülésb. april 30kán a' tanácskozás a' 248ik § kezdetett meg; az abban tett fördi módositásból e' helyett „kisgyülés" a' „tanács" végzésével meg nem elégülő fél által sat. fogadtatott el. A'249ik §. nem levén különben is egyéb különbség a' két szerkezet közt, egyedül az a) pont cseréltetett föl az x) ponttal, elfogadtatott. 253 §. hasonlón megtartatott. A' 254dik §. szól a' kisgyülésről, állandó biztosságok és biráskodásról; itt mivel a' FRR. a' városi tanácsot kivánják megtartani,egészen más §§ javaslottak; ennek következtében a' jegyző kijelenté: miszerint mindegy volna, akár tanácsnak akár kisgyülésnek mondassék; az nemcsak egyedül tanácsnokokból áll, hanem egyszersmind polgármesterből,kapitányból, tanácsnokokból,jegyzőből 's képviselők is annyian lehetnek jelen és szavazhatnak,a'hányan vannak a'tanácsnokok az elnökön kivül,'s arról nincsen szó: lehetnek é a' képviselők a' gyüléseken, vagy vehetnek é ott részt, vagy sem? Eddig a' tisztviselők meg a' választott polgárok külön tanácskoztak, most pedig közösen; az elválasztás által surlódásokra nyujtatik alkalom.Eddig a' tanácsülésből polg. gyülésbe szószóló vitte által a' végzéseket,most pedig nem szükséges,mert a' tisztviselők a' tanácsnokokkal együtt hivatnak öszsze;'s mivel most nincs szószóló,a' szónok inditványozta, hogy ezután ennek helyében legyen néhányválasztó polgár.Ez inditványt többen pártolták,az ellenőrséget nem a' tanácsban, hanem a' közgyülésben keresvén, ezt pedig a' megyékből vették fel, hol szinte particularis gyülések vannak. Ennek van jegyzőkönyve, az a'rendes közgyülésen felolvastatik 's hatalmában áll,ha a'többségnek ugy tetszik, a' particularis gyülés jegyzőkönyvét megsemmisiteni, 's épen igy leend a' városokban. Nincs tehát semmi olly különös hatásuk a' kisgyüléseknek:ez a' közgyülésben fekszik. 'S miután a'tisztviselők a'tanácsnokoktul egészen különböző módon választatnak,van elegendő garantia a' szószólókban ; nem azért lesz ottan, hogy tulnyomóságot gyakoroljon, hanem joga van kivánni, hogy a'tárgy a' közgyülésre,áttétessék 's ez által fen van tartva a'polgárok befolyási joga; pártolták a' jegyző inditványát. Mások az inditványt veszélyesnek látták,mivel a' tanácsban ugy is kevés a'polgár, azért számukat kevesiteni veszedelmes; tulnyomóságot fognak felettök gyakorolni a' tisztviselők, tanácsnokok, 's ha a' városokban központositó erőt akarunk kifejteni, szükséges a' közgyülések megalapitása. Legyen felelős a' közgyülésnek mind a' biztosság mind pedig a'kisgyülés, 's a' kisgyülésekhelyett tanácsüléseketfelállitani nem akarnak.A'szószóló azon joga mellynél fogva valamelly tárgynak közgyülésbe leendő átvitelét kivánhatja,ahoz semmi fontosságot nem ad;'s ha van a' nyilványosság irányában controlleria,azt a' szavazat irányában is fel kell állitani. Ha elfogadják a'RR.ez inditványt,ugy a'képviselőknek semmi joguk,semmi nyomatékuk nem leend, és ha fenmaradt az elv,hogy a' nép maga ügyeire nézve folyhasson a' tanácskozásokba , ugy annak nagyobb befolyást kell engedni; ragaszkodnak a' szerkezethez.Az elnökség e'tárgyat szavazásul tüzvén ki , a' jegyző inditványa szerint fogadtatott el a' módositás, azon hozzáadással: hogy a' képviselők számát majd szabály határozza meg. A' 261 §ban a' „biztosságok kiküldetése vitatkozás tárgya lett; némellyek a' FRR. módositását elfogadni nem akarták , ugyan is mentül többet olvassák azt, annál szükségesbnek látják a' kisgyülést 's ezt eltörölvén,oda vannak akkor minden municipalis jogai a' városoknak,és kimondják: hogy a' polgárok semmi biztosságot nem nevezhetnek ki,és ezt a' tanácsra bizva, minden hatását elveszti. De a'jegyző előadá:mikint vannak független biztosságok 's állandó biztosságok,mellyek tisztán administrativ testületek , mintegy bureauja a'tanácsnak. Vegyük csak az árvaszéket, a' gazdasági osztályt; hogy czeknek, minden előforduló esetre, a'közgyülésből rendelet adassék,tökéletes lehetetlenség. Igaz, hogy határvonalát a' biztosságoknak a' közgyülés kijelelheti, de annak azonnal munkálkodni kell,mert különben müködése megáll,ha pedig határtalanul neveztetik ki a'közgyülés által,ugy másra is kiterjesztik körüket,mi veszedelmes ; igy például a' gazdasági osztály nem rendelhet magának pénzt, hanem annak a' tanács által kell rendeltetnie; ez a' jegyzőkönyvbe iratik,de azt a'gyülésen rendesen felolvasni nem is gyözik; jobbnak vélné az állandó bizottságokat a' tanácsnak alárendelni,ezért is a'FRR.módositása mellett szavaz. T. követe a'szerkezetet pártolva,a'bizottságokat egyedül a' közgyülés által ohajtja kineveztetni,még pedig függetlenül. Ebben h á r o m alapelv vagyon 1) Hogy a' gyülés minden tárgyban akár állandó, akár a' tárgy befejezéseig müködő választmányt rendelhessen. 2)Hogy ennek alakitási hatásköre 's a' t. ne szabálytól függesztessék fel, hanem a' gyülés „pro circumstantiis" intézhesse a' dolgot. Hogy az illy akár állandó akár specialis választottság csak a' polgárgyüléstül függjön ; 's a' kisgyülés és polgármester'stb.azt ne akadályozhassa 's ezektül amaz ne függjön. És épen e' három fő elvet támadják meg a' FRR.; ők a'polgároknak nem adnak semmit 's mindent a' tanácsnak rendelnek alá. De szónok a' közgyülések életerejét elölni nem akarja,függetlenül kivánja a'bizottságokat a' közgyülések által neveztetni;ezt semminek alávetni nem szabad 's valamint a' tanács független a'polgármestertől,ugyszinte függetlenek legyenek a'bizottságok a' tanácstól;megtartja a' szerkezetet. A' többség egyes felszólalási a' FRR. módositását kivánták megtartani, 's ahoz a' szerkezetből ezen szavak „alakját szabály határozza meg" adatván, az el is fogadtatott. A' 263—267. §. elfogadtatott, a' 268ik ezen módositással „és a' kisgyüléstől függésben nincs" megtartatott. A' 270ik §nál maradt a' szerkezet. A' 273ik ezen módositással „és rendesen vitetni" meghagyatott. A' 274ik §. elfogadtatott. Azt mondák ugyan is a' RR, hogy a' közjogok 's közigazgatási ügyek felett a' közgyülésre kell bizni a'rendelkezéseket,de az administratioiügyeketmindenkor a'tanácsra;kezeljék aztkevesen,hiszen ha a'közgyülés kezelné az árvák dolgát,ki győzné a' jelen voltakon azok vagyonát megvenni; vegyük például a' megyei árvák dolgát, igaz hogy a' jegyzőkönyvbe beirják a' jelenlevők neveit,de mint Biharban példaul,hol 700 is vannak néha jelen,de csak a' táblabirák és tisztviselők nevei iratnak a' protocollumba 's legfeljebb is csak azokat lehetne felelet-teherre vonni,kik beirva vannak; vagy minden árva 700 embernek inditson pert? Sokkal szomorubb volt eddig is a' megyékben az árvák dolga, mint a' városokban;maradjon azok vagyona a'tanács felügyelése alatt. A' 276ik 291ik §§ tett módositás elfogadtatott; a' 294. §. nem; 298ik el; 305—310 §§ nem fogadtatott el. Ezen utólsó szakaszban tett módositás: „az állandó bizottságok ülései nem nyilványosak" némellyek által pártoltatott. Abban ugy is nagy garantia fekszik, hogy a'gyülések nyilványosak,de hogy a'bizottságok is nyilványosak legyenek: igen nagy hátramaradást okozna; ott hol ésszel, tollal kell dolgozni, az igen sok hallgatóság betódulása, ki-'s bejárása mellett ez majd lehetetlenné válnék; de nem is mindig teremekben szokott a' bizottság összegyülni,hanem szobákban is, hova néha be sem férne a' hallgatóság. Egyébiránt inkább megegyezik a'módositás a'városok rendezésével; mert czélja illy eljárásoknak munkálkodásaikat minélelőbb 's pontosabban végezni be ; a' hallgatóság pedig gátolná a' munka s ükerét. Nincs alkotványos ország,hol illy választottságok ülései nyilván tartatnának. Angliában, Franczia-országban a' választmányi tagok titkon, zárt ajtóknál tartják üléseiket. Maradjon a' módositás. De többen ellenvetésül mondák : mihelyt a' külföldi sajtó garantiájával birunk, azonnal igen is rá állunk,különben nem. Miután a' gyülések nyilványosak, legyenek nyilványosak a' választmányok is; maradt a' szerkezet.

191d. ker. ülésb. majus 1én a' RR. végig menvén a' városok rendezésén, az abban elfogadott módositások 's megtartott szerkezeti §§ felett szándékukat többnyire felkiáltással fejezték ki. Megkezdetvén a' rendezés folytatása, a' 311 §nál megmaradt a' szerkezet. A' 312—313 § elfogadtatott. A' 316 §ban tett módositás eleje nem fogadtatott el, de a' beiktatott § „a' törvényszéki jegyzőkönyvvitelre a' jegyző hivatal egyik tagja rendeltetik" megmaradt. A' 317ik §. a' jegyző e z e n szó „szabály" kihagyatásával elfogadhatónak vélvén, az elnökség nem vehetvén ki a' felkiáltásokbul a' többséget, kitüzte a'kérdést: „elfogadják é a' RR. a' p. módositást, vagy megtartják a' szerkezetet ; a' többség a' szerkezet mellett maradt. A' 320—321 § elfogadtatott. 322ik §nál maradt a' szerkezet. A' 324ik § minden belészólás nélkül szavaztak a' RR., 16 megye a'FőRR. módositását kivánta megtartani, a' többi a' szerkezet mellett maradt. A' 327ik §, minthogy e' szó „nagy" nem diplomaticus szó,ezen módositással „kis és közép városokban" elfogadtatott.A' 335—336. §. nem fogadtattak el.A'347ik § szerint „minden magány- folyamodás az elnöknek benyujtandó, mellyek ezen hivatalba áttétetvén, innen adatnak az előadó jegyzőknek ki;" ezt némellyek pártolták 's elegendő garantiát láttak, ha a' folyamodások ugy mint a' megyékben az elnöknek adatnak által,ennek különben is van külön jegyzőkönyve,hová a' benyujtott folyamodások iratnak, 's midőn átteszi a' jegyzői hivatalba, az átvevő mindenkor aláirja. De a' többség bizodalmatlanságból is indulva ki, e' terhet inkább mint jogot nem akará az elnökre ruházni, 's nem is felelhetne meg nagyobb városokban ezen kötelességnek ; mert ott néha a'jegyzőkönyvi szám 15 ezerre is rug évenkint'sigy neki a' folyamodások elfogadása végett mindig otthon kellene lenni, nehogy az ügyek hátramadást szenvedjenek; neki pedig igen sok dolga van : gyülésbe menni például, vagy pedig más hova hija kötelessége, melyeket szintugy teljesitenie kell. Minthogy most is szokásban van több városban a' folyamodásokat a' jegyzői hivatalnak adni be, jobb lesz ezen szokást minden városba behozni ; megtartották a' szerkezetet. A' 352dik § szavazás következtében elfogadtatott. A' 355. § ezen módositással „a' képviselők megválasztása után" elfogadtatott. A' 379dik § ezen módositással „a' jegyzőkönyveket a' tanács a' közgyülésre, ez pedig a' Helyt.-tanácsnak mutassa be" mint a' szerkezetben, megtartatott. A' többi §nál megmaradt a' szerkezet. A' városok országgyülési megállapitott szavazataránya, a' FőRR. módositása szerint, az orsz.gyülés elrendezéseig ideiglenesnek olly módon tekintendő 'stb. ; miután különben is mindentörvény ideiglenes,el nem fogadtatott.Itten többen a' városi követek közül városaik számára egy egész szavazatot kértek, nevezetesen K. város követe, ki bár ha nyelvünket nem jól tudja, még is azon szólalt fel, mit a' RR. igen nagy örömmel fogadtak, igy nyilatkozott: a' városi szavazatok felosztása tervében Károlyváros Szegnia várossal fél szavazatra össze van kapcsolva. De mivel Szegnia Károlyvárostól 17 mérföldnyire fekszik, küldöji határozott utasitásánál fogvást, hogy, illy nagy távolság miatt a' követválasztási nehézségeket elkerülhessék, de különben is Károlyvárosnak nemzeti kereskedésünk tekintetében jelentőségét figyelembe vevén. Károlyvárosnak, Szegnia városától elválasztva, külön egy szavazatot kért. Ez egy kis kitérésre adott alkalmat, mellynek következtében több szónok Szegnia városnak mostani politikai állását, annak a' határvonali katonaságtóli függését,a'tengerparti viszonyokat's Horvátország igényei feszegeték ; de azon észrevételre, hogy jelenleg nem e' kérdések tárgyaltatnak, hanem csak a' 16 és 32 szavazat közti különbség, 's hogy a' m. FőRR. nem azért küldötték viszsza a' városi munkálatot, hogy a' t. RR. azt felforgassák, miben már mindkét tábla megegyezett, t. i. e' két városnak szavazati öszszekapcsoltatásában:a'többségnem kivánta'szavazatok felosztásába ereszkedni, 's megtartotta a' szerkezetet, valamint a' többi szakaszt is végiglen.

Magyar tudós társaság. — A.— Az igazgatóság XIIdik gyülése két üléssel, m. évi sept. 28. és 29. tartatott,Pozsonyban. Ebből a' következők hozatnak köztudomásra: I. Olvastatott a' főhg nádor pártfogó k. levele a' két elnöknek 1843ra történt kir. megerősitéséről.— II. A' pénztárhivatal számadásai 1841ről az igazgatóság által bizottsági vég vizsgálat alá vétetvén 's iránt sem mi észrevétel elő nem fordulván, a' hivatal a' további felelősségtől felmentetett. — III. A'pénztárhivatal tudósitása szerint a) 1842ben a' főpénztár egész évi bevétele 33,094 ft. 39 kr. volt, kiadása 27,082 ft. 53 kr. Az igy keletkezett maradványnyal m. é sept. 24. a' főpénztár bevétele 13,918 ft 10 kr., kiadása10,880 ft. 40 kr. 's állapotja 3037 ft. 30 kr. volt; a' tetemes k a m a t-tartozék miatt a'szabályok által kivánt tőkésités nem folyhatott b) A' nyomtatási vagyis mellékpénztár bevétele 8,446 frt. $42^{6}/_{20}$ kr., kiadása 7357 ft. $33^{14}/_{20}$ kr. Az igy keletkezett maradványnyal szinte sept. 24d. bevétele 3322 frt. $25^{16}/_{20}$ kr., kiadása 3278 ft. $8^{15}/_{20}$ kr. készpénze 44 frt $17^{17}/_{20}$ kr. p.p. E' számadások vég átvizsgálására egy igazgatósági bizottság rendeltetett. — IV. Följelentették a' társaság pénzalapjának ujabb növekedései, melly szerint I. Csekonics János táblabiró ur 48 ftnyi holtigájánlatát 1000p.ftos alapitványnyá változtatta; 2. Benevics Pál döbröközi pleb. 100 p.ftot hagyott; 3. Pák Dénes 50 példányt adott „Vadászattudomány" czimü munkájából (ára egynek 2 ft), Fekete szinte 50 péld. Gyorsszámitójából,ára 30 kr.; Végh István hagyott 50 péld. „Jegyzemények sz. Máté evangeliomára" czimü munkájából, ára 2 ft., Bauer Márkü Hermán 48 péld. küldött „Ünnepélyes beszédéből", ára 3 kr. — V. A' nyomtatási pénztár nem kedvező állása miatt, nehogy számos rég elfogadott kézirat még tovább heverjen, az igazgatóság, az elnökség utján, Eggenberger József és fia acad. könyv-

árusokkal, azok egy részének kiadása iránt szerződött. — VI. Hasonló okból a' már sajtó alatt voltakon kivül semmiféle uj nyomtatás nem rendeltethetett el; valamint — VII. a' régi magyar nyelvemlékek másoltatása is azokra szoríttatott, mellyek azonnali leiratását netán az alkalom tünékenysége kivánná. — Igy kelle VIII. a' ‚Közhasznu tudományos kézikönyvek' ügyének is elhalasztatni — IX. A' szinházi ügyre nézve, miután egy évi tapasztalás bizonyította, hogy a' társaság kilencz éven át nyujtott segedelme azt azon pontra vitte, mellyen már saját erejével is díszelhetik, a' mult évben felfüggesztve volt játékszini választmány, a' mennyiben munkálkodása pénzsegedelmet igényelt, teljesen meg lön szüntetve. — X. Az elnök és másodelnök a' rendszabások kivánatához képest helyeikről lelépvén, közakarattal megmarasztattak méltóságukban, 's a' kir. megerősítés kieszközlésére ő fensége a' pártfogó kéretett. — XI. Az elnökség a' nagy gyüléssel járó rendszeres költségek utalványozhatására felhatalmaztatott. — Végre XII. jelentés készült a' társaság munkálatairól 's pénztára mibenlétéről, 1840—1843. az országgyülés elibe terjesztés végett. — Az elnök rendeléséből, Pesten, május 1. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

B. — A' XIVd. nagy gyülés oct. 2kától 7kéig hét ülésben, végezte szokott esztendei foglalatosságait, u.m. könyvkiadások és nyelvmunkálatokróli gondoskodását, jutalmak elitélését, ujak kitüzését, 's uj tagok választását. A' közülésben előterjesztett 's több hazai lapban megjelent titoknoki jelentésből tudva levőkön kivül még a' következők tétetnek közzé: I. A' nyelvtudományi osztálynak a' „Helyesirás és szóragasztás főbb szabályai" nyomán egy kimeritőbb nyelvtan kidolgozása hagyatott meg. — II. A' kis gyülések egy terjedelmesebb kézi szótár tervének elkészitésére bizattak meg. — III. Károly főhg Strategiája második kötetének Kiss Károly rt. által — és Chelius Sebészsége negyedik kötetének Bugát Pál rt. ügyelése alatt készült forditásai nyomatás végett az igazgatósághoz felterjesztetni ajánltattak. — IV. A' Corpus Juris további forditása, név szerint a' királyok végzeményeié, elrendeltetett. — V. A' tag-ajánlási ivek felolvastatása után a' társaság választásokhoz fogván, 1. levelező tagokká lettek: gr. Dessewffy Emil, Gorove István, báró Kemény Zsigmond, Kuthy Lajos, Reguly Antal, Török József orvos dr. és Vachott Sándor; 2. tiszteletiekké: b. Jósika Miklós, Kubinyi Ágoston és Lonovics József; végre Vállas Antal mathematikai-osztályi vidéki rendes tag az üresen volt helybeli rendestagi helyre tétetett által. — VI. Az 1844re kiirt dramai jutalomra beérkezendő munkák megvizsgálására bizottság választatott, Fáy András rt. elnöklete alatt Bajza József, Czuczor Gergely, Schedel Ferencz és Vörösmarty Mihály r. tagokból álló. — VII. A' könyvtárnak, a' gyülés folyamatja alatt történt gyarapitásai közül, a' porosz, portugál és skót academiák 's tudós társaság, valamint Fraehn, Köppen Krug és Schmidt orosz cs. academicusok küldeményeik különös kedvességgel fogadtattak. Kelt Pesten, a' kis gyülésben, majus 6. 1844. Dr. Schedel F. titoknok.

„Hogy mindenben, mi a' haza, 's emberiség, a' tudományok és szép müvészetek előmozditására vezet, előmenni sietünk, tanusitják ezt legiknább azon több rendbeli hasznos intézetek 's egyletek, mellyek rövid idő óta hazánkban létesültek, illyen a' magyar orvosok és természetvizsgálók nagygyülése is. Ezen összejövetelek czélját nem fölösleges annyiszor, a' mennyiszer alkalom nyilik, érinteni, annyival inkább, mivel hazánkban sok olly előitélettel bir, hogyha anyagi hasznot azonnal nem látnak, ellenséges indulattal, gyakran megvetéssel viseltetnek efféle tudományos vállalatok iránt, mi sokban részvétlenséget is gerjeszt. Szabadjon tehát nekem, kivált midőn a' kolosvári nagygyülés határnapja közelget, most midőn a' két testvérhazának szorosabb tudományos érintkezése 's régi barátságos viszonyainak öregbitése szándékoltatik, néhány szóval az efféle összejövetelek eredeti czéljára a' közönséget figyelmessé tenni; melly nem egyéb mint az eszmék kicserélése, személyes ismérkedés 's a' tudományok gyakorlati részének közéletbei hozása; czélja továbbá ezen összejöveteleknek kisérleteket tenni, a' sikerülteket közéletben létrehozni, 's a' sok ezernyi szükséggel és szenvedésekkel küzdő emberiségen segiteni. Erre tudomány, de e' mellett főkép tapasztalás szükséges, azt tartván, hogy embertársink iránt igazán jótékonyak csak a' tapasztalás tére bővitésén lehetünk. Igen is nemcsak egyesekre, de az egész hazára is közvetett haszon háramlik illyetén gyülések eredvényiből. A' külföld ismeretlen földnek tartja e' hazát, de kérdem egész őszinteséggel: ismerjük é mi magunk természettudományi tekintetben hazánkat? 's kérdem: vagyon é a' magyar orvosnak olly állása hazánkban, millyet hivatásánál fogva érdemelne? pirulva ‚nemmel' vagyunk felelni kénytelenek. Illy összejövetelek egyes munkákat hoznak létre, egyesekből idővel könnyü lesz egy egészet alkotni 's bizonynyal ideje már, hogy hazánknak eredeti kutfőkből meritett természettani leirása létre jöjön, 's vajjon lehetnek é eredetibb adatink, mint a' mellyeket saját fáradságunk 's tapasztalásunk után szereztünk? Hazánk természettani kincseit statusgazdasági, müipari tekinteteknél fogva kikutatni, azokat ösmerni, a' közéletben használni, azoknak hirt, nevet szerezni, mulhatlanul szükséges. Számtalan ásvány-és gyógyvizeink vannak, de mivel hirre nem kaptak, mind a' mellett hogy szintolly jótékonyak az egészségre 's nyavalyák elháritásira, mint a' külföldiek, inkább a' külföldi fürdőket látogatják hazánkfiai, 's külföldi ásványvizeket hozatnak be, mellyekért százezrek vándorolnak ki e' pénzetlen hazából, már csak egy müegyetemi intézet felállitása, mi egyik feladata a' jelen országgyülésnek, mennyire teszi szükségessé, hogy előre gondoskodjunk 's annak számára kivántató müipari 's természettani czikkeket gyüjtsünk. Nem hazafiui kötelességünk é, nemzeti muzeumunkat, mellynek nagyszerü épületét az ország rendei ritka bőkezüségének és szeretve tisztelt Nádorunk fáradhatlan gondoskodásának köszönhetjük, pártolni? Azt tartom nem czélunk, hogy annak pompás teremei és csarnokai üresen álljanak, mi szégyenére válnék az egész nemzetnek, ha megtagadná ezentuli részvétét, 's a' nemzet szükkeblüsége miatt, mit távolról sem tehetni fel, a' nagy 's a' nemzet méltóságához illő munka tökéletesen benem fejeztetnék. Széchenyi Ferencz vetvén meg a' gyüjtemények alapját, azokat böviteni teljes szándékunk, böviteni azért, hogy nemcsak a' szemnek szolgáljanak gyönyörül, hanem hogy azoknak tudományos, müipari, statusgazdasági tekintetben használnát is vegyék egyesek, hasznát az egész haza; de azért is, hogy a' müvelt külföld lássa, miszerint mi tudományos tekintetben nem akarunk elmaradni, lássa hogy ösmerjük hazánkat, 's hogy azt, mivel a' természet bőkezüleg megajándékozott, mind szellemi, mind anyagi tekintetben használni is tudjuk; ezeknél fogva fel sem is tehetni, hogy az ország rendei, kik a' haza, anyagi és szellemi tekintetbeni haladását hazafiui buzgalommal 's bőkezüséggel, még a' jelen országgyülés alatt előmozditani kivánván, a' nemzeti Museum tökéletes elkészülésére, 's kivált annak, a' gyüjtemények felállitása végett mulhatlanul szükséges butorokkali ellátására, gondosságukat ki ne terjeszszék. A' gyüjteményekben már is nagy kincs fekszik, akkor fogjuk ezt tapasztalni, ha azok annak módja szerint felállittatnak. Testvér hazánk, Erdélyország sem akarván elmaradni, szinte nemzeti Museumot alapitott, ezt is czélunk, már csak valódi testvéri szeretetből is előmozditani 's örömmel ragadtuk meg az alkalmat, midőn mult évben Temesvárott tartatott összejövetelünk alkalmával tanácskozásunk utólsó napján szó emelkedett szeretett testvérhazánk részéről, örömrivalások között fogadtuk. Gyulai Lajos, és Kemény József grófok, 's több a' temesvári gyülésen jelen volt erdélyországi barátink szives meghivását, mellynek engedve, nemcsak tudományos, hanem testvéri barátságos viszonyaink szorosb megállapitása tekintetéből, a' magyar orvosok és természetvizsgálók ez évi ötödik nagygyülése helyéül, egyhangulag Erdély fővárosát Kolozsvárt tüzvén-ki, elnöknek gróf Teleki József erdélyi kormányzó ő nagyméltóságát, titoknoknak pedig Brassai Sámuel és Szőts urakat választottuk. A' nagygyülés határnapjaul folyó évi september hó eleje jelöltetett ki, ugy hogy beirásul augustus 30, 31dik és september 1ső napja, első közülésül pedig september 2ik napja szolgáljon.

Meghijuk tehát ezennel a' két testvérhaza orvosait, természetvizsgálóit, a' tudományok és szépmüvészetek kedvelőit, pártfogóit, hogy a' kitüzött időben és helyen, mentül számosabban megjelenni, közczélra munkálni, a' mennyiben pedig személyes jelenlétökkel nem diszesithetnék gyülekezetünket, tudományos tapasztalatikat irásba foglalva, a' fennevezett titoknokoknak megküldeni, ugy szinte természettudományi tárgyakat az erdélyi Museum számára gyüjteni sziveskedjenek. Ezentuli intézkedésink hirlapok utján tudtára fognak adatni a' magyar közönségnek. — Kelt Pozsonyban, aprilis 30dik napján 1844ik évben. Kubinyi Ferencz a' magyar orvosok és természetvizsgálók alelnöke.

Zalamegyei közgyülés. Martius 27ki közgyülésünk alkalmával országos tárgyaink halmazától egy kissé menekülve, april 15kén tartatott évnegyedes gyülekezetünkben belügyeinkre forditók figyelmünket. Elnök alispánunk szivrehatólag ábrázolván a' majd naponkint ismételt gyujtogatásokat, a' megye Rdeit részint czélszerü intézkedésekre, részint a' már fönállók kellő alkalmazásira buzditotta. — Fölszólamlott erre S. F. szolgabiránk, kinek vidékében az irtóztató elem legtöbbet pusztitott, hogy a' tetemesen gyanusitott gonosztevőt járásbeli főszolgabiró Cs. E. ur által elfoglalt megyei őrcsapat hiányában nem üldöztetheti; erre kitörtek a' régen hamvaikban lappangó 's mindekkorig elfojtott, közjóért buzgó indulatok; H. Gy. lelkes szónokunk emelt szót legelőször, emlékezetvén elnök alispán urat azon hivatalos jelentésre, mellynél fogva Cs. E. fősz.biránk egyenesen kinyilatkoztatá, hogy eltelvén a' tisztujitó szék törvényes ideje, ezentul hivatalos foglalatosságit nem fogja teljesiteni. Igy állván a' dologmond szóló, Cs. E., ki azonban jelen sem volt, tettleg megszünt sz.biró lenni, föl kell őtet tehát szólitani: nyilatkozzék határzottabban, hogy a' megyei beligazgatás hátramaradást ne szenvedjen; ennek folytában J. K. szolgabiránk nevében, ki szinte nem volt jelen, de a' tanácskozások folytában közvetlen is érintetett, valamint később csakugyan megérkezett Cs. E. fősz.biró által személyesen beadott irásbeli leköszönések fölolvastatván, jegyzőkönyvileg azonnal elfogadtattak; egyedül Deákunk jegyezvén meg, hogy illy eseményeknek magunk vagyunk leginkább okai, régen elmult ugymond a' tisztujitás határnapja, 's mi az illy törvénytelenséget közönyösen veszszük, 's igy ezentul egy tisztviselőt sem lehetne törvényesen kötelezni hivatala további folytatására; melly nyiltszivü fölszólalásnak az lett foganatja, hogy a' megürült szolgabirák járásai időközbenis czélszerün fölosztatván, mivel egyik fősz.biránk meghalálozott, legujabban pedig kettő hivataláról leköszönt, fökormányzónk gyorsposta utján megkéretni határoztatott a' tisztujitás minélelőbb megtartására. Több rendbeli törvényhatósági levél közt Biharmegyének is érkezett egy fölszólító hivatalos átirása (igy tehát az ellenkezőt sürgető 30 ezer debreczeni lakosok száma elidáltatott) a' zsidóknak kir. városokban leendő polgárositási ügye iránt; azonban jóllehet, általjában szólva mi zalamegyeiek a' szó szoros értelmében haladás emberei vagyunk, 's anyautasitásunk minden soraiban kiterjesztett karokkal öleljük az egész emberiséget, mindazáltal, legalább ezuttal, zsidók iránti rokonszenvünk épen meghidegült, mert a' fölszólitás anyautasitásunkra történt egyszerü hivatkozással igenisközönyösen vétetett, sőt helylyel közzel némelly idegenkedő hangok is hallattak. Jövő rendszeres közgyülésünk aug. 12én, törvényszékink pedig sept. 2án veendik kezdetöket.

Amerika.

(Texas összecsatoltatása iránti alkudozásokat megkezdik.) New- yorki lapok szerint a' Texas iránti kérdés mind inkább komolyul. Washingtonban megjelenő „the Madisonian" czimü hivatalos lap tartózkodás nélkül kimondja, hogy Texasnak az egyesült statusokhoz forrasztása, Tyler legnagyobb politikai müteleül tekintendő, 's ujra elnökszékre választatását egyedül az ott közelebb bekövetkező eredvény fogja elhatározni. A' newyorki Herald következőn értesit: a'kevés nappal ez előtt Washingtonba megérkezett texasi rendkivüli követ Henderson ur 's a' szintoda mindennap várt uj külügy-minister Calhouns ur közt, valahára csakugyan megkezdetik azegygyé olvasztás iránt inagyon fontos alkudozás; hasonlag ezzel egy időben kerül tárgyalás alá az Oregon határszéli kérdés azangolokkal is. Ezen kétrendü alkudozások eredvénye az egyesült statusok jövendőjére még most ki nem számitható befolyással leend. Az éjszakamerikai statusok elnöksége, már bizony, különös alternativában lehet, mert már is hatalmas ellenzék keletkezett az éjszáki statusokban Webster vezérlete alatt, ki, Texasnak ide kapcsoltatási esetére — lázadással, unio-felbontással fenyegetőzik, 's ha roszul ütendene ki a' bekeblezési terv, Henderson tábornok azonnal közvetlenül Londonba fog utazni, ott a' kormánynyal a' szövetségi pontok iránt alkuba bocsátkozandó.

(Haiti és Cuba szigetein négerlázadás nyomatott el.) Nevyorki levelek szerint Haiti és Cuba szigetein egy közelebb kiütött lázadás sok vérontás után vala csak elfojtható. Itt a' sziget spanyol lakosai támadtak fel az uj kormány ellen, 's állitólag mintegy 30 ezer ember álla készen Penot néger tábornok vezérlete alatt. Amott t. i. Cubában egy eleinte alig hitt de messze elágazó rabszolga zendülés leende szemlélhető, de szándékjokat egy Havannából érkezett ezred meghiusitá, mert a' lázongók lapályokról az erdőkbe üzettek, mintegy 3 ezer szerecsen esvén fogságba. Az elfogott vezérek fölött rögtön törvény tartatott's közülök naponkint nagy számmal lövettek agyon.

Spanyolország.

(Udvari hirek. Madoz pöre.) Munoz még folyvást Párisban tartózkodik, mondják, azért nincs kedve még Madridba utazni, mivel attól fél, hogy Krisztina ügye nem áll ott még elég szilárd lábon, 's hogy ennek következtében könnyen ismét utazásra fog szorulhatni. — April 20dikán Krisztina királyné, sétakocsizás közben szentségvivő pappal találkozván, hintajából kiszállott, 's egészen az oltárig gyalog kisérte a' papot, ki ott azonnal engedelmet kért tőle, rövid szónoklatot intézhetni az összesereglett néphez, mit megnyervén, rendkivüli

lelkesüléssel magasztalá Krisztina azon példátlan tettét, melly szerint magát az isten előtt megalázta, 's ebből azt jóslá, hogy ismét földerülend Spanyolországban azon boldog idő, mellyben a' vallás mindenek fölött uralkodólag fog állani. A' nép zajos éljenzéssel kisérte ki az özvegy királynét a' sz.egyházból. — Maj. 8kán az egész udvar, a' miniszterekkel együtt, a' guipuzcoai fürdőbe fog utazni, mit az orvosak sürgetőn ajánlottak a' királynénak. A' főnemesség is a' baszk tartományokban fogja töltenia' meleg évszakot, 's igy az élet igen zajos és mulatságos fog ott lenni. — Madoz követ ügyvéde igen alapos okokkal mutatá meg, hogy ennek ügyét egyáltalában nem vihetni haditörvényszék elibe, mert midőn Madozt, az alicantei zendülés következtében elfogaták, akkor még nem volt a' katonai biztosság összeállitva 's ellene is csakugyan polg. itélőszék kezdé meg a' törvényes eljárást. A' koronaügyvéd ellenben azzal támogatja a' katonai törvényszéket, miszerint ez elibe azért állittatott Madoz, mivel utóbb katonai összeesküvésben is részesült. A' végeredményt még nem tudhatni. — Iglesue'a közelében, Aragoniában, mintegy 20 főnyi guerilla csoport a'katonasággal megütközött; mindkét részen több ember esett el 's a' guerillerók engedni kényszerültek a' tulnyomó hatalomnak.

Anglia.

(A' királyné születésnapja. Brougham jellemzése.) Viktória királyné 1819diki majus 24kén született ugyan, de születésnapi ünnepélyét rendesen egy hónappal előbb szokták megülleni 's igy történt ez most is april 25kén. A' harangok zúgtak, valamennyi hajó lobogókkal és szellegekkel vala boritva, 's a' katonaság fölött Leopold király, Albert hg és Wellington tábornagyok szemlét tartottak. Este Kemble, a' hires szinész hires fia, Cymbelinet olvasá föl a' királyné előtt Shakspearetől, melly mulatságban mindazáltal az udvarhölgyek nem igen gyönyörködtek. — Brougham Franciaországból visszaérkezett, hol LajosFülöp által igen nagy nyájassággal fogadtatott, mi az angol lapoknak ismét uj anyagot nyujt keserü kifakadásokra a' ns lord ellen. Egy többiközt azt jegyzi meg, mikép Brougham nehezen fogja a' főbirói hivatalt elnyerni, mert eddig gyüjtött bizonyitványai nem igen kedvezőleg hangzanak. Igy például Melbourne, az érintett lap szerint, illy bizonyitványt adott neki:„Brougham Henrik, véleményem szerint e' hivatalra igen alkalmas férfi, mert minden ügynek mindig mindkét oldalát veszi szemügyre, 's arra hajlik, honnan „legfontosb okokat kap.“ Igen azon férfi, kinek ékesszólását hajdan Canning rettegé, most két szinü banya, ki csak üres csevegéssel fogyasztja az időt, 's 66 évei daczára is folyvást hölgyeknek udvarolgat, hogy annál nevetségesbbé váljék. —

Franeziaország.

(Don Carlos a' spanyol trónrul csakugyan lemondott.) Többször keringett már hire, 's most majd valamennyi franczia lap bizonyosnak állitja, miszerint don Carlos a' spanyol trónrul valóban lemondott, 's eddigi jogait fiára, az asturiai hgre ruházta, ki Krisztinával alkudozásba készül bocsátkozni, Izabella királyné kezének megnyerése végett. E' házasság hihetőleg legszerencsésb sikerrel fogná az eddigi vérengzéseket befejezni, 's az europai hatalmak nagyobb része igen örömest látná e' lépést; Franeziaország azonban egyáltalában nem akar beléegyezni, 's igy alkalmasint nem egy hamar fog még ez ügy végkép eldöntetni. — Manzini és párthivei mégis annyi pénzt szerzettek már össze, hogy néhány fegyveres hajót fognaklegközelebb Olaszország felé megindithatni. —

Svédország.

(Pár szó az özvegy királyné utazási tervéről; Leuchtenberg hg; elegy.) Dagligt - Allemanda lap rebesgeti, mintha az özvegy királyné még e' nyáron külföldre utazni szándékoznék 's noha e' kósza hirt a' svéd közönség csak levegőbül kapottnak kereszteli, valóbbszinü mégis, hogy az nem minden alap nélküli, 's hogy a' királyné darab időre Florenczbe testvéréhez született Bonaparte asszonyhoz menend látogatóba. Stockholmi levelek szerint, az elhunyt király magányvagyonáról akként rendelkezett, hogy abból 4 millió illesse az özvegy királynét, öt gyermekei közől mindegyik egy egy millióban részesüljön, gróf Brahe nyerje Sparkult jószágát és adalékul fél milliót, különféle udvari egyedek közt szétosztandó leszen 200 ezer tallér 's a' kir. vegye osztályrészül a' maradványt, melly szinte mintegy 4millióra megy, mind r.tallérban. Ha tehát ezen előadás áll, ugy az elhunyt király összes vagyonát mintegy 14 millióra tehetni. Ő föns. a' leuchtenbergi hg. (Oszkár kir. sógora) öt napi gyors utazás után Sz. Pétervárról közelebb Stockholmba érkezett. A' még jéggel fedett aleuti tengeren szánon csupán egy segéd és szolgálattevő tiszt kiséretében öt óra alatt juta keresztül, mondják hogy rövid itt mulatás után Berlinbe szándékozik. Egy németalföldi Mastricht nevü városban minap egy mérnök öt évi fogságra itéltetett egyedül azért, mivel a' vendéglőben azon talányt tette megoldatásul: hogy ugyan mi különbség van a'kormány és szabó közt? 's megfejtésül hozzáveté: hogy ez az embereket öltözteti, amaz pedig vetkezteti.

Görögország.

(Maurokordatos egy ujabb ministertanács alakitásával foglalkozik.) April 10keig terjedő athenei tudósitások szerint az uj ministertanács, minden oldalu erőködések daczára sem állittathatott összse mindeddig 's Lyon E. ur Maurokordatossali számos tanácskozásinak eddigi eredvénye azlön hogy a'ministerség-rendezést ez ismét magára vállalta. Meglátjuk, vajjon embere lesz-é azon feladatnak, mit egy izben még Kolettissel vállvetve sem létesithete. Mi az alkotványra teendő esküt illeti, feltünő, hogy azt még eddig a'királyon kivül senkisem tette le. A' Piräusban horgonyzó idegen hadihajók többnyire már mind eltakarodtak, mi azt jelenti, hogy a' veszélyesnekhitt politikai változáson Görögország nagyrészben tulesett. —

ÉRTESÍTŐ.

A' szegedi orosz gőzfürdő.

Felesleg volna bizonyosan mind azon kitünő sükert 's eredvényt, mellyeket az itteni kezdetetől óta működő gőzfürdő előidézett, dicséretekkel halmozni, én csak az 1843diki nov. havától mostanáig használt fürdők feltünő számát, melly mintegy 8 ezerre megy, 's melly az év kellemetlenebb időszakában többnyire szegediek által használtatott, veszem fel, melly idő alatt következő számos kóreset fordult elő, nevezetesen: göthösek, rheumában, hurutban, bujakóros bőrkütegekben sinylők, sönnyedékesek, aranyeresek sőt olly inlázak is, mellyek mellett orvos és beteg egyaránt veszték türelmöket, 's mihelyt a' gőzfürdő orvosi szabály szerint használtatott, rövid időn a' bajon gyökeresen volt segitve. Ezektől lelkesitve hiszem én, hogy a' szenvedő emberiségnek nem minden jelentőség nélküli hasznot teszek akkor, midőn azt ezen orvosi ügyelet alatt álló 's belső butorzatánál fogva is minden szükségnek tökéletesen megfelelő jóltevő intézetre figyelmeztetem. 'S miután a' most reánk következő kedvezőbb évszakon, az eddig rosz utak miatt akadályozott közlekedés ismét helyre áll, csekély költséggel, kivált a' fennevezett nyavalyákból, magát mindenki gyökeresen kigyógyithatja. Szegeden 1844diki apr. 8dikán

Dr. H. 1—2

Hirdetvény.

A' nmgu magyar kir. udv. Kincstárnak 1844dik évben april 17kén 13138d. szám alatti kegyes rendelvénye következtében a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságnál megürült urbéri és erdőszeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kivül, évenkinti 72 mázsa széna, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl tüzifa és 40 frt rétdij van összekapcsolva, a' csődület határnapja ezennel f. 1844. évi majus 15d. napjáig tüzetik ki.

Azon egyedeknek, kik az érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességökben álland a' rendesen végzett bölcselkedési és mérnöki tudományos pályáról, és efféle oklevélről, nemkülönben az urbéri méréseknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a' magyar, német deák és valamelly tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyitványokat előmutatni (azon észrevétellel: hogy olly egyedekre, kik egyszersmind az erdőszeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyitani képesek, különös figyelem fog fordittatni) 's ezen czélra a' szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságnak a'fenidézett határnapig okvetetlenül benyujtani, minthogy a' később érkezendő, vagy a' megkivántató csatolványok nélkül benyujtandó folyamodások, tekintetbe nem vétethetnének. — Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, april 18dikán 1844dik évben. 1—3

Haszonbérbe adandó vas- és papirgyár, malmok és korcsmák.

T. ns Sárosmegyében Bártfához 1¼ órányira eső's mlg. gr. Forgács István ur ő nsága hertneki uradalmához tartozó mariavölgyi vasgyár, 1 olvasztókemenczéből és 4 hámorból álló, a' hozzátartozó épületekkel, mintegy 30 holdnyi szántóföldekkel 's kertekkel, vasbányákkal 's évenkinti 2500 köb öl fával, f. év jul. 1ső napján a' nevezett gyárban tartandó árverésen jövő 1845d. évi jan. 1ső napjától kezdve 6 vagy több évre haszonbérbe adatik. A' többi feltétel v. Kassán a' mlgos tulajdonos grófnál, vagy alulirtnál Csákányban Kassa mellett bővebben megtudható.

Tovább a' nevezett uradalombeli Lukó helységben egy jól rendezett papirgyár, nemkülönben a' kisebb királyi haszonvételek u. m. korcsmák és malmok, Lukó, Livó, Kruzslyó, Boglyárka, Krive és Krizse helységekben ugyanazon alkalommal tartandó árverésen szinte 1845 évi jan. 1jétől kezdve 6 egymásután köv. évre haszonbérbe fognak bocsáttatni — Csákányban mart. 31kén 1814. Jánik Ferencz m. k. uradalmi felügyelő. 3—3

Hirdetvény.

A' nm. m.k. kincstár rendelése következtében f. évi majus 10 29kén Sziget koronai mezővárosban t. Mármarosmegyében helyzett kir. kamrai igazgatóságnál, a' rónaszéki só és vizaknákból lovak általi só és vizkihuzó (gépintézet) 1844dik év nov. 1ső napjától 6 egymásután folyó évre árverés utján haszonbérbe fog adatni, ugy hogy az illető haszonbérlő köteles legyen e' végre 32 hámos és 2 tartaléklovat 's igy összesen 34 lovat az árverésnél megállapitandó bérért tartani. Általadatnak a' haszonbérlőnek ezen intézethez tartozó egy nagy lóistálló, széna- és zabtartó pajtával, az ő és kocsisai számára egy kőbül épült alkalmatos lakház istállóval, szekér- és faszinnel 's egy konyhakert körülpalánkolt nagy udvarral, a' lovak legelésére pedig egy 6000□ ölbül álló rét, ezenkivül a' haszonbérlő és kocsisai számára évenkint 20 cubik öl kemény tüzifa, és maga házi népe és 16 gépes kocsis szükségeikre fejenként 15 font a'gépelyes lovakra és két fejős marhára pedig évenkint egy darabra 6 font só ingyen fog adatni.

Nemkülönben a' haszonbérlőnek általadatnak a' szomszéd tek. rónai határban Hera és Opisina nevezetü mintegy 124 urb. szekér szénát termő uradalmi kaszálók évenkinti 80 p. frtban álló bérért. nemkülönben a' szükséges irtásokra és a' szénatakarásra évenkint 800 jobbágynap 10kr. p. p. megváltás mellett. A' kikiáltási ár egy lótul 126 p. forintban határoztatik meg.

A' bérleni kivánók tehát vagyonjaik jó állapotjárul szóló bizonyitvány mellett, 10 pc. azaz 430 ft. p. p. bánatpénzzel ellátva, a' fen kijelelt napon és helyen tartandó árverésre (mellyből mindazáltal a' zsidók kizára'nak) azon megjegyzéssel hivatnak meg: hogy irásbeli ajánlatok is elfogadtalnak, ha azok az árverésre kitüzött nap előtti estéig a'kir. kincstári igazgatóság elnökségénél Szigeten benyujtatnak és a'fenérintett bánatpénzzel vagy valamellyik mármarosi kir. sótisztségnek a' bánatpénz lefizetéséről szóló bizonyitványával ellátva lesznek, mindazáltal megkivántatik még ezenkivül, hogy az érintett irásbeli ajánlat azon nyilatkozást is foglalja magában, hogy a' bérleni szándékozó az árcsökkentési feltételeknek (mellyek a' mármarosi kir. kincstár-igazgatóságnál, ugy szinte a' rónaszéki kir. sótisztségnél megláthatók) minden kifogás nélkül ugy veti magát alája, mintha a' szerződés a' maga aláirásával volna megerősitve. 2—3

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. udv. kamra rendeletéből küzhirré tétetik, miszerint a' rosenbergi ser- és pálinkaház, hozzátartozó ½ hold kerttel 's 12½ hold kaszálóval f. é. nov. 1jétül kezdve hat egymésután következő esztendőre, 's igy october végeig 1850 nemkülönben a'lykavai kamrai erdőkben találtató bükfatapló szedhetése, szinte f. é. nov. hó 1től szamitva, három következő évre 's igy 1847. év october hó u'óljaig az ezen czélra f. évi május hó 13kán a'rosenbergi uradalmi kastélyban, reggeli 9 órakor tartangó nyilványos árverés utján bérbe fog adatni.

Bérleni szándékozók a' szükséges bánatpénzzel 's a' mostani bérsomma meny, nyiségéhez hasonló biztositékkal ellátva a' fenkitett napra hivatalosak.

Egyébiránt a' bérleti föltételek a' hrádeki kamrai praefectus irodájában nemkülönben a' rosenbergi kamrai uradalmi tisztségnél eleve megtekinthetők. Az árverésben zsidók is részt vehetnek. 3—3

Gr. Széchenyi István

„Magyarország kiváltságos lakosihoz“ czimü közleményében előforduló sajtóhibák:

a' folyó évi Társalkodó **36***dik számában előforduló sajtóhibák:*

lap hasáb	*sor*	*helyett:*		*olvasd:*
143	1	55	ismer	ismert
—	2	53	lehetünk	leheténk
145	1	28	hiedelmen	hiedelmem
—	2	10	kogy	hogy
149	1	50	ka	ha
—	—	56	ha az	ha ő az
150	—	42	mozgásbn	mozgásba
—	2	3	benne	lenne
151	1	12	okvet'en	okvetlen

Dunavízállás: Budán május 6dikán 11′ 3″ 3‴ a' 0 fölött.

Legközelebb számunk félives Társalkodó helyett másfélivet adván, mind ezen mind egy más elháríthatlan körülmény miatt ez uttal Társalkodóval nem szolgálhatunk.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap majus 12kén

JELENKOR.

1844. 38dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (kinevezések; Baranyamegyei követválasztás; vélemény az adó és két garas tárgyában; Orsz.gyülési közlemény: 192 's 193d. ker. ülésben a' k. városok rendezéséről szóló jegyzőkönyv vizsgálásn 's hitelesitése; 140 's 141d. orsz. ülés a' k. városok rendezésében történt észrevételek tárgyalásával foglalkozik; Statistikai adalék az april 24d. ker. üléshez; igen érdekes adatok a' jégkármentes ügyében; budapesti napló: Igaregyleti lakoma, fővárosi hirek, játékszini krónika 'stb; Iparegyesület: Physikai szertár gyarapitása; Adakozások az énekiskolára; Komárommegyei tisztválasztás részletes leirása; Ungmegyei közgyülés eredvénye.)

Amerika (A' texasi respublikára több apró status áhitozik.)

Spanyolország (Galicziában földrengés; uj elfogatások.)

Anglia (Ellenborough Indiabol viszszahivatott; a' zsidók országa ismét helyreállittatik.)

Törökország (Riza pasa ujabb tette.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. k. fels. a' nagyváradi diák szertartásu székes káptalan nagy prépostját, Hohenlohe Sándor herczeget, és Delinger József olvasó kanonokot püspöki czimmel felruházni; a' veszprémi székes káptalannál megürült kanonokságokkal Szabó László püspöki lyceumnáli tanitót és Hosszu Mártont kaposvári plebánost, a' szepesi székes káptalannál megürült tiszteletbeli kanonokságokkal Zahora János rosenbergi és Moys József liszkafalvai plébánosokat megajándékozni; továbbá a' pozsonyi káptalan éneklőjévé Hollósy Ignáczot, kanonokká pedig Liptay Antal és Dobos György plébánosokat kinevezni; Sax Ignácz m. k. udv. kamrai fogalmazót, ugyanott titoknokságra emelni; Berkich Mihály őrnagyot nemes levéllel diszesiteni kegyeskedett.

Baranyában Gaal Ferdinand alispánná választatása 's igy követségéről lemondása következtében Scitovszky Márton főbiró választatott e' megye képviselőjének.

Vélemény az adó és két garas tárgyában.

Ez érdekes fontos munkájában a' nemzet aligha nem legnagyobb részétől tisztelt grófnak, mellyet nem annyira az ujságból mint a' könyvben kijött egészből nézhetni jól által, igen sok van ugyan, mi iránt én máskép vélekedem; magát a' benne foglalt tárgyat azonban lényegére nézve ollyannak tartom én 's nagyon sok hozzám hasonló, mellynek életbe léptetésétől, még pedig hová hamarábbitól függ jelen helyzetünkben, mellybe 1825től fogva reformatoraink sodortak, az uzsorások körmeiből szabadulásunk, ismét talpra állhatásunk 's akkor azután szellemi és anyagi haladhatásunk. — Mostani kicsigázott állapotunkba haladásra készteni minket, nekem ugy tetszik ép ollyan, mint a' kocsis béres erőködése, szitkozódása hámból járomból kidült lova vagy ökre felett, mellyek csak talpra állni is alig képesek. Ezeket az okos előbb kipihenteti, jól tartja 's ugy indulhatnak tovább terhökkel.

A' haladáshoz áldozat kell. Köztünk a' legjobb résznek csak annyija van, a' miből kamatit kifizetheti, és kényelem nélkül ugyan de eltengődhetünk, áldozatra való erőnk nem maradván. Azon keveseket, kik szerencsések okos nagy apától, v. apától származni, 's magok is okosak, minő a' mi nemes lelkü grófunk, én csak kivételeknek nézem az általányosan eladósodott nemzet közepett. Magnás, nemes, polgár, nem nemes, még a' cseléd is, a' fekete bankók világában, mellyeket marokkal hánytak, olly élvezetekhez szoktatták magokat, mellyekről eleink nem is eszméltek, mi pedig, megszünvén a' tenger pénz, lemondani lelki erővel nem birtunk, nem birunk, 's igy napról napra adósodtunk, mig mostani egész eladósodásunk bekövetkezett, melly bennünket elvégre az uzsorások körmei közzé juttatott. Ez hát a' feladat, innen szabadulni, azután erősödni 's majd mikor erőre kaptunk, akkor haladni. Nagy különbséget látok én azon nagy uraink között, kik már 90ben nem adós vagy a' mellett is nagy urak voltak, 's maig is illyenek maradtak, sőt nőttek, és azok között, kik közülök eladósodtak, vagy csak azóta lettek gazdagokká. Az előbbiek, kik közül való a' nemes gróf is bebizonyitott lelki érejöknél fogva legkitünőbb nemeseink, az adósak szánni nem korbácsolni valók, az azóta gazdagodottak, csak ritka szerencsés iparüzőket kivéve, az uzsorások közül valók legtöbbnyire. Ez okbul ez utólsók nem is szenvednének nagy méltatlanságot, ha a' devalvatiót utánozva, egy általányos quitt ugy is rég amortisált capitálisaikat megszüntetné, mi az eladósodott nemzetet legkönnyebben juttatná uj lélekzet- vételhez mostani fuldoklásaiban. Miután azonban az illy általányos quittnek, a' tiszta törvényes száztól hatos tőkéket, legkivált pedig a' fundationalisokat érinteni igazságos nem volna, de a' többi adósságokban is, a' tiszta jó lelkü hitelezőket, az uzsorásoktól választani ha nem is lehetetlen, de minden esetre bajos lenne, azonban talán a' most leginkább ohajtott közhitelnek is ártana; én pedig részemről különösen, Istenemnek hála, uzsorásokra még eddig nem szorulván becsületes hitelezőimnek adósuk, miglen őket kielégithetem, tovább is örömmel maradok, az általányos quittet nem inditványozom; de a' könnyebb és olcsóbb pénzkaphatást, minőnek reménye az adó és két garasból kiviláglik, adós kis birtokos társaimmal együtt szivvel lélekkel pártolom.

A' 100 millió 5 percenttel, 35 esztendő alatt, magát amortisáló tőkének, az egész ország jótállása mellett kölcsön vételét, 's a' tervezett két garasnak, 35 esztendőig telekdijképeni fizetését, mi által a' 100 millió, 35 esztendő mulva a' nemzetnek tulajdonává válik, jónak, hasznosnak, czélirányosnak, sőt ollyannak tartom, mi egyedül képes bennünket magyar földbirtokosakat az uzsorások körmei közül kiszabaditani, 's igy ujra talpra állitani, és alkalmasokká tenni, hogy idővel majd, ha előbb talpra állottunk, mi is haladhassunk. De fődolognak, 's a' terv lényegének, bármilly nagyon tisztelem is a' tervező grófnak heréket gyülölő, utáló nemes lelkét, én nem azt tartom, hogy telekdijt fizetek, 's ez által hogy mindnyájan terhetviselünk, köztünk majdanegy közérdek fog származni, 's mind azon több jó, mellyeket a' forrón ohajtó nemes nagy lélek mint leendőket jósol; hanem abban és épen csak abban, hogy a' 100 millió 5 percentes nemzeti adósság, bennünket az uzsorásoktól megszabadit, a' kamatlábat száztól legalább ötre csökkenti, 's lehetővé teszi azt, hogy mi földbirtokosak félig mivelt földeinket jobban instruálhassuk, mivelhessük, és ne a' legalább 24 percentet követelő zsidó pénzén szerezzünk ökröt, juhot, 'sa't. melly kezelés mellett annyian jutnak közülünk évenként koldusbotra ujabb időkben. Mert mi a' nemességnek tehertőli mentességét, here életét illeti, mit annyiszor hallok szemünkre lobbantatni, én ugy vagyok, és mindig is ugy maradok meggyőződve, hogy sem a' tervező gróf, sem senki, kinek földjén adófizető jobbágyok laknak, herék nem voltunk eddig is, miután olly kevés szolgálatért 's kis fizetésért, mennyivel nekünk a' jobbágyok, először a' benignum, de később törvénynyé vált urbáriumból, csak tartoznának, — mert meg azt sem adják 's teszik, — csakugyan nem adnánk nekik használni annyi földet ma, ha rajtunk állana, 's nem népesitenők velök földünket; valamint nem adnak földet 's nem népesitnek azok ma, kik történetesen most vagynak a' puszták birtokában. Ha tehát van here, ki terhet nem visel a' földbirtokos nemesek között mai időben, az nem más mint a' puszták birtokosa, 's ha azt, hogy terhet nem visel, kell szégyenleni annak ki nem visel, ugy az illy szégyen csak a' csupa puszták birtokosait illeti, és soha sem azokat, kik az adó fizetőknek, nem önkényök, hanem az ország által meghatározott áron osztottak élő földeket. Nem kivánom tehát én mostani adómentességemet indirect adóval szépitni, de tagadom egyenesen, hogy az egyenes adótól ment volnék, mi az én elveimmel is ellenkeznék, mint ezt már más helyen is fejtegettem.

De nincs is a' gróf adó és két garasának az adóval, mi ezen nevet érdemli, semmi köze, mert az adó az én egyszerü felfogásom szerint szorosan véve nem egyéb, mint azon summa pénz, melly a' társaság czéljának, a' személy- és vagyonbátorságnak kivülről belülről eszközlésére, 'selérésére megkivántatik, mi az utat hidat sem zárja ki; 's ki ezen pénzből, az ő rá személye 's vagyona arányában eső mennyiséget viselni nem akarná, az ollyat én is herének tartanám. Ennek fundusát mind a' hadi mind a' házira nézve azonban, mint egy röpiratomban kifejtettem, elégnek tartom, 's csak divatozó kivetését gondolom hibásnak, nem igazságosnak, nem czélirányosnak, 's azért bár nem tartom igazságnak azt, hogy a' most földjeiken semmi adófizetőt nem tartó némelly földbirtokosak e' miatt csakugyan adómentesek, még sem látnám jónak, igazságosnak azt, hogy mikor ők is adó alá jönek, mit már sokáig elkerülni nem fognak, a' már most létező, 's a' mostanig viselők által nélkülök is elbirt teher alá vessék vállaikat. Fizessenek egyenes adót a' puszták birtokosai is annyit, a' mennyit viselnek az urbarialitások birtokosai földbirtokjok arányában, az igazság lenne; de az ötölük bekerülendő summa az 5 millió intereshez adassék 's azzal együtt fordittassék az ország szellemi és anyagi emelésére: ezt látnám én jónak, igazságosnak, czélirányosnak.

A' tervezett két garas telekdijjal szerzendő 100 millió tőke teljességgel nem adó, hanem az országba investiálandó pénz olly czélból, hogy az ország, melly most kevéssé instruált 's e' miatt kevés jövedelmet adó, nagyobb jövedelmet adóvá tétethessék, szellemi'sanyagi ereje kifejtessék 's mostani aljas állásából kiemeltessék. Ki tehát a' tervezett 100 millió kölcsön-felvételtől idegen, az azon gazdák sorába illik, kik more patrio termékeny földjöket fundus instructus nélkül felében harmadában adják, 's annak erejét sziván szopván, de soha sem javitván, kevesebbet érővé tenni ügyekeznek. Hogy lesznek illyenek, nem kétlem sőt tudom, mert vannak ám gazdáink elegen, kik csak az évenkénti jelen jövedelem nevelésére fordítva figyelmöket, nem gondolkodnak annyira, hogy jövendőben is bejőjön a'mi most, sőt a' szerint a' mint javitunk mindig több több — azért eladják takarmányaikat megétetéshelyett, jobbágyaiknak engedik urbéri földjeiket, sőt más helybeli urnak, ki önnön majorságát fogja a' terméssel javitani, adják földjeiket árendába, hogy sokan vannak illyenek, látom. Ha már kirekesztő tulajdonunkban sem látjuk hasznát az investitiónak, 's a' rövid életet szükkeblün elibe teszszük a' hosszu reménynek, 's mint mondani szokás az utóljövőre bizzuk, hogy tegye be az ajtót; ugyan hogy várhatnók azt hogy az országba fordítandó investitiónak, mellynek sikere csak későbbi, 's az eddig tapasztalt kezelésekből okoskodva még nem is olly bizonyos, minden lakosa e' hazának barátja legyen. — Ezektől a' jelen hasznot annyira szerető 's azt a' jövőnek feláldozni nem kész hirtelen gazdagodni vagy észveni akaróktól féltem én a' szent ügyet, nem tőlünk adósaktól, kiket ha saját hasznunk, pedig jelen hasznunk iránt vakok nem vagyunk, annak elfogadására 'spártolására minérdekünk sarkantyúz. Ezeket kell tehát az ügy bárativá 's pártolóivá tenni szép szóval, reábeszéléssel, de ha ez nem használ erővel is, mert mi vagyunk sokkal többen az adósak, kik csak akarhatjuk, 's ha a' jelennek és csak önhasznuknak barátai, a' szükséges investitionalis tőke felvételet akadályoztatják, akkor a' fenérintett általányos quittet fogjuk pengetni, mitől épen azon szükkeblüeknek kell irtózniok. —

Mit vesztenek ők a' tőkepénzesek, kik senkinek sem adósak? azt nézzük meg. Vesztik először a' két garast, mit telekdijképen közös honunk felvirágzására kell fizetniök ezentul, 's mit eddig nem fizettek. Ugy de ezt fizetjükmi is, kik adósak vagyunk, még ám pedig adósságink interesén felül, következve ennyiben a' teher egyenlő lesz, 's ez iránt nem panaszkodhatnak legalább ha önként nem követni a' tervező gróf nagyszerü példáját nem átallanák is. — Veszitik másodszor, mi nagyon hihető azt, mit a' törvényes haton fölül huztak tőkéjüktől, de ezt ki nem mondhatják, mert a' fiscus ugy a' tőkére teszi kezét, hiszen a' hatot lehet, ámbár nem hihető, hogy ezután is megkapják, 's ha itt meg nem kapnák, a' pénzzel, mint eddig mondogatták, más helyre is elmehetnek, 's képzelt szerencséjöket másutt kereshetik, sokat az illy szükkeblüekben a' haza nem veszit. De erre nem vetemülnek, ki tudja? Én megvallom hogy bár a' jó gazdát nagyon szeretem, sőt e' tulajdon nélkül senkinek hivatalt sem adnék; még sem sokat várok a' tulságos jó gazdáktól, 's épen semmi jót az uzsorásaktól, kiknek szivök nincs, mi nélkül jelen élvezetet jövendő nem kirekesztőleg magányos, hanem mindnyájunkkal közérdeknek, a' hon érdekének feláldozni legalább nem igen szokás. Talán ezért mondja a' Mozaik irója hogy Széchenyi maga áll, egyedül még mennyországban sem akarna lenni. Én is hiszem, mert látom hogy sokan őt nem követik; de hogy egyedül maga álljon, azt még sem hiszem, hinni nem akarom, 's a' magam forma sorsuak közt tudom nagyon sokan tiszteljük őt mint senkit mást, de még ő mel-

lette Wesselényit 's e' kettő után sok mást szinte nagyokat is, kiknek igyekezeteikre Istenünktől áldást kérünk.

Ha már a' tőkepénzesek részről is, kik senkinek nem adósak 's ennélfogva nemcsak uzsorától, de még 6 percentumtól sincsenek nyomva, nem annyira sziv, bár ez az ész mellett nagyon helyén van,de csak ész,'stovább néző szemnél többnemkivántatikarra,hogy tovább értékjöket a' fiscussal 's általányos quittel ne koczkáztassák, hanem a'jövő biztositására, sőt emelésére jelen élvezeteikből áldozzanak,'s a'két garast az investitionalis 100 töke megszerezhetése végett vállalják el, melly töke 35 esztendő mulva az országé, és igy az övék is lesz, de 5 millió interese, és igy mind az, a' mit ők is adnak, addig is nem másnak, hanem az országnak és igy a' közös hazának emelésére fordittatik, miből idővel a' közhaszon mindnyájunkra árad; ha mondom mind ennek megértésére's átlátására,még a' nem adósak részről sem kivántatik egyéb, mint csak ész: a' mi részünkről kik adósak vagyunk,'s kiket legalább 6 percentes interes de fájdalom! legtöbbet közülünk, élő törvényink közül a' régiebbek daczára,az ujabbaknak pedig következésében uzsora is nyom; még az észből is kevesebb, rövidebbre látó kivántatik meg annak átlátására, hogy a' tervezett investitionalis 5 percentes 100 millió töke fölvétele, jó, hasznos, szükséges, söt ha megélni, fenmaradni akarunk, nélkülözhetlen.

Hogy azonban erről én igy l e g y e k és maradjak meggyőződve, erre nézve annyi változtatást kivánnék én és azt tartom minden adós társam a' gróf tervében, hogy az egész 100 millió, mindaddig fel nem mondható tőkekép adassék adós társaimnak, kik takarékpénztári biztositást mutatni tudnak, száztól 5 k a m a t r a kölcsön, meddig a' kölcsön kamatját félévenkint előre pontosan fizetni fogjuk, 's csak ezen föltétel alatt, melly nélkül nem, nyilatkozom szivesen örömmel a' telekdij-fizetésre késznek.Az interes előrefizetés sokat könnyit a'kezelés költségin. A' 100 millió állandó kölcsön, azt hiszem az 5 percentumos kamat-lábat biztositja, legalább a' pesti takarékpénztárnak márig is kitünő foganatja ezt reménylenem engedi, 's akár jusson nekem az investitionalis tőkéből akár ne, mitől sokan tartanak, én részemről ezen fölnemakadnék,merthaabból nem kapnékis mit sajnálnék, de reméllem hogy más helyről a' honnan p. o. most is van, m a j d én is olcsóbban kaphatnám a' pénzt, bezzeg's itt van oka,miért mondom hogy a' telekdijfizetés elvállalását saját hasznom is javasolja.

Minden tervet gyakorlati életmezejére szeretvén alkalmazni, ön állomásomra próbáltam az 5 percentes kamatlábat illeszteni, 's ugy találtam, hogy én, ki 600 vagy több tiszamelléki hold földbirtokom mellett 8000 pengő ft. adósságomtól 480 frt 6 percentes interest fizetek most, ha a' telekdij életbe lépte után csak 5 percentet fizetnék, a' meggazdálkodott 80 ftból a' 60 ft. telekdijt kiadván még 20 ftom maradna, miből még egy dolgos cselédbére élelmén kivül, mit alig számitok, kitelnék. — Egy osztályos atyámfia kinek 500 hold birtoka mellett csak 6000 fr. pengő adóssága van, de minek felétől h a t o t, felétől tizenkettőt fizet, ha mostani 540 interesei helyett a' telekdij életbe lépte után interesképen 300 telekdijképen pedig 50 ftot fizetne, 190 pengő forintot gazdálkodhatnék meg, miből egy magam forma sorsu demagányos ember még el is élhet.

Kit a' kétszer kettő meg nem győz, annak hijában beszélönk. Próbálja tehát minden adós társam, ki a' telekdijas terv jóságáról meggyőződve nincs, azt ön körülményeire alkalmazni 's bár az enyimhez hasonló csekély intelligentiával, de nyilatkozni, mire a' tervező gr. mindenkit felszólitani méltóztatott.

Az ősiség kérdését,mit „a' pipás nemesek véleménye" czimü iratkámban is már,melly nyomtatás alatt van pártoltam, elolvasván és megfontolván pedig a' törvény Nestora az ifju lelkü öreg Kubinyi Miklós nagy tabularis ügyviselőnek e' tárgyban kijött két rendbeli ügyvédi jegyzeteit, tőle már el sem állhatnék, a' telekdij dolgába zavarni szükségesnek azért nem tartom, mert ki a' jószágot a' telekdij behozatala után el találná perelni az ősiségnél fogva melly övé, attól ki most birja, az egy uttal elnyerné a' jószággal a' telekdij-fizetés dicsőségét is, és igy az investitionalis tőke kölcsönadójára nézve, az ősiségnek különben is csak kis gyermekeket ijesztgetni való mumusa, épen nem is léteznék.

Ha tehát van vagy volna a'telekdijas tervnek gyenge oldala,az épen nem a'vállalandó adósság nagyságában, hanem inkább kicsinységében léteznék, mert csak 1 ft. 40 kr. terhet fektetvén körülbelül töke-adósságképen egy magyarorsz. 1200 □öles holdra(a'mérföldet 4000 ölre, az arcát 5000 mérföldre számitva) a' hitelezőnek hallatlan nagyságu hypothekája lesz 's ő egészen biztositva van,mi e l l e n b e n csak reménynyel vagyunk beérni kénytelenek arról hogy a'kamatláb 5 percentnél feljebb nem lesz. Ezen reményt hadd pótolja egy kis jó akarat az adósak részről; a' tőkepénzesek pedig adjanak hálát istennek, ki módot adott nekik honszeretetöket tettel bebizonyithatniok. Gombán május elején. Szücs Ábrahám. —

Országgyülési közlemény.

192d. ker. ülés. majus 2kán, a' városok rendezéséről szóló jegyzőkönyvet vizsgálta, 's a' módositásokat hitelesitette.Olvastatván a'jegyzőkönyv a'módositásokkal, azokban lényeges észrevételek nem fordultak elő,változás egyedül néhány szó-kihagyással történt. A' RR. mai napon a' 98 §ig mentek. A' törvényjavaslatnak város hatóságárul szóló része kerülvén tárgyalás alá, több városi követ szorosan kivánta meghatároztatni a' város territorialis hatóságát;minthogy pedig külrendőri tekintetben ezt a' fördi módositás a' d)alatti pontban legjobban állapitja meg,czélirányos leend azt elfogadni. A' többség,miután magok a' főRR. is önmegtagadólag külrendőri tekintetben a' megyeházát alárendelik a' városi hatóságnak,a' szerkezetet kivánta megtartani;de egy városi követ a' „külrendőri" szót homályosnak tartván,annak magyarázatát kivánta. E' nehézség elhárítása után következett vitákban egy részről azon zavarok,'s a' politialis rend nehéz fentarthatása emeltetett ki, mi a' megyeházak kivételét kisérni fogná, miután a' külrendőri szabályoknak általányosak's egyformáknak kell lenniök; de az ellenvéleményüek a'megyeházat ugy tekinték,mint egy törvényhatóság székhelyét,'s ha az annyi ezer fölött fel tudja politialis tekintetben hatóságát tartani,miért ne a' város kebelében is? Szavazat sürgetteték 's igy tüzetett ki a' kérdés: „Alá kivánják é vetni a' RR. külrendőri tekintetben a' megye házát a' városi hatóságnak, vagy nem"? nagy szavazati többség kivette alóla. E' szerint,a' szerkezet megváltoztatott.

193d. ker. ülésb. majus 3kán folytattatván 's be is végeztetvén minden lényeges vita nélkül a' városok rendezéséről szóló jegyzőkönyv megvizsgálása,az e' tárgyban olly fáradhatlanul 's jelesen munkálkodott jegyző hangosan megéljeneztetett. Egyedül a' 98ik § czimének e'motivatióját h e l y e t t „polgárok jogai és kiváltságai" minthogy nem a'legjobb benyomást szülné a' városoknál ezen kifejezés — a' RR. a' § czimét ez eredeti szerkezet szerint kivánták megtartatni. A' 273ik §. d) pontjához még ezen módositás tétetett „következő szerkezet szerint minden árva vagyonát és illetőleg számadásit elkülönözve kezeltetni 's rendesen vitetni." A' 380 §. végén kimarad „a' m. főRRtől várjuk azon módositások" 'sa't. Ülés végével az elnökség más napra orsz. ülés tartást jelentvén oda a' városok rendezését, és a' bányatörvényt kivánták általtenni. Egy megye követe személynök nmságát a' kerületi elnökség á l t a l megkéretni kivánta, hogy ő cs. k. Fenségétől több tárgynak a' felső táblánál minélelőbbi felvételét a't. RR. nevében alázatosan kikérje,jelesen a' szabad kerületek elrendezési munkálatát, nehogy ezen tárgy ez országgyülésen k. helybenhagyás nélkül maradván, a' kerületek rendezett szavazati jog nélkül jelenjenek meg jövő országgyülésen, 's e' kérdést akkor ismét ujra vitatni kelljen. Erre Sz. megye követe megjegyzé, hogy ezen elhalasztásnak hihetőleg nyomos okai vannak; mert miután a' kerületek elrendezése csak a'városi coordinatio főbb elvei szerint történhetik, ezek iránt pedig a' két tábla közt még nagy részben egyesség nincs, a' kerületekről tanácskozás mintegy vesztett időnek tekinthethetnék; mig ellenben, ha a' városi elrendezés elvei iránt megtörtént a' coalitio, a' szabad kerületek a' már elfogadott elvekre biztosan 's igen hamar alapittathatik. Ezen észrevétel által azonban a' többség ki nem elégitteték,mivel még a'sz. kerületek elrendezésén kivül több fontos kérdés hosszabb időóta várja a'frdi tárgyaltatást, mint például a' szabad ujság,a' kerületi napló kinyomtatása, az évenkinti országgyülések stb. kérdései. Ezért az előbbi inditvány felkiáltás által elfogadtatván, mielőtt a' gyülés eloszlott az elnökség jelenté: miszerint a' magyar kereskedési társaság vasárnap 10 órakori gyülés tartására a' teremet mint multkor is a' RR. átengedni kegyeskedtek, ugy most is azt e' végre alázatosan kikérik,'s a' gyülésre nemcsak az illető részvényeseket, hanem a' t. RRet általán is meghiják; mire is a' t.RR. a' legnagyobb készséggel állottak.

140d. orsz. ülésb. majus 4én kerületeti elnök Palóczy bemutatá a' t. RRnek a' m. FRRhez küldendő 2ik üzenetét a' városok rendezése tárgyában, ugyszinte a' bányatörvényt. Mielőtt orsz. tanácskozás alá vétetett az üzenet,H. követe elnök ő nmgát a' naplónak rendes 's a' kiadókkali alkunál kikötött időbeni megjelenése eszközöltetésére kérte. Ő nmlga igérte,hogy mindent,mi csak emberileg lehetséges, jelenleg is meg fog tenni, valamint azt soha nem mulasztotta el eddig is, de jövendőre nézve illy uton sem rendes sem jól elkészült naplót nem kaphatni. Azon egyedeknek, kik e' tárgyban szükséges tudománnyal birnak,száma igen csekély 's azokat csak a' közönségnek legélénkebb részvéte mellett lehetne elegendő számban az országos naplók mellett alkalmaztatni.De a'nyilványosságmás organumai is, mint a' hirlapok tudósitások 'stb. szintannyi vetélkedők az országgyülési munkálatok közhirré tételében,minek következtében az orsz.naplók iránti részvét olly csekély,hogy nemkármentesiti a' kiadók költségit's igy lehetetlen,tetemes káruk nélkül a' kiadást pontosan folytathatni. Kimutaták a' kiadók hitelesen, hogy országgyülés elején a' frdi napló 1ső részére 315en fizettek elő, a' 3dik kötetre már csak 245 előfizető volt, a' RR. naplójára először 337, a'3dik kötetre 193, az orsz. irományokra eleinte 265 fizetett, később 199re olvadt a' szám. Levonva most a' főt.székek,egyes egyházi személyek,törvényhatóságok, és társaságok általi előfizetéseket,az egyesek száma olly csekély marad,hogy szót sem érdemel. Most ugyan nem tehetni már uj rendelkezést, hanem reméllhető, hogy majd azok,kiknek jövendőben szerencséjök leend rendelkezni e' tárgyban,sikeresebben fognak munkálkodni.Egy követ erre megjegyzé, mikint ennek inkább az lenne következése, hogy a' naplót egészen meg kellene szüntetni, de azért mig a' napló jár, kötelesség azt annak idejében kiadni. Olvastatván az üzenet,azon pontoknál,mellyek körül nem igen lényeges eltérések valának a'két tábla közt, észrevétel nem tétetett,de a'44ik § b)pontjánál személynök ő nmlga, mint első alkalommal, ugy most is, a' frdi módositás elfogadását javaslotta, mert a' városok törvényhatóságát a' kebelökben lakó nemesek felett m é g jobban kiterjeszteni,mint az már a' m. FRR. által javasoltatott, czélirányos nem lenne; kik közhivatalban állnak,azok vagy mint nemesek,vagy mint honoratiorok biráik választásában a' megyékben befolynak,'s ezért,miután már politialis tekintetben a' városi bíróság alá rendeltettek, az ottani birák választásából ki nem rekesztendők. Más a' katonák állása, kiknek külön bíróságuk van.A'hivatalnokok ellenében felhozott suppositum theoretice sem áll, annál kevésbbé practice. Azokat, kik a' világ minden országiban befolynak a' választásba, csak nálunk illy okoknál fogva kizárni,az igazsággal nem fér össze. Azért a' szakaszban a' köztisztviselőkről emlités ne tétessék,'s folyjanak be a' városi választásokba. De a' rendi szerkezet felkiáltással megtartatott. Az 52ik szakaszban a' szabályokat érdeklőleg elnök ő nmlga előadta: hogy a' köztörvény nemcsak a' városi,de minden más szabályra nézve világos,'s ez egyik oka,hogy a'municipalis élet magát annyira kifejtette. Egykoru a' szabályhozási jog bejövetelünkkel,'s törvényinkben,jelesen a' három. könyv. I. R. II. cz. 7. §ban a' városokat, megyéket,törvényhatóságokat, czéheket 's más kiváltságos társulatokat érdeklőleg tisztábban van kimondva az elv: hogy maga dolgaiban mindenki szabadon rendelkezhessék a' fejdelem helybenhagyása mellett,mint azt bármely ujabb intézkedés létesithetné. Minden szabálynak csak az fő kelléke, hogy törvénnyel ne ellenkezzék, egy harmadiknak jogait ne sértse; olly tiszta e' törvény, hogy jövendőre nézve megemlitése nemcsak a'városok hanem bármelly municipiumok életében szükséges,mert illy világosan ki nem fejteték bármelly más nemzetnél; kivánta tehát a' hármaskönyvi törvényt megemlittetni 's a' frdi módositás elfogadását; de maradt a' szerkezet.Az 58—59 §ban elnök ő nmlga, ki levén már különben is mind a' két tábla részéről mondva az elv, a' szabályok felterjesztésére 3 vagy 6 hónap, határidő közt nagy különbséget nem látott ugyan, de némelly szabályok mégis hoszabb pertractatiót kivánnak. Arra nézve azonban, hogy ha a'Htó-tanácstól nem érkeznék a' felterjesztett szabályokra rendelés a' kiszabott idő alatt, azok tüstint életbe léptethetnek; véleményét már megmondotta. Ezt az administratióval összeegyeztetni nem lehet. Hozhat a' város olly szabályt,melly az ország köztörvényit sérti,mely körén tul terjed,vagy más jogaiba vág.Már illy szabályra akár adja a'Htó-tanács helybengyását akár nem,az mindig törvénytelen lesz,'s igy a' törvénytelent azért életbe léptetni,mivel a' Htó-tanács kötelességét elmulasztotta, teljességgel nem lehet. Roszat tenni nem szabad azon ürügy alatt,hogy egy harmadik jól nem tett; hanem ez esetben ez utóbbit kell feleletre vonni. Legjobb kimondani: mihelyest valamelly szabályt hoznak a' városok, lépjen az életbe. Marad a' szerkezet. A' városok hatósága alól külrendőri tekintetben a' „megye háza" kivétetvén, mint már a' kerületi tanácskozások eredményeiben közlök,itt szinte elfogadtatott,'s az egész városi hatóságot illető szerkezet a' mint van, megtartatott. Olvastatván a' polg. képességről szóló §ok személynök ő nmlga a' tárgy lényegébe mélyebben bocsátkozott remek előa-

dásban, mellynek itt csak főbb pontjait érintjük. Ez olly nevezetes kérdés,ugymond,második stadiumán vagyunk, melly mindenütt a'világon a'legfontosb tárgyak közé soroztaték. A' t. RR. valamint a' m. FRR. az orsz.gyülési szavazatot a' városok belrendezésétől feltételezték ha a' szavazatok iránt egyesség nem történik,ugy a'másik nagyobb kérdésnek (coordinatio) függőben kell maradni. Kijelenté, hogy a' 4dik rendnek törvényhozói befolyása alkotványunk lényegében gyökerezik,'s valamint az már századok óta itt ült,ugy annak ezután is itt kellend ülnie. Itt a' census lényeges kérdésére jöttünk. A'RR.nem tartották eddig képviselve a' polgárok által a' városok érdekét,nem az ugynevezett „universitas civium"ot,'s midőn kimondották,hogy igy követeket, tisztviselőket csak cotteriák választanak, a'polgári qualificatiora nézve olly tág basist javaslanak, minő Európának nemcsak monarchico-aristokratikai, hanem az ujabban alkotott monarchico-demokratai országaiban sem találtatnak. Mert a't. RR. qualificatioi szerint P e s t városra mintegy 13000 választó jönne,mig a' 280,000 lakossal biró Madridnak csak 7000 választója van. A' m. FRR. által felállitott qualificatiók nem pénzaristokratián alapulnak ; illy birtok,mint millyent ők kivánnak,még pénzaristokratiátnem képez. Csak a'tömegeket akarták a'tanácskozásoktól távol tartani,mellyekkel eljárni bajos,mint azt többek közt Gyöngyös példája mutatja. Mig a' m. FRR. egy a' többi alkotványos nemzetekéhez közelitő censust javasolnak, a't. RR.a'lehető legvégső extremumot kivánják,melly által majd a'teljesen vagyontalan tömegek gyakorolnák a' polg. jogokat,mellyekkel,ha visszaélnének, bajos volna tőlök a'jogokat megint visszavenni. A'FRR. által felállitott qualificatiók szerint Pestnek mintegy 4000 polgára lenne,mi aránylag a' legliberalisabb europai intézkedésekkel megegyeznék. Ezt kellene tehát elfogadni;mertha a'FRR. igen okszerü elrendezése mellett még a'kormány is olly coordinatiót jóváhagyna, melly Európának legliberalisabb nemzeteivel megegyez , ezt pedig a' t. RR. el nem fogadnák : kételkedik a'nm. elnök , hogy ez esetben a'világ itélete fogna é a't. RR. részire kedvezőleg ütni ? Több követ utasitása következtében a' RR. qualificatioját tágnak,a' frdi módositást pedig szüknek látván, egészen uj qualificatiót javaslott,mellyeket szinte annak idejében közlénk. Marad a' szerkezet. A' papok képviseleti jogáról levén szó, a' kerületi ülésben kisebbségben maradt követek még egyszer próbát tőnek e' jognak tőlök elvételére.Ismételve felhozták a' már többször közlött okokat,mikint ők függetlenek,'s nemcsak püspököktől, érsektől , hanem egy külső hatalomtól is függenek , hogy ők valóságos fizetéses hivatalnokok,ezek pedig ki vannak zárva 'stb. Ezek mélyebb vitára 's részint olly személyeskedésekre's vádakra szolgáltak alkalmul,mellyek közlésétől tisztelt olvasóinkat megkiméljük, annyit mégis megemliteni szükséges , hogy a' gyülés vége felé egy követ inditványozá , hoyy még egyszer ker. ülésben vitattassék meg: „hivatalnok é a' pap vagy nem"? mi azonban el nem fogadtatván, személynök ő nm. a' többségnek szerkezet melletti szándékát nyilatkoztatta ki , egyszersmind bemutatta ő cs. k. Fens. a' Nádorhoz benyujtott esedezőlevelét a' középponti vasut-társulatnak 's némelly külföldieknek a' honosulás iránt.

141d. orsz. ülés maj. 6án Rknél. 147ik §on kezdve folytattatott a' k. városok rendezésében történt észrevételek tárgyalása, de mivel minden pontra nézve a' ker. határozat hagyatott meg,annálfogva e' m u n k á l a t csak hamar lön befejezve. Megkezdék ennek végeztével a' bányászati munkálat olvasását,mit P. m. követe fölszólalása szakasztott félben azon előterjesztéssel, hogy mielőtt a' t.Rk más tárgyba fognának, jónak látná,sőt kivánja üzenet által fölszólittatni a' m. főRket ; hogy miután több rendü munkálat,de különösen a' kerületek rendezése kezeik közt van,azokat hovaelőbb vegyék tanácskozás alá. Ez inditvány számos pártolóra talált, 's egy szersmind mivel eltérések történtek,órákig tartó heves vitatkozásokra szolgáltatott alkalmat; miután csakugyan a' p. inditvány szerint határozatba ment: hogy a'm.főRk üzenet által ülések tartására szólittassanak föl.Itélőmester az általa ez iránt szerkesztett üzenetet fölolvasván , következő ülésre a' bányászati muukálat tüzetett ki.

Egyik számban megigértük azon statistikai adatok közlését, mellyeket a' főváros egyik követe az april 24i ker. ülésben nyujtott, mintegy közelitő számitással , hány polgár leendne Pest városban a' t. RR., ugy a' mint FRR. által megállapitott qualificatiok szerint , valamint a' kir. városok követeinek javaslatánál fogva. Ezen adatok következők. Sz. kir. Pest városban van ház 4813; a' telekbiró véleménye szerint van e z e k közt 3713, mellyek értéke pg. pénzben legalább 1500 ft, és 2503 ház, mellyek értéke legalább 3000 ft. Szőlőkert 1000, ezek közt 70—1500 ft. értékü, 3000 ft. értékü pedig 35. Szántóföld 459, közöttük 30 — 1500 ft. értékü, 3000 ft.értékü pedig 15.Rét 434,ezek közt 70—1500 ft. értékü,és 3000 ft. értékü 30. Erdei telek 134, ezek közt 10—1500 ft. értékü.Ezen kivül bir a'város 8975 holdnyi legelőt, melly czélba vett részletes eladása után a' polgárok számának szoporodása alapjául szolgáland. Kézmüvesek,gyárosok, kereskedők léteznek Pest városában 4549,ezek közt 2270en kik mühellyel,gyárral,'s illetőleg kereskedési teleppel birnak, beczimzett pedig 900 van 600 ft. évi jövedelemmel. Ügyészek, orvosok , mérnökök, sebészek 1000; ezek közt 400 ft. jövedelmü 500.Gyógyszerárusok,nyilványos oktatók,tudósak,müvészek , tőkepénzesek 400 ft. évi jövedelemmel 150. Zsidók 10,179,ezek közt családfő és önálló 2952.Olly lakosok , kik 80 ft. évenkinti házbért fizetnek , 500. A' KK. és RR. által felállitott qualificatio szerint lenne tehát ezen adatok szerint polgár: 1) ingatlan birtok után, azaz ház, szőlő szántóföld,rét után, összesen 6,840; de mivel többen 2, 3, 4 'stb. házat, vagy a'ház mellett szőlőt , vagy egyéb földet is birnak , kerek számban felvéve lenne körülbelül 6,000 ; 2) iparüzők 4,549 ; 3) honoratiorok 1000; 4) azok,kik 80 ft.lakbért fizetnek 2052 összesen polgár 13699. A' kir. városok követeinek javaslata szerint lenne: 1) ingatlan birtok után 3905; de mivel némelly egyedek több házat, szőlőt,'s egyéb telket birnak , felvevén csak 3500 ft ; 2) iparüzők 2270; 3) honoratiorok 650 ; összesen lenne polgár 6420. A' m. FRR. által megállapitott qualificatiok szerint : 1) ingatlan birtok után 2583 ; 3) beczimzett iparüzők 900; 3) kik 400 ft. évi jövedelmet kimutatni képesek 640; összesen lenne 4133polgár.Ez adatok következtében,mint már jelentők , az érdemes városi követ kivételt kivánván egyébiránt tenni a' fővárosra nézve,tartván az illy nagy számu tanácskozások rendetlenségeitől 's az összegyült tömegek történhető aggodalmas kicsapongásitól—azon véleményét nyilványitá,hogy Pest városra nézve el lehetne fogadni a' m. Fő qualificatióit, mert 4133 polgár elegendőnek látszik,'s a'mostani polgárok számát kétszeresen felülhaladná;de ha ez el nem fogadtatnék, legalább a' kir. városok javaslatában meg lehetne nyugodni. A' fővárosi követ által felhozott a d a t o k pontosságát egy másik városi követ kétségbe hozta már csak azon tekintetből is, hogy a' pesti lakosok számát tekintve azon statistikai elv szerint,hogy minden család öt főre számittassék , minden pesti adózó száma is alig ütne fel az előbbi calculus szerint kihozott polgárok számával , mint azok a' t. RR. által megállapitott qualificatiok szerint megközelitőleg felhozattak. Vitatkozások folytában B. városa követének beszéde, mellyről szinte már emlitést tevénk , igy hangzott: Nem valék képes P. város érdemes követének előadását,melly szerint a' FőRR. módositása nyomán az a) pont alá foglalt polg.képességet 4000 pfrtnyi birtokra véli alapithatónak, fájdalom nélkül végig hallani;mert azon száraz számok,mellyeket annak bizonyitására felolvasott, hogy kis képesités által Pest város polgáraiszáma nyugtalanitó mennyiségre szaporodnék,hangosabban szóltak felém,mint okok teheték vala, miket egyébiránt az érdemes követ véleményének támogatására fel nem hozott. E' számok közlése sejteti azon irtózatot,melly azok keblében él,kik most a'politikai jogok kirekesztőleges gyakorlatában vannak,ellenében azoknak, kiket arra képesiteni a' törvény szinte szándékozik. Ugy látszik , miképen követ ur a' polgárok nem relativ hanem csak absolut számától tart, azt hivén,hogy egy bizonyos polgárszám, szükségképen szülője a' veszélynek, a' kicsapongásnak. Pedig Pest városának nőtten növekedő népessége igazolja azon reményt, melly szerint a' rettegett polgárszám előbb utóbb mégis el lesz érve és meghaladva ; mert hiszem, azt procrustesi nyoszolyába szoritani nem lehet,'s bizonyos vagyok, hogy ezt sem az érdemes követ , sem küldői nem kivánhatják , sőt annak szaporodását, jólétének öregbedését magok is ohajtják. Vagy azon hitben él az érd. követ , hogy azon polgárszám,mellyet ma veszélyesnek tart,évek mulva veszélyes nem lehet? Részemről meg vagyok győződve,hogy azok kik politikai jogokkal ruháztatnak fel,rendbontásra nem hajlandók , sőt ellenben a' rendnek természetes védői , fentartói de különben a' törvényjavaslatban ajánlott választásmód bölcs elrendezése is magában foglalja már a' lehető kicsapongás 's összeütközés ellenszerét ; mert mig a' megyékben a' tanácskozási joggal megjelenő választók , egy időben és egy helyen tanácskozási joggal gyülnek össze,és a' választási együttlétben (simultaneitásban) viszik véghez,mi által a' kicsapongásnak bő alkalom nyujtatik: a' városi választók kerületekre , 12 a' tanácskozások következtében talán 6 vagy 3 százankint vannak elosztva,határozott napon nem együtt, hanem egyenkint jelennek meg a'választási bizottság előtt ; és szavazati lapjaikat titok leple alatt nyujtják át, melly elrendezés által, felfogásom szerint, minden kicsapongásnak,minden rendbontásnak eleje vétetett. Egyébiránt P. város érdemes követének nézeteiben már csak azért sem osztozhatom,mivel a' képviseleti rendszerben a' képesitéseket,a' politikai jog terjedelméhez 's valódi becséhez kell mérni ; ha már az érdemes követ az ös választók ellenében olly birtok-kimutatást kiván, melly 4000 pfrtal felér,olly választók ellenében, kik egyedül a' képviselőket választván, azon lombik készitői,mellyből a' tisztviselők és szerinte a' követek kipárolgandnak : kérdem őt, a' logikai fokozat szabályaihoz képest milly birtok qualificatiót követelne ő,vagy kénytelenittetnék követelni a' m. FRR.tagjai ellenében,kik a'törvény alkotásban egyenes közvetlen részt vesznek,miután az érdemes követ a' birtokmennyiséget veszi a'politikai képesség és a'rendszeretet mérlegéül?Azthiszem,hogy a'községi élet kifejlése,a' közrend fentartása,a' kisebb birtokosnak hasonlón érdekében áll,mint a' dúsgazdagnak, mert a' szerény alantas ház a'kereset biztossága,az erő szabad munkássága,ön és szeretetteinek bátorsága,a' szegényebb sorsu honpolgár szivének szintolly féltett drága kincsei , mint a'földi javakkal bőven megáldott gazdagnak terjedelmes birtokai,mert mindkető a' meglevőben találja társadalmi létének alapját.Tudom azonban,hogy olly országban,hol nem uj alkotásról, hanem a'meglevő intézkedések czélszerü átalakitásáról van szó,a'választási rendszer megállapitása különös figyelmet igényel. Felfogásom szerint a' választás czélja,a' legképesebbek és legjobb szándokuak kijelölése 's kitüntetése , azon hivatásokra nézve, mellyek a' társadalom czéljainak elérését vagy megközelitését közvetitik; és ha a' status azon czélt , p. o. sorozás,kinevezés, vagy más módon létesithetné, kétségen kivül a'választáshoz folyamodni nem kellene;mert a'választásjog nem az emberi vagy észjogok közé tartozik, hanem az idők és társadalmi körülmények szüleménye , a' melly hazánk politikai életén is keresztül szövődik. A' fenforgó kérdés szerencsés megoldása,véleményem szerint,attól függ,hogy a' választási jog olly egyedekre ruháztassék , kik nemcsak a' község és közélet viszonyait és szükségeit felfogni képesek , hanem egyszersmind elegendő belátással birnak,az illető hivatás kellékeitmélt-ányolni 's elég akarattal társadalmi kötelességöket a' választáskor lélekismeretesen teljesiteni. Küldőim olly véleményben vannak,hogy ezen tulajdonok nem mindenkiben találhatók fel , nevezetesen nem azokban , kiknek vagyona felette csekély,hogy tehát az a) pont a' függetlenségre nézve elegendő biztositékot nem nyujt ; sőt a' szenvedélynek, az ármánynak a' hatalom működéseinek tért engedne. —

Igen érdekes adatok a' jégkármentés ügyében (beküldetett). A' magát még folyvást ránk tolni kivánó , ugynevezett „milanoi jégkármentő-egyesület" fondorkodásainak tökéletes fölvilágositására, 's az általa f. é. mart. hónapban több hirlap utján közhirré tette jelentésből eredhető káros hatásnak végképeni megsemmisitésére,kötelességünknek érezzük mintegy függelékül a' magyar jégkármentő-egyesület részről legutóbb történt visszatorláshoz, a' hozzánk épen most érkezett, négy eredeti oklevél rövid kivonatát köztudomásra bocsátani , miszerint ne csak a' tisztelt közönség lássa az iszonyu charlatanságot egész meztelenségében , melly külföldről gyakoroltatik ellene , 's magát jövőben az ellen őrizhesse : hanem hogy a' milanoi jégkármentő-egyesületnek sok igen tisztelt , a' példátlan vakitásban osztozni nem akaró ügynökei, önmagok megbirálhassák, mikint magyar egyesületünk elleni 's a' határozottan semminek elismert milanoi egyesület melletti további működésükkel, saját becsületüket 's állásukat kétszeresen compromittálják. Az adatok olaszból magyarra forditva itt következnek :

a) „Milanoi kölcsönös jégkármentő - egyesület. Milano , jan. 31. 1840. Társ urak ! Megfontolván a' f. január hó 26kán tartott közgyülés , hogy nem levén a' lefolyt 1839dik év eredvényei ollyanok, miszerint jobb jövendőnek nézhetne elibe az egyesület , ennek következtiben a' társaság föloszlatását elhatározá , miszerint tehát azon kényes tárgyról is kellend határozni , t. i. hogy vajjon azon pénzbeli járulék (talán osztalék), mellyet a' triesti ügynökség évenkint be szokott szolgáltatni , ha ezen ügynökség gyakorlatban marad, a' milanoi igazgatóság pénztárába tartozandi , minthogy e' jog annak idejében a' milanoi igazgatóságnak adatott, a' triesti ügynökség pedig mindigcsak fiókházi tulajdonságban munkálkodott — — — 'stb. Főigazgató Petrarchi A."

b) „Milanoi kölcs. jégkármentő 'stb. Milano , febr. 20. 1840. Társ urak és ügynökök ! A' folyó febr. hó 16kán tartott második közgyülésen , a' január hó 26iki körlevelünk értelme szerint , a' társaság szétoszlása

helybenhagyatott; a' lombard-velenczei tartományokban minden további kisérletek az intézet gyarapodása tekintetében hasztalanoknak ismertetvén, egyszersmind következő pontok állapittattak meg: — — — 2szor. A' triesti ügynökségtöli pénzbeli járulékra nézve, melyet az eddigelé az igazgatóság pénztárába szolgáltatott, hasonlag határoztatott, hogy ez jövendőben is a' milanoi igazgatóságot illetendi, ha külön szerződés nem köttetik. Főigazgató Petrarchi A."

c) Kivonat a' magyar jégkármentő-egyesületnek a' volt milanoi kormányhoz intézett levele következtében, azon volt kormány egy volt érdemes tagja által, egy milanoi urhoz irt leveléből: „Milano, mart. 19. 1844. Jelentem gyors válaszul kegyed tegnapi levelkéjére, hogy az 1840dik évben február 16dik napján tartott k.gyülés szétoszlatá a'milanoi kölcsönös jégkármentő társaságot, mellyet 1828dik évben Petrarchi Angelo alapitott, mit az ide mellékelt nyomtatványból láthatni. Nem tekintvén különben a' megszüntetést, ugyanazon közgyülés felhatalmazá Petrarchi urat, a' triesti fiók-ügynökséget, Bruck ur vezérlete alatt, a' német (talán az Olaszországon kivüli) tartományok részére fentartathatni; 's az ügynökösködés folytatása csakugyan gyakoroltatott is egy meghatalmazási levél következtiben, mellyet az érintett Petrarchi april 8kán 1831. Brucknak adott volt. A' társaság megszüntetése után kevés évek mulva pedig a' derék Petrarchi augustus 11. napján 1843ban meghalálozott."

d) Kivonat a' fentebbi három eredeti oklevelet kisérő levélből. „Milano, april 8kán 1844. Bocsásson meg, hogy soká várakoztatám feleletemre a' milanoi kölcsönös jégkármentő társaság tárgyában, de rég eloszolván már az egyesület, a' volt kormányzók közül ki sem akart a' küldött levélre válaszolni, minthogy ez intézetnek nyoma sincs már. — — — Igy tehát a' milanoi egyesület tökéletesen megszünt! az igazgató meghalt! a' triesti generalis-biztos egy megholt bizománylevelével működik, 's annak magyarországi ügynökei egy semminek szolgálnak; 's bitorolják a' milanoi egyesület nevét 's firmáját, melly egyesületnek már régóta még csak nyoma sincs; és ezen nem létező egyesület nevében pénzt szednek Magyarországban, 's elég vakmerők a' magyar nemzeti intézet ellen ármányokat szőni; melly azonban a' dolog illy helyzetében bizonyosan jogositva lesz lépéseket tenni, hogy a' szinlett firmávali élés megszüntessék!! *)

Budapesti napló. F hó 19kén az iparegyesület némelly tagjai lakomát adnak a' szép juhásznénál a' budai hegyek közt, egy személy öt pgő frtot fizetend. A' mulatság bizonyosan igen érdekes leend. — F. hó 4kén a' ferenczvárosi hivek szokás szerint sz. Keresztre mentek, 's a' hidon illőn haladtak át. Egy ur a' kereszt előtt tisztelettel vette le kalapját, 's ismét föltevé; ezen egy férfi annyira megbotránykozott, hogy kalapját durva szitkok közt leüté. A' megsértetett ur első hevültében botütéssel viszonzá e' megtámadtatást, mire azonnal négyen rohantak rá, 's kegyetlenül megvérezék őt A' nagy tömeg ellen senki nem merészle föllépni, 's igy a' tettesek alkalmasint büntetlenül fognak maradni, ha valamikép véletlenül el nem árultatnak. — Mult héten egy káplár a' hajóhidon csákóját 's kardját letevén, Dunába ugrott. Hogy belé halt, azt alkalmasint fölösleg emlitnünk. —‚Remény' gőzös ismételt próba után egyáltalában alkalmatlannak találtatott arra, hogy nagyerejü Dunánkkal megküzdhessen. Helyette mást fog tulajdonosa épittetni. — A' világhirü Elsler Fanni t Pestre vá ják, a' közönség fele már előleg is csöndes lázban remeg, az élvezet fölötti nagy öröm miatt. Alkalmasint nemz. szinházunkban is föllépend e' hasonlithatlan tánczosnő. Hiszen a' magyar Thaliával testvére Euterpe is legalább mint szépmüvészet megfér habár közvetlenül nem mozditja is elő nyelvünket. — Most jelent meg 's minden könyvárusnál egy pgő frton kapható: ‚Sujánszky vallási és hazafiui költeményei', diszes kiadásban. E' buzgó szivből fakadt dalokat méltán ajánlhatjuk. — Ifj. Kiliánnál kapható ‚Nemzeti Almanach' 1sö és 2dik kötet, 17 aczélmetszéssel, összesen csak ‚két' pgő frton. A' közönség olly mohón veszi e' könyveket, hogy bizonyosan rövid idő alatt el fognak kelni. — Nemzeti szinpadunkon f. hó 3kán adaték „XIIdik Károly Rügen szigetén" vigj. 4 felv.; 4kén bérszünettel „Belizár" dalj. 3 felv., Antonina szerepében Ender k.a. lépett föl a'pozsonyi német szinháztól; a' rendkivül kis számu közönségnek azonban sem hangja, sem éneke, sem játéka nem tetszett; 5kén „Két pisztoly" népszinmü 3 felv.; 6án „Saint Georges lovag" vigj. 3 felv.; 7kén Kovácsné jutalmára bérszünettel először „Fátyol titkai", vigj. 5 felv. Vörösmartytól, nézők az eső és sár daczára is szép számmal, kiket mind végig élénkül mulattatott ez elmés helyzetekkel 's ötletekkel fűszerezett jeles szinmü; az előadás olly jó volt, minőhez hasonlóra alig emlékszünk, és miért? Mert a' csekélyebb szerepekre is legjobb szinészink alkalmaztattak. E' rendszert mindig, vagy legalább „minden" eredeti szinműnél követni kelle „nemzeti" szinészeknek; 8kán „Belizár" dalj. 3 felv., ismét Enderrel; 9kén „Fátyol titkai" vigj. 5 felv. Vörösmartytól.

Iparegyesület. Physikai szertárunk gyarapitására Nagy József posztókereskedő urtól köv. aláirások tétettek: Aigner Ferencz 40 ft., Crettier Károly 1 ft., Fröhlich 5 ft., Fuchs Gusztáv 5 ft., Geyer János 1 ft., Heckenast Gusztáv 5 ft., Heinrich Ferencz 1 ft., Holtmann Bernát 1 ft., Kanitz M. L. fia 10 ft., Koller Ignácz 1 ft., Kunewalder 5 ft, Lang Antal 1 ft., Luzsa Mihály 1 ft., Martinovich Lukács 2 ft., Nádosy István 5 ft., Nagy József 32 ft., Pitsch 1 ft., Pollák Bernát 5 ft., Rozmanith Antal 1 ft., Stuller Ferencz 2 ft., Walthier Aloiz 1 ft., Vécsey Sándor 2 ft., Vinkler Mihály 2 ft, összesen 100 p. ft. Továbbá m. Pejachevich János grófbeadott 30 pgő ftot. Perger testvérektől eddigelé már több mint 30 p. ft. áru ügynemüek szolgáltattak be ingyen.

Énekiskola. A' pesti budai hangászegyesület igazgatása alatti nyilványos énekiskola részvényeseinek f. c. mart. 17 's 25ki közgyülésében előfordult főtárgyak következők: I) Klestinszky László az, több vgyei t.biró 's Abauj megyei aljegyző az egyesület képviselőjéve neveztetvén, az intézet gyámolitását tárgyazó aláirási vi elfogadására megkéretni rendeltetett. II) Jelentetett, hogy az intézet kézi pénztárának mult 1843d. évi jövedelme alapitványokkal együtt 3385. ft. 14. kr. kün levő adóssági 295. ftra, költségei pedig 1521. ft. 28. kr. terjedtek ezüst pénzben. III) A' hivatalos előadásokból kitünvén, hogy jelenleg az egyesületi részvényeseknek csak 1/16 tod része izraelita, holott a' növendékek összes számának 1/6 od részét izraeliták teszik 's miután ezek minden valláskülönbség nélkül nemcsak az intézet minden kedvezésiben többnyire ingyen részesülnek, hanem az izraelita részvényesek csekély száma miatt keresztyén részvényesek által kénytelenittetnek dijnélküli fölvételre ajánltatni; az izraeliták pesti községe ezen intézet pártolására ujolag felszólittatni rendeltetett. IV) Az eddigi igazgatók 's pénztárnok hivatalaik viselésére további egy esztendőig megkérettek. V) A' növendékek számára egy elemi magyar kézikönyv kiadásának eszméje pendittetvén meg, miután az intézet fentartása rendes jövedelmei által mindeddig biztositva nincs, és illy kézikönyv kiadatása a' pénztár tetemes áldozatát kivánná, ez inditvány most még csak bővebb megfontolásul vétetett. A' fenemlitett énekiskola gyámolitására közelebbi három hónap alatt köv. segedelmek érkeztek: I) A' budai választott polgárok köréből: Thoma József és Kimnach Lajos uu. részéről mindeniktől 6. pgfr évenkinti részvényül; Gräffl József, Hollmaan József és Lorencz Antal uu. részéről pedig mindeniktől 1. pgfr. adományul. II) M. Marich Franciska szül Kray báróné, Kray Amália báróné Zichy Mária gfné szül. Kray báróné, gr. Festetics Leoné szül. Kray Borbála báróné, Weigerth Máté, 's Nagy várad város részéről mindeniktől 6. pgfr évenkinti részvényül. III) Binder Sebestyén a' nevezett énekiskola tanitója részéről 8. füzet dal nyomtatásban, az intézet hangmütára szaporitásaul. Közli Mátray Gábor énekiskolai igazgató.

Komárom mart. fogytán. Szomorodott szivvel irok kegyednek a'lefolyt tisztujitásról. A' tények olly elveket, olly reményeket öltek el, mellyekből nemcsak a' megye, hanem az egész ország keserü igazságokat vonhat, hogy a' hol alapos tudományosság helyett fényes üresség, tiszta keblüség és szilárdság helyett külső tündöklés 's magas állás elérésének vágya tölti el még az ifju nemzedék keblét, ott nem virágzott fel alkotványos élet! — Komáromban két párt létezett, G. 's P. kezet adtak egymásnak, hogy miután őseik birták az első alispáni széket, abból magokat kiszorittatni nem engedik, hogy maradékaik végre szinte elmondhassák, mit egykoron S. megye alispánja szék-foglalásakor mondott: elfoglalom őseim székét; ez volt a' czél, semmi egyéb. Ezért kelle száz husz ezer váltót elszórni megvesztegetésére 's erkölcstelenitésére olly népnek, melly előtt ez eddig ismeretlen volt; ezért kellemegbuktatni ollyférfiut, ki az egész megye bizalmát birta; ki husz évig csüggedetlen erővel munkálkodott a' megye javán, ki semmi dicsőséget nem ismert, mint szerettetni! ki megtestesitni akará alkotványunk és szabadságunk legfőbb alapját, a' minden oldalról megtámadott szabad választás hatását, hogy az, ki a' néptől leginkább szerettetik 's kiben legtöbb bizodalma van, az legyen egyszersmind első birája; 's ez S. volt, kiről ellenfelei (miután ármány, csel, aljasság 's önkény megbuktatták) gyáván elmondották: jobban szerettük volna őt, de quis contra torrentem? azaz ki tehet pénz ellen. S. már nem a' megyeé, hanem az országé. De tudja meg kegyed a' történteket. Már előbbi közgyülésünkben a' megye választás esetére nyilványos szavazás helyett titkost kivánt elhatároztatni, mint a' mellyet követei által országgyülésileg is pártoltatott 's melly Komárom megyében annyival szükségesb, mivel itt számos jobbágy és bérlő nemes van, kik uraságuktól mindenben függenek. E' kérdés eldöntése az ellenfél által különféle maneuvrerirozás által a' tisztujitás előtti napra halasztatott, tehát ezen tisztán formalis kérdés, mellyet mindenütt az intelligentia döntött el, 's mellyet az egész megye mint nélkülözhetlent állitott fel a' mind inkább tornyosuló veszélyek ellen 's melly Komáromban annyival eszközölhetőbb, mivel itt igen kevés egyed találtatik, ki irni 's olvasni nem tud, pártkérdéssé tételték, 's kik G. és P. akarák, a' nyilványosságot kiabáltaták a' néppel, melly nem tudta, miszerint azt kivánják tőle, hogy legszebb jogával szabadon ne éljen. Mart. 26kán este mind a' két párt nagy pompával bevonult. G. és P. részin levők fehér tollal 's nemzeti szalaggal, S. és H. részén levők pedig vörös tollakkal diszitve. — A' menet nagyszerü volt, a' fehér tollasok mintegy 600 kocsin, a' vörös tollasok részint kocsin, részint gyalog, de kétségtelenül szine a' nemességnek, összesen mintegy 4200 lehettek. Másnap a' m. főispán az udvaron mintegy 180 zászló alá egybegyült 's két félre szakadt párt elibe kitüzte a' kérdést: nyilványos vagy titkos szavazás utján történjék é az alispánválasztás, melly kérdés, mint felebb mondám, egészen személykérdéssé vált, mert a' ki G. akarta, nyilványost akart, 's ezen kérdést nyilványos szavazásra bocsátá. Mielőtt a' szokásos felkiáltásról szavazásra ment a' dolog, ott is előbb szavazásra bocsátották e' kérdést, acclamatio é? vagy szavazat! Rendes eljárás szerint — mint én tudom, ha csak husz vagy harmincz egyed kivánja 100 — 200 közül a' szavazatot, az elnök kötelessége azt megrendelni, nyilványosról a' titkosra szinte ezen lépcsőzet van, annyival inkább, mivel ekkor a' megye következetességéről volt a' szó, követei által azt az országgyülésre utasitásul adván. A' szavazás felekezetenként történt két szavazatszedő választmány előtt 9 órától kettőig a' fehér tollasok közül 1200 szavazott, midőn a'vörös tollasok részről alig 300, mert amott meg sem kérdezték, csak mint a' birkákat hajtották, emitt pedig a' legszigorubban történt minden. — Ezt látván a' vörös tollasok, 's nem tapasztalván panaszaik sikerét, mellynél fogvást kérték, hogy az ő részükről is egyenlő számu egyedek alkalmaztassanak a' szavazatszedő választmányhoz, 's hogy a' csak 23 nap előtti közgyülésen hozott határozat értelmében, miszerint ne felekezetenkint, hanem járásonkint 's az illető helységek elöljáróji jelenlétében 's igy ellenőrködés mellett történjék a' szavazás, mivel számos parasztot hoztak be, de mind ez nem használván, viszszavonultak. — Másnap, azaz 28kán ismét mind a' két fél bejött. A' 27ki gyülés olly békés volt, hogy idegenek megvallották, miként illy rendes 's békeszerető korteseket nem láttak; de nem látja é kegyed? hogy ugyanazon kérdésnek másodszori 's illy élire állittatása szükségkép rendkivül növeszteni fogja ez ingerültséget! Mellyik részről történt a' megtámadás, azt senki meg nem mondhatja, elég az hozzá, hogy mihelyt az első alispánságrai kijelölést kimondá az arra készitett magasb helyena'm.főispán; onnan termeibe visszavonult, a'nép közt iszonyu verekedés támadt, kézzel, karddal, fával, kővel, mit t. i. kézhez kaptak; egy G. pártbeli S. közé vegyült, 's midőn verni akarák, igy kiáltozott; nem vagyok nemes, én kegyelmeteknek ugy sem ártok és szabadon bocsáttatott, mi közben mintegy száz lépésnyire felállitott zászlóalj-katonaság ostromszóval a' megye udvarára jött, 's a' dühöngőket elválasztotta egymástól, a' szavazás ismét ugyanazon választmányok előtt történt. S. pártja tegnapi kivánatát ismételve sürgette, de ismét siker nélkül; mire látván, miszerint magok tetszése szerint, minden ellenőrség nélkül szavaztak, azt mindaddig folytatandók, mig csak többséget nem nyerendnek, szavazásba avatkozás nélkül ovásuk kijelentése mellett eltávoztak. S. a' népség előtt szivrenditő beszédet tartott, bizodalmokat megköszönte, 's békés szétoszlásra 's hazamenésre szólitá; átkot mondok ugymond maradékimra ha személyem mellett küzdöttem. Meg akarám menteni e' megyét, hogy uj életre ébredjen, 's törpeségéből kiegészségesüljön; 'stb. 's igy az egész hatalmas egészséges párt sirva haza ment, miután még B. inditványára az országgyüléshez intézendő petitio elfogadtatott, 's mint hallom mintegy 2400 irtak alá. Ez alatt amott a' szavazás folytattatott 's Ghyczy Kálmán első alispánnak 2300 szóval megválasztatott; harmadnap azaz 29kén minden tisztviselő felkiáltás utján a' katonaság jelenlétében. A' 2dik alügyvédség felett keletkezett csak vita Csorba és Hajósy közt, a' középen néhányan ránczigálták egymást, a'

*) Ezaztánaz, mire az ‚Augsburgi' csaknagyan igazán elmondhatná, hogy „Schwindelei!" — Hallatlan dolog! Triestben egy generalis agens; kérdés: ki agense? egy milanoi egyesületé, melly nem létezik! 's Magyarországban ügyviselők; kérdés: ki ügyviselői? felelet: egy milanoi egyesületé, mellynek már többé még csak nyoma sincs. — Tudunk esetet, hogy Angolországban illyesmit criminalitásnak tekintettek a' törvényszékek Bizony, bizony jó lesz a' czimtáblákat levenni szép szerivel; mig van mikor, mert könnyen meglehet, hogy nem lesz mikor.

többi egészen illedelemmel volt, a' tribunról a' katonaságnak intettek 's ez szögzött szuronyokkal rohanván a' polgároknak, a' szaladókat halomra dönti,'stb. jelentetnek valánk tanuji. Ismét minden csendes, a' katonaság helyére vonul,a'kinevezés folytattatik,'s a' választásnak mint magyar alkotványos ünnepnek végeredvénye: egy uj tisztikar, minden ki G. mellett harczolt, tisztviselővé tétetett,'s igy ifjonczok is lettek szolgabirákká 'stb. Kettő meghalt, többen „számukat nem mondhatom", tetemesen megsérültek. — Most vonjunk ki ezekből igazságokat, 's mondjuk ki leplezetlenül, mert ideje, hogy lerántsuk a' leplet mind azokról, kik ön szemeikkel látni vagy nem akarnak, vagy nem tudnak. Két nagy jövendőjü fiatal embert látunk a' győző párt élén, kik az élet mindennapiságát megunva, egy pár szomoru vadászatot tartottak mulatságokul 's jóllehet országgyülésen amugy magyar lelkesen víttak a' magyar szabadság megtartása 's felvirágzása mellett, megvesztegetés e l l e n i törvényt is hoztak,melly ugyan még szentesitve nincs, de szentesittetett erkölcsileg, szentesitve k e l l lennie tetteinkben, ha csak minden szónk nem hazug, ha csak minden liberalismusunk, minden törekvésünk nem szappanbuborék. De igy van ez, minden hiba meghozza maga következményit. Midőn Deák korteskedés utján követnek megválasztatott, jóllehet az hire 's tudta nélkül követtetett el, 's jóllehet Deák és e' két fiatal ember között, kik később a' legkisebb erőködés nélkül is czélt érhettek vo'na, nagy a' különbség, ő azt nem fogadta el, mondván, micsoda arczczal jelenjek én meg az országgyülésen,micsoda arczczal szóljak én a'vesztegetés ellen, midőn magam is az által választattam meg követnek; az e g é s z országban csak egy véleménynek volt szabad támadnia, legalább egy szabad nemzetben, melly annyi sok vészes körülmény közt haladni akar, csak egy támadhatott, igy kelle cselekednie Deáknak! tapasztaltuk é ezt? kik azt hiszik, hogy meszsze látnak, kárhoztatták tettét 's nem láttak át, hogy Deák a' municipalis élet fenéjét csak ugy vélte gyökeresen kiirthatni,ha gyalázatot mond mind azok fejére, kik ez uton választatnak, hogy példát állitson fel az ifju nemzedéknek, mi uton keressen magának dicsőséget 's ez constitutionalis életben nemcsak ártalmas, sőt elkerülhetetlenül szükséges, 's nekünk annyival inkább, mert multunk őseket mutathat, de characztereket igen keveset. Nem értették meg őt 's ime már most lassanként mutatkozik, hogy ollyanok, kikről nem is álmodtuk volna, dicsőségüket illyes használatok után nem féltik elveszteni; mert hisz a' magyar könnyen felejt, egy pár szép szó, 's megesküszik, hogy jót akart ellensége. A' vörös tollasok közt nem volt bezzegegyis,ki a'próbát kinemállotta volna,sőt voltak egyes köznemesek, kiknek 200 sőt 300 pengő for. tétetett le, ha a' f e h é r tollasokhoz áll, 's ők nem tették. Mindenki megvallotta, hogy titkos szavazat utján S. 1000 szóval többet nyer; kell ehez commentár? ők mégis felemelt fővel fognak megjelenni. Másik igazság, hogy a' katonaság használatával nem kell tréfálni, mutatta ezt a' martzius 29ki nap. Elég ennyi, nekünk ellenben nincs más tennivalónk, mint utálattal fordulni el mind azoktól, kik a' nép demoralisatiója, jobb érzésinek 's csekély kis meggyőződésének kiirtása által válik magoknak megszerezni dicsőségöket. A' tisztikar névsorát már közlöttük.

Ung sorkivüli közgyülési f. évi april 18án a' végett gyültünk öszsze, hogy az uti munkák iránt fogunk tanácskozni bővebben.Azonban nem kis számmal jelentek meg az nevezett kortes-nemesek is; (nyilván a' telekdij felől már fülhegygyel hallottak valamit !) Az uti vitatások folytában F. A. tb. azon főszabálybul indult rövid 's talpra esett beszédében hogy a' közügy legelső helyen áll és igy minden előtt a' kereskedelmi vonalokat kellene rendbe hozni; millyenek, ugy mond, nálunk a' pesti és debreczeni, vagyis szürtei és kaposi; P. J. kam. ügyész hozzá tette: és jó karban tartani, mert ugymond, addig jó utaink nem lesznek, mig az erőt egyedül arra fordítjuk, hogy ujdonta elkészitjük az utat de a' nélkül, hogy azután többé gondunk lenne reá. Mire az ungvári járás főszolgabirája ellenben azt vélte, hogy jobb lenne azon szabályt követni: csinálja minden járás otthon utait. 'S igy hosszas viták után, hol nem csekély őszinteséggel az is meg lőn vallva, hogy valamint mindenben ugy itt is a' magány-érdekek a' vizsga szemek előtt kikikandikálnak B. Zs. tb. mondásaként, végre az lőn elhatározva, miszerint minden járás ön körében készitsen utakat, a' fölösleg pedig menjen a' debreczeni (szürtei) vonalra. Erre Th. J. t.biró megjegyzé, hogy elég erőnk sincsen, nem hogy fölösleggel birnánk. K. L. főadószedő kérte a' megyei Rdeket, hogy egymást ne mystificalnók, mert valamennyi öszszes erőnk sem képes csak ¼ részét is megcsinálni az ungi utaknak; annálfogvást mondjuk ki egyenesen, hogy a' szürtei utat nem akarjuk csinálni; mert fölösleg „ugymond" a' megyében nem létezik. . . „Mind a' mellett a' határozat megmaradt." Ez volt az első nap gyümölcse. . . . Másod 's harmad nap köv. tárgyaltunk: 1) elnök alispánunk jelenté, hogy a' választmány a' sz. háromsági törvényszakra a' t.birákat jóváhagyás végett névszerint elősorolja; kiknek nevei felolvastatván, Gy. Gy. t.biró ur (ex senioribus) olly érzékeny hangon adta elő mélységes sajnát, miszerint ő a' törvényszékekre kinevezve nincsen, hogy a' pogány is megszánta volna's miután még azt is elmondá, miképen ő földesur,'s hozzá még táblabiró is, a' közönséghez azon kérdést intézé: kit sértett ő meg valaha csak egy szócskával is? Honnan érdemlette ő azt, hogy „holmi Sz. . . . yt" elébe tesznek? . . . De a' megye közönsége illy érzékeny előadásra sem akart elállani határzatától . . . és Sz. t.biró helyébe a' kesergő öreg táblabirót nem csuszták be; sőt elnök alispánunk őt a' sértegető „h o l m i" kifejezésért (és méltán) megrótta. . . . . 2) Sz. m á r t o n i perfolyamra. (sz. istváni nálunk szokásban nincs!) a' Rendek elhatározák, mikint azokat a' most nevezett táblabirák terjeszszék a' közgyülés elibe.— 3) Olvastatván az ösméretes ujabb kir. leirat a' magyar nyelvre nézve, azzal öszszefüggőleg felolvastaték az ország rendeinek erre kelt fölirata, melly a' megye közönsége által elfogadtatván, a' követeknek utasitásul adtuk, hogy pártolják, és hozzá csak azt kivánjuk toldatni, mikint a' magyar törvényczikkek többé a' törvénykönyvben más nyelvre leforditva ne legyenek, hanem tisztán magyar nyelven maradjanak. . E' tárgyban B. Zs. tb. előhozta, hogy a' kir. kam. hivataloknál jelesen a' sóházaknál a' számadások német nyelven vitetvén, ebből azon alkalmatlan eredvény kerül, hogy az illetőkam. tisztviselők (a' tudvalevő lekötés . . . reversalis . . . nyomán) uriszék előtt is megitéltethetnek, ott pedig csak m a g y a r nyelvnek van helye, de az itélő birálati munka is megnehezitte tik . . . Gy. Gy. imént emlitett t.biró pedig azt mondá, miképen illetlen dolog előtte az, hogy a' magyar sót németül kell venni. Mi átaljában örültünk annak, hogy már valahára nemzetiségünk egyik nagy tényezője, a' magyar nyelv ennyire kivitta magát, 's hogy már tán reménylenünk szabad, mikint a' magyar ezentul házájában a' magyar nyelv után mindennapi kenyerét megszerezheti . . .'s valóban ideje is már egyszer, hogy a' magyar földön ehesse kenyerét nyelve után a'magyar. — 4) Előzvényes könyvvizsgálat (praeventiva censura) megyénknek nem kell; kivéve a' röpiratokat, azonban a' consequenti a' kicsapongások büntettessenek. — 5) Az ősiség iránt már (ellenes) utasitása levén a' megyének, belé ez uttal nem ereszkedtünk. — 6) Az „örök szerződések" vitatása csak addig haladt, mikint azokat politikai uton csak ugy kell felküldeni, hogy azok ottan egyszerűn tudomásul vétessenek; mások erre azt hozák föl, mikint ennek urbéri uton kell menni; mert, ugy mond, a' paraszt gyámság alatt van; Ó. G. tisztel. főügy tagadá, azt állitva, hogy a' gyámalattos nem vallhat ügyvédet, sem személyes actoratussal nem bir . . . parasztink pedig ezekkel már fel vannak ruházva 'stb. De utóbb a' rendek belé untak és (szokás szerint) választmányra bizták az ügyet 7) A' főispáni eskü emlitésére K.J. és Ó.G. kivánták,hogy elnök alispán gyakoribb lenne a' gyüléstartásokban; mert, ugymond, a' főispáni esküre már minden hatóságnak van utasitása 's nekünk egy körömnyi sincsenü B. Zs. igaz! ugymond, már kétszer egymás után vox nélkül maradtak követink határozat lőn: bene! Ezután 8) Olvastatván követink levele! hol elevenen rajzolják, miképen a' hongyülésen bizonyos párt uralkodik 'stb. B. Zs. inditványzá, utasitásul adatni követinknek,hogy semmi pártoskodásba ne avatkozzanak . . . Mire P. J. kam. ügyész azt vélte, miképen alkotványos országban illy utasitást követeknek nem adhatni, mert jól tudjuk, ugymond, mikint ugynevezett haladó és conservativ felekezetek létezvén, ha követink egyikhez sem tartoznak, akkor nullificálják önmagokat és igy szavazat nélkül maradnak . . . Mások azt mondák, miképen követinket oda kell utasitnunk, hogy illyeseket ne irjanak . . 's határzattá is lőn: „a' követek jövőre oda utasittatnak, miképen egyedül az inditványokat, irnák meg ezentul,és azt, hogyan szavaztak?" (Akadtak kik e' tudósitást roszaltatni is kivánták . .) 9) A' vallás iránti leiratra nézve prot. félrül Ó. G.'s B. Zs. kivánták, hogy a'szó szerinti egyezkedések se engedtessenek-meg, mert ez is ollyan reversalis forma lenne, hanem egyedül viszonosságot ohajtanak és azt, hogy általjában a' gyermekek az apa vallását kövessék. Ha ezt nem létesithetnék, mond B. Zs. akkor inkább hagyják ott az országgyülést . . . B. B. F. tiszt. főjegyző a' „vegyes" szót is kihagyatni kivánta. . Határozattá lőn: a' követek sürgessék az apa vallását követtetni 's ha ez nem sikerül, ugy sürgessék azon fölirást életbe léptetni, melly már három országgyülés óta szorgalmaztatik 10) Olvastatván T.V. panasza, hogy b. V. A. bizonyos kedves szakácsát az ő udvarán levő templomhoz temetteté . . . melly panaszt rendőri szempontból vitatták leginkább; hogy ugymond, faluban temetőnek helye nincsen's igy járásbeli szolgabiróra bizatott, miképen az illető lelkészt kiásatásra (exhumatiora) szólitsa föl 's minden esetre jelentését adja be. . . Szinészink elmentek . . . 's becsülettel megoszlottak; az egy (türhető) társaságból kettő lett . . . Magánykörökben szó levén a' zsidó - emancipatioról, azt mondtuk,hogyannak szükséges előzvénye lenne, még azon fontos kérdésnek megfejtése, miképen lehetne a' magyar nemességet előbb a' zsidóktól emancipalni? . . . Z o m b o r y Leopold.

Amerika.

(A' texasi respublicára több apróbb status áhitozik.) A' figyelmes olvasó előtt világos az, hogy a' délkeleti statusok, minők Virginia, Carolina, Georgia, bizonyos idő óta, féltékenyen tekintgetnek Texas felé, pedig nem minden alap nélkül; mert Texas megáldatva legdúsabb termékenységü földdel, kivált a'pamuttermesztésben, már is vetélkedni kezd fölebbi szomszédival, 's hogyha az egyesült statusokhoz kapcsoltatik, a' mexicobelik berohanása ellen biztositva levén, a' többi statusbóli, már eddig is gyakorlatba vett, kivándorlásoknak vége hossza nem lesz, 's a' déli tartományok hihetőn el fognak néptelenülni. Különösen Virginia, ezen ujabb statusok egyesülésének nagy ellensége; mert nálok a' föld, nyomorú földmivelési rendszer következtiben annyira ki van már csigázva, hogy egész földterületeket kénytelenek odahagyni. Washington tábornok Mount Vernoni jószága p. o. már tökéletes vadonná változott, és bogácskórókkal, tövisekkel benőve, az egész környékben sem pillanthatni meg egy fehér lakost. Jelen birtokosa Custis ur, a' tábornok mostoha fia, miután a' földet tökéletesen kimeritettnek tapasztalá, az ültetvényezést abban volt hagyni kénytelen. A' virginiai földbirtosak nagy részint eladósultak. Jövedelmök főkutforrását teszi a' rabszolga szaporitás 's azokkali kereskedés! minthogy a'virginiai rabszolgákat az unio déli és nyugoti tartományiban, egyéb rabszolgáknál fölebb becsülik és fizetik, sokan az ültetvényesek közől saját néger nőjüktől származott gyermekeiket is eladják; 's ez mind egy olly hazában történik, hol az 1776ki függetlenségi háború óta, minden ember egyenlő és szabad, egy olly statusban, mellynek czimerén a' szabadság, zsarnokát porba tiporva ábrázoltatik!

(Egy kis adalék a' haytü lázadáshoz.) St. Domingói ujabb levelek ismét erősitik azon hirt, hogy a' szinget spanyol része, a' port-au-princei kormány ellen csakugyan felzendült, 's magát a' Hayti köztársaságtól függetlennek nyilatkoztatá, szerintök egy ujabb status, dominigói köztársaság czim alatt leszen alkotandó. Jelszavuk: „Elválás,isten, haza és szabadság." Sz. Domingóban febr. 27 és 28kán ütött ki először a' forradalom. A' franczia consul közbejárultára az ottani őrseregnek szabad távozás engedtetett. Ezután csakhamar kormányjunta alakult, mellyre a' közdolgok vezetése bizatott 's nyilatkozat hirdettetett ki spanyol nyelven, mellyben a' haytü köztársaságtóli elválás okai fejtegettetnek.

Spanyolország.

(Galiciában földrengés. Uj elfogatások.) Lugoban Galiciában, april 18án délután 4 óra felé éjszakról dél felé földrengést éreztek. Az egész v á r o s megrendült, mintha löportárt lobbantottak volna légbe, 's megjegyzésre méltó,hogy a' dörgés nem földalattinak, hanem a' házak fölött elvonulónak tetszett. Mino folyam,mellynek közelében meleg források vannak, ugy buzgott, mintha forrott volna. A' partról korán reggeltől erős éjszaki szél fútt,'s annyira fölzavará a' port, hogy járni is alig lehetett az utczákon. A'légmérő jó időt mutatott, a' hévmérő pedig 13fokon állott Reaumur szerint.Legnagyobb erővel a' hires régi templom környékén rengett a' föld, kár mindazáltal nem történt e' nevezetes épületen. — A' királynék szemlét tartottak a' madridi őrsereg fölött 's a' katonák ételeit is megvizsgálák. — Krisztina az egész országot franczia kapta szerint készül fölosztani, mi ellen azonban már több cortestag fölszólalt. — Perpignanban ismét számos carlistát fogtak el. —

Anglia.

(Ellenborough Indiából visszahivatott. A' zsidók országa ismét helyreállittatik.) A' keletindiai társaság Ellenborough indiai főkormányzót hivatalától rögtön fölmenté és visszahivá,még pedig a' kormány megegyezése nélkül. E'tettnek oka az,mivel a'lordharczias szelleme nagy zavarba 's még nagyobb költségbe hozta a'

nevezett társaságot,melly nem igen szomjazza a'dicsőséget, hanem tiszta nyereséget ohajt. Helyét alkalmasint Graham foglalandja el. — April 23án sajátszerü társaság lépett életbeLondonban,mellyegész Európát együttmunkálásra készül fölszólitni, olly czélból,hogy a' zsidók szállittassanak Palaestinába,'s ott a' török kormány beleegyeztével független királyságot alkossanak. E' társulat tagjai azt hiszik, hogy az egész világ valamennyi izraelitája örömmel fog e'szándék végrehajtására rohanni; angol lapok azonban azt hiszik, hogy nem igen tudnak ök megélni, hol egyedül vannak, valamint az olló is csak akkor tehet szolgálatot,midőn valami más tárgy jő két éle közé.—A'londoni rendőrség jelenleg 4600 emberből áll, 1829ben pedig csak 1130 egyedet számitott. —

Franczíaország.

(Katonai összeesküvés ujabb nyomai.Párbajok elleni intézkedés.) Az altisztek közt ismét számos elfogatás történt, sőt egy ezredes is ki volt már e' czélra tüzetve és csupán családja iránti tekintetből menekült meg. Minden oda mutat, hogy több ezredben csakugyan katonai összeesküvésnek jutottak nyomába, mellyet alkalmasint Bordeaux hg párthivei élesztettek. — A' hadminiszter rendszabályt bocsáta közre, a'párbajok megszüntetése iránt, mellyek szerint ezentul minden párvivo a' tanukkal együtt haditörvényszék elibe fog állittatni; az ugynevezett becsületbeli ügyeket pedig külön itélőszék intézendik el az ezredeknél.

Törökország.

(Riza pasa ujabb tette.) Riza pasa ismét egy merényt követett el, egészen a'mult évi septemberihez hasonlót, midőn t. i. az egész birodalom fegyverfoghatóit Konstantinápolyba csődittetvén, azok szinét a' rendes hadseregbe soroztatá. Igy f.é. mart. 27én is egy fermant hirdettete ki,melly minden férfi musulmannak azt parancsolja, hogy következő nap jókor reggel a' város nevezetesb templomaiba gyüljenek össze. Már napfölkelte előtt hullámzott a' sok nép, kijelölt helyét kiki jókor elfoglalandó 's tudni vágyva e' parancs czélját. Minden bódét, kávéházat vagy nyilványos fürdőt bezártak. A' különben élénk utczák egyszerre csöndesek 's pusztákká levének 's csak itt ott vala látható egy egy férjeik vagy gyermekeik viszszatérését szorongva váró asszonycsoport. Alig volt a' nép a' mecsetekben, az örsereg azonnal minden robaj, trombita és zene nélkül kiállván, azokat körülvette, 's a' nyilványos téreken rendet alakitott. Az összegyült sokaságnak ezután tudtul adatott,hogy a' népszámitás elvégeztetvén, mindenkinek tartózkodási helyét jelölő jegyek fognak kiosztatni. E' szerint mindenki nevén szólittatott, 's az, ki illyen jegyet kapott, olly utasitással, hogy a' főajtón távozzék, elbocsáttatott, a' ki pedig katonává jelöltetett egy mellékajtón kelle kimennie, hol egy őrcsapat várt reá, őt a' tengerparthoz kisérendő, honnan ismét ezen ujonczok a' Bosphorus partjainál horgonyzó hadigőzösekre szállittattak, mellyek megtelvén, onnan Chalkis szigetére vitettek, 's ismét uj szállitványért másodszor, harmadszor, sőt negyedszer is visszatértek,ugy hogy már délutáni öt óra felé 20 ezer ujoncz volt befogva, 's mintegy 300 ezer tartózkodási jegy osztatott szét és ez mind egy kardcsapás vagy lárma nélkül egész csenddel ment véghez. Még azon nap jelent meg egy második nagyuri fermán, azt hirdető, hogy az összeirás a' hadsereg ujonti rendszeresitése végett, az egész országban megkezdetett, mivel azonban a' tartományi kormányzók jelentése szerint, sokan azért, hogy magokat katonáskodás alól kihuzhassák, a' fővárosba futottak, a' magas porta által ezennel határoztatik: hogy mind azon vidéki török, ki most a'fővárosban lappang Konstantinápoly rendes polgárainak kivételével, hadi szolgálatra kényszerittessék, mi meg is történt; egyetlen sztambuli sem szállittatott Bosphorus partjaira. Mart. 29én ujoncz- vizsgálat tartatott, mellyen maga Riza pasa is jelen volt. 'S ez alkalamkori szigoru de méltányos tette emlitést érdemel; ugyanis azokat,kik már ez előtt vagy magok vagy testvéreik a' hadseregnél szolgáltak, vagy szolgálnak vagy családaik egyetlen gyermekei, szabadon bocsáttatá, egyéb vézna testalkotásuak 's bénák kilökettek. Mind e' mellett is még megmaradt 15 ezer életerős férfi, kik részint a' szárazi részint tengeri hadseregnél fognak szétosztatni. Sokan azt hitték, hogy ezen, több mint merész tette a' ministerségnek, okvetlenül viszszahatást szülend, eddig azonban misem történt. Az albániaiak napi renden levő embertelen tetteik ellen, mellyeket ezek, az ott lakó 's valóban szánandó keresztyéneken büntetlenül követnek el, mindeddig Oroszország lépett fel leghatályosabban 's követe által értesitteté a' nagy divánt,hogy azon esetre, ha minden tekintetben kielégitő feleletet nem kapna, fegyverhez nyuland. Bárminő szempontbul tekintse is a' porta keresztyén alattvalóit, e' részbeni boldogtalan politikája'sfolytonos nemleges viselete megfoghatatlan. Csak most is egy a' pokol minden iszonyaival tömött levelet közöl a' Times konstantinápolyi levelezője, mellyet a' szkopiai görög püspök f. é. mart. 3kán főnökének a' sztambuli patriarchának irt 's melly igy következik: „Szent atya! Leirhatlanok azon istentelen undok tettek, mellyeket az albániaiak ezen megtestesült embertelen nép, szerencsétlen embertársaikon a' vidék keresztyén lakosin pillanatról pillanatra büntetlenül visznek véghez. Halld, és borzadj, de egyszersmind indulj könyörre szegény hitsorsosid iránt.Hol vagy isten! hogy az illy elvetemültséget büntetlenül hagyod. Ama szörnyetegek a' férfiakat karókhoz kötik, 's nejeiket, leányaikat szemök láttára megszeplősitik; a' férfiakat lábaiknál fogva felakasztják 's az asszonyokat kinszeritik, hogy saját férjei k alatt szalmatüzet gerjesszenek, azokat ennek füstiben megfulasztandók. — Nyolczvan éves öreg asszony vagy tiz éves lyányka egyiránt esik emberiségtapodó állatiságuk áldozatául. Ők a' gyermekeket elevenen nyársra huzzák 's megsütik. A' lyányokról letépik ruhájokat 's meztelen kénytelenek egész éjjel azoknak borozás közben szolgálni; sőt néhány férjjel égő szövétneket tartattak addig,mig nejeiket fertőzteték 's a't. Ez jelen sorsa az ottani keresztyéneknek 'sök püspökjök előtt különféle falukról mintegy ötszázan összegyülekezve egyhangulag jelenték ki, hogy készebbek magukat Bardar vizébe fulasztani, mint még egyszer falujokba visszatérni 'stb.

ÉRTESÍTŐ.

Csőd erdősz-segéd-állomásra.

A' szigeti kir. erdőszhivatalnál Marmarosban egy segédi állomás, mellyet évenkint 350 pft., 50 pft szálláspénz, vagy természetes szállás, 15 öl tüzifa, egy mázsa só, 20pozs. mérő buza, 20 pfttal fölérő rét van fizetésül összekötve, ujanrendszeritteték. Kik ez állomást elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal megmutatni tartoznak: miszerint a' bölcsészeti tanulmányokat kielégitő sükerrel végezték, a' magyar, német és diák nyelveket tökéletesen birják, a' fogalmazásban és számolásban jártasok, valamint hogy egészséges estalkaltuak; továbbá hogy az erdősz-tudományokat, vagy a' selmeczi kir. erdősz-iskolában, vagy pedig Mariabrunnban dicséretesen végezték és itt magoknak erdősz-ismereteket, mellyekhez főleg a' magasb műipartan, mértan, erdőbecsülési, rendezési's kormányzási tanok számittatnak, szereztek. A' folyamodványok a'mármarosi k.kincstári igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. Budán apr. 20. 1844. 1—3

Hirdetvény.

Melly szerint a' főmlgu magy. kir.udv. Kincstár engedelmével az ungvári kir. uradalom részéről közhirré tétetik, hogy a' nevezett uradalom erdeiben találtató fa-gombatapló-szedés haszonv étele f. évi jun. 4kén az ungvári uradalmi igazgatóság irodájában tartandó nyilványos árverés u'ján a' többet igérőnek septemb. 1ső napjától három évi bévbe ki fog adatni, kinek teháte'haszonbérlésre kedve leend, a' fenirt napra 's helyre elegendő bánatpénzzel 's biztositékkal a' majd meghatározandó egy évi mindjárt lefizetendő arendával felkészülve ezennel meghivatik, a' föltételek addig is az érintett igazgatószgnál megtudhatók. Budán, aprilis 3kán 1844. 1—3

A' szegedi orosz gőzfürdő.

Felesleg volna bizonyosan mind azon kitünő sükert 's eredvényt, mellyeket az itteni kezdetetől óta működő gőzfürdő előidézett,dicséretekkel halmozni, én csak az 1843diki nov. havától mostanáig használt fürdők feltünő számát,melly mintegy 8 ezerre megy, 's melly az év kellemetlenebb időszakában többnyire szegediek által használtatott, veszem fel, melly idő alatt következő számos kóreset fordult elő, nevezetesen: göthösek, rheumában, hurutban, bujakóros bőrkütegekben sinylők, sónnyedékesek, aranyeresek sőt olly inlázak is, mellyek mellett orvos és beteg egyaránt veszték türelmöket, 's mihelyt a' gőzfürdő orvosi szabály szerint használtatott, rövid időn a' bajon gyökeresen volt segitve. Ezektől lelkesitve hiszem én, hogy a' szenvedő emberiségnek nem minden jelentőség nélküli hasznot teszek akkor, midőn azt ezen orvosi ügyelet alatt álló 's belső butorzatánál fogva is minden szükségnek tökéletesen megfelelő jóltevő intézetre figyelmeztetem. 'S miután a' most reánk következő kedvezőbb évszakon, az eddig rosz utak miatt akadályozott közlekedés ismét helyre áll, csekély költséggel, kivált a' fennevezett nyavalyákból, magát mindenki gyökeresen kigyógyithatja. Szegeden 1844diki apr. 8dikán Dr. H. 2—2

Hirdetvény.

A' nmgu magyar kir. udv. Kincstárnak 1844dik évben april 17kén 13438d. szám alatti kegyes rendelvénye következtében a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságnál megürült urbéri és erdőszeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kivül, évenkinti 72 mázsa szénа, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl tüzifa és 40 frt rétdij van összekapcsolva, a' csődület határnapja ezennel f. 1844. évi majus 15d. napjáig tüzetik ki.

Azon egyedeknek, kik az érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességökben álland a' rendesen végzett böleselkedési és mérnöki tudományos pályáról, és efféle oklevélről, nemkülönben az urbéri méréseknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a' magyar, német deák és valamelly tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyitványokat előmutatni (azon észrevétellel: hogy olly egyedekre, kik egyszersmind az erdőszeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyitani képesek, különös figyelem fog fordittatni) 's ezen czélra a' szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságnak a'fenidézett határnapig okvetetlenül benyujtani,minthogy a' később érkezendő, vagy a' megkivántató csatolványok nélkül benyujtandó folyamodások, tekintetbe nem vétethetnének. — Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, april 18dikán 1844dik évben. 2—3

Hirdetvény.

A'nm. m.k. kincstár rendelése következtében f. évi majus hó 29kén Sziget koronai mezővárosban t. Mármarosmegyében helyzett kir. kamrai igazgatóságnál, a' rónaszéki só és vizaknákból lovak általi só és vizkihuzó (gépintézet) 1844dik év nov. 1ső napjától 6 egymásután folyó évre árverés utján haszonbérbe fog adatni, ugy hogy az illető haszonbérlő köteles legyen e' végre 32 hámos és 2 tartaléklovat 's igy összesen 34 lovat az árverésnél megállapitandó bérért tartani. Általadatnak a' haszonbérlőnek ezen intézethez tartozó egy nagy lóistálló, széna- és zabtartó pajtával, az ő és kocsisai számára egy kőből épült alkalmatos lakház istállóval, szekér- és faszinnel 's egy konyha kert körülpalánkolt nagy udvarral, a' lovak legelésére pedig egy 6000□ ölből álló rét, ezenkivül a' haszonbérlő és kocsisai számára évenkint 20 cubik öl kemény tüzifa, és maga házi népe és 16 gépes kocsis szükségeikre fejenként 15 font a'gépelyes lovakra és két fejős marhára pedig évenkint egegy darabra 6 font só ingyen fog adatni.

Nemkülönben a' haszonbérlőnek általadatnak a' szomszéd tek. rónai határban Hera és Opisina nevezetü mintegy 124 urb. szekér szénát termő uradalmi kaszálók évenkinti 8 p. frtban álló bérért, nemkülönben a' szükséges irtásokra és a' szénatakarásra évenkint 800 jobbágynap 10kr. p. p. megváltás mellett. A' kikiáltási ár egy lótul 126 p. forintban határoztatik meg.

A' bérleni kivánók tehát vagyonjaik jó állapotjárul szóló bizonyitvány mellett, 10 pc. azaz 430 ft. p. p. bánatpénzzel ellátva, a' fen kijelelt napon és helyen tartandó árverésre (mellyből minda záltal a' zsidók kizára'nak) azon megjegyzéssel hivatnak meg: hogy irásbeli ajánlatok is elfogadtalnak, ha azok az árverésre kitüzött nap előtti estéig a'kir.kincstári igazgatóság elnökségénél Szigeten benyujtatnak és a'fenérintett bánatpénzzel vagy valamellyik mármarosi kir. sótisztségnek a' bánatpénz lefizetéséről szóló bizonyitványával ellátva lesznek, mindazál al megkivántatik még ezenkivül,hogy az érintett irásbeli ajánlat azon nyilatkozást is foglalja magában, hogy a' bérleni szándékozó az árcsökkentési feltételeknek (mellyek a' mármarosi kir.kincstár-igazgatóságnál, ugy szinte a' rónaszéki kir. sótisztségnél megláthatók) minden kifogás nélkül ugy veti magát alája, mintha a' szerződés a' maga aláirásával volna megerősitve. 3—3

Hirdetvény.

A' nm. m. kir. Kincstár rendeléséből közhirré tétetik: hogy a' kincstári bácsi jószágok uj igazgatósági haza felépitése iránt, folyó évi május 23ka reggeli 10 órakor Zombor szabad kir. városban árlejtés az otthelyi kincstári épületben, hol a' terv is megtekinthető 's mellynek egyes munkáira, ugymint:

a' kőmüvesi - - -	1447 ft. 48 kr.
a' kőfaragói - - -	501 — 36 —
az ácsi - - - -	331 — 57 —
az asztalosi - - -	970 — 31 —
a' lakatosi bádogosi 's réz-müvesi - - -	1683 — 29 —
az üvegesi - - - -	304 — 24 —
a' vas és cserép - kemenczékre - - - -	327 — 12 —
és a' festői - - -	389 — 18 —
összesen tehát	5956 ft. 18kr.

pengő pénzben vannak kijelelve, felsőbb jóváhagyas fentartása mellett tartatni fog 's mellyre a' megjelenni szándékozók 10 pc. ft. bánatpénzzel ellátva ezennel meghivatnak. Zombor mart. 20.1844. 3—3

Rosenthal Herman és Bernárd izraeliták megbukása következtében, Gaal systemája szerint készült legczélszerűbb pálinkafőző gőzmachina minden hozzátartozó szükséges szerekkel együtt a' Veszprém városa melletti, 's a't. ns veszprémi káptalan birtokához tartozó jutasi pusztán 1844d. évi junius 19d napján elárvereltetik, a' venni szándékozók ezennel meghivatnak. Kolossváry József m.k. tömeggondnok.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök majus 16kán

JELENKOR.

1844. 39dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (Országgyülési közlemény: orsz. ülés a' RRnél a' városok rendezéséről szóló üzenet ügyében; ugyanott a' bányatörvény részletes tárgyaltatása; főRRi ülés a' városok rendezése és az országgyülés évenkint tartatása ügyében; kir. válaszirat az üdvező föliratra; másodüzenete a' KK. és RRnek a' szabad kir. városok tárgyában; Esztergommegye: a' gyorsirás nyilványosan tanittatni kivántatik, Kliegl országos pártoltatásra ajánltatik, megyei jevelezések; Békésmegye: országgyülési pótlékutasitások; Komárommegye: követjelentések, a' telekdij pártoltatik; egyházkerületi gyülés határnapja Pesten; ujabb ajánlatok a'pesti szegény gyermekkórházra; népkönyvkiadó egyesület; iparegyesület; 'sa't.)
Spanyolország (Narvaez a' ministerséget megbuktatta; alkudozás a' papijószágok ügyében.)
Anglia (O'Connell pöre ismét folyamatban van; a' gyármunka iránti törvényjavaslat megbukott.)
Franczia ország (névnapi üdvözletek.)
Portugália (Almeida még mindig ostromzár alatt; Lissabonban számos elfogatás 'stb.)
Olaszország (Uj egyházi fenyiték Rómában. Rothschild báró kölcsönszerződése.)
Svédország (Néhány kiváltságos t.hatóságot megszüntetnek; az udvari szinh. személyzetnek felmondás.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Szombaton, majus 18kán a' hangászegylet és énekiskolai növendékek közre-munkáltával müködvelők által adatni fog bérszünetben: „SZÖKÖTT KATONA“ népszinmü 3. felvon. Szigligetitől.

Országgyülési közlemény.

141d. orsz. ülés maj. 6án. Folytattatván a' városok rendezéséről szóló üzenet, a' 151ik §ban megállapitott képviselők számát személynök ő nmga felette soknak tartotta, 's egyedül Pest városát véve föl, benne a' javaslat szerint 1200 képviselő lenne. Ebben még elöbb megegyeznék, ha a' RR. a' képviselökből egyszersmind tanácskozói testületet nem akarnának alkotni, de ennyi képviselő mellett nemcsak a' választás bajos, hanem leginkább a' tanácskozás lehetlenné válik; olly fölösleges számu képviselők foglalatosságaiktól elvonattatnának. Kivánta elfogadtatni a' FRR. módositását; de maradt a' szerkezet. — A' főfelügyelőről szóló IIIdik részben elnök ő nmga egyedül a' RR. argumentumaira szoritkozott. Mondatik, a' főfelügyelő ellenkeznék a'városok kiváltságaival. De nagy különbség van a' városok állására nézve, mint jelenleg vannak privilegialis állapotban, és mint lesznek ez uj rendszer szerint. Miután a' t. RR. a' városokat egészen a' megyei formára akarják átalakitni, gyüléseket behozni, mintegy primaires-választásokat alkotni, a' polgároknak a' legtágasabb jogokat adni; szóval, ha a' városokat, mellyek eddig csak repraesentativ jogot gyakoroltak, teljes jogu municipiumokká akarják átváltoztatni, szükséges hogy köztök 's a' kormány közt ugyanazon kapocs létezzék, melly a' megyékre 's kerületekre nézve szükségesnek találtatott. — A' második ellenvetés: „hogy a' királyi biztosok eddigi munkálódásai sok sikert nem hoztak,“ nyomjon a' mennyit nyomhat; de erre röviden csak azt jegyzé meg ő kegyelmessége, hogy nagy különbség van ideiglenes és csak egy eset megvizsgálására kinevezett biztos, meg egy állandóul örködő felügyelő között. Ez utóbbi constitutionalis elnök lesz, mig a' k.biztosság exceptionalis állapot, mellyet alkotványos nemzetek általányosan nem kedvelnek. — A' harmadik észrevételre „e' hatalom által a' municipium enyésznék, és egyenesen a' franczia centralis igazgatás hozatnék be,“ által nem látja a' municipium ideáját elenyésztetni; mert ha megállhat az a' megyékben a' főispánok mellett, miért ne maradhatna fen a' városokban is a' főfelügyelők mellett, kivált olly hatalmas polgári befolyás és nyilvánosság mellett, millyent a' t.RR. kivánnak. A' centralisatio eszméjének egészen más kelléke van Franciaországban; ott minden tisztviselőt, az elsőtől fogva az utolsóig a'ministerium nevez ki, mindnyájan ettől függnek, az executiva hatalom szabadon müködik 'stb, de itt a' módositás szerint a' tisztviselők választatnak, a' végrehajtó hatalom (tanács) szabályok által igazgattatik; ott a' törvények hozatalánál semmi municipalis végzésnek nem engedtetik befolyás, 's ezek csak helybeli szükségekre szoritvák, mig nálunk a' törvények tulajdonképen a' törvényhatóságokban hozatnak. Rend, felügyelés nélkül nem gondolható; pedig rend és a' kormánynak erös törvényes müködése nélkül semmire sem megyünk, kivált hol a' viszonyok annyira kötvék atyafiság, barátság és más kötelékek által; ajánlá a' FRR. módositását. Ez ellen több városi követ röviden nyilatkozott. B. város követe igen hoszasan ismétlé a' kerületben tartott és már a' minap lényegében közlött, itt azonban még bövitett beszédét a' főfelügyelők behozatala ellen. Bevégezvén beszédét, K. város követe, nehogy küldöji részéről elfogadtatni láttassék az előtte szólott követnek azon állitása, hogy ha neki választani kellene a' mostani állás és a' FRR. módositása között, ugy készebb belső elrendezést és szavazatot tovább is nélkülözni, mint a' főfelügyelőt elfogadni, annak ellen mondott, 's készebb nek nyilatkozott törvény főfelügyelő kormányzása alatt lenni elrendezés utáni szavazattal, mint a' jelen rendezetlen és bizonytalan állapotban továbbra is megmaradni. Miután több városi követ a'megyékben uralkodó rendetlenségeket emlité, a' nm. elnök szükségesnek tartotta megjegyezni, hogy egészen más volt eddig a' városi választás egy 50—60 tagból álló zárt testület által; és más a' szabad megyei választások, mellyeknél a' rendet sokkal nehezebb fentartani. Mi pedig a' belső igazgatást illeti, e' tekintetben nincs mit szemökre lobbantani a' megyéknek, mellyek bel-administratioja ha nem jobb, legalább bizonyosan nem roszabb a' városinál. Azonban ő Felségének legfőbb felügyelése alól ki nem huzhatják magokat a' városok, 's miután azt személyesen nem gyakorolhatja jobb állandó felügyelő, mind rendkivüli hatalom által azt gyakoroltatnia; marad a' szerkezet. Az üzenet olvasása között elnök ő nm. több szakasz felett igen röviden hivatkozék első alkalommal felhozott észrevételeire, jelesen a' 310., 316., 324. §ra tett főrendi módositások mellett, miktöbbnyire közöltetvék általunk azelső tárgyaláskor. A'RR. általányosan, minden legkisebb változtatás nélkül, megtartották a' kerületi szerkezetet. — Befejezve levén a' tárgy, személynök ő nm. a' bányatörvényt kivánta tanácskozás alá adni, azonban Pestmegye követének inditványa következtében idő nem maradt e' tárgy fölvételére. Ismétlé ugyanis minapi kerületben nyilvánitott kivánságát: kérnék meg a' FRRket e' most átküldendő üzenetben, hogy a' Hajduvárosok és Jász-Kun kerületek rendezését vennék már egyszer tanácskozás alá, melly munkálatok rég átküldettek, 's igy majd azon szomoru következménytől lehet tartani, hogy e' kerületek rendezetlen maradnak. Érzékenyen segészen váratlanul festé azottani nép inségét's azon tisztviselői elnyomást, melly alatt nyögnek, 's csipősen támadá meg a' baj okozójit. Noha a' nép az elrendezést ohajtva várja, mégis a' kerületek követe ellenkezőjét állitotta; söt midőn 2000 j.-k. lakos egy itt megjelenendő petitiót aláirt, annak inditványozója egy évi börtönre itéltetett. A' szónok ezután az általányos vádakról magányviszonyok taglalására 's feddésére menvén át, a' beszédben leginkább érdeklett követ védette a' gyanusitott tisztikart, mellynek becsületét olly szeplőtlennek mondá, mint P. megye tisztikaráé; állitá, mikép soha nem nyilatkozott, hogy a' J.-k.-kerület ne rendeztessék, mert azt igen is kivánja, de nem egyszerre, nem kiváltságai megsértésével. Kérte P. megye követét, adná vissza azon alaptalan tudomást, kitől kapta; és bizonyos lehet benne, hogy azon fenséges személy, melly az egész ország jogai felett őrködik, bizonyosan ott sem türné a' tisztviselők zsarnokságát. Itt több követ olly mélyen merültek el a' megtámadások és visszatorlások terén, hogy személynök ő nm. többször kénytelen vala felszólalni, illy tanácskozást nem a' jelen kérdéskez tartozónak, nem e' terembe valónak állitván; annak, mi a' J.-K. kerületben 's P. megyében történik, e' tábla birája nem lehet. Elnökileg kijelenté, hogy az illyen conversatio még privát körökbe sem való, mert próba nélküli vádaknak itt helyök nem lehet; azért ő exc. mindezen személyességeket tekintetbe nem veendi 's reájok nem is felelend. — Magára a' tárgyra nézve a' j.-k. követ ellenmonda azon elvnek, hogy a' kerületek szavazási joga elrendezésöktől feltételeztessék, miután a' kerületek eddig is e' joggal birtak. Ezt több megyei követ kétségbe vont, állitván, hogy valóságos szavazatuk eddig nem volt, miután a' megyei voksok egyenlőségének esetében a' kerületek szavazata soha nem számittatott. Ezen vita hoszszabbra kiterjedvén, elnök ő nmlga megjegyzé, mikép nem tárgya a' tanácskozásnak, van é szavazatjoga a' hajdu-'s jászkun kerületnek vagy nincs? mert az össze van kötve a' coordinatioval; hanem jelenleg a' szönyegen levő kérdés az: kivánják é a' t. RR. az üzenetben felszólittatni a' m. FRRket, hogy a'Hajdu-'s Jászkun kerületek rendezését minélelőbb tanácskozás alá vegyék. Mindnyájan az üzenetben kivánván felszólittatni a' m. FRRket, röviden nyilatkoztak. — Ellenben Sz. m. követe emlékezteté a' t. RRket, mikép ezen inditványt. P. követe a' ker. ülésben is megtette, 's ott az határoztatott, hogy az elnökök, személynök ő nm. által kérjék meg Nádor ő cs. kir. Fenségét egyedül gyüléseknek minélelőbbi tartására; 's szokatlan, üzenet által felszólitani a' FRR.; 's nincs is arra példa, hogy a' felszólitásban maga a' tárgy is kijelöltetett volna, mellyet a' másik tábla tanácskozás alá vegyen. Ez nem fér össze a' ker. végzéssel, 's attól tart, hogy az illyen kérdések feszegetése által igen kényes harcz idéztetnék elő; hiszen a' börtönrendszer már három hónapig itt hever, a' nélkül hogy a' m.FRR. felszólitnának bennünket. Addig tehát, mig a' szóbeli felszólitásnak milly sikerét nem tapasztaljuk, maradjon a' ker. végzés. — Szinte harmadfél órai vitatkozás után elnök ő nmlga kimondá a' végzést, miszerint az üzenetben megkéretnek a' FRR., hogy a' Hajdu-'s Jászkun kerületek, és más tárgyak iránt fölterjesztett munkálatokat tárgyalás alá venni szivesked-jenek; a' minek következtében az itélömester legott e' felszólitást felolvasván, az helyben is hagyatott. — A' gyülés délutáni 2 órakor oszlott el.

142d. orsz. ülés majus 7kén. Tárgy: A' bányatörvény. Tárgyalás előtt elnök ő nagym. megvallván a' tárgy technikai oldala körüli járatlanságát, csak törv. szempontból kivánt hozzászólani, azokra bizván a' kezelési észrevételeket, kik szaktudománnyal 's járatossággal birnak. Csak törv. oldalról és közgazdasági szempontból kiindulva, arra figyelmeztette a' RRet, hogy a' nemzet jövedelmi kutforrása ezen egyik ágának virágoztatása mellett sem ő Felsége sem egyes személyek jogai ne sértessenek. Zarka itélömester felolvasván az első §t, N. megye követe a' czim megváltoztatása 's a' §ból e' szó „királyi“ kihagyatása iránt következően nyilatkozott: Azokra nézve, mellyeket excád ezuttal előadni méltóztatott, bátor vagyok nézeteimet előadni: a' bányamivelés status-gazdasági szempontból kimenve, nemzeti iparunknak egyik legnevezetesb ágát teszi, és bátran merem állitani, hogy passiv kereskedésünk mellett bányamivelés nélkül azon kevés arany és ezüst pénz is, *melly a' bányamivelésből* forgásba jön, a' hazából *kiszivárogna*, és ha a' bányából egyéb haszna nem volna *hazánknak*, *annyi* minden esetre van, hogy bányamivelés által a' föld gyomrában elrejtett és a' statusra nézve holt kincsek napfényre hozatván, uj arany és ezüst jő forgásba, melly minden esetre a' status pénzbeli hitelét neveli, ezenkivül sok ezer ember, mégpedig a' legszegényebb sorsu, mindennapi fölsegélést kap. A' bányamivelésnek minden fontossága mellett azonban a' bányamivelés a' törvényhatóságoknál nem sok sympathiára talált, a' megyei hatóságok mit sem gondoltak e' tárgygyal, a' megyék politikai életéből kiküszöbölve volt, és ez az oka annak, hogy a' bányászi érdek, a' polgári's kivált megyei érdekkel össze nem olvadhatott. Felettébb sajnos, hogy a' megyék a' kormány ellenében nem gyakoroltak ellenőrséget, hogy ezen tárgy iránt részvétlenek voltak; a' kormány által látván a' nemzeti ipar ezen ágának nagy fontosságát, maga részére használta a' megyék részvétlenségét, mert hazánk sarkalatos törvényeire egyes bányapolgárok, bányavárosok százados gyakorlata által erősitett municipalis jogaira nem tekintve, egyedül önhatalmát öregbitette, ezen leginkább az *egész* nemzetet érdeklő tárgyban az ország rendeinek helybenhagyása nélkül önhaszna 's tetszése szerint ujitásokat tett, késöbben nemcsak egyes bányapolgárok tulajdonát, de a' kir. bányavárosoknak földesuri joggal birt sajátságát és territorialis törvényhatóságát a' bányai kincstár alá vetette, az innen származott panaszokat és sérelmeket országgyülésen kivül udvari biztosságok és felső leiratok által elitélte, a' bányavárosok és egyes bányapolgárok tulajdonai megsértésével és a' bányamivelés hátramaradásával; szóval az egész bányászi tárgyra kirekesztő hatalmat magához *vonni* törekedett. Hogy a' kormány e' részben tökéletes czélját utól nem érte: leginkább a' bányavárosok, egyes bányamivelők állhatatosságának és hazafi kitürésének köszönheti a' *haza*. Már 1790ben átlátták az ország Rendei, mennyiben érdekében legyen a' statusnak a' bányamivelés virágzása;

's országos választmány rendeltetett a' bányatörvény kidolgozására, 1827ben ennek folytában ujra kiküldetett a' választmány, el is készité a' kivánt törvényjavaslatot; azonban a' többi tárgyakkal a' jelen tárgy is elmaradván, a' kivánt czélt ez ideig utólérni nem lehetett. 1839ben is ugyan tétettek lépések, de leginkább a' bányavárosok részéről akkoron előadott sérelmek orvoslására; a' törvényjavaslat az alsó tábla részéről elkésült, a' FRR. azt el nem fogadták, hanem a' jelen rendszeres munkának, melly előttünk van, fölvételére halasztották. A' t. RR. átlátván e' tárgy nagy fontosságát felfogták az által, midőn a' bányatörvény kidolgozására ker. választmányt rendeltek, ezen választm. a' mint azt a' RR. ezen munkának kerületileg lett átvizsgálásával bőven átlátták, mindazon nézeteket és elveket, mellyeket excád kijelenteni méltóztatott, tekintetbe vette, leginkább elvkint kijelentette, hogy ezentul a' bányamivelés törvénytől függ, hogy a' kincstár egyes bányatulajdonosnak tekintetvén, bányabiróság alatt álljon, mindenkinek tulajdona épségben maradjon. A' mi a' bányaszatnak technikai részét illeti, részt vettek a' választmány tanácskozásaiban fél Magyarország bánya-polgárai részekről, és a' Bánság részéről jelen volt bányapolgárok, nézeteik figyelembe vétettek, figyelem volt az eddigi törvényekre is, és erősen hiszem, hogy ha ezen elvek, mellyek az egész munkán keresztül szőve vannak, felsőbbi helybenhagyást nyerendenek, utól lesz érve a' czél, mellyet a' t.RR. utolérni kivánnak, hogy a' bányamivelés, az elnyomás törvénytelen önkénytől biztositassék, hogy az ideiglenes Miksa-törvény helyett rendes magyar nyelven szerkezett törvénykönyv készitessék, és hogy a'kincstár, bányavárosiak's egyes bányapolgárok közti összeütközések és leginkább a' kincstár által elkövetett sérelmek sok tekintetben orvosolva, 's jövendőre pedig elháritva lesznek. Főczélunk a' jelen törvénykönyvben letett törvényeket, alkotványunkkal összefüggésbe hozni; de erősen hiszem, hogy nem szándékunk a' koronának az eddiginél több jogot tulajdonitani, 's e' tekintetben lehető nézeteimet ezen munkának egyes pontjaira nézve annak idejében előadandom. Egyébiránt csupán azt jegyzem még meg excád előadása folytában, hogy az itt előfordulandó kérdések igen egyszerüek, és nem is valami mysteriumok, és leginkább statusgazdasági és politikai szempontból eldöntendők. Mindezeket excád előadására felvilágositáskint kivántam előadni; és jelenleg leginkább csak az ezuttal felolvasott üzenetre szoritom vélekedésemet; ohajtásom t. i. oda terjed, hogy azon fontos okokon kivül, mellyek az üzenetben foglaltatnak, mellyeknél fogva a' FRRnek ezen törvényhezi járulását a' tek. RR. sürgetni méltóztatnak, világosan kitétessék, hogy miután ő felségének a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyában érkezett k. k. válasza szerint a' magyar nyelv 's közadministratio minden ágaiban be fog hozatni, és igy a' bányászati tárgyakra nézve is,következőleg a'nemzetiség előmozditása szempontjából is, miután magyar nyelven irott bányatörvény nélkül a' kivánt czélt utólérni nem lehetne, a' jelen bányatörvénynek még a' jelen országgyüléseni megerősitése mulhatlanul szükséges. — Másik inditványt tette A. megye követe, mellynek következtében az érczek nemei közül megyéjére nézve a' „vas"at kihagyatni kivánta; igy nyilatkozott: eddig a' vaskő A. vmegyében egyedül földbirtoki tulajdon volt, 's minden kincstári befolyás nélkül müveltetett. Van vmegyémben nemzetség, mellynek a' királyi fiscus ezt jövedelemképen becsü mellett adta által, és van más nemzetség, mellynek jövedelme csak nem kirekesztőleg a' vasköért alku szerint fizetett pénz. Most a' KK. és RR. ezen jövedelmet minden pótlék nélkül elveszik. De továbbá, megyémben a' vas a' kincstártól és kormánytól egészen függetlenül kezeltetett, most a' RR. ezen iparágat, mellynek nagy jövendője van, a' kormány kinevezésétől függő tisztség alá adják. Mindezért tehát, hogy igazságtalannak tartom valakinek tulajdonát és eddigelé törvényszerü jövedelmét pótlék nélkül elvenni, mind pedig azért, hogy a' vaskezelést a' hazának függetlenül megtartani akarom: kérem a' RRet, hogy ezen 1sö §ból a' vas megemlitését kihagyatni vagy legalább megyémet az eddigi gyakorlatban hagyni méltóztassanak. — Most egy városi követ ekép szólott: Az érczbányákat már a' görögök, müvelésökre felügyelési jogot gyakorolván, status-javaknak tekinték, mit Athennek laconiumi gazdag ezüstbányáit illető rendeletei bizonyitnak. A' görög időktől lefolyt századok alatt folyvást épségben hagyaték minden népeknél e'tan; 's korunk egyik legnagyobb törvénytanára Mittermayer szerint helyesen mert ha a' status nem gyakorolna felügyelési jogot az érczbányák felett, a' pillanatokig jövedelmező, de végetlenül káros tolvajbányászat által a'rendszeres és biztos bányászat háttérbe szoritattnék. — Szóló követ e' sok százados gyakorlat szentesitette theoriát tisztelvén, a' felügyelési 's engedményzési jogot kétségbe nem vonja 's megszoritni nem akarja. Azonban a' koronának e' senkit ki nem záró 's meg nem szoritó engedményezési jogát általányosan mondaná ki, nem sorolván el egyenkint az érczek nemeit, 's ezt azért nem, mert a' korona e' felügyelési 's engedményezési jogokon kivül bir még más t. i. a' bányai regalék jogával. És ezen jog a' kormánynak atyai szerelmének különös tárgya. A' népek és kincstárak közt a' bányaregalék felett sok küzdés volt, mellyeken rövid szemlét tart a' szóló, leirván, mint igyekeznek a' terjeszkedő természetü kormányok minél tovább 's többtöbb ércznemekre terjeszteni hóditásaikat 's a' regale-szedési jogot; mint iparkodtak a' bányákat saját monopoliumokká tenni; mint igyekeztek ellenben a' megszoritó czélzást észrevett népek a' kormányokat az engedményzés és felügyelés korlátai közé visszaszoritani. Emlité végre a' bányáknak honunkbani állapotát 'stb., hogy a' kormány a' bányaregalénak legtöbb, de nem minden érczekre nézve van birtokában, 's szükségesnek tartá, hogy ezen különbség az érczek különböző nemei közt teherviselési tekintetben gondosan fentartassék. Minthogy azonban efféle szárazabb fejtegetések törvényhozó termünkben nem nagy figyelmet szoktak gerjeszteni: szóló követ le sem gombolitja beszédének egész fonalát. — Többen pártolák mind a' két inditványt, mert érdekében áll a' statusnak, hogy a' föld gyomrában rejlő kincs napfényre jöjjön, 's legalább az első szükségü érczek a'lehető legjutányosabb áron kaphatók legyenek, ha a' „vas" is királyi adományozási jog alatt álland, a'bányai müveltetésnek ezen ága csorbulást szenvedne, nem fognak biztositatni a' vele foglalkozók, 's attól lehet tartani, hogy ugy fognak járni mint Francziaországban, hol azon szabály: „minden, mi a' föld gyomrában van, a' statusé" az erdőkre is kiterjesztetett, 's igy a' földesurnak még tulajdon erdejét is meg kell váltani. Azon észrevétel is tétetett, hogy e' kitétel „adományi 's engedélyezési jog" helytelen, mert vagy egy e' két szónak értelme, 's akkor az egyiket ki kell hagyni, vagy különbség létezik köztök, 's akkor az megmagyarázandó. Továbbá a' „sz. korona" szó, fel van cserélve a' „király" szóval; e'kettő közötti különbséget azonban törvényeink világosan kifejezik. Azért a' „korona" szó megtartassék. A' szerkezet mellett egy m. követ hathatósan szólalt fel. Beszédének tartalma ez: Az inditványozó követ a'királyi kincstárnak önkénye ellen biztositékot keres a' jelen törvényjavaslatban; a' szóló azonban egy sokkal károsabb és többszer tapasztalt önkény ellen biztosittatni kivánja a'vasbánya-mivelőket és ez a' földesuri önkény, melly ellen máskép nem biztosithatják, mint ha a' vasat kir.adományozás alá vetik. Nem tagadhatni, hogy régi törvényeinknél fogva a' vas a' király adományozása alá tartozott, sőt ezeknek rendeletéből a' bányatized vagy urbura terhének is alávetve volt, több megyékben a' szokás ezen urburát eltörölte, és igy e' jelen törvényjavaslatnak 11dik §ában ezen tizedmentesség általányosan megalapittatván, egyedül azon kérdés felett vitázhatunk, vajjon a' vasbányamivelés haszna és szüksége tekintetéből jobb é a' vasat földesuri tulajdonnak tekinteni vagy mint a' korona jogát a' király adományozása alá vetni? hogy ha a' többség az első nézethez áll, akkor a' vasbányák müvelését egy csapással lehetlenné teszik, mert senki találkozni nem fog, ki saját költségein a' vasérczeket csak azért keresse, hogy a' feltaláltakat a' földesurnak átengedje, és azon bányát tulajdonnak ne nézhesse, mellybe sokszor ezereket fektet egy jövendő áldás rovására; ezen tulajdont egyedül kir. adományozás által nyerhetni, és ezt a' földesurnak engedelmétől föltételezni annyi, mint a' vasnak, melly első szükségeink közé tartozik, termesztését gátolni. A' kir. adományozás meg nem tagadtathatik, és ingyen történik, de hogy ha egyszer megtörtént, már akár földesur akár szomszéd, a' bányát el nem veheti és a' bányai tulajdonnak ezen szentsége a' bányamüvelésnek okvetetlen föltétele. Egyébiránt az adományozás és az engedményezés között azon lényeges különbségre tekinteni kell, miszerint az adományozás egyedül az érczbányák megnyitására és igy az érczásványok termesztésére szükséges, a' felkérő tehát ez által bányatulajdont nyer, az engedményező pedig azon járulékokra adatik, mellyek az 5dik §ban elősoroltatnak és igy azon műhelyekre nézve szükséges, mellyek az érczek kiállitására a' föld szinén megkivántatnak, és az illető földesurnak teljes kármentesitése nélkül fel sem állittathatnak, azért a' szerkezetet mellett szavaz.— A' „korona" 's „király" közötti különbségre vnnatkozólag egy másik követ az alkotványos életnek azon örökös müködésére emlékeztetett, mellynek következtében mind a' fejedelmek, mind a' nemzetek szüntelen törekszenek jogaik kiterjesztésére 's ezért a'magyar közjogban is a' „korona" az ország összegét teszi, az azzal feldiszesitett „király" pedig az igazság és kegyelem kutforrását. E' különbségre támaszkodik az 1807 felirásnak azon kitétele: quod Regnum Hungariae non sit patrimonium Augustae Domus Austriacae. Igy a'só nem a' király tulajdona, hanem a'koronáé. A' vasra nézve pédig figyelmezteté a'Rkt,hogy ez a'legszükségesebb ércz, 's azért az minden terheltetéstől vagy egyedárusságtól meg kell óni. — Elnök ő exc. megjegyzé, hogy a',korona' szónak értelme eddigi törvényeinkben sokkal jobban le van téve, mintsem erről kétség vagy veszély támadna. — A' szerkezet meghagyatott. — A' 4ik §bana' kőszénbányák miveltetése iránt az rendeltetik: hogy a' kőszén bányák földesuri birtok tartozéki ugyan,ezeknek cserkészése és fölkérése mindazáltal a' bányászatot naponkint mind inkább megszoritó fa-szükség pótlása tekintetéből, bányászati czélokra mindenütt szabad;de mivelésök a' földesuron kivül másnak csak e' czélból és csak királyi engedély mellett engedtetik meg. A' mivelésért a' földbirtokosnak illendő bér fizetendő, és ez a' bányamivelő és földbirtokos közt vagy szabad alku utján állapittatik meg, vagy ezen alku nem sikerülvén, választott bióság által határoztatik meg; de bióilag sem a' termék 10ed részénél kevesebbre, sem 4ed részinél többre nem határoztathatik. A' 4ik §. a' választott bírósághoz a' bányamivelő 2 tagot, a' földbirtokos szinte 2 tagot, ezek ötödikül egy elnököt választanak. — Előadatott: mikint a' kőszén már a'resolutiók szerint sem tartozik a' k. jogok közé; nem a'bányajoghoz,mert az adományozási jog egyedül az érczekre terjeszkedik ki. A' földesuri jogot nem lehet korlátolni. Más oldalról azonban felhozatott, hogy miután a' status érdekében fekszik hogy a' földalatti kincsek napfényre kerüljenek, több földesurak pedig vagy hanyagság vagy haszonkeresés végett — hogy t. i. erdejök nagyobb becsben maradjanak — másokat e' kincsek fölkeresésében 's előteremtésében gátolnak, mi által leginkább a' bányászat felvirágzása szenved. Ha törvényeink az erdők pusztitására nézve a' földesuri jogot megszorithatják,miért ne lehetne azt a' kőszénre nézve is, miután itt is a' status java forog fen? — Ennek ellenében elismerteték ugyan a'statusnak kisajátitási joga, de az a' földesurnak tökéletes kármentesittetését hozná magával,mert hogy a'status java egyesek kárával előmozditassék, az csak a' legnagyobb köz szükségben, melly még, hála, elő nem állott, menthető volna. 'S elnök ő nm. hozzáadá, hogy általán az egész kőszén állapotja még ismeretlen előttünk, 's azért erről rendelkezni még nem lehet. Sem bizonyos alapon, sem más országok adatain nem feneklik az e' szakaszban kitett maximum és minimum. Lehetne azonban ezen ügyet egészena'felekközti egyezkedésre hagyni, 's csak akkor, ha a' földesur semmikép nem akarna megegyezni, lehetne a'k.adományzásnak helye egy harmadikra nézve, de maga a' földesur a' kőszént minden felsőbb jováhagyás nélkül mivelhesse. A' földesur pedig, ha mindjárt egy harmadikra nézve történnék az adományozás, a' teendők letétele után a' kőszénbányát mindig visszaválthassa. —Ezen javaslat azonban el nem fogadtatván, a' többség inkább az egész 4ik §t. kihagyandónák rendelte.

143d. orsz. ülés,máj. 8án d. e. 9½ ór. Folytattatván a' bányatörvény, annak egyes §§ felett több stylaris változtatást érdeklő inditványok tétettek, mellyek minden megjegyzés nélkül hangzottak el. Szóbeli változtatás két szakaszban történt: a' 27ik §ban e' szó helyett általuk „termesztett" aranyból „szedett" tétetett; — az 58. §. „Bánáti" helyett „Krassói" tétetett. Azonban N. megye követének pártolás nélkül maradt két inditványát el nem mellőzhetjük. A' 10 §ban az urburától függesztvén a' bányák jövendőjét,minthogy az nem egyéb, mint a' status jövedelmeinek egyik rovata, érdekében állna serkenteni inkább mint elnyomni a' bányamivelőket, azt egy huszadrészre leszállittatni kérte. A' 30ik §ban kivánta a' bányai ügyeket a' helybeli hatóságok birósködása alá rendelni, — mert feladata a' törvényhozásnak a' bányai testületet egybeolvasztani a' polgárival; 's erre figyelemmel is voltak a' RR. a' városok rendezésében figyelemmel a' megyei kihágások munkálatában; itten a' honoratiorok közé soroztattak, 's befolyással birnak a' bányamivelők, nem látja tehát által az elkülönözés szükségét. A' 60ik §. egy kis vita tárgya volt. Némellyek egészen kihagyatni kivánták;mások csak ezt „külön osztályt képezve" a' többség pedig, minthogy a' kormány ellenében garantia kell, 's a' bányai perekben szakértő birók kivántatnak, nem foghatván meg,mikint itélhet például örök alagilletősége iránt támadható kérdésben olly egyed, ki ahoz nem ért, vagy az érczpróba elleni kifo-

gásokban, az érczpróbákhoz nem értő, — vagy, hogyan fogja magát tájékozhatni a' földalatti mérnökséghez nem tudó? megtartotta azt. Erre ugyan elnök ő nmlga megjegyzé: mikint ezen perekre szükségtelen egy külön osztály. Ezen perek csak ollyanok, mint más rendes perek, ezek szinte adóssági 's a' lakosok között a' fundus iránt támadható ügyek; az informatio is ollyan könnyű, hogy minden ember megértheti, a' nehezebb perek pedig felette ritkák, nagyon világosak,'s tapasztalásból mindenki tudhatja már; nem szükséges tehát valami különös nagy tudomány, 's ha igaz az, mit mondanak általányosan a' magyar nemzetről, hogy birónak született, ugy megnyugodhatnak a' RR. ezen § kihagyásában. — Az 59ik § elegendő. Szükséges még emlitenünk, mikint Horvátország egyik követe gyülés vége felé kétszer szólalt fel. Kivánta Horvátországot az 57ik §ban a' Rodoboi kerülethez sorozott megyéktől külön választatni; 's 2or, hogy a' horvátországi bányai perek a' báni táblára vitessenek fölebb. Többen pártolták előadását, de a' többség, minthogy nemcsak Horvátország van a' Rodoboi kerülethez kapcsolva, hanem Dalmát 'stb, — minthogy Fiumében v. Tolnamegyében nincsen bányai, nem lehet külön kerületet tenni oda, hol sem bányabiróság sem bányák nincsenek, és a' második előadásra: minthogy most sem vitetnek fel mind a' perek a' báni táblára, mert Zágráb városától a' tárnoki székre mennek feljebb, előadását el nem fogadta. — 1 órakor vége levén az ülésnek, a' RR. vegyes ülésre meghivatva a' mlgos főRRhez mentek által.

143d. orsz. ülés a' nm. Förendeknél majus 8án. délelőtti 11 órakor. Az ülés első felét t. RRnek a' sz. k. városok elrendezése tárgyábani másodizenete felolvasása foglalá el, melly ő cs. k. Fens. által köziratra utasittatván, a' legközelebbi tanácskozások tárgya leend. — Megkezdettek azután a' minden éven tartandó orsz.-gyülések tárgyában felolvasott Rendi üzenet, felirási- 's törvény javaslat felett a'nagyérdekű tanácskozások,mellyek ez ülésben eredményhez nem juthatván, a' jövőre halasztattak. — Délután egy óra után a' fenséges elnök a' t. RRet elegyes ülésbe meghivatván, mielőtt ezek megérkeztek volna, egy m. gróf alázatos kérést intézett ő cs. k. Fenségéhez.Miután most valami három hétig nem tartattak e' táblánál ülések, ha ezt a' tagok előre tudják, ugy házi dolgaik utánjárhattak volna, mig az ülések bevárása közben itt vesztegelniök kelle.A' szónok örömest mulat ugyan a' csatatéren, ha a' köztanácskozások megkivánják, de annál inkább kivánná a' szabad időt tulajdon ügyeinek szentelni. Kéri tehát ő cs. k. Fenségét illő tisztelettel, hogy illy hoszabb szüneteket a' tábla tagjaival előre tudatni kegyeskedjék. — A' fenséges elnök erre válaszolá, hogy valamint sok évi országgyülési eljárása közben az üléseket soha fontos okok miatt el nem halasztotta, ugy bizonyossá teheti az előtte szólót,hogy jelenleg, midőn ő Felsége kegyes leirata is az országos Rendeket munkálataik siettetésére inti, bizonyosan még fontosabbak lehettek az elhalasztási okok. — Ezt egy másik m. gróf sem maga, sem felszólalt barátja nevében a' legtávolabbról is kétségbe vonni nem szándékolván, csak arra bátorkodék ő cs. k. Fenségét tisztelettel megkérni,hogy illy okok előállásánál a' szükségesnek itélt elhalasztás a' tagoknak tudtára adassék, hogy azok igy magok ügyei után látván, annál pontosabban járhassanak el törvényes kötelességeikben. — Megjelenvén a' t. RR. az elegyes ülésre, a' fenséges elnök a' minapi üddözlő felirásra leérkezett e' tartalmu k. k. választ felolvastatá: „Ferdinandus 'sa't. Pia, quibus Dilectio et Fivelitates Vestrae Nostrum recolunt natalem, vota, grato suscipimus animo; eademque constanti illo paterni cordis Nostri reciprocamus affectu, quo communem Patriae felicitatem impensissimis studiis Nostris Regiis prosequentes, continuis augeri cupimus praesidiis ac incrementis. Quibus in reliquo gratia et clementia Nostra Caesareo Regia benigne jugiterque p. manemus. Datum 'sa't. Kegyes kivánságitokat, mellyekkel kedvességtek és hűségtekben születés-napomra tisztelkedtetek, kedvesen vesszük; 's azokat állandó és atyai szivünk azon indulatával viszonozzuk, mellyel a' haza közboldogságán királyi szilárd igyekezetünkben munkálkodván, azt istápolva's gyarapitva előmozditani szüntelen igyekszünk. Többnyire császári királyi kegyünkkel 's kegyelmünkkel hajlandók maradunk. Költ ausztriai fejdelmi B é c s városunkban, 1844ki év majus 3kán. Ferdinand m. k. gróf Majláth Antal m. k. Szőgyényi László m. k. — A' felolvasás után az országos sérelmek összeszedésével, valamint az országgyülési szállások bérének elrendezésével megbizott országos választmányainak elnökei az illető munkálatokat benyujtották, mire a' Fenséges Nádor az ülést eloszlottnak nyilatkoztatá.

Rövid közlés, majus 9ről. Mai országos ülésben folytattatván a' bánya-törvény feletti tanácskozás, a' RR. a' 61dik §tól 109kig haladtak; a' tett módositásokat és vitatkozásokat közlendjük; annyit azonban most szükség megemlitenünk, hogy a' 86dik §ból „hol kötelesek a' földesurak vagy más birtokosok barátságos alku nem eszközölhetése esetében az 1sö cz. 6dik §ban elősorolt segéd szereket is a' bányapolgároknak átengedni" az épület és tüzifa kihagyatott, ez az alku szabad utjára bizatván; — 105. §ban pedig a' bányavámot-adó bányapolgárok bányai jövedelmeikre nézve'stb. mindennemü adózástól és országos segedelmezéstől teljesen fölmentettek.

144d. orsz. ülésb. a' nm. förendeknél maj. 9kén kezdete 10 órakor. A'tegnap félbenszakasztott tanácskozások folytattatván, számos remek előadások után a' minden éven tartatandó országgyülések tárgyában gróf D. E. azon inditványa fogadtatott el, hogy a' FRR. a' rendi javaslathoz nem járulhatnak, mivel a'dolgok mostani helyzetében a' minden évi országgyülések alkotványunk összegébe be nem illeszthetők. — A' jövő tanácskozások tárgyaul a' fenséges elnök a' börtönrendszeri viszonüzenetet tüzte ki, annak végeztével pedig a' városok elrendezését, hogy e' munkálatra nézve minél előbb történjék az elvekbeni egyesülés.

Másodüzenete a' KK. és RRnek a' szabad kir. városok tárgyában. A' KK. és RR. a' sz. kir. városok tárgyában az általok javaslott t.czikkre nézve a' m. főRR. részéről közlött észrevételeket tanácskozás alá vevén,következőkben terjesztik elő megállapodásaikat: Mindenek előtt az üzenetben foglalt azon kivánságra nézve,hogy a' bányavárosok külön jogaira 's a'bányászati tekintetben azoknál fenálló külön t. nézve, e' törv. külön szertartás fejeztessék ki,a' KK.és RR.megjegyzik: hogy a' bányat.könyv feletti tanácskozásaikat immár befejezvén, azoknak eredvényét a' m. főRRkel minélelőbb közlendik; nem látják tehát szükségét, hogy addig is, mig ezen törvényjavaslat ő felsége által helybenhagyatnék, a' k. városokról szóló törvényczikkben a' bányajogok iránt külön emlités már az országgyülési tanácskozásoknak jelen állapotában jelenleg tétessék, mert minden törvények együtt és egyszerre kerülvén sanctio alá, ezen t.czikk a' bányatörvénykönyv életbeléptetését nem előzheti meg. Ha mindazáltal az országgyülésnek további folyama alatt az jöne világosságra, hogy a' bányatörvénykönyv javaslata bármi okból, vagy kir. jóváhagyás alá nem terjeszthetnék, vagy pedig kir. jóváhagyást nem nyerne,azon esetben nem ellenzik,hogy a' bányavárosoknak e' részbeni különös jogai a' királyi városokról szóló e' jelen t.czikken fentartassanak. Mi magokat a' közlött észrevételeket illeti: Megegyeznek a' KK. és RR. mind azon módositásokban, mellyek a' m. főRR. részéről a' bevezető §., ugyszintén az 1sö §tól a' 41dik §ig berekesztőleg előadatnak. A' 42dik §ban tett módositás iránt, melly abból áll, hogy azon szó helyett „kisgyülésnek" azon szó „tanácsnak" tétessék, miután ezen észrevétel érdemileg e' t.czikknek a' közigazgatást tárgyazó részében fordul elő, a' KK. és RR. véleményöket annak helyén később és érdemileg fogják előadni, és az ott előadandókat e' §ra is értetni kivánják. A' 44. §. b) pontjára tett módositást el nem fogadhatják, hanem előbbi szerkezetök mellett maradnak meg, és ugy vélik, hogy azt, ha kellőkép felvilágositandják, a' m. főRR. sem fogják ellenzeni. — E' részben tehát szükségesnek tartják előterjeszteni azon nézeteket, mellyek a' 44dik §nak ugy, mint általok javasoltatik, alapul szolgálnak. — Ugyanis: a' KK. és RR. csak a' városi község tagjait ruházván fel polgári jogokkal (89. §.), ehez pedig csak a' telepedett vagy birtokos lakosok tartozván (37, §.), ezen lakosok közé fölvenniök csak olly egyéneket lehetett, kik nemcsak kényelmi, a' lakásból származó, és ideiglenes, hanem minden érdekeiknél fogvást, a' város közérdekével egygyé olvadnak; illyeknek pedig nem tekinthetnek olly tisztviselők vagy szolgák, kik sem a' városban nem születtek, sem a' városban nem birtokosak, hanem csupán hivatalos vagy szolgálati viszonyaiknál fogva laknak a' városban; — hasonlók ezek helyzetökre nézve a' katonákhoz, ámbár a' lakás változtatása nálok olly gyakran nem történik; mert akár más hivatalra tétetnek át, akár másnak szolgálatába lépnek, ki nem a' városban lakik, onnan eltávoznak, és nincs kötelék, melly őket tovább a' város érdekéhez kapcsolja; —befolyásuk pedig a' város állapotára nézve, mellyet polgári jogok gyakorlása által szerezhetnének, olly rendelkezésekben is lehetne hatással, melly rendelkezések ottlakásuknál sokkal hoszasabb ideig tartó következéseket szülhetnek, és annál erősebb befolyással, minél érezhetőbb szokott lenni a' közéletben ama' fénykör, melly a' hivatalbeli személyeket övedzi körül. Azonban, hogy a' főRR. e' részbeni aggodalmaik teljesen elenyésztessenek, figyelmet kérnek a' KK. és RR. fordittatni a' már felidézett 37dik §ra, mellyben kimondatik, hogy azok is, kik a' városban telepedve nincsenek, ha birtokosak, a' városi községhez tartoznak; hogy tehát ha valamelly — csupán hivatali viszonyainál fogva a' városban lakó — egyén időközben birtokot szerez, ámbár telepedettnek nem tekinthethetik is, a' 44dik §. szerint, de mint a' 37. §. szerint tagja a' városi községnek a' 89dik §. a) pontja alatti képesek sorába jő, és polgári jogot gyakorolhat. Mivel pedig a' m. főRR. a' katonákat a' telepedettek sorából kihagyták, ugy vélik, az ok ugyanazonsága tekintetéből nem fogják ellenzeni, hogy a' telepedettek közül a' hivatalbeliek is kihagyatván, a' 44. §, a' KK. és RR. szerkezete szerint maradjon meg. A' szabályokat érdeklőleg a' KK. és RR. a' m. főRRnek a' 48. §tól a' 62. §ig berekesztőleg tett észrevételei közt mindenek fölött fontosnak tartják azon észrevételt, miszerint kivánják, hogy a'szabályok végrehajtásuk előtt a' h.tanács utján fölterjesztessenek. A' KK. és RR., hogy közeledési őszinte szándékukat bebizonyitsák, ezennel kijelentik, hogy a' m. főRR. ebbeli kivánságát elfogadják, és kijelentik egyszersmind azon őszinte várakozásukat is, miszerint remélik, hogy midőn ők a' szabályalkotási jognak illy módoni korlátozásába beleegyeznek, a' m. főRR. viszont hasonló, az ezen, a' haza jövendőjére olly fontos törvényjavaslás iránti tanácskozások szerencsés sikerére irányzott készséggel mindazon biztositékokat elfogják fogadni,mellyeket a'KK. és RR. szükségeseknek vélnek, hogy a' szabályalkotási jog illy korlátok közt épségben tartassék, és e' részben kinyilatkoztatják: hogy nemcsak a' 48. §tól a' 52. §ig berekesztőleg minden, a' szabályokról szóló §§kat épségben kivánnak tartani, hanem még ezekhez következőket hozzá is adni szükségesnek látnák, ugymint: Kihagyva az 53dik §nak elejéről ezen szavakat: „a' város szabályait nyomban végre is hajthatja, mindazáltal, hogy a' szabályok minden időben visszavételőkig érvényesek legyenek", —e' §t igy kivánnák szerkeszteni: „53. §. kivéve olly rendőrségi tárgyu szabályokat, mellyeknek végrehajtása halasztást nem szenved, szükséges, hogy minden egyéb szabályok, mielőtt eszközlésbe vétetnének, a' m. kir. helyt.tanács által helybenhagyassanak; e' végből tehát a' kir. városok, alkotandó szabályaikat előlegesen a' kormányszékhez fölterjeszteni kötelesek. 1) Ezen kivételnek szükségét a' KK. és RR. bővebben fejtegetni fölöslegesnek tartják; mert a' nélkül, hogy példákat hoznának fel, a' m. főRR. bölcsen méltóztatnak átlátni, hogy szükségesek lehetnek olly rendőri határozatok például,hogy bizonyos utczában mindenki égő lámpással járjon éjjel, mellynek rögtön eszközlésbevétele elkerülhetlen. 2) A' városi szabályok nemcsak a' telepedett lakosokat,de az ideiglen tartózkodókat is kötelezvén, — de továbbá számtalanok levén azon viszonyok, mellyek által a' nem-városi lakosok a' városiakkal érintkezésbe jutnak: a' KK. és RR. szükségesnek tartják, hogy a' városi szabályok a' h.tanács által országszerte kihirdettessenek, és ezt a' 62. §. után beiktatandó következő uj §ban kivánják kifejezni. Uj §.: „a' h.tótanács az általa helybenhagyatott szabályokat szükséges tudomás végett országszerte közhirré tenni tartozik." Ezek után átmennek a' KK. és RR. a' m. fRR. által az egyes §§ra tett észrevételek taglalásába, nevezetesen: Mi a' 48dik §ra tett észrevételt illeti: miután a' szabályok érvényessége iránt kimondatott már, hogy azok előlegesen a' h.tótanácsnak fölterjesztendők, a' szabály értelmezéséhez pedig a' helybenhagyás logicailag nem tartozik, a' 48dik §t épségben kivánják tartani. A' 49dik §ra tett észrevételt, u. m., hogy ezen §. ekkint kezdődjék: „alkalmazása 'stb." elfogadják. — Ellenben az 50. §. kezdetén ezen szót: „pótlása" a' mélt. főRR. által ajánlott „teljesitése" helyett továbbá is megtartatni kivánják; mert ezen szó a' dolog természetének jobban megfelel, 's a' mennyiben az itt érdeklett szabályok, a' törvénynek valódi kiegészitéseül szolgálnak pótlólag, és nem csupán teljesitik a' jelen törvényt. Az 51. §ban a' m. főRR. a' törvényes gyakorlatot is megemlittetni kivánják; a' KK. és RR. ellenben az 51. §. szerkezetét épségben ohajtanák megtartatni, mivel a' törvényes gyakorlatnak általányos megemlitése magának a' törvénynek alkotását olly sok féle nehézségekkel terhelné, mellyek miatt a' törvényes gyakorlat határozatlansága a' városok és felsőbb kormányszékek közt csak összeütközésekre szolgáltatna alkalmat. Egyébiránt törvényes gyakorlatnak legerősb alapja a'szabály levén, s' KK. és RR. ellentétben látják a' törvényes gyakorlatnak e' §ban leendő megemlitését az 55. §sal, mellyben az mondatik, hogy a' szabályokat későbbi szabályok által változtatni vagy megszüntetni is lehet;

és nem tudják megegyeztetni a' következetesség elvével, hogy olly gyakorlatot, mellynek alapja nem egyéb, mint folytatott tények, megelőző általányos szabály által változtatni ne lehessen; olly gyakorlatot pedig, melly szinte folytatott tényeken, de egyszersmind általányos, a' tényeket megelőző szabályokon alapszik, ujabb szabály által lehessen változtatni; — ugyszinte az 52.§ban sem látják a' III. Rész 2. czim 7. §sát megemlitendőnek azért, mert e' törvény szerkezete a' városokat illetőleg nem olly világos, hogy abból a' városok jogaira különböző magyarázatok ne vonattathatnának. Az 53. §ban tett észrevételekben a' KK. és RR. a' fentebb előadottak szerint némelly kivételekkel már beleegyezvén, ott az ujabb szerkezetet is előadták. Az 54dik §ban azon kifejezést: „h.tanács által" azért kivánják megtartani, mert a'helybenhagyási jog viszont kötelességek által föltételeztetik, mellyeket valamelly kormányszéknek határozottan magára kell vállalni, ez pedig nem lehet más, mint a' h.tanács. Azonban ezen kifejezés: „h.tanács által" nem tiltja, hogy a' h.tanács ő felsége elébe föl ne terjeszsze, csakhogy a' szabályok helybenhagyásával járó kötelességekért a' h.tanács tartozik felelni, különben a' törvény minden biztositéktól meg lenne fosztva. 55. §ra javaslott módositást a' KK. és RR. elfogadván, a' szerkezetet egy kis által tétellel kivánnák következőleg: „55. Előbbi szabályokat későbbi szabályok által lehet változtatni, sőt egészen meg is szüntetni." Az 56. §ra javaslott módositásokat a' KK. és RR. a' már fenebb mondott okokon kivül, következő okoknál fogva nem fogadhatják el, nevezetesen: mi a' §. bevezetését illeti: a' KK. és RR. által javaslott szerkezetet határozottabbnak tartják. A' főRR. által a' III. Rész 2dik czimének megemlitését itt is károsnak látják, 's fölös'egnek pedig, mert a' szabályi jog teljesen ki levén az e' tárgyat illető 55. §ban fejtve, ha a' III. R. 2. czimében valami foglaltatnék, mit ezen jog theoriájához a' KK. és RR. a' szerkezetben kimondottakon kivül adatni szükségesnek vélnének, azt világosan kifejezni jobbnak látnák, mint általányosan azon törvényre hivatkozni. Azon intézkedést pedig, hogy czélszerűbb szabály ajánlása által a' jóváhagyás föl nem függesztethetik, szükségesnek látják; mert épen a' czélszerüség feletti vitatkozás szokta okozni, vagy okozhatja legalább, hogy a' szabály életbeléptetése ezen akadályoknak tétetik ki, sőt a' KK. és RR. azt állitják, hogy maga a' szabályi jog is elenyésztethetik, ha a' szabály czélszerüsége tekintetétől a' jóváhagyás felfüggesztetnék, 's akkor nem szabályalkotási, hanem a' szabály inditványoztatási joggá válnék; továbbá a' szabályhelybenhagyási jog nem terjedhet oda is, hogy a' megalkotott szabályra változásokat lehetne tenni. — Végre a' KK. és RR. ugy vélik, hogy az a) és b) alatt ajánlott megszoritások mellett a' szabály czélszerüségének megitélését a' városokra egész biztossággal reá lehet bizni; 's mindezen okoknál fogva, ezen intézkedést világosan kitétetni ohajtják, 's annyival inkább remélik a' m. főRRnek hozzájárulását, mivel az általok javaslott szerkezet szerint az, hogy a' h.tanács czélszerűbb intézkedést ajánlhasson, kirekesztve nincs, 's csak az foglaltatik benne, hogy azért, mivel azt tette, ha különben a' szabály sem törvénybe nem ütközik, sem a' város beldolgain tul nem terjed, attól a' helybenhagyást nem tagadhatja meg, 's a' várost az általa ajánlott czélszerübb intézkedés elfogadására nem kényszeritheti. Az 57. §ra tett észrevételt szinte nem fogadhatják el, 's az általok ajánlott szerkezetet, mint határozottabbat, meg-' tartatni ohajtják. Az 58. és 59. §. magában foglalja a sanctiót, melly a' szabályi jogot a' helybenhagyási jognak korlátin tul terjedése ellen biztositja; ehhez a' KK. és RR. szorosan ragaszkodnak, különösen pedig a' három hónapi időt elégségesnek látják, mert azt, hogy a' szabály törvénybe ütközik é vagy nem? első tekintettel minden hosszas értekezés nélkül át lehet látni; de ehhez sanctiót adni azért tartják szükségesnek, mert egyéb törvények, mellyekben szinte határidő tétetett, de sanctio által nem erősittetett meg, az eddigi tapasztalás szerint sükeretlenek maradtak. Azonban pedig, ha a' szabályok szükségesek, azoknak életbe léptetését késleltetni nem tartják jónak. Nem tartanak a' KK. és RR. attól sem, hogy a' h.tanács számtalan teendői miatt lenne a' határidő rövid; mert a' dolgok folytatását és kezelését akkint intézni, hogy illy szabályok nyomban átnézettessenek, nem lehetetlen; a' közlekedés pedig, minden hiányai mellett is, nem olly karban van, hogy az ország bármelly részéből is Budára és viszsza 3 hónap elég idő ne lenne. Végre azon sanctiót, hogy a' helybehagyás időn tuli késése esetében a' szabály helybenhagyottnak tekintessék, valamint legtermészetesbnek találják, ugy azon praesumtióból következtetik, hogy kétséges esetben a' törvényhatóság cselekvését inkább törvényesnek, mint törvénybe ütközőnek kell tekinteni; illy eset pedig az, midőn a' h.tanács válasza annak idejében meg nem érkezik, vagy a' szükséges kellékekkel nem bir; mert legalább is azt tanusitja, hogy a' fölterjesztett szabály még csak figyelmet sem gerjesztett. A' KK. és RR. azonban a' helybenhagyási joghoz alkalmazva, az 59. §. végét következőleg kivánják módositani: „Jóváhagyottnak tekintetik, a' szabály könyvbe iktattatik, és azonnal végrehajtatik." A' 60. §. rendeletét, melly a' m. főRR. válasza szerint a' fentebbiekből önkint következik, világosság kedveért megtartatni ohajtanák. A' 61.§ban pedig határidőt azon szabályok megalkotására nézve, mellyet a' jelen törvény pótlása és alkalmazása tekintetéből szükségesnek azért kivánnák, mert maga a' városok országgyülési szavazata a' 385. §ban attól föltételeztetvén, hogy a' sz. kir. városok valósággal ezen törvény szerint el is rendeztessenek, a' KK. és RR. az elrendezésnek életbeléptetését kivánják az a) által biztositani, nehogy annak mikint lettt teljesitése fölött a' jövő országgyülésen ujabb viták támadjanak. — Ezt a' KK. és RR. olly felette nehéz munkának nem tartják, kivált ha a' 61. §sal e' IX. R. 7. §. hasonlittatik össze; de más tekintetben is igen czélszerünek tartják, hogy azon széljelszórva létező rendeletek és határozatok, mellyeken a' közigazgatási rendszer megfordul, összeszedessenek és egy szabálykönyvbe irassanak, 's jövendőben minden hasonló szabályrendelések és szabályok e' könyvbe iktattatván, világosságban tartassanak. A' 62dik §. kihagyásában mindazáltal megegyeznek; hanem a' fentebbiek szerint e' helyett egy uj §t kivánnak tétetni, mellyben a' h.tanács az általa jóváhagyott szabályoknak országszerte leendő kihirdetésére köteleztessék. A' 63dik §ra tett észrevételt a' KK. és RR. elfogadják. A' D) alatt a' város hatóságáról szóló részre nézve a' KK. és RR. észrevételőket részletesen nem adják elő, hanem a' mennyiben a' KK. és főRR. javaslatai összefernek, egy uj §t javasolnak, — később a' mennyiben ezen szerkezet a' m. főRR. észrevételétől eltér, okaikat elő fogják terjeszteni, — ezen ujabb szerkezet következőleg állana: D) A' város hatóságáról. a) büntető és rendőri tekintetben. 1) Személyileg. 1. §. A' város határán belül bárhol elkövetett büntetteket és rendőri kihágásokat a' városi bíróság itéli; a' büntető hatóság pedig a' b.t.könyvek szerint gyakoroltatik. 2) Tárgyilag. 2. §. Várak, ha nem képeznek külön határt, megyeházak és katonai laktanyák, egyedül külrendőri tekintetben állanak a'városi hatóság alatt. 3. §. A' megyéknek a' törvényhatóság gyakorlására szolgáló telkeiktől és házaiktól csak ha a' város pénztárába eddig adó fizettetett, az leszen jövendőre is befizetendő, egyébkint ezen telkek és házak a' város hatóságától nem függenek. 4. §. A' város határán belül létező kiváltságos udvartelkekre nézve a' magányjogi haszonvételekkel való élhetést a' kiváltságlevél és gyakorlat határozván, a' város rendőri tekintetből ezen haszonvételek irását nem gyakorolhatja. b) Magányjogi tekintetben. 5. §. A' városban állandó lakást tartó minden osztályu olly egyének, kik a' város területén kivül semmivel sem birnak, mindennemü magányjogi követelésekre nézve, mellyek a' városban lakásuk ideje alatt ellenök támasztatnak, a' város hatósága alatt állanak. Állandó lakásnak pedig az tekintetik, melly bizonyos idő alatti felmondásra fogadtatott. 6. §. A' városi birtokot érdeklő tárgybeli követelésekre nézve minden városi birtokos a' város hatósága alatt áll. Városi birtoknak pedig az neveztetik, melly a' város területének egy részét teszi. — 7. §. Világosan megjegyeztetik, hogy a' kiváltságos udvartelkek (curiák), de csak olly tárgybeli követelésekre nézve, mellyek ezen tulajdonságból veszik származásukat, a' városi hatóság alá nem tartoznak. — 8. §. A' városban állandó lakásu olly nemesek, kik a' város területén kivül is birnak, az 5. §. esetein felül a' városban lakásuk ideje alatt tett árjegyzéki és lakbéri tartozásaikra, ugyszinte városi birtokaikon betáblázva levő egyéb világos adóssági követeléseikre nézve is, ha a' követelés ellenök a' városban lakásuk ideje alatt megindittatott, a' városi bíróság alatt állanak, de a' birói foglalás ellenök a' város által csak városi értékök erejeig terjesztethetik; és ha ezen értékök a' követelés tökéletes kielégitésére elég nem lenne; átkisérő levél mellett az illető törv.hatóság utján folytattatik. §. §. Hatalmaskodási, becstelenitési és bárminemü hasonló bírósági keresetekre nézve állandó lakos nemesek ellen is, akár curialis telkeken laknak, akár nem — kivéve ha a' városi közönség mint fél lenne érdekelve — a' városi bíróság itél, olly esetekben, midőn a' városi bíróság alá tartozó egyén ellen követtetik el azon cselekvés, melly miatt a' kereset inditandó. 10. §. A' városban ideiglen tartózkodó bármi osztályu honfiak lakbéri 's árjegyzéki — a' városban tartózkodásuk ideje alatt tett — adósságaikra nézve a' város hatósága alatt állanak, ha a' követelés ellenök a' városban lakásuk ideje alatt megindittatott, de csak a' városban találtató értékök erejeig; ezeken tul pedig ellenök a' foglalás csak átkisérő levél mellett és az illető törv.hatóság által eszközöltethetik. 11. §. A' városban tartózkodó külföldiek — a' követséghez tartozó egyedeket kivéve — mindennemü, a' városban tartózkodásuk ideje alatt teljesitendő lekötelezéseikre, de különösen lakbéri, árjegyzéki és világos adóssági tartózásaikra, ugy hatalmaskodási, becstelenitési és bárminemü hasonló bírósági keresetekre nézve, ha azon adósságokat és cselekvéseket, a' mellyekért a' kereset indittatik, e' hazában tartózkodásuk ideje alatt tették vagy követték el, és ha azokra nézve a' kereset ellenök a' városban tartózkodásuk ideje alatt indittatott meg, a' város törvényhatósága alatt állanak; de csupán a' városban találtató értékök erejeig, — ezeken tul pedig a' hazában találtató egyéb értékök ellen a' végrehajtás csak átkisérő levél mellett, és az illető törv.hatóság által eszközöltethetik. 12. §. A' városban állandóan lakó olly egyedek, kik sem nemesek, sem katonák, csak olly birtokot illető tárgybeli követelésekre nem állának a' város hatósága alatt, melly birtokok a' város területéhez nem tartoznak. 13. §. Ha valamelly osztálybeli vagy örökösödési állapotban városi birtok nemesi birtokkal lenne összekötve, a' köztörvényi eljárás szerint ő felsége nevezi ki azon törv.hatóságot, mellyet a' biráskodás illetend. — 14. §. A' váltójogi, csődi, vásári és rendőrségi biráskodás esetére nézve a' köztörvény rendelkezik. — — (Folytatása következik.)

♂ **Esztergom** megyei közgyülés majus 7kén. 1) Zala inditványára országgyülésileg sürgettetni határoztatott gazdag egyetemünknél egy gyorsiró tanszéknek állittatása, 's e' mezőn kitünt Hajnik Károlynak első tanitóvá nevezendése. — 2) Azonban a'nyomdák tökéletlenségének tulajdonittatván a'könyveknek d r á g a volta, 's e' mellett Esztergom lelkes RR. méltánylani tudván az ész diadalát, határozatba m e n t ezen utasitás: hogy követ uraink országos biztosságot szorgalmazzanak, melly minélelőbb vizsgálatra v e g y e a' széphirü Kliegel betüosztó és szedő gépének eddigi eredvényit, 's hahogy kedvező sükerrel kecsegtetnének, Kliegit országos segedelemmel támogattatni ügyekezzenek, minek pártolására országunk minden törvényhatóságai is atyafiságosan fel fognak szólittatni. — Éljenek az ész és munkásság baráti. — 3) A' tervezett bányatörvények általán helybenhagyattak, itt is azonban a' magyar nyelv közössé tétele szoritandónak rendeltetett, valamint azis, hogy a'bányaüregekben 18 éven aluliak ne alkalmaztassanak, 's külmunkáknál a' gyermekek fél annyi munkára szoritassanak. Emberszeretőleg az emberfajt eltörpitéstől kivánják a' RR. megóni. Mi e' mellett m i n d olly műtanyáknál, bányáknál, gyárokban 'stb. hol gyermekek alkalmaztatnak a' munkához, iskolákat is ohajtanánk törvényileg alkottatni, n e h o g y a' gyári gyermekek, mint afféle gépek belenövén az életbe, ingatag erkölcsökkel alkalmatlan, sőt veszedelmes tagjaivá legyenek a' társaságnak. — 4) A' turmezei, szepesi 16 város, kerületek és szabad községek szabályozási terve helybenhagyatott. — 5) A' marhahusnak ára 2 krral fölebb azaz 14 krra emeltetett. — Az idő már májusi, sok gyümölcsre van kilátás, a' szőlőt az 1só májusi dér kevessé megsorvasztotta, a' szárazság miatt pedig vetéseink is kevessé gyengén állnak.

Komárommegye Majus 9. — Mai nap tartott rendkivüli közgyülésünkben, a' választásilag ketté szakadt felek tanácskozása alkalmakor vezetett elnökletből tapasztaltuk, mikép nincs szebb 's czélra vezetőbb tactica elnökben a' méltányosság és türelemnél. 'S tekintve e' mellett azon rendtartási szigoruságot, mellyet Kürthy Lajos helyettes alispán ur, mint elnök, a' szónokok sorozásában 's a' gyülés egész folyama alatt bizonyitott, elnökletéről valóban mindenki tisztelettel emlékezik. A' jelen közgyülésben csupán orsz. utasitások vétetvén tanácskozás alá, kiirom a' nevezetesbeket. 1) A' népnevelésre forditandó költségek megajánltattak, 's a' kisdedovó intézetek különösen pártolandók lesznek; ugy azonban, hogy ezek felállitására kivántató költségek egyes községek, az azokban használandó tanitók képezése pedig az orsz. pénztár terhe leend. 2) A' h. bank által kibocsátandó hitlevelek olly sajátsággal birjanak, hogy a' kölcsönvőtől az illető fél általi el nem fogadás esetében visszavitt illy levelek kész pénzzel cseréltessenek ki. 3) A' polytechnicumra megkivántató 300 ezer ft. megajánltatott. 4) Az utak általában kész pénzzel fogadott munkások által készittessenek 's javittassanak. 5) A' belföldi utakon és ezek vonalában minden vámsze-

dés szüntessék meg olly formán, hogy még a' magányosak által birt vám megváltása iránt is kötelező törvény alkottassék. E' tárgy körül azonban a' nézetek megoszlottak. Voltak számosan,kik a' nem nemessel egyenesen és egyformán fizetendő vám mellett nyilatkoztak. 5) A' közteherviselés elve megállapíttatott, 's ámbár a' küldöttség annak Széchenyi által tervezett kulcsában, a'telekdijban is megnyugodott, mindazáltal a' rendek jobbnak vélék nem kizárólag pártolni azt,'s csak annyit mondani utasításukban, hogy mig a' financialis küldöttség ebbeli munkálatát bevégzendi, 's netalán jobb és czélszerűbb kulcsot javasland, jelenleg a'telekdij eszméjénél megmaradnak. 6) A' vallási k. leirat nem pártoltatott. 7) A' városi curiák ügye tovább is vitatandó,'s jelesül a' komáromi curiákra nézt egy kivételes törvényczikk alkotása kivántatik. Jövő évnegyedes közgyülésünk jun. 24kén leend.

(Egyházkerületi közgyülés.) A'dunamelléki helv. hitvallásu egyházkerület közgyülése f. évi jun. 17dik 's következő napjain fog Pesten tartatni. A' papi hivatalra szándékozó ifjak megvizsgáltatása pedig jun. 15kén veszi kezdetét, mellyre a' consistorium minden t. cz. tagjai ezennel meghivatnak, valamint mások is, kik azon jelen lenni kivánnak. Polgár Mihály, a' dunamelléki h. h. e. kerület főjegyzője.

Pesti szegény gyermekkórház. Ismét egy szép vonása a'fővárosiak jótékony szellemének,'sörömmel hirdetjük: hogy épen azoktól ered, kiket rosz akarat 's embertelenség az elkülönzés abnormis állapota 's honfiui érzés hiánya miatt szokott vádolni. A' pesti izraelita község ugyanis april 15d. költ 's a' pesti gyermekkórházi választmányhoz intézett hivatalos magyar levelében értesíti az emlitett választmányt: mikép egyesülve a' kebelbeli izraelita nagy kereskedő testülettel elhatározá,a' pestiszegénygyermekkórházi intézetben,mellynek minden osztály és rangkülönbség nélküli jótékony hatásáról meg van győződve, ezerpengő forinttal egy ágyat alapítani, pesti izraeliták alapitványa czim alatt 's a' nevezett öszeget készpénzben azonnal le is fizetni. A' választmány kötelességének ismeri, forró hálaköszönetét szavazni a' tisztelt községnek, emberszerető érzete ezen ujabb fényes bizonyságaért 's midőn ezt közhiresíteni siet, csak gyönge tolmácsává avatja magát azon magasztos öntudatnak, melly minden jótettnek hiv követője szokott lenni. Szent Endre város ugyanezen intézetnek öt pengő forintot ajándékozott. Ez alkalommal örömmel értesitjük a' t. cz. közönséget 's ez intézet buzgó pártfogóit,miszerint a' gyermekkórház építése annyira haladt, hogy jövő sz. mihály napjáig hihetőleg elkészülend 's egyike leend fővárosink diszesb középületeinek.Folytonos és tetemes adakozások tanusitják, milly nagy a' részvét ezen üdvös és hazánkban egyetlen intézet iránt: vajha létesülhetne valahára az alapszabályilag is megpenditett eszme t. i. a' kórháznak országos intézetté alakulása, hogy igy működéseinek szabadabb tér engedtetvén, minél üdvösb hatást gyakorolhasson az egész hazára nézve. Pesten, april 24én 1844. Frankenburg Adolf, egyesületi titoknok.

A' népkönyv-kiadó egyesület azon meggyőződéstől vezéreltetvén, miszerint köznépünkkel az olvasást leginkább mulatva oktató könyvek segedelmével kedveltethetni meg; ez uttal *ujolag* figyelmeztetnek hazánk népszerü iróji azegyesület által ismételve kitüzött ezen feladatra:*„Készittessenek apró népszerü elbeszélések, mellyek egyenkint legfölebb két nyomtatott ivet adjanak,erkölcsi, hazafiui gazdálkodási és közgazdálkodási elvek és érzelmek terjesztésére.“* Az elbeszélések kötetlen beszédben legyenek, de apró versezetekkel vegyittethetnek. Nem népszerüeknek talált munkák, ha különben legjobbak lennének is, el nem fogadtatnak. Az elfogadott legjobb elbeszélésre 12, a' másod rangúra 8 arany jutalom tüzetik ki. A' pályamunkák idegen kézzel letisztázva, jeligét rejtő levél kiséretében legfölebb 1844ki medárdi pesti vásárra alulirt egyesületi jegyzőhöz küldessenek be, későbben érkezettek nem fogadtatnak el. Birálat után a' jutalom azonnal ki fog adatni. — Továbbá, az egyesület által 50 aranynyal jutalmazott Tarczy „népszerü természettan“ czimü munkájából (négy füzet 48 pengő kr.) még néhány teljes példányt kaphatni a' pesti könyvárus uraknál 's alulirtnál. Stuller Ferencz egyesületi jegyző (lak, uj tér: Ürményi ház.) Stuller Fer.

Iparegyesület. F. hónap 1jén nyittatott meg 's tartani fog juliusig Párisban, 's ugyan folyó évünk nyarában lesz Berlinben, és Lipcsében iparmükiállitás, kétségkivül mindenütt,de főleg Párisban az óriásilag magas franczia,'s Berlinben a'végtelen szorgalommal fejlesztett német müiparnak csodáival gazdagon, és tekintve a'kiállitásiintézkedéseket pél.szerüszabályokkaltanulságosan. Kiknek tehát szerencse jutand szemmel láthatni a' külföld iparerőinek e' versenyeit, azok előtt jelenkorunk iparvilágának legszélesb láthatára nyilandik meg, azok e' láthatár lehető legmagasb pontjain állandnak, innen és a' remek, a' roppant müvekből ismérve meg az iparosság azon erejét, melly az álladalmak hatalmát neveli, a' civilisatio mezején pedig fejlesztve 's nemesitve hat, azok ha hivatásuk vagy vágyaik a' kiállitások practicumával is megismérkedniök javasolják, ennek minden bizonynyal legoktatóbb iskoláiba lépendnek. 'S vajmi kivánatos hogy hazánkfiai közül minél többnek jusson e' szerencse! Hazánknak épen most van azon korszaka, mellyben az anyagi érdekek mind az előtért foglalják el, mellyben a' haladásnak valamint sokban feltételei ugy nagy részben eredvényei is ujabb és ujabb iparköri institutiók és vállalatok lesznek; mellyben tehát a' legsürgetősb szükségek egyike, hogy ezen intézvények 's teendők körül az elmék minél otthonosb tájékozást nyerjenek, sőt hogy a' férfiak, kiktől ez irányadást várandjuk, tapasztalás és meggyőződés által meghatottan, valamint illett ugy p a c t i c u s tanácsadók lehessenek. És ha illy tekintetekből kivánatos, hogy egyesek minél számosabban vállalkozzanak egy kis kirándulásra: az iparegyesület igazgató választmánya kötelességét vélné elmulasztani, ha minden lehetséget nem kényszeritne rá, hogy tagjai a' hivatottabbakat, kik a' közgazdászati 's technikai tudományokban előkészületekkel 's avatottsággal birnak, e' kiállitások megszemlélésére küldhesse.Olly testület levén,melly az iparegyesület bizodalma által a' hazai iparügyek élére állittatott, mellynek hivatása iparköri haladást és fejleményt ébreszteni és irányozni — 's mellynek koronkinti teendője, iparmükiállitásokat is rendezni, az igazgató választmány érzi, mikint a' külföldi industria megismerésének e' tükröztető és ritka alkalmit kell megragadnia 's mind önmagának mind a' nagy közönség értesitéseül haszonra forditnia. 'S ennélfogva elhatározta, hogy miután azegyesület saját pénzerejéből nem telik, megkisértsen mindea tehetőt, miszerint összegyüjthessen valamelly alapot, mellyből a' kiküldetés költségei födöztessenek; mit, ha eszközölnie sikerülend, a' szükséges utasitásokkal és azon kötelezéssel bocsátandja el megválasztottit, hogy azok jelentést tegyenek, a' választmánynak iparkiállitási teendőji körül igazgatási szabályok hozatalában anyagul szolgálandót, egyéb iparügyi tekintetekben pedig sajtó utján közönséges tudomásul adandót, mire annál nagyobb szükség lesz, minél bizonyosabban láthatni előre, hogy valamint azt sem emlitette a' magyar irodalom organumai közül, ha nem csalódunk, egy is, hogy lesznek e' kiállitások: ugy még kevesbbé fogják azok adhatni azoknak részletesb leirását. Minthogy azonban a' legbiztatóbb reményt sem vehetni már sikerült valónak 's legjobb esetben is csak két személyt reméllhet a' választmány kiküldhetni azon pénzből, mellyet igyekezetei 's még inkább a' közönség részvéte fognak összehozni; pedig kivánatos, hogy az egyediségekhez képest is minél különfélébb, más és más felfogásu jelentéseket nyerjünk, hogy tehát minél több egyed induljon látni az emlitett kiállitasokat: ez oknál fogva a' választmány következő felszólitást bátorkodik intézni a' közönséghez. Ha netalán egyesek határoznák el magokat e' kiállitások valamellyikére kiutazni: azok sziveskedjenek átvenni azon utasitást, mellynek szempontjaiból kivánná a' választmány megismértetve látni a' kiállitások rendezetét, mü- és dijbirálati szabályzatát, továbbá technikai jelentőségét 'stb. Ha pedig az áldottabb helyzetüek közt találkoznék, ki saját haszna 's élvezete mellett,a'hazai ügynek áldozattal is kész volna kedveskedni: azt hazafiui bizodalommal kéri fel, hogy, ha maga menend, utitársul, ha netalán gyermekét küldené ki, ennek vezetőjeül fogadja 's lássa el uti-költséggel azon férfit, kit a' választmány kiküldeni ohajtana. Azon reményben, hogy igen is lesznek, kik a'tapasztalás ezen hogy igy mondjuk, ritka ünnepi alkalmával élni sietendnek,'s kik, mert honi iparosságunk igényleni látszik, az érintett áldozat megtételétől sem lesznek idegenek, mondom, ezen reményben előleg is van szerencsénk figyelmeztetni az érdekletteket, mikint azoknak, kik a'párisi kiállitást ohajtják látni, legfölebb e' hónap végével utnak kellend indulniok, hogy junius elejétől kezdve lehessen alkalmok részletesebben megismérkedni csodáival; kik Németországba kivánkoznak, azoknak augustusig még elég idejök maradandván készülniök. A' netaláni tudakozásokat 's a' még ohajtottabb ajánlkozásokat kérjük alulirotthoz intéztetni. Kelt az iparegyesület igazgató választmányának maj. 3án tartott üléséből. Csanády, jegyző.

Spanyolország.

(Narvaez a' ministerséget megbuktatta. Intézkedés a' papijószágok ügyében.) Krisztina királyné annyira megkedvelé Narvaezt, h o g y mindenben tanácsira látszik hajlani, minek következtében az egész ministerség lemondott,'s Narvaez uj ministerség alakitásra bizatott meg, mellynek Miraflores minden esetre tagja leend; jegyzékének többi nevei még nem tudatnak. E' nagy változás Madridban semmi változást nem szült, 's a' lakosság teljes csőndben é l v e z i szokott mulatságit. — Krisztina alkudozásokat nyitott meg a' római udvarral, mellynek szerint arra ajánlkozik, hogy mindazon papijószágokat, mellyek még eddig nem adattak el, kész ismét a' papság hasznosb részinek átengedni. Ez ajánlat alkalmasint helyre fogja a' békét Madrid és Róma közt állitani. — Jelenleg egész Spanyolországban béke uralkodik már,'s az ostromállapot mégis folyvást tart, melly ellen szerfölött zugolódnak a' tartományokban.

Anglia.

(O'Connell pöre ismét rendes folyamban van. A' gyármunka iránti törvényjavaslat megbukott.) Dublinban ismét megkezdék O' Connell pörét, 's az ügyvédek olly hosszu beszédeket tartanak, hogy a'végitélet alkalmasint csak a'jövő évnegyedi törvénykezési szakban fog majd kimondatni. A' repeal legbuzgóbb baráti is unni kezdik már ez unalmas vitatásokat 's e' kellemetlen érzés következménye, miszerint a' repealjövedelem annyira csökkent már, hogy a' napi költségeket is alig födözhetni. — A' gyármunka iránti törvényjavaslat az alsóházban megbukott, mivel a' többség ugy vélekedett, hogy ez tisztán magányügy,mellyet a' gyártulajdonosak és dolgozók legczélszerübben intézhetnek el egymás közt. — Az özvegy királyné ismét beteges.

Franczlaország.

(Névnapi üdvözletek.) Majus 1jén szokott móddal ünneplék Parisban Lajos Fülöp névnapját, 's mivel tavaly Orleans hg gyászos kimulta következtében a' népmulatságok elmaradtak, ezuttal annál nagyobb fénynyel rendelkezett irántok a' kormány. A' beszédek közül csak a' párisi érseké emlitendő, ki inté a' királyt, hogy a' vallást ne szünjék illőn pártolni; mire a' király azt válaszolá, hogy ezen emlékeztetés igen fölösleg volt miután ő kötelességit ismeri, 's folyvást illő tisztelettel viseltetik a' vallás és annak szertartási iránt. Este zene volt a' palota előtt, Lajos Fülöp megjelent az erkélyen 's unokáját térdein tartva, végig jelen volt. A' nép zajos éljenzéssel üdvözlé őt.

Portugália.

(Almeida még mindig ostromzár alatt. Lissabonban számos elfogatás napirenden. Schwalbach tábornok.) Apr. 10dig terjedő lissaboni hirek szerint Bomfim gr. ellenére azon csak névszerinti megszállásnak, mellyel azt Fonte-Nova tábornok ostromzár alatt tartja, még folyvást Almeida nyomoru várában tartózkodik, 's elkezdett álgyuztatása a' helynek, semmi nagy kárt nem okozott, miután a' tűztelep a' sánczoktól egy angol mérföldnyire volt felállitva. Élelem, pénz 's egyéb szükséges a' megszállók szemeláttára vitetett a' várba, ugy hogy az ostromlottak kevesbbé szenvednek szükséget, m i n t az ostromlók. Bomfim hada 400 gyakorlott főbül 's 200 ugynevezett önkénytesből áll mindösszse, kik nagy részint ezen városka lakosi 's kiknek u g y a n puska van kezökben, de mellyet a' legelső komoly megtámadásnál elfognának hányni. Lissabonban ugy a'polgári mint katonai h a t ó s á g személyzetéből naponként történnek elfogatások, kik aztán a' Tejón állomásozó portugál hajókra szállittatnak. Elfogattak a' többi közt Celestino a' braganzai hgnő nevü fregát hadnagya, a' követek közül, B e i r a o és Castello-Brando, Mosquita ezredes az 5dik számu vadászeredből; Bastos ezredes D. Pedro egykori segéde pedig a' szent juliani toronyban ül 'stb. Az egész ország rabló csoportokkal van teli, sőt azt is állitják, hogy egy közülök egy ismeretes pair vezérlete alatt áll. Schwabach tábornok 's algarbiai helytartót, közelebb Lissabonba hitták, hogy az almeidai ostromparancsnokságot Fonte-Nova kezeiből vegye által. A' Timesban megjelent levél szerint, ha való, Schwalbach tábornok olly derék harczfi, hogy csak akkor, midőn már épen az álgyuztatást megkezdendő vala, vette észre, hogy bombát, golyót hozni megfelejtkezett. Isten legyen irgalmas illy vezérnek. A' királyné erősen el van tökélve, hogy Cabral ministert el nem bocsátja, bár a' közvélemény mindinkább ellene nyilatkozik. —

(Almeida még folyvást ostromállapotban.) A' kormány vonakodása Almeida ellenében mindinkább keserü gyümölcsöket kezd teremni.Itt magában Lissabonban egy miguelistákból álló guerillaalakitást kisértettek meg, de april 12diki éjjelén mindnyájan, számszerint tizenegyen a'Courei korcsmában elfogottak,'s több mással együtt még a' napokban az afrikai büntettes gyarmatokba fognak szállittatni. A' cortes összeülése kir. rendelet által, majus 23ra halasztatott. Ujabb telegraphi sürgönyök szerint, az ország minden részeiben, Almeida kivételével, teljes csend uralkodik. Most legkisebb gyanu is elég arra, hogy valakit elfogjanak, 's kihallgatás nélkül bizonytalan időig tömlöczöztessék. Almeida még eddig vitézül állotta ki az ostromot,'s mivel lődöztetése mitsem használt, egy közelebbi parancs következtében, rohanással szándék azt be venni, mellynek azonban sükeres eredvénye felöl annálinkább van okunk kételkedni, mivel a' portugálok is mint a' törökök, köztudomás szerint, inkább csak az erősség mögött mint előtte szeretnek hősködni.

Olaszország.

(Uj egyházi fenyiték Rómában. Rothschild báró kölcsönszerződése.) A' Fülöp szerzet egyházában ke-

vés nap előtt, olly esemény történt, melly nálunk ekkorig, mégis csak ritkábban tapasztalható, ellenben Rómában olly gyakori, hogy miatta közelébb Patrizi bibornok 's pápai főhelyettes a' római népet komolyan megróni volt kénytelen. Ugyanis, az emlitett egyházban néhány fiatal ember annyira megfelejtkezett magáról, hogy az előttük ülő hölgyeknek illedelemsértő jelekkel vakmerősködtek tudtokul adni szándékukat. Ez prédikaczió alatt történt. Egy közel állott férfi a' fiatal rómaiakat ugyan rendre igazitá, de ezek azonnal olly fenhangon kezdtek gorombáskodni, hogy az egyházi szónok beszédében megállni kényszerült. Istenitisztelet után, midőn a' hölgyek védője a' templomból épen kilép, a' már az ajtó előtt várakozó fiatalokáltal méltatlankodásokkal illettetett. Kik voltak a' boszantgatott hölgyek, arról hallgat a' krónika. Hogy nem a' legáhitatosb keresztyének sorából lehettek, az onnan is gyanitható, mivel a' főpásztori helyettesnek ezután csakhamar kihirdetett egyházi fegyrendelete, nem annyira a' férfiak mint a' nőnem ellen van intézve. Ezen fegyelmi rendelkezésben felhordott illedelmi szabályok egyik pontjában foglaltatik az, hogy mise alatt, magát mindenki a' hely és tárgy szentségéhez képest viselje, jól meggondolván, hogy nem bálteremben van. Minden hölgy Pál apostol meghagyása szerint — mire ugyan többé senki nem ügyel — ezentul fátyollal fedve jelenendik meg az egyházban, ebeknek magukkal vitele, ha mindjárt zsinórra kötvék is, jövendőre szorosan tiltatik. Az egyházi statusokat fenyegető financzialis zavar kölcsönszerződés következtében, melly a' nápolyi Rothschild ház 's az egyházi kormány közt a' mult hetekben létesült — pillanatra ismét elháritva. Mondják, hogy a' mintegy 2 millióra rúgó scudi (3 millió tallér) nagy része, hadicsapatok szerzésire 's fölfegyverkeztetésire fog fordittatni. Jelenleg is Sweiczból nagy számu ujoncz sereg váratik. A' Róma és Nápoly közti környéken darab idő óta lappangó rablócsoport, örökös félelemben tartja az utazókat, 's kipusztitásukhoz annyival kevésb a' remény, minél bizonyosb az, hogy a' két olasz udvar figyelmét fontosb események kifejtése tartja lekötve.

Svédország.

(Néhány kiváltságos törvényhatóságot megszüntetnek. Az udvári szinház személyzetnek felmondás). Ámbár az uj kormány egész csendben látszik is müködni, munkássága mindazáltal eléggé észrevehető, 's a' király koronként, kétségtelen jelét kezdi adni, hogy a' dolgok azon állandó rendszere mellett, mellyet atyja követett, szilárdul meg akar maradni. Igy minap néhány szabaditékon alapuló törvényes hatóságot, minők p. o. a' várbiróság az ország marsalljának lovag-hatalmasat a' rendek többször kimondott kivánsága szerint végkép megszüntetett. Egy más figyelmet érdemlő eset, hogy az udvari szinház összes személyzetének felmondott, hihetőleg azon czélból, hogy a' szinházi személyzetet máskép rendezvén, az egész dolgot takarékosabban állitsa ki; mi valóban jellemző lépés, ha meggondoljuk azon keserü vitákat, mellyek mult országgyülés alatt a' szinházi pénztár felett folytak.

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetvény.

A' temesi k. kincstári igazgatóság részéről közhirré tétetik, hogy mindazon, a' bánsági és aradi kincstári uradalmakban találtató királyi 's egyéb haszonvételek és földek, mellyek iránt a haszonbérlési szerződés f. évi october utólsó napjával megszünendik, ugyanezen évi november 1ső napjától számitandó három egymásután következő évre alább ki tett napokon és helyeken felsőbbi jóváhagyás fentartása mellett tartandó árverés utján, ujonnan haszonbérbe adandók lesznek; jelesül:

A szent-andrási tiszttartósági kerületben, f. évi junius 3án Szent-Andráson a tiszttartósági irószobában e következendők:

Bormérési jog u. m.:
Szent-Andráson az ottani vendégfogadó, és ehez tartozó 19 holdból álló rét.
Uj-Bessenován az ottani vendégfogadó mindentelek nélkül.
Kis-Becskereken az ottani vendégfogadó és ehez tartozó $19^{752}/_{1600}$ holdnyi rét.
Gyirokon az ottani korcsmaházzal, telek nélkül.
Csernegyházán korcsmaház nélkül, $15^{00}/_{...}$ holdnyi réttel.
Brukenauban az ottani vendégfogadóval, és $19^{900}/_{...}$ holdnyi réttel.
Kétfelén az ottani vendégfogadóval telek nélkül.
Knézén „ „ „ és $15^{1050}/_{...}$ h.nyi réttel.
Trunauban „ „ telek nélkül.

A' csatádi tiszttartósági kerületben f. é. junius 10én Csatádon a' tiszttartósági irószobában e' következendők:

Bormérési jog u. m.:
Csatádon az ottani vendégfogadóv., telek nélkül.
Oszternen ottani vendégf. $10^{800}/_{...}$ holdnyi
Nagy-Jécsán „ „ 21 „ „
Bogároson „ „ $19^{1000}/_{...}$ „ „
Rácz Szent-Mártonban az ottani korcsmával, réttel. 20 holdnyi réttel.
Magyar Szent-Mártonban azottani korcsmával, $2^{250}/_{...}$ holdnyi réttel.
Német-Sz.-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 6 holdnyi réttel.
Ó-Bessenován az ottani vendégfogadó, ehez való 16 holdnyi réttel.
Vörös-Csárdán az ottani korcsmával, ehez való 19 holdnyi réttel.
Oláh-Szent-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 19 holdnyi réttel.
Vizesdián az ottani korcsmával, rét nélkül.

Serfőzési jog.
Vizesdián az ottani serházzal, és a hozzátartozó szerszámokkal.

Mészárszéki jog u. m:
Csatádon az ottani mészárszékkel és 4 hold réttel.
Nagy-Jécsán „ „ „ 4 „ „
Bogátoson „ „ „ 4 „ „
Uj-Becsen az „ „ lakóházzal, és $4^{300}/_{1600}$ holdnyi réttel

Urasági földek.
Uj-Becsén $300^{780}/_{...}$ h.nyi, Bocsát, és Korodának nevezett rét, és legelő.
Csebzán $2164^{40}/_{...}$ holdnyi kaszáló, és legelő.
Rácz-Szent-Mártonban 84 holdnyi kihasitott, és $1311^{890}/_{...}$ h.nyi kaszálónak használt földek.
Oláh-Sz.-Mihály $242^{1030}/_{...}$ holdnyi kihasitott, 111 holdnyi szántó, és 562 holdnyi legelő.
Dinyason $1904^{1295}/_{...}$ holdnyi részint kaszáló, részint legelő

A' dentai tiszttartósági kerületben e' f. é. majus 20án Dentán az ottani tiszttartó irószobában.

Bormérési jog.
Dentán az ottani vendégfogadó $17^1/_2$ holdnyi réttel.
Moraviczán „ „ $18^3/_4$ „ „
Ürményházán az ottani korcsm., és 2 holdnyi réttel.

Malom.
Dentán az ottani kétkerekü vizi malom, molnárház, istállók' sat. és 6 h.nyi szántóföldde l.

Urasági földek.
Dentán 716 holdnyi kihasitott, $556^{1056}/_{1600}$ holdnyi legelőnek használt föld.
Ugyanott $485^{32}/_{1600}$ holdnyi, Kis-Brestyének nevezett legelő, mellynek egy része gabona vetés alá is használható.
Ugyanott 1081 holdnyi Nagy-Brestyének nevezett legelő.
Omoron 665 h.nyi Velika-Megya nevezetü legelő.
Ugyanott 200h.nyi Velika-Megya rét, mellynek egy része vetés alá használható.
Dettán $316^{565}/_{1600}$ h.nyi szántóföld, 45 h.nyi kihasitott föld, $72^{240}/_{...}$ holdnyi legelő, $9^{200}/_{1600}$ h.nyi malomtelek, —mindezen földek vetés alá is használhatók, 's részenkint lesznek bérbe adandók.
Moraviczán $1296^{1180}/_{...}$ h.nyi hasitott föld.
Margittán Morast-Grund-nak nevezett 2922 $^{1074}/_{....}$ holdnyi legelő.

A' lugosi tiszttartósági kerületben f. é. junius 17kén Lugoson a' tiszttartósági irószobában.

A serfőzési és mészárszéki jogok, egy mészárszékkel együtt.

A' facseti tiszttartósági kerületben f. é. junius 24kén Facseton a tiszttartói irószobában e' következendők:

Bormérési jog:
Zabolcson az ottani vendégfogadóval együtt rét nélkül.
Magyar és Oláh-Facseton azottani vendégfogadóval együtt 4 holdnyi réttel.
Kassován az ottani vendégfogadóval, rét nélkül.

Urasági földek.
Possogán $550^{1120}/_{1600}$ holdnyi legelő
Szintyesten $539^{524}/_{...}$ „ „
Kurtyán $756^{1450}/_{...}$ „ „
Gladnán $823^{1562}/_{...}$ „ „

A' mánesi tiszttartósági kerületben f. é. majus 6. Aradon a' számtartói irószobában e következő:

Bormérési jog u. m.:
Kovaszincz, Kuvin, Szabadhely, és Solymoson az ugyanottani korcsmaházakkal minden rét nélkül.
Paulison majus 9én kiadandók:
A radnai vásári jövedelmek, és a kladovai mészégető-kemencze.
Szinte Paulison majus 10én:
A zarándi, fazékasi, varsandi, és uj-sz.-annai határokban gabona királyi tized.

Urasági földek:
Szabadhelyen 120h.—maj. 10. Paulison.
A' mondorloki határban 100 holdnyi erdei kaszáló.
majus 17.a glogováczi ispán lakb.

A rékási számtartói kerületben maj. 20kán Rékáson az ottani számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Jeszvinen, Baros, és Szustran, az ugyanottani korcsmákkal, és 18 holdnyi réttel.

Mészárszéki jog.
Rékáson az ottani mészárszékkel, és 10 holdnyi réttel majus 20án.

Bor-tized.
A rékási, és jeszvini határokban julius 17én.

Urasági földek:
A' rékási határban $547^{710}/_{1600}$ h.nyi legelő majus 20. a' rékási tisztség irószobájában.
A jeszvini határban $1052^{1570}/_{...}$ hnyi legelő majus 21én. — a helyszinén
a barosi határban $1250^{1480}/_{...}$ h.nyi legelő majus 22én — a helyszinén
A szustrai határban $572^{1200}/_{...}$ holdnyi legelő — Nagy-Topoloveczen az
a nagy-topoloveczi határban $725^{884}/_{...}$ holdnyi szántó. és legelő föld — ispáni lakban
az iktári határban $360^{1521}/_{...}$ holdnyi legelő — majus 23kán
a budinczi határban $394^{60}/_{...}$ holdnyi legelő — Szusanovenczen, azottani
A szusanoveczi határb. 526hold szántóföld, és $1271^{570}/_{...}$ holdnyi legelő — ispánlakában
a hiziási határban $605^{880}/_{...}$ holdnyi legelő
a babsai határban $632^{1000}/_{...}$ h.nyi szántóföld, és legelő
A poczuli határban $616^{800}/_{...}$ h nyi legelő (Balinczon az ispáni lakban maj. 25.

A bogsáni számtartói kerületben f. é junius 3. Oraviczán a számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Kölnik, és Gazuján az ottani vendégfogadókkal, rétek nélkül.

A lippai kincstári biztosi kerületben, Lippán f. é. majus 20án a' biztosi irószobában:

A korcsmáltatási jog Lippán, egy nagy vendégfogadóval, és egy korcsmaházzal, nemkülönben az ottani savanyú kútnáli korcsmaházzal, és $5^{400}/_{1600}$ hnyi réttel.
Az ugyanottani mészárszéki jog, mészárszékkel együtt.

Azoraviczai számtartói kerületben, f. é. jun. 5én, Oraviczán a tiszti irószobában:

A' korcsma általtási jog, korcsmaház, és telek nélkül.

Urasági földek.
A mirkováczi határban $88^{752}/_{...}$ h.nyi szántóföld, 3 holdnyi rét, és $131^{740}/_{...}$ h.nyi legelő (junius 3án a helyszinén.)
Azó-russovai határban $157^{800}/_{...}$ h.nyi szántóföld (jun. 3án a helyszinén.)
Az uj-russovai határban 162 h.nyi szántóföld (jun. 3án a' helyszinén.)
A rakasdiai határb. $214^{1270}/_{...}$ h.nyi szántóföld (jun. 3án a helyszinén.)
Az illadiai határban $1^{800}/_{...}$ h.nyi szántóföld, és 1164 h.nyi legelő, az oraviczai számtartói irószobában f. é junius 5én.

A bérleni szándékozók tehát,—ide értvén jó erkölcsü zsidókat is, — a felebb kitett helyek és napokon reggeli 9órakor tartandó árverésekre, a szokott száztól számitandó 10 kamatos bánatpénzekkel, és a biztositásul lekötendő értékeikrül szóló hiteles bizonyitványokkal ellátva, — azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverés után semmiféle ajánlatel nem fogadtatván, a megigért árak, és úgy a' bánatpénzek is, ezüstpénzben lesznek leteendők.
Költ Temesvárott mart. 28. 1844 1—3

Hirdetvény.

A nmgu magy. kir. Kincstár rendelete következtében ezennel közhirré tétetik: hogy f. esztendő majus 23án az ó-budai kir. kincstári uradalmi praefectusi épületben, e' következendő kir. haszonvételek f. év november 1sőnapjától számitandó három évre szabad árverés utján, a legtöbbet igérőnek fognak ujonan bérbe adatni; ugymint:

Ó-Budán:
Szent-Endrei utvonal mellett fekvő egy járásu ugynevezett Illés száraz malom hozzátartozó $4^1/_2$ h. szántóföldde l, és egy 2h.nyi réttel együtt.

Békás-Megyeren:
Urodalmi korcsma mészárszékkel, és hozzá tartozó $23^2/_8$ hold szántóföldde l, és egy kerttel.

Budakeszen:
Az uradalmi dézma-must lefejtése után maradt törköl, vele összekötött $3^1/_2$h.nyi szántó, egy káposztás, és egy krumpli földdel együtt.

Zsámbékon:
Az uradalmi korcsma $38^1/_8$ h.nyi szántóföldde l. Tökön:
Két járásu urod. szárazmalom $8^1/_2$ h.szántóföldd. Visegrádon:
1) Határában találkozó kövezet-kövek szedése, és kivitele; azután
2) Anyagának keménységéről, és tartósságáról ajánlható lepenye-völgyi járda-kövek bányája.

Nagy-Maroson:
1) Urodalmi korcsma mészárszékkel, három $9^1/_2$pozs. mérővetésü földdel, és egy réttel.
2) Uradalmi bolt hozzátartozó lakással.
3) Végezetül az ottani urod. gesztenyés erdő.

A' vállalkozók ezennel meghivatnak, hogy fenidézett helyen, és napon a szokott reggeli órákban, 10 száztuli bánat pénzzel, nemkülönben a járandó biztositékkal, és egyéb felsőbb rendeleteknél fogva megkivántató kellékekkel ellátva, jelenjenek meg.

A haszonbéri feltételek előre is a fenemlitett urodalmi praefectus ügyszobájában naponkint megtekinthetők. Utólagos ajánlatok el nem fogadtatnak. 1—3

Csőd erdősz-segéd-állomásra.

A' szigeti kir. erdőszhivatalnál Marmarosban egy segédi állomás, mellyet évenkint 350 pft., 50 pft szálláspénz, vagy természetes szállás, 15 öl tüzifa, egy mázsa só, 20 pozs. mérő buza, 20 pfttal föléro rét van fizetésül összekötve, ujan rendszeritteték. Kik ez állomást elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal megmutatni tartoznak: miszerint a' bölcsészeti tanulmányokat kielégitő sükerrel végezték, a' magyar, német és diák nyelveket tökéletesen birják, a' fogalmazásban és számolásban jártasok, valamint hogy egészséges estalkaltuak; továbbá hogy az erdősz-tudományokat, vagy a' selmeczi kir. erdősz-iskolában, vagy pedig Mariabrunnban dicséretesen végezték és itt magoknak erdősz-ismereteket, mellyekhez föleg a' magasb müipartan, mértan, erdőbecsülési, rendezési's kormányzási tanok számittatnak, szereztek. A' folyamodványok a' mármarosi k. kincstári igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. Budán apr. 20. 1844. 2—3

Árverési hirdetés.

Sz. kir. Kassa városa részéről ezennel közhirré tétetik; hogy f. e. május 22kén e' városban tartandó nyilványos árverés utján következő haszonvételek ugymint: nagy kávéház, papiros-malom, miszlokai korcsma, bankoi korcsma 's fürdő, végre öt mészárszék a' legtöbbet igérőnek f.e. november 1ső napjától számitandó részint 3 részint 6 évre bérbe fognak adatni. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap majus 19kén

JELENKOR.

1844.

40dik. szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (előléptetések; Még egy szó „a' váltóintézet pályája" czimü értekezés után; Országgyül közlemény: Folytatása a' KK. és RR. másodüzenetének a' szab. kir. városok tárgyában; 143d. frdi ülésb. az évenkint tartandó országgyülés ügye; 143 és 144d. ors. rdi ülésben a' bányatörvény további vizsgáltatása a' 61 §tól a' 304 §ig; 145d. frdi ülésb. a' rdi másodüzenet a' városrendezési ügyben; 146d orsz. rdi ülésb. a' bányatörvény befejeztetik; budapesti napló: fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; iparegyesület; pesti árva intézetre adakozások; Békés és Mosony megyék közgyüléseinek eredvényi; Debreczen város uj tisztkara.)

Spanyolország (Az uj ministerség névsora; Tangerbe hadihajó küldetik Marokko ellen; Abdelkader szándéka.)

Anglia (Hardingi indiai főkormányzó; a' ministerség 's keletindiai társaság kibékültek; O'Connell pörügye.)

Franczia ország (Kamrai ülések a' tudom. egyetemek ügyében.)

Svédország (A' király eltakarittatásának rövid rajza.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

A' nm. m. kir. udv. Kincstár a' pesti harminczadi revisor hivatalát Schachtner Antal nagyszombati revisorra, imezét Eckmayer Ferdinand zsuppaneki revisorra, ezét Unosevics Konstantin páncsovai revisorra, továbbá öt ideiglenes provisori irnokságot a' pesti 30adnál Herczeg Ant., Karakassevich Anáztasz, Szilva Alajos, Weixelbaum János és Seefranz Leopold 30di gyakornokokra, nemkülönben két ideigleni provisori raktárnoksegédi hivatalt ugyanazon 30adnál Neuhauser Adolf orechoviczai 30di felügyelőre, és Dauscher Antal bécsi revisori gyakornokra, végre a' neustifti segédvámszedő hivatalt Dusek Ferencz brucki 30di irászra, ezét pedig Hoffmann Fridrik zágrábi 30di gyakornokra ruházá.

Erdélyben Bábolnán apr. 26kán halt meg báró Naláczy István élete 74d. évében; Kazinczynknak egykori kedves barátja.

Még egy szó: „a' váltó intézet pályája" czimü értekezés után.

A' vidékben, hol váltótörvényszék által rendelt végrehajtás először eszközöltetett, olly hire terjedt, mint hajdan a' tatár-futásnak, kiváncsi nép csodát vélvén láthatni özönlött a' foglalt vagyonainak temetésire. A' nép 's a' szenvedett rokoni, baráti azóta hintik a' gyülölet magvát a' váltó-intézet ellen; melly még nemes embernek sem ad az adósság kifizetésre 15napi várakozást. Illyen módon keltek ellenségeivé mind azok, kik előtt kötelességet pontosan teljesitni csak kereskedőnek való. Azonban az illy ellenségek feljajdulása kiáltó szó a' pusztában, mellynek jövendője nincs. — A' pontosság az igaz még nálunk teher. De jogtalanságot a' váltótörvényben nem vala képes senki felfedezni. A' perbe fogott elitélés előtti védelmének utja tárva van, még a' sommás perben is, bátor igén kimért határok között. E' helyen eszembe jut megemlitni, mikép igen bölcsen intézkedett a' törvényhozás az által, hogy minden váltóügyre sommás eljárást alkalmazhatni is határozott, mi jelenleg is többek ohajtása még, — hiszen sommás eljárásban a' kifogásoknak 24 óra alatti határideje, 's régi modoru pörlekedésünk szakaszi közti különbség eszmélete kifurná agyunkat, habár a' legpontosabbak tudnánk is lenni. Ugy, miként áll a' váltóintézet, maradandóságra számit és gyümölcsét meghozza, kivált ha a' nép reá inkább tanittatik, mint tőle idegenittetik, kivált ha nem kell ellenes ütközésekkel találkoznia. Tekintsünk egy kevéssé ellenségei táborára. Olly hatóságokra találunk, mellyek a' v. törvényszéki határozatokat v. törvény értelmében tartoznak foganatositni. És itt csudálkoznunk kell olly tisztviselőkön, kik nem tudják, vagy nem akarják tudni a' váltótörvényeket. A' nem tudás és nem akarás következményei ugyanazok. Nem tudják, sokszor feledve a' törvényt, melly a' feleknek általok megtéritendő kárpótlásról rendelkezik. Mi sokszor fogja még az életben érdek nyomni le a' nemakarás mérlegét, a' hitvány okokkal gyámolitva leplezettet. No de! alkalmazás nélkül nincs gyanusitás. Tehát annak is van oka, ha a' váltóperbe idézés végett megkeresett hatóság kiküldöttje nem a' váltótörvény rendelte módon jár el tisztében. Ez okot a' nem tudás vagy nem akarás közül kell kikeresnünk. — A' váltótörvényszéki határozatok foganatositására megkeresett hatóságoknál, jóllehet azok mindannyiszor a' váltótörvényszék helyettesei, találkozunk többnyire végrehajtásoknál a' nem tudás vagy nem akarás következményeire. Mindjárt a' váltótörvényszék határozatinak városunkban történt némi ellenszegüléséről uton utfélen szót váltanak, mert a' hir terjed, és a' sértett fél száját nem szokta befogni. — Ha igy van a' dolog, hajlandók vagyunk hinni, hogy illy merényekre egy kis tekintély-vadászat, körében a' magasbat nem szenvedhető türelmetlenségtől üldöztetve, minthogy azonban csalódhatom, inkább tágasabb jogok szerzése, vagyis terjeszkedési vágy nyujtanak leginkább alkalmat, és könnyen megtörténhetik, hogy még azért az illyenek a' váltóintézetnek nem nagy ellenei. — Azt mondják némelylyek, hogy a' váltó-és közjogi hatós. viszonyainak meghatározásában a' váltótörv. ki nem elégitő és hijányos. És épen ezért nem lesz érdektelen, a' váltó és közjogi hatóságok viszonyai felett rövid egyenvonalt huzni azon érintkezések érdemében, mellyek hogy városunkban megtörténtek, többé nem titok.

Közbiróság tevé surlódás tárgyává a' kérdést: — tartozik é a' váltótörvényszéki illetőség alá csődfolyam alatt, a' csőd előtt nyert magányzálogot biró váltó hitelezőnek követelése? — Kétségtelen, hogy a' csődtörvény a' csődbiróságért van, váltótörvény a' váltótörvényszék számára, de azért ezen illető törvényeken kivül, hazánk egyéb törvényei is irántok kötelező erővel birnak; és ha ekkép a' csődbiróságnak az 1840dik évi XV. t. cz. II. rész 24. §a elömutattatik, a' csomó meg van oldva, szerinte a' kérdés állitólag áll, mert az idézett törvény betüji ezek: „Ingó zálog által biztositott váltó hitelező, a' csődület biróságához kötve nincsen" és a' csődbiróság az elmagyarázhatlan törvény értelmének hódolni kénytelen.

Közbiróság nézé hatalmasan semmisnek a' váltójogi'ag törvényszerűn intézett bíróí zárt, a' váltó- és közjogi zálog elsőbbségének kérdésére nyujtván okot. Holott törvényszerűn járjon el minden biróság, eljárásáról a' félnek kiadott okirat fog víni az elsőbbségért, nem leend szükség reá, hogy a' biróság a' felek érdekét minden áron tenyerén hordozza. Adjon bár minden irat perre alkalmat, még is jobb ezen per, mint egy birói önkény. Történjék egy erős közjogi foglalás után bármennyi váltói végrehajtás és birói zár, jóllehet a' foglalást szeritő pecsét kihalt legyen, a' törvényes uton eszközlött cselekvény nem fog szorulni arra, hogy hatósága által rendkivül pártoltassék. Igy fogja tudni egyik hatóság a' másiknak eljárását tiszteletben tartani, a' váltó-'s k. jogi biróságok közti tekintély-viszony kimaradván a' játékból, a' felek kivivandják győzelmüket, 's az elv „senkiét tudta nélkül" csorbát nem szenvedend.

Közbiróság előtt tetszik különösnek, hogy kezelése alatti ingó vagyonra a' váltótörvényszék a' váltótörvény II. rész 149. §. szerint csak kiküldött törvényszéki tag által eszközlendő végrehajtást rendelt. Melly intézkedésseli meg nem elégüléshez és nagyobbszerü eljárás igényléséhez majd hasonló az — ha én az esketö parancscsal hozzám jövő királyi táblai jegyző helyett az ország biráját kivánnám. Mintha hallanám, hogy hasonlatosságom az alkalmazásban sántikálni mondatik, azonban megvallom, nem olvastam törvényt, melly váltótörvényszék helyén létező ingó vagyonra végrehajtást más móddal intézni rendelne; álljon bátor a' foglalandó ingóság megbizott gondviselése alatt, én más végrehajtási utat nem ismérek, — mivel a' megbizottat a' nélkül hogy a' megbizás iránt közbejött körülményekről a' megbizót tudósítni ne tartozzék, vagy ezt helyette másnak kelljen teljesitni, képzelni magamnak nem tudok. — De tudok képzelni magamnak váltótörvényszerinti pontos eljárást, melly a' jog és igazság egyenes kifolyása, melly ellen az érintkezések halmazra toluljanak bár, daczolni nem képesek. Kik illy értelemben ellenségei a' v.-intézetnek, jó olvasóm, azok nem veszedelmesek. Midőn pedig nem régiben ügyvéd-társak közt szóba jött az, hogy az orsz. határszélein többrendü végrehajtás miért nem sikeresittetnek, illy választ nyerénk: mert őket a' magyar törvény nem kötelezi. E' nyilatkozat mennyire igaz, felette a' pálczát nem törhetem el, egy valaki e' példabeszédet mondá hozzá, beszélj velök ha tudsz németül. És ha ez igaz lenne, egy adag ellenségeskedésnek csakugyan beillenék.

Mig egyfelől a' váltótörvény ellen dobálnak, annak kihatásait a' közös jóllétet emelő ipar szelleme lengi át, 's ollykor jól esik tünődni, 's vitatkozni a' módról, mi által lehetne üdvösebbé. Azonban meg kell vallani, azon esdekléseket, mik a' váltóbiztositásnak határzottabb szabály közészorittatására irányozvák, teljesitni nehezen lehet: iparüző, üzérkedő és földbirtokos egy sorozat alá nem jöhet, mivel kezökben a' pénzforgalom különböző fokozatokon megyen keresztül. Nem vagyok azokkal egy véleményben, kik minden lejárt váltót kivánnak azonnal biztositani, mert a' tapasztalás elég hamis váltót mutatott eddigelé is; hanem inkább, midőn a' váltóovásból, mi lejárat után is tétethetik, kiderült, hogy a' személyesen feltalált alperes az ellen kifogást nem tett, megadathatnék a' biztositás, csakhogy ellene kiált az, hogy az aláirást tagadni nagyon mindennapivá lett. Személyesen pedig kevesen lesznek feltalálhatók, ez esetben ha a' váltószerződők közt bejegyzett kereskedő áll, megadathatnék a' biztositás, azon hiedelemnél fogva, hogy az jó hirének, hitelének veszélyére váltókkal nem él viszsza. Nem lenne é továbbá e' tény a' kereskedési czim-bejegyzésnek egyik legnagyobb érdeke? Többire a' mostani gyakorlat maradván fen. Mind ezek nem mathematikai pontosságuak, mert mellettök földbirtokos irányában czélszerü telekkönyvek hijányában, kereskedőt tekintve érték-kimutatás, tartozás 's követelés-egyensulyról vezetettkönyvek nélküla' sejditésnek is zerepelni kell, midőn biztositás-megadásról van szó. — Valamint azon kérdésre: hogy ingóság hijányában ingatlanra intéztethetik é váltóbiztositás végrehajtás utján, ujolag jól rendezett telekkönyvek és nem közgyülés, de állandó törvényszék előtti betáblázás szükségére bukkanunk. A' mig ezek nem történhetnek, ha az ingatlan vagyonra intézett váltóbiztositás érvénytelen, mi eredvénye lenne a' végrehajtásnak, melly a' végrehajtást szenvedő javaihoz semmi jogot nem adna a' végrehajtónak; holott ezt a' törvény nem is ellenzi. — Ekképen áll a' dolog akkor is, ha le nem járt kötelezvény általányos betáblázást nyervén, a' megitélt követelés végrehajtása az illyen betáblázással terhelt ingatlanra terjesztetnék, mivel ha a' birói végrehajtás jog-alapját a' le nem járt váltók's kötelezvényekre nyert jog-alapnál erősebbnek nem tartanók, több esetben a' birói végrehajtás czifra semmi lenne. — El merem mindazáltal mondani, hogy a' jelen országgyülés a' váltótörvényekben annyi változást sem teend, mint az urbéri törvénynyel tett az annak létrehozását követett országgyülés.

Jó ásitást nyájas olvasóm! 's ezek után mondjuk el kebelünk ohajtásait: Vajha minden hatóság és tisztviselő törvény szerint kimért körében működnék e' haza boldogitására! G.

Országgyülési közlemény.

Folytatása a' KK. és RR. másodüzenetének a' szabad kir. városok tárgyában. Mi azon különbségeket illeti, mellyek a' m. főRR. és a' KK. és RR. javaslata közt vannak, eziránt következőket jegyeznek meg: 1) A' mélt. főRR. az első §ban kifejeztetni kivánják, hogy a' város semmi más törvényhatóságnak alá nem rendelt független törv. hatósággal bir; ezt a' KK. és RR.; miután a' 2. §ban kifejeztetett, hogy a' város önálló törv. hatóság, itt ismételtetni szükségtelennek vélik. 2) A' m. főRR. ugyanazon §ban: törv. hatósági jogainak gyakorlata következtében magánytestületi minőségben törvény elibe általán fogva senki által nem idéztethetik, ez részszerint az önállóság eszméjében már benfoglaltatik, rész szerint az által, hogy jövőben a' város nem ugy mint eddig, egyes személykint, hanem mint törvényhatóság lesz tekintendő, egyáltalán fogva ki van rekesztve; de ha még olly általányosságban is fejeztetnék ki, mint mellyben a' förendi szerkezet kifejezi, miután a' városok magánybirtokjogaikat is határozatok által kormányozzák, könnyen oda is magyaráztathatnék, hogy őket illy minőségben sem lehet törvény elibe idéztetni. A' 2ik §ban, mellyet a' m. főRR. itt javasolnak, semmi más nem foglaltatván, mint a' KK. és RR. által javaslott 86. §ban, miután a' m. főRR. azt kihagyatni kivánták, a' KK. és RR. azt ide beiktatni szinte fölöslegnek vélik. Ellenben a' m. főRR. javaslatához a' KK. és RR. hozzá adni szükségesnek vélik, 3) hogy a' nemesek is, ha semmi más, mint városi tulajdonnal birnak, magánykereseteikre nézve a' város alá vettessenek. 4) Hogy a' városon kivül birtokos nemesek olly adósságokra nézve, mellyek a' városi birtokokra vannak betáblázva, a' városi biró elibe is idéztethessenek. És ezen két pontot azért tartják szükségesnek, mert az itéletet bármilly biró hozandná, minden esetre általkisérő levél mellett a' városi birónak kellene végrehajtani. Hogy a' városban ideiglen tartózkodó honflak is ház-

béri és árjegyzéki tartozásaikra nézve, mellyeket a' városban lakásuk ideje alatt tettek, ha városbani tartózkodásuk ideje alatt a' kereset ellenök megindittatott, szinte a' városi bíróság előtt tartozzanak törvényt állani, mert ezt azon személyes hitelnek, mellynél fogva hasonló kölcsönök tétetnek, biztositására, és sokféle csalások megelőzésire szükségesnek látják. Végre, hogy a' város önügyeiben biró ne lehessen, ezt általányosan kimondatni azért nem látják jónak, mert lehetnek esetek, midőn más birót találni lehetlen, péld. valamelly fekvő városi értéknek a' város által lett szerzéséből, vagy árvapénzek kölcsönadásiból származó követelésekre nézve; ellenben a' KK. és RR. által jelenleg a' város hatósága tárgyában javaslott 9. és a' munkálat 82ik §ban azon eseteket, mellyekben a' város nem biráskodhatik, elég határzottan vélik kifejezve lenni. A' 75. §. után a' m. főRR. által beiktatni javaslott uj §t, melly igy kezdődik: „Közszükség tekintetéből" 'stb. elfogadják. A' 79. §. után beiktatni kivánt ujabb §t, ugy, mint a' m. főRR. által javasoltatik, elfogadhatónak nem vélik, mert annak olly értelmet is lehetne tulajdonitani, hogy a' városok csak kiváltságos telkeket szereznek, nem kiváltságosakat pedig nem; és miután a' bekeblezésnek legsajátságosabb következménye az, hogy a' kiváltságos telek e' tulajdonát elveszti, a' bekeblezés pedig csak törvény által történhetik, azt hogy a' város általszerzendő magánytelkek kiváltságos természetöket megtartják, ezen §ban kitenni nem vélik szükségesnek, hanem világosság okáért megegyeznek abban, hogy a' 79. §ban a' kiváltságos telkek is emlittessenek meg; — e' szerint tehát a' 79. §. következőleg lenne szerkesztendő: „79. §. A' városok, a' város határán belül, akár kiváltságos akár nem kiváltságos telkeket jövendőben is szerezhetnek, de a' város határán kivül fekvő javakat többé nem szerezhetnek, hanem azokra nézve, mellyeket a' törvény kihirdetésekor már birtak, a' birtok czimét megerősithetik. A' 81. §. kihagyatásában a' KK. és RR. is megegyeznek. A' 82. §. módositásában megegyeznek. A' 83—85. és 86. §§ra tett észrevételeket szinte elfogadják, és ennek folytában a' 85. §t a' 325. §nak elibe iktatandónak vélik. Ellenben a' 89. §ra javasolt módositást el nem fogadhatják, sőt az általok ajánlott szerkezetet továbbá is megtartatni kivánják, következő okoknál fogva: 1) Mivel a' közállománynak a' közjogokat senkitől mellékes statusnézeteknél fogva megtagadni nem lehet, ki azoknak gyakorlására képes; jogok pedig személyes és nem értéki tulajdonok által föltételeztetvén, ha már a' közállomány valamelly értéki képességet megkiván azoktól, kiket a' közjogok gyakorlatában meghagy, ezen értékbeli képességnek a' lehető legkevesebbé megszoritónak kell lenni; különben mi az emberben fő, ugymint a' személy, annak rendeltetik alá, mi az emberben mellékes tekintetet érdemel, u. m. az értéknek, és születési aristokratia helyett az aristokratiák legroszabbika, a' pénzaristokratia kap lábra. 2) Mivel általányosan alaptalannak tekintik azon félelmet, melly a' tömegeket a' polgári jogok gyakorlásából kirekeszti; sőt azt hiszik, hogy nemcsak a' semmivel nem birók, kiket azonban a' KK. és RR. kirekesztettek, hanem a' tulságosan tehetősek, és az utóbbiak nem kevesbbé veszélyesek; ellenben a' középsorsu polgárok, kiket ők polgári jogokban részesiteni kivánnak, bármi számosak, mindenütt és mindenkor a' rend baráti voltak. 3) Mivel meg vannak győződve, hogy nem a' nagyobb értékűeknek különösen, hanem általányosan azoknak, kik valamelly értékkel birnak, áll a' polgári társaság rendszeres nyugodalmas állapotának fentartása érdekében, és hogy azok, kik kevesebb értékkel birnak, ámbár számszerint kevesbet koczkáztatnak a' rend felbomlása esetében, aránylag mégis lehető veszteségök szintolly érezhető, mint a' nagybirtokura nézve a' számszerint nagyobb veszteség lenne. Igy tehát a' kisebb értékűek szintugy fognak igyekezni a' jó rend fentartásán, mint a' nagyobb értékűek. — Végre 4) mivel Magyarországban a' képviseleti rendszer eddig nem létezvén, sőt a' köztanácskozásokbani részvét elve a' megyékben is századok óta levén életben: ettől a' képviseleti rendszer behozása első alkalmakor, a' mennyire lehet, olly kevéssé eltérni czélszerübbnek és az ország rendszerével inkább megegyezőnek vélik. — Mi azonban a' zsidókat illeti: a' KK. és RR. megegyeznek abban, hogy ezeknek megemlitése itt kihagyassék, 's állapotuk külön törvény által, mellynek elkészitésére a' szükséges lépéseket már meg is tették, általányosan intéztessék el; e' részben tehát a' m. főRR. észrevételét elfogadván, a' 89. §. bevezető szavainak a' m. főRR. javaslata szerinti szerkesztését nem ellenzik. A' 91. §ra tett észrevételt, miután a' 89. §t egész kiterjedésében a' fentebbiek szerint megtartatni kivánják, el nem fogadhatják. A' 94. §ra tett észrevételt elfogadják; ugyszinte a' 97ikre is azon felvilágositással, hogy ezen §t nem a' 87., hanem a' 89. §. után vélik beiktatandónak. A' 89. §. után a' m. főRR egy olly rendelést javasolnak beiktatni, melly szerint a' közös birtok után polgár csak egy személy lehet; a' KK. és RR. ezt el nem fogadhatják; mert ha az osztatlan birtok osztályos vérek által biratik, ezeket a' polgári jogok gyakorlatának tekintete könnyen kár nélkül meg nem történhető osztályra kényszerithetné; — igy például egy gyárnak osztályos tulajdonosai nem osztozhatnának a' nélkül, hogy a' vállalatot félbenhagyni ne kénytelenittessenek; ha pedig a' közös birtok testület vagy társaság tulajdona, ezeknek tagjai a' 96. §. rendelete szerint polgári jogot ugy sem követelhetnek. Végre azon 3ik esetet sem tehetik fel a' KK. és RR., hogy aránylag igen csekély birtok valaki által csupán azért, hogy a' szavazatok választás alkalmakor szaporittassanak, számos egyed nevére iratnék; mert a' polgári őrseregben minden polgár személyesen, vagy képviselő által pénzfizetéssel köteleztetvén részt venni, nem igen fog találkozni, ki e' terhes kötelességet sokak helyett számosabb évre elvállalná, csupán azért, hogy a' képviselők választásánál, mellyhez olly sok polgár járul igen csekély töredékkel, igyekezzék magának tulnyomóságot igen kétséges kimenetellel szerezni, kivált midőn a' 111. §. világos rendelete szerint a' polgári jogról a' c) és d) alatt foglalt egyedek is, ha egyszer a' választásban részt vettek, csak 6 év mulva, azok kik a' 89. §. a) pontja alatt foglaltatnak, soha nem mondhatnak le; a' polgári kötelességek nem teljesitése esetében pedig a' 114. §. szerint a' polgári jog el nem vész, hanem a' polgár az elmulasztott kötelességek teljesitésire szoritandó. A' 98ik §nak módositását szinte nem fogadhatják el, részszerint mert a' közvetett választási elv kifolyását foglalja magában, mellyről alább bővebben előterjesztendik észrevételeiket; — részszerint azért, mert a' választathatási képesség (passiva qualificatio) meghatározását mind a' tisztviselőkre mind a' követekre, mind a' képviselőkre nézve nem ezen §ba tartozónak vélik, valamint ez később a' 146. 358. és 388. §§ban elő is fordul; a' 98. §t tehát épségben kivánják megtartatni; továbbá e' §. felirásában, mellyet a' m. főRR. ekkint javasolnak: „a' polgárok jogai 's kiváltságai," ezen szót „kiváltságai" szinte nem fogadhatják el, mert a' jelen törvény szerint a' polgári jog nem születéstől vagy a' polgári testületbe való fölvételtől, értéki képességtől függvén, és a' 109. §. szerint életben levő kiváltságoknak, u. m. vám- 's helypénzfizetési mentességnek gyakorlásában a' polgárokat ellenőrség alatt tartani igen nehéz; ugy más részről a' polgárok nagy száma miatt ezen kiváltságok gyakorlását, melly kiváltságokat a' polgári jogok bőven pótolnak, továbbá is fenhagyni tanácsos nem lenne. Az özvegyekről szóló 107. §nak a' 100. §. után leendő áttételében a' KK. és RR. megegyeznek; de részszerint a' kiváltságok iránt fentebb előadottakhoz képest, részszerint a' polgári őrsereg iránt alább előterjesztendő észrevételek nél fogva, részszerint, mivel a' polgári tulajdonság egyenesen értéki képességhez van kötve, a' m. főRRnek javaslatát következőleg módositva kivánják szerkesztetni: Elhunyt polgárok özvegyei, özvegységök ideje alatt, és árván maradott gyermekeik nagykorusága elérteig, ha különben is polgári képességgel birnak, egyedül a' polgárokat illető haszonvételek gyakorlatában maradnak meg; ellenben a' 102ik §ban kitett tehertől mentesek." A' 101. §ra nézve tett módositást elfogadják. A' 102—106. §§. érdeklik a' polgári őrsereget; a' m. főRR. ezen §§at kihagyatni kivánják, 's mivel okaik előadását a' IVik Részre tartották fen: a' KK. és RR. is jelenleg csak azt jegyzik meg, hogy azon §t, valamint az egész intézetet, azott előadandó okoknál fogva megtartatni ohajtanák; nem fogadhatják el tehát a' m. főRR. által ezen §§. helyett javasolt uj §t. A' 107. §ra tett észrevételt elfogadják, természetesen értetvén, hogy ha a' gyámság alatt állók különben is nem birnak a' 89. §ban kitett képességgel, — azok pedig, kik csőd alatt állottak, a' csőd után képességöket ujabban be nem bizonyitanák, a' polgári jog a' 109. §. szerint reájok nézve elenyészettnek tekintendő. A' 108. §. az őrsereg iránti kötelesség tárgyában előadottakhoz képest egészen megkivánják tartatni. A' 109—111. §okban a' tulajdonság kifejezést a' „jog" kifejezéssel felcserélni nem ellenzik; mert jogot tulajdonság ad, annak tehát elenyészni csak a' tulajdonsággal együtt lehet; — viszont pedig ha a' jog elenyészett, a' tulajdonság is elenyészettnek tekintendő, de a' fentebbiek szerint a' 111. §ban, ugyszinte a' 112. §ban a' 89. §. d) pontjára való hivatkozás megmaradna. A' 112. §. végén e' kifejezésnek: „polgári őrseregbe helyettest állitanak" módositásában megegyeznek ugyan, de kihagyatásában a' fentebbiek szerint nem egyezhetnek meg; 's mivel nemcsak helyettes által, hanem pénzfizetéssel is lehet a' polgári őrsereg iránti kötelességnek eleget tenni 's általában az őrsereg szerkezetének elrendezése a' IV. részben egészen a' szabályra bizatik, igy vélnék változtathatónak: „és a' polgári őrseregben való kötelességeiknek eleget tesznek." A' 113. §. rendeletét a' KK. nem vélik egészen fölöslegesnek, mert különbséget látnak abban, ha a' polgári jog el nem enyészik, és ha elenyészik, nevezetesen a' 89. §. d) pontjára nézve; mert ha a' polgári jog ezekre nézve a' 110. §. szerint elenyészik, akkor 4 évi ujabban számitandó folytonos lakás nélkül azt ujra meg nem szerezhetik; ellenben ha föléledhet, akkor a' lakás éveit ujabban számitani nem szükséges. A' polgárosodásról a' m. főRR. külön törvény-§§kat azért javasolnak, mivel a' KK. és RR. által közlött törv. javaslatban foglalt intézkedések nem eléggé kimeritők; mivel azonban a' 121—127 §§ban a' polgárosodás iránt foglaltatnak rendelések, a' m. főRR. pedig az iránt: mi részben nem kimeritők? felvilágositást adni nem méltóztattak, azon §§nak kihagyatását egyszerüen kivánnák; a' KK. és RR. annak okát: miért lenne szükséges a' kérdéses §§at kihagyni? nem találják, 's ezen oknál fogva sem a' m. főRR. által javaslott §§at el nem fogadhatják, sem pedig a' 121—127. §§. kihagyásában meg nem egyezhetnek. A' mi pedig a' m. főRR. által javaslott szerkezetben a' ‚kisgyülés' helyett használt ‚tanács' — a' ‚közgyülés' helyett ‚polgárgyülés' kifejezéseket illeti: ezek iránt alább, midőn a' kis- és közgyülésekről leend szó, fogják észrevételeiket előterjeszteni. Végre megjegyzik, hogy a' beiktatási dijra nézve a' 3ik pont alatt javaslott módositást elfogadják, ugy mindazáltal, hogy a' beiktatási dij 3 frtnál fölebb ne emeltessék. A' 130. §nak a' m. főRR. szerint módositásában megegyeznek. A' polgárok által leteendő 's a' m. főRR. szerkezetében javaslott hitformát, miután a' polgár nemcsak a' város, hanem a' haza iránt is le van kötelezve: némi módositással fogadják el, és a' 130. §. után következő bevezetéssel vélik beiktatandónak: „§. A' polgárok, mielőtt polgári jogaikat gyakorolhatnák, a' gyülés előtt következő hitet tesznek le: „Én 'stb. — és valamint honvédelmi törvényes kötelességemet teljesitendem, ugy a' várost is szükség esetében fegyverzett kézzel is ótalmazom." A' m. főRR. által a' 120. §. után beiktatni javaslott rendelet a' 122. §ban fordul elő, ezt a' KK. és RR. épségben tartatni ohajtják; mivel azon választmány, melly a' két választási időközben a' 118. §. szerint a' polg. névkönyvnek épségben tartására ügyel, nincs felhatalmazva, hogy abba valakit be irhasson vagy onnan kitörölhessen, hacsak határzat általerre nem utasittatik. A' 121—127. §kat, mint fölebb emlitve van, a' KK. és RR. megtartani ohajtják, és ennek következtében a' 128. §. is épségben maradna meg. A' 129. §t a' KK. és RR. fölöslegesnek nem tartják, mert ebben mind a' követek, mind a' képviselők választására nézve általányos szabály foglaltatik, és a' 168. és 396. §§ban ezen általányos rendeletre csak hivatkozás történik. A' 130. §. a' m. főRR. által a' polgárosodásról javaslott módositás szerint változnék, és utána a' polgári esküt magában foglaló §. következnék, ugy mint fentebb előadatott. A' 132. §ra tett módositást elfogadják. Ugyszinte a' 133. §ra tett észrevételt is. Nem különben a' 134. §. után beiktatni javaslott uj §nak fölvételében megegyeznek; továbbá abban is, hogy a' 136 §. kihagyassék; — a' 139. §. pedig a' m. főRR. javaslata szerint módosittassék; és a' 140. §. kimaradjon. A' 142. §ban kijelentetik, hogy a' honosodás tárgyában egy általányos törv. javaslat- készitésre nézve a' szükséges lépéseket megtették. Mivel a' később előadandók szerint a' képviselők választatására nézve azt, hogy képviselők csak polgárok lehessenek, el nem fogadják; — a' 143. §nak a' m. főRR. által javaslott módositását csak ezen soroknak: „az összes városi polgárságból" kihagyásával, azáltalányos rendeleteknek előbocsátása mellett következőleg fogadják el: „148. §. A' képviselők a' polgárok közül hat évre olly módon választatnak, hogy a' képviselők fél része felváltva minden 3 évben választás alá kerüljön; a' képviselői testület előbbi tagjai azonban ismét választhatók. Melly tagok jőjenek a' képviselői testület félrészének első megujitásakor választás alá, — sorshuzás által határoztatik meg. A' képviselőkre nézve a' m. főRR. kettőben térnek el a' KK. és RR. javaslatától: 1) hogy a' képviselői testület tagjai közül választás alkalmakor megbizottak jelöltessenek ki, és a' tisztviselő karral csupán ezeknek legyen közös tanácskozási joguk. 2) Hogy a' képviselők száma nem a' város összes lakosainak számához, hanem a' polgárokéhoz képest állapittassék meg. Mi az elsőt illeti: ezt a' KK. és RR. a' 143. §ra tett azon észrevétellel, hogy a' képviselők 3 évről 3 évre ujittassanak meg, és pedig sorshuzás által határoztassék el az első választás alkalmakor megujitandók névsora, — nem tudják megegyeztetni, mert

azon testületet, mellynek minden 6 évben egyszer akad választási foglalatossága, 's időközben semmi eljárás reá nem vár, miért kelljen 3 évről 3 évre megujitani? okát nem látják; — ha tehát a' képviselő testület tagjai közt csupán választásra megbizott tagok is leendnek: ezeknek a' választás bekövetkezte előtti megujitását fölöslegesnek tartják. — Továbbá, a' képviselők nagy száma miatt nem gondolják a' tanácskozásokat még akkor is akadályozva lenni, ha minden képviselőnek joga lehet részt venni azokban; mivel tapasztalás a' megyei tanácskozásoknál is bebizonyitotta, hogy nem mindazok jelennek meg, kiknek megjelenni joguk van, hanem igen sokkal kevesebben; 's a' gyülekezetet épen az teszi erőssé, mivel sokan jelenhetnek meg, bár a' gyülekezet tettleg kevésből áll; annyival inkább lesz pedig ez igy a' városokban, minél inkább megkivánják a' városi keresetmód különféle nemei a' polgároknak szüntelen és folytonos szorgalmát; ezeknek tehát idejök annyira nem marad a' köztanácskozásokra fordítható, hogy minden nagy száma mellett is a' képviselői testületnek, a' KK. és RR. inkább attóltartanak, miszerinta' tanácskozási terem üres leend, mint attól, hogy szerfölött megtöltetik. Végre a' választási jogot a' tanácskozási jogtól elválasztani azért nem kivánják, mert ez által a' tanácskozó képviselők, kivált olly csekély számban, mint mellyet a' m. főRR. javasolnak, könnyen a' tanácscsal assimiláltatván tartanak tőle, hogy független polgárokból becsületbeli tisztviselőkké fajulnak el, 's közöttük, és a' mostani választott polgárság közt, szellemi irányra nézve igen kevés, vagy semmi különbség nem leend; — ez által pedig az ellenőrség és végrehajtás közötti éberség csorbátszenvednének. Mi a' 2ikat illeti: miután a' képviselők a' KK. és RR. nézete szerint nem csupán a' polgárok, hanem az egész város összes lakosainak érdekét tartoznak szemökben tartani 's igy ezen összes érdekeket képviselni; — továbbá, miután a' lakosok száma sokkal kevesebb önkénynek alávetett mérték, mint a' polgárok száma, kiknek jogaik bizonyos föltétel ektől függenek: mindezeknél fogva a' KK. és RR. a' képviselők számát is az összes lakosok száma után helyesebben vélik meghatározhatónak. Következőleg az itt előadottaknál fogva a' 145 §t is épségben kivánják megtartatni. (Folyt. köv.)

A' 143dik főrendi ülésben tanácskozás alá vett minden éven tartandó országgyülések tárgyábani üzenet, felirás és törvényjavaslat felett ekkép nyitá meg a' vitatkozásokat egy m. gr., kinek véleménye csakugyan a' tanácskozások folytában többséget nyert 's végzéssé lön: A' m. főRendek méltóztattak megérteni, hogy a' t. RR. az országgyülések tartására nézve egy uj törvényes és állandó szabályt hoznak javaslatba, egy olly állandó törvényes szabályt, melly szerint az, mi eddig kivétel gyanánt divatozott, állandó rendelkezés által törvényesittessék. Ugyanis, ha a' régibb törvényeket vizsgáljuk, nem lehet ugyan tagadni, hogy az évenkinti orsz.-gyülések tartása valaha el nem lett volna határozva, valamint azt sem, hogy később minden második évben rendeltettek tartatni; azonban 1715től fogva az lőn állandó alkotványos szabály: hogy az országgyülés minden harmadik évben hivassék egybe, de azon záradékkal, hogyha szükség kivánja, annál hamarább is tartassék. Az 1715ki t.czikket az 1723ki megujitotta, ez az 1791-ki t.czikk által ujittatott meg. A' kérdés tehát ez: vajjon czélszerü é abból, mi eddig csupán mint kivétel divatozott, állandó szabályt alkotni? Egészen másképállana e' kérdés, hogyha a' t. RR. csupán csak a' mostani körülményekre levén tekintettel, hoztak volna transitorius törvényt az országgyülés tartásáról javaslatba; azonban a' dolog nem igy áll, hanem arról forog fen a' kérdés: vajjon azon nagyszerü alkotványos változtatás belé illik é a' magyar alkotványos gépezet kerekeibe, és vajjon ezen orvosság, mellyet a' RR. bajaink ellen javasoltak, hasznos és czélszerü é, és lesz é annak kivánt foganatja? A' dolognak alkotványos oldalát későbbre hagyván, legyen szab. azt vizsgálnom: hogy vajjon ugy mint orvosszernek volna é a' javaslott intézkedésnek várt sikere? Ha a' t. RRet jól fogtam fel, ők azon nézetből indulnak ki, hogy a' teendők roppantsága és azon körülmény, miszerint egyéb nemzetekhöz mérve tetemesen elmaradtunk, kivánják: miképen a' törvényhozói intézkedések alkalmai szaporittassanak, minél gyakoriabbakká tétessenek 's ennélfogva minden évben 4 hónapig törvényhozói tárgyakról kivánnak tanácskozni. Mindenek előtt csak mellékesen érintem, hogy az orsz.-gyülés idejét meghatározni nem lehet, ez ellenkeznék minden ország és alkotványos nemzetek példájával; az országgyülés- tartásnak idejét a' tárgyak határozzák meg, és véleményem szerint az iránt törvény által intézkedni csak annyit tenne, mint a' törvénykönyveinkben létező igen számos papiroson maradt törvény roppant tömegét szaporitani. Az 1715ki 14d. t.czikk két hónapra határozza meg az orggyülés tartás idejét, ezen rendeletet megujitja az 1791: 13. t.czikk is ugyanezt teszi az 1825ki törvény is, és mind a' mellett a' legujabb időkben voltak országgyülésink, mellyek 41 hónapig tartottak, 's voltak ismét mások, mellyek 11 hónapig tartottak, és ezen országgyülés, mellyet most élünk, szinte 12ig hónapban tartatik. De mind ezeket csak mellékesen érintvén. szólok a' dolog velejéhez. A' t. KK. és RR. azt mondják, hogy a' teendők tömege nagy. Ámbár meg kell ismerni, és hálával kell megismerni, igen sok törvényhozási intézkedésnek sikerét és üdvös voltát: mind a'mellett más részről meg kell vallani, hogy ezek által azon várakozásoknak, mellyek a' magyar országgyülések eredvényeire nézve legtöbbnyire a' honpolgárok által tápláltatnak, megfelelve nincsen. Ennek okát mindenek előtt tudni kell. Első kérdés az: vajjon az abban fekszik é, hogy kevés idő fordittatik a' t.hozásra? erre a' felelet magokban a' tényekben fekszik. 1825től fogva, 's igy nem egészen 19 év alatt, 89 hónapot fordítottak az ország Rendei törvényhozási intézkedésekre, nem is emlitvén azon igen számos országos választmányi munkálatot, mellyek szinte a' haza közdolgaiban működtek, — ha a' tek. KKnak és RRnek mostani javaslata már törvény lett volna, ahoz képest 19 év alatt négy hónapjával, körülbelül csak 76 hónap fordittatott volna országgyülésre. Nem lehet tehát állitani, hogy t.hozási intézkedésinkre elég időt nem fordítunk. Hogy gyérek az eredvények az arra fordított munkát tekintve, tagadhatlan; de kérdés: vajjon azt annak lehet é tulajdonitani, hogy minden 3dik évben tartattak csupán országgyülések? Megvallom, hogy én ennek okát másutt keresem; egyik okát ugyan is keresem abban, hogy várakozásaink többnyire tul vágnak azon, mit egyes törvényhozási intézkedéstől várni kell, és többnyire bizonyos kedvencz eszmék, panaceák tüzetnek ki. Ha csak a' legujabb időkre figyelmezünk is, 1836-ban a' kedvencz eszme a' szabad adás-vevés volt — 1839 's 1840ben ismét mint panacaea tüzetett ki a' váltótörvény; azóta csak néhány év mult el, és tapasztaltuk, hogy a' szabad adás-vevés a' jobbágyságot nem tette boldoggá; a' váltó törvény pedig hitelt még hitelintézetek nélkül alapitani nem tudott. Ezen roppant bajokon, mellyekben vagyunk, csak összevágó és összefüggő t. hozási intézkedések által lehet segiteni. Más okát látom a' kevés sikerü t.hozási működéseknek a' törvény iránti tiszteletlenségben, miszerint meghozatnak a' törvények, de végrehajtatlanul maradnak, — igen nagy baj fekszik tovább abban is, hogy kiképzett, megállapodott 's meghiggadt közvélemény hazánkban nem létezik, a' kérdések legnagyobb része tisztába hozva nincsen, a' sorozatra nézve még kevésbbé vagyunk tisztában, az eszmék forrásban vannak, egyáltalában még meg nem érettek, és ennek következménye az: hogy sokba kezdünk, sok a' divergentia a' véleményekben, a' tanácskozások szabálytalanok, az országgyülések kezdetét nagyobb részint az általányos politikáróli tanácskozások foglalják el, később midőn a' dolgoknak részletére kerülne a'sor, előáll a' praeclusi terminus, lepereg az idő, és azt veszszük észre hogy nincs már idő végezni, vagy a' miről végezni kell, azt el kell hamarkodni. De mindezek fölött szemeimben van egy, mi az eddigi törvényhozási működések sikerének és eredvényinek csekélységét és előmenetelink lassuságát magyarázza, és ez az: hogy a' törvényhozó hatalomnak csak egyik részét látom vidorul és erőteljesen mozogni azon irányban, mellyet a' törvény neki mutat. Azt tartom t.hozási intézkedésink sikeretlensége legnagyobbikának, hogy a' törvényeknek materiáléja csak itt a' discussiokból fejlődik ki, és nem ugy mint más országokban, hol a' végrehajtó hatalom által minden törvényjavaslat készen terjesztetik az országgyülés elibe. Mióta gondolkozni kezdettem közügyekről, ez volt mindig meggyőződésem, mellyet minden alkalommal ki is mondottam és kinyomattam, és most is kimondok, és ennek igazságáról minden nap jobban meggyőz a' tapasztalás annyira, hogy azon reményben vagyok, miszerint elfogjuk érni nem sokára azon időt, midőn ez máskép lesz, és midőn a' kormány alkotványosan haladó szellemben nem csupán irányt fog mutatni a' haladásnak, hanem egyszersmind vezetni fogja azt. Igen is nm. FRR. valamig törvényink végrehajtását a' nemzet nem fogja szigorubban követelni, és valamig nem fog azon módokhoz nyulni, mellyek a' végrehajtást biztositják, valamig nálunk megállapodott, meghiggadt közvélemény divatozni nem fog, valamig minden egyes törvény megszületésénél annyi idő- és vajudásra lesz szükség, és a' kormány nem fogja alkotványos jogát a' törvények javaslásában egész kiterjedésüleg használni: addig mindig gyérek lesznek az országgyülések eredvényei, akár minden évben akár minden harmadik évben tartatnak azok. Ugy látszik maguk a' t. RR. is érezték azt, midőn az évenkinti országgyülést mint orvosszert a' m. FRRnek javasolták, mert felirásuk egyik részében azt mondják: „sok hiány, 's akadék az országgyülésen kivül is, és ennek körében is épen annak tartása által fog legbizonyosabban 's biztosabban megszüntetni; hogy ellenkező esetben azoknak kellemetlenségei és ártalmai évenkint éreztetnének.“ És igy magok a' t. RR. is az országgyülésnek évenkinti tartását mintegy bajt állitották előnkbe, és csupán ezen baj gyakori megujulásában gondolták feltalálni az orvoslást. De kérdem: vajjon nem lehetne é ide alkalmaztatni azon franczia mondást: „Le reméde est pire, que le mal?“ mert véleményom szerint az évenkinti országgyülés synonymon ezzel; évenkinti követválasztás, továbbá synonymon ezzel: valameddig t. i. a' mostani választási rendszer divatoz, a' választók tömegének évenkinti demoralisaliója; és egyértelmü azzal: évenkint más és más követ. Itt meg kell előznöm egy ellenvetést, melly más országok példájárul szokott tétetni. Véleményem szerint más országok példája ide nem alkalmazható. Különösen pedig Angliára történik legtöbbször hivatkozás. Anglia azonban egészen más helyzetben van; ott a' parliament nemcsak törvényeket hoz, de bizonyos tekintetben administrálja is az országot. Angliában a' parliament minden évben a' statusköltségek felett tanácskozik, a' ministerség felett, melly ott felelős, ellenőrködik, azt feleletre vonja, minden évben kell határozni az állandó katonaság fenállásáról és megajánlásáról, az ugynevezett mutiny bill által; de mindezek a' stabilitás érdekében mérsékeltetnek az által, hogy a' követek nem minden évben, hanem 7 vagy 5 évre választatnak. Nálunk máskép állanak a' dolgok. A' statusnak, a' koronának jövedelmei, részint bizonyos haszonvételekben részint földbirtokokban meghatározva vannak, a' vallásbeli költségek szinte az egyházi rendnek terjedelmes birtokai által födöztetnek, az állandó katonaság elvben ki van mondva, felelős ministerség nincsen, a' katonaság hosszasabb időre állittatik; ezek mind olly lényeges különbségek m. FRR., miszerint ezen tekintetekben analogiát Magyarország és más országok közt nem látok. De van még más, t. i., hogy nálunk nem egyes választók, hanem corporatiók választják és látják el utasitással a' követet, és világos, hogy ha minden évben uj követek hanem corporatiók választják és látják el utasitással a' követet, és világos, hogy ha minden évben uj követek küldetnének a' napi vélemények befolyása mellett az utasitásokra, az országgyülések soha meghatározott irányt és jellemet magukra nem vehetnének. Ennek mulhatlanul a' törvényhozási intézkedések fluctuatiója lenne következése, mellynek vissza kellene hatni az administratióra is, mi azon bonyolodásokat, mellyekben vagyunk, tetemesen nevelné: ugy hogy azt merem állitani, hogy a' minden évi országgyülések azon körülmények között, mellyekben vagyunk, a' magyarországi alkotványos gépezetnek mozgását tetemesen gátolnák. És ezek azok, m. FRR., mellyek engem oda vezetnek, hogy az évenkint tartandó országgyülés ellen szavazzak. Rövid üzenetben kijelentetni kivánnám a' t. RRnek, hogy a'm. FR. a' fenálló törvények változtatását nem tartják szükségesnek és a' RR. inditványát annyi más alkotványos állapotal látják összeszőve, hogy ezt kiemelve összefüggéséből, és ugyszólván kiszakasztva, tanácskozás alá venni nem is volna tanácsos; ha nem figyelmeznénk is arra, hogy az országgyülés mostani stadiumában olly terjedelmes tárgynak tanácskozás alávétele által, egyéb tárgyak tetemesen háttérbe szoríttatnának. (Vége köv.)

144dik országos ülés maj. 9kén. Folytatólag tárgyaltatván a' bányatörvény, a' birák és ügyvédek vizsgálat letételéről szóló 61dik §hoz még ezen szavak „,és jegyzők“ tétettek. A' bányai törvényhatóság köréről szóló 66ik §ban — az általányos kijelentés czélszerübb tekintetéből — e' szavak után „minden tekintetben“ e' sorok iktattattak „akár a' krassói kerületben, akár másutt az országban és a' hozzá kapcsolt részekben bárhol létező banyai mütelepek kivétel nélkül az illető helybeli polgári törvényhatóság alá tartoznak“; a' többi maradt mint van. — A' 72dik §ban egy megyei követ az érczlopás, rablás, betapasztás vagy eltitkolás által elkövetett büntettek megfenyitését mind az igazság gyorsabb kiszolgáltatása, mind pedig az örökös surlódások elkerülése végett a' polgári hatóságtól a' bányai bíróságra kivánta áttétetni; — nem pártoltatott. A' 84dik §ból egy szónok a' földesurakat a' bányamüveléshez szükséges épület- és tüzifa adásnak kötelezettsége alól felmenteni kivánván, e' szavakat „épület- és tüzifa“ kihagyatni kérte. Ezen inditványra a' RR. a' kőszénbányákrul szóló 4dik §. tárgyalásakor kimondott elvből indulva ki, hogy t. i. a' földesur a' bányászat előmoz-

ditására semmivel sem tartozik, 's hogy tulajdoni érdekét más érdekének alávetni nem lehet, elhatározta: mikint a' földes-ur épület-és tüzifa kötelezettsége alól felmentetik, 's igy nemcsak ezen szakaszból, hanem a' 6dik §ból is e' szavak „köszén, épület- és tüzifa" kihagyattak. Ekkor egy másik követ a' §. épségbeni hagyása mellett nyilatkozott, mert ugymond, mi által jutott Anglia, Francziaország politikai nagyságra? Épen azon törvény által, mellyel a' tulajdoni jogot megszoritotta; kedvezést kell nyujtani ezen iparágnak, 's mikép fognak felállani a' bányák Krassóban például vagy más helyeken, ha a' bányamivelők épület- és tüzifát nem kapnak? maradjon meg a' szerkezet. — Most többen egyhangulag a' §. módositása mellett nyilatkoztak; az eddigi gyakorlatot pedig megtartani ohajták, lehet ugyan is olly donatio, mellynek következtében a' földesur tüzifát adni tartozik a' bányamivelőknek; ezen kedvezéstől nem fosztathatnak meg a' bányapolgárok; azért birják azt továbbad is. Egy másik követ pedig beszédét ama nagy franczia Sieyes mondásával kezdette meg, midőn a' forradalom alkalmával a' papok jószágait minden kárpótlás nélkül vették el: „uraim, t. i. szabadok akartok lenni, 's igazságosak, méltányosak lenni nem tudtok." Igy vagyunk mi is. Azon intézetinket, mellyek által szabadságra, nagyságra, gazdagságra vergődhetnénk, megkivántató szükségekkel nem látjuk el; hanem a' helyett a'bányászatot kivánjuk a'tulajdonjog illy megsértésével emelni. Legszegényebb azon ország, melly bányamivelésből kiván meggazdagodni. Angol-'s Francziaországnak csekély bányái vannak, 's még is milly magas polczán állanak a' gazdagságnak; ellenben Spanyolország legtöbb bányával birt 's még is a' legszegényebb. A' gyakorlatra nézve felhozá megyéjében létező R. családot, melly évenkint 1000 öl fát tartozik adni a' kamrának; kivánta szinte kihagyatni. — Egy másik megyei követ előadta: mikint e' munkálat a' bányászat terjesztését tüzte ki czélul; ezt a' nemzeti gazdagság egyik legnagyobb forrásának tekinti szónok is, mellyből a' hazának nem megvetendő jövedelme van, 's más részről azt is tapasztalja, miszerint bányáink jövedelemre nézve mindinkább csökkennek; a' munkásokra is egyedül annyi haszon háramlik, hogy napról napra élhetnek, 's ha kell valamit a' statusnak gyámolitni, bizonyosan a' bányászatot kell. Mit fognak tenni majd akkor, midőn a' gyárakról leend szó? ott expropriatio mellett még a'termesztvényeket is oda kell adni. Az iránt azonban még a' szónok sem egyezik meg, hogy egyesek kárositassanak; mert például valaki 20—30 évig müveltetett, ápoltatott egy erdőt, 's ekkor tetszik azt egy bánya-kutatónak elvenni tőle; ezáltal legnagyobb igaztalanság követtetnék el. Kivánta tehát kimondatni, hogy a' bányamivelők a' szükségeseket csak alku utján szerezhetik meg magoknak. Ujra felszólal B. követe 's a' 82, 83, 84dik §§ra nézve módositást ajánlott: a' 82dik § végéhez adassék „a' becsválasztott bíróság által állapíttatik meg, mellyhez a' mivelők 2 tagot, a' földbirtokos szinte 2 tagot, 's ezek ötödikül egy elnököt választanak" — a' 83dik §t ekint változtatta meg: „A' felkért tárgyak mennyiségének, minemüségének, az átengedéssel járó lekötelezettségeknek (servitus) innen eredő kárnak 's megszünő nyereségnek figyelembe vételével az előbbi §ban körülirt módon eszközlött becs utján" — a' 84dik §ban egyedül 4dik sorig maradna; — ezen módositást a' RR. miután kötelező törvényt hozni nem akarnak, engedékeny törvény hozatalát pedig szükségesnek nem látják, 's az expropriatio káros hatását megszüntetni kivánják, általányosan elfogadták. — A' 105dik §ra nézve, minthogy a' RR. nem kivántak most a' bányatisztek és munkások adómentességéről rendelkezni, Cs. m. követe ezen szerkezete: „A' bányavámot adó bányapolgárok, bányai jövedelmekre nézve a' 3dik czikkben meghatározott bányavámon kivülminden egyéb nemü adózástól és országos segedelmezéstől teljesen mentesek, a' bányavámot nem adó bányai polgárok pedig bányai jövedelmeikre nézve, ugy a' bányatisztek és munkásoknak e' szakbeli keresetökre és foglalatosságikra nézve adó tekintetében a' közterhek felőli rendelkezésig a' mostani gyakorlat megtartatik" elfogadtatott, 's ennek következtiben a' 107, 108dik §§. mint fölöslegesek kihagyattak.

145dik orsz. ülés, majus 10kén. Az ülés megnyitásával egy városi követ aggodalmát nyilatkoztatta tegnap csak futólag történt 107, 168dik §§ok kihagyásával, mert nincsenek megemlitve a' 105dik §ban épen azok, kikről a' kimaradt czikkek rendelkeznek; e' szerint a' bányatisztek és munkások olly vagyonokra nézve, mellyek tárgyai lehetnének az adózásnak, mindenkor kibujhatnának az adó alól. Ezen aggodalom megnyugtatásaul, ő kegyelmessége javaslatára a' 106dik §, mellyben megemlittetnek ugy is a' kimaradt §§ kellékei, igy módosittatott: „Ha mindazáltal a' bányapolgárok, bányatisztek, ezek segédei 's helyettesei, ugy a' bányamunkások" és a' t.; mint a' törvényjavaslatban van. — A' katonáskodás és katonai szállásozás terhétőli mentességről szóló 110dik §t Sz. megye követe igen tágnak látta; megyéjében most is, hol bányák vannak, a'lakosokmegváltják urbéri tartozásaikat, szakadatlanul a' bányákban dolgoznak; 's ha itt ki fog mondatni, hogy a' bányákban három esztendig folytonő dolgoznak, ugy ők tökéletesen fel vannak mentve a' katonáskodás terhe alól, ez egyenesen a' megyére és többi lakosaira háramlik; pedig a' legközelebbi ujonczállitás alkalmakor, is 40 egyedet állitottak ott a'munkások. — Néhány szónok még észrevételkint előadta, mikép az illyen ügyet káros lenne a' bányatisztek önkényére bizni, tőlök függne a' munkások közül valamellyiket katonának adni vagy nem, sőt azt is mondhatnák, mindnyájokra szükségünk van. Minthogy azonban semmi módositást nem ajánlottak, 's a' RR. tisztán kifejezve látván a' szerkezetben azon eszmét: bogy a' bányák virágozzanak, az, ki ott foglalatosságban van, nélkülözhetlen, és 3 esztendőig folyton dolgozik, megérdemli a' felmentetést; 's miután az ujonczállitásra nézve a' nemességnek is meg van azon joga, mikint a' nála szolgálatban levő egyedeket az összeirás alól kiveheti, nagyobb garantiát látván egy törvényhatóságban, mint egyes személyekben — megtartották a' szerkezetet. — A' 196 §ból a' „réznek 's egyéb nem nemes érczeknek elővásárlása" kihagyatott. — A' 244dik §ból „a' köszén bányákat is ide értvén" kimaradt. — A' 251dik § egészen kihagyatott. — A' 268 § rendelete K. megye követének nyugtalanságát nem szüntette meg, mert ollyan helyeken, hol kárt okoznak a' földes urnak aranymosással a' lakosok, tegyük fel: fiatal faültetvényei vannak, megengedni nem leheta'mosást; kivánta tehát azt kissé megváltoztatni; — de a' RR., kimondva levén már, ha réteken, szántóföldeken vagy más helyeken kárt tennének: kárpótlással tartoznak "azt változatlanul hagyták, 'smég beiktatták a'szerkezetbe: „hogy a'mennyiben használják a'helyet a' mosásra, annyira a'közadóban részt vegyenek. A'279d. § szerkezetét igen tágnak vélték az expropriatióra nézve, e' szerint a' földesur, ha azon helyen fákat akarna ültetni, vagy gátat csináltatni az árviz rombolásainak akadályozására, mert aranyat mosnak a' munkások, legkevesbbé sem rendelkezhetnék's őket onnan el nem tilthatná; sőt ha meg nem engedné, tulajdonából ki is becsültetnék, az legnagyobb méltatlanság lenne; és egészen máskint áll a' bányáknál a' kibecsültetés, mert ott föld alatt történik minden, nem pedig a' föld fölületén. E § mint felületes kihagyatott. — A' többi §§ megmaradtak legkisebb változtatást sem szenvedve egészen a' 304 §ig, mellynek tárgyalása kezdetével ő excja a' gyülést 1 órakor eloszlatta.

145d. orsz.ülésb. a' m.Főrendeknél maj. 10én a' tegnap elnökileg kitüzött első tanácskozási tárgy, a' börtönrendszeri viszonüzenet hitelesitése, minden észrevétel nélkülment véghez 's ezt a' fens. Nádor első alkalomkor a' t. RRhez átküldetendőnek rendelte. — Átmentek azután a' m. főRR. a' városok tárgyábani második rendi üzenet feletti tanácskozásokra; a' kisebb fontosságu észrevételek részint elfogadtattak, részint a' tábla előbbi nézeteinél megmaradt; miről, mint ugy is már kimeritett tárgyról e'helyütt körülményesen tudósitni annál fölöslegesbnek találjuk, minthogy e' tárgy lényegében uj okok nem hozattak el, a' főrendi nézetek velejét pedig annak idején közlendő viszonüzenet magában foglalandja. — Főfontosságu volt azonban a' város hatóságáról rendelkező 63. §. körüli tanácskozás. Itt ugyanis egy gr. azon észrevételt tevé, hogy a' t.RR. szándéka nincs egészen határzottan kifejezve, 's azért szólittassanak fel, hogy e' tárgy iránt tisztán nyilatkozzanak. — Egy m.főispán ezen nézetet magáéva tevén, kijelenté, hogy a' t. RR. itt retrograda lépést tesznek. Ők t. i. a' városi territorialis hatásnak első inpulsusát adván oda nyilatkoztak, hogy „coordinatio nem is gondolható teljes territorialis hatóság nélkül" most pedig, miután a' főRR. ezen elvben megegyeztek, 's még valamivel tovább menvén, a'városi törvényhatóságot bizonyos 's világosabb alapokra helyezék, a' t. RR. előbbi nézeteiktől elállván, olly szerkezetet javasolnak, melly a' legnagyobb határzatlanság mellett a' legtágabb magistratualis önkényre alkalmat adna. Ezt a' szónok a' két szerkesztés összehasonlitása által világosan megmutatván, felszólitandóknak javaslotta a' t. RR. hogy bármilly legyen is véleményök, azt világosan előadni ne terheltessenek, sőt ha már most a' városi törvényhatóságot olly tág határok közt megállapitani nem akarják, mondják ki őszintén: mutavimus consilium in melius — nem akarjuk a' criminalitásokra a' nemeseket alávetni" 'stb. — E' vélemény általányos helyeslést nyervén, egy m. báró e' mellett még világosan kijelentetni kivánta, hogy a' nm. főrendek előbbi nézeteiknél megmaradnak; mi szintén egyhangulag elfogadtatván ő cs. k. fensége a' határozatot e' szerint kimondotta, 's az ülést eloszlottnak nyilatkoztatá.

146d. orsz. ülésb. maj. 11dikén. Befejeztetvén a' bányai törvény, abban folytatólag a' kerületi szerkezet §§ai változtatás nélkül megmaradtak; egyedül az örökösödés rendéről bányai jogokban rendelkező 103d. cz. szenvedett módositást. Nem akarják ugyanis a' RR. a' koronai ügyvéd és földesur jogait az öröködésre nézve megsérteni, sem az oldalas atyafiak öröködését kizárni, 's miután igy két módja lett volna a' koronai ügyvédnek a' bányamüvelők hátrahagyott vagyonaiban öröködni t. i. felségsértés bünében és végrendelet hiányában többnyire kirekesztőleg a' földesur és oldalas atyafiak jogai csonkitásával, az egész czikket igy módositották: 461dik §. „A' bányai jog és birtok természeténél fogva ingó gyanánt tekintetvén, felette az illető tulajdonosak a' 101dik czikk értelméhöz képest, éltükben szabadon rendelkezhetnek; végrendelet hiányában pedig az egyenes örökösek, ezeknek nem létében a' 4d. fokig bezárólag az oldalagos atyafiak örökösülnek" — 462. §. „Ha pedig a' végrendelet nélkül kimultnak sem egyenes örökösei, sem a' 4dik fokig bezárólag oldalagos atyafiai nem lennének, hátrahagyott bánya-jogai 's birtoka a' magvaszakadási öröködésről szóló törvények rendelete alá esnek. — Ezen jog a' szerkezetben egyedül a' királyi fiscust illette." — Vége levén e' törvény- tárgyalásnak, elnök ő nmga jelenté: hogy az itélőmester e' törvényjavaslatot a' nmgu FRRhez annak idejében átviendi, 's a' gyülést 1 órakor eloszlatta.

Rövid közlés, maj. 13káról. Mai ker. ülés a' felveendő tárgyak sorozata iránt tüzetett ki. Kezdetben, az elnökség bemutatá a'komárommegyei nemességnek folyamodását 's azt a' megbizott választmányhoz kérte áttétetni. E' nyilatkozat után némellyek a' folyamodást felolvastatni, mások pedig felolvasatlanul hagyatni kivánták. E' kérdés és a' petitionalis jog körüli viták nagyon élénkek voltak; a' határzatot egyedül szavazás vitta ki, mellynek következtében az olvasatlanul adatott át a' választmánynak. Tanácskozás tárgyaul a' vallás; verificatio kérdése, Fiume és Buccari elrendezése, egyszóval a' felfüggesztettek tüzettek ki. Bővebben majd közlendjük.

146d. május 13kán tartott országos ülésben a'm. főRR. az országgyülés évenkinti tartása iránt kelt válasz-üzenet felolvastatása után, a' kir. városok elrendezése iránt kelt észrevételeit tárgyalták a' t. RRnek, 's a' főrendi észrevételek mellett mindenütt megmaradnak; a' mai tárgyalás alatt volt, jelesen a' város hatóságárul szóló 65től kezdve 212ig bezárólag, kivevén a' képviselők számának a' polgárok számához arányát, melly igy módositták: „kis városban minden 4; közép városban minden 8; nagy városban minden 12 polgár után egy képviselő választatik.

Budapesti napló. Mintegy 8 nap alatt 4 ember lett áldozata a' kocsisok gondatlanságának Budapesten; egy asszony ennek következtében idő előtt szült, egy gyermek élete még veszélyben forog, egy fiatal müvésznő pedig lábtörésben fekszik; a'4dik sérülés csekélyebb volt. Sokan méltán vélnek már attól tarthatni, hogy végre kicsapongások történendnek, ha a' gyorshajtás csakugyan soha nem fog az utczákon komolyan tilalmaztatni. De hiában, a'19dik század müvelt szelleme a' botoztatást nem engedi meg, a' durva kocsison pedig bizony csak ez fog valamicskét, mert szép szók nem igen hajtják át vastag bőrét, bár mint beszélnek is a' philanthrop szellemü urak! — Egy hét óta majd mindennap esőnk van, mi a' tavaszi mulatozásokat többnyire vizzé változtatja. — ‚Buda' gőzös annyi vendéget szállit naponkint a' császárfürdőbe, hogy most esti 5—6 órakor is több ember van ott, mint más években dél felé. A' bérlő haszna tehát legalább is felével nagyobbult az eddigihez képest 's az irigység mégis annyira vakitá őt el, hogy a' fürdőház Duna felőli ajtaját zárva készül tartani. A' hatóság azonban bizonyosan gátlani fogja őt e' törvénytelen, 's botor tettében, mert a' közönség e' megsértése könnyen sajnos kicsapongásokra szolgáltathatna alkalmat. Jobb volna, ha a' bérlő inkább arról gondoskodnék, hogy a' hanyag fürdői szolgálat kissé pontosabbá változzék. — Szigligeti tisztasága napfényre jött, ő a' ‚Szökött katona' eredeti szerzője, 's a' többi csak utánzás, és az ő müvéhez semmi tekintetben nem hasonlit. — Néhány nap mulva Hartleben könyvárusnál meg fog jelenni: „Magyar titkok" közli Nagy Ignácz. Első füzet, diszkiadásban, képekkel 's allegoriai boritékban, ára két huszas. Tartalma, mint halljuk, jobbadán satyrai 's egyszersmind összefüggő humoristikai regényt képezend, mellynek szinhelye nagyobb részint Budapest. — A' Kisfaludy-Társaság az országgyüléshez petitiót intézett, törvényalkotás iránt az irodalmi tulajdon megőrzésire. Ennek szüksége napról napra érezhetőbbé válik hazánkban,

miután irodalmunk annyira emelkedett már, hogy sok iró méltán félhet munkáinak utánnyomatásától. — Reguly számára az adakozások szép sikerrel gyülnek. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 10kén adaték „Veszedelmes nagynéne“ vigj. 4 felv; 11kén „Két pisztoly“ dráma 3 felv.; 12kén „Szökött katona“ dráma 3 felv. 13kán „Farsangi iskola“ vigj. 4 felv.; 14kén „Fehérek“ dráma 5 felv.; 15kén „Bűvös vadász“ dalj. 4 felv., ezen este sok lőport szagoltunk, de az ének! De Cau Mari még leginkább iparkodott valamennyi közt; 16kán „Egy pohár viz“ vigj. 5 felv. a' pozsonyi színészek által; mert pestieink csakugyan Pozsonyba utaztak. Az iparegyleti lakoma, mostan bizonyos körülmények miatt elmaradt; hova hamarabb megtörténendő.

Iparegyesület. A' Pesten megnyitandó mesterinas-iskolák ügyében örvendetes haladás mutatkozik. A' mai ülésben ismét tiz czéh adta 's illetőleg jelentette be aláirásait, miszerint a' kártyafestők: 8, a' hentesek: 20, a' gombkötők: 10, a' m. szabók: 4, a' mészárosak: 40, az aranyművesek: 20, a' pékek: 30, az üvegesek: 8, a' harisnyakötők: 3, végre a' fazekasok: 8 p frtot ajánlanak évenkint. — Ime, csak 10 czéh összesen 151 frtot fedez az iskolák évenkinti költségeiből! Az egyes adományok is nagy részben, számra szintugy, mint aránylag, tetemesbek levén az eddig aláirottaknál: ez, ugy látszik, annak tanusága, hogy az iskolák ügye a' czéhek kebelében mindinkább rokonabb hőbb 's adakozóbb részvéttel találkozik; ezt bizonyitja a', m. kordoványosok, vagy is tobakosoknak' azon ujabb elhatározása is, miszerint a' multkor bejelentett 5 frt helyett, most 10 pfrtot köteleztek évenkint. — Igen kellemes tudomásul szolgált ez ülésben az is, hogy az egyesek jóakaratusága már magányajánlatokban is nyilatkozni indul. Giergl Kár. kártyafestő czéhmester 1, Klaszy Venczel 2, Uhrl képfaragó szinte 2 p.frtot köteleztek évenkint. Olly nemes példa ez, mellyet valamint a' nevezett uraknak szivesen köszönt meg, ugy másoktól is utánozva látni annálinkább ohajtana a' választmány, mert ekkint azon szülék is, kik, noha talán magok nem gyakorolnak mesterséget, de gyermekeiket valamelly czéhes iparágra szánták, ezen módon könnyen és nemesen róhatnák le gyermekeik neveltetése körüli kötelességök egy részét — Azon meggyőződésben, hogy hasonló magányos adományok ezután számosan fognak történni, — a' választmány elhatározta, miszerint azok, nehogy az adakozók kihalása után elenyészszenek, tőkésittessenek, 's mint alapitványok, csak évenkinti kamataikban fordittassanak az iskolákra. — Többnyire nem számitva a' magányadományokat, az ujabb ajánlatok 156 frtra, — az eddigi összes aláirások 467 frtra mennek, 's igy még 253 p frt leszen fedezendő azon aláirásokból, mellyeket a' még nem nyilatkozott 45 czéhtől, 's egyéb nem czéhes ipartestületektől, valamint egyes nagyobb iparvállalatok tulajdonosaitól bizton reménlenünk: bizonyára nem tulzás, nem hiú számitás. — Az e' tárgyban legközelebb tartandó ülés határnapjáról később fog jelentés tétetni; a' kinlevő aláirási ivek pedig addig is beadatni, 's a' netaláni magányos adakozások is bejelentetni kéretnek alulirottnál. — Kelt az iparegyesület igazgató választmányának majus 9kén tartott üléséből. — Csanády, jegyző.

(Árvaintézet) F. é. februárban a' helybeli „Josephinum számára befolyt adakozások: Wanke S. József ur 5 fr. Fretska György 2 fr. Neugebauer Pál 2 fr. Kancz József 1 fr. 40 kr. Schönbein Antal 10 fr. Dobroviczky Márton 1 fr. 40 kr. Buday János 5 fr. Wimmer Antal 5 fr. Pécs József 5 fr. Zakar János 2 fr. Paczana András 1 fr. 20 kr. Helmer Ferencz 2 fr. Mein Ferencz 2 fr. Manger Gáspár 2 fr. Singhoffer Mátyás 2 fr. Cladek János 2 fr. Az intézeti pörsölybe január és február havakban befolyt 2 fr. 55 kr. Ullmann Móricz ur egy növendékre 1843 évre 120 fr. Freiszleder Klára asszonynak hagyománya 2 fr. Forgács István gróf 50 fr. Egy idegen személytől, az intézetnek ajándékozott, és ettől eladott lisztért 16 fr. A' házi kápolnához Michel Károly ur egy misemondó-ruhát kék selyemből ajándékozott, Klopfinger Ján. ur pedig szükséges ruhát 2. ministránsra, és a' templom-szolgára kék posztóbul. Keresztes János ur a' szükséges arany paszományt az oltári kendőhöz. Landerer Lajos ur 260. éneket misealatti használásra, papirossal együtt ingyen nyomatott az intézeti iskola számára. Szücs János ur a' nagy házi órát ingyen megjavittotta 8 fr. 30 krnyi értékig: Winkler Mihály ur azon 11. darab földabroszhoz, mellyek Hampl Antal ur által az intézetnek ajándékoztattak, a' szükséges asztalos és esztergályos munkát ingyen szolgáltatta ki 16 fr. 30 krnyi értékig. Hollmann Bernát azon mappáknak kiterjesztését ingyen eszközölte. Heisz Lőrincz egy nagy papirollót adott. A' „Josephinum“ árvaházra tanácsilag kiküldött felügyelő biztosság által.

Békésmegye. F. é. martius 26án Gyulán rend szerinti alispán elnöklete alatt folytatva tartatott közgyülésünkben 1) a' magyar nyelv' tárgyában érkezett kir. leirat szives örömmel üdvözöltetett; — azonban a' jövendő' érdekében továbbra is általányos, igazságos, szeliden vezető, és a' fejlettebb nemzeti élet' igényeivel is összhangzásban levő törvény hozatalának sürgetése a' követeknek ujabban is meghagyatott. 2) A' támadható verificationalis zavaros kérdéseknek a' követi tábla által leendő biráltatása elfogadtatott. 3) Egy követnek 's mellette lévő irnoknak évi lakbére együtt 365 pengő forintban állapittatott meg. 4) A' követeknek meghagyatott a' koronaőri hivatalra kijelölésnek idejében leendő közlése iránt inditványt tenni, e' hivatalra elölegesen segéd koronaőr Ürményi Ferencz és b. Vay Miklós ajánltatván. — 5) Torontál levele a' kiváltságos kerületek és mezővárosok, Pest é a' testgyakorló intézet, Zalá é a' gyorsirás iránt általjában pártoltatott. 6) Pozsony felszólitása folytában a' nagy hazafi „telekdij“ tervére nézve oda utasittattak a' követek: „hogy ha az országos választmányi dolgozat fonalán az egyenes adózás többséget nem találna, sem más a' telekdijnál jobb, és kivitel tekintetében ajánlatosb neme az adónak nem hozatnék javaslatba, — akkor elvileg ezen telekdij eszméjéhez járuljanak, szavazatjokkal és teljes igyekezettel arra törekedjenek, hogy gr. Széchenyi Istvánnak közjó iránti szent buzgalmából eredt és ritka gyakorlati tapintattal összszealkotott ezen terve, mielőbb életbe lépjen.“ — 7) Különösen a' tavasz elején dühösködött rendkivüli árviz nemcsak közlegelőink legnagyobb részét és országutainkat hajózhatókká tevén, hanem a' vetésekben, falukban és városokban, 's főkép Csabán és Gyulán az épületekben is tömérdek kárt okozván, — a' járásbeli tisztségek által a' vetésekben és épületekben szenvedett károk összeiratni rendeltettek, a' végett, hogy a' szerencsétlenek részire a' n. m. k. helytartó tanács utján némi enyhitésül szolgálandó felebaráti segély-nyujtás eszközöltessék. — 8) A' megrongált közlekedési vonaloknak helyre hozatalára 60,000, sőt ha több kellene, több napszám is kirendeltetett, — 's minden szolgabirónak és esküdtnek külön felvigyázási kör szabatott ki felelősség terhe mellett. — A' viz-szabályozási munkákra ez évben 89,000 mond nyolczvankilencz ezer napszám, mint mulhatatlanul felhasználandó vettetett ki. — 9) Az eddig különböző előfogati bér mind magányosakra, mind a' hivatalosakra nézve egyenlővé tétetvén, állomásonként majus 1jétül kezdve minden lótul 20 pgő krben állapittatott meg. — 10) A' hus ára junius 1ső napjáig 12 krajczárra, azután pedig 10 kr. szabatott. — 11) Jövő évnegyedes közgyülésünk julius 1jén veendi kezdetét. — Szakál Lajos.

Mosonymegye, April 16án 's következő napjain nemes Mosonyvgye részéről Magyar Óvárott, alispáni elnöklet alatt tartatott közgyülésben: 1) felolvastatott a' nm. főispán urnak Zichy Antal urat megyei tiszt. jegyzővé kinevező, 's éljenekkel fogadott levele. 2) Turopolya mezejének rendezése, 's országgyülési szavazata iránt adandó utasitás — leginkább adatok hiánya miatt, — ideiglenesen függőben tartatni határoztatott. 3) Csongrádnak verificatió iránti inditványa, mint állitólag a' törv.hatóságok autonomiáját veszélyeztető nem pártoltatott. 4) A' katonatartási, 's élelmezési tárgy törvényes elintéztetésének isméti sürgetése utasitáskép meghagyatott a' követeknek. 5) A' kerületi választmány munkálata szerint rendezett XVI. szepességi városnak összesen ½ illetőleg 1 országgyülési szavazat rendeltetett adatni. 6) A' szabad városokat rendező munkálat, következő fő módositásokkal, ugymint a) nemesek, és zsidók in statu quo maradván, az elsők csak m. városi birtokjokra nézve legyenek a' m. városi hatóságnak alá vetve. b) a' be 's kitáblázás ugymint eddig az illető megyéknél történjék; c) fenyitő hatóságot ezután se gyakorolhassanak d) a' mezővárosi tisztikar megujitása minden harmadik évben történjék e) követek vagy bizottak által ezután se képviseltethessenek a' megyei gyülésben. 7) A' vallás dolgában érkezett legutóbbi leirat, — a' rendek e' tárgyban világos, 's határozott törvényt ohajtván, nem fogadtatott el. 8) Szabolcsnak egy orsz. kölcsönös tüzkármentesitő intézet felállitása iránti felszólitása elvileg pártoltatva, több törvényhatósági körlevéllel az utasitást készitő választmánynak adatott ki. 9) Ausztriában helyezett, de Magyarország határszélén birt némelly nemesi javak után Mosony vgye birtokosai sorához tartozó Lajta-Bruk városának ezen megye ellen — országgyülésen beadott, 's már a' petitionalis választmányhoz utasitott, fővonalaiban a' rovatos adózástól felmentetését, 's megyéni képviseltetést követelő panasz- illetőleg kérelemlevele ügyében a' megyei rendek természetesen ezen követelés érdemében határzó régiebb törvények nem egészen világos tartalmához ragaszkodván, követjeiknek a' legujabbi gyakorlat melletti állhatatos küzdést, 's a' várost kérelmével törv.-széki utrai utasittatásának szorgalmazását hagyá meg utasitásul. 10) Bretschneider Fridrik, és Vilmos, nemkülönben b. Wildburg Móricz mint szül. magyarok indigenatus által nemesithetők nem levén, kérelmök pártolatlanul maradt. 11) Magyar-Óvár mezővárosa, — valamint az eddigi, ugy a' jelen gyülést is leginkább foglalatoskodtatá — sikeresen? — — nem tudni. 12) A' megyei népnevelés ügye ismét szőnyegre kerülvén, némelly üdvös határozatokat idézett elő. — — Mosony mezővárosában egy kisdedovó intézet, — e' megyében legelső — készül létesülni, mit tán nem sokára néhány emberbarátnak egyesülése által keletkezett ugynevezett „Karolina-társaság“ gyüjtötte — többnyire tánczvigalmak, 's ezekkel egybekötött sors b. huzásokból, nemkülönben uj évi köszöntések megváltásiból bevett mintegy 8000pftnyi összetétel Magyar-Óvárott felállitandó betegek ápoló intézete követend.

Debreczen maj. 8. Ma reggel 9 edféltől délutáni 5 óraig tartatott a' városi tanács tisztujitása. Uj választó polgárok: Nagy Mihály, Beör László, Szőnyi Lajos, Buday Ferencz, Komlósy Imre, Kalmánczhelyi Gábor, Szilágyi István, Sápi Soma, Csapó János, Simonffy Gábor, Szatmáry Sándor, Perecz József, Kaffka Károly, Sárváry Ferencz, Alföldi Mihály, Balásházy János, Treleczky József, Csáthy Károly, Simon György, Juhász Mihály, Szabó Márton, Kémery Dániel, Uhrinyi Pál, 's Ormos József. — Népszószólónak előbb a' korábbi Vecsey József választatott meg, de ez később lemondván, helyébe Kovács Lajos választatott. — Mezei rendőrkapitány Simonffy Ferencz. Tanácsnokok: Vámossy Károly, Csathó István, Blaskovics Kálmán, Komlóssy László, Vass Benjamin és Frank Antal. — Főjegyző: Pfansmid Károly; aljegyzők: Tar Károly, és Szabó Bálint főkapitány: Komlóssy László, alkapitány: Mannó József, tollvivő: Kecskés János. Polgármester: Reviczky Menyhért, végre főbiró Poroszlay Fridrik. A' választás számos hallgatóság jelenlétében, azujonnan épült városház nagy termében történt. Volt helyettes polgármester Miklóssy Fer. előre lemondott minden hivatalról, csupán közpolgár akarván maradni. — A' tisztujitás előtt néhány nappal elnöki jelentés következtiben nádor ő fenségétől parancs érkezett: hogy ha a' körülmények nem nyomasztók, az országgyülés eredvényeig halasztassék el a' tisztujitás, mint más városoknál is már történt; de a' tüstint kir. biztosi elölülés alatt tartott gyülésben azt végeztetett egyező akarattal, hogy halaszthatlanul szükséges a' tisztujitás megtartatása, bár az előtti estvén számosan találkoztak, kik ellenkezőkép vélekedtek. Mi mindent a' jövendőtül várunk. —

Spanyolország.

(Az uj ministerség névsora. Tangerbe hadihajó küldetett.) Telegrafi sürgönyök teljes jegyzékét közlik azuj spanyol ministerségnek, melly szerint: Narvaez elnök 's hadminister, Vituma külminister, Mon pénzügyi, Pidal bel, Mayans jog 's Armero tengerészminister. E' szerint a' hatalom jelenleg kizárólag mérsékpártiak kezei közt van, 's majd elválik, mikép fognak boldogulni. — Annyi bizonyos, hogy a' volt pénzügyminister igen roszul gazdálkodott, 's rendkivül meggazdagult, ennél fogvást tehát elég baja lesz az uj ministernek. Öt spanyol kereskedőház ezer millió realnyi kölcsönnel kinálja a' kormányt, 40 pctnyi nyereség mellett. Biztositekul a' dohányjövedelmet kivánja leköttetni. — Krisztina fregát, posta- és rakhajó kiséretében april 24kén Algesirasból Tangerbe indult elégtételt kivánni a' spanyol consul meggyilkoltatásáért a' marokkai császártól; szükség esetén a' spanyol lakosokat födözetére fogja e' hajó fogadni. Általányosan hiszik, hogy ez ügyet nem intézhetni el békésen, minek következtében mindkét részről komoly hadikészületek hozattak már folyamatba. Különösen a' marokkai apró martalóczhajók már azegész partvidéket nyugtalanitják. Angol hadihajó is indult Tangerbe, a' harczkitörést lehetőségig gátlandó. Ez alatt, mint mondják, Abdelkader tapasztalván, mikép a' franczia ellen egyáltalában nem boldogulhat, zendülést iparkodik a' marokkai fejdelem ellen támasztani, azt hivén, hogy ez uton sikerülend majd trónját elfoglalnia.

Anglia.

(Hardinge indiai főkormányzó. A' ministerség 's keletindiai társulat kibékültek. O'Connell.) Graham belministernek nincs szerencséje, csak most bukott meg gyármunka iránti törvényjavaslata az alsóházban, 's rögtön e' csapás után Hardinge India főkormányzójává nevezteték ki, melly hivatalra ő már nagy biztossággal számitott. — A' ministerség a' keletindiai társulattal kibékült, miután meggyőződék, hogy Ellenborough olly gőgösen levelezett a' társulati igazgatósággal, miszerint illetlen magaviseletét 's kártékony önkényét egyáltalában nem lehetett már tovább türnie. — A' moszka czár hirlett londoni látogatása alkalmasint el fog maradni. — Dublinban maj. 3kán még folyvást a' vádlottak ügyvédei szónoklának 's mondják, hogy e' szóharcz hihetőleg egy hétig fog még tartani.

Franczialország.

(Kamrai ülések a' tudom. egyetemek ügyében.) A' következő kamrában több nap óta folyvást a' bölcsészet ü-

gyét vitatják a' franczia tudom. egyetemeken, a' nélkül hogy a' végeredvényt még eddig sejteni lehetne. Számos jeles beszéd mondatott már, 's meg kell vallani, hogy kevés ország törvényhozó testülete hallat napjainkban illy valódi tudományosságon alapuló jeles észrevételeket. —

Svédország.

(A' király eltakarittatásának rövid rajza.) April 26ig terjedő stocholmi levelek szerint a'király ünnepies eltakarittatása mellynek nagyszerüségét épen kedvező szép idő is mintegy emelni látszott,legnagyobb fénynyel ment végbe. Ezen egész bucsujárás,mellynek felső szárnyát a' hadi akademia és lelenczház növendékei képezték, a' királyi palotából indulva— 12 óra felé vette kezdetét. Az utczák, a' palotától kezdve a' ritterholmi egyházig, fekete posztóval voltak bevonva. Nemcsak a' király, hanem maga a' királyné is részt vőn a' gyászmenetben. A' királyi tetem tábornokok 's admirálok által vitetett, önként érthető, hogy csak látszólag,mert a'magasra nyuló gyászpad alatt, szokás szerint, izmos koru férfiak voltak elrejtőzve, kik a' teher valódi sulyától az azt kivülről környezőket megkimélék. A'koporsót a' király testőrei vették körül, 's ama számtalan rendjellel volt elhintve,mellyeket ezen enyészetnek szánt deszkák közt szendergő nagy férfiu éltében visele. Az egyház, melly kicsiségéhez képest mintegy 1400 személy befogadására volt elkészitve,1600 gyertya által világittatott, 's mihelyt a' király egy óra tájban székhelyét elfoglalá, az isteni tisztelet azonnal, karének kiséretében elkezdetett,'s ezt ismét másik két ének is követvén, Hedren püspök lépett a' szószékbe, 's egész egy óráig huzódott halotti beszédet tarta, majd ennek végével az üdvezült királynak,Gerjen egyetemi oktató által szerkesztett élettörténetét olvasá fel, és mivel az öreg főtiszt. püspök ur gyönge hanggal bir, különben is nagyon elfogult levén, az egész élettörténetből csak keveset lehetett érteni. Most ujra megzendült a' karének 's ez alatt a'koporsó a'nagy Gusztávok sirboltjába eresztetett, hová azt a' király minden jelen volt kir. herczegektől 's az orsz.marsalljaitól környezve bekisérvén, ott az upsalai érsek két más püspök segédkedése mellett végezte be az utólsó eltakaritási szertartást, 's ugyanezen pillanatban kivülről tisztelgő álgyulövések hallattak. Miután ezen magas személyek mindnyájan a'templomba visszatérve helyeiket ismét elfoglalák, az érsek ismét röviden — imádkozott, 's a' majd délutáni 5 óráig tartott ünnepélyt gyászszene fejezé be, 's a' roppant néptömeg a' legnagyobb csenddel oszlott szét. Esti 6 órakor a' kir. palota erkélyén egy kir. kamarás jelent meg, 's ősidő szentelte szokás szerint, temetési emlékpénzeket szórt szét a' nép közé.

ÉRTESÍTŐ.

Árverési hirdetvény.

A' Jász-Kun-kerületek tulajdonához tartozó 's Kecskemét városhoz egy állomásra fekvő **Páka** pusztán folyó 1844-dik évi jun. 17kén az ott levő nemesitett ménesből 16 darab négy és négy éves csődör,5 darab paripa, 20darab anyakancza és két darab két éves kanczacsikó mint számfelettiek lesznek közárverésen kész pénz fizetés mellett eladandók. 1—3

Gróf Beleznay Károly urat illető, 's birói zár alatt levő Pest vármegyebeli Pilis mezővárosa 1/3 része, melly mintegy 1200 vagy 1300 hold urasági szántóföldből, és kaszáló rétből, erdőből és szőlőből több urasági 's gazdasági épületből, két kerékre forgó egészen uj szárazmalomból, 33 egész helyes jobbágyból 's hatvanat meghaladó házas zsellérből, 's igen szép kir. haszonvételből áll, 1845d. évi jan.1ső napjától számitva, három egymásután következendő évre, Pesten alulirtnak a' megye házánál levő szállásán, f. évi jun. 3kán délutáni 4 órakor tartandó árverés utján haszonbérbe, a' többet igérőnek fog adatni, a' többi föltétel iránt, addig is alulirtnál értekezhetni. Pesten majus 4kén 1844. Kecse Péter mint a' fentisztelt gróf záros értékének gondnoka. 1—3

Hirdetvény.

A' temesi k. kincstári igazgatóság részéről közhirré tétetik, hogy mindazon, a' bánsági és aradi kincstári uradalmakban találtató királyi 's egyéb haszonvételek és földek, mellyek iránt a haszonbérlési szerződés f. évi october utólsó napjával megszünendik, ugyanezen évi november 1ső napjától számitandó három egymásután következő évre alább kitett napokon és helyeken felsőbbi jóváhagyás fentartása mellett tartandó árverés utján, ujonnan haszonbérbe adandók lesznek; jelesül:

A szent-andrási tiszttartósági kerületben, f. évi junius 3án Szent-Andráson a tiszttartósági irószobában e következendők:

Bormérési jog u. m.:
Szent-Andráson az ottani vendégfogadó, és ehez tartozó 19 holdból álló rét.
Uj-Bessenován az ottani vendégfogadó minden telek nélkül.
Kis-Becskereken az ottani vendégfogadó és ehez tartozó $19^{752}/_{1600}$ holdnyi rét.
Gyirokon az ottani korcsmaházzal, telek nélkül.
Csernegyházán korcsmaház nélkül, $15^{98}/_{...}$ holdnyi réttel.
Brukenauban az ottani vendégfogadóval, és $19^{900}/_{...}$ holdnyi réttel.
Kétfelén az ottani vendégfogadóval telek nélkül.
Knézén „ „ „ és$15^{1050}/_{...}$h.nyi réttel.
Trunauban „ „ telek nélkül.

A' csatádi tiszttartósági kerületben f. é. junius 10én Csatádon a' tiszttartósági irószobában e' következendők:

Bormérési jog u. m.:
Csatádon az ottani vendégfogadó, telek nélkül.
Oszternen ottani vendégf. $10^{800}/_{...}$ holdnyi
Nagy-Jécsán „ „ 21 „ „
Bogároson „ „ $19^{1000}/_{...}$ „ „
Rácz Szent-Mártonban az ottani korcsmával, réttel. 20 holdnyi réttel.
Magyar Szent-Mártonban azottani korcsmával, $2^{250}/_{...}$ holdnyi réttel.
Német-Sz.-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 6 holdnyi réttel.
Ó-Bessenován az ottani vendégfogadó, ehez való 16 holdnyi réttel.
Vörös-Csárdán az ottani korcsmával, ehez való 19 holdnyi réttel.
Oláh-Szent-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 19 holdnyi réttel.
Vizesdián az ottani korcsmával, rét nélkül.

Serfőzési jog.
Vizesdián az ottani serházzal, és a hozzátartozó szerszámokkal.

Mészárszéki jog u. m:
Csatádon az ottani mészárszékkel és 4 hold réttel.
Nagy-Jécsán „ „ „ 4 „ „
Bágotoson „ „ „ 4 „ „
Uj-Becsén az „ „ lakóházzal, és $4^{300}/_{1600}$ holdnyi réttel

Urasági földek.
Uj-Becsén $300^{780}/_{...}$ h.nyi, Bocsát, és Korodának nevezett rét, és legelő.
Csebzán $2164^{40}/_{...}$ holdnyi kaszáló, és legelő.
Rácz-Szent-Mártonban 84 holdnyi kihasitott, és $1311^{590}/_{...}$ h.nyi kaszálónak használt földek.
Oláh-Sz.-Mihály $242^{1030}/_{...}$ holdnyi kihasitott, 111 holdnyi szántó, és 562 holdnyi legelő.
Dinyason $1904^{1295}/_{...}$ holdnyi részint kaszáló, részint legelő.

A' dentai tiszttartósági kerületben e' f. é. majus 20án Dentán,az ottani tiszttartó irószobában.

Bormérési jog.
Dentán az ottani vendégfogadó $17^1/_2$ holdnyi réttel.
Moraviczán „ „ $18^3/_4$ „ „
Ürményházán az ottani korcsm.,és 2 holdnyi réttel.

Malom.
Dentán az ottani kétkerekü vizi malom, molnárház,istállók'sat. és 6 h.nyi szántóförddel.

Urasági földek.
Dentán 716 holdnyi kihasitott, $556^{1056}/_{1600}$ holdnyi legelőnek használt föld.
Ugyanott $485^{32}/_{1600}$ holdnyi,Kis-Brestyének nevezett legelő, mellynek egy része gabona vetés alá is használható.
Ugyanott 1081 holdnyi Nagy-Brestyének nevezett legelő.
Omoron 665 h.nyi Velika-Megya nevezetü legelő.
Ugyanott 200h.nyi Velika-Megya rét,mellynek egy része vetés alá használható.
Dettán $316^{568}/_{1600}$ h.nyi szántóföld, 45 h.nyi kihasitott föld, $72^{240}/_{...}$ holdnyi legelő, $9^{900}/_{1600}$ h.nyi malomtelek, —mindezen földek vetés alá is használhatók, 's részenkint lesznek bérbe adandók.
Moraviczán $1296^{1180}/_{...}$ h.nyi hasitott föld.
Margittán Morast-Grund-nak nevezett $2922^{1074}/_{...}$ holdnyi legelő.

A' lugosi tiszttartósági kerületben f. é. junius 17kén Lugoson a' tiszttartósági irószobában.

A serfőzési és mészárszéki jogok, egy mészárszékkel együtt.

A' facseti tiszttartósági kerületben f. é. junius 24kén Facseton a tiszttartói irószobában e' következendők:

Bormérési jog:
Zabalczon az ottani vendégfogadóval együtt rét nélkül.
Magyar és Oláh-Facseton azottani vendégfogadóval együtt 4holdnyi réttel.
Kassován az ottani vendégfogadóval, rét nélkül.

Urasági földek.
Possogán $550^{1120}/_{1600}$ holdnyi legelő
Szintyesten $539^{524}/_{...}$ „ „
Kurtyán $756^{1450}/_{...}$ „ „
Gladnán $823^{1562}/_{...}$ „ „

A' ménesi tiszttartósági kerületben f. é. majus 6. Aradon a' számtartói irószobában e következő:

Bormérési jog u. m.:
Kovaszincz, Kuvin, Szabadhely, és Sólymoson az ugyanottani korcsmaházakkal minden rét nélkül.

Paulison majus 9én kiadandók:
A radnai vásári jövedelmek, és a kladovai mészégető-kemencze.

Szinte Paulison majus 10én:
A zarándi, fazékasi, varsandi, és uj-szannai határokban gabona királyi tized.

Urasági földek:
Szabadhelyen 120h.—maj. 10. Paulison.
A' mondorloki határban 100 holdnyi erdei kaszáló.

majus17.a glogováczi ispán lakb.

A rékási számtartói kerületben maj.20kán Rékáson az ottani számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Jeszvinen, Baros, és Szustran, az ugyanottani korcsmákkal, és 18 holdnyi réttel.

Mészárszéki jog.
Rékáson az ottani mészárszékkel,és10holdnyi réttel majus 20án.

Bor-tized.
A rékási,és jeszvini határokban julius 17én.

Urasági földek:
A' rékási határban $547^{710}/_{1600}$ h.nyi legelő majus 20. a' rékási tisztség irószobájában.
A jeszvini határban $1052^{1570}/_{...}$ hnyi legelő majus 21én. — a helyszinén
a barosi határban $1250^{1480}/_{...}$ h.nyi legelő majus 22én — Nagy-Topoloveczen az
A szustrai határban $572^{1200}/_{...}$ holdnyi legelő — ispáni lakban
a nagy-topoloveczi határban $725^{881}/_{...}$ holdnyi szántó, és legelő föld — majus 23kán.
az iktári határban $360^{1521}/_{...}$ holdnyi legelő
a budinczi határban $394^{60}/_{...}$ holdnyi legelő — Szusanoveczen,azottani
A szusanoveczi határb 526hold szántóföld, és $1271^{570}/_{...}$ holdnyi legelő — ispánlakában
a hiziási határban $605^{880}/_{...}$ holdnyi legelő
a babsai határban $632^{1000}/_{...}$ h.nyi szántóföld, és legelő
A poczuli határban $616^{800}/_{...}$ h nyi legelő

Balinczon az ispáni lakban maj. 25.

A bogsáni számtartói kerületben f.é. junius 3. Oraviczán a számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Kölnik, és Gazuján az ottani vendégfogadókkal, rétek nélkül.

A lippai kincstari biztosi kerületben, Lippán f. é. majus 20án a' biztosi irószobában:

A korcsmáltatási jog Lippán, egy nagy vendégfogadóval, és egy korcsmaházzal, nemkülönben az ottani savanyú kútnáli korcsmaházzal,és $5^{400}/_{1600}$ hnyi réttel.
Az ugyanottani mészárszéki jog, mészárszékkel együtt.

Azoraviczai számtartói kerületben, f.é.jun. 5én, Oraviczán a tiszti irószobában:

A' korcsma általtási jog,korcsmaház, és telek nélkül.

Urasági földek.
A mirkováczi határban $88^{752}/_{...}$ h.nyi szántóföld, 3 holdnyi rét,és $131^{740}/_{...}$ h.nyi legelő (junius 3án a helyszinén.)
Azó-russovai határban $157^{800}/_{...}$h.nyi szántóföld (jun. 3án a helyszinén)
Az uj-russovai határban 162 h.nyi szántóföld (jun. 3án a' helyszinén.)
A rakasdiai határb.$214^{1270}/_{...}$ h.nyi szántóföld(jun. 3án a helyszinén.)
Az illadiai határban $1^{800}/_{...}$h.nyi szántóföld, és 1164 h.nyi legelő, az oraviczai számtartói irószobában f. é. junius 5én.

A bérleni szándékozók tehát,—ide értvén jó erkölcsü zsidókat is, — a felebb kitett helyek és napokon reggeli 9órakor tartandó árverésekre, a szokott száztól számitandó 10 kamatos bánatpénzekkel, és a biztositásul lekötendő értékeikrül szóló hiteles bizonyitványokkal ellátva, — azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverés után semmiféle ajánlat el nem fogadtatván, a megigért árak, és úgy a' bánatpénzek is, ezüstpénzben lesznek leteendők. Kelt Temesvárott mart. 28. 1844. 2—3

Hirdetvény.

A nmgu magy. kir. Kincstár rendelete következtében ezennel közhirré tétetik:hogy f. esztendő majus 23án az ó-budai kir. kincstári uradalmi praefectusi épületben, e' következendő kir. haszonvételek f. év november 1sönapjától számitandó három évre szabad árverés utján, a legtöbbet igérőnek fognak ujonan bérbe adatni; ugymint:

Ó-Budán:
Szent-Endrei utvonal mellett fekvő egy járású ugynevezett Illés száraz malom hozzátartozó $4^1/_2$ h. szántóförddel,és egy 2h.nyi réttel együtt.

Békás-Megyeren:
Urodalmi korcsma mészárszékkel, és hozzá tartozó $23^2/_8$ hold szántóförddel, és egy kerttel.

Budakeszen:
Az uradalmi dézma-must lefejtése után maradt törköl, vele összekötött $3^1/_2$h.nyi szántó, egy káposztás, és egy krumpli földdel együtt.

Zsámbékon:
Az uradalmi korcsma $38^1/_8$ h.nyi szántóförddel.

Tökön:
Két járású urod. szárazmalom $8^1/_2$ h.szántóföldd. Visegrádon:
1) Határában találkozó kövezet-kövek szedése, és kivitele; azután
2) Anyagának keménységéről, és tartósságáról ajánlható lepenye-völgyi járda-kövek bányája.

Nagy-Maroson:
1) Urodalmi korcsma mészárszékkel,három $9^1/_2$pozs.mérővetésü förddel,és egy réttel.
2) Uradalmi bolt hozzátartozó lakással.
3) Végezetül az ottani urod. gesztenyés erdő.

A' vállalkozók ezennel meghivatnak, hogy fenidézett helyen, és napon a szokott reggeli órákban, 10 száztuli bánat pénzzel, nemkülönben a járandó biztositékkal, és egyéb felsőbb rendeleteknél fogva megkivántató kellékekkel ellátva, jelenjenek meg.

A haszonbéri feltételek előre is a fenemlitett urodalmi praefectus ügyszobájában naponkint megtekinthetők. Utólagos ajánlatok el nem fogadtatnak. 2—3

Csőd erdősz-segéd-állomásra.

A' szigeti kir. erdőszhivatalnál Mármarosban egy segédi állomás, mellyet évenkint 350 pft., 50 pft szálláspénz, vagy természetes szállás, 15 öl tüzifa, egy mázsa só, 20pozs. mérő buza, 20 pfttal fölérő rét van fizetésül összekötve, ujan rendszeritteték. Kik ez állomást elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal megmutatni tartoznak: miszerint a' bölcészeti tanulmányokat kielégitő sükerrel végezték, a' magyar, német és diák nyelveket tökéletesen birják, a' fogalmazásban és számolásban jártasok, valamint hogy egészséges estalkaltuak; továbbá hogy az erdősz-tudományokat, vagy a' selmeczi kir. erdősz-iskolában, vagy pedig Mariabrunnban dicséretesen végezték és itt magoknak erdősz-ismereteket, mellyekhez foleg a' magasb műipartan, mértan, erdőbecsülési, rendezési's kormányzási tanok számittatnak, szereztek. A' folyamodványok a'mármarosi k.kincstári igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. Budán apr. 20. 1844. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök majus 23kán

JELENKOR.

1844. 41dik. szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonsnál uri utcza 433dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország (kinevezés 's előléptetések; névmagyarítás; Szökött katona a' budai szinkörben, Pestváros részirül ujabb követutasitások; Országgyül közlemény: a' 143 és 144d. főrendi ülés részleteinek vége az országgyülés évenkinti tartatása iránt, a' mondott legkitünőbb beszédek 's nyilatkozatok rajzával; 194d. ker. ülésb. a' komárommegyei petitio; 147 és 148d. frdi ülésb. a' városrendezés ügye majd végig átvizsgálva; 195 és 196d. kerül. ülésb. a' vallás iránt érkezett kir. leirat a' majd legidősb követ előterjesztésével; szatmármegyei közgyülés fontos eredvényei többi közt a' közvállalati terhek közös viselése elfogadva 's egyéb követutasitások; Szepesmegyei követutasitások;)
Spanyolország (Kölcsönajánlat; az ostromállapot megszüntetve, uj lap, Chinávali viszony 'sa't.)
Portugália (Almeida meghódol.)
Anglia (O'Connell fölött az itélethozás ismét elhalasztatik; különös esküttszéki eljárás.)
Franczia ország (A' következmrában a' magány-börtönrendszer fogadtatott el; haytü zendülés 's tef.)
Görögország (Miniszter tanács az ország hatóságihoz örömnyilatkozványt bocsát.)
Törökország (Az arnauta kihágások igazolása; egy egész görög község protestánssá lesz 's egy poroszcsalád törökké.)
Moldva és Olahország (uj minister-elnök-választás.)
Orosz és Lengyelország (a' birodalmi tanács uj nemesi törvény-kidolgozással foglalatos.)
Schweiz (Wallisban nyugtalankodások.)
Ertesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. kir. fels. a' sopronyi társas káptalanban éneklő-kanonokká Tauber Ferenczet ugyanazon káptalan őrkanonokát; erre Muich József nyulasi plébánost; utólsó kanonokságra Gruber Ferenczet a' győri növendékpap-intézet lelki igazgatóját kinevezni; a' nagyváradi görög kath. káptalanb. éneklőkanonokságot Pack János őrkanonokra; ezét Dobra Sándor iskolai kanonokra, imezét Alexi János kanczellárkanonokra ruházni; Laitner Ferenczet Sopron sz. kir. város tanácsosát nagyobb arany érdempénzzel jutalmazni; Pászthory Józsefet a' fiumei kormány fogalmazó gyakornokát tiszteletbeli fogalmazóvá kinevezni, widowgradi b. Rukavina György cs. kir. altábornagyot magyar bárságra dijmenten emelni; Simunich Boldizsár tábornokot és Simunich Máté alezredest szinte dijmenten magyar nemességgel, végre b. Obenaus Ferencz és Ferdinand testvéreket magyar nemesség- és bárósággal megajándékozni méltóztatott.

Zimonyban Guggenberger János második áruvizsgáló f. é. apr. 25kén meghalt.

Ő cs. 's ap. kir. fels. Weisz András a' m. kir. udvari Kincstár kiadó hivatalánál irnok, és testvére Weisz Károly a' Reusz Henrik herczeg nevét viselő huszár ezrednél alhadnagy ‚vezetéknevének' Fehéry-re változtatását legkegy. megengedni méltóztatott. (Ezen testvérek névmagyaritása iránt f. évi Jelenkorunk 37dik számabeli hibás iktatást igy szükséges megigazitani.)

A' pesti nemzeti casino junius 2dikán délelőtti 10 órakor tartandja idei nyári közgyülését, mellyre a' t. cz részvényesek minél számosabban meglenni kéretnek.

Pénteken maj. 24kén Budán a' horvátkerti szinkörben pesti műkedvelők által 's az énekiskolai növendékek közremunkáltával adatni fog a' budai dologház és énekiskola javára bérszünetben „SZÖKÖTT KATONA“ népszinmü 3 felv. Szigligetitől.

Pest, majus 21kén szab. kir. Pest város tanácsa és választott polgársága 1844d. évi majus 18án tartott közgyüléséből pótlólag oda utasitá országgyülési követeit, hogy midőn a' szab. kir. városok rendezése a' m. főrendi 2od üzenet következtiben szőnyegre kerülend, továbbá is iparkodjanak előbbi utasitásaikhoz ragaszkodólag az azokban kifejtett elveket létesiteni; mennyiben pedig egy, vagy más kérdésre nézve többséget nem nyerhetnének, a' két tábla különböző javaslatai közül azt pártolják, mellynek elvei, utasitásukat inkább közelitendik. Továbbá nevezetesb kérdésekre nézve, millyenek: a' polgári és választói képesség, rendőrség, közigazgatás, ha netán a' RR. előbbi üzeneteikhez ragaszkodnának, Pest városára nézve terjedelménél, népességénél 's egyéb viszonyainál ‚fogva külön kivételes törvényt sürgessenek alkottatni', hasonlót az urbéri törvényben a' bánságra 's kapcsolt részekre nézve előforduló czikkelyekhez; nehogy azon nagy különbségnél fogva, melly Pest és a' többi sz. kir. város között fenforog, vagy Pest város szenvedjen rövidséget, vagy a' többiek, vagy általában mindnyájan tovább is törvényes intézkedés nélkül maradjanak. ‚A' királyi főfelügyelőt' illetőleg az előbbi utasitás oda módosittatott: miszerint követ urak a' m. főrk által üzenetükben javaslott ‚illy hivatalnak törvény általi rendszerittetését minden alkalommal ellenezzék.' Egyébiránt Pest város az izraeliták általányos ‚emancipatióját' mindaddig, míg kereskedésünk, míg a' szab. kir. városok és hazánk sok millió egyéb lakosai jogai rendezve bővitve, és megállapitva nem lesznek, pártolni nem hajlandó. —

Országgyülési közlemény.

(A' 143. és 144. fördi ülés részleteinek vége.) Az előbbi szónok nézetei többek által gyámolittatván, az országgyülés elrendezése előtt, azaz mielőtt annak mechanismusa változtatva nem lesz, a' mindenévi diaetát inkább károsnak mint hasznosnak tarták. Ezt leginkább egy gróf és főispáni helyettes körülményesen kifejté, megmutatván, hogy mostani körülményinkben négy hónap alatt eredvényhez jutni teljes lehetlenség. Rövidebb országgyülések főbb akadályaul az utasitásokat tekinté, noha az átalakulás szakában nem lehet más garantiája a' nemzetnek, mint épen az utasitás. Nézzük csak a' mostani országgyülést, melly már szinte egy esztendőig folyt, van é egy tárgy befejezve? Nálunk a' municipalis élet szüntelenül működik; más országokban épen ennek hijánya miatt szükségesek a' mindenévi országgyülések. Angliának teljesen elrendezett parliamentje van, de municipiuma nincs; nálunk ez épen ellenkezőleg áll; ott az igazságkiszolgáltatás nem gátoltatik a' parliament összeülése által, nálunk ez nagy részben az országgyülés alatt megakad. Ehez járulnak még a' követválasztás, viszszahivás és az utasitások adásánál előfordulni szokott agitatiók, melly ezentul a' városokra is átmenend. Most olly fontos kérdések állnak előttünk, mellyektől az ország jövendője függ: számba veendő a' tömérdek pénz is, melly a' kortes-kedésre fog pazaroltatni. 'stb. Egy gr. és főispán mindezek ellenében azon argumentummal élt, ha a' nemzet azon belátásra jutott, hogy a' mindenévi országgyülés szükséges, rendezni is fogja azt ugy, hogy lehetséges és eredvénydús legyen. Hogy az eszme nem fér egészen alkotványunk mostani állásához, igaz, de épen ennek jobbra változtatása a' törvényhozás főbb feladata. Hisz a' nemesség megadóztatása sem fér meg az alkotvány szellemével, 's ime — munkálkodik ebben egy országos választmány, 's adja isten, hogy sikerrel munkálkodjék. Megszünendik minden évi országgyüléssel a' sok haszontalan cerimonia 's jobban haladandnak majd a' tárgyak, ha ideje már előre el lesz határozva. A' mindenévi választásokat szónok is ellenzi, 's azért felszólitandóknak véli a' t. RRket: inditványozzanak olly törvényt, mellynek következtiben a' követválasztás 3 vagy 5 évre legyen elhatározva. Itt a' fenséges elnök figyelmezteté a' gyülekezetet, hogy mellőzve minden eltérést, két pont mindenek előtt volna elintézendő. Első a' definitio, minthogy a' RR. csak mindenévi országgyülést javasolnak; de különbség van mindenévi összejövetel és mindenévi követválasztás közt. Igy például Angliában minden évben gyül összse a' parliament, de a' választások csak minden 7ik évre határoztatvák. Második pont volna az orsz.gyülés elrendezése, mellynek szükségét senki sem tagadja. Itt már most az lenne a' kérdés: elhatároztassék é előbb az orsz.gyülésnek minden évbeni tartása, vagy teendők é előbb azon előkészületek, mellyek ezen mindenévi diaetákat lehetségesekké tegyék? Erre volna talán szoritandó mindenek előtt a' tanácskozás. Most egy báró a' mindenévi diaetát pártolván, jó kedvvel, ugymond, sokkal többet végezhetni néhány hét alatt, mint a' mostani rendszer mellett szintannyi hónapig. Isten hat nap alatt teremté a' világot. A' hosszas diaeták főokául a' kormányt hozá fel, a' követett systemát, Romát és Pétervárt nem a' legmérsékeltebb modorban emlitvén. Ha mind ez megváltozik, majd nem váltand e' tábla annyi üzenetet 's hamarább érkezendnek a' resolutiók. Ezután az utasitási rendszer ellen kikelvén, mig teljes bizodalommal felruházott szabad követ nem lesz, hanem minden szóért felelős rabszolga, addig gyors és hathatós eredvényeket nem várhatunk. Miután az általányos coordinatio most rögtön nem lehetséges, ideiglenes rendszabályokat ohajt, például hogy köteles legyen a' kormány a' fölterjesztett törvényt sanctionálni, hogy a' kir. tábla maradjon otthon 's a' főtiszt. urak az oltárnál. Igy majd semmi hátramaradás nem leszen. Egy báró jeles előadásában, mellyben a' mostani országgyülések főbb akadályit élethű képben rajzolá, 's mindenévi diaetát, de 3 vagy 5 éves választásokat kivánt, a' RR. eszméjét pártolta, de mindenekelőtt arról vélte szükségesnek a' gondoskodást, hogy az létesithetővé is tétessék. Szinte csak röviden érinthetjük egy püspök tudományos előadását. Mire egy másik püspök megmutatá, hogy a' 3 évet, tehát az országgyülésnek törvényes és rendes határidejét, nemcsak az ujabb törvények, hanem a' régibbek is kétségtelenné teszik, jelesen az 1656: 49 t. cz. ezt mondja: generalium regni conventuum articularis terminus est trienninm. Az országgyülésnek tehát három év előtt közszükség esetében összehivatása csak kivételnek tekintendő; ennélfogva nem áll egészen az, mi a' javaslott felirásban mondatik: midőn az országgyülésnek évenkint tartatását kivánjuk, semmi ollyast nem kivánunk, mi törvényink szavaiban és szellemében nem volna gyökerezve; mert a' kivétel nem szabály, 's ha az évenkinti országgyülések a' jelenleg fenálló törvényekben olly módon, mint állittatik, gyökereznek, akkor azok iránti uj törvényjavaslat fölösleges. Azt reménylik a' tek. RR. hogy az évenkinti országgyülések hazánk jóllétét 's boldogságát legmagasb fokra emelendik. Azonban nem mindig azon haza legboldogabb, mellynek leggyakorihb országgyülése és legtöbb törvénye van. Plurimae leges pessima Respublica, mondja Tacitus. És ha hazai történetink évrajzira viszszapillantok, a' gyakori, a' folytonos országgyülések tartását a' haza boldogsága csalhatlan mérlegének nem tekinthetem; mert kérdem: nem volt é hazánk a' bús emlékezetü Mohács vészteljes napjai előtt legroszszabb állapotban? pedig azon korszakban évenkint 's folyvást országgyülések tartattak, mint ezt az 1526: 26. törv.cz. bizonyitja: Quoniam autem proptercontinuas Diaetarum celebrationes pauperes nobiles adeo exhausti sunt, ut eorum multi propter nimias expensas bona sua impignorando in perpetuam devenerint rusticitatem; ideo statutum est: ut a modo deinceps nonnisi magna ingruente necessitate extra solitum Diaetae terminum ad conveniendum in unum cogantur. Ezen t.czikk csak négy hónappal hozatott a' vészteljes mohácsi ütközet előtt. De ezen szomoru évszak és a' következő idők emlékét mellőzve, csak a' jelen korra vonatkozólag, kérdem: vajjon hazánk jelen viszonyait, az országgyülésnek még el nem rendezett helyzetét 's a' t. hatóságok szellemét kellő figyelembe véve, leend é az évenkinti országgyüléseknek hazánkat boldogitó azon eredvénye, melly a' javaslott felirásban dús ecsettel festetik, vagy nem gerjeszt é inkább némi aggodalmat azon gondolat: vajjon időjártával az évenkinti országgyülések nem fognak é olly testületté alakulni, melly a' törv.-hozás kellő határit tullépve, hatását a' közigazgatás, az administratio minden ágaira, főkép petitiók következtiben kiterjesztendi, 's minden más hatalmat öszpontositván és magának alárendelvén, az illető hatóságok alkotványos működését megsemmisitendi 's ősi alkotványunkat sarkalapjaiban megrenditendi? Több más előadás után egy gróf kedélyes beszédének lényeges tartalma következő: A' mik eddigelé e' tárgyban elmondattak, azok csekély vélekedésem szerint olly gyenge, olly bágyadt argumentumok voltak, hogy részemről megvallom, nem csudálkozhatom eléggé még olly férfiak részéről is olly argumentumokat hallani, kiktől én magasbakat vártam volna és várok ezentul. Nem akarok én ez által legkevésbbé is sértő lenni, mert ha egy részről az eddig előadott argumentumok igen gyenge és bágyadt voltát meg is fogom mutatni, más részről igen átlátom, hogy a' dolog sok és okos emberek előtt olly szinben állhat. 'S ennek eszközlésire legyenek cs. kir. Főhge igen tisztelt elnökünk és a'm főRR. kegyesek nekemmegengedni, hogy egy kis indiscretiót kövessek el, 's némellyeket, mik a' culissák mögött történnek, mint azok előttem feltünnek, itt elősoroljak, hogy t. i. miért van itt sok embernek az országgyüléseken egyáltalában szinte valami nauseája (csömöre) 's hogy azt, miért hozzuk előmég többször, holott elég keservesen esiksok érdemes embernek, ki ugyszólván kinpadra vonatik a' minden három évbeni országgyülés tartással 's épen ezen helyzetben van a' kormány is. Mindenek előtt átmegyek azon okokra, mellyeket elősoroltatni hallottam 's azután bátor leszek előadni, mikép tünik sok ember előtt az országgyülések még többszöri tartása valami rémképben elő, mellyet a' mennyire lehet, szeretne az ember inkább ritkitani, mint minek psychologiai oka van, szaporitani; és épen azon okok azok, mellyekbül 's vajmi könnyen megbocsáthatólag származik a' többszöri tanácskozásoktóli idegenkedés 's mellyekből indulva fakadtak ki sokan a' tegnap hallott indokokra. Többek közt azt hallottam, hogy a' minden évi országgyülés haszna csak

az által is kétségbe vehető volna, mert épen akkor, midőn a' mohácsi nagy katastropha lecsapta nemzetünket ugy szólván lábairól, a' mohácsi veszély összeköttetésben volt volna az akkor minden évben tartatott orsz.-gyülésekkel. Mondhatom, sokat hallottam, hogy miért huzott a' magyar rövidebbet; én részint Zápolya irigy fondorkodásának tulajdonitom azt 's némileg talán Tomory igen nagy hevességének, sőt mint mondják, az ország nagyai tökéletes elpuhultságának, miszerint szekereken, vagy akkor még csak kocsin, mentek azok ütközetbe; más részről tulajdonitom a' török akkori, mondhatni, ellenállhatlan bátorságának; de azért, mert minden évben országgyülés tartatott, hogy ez lett volna a' veszély oka, mondhatom, soha nem gondoltam. 'S most is mondom: hogy jóllehet én—bátran kijelentem 's értsük egymást — hogy panaceát nem ismerek, de valamint egy nagy statusférfi azt mondá Angliában, hogy maradjon meg csaka'sajtószabadság's minden feláldozhatnak, mert kiví ez mindent, mi hátra lenne, 's minden rövid idő alatt azon helyen leend hol előbb állott; igy mondom én: csak tanácskozhassunk szabadon, sokszor és rendesen, 's én kész vagyok még az adó kérdését is feláldozni, pedig ezt én nem szivesen tenném, most főkép, midőn egy igen nagy, legalább felfogásom szerint igen kedvező symptoma mutatkozik nemzetünkben, melly egykori jövendőnk jobb létét, nemzetünk egykori nagyságát némileg sejteti, legalább azon kebellel, melly még reményleni szeret, hogy t. i. mi épen ellenkezőleg a' lengyelekkel, kik sok esetben a' legnagyobb barátságban jöttek összse országgyüléseken, és hosszas vitatkozások után, ugyszólván, mindig harczban távoztak el egymástól, mi pedig ellenkezőleg jövünk az országgyülésre, 's bizton mondhatom, elég hosszasan játszuk a' macska-'stb. komediát, 's végre azután megbékülünk 's tanácskozásunk eredvénye mindig az lön, hogy az or.gyülés berekesztésével közelebb állunk egymáshoz, mint az előtt állottunk, és bár csupa orsz.gyülésektől bizony nem is fog támadni nemzetünk felvirágzása, kivált simpla or.gyülések tartásával nyerni sokat nem is fogunk, de azt tartom, hogy a' minden esztendőben tartandó országgyülés épen azon effectussal fog birni, mint egy jól elrendelt officina „eine gute Arbeitsstube oder eine gute, nem is tudom hogy mondják, Werkstätte," mellyből ki fog kerülni minden. Tegnap azt hallám, 's rá ismertem azon általam igen sokszor használt gépre, hogy kár egy jóllehet sokkal jobb gépből kivenni egy karikát 's azt a' régi gépbe illeszteni, mert akkor ez nem forog, hanem egy egészen összefüggő gépet kell venni egyszerre; de mondhatom a' rendes tanácskozás nem azon gép, hanem épen „die Werkstätte," mellyből a'gépnek ki kell kerülnie. Azt hallottam és hittem, hogy az eddigi systema ellen van irányozva ezen indok, hogy nem tudom 74 vagy 89 hónapig tanácskoztunk, és azután eredvény még is kevés volt. Ebből azt következtetem, hogy ha ezen systema mellett még 89 hónapig sem volt siker, valami más országgyülés után kell esengnem, látván hogy ennek haszna nincs. Az mondatik tovább, hogy az évenkinti országgyülés jó lesz egykor, midőn az országgyülés el lesz rendezve, az utasitások megszünnek és provisio történik hogy a' közigazgatás ne lankadjon azon idő alatt, mig az országgyülés tartatik, hogy az igazság-kiszolgáltatás is rendében legyen, „majd akkor lesz annak ideje!" de Istenért, ez azon circulus vitiosus, mellyből nincsen kibuvás, mellyet annyiszor ezer formában hallottunk: „a' köz népet emeljük magunkhoz, engedjünk neki szabadságot." Lehetetlen, mondják mert nem képes a' szabadságot élvezni. „Neveljük tehát előbb." Jó, tehát neveljük; de akkor ismét azt mondják: nem kell az embereket nevelni, boldogak ők igy 'stb. Mindig ugy vagyunk, hogy a' vizbe csak akkor megyünk, midőn már jól tudunk uszni. A' minden évben tartandó tanácskozás ott is szükséges, hol már egy nagy regeneratiónak mutatióján általesett egy nemzet; hát kérdem, ott, hol még minden a' teendő, ott nem volna é az szükséges? Egy példát hozok fel: a' cambium mercantile ellen sok embernek most, miután megszületett, kifogásai vannak; méltóztassanak elhinni, hogy annak idejében midőn a' világra jött, mindazok kik fáradoztak körülte és sokan, kik igenigen fáradoztak körülötte, kiket itt ez országgyülésen tisztelni nincsen szerencsénk, velem együtt igen átlátták, hogy milly éretlen's hogy egészen nincsen megfőzve, és hogy még tovább kell főzni rajta; de akkor azt mondották, hogy ha a' dolog el nem fogadtatik ugy mint áll, mit fog mondani a' nemzet? nem ironice mondom: a' többség a' dologhoz nem ért és azt hiszi, hogy ezen cambium mercantile, mint tegnap mondatott, panacea; voltak sokan, kik azt mondották, ha nem ment volna keresztül azok akaratából, kik átlátták, hogy nincs eléggé kifőzve, 's kik ezt a' legjobb intentioval tették volna, bizonyosan a'sokaság azt mondotta volna: im ezen emberek nem kivánják, és azon gyanu kenetett volna reájok, hogy azért játszák a' valóságos alkotványos embereket, mert egyenesen a' kormány nevezi ki a' váltó-intézetekhez tartozó egyedeket, és azon gyanu terjesztetett volna az országban, hogy önzés miatt háttérbe tették a' haza javát. 'S mi történt? épen az, mi a'szegény katonával, akkor midőn reá ütnek, de étke még meg nem főtt. Mit tegyen, félig nyersen lenyeli étkét, mert azt gondolja: tudja isten, mikor lakhatom ismét jól. Három év egy nemzet életében, hol a' teendők száma olly roppant, mint nálunk! Az ember ekkor nem scrupulizál annyira, 's rá áll ollyanokra is, mik azután a' közvárakozásnak meg nem felelnek; ha pedig minden évben rendes országgyülés tartatik, akkor természet szerint 8 hónap leforgása alatt az ember egy kissé koplalhat 's bevárhatja a' végzések hatását, mert 8 hónap után ismét viszszakapja az alkalmat; 's épen akkor azon sokaság, melly rosz szándékot és tulságot állitott, meggyőződik utóljára, hogy mégis becsületes emberek voltak, kik a' dolgot jobban kifőzték, hogy jobb izű legyen, és minden ember a' cambium mercantilét most jobb izűnek találná, ha igy mentek volna a' dolgok; ellenben, fájdalom, sok magyar embernek csömört okozott, mi természet szerint mostani rendszerünknek elkerülhetlen következése. Igen sokat tudnék mondani, hogy mi hasznos, ha az ember rendesen tanácskozhatikés kivált tanácskozhatik akkor, midőn saját dolgainak sulyát némileg elvégezte: mert köztünk többet kevesebbet mindenki azon állapotban van hogy a' haza előtte néha nem a' legelső; családi 's más körülményei vannak, mellyeket az ember el nem hagyhat. Ha tehát a' nyári, tavaszi és őszi hónapokban elrendeljük a' magunkét, mindjárt nagyobb kedvvel fogunk munkálkodni ollyasokkal, mik azután ellentétbe nem jönének saját érdekinkkel. De van még valami, mi ezen mindenévi országgyülés- tartást igen ajánlja, t. i. azon psychologiai körülmény, hogy igen jó, kivált kissé életbe vágó dolgok körül, mikép az ember magát kissé kialudja. Hogyan jövünk az országgyülésre? Cerimonia egy nagy része, és azután mig megismérkedünk, gyanusitjuk egymást, czivakodunk pártérdekek körül's legtöbb időt elvesztünk egyik a' másikat rágalmazva, noha olly gyengék vagyunk, hogy közvállalatok által alig tudnók mindnyájan elbirni a' haza szükségét; 's mégis szakadások vannak köztünk 's ez az, mi az egészet zsibbasztja 's legyünk igazságosak, illy körülmények közt legtöbb idő pereg le. Már most csak supponáljuk a' jelen esetet, ha még két vagy három hónapig, ad summum, tart ezen országgyülés, némi fődolgokat, mint a' k. városok elrendezése kérdését, elvégzendjük; és bocsánatot kérek, de minthogy ez indiscretióban benne vagyok, kimondom hogy akármiként állunk szemben egymással, mint ellenségek vagy barátok: igaz marad, hogy a' magyar hazafiak csak eszes kézfogás által fogják eszközölhetni hazánk virágzását, pártoskodások 's pártszellem által pedig, olly bizonyos mint kétszer kettő négy, lesülyedünk. Többször mondottam, szomjazom vérem és fajtám nemesebb és kifejlettebb létét, de ha bukik, én „mitgefangen mitgehangen" sem kivánok más sorsot mint a' többinek lesz. De ha az országgyülés most két vagy három hónap alatt véget érne, 's előre tudnók télre, m i u t á n mondjuk ki, unalmas itt ülni mindig, (medicina pejor morbo) 's alig várja mindenki hogy kimenjen az Auba, főkint most, midőn a' szép napok jönek (még midőn rosz idő volt, könnyebben lehetett dolgozni); de ha az ember előre tudja, hogy nyolcz hónap mulva ismét összse fog jöni, azt mondja az ember: egyet és mást per Bausch und Bogen ne vigyünk által a' Rubiconon; főzzük a' dolgot ki jól, mert olly nemzet, melly a' török igának magára hagyatása óta (nem egészen maga hibája által, hanem intra et extra muros) 150 évig pangott és most iparkodik, hogy egy kissé helyre jöjön, épen ezen állapotban van nemzetünk, és az axioma, hogy nagy pangást mozgás váltja fel, 's ha ezt mérsékelni nem lehet, ismét valami lázba megy által a' nemzeti test, melly szintolly veszélyes. Mi a' panaceát illeti, magam is sokszor estem azon hibába, ha t. i. egy rész valamiből igen sokat vár, hajlandóbb vagyok azt panaceának tartani, ha t. i. azon rész azt gondolja, hogy azzal minden absolválva van; ugy tegnap azt hallám, hogy a' minden évi országgyülés tartásával sok ember azt hiszi, hogy minden bajnak vége van, és azon kérdés intéztetett hozzánk: azt gondoljuk é, hogy ha 4 hónapig minden évben országgyülés lesz, akkor egyszersmind minden bajnak vége leend? Ezt m. FőRR. senki nem gondolja. Az mondatott, hogy ezt olly orvosságnak veszszük, melly kicurálja minden betegségét a' nemzetnek, ezt nem gondolja senki, hanem azt én is gondolom, hogy olly officina lesz, mellyben az orvosságok készittetni fognak, mellyek azon nagyszerü beteg és bágyadt testületet he'yre fogják állitani. Azt hallottuk tovább, hogy coordinálni kell némellyeket, tudja isten mit; de kérdem, hát jövő országgyülésen a' fák nem ugy fognak é állani, hacsak ki nem vágják, mint most? A' promenade nem épen ugy lesz é lámpákkal kivilágitva mint ma, 's akkor minden mint a' harmat magától az égből fog hullani? Reménylem hogy általunk fog történni ezen coordinatio, velünk vagy is legalább nélkülünk nem, és természetesen hol fog történni? itt az országgyülésen, a' nemzeti officinában, másutt nem is történhetik, demellyik officinában fog ezen coordinatio sikeresebben eszközöltetni? 3 évről három évre történt országgyüléseken é, hova mindig uj tagok jönek, hol annyi idő fecséreltetik el, vagy minden évben tartandó és munkálandó officinában? de természet szerint nem panaceaképen mondom én ezt, de a' minden három évben tartandó országgyüléseknél is tudjuk, mikint megy a' dolog; lassan forog a' gépezet, és az utólsó hónapban, midőn a' praeclusi terminus jő, és az országgyüléstől meg kell válni, az többnyire olly helyzet szokott lenni, mint a' hajótörésnél, hol mindenki mindenfelé kapkod és iparkodik, hogy paklijával meneküljön. Én m. FőRR.! igen sokat tudnék még erről szólani, hanem engedjék most meg, hogy komolyabb oldalát vegyük a' dolognak; mert hogy a' dolog igy áll, azt egy kissé nehéz volna tagadni, és még annyi argumentum van! hanem azoknak ugy is igen nagy hasznok nem levén, kár lenne azokkal a' m. FőRR. figyelmét fárasztani. Mint practicus emberek mi, azt mondjuk in thesi, mert sokszor hallom: A' minden évben tartandó országgyülés ha nem is panacea de olly officina, hol készülni fog egy és más is, 's ismételve bátor vagyok a' m. FőRRket emlékeztetni azon gyönyörü symptomára, mellyet hazánkra nézve tapasztalunk, miszerint a' lengyel nemzet rendszerint kibékülve jött az országgyülésre; azonban ott kardot ránttottak egymás ellen, és olly állapotban oszlott el az országgyülés; mi pedig körmökkel jövünk egymás ellen ide, és azután mig az országgyülés eloszlik, kibékülünk egymással. Ezt én a' jó intentio legnagyobb symptomájának tartom. In thesi, mondom, mindenki átlátja, hogy a' tökéletes szabadsággal végbeviendő tanácskozásoknak ez olly kelléke, melly nek legalább én minden többi kérdést alávetek. Vegyük a' dolgot gyakorlatilag: mikint akarjuk ezt elérni? 'S most bocsánatot kérek, hanem én igen vigyázni fogok mit mondandok, 's lehetetlen hogy azokat, ha igazán a' dolog velejébe akarunk hatni, el ne fogadjuk. Már miután a' kormány 's egyenesen a' fejdelem fölkent személyének jóváhagyása 's hozzájárulása nélkül ezen törvényt, melly most még egészen becsében áll, hogy három évről három évre országgyülés tartassék, egy évre tenni nem lehet. Most méltóztassanak megengedni, de ugy tapasztaljuk, hogy nem ugyan rosz intentióbul, mert ezt senkiben föl nem teszem, hanem tudja isten milly okból, itt a' kormány emberei erősen megtámadtatnak. Vegyük fel csak a' kir. előadásokat; mi régibb emberek tudunk arról itélni, mert 20—25 évvel ezelőtt sok keservink, sok nyomoruságink közt csak ennyit sem álmodtunk. 'Smond hatom, azon megtörhetlen türelem volt az, mi annyira birá a' kormányt, hogy lassankint átlátván jobb érdekét, alkotványosság- és nemzetiséghez kezdett hajolni; mondom, látván a'kormányemberei, hogy itt vakmerőn támadtatnak meg, és a' megtámadó személyek, mint tegnap is láttuk, köztetszést nyertek, mi azonban bennem legnagyobb szomoruságot okozott, ne várjuk, psychologice véve föl a' dolgot, azt hogy évenkinti országgyülés tartását ohajtsák ők, kik kir. szolgálatban őszültek meg, 's mégis kinpadra vonatnak és meg nem emésztett szavakkal sértetnek; ne higyük, hogy keresztül fogjuk vinni, mi most sok embernek keserü medicina, az országgyülés minden évben tartását. És ez oka a' bágyadt argumentumoknak; mert azokat in thesi alkalmazzák. Mélt. FőRR.! tiszteljük egymást; mert addig, mig itt bizonyos része a' mostani nemzedéknek, mert távol vagyok attól, hogy mindnyáját kárhoztatni akarnám, ugy szólván censurálni akarja az országgyülést, egyiknek fényes fáklyás zenét, másiknak macskamuzsikát csinál, illy körülmények közt mikint lehessen a' kormánytól várni, hogy azt, mi valósággal némileg scandalum, annyiszor repetálja; és erre nézve három év is sok, és ne legyek rosz próféta, ámbár a'vak sokaság járjon holt tetemeimen keresztül, azt mondom, hogy ebben hazagyilkolás van. Mi magunk igen jól tudjuk; hogy ez semmi, jól tudjuk, hogy ez olly tanácskozás között, hol 500 ember van, lesznek többen, kik meg nem gondolván mit mondanak, lerontják könnyelmüleg azt, a' miért mi annyi éviglen becsületesen fáradoztunk; és könnyelmüleg eldöntik, leszaggatják egyszerre azt, mit sok forró jellem épitett. De vegyük összefüggésünket, az illyeseknek nem nagy hatása szokott ugyan lenni nemzetünkre, hanem illyegyes kifejezésekről, mellyeket magaméivá tenni nem akarok'smellyeket visz-

szataszitok magamtól, bizonyos helyen azt gondolják, hogy ez a' pártok szelleme. És ez oka annak, hogy olly dolgok, mellyek magunk közt alkotványos életünkben csekélységeknek látszanak, másutt óriási alakban mutatkoznak. Ha tehát azt akarjuk elérni, hogy országgyülés minden évben tartassék, mutassuk meg azt is, hogy rendet tartani tudunk, és hol tökéletes szabadság létezik, reám nézve nem hatnak illyen mondások, de vannak emberek, kikre hatnak, kiknek körülményei ollyanok, hogy bizony, valljuk meg, nekik coquettirozniok kell egygyel is mással is és ezeknek azon discussio, hol mindig lakolniok kell, nem fog tetszeni. Nem akarok tovább szólani; ki érteni akar, érteni fog. Ezeket előre bocsátván, megvallom, sajnálom hogy a' t. RR. üzenete olly formában jött hozzánk, hogy okot is adhatott azt mondani: itt mindenévi országgyülés és mindenévi követválasztás synonymon; mert ha ez, akkor megvallom, mégis jobban szeretem a' mai zavart, mint minden évben országgyülést, ha t. i. ezt csak ugy lehetne megvásárolni, hogy minden évben követválasztás is történjék. Mert ismét, sértés nélkül legyen mondva, Magyarországban sok eszes ember van, de gyakorlati ember azt tartom, nincsen ország, hol kevesebb volna mint itt. Már ha olly kevés a' gyakorlati, politikai intelligentiával biró egyed, tudósakban sem bővelködünk olly igen nagyon, hogy azokat nem tudnók megolvasni ha az időt csak egymás elleni agitatiora fordítjuk, és ez megtörténik minden évben és a' pártok mindig egymás ellen állanának, ugy hogy minden embernek eszében csak a' pártérdek forog és a' haza ügye háttérbe vonul: akkor én az évenkinti országgyülés tartását, noha különben a' lehető legnagyobb jónak tartom, olly drágán nem szeretném megvásárolni. Azért azon bölcs megkülönböztetés szerint, mellyet fenséges és mélyen tisztelt elnökünk felhozott, mikép föl kellene szólitani a' t. RRet azon hozzáadással, hogy mi ugyan megegyezünk az országgyülés évenkinti tartásában, de hogy a' választások maradjanak három évről három évre mint most, én is a' RR. üzenetéhez járulok. Van még egy, a' t. RR. üzenetében és ez a' Pesten tartandó országgyülés. Én részemről azt hiszem, tanácskozni kell a' lehető legnagyobb szabadsággal, minden erőszaktétel nélkül; de moralis erőszak is van. A' kényelmes tanácskozás is szükséges; már pedig mármarosi vagy krassói embertől lehet é méltányosan követelni, hogy minden évben Pozsonyba jöjön? Ez valóban nagy nehézség volna az évenkint tartandó országgyülések ellen, és igy természet szerint egyenesen Pestre gondolnám az országgyülést tétetni. Ez tehát erre nézve conditio sine qua non, és én itt egyszer bátor voltam e' tekintetben már kifejteni véleményemet és nézetemet, melly fájdalom, csak egy két barátomnál talált viszhangra. Én ugyanis mindig az ellen voltam, hogy az országgyülési lakásokat itt Pozsonyban a' nemzet fizesse; de sokan ugy vélik, hogy nagy igaztalanság fekszik abban, mert hogyan lehetne azidevaló házakat használni engedni? De ezek nem jól vették fel, mert itt nemaz a' kerdés, hogy fizetni kell, hanem hogy ki fizessen? Természet szerint ő Felsége jogában van Aradra, Sopronyra, Fehérvárra vinni az országgyülést, és ekkor természet szerint, ha az országgyülés ő fels. fölkent személyének kényelme végett tartatik itt, azt hiszem más cassából mint a' nemzet zsebéből kell fizetni az országgyülési lakásokat, mert a' méltányossággal megegyeztetni nem tudom, hogy például a' mármarosi ember, ki nagy ügygyel bajjal felmászik Pozsonyba, azon kellemért, hogy itt van az ország határa szélén, még fizessen is; azonban ha az ország közepén van az országgyülés, méltányossággal lehet kivánni, hogy a' nemzet fizesse az országgyülési szállásokat. Azért méltóztassanak minden évben rendes és minden erőtetés moralis kényszeritès nélküli országgyülést kivánni, 's ha lehet Pesten, ez alázatos véleményem. —

A' nm. főRR. a' 147. és 148dik ülésekben a' városok elrendezésén majd egészen keresztül mentek 's a' VII. részből már az országgy. szavazatról is befejezék hoszszas és szövevényes tanácskozásikat, mellyek pótlását a' sok tárgyhalmaz csupán jövő lapunkban engedheti meg.

A' 194d. ker. ülésb. maj. 13án elnökök: Lónyay, Bereg; Cseh, Szerém; naplóvivő: Majláth; tárgy: a' felveendő tárgyak sorozatának meghatározása. Ülés kezdetével az elnökség bemutatá a' komárommegyei nemességnek legközelebbi tisztujitáskor szenvedett sérelemorvoslása végett 2686 egyed által aláirt folyamodását 's ezt a' petitionalis választmánynak véleményzés végett átadatni kérte. E' jelentés után a' RR. másfél órai vitatkozásba merültek e' kérdésnél: „felolvastassék é a' folyamodás mindjárt, vagy olvasatlanul adassék át a' választmánynak? B. megye követe inditványára többen mindjárt felolvastatni kivánták; mert elvileg áll, mit a' RR. intézkedési tárgygyá tesznek, mielőtt rendelkeznének rola, szükséges tartalmáról tudomást szerezniök 's mivel a' folyamodás csak az elnöknek adatik, mielőtt felolvastatnék, nem tudhatni tartalmát, pedig meglehet, hogy ezt tüstint tárgyalás alá kell venni, 's róla intézkedni; nem tudhatni: vajjon nem kérik é, hogy ne adassék ki a' választmánynak? vajjon nincs é kifogás téve a' választmányi tagok ellen? több mellőzhetlen körülmény foglaltathatik benne. De a' természet maga, 's méltányosság és gyakorlat tekintetéből is felkell aztolvasni, 's különös tünemény volna ellenzeni v. czáfolni ollyas mit, miről tudomásuk nincsen. Tekintve a' gyakorlatot, felolvastattak már eddig is beadás alkalmakor a' fejérmegyei, turmezei, zombor-városi, az izraelita diplomaticusok és Korherr egyes egyedek folyamodásai, olvastassék fel tehát ez is, de annak lényegébe nem bocsátkozván, adassék át az illető választmánynak. A' többség épen ezen országgyüiési gyakorlatból indulva, kivánta olvasatlanul átadni a' választmánynak, mert, ugymond, már ez országgyülésen is különféle volt a' gyakorlat. Elején beadatván a' fejérmegyei kérelem, az a' ker. ülésben nemcsak felolvastatott, hanem tárgyaltatott egyszersmind; később választmány neveztetett ki, mellynek felolvasatlanul adattak át a' folyamodások. Itt tehátbizonyos rendszert kell követni, ha épségben kivánják tartatni a' most tisztába hozott, annyira becsült 's féltékenyül őrzött petitionalis jogot; ha e' helyen surlódásokat, keserüségeket nem akarnak éleszteni; ha nem akarják e' teremet pártok küzdterévé, v. szennyek rakhelyévé tenni. Rendszeresitésre nézve pedig első lépés annak választmányhozi kiadatása, ezt hát következetesség tekintetéből is olvasatlanul kell áttenni. Végre az ügyet szavazás dönthette csakel, mellynek következtében a' választmánynak viszszaható erőt tulajdonitó megyék követei nyertek többséget 's a' folyamodás olvasatlanul adatott át a' választmánynak. A' kisebbségben maradt megyék: Ung, Szabolcs, Gömör, Borsod, Torna, Bihar, Mármaros, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Temes, Torontál, Pozsony, Nyitra, Hont, Zólyom 's Tolna. A' felveendő tárgyak sorozatául egyhangulag a' vallás és fölfüggesztett kérdések tüzettek ki.

195. és 196d. ker. ülésekben maj. 14. és 15kén elnök: Lónyay Menyhért helyett Uray Pál; jegyző: Sz.-királyi; tárgy: a' vállás iránt leérkezett kir. leirat, mellynek felolvastatása után az annyira komoly 's érdekes, de még eredvényre nem jutott gyüléseket a' követek majd legöregebbike kezdé meg. Beszédének általányos tartalma imez: „A' hely, mellyen állasz, szent!“ e' szavakat hallá egykor az előtte égett, de meg nem ezen mésztődött csipkebokorbul hangzani a' zsidók hajdani törvényhozója. Ezen szavak felséges jelentését és hatályos létét soha sem éreztem mélyebben, mint jelen ünnepélyes pillanatban és helyen. Hallám az elnöki jelentésből, hogy napi rendre kitüzve a' vallás dolga van. Hallám felolvastatni az emlitett tárgyban f. évi mart. 25röl kiadott kir. kegy. választ 's körültekintve látom, hogy a' törv. hozás helyén 's a' nemzet képviselöji diszes sorában állok és szólok; ezeknél fogvást azon ünnepélyes szózat hangzik szivemben „a' hely, mellyen állasz, szent!“ A' természet legirtóztatóbb tüneményei: a' földindulások, tüzokádó hegyek, orkánok, pestis 'stef. borzasztó eseményeket állitnak ugyan elő, de hosszasabb időkig, ottan ottan megszünnek 's illetőleg kevés részeit zaklatják a' földgömbnek, de a' vallás ürügye alatti türelmetlenség — ezen cherub palástba öltözött szörnyeteg — minden századon keresztül, 's a' föld minden részein egyaránt és folyton üzi gyászos működésit. 'S miért van ez? azért: mert az emberek összezavarták a' vallást a' theologiával, 's a' vallás helyett theologiáttanulnakéstanitnak. A' keresztyén vallás fels. alkotója vallást, nem pedig theologiát tanitott, 'slerontván azon közfalakat, mellyeket önkény és babona vont az emberek közt, azon vallás alapjává mellyet tanitott 's melly alapon mint kősziklán épitette fel közönséges anyaszentegyházát — a' szabadságot — isten-előtti egyenlőséget és az atyafiui szeretetet. Oh! de ez nem tartott sokáig, mert alig ment vissza mennybe, alig mult ki egy két nemzedék, mindjárt át kezdett alakulni 's majd egészen át is alakult a' vallás theologiává. A' fejdelmek theologusok, a' theologusok pedig fejdelmek lettek. Száz meg száz felekezet támadt, mellyek közül egyedül igaz hiten levőnek mind egyik csak magát tartotta, minden más felekezetet pedig eretneknek bélyegezve, a' mennyország és üdvösség kulcsait önkényesen kezeibe ragadva, másokat onnan kizárt 's poklokra taszitott; sőt, a' mint egyik hatalmasb volt a' másiknál, azzal — üldözésének pallosa és égő máglyái által még e' földön megkezdé kóstoltatni a' pokol kinjait. Nincs ország, nemzet vagy vallásbeli felekezet Europában — ha legfölebb a' jámbor quakkereket vesszük ki — melly vallásbeli türelmetlenségével magát és évkönyveit be nem szennyezte volna, 's mindannyiszor mikor azt cselekvé, nem az igazság, hanem a' hatalom volt győző ok. Azonban minden kül ország, nemzet és vallásbeli felekezet mossa le azon szennyet, ha tudja! 's orvosolja belbajait. Én egyiknek hibáját sem mentem, sőt azokat, tőlök egyiránt undorodva, roszalom és szólok csak azokról, mik hazámban történtek. Itt áttért szónok a' vallásbeli sérelmek históriai előadására, mellyeket időrövidség ésszükhely miattnem közölhetünk, nem levén különben is tisztelt olvasóink előtt azok ismeretlenek, fejtegeté a' legujabb időkig, 's bővebben magyarázgatá a' leiratot, mellynek megfejtő Oedypusza nem igen akadand, 's e' homályosság is alkalmasint szándékos azért: hogy jövendőben a' hozandó törvényt annál többféleképen lehessen magyarázgatni; végre a' julius 5. és martius 25diki resolutiók egymással össze is ütköznek. Ugyanis a' julius 5diki resolutioban azon fejdelmi nyilatkozás, hogy ő Fels. arról, miszerint a' kérdéses gyermekek mindenkor atyjok vallásában neveltessenek, nem idegen, a' mart. 25ki resolutioban teljesen visszahuzatik, 's nyilván és pedig háromszori ismétléssel kimondatik, hogy ő Fels. e' tárgyban semmi kényszeritő vagy is parancsoló törvényhozáshoz nem járuland; továbbá az utóbbi resolutio azt mondja: hogy a' kérdéses gyermekek neveltetése egyedül és kirekesztőleg a' szülék egyezkedésökre bizassék; az egyezkedések teljesitése, vagy felbontása azonban szabad akaratjokra hagyassék, 's azok teljesitésére sem kormányi sem törvényes uton soha ne kényszerittessenek. Ezen mód is összeütközik az előbb javaslottal, csakhogy ennél külsőkép szelidebbnek látszik; jól kell azonban reá figyelmezni hogy egyikbe vagy másikba meg ne botoljunk, mert az utóbbi resolutioban három helyütt mondatván ki határzottan az: hogy ő Fels. e' részben parancsoló törvényt hozatni nem enged — azon utóbbi resolutio arról, hogy akkor, ha a' felek meg nem egyeznek, vagy az egyezséget fölbontják, vagy közülök egyik vagy másik vagy mind ketten meghalnak, mi történjék, legkevesbbé sem rendelkezik. Igy itt azon ellenvetést teheti valaki, hogy fenebbi észrevételem nem áll, mert kezünkben van a' toll és a' kezdeményi jog; fogjuk meg 's vegyük ugy, hogy ő Felsége még most se huzta viszsza előbbi nyilatkozatát, miszerint arról, hogy a' vegyes házasságokból született gyermekek mindenkor atyjok vallásában neveltessenek, nem idegen; 's tegyük ezt törvényjavaslatunkban alapnak, azon tul pedig tegyük oda kivétel gyanánt a' szülei egyezkedések 's azok felbontásának szabadon hagyatását; végre tegyük oda azt is, hogy ha az egyesség fölbontatik, vagy az apa meghal, a' gyermekek atyjok vallását követni tartozzanak. De ezen ellenvetés nem áll 's én annak eredvényeitől igen fázom; mert miután (mit mindig ismételnem kell) ki van mondva az utóbbi resolutióban, hogy ő fels. parancsoló törvényt hozatni nem enged, ha a' törvényt a' fenebb irt módon szerkesztenök, könnyen azt felelendik reá, hogy helyben nem hagyják; de még ez semmi sem volna, hanem azt is kaphatjuk igen könnyen feleletül, hogy ő felsége a' parancsoló törvényhez továbbá sem járulván, azzal mi is végkép hagyjunk fel, mennyiben pedig a' szülei egyezkedés törvénybe iktatásához 's alkalmaztatólag is fejtegetéséhez, bár föltételesen már részünkről is járultunk, és igy attól többé el sem távozhatunk, annak eszméjét tovább is megtartva a' törvényben, rendelkezzünk tovább, mit fogunk akkor csinálni? azt, hogy belé mászván a' bajba, abból többé tisztes ségesen ki nem vergődhetünk, minden esetre pedig, mindeddig erős lábon álló t. javaslatunkat ingadozóvá magunk tesszük. Igen nagy homályt és bajt okozó körülmény az is, hogy a' szülei egyezkedési készités idejének meghatározását is nagy sötétség födi. Az első resolutióban azon kifejezés fordul elő, hogy: „sponsi“, ezt értjük, hogy sponsi jegybenjárókat tevén, az első resolutio a' házasság előtti időt érti; de már a' második resolutióban ezen kifejezések fordulván elő „matrimonia talia contrahentes“ és „partibus mixta connubia ineuntibus“ ki fogja megmagyarázni, hogy azon kifejezések házasság előtti vagy utáni időt tesznek é? sőt ki áll jót azért: nem fogják é azon kifejezéseket még oda is magyarázni: hogy a' házasság-előtti egyezkedés ugyan érvénytelen, de a' házasság-utáni, kivált ha az már részint teljesedésbe hajtatni is elkezdetett, érvényes. Mind ezt most nem tudjuk, de később önkényes magyarázatu resolutiókkal majd elrántják a' függönyt szemeink elől, továbbá: bár némellyek előtt talán csekélységnek lássék, nem mellőzhetem el azt is megjegyezni, hogy az első resolutióban ezen kifejezés fordul elő „e lege receptis christianae fidei confessionibus“ és igy! ott a' katholika és egyéb vallások a'

„christianae fidei confessiones“ nevezet alatt egyenlőn és egyiránt benfoglaltatnak. De az utóbbi resolutióban már az mondatik: hogy „catholicae aliarumque lege receptarum religionum“ 's igy a' katholika és egyéb vallások közt világos különbség tétetik, illy különbségtételek alatt pedig az evangelikusokra nézve (már hiában! elégszer tapasztaltuk) valami kétes baj rejlik. Az is mondatik az utóbbi resolutióban: hogy talis ineatur via, quae principiis catholicae aliarumque lege receptarum religionum vel consentanea sit, vel saltem non praejudicet“ de bezzeg épen azon ut föltalálása a'kérdések kérdése! — bár csak az, ki a'resolutiót olly homályos modorban szerkeszté, maga lett volna szives olly utat javasolni! Nem gondolhatni egyebet felőle mint azt, hogy majd megforditva is állani fog az, hogy a' katholika hit elveivel meg nem egyező vagy annak (állitólag) sérelmet okozó szülei egyezkedések nem állnak. Már pedig az 1790/1: 26. t.cz.ben nyilván kimondva levén az, hogy a' más vallásra átmenetel a' kath. hit elveivel ellenkezik; ebből természetesen az következik, hogy semmiféle katholikus nem fog köthetni olly egyességet, miszerint a' gyermekek kath. hiten kivül más bármelly vallásban is neveltethessenek. A' protestansoknak ellenben az fog mondatni ('s mondatott is már) hogy halljátok! a' ti. vallástok tana senkit sem zár ki a' mennyországból, sőt egyenesen azt tanitja, hogy bármelly más valláson levők is üdvezülhetnek, és igy ha gyermekeitek más vallásban neveltetnek is, az vallástok elveivel nem ellenkezvén 's azoknak sérelmet nem okozván, azáltalatok kötött egyezkedések mind érvényesek — ennélfogva is tehát mindig csak a' protestansok fognak veszteni és fogyni. Azt is mondja az előbbi resolutio „hogy a' készitendő t.javaslatokban olly módrul kell gondoskodni, melly az ország lakosai közé a' vallásosság 's erkölcsiség kárával becsuszott köz- és magányviszálkodásokat hathatósan elfojtsa“, már kérdem: a' vallásosság és erkölcsiség romlására lehet é sikeresb, hatályosb módot találni, mint a' mi az utóbbi resolutióban van? A' magyarországi törvény azt mondja: „contractus contrahentibus legem ponit“, a' természet és a' nemzetek törvénye pedig azt mondja: „pacta sunt servanda“; ellenben az utóbbi resolutióban törvénnyel szándékoztatik felállittatni azon elv, hogy egyezkedni szóval vagy irásban — és pedig a' legérdekesb tárgyról: a' vallásról — mindenkinek szabad és pedig akép szabad, hogy azontul az egyezkedést bármikor felbonthatja, 's rajta sem a' törvény sem a' biró fegyvere nem fog. Hasznára lesz é ez a' vallásosság 's erkölcsiségnek? 's nem fogja é ezen mód demoralisálni a' népet? 's nem ezernyi ezer veszély, czivakodások fognak é a' miatt az egymás által keservesen megcsalatott házastársak közt keletkezni? 'S ki lesz közöttük a' vigasztaló? 's ki orvoslandja a' megcsalatásokból eredő kinos fájdalmakat? 's nem lesz é több zavar az országban mint eddig volt? Az is javasoltatik az utóbbi resolutióban, hogy a' hozandó törvényt össze kell egyeztetni a' lelkiismeret teljes szabadságával. Már kérdem: a' javaslott móddal, hogyan lesz fentartva a' lelkiismeret szabadsága? hisz a' növeltetendő gyermekeknek még sem vallásbeli fogalma sem lelki ismereti szabadsága nincsen. Az apa és anya pedig, ha jobbnak látja gyermekét nem a' maga, hanem más vallásban nevelni, lelkiismereti szabadságának gyakorlásávalinkábbmenjen maga általazonjobbnak itélt vallásra. És igy vége minden kérdésnek, 's a' gyermek-fölötti egyezkedésre sem leend szükség. Az olly apák v. anyák, kik nem azt cselekszik gyermekeik irányában, v. zsarnokok vagy hypocriták. De nem fogadhatni el az utóbbi resolutiót még azért is, mivel azon egyezkedési módnak törvénybe iktatásával a' protestansok elvei felforgattatnak 's olly mód és eszköz adatik kezökbe, melly vallásos elveikkel homlokegyenest ellenkezik. A' protestantismus főelve az: hogy vallást az emberben csak a' sziv meggyőződése okozhat és szülhet, 's a' protestantismus terjesztésére vezető más ut és eszköz nincs! Ha tehát még törvénynyel hivatik fel, sőt mintegy ingereltetik a' protestans, és arra hogy illy egyezkedések utján szaporitgatni ügyekezzék hitsorsosait, egy az: hogy vallása elveivel ellenkezőre ingereltetik, szólittatik fel a' t.-hozás által; más pedig az: hogy senkisem felelhet arról, hogy a' protestantismus tiszta szellemét jól fel nem fogó némelly evangelikusok's még némelly értelmesb papjaink is az illy lélekhorgászási módokhoz nyulandnak 's a' miatt több zavar, veszekedés, csalás és botrány leend az országban mint eddig. A' házas felek közt is több lenne az egyezkedési mód behozatala miatt a' viszálkodások és házi czivakodásokra használandó eszköz, mód és fegyver. A' legboldogabb házasságokban is néhanéha felhők boronganak a' házi béke és csend egén, 's ha a' házasok egymás közt összeczivódnak, 's ha kivált egyik a' másikat valamelly engedélyre szándékozik birni, a' legelső ellenfegyver is az lesz, mellyhez nyuland, hogy más különben a' közös gyermekek nevelése iránt kötött egyességet felbontandja, 's ebből az is meg fog történni, hogy a' szegény gyermek egy év alatt majd néha 3 vagy 4 féle iskolákba is fog általhurczoltatni, 's az illy házi csatákban végre többnyire az asszonyok lesznek győzedelmesek. Azon gyöngédebb körbe, mit szülei hatalomnak neveznek, sem a' közállománynak sem a' törvényhozásnak, sem pedig a' végrehajtó hatalomnak nem, vagy legalább igen nagy vigyázattal kell beavatkozni. A' szülei hatalom régibb minden positiv vallásnál, régibb minden törvényhozásnál. A' természet adá a' szülei hatalmat a' szüléknek, arról törvényt hozni nemcsak fölösleg, hanem káros is; polgári külhatalomnak pedig legfölebb is csak akkor lehet és kell a' szülék házi körébe bocsátkozni, ha azok gyermekeik nevelését vagy általányosan elmulasztják, vagy pedig erkölcstelenségre tanitgatják azokat. Végre az ugynevezett permissiv törvények soha sem jók; mert azok többek közt épen azért, mivel határozatlanok, sokfelé magyarázhatók, önkényre nyitnak utat, 's hasznot igen keveset,kárt ellenben sokat tesznek. A' rövid és határzottan parancsoló törvények legjobbak 's jelenleg is a' helyett hogy egy ingatag törvényt hozunk, jobb lesz inkább, ha az 1790/1: 26d. t.cz. mellett maradunk; ez legalább azt rendelvén, hogy ha az apa katholikus, minden gyermek katholikus lenni tartozik. A' katholikusra nézve határzott 's nem feltételes, a' resolutióbeli javaslat elfogadásával pedig még a' katholikusok állapotja is habzásra jut. Vélekedésem szerint tehát a' mart. 25ki resolutiót sem lehetvén elfogadni, jónak itélném az el nem fogadás okait egy ujabb felirásban gyökeresen kifejteni, 's ő felségének följelenteni, hogy fölterjesztett előbbi t.javaslatunk mellett általányosan megmaradván, azt kegyelmesen megerősiteni méltóztassék. Mi a' mart. 25ki resolutióban foglalt azon valóban fejdelmi nyilatkozást illeti, miszerint azt méltóztatik ő felsége nyilványitani, hogy a' vallás dolgában alkotandó törvényt a' lelkiismeret szabadságán és a' teljes viszonosságon kell alapitani, ezt különben én is örömmel fogadom, magát pedig az elvet olly felségesnek tartom, hogy vajha Lissabontól fogva a' Kaukazus hegyéig minden fejdelem és törvényhozó keblében viszhangzanék. Sajnálom azonban, hogy a' lelkiismeret szabadsága és a' viszonosság a' resolutióban pusztán elméletileg van kimondva, tettleg pedig alkalmaztatva nincs; mindazáltal mind azt, mi jó, megkellvén ragadnunk, ragadjuk meg a' mondott dicső elvet is, 's ezt kétfélekép lehetne cselekednünk, ugymint: általányosan és részletesen. Jelentsük tehát ő felségének, hogy mi azon elv általányos elfogadását illeti: mi azt már megcselekedtük, 's a' mult országgyülésről maradt vallásbeli tárgyak fölött a' két tábla közti értekezések alatt levő pontok iránt készitett t. javaslatnak 5dik §ban nyilván kifejezvén: hogy az evglica vallásokon levő polgári, vallási 's egyházi viszonyaikra nézve mind egymás közti mind a' kath. vallás és egyház irányában a' teljes egyenlőség és tökéletes viszonosság szolgál sinórmértékül, ezekkel ő felsége általányos javaslatát már megelőztük, különben pedig a' mélt. főRR. nem akarják ugyan hozzánk küldött azon válaszüzenetök szerint, mellyre felelnünk kell, elfogadni,'s azt kivánják, hogy az emlitett 5dik §tól álljunk el, de hozzájok küldendő ujabb üzenetünkben jó lesz a' lelkiismeret szabadsága és a' viszonosság elveinek már ő fels. resolutiójában is lett kimondására hivatkozva felelnünk. Mi pedig a' tisztelt elv részletes alkalmazását illeti: mi már ezt is nagy részben teljesitettük, mert fölterjesztett és ujra fölterjesztendő t.javaslatunkban a' vegyes házasok összeesketési ezentuli módja, a' hazasságon kivül született és talált gyermekek, az iskolába kölcsönösen járhatás, a' külországi főiskolákba mehetés, a' stola 's egyéb papi fizetések megszüntetése a' lakhatás megengedése, a' temetők közössége és a' magyar ezredekhez alkalmazandó evang. lelkészek iránti rendelkezésink, mind a' viszonosság elvének tettlegi alkalmazásából eredtek, 's ezek följelentésével följelenthetnők ő felségének egyszersmind azt, hogy mivel a'lelkiismeret szabadsága és viszonosság ő fels. által kimondott szent és bölcs elvei tettlegi alkalmazásának főkép a' leglényegesb tárgynál, ugymint a' vallásbeli szabad átmenetel megrendelésénél van helye, ő fels. kegyelmes fölszólitását örömmel követve, ott 's kiváltkép ott fogjuk igenis alkalmaztatni. Mindezek után annak, ki azon ellenvetést tenné: hogy javaslatom elfogadásának eredvénye azfogna lenni: miszerint a' vallás dolgában törvény a' jelen országgyülésen sem fog alkottatni, ezennel azt felelem, hogy az valóban olly szomoru esemény lenne, mellyen magam is búsan felsohajtanék, egyszersmind azonban olly lelkiismeretes meggyőződéssel térnék viszsza küldőimhez, hogy abban miszerint minden árért törvényt hozzunk, semmikép, meg nem egyezhettem, és a' későbbi bizonyos megbánást igen drágán meg nem vásárolhatom. Én a' jövendők fátyola alá nem látok erősen. Hiszem mindazáltal, hogy a' vallás dolga igy a' mint van, sokáig már csakugyan nem maradhat 's maradni nem is fog 's ezt a' clerus és a' hierarchia is jól gondolja meg, mert előtte sincsenek az örök végzés könyvei feltárva, hogy beléjök tekinthetne. A' protestansok buzgó hálával köszönik a' nemzet mind azon nemes lelkü képviselőinek mellettök tett fáradozásit, kik a' törvényhozás helyén is rajtuk segiteni lelkesen törekedtek, 's ha bár hasztalanok lennének is fáradozásitok nagylelkü férfiak! a' protestansok hálája fog lebegni sirjaitok felett még akkor is, mikor poraitok már régen elmállottak 's törésen állástok és küzdéstekért a' jelen és utókor áldása lesz pályabéretek! Mi pedig szeressük és tiszteljük a' vallást, de hagyjunk magukra minden theologust. Tiszteljük egymásban a' polgári erényeket, bármelly templomba járunk is különben, fogjunk kezet közös hazánk boldogitására, 's ha vész fenyegeti azt, összevetett vállakkal siessünk ótalmazására. Egy istent, egy királyt, egy hazát tisztelve, karoljuk öszsze egymást a' hazafiui viszonos szeretet karjaival, 's a' vallásbeli bajok és surlódások viszontagságos zavarinak átok-teljes zugásai közt is emeljen fel 's vigasztaljon bennünket azon szent hit és reméný: hogy hasztalan minden emberi erőködés, mert előbb utóbb csakugyan diadalmát ünneplendi az igazság!!

Szatmári közgyülés. E' megyének mióta fenáll, nevezetesebb, eredvényeiben fontosabb gyülése nem volt, mint a' mostani. Végzései ép olly meglepők, mint az abból vonható következtetés az egész hazára nézve örvendetes 's buzditó. A' békekötés malasztjai a' gyülésen elvihatlan tény gyanánt mutatkoztak elismerve mindenektől 's láttaták egyszersmind, hol fekszik a' még létező baj gyökere 's mi könnyen orvosolható. Láttuk azt is, hogy minden ember helyes szempontból fogta fel a' békekötést 's csak mező kell — szabad küzdtér minden erőnek — hogy azok sulyegyenre vergődve üdvös irányban kezdjenek valahára működni. Elveit, meggyőződését minden párt szentnek nyilványitá a' békekötésben, 's ezt láttuk azóta, láttuk most is, mert éles ellentétben állták szemközt a' pártok; a' vitatkozás folyt néha szatmári modorban is, de több türelemmel 's kevesebb személyérintéssel mint másszor. Az ellenzék uj térre lépett 's elhagyva a' kihivás mezejét, hol eddig kényszerülve állott, áttérta' capacitatio sikjára 's nem a' többség kedvező határozatát, de köz meggyőződést 's köz megnyugvást az állapodásban vivott ki magának. Legnevezetesebb e' gyülésen, hogy mig a' vitatkozás heve a' gyülést többször egész az eloszlatás örvényeig viszi, minden állapodás a' rendkivül fontos kérdésekben a'pártok egyesült akaratából, közkivánatból emelkedik. Miből világosan látszik, hogy Szatmár egyetemének szelleme kiválólag haladó, csak a' még fenálló személypártok tusája okoz hányatást. Ennek orvoslása egyetlen 's könnyü. Nyittassék szabad tér constitutionalis versenyre minden erőnek, hogy magát kormányzására nézve szabadon rendezze, 's lesz Szatmárban nyugalom és boldogulás. — De térjünk a' részletekre:

Nyilványosságra jutván az első alispán 's U. B. által a' főispán lemondása, miután az inditványozó e' miatt inditványát felfüggesztette, V. L. főjegyző inditványt tőn, hogy mivel a' tisztujitás a'rendek közohajtása 's törvény szerint tovább nem is haladhat, jelentse ki a' tisztikar ujolag lemondását 's irjunk a'főispánnak törvényeskötelessége teljesitése végett; mert noha — ugymond — magánylevelekből é tettük a' főispán lemondását, de diplomatice ezt még nem tudjuk, tudnunk nem is szabad, addig pedig még főispánunk, 's azért tisztujitásra csak ő lehet felhivni. Ez inditványt mindnyájan ellenzették, mert ellenmondást láttak abban, hogy egy részről a' főispán lemondása hirdettetik, sőt a' rendek előtt motivum gyanánt állittatik fel; más részről pedig ugyanazon testület ignorálja a' lemondást. Ezé. általányosan czéltalannak 's helyenkivülinek tartatott, hogy a' főispán tisztujitás-tartásra szólittassék fel. Sőt végre inditványba hozaték a'tisztikarnak zárt idő alatti lemondása is; de ettől mint minden ezekkel kapcsolatban levő tárgyaktól közakarattal elálltak a' rendek a' főispáni lemondás miatt.

Alig fejeztük be ezen igen kényes természetü tárgyat 's már már véltük, hogy a'gyülés kitüzött kérdésére fordithatjuk figyelmünket, midőn P. L. ügyvéd uj inditványt tesz, mellyben a' hazában isméretes békekötést a' törvényes hatalom (főispán) ellen alakult szövetségnek bélyegzi; elmondja, hogy abban a' rendek alkotványos jogai felett tétetik vásár 'stb. kéri a' rendektől annak megsemmisittetését, vagy ha ezt nem tennék, egy feliratban kérjék ő főhgétől, annak cassatióját. Meglepett mindnyájunkat az inditvány, nem mivel megtétetett, nem is a' követelés oktalansága, de a' személy, kitől eredett, kinek ki is mondák, mikép nem hiszik, hogy állásával számot vetett volna, midőn az inditványt megtevé. A' békekötők egyesült erővel utasiták viszsza a' rágalmakat, miket a' békekötés ellen az inditványozó felhozott; a' megye közönsége egy szivvel szájjal ismérte el a' békekötőkben a' jó szándékot, főeszközében a' kir. biztosban az akarat tisztaságát, a' czél szentségét. Áldották mindnyájan a' békekötést, mellynek üdvös következésit min-

denki elismerte,'s melly soha fényesebben nem mutatkozék mint épen e' gyülésen, midőn egyetlen bérelt kortes nem volt jelen 's az értelmiség urodalma elöször látszott tettleg helyreállitva, 's anyagi erő távolitva. Sok szó folyt még a' békekötésben foglalt hivatal körüli combinatio iránt, hogy megmagyaráztassék az inditványozónak,mit azonban jól tudott, hogy ama békekötésben senkinek constitutionalis joga felett alku nem köttetett. Az ellenzék részéről első K. L. th. szólott, ki — ugymond — a' közvélemény előtt egyedül fizette a' békekötés árát, azonban kifejezé, hogy noha már ez világosan áll előtte,'s tudja mit mond hozzá a' világ, még is annyira meg van győződve cselekvése helyességéről, 's hogy a'fenforgó viszonyok közt azt tennie kellett, hogy daczára minden következésnek, melly személyét érheti, polgári kötelességét ma is ugy mint akkor fogná teljesiteni. Egyébiránt kijelenti hogy valamint a' békekötőket kötelezve hiszi a' békebeli combinatio megtartására ,ugy ugyanazok kötelesek mások constitutionalis jogai mellett vini 's győzedelmet csak szabad, becsületes uton kereshetnek. — Az inditványzónak csak egyetlen pártolója akadt R. K. szolgabiró. E' tárgy azonban a' második napi gyülést betöltötte, 's két napi vitatkozás még csak jegyzőkönyvünket sem szaporitotta egy betüvel sem: ‚csak a' hirlapokat' daczára egy szolgabiró okos inditványának. Harmadik napon az országgyülési tárgyakra tért figyelmünk 's e' nap (majus 8ka) legszebb napja Szatmárnak. Elsőben is a' vallás iránti leirat elveit fogadák hálával a' rendek 's csak azon utasitást adák a' követnek, igyekezzék az elveknek teljesedést az életben is szerezni az által,hogy ne csak a' törvényes kényszerités — mint a' leiratban — de minden erkölcsi is egyetemben lehetetlenné tétessék,'s a' gyermekek vallása iránti kötéseknek minden lehetősége szünjék meg. Továbbá a' megyei gazdasági egyesület elnöke N.E felhozá a' magyar gazdasági egyesület felszólitását az országos alapitvány iránt. Ezt közakarattal örömmel megajánlottuk. Ebből vont alkalmat az ellenzék az ország közszükségeire megkivántató közterhekről szót emelni 's az országos vállalatok fedezésének elvét szóba hozni. Kijelenti egyszersmind, hogy mivel e' kényes kérdést e' megyében annyi szomoru esemény előzte meg, más részről az idő olly hatalmasan munkált a' véleményekre, ez uttal annyira megérettnek tartja a' kérdés tárgyalását, hogy nem többség határozatátkövetteli de közegyetértést 's közelfogadást; és készebb bármi többség végzését ez uttal mellőzni, mert hiszi, közel az idő, midőn közakarat fogja kivánni, mit most többség határozna. — A' szükség elismerése közös 's általányos volt, ugyszinte hogy azt közös erővel kell fedezni. Igy az elv egyszeri e el lőn fogadva, minden oldalróli nyilatkozat csak az elv elfogadását jelenté. A' vitatkozás — fájdalom — nem egyéb volt,mint mellyben az intelligentia rést keresett az értetlenség vagy rosz akarat ellenében;az elvet, melly már mindnyájunké lőn,olly szavakban kifejezni, mellyek korteszászlókon még nem forogtak meg. Hiában saját büneink által a'vad erő fejünkre nőtt 's mi legleverőbb, az egyesült intelligentia érezni látszott, hogy létezik kivüle elem, mitől tartani kell. Végre is a' sok szerkezet közül az ellenzéktől ajánlott lön elfogadva, miszerint a' megye rendei az ország közhasznát czélzó országos vállalatokat az ország minden lakosaival közösen és aráylag kivánják fedezni 's e' részben az elv kimondására követüket felhatalmazzák. Mint a' vitatkozás menetéből világos lön, ugy látszik,miszerint az adó ezelőtti ellenségei a'telekdij elfogadására hajlottak 's ezt ki is mondák. Nem akarták azonban a' rendek bizonyos specialis terv elfogadásával a' financialis választmány munkálatát megelőzni.—Az országgyülési tárgyak folytában a' városok rendezése körül a' főrendi módositványok hoszszu vitára adván alkalmat,a' rendek igen nagy többségeaz altáblai polgárqualificatiótésképviselői rendezést tartotta meg. Egyebekben maradt régi utasitása az altáblai szerkezet mellett,ellenére a' megyei választmány javaslatinak. — Került végre a' sor kebelbeli ügyeinkre is. E' közt főleg pénztárunk bonyodalmira. Nincs még idején,hogy 13 évi borzasztó kezelés történetét irjuk, mert még a' fölfedezések küszöbén állunk. Az eddig kifejlett eredvény már is olly kiáltó, hogy minden figyelmet köv.Éveken keresztül tétettek kisérletek a' pénztári állapot tisztába hozására. Mind hiában. A'szigor pártüldözésnek tartatott 's felsőbb hatalom lépett közbe, alispánunk, ki a' nehéz munkát megkezdé, lelépett 's beállt a' kortes-uralkodás. Most Flekl Károly uradalmi igazgató mint választmányi elnök 's Horváth Dienes uradalmi számvevő mint vál. jegyző nehéz munkával neki fognak 's egy hosszu tudósitásban minden ember bámulatára kimutatják pénztáraink következő állását. Az adózó pénztárnak adósai vagyunk 30,584 fr. 17⅞ kral pengőben azon összegeken kivül, mikről még számadás váratik. A' kezelő tisztek kezén kinlevér ezen összegből 16351 fr. 00⅝ kr. pengő, e'felett idegeneknél. — Mi legszomoritóbb, számadások vesztek el 's hanyomukba nem akadunk, tisztába sem igen lesznek hozhatók a' dolgok Csak az 183⅔ki országgyülési költségek fejében mintegy 4000 fr. pengő kerestetik,mivel többvan beszámitva az adózó pénztár előlegezésében; a' követek jegyzőkönyvileg fölmentve,a'számadások elveszve. — A'rendek azon választmányt törvényszéki tehetőséggel ruházták fel 's a' pénztár- kiegészitést meghagyták, 's mennyiben még a' számadások átvizsgálása be nem fejeztetett, további munkálkodásra bizták meg.

Szepesmegyei közgyülés. April 15kén kezdődött Szepes megyei közgyülés nevezetesb tárgyai következendők: 1) Főispán ő m. leköszönt Glós Károly helyébe Mercz Pál eddig tiszteletbeli főügyészt rendes főügyésznek helyettesité. 2) Egy, az 1836: 14 t.cz. következtében kiküldött választmány itéletét a' nm. m. k. udv. kanczellaria megsemmité azon okbul, mert nem világos örökségről, hanem elidegenitett ősiek kiegészitéséről volt szó. 3) Olvastattak országgyülési követinknek négy rendbeli jelentéseik 's a' pótló- utasitásokat előre készitő megyei vátasztmány azokra vonatkozó véleménye, mellynek, mint szinte az oda tartozó m. levelezések nyomán: a) a' szatmári követen ejtett bántalomra nézve a' követeknek meghagyatott, hogy a' nyomozás eredvényét közöljék 's hasonló kihágások gátlására addig is, mig a' büntető törvénykönyv életbe léphet, törvényt hozatni ügyekezzenek, de a' nyilványosság elvének legkisebb sérelme nélkül. b) A' telekdij sok érdekes vitára szolgált anyagul. A' végzés ugy ütött ki, hogy Szepes megye kész segedelmet ajánlani 's a' mennyiben az ország ereje elegendő nem lenne, a' szükséges vállalatok létesitésére kölcsönt is felvenni; de a'mennyiség elhatározása azon korra halasztatik, midőn az ugynevezett financzialis választmány jelentése tudva leend. Felosztás kulcsaul a' telekdijban kimondott eszme elfogadtatik. A' kormánynyal egyezkedés kisértessék azon kárpótlás iránt, mellyet az eltörlendő harminczadokért kivánhat. c) A' hitel-intézet felállitása az ősiségröli törv.hozatalaig halasztassék. d) A' jegybankróli törv.-czikk ugy mint azt a' kerületi választmány javaslotta, pártoltatik. e) A' műegyetem felállittatása boldogabb időkre halasztatik, de ha a' Ludovicea iránt inditvány tétetnék, az alapitók szólittassanak fel, hogy azt müegyetemmé fordittathatni engedjék. f) A' kereskedelmi tárgyakkal foglalkozó kerületi választmány azon szakasza, melly az országos pénztár jövedelmi forrásairól szól, most nem tárgyaltatott, hanem akkorra halasztatott, midőn az ugynevezett financialis országos választmány tudósitását beadandja. g) A' pest- krakkói utvonalt e' megye nem Beszterczebányán Rosenbergen és Podolkon, hanem Rimaszombaton Murányon és Kézsmárkon keresztül kivánja vezettetni. h) A' pest- fiumei vasut csak akkor épittessék, ha a' vámrendszerre nézve a' kormánynyal tisztában leszünk, 's akkor is magányos vállalkozókra bizassék olly formán, hogy azoknak bizonyos percenti jövedelem 's bizonyos esztendőkre biztositassék. i) Az adózó könnyebbitésére utivámok állittassanak fel 's ezeknek jövedelmük a' házi pénztárba folyjon 's a'már elkészült utak épségbeni tartására szolgáljon; uti vámot pedig mindenki fizessen, a' nemes is. Uj utak csinálásához a' paraszt munkával, a' nemesség pedig az országgyülésileg megajánlandó segedelem bizonyos részivel járuljon. k) A' szepességi 16 városban lakó nemesek, miután őket Szepes megye tisztválasztás és tanácskozásiból nem zárhatni ki,személyüket és ingó vagyonukat illető ügyekben a' 16 városi hatóság alá ne rendeltessenek. l) A' gazdasági egyesület által kivánt segedelem boldogabb időre halasztatik. 4) April 19én a' KK. és RRk ő cs. kir. felsége kegyelmes uralkodónk születésnapját szokott diszes szertartással ünnepelték; 's istenitisztelet után a' közgyülés folytattatott. 5) Felolvastatván az országgyülési követek utólsó tudósitása, mellyben a' vallás dolgában kelt kegy. kir. leirat iránt utasitást kérnek, a' papság az emlitett leirat elfogadását élénkül ellenzé, — a' megye határzata pedig oda ment ki, hogy a' reversalisok jövendőre megszüntetvén, a' vegyes házasságokból származott gyermekek neveltetésökre nézve az 1791: 26 törv.cz. tartassék fen ugy mindazáltal, hogy az illy gyermekeknek, elérvén az ugy nevezett annos discretionis, szabad legyen más vallásra is általtérniök. b) Más vármegyék levelezései, miután az azokban foglalt tárgyak iránt követink már utasitással el vannak látva, ezek szerint vagy pártoltattak, vagy csupán tudomásul vétettek: egyedül a' vadászatot minden más tulajdonos jószágában eltiltatni szándékozó inditvány bővebb megfontolás végett az országgyülési utasitásokat készitő választmányhoz utasittatott; a'honfiusitandókra nézve azon elv mondatott ki, hogy taksa nélkül honfiusitást senki ne nyerhessen. Közli Fabriczy Sámuel.

Spanyolország.

(Kölcsönajánlat. Az ostromállapot megszüntetett.) Salamanca, gazdag tőkepénzes, kölcsönt ajánlott a'kormánynak, Marocco elleni háborura; eddig azonban még nem tudni: el fog é ajánlata fogadtatni. — A' ministerség köziratot bocsáta közre, mellyben az ostromállapot általányosan megszüntetik, 's a' rendes hatóságok országszerte ismét helyreállittatnak. — 1700ban nyeré már meg Spanyolország azon jogot, miszerint Amoy szigeten a' khinaiakkal szabad kereskedést gyakorolhasson, mellyel azonban, hanyagság miatt, mindeddig egyszer sem élt a' spanyol kereskedőség. Nem rég végre két spanyol hajó jelent meg Amoyban czukorral, 's a' mandarinok által nagy kitüntetéssel fogadtattak, kiket a' hajókapitányok, több tisztviselővel együtt, fényesen megvendégeltek, mit egy khinai kereskedő is viszonzott, kihez az áruk utasitva voltak. — Godoy békehg birtokát, melly 36 év előtt koboztatott el, a' kormány legközelebb annak ismét visszaadta. — A'papijószágok szándéklott visszaadatása 's az egyházi főtörvényszék helyreállittatása már is ingerültséget kezd a' tartományokban szülni, 's könnyen megeshetik, hogy e' váratlan 's nagyon határzott bélyegü visszalépés ismét megujitandja Spanyolországban a' polgárháboru részeit. — Egy év alatt ezuttal már hetedszer változott Spanyolországban a' ministerség, 's jól értesültek a' mostaninak sem mernek rendkivüli tartósságot igérni. — Madridban „el clamor publico" czimü uj politikai hirlap jelent meg, melly szilárd és kemény, de mégis minden tekintetben törvényszerü korlátok közt működő kormányt ohajt,mert a' törvények határin kivül a' képviseleti kormányrendszer csak csalás és hazugság, a' szabadság pedig értelem-nélküli puszta hang. —

Portugália.

(Almeida meghódol.) Telegrafi sürgönyök Almeida várának apr. 29én történt meghódolását jelentik. Bomfin gróf számos tiszttel együtt Spanyolországba vonult. A' M. Herald szerint Bomfin gróf maga 's tiszttársai nevében, a' hadseregnél volt előbbi állomásaik viszszanyerhetéseért könyörögtek, de Fonte-Nova tábornok tudtokul adatá, hogy életben hagyatásukon kivül, semmi egyébrül nem kezeskedik.

Anglia.

(Az O'Connell fölötti itélethozás ismét elhalasztatott. Különös esküttszéki eljárás.) O'Connell pörében az itélet nemmondatott ki'sismétjövő évnegyedi gyülésre halasztatott. Maj.6án a'repeal-gyülésben többi közt igy nyilatkozott O'Connell: „Mindenek előtt arrakell a'nemzetet figyelmeztetnem, hogy a' repeal-izgatást buzgón folytassa, 's e' békés mozgalmakat ne hagyja hanyagság vagy kétségbeesés által késleltetni. A' békefőntartás ajánlását fölöslegnek tartom, mert a' repeal minden párthive tudja, hogy rendzavar által csak ellenségink ügyét fogná előmozditani,kik legujabban ugy is azt kezdik már hinni, miszerint a' repealjövedelem mostani csökkentét ingatagságunknak kell tulajdonitani. Ugy hiszem, mikép e' körülmény puszta megemlitése is elég arra, hogy a' repealjövedelem rögtön olly magosra szökkenjen, milly fokon még eddig soha nem állott. Szükség é emlitnem, hogy a'szalagférfiakkal's más titkos társulatokkal semmi szövetkezésbe ne bocsátkozzatok? Tehát mindenek fölött csak állhatatosak legyünk. 'S ugyan van é okunk félelemre? A' törvényszék nem birja ellenünk a' vádakat bebizonyitni, 's én e' békés izgatást ezentul is olly tüzzel fogom folytatni, mint eddig; mert ügyünk a' haza ügye,'s összeesküvésbe soha nem bocsátkoztunk." — A' központi vérbiróság előtt maj. 8án bizonyos Crough pöre tárgyaltatván,ki nejét gyilkolta meg,az esküttszék 5 órai tanakodás után jelenté, hogy nem bir egyhangu itélethez jutni. Esti 10 órakor tehát más napra halasztták az ülést, 's az eskütteket bezárák a' nélkül hogy eledellel látnák el őket. Másnap reggel az esküttek ismét oda nyilatkoztak,hogy mindeddig sem birtak megegyezni, 's egyszersmind még egyszeri fölolvastatását sürgeték a' vádlott kedélye iránti tanuvallomásnak. Ez megtörténvén, eledelt kértek, minthogy már 24 óra óta folyvást böjtöltek. A'törvényszék azonban határzottan megtagadá tőlök e' kedvezést,minek az lett következménye, hogy kevés pillanatnyi tanácskozás után egyhangulag vétkesnek nyilatkoztaták a' vádlottat, ki azonnal halálra itéltetett. Az esküttek betegen hagyák el a' törvénykezési teremet. — A' Times hivatalosan jelenti, hogy Miklós czár nem fogja Angliát meglátogatni. —

Franczíaország.

(A' követkamrában a' magányrendszer fogadtatott el.) A' maj. 10iki követkamrai ülésben nagy többséggel határoztatott, hogy a' kényszeritett munkára itéltetett vétkesek ezentul éjjel nappal szigoruan elkülönöztetve legyenek. — Kent hgnő Fontainebleauból elutazott. — A' haytii zendülés 's iszonyu vérengzés következtében hire szállong, hogy a' franczia és angol kormány fegyveres közbejárulásra készülnek's Haytit majd meg fogják egymás közt osztani. — A' következő kamra elibe törvényjavaslat terjesztetett, melly szerint ezentul a' dramairók özvegyei 's gyermekei a' szerző halála után 20 évig folyvást élvezni fognák a' szinházaktól fizettetni szokott jövedelemrészt. — A' juliusi ünnepekre ez évben nagy készületeket tétet a' kormány. —

Görögország.

(A' minisztertanács az ország hatóságihoz örömnyilatkozatot bocsát.) A' már valahára összealakult al-

kotványos ministertanács, az ország minden egyes hatóságihoz következő örömnyilatkozványt intéze: „Ő fölsége a' király, ma nevezte ki először miniszterei. A' dolgok vezérletének átvételével, áthatva érezzük magunkat ama kötelességek teljesitésétől, mellyet a' haza és a' király tőlünk egyaránt kivánnak, 's mellyek foganatositásakor mi főkép — az alkotványnak a' charta szabályai szerinti erősbitését fogjuk szemünk előtt tartani, 's igérjük, hogy minden tetteinknek őszinteség, ügyesség 's hazaszeretet leend iránytüje 's felhivunk bennetteket, hogy ezen nyilatkozatunkat alattvalóitokkal is tudassátok. Miazon meggyőződésben élünk, hogy a' nemz. gyülés hosszas munkálatit figyelemmel kisért népnek emlitést érdemlő viselete, jövendőre is a' haza boldogulásának egyik biztositékaul leszen tekintendő. Athene 1844. mart. 20 (april 11.) Maurokordatos ministerelnök. Londos Endre. Trikupis S. Londos A. Ch. Bochos P. G. Bármilly édesen hangozzék is ezen ministeri nyilatkozat, bajosan hihető még is, hogy Görögországban, a' fondorkodások ezen eredeti hazájában, a' magasb politikai személységek hatásköre nem fog- é jó eleve meghiusittatni. A' ministerelnök máris kezdi látni, hogy annál, midőn Kolettist a' ministeriumból kizárta, okosabbat is tehetett volna; mert ha ezen hatalmas vetélytárs pártja — a' mi pedig épen nem lehetetlen, sőt mindennapi esemény, — Görögországban tulnyomósságra vergődik, a' kabinet állása annál ingékonyabb leend, minél erősebben csatlakozandik a' már is kezet fogni készülő Koletti 's napista (orosz) párt egymáshoz.

Törökország.

(Az arnauta kihágások igazolása.) Habár sztambuli tudósitások, az albániaiak által elkövetett büntetésre méltó kihágásokat, a' kormánynak állitólag hatályos föllépte által megszünteknek 's a' rendet helyreállottnak kürtölik is, mindazáltal déli Szerbia határiról jött levelek szerint, fájdalom! a' török kormány csigaszerü eljárásában 's a' teljes csend iránt mutatott adataiban van okunk kissé kételkedni. Maczedónia és Albánia környékén, sőt magában Varnában is legnagyobb rendetlenség uralkodik. Több török csapat, mellyek a' zendülők lecsilapitására voltak küldve, elhagyák vezérüket 's a' lázadókhoz szegődve azokkalegy követ fúnak, pedig elanynyira hogy pasáik, a' katonaság dühe elől kitérendők — saját állomásaikat kezdik oda hagyogatni. Ama nyomor 's kétségbeesés, melly az ottani boldogtalan keresztyénekre sujtólag nehezült, kérdésen kivül visszahatást szülend, 's a' boszuló igazságnak valahára csak ide is meg kell érkezni, annyival inkább, mivel Szerbia déli határin tartózkodó ügyvivők az ottani szláv népnek egyéb keresztyénekkeli egyesülését nagy tüzzel folytatják, 's igy mindenesetre — ha az eddig többféle alakban felhordott tényekből alaposan szabad következtetni, végzetteljes események küszöbén állunk. Sztambulból legközelebb érkezett levél jelenti, hogy az albániai ügyek elintézésében munkálkodó Resid pasa lényeges utasitásokat kapott a' portától. Szerinte ő, és a' bitogliai, monastiri és philippopoli pasák egész hadierővel indulandnak Nissa környéke felé, hol majdama baromnép lefegyvereztetvén, Albánia katonasággal fog megrakatni, 's a' már Sztambulban foganatositott katonai új rendszert itt is életbe léptetik.

(Egy egész görög község a' protestans és egy berlini porosz család mohammed-vallásra tér.) Szyriai tudósitások szerint egy ottani több mint száz görög nem egyesült keresztyén családbul álló község minap egyszerre a' protestans vallásra tért, melly eset eléggé bizonyitja, milly nagy buzgósággal fáradoznak az éjszakamerikai missionariusok proselytáik megnyerésiben. Belgrádból halljuk, hogy a' szerb kormány a' három dunamelléki fejdelemség egybekapcsoltatása i r á n t Jassyban és Bukarestben hatályos lépéseket teend, mi félő, hogy ismét uj ingerültségre zaklatja a' már csilapulni kezdő kedélyeket. A' sztambuli keresztyén közönséget a' pillanatban egy (közelebb oda érkezett 3 tagbul apa, anya, 's egy leányból álló) porosz családnak török vallásra szándékló áttérése foglalkodtatja. Ugyanis a' leány még Berlinben egy magának ott a' hadi tudományokban ismereteket gyüjtögetett török ifjuba lett szerelmes, 's ezt hazájába visszatértekor gyönge szüleivel együtt egészSztambulig kisérte, majd hitvallásukat megtagadandók, hogy azon esetre, ha kedves magzatjok egy leend a' fiatal török ágyasai v. kéjhölgyei — akartuk mondani nejei közől, magukat tőle örökre elszakittatni ne engedjék. Cocq ur azonban ezen botrányt megakadályoztatni törekszik, 's ez iránt már Rifaat pasával többször szót is váltott, de sikeretlenül.

Moldva és Oláhország.

(A' fejdelem uj minister-elnököt választ.) Hosszu vajudás után azuj ministerelnök csakugyan megszületett, 's a' fejdelem az öreg Ghikát néhány évvel ezelőtt szintezen helyen működött ministert hitta meg miniszterelnökségre. Ezen választás mindenfelé közjavalást nyert, miután Ghika urról senki rosszat nem tud mondani. Fia most is pénzügyminiszter. Szinte e' napokban Baltsch Sándor neveztetett vallás 's közoktatási ministerré, kinek ha szive van, e' pályán csodákat tehet.

Orosz és Lengyelország.

(A' birodalmi tanács uj nemesi törvény-kidolgozással foglalkozik.) Pétervári hirek szerint, az ottani birodalmi tanács, a' nemesi rang-fokozatoknak minden tekintetben megfelelőtörvénytervével foglalkozik. Tudva van hogy az náluk eddig két, nevezetesen öröködési és szolgálatok után nyert, castára oszlott, melly utólsó a' statusnak tett katonai vagy polgári szolgálat által volt nyerhető; ugy azonban hogy a' 14diktől fel a' 9dik rang fokonálló hivatalnokokat személyes, a' 8dikon fölülieket pedig örökségképi nemesség illeti. Ez most, állitólag egészen meg fogna változni, 's a' mindenkitől kivánesian várt uj törvény szabályai szerint, azon számtalan hivatalnok közől, kikkel jelenleg Oroszország ugy szólván, el van árasztva, a' polgári hivatalban levők fel egészen a' statustanácsosig, a' katonai szolgálatbeliek pedig egész az ezredesig, általjában minden nemesi jog gyakorlatából ki fognak záratni.

Schweiz.

(Wallisban nyugtalankodások.) Wallisban félelmes mozgalmak jelentgetik a' közeledő vihart, 's a' kormány, polgárháboru-kiütéstől kezd tartani el annyira, hogy Luzern cantont közbejárulásra és segélynyujtásra volt felszólitani kénytelen, 's noha ez békebiztosok 's csapatok küldéséről azonnal gondoskodék, még is méltán aggódhatni, hogy a' közbenjárás késő 's netalán csak akkor érkezendik, midőn az első kemény összecsapás már megtörtént.

ÉRTESÍTŐ.

Felszólitás a' t. cz. kapitalista urakhoz.

Azon **kapitalista** 's **gyám** urak, kik pénzt betáblázás teljes (pupillaris) biztositás mellett, **budai** vagy **pesti házakra** kölcsön adni, avagy ezen sz. kir. városokban **házakat venni** kivánnak, méltóztassanak az iránt szándékukat **Bielek László** hites ügyvéd urnál Pesten (**József-piacz** az „ütő órához" nevezett házban 166 szám alatt) személyesen, vagy bérmentes levelek által kijelenteni.

Trattner és Károlyinál Pesten, Vajda Pálné és Bosnyák könyvárusoknál Kassán 's a' t. árultatik:

Hármas Kis-Tűkör

Magában foglalja Magyarország rövid I. Földleirását II. Statistikáját III. Történetét. Ezenkivül **tiz** toldalékban 1. Az ausztriai császári birodalom rövid ismertetése. 2) Palaestina v. a'sz. Földleirása. 3) Gazdasági Kis-Tükör. 4) Mezei rendőrség. 5) Arany és ezüst pénzek. 6) Mértékek. 7) Kis-levelező. 8) Életszabályok idősb koru ifjak számára. 9) Egészségi szabályok. 10) Erkölcs reguláji. Ára kötve 30 kr.

Az 1836ki Törvényczikkelyek 1 for. 1840ki Törvényczikkelyek szinte 1 for. pengő ugyanott.

Kész misemondó-ruhák

Hirsch Ferencz selyem- 's divatárus boltjában legjutalmasb áron kaphatók: továbbá: selyem, arany és ezüst himzetű gyönyörü nehéz **templomszövetek diszitvényekre, damaszk-szövetek zászlókra**, 's egészen nehéz violaszin 's vörös **Gros de Naples, Moire** és **övszalagok** — Pesten a' vácziutczában „A' szarvashoz' hol **mindenféle megbizatás is elfogadtatik** mindennemü templomi diszitvényre, menyezetre, püspöksüvegre, velumra, birétre, albára, szemfödélre, osztyazacskóra 's t. eff.; jutalmas és gyors szolgálat mellett. 1—3

Hirdetvény.

A nmgu magy. kir. Kincstár rendelete következtében ezennel közhirré tétetik: hogy f. esztendő majus 23án az ó-budai kir. kincstári uradalmi praefectusi épületben, e' következendő kir. haszonvételek f. év november 1sőnapjától számitandó három évre szabad árverés utján, a legtöbbet igérőnek fognak ujonan bérbe adatni; ugymint:

Ó-Budán:
Szent-Endrei utvonal mellett fekvő egy járású ugynevezett Illés száraz malom hozzátartozó 4½ h. szántóföldděl, és egy 2h.nyi réttel együtt.

Békás-Megyeren:
Urodalmi korcsma mészárszékkel, és hozzá tartozó 23⅜ hold szántóföldděl, és egy kerttel.

Budakeszen:
Az uradalmi dézma-must lefejtése után maradt törköl, vele összekötött 3½h.nyi szántó, egy káposztás, és egy krumpli földdel együtt

Zsámbékon:
Az uradalmi korcsma 38⅛ h.nyi szántóföldděl.

Tökön:
Két járású urod. szárazmalom 8½ h.szántóföldd.

Visegrádon:
1) Határában találkozó kövezet-kövek szedése, és kivitele; azután
2) Anyagának keménységéről, és tartósságáról ajánlható lepenye-völgyi járdakövek bányája

Nagy-Maroson:
1) Urodalmi korcsma mészárszékkel, három 9½pozs. mérővetésü földdel, és egy réttel
2) Uradalmi bolt hozzátartozó lakással.
3) Végezetül az ottani urod. gesztenyés erdő,

A' vállalkozók ezennel meghivatnak, hogy fenidézett helyen, és napon a szokott reggeli órákban, 10 száztuli bánat pénzzel, nemkülönben a járandó biztositékkal, és egyéb felsőbb rendeleteknél fogva megkivántató kellékekkel ellátva, jelenjenek meg.

A haszonbéri feltételek előre is a fenemlitett urodalmi praefectus ügyszobájában naponkint megtekinthetők. Utólagos ajánlatok el nem fogadtatnak. 3—3

Csőd erdősz-segéd-állomásra.

A' sz geti kir. erdőszhivatalnál Mármarosban egy segédi állomás, mellyet évenkint 350 pft., 50 pft szálláspénz, vagy természetes szállás, 15 öl tüzifa, egy mázsa só, 20 pozs. mérő buza, 20 pfttal felérő rét van fizetésül összekötve, ujanrendszeritteték. Kik ez állomást elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal megmutatni tartoznak: miszerint a' bölcsészeti tanulmányokat kielégitő sükerrel végezték, a' magyar, német és diák nyelveket tökéletesen birják, a' fogalmazásban és számolásban jártasok, valamint hogy egészséges estalkaltuak; továbbá hogy az erdősz-tudományokat, vagy a' selmeczi kir. erdősz-iskolaban, vagy pedig Mariabrunnban dicséretesen végezték és itt magoknak erdősz-ismereteket, mellyekhez föleg a' magasb műipartan, mértan, erdőbecsülési, rendezési's kormányzási tanok számittatnak, szereztek. A' folyamodványok a' mármarosi k. kincstári igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. Budán apr. 20. 1844. 3—3

Hirdetvény.

A' nmgu magyar kir. udv. Kincstárnak 1814dik évben april 17kén 13138d. szám alatti kegyes rendelvénye következtében a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságnál megürült urbéri és erdőszeti mérnök-hivatal betöltése végett, mellyel négyszáz forint évi fizetésen és szabad szálláson kivül, évenkinti 72 mázsa széna, 2 mázsa só, 104 pozsonyi mérő zab, 15 öl tüzifa és 40 frt rétdij van összekapcsolva, a' csődület határnapja ezennel f. 1844. évi majus 15d. napjáig tüzetik ki.

Azon egyedeknek, kik az érintett hivatal elnyeréséért folyamodni szándékoznak, kötelességökben álland a' rendesen végzett bölcselkedési és mérnöki tudományos pályáról, és efféle oklevélről, nemkülönben az urbéri méréseknél, szabályozásoknál, tag- és arányos osztályoknál szerzett elméleti és gyakorlati ismereteiről, ugy a' magyar, német deák és valamelly tót nyelvnek tökéletes tudásáról hiteles bizonyitványokat előmutatni (azon észrevétellel: hogy olly egyedekre, kik egyszersmind az erdőszeti tudományban szinte elméleti és gyakorlati jártasságukat bebizonyitani képesek, különös figyelem fog fordittatni) 's ezen czélra a' szükséges bizonyitványokkal ellátott kérelmöket közvetlen a' mármarosi kir. kincstári igazgatóságnak a' fenidézett határnapig okvetetlenül benyujtani, minthogy a' később érkezendő, vagy a' megkivántató csatolványok nélkül benyujtandó folyamodások, tekintetbe nem vétethetnének. — Az országos kir. épitési főigazgatóság által. Budán, april 18dikán 1814dik évben. 2—3

Hirdetvény.

A' nmgu m. k. udv. Kincs ár rendeletéből közhirré tétetik, hogy a' tokaji kincstári uradalomhoz tartozó tokaji, tarczali 's mádi kir. szőlőkben 1841ik évben termett 27 átalag 5 puttonos és 23 átalag 4 puttonos aszuborok f. évi april 29ik napján Tolcsva m. városban az ottani kincstári számtartói laknál tartandó közárverés utján, készpénzfizetésért eladatni fognak. A' venni szándékozók a' borokat a' tolcsvai kincstári pinczében az árverés előtt megkóstolhatják. Kelt Budán april 3kán 1844. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap majus 26kán

JELENKOR.

1844. 42dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boriték talanul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyiház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján.

A' J. és Társ szerkesztősége.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (megtiszteltetés, Prónay János †; Braun jutalmaztatása; szobrászati és Mátyás emléki egyesületre adakozás; Országgyül. közlemény: a' maj. 14—18ki rendi ülésekben a' v. házasságok ügyében kelt kir. leirat iránti vitatkozások vége az e' tárgyban történt jelesb nyilatkozatok 's beszédek velejével; a' maj 13-17-ki frdi ülésb. a' városrendezési munkálat feletti tanácskozás végre jut; maj. 18ki ker. ülésb. a' vallási tárgyban a' b-i inditvány elfogadtatott, maj. 20ki ker. ülésb a' kecskeméti petitio, a' frdi viszonüzenet a' vallásbeli sulyok iránt, transitus v. más vallásra menetel; 151diki frdi ülés a' bányatörvény vizsgálatában a' 16 §ig haladt; budapesti napló: főhg-Nádor Budára érkezte; Remény és Buda gőzösök; égi háboru; Elsler-láz; 's egyéb fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; igazitás az egyh. gyülés tárgyában; Barsmegyei közgyülés.)

Spanyolország (Gonzalez Bravo Lissabonba küldetik; Marokko békefőntartásra hajlik.)

Franczia ország (Adatok a' börtönügyi vitákrul a' követkamrában; műkiállitás Parisban.)

Oláhország (az oláh országgyülés meghasonlás-tárgyai a' fejdelemmel.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap kir. fels. orahoviczai és göresöni Mihalovics Károly urnak, Baranya 's más megyék t. birájának a' pápai sz. György rend elfogadhatását 's viselhetését kegy. megengedni méltóztatott.

Tótprónai Prónay János több megyei tb. 's három országgyülésen t. Nógrád megye részéről volt követ, munkás 's közjóra szentelt életének 51dik évében 1844. majus 21kén Pesten sorvadásból elhunyt. Tetemei Nógrád megyébe keblezett Nagy-Romhányi jószágára vitettek eltakaritás végett. A' sok érdemü hazafinak elszenderülte országszerte számos baráti 's ismerőjiben valódi sajnot támasztand, de mégis legméltóbb ok bánatra derék hitvesének Kubinyi Ludovikának István királyi testőr és József fiaival együtt, kik feledhetlen gyöngéd hitvest 's atyát kesergenek a' korán hamvadóban. Béke árnyékának. —

A' f. évi állatmutatáson Bécsben Braun János nyerte meg négy sőre magyarországi ökreiért 's egy szintazon származatu gőböly üszőért a'kitüzött 4 darab arany jutalmat, mit fels. urunk magasztaló nyilatkozások közt vala kegyes általnyujtani személyesen a' nyertes hizlalónak. Ezen öt állat összesen 6878 fontot nyomott 's gőzhajón szállittatott Bécsbe a' kiállitásra; a' legkövérebb ökör élve 1600 fontnyi volt, 's levágva 996 font hust adott és 353 font fagygyút; a' hozzáközelitő hizodalmu élve 1575 fontot nyomott 's a' 3mad fűnyi üszö 1325 fontnyit. 'S ez már 7dik rendü jutalomnyerése volt Braunnak e' tárgyban; ugy hogy a' magyarországi szarvasmarhahizlalásra nézve igen kitünő érdemet szerzett magának e fáradatlan szorgalmú sőrész, mi hazai gazdáinknak valóban különös figyelmeztetésül 's ösztönpéldául szolgálhat baromhizlalásban.

A' szobrászati és Mátyás-emléki egyesület örömmel siet értesitni a' t. cz. közönséget: hogy a' pesti izraelita község közelebb tartott gyülésében a' Mátyás-szobrai munkálatra jelenleg 200 pgő ftot határozott 's tett le az egyesület pénztárába; a' következendő 10 évre pedig évenkint 100 100 p. ftot ajánlott. Miért is a' buzgó községnek az egyesület választmánya köszönetet szavazott Pesten majus 10kén 1844. Külkey Henrik m. k. választottsági jegyző.

Országgyülési közlemény.

(A' május 14—16 ülések vége.) Egy m. követ, miután szinte a' vallási sérelem történetét elmondotta, áttért a' k. leirat lényegére 's annak egyes kitételeit taglalgatá. Benne, ugymond, a' kormány maga is elismeri a' sérelmet, felállitja a' lelkiismeret szabadságát, a' viszonosság elvét, de nem nyúl azon eszközökhez, melylyek ezen szent elvekből folynak, mellyek egyedül lehetnének képesek minden vallási viszályt eltemetni, 's annyi milliónak felrázott keblében lelki nyugalmat ujra teremteni. Nem intézkedik vagy azért, mert nem mer, v. mivel reményli hogy a' rosz magától megszünendik. Segitségnek pedig inkább felülről mint alulról kellene jönie. Törvény a' szülék kezeit nem kötheti, ők gyermekeiket azon vallásban fogják nevelni, mellyben nekik tetszik, mint minden ember fiát aristokratának, demokratának vagy bármi másnak nevelheti. Szónok a' k. leirat szerkezetében találja a' hibát, 's a' másodikat sokkal veszélyesbnek tartja az elsőnél. A' leirat ezen kitétele „quae principiis cath. aliarumque lege 'stb." a' legveszélyesb fegyvert mutatja a' hierarchia kezében; ezzel épen ugy fog előállani, mint az „absque tanem praejudicio cath. religionis" melly szavak Bocskay tudta nélkül csusztak a' békekötésbe, noha később Mátyás főhg explanatorium decretuma megmagyarázta. A' tételnek igy kellene állnia: „quae conscientiae non praejudicet." Ugyszinte azon kifejezést: „quantumvis cath. religioni firmiter inhaereat" helyteleniti, mert ő fels. nem ugy szól itt mint a' kath. vallás képviselője, hanem mint fejdelem, kinek ótalma alatt egyaránt áll minden vallás a' statusban. E' leirat elfogadásával tart az egyháztól, mert a' 26dik t.czikkben nem volt szó a' reversalisokról, még is ki tudták vonni belőle az egyezkedéseket, itt, hol ki van mondva az egyezkedés, majd többet fognak tenni; sőt meg van győződve hogy az egyezkedés a' legjobb törvényeket is meg fogja rontani. Megyéjében jelenleg is, midőn az uj törvény még erőben nincs, egy plebánus a' házasságra kelendő feleket összse nem adja mindaddig, mig esküvel nem kötelezik magokat, miszerint gyermekeiket kath. vallásban fogják neveltetni; pártolja B. követét. Minélelőbb kell törvényt hozni, de inkább semmit, mint a' leirat elvein alapulót. Erre egy báró 's főkáptalani követ igy nyilatkozék: Fels. Királyunknak alattvalóji iránti atyai szivéről, szeretetéről, valamint a' kormány jó akaratáról meg vagyok győződve, mindazáltal állásomnál de küldő káptalanom utasitásánél fogva is kötelességem kijelenteni, hogy e' k. leirat ugyanazon elven alapulván, mellyen a' minapi, kénytelen vagyok akkor tett nyilatkozatomra ezuttal is hivatkozni 's abban megmaradni. Ne méltóztassanak a' t. RR. ezt ellenszegülésre, vagyengedetlenségre magyarázni; nem más ez, mint azon sajnos megvallás, hogy a' clerus, a' leiratban foglalt szabályokat, vallása elveivel megegyeztetni nem tudja, 's hogy a' vallásos elv sértése neki fáj, nem pedig mintha a' törvénytől, ha szentesittetik, az engedelmességet akarná megtagadni. Ha az 1790 hongyülésben nógrádi követ Balogh Péter nyilatkozása közhelyeslést nyert, mellynél fogva ő azt állitá, hogy protestáns atyánkfiai fájdalmokat, sérelmeiket igazságosan adhatják elő, mert ez természeti kötelességök, joguk; miért kellene ezt roszalni a' kath. clerusnak, ki a' hozandó vallásos törvényre nézve mindig kész azt tenni, mit tőle állása 's a' haza egyéb polgárival közös kötelessége parancsolólagkivánni fog? Ragaszkodik ő felsége is a' leirat szerint a' kath. elvekhez, kivánja a' lelkiismeret szabadságát maga épségében fentartatni; ezek után én, az ismert garantiát a' gyermekeknek kath. vallásbani neveltetését 's a' kath. elveket biztosittatni ohajtom; mert azon bizonytalanságnál fogva, mellyet a' leiratból következtethetni, a' clerus a' vegyes házasságok copulatiójához nem fog járulhatni. Szabhatnak ugyan a' t. KK. a' clerusra szigoru szabályokat; de hová vezet ez, a' hazánkban és külföldön történtek eléggé tanusitják! Illő 's czélszerü é valakit századunkban lelkiismerete ellen kényszeritni? azt a' t. Rk bölcseségére bizom. Miután erre egy megyei követ kijelentette, hogy röviden akar nyilatkozni, azonban elég terjedelmesen szólt, a' jegyző E. káptalan követének a' k. leirathoz nem járulását arra volt hajlandó magyarázni, hogy ezen ellenzés által majd a' megyei követeket elfogadásra birandja. Szóló pótló utasitásánál fogva a' k. leiratot csak annyiban véli elfogadhatónak, mennyiben az a' vallásos szabadságot és viszonosságot kimondja. A' hozandó törvény főelve legyen, hogy a' gyermekek mindig atyjok vallását kövessék 's csak kivételkint legyen szabad a' szüléknek másképrendelkezni. Ez egyezkedés a' gyermek 7dik évével a' t. hatóságnak bejelentessék; mondassék ki a' törvényben, hogy 18 éves korán tul mindenki szabadon választhasson magának vallást, a' gyermekeket ugyanazon pap, ki a' feleket összeadta, keresztelje 's csak ezen egy föltétel alatt járul a' t. javaslat-módositáshoz, mit ha a' Rk elfogadni nem akarnának, (nem fogadjuk el!) ugy a' t. javaslatot egész kiterjedésében pártolja. Most Sz. követe nyilatkozott. Érdekes beszédének, melly annyi vitának szolgált anyagul, foglalata köv.: Szóló azon axiomával kezdi beszédét, miszerint a' mult elesett hatalmunkból 's csak a' jövendőnek vagyunk urai: ez legyen azon álláspont, mellyen mind vallási mind más kérdések tekintendők; ha pedig a' RR. elismerik, hogy a' vallási kérdés tisztábahozása's a' kedélyek ezáltali megnyugtatása nélkül a' többi haladási kérdés körül szerencsésen nem működhetünk: ugy álljunk összse 's csak egy boldogabb jövendőt tartván szemeink előtt, ne vigyük át a' kérdést azon türelmetlenségi mezőre, mellyen a' jó ügyet az engesztelhetlen gyülölség hosszas háboruja minden eshetőségeinek kiteendjük. Fordulási ponton áll jó ügyünk, ha a' czélhoz vezető egyedüli basist nem mellőzzük 's bevégzett tények velünk szemközti állásában recriminatiókra az időt nem vesztegetjük. Szóló az állandó béke magvai elhintését csak ugy reménlheti, ha a' protestánsok törvényes állásának — ha nem is egyszeri, legalább fokonkinti javitása mellett, a' r. katholikusoknak azt mutatjuk, hogy azon javitás végeredményében valódi érdekeiket nem veszélyeztetjük 's az alkotványos álladalmat viszonyos tiszteletben tartván, csak oda törekszünk, hogy mindenik vallás tulajdon körében mozoghasson szabadon 's a' különféle vallásfelekezetüeknek polgári jogegyenlőség vivassék ki. Szóló mindenek előtt az elvet kivánta constatirozni, hogy nem valamelly fanatismus vagy szenteskedés okozza mai időkben is a' vallások elveit 's különösen hazánkban a' vallásbeli surlódásokat, hanem azon tévelygő szerencsétlen vélemény, mintha az egyik vallást követők a' más vallás-felekezetbeliek iránt föltett rosz czélzattal volnának. Elmultak az intolerantia azon órái, mellyekben a' katholikusok tüzzel vassal kiirtani vagy megtériteni akarták a' protestánsokat, 's viszont protestánsok erőszakkal a' katholikusokra akarták tolni saját vallásukat; hanem van minden vallásfelekezetbelieknél egy kevésbbé felvilágosult számos osztály, melly azon sugallásoknak, ha nem is alaposak, hinni kész, mintha jogait veszély fenyegetné, 's ezen hiedelemnek engedve, másokat megtámadni látszik, holott másról nem gondolkozik, mint önvédelméről, 's igy nem a' fanatismust, melly nem létezik, legyőzni, hanem azon félelem 's bizodalmatlanságnak kell véget vetni, melly kölcsönös és azért veszedelmes. Arról kell a' polgárokat meggyőzni, hogy mint a' különböző vallásfelekezetbeliek egy másnak ártani nem akarnak, ugy nem is árthatnak. Ezen meggyőződés okvetlen előzvénye minden partialis törvénynek. De mikép teremthetni illy meggyőződést? Igen egyszerün a' fökormány szilárdsága 's részrehajlatlansága által. Ez azon eszköz egyedül, melly az ellenségeskedések és surlódások csiráihoz alkalmazva, csalhatlan sikert biztosit. Ha ezen részrehajlatlanság nem teljes, nem állandó, akkor minden más palliativ eszköz elégtelen. A' nagy többség boldogságot, szellemi prosperitást, anyagi jóllétet csak a' nyugalom ölében talál, és azon kormány, melly erről kezeskedik, minden egyesnek ingerültségi daczára, a' lakosoknak számithathan és győzhetlen többsége által körülvéve és gyámolitva leend. Szóló a' nyugalom alatt a' törvényes szabadságot érti; mert önkény alatt nincs nyugalom, 's annak okát például hogy a' birtokosak és nem birtokosak, kiknek direct érdekeik nagy ellentétben vannak, állandó harczban nincsenek, csak abban keresi, hogy valamint amazok meg vannak győződve, hogy birtokukban a' törvény és kormány által ótalmaztatvák, ugy ezek is tudják hogy a' szorgalmok és munkájok által szerezhető tulajdonnak birtokában hasonló szilárdsággal fognak ótalmaztatni; ha pedig ma erőszakkal birtokot szereznek, azt holnap hasonló erőszak folytán elveszthetik. Igy transigálnak a' helyett hogy egymást megtámadnák. Ez elvet a' vallásra mint minden más érdekre alkalmazni kell, 's igy ha minden vallásfelekeze-

tüek azt tudják, hogy jogaikban fentartatnak 's egyik a' másiknak nem árthat, mindnyájan békével lesznek, idealis elsőbbségről, mellyet elérni lehetetlen, lemondandnak, 's a' pártok önmagok viszszatartóztatandják futásukat olly akadály előtt, mellyről előre tudják, hogy azt le nem győzhetik. Ezekből már most azt következteti szóló, hogy valamint a' protestansok 1839ben méltán nyugtalanságban voltak, tapasztalván hogy az 1790: 26d. t. cz. végrehajtása azon szigoru pártfogásra nem talált, mellyet joggal követelhettek, ugy viszont most nyugalmok viszszanyeréséhez teljes reményök van, midőn a' kormány egész részrehajlatlansággal egyenlőség elvéből indulva, olly t.javaslathoz járul, melly által az ujabb surlódásoknak véget kiván vetni. De ha a' RR. semmi alkura nem lépvén, törvényt nem hoznak, akkor hol lesz basisa azon részrehajlatlanságnak, mellyet a' kormánytól követelünk? Ugyanis a' RR. a' vegyes házasságokból származott surlódásokat a' reversalisok eltörlesztése mellett, a' törvénynek azon parancsoló rendelete által, miszerint a' gyermekek az apa vallását követni kötelesek, megszüntetni kivánják. Ezt szóló is legegyszerübb, legtisztább eszköznek tartja, de a' kormány az egyezkedési szabadságot a' szüléknek megadván, csak ennek nem sikerülte esetén járul a'R. javaslatához. Főkérdés tehát: vajjon az egyezkedési tehetséget a' törvénybe iktatván, olly áron vásároljuk é akkor a' törvényt, melly hazánk akármellyik vallása jogait és érdekeit veszélyeztetné, és 2) van é reményünk, hogy ha ezen pillanatot elmulasztjuk, jövendőben jobb törvényt alkothatunk? Az elsőt illetőleg, jelenleg nemcsak a' vegyes, hanem a' tiszta házasságokban élőprotestans szülék reversalisok mellett és nélkül, gyermekeiket a'r. kath. vallásban neveltették; tehát az egyezkedési tehetségnek törvénybe iktatása által semmi ujat nem rendelnénk, hanem csak a' fenálló gyakorlatot szabályoznók, és pedig a'protestansok érdekében kétszempontból, először mert eltörlenők a' reversalisokat, azaz a'házasság előtti olly kötéseket, mellyek betöltését az egyezkedőkön kivül egy harmadik is követelheti, mellyek ellen a' panasz általányos 's eddig csak a' protestansok érdekei ellen voltak gyakorlatban; másodszor mert a'reciprocitás elvét megállapitván, nemcsak a' protestans, hanem a' kath. apa is arra hatalmaztatnék fel, hogy gyermekeit más vallásban nevelheti. Illy törvény jobb a'mostani állapotnál, 'szt minden áron annyival kevesebbé vásároljuk, mennyivel bizonyosabb, hogy ezen egyezkedéseknek kötelező ereje nem levén, a' szülék is ezeknek semmi becset tulajdonitani 's utóljára ezekkel egészen fel fognak hagyni, maradván a' törvény azon rendelete, hogy az apa vallásában neveltessenek. Szóló pedig ezt nézi életkérdésnek, mellyhez ha egyenes uton nem, tehát mellékesen is el kiván jutni; ez azon reciprocitás elve, mellyet ha nem is minden vallásbeli viszonyban egyszerre, legalább a' vegyes házasságokra nézve most érhetné el; egy fokkal tovább lép azon létrán, melly ama kőfal csucsára vezet, hol a' vallásbeli jogegyenlőség zászlója lobog. 'S ki az széles e'hazában, ki ezen csucsra egyszerre tudna felrepülni? Ha B. követének illy erős szárnyai volnának, vigye fel szólót is, de engedje, hogy szárnyai erősségét eleve vizsgálja, mert röptében lebukni 's csontjait törni nem szeretné. 1790ki orsz.gyülés alatt jun. 22én hazánk protestansai folyamodást nyujtottak az ország Rendeihez, mellyben a' vegyes házasságokban élő szüléknek a' gyermeknevelés iránti egyezkedési tehetséget megadni 's annak nem sikerülte esetén megrendelni kivánták, hogy a' gyermekek nemök vallását kövessék, éltök 18 évét pedig elérvén, az áttérés szabad legyen; midőn most a' kir. válasz még ezen kérésnél is kedvezőbb javaslatot teszen, azt egészen félretenni nagy hiba volna: E' k. válasz folytán a' status a' vegyes házasságokbanszületett gyermekek vallásbeli neveltetésébe avatkozni nem akar, hanem azon elvek befolyásának engedi a' tért, miket a' vallás az illető szüléknek már zsenge sziveikbe csepegtete, a' mint ezen hit szilárd vagy ingadozó; a' szilárd hit olly egyezkedéstől fogja óni az apát vagy anyát, melly elveibe ütközik, az ingadozó hit pedig átadni gyermekeit egy más vallásnak, melly szilárdabb elveket öntend sziveikbe, mint azok voltak, mellyeket az apa vagy anya saját vallásában nyerhetett. Hogyha tehát a' romai kath. egyház azt hiszi, hogy az ő vallásbeli nevelése a' protestansokét felülmulja, akkor bizonyos lehet, hogy egy jó kath. apa gyermekeit más vallásban nevelni nem fogja; ha viszont a' protestans meg van győződve, hogy hitsorsosi ollynevelést kapnak, melly őket megmásíthatlan édes kötelekkel vallásukhoz csatolja, ha minden protestans nő, ugy mint szólónak édes anyja, fija keblébe vallása mennyei érzelmeit öntendi, akkor félelem nélkül tekinthet a'vegyes házasságokra, mert az ekép nevelt protestans más vallásnak át nem adandja gyermekeit. Veszélyt tehát olly törvényben, melly jobb nevelésre serkenti a' különböző vallás-felekezetüeket, melly az indifferentismust kifogja irtani, szóló nem láthat. A' második kérdésre nézve: vajjon jobb törvényt hozand é nekünk a' jövendő, szóló mindenekelőtt arra figyelmezteti a' RRket, hogy a'vegyes házasság kérdése nem magyar hanem európai kérdés, mellyet az 1647: 14. t.-czikkel befejezni nem fogunk, mellyet egy protestans absolut-fejdelem korlátlan hatalmával keresztülvágni nem tudott; figyelmezteté, hogy ap. királyunk az európai katholicismus homlokán áll, abban kormányának egyik erős támaszát keresi és találja, 's igy olly rendeletekhöz megegyeztéveljárulni nem fog, mellyek ezen állását compromittálnák; ha tehát ezen viszonyokat megfontolva a' kormány most többet nem adhatott mikép lehet három év mulva kedvezőbb kir. választ reméllni? mit tehetünk mi a' mérleg másik serpenyüjébe? Négy millió kétszáz ezer nem katholikus érdekeit és számos katholikusnak, főleg a' törvényhozás tagjainak hálával elismert lelkesedését; e' négy millió hazánk lakosinak színéhez tartozik: szorgalmas és pallérozott polgárok, kik a' király és haza pártfogását egyiránt megérdemlik; degondolhatni é hogy ezek teljes megnyugtatása tekintetéből a' 7 millió kath. polgárokat nyugtalanságba fogja ejtenia'kormány, melly valamint az angol, porosz, svéd, hannoverai kormányok el nem felejtenék, hogy protestansok többsége felett uralkodnak, ugy alkalmasint ő is három vagy négy év mulva észre fogná venni, hogy hazánk kitünő többsége katholikus, kiknek közremunkálása nélkül törvényre szert nem tehetünk. Igaz, számos katholikus pártolja a'protestansok sérelmeit, pártolják a' felterjesztett t.javaslatot, osztoznak az egyháziak elleni elkeseredésben, melly hajlam a' vegyes házasságok feletti vita által táplálttatott; de különbséget kell tenni az egyik vallásfelekezet valóságos és állandó érdekei 's egyes hívek szempillanatnyi lelkesedése vagy ingerültsége közt. Tagadja szóló, hogy ennek felhevült tolmácsai amazok nagyszerü fontosságát képviselhessék, hogy ezen lelkesedés, mellyet a' nemesség többségénél találunk, a' 7 millió katholikus tömegben viszhangra találna, 's attól tart, hogy ha mindenkor a' kath. egyház ellen, akár érdemli, akár nem, fogunk kikelni, ez utóljára visszahatást szülni 's ellenlépésit igazolni fogja, mellyek folytán a' clerus azon befolyásnál fogva, mellytől tartva a' RR. az egyezkedési tehetséget törvénybe iktatni nem akarják, hiveivel könnyen elhitetné, hogy a' protestansok kivánati a' r. kath. vallás elveibe ütköznek. Erre tért és időt engedni nem tanácsos; a' jelen pillanatot, mellyben még törvényt hozhatunk, használni kell; mert szóló attól tart, hogy később ezen lelkesedés hanyatlani, 's miután annyi küzdés daczára sikert előállitani nem tudunk, önbizalmát elveszteni'stehetetlenségében csüggedni fog. Ha tett helyett mindig csak reményt adunk a' nemzetnek, ha teremteni valóra tehetetlenségünk bélyegével térünk haza: a' nemzeti lelkesedés meleg lobbot fog vetni ollykor, de mivel felfogtuk ugyan a' gyökér-elvet, de elültetni nem tudtuk, mivel az eszme uj lenni megszünt, mivel más uton rohan a' nemzet, könnyen megeshetik, hogy ezen lelkesedés nem sokára nyugodni tér önhamvaiba. Hány kérdés volt már, mellyet a' képviseleti értelem átható hévvel ölelt fel 's hathatósan vitte kifejléséhöz? Egyszerre, mert eredvénye nem volt, önmelegében oszlott fel a' közakarat, elhigult 's reményünk a' tárgygyal együtt megbukott. A' hatósági utasitások gyakran gyémántfényüek; azt hinnők olly szilárdak, olly kemények mint e'nemes kő; koránsem az eszme ujsága, az inditványzó népszerüsége, a' kedélyek pillanatnyi fogékonysága koszoruzta fel annyi csillogással, néhány hó mulva, ugyanazon korszerü szükség és körülmények közt, ugyanazon RR. kezében a'terv átalakult 's fényét veszté. Pedig ezen változat nem pénzcsikarta eredvény, nem a' kormány befolyása; annak magva nemzeti jellemünkben fekszik, mellyet ingerlékenység, sokszor önzés hoz csirába, általányosan ráunás, hanyagság 's eltelés segit kifejleni. Elmult é ezen vallás tárgyábani lelkesedés ideje? szóló mondani nem akarja; de valamint 1811ben a' correlatiók és scala elleni, 1825ben a' praeferentialis sérelmek melletti lelkesedés önhamvaiban nyugszik, ugy a' vallásbeli sérelmek iránti enthusiasmus 1833tól fogva szemlátomást, ha nem is a' törvényhozásnál, de az országban csökkent, 's ha a'kormány a' vall.beli resolutiot kedvezőn kezelendi, tapasztalni fogják a' RR. hogy a' protestansok, kik arról soha el nem felejtkeztek, hogy az 1790: 26.t. czikket, melly ellen a' dunai megyék követei olly hathatósan agitáltak, leginkább Leopold királyunk szilárd jellemének köszönhetik, ezen törvényhozási uttól, mellyen eredvényt nyerni nem tudnak, lassankint eltérni és a' kormányhoz, melly a'protestansok iránti rokonszenvét ezen resolutio által is bebizonyitotta, simulni fognak. Szóló tehát törvényt akar'sennek hozatalára kész a' kormánynyal alkura lépni; a' k. válaszokat legkedvezőbben magyarázni kivánná, mindenek előtt pedig az áttérés iránt a' főrendi táblával egyezkedve előleg törvényt alkotni sürget, az egy isten tisztelete módjában egymástól eltérő, de az egy közös haza szeretetében összeforró hazafiak számára. — A' maj. 14ki vitákat berekeszté egy dunamelléki követ, azon kétséggel kezdvén beszédét, hogy Sz. követe alig fogja valódi térre, alapra állithatni azon szempontot, mellyből tekintve a'fenforgó állapotot, midőn némi eventualis szemrehányással inte bennünket, hogy törvényt iparkodjunk alkotni 's eredvényt eszközleni, melly a' vallásos tárgyat befejezze. E' szemrehányást, ez intést tőle, mintegy a' kormány részről hozzánk intézve, szóló nem érti; ignorálja é mellőzni akarja é az érdemes követ a' tényeket? nem terjesztettünk é tehát fel törvényjavaslatot, formulázva, szabatosan szerkesztve? mit tehetünk mást? 's miután mi 12 éves keserü, sulyos munka után törvényt terjesztettünk fel, és az által eredvényt, lényegest, határzottat kivánunk eszközleni 's kérünk ősfels. érkezik a' két rendbeli resolutio. Mit foglalnak magokban ezen resolutiók? eredvényt é? habár a' kormány nézetei szerint módositott, de mégis lényeges határzott sinórmértékül szolgálandó eredvényt? épen nem, csak általányos elveket állitnak fel; kétségbevonhatlan igazságokat hirdetnek; de alkalmazás, eredvény 's tényleges elhatározás nélkül ollyakat mondnak, miről senki sem kétkedhetik, de alkalmazás nélkül rideg következetlenségben maradnak. Majd ugy tünik fel az ember előtt ezen resolutiók állapotja, mint midőn szüléinekgazdag örökségéből számüzve levő szegény árva fiu kenyeret kér, 's a' helyett szép tanitást tartanak neki, a' legtisztább morál elveit adják elibe's intik, hogy a'szerint intézze életét's boldog leend; de neki kenyeret, nekünk eredvényt azaz határzott törvényt nem adnak. Vagy talán mi az egyezkedésre nézve a' resolutiókban mondatik, az sem olly leplezett, nem olly kétes és minden inkább, mint practicus modorban adatik é elő, hogy azok után biztos megnyugtató eredvényt várni nem lehet? Ez már a' priori igy áll: 's bizonyára még sokkal szomorubb kilátás nyilik előttünk, ha tekintetbe vesszük, mi módon valának ugyanazon szép elvek alkalmazva, mellyeket a' resolutio szavai hirdetnek, nem is szólván másról, csak legközelebb éveinket megzavart, megkeseritett vegyes házassági ügy tárgyában és a'breve körül történtekrül. Kellé e' felett commentár? kell é az önkint folyó következést kimondani? És mégis minket int Sz. követe, hogy eredvényt igyekezzünk eszközleni, 's alkalmazzuk a' resolutik elveit. 'S nem tudja é ő, hogy épen azon elveket igyekeztünk életbe léptetni, alkalmazni a'fenforgó kérdésekre, midőn a' fenforgó t.javaslatot fölterjesztők, ugy mint elfogultság's mindenféle rosz és akadály közt azokat kiviní képesek valánk. Ha nem elégszik meg ezzel a'kormány, ha abban a' lélekisméret szabadságát, a'valódi reciprocitást eléggé kifejezve nem véli, javitsa a' törvényt; de határzott eredvényt adjon, ne puszta elveket, mellyek uj, ki tudja meddig tartó és hogyan végzendő vitákat inditván meg, ismét csak t.javaslattá fognának alakulhatni, mellyre ismét csak positiv szerkezettel kellene felelni a' kormánynak. Azt pedig még kevesbbé engedem elhitetni velem, mit Sz. megye követe mondott, mintha t. i. fels. urunk, mint az európai katholicismus homlokán álló, nem teljesithetné kivánságinkat. A' magyar királynak Magyarországra nézve csak a'magyar érdek, magyar törvény és alkotvány lehet sinórmértéke, őt kir. hitétől, koronázási diplomája megtartásától bármi névvel jelelt ügy vagy állapot nem tilthatja 's nem vonhatja el. Azután figyelmezzen Sz. követe, hogy ha csak egy kis következetességgel folytatná ez argumentumot, az egész vallási tárgyat, akárminő formában el kellene hagynia; mert a' katholicismusnak általa képzelt elveivel ellenkeznék az, és igy ő fels. mellőzhetlen akadályokat fogna találni. Szóló azonban nem isméri el, hogy az mit mi a'vallás tárgyában követelünk, a' katholicismus elveivel ellenkeznék; pedig azon egyszerü tekintetből 's ellenmondhatlan okból, mivel minden, a'katholicismus is csak önmaga körében létezhetik, és mi azon kivül van, az ő elvei, az ő törvénye alá nem tartozik. Csak két tekintetből lehet erre nézve kiindulni, vagy kötelessége t. i. és joga a' katholicismusnak az egész világot az ő saját körébe erőtetni, vagy a' Magyarországban létező evangelicusokat is maguk körében szabadon hagyni, a' nélkül hogy legbuzgóbb hivének lelkiismérete sértve, vagy az egész kath. anyaszentegyház tekintete, szelleme hivatása, üdve legkisebbé megtagadva, elhanyagolva volna. És meg az indifferentismus vádját hozza Sz. követe fel: 's vajjon ki ellen? Azok ellen é, kik maguk körében akarván maradni, 's abban keresztyén katholicus kötelességeik teljesitésire keresvén 's lelvén alkalmat és tért, más felekezetek dolgát, körét bántani nem akarják; kik önnön

hitvallásukban találván lelki nyugalmokat,imádván szolgálván Istenöket,körükön kivül levő felebarátiknak vallási viszonyaikat szinte respectálják? Vagy az evangelicusok ellen é,midőn ők velünk együtt minél ingatlanabb alapokat,minél határzottabb szabályokat ohajtnak,mellyek egymás iránti viszonyinkat a'viszálkodás terén kivül állitsák? Minél buzgóbb valaki önmaga hite, istene iránt, minél hivebben ragaszkodik vallásához, minél inkább szereti, tiszteli azt : annál kevésbbé hajlandó bántani,zavarni szomoritni mást a' magáéban. Nem hanyagság az, t. RR. magunk dolga iránt,mi bennünket a'máséba avatkozástól tartóztat; sőt ha igazán mi magunk üdvösségével foglalkodunk, ha isteni mesterünk szent igéit mi magunkban igazán foganatositni ügyekezünk, nem is igen érünk reá, semmi esetre pedig nem leszünk hajlandók mások kárhoztatásával foglalkodni. Valóban nagyon el kell csavarni a' szavak értelmét, ha a'vallási türelmet 's azon hajlamot, melly más vallásbeliek iránt igazságszolgáltatásra kész,az indifferentismus gyülöletes nevezetével akarjuk bélyegezni. Ha pedig ugy értené valaki az indifferentismus vádját,hogy mi a'világi hatalom erejét,fegyvereit, mindegyik vallása részire támadólag, és védőleg mintegy harczba vinni 's az isten igéjét és országát hazánkban király és nemzet által mintegy octroiroztatni nem igyekszünk,oh,annak való ban különös fogalma volna a' kereszténységről. Azzal is ijesztgeti még a'resolution meg nem nyugvókat Sz. követe,hogy a'lelkesedés,kivált a' katholicusoknál csökkenni, szünni fog. Különös, hogy épen most áll elő ezen félelem; ugy látszik mintha épen jókor érkeznék, hogy a'resolutió-elfogadásra indokul szolgálhasson? A' mint épen alkalmas ugy é,egyszer bizodalom,egyszer gyanu és bizalmatlanság; és ha épen czélra szolgál, el is lehet felejteni, hogy a'bécsi, 's linczi kötések kivivásában pápisták is vettek részt,hogy az 1791évtől mostanig pápisták is küzdének evang. honfitársaiknak szolgáltatandó igazságért,'shogy most is pápisták majoritásai 's azoknak instructioikban nyilványló felebaráti ugy, mint hazafiui lelkesedésök, igazságos méltányos szándékaik tartják fen ez ügyet? Azon mód azonban,mellyet Sz. követe ajánl,a'lelkesedést öregbiteni legalább aligha fogná. Viszszatérvén a' felolvasott k. válaszra, ismétli szóló, hogy az abban foglalt üdvös elvek puszta kimondása nem kielégitő;nem kétségtelen igazságoknak s z é p szavakkali hirdetése, hanem tényleges eredvény az, mire a' hazának e' részben szüksége vagyon;ugyanazon elveket igyekeztek a' RR. a'fölterjesztett t.javaslattal concret valódiságban létesitni 's ezt kell tovább is kérniök ő fels. mirenézve miután a'czél elérésére többféle formában és módok szerint lehetne ugyan intézni további lépésünket, az egybefogó müködést azonban formára nézve is czélelérésül egyik legfoganatosb eszköznek kell ismernünk; szóló is ezt kivánván minden szétágzás kerülésével elérni, a' helyett hogy nj javaslatot vagy módositást hozna fel, B. megye követe inditványát, mellyet a' dolgok,körülmények 's kilátások jelen állapotjához legillőbbnek tart, egyszerün pártolja; 's ahoz mit sem adván, attól mit sem vevén el, ajánlja azt elfogadásul a' t.RRnek. Megjegyzi pedig ő is különösen, miképen B. követe igen jól 's czélszerün emlité meg 's hozá kapcsolatba a' fenforgó tárgygyal, a' transitusnak más helyen álló kérdését; szóló is ezt amazzal nemcsak egy szempont alatt látja összefüggésben, annál inkább hogy a' k. k. válaszban felállitott elvek a' lelkiismeret szabadsága t.i. ésa'valódi reciprocitás,épen a' transitus dolgában találják 's igénylik legeredvényesb alkalmazásukat: azt hiszi szóló,lesz jó mód és alkalom most is arrul szót tenni;minden esetre pedig előre figyelmezteti a' RRet, hogy midőn majd a' FőRRnek a'transitus dolgában válaszolni fogunk,az eddigi okokon kivül a'k. k. resolutiot is fel fogjuk hozhatni 's kérdezhetni a' FőRRet : vajjon a' lelkiismeret szabadságát és az igazi reciprocitást, miket ő felsége a' vallás tárgyában elveinek vall 's követésre tüz ki az ország Rdeinek: csak papiroson tisztelni, vagy életben is alkalmazni akarják é? és ha,mint kétkednünk nem lehet, ez utólsót igen is akarják, vajjon minő következetességgel fogják ellenezhetni azt,mit a' transitusra 's azzal összefüggőkre nézve épen a' lelkiismeret szabadsága 's reciprocitáshoz képest törvénybe iktattatni kivánunk. Jól m e g j e g y e z z ü k pedig, hogy a' transitus k é r d é s é n e k n e m c s a k egy oldala van, és ha az evang. h a z a f i a k r a nézve sok tekintet alatt kisebbitő, boszantó lehet a' transitus jelen állapotja, az ő egyházukba lépés mintegy rosz dolognak állittatván a' külső 's világi hatalom és itélőszék előtt, a' katholikusokra nézve valósággal sem azon bizodalomnak, mellyet anyaszentegyházukban helyeznek, sem azon tiszteletnek, mellyel iránta viseltetnek, sem azon hitnek, mellynek őket egyházuk lelki belső erősségére nézve lelkesitnie kell, nem látszik megfelelni, ha azon egyház külső hatalomhoz folyamodik, h o g y a' hiveket gyülekezetében, egységében tartsa meg. Valóban becsületünkben álló dolog, hogy anyaszentegyházunknak ne a' világi hatalom fegyverében keressünk támaszt és őrt. És általán önmagában kell azon erőnek lenni, melly bármelly testet 's testületet összetartson, hogy ez virágzó, de csak ép 's eleven állapotban is legyen. Kifejezé még szóló, mikép B. követének végszavai szivére hatottak; meglehet, csak azon viszszaemlékezéseknél fogva, mellyek őt tisztelt barátjával épen ez ügyben már évek során át összekötik; de ő magát B.vmegyének kérelme által, mellyet a' kath. félhez intézett, azon hang által, mellyel ezt tevé, egészen megilletődve érezte. Szólitá azonban B. követét, hogy ne esdeklőképen szóljon; nem szánakozás, nem kegyelem, mit evang. hazánkfiai tőlünk igényelhetnek; k ö z ö s ügyünk, mind két részre szolgáló igazság az, mi vallási tárgyban fenforog, és mi katholikusok csak i s t e n és haza iránti szoros és szent kötelességet teljesitünk, mi magunknak ugy, mint evang. hazánkfiai 's közös hazánk érdekét kivánjuk eszközleni, midőn azt pártoljuk. Azt hiszi szóló, hogy roszul érti 's nem teljesiti keresztyéni 's hazafiui kötelességét, ki a' fenforgó vallási sérelmek orvoslását eszközleni nem ügyekszik; ki azon elveket megtagadja v. életbe léptetni nem akarja, mellyek a' RRet ezen vallási ügyben vezérlették. Próbaköve ez, különösen a' katholikusokra nézve, nemcsak a' hazafiságnak,hanem a' keresztyén szeretet 's igazság első főtörvénye teljesitésének is, hogy „a' mit magadnak nem kivánsz, másnak ne tedd." Sőt ha tekintjük, hogy másutt a' katholikusok sz. religiójok 's polg. jog 's emberiség tekinteténél fogva épen hasonlókat követelnek, az ott erősb és őket elnyomó más vallásu felekezetektől, mint millyenekről evang. hazánkfiainak részire nálunk most szó vagyon, ugy látszik szóló előtt, hogy a' jólelküség 's becsület kivánja, hogy ne tagadjuk meg gyengébb testvérinktől azt, mit más helyen mi az erősbektől kérünk. A' t.hozásra nézve pedig szinte igazi próbakőnek tartja szóló a' fenforgó állapotot, nemcsak az igazság-elismerésben 's az elismert igazság teljesitésében; hanem azon tekintetből is, hogy a' melly törvényhozás az ember főérdekeit, a' lélekismeret szabadságát, a' haladó 's teremtője közt álló sz. dolgokat méltó állapotban zsarnokságtól, monopolium lelkétől 's igaztalanságtól menten fentartani vagy helyreállitni nem tudja, azon törvényhozás valóban nem igen mutatkozik ollyannak, hogy tőle csekélyebb, alárendeltebb anyagi dolgokban megfelelőt 's hivatásához méltót várni lehessen. A' majus 15ki ülésben a' k. és nv. káptalanok egymás után felszólalt követei nyitották meg a' vitatkozást, utóbbi a' k. leiratot katholikus, protestans és politikai szempontból taglalván terjedelmes beszédben, mellynek csak rövid vázlatát adhatjuk. Szónok a' kir. leiratot tiszteletben tartja mint olly autoritás kifolyását, melly az egyház viszonyai fölött rendelkezhetik; tartalmára nézve azonban sok ollyast t a l á l benne, mi öt meg nem nyugtatja, mit kath. szempontból tekintve hite elveivel nem egyeztethet meg. Tartalmának másik része ellenben tulajdon elveivel megegyezik ugyan, de nem a' protestansokéival, kik azon r é s z é t, mellyet a' katholikusok nem fogadhatnak el, örömmel felkarolják. Ő felsége tehát olly resolutiót bocsátott ki mellyben sem kath. sem protest. szempontból nem indult ki, 's egész tartalma olly liberalis szellemü, milyenben az uralkodó házból származott fejdelmek még egyike sem nyilatkozott. A' vegyes házasságok tárgya azonban o l l y sajátságos természetü, hogy még eddig halandónak nem sikerült mind két részre kielégitő rendeletet hozni, 's igy itt is, midőn fels. urunk kényszeritő törvényt kikerülni akarván a' s z a b a d egyezkedést megengedte, ez által is megelégületlenséget gerjeszte. Az ezután felszólalt megyei követek a' leirat taglalásán kivül többnyire Sz. megye követének beszédét czáfolgatván, e' viták még a' következett két kerületi ülésen át is folytattattak.

197. 's 198d. ker. ülés maj. 17. 's 18kán. A' kir. leirat körüli tanácskozás folytában E. főkáptalan követe igy adá nézeteit, miket tulajdonkép az egyházi rend e' tárgy feletti nyilatkozása foglalatjának nevezhetni: Nem szólok a' tanácskozás alatti tárgyhoz, mint theologus; mert mint már egyszer kijelenteni szerencsém volt, e' t. táblának tagjaiban törvényhozókat tisztelek ugyan, de nemes gyülekezetöket synodusnak nem tarthatom; vallási szempontból vevén tehát a' fenforgó tárgyat egyszerün oda nyilatkozom, hogy most is az egyházi rend többször kijelentett véleményéhez ragaszkodom. Szólok tisztán polgári törvényhozási szempontból. A' vegyes házasságokból született gyermekek vallási neveltetéséről szoros jogi tekintetben mindig azt tartottam, hogy a' polg.status hatalmát felülhaladja, itt csupán kényszeritőleg, parancsolólag föllépni már csak azért is, mivel a' két tanjaiban egymástól lényegesen különböző religiónak elvei érintkezésbe sőt összeütközésbe jövén, 's ezen ellentétök miatt ki nem egyenlitthetvén, a' fenforgó kérdésben igazságos 's mindenkép kielégitő törvényt hozni emberileg lehetetlen, 's nem is született még olly bölcs kormány, melly illy törvényt alkotott; továbbá azért is, minthogy az illy általányos és kényszeritő polg. törvény csak lelkiismeret-erőtetésre szolgálna. Innen önkint kitetszik, mi legyen a' fenforgó k. leiratra nézve vélekedésem. Üdvözlöm t. i. azt annyiban, mennyiben határzottan oda nyilatkozik, miszerint parancsoló, kényszeritő és olly t.vény alkotásához nem járul,melly v.egyik v.masik rész val.elveivel ellenkeznék és a' lelkiismeret szabadságán sebet ejtene. Méltánylom még e' leirat ama részét is, mellyben az e' kérdés feletti intézkedést tökéletesen a' házasulandó felek szabad egyezkedésére hagyja. Távol van tőlem mindazonáltal, akár a' leirat elveit általányosan 's minden kivétel nélkül elfogadni, akár különösen egyezkedések iránt benne foglalt minden nézeteiben osztozni. Igyekeztek némelly szónokok több okkal megmutatni, mikép a' kir. leiratban foglalt intézkedésnél sokkal czélszerübb, sokkal üdvösb ama t.javaslat, melly a' vegyes házasságokból született gyermekeket mindenkor atyjok vallásában rendeli neveltetni, és melly e' haza közgyüléseiből már két izben legfelsőbb helyre föl vala terjesztve. De megvallom, hogy a' felhozott okok engem nem győztek meg, sőt ha mellőzvén ezen okok bővebb taglalását is, csupán a' polgári statusoknak a' fenforgó kérdés iránt hozott rendelésit 's végzésit veszem figyelembe, lehetetlen meg nem győződnöm, hogy e' polg. törvények által kifejlett közvélemény inkább a' k. leiratban foglalt intézkedés, mint a' t. követ urak által pártolt t.javaslat mellett szól.Méltóztassanak a' statusoknak e' kérdésben hozott valamennyi végzésit áttekinteni, az elsőtől, melly a' 17dik század közepén (1648) kötött vesztfáliai béke végrehajtásakor (1650) alkottatott, egész az utólsóig, melly tudtommal a' legközelebb lefolyt évben (1843.) a' hessen-kasseli tartományban hozatni czéloztatott, de az uralkodó által helyben nem hagyatott 's alig fognak egykét rendelést elömutathatni, mellyek által a'házasulandók szabad egyezkedési joga tökéletesen ki lett volna zárva, a' többi intézvény, habár határzott szabályokat alkottak is, mégis az egyezkedési szabadságot épségben hagyta. Poroszországra történt hivatkozás, hol a' törvény a' vegyes házasságokból született gyermekeket atyjok vallásában rendeli neveltetni.E' kérdés ott különféle stadiumokon ment keresztül 's hogy a' régibb időket nem emlitsem, 1750—1794ig 2ik Fridrik azon rendelése divatozott, melly szerint a' fi gyermekeknek atyjok, a' nőnembelieknek pedig anyjok vallását kelle követniök. Azonban, 1794ben a' közönséges polgári t.könyv uj kihirdetésekor a' szabad egyezkedési jog a' fenidézett rendelés mellett épségben tartatott 's ezen jogtul az ujabb rendelés sem fosztá meg a' házasfeleket; mert habár a' porosz kir. 1803beli rendeletében az apai vallást tüzé ki szabályul, mégis ugyanazon határzatában kinyilatkoztatá, hogy valameddig a' házasok gyermekeik vallási neveltetése iránt egy más közt megegyeznek, őket e' szándékuk végrehajtásában senki sem akadályoztathatja. Egyébiránt nem is látom szükségesnek azon kérdés további fejtegetését: vajjon jogszerü é azon javaslat, melly e' tárgyra nézve a' kir. leiratban foglaltatik? Hisz magok a' t. RR. már ez országgyülésen egyik vallási üzenetökben az egyezkedési jogot kétségbe nem hozták, mert nyilván kijelentették, hogy az olly kötéseknek, mellyek jó lélekkel 's teljes szabad akarattal keletkeznek,jogát a' házas felektől elvonni nem akarják. Mellőzvén tehát e' kérdés feletti további fejtegetést, hátra van még, hogy némi aggodalmakat, mellyek a' kir. leirat egyes kifejezéseiben találtatnak, szétoszlatni ügyekezzem. B. követe aggodalmát jelenti ki a' k. leirat azon tartalma fölött, mellyben az egyezkedésekről mondatik, hogy azok meg- vagy nemtartását sem törvényes sem politikai uton követelni nem lehet. Ámbár én azt, mit a' követ ur, felfogván e' kérdés moralis oldalát, következtetett, a' leirat szavaiból világosan kihuzni nem tudom: megvallom mindazáltal egész őszinteséggel magam is, hogy az illyféle egyezkedések változtatási jogával a' házas feleket nem kivánnám felruházni, szemem előtt tartván mindenkor, hogy a' házassági kötés és igy a' gyermekek vallási neveltetése iránti kötés is, már magánál a' házasság természeténél fogva magasb rendeltetésü levén, a' többi tisztán polgári 's változás alá eshető szerződések sorába minden kivétel nélkül nem iktathatik. Másik aggodalmát a' t. követ urnak, hogy t. i. e' leirat az elsőtől eltérve már nem a' keresztyén hit különféle confessioiról, ha-

nem religiókrul, szól, azáltal reménylem megszüntethetni, ha azt mondom, hogy a' második leirat teljes joggal 's méltán élhetett az inkább törvényes és diplomatikus religiói névvel. Z. megye követe azon esetre, ha e'leiratban ajánlott intézkedés törvénynyé alakulna, nagyon tart a' kath. egyháziak befolyásától. Erre tett ugyan már Sz. követe helyes megjegyzést, hogy ezen aggodalom áll a' másik részről is, melly megjegyzéshez még azt adom: hogy hacsak a' t. követ ur a' keresztyén házasságkötésből minden egyházi befolyást tökéletesen kizárni nem akar, engedjen az egyháznak legalább annyi befolyást, mikép az egyháziak a' nálok keresztyén kötelességöknél fogva magokat jelentő házasulandókat, az anyaszentegyház által elejökbe szabott tisztök teljesitésére figyelmeztethessék. 'S felhivom a' t. követ ur figyelmét a' bajorországi 1809ben közhirré tett constitutióra, melly épen a' fenforgó kérdés iránt tökéletes viszonossággal rendelkezik, 's az egyházi elöljáróknak nemcsak jogot ad a' gyermekek vallási neveltetéséről netalán kötött egyezkedés iránt kérdést intézni a' házasulandókhoz, hanem kötelességökké teszi egyszersmind arra felügyelni: ha vajjon az illy egyezkedési kötelességeknek a' házasok részről elég tétetik é vagy sem. Midőn pedig azon zólyommegyei plebánus, kire a' t. követ ur hivatkozott, reversalis nélkül is hajlandónak ajánlkozni a' vegyes házasság megáldására, mihelyt a' felek csak szóval ugyan, de eskü mellett kötelezik magokat gyermekeiknek kath. hitbeni neveltetésére, e' plébánus az által semmi ujat nem ajánlott, hanem alkalmasint más országokban divatozó gyakorlatra tekintet, hol mint p. o. Olasz- és Franciaországban, ma is eskü alatt kötelezék magokat a' vegyes vallásu házas felek azon föltételek pontos megtartására, mellyeket az anyaszentegyház elejökbe szabott. Az anyaszentegyháznak t. i. csak az szándéka 's kivánata, hogy a' vegyes házasságoknál a' gyermekeknek kath. neveltetése biztositassék; a' mód iránt, melly szerint történjék ezen biztositás, különféle tartományokban különböznek a' szokások. Igy Erdélyben p. o. hol a' reversalisok 1791. 57. t.czikk által eltöröltettek, nem reversalis, hanem szóbeli bizonyos kellékekkel ellátott igéret által szokott az illy biztositás eszközöltetni. Az eskü létesitésében tulajdon példájokkal mentek elő hazánkban protestáns atyánkfiai, kik a' 17dik század elején vegyes házasságot kötni kivánó katholikusainktól a' prot. vallás érdekében „sub amissione fidei, honoris et humanitatis“ esküt szoktak volt kivenni. Végre nem látom elég okát Z. követe azon aggodalmának, hogy ő Fels. a' kegy. k. leiratban kath. valláshozi szoros ragaszkodását nyilatkoztatja. Ha szabad volt a' porosz statusnak 1831. határzottan és nyilván kijelenteni, hogy vegyes házasságokrul szóló intézvényei egyenesen az ev. vallás terjesztésére 's pártfogására irányoztatvák, szabad volt fels. Urunknak is kinyilatkoztatni, hogy ő a' kath. religióhoz ragaszkodik, melly kijelentésben annál kevesbbe lehet a' t. követnek találni aggodalmat, minél határzottabban 's nyomban a' fenebbi kijelentés után azt mondja ő fels., mikép a' lelkiismeret szabadságát 's a' tökéletes viszonosságot általában kivánja fentartani. Nem is volt szükség ezen kijelentés ellen, mellyben t. i. ő felségének kath. valláshozi ragaszkodása foglaltatik, azon ovást tenni, (mit egy másik t. követ ur tett), hogy a' magyar király egyedül Magyarország gyülésein hozott törvények szerint kormányozhat. Ezen elvet nem vonom kétségbe, hanem azt megjegyzem még is, hogy a' status kötelessége polgári t.kezésnél a' polgárok vallása elveire méltó figyelemmel viseltetni. Bezárom előadásomat azon reményben, hogy ha vélekedésem azoktól, mik a' t. RRnek vallási üzenetjökben foglaltatnak, netán el térne is, azért T. megye követének vádja nem fogna sujtani. Mert nem hihetem, hogy a' t. követ ur beszéde utólján használt kifejezését (t. i. hogy nem katholikus az, ki a' RR. vallási üzenetjeit nem pártolja) más értelemben kivánta volna vétetni, mint abban, mikép ő a' különböző vallásu polgárok közti egyenetlenségek 's nehézségek megszüntetését, a' t. RR. vallási üzeneteikben foglalt mód által vélte eszközölhetőnek; fel nem tehetem, hogy azokat, kik ugyanezen magas szándékot még más uton is vélik létesithetőnek, olly felette terhes vádakkal akarta volna sujtani. A' megyei követek által mindezen két ülésben, mind a' multban a' kir. leirat és Sz. követe előadása ellen felhozott okoskodásokat egybe foglalva ezekben pontosithatjuk összse: A' hét millió kath. lakosok állitott elégületlensége tekintetében nem a' számra, hanem az igazságra kell tekinteni; habár a' protestansok képeznék is a' többségét, az nem tenne különbséget az ügy állásában, kifelejtette azonban Sz. megye követe ezen számból mindazokat, kik itt és az országban e' tárgy fölött máskép gondolkodnak. Transitus kérdésével a' jelent tenni összefüggésbe 's azért azokat összekötni nem lehet; itt gyermekekről, ott ítélettel biró emberekről van szó. Ha a' kormány a' katholicismusban találja támaszát, ez olly körülmény, melly épen annál ovatosabbakká tegye a' protestansokat a' jelen leirat elfogadásában. Azon protestansok kik 1796ban ő fels. hez folyamodtak, nem fogták fel jól tulajdon érdeköket. A' protestánsok nem kevesbbé támaszai a' trónnak mint a' katholikusok, mert ők is minden időben fegyvert ragadtak annak védelmezésére, a' közterheket szintugy viselik mint a' katholikusok, noha a' status egy fillért sem ad a' protestansok neveltetésére. Egy felekezetnél keresni a' trón támaszát a' legroszabb elv, melly teljes ellentétben áll a' „Justitia regnorum fundamentum“ igazsággal. Ha a' hét millió katholikus tekintetet érdemel, az öt millió nem katholikus sem koldulhat kegyelmért ott, hol joga van igazságot követelni. Csak ollyan törvénynyel kell haza menni, melly kielégitő; inkább semmi törvényt, mint palliativ törvénynyel elvágni a' tökéletes orvoslás utját, 's miután az hányatik a' protestansok szemére, hogy annál többet kérnek, minél több adatik nekik, egyszerre kell azt megadni, a' mivel beelégedni lehet, hogy minden további követelésnek eleje vétessék. Mellékes törvények által lassankint segitni akarni, nem volna más, mint a' gyógyszert tolvajuton hozni, miután a' megsértés az országuton történt. A' k. leirat nemcsak meg nem szüntetné a' reversalisokat, hanem azokat épen mindkét félre terjesztené ki, 's az illy viszonosság nem lenne más mint az ármánykodás reciprocitása. Hogy a' kormány nem akar jövendőre a' protestans gyermekek neveltetésébe avatkozni, ez szép jóslat, melly azonban már egyszernél többször megcsalt. Ha a' jól nevelt protestans nem fogja megengedni, hogy gyermeke más vallásban neveltessék, ezt szinte a' jól nevelt katholikus is tenni fogja, 's igy ezen erősségnek semmi nyomatéka. — Nemcsak vegyes, hanem tiszta házasságokban is meg kell engedni a' szüléknek, hogy gyermekeiket szabadon neveljék, de azért a' törvény rendelkezése fenálljon mindazokra nézve, kik ezirant megegyezni nem akarnának vagy nem tudnának. A' vallásos viszálkodások oka, szünni nem akaró harcza a' hierarchiának, melly magát a' törvényen kivül vagy felül helyezni kivánja; mit azonban a' törvénynek zabolázni kell, máskép felbomlik a' status. A' hierarchia soha nem vitta volna ki szándékát, ha felülről gyámolást nem talál. Illy körülmények közt a' hatalmas clerussal a' reciprocitás terén állani nem tenne egyebet, mint például Angliával egyenlő kereskedési tractatust kötni, mellynél mindig a' gyengébb a' vesztes. Teljesitse csak hiven a' papság kötelességét, 's viszszaálland a' kedélyek nyugalma; jó pap, jó nép; ne keressük az indifferentismusban a' bajt, hanem az 1791: 26. tcz. félremagyarázásában 's meg nem tartásában. Az igaztalanságot tovább türni nem lehet, 's a' nemzet nem volna méltó segedelemre, ha jogot koldulna. A' k. leiratban foglalt eszméket e' tábla küzdötte ki tizenkét évi harczban; de azok alkalmazását ott hijában keressük, 's egész szerkezetéből egyházi személyek befolyása világlik ki. — Igaz hogy a' vegyes házasságok európai kérdés, de a' mi állásunk itt is, mint annyi más kérdésnél, sajátságos. — Csak három nemzet intézkedett Európában alkotványilag a' vallás felett, Anglia, Svédhon és Magyarország; a' többinél uralkodói akarat's kötött concordatumok határozák a' vallásos felekezetek állását. Nálunk a' békekötések szintolly diplomatikai erővel birnak mint a' Iae 9us, itt tehát ő fels. önállólag rendelkezhetett volna 's valamint a' porosz király ereje önérzetében végzésit ugy intézte, hogy népe többségének kedves legyen: ugy koronás urunk is a' magyar nemzet többségének kivánatit méltó figyelembe fogja venni. A' magyar nemzetben semmi anarchiai szellem nincs, 's azt inkább azon egyeseknél tehetni fel, kik a' kedélyek nyugalmát igyekeznek megzavarni. Ezekben pontosulának összse a' k. leirat és Sz. megye követe beszéde ellen felhozott ellenvetések, mellyeket a' recriminatiok és személyes kikelések hosszu sora kisért. A' megtámadott követ erőteljesen de mérsékkel válaszolt. A' hallott phrasisokat, declamatiókat költői képeket, mint sem a' jelen helyre sem a' tárgyhoz illőket, komoly feleletre méltóknak nem itélvén, némelly személyes vádakat visszautasitott v. visszatorlott. Kormány emberének vallotta magát mindig, hol az a' törvények ösvényén áll; e' helyütt azonban ő kirekesztőleg. Sz. megye képviselője's küldöji utasitásának hű teljesitője; mint illyen, nem pedig mint protestans szólt a' szőnyegen forgó tárgyhoz, 's azért megtámadásokat 's gyanusitásokat nem érdemlett, 's csodálja hogy épen a' tolerantia apostolai nem türhetik az eltérő véleményt, a' nélkül hogy gyanusitásokra ne fakadnának. A' nemzetet már reményeiben megtörték; a' sok kezdetnek, az óriási terveknek sehol sincs eredvényök, csak üres declamatio 's más véleményüek lealacsonyitása. Hát egy szó se emelkedjék azon k. leirat mellett, mellynek üdvös elveit kétségbe vonni nem lehet? 's miután a' tanácskozások első napján azt világi 's papi hangok kárhoztaták, annak jó oldalait kiemelni olly szörnyü bün e, hogy az ellen tüzzel vassal kikelni kötelesség? Megtámadott vallási buzgóságát a' szónok erőteljesen, önérzőleg 's megilletődött hangon védelmezé. Szónok is jobban szeretné, ha fels. Urunk a' protestantismus homlokán állana, de miután ez igy nincs, aligha a' jámbor ohajtások megváltoztatandják a' világot. Szónok károsnak tartja félre vetni a' k. leiratot, mert ez eredvényre nem vezet, ő pedig eredvényt kiván. Ő is hálát rebegve a' mindenhatónak létérdeplend a' ledöntött választófal romjain, de nem kegyelmért, hanem törvényért. Ő közelitő lépést akar, mint szinte P. megye rendei is ezt adták követeiknek pótló utasitásul; 's igy ha tévedett, legalább jó társaságban botlott. Az ostromlott várnak leggyengébb oldalán rést akart törni a' szónok; de ha mások azt általányos ostrom által vélik bevehetőnek, ám lássák, az eredvény megmutatandja, kinek volt igazsága. Sz. m. követének ezen, valamint előbbi nézeteit több szónok élénkül pártolá, de emelkedtek a' homlok-egyenesen ellenkező véleményeket megegyeztető szózatok is, leginkább a' végzéshez vezetők, melly B. megyének vitatkozásokat megnyitó nézetei szerint hozatott. Felszólittatván B. követe, hogy inditványát még egyszer adja elő, ő ezt illy módon tevé: A' mennyiben ő fels. mart. 25ki k. válaszában azt nyilatkoztatá, hogy a' vegyes házasságból születendő gyermekek nevelésére nézve semmi parancsoló törvényben nem egyezik meg, hanem ezirányi egyezkedést a' szülék szabad akaratjára hagyja, de ha valamellyik fél tett igeretét megszegi, azt sem törvényes sem politikai uton igérete teljesitésére szoritni ne lehessen. Ezt el nem fogadjuk; hanem mennyire a' leiratban a' lelkiismeret szabadsága's a' kölcsönösség elve általányosan kivan fejezve, 's felszólittatunk, hogy ezekre alapitsuk felterjesztendő törvényjavaslatunkat, ezt megköszönjük 's örvendünk neki. De mivel ezen elvek alkalmazása a' felterjesztett 24 pontba már tettleg beleszövetett, mellyekben semmi változást nem tehetünk: kérjük ő fels. hogy ezeket minél előbb kir. jóváhagyása által szentesitse. Ezeken kivül még több pont levén hátra, mellyek iránt a' m. orsz. gyülésen még egyezés nem történt, az e'körüli tractatusokat haladék nélkül megkezdendjük 's a' fen emlitett két leirati elvre alapitandjuk. A' mennyiben végre felszólittatunk, hogy nemcsak ezt, hanem még másokat is basisára alapitva terjesszük fel, ennek is minélelőbb megfogunk felelelni.

A' nm. főRR. a' maj. 13., 14., 15. 's 17dik orsz. üléseikbena' városok elrendezési munkálat feletti tanácskozásokat befejezék. Ezekrül legközelebbi számunk kimeritő tudósitást adand. Legelső felveendő tárgyul ő cs. kir. Fensége a' bányászati munkálatot tüzte ki.

Majus 18ki ker. ülésb. elnökök: Uray és Cseh; jegyző: Szentkirályi; naplóvivő: Majláth. A' vallás tárgyában érkezett leirat feletti vitatkozások befejeztetvén, a' borsodi inditvány elfogadtatott 's végzésül kimondatott, hogy: miután ő Felsége positiv törvény hozatalában megnem egyezik's ezen elvet a' RR. el nem fogadhatják, ki fog nyilatkoztatni, hogy ő felsége elvei már a' RR. által készitett törv. czikkekben foglaltatván, azokat itt is üdvözlik, — és ezeket követvén, a' még egyességet nem nyert pontokra a' transitust is alkalmaztatni kivánják.“

Majus 20ki ker. ülésben elnökök: Jankó és Komjáthy. Elnök kérdésül terjeszté elő: vajjon az elnökséghez beadott kecskeméti petitióval mi történjék, mellyre nézve határoztatott, — hogy Szentkirályi jegyző által tétessék el addig, mig a' szabad községek fognak tárgyaltatni. Olvastatott ezután a' főRRdek viszonüzenete a' vallásbeli sulyok és sérelmeknek mult országgyülésen fentartott pontjai tárgyában, és pedig 1ső pontra t. i. a' reversalisokra nézve z. követ inditványa következtiben a' RR. megmaradtak előbbi véleményük 's üzenetjök mellett. Ezután a' transitus iránti főrendi válasz olvastatván fel, errenézve B. m. követ három kérdést állitott fel: u.m. 1) megmaradjanak-e a' RR. magok formalitásai mellett? 2) elfogadják e a' főRRét? vagy 3) talán a' kettőből alkossanak egyet? — 's ő a' harmadikat javasolván, következőképen kivánä egyszerüsitni a' formalitásokat: „Minden áttérni kivánó e' szándékát irásba téve, folyamodás formában az alispán vagy polgármesternek bemutatni tartozván — a' praesenta mind két példányra feltétetik, 's a' megjelenésre 15 napnál hosszabb időre nem terjedhető határnap tüzetik: a' határnapon az alispán azokkal, kiket a' Rdek melléje rendelnek, kihallgatja a' folyamodót; akar-é kivánatához

ragaszkodni? és ha igen, az alispán bizonyitványt adnyire a' földet — M ult szerdán délután a' császárfürdő közelében két fiu csolnakba ült, 's a' Dunára bocsátkozott, de csakhamar átláták, hogy a' rohanó folyammal nem birnak megküzdeni, 's keservesen orditozni kezdének. Egy éltes halász azonnal ladikra ült, utánok evezett, csolnakukat az övéhez köté 's elővevén egy kötéldarabot, mind a' két fiut derekasan meglazsnakolta, kik példás megnyugvással türék a' méltó büntetést, 's alkalmásint nem egyhamar fogják éltöket illy meggondolatlanul koczkáztatni. Executio után nyajasan partra szállitá öket a' halász. — Hartleben és Altenburger pesti könyvkereskedésiben megjelent a' ‚Történeti könyvtár' 3d füzete, melly érdekben a' két előbbit is meghaladja, ámbár ezek is hazaszerte nagy figyelmet gerjesztének; továbbá, a' ‚Külföldi Regénytár' 24dik kötete mellyben ‚Robin Hood' befejeztetik. E' kötettel egyszersmind véget ér e' gyüjtemény első folyama 's jövő junius végén a' 2d. folyam első kötete ‚Uj külföldi Regénytár' czim alatt fog megjelenni, az eddigihez hasonló diszes és olcsó kiadásban, azon figyelmet é. demlő különbséggel, miszerint ez uj folyamra előfizetés nem kivántatik, és minden kötet külön adatik el, a' nélkül hogy a' t. vevők a' gyüjtemény folytonos megszerzésire köteleztetnének. A' kiadó reményli, hogy a' választandó regények jelessége minden illyes kényszeritést fölöslegit. — Az ‚Életképek', Frankenburg szerkesztése alatt, jövő félévben, mint rendes divatlap, hetenkint fognak megjelenni, még az eddiginél is diszesb külsővel, 's lehetőségig jeles tartalommal 's mindjárt eleinte egy nagyobb regényt hozandnak kedvelt Jósikánktól. A' ‚Honderü' szinte mindent igér elkövetni, hogy a' t. közönség kivánatinak megfelelhessen; a' ‚Regélő' ellenben megszünik, az az „Pesti divatlap" czim alatt fog Vachott Imre szerkesztése alatt megjelenni, ki szinte nagy készületeket tesz lapja érdekesitésire. E' verseny által az olvasó közönség minden esetre nyerni fog, 's bizonyosan ugy fogja majd a' legjobbat pártolni, hogy az mindinkább megfelelhessen a' nemesbülti izlés minden méltányos kivánatinak. Politikai lapjainkról még nem szólhatunk, mert eddig csak Landerer ur bocsáta közre előfizetési hirdetést, mellyben jelenti, hogy a' ‚Pesti Hirlap' jövő félévtől kezdve t. Szalay László ur szerkesztése alatt fog megjelenni. — A' győri ‚Vaterland' czimü német lap nem rég ezt válaszolá az Ungarnak versekben: ‚Szamár, fogd be szádat!' Bizony szép polemia! A' bécsi Saphir ennek olvasta után azonnal megszünteté a' lapcserét a' nevezett folyóirattal 's igen példás indignatióval nyilatkozott szerkesztőjéről. Minket magyarokat bárdolatlanoknak szidalmaznak a' németek, 's irodalmunkat lenézik, pedig legkeserübb hirlapi harczainkban sem lelhetni nyomát illy piszkos alávalóságnak. 'S illy lap azután a' legszentebb nevet, a' ‚Vaterland' czimet merészli bitorlani! — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon a' pozsonyi szinészek által adatott f. hó 17kén „Senneterre marquisnő" vigj. 4 felv.; 18kán a' hangászegyesület 's énekiskola javára bérszünettel működvelők által „Szökött katona" népszinmü 3 felv; nézők szép számmal, 's mondhatjuk, hogy az előadás igen kielégitő volt, az est koszoruja minden esetre Camilla személyesitőnőjét illeti; 19k. először „Falusi lakodalom" másodjutalmat nyert pályavigj 3 felv. Jakab Istvántól; 20kán „Velenczei nő" dráma 5 felv.; 21kén „Falusi lakodalom" vigj. 3 felv.; 22dikén „Lyánykérés szabály szerint" vigj. 4 felv.; 23kán „Az örült gyermeke" dráma 5 felv., Chiabayné, Szatmáriné és Szákfy idővel nemzeti szinpadunknak is diszére válhatnának; a' többi még nagyon kezdő.

Egy kis igazitás a' dunamelléki helv. hitvallásu egyházkerület közgyüléséről hirdetvényen. Lapunk 39dik számában e' tárgyban megjelent soraink helyébe, ezeket kéretjük közöltetni a' t. cz. olvasókkal: A' dunamelléki helv. hitvallásu egyházkerület közgyülése f. é. jun. 17kén, a' papi hivatalra szándékozó ifjak megvizsgáltatásával fog megnyittatni, mellyre a' consistorium minden t.cz. tagjai ezennel meghivatnak, valamint mások is kik azon jelenlenni kivánnak. Polgár Mihály a' d. melléki h. h. e. ker. főjegyzője.

Barsmegyei közgyülés. A' sz. benedeki megyei ájtatosságból 's ugyan aznap t. i. majus 3kán első alispáni elnöklet alatt tartott egyházi tized-haszonbérleti gyülésből, Aranyos Marótra viszszajötteket majus 4kén m. főispáni helyettesünk kellemesül lepett meg, ki is elfoglalván elnökszékét szokott üdvözlet után érdemdús tisztikarunkat méltó dicsérettel halmozá; kijelentvén: milly nagy örömére válik megyénkben egy év leforgása után megjelenhetni, egyolly megyében, a'mellynek egyedei a' közügyek pontos kezelése által, országszerte megismert érdemkoszorújokba uj borostyánokat fűztek, mellynek fénysugári reá is háramlanak. Követink több országgyülési jelentései közül hosszabb vitára nyujtott alkalmat a' kegy. kir. leirat: nem azért mintha kath. és protestans részre oszlott vélemények sokaktól képviseltettek volna itt, nem; hanem mivel a' protestans részrül nem jöhettek egymással sokáig tisztába, nem levén képesek egyhangulag kimondani, hogy reájok nézve a' jelen esetben mi a' leghasznosabb. Végre kigázoltunk a' vitákból, 's a' kegy. kir. leiratot módositó azon inditvány fogadtatott el: miszerint a' felek szabadon egyezkedhetnek; de ha az egyezségtől mind a' két rész el akarna állani, szabadon uj egyezkedésre léphetnek; ha pedig csak az egyik fél kivánná fölbontani az egyezést, akkor minden születendő gyermek az apa vallásában neveltessék. Olvastatott az országgyülési tanácskozásokat siettető 's az országgyülés közeledő végét jelentő kegy. kir. leirat: 's meghagytuk a' megyei választmánynak, hogy még e' gyülés alatt szemelje ki 's terjeszsze azon tárgyakat elő, mellyek közérdeküknél fogva főkép volnának bevégzendők. Az erdélyi vármegyékre nézve a' már létező törvény sikeresittetését kivánják. Követink jelentéséből tudomásunkra jutott az országgyülési választmány által a' telekdijnak elfogadtatása, de e' fölötti tanácskozásinkat az egész e' tárgyú munkálat bevégezteig halasztottuk. Addig is a' tárgyrul komolyan fogunk gondolkodni. A' kincstári ügyésznek néhány év óta megtagadott szavazati joga, egy felsőbbségi ujabb és szigorúbb parancs következtében ugyan megadatott; de követinknek is utasitásul meghagyatott, hogy az illyféle voksok világosságba hozatalát országgyülésileg szorgalmazzák. Megyénk egy jeles fia, egy nagy ős nemességü család anya utáni sarjadéka, 's már igy is hazánkfia Heller Móricz dij nélküli honositásért folyamodott. Az esedező személyes jeles tulajdonsági, 's Bars főnemességével vérrokonsági összeköttetése, a' haza szolgálatára magát föláldozó készsége, de nagy behatást eszközlött folyamodásának e' honhoz hü ragaszkodását tükröző szerkezete is voltak azon rugók, mellyek e' megye RRit arra birták, hogy a' nevezettnek honosittatását követeik által az országgyülésen szorgalmazzák, 's pedig kivételképen dijnélkül, mivel ugymond egy tekintélyes illy kivétel dicső. De hazánk nemes megyéji egyenkinti fel fognak szólittatni ennek pártolására. Nyitra szerte zsibong a' korteskedéstől, 's e' korteskedés szánandó következésit némelly nemes helységink igen érzik, nálunk is a' személyes és vagyonbátorság a' mámoros köznemesség által veszélyeztetik. 'S ezt egyik főbiránk hivatalos jelentéséből tudjuk: ki tartván attól hogy csendintézkedései által a' rosz akaratuakat maga ellen ingerli, a' megyétől rendkivüli utasitást kivánt e' bajok fékezésire. Ennek következtiben azon utasitást nyeré, hogy ha a' nemes urak békés fölszólitásnak mit sem engedve garázdálkodni meg nem szünnének, polgári karhatalmat használhasson, 's ha ez elégtelennek mutatkoznék, az alispán által katonai karhatalom rendeltessék. Turócz levele, mint alaputasitásunkkal nem egyező, tudomásul vétetett.

Spanyolország.

(Gonzalez Bravo Lissabonba küldetett. Marokko békeföntartásra kezd hajlani.) A' Gaceta maj. 7iki száma kir. rendelvényt közöl, melly szerint Gonzalez Bravo, szolgálatai jutalmaul, portugáli követté neveztetik ki. — A' belminister, elbocsáttatással fenyegetés mellett, hagyá meg az orsz. valamennyi iskolatanitójinak, hogy mindenben szigoruan kövessék a' spanyol tud. Akademia helyesirását. — Azon sürgönyöket, miket Krisztina fregát Tangerbe vitt, kedvezőleg fogadá a' marokkai császár, kinek mint látszik, nem igen nagy kedve van külföldi háborura, miután saját alattvalóinak egy része is torzsongani kezd már kényurasága ellen. A' spanyol kormány azonban mind e' mellett is folytatja hadikészületeit, hogy mindenesetre kész legyen hatályos föllépésre, ha a' consul megöletéseért illő elégtételt nem találna kapni. — Don Carlos Bourgesból fölszólitást intéze spanyolországi párthiveihez, kik ismét nyugtalankodni kezdének, mellyben kéri és inti öket, hogy minden erőszakos föllépésről mondjanak le. Forcadell carlospárti főnöknél azonban, kit nem rég fogtakel, e' fölszólitással merőben ellenkező tartalmu iratokat találtak. —

Franczia ország.

(Adatok a' börtönügyi vitákról a' következmrában.) A' következmra néhángy üléseiben folyvást a' börtönök iránti törvényjavaslatot vitatja, 's legközelebb többi közt határzá, miszerint munkaszünet idején, melly mindennap két óraig tart, tanulással 's látogatások elfogadásával legyen a' fogoly elfoglalva, olly módon, hogy az orvos és tanitó minden egyedet hetenkint legalább egyszer tartozzék meglátogatni; ezenkül, illy időben, igazgatói külön engedelem mellett, a' rokonok is meglátogathatják a' foglyokat. Sokan kivánák, hogy a' gyermekek minden gát nélkül látogathassák meg szüléiket; de a' többség ezt ellenzé, mivel tapasztalás tanusitja, hogy az elvetemült szülék gyermekeiket gaz tanácsikkal elrontják. Igy példaul a' fiatal tolvajok nagy része rendesen tolvaj szüléktől származik. Mi az elszállittatást illeti, erre határoztatott, miszerint az 10 évi magányos elzáratás után következzék be. A' választmány 8 évet kivánt ugyan határoztatni, de a' többség a' főnebbi inditvány mellett maradt. Legközelebb érdekes vitákra fog alkalmat szolgáltatni azon kérdés, hogy a' politikai vétség 's jelesül sajtókihágás miatt elitélteket szinte magányrendszer alá kell é vetni, vagy nem? — A'mükiállitás számos idegent vonzott Parisba; a' király már többször tekinté meg a'

Budapesti napló. Nádorunk ő cs. k. fhgsége pár napra Pozsonyból a'pünkösti ünnepeket Alcsúton és Budán töltendő maj. 24kén gőzhajón megérkeztett. A' láncz-hidi zárgátaknálnagyszerükészületektéttettek, hogy a' fhg illő biztossággal 's kényelemmel tekinthesse meg e'nagyszerü munkát, mellyen tavasz ótakétszerezett erővel dolgoznak. — Jövő héten Rotschild és Sina bárók megérkezését is várják 's e'kettős látogatás után alkalmasint még nagyobb gyorsasággal fog a' munka előrehaladni — ‚Remény' gőzös a' Tiszára utazott, hol kiköszörülhetni reményli azon csorbát, mellyet hatalmas Dunánk által szenvedett. Ez alatt ‚Buda' rendesen folytatja röptét, 's ajánljuk mind azoknak, kik nemcsak nagyszerüt és szépet, hanem valódilag bámulatost is ohajtnak látni, ránduljanak rajta Ó-budára, 's onnan a' gőzhajótársasági hajógyár-szigetre, hol bizonyosan igen kellemes meglepetésben fognak részesülni. A' gőzhajótársasági irodában minden böcsületes embernek szivesen szolgálnak beléptijegyekkel, még pedig — ingyen! Tomala vendéglőt készül azon kellemes kis szigeten fölállitni, 's ha a' szükséges engedvényt megkapja, bő aratásnak fog örvendni. — Mult szombaton kemény égiháboru zúgott fővárosink fölött, 's a' mennykő több helyen le is ütött, kárt azonban sehol nem okozott. — Egyébiránt majusi napjaink olly szépek, hogy a' sok tavaszi betegség már szünni kezd; most azonban ezek helyett az Elsler-láz kezd uralkodni, melly annyira veszélyes, hogy az arszlánok lázrohamukban talán még harapni is fognak. A' jeles tánczosnő lovainak fölváltására már számtalan működvelő ajánlkozott; e' megtiszteltetés mindazáltal alkalmasint mégis el fog maradni, mert százakat lehetlen egy kocsi elibe fogni, 's az elmellőztetendők bizonyosan borzasztóan fognák e' szerencsétlenségöket meghoszulni. Eddig csak annyit mondhatunk a'hasonlithatlan müvésznőrül, hogy nemcsak járás, hanem még tánez közben is csakugyan érinti lábaival valameny-

nemzeti műipar e' kincseit. E' műkiállitás ezer czikkel haladja meg az öt év előttit, mit a' király nagy örömmel emlite meg, ki általában olly nyájas volt, hogy a' gyártók nem győzik őt eléggé magasztalni. —

Oláhország.

Az oláh idei orsz.gyülés teendőji közé azországos költségek megvizsgálásán kivül, a' fejdelem-választási, és Sztambulba utazási költségek, a' bányászat kérdése, a' szélbeli katonaság szaporittatása, a' Duna mellékét őrző faluk könnyebbitése 's néhány más kabineti előterjesztés tartoztak. Ezekről tökéletesen tudósithatás végett elkerülhetlenül szükség volna a' jegyzőkönyv megnézése, melly hatalmunkban nincsen, meg kell tehát elégülni csak a' nevezetesb tárgyak tudásával, mellyre nézve nem tudott az ellenzék a' kormánynyal megegyezni; ezek közől első a' bányászati kérdés; itt megjegyzendő az, hogy 1833ban innen több miniszter által szólittattak fel mind a' honbeli, mind külföldi (angol, franczia) tőkepénzesek, hogy fognának az érczásáshoz, de senki sem találkozott, csak egy Moszku nevezetü, ki az alatt megbukott. Minden időben voltak ollyanok is, kik azt mondották, hogy még nem volna ideje megmutatni a' világnak, mit foglal földünk keblében. Az idegen diplomaták ezt igen jól tudták, annálfogva nem láthatni által; miért tagadhatná meg a' kormány egytől azt, mivel másokat kinált; az alkotványi 178 és 179 czikk tisztán mondják: hogy ha érczek találtatnak valamelly tulajdonos birtokában, azokat ő maga mivelheti, vagy akárkinek haszonbérbe adhatja, a' kormánynak tizedet adván belőle; de hogyha a' tulajdonosnak a' fejdelem által engedett 18 hónapi időszak alatt nem volna módja azt mivelni, sem haszonbérbe másnak kiadni, illy esetben a' fejdelem a' közgyüléssel együtt azon lesz, hogy helyes módokat találjanak a' bányák mivelésére, 'sa't. 'sa't. A' kormány az előhozott törv.czikkekhez támaszkodva egy moszka társulatnak az ország havasi megvizsgálására, hogy t.i. foglalnak é érczet kebelökben? 's a' tulajdonosokkali egyezkedésre engedelmet adott; az ellenzék ugyanezen törv.czikkre támaszkodva a' kormánynak ezen engedelemadhatási jogát nem akarta elismerni, 's a' küligazgatási tanács által tett e' tárgybeli előterjesztést megsemmisittetni kivánta. Azt sem hallgathatni el, hogy az ellenzéken kivüliek minden árnyéktól félvén megijedtek a' föltett vállalattól és igy ez uttal a' közvélemény az ellenzék részint volt. Febr. 1ig csendes vitatkozások folytak, hanem 1jén és 3kán nagyon viaskodtak, a' fejedelem febr. 15re kényszeritve látta magát két hivatalos előterjesztést közré-tétetni, egyik szólott a' bányászatról, mellyben miután megmutatta, milly elővigyázattal lép a' kormány, felszólitja a' gyülést: lenne mérsékeltebb mind előadásiban, mind magaviseletében, ezen sokat jelentő szavakat toldván hozzá: „legfőkép szemei előtt legyen az hogy az ő (gyülés) jövendője azon segéd kezektől függ, mellyeket lelkiismeretesen 's tiszta szivvel nyujt egy felsőbbségnek, melly azon pillanattal, hogy a' kormányt általvette, nem egyébnek, hanem csak a' legtisztább gondolkozásnak és a' közjó iránti megkülönböztetett szorgalomnak adta jeleit." Hiteles tudósitás nyomán irhatjuk, hogy a' fejdelem ezen rendelet közrebocsáttatása előtt mélyen sohajtozva mondotta: én oláh vagyok! 'sa't. 'sa't. Febr. 17kén a' fenebbi rendeletre a' viszonüzenetet akarták elkésziteni a' rendek, hanem az ellenzék ezen állitása szerint dorgáló rendelet iránti tanácskozásra hihetőleg nem levén előkészülve, a' válaszüzenet-készitéshez nem szólott. Febr. 19kén a' tanácskozási terem és annak karzata ugy tömve volt minden koru hallgatókkal, hogy alig lehetett lélekzeni. Ez olly parliamentaris jelenet vala, millyen itt még soha sem. A' ministerek közől Barbu Stirbeju egész lelkesedéssel 's hatalmas ékesszólással védelmezte a' kormányt és ministeriumot. Az egész közönség méltányolá a' kormány méltósága védelmében bebizonyitott különös ügyességét, az ellenfél meggyőzésére előhozott hathatós okait, más szólók is hasonló hévvel, buzgósággal és erélylyel harczoltak a' ministerség mellett. — Hanem az ellenfél szilárdul maradt kivánata mellett, hogy t.i.: irjanak viszsza, miszerint nem érdemle szemrehányásokat, az igazgatási tanácsnak a' bányászat iránti kibocsátott engedvénye pedig semmisittessék meg. Sokakból szenvedély szólott. A' miniszteri részen levők lassan kiszállongottak a'gyülésből 'sigy nem levén teljes számu a' gyülés, semmi határozás nem hozatott. Febr. 22kén a' terem hasonlag tömve volt. Az érsek is megjelent. A' nagyobb szóló most is Barbu Stirbeju volt, ki miután nagy ékesszólással védelmezte a' kormányt, végre mint valóságos oláh megesküdt, hogy a' bányászati tárgyban kiadott rendelet által a' haza bátorsága nem koczkáztatik. Az érsek a' kormány és gyülés közt közbenjáróul ajánlkozott, hanem a' ministerség nem fogadta el feltételét. 24dikén hasonló tolongás. Barbu Stirbeju már nem volt jelen, a' ministerség maga kivánt szavazást és az ellenzék 22 szózattal 18 ellen győzött, a' többi tag betegsége miatt nem levén jelen. Általmenve a' katonaságszaporitást tárgyazó fejdelmi előterjesztésre, szükséges annak is tartalmával megismérkedni, melly következendő: Mi Bibesku György 'sa't. az országosan egybegyült rdekhez. Miután ministerink által az iránt tudósittattunk, hogy a' rendek a' katonaságszaporitást érdeklő tervet, mellynek az volt czélja, hogy ezáltal a' dunamelléki faluk az őket nyomasztó tehertől mentesittessenek, szavazás utján viszszavetették azon tervet, melly két versben a' gyülésnek kormányhoz intézett folyamodásival kéretett, sokalta békés időkben, mint a' millyenek a' mostaniak, mikor minden nép, mellyekkel a' Duna felől körül vagyunk véve, nyugtalan állapotban vannak; midőn 4—500bul álló tolvaj csoport járkálhatárinkon; midőn ezen ország keblében összeesküvési merények okoztak 's okoznak nyugtalanságokat; midőn 12,000 család kiköltözéssel 's dunántuli településsel fenyeget, mellyeket eddig csupán azon biztositékban támasztott remény, hogy mentülelőbb ezen kiállhatlan tehertől mentté fognak tétetni, lehetett viszszatartóztatni, mit maga az országgyülés is 1842ben elismert. Egy olly tervet, mellyről biztositva voltunk, hogy minden oláh nemcsak örömmel fogad, hanem ha a' kormánynak nem lesz vala szándéka hasonló körülmények közt előterjeszteni, állhatatosan kérni is fogja. Nem várhatva a' rdek elibe terjesztett több tárgy közül a' még hátralevő tervek komolyabb vitatását, megparancsoltuk ministerinknek, hogy azokat vonják viszsza 's a' gyülés ezután csak a' közköltségekkel, haszonbérlői feltételekkel 's más hasonló munkálatokkal foglalkodjék, mellyek törvényhozási terveknek nem tekinthethetnek. Ezen fejdelmi előterjesztés febr. 15én a' gyülésben felolvastatott 's mi volt erre az ellenzék felelete? rövideden ez: minthogy jelenleg a' faluk meg vannak terhelve utcsinálással, a' közgyülés nem terhelheti őket még ujonczadással; azaz nekünk katonaságunk soha se legyen: mivel az ujonczozás ugy tekintetik mint a' nép megterheltetése, melly természetesen mindig is az fog maradni. Mi a' tolvajcsoportokat 's a' Duna jobb parti nyugtalanságokat illeti, azt mondja az ellenzék: a' nemzeti katonaság ismert vitézsége és bátorsága képes lesz bárminemü megtámadásokat zabolázni! kitetszik ezen kibuvó-ajtócska? A' belforradalmakra nézve az ellenzék igy felel: fenségednek trónra lépése, melly mindnyájunk keblét reményekkel töltötte, erre nézve biztos kezesség. Talán itt maga helyén volna hires porosz politikus Bülow ama mondását emliteni: „Mindenütt hol a' nép akar, a' szó teljes értelmében szabad lenni, szükséges, hogy a' kormány erős legyen; ennek minden nép tanodájába nagy betükkel irva kellene lenni." Bülownak szent igaza van, mert a' népek maguk souverainitását a' kormány kezeibe tevén le, ha ennek kivált veszély idején nem lesz eszköze magát erősiteni, ki fogja a' haza erejét önmaga védelmére öszpontositani? talán a' népek a' viszszaéléstől félnek? Joga van neki kivánni, hogy tudtán kivül semmi se történjék. E. H.

ÉRTESÍTŐ.

Kész misemondó-ruhák

Hirsch Ferencz selyem- 's divatárus

boltjában legjutalmasb áron kaphatók: továbbá: selyem, arany és ezüst himzetű gyönyörü nehéz **templomszövetek diszitvényekre, damaszk-szövetek zászlókra**, 's egészen nehéz violaszin 's vörös **Gros de Naples, Moire** és **övszalagok** — Pesten a' vácziutczában „A' szarvashoz" hol **mindenféle megbizatás is elfogadtatik** mindennemü templomi diszitvényre, menyezetre, püspöksüvegre, velumra, birétre, albára, szemfödélre, osztyazacskóra 's t. eff.; jutalmas és gyors szolgálat mellett. 2—3

Árverési hirdetmény.

A' nm.m kir. udv. Kincstár rendeléséből a' megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona u.m. a' kalocsai magtárbul 428 p.m. tiszta buza, 1788 pm. árpa, 34 pozsm. szemes és 218 pm. csőves kukoricza, a' hajósi magtárból 865 p.m. tiszta buza, 737 pm. árpa, 31¾ pm. szemes, és 2157 p m csőves kukoricza, elvégre: a' sz.-istváni magtárból 793pm tiszta buza 110 p.m. árpa. 5 pm. szemes, és 1625 pm. csőves kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e' f. év junius 17kén a' kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban árverésfogtartatni.

A' venni szándékozók tehát a' 200 ft. pgő pénzben szabott bánatpénzt a' kalocsai uradalmi pénztárban előlegesen letenni, és határzottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabona-nemekért különösen sajátkezüleg aláirt, 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óráig, a' felhozott igazgatóságnak, a' hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtani köteleztetnek, mellyben az ajánló lakását kitenni, 's hozzá a' letett bánatpénzről szóló nyugtatványt mellékelni tartozik. 1—3

Kos-eladás,

Jövő pesti Medárdi vásár alkalmakor f. é. majus 30atól fogva jun. 5keig mélt. Hunyady József gr. juhnyájából különféle gyapju-mineműségü hágó kosok eladás végett a' magyar gazd. Egyesület Üllői utczában fekvő Köztelkén lesznek kiállitva. 1—3

Csőd tanitószékre.

A' királyi zágrábi tudományos Akademiánál — Mikusay János tanitónak a' nagyváradi kir. Akademiához általtételével — megürült physikai-mezőgazdasági és természet-történeti tanitószékre, a' pesti kir. tudományos egyetem bölcselkedési kara előtt tartaandó csőd határideje folyó évi aug. 1ső napjára van kitüzve. Kelt Pesten majus 10kén 1841. Szoblahói Pálma Elek a' pesti kir. tudományos Egyetem jegyzője s. k. 1 3

A' Kis Kun szabadszállási ref. gyülekezet temploma tornyának ujolag leendő fedelezésére nézve folyó 1814ki évi junius 9ke napjára csődület hirdettetik. Melly alkalommal árcsökkentés utján fog az ács és bádogos munka a' legjutalmasabb vállalkozónak szerződésileg átadatni. Vállalkozni szándékozók tehát kelló bizonyitványokkal 's elegendő biztositékkali megjelenésre, a' kitüzött napra ezennel illően meghivatnak. 1

Hirdetés.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár rendeléséből a' huszti kir. kam. tisztttartói kerületben, nyilványos árverés utján, a' huszti tisztttartói hivatal irodájában f. évi május 30kán szokott délelőtti órákban, f. évi nov. 1jétől kezdve 1847dik évi oct. utólsó napjáig, 3 egymásután következő esztendőre, következő kir. haszonvételek, illő bánatpénz letétele mellett, haszonbérbe adatnak, ugymint:

Koronai Huszt mezővárosban.

1) A' ser és pálinka-főzés, mészárszékkel együtt, ahhoz kivántató épületekkel és szerszámokkal.

2) A' nagy-ági hidvám-szedési jog, a' hid melletti vámlakházzal, és korcsmaépülettel 's korcsmáltatási joggal együtt.

3) Huszt-Baranya nevü telepedési helyen, valamint az ottani só-próbánál a' szabad korcsmáltatási jog.

4) Ugyanott a' mészárszék.

5) Csebrény nevezetü telepedési helyen, szabad italok korcsmáltatási joga.

6) A' huszti piaczon a' nagy vendégfogadó épület alatti első kalmár kőbolt.

7) Ugyan mellette levő 2dik és 3dik kisebb kőboltok.

8) Öt malom, a' nagy-ági viz csatornán Husztról Izáig, összesen 10 alólcsapó vizi kerékre.

9) Bartos nevü 57 holdnyi majorságbeli szántóföld.

Técsőn.

10) Az uradalmi mészárszék.

Visken.

11) Az uradalmi egy kerekü felülcsapó vizi malom, ahoz tartozó kendertörővel.

12) Az uradalmi mészárszék.

Iza helységben.

13) Az uradalmi korcsmaépület szabad korcsmáltatási joggal.

14) Az uradalmi mészárszék.

Száldoboson.

15) Az uradalmi korcsma ahoz való állással együtt.

16) A' mészárszék.

17) Két kerekü vizimalom.

Bustyaházán.

18) A' faluban és a' sóházbeli telepedési helyen levő két korcsma.

19) Az uradalmi mészárszék.

20) A' négy kerekü vizi-malom, ahoz tartozó molnárlak és istállóval együtt.

Talaborfalván.

21) Az uradalmi korcsmaház.

22) A' mészárszék.

Dulfalván.

23) Az uradalmi korcsmaház szabad korcsmáltatási joggal.

Kerékhegyen.

24) Az egy kerekü vizi-malom, a' hozzátartozó kaszálóval.

25) Az uradalmi mészárszék.

Gernyésen.

26) Polyánka nevü 12 holdnyi irtás.

A' verchovinai járásban.

27) a' kir. fiscus tulajdonához tartozó s' tiz helységben létező összesen 19⅛ egész urbéri telekből álló részbirtok, 109 telkes jobbágygyal, és 93 házas zsellérekkel, nemkülönben két korcsma épülettel, és 248 hold irtásokkal. 3—3

Árverési hirdetvény.

A' Jász-Kun-kerületek tulajdonához tartozó 's Kecskemét városhoz egy állomásra fekvő Páka pusztán folyó 1844dik évi jun. 17kén az ott levő nemesitett ménesből 16 darab négy és négy éves csődör, 5 darab paripa, 20darab anyakancza és két darab két éves kanczacsikó mint számfelettiek lesznek közárverésen kész pénz fizetés mellett eladandók. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcsa 453.

PEST, vasárnap majus 26kán

JELENKOR.

1844. 42dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közeleg tével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boriték talauul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyiház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján.

A' J. és Társ szerkesztősége.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: (megtiszteltetés, Prónay János †; Braun jutalmaztatása; szobrászati és Mátyás emléki egyesületre adakozás; Országgyül. közlemény: a' maj. 14—18ki rendi ülésekben a' v. házasságok ügyében kelt kir. leirat iránti vitatkozások vége az e' tárgyban történt jelesb nyilatkozatok 's beszédek velejével; a' maj 13-17-ki frdi ülésb. a' városrendezési munkálat feletti tanácskozás végre jut; maj. 18ki ker. ülésb. a' vallási tárgyban a' b-i inditvány elfogadtatott, maj. 20ki ker. ülésb a' kecskeméti petitio, a' frdi viszonüzenet a' vallásbeli sulyok iránt, transitus v. más vallásra menetel; 151diki frdi ülés a' bányatörvény vizsgálatában a' 16 §ig haladt; budapesti napló: főhg-Nádor Budára érkezte; Remény és Buda gőzösök; égi háboru; Elsler-láz; 's egyéb fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; igazitás az egyh. gyülés tárgyában; Barsmegyei közgyülés.)

Spanyolország (Gonzalez Bravo Lissabonba küldetik; Marokko békeföntartásra hajlik.)

Franczia ország (Adatok a' börtönügyi vitákrul a' követkamrában; műkiállitás Parisban.)

Oláhország (az oláh országgyülés meghasonlás-tárgyai a' fejdelemmel.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap kir. fels. orahoviczai és göresöni Mihalovics Károly urnak, Baranya 's más megyék t. birájának a' pápai sz. György rend elfogadhatását 's viselhetését kegy. megengedni méltóztatott.

Tótprónai Prónay János több megyei tb. 's három országgyülésen t. Nógrád megye részéről volt követ, munkás 's közjóra szentelt életének 51dik évében 1844. majus 21kén Pesten sorvadásból elhunyt. Tetemei Nógrád megyébe keblezett Nagy-Romhányi jószágára vitettek eltakaritás végett. A' sok érdemü hazafinak elszenderülte országszerte számos baráti 's ismerőjiben valódi sajnot támasztand, de mégis legméltóbb ok bánatra derék hitvesének Kubinyi Ludovikának István királyi testőr és József fiaival együtt, kik feledhetlen gyöngéd hitvest 's atyát kesergenek a' korán hamvadóban. Béke árnyékának. —

A' f. évi állatmutatáson Bécsben Braun János nyerte meg négy sőre magyarországi ökreiért 's egy szintazon származatu gőböly üszőért a'kitüzött 4 darab arany jutalmat, mit fels. urunk magasztaló nyilatkozások közt vala kegyes általnyujtani személyesen a' nyertes hizlalónak. Ezen öt állat összesen 6878 fontot nyomott 's gőzhajón szállittatott Bécsbe a' kiállitásra; a' legkövérebb ökör élve 1600 fontnyi volt, 's levágva 996 font hust adott és 353 font fagygyút; a' hozzáközelitő hizodalmu élve 1575 fontot nyomott 's a' 3mad fünyi üszö 1325 fontnyit. 'S ez már 7dik rendü jutalomnyerése volt Braunnak e' tárgyban; ugy hogy a' magyarországi szarvasmarhahizlalásra nézve igen kitünő érdemet szerzett magának e fáradatlan szorgalmú sőrész, mi hazai gazdáinknak valóban különös figyelmeztetésül 's ösztönpéldául szolgálhat baromhizlalásban.

A' szobrászati és Mátyás-emléki egyesület örömmel siet értesitni a' t. cz. közönséget: hogy a' pesti izraelita község közelebb tartott gyülésében a' Mátyás-szobrai munkálatra jelenleg 200 pgő ftot határozott 's tett le az egyesület pénztárába; a' következendő 10 évre pedig évenkint 100 100 p. ftot ajánlott. Miért is a' buzgó községnek az egyesület választmánya köszönetet szavazott Pesten majus 10kén 1844. Külkey Henrik m. k. választottsági jegyző.

Országgyülési közlemény.

(A' május 14—16 ülések vége.) Egy m. követ, miután szinte a' vallási sérelem történetét elmondotta, áttért a' k. leirat lényegére 's annak egyes kitételeit taglalgatá. Benne, ugymond, a' kormány maga is elismeri a' sérelmet, felállitja a' lelkiismeret szabadságát, a' viszonosság elvét, de nem nyúl azon eszközökhez, melylyek ezen szent elvekből folynak, mellyek egyedül lehetnének képesek minden vallási viszályt eltemetni, 's annyi milliónak felrázott keblében lelki nyugalmat ujra teremteni. Nem intézkedik vagy azért, mert nem mer, v. mivel reményli hogy a' rosz magától megszünendik. Segitségnek pedig inkább felülről mint alulról kellene jönie. Törvény a' szülék kezeit nem kötheti, ők gyermekeiket azon vallásban fogják nevelni, mellyben nekik tetszik, mint minden ember fiát aristokratának, demokratának vagy bármi másnak nevelheti. Szónok a' k. leirat szerkezetében találja a' hibát, 's a' másodikat sokkal veszélyesbnek tartja az elsőnél. A' leirat ezen kitétele „quae principiis cath. aliarumque lege 'stb." a' legveszélyesb fegyvert mutatja a' hierarchia kezében; ezzel épen ugy fog előállani, mint az „absque tanem praejudicio cath. religionis" melly szavak Bocskay tudta nélkül csusztak a' békekötésbe, noha később Mátyás főhg explanatorium decretuma megmagyarázta. A' tételnek igy kellene állnia: „quae conscientiae non praejudicet." Ugyszinte azon kifejezést: „quantumvis cath. religioni firmiter inhaereat" helyteleniti, mert ő fels. nem ugy szól itt mint a' kath. vallás képviselője, hanem mint fejdelem, kinek ótalma alatt egyaránt áll minden vallás a' statusban. E' leirat elfogadásával tart az egyháztól, mert a' 26dik t.czikkben nem volt szó a' reversalisokról, még is ki tudták vonni belőle az egyezkedéseket, itt, hol ki van mondva az egyezkedés, majd többet fognak tenni; sőt meg van győződve hogy az egyezkedés a' legjobb törvényeket is meg fogja rontani. Megyéjében jelenleg is, midőn az uj törvény még erőben nincs, egy plebánus a' házasságra kelendő feleket összse nem adja mindaddig, mig esküvel nem kötelezik magokat, miszerint gyermekeiket kath. vallásban fogják neveltetni; pártolja B. követét. Minélelőbb kell törvényt hozni, de inkább semmit, mint a' leirat elvein alapulót. Erre egy báró 's főkáptalani követ igy nyilatkozék: Fels. Királyunknak alattvalóji iránti atyai szivéről, szeretetéről, valamint a' kormány jó akaratáról meg vagyok győződve, mindazáltal állásomnál de küldő káptalanom utasitásánél fogva is kötelességem kijelenteni, hogy e' k. leirat ugyanazon elven alapulván, mellyen a' minapi, kénytelen vagyok akkor tett nyilatkozatomra ezuttal is hivatkozni 's abban megmaradni. Ne méltóztassanak a' t. RR. ezt ellenszegülésre, vagyengedetlenségre magyarázni; nem más ez, mint azon sajnos megvallás, hogy a' clerus, a' leiratban foglalt szabályokat, vallása elveivel megegyeztetni nem tudja, 's hogy a' vallásos elv sértése neki fáj, nem pedig mintha a' törvénytől, ha szentesittetik, az engedelmességet akarná megtagadni. Ha az 1790 hongyülésben nógrádi követ Balogh Péter nyilatkozása közhelyeslést nyert, mellynél fogva ő azt állitá, hogy protestáns atyánkfiai fájdalmokat, sérelmeiket igazságosan adhatják elő, mert ez természeti kötelességök, joguk; miért kellene ezt roszalni a' kath. clerusnak, ki a' hozandó vallásos törvényre nézve mindig kész azt tenni, mit tőle állása 's a' haza egyéb polgárival közös kötelessége parancsolólag kivánni fog? Ragaszkodik ő felsége is a' leirat szerint a' kath. elvekhez, kivánja a' lelkiismeret szabadságát maga épségében fentartatni; ezek után én, az ismert garantiát a' gyermekeknek kath. vallásbani neveltetését 's a' kath. elveket biztosittatni ohajtom; mert azon bizonytalanságnál fogva, mellyet a' leiratból következtethetni, a' clerus a' vegyes házasságok copulatiójához nem fog járulhatni. Szabhatnak ugyan a' t. KK. a' clerusra szigoru szabályokat; de hová vezet ez, a' hazánkban és külföldön történtek eléggé tanusitják! Illő 's czélszerü é valakit századunkban lelkiismérete ellen kényszeritni? azt a' t. Rk bölcseségére bizom. Miután erre egy megyei követ kijelentette, hogy röviden akar nyilatkozni, azonban elég terjedelmesen szólt, a' jegyző E. káptalan követének a' k. leirathoz nem járulását arra volt hajlandó magyarázni, hogy ezen ellenzés által majd a' megyei követeket elfogadásra birandja. Szóló pótló utasitásánál fogva a' k. leiratot csak annyiban véli elfogadhatónak, mennyiben az a' vallásos szabadságot és viszonosságot kimondja. A' hozandó törvény főelve legyen, hogy a' gyermekek mindig atyjok vallását kövessék 's csak kivételkint legyen szabad a' szüléknek máskép rendelkezni. Ez egyezkedés a' gyermek 7dik évével a' t. hatóságnak bejelentessék; mondassék ki a' törvényben, hogy 18 éves korán tul mindenki szabadon választhasson magának vallást, a' gyermekeket ugyanazon pap, ki a' feleket összeadta, keresztelje 's csak ezen egy föltétel alatt járul a' t. javaslat-módositáshoz, mit ha a' Rk elfogadni nem akarnának, (nem fogadjuk el!) ugy a' t. javaslatot egész kiterjedésében pártolja. Most Sz. követe nyilatkozott. Érdekes beszédének, melly annyi vitának szolgált anyagul, foglalata köv.: Szóló azon axiomával kezdi beszédét, miszerint a' mult elesett hatalmunkból 's csak a' jövendőnek vagyunk urai: ez legyen azon álláspont, mellyen mind vallási mind más kérdések tekintendők; ha pedig a' RR. elismerik, hogy a' vallási kérdés tisztábahozása's a' kedélyek ezáltali megnyugtatása nélkül a' többi haladási kérdés körül szerencsésen nem működhetünk: ugy álljunk összse 's csak egy boldogabb jövendőt tartván szemeink előtt, ne vigyük át a' kérdést azon türelmetlenségi mezőre, mellyen a' jó ügyet az engesztelhetlen gyülölség hosszas háboruja minden eshetőségeinek kiteendjük. Fordulási ponton áll jó ügyünk, ha a' czélhoz vezető egyedüli basist nem mellőzzük 's bevégzett tények velünk szemközti állásában recriminatiókra az időt nem vesztegetjük. Szóló az állandó béke magvai elhintését csak ugy reméllheti, ha a' protestánsok törvényes állásának — ha nem is egyszeri, legalább fokonkinti javitása mellett, a' r. katholikusoknak azt mutatjuk, hogy azon javitás végeredményében valódi érdekeiket nem veszélyeztetjük 's az alkotványos álladalmat viszonyos tiszteletben tartván, csak oda törekszünk, hogy mindenik vallás tulajdon körében mozoghasson szabadon 's a' különféle vallásfelekezetüeknek polgári jogegyenlőség vivassék ki. Szóló mindenek előtt az elvet kivánta constatirozni, hogy nem valamelly fanatismus vagy szenteskedés okozza mai időkben is a' vallások elveit 's különösen hazánkban a' vallásbeli surlódásokat, hanem azon tévelygő szerencsétlen vélemény, mintha az egyik vallást követők a' más vallás-felekezetbeliek iránt föltett rosz czélzattal volnának. Elmultak az intolerantia azon órái, mellyekben a' katholikusok tüzzel vassal kiirtani vagy megtériteni akarták a' protestánsokat, 's viszont protestánsok erőszakkal a' katholikusokra akarták tolni saját vallásukat; hanem van minden vallásfelekezetbelieknél egy kevésbbé felvilágosult számos osztály, melly azon sugallásoknak, ha nem is alaposak, hinni kész, mintha jogait veszély fenyegetné, 's ezen hiedelemnek engedve, másokat megtámadni látszik, holott másról nem gondolkozik, mint önvédelméről, 's igy nem a' fanatismust, melly nem létezik, legyőzni, hanem azon félelem 's bizodalmatlanságnak kell véget vetni, melly kölcsönös és azért veszedelmes. Arról kell a' polgárokat meggyőzni, hogy mint a' különböző vallásfelekezetbeliek egy másnak ártani nem akarnak, ugy nem is árthatnak. Ezen meggyőződés okvetlen előzvénye minden partialis törvénynek. De mikép teremthetni illy meggyőződést? Igen egyszerün a' főkormány szilárdsága 's részrehajlatlansága által. Ez azon eszköz egyedül, melly az ellenségeskedések és surlódások csiráihoz alkalmazva, csalhatlan sikert biztosit. Ha ezen részrehajlatlanság nem teljes, nem állandó, akkor minden más palliativ eszköz elégtelen. A' nagy többség boldogságot, szellemi prosperitást, anyagi jóllétet csak a' nyugalom ölében talál, és azon kormány, melly erről kezeskedik, minden egyesnek ingerültségi daczára, a' lakosoknak számithatlan és győzhetlen többsége által körülvéve és gyámolitva leend. Szóló a' nyugalom alatt a' törvényes szabadságot érti; mert önkény alatt nincs nyugalom, 's annak okát például hogy a' birtokosak és nem birtokosak, kiknek direct érdekeik nagy ellentétben vannak, állandó harczban nincsenek, csak abban keresi, hogy valamint amazok meg vannak győződve, hogy birtokukban a' törvény és kormány által ótalmaztatvák, ugy ezek is tudják hogy a' szorgalmok és munkájok által szerezhető tulajdonnak birtokában hasonló szilárdsággal fognak ótalmaztatni; ha pedig ma erőszakkal birtokot szereznek, azt holnap hasonló erőszak folytán elveszthetik. Igy transigálnak a' helyett hogy egymást megtámadnák. Ez elvet a' vallásra mint minden más érdekre alkalmazni kell, 's igy ha minden vallásfelekeze-

mert az elv hasznosságának megismeréséhez rosz akarat ugyan nem, de csak kis tudomány jó szívvel bizonynyal elvezet. Kitetszik ezekből, mikép G. I. urnak titkos szavazat ellen tett hirlapi agitatiója vajmi keveset nyom a' megtörtént tisztváltozásróli közvélemény informatiójában, midőn az önmagát szokta kifejteni az eseményekből,mellyek általa rommá törpülnek,vagy emlékoszloppá emelkednek; kitetszik továbbá, mikép én a' tisztujitás tényezőit egészen más elemben keresem, valamint ohajtám vala találni a' komárommegyei tisztujitás tényezőit is, mellyet viszont én ezen nézetekből kérek megitéltetni a' nagy közönség által.

Országgyülési közlemény.

(Maj. 17i 's 18i ker. ülések vége.) Az ellenkező véleményeket megegyeztetni 's a'tanácskozásokat eredvényre juttatni leginkább két szónok igyekezék. Az első, S. megye követe igy adá elő nézeteit: Minden tárgy feletti tanácskozásnak vannak bizonyos stadiumai, mellyeket összezavarni vagy figyelem nélkül hagyni a' sikerre nézve nem kis fontosságu, 's valamint a' felnőtt fa kezeltetése különbözik attól, mellyel a' gyönge csemetét ápoljuk,ugyszinte hogy e' tiz évet haladó vallási tanácskozásnak sikere legyen, máskint kell abban eljárni ma, mint kelle az 1832ki országgyülésnek, melly minden biztos remény 's kilátás nélkül inditotta meg a' kérdést; és ha Bihar érd. követével akkor többen hevesebb beszédekben panaszos részvéttel szólaltak fel e' t á r g y b a n, mellynek előbb részvétet,azután pártolókat kelle szerezni, az igen maga helyén lehetett,mig ma,midőn vallási viszonyaink igazságos rendezése iránt csak közös kivánatot, csak egyesült akaratot szemlélünk. Még ma is némi büszkeséggel emlékezem az 1832ki orsz.gyülésre,mellyen a' protestansok sérelmeit leginkább kath. követek pártolák, sőt az 1830ki országgyülésen, midőn a' protestansoknak Horvátországbai bevétele tárgyaltatott,e' kérdésben csupán kath. követek szónoklottak, és a' protestans követek kétesen reménylve, majd unszolva bocsátották ügyök elintézésétegymég ismeretlen terrenumra,többet vártak ugyanis a' fejdelemtől mintaz országgyüléstől. Milly máskint állnak a'dolgok ma! Protestans atyánkfiai nem szorulnak többé pártolásunkra; ők erősödve önigazságukban, leginkább pedig a' megyék példátlan többségétől támogatva, követelve állnak fel 's azon egyenlőséget igénylik, mellyre e' hazának polgárai egyformán hivatvák. Világos e' szerint előttem, mikint a' felhivó, hevült és hevitő szónoklatok ideje e'kérdés körül elmult, és nem az elvek fitogtatása, hanem csak eredvény az, mit a' haza tőlünk e' részben is méltán vár. Eredvényre pedig minket sem a' vallás és status közti viszonyok theoriájának fejtegetése, sem a' kath. clerus folytonos és szünet- nélküli ostromlása,sem a' felebaráti szeretet olly visszás alkalmazása mellyszerintembertársink vétkeiért nem bocsánatot, hanem boszut kérünk az egek urától, mindez bizony eredvényre vezetni nem fog. A' vallásos ügy jelen stadiumán, mint az ma áll, eredvényre van szükség; törvényre, melly megnyugtassa a' külön vallásuakat, melly meggátoljon minden botrányt, mellyre sokféle visszaélések a' vallás dolgában szolgáltak okul: ezt kivánja tőlünk az összes nemzet, a' katholikus ugy mint a' protestans és óhitű nép, 's illy törvények alkotása iránt reményemet a' két kir. válasz igen megerősitette; mondom a' kettő, mert én egyiket a' másiktól elválasztani,annál kevésbbé ellentétbe tenninem akarom nem akarhatom; 's kivált az elsőt különösen megragadom,mert ez foglalja magában azon két elvet, mellyeket egyedül és általánosan adták küldőim utasitásul, t. i. a' lelkiismeret szabadságát és a' kölcsönösséget.E'két elvre nézve tehát a' fejedelmi szót és megegyezést birjuk, 's én ezt küldőim nevében hálás köszönettel fogadom. Szó lehet köztünk tehát csak ezen két nagy elv alkalmazásáról, 's kérem a' t. Rket, hogy mind üzenetjökben mind felirásukban e'két elvet elfogadottaknak méltóztassanak kijelenteni; az alkalmazásra pedig azt jegyezném meg: „mikint a' kölcsönösség elve szükségképen huzza maga után mindazon 21 törvénypont helybenhagyását, mellyeket még a' mult törvényhozás ő Felsége elibe terjesztett, e' mostani pedig ismételve sürget; a' másik szinte a' kir. válaszban kimondott elvnek pedig tökéletes alkalmazását a'transitusi kérdésben szinte kifejtették a' t. Rdek, 's már most a' m. é. resolutio után nem is kétlik, hogy abban mind a'm. FRR., mind pedig ő Felsége meg fognak egyezni. A' mi pedig a' resolutiók egyéb részeit illeti,a' szülék szabad rendelkezését t. i. gyermekeiknek akármelly bevett vallásbani neveltetése iránt, 's egy általányos e' részben szabályul szolgálandó törvény alkotására nézve,mik felett a'két k. válasz ellentétben látszik lenni,én azt jegyezném meg: „miként e'tábla a'szülék azon jogát, melly szerint gyermekeiket vallásilag is legjobb meggyőződésük szerint neveltessék, kétségbevonni vagy legkevesbbé is megszoritani nem kivánja, 's mihelyt a' fenemlitett 21. és az átmenet iránt javasolt ujabb törvényczikk k. helyeslést nyerend, annak törvénybeni kimondatását is ohajtja; addig azonban, mig az illy rendelkezésben az eddigi sérelmes szokásnál fogva egy harmadiknak is van követelő beszólása: addig illy rendelkezést, mint nem függetlent 's mint nem kölcsönös igazságot nem helyeselhetni,'s addig kénytelen vagyok inkább ez általányos törvényszabályhoz,mellyben a' viszonosság elve legalább tisztán kifejeztetik, ragaszkodni, mig ha a' fenemlitett törvények legfelsőbb helybenhagyást nyernek, ezen szabályt csak azon esetekre lesz szükség alkalmazni, mellyekben a' szülék egymás közt gyermekeik neveltetése fölött meg nem egyeznek. A' freimaurerek mottoja: „in silentio securitas;" 's én azt e' kérdésnek mai körülményeiben alkalmazom. Az igazság, ha kifejtve, megismerve áll, életbe léptetésére nem szükség fegyvereket használni, nem ügyködő szószólókat; annak egyszerü, szelid egész méltósággali követelése leginkább biztositja a' sikert, mellyet a' m. FőRdek hozzájárulása mellett, kormányunk bölcseségétől 's fejdelmi atyáskodó szivétől küldöim nevében ennyi év lepergése után kérek 's reménylek is."Nyomban Cs. megye követe, miután a' k. leirat ellen felhozott okok nagyobb részben megegyezett,azon jót sem veszté szem elől,mit annak tartalmából az ügyre nézve kihuzni lehet. Ezen legujabb leirat az elsőtül sokban lényegesen eltér, jelesül abban,hogy mig az első azt rendeli,hogy e' kérdéseket törvény intézze el, ez utóbbi minden kényszeritő törvényt eltávolit; azonban mihelyt a' status a' vallás belsejébe avatkozott, elhatározó törvényről gondoskodni kell, mert számos eset lehet, hol a' leirat elvei szerint a' gyermekek semmi vallásbeli nevelést nem nyernének; ki kell tehát a' felirásban mondani, hogy kényszeritő törvény nélkül vallástalanságban nőne fel sok vegyes házassági magzat, a' szüléknél pedig házi béke 's egyetértés helyett végtelen harcz idéztetnék elő. Azonban az idő nem veszett el, melly e' tárgyra fordittatott, mert a' közvélemény nyilatkozásának ez alkalommal is leendnek üdvös következései, valamint máskor is voltak. A' Felség a' kathol. valláshozi hü ragaszkodást erősitvén, olly intézkedést javasol, melly mellett még a' kath. szülék is protestans vallásban neveltethetik gyermekeiket. Ez által kimondja apostoli királyunk, hogy a' kath. clerus által eddig felhozatni szokott erősség, mikép az anyaszentegyház tanja legalább a' vegyes házasságban nemzett gyermekek egy részét a' kath. vallásban neveltetni rendeli,nem kath. vallásbeli principium, mert ő felsége, mint apostoli király,semmi kath. elvet megsérteni nem fogna. Másik üdvös következése e' k. leiratnak az, hogy ezentul a' reversalisokból eredett követeléseknek már semmifele sikerök nem lesz,mert a' k. leirat szavaira támaszkodva,habár a' jelen országgyülés e' tárgyban semmi törvényt ki nem vinanem lesz t.hatóság,melly a' reversalisok következtében hozott itéletet végrehajtaná. Ezáltal tehát a' reversalisokból eredett 's eredendő minden törvénytelenség önmagában megszüntetik, mert azok hatását már semmi t.hatóság nem foganatositandja. Eddig isvallásos sérelmink főoka mingyengeségünkben keresendő; mert ha a' t.hatóságok minden előfordult sérelem mellett szüntelenül felirnak, az üldözött protestans papokat ótalmuk alá veszik,a' transitus kérdése már régen megszünt volna. 'S miután a' k. leiratot mindaddig, mig a' szabad átmenetel kérdése e' tábla nézetei szerint el nem döntetik,elfogadni nem lehet,ennek végképeni elhatározását mindenek előtt eszközleni kell. Le kell tovább mondani azon ferde felfogásról, mintha a' vallásos sérelem a' protestansok sérelme volna, mert az az egész nemzet sérelme,'s épen ezért a' kormány bölcs itéletétől várja,hogy fő gondját arra forditandja, nehogy tovább is vallásbeli viszálkodások dulják e' nemzet keblét ezen kritikus időkben, mellyekben a' bekövetkezhető viharok ellenében,de már a' reform korszaka tekintetében is, az egész nemzetnek mint falnak 's egy emberkint kellend állania.

199d. ker. ülésb. maj. 20kán elnökök: Jankó Pozsony, Komjáthy Tornamegye követe; jegyző: Szentkirályi; tollvivő: Eischl; tárgy: válasza a' m. FRRnek a'vallásbeli sulyok és nehézségeknek mult országgyülésről fentartott pontjai tárgyában közlött üzenetjökre. Az elnökség bemutatta b. Gramon Ferencz honosittatás iránti kérelmét, és Kecskemét város folyamodását. Most is vitába bocsátkoztak a' RR., ezekrül; némellyek mindjárt felolvastatni kivánták, mások pedig olvasatlanul adták volna át a' választmánynak. A' behozott rendszert azonban megváltoztatni nem akarván a' RR., egyszersmind aggodalmukat nyilványiták, (miután már a' petitiókkal foglalkozó választmányhoz annyi folyamodás utasittatott) hogy eddig egyetlenegy tárgyban sem tett jelentést. Erre az érdeklett választmány jegyzője megnyugtatásaul a' RRnek előadá, miszerint ne gondolják, hogy az a' rá bizott kötelességet hanyagul kezelné, hanem ugy vélekedett,minthogy a' honositást érdeklő folyamodások közül sürgetős egyetlen egy sincs, szokás szerint az országgyülés végén,mikor ezen tárgy fel fog vétetni, egyszerre; a' többit pedig szinte sérelmi munkálata beadásával Kecskemét város e z e n folyamodásával együtt, melly a' kerületek's községek rendezésével fog fölvétetni, mutatandja be. E' kijelentésben megnyugodván a'RR. Kecskemét város folyamodását a' községek elrendezésekor fogják felvenni, a' másik átadatott a' petitionalis választmánynak. Olvastatván a' FRR. válasza, a'vegyes házasságokból születendő gyermekek vallásos neveltetéséről szóló kötelezésekre nézve, a' RR. Z. m. követének inditványára t.javaslatukhoz tovább is ragaszkodtak. Z. megye követének beszéde köv: „A' természet azon örökös törvénye, melly szerint az elvetett magnak csirázni nőni kell, a' statuséletben is hasonló eredvénynyel működvén, midőn a't. RRnek a'vallás tárgyában ez országgyülésen kelt első üzenete a'm. FRRhez küldetett erősen hittem,hogy ezen tárgy valahára már kivánt szerencsés eredvényt szülendő végéhez közelget. Hittem pedig azért, mert a' régen elvetett mag hosszu évek sora után reményteljes növényt hajtott 's a'növény csakugyan már megért; hittem azért, mert a' vallás dolga már több országgyülés alatt ollyannyira megvitatott, hogy az már tökéletesen kifejtetvén,azon stadiumát érte el,hol a'tárgy fölött,ellene 's mellette uj okokat előhozni többé alig lehet; hittem végre azért,mert ha a'parliamentaris eljárás főkelléke a'különböző vélemények egymáshozi közelitése,a'vallás tárgya felett a'két tábla igen különböző nézeteinek egymáshozi simulását, tekintvén hazánk külső de főleg belső viszonyait,legszükségesb 's okvetlen történni kellő parliamentaris lépésnek tartottam,ha egyébkint ezen tárgyat,melly a' jelenkor tennivalójihoz tartozik,az utókornak,ki tudja millyen eredvényü működésére bizni nem akarjuk.'S azért a' vallás tárgyának a' főRdek általi 's azolly kimeritő megfejtése,aze'részbeni javitások szükségének olly világos bebizonyitása után méltán lehete reményleni,hogy a'm. FőRdek a'szőnyegre került ügy fontosságáról 's igazságáról meggyőződve,a't. RR. üzenetét elfogadandják. Azonban, több izben,ugy most is csalatkoztunk reményünkben, mert a'm. FRR. felolvasott üzenetéből azt látom,hogy nem járulván a't. RR. véleményéhez, nem figyelmeztek a' vallásos viszálkodások megszüntetéséből eredhető kedvezmények és zavaroknak egy részről örvendetes, más részről gyászos következményire;nem méltánylották eléggé a'hisztória tanusitotta azon igazságot, hogy a' vallások közti egyensuly hiánya okozta ingerültséget az időre bizni nem tanácsos; nem néztek a'századkárpitján tul,melly ha szellőztetik,láthatók a' jövő kor örömdus reményei, de marczona rémképei is,'s ellőttünk áll mindaz,mit a' jövő kortul reményleni, de egyszersmind mitől rettegnünk kell. Nem járulván a' m. FRR. a' t. RR. véleményükhez, az elvetett mag dusan megtermett ugyan azon magból, mellyet tiz évvel ezelőtt ezen táblának most is működésében itt tündöklő közösen szeretett és tisztelt vetője hintett el. A'vetés dusan megtermett, megért, a' hős vető megőszült; de eddig még nem arathatott,mert az aratók az aratásra nézve egyet nem értvén,eloszlik a' közerő 's az aratás elmarad; elmarad pedig leginkább azért, mert azok, kik e' földön szedik a' termések tizedét, nem elégülvén meg azzal,még a' szent földön e' szent magból termett ezen szent termésből is követelik a' lelkek tizedét. 'S im ez főoka,hogy a' m. FRR. a' t. RR. véleményéhez nem járulván, ezen tárgy itt ismét szőnyegre került. Itt levén a' m. FRRnek a' vallás tárgyában kelt válaszüzenetjök, engedjék a' t. RR. hogy annak egyes pontjai és sorozata szerint, mindenek előtt a' reversalisok felett szólhassak. Nem czélom mindazon okot elősorolni, mellyek a' reversalisok ellen felhozathatnak,mert ezek már több izben előhozattak; csak vázlat gyanánt kivánom azt emliteni, hogy a' reversalisok ollyan kötelezések, mellyek 1) természetelleniek, 2) törvényelleniek és 3) a' status érdekeivel ellenkezők. Természetelleniek, mert ha a' protestans meggyőződésből ad reversalist, a' maga vallását tartja rosznak,'s ha ezt rosznak ismeri, megfoghatatlan, hogy a' protestansoknál az átmenetel szabad és korlátlan levén,maga nem tér által a' kath. vallásra; ha pedig maga vallását jobbnak tartja a'kath. vallásnál, szabad akarat 's tiszta szándékból reversalist nem adhatott,mert ez esetben ismét megfoghatlan, mikép kivánhatja gyermekét azon vallásban neveltetni,mellyet ő rosznak tart, 's azért mivel rosznak tartja,azt nem is követi.Ebből világosan az következhetik,hogy a'reversalisok nemcsak többnyire,de tán nem hibáznám ha azt állitnám, hogy mindig

nem a' jegyesek önkényes akaratjából, hanem a' házassági szerződésen kivül álló egy 3dik félnek,t. i. az egyháznak kivánsága következtében adatnak ki. A' házassági szerződés pedig csak a'jegyesek föltételein alapulhat 's igy a' szerződésen kivül álló 3dik fél magára a' házassági szerződésre nézve a' jegyesnek föltételeket nem szabhat. Példát nem tudok, hol a' kiadott reversalisok meg nem tartatása esetében, azok foganatositását azon fél kivánta volna, mellynek részire a' reversalis kiadatott, hanem annak sikeresittetését mindig a' házassági szerződésen kivül álló 3d. fél, t.i. az egyház követelte. 2) Törvényelleniek a' reversalisok, mert azok nemcsak törvényben nem gyökereznek, sőt inkább a' békekötések 's ezeken alapuló törvények értelme ellen követeltetnek. Nem törvényes polg. szerződések, mert bennök azon kellékek hijányoznak, mellyek minden szerződésnél okvetetlen megkivántatók, a' lélek sem tárgy, sem dolog, sem vállalat nem levén, szerződés 's alku tárgya nem lehet. Nem privát szerződések, mert a' privát szerződés valamint a' felek kölcsönös megegyeztével köttetett, ugy viszont fel is oldoztathatik. Törvénytelenek tovább a' reversalisok azért, mert mindig némi moralis erővel csikartatnak ki. Ezt az egyházi rend sem hozhatja kétségbe, mert a'vegyesházasságok tárgyában kelt pápai breve világosan azt mondja, hogy a' vegyes házasságoknál az illető lelkész minden módon igyekezzék a' protestans völegényt reversalis-kiadásra szoritani, 's ha ez nem sikerülne, tagadja meg a' jegyesektől az áldást 's egyházi szertartásokat. Ezt csakugyan senki sem fogja tagadni, hogy az ekép szerzett reversalisok moralis erővel kötött szerződés maga természeténél fogva érvénytelen, ezt nemcsak törvényink hanem kir. resolutiók is megismerik. 3) Nem felelnek meg a' reversalisok a' status érdekeinek, mert azok a' békét, csendet, polgárok lelki nyugalmát 's több házasság szerencséjét felbolygatják, 's erősen meg vagyok győződve, hogy mig azok meg nem szüntetnek, a' felbolygatott lelki nyugalom helyre nem fog állani; már pedig a' status fő czélja 's érdeke: mellőzni, megszüntetni mind azt, mi a' közcsendet, békét 's főleg a' polgárok lelki nyugalmát veszélyezteti. Nem lehet itt a'reversalisok támogatásaul dogmára hivatkozni, mert dogma erkölcstelen tettet nem pártolhat. A' m. főRR. a' reversalisokat jövendőre érvényteleneknek, a' multra nézve azonban érvényeseknek nyilványitják. Ebben én a' legszembetünőbb ellenmondást látom; mert a' reversalisok azért, mivel törvénytelenek, jövendőre megszüntetnek: azokat ugyanazon oknál fogvást a' multra nézve is meg kell szüntetni, mert nem lehet valamit roszalni, 's azt egyszersmind helyeselni is. Tudom ugyan a' m. főRR. a' reversalisokat az 1790/1 26: tcz. azon szavainál fogva „sequi possint" védelmezik; de én ugy vagyok meggyőződve, hogy a' ‚possint' szóból a' reversalisokat következetlenség 's a' 26. t.cz. megsértése nélkül következtetni nem lehet, mert ha a' ‚possint' oda magyaráztatik, hogy reversalisokat követelni szabad, akkor a' reversalisoknak a',possint'szó melletti követelhetése által önmaga a' 26d. t.cz. akadályoztatná a' vegyes házasságokat, holott az a' vegyes házasságok akadályozását szorosan tiltja,a' 26d. t.cz.ről pedig föltenni nem lehet,hogy azt, a' mit megalapitott, meg is akarta volna rontani. Továbbá azon elvből indulnak ki a' m.főRR., hogy ha a' reversalisok törvény által megszüntetnének, multra nézve még sem semmisittethetnek meg, mert a' törvénynek viszszaható ereje nem lehet. Ezen állitás azonban nem áll, mert a' reversalisok törvényesek soha sem voltak, azok ellen a' törvényhatóságok 's az egész protestans status mindig 's folyvást repraesentáltak, de még az országgyülések is sérelmeseknek ismerték. Midőn tehát a' hozandó törvény a' reversalisok érvénytelenségét kimondaná, azok törv.telen voltát egyszersmind megismeri,'s ha a' reversalisok törvénytelenek, akkor azok érvénytelensége csak ugy áll jövendőre mint a' multra. De ha a' reversalisok a' törvényben gyökereznének is, még akkor is káros következésök miatt meg lehetne, de meg is kellene azokat szüntetni.Hisz azon törvények, mellyek a' közjóra káros hatásuak, uj és jobb idő szellemához alkalmaztatott törvényekkel cseréltetnek föl.Hazánk constitutionalis kertjében századok óta különös pietás 's buzgó szorgalommal ápoltatott azősiség ‚momisa' virága,'s im a' nemzet kertészei most ki akarják irtani ezen virágot csak azért, mert a' nemzet constitutionalis kertjébe többé nem illik. Az adó egykori „noli me tangere" kérdésére már lassan készül a' felelet; im apródonkint igy küszöböltetik ki a' rosz,'s igy cseréltetnek föl az elidősült törvények jobb, ujabb 's korszerűbb törvényekkel; mert a' constitutionalis élet illető lelke azon működés, melly szerint a' roszbul jó, a' jóbul jobb készül, 's boldog azon status, melly e' részbeni törekvésében soha sem nyugszik. Mind ezeknél fogvást a' m. FRR. üzenetjökben egyetlenegy okot sem találok, melly a'reversalisoknak multra szóló érvényessége mellett alaposan felhozatott; ellenben pedig a' t. RRnek ezen kérdés érdemében felhozott argumentumit legtávolabbról is megczáfolva koránsem látván, a' m. FőRket a'felhozott okoknál fogva ujolag kivánom felszólittatni, hogy a' reversalisok törvénytelenségét a' multra nézve is megismerni méltóztassanak. Miután erre egy másik megyei követ a'm. FRR. viszonüzetének okoskodásit taglalá 's jelesen azon különbségre figyelmeztete,melly magában az 1786i leiratban azon reversalisokra nézve tétetett, mellyek 1781ki oct. 1je után adattak ki; a' viszonüzenetben pedig felhozott azon vádok,mintha a'RR. magok ismerték volna meg a' reversalisok törvényességét,valótlannak's a'törvényhozás méltóságával összse nem férő eljárásnak nevezte: némelly rövidebb előadások után a' t. KK. felkiáltás által előbbi nézeteiknél maradtak. A' 2dik pontnál az átmenet tárgyában egy m. báró 's főkáptalani követ igy nyitá meg a' tanácskozást: Felszólittatván B. megye nagyérdemü követe által,hogy minapi nyilatkozatomban azon kérdést: „illő é, üdvös é,czélszerü é századunkban valakit lelkiismérete ellen erőtetni? a'transitusi kérdésre alkalmazzam, 's egyenesen feleljek; im ezt most teljesitem. Nem lehetlen, hogy az érdemes követ ur, talán valami aggodalomtól ösztönöztetve tette, e' kérdést nem ugyan mintha félne,hogy hazánkban is ugy akarna valaki az áttérővel bánni, mint bánnak Stockholm- Dánia és más országokban; hanem talán az erőtetés más német véli lenni divatban. Én tehát nem-mel felelek 's azt mondom: nem üdvös, nem czélszerü, a' transitusban valakit erővel gátolni. A' kathol. egyház, akár magának első moralis elrendezését,sarkelveit tekintve,senkit,ki tanjain megnyugodni nem tud, nem tartóztat. A' stridonai bölcs alaposan állitá „ecclesia volentes regit non invitos, non temere subjicit" ‚sed doctrina non corpora custodit ad mortem, sed animas servat ad vitam. Maga a' katholika egyház menekülni akar ollyanoktól, kik keblében nem akarván maradni, neki csak gyalázatot, tagjainak pedig botrányt okoznak. Vallásos surlódások keletkezvén, és a' proselytismus lábra kapván, mik történtek a' transitusra nézve, eléggé tanusitja a' hisztória. Történtek a' békekötések előtt egész tömegekben áttérések minden felsőbb hatalom 's engedelem nélkül; birtak é az áttérők olly dispositioval, millyennel ama három ezer, kiket sz. Péter keresztelt, most taglalni nem akarom; azt tudom, hogy e' lépésben a' protestans részről némelly földesurak erőszakos lépései szerepeltek, azon Magyarorsz.-ban is lábra kapott elv „cujus est regio, illius et religio" következtiben; valamint azt sem tagadhatom, hogy igenis történtek a' kath. részről is retorsiók, de mind a' kettőre „excidant illi dies aevo,nec saecula unquam. A' statusok a' közdolgok elrendezésire nézve sokszor tapasztalásban keresték az annyira szükséges irányt, 's azt sokszor szerencsésen meg is találták.Tapasztalván hogy a' transitus sokszor könnyelmüségből eredvén, vallástalanságot szült, melly a' status legnagyobb veszélye; az illy könnyelmü átmenet gátlására hozattak különféle föltételek, ünnepélyességek, de mivel „homines manent homines, qui humana vitiare consveverunt" történt, hogy félreértés, rábeszélés 's ingerültség közbejövén, a' legjózanabb ünnepélyességeket megbuktatták. Következett az 1790ki epocha és azon évben tartatott „pacis perpetuo duraturae diaeta;" legalább azt hitték akkor az emberek. Olly nagy volt az öröm, hogy akkori ugocsai főispán hálás beszédében, ezen békes egyetértést igen kiemelte. Ezen országgyülésen alkottatott a' 26dik vallásos törvény 's vele jött létre amaz isméretes „cum transitus a' religione catholica ad alterutram ex evangelicis, principiis catholicis adversetur, ne temere fiat, casus occurrentes Suae Majest. indicandi erunt." Ez olly igazság, melly állna, ha törvénybe irva nem volna is 's állani fog még akkor is, ha az uj polgári törvény a' transitust tökéletesen szabadnak fogja is jelenteni.A' törvény nem akarta lehetetlenné tenni a' transitust, hanem csupán azt elérni, hogy temerariussá ne váljék. Ennek megitélését, hogy a' transitus temerarius é vagy nem, ő Felségére bizta, ő Felsége a' hathéti oktatást választotta, melly bármit mondjunk is, legczélszerübb eszköz arra, hogy az ollyas lépés, melly akár vakmerőn történjék, akár nem, semper cath. principiis repugnabit, könnyelműségből, fölgerjedésből ne történjék. Miután mind a' két orsz. tábla, a' t.javaslatban ezen oktatásról lemondott, nincs többé mit védelmezzek, mihez ragaszkodjam, akár a' t. RR. javaslatában, akár a' m. FRRkében. Csak annyiban tekintetvén ez utóbbiakat némileg alkalmatosbaknak, mennyiben az áttérésnél a' meggondolásra bizonyos időt szab. Legyen tehát a' transitus iránt akárminő az uj törvény: a' transitus szabadsága, elvileg kimondva mindig ellenkezni fog a' kath. elvekkel, 's mig az uj törv. még csak discussio tárgya, addig hozzá nem járulhatok; ha azonban már egyszer megnyerte a' kir. sanctiót, szintugy fogom tisztelni, mint tiszteltem eddig olly sok kir. rendeletet, mellyek az illető feleknek, az oktatás sükeretlen volta következtiben az átmeneti szabadságot megadták. Erre B. megye követe ezen főfontosságu pontnál, mellyből mint a' vallásos béke 's egyetértés hajnala tünik fel előtte, azon három kérdést gondolja fenforogni: megmaradjanak é a' RR. tovább is törv.javaslatuknál? elfogadják é a' FRR. által ajánlott uj formalitásokat? vagy mind kettőt jól megfontolva 's együvé forrasztva a' gondolatokat, 's fel nem áldozva a' lényeget a' formalitásoknak, nem volna é jobb egy egészen uj törv.javaslatot készziteni? Miután egy részről mindkét tábla azon főelvben megegyezett, hogy a' szabad átmenetelt gátolni nem szabad, 's csak az e' körüli solennitások körül forog a' különbség; más részről pedig a' rendi javaslat, mint emberek müve, javitást nem rekeszt ki, szónok az általa feltett kérdések 3dikát gondolja elfogadandónak,'s e' végre köv. törvényjavaslatot terjeszt elő: 1sö§. A'másvallásra átmenni kivánó abbeli szándékát mindenkor irásban foglalva kijelenteni 's folyamodását maga mellé veendő két tanu jelenlétében, megyékben ugyan az alispánnak, sz. kir. városokban a' polgármesternek, a' külön portákkal biró kerületekben pedig a' kapitánynak, két egyenlő példányban bemutatni köteles. 2dik §. Az emlitett köztisztviselők a' bemutatás napját's esztendőjét a'folyamodás mindkét példányira feljegyzik, a' folyamodónak szándéka megfontolására 's előttük ujabb megjelenésre 15 napon tul nem terjeszthető határidőt 's helyet rendelnek, azt a' folyamodás egyik példányára hátirási alakban följegyzik, 's az átmenni kivánónak kezébe adják, a' másik példányt pedig hivatalos jegyzőkönyvükbe a' reá tett hátirással együtt besorozva, magoknál megtartják. 3ik §. A' határidő eltelte után, megyékben az alispán maga mellé veendő sz.biró 's esküdt tiszttársai, sz. k. városokban a' polgármester és két tanácsnok, a' külön portákkal biró kerületekben a' kapitány, egy táblabiró 's a' helybeli hadnagy együttlétében az előttük ismét két tanuival megjelenendő átmenni kivánó kihallgattatik; nyilatkozása szinte a' hiteles jegyzőkönyvbe iktattatik, és ha szándoka mellett megmarad, a' szabad átmenetről szóló bizonyságlevél mind három által aláiratva 's megpecsételve tüstint kezébe adatik; az átmenetelnek történt megengedéséről pedig az alispán 's illetőleg a' polgármester 's kerületi kapitány az átmenőnek azelőtti 's azontuli lelkészét nyomon 's hivatalosan értesiti.Mindezek után 4dik §. az első §ban kijelölt köztisztviselők dologbani eljárásuk lefolyt rendéről körülményes és hivatalos tudósitásaikat megkészitik; 's azt az eredeti folyamodásnak és hivatalos jegyzőkönyvből a' tárgyat érdeklő hüséges kivonatnak 's az átment egyed kezére kiadott bizonyságlevél töredékének hozzácsatolásával a' közelebb tartandó közgyülésre okvetetlenül beadják. 5dik §. Minden ollyatén tudósitás az illető törvényhatóságok közgyüléseik első v. legfölebb másod napi ülésében mulhatlanul felolvasandók, 's onnan csatolványaikkal együtt, egyedül tudás végett a' kir. helytartótanács utján ő Felségéhez haladék nélkül fölterjesztendők. 6ik §. Ha az illető köztisztviselők a' 1dik's 3dik §§ban kijelölt kötelességök teljesitésében hanyagul járnának el, vagy azokat épen nem is teljesitnék, az utóbbi esetben az átmenni kivánó maga mellé vett két tanutól veendő bizonyságlevél, az első esetben pedig a' folyamodás kezéhez visszaadott egyik példánya bemutatása mellett az illető köz t.hatóság előtt panaszt tehet, ez pedig a' panaszt késedelem nélkül orvoslani tartozik.—Ezen javaslat általányos elfogadtatást nyervén, csak kevés előadás történt, mellyek közül Z. megye követeéből ezeket adjuk kivonatban: A' vallás tárgyát a' m. FőRR. válaszüzenete szerint ugy látom állitva, mintha, jelesen a' transitusra nézve adandó concessiókrul volna szó. A' vallás tárgya most nem a' protestansoknak országgyülés elibe benyujtott folyamodása következtiben, hanem ezen tábla kezdeményi jogánál fogva, mintegy alkotványos kérdés került szőnyegre, 's igy az nem mint a' protestansok petitiója, hanem mint ezen táblának a' törvények egyoldalu, önkényes és hibás magyarázatából eredt sérelem orvosoltatása körüli inditványa tekintendő; itten tehát nem a' felekezetek kizárólagos, de a' haza közös ügye forog fen, mellyben a' protestansok 's a' n. e. görögök csak annyibul érdekeltetnek, menynyiben azon törvények megsértése által leginkább ők a' szenvedők. Nem lehet itt semmiféle concessiókrul szó, pedig annál kevésbbé, minél bizonyosb az, hogy a' protestansok nem kegyelem utján, hanem jogszerüleg követelhetik törvény adta azon jogaikat, mellyektől meg-

fosztattak. Ott concessiokrul szó nem lehet, hol békekötések és törvények jogokat tulajdonitnak. Ki levén viva az elv,t.i. az átmenet szabadsága,előadásomat egyedül azon formalitásokra 's ünnepélyességekre szoritom, miket a' m. FőRR. a' szabad átmenethez föltételül kötni kivánnak. Én ugyan a' transitust csak akkor tartanám tökéletesen szabadnak, ha ez minden formalitás nélkül történhetnék meg,de a' t. RR. bizonyos formalitásoknak a' transitusra nézve leendő megállapitásában megegyezvén, nem akarok e' részben viszszamenő lépést tenni, 's igy én is belé egyezem ugyan; de azt kivánom, hogy ezen formalitások 1) lehetőségig legegyszerübbek 's 2) ollyanok legyenek, hogy az elvileg már kimondott átmeneteli szabadság lényegével összeütközésbe ne jőjenek, következőleg hogy azok ürügye alatt a' transitus távulról se akadályoztassék, 's azok egyedül a' transitus némelly ünnepélyességi megadására szolgáljanak. Mi a' m. főRR. által javaslott formalitásokat illeti, ezek az emlitett két föltételnek meg nem felelők. Nem következetes, nem igazságos é: hogy miután a' reversalisok minden formalitási feltétel nélkül kiadathatnak, a' transitus is minden formalitás nélkül, vagy ha már azok nélkül épen nem történhetnék, legalább a' legegyszerübb formalitás megtartása mellett menjen véghez? Ugy vagyok meggyőződve, hogy ezen formalitások ugy a' mint javasoltatnak, nem segitnének a' bajon, sőt inkább az elvileg kimondott szabad átmenetnek, 's igy a' hozandó törv. czélzata kijátszására használható eszközül szolgálnának. Ugyan azért B. megye követének a' formalitásokra nézve előadott nézetében osztozván,az általa javaslott formalitások iránt megegyezem, de a' m. főRRtől viszont azt kivánom: méltóztatnának megegyezni, hogy az átmenetelnek felsőbb helyre bejelentése nem intra, hanem extra dominium, azaz: az átmenet tettleges megtörténte után egyedül tudomás végett történjék meg. Ez előttem azon conditio sine qua non, mellyben ha a' m. FőRR. meg nem egyeznek, részemről a' formalitásokra nézve minden alkudozás megszünt, mert formálitások kedvcért elvet feláldozni sohasem fogok. Az előhozott okoknál fogva kivánom tehát a' m. főRRket ezen formalitás megváltoztatására azon őszinte kijelentéssel felszólittatni, hogy ha a' kérdéses jelentésnek extra dominium leendő fölterjesztése iránt nem egyeznekmeg,akkor a'transitus dolga maradjon inkább azon zavarban,mellyben jelenleg van. Emlékeztessük a' FőRRket, hogy épen a' transitus jelenleges zavaros állapotja következtiben, ha jó eleve nem segitünk a' bajon, nem sokára az idő maga fogja kiviní a' transitus köteles szabadságát. A' 9dik pont,olly esetekben t. i. midőn a' vegyes házasságokban élő felek ágytól és asztaltól örökre elválasztatnak, az evang. félnek az uj házasságra léphetés szabadságában álljon. — Az evangelicusokat a' kapcsolt részekből kizáró törvénynek kivánt megszüntetése, ugy szinte hogy a' vallásbeli kérdések örök időkre megszüntetése végett alkottassék olly törvény, mellynél fogva a' különböző vallásu keresztyén felekezetűek, és egyházuk viszonyaira teljes egyenlőség és tökéletes viszonosság szolgáljon sinórmértékül, változatlanul hagyatott. A'válasz tárgyaltatása után a'jegyző bemutatá f. évi febr. 22én tartott országos ülésben felolvasott ágostai vallásuak folyamodását az iránt: fölterjesszék é az üzenettel a' FőRR. v. nem? mint nem idevaló tárgy, mellyben nem is kérnek semmit, hanem csak eseteket idéznek fel a' történt sérelmekről, a' petitionalis választmányhoz utasittatott viszsza.

200dik ker. ülésb. maj. 21kén tárgy: a' főRRtől leérkezett többi válasz. H. megye követe Bakabánya protestans lakosinak kérelmét azon kijelentéssel mutatá be, hogy azt a' RR. minélelőbb tárgyalás alá venni méltóztatnának, 's ez olvasatlanul adatott ki a' petitionalis választmánynak. Felolvastatván ezután a' FőRR. válasza az unitáriusok állapotjában, mellyre nézve a' javaslott módositást egy m. követ azon okból ellenzé, mivel általa a' keresztyén felekezetek közti fal, mellyet lerontani e' tábla többségének főtörekvése,mindinkább erősödnék; azért maradjon a' t.javaslat a' rendi üzenet általányosságában. Erre egy más megye követe azon felvilágositást adá, hogy a' Főrendek módositása hihetőleg azon körülményen alapszik, miszerint a' katholicusoknak nem levén specialis törvényök, az unitariusok nem tudnák magokat mihez tartani,'s azért kivánja a' felső tábla őket a' protestansok törvényéhez alkalmazni. Némi vitatkozások után a' főRR. módositása szavazati többséggel elfogadtaték, ellenben a' gör. nem egy. vallásuakat illető fördi válasz el nem fogadtatott, 's abban a' 3.4. pont alatt a'görög nem egy. vallásu plebánusok illő elláttatásáról, a' papi növedékházak 's kolostorok elrendezésiről 's az alapitványok mi módon lehető legjobb kezelésiről véleményes tudósitás, ugy a' julianum calendarium megszüntetése iránt az illető egyházi rend meghallgatásával teendő javaslat végett kikül detni kivánt orsz. választmány továbbra is szorgalmaztatott. Ugy vélekedtek a'RR. miszerint tudni kell az országnak,mikép történik az eddig nagyobb részint elhanyagolt nevelés a' nemzet ezen részinél. A't.javaslat szerint a' nagyszámu oláhság viselve a' terheket és költségeket, aránylag fog részesülhetni mind azon kedvezésben,mellyekben felettök most a' határőrök és ráczok supremátiát gyakorolnak. B. m.követe az oláhok és ráczok közt tett különbséget nem lényegesnek állitván, miután mindnyájan a' görög n. e. vallás követői; ez ellen A. megye követe az e' két felekezet közti surlódásokat,végetlen nagyoknak erősité 's jelesen készebb az oláh nép templomba nem menni, mint az isteni szolgálatot rácztemplomban tartani. Eredetileg már e' vidékeken volt az oláh nép sokkal a' declaratorium illyricum megjelente előtt,'s ugy irták azt alá mint nem egyes. görögök; de idő jártával kiszoritattak a' ráczok által's most azok 's a' határszéli katonasághoz képest egészen háttérben állnak 's ott is maradandnak,ha ügyök a' synodusra fog bizatni,hol az oláh nép aránylag képviselve nincs sem népszámra, sem a' terhek viselésire nézve. Megmaradt tehát a' tábla előbbi nézeteinél. A' m. FőRknek a' vegyes házasságoktól az egyházi szertartásoknak a' magyarországi kath. papság által lett megtagadása tárgyában kelt frdi üzenetre átküldött válasza hasonlag nem fogadtatott el. Ez érdekes tárgyban egy szónok a'vegyes házasságok körül sokszor hallott észrevételek ismétlése után átment a' válasz ezen soraira: „hogy mivel az áldásnak a' vegyes házasságoktóli megtagadásában törvénysértést, valamint már a' nagyváradi deák szertartásu volt megyés püspök ismeretes körlevele felett folyt tanácskozáskor mult országgyülésen azon okoknál fogva nem láttak,mert az áldás mind általában mind pedig a' házassági kötésnél, mint csupán egyházi szertartás, kizárólag az egyház sajátja levén, a' polg. törvényhozásnak tárgya nem lehet" megjegyzé, miként nemcsak az idegen hatalmak,hanem magok a'magyar királyok,mint Kálmán, László beavatkoztak a'vallásba. „Hogy ő Fels. jövendőre minden pápai bullától vagy brevétől, melly a' hazai törvényeket bármi csekély részben sértené, kir. tetszvényét megtagadni kegyeskedjék" előadta, miszerint külföldrül jövén be az illyen religionariumot érdeklő brevék,rendesen nagy hatásuak szoktak lenni, érdekes tudni a't.hozásnak:mi foglaltatik egyszersmind bennök.Mert például,ha Angliában,vagy bárhol is lenne egy illy fejök a' protestansoknak 's az rendeletet bocsátna ki, szónok maga is tudni akarná előbb foglalatját. Nem is szükséges,hogy a'romai brevében ollyas valami foglaltassék, mi a' nyilványosságot kizárná. A' zólyomi eset ellenkező ugyan a' gyakorlattal,de azon elvből indulva ki,,quod lex non prohibet,id permittit"nem látja át,miért nem köthetné össze a' feleket protestans pap is? Felhozta ezen esetre mult évi sept. 29iki orsz. ülésben a' csanádi püspök mondását,mellyben a'protestans pap által kötött vegyes házasságokat maga e'nagy tekintély is érvényeseknek találja,sőt kimondá,hogy az anyaszentegyház feje is ollyanoknak ösmeri 's ezen nyilatkozata csonkán közölt brevéjéből kihagyatott. A' nagy tekintetü férfiunak ezen nyilatkozatát is az átküldendő válaszüzenetbe tétetni kivánván,megtartá a' szerkezetet. Az E. főkáptalan követe e' tárgy először felkerültekor kijelentett elveihez hiven ragaszkodva, egyedül az előtte szólt követ beszéde azon részére,mellyben állitá,hogy már sz. László 's Kálmán királyink polgárilag rendelkeztek az egyházi szertartásokról,azt jegyzémeg,miszerint a'nevezett királyok alatt tartatott egyházi zsinatink végzései törvénykönyvünkbe iktattatván, azokat ugy mint polgári hatalomtól sajátilag származtakat tekinteni 's különösen e' kérdésre olly értelemben, mint a' követ ur tevé, idézni annál kevésbbé lehet,mivel azáltala felhozott törvénycsak tisztán kath. házasságokról rendelé azt,hogy azok „in conspectu ecclesiae" köttessenek. A' zólyomi esetre nézve, hol t. i. megyei határozat erejénél fogva prot. lelkipásztorok előtt is köttettek vegyes házasságok, miután maga a' t. követ ur elismeré, hogy itt a' nemes megye a' törvénytől világosan eltért, nincs ugyan mit észrevennem; minthogy azonban a' t. követnek tetszett csanádi püspök ő nm. e' hongyülésen tett azon nyilatkozatára hivatkozni: hogy Zólyom megyében a' fennevezett módon kötött vegyes házasságok a' pápai brevénél fogva is egyházilag érvényesek: szabad legyen a' t. követ urat ugyanazon orsz. főrendi naplóra utalni, mellyből a' fentisztelt püspök nyilatkozatát idézé elő.E'naplóban ugyanis meg fogja találni hgprimásunk azon megjegyzését, miszerint azt, mit a' csanádi püspök mondott, t.i. hogy a'nem kath lelkipásztor előtt köttetett vegyes házasságok a' római breve következtében teljesen érvényesek: csak azon esetre érthetni, ha a'polg. törvény e'pontban változást fog szenvedni,de mig azon rendelet áll,mellyet az 1791:26. törvény világosan szab,addig a'pápai engedély alkalmazásának helye nincs. Nem is a'pápai brevében, hanem Lambruschini bibornok neve alatt kelt, a' püspököknek bövebb utmutatásul szolgáló 's a' kir. rendeletnél fogva is közhirré nem tett utasitásban (instructio) foglaltatik azon kedvezmény, mellyet a'követ ur felhozott. Befejeztetvén a' mai napra kitüzöttek, a'RR. a'jövő tanácskozások tárgyait elhatározni kivánván,Sz.megye követe hármat emlitett,mik minélelőbbi eldöntést kivánnak: a' szepesi 16 város elrendezése,a'diplomával ellátott nem keresztyényeknek adandó választói jog,'s már a' mult majus 15kére kitüzve volt verificationalis kérdés. Ez utóbbinak fontossága miatt a' feletti tanácskozás másnapra halasztatván,nyomban felvették a' 2ikot t.i. vajjon arról jelenleg itt,vagy pedig a' zsidóságrul alkotandó általányos törvényben kivánnak é rendelkezni? a' RR. többsége most ohajtván ez ügyet felvétetni, a' szavazás második kérdéseül kitüzetett: adnak é a' megyékben az izraelita diplomaticusoknak szavazatot,vagy nem?a'többség „nemmel felelt; 's csak 19 megye igennel.

201d. ker. ülésb. majus 22kén, elnökök: Jankó Mihály (Pozsony), Komjáthy L. (Torna.) Felolvastatván a' megyei kihágások iránti munkálatból a' verificatiót érdeklő §§ok, Cs. megye követe a' követválasztásoknál történni szokott kihágások biráskodására nézve köv. inditványt tön: „A' behozók, verekedők, dobzódók a' követválasztásnál szintén büntettessenek; azon kérdés felett pedig, ha vajjon a' választott vesztegetett é v. vesztegetés következtében választott é? az országgyülés biráskodjék akár egy általa rendelendő bióság, akár maga kebléből kiküldendő választmány által; e' mellett azonban a' viszszahivási jog teljes épségében fentartassék."Ezinditvány igen tüzes szóvitákra nyujtott alkalmat 's végre szavazás utján — Nógrád, Trencsény, Zala, Komárom, Bars, Veszprém, Zólyom, Pest, Gömör, Bereg, Torna, Bihar, Békés, Csanád, Arad és Temes megyékkel együtt kisebbségben maradt 29 ellen. Ezután Pestmegye követének ezen inditványa bocsáttatván szavazás alá: „azon bióság, melly a' tisztválasztási kihágások felett itél, fog itélni a' követválasztási kihágások felett is; de a' követviszszahivást mint büntetést ki nem mondhatja, és e' felett a' törvényhatóság választó gyülése fog biráskodni" többséget nyert; kisebbségben maradtak következő megyék: Zemplény, Sáros, Szatmár, Krassó, Pozsony, Soprony, Liptó, Veszprém, Esztergom, Mosony, Turócz, Pozsega és Szatmár, mellyek a'követ-viszszahivás jogát is az őrszéknek akarák adni.

202d. ker. ülésb. majus 23kán elnökök mint feljebb. Mielőtt a'kitüzött tárgyakhoz fogtak a' RR. azelnök elömutatá a' Máriássy család folyamodását, melly négy szepesi városhoz jogát tartva, miután már erre nézve táblai pert kezdett 's actoratusa meg is állapittatott, kéri a' KK. és RRtől e' négy város be nem czikkeztetését,melly felolvastatván, felette több rendü vélemény keletkezett 's végre P. m. követ köv. inditványa fogadtatott el: Mindennemü akár az egyes városok ellen különös, akár a' kerület ellen összesen fenforogható magányjogi követelések fenhagyása mellett ezennel beczikkelyeztetnek. Ezután a' szavazat mennyisége és joga jött kérdés alá; melly tekintetben G. m. azon inditványa: hogy a' szepesi városok hivassanak ugyan meg országgyülésre, de szavazhatási joggal csak akkor birjanak ha magukat a' megyei rendszerhez alkalmazva a' kamrától függetlenekké tették, megbukott; 's a' szerkezetben megadott félszavazat itt is helybenhagyatott olly módositással: hogy ha a' megyei szavazatok kettőztetni fognak a' szepesi városok szinte két fél azaz egy egész szavazattal birjanak. — Ezután a' szabad kerületek rendezését érdeklő választmányi munkálat kezdetett meg.

A'főrendi maj. 21. 's 22diki ülésekben folytattaték a' bányatörvény. A' 107. 108. §§. kihagyattak. A' 109d. §. egy ifju báró inditványára ekkép módosittatott: A' kir. bányavárosok 's ezek határában vagy bárhol létező bányatelepek és majorok, ugyszinte minden bányász a'katonatartás, átvonulás, beszállitás, előfogatok és laktanyák terheitől mentes mert ezek ugy tekinthetnek mint katonák kik a' természettel küzdve sokszor éltökkel is adóznak, 110. §tól a' 146kig semmi észrevétel nem volt. A' 147d. §nál egy püspök az eskü-formába betétetni kivánta e' szavakat: „az élő istenre" melly elfogadtatott. 176. § g semmi észrevétel; itt egy b. főispán a' szolgálatból kilépni kivánó bányatiszt felmondási idejét 3 hónapra kivánta tétetni, de maradt a' szerkezetben határozott hat hónap;a' 199ig semmi észrevétel. Május 23. főrendi ülésben a' bányatörvénykönyv a'IIId. résztől kezdve folytatólag tárgyaltatott,'s legkisebb vita nélkül helybenhagyatva, a' munkálat egészen bevégeztetett. — A' tárgyalás közben tett némelly inditványok következők: A' 200dik §nál A. Gy. gr. javasla, hogy „gödör" helyett „töbör" tétessék, 's javaslata elfogadtatott. A' 201. §nál egy b. főispán azon inditványa, hogy a' RR. a' k. engedélyezés nélküli bányamivelőkre szigoru büntetés szabása végett szólittassanak fel, szinte elfogadtatott, valamint a' 202 §ba a' gr. A. Gy. javaslatára e' szavak: „az 1841:29 épségben tartása mellett" beszövendőknek rendeltettek. A' 244 §nál feljebb a'kőszénbányákra nézve hozott határozat ide is kiterjesztetett. A' 287. §. gr. A. Gy.javaslatára ekként módositandó: „Olly bányabirtokos, ki az örök alagot használni nem kivánja, ezen szándékát nyiltan kijelenteni tartozik,'s ez esetben a' más által épitendő örök alag illetékének megadására csak azon eset-

ben köteleztetik, ha bebizonyul, hogy az örök alagot állitása ellenére is használja." A' 461. §nál b. M. javaslatára a' RR. fel fognak szólittatni az iránt, hogy okaikat a' k. fiskusnak örökösödésbőli kizáratása iránt közöljék a' felső táblával. A' 471. §ból e'szavak: „T. törvényben" kimaradnak. Bevégeztetvén a' munkálat, Nádor ő fens. az ülést azon kijelentés mellett oszlatá el, hogy f. hó 29-dikén a' pünkösti ünnepek miatt ülést tartani nem fog.

Biharmegyei Követválasztás. April 29kei követválasztó gyülés a' korteskedés szokott szomoru következéseivel megtörténvén, 700on felüli szavazattöbbséggel, főügyvéd Dobozi Mihály választatott meg, Papszász Lajos th. 1707 szavazatot nyervén. A' választás előzvényeit, már egy név nélküli tudósító megirván, azt nem ismétlem; hanem az alispán által összehivott conferentiának, mind a' két párt által kijelentett szabad korteskedés lett csakugyan következése. Az alispán czélja volt ugyan a'kortest megakadályoztatás iránti tanácskozás, de mégis a' két párttól egymás ellen kölcsönösen nyilványitott szabad korteskedés lett a' vége; melly Mihályfalván kezdődött legelőször vérengzéssel, még pedig nem a' conferentia előtt, mint a' név nélküli tudósító irta, hanem utána, ezt követte a' szalontai rombolás helyben Szalontán, melly Váradon is a' követválasztást megelőzte estén folytattatott két ember halálával, és 7-nek halálos sebeivel; kik voltak kezdői, 's milly sérelmek történtek? csak a' küldöttségi vizsgálat után lehetvén hitelesen megirni, de azt a' közönséggel tudatni annak idejében el nem mulasztom. A' P. melletti tömeg sokkal többnek látszott, mert 340 szekeren voltak 14 zászlóval, a' D. emberei pedig 140 szekérrel és három zászlóval; de a' szavazati többség, mégis 749el haladta fölül, mindkét résznek szája teli panaszszal a' szavazások módja miatt, de mégis, mind a' két érdemes egyednek megelégülése lehet, Dobozinak nemcsak azért, hogy több szavazatja volt, hanem egyedül ő az, ki a' választandó követnek személyét eddig mindenkor követni szokott rágalmak, hazug hirek, vagy gúnyos kifejezések özönétől ment maradt, sőt olly közönséges megismerésével a' becsületességnek még eddig érésemre senki sem dicsekhetik, azonban Dobozi emberei nem ezt tették a' derék Papszász Lajossal, hanem hazug hírek költésivel rágalmazták e' szerény 's érdemdus egyedet; de mind a' mellett is hogy ugyszólván ismeretlen létére 1707 szavazattal tisztelték meg, magát mindenkor vigasztalhatja. Meg kell jegyeznem, hogy a' mostani követválasztási két pártnál egyszersmind a' következő tisztválasztáskor leendő első alispánság volt czélul kitüzve, mert a' Dobozi pártján levők, mellyhez 3 egyedet alig véve ki, az egész tisztikar tartozott, 's mellynek feje a' 2d. alispán volt, Doboziban olly egyedet hittek, ki a' mostani alispánnal vetélkedni nem fog 's jó részt azért lépett föl olly nyilványosan mellette; más részt ezen különben is igen köz kedvességü férfi fölléptetésében rejlett a' m. helyettes ur elleneinek azon czéljok is, hogy mivel a' megye végzése iránti tiszti ügyvédi kötelessége a' főisp. helytartó iránti kötelességével összeütközésbe jött, Dobozi még is a' megye végzése iránti kötelességét amannak elibe tevén mintegy magát érettök feláldozta. A' P. pártján levőknek hasonlóul a' követség mellett a' jövő első alisp.ság volt kitüzve, és igy a' tisztikar részéről élethalál kérdése forogván fen érdekében állott mindent elkövetni Papszász követsége ellen. Papszász pártja arról vala teljesen meggyőződve, hogy ezen megye mostani kellemetlen állásából csak ugy vergődhetik ki, ha egyikpártból sem lesz alispán, mert akármellyik pártból legyen, csak ott leszünk a' hol vagyunk, kivált mikor az első alispán maga párt főnök; de Papszászban, mint ollyanban, ki egyik párthoz sem tartozik független, a' mellett szerény 's békeszerető embert ismérvén, reménylik hogy első alispánsága alatt a' személyeskedéseknek vége szakad; mert a' tisztikar, magát mindenkor főnöke elveihez 's modorához alkalmaztatván ha a' főnök szerény és pártoskodást nem kedvelő, a' tisztikar is, sőt a' status maga is olly szellemü szokott lenni 's ebben Papszász L. pártjának nagyon igaza is van. A' gyülés két nap folyván, annak nevezetesb tárgyai a' vallás tárgyában jött kir. leirat feletti tanácskozás volt; a' szónokok közt legszembetünőbb volt egy kanonok, és egy ref. lelkész, mind kettő a' kir. leirat iránt elégületlenségét nyilványitván, főként a'ref. lelkészen csudálkozhatni, ki jól tudja, milly kellemetlen surlódások voltak mára' reversalisok, és pastora le miatt, mégis a' vallás ügye letétele mellett szavazott, készebb levén a' vallásos surlódásokat tovább is szenvedni és szenvedtetni feleivel, mintsem a' kir. leiratból törvényt alkottatni; tudván hogy a' reversalis-kérés miatt egy plebanust most legközelebb egy felső megyében egy protestáns elkeseredésében agyon lőtt, pedig mégis jobb lett volna ezenr. lelkésznek inkább Pestmegye utasitása elfogadásáról szónoklania, mert ezen kir. leiratból Pestmegye csakugyan tudott olly törvényjavaslatot készitteni, mellyen mi protestánsok megnyughatunk 's valahára már egyszer a' kölcsönös ingerültségeknek vége szakadna; különben is a' következés megmutatta, hogy mi, kik vegyesházasságokban nem élünk, sokkal többre vettük az áldás-megtagadást, mint kik abban élnek, mert a' pastorale kiadatása után én azon fölterjesztést tettem a' megyei közgyüléshez, hogy a' melly vegyes párok lelki nyugtalanságot éreznek az áldásmegtagadás miatt, a'ref. lelkésztől kérhessenek áldást 's azok ezt adhassanak is rájok; ezen inditványomat a' közgyülés elfogadván, azt egész megyében kihirdettetni rendelte, mi ámbár megtörtént, még is annyi év alatt egy példát sem hallottam, hogy valamelly vegyes pár áldáskérni ment volna valamelly ref. lelkészhez, és igy sokkal többre vettük az áldás-megtagadást mint kellett volna. Hiedelmem szerint a' kir. leiratból olly törvényt lehetne alkotni, mellyen mi protestansok megnyughatnánk: mit én reménylek is, mert igen kevés megye fogja a' vallás ügye letételét utasitásul adni 's igy csakugyan belé fog bocsátkozni törvényalkotásba az országgyülés 's mivel mind két rész békét ohajt, az meg is lesz; különben is nekünk protestánsoknak minden szabadságunk békén alapulván, hadd végződjék most is az áldott béke malasztjával. A' mihályfalvi korteskedés kerülvén szőnyegre, az egyik rész nem volt megelégedve a'küldöttség munkájával, hanem sok személyeskedés után ujra kiküldetett, hogy ne csak a' tényt magát, hanem annak előzvényeit is vizsgálja meg, addig pedig azon 4 nemes, ki befogatott, kezességre kibocsáttatni határoztatott. Az országgyülésre irnokoknak egy évre választott ifjak ideje kitelvén, azok helyett más 12 egyed választatott szokott választási divat szerint. Végre ezen követválasztásnak azon következése is lett, hogy a' magát haladónak tartó párt kétfelé oszlott, mit is következetességből tenni kellett, mert ugy is ezen párt jelszava, hogy pártoknak kell lenni, ezzel czélját érte, mert most kétfelé vált, majd tovább 4. 's többfelé is válhatik és a' nem pártbeli haladók győzni fognak a' haladást szerényebb modorban kivivandók. Micske majus 4kén Szilágyi Lajos.

Abauj. Mult hó 21. 22. és 26ik napjain folytatólag tartott közgyülésben előfordult érdekesb tárgyak: 1) országgyülési követink több rendbeli tudósitásai felolvastattak, foglalatjok többnyire köztudomásból már ismeretes tárgyak. 2) Pozsony megye levele mellett közgyülési jegyzőkönyvének kivonatát olly jelentéssel közli, hogy mivel a' haza anyagi és szellemi kifejtésére nézve elkerülhetlen kelléknek tartja, miszerint mind azok, kiknek a' hazában fekvő birtokuk vagyon, a' közterhekben részesüljenek és az aránylagos teherviselés alapját leginkább a' földbirtokban lelvén fel, a' gr. Széchenyi István által tervezett telekdijt elvileg elfogadta 's minthogy ennek következtéről országgyülési követeit oda utasitotta, miszerint a' lelkes gr. tervének egy kiküldendő kerületi választmány általi fölvételét és annak minden oldalróli meghányatását eszközöljék, ennélfogva főnebbi inditványának pártolására megyénket barátságosan felszólitja. Minthogy az anyagi és szellemi jóllét előmozditására kivántató költségek kutforrásinak kimutatása végett az orsz.KK. és RR. választmányt nevezvén ki, ez e' tárgyban véleményét az országgyül. elibe terjesztendi, megyénk Rendei annak javaslatát, hogy az inditvány fölött a' kifejlett minden körülmény figyelembe vételével teljes biztossággal tanácskozhassanak, bevárni, szükségesnek találván, ezen körlevél tudomásul vétetett. 3) Az orsz. tárgyak előleges vizsgálatára megbizott választmány a' megyei kihágások korlátozására javaslott t.czikk feletti tanácskozásit bevégezvén, arrul szóló véleményes jegyzőkönyvét bemutatta. Némi csekély módositásokkal a' kerületi szerkezet pártoltatik. 4) A' hus ára közgyülésig 1 krral fölebb emeltetett. 5) A' megye 2od alispánja a' közönséges és kereskedési utaknak e' tavaszon hol és melly mennyiségben leendő csináltatása 's a' munkának járások közt miképeni felosztatása tárgyában véleményes tudósitását beadván, ez mindenekben helybenhagyatott 's ezek szerint azeszközlendők eszközlése a' jár.beli fősz.biráknak szoros kötelességül tétetett. 6) Puky Antal t.biró urnak, mint az 1842iki banderiumi sereg vezérének e' tárgyban beadott bizottsági hiv. jelentése nyomán meghagyatott, hogy a' nemesi pénztár káratlanitása tekintetéből az illető tisztektől az aránylag felosztott összeget három hónap alatt mulhatlanul szedje be. 7) A' ménlovak mind eladatván már, a' helyett a'megye ugynevezett majorjában örültek háza létesittetni rendeltetvén, e' részben kiküldött bizottság által tett hivatalos jelentés folytában czélszerü intézkedések tétettek. 8) A' kiküldött biztosság a' hadi és házipénztárakról, nemkülönben a' királyi dézmáról m. 1843ik évre készitett főadószedői számadásokat megvizsgálván, valamint erről, ugy a' kezelése alatt levő minden pénztár állapotjáról hivat. jelentését beadta. A' megyei pénztárakban van jelenleg: jelesül

kész pénzben pgő követelésb:

1) hadi pénz árban	1981 fr. 40 k.	12/20	—
2) haziban . . .	1324 fr. 55.	11/	— —
3) kir. ályi dézmaiban	894 fr. 27	15/	— —
4) a mesi pénztárban	1205 fr. 50		1069 fr. k. —
5) m. rendőri pénztárb	332 fr. 54	15/	— —
6) tervezett jav.házában	254 fr. 46	1/6	1300 f. k. —
7) Dargói ura tett ajánlatb.	268 fr. 18.		1000 fr. k. —
			és 12 mázsa vas.

Ezen vizsgálat egy példánya a' főadószedői számadásokkal együtt a' nm. m. kir. h.tótanácsnak, — másik példánya pedig megyebeli főisp. gr. urnak meegküldetni határoztatott. Ezeken kivül még több felsőbb intézvény, tiszti jelentések, magányosak ügyei és számos folyamodvány olvastatván fel kellőleg intéztettek el. Ezen közgyülésünk nem olly népes vala, mint némellyek előre kürtölék, néhány kortes is jött be 's ez is okosabbnak tartá dolgait a' városban végezni mint a' közgyülésre menni. Lám uraim, ha nincs izgatós itató, minden csendesen megy és semmi baj; 'saztán tapasztaljuk, kortes nélkül is győzhetni, kortesek által győzni különben sem érdem. Legközelebb tartott fenyitő törv.széken folyamatba tétetett főbeli pör K. . . s J. . . n gibárti molnár ellen, ki a' szántói orosz papot borozás közt dühös indulatában agyonlőtte, eredvényéről, mennyire csak lehet, bizonyosan hallgatni nem fogunk, annál is inkább, mivel holmi rabulisták e' tárgyban több igen érdemes egyedet helyes ok nélkül gyanusitni szeretnének, pedig az egészben csupán a' vizsgálatra kiküldött biztosságban az elnökség iránti ártatlan viták semmi esetre nem helyeselhetők, röviden: nálunk a' bünös soha érdemlett büntetését ki nem kerüli, csak az sajnos, hogy a' sok száraz formalitás némelly ügyeket igen hoszszúra nyujt. Ezen segitni igazán szükséges. (Vége köv.)

Spanyolország.

(Vélemény a' ministerség állásáról. A' királynék fürdőbe készülnek.) A' ministerség még egyetlen határzott lépést sem tön, mellyből terveit ki lehetne találni; ugy látszik, hogy már is alig bir lélekzeni 's rövid idő mulva pénzhiány miatt lelépni kényszerülend. Az előbbi ministerség már majd megköté az ezer milliónyi kölcsönt, a' mostani azonban épen nem reménylheti e' kedvezést, mert a' nyilványos papirok becse annyira csökkent, hogy 34 p.ctre is alig lehetne most kölcsönt kapni Ezenkül egymás közt is meghasonlottak már a' ministerek, mert Narvaez és Mon korlátlanul szeretnének uralkodni, 's alkalmasint soha nem fognak összeegyezni. — A' két királyné egymás után látogatja a' Madridban állomásozó ezredeket, 's legközelebb Krisztina ezrede részesült e' megtiszteltetésben, mellyet ő személyesen vezérlett 's mutatott be a' királynénak, egyszersmind átadván régi lobogóit az ezrednek, miket ő saját kezeivel himzett, 's mikről eddig azthivék, hogy elvesztek. Kiosztott keresztek 's egyéb kitüntetések még vigabbá tevék ez ünnepélyt. — Godoy Manó a' békehg nemcsak jószágit, hanem czimeit is viszszanyeré, miktől 1808-ban megfosztatott. — A' királynék Catalonia fővárosába készülnek, honnan csak juliusban fognak viszszatérni, 's a' kortes csak akkor nyilandik meg ismét, ámbár majd valamennyi lap határzottan gáncsolja e' káros késleltetést, melly ismét uj zavarokba döntheti az országot. — Több carlospárti katonatiszt, ki a' bergarai szerződéstaláirta, ismét viszszanyeré előbbi rangját a' hadministerségtől. — A' politikai lapokat nem igen rezzenté meg eddig a' szigoru sajtótörvény. Igy példaul az Espectador igen határzottan lép föl a' ministerség ellen, melly olly polg. jutalmaz, kik legfőbb okai voltak a' zendülés többszöri ismétlésinek, 's melly az ostromállapot megszüntetésit kegyelem gyanánt kivánja tekintetni, holott azt erőszakkal is követelhette volna a' megsértetett nemzet legszentebb joga. — Maeztrazgoban ismét annyi guerillacsapat mutatkozott, hogy Villalonga táborfő az egész valenciai királyságot ostromzár alá veté. A' királynék azonban mind e' mellett is Valencián keresztül szándékoznak utazni Barcelonába. —

Anglia.

(A' gyári munkaidő iránti törv. javaslatra nézve a' ministerek győztek.) A' majus 23diki alsóházi ülésben Ashley inditványa tetemes többséggel megbukott, mi a' sajtó egy részét rendkivül fölizgatá, miután e' tárgyban egyszer már megbuktak a' ministerek. Valóban megfoghatlan, mikép birtak magoknak illy rövid idő alatt ismét többséget szerezni. A' ministeri törvényjavaslat e' szerint mindenesetre törvénynyé fog válni, mert a' felsőházban szó sincs az ellenzésről. A' gyárakban mindazáltal félelmes mozgalmak kezdenek mutatkozni: a' dol-

gozók ugyanis zajos gyüléseket tartottak, 's majd egyhangulag oda nyilatkoztak, hogy a' munkából rögtön ki fognak állani, ha a' kérdéses törvényjavaslat csakugyan életbe lépend. E' körülmény komoly zavarokat szülhet, mert minden oda mutat, hogy hatályos izgatók járnak a' gyármunkások közt. — O'Connell már viszszaérkezett Londonba 's helyét az alsóházban elfoglalta. — O'Connell pörének elhalasztatása ünnepélyesitésire az irlandi bérczeken örömtüzek loboglak. — A' felsőházi ülésben maj. 17én Aberdeen lord a' Texas iránti kérdés ügyében tett fölszólalásra azon kitérő választ adá, hogy reményli, miszerint a' Texas bekeblezési szerződést a' congressus nem fogja helybenhagyni. — A' lengyel menekvők fölségelésire adatott londoni tánczvigalom, minden költséglerovás után, 620 font sterlinget gyümölcsöze, bizonyos Hindley pedig végintézetében 400 font sterlinggel gyámolitá őket. —

Franczia-ország.

(Vélemény a' miniszterség kormányrendszeréről. Joinville hg röpirata.) Napjainkban uj német födözék föl a' dicsőségnek a' kormányok számára, 's ez: az élősködés mestersége. Eddig abból szokták a' kormány dicsőségét mérni, mit a' nemzet boldogitására nagyszerüen végrehajtott. Most azonban a' hizelgők, nem találván más dicsérni valót, azt kürtölgetik, hogy a' kormány hosszu élete már magában is elég a' dicsőségre. Ezen emberek nem hihették, hogy a' juliusi rendszer sokáig fönállhat, 's azért szerették volna, miszerint az első miniszterek mindjárt feküdjenek önként hasra, hogy el ne bukjanak. Szerencsére azonban az első miniszterek néhány férfias tettet követtek el, 's ez által a' félénkek gyülöségét vonák magokra, kik végre megbuktaták őket, 's most folyvást azon rendszert divatoztatják, melly békét ohajt minden áron. A' franczia miniszterség azt hiszi, hogy csak önmagát kell föntartania, Franczia-ország dicsőségét pedig egyetlen fillérre sem böcsüli. — Joinville k. hgtől a' franczia tengerészetről igen érdekes röpirat jelent meg, melly nagy tárgyavatottságot tanusit, 's különösen azt törekszik számok és adatokkal kimutatni, hogy gőzhajóhad, háboru esetén csodákat szülhet. E' szerint ezentul a' franczia kormány leginkább csak hadigőzöseket fog épittetni. Az egész röpirat olly harczias szellemben van irva, hogy bizonyosan nagy népszerüséget fog a' fiatal hgnek szerezni. — A' tengerészminiszter törvényjavaslatot terjeszte a' pairkamra elibe, mellyben kimondatik az elv, hogy a' franczia gyarmatokban a' rabszolgaság lassankint töröltessék el.

ÉRTESÍTŐ.

Első részvény-részlet-befizetés
a' magyar kereskedelmi társaságra.

A' magy. kereskedelmi társaság Pozsonyban f. évi majus 5kén a' t. KK. és RR. orsz. teremében tartott közgyülésén köv. határozatok hozattak. A' társasági munkálatok kormányzata elölegesen egy évre elnökből öt választmányi tagból 's egy igazgatóból álló administratióra bizatott. — A' társaság 's a' választmány elnökévé: gr. Batthyányi Lajos; választmányi tagokká pedig Kossuth Lajos, Liedemann S. L. Fridrik, Robitsek József, Szentkirályi Móricz, Valero J. A. neveztettek ki 's megerősittetett végre ifj. Szabó Pál választása mint igazgató, ki első évre minden fizetésről lemondott. — A' közgyülés kitüzte egyuttal a' 15%nyi minden részvénytől 75 pengő ftot 20 fros pénzláb szerint számitva első befizetés határidejét f. é. jul. 10dik napjára 's kéretnek ezennel a' t. cz. aláirók az alapszabályok 10 és 14dik §§. értelmében akkorig befizetéseiket teljesitni. Elfogadtatnak pedig a' befizetések jövő junius 10dik napjától kezdve a' társaság ideiglenes szállásán (városháztér, Almásy házban) naponta reggeli 9 és 12 óra közt az ideiglenes jegyek kiadása mellett. Pest majus 10kén 1844. A' magyar keresk. társaság választmányi üléséből.

Hirdetvény.

A' temesi k. kincstári igazgatóság részéről közhirré tétetik, hogy mindazon, a' bánsági és aradi kincstári uradalmakban található királyi 's egyéb haszonvételek és földek, mellyek iránt a haszonbérlési szerződés f. évi october utólsó napjával megszünendik, ugyanezen évi november 1sö napjától számitandó három egymásután következő évre alább kitett napokon és helyeken felsőbbi jóváhagyás fentartása mellett tartandó árverés utján, ujonnan haszonbérbe adandók lesznek; jelesül:

A szent-andrási tiszttartósági kerületben, f. évi junius 3án Szent-Andráson a tisztartósági irószobában e következendők:

Bormérési jog u. m.:

Szent-Andráson az ottani vendégfogadó, és ehez tartozó 19 holdból álló rét.
Uj-Bessenován az ottani vendégfogadó minden telek nélkül.
Kis-Becskereken az ottani vendégfogadó és ehez tartozó $19^{752}/_{1600}$ holdnyi rét.
Gyirokon az ottani korcsmaházzal, telek nélkül.
Csernegyházán korcsmaház nélkül, 15%.... holdnyi réttel.
Brukenauban az ottani vendégfogadóval, és 19^{900}/..... holdnyi réttel.
Kétfelén az ottani vendégfogadóval telek nélkül.
Knézén „ „ „ és 15^{1050}/....h.nyi réttel.
Trunauban „ „ telek nélkül.

A' csatádi tiszttartósági kerületben f. é. junius 10én Csatádon a' tiszttartósági irószobában e' következendők:

Bormérési jog u. m.:

Csatádon az ottani vendégfogadó, telek nélkül.
Oszternen ottani vendégf. 10^{800}/..... holdnyi
Nagy-Jécsán „ „ 21
Bogároson „ „ 19^{1000}/.... „ „
Rácz Szent-Mártonban az ottani korcsmával, réttel. 20 holdnyi réttel.
Magyar Szent-Mártonban azottani korcsmával, 2^{25}/.... holdnyi réttel.
Német-Sz.-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 6 holdnyi réttel.
Ó-Bessenován az ottani vendégfogadó, ehez való 16 holdnyi réttel.
Vörös-Csárdán az ottani korcsmával, ehez való 19 holdnyi réttel.
Oláh-Szent-Mihályban az ottani vendégfogadó, ehez való 19 holdnyi réttel.
Vizesdián az ottani korcsmával, rét nélkül.

Serfőzési jog.

Vizesdián az ottani serházzal, és a hozzátartozó szerszámokkal.

Mészárszéki jog u. m:

Csatádon az ottani mészárszékkel és 4 hold réttel.
Nagy-Jécsán „ „ „ 4 „ „
Bágotoson „ „ „ 4 „ „
Uj-Becsén az „ „ lakóházzal, és $4^{310}/_{1600}$ holdnyi réttel

Uraságí földek.

Uj-Becsén 300^{750}/.... h.nyi, Bocsát, és Korodának nevezett rét, és legelő.
Csebzán 2164^{40}/..... holdnyi kaszáló, és legelő.
Rácz-Szent-Mártonban 84 holdnyi kihasitott, és 1311^{890}/.... h.nyi kaszálónak használt földek.
Oláh-Sz.-Mihály 242^{1030}/..... holdnyi kihasitott, 111 holdnyi szántó, és 562 holdnyi legelő.
Dinyason 1904^{1295}/.... holdnyi részint kaszáló, részint legelő

A' dentai tiszttartósági kerületben e' f. é. majus 20án Dentáu, az ottani tiszttartó irószobában.

Bormérési jog.

Dentán az ottani vendégfogadó $17\frac{1}{2}$ holdnyi réttel.
Moraviczán „ „ $18\frac{3}{4}$ „ „
Ürményházán az ottani korcsm., és 2 holdnyi réttel.

Malom.

Dentán az ottani kétkerekü vizi malom, molnárház, istállók'sat. és 6 h.nyi szántóföldde l.

Uraságí földek.

Dentán 716 holdnyi kihasitott, $556^{1056}/_{1600}$ holdnyi legelőnek használt föld
Ugyanott $485^{32}/_{1600}$ holdnyi, Kis-Brestyének nevezett legelő, mellynek egy része gabona vetés alá is használható.
Ugyanott 1081 holdnyi Nagy-Brestyének nevezett legelő.
Omoron 665 h.nyi Velika-Megya nevezetü legelő.
Ugyanott 200h.nyi Velika-Megya rét, mellynek egy része vetés alá használható.
Dettán $316^{568}/_{1600}$ h.nyi szántóföld, 45 h.nyi kihasitott föld, 72^{240}/.. holdnyi legelő, $9^{900}/_{1600}$ h.nyi malomtelek, —mindezen földek vetés alá is használhatók, 's részenkint lesznek bérbe adandók.
Moraviczán 1296^{1180}/... h.nyi hasitott föld.
Margittán Morast-Grund-nak nevezett 2922^{1074}/.... holdnyi legelő.

A' lugosi tiszttartósági kerületben f. é. junius 17kén Lugoson a' tiszttartósági irószobában.

A serfőzési és mészárszéki jogok, egy mészárszékkel együtt.

A' facseti tiszttartósági kerületben f. é. junius 24kén Facseton a tiszttartói irószobában e' következendők:

Bormérési jog:

Zabalczon az ottani vendégfogadóval együtt rét nélkül.
Magyar és Oláh-Facseton azottani vendégfogadóval együtt 4 holdnyi réttel.
Kassován az ottani vendégfogadóval, rét nélkül.

Uraságí földek.

Possogán $550^{1120}/_{1600}$ holdnyi legelő
Szintyesten 539^{524}/.... „ „
Kurtyán 756^{1450}/.... „ „
Gladnán 823^{1562}/.... „ „

A' menesi tiszttartósági kerületben f. é. majus 6. Aradon a' számtartói irószobában e következő:

Bormérési jog u. m:

Kovaszincz, Kuvin, Szabadhely, és Sólymoson az ugyanottani korcsmaházakkal minden rét nélkül.

Paulison majus 9én kiadandók:

A radnai vásári jövedelmek, és a kladovai mészégető-kemencze.

Szinte Paulison majus 10én:

A zarándi, fazékasi, varsandi, és uj-szannai határokban gabona királyi tized.

Uraságí földek:

Szabadhelyen 120h.—maj. 10. Paulison.
A' mondorloki határban 100 holdnyi erdei kaszáló.

majus 17.a glogováczi ispán lakb.

A rékási számtartói kerületben maj. 20kán Rékáson az ottani számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Jeszvinen, Baros, és Szustran, az ugyanottani korcsmákkal, és 18 holdnyi réttel.

Mészárszéki jog.

Rékáson az ottani mészárszékkel, és 10holdnyi réttel majus 20án.

Bor-tized.

A rékási, és jeszvini határokban julius 17én.

Uraságí földek:

A' rékási határban $547^{710}/_{1600}$ h.nyi legelő majus 20. a' rékási tisztség irószobájában.
A jeszvini határban 1052^{1570}/... h.nyi legelő majus 21én. — a helyszinén
a barosi határban 1250^{1480}/... h.nyi legelő majus 22én — Nagy-Topoloveczen az
A szustrai határban 572^{1200}/.... holdnyi legelő
a nagy-topoloveczi határban 725^{881}/.... holdnyi szántó, és legelő föld — ispáni lakban
az iktári határban 360^{1321}/.... holdnyi legelő — majus 23kán.
a budinczi határban 394^{60}/... holdnyi legelő
A szusanoveczi határb 526hold szántóföld, és 1271^{570}/.... holdnyi legelő — Szusanoveczen, azottani
a hiziási határban 605^{880}/.... holdnyi legelő — ispánlakban
a babsai határban 632^{1000}/.... h.nyi szántóföld, és legelő — majus 24kén.
A poczuli határban 616^{800}/... h.nyi legelő (Balinczon az ispáni lakban maj. 25.

A bogsáni számtartói kerületben f. é junius 3. Oraviczán a számtartói irószobában:

A korcsmáltatási jog Kölnik, és Gazuján az ottani vendégfogadókkal, rétek nélkül.

A lippai kincstári biztosi kerületben. Lippán f. é. majus 20án a' biztosi irószobában:

A korcsmáltatási jog Lippán, egy nagy vendégfogadóval, és egy korcsmaházzal, nemkülönben az ottani savanyú kútnáli korcsmaházzal, és $5^{400}/_{1600}$ hnyi réttel.
Az ugyanottani mészárszéki jog, mészárszékkel együtt.

Azoraviczai számtartói kerületben, f. é. jun. 5én, Oraviczán a tiszti irószobában:

A' korcsma áltatási jog, korcsmaház, és telek nélkül.

Uraságí földek.

A mirkováczi határban 88^{752}/... h.nyi szántóföld, 3 holdnyi rét, és 131^{740}/... h.nyi legelő (junius 3án a helyszinén)
Azó-russovai határban 157^{800}/.. h.nyi szántóföld (jun. 3án a helyszinén)
Az uj-russovai határban 162 h.nyi szántóföld (jun. 3án a' helyszinén.)
A rakasdiai határb. 214^{1250}/... h.nyi szántóföld (jun. 3án a helyszinén.)
Az illadiai határban 1^{800}/....h.nyi szántóföld, és 1164 h.nyi legelő, az oraviczai számtartói irószobában f. é junius 5én.

A bérleni szándékozók tehát,—ide értvén jó erkölcsü zsidókat is. — a felebb kitett helyek és napokon reggeli 9órakor tartandó árverésekre, a szokott száztól számitandó 10 kamatos bánatpénzekkel, és a biztositásul lekötendő értékeikről szóló hiteles bizonyitványokkal ellátva, — azon megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az árverés után semmiféle ajánlat el nem fogadtatván, a megigért árak, és úgy a' bánatpénzek is, ezüstpénzben lesznek leteendők. Kelt Temesvárott mart. 28. 1844. 3—3

Alulirott több kedvező körülmény közt olly állapotba helyeztetvén boltját, miszerint az, jelenleg is, mint eddig, a' legolcsóbb 's azért a' legujabb divat szerint készült magyar fekete gála és mindennapi attila és zrínyi dolmányokkal, ugy szinte fekete és szines mellényekkel, nadrágokkal ellátva készen áll:

Azon t. cz. uraságoknak tehát, kik alulirtat becses bizodalmokkal megtisztelni 's akár kész ruhákat boltjában venni, akár pedig azt személyesen vagy levélben megrendelni méltóztatnak: a' legjutalmasabb árérti szolgálatját annál pontosabban ajánlja, minthogy Pes'ről az ország minden része be menő gyorskocsik intézetével akképen egyezkedett, miszerint ezen gyorskocsik által, a' ruhák szállitása, bár hova is, rövid idő alatt 's hiba nélkül meg fog történni. Illy czéllal, elfogad akár személyes, akár levél általi bárminemü megrendeléseket.

Boltja vagyon most is, hol előbb, a' sz. ferenczieк terén, a' főméltóságu kir. Curia tőszomszédságában, ezen czim alatt: Hunyady László hoz. Kelt Pesten majus 21. 1844. Klaszy Venczel polgári magyar szabó. 1—3

Hirdetés.

Gróf Beleznay Károly urat illető, 's birói zár alatt levő Pest vármegyebeli Pilis mezővárosa $\frac{1}{3}$ része, melly mintegy 1200 vagy 1300 hold uraság szántóföldből, és kaszáló rétből, erdőből és szőlőből több uraság 's gazdasági épületből, két kerékre forgó egészen uj szárazmalomból, 33 egész helyes jobbágyból 's hatvanat meghaladó házas zsellérből, 's igen szép kir. haszonvételből áll, 1845d. évi jan. 1sö napjától számitva, három egymásután következendő évre, Pesten alulirtnak a' megye házánál levő szállás án, f. évi jun. 3kán délutáni 4 órakor tartandó árverés u ján haszonbérbe, a' többet igérőnek fog adatni, a' többi föltétel iránt, addig is alulirtnál értekezhetni. Pesten majus 4kén 1844. Kecse Péter mint a' fentisztelt gróf záros értékének gondnoka. 2—3

Kos-eladás,

Jövő pesti Medárdi vásár alkalmakor f. é. majus 30atól fogva jun. 5keig mélt. Hunyady József gr. juhnyájáb 1 különféle gyapju-mineműségü hágó kosok eladás végett a' magyar gazd. Egyesület Üllői utczában fekvő Köztelkén lesznek kiállitva. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap junius 2kán

JELENKOR.

1844. 44dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boriték talanul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyi ház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján

A' J. és Társ szerkesztősége

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (Halálozás; Országgyülési közlemény: folytatása 's vége a' rendi másodüzenetnek a' főrendekhez a' szab. kir. városok tárgyában; maj. 24d. ker. ülésben néhány folyamodás után a' szabad községekről szóló törvényczikk iránti tanácskozások; maj. 25d – 29keigleni pünkösti szünet után 29kén ker. ülés Turopolya helrendeztetését illető tvényjavaslatban Turopolya viszonyai kinyomozására orsz. választmányt küldetni ajánl, maj. 30kai ker. ülésb. üdvezlő felirás ő fels. névnapjára; budapesti napló: nádor ő fens. Budapesten; hajóhid; 's egyéb fővárosi ujdonságok; szinházi krónika; a' nemzeti kör vállalata nemzeti zenénk ügyében; pesti lóverseny; Gömörmegyei főisp. helyettes székfoglalása; Abauj közgyülésének vége, Kassai hirek; Zalamegyei közgyülés; Győrött uj Casino keletkezett; Kisdedovás ügye; hivatalos közlés gőzhajózási társ. ügyében.)
Amerika (Texas összecsatoltatását illető szerződést az elnök is aláirja; Haytiban harapozó négerlázadás 's mészárlás.)
Spanyolország (Madoz szabadon bocsáttatott; ingatag 's nyugtalanitó állapot; guerillai kicsapongások.)
Portugália (Az almeidai foglyok.)
Anglia (a' hannoverai király 's O'Connell ujra házasodnak; uj hadminister.)
Franczia ország (Vélemény a' Texasi ügyről és Joinville k. hg. röpiratárul; algiri csatavesztés.)
Olaszország (Párszó az olasz mozgalmakról.)
Szerbia (Sándor hg utazása, pol. foglyok ügye, Vucsics és Petronievics.)
Oroszés Lengyelország (Zsidók ujonczoztatása; pályinkaadó.)
Poroszország (a' czárnét Berlinbe várják.)
Dánia (Fädrelandet lap fölmentetése.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Porkoláb Dániel m. k. helytartósági 's kincstári agens, t. megyei tb. 's budai választott polgár hitvese szül. Kaiser Karolina szinte két évig tartott sorvasztó elgyengülésből jobblétre szenderült f. maj. 28kán Budán életének 52d. évében 's 31kén Pesten takarittatott el. A' csüggedetlen munkásságu nő, anya és polgárné elhunytát főleg közszeretetü bánatos férje 's Grimm Ferencz és Berta mint az üdvezültnek első házasságbeli magzati keserglik, számos baráti viszonyu csatlakozatti pedig sokáig sajnosan emlékezendnek a' kedves hamvadó által körükben érzékeny hézagot hagyott veszteségre áldást hintve poraira. Béke felettök!

Országgyülési közlemény.

(Folyt. a' rdi másodüzenetnek a' m. frdkhez a' sz. kir. városok tárgyában.) A' 146. §ra nézve, miután a' törvény a' polgárokat azon bizodalommal ruházza fel: hogy képviselőiket szabadon választhassák, a' KK. és RR. nem látják szükségesnek, hogy e' bizodalom csupán a' polgárokra szoríttassék; lehetnek igen is azon bizodalomnak, mellyel a' törvény e' részben a' polgárokat felruházza, bizonyos határai, mellyek részint onnan erednek, hogy a' képviselői testület minden a' városi érdekbe teljesen belé nem olvadott elemtől megovassék, részint helybeli körülmények által javasoltatnak: hogy bizonyos tulnyomóság korlátoztassék; de ezen határokon tul a' polgárok bizodalmát korlátozni a' KK. és RR. nem vélik jónak, azért legföljebb azt fogadhatják el, hogy az általok javaslott 146. §. g) pontjában, valamint visszamenve 150. §ban is ezen kifejezés helyett „állandó lakosai" tétessék: „telepedett lakosai" a' §. eleje pedig az általok javaslott szerkezet szerint tartassék meg. Továbbá az a) pontot, miután telepedett lakos nem keresztyén is lehet, 's a' képviselőség polgáriságot nem tételez föl, megtartatni kivánják. A' b) pontot szinte megtartani ohajtják, mert a' köztisztviselők befolyását, ha a' közdolgokban részt venni akarnak, vagy utasitás szerint részt venni köteleztetnek, kivált kisebb városokban igenis jól ismerik, 's ezen idegen elemnek befolyást adni azért nem akarnak, mert igen tartanak attól, hogy épen ezen elem a' városokban a' közélet szabad kifejlődésének legyőzhetlen akadályul szolgálna; ellenben a' c) pontra a' m. FRR. által az a) pont alatt javaslott módositást elfogadják, ugyszinte a' d) pontra tett szerkezeti változtatásban is megegyeznek. Az e) pontot megtartatni kivánják következő okoknál fogva: a' bányavárosokban a' közbányászok, ha szükséges képességgel birnak, polgárok lehetnek: pedig a' bányavárosi követek nyilatkozata szerint ezek a' városi népességnek tulnyomólag számosabb részét teszik, 's alig van köztük, kinek háza és kertföldje nem lenne; a' bányamunkások pedig azon társulat szerkezeténél fogva, mellyben élnek, majd katonai szabály szerint vannak a' bányatisztteknek alárendelve, miből az következnék, hogy a' városnak, mint municipiumnak, képviselő testülete is legnagyobb részben ezekből alakulna. Ha már tekintetbe vétetnek azon viszonyok, mellyekben a' bányavárosok a' kir. kincstárral majd szüntelen szemközt találkoznak, a' KK. és RR. a' bányászok ezen befolyását károsnak; ha továbbá tekintetbe vétetik, hogy a' bányász törvénykezés mindeddig még a' jelen országgyülésen kidolgozott bányászati törvénykönyv szerint nem a' városi bíróságok, hanem külön bányatörvényszékek alá rendeltetett, ezen befolyást fölöslegvalónak is tartják. Az f) pontra főrendi észrevétel nem levén, a' g) pontot a' fenebbiek szerint ekép vélnék módositandónak: g) kik a' városnak nem telepedett lakosai. Végre megjegyzik, hogy a' m. FRR. által javasolt e) pontot el nem fogadhatják; mert olly polgárt, ki választási joggal nem birna, nem ismérnek. A' 149. §ban a' fenebbiek szerint azon kifejezés helyett „állandó lakosa" tétessék „telepedett lakosa." A' 151. §ban a' képviselők csküjét, miután a' képviselők eljárását az általok tett javaslat szerint ohajtják megtartatni, szinte épségben hagyatni kivánják. A' képviselők számát a' KK. és RR. soknak nem tartják; annyival inkább nem, mivel eljárásuk közé a' tisztviselői kar választása is tartozik, a' választást pedig igen kevés egyedre szoritni nem lehet; ezen 's az előbb felhozottaknál fogva a' 153—157 §kat megtartatni ohajtják. A' 160, 161, 166. §ra tett észrevételeket ellenben elfogadják; hanem a' 167d. §. megtartandónak vélik; a' 166. §ra tett észrevételhez képest azonban következő §t látnak szükségesnek utána iktatni: „§. kerületenkint a' választás nem minden kerületben egyszerre, hanem sor szerint egymásután történik, 's az előbb választó kerületek polgárival a'végett közöltessék, hogy a' már megválasztottakra a' polgárok ismételve ne szavazzanak." Az előkészületekre nézve a' KK. és RR. által javaslott rendszabályok határzottabbak levén mint azok, mellyek a' m. FRR. által javasoltatnak, azonban mégsem olly részletesek, hogy minden városra bármilly körülmények közt is ne alkalmaztathatnának: azokat megtartani annyival inkább ohajtanák, mivel minden alkotványnál a' választás sarkköve a' szabadságnak, ezt pedig csak formák által lehet biztositani; nem vélnék tehát a' KK. és RR. jónak, hogy e' részben valami, mit forma lényegének lehet tartani, a' szabályra bizassék. Egyébiránt a' KK. és RR. által javaslott formák a' havonkint tartandó közgyülésre levén alapitva, miután a' m. FRR. ezt elfogadták, a' KK. és RR. által az időhöz szabott választási eljárás annál kevesebb nehézséget szenvedhet. A' mennyiben pedig a' m. FRR. javaslatában némelly olly rendszabályok is foglaltatnak, mellyek a' fenebb általuk felállitott, de a' KK. és RR. által el nem fogadott rendeletekkel összefüggésben vannak, vagy pedig a' KK. és RR. által itt megállapitottakkal meg nem egyeznek, ezekre nézve a' KK. és RR. következőket jegyeznek meg: 1) A' polgári jog követelésére, a' KK. és RR. általányosan más utat szabván, melly a' 121—127. §ban foglaltatik, a' tanácshoz 's innen az igazgató kormányszékekhez leendő folyamodást nem fogadhatják itt sem el. 2) A' polgárok 's képviselők névjegyzékét a' választókkal nyomtatványban 's mindenikkel külön közlendőnek, a' KK. és RR. a' választók könnyebbsége végett vélnék szükségesnek; 's ez annyival szükségesebb, ha a' képviselők a' 166. §ban tett főrendi észrevétel szerint az összes polgárok sorából lesznek választandók, kifüggeszteni egy több ezer nevet magában foglaló lajstromot nem elég; maguk a' polgárok sem érnének rá hogy azt átnézzék; ezen kifüggesztés csak arra szolgálhat, hogy kiki megtudhassa: be van é a' lajstromba irva 's ez a' RR. javaslatában is benfoglaltatik. 3) Ha pedig a' polgárkönyv minden választónak megküldetik, egy fáradsággal a' szavazati lapot is el lehet küldeni 's a' KK. és RR. ezt több tekintetnél fogva célszerübbnek tartják, mint egy nyilványos helyre gyüjteni a' polgárokat. Ellenben a' KK. és RR. a' szavazatszedő választmányokra nézve a' m. FRR. észrevételét elfogadván, a' 183. és 184. §kat a' mélt. FRR. szerkezete szerint egy §ba olvasztatni, de a' 185. §t megtartani ohajtják. Ugyszinte a' 191. §ra tett észrevételhez képest a' 168d. §ban a' majusi vagy aprilisi közgyülések helyett, octoberi vagy septemberi közgyülést vélnek tétetni. A' 186. §ra javaslott módositást, minthogy kerületenkint és az összes polgárok sorából, de meghatározott aránylagos számmal lesznek a' képviselők választandók: a' KK. és RR. el nem fogadhatják, sem a' megbizottak megemlitésébe nem egyezhetnek. A' 187 §ra tett módositást elfogadják 's annak a' főrendi javaslat szerint következő szerkezetében megegyeznek: A' szavazati ivekben mindazok, mik ezen törvény szerint választás körül a' választók által megtartandók, hirdetvény formában előre bocsáttassanak. A' 191—206 §§ig berekesztőleg a' főrendi módositásokat elfogadják. A' 211. §ra nem tagadhatják a' KK. és RR, hogy a' választás megerőtlenitése sok alkalmatlansággal jár; de más módot nem ismernek biztositani, hogy a' választmány hanyagsága által, kivált ha a' szabály rövid időt rendelne a' szavazatok összeszedésére, a' választók jogaikban önkényesen ne korlátoztassanak; de egyébiránt is az időt, melly a' szabály által szavazatszedésre határoztatik, kitölteni olly egyszerü kötelesség, hogy annak elmulasztásáért az illetők legkeményebb feleletre vonandók. Ezeknél fogva tehát e' §t megtartandónak, ugy a' 212 §ban is a' hivatkozást meghagyandónak vélik. A' III. Részben a' m. FRR. a' főfelügyelői hivatal felállitását előleg szükségesnek látják kimondatni. A' KK. és RR. a' városokban főfelügyelőket neveztetni nem kivánnak; mert 1. a' városok eddigi privilegiumival ellenkeznék; őket pedig ezeken tul megszoritani nem látják jónak. 2. Mivel a' kir. városokban a' kir. biztosok eddigi munkálkodását tekintve ugy tapasztalják: hogy ezen biztosságok ugyan a' kir. városoknak roppant summákba kerültek, de az administratio jó rendbehozására legkevesbbé sem voltak czélirányosak; a' felügyelők pedig állandó kir. biztosok lennének, kivált 3. olly hatalommal felruházva, millyet a' m. FRR. a' főfelügyelőknek tulajdonitnak, melly hatalom mellett a' municipium teljesen elenyésztetnék, 's egyenesen a' franczia centralis rendszer hozatnék be; mert a' m. FRR. az egész közigazgatást a' főfelügyelő kezébe adják, sőt a' tisztviselők felfüggesztését, letételét 'sa't. egészen reá bizzák. A' 213. §ra tett észrevételt a' KK. és RR. elfogadják olly különséggel, hogy mivel a' közgyülésen nem is polgárok, hanem képviselők, 's ezek sem magok, hanem a' tisztviselőkkel együtt veendenek részt: a' KK. és RR. a' közgyülés nevezetét, mint melly a' képviselőkkel és tisztviselőkkel közös, és igy czélszerübben közgyülésnek mint polgárgyülésnek hivathatik, megtartatni kivánják; lesz tehát a' 213. §. következőleg: „213. §. a' városok törvényhatósága a' közgyülések, a' tanács és a' törvényszékek által gyakoroltatik." A' 214. §. a' KK. és RR. specialitások hiányát hazánkban a' közeletre nézve valódi veszteségnek tartják, azért e' §t épségben kivánják megtartatni 's legföljebb a' 351 §ra való hivatkozást adhatják hozzá, 's ennek hozzáadásával a' § igy lenne szerkesztve: „214. §. a' k. gyülés áll rendszerint a' képviselőkből és a' 351 §ban elszámlált hivatalokat viselő tisztviselőkből együttvéve, de a' tisztviselő 'sa't." 215. §. Miután a' közgyülésnek nem rendes tagjai nincsenek, ezen kifejezést „egyes tagjai" megtartandónak vélik, a' 216 §. megtartva, a' 317. §. hol „az elnök" hozzá adatni 's a' „kisgyülés" kifejezést itt, valamint másutt mindenütt ezen kifejezéssel „tanács" fölcseréltetni nem ellenzik; 's ehözképest a' 217 §. lehet ezen rendszerinti közgyüléseken kivül is közgyüléseket tartani, valahányszor a' közgyülés ezt előre maga megrendeli, vagy a' tanács vagy közgyülési elnök sürgető körülmények miatt szükségesnek vélik. A' 218 §ra a' közgyülés kifejezésnek megtartása mellett a' m. FőRR. szerkezetét a' KK. és RR. elfogadják, hanem azon kifejezés helyett „a' tanácskozásokba befolyással," ezen kifejezést „a' közgyülésben szavazattal" kivánják mint határzottabbal fölcserélni. A' 219§. azon rendelés biztositását foglalja magában, melly

a' hirdetvény mikénti kibocsáttatását tárgyazza, azért szabály önkényére hagyni a' KK. és RR. nem látják jónak, ha e' részben intézkedni akar é a' város vagy nem; hanem a' §t megtartatni kivánják. A' 220—222 §§ra tett észrevételt a' KK. és RR. elfogadják. A' 223 §. ellen ellenben, mivel a' tanács is tehet, sőt a' kezelés hiányainak megigazitására nézve leginkább az tehet javaslatokat's köteles is tenni; továbbá, mivel a' kiküldött választmányok tagjai közé, melly választmányok egyenesen a' közgyülés bizodalmának kifolyásai, idegen tagokat a' KK. és RR. netalán elnöki kinevezés által jegyzőkint és elnökökkint belé kevertetni károsnak vélnék, egész kiterjedésben megkivánják tartani. A' 224 §ra nézve a' KK. és RR. a' „karzat" nevezet helyett ezen kifejezést „a' hallgatóság számára elkülönzött hellyel ellátott" nem ellenzik; mindazáltal hogy bármi tárgyak is a' nyilványosság elől elvonathassanak, ezt nem fogadhatják el; mert a' gyakorlat, mellyre olly sokoldalu hivatkozások történnek, a' kivételeket könnyen szabállyá alakithatná kivált olly szerkezet mellett, melly a' nyilványosság megszüntetését a' tárgyak megválasztására nézve egészen önkényre bizná. A' 286 §t a' KK. és RR. épségben kivánják megtartani; mert nem látják czélszerünek, hogy csak akkor lehessen szavazást kivánni, ha a' jelenlevők egy negyed része kivánná a' szavazást, miből sokszor éles és hosszabb időt vesztegető vitatkozások származhatnának; a' beszédtül habár csak a' fölött is: szükséges é a' szavazás a' fenforgó körülmények közt? senkit eltiltani nem lehetvén; egyébiránt is hogy épen a' mellékteremben történjék é a' szavazás, olly csekélyszerü körülménynek, a' tanácsház - épitéstől függőnek tartják, hogy eziránt törvény által határozni nem szükséges, 's ehezképest a' 299. §t megtartandónak vélik, a' 230 §ra tett észrevételt is fönebb a' főfelügyelő iránt a' mondottaknál fogva; — a' 231. §ra tett észrevételt pedig azért, mert nem tartják diszesnek, hogy tanácsbelieken alul a' közgyülésnek elnöke más tisztviselő is lehessen, hacsak különösen nem választatik — szinte el nem fogadják. A' 238 §ra tett észrevételt ellenben elfogadván, azon § kihagyatásában megegyeznek. A' csend és illedelemre nézve a' KK. és RR. a' nyilványosságot tartják azon alapeszmének, melly nélkül a' városokban a' közélet kifejlődését lehetlennek vélik; azért általányosan kijelentik, hogy noha szoros következetesség azt hozza magával, miszerint a' csendre és illedelemre is egyenesen a' közgyülés maga ügyeljen: ezen hivatást ugyan, mivel a' gyülekezet maga előleges tanácskozás nélkül nemhatározhat, tanácskozni pedig csend és illedelem nélkülnem lehet, a' lehetőség által korlátozva az elnökre ruházták. De ezt, minden általa gyakorolható visszaélések ellen olly korlátok közé állitani szükségesnek tartják, mellyek által meggátoltassék, nehogy azilledelem és csend- fentartás ürügye alatt magát a' nyilványosságot fojtsa meg: hogy tehát az általuk javaslott formaságokhoz szorosan ragaszkodnak; hogy mindazáltal §§. száma a' növesztessék, továbbá hogy a' „karzat" kifejezés helyett az használtassék, mellyet fenebb javasoltak, megegyeznek. a' 241 § kihagyatásában's 242 § végének a' 240 §hoz ragasztásában, mi szerint a' 240 § igy fog szerkesztve lenni: „240 § a' hallgatóságnak a' teremben sem helyeslés sem helyben nem hagyás jeleit adni nem szabad; ha azt akár egyes hallgatók, akár a' hallgatóság együttvéve cselekedné, az elnök által a' csendmegtartásra mindenek előtt intetni fognak, és ha a' csendbontó tudatik, őt az elnök a' teremből kiparancsolhatja, sőt ki is vezettetheti; a' 244 §ban a' helyett „a' karzat kinyittatik" — „a' hallgatóság helye ismét kinyittatik," — ugyszinte az elején „kiürittetvén pedig a' karzat" helyett: „kiürittetvén pedig a' hallgatóság helye" A' 246 §ban ezen szavak szerint „a' karzatot bezáratja" tétetnek „a' hallgatóság helyére nyiló ajtókat bezáratja" — végre a' 247 §ra megjegyzik, hogy az őrsereget megtartatni ohajtván, annak megemlitését e' §ból kihagyni nem lehet. A' 248 §hoz azon eszmét, melly a'm. FőRR. észrevételében foglaltatik, hozzáadatni nem ellenzik; e' szerint a' következő hozzáadással toldatnék meg: „vagy ollyanok, mellyek különös körülmények tekintetéből a' tanács által oda utasittatnak." A' 249 §ra a' m. FőRR. az a) pontot az x) ponthoz kivánják adatni, a' KK. és RR. ellenben jobbnak vélnék az x)pontot tenni által, 's e'szerint az a) pont következőleg állana: a) Az orsz.gyülési utasitások készitése, nemkülönben az ország és különösen a' város alkotványos jogait érdeklő kérdések. A' c) és d) pontok a' KK. és RR. fönebb előadott észrevételeivel összefüggésben levén, azok folytában megtartandók. A'k) pontra tett észrevételt a' KK. és RR. elfogadják. Az o) pontra tett észrevételt szinte elfogadják. Ugy szinte elfogadják a' KK. és RR. a' FőRRnek azon észrevételeit is, mellyek az u) pontra a' további hozzáadó pontokra nézve előterjesztetnek. Hogy a' felelősség teljes mértékben meglegyen, de a' hibásakon tul ne terjesztessék; e' részben a' KK. és RR. a' pénztárak iránti felelősségről szóló §§. helyett a' 340 § után fognak javaslatot előterjeszteni. A' 253 §ra tett észrevételt elfogadván, ezen §nak a' m. FőRR. által javaslott szerkezet szerinti megtoldásában megegyeznek. A' 254 §ra a'm. FőRR. által előadott észrevételt a' KK. és RR. is elfogadván, ezen rész czimét következőleg vélik módositandónak: „B) A' tanácsról és a' közigazgatás némelly tárgyairól különösen." A' 255 §ra tett észrevételt is elfogadván a' KK. és RR., azt a' FőRR. által az a) pont alatt előadottakhoz képest ekép vélik módositandónak: „255. §. A' tanács köréhez tartozik mind azon közigazgatási, kormányzási és sommás eljárási tárgyak elintézése, mellyek közgyülésre fentartva nincsenek, és szoros értelemben vett birói eljárást nem kivánnak." A' 256. §. kimaradna; ellenben a' KK. és RR. a' b) alatt előterjesztett főrendi észrevételt, miután magok a' FőRRek megegyeztek abban, hogy a' város közjavainak közvetlen kezelése állandó bíróság által történjék, el nem fogadhatják. El nem fogadhatják tovább azon javaslatot sem, hogy a' közgyülések határozatinak végrehajtása kirekesztőleg a' tanácsot illesse; mert lehetnek esetek, mellyekben a' végrehajtás a' végzés által közvetlenül valamelly tisztviselőre v a g y különtárgyu biztosságra bizatik; valamint szinte azt sem, hogy a' tisztviselők kirekesztőleg a' tanácstól tétessenek függőkké részint a' fen előadott oknál fogva, részint mert ezen elvből az is következnék, hogy őket a' közgyülés feleletre nem vonhatja. A' 257. §. a' KK. és RR. elvileg elfogadják ugyan a' m. FRR. észrevételeit: hogy a' városokban kisgyülések ne alakittassanak, hanem a' tanácsülések jövőben is maradjanak meg; de egy uttal midőn az institutiot megtartják, azt azon változtatott alakba, mellyben a' m. FRR. által öltöztetve van, önteni nem kivánják, hanem valamint a' szószóló és némelly városokban ezenkivül egy vagy két választott polgár azokban eddig is részt vehetett, ugy ezen szokást jövőben is fentartani akarják; ennélfogva azt kivánják, hogy jövőben a' szószóló hivatal megszünvén, minden városban 3 a' közgyülés által időrül időre választandó képviselő lehessen jelen a' tanácsülésekben. Miután azonban a' m. FRR. által javaslott módositás nem csupán a' nevezet fölcserélésében, hanem lényegesen abban áll: hogy a' tanács törvényesen kitüzött körében és azon szoros felelősséghez képest, melly a' hivataloskodással jár, szabadon müködhessék, ennélfogva a' KK. és RR. ezen képviselőknek a' határozat hozatalára befolyást szavazat által adni nem kivánnak, hanem jelenlétöket tisztán, mint jelenleg is némelly városoknál szokásban van, ellenőrködésre kivánják szoritani, őket csak azon hatalommal felruházni, hogy azon esetben, ha a' tanács törvényes hatásán tul terjeszkednék, olly dolgot, mellyek elintézése a' közgyülést illeti, vagy mellynek fontossága a' közgyülés figyelmét megérdemli, a' közgyülés elibe terjeszteni nem akarná, erőteljesen közbeszóljanak. Ezekhez képest a' 257. §. következőleg módosittatnék 's illetőleg uj §§kal bővittetnék: „257. §. A' tanácsülés álla' polgármesterből, vagy ennek akadályoztatása esetében azélet korra nézve legidősb tanácsbeliből mint elnökből, ezenkivül legalább 4 tanácsbeliből egy jegyzőből és egy tiszti ügyészből, személy szerinti egyenlő szavazattal." „§. A' tanácsülésekben ellenőrkint jelen van a' közgyülés által időrül időre választandó 3 képviselő is, de a' határozat hozatalában szavazattal nem birnak." „§. A' képviselők ellenőrködésének czélja egyenesen az: hogy a' tanács törvényes hatáskörét által ne hágja 's ennélfogva, ha a' tanács olly tárgyban, mellynek elintézése a' közgyülésre van fentartva, eldöntő 's nem csupán előkészitő határozatot hozni akarna; vagy olly tárgyat, melly különös fontosságánál fogva a' közgyülés figyelmét megérdemli, oda utasitani elmulasztaná, az előbbi esetben a' határozat hozatala ellen felszólalni 's azt az által meggátolni kötelesek, ez utóbbi esetben pedig a' tárgynak közgyülés elibe leendő terjesztését sürgethetni; mindkét esetben pedig felszólalásukat jegyzőkönyvbe iktatni 's az illy jegyzőkönyvet közgyülés elibe terjeszteni a' tanács köteles." „§. Ezen képviselőkhez a' közgyülés által helyettesek is választandók, kik a' rendes beküldött képviselők akadályoztatása esetében ezeket pótolják." A' 259 §t a'm. főRR. kihagyandónak vélik. Miután azonban mind a' közgazdálkodási, mindaz árvai, mind a' számvevői biztosságok eljárásirul szóló részekben ezen elvet tettleg alkalmazták: a' KK. és RR. ezen §nak mint általányosnak megtartatását tovább is ohajtják, annyival inkább, mivel a' legközelebb következő észrevétel szerint e' 3 állandó választottságon kivül több választottság is lehet. Azonban a' 258. §. kihagyásával a' 259. §t azon általányos rendelés után vélik besorozandónak, melly a'm. FRR. javaslata szerint a' 260 §. után lenne sorozandó, 's ezt a' KK. és RR. következőleg fogadják el: „§. Egyes ügyágazatok kezelésire, valamint egyes ügyek elintézésire különös biztosságok rendeltethetnek, 's a' mennyiben azok foglalatoskodása maradandó eljárást kivánna, a' közgyülés valamint a' tárgyakat, mellyek illy kitüntetést kivánnak, ugyszinte azt is, mikint alakittassanak a' kiküldendő biztosságok, szabály által fogja elhatározni." El nem fogadják tehát a' KK. és RR. azon kifejezést, hogy a' biztosságok a' tanácsnak vannak alárendelve, és helyesb kifejezésnek tartják azt, hogy a' tanács ellenőre a' biztosságoknak; mert a' tanács a'm. FRR által a' gazdálkodásra, árvák ügyeire és számvevői tárgyakra gyakorlatilag alkalmazott elvek szerint is ezeket a' rá bizott tárgyakban el nem mellőzhetik. A' 259§. tehát itt következnék. A' 260 §. tett észrevételt elfogadják; a' 261 §t azonban megtartatni kivánják, mert a' dolgok kezelésének külső alakjára nézve a' szabály rendelkezésére igen sokban szükség vagyon. Következnék ezután a'm. FRR. észrevétele szerint a' 254. §, 's most már a' fenebbiekhez alkalmazva illy szerkezet szerint: a' város-közigazgatási nevezetesb tárgyai következők: a) közgazdálkodás, b) árvák dolga, c) közoktatási és nevelési dolgok. Ezen osztályt a' KK. és RR. e' rendezési munkálatban megtartatni azért ohajtják: mert a' közigazgatásnak egyik legfontosabb ágát teszi, és olly ágát, mellyre a' városok jelenleg is a' fenálló kormányszéki rendeletek és törvényes szokás szerint befolynak; ha pedig innen kihagyatnék, ezen jelenleg is gyakorlott joga a' városoknak a' közintézetek tetemes kárára kétségbe hozathatnék. d) Számvevői dolgok e) Telekbirói hivatal f) Rendőri felügyelés g) Biráskodás. A' 263 §nak a' m. FRR. általelőterjesztett szerkezetét a' fentebbiekben foglalt okoknál fogva különösen „a' polgárgyülés és megbizottak" kifejezés miatt el nem fogadhatják. A' 264 §. c) pontjára tett észrevételt elfogadják. Ugyszinte a' 267 § módosittatását is. A' 268 §. szerkezetéből ezen szavakat „a' kisgyüléstől függésben nincs, hanem" — kihagyatni nem ellenzik ugyan, de végét megtartatni ohajtják. Valamint szinte a' 270 §t is; mert a' város magánytulajdonosi jogaira nézve bármelly magánytulajdonostól különböző tekintetbe nem jöhet; azon biztosságok szerkezetét tehát, melly ezen tulajdonosi jogaira felügyelend, noha a' magánybirtok jövedelmeinek hova fordittására a' főfelügyelés a' 86ik most már hátrább tett § szerint kiterjedhet: kirekesztőleg a' városra magára kell bizni. A' 270. §. után közbevettetni javaslott ujabb §t ezen szavaknak „jóváhagyás végett" kihagyásával elfogadják. A' 273 § a) pontjára tett észrevételt, ugyszinte a' d) pont után javaslott hozzáadási szerkezet szerint „minden árvák vagyonát és illetőleg számadásit elkülönözve kezeltetni és rendesen vitetni," végre az e) módositást a' KK. és RRek elfogadják. A' 274. §. módosittatását is elfogadják ugyan, mindazáltal hozzá adatni kivánják, hogy a' tanács ebeli határozatit a' közgyülésnek is bejelenteni tartozzék, az emlitett § vége tehát következőkép lenne szerkesztve: „nem adhat" — a' tanács pedig ebeli végzését a' közgyülésnek bejelenteni köteles." A' 276, 277, 278 és 280 §ra tett észrevételeket elfogadják. A' 280 § után javaslott hozzáadást szinte elfogadják ugyan, azt azonban a' végén következőleg kivánják szerkeszteni: „a' tanácsnak mindenkor és szükség esetében a' közgyülésnek is bemutatni tartozik." Azon biztosságról, melly nélkül az árvák pénzét kölcsön kiadni nem szabad, sehol nem levén emlités, a' KK. és RR. a' 281 §t következőleg vélnék bőviteni: „281. §. Az árvai biztosság eljárását és kezelése alakját, ugyszinte azt is, mi biztositékra lehet az árvák pénzét kölcsön adni, szabály határozza meg. A' 282—289 §kat a' fenebbiek szerint a' KK. és RR. megtartani ohajtják; a' mi pedig az ott idézett t. javaslatot illeti, megjegyzik, hogy azon esetben, ha a' kérdéses javaslat még ez országgyülésen jóváhagyás alá nem terjesztetik: annak idézését a' 284 és 286 §ból kihagyni készek, 's az idézés helyett a' fenálló szabályrendeletekre's törvényes gyakorlatokra hivatkozni. A' 290 § d) pontjának és 291 § módositásában megegyeznek. A' 294 §t a' megbizottak iránt kifejtett nézeteikhez képest a' KK. és RR. épségben megtartani kivánják. A' 295 § módositásában megegyeznek. A' 297 § végét pedig következőleg kivánják módositani: „megrendelni köteles, e' jelentés a' tanács által a' közgyülésnek, és ez által a' Helytartótanácsnak kimutatandó." A' 289 § módositását, ugy szinte aztán beiktatni kivánt pótló czikkelyt elfogadják. A' 305 és 306 § a' polgári örsereg iránt már megemlitett 's alább bővebben előadandó nézeteik szerint épségben kivánják tartani, egyedül a' fenebbiek szerint a' 306 §ban azon módositást vélik szükségesnek, hogy a' „kisgyülés" kifejezés helyett ezen kifejezés „tanács" tétessék. A' 310 §ra a' KK. és RR. az állandó biztosságok gyüléseit nyilványosaknak ohajtják, mert azok eljárása

nem csupán előkészületi tanácskozásokat,hanem végrehajtási munkálatokat is foglal magában, és általában a' nyilványosság az eljárást ünnepélyességgel vevén körül,köztapasztalás bizonyitása szerint az illetők hanyagsága 's figyelmetlenségének egyetlen biztositékát csak abban találhatni. A' 311. és 312. §kat megtartatni kivánják. A' 313. §. módosittatását tovább elfogadják; a' biráskodásra nézve pedig, miután a' m. FRR. a'117 §ra tett javaslatjok szerint a'biráskodást minden egyéb közigazgatási foglalatosságtól elválasztandónak önmaguk megismerik: a' KK. és RR. ezen elvhez szorosan ragaszkodva nem látják jónak, hogy az, mi egy §ban elvkint megállapittatik, más §ban ismét a' városok önkényétől függő kivételek által eltöröltessék, és azért általányosan megjegyzik, hogy olly megkülönböztetést, melly a' birói eljárás lényegét érdekli, a' városokra nézve tenni nem kivánnak. Ezen általányos megjegyzés után az egyes észrevételekre menvén által: a' 316d. §t rész szerint a'főfelügyelő iránt előadott nézeteiknél fogva, részszerint azért, mivel okát nem látják, miért legyen 6 közbiró közül épen kettő, 12 közbiró közül pedig épen 4 előadó; épségben kivánják tartatni. Ellenben a' 317. §. után javaslott pótlék §t, ugyszinte a' 318d. §. módosittatását is elfogadják.A' 319.után javaslott 3 pótló §t részszerint a' fenebb előadottakhoz képest, részint azért, mivel a' büntető eljárást itt megelőzni nem akarják, el nem fogadhatják; különben is a' biráskodásrul szóló ezen rész czime általányos levén, azon nem várt esetre, ha a' büntetőtörvény még ez országgyülésről jóváhagyás alá nem terjeszthetnék, a' büntető biráskodás iránti intézkedést ki nem rekeszti. A' 320. és 321.§. módosittatását a'KK.és RR. elfogadják,ugyszinte elfogadják a' 321.§. után javaslott pótló §t is. A' 322. §ban azon rendelést, hogy a' főtörvényszékhez ülnökök a' kir. városokból is neveztessenek, nem ugyan azért, mert szorosan a' rendezési törvény kiegészitéséhez tartozik, hanem a' váltótörvényben foglalt illynemü intézkedés hasonlatossága szerint szükségesnek vélik, és azért az egész §t megtartani ohajtják. A' 85. §t a' 324 vagyis helyesebben a' 325 §. elibe és nem utána vélik beiktatni 's következnék azután a' 324. §. mellyre nézve a' m. FRR. más szerkezetet javasolnak 's azt kivánják hogy a' háziadó mennyiségének beszedése felsőbb helybenhagyás nélkül ne történhessék. Ezen változásban a' RR. meg nem egyezhetnek, mert a' háziadó majd egészen a' közállományi költségek födözését teljesiti, mellyek azon közczélokon kivül, a' hova fordittatnak, a' közállomány egyéb költségeitől semmiben nem különböznek és ollyanok, mellyek nélkül a' közállomány el nem lehet; a' különbség csak az, hogy ezen költségek nem egy centralis cassába folynak, hanem a' helyhatósági élet sajátságához képest maga a' helyhatóság által kezeltetnek. A' háziadóbeli költségek tehát az összes közállományi közterhek egy részét tevén 's pedig igen kevés kivétellel olly részét, melly más polg. állományokban az összes közigazgatás által viseltetik, a' háziadó maximuma meghatározását a' törvényhozástól elvonni annyival kevesebbé lehet, minél fontosb minden alkotványnál azon elv, hogy közadót kivetni csak törvényhozás utján lehet; ezen okoknál fogva tehát a' KK. és RR. a' 324. §t épségben kivánják megtartatni. A' 324. §. után a' RR. által egy pótló §. a' rendkivüli esetekről javasoltatott beiktatni, az iránt a' m. FRR. semmi észrevételt nem tesznek, ugy szinte nem tesznek említést a' 325. §ról sem: ezen §§kat tehát, mennyiben a' a' 324. §. a' m. FRR. által tett észrevétellel nem ellenkeznek, elfogadottaknak tekintik, a'bennök kifejtett nézetek szerint pedig minden esetre megtartatni kivánják. A' 327. §ra tett észrevételt elfogadják, azon kifejezés helyett mindazáltal „nagyobb városokban," a' 87. §ban használt azon kifejezést „nagy és közép városokban" kivánják használni. A' 335. §ban a' ‚képviselők' helyett ‚megbizottak' nem tétethetnek; hasonlag a'336. és 346. §ban sem. A' 250. §nál a' m. FRR. észrevétele szerint javaslatba hozott, a' pénztárakérti felelősséget tárgyazó pótlék §. a' 340. §. után iktatva következőleg állana: „§. Olly alkalommal, midőn pénztárt illető kérdésben hozatik határozat, a' jelenlevő tagok névjegyzéke közvetlen a' tárgyrul szóló határozat elibe iktatandó és azok is, kik a' hozott határozat ellen nyilatkoztak, ha a' határozat hozatala előtt ellenzésöket világosan kimondották: ezt ovásképen szinte jegyzőkönyvbe iktathatják." A' 347. §ra tett módositást el nem fogadhatják, mert a' folyamodókra nézve sokkal kényelmesbnek gondolják, hogy folyamodásaikat a' tárgyjegyzéki hivatalba adhassák be, melly hivatal egész nap nyitva áll, mint ha azzal az elnököt, néha talán sikeretlenül is, lesznek kénytelenek fölkeresni. Ezen szokás több városban most is gyakoroltatik, és a'folyamodók megnyugtatására a' tárgyjegyzéki hivatalok a' beadott folyamodásokról téritetvényt is adnak, mit az elnöktől nem követelhetnének. Ezen okoknál fogva a' RR. az előbbi szerkezetet megkivánják tartani, megegyezvén egyébiránt, hogy az által senki elzárva nincs a' folyamodás benyujtása után ügyét az elnöknek v. bárkinek is személyesen és szóbeli előterjesztéssel is ajánlani. A' 350. §. kihagyatásában megegyeznek. A'351d. §ban a' főfelügyelők nevezését el nem fogadják. A' 352. §ban a' ‚kisgyülés' helyett a' fenebbiek szerint „tanács" lesz iktatandó. A' 353. §. után javaslott pótlóczikkeket a' fenebbiek szerint el nem fogadják. A'356ik §. módosittatásában megegyeznek ugyan; hogy mindazáltal a' képviselők választása, melly a' m.FRR. kivánsága szerint a' téli hónapokra tétetett, a' tisztválasztással egy időre ne essék, a' m. FRR. által javaslott szerkezetet ekép kivánják módositani: „356. §.Tisztujitószéknek tartatni kell minden 6 évben a' képviselők megválasztatása után." A' 328. §ban tett változtatást el nem fogadhatják, mert a' városi tisztviselők már hivatalviselésöknél fogva is a' város érdekébe levén olvadva, de különben is föltenni nem lehetvén, hogy kitünő érdemek nélkül a' választók, kik maguk is polgárok, másnak a' polgár fölött elsőbbséget adjanak, ezen megszoritást fölöslegnek tartják. A' 358. §. után beiktatni javaslott pótló §t a' RR. szinte fölöslegnek hiszik, kivált azon tág értelemben, hogy az elvszerinti rendelettől feloldani lehessen; mert ha a' vérszerinti atyafiaknak ugyanazon tanácsban vagy törvényszékben egymás mellett ülni a' közigazgatásra nézve káros, a' főfelügyelő ajánlása és a' felség feloldozása előtt a' RR. nem látják által, hogy ezen káros állapoton a' főfelügyelő ajánlása 's ő felsége feloldozása miképen változtatna. A' 359. §t a' főfelügyelő iránt tett észrevételök folytában épségben kivánják megtartani. A' 360. §. kihagyatásában megegyeznek. A' 361—367. §§ra tettészrevételek a'főfelügyelő felállitásaeszméjével kapcsolatban levén, azokat a' KK. és RR. el nem fogadhatják. A' 365d. §ra nézve pedig különösen megjegyzik, hogy a' szavazásnak titkon vagy nyilványosan adatása választás lényegét érdeklő forma levén, ennek elhatározását szabályra bizni nem lehet. A' 369. §t is épségben kivánják tartatni azért, mert az eset, hogy valamelly jelenleg hivatalban levő tisztviselő ujra meg nem választatik, csak egyszer történhetvén, a' nyugdij fölötti intézkedés nem szabály hanem határozat tárgya, és mivel a' hivatalt a' személytől, ki azt viseli, elválasztani csak elméletileg lehet, hasonló határzatok fölött a' tanácskozás inkább személyes és a' hivatalbeliekre lealacsonyitó alku, mint elvbeli vitatkozás bélyegét viselné, sőt az is megtörténhetnék, hogy épen olly tisztviselőkre, kik közkedvességben nem állnak, mint millyeknek a'tisztválasztáskormeg nem választottakat tekinthetni — a' törvény teljesedésbe sem vétetnék. A' polgári őrsereget, mint jelenleg is életben levő institutiót a'RR. megtartatni kivánják, mivel abban egy védelmi rendszer csiráját látják. Szükségesnek vélik ugyanis a' RR. előre gondolkozni, hogy a' haza lehető terhes veszélyek ellen lassankint erőt szerezzen 's ha netalán az idők sulya nehezednék, azt elviselni is képes legyen. Hogy az összes haza védelmi rendszere ezen munkálat tárgya nem lehet, elismerik ugyan,de azon elemeket, a' mellyek jelenleg is életben vannak, nem elhanyagoltatandóknak, sőt inkább kifejlendőknek vélik.Az őrseregbeli szolgálatot sem tartják olly fölötte terhesnek, mert a' 102, 103, 104. §-ban csak az foglaltatik, hogy vagy helyettes által, vagy személyesen a' kötelesség teljesitéséhez járulni minden polgár tartozik,'s minél több polgár fog ahoz járulni, előre láthatólag a'személyes szolgálat reá annál később kerülend, hanem egy közös pénztár-felállitás által fog a' szabály azon kötelesség-teljesitésre nézve könnyebbséget szerezhetni; miután pedig az egész tárgy rendezése szabályra bizatik, hatalmában fog állani minden városnak, hogy olly rendeléseket tegyen, mellyek ezen szolgálatnak a' körülményekhez képest lehető legnagyobb könyebbségét eszközlendik. Az 5ik rész a' főfelügyelésről a' mélt. FRR. által egy főfelügyelő-felállitás eszméjéhez képest módosittatván, az ebből folyó módositásokat és hozzáadott uj §§kat a' KK. és RR. el nem fogadják. A'378. §. a) pontját a'fönebbiek szerint megtartandónak vélik, a' FRR. által ajánlott b) és c) pontokat pedig, mivel a' 325. és 326. §§ban részint benfoglaltatnak, részint azokkal ellenkeznek, nem fogadhatják el. A' FRR. által ajánlott a' 354. §. h) pont szerint a' szabály tárgyaul tüzetvén ki, a' határzatok sorába elő nem fordulhat; a' FRR. által javaslott i) pontra megjegyzik, hogy csak olly pénzbeli tartozások engedtethetvén el, a' mellyek be nem szedethetnek,a' beszedethetlenségek rovatába az előleges költségjegyzékben szoktak általányosan kitétetni; egyes aprólékos sommákra tehát fölöslegnek tartják a' jóváhagyást annyival inkább, mivel a' város polgárai az elengedett sommák terhét magok kénytelenittetvén viselni, bökezüek e'részben bizonyosan nem lesznek. De különben is a'számadások megvizsgálásakor főfelügyelési jogát gyakorlani a' httó-tanácsnak mindig alkalom marad. Mi a' §. végét illeti, mellyben rendeltetik, hogy a' httó-tanács a' fölterjesztett határzatra nézve válaszát meghatározott idő alatt kiadni köteles legyen, ezt a' RR. egész kiterjedésben azért kivánják megtartatni, mert mindazon tárgy, melly e' §ban foglaltatik, hosszas elhalasztást kár nélkül nem szenvedhet. Ugy szinte a' 380. §. módositását sem fogadhatják el, mert tapasztalásból tudják, hogy urbéri tárgyakban is a' záros határidőt magában foglaló törvények, ha sanctio hozzájok kötve nincs, miképen szoktak megtartatni. A' kir. díjrul szóló 6dik részt szinte épségben kivánják tartani azért, mert a' 385. §. az orsz.-gyülési szavazat iránt egyenesen a' jelen törvény szerint valósággal el is rendezett, és igy a' kir. díjt is megváltott kir. városokra ruházza, szabad alku által pedig a' kir. díj megváltása hosszasabb időre is kihuzatnék; szükség volt tehát határzottan kimondani azon kötelességet, mellyel a' kir. városok e' részben tartoznak. A' városi szavazatok arányában a' m. FRR. megegyezvén, a' megyei szavazatoknak és arány szerint a' városi szavazatoknak is kettőztetésére a' KK. és RR. azt jegyzik meg: hogy a' városok földterületi fekvése a' felosztást más módon czélszerün nem engedte meg, mert kivált ha 16 szavazat osztatik fel, a' kerületek, mellyekben több várost egyesiteni szükséges, olly szélesen terjednek el, hogy az egy kerületbe egyesitett városok követválasztási és utasitás-adhatási jogukban az egymástóli távolság miatt tetemesen gátolva lennének; a' RR. tehát más felosztást, mint mellyet javaslottak, czélszerünek nem vélnek 's a' m. FRRtől várják azon módositások előterjesztését, mellyek szerint a' félszavazatok is elkerültessenek és számszerint 16 szavazatnál több még se osztassék ki. A' 387. §. elibe tétetni javaslott pótlékczikket a' RR. fölöslegnek tartják, mivel általányosan minden törvény csak addig tartja meg erejét, mig későbbi törvény által meg nem változtatik. A' 387. §ra tett észrevétel közvetett választást foglalván magában, a' KK. és RR. el nem fogadják azon okoknál fogva,mellyeket már fönebb előterjesztettek. A' 388. §t is épségben kivánják tartani, mert az orszgyülési követ által nem csupán az egyes városok, hanem az egész haza érdekei levén képviselve, a' választhatást csupán városi polgárokra szoritani jónak nem tartják, 's ezek folytában a' m. FRR. a' követválasztás és utasitásadhatásra előadott egyéb észrevételeiket sem fogadhatják el, mint mellyek a' fönebbi észrevételekből folyván,azokkal együttállnak vagy félrevetendők. A' IXik részben a' KK. és RR. orsz. választmányt kiküldetni kivánnak azért,hogy a' városokban az ezen törvény kiegészitése 's pótlására alkotandó szabályokat az orsz.gyülés elibe terjeszthesse; ez levén a' magyar közjog szerint jelenleg azon eszköz, melly által az orsz.gyülés törvényhozási előkészületeket tétethet. Orsz.választmányt kiküldetni kivánt azért is,mert az érdeklett szabályok alkotását,kivált miután a' lehető egyformaság elérése is czéloztatik's igy ezen szabályok alkotásánál kivételesen némi értekezések is kivántatnak, siettetni ohajtották. Az ekép megalkotandó szabályoknak orsz.gyülés elibe leendő terjesztése által czél azvolt, hogy lehetőleg ezen szabályok is, a' mennyiben általányosan alkalmazhatók és közigazgatásirendeleteketfoglalnak magukban,egy pótló t.czikkbe foglaltassanak; 's ekép azon hiány, melly miatt a' szabályalkotási jog a' helyhatósági élet mellett megkivántatik,lehetőleg betöltessék. Ez által nem vélték a'polgári hatalmakat összekeverni,mert ezen bizonyos tárgyra a'Felség jováhagyásával alkotott törvény által ideiglen eljárandó küldöttség sem a' végrehajtó,sem a'törvényhozó,sem a'birói hatalomba nem vág, hanem csak mintegy czélszerűbbnek látszó eszköz a' nemzetnek és ő Felségének közös akaratával 's megegyezésével használtatik olly előkészületekre,mellyek megtörténvén, maga ezen eszköz is megszünendő lesz. Miután pedig a'jelen törvénynek nemcsak alkotásától,hanem tulajdonkép végrehajtásától függesztek föl mind a' KK. és RR.mind a'm. FRR.a'városok orsz. gyülési szavazatarányát: a' KK. és RR. kivált az eddigi tapasztalásokat figyelemben tartva, fölötte fontosnak is tartják, hogy a' törvény ezen törvénynek végrehajtása fölött különösen őrködjék. Mindezen okoknál fogva ezen 9ik részt is egészen megtartatni kivánják.

Maj 24d. 201d. ker. ülésb. a' Luiza-uti társaság 's gr.Dessewffyék folyamodása 's Bih.'sKapronczai uj követei megbizó-leveleik előterjesztése után sz. királyi mint ker. jegyző a'szabad községekről szóló 3 szakaszbul álló törvényczikket olvasá fel, melly feletti tanácskozás az egész ülés- időt elfoglalá, azonban maj. 25—29keig a' pünkösti ünnepi ülés-szünet állott be a'Rk táblájánál.

Maj. 29kei ker. ülésb. Turopolya belrendeztetését illető t.czikkely készittetett;m aj. 30kán pedig köszöntő felirás fels. urunk névnapjára, mikrül mint szinte a' fentebbekrül közelebb körülményesen.

Budapesti napló. Nádor ő cs. királyi fhgsége, mindjárt másnap Budára érkezte után, tehát maj. 25én, regg. hetedfél órakor az épülő lánczhid minden pontjait megtekinteni méltóztatott, 's a' zárgátak megszemlélésivel két egész órát töltött el, a' budai belsőnek mélyébe is több ölnyire lebocsátkozván, 's az eddigi előrehaladás iránt magas tetszését nyilványitni kegyeskedett. Hogy pedig máj. 27én a' Josephinum (árvaintézet) kápolnájának fölszenteltetése ünnepét magas jelenlétével diszesitette legyen, mint ezt egyik divatlap meséli, nem igaz. Mult héten egy vidéki ur „Buda" gőzösen reggel Ó Budára szándékozott rándulni, mivel életében még eddig soha nem volt alkalma gőzhajón utazhatni. Tévedésből azonban „Buda" helyett „Fridrik" gőzösre lépett, 's Váczon csodálkozva mondá: „Nem hittem volna, hogy Ó-Buda olly távol fekszik Pesttől!" Ekkor fölvilágositák őt, 's igy Váczról kocsin jött viszsza Budapestre. — A' hajóhid körül több rég ohajtott javitás fog életbe lépni. Eddig is tapasztaljuk már, miszerint reggel jókor nyitják meg 's csak rövid időig tartják nyitva; legujabban pedig meghagyaték a' városi hatóságnak, hogy jövendőre a' hidbérlő szerződésének azon pontját, mellyben megengedtetik neki, hogy a' novemberi pesti vásár után a' hid karfáit kiszedetheti, végkép töröltesse ki; addig pedig a'mostani bérlőt oda utasitsa, miszerint a'hidkarfákat felsőbb engedelem nélkül kiszedetni többé soha ne merészelje, mert számos ember életét nem koczkáztathatni csupán azért, hogy ő a' hid végképi kiszedetésekor egy pár napszámost megkimélhessen. — Néhány nap előtt mulatságos jelenet tanuji valánk a' Zugligetben, zápor után ugyanis mintegy hat személyből álló társaság megszólitá egy üresen ácsorgó társaságkocsi tulajdonosát, 's Pestre kivánt szállittatni. A' kocsis erre hajlott, de azt követelé, hogy legalább is tizen legyenek; a' társaság tehát még 4 pesti mulatót keresett össze 's azután a' kocsit azonnal elfoglalák; most azonban igen határzottan nyilatkozott a' kocsis, miszerint ki sem mozdul helyéből, ha fejenkint egy pgő forintot nem fizetnek. E' kocsik rendes árszabása 10 kr. egy személytül, a' társaság mindazáltal örömest kettőztetni akará e' díjt 's huszast igért. De a' kocsis durva szitkok közt parancsolá, hogy tüstint szálljanak ki, mert különben kiboritja őket. Ekkor két tekintélyes és vagyonos pesti polgár a' kocsiból kiszállott 's mivel a' jó szó nem használt, nádbotjaikkal iparkodtak a' kocsist igazságtalan követelése felől meggyőzni; 's ime, csakhamar kiviláglott, hogy ez azon nyelv, mellyen vele beszélhetni. A' makranczos kocsis ugyanis mennyre földre kéré a' botozókat, hogy csak üljenek föl békével, 's ő legnagyobb örömmel szállitja őket tizesért az illető helyre, mi csakugyan meg is történt. Mi nem vagyunk ugyan az illy eljárás baráti, de mégis meg kell vallanunk, hogy ezuttal igen jól volt ez alkalmazva, 's alkalmasint a' többit is emberségre fogja tanitani. Valóban mesésen csodálatos az, hogy például a' hust nem szabad a' limitatión fölül mérni, a' bérkocsisok ellenben nem is hederitnek a' városi árszabásra. Ugyan hol fekszik ennek oka? Majd utána járunk 's elmondjuk, ha kitudjuk, mert a' közbátorság elveivel nem igen fér össze, ha végre mindenki maga kényszerülend biráskodni! — Mult héten a' Királyutczában ismét egy lyánykát gázoltatott el egyszebesen vágtató bérkocsis. Bizony nehéz a' keserü hangot elfojtani, midőn minden héten rendesen egy pár illy szerencsétlenséget kell megemlitenünk, miket egy két elevenre ható példa által örökre meg lehetne szüntetni. Bécs utczáji szükebbek és sokkal népesebbek a' pestieknél 's ott mégis ritkaságok közé tartoznak illy szerencsétlenségek. Most nálunk nagy divatban vannak a' négyes fogatok, 's igy méltán félhetni, hogy ezentul még sürübben kellend illy szomoru híreket közlenünk. Valóban nevetséges, városi rövid sétára négy tüzes lovat használni! — Elszler Fanni nagy diadalnak örvend a' német szinházban 's még nagyobbat nyert a' budai Horvátkertben. Pünkösd vasárnapján délután ugyanis ott sétálván, kevés pillanatra egy rozzant székre ült, mellyért a' zsidó sem adott volna többet néhány kongó garasnál 's távozta után azonnal hat ezüst forinton kelt el a' szék. Kár, hogy a' jeles művésznő valamelly jótékony czélra néhány elkoptatott tánczczipét nem ajándékozott, árverés utján bizonyosan szép összeget hoznának be, mert hiszen van nálunk elég bangó és arszlán, ki egyetlen csókért, mellyet illy czipére nyomhatna, utólsó kifizettetlen frakkját is zálogba tenné 's üngujban térdelne a' dicső ereklye előtt. Még egy nevetséges kalandot, vagy minek nevezzük, kell elmondanunk: van itt Pesten a' váczi utczában egy botárus, ki majd minden vásárkor irtózatos rimes versekben magasztalja 's kinálgatja árait; ezuttal azonban a' versek elmaradtak, 's az érdemes füzfapoéta ezek helyett jelentést bocsáta ki, mellyben „Elszler-lábacska" czimü botjait ajánlja, azon megjegyzéssel, hogy nála olly botokat is kaphatni, miknek fogantyúja igen karcsu angol telivér „lólábacskát" képez. Ez udvariatlansága alkalmasint nem fog nagy érdemeül szolgálni a' vevők előtt. Egyébiránt, mi Elszler tánczát illeti, általányosan mondják, hogy az nemcsak megfelelt a' nagy várakozásnak, hanem tul is haladta azt. — Budán a' várbeli német szinházban jelenleg fabábok mulattatják a' nagyérdemü közönséget 's olly jelesen müködnek, hogy a' szinkörben játszó ügyfeleikkel tökéletesen megmérközhetnek, sőtannyiban még fölül is mulják őket, hogy az igazságos birálatokat nem szokták bottal visszatorlani. — Állatsereglet is van most Budán; melly közt azonban oroszlánt nem láthatni; némellyek ezt annak szeretik tulajdonitni, mivel olly sok kétlábu arszlán van Budapesten; ez azonban nem alapos megjegyzés, mert ezen ugynevezett arszlánok csak bőrébe rejtőztek a' ns állatkirálynak. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon f. hó 24én adaték „Londoni koldusok" dráma 5 felv., 25én „Tisztujitás" vigj. 4 felv.; ez utóbbi volt bucsu-'s egyszersmind jutalom-előadása a' pozsonyi szinésztársaságnak, 's ha mindeddig ők müködtek vala a' pesti szinpadon, ugy a' „Tisztujitás" alkalmasint soha nem érte volna el a' 28ik előadatást, valamint a' „Londoni koldusok" is bizonyosan megbuktak volna az ő kezeik közt. Most már tudnók kissé menteni a' pozsonyi közönség hidegségét előadásaik iránt, ha a' nemzeti szinház tagjainak előadásit is többnyire látogattatlanul nem hagyták volna! 26án ünnepi zárnap; 27én „Haramják" dráma 5 felv.; nézők a' rendkivül rosz idő 's Elszler első fellépte daczára is nagy számmal, kik lelkesült örömmel üdvözlék visszatért nemzeti szinészinket; 28án „Müveltség és természet" vigj. 4 felv.; 29én uralkodó Fejdelmünk ő fels. névnapja tiszteletére fényes világitással „Büvös vadász" da'j. 4 felv.; 30án „Lignerolles Luiza" dráma 5 felv. —

I. Pesti verseny 1844. Csütörtök majus 30kán délután. Kezdete 4 órakor 's félóránkint uj uj futás.) 1. *Nemzeti dij.* 1 ang. mf. 250 ar. 30 aranyat érő serlegben az első lóé; 50 ar. a' másodiké. Tét 16 ar. fele bánat, a' tétösz fele az első, fele a' második lóé. Futhat magyarhoni 3e. minden m. és k. melly sem Pesten sem Simmeringen dijért még nem futott 89 ft. k. 2 fonttal kevesbet; belföldi lovas 4 fonttal kevesbet. Hunyady József gr. p. m. Alert, ap. Gallopade, an. Anne; 89 ft. Fekete test és sapka, rózsaszin uj 1' 58" alatt. **1** Széchenyi István gr. sg. k. ap. Shillelagh, an. Miss Crachami; 87 ft. Fejér test, veres uj és sapka. **2.** Liechtenstein Al. hg sg. k. Hydropathie, ap. Freewill, an. Hindoo-kancza; 87 ft. Vil. kék sapka, veres test és uj. **3**. Csapody Pál ur söt. p. m. Murphy, ap. Murphy, an. Roxana; 89 ft. Veres. **4**. 2 *Batthyány Kázmér dij.* 100 ar. 1 ang. mf. Futhat minden ló. Teher: 3e 68, 4e. 94, 5e. 101, 6e. 106. id. 109 ft. belföldi telivér és félvér 4 fonttal többet, angol telivér még 10 fonttal többet, m. 2 fonttal többet. Tét 20 ar. „fuss v. fizess." A' tétösz 40 aranyig a' második lóé, azon felül az elsőé. Hunyady József gr. 3e. sg. pr. Charlatan, ap. Doctor Oloroso, an. Slight; 72 ft. Fekete test és sapka, rózsaszin uj 1'59" alatt **1**. Bethmann Sándor ur 5e. vil. p. m. Bajazeth, ap. Actaeon an. Reform. 107 ft. Fejérrel csikos veres test, fejér uj, fekete sapka **2**. Batthyány István gr. 4e. sg. k. Loretta, ap. Velocipede, an. Laura, 89 ft. Vil. kék test, fejér uj, fekete sapka. **3** 3. *Hazafi dij.* 100 ar. 2 ang. mf. ism. Első íz. Futhat magyarhoni minden k. Teher: 3e. 68, 4e. 94, 5e. 101, 6e. 106, id 109 ft.; telivér 5 fonttal többet, bécsi díj nyerője ugyanazon évben 3 fonttal többet. Csapody 4e. söt. p. k. Conscript, an. Eona; 99. ft. Veres. 4' 5" alatt **1**. Liechtenstein Al. hg 4e. söt p. k. Homoeopathiae, ap. Sangrado an. Hindoo-kancza; 99 ft. A'lovas színei ugyanazok **2**. Homoeopathie másod izben visszahuzatott. 5 *Batthyány-Hunyady* díj. 100 ar. 2 ang. mf. Tét 20 ar. fele bánat. Futhat minden k. teher: 3e. 80, 4e. 100, 5e. 106, 6e. 's id. 110 ft. ausztriai birodalmi 4 fonttal kevesbet. Csapody Pál 4e. söt. p. k. Conscript; 96 ft. Veres. 4' 15" alatt **1**. Hunyady József gr. 5e. p. k. Sally, ap. Sheet Anchor an. Fanny; Fekete test és sapka, rózsaszin uj **2**. Stubenberg Józs. gr. 3e. söt. p. k. Giliantine; 76 ft. Naranessz. test, vil. kék uj, fek sap. **3**.

(A' nemzetikör által megindítandó Nemzeti Zenetár 's legelsőbben is Rózsavölgyi Márk összes zeneművei ügyében.) A' nemzetikör, elhanyaglott, de rendkivül erőteljes és bájoló magyar zenénk müvelését, előmozditását, terjesztését, az általa már többfélekép megkezdett müpártolásnak szinte egyik fő feladatául tüzvén ki, legujabban egy, jelesb hangszerzőink magyar zeneműveit magában foglalandó „nemzeti zenetár" megindítását, 's pártolását 's czime alatt történendő kiadatását határozá. És a' tisztán nemzeti szellemü és irányu müvállalatot legméltóbban hiszi megkezdeni derék hangszerzőnk „Rózsavölgyi Márk" válogatottabb „jeles zene müveinek" régkivánt közrebocsátásával, melly müvek magyar szellemü szerzője már 34 éve óta szakadatlan buzgósággal 's ihletett lelkesedéssel müveli, nemesiti a' magyar zenét 's ez által egyszersmind nemzetiségünket megkedveltetni, terjeszteni és a' magyar zenét európai hirüvé tenni hathatósan segité. Azonban legöregebb magyar hangszerzőnk, de nyomasztó körülményei daczára is még mindég fiatal lélekkel müködő Rózsavölgyink páratlan szépségü genialis zenemüvei sokkal ismeretesbek, hogysem azok hosszas dicsérgetésre szorulnának, mert hazaszerte tudva van, miként az ő magyarjai tiszta nemzeti jellem, sajátos eredetiség, elragadó szépség, és müvészi szerkezet tekintetében már régóta kivitták az érdemlett röpkényt. A' Kör tehát parlagon heverő nemzeti zenénk emelése ügyében jó és hasznos szolgálatot vél tenni, ha Rózsavölgyi Márknak nagy részint még „közre nem bocsátott" 's igy könnyen elveszhető jelesb zenemüveit, a' már kiadottakkal együtt, mint maradandó becsü nemzeti kincset, a' honi müvészet oltárára teszi, még pedig olly módon, hogy annak birásához minden mübarát és zenekedvelő könnyü szerrel juthasson. A' nemzeti zenetár ugyan is havonként egyegy 3. ives füzetben zongorára alkalmazott 6 — 7 müdarabbal 's a' legdiszesb kiadásban fog megjelenni. Tiz füzet előfizetési ára csak 5 ft. pengő. Azonban egyenként, azaz, egy füzetre is lehet előfizetni 36 pgő krral, és igy a' 10 füzetre történendő előfizetés nemcsak kényelmesb, de sokkal jutányosb is. A' bolti árkésőbb egyegy füzetért 45. p.kr. leend. A' fővárosban f. é. julius végeig lehet előfizetni a' zenetárt kiadó köri bizottság elnöke és pénztárnoka „Vachott Imre" urnál Országut Kunewalderház 1051., és Treichlinger müárus ur boltjában a' Dorottya-utcza szegletén, juliustól fogva pedig a' váczi és nagyhid-utcza szegletén.) Vidéken csak az aláirási ivekkel e' czélra ellátott egyedeknél fizethetni elő, különben a' vidékieknek jó alkalmuk nyilandván a' mostani pesti medárd vásárkor a' fővárosban előfizethetni, mind a' fölebb mondottaknál fogva, mind pedig azon tekintetből, miszerint a' kör a'zenetár első két évi folyamának „tiszta jövedelmét" az öreg napjaira nemcsak gyámolitást, de gazdag jutalmat érdemlő Rozsavölgyi Márknak egészen átengedi, bizton hiszi 's reményli, hogy hazánk lelkes lyányai és fiai e' nemes czélu 's bizonyára üdvös hasznos eredményt hozandó nemzeti müvállalatot buzgó részvétük és pártolásuk által életbe léptetni sietendnek. Pest maj. 14. 1844. A' nemzeti zenetárt kiadó köri bizottság.

Gömörmegyei főisphelyt. székfoglalása. Majus 20ka nem volt komoly tanácskozások napja a' Rimaszombatban igen számosan egybegyült Rdek előtt. Fény és ünneplés mindenfelé. Jankovich Antal királyi tanácsos ur Gömör megye főispánhelyettese székfoglalása napját üllöttük meg. Tegnapdélest üdvözlék őt Torna, Heves, Zólyom, Borsod és Nógrád megyék számos küldöttei; megyénk több hatóságai, de kivált az evang. egyházmegye szónoka, lelkesen 's köztetszéssel. Este a' megye 's városház és piacz diszesen kivilágittatták. Ma 11. órakor vette kezdetét a' székfoglaló gyülés, roppant gyülekezet és szép remény közt, mellyet a' beiktatott főkormányzó ur hatályos beszéde örömmel gerjeszte bennünk. Tisztelt főkormányzónk nyilván vallá magát haladás polgárának, ki karöltve a' megyei értelmiséggel törvényt és rendet fentartani, magas tisztében pártatlan nyiltsággal 's fáradatlanul müködni, 's minden jobbaktul őszinte bizodalmat érdemelni, ünnepélyesen igérkezett. Meleg 's fogékony keblekre hatottak szavai, mert vajmi üdvös, — elnökben egyszersmind a' legjobb polgárt tisztelni, 's köz lett a' hiedelem, miszerint ez egybekapcsolás kölcsönös erősülést eszközlendőleg, a'megyének valódi javára szolgáland. És ez érzés nevelé a' fényes estély vigalmit, zene és táncz öszhangzának az elégült arczokkal, mellyek az ünnep jeles szivességü asszonya és szép hölgykoszoru körében mindinkább 's magasztosbakká lőnek. E' nap 's ezer vendég fénye, a' keleties csillogás és százaknak pazar kézzel szórt pompája, méltán igen is terjesztő e' kölcsönzések korában, azon véleményt, hogy megyéink 's hazánkban nem kincsszükség okozza a' panaszlott szegénységet, de az egyszerüség, számitás és józan gazdálkodás hiánya, 's hogy mig a' lassan terjedő iparszellem a' tömeg hiu fénycsillogásának illő határt nem vetend, egy nemzeti kölcsön jobbadán fényüzésünknek adand ápolást. Ha szenvedélyink vagy hiuságunk fölizgattatvák, halom forintok tünnek fel; de ha adózni kell a' haza kiáltó szükségeire, pénzünk nincsen 's kölcsön után vágy a' sokaság, hogy másébul pótolja, mit magaébul adni legszorosabb kötelesség. A' kölcsöntőke külföldre fog szivárogni 's azt vissza is kell fizetni, kamatjai saját pénzünkből folyandnak, 's bár mennyi év csudát nem eszközlend, mert mig a' pazarló nemzedék él, szelleme iparossá nem változik, pedig egyedül iparosság az, mi gazdagit, — a' spanyol henyeséget Amerika aranybányáji sem teszik bövelkedővé. Az ipart 's hitelt czélirányos törvények nevelhetik; — házi 's országos adózást is megbir e' nemzet jó törvények mellett, — mert a' pénzt önmagának adandja, melly benmaradva évenként többször forduland meg kezeiben, 's egy kis pénzszükség nem árt henye nemzetnél; a' szükség szorgalom anyja, a' kölcsön többnyire sirja. 'S ha önmagán segitő adózási, ipari 's kereskedési törvényeket hozni nem bir ezen nemzet, 's azokat tiszteletben tartani nem tudja, — idegen kölcsönpénz nem eszközlendi azt. Isten azokat segiti áldásival, kik önerejökkel kezdetnek fejleni. Évnegyedes közgyülésünk jövő hó 10kén veszi kezdetét. Nyárádi E.

Abauji közgyülés. (Folyt.) Mult heteken a' helybeli kir. főtanodához fels. helyről érkezett azon tudakozó intézvény, miszerint a' felől értesités kivántatik: vajjon a' tiszti irásmódtan a' behozandó uj rendszer előtt előadathatik é magyarul? mint hitelesen értésünkre jutott, az érdemes tanitó uraktól lelkesen fogadtatott és határozattá lön: a' nm. helytartótanácsot felirás által az iránt megkérni, hogy a' mondott tudomány magyar nyelven leendő azonnali előadatását felsőbb helyen sikerrel eszközleni méltóztassék. A' tiszti irásmód mostani ta-

nitója Bokrányi János ur nemzeti nyelvünk iránti hü vonzalmát több alkalommal tettleg tanusitotta'stanusitja, és mi a' tisztelt tanitótól e' részben csak minden szépet és jót várhatunk annyival is inkább, mivel a' többi tanító ur is, mint nyelvünk igaz tisztelöji, ismeretesek, nem sokára bizonyosan ők is az utánzásra méltó példát magokévá teszik, különben azt volnánk hinni kénytelenek,hogytanitványaik elömenetele szivükön nemfekszik. A' jogászok közt elterjedt magyar könyvek olvasása is fenállását Bokrányi János urnak köszöni, kiknek közös könyvtára válogatott tudományos munkákból áll. April 10kén a' városi tanács által a' szinház csakugyan németnek, Huber Ignácz budai szinház-igazgatónak díj nélkül *) adatott ki,a' tanács mint tavaly ugy az idén is aláirási ivek szétküldésivel a' közönség akaratját megakarta tudni,azonban e' részbeni eljárás azilletö tanácsnok által nem teljesittetett ugy, mint kell vala, mert az aláirási ivek nem házról házra, de csupán a' ki jelöltekhez általjában a' német szinház pártolójihoz küldettek, a' polgárság**) ugyszólván tekintetbe sem vétetett 's ez eljárás ellen nyilványosan tanácsülésben T. M. közkedvességü tanácsnok ur kikelt, de a' sok német szellemü tanácsbeli között ezen igen helyes kikelte siker nélkül hangzott el, a' magy. szinház mellett lelkesen nyilatkozott ugyan több derék jeles tanácsnok,ugyszinte az érdemekben megöszült polgár mester is mindeneket megtett, mit tehetett ***) azonban — a' többség ellenkező véleményben levén, a' városi szinház,mint mondatik, a' tanács által követinek adott utasitások következetlenségével 's ellentétben, a' kor kivánata és a' törvény szelleme megvetésével németnek adatott ki; a' városban lakó magyar törzsökös eredetü föbbrendüek, néhányat kivéve, mindnyájan, a' német vállalkozót tulságig is pártolva,a' német szinházra irtak alá, ezek aztán azigazán törzsökös származásu magyarok! de elég erről. A' városi szinházban m. h. 11. 12 és 18dik napjain a' helybeli kisd. intézet javára Mayer A. tánczmester tanitványai által előadatott szindarab a' költségek (540 fr. 55 kr.) lehuzása után tisztán 864 ft. 23kr. ezüst pénzben jövedelmezett. A' mondott tánczmester fáradozásai minden tekintetben dicséretre méltók, tanitványai pedig bő tapsokban és köztetszésben részesültek,— 19én felséges jó urunk királyunk magas születésnapja diszesen megünnepeltetett, a' székes egyház előtt diszruhában kiállitott helyben szállásozó katonaság és polgárörsereg az isteni szolgálat végeztével három tisztelgő lövést tett, a' nap tiszteletére a' szinház teljesen kivolt világitva, szinház után pedig fáklyás török zene. Napjaink igen szépek, de a' mezei gazdák eső után sovárognak. K—y L—ó.

Zalamegyei közgyülés. Junius 11kén tisztválasztásunk leszen; de kik előbbi meghasonlott helyzetünkkel közelebbről isméretesek,azok koránse várjanak borzasztó eseményeket, mert mi már tökéletesen kibékültünk.Zalában pártok már nem léteznek,a' maj. 17kei előleges tanácskozás minden surlódásnak véget vetett, 's igy a' személyességeken fölülemelkedve, a' véleményszabadság megüllte diadalünnepét, azért közbocsánat mindenkinek, örök fátyol a' multakra,hisz a' korteskedést mindannyian egy iskolában tanultuk, kölcsönös kieugesztelödés, barátságos kézszoritások, szives nyájas vegyülés a'nem adózókkal, 's az elágzott vélemények öszpontosulása a' több izben leköszönt két alispánban. Azonban fölocsódván örömittas álmunk rövid mámorából, csak akkor fontoltuk meg: vajjon osztatlan bizodalmunkat biró alispánaink — minden eltökélésük ellenére — hódolni fognak é a' közkivánatnak? de ezen aggodalmunk egy részét csakhamar eloszlatá egyik előkelő szónokunk, ki első alispánunk mellett becsületszavával kezeskedett; mi pedig illy jeles állásu férfiunak jótállásában — minden előzvény 's ellenkező hirek daczára—egy perczig sem kételkedvén áldottuk a' gondviselést, hogy Zala lelkes Rdei a' kisértetek korszakábanfelejtve minden személyes érdeket,egyedül a' közjóelőmozditást, 's az annyira ohajtott béke- helyreállitást viselik szivükön. Igy tehát mint emlitők egy része aggodalmunknak megszüntetett; hátra volt még másod alispánunk megtarthatása,kinek megnyerhetése iránt majd mindnyaján elvesztők reményünket, egy jeles választmány hitta meg őt közünkbe, 's midön már minden kényszeritő okkal megvitt, majd fölhagytunk reményünkkel, mig egy demosthenesi szónoklat a' pontos tisztviselőnek, közös jó barátnak, és gondos családatjának egész valóját megrázván, azt hála-könyekre fakasztotta, 's csak igy sikerülhete, hogy szive elérzékenyültében, felejtve minden fogadását, a' közjónak magát áldozatul ismét fölajánlotta. Ne félj tehát többé ellenpárt fövezére F— s, hisz a' béke angyala — valamint hajdan kigyóalaku ösatyját — letiporta a' sánta ördögöt, le van kötve lustos nyelve, sőt miután macskazene helyett éljenző zenével is megtiszteltettél, a' hirlapokban minden ügyes előrelátás nélkül elszórt rágalmakért, szoros számadásra is fog szorittatni, a' hatalmas Pluto grand juryje előtt: sőt ki még azt is tudná, hogy a' többi tisztviselő megválasztására is — pedig minden korteskedés nélkül —öszszevetett vállakkal köteleztük magunkat, nem ismervén közelebbről helyzetünket — azt gondolhatná, hogy vagy egyik, vagy másik felekezetnél hiányzik az energia, vagy más szavakkal: pénzök nincsen? talán ez is nyomhat valamit,azonban minden körülményt egybevetve ugy okoskodtunk: hogy jobb a' sovány egyesség a' kétséges kövér pernél. De mindezt csak mellékesen; adja az ég ura, hogy az egyetértés örökké tartson, 's köszönet azon lelkes férfiaknak, kik ennek alapját megvetették. Rendes levelkező.

Győr, tavaszutó 26. Városunkat egy időtől fogva az egyesületi szellem dicséretesen megihlette. Hat év előtt olvasó társaságunk keletkezett, mellynek könyvtára maiglan több mint 2,200. kötetre szaporodott. Takarékpénztárunk kelendőben van, a' részvények előre elkapatvák, sőt már értékök fel is emelkedett. Ugyan most nyittatott meg ünnepélyesen társalgási teremül ujonnan alapitott, 's igen csinos izléssel butorozott Casinónk, mit különösen t. Ferencz József táblabiró, 's egyesületi elnök ur fáradhatlan szorgalma 's tetemes pénzbeli áldozata, valamint másod-elnök nt. Hets József helybeli lelkész ur gondos felügyelése eszközlött. Szép reményekkel üdvözöljük ezen társulatot; mert már is kereskedő tagjai közől néhányan kölcsönös hajóbiztositó egyesületbe szövetkeztek, minek nagyobb kiterjedésérül jövendőre annál kevesbet kétkedünk, mivel hazai fő gabonakereskedésünk csakugyan Győr vidékén vagyon központositva. De szellemi tekintetből is, nemzetiségünkre nézve, e' társulattól szép jövendőt várunk, sőt erősen hiszszük, hogy e' szabad kir. város minden rendü lakosit és polgárit egy köznemzeti érzelem füzendi öszsze. 'S valamint eddig is alig vannak, némelly külföldről bevándorlottakon kivül, kik a' hazai nyelvet nem birnák; ugy senki sem találkozandik ezentul, ki, a' hazai érdekek elmellöztével, vagy épen feláldoztával, idegen nyelvet és nemzetiséget pártoljon.

A' kisdedovó intézeteket M.Oban terjesztő egyesület részéről tisztelettel hivatik meg a' n. é. közönség azon ülésre, melly a' kisdedovó-képező intézet ideiglenes szállásán (királyutcza 1024 szám alatti házban földszint) f. évi junius 2án délelőtti 9 órakor a' budapesti kisdedovó intézetek tanitóinak közbenjöttével, a' kisdedovás körébeni eszmecsere végett fog tartatni. Stuller Ferencz egyesületi titkár.

(Hivatalos közlés.) A' zimonyi cs. kir. hadi főkormányszék utján közhirré tétetik,hogy azon több lapban megjelent czikk, mintha a' cs. kir. szabaditékos duna-gőzhajózási társaságnak a' török kormány által adott azon engedelem, — hogy utasait Orsováből Bulgáriába, majd onnét gyors-kocsi utján Küsztendzsébe szállitván, az ott rájok várakozó gőzhajók által Sztambulba vigye — viszszahuzatott volna, mint tökéletesen alaptalan, ezennel megczáfoltnak nyilványittatik any nyival is inkább, mivel efféle a' gőzhajózási vállalattal ellenséges czélzat, soha még csak emlitésbe sem jött, 's különösen Sztambulból az emlitett kósza hir felől legkisebb jelentés sem tétetett.

Amerika.

(Texas összekapcsoltatását tárgyazó egyezségi iratot már az elnök is aláirta.) A' newyorki Sun washingtoni levelezője ezeket irja: apr. 15én ment véghez Texas egybekötetését tárgyazó egyezségi aláirás,mellyet azonnal elnöki megerősités követett. Ezen egyezség belső tartalmáról eddig keveset mondhatni, lényeges pontjai azonban minden esetre ezek: A' határok mellőztével Texas földbirtokait fökormányi ügyelés alá rendeli,mellyért pótlékul amannak mintegy 10 millió dollárnyi adósági terhét fogná elvállalni, Texas eleinte csupán vidék (territory) gyanánt vétetik a'statusszövetségbe,'s Floridával egyenlő jogokban részesülend. A' jövő (26) congressuson egy követ által fog képviseltetni, mig vagy statussá alakittatik, vagy széles területénél fogva, két vagy több vidékre osztatik. Rebesgetik, hogy e' szerződés nem sokára congressus elibe fogna terjesztetni, Calhoun ur hivatalos jelentésével együtt, mellyben az mutogattatik, hogy Angliának Texasra nézve alkutervei voltak. A' határok szoros kijelöltetése tekintetéből, Mexikóval alkuba fognak bocsátkozni,'s ezen köztársaságnak, kárpótlásul néhány millió fog ajánltatni.

Spanyolország.

(Madoz szabadon bocsáttatott. Ingatag 's nyugtalanitó állapot. Guerillai kicsapongások.) Maj. 14én Madoz corteskövet ismét szabadon bocsáttatott,miután 102 napig fogva volt azon ürügy alatt,hogy kormánysürgöny lefoglalására segédkezet nyujtott, melly vádat mindeddig sem birták ellene bebizonyitani. — A' kedélyeket rendkivül nyugtalanitja azon körülmény,miszerint a'miniszterség annyira meghasonlott egymás közt, hogy legcsekélyebb tevékenységet sem mutat, mi a' status-papirokat még inkább lenyomá. 'S legszomorubb az,hogy ez ingatag állapot alkalmasint csak cortesnyitáskor szünendik meg, melly julius végén fog bekövetkezni, a' királynők viszszatérte után. Ezalatt a' félsziget majd minden részében félelmesen dulakodnak az ismét föltámadt guerillacsapatok; 's csak egyetlen izzó szikra kell, és a' polgárháboru vészes lángjai ujolag pusztitni fogják e' boldogtalan országot. —

Portugália.

(Az almeidai foglyok.) Almeida vára meghódolta következtében 46. tisztnek engedtetett csak meg, hogy Spanyolországba vonulhassanak, 724 altiszt ellenben 's a' katonák, az erősség terére rakták le fegyvereiket. Azt mondják, hogy mind azon biztositék ellenére, mellyet a'kormány a' vár-feladáskor igért, Afrika felé indulandó hajókra fognak szállittatni,a' miért Bomfin csapatai annyira elkeseredtek,hogy csak a' győzők tartóztaták fel őket egy katona meggyilkolásától.

Anglia.

(O'Connell ismét házasodik.) Egy dublini levél szerint O'Connell 's fia John, f. hó 8. vagy 9kén Londonba vala utazandó, hogy Elliot l. helyhatósági törv.-javaslatának, melly maj 10kén fog másodszor felolvastatni, ellenszegüljön. A' rosz világ azt rebesgeti, hogy O'Connell ismét házasságon töri fejét, még pedig egy az angol egyházhoz szorosan ragaszkodó családból fogna nősülni. Az izgatóhoz közelebb álló rokonok közt ezen hir nagy nyugtalanságot okozott.

(Freemantle hadministerré lett. A' hannoverai király ismét nősülni készül.) A' hivatalos lap maj. 17iki száma jelenti, miszerint Freemantle Tamás, eddig Buckinghamshire conservativkövete,Hardingehelyére hadministerré neveztetett ki. Üléssel azonban nem fog a' ministeri tanácsban birni. — A'63 éves hannoverai király özvegy Mecklenburg-Schwerini hgnővel házasságra készül lépni. —

Franczialország.

(Vélemény a' texasi ügyről, és Joinville hg röpiratáról. Algíri csatavesztés.) Texas Anglia közbenjárultát kérvén meg az amerikai Unioba fölvétel iránt,Anglia ezt azon föltét alatt igéré kieszközleni,hogy a' rabszolgaság azonnal szünjék meg. A' „szabad" Amerika annyira megijedt e' föltéttől, hogy Texast azonnal önként keblébe fogadá. — Joinville hg röpirata Lajos Fülöpöt szerfölött aggasztja,mivel attól tart,hogy e' fiatal hg növekedő népszerüsége idővel bajt okozand Nemours hgnek, ki jobbadán csak vadászatban 's lóversenyben találja örömét. — Algíri hirek szerint a' kabylok Aumale hadcsapatját megverék. A' fiatal hg lova megsebesült a' csatában,'s a' francziák sebesültekben és holtakban sok embert vesztettek. —

Olaszország.

(Egy két szó az olasz mozgalmakról.) Azon több lapban terjesztett hir, mintha közép és alsó Olaszországban a' csend tökéletesen helyreállott volna, ekkorig nem valósult. Több helyen, névszerint Calabriában lázadási merények történtek, 's ugy Nápoly mint Romagna környékén majd örökös elfogatások vagynak még napirenden, 's jóllehet egy része az elfogattaknak, kikre semmi bünt mázolni nem lehete, szabadon bocsáttaték, a' tömlöczök még is zsufoltatvák politikai foglyokkal. Más részrül a' politikai bujdosók rendkivüli munkássággal törnek előre. Öszszeköttetéseik mind kivül, mind belül számosak, 's mint bizonyost állithatni, hogy közülök sok alattomban hazájába viszszatért, ott majd az elhatárzó pillanatkor szilárdul föllépendő. Illy körülmények közt igenis valószinü,hogy még azidén fegyveres közbenjáru-

---

*) A'szinház első szükségekhez nem tartozván,e' részben pedig a' közönség kihallgatása soha maga rendin nem történvén, de különben is a' hatóság függetlenségével semmi esetre megegyeztethető nem levén, a' minden ok nélkül támadott surlódások kikerülése tekintetéből is'sa' mennyiben köztudomásu, hogy a' város terhelve van adósságokkal, legtanácsosb lenne a' szinházat annak adni bérbe, ki legtöbbet ad; nekünk jelenleg is van vállalkozónk, ki a' szinházért évenkint 100 frtot szivesen fizetne. Ez minden esetre figyelemre méltó.

**) A' polgárság nagyobb része, hitelesen mondhatjuk, magyar szellemü.

***) Azt beszélik, hogy némellyeket a' közelgő tisztválasztás tesz németekké, ezáltal ők népszerüséget nyerni reméllnek. — Beküld.

lásra leend szükség. Legközelebb Romában mintegy 25 politikai vétségben feledző egyed ítéltetett el.

Szerbia.

Sándor herczeg, miután minden összeesküttnek megkegyelmezett 's a' halálos büntetést hosszabb vagy rövidebb rabságra változtatá, f. h. 15kén elutazott Belgrádból, hogy az alkotványi alaptörvény szerint a' hgség minden részét bejárja 's lássa miként teljesittetnek a' törvények. Évenként kell történnie ennek, mit a' jólelkü hg pontosan teljesit is. A' polg. magányjog codexe megjelent mult hó végén, 's ha valaki hinné, hogy nem szerinte ítélt a' biró, nyilva áll előtte az igazságminister, 's magának is a' hgnek ajtaja, ez által a' jogegyenlőség, melly elvileg eddigis ki volt mondva, gyakorlatilag is létre jő. Minden hibás eljárás biztosság által vizsgáltatik meg, és a' tévedett tisztviselő beszámithatásának foka szerint szigorun ítéltetik meg. — Vucsics 's Petronievics haza érkezendésének ideje még határzottan nem tudatik; mindenütt jó rend 's egyetértés létezik itten.

Orosz és Lengyelország.

(A' zsidók ujonczoztatása. Pálinka-adó.) Leirhatlan a' lengyelországi zsidók mostani jajveszéklése, miután a' kormány bizonyos szabályok létesitésében, mellyeket a' zsidóság eddig elháritathatóknak vélt, szilárd léptekkel halad elő, értjük az ujonczoztatást. Tudva van, hogy néhány hóval ezelőtt egy a' zsidók személyes katonáskodását rendelő czári parancs jelent meg, mellynek következtében azonnal számos fiatalzsidó szökött át a' határon, 's nagy részint rokonainál lelt menedéket. Az uti levelek körüli legszigorubb rendszabályok sem voltak elégségesek arra, hogy a' kibujdosások megakadályoztassanak, miután e' furfangos ravasz faj örökké talált módot és utat, mellyel a' határőrök szemfülességét ki tudta kerülni, 's csak akkor szünt meg ezen egyiptusi vándorlás, midőn a' kormány az utólsó eszközt is megragadá, t. i. a' zsidó községeket minden egyes szökevényért felelőssé tette. Azon pillanattól kezdve magok is ügyeltek egymásra, 's az eddig gyakori eliramlások majd lehetlenekké váltak. E' közben a' testületek minden kigondolható eszközt arra fordítának, hogy az érintett rendeletet erőtlenné, sőt ha lehet, érvénytelenné tegyék, 's egy idő óta ugy is tetszett már, mintha czéljokat érték volna, midőn minap egyszerre — rájok nézve mennyköcsapásként azon rendelet érkezett, hogy az ujonczoztatás még e' hónap folytában vétessék foganatba, és az ottani lengyel zsidóknál divatozni szokott személy- helyettesités szüntessék meg. Most tehát személyre való tekintet nélkül fognak összeiratni, 's ők mind azokra, kik magukat valamelly ürügy alatt meg nem szabadithatják, az orosz közkatona szánandó sorsa várakozik. Azt lehetne ugyan állitani, hogy egy ifjú izraelita csak ugy elbirja a' szuronyt, mint bármellyik keresztyén paraszt, kinek életmódja amazénál sokkal nyomorúbb. Ezt nem tagadhatni ugyan, azonban habár egy paraszt csak ritkán élhet is tápláló eledelekkel, testét mindazáltal a' folytonos munka megedzette; mig egy fiatal zsidó örökös meleg 's gőzös szobában ugyszólván piszok közt növekedvén, testi erő-kifejtésre majd egészen képtelen. Lelki magasztosság, hazaszeretet előtte idegenek, 's ha eszébe ötlik, hogy talán a' kaukazusi hadsereghez fog áttétetni, háta már jó előre borsózik.

Haytl.

A' mindenfelé harapozó néger lázadást iszonyu mészárlással folytatják.) Nyugatindiai levelek rémitő alakban tüntetik elő Hayti néger köztársaság mostani helyzetét. Többek közt a' jamaicai Gazette april 8ról következőleg értesit: Tahet kapitány vezérlete alatti franczia brigg Adeline csak most vete horgonyt a' kingstoni kikötőben, 140 számfeletti utast 's több apró mulatt gyermeket hozván magával. Ezek ama szerencsétlenek közől valók, kik a' vérengzés elől megfutva, idegen lobogók védelme alatt leltek menedéket. Tudva lesz, hogy az uj elnök Herard, egész hadi erővel indult sz. Domingo ellen, a' sziget keleti azaz spanyol részén lázongókat megzabolázandó. Azonban alig huzta ki lábát, midőn a' fekete vagy is tisztán néger lakosság, a' tábornok 's csapatinak távollétüktől vérszemet kapva, virág vasárnapján felzendült, 's a' sziget barna vagy is mulatt lakosit korkülönbség nélkül kezdé mészárolni. Aux-Cayes város nemzeti őrserege szerdán két ágyu kiséretében a' rendbontók elnyomatására 's megbüntetésére siete, hanem vezérök — mint gaz tette is nyilván árulja, tisztán néger származatú levén, — a' fegyvereket fekete sorsosinak kezökbe játszotta, 's maga is melléjök állott. Illy módon az utóbbiak erőre kapván, az őrsereget viszszaverék a' városba, sőt oda is benyomulván, a' barnákat irgalom nélkül rakásra öldösték. Más menhely alig volt, mint a' kikötőben csekély számmal horgonyzó franczia, angol 's amerikai hajók, hova ezen szerencsétlenek tarka csoportokban tolakodtak. A' hajók födözetét csakhamar a' szó teljes értelmében részint férfiak 's asszonyok részint gyermekek ellepték, azonban ez nem volt elégséges a' menekvők befogadására elannyira, hogy még a' csolnakok is merülésig voltak e' nyomor fiaival megtelve. Egy sem mert a' szárazon maradni, hol reá bizonyos halál várakozott. Illy szivrázó körülmények közt Tahet kapitány említést érdemel, ki nemes tettével nemcsak hazája, de az egész emberiség diszére válik. Ő t.i. nem utasitotta el a' szerencsétleneket, hanem hajóját élelem-szerrel megrakatván, noha Francziaországba volt utazandó — magas áldozatra is fogékony lelkületénél fogvást, Jamaika felé feszitteté kormányvitorláit 's ott öket mint fölebb említők, partra szállitá. Zöld csütörtökön esti 8 órakor midőn Tahet az Aux- cayesi kikötőt elhagyá, még folyton tartott a' konczolás. Herard és a' sziget spanyol zendültei közt még eddig komoly viadalra nem került a' dolog.

Poroszország.

(Az orosz czárné Berlinbe váratik.) Legujabb tudósitások nyomán bizonyosnak állitják, hogy az orosz czárnét jövő hó 8kán Sanssouciba várják, hol ő fölsége állitólag négy hetet mulatni szándékozván, onnan sziléziai Fischbach és Erdmansdorfot végre még talán Teplitzet és megfogja látogatni. A' nevezett helyen és Potsdamban fényes készületek tétetnek elfogadására.

Dánia.

(Egy az orosz kormány ellen intézett csipős czikk miatt perbe fogott Fädrelandet czimü koppenhágai lap, kereset alól fölmentetik.) A' Fädrelandet czimü koppenhágai lap közelebb megjelent számaiban, a' hesseni herczeg Fridrik Dánia hihetőleges trónörökösének, Alexandra Nikolajewna orosz czári hgasszonynyali egybekelésére vonatkozólag nyilván kimondotta: hogy soha a' hg a' dán nép rokonszenveitől jobban eltérő összeköttetést nem kereshetett volna, 's hogy a' dán nép Moszkaország iránt általjában semmi részvéttel nem viseltetik. Mi miatt ellene emelt azon vád alól, mintha azzal az orosz kormányt sértette volna meg, fölmentetett ugyan, hanem a' perköltségeket 20 r. tallért viselni tartozik.

ÉRTESITŐ.

Kész misemondó-ruhák

Hirsch Ferencz selyem- 's divatárus

boltjában legjutalmasb áron kaphatók: továbbá: selyem, arany és ezüst himzetü gyönyörü nehéz **templomszövetek diszitvényekre, damaszk-szövetek zászlókra**, 's egészen nehéz violaszin 's vörös **Gros de Naples, Moire** és **övszalagok** — Pesten a' vácziutczában „A' szarvashoz" hol **mindenféle megbizatás is elfogadtatik** mindennemü templomi diszitvényre, menyezetre, püspöksüvegre, velumra, birétre, albára, szemfödélre, osztyazacskóra 's t. eff.; jutalmas és gyors szolgálat mellett. 3—3

Gőzhajók járása

Bécs és Pozsony közt: „Duna" nevü gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonyból Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba. Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor. Pestről Mohács- és Eszékig minden szerdán reggeli 4 órakor. Ezen gőzös Eszékről pénteken regg. 8órakor Mohácsnak visszaindul 's innen szombaton reggeli 2 órakor visszautját Pest felé folytatja. — Pestről Zimony- és Drenkováig minden kedden és pénteken reggeli 4 órakor. —

☞ A' Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a' Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a' bomba-térnél megállnak 's ott a' t. cz. utazókat felveszik. A' nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában tértetvény mellett kell feladni, 's ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Pesten majus 1sö 1844. A' Gőzh. hiv.

Sveiczi marha árverése.

Mélt. Hunyady József gr. Urményi uradalma gazdasági hivatala közhirül adja, hogy f. é. junius 25kén reggeli 9 órakor t. Nyitramegyében Urményhez közel levő Mező-Keszy pusztán 40 darab fejőstehén és üsző 's 12 darab 1, 2, és 3 éves bika, mind vörös és vöröstarka sveiczi marha, nemkülönben több hizott tehén és ökör árverés utján kész fizetés mellett eladatni fog. 1—3

Juheladás.

Pestmegyében Irsához egyórányira Vacsi pusztán bérletnyaraláson levő 's megszemlélhető Koller Mihály halomegyházi haszonbérlőnek egészséges tiszta, 's tőkés juhai u.m. 1800. darabon felül anya, 1000, darabon felül idei bárány, 's 450 db egy 's két éves ürü) szabad kézből eladandók, bővebb értesitést nyerhetni Pesten országuton 572. sz. a. a' tulajdonosuál. 1—2

Táblabiró vadasi idősb Jankovich Miklós urnak ns Nógrád vgyében keblezett Kazári és Szőrösi birtoka együtt, Bábi és kis-Bárkány határbeli jószágsi pedig külön külön f. 1841ik évi Sz. Mihály naptól számitandó hat évre, ezen jószágokban találtató fundus instructussal együtt haszonbérbe levén adandók, a' bérleni szándékozók a' haszonbérlési feltételeket vári Szabó Antal k. táblai 's váltó ügyvédnél (lakása Pesten Dorottya utcza 11 szám) f. évi julius 30ig megtekinthetik, 's a' jószág kiterjedéséről is bővebb tudományt szerezhetnek. 1—3

Hirdetvény.

Alulirott több kedvező körülmény közt olly állapotba helyeztetvén boltját, miszerint az, jelenleg is, mint eddig, a' legolcsóbb 's azért a' legujabb divat szerint készült magyar fekete gála és mindennapi attila és zrinyi dolmányokkal, ugy szinte fekete és szines mellényekkel, nadrágokkal ellátva készen áll:

Azon t. cz. uraságoknak tehát, kik alulirtat becses bizodalmokkal megtisztelni 's akár kész ruhákat boltjában venni, akár pedig azt személyesen vagy levélben megrendelni méltóztatnak: a' legjutalmasabb árérti szolgálatját annál pontosabban ajánlja, minthogy Pestről az ország minden részeibe menő gyorskocsik intézetével akképen egyezkedett, miszerint ezen gyorskocsik által, a' ruhák szállitása, bár hova is, rövid idő alatt 's hiba nélkül meg fog történni. Illy czéllal, elfogad akár személyes, akár levél általi bárminemü megrendeléseket.

Boltja vagyon most is, hol előbb, a' sz. ferenczieк terén, a' főméltóságu kir. Curia tőszomszédságában, ezen czim alatt: Hunyady Lászlóhoz. Kelt Pesten majus 21. 1844. Klaszy Venczel polgári magyar szabó. 2—3

Hirdetés.

Gróf Beleznay Károly urat illető, 's birói zár alatt levő Pest vármegyebeli Pilis mezővárosa 1/3 része, melly mintegy 1200 vagy 1300 hold urasági szántóföldből, és kaszáló rétből, erdőből és szőlőből több urasági 's gazdasági épületből, két kerékre forgó egészen uj szárazmalomból, 33 egész helyes jobbágyból 's hatvanat meghaladó házas zsellérből, 's igen szép kir. haszonvételből áll, 1845d. évi jan. 1sö napjától számitva, három egymásután következendő évre, Pesten alulirtnak a' megye házánál levő szállá-án, f évi jun. 3kán délutáni 4 órakor tartandó árverés u'ján haszonbérbe, a' többet igérőnek fog adatni, a' többi föltétel iránt, addig is alulirtnál értekezhetni. Pesten majus 4kén 1844. Kecse Péter mint a' fentisztelt gróf záros értékének gondnoka. 3—3

Hirdetvény.

Melly szerint a' főmlgu magy. kir. udv. Kincstár engedelmével az ungvári kir. uradalom részéről közhirré tétetik, hogy a' nevezett uradalom erdeiben találtató fa-gombatapló-szedés haszonvétele f. évi jun. 4kén az ungvári uradalmi igazgatóság irodájában tartandó nyilványos árverés u'ján a' többet igérőnek septemb. 1sö napjától három évi bévbe ki fog adatni, kinek teháte' haszonbérlésre kedve leend, a' fenirt napra 's helyre elegendő hánatpénzzel 's biztositékkal a' majd meghatározandó egy évi mindjárt lefizetendő arendával felkészülve ezennel meghivatik, a' föltételek addig is az érintett igazgajószgnál megtudhatók. Budán, aprilis 3kán 1844. 2—3

Árverési hirdetmény.

A' nm' m. kir. udv. Kincstár rendeléséből a' megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona u.m. a' kalocsai magtárbul 428 p. m. tiszta buza, 1788 pm. árpa, 34 pozsm. szemes és 218 pm. csöves kukoricza, a' hajósi magtárból 865 p.m. tiszta búza, 737 pm. árpa, 31¾ pm. szemes, és 2157 p m csöves kukoricza, elvégre: a' sz.-istváni magtárból 793pm. tiszta buza 110 pm. árpa, 5 pm. szemes, és 1625 pm. csöves kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e' f. év junius 17kén a' kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban árverésfogtartatni.

A' venni szándékozók tehát a' 200 ft. pgő pénzben szabott bánatpénzt a' kalocsai uradalmi pénztárban előlegesen letenni, és határzottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabona-nemekért különösen sajátkezüleg aláirt, 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óráig, a' felhozott igazgatóságnak, a' hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtani köteleztetnek, mellyben az ajánló lakását kitenni, 's hozzá a' letett bánatpénzről szóló nyugtatványt mellékelni tartozik. 2—3

Kos-eladás.

Jövő pesti Medárdi vásár alkalmakor f. é. majus 30atól fogva jun. 5keig mélt. Hunyady József gr. juhnyájából különféle gyapju- mineműségü hágó kosok eladás végett a' magyar gazd. Egyesület Üllői utczában fekvő Köztelkén lesznek kiállitva. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök junius 6kán

JELENKOR.

1844. 45dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emetélen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közeleg tével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boriték talanul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyiház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján.

A' J. és Társ. szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (Pálya és jutalomkérdés a' magy. váltótörvény homályai ellenkezési 's hiányai iránt; adakozások a' pesti gyermekkórházra; 2dik pesti verseny; ipar- 's tőzsérügy; Országgyül. közlemény: két pótlék előadás a' városok elrendeztetése ügyében a' statutum, szokás, polg. qualificatio és census iránt a' 201d. ker. ülésnek a' követi verification kérdés iránti vitatkozások részleteihez pótlék a' főhg- nádor nyilatkozatával együtt; Abauj megye közgyülése 's illetőleg utasitásai.)
Amerika (Adalék a' texasi szerződvényhez; néger undokságok Hayti szigetén.)
Keletindia (a' bocharai chan Chivát elfoglalja.)
Spanyolország (a' királynék Barcelonába utaztak; Narvaez tervei; házassági hirek.)
Anglia (O'Connell pöre harmadszor is megindittatott; káros gazdálkodás az udvarnál.)
Franczia ország (Dorga szózatok Joinville hg röpirata ellen; a' tengeri erő szaporittatik.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Pályázás. Mélt. hagyárosi Zalay Aloiz ur kir. udv. tanácsos és a' debreczeni váltótörvényszék elnöke, folyó 1844dik évi február 5kén a' nevezett váltótörvényszék ünnepélyes ülése alkalmakor következő jutalomkérdést tüzött ki: „Adassanak elő a' magyar váltótörvénynek homályai, ellenkezései és hiányai. Adassék elő: mellyek vannak ezek közül gyakorlat által orvosolva? mikép lehetne a'még nem orvosoltakat orvoslani? Továbbá: mellyek a' váltótörvények hasznos és mellyek káros következményei, az eddigi tapasztalás szerint; 's mikép lehetne az utóbbiakat eltávolitani?"

A' pályadij harmincz darab cs.kir. arany. A' pályamunkák megbirálására nagys. Asztalos Pál kir. tanácsos, Császár Ferencz és Lipovniczky Vilmos királyi váltófeltörvényszék biráji kéretvén meg 's azok e' tisztet el is vállalván: a' határnap általok, tekintve a' kérdés fontosságát, jövő 1845diki mart. 19dikére olly formán tüzetik ki, hogy később érkezendő pályamunkák el nem fogadtatnak. A' pályamunkák idegen kézzel tisztán, olvashatólag leirva, lapozva és fűzve szokott jeligés levelek mellett a' mondott napig bezárólag Császár Ferencz ur ő nagyságához küldendők, lakása: czukorutcza 493. sz. A' díj csak a' kérdést minden tekintetben kimeritve fejtegető munkának fog kiadatni. A' díjazott munka a' szerző tulajdona marad. Pesten 1844d. junius 1sőjén Bodnár Imre a' kir. váltófeltörvényszék gyakornoka mint a' biráló választmány tollvivője.

A' pesti gyermekkórház épitésére tett ujabb adakozások: özvegy Mittermayerné 16 szál félhradeki deszkát; liptói fakereskedő társaság a' soroksári uton 15 szál deszkát; Mayer János György 15; Kratochwill János 8; Csetke Mihály 15, Papp Ferencz 10, Simig István 10, liptói fakereskedő társaság Ohnhäuser ur felső telkén 10, egy ismeretlen 10 szál félhradeki deszkát; Nigrinyi Lajos 15 és Buza János 15 db kormányfát. Mellyért a' nagylelkü adakozóknak ezennel szives köszönet nyilványittatik. Pesten, majus 28dikán 1844. Frankenburg Adolf egyes. titoknok.

II. pesti verseny 1844. Vasárnap, jun. 2. délután. Kezdete 4 órakor 's félóránként uj uj futás. 1. *Aszszonyságok pályadija.* 1600 öl ism. első iz. 100 aranyat érő billikom az első; a' dijból fenmaradó aranyok 50ig a' második lóé; azon felül ismét az elsőé. Futhat angolt kivéve, minden m. és k. Teher: 3e. 70, 4e. 90, 5e. 96, 6e. 100, id 103 ft., m. 2 fonttal többet. Bethmann Sándor ur 5e. vil. p. m. Bajazeth, ap. Actaeon, an. Reform; 98 ft. Veressel csikos fejér test és uj, fek. sapka. **1. 1.** Azaz: első izben is első volt 4' 45" alatt, másod izben is és igy nyertes. Csapody Pál ur 4e. söt. p.k. Conscript, ap. Conscript, an. Eona; 90. ft. Veres. **2. 3.** Liechtenstein Al. hg 4e p.k. Homoeopathie, ap. Sangrado an. Hindoo-kancza; 90 forint. A' lovas szinei a' már emlitettek. **3. 2.** — Bajazeth másod izben 4' 15" alatt futotta meg a' pályát. 3. *Pestvárosi-dij:* Pestvárosa czimerével ékesitett ezüst billikom az első lóé, a' tétpénzekből bejövő aranyok 40ig a' második lóé, azon felül ismét az elsőé. Futhat minden ló. A' nyerőpont előtt 30 öllel kezdve egyszer körül (1268 öl ismételve. — Első iz. Tét 10 arany „fuss v. fizess." 3e. 74, 4e. 100, 5e. 107, 6e. 112, id. 115 font, ausztriai birodalmi 6 fonttal k. és p. 2fttal kevesbet. Bethmann Sánd. ur 5e. vil. p. m. Bajazeth, 107 ft. Veressel csikos fejér test és uj, fek. sapka. Bajazeth maga futotta körül a' pályát 's nyert. 5. *Erdélyi dij* 1600 öl. Futhat a' két Magyarországban született 's nevelt akármilly származásu m. és k. Teher: 3e. 85; 4e. 100; 5e. 107, 6e. 110 id. 112 ft. Tét egy lóért 50 ar. fele bánat, a' tétösz is a' nyertesé. Aláirhatni a' futás órájaig. Ha 6 aláiró nem találkozik, azon évben nem lesz e' dij elnyerhető, hanem mindaddig a' következő esztendeihez csatoltatik, mig az aláirók száma hatra nem telik. Ezen *erdélyi dijért* gróf Batthyányi István 3e. vil. p. ménje Waterproof maga futá körül a' pályát 's nyert, minthogy a' többi aláiró viszszahuzta lovát. — 6. *Károlyi-tétverseny.* 1000 ar. Tét minden lóért 50 ar. fele bánat 2¼ ang. mf. A' második ló 100 aranyat kap; mén és kancza lovakra: Teher: 3e 80, 4e. 100, 5e. 106, id. 110 ft.; mén 3 fonttal többet; e' dij nyerője minden évben 5 fonttal többet. Liechtenstein Al. hg 5e. p. m. Eaglesfield, ap. Hindoo, an. Otis; 109 ft. A' lovas szinei ugyanazok. **1.** (4' 16" alatt.) Hunyady József gr. sg. m. Bedford, ap. Schortwaist, an. Bobadil-kancza; 113 ft. Fekete test és sapka, rózsaszin uj. **2.** Trauttmannsdorff Ferd. hg p. m. Schowlad, ap. Contest, an. Schowlass; 113 ft. Veressel csikos fejér test és uj, sárga sapka. **3.** Bethmann Sándor ur vil. p k. Orelia, ap. St. Nicholas, an. Péter Lely-kancza; 115 ft, Veressel csikos fejér test és uj, fekete sapka. **4.** 7. *Parasztverseny.* Első lóé 75 pgő for.; 2diké 25 pgő ft. futhatnak mezei gazdák saját lovai. Bejelentés a' futás napjáig. Egyszer körül a' pályakört. Futott hét ló, első Tóth János Somogy várm. aszalói lakos 7e. p. k., második Béki János Pestm. üllői lakos, 7e. barna kunczája. 3' 15" alatt.

Ipar- 's tőzsérügy. Folyó Medárdi vásárunkról előleg csak annyit: hogy a' közönséges posztó nagy mennyiségben kel 's a' nemesb faju gyapjut venni szándékló számos jelent meg, de a' sok eső 's hideg időjárás miatt elkésvén majd mindenütt a' nyirés, ez áruczikk még hijányzik vásárterünkön, birka- és báránybőr magas áron kél, valamint a' fejér hamazsir is, bár alig van belőle valami, de a' kékest nem annyira kapták. A' fagygyut sem igen keresték.

T. **Pest**megye közgyülésérül legközelebb alkalommal.

Országgyülési közlemény.

A' városok elrendezése körül a' nm. FőRR. táblájában folyt, 's a' második viszonüzenetnek alapul szolgált tanácskozásokbul két előadást emelünk ki még pótlékul a' statutumok és consvetudo, a' polg. qualificatiók és a' census tárgyában. Az első tárgyat egy báró 's főispán igy fejtegeté: Nem mellőzhetem, hogy azon, nézetem szerint legalább igen hiányos és alaptalan okoskodásr a, mellyel a'törvényes gyakorlatra nézve élnek, ki ne mondjam észrevételeimet. A' m. FRR. az 51ik §ban a' törvényes gyakorlatot is megkivánják emlittetni, a' t. RR. ellenben az 51. §. szerkezetét épségben megtartatni, mivel mint mondják, a'törvényes gyakorlat általányos megemlitése magának a' törvénynek alkalmazását olly sokféle nehézségekkel terhelné, mellyek miatt a' törvényes gyakorlat határozatlansága a' városok és felsőbb kormányszékek közt összeütközésre szolgáltatna alkalmat. Megvallom, ha a' törvényes gyakorlatnak, mellyet Verbőczy consvetudonak nevez, folytonosnak kell lenni, mint ez a' prologialis 10ik czimben előadatott, ugy a' törvényes gyakorlat, a' consvetudo határozatlan nem lehet; mihelyt ezen tulajdonsága n i n c s, megszünik törvényes consvetudo lenni, melly mint tudjuk, sok helyzetben a'valóságos törvényt is pótolja. És igy a' törvényes gyakorlat határozatlansága elő nem jöhetvén, a' t.RR. ezen lábra támasztott okoskodása nem áll meg. Azt mondják tovább a' t. RR. hogy a' törvényes gyakorlatnak legerősb alapja a' szabály. Azt hiszem, hogy a'consvetudonak legkivántatóbb tulajdonsága, hogy irásbafoglalva nelegyen; mert mihelyt irásba foglaltatik, vagy statutummá vagy törvénnyé válik, és igy azon consvetudo, melly törvényes erővel bir, szabályon nem alapulhat; 's igy e'részben sem áll a' t. RR. okoskodása. Továbbá a' t. RR. ellenmondást találnak a' m. FőRR. azon állitásában, hogy előbbi szabályt későbbi szabálylyal megváltoztatni vagy megszüntetni lehet. Megengedem, hogy ez ellenmondást foglalna magában, ha meg lehetne engedni, hogy a' consvetudonak szabályon lehet alapulnia; de e' részben a't. RR. okoskodása többet próbál mint a'mennyire szükség volna. Mert azt hiszem, mint előbb is mondottam, a'consvetudonak meg vannak törvényes tulajdonsági 's e' részben nem elég azon definitio, mellyet a' t. Rendek adnak, hogy folytonos tények teszik a' consvetudót, mert ez csak egy része a' consvetudónak, mert Verbőczy nyilván mondja: a' consvetudónak rationabilisnek kell lenni, 's populi consensnak kell hozzá járulnia; nemkülönben praescriptának kell lenni 'sa't. és igy a' t. RR. fogyatkozólag adják elő a' consvetudó definitióját. Csodálom, hogy a' t. RR. a' consvetudóval vagyis törvényes gyakorlattal olly könnyen akarnak bánni 's a' t. hozásból olly könnyen ki akarják szoritani; mert ha valamelly nemzetnek érdekében van a' gyakorlat szentségét fentartani, ugy bizonyosan nekünk magyaroknak áll az érdekünkben. Mert, ha itt annak ideje volna 's a' m. FRR. nem unnák a' hoszasb előadást, képes volnék megmutatni azt, hogy legsarkalatosb jogaink szokáson épülnek, igy például t. hozási szerkezetünk többnyire szokáson alapul; de kivált a' municipiumok erőteljes működése többnyire gyakorlaton alapul; mert a' közgyülések jegyzőkönyveinek meghitelesitésére, a' tisztujitások tartására nincs törvény és a'municipiumok azon fő előjoga sincs törvényben, hogy vis inertiae gyakorolhatja, függőben hagyhatja a z t, mit ő Fels. rendelt és más okok előadásával, felirásai által más intézkedésre birhassa, nincsen törvényben. De az sincs ám törvényben, hogy a' municipiumok két követet utasitással ellátva küldjenek, mégis megtörténnek mindezek, mert consvetudon alapulnak. Én tehát igen csodálkozom hogy a' t. RR. a' törvényes gyakorlat megemlitésétől miért fáznak, miután látják, hogy sok előjoguk egyenesen consvetudon alapul, millyen például: az utasitások kérdése, a'ker. tanácskozások stb. Azonban azon okok megczáfolása, vagy hogy ne gondolják a' t. RR. mintha azon okok birták volna a' m. FRRket arra hogy elálljanak előbbi végzéseiktől: azt javasolnám a' m. FRRnek, hogy ezen szó beszövésétől, törvényes gyakorlat, álljanak el, azért mert most a' városok elrendezéséről kimeritő törvény levén ezen „törvényes gyakorlat" a'városokban alig fordulhat elő. Elállhatnának pedig a' m. FRR. annyival inkább, miután ha csakugyan azon eset fordulna elő, hogy törvényes gyakorlat ellenszabályt határozna, a'város hatalmában lesz a' Htótanácsnak uj szabályát jóvá nem hagyni 's életbe nem léptetni. A' második tárgyról azon m. gr. 's főisp. helyettes kinek e' körüli inditványa első alkalomkor többséget nyert, igy nyilatkozék a' RR. üzenetét czáfolólag: A' t. RR. 4 ellenokot hoznak fel; 1) azt mondják, hogy az állomány, közjogokat senkitől más mellékes státus-tekintetnél fogva meg nem tagadhat. Mellőzve, hogy a' RR. azon állitás bebizonyitására, hogy egy határzott értékü birtok kimutatása a' statusra nézve miért mellékes, miért pedig nem főtekintet? egy okot sem hoznak fel, azt jegyzem meg, hogy a' t. RRnek azon elvében, miszerint „mellékes status-nézeteknélfogva senkit polg. jogokbul kizárni nem lehet" meg egyezem ugyan; de ezen elv alkalmazására nézve, hogy egy biztos és határzott értékü birtok kimutatása a' statusnak csak mellékes tekintete lehet a' t. RRkel kezet nem foghatok; mert igaz marad, hogy határzott és biztos értékü birtok és igy erős érdek jobban és erősebben köti a' polgárt honához, mint a' szinlett és illusorius, vagy a' semmihez közel álló vagyon. Igaz marad hogy egy olly erős érdek a' polgári képességnek egyik lényeges tényezője, mit Europa majd mind civilisált nemzetei megismernek. Mindenütt, hol census van, az nem szinlett, hanem biztos állandó mennyiségü birtokon alapszik, mert a'biztos birtok értéke a'hon kifejlődésétől és előmenetelétől annyira feltételeztetik, hogy azzal egyiránt növekszik, egyiránt csökken 's igy egy biztos birtok kimutatása nem mellékes hanem főtekintete a' statusnak. Mivel pedig a' t. RR. azt mondván, hogy mellékes tekintetnél fogva kinem zárhatni senkit polg. jogokgyakorlatából: hallgatólag megismerik, hogy fő tekintet miatt lehet. Ha csekély vagyonnal biró emberek polg. jogok gyakorlatával ruháztatnak fel, akkor igen természetes, hogy a' földbirtokon tulnyomóságot fognak gyakorolni 's ez által a' földbirtok végre nullificáltatni fog Nem mondom ez által azt, hogy a' birtoktalan embert, érdeke a'honhoz szintugy nem kötheti mint a' birtokost; nem is akarom a' fenebbiekből azt kihuzni, hogy az, ki birtoktalan, nem lehetne kitünő tehetségü 's jellemü, de tudva van, hogy a' polg. társaság min-

den embertől,ki abba lép,bizonyos áldozatokat kiván, 's én nem mondom hogy ezen áldozat egyesekre nézvenem fájdalmas és sujtó; de kérdem: akkor,midőn egyesek érdeke a'közérdekkel ellentétben áll, a' személyes érdeknek nem kell é háttérbe vonulni? 's bármilly sajnos legyen is a' veszteség, azt minden egyes polgárnak a'közérdek tekintetéből türnie polg. kötelessége? De nincs is itt arról szó,hogy valaki a' szegénységet valami szégyenitőnek tartani elég szivtelen legyen, sőt azt hiszem, ha minden,kinek az emberiségről magasb felfogása és szive helyén vagyon, a' szegényt tisztelet tárgyának már csak azért is fogja tartani,mivel az illy ember,noha szegény, kénytelen áldozatot a' statusnak hozni a' közérdekek tekintetéből, és azért igényelheti mind a' status figyelmét,gondosságát, mind egyesek köztiszteletét; mert ellenkező esetben az olly status sem biztos, állandó jövendőre számot nem tarthatna, sem pedig az egyesek a' jobblét azon fokára,mellyre öket kedvező körülményeik helyzék, érdemesek nem volnának.A' t. RR. a' pénzaristokratiát is emlitik. Nem tagadom, a' pénzaristokratiának is vannak káros következései mint minden emberi institutiónak, 's lehetnek árnyékoldalai; de azt tartom, hogy ezek csak akkor lehetnek, ha a' status ezen káros következések ellen minden érdek ótalma alá vétele által magát nem biztositja. Látjuk, hogy a' folyam, ha módja van, medréből kitör's özönével mindent elpusztit; de ha partjai erősek, a'folyót medréből kicsapni nem engedik, 's akkorerős folyása csak üdvös és hasznos lesz.Én egyáltalában a' pénzaristokratia rosz következései ellen a' garantiát nem találom a' jogok egyenlőségében, mert azok egyformasága csak ideiglenes lehet, 's épen annálfogva elegendő garantiát nem nyujthat, hanem általában ezen garantiát a' polg. jogok élvezésihez vezető utak és módok biztositásában találom. Második ok,melly által a' t. RR. elveinket ostromolják,az: hogy a' középsorsu polgárok,kiket ök polg. jogokban részesitni kivánnak,bármi számosak,mindenkor és mindenütt a' rend baráti voltak. Ez meglehet 's bizonyos körülmények közt áll az, hogy a' közép sorsuakban a' rend iránti biztositékot feltalálhatni, de itt csak azon megjegyzést teszem,hogy a' t. RR. teljességgel nem a' középsorsuakat veszik figyelembe,miután olly csekély, vagy ugyszólván semmi qualificatiót állitottak fel, melly által épen a'középrend befolyása fog nullificáltatni, nagyobb levén a' csekélyebb vagyonnal birók száma. 3ik ok,mellyet a' t. RR. elönkbe terjesztenek: „hogy azoknak,kik kisebb értékkel birnak ámbár szám szerint kevesbet koczkáztatnak, a' rendfelbomlás esetében a r á n y l a g mégis lehető veszteségök szintolly érezhető, mint a' nagy birtokuaknak a' számszerinti nagyobb veszteség lenne." Meglehet,hogy a'pillanatnyi vesztességet épen ugy érzi a' szegény, mint a' gazdag; de vegyük fel a'történet évrajzait, mellyek azt mutatják, hogy az illy rendkivüli szomoru esetekben a' status quo szerepei többnyire fölcseréltetnek, 's tudjuk, kik szoktak az illy cambiatio reméllhető hasznaiban részesülni. 4ik ok az: mivel Magyarországban képviseleti rendszer eddig nem létezik,sőt köztanácskozásokban a' személyes részvét elve századok óta divatoz,ettől a'képviseleti rendszer behozásának első alkalmakor olly kevéssé,a'mennyire csak lehet,eltérni czélszerünek's az ország rendszerével inkább megegyezőnek vélik. A' megyékről a' városokra következtetést vonni nem igen lehet; mert a' megyékben csak egy osztály t. i. a'nemesség létezik, mellynek nagy része távol lakik a' praetorialis háztól,vagy ha közel lakik is,de mivel leginkább földmiveléssel foglalatos a' közügyekben részt nem vesz,kivéve a' tiszt- vagy követválasztásban,többnyire valamelly pártfőnök által felszólitva. De máskép áll a' dolog a'városokra nézve, hol nemesek, gyárosak, mesteremberek, kézmüvesek 's ollyanok vannak,kiknek módjok és idejök van a'közdolgokban részt venni,kik egy helyben öszpontosulvák. Olly qualificatio mellett tehát,millyent a' t. RR. felállitnak, milly elem fogna emanálni a' városokból, 's müködéseiknek mik leendnének következményei,azt halandó előre kiszámitani nem képes; és e' tekintetből a' statusnak egy uj és pedig olly institutionak, mellynél az minden biztos előzvény hiányával vagyon, letrehozásában kétszeresen ovatosnak kell lenni; mert polg. jogokat megadni vagy terjeszteni könnyü, de az adottakat megszoritani vagy visszahuzni vajmi nehéz,sőt néha lehetetlen. —

(Az országgyülési követek verificationalis kérdése körül a' 201dik ker. ülésben történt vitatkozások veleje). Az indokok, mellyekkel Cs. megye követe inditványát támogatá, az egész ülést kihuzott érdekes vitatkozásokra szolgáltattak alkalmat. A' szónok ezekben pontositá öszsze nézeteit: Ha a' választásokat ugy nem intézzük el, hogy azok megbirálásinál a' kormánynak legtávolabbi befolyása se legyen, a' verificatio nem válik egyébbé phantomnál, 's a' választások csak a' kormány akaratának eredvényei leendnek. Szónok minden olly rendszabályban megegyezik mellyek a' választási kihágások fenyitésére szolgálhatnak; de a' kormány befolyása ovatosan kerültessék 's a' választás szabadon történjék. Ez utóbbi szoros kapcsolatban áll a' viszszahivási joggal, mellynek, igaz, vannak árnyék oldalai; de mig országgyülésünk elrendezve nem lesz, mig a' képviseleti rendszer nem divatozand, mig az utasitások iránt intézkedni nem fogunk, ennek meg kell maradnia. A' kérdés leginkább a' megyei kihágásokról intézkedő t.javaslat 56ik §za körül forog, melly azt rendeli, hogy a' visszaélő először elveszti választói képességét 's ismétlés esetében egy évre terjedhető fogsággal büntettetik; az illy utakon hivatalhoz jutott, ettől megfosztatik. Ez ellen szónoknak nincs kifogása, 's ezen a' megyei tisztválasztásokra szabott büntetések az országgyülési követek választásinál elkövetett vesztegetésekre is alkalmaztassanak, 's méltán, mert a' rosz tisztviselő csak az egy municipiumot sujtja, mig a' roszul 's rendetlenül választott követ az összes hazát megkárosithatja, 's igy még súlyosb büntetést érdemel. De a' bíróság az, mellyre nézve a' legnagyobb nehézségek fordulnak elő, 's ha a' kormány befolyásától mentek akarunk lenni, ezt az őrszéken nem láthatni, kivált ha maga a' megválasztott vesztegető. Itt különbséget kell tenni a' megyék visszahivási joga 's a' választás nullificatiója közt. Az elsőt j ö v e n d ő r e is mint eddig, csak azon fél gyakorolhatja, melly a' követet választotta; 's miután a' követ csak commissionatus, a' választók öt minden okadás nélkül visszahihatják, ha a' megye bizodalmát elvesztette. De egészen más, ha a' formák hiánya miatt valamelly választás megsemmisittetik; mert ez által még a' bizodalom meg nem szünik szükségképen, és szabadságukban áll a' választóknak ugyanazon követet a' formák megtartása mellett ujra megválasztani. Ezek szerint a' jelen föladat: 1) hogy a' viszszahivási jogon csorbát ne ejtsünk; 2) hogy a' választások feletti biráskodásnál a' kormánynak legtávolabbi befolyása is mellőztessék el. Ez utóbbira errenézve felhozza szónok azon viszonyt, mellyben a' rendes birák egész Európában állnak a' kormány ellenében azon statustan következtiben, hogy a' birói hatalom a' fejdelmek nevében gyakoroltatik. 'S ezért nálunk is néha a' formák megsértése miatt semmisittetnek meg a'birói itéletek,vagy a' kanczellaria megengedi a' feljebbvitelt. Ha tehát nem akarunk a' k. főfelügyelési joggal érintkezésbe jöni, a' választások feletti itéletet rendes biróra bizni nem lehet. Itt azon ellenvetés tétethetik, hogy az őrszék nem rendes biró. Igaz, de az őrszék hatósága csak azon perczig tart, mig a' választás befejezve 's egy két nap után az efféle ügy már a'megye fenyitőszéke elibe kerül,melly jelenleg még a' törvényszék. Ennek itéletébe fog avatkozni a' kormány, miután még a' plana successionál is fentartotta magának elhatározhatni: vajjon plana é a' successio vagy nem. Nem leszünk tehát képesek az őrszék biráskodása mellett elkerülni ezen befolyást, a' választások feletti biráskodás pedig nem lesz egyéb játéknál. De az is érdemel figyelmet, hogy illy formán két birói hatóság lenne ugyanazon megyében, az őrszék 's a' sedria, melly utóbbi szintazon individualitasokból állana mint az első; mindeniknél a' győztes pártból leend a' többség, azért nem is izolálhatandják magokat a' pártoskodástól, 's ha mindjárt külső megyékből alkalmaztatnak is egyedek, ezek szinte a' pártoskodás befolyása alatt állnak. Inditványa tehát ez: A' büntetések maradjanak, mint azok a' tisztválasztásoknál kiszabatvák, mind a' választókra mind a' megválasztottakra nézve, de az itélet bizassék az országgyülésre, vagy tulajdonképen ezen követi tábla biztosságára. Ez csak a' tény fölött mondja ki az itéletet, a' választást a' formák hiánya miatt semmisitse meg, de azért ha az illető t.hatóságnak tetszik, ugyanazon egyedet a' formák megtartása mellett ismét választhatja. Más országokban is nemcsak a' vesztegetések, hanem a' formák megsértése miatt is megsemmisiti a' t.hozó testa' választásokat. Olly testületre kell tehát bizni ezen itéletet, melly a' pártoskodás gyanuján felül áll, 's mellynek egészitő részét teendi a' megbirálandó egyed. Ezen inditványnyal egy más megye követe tisztába jönni nem tudott. A' büntetésre nézve azt találja felötlőnek, hogy a' vesztegetés következtiben megválasztott tisztviselő hivatalától megfosztatik, mig a' szintugy hibásan megválasztott követre kimondja ugyan a' követek táblája a' választás nullificatioját, de haza megy a' jó ur, ismét megnyitja erszényét 's ujra megválasztva megjelenik az országgyülésén. 'S vajjon milly adatok után mondhatja ki a' választásnál jelen nem volt országgyülési biztosság az e' választás feletti itéletét? Nem mások után, mint mellyek az őrszék vizsgálata által kinyomoztattak. Az egész inditvány inkább az őrszék gyenge oldalait emelte ki; de ezeken segithet a' törv.hozás, sőt épen ez hivatása, miután az őrszéknek mind alkotását, mind eljárását a' hozandó törvény fogja szabályozni, 's igy mind az őrszék pártoskodása, mind a' kormány befolyása ellen törvényszerüleg intézkedhetni; mi ezen tul van, már a' törvényhozás hatalmán kivül fekszik. Ha az őrszék igen rövid időig tart, lehet annak együtt maradását szükséghez alkalmazva meghosszabbitani.Mindezeknél fogva a'javaslatot inpracticusnak tartja 's azt nem pártolhatja. Ezen egy felső megye követe fölötte csodálkozék, miután Európának minden alkotványos nemzeteinél maga az országgyülés verificálja a' választásokat. Nem igy vélekedék egy Ausztria határszéle melletti megye követe: Bármiképen csudálkozzék B. érdemes követe K. követének azon állitásán, hogy az inditvány inpracticus, ez mégis hazai viszonyaink miatt tagadhatlan; mert nem felejtkezhetünk meg arról, hogy Angol- és Franeziaország példája viszonyainkhoz nem illik; hogy mind azon nemzeteknél, hol a' képviselőnek választása felett a' parliament itél, tisztán képviseleti rendszer áll fen; ott a' választók vagy is a' nép azon része, melly birtoknagyság vagy census által választásra jogositva, egyedül a' végrehajtó hatalom rendelésére jő össze, és nem tanácskozhatik: követet választ, de annak utasitást nem ad, hanem mihelyt a' választást bevégezte, eloszlik 's polgári élete megszünik. Természetes tehát, hogy azon esetre, ha a' választás roszul történik, kell orvosság, kell mód, hogyan lehessen a' bajon segiteni. A' végrehajtó hatalom kezébe a' biráskodást adni nem lehetett, mert általa ez a' szabadság kárával nyerhetne tulnyomóságot; kelle tehát a' választási biráskodást az összes képviseletre bizni. Nálunk más viszonyok vagynak; mi folyvást müködő, magát kormányzó, és politikai életet szakadatlan folytató törv.hatóságoknak nem annyira képviselőji mint utasitással ellátott követei vagyunk. Itt tehát csak az a' kellék, hogy a' többség küldje a' követet, és azon körülményt, vajjon ez ugy vagyon-é? csak maga a' folyvást müködő megye képes megitélni, melly azon követet, kinek nincs többsége, a' legelső gyülésből viszszahihatja. Más bíróra tehát szükség nincs. Sokat hallottam ma is itt a' megyék hatalmát emlittetni; némellyek attól tartanak,hogy a'shveitzi cantonok gyülésének elázgó képét idézhetik elő hazánkban; mások azt gondolják, hogy a' megyék hatalma mellett kormányozni sem lehet czélszerüen. Megvallom, e' kérdéssel tisztában vagyok, 's azt hiszem hogy hazai törvényink adnak a' végrehajtó hatalomnak e' részben is elég tért és alkalmat; ha ezt használni akarja is tudja is: elég befolyása leend hogyan boldogithassa a'nemzetet. Én a' megyéket jobban megszoritani nem akarom, mert ezeket legsikeresebb ellenszernek tartom, kivált erős kormány mellett, a'bureaukratia viszszaélései ellen. Én tehát az inditványt annál kevesebbé fogadom el, mert azt hiszem, az alatt más czél lappang, az t. i. hogy a' megyék autonomiája csonkittassék.Nem felejtém el, hogy országgyülés elején a' verificatió kérdésében, miután több érdemes követ nézetének engedtünk, utóbb a' határozatban azon szót „ez uttal", ránk erőszakolták; én hiában a' virágot nem fogadom el, mert a' tövist, melly alatta rejlik, jól látom. Cs. érdemes követe attól fél, hogy az őrszékeknél a' kormány nyerhet tulnyomó befolyást 's veszélyeztetheti a' szabad választást. Ha én erről meggyőződném, ugy azonnal vele szavaznék; de én azt hiszem, ha a' kormány hatalmas és erős leend, ugy az országgyülésen is szerezhet magának többséget 's tulnyomó hatalmat, pedig könnyebben, mint 52 megyében; és ez azon ok, melly miatt nem pártolhatom a' megyék hatalmának bárhol leendő centralisatióját. Előhozza az érd. követ a' Pest megyei esetet, midőn annak követje eltiltatott. Ez, megvallom, nem jól történt; de illy viszszaélés történhetik akkor is, ha a' cs-i inditvány elfogadtatik, 's ha lesz olly eset — akár mellyik rendszer mellett történjék is az — én is kivánni fogom az orvoslást. Sokalja tovább az érdemes követ a' két bíróságot, mivel, ugymond, a' választás alatt az őrszék után a' törvényszék itélend; 's mégis midőn a' vétkes csábitás megbüntetésére fenhagyja ezeket, egyszersmind egy 3dik birót akar felállitani, t. i. az orsz.-gyülést, melly mint országos ülés már természeténél fogva (és itt nem szólok magáról a' magyar országgyülésről, hanem értem az angol és franczia, ugy egyéb kamrákat is) legroszabb biró szokott lenni, mi igen természetes, miután ezek mind a'népgyülések typuszát viselik, hol a' tagok politikai pártokra oszlanak és ezek érdekében itélnek. De menjünk vissza az inditvány practicabilitására: mikép fog az gyakorlatban állani, ha a' követválasztás alatt elkövetett vétkes csábitások's vesz-

tegetésekért az őrszék vagy törvényszék a' követet büntetésre ítéli, az országgyülés ellenben a' választást helyesli? vagy megforditva. Ebből uj surlódás fog támadni és pedig az országgyülés és törv.hatóságok között, mit elkerülni kötelesség. Én tehát sem a' cs—i inditványt sem a' p—i módositást, melly szerint a' csábitó követ kicsapongásai nem volnának ugy büntetve, mint a' csábitó tisztviselőké, el nem fogadhatom, hanem utasitásom szerint is a' kerületi választmány szerkezetét pártolom. Utána egy kárpát-melléki követ nyilatkozott. Szóló mindenek előtt arra emlékezteti az inditványzó követet, hogy midőn országgyülés elején azon inditványát tette, miszerint a'követi kar saját testületének tagjai felől tulajdon választmány által szerezzen magának hivatalos tudomást, neveztessék tehát néhány tag, kiknek a' követek megbizóleveleiket bemutassák 's kik azokat elfogadván, a' képviselő testület tagjairól a' RRnek tegyenek jelentést: ugyan ő világosan kimondotta, hogy ez által sem a' megyék hatóságát 's a' követek és küldők közti viszonyt megilletni, sem azon verificationalis bizottságnak a' credentionalisok érvényessége vizsgálatára jogot tulajdonitani legkevesbbé sem akar, általában semmi uj jogot a' követi testületnek ez által nem követel, hanem csak azt akarja, hogy a' melly gyakorlatnak ekkorig egyedül a' kir. személynök volt organuma, annak jövendőben ezen választmány tétessék organumává. Tehát akkor birálgatásról szó sem volt, sőt a' verificatio neve is viszszautasittatott 's ezen okoknak köszönheti inditványa elfogadtatását. Jött a' fehéri petitio, és már azon alkalommal azt mondották, hogy a' követválasztás érvényessége iránt itéletet hozni nem akarnak ugyan, de miután az eljárás tekintetében olly sérelmek jöttek közbe, mellyek a' választók bizonyos töredékét abban gátolták, hogy akaratjokat önhatóságilag kinyilatkoztathassák 's mellyek, állitólag, magát a' megyei testület szerkezetét alapjában sértették meg: felirást határoztak, mellyben kir. biztos-kiküldetést szorgalmazván, az investigationalis irományok közlését is sürgették, hogy a' bepanaszlott erőszak fölött itélhessenek. Jött később a' turopolyai petitio és akkor megint egy lépéssel tovább menvén, az illető felirásban már a' választás érvényességét vették kétségbe. Tanácskozásunk alá került ezután a' megyei választásokrul szóló törvényjavaslat 's már most mintegy vágtatva előre nyomulván, a' követválasztások benső érvényességét illető egész kérdést országgyülési birálat alá vonni kivánják, meg nem gondolván, hogy municip. szerkezetünk e' tekintetben egészen eltér az európai statustan alapjától. Szóló azon ellenokokat, mellyeket a' kérdés első megindittatásakor elősorolt, ismételni nem kivánja; de most is azon meggyőződésben van, hogy azon őrszék vagy közgyülés, melly az alispán, sz.biró, adószedők törvényszerü választása felett itél, azon követ választása fölött is bátran itélhet, kit a' megye fizet, kinek utasitást küld, ki parancsit teljesiteni köteles. Cs. m. követe a' visszahivási jogot megtartani kivánja 's ezen tekintetben különbséget tesz ezen jog és a' választási megsemmisités között; mert, amaz a' bizodalom megszüntetésének, ez a' formák sértésének eredvénye. Szóló ezen különbséget kétségbe nem hozza, de a'napirenden levő kérdésre alkalmaztatni nem tudja, miután a' megvesztegetés a' választás benső érvényességét, nem pedig a' formákat sérté. C. követe a' kormány befolyását távolitani akarja. Megengedvén részemről, de meggyőződve nem levén, hogy a' kormánynak az őrszékre nagyobb befolyása leend mint az orsz.gyülésre: mit használ ezen befolyás, ha a' megye ugyanazon követet viszszahíhatja vagy megint megválaszthatja, sőt akkor ezen követ e' teremben megjelenni fog diadal érzésével; de miután az országgyülés rá süté a' szégyen bélyegét, milly viszonyokban fog állani ezen ujraválasztott követ e' testület azon tagjaival, kik őt vádakkal terhelték? Ugy van; Cs. inditványa szerint ezen tábla a' követek erkölcsisége, becsülete fölött fog itélni; ezen tan pedig a' szabad választás eszméjével nem fér összse, mellynek czélja nem más, mint a' közvélemény uralkodásának megállapitása annak tolmácsai által történt szabad választás által; ezen tolmácsok a' választók. Ha az orsz.gyülést ezen hatalommal felruházzák, ezen tábla többsége oda erőtetheti a' megyéket, hogy csak olly férfiakat válaszszanak, kik az itteni többség által képviselt elvek tanitványai, 's igy saját tagjai választását korlátozzák; ha pedig a' hozott végzés csak fölfüggesztő 's a' választók mindannyiszor ugyanazon követet viszszaküldhetik: az összeütközés a'megyei 's t.hozói hatalom közt előre látható. Cs. követe a' megvesztegetést akadályoztatni kivánja, annak megbirálását e' táblára bizván; ha azonban birák lenni akarunk, akkor lehetőséget is kell teremteni, miszerint a' törvényt tettekre alkalmaztathassuk. De milly adatok szerint akar itélni Cs. követe? A' pártok által beadandó petitio nem elegendő, mert az ellenfélt is ki kell hallgatni, az az magát a' megyét, melly a' megvesztegetett választás bünével terheltetik; de a' megye által előadandó adatoknak teljes hitelt mindaddig adni nem lehet, mig valóságáról e' tábla meg nem győződik. Mi által szerezheti ezen meggyőződést? Részrehajlatlan nyomozás által, mellyet a' megyei pártok küzdései közt egyedul saját tagjaira bizna; de akkor ha csak négy, öt megyében nyomozni kellene is, több megye, képviselőitől, kiknek a' hely színére menni kellene, megfosztatnának. Szóló tovább az utasitásokat emlegetvén, mellyek folytán utóljára is 52 megye itélne a' választások felett, azt látja, hogy ezen inditvány a' választási szabadság mostani conservativ formáit, mellyeket eddig olly féltékenyen őriztünk, megtámadja, hogy azon biztosság horgonyát kiszakitja, melly a' pártok küzdéseinek hullámai ellen ekkorig védte a' követet 's már ma kettétörné azon salvus conductust, mellynek szárnyai alatt majd holnap átalmat hasztalan keresni akarnánk; 's igy az inditványt el nem fogadja. Az inditványzó követ erre ujra kifejtvén inditványát, leginkább azon kifejezését, hogy inditványa alatt más valani „lappang," méltatlan gyanusitásnak nevezé, miután az ő keblében soha semmi sem lappangott. Olly hazában, hol nincs más a' kormány befolyása ellenében mint a' követek táblája, szóló nem gondolná magát érdemesnek e' hely elfoglalására, ha keblében valami lappanghatna. A' megyék hatalmát és viszszahivási jogát sértetlenül fen akarja tartani 's csak a' kormány befolyásától megóni a' követválasztásokat. Egy megyében két bíróság nem egyéb tökéletes anomaliánál. Hogy e' tábla biráskodása könnyen pártoskodásra adhat alkalmat, mint Sz. megye követe állitá, tagadja a' szónok 's kérdi, milly fogalma legyen az érdemes követnek e' tábla jelleméről? Ha a' megyei tisztviselők választásánál büntetések nem szabattak volna, szónok soha követek iránt inditványt nem teendett. Kérte végre az ellenvéleményü urakat, hogy valamint ő soha senkit nem gyanusit, ugy őt is kiméljék meg azon gyanusitástól, mintha ő a' megyék hatalmát gyengiteni akarná. Az előtte szólott követnek ez érzékenységén igen örül egy más megye követe, minthogy talán az érdemes követ, ki ritkán szólalt fel még ez országgyülésen a' nélkül, hogy elleneit nem gyanusitotta volna, talán jövendőben e' hibától ovakodni fog. Történtek még mindkét részről vádak, szemrehányások, mentegetések; ezeket azonban mellőzvén, még egy követ előadásával rekesztjük be ez érdekes ülés részleteit: A' mi Cs. és S. megyék érd.követei közt mintegy személyes discussio tárgyává vált, abba beleszólni fölöslegnek tartom, tudván, hogy az érdemes követek mindegyike meg fog magáért felelni; mennyire azonban a' mondottak az itteni szólásszabadsággal némi viszonyban volnának, szabad legyen megjegyeznem, mikint néha adatok hevességének is kell valamit elnézni; 's ha minden kifejezésinket itt latolni kellene előbb mintsem kimondjuk, ugy jelen tanácskozási szokás szerint a'szabad szó gyakran igenis korlátoztatnék. Hogy pedig Cs. követének a' kifejezés, mellyel magát gyanusitottnak vélte, nem tetszett, azt igen elhiszem, mert higye meg, bizony nekem sem esett jól, midőn utasitásomnál felhozott kérdések vitatásakor „köpönyegeket, olvasztó szeleket, kormányi önkény-pártolást" emlegete. Boszankodva panaszkodott Cs. követe, mikint illy nagy fontosságu kérdést olly felszinü okkal elvetni akarni, hogy t.i. inpracticabilis, nem méltányos. Én fontosabb okot annál, midőn valamelly törvénynél bebizonyodik, hogy az inpracticabilis azaz a' gyakorlati életbe át nem vihető, nem ismerek, mert az illy törvény már magában hordja a' rideg meddőséget 's abból semmi jó a' társas életre nem következhetik, hogy pedig a' tett inditvány törvényesitve inpracticabilis, azt merem állitni; mert abból, hogy Franczia- Angol 's egyéb országokban a' képviselők választási érvényességök felett az illető parliament itél, még nem következik, hogy hát a' mi viszonyaink közt is practicabilis lenne egy illy törvény. Sokszor mog volt már mondva, hogy nálunk nincsenek teljes hatalmu képviselők, mert mi megbizott követek vagyunk, kiket utasitás szabályoz 's kiknek tettei felett egy municipalitas, melly állandó hatalom, őrködik és számot kér. Ugyan miként itélhetne illy nem szabad, hanem megkötött testület biróilag valamelly ügyben, mikor egy agitáló körlevél az uralkodó párt szellemében kibocsátva, többséget szerezhetne utasitások által ez vagy ama választás megsemmisitésére. Cs. követe azt mondá, hogy a' pártfelekezetesség ellen az országgyülésen panaszkodni nem lehet, mert hiszen minden választmányokba az ellenvéleményüekből vesznek be. Ezt ugyan állitni nem merném, mert ha bevesznek is egykettőt, a' végett hogy tájékozni tudják magokat; azonban vannak ollyanok is, kik iránt az uralkodói párt már diaeta eleje óta kimondá az anathemát csupán pártfelekezetességből. Ez azonban igy van minden constitutionalis országban és pártok nélkül — nemesebb értelemben véve — nincs constitutionalis élet 's a' többségben én mindig a' constitutionalis elvet tisztelem. Egyébiránt tagadni nem lehet, hogy hazánk ügyei kifejtésében fáradozó többféle szinezetüek törekvéseik czéljában két nagy felekezetre oszlanak, egyik rész a' centralisatio, másik az eddigi municipalismus barátja; egyik az erő egyesithetése kedveért centralisálni akart a' megyei szabadságok megszoritásával is, másik a'megyei életet tisztitni, de még inkább erősiteni. A' különbség köztük igen természetes: az elsők Európa civilisált népeire néznek, bámulják kifejlődésök magas fokát, mellyre őket a' centralisált hatalom vitte; az utóbbiak visszatekintenek hazánk lefolyt viharos 800 éveire, 's féltékenyen ragaszkodnak a'helyhatósági rendszerhez, melly nemzetünk szabadságát a' legmostohább körülmények közt, csupa absolut kormányok közepett, meg tudta tartani. 'S e' két nézetüek küzdése nagy lesz és erős; nem egy nap vagy év, de évtizedek fogják a' kétes kérdést eldönteni. Akármellyik részé legyen azonban a' győzelem, annyi mindig igaz marad, hogy vannak intézvények e' honban, mellyeket részletesen változtatni nem lehet. Illyen a' most előttünk vitatott kérdés; lehet hogy eljő az idő, mellyben a' követválasztási mód és a' feletti biráskodás meg fognak változni káros hatás nélkül, de addig, mig e' helyen utasitásokkal kötött mandatariusok ülnek, addig rájok a' választás feletti itéleteket nem bizhatni. Lehet, hogy a' megyék hatalma fog korlátoztatni; de addig mig a' végrehajtó hatalom felelet nélkül működik, minden illy korlátozás szabadságink rovására történenednék csak; szóval mig felelős kormányunk nem lesz, addig én a' municipalitásokat tekintem constitutionalis állásunk egyedüli garantiájának a' dió héját feltörni nem akarom, hogy más vegye ki annak magvát.

203d. ker. ülésb. majus 24kén a' szabad községekről törv.czikk feletti tanácskozások előtt, Bihar vgye's Kaproncza város uj követei bemutattatása történt. Átadatott ezután az elnök által Dessewffy család kérelme Eszék városára nézve, ugy szinte a' pest-fiumei vasut-vállalat iránti folyamodás, végre a' Luiza-utitársaság nyilatkozása 's kérelme. Ezen irományok fel sem olvasva az illető biztosságokhoz utasittattak véleményadás végett. Felolvastaték azután a' szabad községekről törvényjavaslat. A' mellette felhozott gyámokok abban pontosultak leginkább összse, hogy ezen községeknek legfontosb jövendőjök van, mert ezekből fog idővel a' nemzet magva 's ereje kifejlődni. Azon osztály t. i. melly e' közönségeken alul áll, mig az földesuri hatalom alá van vetve 's igy polg. jogok gyakorlására még egészen nem alkalmas, az e' községen felül álló osztály pedig egy kiváltságos magában elzárt testület. Ezen községek minél többjeit, kivált a' népesbeket 's vagyonosakat a' megyei rendszerbe kell fogadni, nehogy privilegium után vágyva kir. városokká váljanak. Igy azután szabadság helyett szolgaságot nyernek; néhány ember tanácsnoki ranggal felruháztatik, 30, 40 választó polgár elzárkozik, a' polgárok tömege pedig egyszerre csak azt veszi észre, hogy szabadságát elvesztette. E' közönségek most tulajdonkép semmi bizonyos hatóság alá nem tartoznak, mintegy törvényen kivül állnak, mintha chinaiak volnának. Az előleges elrendezés azonban az illető megyékre bizandó, mellyek a' helység körülményeit legjobban tudják. Jelenleg még e' kérdéstől csekély hasznot várhatnak az illető községek 's csak a' jövő országgyülés segithetend igazán e' bajon. Minden intézkedés most csak előkészület. Ezen elveknél fogva a' t. czikk némelly módositásokkal elfogadtatott, mellynek leglényegesbike abban áll, mikép a' 2d. § azon rendelete „hogy az ekép rendezett szabad község annyi képviselőt küldjön, mennyi az illető község összes lakosinak száma háromszázzal elosztva" kihagyatott, miután már a' megyék elrendezésénél is minden szabad községnek, sőt kir. városnak 's egyéb hatalmas testületeknek is csak egy képviselő rendeltetett. Elég leend tehát elején egy voks minden községnek, a' többit majd a' körülmények 's idő fejtendik ki. Ezek következtében a' t.czikk mostani alakjában igy hangzik: Törv.czikkely a' szabad községekről. A'megyék,kebleikben levő olly szabad községeket, mellyekben urbéri tartozások nem léteznek, habár az uri hatóság nem szünt is meg, szabály által ugyanazon elvek alapján fogják rendezni, mellyek a' Jász-kun községekre nézve a' (t) törvényben meg vannak állapitva. 1. §. Ezen szabály-alkotásban a'községek, illetőleg az uri hatóság megszüntetése iránt a'

földesurak is kihallgatandók;de a'megye fogja megitélni: a' fenebb idézett törvénybe foglalt rendeletek a' helybeli körülmények közt mennyire lehetnek alkalmazhatók. 2. §. Az ekép rendezett szabad községek a' megyei köz- és választó gyülésekre különvéve egyegy képviselőt küldenek, 's e' képviselőknek egyenkint szavazatjok leend. 3. §. A' megyék e' rendezési szabályokat, azok alkotását követő első országgyülés elibe bemutatni kötelesek.

204d. ker. ülésb. majus 29kén elnökök : Bossányi Nyitra és Szentpályi Ugocsa megyék követei; jegyzők : Szentkirályi és Vukovics; tollvivő: Komlósy. Az ülés megnyiltával az elnökség fels. urunk dicső névnapjára 's a' szokásos üdvezlő felirásra emlékeztetvén a' t. KKat, azonnal Palóczy neve hangzott minden oldalról, 's ime a' magyar törvényhozás jegyzőinek nesztora legott felolvasá az előleg elkészitett felirási javaslatot. Felséges 'stb. Mind azon áldás és kegyelmek, mellyeket az imádandó isteni jóság Felségeddel közöl, azon hü magyar nemzetet, melly törv. királyában szabad alkotványa és törvényei szentsége, polgári boldogságának e' fő kincse őrjét tiszteli a'kedvező gondviselés iránti buzgó hálával 's köz örömmel töltvén el, jelenleg is, midőn az egymást felváltó n a p o k során fels. dicső neve évi napjának isméti szerencsés fölviradását szemléli — hő keble azon tiszta indulatoktól van lelkesülve. Midőn tehát Felséged becses élete terjedéséért az istenség előtt közhálánk és köszönetünk szives áldozatát mutatjuk be's hozzá azon könyörgésünket emeljük fel, hogy Felségedet boldogul átélendőt még sok esztendővel 's mindenhatósága szent ótalmával tovább is áldja 's tartsa meg ; dicső országlása egész idejét pedig a' jelen és utókorra boldogitólag ható időszakká tegye, Felségedet hódoló tisztelettel arra kérjük, hogy ezen az e g é s z nemzettel közös kivánatinkat fels. iránt viseltető örök hűségünk 's fiui szeretetünk tisztaságáról mérve, azokat tőlünk ez alkalommal is fejdelmi és atyai jó szive előtti tetszéssel fogadni méltóztassék. A' kik egyébiránt 'stb. m e l l y is köztetszéssel fogadtatott el. Jelenté azután az elnökség, hogy Zágráb város követe bemutatta Körös sz. kir. városnak őt az országgy. követségre megbizólevelét. Napirendre kerülvén Turopolya ker. rendeztetése, az errül szóló t.javaslatimez: „A' turmezei ker. Z.megyétől független és önálló köz törvényhatóságként leendő alakittatása,t.hozási jogainak tekintetéből szükséges levén annak megvizsgálása végett, hogy a' kerület jelenlegi kiterjedésében mennyire elegendő az önálló köz törvényhatósági igazgatás terheit viselni, avagy mennyire szükséges a' kerület kiterjedését közigazgatás tekintetéből nagyobbitani, orsz. biztosság küldetik ki, melly mind Zágrábmegyét, a' hajdani Szörény (vagy is S e v e r i n) vgyének a' nevezett vgyéhez kapcsolt részeit, mind a' turmezei kerületet a' hozzá netalán kapcsoltatandó térek iránt meghallgatni 's a' legközelebbi országgyülésre tudósitást adni k ö t e l e s l e e n d." T u r o p o l y a követe megköszöné ugyan a' t. KK. atyai szándékát, de kénytelenitteték k ü l d ő j i meghagytábul kijelenteni, hogy ők a' tervezett elrendezésnek, területök csekélysége 's forrásaik szüke miatt, csak ugy vehetnék hasznát, ha Zágráb vgyének szávántuli járása Turopolyához kebleztetnék. Ezen bekeblezés nélkül küldöji sem az igazgatás költségit, sem a' kerületöket keresztül hasitó országutak fentartását nem győzik, miután minden oldalról nyomatvák ; miért? a' t. KK. legjobban tudják. Azért kijelenti,hogy a' szávántuli j á r á s bekebleztetése nélkül Turopolya kerületet coordinálni nem lehet. Ezen kijelentést egy alsó határszéli követ olly lényegesnek tartá, hogy mindenek előtt felveendőnek vélte azon kérdést: eleget tehetnek é a' t. KK. Turopolya követe kivánságának? A' szónok ezt teljes lehetetlennek 's a' KK. hatalmán kivül fekvőnek állitá, minthogy itt egy megye kiegészitő részének elszakasztása forog fen, mellyet puszta kérelem következtében elhatározni nem lehet. Ha tehát ezen kérelem mint conditio sine qua non adatott elő, akkor természetesen az egész coordinatiot abban kellene hagyni. Nem egészen illy véleményben volt két megyei követ, kik különbséget láttak a' jurisdictio 's a' proprietas közt. Az elsőre nézve van számos példa hogy a' t.hozás a' könnyebb 's czélszerübb igazgatás miatt, több megye területét megváltoztatta, részeiket elszakasztotta 's máshová keblezte, sőt egész testületeket is e g y e s i t e t t. Igy történt Pest, Pilis és Solt, Heves és Szolnok, Gömör és Kishont, Bács és B o d r o g 's több megyével, igy az inclavált területekkel ; sőt magával Zágráb megyével, mellybe szinte a' régi Szeverin megye kebleztetett ; 's igy ismét közigazgatás tekintetéből egy részt tőle elszakaszthatni,miután e'szávántuli járás kebleztetése után is még száz négyszög mérföldnél nagyobb területe maradna, mi az igazgatásra nézve untig nagy kiterjedés. Ha tehát az ország szüksége megkivánja, vétessék el valami a'nagyobb testülettől 's egyesittessék a' kisebbel. Igy tehát nem osztoznak K. megye követének nézetében, hogy ezért fölkellene hagyni az egész elrendezéssel. Ez okoskodások épen nem elégitek ki az illető követet. A' felhozott példákat a' jelen esetre alkalmaztathatóknak nem tartá, mivel az összeolvasztott testületek hason természetüek voltak, megye megyével egyesülvén ; 's itt is a' történet utmutatása szerint azért történt az egybeolvasztás, mivel a' kisebb testület az igazgatási költségeket nem birta. Ennek tehát az volna következése, hogy a' magát fentartani nem tudó kis Turopolya a'szilárdul fenálló Zágráb megyéhez kebleztessék, nem pedig hogy ezen testület egy része elszakasztassék egy más kicsinynek gyámolitására. Zágráb nem panaszkodik ; fenállott eddig is mint törvényes municipium, az okot pedig most Turmezőről veszszük, nem Zágrábról. Ha ez panaszkodnék, hogy kiterjedése olly nagy, miszerint közigazgatási hivatásának meg nem felelhet, akkor lehetne a' fölösleget valamelly kisebb testülethez csatolni. De ezen testületnek minden esetre a' másikkal homogennek, azaz, szinte municipiumnak kellene lennie. De mit látunk itt? Egy kis privilegialis még csak most coordinálandó kerület, melly egészen máskép administráltatik, azt kivánja, hogy egy független, önálló régi municipium kiegészitő része vele összeolvasztassék. Igy tehát ez utóbbinak municipalis természete megszünnék 's privilegialissá válnék. Pedig elfogadott elve ezen táblának, hogy a' privilegialis állapot a' municipalisnak alárendeltessék, nem pedig megforditva. Ezen elvnél fogva rendeltetett meg a' városokban levő curiák bekeblezése, noha kiváltságaik többnyire sokkal régiebbek az illető városok lételénél. Ezen elvnél fogva határoztatott tegnap a' szabad községek elrendezése, nehogy privilegialis állapotért folyamodjanak, hanem i n k á b b a' municipalis rendszerhez kapcsoltassanak ; itt pedig a' privilegialis állapot tétetnék a' municipalisnak elibe. De mindezt mellőzve ellenmondhatlan tény, hogy eddig minden, még a' legkisebb expropriatio is országgyülési biztosságok utján történt, 's most egy kis privilegialis kerületnek egyszerü kérelmére, meg sem hallgatva Zágráb megyét, csak amugy rendeltessék el a' kikeblezés. Előre tehát arról kell tanácskozni : hajlandók vagyunk é ezen kérésnek figyelembe vételére ? aztán arról : helyesnek tartjuk é a' kivánatot, sikert kivánunk é neki szerezni? 'S csak azután volna meghallgatandó Zágráb megye 's a' többi előkészület megteendő, mig a' kérdés országgyülési tractatus tárgyává lehetne. Nem sok lényeges hozatott fel ezen okok ellen 's miután a' turopolyai követ némelly kért felvilágositásra kielégitő választ nem adhatott, az egész tárgy jelenleg elhalasztatni rendeltetett. Fiume és Buccari kerületek elrendezése kerülvén azután napirendre a' jegyző azon észrevételt tevé, hogy miután ezen elrendezés a' szabad kir. városok elrendezése szerint történt, az ez utóbbiban a' két tábla közti alkudozások következtiben megváltozott elvekre figyelemmel kellene lenni. Melly észrevétel helyesnek tartatván egész a' III. részig eljutott elrendezési tanácskozásokat ezen nézetből folytatták. Legnagyobb részben a' választmányi szerkezet tartatott meg, néhány helybeli érdekek tekintetbe vételével.

A' minden éven tartandó országgyülés k ö r ü l i 143. és 144. ülések főfontosságu 's érdekü tanácskozásait, a' már közlötteken kivül pótlólag még köv. egészithetjük ki. Sok sajátnemü nézetet fejte ki egy gr. szeszélyes előadásában, mellyből ezeket szemeljük ki: „Én ugy látom, hogy ezen tárgy most elbukik, de cseppet sem tartok tőle, hogy valaha életbe ne lépjen. Hogy most elbukik, azt több oknak tulajdonitom. Egyik az, hogy ezen tábla visszatért a' régi szokáshoz, melly abbul áll, hogy minden tárgyat, akár jó akár rosz,eleinte visszavet 's ezzel nagy okot szolgáltat az idő- 's pénzpazarlásra, mellytől megszabadulnánk az évenkinti országgyülések által; 's mint m. gr. Sz. mondá, vége felé még is csak az a' resultatum, hogy akkor mindenre rá állnak, ugy hogy ha valaki azon előadást tenné: rontsuk el a' pozsonyi várhegyet ! talán még arra is reá állanának. Én azt látom, rend, következetesség, igazi tapintat az országgyülési munkálatokban addig soha nem leend, mig minden évben országgy. tanácskozások nem lesznek, addig soha nem fognak megszünni a' sérelmek,midőn az országgyülés évenkinti tartásával meg fognak szünni, mert nem lesz idő uj sérelmeket okozni ; addig soha parliamentaris embereink nem lesznek, midőn most senki kétségbe nem hozhatja,hogy parliamentaris tehetségek hijával vagyunk. Én azon hasonlitást hallottam: hogy az évenkinti országgyülésekkel a' status gépe meg fog akadni.Ez nem áll ; erre bátor vagyok minden udvariassággal azt felelni, a' nélkül hogyvalakit sérteni akarnék,mikép az azt állitó urak igen rosz mechanicusok 's a' falusi molnároknál is roszabbak, mert ezek tudják,hogy csak azon malom jár jól, melly folyvást működik és semmi nem rontja inkább mint a'periodicus állás ; 's ez nemcsak a' malomra, hanem minden mesterséges gépre alkalmazható,sőt az emberi testre és az alkotvány gépére is. Továbbá,a' politicus fejek 's parliamentaris egyedek szaporitására 's tanitására az évenkinti orsz. ülések szinte hasznosak;mert azáltal nekik mentül több alkalom nyilik tanulásra, valamint ha négy lovat fogunk ki ménesből tanitás végett 's azokat csak minden 3dik hónapban egyszer fognók be, azonkivül pedig gyepre hajtanók,bizonyosan betanittatni alig fognának. Mi különösen igy vagyunk a' törvényhozók képezésével. Egyik okát annak hogy országgyülésink sükertelenek, én többek közt, nem mint gr. Sz. a' munkában,hanem a' hosszas ('s mégis sükernélküli) országgyüléstőli irtózás 's borzadásban találom. És e' tekintetben gr. Sz. I. ő mságával egy értelemben nem vagyok,mert én az eddigi országgyüléseknek semmi sükerét nem látom; mert ha visszatekintek azon három főnézetre, mellyek után törekednie kell minden t.hozó testnek,első helyre teszem a'nemzet jövő élete existentiáját, biztositását. 1826tól fogva tettünk é valamit,a' magyar nyelvet kivéve,e'részben? Első kötelességink egyike lett volna a' nemzeti fölfegyverzést eszközleni, melly nélkül a' nemzetnek semmi jövendője, semmi garantiája nincs 's mellyre nézve utasitás keletkezett imitt-amott, de mindenütt nagy gyöngeséggel. Második czélja volna minden t.hozó testnek a'személy-'s vagyonbátorság,és itt bátran kimondom, hogy ez nem növekedett azon országgyülés által,hanem annyi hátralépés tétetett,hogy most birtokink sokkal ingadozóbbak mint valaha voltak. Illy balfogásoknak eleit venné az évenkinti országgyülés. A' személyes bátorság,attól tartok,hogy a'sok philanthropicus idea által veszélyeztetni fog,vagy legalább jobblábra állittatni nem, mint most van. Én csak egy balfogást akarok még emliteni, miszerint kérdem,ha mult országgyülésen olly furcsa föltételeket nem tettünk volna a'középponti vasutra nézve,már eddig nem léteznék é az? 's nem kellene most azon módokrul gondoskodni, hogy az életbe léphessen. A'materialis czél elérésére pedig igen kevés történt az orsz.ülésen, kiveszem a' commassationalis és kisajátitási törvényt, egyebet azonban nem tettünk az országgyüléseken 's igy olly büszkén nem nézhetünk azokra viszsza,én sikerükkel nem tudok annyira megelégedni mint gróf Sz. I. ő mélt. mert én azokat csak hosszu és haszontalan ülések 's kinzásnak tartom. Igen, m. FőRR! Azon eszme,hogy ez mindig ugy lesz, minden embert elijeszt. A' t. Rk inditványát,mintegy hasonszenvi orvosságnak nézem, vagy olly ovószernek, fontanellának,mellyet akkor szoktunk betegre alkalmazni,midőn congestioktól vagy gyuladásoktól félünk,'s mivel egykis gyuladás állott elő, használnunk kell ez ovószert, hogy általa a' beteg életét mentsük meg. Illyennek tekinthetjük tehát a' t. RR. ovószerét. Azon inditvány ellen görditett legnagyobb ellenvetés az volt, hogy ezen tárgy az országgyülési coordinatiohoz tartozik,erre szinte gr. Sz. I. urral azt vélem, hogy ez nem egyéb mint circulus vitiosus ; mert ha coordinatiot akarunk, nem tudom, min kezdjük azt?Ugy hiszem,mindenek előtt kérdeznünk kell minden évben legyen é országgyülés, vagy csak minden három évben? Ez az első, mert hogy a' coordinatiot egyszerre minden ágában megtegyük,azt teljes lehetlenségnek látom. És miután nem egyszer,hanem számtalanszor mentek az orsz. RR. az excerptákba, látván hogy egész munkálatuk felvétele's elintézése nem sikerül jól,nem látom át, miért ne kelljen most is ugyanez utat követni?Az mondatik,hogy a'municipiumok az évenkinti országgyülés-tartás által tekintélyökbülvesztenének;csodálkozom hogy ezt épen azon oldalról hallom,hol a' municipiumok hatalmát nem igen nagyon szeretik 's melly oldal a'centralismusnak legnagyobb barátja. Én a' municipiumoknak,már csak hálából is nagy barátja vagyok, mert látom hogy azok tartották meg ez ország szabadságát;de megvallom n e m szeretném a' municipiumok hatáskörének végnélküli kiterjedését, mert attól tartok, hogy provincialismus lenne belőle,melly az egésznek ártana,és itt ott már kezdett is ártani. Annyira tehát a' centralismust magam is szeretem,'sazt hiszem,hogyaz,bizonyos fokig behozva,az administratiot és a' köz jót előmozditani fogja. 'S mi volt oka,hogy a'municipiumok olly nagy erőre kaptak? Ennek más oka nem volt, mint az, hogy sok időig országgyülések nem tartatván, a' nemzet kivánsága előadásának más menedékhelye nem volt mint a' municipium. Mert ha minden évben országgyülés tartatik 's minden ember biztositva lesz a' felől,hogy a' nemzet kivánságára minden évben tartatik országgyülés,azaz minden évben előadhatja sérelmeit 's hogy valószinüleg orvoslást is nyerendhet, ugy a' municipiumok nagy hatalma lejebb fog szállani, legalább szükségen tul nem terjesz-

kedni. Sokszor hallottam a' váltótörvény szerencsétlen behozatalát emlittetni. Ha a'váltótörvény decretum hozta volna be, milly zaj vala támadandó a' ministerség ellen, midön most, mivel magunk hoztuk be, nem szólunk semmit, hanem egyenesen eltürjük. Az illy bajokon az évenkinti országgyülés által szinte legsükeresebben lehetne segiteni. Egyébiránt kivánatam volna, hogy a't. RR. tennék hozzá még azt, miszerint az országgyülés évenkint tartassék ugyan, de a' követválasztások csak minden három évben történjenek. De arra nézve, hogy a'követ utasitásnélkül jöjön, utólsó volnék, ki ráállanék; mert most is, midön utasitásokkal vannak a' követek ellátva, midön néhol még eskütt is tesznek le: hányat lehet mégis a' jó utról eltéritени! Igy félve az esettől, midön a'követ rül az mondathatik, hogy ő nem képviseli a' t.hatóságot, hanem ott ül, mint N. N. ne hogy utasitás hiányában az elnöknek a' követekre nézve tulnyomó befolyása legyen, ezt még most nem kivánhatom. A'külföldről idézett példákra, ugy szinte alkotványunk magasztos szempontjairól igy okoskodék egy fiatal gróf Tekintsük a' külföldet, és két alkotványos országot látunk, Angliát és Franczia országot. Angliában a' rend és szabadság e' közös hazájában e' tekintetben is bölcs avatottsággal mellőztetett el minden, mi a' fejdelem jogának egyenes megszorittatása lett volna; minden törvény és közjogi törvénytudó megismeri, hogy az ő akaratjától függ a' parliamentet, hol és mikor akarja, összehini és csak arra nézve van ott, mint nálunk is, egyenes törvényes intézkedés, hogy annak müködése tovább mint 3 esztendőig félben neszakasztathassék gyakorlatilag. Igaz, Angliában évenkint jön össze a'parliament, de ezévenkinti összejövete csak szerencsés és üdvös eredvényeket nyujt csupán azért is, mivel ott olly testület, olly aristokratia létezik, mellyet mi nélkülözünk, mellynek több jogai vannak mint a'magyar aristokratiának, de kevesebb kiváltságai, mellynek érdeke a' nép érdekével összefoly, melly minden terhet a' néppel közösen visel, melly magában mindent egyesit, mi nagy és szivemelő a' nemzetben. Ha illy helyzetben leend a'magyar aristokratia, akkor kétségkivül helye lesz tanácskozni a' felől: kell é a' statusgépezetben neki is azon szerepet tulajdonitani, mellyet az angol aristokratia olly fényesen képvisel. 'S itt találkozom B. megye tisztelt főispánja azon előadásával, hogy nem kell mindig alkotványos intézetinkre hivatkoznunk, m i v e l most is, az ország Rendei megegyezésével, egy orsz. választmány a' közszükségeknek a' nemesség hozzájárultávali fedezéséről tanácskozván, az alkotvány szigoru elvétől már ugy is eltávoztunk. Részemről azok közé tartozom, kik midőn a' haza közszükségeinek a' nemesség hozzájárultávali fedezéséről van szó, a'legnagyobb mérsékletet, legnagyobb ovatosságot kivánják; de sajnálnám, ha az, mi a' haza java előmozditására 's előhaladására lényeges és mellőzhetlen föltételnek tekintetik, alkotványunk lényegével és szellemével valóban ellenkeznék, 's ha vagy alkotványunkról vagy azon intézkedésekről kellene lemondanunk, mellyek üdvöslétét mégis meg ismerjük. Azt tartom, alkotványunk állani fog akkor is, ha a'közterhekhez is járulunk, mert alkotványunk lényegét csak abban találom, hogy mind felülről mind alólrul biztositva legyen, de nem abban, hogy a' közterhekben részt ne vegyünk (köz tetszés). De legyen szabad tekintetet vetni ama másik országra is, mellyben az ország gyülési testület szinte minden évben gyül összse, Franciaországra. Ott is hosszas beszédek szoktak tartatni; ott is nem annyira politikai mint személyes vitatkozások háttérbe szoritják az ország valódi érdekét; ott is 14 év ótaezen eszmékgátoljáka'valódi, anyagi és szellemi haladást, mellynek szükségét mindenki megismeri, 's igy mind a' mellett, hogy a' kamrák minden évbeni összejövetele törvény által biztosittatik, nem eszközölte azt, mit sokan gondolnak, mert az ország előhaladása ez által biztositva nincsen, mert mig a' t.hozótest müködési módja ugy elrendezve nincsen 's mig annak mindenévi összejövetele nem egy valódi szellemi állapot szüleménye: a' mindenévi összejövetel nem másra, mint zavarokra szolgál. Gr. A. K. ő mlga csodálkozott azon, hogy ezen oldalról, melly közönségesen a' municipiumokat meg akarja szoritani, most a'municipiumok szabad müködése tekintetéből, elmellőztetése pártoltatik az inditványnak. Ezen csodálkozását ő mlgának viszonozni lehetne, mert mi ezen oldalról, melly más alkalommal a' municipiumok szabad müködése mellett szólaltfel, most azok megszoritása kivántatik. Ez tehát minden oldalról alkalmazható; én azonban azt hiszem, hogy minden rész csak annyiban pártolja a' municipiumok szabad müködését, mennyiben azt elvei 's nézeteivel megegyezőnek találja, 's e' tekintetben sem egyiknek sem másiknak szemrehányást tenni nem lehet. Egy m. báró terjedelmes czáfoló beszédéből köv. gondoljuk felidézendőknek, miket municipiumainkról 's a' centralisatioról mondott: Egység az, mi minden viszonyainkban hiányzik, 's minek hiánya valamint a'nemzetet eddig haladni nem engedé, ugy főkép geographiai 's politikai helyzetünkben, végveszélyhez fogja vezetni. Nem akarok municipalis szerkezetünk fejtegetésébe bocsátkozni, 's habár nem osztozhatom azon általányos magasztalásban, mellyel felőle szólni szoktunk: teljes mértékben méltánylom érdemeit 's elismerem, hogy hiányai is inkább helyzetünk mint maga az institutio következései; de ha egy részről örömmel látjuk, a' buzgóságot, mellyel annyi hazánkfia amaz 52 pont körül sereglik: nem kell é eszünkbe jutni, hogy ezen municipalis szerkezet ellenében nehogy általa erőnk felosztassék 's minden törekvés ugyszólván individualisalva a' nagy egészre nézve elvesszen valami ollyanról kell gondoskodnunk mi által e' különvált elemek ismét egyesittessenek, hogy miután 52 pont van ez országban, hol minden egyespolgár magát leginkább otthonosnak érzi, mellyért fáradni kötelességének tartja: egy olly pont is maradjon, mellynek e' különböző elemek mintegy nagytagjaiul érezhessék magokat; nem kell é mondom, eszünkbe jutni, hogy épen, mert municipalis szerkezetünk annyira kifejlődött, gondoskodnunk kell, miszerint az összes törvényhozás e' különböző elemek irányában azon mértékben erősitessék, mellyben az egyes t.hatóságok erősebb individualis élet nyomait mutatják. Magyarországnak centralisatióra van szüksége, 's e'centralisationak egyetlen módja, hogy a' t.hozó test befolyása 's ereje a'municipiumok irányában erősittessék. Jól tudom, vannak kik centralisatio alatt mást értenek, 's azt hiszik hogy minden, ki hazánkban erről szól, a' municipiumok rovására akarja nevelni a' végrehajtói hatalom befolyását, de ha valaki azt hiszi, hogy nemzetünk valamihez fogna járulni, mi illy értelemben vett centralisatiót idézhetne elő, az csalódik, 's valamint a' franczia és angol kormány csak azért 's annyiban bir több hatalommal, mennyiben a' t.hozó test többségét képviseli: ugy bizonyosan hazánkban hasonló centralisatio hasonló előzvényeknek lehet következése, 's a' nemzet nagy többségének véleménye szerint illy centralisatio csak a' kormány felelősségéből veheti eredetét. Ha tehát a'jelen körülmények közt centralisatiórul szólunk 's annak szükségeit átlátjuk, csak törvényhozási centralisatio az, mi után törekedhetünk 's épen az ez, minek tekintetéből én az évenkinti országgyüléseknek annyi fontosságot tulajdonitok. Jelen helyzetünkben instructiókhoz kötött követeivel, verificatio joga nélkül, 's csak minden három évben folytathatva munkásságát a' törvényhozás nem elég erős, hogy municipalis szerkezetünk decentralisáló hatásának ellenállhatna. Mihelyt a' törvényhozás nem hoszabb szünetek után, hanem évről évre rendesen folytatandja munkásságát: a' municipalis függetlenség vissza fog vezettetni azon korlátok közé, mellyek a' dolgok természete szerint hozzá illenek, 's ez egy rendelkezés inkább fogja nevelni a' t.hozás befolyását 's vele a' törvények iránti tiszteletet, mint bármi más, mit viszonyainkban tehetünk. Azon előbb kijelentett kivánatra, hogy a' kormány a' kir. előadásokban a' tárgyakat elkészitve terjessze az ország Rendei elibe, egy m. gr. felelé: Hogy ez nem történik, annak nem a'nemzet, hanem egyedül a' kormány oka, mert nincs törvény, melly a'kormányt e'részben akadályoztatná. Továbbá azt is emlité, hogy mások a' körülmények Angliában és Franciaországban, hol felelős a'ministerség, 'stagadja szónok hogy nálunk felelős ministerség volna. Azt vélem, hogy aznem olly világos; mert először vannak törvényink, mellyek a' kir. tanácsnokok felelősségét kimondják, és ha gyakorlatilag vesszük a'dolgot, azt hiszem, hogy van felelős ministerségünk; mert tekintsük csak ezen táblát, látni fogjuk, hogy itt ül az országbirája, a' tárnok, kamra elnöke, 's ugy hiszem ezen urak a'nemzetnek felelősek tetteik iránt, 's igy azt tartom, hogy Magyarországnak is felelős ministersége van. Erre a' fens. elnök: Nem állhatom, hogy némelly észrevételeket azokra ne tegyek, miket az előttem szólott felhozott. Azt mondá ugyanis a'm. gróf nem a' nemzet oka annak hogy a' kormány kész törvényeket nem terjeszt elő. Erre könnyü a'felelet, mert miután országunkban gyakorlat szabályozza ügyeinket, 's eddig a' törvényes gyakorlat nem ez volt, igen kétségeskedem, ámbár in theoria ő mlgával megegyezem, mi szerint lehetnek esetek, hol igen hasznos volna, ha a' kormány kész törvényeket adna az ország rendei elibe; de mondom, kételkedem ha például ez országgyülésnek illy kész törvények terjesztettek volna elő, vajjon nem tétetett volna a' RR. és talán a' m. FRR. részéről is ovás hogy a' kormány ezen tette a' törvényes gyakorlatba 's kezdeményi jogba ütközik? 's az első felküldött felirásban per tangentem nem érintetett volna é meg? Mi a'ministerség felelősségét illeti: ha ő mlga az általányos felelősséget érti, ez természetesen áll, mert a' ki hivatalban van, tetteiről a'körülményekhöz képest fejdelmének a' törvényhozásnak 's másoknak felelős; de a' szó szoros értelmében vett felelős ministerség eddig nálunknem volt, mert ha mindazt tekintetbe vesszük, mi más országok ministeriuma felelősségét feltételezi 's mik nálunk még tökéletesen hiányzanak, senki sem lesz, ki elismerné, hogy nálunk felelős ministerium van. (Folyt. köv.)

Abauji közgyülés. Majus 13—19dikeig első alispáni elnöklet alatt tartott évnegyedes közgyülésben előfordult érdekesb tárgyak: 1) az országos tárgyak előleges vizsgálatára kiküldött választmány hivatalos jelentéséhez mellékelt munkálatirul szóló jegyzőkönyv felolvastatott, mellynek nyomán: a) a' népnevelés tárgyában készült kerületi választmány javaslata némi csekély módositások mellett pártoltatik. b) Csongrád megyének azon inditványa, miszerint a' követválasztásokkor történhető visszaélések és vesztegetések feletti biráskodást a' követi táblára azon oknál fogva kivánja bizatni, mivel a' követválasztásoknál csak az országgyülés hozhat részrehajlatlan itéletet 's nem a' megye (!) — nem a' kormány által kinevezett biró, nem pártoltatik: ezen részben itéletethozand a' megyei őrszék; ezen inditv. ellen igen velősen és Franciaországban e' tekintetben nemrég történt példát hozva elő nyilatkozott derék t.biránk J. A. c) A' fenirt megyének azon inditványára, hogy az országgyülés téli hónapokban évenkint tartassék, a' RRdek által készitett üzenet, felirás és t.czikkely kerülvén tanácskozás alá, megyénk Rendei abban állapodtak meg: miszerint ő felsége az országosan egybe gyült RR. által készitendő alázatos felirásban az iránt kéressék meg, hogy mivel felséges urunk a' hazának boldog jövendőt igérő kegy. kir. előadásiban olly számos tárgyat egyedül azon k. czélbul terjesztett az országgyülés elibe, hogy ezek még a' jelen országgyülésen vétetvén tanácskozás alá törvénybe iktattassanak, mindaddig, mig valamint azok, ugy a' közkivánat alatt levő tárgyak, millyenek többi közt a' kereskedési, katona-élelmezési és szállásozási munkálatok, igazság kiszolgáltatás, az országgyülés és megyék rendezése 's más ehez hasonlók teljesen be nem végeztetnek, e' jelen orsz.gyülés ne oszlattassék el, ha mindazáltal ezen inditvány többséget nem nyervén orsz. határozattá nem válnék, vagy pedig hogyha mind a' két országos tábla által elfogadtatnék ugyan, de ő felsége megegyezése ahoz nem járulna, hogysem illy fontos tárgyak három éven át minden eredvény nélkül maradjanak, az esetben a' csongrádi inditvány pártoltatása követinknek de olly föltétel mellett hagyatott meg, hogy az országgyülés évenkint csak addig tartassék, mig akár az orsz.gyülés elrendeztetik, akár pedig a' fen elősorolt fontos országos tárgyak bevégeztetnek, mellynek megtörténtével a' mostani törvény rendelete ismét visszaállittassék. d) Az orsz.gyülési ifjuság által szatmármegyei egyik követen elkövetett kihágás tárgyában kelt kegy. kir. leiratot illetőleg a' megye az orsz.gyülési követek és szabad ótalom sérthetlenségéről gondoskodni kivánván szükségesnek találja, hogy a' követek, személye minden történhető sértés ellen ótalmaztassanak meg, mihezkepést a' kegy. kir. leirat a' megye Rendei méltó figyelmét ki nem kerülhetvén, minthogy azt ugy tekintik mint ő felségének pótló kegy. kir. előadását, követeink oda utasittattak: hogy az illyetén kihágások megszüntetésére még mostani országgyülésen hozandó czélszerü törvény alkotását szorgalmazzák. e) Mi az izraeliták által az orsz.-gyülésre beadott esedezést illeti: miután köztudomásu lenne, hogy ezen folyamodásra a' ker. Rk által választmány küldetvén ki, az, e' tárgy iránti vélemény-adásra megbizatott, errenézve az utasitás mindaddig felfüggesztetett, mig követink a' kerületi választmány javaslatát a' megyével közlendik, hogy igy az tárgyalás alá vétethetvén, errenézve részletes utasitást adhasson; követinknek meghagyatván, hogy mihelyest a' ker. javaslat elkészül, azt haladék nélkül küldjék meg, addig pedig a' már e' tárgyban adott utasitáshoz szabják magukat. — 2) Felolvastattak követi több rendbeli jelentések, ezekhez mellékelve a' vallás tárgyában, részek visszacsatoltatása iránt és az orsz.gyülés - siettetést tárgyazó kir. leirat; azutasitásokat dolgozó választmányhoz minelőbbi véleményadás végett utasittattak. 3) Bihar megyének a' zsidók polgárositása iránt kelt ismeretes pártolásra szólitó levele, valamint 4) a' XVI. szepesi városnak még a'jelen országgyülésen eszközlendő rendeztetésök siettetését kérő levele szintazon választmánynak adattak ki. 5) Temesvár által küldött emlékpénz szivesen fogadtatott. 6) A' nm. h.tanács intézvénye, melly által meghagyatik, hogy ezentul a' fenyitő perekben világosan tétessék ki: kezességen vagy tömlöczben volt é az elitélt rab? az alispáni, jegyzői és ügyészi hivataloknak másolatban pontos megtartás végett kiadatott. 7) Hasonlag

azon felsőbb rendelet, miszerint a' zsidó ifjaknak, ha akár vallásbeli, akár más iskolában nyert szabályszerü tanittatásukrul szóló hiteles bizonyitványt elő nem mutatnak, házasodni nem lehet, az ellen vétett zsidó lelkészek pedig mint felsőbb rendeletek megszegőji büntetendők, pontos megtartás és foganat-eszközlés végett a' megye 15 sz.biráinak kiadatott. 8) Pozsega latin levele ismét visszaküldetett, mi csak sajnáljuk mind azon hatóságokat 's egyedeket, kik a' törvények világos rendeletével daczolva ez által önérdekeiket, sérvesen csonkitják. 9) Vasmegye Skrbenszky bárót 10) Szabolcs Paget lovagot honfiusitásra ajánló 's pártolásra felhivó levele követinknek megküldetett, a' nevezett egyedeket, ha előhozott érdemeik valóak, törvényes dij lefizetés mellett és voks nélkül pártoltatandók. 11) Arad megye katonai kihágásokat előadó és a' sérelmekért komoly elégtételt sürgető levele a' fönebbi választmányhoz utasittatott. 12) Hont megyének a' telekdij-elfogadást tudató levele, mennyiben e' tárgyban megyénk már előbbi gyülésben határozott,tudomásul vétetett. 13) Kolowrat gr., a' megyében szállásozó huszár ezred (Ferdinand főhg) ezredesének magát és ezredét a' megye szivességébe 's kegyességébe ajánló levele,mind magyar 's jeles szerkezeteért, mind az egyet értést edzeni ohajtó nemes indulatért éljen kiáltások közt fogadtatott. 14) Szeretve tisztelt főispánunk által tiszti másod alügyésznek Czuka György neveztetett ki. 15) Junius 21kén rendkivüli közgyülésünk leend. — K—y L—ó.

Amerika.

(Egy kis adaték a' texasi szerződvényhez. Néger undokságok Hayti szigeten.) Texasnak az uniohoz csatoltatása, Franczia 's Angolországban nagy benyomást okozott. A' newyorki Sun által közlött egyezkedési pontokhoz még következő feltétel is toldandó :„a' szerződvényt a' senatus 30 nap alatt megerősiteni tartozik, vagy azt félrevetettnek fogják tekinteni.“Az egész szerződvényben a' rabszolgakereskedési kérdés nem is emlittetik, pedig épen ez ama' nevezetes sarkkő, melly felett érdekes vitatkozásokat reméllénk olvashatni.Haytiból azon hir szárnyal, hogy a' feketék berontván Auxcayesbe, ott a' mulattokat 's fehéreket halomra fojtogatták, sőt hogy Herard elnök is meggyilkoltatott volna.

Keletindia.

(A' bocharai chan Chivát elfoglalja.) A' Delhi Gazette, azon tudósitását, hogy a' bocharai chan az egész Chivai királyságot elfoglalta, közelebbi tudósitásában ujra erősité. Szerinte a' győztes chan egész Urgendzsig nyomult, 's az elfoglalt tartományok helyettes főnökévé, vezérét Abdul summud chant emelvén, maga legnagyobb sebességgel Bocharába tért vissza,a' hirleg ellene törzsöngő Akhbar chan ellenséges hadi mozgalmit megelőzendő. A' vesztessége következtében földönfutóvá lett chivai chánt Kokába menekültnek állitják.

Spanyolország.

(A' királynék Barcelonába utaztak. Narvaez tervei. Házassági hirek.) A' két királyné, a' Madridban uralkodó zavar daczára is, csakugyan Barcelonába utazott, még pedig fényes kiséretben; az angol követ nagy készséggel ajánlá szolgálatjokra a' Barcelona mellett állomásozó hajóhadat, 's a' franczia kormány is 3 hadihajót horgonyoztat ott illy czélra.— Eleinte azt hivék, mikép Krisztina viszszaérkezte után Narvaez befolyása csökkenni fog, az azonban nemcsak nem valósult, sőt most már világos, hogy az özvegy királyné mindenkép pártolja őt a' kényuraság visszaállitására czélzó terveiben. Narvaez a' papságot 's carlospárti hatalmasokat kitüntetésekkel halmozza és azon carlosi tiszteket, kik a' bergarai szerződést aláirák, magasb tisztségekre emeli, ez által szilárd monarchiai pártot törekedvén maga körül összegyüjteni. Azon főpapokat, kik mindig legnagyobb ellenei voltak az alkotvány elveinek, rendre visszahelyzi méltóságaikba,mi azt mutatja, hogy a' papságot 's hadsereget kivánja hatalma központjává alakitani; tehát épen azon elemeket, m e l l y e k a' nemzeti közös jóllét érdekeitől legtávolabbra állnak. Ezenkül a' szabadelmüek mindenkép elnyomatnak, az alkotványnyal gunyjátékot üz a' ministerség, 's a' hatósági önállóságot megsemmité. Ámde még ez sem elég, mert hatalom és szabadságon kivül még tulajdonukban is kárositni kivánja a' haza polgárit Narvaez. Tudva van ugyanis, mikép sok család, számos évi takarékossága gyümölcséből, egyházi jószágokat vásárlott; ezek további eladatása most rögtön tilalmaztatván, igen természetes, hogy e' tényt rövid idő mulva még nagyobb önkény, azaz: a' megvett jószágok viszszavétele fogja követhetni. E' terv olly vakmerő, hogy még Carrasco és Gonzalez Bravo is kitértek előle, ámbár különben mindenkor készek lettek volna azt végrehajtani, minek megkisértésében Polignac Francziaországban megbukott. A' hatósági szabadság legázolása által kormányzóságát veszté Krisztina, most pedig, a' magánytulajdon megtámadása, alkalmasint trónjába fog kerülhetni Izabella királynénak. A' nemzet elcsüggedt ugyan a' sok szenvedés következtiben, de ez uj 's valamennyi eddiginél sulyosb csapás könnyen olly polgárharczot idézhetend létre,melly utólsó emberig pusztitandja el az országot. E'fölött még azt is kezdik rebesgetni, hogy a' kormány, megunván az iszonyu kamatfizetést 's örökös pénzzavart, nyilványos bukáshirdetéstől sem igen irtózik. Több lap egyenesen föl is szólitá már a' kormányt e' hirek megczáfolására, de a' hivatalos lap mindeddig mélyen hallgat e' botrányos tárgyról. — Ezalatt vigan szövögetik a' házassági terveket, mintha legnyugalmasb boldogságnak örvendeze az ország. Mondják ugyanis, mikép Izabella Trapani grófhoz, anyja 's a' nápolyi király testvéréhez menend nőül, az infansnő, Izabella testvére pedig Lajos Fülöp valamellyik fiát, talán Aumale hget nyerendi férjeül. Krisztina, Narvaez és Peel legalább ezt kivánják, ámbár a' tory ministerség többsége don Carlos fiát kivánná inkább spanyol trónra emelni. Egyébiránt Izabella a' cortes előleges megegyezése nélkül semmiesetre nem választhat férjet, ha csak itt is alkotványos jogokat nem kiván a' kormány mellőzni. —

Anglia.

(O'Connell pöre harmadszor is megindittatott. Káros gazdálkodás az udvarnál.) A' nagy törvényszék Dublinban maj. 22én nyitá meg üléseit 's mivel az ügyvédeknek nem enged többé szót, 23án alkalmasint ki fog az itélet mondatni O'Connell és társai ellen. Ezalatt a' repealerek rendesen megtartják hétiülésiket, mellyek egyikében többi közt illy gúnyosan nyilatkozott a' törvényszékről Gernon ügyvéd: „A' kormányüldözés csak bohózat négy fölvonásban. E' négyet az ötödik, 's talán még hatodik is fogja követni; de mind e' mellett az egész eljárás csakugyan csupán bohózat marad, melly minden izlést nélkülöz.“ A' repealadó ismét növekszik, jelesül Amerikából több nevezetes összeg érkezik.Ez azonban épen nem riasztja meg az irlandi földbirtokosakat,kik szünetnélkül folytatják üldözésiket a' bérlők ellen,'s minden ok nélkül tova üzik őket telkeikről. Az udvar igen nagyban kezdi a' gazdálkodást üzni, 's folyvást számos udvari tisztviselőt 's cselédet bocsát el szolgálatából,mi által magány czélaira sok pénzt nyer ugyan, de az or nak annál nagyobb kárt okoz,mert az elbocsátottakat tetemes nyugdijakkal kénytelen az orsz. pénztár ellátni,a'nélkül hogy ez által a'királyné háztartási költsége csökkenne. A' szász király látogatására már készületeket tesznek Londonban; a' moszka czár ellenben csakugyan nem fogja Viktória királynét az idén meglátogatni, mivel a' királynénak még e' nyáron beállandó ujabb anyai örömei nem engedik meg ünnepélyes elfogadtatását. Az udvari hivatalos lap legalább igy mentegeti a' látogatás elmaradását. — Az uj indiai főkormányzó már letette esküjét. —

Franczia ország.

(Dorgáló szózatok Joinville hg röpirata ellen. A' tengeri erő szaporittatik.) Több lap jelenté már roszalását Joinville hg ismért röpirata fölött, legkiméletlenebbül azonban maga a' tisztes Jour. des Débats nyilatkozott, melly a' fiatal hg e' tettét egyenesen oktalanságnak nyilványitá. E' lap főszerkesztője egyszersmind fogalmazó levén a' külministerségnél, igen természetes, hogy e' dorgáló czikket Guizot befolyásának tulajdonitják, 's ennek következtiben a' király azonnal magához i d é z t e t é Neuillybe a' n e v e z e t t ministert, mert a' királyné keservesen sirt, midőn fia nyilványos megfeddetésit olvasá. Joinville hg altengernagyi hivataláról lemondott, mit azonban a' király nem fogadván el, a' fiatal hg bucsu nélkül távozott el az udvartól. Röpiratának mindazáltal mégis lett már némi eredvénye, mert a' tengerészminister szaporittatását készül inditványozni a' franczia tengerierőnek, mit mindenesetre ellenzés nélkül adand meg a' következkamra; ámbár e' lépés csak arra fog szolgálni, hogy Anglia is nagyobbitni fogja hajóhadát. —

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók juniusi járása

Bécs és Pozsony közt: „D u n a“ nevü gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonybul Bécsbe és visszaindul ugyanezen napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba. Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor. PestrőlMohács's Eszékre minden csütörtökön reggeli 4 ó r a k o r. Továbbá: Pestről Zimony- és Drenkovába minden kedden és pénteken r e g g e l i 4 órakor.Pestrül Giurgevo's Galaczon át Konstantinápolyba oláhorsz. oldalon jun. 14 és 28án; Pestrül Viddin, Rustsuk és Galaczon által törökoksz. oldalon Sztambulba jun.7. és21én. Végre Pest,Buda és Ó-Buda közt jár napközben minden két órában Buda gőzös minden nap.

☞ A' Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a' Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a' bomba-térnél megállnak 's ott a' t. cz. utazókat felveszik. A' nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában tértetvény mellett kell feladni, 's ha csak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Pesten junius 1sőjén 1844. A' Gőzh. hiv.

Kötélszállitási hirdetvény.

A' nmgu magyar királyi Kamra rendeletére, a' mármarosi kir. sóaknai-sószállító- e r d ő- és gazdálkodó tisztségekhez megkivántató kötelek elkészitéseés szállitása folyó évi junius 17dik napján délelőtti 9 órakor Szigeten a' mármarosi k. k.igazgatóságnál tartandó nyilványos és közönséges árcsökkentés utján, következendő feltételek alatt, hat egymást követő évre ugymint 1845. január első napjától egész 1850ki december hó 31ik napjaig kiadatik.

1) A' megkivántató különféle kötélfajok mennyisége körülbelül 350 mázsa; mellyeknek hossza, vastagsága, sulya, a' szerződési feltételekbe,mellyek az emlitett kamrai igazgatóságnál átláthatók van iktatva.

2) A' nagyobb kötélfajok, ugymint a' sóaknai gép-orsó- járgány- és révkötelek, csak Szigeten a' vállalkozó kötélverő gyárában az ezekre használandó magyar bácsmegyei, vagy lengyel podóliai tisztán gerebenzett, ép és erős kenderből a' szabályszerü kötélverésre kirendelendő keb. tisztviselő időszerinti felvigyázata alatt lesznek elkészitendők, a' vállalkozó pedig tartozik az elkészitett kötélfajokat tulajdon veszedelmén és költségin az illető tisztségekhez szállitani, hol azonnal az általadás után, azoknak szerződés 'szerinti ára kifizettetni fog. Minden évben november hónapban a' következendő évre megkivántató k ö t e l e k mennyi- és minemüsége a'vállalkozó kötélverőnek tudtára fog adatni.

3) A' csökkentésre kikiáltandó ára a' fontszámra szállitandó köteleknek 13¾ kr.p.p. határoztatik, a' bánatpénz pedig 800 ftrap. p., melly csak kész pénzben, vagy status-kötelezvényekben elfogadható; az árverés előtt megkivántatik még a' cautiónak vagy kezességnek bemutatása 2000 ftról p. p., vagy készpénzben, és status-kötelezvényekben; vagy pedig kétszer annyi értékü fekvő jószágról szóló kötelezvényben, mellyek adóssággal terhelve nincsenek, azon felül még az itt ismeretlen vállalkozótól megkivántatik vagyonáról és maga jóviseletéről szóló hiteles bizonyitványok bemutatása.

4) Szóvali ajánlat mellett, a' nyilványos árcsökkentésnél, előleges irott ajánlatok is elfogadtatnak, legkésőbben az árcsökkentési napot megelőző estéig a'mármarosi k.kamrai igazgatóság elnökségénél, azon felülirattal .kötélszállitási ajánlat' ha azok a' fentebb meghatárzott bánatpénzzel vagy annak letételéről szóló bizonyitvánnyal 's a' többi fenérintett oklevéllel: nemkülönben azon nyilatkozattal el lesznek látva; hogy az ajánló az árcsökkentési és szerződési feltételekhez mellyek felolvasásával az árcsökkentési munkálat kezdődik magát feltételetlenül és visszahuzhatlanul kötelezendi.

5) Az árcsökkentéshez csak kötélverő mesteremberek vagy a' kik ezen mesterséget műértőkkel tulajdon gyáraikban gyakorolják, bocsáttathatnak. Szigeten aprilis 22kén 1841. 1—3

Futaki gr. Hadik Gusztáv cs. kir. kamrás 's alezredesnek mint tek. A r a d vgyében keblezett Szemlak mostani földesurának részirül ezennel közhirré tétetik: hogy ő cs.kir. fels.mult 1843. évi dec. 21kérül kiadatott kegyelmes kiváltsági levele által nevezett Szemlak helységet mezővarossá felemelni 's akként benne esztendőnkint három országos 's hetenkint egyegy héti vásár tarthatását megengedni méltóztatván, azon kegy. kiváltsági levél fentisztelt Arad vgyének folyó 1844dik évi böjtmás hava 18d. 's következő napjain tartatott közgyülése alatt minden ellenmondás nélkül kihirdettetett legyen, következve annak értelmében az érintett három országos vásár közül az első a' Judica vasárnapot két héttel megelőző, második a' sz. Háromság után két héttel eső 's végre a' harmadik szinte az iménti emlitett sz. Háromság után tizenkilencz héttel előforduló hétfői napokra essenek, vagy is az aradi országos vásárok előtt mindenkor két héttel legyenek tartandók, az érdeklett héti vásárok pedig minden hétben keddi napra határoztattak. Minek folytában a' legelső országos vásár Szemlakon, melly alatt a' Maros vize folyván, különösen a' gabonaszallitásra nézve igen kedvező kinézéseket ajánlhat a' vevők eladók és kereskedőknek, folyó 1844ik évi junius hónap 23án leszen megkezdendő. Mellyre tehát az eladni 's venni szándékozók i'lendően meghivatnak, annak kijelentése mellett: hogy ez esztendőben előforduló országos 's héti vásárok alkalmikor a' megjelenőktül semminemü vám szedetni nem fog. Kelt Szemlakon majus 21ikén 1844. A' szemlaki uradalom tiszttartói hivatala által.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap junius 9kén

JELENKOR.

1844. 46dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emetélen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boritéktalanul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a'bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyiház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján

A' J. és Társ szerkesztősége

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (kinevezések 's előléptetések; Országgy. közlemény: az évenkinti országgyülés tárgyában folyt frdi vitatkozások vége a' velösb szónoklatok vázlatával 's a' főhg-nádor fontos nyilatkozatával együtt; a' 205d. ker. ülésb. Fiume és Buccari kerületek rendeztetését folytaták az elegyes ülésbül a'névnap üdvezlő felirást felküldék; 206d ker. ülésb. a' sérelmek 's kivánatokat rendbeszedő orsz. választmány tudósitása azoknak 22 pontú tárgyaltatásukkal; 207d. ker. ülésb. jun. 3kán a' frdi másodüzenet vizsgáltatott meg a' városok ügyében a' 89 §ig 's a' Kisfaludy társaság irói tulajdont érdektő petitiója olvastatott; budapesti napló: fővárosi hirek 's iroda mi ujdonságok; szinházi krónika 's Elszler ábrándos megtiszteltetése; medárdi vásárunk sikere; pesti 3d. lóverseny; pest megyei közgyülésb. szóbeli pör feljebbvitel 's fensőbb parancs iránti vita: szakolczai posztógyártók ajánltatása; Cs. inditványa a' legelő marhák éjjeli berekesztetésük iránt; az absentismus; másod koronaörségre utasitás; pest gyöng, ösi utvonal; Veszprém-megyei közgyülésb. a' megyeházi tömlöcz és számos beteg rabok, egyéb utasitások 's főiskolai vádlottak ügye 'sa't.)
Amerika (parliamenti botrányos jelenet; senatusi többség félre vetendi a' texasi egyezvényt.)
Spanyolország (a' királynék utazása; hadsereg szaporitás; néhány guerilla fő megsemmittetés.)
Anglia Brougham toryvá lett 'sa't.)
Franczia ország (Laffitte halála; bordeauxi hg házassági terve 'sa't.)
Görögország (egy titkos társulat felfödöztetése; az uj ministerségi ellenzék szaporodása.)
Szerbia (Sándor hg, további uti czélja; Vucsics és Petronievics alig térhetnek honjokba még most vissza.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs 's ap. kir. föls. Czóbell Albert szabolcsmegyei tiszteletbeli főjegyzőt m. kir. helytartótanácsi tiszt titoknokká legk. kinevezni méltóztatott.

Ő cs.'s k. fels. Marcher Józs. fogalmazó-gyakornokot a' közöns. udv. kamránál ugyanott tiszt. fogalmazóvá; továbbá a'veszprémi káptalannál megürült kanonokságokra Szabó László püsp. lyceumi tanitót 's Hoszszu Márton kaposvári lelkészt legkegyelmesebben kinevezni méltóztatott.

Császár- 's királyné ő fels. Thurn-Taxis Aurórahgnét, szül. Batthyányi grófnőt, udv. palota-hölgygyé méltóztatott kinevezni.

Országgyülési közlemény.

(Az évenkénti or. gyülés tárgyában folyt frdi vitatkozások vége.) Az e' tárgyban legelőször felszólalt m. gr., kinek nézeteihez járult a'többség, megtámadott inditványát védelmezőleg többek köztigy nyilatkozott: Ki kell nyilatkoztatnom, miszerint én azon igen sok által 's igen sok időig használt expediensnek, hogy minden feltünő alkotványos életkérdés orsz. választmányra, coordinatiókra utasittassék, barátja épen nem vagyok 's nem is oda járult tegnapi inditványom, hogy láb alól üssük el a' kérdést illy kopott expedienssel, mert tegnap előadott argumentumim alapját mi képezte? Nem más, mint a' t. RRnek előttünk fekvő üzenete 's ennek következtiben szerkesztett t. javaslata; 's igy ellenem azon erősséget forditani nem lehet, hogy nekem, midőn az egyévi országgyülést vagy pedig az országgyülés-tartásnak bizonyos határidő szerinti megszabatását ellenéztem, elő kellett még volt a'módokat is adnom, mellyek által azon bajok eltávolittassanak. Előttem nem feküdt itt egyéb mint egy t. javaslat, melly által a' RR. egy lényeges alkotványos változást javasolnak bármiféle garantiák nélkül, mellyek az illy változással járó bajokat eltávolithatták volna; illyesek a' t. javaslatban nem emlittetvén, joggal mondhattam, mikint ezen t. javaslat az alkotvány gépének többi részeibe nem illik. Egyébiránt okoskodásomat leginkább a' RR. által előadott inditóokokra alapitottam, 's azt analysáltam, főkép: honnan van ez évenkinti országgyülés eszméjének mostani feltünése? mi lehet ennek oka 's mi vezet engem oda, hogy a' m. FRR. elibe javaslatomat terjesszem? A' RRnek legfőbb argumentuma azon alapszik, hogy a' nemzetnek annyi a' teendője, a' szükségek annyira szaporodtak 's a' pillanatok annyira drágák, hogy mindezeknek a' 3 évről 3 évre tartandó országgyüléseken megfelelni nem lehet 's igy azt kelle analysálnom: vajjon az országgyülés minden évbeni tartása fogja é a' nemzet kifejlődésének lassu menetelét, mit a' RR. olly igen nagy bajnak tartanak, előmozditani? A'RR. az elkésés veszélyit emlegetik. Ezt tudom méltányolni; de az elkésés attól függ é, hogy minden három évben tanácskozzunk, vagy nem inkább attól, hogy szükséginket felfogjuk, hogy azok iránt tisztába jöjjünk, hogy a' legszükségesbeket emeljük ki 's azok körül központosuljunk? Ugy vélem, az elkésés ellen csupán ez fogná biztositani nemzetünket, nem pedig a'minden évi országgyülés. Emlittetett itt tegnap, mit szinte a' RR. is emlitnek, hogy ez leend azon orvosság, melly a' mostani t.hozási bajok nagy részét orvoslani, a' tanácskozást röviditeni fogja, a' provincialis szempontokat háttérbe szoritandja, 's több efféle. Én ezek iránt illy vérmes reményekkel egyáltalában nem lehetek; én csak a' létező adatokra, elemekre és számokra épithetem számitásomat 's kérdem: fognak é változni a' jövő országgyülésig az emberek és az eszmék 's a' provincialis érdekek háttérbe fognak é szorulni? Nem; hanem mindez csak akkor fog történni, ha a' közértelmesség 's hazafiui lelkület annyira megerősül hazánkban, hogy mindenki a' t.hozási kérdéseket nem provincialis, hanem nemzeti szempontból felfogni képes leend. Mi azt illeti, hogy a' nemzet szükségei szaporodnak 's napról napra rohanók és változnak, és igy folytonos intézkedést kivánnak, ezt némi részben tagadom. A' nemzet valódi szükségei nem változnak egy napról másikra, hanem régi idő óta mindig ugyanazok maradtak; mert kérdem: mik a' nemzet fő szükségei? A' törvényeknek tiszteletet szerezni, a' birtok bizonytalanságán segiteni, közlekedési eszközök, hitel 'stb. ezek olly dolgok, mellyek 1825, 1832, 1811, 1805 és 1802ben épen azon arányban léteztek mint most; hanem csak az a' különbség hogy a' mostani körülményekben azok léte inkább 's a' javitások el nem halasztása elevenebben érezetik. Ez az egész különbség. De hogy azon érzett szükségeknek törvényhozási intézkedések általmegfeleljünk, hogy azok valóban födöztessenek 's hogy azon állapotot idézzük elő, mellyben hazánk jövendője fekszik, ez nem függ a' t.hozás intézkedéseinek megszaporitásától, hanem függ attól, hogy a' törvényeknek is foganatot szerezni képesek legyünk; függ attól, hogy meghiggadt közvéleményünk legyen, hogy kiszemeljük a' legszükségesbeket 's azokkal jöjjünk tisztába; de mellőzzük el mindazt, mi csak képzelt szükség vagy pedig a' kedvencz ideák sorába tartozik. Ennek következtében mondám, hogy azon nagyszerü változást illy pusztán, mint a' RR. előterjesztették, elfogadni és az alkotványos gépbe illeszteni nem lehet. Ajánlottak a' m. FRR. közül némellyek ennek következtében olly módokat 's intézkedéseket, mellyek más országokban is divatoznak, például három évi követválasztást. Jelesen gr. A.K. tiszt. barátom a' parlamentaris emberektől sokat vár e' tekintetben, ha mód nyujtatik illyeneknek magokat mindenévi országgyüléseken képezni ki. Én szintazt kivánom, hogy parlamentaris embereink legyenek, 's azt látom, hogy más nemzetekhöz mérve magunkat, egyet kettőt kivéve, azoknak nagy hiányával nem is vagyunk; de van is alkalmunk, hol magunkat kiképezhetjük, mert nálunk a' parlamentaris emberek seminariuma a' megyei gyülésekben, azon megy. szerkezetben van, mellyhez hasonlót, legalább tudomásomra, sehol egész Európában nem látok. Mi a' közvélemény kifejlődését illeti, kérdésen kivüli, hogy a' közvéleményt nálunk, hol szabad sajtó nem létezik, az országgyülés képezi; de ez a' három éves országgyülések mellett hasonló mértékben áll, ha meggondoljuk, hogy az országgyülés lefolyása után azoknak, mik itt megpendittetnek, utóhangjai a' megyegyüléseken folytattatnak. Én is kiképzett közvéleményt kivánok, de azt nem akarom az országgyülések évenkinti tartása által eszközölni. A' m. FRR. minden egyes tagjai elismerték, mikint azon változást, mellyet a' RR. javasolnak, igy mint áll, elfogadni nem lehet; az volna tehát fő kérdés: a' közvéleménynek illy kiképzését minden áron meg kelljen é vásárolni? A' m. FRR. legnagyobb része, melly ellenem felszólalt, nem ment ezen kérdés további vitatásába 's nem méltányolta eléggé az alkotványos institutiók egybefüggésének mulhatlan szükségét. Minden évi országgyülés a'javaslott mód szerint mit következtetne? Három évre választott követet; 's természetesen ekkor nem létezhetik utasitás, mert kérdem: vajjon képzelhető é, hogy három országgyülésre választott követ létezzék, 's minden évben négy hónapig összeülhessen 's követhesse politikai jellemét? A' napi vélemények talán sehol nagyobb befolyást nem gyakorolnak a' t.hozásra, mint Magyarországban. E' napi vélemény még bizonyos nyugpontot nem ért el 's nagyon hat a' t.hozási testületre 's annak egyes tagjaira 's természetesen azon fluctuatiót átvinné a' törvényhozásra is, melly a' megyéket jellemzi. Ezen fluctuatio mellett nem tudom képzelni, mikint lehetne országgyülést tartani sikerrel minden évben. Viszszajönének ugyanazon követek, de minden évben más és más utasitással ellátva. Már kérdem, hogy ha olly nagy nyomatékot tulajdonitnak a' tulsó oldalon ülő mélt. urak a' parliamentaris embereknek, vajjon nem lehet é épen illy nyomatékosságot tulajdonitani a' „public character"-eknek is? És fogják é szilárd politikai jellemek magokat képezhetni, ha minden három évben választatván a' követek 's minden évben összszejövén, azon veszélynek lesznek kitéve, hogy minden évben más meg más utasitásaik legyenek? Más a' helyzet Angol- és Franczia országban, hol csak parliamentaris többségekkel kormányozhatni; melly lényeges különbségről kérem ne felejtkezzenek el a' m. FRR. Ott a' politikai felszámitásoknak alapja azon biztosságon nyugszik, hogy a' t. hozásban 5—7 évig ugyanazon személyességek, ugyananazon politikai és public characterek vesznek részt. De kérdem: micsoda politikai számitást v. calculust lehetne épiteni nálunk olly képviselői testületre, mellynek jelleme az utasitásoknál 's dolog természeténél fogva minden évben változik? Midőn tegnap az egy évi or. gyülés ellen nézetimet előadám, azon 3, 5 vagy 7 évre választott követek eszméje, melly a' stabilitas érdekében Angol- és Franczia or. szban divatoz, előttem szinte ismeretes volt; de én mind a' mellett, ha lehetőnek tartanám is azt Magyarországban egyéb körülményinknél fogva, még sem tartanám létesithetőnek nálunk legfőkép azért, mert a' municipium szerkezete ellent áll. Az országgyülés évenkinti tartása mulhatlanul az utasitás megszüntetését huzná maga után, ez pedig maga után vonná a' megyei szerkezet nullificatióját, mit én, valamint mult alkalomkor is kijelentém, olly nagy fontosságunak tartok, hogy ezen áron semmiféle, főkép illy kétes kimenetelü változtatáshoz nem járulhatok. Erre egy püspök: Miután nálunk a' kormány országgyülési tanácskozásinkban sem ministerei sem biztosai által részt nem vesz, hanem velünk csak a' resolutiók hosszas utján 's concertatiók alkalmival értekezik, idejárulván még az is, hogy midőn más országokban ha az egyik kamra valamelly inditványt v. törvényjavaslatot félre tesz, azon tárgy ugyanazon országgyülésen többé elő nem kerül, nálunk ugyanazon egy tárgy, noha többször visszautasittatik ugyanazon országgyülésen, mindenkor ujra meg ujra felvétetik 's örökös oscillatióban a' két tábla közt 10—20 izben is sikerettenül idestova kering: részemről ekint nem látván, mikép lehessen a' t. RR. javaslata szerint négy hónap elégséges az országgy. munkák ledolgozására, én addig, mig az országgyülés coordinálva nem lesz, ennek évenkint tartatását nem pártolhatom. Egyébiránt fogjanak a' t. KK. bár ma vagy holnap az országgyülés coordinátijához; ő felsége hozájárulásával határozza el a' törvényhozó test, hogy a' kormányszék biztosai által részt vegyen a' tanácskozásokban; a' dolog siettetésére határoztassék el, hogy ha valamelly tárgy egyszer vagy kétszer egyik vagy másik tábla által el nem fogadtatik, az többé ugyanazon országgyülésen fel nem vehető; közöljék a' t. RR. az initiativát v. kezdeményjogot a' m. FőRRel is, hogy dolog hiánya miatt gyakran hetekig vesztegelnünk ne kelljen; szüntessenek meg az utasitások; szabályosztassanak három, öt vagy hét évre a' követválasztások, ha némelly más intézkedéseken kivül mindezek törvény által elrendelve lesznek: akkor az országgyülés évenkinti tartatása ellen nem lesz kifogásom. Ha köztünk

több arról panaszkodik,hogy a' kormányszék a' k. előadásokat ezuttal is minden elöleges munkálatok nélkül közlé velünk: ingyen se reményljük,hogy ő Fels. egy illy életkérdést tárgyazó's csak egy pár sorba foglalt általánnyos törvényjavaslatot minden elöleges intézkedés vagy biztosítások nélkül elfogadjon. B. M. V. pártolva a't.RR. inditványát's egyszersmind az egyházi rend érdekét szivén hordva,az országgy. coordinatiót azon kivánta kezdetni, hogy mint magát kifejezé, a' főtiszt. urak az oltár zsámolyához utasittassanak. Mi engem illet, bármilly nagy szerencsémnek tartom is azt,hogy bizony nem születésemnél,hanem uram királyom kegyelménél fogvást a' m. FőRR. bölcs tanácskozásaiban részt vehetek: még is részemről sokszorosan nyertesnek fognám magamat tekinteni, ha a' helyett, hogy itt ollykor hónapokig tartó veszteglés után olly tárgygyal, mint például a' turmezei petitio,vesződjem, inkább tanulva 's tanitva, 's a' magam és mások üdvösségére munkálva kizárólag csak szent hivatalom körére szoritkozhatnám. Azonban, mint alkotványos rendszerünk áll,tudom,hogy annak az egyházi rend még most egyik szegletkövét teszi 's jól tudom, hogy azon kötelességgel járó jog, melly a' főpásztoroknak ezen teremben helyet, széket szavazatot ad, a' m. uréval akár datumára, akár sulyára, akár alapjára nézve alkalmasint felér. Meglehet, hogy talán hazánkfiai egykor ezen jogot is a' m. ur által ugy nevezett penészszagu systemába fogják sorolni; meglehet, hogy egykor ezen jog is bukni fog,hazánk javára é? meghatározni nem akarom, hiszem azonban, hogy ezen jog bukta alkalmasint sok másnál is hasonló jogok vesztését fogja maga után vonni, 's ha egykor a' politikai háborgások 's forrongások fergetege a' főpásztorokat e' teremből kiszoritná: igen félek, hogy a' m. urnak is elég oka lesz arra, mikép tulajdon vesztesége miatt a' romai költőnek ezen szavai felett elmélkedjék: Fuit Ilium, et ingens Gloria Dardanidum. Ferus omnia Jupiter Argos Transtulit; incensa Danai dominantur in urbe: azaz, ha egykor teljesednék az, mivel a' m. ur az orsz.gyülés coordinatióját kivánná kezdeni: akkor azon helyet, mellyet én és a' m. ur ezen teremben birunk,alkalmasint nem ő 's nem is utódink, hanem egy talán még nem született hortobágyi descamisado vagy valamelly kecskeméti patriota fogja betölteni. Egyébiránt nem is olly képtelen azon eszme, hogy az egyházi rend az orsz. tanácskozásokban részt vegyen,mint az talán valakinek első tekintetre látszhatnék. Feltaláljuk azt mint törvényhozót Europa legrégibb alkotványinál fogva Angol- és Svédországban, fel azon alkotványok szerint is,mellyeket Bajorország's Würtenbergben, Baadenben és Hanoverában,az uj kor létesitett. Miután az egyházi rendnél is fel lehet egy kis jó akaratot,egy kevés észt's egy kis tudományt tenni, ugy találták a' fejdelmek és nemzetek,hogy az olly befolyásu férfiakat, minők már saját rendeltetésöknél 's állásuknál fogva az egyházi rend tagjai, tanácsosb az alkotványos sánczokon belül,mint kivül helyeztetni. Kevés szavakkal a' tárgy lényegét ütötte meg egy m. gr. 's főispán: Nagy indoknak találom az évenkinti országgyülés tartatása mellett, miszerint az időben némi nagyobb rendet ohajtanak behozni; de más részről azt vélem,ha az áll, mit a' RR. mondanak 's mi kétségbe nem vonható, hogy az országnak tömérdek szükségei vannak, mellyeket elenyészteni kell; ha ez igy van, akkor régi törvényink is elégségesek: mert az országgyülésről szóló törvény azt mondja,hogy minden 3dik évben tartassék, „necessitate exposcente etiam prius." Ha tehát ezen szükség fenforog,akkor kérendő volna ő Fels. hogy a' három év leforgása előtt is országgyülést tartani méltóztassék,'s ezáltal czélt érnénk,a'nélkül hogy ezen kétes eredvényü törvényt hoznók. A' magyar közjog kifejtésére olly igen szolgálható nevezetes ülést köv. elnöki előadással végzé ő hgsége: Nem akarok azon általányos kérdésbe bocsátkozni:mostani körülményinkben mi kivánatosb,hogy három v. évenkinti országgyülések legyenek é? de szoritkozom csak néhány gyakorlati tekintet előadására, mellyekből nézem azon kérdést: vajjon gyakorlatban elérhető é azon czél, mellyet a' t. RR. kitüztek, hogy t. i. az országgyülés évenkinti tartása mellett a' törvényhozási tárgyalások siettetnek. Ha tapasztalásra hivatkozom 's különösen azon országgyülésekre,mellyekben jelen voltam,alig lehetek azon meggyőződésben,hogy az évenkinti országgyülés tartása által ezen czél elérethessék.Már tegnapi ülésben tettem előleg a' m. FőRknek némelly megjegyzéseket, miszerint azt vélem, hogy inkább ott kell kezdeni a' dolgot, hol leginkább tétethetnek az országgy. tárgyalások elrendezésére nézve hasznos intézkedések és csak azután a' tek. RR. előterjesztéséről tanácskozni. Hallottam officinához hasonlittatni az országgyülést, hol tudnillik a' közdolgok kifőzetnek. Annyiban egyetértek e' tekintetben, hogy csakugyan ezen officinában fejlődnek ki hazánkra nézve is hasznos dolgok, de más részről azt vélem, hogy semmi officinából nem folynak ki azok, ha csak az officina nem lesz előbb némileg instruálva. Hallottam tovább azt, hogy ha minden évben országgyülés tartatik, nem lesz egy részről szükség praeclusi terminusra,más részről a'kir. előadások könnyebben fognak tárgyaltatni.Ennek ellenében azt tartom, nem fog ugyan jöni praeclusi terminus, de azért gyakorlatilag véve fel a' dolgot,a' határzottan 4 hónapig tartandó országgyülésnek sikere ugyanaz lesz, mert akár nevezzük terminus praeclusinak akár olly határidőnek, mellyet a' törvény meghatároz, mindig fen fog maradni az, hogy az országgyülés végszakaiban a' dolgok bevégzetlenül maradnak, e' részben tehát semmi esetre czélt nem fogunk érni. Mi a' kir. előadásokat illeti: látjuk, hogy a' t.RR. ez országgyülésen igen szorgalmasan müködnek a' kir. előadások tárgyában, de más részről látjuk azt is,hogy majd 12 hónap telt el, és alig van még csak egy tárgy,melly már egészen be volna végezve, kivéve az alimentationalis választmányi tárgyat,hol ő fels az adatok megküldése végett kéretett meg, hogy annak következtében az országgy. tractatus megkezdethessék. Hallottam továbbá mai ülésben másik oldalról azt mondatni,hogy ha évenkintiek lesznek az országgyülések,azáltal a' municipiumok activitása meg fog szüntetni. Ezen véleménynyel sem érthetek egyet,mert ha azországgyülés ugy lenne coordinálva mint most,a' dolog minden esetre előbbi állapotjában maradna; de ha a' dolgot bővebben vizsgáljuk,meg kell vallani,hogy az ok,miért olly hoszasak 's néha,fájdalom! sikernélküliek orsz.gyülési tárgyalásink, nem fekszik másban, mint az országgyülés belsőkezelése hiányában,mertha visszamegyekaz 1802-ki országgyülésre, ez tavaszkor kezdődött 's összel bevégeztetett, 's nem lesz senki a' m. FRR. közül, ki mégis azt mondhatná,hogy jó sikerrel és haszonnal nem müködött. És igy annak okát,hogy a' tárgyakat elvégezni nem lehet,nemcsak abban kell keresni,hogy országgyülés évenkint nem tartatik, hanem inkább belső dolgaink hiányos kezelésiben. Itt fogunk találni több olly dolgot, mellyek az előmenetelt gátolják'sha ez tovább is igy fog maradni,'s nem vétetik eleje uj intézkedés által,kétségen kivül az évenkinti országgyülések sem fognak azon bajokon segiteni, 's igy minden esetre időelőttinek tartom, hogy az évenkinti országgyülésről határozzunk, mielőtt országgyülési dolgaink coordinálva volnának. Sok szép és üdvös mondatott is ezen kérdés tárgyalása alatt, de a' m. FRR. mindnyájan elismerték azt, hogy mig az országgyülés mechanismusa mostani állapotban marad, az évenkinti 4 hónapig tartandó országgyülés a' czélnak nem felelend meg. 'S különösen míg az utasitások fenállnak,föl tehetni é: hogy az évenkinti orsz.gyülések sükert mutassanak? azt tartom,erre nézve mindnyájan egy véleményben leszünk. Ezen nézetimet csak azért terjesztettem elő, hogy a' m. FRR. előtt e' tárgybani nézetem tudva legyen.

205d. ker. ülésb. tárgya: a' tengermelléki kerületek rendezésének folytatása. Fölvétele előtt a' napi Rdre kitüzött tárgynak az igazoló választmány jegyzője felolvasta Körös városa követe megbizóleveléről szóló választmányi jelentést; 's jelenté, hogy a' kereskedési választmány munkálata bevégeztével, átadatván a' magyar gazdasági Egyesület folyamodása is, azt hasonlóul bevégezte 's munkálata nyomtatásban meg is kapható. Mire hitelesittetett a' turmezei kerületet érdeklő üzenet, melly, miután ezen kerületet minden belső viszonyira nézve függetleniteni kivánták a' RR. Zágráb megyétől,nem akarván kimondani benne ollyas elvet,melly akár Turopolyának,akár Kővár vidékének árthatna, egészen ujonnan fog szerkesztetni. Ezután a' kitüzött tárgy a' IIIdik résztől kezdve egészen be is fejeztetett. Benne ezen szó „város" mindenütt ezzel „kerület" cseréltetett fel, 's minthogy ezeknél is a' sz. k. városokban követett rendszert ohajtják a' RR. létesitni, különben is abban a' FRRkeli egyezkedés következtiben igen sok változott meg, több §§. általányosan felváltatott a' városi törv.-javaslatban foglalt §§kal, másokhoz pedig ugyanazon munkálatból részletesb és világosb törvény létezhetése végett több §§. adatott— 12 óra után Személynök ő nm. megnyitván az orsz. ülést, mellyben a' kerületi elnökség bemutatván ő Fels. névnapjára készitett köszöntő feliratot 's az igazoló választmánynak Bihar, Temes, Baranya megyék, Hajdukerület, Kaproncza és Körös városa követeinek megbizóleveleikről beadott jelentését, az ujolag megválasztott követek neveinek országos naplóba iktatása végett felolvastatott 's átküldetett az üdvezlő fölirat, mit a' mélt. FőRR. elfogadván, elegyes ülésre hitták meg a' RRket, honnan országbiró ő exc. elnöklete alatt az üdvezlő felirat primás ő hgsége 's az elnök aláirtával szokott módon felküldetett.

206d. ker. ülésben jun. 1. elnökök az előbbiek, jegyző Palóczy László. Napirenden volt a' sérelmek és kivánatok rendbeszedésére a' jelen országgyülésről kiküldött orsz. választmány tudósitása. Tanácskozások kezdete előtt egy megyei követ azon inditvánnyal állott elő, hogy ezen sérelmek 's kivánatok jövendőre nem a' jelenleg követett mód szerint terjesztessenek föl, hanem az előforduló esetekben minden megye külön tegye legott a' felterjesztést, mi által nemcsak az orvoslás gyorsabban megtörténhetnék, hanem a' sürgetés is könyittetik: a' jurisdictiok nem fognak támaszkodni a' sérelmek halmazára, mellynek csekély eredvényét már annyi országgyülés óta tapasztaljuk. Ez inditványt némellyek koráninak, mások későnek, a' többség pedig elmellőzendőnek vélvén, noha az illető követ nézetit bővebben kifejtvén nyilatkoztatá, hogy megyéje az előterjesztés nagyszerüségével nem elégszik meg, hanem sikert kiván, a' RR. a' napirendre mentek át. Felolvastaték mindenek előtt az illető küldöttség jelentése, mellynek tartalma ez: A' sérelmek és kivánatok összszeszedése és szerkesztésére megbizott orsz.választmány gr. Batthyáni Imre fővászmester elnöklete alatt összeülvén, mielőtt kiküldetési érdemébe bocsátkozott, annak néhány tagja kivánta, hogy mind az elnök, mind pedig a' tollvivő a' küldöttség által választassék, a' többség azonban az eddigi gyakorlatnál maradt. E' kérdésnek illyképen lett elintézése után a' választmány további munkálkodását folytatván, most is azon ismeretes rendet követte,melly szerint az I. osztályba a' vármegyék és sz. kir. városoknak azon közönséges sérelmei 's kivánati, mellyeket ő Felségének fölterjesztetni javasol; II.ba az egyes vármegyéknek szinte felterjesztendő sérelmei 's kivánatai; III.ba Horvát, Dalmát és Slavonia országoknak hasonlóul felterjesztendő közönséges 's egyes sérelmei 's kivánati; 's IV.be a' szabad kir. városoknak szinte felterjesztendő külön sérelmei 's kivánatai; Vbe olly sérelmek 's kivánatok, mellyek vagy a' rendszeres munkák megvizsgálására, vagy maguk helyére 's illetőleg külön inditványozásra tartozóknak vagy épen fel nem terjesztendőknek találtattak, a' VI.ba ollyanok, mellyek ugyan ő Felségének fölterjesztettek, de rájok még eddig k. k. válasz nem érkezett 's kegy. válasz-kiadás kéretik; végre VII.be azon sérelmek 's kivánatok, mellyekre az 1840. orsz.gyülés alatt, jelesül ugyanazon évnek sz. György hava 29kén 's 30án, 's Pünkösd hava 1. 8. és 11kén k. k. válasz ugyan érkezett, de az időrövidség miatt akkor az orsz. Rdek által föl nem vétethetvén, az azok feletti tanácskozások folytatását a' t. RR. táblája az országgyülési irományok IV. kötetében 520. szám alatt a' m. FőRRhez általküldött üzenetében fentartotta, — vannak sorozva. Azonban Horvát, Dalmát és Slavonia országok sérelmei 's kivánati iránt e' helyen a' választmány kötelességének tartja különösen azon körülményt megemliteni, hogy ámbár Szerém és Verőcze vgyék követei az általok képviselt t.hatóságok sérelmeit 's kivánatit az ezen választmánynál levő egyik kir. személynöki itélőmesternek benyujtották, azok némellyike mégis az érintett országok itélőmestere által bemutatott sérelmek 's kivánatok közt is találtatván, ez iránt kérdés támadott: mellyik osztályba kelljen ezeket sorozni? minek következtében a' kapcsolt részeknek ezen választmányban jelenlevő követei, az 1840d. orsz.gyülés által hasonló tárgyban kiküldött választmány munkálata példájára, az emlitett három vármegye sérelmeit 's kivánatit tovább is a' kapcsolt részekéi közt kivánták meghagyatni; a' választmány azonban, figyelmezve azokra, mik eziránt mult orsz.gyülésen közbenjöttek, azokat ezuttal is a' többi magyar vgye folytába vélte sorozandóknak, melly határozatban az érintett követek meg nem nyugodván, az ⁄. alatt ide csatolt különvéleményüket nyujtották be. Nem levén erre különös megjegyzés, tanácskozások folytában fölolvastaték a' kapcsolt országok részéről kiküldött választm. tagok köv. különvéleménye: Alább irtak ezennel kinyilatkoztatjuk,hogy ámbár az alsó slavoniai Szerém, Verőcze és Pozsega 3 vgyének sérelmei 's kivánati emlékezethaladó idő óta a' sérelmek 's kivánatok összszeszedésire országgyülés kiküldöttileg orsz. választmányokban mindenkor a' Horvát, Dalmát és Szlavonia országok sérelmei 's kivánatival együtt szerkesztve, előadva 's igy azok az orsz. Rnek egy tömegben bemutatva is voltak, jelen orsz. választmány ezen szakadatlan szokás ellen még is azt határozta: miszerint azon három vgyének a' kapcsolt országok itélőmestere által már előadott sérelmei azon alapnál fogva, hogy azok az 1840d. országgyülés alatt ő felségének az orsz. Rendek által sem a' horvát, sem a'magyarországi sérelmekkel, hanem pótlólag 's különösen terjesztettek föl, a' kapcsolt országok sérelmei közül kivétessenek 's nevezetesen a' IIdik osztályba az egyes magyar vármegyék

sérelmei után helyeztessenek ; melly határozat által ezen választmány azon ürügy alatt, mintha a'felebb érintett három vármegye Magyarországhoz tartoznék,a'fenérintett mód ellen, melly az utólsó országgyülés által az alsó slavoniai sérelmek fölterjesztésében használtatott, sőt ezentul is jóval tovább terjeszkedvén, annál inkább tehát az e' részben fenálló, de mult országgyülés alatt az e' tárgyban munkálkodó választmány által is megtartott azon gyakorlat ellenére, melly szerint az alsó-slavoniai sérelmek az országgyülésnek mindenkor a' kapcsolt országok sérelme tömegével mutattattak be — cselekedvén 's azokat a' magyar vgyék sérelmei 's kivánatival összefoglalandóknak határozván, ez által nemcsak az eddig valamennyi e' tárgyban munkálkodott orsz. választmány által sértetlenül fentartott gyakorlatot, a'nélkül hogy az országgyüléstől utasitást kapott volna, rögtön megváltoztatta, hanem a' diplom. kérdés elhatározásába helytelenül bocsátkozván, ez által megbizatása körén tul is ment legyen. Mi tehát alulirtak valamint az illy határozat foganatositásához részünkről's tettünkáltal semmikép járulni nem akarunk, ugy más részről, ámbár világos adatokkal 's diplom. oklevelekkel voltaképen azt ki is mutathatnók, hogy alsó Slavónia mindenkor 's régtől fogva Dalmát-Horvát és Slavónia országokhoz 's báni hatalom alá tartozott 's jelenleg is tartozik,nehogy azonban mi isugyanazon hibába essünk, mellyet a' jelen or.gos választmány elkövetett: csupán a' ténykérdésre vonatkozólag e' czélból csak azt kivántuk megemliteni, hogy az alsó-slavoniai három vgye az 1715:118; 1741 : 18. t.czikknek 3. 4. 5. és 6. §§ai, az 1741 : 50. t.cz. által Dalmát-Horvát és Slavonia országokhoz 's ezek által a' szent koronához visszacsatoltatván,az 1751: 23.tcz.által pedighelyreállott jog mellett (jure postliminii) b á n i hatalom alá rendeltetett; továbbá, hogy midőn ő fels. az országos Rdek által az 1832/6 országgyülés alatt a'végett megkéretett, miszerint az érintett három vgye az urbéri lajstromba különösen 's névszerint beiktattassék, a' nélkül a z o n b a n hogy ugyanazon urbéri törvényekben ezen ujitást csak emlittetni is kivánták volna;'s ezt ő fels. az 1836. mart. 6kán kelt k. k. válaszában azon tekintetnél fogva, hogy magok az orsz. Rendek is az 1835dik évi sept. 21kén kelt felirásukban, az 1835d. aug. 23kán az országgyülésre kiadatott k. k. válaszban felhozott törvényekre jelesül az 1715: 92. és fenérintett 1751 : 23. t.czikkekre hivatkozva, az 1836d. mart. 3kán tett felirásukban nyilván kijelentették, hogy mindenkinek jogait sértetlenül fenkivánják tartani, az 1715 : 120. és 1723 : 27. t.czikkeknek maga épségbeni fentartása mellett meg is engedte, ezen feltételek 's világos fentartás mellett tehát kegy. ki is jelentette, miszerint ezen három vgyének az urbéri lajstromba lett névszerint megemlitése az alsó Slavonia 's a' kapcsolt országok, ugy a' báni hatalom közti viszonyokra nézve maga után semmi következést ne vonhasson. Ezen k. k. válaszból tehát a' kapcsolt országok ellen semmi káros következést azért nem vonhatni, mivel a' jelenlegi gyakorlat az előbbi százados szokással mindenkép megegyezik 's az most is fenáll; ezenkivül e' három vgye nemcsak épen kormányszéki, törvénykezési, tanulmányi, felkelési 's több más viszonyaiban Horvátországéival összekötve lenne, — továbbá ezen vgyék a' kapcsolt országok közgyülésére nemcsak követeket küld, ott az ország követei megválasztásában 's utasitások készitésében részt vesz,hanem gyakran maguk a' slavoniaiak is követekül megválasztatnak, ugy szinte a' báni iktatásba, itélőmester-megválasztásba 's a' felkelő sereg rendezésébe is befolynak, mindez arra mutat, hogy a' kapcsolt országok ezen három vgyére n é z v e az elősorolt tekintetből jelenleg is teljes birtokban léteznek. Miután tehát mindezek ellenére a' jelen orsz. választmány azon diplom. kérdést: hova legyenek ezen alsó slavoniai vgyék tartozók? melly az országgyülésen érdemleg még csak nem is tárgyaltatván, annál kevesbbé van elintézve 's a' kapcsolt részek nyilványos j o g a i megsértése 's épségének megbontása nélkül feszegethető semmikép nem lehetne, ön hatalmánál fogva mintegy elintézni törekednék, 's ezen helytelen végzésen épitette volna a' kapcsolt országok iránti 's fenebb érintett sérelmes határozatát is: ennél fogva mi alulirottak a' szerint, mint a' legutólsó országgyülés alatt a'kapcsolt országok részről a' fenemlitett 3 slavoniai vgye sérelmei fölterjesztésekor kezdett változtatás ellen az orsz. napló bizonysága szerint ovás tétetett, ugy jelen orsz. választmány helytelen eljárása ellen is jelen külön véleményünket bemutatjuk: egyszersmind minden bármi szin alatt, nevezetesen a' kapcsolt országok épségben tartása ellen, ezen az eddigi szokás változtatábul n e t a l á n vonható következtetések, valamint az ellen is, hogy Szerém és Verőcze vgyék követei ezen törvényhatóságok némelly sérelmeit 's kivánatit egyik kir. személynöki itélőmesternek szerkesztés végett történetesen bemutatták, ünnepélyes ovást teszünk. Kelt Pozsonyban 1844d. maj. 5kén.Busán Hermann,Osegovits Metellni a' kapcsolt országok részről a' sérelmek összeszedésére kiküldött választmány tagjai.A' nm.ország választmány meghagytásából magyarra forditotta Kelemen János, itélőmester. Ezen különvélemény egyetlen pártoló szózatra sem talált, sőt az illető két alsó-slavoniai megye követei is szabadságaikhoz ragaszkodva kijelentették, hogy teljes szabadságukban áll sérelmeiket Magyarország itélőmesterének átadni,az egyik pedig felszólitá a' t. RRet, méltóztassanak minélelőbb diplomatice kimondani, hogy ezen megyék magyar t.hatóságok. A' dolog felvilágositására a' jegyző mult országgyülésen e' tárgyban történtekre emlékeztete, midőn szint ezen kérdés iránt a' két tábla meg nem egyezhetvén, számos üzenet után ugyanazon egy ülésben három vagy négy szóbeli üzenet váltatván a' RR. végre azt jelentették, hogy készebbek az illető három slavon megye sérelmét és kivánatit otthon hagyni, mint abban megegyezni, hogy Horvátország sérelmeihez kapcsoltassanak; a' mi megis történt, 's csak később, midőn még némelly hátramaradt sérelmek suppletorie fölterjesztettek, e' megyék kérelmére az ő sérelmeik is az uttal felküldettek. Ez országgyülési factum; e' mellett a' táblának meg kell maradni, 's azért nem állhat szónok egy megyei követ azon véleményéhez, hogy eziránt valamint általában a' báni hatalom báni tábla 's egyebek iránt küldöttség neveztessék, mert igy mi lennénk in petitorio. Ezen nézet általányosan helyeseltetvén,a'külön nyilatkozat további figyelembe nem vétetett. Átmentek azután a'RR. a'sérelmek's kivánatokra, mellyek első osztályát, t. i. „közönséges sérelmeit 's kivánatit a' vgyék és sz. k. városoknak, mellyek ő fels. fölterjesztetni javasoltatnak" megkezdették 's be is végezték. Közöljük a' sérelmek lényeges tartalmát, a' választmány véleményét 's a' RR. észrevételeit 's végzését, kihagyván a' panasztevő t. hatóságok neveit, mint a' dolog lényegét nem változtató, de sok helyt elfoglaló körülményt. 1. Az 1715dik t. cz. kiterjesztésével a' postamesterek 's tisztek ne csak személyeikre, hanem hivataljokra nézve is az ország törvényei 's t.hatóságai alá vétessenek. A' magyarországi posták igazgatása az 1791diki 22d. tc.z. értelmében minden külföldi hatóság befolyásától szabadittassék fel,'s egyenesen a' m. kir. H.Tanács rendelése alá bocsáttassék vissza; a'posták igazgatóságánál pedig az 1805 : 4dik és 1840 : 6d. t. cz. értelmében magyar nyelv alkalmaztassék 's a' levéldijak leszállittassanak, miután a' postabérnek szerfeletti fölemelése a' szellemi közlekedésre károsan hat, de egyszersmind a' kincstár jövedelmét is, mellyet az olcsóbbság inkább e m e l n e, csökken; a' postabér a' közvetett adózás egy nem csekély tekintetü neme levén, annak országgyülési befolyáson kivül kormányrendelet általi megváltoztatása és szabályozása jövendőrei orvoslás végett sérelem gyanánt terjesztessék föl. A' postahivatalokra magyar honfiak alkalmaztassanak, 's a' posták és postabérek iránti intézkedés az 1791 : 22. tcz.nyomán történjék.Közelebb mult időkben a'postahivatalok által a' hivatalos és magányos leveleknek részint hosszabb időig hátráltatásával, sőt némellyeknek el sem is fogadásával elkövetett visszaélések 's midőn a' levelek letartóztatóira szabott büntetés alá vétel végett ellenök perek indittattak, azon pereknek ő felsége által, a' törvénykezési rendszer sérelmével, mintha a' posták rendes birósági hatóság alól ki lennének véve, megsemmisitése, 's még annak is ugyanő felsége legfelsőbb határozata által kijelentése, hogy a' panaszlott postahivatalok, a' fenebbi viszszaélések elkövetésiben csak azt tették, mi nekik kötelességül volt hagyva: ezen sérelemnek nemcsak multrai orvosoltatása, hanem jövendőre nézve törvény által elrendeltetni kivántatik, hogy: a) A' postadij felét a' feladó, másik felét pedig az fizesse, kihez a' levél intézve van ; b) hogy a' közlekedés könnyebbitése tekintetéből az ország minden részeiben elegendő számu postahivatal állittassék. c) Hogy Rehák József vörösvári postamester alkotvány-ellenileg az ausztriai főpostahivatal rendezésétől függő magyarhoni posta-intézete, amattól egészen függetlenné tétetvén, a' postahivatalokhoz tartozó s z e m é l y e k, nemkülönben a' b á n y á s z o k, k a m r a i tisztek és harminczadosak, kik magokat az ország k ö z ö n s é g e s t ö r v é n y e i alól kivételteknek követelik, mind hivatalos mind magányos viszonyaikban egyenes az orsz. minden polgárit egyiránt kötelező,törvények 's az illető megyei hatóságok felvigyázása alá rendeltessenek; a' Htótanács e' részbeni hatásköre csak annyira terjesztetvén, mennyiben mint országi főkormányszéknek, törvényes rendeltetésénél fogva, az országgyülésileg megállapitandó postai szabályok pontos megtartására felügyelni kötelességében áll. Végre azon viszszaélések meggátlásával, mellyek némi esetei most előfordultak, t.i. a' gyorsintézeti magány vállalkozók által küldött levelek elkoboztattak, törvény által mondassék ki, hogy Magyarországban a' levélhordás nem monopolium. Nem különben Vas, Veszprém, Somogy, Abauj, Nógrád, Bihar, Zólyom, Soprony és Fejér vgyék azon leveleire, mellyekben a' vegy. házasság tárgyában ő Fels. intézett 's a' megyékkel környékeltetni rendelt körlevél oda nem jutását érdeklik, hivatkozva, miután a' levelek postára adatása a' megyei postakönyvből, több körlevélnek az illető megyéhez nem jutása pedig az érintett levelekből kitünik, ezt sérelem gyanánt előterjesztik. Választmányi vélemény: Jelen pontban foglalt kivánatok egy része, valamint azon panasz is, hogy a' buda-pesti postahivatal ellen némelly levelek letartóztatása miatt inditott perek a' m. k. udvari kanczellaria által megsemmisittettek, az 1840d. april 15kén a' IIdik osztály 6dik pontjában ő Felségének fölterjesztetvén 's azokra nézve ugyanazon hónap 29kén kiadott kir. leiratban válasz is következvén,más része pedig a' publico-politicum mi rendszeres munkálatokban előfordulván; mi a' levelek helybe nem jutási esetét illeti: ezt, mint a' közhitelességgel összenem egyeztethető 's az 1723 : 59dik t. cz. által is kárhoztatott tettet a' küldöttség is sérelemnek tekintvén, mint illyet orvoslás végett fölterjesztendőnek véli; azon előadás, hogy a' postahivatalhoz tartozó személyek, nem különben a' bányászok, kamrai tisztek és harminczadosok magokat az ország közönséges törvényei alól kivételteknek követelik, egyes esetek felhozása nélkül tárgyalás alá nem vétethetvén. Végzés: elfogadtatik.

7. Gróf Ráday család könyvtára a' néhai Kovachich Márton levél- és okirati gyüjteményei 's Drevenyák Ferencz ásványainak a' nemzeti museum számára megszereztetése,a' fens. főhg-nádorra levén bizva, aziránt ő cs. kir. főherczegségétől tovább rendelkezés végett tudósitás kéressék. Egyébiránt a' mennyiben dicső emlékezetü 1sö Mátyás könyvtárának némelly maradványai a' bécsi könyvtárban találtatnak 's elég nyom van arra, hogy illy maradványok Konstantinápolyban is találtatnak: mindezeknek a' nemzeti museum részérei kiadatása 's illetőleg visszaszereztetése iránt ő Felsége olly hozzátétellel kéressék meg, hogy egyszersmind a' vaticanumi, velenczei, florenczi könyv- és levéltárakban levő 's Magyarország dolgait és történetit érdeklő okiratok 's leveleknek is eredetökben vagy legalább hiteles átiratban kiadatását kegy. kieszközleni méltóztassék. Vélemény: Figyelemmel ő cs. kir. Főhgségének az ország Nádorának utóbbi országgyülés alatt a' t. RR. üzenete következtiben adott válaszára; nemkülönben a' t. RRnek a' Drevenyák-féle ásványgyüjtemény tárgyában a' m. FőRRhez intézett 's ezek által elfogadott üzenetére is, a' kivánat első részét illetőleg ő cs. kir. Főhgsége tudósitásától kell várni; a' kivánat utóbbi része pedig, mint az egész nemzetre nézve különös figyelmet érdemlő tárgy, külön fölirás utján lenne fölterjesztendő. Végzés: kivevén a' Drevenyák féle ásványokat, mellyek megszerzése csekély belértékök miatt a' sok szükségesb tárgy mellett most fölöslegnek itéltetett, a' vélemény elfogadtatott.

3) Borsod vgyéhez az utóbbi országgyülésen alkotott törvényeknek nyomtatott és a' kir. Felség neve aláirása alatt megküldött példányában több helyen kitörlések, igazitások, közbeszurások, sőt több szóbul álló pótlások is találtatnak, a' nélkül hogy azoknak, mi szerint, vagy ki által lett tétele, a' példány alján (szokás és rend szerint) nyilványitva megismértetnék; továbbá, azon törvényczikki példánynak Borsod vgye részire lett kiadása, az első czimlapon egyedül latin nyelven van kifejezve, végre az 1840d. 5dik t.czikkben b. Mednyánszky Alajos a' középponti könyvvizsgáló társulattal egyesült tudományos biztosság elnökének is neveztetik; kivántatik tehát, hogy ezen lényeges hibák gyökeresen orvosoltassanak, jövendőben pedig távoztassanak el,'s miután hasonló nyomtatásbeli tévesztések 's hiányok kiigazitása csak ugy birhat törvényszerü hitelességgel, ha az az eredeti törvényekhez hasonló összeegyeztetési aláirási biztositásokkal van ellátva: az emlitett törvények vagy ujolag 's hibátlanul nyomtattassanak ki, vagy pedig az azokba becsuszott hibák aláirásokkal hitelesittessenek; jövendőre azonban hasonló nyomtatásbeli hibák, a' törvények aláirásakor mindenkor érdekeltessenek 's ismértessenek meg; végre az érintett czim, nehogy a' törvényben ismeretlen, megelőző vizsgálatra nézve bármi bal-okoskodásnak alapul szolgálhasson, törvénytelennek 's hibából becsuszottnak nyilványittassék, törvény által huzassék vissza és azon

czimből, mint a' sajtószabadságot biztositó törvényekbe ütközőbül eredt sérelem orvoslása a' nemzet megnyugtatására eszközöltetni kivántatik. Vélemény: Ő Felsége alázatosan megkéretendő az iránt, hogy a' törv.czikkek kinyomtatásakor eshető hibák eltávoztatása végett czélszerű rendelést tenni, egyszersmind pedig az érdeklett czimnek a' t.czikk szerkezetébe történt bevitele miatt fenforgó sérelmet orvoslani, 's az onnan származott aggodalmat megszüntetni méltóztassék. Végzés: Egy megyei követ inditványozá, hogy hasonló hibák elkerülésére jövendőben a' törv.czikkek nyomtatása mindig a' t. RRnek választmány általi felügyelése 's ellenőrködése alatt nyomtattassanak; mi el is fogadtatott. De a' törv.-telen czim orvoslás- módjára nézve elágoztak a' nézetek; némellyek az országos naplóban ünnepélyes ovást kivántak tenni, veszélyesnek tartván a' törvényjavaslatot, mellynek sanctioja meg is tagadtathatik, mit a' többség sem elegendőnek sem illendőnek nem tartott, mert a' törvénytelen czimet magában foglaló törvény fenmaradna, mig a' napló feledékenységbe jő, de illő is, hogy ő Fels. felirás és t.javaslat által a' hiba iránt tudósittassék. A' censurára nézve egy megyei követ már csak azon okbul sem tartott vonatható káros következésektől, miután a' m. tudós társaság szabályai is beczikkeztettek, a' nélkül hogy az azokban foglalt e' tárgyu rendelkezésből valami sérelmes következtetett volna. A' törvény általi orvoslást azonban az inditványozó követnek azon észrevétele is ajánlotta, hogy e' tárgy mindjárt a' jelen országgyülésen megpenditve, de épen ez alkalomra törvény által orvoslás végett fentartva volt. Illy értelemben a' választmányi vélemény elfogadtatott.

4. Azon legfelsőbb intézkedés által, miszerint a' külföldre utazó honfiaknak magyar nyelven adandó utilevelek latin forditással elláttatni ugy rendeltettek, hogy ezen rendszabályt a' külföldi hatóságok is a' Magyarországba utazandóknak általok adandó utilevelekre nézve egyaránt tartsák meg, a' magyar és más kül nemzetek közti viszonosság 's a' magyar nyelvet illető méltányosság fentartva van ugyan: de mivel az utilevelek vizsgálatával foglalkozó bel és külföldi egyedeknek latin nyelvbeni hova tovább növekedő járatlansága miatt az utazók többféle kellemetlenségnek vagynak kitéve: a' viszonossági elv fentartása mellett a' külországi utazóknak, a' mint hazánk határszéleihez megérkeznek, utilevelei azon nal magyarra, a' külföldre utazandó honfiak magyar utileveleik pedig, minden ország határszéleinél az ott divatozó nyelvre fordittassanak; vagy pedig, minden utazónak különbség nélkül azon ország nyelvén szerkesztessenek utilevelei, hova utazni szándékozik; — a' magyar nyelven szerkesztett utileveleknek külországoni elfogadtatása eszközöltessék. Ide vonatkozólag az adatik elő: miképen a' lajbachi rendőr-igazgatóság bizonyos Schreiner Antal munkácsi mesterlegényt azonokból, mivel vándorkönyve egyedül magyar nyelven volt szerkesztve, uti renddel ellátva Munkácsra visszautasitott; ámbár ugyan a'm. k. H.tanácsnak 1842ki 40616 szám alatt kelt intézvényében, a' viszonosság azon elvének kitüzése mellett, hogy a' vándorkönyvek jövendőben magyar és latin nyelven szerkesztessenek, a' külországiaké is honi nyelvök mellett latin forditással ellátandó levén — jövendőre nézve sérelemre alapos ok nem szemléltetnék; mindazáltal a' mennyiben nevezett Schreiner Antal visszautasittatását okozó vándorkönyve a' m. kir. H.tanácsnak 1816dik évi 2108 szám alatt közrebocsátott intézvénye értelmében készitve volt, következőleg visszautasitása sérelmes, magára nézve pedig káros volna: miután a' magyar kir. h.tótanácsi intézvényben sem annnak, hogy a' kihágást elkövette rendőri igazgatóság megfenyittetett volna, nyoma nincsen, sem a' nevezett mesterlegénynek a' megyei felirásban szorgalmazott utazási költségei és kárai azon rendőrigazgatóság által meg nem téritteték, ezen sérelem orvoslása kivántatik. — Vélemény: Az utilevelek szerkesztésire nézve előadott mód, mint az Európában már divatozó szokás szerint is gyakorlatilag létesithetőbb, kivánat formában olly kéréssel fölterjesztendő, miszerint ő Fels. annak gyakorlatba hozatala tekintetéből azörökös tartományokban czélszerü rendelést tenni, külső országokat illetőleg pedig azt diplom. uton eszközleni méltóztassék. Schreiner Antal visszautasittatása miatt támasztott panasz pedig felterjesztendőnek annál kevésbé találtatik, minthogy sem a' visszautasitásra, sem a' kormányszéki tárgyalás eredvényére vonatkozó körülmények tökéletesen tudva nincsenek, sőt az sem tetszik ki az előadásból, hogy a' megye által szorgalmazott elégtételre 's kármentesitésre nézve a' m. kir. H.tanács már végső megtagadó intézvényt adott. Még számos hasonnemü sérelmes esetfelhozása után a' vélemény h.benhagyatott. 5. Beregvgyének vegy. házasság tárgyábani felirása 's körlevele, mellyeket kinyomtatás végett Kassára küldött, ott könyvvizsgálat alá vétettek, sőt a' budai középponti könyvvizsgáló karhoz küldettek, ez által pedig letartóztattak. Minthogy a' megyei levelezés szabadsága törvények által is biztositva van, de különben is az alkotványban sem a' megelőző könyvvizsgálatról, sem a' létrehozott középponti könyvvizsgálati karról említés nincsen: mindkét cselekvény a' hazai intézvények megsértése levén, orvosoltatni kéretik. Nemkülönben Zólyom vgye is vegyes házasságok dolgában kelt végzése kinyomatásától eltiltatott, és a' sajtószabadság 's a' törvényhatósági végzések szabad kinyomtatása tárgyában a'm.kir. H.tanácshoz a' végett, hogy a' megyei határozatok kinyomtatásának semmi akadályok ne tétessenek, intézett folyamodására tagadó válasz érkezett. Ezen sulyos sérelem orvoslása 's a' megyei végzések sajtó általi közlésének szabadsága eszközöltetni 's a' sérelem orvosoltatni kéretik. Vélemény: Hasonló esetekbeni orsz. felirások nyomán az ezen pontban előadattok orvoslás végett felterjesztendők. Végzés: Elfogadtatik.

6. Az 1807: 20ik t. cz. a' futóhomok által okoztatni szokott kár meggátlására azért nem elégséges, mert nem határozza meg azon szabályt, melly olly esetben, ha azilletö fél a' beültetést nem eszközölné, követendő. Azért egyszersmind azon időhatár szabassék meg, melly alatt az, kinek birtokában vagyon a' homokrész, azt beültetni tartozzék, 's ha kiszabott időre be nem ültetné, akkor az elmulasztott kötelességét a' tulajdonos költségére, melly szóbeli per utján leszen megveendő, az illető t.hatóság teljesitse. Vélemény: E' közérdekü kivánat az orsz. Rdeknek figyelmébe ajánltatik. Végzés: mint kivánat elfogadtatott. — (Folyt. köv.)

Ülés végén azt jelenté az elnökség, hogy ezen sérelmek és kivánatok iránti tanácskozás akkor, ha fontosb és sürgetősb tárgyak közbe nem jönnek, folytattatni fog.

207d. ker. ülésb. jun. 3án. elnökség: Rohonczy Ignácz Soprony 's Beöthy Ödön Bihar vmegyék követei, jegyzők: Szemere és Szentkirályi; tollvivő: Zsoldos. Napirend: másodüzenete a' m. FőRRnek a' sz. kir. városok elrendeztetése tárgyában. A' tanácskozás megnyittatása előtt Szemere által a' Kisfaludy-társaságnak az irói tulajdont tárgyazó petitioja felolvastatott 's iránta javaslatadás a' felolvasó jegyzőre bizatott. A' városok elrendezése tárgyában a' 89. §ig jutottak a' RR.

Budapesti napló. Az ó-budai hajógyárban 3 uj gőzös épül 's az egyik „Széchenyi“ nevét fogja viselni; reményljük, hogy Dunánk valamennyi gőzösei közt ez lesz legbiztosb leggyorsabb haladásu. — Junius végével a' „Világ“ megszünik 's helyette, Dessewffy Emil gr. vezérlete alatt, „Budapesti Hiradó“ jelenendik meg. — F. hó 3kán délután 2 óra tájban a' budai hidfőnél ismét botrányos ténynek valánk tanuji; egy zsidó ugyanis szekerével Pestre akarván menni, megállott 's öt garast fizetett, a' vámszedő magyarul: Zedlaastráfer, szokott nyelven mondá, hogy husz krajczárt kell fizetnie; a' zsidó azonbanteljes nyugalommal állitá, hogy eddig mindigcsak öt garast fizetett, 's végre a' nyomtatott árszabást kivánta látni, mire, véleményünk szerint, teljes joga volt. A' vámszedő mindazáltal más véleményben volt, 's e' követelésre azonnal legkörmönfontabb kifejezésekkel halmozá el a' zsidót, mik közt a' „gazember“ legkiméletesb volt. A' zsidó türelmét vesztvén, ezen utóbbi czimet viszonzá a' kis kényurnak. Bezzeg most volt ám hagyd el hagyd! A' vámszedő polgárnak mondá magát, a' zsidót pedig mindennek czimezé, miből mi csak az egy, kutya“ szót merjük ismétleni, ezenkivül jól meg is lökdöste őt, 's kocsija rudját elfordittatá, mondván, hogy most már semmiképen nem szabad a' hidon átmennie. Ekkor távozánk, nehogy mi is vitába keveredjünk, 's most csak annyit mondunk az érdemes polgár-vámszedőnek, hogy polgári jogait ne kivánja ezentul galád 's otromba betyárkodásra használni, és gondolja meg jól, hogy a' zsidó is teljes joggal bir minden méltatlankodást hasonértékü pénzzel fizetni vissza, 's hogy illy durvaságok által kicsapongásra is szolgáltathat alkalmat, mert az összecsődült nép ez alkalommal is nagyon kezde már békétlenkedni, 's alkalmasint részt vett volna e' vitában, ha a' zsidó önként vissza nem vonul. — Hartleben 's Altenburger könyvárusoknál most jelent meg a' „Nemzeti könyvtár“ 5d. füzete, mellyben Csokonai munkáji folytattatnak; továbbá Vállas Antaltól igen érdekes röpirat az Akademiákról 's különösen a' magyar tudom. társ. szerkezetéről és szükséges reformjairól, ára 40 kr. Ajánljuk e' röpiratot mindazoknak, kik Akademiánk iránt elfogultsággal viseltetnek 's kiknek száma vajmi nagy! 's meg vagyunk győződve, hogy átolvasta után egészen másképp fognak itélni; átlátandják ugyanis, hogy Akademiánk, eddigi rövid létezése alatt, épen nem tőn keveset, hanem inkább olly sokat, mennyit, körülményihez alkalmazva, egy illy társaság sem. Átlátandják továbbá, hogy például a' moszka tudósak egy hónapra nagyobb jövedelmet huznak, e' mellett ezredesi ranggal birnak, mint legjobban fizetett rendes tagjaink, kik ezenkül majd minden tudományos ujabb segélyforrást jobbadán saját e: szenyükből kénytelenek megszerzeni, mig a' moszka tudós társ. annyira el van azokkal látva, miszerint a' tudalom minden ágaiban buvárkodhatik, a' nélkül hogy az egyetlen fillérébe kerülne. Látni fogják, mikép az utólsó moszka levelező tag is alezredesi ranggal bir, mig nálunk néhány szerfő ött szabadelmü törvényhozó testület a' fa'usi jegyzőknél is alább helyzé őket, megtagadván tőlök a' szavazási jogot, a' mi majd kisértetbe hozná az embert azt hinni, hogy vannak szabadelmüek, kik az intelligentiától félnek, gondolván, hogy a' vizhez szokott tudóst nem igen lehet szokás szerint „capacitálni!“ Trattner-Károlyi betüivel megjelent az „Esküttszékről tekintettel az alsótáblai szónoklatokra, irta Kállay Ferencz.“ 8r. 54 lap. ára 30. p. kr. — Játékszini krónika: nemzeti szinpadunkon maj. 31kén adaték „Rózsa“ vigj. 3 felv.; jun. 1jén „Romeo és Julia“ dráma 5 felv.; 2kán déli 12 órakor rendkivül fölemelt beléptidíjak mellett bérszünettel „Párizsi adós“ vigj. 2 felv., ezt követé Elsler Fanni és Carrey föllépte; a' táncz jelességiről nem akarunk szólani, mert hiszen annak hire már a' világ minden részeibe is eljutott, egyéb körülményekről azonban néhány szóval csakugyan meg kell emlékeznünk. A' szinház fényesen ki volt világitva 's virágfüzérekkel diszesitve, mi eddig szinházunkban legalább igy még soha nem történt, az udvari páholy is kiadatott, miután a' füzérekkel ékesités miatt a' czimer és diszitvények róla leszedettek. Elsslert a' sok vers, virág és koszoru annyira elhalmozá, hogy a' virág árán felejthetlen Megyerinknek alkalmasint csinos emléket lehetett volna fölállitani. Hányszor hivatott a' jeles táncznő, azt nem mondhatjuk meg, mert ki győzte volna számitani? Meg kell még emlitenünk, hogy ő e' kitüntetést igen illőn hálálta meg, mert a' magyar szinpadon hir szerint 100 frttal drágábban lépett föl, mint a' németen 's mégis ez utóbbin sokkal többet táncolt; közhasznu intézetekre pedig egyetlen fillért sem áldozott, ámbár mintegy öt ezer p. frtot vitt el magával fővárosunkból 's Bécsben több 100ezerpgő forintos házat vagyis palotát vásárlott. Este a' német szinházban ismét táncolt 's éjfél felé magyar tisztelői pompás zenével lepték őt meg, mellynél a' világitás maga mintegy hétszáz forintba került, melly összegért egy szerencsétlen vakot egész éven át ki lehetett volna tartani. A' kardalnokok Vörösmarty Szózatát éneklék, 's a' zenekar Rákóczy indulóját harsogtatá, a' rendet pedig közel száz katona tartá fön. Tisztelet bocsület mindenkinek 's illő kitüntetés a' jeles müvésznek mindenkor! de mégis fájt hallanunk hogy első magyar költőnk legdicsőbb müve itt és igy használtatott! A' jeles müvésznő másnap elutazott. Este ugyanazon nap a' „Szökött katona“ népszinmü 3 felv. adatott; 3kán „Két pisztoly“ népszinmü 3 felv.; 4kén „Tisztujitás“ vigj. 4 felv.; 5én „Vadon fia“ dráma 5 felv.; 6kán ünnepi zárnap. — A' lefolyt medárdi vásáron, mint emlitők, közöns. posztónak volt a' gyár- és kézmüvek közt legjobb kelete; minden rendü gyapjufaj emelkedett árban 5—14 frtig mázsáját értve, de a' finom egynyiretü legjobban 's igen élénkül kelt, elannyira hogy a' hideg'sesős idők miatt elkésvén a' nyirés többnyire, igy a' mi gyapjumennyiség beszállittatott, jobbadán el iskelt. A' gubacsot, kékeshamuzsirt'sminden-nemü fagygyut nem igen vették, annál jobban a' birka- 's bárányhőrt; a' nyers hőr megtartá eddigi árát. Általjában a' vásárt igen középszerünek mondhatni a' pénzszükség és igy vevőhijány miatt főleg a' gyár és kézmüvekre nézve; mert csakugyan örök igazság marad azon tapasztalás: hogy ha nincs a' termesztőnek pénze, akkor lankad csügged's pang azegész kereskedés. Már pedig most ugyan mibül pénzeljen a' magyarországi termesztőség legnagyobb része? midőn gabona, bor 's egyéb földmivelési czikkeknek ugy szólván semmi ára! az életszükségi mesterségieknek pedig a' földtermékekéhöz képest aránytalanul magasra csigázott. A' hivatalos vásári árlajstromot jövő alkalommal.

III. pesti verseny 1844. Szerdán jun. 5. délután. Kezdete 4 órakor 's félóránként uj uj futás. 1. *Széchenyi-dij.* 100 ar. értékü kargyertyatartó. Futhat minden m. és k. 1600 öl ism. Teher: 3e. 87; 4e. 102; 5e 109; 6e. 113; id. 115 ft.; k. 2 fonttal kevesbet. Tét: 10 ar. fele bánat. A' tétösz 40 aranyig a' második lóé, azon felül az elsőé Liechtenstein Al. hg. 5e. p m. Eaglesfield, ap. Hindoo, an. Otis; 109 ft. Vil. kék sapka, veres test és uj. 1. 1. (első izben 3' 37", 2ik izben 3' 41" alatt) Hunyady József gr. sg. m. Bedford, ap. Shortwaist an. Bobadil-kancza; 115 ft. Fekete test és sapka, rőzsaszin uj. 2. 2. — 2. *Festetics-Náko dij.* 78 ar. „fuss v. fizess.“ A' tétösz a' dijhoz kapcsoltatik. Futhat ausztriai birodalmi 6 esztendősnél nem idősb minden mén. 2 ang. mf. 3e 87; 4e. 113; 5e. 119; 6e. 123 ft. Hunyady József gr 3e. sg. m. Sir David, ap. Gallopade, an. Lady William; 87 ft. A' lovas szineit már emlitők. Sir David maga járta körül a' pályakört 's nyertes lőn. — 3. *Ostor-dij.* Tét: 10 ar. f. v. f. A' tétösz is az első lóé. Futhat minden ló, melly a' futás napjaig sem a' pesti sem a' simmeringi téren dijt nem nyert. — Fél ang. mf. 3e. 68; 4e 94; 5e. 101; 6e. 106; id. 109 ft.; telivér 3 fonttal többet, angol ló, akármilly vérü legyen, 8 fonttal többet; k. és pr. 2 fonttal kevesbet bejelentés ideje a' futás napjaig. Az ostordijért ur lovasok pályáztak: Podmaniczky Fridrik b, b. Orczy Andornak Redroover nevü p. par. 1. Brudern Antal b. Abugoras nevü saját pej parip. 2. Batthyányi László gr. Grisette n. pej kancz. 3. Batthyányi Istv. gr. Fleirl p. k. 4. Futásidő: 1.'—4d. *Szech. kard.* 100 ar. értékü. Évenkint kihivás tárgya. Most Hunyady Józs. gr. birtokában. Futhat minden ló 4 ang. mf., 3e 82 's fél: 4e. 96; 5e. 102 's fél, 6e. 105 's fél; id. 107 's fél ft., k. 2 fonttal kevesbet. Melly ló e' kardot elnyeri, legjobb pályazónak ismeretik az esztendőben. A' kihivás a' pályanap előtt 8 nappal történik. Ha e' kard birtokosát ki nem hivják, nála marada' kard; de ha a' kihivást el nem fogadja, tartozik a' kardot a' kihivónak átadni, melly esetben, vagy pedig ha e' kard birtokosa meghalna, a' futtatás pénztétel nélkül megy végbe. Ha pedig a' kihivást elfogadja, minden kihivő 30 aranyat tesz le; fele bánat. Az igy egybegyült

summa a' nyertesé. A' kardot birtokosa nem tartozik nyertes lovával védni. Kihivás nem történvén, a' kard Hunyady József gr. birtokában maradt. — 5. *Eszterházy kard.* Most Liechtenstein Auguszt hg birtokában. Futhat magyarhoni m. és k.; 1 angol mf. 3e. 80; 4e. 94; 5e. 100; 6e. 103; id 105 ft.; k. 2 fonttal kevesbet. A' futás e' kardért mindig a' pesti verseny utólsó napján megy végbe. Melly ló e' kardot elnyeri, legsebesb lónak ismértetik ez esztendőben A' kihivás a'pályanap előtt 3 nappal történik. Ha a' kard birtokosát ki nem hivják, nála marad a' kard, ha a' kihivást el nem fogadja, tartozik a' kardot a' kihivónak átadni, melly esetben vagy ha a' kard birtokosa meghalna, a' futtatás pénztétel nélkül megyen végbe. Ha pedig a' kihivást elfogadja, minden kihivó egyegy lóért 20 aranyat teszen le, fele bánat. Azigy egybegyülő summa a' nyertesé. A' kardot birtokosa nem tartozik nyertes lovával védni. Kihivó nem találkozván, a' kard Liechtenstein Aug. hg birtokában maradt. — Fájdalom-'s boszankodással tapasztalók, hogy ámbár minden versenyczédulán számos év óta annyiszor kérve figyelmeztetett a' tiszt. közönség mind az oda menés mind hazatérés alkalmikor a' kijelölt utakon maradásra 's a' pályahelybeli gyepgázolás- 's ültetvény- sértés kerülésére, mindazáltal e' kérelem's tilalommal páros figyelmeztetés daczára idei versenyekkor is, több rakonczátlankodó taposva dulva kártékonykodott e' sivatagot virányos ligetté tetemes költséggel 's Heinrich N. Ján. ur csüggedetlen szorgalmú gondoskodása által varázsolni törekvő zsenge ültetvényeken!

Pesti m. közgyülés. Jun. 4kén évnegyedes közgyülésünket a' m. főispán helyettes velős rövid beszéddel nyitván meg, ezt nyomban a' kisgyülési jegyzőkönyv hitelesitése követé, melly alkalommal egy birtokon belül a'kir. táblára felebbvitelt engedett szóbeli pert illető legfensőbb parancs, hoszas vitára nyujtott alkalmat. Többen erősiték hogy az 1836: 20 t. cz. nem zárja ki a' legfelsőbb parancsokat, 's azt elfogadtatni sürgeték, mások ellenben, különösen egy ismeretes publicistánk, azon kérdést terjeszté elő: vajjon ugy áll é a' dolog valósággal, hogy a' decretum később érkezett, mint az executio véghez vitetett, mert ha ugy van, akkor a'decretumot, mint mellynek nincs tárgya, félre kell tenni, egyébiránt egy egyházi férfiúnak szokott mulattató beszédére — mintha t. i. az illy felsőbb parancsok, bár mennyiszer történjék irántok felvilágositó felterjesztés, oda fen bizony többé meg nem másittatnak, megjegyzé, hogy illy avatatlanságot elárulo szónoklat figyelmet alig érdemelhet, miután a'gyakorlat eléggé tanusitá, hogy alapos felvilágositó fölterjesztéseknek már nem egyszer kivánt sükerük lön. Történt még több e'tárgyra vonatkozó talpra esett megjegyzés, mig végre az csakugyan elfogadtatott. Most első alispán ur jelenté, hogy a' szakolczai posztógyártók, kikkel a' megyei cselédek számára posztó-szállitási alku köttetett, olly posztót készitettek, melly minden várakozást meghaladt, 's a' szakolczai posztógyárosakat a' rendek figyelmébe 's pártfogásába ajánlá. Ezek után orsz.gyülési tárgyakra kerülvén a'sor, felolvastattak a' követi jelentések, mellyek habár tartalmasok voltak is, de semmi különös ujat magokban nem foglaltak. Cs—megyének azon inditványa hogy a'marhák nyaronta éjenként korlátok v.istállókba hajtassanak, mint majd legyőzhetlen nehézségekkel öszekötött tárgy mellőztetett. Legérdekesb volt egy az absentismus iránt megpenditett inditvány, mire leginkább ama hir szolgált alkalmul, mintha a' Rotschild ház egy magyar legkitünőbb család uradalmait 50évre szabad épitéssel öszszekötött haszonbér ürügye alatt már birtokába vette volna, mi azonban másnap türhetőleg megczáfoltatott. Volt szó a' hazánkat egyrészben elszegényitett gyülöletes absentismusról, de miután Pestmegye követei a' tekintetben kellő utasitással vagynak ellátva, e' tárgyrul sokáig nem vitatkoztak. Befejezésül P—J. tbiró inditványozá, hogy miután egyik koronaőrünkben Ürményi Ferencz ő excell. birni van szerencsénk, nehogy a' megye szavazatával késni találjon, jó előre követ urak utasitandók lennének, miszerint az üresen álló koronaőrségre b. Vay Miklost választák, mi egy szivvel lélekkel elisfogadtatott. Másnap a' hus ára egy krral lejebb szállittatott. Tanácskozás tárgya: volt még, Körös város tanácsának rendeztetése iránt érkezett felsőbb intézvény, mellynek foganatositása egy küldöttségre bizatott. A' Pest és Hatvan közti orsz. utvonalnak az örökös vizáradások kikerülhetése miatt Bag helységtől eltérőleg Aszód m. város felé vitele, majd elhatároztatott, de mivel itt előbb még nem egy érdek leszen kiegyenlitendő, az egész ezen tárgyban tartott küldöttségi munkálat felsőbb helyre fog terjesztetni. Folyt.

Iparegyesületi leczkék. Az igazgató választm., használni kivánván az alkalmakat, mikkel most a' külföldi iparmükiállitások kinálkoznak, ezek megtekintése mellett egyéb iparköri 's különös utasitásba foglalt czélok teljesitéseül dr. Vállas urat néhány hónapra kiküldé Franczia- és Németországba, Angliába és Belgiumba; 's e' szerint dr. ur az általa megkezdett természet- és erőtani rendes előadásokat nem folytathatván, azok visszaérkezéseig meg fognak szünni. Sikerülvén azonban a' választmánynak több, e' tudományokban szakértő férfi közremunkálását megnyerhetni: minélelőbb azon kellemes helyzetben leend, miszerint több rendkivüli, és csupán egyes specialitásokra szoritkozó előadást fog hirdethetni. Sőt örömmel jelentheti, mikép már a' legközelebb vasárnapon azaz f. junius nap 9kén dr. Bartha ur a' villanyosságról (electricitásról) fog leczkefolyamot megkezdeni, mellyet, mint dr. Vállas ur előadásinak nem ugyan folytatását, hanem pótlását a' választmány a' tudvágyó közönségnek szintugy mint a' rendes leczkéket, dijmenten nyitand meg. A' vegytani leczkéket dr. Nendtwich ur rendesen fogja folytatni, miután öt a' választmány, melly annyi eszközt sem birt sem reméllt, hogy külföldre egy megbizottnál többet küldeni akart vagy akarhatott volna, ezen, 's — mit az „Ungar" czimü lapban megjelent, 's könnyen compromissionak tekinthető igazolás ellenében különben figyelembe vétetni kérünk, — csak ezen okból nem kérhette meg arra, hogy az utazás fáradalmit ő is, mint kivánatos volt volna nagyon, elvállalni sziveskedjék. Csanády, jegyző.

Veszprémm. közgyülés. Maj. 6án vette kezdetét évnegyedes közgyülésünk. Néhány hét óta terjedez megyénkbenazon hir, hogy veszprémibörtöninkben az ugy nevezett tömlöczi hagyáz (typhus carceralis) kiütött. A' szállongó hir, bár faluról falura, mint szokott, öregbülve terjedt, hitelt talált, mert mindenki előtt isméretes volt ezen börtönök mai szomoru helyzete 's közönségesen tudva, hogy mi szinte 30 év óta készülünk a' mostani föld, alattiak helyett egészséges tágas tömlöczök épittetésével az emberiségnek tartozó adónhat leróni. 'S igy lön jelen évnegyedes közgyülésünk a' főispáni lak udvarán ősi szokás szerint sátrok alatt megnyitva 's a' szép számmal öszszesereglett KK. és RR. szives üdvözlése után tüstint előadá elnöklő alispánunk, hogy a' szük tömlöczök 's felette megszaporodott rabok miatt megyeházunknál levő börtönökben és rabkórházukban 34 beteg rab levén ragadós nyavalyában, a' gyülésnek ottan tartásával ebbül netalán eredhető veszély feleletterhét magáranem válalhatván, többekmegkerestére ide helyzé által a' gyülést. A' RR. ebben megnyugodtak, bár a'tüstint következő főorvosi jelentés csak 4 betegről 's ezek közül is csak egy valódi betegről 's három gyógyuló félben levőrülszólván, az alispáni jelentéssel jött ellenkezésbe, ez azonban oda modósittatott, hogy azon 34 alatt sem értetett valóságos beteg, de oda számittatnak a' nagyobb számu gyógyuló félben levők is. Eddig még egy sem halt meg. 'S most jöve tömlöczeink százszor decantált egészségtelen 's embertelen voltának vagy inkább létének rajza. Főügyvédünk kimondá, mikép rabjaink, mint hordókba párczolt heringek, annyira öszszezsufoltatnak tömlöczeinkben, hogy fekvésre nincs egy időben mindnyájának hely, hanem csak egymást váltva 's t.e.f. — Fölhivatott a' közönség délután öszszeseregleni a' megyeháznál és a' börtönök megromlott egészségi állapotának elnyomására czélszerü intézkedéseket ajánlani, mint másnap tanácskozás alá veendőket, egyszersmind a' megyei birtokosak elnökileg felfognak szólittatni a'börtönök el nem kerülhető ujabb épittethetése végett teendő adakozásokra. Következtek az országgyülési utasitás- készitésre megbizott megyei választmány jelentései; először vélemény a' népnevelés ügyében készült törvényjavaslatra, melly is a' népiskola- tanitó- képező intézeteket minden vallásküloönbség nélkül ajánlván felállittatni, elfogadtatott. A' kereskedési ügyben választmányunk ajánlá Széch. gróf telekdijas tervét, errenézve azonban a' RR. mult gyülési határozatjok mellett maradtak t. i. ehhez akkor szólandanak, ha majd a' közteher-viselési módszer kidolgozására kiküldött orsz. választmány munkálatát veendik, a' cselédrendszer, magy.gazdasági egyesület folyamodása, főispáni kihágások korlátozása választmányi modósitásokkal pártoltatnak. Legközelebb a' követi tudósitásban kért utasitási pontokra, következő határozatok keletkeztek, t. i. a' vallás ügyében érkezett ujabb leirattal megyénk aggodalma, melly még mult országgyülésről fölterjesztett pontokban kifejeztetett, meg nem szünvén, anyautasitásunk nyomán azon fölterjesztés törvénybe menetelét kivánjuk követink által szorgalmazni. A' szepesi XVI. városnak megyei fél szavazatot adunk. A' szabad községeknek választási jogot minden 300 (nem lélek) teljes koru 24 éven felül levő lakosra egy képviselőben vagy egy szavazatban. Vüsthof és Bretschneider honfiusitási kérelmét dijjal 's ha magyarul tudnak pártolhatónak itéltük. Benyujtatott másod-alispán ur által némelly pápai főiskolai tanulóktul a' M — ich pápai házánál elkövetett kicsapongás részeseinek bünfokozata kitudására küldött választmány jelentése. Ehez mellékelve volt egy nyilatkozata azon mint egy 20 tanuló ifjunak, kik ezen kihágásban részesek, melly nyilatkozatban magukat mindegyikök egyenlőn bünösnek vallván a' választmány működésit megelőzték. Majd a' főiskolai gondviselő E. Sz. G. t.biró nyujtott be egy folyamodást, mellyben a' főiskolában már nevezett tanuló ifjakra kiszabott 's kiállott büntetést's egyszersmind az illy 's rokon faju esetekbeni biráskodási gyakorlatát 's hatósági jogát bizonyitó iratokat közölvén, kéri a' megyét e' tárgyban nem intézkedni 's a' bemutatott főiskolai itélettel megelégülve ezen tárgyat bevégzettnek tekinteni. Azonban a' KK. jogkérdésbe ezuttal nem avatkoztak 's erre vonatkozó irományai főiskolai gondnok urnak saját kértére viszszaadattak 's a' tanácskozás a' hozandó végzésről megindult. Azonban alig szóltak hatan, heten, kik közül csak ketten nem kivánták ezen ifjakat a' megye által is megbüntettetni, elég hosszasan 's a' hatósági jogkérdésnek sem tökéletes elmellőzésével, elnök főalispán ur kimondá a'többséget a' tanulóknak fenyitő perbe vonatásukra, 's midőn még egy pár hang közlető modósitásokat ajánlott 's néhányan még a' főiskolai itélettel megelégülőkhöz csatlakoztak, már késő volt, mert hiszen ki volt a' végzés mondva! Aligha üdvös elv megyei köztanácskozásokban 's praesidialis rendszer mellett. Szinte nem vétettek figyelembe a' választmány eljárása ellen tett azon kifogások, hogy ez járásbeli esküdt K. J. urral, ki a' kérdéses ügyben elfogató, vádló 's minden esetre érdeklett volt, öszszeült, mert a' megyei kiküldetésben az ő neve is foglaltatott 's viszont nem engede a'főiskolai előljáróknak felvilágositás végett jelenlételt (az országszerte szokott vegyes küldöttségek példájára) mert ezek nevei a' megyei kiküldetésben nem foglaltattak. 'S igy folyt a' végzés kimondatása után is egész nap a' vita részint még a' kimondott végzésről, részint arrul: hányan lesznek fenyitő pörbe vonatandók, mirenézve a' fölebb emlitett nyilatkozat aláiróit jelölé ki. Kissé ingerülten oszlának szét a' RR. Emlitést érdemel azonban a'clerus 's protestansság dicséretes tartózkodása ezügyben mind nyilatkozástul, 's ki ezen dolgokat Veszprémben vallásfelekezeti surlódásnak itélné, nagyon csalódnék. Ez már el van 's bár legyen örökre, feledve! de ha szóba jövend, adandó alkalommal kifejtendem. Általában felmentő itéletet reménylenek a' törvényszéktől. Előkerült ismét a' börtönök dolga 's a' beadott szemlélődő választmány jelentése szerint elhatározák a'RR. a'megyeház mellék- épületeit, fészereket 's t. eff. börtönökké alakitni, hogy igy minélelőbb és kevesebb költséggel járulhassanak a' bajenyhitéshez.

Amerika.

(Parliamenti épületes jelenet. A' senatus többsége a' texasi egyezvényt félre vetendi.) April 23kán a' követkamrában egy vámtárgyu törvényjavaslat olvastatott fel. Wrigh ur a' javaslatot védelmezte, mire egy whig párti Whit nevü felelt'sClay Henryt védelmezé azon vád ellen, mintha ez magát J. O. Adams- tól meghagyta volna vesztegettetni. A' newyorki követ Rathbun ki, egyszersmind tory, az előtte szóltnak beszédét czáfolgatá, 's erősité a' megvesztegetést. Erre With collegája Rathbun ellenmondása által fölingerelteltevén, ellene rohant, 's párbajra emelt ökéllel igyekezett őt beszéde igazságáról meggyőzni. A' fiatalabb kamrai tagok azonnal oda ugrottak 's az öklészkedő követeket egymástól elválasztá. Miglen ezek igy egy mást tépték, bizonyos Moore nevü, testére béna nyomorék, ki a'kormánynál egy kérelme megadatását több hét óta hiában sürgeté, nyomult előre, 's ohiói követ M'Causlinra pisztolyt sütött, hanem e' helyett egy hivatalnok czombját sebesité meg. Moore azonnal elfogatott, a' congressusban elkövetendő kihágások megbüntetését tárgyazó törvényjavaslat kidolgozása pedig rögtön választmányra bizatott. Rathbun és White kibékültek, 's a' ház nagy tetszése kiséretében egymásnak kezet nyujtának. Egy washingtoni levelező azon meglepő hirt közli, mintha a' texasi egyezvényt a' senatus leakarná szavazni 's az 12 legföljebb 15 szónál többet nem fogna nyerni.

(Texas egybekapcsoltatását tárgyazó szerződési pontok.) New yorki lapok most már szorosabban meghatározott tartalmát közlik azon egyezvénynek, melly a'texasi köztársaság unióhozi csatoltatása iránt közelebb april 12kén Calhoun éjszakamerikai megbizott 's a'két texasi felhatalmazott u. m. Zandt és Henderson közt végre csak ugyan létesült. Az egyezvény pontjai következők: 1) A' texasi köztársaság tartományival együtt azunióhoz csatlakozik, 's minden jogait és javait, legyenek azok, magánybirtokok, bányák, vagy nyilványos épületek, hajók, hajóműhelyek 'sa't. annak törvényes felsősége alá rendeli. 2) Minden texasi polgár, az éjszakamerikai al-

kotvány szabaditékit élvezendi. 3) Minden czim vagy birtoki jogigények, mellyek a' texasi törvény szerint teljes érvényességüek voltak, az egyesült statusokhoz változatlanul lépendnek át. 4) A' texasi statusadósságokat 's kötelezettségeket, bár mint keletkeztek legyen is azok, Éjszakamerika elvállalja. Itt megjegyzendő, hogy az összes statusadósság 10 millió dollárra rúg, mellyből 350ezer d. kilenczven nap alatt leszen kifizetendő, a' hátramaradandó nagyobb summa lefizetéseért pedig a' zálogba vetendő statustelkek fognak kezeskedni. 5) A' texasi törvények, valamint a' végrehajtó 's biráskodó hivatalnokok is, az elnök alelnök 's kerületi főnökök kivételével, előbbi állapotjokban maradandnak. 's a' t. A' rabszolgákkali kereskedésről szóló pont, mint minap emlitők, az egyezvényből kimaradt, 's mindaddig ki is fog maradni, a' mig Texas szövetséges statussá nem emeltetik. —

Spanyolország.

(A' királynék utazása. Hadsereg-szaporitás. Néhány guerillafő megsemmitteték.) A' királynék maj. 20-án Quintaner de la Ordenbe érkeztek, 's olly fényesen fogadtattak, mintha legszebb virágzásnak örvendne az egész ország; a' nép utközben mindenütt legnagyobb lelkesüléssel viseltetett irántuk, miből világosan kitünik, hogy a' spanyol népet könnyen kormányozhatni, ha csak félig meddig teljesittetnek is igazságos kivánatai. Ezalatt Barcelonában a' főkapitány mindazon böcsületespolgárokat, kik a' mostani rendszernek nem baráti, részint elzáratja, részint utazásra kényszeriti, hogy a' királynék ottléte alatt botrány ne történhessék. — Az uralkodó inség közepett, 's pénzhiány daczára folyvást szaporitja Narvaez a' hadserget, ámbár tudnia kellene, hogy jó akaratu 's jól fizetett kis hadsereggel sokkal többet létesithetni, mint roszul fizetett elégületlen nagy hadakkal. — Maestrazgoban 3 hires guerillafőnököt fogtak el 's végeztek ki, mi legalább rövid időre alkalmasint helyre fogja állitani a' közcsendet. —

Anglia.

(Brougham toryvá lett.) A' mi rég nyilványos titok volt, most kétségbehozhatlan ténynyé változott; maj. 23án ugyanis a' felsőházi ülésben, Brougham l. nyiltan kimondá, hogy ő a' tory ministerséghez tért által, 's hogy ebben csak az öreg Grey gróf példáját követi, ki szinte mondá, hogy a' whigektől, ezek változása miatt, maga is torykhoz pártolna, ha öregsége megengedné, miszerint a' parliamenti vitákban még ezentul is részesüljön. A' ház nagy figyelemmel hallgatá végig Brougham nyilatkozatát, melly azonban minden eredvény nélkül maradt, kivevén, hogy Clanricarde l. elég sőt nagyon is csipősen válaszolt neki. — Joinville hg röpirata következtében a' tengerészeti osztály nagy munkásságot készül kifejteni tengerierejе szaporitásában, 's igy a' kérdéses röpirat csakugyan nem igen használt Franczіaországnak. — A' királyné Wight szigetet megvette. —

Franczіaország.

(Laffitte †. Bordeaux hg házassági terve.) Laffitte Jakab maj. 26án 77ik évében elhunyt. Midőn a' követkamra sorshuzás által kivánta meghatározni azokat, kik öt sirjához kisérjék, egyhangulag azt nyilványiták a' követek, hogy mindnyájan menni akarnak. Laffitteben legnevezetesb tagját veszté a' szélső baloldal. E' jeles férfi bayonnei szegény ácsmester fia volt, 's utóbb szorgalma által milliók tulajdonosává lett, 's Napoleontól kezdve Lajos Fülöpig minden franczia uralkodónál legnagyobb tiszteletben állott. — Bordeaux hg Mária Karolina szicziliai hgnőt nőül kivánta, kérelme azonban megtagadtatott, mit jól értesültek Lajos Fülöp befolyásának hisznek tulajdonithatni. —

Görögország.

(Egy titkos társulat felfödöztetése.) Az athenei közönséget egy titkos társulat felfödöztetése foglalkodtatja, mellynek czélja volt, a' mostani kormányt megbuktatni. Ezen társulat nem ma szőhette hálóját, mert szálai még a' szomszéd török tartományokban is szétágazvák. Néhány görög lap töredékét közli azon szabályoknak, mellyeket az, a' hit 's Görögország megszabaditatása körül magának fő czélul tűzött ki. Az ezen társulatba felavatandók által letétetni szokott eskü formája a' szabad kömüvesekéhez sokban hasonlit, 's közönséges a' hiedelem, hogy ezen szövetség nem egyéb, mint ama három évvel ezelőtt elnyomott philorthodoxi társaság folytatása. A' nappisták (orosz párt), kiknek szemökre lobbogatják, mintha ők ezen társulat gyarapodására ösztönül szolgáltak volna, kijelenték, hogy ezen egyesülethez semmi közük. Ekkorig a' társaság valódi mibenlétét egész terjedelmében kipuhatolni nem lehetett; annyi azonban bizonyos, hogy azt tartományon kivüliek is gyámolitják. Az uj ministerség ellen alakuló ellenzék naponta növekszik, 's a' hirlapok kevés kivétellel Maurokordatos ellen kezdenek föllépni, annyival is inkább, mivel ezen általok táplált érzelmek a' tartományi kerületekben már is rokonszenvre találtak. Rhigas Palamides Tripolizzában győzelmi pompával fogadtatott, 's mint a' ministerség áldozatja, borostyánnal koszoruztatott. Naupliában pedig Rhodios követté választatását attól föltételezék, ha az uj miniszterség ellen dolgozik. —

Szerbia.

Kevés nappal ezelőtt mint emlitők Sándor fejdelem a' tartomány belsejébe utazott, de hová? — azt egész bizonyossággal nem mondhatni meg, csak gyanitják, hogy Kragujevaczban szándékoznék megállapodni, honnan majd a' határszéli mozgalmakat jobban szemügyre veheti, 's czélszerü orvoslásrul gondolkozandik. Bulgariából és Albánia egy részéből még mindig sötét hirek szárnyalnak. Amaz undokságok, mellyek ott naponként elkövettetnek leirhatlanok, 'sannál fájdalmasb, minél nagyobb bizonyossággal állithatjuk, hogy minden igazhitü mozlem (török) a' keresztyén alattvalók ellen megkezdett aránytalan és nemtelen harczban részt venni szándékozik, mit aztán igazi keresztyénirtó harcznak keresztelhetni. Illy szomoru körülmények köztugy tetszik, mintha a' bolgárok utólsó reményescillaga is leáldozott volna 'sez helyzetjöket még kétségbeejtőbbé teszi, mert az albániai csordák dühének egészen kitéttetvék, melly a' szó legborzasztóbb értelmében rajtuk keresztülkasul gázol. — Vucsicsnak Szerbiába viszszatérése majus 23ra (jun 4) jó előre kikürtöltetett, sőt néhány lap már rég kimondta, mintha Vucsics és Petronievicsnek hazájokba leendő viszszaérhetésükre adandó engedelem Sz. Pétervárott már el is volna határozva. Azonban ha Szerbia jelen helyzetét tekintjük, van okunk az előadottakon egy kissé kételkedni, sőt bizton állithatjuk, hogy a' két népfőnök viszszatérhetési engedelme Sz. Pétervárott ekkorig határzatba nem ment, és igy ezen örökké a' két népkedvencz megérkezésén kérődző bitang hirek, nem egyebek mint párszellem szülte agyrém, melly által némellyek önző érdeköket vélik előmozdithatni.

Ő cs. 's apost. kir. föls a' szőregi kamrai urodalom számára épitő 's urbéri mérnök-rendszeresitést legk. elhatározni méltóztatott, ki egyszersmind a' szegedi kincstári épületekre ügyelend; dija leend évenkint: 600 pgő for., 40 pozs. m. kétszeres, 6 öl tüzifa, irószerekre 10 fr, 6 öl tüzifa az iroda számára, 's uradalmon kivüli utazásoknál Xdik osztályu napdij. E hivatalt elnyerni kivánók, épitő, urbéri 's vizépitési gyakorlati mérnökismereteiket tanusitó folyamodásikat hat hét alatt a' temesi kir. kam. jószágigazgatóságnál nyujthatják be. 1—3

Váltó-ügyvédvizsgálati hirdetés.

A' tek. kir. váltó-feltörvényszék ezennel közhirré téteti, hogy kik a' legközelebb alkalommal váltó-ügyvédi vizsgálatot kivánnak letenni, köz-ügyvédi hitlevelökkel nemkülönben erényes magukviselet 's legalább fél évi váltógyakorlatot tanusitó hiteles bizonyitványokkal támogatandó folyamodásukat f. évi mihályhó elejétől azon hó 15kéig a' kir. váltó-feltörvényszékhez, ennek iktató hivatalában adják be. Pesten 1844 pünkösthó 30kán. Fogarasy János. 1—2

Árverési hirdetés.

Tek. Esztergommegyében bécsi országuton fekvő Táth helységhez tartozó szőlőhegyen birói foglalás következtiben f. évi julius 3kán 's utána következő napokban, reggeli 9. órakor, mintegy 30. darab kisebb, nagyobb, ugymint: 15. 20. 30. 50. akós összesen 600 akóra való vasabroncsos csinos készületü hordó; 350, akó 1822ki és 1814ki fehér neszmélyi bor; 's három kővel és téglával kirakott igen jó pincze présházzal: 's ezek után levő 18 kapás több darabra elosztható szőlő készpénzfizetés mellett eladandó leszen, a' venni szándékozók ezennel illendően meghivatnak. Tokodon jun. 3kán 1844 1—3

Haszonbérlet.

Szathmár-Németi sz. kir város tanácsa részéről közhirré tétetik, hogy f. e. julius 4kén tartandó árverésen a' városban Szamos-folyó mellett levő serháza; főzés éz mérhetés joga f. e. november 1től három évre haszonbérbe leszen kiadandó, a' midőn is 362 ft 36²/₄ kr. e. p. bánatpénzzel ellátva a' kivenni szándéklók meghivatnak. Kelt Szathmár-Németiben 1841 majus 4én tartatott tanács gyülésből. 1—3

Hirdetés.

A' máramarosi koronai erdőjavadalmak részire ideiglen következő hivatalállomások engedtettek meg felsőbb helyen: u. m. Szigeth, Hosszumező, és Visk koronai mezővárosok részire különkülön egyegy első osztályu erdőszállomás 250 ft. évi fizetéssel, természetes szállással, 52 pm. zab, 6 kocsi széna, 15 öl fa, egy mázsa só, 20 p.m. buza, 6000 □ öl kaszáló, 7 ft. irószerdij járandósággal és 50 ft biztositékkal, és Técső részére egy erdőlovag-állomás 300 ft. évdijjal, természetes szállással, 104 pm. zab, 12 kocsi széna, 20 öl fa, 150 font só, 24 pm buza, kaszáló fejében 24 ft. járandósággal és 100 ft. biztositékkal 's 10 ft. irószerdijjal. Kik ezen állomásokat elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal kimutatni tartoznak, miszerint a' bölcsészeti tanulmányokat jó sükerrel végezték, a' magyar, német és latin nyelveket birják, 's az erdőstudományokat Selmeczen, vagy Máriakuton jó előmenetellel hallgatták, és egészséges testalkatuak. A' folyamodványok a' mármarosi kir. kamrai igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. 1—3

Juheladás.

Pestmegyében Irsához egyórányira Vacsi pusztán bérlettnyaraláson levő 's megszemlélhető Koller Mihály halomegyházi haszonbérlőnek egészséges tiszta, 's tőkés juhai u.m. 1800. darabon felül anya, 1000 darabon felül idei bárány, 's 450 db egy 's két éves ürü) szabad kézből eladandók, bővebb értesitést nyerhetni Pesten országuton 572. sz. a. a' tulajdonosnál. 2—2

Táblabiró vadasi idősb Jankovich Miklós urnak ns Nógrád vgyében keblezett Kazári és Szőrösi birtoka együtt, Bábi és kis-Bárkány határbeli jószágai pedig külön külön f. 1841ik évi Sz. Mihály naptól számitandó hat évre, ezen jószágokban találtató fundus instructussal együtt haszonbérbe levén adandók, a' bérleni szándékozók a' haszonbérlési feltételeket vári Szabó Antal k. táblai 's váltó ügyvédnél (lakása Pesten Dorottya utcza 11 szám) f. évi julius 30ig megtekinthetik, 's a' jószág kiterjedéséről is bővebb tudományt szerezhetnek. 2—2

Hirdetvény.

Alulirott több kedvező körülmény közt olly állapotba helyeztetvén boltját, miszerint az, jelenleg is, mint eddig, a' legolcsóbb 's azért a' legujabb divat szerint készült magyar fekete gála és mindennapi attila és zrinyi dolmányokkal, ugy szinte fekete és szines mellényekkel, nadrágokkal ellátva készen áll:

Azon t. cz. uraságoknak tehát, kik alulirtat becses bizodalmokkal megtisztelni 's akár kész ruhákat boltjában venni, akár pedig azt személyesen vagy levélben megrendelni méltóztatnak: a' legjutalmasabb árérti szolgálatját annál pontosabban ajánlja, minthogy Pestről az ország minden részeibe menő gyorskocsik intézetével akképen egyezkedett, miszerint ezen gyorskocsik által, a' ruhák szállitása, bár hova is, rövid idő alatt 's hiba nélkül meg fog történni. Illy czéllal, elfogad akár személyes, akár levél általi bárminemü megrendeléseket.

Boltja vagyon most is, hol előbb, a' sz. ferenczіek terén, a' főméltóságu kir. Curia tőszomszédságában, ezen czim alatt: Hunyady László hoz. Kelt Pesten majus 21. 1844. Klaszy Venczel polgári magyar szabó. 3—3

Megjelent, és Pesten Hartleben könyvárusnál, Váczon pedig a' szerzőné kapható:

Az elméleti 's tapasztalati

Természettan

alaprajza, mellyet közhasználatra készitett

Schirkhuber Móricz

kegyes szerzetbeli áldozópap, és a' váczi püspöki lyceumban természettani oktató. I. kötet VIII. 's 230 lap. 3 rézmetszettáblával. Ára 1 ft. 30 kr. ezüstben. — Ennek átvételével előfizethetni a' II. kötetre is, melly aug elején hagyandja el a' sajtót, 2 ft. ezüstben. 1—3

Eladó kosok.

Perkátán Adonyhoz egy órányira Fejérmegyében számfeletti, finom fajbeli 's hágatásra még alkalmas kosok mintegy 100 db. minden órán szabad kézből eladók. Bővebben értesit a' helybeli irodalmi iroda. 1—3

Sveiczi marha árverése.

Mélt. Huuyady József gr. Ürményi uradalma gazdasági hivatala közhirül adja, hogy f. é. junius 25kén reggeli 9 órakor t. Nyitramegyében Ürményhez közel levő Mező-Keszy pusztán 40 darab fejőstehén és üsző 's 12 darab 1, 2, és 3 éves bika, mind vörös és vöröstarka sveiczi marha, nemkülönben több hizott tehén és ökör árverés utján kész fizetés mellett eladatni fog. 2—3

☞ Lapunk mellett szétküldetik az UNGAR félévi előfizetést illető jelentése.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök junius 13kán

JELENKOR.

1844. 47dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boritéktalanul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a'bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyiház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján.

A' J. és Társ szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: előléptetések; a' miskolczi kisdedovó intézet 's azzal rokonok Sontagh Gusztávtól. Országgy. közlem.: a' 20ad. v. is jun. 1sői ker. ülés folytatása az orsz. sérelmek 's kivánatok ügyében; a' jun. 3kai 207d. ker. ülés határozati; 208 és 209d. ker. ülésb. a' polgársági qualificatiók iránti heves viták a' b—di követ módositást javasló velős beszédével, 's erre következett tanácskozásokkal: a' pest városi gyalog polg. két század tisztikara; adakozások az iparegyesületre; medárdi vásár sikere; kisdedovási ügy; Mármaros, és Hont közgyülései 's illetőleg követutasitásai; Temesvári tisztujitás eredvénye.)
Spanyolország (A' madridi választásoknál a' ministerség győzött; vámvonal iránti határzat.)
Anglia (O'Connell elitéltetése; etoni diák ünnepély; roszaltatása Joinville kir. hg röpiratának.)
Franczia ország (Részletek Laffitte temetési ünnepélyéről.)
Görög-ország (Az uj ministerség nagyon gáncsoltatik.)
Török ország (A' szultán utazása; Vucsics és Petronievics; Sándor hg Topolában.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

A' nm. m. k. udv. Kincstár Marténi Ferencz, eddigi sóvári első mázsamesterthelybeli ellenőrré nevezte, Fest Laj. ottani sóhivatali irnokot pedig szerszámvevővé; a' Sax Ignácz keblebeli titoknokságra előléptetése által megürült fogalmazó hivatalt Grulich Vincze eddigi dijazott fogalmazó gyakornokra; továbbá a' cservenkai másod osztályu kam. ispáni hivatalt André Emil előbb herczeg Odeschalchi család juhászati felügyelőjére; végre a' megürült aradi mérnökigazgató hivatalt Ságody József eddigi országépitészi főigazgatói rajzolóra ruházá.

A' miskolczi kisdedovó intézet 's több másról.

Van egy megye hazánkban, mellyet „paradicsomnak" nevezneк: paradicsom Borsod 's melly ezen nevet valósággal meg is érdemli. Az al- és felföld közt feküdvén, egyesíti keblében mind kettőnek szépségeit 's áldásait: kövér Tiszától táplált sik egy része, mint hajdani Atelköz rónáji; sziklás bérczektől körzött völgyek a' másik, Schweiz magasztalt tájékihoz hasonló. És e' rónákon és e' völgyekben magyar nép lakik, még szilaj ugyan 's egy részben azon kaczagányos apákhoz hasonló, kik nyugati 's déli Európát zsákmányolák, de melly, ha egykor a' polgárisodás napja ráderül, nemesbülve, a' magyar nemzet egyik legjelesebb része lehet. E' nép közt pedig az uri rend lelkes és hazafiui érzésü, felbuzdul honunk ügyei mellett, sőt maga részérül is sokat inditványoz, sokba kap és sokat létesitne, kivált, ha — velem együtt több pénze volna! De bezzeg ez a' bökkenő, és pedig, mint látjuk, paradicsom Borsodban szintugy mint hazánk akármelly más épen nem paradicsomi megyéjében, mert a' fogyatkozás e' tekintetben közönséges, és ha rajta rövid idő alatt egy tudós hazánkfiával szólva „nemzeti elszántsággal nem segitünk, földbirtokosink ugy járnak mint ős apánk Ádám: a' csöd lángkardu angyala kihajtja paradicsomaikból.

E' paradicsomi megyében pedig Miskolcz a' fő és székváros. Nevezetes egy hely, nemcsak azért mivel a' felföldnek legnépesebb 's legtöbb ipart és kereskedést üző tiszta magyar ajku városa, hanem azért is, mert fekvésénél fogva a' felföldet az alfölddel összeköti, mindig járható utakkal bir 's piacza a' magyar és tót népség termékei és iparczikkei kölcsönös kicserélésire szolgál, műhelyei pedig és iskolái a' felföld tót-német népségének magyarositására. Hazánkban, hol sok az elkülönzés, itt ott több öszpontositásra kellene munkálnunk; az egész hazára nézve Pest volna a'hely, a' felföldre Miskolcz, 's nemcsak ipar és kereskedés hanem nemzetisedés tekintetében is. A' tót-német mesterlegények már eddig is ide vándorlának magyarul tanulni 's igy a' tót-német diákok is. Ezentul pedig nemzeti nyelvünkre több szükség leendvén, bizonyosan még számosabban látogatandják meg Miskolczot. Valóban ezen várost a' nemzetisedés és nemzeti müvelődés góczává kellene tennünk, a' sárospataki collegium ide volna átteendő 's az ágostai hitvallásuaknak a'gömöri 's osgyáni iskolák helyett, itt egy hatalmas gymnasiumot kellene felállitaniok, ha már a' két protestans felekezet iskoláira nézve Pesten és itt egyesülni nem akar, mit már azon tekintetből is ohajtanék, mivel a' miskolczi egyesült intézet olvasztó kohul szolgálna a' sok felföldi különböző nyelv és népség egyesitésére. Igen ám, de ennek is foganatositására pénz kell, megint pénz'sez mint mondám, sem nekem, sem Borsodnak, sem a' hazának nincs. Azért barátim, az egekre kérlek benneteket, ha pénzről szólok, ne beszéljetek szellemi és erkölcsi érdekekről, ezeket sem mozdithatni elő pénz nélkül; 's furcsa bölcseség az tőletek, ha a' beteg sorvad 's csak anyagi orvosság segithet rajta, hogy ti ekkor, épen ekkor szellemét akarjátok nemesiteni. Ma holnap kiterül halotti ágyán 's ha megélhetném, titeket még mindig szellemi érdekekről hallanálak petyegni.

Keritsetek tehát pénzt, mindenek előtt pénzt, de hogy anyagi érdekek egyoldalu szószólójának ne tartsatok, ime magam is azonnal szellemiekről: müvelődés 's nevelésről szólok, utóbb a' kisdedovásra átmenendő.

Eddigi egyik szerencsétlensége magyar népünknek az volt, hogy a' fő mivelődési eszközben szükölködött. A' német sőt a' tót is erre a' német irodalmat használta; a' magyar ellenben nemzeti irodalommal nem birván 's latinul oktattatván, minekutána most élő latin irodalom nem létezik, minden müvelési utból kiszorult. Nem csuda tehát, hogy a' magyar népség müveltségi tekintetben igen hátra maradt, mi olvasztó erejét az idegen elemekkel szemközt csökkenté. Ehhez járul nagyobb magyar városaink szerencsétlen fekvése. Debreczen, Szeged, Szabadka, Kecskemét, N.Kőrös 'sa't. ősz- 's tavaszkor hozzáférhetlen pusztákba vannak temetve 's elszigetelve a' világtól szellemileg panganak. Nem igy Miskolcz; ezt, mint mondám, minden időben használható utak kötik össze a' hazával 's főleg Pesttel, mellynek egyik fő vonalán fekszik. E' mellett a' felvirágzó nemzeti irodalomban magyar népessége napjainkban már müvelődési eszközt nyert, melly csudásan hat a' felső osztályokon keresztül egész a' műhelyekig. Ezt látni, tapasztalni kell, hogy az ember elhigye, mikép végre rájok is felderült a' világosság napja. De ha Miskolcz már fekvésénél fogva ipar, kereskedés és müveltség tekintetében felsőbb fokra emelkedhetik mint többi magyar városaink; ha ujabb időben különösen müveltségre nézve a' magyar irodalomban eddig nem létezett eszközt is nyert: ugy tagadni nem lehet, mikép mind ezen szerencsés körülmények csak akkor szülhetnek lehető legnagyobb sikert 's eredvényeket, ha a' lakosságtól 's Borsodmegye rendjeitől czélszerüen használtatnak. Miskolcznak vannak iskolái, 's a' protestánsokéban már a' nemzeti nyelv alkalmaztatik oktatásra. Vannak leányiskolái is, de ezeket mind reorganisalni 's mint már érintém, hatalmasb lábra kellene állitani a' leányiskolákat is, hogy ezek kivált a' felvidéki nemzeti müveltségre nézve annyira elhanyagolt tót 's német leányokat, kik itt számosan gyülekeznek össze, megmagyarositva, rendeltetésük valósitására képesekké tehessék. Nevelés általjában az, mi itt, mondhatni, még szükségesebb mint oktatás, mert kivált a' nép alsó osztályai igen nyersek. Ezeket tehát szelidítni, müvelni, nemesítni kellene 's ha azután Miskolcz szabad királyi várossá emelkedik 's mostani socialis zavarából kibontakozva, szilárd rendet szabadsággal 's müveltséggel párosit: akkor városaink közt elfoglalandja azon helyet, mellyre hivatva van 's a' hazának egyik gyöngye leend.

Nevelésről folyóiratokban már annyi szó volt, hogy itt mellékesen e' tárgyról csak egy pár eszmét közölhetek. Tudva van, mikép a' nevelésnek testet és lelket arányosan fejleszteni, képezni kell, aránylag szintugy szellemünk két oldalait az erkölcsit és értelmit. Fő fontosságu kivált a' kisdedkor; szellemünk ekkor valóságos tabula rasa, mellyen minden hatás maradandó nyomothagy maga után; testünk pedig puha viasz, minden forma elfogadására alkalmatos. E' korban legélenkebben fejlődnek is, testünk 's lelkünk gyermek, azért örökös mozgásban, nyugtalanságban van, foglalkodtatni akar, hogy alkalma's tárgya lehessen testi lelki erőit gyakorolva kifejteni. Szerencsés gyermek, ki ezen öntudatlanul müködő korban értelmes szülék felügyelése alatt növekedhetik; mert ekkor vettetnek meg lelkülete alapvonásai! „Mi válhatnék az emberből, mond Kant, csak akkor tudhatnók meg, ha felsőbb lények, ha angyalok, intéznék nevelését." Az első évek tulnyomó fontosságát belátva azért ujabb nevelők mint p.o. Elias és Pestalozzi a' gymnastikát 's lelki fejlesztést ugy szólván a' bölcsőtül kezdik, Rousseau pedig a' nevelés reformátora az erkölcsi és értelmi képezés elveit mennél korábban kivánja alkalmaztatni. Ha akarod, mond ő, hogy gyermeked jó legyen, tavoztasd el töle a' rosz példát, mert ösztönszerüleg utánzás által képezi magát, és szoktasd mennélelőbb jóra, az ember szokás állatja levén. Ha pedig kivánod hogy tanuljon, ébreszd fel a' tudnivágyást benne, tedd hogy kedve legyen a' tanulásra 's eléred czélodat. Brougham, Angliának kitünő statusférfia, megvallá magáról, hogy harmadik évétől hatodikig tanult legtöbbet életében. De ha a'gyermeket első éveiben vesztére hagyjuk, ha mást nem lát mint szüléji rosz példáját, vagy utczán nő fel dudvamódra: mi válhatik azután belőle? Ha pedig tulságos aggodalomból a' szobából sem ereszjük ki's a'gyermek szükséges foglalatoskodást 's mozgást nem találván, roszra fakad 's kalitkájában mindent tör és ront, 's azután hogy csendes ülésre szoktassuk, mint nálunk szokás, korán iskolába küldjük, hol természet elleni állásába beléerőltetik, 's ha végre itt kinpadján természete fellázad 's vele a' tanulást, iskolát 's tanitóját annyira elutáltatja hogy mind hármat lehetségkép kerüli: mihez folyamodunk azután, ha ezt megtudjuk; mi által igyekszünk a' gyermek rosz akaratát's makranczosságát orvoslani? Bottal! Boldog egek! Baucher legujabb lóidomitási módszere, melly napjainkban olly egyetemi helybenhagyást nyer, még ez állat képezésénél is tiltja a' vesszö- használást; ha ellenszegül, nem a' lovat, hanem az ügyetlen idomitót kárhoztatja, mivel ugrást tett leczkéiben, a' lótul azt kivánván, mire akarata 's ügyessége elegendőleg még nem ébresztetett 's képezve nem lön.' S ha ez állatvilágban áll, ha az ujabb idő már itt is kiküszöbölte a' bunkocratismust: türjük é ezt még mindig a' gyermekvilágban? Nem kellene é inkább az oktalanság ezen áldozatjai ellen irányzott botot, az esztelen szülék, nevelők és oktatók felé fordítanunk, és pedig vastagabb végével?

Ezen oktalanságok eltávolitására a' kisdedovó intézetek találtattak fel, hol a' gyermekek nemcsak mind testi lelki kártól megovatnak, hanem egyszersmind test- 's lelkileg fejlesztetnek is. Értsük meg egymást jól. A' kisdedovó intézetek czélja nemcsupa ovás; az emberiség 's társaság czéljának a'növendékek koránsem felelnének meg, ha nyaktöréstől megmentetnének ugyan, de lelkeik parlagon hagyatva annyira elvadulnának, hogy utóbb a' töréstől megmentett nyakat kötélre kellene függesztenünk. Az ovás tehát csak nemleges czél, a' fejlesztés az igenleges. De ez nem oktatás. Ez az elemi iskolában kezdődik. A' kisdedovó intézetben ellenben a' gyermek sebesen fejlő's örök de nem huzamos's inkább játszó foglalkodást kivánó testi lelki erőji képző munkásságban tartatnak: a' test gyermekkorhoz illő gymnastika, a'lélek pedig szemlélhető ismeretek által, a' növendékek örökké változó szeszélyök szerint, szüntelen változásban. A' kisdedovó intézetek fontossága tehát a' kisdedkor fontosságán alapszik nevelési tekintetben. Ezen intézetek az iskola előkészitő műhelyei, hol a' gyermekek tudnivágya, kedve a' tanulásra fölébresztetik 's tehetségeik annyira kiképeztetnek, hogy komolyabb tárgyak felfogására is alkalmasak lehessenek. A' kisdedovó intézet tehát az iskolának kezdete, kiegészitő része. Itt veszi eredetét a' nyilványos nevelés, 's teljesen rendezett országban iskolának kisdedovó intézet

nélkül nem is kellene találtatni. Át is látták ezt hazánk több nemes érzésü fiai 's Pesten kisdedovókat képező intézetet állitottak fel, hazafiui buzgalmu b. Wesselényi Miklósunk pedig hatalmas szavát ez ügyben nem egyszer hallatá már. A' dolog tehát meg van kezdve, alapja megvetve; azonban még sem nyert olly előmenetelt,mint azt az ügy szentsége kivánná; a' kisdedovó intézetekkel is csak ugy vagyunk mint többi nemzeti intézetinkkel, mert — mert — megint nincs pénzünk! O politikai idealisták, kik mindig csak szellemi érdekekről petyegtek, segítsetek itt, ez saját pályátok tére. A'német philosophiai ideologok semmiből szerkesztik az egész világot, teremtsetek ti semmiből legalább kisdedovó intézeteket. (Vége köv.)

Országgyülési közlemény.

(A' 206. ker. ülés folytatása junius 1jén az orsz. sérelmek 's kivánatok tárgyában.)

7. A' honi ipar és gyárok virágoztatása 's pártolása tekintetéből a'magyar ezredek számára szükséges kelmék,a' mennyiben azokat minőségre mennyiségre és árra nézve a' honi gyárok kiszolgáltatni képesek, kizárólag ezektől vásároltassanak. Vélemény: E' kivánat az 1765: 24. t. cz. tartalmára hivatkozás mellett fölterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik.

8. Az aldunai tartományokhoz hazánknak történeti jogokon nyugvó birhatási igényei levén, azok visszacsatoltatása iránt ő Fels. alázatosan kéressék meg 's egyszersmind arra,miszerint hatalmas befolyását eziránt a' diplomatiai mérlegbe hazánk érdekében vetni méltóztassék, hogy az orosz hatalomnak azon részekben tapasztalt terjedése gátoltassék. — Vélemény: Miután ezen tárgy mult évi jul. 12k. fölterjesztett válasz-felirásban ő Fels. legmagasb figyelmébe általányosan már ajánltatott,tekintve ennek nagy fontosságát, a' küldöttség azt itt is felterjesztendőnek véli.

9. Magyarországi tűz-és jégkármentesitő társaság felállítása eszközöltessék. — Vélemény: Mint az egész hazára nézve igen érdekes,az orsz.RR. figyelmébe ajánltatik. — Végzés: innen kihagyandó's maga helyére sorozandó. 10. Azon orsz.biztosság,melly az orsz.tól, jelesen Szepes megyétől elesett és Galicziához csatolt részek visszakapcsoltatása végett az 1825ki országgyülésről kiküldetett és az irományokban előfordult némelly akadályok 's hiányok miatt félbenszakadt munkálata iránti jelentését még az 1830ki országgyülésen bemutatta,munkálatának végbevitelére utasíttatni kivántatik. — Vélemény: Ezen igazságos érdekü kivánat különös figyelmet érdemlő és pártolandó. — Végzés: Elfogadtatik. 11. Az 1635: 79ki t.czikk nyilványosan foglaltatván,hogy a' k. k. összehivólevelek az országgyülés kezdete előtt hat héttel a' t.hatóságokban kihirdettessenek;miután a' k. k. meghivóleveleknek jelen országgyülés előtt később történt szétküldetése,az előidézett törvény teljesitését a'törvényhatóságoknál lehetetlenné tevé,annak jövendőrei orvoslása kivántatik. — Vélemény: Jövendőre nézve orvoslás végett fölterjesztendő. — Végzés: Elfogadtatik.

12. Ő Fels. aziránt kéressék meg,hogy azon rézpénzek,mellyeknek folyami értéke a' névszerintinél kevesebb,beváltását, egyszersmind a' magyar forintok kiegészitésére, azoknak beváltási folyam szerinti veretését megparancsolni méltóztassék. — Vélemény: Elintézés végett ajánlandó. — Végzés: Elfogadtatik.

13. Panasz a' csempészetnek a' harminczadi tisztség 's illetőleg a' k. kincstár által lett illetlen's törvénytelen megfenyitése,ugyszinte a' sótisztség ellen inditott pernek felsőbbparancsali megsemmitése iránt. — Vélemény: Ezen előadásnak a' kamra biráskodására vonatkozó része azelőleges sérelmek közt felterjesztve levén, egyébiránt azon esetet,hogy a' megyei tiszti ügyész által a' sótisztség ellen indított per felsőbb parancsoknál fogva megsemmisittetett 's igy az igazság törvényes biró által leendő kiszolgáltathatásának utja elzáratott,sérelemnek tekintendő 's orvoslás végett fölterjesztendő. — Végzés: Itt is, az előleges sérelmeknél is felterjesztendő. 14. Az 1840: 6ik t.cz. 9ik szakasza világos tartalma ellenére azon uj iskolában, melly a' bánsági végvidékben keblezett pancsovai katonai város tanácsa által 1842dik évben felállittatott, a' magyar nyelvtanitás egészen elmellőztetik. — Vélemény: Felterjesztendő. — Végzés: Elfogadtatik.

15. Az oláh tanitókat képező aradi iskolában a' magyar nyelvet tanító egyed fizetéssel látassék el. — Vélemény: Figyelemmel az 1836ki 3ik t. cz. 5ik §a tartalmára, felterjesztendő. — Végzés: Elfogadtatik.

16. A' kir. fiskusra szállott javak a' törvény által rendelt czélra fordittassanak; a'kir. adományok pedig ő Fels. által csak érdemekért és pedig kisebb részekre felosztva adassanak. — Vélemény: A' kir. adományok a' fenálló törvények szerint is érdemekért adandók levén, e' részben uj törvény hozatala nem szükséges; egyébiránt a'kivánat,mint az 1830ki 7ik t.czikk 12. szakaszával összehangzó, felterjesztendő. — Végzés: Elfogadtatik. 17. Azon zsarlásoknak,mellyek azorosz birodalmi római katholikusokon elkövettetnek, orvoslása eszközöltessék. — Vélemény: Ő cs. kir. fels. alázattal megkéretendő az iránt, hogy az előtte legbölcsebben tudva levő körülmények közt az orosz birodalmi római kath. vallásuakra legkegyelmesb figyelmét kiterjeszteni 's sorsuk enyhitését hathatós közbenjárásávaleszközleni méltóztassék. — Végzés: Elfogadtatik.

18. Minden magyar tanodában gyors-irói tanitószék állittassék fel. — Vélemény: Pesten felállitandó gyorsirói tanitószék a' haza szükségeinek megfelelend: illy értelemben e' kivánat felterjesztendő. — Végzés: Elfogadtatik. —

19. Mivel a' forgásban levő papiros-pénzek közé gyakran igen mesterségesen utánzott, 's mások és kivált az irást, betüket és jeleket nem ismerő köznép által, az igazaktól megkülönböztetni nem tudott darabok csusznak, 's ezek a' megyék fölirásira is másokkal nem cseréltetnek fel: az ausztriai nemzeti bank, melly olly semmi belső értékkel nem biró papirost bocsátott forgásba, mellyet mások is ügyesen utánozni tudnak, a' forgásba keveredett hamis papiros-pénzekért minden esetre eleget tenni annyival inkább tartozzék, mivel az ország igaz értékü és mértékü arany és ezüst pénznél egyebet, valóságos pénznek mindeddig törvényesen el nem ismert, a' m.királyi Helytartótanácshoz többször ismételt felirások után is nem az illy bankczédulákra metszett érték szerint váltattak be csekély hiányosságuk esetében, a' lakosok tetemes kárára. Ehezképest rendelkezés tétessék, hogy ha a' hasonló czédulánál értéki és rendsoros számuk és az aláirás épségben vagyon, azok teljes értékökben be is váltassanak, sőt akkor is, mihelyt több mint fele bemutattatik. — Vélemény: Hasonló panaszok az 1840ki apr. 15ki felirás mellett az 1sö osztály 10ik 's illetőleg Vdik osztály 13ik pontjában már felterjesztve 's ugyanazon hónap 29kén kiadott k. válaszban is érintve levén, az e' részbeni további tárgyalás a' k. válasz feletti tanácskozás folytatására tartozik;a'mipedig azujabb esetekre vonatkozó kivánatokat illeti, ezek olly kéréssel fölterjesztendők, miszerint ő Felsége a' bemutatott károsodásokra nézve igazságos elégtételt szolgáltatni, egyszersmind pedig jövendőre 's minden egyes esetben ennek megtartását rendelni méltóztassék. — Végzés: Elfogadtatik.

20. Varasd megyében bizonyos Mixich-féle vagyon osztályzására nézve 1836: 14. t. cz. értelmében rendelt választmány ebbeli eljárásában k. udv. parancs által gátoltatott; szinte Hersching-féle vagyon osztályzására nézve is történt hason esetü gátlásból eredett sérelem. — Vélemény: az 1791: 12dik t.cznél fogva is sérelmes; felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik.

21. Temesvár városban Truits Károly nyugalmazott kapitány után hátramaradt érték kezelését a' katonai hatóság igényelte, 's ámbár ugyan a' nevezett város, az 1830: 9ik t.czikk rendeléséhez ragaszkodva a' kérdéses vagyon kezelését a' katonai hatóságnak át nem engedte; mindazáltal, hogy a' törvény kétes értelmére nézve mind a' polgári és katonai hatóságok, mind magok a' polgári (ugymint megyei és városi hatóságok) közt is támadni szokott kérdések és surlódások jövendőre eltávoztassanak, az érintett t.czikk fölvilágositását eszközöltetni kéri. — Vélemény: Hasonló panaszok az 1840ki apr. 15kén — a' sérelmek és kivánatok Isö osztálya 6ik pontjában — fel levén terjesztve,azonban még eddig azon pontranézve kir. válasz nem érkezvén, ezen ujabb panaszok fölterjesztése mellett ő Fels. kegy. kir. válaszának kiadása végett alázattal megkéretendő, — Végzés: Elfogadtatik.

22. Vas vgye keblében helyzett Szent-Gotthárdon levő cziszterczita szerzet Ausztriában lakó sz. kereszti apáttól független legyen 's attól teljesen választassék el. — Vélemény: E' kivánat az 1827ki, nemkülönben 1839ki országgyülésből is, jelesen az1836ki mart. 28ról fölterjesztettek közt Isö osztály 30ik pontjába foglaltatván, ennek teljesitése végett ő Fels. ujolag alázattal megkéretendő. — Végzés: Elfogadtatik.

(A' jun. 3kai kerületi ülés határzati.) A' 44 §nál a' jegyző nem az „ideiglenes" szóban találta a' tárgy velejét, hanem abban, hogy egyedül hivatalos v. szolgálati viszonyaiknál fogva ott laknak; mert ezen körülmény által nincs elérve a' letelepülés főczélja, hogy t. i. a' letelepült egyed existentiája gyökerét a' város existentiája gyökerével egyesiteni akarja. Közelités végett azonban elhatároztatott, hogy a' rendi szerkezetből azon tétel „mig hivatalos viszonyaik 'stb." kihagyassék. Az 54§. függőben tartatott, mig az 59§. elvéről nem rendelkeznek, de miután arra kerülvén a' sor, elve nem fogadtatott el, ezen szakaszt is hasonló sors érte. Az 56§. több követ ellenvéleménye daczára elfogadtatott, kiknek egyike annak elfogadásában következetlenséget látott 's azon harapozó divatot veszélyesnek állitá, hogy elein az elvtől üttetik el magokat 's csak némelly conditiokat tartanak fen magoknak, később aztán ezen föltételektől elesnek; a' statutarius jogtul olly könnyen nem állhatni el a' nélkül, hogy e' tábla az egész nemzet iránti kötelessége ellen ne vétsen. Megmutattatván azonban, hogy itt nem szabályról, hanem határozatról van szó, 's az ellenvéleményü követ aggodalma csak onnan származván,hogy a' statutum és határozat közti különbségről fogalmai nem egészen tiszták, az elfogadás felkiáltás által jelentetett ki. Ellenben az 54§ban javasolt módositást mint a'felelősség elvére veszélyeztetőt a' RR. nem fogadták el 's ezen határozat következtében az 56at sem. Az 58§b. javaslott 6 hónapot elfogadván, az 59. §. hosszabb vitatkozásokra nyujtott alkalmat. Megegyeztek ugyan a' RR. azon észrevételben, miszerint a' FRR. sem igazsággal, sem méltányossággal megegyeztetni nem tudják, hogy olly szabályok is, mellyek tán igazságtalanok, törvénybe ütközők, vagy mások jogait sértők, csak azért, mivel az illető tisztviselő hanyagsága vagy bármi körülmények miatt az azokra kiadandó felsőbb rendeletek a' kiszabott határidő alatt meg nem érkeznek, azonnal törvényesittessenek, de hogy ne is hajtassanak végre, abban már a' t.hatóságok iránti praesumtioból, hogy törvénytelen szabályt hozni nem fognak, meg nem egyeztek, annál inkább, miután tapasztalás szerint a' felsőbb helybenhagyás néha évekig is elmarad; azért is szavazás következtében a' szerkezetből „jóváhagyottnak tekintetik" helyett mint czélszerübb „végrehajtathatik" tétetett. Egy megyei követ inditványa hogy illyes annak idejében helyben nem hagyott szabály a' város által országszerte közhirré tétessék, mikép e' szerint az illető t.hatóságok 's egyedek annak netaláni káros hatása ellen ovó lépéseket tehessenek, ellenmondás nélkül elfogadtatott; ellenben egy más inditvány, hogy t. i. a' helybenhagyás elkéste után végrehajtott szabályra nézve fenmarad a' Helytartótanácsnak később intézkedési joga,szinte szavazás következtében elmellőztetett. Vitatkozás folytában több szónok állitá, hogy a' későbbi végzések következtiben a' városok statutarius joga megmenthetlenül megrontatott; mi azonban mások által tagadtatván, mind erről, mind a' szavazási kérdések miképen alkotásáról hosszas viták támadának. A' város hatóságáról tett főrendi észrevétel „hogy kellő rend a' városban csak ugy lesz fentartható, ha annak büntető és rendőri hatósága határin belül különbség nélkül minden birtokra és személyre — az egyes kivételek megemlitésével — általányosan kiterjesztetik", nemcsak elfogadtatott, hanem egy megyei követ azon megjegyzése is hallatott, miszerint fel fog tünni, hogy a' t. RR. kik a' liberalis elveket a'felső tábla ellenében mindig pártolták, épen ezen a'nemességet igen érdeklő kérdésnél hagyják magokat megelőztetni. A' megyeházakat azonban tovább is külrendőri tekintetben a'város hatósága alól kivették;ugyszinte azon javaslott hozzáadást „melly perekben a' város mint fél erdekeltetik, biró nem lehet" el nem fogadták, miután sok esetben, mint például árvapénzek körüli fogyatkozásoknál, középületek felállitásinál 'stb. a' város mint fél érdekeltetik, a' nélkül, hogy azért mindig judicium delegatum szüksége forogna fen, az itélet feljebbvitele ugy is fenmaradván. A' 70. § javaslott módositása elfogadtatott, egy városi követ inditványára „telkeket" szó után beiktattatván: „vagy bármi kiváltságos haszonvételeket."

208dik ker. ülésb. jun. 4d. elnökök és naplóvivő az előbbiek; jegyző: Szentkirályi. Napirenden volt a' polgárságra kivántató kellékekről rendelkező 89ik 's köv. szakaszok. Teljes méltánylást 's helyeslést talált egy megyei fiatal követ velős beszéde 's annak folytában tett inditványa, melly az ülés végével köziratra bocsáttatott,az említett beszéd tartalma ez: Ott, hol két félnél, mint nálunk a' Fölségnél 's az országgyülésnél, 's mint ismét az országgyülésen két táblánál van a' hatalom, a' dolog természetéből következik, hogy kölcsönös közelités nélkül egyesülés 's igy eredvény sem lehet. Azonban első izben a' törvényjavaslat-megkészitéskor ezen tábla ne tekintsen a' létesithetőségre, hanem tegyen olly javaslatot, millyet meggyőződése szerint legjobbnak hisz, részint hogy a' maradék is lássa, mi vala e' tábla hite és elve, részint, hogy jelenben irányt adjon a' közvéleménynek; de ezen jogot a' FőRRtől sem tagadhatjuk meg, tegyenek ők is olly javaslatot, mi elvöket 's meggyőződésüket egészen kifejezi, részint hogy őket is

megismérhesse 's megitélhesse az utókor, részint hogy véleményök alá essék az élő nemzet birálatának. De ez megtörténvén mindkét részről, miután mind a' két tábla többsége felállitá sajátjavaslatát, ugy, a' mint azt legjobbnak véli, 's üdvös léte iránt a' felelősséget az orsz. szine és saját lelkiismérete előtt magára merné vállalni; a' 2ik üzenet alkalmakor előáll az alku ideje, 's midőn a' két tábla enged, nem mindig, sőt legritkábban enged oknál fogva, mi azt foglalná magában, hogy előbbi javaslatát czélszerütlennek ismeri el, hanem mivel látván mind a' két tábla azon távolságot, melly által egymástól elválasztatik tudja, hogy meggyőződésének részinti feláldozása nélkül soha nem fognak egyesülhetni, azt pedig hogy a' másik feláldozza egész meggyőződését, feltéve, miszerint az valóságos meggyőződése, egyik sem kivánhatja,következikhogy a'magáéból valamit mindenik áldozzon fel. De az áldozatnak,az engedésnek is vannak határi. Vannak elvek, mikből annyit sem engedhetni mint egy gondolat, mikre egészben 's osztatlanul szükségünk van;illyenek e'munkálatban azok,miszerint a'városi igazgatásba nyilvány hozassék be,hogy független polgárság alkottassék; az, hogy a' polgárság autonomiával birjon, az hogy biráit 's követét szabadon válaszsza 's az utóbbit vissza is hihassa; vannak ellenben elvek, mellyeknek, hogy ugy mondjam,mennyisége van, melyeket nem szabad feláldoznunk, de mellyekből engednünk lehet épen ugy, mint életünkből napokat 's éveket lekötelezünk lehet, de nem lehet okosan egész életünket oda adnunk: illyenek azon elvek, mellyekben számok fordulnak elő, p é l d á u l illyen e' munkálatban az, hogy a' polgári képesség milly tág legyen, illyen az, hogy a' képviselők mi számmal választassanak, itt már a' több kevesebb lehet alku tárgya egész azon pontig, hol azok száma olly kevésre olvadna, hogy a' függetlenség elve veszélyeztetnék. Mondom, vannak elvek, mik oszthatlanok levén, feláldozhatlanok is; illyen a' függetlenség, a' nyilvány elve, mert én fél nyilványt, fél szabadságot nem ismerek, 's vannak elvek, miknek lényegét szinte meg kell mentenünk minden áron, de alkalmazásaikban engednünk lehet, mert bár azok parányiak is most, de mint földben a' jó mag idővel 's folyton erősebb életre vergődnek. És én a' polgárok kathegoriáit ez utóbbi elvek közé számitom, t. i. a' 89d. §. a, b, c, d, e. pontjait. Én ugyan saját meggyőződésem szerint, 's kivált ott, hol k e t t ő s a' választás, szavazatjogot adnék minden lakosnak, ki adót fizet; azonban ezen már tul esvén, most csak azt jegyzem meg, miképen az a) pontot illetőleg a' RR. szerkezetét a' FRRnél következetesbnek tartom, mert midőn a' RR. szerkezete azt mondja, hogy kinek fekvő tulajdona van, az mind polgár, a' főRRké pedig azt, hogy kinek ennyi 's ennyi fekvő tulajdona van csak az polgár: a' mi szerkezetünk abból indul ki, hogy ha van a' fekvő tulajdonban megtartó elv, az a' tulajdonnak természetében nyugszik; a' FRRké pedig onnét indul ki, hogy az csak a' fekvő tulajdon bizonyos nagyságában 's értékében van, mi közelit a' képtelenséghez; hiszen látjuk az életben is, hogy békés elme 's takarékosság rendesen a' középvagyonnal szövetkezik, nagy birtokosak nyugtalan természetüek 's ritkán képesek megőrizni az öröklött nagy birtokot. De következeteseknek tartom azért is, mert a' RR. a' polgárrálehetés tekintetében határvonalt huznak a' birtok és birtoktalanság, a' semmi és valami közt, 's e' között lényeges a' különbség; ellenben a' FRR. a'nagy és kis birtok közt tettek különbséget, mi nem elven hanem önkényen alapszik. Én tehát már ezeknél fogva sem állhatok a' főRR. kathegoriáira. Nem állok különösebben az a) pontra, mert az abban kijegyzett értékösszegeket körülményink közt magaslom 's az, hogy benne 400—600, 1000—1200, 3000—4000 minimum és maximum állittatik fel, engem legkevésbbé sem nyugtat meg a z o n ok miatt, mivel ezek megállapitása a'szabálytól, ennek jóváhagyása pedig a' H.-tanácstól függvén, természetes, hogy a' H.-tanács hü képviselője levén a' kormány elvei 's irányának, m i n d i g a' maximum megállapitására dolgoznék, következőleg a' törvény engedélye az életben illusorinsnak mutatkoznék. Nem állok a' b) pontra sem, mert a' kereskedőkre én nem látom helyén a' beczimzést itt, hol politikai jogadásról van szó, nem látom, mi logikai kapcsolat van abban, hogy a' ki be van czimezve, szavazatjoggal birjon; én a'beczimzésnek természetes következményeül csak a' hitelt ismerem, a' mesteremberekre nézve sem állhatok a'rendes könyvvezetéshez, mert ennek hibája az, hogy igen is tökéletes, hogy alkalmazására nagy költség kivántatik, 's ha látjuk, mikép az ország kereskedőinek nagy része nem vezet törvényben körülirt rendes könyvet, és sem hogy a' költséget 's alkalmatlanságot viselje, inkább hitelét veszélyezteti, pedig a' hitel, élete a' kereskedőnek, annyival kevésbbé vélem arra a' mesterembereket kötelezhetni. De nem állok a' c) pontra sem, részint nagynak találván a' kitett számokat, részint olly kutatásokra vezethetvén a' jövedelmek megbecslései, mellyek helyén lehetnek ott, h o l a' j ö v e d e l m i - a d ó b e h o z a t a l á r ó l v a n s z ó, d e n e m o t t, h o l a' p o l g á r i jog-megadásnak csak kulcsát keressük, 's ez vagy illusióvá válnék, vagy önkénynyé fajulna; mert jövedelmi bizonyitványokat vagy könnyü volna csinálni, ha a' birák csak az adatok formáját tekintik, vagy ha ezen tul mehetnek, ott az önkénynek nincs, mi határt szabna. Ezen okoknál fogva is tehát én sem a' FőRR., sem a' városi követek szerkezetét nem fogadom el; azonban némelly módositásokat a'magunkébanis szükségeseknek látok. 'S azt vélem,itt csakugyan ideje hogy ne üzzünk az alkuban fillérezést,hanem határzottan jelentsük ki az ultimatumot, hogy eddig mehetünk, de tovább nem; mert tul nincs élet de halál, nincs függetlenség de szolgaság. Midőn azonban módositásomat előadom, meg kell jegyeznem, miképen mind a' mi szerkezetünknek, mind a' FőRR. egy nagyhiánya van eddig,t.i.az,hogysema'FőRR. nemtudják az általok fölállitott kathegoriák szerint:mellyikvárosban hány polg. lesz,sem mi nem tudjuk a'miénk szerint, hol mennyi lesz; mert statistikai adatokkal nem birunk,csak gondoljuk,hogy a'miénk szerint több polgár lesz,mert miéink tágabbak,'s ők is csak gondolják,hogy az övék szerint kevesebb lesz, mert az ő kathegoriáik szükebbek. És igy mind a' FőRR. mind mi egy ismeretlen mennyiség mellett 's ellen küzdünk; ők nem tudják: vajjon az ő kathegoriájok szerint még is nem lesz é a' polgárok száma igen is kevés, 's mi szinte nem tudjuk: vajjon a'mi kathegoriánk szerint nem menne é a' polgárok száma annyira, mellyből engednünk lehetne. 'S mint már mondám, van egy körülbelül meghatározható szám, mellyen alul a' polgárok, azaz a' választók száma nem sülyedhet;ezért van például Francziaországban, melly 438 kerületre osztaték fel, meghatározva, hogy ha valamelly kerületben (arrondissement) 200 franc adót fizető 150 választó nem volna, e' szám a' legtöbbet adózókbul egészittessék ki. 'S az én módositásomnak illyen bizonyosság, egy minimum az alapja, t. i. az ismeretlen mennyiséget bizonyos 's határozott számra vonom; e' szerint tudjuk mi is mit akarunk, 's a' FRR. is tisztán fogják látni a' mennyiséget, de épen mivel egy legkisebb szám állapittatikmeg, épen mivel egy bizonyos szám iránt biztositva leszünk: előbbi kathegoriáinkat módosithatjuk. Szerintem igy állana az uj szerkezet:

89. §. A' v á r o s i közönség mindazon tagjai, kik sem atyai sem gyámi hatalom alatt nincsenek, születés és törvényesen bevett vallás különbsége nélkül polgárok: a) kik a' város területében telekkönyvileg nevökre beirt házat egy év óta birnak; b) kik a' város területében más olly fekvő tulajdont szinte egy év óta birnak, mellynek értéke kis városokban 200, közép városokban 600, nagy városokban 1000 ft. p.p. felér; kik házat, vagy b) alatt körülirt tulajdont öröködés utján kaptak, azokra nézve az egy évi birtokidő azon naptól számittatik, midőn közvetlen elődeik az illető ház vagy tulajdonnak birtokába léptek; c) kik a' v á r o s területén mint kézmüvesek, gyárosak, kereskedők egy évig állandóul laknak,'s tulajdon műhelylyel, gyárral 's kereskedési teleppel birnak 's az általok folytatott keresettől adót fizetnek. d) Kik a' v á r o s területén mint ügyészek, orvosok, mérnökök, sebészek egy évig állandóul laknak, 's mint ollyanok gyakorlataiktól adóznak; e) kik a' város területén egy év óta állandón laknak és kis városokban 100, közép városokban 200, nagy városokban 300 p. forint önként bevallott évi jövedelemtől adót fizetnek. 90. §. marad a' régi. Uj §. Melly városban a' lakosok száma ezret meg nem halad, a' polgárok legkisebb száma 300ban állapittatik meg, 1000en felül 30 ezer lakosig a' 300hoz minden ezer után 200 adatik, mindezekhez pedig a'30 ezeren felül levő minden 1000 lakos után 50 polgár számittatik. Ezen arány illetőleg szabályul szolgál a' lakosok százas számaira nézve is, midőn ezek ezrig nem emelkednek; az összeirásban százasig nem emelkedő számok a'polgárok számának meghatározásában mindig mint százasok számittatnak.

Uj §. Azon esetben, ha a' polgárok az előbbi §ban megállapitott legkisebb száma a' 89. §. a, b, c, d, e, pontjai szerint ki nem telnék, a' legkisebb szám azokból egészittetik ki,kik a' 89§bani a, b, c, d, e, pontok alá tartozó személyeken kivül legtöbb adót fizetnek. Egyenlő adómennyiséget fizető több személy közt a' sors határoz. — Miután e' kérdés felett több izben vitáztunk, reménylem,a' t.KK. és RR. egyszeri hallásra is felfogták azon főbb panaszokat, mellyek e' módositás lényegét teszik. Mindazáltal megemlitek közülök néhányat. Először, én a' házhoz semmi értékalapot nem kötök, azért mert a' család után a' házbirtok által vannak a' polgárok leginkább kötve a' városhoz, épen ugy, mint gyökere által van földhez kötve a' fa. Angolországban is ugy szólván a' ház maga ad választói jogot, akármennyit érjen az, mert hiszen midőn az mondatik: mellyért 10 font bért adnának, olly föltételjelentetik ki, melly alá alkalmasint minden ház esik. 2) Én a' választói jogban részesülést mindenütt az adóviselésre vontam le annak kimutatása miatt is,hogy politikai jogokélvezetének föltétele mindig a' közteherbeni részvétel. 3) Még csak azt jegyzem meg, hogy számitásomban az alappolgárszám 300; 1000en felül 30 ezerig minden egy ezer lakos után a' polgárok számának minimuma $^2/_6$dal, 30 ezeren felül $^5/_6$dal kevesedik.'S hogy ismerjék a't.KK. és RR. e' számitás eredvényét, im előadom, miképen a'szerint 1000 lakos után 300—5000 után 1100—10000 után 2100, — 15,000 után 3100, — 20,000 után 4100, — 25,000 után 5100, — 30,000 után 6100, — 70,000 után 8100, — 80,000 után 8600 választó fogna lenni. Ez az, a' mit én akarok. 'S ha e' térre állunk, a' n e m z e t tisztábban fogja ismerni mind a' mi szándékunkat, mind a' FőRRkét, 's a' kettő közt itéljen majd a' nemzet, melly eddigelé a' különbséget a' kétféle kathegoria végeredvénye közt ugy sem ismerte mint mi nem ismertük. 'S én azt hiszem, ha tisztába hozzuk a'kérdést, félig győztünk; minden esetre pedig részünkre még határzottabban nyilatkozik a' népvélemény. Azonban e' módositást én egy föltételhez kötöm. Két választórendszer van, direct és indirect. Eddigi szerkezetünk elegy vala e' két rendszerből, mert direct választást rendel a' követekre, indirectet a' tisztviselőkre. Én azt vélném, a' kettőt ne z a v a r n ó k mi összse, hanem válaszszunk közülök. É n a' d i r e c t v á l a s z t á s t k e d v e l e m, m e r t m a g y a r a b b, mert több szabadság-iz van benne, mert e' mód több kedvet gerjeszt az emberben szabadság-gyakorlásra. 'S most mi a' két rendszer elején állunk; modósitásom első lépés a'direct választás rendszerére. Mi tehát midőn engedünk a' kathegoriák alapjából, engedünk a' direct választás föltétele alatt. Azonban midőn viszont mi a' direct választást kikötjük, azon elv következményit elvállaljuk,elazt,hogy a' kathegoriák kevésbbé széles alapra állittassanak; el azt,hogy a'tanácskozó testület kevesb számra szorittassék 's mi egyéb belőle következik. Véleményem szerint csak igy lehet közeledni a' FőRRhez.'S ennélfogva's ezt kérem jól megjegyeztetni, módositásomat nem magában hanem csak a' direct választás föltétele alatt inditványzom. — Ezen beszédről az utána felszólalt megyei követ megvallá,hogy ő azt fel nem foghatja, 's elveivel meg nem egyezhetik, visszatérőleg azon már az első tanácskozások alkalmakor elesett tanra,hogy minden lakosnem mint szám, hanem mint ember tekintessék, 's mint illyen vegyen részt a' polgári jogokban. Mikor, ugymond, a' városokban polgárokrul szólunk,előttem a'szám semmi, előttem csak az ember jő tekintetbe. Mi haszna az országnak tudni, hány polgára legyen egy városnak? Az országgyülési tractatusokra nézve figyelmezteté, hogy ha egyszer az első engedő lépés megvan, nehéz elhatározni, hol leend az utólsó, 's a' kormány majd a' rendet tüzendi,ki mellyben javaslatinkat elfogadja.

A' hoszas és érdekteljes vitatkozások folytában a' tárgy veleje csak mintegy mellékesen érdekeltetett, az élénk 's kissé harczias viták inkább a' pártok állása, a' törvényhozási következetesség,az ellenzéknek 's e'táblának tekintélye körül forogván. A' jegyző előre látván tornyosulni a' vádakat, ezek elejét veendő felszólamlott. Egyesek által privát körökben, sőt nyilványos helyeken is e' tábla inconsequentiáról vádoltatik; az országgyülés nem tudja mit akar, megszünt az oppositio, 's több efféle vád. Ha az oppositio jelenleg nem azon téren áll, mellyet előbbi országgyüléseken elfoglalt,oka csak az,hogy haladást akarunk, vagy hogy a' negativ állást positivval felcseréltük. Más alkotványos országokban az oppositio mindig a' minoritást képezi, mert mihelyt ebből kilép, megszünik ellenzék lenni 's az igazgatás élére áll; illy oppositiónak feladása állandó's azért mindent szükségképen ellenez, mi a' kormánytól ered. Egészen más a' magyar oppositio hivatása,melly csak ott ellenzi a' kormány eljárását, hol az a' törvények korlátit áthágja. Igy például jelen országgyülésen, kérdi szónok, miért kellene a' kormány ellen opponálni? Azért talán, hogy ne coordináljunk? Hisz az elrendezés az ország közkivánata, annak módja iránt pedig a' kormány még nem nyilatkozott 's igy tulajdonképen tudva sincs: miért 's mit kellene ellenezni. Majd ha k. válaszok érkezendnek, lehet erről szó. Az előbbi országgyülések többnyire sérelmek orvoslásával foglalkoztak 's ennek következtében inkább negativ volt állásuk; jelenleg a' haladás szakában csak ott foglalhat el az oppositio ellenszegülő ál-

lást, hol a' reform törvények korlátin tul kiséreltetnék. De ha az előhaladásnál az oppositio harmincz lépés helyett csak tizenötöt tehet előre, ez által elvet nem sértett, hanem csak a' kénytelenségnek enged, 'saz eszély tanácsát követi. Miután szónok még a'magyar és más országgyülések közti különbséget kimeritőleg megmutatta, átmegy a' lefolyónak inditványira, mellyek többnyire rögtönöztetvék 's épen e' körülménynél fogva lehetnek ez inditványokkörül gondolatok, mellyek későbben jönnek de jobbaknak ismértetnek el. Ezekhez áttérni a' következetlenség minden vádja nélkül lehet csak; ezen átmenés a' haladás érdekében legyen 's eredvényre vezessen. Illy eljárásért a' többséget vádolni sem egyesek, sem az oppositio jogában nem áll. A' b—di inditvány tisztán a' haladás szellemében van, a' két tábla közti egyesülést elősegiti 's igy a' városok elrendezését lehetővé teszi 's országgyülési állásukat biztositja, mi a' törvényhozásnak olly sürgetős kelléke, a' nemzetnek olly általányos kivánsága, hogy e' végre némi áldozatot is hozhatni; igy szónok ezen inditványt egész kiterjedésében elfogadja. —A' jegyző által előrelátott vádakat nem késett hangoztatni egymegyei követ, kinek terjedelmes encyclopaediai beszédéből a' főbb 's legjellemzőbb tételeket kiemeljük. Szónok az oppositiót a' legnagyobb határozatlanságban szemléli sinylődni, mikép idestova tántorogva nem tudja, vajjon elveihez hiven ragaszkodva kitegye é magát azon veszélynek, hogy az elrendezési törvényből mi se legyen, vagy pedig eszközül adja magát a' kormánynak 's olly rendezéshez járuljon, melly a' centralisatiót 's absolutismust gyámolitandja. Ha az ellenzék valami elvet magáénak ismert meg's megvivott érette, teheti é compromissio nélkül, hogy azt minden ok nélkül egyszerre feláldozza? Mondatik, hogy alkudozni kell, máskép eredvény nem lesz; kérdi szónok, milly eredvényekkel dicsekhetik eddig is a' kül befolyás alatt nyögő ellenzék? Előre látja most is szónok, hogy el fogunk üttetni mindentől 's az lesz a' reform, mit a' kormány akar. Ultimatumot kell elvekre nézve felállitni 's azok mellett állandóul és szilárdan megmaradni. Határzottan kimondott elve volt az oppositionak, hogy a' legutólsó honpolgár is részt vegyen a' polg. jogok gyakorlatában, 's kérdi P. m. követét mint az ellenzék fejét vagy legalább főszónokát: mikép állhatott el ezen olly ünnepélyesen felállitott főelvtől? E' felől igen szükséges, tisztába jönünk, mert az országban igen nagy a' bizodalmatlanság az oppositio iránt, sőt e' tábla is következetlenség v á d j á v a l terheltetik. Azt mondja szónok, helyes a' nemzet vádja, hála az oppositio gyöngeségének, melly az egész felelősséget viseli. Ha az oppositio majoritási eredvényt nem i d é z h e t elő, miért voltak tehát az agitatiók, a' vesztegetések, a' gyilkoló választások? Hogy majoritással reformhoz jutni nem lehet, ez olly állitás, mellyet élő nem hallott; hát minoritással juthatni eredvényhez? Épen mivel jelenleg az oppositio már nem a' negatiók, hanem a' haladás terén áll, szilárdon kellene ragaszkodnia majoritásaihoz. Emlékezzünk c s a k v i s z s z a, m i l l y h o s s z a s és h e v e s b e s z é d e k e t t a r t o t t P. m. követe m i n d e n q u a l i f i c a t i o ellen, mikép fejtegeté, hogy a' szegénység senkit se foszszon meg azon jogok gyakorlásától, mellyeket ő természeticknek czimzett, 's im egyszerre kiragadja az ellenfél vezérei kezeiből a' fegyvert 's kezd vele jobbra balra hadarászni! Ha majd ezen eljárást megtudandják a' megyékben azok, kik az ellenzék tagjait eddig otthon gyámolitották, méltán azt mondandják: miért iparkodnánk mindenévi orsz. gyülést kivivni olly párt számára, melly főbb elveitől gyáván eláll? Azt állitá P. m. követe, hogy az inditványok többnyire rögtönzöttek. Igazsága van; az volt legalább a' választási inditvány, mellyet szónok mindjárt születésekor elvek összezavarásának tartott, hol direct és indirect választások egyszerre alapittattak meg. Qualificatio csak a' direct választásoknál szükséges, az indirecteknél semmi szüksége, mert ott ugyis elég garantia a' képviselő maga. Illy elhibázott végzés orvoslására szónok mindig örömest nyujt kezet, de nemám olly közelités könnyitésére, melly a' városok szabadságát tönkre tenné. Miután szónok még terjedelmesen kifejté, milly szerencsétlenül szerepelt eddig is az oppositio a'haladás terén, hol mindig csak az alkotványos elveket áldozta fel, mint például a' váltótörvénynél a' birák választását, 's miután messzebbre kitérőleg a' kormány tendentiáji's eljárása fölött szemlét tartott, azon esetre, ugymond, ha az országgyülés eredvény nélkül fejeztetnék be, uj választások fognak jövő orszgyülésünkre következni, mellyek ha a' kormány szellemében véghez menendnek, csak az fogott történni, mit P. megye követe kiván 's akkor legalább rosz törvények nem fognak az oppositio nimbusza alatt hozatni. De azért, hogy a' jelen országgyülés a' városok coordinatioja nélkül széjjel ne menjen, még sem kiván ollyan elrendezést nyakokba vetni, melly minden jövendő kifejlődést lehetlenitene, miután a' városok jelen állása, bármi szomoru legyen is, a' jövendőt még sem rekeszti ki, mert hisz a' megyékben sem fejlett ki egyszerre az alkotványos szellem, sőt jelenleg is némelly megyék olly rosz coordinatiót kivánnak magoknak, hogy ha szerintük rendeztetnének el, sokkal hiányosabban állanának, mint a' legrosszabb város. Ne sirassuk mindig mostoha sorsunkat, hanem valljuk meg inkább gyengeségünket, mellynek annyira vagyunk alávetve, hogy ritka azon követ, ki országgyülés végével elég erős volna ellenállani a' tentatióknak. Szónok el nem áll azon elvtől, hogy ok nélkül egy embert sem szabad a' polgári jogok gyakorlatából kizárni, 's ugyanezen állandóságot az egész oppositiotól várta volna. Előtte a' majoritás tétovázása gyászosabb esemény a' hazára nézve mint bármelly zsarnokság; mert a' következetlenség bizodalmatlanságot szül, melly végre a' törvényhozást teljességgel paralyzálja. Ugy is az Istennek legnagyobb csodája, hogy a' nemességnek e' 104 követe képes volt olly hosszu időig fentartani a' magyar törvényhozást: de ezelőtt ezen testület a' nép érdekében munkálkodott 's azért birta is a' közbizodalmat, mig most tántorog, elveket zavar, végzéseitől eláll, a' minek eredvénye nem lehet más, mint az egész tábla tekintetének csorbulása. Napoleon csak azért volt képes az ötszázak tanácsát néhány szuronnyal szétüzni, mert e' testület a' nemzet bizodalmát már elvesztette; mig a' régi franczia parliamentek erőteljesen működtek 's elveik miatt számüzették is magokat, dicsőség 's méltánylás jutalmazá azokat; de miután XIV. L. önkényének vak eszközeivé alacsonyultak, maga a' király azt mondá: illy haszontalan testületek befolyást nem érdemelnek; 's csizmákkal 's reitpeitschennel jelent meg köztük. Mindenki megvallja e' tábla gyengeségét, következetlenségét, 's e' baj maga elégséges annak tönkre juttatására. A' minoritás jól teszi, ha terjeszti a' többség nullitásának hirét, de a' megyékben is terjesztendik azt még az ellenzéki apostolok emberei is „'s általányos leend a' kivánat, hogy a' kormány illy országgyülést minélelőbb oszlasson el." Igaz azon állitás, hogy nehéz jelenleg az ellenzék állása, mivel csak most lépett a' reform pályájára kétévi csekély előkészület után, mivel a' sajtó működése csak egyoldalu. Szónok is az oppositio csekély tagjának vallja magát, 's mennyire tőle telt, részt vett azon sok közhasznu munkálatban, mellyek e' testülettől meg nem tagadhatók. De a' jelen bizodalmatlanság, melly csak az oppositio következetlenségének szükséges következménye, minden törekvését hiusitandja. Nemcsak utasitásánál, hanem belső meggyőződésénél fogva is megmarad tehát a' direct választásoknál, minden qualificatio nélkül, mert meg fogunk győződni, hogy a' FŐRR. elvei szerinti coordinatiója a' városoknak csak akadályul szolgáland jövendő kifejlődésüknek és semmi jót nem szülend. Ha általában qualificatiokhoz járulna, ugy a' B. követe által felállitottakat fogadná el; de miután elvül tüzte ki magának minden qualificatiót viszszautasitani, az inditvány ellen nyilatkozik.

E' beszéd nem a' legkellemesb benyomást okozá a' vádlot pártnál, mert annak főbb állitásit keményen viszszatorlák. Az egyik nem tudá, milly autoritásra támaszkodva állithatá T. megye követe, hogy az oppositio elvesztette az ország bizodalmát, elhasználta magát 's több effélét, holott a' pótló-utasitások többnyire az ellenzék szellemében érkeztek 13 hónapi munkálkodása után, 's jelenleg is az oppositio képezi e' tábla többségét. Ha az országban azon kivánság hallatik, hogy az országgyülés oszlassék el, ez épen jele hogy e' tábla többsége a' haladás terén buzgón eljár; illy kivánság hallatott más diaeta folytában is, jelesen midőn az urbéri telken lakó nemesek megadóztatása rendeltetett, midőn az urbér liberalisabb elvekre alapittatott. Most is azok, kik a' városok elrendezését csak szájjal kivánják, látván hogy az olly szellemben vitetik keresztül, miszerint annak következtiben majd másutt furkós bot helyébe rend lépend, elijedve kivánják a' diaeta eloszlatását. Ez az oppositionak szégyenére nem válik, ha jelenleg még általában lehet ellenzékről szó, miután szónok az ügyek 's viszonyok jelen állásában jóformán nem is tudja, mi az oppositio. Könnyü másokat leczkézni, mit szónok maga örömest hall, miután el nem végezhetvén iskoláit, örül a' didactrum nélküli cathedrának. (Nevetés.) Könnyü kormányról, franczia revolutiórol 's tudja Isten miről disserálni, de ha majd tényekre, eredvényekre kerül a' sor, akkor válik majd el, milly arányban áll P. T.hoz. Az egyévi diaetát is nem a' felhozott okoknál fogva ellenezte az érdemes követ, hanem azért, mivel ugy irták neki Sz. ról. Azért ne pirongasson mindig, hanem mutassa ki inkább azon ösvényt, melly legbiztosabban vezet eredvényhez, és akkor hálával veendjük oktatásit. Tudja szónok, hogy az oppositio nem erős, hogy eljárása sokszor nem jó, hogy eredvényeket ritkán idézhet elő, de ez mind abnormis állásunk következése; 's kérdi: tanácsosabb é kivánni ollyat, miről előre láthatni, hogy sem a' felső tábla, sem a' kormány reá nem álland, 's igy az egész coordinatio elmarad, mint eredvényt, habár eleinte csekélyebbet, idézni elő, mellynek alapján történhetik azután a' további elrendezés. Jelenleg is szónok talán feláldozná az eredvényt az elvnek, ha jobbat reméllhetne a' jövő országgyüléstől, de igy csekélyebbel is megelégszik: csak veszteglés, csak hátralépés ne legyen; pedig kereken tagadja, hogy viszszalépés történt volna. A' lépések nem voltak ugyan óriásiak, sőt törpeségben maradtak, igaz; de veszteglésről e' tábla nem vádolthatik. Haladás terén állván, a' mostani oppositió szelleme nem a' tagadó, hanem a' haladási szellem; mennyire tett legyen eleget hivatásának, arról mi nem itélhetünk, tényezői levén mindnyájan a' kornak; majd ránk mondandják az itéletet. A' következett előadásokban az oppositio czélja, eljárása különbsége, szüksége a' legkülönbnemü változásokban taglaltatott; nehézségül hozatott fel, hogy a' magyar reform körül a' kormány bizonyos szint nem mutatott; jelenleg még szándékáról egy szó sincs tudtunkra. Tagadtuk, hogy ha az oppositió nem száz hanem csak ötven lépésre halad, ez tulajdonképen haladás ne legyen; sőt épen nem akar haladni az, ki ha czélját egészen el nem érheti, megköti magát és semmi alkuról hallani nem akar. A' tábla többsége jobbá akarja tenni a' városok sorsát, 's e' szándékban leginkább csak azok által gátoltatnak, kik a' lehetetlenhez makacsul ragaszkodnak. Az ellenzék erős és az is maradand, mig az alkotvány elveihez ragaszkodik organumai minden gyengesége mellett. A' kérdés kényes természetü; ezzel sok experimentumot nem tehetni. Könnyebb lesz kiegészitni 's javitni, mint az egész kérdést elvetni. Kik lehetetlenhez ragaszkodnak, az elrendezést nem akarják, bármit mondjanak is. A' leczkézés nem volt helyén; mert nem engednek a' RR. semmit a' qualificatio elvéből B. inditványa szerint. Szám nélkül nem tehetni illyes elrendelést, noha nem tagadhatni, hogy önkény van mellette, de ezt egészen elkerülni sehol sem lehet. Hogy pedig minderre szám és statistikai adat nem szükséges, ez olly állitás, mellyen az utókor méltán bámuland. Igy csak mindig quantitas incognita állana előttünk. A' b—i inditvány szerint tisztában áll a' szám, 's a' minimum felállitása által minden aggodalom meg van előzve. Legfonákabb eljárás: semmit sem akarni, ha mindent el nem érhetni. Ugyan hol ment még valamelly nemzet egyszerre a' tökéletesség fokára? Hát talán a' mi eszménk már a' tökéletesség maga? Az általányos szavazatjog nem egyéb illusionál, mert a' gazdagabb csakhamar magához huzza a' szegényeket 's azok segedelmivel elnyomja a' közép osztályt; azért szükséges a' qualificatio. Ha mást nem vinnénk haza jelen országgyülésről, mint azt, hogy a' városokban közgyülés és nyilványosság legyen, a' szabadság érdekében eleget tettünk mostani hivatásunknak. Olly széles alapra akarják az ellenvéleményüek a' választás basisát kiterjeszteni, millyen a' világon sehol sem létezik. Kettő a' b—i inditvány főbasisa: a' minimum, melly a' választóknak helybeli körülmények miatti igen nagy megszorittatása ellen biztosit, és a' direct választások, mint az egésznek conditio sinequanonja. Ez utóbbi a' magyarnak természetében gyökerezik, maga szájával szeret választani. Ezen előadások számos külföldi példával 's történeti adatokkal gyámolittattak; történt hivatkozás Guizotra 's Wellingtonra, még Solonra is; a' franczia journalistika árnyéklatai taglaltattak. E' szép és tanulságos előadások mellett, mellyeket csak felületesen érintünk, nem hiányoztak hevesebb kikelések 's visszatorlások 's némelly indokok igen nagy távolságból hozattak elő, mint például az általányos szavazatjogot a' honvédelem eszméjéreakarván alapitni. Végre szavazás sürgettetett: „módositás vagy szerkezet?" kérdésre, minek következtében módositást kivánt a' többség 's egyuttal B. követének inditványát köziratra utasitotta, felőle jövő ülésben tanácskozhatás végett. Azért a'

209d. ker ülésb. jun. 5én elnökség jegyző 's tollvivő az előbbiek levén tanácskozás tárgya a' b—di inditvány vala. Pontonkint vétetvén fel az, már az első kettőnél olly számos és hosszas eltérés fordult elő, hogy délutáni két óraig csak ezen két pont hozatott tisztába, azaz szavazás következtében elfogadtatott. A' második pontnál eleinte voks-egyenlőség fordult elő, mellyet egy követnek az elfogadókhoz átmenetele szüntetett meg. A' kérdések miképi felállitása felett hoszas és ingerült viták támadának, mellyek nagy részben a' tegnapi ülésnek viszhangjai valának 's a' tanácskozások rendes folye-

mát az elnökség 's egyes tagok gyakori kérelmei daczára tetemesen megzavarák. A' bolygótüzkint fellobbanó szeszélyes ötletek a' hallgatókat gyakran mulattaták. A' kérdés veleje körül felhozott okokat 's ellenokokat összefoglalva közlendjük, mihelyt az inditvány minden pontjai felett megleend a' végzés, mi hihetőleg jövő ülésben megtörténendik. Eddig főelvül elfogadtatott, hogy a' ház minden qualificatio nélkül ad polgári jogot, ellenben más ingatlan tulajdonra nézve megkivántatik a' a' qualificatio.

(Beküldetett.) A' pest városi polgárokbul már mintegy 180 főre terjedő két század gya'ogság állott össze 's tisztikara következőkbül áll: kapitány 's osztályparancsnok: Nádosy István; pénztárnok és számvezető kapitányi ranggal: Mitterdorfer János; orvos szinte kapitányi ranggal: Pólya dr.; auditor szinte kapitányi ranggal: Terczy; segéd főhadnagyi ranggal: Sandtner; karmester hadnagyi ranggal: Morelly; zászlótartó: Kajedán Miklós; 1ső század kapitánya: Emmerling Károly; alkapitánya: Kacskovics Lajos; két főhadnagya: Pekarik Imre és Argauer Antal; két alhadnagya: Gyurkovics Máté 's Hegedüs Béla; 2 őrmestere: Petrini Tamás és Pakta József; 's 6 káplár. — 2dik század kapitánya: Tóth Gáspár; alkapitánya: Martinovics Lukács; 2 főhadnagya: Schrammel Antal és Belcsay Imre; 2 alhadnagya: Schwindler Ignácz és Sellner József; 2 őrmestere: Traversz József és Aul József's 6 káplár. E' tisztikar f. hó 5kén teljes tanácsülésben Nádosy István vezérlete és szónoklata mellett személyesen tisztelge létesültét jelentve, azala kulásrakivántató előlegestanácskozások Szepesy p.mest. elnöklete alatt tartattakmindenkor'sigya'tisztelgőkrenézve annál meglepőbb volt a' néma fogadtatás. Sz. István király napján mint nemzeti ünnepen mind két rendü gyalog és lovag magyar és német egyenruháju polgárság teljes diszben fog tisztelkedni apostoli első fejdelmünk ünnepén.

Iparegyesület. (Adakozások a' pesti mesterinas-iskolákra.) Helybeli esztergályos czéhmester Jucho József ur egy Rusz-féle számgépet készitett 's azt mint ajándékot adta be az iparegyesületnek; melly e' becses adományt annál nagyobb köszönettel fogadta, minél követhetőbbpélda van adva általa, mikint lehessen eziskolákleendő igazgatóságát többszükséges czikkkész pénzen 's tetemesb költekezéssel leendő beszerzésének terheitől felmenteni a' nélkül, hogy egyesek is nehéz áldozatot kényszerülnének tenni. A' szükséglendő esztergályos, bádogos és könyvkötői czikkek könnyü szerrel állithatók ki egyenkint, de összesen valóban áldozatos jótétemények lesznek 's az illető mester urak bizonyosan sokkal buzgóbb pártolóji ez iskolaügynek, semhogy Jucho urat egyedül hagynák a'jóltevők lajstromán! Luczenbacher testvér helybeli fakereskedők 5 p. frtot fizettek le adományul ez iskolákra; továbbá a' physikai museumra: m. gróf Keglevich Miklós ur egy jeles és nagy villany-gépet kegyeskedett ajándékozni. Tóth Gáspár ur helybeli magyar szabó mester 100 p.forintot adott kölcsön, kamatot nem, viszszafizetést pedig csak 1846ban kivánva. Végül Travnyik János ügyvéd legujabb hangszerzeményét t. i. a' kör-magyart ajánlván ide, annak árát 4p.forintban, már készpénzül fizette be. Az illy jótétemények nemcsak az adományért üdvösek, hanem 's kivált annyiban becsesek, mert nem alamizsnák, hanem azon rokonszenv és helyeslés kifolyásai, mellyet a' czél szentsége sugall 's mellyel a' választmánynak mindenfelől találkoznia olly jutalmazó. Csanády j.

Hazai termékink ára köv. volt f. évi medárdi vásárkor: timsó fejér mázs. 7 fr.; ánizsé: 12—16 fr.; dárdanyé, rozsnyai: 13 fr; liptói: 11 fr.; erd. aranygléte: 13—13fr. 30kr.; rozs-pályinka akója: 5fr. 36 kr.; szerémi szilvapályinkáé: 11 fr. 30 kr.—12 fr.; 30—35 foknyi borszesz foka: 6 fr. 24 kr.: toll mázsája fosztatlané: 20—68 fr.; fosztotté: 30—120 fr; peheyé; 100—140 fr; irótoll ezre 18 kr.—1 fr. 18 kr.; bőr párja ökörbőré: 20—26 fr.; tehénbőré: 12—18 fr.; lóbőré: 8—10fr; bakbőré: 4—5 fr.; borjubőré: 2fr. 24 kr.—4 fr. 24 kr.; birkabőré: 1 fr. 36 kr. — 2 fr; magy. juhbőré: 2 fr. 30 kr.; bárány bőré: 36—48 kr; kecskevagy gödölyebőré: 42 — 54 kr; nyulbőr száza: 25—28 fr; édes kömény mázs. 5—10 fr.; taplóé: 14 — 32 fr.; sárgitófáé: 4 fr. 45 kr. — 5 fr.; tisztabuza pozs. 1 fr. 20 kr.—1 fr. 48 kr.; kétszeresé: 52—56 kr.; rozsé: 56—58 kr.; árpáé: 40—42 kr.; zabé: 40 kr.; kukoriczáé: 56 kr.—1 fr. 8 kr.; kölesé: 1 fr. 20 kr.—1 fr. 24 kr; kifőzött 's fonott lószőr mázs. 40—48 fr.; nyers hoszszué: 60-80 fr.; tövidé: 32—35fr.; köz. rongyé: 3 fr. 12—4 fr. 30 kr.; középszerüé: 6 fr. 30 kr.—8 fr.; apatini gerebenzett kenderé: 17—36 fr.; nem gerebenzetté: 8—9 fr. 30 kr.; sárga mézé: 15—16 fr.; rozsnyaié: 21 fr.; szarvasszarv száza: 34—38 fr.; ökröé: 18—25 fr.; bivalyé: 24—30 fr.; tehéné: 8—12 fr.; marhakörömé: 6—8 fr; szarvcsúcsé: 4—16 fr; gubacs uj 120 ftos első rendü köble: 7 fr. 30 kr.—8 fr.; 2od rendüé: 6—7 fr.; 3adrdüé: 4—4 fr. 45 kr.; szarvastüskebogyó mázs. 8 fr. 20—8 fr. 30 kr.; köménymagé: 22—24 fr.; asztalos enyvé: 16—18 fr. 30 kr.; vetett repczeolajé: 12 fr. 20 kr.—12 fr. 45 kr.; tisztázotté: 13 fr. 45 kr.—14 fr. 30 kr.; lenolajé: 15 fr. 30—16 fr.; paprikáé; 20—22 forint; illyr hamuzsiré: 12—12 fr. 15 kr.; magyar fejér hamuzsiré: 10 fr. 45—11 fr. 15 kr; kékesé: 9 fr. 15 kr.—10 fr.; kéké: 8 fr. 30 kr.—9 fr. 15 kr.; luczerna pozs. m. 18 fr.; stájer lóhereé: 18—20 fr.; lenmagé: 2 fr. 30—2 fr. 36 kr.; téli repczemagé: 2 fr. 37½—2 fr. 48 kr.; kendermagé: 1 fr. 48 kr.; egynyiretü fin. gyapju mázs. 108 fr.; finomé: 75—98 fr.; középfinomé: 58—72 fr.; közöns. 34—56 fr.; ketnyiretü téli finomé: 58—67 fr; középfinomé: 45—55 fr.; köz. 32—41 fr.; nyári finomé: 50—54fr. középfinomé: 40—48 fr.; bár.gyapjué: 40—100fr.; bőrrül nyirotté: 50 fr.; timárgyapjué: 36—52fr.; erdélyi zigaráé: 40—42fr.; bánsági kézzel mosotté: 32—33fr.; kézzel mosott fürtös magy. gyapjué: 28—29 fr.; usztatotté: 23—27 fr.; feketeé: 17 fr. 30 kr.; vajé: 26—28 fr.; zsiré: 14—16 fr.; nyers selyem fontja: 10 fr.; szalonna mázs. 13—14 fr.; szegedi szappané: 10fr. 24kr.—11fr. 12 kr.; finom szíksóé: 9 fr. 45 kr.—10 fr. 15kr.; közöns. 8 fr. 30 kr.—9 fr.; dohány debrői 1rdü: 18—22 fr.; 2rdü: 12—16 fr.; 3drdü: 7—11 fr.; pécsi 1 rdü: 8—9 fr.; 2rdü: 6—7 fr; 3rdü: 4—5 fr.; szegedi 2odrend: 7—9 fr.; 3 idr: 5—6 fr.; tiszaháti: 8—15 fr; tekercsé: 4 fr.; olvasztatlan fagygyué: 13—14 fr. 48 kr.; olvasztotté: 17—19 fr. 36 kr.; rozsnyai sárga viaszé: 84—86 fr.; bánsági: 83—84 fr.; tokaji aszu átalagja: 60—100 fr.; ménesi aszu akója: 20—100 fr.; budai veres óé: 3—12 fr.; ujé: 2—4 fr.; budai fejér óé: 4—8 fr.; ujé: 2 fr. 30—3fr. 42 kr.; kőbányai óé: 14—10fr; ujé: 3—4 fr.; hegyi fejér és veres óé: 4—15 fr.; ujé: 3—4 fr.; sikföldi vörös és fejéré: 2—3 fr.; termész. fejér borkő mázs. 15—17 fr.; vörösé: 13—14 fr.; alcana gyökeré: 5 fr. 36—6 fr. 30 kr.; aszaltszilváé: 5 fr. 25—5 fr. 30 kr. Aigner Ferencz első, Mitterdorfer János másodelnök ss.kk.

A' kisdedovó int. M. O. terj. egyesület ideiglenes szállásán (király utcza 1024 szám alatti házban) f. évi jun. 16kán délelőtti 9 órakor a' budapesti kisdedovók, eszmecsere végett ülést tartandnak, mellyre a' n. e.közönség tisztelettel hivatalos. Stuller Ferencz egy. titkár.

Mármaros a' kikelet legkellemesb havának majusnak 1séjet szentelé alkotványos szabadságunk fő palládiumának a' törvényhozásba befolyásnak 's jelen gyülésével is tanusitá, mikép Mármaros hazánk jóllétét's fölemelkedését józan 's korszerü javitásokban keresi, 's főleg a' haza lakosi érdekének egyesitésében, 's azon akadályok elháritásában, mik ezen egyesülést gátlák, ez elv adott irányt a' népnevelési munkálatnak, mellyben ifj. A. P. kifejtvén, mikép e' soknyelvü és vallásu hazában eddig is összesimulásunkat az gátlá, hogy már gyermekkorunktól fogva külön neveltetünk, 's igy mintegy elvszeresen egymás elleneivé tétetünk, köz akarattal benne azon módositás tétetett: hogy a' vallást kivéve, minden tanulmány (a' zsidókat is ide értve) közös, nem pedig felekezetenként felállítandóiskolákbantanittassék; továbbá ki tanitóságra képeztetik, 6. éven át tanitani köteles még pedig a' szegény gyermekeket nem a' többiek költségin de ingyen, 's ha a' helységek a' 4. kijelelt tanitóval meg nem elégcsznek, 's két mást neveznek, az illető felsőség ezen négy közül választani köteles. A' vallás tárgyában kelt leirat viszhangra talált, 's követink által pártoltatni határoztatott olly módon, hogy a' szülék nevelési joga biztosittassék, 's ha a'szülék bármellyike igéretétől viszszalépne, 18 éves koráig minden gyermek apjavallásában neveltessék, midőn szabadon választhat a' hazában létező bármelly bevett vallások közül. A'bányatörvény kevés a' kerületi ülések szellemébeni módositással helybenhagyatott 's pártoltatott. A' körlevelek közül Biharmegye megkeresése a'derecskeiek's a'szalontaiak ügyében pártoltatott, mint szintugyan e' megye ajánlatára a' zsidók emancipatioja, 3. lelkészt kivéve, egyetértőleg elfogadtatott, 's az emancipatio szükséges és nélkülözhetlen létérül a' kétkedőket L. J. tb. jeles 's minden felhozható okot és ellenvetéseket megczáfoló előadásával annyira meggyőzte 's kimeritette, hogy az utána nyilatkoztaknak alig maradt egyéb hátra, ez elnyomott embertársink sorsábani osztozás 's pártolás rövid kinyilatkoztatásánál. A' gyorsirásnak az egyetemnéli tanittatása és Hajnik Pál tanitóságrai alkalmazása végett Zala felszólító levele pártoltatott, Szabolcsnak a' követek verificatióját a' megyéknél meghagyatni kivánó körlevelével szint egyetért megyénk 's ezen hatóságot az alsó táblának megadatni ellenzi. Olvastattak mégPozsony 'sKözép Szolnok megyéknek a' Széchenyi gr. telekdija elfogadását pártoltatását ajánló megkeresései is; ezek azonban csak akkor fognak tárgyaltatni, midőn a' haza közszükségei, 's azok födözhetése iránt kiküldött választmányi jelentés követink által meg fog küldetni; annyit azonban röviden előre is megjegyzek, hogy a' kereskedési és rokon tárgyu választmányi munkálat már küldöttségileg tárgyaltatván, abban subsidium helyett a' kölcsön eszméje pártoltatik; e' munkálat azonban csak a' juniusban tartandó évnegyedes gyülésen, mellyre az összes nemesség meghivatik, levén tárgyalandó, jelenleg a' jósolgatásokkal felhagyok, félve attól hogy itt is, mint régebben Vasban, ezek rosszul üthetnek ki. A' szabad községek szinte rendeztetni kivántatnak a' kerületi választmányi munkálat szellemében. Váratlan volt a' helytartótanácsnak megyénkhez küldött intézvénye, mellyben tudatja, hogy a' mennyiben a' követválasztás után elkövetett rablások és gyilkosságok által megháborittatott közbátorságunk, 'smég is e'büntettek megvizsgálása mindeddig a'tisztviselők át elmulasztatott, e' hanyagság megvizsgáltatására ujolag kir. biztosul Zólyom megyei főispáni helytartó m. Inkey Imre ur küldetik ki; e' feladás mennyiben legyen alapos, annak idejében közlendem; jelenleg azonban csak azt jegyzem meg, hogy megyénkben három rendü be nem végzett kir. biztosság van, — a' bajokon azonban segithetni alig fogunk, mig az administratio egyszerüsitve, 's felelősséggel összeköttetve nem leend. — Szőllősy Balázs.

Honti közgyülés. Majus hó 20kán főispáni helyettes Luka Sándor elnöklete alatt tartott közgyülésünkben, a' szokott tisztelkedések 's a' m. elnöknek e' megye Rdeit üdvezlő beszéde megelőztével, fölvétettek követink tudósitásaibul — kik ezentul a' m. elnök inditványa következtiben, minden egyes szavazataikrul tudósitandnak — 1) a' vegyes házassági ügyben érkezett kir. leirat, melly a' szólók többségénél fogva el nem fogadtatván, utasitásunkhoz hiven pártoljuk ezentul is a' Rdek felirat-'s törvényjavaslatát; 2) Erdély részeinek tettleges viszszacsatoltatása mibenlétérül értesitő, és 3) országgyülésünk folyamát siettető kegy. kir. leiratok, mind kettő tudományul vetetvén; Turócznak a' nemes személyére nézve városi adótul mentesittetését tárgyazó; Arad megyének ismét katonai kihágást panaszló és Szabolcsnak Pagetet honfiusittatni ajánló levelei — de ez utóbbi szavazat nélkül, 's a' magyar nyelv tudása mellett pártoltattak; 's ezen 's máskisebb érdekü tárgyak valának az első 's másod napi tanácskozás tárgyai 3dik napon iránti főrendi üzenet a' városok belszerkezete tárgyaltatott. Hont megye szavazatával a'polgárság számát csökkenté, mert az e' részbeni főrendi észrevételek közül az e) pont fogadtatott el, t. i. a' felügyelők, a' főrendi szavazatot kivéve a' megyei főispánok typusára, 2) a' polgári képességre a' főrendek szerinti minimum meghatározása, 3) a' képviselőknek a' fördek szerinti választatása. Ennyi elég hogy e' lap tisztelt olvasóji tudják ez ügyben, melly oldal győzött, de nem elég, miszerint sejditse, hogy a' bal oldal a' szellemi sorompókat kelleténél hamarább oda hagyta, igen, mi akkint harczoltunk, hogy ha spartaiak volnánk, e' csatábuli honn tértünkor, Sparta-'s anyáink, a' szégyen legkinosb dulásit állják ki, mert sebeinket nem mellünkön, de hátainkon lelendik. Jövő közgyülésünk aug. 25én törv.-székeink sept. 2án veendik kezdetöket. E' gyülés alkalmávalépittetendőmegyeházunk alapkövénekm.elnökünk által véghez vitt letételét ülltük 's adja Isten, hogy valamint az alapirat ellenére, az nemcsak nemesek, de az adózók költségein is (ha csak a' sok kézimunkát semminek nem keresztelték) épül, ugy annak felépültével abban ne csupán a' kiváltságos osztály de okszerüen a' nép is képviselve tanácskozzék! H. M.

Temesvár május 28kán 1844. Szab. kir. városunk tisztujitása, m sárosfalvi Bittó Albert szerémi főispán helyettes ur kir. biztosi elnöklete alatt, számos minden rendü hallgatóság jelenlétében, f. hónap 23. és 24dik napjain ment végbe, a' választás kivétel nélkül titkos szavazat utján történt. Legelőbb is a' 38d. számra olvadt választó polgártestület egészittetvén ki, hatvanosakká lettek: Várkonyi Ádám általányos szótöbbséggel; továbbá Persuder Lajos, Kümmel Ign., Ranner Ján., Beichel József, Rieger, Veiler, Klier, Zsivkovics Tiv., Winkler, Joannovics György, Seidl Józs., Popovics Tiv., Cirich Péter, Barbulovics Miklós, Sprung Antal, Popovics Beme, Uhrmann, Bugárszky Sándor, Pertsch Fer., Georgievics György és Papa Konstantin. Ezután népszószólónak Persuder Lajos választaték meg. Másnap folytattatván a' választás a' tisztikar következőleg alakult: polgármester: Preyer János; főbiró: Popovics Márk; kapitány: Veszelinovics Pál; tanácsnokok: Koronghy János volt polgármester, Bakics János volt kapitány, Stockinger Antal, végre azon tanácsbeliek helyeire, kik ellen bizonyos kihágások miatt fenyitő per foly, a' kir. biztos által ideiglen kinevezve: Kozulovics János, Niamesny Ignácz és Veigl József; főjegyző: Urbányi Lőrincz; aljegyző: Paulovics Arkád; tollnok hely: Theodorovics Miksa; községjegyző helyett: Prenner János, t. főügyész: Nedelkovics Péter; alügyész: Petrovics P.; telekkönyvvivő: GruicsIllyés. Hogy a' többi hiva talban valahára magyarul tudó és működhető egyedeket szemlélhetünk, hazafiui nézetből igen örvendetes; helybeli érdek tekintetéből mindazáltal nem egészen kielégitő, mert egy titkon szőtt pártmű befolyásától, mellynek fonalait értőbb szemek könnyen észrevevék, e' polgári joggyakorlat sem maradhata menten. Szép volt egyébiránt e' választás ideje alatt a' város polgáriban felébredt köz szellem tanujeleit szemlélni. Első nap estén ugyan is nem kevesebb mint száz fáklya lobogott az utczákon zene kiséretében 's éljen kiáltásokkal ünnepélyes menettel föl 's alá vonuló lakosság kezeiben; melly a' királyi biztost, egyik ujdon választott kültanácsi tag J. Gy. által magyar nyelven üdvözölte. Másnap este a'

faklya-'s népszám még nagyobb volt; 's ekkor megköszöntetett az uj népszónok által minden választott tag. És örült az ember; mert e' város polgármesterétől 's főbirájától illy maga nemében ugy is legelső ünnepélyen először hallhatott magyar beszédeket 's köszönő nyilatkozatokat; a' népszónok pedig valahányszor anyanyelvén emelt szót: bocsánatot kért beszédét német ajkon ejthetni; mert ugymond bár testtel lélekkel magyar, de a' nevelés a' hazai nyelv tanulhatását tőle megvonta. — Tisztujitás előtti napon tartatott közülésben egy felsőbb rendelvény hirdettetett ki, mellynél fogva K. Gy. tanácsnok 's helyettes kapitány több hivatali visszaélés miatt hivatalától felfüggesztetett 's bünvád alá vonatni rendeltetett. Tegnap a' választó polgárság által a' városi táncteremben népes lakoma adatott. Végre ma kir. biztos ur ő mga e' tiszti visszaélések által rég hányatott város ügyeinek h á l á t igénylő rendbehozása után a' lakosság szives üdvkivánatai közt körünkből elutazott.

Spanyolország.

(A' madridi hatósági választásoknál a' ministerség győzött. Határzat a' vámvonal iránt.) Máj. 24dikén mentek véghez Madridban a' hatósági választások, miknél a' ministerpártiak majd minden e l l e n z é s nélkül győztek, miután a' szabadelmüek nem akartak szavazni, 's ez eredvény ellen nyiltan készülnek föllépni; mi azonban nem fog kivánt sikerrel birni, mert a' ministerség nem fogja m é l t ó panaszukat kihallgatni. — A' kormány a' franczia határszéli vámvonalt ismét Ebro folyam mellé akará alkalmazni; de a' vámjunta ezt határzottan ellenzé, mivel még a' szökevények miatt is rendkivül szükséges megtartani a' mostani vámvonalt. — Politikai véleménykülönbség miatt az egész félszigeten folyvást számos elfogatás történik, elannyira, hogy a' várbeli börtönök alig elegendők már a' foglyok befogadására. — Alicanteban a' kormány dohánygyára leégett, a' kár igen tetemes.

Anglia.

(O' Connell elitéltetett. Etoni diák-ünnepély. Roszalása Joinville hg röpiratának.) Maj. 30kán a' dublini esküttszék csakugyan kimondá O'Connell 's társai ellen a' végitéletet. Az a g g izgató egy évi börtönre 's 2 ezer font sterlingre itéltetett, 's e' mellett 10 ezer fontnyi kezességet tartozik kiállitani, felét saját vagyonából, felét pedig két idegen részről. — Maj. 29kén üllé meg szokott évi nagy ünnepét az e t o n i tanulóifjuság, Albert hg jelenlétiben, ki 150 aranynyal ajándékozá meg öket költségeik födözhetésire, részint a' királyné, részint saját nevében. — Joinville hg röpirata egészen föllázitá az angol sajtót, mellynek nagy része kimondja egyenesen, mikép maga Lajos Fülöp is tökéletesen pártolja a' martalóczkodási tervet, mi annál rutabb, miután tavaly olly nyájasan fogadá V i k t o r i a királynét. Egyébiránt számokkal is bizonyitják keserü kifakadásaik mellett az angol lapok, mikép a' franczia tengerészet, martalóczrendszer mellett sem fog az angol tengerierő ellen sikerrel harczolhatni.

Franczlaország.

(Részletek Laffitte temetési ünnepélyéről.) Laffitte eltakarittatása fényes szertartással ment véghez, a' gyászkiséret olly nagy volt, hogy egy pontnál elhaladására egész óra kivántatott. A' kormány csendzavartól félt 's roppant fegyveres erőt fejte ki, mellyre azonban nem volt szükség. Arago tartá az első gyászbeszédet, 's minden politikai czélzást gondosan kikerült, egyedül csak polgári erényit iparkodván kiemelni a' jeles elhunytnak. Utána Visinet szólott, a' roueni választók küldöttsége nevében, 's végre még Garnier-Pagés, Gouache tanuló és D u p i n is szólottak, az előbbi kettő meglehetősen radical szellemben. Temetés után Arago és Béranger hintajából az ifjuság a' lovakat kifogta, de csakhamar üres kocsit huztak, mert az emlitett két férfi észrevétlenül kisuhant belőle. A' gyülekezet csöndesen oszlott el. —

Görögország.

(Az uj ministerség nagyon gáncsoltatik.) Több athenei levél egy ujra bekövetkezendő ministeri változásról beszél, melly esetben majd Koletti leend a' nap embere. A' ministerekkeli elégületlenség általányos, melly leginkább a' követk. nemzetigyülésre küldendő követek választásinál mutatkozik elannyira, hogy az gyakran és sok helyen katonai erő közbenjárulását követelő komoly kitörésekre szolgáltat alkalmat. Ama titkos társulat, mellyről minap szó vala, csakugyan nappisták machinatiója, mellyet egy Valianos nevü tulzó hazafi vigyázatlanságból árult el a' nélkül, hogy annak főnökeit megnevezte volna. — Athene előtt egy idő óta, egy franczia és egy angol hadihajó horgonyoz 's a' kir. palota őrei kettőztetvék.

Törökország.

(A' nagyur utazandik.) Egy sztambuli levelező valószinüvé teszi azon hirt, miszerint a' szultán csupán szórakozás végett Sztambul környékit beutazandja, 's a' fővárost még e' napokban oda hagyandja. Hiedelem szerint a' fiatal uralkodó a' herczegek szigetét, a' tengeröbölt, Nicaea 's Brussa városokat, továbbá a' dardanellai tengerszorost, Mitylene szigetét, végre Smyrnát fogná magas látogatásával szerencsésiteni. Vajjon azonban az utjában eső tartományokban, az arnauták által elkövetett botrányos eseményeket figyelmére méltatandja é? igen bizonytalan, miután ő fönségének ezen egész utja, az összehalmozott kormánygondok elüzésére, leginkább pedig a' három életbeli pazar kéjélvezetektől megpihenésre van számitva. Riza és Mehemed pasa előre siettek, rendeléseket tenni, hogy a' szultán mindenütt kellő lelkesedéssel fogadtassék. Majus 14ről érkezett sz. pétervári tudósitások gyanittatni akarják, mintha a' két ösmeretes szerb számüzött, Sistow elhagyására csakugyan engedelmet nyert volna, 's e' hó első napjaiban hazájába visszatérendné. Szerbiában most mély csend uralkodik. A' fejdelem Topola helységben, holatyja Czerny György sirja van, egy emlékforma házat 's iskolát szándékozik állittatni, hogy ez által atyja neve magasztosb módon örökittessék. A' szerb kormány udvarunkat azon tulzott gondolatra szándékozik birni, hogy Bécsben lakó Milos hg onnan tiltassék ki.

ÉRTESÍTŐ.

Személyes leirása

azon gonosztevőnek, ki f. évi majus hó 21kén Pozsonyban Orosz Elek, Ungvgyei követ uron elkövetett gyilkolásban részt vett. Annak neve: **Toronyi István** sopronyvgyei nemes-kéri születés, idejére 24—26 esztendős, szolgálat-nélküli hajdu, magas köpczös termetü, szőkés gesztenye-szin haju, pelyhedző bajuszu, kevés arcz- és ajak-szakálu, savó-szin szemü, gömbölyü teljes sima képü, beszél jól magyarul és ráczul, keveset németül is, jár világos kék dolmányban, fehér zsinórral, veres sapkában, tuzok-trapp-szinü pantalonban. —

Szekrényessy városkapitány.

Körmöczi malom-haszonbér.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár magas rendeletéből közhirré tétetik: mikint a' megüresült beszterczebányai püspökségnek sz. kir. és bányászi Körmöcz városában az őrlésre kizáró szabadítékkal ellátott hat kerekü malma f. e. augustus 5kén tek. Bars vármegye Szent-Kereszt mezővárosában, hol a' feltételek is megtekinthetők, 1815ik évi január 1só napjától egész 1817dik évi dec. utóljáig árverés utján haszonbérbe fog adatni. A' bérleni szándékozók elegendő bánatpénzzel ellátva jelenjenek meg. 1—3

Korcsma haszonbérlés.

T. Csongrád megyebeli Szentes városának 4 belső 's 2 külső vendégfogadóban és ben a' városban bérlendő magános házaknáli 36 csapszékben gyakorlandó korcsmáltatási 's illetőleg vendéglési jogai, mindegyik fogadó 's korcsma iránt külön 's egyenkint tartandó árveréseken folyó 1844. novemb. 1só napjától kezdődve három egymást követő évre haszonbérbe fognak adatni. Az árverés határnapja 's helye leszen f. évi julius 23dikán Szentes városa közházánál. Bánompénzül a' belső nagy fogadóra nézve 200 a' dombi Csillag's Serház nevü belső fogadókra valamint a' Kuczori külső csárdára nézve egyenkint 50; a' Vekeri csárdára 100; végre a' magányos házaknál nyitandó korcsmákra nézve egyenkint 20 p. forint határoztatott. Ovópénzül a' szerződések aláirásaikkor tüstint 1/4 évi illető haszonbér leteendő. A' szerződések többi feltételei a' városbirói 's jegyzői hivatalnál megtudhatók. 1—3

Kötélszállitási hirdetvény.

A' magu magyar királyi Kamra rendeletére, a' mármarosi kir. sóaknai-sószállító- e r d ő- és gazdálkodó tisztségekhez megkivántató kötelek elkészitéseés szállitása folyó évi junius 17dik napján délelőtti 9 órakor Szigeten a' mármarosi k. k. igazgatóságnál tartandó nyilványos és közönséges árcsökkentés utján, következendő feltételek alatt, hat egymást követő évre ugymint 1845. január első napjától egész 1850ki december hó 31ik napjáig kiadatik.

1) A' megkivántató különféle kötélfajok mennyisége körülbelül 350 mázsa, mellyeknek hossza, vastagsága, sulya, a' szerződési feltételekbe, mellyek az emlitett kamrai igazgatóságnál átláthatók van iktatva.

2) A' nagyobb kötélfajok, ugymint a' sóaknai gép-orsó-járgány- és révkötelek, csak Szigeten a' vállalkozó kötélverő gyárában az ezekre használandó magyar bácsmegyei, vagy lengyel podóliai tisztán gerebenzett, ép és erős kenderből a' szabályszerü kötélverésre kirendelendő keb. tisztviselő időszerinti felvigyázata alatt lesznek elkészitendők, a' vállalkozó pedig tartozik az elkészitett kötélfajokat tulajdon veszedelmén és költségin az illető tisztségekhez szállitani, hol azonnal az általadás után, azoknak szerződés 'szerinti ára kifizettetni fog. Minden évben november hónapban a' következendő évre megkivántató k ö t e l e k mennyi- és minemüsége a' vállalkozó kötélverőnek tudtára fog adatni.

3) A' csökkentésre kikiáltandó ára a' fontszámra szállitandó köteleknek 13 3/4 kr. p. p. határoztatik, a' bánatpénz pedig 800 ftra p. p., melly csak kész pénzben, vagy status-kötelezvényekben elfogadható; az árverés előtt megkivántatik még a' cautiónak vagy kezességnek bemutatása 2000 ftról p. p., vagy készpénzben, és status-kötelezvényekben; vagy pedig kétszer annyi értékü fekvő jószágról szóló kötelezvényben, mellyek adóssággal terhelve nincsenek, azon felül még az itt isméretlen vállalkozótól megkivántatik vagyonáról és maga jóviseletéről szóló hiteles bizonyitványok bemutatása.

4) Szóvali ajánlat mellett, a' nyilványos árcsökkentésnél, előleges irott ajánlatok is elfogadtatnak, legkésőbben az árcsökkentési napot megelőző estig a' mármarosi k. kamrai igazgatóság elnökségénél, azon felülirattal, kötélszállitási ajánlat' ha azok a' fentebb meghatározott bánatpénzzel vagy annak letételéről szóló bizonyitvánnyal 's a' többi fenérintett oklevéllel: nemkülönben azon nyilatkozattal el lesznek látva; hogy az ajánló az árcsökkentési és szerződési feltételekhez mellyek felolvasásával az árcsökkentési munkálat kezdődik magát feltételtelenül és visszahuzhatlanul kötelezendi.

5) Az árcsökkentéshez csak kötélverő mesteremberek vagy a' kik ezen mesterséget műértőkkel tulajdon gyáraikban gyakorolják, bocsáttathatnak. Szigeten aprilis 22kén 1841. 2—3

Árverési hirdetmény.

A' nm. m. kir. udv. Kincstár rendeléséből a' megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona u. m. a' kalocsai magtárbul 428 p. m. tiszta buza, 1788 pm. árpa, 34 pozsm. szemes és 218 pm. csőves kukoricza, a' hajósi magtárból 865 p. m. tiszta búza, 737 pm. árpa, 31 3/4 pm. szemes, és 2157 p m csőves kukoricza, elvégre: a' sz.-istváni magtárból 793pm. tiszta buza 110 pm. árpa, 5 pm. szemes, és 1625 pm. csőves kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e' f. év junius 17kén a' kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban árverésfogtartatni.

A' venni szándékozók tehát a' 200 ft. pgő pénzben szabott bánatpénzt a' kalocsai uradalmi pénztárban előlegesen letenni, és határozottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabona-nemekért különösen sajátkezüleg aláirt, 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óráig, a' felhozott igazgatóságnak, a' hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtani köteleztetnek, mellyben az ajánló lakását kitenni, 's hozzá a' letett bánatpénzrül szóló nyugtatványt mellékelni tartozik. 3—3

Ő cs. 's apost. kir. föls a' szőregi kamrai urodalom számára épitő 's urbéri mérnök-rendszeresitést legk. elhatározni méltóztatott, ki egyszersmind a' szegedi kincstári épületekre ügyelend; dija leend évenkint: 600 pgő for., 40 pozs. m. kétszeres, 6 öl tüzifa, irószerekre 10 fr., 6 öl tüzifa az iroda számára, 's uradalmon kivüli utazásoknál Xdik osztályu napdij. E hivatalt elnyerni kivánók, épitő, urbéri 's vizépitési gyakorlati mérnökismereteiket tanusitó folyamodásikat hat hét alatt a' temesi kir. kam. jószágigazgatóságnál nyujthatják be. 2—3

Váltó-ügyvédvizsgálati hirdetés.

A' tek. kir. váltó-feltörvényszék ezennel közhirré téteti, hogy kik a' legközelebb alkalommal váltó-ügyvédi vizsgálatot kivánnak letenni, köz-ügyvédi hitlevelökkel nemkülönben erényes magukviselet 's legalább fél évi váltógyakorlatot tanusitó hiteles bizonyitványokkal támogatandó folyamodásukat f. évi mihályhó elejétől azon hó 15keig a' kir. váltó-feltörvényszékhez, ennek iktató hivatalában adják be. Pesten 1844 pünkösthó 30kán. Fogarasy János. 2—2

Árverési hirdetés.

Tek. Esztergommegyében bécsi országuton fekvő Táth helységhez tartozó szőlőhegyen birói foglalás következtiben f. évi julius 3kán 's utána következő napokban, reggeli 9. órakor, mintegy 30. darab kisebb, nagyobb, ugymint: 15 20. 30. 50. akós összesen 600 akóra való vasabroncsos csinos készületü hordó; 350, akó 1822ki és 1844ki fehér neszmélyi bor; 's három kővel és téglával kirakott igen jó pincze présházzal: 's ezek után levő 18 kapás több darabra elosztható szőlő készpénzfizetés mellett eladandó leszen; a' venni szándékozók ezennel illendően meghivatnak. Tokodon jun. 3kán 1844. 2—3

Haszonbérlet.

Szathmár-Németi sz. kir. város tanácsa részéről közhirré tétetik, hogy f. e julius 4kén tartandó árverésen a' városban Szamos-folyó mellett levő serháza; főzés éz mérhetés joga f. e. november 1től három évre haszonbérbe leszen kiadandó, a' midőn is 362 ft 36 2/4 kr. e. p. bánatpénzzel ellátva a' kivenni szándéklók meghivatnak. Kelt Szathmár-Németiben 1844 majus 4én tartatott tanács gyülésből. 1—3

Svelczi marha árverés.

Mélt. Hunyady József gr. Ürményi uradalma gazdasági hivatala közhirül adja, hogy f. é. junius 25kén reggeli 9 órakor t. Nyitramegyében Ürményhez közel levő Mező-Keszy pusztán 40 darab fejőstehén és üsző 's 12 darab 1, 2, és 3 éves bika, mind vörös és vöröstarka svelczi marha, nemkülönben több hizott tehén és ökör árverés utján kész fizetés mellett eladatni fog. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap junius 16kán

JELENKOR.

1844. 48dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i. postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boritéktalanul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyiház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján.

A' J. és Társ. szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (előléptetések; a' miskolczi kisdedovó intézet 's vele rokonok Szontagh Gusztávtól; Országgy. közlemény: (Jun. 7dikei ker. ülésb. a' polgári qualificatiok ügyben mondott b-di inditvány tárgyaltatása, a' t-i követ beszéde 's egyéb vitatkozások a' polg. minimum 's direct választásokrul; 156d. frdi ülésb. a' szabad kerületek elrendezési munkálata választmányra bizatik; 157d. frdi ülésb. az orsz. választmányok alakitás- 's foglalkodásmódjárul szóló rendi üzenet 's törvényjavaslat nem sok vitatkozás után a' frdi tábla jóváhagyását nem nyerte meg; jun. 8d. ker. ülés a' frdi második válasz vizsgálatát a' városrendezési ügyben folytatja, de az örsereg 's városi felügyelőkre nézve nagy szótöbbséggel marad előbb felterjesztett javas'ata mellett; a' 212d. ker. ülés a' városrendezési munkálatot elvégezte; Orosz Elek ungmegyei követ meggyilkoltatása saját megyei hajdoja által; budapesti napló: Rothschild Pesten; 's egyéb fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; jótékonyság; 5d. évi jelentés a' pesti gyermekkórház működésirül; felszólitás a' pesti gyermekkórház ügyében; a' testgyakorló intézet meghivása; pestvárosi adakozások az aradiak számára; pestmegyei közgyülés folytatása; bácsbodrogi k. gyülés; levéltöredék vámszedési a' zsarlásoktul.)
Amerika (philadelphiai véres romboló jelenetek a' benszülött 's irlandi vagy is kath. fekkezet közt.)
Spanyolország (Mozgalmak az egyházi jószágok eladatása ellen; a' két királyné Barcelonában: Izabella 's a' Trapani gr.)
Anglia (O'Connell börtönben; Miklós czár Londonban; józansági egyesületek.)
Franczianország (Aggály Miklós czár londoni látogatása miatt; Abdelkader ismét föllép; Biskardban a' francziák meggyilkoltatása.)
Szászország (Obrenovich Mihály's Ghika fejdelmek Drezdában, Esparterót is oda várják.)
Egyptus (Mehemed Ali's családja viszonyai.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

A' nm. m. kir. udv. Kincstár a' szucsányi és flumei sóhivataloknál megürült sómázsáló ellenőrséget Szepessy Ferencz aradi k. sóirnokra, és Matkovics Péterre, az aranyidkai bányakamrai sebészhivatalt Jácz János maluzsinai bányakamrai sebészre, végre a' rézbányai bányahivatalnál megürült oktatóságot Waechter Gynla erdélyi k. kincstári bányagyakornokra ruházá.

A' rékasi k. kam. erdőszhivatal Zeidler József f. é. maj. 5ki halála által megürülvén, e' hivatalra vágyók illető bizonyitványaikkal ellátott folyamodványai a'temesi kamrai igazgatóságnál benyujtandók.

A' miskolczi kisdedovó intézet 's több másról. (Vége.)

E' véget nem érő bevezetés után valahára a' miskolczi kisdedovó intézetről kell szólnom, és pedig főleg azért, mivel a' miskolczi nagy tüz után a' vidéken azon hir terjedt el, hogy ezen intézet elenyészett, mi nem igaz, mert nemcsak fenáll most is mint ez előtt, hanem még több növendéket is számlál, minélfogva az eddigi kisdedovóhoz egy segédovó is mellékeltetett. Általában ha egy 30 ezer lelket számláló városban a' haladó polgárisodás egy kisdedovó intézetet alapitott, ott azt az érintett szükség, melly létesülését okozá, nem hagyja olly könnyen pusztulni; 's ez a' miskolczi intézetre nézve is fenállásának legbiztosabb alapja.

Keletkezése részint öntudatosan előmozditott, részint esetékes. Borsodban is ugy voltunk eleinte, mint az egész hazában: a' sok teendő közt nem tudtuk magunkat elhatározni, mihez fogjunk előbb, mihez utóbb. Pár év előtt egy kór- és egy kényszeritő dolgozóház látszottak legszükségesbeknek 's hogy létesülhessenek, főispáni helyettesünk Vay Miklós ő méltóságának megyeszerte tisztelt neje, asszony-egyesületet szándéklott létrehozni, mi azonban az akkori tisztujitás által pártokra szakadt megyés viszonyoknál fogva nem sikerülhetett. Bizonyos pénzösszeg mind a'mellett összegyült, melly a' czél kivitelére elegendő nem levén, ideiglen a' megyei pénztárba letéve kamatra adatott. Időközben mostani másod alispán Nagy Gedeon ur, akkoron casinónk elnöke, szokott energiájával e' pangó intézetünkön segiteni kivánván, kertkivilágitással párosult tánczvigalmat, hangversenyt, nyilványos ebédeket 's több effélo a' társalgási életet összepontositó 's élénkitő mulatságot hozott létre. A' hangverseny jótékony, magok a' működők által kijelelendő czélra adatott 's im midőn az ív Fáy Andrásunk szép reményü fiának Gusztávnak, ki e' czélra Pestről megjelenni sziveskedett, átnyujtatnék, kisdedovó intézetre irá alá nevét's a'többi hangversenyadó követé példáját. Ez vala intézetünk szülő perczenete; mert habár az összeg elegendő nem lehetett, a' czél ki levén jelölve, a' casino most a' megyéhez folyamodott, hogy azon kór- 's dolgozóházra szánt, de e' czélra meg nem felelőnek talált összeget, melly a' pénztárba letétetett, egy kisdedovó intézet létbe hozására forditani kegyeskednék, mivel hason fontossága mellett ezen summával meginditható. A' nemes megye nem rendelkezhetvén a' rábizott pénzekről, administratorné ő méltóságához járul ezen, ki is kérelemnek nemcsak enged, hanem azonnal maga költségén egy kisdedovót küld Tolnáról Miskolczra, ellátván őt egyszersmind némi legszükségesb tanitási szerekkel. Az intézet most megnyittatik, vigan hemzseg falai közt az ártatlan kis világ: de csak hamar észrevesszük, mikép a' pénz még mindig nem elegendő. A' szokott megyei szolgabirák által eszközlött kéregetésekhez folyamodunk tehát; de ezen nincs többé áldás, mint nem, országos tekintetben, a' subsidiumon, 's már már eszközeink fogytán vagyunk, midőn tisztelt administratornénk egy sorshuzással párosult tánczvigalmat hirdet, mellyre felszólitva a' megye hazafiui buzgóságu hölgyei olly számmal készitnek aszszonyi munkákat, hogy az ez által nyert roppant, minden illy eddigi vigalmakat felülmuló jövedelem által intézetünk egyszerre mentve lön. Még most sem mondhatni ugyan, mint azonnal bebizonyitom, hogy egyedül tőkéje kamatjaiból fenállhatna; de ha e' kamatokhoz a' szokott tanitási dijak (didactrum) számittatnak 's a' casino, mint eddig, ezentul is, téli mulatságai jövedelmét e' szent czélra szánni el nem mulasztandja: a' miskolczi kisdedovó intézet nemcsak meg nem szünik, hanem mint eddig, folytonos haladó virágzásban is látandjuk azt. De lássuk már az intézetet magát.

Szállása körülbelül a' város közepén fekszik zajtalan helyen. Van oktatásra két szobája, hol szükség esetében 120 gyermek is elfér, tágas gymnastikai gépekkel ellátott udvara 's virágkertje. Növendékei száma most 95, kisdedovó most kettő működik benne: Tóth István mint rendes és Szabó János mint segédovó, Kun Lajos t. biró ur szerfölött gondos igazgatósága alatt. Ezeken kivül az intézet tart még egy dajkát és egy szolgát. Az ovási és fejlesztési rendszer egészen a' tolnai, mint azt Wargha István, a' kisdedovókat-képező intézet igazgatója isméretes munkájában előadá: szemlélhető isméretek, erkölcsképező mesék és versecskék, ének és gymnastika, ennek tárgyai, örök változatosságban, hogy a' gyermekek szünetlenül működő de könnyen kifárasztható testi lelki tehetségeik koraikhoz képest illően foglalkodtassanak 'sez oknál fogva majd ülve, majd állva, csendesen vesztegelve, vagy tagjaikat mozgatva, sőt ollykor ugrálva is. A' szellemi fejlesztést szobában, testi gyakorlás az udvaron váltogatja fel; reggeli 9czig az udvaron gyülnek, játszanak 's gymnastizáltatnak, 9—10ig szobában oktattatnak, 10—11ig ismét kint vannak, 11—11½ megint bent. Innen tul játszanak, míg ebédre elvitetnek. Délután az oktatás 3—4ig tart, 4—5ig gymnastizáltatnak, erre félórai oktatás következik, utóbb ismét az udvaron vannak, míg haza vezettetnek. Meg kell pedig itt különösen jegyzenem, hogy Wargha Istvánnak ezen hazai kisdedovó intézetinkben gyakorlatba hozott rendszerét, egész terjedelmében teljesen czélszerünek találtam. Bizonyitom ezt tapasztalásból, mint a' miskolczi kisdedovó intézetnek elejétől való igazgatója, intvén, sőt kérvén mind azokat, kik uj efféle intézeteket alapitani szándékoznak, hogy az ovókat kirekesztőleg nemzeti kisdedovókat képező intézetünkből hozatni sziveskedjenek, bizonyosakká tevén őket az iránt, miképez uton derekasan kiképzett egyedeket nyerendnek 's olly rendszert, melly jelességét már gyakorlatban igazolá. Kisdedeink valóban test-lelkileg szemlátomást gyarapodnak 's kiváltkép, mi még a' nyers alsótömegnél fő dolog, szelidülnek 's nyájasodnak; midőn bejövetelök előtt egy része olly vad, emberkerülő 's komor volt mint a' medvefiak. Bárcsak a' legalsóbb néposztály, kivált a' kapások, kik egész nap házaikon kivül dolgozva, magzataikra nem ügyelhetnek, számosabban küldenék be gyermekeiket! De ezek a' jótéteményt még el nem akarják ismerni, ámbár ingyen használhatják 's a' dolog fontossága kalendáriom 's templomban elejökbe terjesztetett. És ne mondjuk, hogy kisdedovó intézetink kelletén tul czifrák 's a' népet rangon fölül müvelik. Pompásak az igaz ne legyenek; de ne uralkodjék é bennök tisztaság 's izlés? 's ne törekedjenek é magok résziről is nemzeti müveltségünket egy kissé magasabbra emelni? Hisz ha azt akarjuk, hogy a' földmüvelés, ipar, kereskedés, tudomány és müvészet haladjanak, minden nevelő 's oktató intézetnek növendékeit az eddig divatozott müveltségi fokon tul kell képeznie. Ezt kivánja az emberiség rendeltetése is. 'S ne féljünk, hogy az által sorsukkal meg nem elégedő polgárokat képezendünk. Megelégedés könnyen megeléglést szül 's ez a' haladás ölőangyala, a' magyar különösen csak hamar bundára fekszik 's henyél. Hanem az igaz, hol a' jövő nemzedék illy haladó irányban müveltetik, ott a' törvényhozásnak is tágitania kell a' korlátokat, hogy a' növendék átlépvén az életbe, munkásságának szabadabb tért találjon.

Nyilványos segedelmezések által keletkezett intézetnek pénzeiről mindig nyilványosan kellene számolni, nemcsak azért, mivel ezt a' közönség joggal kivánhatja, hanem már a' dolog természeténél fogva is, egyedül illy számadással járó ellenőrködés tarthatván fen rendületlenül azon bizodalmat, melly nélkül sem miféle nyilványos intézet fen nem állhat. Ezen eszméktől vezettetve itten tehát az intézet tőkéje- bevételei-'s kiadásainak részletes számadását kellene közrebocsátanom, mi régóta feltett, de fájdalom! teljesithetlen szándékom. — Ugy vagyunk mi a' nyilványossággal is mint egyébbel: szeretünk róla beszélni, de valóságban kevés tettleges pártfogóra talál. Boldog Hegel, hogy Berlinben a' cholerában haltál meg! Ha evangeliumodat köztünk hirdeted: hogy a' „szó: tett" 's „a' fogalom: valóság," még a' cholera előtt megüt bosszuságodban a' guta, mert napjainkban e' föld kerekségén nem létezik nép, melly a' gondolatot tárgyától, az elméleti munkásságot a' gyakorlatitól, metszőbben és pedig tettleg annyira megkülönböztetné, mint a' magyar. Minden eddigi fáradozásim sikeretlenek levén tehát, csak ennyit közölhetek: az intézet tőkéje: 12800 v.ftból áll. A' kisdedovási díjak évenkint körülbelül 400 ftra rugnak. Kiadásai: házbér, két kisdedovó, dajka és szolga, esztendőnkint 1500 ftot kivánnak fedezésre, melly összeg a' tőkének kamatját 's oktatási dijakat 300—350 fr. mulja felül, 's ezen deficitet eddig a' casino farsangi tánczvigalmai jövedelmeiből szokta pótolni, a' mennyire tudniillik női adakozások által nem fedeztetnek, in casu extremae necessitatis pedig báró Vay Miklósné ő méltósága, czélszerü alkalomkor tánczvigalomra gyülekezteti összse Borsod megye uri körét a' megye teremében 's ekkor vége minden bajnak; mert a' hol fényleni lehet, ott a' kelet népe kisajtolja magából az utólsó garast is. Illy szükségben azonban az intézet eddig csak egyszer volt, alapittatásakor, mi oknál fogva ámbár azt p. o. Angliában teljesen megállapitottnak nem tartanák, nálunk, hol mindenhez fogunk, azonban semmit tökéletesen be nem végezünk, többi nyomorogva tengő intézetinkhez képest, talán ragyogón fenállónak is mondhatnók. 'S ezt mind, ne feledjük, Borsodmegye hölgyeinek, főleg magas kedélyü administratorné Vay Miklósné ő méltóságának köszönjük. Közönséges a' panasz: nőnemünk elnémetesülése 's idegenkedése a' haza ügyei iránt. Legyen ez igaz vagy nem, Borsod lelkes hölgyei annyi bizonyos, egytől egyig szivre nyelvre magyarok; áldás terül el a' hol fellépnek, nélkülök még paradicsom Borsod sem volna paradicsom. Tisztelet és becsület tehát a' kit illet; Borsod lelkes hölgyei éljenek! nekem pedig, kit virágzó intézetjök igazgatóságával tiszteltek meg, legyen szabad, kimutatott hazafiui buzgóságukért tiszteletemet ezennel az egész haza előtt nyilványitanom. Szontagh G.

Országgyülési közlemény.

210dik ker. ülésb. jun. 7kén elnökség: jegyző's tollvivő az előbbiek, tanácskozási tárgy a b—di inditvány további vitatása, melly kivevén a' választók minimuma feletti uj §t, egészen elfogadtatott. Az egyes ezikkek körüli fő észrevételeket öszpontositva, az a) pont körül a' főváros követe legalább küldöji részire kivételt kért 's a' pesti házak értéke minimumát 1500 p. forintra kivánta határoztatni. Ezen inditvány nem pártoltatván, több szónok a' felső táblához közelitést ajánlotta, mert miután ott a' RR. inditványa mellett egyetlen hang sem emelkedett, e' pontra nézve is engedhetni, a' qualificatio nem levén olly lényeges, miután a' választók nem bizonyos számra szoritttatnak. Azért pénzben fejeztessék ki a' minimum, mert a' FőRR. főelve, bizonyos sommát határozni; ehez kell tehát a' jelen javaslatot alkalmazni,ha eredvényt akarunk.Sem a'birtok, sem szám magában véve nem szolgál qualificatiói tiszta bazisul, de ha már birtokra kivánjuk ez aristokratiai országban alapitani a' választási jogot, ez olly kiterjedésü legyen,miszerint biztosságot szolgáltasson, hogy az illetők vissza nem fognak élni polg. jogaikkal; azért a' házakban is qualificatio kivántatik. Sokkal számosbak voltak az ellenvéleményüek,a' házaknál semmi qualificatio szükségét nem látván. Ház a' lakost a' város érdekéhez köti, ez pedig nemcsak négy falból áll, hanem van benne más érték is. Többnyire ki egy városban a' legkisebb házzal bir, ugy ragaszkodik e' tulajdonához, mint E. hg bármelly fényes palotájához; sőt erősebben, mert minél kisebb pontban foly össze valamelly vagyon, annál hevesebben ragaszkodik hozzá tulajdonosa. Hibás fogalom, hogy a' városi birtok ingó, mert noha ez a' nemesi vagyon elidegenithetéséhöz mérve némileg annak látszik, általán véve még is olly ingatlan mint a' nemesi. Mihelyt valamelly ház a' telekkönyvbe be van irva, már nem vakandokturás, de sok városban jelenleg is léteznek rendőri szabályok,mellyeknél fogvást az épités határai kitüzetvék 's értéktelen bódékat épiteni tilos. Az inditványozó követ három fő elvre alapitottnak ismétlé inditványát, hogy t. i. választó a' közterhekben részt vegyen, hogy minimum alapittassék, azon esetre, ha valamelly városban a' qualificatióval biró egyedek igen csekélyszerü számmal volnának, 's végre hogy e' qualificatiók öszsze legyenek kötve a' direct választásokkal. Ha inditványában olly változtatások történnek, mellyek ezen elvektől eltávoznak, szónok azt viszszahuzandja. A' ház és külső birtok közt ollyan körülbelül a' különbség, mint valamelly ember kabátja 's zsebórája közt; ára egyiknek tán épen az lehet mint a' másiknak, de a' tulajdonosra nézve az egyik sokkal előbb nélkülözhető, mint a' másik. A' külső birtokot minden órán eladni kész, de nem ugy házát, mert ő családfő is, apa is, házához emlékezetek csatolják,'s azért csak a'legnagyobb szükségben válik meg tőle. Azért olly nagy a' ház becse Angliában, azért a' rómaiak kül birtokra rakták a' Terminust (istent) de a' lareseket házaikban őrizték. Midőn a'status a' házbirtokban bizik,akkor bizik a'polgárok erkölcsi tekintetében, házi körülményeiben, sőt vallásosságában is.Sürgettetvén a'szavazat, az a) pont nevezetes többséggel megtartatott. A' b) pont iránt ugy vélekedék egy karpátvidéki követ, hogy miután az első pont elfogadtatott, ennek ki kell maradnia. Kinek tüzhelye nincsen, az választó nem lehet, kivált tisztviselőkre nézve. Angol- és Franciaországban, sőt Éjszakamerikában is kisebb qualificatio kivántatik parliamentaris mint municipalis választásokra; az amerikai praesidenst kiki választja,de a'városi tisztviselők választásánál megkivántatik a' házbirtok. Széles e' világon sehol sincs elfogadva, hogy külső birtok qualificatiok nélkül adjon választói jogot; azért ha már a' b) pont elfogadtatik, akkor a' külső birtok értéke a' városok osztálya szerint 500, 1000 és 1500 ezüst forint legyen. Ezen utóbbi inditványt egy alföldi nagy város követe igen terhesnek tartá, miután az ő városában szerfölött kevesitné a' polgárok számát. Ő tehát a' külső birtokra szabályul kivánja felállítni,hogy az érjen fel a' legkisebb ház értékével. Voltak azonban,kik a' külső birtokra semmi qualificatiot nem kivántak; voltak mások,kik elvökül vallották, hogy mindazok, kik a' városban állandóul laknak 's adót fizetnek, választó joggal birjanak. Ez ellen egy felföldi város példája idéztetett, melly annyi jövedelemmel bir, hogy polgárai adót nem fizetnek; de az illető követ felvilágositásul adá, hogy házi adótól igen is mentek a' lakosok,de nem a' haditól,mellyhez kivétel nélkül járulnak. A' külföldről felhozott példára nézve teljes felvilágositást nyujtott egy dunamelléki megye követe. Tudományos avatottságát tanusitó beszédének tartalma ez: Megengedik a' t. RR., hogy B. érd. követének ezen inditványozott szerkezete iránti nézetimet előterjeszthessem. Az inditványozó,ha jól felfogtam multkori előadását,arra alapitá főleg előterjesztését, hogy a' városok függetlenségének érdekében kivántatik meg az, hogy a' polgárok száma egy határzottan kimondandó minimumnál kevesebb ne lehessen,'s ezen szempontból indulván ki,következtezteté, hogy a' hol a' megállapitandó képességgel felruházottak sorából ezen szám ki nem kerülne, a' fogyatkozás pótoltassék azokból,kik legtöbb adót fizetnek,habár egyébiránt polg. képességgel nem birnak is, 's ezen véleménye támogatására felhozta Franciaországot, 's különösen az arondissement alakulásának példáját; nem tagadom ugyan,hogy számosbpolgárból álló városokban nagyobb moralis erő,melly mindig a' függetlenség érdekében fog működni,inkább ne fejlődhessék; de kételkedem,hogy a' szőnyegen levő városok szerkezetének kérdése ezen elv mellett következetesen oldathassék fel, 's egyáltalán nem látom,mikint lehessen ezen elv támogatásaul különösen Franciaország példájára is hivatkozni,midőn legalább előttem egészen tisztán áll az, hogy a' franczia arrondissement-t a' sz. kir. városok állásával semmikép sem hasonlithatni öszsze. Ugyanis az arrondissement egy administratioi kormányzó testület,mellyre nézve a' tagok számát a' statushatalom a priori határozhatta meg a' szerint, a' mint azt czélszerünek találta; egy város ellenben már egy fenálló testület,mellyre nézve azt mondani: te csak akkor fogsz város lenni, hogyha ennyi vagy annyi polgárt számitasz kebledben" többé nem lehet,mert itt már valami létezőrül 's nem valami létesitendőrül vagyon szó. De kérdem: hova vezetne ezen elv következetes alkalmazása? felfogásom szerint nem egyébre,mint hogy ki nem telvén,ki nem telhetvén a' polgárok határzott száma, mi kivált kisebb városokra nézve a' felállitott arány szerint gyakorlatilag is igen könnyen megtörténhetik,sőt hihetőleg meg is fog történni, a' város megszünjék lenni; mit azonban nem hiszek, hogy az inditványozó maga is szándékozott volna czélba venni. Ha hasonlatosságot kivánnék vonni, ezt inkább feltalálhatni vélném a' franczia községek municipalis szerkezetében, mellyekben a' tanács tagjainak száma a' népesség számához arányoztatik ugyan, valamint ezt az inditványozó előterjeszté; de nem létezik a' második rész, vagyis az a' priori meghatározott minimum, 's ez a' lényeges különbség,melly in thesi a' vitatást egészen más térre viszi. Meggyőződésem szerint mindenben csak akkor lehet üdvös eredvényt reményleni,ha egymástól különböző elvek nem zavartatnak öszsze, és ha az egyszer felállitott elv maga tisztaságában alkalmaztatik mindazon kérdésekre,mellyek bármi tekintetben elvrokonságban vagynak. Legyen szabad erre vonatkozólag figyelmeztetni a' t. RRet Anglia példájára,hol a' banktörvény épen most létesült,ennek lényeges részét teszi a' bankjegyeknek csak határzott számokbani kiadathatása, minek nemcsak az leend közvetetlen jótékony hatása,hogy a' gyártványok 's egyéb portékák árának mesterséges felebbrugtatása többé lehetetlen leszen: hanem közvetve, mivel ez által egy általányos elv állapittatott meg, mellyel egyedül még csak a' gabonatörvény vagyon ellenkezésben, bizonynyal erre is kihatni fog, 's ámbár a' bank egyenes viszonyban nem áll a' gabonatörvénnyel, mégis mivel egy azzal ellenkező elv vagyon kimondva, Anglia statusférfiai már most is oda nyilatkoznak, hogy szoros következésnél fogva,a' gabona árának mesterséges szabályozására szolgáló gabonatörvény tovább nem állhat fen. Csak illy törvényhozás, melly magával olly szoros következetességben áll, ébresztheti a' nemzet azon bizodalmát, melly nélkül valódi moralis erőt soha nem fejthet ki, 's ugyanazért ohajtanám részemről is, hogy e' kérdésben elvek ne zavartassanak össze,'s vagy mondják ki a' t. RR., hogy a' város minden lakosa polgár minden képességrei tekintet nélkül, mi aztán tisztán alkalmazható elv lesz; vagy ha már valamelly képességi kellékeket megállapitottak, akkor maradjanak ismét tiszta tán ezek mellett; mert ha az fog mondatni, hogy csak az lehet polgár,ki az a, b, c, d, pontok alatti kellékekkel bir 's végül azt adják hozzá,hogy az is lehet polgár,ki ezekkel nem bir, 's csakugyan ez's nem más az egésznek rövid értelme, ezáltal bizonynyal különös elvtisztaságnak 's folyadékos következetességnek példáját nem adandják. Én a' módositásra szavazván, hogy küldőim kivánságához képest is a' m.FRRhez közelitsek, ez által pedig sem elvet tisztán kifejtettnek,sem a' közelitést elérhetőnek nem tartván,arra kérem a' t. RRet, hogy e' két szakaszt egészen kihagyni méltóztassanak. Előfordulának vitatkozás folytában még a' pénzaristokratia 's a' kormány tendentiáiról felhozatni szokott aggodalmak, mellyek elsőjére egy m. követ azzal élt városi követnek meg jegyzé,hogy itt nem palotákról sem croesusi kincsekről hanem olly középszerü vagyonról van szó,melly biztosságot nyujtson visszaélések ellen,'s igy nemigen helyesek valának az érdemes követnek ampullae et sesquipedalia verba;az utóbbira nézve pedig az volt megjegyzése,hogy ez nem kabineti kérdés,hanem az aristokratia intézkedése, melly felügyel arra, hogy ha az alkotványos rendszerbe hatalmas demokratiai elem illesztetik,ez legalább olly széles alapra ne rakassék, mint a' világon semmi más alkotványos országban,kivevén Éjszakamerikának három statusait. Miután e' pontnál is a' két táblának egymáshoz szükséges közelitése hozatott fel erősségül, egy alsó vgyei követ kiemelé,hogy a' FRR. épen semmivel sem közeledtek másod üzeneteikben; miért kellene tehát épen e' táblának ismét közelitő lépést tennie,'s hol leszünk, ha ez szabályul vétetik? Nem kell itt félni megtagadástól sem a' kormány részéről,melly a' városok elrendezését a'k. k. előadások közé sorozta,sem a' FRRétől, kik bizonnyal nem vállalandják magokra e' terhes felelősséget. Számosak valának még a' nézetek különbségei: mondassék ki,hány hold föld szükséges a' választói képességre;ebben önkény nincsen;legyen qualificatio 100tól 400ig; minden qualificatio önkény's igaztalanság, mert igy az, ki kisebb városban már polgári jogot gyakorolt, degradáltatnék, mihelyt nagyobb városba költözik, pedig a' polgári jogokrai képességnek egyformának kell lenni egész országban's több efféle. A' követelt szavazásnála'felállitandó kérdésre nézve sokáig meg nem tudván egyezni a' t. RR., végül kettőre történt a'voksolás: 1) a' külső ingatlan tulajdonra kell é qualificatio" —'s 2),,B. szerkesztése é vagy más qualificatio"? Az első igennel,a' második a'b—di szerkesztés b) pontjainak elfogadásával döntetett el. A' c) pontnál többek által az egy évi tartózkodás helyett háromévi inditványoztaték, azonban e' pont változatlanul elfogadtatott, ugy szinte a'd) pont is,hol ugyan még némelly osztályok besoroztatni kivántattak; erre nézve azonban a' két táblának eziránt már történt egyesülése emlittetvén, e' pont is megmaradt. Az e) pontnál a'vagyon önkéntes bevallása ellen számos kifogás történt, mint olly intézkedésre,mellynek épen semmi bizonyos alapja 's melly a' legdurvább visszaélésekre szolgáltatna alkalmat, minek bebizonyitására sok előkerülhető eset hozaték fel; végre a' pont mégis elfogadtaték,egyedül a' ,,laknak" szó után beiktattatott: ,,'s az a) b) c) d) pontok alá nem esvén." A' minimumot elhatárzott uj §ra nézve az inditványozó maga tön változtatást a' felállitott kategoriákra nézve, ugy hogy a' városi lakosok minimumát ezerről ezerötszázra emelé, ezen lakosok választói minimumát pedig 300ról 250re csökkenté, a' többi két osztály számait megtartván. A' hosszas és élénk tanácskozásokból még két más inditvány is fejlődött ki a' választók minimumára nézve. Egy dunamelléki követ ugyanis a' b—di módositott minimum két szélső számait megtartván, a' közép osztálynál, azaz az 1500tól egész 30,000 lakossal biró városoknál minden ezer után nem 200, hanem csak 150 választót kivánt,leginkábbazon statistikai szabályból indulván ki,hogy öt lakosra egy családatya szokott számláltatni,'s igy a'b—di minimum szerint minden családatya kivétel nélkül választó lenne, 's minden más qualificatio szükségtelenné válnék. A' jegyző pedig leginkább a' két tábla közti egyesülést és igy az eredvényt, a' városok elrendezését tartván szem előtt, mellynek elérésére ő személyesen minden áldozatra késznek nyilatkozék, a' választók számát még alábbra kivánta szállittatni,ugy hogy az első osztályban a'k—mi százötvent megtartván, a' közép osztálynál csak 8 pcentet akar, a' 30,000 lakoson felüli városoknál pedig megegyezik a' másik két inditványzóval. Ezen három módositás szavazás alá kerülvén,eleinte a' jegyzőé elmellőztetett; azután a' másik kettő összeállittatván a' k—mi fogadtatott el 's köziratra utasittatott. Vitatások alkalmakor szabályul fogadtatott el, hogy a' minimum és a' direct választások képezik csak együttvéve a' teljes biztositékot, 's azért e' két feltételtől semmi esetre nem állnak el a't.RR. Ez alkalommal sem hiányoztak a' felsőbb befolyás iránti aggodalmak, mint az előbbi pontok feletti tanácskozások viszhangjai,ugy szinte nem lehetett az előbbieknél fogva meglepő, hogy a' viták egyszernél többször személyes czélzások,vádak's gyanusitgatások mezejére is tértek 's energicus visszatorlásokat is idézének elő.

156d. orsz. ülés a' m. FRRnél jun. 7kén ő cs. k. Fens. a' nádor a' bányászati munkálat körüli viszonüzenetet olvastatá fel hitelesités végett, melly is minden lényeges változtatás nélkül megtörtént. Ezután napirendre került a'szabad kerületek elrendezési munkálata,melly azonban szövevényes léte miatt választmányra bizatott elöleges átdolgozás 's véleményadás végett. E' választmánynak Széchen Miklós gr. Pozsega vgye főisp. ő exc. elnöklete alatt köv. tagjai: Ocskay Antal kassai püspök, gr. Károlyi György békesi főispán, b. Orczy Lőrincz, b. Vay Lajos, b. Eötvös József és gr. Cziráky János. Ezen

választmány kinevezése egy gróf által szokatlan eljárásnak's általában fölösleges intézkedésnek neveztetett, miután a' szükséges felvilágitások tanácskozás folytában is voltaképen előadathatnak; egyes tagok által a' többség azonban ez észrevételt eldöntőnek nem találta leginkább egy másik grófnak azon észrevételére, hogy bármint legyen is meggyőződve szónok, hogy a'tisztelt gróf minden a' szabad kerületek visszonyai körül előfordulható nehézségeket a' legkimeritőbben feloldani képes leendne; engedje mindazáltal e' táblának, hogy illy főfontosságu szövevényes tárgyban több bizodalmat helyezzen egy választmányban,mint a' legtökéletesb egyediségben. A' szabad kerületek szavazati joga körüli érdekes vitatkozások rajzát jövő lapunk adandja.

157d. orsz. ülés a' m. FRRnél jun. 8kán; tanácskozási tárgy: az országos választmányok összealakittatása 's foglalatossága ezentuli módjának törvénnyeli elrendezése iránt üzenete a't. Rdeknek a'rá vonatkozó törvényjavaslattal együtt,a'mint itt következnek:„Meglevén győződve a' KK. és RR. az országos választmányok összealakitás 's foglalkozásaik módjának meghatározása szüksége felől,már azon oknál fogva is,hogy ezeknagy fontosságu feladásuknak 's a' nemzet közbizalmának és várakozásának annál biztosabban megfelelhessenek, az e' tárgy iránti nézeteket és kivánatikat magában foglaló törvényjavaslatjok közlésével ő cs. kir. Főhgségét teljes tisztelettel kérik, a' m. FRRket pedig szives bizalommal felszólitják, hogy közlött törvényjavaslatukhozi járulásukkal annak kir. k. megerősités végett leendő fölterjesztésében megegyezni méltóztassanak. — Törvényjavaslat az orsz. választmányokról. Törvény vagy országgyülési végzetek erejével ezentul kirendelendő országos választmányok összealakitása és foglalkozásaik módjára nézve következők rendeltetnek: 1. §. Az országos választmányokhoz a' förendi táblától küldendő rendes és helyettes tagok is,kiknek száma az országos választmányi tagok összes számának legfelebb harmadrészét teheti,titkos szavazattal választassanak. 2. §. Az országos választmányok rendes ugy helyettes elnökeik is törvény által fognak mindenkor kijelöltetni. 3. §. Tollvivőiket azonban önkeblükből magok az országos választmányok fogják titkos szavazattal megválasztani; továbbá 4. §. Az orgos választmányoknak törvény által kijelölt rendes és helyettes elnökeik halálozás,betegség vagy egyéb akadály általi gátoltatásuk esetében az elnök - helyettesitést magok az illető orgos választmányok fogják titkos szavazás utján teljesiteni, 's illy eset előállásakor: 5. §. Az orgos választmánynak, elnök-helyettesitő ülésében azon orgos választmányi tag fog elnökösködni, ki közhivatalbeli állására nézve első a'többiek között's ugyanazon tag köteles a' helyettesités esetéről és napjáról az orgos választmány valamennyi tagjait előre értesiteni. 6. §. Az orgos választmányok összeülésének helye és határideje szinte törvény által fogván mindenkor kijelöltetni: azon helyen és napon minden meghivás nélkül az orgos választmányi t a g o k mindegyike megjelenni vagy meg nem jelenhetése felől a' rendes vagy helyettes elnököket ideje korán értesiteni tartozandik. 7. §. Ha az orgos választmányok munkálkodásaik végső befejeztetése előtt üléseik tartását valamelly fontos oknál fogva megszakitva ideiglen eloszlanak,azülések tartásav.folytatásának határnapját eleve önmagok tüzzék ki. 8. §. Ha az országos küldöttségek a' rájok bizott tárgyakban alválasztmányok kiküldetését szükségesnek látnák, tagjait és elnökeit magok az országos küldöttségek fogják titkos szavazás utján keblükből választani. 9. §. Az országos választmányoknak üléseik i l l ő rend fentartás mellett mindenkor nyilványosan tartassanak; végre 10. §. Az országos választmányok által megkészitendő munkák azonnal nyomassanak ki, 's az org. Nádora által minden köztörvényhatósággal legkisebb haladék nélkül közöltessenek 's egyszersmind olly intézkedések tétessenek,hogy azon munkák nyomtatva megkapható példányai bárki által is megszereztethessenek. A'vitatkozásokat egy gróf nyitá meg a' szőnyegen levő tárgynak kimeritő előterjesztésével 's előre bocsátván,hogy ő minden illy kérdést nem kiván ugyan az országgyülés általános elrendezésére utasitni,még is a'jelent olly más kérdésekkel látja összeköttetésben lenni, mellyek az egész országgyülési elrendezést legközelebbről érdeklenék 's jelesen a' két tábla kölcsönös állására leglényegesb befolyással lennének. Választmányok ugyanis azon testületek typuszát viselik,mellyekből kiküldetvék 's igy a' t. RR. által javaslott választásmód épen meg nem egyeztethető a' két tábla alakitási módjával,miután sem az egyik, sem a' másik tagjai titkos szavazás által nem választatnak, sőt e' házban egyenesen az elnök által neveztetvén ki, a' javaslott mód szerint annak jogai sértetnének olly országban, hol gyakorlat által pótoltatik a' törvény.Szónok egyébiránt ugy sem nagy barátja azországgyüléseken kivül munkálkodó választmányoknak, m i u t á n azok m u n k á l a t a i a' j e l e n l e g olly s e b e s e n kifejlő 's e g y m á s t felváltó e s z m é k n é l többnyire elkésnek,minden esetre pedig általok azon lelkesülés meghüttetik, melly a'törvények alkotásánál olly hasznos. Az országgyülés folyama alatt eljáró választmányok ellenben minden tekintetben megfelelnek czéljoknak, 's épen mivel eddig is megfeleltek, azoknak olly lényeges átalakitása, melly magát a' táblák kölcsönös állását csak igy mellékesen változtatnámeg, nemcsak nem szükséges, hanem több tekintetnél fogva káros is lenne. Ezen általányos nézetekkel e' helyütt megelégedvén a' s z ó n o k, n e m kiván a' törvényjavaslat egyes pontjaiba ereszkedni 's a' t. RRet felszólitandóknak vélné, hogy fönebbi okoknál fogva jelenleg kivánatjoktól elállani sziveskedjenek.Azellenvéleményüek száma csekély vala, mint azt egy gróf megjegyzé, az egyik oldal székeinek ürességéről panaszkodván, melly azt tanusitja,hogy elvbaráti sokkaljobban szeretnekmulatni,mint tanácskozni. Az ellenokok leginkább abban pontosulának összse,hogy a' választmányok munkálkodásai nagy fontosságuak, mit e' tábla maga bebizonyitott, midőn a' RRet felszólitotta, hogy a' FőRR. közül is neveztessenek mindenkor tagok e'választmányokhoz 's tegnap is a' kerületek rendeztetését,nagy fontossága miatt, választmányra bizta előmunkálat 's javaslatadás végett. Ha tehát ezen választmányok körül tökéletlenségek tapasztaltatnak, azokat kijavitni kötelesség, 's nem szükséges itt az országgyülés tökéletes elrendezését bevárni, mert tétethetnek illynemü rendelkezések,de a' nélkül hogy ez iránt a' két tábla közti viszonyokban lényeges változás történnék;mert a' typusról felhozott okoskodás olly igen messzire vágó, hogy az alig fog valaha teljesülni, mert ennek elégtéve nincs, mig a' választmány együttmunkálkodik, hanem a' táblák typuszát követve mindeniknek választmánya külön fogna eljárni, mit talán a' nemes gróf maga sem kiván. Az arány meghatározása által a' táblák viszonya meg fog zavartatni 's ha p. o. a'javaslott arány jónak nem találtatik, lehet mást inditványozni; de mihelyt a' választmányok elrendezése szükségesnek találtatik, azt az országgyülés általányos elrendezésétőlnem függeszthetnifel, itt semmi elv iránti kérdés nem forogván fen. Ennélfogva vétessék fel pontonkint a' javaslat, majd kivilághandik akkor, mi elfogadható közülök, mi nem. Egy gróf különösen az általányos coordinatiora utasitást ama régi bűnlaknak nevezte, melly minden előhaladási kérdésnél előtolatik. Miután a' változtatás csak törvény utján kivántatik, mellékes intéztézkedésről szó sem lehet, 's miután azt, mit a' RR. átküldenek, tárgyalni kell, kéri a' táblát, hogy ezen törvényes szokástól holmi elavult argumentumok által ne üttesse magát el. Vitatkozások folytában ugyanezen gr. az inditványtevőt felszólitotta: nevezze meg azon kérdéseket, a' mellyekkeli összeköttetés a' jelen tárgyalást nem javasolja; mert az, hogy a' két országgyülés közt munkáló országos választmányok a' m. grófnak nem tetszenek, még nem ok arra, hogy azok hiányai ki ne javittassanak. A' felszólitott gróf ismételve előadá, miképő mindazt, mi a' rendi kivánatnak általányos elmellőztetését javasolja, világosan elmondotta 's épen okoskodása következtiben nem boosátkozik e g y e s pontok tárgyalásába; de ezzel az ellenvéleményü szónok meg nem elégedvén, az okokat egyenkint kivánta hallani, legyenek azok akár világos okok, akár titkos okok, akár semmi okok. A' titkos okok feltevését a' fens. elnök mint inparliamentaris eljárást roszalván, miután több szónok által a' rendi javaslat ellenokaul e' táblának teljes megelégülése a' fens. elnök eddigi bölcs kinevezéseivel hozatott fel, mellyekbe valamint a' FRRnek eddig is teljes bizodalmuk volt, ugy jövendőre is leend: ő cs. kir. fens. megköszöné ugyan e' bizodalmat, de figyelmezteté egy uttal a' táblát, hogy olly intézkedéseknél, mellyek jövendőre tétetnek, illy személyes tekintet indokul nem szolgálhat. Ezen loyalis elnöki kijelentés hangos örömmel fogadtatván, egy püspök azon meggyőződését nyilványitá, hogy a' t. RR. kivánata által e' tábla elnökének jogai minden esetre megsértetnek, miután a' választmányi tagok kinevezése kétségtelen elnöki jogokhoz tartozik. Ezen szokás más alkotványos országokban is divatoz, még Éjszakamerikában is, hol a' clerk a' választmányi tagokat nevezi ki. Ez ellen pedig még azon ok sem hozathatik fel, hogy ama házak elnökei választvák, miután nálunk a' nádori méltóság szinte választott tisztség. Némelly kisebb vitatkozások's eltérengések után a' fens. elnök a' többséget az elsőbben felszólamlott gróf nézeteihez járulónak mondá, mellyek szerint a' viszonüzenet szerkesztetni fog.

Jun. 8kai ker. ülésben a' m. FRRnek kir. városok elrendezését illető 2dik válasza tárgyaltatván: a' több nem annyira nevezetes változtatás közt következők a' figyelmet érdemlőbbek: A' 89. §ban nehogy a' név, mint egy m. követ előadá, amollyan katonai káplár és közlegény közti gyülöletes viszonyt 's osztályzatot okozzon polgár és más több városi lakosok közt, de a' humanitas és történeti okulás is igényelvén ezt: „polgárok és választó polgárok" név alatt emlittetni 's czimeztetni jegyeztettek be a' kir. városi lakosok. Ugyane' követ inditványára a' 123. §. akkint változtatott,miszerint polgári képesség fölött a' közgyülés itéljen's pedig felebbvitel nélkül. A' 143., 144. és 145. §ra nézve ismét ugyanazon követ inditványára azon változtatás tétetett, miszerint a' tanácskozó polgárok száma a' városok népességéhöz mérve következő leend: u. m. 1500 lakostul 60 tanácskozó, 1500on felül 30,000ig minden ezerre tiz tanácskozó, ezenfelül pedig kettő. Az őrsereg és városi felügyelőkre nézve 's ez utólsót érdeklőleg 32 szavazati többséggel 16 ellen, mint szinte mindazokra nézve, mellyek az első munkálat-rendezésben lényegi 's elvbeni változtatást tennének, maradtak a' RR. előbbi határzataik mellett. A' felügyelői hivatalok felállitására nézve a' t. RR. előbbi nézeteiknél maradván, szavazáskor a' főfelügyelők 35 szavazattal 15 ellen elmellőztettek. Ez alkalommal már a' korábbi tanácskozásoknál hallott okok nagy részben ismétlettek, a' néhány szónok által javaslott közelitésre pedig azon megjegyzés tétetett, hogy hiszen a' m,FőRR. sem közeledtek üzenetjökben semmivel, 's igy e' tábla sem teheti egyedül a' közelitő lépéseket. Szavazás előtt még világosan kiköttetett, hogy a' felfügyelők általányos elfogadtatása még azok hivatalos hatósága körüli alkudozásokat nem rekeszti ki, ugy hogy ha ezek iránt egyesség nem eszközöltetnék, még az egészre nézve is történhessék visszalépés: az eredvény mégis igen kevés reményt nyujt olly hivatal- elfogadásra, mellyet némellyek sinecurának nevezének, mások titkos politikai czélokrai eszköznek, felhozván egyuttal a' városok általányos resensusát e' hivatalnok ki fog ellen. Az ellenvéleményüeknek a' monarchiai statusban kivántató felsőbb autoritas szükségét, mint a' municipalis élet egyik főkellékét, a' többség eldöntő erősségnek nem találta.

212dik kerül. ülésben elnökség Pongrácz Gáspár Trencsény és Mihályi Gábor Mármaros m. követei; jegyző: Szentkirályi, tollvivő: Eischl. Ülés megnyitásával a' sérelmi választmány jegyzője az e' munkálatbani változtatásokat fel akarván olvasni, a' t. RR. felolvasottnak vevén, köziratra utasitották. Azután a' város-elrendezési munkálat körüli tanácskozásokat folytatván, a' 213 §tól kezdve a' munkálatot befejezték. A' végzéseket közelebb. Ezután egy megyei követ azon borzasztó esetre vonatkozólag, melly e' táblának általán szeretve tisztelt egyik tagját, Orosz Elek Ung megye követét érte, inditványt tön, miszerint a' nm. személynök a' kerületi elnökség által e' tábla nevében kéressék meg, hogy e' szerencsétlen eset mivoltáról és a' nyomozások eredvényiről a' RRet értesiteni méltóztassék. Mi is általányos helyesléssel fogadtatván, felolvastatott a' KK. és RRnek a' Förendekhez vallás tárgyában f. 1844. martius 25kén kelt kegy. k. válasz iránti üzenete 's felirási javaslata, melly minden lényeges változtatás nélkül elfogadtatott.

Jun. 9ke óta Pozsony közönségét egy borzasztó gonosztettnek épen most kezdett birói nyomozása tartja feszült várakozásban. Ugyanis OROSZ ELEK tek. Ung megye követe mult hó 22ke óta nem láttatott; mivel azonban a' szolgálatában levő megyei hajdu mind a' követ testvéröcscsének,mind más tudakozóknak folyvást azt mondotta, hogy ura gőzösön Pestre utazott, barátjai visszajövetelét Budáról,hol nősülendő vala,napról napra várták, mig jun. 8kán a' város kapitányának jelentés tétetett, hogy egy mosónő véres fehérruhát mosott.Előhivatván a' nember, ezen tettét nem tagadta 's azon fehérneműk tulajdonosának bizonyos halászlegényt állitotta, ki is gazdájával együtt előidéztetvén, mindketten azt vallották,hogypünköst kedden azalsó dunai sarkantyuk egyikénél halászván, ezen ruhaneműk, mellyekbe több darab kő volt kötve, az ottani sebes örvény által a' viz szinére sodortattak, hol is azokat, egy vánkost kivéve, melly eluszott, kifogván, semmi roszat nem gyanitva magoknak megtartották. A' buzgó városkapitány a' talált ing, lepedő, vánkoshéjak 'stb. ruha jegyeit megvizsgálván, 's egyikén „Elek", másikán „O. E." meg máson „E. M." betüket szemlélvén, ámbár az ungi követ aggasztó távollétéről mit sem tudott, még is országgyülési személyt gyanitván e' ruhaneműek tulajdonosának, az országgyülési lakkönyvet átvizsgálta 's ott a' megfelelő nevet megtalálván, azonnal a' követ szállá-

sára ment 's mind ott, mind a' gőzhajóhivatalnál tett tudakozások 's az illető hatóságoknáli jelentések után a' gyanus inas befogatására minden szükséges rendelést megtett, ki is délután néhány követ által az utczán előtaláltatván, azonnal a' szállásra hozatott, hol elfogatván, a' városházhoz vitetett, miután a' most épülő vármegyeházban alkalmas hely nincsen. A' szállásoni kutatás által egy sötét kamra szögletében egy belül igen véres nagy zsák E. M. betüvel megjegyezve, az inasnak névbetüivel jegyzett nagyon bevérzett gatyája 's annak fejér köpönyege találtatott, mellynek belsején szinte vérfolt látható. Személynök ő exclja azonnal a' tek. kir. táblából küldöttséget rendelt 's több gyanus egyed befogatását rendelte, a'küldöttség pedig vizsgálatit nyomban megkezdvén, több rendü kihallgatás után a' gyanus hajdut benevolum alá vette, ki is 10kén estve, gonosztettét megis vallotta, hogy t. i. urát maj. 21ke és 22kei közti éjjel meggyilkolta. E' szivrázó eseményről, mint több érdekes körülményről majd bővebben tudósitunk. Czinkos szökevénytársa Toronyi István Értesitőnk 's személyes leirása szerint, már kézre került jun. 12kén. H-k.

Budapesti napló. Mult kedden ismét európai nevezetesség érkezett fővárosunkba, esti hét után ugyanis sürü álgyuzás közt kötött ki a' Bécsből jövő gőzös és Rothschild Sal. b. számos kisérővel partra szállott, olly roppant számu zsidó'segyéb néptömeg közt,hogya'rendőrség alig birá a' rendet föntartani. Az érdemes vendég e' megtiszteltetést Budapest egyéb vallásu lakosi részéről is teljes mértékben érdemlé meg, mert valóban fejdelmi bőkezüséget tanusitott, midőn 1838ban az árviz annyira megrongálta e' két szomszéd várost. A' gőzhajó kapitányát 's matrózait bőkezüleg ajándékozá meg a' pénzkirály 's több rendü szép adakozással is járult Pesten a' helybeli intézetek gyámolitására, mellyeket elősorozandunk. Kedden a' német, szerdán és csütörtökön pedig a' magyar szinházat látogatta meg 's csütörtökön a' kereskedőség által 80 teritékü fényes lakomával tiszteltetek meg, mit ő másnap hasonló pompás ebéddel viszonzott szállásán az Angol királyné czimü vendéglőben.—Nem rég torzkép jelent meg Bécsben, melly őt ábrázolja, és zsebeiből 16 uralkodó arczképe tekint ki; mi azonban csak böcsületére válik, mert azon ritka példát mutatja: mennyire emelheti idővel a' szegény embert is csüggedetlen szorgalom és józan takarékosság. — A' császárfürdőben rég nem volt annyi vidéki vendég mint ez évben; valamennyi szobája el van már foglalva e' roppant épületnek 's még folyvást uj idegenek érkeznek Ezek közt legkitünőbbek: Filipesko, gazdag bojár 's havasalföldi pénzügyminister testvére és Obrenovics-Jefrem, Milos hg testvére és hajdani minister, családostul. — Mult szerdán hajnali 3 órakor Budán a' halászvárosban, a'várhegy tövénél egy rongyszedő szállásán tüz támadván, a' kis házat csakhamar elhamvasztá, 's Pappler budai városbadnagy czélszerü intézkedésin kivül leginkább egy kapuczinus atya buzgó erőködésinek köszönhetni, hogy a'pusztitó elem tovább nem terjedhetett. — Egy elméncz azt mondá minap, hogy a' mostani ‚Világ' nagyon rosz lábon állhat, különben nem panaszkodnék annyiszor a' rosz kövezet ellen, 's ez valóban igaz lehet, mert annyi csakugyan bizonyos,hogy velünk'smás halandó társival együtt már elégszer megbotlott.— Jövő julius elejétől a',Nemzeti Ujság'szerkesztésiben Majláth János gr. is részt fog venni. — Irinyi József külföldi utazása rövid idő mulva 2 kötetben meg fog jelenni. Ha az Athenaeumban megjelentmutatványokból itélnünk szabad remélhető,hogye'munka nem mindennapias figyelmet fog gerjeszteni.—Játékszini krónika: nemz. szinpadunkon f. hó 7kén adaték „Móri vásár" vigj. 3 felv.; 8kán „Ármány és szerelem" szomoruj. 5 felv.; 9kén „Alvajáró" dalj. 2 felv.; 10kén „Lucrecia" dráma 5 felv.; 11kén „Charlotte kapitány" vigj. 2 felv.; 12kén „Arkádiai menyasszony" vigj. 4 felv.; 13dikán „Két pisztoly" népszinmü 3 felv. Fáncsy huzamosb idő óta sulyosan beteg,'s nemz. szinpadunkon már 35 nap óta nem láttunk ujdonságot, mit csakugyan hanyagságnak mondhatni, melly meglehetősen boszantja már a' közönséget. Ugy látszik, hogy a' pozsonyi szerencsétlen ut egészen kivevé színészinket szorgalmuk sodrából, melly az előtt olly dicséretes és egyszersmind kedvező eredvényü volt, hogy üres szinház ritkaságok közé kezde tartozni. — Azonban most értesittetünk, hogy jun. 17kén bérszünéssel adatni fog 1ször „Cilley és a' Hunyadiak" eredeti dráma 4 felvonásb. Vörösmarty Mihálytól.

Jótékonyság. A' pestbudai hangász-egyesület igazgatása alatti nyilványos énekiskola gyámolitására f. évi májusban köv. segedelmek érkeztek: I) Mármaros-Szigetről: t. cz. Vatternaux József 1 ft., Gottesmann Miklós 2 ft. p.p. II) Egy magyar működvelő társaság által a' pesti nemz. szinpadon rendezett előadás tiszta jövedelméből 23 ft. 49 kr.; szintannak a' budai szinkörbeli előadásából 44 ft. 36 kr. pengő p. III) Kunewalder testvérek 's Kanitz Manó pesti nagykereskedők részéről, mindeniktől 6 p. ft. évenkinti részvényül. Mind e' segedelmekért általjában, különösen pedig a' működvelő társaságnak intézetünk iránti kölönös figyelmeért ezennel az intézet nevében szives köszönetet nyilványit Mátray Gábor énekiskolai igazgató.

V. évi jelentés, a' p. gyermek-kórház működéséről 1839ki augusztustól 1844dik majus 15keig. Összes száma a' p. gyermek-kórházban ingyen orvosolt szegény gyermekeknek kezdettől 1844ki majus 15keig: 7288. Ezek közül az intézet ágyaiban fekvének 's egyszersmind ruházattal elláttattak: 1087; beteg anyák vagy dajkákkal együtt ugyan az intézet ágyaiban fekvének 368. Belbetegségekben szenvedtek 5022; külső bajokban 2266. Ezek nagy számán nevezetesb sebészi műtételek vitettek véghez, u. m. férfigyermekeken hólyagkőmetszés, kik közül csak egy halt meg; nyulszájműtét 12; képezési műtétel hiányzó részek pótlására 5; inmetszés tagzsugorodás és görbülések gyógyitására 33; kancsalszem gyógyittatott 115; kizesülés,tagcsonkitás 9; egyéb különnemü sebészi műtétel 38. Pesti gyermek volt 6650; ezek közül a' belvárosból 857; Leopoldv. 310; Terézv. 3173; Józsefv. 1561; Ferenczv. 749. Budai 224. Különféle megyékből 385. Izraelita 932. árva 387. Az összes halálozási arány 1:13. A' benfekvőkhez odaszámitva a' haldoklólag felvetteket is 1:8. Az intézet iránti bizalom's ezzel együtt annak hatásköre folyvást nagy mértékben növekszenek; ugyanis 1843diki évben segélyt keresők száma, kik közül sokan az ország különféle részeiből 's a' legtávo'abb fekvő megyékből hozattak ide, 2128ra megy; tehát az 1842kit 500al haladja fölül. Pest, 1844i május 20kán dr. Schoepf a' p. gyermek-kórház orvos. igazgatója.

(Felszólítás a' szívhez 's azokhoz, kik annak nyelvét érteni tudják 's akarják is.) A' szegény, gyámoltalan kisdedek ügyében emeljük szavunkat hozzátok, kik idegen nyomortól nem tagadjátok meg az istentől emberi kebelbe ültetett égvirágot: a' könyört 's áthatva a' jótékonyság világölelő szellemétől szives készséggel adóztok földi javaitokból,mellyekkel az ég megáldott titeket, pár fillérkét, becsest az adományzó tiszta szándéka által, a' szenvedő emberiség oltárára. A' szegény, szenvedő kisdedek ágyaihoz vezetünk titeket, hogy láthassátok szenvedéseikben őket 's könyörülhessetek rajtok, kik hozzátok emelik fájdalmaik tengeréből esdeklő kezecskéiket, hallgatag és némán, mert leggyöngébb korukban a' fájdalom érzetével előbb kelle megbarátkozniok, hogysem könyörületes szivekhez ömlő panaszra nyithatnák meg ajkaikat!! A' pesti szegény gyermekkórház igazgató-választmánya a' két testvér-város 's az egész hazának ez intézet iránt mutatott különös pártfogása által azon kellemes helyzetbe jött, hogy az intézet javára rendezett jótékony czélu vállalatiból 's egyes nagylelkü emberbarátok hatályos segedelmezéseikből (mikhez országunk hgprimása Kopácsy József ő föm., a' lelkes testvérpár Károlyi György és Batthyány Lajos grófnők, Batthyány Kázmér's legujabb időkben a' pesti izraelita községnek ezer ezer pengő forint alapitványit is sorozhatjuk) gyült kész pénzösszeg egy részét az Msz utczában (József-város) 1467 szám alatt létező ház vételére fordithatá, 's azt illő intézeti épületté alakitván a' megkezdett épitésben már annyira haladt, hogy az épület jövő sz. Mihály-napig elkészülendvén,naponta szebbülő Pest városunk díszes, az intézetet tekintve pedig czélszerü középületei közt méltó helyet foglaland. Intézetünk főorvos-igazgatójának dr. Schoepf Auguszt urnak idecsatolt hivatalos jelentéséből kitetszik, mikép intézetünk öt évi rövid létezése alatt sok ezer kisded nyomora és szenvedése vagy egészen elhárittatott, vagy szükséges, természet-követelte halála enyhittetett. Sok szegény anya, kit gyöngéd érzése beteg gyermekétől megválni nem engede, itt szives fogadtatást,biztos menedéket és szorgos apoltatást nyert 's osztoztak ezen jótéteményben eddig minden vallásfelekezetüek 's hazánk bármilly távol részeiből származott 's gyógyitás végett az intézeti igazgatósághoz folyamodók egyenlő jogok 's igényekkel. 'S egyrészről csak az által *hogy az intézet hatása és jótékonysága az egész hazára személy- és valláskülönbség nélkül kiterjedt, másrészről pedig, hogy az ifjú, ez intézetet naponta számosabban látogató orvos-növendékeknek alkalom nyujtatik, magokat a gyermekbetegségek szerfölött nehéz orvoslásában gyakorlatilag kiképezni, 's majd az országban szétágazván, üdvös tanulmányaik gyümölcseit a szenvedő emberiség hasznára fordítani*: lehete intézetünk szerencsés, kivíni magának 's pedig számos elibe torlasztott akadály daczára is — a' népszerüséget és bizalmat, melly valamint illy kis idő óta fenálló intézeteknél igenritka szokott lenni, ugy fő-'s egyetlen tényezője azok állandósitása 's virágzásának'smellynektulajdonithatniegyedül intézetünk iránt az egész hazában fölébredt részvét és rokonszenv példátlanul gyümölcsöző eredvényeit. Az igazgazló választmány, szerénysége által tiltatva, működései további körülményesb elősorolásától bátor ezennel — *midőn intézeti házának épitése folyamban van* 's annak előmozditásához már is többféle nevezetes, nyilványos lapokban közrebocsátott adakozás történt, mellyek közt hódoló jobbágyi mély hálával emlitendő koronás urunk és fejedelmünk 40 □ ölnyi épületköbül álló legkegyesb ajándoka is—minden emberbarátot,kinek érzékeny szív dobog kebleben, 's ki azt szerencseáldott sorsában nem zárja el embertársai nyomora előtt, bizodalmasan felszólitani: hogy e' szent ügyet ezentul is kegyes figyelmére, részvétére 's pártfogására méltatván, annak üdvös czéljaithathatósan előmozditani sziveskedjék. Bármi csekély leend is az ajándék, az egyesület azt legnagyobb hálával fogadandja 's közhiresitendi, mint szavakkal eléggé ki nem fejezhető hálakiömlését annyi szegény anya és beteg kisded forró áldásinak. Szives bizalommal szólitjuk fel egyszersmind minden buzgó pártolóját intézetünknek,szenteljen pár perczet üres óráiból ez intézet meglátogatására, hogy szemtanuja lehessen,mikép fordittatik nagylelkü áldozata szenvedő kisdedek javára. Már Üdvözitőnk is pártfogásába vevé a' kisdedeket,midőn isteni irgalmában azokat magához hagyá jöni; milly istennek kellő tettet fogtok elkövetni, ha a' szegény kisdedeket meglátogatván, őket betegágyaikban vigasz és könyörületszavaivalüdvözlenditek. A' szenvedők bizalomteljes pillantata, mellyel hozzátok föltekintenek, mint borús est-égen fellángoló csillag, a' halvány ajkak hálarebegése,mint tulajdon könyörületes szivetek érzésteli viszhangja, fognak titeket környezni 's az emberszerető nemes tett öntudata hosszu életetek minden pillanatit mennyei örömérzéssel édesiteni. Nincs olly drága kincs, melly a' jótékonyság gyöngyénél diszesb éke leendne gazdagságtokfénykoszorujában. A' gyermekkórházi igazgató választmány rendeletéből. Pesten junius 10kén, Frankenburg Adolf egyesületi titoknok.

Meghivás a' testgyakorló intézet növendékeinek jun. 20kán délután 6 órakor, a' kerepesi úton gr. Beleznayféle kertben tartandó közgyakorlatára. A' testgyakorló intézetiegyesület azon ösztöntül vezéreltetve,hogy ezen intézet czélszerüsége általányosabban megismértessék 's jótékonysága pénzalapnövelés által vagyontalan szülék gyermekeire is kiterjesztethessék: jónak vélte jun. 20kán az intézetben (Kerepesi ut gr. Beleznay féle kertben) a' t. cz. Turszky gyalog sorezred zenekara kiséretében, mellynek ingyeni közremunkálását az egyesület ezredes ns Liebler ur emberszerető indulatának köszöni,a' gymnastikai iskola növendékeinek közgyakorlatát létesiteni. Minélfogva mind azok,kik ez intézet közjótékonyságú irányát méltányolják,tisztelet-teljesen hivatalosak,méltóztassanak az egyesület jószándokú czélzatát szives látogatásukkal gyámolitani. Belépti jegyeket 20 p. kr. válthatni a' köv. uraknál: Fabricius József kereskedő a' grátziákhoz, Heckenast Gusztáv könyvárus Fuchs Keresztély és társa dohánykereskedők; Emich Gusztáv könyvkereskedő, Wagner József műkereskedő, Sandner Vilmos vasárus, Schlechta Antal vasárus, Macher József fűszerárus, 's magában az intézetben. Nagyobb önkéntes adományok külön nyugtatványoztatnak. A' pesti testgyakorlati példánytanoda igazgatóválasztmánya által.

Sz. kir. Pest város tanácsának közbenjártára az árviz-károsult aradiak fölsegitésökül azon 1190 p.ft. $9^4/_{10}$ krnyi összegen felül, melly sz. kir. Arad városnak f. é. aprilis 3kán megküldetett 's mellynek részletei a'szives adakozók neveivel e'hirlapok utján is már közre tétettek, még köv. ujabb adakozások gyültek be: jelesen Száz Mátyás hely. főbiró ur felszólitására a' német szabó czéh részéről 40 p.ft. Patisz Károly tanácsnok ur felszólitására a' szatócsok keblében 44 pgőft. $5^2/_{10}$ kr. Holovich Boldizsár tanácsnok ur közbenjártára a' magyar szabó czéh adott 8 p.ftot, a' bérkocsis czéh 40 p.ftot,azonfelül Szekrényesy Endre városkapitány ur saját részéről 5p.ft., végül pedig Szloboda Mih. tanácsnok ur közbenjártára a' kádár czéh 32 p.ft., 's Kálóczy Károly tanácsnok ur felszólitása következtiben a' cserépfeoők részéről 5pft. Melly összesen 174 p.ft. $5^2/_{10}$ kr. sz. kir. Arad város nemes tanácsának szinte megküldetett.

Pestmegyei gyülés folyt. Jun. 5kén folytatva tartott közgyülésben a' scontro-olvasás került szőnyegre. Egy t.biró előadá, hogy mivel a' scontro rendes felolvastatása még most csak kezdetében vagyon, 's tisztviselő urak minden egyes tárgyra vonatkozó számaikkal tisztában nem igen lehetnek,az ember feje pedig csak nem káptalan, hogy minden tárgyra világosan emlékezzék,az érintett fölolvasást jövő aug. gyülésre, mikor.a t. i. majd tisztviselő urak a' nálok levő tárgyak pontos előadására megrovás terhe alatt elkészülni tartozzanak, halasztatni kérte. Ezen nyilatkozatot többen gáncsolák 's a'scontro-felolvasás valahárai megkezdetését sürgeték, mi meg is történt. Szabadjon itt teljes méltánylattal megemlitnünk, hogy bár a' tárgyak halmaza, 's azok rendszeres vitelének némileg ujdonsága, egyszerre pontos eljárási számadást nem igényelhete, a' tisztviselők még is, csekély kivétellel, minden tárgyról kielégitő jelentést tudtak tenni. Jun. 6kán ünnep. 7kén scontro-olvasás folytatása. Előkerülvén a' fajszi papnak több év ótai üldöztetését tartalmazó folyamodó levele, az illető bíróságához t. i. szentszékhez utasittatott,

Most a'rabok tömlöcztetésére's illetőleg bünpereire kerülvén a' sor. St. kir. tan. alapos megjegyzésekkel kisért tartalomdús beszédében arra szólitá fel a' Rdket, hogy mivel a' tek. kir. tábla végetlenül el van árasztva munkával, az emlitett perek szokott megvizsgálás végett adassanak át a' kerületi tábláknak, 's azok mint vizsgáló székek fölebbviteli forumokká alakittassanak. Egy más t.biró szintilly értelemben nyilatkozott, 's érdekes beszédét azzal végzé, hogy miután a' kir.tábla néha több évvel is hátra van a' fölebbvitt perekre nézve, országgyülés után pedig még hátrább leend, miután ellenben a' kerületi tábláknak, a' csödperek, egyenes öröködési kérdések, sőt a' 12 ezres adósságok is — minthogy mint tudjuk, magát mindenki szóbeli eljárásra kötelezi — kezükből kisikamolván, majd azt mondhatni, hogy semmi dolguk nincs, ohajtja hogy azok fölebbviteli törvényszékekké változtattassanak. Végzés: követ urak az iménti elmondott értelemben fognak utasittatni. Közkedvességü Fáy Andrásunknak, mint a' Kör-egylet elnökének folyamodványa, melly szerint a' Kör alapszabályinak a' nm. m. k. h.tótanácsnál eszközlendő jóváhagyatását kéri, pártolólag fölterjesztetni határoztatott. Ezeken kivül még több köz 's magányügy fordult elő, nem annyira vitatkozásra, mint egyenes határzatra váró; igy Cs. . . táblai ügyvéd, mint hamis váltók kibocsátása erős gyanujával terhelt ellen, e' t. megyének arról: vajjon az érintett egyed bir é valami fekvő vagyonnal, bizonyos tudomása nem levén, a' rögtöni letartóztatás, noha mint halljuk, ő már ill a'berek nád a' kerten is tul van, elhatároztatott. Ennélfogva Cs. . . hollétének családjátóli megkérdeztetése, mint ezt egy jámbor ur nagyon is bölcsen inditványozá, ez uttal elmarad. A' dunavecsei uradalmi községnek legeltetési jogaiban földesura által történt csonkittatását panaszló 's oda isméti viszszahelyeztetését kérő folyamodása, azon kiemeléssel fog legfelsőbb helyre terjesztetni, miszerint a' Rdek fájlalják, hogy épen a' f.kir. családi birtokban illyen, a' jobbágyság kárával járó surlódások fordulnak elő, 's azoknak minélelőbbi gyökeres orvosoltatásán nem kételkednek. Egy Zemplény megyében kiadott nemesi bizonyitvány felolvasására jövén a' sor, Ny. . . főjegyző ur, igen érthető 's következetes megkülönböztetéssel adá elő, miszerint nagy a' különbség a' közt: vajjon a' bizonyitványát hirdettető ns állandón a' megye keblében lakik é vagy ha nem is, bir é valamelly fekvő vagyonnal, vagy sem? mert ha igen, ugy a' kihirdettetés után mindazon jogok és terhekben egyaránt részesül, mellyek egy nemesre ruháztatvák; ha pedig sem nem helybeli, sem fekvő birtoka nincsen, következik, hogy mint illyen, a' nemesi terheket nem viselhetvén, a' jogokban sem részesülhet, 's kihirdetett nemesi levele után egyedül szükséges tudomás kedveért iktatandó a' többi nemesség sorába. Ez egyszerü és természetes, 's még is vannak, kik magukat olly nehezen hagyják capacitáltatni. Napirendre jött ezeken felül számos figyelmet ébresztő tárgy, mellyeknek azonban eredvényét még a' további birói eljárás feltételezvén, első alispánunk f. h. 13kán a' gyülést befejezte.

Bácsbodrogi közgyülés. Első alispáni elnökletalatt tartatott rendki vüli közgyülésben szőnyegre hozatván az országgy. utasitással foglalkozó választmány javaslata, követinknek az esküttszéki bíróság létesitése tárgyában tett jelentésük első pontjára, mellyben az esküttszékek ellen szavaztak, tetszési jóváhagyás jelentetvén ki, nekik tovább is meghagyatott, hogy azok létesitését folyvást föltétlenül mindaddig akadályozzák, mig az esküttszékek elve országosan el nem fogadtatik; második pontra pedig: vajjon ha mégis elfogadva leend az esküttszéki bíróság, egyedül a' kiváltságos osztályból legyenek é a' birák választhatandók? utasitásul adatott, hogy miután kisebbségben maradt szavazatjokkal utasitás nem létében e' megye kivánságát megközelitették, ha talán e' kényes kérdés ujolag szőnyegre kerül, bővebb pótló-utasitást kivánjanak. 2) Jelentik követink a' főrknek a' RRhez a' bünt. t.könyv javaslatának börtönrendszerről szóló 3. része iránt intézett üzenetét, mellyben terjedelmesen kifejtetik, miként a' börtönök 's fogházakban a' magányrendszernek egész kiterjedésbeni behozatalát sem tanácsosnak, sem létesithetőnek nem tartják, mig a' magán- elzárási rendszer gyakorlati hatása iránt kisebb körben kisérlet nem történik. Ezen javaslat pártoltatván, követink oda utasittattak, hogy e' fördi üzenethöz ragaszkodva a' tervezett mintabörtönnek kincstári költségen leendő fölépittetését szorgalmazzák, 's csak e' részben módosittatik e'megyének mult évi nov. 3kán kelt pótló utasitása, hogy mi az épitéshez nemes költséget ajánlani nem akarunk. 3) Az évenkint tartandó országgyülés melletti szavazatukra nézve követink leküldvén kivánt igazolásukat, ámbár elmés különböztetéssel kifejték, miként ők csak a' jelen átalakulás korszakában, a' teendők halmaza elintézési könnyebbitését tekintve hajlának a'téli hónapokban Pesten összehivandó országgyüléshez mégis pótló utasitásuk elferditése miatt megrovattak, sőt még egy illy eljárás esetében a' bennök vetett bizalom megszünendésével fenyegettetnek. 4) A' főispáni eskü tárgyában, minthogy azon eskü alakja, melly a' kk. rendelvényekben az illető hatóságokkal közöltetik, 's mellyre a' főispánok hitüket leteszik, ő fels. érdekeit a' haza boldogságával egybefoglalja, e' megye nem ellenzi, hogy azon esküforma törvénykönyvbe iktattassék. 5) Jelentvén követink, hogy a' szabad községekről tervezett t.ezikk kinyomatott ugyan, tárgyalás alá azonban csak majus 15kén kerül, melly jelentés folytában ámbár e' kérdés a' megyék elrendezéséhez tartozik, mivel azonban a' szabad községek tervezett rendezésével a' megyék alkotványos állása lényegesen módosittatnék, követ urak oda utasittattak, hogy a' szabad községek rendezését szavazatjokkal akadályozzák. 6) U. B. szatmári követ ellen elkövetett kihágás iránt érkezett k. leiratra nézve követink oda levének utasitva, hogy azon esetre, ha a' büntető t.könyv nem leend elfogadva, még ez országgyülés alatt olly törvény alkotását szorgalmazzák, melly az illy kicsapongásokat, bár kitől 's honnét eredjenek, szigorúan büntesse. 7) Jelentvén tovább követink, miként alig létezik olly megye, melly a' haza közjavát 's gyarapodását eszközlő költségek födözéséhez egy vagy más uton járulni nem akarna, annálfogva mielőtt az adó kérdése szavazásra bocsáttatnék, a' képviseleti tábla abban egyezett meg, hogy egy orsz. választmány neveztessék, melly a' kérdéses költségek miutonibeszerezhetése iránt, még e'hongyülés alatt javaslatot dolgozzon ki; ez intézkedéshöz azon ovás 's föltétel mellett ők is járultak, miszerint innét valamelly állandó örökös adózási teher elvállalására következés ne vonassék, 's a' választmány javaslata orsz. tárgyalás alá kerülendése előtt a' megyékkel utasitás-adás végett k ö z ö l t e s s é k. Ez éber figyelmü ovás h e l y e s e l t e t v é n, a' f i n a n c i a l i s munkálat elváratik, jóslat szerint, elbukásra. 8) Két zsidó orvos folyamodtára, mellyben a' zsidó honoratiorok iránti kerül. határozat megváltoztatását követink által eszközöltetni kérik, azért, mivel a' választ. joga szellemi képzettség sokkal alantibb fokán állókra's ollykönnyen kiterjesztetett, e' kérelmi tárgy pártoltatást a' választmánynál nem lelvén, a' gyülésben még is buzgón ajánltatván, egy választmány kiküldetését szülte, mellynek nehéz feladásul jutott „kibuvási középutat" találni.

Levéltöredék. (Utazási kényelem.) Barátom! 'stb. Mielőtt Orsovát értük volna, utunk egy hidon vitt keresztül! A' vámszedők már Krisztus urunk idejében is gorombák voltak, 's hogy azóta e' kitünő tehetségben tökéletesültek, reménylem nem kell sok erősséggel mutogatnom; ez sem volt hát jobb a'Deákné vásznánál. „Megállj!" harsogott a' kis kényur, midőn a' h i d r a akaránk hajtatni. Nemesi kiváltságunknak semmiféle eljárásmód sem szegi olly hamar nyakát, mint egy goromba vámosé; erszényünket mi is kivevők, kérdvén: ember- lószekér- vagy teher-számra fizetünk é? 's mitől menynyit? ő nem tartozik senkinek számot adni — felelé — csak fizessünk, fizessünk pedig 17's½p. huszast, aztán, ha nem tetszik, panaszra mehetünk! Teljesitők kivánságát 's czédulát kértünk! Ő nem ad, mert neki nem az dolga. Zsebünkön ezen tizenhét huszas nem vágott ugyan halálos eret 's csak azt fájlaltuk, hogy rosz felügyelés hijánya miatt ennyire ki van becsületes ember az önkénynek téve! Ezen's hasonló elmélkedés közt értünk a'vesztegintézethez. Utlevelünket kérték itt. Elővevém magamét több irománynyal oldalzsebemből 's oda nyujtám; de nem merték kézbe venni, hanem a' füstölőre mutattak, mibe belé is lökém. Itt azonban egy különös felfödözést tettem; azt t. i. hogy csak az utlevél lehet ragályos, más iromány pedig nem; mert hisz amazt megfüstölék, imezt pedig é r i n t é s nélkül engedék zsebembe viszszatenni! Ez előkészület után holminkat leszedetők, mik egy szobában fürkészés alá vetetvén, rendben találtattak; melly műtét végezteért „tisztogatás" czime alatt egy p. ftot valánk kénytelenek fizetni, mit társzekerünk egy pár percz mulva megérkeztekor, bár e l ő b b i holmink még a' szobában volt, ugyanazon műtétért és czim alatt ismételnünk kellett. Pedig rajtunk semmiféle tisztogatást nem tőnek, de igen ám erszényünkön. Itt, mint egy részről méltányosan emlitjük a' derék revisort: ugy más oldalról figyelmeztetve kérjük az intézeti igazgatót 's orvost, hogy hatályos rendszabályok által cseléd-ségöket tulcsigázott követelések kunyorálásától legyenek szivesek eltiltani 'stb.

Amerika.

(Philadelphiai véres 's rombola jelenet.) M. hónapban Philadelphiában egy az egyesült statusokban csak nem régiben keletkezett benszülött (nativ) amerikai nevü felekezet 's azott nagy számmal lakó irlandi származatuak 's igy katholikusok közt véres összecsapás történt. A' viszályra egy illy felekezet adott alkalmat, melly maj. 6kán a' városnak ép azon részében, hol az irlandiak laknak, gyülést tartott, midőn ezen gyülekezet közé lövés történvén, az futásra kényszerült. Következett napon az amerikaiak véresen boszulták meg magukat, mert verekedésre kerülvén a' dolog, 16 ember veszté életét, 39 kisebb nagyobb sebet kapott, ezenkivül a' két kath. egyház, egy kath. apáczazárda, két kath. iskola 's 84 lakház égettetett föl. Az illető hatóságok's a'városi rendőr - hivatal e' szörnyü jelenet lefolyását csak bárgyun nézték vagy nem merték akadályoztatni, 's a'csend helyreállását egyedül Porter tábornoknak köszönhetni, ki megérkezte után azonnal hathatós rendszabályokhoz nyult, a' polgári katonaságot felszólitá, 's több romboló 's gyujtogató elfogatására parancsot adott. A' vagyonban okozott kárt néhány százezer dollárra becsülik. A' kath. nép nagyobb része elfutott, asszonyaik 's gyermekeik pedig a' közel erdőkben bujdosva tévelyegnek.

Spanyolország.

(Mozgalmak az egyházi jószágok eladatása ellen. A' két királyné Barcelonában.) A' királynék utjában mindenütt kérelmeket irnak alá a' papi jószágok eladatásának megszüntetése iránt 's e' buzgalom annyira terjedt már, hogy több helyen a'bün alóli föloldozás is megtagadtatik azoktól, kik egyházi jószágokat vásárlottak. Minden körülmény oda mutat, mikép a' kormány maga vezérli ez izgatást, hogy annál jogszerübbnek látszó ürügyöt lelhessen olly rendelvényt bocsátni közre, melly nemcsak a' további eladatást szüntetendi meg, hanem a' már eladott jószágokat is vissza fogja korábbi tulajdonosaiknak adatni. — Jun. 1sején Barcelonába érkezett a' két királyné, hol, valamint egész utazásuk folytában, fényes ünnepélyekkel fogadtattak. — A' királyné tervezett összekelése a' nápolyi hggel annyira népszerütlen az egész országban, hogy már a' mérsékpárti lapok is igy nyilatkoznak: „Mindenek fölött szükséges, mikép a' királyné jövendő férje szabadelmü, mivelt és nagy tehetségü bátor hg, ezenkül pedig tökéletesen független legyen. Ha találkozik illyen az európai uralkodó családok tagjai közt, ugy késedelem nélkül Spanyolországba kell öt hozatni; olly uralkodó házból mindazáltal, melly függésben áll a' nagyobb hatalmak ellenében, nem ohajtunk királynénknak férjet, 's akkor, nyiltan kimondjuk, inkább spanyol hget kivánunk Spanyolország trónjára emeltetni." —

Anglia.

(O'Connell börtönben. Miklós czár Londonban. Józansági egyesületek.) Maj. 30án tehát csakugyan kimondaték O'Connell 's társai ellen az itélet. A' vádlottak személyesen jelentek meg a'törvényszék előtt, 's O'Connellt mélyen látszott meginditni azon általányos részvét mellyel fogadtatott. A' palota előtti téren számos ezer ember hullámzott, de legnagyobb csöndben, mert O'Connell, előre sejtvén az ellene kimondandó itéletet, jókor reggel fölszólitást bocsátott közre, mellyben megható szókkal inté 's kéré a' népet, hogy nyugodtan türje e'csapást 's várakozzék békével, mert csak ez azon ut, mellyen a' repealt mindenesetre meg fogja nyerni. Az itélet kihirdetése előtt Burton főb. igen érzékeny beszédet tartott, mellyben mindenek előtt sajnálkozását fejezé ki, hogy illy jeles és érdemes férfiakkal teljes szigoruságát kell a' törvénynek éreztetnie. Kiemelé, mikép a' büntet-her legnagyobb súlya O'Connellt nyomja, mert a' többiek leginkább iránta táplált tiszteletből hagyákmagokat törvénytelen izgatásra tüzeltetni, e' mellett azonban nem feledé magasztalva kiemelni azon óriási befolyást, mellynél fogvást O'Connell utólsó pillanatig annyira féken tudá tartani a' százezernyi néptömegeket, hogy mindeddig semmi kicsapongás nem történt. A' főbiró szavait könyük fojták el, 's huzamosb időig kelle megindulásával küzdenie, mig az itéletet reszkető hangon kimondhatá, mire O'Connell ünnepélyesen nyilványitá, mikép igen fáj neki, hogy mind saját, mind vádlottársai nevében ez itéletet igazságtalannak kell mondania. E' nyilványitást öt perczig tartott zajos tetszés követé, mi a'birákat igen megzavará. O'Connell a' richmondi fogházat választá börtönül, mig társai a' városban kaptak helyet. Mivel pedig a' törvényszék egyhangulag elhatárzá, miszerint az elzáratás rögtön foganatosittassék, 's az elitéltek csak börtönbül folyamodhassanak a' kimondatott itélet megsemmitéseért, tehát délutáni 5 órakor azonnal rendeltetésök helyére szállittattak. A' 3 hintót csak 25 rendőr kisérte, 's ez is fölösleg volt, mert a' számtalan

néptömeg könyezve tekintett ugyan a'haza szabaditóira, de vétkes erőszakhoz nem folyamodott,hanem kevés pillanat mulva csöndesen eloszlott. Richmondban két szellős világos szobát kapott O'Connell 's a'háznál levő kertet teljes kényelemmel használhatja. A'foglyok folyamodása rögtön tárgyaltatás alá nemfog kerülni a' felsőházban, melly azonban alkalmasint helyesleni fogja az esküttszéki itéletet. — Miklós moszka czár Londonba érkezett, 's nagy ünnepélyességgel fogadtatott.A'szabadelmü sajtó nem igen kedvezőleg nyilatkozik e' magas látogatásról,melly mindenesetre fontos politikai czélokkal van kapcsolatban. — A' józanségi egyesületek folyvást szaporodnak, 's eddig már 120ezer részeges ember szokta meg a' józanságot. —

Franeziaország.

(Aggály Miklós czár londoni látogatása miatt. Abdelkader ismét föllép. Biskarahban a'francziák meggyilkoltattak.) Nemcsak politikai körökben, hanem az udvarnál is nagy aggályt szüle Miklós moszka czár londoni látogatása, 's a' franczia kormány rendkivüli féltékenységgel kisérteti minden lépésit, annyival is inkább, mivel Joinville hg annyira fölingerlé harczias szellemü röpiratával az angolokat, hogy baráti viszony-kötésre nem igen nyerhetett volna a' czár a' mostaniaknál kedvezőbb körülményeket, 's könnyen megtörténhetik, hogy Francziaország ismét elszigetelt állapotba jutand, ha most Londonban a' tűhegyen álló keleti ügyek végképi eldöntetése valamikép komolyan szőnyegre találna kerülni. — Álgíri hirek szerint Abdelkader ismét mozog, még pedig elég hatályosan, mert Marokkóban 10ezer főnyi hadserget gyüjtött, mellyel támadólag szándékozik a' francziák ellen föllépni, sőt az is meglehet, hogy a' marokkai szultánt megfosztja trónjától, kinek zsarnoksága ellen hangosan zugnak már alattvalóji. A'franczia kormány gyanitja e' tervet, 's azért hajóhadat külde a' marokkai partokhoz, hogy szükség esetén a' zavart hasznára fordithassa. — Biskarahban a' meghódolt arab katonaság a' mintegy 80 főnyi franczia őrséget éjjel meggyilkolta. — Khina partvidékin szigetet akar a' franczia kormány elfoglaltatni; azzal azonban nem nagy nyereségre fog szert tenni, miután a' folyamban annyira megfészkelék már magokat az angolok, hogy a' kereskedés bizonyosan kezeik közt fog maradni. —

Egyiptus.

(Mehemed Ali és családja.) Maj. 6ki levelek szerint az alkirály legjobb egészségben tért Alexandriába vissza; most azonban ismét idegfájdalmak lepték meg. A' tartomány nagyai jó előre megérték a' sors intését, 's bizonyos idő óta Ibrahim pasának udvarolgatnak, melly utólsónak pártja 's hatalma jelen időkben olly nagyra növekedett, hogy szinte hinnünk kell, miszerint Mehemed Ali halála semmi országos nyugtalankodást nem idézend elő, 's hogy Ibrahim pasa vérontás nélkül lépend atyja székébe. Másrészrül az is tudva van, hogy Said pasa Sztambulban hatalmas párttal bir. Az egykor hatalmas Abbas pasa, ugy látszik többé nem veszélyes vetélytárs, miután párthivei által tehetetlennek ösmértetvén, azoktól nagyrészben elhagyatott. Köztudomásu hogy a' vendégszeretet is ama főerények egyike, mellyet a' Korán hiveitől követel, 's talán egy azon kevesek közől, mellyet majd minden mozlem (török) szorosan megtart. Azonban Mehemed Ali bennünket ellenkezőről akar meggyőzni, mert ő halálos büntetést szabott mindazokra, kik a' nyomor és szükségtől hajtott felsőegyiptusi helységekből városokba szivárgó lakosoknak habár 24 órára is menhelyet nyujtanak, azt adván okul, hogy illyes átköltözések által az adónak és földmivelésnek csökkennie kell, sőt történtek is már a' följebbi embertelen szabályra vonatkozó kivégzések, mellyeket a' porta mint szinte az európai hatalmak képviselőji komolyan rosszalnak.

Szászország.

(Obrenovich Mihály 's Ghika Drezdában.) Obrenovich Mihály Drezdában néhány napi mulatása után, atyjával Milossal találkozandó, Tepliczbe utazott, hol egymással, hirszerint,bizonyos pénzügyi tárgyak felől értekeztek. F. hó 3kán Mihály fejdelem ismét Drezdába tért viszsza, hol darab időig mulatni szándékozik. Rebesgetik, hogy Espartero is nem sokára Drezdába menend. Legközelebb pedig Ghika volt oláh fejdelem családostul települt meg ottan. Ugy látszik, hogy ezen ószerü város olly férfiaknak szolgál barátságos menhelyül, kiknek kezükből kiragadtatott a' kormánygyeplő.

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók juniusi járása

Bécs és Pozsony közt: „Duna“ nevü gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonybul Bécsbe és visszaindul ugyanazon napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba. Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor. PestrőlMohács's Eszékre minden csütörtökön reggeli 4 órakor. Továbbá: Pestről Zimony- és Drenkovába minden kedden és pénteken reggeli 4 órakor.Pestrül Giurgevo's Galaczon át Konstantinápolyba oláhorsz. oldalon jun. 14 és 28án; Pestrül Viddin, Rustsuk és Galaczon által törökoksz. oldalon Sztambulba jun.7. és21én. Végre Pest,Buda és O-Buda közt jár napközben minden két órában Buda gőzös minden nap.

☞ A' Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a' Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a' bomba-térnél megállnak 's ott a' t. cz. utazókat felveszik. A' nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában tértetvény mellett kell feladni, 's hacsak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Pesten junius 1sőjén 1844. A' Gőzh. hiv.

Hirdetvény.

A' nm.magyar udv. kamra részéről hozatott végzés következtében a' sóvári kir. sóbányai főigazgatóság által ezennel közhirré tétetik, hogy f. eszt jun. 28dik napján az herleini vagy is ugynevezett ranki fürdő helységében hat egymást követő esztendőre, ugymint 1844. esztendő november 1ső napjától egész 1850dik év octob. hónap 31ig bezárólag 's következő a' Keczer-Peklini koronai uradalomhoz tartozó kir. haszonvételek árverés utján haszonbérbe ki fognak adatni.

1) A' herleini (ranki) fürdő, hol több tetemesen ömledező ásványos források találtatik, minden hozzá tartozandó épületekkel, fürdőszobákkal, egy jó téres és szép tánez- 's ebédlő-teremmel, korcsmáltatási és husmérési joggal, azután 9⅛ holdnyi szántófölddel és 8⅜ hdnyi réttel együtt.

2) Licsérdi korcsma és pálinkaház,szabad italok és husmérési joggal, valamint 10 holdnyi szántófölddel és 1 holdnyi réttel. —

3) A' mudróczi korcsma szabad italok és husméréssel, 1⅜ holdnyi kerttel 25⅛ holdnyi réttel.

4) Vörösvágási(Cserveniczai) egy kerekü malom 1 holdnyi szántófölddel és ¾ holdnyi réttel.

Azok kik ezen haszonbérlésbe részt venni akarnak, az 1ső és 4dik pontnál azonban a' zsidók kizáratnak, valamint az 1ső és 2dik pontnál a' nyilványos árverés mellett még irásba foglalt és bepecsételt ajánlatok(offertumok) is elfogadtatnak, — kötelesek

1) Az herleini (ranki) fürdőért 85 ftból e.p. álló bánatpénzt, és 851 ftból álló biztositékot az egyiránt kikiáltási ár mellett

2) A'licsérdi korcsma és pálinkaházért 34 ftból álló bánatpénzt, és 335 ftból e.p. álló biztositékot.

3) A' mudróczi korcsmáért 10 ftból álló bánatpénzt és 93 ftból álló biztositékot.

4) A' vörösvágási malomért 5 ftból álló bánatpénzt, és 45 ftból e. p. álló biztositékot, és pediglen bánatpénzt egy általában készpénzben, biztositékot (cautio) azonban, mellynek is egy évi haszonbérrel egyenlőnek kell lenni, akár készpénzben és status-kötelezvényekben, vagy pediglen fekvő hitelesen megbecsült, a' biztositéknak kétszeri árát érő, és minden betáblázástól ment javaknak lekötelezése által letenni; biztositékot vagy kezesleveleket a' nők is kötelesek aláirni.

Mind az irásbeli ajánlatok, mind pediglen az árverési és szerződési föltételek iránt bővebb felvilágositást lehet a' sóvári kir. soóbányai főigazgatósági valamint a' peklini kir. uradalmi irószobájában megszerezni. Sóváron, apr. 12ikén 1844. évben. 1—3

Dunagőzhajói uj állomások.

Az illető uradalmakbirtokosai szives hozzájárulásuk következtében a' dunagőzhajózási kormány czélszerünek itélte f. évi junius 20kától kezdve az *adonyi* 's Kalocsa városra nézve a' *foktői* partot ezentul állapodási helyül tüzni ki a' gőzhajóknak, hol nemcsak utazók szállhatnak be és ki,hanem kocsik, áruk's lovakkal is rakodhatni be és ki, mirül is ezennel illendőn értesittetik a' tisztelt közönség. 1—3

Fürdői haszonbérlet.

Buda sz. kir. főváros tanácsa részéről közhirré tétetik: hogy Tabánban létező, e' fővárost illető Rudasfürdő, melly 29 kádfürdőből, egy ásványos ivóforrásból, 10 kisebb és 1 nagy kőfürdőbül, 3 párolgó fürdőből, a' hozzá tartozó beszálló vendéglő és kávéházból, 31 szobából, mellyeknek legnagyobb része butorokkal van ellátva, több konyhából és pinczéből áll f. e. augusztus 21én 6 egymás után következő évre 1845dik évi aprilis 1ő napjától kezdvén haszonbérbe kiadandó. Azilletö árverők, kik bánatpénzképen 1480 ft. p.p letenni, és 8000 ft. p.p. kezesség fejében (cautio) hitelesen bebizonyitni kötelesek, f. e. augusztus 21kén délelőtt 9 órakor a' tanácsi ülésben tartandó árverésre ezennel meghivatnak, a' feltételek pedig időközben is a' kebelbeli városi számvevő hivatalban megtekinthetők. Budán 1844 évi apr 29 1—3

Napi renden levén a' hamis váltólevelek gyártása: alulirt, magam 's gyermekeim biztositására, nemkülönben jó lelkü hitelezőimnek megnyugtatására, ezennel ünnepélyesen kinyilatkoztatom; hogy minden forgásban volt váltóimat (kivevén azon egyet, melly Delhaes Miklós ur rendeletére 1843dik évi October 2án 5000 pgőről kiadva általam elfogadtatott, mellynek azonban egy része már lefizetteteti) magamhoz váltván, és igy valamennyi váltói tartozásomat kifizetvén, — többé semmiféle váltólevelem, hol bármily kötelező minőségben, akár mint elfogadó, akár mint kibocsátó, akár forgató állanék, nincsen; és azért ha ezen ovásom 's nyilatkozatom ellenére bármillyen váltólevelek nevem alatt *akár jelenleg léteznének, akár ezentul keletkezendhetnének*, — azokat ezennel mind hamisaknak, álnokul utánozottaknak és igy érvényteleneknek nyilván kijelentvén, magam és családom megrontására koholtaknak nyilványitom. Melly nyilatkozatomat tettes Pestmegye elébe is terjesztvén, kötelesnek érzem magam ezt e' törvény szabta nyilványos uton is mindenkivel tudatni. Kelt Pesten jun. 15én 1844. Vadasi Jankovich Miklós 1—3

Haszonbérleti hirdetvény.

Szab. kir. Kassa városa tanácsa részéről ezennel közhirül adatik: hogy ezen itt alul feljegyzett haszonvételek 1844dik évi julius 17ik napján reggeli 10 óra tájban az ezen városi udvarház teremében tartandó árverés utján a' többet igérőnek bérbe adandók: u m a' forrai malom 1844. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 88 frt. pgő. — A' forrai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 89 pgő f.t. — A' garadnai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 42 pgő ft. — A' szebegnyi korcsma 1844. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 22 pgő frt — A'bérlevél feltételei e' város számvevői hivatalánál megtekinthetők. 1—3

Csőd orvosi hivatalra.

Sz. kir. Zombor városában a' főorvosi hivatal üresség be jövén, melly hivatallal 300 pengő forintbeli évi fizetés van összekötve, ezen hivatalt elnyerni kivánók erkölcsiségök- 's orvosi képességöket igazoló hiteles bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat szabad kir. Zombor városa nemes tanácsához f. évi julius 1ső napjáig küldjék be. Sz. kir. Zombor városa 1844. évi majus 14kén tartott tanács-üléséből. Sz. kir. Zombor városa főbirája, polgármestere és tanácsa. 1—3

Kötélszállitási hirdetvény.

A' nmgu magyar királyi Kamra rendeletére, a' mármarosi kir. sóaknai-sószállító- erdő- és gazdálkodó tisztségekhez megkivántató kötelek elkészitéseés szállitása folyó évi junius 17dik napján délelőtti 9 órakor Szigeten a' mármarosi k. k igazgatóságnál tartandó nyilványos és közönséges árcsökkentés utján, következendő feltételek alatt, hat egymást követő évre ugymint 1845. január első napjától egész 1850ki december hó 31ik napjaig kiadatik.

1) A' megkivántató különféle kötélfajok mennyisége körülbelül 350 mázsa, mellyeknek hossza, vastagsága, sulya, a' szerződési feltételekbe,mellyek az emlitett kamrai igazgatóságnál átláthatók van iktatva.

2) A' nagyobb kötélfajok, ugym'nt a' sóaknai gép-orsó-járgány- és révkötelek, csak Szigeten a'vállalkozó kötélverő gyárában az ezekre használandó magyar bácsmegyei, vagy lengyel podóliai tisztán gerebenzett, ép és erős kenderből a' szabályszerü kötélverésre kirendelendő keb. tisztviselő időszerinti felvigyázata alatt lesznek elkészitendők, a' vállalkozó pedig tartozik az elkészitett kötélfajokat tulajdon veszedelmén és költségin az illető tisztségekhez szállitani, hol azonnal az általadás után, azoknak szerződés szerinti ára kifizettetni fog. Minden évben november hónapban a' következendő évre megkivántató k ö t e l e k mennyi- és minemüsége a'vállalkozó kötélverőnek tudtára fog adatni.

3) A' csökkentésre kikiáltandó ára a' fontszámra szállitandó köteleknek 13¾ kr.p.p. határoztatik, a' bánatpénz pedig 800 ftra p. p., melly csak kész pénzben, vagy status-kötelezvényekben elfogadható; az árverés előtt megkivántatik még a' cautiónak vagy kezességnek bemutatása 2000 ftról p. p., vagy készpénzben, és status-kötelezvényekben; vagy pedig kétszer annyi értékü fekvő jószágról szóló kötelezvényben, mellyek adóssággal terhelve nincsenek, azon felül még az itt ismeretlen vállalkozótól megkivántatik vagyonáról és maga jóviseletéről szóló hiteles bizonyitványok bemutatása.

4) Szóvali ajánlat mellett, a' nyilványos árcsökkentésnél, előleges irott ajánlatok is elfogadtatnak, legkésőbben az árcsökkentési napot megelőző estéig a'mármarosi k.kamrai igazgatóság elnökségénél, azon felülirattal ,kötélszállitási ajánlat' ha azok a' fentebb meghatározott bánatpénzzel vagy annak letételéről szóló bizonyitvánnyal 's a' többi fenérintett oklevéllel: nemkülönben azon nyilatkozattal el lesznek látva; hogy az ajánló az árcsökkentési és szerződési feltételekhez mellyek felolvasásival az árcsökkentési munkálat kezdődik magát feltételetlenül és visszahuzhatlanul kötelezendi.

5) Az árcsökkentéshez csak kötélverő mesteremberek vagy a' kik ezen mesterséget műértőkkel tulajdon gyáraikban gyakorolják, bocsáttathatnak. Szigeten aprilis 22kén 1841. 3—3

3—3 **Árverési hirdetés.**

Tek. Esztergommegyében bécsi országuton fekvő Táth helységhez tartozó szőlőhegyen birói foglalás következtiben f. évi julius 3kán 's utána következő napokban, reggeli 9. órakor, mintegy 30. darab kisebb, nagyobb, ugymint: 15 20. 30. 50. akós összszesen 600 akóra való vasabroncsos csinos készületü hordó; 350, akó 1822ki és 1844ki fehér neszmélyi bor; 's három kővel és téglával kirakott igen jó pincze présházzal: 's ezek után levő 18 kapás több darabra eloszthatő szőlő készpénzfizetés mellett eladandó leszen; a' venni szándékozók ezennel illendően meghivatnak. Tokodon jun. 3kán 1844.

Eladó kosok.

Perkátán Adonyhoz egy órányira Fejérmegyében számfeletti, finom fajbeli 's hágatásra még alkalmas kosok mintegy 100 db. minden órán szabad kézből eladók. Bővebben értesit a' helybeli urodalmi iroda. 2—3

PEST, vasárnap junius 16kán

JELENKOR.

1844. 48dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

A' félévi előfizetés közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza föleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása mellett megjelenendő testvér lapjaink 2dik félévi folyamára az előfizetés az eddigi marad, t. i. postán és Budapesten házhoz küldéssel boriték alatt 6, boriték talanul házhozküldve pedig 5 p. fr. külföldre, ugyszinte az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál, és nálunk Pesten uri-utcza 453 sz. Trattner-Károlyiház első emeletén bármi biztos alkalom által vagy szorgalom- és gyorcskocsi utján.

A' J. és Társ. szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország (elöléptetések; a' miskolczi kisdedovó intézet 's vele rokonok Szontagh Gusztávtól; Országgy. közlemény: (jun. 7dikei ker. ülésb. a' polgári qualificatiok ügyben mondott b—di inditvány tárgyaltatása, a' t—i követ beszéde 's egyéb vitatkozások a' polg. minimum 's direct választásokrul; 156d. frdi ülésb. a' szabad kerületek elrendezési munkálata választmányra bizatik; 157d. frdi ülésb. az orsz. választmányok alakitás- 's foglalkodásmódjárul szóló rendi üzenet 's törvényjavaslat nem sok vitatkozás után a' frdi tábla jóváhagyását nem nyerte meg; jun. 8d. ker. ülés a' frdi második válasz vizsgálatát a' városrendezési ügyben folytatja, de az őrsereg 's városi felügyelőkre nézve nagy szótöbbséggel marad előbb felterjesztett javaslata mellett; a' 212d. ker. ülés a' városrendezési munkálatot elvégezte; Orosz Elek ungmegyei követ meggyilkoltatása saját megyei hajdoja által; budapesti napló: Rothschild Pesten; 's egyéb fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; jótékonyság; 5d. évi jelentés a' pesti gyermekkórház müködéséről; felszólitás a' pesti gyermekkórház ügyében; a' testgyakorló intézet meghivása; pestvárosi adakozások az aradiak számára; pestmegyei közgyülés folytatása; bácsbodrogi k. gyülés; levéltöredék vámszedési a' zsarlásoktul.)
Amerika (philadelphiai véres romboló jelenetek a' benszülött 's irlandi vagy is kath. fekkezet közt.)
Spanyolország (Mozgalmak az egyházi jószágok eladatása ellen; a' két királyné Barcelonában: Izabella 's a' Trapani gr.)
Anglia (O'Connell börtönben; Miklós czár Londonban; józansági egyesületek.)
Franczianország (Aggály Miklós czár londoni látogatása miatt; Abdelkader ismét föllép; Biskardban a' francziák meggyilkoltatása.)
Szászország (Obrenovich Mihály's Ghika fejdelmek Drezdában, Esparterót is oda várják.)
Egyptus (Mehemed Ali's családja viszonyai.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

A' nm. m. kir. udv. Kincstár a' szucsányi és fiumei sóhivataloknál megürült sómázsáló ellenőrséget Szepessy Ferencz aradi k. sóirnokra, és Matkovics Péterre, az aranyidkai bányakamrai sebészhivatalt Jácz János maluzsinai bányakamrai sebészre, végre a' rézbányai bányahivatalnál megürült oktatóságot Waechter Gynla erdélyi k. kincstári bányagyakornokra ruházá.

A' rékasi k. kam. erdőszhivatal Zeidler József f. é. maj. 5ki halála által megürülvén, e' hivatalra vágyók illető bizonyitványaikkal ellátott folyamodványai a' temesi kamrai igazgatóságnál benyujtandók.

A' miskolczi kisdedovó intézet 's több másról. (Vége.)

E' véget nem érő bevezetés után valahára a' miskolczi kisdedovó intézetről kell szólnom, és pedig föleg azért, mivel a' miskolczi nagy tüz után a' vidéken azon hir terjedt el, hogy ezen intézet elenyészett, mi nem igaz, mert nemcsak fenáll most is mint ez előtt, hanem még több növendéket is számlál, minélfogva az eddigi kisdedovóhoz egy segédovó is mellékeltetett. Általában ha egy 30 ezer lelket számláló városban a' haladó polgárisodás egy kisdedovó intézetet alapitott, ott azt az érintett szükség, melly létesülését okozá, nem hagyja olly könnyen pusztulni; 's ez a' miskolczi intézetre nézve is fenállásának legbiztosabb alapja.

Keletkezése részint öntudatosan előmozditott, részint esetékes. Borsodban is ugy voltunk eleinte, mint az egész hazában: a' sok teendő közt nem tudtuk magunkat elhatározni, mihez fogjunk előbb, mihez utóbb. Pár év előtt egy kór- és egy kényszeritő dolgozóház látszottak legszükségesbeknek 's hogy létesülhessenek, főispáni helyettesünk Vay Miklós ő méltóságának megyeszerte tisztelt neje, asszony-egyesületet szándéklott létrehozni, mi azonban az akkori tisztujitás által pártokra szakadt megyés viszonyoknál fogva nem sikerülhetett. Bizonyos pénzösszeg mind a'mellett összegyült, melly a' czél kivitelére elegendő nem levén, ideiglen a' megyei pénztárba letéve kamatra adatott. Időközben mostani másod alispán Nagy Gedeon ur, akkoron casinónk elnöke, szokott energiájával e' pangó intézetünkön segiteni kivánván, kertkivilágitással párosult tánczvigalmat, hangversenyt, nyilványos ebédeket 's több efféle a' társalgási életet összepontositó 's élénkitő mulatságot hozott létre. A' hangverseny jótékony, magok a' működők által kijelelendő czélra adatott 's im midőn az iv Fáy Andrásunk szép reményü fiának Gusztávnak, ki e' czélra Pestről megjelenni sziveskedett, átnyujtatnék, kisdedovó intézetre irá alá nevét's a' többi hangversenyadó követé példáját. Ez vala intézetünk szülő perczenete; mert habár az összeg elegendő nem lehetett, a' czél ki levén jelölve, a' casino most a' megyéhez folyamodott, hogy azon kór- 's dolgozóházra szánt, de e' czélra meg nem felelőnek talált összeget, melly a' pénztárba letétetett, egy kisdedovó intézet létbe hozására forditani kegyeskednék, mivel hason fontossága mellett ezen summával meginditható. A' nemes megye nem rendelkezhetvén a' rábizott pénzekről, administratorné ő méltóságához járul ezen, ki is kérelemnek nemcsak enged, hanem azonnal maga költségén egy kisdedovót küld Tolnáról Miskolczra, ellátván őt egyszersmind némi legszükségesb tanitási szerekkel. Az intézet most megnyittatik, vigan hemzseg falai közt az ártatlan kis világ: de csak hamar észrevesszük, mikép a' pénz még mindig nem elegendő. A' szokott megyei szolgabirák által eszközlött kéregetésekhez folyamodunk tehát; de ezen nincs többé áldás, mint nem, országos tekintetben, a' subsidiumon, 's már már eszközeink fogytán vagyunk, midőn tisztelt administratornénk egy sorshuzással párosult tánczvigalmat hirdet, mellyre felszólitva a' megye hazafiui buzgóságu hölgyei olly számmal készitnek aszszonyi munkákat, hogy az ez által nyert roppant, minden illy eddigi vigalmakat felülmuló jövedelem által intézetünk egyszerre mentve lön. Még most sem mondhatni ugyan, mint azonnal bebizonyitom, hogy egyedül tőkéje kamatjaiból fenállhatna; de ha e' kamatokhoz a' szokott tanitási dijak (didactrum) számittatnak 's a' casino, mint eddig, ezentul is, téli mulatságai jövedelmét e' szent czélra szánni el nem mulasztandja: a' miskolczi kisdedovó intézet nemcsak meg nem szünik, hanem mint eddig, folytonos haladó virágzásban is látandjuk azt. De lássuk már az intézetet magát.

Szállása körülbelül a' város közepén fekszik zajtalan helyen. Van oktatásra két szobája, hol szükség esetében 120 gyermek is elfér, tágas gymnastikai gépekkel ellátott udvara 's virágkertje. Növendékei száma most 95, kisdedovó most kettő működik benne: Tóth István mint rendes és Szabó János mint segédovó, Kun Lajos t. biró ur szerfölött gondos igazgatósága alatt. Ezeken kivül az intézet tart még egy dajkát és egy szolgát. Az ovási és fejlesztési rendszer egészen a' tolnai, mint azt Wargha István, a' kisdedovókat-képező intézet igazgatója isméretes munkájában előadá: szemlélhető isméretek, erkölcsképező mesék és versecskék, ének és gymnastika, ennek tárgyai, örök változatosságban, hogy a' gyermekek szünetlenül működő de könnyen kifárasztható testi lelki tehetségeik koraikhoz képest illően foglalkodtassanak 'sez oknál fogva majd ülve, majd állva, csendesen vesztegelve, vagy tagjaikat mozgatva, sőt ollykor ugrálva is. A' szellemi fejlesztést szobában, testi gyakorlás az udvaron váltogatja fel; reggeli 9czig az udvaron gyülnek, játszanak 's gymnastizáltatnak, 9—10ig szobában oktattatnak, 10—11ig ismét kint vannak, 11—11½ megint bent. Innen tul játszanak, míg ebédre elvitetnek. Délután az oktatás 3—4ig tart, 4—5ig gymnastizáltatnak, erre félórai oktatás következik, utóbb ismét az udvaron vannak, míg haza vezettetnek. Meg kell pedig itt különösen jegyzenem, hogy Wargha Istvánnak ezen hazai kisdedovó intézetinkben gyakorlatba hozott rendszerét, egész terjedelmében teljesen czélszerünek találtam. Bizonyitom ezt tapasztalásból, mint a' miskolczi kisdedovó intézetnek elejétől való igazgatója, intvén, sőt kérvén mind azokat, kik uj efféle intézeteket alapitani szándékoznak, hogy az ovókat kirekesztőleg nemzeti kisdedovókat képező intézetünkből hozatni sziveskedjenek, bizonyosakká tevén őket az iránt, miképez uton derekasan kiképzett egyedeket nyerendnek 's olly rendszert, melly jelességét már gyakorlatban igazolá. Kisdedeink valóban test-lelkileg szemlátomást gyarapodnak 's kiváltképen, mi még a' nyers alsótömegnél fő dolog, szelidülnek 's nyájasodnak; midőn bejövetelök előtt egy része olly vad, emberkerülő 's komor volt mint a' medvefiak. Bárcsak a' legalsóbb néposztály, kivált a' kapások, kik egész nap házaikon kivül dolgozva, magzataikra nem ügyelhetnek, számosabban küldenék be gyermekeiket! De ezek a' jótéteményt még el nem akarják ismerni, ámbár ingyen használhatják 's a' dolog fontossága kalendáriom 's templomban elejökbe terjesztetett. És ne mondjuk, hogy kisdedovó intézetink kelletén tul czifrák 's a' népet rangon fölül müvelik. Pompásak az igaz ne legyenek; de ne uralkodjék é bennök tisztaság 's izlés? 's ne törekedjenek é magok részről is nemzeti müveltségünket egy kissé magasabbra emelni? Hisz ha azt akarjuk, hogy a' földmüvelés, ipar, kereskedés, tudomány és müvészet haladjanak, minden nevelő 's oktató intézetnek növendékeit az eddig divatozott müveltségi fokon tul kell képeznie. Ezt kivánja az emberiség rendeltetése is. 'S ne féljünk, hogy az által sorsukkal meg nem elégedő polgárokat képezendünk. Megelégedés könnyen megeléglést szül 's ez a' haladás ölőangyala, a' magyar különösen csak hamar bundára fekszik 's henyél. Hanem az igaz, hol a' jövő nemzedék illy haladó irányban müveltetik, ott a' törvényhozásnak is tágitania kell a' korlátokat, hogy a' növendék átlépvén az életbe, munkásságának szabadabb tért találjon.

Nyilványos segedelmezések által keletkezett intézetnek pénzeiről mindig nyilványosan kellene számolni, nemcsak azért, mivel ezt a' közönség joggal kivánhatja, hanem már a' dolog természeténél fogva is, egyedül illy számadással járó ellenőrködés tarthatván fen rendületlenül azon bizodalmat, melly nélkül sem miféle nyilványos intézet fen nem állhat. Ezen eszméktől vezettetve itten tehát az intézet tőkéje- bevételei-'s kiadásainak részletes számadását kellene közrebocsátanom, mi régóta feltett, de fájdalom! teljesithetlen szándékom. — Ugy vagyunk mi a' nyilványossággal is mint egyébbel: szeretünk róla beszélni, de valóságban kevés tettleges pártfogóra talál. Boldog Hegel, hogy Berlinben a' cholerában haltál meg! Ha evangeliumodat köztünk hirdeted: hogy a' „szó: tett" 's „a' fogalom: valóság," még a' cholera előtt megüt bosszuságodban a' guta, mert napjainkban e' föld kerekségén nem létezik nép, melly a' gondolatot tárgyától, az elméleti munkásságot a' gyakorlatitól, metszőbben és pedig tettleg annyira megkülönböztetné, mint a' magyar. Minden eddigi fáradozásim sikeretlenek levén tehát, csak ennyit közölhetek: az intézet tőkéje: 12800 v. ftból áll. A' kisdedovási dijak évenkint körülbelül 400 ftra rugnak. Kiadásai: házbér, két kisdedovó, dajka és szolga, esztendőnkint 1500 ftot kivánnak fedezésre, melly összeg a' tőkének kamatját 's oktatási dijakat 300—350 fr. mulja felül, 's ezen deficitet eddig a' casino farsangi tánczvigalmai jövedelmeiből szokta pótolni, a' mennyire tudniillik női adakozások által nem fedeztetnek, in casu extremae necessitatis pedig báró Vay Miklósné ő méltósága, czélszerü alkalomkor tánczvigalomra gyülekezteti összse Borsod megye uri körét a' megye teremében 's ekkor vége mindenbajnak; mert a' hol fényleni lehet, ott a' kelet népe kisajtolja magából az utólsó garast is. Illy szükségben azonban az intézet eddig csak egyszer volt, alapittatásakor, mi oknál fogva ámbár azt p. o. Angliában teljesen megállapitottnak nem tartanák, nálunk, hol mindenhez fogunk, azonban semmit tökéletesen be nem végezünk, többi nyomorogva tengő intézetinkhez képest, talán ragyogón fenállónak is mondhatnók. 'S ezt mind, ne feledjük, Borsodmegye hölgyeinek, főleg magas kedélyü administratorné Vay Miklósné ő méltóságának köszönjük. Közönséges a' panasz: nőnemünk elnémetesülése 's idegenkedése a' haza ügyei iránt. Legyen ez igaz vagy nem, Borsod lelkes hölgyei annyi bizonyos, egytől egyig szivre nyelvre magyarok; áldás terül el a' hol fellépnek, nélkülök még paradicsom Borsod sem volna paradicsom. Tisztelet és becsület tehát a' kit illet; Borsod lelkes hölgyei éljenek! nekem pedig, kit virágzó intézetjök igazgatóságával tiszteltek meg, legyen szabad, kimutatott hazafiui buzgóságukért tiszteletemet ezennel az egész haza előtt nyilványitanom. Szontagh G.

szük volta miatt abba egy harmad részben sem férhetett meg, az első alispánt felkiáltásból nevezte ki. Minthogy pedig az 1647 : 76. törvényczikk a' nemesi szabadságok gyakorolhatását akármi ürügy alatt gátló főkormányzók ellen védelem alá vette: méltó joggal kivánható ezen sérelem orvosoltatása. Továbbá sérelmül adatnak elő az érintett tisztujitáskor történt események és kihágások megvizsgálására kiküldött kir. biztos törvényellenes eljárása, ki az 1805 : 5dik t. rendelet ellenére a' vádló irományokat az illetőkkel nemcsak nem közlötte, hanem közgyülésen is nyilván kijelentette, hogy ez nem köréhez tartozik 's ki ugyanazon gyülésen a' Felségtől nyert magas állást és hatalmat a' törvényes szólásszabadság megszoritására forditotta, a' nyomozáskor azok közül, kik az első alispánságra választott egyed tekintetében ellenkező véleményüeknek gyanittattak, senkit tanúnak nem alkalmazván, eljárását egyoldaluan végezte, sőt a' pörbefogást is ezen egy oldalu vizsgálatból rendelte el; melly eljárás nemcsak az egyes pörbe fogottakra, hanem azegész megyére nézve szerfölött sérelmessé lön. Végre azon k. biztos még azzal tetézte törvénytelen eljárását, hogy mellőzve a' Felség által biróságul kitüzött megyei törvényszéket, melly előtt az idézettek már megjelentek; sőt melly a' tanuk meghitelesitését elrendelő itéletet is hozott — a' pereket a' törvényes biráktól elvéve, azokat maga által nevezett birák ellátása alá adta. Ezek orvoslása kivántatik; nevezetesen, hogy a' kir. biztosok egészen szüntessenek meg, vagy tétessék a' törvénybe sanctio a' törvényellenes eljárások tekintetében. — Vélemény: Ezen pont alatti előadásban felhozott körülmények közt vannak ugyan ollyanok, mellyeket helyeselni nem lehet; azonban tekintetbe véve azt, hogy az előterjesztő megyében következve tartott tisztujitás által a' dolog már maga rendes állapotjára visszavezettetett; de a' kir. biztos is, kinek eljárása ellen panasz emeltetett, meghalálozott 's ennélfogva multra nézve tettleges orvoslás-szorgalmazásnak szüksége nem is forogna fen; jövendőre nézve pedig a' már orsz. tanácskozás alatt levő megyei választás tárgyában alkotandó czélszerü törvény által efféle események el fognak távoztatni: a' jelen előadás felterjesztése mellett ő Fels. aziránt alázattal megkéretendő, hogy a' netalán előfordulandó esetekben az 1805 : 5. t. cz. rendeletének minden részben leendő szoros megtartása végett kegy. intézkedni méltóztassék. Végzés: Helyes. — 8.) Komárom vgye megujitván már az 1840diki országgyülésből sérelemkép fölterjesztett azon előadását, miszerint tiszti ügyésze mint a' keblebeli kórház alapitványi pártfogója által bizonyos kincstári kötelezvények iránt folytatott adóssági per, a' m. k. u. kanczellaria által felkivántatott; onnét azonban ismételt kérésre is mindeddig viszsza nem küldetett: ámbár ugyan az illető kincstári kötelezvények időközben sorshuzás utján a' kifizetendők sorába kerülvén, a' kir. Kincstár által már kifizettettek; még is az onnan eredett sérelem, hogy t.i.a'legfelsőbbhelyre felkivántatott pertöbbé viszsza nem küldetett, orvosolva nem levén, ennek eszközlése sürgettetik. — Vélemény: Ezen eset már az utóbbi országgyülésből 1840d. april 15. sérelemkép fölterjesztetett, azonban az april 29. kiadott kir. válaszban nem érintetik. Ennélfogva, ámbár a' tartozás már kifizettetett is, de a' felkivánt pernek, melly az illető megye levéltárának saját tulajdona, viszsza nem küldetése miatt fenforgó sérelem orvosolva nem levén, ez sürgetendő. Végzés: Elfogadtatik. — 9) Bereg vgye előadván: mikint a' kir. ügyvédnek magvaszakadt Bartóffy András örökösei elleni ügyében 1838. legfelsőbb helyre terjesztett felirása következtiben, a' m. kir. ud. kormányszéknek 1840ben kiadott rendeleténél fogvást, a' megyének komoly roszalás kijelentése mellett meghagyatik, hogy — azon határozatának ellenére, melly szerint a' vagyonokra rendelt tilalmi zárt (melly a' parancsban természetesen a' vagyon jövedelmére is kiterjesztetik) 1837ben föloldá, 's 1838ban a' 2242. szám alatt kelt 's az ügyet előbbi helyzetében hagyatni rendelő záradéku parancs ellenére, a' jövedelem kiadatását határozá, 's erőt csak a' törvény utján megye által hozandó tilalomzárnak tulajdonittatni rendelt a' legfelsőbb helyről parancsolt 's a' jövedelemre is kiterjedő tilalomzárt minden tekintetben föntartsa: a' tilalomzárnak ekképen a' vagyonok jövedelmére is kiterjesztése annál sérelmesb, minthogy a' tilalomzárnak magára a' vagyonra kormányszékileg lett rendelése is világos törvénybe ütköző olly cselekvény volt, melly megyeileg az országgyülésen felpanaszoltatván, országos sérelemnek tekintetett. — Vélemény: Azon első 1837diki martius 28kán a' IIdik osztály 17dik pontjában sérelemképen fölterjesztetvén, erre azonban még kir. válasz nem érkezvén, ezen ujabb előadás fölterjesztése mellett a' k. válasz sürgetendő. Végzés: Elfogadtatik. — 10) A' m. k. Helytartótanács azon intézvénye, mellynek nyomán a' pest-eperjesi gyorskocsi-társaság a' lepecsélt levelek elfogadásától és szállitásától eltiltatik, sérelem; minthogy a' részvényes társaságok iránti ujabb törvény semmiféle megszoritást nem emlit, de különben is mindenféle üzérkedés főképen nemeseknél, honunkban szabad. — Vélemény: Olly törvény, mellyre a' felsőbb intézvény alapittatnék, nem létezvén, e' pont sérelmes 's orvoslás végett fölterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — 11.) Temes megye előre bocsátván: mikint az utóbbi évtized alatt keblében tanyázott különböző ezredi katonaság által az adózók személy- és vagyon-bátorságán, a' megyei hatóság alkotványos gyakorlásán 's a' katonai laktanyák többszöri felgyujtásával a' megye honi pénztárán több rendbeli sérelem követtettett el, jelesen is 1833dik évben Szent-András helységben, 1836ban pedig Uj-Arad mezővárosban, az akkor ott szállásolt cs. dzsidás ezredbeli katonák által, főtisztek vezérlete mellett rohantattak meg békes hajlékaikban vétlen polgárok és személyeikben bántalmakkal illettettek, vagy kinosan meg is sebesittettek, a' nélkül hogy a' bünös merények elkövetőit fenyiték érte volna, ezek megemlitése mellett, ezen helyen leginkább a' legutóbb időkben történt és honszerte tudva levő katonai vérengzésből keletkezett szinerszegi sérelem tekintetében hivatik fel a' haza segélye a' még mind ekkorig boszulatlanul hagyott bün törvényes fenyités szorgalmazására, mellynek vázlata következőkben adatik elő: 1841dik oct. 11kén temesmegyei szinerszegi lakosok, nemes Árvay Mihály, József és György testvérek, és Márton András, szomszéd krassómegyei L u g o s mezőváros egyik korcsmájában, az akkor ott tanyázott cs. huszár ezredi közel 12 közlegény által valami szóvita következtiben nagyobb ütőszerekkel megtámadtatván, miután ők méltatlan megrohantatásukat elleneiknek rájok irányzott ártó e s z k ö z e i k kiforgatásával védelmi szabados helyzetben viszszatorlották, 's haza Szinerszegre békén viszszaindultak, csapszéki jelenet után órák mulva, már az előadó megye határán, a' Lugosról üldöztetésökre iramlott h.N.M. a'nevezett ezredben akkoron főhadnagy, báró S. Eduárd alhadnagy és a' nevezett hg. rendeletéből 's az ő fogatján vitetett néhány katona által utóléretve, káromlások és szidalmak közben feltartóztattak, kivont kardokkal megtámadtattak, 's ennekfolytában bár összekulcsolt kezekkel irgalomért kiáltottak a' vagdaló herczeghez — Árvay József és György, mint szinte Márton András, kard élével több helyütt vérengzőleg megsebesittettek 's durva ütőszerekkel kegyetlenül megverettek, Árvay Mihály pedig halálra vágatott összse, sebeinek kinai közt a' véres jelenet után néhány óranegyeddel lelkét kiadván, mint ez a' végbevitt vegyes választmányi vizsgálat irományiból 's azokhoz melléklett orvosi látleletekből hitelesen megmutatható. E' példátlan 's mint magában iszonyu, ugy jogilag is tekintve — miután azon osztálybeliek által követtetett el, kik a' polgárok személy- és vagyonbátorsága őrzésére fegyvert viselni hivatalosak, a' polgári állomány minden kötelékit szétszaggató esemény bepanaszlásával ő Fels. részletesen előterjeszté a' megye: miképen törvényes hatósági jogainak megsértésével keblebeli lakosok országuton támadtattak meg, midőn, ha az öldöklés elkövetőinek a' megrohantattak ellen bármi panaszuk volt volna is, elégtételt törvényszerü uton csak a' megye hatóságánál lehete keresni; miképen továbbá a' megtámadást — abban tettleg is résztvevőleg — olly egyed vezérlé, ki iránt a' kezébe adott hatalomnál fogvást a' közlegények majd határtalan engedelmességgel viseltetnek, 's ki,midőn e' viszonyt bűningerül használta, magával vitt közkatonák irányában annál súlyosabb betudás alá esik, minél kevésbbé szenved kétséget, hogy e' hivatali viszonyzattal visszaélés nélkül a' tény alig hajtatott volna végre; ezekhez még az is járul, hogy a' bizottsági vizsgálatkor felfedezett hamis tanuk állittattak elő a' vétek elpalástolására 's az igazságszolgáltatás kijátszására: ezeknél fogva hódoló jobbágyi tisztelettel megkérvén ő Felségét törvényes elégtétel-nyujtásért, 's a' vétkeseknek törvényes 's a' tényhez arányos elmarasztaltatásáért 's elitéléséért: e' felirásra a' m. k.h.tanácsnak 1843. évi böjtmás hó 28kán kelt intézvénye által arról tudósittatott: miképen a' kérdéses bűntényért, melly idő közben az egész haza figyelmét magára vonta, a' fővádlott ésbünöstársa a'hadi tömlöcztartónál kiállandó 4heti fogságra itéltettek; a' közlegények pedig, minthogy — az intézvény saját szavai szerint — tisztjeik által indittattak kihágásra, büntetés alól felmentettek. Ezen itéletet előadó megye igazságszolgáltatás-megtagadásnak tekintvén, emliti még azt is, hogy a' katonák kihágásinak megzabolázásáról rendelkező hazai törvények 's jelesen az 1681 : 22. és 1715 : 43. tczikkek világosan parancsolják, hogy a' katonák az ország lakosainak vagyonában v. személyökben tett károkért marasztaltassanak el, sőt az 1655 : 7, és 1723 : 11. t.cz. szerint katonai körükön kivül végbevitt bűntényeik az ország t.-szerü bünvádi eljárása nyomán itéltessenek el. E' súlyos sérelem tárgyában az előadó megye azt kéri, hogy külön készitendő felirás utján a' nemzet méltó fájdalma jelentessék ki 's ő Fels. kéressék meg arra, miszerint fejdelmi igazságszereteténél fogva e' büntény elkövetőit a' hazai törvények szerint megitéltetni, illető vérdijakban, költségekben 's károkban elmarasztatni 's egyszersmind jövendőre az országot illy események ellen a' katonaság kihágásinak törvényes szigoru megbüntetése által biztositani kegyesen méltóztassék. — Vélemény: Ezen pont alatt előadott eset 's arra vonatkozó körülmények orvoslás végett felterjesztendők. Ezen sérelmet egy megyei követ első osztályba sorozandónak vélte, mivel azt nemcsak egyes megye terjeszti fel, hanem többen magokévá teszik, mint névszerint tulajdon megyéje is, Erre általányos felkiáltás által e' sérelmet a' többi törv.-hatóság is magáévá tevén, egy m.követ azt inditványozá, hogy jövendőre olly sérelmeknél, mellyek már az orsz. által elfogadtattak, soha az azt felhozó megyének neve ne hozassék fel, kivevén a' mennyiben az valamelly megyében történt. A' tárgy iránt különös felirás határoztatott el. — 12) Egy Nyitra vgyében Chrenóczy és Borsiczky családok közt fenforgó 's körülményesen leirt zálogváltó perben sérelemképen hozatik fel, hogy a' m. udv. kanczellaria olly alperesek ellen, kik birói itélet által egyenesen a' zálogos per érdemére nézve lettek feloldva, hatalomkart rendelt. Az ebből folyó második sérelem pedig abban áll: hogy a' fenebb érintett karhatalmi rendeletnél fogva, a' Borsiczky család két külön águ ör ökösei is megháborittattak ősi javaikban, melly két ágon levő örökösek azonban soha e' perben nem állottak, sem biróilag elmarasztalva nem voltak, sem nem opponáltak, és a' keresett zálogos jószágrészt soha sem birták, 's jelenleg sem birják.

214d. ker. ülésb. jun. 12. csak rövid 's az országos ülést megelőző összejövetele levén a' t.RRnek, a' Fiume 's Buccari szabad kerületek elrendeztetése körüli üzenet és t.javaslat vizsgáltatott meg, azután a' megyei tanácskozások szabályozásárul szóló t.javaslat 53. §. végéhez e' szó után „kiterjesztetnek" hozzátételni javaslott következő tétel szinte elfogadtatott: „és azon bíróság, melly a' tisztujitási kihágások felett biráskodik, biráskodni fog a' követválasztási kihágások felett is; de a' k ö v e t viszszahivatását mint büntetést ki nem mondhatja, hanem e' fölött egyenesen a' választók összes gyülekezete, melly a' bíróság által hozandott marasztaló itélet esetében összehivandó lesz, fog határozni." Ezután a' ker. ülés országossá alakult.

158d. orsz. ülésb. a' RRnél, a' ker. elnök kilencz ker. munkálatot nyujtott át ugymint: 1) Ü z e n e t é t a' RRnek a' FRRhez a' vallás-tárgyban folyó 1844d. évi mart. 25kén kelt k. kir. válasz iránt. 2) Másod üzenetét a' RRnek a' vegyes házasságoktól a' magyarországi r. kath. papság által az egyházi áldás-megtagadás tárgyában. 3) Másod üzenetét a' RRnek a' vallásbeli súlyok és nehézségek tárgyában. 4) Üzenetét a' RRnek a' görög nem-egyesült vallásuak ügyében. 5) Másod üzenetét a' RRnek az unitariusok állapotában. 6) Üzenetét a' RR. a'szepesi XVI város, ugyszinte Fiume és Buccari kerületek országgy. szavazatáról. 7) Üzenetét a' RR. a' turmezei kerület elrendezéséről. 8) Üzenetét a' RR. a'szabad kerületek elrendezéséről; 's végre 9) a' megyei tanácskozások szabályozásárul szóló t.javaslat 53. §hoz tételni javaslott ragasztékot. Ezeket elfogadván a' nm. elnök, gyászos ünnepélylyel jelenté, hogy azon rettentő esetről kénytelen a' t. RRket közelebbről értesiteni, melly e' táblát általányos tiszteletben állott egyik tagjában, O r o s z Elek uungmegyei követben érte 's olly mély és méltó fájdalommal tölti el, mellyben szóló maga is teljes mértékben osztozik. Miután erre ő excell. mult szombaton neki a' helybeli városkapitány által tett azon körülmények jelentését kifejezé, mellyeket lapjaink már elősoroltak, azon rendeleteket is emlité, mellyeket ő ezen a' salvus conductust legrettentőbben megsértett-merényre nézve a' t. kir. táblának, mint ez ügybeni kétségtelen bíróságnak 's általa kinevezett választmánynak adott, melly választmányhoz a' megyei és városi hatóság is segédkéz-nyujtás végett meghivatott. Ezen választmány előtt a' gonosztett egyik elkövetője, Kovács Pál, a' meggyilkolt ur szolgálatában állott hajdu, a' rettentő tettet önként megvallotta, hogy t. i. egy másik, Toronyi István nevü szolgálatnélküli inas segitségével, pünkösti-előtti kedden, azaz maj. 21röl 22rei éjjel, urát megfojtotta, ki is rövid szenvedés után, melly a' gyilkos val-

lomása szerint néhány percznél tovább nem tartott, az élettől megvált. Az elillant Toronyi István elfogatására már minden rendelés megtétetett, Sopronyba, mint tartózkodásának legvalóbbszinü helyére, városi őrbiztos küldetett; Vecsera Bernát városkapitány pedig, kinek ez ügyben kifejtett rendkivüli buzgóságát 's ügyességét a' nm. elnök dicsérve elismerte, nemcsak Magyarország minden törvényhatóságihoz, hanem az ausztriai kormányszékek megkérése mellett az ausztriai tartományok minden városihoz, minden ezred parancsnokságához a' gyilkos személyes leirását elküldötte. Soprony vmegye alispánjától már meg is érkezett a' válasz, melly a' gonosztevő megragadatására biztosreményt nyujt. A'holttest feltalálására, melly a' gyilkos vallomása szerint egy nagy kofferbe rakva a' katonai laktanyának Dunára szolgáló kapujánál valamivel feljebb a' két czinkos által maj. 22k. éjjel a' folyóba vettetett, szinte leghathatósb rendelések tétettek, 's 8 halász legény 's más hajósok folyvást dolgoznak 's e' végre a' buvárharang is fog használtatni, hogy megtörténvén a' gyászos eset, a' szerencsétlen áldozat hült tetemei legalább méltó eltakaritást nyerjenek (megilletődés); megtartván a' törvényesen megtartandókat semmi sem fog elmulasztatni, hogy törvényes uton is a' megsértett közbátorság teljes elégtételt nyerjen, miről a' t. RR. hasonlón folyvást értesittetni fognak. Engedelmet kért azután a' nm. elnök, hogy e' szomoru eset jelentése után, komoly szót intézhessen a' gyülekezethez. Ugy mutatták az eddig véghezvitt birói vizsgálatok, hogy az országgy. testület szolgálatában álló legénység a' moralis romlottság legalsóbb fokán áll. A' befogott gonosztevő szinte együgyü paraszt legény volt, ki csak itt romlott meg rosz társaságban, el annyira, hogy végre illy borzasztó gonosztettre vetemült. A' henyeség mind ezen rosznak főkutfeje 's innen származik azután a' tilos mulatságok utáni vágy, a' rosz helyek meglátogatása, az e' végre majd elkerülhetlen tolvajság 's még nagyobb gonosztettek. Összejőnek a' hason romlottságu legények 's ferde képzeteikkel a' társaságos viszonyokrul minden hallottat félre magyarázván ezen társaságokból erednek a' moralis romlottság legundokabb kifolyásai. Mind ezen nép-osztály tulajdon érdekében, mind a' közbátorság tekintetében szükséges, hogy ezen rosz ellen leghathatósb intézkedések tétetvén, ezen emberek a' legébrebb vigyázattal kisértessenek. Főbb figyelmet érdemelnek e' tárgyban a' számos kóborló, szolgálatnélküli inasság, kik az uraságok tudta nélkül a' cselédségnél tartózkodnak, 's a' salvus conductus paizsa alatt legrémitőbb kicsapongásokat követnek el. Legközelebb e' tekintetben hathatós rendelések fognak tétetni, mellyek kétség kivül ezen tábla tagjai által is gyámolittatni fognak. (Helyeslés.) Jelenleg is már a' késő éjszakán kóborló inasok a'korcsmákból 's utczáról legott elfogatni rendeltettek. (Helyeslés!) Most a' tegnap e'tárgyban már felszólalt jegyző ujra fölemelé szomoruságtól elfogott hangját: Villámcsattanáskint rázta fel figyelmünket egy gyászos történetről az ő exc. tegnap vett 's ma ismételt hiradás. Megdöbbenve jajdulánk fel annak hallásán, hogy Ung megye jeles követe Orosz Elek, a' nemeslelkü Orosz Elek, nincs többé az élők közt. Neveli közös fájdalmunk mértékét, hogy emlitett néhai társunk és barátunk, nem a' halandóság természeti rendes utján mult ki, 's nem valamelly nyavalya oltá el életét, mert hiszen, baráti karjainkkal ápoltuk volna őt betegségében, 's ha meg nem tarthatók, nem fájt volna annyira sirba költözése. 'S ime gyilkos kezek okozták kora halálát, 's rajta olly undok vétek követtetett el, mellynek hallására maga is elsáppad a' legvakmerőbb gonoszság, fellázad minden emberi józan érzelem, sir a' legkeményebb szív is, 's csak a' pokol örül, egy sötét keblében koholt rettenetes merény sikerültén 's a' büntető igazság karjaitól sujtandó gonosztevőinek poklokra leendő taszittatásán. De fáj buslakodó sziveinknek még az is: hogy elhunyt barátunk meghült tetemeit sem kisérhetjük sirjához; a' Duna hullámi fedezik valahol holttestét, 's annak mélységeiből kiált fel egy megölt Abel vére az igazsághoz és Istenhez boszuállásért. Mi nm. elnök ur, olly barátot, Ungmegye olly képviselőt veszite el Orosz Elekben, ki nem látszani, hanem lenni szeretett és szokott, kinek nemes szive 's erkölcsei, pallérozott müveltsége, szilárd és tiszta jelleme a' közszeretetet és becsülést, erényeivel megnyert tulajdonává tette, 's kit mindnyájan élni ohajtottunk; de ő már nincs többé. Közmagasztalással fogadjuk 's köszönetet mondunk excádnak azon sikeres és czélszerü rendeleteiért, mellyeket mint ezen és a' kir. táblának is elnöke, az elkövetett gonoszság napfényre hozatala eszközlésére tenni 's tétetni méltóztatott, 's e' rettenetes gyilkosság kinyomozásában jelesen tanusitott ügyességéért 's hivatalos buzgókodásaért Pozsony városa kapitánya is fogadja el a' nemzet képviselőinek e' szent helyen kimondott egyesült köszönetét. Egyébiránt semmit sem kételkedvén, hogy a' kir. tábla, hazánk e' főtörvényszéke birói eljárásában teljesiteni fogja mind azt, mit tőle a' törvény és az igazság szorosan megkivánnak; excádat arra kérjük, hogy e' szomoru dologban ezentul is mindazon intézkedéseket, mellyek még szükségesek lehetnek, megtenni és tétetni 's azokról és további eredvényeikről, jelesen pedig meggyilkolt társunk holttestének történhető feltalálásáról, hogy annak a' temetési végtisztességet elhunyt barátunkhoz illetőleg megtehessük, bennünket értesiteni méltóztassék. Ezután egy megyei követ méltó magasztalással emelvén ki elnök ő excell. ez alkalommal is tanusitott tiszta érzelmét, ki midőn e' táblát valamelly szerencsétlenség éri, nem választja el magát a' testülettől, a' gyülekezet e' nyilatkozást leghangosb helyeslésssel magáévá tette; mire a' szeretve tisztelt elnök előbbi igéretét ismétlé, hogy mindent elkövetend, hogy e' szomoru esemény körül semmi ne mulasztassék el. Jelenté egyuttal a' táblának, mikép Gömör és Kraszna megyék ellen is már befejeztetett a' meg nem jelenésök miatt lefolyt per az illető t.hatóságok elmarasztaltatásával. Gömör követe ezen elmarasztalás ellen e' helyütt csak azt vélte felhozandónak, hogy a' vád a' k. meghivólevél megvetésére levén alapitva, a' megye bebizonyitotta, hogy már országgyülés kezdete előtt egy hónappal megtette a' tvényes rendelkezéseket, a'mellyek végrehajtásától azonban keblében uralkodott ármányok által visszatartva, mihelyt azoktól megszabadult, azonnal törvényes kötelességének sietett eleget tenni. Egy másik okot az elmarasztalás ellen abban talált szónok, hogy a' vádlevél olly törvényekre van alapitva, mellyek nemcsak elavultak és homályosak, hanem tulajdonképen egészen másról rendelkeznek, t.i. meg nem jelent praelatusok és magnások megbüntetéséről; minthogy pedig minden országgyüléstől 's igy a' jelenleg lefolyótól is számos főpap és magnások el szoktak maradni, a' nélkül hogy perbe idéztettek 's elmarasztaltattak volna, illy határzatlan törvények alkalmazása könnyen fegyverül szolgálhatand az önkénynek, mellyel corpus jurisunknak anomaliákkal teljes tömkelegében könnyen viszszaélhetend. Általmenvén azután napirendre, az előbbi kerületi ülésből átküldött, a' követválasztási kihágásokat tárgyazó záradék olvastaték, 's a' kerületi tanácskozásoknak némelly utóhangjai emelkedése után elfogadtatott. Felolvasá azután nádori itélőmester a' mart. 25ki k. k. válasz következtiben szerkesztett üzenetet 's fölirásijavaslatot. Személynök ő nm. megvallá, hogy ezen, a' vallásos kérdésnek kétségtelenül legfontosb tárgya, már annyira ki van meritve mindkét oldalról, hogy ujat mondani szinte lehetetlen. Azért is csak azon általányos észrevétellel elégedék meg, hogy mind a' jelen, mind az első k. kir. leirat a' nemzet általányos kivánságának, melly mindig csak a'vallásos szabadság 's viszonosság, csakugyan teljesen eleget tett, mivel ezen elvek a' jul 5. k. válaszban világosan 's határzottan kimondatvák. Ezzel a' t. RR. meg nem voltak elégedve, attól tartván, hogy majd a' reversalisok megmaradnak 's erőszakoltatások következendnek. Ezt a' törvény rendelete ellenére föltenni már magában is bajos, de minden aggodalom megszüntetésére ő Fels. utólsó k. válaszában a' szülék szabadságát legfőbb pontra emeli, miután senkit, ha ebeli gondolatjait megváltoztatja, kényszeritni nem lehet, kimondván a' k. válasz, hogy a' fél szabad akkor, midőn a' szerződést köti, szabad akkor is midőn tőle eláll, 's igy csak az történt, mi kivántatott 's minek történnie kelle. A' többség ezen elnöki előadást maradjonnal viszonozván, néhány káptalani követ itt is, valamint a' ker. ülésben a' k. k. leiratot a' kath. hit elveivel ellenkezésben lenni állitván, minden jobbágyi hódolatuk mellett azt részükről el nem fogadhatónak nyilatkoztaták. Egy b. 's főkápt. követ ekép nyilatkozék: Én minden hódoló tisztelet mellett, mellyel fels. urunk rendeletit fogadni köteles vagyok, a' leiratban foglalt szabályokat a' katholicismus elveivel nem tudom megegyeztetni; meg levén győződve, hogy miután a' k. k. leirat a' megszegést kötelességül nem parancsolja, erkölcstelenség vádjával nem illettethetik; de én a' leiratot azért nem pártolhatom, mert szabadnak jelenti a' katholikusokra, mit ők hitelveik sértése nélkül nem tehetnek. Továbbá azt is elismerem, hogy valóban különös ovatossággal igyekszik urunk bölcs kormánya megfelelni mind a' két rész kivánatinak, de a' csomó oldhatlannak mutatkozik, 's igazolva marad amaz állitás, mellyet egy nagy bölcstől e'hongyülésen hallottunk: „Nincs olly kormányzási bölcseség, melly e' kérdést mindenek megelégülésére dönthetné el.“ Ime a' t. RR. sértve vélik a' leiratban a' protestans férj jogát, ha gyermekeit más vallásnak engedi által; én veszélyeztetve látom a' katholikusnő kötelességét, ha gyermekei neveltetését biztositni nem törekszik. A' t. RR. a' mostani felirási javaslatban határzott törvényt sürgetnek, 's a' mult gyülésben fölterjesztett törvényjavaslatot ismét használhatónak vélik. Ő felsége a' helyett, hogy a' törvényjavaslatot elfogadta volna, a'kérdést inkább a'lelkiismereti szabadság terére állitá kijelentvén, hogy olly törvényjavaslatot nem fogadhat el, melly akár egyik akár másik résznek ollyas valamit parancsoljon, melly hite elveivel ellenkezik. Mélyen tisztelem ő Felségének e' nyilatkozatát, 's annak igazságos létéhez ragaszkodva a' törvényjavaslatot ez uttal is épen azért nem fogadhatom el, mert az kényszeritné a' katholikust ollyasra, mi egyháza szabályival ellenkezik. Egy másik káptalani követ igy nyilatkozék: Nem osztozom ezen ok támogatásaul a' felirási javaslat által kifejtett elvek és következtetésekben, mert egy részről azt tartom, hogy ha a' t. RR. a' kir. válaszban hozzájok intézett legfelsőbb felhivásnak engedve, az alkotandó t. javaslatot a' kitüzött elvekhez alkalmazzák, kétségkivül azon nehézségek, mellyek a'felirási javaslatban elsoroltatnak, nagy részben el fognak háritatni; más részről pedig, miután a' felirási javaslatban előadott kétségeket azon körülménytől látom föltételezve, hogy az egyezkedések nem a' jegyesek, de a' szülék közt a' már megkötött házasság után történhetnek csak, lehetetlen észre nem vennem, mikép én az illyféle egyezkedéseket csupán 's tisztán a' jegyesekről érthetem. Ezt kivánja bizonyosan a' kir. válasz egész szelleme 's azon czél, mellyet elérni kivánt. Ugyanis a' vegyes házasságoknál két egymástól lényegesen különböző vallás hivei közt mindenek előtt a' gyermekeknek minő vallásban leendő neveltetése iránti legfontosb kérdésnek kell elintéztetni: 's igy a' kir. válasz, ha csak a' vegyes házasságokat lehetlenekké tenni nem akarta, szükségkép csak a' jegyesek által kötendő szerződésekről szólhatott, mi ha áll, fel sem tehetni esetet, hol a' vegyes házasságnál az érdeklett pontra nézve valamelly egyesség előre ne létesülne. És ha e' tekintetben szabad, mint teljes joggal szabad, azon közvéleményre hivatkozni: melly más státusoknál az illyféle egyezkedésekről alkotott törvények 's határozatok által kifejlett, ugy tapasztaljuk; mikép majd mindenütt világosan kötteték ki, hogy az egyezkedések házasság előtt, és igy a' jegyesek által köttessenek. Igy van ez p. o. Baadenben 1807, Baváriában 1809, Oldenburgban 1810, Meklenburgban 1811ki törvények szerint. Nem mellőzhetem még azon megjegyzésemet, mikép a' felirási javaslatban foglalt amaz okoskodás, hogy a' kir. válaszban ajánlott intézkedés a' tiszta házasságban élő szüléket kirekeszti, tulmegy mind azon, mi e' tárgyban eddig kivántatott, miután itt csupán a' vegyes házasságokról forgott eddig a' kérdés. Azokra, mik a' felirásban a' 2dik szempont támogatására felhozatnak, miszerint t. i. a' kir. válasz javaslata a' kivánt czélhoz nem vezet, azt jegyzem meg, hogy az ott felállitott okoskodást tovább folytatva azt kellene következetesen állitani, miszerint a' vegyes vallásu házasok közti viszálkodások csak akkor fognak tökéletesen megszüntetni, ha a' vegyes házasságok tisztákká alakulnak. Mert ott, hol egymástól lényegesen különböző elvek jőnek érintkezésbe, ezek teljes kiegyenlitését követelni 's azt kivánni, hogy az alkotandó törvény által minden viszálkodás tökéletesen megszüntessék, puszta ohajtások közé tartozik; 's a' vegyes házasságok, mig vegyes természetüket megtartják, ugyanazon csatatérhez hasonlók fognak maradni, mellyről a' felirási javaslat emlitést tesz, mellyen t. i. a' két különböző egyház egymással találkozik és harczot ví, csak akép megszüntetendőt, vagy legalább enyhitendőt, ha az egyik rész elveinek feláldozása nélkül a' másik rész irányában engedékeny lehet. Lássuk azonban, mikint alkalmazza a' felirási javaslat a' k. válaszban foglalt ajánlatot a'kitüzött czélra u. m. a' vallási surlódások megszüntetésére. Az egyezkedésekről mondatik, hogy azok mint puszta és magukban érvénytelen igéretek a' házas feleket már csak azért sem nyugtathatják meg, mert megtörténhetik, hogy valamellyik fél a' meggyőződés 's lelkiismeret sánczai közé visszavonul. Itt a' k. válasz annyiban, mennyiben az egyezkedéseket mind törvényes mind politikai uton kivül helyzi, tul menni látszik mind azon, mi e' tárgyban másutt létezik, hol az illy egyezkedéseknek helyt adott a' polgári törvénykezés. De még nem mondta ki a' k. válasz az egyezkedések érvénytelenségét; sőt midőn az illy egyezkedések megtartását magok a' házas feleknek jó lelkiesméretére bizza 's ez által a' lelkiismeret szabadságát 's a' vallást közelebbről érdeklő dolgokba mélyebben avatkozni 's kényszeritőleg fellépni gondosan ovakodik: egyszersmind feltészi a' házas felekről, hogy az illy főfontosságu, 's mindig magasb szempontból tekintendő kérdésben, millyen

a' gyermekek vallási neveltetése, még a' házasság előtt adott szó szentségében lehet és kell bizni. És ha valamellyik házasfél házasság előtt a' kérdésben adott szavát megszegi: ez által igenis tanusitja azt, hogy meggyőződése változott, de azért a' másik fél, ki csupán az adott szó szentségénél fogva és tisztán ezen feltétel alatt nyujtá kezét, ez által gyermekeinek vallási neveltetésére nyert jogát semmikép sem veszté el; 's ha minden ellenészrevételei daczára a' másik félt adott szava megtartására nem birhatná, nincs egyéb hátra, hanem hogy a' vegyes házasságnak ezen egyik kellemetlen következményét türje. Az egyházi személyek nagy befolyásától is igen tart a' felirási javaslat. Azonban felednünk nem kell, hogy ugyanazon felek, kik házasságra lépnek, egyszersmind az egyház polgárai és hivei, kik mint illyenek, sem önmagukat, sem gyermekeiket az egyház befolyásától teljességgel nem zárhatják ki. Az egyházi személyeknek bármelly polgári törvény mellett is tulajdon hivatásuk körébeni működése, és azon kötelességeiknek, mellyeket hivatásuk tőlük megkiván, teljesitése szabad leszen. Elnök ő nmga is megjegyzé, hogy hálát adhatunk az Istennek, ha a' vegyes házasságokkal czélt érnek a' t. RR. 's azért fölösleg még az egyháziakat is ide keverni; de nem is áll a' felhozott ok, mert ha a' szülék vallásuk helyessége és szentségéről meggyőződvék, akkor gyermekeiknek más vallásbani neveltetése nem lenne egyéb moralis öldöklésnél; ha ellenben más vallás helyességéről meg vannak győződve, akkor menjenek át magok is. Azért az esetet moralis ellenmondás nélkül gondolni sem lehet, leginkább a' katholikusoknál, kiknek vallásuk tanja szerint illy nevelés egyenesen tilos. Ha pedig indifferentismus illy eljárás oka, akkor annak gyámolitása nem a' törvényhozás feladása közé tartozik. Erre azonban egy megyei követ a' historiát 's a' fejdelmeknek hasonló esetekbeni eljárását hozá fel erősségül, azt adván hozzá, hogy lélekisméret tekintetében k i r á l y és koldus közt nincs különbség; mire aztán az egész felirási javaslat felkiáltás által megtartatott.

215d.ker. ülésb. jun. 13án elnökök, jegyző's tollvivő az előbbiek. Tárgya: a' városok elrendezéséről 3-dik üzenet megvizsgálása. Ennek végével az elnök a' köziratot elrendező választmány tagjainak neveit olvasta fel, kik is gr. Ráday Gedeon, Majláth György, Lónyay Gábor és Hertelendy Miksa a' megyék részéről; a' szabad kerületekéről Jozipovics Ant., a' sz. k. városok részéről Nagy Károly. Miután ezen választás csak körül hordott iv következtében történt, egy megyei követ ezen modor ellen nyilatkozék, tagadván bárkinek is azon jogot, hogy neveket proponáljon 's tetszése szerint változásokat is tegyen annál inkább, mivel táblai végzés szerint illyválasztásoknak egyenesen titkos scrutinium által kell történniök. —

159d. orsz. ülés a' t. RRnél jun. 13kán ülés megnyitásával a' nm. elnök tudtul adá a' táblának, hogy gyilkos Kovács Pál czinkosa, Toronyi István, Soprony vgye alispánja czélszerü rendelései 's a' kiküldött szolgabiró buzgósága következtében befogatván, tegnap d é l u t á n biztos őrizet alatt a' városba hozatott 's legott a' vizsgáló biztosság elibe állitva, a' gyilkolásbani részvevéstmeg vallotta 's később mindkét gyilkos a' tettnek általok elkövetését megerősitette. Egyuttal jelenté ő exc. hogy ma reggel azon koffer is, mellyben a' szerencsétlen Orosz Elek holtteste a' Dunába vettetett, meghozatott, miután azt a' halászok Csallóközben, Brucknál, üresen megtalálták, melly is mind a' bünöstársak, mind mások által is a' keresettnek elismértetett. Ezután felolvastaték a' t. RR. másod üzenete a' vallásbeli közönséges sulyok és nehézségek tárgyában, melly hoszasb vitatások után változatlanul elfogadtatott. Következék azután másod üzenete a' RRnek a' vegyes házasságoktól a' magyarországi kath. papság által megtagadott egyházi áldás tárgyában.

A' FRR. ezen napi ország ülésében, Nádor ő fens. felolvastatá a' fördi választ a' KK. üzenetére az orsz. választmányok alakitása tárgyában. Ezután áthozá az itélőmester ur a' t. RRnél tegnap elfogadott üzenetet a' mart. 25kén érkezett k. k. válasz következtében, utána pedig az épen ma tárgyalt másod üzenetet a' vallásbeli közönséges sulyok és nehézségek tárgyában, melly munkálatok köziratra utasittattak.

A' Magyar gazd. egyesület f. é. jun 1sőjén tartott közgyülését m. Károlyi György elnök gróf ur az egyesület ez utólsó évi munkálkodásinak 's jelen állapotjának rövid előadásával nyitván meg, noha szives örömmel értesült abból a' szép számmal megjelent közönség, hogy az egyesület a' rendelkezésére álló csekély erőhez képest méltánylásérdemlő s i k e r t fejtett ki; mindazáltal közmegindulással vette azon szomoru t é n y t, hogy e' széles földmivelő hazában csak 298 részvényes, és 163 alapitó tagot nyerhete mindeddig olly testület, mellynek czélja legközelebbi 's legérezhetőbb anyagi érdekink előmozditására van irányozva. A' hideg lelkületnek, mely lyet e' botrányos 's ugy szólván kétségbe ejtő részvétlenség jellemez, mélyebb alapját amugy is eléggé ismervén, annak keseritő fejtegetésébe nem bocsátkozván a' közgyülés, annál is inkább kétszeres vágygyal nézett az országgy. kerületi választmány javaslata felolvasása elibe, mellyet ez a' Gazd. egyesület ismeretes „Emlékirata 's kérelmei" felett készitett, 's mellyet legközelebb a' törvényhatóságok is veendnek. Egyesületi titoknok felolvasván e' javaslatot, forró hálával győződött meg belőle a' közgyülés az illető választmány lelkes tagjainak valódi ügyismeret 's honszerelmet lehelő jó akaratjokról 's buzgó részvétükről 's annálfogva az egyesület közel felvirulhatása iránt a' jelenlevőkben uj remények ébredtek; mind a' mellett egyik jeles tagtársunk igen alapos fejtegetése után a' javaslat néhány pontjaira nézve némileg eltérő véleményekben állapodott meg a' közgyülés, 's e' vélemények 's illetőleg módositási kérelmek az érintettt választmánynak fölterjesztetni határoztattak. Ezt követé 3) egyesületi előadó Fényes E l e k ur igen jeles értekezése azon kérdés felett: vajjon hol és milly körülmények közt szükséges hazánkban a' minimum meghatározása a' földbirtokra nézve? melly értekezés, valamint a' reá következők is a' „Magyar Gazdában" egész terjedelmökben felvétetni határoztatván, azok foglalatjára nézve elégnek véli alulirt, a' tisztelt közönséget az emlitett folyóiratra utalni, hozzátévén itt egyedül azt, hogy előadó ur nézetit közhelyeslésssel fogadá a' jelenlevők többsége, 's e' szerint a' tavaly e' tárgyban hozott végzés alaposságáról ujolag meggyőződött. 4) Részvéttel 's figyelemmel fogadtatott a' földészeti szakosztályban a' közhirré tett kérdések felett előfordult vitatkozások eredvénye, mellyek nagyobb o k u l á s végett egész részletességökben fognak a' „Magyar Gazdában" közöltetni; mi pedig azok közül különösen a' népesitést illeti, miután a' közgyülés tökéletesen megegyezett abban, hogy népesitések nélkül hazánkban kiterjedtebb pusztai jószágokon, czélszerü 's a' birtok értékének kamatját megtérítő gazdálkodásról 's igy a' föld tökéletes használásáról szó nem lehet, hogy tovább hazánkban a' néptelenség miatt illő gyáripar ki nem fejlődhetik, hogy egy szóval a' status anyagi és erkölcsi ereje és jólléte a' népesség olly fokától feltételeztetik, mellyet Magyarországban főleg czélszerün intézett népesitések által idézhetni elő, azon hiedelemben továbbá, hogy népesitési törvények hozatala sokáig elhalasztható nem levén, mind a' hazai törvényhatóságok, mind a' törvényhozás maga szivesen veendik, ha a' többnyire birtokosak 's mezőgazdákból álló egyesület e' tárgy felett jól megfontolt nézeteit 's javaslatát előkészitendi, közszeretetü Csapó Dániel egyesületi alelnök ur vezérlete alatt czél- és korszerü javaslat-kidolgozásra küldöttség neveztetett ki, mellynek tagjaiul megkéretlek Ürmény i Ferencz ő excja, Dessewffy Emil gr., Zichy Miklós gr., Beszerédy István, Brünek József, Magyar Imre, Nagy István, Patay József, Pulszky Ferencz, Fényes Elek 's egyesületi titoknok; feladásul tüzetvén ki egyszersmind a' küldöttségnek, hogy a' népesitések lényeges sikeresitését 's gyarapodását feltételező, 's hazánkban eddig álta'ában sajnosan nélkülözött kor- és czélszerü községi rendszer tervezetét is venné különös figyelme 's munkálata tárgyaul. A' második kérdést illetőleg, névszerint a' tagositásra 's megváltásra nézve, egészen megegyezőleg a' szakosztály véleményével, abban állapodott meg a' közgyülés, miszerint az egyesület részéről nyilványittassék, hogy, miután valamint a' kisebb n e m e s i, ugy a' jobbágyi birtokon is a' czélszerübb gazdálkodhatás egyik főtényezői az összpontosított 's tagositott állapot, melly a' gazdának jószágához vonzó szeretetét 's munkához való kedvét azon arányban emeli, mellyben a' tagositás következtében a' föld haszna gyarapodik; miután továbbá e' gyarapodásból, mint a' növekedő szorgalom gyümölcséből fejlődhetik csak nagy részben ki a' tulajdonos hajlama az urbéri terhektől megváltakozásra, minek létesitése azonban mind a' földesurra, mind az egyes jobbágyokra nézve nemcsak bonyolult, hanem egyenetlen és aránytalan is mindaddig, mig az egyesek u. béri állománya elszórt eldarabolt állapotban van, 's mig a' jobbágy nem tudja, mi lesz tagositás következtében tulajdonkép az övé, — annálfogva kivánatos, miszerint a' törvényhozás az urbéri megváltások engedelméül az azt megelőzendő tagosztályt mulhatlan feltételül tüzze ki, azontul is szorosan fentartván a' már meghatározott urbéri minimumot, nehogy ugy, mint több régibb időben felszabadult helység, az adásvevés szabadsága, 's a' föld korlátlan tulajdona feletti hamis fogalomból a' korlátlan eldarabolás ösvényére sodortatván, a' legrendetlenebb állapotra, 's ugy szólván koldusbotra jusson. A' tagositások siettetésére 's könnyitésére egyébiránt az egyesület más sikeresb és azonnal foganatositható eszközt ajánlani a' törvényhozásnak nem tud, mint a' nemesi birtokosakra nézve már fenálló azon jog kiterjesztetését a' jobbágyokra is, hogy urbéri helységekben hasonlón kisebb száma a' jobbágyoknak is követelhesse a' tagositást 's ez által saját földeinek józan belátása szerinti czélszerü használatát. — A' tüzkármentésre nézve továbbá, minél inkább igaz, hogy a' tüzveszély hazánkban a' mezőgazdák osztálya közt legtöbb kárt okoz, annál természetesbnek találta a' közgyülés, hogy e' baj elháritása felől a' M. gazd. Egyesület kiválólag elmélkedjék. Különösen sürgetővé teszi a' gondoskodást e' tárgyra nézve még azon körülmény is, hogy a' tömérdek pénz, melly épen nem philanthrophicus szerkezetü, tőzsérkedő tüzkármentő-intézetek u t j á n Magyarországból évenkint külföldre vándorol, a' hazában tartassék meg. Noha pedig ez ügyben igen dicséretes intézkedések vannak már részint tervben, részint létrehozva egyes megyéinkben, mégis ezeket nemcsak provincialis részletességök miatt, hanem azért is elégteleneknek tartja a' szakosztálylyal egyetértve a' közgyülés, minthogy ha a' kölcsönösség elve az egész országra nézve kötelezőleg elfogadtatnék azontul az egyesek által viendő teher csekélységre olvadna 's elviselhetőbbé válnék. A' tárgy azonban sokkal nagyobbszerü levén, semhogy a' teendő kivánatos intézkedés egy pár órai ülésben elhatároztathatnék, szakosztályi inditvány következtében a' közgyülésből küldöttség neveztetett ki, melly tekintetbe vevén a' külföldön és hazánkban fenálló hasonló intézeteket, mind a' tüzkárbiztositást, mind a' tüzi és épitészeti rendőrséget illető 's törvényesen megallapitandóországos szabályokra nézve alkalmas javaslatot készitsen. E' küldöttséghez mélt. Czindery László főisp. httő ur elnöksége alatt megkéretlek: Steinbach Ferencz kir. tan. H a v a s József k. t. b. ülnök, Tasner Antal, Ilkey Sándor, Laczkovics József, Kunewalder János, Weisz Bernát 's egyesületi titoknok; itt is, mint az előbbi küldöttségben, tetszésére hagyatván elnök uraknak, a' küldöttségi munkálatok alkalmával dologhoz értő más ügybarátokat is megkérni. 5) Korizmics László ur igen tanusságos értekezése a' közlekedési eszközök 's rétöntözés befolyásáról a' mezőgazdaságra közfigyelemmel fogadtatván, ujolag vágy emelkedett a' jelenlevőkben, minélelőbb gazdaképező intézettel birni a' hazában, honnét az értekező ur által helyesen kijelölt eszközök létesitésére alkalmas egyedek minél számosban kerüljenek ki. 6) Felolvastatván az állattenyésztési szakosztály vitatkozásinak rövid vázlata, miután az abban foglalt nagy érdekü tapasztalások sommája a' Magyar Gazdában részletesen előadatni határoztatott, előadá 7) M. Czindery László ur a' hazai lótenyésztés ügyében készitett 's főleg a' n. Somogy vármegyében megállapitott intézkedések sikeréről szóló értekezését 's annál nagyobb érdeket ébreszte a' jelenlevőkben, minél szembeszökőbb az áldott eredvény, melly a' felhozott intézkedéseket nyomban követé. A' közgyülés örömmel méltányla értekező ur fáradhatlan munkásságát 's tárgyismeretét, mellynek t. i. főleg köszönhetőnek véli ezen intézkedések létrejöttét Somogyban: azon őszinte ohajtásnál fogva azonban egyszersmind, vajha a' szép üdvös példa minél számosb megyében találna követőre ezen értekezés a' „Magyar Gazdában" egész terjedelemben felvétetni rendeltetvén, az a' törvényhatóságoknak is hazafiui méltánylás v é g e t t ajánlólevél mellett megküldetni határoztatott. Ezzel összeköttetésben végzéshe ment végre a' szakosztálynak azon inditványa is, miszerint tekintetbe vevén a' jutalmazásoknak mindennemü viszonyokban varázs- erejét, ugy a' jótékony hatást, mellyet a' lóverseny már eddig is a' lótenyésztésre gyakorolt, tekintetbe vevén tovább, miszerint a' tenyésztési kedvet a' nyereséges és könnyü eladhatás is lényegesen előmozditja, a' kormány tisztelettel kéressék meg, hogy a' magyarországi lótenyésztésre már hold. Maria Terézia, és IIdik József fejdelmek idejében kitüzött jutalmazások, naponta sürgetősb levén a' szükség, minélelőbb életbe léptethessenek; hogy a' középponti lóverseny előmozditására állandó országos dijak tüzessenek ki; a' magyar huszár ezredekhez kivántató lovak pedig hazai lótenyésztőktől vásároltassanak; a' kormány bölcseségére bizván egyébiránt mind a' már fenálló országos méneseknek józanabb 's különösen a' hazai lótenyésztés érdekében leendő jobb elrendeztetését mind pedig, ha és hol szükséges (a' mennyiben t. i. egyes vidékeken magányosak méneseire számitni nem lehet), uj országos mének állittatását. (Vége köv.)

Zalamegyének f. hó 11kén Zala-Egerszegen történt tisztujitása alkalmával megválasztott tisztviselői kar névsora köv: Első alispán: Kerkápoly István, 2d. Csillag Lajos; főjegyző: Tuboly Mihály; 1sö aljegyző: Zob János; 2k Novák Ferencz; főadószedő: Koppányi Ferencz; főügyész: Barcza Sándor; 1ő alügyész: Molnár Aloiz; 2k Háry József; főszámvevő: Jakabfy Gergely; 2dk Nagy Sándor; leveltárnok: Háry Farkas; pertárnok: Muzsik Károly; lajstromzó: Hary Gusztáv; főorvosok 1sö Smalkovics Mihály 2dk Felletár József; kapitány: Bertalan Vincze; v á r n a g y: Kovács Vendel; lovászmester Szenadl A.; tapolczai járásban fősz. biró: Bogyas Lajos: alsz. Birák Diskay Lajos, Dallos György, és Cseh László; aladószedő: Nagy József; esküttek: Nagy Sándor, Ősy Imre 's Bezerédy Imre; gyámi sz. birák: Ádám János 's Nikola Ádám; biztosak: Rédey Ferencz 's Magyar Ferencz; szántói járásban fősz. biró: Tolnay Károly, alsz. b: Sirákeptay Ádám, Bogyay József és Farkas Károly: gyámi szbiró, Külley József; aladószedő: Bogyay Pál, esküttek: Laskay Károly, Hertelendy Lajos és Horváth Boldizsár, biztosok: Rákóczy József, Kocsis László és Szigeti István; kapornaki járásban fősz. biró: Sümeghy Ferencz; alsz. birák: Thassy Gábor, Botka Mihály 's Berhelyi Ferencz; aladószedő: Kolsay Lajos; esküttek: Petrics András, Lóránt Tamás és Thassy Lajos; gyámi sz. biró: Martinkovics Károly; biztos: Farkas János; egerszegi járásban fősz. biró: Farkas Imre; alsz. birák; Nagy Károly, Kozáry László és Hertelendy Kálmán; aladószedő: Tuboly Aloiz; gyámi sz. biró: Baranyay Pál; esküttek: Nagy Imre, Fábián Pál és Nagy Kálmán; biztos: Horváth Ferencz; lövői járásban főszbiró: Molnár János; alszbirák: Simon János és Ágoston József; aladószedő: Sós Pál, gyámi sz. biró; Molnár József; esküttek: Zsohár Károly, Király István és Baka János; biztos: Balla István; muraközi járásban fősz. biró: Horváth Péter, alsz. birák: Sellyey László és Gabelics Imre; aladószedő: Ba-

rics János; esküttek: Csarits Ferencz, Kalcsics József és Oszterhueber Kázmér; biztos: Kalcsics János. A' tisztválasztás közel 200 szavazó köznemesség közbejöttével a' legnagyobb csenddel 's egyetértéssel öt óra negyed alatt megtörtént.

Tornamegyei közgyülés. A' halomra gyült országgy. tárgyak elintézésére tavaszhó 18kán közgyülés tartaték Tornamegyében, mellyen az előkerült fontos tárgyak köv. észrevételekkel mentek keresztül; ugymint: a' népnevelési kerületi választmánynak törvényjavaslata, hogy a' mennyiben az arra kivántató költségek a' javaslat szerint aránytalanul nyomnák a' községeket, e' végre kivetendő fizetések egy orsz. pénztárba fizettessenek, hová a' tanitási alapitvány (fundus studiorum) azon része is, melly eddig is a' népnevelésre vala forditandó, szinte foglaltatván, minden népnevelő onnan fizettessék továbbá, hogy az iskolatanító az illető községek által minden kijelölés nélkül szabadon választassék; nemkülönben, hogy a' tanitói nyugdij alapja nevelésére, a' tanitók évdijából száztul nem egy, hanem 2 forint vonassék le évenként; végre hogy a' vegyes községek egyesült iskoláira a' külön felekezetek kerületi választmányaibul alakitandó felügyelőség ügyeljen. Á'kereskedési munkálat több ágai pedig következőleg tárgyaltattak: a' vámrendszer iránti javaslatra semmi észrevétel nem fordult elő; a' hitelintézetre nézve pedig, a' kölcsönveendő összegnek 200ftra leszállittatása's e'miatt a' kezelési költségekre fizetendő száztuli ½ad részre emeltetni, az adósság-eltörlesztés után az adós-levelet érvénytelennek kimondatni, a' jószág értékének növekedése esetén, 10 évi idő köz után, a' hitelesen bizonyitandó uj érték felére uj kölcsönt adatni, a' hitelintézeti tisztviselőséget aránylagos vagyonértékkel birónak's egyiket a' másikért felelőssé tenni, a' vidéki, kivált szegényebb kölcsön venni kivánók és kamatszedők könnyebbségére az ország több vidékein ügyviselőségeket állittatni, végre az igazgatóságnak bérmentes levelezhetést tulajdonittatni kivánunk. A' fegybank iránti vélemény pártoltatik. A' műegyetemben az előkészületi osztályt, mennyiben az ott tanittatni javasolott tudományokra minden kezdő taníttatni szokott, 's vidékieknek azokért sok költséggel járna gyermekeiket Pesten tartani, egy évre szállíttatni akarjuk 's egyszersmind ha a' bevétetni kivánók az abban tanittatni kellő tudományokbul vizsgálatot állnak ki, azon osztályba vétessenek, mellybe alkalmasoknak találtatnak. Közlekedési eszközök tárgyában a'kerületi választmány nézetétül ezekben tértünk el jelesen: ha két törvényhatóság az országos útvonal iránt megegyezni nem tudna, az országos munkák igazgatósága állapitsa meg, a' marhás jobbágy olly erővel álljon ki utkészitésre, millyennel magának dolgozik, felvidékeken gyakran lehetlen levén két marhával a' dolgozás; továbbá a' zsellér nem 2, hanem 4 napot dolgozzék; ekkor szóba jött az is, hogy az alzsellérek sem hagyathatnak igazságosan ki az utkészítés és igazítás alól, de ez iránti intézkedés akkorra hagyatott fel, mikor a' jajaslat szerint a' szabadosak 's egyéb nem nemesek illetősége fog meghatároztatni; kivánjuk azt is, hogy Debreczentül kezdve, a' Pestrül Gallicziába vezető országos utvonallal öszszekötendő ut, a' mennyiben az felső Magyarországnak az alsóval legfőbb közlekedési vonala, szinte országosnak állapittassék meg 's országos erővel építtessék; végre, hogy a' közlekedési eszközök létesitése végett szükséges kisajátitásokválasztott bíróság által itéltessenek el, a' nyilványos öröködés módja szerint. A' Dunaszabályozás a' harminczadok elintézéseig elhalasztatik; az országos pénztár feletti javaslat tárgyalása pedig a' financialis választmány munkálata megérkezéseig. Zilah városra nézve a' kerületi választmány véleménye pártoltatik; a' szepesi XVI városi kerületnek és Turmezőnek a'megyékszavazata kettőztetése mellett egy egy szavazat adatik, a' jászkun és hajdu kerületek iránti választmányi javaslat szinte elfogadtatik, valamint a' szabad községeknek megyei gyüléseken leendő képviseltetése iránti vélemény is; kisérleti börtön nem pártoltatik; a' részek visszacsatoltatása tárgyában kelt kir. leirat felolvastatásakor tétetett azon inditvány, hogy az orsz. bizottságok minden országgyülésre tudósitást tenni közeleztessenek, ha kiküldetésöket nem végzik is, elfogadtatott. A' vegy. házasságok tárgyában érkezett ujabb kir. leirat, a' benne kifejezve levő lelkiösméret szabadság 's tökéletes visszonosság feletti örömünk nyilványtása mellett, azon feltételekkel fogadtatott el, hogy az illy házasokat mindig a' völegény papja kösse össze 's a' gyermekeket az keresztelje; továbbá, hogy a' szülék valamellyikének a' netalán kötött egyességtül visszalépésekor, úgyszinte ha azok meghalván, ez iránti szándékuk nem tudatik, mindenkor az apa vallásában neveltessenek, végre hogy nemcsak a' politikai vagy törvényes uton gyakorlandó, kényszerítés távolittassék el a' kötött egyességre kötelezés iránt, hanem minden papi befolyás is rekesztessék ki. A' magyar gazdasági egyesület országositása pártoltatik; Biharmegye ajánlása következtében a' zsidók polgárositása feltételei kidolgozására, 's azok nyilatkozata kivételére: ha vajjon akarnak é valósággal mind a' keresztyén társasághoz vallásuk lényegét nem érdeklő 's őket a' keresztyénektül elszigetelő szokásaik módositásával, közeledni, mind a' magyar nemzetiséghez simulni? orsz. választmány kiküldetését ohajtjuk, nem tartván czélszerünek illy fontos tárgyat csak mellékesen eldöntetni; valamint az orvosokra és sebészekre, kikhez hasonlók, miveltségre nézve köztük sokan találtatnak, kivételesen sem. Hont és Középszolnok a' telekdij-e' fogadásra szólitván fel, ez iránti utasitás-adás a' financialis választmány munkálata tárgyalására halasztatott; Szathmárnak az országgyülési ifjuságot zaboláztatni kivánó levele már az Uray Bálint dolgában érkezett kir. leiratra e' tárgyat érdeklő utasításunk levén, tudomásul vétetett; Aradnak uj katonai kihágást tudató levele folytában, azok fenyittetésére már anyautasításunkban meghagyott szigoru törvény szorgalmazása ujra elhatároztatott; Zabolcsnak a' viszonos tüzkár biztositási intézet szabályit meghozó levele nálunk is alkalmat adott, e'legelsőben is megyénkben megpendittetett, de másutt hamarább sikerbe léptetett kiszámithatlan hasznú intézet ügye fölelevenitésére 's a' tovább teendők i r á n t véleményadásra küldött választmány kinevezésére. Sz. K. Kassa városnak a' váltótörvényszéket keblébe áttétetni kérő felszólitása pártoltatik; b. Wildburg Szepes, Paget János pedig Zabolcsmegye ajánlatára, amaz egész, ez féldij mellett, országgy. szavazat nélkül honfiaknak bevétetnek; Gömörmegye főispán helyetteseszékfoglalására küldöttséget neveztünk. (Vége köv.)

Gömörmegye évnegyedes közgyülése jun. 10kén napján főispánhelytartói elnöklet alatt vette kezdetét. Az első napot nagy részben törvényszéki itéletek hirdetése foglalá el; következtek a' főkormányszéki parancsok, mellyek közől egy helytartósági, eddigi szokott czimét megyénk által megadatni rendelé. Alispáni jelentés szerint az elmulasztás csupán jegyzőinké volt, kik alispáni figyelmeztetést e' részben nem fogadtak el. Jegyzőinknek pedig a'czimetezzel is kevesbülő irás okábul, röviditniök kelle — mert általányos panaszuk, hogy urfi irnokaiknak parancsolni nem tudnak, 's némellyiknél a' köz és sürgeteg iratok két hónapos heverése sem rendkivüli. Ez napon figyelmet ébresztett egy megyebeli mészárosnak közbenjárást 's orvoslást kérő panasza, ki is mult hó elején Abauj megyében utazva, A. Szenden egy tehenet vásárlott, azt egyszersmind a' falusi előljárók kérelmére ugyanott levágta 's felmérte. Mérésközben dél előtt egy zsidó által, midőn a' részére mert hus árát kérné, arczul csapatott; délután már kettő támadta meg és számos falubelinek összecsoportozása mellett is, véresen leverte 's pénzétül megfosztá. A' helybeli földesasszonyság a'faluban hatalmas zsidóságmit a' két rabot, minden jó akarata mellett sem fogathatta el, azért is a' megfosztott kárvallottat irásbeli tanusággal 's ajánlatával a' szomszéd F. Mérában lakos szolgabiróhoz utasitá. Ez biztató szavakkal kecsegteté 's rövid idő alatt birói teljes elégtételt igért. De a' harmadnapra megjelent kárvallottat, nyomban végrehajtott 12. p.forint bíróságolásával ürültebben bocsátá el magától, irásbeli bizonyitása szerint azon okbul, mivel a' megyei árszabásnál a'hust olcsóbban mérni merészlé! Gyülésünk véleménye az volt, hogy olcsóbban, söt ingyen is hust árulni 's adni hazánkban törvényesen megtiltva nincsen 's hogy a' megrablottnak pénzét visszaadatni 's a' megveretett utasnak elégtételt szerezni — a' megbirságolásnál igazabb birói tett lett volna. Abaujnak irtunk, nyomozását's válaszát érdekkel várjuk. Gyülés másod napján a' kir. biztosi munkálatra leérkezett legfelsőbb parancs olvastatott fel, mi már hetek óta soknemü aggódás tárgya. Ebben, az erőszakosan megháboritott első követválasztás kicsapongásai vétkül tulajdonittatnak a' volt első 's jelenleg kormányzó másod alispáninknak, mind az öt fő, két alszolgabiráinknak, vagy jegyzőinknek, 2. eskütt és hadi főpénztárnokunknak, mert a' nemes népet adománynyal becsőditve, tisztviselői állásukkal meg nem egyeztethető ténynek előmozditói levének, mellyért is e' részben jövőre lelkisméretesb eljárásra utasittattak. A' kicsapongó köznemesekbül, 12. tiszti vád súlya alá vettetett 's birákul részrehajlatlan megyei törvényszék lön kegy. kinevezve. A' leirat fájdalmat okozott, 's legelsők ormányzó alispánunk szólalt fel 's köz elismerés igazolni látszott szavait, midőn keble isztaságára utalva — egyébiránt sem vádoltatva senkiül is — a' közvélemény sujtásának engedte által azt, ki neki, — a' háborgó tettek 's népcsábitás rendszeresitett müvében ártatlannak, — ez orvosolhatlan sebet okozá 's oka lön a' gömöri követválasztás bús következéseinek. Közszeretetü alispánunkat egy érd. tbiró váltá fel 's a' kir. biztosi iratok felolvastatását kivánva, ahozképest akart az ártatlanokra nézve jegyzőkönyvi ovást tétetni. Néhányan azonban sérelmet látva a' kihalgattatás 's védelem nélküli legfelsőbb kárhoztatásban felirást sürgettek, mihez, véleményével főispáni helytartónk is járulván, az, csak könnyen határozattá is vált. Ez által minden kegy. megrovott tisztviselő ártatlannak állitatván, nem tudjuk, kit sujtson a' bunkós napokérti vád, 's ki volt az adóvali csábitás 's rendbontó lázadás nagymestere? mert a' bünper alá vetett 12 egyed jó gladiatorvolt ugyan, mégis, haa'vétekegyedülbennöktaláltathatható:,,quidquid primores peccant splectuntur cAhivi.' A' vitatkozás bevégezve lenni látszatott a' kényes t. felett, mire D. P. tb. szót kivánt. Ezen ur volt a' 12ik aprilkor lázongó nép egyik hőse 's követe, millyen beszámitással? Isten előtt tudva vagyon. Egyébiránt mint tiszti alügyész munkás hivatalnok volt. Mielőtt szóhoz jöhete, közte 's az elnök-helyettes közt, köv. sajátságos conversatio keletkezett. Elnök: kihez vagyon szerencsém? D. P: Én D. P. vagyok. Elnök: táblabiró az ur? D. P. Igen: Elnök: tehát tbiró urat figyelmeztetem, hogy a' végzést kimondván, azt tovább feszegetni nem lehet. D.P: Én más tárgyra nézve kivánok szólani. Elnök: Ugy tessék. R. F. tb. ugyan közbeszólólag megjegyzé, hogy az elnöki halk. nyilatkozás csupán magány-véleményként mondatván, a'tárgy nagyságához képest még szólni lehetne söt kellene is, mindazáltal a'közgyülési benevolum ez uttal elhangzott. Egyébkint D. P. felszólalására áll az a r á b mondat: szólni ezüst, hallgatni arany." Egyik követünk állitólag öt sértő országos beszéde ellenében igazolá magát, mi sem ide tartozó nem volt, sem bizonyitható. Kérése elmellőztetett; más nap, ez érdemben ellenmondását nyujtá be, mi törvényes ovásul nem tekinthetvén, el sem fogadtatott. Országgyülési 's megyei levelezések tárgyában csendesen haladtunk a'jót, mi országos bizottságoktul jött, sok rostálás nélkül, magunkévá is tevők, városi rendezés, bányatörvény nevelés orsz. munkálatai, szó nélkül hagyattak jóvá. Olly megye vagyunk, melly inkább elfogad, mint alkot, gyéren kémlel, jóknak hiszen követeiben bizik. Az adó 's pénzügyi munkálatot azonban érdekkel várjuk, mert buktunk bár, él bennünk hazánk szebb jövendője feletti remény, 's az csak, a' haza szükségeinek köz felségelése, állandó 's elégséges adózás mellett virágozhatik fel. Követeink tud:unkra adák, hogy késő megjelenésökért a' tek. kir. tábla által megyénk a' törvényes 800 arany forintban elmarasztatott, közlék egyszersmind a' váratlan itéletet. Volt szó elég ellene, mint vesztő felek ugyancsak beszéltünk pro domo nostra, feljebbviendjük az itéletet, ha lehet, birtokon belül, okainkat ujabban is felsorolandjuk,: mikép lehetetlen vala követet választanunk, kényszeritő belviszonyaink miatt; ez azonban a' bíróra alig tartozik; ha a' viszálkodó megyei nemesség háborog 's törvényt sért, a' hiba önmagában van 's méltán bünhödik. A' karhatalomérti folyamodások azok, mellyek megyéinkben sok érdekszenvedélyt izgatnak fel. Ki a' folyamodó? kiért? ki ellen? mind szemügyre vétetik, a' közgyülés itélőszékké változván által, mint ollyan, nem bir a' nagy esküttszék tulajdonságival. A' jogosságnak veszélyes e' szerepváltoztatás; a' karhatalom alkalmazása, birói kény ellenmérlegeül, bizatott közgyülésinkre, nem hogy biráskodjunk, mi felett már biró itélt, a' tett ellen; hanem hogy jogos birónak, külső szabadságot biztositó formák 's kellékek megtartása mellett, a' törvény végbehajtására elégséges hatalom adassék. A' birói itéletnek nem kell megtörpülni közgyülés előtt, az csak feljebbvitel által rostálható. 'S méltányosság vagy könyör érzete a' jogosságéval nem mindig azonos. Ne cseréljükfel a' szerepeket. Általjában közgyülésinkben észrevehető a'kellő komolyság 's méltóság hiánya, mi az ifjui habzó elem kellőnél nagyobb alkalmazásábul következik. Et non omnia possumus omnes. Nyárádi E.

Spanyolország.

(Ujabb pénzszükség. Aggódás Hayti miatt.) A' madridi hatóságok mindent elkövetnek a' csend szilárd föntartására, m e l l y e t titokban lappangó bujtogatók mindenkép zavarni törekszenek. Különösen az őrkatonaság altisztei okoznak sok bajt, kiket a' tulzók folyvást zendülésre izgatnak. E'mellett a'pénzszükség napról napra növekszik, 's a' kormány még csak nem is sejt eszközt, mellyel orvosolhatná e' bajt. A' királyné elutaztakor a' spanyol bank 12 milliót előlegezett 's most már ismét 20 milliót követel, miután a' hadministerség kiadásai egyáltalában nem akarnak csökkenni. A' lapok tetemes kölcsönt ajánlanak, melly minden bajt egyszer-

re szüntetne meg; illyent azonban csak olly veszteség mellett kaphatna jelenleg a' kormány, melly idővel még a' mostaninál is nagyobb zavart szülendne. Ehhez járul még az is, hogy 3 pctes statuskötelezvények, mellyek eddig még türhető lábon állottak, legujabban annyira csökkentek, hogy illy rosz állásukra még példa sem volt. — Ezenkül a' haytii zavarok is nagy mértékben aggasztják a' kormányt, miután az csakugyan elvitázhatlan igazság, hogy Spanyolországnak inkább van ott hatályos befolyása és illetőleg avatkozására joga, mint a' franczia kormánynak.

Anglia.

(Észrevételek O'Connell fogsága körül. Részletek Miklós czár londoni látogatásáról.) O' Connell tehát elitélteték 's e' szerint az angol kormány befejezé az irlandi 3 felvonásos dramát; az elsőt a' tarahilli gyülés képezé, a' 2ikat O' Connell pöre 's a' 3ikat bebörtönöztetése. Mi fogja ezt követni? az még a' jövendő méhében rejlik. Azonban, minden esetre szenny marad Anglia évlapjain e' tény, melly szerint olly embert itélt el összeesküvés miatt, kinek minden lépése nyilványos és törvényes volt, 's ki erőszakot soha nem követett el, és száz meg száz ezreket folytonos tiszteletben birt a' törvények ellenében megtartani. Sőt mi több, elitéltetésire a' kormány mind olly férfiakat szemelt ki, kik nemcsak megrögzött orangisták, hanem egyszersmind O'Connell személyes ellenségei, kik annyira mentek részrehajlásukban, hogy az elitélteket rögtön elzáraták, mielőtt még folyamodásikat a' felsőház elibe nyujthatták volna. Egyébiránt minden jogtalanság többnyire saját kebleben hordozza büntetésit, 's ugy látszik, mikép e' régi tapasztalás ez esetben is be fog bizonyulni; mert a' repealadó még soha nem emelkedék olly magosra, mint a' legközelebb mult hétben; sőt még az is valószinü, hogy O' Connell elfogatása nemcsak törvényhozási, hanem egyszersmind végképi elválást okozand Anglia és Irland közt, mert midőn egész 8 milliónyi nemzet annyira el van keserülve, hogy többé nem zajong, hanem mélyen hallgat, 's csak szikrázó szemei árulják el a' keblében duló szörnyü vihart, akkor a' legroszabbnak bekövetkezésétől tarthatni. Illy állapotban van most Irland. Midőn O'Connelt börtönbevivék, számos ezer ember csoportozott az utczán, kiknek arczain legszilajabb fájdalom 's kétségbeesésjelei mutatkoztak; O'Connell azonban ez egy szót „Csönd!" mennydörgé füleikbe, 's az egész roppant tömeg mélyen hallgatva követé őt a' börtön udvaraig. A' kormány mindazáltal még most sem tágit, 's jól értesültek azthiszik, hogy rövid idő mulva O' Brient, a' repeal mostani fejét, szinte törvényszék elibe fogja idéztetni, mert nem igen bánná, ha az értelmes vezérektől megfosztatott nép dühe kitörne, hogy azután erőszakkal hódithassa meg a' zavargó társországot. Ezt a' hatalmas Anglia kieszközölheti ugyan, de illy vérengző politika bizonyosan nem fogna dicsőségire válni. — Miklós czár jun. 1sején csakugyan Londonba érkezett, 's azóta folytonos ünnepélyek tárgya. Leereszkedő nyájas magaviselete élénk részvétet gerjeszt iránta. Eddig számos főrangu családot 's nevezetesb intézetet látogatott meg, és jun. 11ikeig fog Londonban tartózkodni, hová Lajos Fülöp is váratik, ámbár franczia lapok erről még semmi hivatalos hirt nem közlöttek. A' czár Londonbul egyenesen a' kissingeni fürdőbe fog utazni, és ez évben Bécset alig látogatandja meg, hanem onnan Berlin felé sz. Pétervárba fog utazni. Londoni látogatásának politikai oldala iránt még eddig mély csönd uralkodik.

Franczia ország.

Soult nyilatkozata az algíri viszonyok ügyében.) A' következmrai ülésben jun. 5kén Soult tábornagy az algíri kellemetlen hireket egész terjedelmökben valóknak nyilványitá, jelentvén egyszersmind, mikép a' legujabb algíri események nagyobb erőfejlesztést parancsolnak, annyival is inkább, mivel Marokko csakugyan kihirdeté a' szent háborut 's jelenleg 15 ezer fegyveres áll a' francziákkal szemközt. A' francziák összes hadereje Afrikában mintegy 96 ezerre megy; nagy részét azonban őrállomások foglalják el, 's igy e' számot mindenesetre szaporitni kell, főkép miután Aumale hg meggondolatlan tettei néhány érzékeny veszteséget okoztak, miknek következtében már hire jár, hogy a' kormány viszsza fogja szólitani a' fiatal hget. Soult előterjesztésire a' kamra a' költségpótlékot azonnal megajánlotta.

ÉRTESÍTŐ.

Puszták és más haszonvételek árverése.

A' nm. magyar kir udv. kincstár rendeléséből a' megürült kalocsai érseki urodalmi tisztség részérül közhirré tétetik: hogy az alább megnevezett haszonvételek és puszták 1844dik évi sept. hó 10d. 's több következő napjain, Kalocsán a' praefectoralis irószobában fognak árverés utján haszonbérbe a' többet igérőknek — a' helybenhagyási jognak a' n. mgu m kir. udvari kincstár részére leendő fentartása mellett adatni.

A' kalocsai kerületben:

A' kalocsai szállásokon bor- és pálinkamérés joga: Alsó-mégyen, Homok Mégyen, Hillyén, Foktő helységben a' helybeli mészárszék; Miske helységben a' helybeli mészárszék 8 hold szántóföldel; urodalmi ház bolttal és szabad kereskedéssel és sóárulás, Bonyiszló helységben: a' helybeli vendégfogadó, husvágás és mérés joga az uj Duna vágásnál levő korsóföldi csárda; bonyiszlói szállásokon bor- és pálinkamérés joga. Puszták és majorságok: Bakodi pusztában 438 holdat tevő szántóföldek; Bakodi korcsma és Csepeg nevezetü 211 holdnyi nagyságu sziget; Bék 199 hold; Kis-Berke 160 hold; Bőd 1518 hold; Gyarmatsziget 412 hold; Halász 303 hold; Marcsa 39 hold; Nagyharta 5802 hold; Nagyhartai pusztában levő szőlők közt találtató 22 hold szántó- 34 hold kasz. földek; Nagy-Nána 127 hold; Szalmahéj 54 hold; Sajtó 60 hold; Szent-király 4799 hold; Zasztó 150 hold terjedésü puszták.

Hajósi kerületben:

Hajós városában a' helybeli mészárszék 30 hold szántó- és 12 kocsi szénát termő kaszáló földek; a' Hajósi határban levő halászat; Nádudvar helységben a' helybeli mészárszék 18 hdbul álló féltelkkel; Sükösdön a' husvágás és mérés joga; Kélesi tóbani halászat; Hildi pusztán 891 holdnyi szántóföld; Kélesi pusztán 90½ holdnyi szántóföld, Molnár-szigetben 2¾ hold szántóföld's 36½ hold kaszáló; Süküsdi határon 3 telekbül álló szántó- és kaszálóföldek.

Szent-Istváni kerületben:

Szent István helységben a' helybeli serház szárazmalommal pálinkafőző-házzal, helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 31 hold földdel, urodalmi dunai szitás malom, a' dunai alsó halászat Csanád helység határa felső részétül kezdve Szeremlye helység alsó határaig a' Dunában 's annak ágaiban ugy az urodalmat illető Duna folyásán kivül levő vizekben, valamint a' csík- és tekenősbéka-fogással a' nadályokat kivéve Sz. Istváni határban az ó-panduri Dunaparton 170 □ ölü kertecske az ó-panduri korcsma; Szeremlye helységben helybeli mészárszék a' Dunarév ottani fogadó bor- és pálinkamérés jogával; a' Réti pusztán gyakorlandó mészégetesi jog a' Réti pusztán birkahus vágási jog vagy is kozara; Csávoly helységben a' helybeli mészárszék egy egész telek földdel; Sumár nevü 277 hold föld; Csanád helységben a' husvágás és méretési jog.

A' bácsi kerületben:

Az árverés tartatni fog Bács városában 1844d. évi sept. hó 4kén a' tiszttartói lakon.

Bács városában a' bács' serház, pálinkafőzés mérés és szárazmalommal; a' helybeli mészárszék egy egész telek földdel Bács városa határán, a' mosztongai halászat, a' bácsi urodalom a' pióczafogás joga; Bács-ujfalu helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 40 hold szántó 's 28 h. kaszáló-földdel 's az urodalmi szárazmalom; Dérony helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 6 boglya szénát termő kaszálóval; Déronyi mosztongai halászat; Lesicsi pusztai halászat; Kruskovácai korcsma bor- és pálinkamérés jogával: Perlanczai korcsma bor-és pálinkamérés jogával.

Melly árverésre a' kitett napokon a' haszonbérleni kivánók szükséges bánatpénzzel ellátva illendőn meghivatnak. A' feltételek Kalocsán a' praefectoralis irószobában és a' kerületi tiszttartó uraknál az árverésre kirendelt határnapok előtt is megtekinte hetvén. 1—3

Gőzhajók juniusi járása

Bécs és Pozsony közt: „Duna" nevü gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonybul Bécsbe és visszaindul ugyanazon napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba. Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor. Pestről Mohács's Eszékre minden csütörtökön reggeli 4 órakor. Továbbá: Pestről Zimony- és Drenkovába minden kedden és pénteken reggeli 4 órakor. Pestrül Giurgevo's Galaczon át Konstantinápolyba oláhorsz. oldalon jun. 14 és 28án; Pestrül Viddin, Rustsuk és Galaczon által törökorsz. oldalon Sztambulba jun. 7. és 21én. Végre Pest, Buda és O-Buda közt jár napközben minden két órában Buda gőzös minden nap.

A' Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a' Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a' bomba-térnél megállnak 's ott a' t. cz. utazókat felveszik. A' nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában tértetvény mellett kell feladni, 's hacsak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Pesten junius 1sőjén 1844. A' Gőzh. hiv.

Hirdetvény.

A' nm. magyar udv. kamra részéről hozatott végzés következtében a' sóvári kir. sóbányai főigazgatóság által ezennel közhirré tétetik, hogy f. eszt jun. 28dik napján az herleini vagy is ugynevezett ranki fürdő helységében hat egymást követő esztendőre, ugym nt 1844. esztendő november 1ső napjától egész 1850dik év octob. hónap 31ig bezárólag 's következő a' Keczer-Peklini koronai uradalomhoz tartozó kir. haszonvételek árverés utján haszonbérbe ki fognak adatni.

1) A' herleini (ranki) fürdő, hol több tetemesen ömledező ásványos források találtatik, minden hozzá tartozandó épületekkel, fürdőszobákkal, egy jó téres és szép tánez- 's ebédlő-teremmel, korcsmáltatási és husmérési joggal, azután 9⅛ holdnyi szántófölddel és 8⅜ hdnyi réttel együtt.

2) Licsérdi korcsma és pálinkaház, szabad italok és husmérési joggal, valamint 10 hdnyi szántófölddel és 1 holdnyi réttel.

3) A' mudróczi korcsma szabad italok és husméréssel, 1⅜ holdnyi kerttel 25⅛ holdnyi réttel.

4) Vörösvágási (Cserveniczai) egy kerekü malom 1 holdnyi szántófölddel és ¾ holdnyi réttel.

Azok kik ezen haszonbérlésbe részt venni akarnak, az 1ső és 4dik pontnál azonban a' zsidók kizáratnak, valamint az 1ső és 2dik pontnál a' nyilványos árverés mellett még irásba foglalt és bepecsételt ajánlatok (offertumok) is elfogadtatnak, — kötelesek

1) Az herleini (ranki) fürdőért 85 ftból e.p. álló bánatpénzt, és 851 ftból álló biztositékot az egyiránt kikiáltási ár mellett

2) A' licsérdi korcsma és pálinkaházért 34 ftból álló bánatpénzt, és 335 ftból e.p. álló biztositékot.

3) A' mudróczi korcsmáért 10 ftból álló bánatpénzt és 93 ftból álló biztositékot.

4) A' vörösvágási malomért 5 ftból álló bánatpénzt, és 45 ftból e. p. álló biztositékot, és pediglen bánatpénzt egy általában készpénzben, biztositékot (cautio) azonban, mellynek is egy évi haszonbérrel egyenlőnek kell lenni, akár készpénzben és status-kötelezvényekben, vagy pediglen fekvő hitelesen megbecsült, a' biztositéknak kétszeri árát érő, és minden betáblázástól ment javaknak lekötelezése által letenni; biztositékot vagy kezesleveleket a' nők is kötelesek aláirni.

Mind az irásbeli ajánlatok, mind pediglen az árverési és szerződési föltételek iránt bővebb felvilágositást lehet a' sóvári kir. soóbányai főigazgatósági valamint a' peklini kir. uradalmi irószobájában megszerezni. Sóváron, apr. 12ikén 1844. évben. 2—3

Dunagőzhajói uj állomások.

Az illető uradalmakbirtokosai szives hozzájárulásuk következtében a' dunagőzhajózási kormány czélszerünek itélte f. évi junius 20kától kezdve az *adonyi* 's Kalocsa városra nézve a' *foktői* partot ezentul állapodási helyül tüzni ki a' gőzhajóknak, hol nemcsak utazók szállhatnak be és ki, hanem kocsik, áruk's lovakkal is rakodhatni be és ki, mirül is ezennel illendőn értesittetik a' tisztelt közönség. 2—3

Napi renden levén a' hamis váltólevelek gyártása: alulirt, magam 's gyermekeim biztositására, nemkülönben jó lelkü hitelezőimnek megnyugtatására, ezennel ünnepélyesen kinyilatkoztatom, hogy minden forgásban volt váltóimat (kivevén azon egyet, melly Delhaes Miklós ur rendeletére 1843dik évi October 2án 5000 pgőfről kiadva általam elfogadtatott, mellynek azonban egy része már lefizettetett) magamhoz váltván, és igy valamennyi váltói tartozásomat kifizetvén, — többé semmiféle váltólevelem, hol bármily kötelező minőségben, akár mint elfogadó, akár mint kibocsátó, akár forgató álanék, nincsen; és azért ha ezen ovásom 's nyilatkozatom ellenére bármillyen váltólevelek nevem alatt *akár jelenleg léteznének, akár ezentul ke'etkezendhetnének*, — azokat ezennel mind hamisaknak, álnokul utánozottaknak és igy érvényteleneknek nyilván kijelentvén, magam és családom megrontására koholtaknak nyilványitom. Melly nyilatkozatomat tettes Pestmegye elébe is terjesztvén, kötelesnek érzem magam ezt e' törvény szabta nyilványos uton is mindenkivel tudatni. Kelt Pesten jun. 15én 1844. Vadasi Jankovich Miklós 2—3

Ó cs. 's apost. kir. föls a' szőregi kamrai urodalom számára épitő 's urbéri mérnök-rendszeresitést legk. elhatározni méltóztatott, ki egyszersmind a' szegedi kincstári épületekre ügyelend; dija leend évenkint: 600 pgő for., 40 pozs. m. kétszeres, 6 öl tüzifa, irószerekre 10 fr, 6 öl tüzifa az iroda számára, 's uradalmon kivüli utazásoknál Xdik osztályu napdij. E hivatalt elnyerni kivánók, épitő, urbéri 's vizépitési gyakorlati mérnökismereteiket tanusitó folyamodásikat hat hét alatt a' temesi kir. kam. jószágigazgatóságnál nyujthatják be. 3—3

Haszonbérlet.

Szathmár-Németi sz. kir. város tanácsa részéről közhirré tétetik, hogy f. e julius 4kén tartandó árverésen a' városban Szamos-folyó mellett levő serháza; főzés éz mérhetés joga f. e. november 1től három évre haszonbérbe leszen kiadandó, a' midőn is 362 ft 36²/₄ kr. e. p. bánatpénzzel ellátva a' kivenni szándéklók meghivatnak. Kelt Szathmár-Németiben 1844 majus 4én tartatott tanács gyülésből. 2—3

Megjelent, és Pesten Hartleben könyvárusnál, Váczon pedig a' szerzőné kapható:

Az elméleti 's tapasztalati

Természettan

alaprajza, mellyet közhasználatra készitett

Schirkhuber Móricz

kegyes szerzetbeli áldozópap, és a' váczi püspöki lyceumban természettani oktató. I. kötet VIII. 's 230 lap. 3 rézmetszettáblával. Ára 1 ft. 30 kr. ezüstben. — Ennek átvételével előfizethetni a' II. kötetre is, melly aug. elején hagyandja el a' sajtót, 2 ft. ezüstben. 2—3

Eladó kosok.

Perkátán Adonyhoz egy órányira Fejérmegyében számfeletti, finom fajbeli 's hágatásra még alkalmas kosok mintegy 100 db. minden órán szabad kézből eladók. Bővebben értesit a' helybeli urodalmi iroda. 3—3

Mai számunkhoz a' „PESTI DIVATLAP" probalapja van mellékelve két íven, a' szétküldethetés miatt elmaradni kellett Társalkodó helyett elegendő pótlékul szolgálandó.

PEST, vasárnap junius 23kán

JELENKOR.

1844. 50dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ A' félév végéhez közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük kettős testvér lapunk t. Pártfogójit előfizetés iránti minélelőbb intézkedhetésök végett, hogy nyomatandó példányink száma iránt kivántatólag rendelkezhessünk 's iker lapunkkal hijány nélkül szolgálhassunk. Ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása 's más jelesink, főleg szaporitott vidéki levelezőink hozzájárulása mellett folytatandjuk mind a' Jelenkor politikai hirlapot, mind encyclopaediai tartalmu folyóirat testvérét a' Társalkodót. Ezek továbbis hivek maradnak a' szinte 13 éves pályájokon tanusitott irány-elvekhez, mellyek mindenkor és minden szükséges és hasznosra nézve a' fokonkénti józan haladásban, 's bármi párt- vagy vélemény-árnyéklattól származó, de nemzeti 's alkotványos álladalmunk kétségtelen javára czélzó tanács vagy terv illő méltatása mellett, a' szelid, békes modoru 's érdekegyesitő átalakitásban, szóval az idealismust a' realismussal — a' mennyire sajátságos viszonyinknál fogva czél- vagy korszerü — boldogitólag összeolvasztani törekvő politikai synthetismusban öszpontosulnak.

Eddigi szokásunkhoz hiven valamint 183²/₆ 's 1840d. országgy végén, ugy igéretünk szerint a' folyóén is kedveskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő uj törvényczikkekkel, még pedig az érintett évieкéhez hasonló 4rét alakban. Értesitőnk mindennemü hirdetést jutányos dijért közöl. Az előfizetés marad az eddigi, t. i. félévre postán és Budapesten házhoz küldve boritékosan 6, boritéktalanul házhoz küldve pedig 5 p. frt. Külföldre vagy bárhová az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni; belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's nálunk Pesten uri-utcza 453dik szám. Trattner-Károlyi ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyors- kocsi utján. Változó lakásuaknak legtanácsosb a' szerkesztőségnél előfizetni. A' czimek tiszta leiratu beküldetéseért könyörgünk, ez uttal is tisztelt szorgalmas levelezőinknek 's közremunkáló ügyfeleinknek szives hálánkat jelentve 's a' nemzet kalauz kegyei mellett további segéd gyámolitásukat bizodalmasan kérve ki.

A' Jelenkor és Társ. szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések 's előléptetések; Országgy. közlemény: (frdi tanácskozások részletei a' jász-kun kerületek rendezése tárgyában, melly válaszmányra bizatott, 216d. ker. ülésb. a' városrendezési ügyre nézve a' rdi 31ik üzznet elfogadtatott jun. 14kén, szintaz napon a' rdi orsz. ülésb. a' gör. nem egyvallásnak iránti üzenet elfogadtatván a' szepesi 16 város 's Fiume és Buccari szab. kerületek rendeztetése 's végre a' szabad. községeké forga vitatási szőnyegen, melly iránti t javaslat kerül. bővebb tanácskozásra utasittatott; 219d. ker ülésb, jun. 15kén a' szab. községi rendezés iránti t.-javaslat megállapittaték; a' 161d. rdi orsz. ülésb. B-d. inditványa fogadtatott el a' polg. qualificatio osztályzata minimumára 's választásmódra nézve; Legujabb: jun. 19ki fördi ülésb a' vallás- ügybeli üzenetnek reversalisokat illető pontjára nézve a' k-i püsp. inditvány fogadtatott el; szintazon 's köv. napi rdi. orsz ülésb. a' városrendezési 3mad üzenetnél a' városi tisztválasztásru! B-d inditványa a' kijelölés szükségének elismértése, de csupán közvetlen választás föltétele mellett hosszas tusa után elfogadtaték; jun 20ki frdi ülésb a' vallásügyi üzenetre nézve az átmeneti pont tárgyaltatott; az ungi követ megfojtatása részletei; nyilványos vizsgálatok; adakozások; magy. gazd. egyesület jun. közgyülése; budapesti napló; fővárosi ujdonságok, szinházi krónika: 2d. felszólitás a' keresk. társaság részirül; Borsodmegyei 's tiszaninnensö kerül. egyh. gyülés.)

Ansztria (Ő fels trieszti utazása 's Metternich hgé; udv. gyász; a' czár kissingeni utja elmaradt.)

Amerika (Texas bekebleztetése iránt uj rokonszenv mutatkozik.)

Spanyolország (Uj. békeháboritás Marokko részirül; a' királynék Barcelonában.)

Anglia (Miklós czár elutazott: chartistai 's repeal mozgalmak.)

Francziaország (hadikészületek Marokko ellen; Lajos Fülöp londoni utja elhalasztatott; Izabella és Trapani gr. házassága kétes.)

Aldunai tartományok (Olahországba orosz-török határrendező biztosság váratik; uj Choczim vár.)

Magyarország és Erdély

Ő cs. kir. Föls. f.é. april 16kai legfelsőbb határozatánál fogva Csurgovics János munkácsi görögegyesült székeskáptalani éneklőt ugyanazon káptalan nagyprépostjává kinevezni, 's mellkereszt - viselést neki megengedni; továbbá ugyanott fokonkinti előléptetés utján őrkan. Csopey Tódort olvasóvá, iskolaikanonok Zombory Jánost éneklővé, Popovich Jánost őrkanonokká 's Ladzsinszky Sándor káptalanbelit iskolaikanonokká legkegy. előmozditani méltóztatott.

Ő cs. 's apost. kir. Felsége Bugát Pál tanár és az egyetemi orvoskar tanitójához m. kir. udv. kanczellár gróf Mailáth Antal ő exja által intézett levélben legkegy. nyilványitani méltóztatott, hogy a' ,természettudományi szóhalmaz' ajánlatánea klfogadása'sa'beküldött példánynak magány-könyvtárába iktatása mellett, egyszersmind munka fölötti legmagasb tetszését kijelentvén, a'föntisztelt tanárt egy gyémántos, ő Fels. neve első betüjével ékesitett arany gyürüvel kegyeskedett megajándékozni.

Ő cs. 's ap. kir. föls. legf. határzata következtében a' morva- sziléziai határokon az eddig egyesült vám- és 30adhivatalok elválasztatván, a' nm. m. kir. udv. kamra Buttula Ferencz szakolczai 30adost gödingi 30adossá, Pauer Zsigmond farkasvölgyi 30adirnokot gödingi 30adsegéddé; Fiala Ferencz sz. jánosi 30adost szakolczai 30adossá, Schönbech Ferencz edelsbachi utlevélvizsgálót szakolczai 30adsegéddé; Schwarzmayer Ferencz pozsonyi 30adhivatali járulnokot brunovi 30adossá; Krüghammer György fiumei 30adirnokot pozsonyi járulnokká; Pitroff Antal temesvári díjtalan gyakornokot fiumei irnokká; Thurszky János stranyi vámszedőt ugyanott 30adossá; Heinrich Leopold hrozsinkaui 30adost broczkai 30adossá; Szuzny Ignácz thurszovkai 30adellenőrt ugyanott 30adossá; Folgner Ferencz jablonkai ellenőrt ugyanott 30adossá; Halászy Márton groszschützi 30adost hrozsinkaui 30adossá; Klopstein János velkai ellenőrt ugyanott 30adossá; Gottsmann Gusztáv stranyi ellenőrt klopstanyi 30adossá! Novotny József kutzelani ellenőrt liszai 30adossá; Pulsator József karlovitzi ellenőrt ugyanott 30adossá; Jedlicska János szakolczai gyakornokot kutzelaui ideigl. 30adellenőrré alkalmazá.

A' nm. kir. udv. Kincstár a' fernezelyi kir. erdőszigazgatói hivatalt Riedler Antal ottani alerdőszre, 's a' Teuchmann Ant. nyugalmaztatása által megürült palánkai kasznári állomást Klein János kulai ispánra ruházta. Nezetei Boronkay János királyi tanácsos, Szent- György és Verebély nemesi proedialis székek nádora 's a' kir. táblaköztiszteletü birája számosabb évig tett hasznos és jeles szolgálata után munkás életének 61dik évében folyó hó 7kén élni megszünt. Elhunytát fájlalják hátrahagyott özvegye több gyermekeivel együtt, ugyszinte szeretett baráti. Béke hamvaira.

Fialkovics János ungvári kam. sóárnok-hivatali ellenőr f. é. maj. 11. meghalálozott.

A' nm. m. kir. helytartótanács Láng Antal halála következtében Sordován Ján. temesvári polit. alapitvány pénztári ellenőrt ugyanott p.tárnokká 's helyébe Czvetkovics Izsák kebelbeli iktatóhivatali fizetéses gyakornokot, ennek helyére pedig Karpf Titusz kiadóhivatali díjtalan gyakornokot nevezte ki. —

Országgyülési közlemény.

(Részletei a' Jászkun- és Hajdukerületek rendeztetése tárgyában folyt fördi tanácskozásoknak.) A' tanácskozásokat egy fiatal gróf nyitá meg köv. beszédben kifejtett inditványával: ,,Nem akarok historiai buvárkodások nyomán visszamenni ama kir. adományozások eredetére, — sem azon alaptörvények fejlődésére, mellyekkel e' szabaditékos kerületek közállományi állásának talpköve megvettetett; nem czélom elősorozni mind azon számos viszontagságot, mennyisok's bajos phasison mentek keresztül e' kerületek lakosai mindig hiven a' hazához, vérrel's vagyonukkal adózva hüségökér, miglen ingadozó és sokszori önkénynek kitett állásukon mind a' fejdelmi kegyelem, mind a' törvényhozás éber figyelme elvégre segitett 's jelesen: milly szabaditékokat adtak a' jászkunoknak már az 1655: 44; 1715: 34. törv.czikkek,'s megujitva megint az 1751: 25. biztosbra emelt; mígvégre egyetemben a'jászkunokkal a'hajduknak előbb Bocskay István erdélyi fejdelemtől még 1613dik évben's IIdik Mátyás király által kir. szóval megerősitett kiváltságaikat az 1790: 25 t. czikk a'jelenig biztositotta, ugyanazon évi 29dik törv.czikk pedig azon önálló törv.hatóságoknak legjelentékesb attributumával, országgyülési üléssel, ugy szavazati joggal kitüntete, mlely polg. ajándok élvezetében azóta is minden hongyülésen részelteti. Befejezettnek azonban azon emléket, mellyet a' kiváltságolt lakosoknak a' nemzet hálája emelt, csak akkor tekinthetni, ha eddig ingatag 's változékony rendeletektől föltétezett belügyeik elintézése a' törvény szilárdabb bazisán alapuland. Méltányló elismeréssel üdvözlöm én tehát a' t. RR. azon fáradhatlan buzgó szorgalmát, mellyel hivatásuknak, melly: minden honlakosiuk felett ébren őrködni és szemügyre venni állásukat, megfelelni ügyekezve, a'KK és RR által nyujtott számos's adja Isten! hogy eredvéndus teendőjik által okozott foglalatosságok özönében ezen lakosok sorsát is felkarolva beligazgatásukat tárgyazó elrendezésüket, két rendbeli munkálatukban följegyezve, tanácskozásink alá bocsátják. Nem vagyok azonban 's nem lehetek egy véleményben a' RR. azon kijelentésével, melly a' munkálatukat kisérő rövid üzenet végsarkán foglaltatik, hol ezen kerületek országgyülési szavazatát belrendezésöktől felfeltételezik; sokkal világosb t. i. előttem az 1790: 29. t. czikk betü szerinti tartalma, semhogy azt bármilly magyarázat alá vethetőnek, vagy az abban nyiltan megadott szavazatjogot akármilly utóbbi feltételektől felfüggeszthetőnek, a' sz. kir. városokrul bizonytalanabbul határzó régi t.ből, mellynek gyakorlati foganatositása miatt inkább kérdés támad a' szavazat-adásra nézve, bár látszólagos igazsággal biró egyenvonalt e' kerületekre is alkalmazhatónak vélném, mit is maga idejében, mikor t. i. válasz lesz adandó, a' t. RRnek viszont kijelentetni inditványzok: miszerint a' m. FRR. a' jász-kunoknak már törvényen alapuló szavazati kérdését régen eldöntöttnek, és semmi feltéthez nem kötöttnek vallják. Melly érzetem előrebocsátása után bátorkodom Fens. 's a' nm. FRRet előbbi előadásom folyamán megkérni, hogy miután ezen kerületek magányjogi belviszonyai, kir. adományozásokbul keletkezett, de törvény által szentesitett statutumokon alapulnak, mellyekkel a' t. RR. munkálatát öszszehasonlitani szükséges leend okvetetlen, amazok pedig szövevényes letüknél fogva az utóbbi tanácskozásokban bizonyosan sok nehézségre nyujthatnak alkalmat, lenne kegyes cs. k. Főhgséged a' tanácskozások könnyitése miatt, mielőtt ezen munkálatok in pleno felvétetnének, e'nm. tábla köréből választmányt nevezni, melly ezen munkálatokat öszszehasonlitván az 1827ki orsz. munkálattal, mellyben igen üdvös és czélszerü intézkedések foglaltatvák, a' kerületek belviszonyainak elrendezésére nézve tekintetbe venné, egyszersmind valamint egy részről a' k. adománylevelekbe foglalt kiváltságaikat és törv. erejével biró statutumaikat, másrészről mind a' Jászkun, mind a'Hajdukerületek lakosainak panaszairól, mellyek részint követeik, részint küldöttségeik által beadattak, véleményes tudósitást adna 's mennyiben foglaltatnék mind azokra nézve a' RR. munkálatiban kimeritő intézkedés: ugy általában milly törvényes határozatokkal lehetne legczélszerübben orvoslani ezen kerületek bajait; hiszem, igy sokkal jobban könnyitünk a' tanácskozásokon, mint ha itt az ez ügyre vonatkozó irományok öszszehasonlitásával tartóztatnának a' m. Fördek. Gróf P. J. pártolólag a' RR. üzenetét előadá: hogy habár előtte az 1790/₁: 29. t. cz. világos, még sem tagadhatni, miszerint a' kerületek törvényes befolyásukon kivül helyeztetvék a' gyakorlat által, mit azzal is bebizonyithat, hogy midőn országbiró ő exclj., mint egykori személynök, a' kerületek szavazatit számitotta, a' RR. ez ellen óvást tevének. A'választmány kiküldetése iránti inditványra nézve azon gyanuját nyilványitá, hogy ez csak ürügy, melly alatt a' m. FRR. azon időre akarják a'kerületek iránti tanácskozásokat halasztani, midőn majd a' városok elrendezése körül a' két tábla közti megegyezés megtörténendik, miért a' kerületrendezési javaslatot azonnal fölvétetni ohajtá. Egy gr. azon rövid észrevételt tevé, hogy 1791. óta 9 országgyülésen át a' kerületek szavazata a' megyékéhez hasonlóan számittaték egész 1839ig, 's az előtte felszólalt gróf által emlitett ovásról semmit sem tud, bár azon országgyülésen jelen volt; miért ő nem foghatja meg, miként eshettek ki alkotványos jogaik használatából a' kerületek. Ezután egy fiatal gr. emelvén szavát gr. P. J-fet czáfolólag érinté, miszerint azon szavazatgyakorlás nem olly kétségkivüli, hogy a' törvény tiszta szavait gyöngithetné's szóló nem kivánja, hogy a' m. FRR. olly elvhez járuljanak, mellynek olly tág alkalmazása lehetne. Mi a' választmány kiküldetését illeti, nem tagadható, hogy törvényink értelmében az országgyülés kötelessége egyedül a'kir. előadásokban foglalt tárgyakat és sérelmeket elintézni; midőn pedig a' t. RR. részéről inditványok tétetnek, az eddigi gyakorlat szerint szükségesnek találtatott, hogy azon ind-okok és általányos elvek, mellyekből a' t. RR. indultak, a' m. FRRkel közlött üzenetben előterjesztettek, ugy a't. RR. üzenete tevén a' tanácskozási tárgyat, könnyü és egyszerü volt az egyezkedés; azonban itt e' szövevényes tárgyban a' t. RR. azon kijelentést kivéve, hogy a'szab. kerületek orsz.-gyülési szavazatát az elrendezéstől föltételezik, semmi egyebet sem mondanak, 's ezért az inditványhoz járul. Egy fiatal báró jobb oldalon a' szavazat-kérdésre nézve kinyilatkoztatá, hogy habár tudatlan a' részben: melly utakon és módokon jöttek a' kerületek a' szavazat-kérdésre nézve jelen állásba; az azonban előtte tisztán áll, hogy a' kerületek a' megyékkel hasonló szavazattal nem birtak, hanem a' három kerületnek még az emlitett 9. országgyülésen is csak annyi szavazata volt, mint egy megyének; most a' t. KK. minden kerületnek külön szavazatot javaslanak adatni, tehát többet akarnak azoknak adni, mint a' mennyit eddig birtak és jelenleg gyakorlatilag birnak; miután tehát a' t. RR. ezt teszik fel, van a' t. RRnek joguk a' t.hozásban nagyobb befolyást adni a' kerületeknek, és azt bizonyos föltételhez kötni,'s nem hiszem hogy a' t. RR. üzenetjökben azt akarták volna kimondani, hogy a' kerületektől azt, mivel birnak, el akarják venni azon esetben, ha ezen elrendezés el nem fogadtatik; hanem csak azt mondják ki, hogy ha a' coor-

ninatio el nem fogadtatik, a' kerületeket a' jelenlegi befolyásban fogják hagyni 's több befolyást nekik nem adnak, mire a' t. RRnek tökéletes joguk van, azért ő a' t. RR. üzenetét pártolja.Mi a' második kérdést illeti: megvan győződve az inditványzó gróf véleményének ellenkezőjéről, mivel ez minden esetre sok időtül fosztand meg bennünket,aztán a' helyett, hogy most tanácskozásinknak egy fonala van,két fonalon fog megindulni,mi a' felekezetek egymásközti kétszeres vitatkozása;'s azt hiszi,hogy ha a' két fonal egymásba vág,sokkal inkább kevertetik össze, mint ha csak egy fonal létezik; miért ő a' munkálatot azonnal fölvenni ohajtja. Az inditványt pártolólag lépett föl országbiró ő exc. köv. kimeritő nyilatkozatával. „Mi most forog kérdésben, hogy t.i. az előbbi időkben micsoda gyakorlat volt a' t. RR. táblájáu a' kerületi szavazatokra nézve,kötelesnek érzem magamat felszólalni e' részben,mert a' törvény világos és arról köztünk senkinek kétsége nem lehet. Mi a' gyakorlatot illeti: midőn nekem szerencsém volt részt venni a' t. RR. tanácskozásiban, mind pedig midőn mint elnök vettem részt,hivatalosan mondhatom: hogy a' kerületek szavazatát ugy számitottam, mint a' többi egyes megyéket, 's eziránt semmi kérdés nem forogna fen; de mégis jött egy alkalommal kérdésbe a' kir. városok szavazata; a'kerületek szavazatára nézve azonban ovásra nem emlékezem, 's ennélfogva a' szavazatra nézve gr. Cz. J.-sal egyet értek. Mi azon kérdést illeti: hogy ezen dolog választmányra bizassék é vagy sem? én máskép nézem ezen dolgot, mint b. E. J. ur;mert ő, ha jól fogtam fel,azt gondolja, hogy maholnap a' m. FRR. táblájának más teendője nem lesz, mint a' két felekezetnek egymásközti vitatkozása. Én részemről szivesen fogok capacitáltatni az ellenkező véleményüek által is, 's épen a' végett és a' czélból megvallom, hogy én ohajtom azt, miszerint mód nyujtassék a' m. FRRnek tökéletes informatiot szerezhetni,melly e' fölött 's ezen kérdések eldöntéséhez szükséges; nem tagadom ugyan, hogy némi ismeretem nekem is van a' Jász-Kunkerületekről és a' Hajdu városokról is, de azt nem merném állitani, hogy nem kivánnék némelly tárgyakra nézve bővebb felvilágositást ollyanoktól, kik jobban ismerik a' helyzeteket mint én,'s nem volnék azon állapotban,hogy ne tartanám szükségesnekmég némelly adatok közöltetését,miszerint e' dolog jó lélekkel 's közmegnyugvással döntethessék el 's ugy tartom, czélra vezet egy választm. kiküldetése, melly ha megtörténik, annak lehetséges mind kihallgatni azokat, kik kihallgatandók ezen tárgyban a' szükséges adatok megszerezhetése végett. Emlékeztetem a' m. FRRket azon tanácskozásunkra,midőn a' t. RRket felszólitottuk, hogy nagyobb tárgyak tárgyalására nézve orsz. választmány küldessék ki. Akkor minden felekezet, szinkülönbség nélkül a' m. FőRR. azt mondották, hogy ha szükségét látják, ha czélszerünek fogják tartani, a' m. FRR. kebléből is küldessék kiválasztmány,'s én akkor megnyugodtam abban 's megvallom,hogy az illy systematicus munka felvételét,főkint midőn a' kerületeknek sajátságos állásairól van szó, és ha valahol, e' helyen megkivántatik a' szükséges adatok és felvilágositások segitségével járulni a' dologhoz,és hogy lehessen difficultálni ezen módot jelenleg,által nem látom. Mi azon kérdést illeti:hogy röviditjük, vagy hosszitjuk a' tanácskozást, én ugy hiszem,hogy ha czélszerüen fog e' munka elintéztetni, röviditni fogjuk. Én az illy tárgyakra nézve azt kivántam volna, hogy előbb a' t. RR. a' főbb elvekben egyezzenek meg a' m. FRRel és az azutáni részletekről akármint intézkednének, vagy ha ezt nem kivánják tenni, legalább álljunk arra, hogy egy orsz. választmány munkálkodjék ezen tárgyban, mert ott volna lehetséges a' fő elvekre nézve intézkedni előre. Azt fogja valaki mondani: hogy ezen ösvényt kellett volna követni a' kir. városoknál is? én itt hasonlatosságot nem látok; mert e z e n tárgyban máskép áll a' dolog. 1) A' kir. városokra nézve nem voltunk adatok hiányában,de a' kerületekre nézve én magam is némi felvilágositást kivánnék magam megnyugtatására,mellyre nem volt szükségem a' városokra nézve; 2) a' városok dolga a' k. k. előadásokban praeferenter tárgyalandónak tüzetett ki, 's motivum az is, hogy siettetni kelle a' tárgyat és a' városokra nézve segitettek magok a' városok is,mert a' városi követek nagyobb része szinte egy munkálatot készitett, 's egy javaslatot terjesztett elő,melly a' tanácskozásokat elősegitette; de itt mindezek hiányában vagyunk. Ha megengedik a' m. FRR.hogy én azt mondhassam: miután van valami, mit magam is tudni kivánnék ezen tárgyban,'s ezen tekintetből is röviditve volna a' dolog; mert ha ezen tárgyhoz fognak, akkor elő fognak állhatni némellyek,hogy még ezt is,amazt is kivánják tudni, sokkal hosszasabb időre fog terjesztetni a' tanácskozás, mint ha egy választmány azt előre tökéletesen kimeriti 's egy kimeritő véleményt nyujt a' m. FőRR. elibe. Ismét azelőtti gróf a' jobb oldalon többek közt az e l ő t t e szóltnak nyilatkozatira czáfolólag megjegyzé, hogy a' mi a' szabad kerületek országgyülési szavazatát illeti: igazsága van országbirája ő n.-méltóságának hogy e' részben a' törvény világos, de ugy hiszem, hogy ő exc. előtt a' városok szavazati joga a' törvényben szinte olly világos leszen; 's miután azt is igen jól tudja ő nml., hogy ezen világos törvények daczára még sem birnak a' sz. k. városok egyenkint országgyülési szavazattal, akár világos a' törvény akár nem, gyakorlatilag a'dolog oda megyen ki, hogy a' szab.kerületeknek szavazatjok nem lesz. Ezután egy báró 's főispáni helyettes szólamlott meg: Mi lesz az orsz. RR. ez egész tárgyat illető tanáoskozásinak végeredvénye, nem tudom; de felhiva érzem magamat kimondani, mikint az érdeklett kerületek szavazati teljes jogukat kétségbe vétetni ugyanitt e' helyen részemről soha nem fogom engedni. Az 1790: 29d. t. czikk világos rendelete ez; mi volt azóta a' folytonos gyakorlat ez ügyben, előadá országbiránk ő exc. mi legyen ma? nem tudhatom; de ha más mint az,mellyet a' tvény rendel,az 1790:29cz. van kivetkeztetve erejéből, ezt jónak nevezni e' tábla többsége nem fogja,nekünk nem lehet feladatunk, legszebb 's távolról sem elavult jogaitól akarni megfosztani hazánk olly jeles lakosit,mint millyek a' nevezett kerületekben lakó polgártársink! sőt az tisztünk: hogy ójuk meg őket minden lehető önkénytől, vagy bár honnan jöhető megtámadástól! szavazati joguk kérdését tehát a' mondott kerületeknek föltételezni nem tudom a' czélba vett elrendezéstől's e' tekintetben a'tanácskozások ez első stadiumában kimondom véleményemet. Történt még számos nyilatkozat,mellyek többnyire csak félreértések magyarázati levén, azokat mellőzzük; egyedül Nádor ő f. végnyilatkozatát emeljük ki „ugy látom,kijelenthetem a' m. FRR. többségét, melly gr. Cz. J. inditványát fogadja el, melly abban áll: „hogy a' szab.kerületek or.gyülési szavazata ne föltételeztessék a' sz. kerületek elrendezésétől,hanem a' sz. kerületeket törvény szerint az orszgyülési szavazatjog illeti, 's a' m. FRRet a' sz. kerületek elrendezésének fölvételére egyedül azon körülmények birták,mik itt fölhozattak,és hogy a' m. FRR. e' részben annál sikeresebben érjenek czélt, szükségesnek találták választmány kiküldetését,melly a' megkivántató adatokat 's előkészületeket megtevén, kimeritő jelentést adjon. Ugy hiszem ezenfölül a' választmánynak azon utasitás lenne adandó: hogy munkálatát minélelőbb végezze be,hogy a' m. fördi tábla e' tárgy érdemleges vitatásába bocsátkozhassék 's magam is ugy hiszem, hogy ezen utat és ösvényt követve hamarább fogunk czélt érni, 's a' két tábla közti egyezkedést előmozditani (közhelyeslés.) Ezután ő Föns. a' már közlött választmányi tagokat nevezte ki, és a' jövő ülés tárgyát meghatározta.

216dik ker. ülésben, jun. 14én elnökök, jegyző 's tollvivő a' voltak. Napirenden volt a' t. RR. 3dik üzenete a' sz. kir. városok elrendezése tárgyában, melly felolvastatván,minden lényeges változás nélkülelfogadtatott. Erre a' kerületi gyülekezet

160d. orsz.üléssé változott,mellyben a'végzett sok tárgy elseje volt,a' görög nem egyesült vallásuak ügyébeni üzenet felolvastatása, melly minden észrevétel nélkül egyszerü maradjonnal fogadtatott el; egyedül Horvátország követének közbevetett ovatával, a' mennyiben t.i. ezen törvényből a' kapcsolt részek municipalis jogai ellen káros következtetések huzathatnának. Következék ezután a' turopolyai nemesek kerületének elrendezése iránti üzenet és törvényjavaslat feletti tanácskozás; midőn ismétHorvátország követe küldöji részéről tön ovást, a' mennyiben ezen elrendezés amaz ország municipalis jogait sértené. Ez ellen az érdeklett kerület képviselője nyilatkoztatá ama, mint mondá, két urnak, kik itt ülnek, és Horvátország követei szerepét játszani akarnák: hogy Turopolya követe itt foglal helyet 's küldöit maga tudja képviselni; 's azért azok tán jobban repraesentaltatnak mint Horvátország. Erre a'nm. elnök megjegyzé, hogy a' kétségbe vont követek igazolták magokat, mint Horvátország követei, és noha kétséget nem szenved,hogy a' mostan szólt követ közelebbről repraesentálja Turopolyát 's azért e' tekintetben szólhat a' mint neki tetszik; ugy viszont más követek is előadhatják utasitásaikat, 's ezzel csak kötelességöket teljesitik. Ez utóbbit azonban kétségbe voná T. követe, miután Horvátország csak az orsz. gyülésben adhat utasitást, illyen pedig a' turopolyai coordinatio óta nem tartatott; de kötelességének sem tesz eleget azon ur, ki Horvátország követének szerepét akarná, mert a' kerületi ülésekbe nem jár. Midőn erre az egyik horvát követ ismét a' szönyegen levő coordinatiót leginkább azon okból ellenzé, mivel az nem maga utján indittatott meg, hanem az orsz. gyülekezet mellőztével, 's pedig annál inkább, mivel a' turopolyai követnek itt voksa sincs: személynök ő nmlga ezen állitást roszalá, miután arról itélni; van é valamellyik tagnak szavazata vagy nincs, csak az elnököt illeti; melly elnöki kijelentés általányos helyeslésssel fogadtatván,azem litett követ még hozzáadá,hogy nem küldöji adták elő a' coordinatiót, hanem magok a' tek. RR. inditványozták; 's miután küldöji azt akarják, hogy őket az országgyülés rendezze el, nem pedig egyes személyek, ezen elrendezésben megnyugodtak. Elnök ő nm. mindezek nagyobb részét nem idevalónak állitván, kérte az illető követeket, hogy azoktól elállani szivesked jenek 's a' tanácskozásokat azokkal többé ne tartóztassák. Felolvastaték ezután a' szepesi XVI. város elrendeztetéséről 's országgyülési szavazatjogáról intézkedő törvényjavaslat, ugyszinte a' fiumei 's buccarii kerületek coordinatiója a' rá vonatkozó üzenettel. A' szepesi városokra nézve az illető megye követe utasitásánál fogva előadá, hogy habár megyéje a' visszakapcsolást a'hazai törvények,orsz.gyülési határozatok,1827ki országos felirás és a' kegy. kir. rendeletek nyomán tovább is sürgethetné 's méltán követelhetné, miután mindazáltal e' megye senkit kiváltságitól, mellyek gyakorlatában van 's mellyek élvezésiben magát szerencsésnek tartja, megfosztani nem akar: önkint reá áll arra, hogy a' XVI. város külön törv.hatóságot képezzen; a' törv.-kezési 's közigazgatási tárgyak mindazáltal különválva kezeltessenek,'s ezen utóbbi tekintetben olly egyesülési terv dolgoztassék ki, miszerint a) a' megyei főispán legyen egyszersmind a' XVI szepesi város főkormányzója,az általok felhozott 1774dik sept. 9k. kelt szabályos intéző levél is 1sö pontjában azt mondván a' kamarai igazgatóról: qui simul vices comitis pro tempore constituti repraesentabit et supplebit; miből világosan kitetszik, hogy a' földesurat képviselő kamrai igazgatóra a' főkormányzó jogai 's kötelességei csak ideiglenesen ruháztattak át; b) hogy a' megye hatóságát az első szükségü czikkek árszabásánál ismerjék el 's magokat a' megyei árszabáshoz tartani köteleztessenek; c) hogy miután a' XVI város e' megye keblében igen el van szórva,'s igy több határbeli villongás szokott történni, megszüntetvén eddig a' megyebeli helységek 's e' városok közt fenforgó határkérdések eldöntésiben a' felek nagy kárával járó és tömérdek költséget és idővesztességet okozó nádori bíróság közbejövetele, minden efféle határvillongás a' világos öröködés esetei birói elláttatása iránt hozott 1836: 14 's 1840: 13 törvénycz. utmutatása szerint alkotandó olly bíróság által döntessék el, mellynek két tagját az illető földesuraság, másik kettőt az illető város, a' négy biró pedig elnököt választszon; d) hogy a' vámok dolgában a' megyének törvényes befolyása akép biztositassék, mint azt az illető kegy. kir. resolutio világosan elismeri; e) hogy az utak, mellyek iránt szinte kegy. kir. intézvény a' megye fölügyelési jogát fentartá, megyei igazgatás alá tétetvén, a' közös főkormányzó azok kihasitása, uj készittetése 's jó karban tartására felügyeljen; f) hogy a' tizedek dolgában továbbá is az alispán birósága olly módon állapittassék meg, mikép a' kegy. kir. intézvény rendeli; g) hogy a' XVI városban lakó nemesség iránt olly világos kivétel mondassék ki, miszerint azok minden tekintetben a' városi 's kerületi hatóság 's biráskodás alól kivétetvén, csupán a' város határiban birt fundusokra nézve a' városi 's illetőleg kerületi törvényszék hatóságát elismerni tartozzanak. Ezen föltételek alatt szónok a' XVI városnak különös kerületté alakittatását, valamint ennek adandó orsz.gyülési szavazatot nem ellenzi; de míg ezen föltételeknek elég nem tétetik, sem követjök megjelenésében, sem annak szavazhatási jogában meg nem egyezik. Erre még több megyei követ a' XVI szepesi városnak sem beczikkeztetését, sem országgyülési szavazatát 's különös kerületté alakulását nem kivánta, de a' többség a' kerületi végzést megerősitette. Buccari kerület rendeztetését illetve, annak képviselője azon lelkesedést emelé ki, mellytől küldöji ösztönöztetve lángolnak mindinkább az anyaországhoz közelitni.Magát az elrendezést tekintve a' patricius rendet fentartatni kivánja 's azt a' tanácsba is bevinni, a' városból hármat, a' kerületből pedig kilenczet. Tapasztalás levén a' világ mestere, ettől okulva a' kerület kapitányára nézve, ámbár a' jelen főkapitányt tisztelik 's bölcs kormányzásával teljesen megelégesznek, mivel azonban a' jövendő bizonytalan, küldöji azt kivánják, hogy jövendőre kapitányuk a'szegniai 's modrusi püspök legyen. Napirendre kerülvén azután a' szabad községek rendeztetését elhatározó törvényczikk, a' nm. elnök ez iránt általányosan megjegyzé, hogy itt tulajdonképen nem a' létező kerületek elrendezése forog kérdésben, hanem egy egész uj intézvény, mellyről még nem bizonyos: van é reá szükség? Emelkednek ujabb időkben többször kivánatok, mellyek

szükségeknek bélyegezteinek, de mikről a' következés mutatja, hogy tulajdonképen nem azok valának. Igy történt mult országgyülésen a' megváltással, melly a' legkiáltóbb szükségnek mondatott, 's még is a' törvény által megállapittatván, alig volt idö, mellyben kevesebb megváltás történt, mint épen a' közelebb mult három évben. A' belsö elrendezés, kereskedés, népnevelés, ezek az elsö szükségek, mellyek pótlása önkint huzza maga után a' polg. jogok kiterjesztését; de mielött erre az elöbbiek által elkészülnek a' testületek, illy elrendezés a' kivánt czélnak nem felelhet meg; nem lesz gyökere e'plántának,sőt az illy elrendezésmég könnyen tévutakra is vezethet. Azért a' jelen intézkedést idöelöttinek tartván, azt tanácsolja, hogy inkább azok rendeztessenek el,mellyek már léteznek; ne fogjunk uj testületek alkotásához, mellyek szüksége nem világos. Vágyak támasztatnak ez uttal is, mellyeknek elég nem tétethetik. Az e' törvényjavaslat feletti tanácskozásokból az uri hatalom körüli eszme fejlödött ki azon községekre nézve, mellyek magokat már az urbéri tartozások alól vagy egyszerre letett somma, vagy évenkinti fizetés mellett megváltották. Ezeknek nemcsak beligazgatási, hanem a'megyei gyüléseken képviseleti jog megadása is szükségesnek mondatott,mi csak azuri hatalom megszüntetésével lehetséges. Elvül állittatott fel, hogy a' népnevelésre vagyonosság szükséges, erre pedig a' megváltás vezet; igy tehát ezt lehetöleg kell megkönnyiteni. A' nmgu elnök üdvösnek sőt szükségesnek ismérte, hogy az urbéri viszonyok valahára megszünjenek, boldognak nevezvén azon országokat, mellyekben ez békés uton megtörtént; de sok községnél épen a' politikai jogok megadása áll a'megváltás utjában; mert ha az önigazgatási jog ugy adatik meg,mint a' jászkun községeknek, ugy a' magokat megváltó vagy részint meg is váltott községek alig győzendik az administratio költségit, miután a' megváltást is többnyire felvett pénzen szokták eszközleni,'s igy nagyobb részben elszegényülnek, a' helyett hogy nagyobb vagyonosságra jutnának. Előbb legyenek szabadok, azután lehet majd politikai jogaikrul gondoskodni.Nem ostromolja magát a' dolgot, hanem idöelöttinek tartja. De maga a' jelen törv.czikk sem látszik arra szerkesztve lenni, hogy az uri hatalom megszünjék,'s igy annak elfogadásával aligha eredvény idéztetnék elő, sőt a' földesuri hatalom megszüntetésére kötendő szerződések épen e' törvénybe ütköznének, mig eddig a'k.curia is megerősité az illy vételeket, mert eddig azokat a' törvény nem zárta ki. A' tárgy olly fontos, hogy azt egy kis törvényczikkellyel eldönteni nem lehet. Akár mennyiszer hallgattassék meg a' földesur, ő a' törvény ellen jogaitól nem álland el. — Ezen elnöki előadás olly vitatkozásokra nyujtott alkalmat, mellyekből végre az világlott ki, hogy a' t. RR. a' szönyegen levő törvényczikk értelme fölött legellenkezőbb nézeteket táplálának. A' már e' tárgyban más alkalommal is előadott nézetek a' legkülönbnemü változásokban ismét előfordulának.Ha fontos a'tárgy,u.m.épen ezért nem kell halasztani. Az aristokratia ne felejtse, hogy osztályzatot fogad el és kizár;'smaga magát erősitenie kell a' legnagyobb csenddel. Eddig e' tárgyban csak csigalépések történtek; mert huszezer lakost számláló községnek egy aristokrata ellenében egy votumot adni gunyos satyra,'s még ez egyetlen votum elleni kikelést sem igazsággal, sem józan politikával nem egyeztethetni össze.A'municipiumok érdeke legyenképviselve a' nemesség ellenében, 's a' felsőbb törvénytelen befolyás nem is nyerhet máskép hathatós ellensulyt, mint ezen osztály bevétele által. Jelen korszakban már nem állhat fen az aristokratia, ha nem emeli magához a' földnépet, mellyet a' politikai jogok gyakorlására semmi sem tesz olly képessé, mint épen ezen jogok fokonkinti megadása; ha a'mult országgyülés megengedte a' községeknek, hogy megválthassák magokat, most már megállapitandó, hogy illy esetekben szünjék meg az uri hatóság, miből azután az önigazgatás és a' politikai jogoknak képviselők általi gyakorlása önkint következik. Ez a' statusra sokkal üdvösebb, mint hogy e' községek szabadság utáni vágyukban k. szabaditékért esedezvén,ferdén szorgalmaztatnának. A'politikai jogok gyakorlására e' községek tökéletesen megérettek, mert sokkal nagyobb lelki erő 's müveltség kivántatik az önkényt 's igazságtalanságot türéshez,mint a' polg. jogokbeli részvéthez, 's ha az elsőbbiek türésére elég erősek voltak, az utóbbiak gyakorlásában is mérsékeltek maradandnak. Illy jogok pedig ne jöjjenek magoktól, mert ekkor ritkán jönek béke utján. Sokkal biztosabb, ha a' törvényhozás által megadatnak. A' politikai jogoknak ezen egész gyakorlása ugy is magában véve nem sok; az egész csak foltozás. Midőn mult tanácskozások alkalmakor némellyek e' községeket a' városokhoz akarták assimilálni, ellenzésre akadtak, miután e' községek a' megyékhez lennének bevétetendők, most még itt sem akarnak felvétetni: mi lesz tehát jövendő állásuk? Nincs ferdébb állás, mint ezen megváltott községek állása földesuraik ellenében, kik szinte ezen állásnak csak terhét érezik. Mig ezen ferde állás fenmarad, nem rendezhetni el a' községeket czélszerüen. Minél terhesb a' materialis kiszabadulás, annál kedvezőbb moralis ösztönnel kell azt megajándékozni. Végre egy tiszamelléki követ kérte a't. RRket,hogy olly fontos tárgyról mellesleg ne intézkedjenek, hanem mély megfontolás után legyen a' végzés világos törvény által kimondva, 's azért hozassék e' törvényjavaslat vissza kerületi tanácskozás alá. — A' nm. elnök az e' nyilatkozásra hangoztatott helyeslésben szinte osztozván, a' tárgy bővebb kerületi megvitatása elhatároztatott.

218d. ker. ülésb.jun. 15d. elnökök és naplóvivő az elöbbiek; jegyző: Ghyczy Kálmán. Tegnapi orsz. ülésből a' cs-i inditvány következtében visszahozott szabad községek elrendeztetése volta' tanácskozási tárgy, 's mindenek elött megemlittetett, hogy itt olly uri tartozásokról, mellyek csupán földesur és községek közti szabad egyezkedést kivánnak, szó nem lehet, mert arra a' territorialis kérdések elintézésinél épen szükség nincs; minélfogva egy dunántuli követ a' szerkezetből az uri hatóság megszüntetése esetében a' földesur kihallgatásának megemlitését kihagyatni kivánta, mivel szerinte az, annak tudtán kivül, kinek tulajdonáról rendelkeznek, ugy sem történhetvén, kihallgatása mindig értetik; szóló csupán a' szabad községekröli rendelkezést kivánván a' cs-i inditvány nyomán azon községekre nézve, mellyek minden urbéri tartozásaikat földesuraiktól megváltották, a' földesuri hatóság megszüntetését egy külön §ban nyilván kifejeztetni javaslotta, melly községek aztán a'megyei gyülésekre minden 300 személy után egy képviselőt küldhessenek; de választói joggal utasitásánál fogva csak olly férfi egyedeket vélt felruházandóknak, kik a' 24 évet meghaladták. Az utána szólott,az inditványzó szellemében az elöbbi szerkezetben azon módositást tevé, hogy minden ollyan községre nézve, mellyek földesuri tartozásaikat, szolgálataikat, adózásaikat tökéletesen és örök időkre megváltották, vagy ezután megváltandják, az uri hatóság teljesen megszüntetik,'s ezeket a' megyék rendezni tartoznak; ollyatén községek pedig, mellyek urbéri tartozásaikat örökös szerződés mellett kész pénzzel váltják meg, vagy csak némi részben teljesitik, 's mellyekben az uri hatóság meg nem szüntetett, de mind miveltségök mind népességökre nézve saját ügyeik igazgatására megbizathatnak, a' földesur kihallgatása mellett a'jászkun községekrendeztetése formájára a'megyék általrendeztethetnek; végre mindazon községek, mint a'megyei kihágások tárgyalásánál orsz. conclusummá vált, külön egyenkinti szavazattal biró képviselöket a' megyei gyülésekre küldhessenek. Az inditvány lényegére ellenzék nem levén, egyedül némi megjegyzések tétettek. Ugyanis felhozatott, hogy itt olly uri hatóságokat, mellyek bizonyos tartozásokkal vannak egybekötve, ugymint vásári jog, nem érthetni, mert ez földesuri jog levén, a' tulajdont megváltás nélkül elvenni nem lehet; ellenben a' hatósági jog azon gyakorlatát, mellyet a' status a' földesurnak nem mint kiváltságot adott, hanem ugy, hogy a' közigazgatás, mellyre a' közigazgatásnak felügyelni mindig kötelessége, minél lehetöbben eszközöltessék, 's azt a' földesur egyedül mint concessiót gyakorolta, akkor midőn a' status jónak látja, 's az igazság-kiszolgáltatást czélszerübb móddal felcserélni akarja, minden kárpótlás nélkül elveheti; minthogy pedig ez alkalommal ide csak ollyan községeket kivánt egyik dunántuli szónok értetni, mellyek minden urbéri tartozásaikra nézve földesuraikkal szerződtek, ezekre nézve a' földesuri hatóság megszüntethetik, de azonnal annak substitutumáról is szükség gondoskodni. Kivánja tehát szónok, hogy azon esetben a' földesuri hatalom alól felszabadított községeket a' megyék tüstint elrendezni tartozzanak; mert ott a' kevés számmal levő megyei tisztviselők,egyébkint is annyival levén elfoglalva, az igazság gyors kiszolgáltatását nem teljesithetnék. Erre nézve Pápa város hozatott fel például, hol az igazság-kiszolgáltatásra a' földesuraság által most két ügyész levén rendelve, ha ez a' földesuri hatóság alól azonnali rendezés nélkül fölmentetnék, az igazság-kiszolgáltatás nagy csorbát szenvedne. Megemlittetett, hogy midőn az örök váltságu szabad községek földesuri hatóság alól kivétetnek, a' törvényben megérinteni szükséges lenne, hogy a' felebbvitel a' megyei törvényszékre tétetik. Egyébiránt a' rendezés olly községekben sem találhat akadályt, mellyek uri tartozásaikra nézve némi tekintetben földesuri hatalom alatt állnak, mert általa a' földesuri jog legkevésbbé sem csorbittatnék. Ezután még elmondá egy szónok, mikép mindig ugy vala meggyőződve, hogy azon községek, mellyek minden földesuri tartozásaikat örökre megváltották, vagy hol a' földesuri tartozásokra örökös szerződések köttettek, földesuri hatóság alatt nem állnak; de miután kir. személynök ő exc. azt a' tegnapi országos ülésben a' törvényből nem akép értette, hanem annak létesitésére olly törvény szükségét látta, mellyben a' földesuri hatósági hatalom megszüntetése világosan kifejeztessék, ennek következtiben tevé tehát szónok tegnapi inditványát,'sez alkalommal megérinteni el nem mulasztá azon akadályokat, mellyek az által történnek,hogy minden urbéri tartozásaikat megváltott községek földesuri hatóság alól ki nem menekedhetnek.Ez igen nagyon nehezíti az örökváltságot, mert megváltás esetében is a' földesur által e' részben függésben tartatnak, mig más részről viszont a' földesurnak is érdekében fekszik, hogy olly megváltott községekben, honnan legkisebb haszna sincsen, uri hatósága gyakorlatára tetemes költséggel ne terheltessék. Azért az által történik sok helyen az igazságszolgáltatás elhanyagoltatása, melly hiány többnyire csakakkor szokott pótoltatni, midőn az illető felek sürgetésire a' megyei végzések megérkeznek. Ennélfogva szónok ugy van meggyőződve,hogy igen fognak örvendeni a' földesurak,ha tőlök a' hatósági jog elvétetik, ellenben a' status nyer, mert annak legfőbb czélja, hogy az igazság mindenütt minél gyorsabban szolgáltassék ki. Ezeknél fogyást a' törvényjavaslatban kimondatni kivánta: 1) hogy ollyan szabad községek,mellyek minden urbéri tartozásaikat megváltották,földesuri hatóság alá nem tartoznak. 2) olly községek, mellyek még földesuri tartozásaikat meg nem váltották ugyan, de azokat nem természetben, hanem örökös szerződés mellett bizonyos meghatárzott pénzben teljesitik,millyen számos találtatik hazánkban, és nagyobbak mint némelly sz. k. városok,szinte földesuri hatalom alól felszabadittathatnak,annyival is inkább, mivel az uri hatalom megszüntetése által ösztön fog adatni a' kiváltságra; azt pedig, hogy az igazság-kiszolgáltatás minél jobban gyorsittassék, a' statusnak megállapitani kötelessége. Az örök váltságu községekben a'földesuri hatalom megszüntével szónok is más rendezett birószágnak azonnali helyettesitését okvetlen szükségnek mondotta's azt a' megyékre bizatni,mig az országgyülés arról nem rendelkezik. Legbiztosbnak látta t. i. hogy az urihatóság alól felszabaditott községeknek a' Jászkun községek mintájára leendő elrendeztethetésök a' megyei hatóságot illesse. Mindezeknél azonban sokkal fontosbnak tartotta szónok azon kérdést:vajjon ezen szabadközségek a' megyei gyüléseken milly befolyást gyakorolhassanak? a' megyei kihágásoknál, nem annyira a' szabad községek tartatván szem elött, mint inkább csak a' kihágások mi módon lehető korlátoztatása; 's ha meggondolják a'FRR.,hogy olly rendezett községekben,mellyek most forognak kérdésben, kis municipiumokat, hol ön belügyei igazgattatnak,fognak képezni,a' czélba vett rendezés mellett tehetni kivételt és a'megyei gyüléseken nagyobb befolyást engedhetni, mint olly községeknek, mellyek még földesuri hatalom alatt állván, rendezve sincsenek; de szükségesnek is látja szóló, mert például Kecskemét,melly eddig a' pestmegyei gyülésbe két képviselőt küldhetett,ha az most egyre szorittatnék,roszabb sorsra jutna 's igy ez által visszalépés történnék. Mindezekre nézve pedig,hogy a'kérdés felett minélelőbb tisztába jöhessenek a' RR., inditványát pontonkint szavazat által kivánta elintéztetni. Ebben megis nyugosznak a' RR., ha a' dunai követek közül némellyek az inditványt nevezetes fontossága miatt,bizonyos meghatárzott időig küldőikkeliközölhetés végett,mint az már más nevezetes tárgyaknál is történt, felfüggeszteteni nem kivánják; midőn pedigezekmeg nyugtatására a' fölött: vajjon ujabb utasitás érkezéseig halasztassék é ezen kérdés, vagy pedig azonnal tétessék a' szabad községek iránt intézkedés, szavazat történt, elöbb emlékezetbe hozatott, miképen a' szabad községek elrendeztetése szükségét még multkor a' k. RR. többsége elhatározta, mi iránt a' küldők utasitása is, minthogy az mintegy két hónap előtt történt, megérkezhetett, 's ha a' tábla a' többség határozata ellenére magát mystificálni nem akarja, azt a' küldöktül kérendő ujabb utasitás érkezteig nem függeszthető fel,egyébiránt is az inditványzott szerkezetbeli módositásban semmi ollyas nem fordul elő, mi a' sarkalatos törvényeket sértené; 's ha küldőink, mond egy tiszai követ, a' kir. városok országgyülési szavazatát azon feltételre, t. i. ha a' törv.javaslatban kijelölt kötelességeiket teljesitendik, állapitották: fel nem tehetni, hogy olly szabad községeknek, mellyek földesuri hatalom alatt maradnának, a' megye gyülésekben szavazatot engedjenek.Erre azonban

az válaszoltatott, mikép igaz ugyan hogy a' szab.kerületek elrendezésére a' küldöttek utasitással elláttattak; de akkor arról: vajjon a' szabad községekben az urihatóság megszüntettessék é, és az a' földesur meghallgatásával történjék é vagy nem, szó sem volt; ámbár feltehetni, hogy küldőink az igazságszolgáltatás gyorsitása miatt, kivált midőn az a' földesurnak tetemes költséggel járó terhével történik, a' nélkül hogy a' szabad községekből rá bármi csekély haszon háramolnék, a' szabad községeket földesuri hatóság alól kivétetni fogják; de e' felől ez uttal a' követek itt nem rendelkezhetnek. Mind ezek mellett szavazással az inditvány-elhalasztást csak 17. megye kivánta 27 ellenében, jelen nem levén Ung, Nyitra, Liptó, Árva és Bács; a'kisebbségben maradt megyék következők: Abauj, Sáros, Szatmár, Heves, Bereg, Temes, Krassó, Pozsony, Soprony, Nógrád, Hont, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Turócz. Ezután a' cs. inditvány első része: vajjon azon szabad községekre, mellyek urbéri minden tartozásaikat örökösen megváltották, földesuri hatóság alatt maradjanak é vagy sem, szavazat alá kerülvén, nemre szavazott: Pozsony, Baranya, Esztergom és Turócz, minélfogvást az inditvány 40. szavazattál 4. ellen elfogadtatott. Az első kérdésnek illy majoritással lett eldöntetése után egy dunai követ a' másodikat: „ollyan községek, mellyek földesuraik irányában urbéri tartozásaikra nézve némi kötelezettségben állnak, urihatóság alól felmentessenek é vagy nem? ez uttal annyival inkább kivánta mellőztetni, mivel szerinte itt ezen községek rendezésénél conditio sine qua non-kint a' földesuri tartozás feletti intézkedésnek is elő kell fordulnia, mi a' földesur meghallgatása nélkül nem történhetik. A' szabad és ollyan községek közt, mellyek uri tartozásaikat örökös szerződés mellett évenkint pénzzel váltják meg, lényeges különbség létezik 's e' kettőt azonositani nem lehet, mert imezeknek contractusát csak mint az urbéri tartozás substitutumát tekinthetni, ezekben magszakadás esetében öröködése is van a' földesurnak, mi szabad községekben nincsen; itt csupán az árvák dolgainak miképeni elintézésére ügyel fel, mig amott urbéri ügyek is kerülnek elő; minélfogvást azon községek csak a' földesuraság közbejöttével rendeztethetnek. Ez utóbbi állitás megczáfolására egy tiszai követ megyéjét emlité, hol minden falu belsőleg az adózás igazságosb eszközlése végett, földesura kihallgatása nélkül a' megye által rendeztetett. Voltak még, kik ezen alkalommal az uriszék megszüntetését is tárgyalás alá kivánták bocsáttatni; de azt az inditványzó, noha az uriszékek eltörlésére neki is van utasitása, 's igy ő arra, ha a' RR. többsége kivánandja, örömmel állana, azt még is most létesithetőnek nem gondolja, 's azért annak ittení megemlitését czélszerünek nem találja; e' mellett inditványa második részében csak olly községeket ohajtott értetni, mellyek mint már fen is emlité, földesuri tartozásaikat nem természetben, hanem örökös szerződés mellett évenkint bizonyos készpénz-fizetéssel róják le, 's mellyek mind miveltségökre, mind népességökre nézve olly fokon állnak, hogy belügyeik igazgatását mind szellemi tehetségre, mind költségekre nézve önmagok viselhetik, 's hol a' birák évenkinti választatása mellett több helyütt már némileg rendezett tanács is létezik. Nem látja okát szónok, miért kelljen ezeket önügyei elintézésiben akadályoztatni; miután ő nem akarja ide az urihatóság azon részét érteni, melly a' vérhatóságot (jus gladii) magában foglalja, mert erről csak a' büntető törvénykönyvben rendelkezhetni; továbbá még ollyan urihatóságot sem, melly némi tartozások behajtására szolgál, mert e' részben a' hátramaradásokat, hol ezek lennének, az urihatóság ezentul önhatalmával beszerezheti; egyedül azon hatóságot kivánja ruházni a' községekre, mellyekben a' földesur tutelaris hatalmát gyakorolja, millyen a' jobbágyok közti biráskodás, az árvák pénzeire felügyelés 's iránt oki felelősség, számadások megvizsgálása 'stb., melly eljárások mindig a' földesur költségein történtek. Midőn tehát m i n d e z e k a' községek önintézkedésére bizatnak, a' jász-kun községek formájára rendeztessenek a' megyék által; melly inditvány azon hozzáadással: hogy a' földesur kihallgatásával történjék, általányosan el is fogadtatott. Végre a' fölött támadván kérdés: „kerületi megállapodás szerint a' községeknek megyei közgyülésekben egy képviselő engedtessék é vagy a' népesség arányához több?" némellyek különbséget kivántak tétetni a' rendezett tanácscsal ellátott községek és ollyak közt, millyenek a' megyei kihágásokban érintetvék 's ezeknek egy-egy, amazoknak pedig minden 300 lélek után egy, a' megyei gyülésekben szavazattal biró képviselőt kivántak adatni; de erre egy követ megjegyzé, hogy ez mindaddig, mig az általányos képviseleti rendszer hazánkba be nem hozatik, üdvös hatásu nem lehet; mert igy egy 20ezer lakosból álló községnek 60 képviselője lenne, 's ha egy megyében két illyen község volna, akkor azon 120 képviselő a' megyei municipalis jog gyakorlatára tulnyomó befolyással lehetne; tudjuk ugyanis, miképen a' megyei közgyüléseken 120 — 200 egyednél több ritkán szokott megjelenni 's ezek is az utólsó napokban 20 legfölebb 30ra szoktak olvadni, mig a' képviselők a' község költségin az egész gyülés folyama alattjelen lehetvén, azon két község saját érdekéből hozhatná a' megyei határozatokat; különben is ha a' képviselők utasitással lesznek ellátva, akkor mindegy, akár 30 akár 1 küldessék a' megyei gyülésekre: ha pedig utasitást nem nyerendnek, akkor nem lesz a' község repraesentálva, hanem a' küldöttek egyedi ön érdeküket, melly a' községével ellenkezhetik is, fogják előmozditani. Illy körülmények közt czélirányatlannak látja tehát szónok, hogy a' rendezett községek a' megyei gyülésekben lélekaránylag képviseltessenek, hanem azoknak, mint az már egyszer kerületileg megállapittatott, csak egyenkinti szavazatadassék. Ezen elv minden hosszasb vitatkozások nélkül meg is állapittatott.

218d. ker.ülésb. jun. 17. elnökök Békásy Imre Vas és Klauzál Gábor Csongrád megyék követei; jegyző: Ghiczy Kálmán, naplóvivő: Zákó; tárgy a' tegnapelőtti végzés hitelesitése, melly némelly változásokkal elfogadtatván illy tartalmu: 1. §. Minden ollyatén községekben, mellyek földesuri tartozásaikat, szolgálataikat és adózásaikat tökéletesen és örök időkre megváltották vagy ezentul megváltják, az uri hatóság teljesen megszüntettetik 's ezen községeket a' megyék szabály által ugyanazon elvek alapján tartoznak rendezni, mellyek a' j á s z k u n községekre nézve a' (t) törvényben meg vannak állapitva. 2) §. Azon községeket pedig, mellyek magokat teljesen és örökre meg nem váltották 's mellyekben igy az uri hatóság még nem szünt meg ugyan, de vagy régi szerződés vagy más állandó kötés, adomány vagy kiváltságnál fogvást az urbéri tartozások természetbeni kiszolgáltatása vagy semmi vagy csak némi részben létezik, a' megyék az illető földesuraság és községek kihallgatása mellett a' fenidézett (t) törvény elvei szerint, mennyiben azok a' helybeli körülményekre alkalmazhatók, az urihatóságnak egyedül a'közigazgatás 's törvénykezés tekintetébeni megszüntetésével elrendezhetik. 3) §. Minden ekép rendezett község a'megyei köz- és választó-gyülésre egyegy képviselőt küld, kiknek egyenkinti szavazatjok leend. 4. §. A' megyék ezen rendezési szabályokat azok alkotását követő első országgyülés elibe bemutatni kötelesek. Ezen t.javaslat a' 10½ órakor kezdődött orsz. ülésbe vitetett.

Jun. 17én 9½ kor ker. ülés után 10½ kor országos ülés. A' ker. ülésben elnökök: Békásy (Vas) Klauzál (Csongrád) jegyző; Ghiczy;naplóvivő: Zákó,tárgy: a' junius 15kei határozat értelmében módositott törvényjavaslat a' szabad községekről. Az 1§. változatlanul maradt; a' 2. §ban némellyek a' megváltást egyoldalulag látván meghatároztatva, ezen szók után: vagyrégi szerződés v a g y más állandó kötés, beigtattatott: adomány vagy kiváltságnál fogva. Mindjárt után a' mi jöni fog: az illető földesuraság és k ö z s é g kihallgatása mellett; e' szavak után pedig: körülményekre alkalmazható,tétetik: az uri hatóságnak egyedül 'sat. A' többi §§. megmaradt. A' 10½ órakor kezdődött 161dik orsz. ülésnek tárgyai: 3dik üzenete a' KK. és RRnek a'k. városok tárgyában, és a' szabad községek rendezése. Zarka itélőmester olvasá a'RR ellenészrevételeit. A'városokban létező curiákrul szóló pontnál K. követe előadta küldőinek utasitását 's K. város udvartelkeseinek folyamodását, miszerint a' rendezés következtében veendő állapot iránti törvény megváltoztatását kérik; de ez, valamint a' következő §§. némi változtatási kisérletek ellenében is megtartattak. A' 89 § körül,melly mint lapjaink 47 számában közlők,B. lelkes fiatal követe inditványának értelmében lön módositva,élénk fordulatot vön a' tanácskozás. Cs. követe az értéki qualificatiobani osztályzatokat mellőzni ohajtván,meghatároztatni kivánta hogy 200 ftuyi ingatlan vagyon minden különbség nélkül nagy, közép 's kis városok közt qualificatiot adjon. A' választásmódot illetőleg: a' követekre nézve közvetlen választást javasol azon okból, mert követben becsületesség levén a' fő kellék, ennek megbirálására természeti tapintat minden magasb képzettség nélkül is elégséges. A' tisztviselők majd mindenikében mindazáltal hivatalához képest más más tulajdon igényeltetvén,ennek megitélhetése miveltséget föltételez, mit a' tömegnél nem kereshetni. A' Cs. követe által ajánlott módositást némellyek bonczolták, részint fogadva el belőle, némellyek a' főRR. szerkezetének elfogadása, mások az eredeti szerkezet megtartása mellett nyilatkoztak. A' b-i köv. inditványa szerint szerkesztett §t a' többség minden emlitett phasison keresztül hajtás után is megtartá 's az ülés 3¾ órakor eloszlott.

LEGUJABB: jun. 19kei frdi ülésb. Nádor ő fens. elnöklete alatt a' vallásbeli közönséges sulyok 's nehézségek tárgyában a' rdi másod üzenet forga szőnyegen 's annak reversalisokat illető pontjára nézve a' k-i püspök véleménye fogadtatott el, a' Rdek szintezen napi orsz. ülésben a' k. városrendezési tárgyra nézve 3mad üzenetjök hitelesitését folytatákt hol is a'városi tisztviselők választásárul szóló 357. §nál B-d inditványa fogadtatott el t. i. a' kijelölés szüksége de csupán közvetlen választás f ö l t é t e l e m e l l e t t; mi köziratra bocsáttatván elegyes ülés tartatott, hol a' névnapi üdvezlő felirásra leküldött k. válasz olvastatott fel. A' jun. 20kán tartott 164d, orsz. rdi ülésben a' kir. városok rendezése tárgyában a' rendi 3mad üzenet hitelesitése folytattatván a' b-di inditvány szerinti módositások vizsgáltattak. Mi közben Cs. követének felszólalása sok követet a' parliamentaritas sorompjai közül személyességi térre ragadott, mellynek csilapultával a' b-di szerkezethez járult a' többség. A' jun. 20kai frdi ülésb. a' vallási sérelmekből az átmeneti pont tárgyaltatott. A' már nyilatkoztak számából itélve eddig Sz. gr.inditványához látszott hajlani a' többség. Mindezekről közelebb részletesen.

A' Hirnök szerint azon nagyszerü intézkedések, mellyek a' szerencsétlen Orosz Elek holttestének fölkeresésére tétettek 's még a' buvárharang segitségével is szüntelen folytattatnak, eddigelé még eredvényre nem vezettek.A' feltalált koffer csak négy lábnyi hosszu és csak rendkivüli mélysége miatt magyarázhatni meg: mint férhete belé olly erős izmos test, melly ezelőtt 24 óraig a' sötét konyhában heverve egészen megfásult. A' gyilkosok vallomása szerint nagy munkába került nekik a'megmerevedett test meghajlitása,ugy hogy feje mellékhez szoritva alant feküdt, térdei pedig szinte a' mell felé hajlittattak, melly erőtetett bepakolás következtiben a' födél szüntelen fölfölugrott'szat kötéllel kellemegkötni, mellyet azonban a' viz partján az elmerités előtt felvágtak 's igy hihetőleg a' test csakhamar kibontakozott a' ládából. Szárnyal ugyan többféle hir, miszerint a' test itt ott láttatott, sőt kifogatott 's el is ásatott volna, de mind eddig ezekről bizonyost nem tudhatni, 's e' pillanatban még hiányzik a' fő corpus delicti, ámbár a' két tettesnek egyhangu vallomása, a' többi feltalált corpus delicti 's minden körülmény után,a' gyilkolásnak hol, mikor 's kik által véghezvitele fölött nemcsak moralis, hanem juridicai kétség sem foroghat fen. A' Nemeskérben elfogott Toronyi István meghallván bünöstársa befogatását,atyja háza felé vette utját, de a' példás gyorsasággal tett intézkedések következtiben a' nyomába küldött városi biztos csak egy pár órával érkezék később meg Sopronyba, hol azonnal Káldy József alispán urnál személyét 's küldetése tárgyát kimutatván, a' jeles megyei főtiszt legott Kéry Péter szolgabiró urat egy megbizott 's illy ügyekben járatos megyekatonával Nemeskérre, Sopronytól mintegy 3 mérföldhyi távolságra, küldötte; ki is esti tiz óra táján megérkezve, a' helység korcsmájában megszállott 's ott előhivatván a' helybeli nemesek hadnagyát, szükséges tudósitások megszerzése után őt 's katonáját T. I. atyja házához küldötte, ki elég vagyonosnak ismert nemeskéri nemes közbirtokos. A' számos család álomba levén merülve, az atya e' szokatlan tudakozásra azt felelte, hogy István fia csak azon estve érkezett meg Pozsonyból, 's többed magával a' pajtában alszik. Fölkeltetvén a' hadnagy által, minden ellenállási kisérlet nélkül ártatlanságának erősitésemellett megadta magát 's atyafiai által a' sz.bióhoz kisértetve, ezek kezeskedni akartak érte, de megtudván a' szörnyü tettet, mellyről vádoltatik, egyébkint is foganatlan kérelmüktől elállottak. Itt T. I. igen csekély részvevést vallott eleinte, hogy t. i. a' szerencsétlen urnak csak paplanát rántotta volna le, mig Kovács Pál őt fojtogatta; de a' confrontatiobul olly borzasztó szereplése világlott ki, hogy már most kétségtelen, miszerint a' két czinkos csak megfeszült erőködésének sikerülhete a' szánandó áldozatot megölni,'s névszerint Toronyi illy merényeknél használtatni szokott kegyetlen fogás (golyó szoritás) a' szerencsétlennek rögtöni elájultát okozta, mlről később dicsekedett is czinkosának, kit azonban minden tekintetből illet a' pokoli gonoszság koszorúja; mert csak azon tette, hogy mig meggyilkolt ura otthon a'földön hevert,ő annak kardjával 's kalpagával urát az orsz.háznál legártatlanabb szinnel fölkereste, őt a' megrögzött gonosztevők első sorába helyzi. Mellőzzük itt a' többi részletet, mellyek körülményes leirását legközelebb nyujtani képesek leendünk, mellyet azután az állitólagos Szabó József rablónak — a' két gyilkos egyik barátjának — szép kalandja váltand fel.Mindkét esetnél szembetünőleg mutatkozik az isteni gondviselés, melly még a' legszemesb gonosztevőket is annyira elszokta vakitani, hogy alig hihető könnyelmüség vagy balfogás által könnyitik tettök felfödöztetését.

Nyilványos vizsgálatok. A'pesibudai ágost vall. evang. esperességi gyülekezet összes tanodájiban a' nyilványos vizsgálatok folyó 1844. jun. 20tól 30ig (gymnasiumi osztályaiban 22. 24. és 25kén fognak tartatni. Pest jun. 10kén 1844. Isk. Igazgatóság.

A' vakok pesti intézete részéről, nyilványos, egyszersmind hálás köszönet mondatik udv. agens tek. Veisz József urnak azon hazafiui nemes tetteért, miszerint legközelebb kiadott ezen czimü munkájából: Elmélkedések Magyarország hitel-'s földbirtok-viszonyai fölött, bejött pénzösszeget az intézet javára áldozni, 's már az intézeti pénztárba előbb általadott 190 p. ftonkivül, mai nap alulirott elnök kezéhez ismét 1325, és igy összesen 1515 pgő frtot küldeni szives volt; melly két öszveg az intézeti pénztárba valósággal be is fizettetvén, buzgó háláját nyilványitja egyszersmind ezen intézet azon nagylelkü pártfogójinak, kik e' jótékony sz. czél tekintetéből az alább jegyzett nevezetes summákkal ezen munka vásárlásához 's ez által ezen intézet fölsegélléséhez járultak, u. m.: Batthyány Fülöp hg 50 p.ft.,gr. Batthyány Ivén 50ft., gr. Széchenyi Lajos 20ft., gr. Nákó Sándor 100 ft., báró Sina György 500 ft., báró Rothschild 500 ft., Galváni Péter 100 ft., alsó-ruszbachi Mayer Ignácz 50 ft., Schaller n.kereskedő 50 ft., Vodjaner Móricz 50 ft., Valter Lénárd 20 ft., Barlanghy László 5 ft., Adamovich 5 ft., Barkassy Imre 5 ft., egy névtelen 5 ft., Várady József 5 ft., összesen 1515 p. ft. Továbbá a' vakok pesti intézete pénztára fölsegélléséhez 1844. majusban kegyes adományokkal járultak: néhai Saal Miklós pesti sütömester hagyom. 5 ft, Tóth György pesti lakosé 1 ft.,Durt Mátyás pesti borkereskedőé 48 kr, tiszt. Baur Endre környei plebánus uré 10 ft., Kalocsa városa hivei adakoztak 7ft. 51 kr., kalocsai székesegyház alsó esperesi kerülete 3 ft. 18 kr., egy névtelen 3 kr. t. idősb vadasi Jankovich Miklós ur szabad ajánlata 50 ft., t. nemes Bereg megye gyüjteményt 1 ft. 40kr. Veisz József „Elmélkedések" árából befolyt summa 190 ft.,néhai Czompó János tb. ur hagyom. 40 ft., összesen 310 ft. 40 kr. Gömöry Károly m. k., intézeti pénztárnok. Látta Dubraviczky m. k.

(**A' magyar gazd. egyesület jun. közgyülésének** vége.) 8) A' kormányzó választmány megelőző ülésének jegyzőkönyvében elősoroltatván mind a' fiók-gazdasági, mind az ipar- és természettudományi rokon egyesületek részről e' közgyülésre küldött érdemes követ urak nevei, miután azok e'szives rokon indulat tanusitásáért elnök gróf ur által már a' megnyitó-beszédben örömmel üdvözöltettek, a'két utóbbi egyesületre nézve nemcsak méltányosnak, hanem a' közös érdek által parancsoltnak is tartja a' közgyülés előforduló közgyülések alkalmikor a' fentartandó testvéri kapcsolatot viszonkövetségek küldése által is erősbitni; mi pedig a' fiók-gazd. egyesületeket illeti, sajnosan tapasztalá a' közgyülés, hogy a' fenálló 9 fiók közül csak a' bihari, pesti, szatmári és szepesi egyesületek képviselőit tisztelhette körében, noha már maga a' vásári alkalom a' követek küldetését 's megbizatását tetemesen könnyité. E' kellemetlenül ható részvétlenség ismét tanusitá a' gazd. egyesület 'sfiókok más módoni elrendeztetésének sürgető szükségét. 9) Erdély testvér-hazánkban legujabban keletkezett gazdasági társaság közüdvözlettel fogadtatván, azzal szorosb viszonos összeköttetésbe lépés határoztatott. 10) Főhg Károly ő fens. Szász-Coburg-Gotha és Battyhány hgek, Szerencsy István és Gyürky Pál ő excjok, Hunyady József, Károlyi György és Lajos 's Zichy Miklós gr. urak, végre a' kegyes szerzet mernyei urodalma iránt, kik az idei juhkiállitásra olly szinben küldöttek be nemes állatokat, melly e' részben legalább a' közrészvét gyarapodását kedvesen tanusitja, egyszersmind pedig a'juhnemesités 's czélravezető tenyésztés emelkedésére mutat, e' közremunkáló szivességért az egyesület őszinte meleg köszönete elnökileg egyenkint kijelentetni határoztatott. Emlittetlenül nem hagyhatni, miszerint a' megyei juhászatokból az idén beküldött juhpéldányok azon figyelmet, mellyet a' tavalyiak gerjesztettek, ujolag felébreszték 's tanusiták, hogy a' kegyes szerzet gazdasági kormánya olly okszerüség 's következetességgel 's olly önzéstelen javitások beruházásával vezettetik, minőt holt kezek közt fekvő jószágokon tapasztalni ritkán lehet. A' mernyei juhászat ügyes, tudományos, egyszersmind pedig jól pénzelő tenyésztésre mutat. Benkő Dániel ur, Eszterházy hg lévai praefectusa legczélszerübb javitásokkal szerkesztett ekéjét az egyesület ekegyüjteménye közé átengedvén, e' nagyrabecsült ajándék, a' jó ekék tulajdonságiról irt becses értekezésével együtt legszivesb köszönettel fogadtatott. E' jeles ekéről egyébiránt a' próbaszántás eredvényének legközelebb előadásánál bővebben fog értesittetni a' közönség. 12) Magyar Imre tb. urnak a' bácsmegyei kendertermesztést illető érdekes értekezése az ott divatozó kendertörőnek mintájával együtt kedvesen fogadtatott; ugy 13) Pfanzert bécsi nker. hazánkfiának figyelmeztetése és utmutatása is a' rózsaolaj-készitésre, mellynek nyereséges kiállitására számos cseplyés és semmi hasznot nem hajtó része hazánknak elegendő tért engedne. 14) Jelentést tőn egyesületi elnök gróf, miszerint az 1843d. évre a' szarvasmarha-tenyésztés ügyében kitüzött pályakérdésre olly feleletek érkeztek, mellyek közül az illető birálók versenyzésre 's jutalmazásra méltónak egyet sem tartanak; 's miután ennélfogva az e' jutalomra kitüzött 460 ft. p.p. ez évre rendeltetés nélkül marad, más részről pedig egyéb nem reménylett, 's az idei költségvetésbe föl nem vett pénzforrások is nyiltak, elérkezettnek vélé elnök gróf az egyesület azon egyik szabályszerü főfeladásának teljesedésbe vételét, hogy egy a' gazdasági tudományokban előmenetelt tanusitó, 's jó reményü ifjat ismeretei bővitéseül külföldön utaztasson; 's minthogy e' végre Péterffy József ur, a' „Magyar Gazda' szerkesztő segédje, ki is miután a' gyakorlati téren mint önálló gazdatiszt több évig dicséretesen működött, egyik hazai gazdasági intézetben az ott megszerezhető elméleti kiképzést is megnyeré, az egyesülethez folyamodott, dicséretes jelleme 's értelmi tehetsége pedig reményt nyujtanak, hogy tökéletes kiképzetése által külföldön a' mezőgazdaság legfontosb ágaiban az e' czélra hozandó áldozat dús kamatokkal térül meg egykoron a' hazának, elnök gróf ur inditványát a' közgyülés egyértelmüleg elfogadá, 's Péterffy urat egy évre ajánlandó 600 ft. p. utiköltséggel 's az ismeretterjesztő szakosztály által kidolgozandó specialis utasitás mellett a' külföld azon tartományiba fogja utaztatni, hol a' hazánkat érdeklő legfőbb tárgyakra nézve a' legkimeritőbb okulást szerezheti meg. 15) Rendes tagokul megválasztattak: Cuni-Pieron József jószágbérlő, Dudányi Pál, Damaszkin Antal és Dorner Ferencz tb. uu., Gyertyánffy Dávid kir. tan. Jurenák Pál keresk., Mocsonyi Péter 's Mocsonyi András tb., Nagy József keresk., Roykó János tb. 's jószágfelügyelő, Szathmáry Sam., Sztojanovics Mih. 's Valy Mih. tb. ur Az egyesület alapitó tagjaivá lőnek: Bernáth Mikl. ny. alezr. b. Eötvös Dénes és Adler Mór. 200 p. ft. alapitványokkal. Ennek folytában t. Marczibányi Lajos tb. urnak részvénygyüjtés körüli fáradozásiért szives köszönet szavaztatott, Gyertyánffy Dávid kir. tan. ur pedig egyesületi képviselőül megkéretni határoztatott. 16) Azon küldöttség jelentése, melly a' tótmegyeri és ürményi urodalmak megszemlélésére vala megbizatva, legszivesb részvét, méltánylás és tetszés nyilatkozása közt olvastatván fel, miután a' közgyülés részről ohajtás fejeztetett ki ezen urodalmak részletes leirásának még ez évben megnyerhetése iránt, egyszersmind elismértetvén az illy hivatalos jószág-megtekintések 's birálatok tanuságos léte, a' közkivánság oda nyilványult, jövő évben ő felségének holicsi urodalmát megszemlélhetni, melly nemcsak igen jeles gazdasági kezeltetésénél fogva különös figyelmet érdemel, hanem azon soha nem felejthető érdemmel is bir, hogy a' merinojuh-tenyésztés alapja Magyarországban ott vettetett meg elsőben a' fejdelem bőkezüsége által; minek következtében szeretett királyunk ő felsége a' közgyülésből hódoló tisztelettel meg fog kéretni, hogy az egyesület kinevezendő küldöttsége által az emlitett urodalmat hely szinén megszemlélhesse. 17) Felvétetvén a' német gazdák folyó 1844d. sept. 30kán Münchenben tartandó gyülekezetének elnöki meghivólevele, miután a' közgyülés elismeré a' jótékony következéseket, mellyek hazai mezőgazdaságunkra illy összeköttetésekből háramolnak, közakarattal Ürményi Ferencz ő excja kéretett meg, hogy alulirt titoknokkal egyetemben egyesületünket, mellyet tavaly is hazánk nagy diszére képviselt, Münchenben is képviselni kegyeskednék. Melly fölhivásnak ő excja hazafiui készséggel engedvén, a' gyülekezet napja közhirré tétetni határoztatott azon közfelszólitással, hogy abban hazai gazdáink közül nagy érdekessége tekintetéből minél számosabban részt venni 's ez által józanabb gazdálkodás és haladás utáni vágyukat bemutatni törekedjenek. 18) Fájdalommal tölté el a' jelenlevők mindegyikét gr. Csáky Károly ur levele, mellyben a' nemes és köztiszteletü férfiu gyengélkedő egészsége miatt kénytelennek nyilványitja magát az erdőszeti szakosztály elnökségéről lemondani, arra szólitván fel az egyesületet, hogy e' helyre olly egyedet válasszon, ki mind korára, mind egyéb körülményire nézve képes legyen ama fáradságos feladatnak megfelelni, mellyet az egyesület a' napról napra inkább elhanyagolt hazai erdőszet javitására nézve magának kitüzött. Közsajnálkozással engedhetvén csak az egyesület a' ns gróf változhatlan határozatának 's a' legbensőbb hálát nyilványitván eddigi lelkes részvéteért, a' helyettesités jövő közgyülésre halasztatott. 19) A' sorshuzás alá került köztelki részvények közül ez évben kihuzattak: gr. Almásy Alajos 29 sz., gr. Károlyi Lajos 102—128. és 146 sz. 's gr. Károlyi György 181. 182 sz. Több nem épen közérdekü tárgyalás után a' közgyülést közebéd fejező be, mellyet nem annyira pezsgő, mint az ügyrokonságból eredt szives baráti nyiltság, 's külön polgári osztályok fesztelen vegyülete 's társalgása fűszerezett. Pesten, jun. 4kén 1844 Török János, egyesül. titoknok.

Budapesti napló *). Mához egy hétre, azaz jun. 30kán, Honderü szerint a' Dalárda, magyarul: Liedertafel, regg. 7 órakor a' Bécsbe induló gőzösön Váczra ránduland, hol 11 órakor nagyszerü magyar mulatság, vagyis „Matinée" fog tartatni, az ottani siketnémák intézetének némi fölsegitésire. Ezután délutáni 1 órakor a' Duna-melletti „Fejér hajó" czimü vendégfogadóban barátságos ebéd, magyarul: Table d' hôte fog adatni a' dalárdások saját javukra, mihez belépti jegyek, mellyek nélkül senki nem bocsáttatik a' terembe, előre váltandók jun. 28kaig Pesten, a' német szinházi épületben, Klausz urnál. Ebéd után táncz leend 's az izzadásért külön dij nem kivántatik. Ime, milly szép alkalom, néhány forinton jó módon tuladhatni 's este a' Bécsből érkezendő gőzösön énekszó mellett ismét Pestre érkezhetni. Egyszersmind szükségesnek véljük megemlitni, hogy a' zálogház szombaton mindig zárva van, pénteken tulra tehát nem halaszthatni a' szükséges utikészületet, a'mennyiben t. i. erre valakinek szüksége találna lenni. — Van, ki az állatkinzás ellen fölszólal, 's ezt jól tesszi 's e' jogot tőle senki el nem veszi, valamint tőlünk sem azt, hogy emberkinzás ellen emeljünk egy pár szót. Az ugynevezett „Hetz" már rég meg van szüntetve, ámbár abban többnyire csak kutyák veszték életöket, 's néha egyéb oktalan állatok. A' budai Arena ellenben magosb tárgyat választa mulatságul, ott t. i. már többször ember emberrel küzdött számtalan tapsoló nézö jelenlétiben. Az egyik küzdő e' napokban, iszonyu erőködés és sérülés következtében meghalt! E' tényt bővebben fejtegetni nem birjuk. — „Buda" gőzös kapitánya ellen több lap emelt már panaszt, hogy a' bombatéren, sürü unszolások daczára sem akart kikötni; e' vádat mi is erősithetjük, mint többszöri szemtanuji e' botrányos önkénynek, mi egy párszor azon kellemetlenséget is vonta maga után, hogy esős időben, több vizivárosi hölgy bérkocsin kényszerült Pestről Budára visszatérni. „Buda" olly dúsan jövedelmez, hogy a' vendégek kényelme valóban több figyelmet érdemel. — Bizonyos urak 100 kutyát hozattak Angliából, miknek átszállittatása több ezer p.ftba került. Ehez csakugyan nem kell commentár. Játékszini krónika: n. szinpadunkon f. hó 14kén adaték „A' selyemárus" helyett „Az ördög naplója" vigj. 3 felv.; 15kén „Büvös vadász" dalj. 4 felv.; 16kán „Peleskei notárius" bohózat 4 felv.; 17kén „Pajzán ifju" vigj. 3 felv.; 18kán bérszünettel először „Cilley és a' Hunyadiak" dráma 4 felv. Vörösmartytól, a' szép számu közönség a' szerző érdemeihez illő figyelemmel fogadá e' jeles költői becsü müvet; 19kén „Alvajáró" dalj. 2 felv., a' közönség ülve aludt; 20kán „Kastély az országuton" vigj. 1 felv., és „Humoristikai tanulmányok" vigj. 2 felv.; Hubenayné, Lendvayné, Fáncsy, Szentpéteri betegek, 's Laborfalvi Róza mégis ugyan e' napon szabadsággal elutazott. Félő, hogy illy rend mellett a' közönség szabadság nélkül is el fogja majd a' nemzeti szinházat hagyni. Mi azt hiszszük, hogy valódi nemzeti szinésznő, ki e' czim becsét fölfogni képes, nem igen utaznék el olly pillanatban, midőn két jeles társnője beteg, kik nélkül csak egy pár elkopott silányságot hozhatni szinpadra. Sajnáljuk, hogy igy kell szólanunk, de a' közönség iránti méltányos tekintet 's nemzeti szinházunk mulhatlanul kivánta e' kissé keserü nyilatkozatot. —

*) Minden támadható félreértés, vagy kellemetlenség kikerülése végett, szükségesnek tartom nyilványitni, hogy e' rovatot többé nem fogom irni. A' „Budapesti napló" eddigi irója.

Másodszori felhivás a' magy. kereskedelmi társaság első részvényrészlet befizetésére.

Emlékezetbe hozatik, hogy a' magyar kereskedelmi társaság részvényeitől az első 15 %-nyi részlet (minden részvénytől 75 p. ft.) f. e. julius 10ikeig befizetendő. A' befizetések jun. 10ik napjától kezdve Pesten a' társaság ideiglenes szállásán (városház-tér, Almásy-ház, 2dik emelet) minden nap reggeli 9—12 óra közt elfogadtatnak.

Borsodi közgyülés. Megyei évnegyedes közgyülésünk, melly mult hó 6kán kezdődött, csekély érdeket nyujthat az olvasónak. A' közgyülés többnyire beligazgatási kérdések 's olly ügyekkel foglalkozott, mellyekkel, bár a' megyeiek előtt érdekesek is, de nagy közönség elibe szánt lapok hasábjait tölteni lelkiismeretlenség lenne; 's igy csak vázlatát adjuk a' kiszemelhető tárgyaknak. Az utasitó küldöttség véleménye általában elfogadtatott, a' községek rendezését 's a' csak terhes 's gyors igazságszolgáltatásra még is alkalmatlan uriszékek eltörlesztését illetőleg is. Az asszonyegyesületnek, melly mult farsangon adott táncvigalmából 574 fr. 46 kr. p. p. tiszta hasznot szerze a' koldulás-eltörlesztési tőke nevelésére, köszönet szavaztatott. A' még egészen meg nem alapitott jövendőjü kisdedovó példány-intézetünk, mint már fenálló 's pártolást érdemlő, a' meszsze távolban is problematicus sikerü vállalat előtt — ohajtottuk volna csak az erők egyesitése tekintetiből is — ha elsőbbséget aratott volna. — A' szendrei járás megürült főesküttségére Vattay Berta és Czikó Boldizsár terjesztettek főisp. helyettesünk elibe. A' szini küldöttség jelentése azon terv ügyében, mellyet alválasztmánya szinháznak milly kutforrásokból leendő felépittetése iránt adottbe, felolvastatott 's helyeseltetett, a' terv ez: a' meglevő biztositási összeg 's egyéb most még csak megyebeliek közt gyüjtendő adakozásokból a' szinház kicserélt telkén boltok 's jövedelmező épületek fognak készittetni 's ezen már jövedelmező épületek bizonyos törlesztési kölcsön alapjául leköttetni 's ezen kölcsönbül fog (!?) maga a' szinház a' téres telek belsején elkészülni; az épitési terv készitésére Hild v. Cassano urak kérettek meg. E' szerint a' már bizony lohadni kezdő energiától függ: vajjonezévtizedbenMiskolcznak, mire olly nagy szüksége van, szinháza lesz é vagy nem? A' segélyosztó választmány tudósitásából értők meg, hogy eddig segedelmül bejött a'szegény miskolcziak javára 32,406 ft., ebből kiosztatott már 19,540 ft. 's igy még

meg van 12,816 ft. mellyből még a' választmány classicus stylje szerint egy általányos kiegészitő osztály rendeltetett, 's az osztás mult hó végnapjain már meg is kezdetett. A' polgáregyesület utólsó közgyülésében a' casinóvali egyesülés eszméjét elvileg elfogadta, létesithető lesz é ez azonban gyakorlatilag 's milly sikerrel? a' jövendő kétes fátyola fedi előlünk. — S.

Tiszamelléki egyházkerületi közgyülés Miskolczon Puky István segédgondnok ur elnöklete alatt tartatott. Teendőji közé tartozott: 1) a' megürült világi jegyzőhivatal betöltése 's az be is töltetett szerémi Horváth Antal urral, a' választás igaz kissé kölönös volt, a' gyülés a' ref. lyceum hallgató-teremében tartatott a' hátulsó pár széksort a' helybeli békés polgárok azon része tölté be, mellynek illető helyükön érdemüket 's hatáskörét kétségen kül méltányolni tudjuk, de kiknek itt szavok 's közvetlen befolyásuk az egyházkerületi gyülés képviseleti rendszerénél fogva nem is lehetett. Mi ugyan a' korteskedés divatba jött kőrszellemét mindenütt kárhoztatjuk, de itt még inkább, midőn ez uj kortesek (ki gyüjté őket be, az eredvény alaposan gyanittatja) az egyház békés körébe is beviszik incompetens befolyásukat, mert tudnod kell nyájas olvasó, hogy a' választást e' hátulról dörgő felkiáltások dönték el; mit az is tanusit, hogy a' közgyülés a' választások mostani zavaros rendszere helyett czélszerübbnek kidolgozására rögtön küldöttségetnevezett. Legtöbb mulatságunkra szolgált a' s. pataki theologusok folyamodása, mellyben még a' mult század czafrangjaihoz tartozó tógaviselet eltörlését kérik. És azon folyamodás ugyancsak a' s. pataki főiskolabeli hallgatóktól, mellyben 's latin nyelv helyett a' magyar nyelv alkalmazását kérik tanulmányaikra. — E' kis feledékenységet, nom akarjuk mondani hanyagságot, ha ez igy áll, ha még előkészületek sem tétettek, lehetetlen meg nem róni most, midőn minden felekezet melly csak mozoghat nemzetisége emelése 's erősbitésére forditja minden igyekezetét. — S.

Ausztria.

Ő felségök a' császár és császárné Schönbrunn nyári lakjokba költözvén, István főhg is e' napokban a' fővárosbul, Brünön keresztül rendeltetési helyére Prágába utazott. Ő fels. triesti utazása aug. 15re van határozva. Metternich herczeg f. hó végnapjaiban Ischlben néhány hetet töltendő hagyandja el Bécset.

(Udvari gyász. Az orosz czár kissingeni utja elmarad.) Marne gróf (angoulemi herczeg) halála következtében udvarunk 16 napi gyászt öltött. Hallomás szerint az orosz czár azon esetre, ha a' kissingeni fürdőket meglátogatandná, a' szomszéd udvarok részirőll készülőben levő tisztelgésektől magát előre is fölmentetni kéri, miután ő felsége azon néhány ott eltöltendő hetet, egészségi állapotja végett teljes csendben kivánja élvezni. Azonban legujabb sz. pétervári tudósitások nyomán a' czár kissingeni fürdő-látogatása ha el nem marad, de a' legkisebb valószinüséggel elhalasztatik, miután a' csak nem régiben hesseni hg 's dán koronaörökös hg Fridriknek eljegyzett Alexandra czári nagy hgnő egészségi állapotja legnagyobb aggodalomra nyujt alkalmat, 's ez okból a' czár viszszatérését az egész czári család ohajtva várja, sőt Stettinig gőzhajó is küldetett már elibe.

Amerika.

(Texas bekebleztetése iránt uj rokonszenv mutatkozik.) A' washingtoni senatusban Texas bekebleztetését pártolók száma naponkint növekszik, 's jóllehet az ahoz kivántató szükséges szám hijányzik, azért még is van remény, miután az egyezkedési pontok iránt több több hajlam mutatkozik. Jackson tábornok egy newyorki barátjához irt levelében nyiltan kimondá: hogy azon senator ki az egyezkedés félrevetésére szavaz, bármilly ürügy alatt tegye is azt, haza-áruló gyanánt tekintendő. Washingtonban azon hir terjeng, mintha Mexicóban uj ellenségeskedés volna készülőben Texas ellen, mellyet leginkábbabból gyanitanak, mivel az utólsó fegyverszünet Houston texasi elnök által nem fogadtatott el.

Spanyolország.

(Ujabb békeháboritás Marokkó részirőll. A' királynék Barcelonában.) Jun. 4én ujabb merény hire érkezék Marokkobul Madridba, melly alkalmasint nyilt háborura fog alkalmat szolgáltatni. A' murosi spanyol partvidékről ugyanis egy spanyol kereskedőhajót láttak vitorla és árborcz nélkül a' sik tengeren lebegni. A' tengerészeti segéd azonnal megvizsgálá az elhagyatott hajót s 12 spanyol holttestet talált a' födözeten, levágott fejjel. Hogy ezt marokkai kalózok cselekvék, arról semmi kétség, 's a' spanyol lapok egyhangulag állitják, hogy ez ujabb meggyaláztatást csak vér moshatja le. — Izabella királyné CaldasbólBarcelonába hozatja az ásványvizet 's tulajdon palotájában fürdik. — Krisztina özvegy királyné Narvaezt Madridba visszaküldeni szándékozik, hogy az ingadozó egyességet a' ministerek közt ismét helyreállitsa. —

Anglia.

(Miklós czár elutazott. Chartistai és repeal-mozgalmak.) A' moszka czár jun. 10én Londont elhagyá, 's Hágába utazott, onnan Kissingenbe menendő. Látogatása okát eddig még sürü homály födi, meglepő azonban mindenesetre, mikép a' londoni lakosság ezuttal világosan bebizonyitá, hogy koránsem gyülöli annyira a' moszkákat, mint ezt sokan hinni szerették. A' chartisták gyülést tartottak ugyan, ellenkező érzelmeiket nyilványitni akar ván, de a' gyülés olly néptelen volt, hogy szándékjok egészen dugába dölt. — Irlandban rendkivüli mozgalom uralkodik, a' legkisebb falukban is gyüléseket tartanak, 's fölirásokat határoznak a' királynéhoz 's parliamenthez, mikben O'Connell szabadon bocsáttatását sürgetik. Az ingerültség mindenütt napról napra növekszik 's veszélyeskitörésre is fajulhat, ha O'Connell fölszólitást nem intéz a' néphez, mit azonban, a' törvények világos értelme szerint, most már nem szabad többé tennie, ha csak a' kormány, szükségtől kényszerittetve, föl nem szólitja őt, hogy legyen szives néhány csöndesitő szót intézni a' háborgó Irlandhoz. —

Franczia ország.

(Hadikészületek Marokko ellen. Lajos Fülöp londoni utazása elhalasztatott.) Abdelkader Marokko határin áll sergeivel, 's a' marokkai császár titokban hatályosan mozditja elő hadikészületeit a' franczia ellen. Ezt a' párisi kormány nem nézheti hunyt szemmel, azért Joinville hget tetemes hajóhaddal a' marokkai partvidékre küldé, mi az angolokat kissé fölizgatá. Guizot biztositá ugyan a' londoni kormányt, hogy Marokkóval minden összeütközést gondosan kerülni fog, mi azonban bajosan fog megtörténhetni. — Lajos Fülöp ismét előbbi szándékához tért, 's csak septemberben fogja Viktória királynét meglátogatni. — Udvari körökben azon váratlan hir kering, hogy Trapani gr. iránt Krisztina királyné idegenkedéssel kezd viseltetni, 's hogy e' szerint a' tervezett házasság füstbe menend. —

Aldunai tartományok.

(Oláhországba orosz-török határrendező biztosság váratik.) Oláhországba egy legközelebb megérkezendő orosz-török biztosságot várnak, melly egyesülve az ausztriai biztossal, Oláhországnak Erdély és Magyarország mellett végig vonuló határit fogja rendezni, mint ez már ezelőtt pár évvel Galicziának moldvai és erdélyi határival történt. Olly tartományokban, hol még olly kevés a' rend, hol a' népesség olly csekély, 's kiváltképen hol a' nemesség roppant javait közönségesen nem a' tulajdonosak hanem bérlők igazgatják, a' határszéli vonalak gyakran bizonytalanok, és épen nem csodálkozhatni ha azok kimutatása koronkint megujittatik. Ide nem messze fekvő Choczim vár, melly hajdan török erősség volt, egy czári rendelet következtében mint haszonvehetlen helyett a' Dnister partján egy más nagyszerü vár fog Ausztria ellenében épittetni, pedig Miklós czár hogyan épittet, azt amaz óriási munka, a' modlini vár, eléggé tanusitja. Mondják: ezen uj Choczim semmivel sem leend alábbvaló amannál.

ÉRTESÍTŐ.

Jurkowich család

tagjait ezzel értesitem, hogy az 1643. évi junius 7kén Jurikowich Ádám számára kelt nemeslevél történetesen kezembe került, mi iránt velem bérmentes levelekben értekezhetnek. Kassán junius 17én 1844. Hammersberg László ügyvéd. 1—3

Árverési hirdetvény.

T. Sághy László urnak, tek. ns Heves vgyben keblezett Dormánd helységben a' csincsai dülőben egy tagban levő 38 hold szántóföldje, és szükség esetében több is f. 1844dik évi sept. 12kén a' helyszinén birói árverés utján a' legtöbbet igérőnek el fog adatni. Kelt Dormándon jun. 12én 1844d. évben. Okolicsányi Gusztáv s. k. Berete Ferencz s. k. mint végrehajtó birák. 1—3

Körmöczi malom-haszonbér.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár magas rendeletéből közhirré tétetik: mikint a' megüresült beszterczebányai püspökségnek sz. kir. és bányászi Körmöcz városában az őrlésre kizáró szabaditékkal ellátott hat kerekü malma f. é. augustus 5kén tek. Bars vármegye Szent-Kereszt mezővárosában, hol a' feltételek is megtekinthetők, 1845ik évi január 1ső napjától egész 1847dik évi dec. utóljáig árverés utján haszonbérbe fog adatni. A' bérleni szándékozók elegendő bánatpénzzel ellátva jelenjenek meg 2—3

Uj vásárok.

Futaki gr. Hadik Gusztáv cs. kir. kamrás 's alezredesnek mint tek. A rad vgyében keblezett Szemlak mostani földesurának részirül ezennel közhirré tétetik: hogy ő cs. kir. fels. mult 1843. évi dec. 21kérül kiadatott kegyelmes kiváltsági levele által nevezett Szemlak helységet mezővarossá felemelni 's akként benne esztendőnkint három országos 's hetenkint egyegy héti vásár tarthatását megengedni méltóztatván, azon kegy. kiváltsági levél fentisztelt Arad vgyének folyó 1844dik évi böjtmás hava 18d. 's következő napjain tartatott közgyülése alatt minden ellenmondás nélkül kihirdettetett legyen, következve annak értelmében az érintett három országos vásár közül az első a' Judica vasárnapot két héttel megelőző, második a' sz. Háromság után két héttel eső 's végre a' harmadik szinte az iménti emlitett sz. Háromság után tizenkilencz héttel előforduló hétfői napokra essenek, vagy is az aradi országos vásárok előtt mindenkor két héttel legyenek tartandók, az érdeklett héti vásárok pedig minden hétben keddi napra határoztattak. Minek folytában a' legelső országos vásár Szemlakon, melly alatt a' Maros vize folyván, különösen a' gabonaszallitásra nézve igen kedvező kinézéseket ajánlhat a' vevők eladók és kereskedőknek, folyó 1844ik évi junius hónap 23án leszen megkezdendő. Mellyre tehát az eladni 's venni szándékozók illendően meghivatnak, annak kijelentése mellett: hogy ez esztendőben előforduló országos 's héti vásárok alkalmikor a' megjelenőktül semminemü vám szedetni nem fog. Kelt Szemlakon majus 21ikén 1844. A' szemlaki uradalom tisztartói hivatala által. 2—3

Hirdetés.

A' mármarosi koronai erdőjavadalmak részire ideiglen következő hivatalállomások engedtettek meg felsőbb helyen: u. m. Szigeth, Hosszumező, és Visk koronai mezővárosok részire különkülön egyegy első osztályu erdőszállomás 250 ft. évi fizetéssel, természetes szállással, 52 pm. zab, 6 kocsi széna, 15 öl fa, egy mázsa só, 20 p.m. buza, 6000 □ öl kaszáló, 7 ft. irószerdij járandósággal és 50 ft biztositékkal, és Técső részére egy erdőlovag-állomás 300 ft. évdijjal, természetes szállással, 104 pm. zab, 12 kocsi széna, 20 öl fa, 150 font só, 24 pm. buza, kaszáló fejében 24 ft. járandósággal és 100 ft. biztositékkal 's 10 ft. irószerdijjal. Kik ezen állomásokat elnyerni ohajtják, hiteles bizonyitványokkal kimutatni tartoznak, miszerint a' bölcsészeti tanulmányokat jó sükerrel végezték, a' magyar, német és latin nyelveket birják, 's az erdőszt udományokat Selmeczen, vagy Máriakuton jó előmenetellel hallgatták, és egészséges testalkatuak. A' folyamodványok a' mármarosi kir. kamrai igazgatósághoz 6 hét alatt benyujtandók. 3—3

Haszonbérleti hirdetvény.

Szab. kir. Kassa városa tanácsa részéről ezennel közhirül adatik: hogy ezen itt alul feljegyzett haszonvételek 1844dik évi julius 17ik napján reggeli, 10 óra tájban az ezen városi udvarház teremében tartandó árverés utján a' többet igérőnek bérbe adandók; u. m. a' forrai malom 1844. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 88 frt. pgő. — A' forrai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 89 pgő frt. — A' garadnai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 42 pgő ft. — A' szebegnyi korcsma 1844. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 22 pgő frt — A' bérlevél feltételei e' város számvevői hivatalánál megtekinthetők. 2—3

Csőd orvosi hivatalra.

Sz. kir. Zombor városában a' főorvosi hivatal üresség be jövén, melly hivatallal 300 pengő forintbeli évi fizetés van összekötve, ezen hivatalt elnyerni kivánók erkölcsiségök- 's orvosi képességöket igazoló hiteles bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat szabad kir. Zombor városa nemes tanácsához f. évi julius 1ső napjáig küldjék be. Sz. kir. Zombor városa 1844. évi majus 14kén tartott tanács-üléséből. Sz. kir. Zombor városa főbirája, polgármestere és tanácsa. 2—3

Dunagőzhajói uj állomások.

Az illető uradalmakbirtokosai szives hozzájárulásuk következtében a' dunagőzhajózási kormány czélszerünek itélte f. évi junius 20kától kezdve az *adonyi* 's Kalocsa városra nézve a' *foktői* partot ezentul állapodási helyül tüzni ki a' gőzhajóknak, hol nemcsak utazók szállhatnak be és ki, hanem kocsik, áruk's lovakkal is rakodhatni be és ki, mirül is ezennel illendőn értesittetik a' tisztelt közönség. 3—3

Megjelent, és Pesten Hartleben könyvárusnál, Váczon pedig a' szerzőnél kapható:

Az elméleti 's tapasztalati

Természettan

alaprajza, mellyet közhasználatra készitett

Schirkhuber Móricz

kegyes szerzetbeli áldozópap, és a' váczi püspöki lyceumban természettani oktató. I. kötet VIII. 's 230 lap. 3 rézmetszettáblával. Ára 1 ft. 30 kr. ezüstben. — Ennek átvételével előfizethetni a' II. kötetre is, melly aug. elején hagyandja el a' sajtót, 2 ft. ezüstben. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök junius 27kén

JELENKOR.

1844. 51dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ A' félév végéhez közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük kettős testvér lapunk t. Pártfogóit előfizetés iránti minélelőbb intézkedhetésök végett, hogy nyomatandó példányink száma iránt kivántatólag rendelkezhessünk 's iker lapunkkal hijány nélkül szolgálhassunk. Ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása 's más jelesink, főleg szaporitott vidéki levelezőink hozzájárulása mellett folytatandjuk mind a' Jelenkor politikai hirlapot, mind encyclopaediai tartalmu folyóirat testvérét a' Társalkodót. Ezek tovább is hivek maradnak a' szinte 13 éves pályájokon tanusitott irány-elvekhez, mellyek mindenkor és minden szükséges és hasznosra nézve a' fokonkénti józan haladásban, 's bármi párt- vagy vélemény-árnyéklattól származó, de nemzeti 's alkotványos álladalmunk kétségtelen javára ezélzó tanács vagy terv illő méltatása mellett, a' szelid, békes modoru 's érdekegyesitő átalakitásban, szóval az idealismust a' realismussal — a' mennyire sajátságos viszonyinknál fogva ezél- vagy korszerű — boldogitólag összeolvasztani törekvő politikai synthetismusban öszpontosulnak.

Eddigi szokásunkhoz hiven valamint 183⅔ 's 1840d. országgy végén, ugy igéretünk szerint a' folyóén is kedveskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő uj törvényczikkekkel, még pedig az érintett évieikéhez hasonló 4rét alakban. Értesitőnk mindennemü hirdetést jutányos dijért közöl. Az előfizetés marad az eddigi, t. i. félévre postán és Budapesten házhoz küldve pedig 5 p. frt. Külföldre vagy bárhová az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni; belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's nálunk Pesten uri-utcza 453dik szám. Trattner-Károlyi ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyors- kocsi utján. Változó lakásuaknak legtanácsosb a' szerkesztőségnél előfizetni. A' czimek t szta leiratu beküldetéseért könyörgünk, ez uttal is tisztelt szorgalmas levelezőinknek 's közremunkáló ügyfeleinknek szives hálánkat jelentve 's a' nemzet kalauz kegyei mellett további segéd gyámolitásukat bizodalmasan kérve ki.

A' Jelenkor és Társ. szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések, 's előléptetések; Országgy. közlemény: (pótlék a' 159d. frdi üléshez az e. kápt. követ reversalisokra vonatkozó beszédével; 162d. rdi orsz. ülésb. a' városrendezési ügy folyt. a' városi felügyelőkrenézve személynöki nyi atkozat, 163d. frdi ülésb. a' reversalisok fölötti tanácskozás; 163d. rdi orsz. ülésb. a' városrendezési ügy folyt. a' magyar körtös feletti intermezzo; B. követe módositása a' tisztviselő választásmódra nézve: 164d. orsz. rdi ülésb. a' városrendezési ügy folyt. a' 361 §ig; 164d. frdi ülésb. a' más vallásrai átmenetel-mód; Legujabb: a' jun. 22 és 24dikei ülések rövid vázlata mind két táblánál; csöd az országházi tervkészités iránt; hasonszenvi orvosegyesület gyülése; nemzeti szinház; Rothschild jótéte; Tornamegy. czáfolat.)
Amerika (lépés a' texasi szerződés ügyében; a' Rosas elleni háboru foly.)
Spanyolország (hajócsapat Tanger ellen; lapok szaporodása.)
Portugália (ellenzéki lapok elleni szigorúság; főparancsnokság.)
Anglia (Az orosz czár Londonban léte 's elutazta részletei; irlandi számos gyülés O Connell miatt; Byron szobra miatti pörügy.)
Franczia ország (zápor általi kár az iparmükiál itásban, haytii lázadás állapotja; a' francziák 's marokkaiak közt kitört csatépaté.)
Svédország (jul. 1kén megnyitandó országgyülésrül elmélkedés; a' király utazása.)
Németalföld (az orosz czár Hágában.)
Törökország (a' kormányecsapatoknak arnautákoni győzeme.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. az egri főkáptalannál Harmos László pankotai főesperest székes főesperessé; Ferenczy József idősb mesterkanonokot pankotai főesperessé, Lévay Sándor kanonokot sz. Péter egervári prépostjává nev.; Bartakovics Adalbert eszterg. főkáptalanbeli kanonokot 's a' nagyszombati kerületben lelkiekbeni helyettest püspöki czimmel földiszitni; a' pesti kir. egyetemnél ürességben levő történettani tanárszékre Körmöczy Imrét, ugyane tudománynak 's az egyházi törvénynek kalocsai lyceumbeli tanitóját alkalmazni; Simony Istvánt a' nm. m. kir. udv. kamránál fogalmazó gyakornokot tisztbeli udv. fogalmazóvá; Zehentmayer Károly nagyági bányaintézőt, kormányzó bányatanácsosi rangban erdélyi sóbánya-igazgatóságra; Grosschmidt Sándor debreczeni só- és 30ad-felügyelőt a' mármarosi kamraigazgatóságnál első ülnökké kinevezni, végre b. Ambrózy Lajos m. k. kincstári tan. 's temesi kamrai igazgatót udv. tanácsos ranggal diszesiteni kegy. méltóztatott.

Eck György, szászkai ideiglenes bányamérnök ugyane' minőségben Rézbányára helyeztetett által.

Országgyülési közlemény.

(Pótlék a' 159. orsz. frdi üléshez.) A' frdi válaszüzenetre, a' reversalisokra vonatkozólag, az e-i főkáptalan követe köv. nyilatkozék: Azok után, miket az annyira ostromlott reversalisokrul az e' kérdésbeni első üzenet tárgyalásakor a' 24ik orsz. ülésben mind a' dolog természetéből, mind a' történetirásból, 's jelesen az 1790/1: 26. t. czikk alkotása történetéből, végre az ezután kelt legfelsőbb intézvényekből bővebben előadtam: igen rövid fogok lenni e' kérdés mostani ujabb tárgyalásánál. Mellőzve minden egyéb e' 2dik üzenetben felhozott okoskodást, csupán azokra, mik a' reversalisokra nézve törv. szempontból előterjesztetnek, két észrevételt kivánok tenni: első észrevételem illeti azon körlevelet, melly az isméretes 's a' reversalisokat pártoló 1792: sept. 25kei intézvény után ugyanazon évi dec. 21kén a' t. hatóságokhoz bocsáttatott 's mellyben a' t. RR. igen nagy erősséget helyeznek a' reversalisok ostromlására. Ezen körlevélre nézve már első előadásomban igyekeztem megmutatni, mikép annak azon értelmet, nem adhatni mellyet a' tek. FőRR. tulajdonitnak, csak azért sem, mert annak ama szavai „hogy az 1781. türelmi rendelet után a' reversalisok használata megszünt, egyenesen csak M. Terézia rendeletére irányoztatvák, mellynélfogva vegyes házasságokat csupán reversalisok mellett volt szabad kötni. És maga a' fejdelem az üzenetben felhozott körlevél után csakhamar 1793. febr. 12. körlevelében az isméretes 1792ki intézvényre vonatkozólag azt rendelte: hogy addig is, mig a' reversalisokról általányos szabály alkottatnék, azoknak minden egyes esetei elintézés végett egyenesen legfelsőbb helyre terjesztessenek. Ezen általányos szabály pedig az 1807. oct. 21kén kelt intézvényben foglaltatik, melly a' reversalisokrul határzottan rendelé: hogy azokat, ha szabad akaratból 's minden kényszeritès nélkül adattak ki, csakugyan fen kell tartani. Mind ezekből nézetem szerint annyi világos, mikép az üzenetben felhozott intézvény kérdéses szavait oda magyarázni nem lehet, mintha a' reversalisok használata 1781. év óta törvényesen megszünt volna. Második észrevételem a' t. KK azon okoskodását illeti, melly szerint a' m. FőRR. viszonüzenetére felelve azt állitják: hogy a' reversalisok eltörlését az 1791: 26. törvényben maga 2dik Leopold fejdelem is bele értette; továbbá, hogy ezen állitás a' m. FőRR. válaszában idézett ama resolutio által sem gyengittetik, mellyet 2dik Leopold csakhamar az idézett törvény alkotása után kiadott. A' m. Fők e' tekintetbeni válaszát két oknál fogva hiányosnak, és azért el nem fogadhatónak vallják a' t. Rendek: 1) azért, mert a' törvényt egyoldalulag csupán a' fejdelemnek magyarázni nem lehet; 2) azért, mert a' m. FőRR. Leopold resolutiójára világosan nem hivatkoztak. Az 1re mondhatnám, hogy 2dik Leopold király, mint a' vallásügy elintézésére országgyülésileg megkért 's feljogositott arbiter, csakugyan legjobban magyarázhatta meg azon törvényt, melly az ő resolutiojából szórul szóra alkottatott. Ezt azonban mellőzve, csupán azt jegyzem meg: hogy a' reversalisokra nézve a' sokszor idézett 1791: 26. törvénynek számos törvényhatóság által ugyanazon magyarázat adatván, mellyet annak Leopold a' kérdéses resolutio által tulajdonitott, ezen magyarázatot már egyoldalunak nem tekinthetni. 2dikra nézve pedig magam is ugy találom, mikép a' m. FőRR. Leopold resolutiójára világosan nem hivatkoznak. Én azonban ezen hiányt már első előadásomban megelőzni ügyekeztem, megmutatván hogy a' kérdéses resolutio 1791. nov. 17. Zólyom megyéhez és Breznóbánya városához intéztetett és ekép szól: „In ordine ad reversales, occasione iniți mixti matrimonii de educandis in fide catholica utriusque sexus prolibus datas SSma sua Mattas benigne decrevit: talium, cum illae lege abrogatae haud sint, vigorem quidem ultro conservandum esse; ea tamen ratione, ut dum de illarum validitate quaestio occurrerit, b. normalis resolutio sub 7 mart. 1786. cunctis jurisdictionibus intimata, sequenti modalitate pro cynosura sumatur: nimirum ut sub discussione idmodi objectorum non sufficiat notitia vel edoctio praexistentium reversalium, verum adhibita omni cura et diligentia subversantes et conjunctae cum extradatione reversalium circumstantiae exacte eruantur, ac debite examinentur: an quippe intervenientes reversales cum libero partium arbitrio et praemeditate extradatae, atque post consummatum matrimonium per correlativa signa externa confirmatae sint? Suapte intellecto eo, quod subtrusae, qualicunque vi extortae, vel statim post initum matrimonium reclamatae reversales pro invigorosis haberi debeant; ac demum, si quaepiam in casu aliquo specifico subversaretur dubietas, illa altissimae decisioni submittatur." Többnyire azokhoz miket a' reversalisokról első alkalomkor bővebben előadtam, most is minden tekintetben ragaszkodom. A' kérdés mostani stadiumában ezután egy báró 's főkáptalani követ igy pontositá összse a' tárgy velejét: Ezen vegyes házassági áldást érdeklő kérdés, már két hongyülésben annyira meg van vitatva, az okok és czáfolatok mind két részről szóval és üzenetekben, válaszokban olly sokszor's olly terjedelmesen előadatvák, hogy ezután a' mondottak ismétlése nélkül felszólalni alig lehet. Az egyházi elvek támogatására, a' püspöki kar ezeken alapult eljárásának védelmére annak idejében nem mulasztá el a' clerus, nem mulasztám el én sem szót emelni. Valamint az egyházi elvek e' tárgy iránt változhatlanok, ugy a' clerus meggyőződése is változhatlanul megmarad, és soha az egyházi szabályokkal ellenzésben nem fog találtatni. A' kath. elvek nem azt hozzák magokkal, hogy az egyszer elfogadott 's gyakorlatba vett forma változás nélkül megtartassék; hanem hogy az egyházi ügyekben, minőnek lenni az áldás nem tagadtatik, az összes egyház tanja és szabályai minta gyanánt tartassanak. Az összes egyház tanjának magyarázója, fő hirdetője 's őrje a' kath. egyházban csak annak látható feje volt mindenkor és lesz is; 's erre példát mindenkor mutat. Ázsia, Afrika püspökei már az ó korban a' husvéti 's keresztségi kérdésre hódoltak ama római rendeletnek, mellyet a' többi egyház követett és most is követ, a' kihiresztelt szabad szellemü franczia Fenelon, az állitásit roszaló római bullát, érseki megyéje csodálkozására önmaga hirdette ki; nem emlitem Poroszország püspökeit, kiknek lépésit protestans fejdelem 's protestans tudósak méltánylották. Most miután az egyház feje, az egyház összesége ez ügyben már nyilván nyilatkozott, ha püspökink a' régi eljárás mellett maradnának, hűségöket nem a' kath. elvek, hanem hibáik iránt tanusitnák. Kivánhatni é: hogy a' magyar egyház ezután akaratosan hibában maradjon 's viszsza ne térjen oda, hol az egész kath. egyház megáll, azaz: honnan soha nem kellett volna eltérnie?

162d. orsz. rdi ülésb. személynök ő nmlga a' városi elrendezés körüli tanácskozások folytatását tüzvén ki napirendül, a' 99 §nál egy városi követ az örseregmegemlitést kihagyatni kivánta, mivel a' rendes katonaság felállitásával ugy is polgárok fiai teljesitik leginkább a' nemesség honvédelmi kötelességét. A' szerkezet azonban megtartatott. 143. §nál a' nm. elnök figyelmezteté a' gyülekezetet, hogy a' városok elrendeztetése után fényes leendvén a' követi pálya, ennek elérésire hihetőleg ollyanok is fognak törekedni, kik talán a' követséget nem épen a' városok érdekében viendenék, azért most elején legalább csak polgári rendből választassanak a' követek. A' RR. azonban a' kerületi szerkezet mellett maradtak, ugyszinte a' 146 §nál is, noha ezen kivételi törvényt a' nm. elnök csak azért is kihagyatni kivánta, mivel ellenkezőre is vannak okok 's kivált kisebb városokban, hol egyébiránt is alkalmas képviselőket találni nehéz, illy tisztviselők a' városnak igen hasznosak lehetnek. Megmaradt a' 153. §. is az elnöki megjegyzés daczára, hogy változó magistratusnál az intézkedés igen habozó fogna lenni 's az egész tárgy jelenleg már azon sta diumban vagyon, hogy végeredvény után kell törekedni, mit ha nem kivánunk, inkább máshoz fogjunk. A' főfelügyelő tekintetében megjegyzé ő exc., hogy itt már többet nem mondhatni, mint mindkét részről felhozatott. Csak az üzenet argumentumira azt jegyzé meg röviden: miért nem olvasztja hát el a' megyéket a' főispán? ‚A' városi elemekkel meg nem egyezik.' Mellyek ezen elemek? Valóban ezen kapocs a' kormány és municipium közt szükségesb a' városoknál mint a' megyéknél. Fel akarják a' RR. menteni a' városokat a' h.-tanács és kamrátóli függés alól, 's helyette más köteléket alakitni nem akarnak. A' nyilványosság 's felelősség helyes intézetek; de az előbbi nemcsak ki nem elégitő mindenben, hanem azzal még sokszor viszsza is élhetni; a' felelősség is szép dolog, de erre szükséges, hogy legyen, ki előtt feleletre vonni lehessen 's ez épen a' főfelügyelő; máskép a' felelősség évekre terjed 's tudjuk, mi szokott lenni következése illy esztendők utáni felelősségnek. Soha abususokat szabályul felállitni nem kell, mert a' törvény mintegy ideálját állitsa fel az intézkedésnek, mellőzvén az egyes lehető eltéréseket.

Ha engedelmeskedni nem tudunk 's a' törvény meg nem tartatását már előre feltesszük, akkor törvényt se hozzunk. A' főispánok vagy főfelügyelők municipiumink felállitása óta azok egyik mellőzhetlen kellékeinek tartatnak; miért legyenek tehát a' municipiumokká fülemeltetni szándéklott városok más helyzetben, mint a' milyenben a' megyék örök idők óta állanak? A' RR. több nyilatkozat után is az előbbinél maradtak.

163d. fördi orsz. ülésb. a' fens. Nádor a' vallási tárgyat tüzte ugyan ki tanácskozási tárgyul, annak felvétele előtt azonban még a' FRR. válasza olvastatott fel az országgy. választmányok összealakitása 's foglalkozásai tárgyában, melly is minden észrevétel nélkül elfogadtatott. A' vallás tárgyábani üzenetek közül mindenek előtt a' mult országgyülésről fenmaradt pontok tárgyaltatását tüzte ki ő cs.k.fens.; minek következtében felolvastaték a' RR. második üzenete a'vallásbeli közönséges sulyok 's nehézségek tárgyában; 's az ü l é s t a' pontok elseje t.i. a' reversalisok feletti tanácskozás foglalta el. A' tárgy velejére nézve megvallották a' szónokok kivétel nélkül, hogy e' tekintetben már semmi ujat nem mondhatni, sőt egy nm. kormányzó állitása szerint, ujat és jót nem; 's azért mi is e' tekintetben azokra utalunk, mik e' lapokban is már annyiszor elmondattak e' tárgy körül, melly mindkét oldalról ugyis teljesen ki van meritve; de az ülés általányos vázlatát, ugy a' kérdéssel rokon némelly előadásokat mindazáltal közlendöknek véljük. A' tanácskozásokat egy megyés püspök nyitá meg hoszszas beszéddel, mellynek a' törvények magyarázata körül felállitott elve élénk ellenzést 's a' szónokok bövebb nyilatkozását idézte elő, melly érdekes vitát jövő számunkra hagyjuk. Sok oldalról pártoltatott egy m. kormányzó nézete, ki valamint előbbi alkalomkor, ugy most is a' reversalisokat csak privátszerződéseknek kivánta tekintetni, mellyek épen e' tekintetből a' felek kivánságára felbonthatók legyenek. Mert miután a' reversalisok csak az egyik fél javára adatnak ki, az egyháznak itt semmi más közvetlen befolyása nem lehet mint az, hogy illy szerződések egyházi személy előtt köttetnek, mi más polgári szerződéseknél is meg szokott történni, a' nélkül, hogy a' jelenlevő törvényes bizonyságnak a' szerződés tárgyára valamelly joga támadna. Miután a'törvény a' reversalisokról hallgat, egy ujonan hozandó törvénynek már csak ezen oknál fogva is viszszaható ereje nem lehet. Ha pedig a' gyakorlatot tekintjük, méltán kérdezhetjük: van é ennek jó sikere? 's akkor kénytelenek leszünk megvallani, hogy az vagy igen csekély, v. igen drágán meg, van fizetve, vagy épen semmi. Az ország első statusa a' megyei gyüléseken méltatlanul támadtatik meg, az alárendelt hatóság nem engedelmeskedik felsöbb rendeleteknek, sőt azokat kigunyolja, üdvös eredvény pedig schol sem szemlélhető. Mindezeknek vége leend, ha a' reversalisok privát-szerződésnek nyilatkoztattatnak 's azért ezen nézete mellett marad tovább is. Egy gróf a' reversalisokat égbekiáltó igaztalanságnak nevezé 's inkább minden törvény nélkül haza menni hajlandó, mint azokat multra törvényesitni. Ez utóbbi kifejezést a'fens. elnök a' magyar törvényhozás tractatusival meg nem egyezőnek találta; mivel az egyes pontokra terjedvén, czélravezető nem lenne a' megnyert jót el nem fogadni, mivel egy másik kivánatnak elég nem tétetik. A' reversalisok czimzésére pedig egy püspök megjegyzé: hogy noha a' protestans vegyes házasságok az 1791: 26. t. cz.ben emlitve nincsenek, mégis számosak a' reversalisok, mellyeket egy evang. fél magának a' másiktól kiadatott a' nélkül,hogy azokat a' gróf égbekiáltó bűnöknek tartaná. Általában az egész ülés inkább publicisticai disquisitiók 's ittott személyes vitatkozások mint reversalisok lényege fölötti tanácskozások bélyegét viselé. Miután pedig a' többségnek a' reversalisokat multra fentartó akarata kétségtelen vala, az ellenvéleményüek közül többen a' szám-elleni k ü z d é s t terméktelen igyekezetnek ismervén, minden további okoskodástól elállottak,'s igy már senki szólani nem kivánván, ő cs.k. fens. a' végzést a' reversalisoknak multrai fentartatása mellett mondotta ki, 's egyuttal a' RRet vegyes országos ülésre kérette meg, kik is megjelenvén, ő felségének a' felterjesztett névnapi üdvözlésre megérkezett kegyes leirata olvastaték fel, mellynek tartalma magyarul ez: Őszinte és hálás kivánságitokat, mellyekkel Kedvességed és Hüségtek nevem szentelt napjára előttünk tisztelkedtetek, atyai szivünket legtisztább öröm érzetével áraszták el, mert az Isten kegyelméből reánk bizott n é p e k szeretetében helyeztetjük foglalkozásink gyümölcsét 's legfőbb boldogságunkat. Többnyire cs. k. kegyünkkel és kegyelmünkkel hajlandók maradunk junius 3kán Ferdinand s. k. gr. Majláth Antal s. k. Szőgyényi László s. k. Az elegyes ülés végével a' t. RR. teremében szokott másodszori felolvasás után a' nm. személynök az ülést eloszlottnak nyilatkoztatá.

163d. orsz. rdi ülésb. még folyvást a' kir. városok elrendezése tárgyában készitett IIId. üzenet felett folyt a' tanácskozás. A' 216 és 217. §§ból a' „tanács" szót a' RR. azon oknál fogva nem v é l t é k kihagyandónak, mivel a' 250. §. szerint a' tanács hatóságában áll a' nagyobb fontosságu tárgyakat közgyülés elibe utasitani, sőt azok sürgetős elintézésire a' közgyülés összehivatása szüksége iránt is határozhatni. A' 230. §. a' RR. által, minthogy a' felügyelők el nem fogadtattak, tovább is megtartatott. Ugy szinte a' 231. §. is; mivel a' képviselők szabad választását az által megszoritottnak nem találják, hogy midőn közgyülésben az elnök jelen nem lenne, elnököt a' képviselők tanácsbelin kivül egyéb tisztviselők közül is választhatnak. A' 249. §. a) pontjára a' fördi szerkezet elfogadtatott; minthogy az utasitás-készitést nem kötelességnek, hanem jognak ismerik a' RR.; joggal pedig élni vagy nem élni a'városoknak mindig teljes szabadságában fog állani; továbbá a' c) pont kihagyatásában is megegyeztek; de a' d) pontot, miután a' közgyülés folyamodás utján a' polg. képesség felett itélend, egyedül e' helyen hagyják ki 's azt a' 352. §hoz iktatják. A' FRR. azon kivánatához, miszerint a' tanács hatáskörének meghatározásánál a' város közgazdálkodása is emlittessék meg, a'RR. ezuttal sem járultak; mert a' t a n á c s hatóságának köre a' 270. §ban elégkép ki van fejezve, annak egyenkinti előszámlálását valamint a' FRR. ugy a' RR. sem találták szükségesnek. Azonban a'közgyülések végrehajtását illető frdi szerkezet, melly a' 255d. §. után lenne beiktatandó, azon módositással „hogy a' tisztviselők a' közgyülés irányában felelősek maradnak" elfogadtatott. A' 257. §. után hozzáadott uj §ban a' tanácsülésben ellenörködő képviselők hatáskörét a' RR. tovább is megtartandják; 's a' FRR. javaslatát azért sem találták elfogadhatónak, mert akép a' tanács és többi tisztviselőre felállitott felelősséget tisztán nem tarthatni fen. A' 259. §. szinte megtartatott. A' 261. §. módositása a' „kettős" szó kihagyása mellett elfogadtatott. 268. és 270. §§. pedig tovább is megtartattak, valamint a' 282—289 §§. is. Itt megjegyeztetvén: miképen ezen §§ban semmi ollyas nem foglaltatik,mi általa'városoknak közoktatásra eddig is gyakorlott felügyelése b á r m i módon meg lenne változtatva.Mindezen §§ra pedig, mellyeket a'kerületekben elegendőkép megvitattak, csak a'Rendek általányos, maradjona' határzott. Az utólsó §. bevégeztével azonban más t é r r e lépett a' tanácskozás, melly a' napi renden levőt kis időre megszakasztotta. Ugyanis kir. személynök ő exc. a' tanácskozási teremből eddigi szokás ellenére magyar köntös és kard nélkül megjelent hallgató ifjuságot azonnal kitiltván, a' karzatra utasitotta. Elnök ő exc. a' magyar nemzetiség irányában tanusitott figyelmét a' RR. általányos helyeslése követte; 's ez okból nem kivánunk azon vitatkozások hosszas előadásába bocsátkozni, mellyeket egyik követ-szónoknak azon kivánata szüle: hogy azon szabály,miszerint orsz. ülésekben magyar öltözetben tartoznak jelen lenni,miután a' terem ujabb elrendezésénél fogva a'hallgatóság külön korlátokkal vagyon a' tanácskozó testülettől elválasztva, a' hallgatóságra ne alkalmaztassék annyival is inkább, minthogy sok idegen szokott megjelenni, kik magokkal magyar ruhát nem hordozhatnak. Megemlittetett továbbá, miszerint a' hallgatóságban nem az a' legfőbb kivántató kellék, hogy magyar ruhában jelenjék meg, a'csendes hallgatás többet ér mint a' kard és Zrinyi-dolmány; mert illetlenséget ebben is szintugy lehet elkövetni: erre azonban válaszul adatott, miképen az ősi szokás és n e m z e t méltósága megkivánja, hogy a' t ö r v é n y h o z ó terembe mindenki nemzeti köntösben jelenjék meg; más nemzeteknél is vannak illy kivételes szabályok 's azok is a' törvényhozó teremben sajátságos öltönyben tartoznak megjelenni, hát mi ázsiai nép,kik a'külső sajátságoknak mindig nyomatékot iparkodtunk adni, most midőn már olly kényelmessé vált e' nemzeti köntös, azt, ősi szokásunknál fogva, miért ne tarthatnók meg? mindazáltal az először felszólalt szónok véleményét, mint utóbb kifejté, nem is épen arra irányzotta,hogy a'hallgatóság magyar ruhában ne jelenjék meg,de miután már aza'terem-rendezés is óta a' nélkül, hogy figyelmeztetett volna,gyakorlatában volt, annak most rögtön kitiltatását nem helyeselheti; ha az illetlenséget követett el, kiparancsoltatik a' teremből 's ez helyesen történik; de midőn valaki nem magyar ruhában jelenik meg 's azért tiltatik ki, azt nem helyeselheti; egyébiránt ha a' RR. kivánják, hogy jövendőben a' hallgatóság magyar ruhában tartozzék megjelenni,arra hozhatni szabályokat,de eddig arra szabályok nem léteztek. Elnök ő excl. megjegyzé, mikép eddig nem vette észre, hogy az ifjuság nem magyar ruhában jelenik meg, sőt ő mindig ellenkezőt tapasztalt, 's megtörténhetett,hogy ezek közt egy két nem magyar köntösü bujdoshatott,mind a' mellett ez uttal sem tiltotta ki a' teremből a' hallgatóságot, hanem azt mintegy közhelyeslés következtében a' karzatra utasitotta. Még több megjegyzés is történt, de azokat elhallgatjuk, minthogy a' nml. elnök tettét nagy tetszés követte 's gondoskodásaért néhány követ köszönetet is szavazott. Általtérvén ismét napi rendre a' RR. a' 294. §ban a' „képviselők" szót tovább is megtartották,a'297. §hoz a' 230 §ban előadott ok miatt ezuttal is ragaszkodnak.A' 310. §t, mivel multkor előadott okaikat a' RR. megczáfolva nem látják,szinte megtartják. A' 311. §ra javaslott frdi modósitás elfogadtatott. Ugy a' 321. §. is, de ez a' 313. §szal igy olvasztatott egybe: „312. §. Ezen biztosságok közül több biztosság egybe is olvasztathatik,azárvai,gazdálkodási és számvevői biztosságokfoglalatosságai mindazáltal egymással sohanem egyesittethetnek" 316. §. épen azon oknál fogva tartatott meg,mellynél fogva a' FőRR által annak módositása ajánltatik. A'316. §. után ajánlott 3 pótlék §§. azon módositással hogy kis városokban, ha a' birói eljárást kivánó tárgyak száma nagyon csekély, a' biráskodás szabály által a' tanácsra ruháztatik; hol pedig szükség kivánja, a' büntető törvényszék, a' polg. törvényszéktől szabály által választatik el. A' 324 's utána következő uj §t a' RR. tovább is megtartják. A' 340. §. után iktatott uj §t, melly a' pénztárak iránti felelősségre nézve van beiktatva, mult alkalommal kifejtett nézeteik szerint a' RR. tovább is megtartatni kivánják.

A' 357. §nál B. ifjabb követe előadván,miként a' direct választásmód elfogadásával annak minden következését elvállalták a' RR. 's hogy miután a'tisztviselők közvetlenül 's nagyobb szám által választatnak, a' kijelölést részint a' választás gyorsitása, részint a' választók központositása 's az érdekek egyensulyban tartása tekintete czélszerüvé sőt szükségessé teszi,a' 361. 362. 363. 's 364. 's ezekhöz képest az üzenetnek ezekre vonatkozó pontjait is módositandóknak véli ollyképen, hogy a' RR. üzenetökben jelentenék ki: miszerint a'tisztviselőknek közvetlenül's nagyobbszám által leendő választatása miatt a'kijelelés czélszerüségét, szükségét elismerik: mindazáltal,jóllehet már az előbocsátottakbul világos,e' helyen is nyilván kijelentik, hogy valamint a' választóképesség meghatározására nézve az általok elfogadott módositásoknak ugy a' kijelölésnek is mellőzhetlen föltételeül tekintik a' közvetlen választást. De midőn a' RR. abban, hogy a' tisztviselők választása a' kijelöltek közül történjék,megegyeznek, szükségesnek látják,hogy a' kijelelés egy olly testület által gyakoroltassék, melly a' polgárok többségének kifolyása levén,már ennélfogva is magában hordja biztositékát annak, hogy azt e' joggal, csak a' közjó érdekében fog munkálkodni. A' módositásokat az emlitett követ ekként ajánlá: 361§. tisztujitószék-tartás előtt legalább e g y nappal a' polgármester közgyülést tart és abban a' képviselők titkos szavazással tisztujitás- tartásra elnököt 's a' kijelelés gyakorlására küldöttséget választanak, melly kis városokban 10, közép városokban 16, nagy városokban 20 tagból áll a' tisztujitási elnökön kivül,ki egyszersmind e' küldöttségnek is elnöke. Uj §. Vérszerinti atyafiak a' második, sógorok pedig az első izig bezárólag e'kijelelő küldöttség tagjaivá nem választathatnak. Uj §. Az ekként választott elnök 's küldöttség tagjai ezen tisztválasztáson hivatalt nem vállalhatnak.Uj §. A' kijelelő küldöttségben minden kijelelés szótöbbség szerint állapittatik meg.362 §. A' tisztujitószék elnökének megválasztatása után hivataláról minden tisztviselő lemond. A' tisztválasztás idejére jegyzőt 's tisztügyészt a' tisztujitószék elnöke helyettesit. 363 §. A' tisztujitószéket a' választott elnök, nyitja meg. A' választás a' kijelelendők közül történik, kiknek száma 3nál kevesebb nem lehet. Ha törvényes ok nincs ellene, miről ha a' közgyülés kivánja, a' kijelelők ennek világosan számot adni tartoznak, vagy hivataláról végkép le nem mond, ki m e l l y hivatalt a' legközelebb tisztujitáskor viselt, ugyanarra mindig kijelelendő. 364 §. Ki szavazati általányos t ö b b s é g e t nyert, az meg van választva. Ha nem találtatik a' ki mellett első szavazáskor 'sa't. (megmarad a' régi szerkezet.) A' 366 §§ra megvan az egyesség. A' 367 §hoz a' KK. és RR. miután felügyelők behozatalában nem egyeztek meg,tovább is ragaszkodnak. A' 368—371 §§ra megvan az egyesség. Az emlitett módositásoknál az elv a' RR. által parányi fractio kivételével elfogadtatott. Kik a' kivételt tevék, azt hozták fel okul, hogy a' kijelelés szükségének elismerése könnyen használtathatikmotivatioul a'fölfelügyelő mellett,meg akarják várni: mi leend sorsa a' direct választásnak,'sekkorra tartani fön a'nyilatkozástaz uj javaslat iránt; addig a'jelen ker.szerkezetet megtart-

ván. Mások a' módositások kiható fontosságánál fogva bövebb 's részletesb megvitatás végett kerületi ülésre akarták utasittatni. Egy alföldi követ a' tisztujitó bizottság tagjainak számát nagynak és sok helyütt p. o. kis városokban inpracticabilisnak látván,azthárom tagra javasla különbség nélkül minden városra nézve csökkentetni. A' b—di inditvány pártolására szavazott többség, a' számra nézve a' b-i módositást fogadta el, mi azonban némellyeket, különösebben kik a' rögtön fölvételt ellenzék, a' B által javaslott szerkezettől elforditott, kik a' számbani megállapodás esetére az elv melletti szavazatot is visszavonandónak nyilványiták. A' többség csakugyan B-r. módositása mellett fogadta el a' b-di inditványt 's elnök ő excja annak kijelentése után, hogy az érintett módositás köziratra adatván,holnap pontonként fog tárgyaltatni, vegyes ülésbe vezette a' RRt. mellyből visszatérvén az érkezett k. válasz ujolag kihirdetése után d. u. 2 órakor az ülés eloszlott.

A' jun. 20kai 164d. orsz. rendi ülésben a' kir. városok rendezése tárgyábani 3dik üzenet hitelesitése folytattatván,a' b-di inditvány szerinti módositások tárgyaltattak, minek folytában Cs. érd. követe a' kijelelő testületnek a' polgárok összes számából leendő választatását inditványozá; egy másik vezérszónok pedig a' kijelelő küldöttség összealakitása körül rendelkező 361 §t oda kivánta módosittatni,hogy a' választók a'tisztujitás napja előtt egy héttel hivassanak össze 's e' két inditvány körül pontosultak a' szónokok véleményei. A' többséget elnök ő nmlga a' b-i szerkezet mellett jelenté ki, min Cs. követe azon okbul, mivel sokan nem nyilatkoztak'sa'többség ezeknek is beszámitásukból ered nem nyugodván meg, előadta: hogy mig egyenkint minden követ nem szavaz, az enunciationak meg nem lehet történnie; illy életkérdést,millyennek a' jelent tekinti, puszta maradjonnal eldönteni nem lehetvén. Cs. követének e' felszólalása hosszu sorát kelté az észrevételeknek, mellyek sokakat a' parlamentaritas sorompjai közül a' személyesség terére ragadtak, figyelmeztetés 's óra kellett, hogy az izgatottság hévpontjáról a' tábla egy része a' törvényhozó normalis hangulatára viszszatérjen, midőn a' még nem nyilatkozottak hallgatásukat a' b—di szerkezet elfogadására magyaráztatni kivánván ő nmga a' b—di szerkezet mellett mondá ki a' határzatot, melly csak annyiban szenvede változást, hogy a' 361 §ban az egy szám helyébe három tétetett 's B. inditványára a' küldöttség tagjai száma az elnökön kivül fog értetni.

E' napi orsz. rdi ülésben a' 44ik és48ik §ra nem tétetvén észrevétel, az 52dik §nál megjegyzé a' nm. elnök, hogy most 's előbbi alkalomkor a' 3ik rész 2ik czimének 7ik §a megemlittetését sem károsnak sem fölöslegnek nem tartja, mert bármit mondjunk, ezen törvény nálunk minden statutarius jog kutforrása, 's épen e'törvény mellett fejlődött ki a' megyei municipalis élet. Az elvre nézve meglevén már az egyesség, kéri a' RRet: fogadják el a' fördi javaslatot, habár nem tartják is szükségesnek a' megemlitést, de abban veszély nem forogván fen, tegyék meg az egyességnek ezt áldozatot. Azonban a' RR. előbbi nézeteik mellett maradtak. Az 53dik §nál azon észrevételt tevé a' nm. elnök, hogy az itt megemlitett felelősségi kérdés igen messze vezethetne. Azért ne hogy illy fontos kérdés körül csak ugy per incidentem legyen határozat, a' FRR. kivánságához állást jónak véli. Az eszme még nálunk nem fejlödött ki; megpenditetett ugyan néha itt a' felelősség eszméje, de törvényink által még ki nincs mutatva, 's azért azt törvényes kormányzási elvnek sem nevezhetni. Azon kifejezés „Htótanács utján" azóta divatoz,mióta dicasterium létezik,azért tehát a' FRR. nézeteihez járulást ohajthatónak véli. De a' gyülekezet csak maradjont hangoztatott. A' szabályok iránti 59.§. minden megjegyzés nélkül meghagyatván, de a' megyeházaknak a'városok rendőri tekintetében megemlittetését tovább is ellenző 64. §nál ismét felszólalt személynök ő excja azon összszeütközésre figyelmeztetve,melly illy kivétel által a'két törvényhatóság közt szükségkép bekövetkeznék. Az, hogy visszaélések történhetnének, 's a' város felszólitásának a' megyék által igazságos és méltányos dolgokban rendőri tekintetből is elégtétel fog adatni, olly argumentum,melly mindkét részről áll. A' városban lakó nemesség mindenét a' civilis törvényhatóság alá vetette, személyét,házait, vagyonát,mindent, a' kiváltságos állásnak palladiumát oda engedtük, egyedül a' megyeházat vettük ki; 's tulajdonképen e' megyeház mi legyen? kő és fa, mellyből épült, vagy azon őr melly kapujában fel-'s alá járkál. Ha a'megye RRei mindig együtt volnának, akkor e' kivételnek volna némi oka, de ki marad ott egész nyáron át? Egy várnagy 's néhány katona. Illy emberek illy exemtionalis állásban nagy súlyt helyeznének, 's épen annak ferde felfogása miatt könnyen tettekre vagy elmulasztásokra fakadnának, mellyek távol esvén a' megye akaratától 's meghagyásától,az egész városnak nagy kárt okozhatnának. E' szakasz második pontjára nézve is kétségtelen marad, hogy a' város ott, hol mint fél érdekeltetik, biró nem lehet, 's azért ohajtaná, hogy a' FRR. kivánatának elégtétessék. Ez alkalommal egy dunamelléki követ a' városokban levő szabad curiákra nézve a' régi viszonyt kivánván fentartani, utasításának erre vonatkozó részét felolvasta. De a' RR. minden pontra nézve előbbi nézeteik mellett maradtak. A' 89 §ban felállitott uj elveket a'nm.elnök némi tekintetben valódi hozzájárulásnak tekintette; megjegyzé azonban,hogya' birtok minimuma itt igen nagy tekintetbe nem jő, de összekötve a' közvetlen választással,nem reméllheti a' FRR. hozzájárulását. Azért méltóztassanak a' RR. a' direct választásoktól elállani, a' minimumot pedig ugy elhatározni,hogy elfogadható legyen. Ez épen a'város érdekében kivánatos,melly azt hozza magával, hogy kinekkinek legyen annyi censusa,melly mellett polgári jogait minden visszaélési aggodalom nélkül gyakorolhassa. A' honoratiorokat e' tekintetben könnyebben lehetne terhelni. Igy tehát a' rendi javaslat két első pontjait lehetne elfogadni, csak ne kivánják a' direct választást, álljanak el a' választók minimumától 's állitsanak fel censust. Ezen elnöki kijelentés után ismételtetének rendre azon különféle nézetek 's kivánatok árnyéklati, mellyek már a' ker. tanácskozások alkalmikor több követ által utasításaik következtiben felhozva 's lapjainkban is közölve valának, 's mellyek a' nagyobb, kisebb v. semmi qualificatiók, a' közvetett 's közvetlen választások 's a' minimum körül forgának. Egy tiszai követ, ki e' tárgy körül már előbbi alkalmakkor is eldöntő részt vön, a' két tábla közelitése tekintetéből előbbi nézeteiből tetemesen engedett figyelmeztetvén a' t. RRket, hogy ha általok a' választásokra nézve felállitandó elvek közt olyanyok is találtatnak, mellyek statustanilag el nem fogadhatók, a' kormány e' körülményt a' választók számának csökkentésére fogjahasználni.A'b) pontban megállapitott 200 frtnyi minimumban megegyezik ugyan szónok, de város és város közt különbség ne tétessék, mert ez csak önkény lenne,'s kis városokban a' választók számát nagyon megszoritná; pedig épen ott az egyes választó nagyobb befolyást gyakorolhat a' kisebb szám közt, mig a' nagyobb városokban az egyesnek befolyása elenyészik a' nagy tömeg közt. Ha tehát nem akarunk ez iránt igazságtalanok lenni, az osztályzást elfogadni nem lehet, csak azért sem, mivel nagyobb városokban sem nem vagyonosabbak a' lakosok, sem nem nehezebb az élelemszerzés, sőt igen sok városban épen ellenkezőleg áll e' viszony. Itt szónok a' már más alkalomkor általa 's mások által a' követek 's tisztviselők választásai közt kimutatott különbségre utalván, ez utóbbiakra nézve a' direct választásoktól kész elállani. Igy csak a' szám csökkentetnék az elv megtartása mellett, ezen közelités által pedig egyesség 's igy siker reméllhető. A' választók minimuma kérdését akkorra kellene hagyni, mikor a'k.leirat érkezte után a'kormány eziránti szándéka tudva leend; mert ha a' RR. kivánatára áll, minek akkor a' minimum, mellynek szüksége a' felállitott elvek szerint soha elő nem forduland; ha pedig rá nem áll, minek a' választók számát előre feltárni? A' census, igaz majd minden alkotványos országban alapul szolgál a'választásoknak, ám de nálunk nincs adózási rendszer 's azért szónok az ugynevezett „System der höchsten Besteuerung" itt megérinteni nem akarja. E' rendszernél legveszélyesb az, hogy a' választói képességet mások vagyonától föltételezi, ugy hogy az, ki ez évben választói qualificatióval bir, azt jövő évben, habár vagyona változatlan megmaradt is, elveszthetí, ha mellette más dúsabb vagyonok emelkednek. Nagy baj a' jelen tárgyalásnál, hogy nem tudhatni: mit akar e' tekintetben a' kormány, 's igy a' tractatusok bazisa hiányzik. Mi az előb felállitott lakbéri alap helyett javaslott birtokbevallást illeti, ebben az adóztatásnak 3dik módja rejlik, t. i. a' jövedelem. Ez olly absorbens, hogy elfogadtatván, a' többi módra nincs szükség. Azonban itt is tartózkodni kell olly elvtől, millyen az önkéntes bevallás, melly szinte csak önkényre vezetne, miután a' vagyon kimutatása sokkal nehezebb mint a' lakbéré. Általán véve nehéz e' tábla állása, mert noha a' városok elrendezésénél a' FRR. szintugy érdekeltetvék, még is ha innen valami átküldetik, a' felső tábla a' coordinatiot olly bazisra állitja, melly némellyekben roszabb lenne az előbbi állásnál. Állapittassék meg tehát érték-menynyiség, lakbér is ha tetszik, de egyformaság legyen minden városban vezérelv; olvasszuk le a' tanácskozók egy részét, de a' követválasztásoknál tartassék meg a' közvetlen választás, igy aztán a' tisztviselők választásánál a' közvetett választásnak helye lehet. Ezek szerint szónok a' kerületi szerkezethez nem járulhat. A' következett szónokok nézetei szokás szerint igen elágoztak. Némellyek tökéletes suffrage universelt kivántak, 's a' 200 ftban pénzaristokratiát láttak. Történt hivatkozás a'római nép utólsó centuriájára,mellysemmi kötelességgel nem terheltetve,mégis polg. jogokat gyakorlott, mig nálunk ollyanok rekesztetnek ki, kik leginkább viszik a' status terheit,főleg pedig honvédelem tekintetében. A' minimum megmutatja, hogy a' vagyoni qualificatio szükségtelen. Más részről megint megjegyezteték,ha mindig attól tartunk, hogy a' kormány a' fölterjesztettből mindig csak a' neki kedvezőt szemeli ki, a' többit pedig megtagadja, ugy hagyjunk fel inkább mindennel. Legtöbb szónok a' közvetlen választást szükséges föltételnek állitá,a'többire nézve engedékenyebbnek mutatkozván. (Végét jövőre.)

164d. frdi ülésb. napirenden volt az átmenetel főfontosságu kérdése,melly a' legjelesb előadásokat idézte fel 's kitünőleg egy fiatal grófét,kinek elveit 's kibékitő szándékát magok a' protestans tekintélyek is hálásan ismerték meg.Inditványát nevezetes többség fogadta el's több szónok azon biztos reményt nyilatkoztatá,hogy általa nemcsak ezen,hanem más valláskérdésekre nézve is az annyira ohajtott kiegyenlités következni fog. Fentartván e' jeles ülés részleteit jövő alkalomra, ezennel csak az inditvány tartalmát jelentjük: 1) A' kathol. vallástól egy törvényesen bevett vallásra 's viszont átmenni kivánó ebeli szándékát irásba foglalva, valamint egyrészt megyékben az illető járásbeli sz. birónak, városokban a' kapitánynak, két maga által meghivatandó tanu jelenlétében 's két példányban beadni,más részről pedig tulajdon lelkészének egy példányban átküldeni vagy benyujtani köteles. 2) Az illető világi tisztviselők a' folyamodás mindkét példányira a' benyujtás napját's esztendejét följegyezni 's a' folyamodásokat azonnal hátirattal ellátni tartoznak,'s ezen hátiratban napot és helyet rendelnek hogy előttük 's magok mellé veendő törvényes bizonyság előtt, melly ez esetre nézve a' városban két tanácsbeli,a' kerületekben pedig egy tbiró 's egy hadnagy leend — ujolag megjelenjék. 3) A' megjelenésre a' 2ik szám rendelete szerint kitüzendő határnap 15 napnál hoszabb időre,a' folyamodás beadatásától számitva,nem terjedhet,melly határidő a' 2ik számban megemlitett világi tisztviselők által az illető lelkésznek is jó előre a'végett tudtául adandó, hogy ha annak szükségét látandja, a' kihallgatáskor magais jelen lehessen. 4) A' kitüzött határnapon a' folyamodó, az illető polgári tisztviselők 's ha megjelenik, az illető lelkész előtt két tanu jelenlétében kihallgattatik, 's ha átmeneti szándéka mellett marad, a' jelenvoltak által aláirt bizonyitványt kap. 5) Az alispán 's illetőleg polgármester vagy kapitány, az átmehetési bizonyságlevél kiadása után az átmeneti esetet azon hitvallásbeli lelkésznek,melly valláshoz történik az átmenetel, nemkülönben azon vallásbeli lelkésznek,melly valláson az átmenő eddig volt, ha az a' kihallgatáskor meg nem jelent, azonnal tudtául adja. 6) Azon tisztviselők,kik a' 4. szakasz eseteiben az átmenni kivánót kihallgatták, megyékben alispán utján az egész eljárás felett a' m. kir. htó-tanácsnak kimeritő jelentés mellett, mind az eredeti folyamodás visszatartott másod eredeti példányát,mind pedig az átmenetelről kiadott bizonyságlevélnek másolatát is tudomás végett extra dominium fölterjesztik; tulajdon hatóságuknak pedig évnegyedenkint az előkerült esetek lajstromát benyujtják. Az ülés csak délutáni négy órakor oszlott el.

LEGUJABB: A' jun. 22kei fördi ülésb. tan. tárgy volt: a' mart. 25kei leiratra készült rdi felirás-javaslat mellyre nézve gr. Sz. A. javaslata nyere többséget, miszerint a' k. leirat elfogadtatván annak elvei alkalmaztassanak, a' felek egyezése főfeltétel legyen 's minden ez esetbeli intézkedést fölöslegitsen, ha pedig egyezés nem történnék,a' magzatok neveltetése a' szülei hatalmat gyakolók által intéztessék vagy végrendelet utján eszközöltessék. Szintazon napi ker. ülés tárgya volt a' sérelmi 's kivánati vá'asztmány tudósitása. II.követe inditványára, miszerint a' váltófelt.szék szólittassék fel az iránt,hogy a'felt szék a' váltótörvényekben tapasztalt hijányokra 's miattok szükséges pótlásokra nézve észrevételeit megtevén, azokat a' t.hozással közölje, határoztatott: hogy személynök ő exc. által Nádor fhg ő fens. az illető t.széknek a' Rk kivánata teljesitésére felszólitása iránt kéressék meg. Ezután felveendő tárgysorozatul kitüzetett 1) a' részek visszacsatoltatása iránt érkezett k. leirat; 2) a' frdi másod üzenet a' turmezei sérelmek orvosoltatása ügyében; 3) a' frdi válasz a' bányatörvényi javaslat iránt; 4) a' frdi másod üzenet a' bünt. tvénykönyv iránt; 5) az országgy.szállások iránti választmány jelentése;6) a'kereskedési választmányé;mire a'sérelmi választmány jelentését folytatták; mellynek 24d. pontjánál az e. főkápt. követe az 1608: 1 t.cz. szerint minden káptalan részire külön szavazatot számittatni kivánt, miután ezen egyenkénti szavazás jogában a' káptalanok 1825ig nem háborgattattak, inditványát pártolá többkáptalani követ;a'választmányi véleményt,hogya'kir.

városokkal 's a' rendi tábla több kiegészitő részivel együtt a'káptalanok is rendeztessenek, néhány követ pártolta, néhány ostromolta; némelly káptalani követ tulhévre is ragadtatott. Hosszas vita után szavazás által az országos választmány véleménye ez iránt, inditványi sorba tartozónak határoztatott. Jun. 24kei ker. ülésb. a' részek visszacsatoltatása iránti leirat tárgyaltatott, a' nyilatkozatok értelmében készitendő üzenet 's felirás javaslat Ghiczyre bizatott, mellyben egyuttal orsz. választmány kiküldetése határoztatott, melly az erdélyi országgy. kiküldöttel a' két haza egyesülése iránt munkálkodjék. A' bánya t.javaslatban G. javaslata a' kőszénrül köziratra bocsáttatott, a' bányavám (urbura) csökkentésérül szóló frdi javaslat elfogadtatott, de a' bányaszékek felállitása 's hatósága iránti nem; a' tárgyalás a' 81 §ig jutott. Azon napi frdi ülésb en a' főtábla belső oeconomiáját (t.i. az ülések több időig elmaradtát 's némelly tárgyak erőszakoltatását) illető pár észrevételnek a' főhg elnök részirül hatályos eloszlatása után a' gör. n. egy. sérelmei iránt készült javaslatok közül az első az evangelicusokra nézve határzottak szerint módosittatott, a'többire nézve előbbi határozatjok maradt.

Csöd-Jelentés. A' Pesten épitendő országház 's körültei sétaliget (parque) tervének készitésére.

I. Általányos tudnivalók.

1) Az országház Pesten az ugynevezett uj-vásárpiaczra (Neuer Marktplatz) tervezendő, mellynek hosszsza 100, szélessége 90 bécsi öl, szinterülete róna fekvésü.

2) Hogy e' térnek épen közepére, vagy hátrább és mi stylben tervezendő legyen az épület? egészen a' tervező tetszésére 's belátására hagyatik. Mindazáltal:

3) Az egész térből $^5/_{18}$ résznél többet az épület ne foglaljon el 's homlokzatának minden esetre a' Duna felé kell jőni.

4) Mindazon tér, melly ama piaczon körüskörül a'kocsik szab. járáskelésére kivántató helyet kivéve marad, czélszerü sétaligetté alakitandó, 's ép azért a' tervnek nemcsak magára az épitvényre, de legalább főbb vonalokban a' sétaligetre is kell terjedni 's ezt magában foglalva előadni. E' tekintetből:

5) Mind a' hely szine, mind a' körülfekvő épületek alakja mértékarányosan lerajzoltattak, 's ezek könyomatban azok által, kik a' hely szinét meg nem nézhetnék Kolozsvár, Fiume, Bécs, Lemberg, Prága, Triest, Majland, Roma, Nápoly, Velencze, München, Drezda, Lipcse, Berlin, Majnai Frankfurt, Darmstadt, Mainz, Hannovera, Páris, Brüssel és London városokban az e' végre elnökileg megkéretendő fökormányszékeknél, vagy illetőleg ausztriai cs. k. követségeknél, polgármestereknél és olvasottabb ujságok szerkesztőségeinél — minden nehézség nélkül megtekinthetők.

6) A' termek és szobák alább meghatárzott mekkoraságánál, ha az egyenmérték (symmetria) valami eltérést kivánna, csekély különbség nem elleneztetik; a' többi alkalmak mekkorasága pedig csupán tájékozásul tétetik ki. —

II. Az épület kellékei: 1) A' főRR. számára egy terem, mellynek belső területe 150 □ ölet foglaljon magában; ehez jő két előszoba és egy ruhatár, egyenkint 20 □ öl belső térrel.

2) A' KK. és RR. számára egy terem. ennek belső világa 170 □ öl legyen. Ehez jő szinte 2 előszoba, egy ruhatár, olly nagyságu mint a' főrendi teremnél kijelölve van.

3) A' vegyes ülésekre szolgáló egy nagy diszterem, — ennek belső világa 180 □ öl legyen.

Ezen termekre nézve megjegyzendők: a) egymástól távol ne essenek 's a'közlekedés közt ük könnyü legyen, a' nélkül hogy a' beszéd egyikből a' másikba áthallassék. b) Ugy az ülések közül ben a' termekben, mint a' termekből több kijárás legyen, hogy a' tagok, ki és be a'tanácskozás megzavarása nélkül járhassanak. c) Szószék egyik teremben sem használtatik, hanem minden tag helyéről beszél; tehát e' körülmény szolgáljon utasitásul a' termek alakjának meghatározására. d) Az izlés és hangzat (acustica) szabályira is tekintettel levén, mindenik teremben karzatok több száz személyre, több külön kijárással 's több szakaszra vagy nyilt páholyokra eloszthatólag alkalmaztassanak. e) A' termek világosságára és szellőzésére is figyelem fordittassék.

4) Mindegyik tábla számára, és igy azok közelében tervezendő külön-külön egy 40 öles nagyságu tanácskozványi (conferentiai) terem külön-külön egy 16 □ öles nagyságu előszobával.

5) A' választmányok számára nyolcz 16 □ öles szobák, mellyek egy része földszint is lehet 's ezekből a' föntebbi 4d. szám alatt kijelelt termek mellett, egy vagy két szoba alkalmaztassék, 's minden két illyen szoba mellé egy előszoba adassék.

6) A' főrendi elnök számára háztartással (menage) egybekötött állandó lakás nem kivántatván, hivatalos szobáji, mellyek a' főrendi terem közelében tervezendők — következőkből álljanak: a) egy terem 24 □ öl b. vil b) egy előszoba 9 □ öl b. v. c) társalgási szoba 20 □ öl b. v. d) 8 szoba, ezekből 4 szoba 9 □ öl, 4 pedig 12 □ öl fog lenni. e) két szoba a' titoknok számára, mindenik 9 □ öles b. v. f) Komornikszoba 4 □ öl b. v. g) két inas szoba egyenkint 5 □ öl b. v.

7) A'KK. 's R. elnöke hivatalos szobáji, mellyek a'RR. táblája közelében tervezendők, következőkből fognak állani: a) egy előszoba 9 □ öl b. v. b) egy nagyobb terem 16 □ öl b v. c) társalgási szoba 12 □ öl b. v. d) egy fogadószoba 9 □ öl b. v. e) egy irószoba 6 □ öl b. v. f) titoknok szobája 9 □ öl b. v. g) egy kabinet 6 □ öl b. v. h) két inas-szobából egyenkint 5 □ öl b. v.

8) Az ország levéltárának kellékei e' következők: a) egy előszoba 8 □ öl b. v. b) két nagy terem, mindegyike 34 □ öl b. v. és különösen tűzbiztos. c) egy 9 □ öl belső világosságu olvasószoba. d) egy 9 □ öles szoba. e) levéltárnoki hivatalos lakásul egy előszoba 6 □ öl b. v. f) két irószoba 8—9 öl b. v. g) irnokok szobája 12 □ öl b. v.

9) Országos pénztár számára az őrség közelében tervezendő: a) egy előszoba 8 □ öl. b) hivatal-szoba 44 □ öl. c) pénztári szoba 12 □ öl. d) irószoba 8 □ öl e) ellenőri két szoba külön külön 8 □ öl. f) pénzkezelők (cassier) számára 2 szoba külön-külön szinte 8 □ öl b. v.

10) palotatiszt laka: a) előszoba 6 □ öl. b) négy szoba lakásnak, ezekből kettő 9 □ öl, kettő 6 □ öl b.v. c) konyha 6 □ öl. d) éléskamara 4 □ öl.

11) Kapus lakása: a) előszoba 6 □ öl. b) két lakszoba, egyik 9 öl, másik 6 □ öl. c) konyha 4 □ öl. d) éléskamara 4 □ öl.

12) A' két tábla 8 jegyzői számára külön-külön két szoba egy előszobával és igy összesen 16 szoba, és 8 előszoba; a' szobák belső területe az elsőnek 10 □ öl, a' kisebbnek 8 □ öl, az előszobának 6 □ öl, mellyek fele a' főRR., fele a' Rendek teremének tartozéka levén, ahhoz közelebb tervezendők.

13) A' táblai szolgák számára mindenik táblához két két szoba, egyik 6—7 □ öl b. v.

14) Frisitőszerek tára: a) konyha 6 □ öl, b) hozzávaló pincze, c) egy raktár és egy műszoba, mindenik külön 9 □ öl b. v. d) egy csemegetár (Credenz) 16 öl.

15) Könyomati intézet: a) egy műszoba, a' hol 4 sajtó munkálkodhassék, 12 □ öl b) egy konyha 6 □ öl. c) egy szoba az igazgató számára 8 □ öl. d) a' könyomati iratok készitésére két szoba, mindenik 6 □ öl.

16) Gyorsirók számára 4 szoba, egyenkint 6 □ öl b.v.

17) Tűzoltószerek rakhelyéül egy tágas szin, mellyben legalább 2 nagy fecskendő és 4 vizhordó szekerek megférjenek.

18) közirat alkalmakor használandó egy 40 □öl nagyságu terem, melly földszint is lehet.

19) Őrök szobája 12 emberre 18 □ öl 's egy a' főnök számára 6 □ öl b.v.

Felhivatnak 's illetőleg kéretnek tehát minden ahoz értők különbség nélkül, hogy a'fenérdeklett épitvényekre nézve a' hely fekvéséhez, a' czél nagyságához, a'nemz. méltóságához és a' szükséghez képest alap – átmetszet 's homlokrajzokból álló minél tökéletesb 's részletesb tervet, ugyszinte az ennek kivitelére a' helybeli árhoz aránylag kivántató előleges, de pontos költség felszámitást is, melly azonban egy millió conventionalis forintnál többre nem mehet, elkészitvén, azokat ez érdemben országgyülésileg kinevezett választmány elnökéhez, buzini gróf Keglevich János ur ő nmlgához — ki egy vagy más tekintetben kivántató felvilágositást is készséggel adand — f. é. nov. utólsó napjáig Pozsonyba bérmentesen eljuttatni sziveskedjenek; később érkezendő terv készitője jutalmat nem követelhet. A' tervek bizonyos jeligével (devise) ellátandók; ugyanennek kell egy, a' tervező nevét magában rejtő lepecsételt levélkén is lenni. A' terv olly scalában legyen készitve, hogy 3 bécsi hüvelyk 10 a' homlokrajzban, az átmetszetekben pedig 20 bécsi ölet képezzen. A' tervezők arról is értesittetnek, hogy Pest várostól néhány mérföldnyire veres és fehér márvány is gazdagon 's alkalmas nagy darabokban található. Az elfogadandó terv készitője 800, az ehez legközelebb járó 200 darab cs. k. species aranynyal fog megjutalmaztatni; a' jutalmat nem nyertek pedig beküldött terveiket megbizottjaik által visszavehetik. A' csőd eredvénye ismét hirlapok utján is közhirül fog bocsáttatni. — A' Pesten épitendő országház tárgyában kiküldött választmány által

Tornamegyei közgyülés folytatása 's vége. Egyébiránt, ámbár a' f. é. Jelenkor 30dik számában megjelent 's czáfolatnak keresztelt rágalomra, mint álnév alatt közlöttre szót sem kellene vesztegetnem, minthogy az érdemes közönség ugy is tudja, kik szoktak másokat lesből megtámadni: mindazáltal részint, hogy a' n. érdemü közönséget felvilágositsam, hogy a' már másod izben feltünt czáfolat alá irott F. R. betük álnevet jelentsenek, részint, hogy az ismételt sértegetéseket 's nemtelen gyanusitásokat visszautasitsam; felőle szót tenni szükségesnek láttam. Ugyanis, hijában törekszik az epés tollu czáfoló a' közönséggel elhitetni, hogy Tornamegyében magány- vagy párt- érdek nem létezik, mert az első, hol emberek vannak, mindenütt van; a' másodiknak pedig, ugy hiszem lenni kell is; csakhogy néha az győz, melly a' közügyet az elsőnek rendeli alá, némellyikünk pedig a' másodikat testesiteni örömmel buzog. És valóban ha a' czáfolat is e' körül forogna, senkinek nagyobb örömet nem okozna, mint nekem; de láthatja a' nagy érdemü közönség, mikép az csupán személyeskedés 's csupán személy körül forog 's elég világosan kitünik belőle a' megbántottnak hitt hiuság gyermekies haragoskodása; holott a'neheztelt közlésbül eredt félreértésre nagy részint a'szerkesztőség szándéktalan adott okot, mint a' czáfolat alatti jegyzésbül is kitetszik, a' kétrendbeli tudósitásnak egyszerrei közlése által. Mi pedig a' czáfolatban olly kérkedve emlegetett ‚közbizodalom' által fölém emeltek elleni fondorkodást illeti, kik ismérnek, jól tudják, hogy sem a' hivatalhoz minden áron nem ragaszkodom, sem soha még előlépni sem akartam addig, mig előttem becsületes uton hely nem ürült; más részrül pedig alkalmasint nem lenne nehéz megmondani: hány hordóval lehetett ama' hánytorgatott közbizodalom! Egyébiránt épen nem csudálkozom, hogy közlésim hitelességét akarja gyengiteni az epés czáfoló; de én nem tehetek róla, ha fontosabb dolgok közlése mellett, kevésbbé fontosnak találtam némelly nem igen erős viszhangu bizalom- kifejezés közlését; — a' városi munkálat 158dik §ára vonatkozó igazolása pedig a' követnek már a' tudósitás vagy is hirlapi közlés után jóidővel érkezett; a' mi pedig az esküttszékek tárgyábani szavazatfentartást érdekli, a' közlésben nem e' miatt volt említés téve, hanem az esküttszékek elfogadása egyik feltételének nem utasitás szerinti előterjesztése miatt, mellyet azonban senki sem nyilványitott szándékos hibának. Végre nem mellőzhetem el szó nélkül a' már másodszor pengetett rabokkal dolgoztatásruli gyanusitást 's megmondom, miben van e' dolog: ugyanis Tornamegyében mind ez időig szokásban van a' házi pénztár nagy terhére eső könnyebb vétségü rabokat nemcsak Torna városba a' legszegényebb lakosnak is, hanem a' közel helységekbe, a' kivivő felelőssége mellett, munkára kibocsátni, sőt az előtt a' tisztviselők jelentéstétel nélkül vitették ki, csupán a' mostani elnökség kivánja meg a' jelentéstételt, a' munkábér természetesen a' házi pénztárt illetvén: igy használtam én is, de soha ingyen, némellykor rabokat szőlőbeli, mezei 's egyszer erdei munkára, azaz favágatásra, de mindenkor megyei hajdu vagy biztos cseléd felügyelése mellett, és több munkás közt, ollykor az éhség miatti keserves rimánykodásra, könyörületességbül is, azonban soha vas nélkül, hacsak távollétemben viszszaélés nem történt, igy használták mások és alkalmasint az epés czáfoló nem legkevésbbé a' rabok munkáját, a' mi mellett némi rendetlenségnek alig lehet nem történni, 's épen ez inditott engem arra, hogy a' mult téli gyülésen szóba jövén a' rabok munkára kibocsáttatása, én valék legelső és talán egyedül, ki a' raboknak más helységekbe magányosak munkáira kibocsáttatását ellenzém, de ezen hiv czáfolatból valahogy kimaradt. Egyébiránt annak csak örvendeni fogok, ha a' rabok igért biographiáját elkésziti czáfoló ur, csak élethü legyen, 's különösen ki ne maradjon belőle: kik használták a' rabokat vadászatra, folyó árnál olcsóbb kötörésre, juhok őrzésére 's vitték ki a' bejött rabot rabsága első napján, is's tartották mind végig kivül 'sa't. No de ezek mind mult idők, 's mi e' részben is nagyot haladtunk, és a' ki e' részben egészen tiszta, vessen másokra követ. Lám a' nyilványosság milly jó! illyen régi aprólékos bajokat is megorvosol! L. M.

Rothschild báró ur fővárosunkban létekor egyéb közhasznú adományai közt a' nagyérdemü pesti jótékony nőegylet pénzalapját is évenkénti 100 pengő forintnyi aláirással nevelte, melly összeget folyó évre nagyságos Derra Anasztázné szül. Zettiry Mária asszonyságnak mint azon jótevő egylet másod elnöknőjének tüstint kezeihez is szolgáltatta. Valamint e'jótékony adomány egyrészről emberszerető adójának ismert nemesszivüségét tanusitja: ugy a' fentisztelt lelkes elnöknőnek, mint értei közbenjárónak szivesbuzgóságáról tesz bizonyságot, ki 23 év óta mint választmányi tagja 's 3 év óta mint másod elnöknője ezen emberszerető jótékony nőegyesületnek, fáradhatlan ügyekezete által a' szenvedő emberiség enyhitésére már olly sok jót 's hasznost eszközölvén, ez alkalommal sem mulasztá el a' fentisztelt ajánló urat személyesen megkeresni 's kérelme teljesitésének legszebb jutalmát saját könyörületes és nemeskeblüségének öntudatában bizonyosan bőven feltalálandja.

Hasonszenvi orvosok egyesülete. A' hasonszenvi gyógymódot követő orvosok második nagy gyülése jövő julius 25dikén veendi kezdetét, a' magyar tudós társaság termében, mellyet nm. elnök ő excja, kegyes volt e' czélra átengedni. Az előleges ülés ugyanazon hó 24dikén délutáni öt órakor fog tartatni, midőn többek közt az is el fog határoztatni: mellyik nap szenteltessék a' hasonszenvi gyógymód halhatlan föltedezője 's megalapitója emlékének. Minden ügybarát szivesen láttatik. Balogh Pál titoknok.

(Nemzeti szinház.) Szombaton, jun. 29én Bartha János javára bérletszünéssel először: „MÁTYÁS DIÁK" eredeti szinmü 3 szakaszban, dalokkal és tánczczal. Irta Berky, zenéjét Egressy Benjamin.

Nemzeti szinház. A' Kölcsey Fer. „Hymnus" ára érkezett 13 népmelodiai pályamü megbirálására, 's az illetőnek a' 20 darab arany pályadij odaitélésére, az igazgatóság által köv. t.cz. urak kérettek 's nyerettek meg, elnökül: Petrichevich Horváth Lázár, jegyzőül: Nádaskai Lajos; biráló tagokul: Binder Sebestyén, Brauer Ferencz, Kaiszer Ferencz, Mátray Gábor, Schindelmeyser Lajos, Winkler Angelo, Vörösmarty Mihály és alulirt. Ezen t.cz. urak jun. 15kén összegyülekez-

vén 's birálathoz fogván, legnagyobb örömmel tapasztalák: hogy az idei pályamüvek közt több igen jeles találtatik, 's birálaton aluli egy sincs. A' 20 darab arany jutalom egyhangulag az első szám alatti, 's következő jeligés pályamünek itéltetett oda: „Itt az irás forgassátok érett ésszel józanon. K ö l c s e y" mint a' melly, a' mellett hogy magyar jellemü 's a' költemény szellemét leginkább megközelitő, a' két főkivántatóságot is t. i. a' melodiai egyszerüséget és hymnuszi magasultságot legszerencsésebben egyesité. E' mellett dicséretel emlitendőknek itéltettek köv. pályamüvek (13 közől hat) a' 3dik szám alatti: „Isten áldd meg a' magyart jó kedvvel bőséggel. Kölcsey" a' 4dik szám alatti: „Szomoru a' magyar nóta"; a' 6dik szám alatti: „Szánd meg isten a' magyart" a' 11dik szám alatti: „a' ki a' széppel köti összse a' jót, az bölcs, az igaz poéta. Ez dicső érdem, 's ez az égi bélyeg a' remek elmén. Berzsenyi" a' 12dik szám alatti: „Önérzés, te vagy a' diadalmas bére, nem a' dij. Kölcsey" 's végre a' 13dik sz. alatti: „Minden pálya dicső, ha belőle hazádra derül fény. Kölcsey" jelmondatuak. Ezen népmelodiák, a' nemzeti szinház ének- és zenekara által betanultatván, nem sokára elő fognak adatni, midőn a' pályadíjnyertes és dicséretel emlitett pályamüvek jeligés levelei fölbontatván, a' pályanyertesnek a' dij is által fog adatni. Pesten, jun. 16kán 1844. Szigligeti titoknok.

Amerika.

(Hatalmas lépés a' texasi egyezvény ügyében. Rosas ellen a' háboru egyre foly.) Amerikai legujabb hirek szerint (maj. 21.) Tyler elnök jelentést tön a' kormánytanácsnak, miszerint a' mexicoi ö b ö l b e hajócsapatot külde; Texas határin pedig gyalog 's lovas hadierőt állittata fel, 's mindezt T e x a s csatlakozását siettető egyezkedés következtében mondják történtnek, melly szükség esetén Mexico ellen fog használtatni. — Montevideoban a' franczia sereg még mindegyre fegyverben áll 's a' háborut R o s a s ellen most már önállólag folytatja és saját felelőssége alatt. —

Spanyolország.

A' spanyol időszaki sajtó négy uj lappal szaporodék: a' Globo, a' Monarquia (absolut irányu kormánylap a' Reparador helyett) a' Voz de la razon (az ész szava) 's egy tréfatár Pobre diabolo (szegényördög) czim alatt. A' spanyol kormány hajócsapatot készit Tanger ellen, mellyegyéb különnemü apró hajókon kivül két fregát 's egy sorhajóbul álland. Az ellenségeskedés már régóta nyilt harczra tört volna ki, ha Anglia felvilágositó adatok sürgetése által az egészet ügyesen függőben tartani nem tudná.

Portugália.

Az ellenzéki lapok ellen megkezdett szigorú vizsgálat a' fővárosban még mindeddig sem szünt meg. A' királyné férje a' neki szánt hadseregi főparancsnokságot csak ezen feltételek alatt szándékozik elfogadni: szaporittassék az összes haderő 25ezer emberrel, ezek fizetése pontosan szolgáltassék ki, egyszersmind pedig a' főhadvezér függetlensége a' hadministerség osztálykörétől függetlenittessék.

Anglia.

A' Devonshirei hg (orosz udvarnáli volt angol követ) a czár tiszteletére f. h. 8kán fényes lakomát adott Themse mellett fekvő gyönyörü nyárilakán, mellyen a' szász király, Albert hg 'stb. az összes diplomatakar, a' ministerség, tán az egy Peelt véve ki, főrangu hölgyek igen nagy számban valának jelen, 800 vendég volt hivatalos. Másnap délután 5kor a' czár a' Buckingham palotába ment búcsut veendő; a' királyné két gyermekit kéznél fogva vezetvén egész a' kocsihoz kisérte, Albert hg és Aberdeen gróf pedig egész a' tengerpartig, sőt Albert hg a' gőzösre szállitó ladikba lévén csak az indulásra kész gőzös mellett vált el érzékeny ölelkezés közt ritka vendégétől. Álgyu robaj és az orosz nemzeti hymnusz zengedelmei közt indult meg a' gőzös esti 7 óra tájban; a' partra gyült nép háromszoros ‚éljen' kiáltása mélyen meghatá Miklós czárt, ki elérzékenyülve vevé le kalapját, 's jobb kezét mellére téve köszöné a' szives bucsút. Peel első ministert elutazta előtt a' czár külön látogatással tisztelte meg. Mondják a' bujdosó engyelek felsegéllésökre rendezett tánczvigalmi jegyért naga számára 500 fant. sterlinget vagy is 5000 p.ftot küldött. — Peel a' p a r l i a m e n t b e n n y i l a t k o z t a t á, miszerint d. Carlos tervet közle az angol kormánynyal az Izabella királyné 's d. Carlos legidősb ija köztlétesitendő házasságra nézve. Minthogy ez ajánlatban d. Carlos a' spanyol trón iránti igényeiről nyilván em mond le, az egész ügy vég-eldöntés végett a' spanyol kormánynyal minélelőbb közöltetni fog. A' szász ir. Wellesley l. kiséretében e'hó közepe táján Skótziába szándékozék; viszszatértekor Walest is meglátogatandó. A' tengeri kormányhoz parancs érkezett uj 9 hadi gőzös épittetése iránt. — Irland baráti f. h. 8kán gyülést irtottak Londonban, hol az illető főnök rendkivüli közgyülés-tartásra határoztatott megkéretni, mellynek czélja lenne, Irland helyzetét komoly vizsgálatra venni, 's a' kormánynak Irlandra vonatkozó eljárását részletesen tárgyalni. Az aláirók közt már is 17 alsóházi tag szemlélhető. — Érdekes pörügy forog fen Thorwaldsen végintézetének végrehajtója 's a' londoni vámszedők közt. A' világszerte hires müvész t. i. Byront ábrázoló óriás-alaku szobrot készite a' westminsteri apátság emlék-gyüjteménye számára. A' remekmü elkészült, 's Londonba el is küldetett; ámde e' közben azok, kik előbb e' münek olly igen ö r v e n d é n e k, gondolkodozókká lőnek: ha v a j j o n t a n á c s o s é B y r o n szobrát a' n e m z e t i müemlékek c s a r n o k á b a n fölállitani, minek az lett következménye, hogy az egész dolgot mintegy feledék, a' müszobor a' vámhivatalban maradván. Thorwaldsen végintézete felbontatásakor e' tárgy vizsgálatokat vont maga után, honnan kitetszett, miként a' kérdéses szobor a' vámintézet valamelly nedves penészes tárában évekig hevert, a' faburok lassanként elkorhadt, 's a' remekmü iszonyú csonkitásokat szenvedett. A' műmaradvány átvételére felhatalmazott biztos végre azt nyeré válaszul, hogy a' keresett szobor eltünt nem tudni hova. A' pörügy sarka ott forog: vajjon tartozik é a' vámintézet megtériteni olly károkat, mellyek az illető tulajdonos vagy megbizottak által annak idejében kézhez nem vett tárgyak körül támadnak?

Az orosz czárról folyvást igen sokat beszélnek az angol lapok, 's jóllehet mindenik saját szinébe öltöztetve adja elő a' mondottakat, arra nézve mégis valamennyi megegyezik, hogy utazásának politikai czélja nem volt. Szintolly kevessé lehet ezt azon élénk részvétben föllelni, mellyel némellyek állitásaszerint Miklós czár az óriási fejlettségre magasult brittipar iránt viseltetik; mert a' czár Anglia ebeli roppant intézetei közül alig látogatott meg ez alkalommal többet kettőnél t.i. a' hajó- 's fegyvergyárt Woolwichben. Jun. 8kán kedveért majd az egész udvar megjelent az olasz operában, hol a' magas vendégek örömrivalgások közt fogadtattak. A' nemzeti ének" God sa ve the Queen (Isten tartsd meg királynénkat.) eljátszatása alatt még a' hölgyek is tiszteletük nyilványitásaul mind végig állva maradtak. Nem kevésbbé vala kielégitő az ‚Elsler-Taglioni' báju Cerito 'la Marola, táncza, melly a' különben komoly czárt helyeslő tapsokra ragadá. A' ritka látogató visszaszállittatására kiállitott, Feketesas' gőzös födözetén pompás hajlék fogadá ő felségét, hol egyéb emlék-apróságok közt leginkább figyelmet érdemelt Potter minta horgonyának rézöntetü példánya, melly azangol hajóhadnál egyidő ótamind gőzmind vitorlahajóknál sikerrel használtatik. — A' czár nyájas leereszkedését nem győzik eléggé magasztalni, mi hihetőleg azon tapintatnak is tulajdonitandó, mellynél fogva Miklós czár a' nemzeti nagyság érzetét több alkalommal tisztelő figyelemre méltatá. Igy a' Times szerint ő felsége alig értesüle a' felől, hogy a' Nelsonnek állitandó emlék pénzhiány miatt halad olly lassan, 's ime azonnal rendelést tön, hogy nevében e' czélra minélelőbb tetemes összeg fizettessék ki. — O'Connell iránta 'részvét napról napra erősebben nyilatkozik. Dublini hirek szerint Irland érsekei 's püspökei meghagyák a' kath. papságnak hogy O'Connellért ünnep 's vasárnapokon nyilványos könyörgés tartassék. O'Connell' selitélttársai hirszerint lemondának azon felebbviteli jogról, mellynél fogva ügyöket a' felsőház elébe lehet vala terjeszteniök, mi azonban valósulásra vár. Hirlik, miszerint a' legközelebbi lázongások következtiben a' keletindiai társaság hadsergénél az egyidőre eltörlött testi büntetést (a' kilencz águ korbácsot) vissza fogják állitani. A' jun. 10kei mint emlitők alsóházi rövidülésben don Carlos ajánlata is tárgyaltatott. Lord Palmerston kérdezé: ha vajjon az angol kormány ugy küldé e át az ajánlatra vonatkozó iratokat Spanyolországba, hogy egyszersmind kinyilatkoztatná, miként a' kérdéses ajánlatot czél- 's jog szerünek tartja, vagy pedig az átküldés minden szorosabb nyilatkozat nélkül történt. Peel válaszolá, miszerint Anglia kormánya e' carlosi ajánlatot legkisebb helyeslő nyilatkozattal sem támogatá, mivel ugy van meggyőződve, hogy ezen terv által, ugy mint az jelenleg áll, Spanyolország nyugalma nem éretnék el. Az Éjszakamerika 's Nyugotindia közt állomásozó angol hajóhad a' san Juan de Nicaragua-i kikötőt mart. 30ik óta ostromzár tartja.

Franczia ország.

Az indiai uj helyettes kormányzó Sir Henry Hardinge e' hó közepe táján érkezett Párisba, utját Calcutta felé Marseille, Malta, Alexandria és Kairón keresztül folytatandó. A' királynáli tisztelgésekor Guizot és lord Cowley szinte Neuillyben voltak. Az idei nagy iparmükiállitás tetemes károkat szenvedett a' hirtelen támadott dühöngő 's jéggel vegy. zápor eső által, melly a' fedelen átzuhanván 2 lábnyi vizzel árasztá el a' roppant bódé vertagyagu földjét, mikivált a' szövetekben nagy kárt tett. A' király személyesen jelent meg, hogy a' romboló elemgyász következményit szemlélhetné; az illetők hatályos eljárása által azonban a' dolog olly gyorsan rendbe hozatott, hogy már másnap ismét megnyittatott az intézet. Hangos panaszok emelkednek minden oldalról azon czéliránytalan költekezést illetőleg, mellynélfogva az öt-ötévi nagy iparmükiállitásra kivántató épületek minden illyes alkalommal 400 ezer frankba kerülnek. Nem lenne é sokkal czélszerübb mondják 's a' nemzet dicsőségével egyezőbb, habár két három milliónyi költséggel a' Louvre egyik szárnyát fölépittetni, 's ez által a' hazai ipar emelkedését biztositani?

A' lázadás Hayti minden részeibe elhatott, 's a' feketék győzelme többé kétségbe sem vonható. Sietteté az események vég kifejlődését a' katona kormány erőszakoskodása; ugyanis a' ministerelnök parancsából katonai védelem mellett illy értelmü kiáltozásokat lehete közhelyen hallani: ‚le az alkotványnyal, le az alkotvány barátival! a' képviselő tanács eloszlatva lön, 's a' népképviselők erőszakkal elfogatva közlegényekül valának fellépni kénytelenek. E' közben a' feketék ereje egyre nőtt, 's a' déli részekben nyert győzelmek után Port-au-Prince ellen indultak. Általányos rémület lepé meg ezen hirre a' mulattokat 's legtöbben a' feketékkeli egyezkedést kezdék rebesgetni; mi több rendbeli alkudozások után leginkább Pierrot tábornok közbenjárása által létre is jött. Az ősz Guerriera veterán tábornok a' feketéknél majus 3kán tartományi elnökké kiáltatott ki; ugyanez nap Dumesle volt ministerelnök elfogatott, 's az uj ministerség — az eddiginek tagjai, Dumeslet kivéve, mind meghagyatván — megállapittatott. A' keleten táborozó Hérard minden pillanatban félhet a' sereg önkéntes feloszlásától.

Lamoriciére tábornok két rendü levele maj. 30ról mutatja, melly hirtelen válhatik a' látszatos béke vérengzéssé. A' külön osztályu marokkai csapatok ugyanis egymás közt meghasonlának, 's eleség és szüleség nélkül levén, nemcsak a' közel vetéseket pusztiták, hanem apróbb csatépatéba is vegyültek egymás közt. E' villongások csak az által csilapultak némileg, hogy az ellenséges osztályok ideigleni szabadsággal elbocsáttatni rendeltettek. Lamoriciére ezen seregoszlató rendeletnek, melly maj. 25kén vala életbe léptetendő, nem igen hivén seregeit legjobb rendben, folyvást beljebb vezette. Muilak folyamnál egyszerre előbukkan a' marokkai lovasság, 's a' tábort minden oldalról száguldók kezdik izgatni. A' csata jó három óranegyedig mindkét részről nagy tüzzel folyt; végre néhány franczia zászlóalj lovasvadász hirtelen rohanással az ellenség sorait megszaggatván a' vérengzésnek véget vete. Az ellenség körülbelül 50 holtat hagyott csatatéren; a' francziákbul mintegy 30 lön megsebesitve. E' csatépatének, mint kiviláglott, egy részben a' marokkaiak vallási fanatismusa, nagyobb részben pedig egy marokkai császári rokonnak a' franczia tábort közel láthatni ohajtó vágya volt szülő oka.

Svédország.

(Julius 11kén megnyitandó országgyülés feletti elmélkedések.) A' megnyitandó országgyülés felől, melly minapi kir. rendeletnél fogva maj. 20ról jul. 11re halasztatott, a' D. Allemanda lap ugy vélekedik, hogy az Svéczia évkönyveiben egyike lesz a' legnevezetesbeknek, mert alapos remény táplál, miszerint a' mostani jó irányu felvilágosult kormány, a' nép őszinte szándéku képviselőivel közremunkálólag olly dolgokat döntend el, mellyek ügyes megoldatásától függ nagyrészben Svéczia jövendője, 's mik által számos viszszaélés magától megszünik. Fölszólitja tehát választó honfi társait, hogy a' különböző rangfokozatuak ellenében tanusitott pártszellemtül bucsut vevén, nemes önmegtagadással járuljanak a' haza oltárához. Amaz egykor érintett hir, mintha az elhunyt király, hü szolgáját és barátját Brahe grófot, végintézetében érdemeihez képest jutalmazta volna meg, mind ekkorig nem valósult, 's Oszkár király elkövet mindent, hogy néhai atyjának ezen majd hihetlen feledékét jóvá tegye, atyja barátját több módon ügyekezvén kitüntetni. Igy közelebb atyjának gyémántokba foglalt arczképével ajándékozta meg, ezenkivül azon számos hivatalon kivül, mellyeket visel 's miktől egyenkint húz fizetést, egyszersmind egy katonai kerület főparancsnokává tevé 3ezer r.tallér fizetéssel, sőt mi legtöbb saját magány-pénztárából évenkint 6ezer r.tallérban fizetendő nyugpénzze tisztelte meg, de a' kormány-

dolgokbani befolyástól, mintjezt Károly alatt egész mértékben gyakorlá, ezután is távolitva marad.

A'királyt utjában mindenfelé lelkesedéssel fogadá a' nép. Ő nagy költség nélkül utazik, egészen mint egy magányos ember. Tudva van, hogy Svécziában a' postalovakat parasztok szolgáltatják's általjában a'postaállomások közönséges paraszt udvarok. Illy udvarokon a' király utjában több éjszakát töltött, és közönséges asztallal is megelégült. A' királyi asztalteriték itt tekintetbe semjöhete, miután a' magas utazó, a' paraszt közönséges vas villajával költötte el ebédjét. Az egybegyült néppel nagyon barátságosan mulatott, 's hozzájokszemélyre való tekintet nélkül leereszkedett és szükségeikről magát értesitteté. Egész országszerte egyedül ezen hálatanusító szavak zengenek: „nekünk olly királyunk van, ki ezen szavakat „jog és igazság" nemcsak czimerén de szivében is viseli."!

Németalföld.

(Az orosz czár Hágába visszaérkezett, onnan sz. Pétervárra menendő.) Az orosz czár jun. 10kén esti öt órakor londoni utjából Hágába viszszaérkezett. Junius 11kén a' czár tiszteletére nagy hadiszemle tartatott, mellyen a' czár 's a' király több főember kiséretében jelen volt. Rajnai lapok szerint a' czár még az nap délután egy órakor, Braunschweigon és Berlinen keresztül Sz. Pétervár felé elutazott.Tudjuk hogy e'rendkivüli gyorsutazást Alexandra nagyhgnő halálos betegsége okozza.

Törökország.

(Kormánycsapatoknak az arnautákon nyert győzelme. Uj botrányok.) A' porta csak minap értesité a' nagyhatalmak követeit azon kétrendü győzelemről, mellyet m. hó 13 és 17kén a' fellázadt arnautákon nyerni szerencsés volt. Az első összecsapás volt Krisova mellett,hol az albániaiak kemény ellenállásuk daczára is legyőzettek, 's holtakban százat, foglyokban szintannyit vesztének, de a' kormánycsapatok veszteségét még nagyobbnak mondják. Krisovában a' győztesek erős őrcsapatot hagyván, magok a' táborba visszatértek. A' második és sokkal fényesb győzelmet Omer pasa nyeré Uskup előtt, melly város csak tartós vérontás után kerüle török kézre. Több mint 300 albániai maradt a'csatatéren, 's a' megsebesittettek száma még egyszer annyira tétetik. Foglyok közt találtatott a' lázongok egyik előbb kelő főnöke is, ki megsebesitve jutott a' győzők kezei közé, 's Omer pasa parancsára tüstint kivégeztetett. Ujabb tudósitások nyomán azonban ugy látszik, mintha a' zendülők főereje nem egyedül Uskupban volt, hanem valósággal Kaliandereh előtt volna öszpontositva, hol is az arnauták nevezetes hadierőt szándékoznak kifejteni elannyira, hogy a' pasa tekintettel levén eddigi makacs tartásukra, mint arra is, hogy a' legerősebb állomások még birtokukban vagynak, nem meri őket megtámadni,miglen serege bizonyos számra nem szaporodik. A' fővárosból naponkint más más csapatok indulnak a' nyugtalanitott tartományok felé, 's a' porta azzal hizelg magának, miszerint a' rendbontókat nem sokára megfékezendi. E' közben a' sokszor emlitett tartományokban iszonyu embertelenség dulong, 's ördögi mesterségüket vadabbul üzik mint valaha, Drinápoly, Philippopoly, Nisch és Walissa környékéről rettentő hirek szállongnak. Aggastyán vagy gyerek, korra nemre ott nincs tekintet,szörnyek lépteik,aszonyok,v.ha azok nincsenek gyermekek fertőztetése,egyházak pusztitása napirenden 's gyilkolásaik kétségbeejtő véres nyomot hagynak magok után.Mind ez az ottani keresztyénekre nézve nagyon kinos helyzet, mert habár a' török kormány tulnyomóságra vergődvén szigoru rendszabályhoz nyuland, addig mégis sok vér fog ontatni, mig ott a' csend és béke tökéletesen helyreálland.

ÉRTESÍTŐ.

Gőzhajók juniusi járása

Bécs és Pozsony közt: „Duna" nevű gőzös indul naponkint reggeli 6 órakor Pozsonybul Bécsbe és visszaindul ugyanazon napon délutáni 4 órakor Bécsből Pozsonyba. Pestről Pozsonyba és Bécsbe mindennap reggeli 7 óra 's 10 perczkor. PestrőlMohács's Eszékre minden csütörtökön reggeli 4 órakor. Továbbá: Pestről Zimony- és Drenkovába minden kedden és pénteken reggeli 4 órakor.Pestrül Giurgevo's Galaczon át Konstantinápolyba oláhorsz. oldalon jun. 14 és 28án; Pestrül Viddin, Rustsuk és Galaczon által törökorsz. oldalon Sztambulba jun.7. és21én. Végre Pest,Buda és O-Buda közt jár napközben minden két órában Buda gőzös minden nap.

☞ A' Pestről Pozsonyba és Bécsbe menő gőzösök a' Buda városi lakosok kényelme végett ezentul a' bomba-térnél megállnak 's ott a' t. cz. utazókat felveszik. A' nagyobb pogyászokat egy nappal előbb Pesten az ügyszobában tértetvény mellett kell feladni, 's hacsak lehetséges, az utjegyeket is ott váltani. Pesten junius 1sőjén 1844. A' Gőzh. hiv.

Hirdetvény.

A' nm.magyar udv. kamra részéről hozatott végzés következtében a' sóvári kir. sóbányai főigazgatóság által ezennel közhirré tétetik, hogy f. esz.t. jun. 28dik napján az herleini vagy is ugynevezett ranki fürdő helységében hat egymást követő esztendőre, ugymint 1844. esztendő november 1ső napjától egész 1850dik év octob. hónap 31ig bezárólag 's következő a' Keczer-Peklini koronai uradalomhoz tartozó kir. haszonvételek árverés utján haszonbérbe ki fognak adatni.

1) A' herleini (ranki) fürdő, hol több tetemesen ömledező ásványos források találtatik, minden hozzá tartozandó épületekkel, fürdőszobákkal, egy jó téres és szép tánez- 's ebédlő-teremmel, korcsmáltatási és husmérési joggal, azután 9⅛ holdnyi szántóföldđel és 8⅜ hdnyi réttel együtt.

2) Licsérdi korcsma és pálinkaház,szabad italok és husmérési joggal, valamint 10 hdnyi szántóföldđel és 1 holdnyi réttel.

3) A' mudróczi korcsma szabad italok és husméréssel, 1⅜ holdnyi kerttel 25½ holdnyi réttel.

4) Vörösvágási(Cservenicza) egy kerekü malom 1 holdnyi szántóföldđel és ¾ holdnyi réttel.

Azok kik ezen haszonbérlésben részt venni akarnak, az 1ső és 4dik pontnál azonban a' zsidók kizáratnak, valamint az 1ső és 2dik pontnál a' nyilványos árverés mellett még irásba foglalt és bepecsételt ajánlatok(offertumok) is elfogadtatnak, — kötelesek

1) Az herleini (ranki) fürdőért 85 ftból e.p. álló bánatpénzt, és 851 ftból álló biztositékot az egyiránt kikiáltási ár mellett

2) A'licsérdi korcsma és pálinkaházért 34 ftból álló bánatpénzt, és 335 ftból e.p. álló biztositékot.

3) A' mudróczi korcsmáért 10 ftból álló bánatpénzt és 93 ftból álló biztositékot.

4) A' vörösvágási malomért 5 ftból álló bánatpénzt, és 45 ftból e. p. álló biztositékot, és pediglen bánatpénzt egy általában készpénzben, biztositékot (cautio) azonban, mellynek is egy évi haszonbérrel egyenlőnek kell lenni, akár készpénzben és status-kötelezvényekben, vagy pediglen fekvő hitelesen megbecsült, a' biztositéknak kétszeri árát érő, és minden betáblázástól ment javaknak lekötelezése által letenni; biztositékot vagy kezesleveleket a' nők is kötelesek aláirni.

Mind az irásbeli ajánlatok, mind pediglen az árverési és szerződési föltételek iránt bővebb felvilágositást lehet a' sóvári kir. sóbányai főigazgatósági valamint a' peklini kir. uradalmi irószobájában megszerezni. Sóváron, apr. 12ikén 1844. évben. 3—3

Haszonbérlet.

Szathmár-Németi sz. kir. város tanácsa részéről közhirré tétetik, hogy f. e. julius 4kén tartando árverésen a' városban Szamos-folyó mellett levő serháza; főzés éz mérhetés joga f. e. november 1től három évre haszonbérbe lészen kiadandó, a' midőn is 362 ft 36⅔ kr. e. p. bánatpénzzel ellátva a' kivenni szándéklók meghivatnak. Kelt Szathmár-Németiben 1844 majus 4én tartatott tanács gyülésből. 3—3

Napi renden levén a' hamis váltólevelek gyártása: alulirt, magam 's gyermekeim biztositására, nemkülönben jó lelkü hitelezőimnek megnyugtatására, ezennel ünnepélyesen kinyilatkoztatom, hogy minden forgásban volt váltóimat (kivevén azon egyet, melly Delhaes Miklós ur rendeletére 1843dik évi October 2án 5000 pgőről kiadva általam elfogadtatott, mellynek azonban egy része már lefizetteteti) magamhoz váltván, és igy valamennyi váltói tartozásomat kifizetvén, — többé semmiféle váltólevelem, hol bármily kötelező minőségben, akár mint elfogadó, akár mint kibocsátó,akár forgató állanék, nincsen; és azért ha ezen ovásom 's nyilatkozatom ellenére bármillyen váltólevelek nevem alatt *akár jelenleg léteznének, akár ezentul kelet-kezendhelnének*, — azokat ezennel mind hamisaknak, álnokul utánozottaknak és igy érvényteleneknek nyilván kijelentvén, magam és családom megrontására koholtaknak nyilványitom. Melly nyilatkozatomat tettes Pestmegye elébe is terjesztvén, kötelesnek érzem magam ezt e' törvény szabta nyilványos uton is mindenkivel tudatni. Kelt Pesten jun. 15én 1841. Vadasi Jurkovich Miklós 3—3

Uj vásárok.

Futaki gr. Hadik Gusztáv cs. kir. kamrás 's alezredesnek mint tek. Arad vgyében keblezett Szemlak mostani földesurának részirül ezennel közhirré tétetik: hogy ő cs.kir. fels.mult 1813. évi dec. 21kérül kiadatott kegyelmes kiváltsági levele által nevezett Szemlak helységet mezővarossá felemelni 's akként benne esztendőnkint három országos 's heten kint egyegy héti vásár tarthatását megengedni méltóztatván, azon kegy. kiváltsági levél fentisztelt Arad vgyének folyó 1814dik évi böjtmás hava 18d. 's következő napjain tartatott közgyülése alatt minden ellenmondás nélkül kihirdettetett legyen, következve annak értelmében az érintett három országos vásár közül az első a' Judica vasárnapot két héttel megelőző, második a' sz. Háromság után két héttel eső 's végre a' harmadik szinte az imént emlitett sz. Háromság után tizenkilencz héttel előforduló hétfői napokra essenek, vagy is az aradi országos vásárok előtt mindenkor két héttel legyenek tartandók, az erdeklett héti vásárok pedig minden hétben keddi napra határoztattak. Minek folytában a' legelső országos vásár Szemlakon, melly alatt a' Maros vize folyván, különösen a' gabonaszallitásra nézve igen kedvező kinézéseket ajánlhat a' vevők eladók és kereskedőknek, folyó 1844ik évi junius hónap 23án leszen megkezdendő. Mellyre tehát az eladni 's venni szándékozók illendően meghivatnak, annak kijelentése mellett: hogy ez esztendőben előforduló országos 's héti vásárok alkalmikor a' megjelenéktül semminemü vám szedetni nem fog. Kelt Szemlakon majus 21ikén 1844. A' szemlaki uradalom tiszttartói hivatala által. 3—3

Korcsma-haszonbérlés.

T. Csongrád megyebeli Szentes városának 4 belső 's 2 külső vendégfogadóban és ben a' városban bérlendő magános házaknáli 36 csapszékben gyakorlandó korcsmáltatási 's illetőleg vendéglési jogai, mindegyik fogadó 's korcsma iránt külön 's egyenkint tartandó árveréseken folyó 1844. novemb. 1ső napjától kezdődve három egymást követő évre haszonbérbe fognak adatni. Az árverés határnapja 's helye leszen f. évi julius 23dikán Szentes városa közházánál. Bánompénzül a' belső nagy fogadóra nézve 200 a' dombi Csillag's Serház nevü belső fogadókra valamint a' Kuczori külső csárdára nézve egyenkint 50; a' Vekeri csárdára 100; végre a' magányos házaknál nyitandó korcsmákra nézve egyenkint 20 p. forint határoztatott. Ovópénzül a' szerződések aláirásakkor tüstint ½ évi illető haszonbér leteendő. A' szerződések többi feltételei a' városbirói 's jegyzői hivatalnál megtudhatók. 2—3

Árverési hirdetvény.

A' Jász-Kun-kerületek tulajdonához tartozó 's Kecskemét városhoz egy állomásra felvő Páka pusztán folyo 1814dik évi jul. 17kén az ott levő nemesitett ménesből 16 darab négy és négy éves csődör, 5 darab paripa, 20darab anyakancza és két darab két éves kanczacsikó mint számfelettiek lesznek közárverésen készpénz fizetés mellett eladandók. 3—3

Csőd tanitószékre.

A' királyi zágrábi tudományos Akademiánál — Mikusay János tanitónak a' nagyváradi kir. Akademiához általtételével — megürült physikai-mezőgazdasági és termeszet-történeti tanitószékre, a' pesti kir. tudományos egyetem bölcselkedési kara előtt tartaandó csőd határideje folyó évi aug.1ső napjára van kitüzve. Kelt Pesten majus 10kén 1841. Szoblahói Pálma Elek a' pesti kir. tudományos Egyetem jegyzője s. k. 2—3

Fürdői haszonbérlet.

Buda sz. kir. főváros tanácsa részéről közhirré tétetik: hogy Tabánban létező, e' fővárost illető Rudasfürdő, melly 29 kádfürdőből, egy ásványos ivóforrásból, 10 kisebb és 1 nagy kőfürdőbül, 3 parolgó fürdőből, a' hozzá tartozó beszálló vendéglő és kávéházból, 31 szobából, mellyeknek legnagyobb része butorokkal van ellátva, több konyhából és pinczéből áll f. e. augusztus 21én 6 egymásután következő évre 1845dik évi aprilis 1ő napjától kezdvén haszonbérbe kiadandó. Azillető árverők, kik bánatpénzt épen 1480 ft. p.p letenni. és 8000 ft. p.p. kezesség fejében (cautio) hitelesen bebizonyitni kötelesek, f. e. augusztus 21kén délelott 9 órakor a' tanácsi ülésben tartandó árverésre ezennel meghivatnak, a' feltételek pedig időközben is a' kebelbeli városi számvevő hivatalban megtekinthetők. Budán 1844. évi apr. 29 2—3

Haszonbérleti hirdetvény.

Szab. kir. Kassa városa tanácsa részéről ezennel közhirül adatik: hogy ezen itt alul feljegyzett haszonvételek 1844dik évi julius 17ik napján reggeli, 10 óra tájban az ezen városi udvarház teremében tartandó árverés utján a' többet igérőnek bérbe adandók: u m. a' forrai malom 1844. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 88 frt. pgő. — A' forrai vendégfogadó 1841. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 89 pgő f.t. — A' garadnai vendégfogadó 1844. nov. 1jétől 1847. october utolsójaig bánatpénz 42 pgő ft. — A' szebegnyi korcsma 1841. nov. 1jétől 1847. october utólsójaig bánatpénz 22 pgő frt — A'bérlevél feltételei e' város számvevői hivatalánál megtekinthetők. 3—3

Csőd orvosi hivatalra.

Sz. kir. Zombor városában a' főorvosi hivatal ürességbe jövén, melly hivatallal 300 pengő forintbeli évi fizetés van összekötve, ezen hivatalt elnyerni kivánók erkölcsiségök- 's orvosi képességöket igazoló hiteles bizonyitványokkal ellátandó folyamodásaikat szabad kir. Zombor városa nemes tanácsához f. évi julius 1ső napjáig küldjék be. Sz. kir. Zombor városa 1844. évi majus 14kén tartott tanács-üléséből. Sz. kir. Zombor városa főbirája, polgármestere és tanácsa. 3—3

Jurikowich család

tagjait ezzel értesitem, hogy az 1643. évi junius 7kén Jurikowich Ádám számára kelt nemeslevél történetesen kezembe került, miiránt velem bérmentes levelekben értekezhetnek. Kassán junius 17én 1844. Hammersberg László ügyvéd. 2—3

Árverési hirdetvény.

T. Sághy László urnak, tek. ns Heves vgyben keblezett Dormánd helységben a' csincsai dülőben egy tagban levő 38 hold szántóföldje, és szükség esetében több is f. 1844dik évi sept. 12kén a' helyszinén birói árverés utján a' legtöbbet igérőnek el fog adatni. Kelt Dormándon jun. 12én 1844d. évben. Okolicsányi Gusztáv s. k. Berete Ferenczs. k. mint végrehajtó birák. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcsa 453.

PEST, vasárnap junius 30kán

JELENKOR.

1844. 52dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkt5 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ A' félév végéhez közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük kettős testvér lapunk t. Pártfogóit előfizetés iránti minélelőbb intézkedhetésök végett, hogy nyomatandó példányink száma iránt kivántatólag rendelkezhessünk 's iker lapunkkal hijány nélkül szolgálhassunk. Ezentul is m. Széchenyi István gr. ur együttmunkálása 's más jelesink, főleg szaporitott vidéki levelezőink hozzájárulása mellett folytatandjuk mind a' Jelenkor politikai hirlapot, mind encyclopaediai tartalmu folyóirat testvérét a' Társalkodót. Ezek tovább is hivek maradnak a' szinte 13 éves pályájokon tanusitott irány-elvekhez, mellyek mindenkor és minden szükséges és hasznosra nézve a' fokonkénti józan haladásban, 's bármi párt- vagy vélemény-árnyéklattól származó, de nemzeti 's alkotványos álladalmunk kétségtelen javára czélzó tanács vagy terv illő méltatása mellett, a' szelid, békes modoru 's érdekegyesitő átalakitásban, szóval az idealismust a' realismussal — a' mennyire sajátságos viszonyinknál fogva czél- vagy korszerü — boldogitólag összeolvasztani törekvő politikai synthetismusban öszpontosulnak.

Eddigi szokásunkhoz hiven valamint 183⅞ 's 1840d. országgy végén, ugy igéretünk szerint a' folyóén is kedveskedendünk tiszt. Pártfogóinknak a' keletkezendő uj törvényczikkekkel, még pedig az érintett évieikéhez hasonló 4rét alakban. Értesitünk mindennemü hirdetést jutányos dijért közöl. Az előfizetés marad az eddigi, t. i. félévre postán és Budapesten házhoz küldve boritékosan 6, boritéktalanul házhoz küldve pedig 5 p. frt. Külföldre vagy bárhová az örökös tartományokba járatandó peldányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni; belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's nálunk Pesten uri-utcza 453dik szám. Trattner-Károlyi ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyors- koesi utján. Változó lakásuaknak legtanácsosb a' szerkesztőségnél előfizetni. A' czimek t szta leiratu beküldetéseért könyörgünk, ez uttal is tisztelt szorgalmas levelezőinknek 's közremunkáló ügyfeleinknek szives hálánkat jelentve 's a' nemzet kalauz kegyei mellett további segéd gyámolitásukat bizodalmasan kérve ki.

A' Jelenkor és Társ. szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország. Halálozás; Országgy. közlemény: (161 orsz. rdi ülésb. a' városrendezés folytatása a' városi tisztviselők választásmódja ügyében; 162d. orsz. rdi ülés befejezte a' városrendezési ügyben készitett 3d. üzenet hátralevő részét; 163d. főrdi ülésb. a' vegy. házasságokbul eredő válóperi szakasz forga szőnyegen; 166. frdi ülésb. pedig a' vallástárgybeli k. leirat a' primás hg.'s többek nyilatkozatával a' többség gr. Sz. inditványát pártolta; 209d. ker. ülésb. a' felveendő tárgysorozat megállapittatása után, az egyes megyék sérelmei tárgyaltattak a' 21d. pontig a' káptalani szavazatrendezésnél közbe jött vita után a' választmányi vélemény ezirán inditványi sorba tartozónak határoztatott; junius 24ki ker. ülésben a' részekbeli megyék 's Erdélyeli egyesülés iránt felirás és az érdélyivel értekezendő küldöttség rendeltetik; ezután a' bányatörvény iránti frdi üzenet tárgyaltatása a' 81 §ig;a' jun. 24kei frdi ülésb. közbevetett ovás 's annak eligazitása. Legujabb: jun. 26kai ker.ülésb. a'magányrendszer iránti frdi üzenetre a' V. 's B. megyei követ által előadottak szerint válaszolást határoztak a' Rdek; a' jun. 27kei frdi ülésb. a'polg. qualificatiókra nézve gr. A. Gy. inditványa fogadtatott el; a' felügyelőhez tovább is ragaszkodnak; 's a' IXd. részt tovább is kihagyatni szorgalmazzák; a' szintazon napi ker. ülésb. 4 kerül börtön állapittatott meg; budapesti napló: fővárosi hirek, szinházi krónika 's egyéb közlések.

Ausztria (a' bordeauxi hg jelentése az Angoulemei hg halálárul.)

Amerika (a' texasi szerződés előterjesztése; elnökségre uj jelöltek.)

Spanyolország (pénzügyi szerződések állapotja; Collár 136 eszt. előférfi 'sa't.)

Anglia (Osztrowszky gróf, O'Connell iránti nagy részvét; dublini repealgyülés 's O'Brien.)

Franczia ország (gyász az Angoulemei hgért; a' franczia katholikusok üdvirata O'Connellhez.)

Magyarország és Erdély.

Halálozás. Kunoss Endre hites ügyvéd 's Vas és Fejérmegyei tbiró, jeles lyrai költőnk 's publicista, f. h. 22kén élete 35ik évében, Kálozon t. Fehérvgyében, sorvadásban az élők sorából kiköltözött. A' jeles elhunytat sok oldalu szép tehetségin kivül, csüggedetlen munkásság tünteté ki, 's mondhatni ennek lön is áldozatja. Baráti hihetőleg összegyüjtendik számos munkáit 's bővebben szólhatandnak sors-hányta pályafutásáról, itt röviden csak azt jegyezzük még meg, hogy politikai irópályáját e' lapok mellett kezdé meg, 's 1836—1837 octoberig (majd egy évig) szorgalmas segédtárs volt. Utóbb a' Hirnök segédszerkesztője, majd a' Világ feuilletonistája levén, végre a' beállott országgyülésre mint távollevők követe 's a'Hirnök országgyülési tudósitója működött, melly foglalatossága közepett régi baja mindinkább sulyosodván, Pozsonybul Kálozra m. gr.Zichy Ödön jószágára vonult, hol által is szenderült egy jobb életre. Hamvai a' helység temetőjében takaritattak el. Béke poraira!

Országgyülési közlemény.

164d. orsz. rdi ülésb. miután a' b-i inditvány következtében a' városi tisztviselők megválasztására a' kijelelés szüksége kimondatott 's a' kijelelő választmány száma a' b. módositás szerint megállapittatván,az inditvány lényegileg elfogadtatott: a' mai tanácskozás csupán olly elvek megvitatására terjeszkedett, mellyek az inditványzott szerkezetben foglaltatvák ugyan, de iránt ok a' RR. többsége még nem határzott. Igy a' javaslott 361. §ban kitett, a' tisztválasztást megelőző egy napi határidőt azon közgyülés-tartásra, mellyben a' kijelelésre megbizandó küldöttség leszen választandó, a' RR. nagy része keveselvén, egy megyei követ ezen közgyülést a' tisztválasztás előtt egy héttel, hogy a' szabad választásban szük idő miatt akadály ne történjék, kivánta tartatni: többen három nappal előbb; mig mások azt a' városok minemüségéhöz képest nagy városokban 8, közép városokban 3, kis városokban pedig 1 nappal előbbre kivánták határoztatni, okul adván azt, hogy nagy városokban a' választó polgárok nagyobb száma miatt sokkal több idő szükséges a' választásra, mint olly kis városokban, hol csak néhány száz polgár választ. A' hoszszabb határidőt kivánóknak megjegyeztetett, miképen választmányt rendelő közgyülésnek a' tisztujitásnál sokkal előbb tartása már azért sem ohajtható, mivele kép a' kijelelendő egyedek nevei tisztválasztás előtt jóval előbb megtudatnának, mi csak factiora és kortes-kedésre szolgálna alkalmul. Végre a' RR. e' tekintetben a' városok közt különbséget felállitani nem kivánván, a' nm. elnök javaslatára a' 3 nap elfogadtatott. Továbbá a' választmány számára nézve egy megyei követ megjegyzé, hogy az tegnap 3 számban állapittatott meg, 's ha most a' szerkezet szerint ahoz még az elnök is járul, akkor a' választmány nem 3 hanem 4 tagból fog állani; e' szerkezet szerint tehát azon esetben, kérdé a' szóló, ha valamelly egyed kijelöltetése fölött választmányban a' nézetek egyenlőn oszlanak fel, mellyik részen fog állani a' szótöbbség? Ezen észrevételt elnök ő nmlga is helyeselvén, ha nem kivánják a' RR. az elnököt eldöntő szavazattal fölruházni, hogy a' szavazatok egyformáni állása kikerültessék, a' szerkezetet ollykép vélné módositandónak, hogy az elnökkel együtt még két választott gyakorolja a' kijelelést; ha pedig a' RR. eldöntő szavazatot akarnak adni az elnöknek, akkor a' szerkezetre nincs észrevétele. Azonban egy dunai követ javaslatára, minthogy szerinte az elnök tisztválasztáskor csend-'s rend- fentartással és szavazat számitással igen el levén foglalva,egyébiránt sincs reá a' kijelelő választmányban olly nélkülözhetlen szükség, hogy e' miatt a' választmány működésben akadályoztatnék, a' szerkezet ből az elnök megemlitése kihagyatott. Ezután egy tiszai követ idézé fel a' RR. figyelmét, mikép a' szerkezetben tett minden módositás az egyenes választás feltételéhez köttetett, ez azonban ezen szerkezetből nem tünik ki, hanem inkább azon 3 választmányi tagnak a' képviselők által leendő megválasztása értetik; nem gondolná pedig hogy a' RR. felállitott elvükhez következetlenek akarnának maradni, minélfogva a' szerkezetet a' feltételkép kimondott elv szerint kivánta módosittatni. Mire elnök ő nmlga megjegyzé, hogy miután a' képviselőket egyebeknek ugy sem tekinthetni, mint az összes polgárság többsége kifolyásának, 's midőn a' kijelelés jogát olly választmányra bizzák a' RR., mellynek tagjait a'nép többsége által választott képviselők fogják választani, akkor,ugy hiszi ő exc., az összes polgárság érdekének elég van téve; ellenben annyi ezer választónak azon 3 nap alatt naponkint kétszer is szükséges összehivatását nem vélné czélszerünek, mert ekép a' rend és csendet bajosan lehetne fentartani. Mivel pedig a' jelen kérdés iránti nézet két részre oszlott, az inditványzott módositás felett élénk vitatkozás keletkezett, 's egy tiszai követ megemlitvén, mikép a' tegnapi inditvány az ő módositása mellett nyert többséget, diák köz példa szerint pedig optimus interpres verborum quisque suorum: annálfogva kijelenti, mikép ő az inditványban egyedül azon feltétel mellett egyezett meg, hogy a' kijelelő választmány a' polgárok által közvetlen fog választatni; de nem is érthete mást, mert a' RR. mindent az egyenes választásra alapitottak,'s épen ezért keveslé az egy napot 's kivánta a' tisztviselők megválasztása előtt tartandó közgyülést egy héttel előbbre határoztatni. Ellenben más megyei követ megemlitvén, hogy a' kijelelő választmánynak a' képviselők általi választásával, a' mellett hogy a' polgárok érdekei is képviseltetvék, mivel azok tisztán a' polgárság kifolyásai, csak az értelmességnek nyujtatik tágasb hatáskör, melly által a' választási szabadság legkevésbbé sem fog csorbittatni, szóló nézete szerint nem is lehetne ezen választmányt, midőn annak megválasztására általányos többség kivántatik, a' polgárok összegének választani. Ennek valódiságáról meggyőződtek a' RR. magok is akkor, midőn a' tisztviselők választásánál a' kijelölés szükségét elismerték. De egyébiránt honnan is tudhatná meg a' nagy számu polgárok többsége, hogy mellyik egyed nem fog kivánni majd hivatalt, vagy mellyik nincs valamelly hivatalt vállalni akaróival rokonságban? és ha illy egyed nyerne többséget, mivel a' RR. határzata szerint annak, ki a' kijelelő választmányba alkalmaztatik, sem hivatalt vállalni, sem ollyannal, ki hivatalba jutni kiván, rokonságban állani nem szabad, akkor természetesen uj választásnak kellene történnie. Igaz ugyan, hogy ezen ok a' képviselők választására is alkalmazható; de azon kivül hogy a' kevesebb számból álló testület, a' szükséges kellékekkel ellátott egyedeket könnyebben megismérheti, a' választást is szükség esetén sokkal rövidebb idő alatt ismételheti 's nem kivántatik itt arra annyi idő, mennyi a' nagy számu polgárság összejövetelére. Egy 3dik követ, miután a' tegnapi inditványt csak a' tisztválasztásoknál fentartandó rend szelleméből látta kiindultnak, a' választási szabadságot némi formaságok miatt feláldozni már azért sem akarja, mert ha a'követválasztás az összes polgárság által megtörténhetik, nem látja okát, miért ne lehetne minden zavar nélkül itt is a' három tagból álló választmányt legnagyobb rendben megválasztani. Különben nemis lehetne azon választmányt a' polgárok egyenes kifolyásának tartani, hanem inkább csak a' képviselők akarata teljesitőjének, 's ekép a' képviselő-testület az összes polgárság felett olly kizárólagos intézkedhetés gyakorlatába jutna, millyennél nagyobbat a' mostani ugynevezett választott-polgárok sem gyakorolnak. Mondatott tovább, miképen a' kijelelő választmányt sokkal nagyobb tekintetü hivatalnak ismerik, mint bármelly városi tisztviselő állását, mivel a' kijelelés a' választási szabadságnak némiképen megszoritó eszköze; ha tehát a' kijelelő választmány nem az összes polgárság választásának, hanem egy más testület kifolyása lenne, akkor a' kijelelés által a' polgárság érdeke mellőztetvén, a' választás azon testület kezére játszathatik, melly a' választmányt egyenesen választja. De egyébiránt is a' kettős választás hiányai miatt tért ő át a' RR. többsége megszoritott qualificatioja mellett az egyenes választásra, 's miután már a' hiányok elismértetvék, lehetetlen itt mégis közvetett választást állitani fel. Ezek folytában a' tegnapi inditványt tevő követ szónok megjegyzé, mikép a' kijelelés sorára nézve az igazságot nem egészen látja a' szabad kerületek és kir. városok közt a' RR.által egy formán felosztva, mivel a' jászkun és hajdukerületekben a' kijelelés joga képviselők által választandó küldöttségre bizatott,most pedig az illy választás veszélyesnek tartatik; ha tehát errenézve a' közvetett választás csakugyan veszélyes,akkor azt a' kerületekben sem kellett volna alkalmazni; 's most nem tudja szónok: vajjon a' RR. a'városok, vagy pedig a' szab. kerületek iránt viseltetnek é nagyobb szeretetlenséggel? Különbséget egyik közt sem szabad tenni. Ha a' sz. kerületekben,mellyek elrendezése később dolgoztatott ki mint a' városoké, elég garantiát találtak a' képviselők által választandó küldöttségben, nem látja okát,miért ne lehetne azt itt is feltalálni? Tegnap, midőn egyszerre két kérdés felett történt a' tanácskozás, elfogadtatott a' kijelelés elve 's meghatároztatott a' választmány száma,azt ohajtotta volna szónok, hogy mindenek előtt csupán az elv felett lett volna megállapodás, mert ő a' b-i módositással, melly szerint a' választmány 3 tagra leolvasztatott, teljességgel nem elégszik meg. Számokban ő igen nagy erőt nem helyez ugyan, mert ott a' pártszinezetek képviseltethetnek 's e' szerint nem a' választók sokaságában,hanem a' javaslott 11, 17, és 21 számban látja rejleni a' szabad választás biztositékát; miután azonban a' választmány száma olly kevésre csökkentetett,hogy az a'pártszinezetet nem képviselheti, 's igy az az összes polgárság érdekére sem nyujthat elegendő biztositékot: kénytelen azt a' polgárok összeségében keresni, mihezképest inditványát a' mai javaslott módositás szerint kivánta változtatni. Egy más m. szónok szerint a' mai tanácskozás igazolja,hogy

midőn valamelly tárgyban elvek czéloztatnak felállittatni, sokkal czélszerübb, ha az inditvány a'ker. ülésekben tétetik; ez által azonban nem azt akarja állitani, hogy az orsz. ülésben inditványt tenni nem lehetne, mert arra mindenki jogositva van 's nem is ezért kivánta tegnap az inditványnak ker. ülésbei vitelét, hanem csak attól tartott, hogy az olly változásokon fog keresztul menni, melly még az inditványzónak szándékában sem volt; hogy pedig számitásában nem csalatkozott, a' következés megmutatta, mivel olly térre jutott e' tábla, honnan többé kimenekednie nem lehet. Szeretetlenségrül azonban nem vádoltathatik e' tábla többsége, mivel mindig oda törekedett, hogy a' polgárok választási szabadságát minél jobban biztosithassa. Más állásban vannak a' szab. kerületek mint a' kir. városok, hol soha sem voltak felügyelők, egy két esetet kivéve, midőn kir. biztosok által tartattak tisztujitások; egyébkint mindig kiváltságaik értelmében szabadon gyakorolták a' választás jogát; ellenben a'jászkun-kerületben részint a' Nádor által megerösitett választmány, részint a' kapitány befolyásával szinte kiváltságuk értelmében történtek a' választások, ugy a' hajduknál is az elnököt ő Fels. szokta megerősiteni. Az inditvány ellen még egy m. követ szólt: „Ha, ugymond, a' választási szabadság megszorittatásárólvolna szó, akkor a' módositáshoz szivesen járulna, mert a' polgárok szabadságát semmikép korlátozni nem kivánja; de jelenleg olly jogrul, t. i. a' kijelelési jogról van kérdés, mellyet a' polgárok összege soha sem gyakorolt 's azt rájok bizni ezután sem akarja. A' megyei conferentiákban a' kijelölésnél tudjuk, milly csekély befolyása van az összes nemességnek, de azért mégis mind ekkorig senki sem állitotta, hogy ezáltal a' nemesség jogacsorbittatik, szólópedig a' városi polgárokat több joggal, mint mennyivel a' nemesség él, felruházni nem akarja; minélfogva elégli, ha a'kijelelő választmány a'képviselők által választatik. Még több vitatkozás is történt e' tárgyban 's hangzott a' RR. többségének „maradjon"a; 's végre elnök ő nmlga felszólitá a'RRet: vajjon nem kivánnak é már többen a'tárgy hoz szólani? 's kijelenté, miképen a' javaslott módositás mellett nyilatkoztak száma, a' nem nyilatkoztakat tul nem haladja, már pedig ha a' RR. eddigi gyakorlatát tekinti, mindig az volt szokásban, hogy a' nem nyilatkozók azok közé számittattak, kik a' szerkezetben változtatást tenni nem akarnak; ehezképest tehát az 1sö §ra nézve a' RR. többsége a' tegnap inditványzott szerkezetet pártolja. E' végzés kijelentésére azon szónok, ki a' módositást javaslá, kijelentvén, mikép ő az elnöki kimondások taglalásába soha sem bocsátkozott, 's abba avatkozni ez uttal sem kiván, csupán azon észrevételt teszi: hogy különbséget kell tenni azon inditvány közt, melly orsz. ülésben tétetik, és a' közt, midőn valamelly tárgy ker. ülésből országosba áthozatik; mert a' felett már ker. ülésben a' RR. többsége nyilatkozott, 's illy határzat megtartására helyesen alkalmaztathatja a' RR. többsége a' „maradjon"t. De itt a' dolog egészen másképáll; tegnap ugyanis elfogadtatott a' kijelölési elv és a' választmány száma határoztatott meg, egyéb része pedig az inditványnak mai tanácskozásra halasztatott. Igy lett ma, hogy két elv felett forgott a' vitatkozás, t. i. voltak, kik a' kijelelő választmányt egyenesen a' polgárok befolyásával, mások csak képviselők által kivánták választatni. Szónok nem véli, hogy az egyenes választás mellett nyilatkozott 23 megye szavazatát csak egyszerü maradjon-felkiáltással kisebbségbe lehetne ejteni, annyival is inkább, mivel maga az inditványt tevő b-i követ, miután a' választmány száma megszorittatott, az egyenes választás mellett nyilatkozott. A' fenforgó kérdés nem is tekinthető egyébnek, mint két egymással ellenkező inditványnak; ha tehát a'többség az egyenes választást nem akarná; nehogy azon szokás, miszerint minden tárgy felett a' RR. többségének nyilatkozata határozzon, ezuttal elmellőztessék, felszólitá szónok a' RRket, miszerint nyilatkozásuk több ségével döntsék el inditványzott módositását. Mire elnök ő nml. megjegyzé: hogy ő a' végzést csak akkor mondotta ki, midőn már ahhoz a'RR. közül szólani senki sem kivánt. Tegnap is, midőn a' RR. a' többség kimondatását sürgették, ő azt mindaddig, mig a' tárgyhoz szólani kivánó találkozott, ki nem jelentette; ezt követte most is mint mindenkor. Az utána szólt m. követ pedig mintegy illy értelemben nyilatkozott: Nem első alkalom ez, mellyben tapasztaljuk, hogy Cs. követe, midőn kisebbségben maradt mindent el szokott követni, hogy a' többség határzatát megsemmithesse; ezen tette sérti a' többség jogait, mert mindig hatalmában áll a' többségnek nyilatkozással vagy hallgatással szándékát kijelenteni, ezt mutatja az eddigi szokás is, 's miután tegnap a' b — i inditvány elvileg elfogadtatott, szóló azt most másnak nem tekintheti, mint a' kerületi szerkezet pótlékának. Azon állitás pedig, hogy az inditványzó maga is eltért inditványától, a' dolog lényegét legkevésbbé sem gyengiti, mert az inditvány elfogadásával az már nem az inditványzó, hanem e tábla többségének tulajdonává lett; 's illy esetben mindig fonák taktika marad ollyasmit elkövetni akarni, mi a' többség határzata kijátszására vagyon irányozva. Melly kifejezés következtében a' vitatkozás némileg személyeskedésre is kiterjeszkedvén, miket elhallgatván, egyedul a' tárgy- kifejtésre irányozzuk tudósitásunkat. Ugyanis az először felszólalt követ megjegyzé, miszerint ő, mielőtt még a' nm. elnök a' végzést kijelentette, gyanitván annak mikép leendő kimondatását, szólásra felállott, de az elnöki beszédet megszakasztani nem akarván, csak annak bevégeztével tehette észrevételét. Ennek pártolására többen szólaltak fel 's kivánták hogy kir. személynök ő nmlga a' tanácskozás alatti módositott inditvány eldöntésére a' szavazatokat számitsa meg. Itt elnök ő exja emlékezteté a' RRket, hogy ezen kétélü fegyver- használáshoz ne kivánjanak nyulni; hisz eddig is az volt szokásban, hogy a' fel nem szólaló követ urak hallgatásaikkal a' szerkezetbeni megnyugvásukat jelentették ki; azonban ha ezt a' RR. megváltoztatni akarják, ő nm ellenzi, hanem javasolja, hogy ezután minden tárgy felett a' RR. többségének nyilatkozata határozzon. Mind a' mellett azonban voltak, kik a' tény fejtegetés ivel egyszersmind a' kérdés eldöntésére sürgették a' nyilatkozásokat; ujra felhozatván, miképen a' 23 megyei szavazatot csak a'többség nyilatkozata döntheti el, mert különben nem tudhatni, az inditványozó is módositván inditványát, mire értetik a' maradjon. A' ker. ülésekben minden tárgy felett mindig vagy általányos felkiáltással, vagy szavazat által szokott történni a' határozat; a' szavazat-számláláskor pedig többször megesett, hogy a' megyei követek közül többen nem voltak jelen; volt eset midőn 20—21 szavazattal is többség lön valamelly tárgy felett; ugy lehet, a' megyei RR. közül ez alkalommal is néhányan hijányozhatnak. Válaszul adatott, mikép az orsz. ülésekben eddig soha sem vétetett tekintetbe a' meg nem jelent követek száma 's ha most itt a' szavazat akép számittatnék, hasonlitana Verbőczy azon fassiojához, mellyről azt mondja: aliquando valet, aliquando non. Az először felszólalt követ észrevételére, az ellenzek is megismérte, hogy az nem rosz szándékból, hanem azon tulbuzgóságból, mellyet a' követelveinek kivivására szokott használni, keletkezett 's az a' parliamentaris taktikával épen nem ellenkezik. A' másik oldalon állók pedig megjegyzék, mikép azt nem tulbuzgóságnak, hanem tiszta hazafiui szándékból eredett kötelességnek nevezhetni. Ezek azonban, ugy a' módositást inditványzó is miután a' hallgató követek közül az inditvány pártfogására senki sem szólalván fel, ez által a' kijelelő választmánynak a' képviselők által leendő választásában megnyugodni látszottak, a' kérdés eldöntésének sürgetésétől elállottak. A' végzés már fenebb kimondatván, még csak azt kell megjegyeznünk, hogy a' megyei szavazat megemlitésére két városi követovását jelentette, mert szerintök, miután még az 1608: 1.tcz.el nem töröltetett, a' képviselő táblánál nem csupán a' megyéknek, hanem a' kerületeknek, káptalanoknak 's a' kir. városoknak is van szavazatuk. Többnyire a' b—i inditvány többi §§. minden változtatás nélkül elfogadtatván a' főRR. a' IV. részig jutottak tanácskozásukban.

165d. orsz. rdi ülésben jun. 21kén fejeztetett be a' kir. városok elrendeztetési tárgyában készitett IIId. üzenet hátralevő része felett a' tanácskozás. Ugyanis a' 372—376 §§., mint mellyek a' polg. örsereg miképeni alakittatásáról szólnak, előbbi határozás következtében, megtartattak. Az V. részben a' FRR. által javaslott főfelügyelői hivatal felállitásának megemlitése, a' már kifejtett okoknál fogva el nem fogadtatott 's a' 377. §. tovább is épségben tartatott. A'378.§. a) pontja kihagyásában megegyezven, a' b) pontban a' FőRR. javaslata szerint a'határidőnek 6 hétről 3hónapra leendő meghosszabittása elfogadtatott. Ugy a' 379. §ra is megtörtént az egyesség; ellenben a' 380d. §ban kifejezett „kárpótlás" módjához a' RR. tovább is ragaszkodnak. Valamint a'kir. dijrul szóló 381—387 §§kat, ugy a' kir. városok országgy. szavazata felosztási arányát 's ekép a' kerületezést is IId. üzenetökben kifejtett nézetek szerint a'RR. ez uttal is megtartották. Volt ugyan néhány városi követ, kik az egyenkinti szavazatot utasitásaik következtében ez alkalommal is sürgették; 's ez elvből indulva, minthogy a' külön szavazat elvének fentartását, a' fördi módositásokkal inkább megközeliti, mint a' RR. szerkezete, azt elfogadtatni kérték; de annak pártolására csupán csak egy megyei követ nyilatkozott. Végre a' IX. részben a' szabályok összeszedésére javaslott orsz. választmány kiküldetését, minthogy azt a' IIttó.-tanács a' közigazgatás minden ágaira kiterjedő roppant foglalatossági miatt egy év leforgása alatt el nem végezhetné, még költségkimélés tekintetéből is czélirányosbnak találták a' RR., mert nézetök szerint a' H.tanácsnál ideiglenes hivatalok nem alakittathatnak, mig az orsz. választmánynak egyéb teendői nem levén, az munkájának bevégezte után azonnal megszünnék. E' tárgy befejezte után tanácskozás alá került a' szabad községek elrendezéséről szóló t.javaslat. A' nm. személynök azon okoknál fogva, mellyeket mult alkalommal e'tárgyra nézve felhozott, ohajtotta volna, hogy e' t.javaslat addig, mig a' szabad adásvevés elve az országgyülésen el nem intéztetik, halasztassék el, mert nézete szerint e' két kérdés olly szoros kapcsolatban van egymással, hogy azokat elválasztani alig lehet. Hazánkban, mond a' szónok, leginkább ohajtható, hogy az urbéri viszonyok megszüntetése örök váltság utján minélelőbb 's minél több községben eszközöltessék; annak gyorsitására pedig hasznosbnak gondolná, ha azon költségeket, mellyek az uri hatóság megszüntetésének kieszközlésére szükségesek, oda fordittatnának; azonban ugy látja, miszerint a' RR. nemcsak hogy nézetüktől eltérni nem akarnak, hanem t.javaslataikat a' multkorinál még tovább terjesztették. Igaz ugyan, hogy olly helységekre nézve, mellyek minden urbéri tartozásaikat örökre megváltották, a' földesurnak kevés viszonya maradott fen, 's uri hatóságának eltörlése által rája kivált pénzbeli tekintetben igen jótékony hatással birna, mivel ollyan községekből semmi jövedelme nem levén, vérbirósági joga is, miután a' büntető t.könyv szerint megszüntetik, alig maradna egyéb, mint a' helybeli biróság gyakorlása: mindazáltal e' kérdést más oldalról tekintve nem védheti, 's ugy látja: hogy ezen uri hatalom megakadályoztatásával a' községek szabad megváltása legkevésbbé sem segittetik elő. De lehet, hogy a' felhozott okoknál fogva talán megtörténhetik, az örökváltságos községeknek az uri hatóság alól felszabaditattása. Azonban a' RR. ezen uri hatóság megszüntetését a' 2d. §ban még ollyan helységekre is kiterjeszték, hol az urbéri tartozások egészen meg nem szüntettek 's azok vagy régi szerződés, vagy kötés mellett nem ugyan természetben, hanem pénzbeli fizetés által teljesittetnek. Itt nagy figyelmet érdemel az, hogy van sok olly kis helység, kivált felső vidéken az orosz falukközt, mellyektől a' földesuraság igen távol lakván, az urbéri tartozások természetbeni kiszolgáltatásának legkisebb hasznát sem veheti, tehát némi csekély haszonnyerés tekintetébül örökös szerződést kötött; illyes helységeknél pedig sokkal több van hazánkban, hol az urbéri tartozások természetben szolgáltatnak ki, mind népességök mind miveltségökre nézve, mellyek nagyobb figyelmet érdemelnek. A' 2d. §ra nézve tovább még megemlité, miképe' törv.javaslat az által, hogy a' községek rendezése a' megyékre bizatik, kelletén tul terjesztetett: mert jóllehet megismeri, hogy a' megyei municipiumoknak szélesre terjed hatalmok, de azt nem hiszi, hogy a' megyéknek, a' municipalitas ezen legfontosb kérdésében, (minthogy a' rendezett községeknek a' megyei tanácskozásokban még befolyás is engedtetik) a' status közbenjárása nélkül itélniök lehessen; ezt csak or.gyülésen a' t.hozás befolyásával eszközölhetni. Vagy ha a' RR. a' községek elrendezését administrationalis uton akarják elintézni, akkor szükséges, hogy az elrendezést kivánó községek ő felségének fölterjesztessenek; illyképen pedig a' szabad községek eddig is rendeztethettek; ez oknál fogva és azért: hogy az uri hatóság alóli felszabadulás mellett az örök-váltságra nagyobb ösztön maradjon, a' 2d. §t kihagyatandónak vélte. Nem akarja ugyan ez által valamelly község rendeztetését elhalasztani vagy megszoritani, mert vannak olly szabad községek, mint Miskolcz, Kecskemét p.o.'stb. mellyek a' rendezést méltán megérdemlik, ezek azonban a' fenebb előadott uton mindig rendeztethetnek. Egyébiránt helyesnek találja, hogy azon helységek rendeztetése, mellyek arra alkalmasoknak találtatnak, a' megyék által orsz-gyülésen inditványba tétessenek, de hogy illy juris kérdések elintézésére a' megyék a' legfelsöbb végrehajtó hatalom vagy törvényhozástól függetlenittethessenek, azt nem képzelheti; különben is, minthogy illy intézkedés eddig hazánkban soha divatban nem volt, ugy hiszi szónok, hogy általa nemzetünk boldogságát megalapitani nem fogjuk. E' szerint a' törvényjavaslat 2d. §. kihagyatását a' kerületi ülésben kisebbségben maradott megyei követek ez uttal is sürgették, különbséget nem találván ollyan helységek közt, mellyek urbéri tartozásaikat szerződés mellett évenkinti fizetéssel, és azok közt, mellyek természetben róják le; azonban ha mégis kell különbséget keresni, akkor nézetök szerint azt tartják: hogy a'szerződött helységek nagyobb függésben állnak f.uraiktól, mert a'természetben szolgáló hely-

ségek köt elességeiket urbéri t.vények értelmében ismervén, egyébre nem kényszeríttethetnek; ellenben a' szerződötteknek mindig attól kell tartaniok, hogy ha földesuraik valamelly kivánatát nem teljesitendik, szerződésök megsemmittetik; illy szünteleni függésben álló községeknek pedig a' megyei gyülésekben legkisebb befolyást engedni nem akarnak. Továbbá, ha a' RR. többsége a' 2dik §t ki nem hagyná, a' 4. §ban világosan kifejeztetni kivánták: hogy a' községek elrendezésére alkotandó szabályok csak felterjesztés után hajthathassanak végre. Mások ellenben a' népképviselet eszmejéből indulva, hogy miután a' közös teherviselésben minden község osztozik, mindnyájának elrendeztetését sürgették 's kivánták, hogy azon arányban, mellyben a' közterhekhez járulnak, a' megyei gyüléseken képviseltessenek. Azon esetre pedig, ha kivánatjokat el nem érhetik, közelités tekintetéből járultak az előbbi szerkezethöz, melly szerint minden 300. választóra egy képviselő számittatik. E' két egymástól eltérő nézet mellett azonban a' t. RR. nagy többsége a' már közlött ker. szerkezetet minden változtatás nélkül megtartotta.

165dik orsz. fördi ülésb. jun. 21kén napirenden volt a' vallásbeli üzenetnek vegyes házasságokból eredő válóperi szakasza. Felolvasás után „maradjon" hangozván, egy gróf ezen felkiáltásban megnyugvék, ha ezzel a' rendi üzenet tartalmát értik, ellenkező esetben a' t. RR. nézetit pártolja. E' nyilatkozás következtében megnyiltak a' vitatkozások, mellyek gazdagok valának jeles előterjesztésekben, sőt még canonok felolvasásában egy báró részirol, kinek ebeli fáradságát egy püspök nem tudá eléggé csodálni, noha egy uttal a' felhozott kutfő zavarosságát szokott tudományosságával kimutatá; a' kölcsönösen felhozott okok és ellenokok azonban lényegben csak az előbbi alkalomkor használtak valának, t. i. egy részről, hogy egyik vallás se tolja dogmáit a' másikra, miután az egyházi törvények csak azt kötelezhetik, ki az egyház keblében létezik; felhozatott a' viszonosság 's a' házasságban szükséges jogegyenlőség 'stb.; más oldalról pedig a' polgári hatalomnak az egyházi ügyekre ki nem terjeszkedhetése; a' kath. fél azon meggyőződése, mellyel a' vegyes házasságba lépett, 's melly a' t. KK. javaslata által meghiúsittatnék; a' tridenti zsinat e' tárgyu határozati; azon reménynek, hogy az elváltak megint összekelhessenek, örökrei megszüntetése, 's végre azon viszszaélések, mellyekkel a' prot. fél ujabb házasság utáni vágyában a' kath. fél ellenében élhetne. Ezen okokat, hogy ne ismételgessük, e' tárgyu korábbi tudésitásinkra utasitni bátorkodunk. Uj volt azonban 's figyelmet gerjeszte egy báró 's főispán inditványa: különbség tétessék azon házasságok közt, mellyek eredetileg vegyesek voltak, 's az eredetileg tiszta protestans házasságok közt, mellyek csak az egyik félnek a' kath. vallásra átmenetele által váltak vegyesekké; az előbbieknél a' kath. fél azon meggyőződése veendő tekintetbe, hogy felbonthatlan házasságba lép, 's azért mindkét rész ezen föltételhez alkalmazza magát; 's épen ugy a' más rendü házasságoknál is a' felek eredeti meggyőződése vétessék tekintetbe, 's egyik félnek önkintes tette ne korlátozza a' másiknak törvényes szabadságát. Igy tehát az előbbieknél a' m. FőRR., a' másik rendüeknél a' t. KK. nézetei szolgáljanak sinórmértékül. Ezen inditvány számos pártolót talált, azonban többséget nem nyerhete, melly a' FőRR. előbbi nézetei mellett nyilatkozott. Az evangelikusoknak Horvátországban általányosan leendő polgárositattása iránti szakasz kerulvén ezután tanácskozás alá, Horvátországnak e' tábláni képviselője már más alkalmakkor is felhozott okait ismételvén, ez ország két főbb birtokosai a' KK. üzenetét pártolták, nehogy ezen botránykoztató állapot Horvátországban általányos helyeslést nyertnek tekintessék; pártolá a' KK. üzenetét egymás gróf is, noha, mint mondá, ő nem horvát birtokos; de pártolá végre egy báró 's kormányzó-helyettes, ki sem egyik, sem másik osztályhoz nem vallotta magát, hanem egy 3dikhoz tartozónak, ollyannak t.i. ki amaz országban nem is birhat. Ő azonban itt csak mint törvényhozó szólal fel, 's akár birhat, akár nem birhat, az emberiség, igazság 's alkotványunk szelleme tekintetéből a' KK. nézeteiben osztozik. A' horvát statutumok itt hozattak nagyobb részben, azok itt el is töröltethetnek, 's a' tapasztaltak szerint kétséget nem szenved, hogy ha Magyarország ezen eltörlést nem sürgeti, a' sötétség-szülte botrányos állapot még tovább is fenmaradand. Erre a' fens. elnök tudomásul szolgálandónak vélte, hogy Horvátország statutuminak nagyobb részea' kapcsolt részek orsz. gyülekezetében hozattak 's csupán egy része erösittetett itt meg. Ellenben egy gróf a' horvátokat dicséré, hogy vallásuk egységét föntartani 's a' vallásos surlódásokat magoktól távol tartani ügyekeznek, például felhozván Svéd-Dán- és más protestans országokat; egy más gróf pedig a' rendi javaslatot zsarnokságra vezethetőnek vélte, mert a' felség törvényerősitési joga csak azon javaslatokra nézve áll fen, mellyeket az érdeklettek magok fölterjesztenek, 's igy itt is a' horvátok hozzájárulta okvetetlenül szükséges. A' vallásos egységből meritett indokra nézve egy báró megjegyzé, hogy az jelenleg sem áll fen, miután ez országokban a' görog nem egyesültek elfogadtatvák 's a' lakosság nagy részét teszik. A' protestansok kiszorittatása ellenkezik továbba' vallásos szabadság 's viszonosság elveivel, mellyek a' kir. válaszban felállittatvák 's a' törvényhozás által elfogadtatvák; ellenkezik végre a' szabadátmenettel, melly szinte ama két elvre, 's e' tábla minapi határozatára alapitva kétségtelenül életbe lépend, mikor aztán azon horvát birtokos, ki a' törvény utmutatása szerint protestans vallásra átlépendne, ezen törvényes lépése által birtokától 's örökségétől megfosztatnék. Fölhozatott tanácskozások folytában azon néhány község példája is, mellyek, akkori közhirek szerint, vallásos elveik miatt Tyrolisból számüzettek, 's csak végre Poroszországban nyertek menedékhelyet; melly körülmény azonban a' szóló püspök által oda világosittatott, hogy itt inkább politikai nyugtalanság lappangott. Például felhozatott Spanyolország 's a' baszk tartományok is, alkotványos és fentartó elvekből pártoltatván a' horvát statutum, mint ollyan, ámbár annak a' horvátok hozzájárultávali eltörlesztését majd minden szónok szivből kivánta. Minden kényszeritő eszköz használata veszélyesnek, reactiót idézendőnek 's a' már jelenleg is uralkodó elkeseredést nevelendőnek állittatott; mire a' magyar nyelv körül tapasztaltak például szolgálhatnak. Mint többi alkalomkor ugy most is a' linczi 's bécsi békekötésekre történt hivatkozás, másik oldalról ellenben megjegyeztetett, hogy ezen békék kötésinél a' horvátok csupán mellékes és alárendelt szerepet játszottak és azért a' fő egyezkedők szabadságában áll e' békék némelly föltételeit kölcsönös egyetértéssel megváltoztatni. Változtassuk tehát a' törvényt. Itt ő fensége megjegyzé, hogy ha a' historiára történik hivatkozás, leginkább az akkori idők körülményei veendők tekintetbe. Az emlitett békék kötésekor a' reformatio még Horvátországig el nem hatott, a' békék pedig a' Magyarországban dühöngött vallásos háboruk megszüntetésére köttettek; azért tehát pontjaik csupán Magyarországra érthetők. A' többséget a' fens. elnök az előbbi nézetek mellett maradásra jelenté ki. Az üzenet utólsó szakasza felolvastaután egy gróf ékes beszédében a' t. RR. kivánata ellen nyilatkozott, mig más szónokok a' vallásos szabadság és viszonosság vezérfonala után indulva 's leginkább az 1791 : 26 t.cz. félremagyarázatását hozván fel például, a' KK. javaslatát elfogadák. Azonban a' többség részint azon surlódásoktól tartva, mellyeket illy szokatlan intézkedés okozhatna, részint azon gyanusitásokra utalva, mellyeknek a' kath. egyházi rend már több üzenetben 'sa' jelenben is kitéve volt, a' RR. javaslatához nem járult, 's a' legelőször felszólalt gróf nézeteit fogadta el.

166d. országos frdi ülés tárgya volt a' vallás tárgyában f. é. mart. 25röl érkezett k. k. válasz iránti üzenet és t.javaslat. A' vitatkozásokat ugyanazon gróf nyitá meg, kinek inditványa az átmeneteli kérdésnél többséget nyert és ki ma is e' kitüntetésben részesült. Nézetei következőkben öszpontosultak: az 1791ik törv. az egyetemes vallási sérelmek tekintetiben nagyobb részint csak részleges rendelkezéseket tön, alig vonatkozókat csak bizonyos részben is a' jelen sérelmek 's vegyes házassági zavarok gyökös kiirtására; innen azon törvények irányzata semmi más nem lehetett, mint darab időre megszüntetni a' surlódásokat, mint ideiglenes rendelkezéseket tenni. Midőn a' vegyes házasságok ügye először szőnyegre került, legfőbb elvek, mikbül a' tanácskozás indult, a' lelkiismeret szabadsága és viszonosság valának. Az elsőt szóló abban központositja, hogy az egyedek szabadsága csak annyiban szorittassék meg, mennyiben a' vegyes házasság természete és a' társas élet elvei megengedik. Akármelly parancsoló törv. melly a' gyermekek növeltetése iránt intézkedik, szükölködik sanctioban, mert a' világi hatalom a' házi és vallási élet viszonyaiba nem hathat. A' vegyes házasság nem normalis állapot és azt normalissá csak az egyedek akaratja, nem pedig a' törvény teheti, a' honnan épen nem helyeselhető a' jelen, minden áron kötelező törvényt sürgető rendi javaslat. Mi a' viszonosságot és fölterjesztett törvényt illeti, kérdi: miért kelljen az atya vallását a' gyermeknek követni. Ezen rendelkezésben, midőn egy részről a' prot. félre semmi haszon nem foglaltatik, más részről a' viszonosság is messze üzetik, mert ha abban első tekintetre viszonosság látszanék is rejleni, az legfölebb csak annyiból áll, hogy mind a' prot. férjre mind a' kath. nőre egyiránt nyomasztó lenne. Jeles beszédének csak okoskodásit öszpontositó végét adjuk: „Még egy ellenvetést látok előre, mond a' fiatal szónok, melly nem annyira a' dolog lényegéből, mint személyes állásombul fog meritteni. Mondatni fog, ha nézetem ezen oldalon pártolásra találhatna; mikép történik, hogy ti, kik annyi esetben egyedi szabadságot a' rendnek 's magának a' szabadságnak érdekében sürgettétek, most e' tekintetben olly korlátlan szabadságot igényeltek? De bátor vagyok a' m. FőRRet figyelmeztetni, miszerint mi az egyedi szabadság megszoritás-mérlegét mindig a' rend mellőzhetlen igényleteiben találtuk; 's ha van a' szabadság egy neme, melly a' megszoritást legkevesbbé türi, a' lelkismereti az, melly az egyedek meggyőződésében müködik; ha van viszony, mellynek szerencséje csak szabadság által biztosittathatik, a' családi viszony az; ha van feladás, melly csak a' szabadság mellett elérhető, mellynek teljesitése csak szabadság mellett lesz üdvös, a' gyermekeknek szülék általi neveltetése az. Semmi sem veszélyeztetné inkább a' rend érdekeit mint, ha a' t.hozás saját hatáskörén tul lépve olly törvényeket alkotna, mellyek végrehajtása iránt biztositva nincsen; mellyek egy résztrul czéljoknak megnem felelnek, más részrul pedig az egyedekben a' törvények iránti tiszteletlenséget vagy legalább a' törvény foganatositása iránti kétkedést ébresztik, 's uj bizonyságát adná annak, hogy a' hatalom kelletlen gyakorlata 's a' zsarnokság a' szabadossággal mindig határos. Röviden öszpontositva nézetimet, felszólitandóknak vélném a' t. RRket, hogy a' k. k. válaszban foglalt elveket figyelembe vevén, azokat az illető törv. javaslatra alkalmazni sziveskedjenek, mi pedig az általok kijelelt esetek iránti aggodalmat illeti, kijelentendőnek vélném, hogy a' felek nem egyezhetése eseteiben a' FőRR. törv. intézkedést szorosan parancsoló törvényt 's az azt feltételező szerződést kivánatosnak nem láthatják, mert az illy ritka esetek iránti intézkedés szükségét a' törv. hozás parancsoló rendeletéből eredendő kárral arányban lenni nem vélik. Mi pedig mindkét szüle halálát illeti, ezen tekintben is a' m. FRR. az egyedi intézkedést a' törvény parancsoló rendeleténél üdvösbnek vélik, ha egy rész halál által kimulnék, a' nevelés iránti intézkedés a' hátramaradó részt illesse, ha mindkettő kimultával a' nevelés még nem kezdetett, a' szülék végrendeleti intézkedése szerint történjék; ha megkezdetett, tovább is olly módon folytattassék; ha semmi rendelet vagy intézkedés nem állana, a' határozat azokat illesse, kik az atyai hatalmat gyakorolják. Nyugodt kebellel végzem előadásomat, meg levén győződve, hogy bármi történjék most: ha vannak a' vallásos kérdések körül elvek, mellyek jövendővel birnak, azon elvek azok, mellyek a' kegy. kir. leiratban foglaltatvák 's mellyeket pártolni szerencsém volt. E' beszéd után a' primashg. a' gyülekezet feszült figyelme közt igy nyilatkozék: Milly nehéz legyen a' vegy. házasságból született gyermekek vallásos neveltetését minden részre kielégitőleg elintézni, ujabb bizonyságát adja jelen k. k. leirat. Fels. Urunk teljes igyekezettel arra czélzott, hogy olly utat válaszszon, melly a' felek vallásos elveivel megegyezzék, vagy azoknak legalább káros ne legyen, 's mégis ezen magas szándék, ugy a' mint ohajtatott, nem sikerült. A' k. k. válaszban az érdeklett tárgy a' házasulandók szabad egyezkedésire utasittatván, a' szabadság terére tétetik. A' szabadságot üdvözlöm én is; alig vanvalakinek nagyobb szüksége rá mint a' kath. egyháznak, mert ugy, mint a' kath. egyház, az ő müködésében senki nem szorongattatik. De itt nemcsak általában a' szabadság, hanem ennek tulajdona 's meddig terjedése is tekintetbe jő. Ha a' k.k. leiratban ajánlott szabadság abban öszpontosittatnék, hogy akármelly vallásos felekezet részire intézzék is a' jegyesek gyermekeik neveltetéséről kötendő egyezésöket, ha ámbár a' kath. fél, megfelejtkezvén hite tanjáról, 's egyháza szabályiról, gyermekeinek a' kath. hittől különböző vallásbani neveltetésére kötelezné magát: a' világi hatalom mindazáltal, a' lelkiismeret szabadságát tekintvén, illy föltétel gátlása végett sem törvényhozási, sem igazgatási uton kényszeritőleg 's erőtető módokkal közbe nem jő, ha, mondom az ajánlott szabadság ebben központosulna, azt észrevétel nélkül hagynám, egyházam rendszerével összeférhetőnek találnám, mert noha hálás tisztelettel veszi a' kath. egyház a' világi hatalom védő gyámolását, ha mindazáltal ez némelly körülményekben azzal felhagyni jónak találja, a' kath. egyház ezt is nyugodtan viseli, annál nyugodtabbanminél meggyőződvébb arrul hogy isteni igéretek 's régi és ujabb idők bizonyságai szerint, e' miatt létele, fenmaradása nem veszélyeztetik. De midőn a' k. k. válaszban a' vegyes házassági gyermekek vallásos neveltetését illetőleg a' szabadság annyira kiterjesztetik, hogy ennek erejével a' kath.

félre nézve is szabadnak állittatik, és ez arra felhatalmazottnak nyilván 's általányosan kijelentetik, hogy születendő gyermekeit azon egy igaz, egy üdvözitő hittől, mellyet ő követ, elszakasztván, a' kath. hittől különböző vallásban leendő neveltetésökre lekötheti magát: ezt már a' kath. egyház alapelveivel öszszeütközőnek találom, 's minden ollyan katholikus, ki hite tanját ép értelme szerint felfogja 's egyháza szabályihoz hiven ragaszkodik, azt fogja mondani, hogy ő a' szabadságot e' határán tuli terjedésében nem használhatja, mert ha a' világi törvény utjában nem áll is, utjában állnak hitelvei. Ekép tehát azon vezérelven alapulván e' k. k. leirat is, mellyen az előbbi alapult, valamint azt nem pártolhattam, ugy e' mellett is, mit sajnálással nyilvánitok, pártolólag nem léphetek föl. Tagadhatlan azonban, hogy a' jelen k. k. válasz, mennyiben a' kényszeritést arra, hogy a' kath. jegyes vagy jegyesnő magzatit a' kath. hittől különböző vallásban nevelje, egészen kizárja, 's hogy ezt egyezkedés utján kiköthesse, csak megengedőleg hozza fel, nem parancsolja: ennyiben a' kath. egyház szabályihoz és rendeléséhez közelebb áll a' t. Rendek által javaslott törvénynél, mellyhez minthogy parancsoló rendelkezésével egyenesen a' katholikusok egyházi elvei ellen szegül, valamint előbbi alkalommal nem járultam, ugy most sem járulok. Primás hghez csatlakozott az egyházi rend, 's egyik kitünő tagja azt fejtegeté, hogy a' viszonosság nem abban áll, mit a' RR. követelnek; viszonosság az levén, melly a' lehető hasznot vagy kárt a' két vallásfelekezet közt egyenlőn megosztja. A' RR. t. javaslata szerint a' gyermekek mindig atyjok vallását követvén a' katholikusok ez által igen sokat vesztenének; ugyan is, ha a' férj protestans, akkor mindkét nemü gyermekek protestansok fognának lenni, itt a' kath. egyház mindjárt elveszti tettleg a' nőnemü gyermekeket, elveszti reménybeli jogát a' fimagzatokhoz, mellyek az egyezkedés fenhagyatása esetében szinte lehetnének katholikusok, ha pedig az apa katholikus, akkor igaz hogy minden gyermek az ő vallását követendi, de hát nyer é ez által a kath. egyház? nem bir és nem él e az már jelenleg is ezen jogával? E' szerint a' tervezett törvény a' kath. egyh. irányában valódi jogsérelem. Positiv törvény tehát itt egyik vagy másik fél sérelme nélkül nem határozhat 's e' szempontbul indulva a' gyermeknevelés feletti szabad rendelkezést Európa minden országai a' szülék gondjára bizták. Ha közülök a' kath. fél megegyezik hogy gyermeke prot. legyen, bár ez az egyház elveivel ellenkezik, el kell néznie, mert gátolni nem lehet, valamint az ellenkező positiv törvvénybe egyeznie elveinél fogva nem szabad. A' t. mellék kormányzója a' resolutio elveit elfogadván, nem parancsoló de még is határozott törvényt kiván, többen-minthogy olly törvényt, melly mind a' két felet megnyugtassa, hozni 's a' positiv törvényt a' szülék akaratja ellenére végrehajtani nem lehet, permissiv törvényt akartak a' resolutio elvei alapján. Egy báró főisp. pedig a' gr. Sz. inditványát olly módositással fogadta el, hogy azon esetben, ha a' szülék rendelkezés nélkül halnak meg, positiv törvény rendelkezzék. A'RR. javaslatát pártolók nézetei ezek voltak: a' szülei intézkedés által azon szabadság, miszerint kiki az általa legjobbnak ismert vallást követhesse, korlátoztatik, szükséges hát egy harmadiknak befolyása, ez pedig a' világi hatalom legyen; kimondani hogy egyezkedni lehet, erkölcstelenségnek tárna kaput. Törvény kell, melly az egyháznak kelletinél nagyobb befolyását is gátolandja. 1790-ben czél nem éretett, mert nem az általányos elveket hanem azoknak csak apró elágazásit vitatták, sok zavarba hozott a' sok magyarázatu „possint" féle engedélyes rendelet. Mire nádor-főhg a' többséget Sz. A. inditványa mellett mondotta ki, azután a' görög n. egyesültek és unitariusok iránti alsó táblai második üzeneteket felolvastatván, a' vegyes házasságok iránt kelt ugyancsak második üzenetet pedig felolvasottnak vétetvén — köziratra bocsátá 's jövö alkalomra tárgyul tüzé ki. Az ülés 5 órakor oszlott el.

209d. ker. ülésb. jun. 22kén elnökök: Klauzál Gábor Csongrád és Békássy Imre Vas megyék követei; jegyző: Palóczy László; naplóvivő: Botka Tivadar; elsőben is a' már kerületileg tárgyalt I. osztályú sérelmek iránt készitett felirási javaslat hitelesittetett. Azután egy dunai követ inditványt tön, hogy miután a' mult országgyülésen hozott váltótörvényekben olly hiányok tapasztaltatnak, mellyeknek minélelőbbi javittatása okvetetlen szükséges, ha a' váltótörvényeknek jótékony hatását élvezni akarjuk; hogy tehát akkoron, midőn ezen tárgy maga során előkerülend, a' törvenyhozás kellő adatokkal birhasson, Nádor ő Fenségét mint az országgyülés és a' főtörvényszékek elnökét megkéretendőnek vélte, miszerint szólitaná fel a' váltófeltörvényszéket, hogy mindazon tapasztalt hiány kijavitandósága iránt, és a' netán szükséges pótló módositásokrul terjessze föl véleményét. Az inditvány általányos helyeslésre találván, Nádor ő Fens. megkéretésére kir. személynök ő exc. a' kerül. elnökség által felszólittatni határoztatott. Ennek folytában jelen heti kerületi tanácskozás tárgyul kitüzettek: 1) az erdélyi részek visszacsatoltatása; 2) a' turopolyai sérelemre, 3) a' bányatörvénykönyvre, 4) a' büntető törvénykönyvre tett fördi észrevételek, 5) az országgyülési szállások, és 6) a' kereskedés tárgyában kiküldött választmányi munkálatok. Átmentek azután a' RR. az orsz. sérelmek 's kivánatok folytatólagos tárgyalására. A' 13d. Musics Jánosnak, Varga Erzsébet Dugovics Mihályne elleni szóbeli perében Soprony vgye törvényszékének fölebbvitel utján hozott itélete a' m. kir. udv. kanczellaria utján 1842ki 17192. sz. alatt kiadott udvari parancs által megsemmisittetvén, ámbár tisztelettel elismértetik ő cs. kir. Felségének törvényekben gyökerezett legfelsőbb felügyelési joga: ezt a' birói itéletek megsemmisitésére kiterjeszteni még sem lehet. 14. Mihailovich Ján. ellen Goics Athanáz által folytatott adóssági szóbeli perben hozott birói itélete a' m. k. n. kanczellária által törv. utján kivül enyésztetett el. 15.) A' m. k. u. kanczellária 1841ki oct. 28ról 1842d. mart. 17kén kibocsátott rendeleteinél fogva a' szilas-bolhási ref. egyház gondnoka által Radó Pál ellen az iskolaépités tekintetéből rá kivetett költség beszedhetése végett a' járásbeli szolgabiró előtt inditott, 's törvényszéken is megbirált szóbeli perben, a' helyett, hogy az ügynek a' körülményekhöz képest illető felsőbb biróságáltali megvizsgálása rendeltetett volna, az egyhangu itéletet törvényes uton kivül megsemmisitette. Vélemény: az 1790: 12. tczikk tartalma szerint, a' törvényes birónak törv.-szerü eljárása mellett itéletét kormányszéki uton sem változtatni 's vizsgálat alá venni, sem megsemmisiteni nem lehetvén, a' kir. m. kanczellaria által a' felhozott esetben kiadott rendelet e' törvénynyel 's perlekedési rendszerrel meg nem egyeztethető. Végzés: elfogadtatik. 16) A' m. k. u. kanczellária Lónyay Pál által Tomke András ellen folytatott szóbeli perekben az elmarasztaló itéletek sulya alól az alperest a' pör érdemében feloldozta, 's ekép ezen pereket az I. r. 9. és 1791: 12. törv. czikk ellenére a' törvényes biróságtól politikai utra vonta: továbbá Beregszászy Gábornak Musolyi István ellen, ugy Hadár Mihálynak Puskás László ellen az illető hadnagyi szék előtt lefolyt szóbeli pereikben; nemkülönben Tamásy Ádámnak Fialka Miksa elleni két rendbeli hasonló szóbeli pereiben is a' birtokon belüli felebb vitelt a' megyei törvényszékre, az 1836: 20. t. cz. világos rendelete elmellőztével, 's a' nélkül hogy a' kivétel az 1681: 30. cz. rendelete szerint okokkal támogattatnék, megengedte 's Beregmegye részirõl tett alázatos felirások siker nélkül maradtak. Vélemény: A' kir. m. u. kanczellaria által, a' felhivottesetekben kiadott, birtokbul felebbvivő parancsok egyenesen az 1836: 20. t. czikk világos rendeletébe ütközvén, felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. 17) A' m. k. h. tanácsnak 1840. ugy 1842 évi, a' Somogymegyében be nem szedhetővé vált adó tárgyában érkezett abeli intézvényei, mellyek szerint az illy adót a' többi helységekre ujabban kivettetni rendelik, a' törvényekkel, mellyek az adó-behajtás iránt a' kezességet, vagy egyik adózónak másikérti fizetési tartozását magokban sehol nem foglalják, meg nem egyeztethetők 's annyival inkább törvényellenesek, mivel a' minden 3dik évben tartandó országgyülésen, egyik országgyüléstől a' másikig meghatárzandó adómennyiség egyenesen azon kötéssel ajánltatik, hogy az ajánlott mennyiség megvehetéséről az ország egyáltalában jót nem áll. Vélemény: Az előadott intézvények az adó-megajánláskor tétetni szokott ovásokkal, 's az ebben eddig is fenálló szokásokkal ellenkezvén, az innen eredett sérelem orvoslás végett fölterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. 18) Ámbár az oraviczai bányászigazgatóság, a' közigazgatási tárgyakra nézve, az 1782. aug. 26, és 1833ki mart. 26 m. kir. h. tanács intézvénye szerint csak azon tekintetbe jöhet, mint akármelly más uradalom, 's a' megye határozatinak engedelmeskedni tartozik, ennek ellenére mégis az Krassómegye rendeletit mellőzni, 's magának különös t. hatósági tekintélyt követelni ügyekszik, jelesül pedig: a' megyei bányahelyeken lakó kereskedőket, midőn felsőbb helyre tett esedezésök tárgyában a' meghagyott vizsgálatot megtételni kivánták, az eljáró megyei választm. előtti megjelenéstől eltiltotta; a' keblebeli tisztesbeknek az orsz. gyülési költségek kivetése végett kivánt öszszeiratására a' szükséges segedelmet megtagadta; a' keblében meghalt nemesek vagyona kezelését 's a' nemes árvák feletti gondoskodást magának tulajdonitva a' bányahelyeken lakó, de közadó alá veendő nem bányászok összeiratását gátolta; a' szolgabiró által felragasztott árszabási lajstromot a' közönség botránykozására a' megyei törv. hatóság tekintete csonkitásával leszaggatva, egy nemes nőszemélyt az I. r. 9. megsértésével törvényes birói idézés 's kiszolgáltatás nélkül elfogatott 's bezáratott; egy elhiresült haramiafőnök a' megye keblében elfogatván 's ez az egyik rablásra nézve bizonyos bányaszászkai lakost társának vallván, annak kiadatását hivatalos megkéretés után sem teljesitette; végre a' bányászi erdő-csősz egy csudanoveczi lakosnak megveretése's ebből következett halála miatt fenyitő per alá vételvén, ugyanazok keresztleveleit 's testalkotásukrul szóló orvosi bizonyitványokat azon ürügy alatt, mintha az erdőcsőszök bünének felismerése tőle elvonatott volna, megtagadta: noha ezen a' közigazgatás nem csekély kárára szolgáló viszályok eltávoztatását a' megye kormányszékek utján folytatva sürgeti, eddig orvoslást nem nyert. Vélemény: Minthogy az érintett bányászigazgatóság tettei által a' felterjesztő t. hatóság közigazgatást illető törvényes hatósági müködéseiben meggátoltatott: e' valóságos sérelem orvoslás végett fölterjesztendő. Végzés: Helyes. 19) Csorich Ferencz tábornok, Estei Ferencz Ferdinand főhg nevét viselő magyar gyalogezred tulajdonosa, Trencsénymegyének irt hivatalos válaszában a' magyar nemzetiséget az által nem átallotta kigúnyolni, hogy a' megye hivatalos levelére németül felelvén, azt egyszersmind felszólitotta, miszerint ezentul a' hozzá irandó levelezésben a' latin, vagyis inkább mint tótajkumegye, a' szláv nyelvet használja, midőn pedig ezen megye az 1840: 6. t. czikk ellenére tett méltatlanságot legfelsőbb helyre följelenté, onnan nemcsak választ nem nyert, sőt ezen tábornok időközben még bánsági katonai kormányzóvá is kineveztetett. Vélemény: A' felhozott eset világosan az 1840: 6. t. czikk rendeletébe ütközvén, az mint sérelem orvoslás végett fölterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — 20) Zólyommegyei adózó Szakszon Máté, Turóczmegyében a' szucsányi kir. sóhivatal által sócsempészés ürügye alatt szekerétől és gabnájától megfosztatván, e' panaszos tárgy a' h. tanácshoz Zólyommegye által orvoslás végett fölterjesztetett, honnan azon válasz érkezett, hogy a' kir. udv. kincstárral tartott értekezés eredvénye az elkobzott szekér's gabna visszaadatása olly feltétel alatt rendeltetett meg, ha a' csempészkedésben biróilag elmarasztalt Miklós György szinte zólyomi adófizető az illető 40. v. frt birságot leteszi, minthogy a' kérdéses só nem Szakszon Máténak, ki azt csak szállitotta, hanem Miklós Gy. tulajdona volt. Az elkobozás és birói elmarasztalás nem törvényszerü biróság előtt és olly megyében történvén, hol a' lengyel sóvali élést megengedik törvényink, ezen esetből származott sérelem orvoslása eszközöltessék 's egyszersmind elhatároztatni kéressék, hogy ezután a' sócsempészkedési kihágásokat az illető megyei t. székek birálják meg. Vélemény: Ezen pont alatti előadásnak a' kamrai biráskodásra vonatkozó része, az elöleges sérelmek közt fel levén terjesztve, itt kihagyatik; a' felhozott esetben pedig midőn a' büntelen a' bünösért elmarasztatik, 's a' másikért birságfizetésre is szorittatik, ebben valóságos sérelem találtatván, az orvoslás végett fölterjesztendő. Végzés: A' RR. a' mellett, hogy már az elöleges sérelmek közt felterjesztették, itt is, az elöleges sérelmekre hivatkozással, sérelemnek jelentik. 21) Trencsény vgye előadja: hogy a' német katonaság több világos törvény ellenére folyvást az országban tanyázván, mivel a' megye Rdei ennek mindannyiszor ellenmondottak, 's végképi megszüntetését felirás utján el nem érhették, ezen sérelmet országgyülésileg kivánják orvosoltatni. — 22) A' katonaság és hazai t. hatóságok közt gyakrabban előforduló surlódásoknak, valamint a' hazai ezredek el nemzetietlenülésének fő kutfeje abban találtatik, hogy számos törvényink 's jelesen az 1655: 19, 's 1659: 25. t. czikk ellenére, idegen katonaság szállásoz az országban, a' hazai ellenben kültartományokba vezettetik ki. Vélemény: ezen pont alatti kivánat a' katonai élelmezés és szállásozás tárgyábani munkálatban foglaltatik 's jelenleg ő Fels. elibe fel van terjesztve. Végzés: Minthogy az élelmezési munkálat legfelsöbb helyre még fölnem terjesztetett, azon időig is a' sérelmek sorozatában tartatik. 23) Egy somogymegyei adózó (Borongics József) perében a' Varasd véghelyi ezred az ausztriai törvények szerint hozván itéletet: minthogy a' magyar korona alatt levő tartományban nem magyar, hanem ausztriai törvények szerint hozatnak itéletek, az innét eredett sérelmet annyival is inkább, mivel a' panaszkodó csupa formabeli hiányok miatt vesztette el keresetét, orvosoltatni kivánják. Az 1790: 10. t. czikk világos tartalma szerint Magyarországban 's a' kapcsolt részekben az igazságkiszolgáltatásnak csak a' hazai törvények 's törv. szokások szerint kellvén történnie, minthogy a' felhozott esetben, a' melly nemcsak magánypolgári kerese-

tet, hanem egy büntény megboszulását is foglalja magában, a' panaszkodó jobbágynak keresetétől nem a' hazai, hanem idegen törvények szerint lett elmozditásával a' hazai törvények megsértettek, végzés: Elfogadtatik. 24. Esztergomi főkáptalan előadja: hogy mivel az 1608: 1. t. cz. világos rendelete mindegyik káptalannak az országgy. határzatokban külön egy szavazatot tulajdonit, miután a' káptalanok ezen egyenkinti szavazási jogukat önkeblükből választott képviselők által mindig szabadon gyakorolták 's az csak az 1825. évi országgyülésen kezdett háborgattatni, ezen főkáptalan azt kivánja: miszerint a' káptalanok régi 's törvényes igazaikba ujabb törvény által is viszszahelyeztetvén, az országgyül. tanácskozások 's határozásokban, mindegyik káptalan szavazata külön számba vétessék. Ehez járulnak a' kalocsai és egri fő-, a' n.-váradi d. sz. és székes-fejérvári 's váczi székes káptalanokéi. Véleményük: Az egyházi rendnek azon kivánatát, hogy mostani törvényhozási állása kellőleg orvosoltassék, a' választmány is méltányosnak 's igazságosnak tartván, szükségesnek véli: miszerint ezen tárgy az országgyülés általányos rendezésével együtt, sőt mivel a' dolog sürgetős, külön is minélelőbb vétessék fel, 's a' kir. városok, ugy a' RR. táblája több kiegészitő tagjainak rendezésmódja szerint külön törv. által is intéztessék el, Cs. követe megjegyezvén, hogy a' k. városok 's kerületek állása, mellyre a' választm. hivatkozik, különböző a' káptalanokétól, a' határzatot ugy hozatni inditványzá, miszerint a' RR. a' választmányi vélemény nem osztoznak 's a' káptalanokról intézkedni nem akarnak. Több követ pedig megyéjök utasitásánál, mások a' liberalismus alkotvány 's jogszerüség tekinteténél fogva is pártolták a' választ. véleményt. Azérdeklett testület képviselőji pedig gondos's nagy szorgalommal felkutatott törvényekkel, historiára 's más statusok példájira hivatkozással támogaták ügyöket, utóbb némelly káptal. követek tulhévtől ragadtatva a' parlamentaritas szabályit szinte feledve, buzgának a' kifejlett többség akaratjának elnöki kijelentését is hátráltatni. Egy rész az országgyülés általányos coordinatiojára kivánta a' kérdéses tárgyat halasztatni, másokmint Cs. követe előbb felvétetni, hogy igy az országgyülés rendezése ha csak részben is megkezdessék. Z. 's K. követei inditványnak tekinték, mások felbonczolák a' választmány véleményét 's pontonként akartak szavazni. Hoszszas vita után az elnökség által igy tüzetett ki szavazásul a' kérdés: a' serelmek vagy inditványok közt akarják é a' RR. tárgyaltatni, 's határozat lön: az orsz. választmány véleménye az inditványok sorába tartozik.

Jun. 23kán vasárnapi szünet. — A' junius 24kén tartott. k. ülésben elnökök: Kubinyi (Nógrád) Szombathelyi (Békes); jegyzők: Ghiczy 's Szemere; Naplóvivő: Botka. A' részek visszakapcsoltatása tárgyában jött k. leirat vétetvén fel, egy alföldi érd. követ javaslatot tett, miszerint személynök ő excja kéressék meg az iránti értesitésre hogy az elmarasztalt részek ellen végrehajtatott é az itélet? és hogy a' t o t i e s q u o t i e s elmarasztalást rendelő törvény értelmében az idézés 's elmarasztalás mindaddig folytattassék azilletö megyék ellen, mig meg nem jelennek. Egy követ, kinek megyéje meg nem jelenés miatt el volt marasztalva, minthogy az országgyülésre meg nem jelenőkrül 's a' megjelenés körül általjában rendelkező törv. czikkek, mint az 1518: 28; 1662: 53; 1635: 49; 1723: 7. részint elavultak már, részint homályos's határozatlanok 's igy a' birói önkénynek tért adó értelmüek, rendelkezésre hitta föl a' RRk, 's a' megjelenés k ö r ü l intézkedő uj törvény-javaslat kidolgozására választmányt kért kiküldetni. — B. fiatal követe a' tárgyhoz szólván előadta hogy valahányszor a' partium ügye, mellynek állását szóló a' légben függő Mahomed koporsójához hasonlitá, előjön, mindig Erdély jut eszibe, mellyel mint testvérreli egyesülésünk versenygéssel hátráltatik, kifejté a' törvények végre nem hajtásából eredő moralis roszat, és inditványozta felirásba igtatni a' végrehajtó hatalomnak reformra ébresztését, melly nélkül a' törvényhozás reformjai is eredvénytelenek. — Az először szólott követ a' leirat következtiben készitendő üzenet- 's felirásba betétetni inditványzá, hogy még ez orsz. gyülés az unio-eszközlés tárgyában választmányt nevezend ki, melly az erdélyi orsz. gyülés által kiküldöttel együtt fog munkálni, és jövő orsz. gyülésre jelentést teend. Az üzenet 's felirás az iménti javaslatok értelmében fog Ghiczy Kálmán által szerkesztetni, kiemeltetendő levén benne az is, hogy a' kérdéses ügy iránt, melly még az elöleges sérelmek közt fölterjesztetett 13 hónap eltelése után jött válasz. Az unio tárgyában küldendő választmányhoz a' megyék résziről minden kerületből kettő kettő, a' városokéról 2, kerületekéről, 1 káptalanok részéről 1 tag fog neveztetni.

A' bányatörvényjavaslat iránti förendi válasz vétetvén tanácskozás alá G. követe a' főRR. kőszén iránti észrevételének nyomán, a' f. uri tutajdoni jog épségben maradása mellett rendelkező törvényjavaslatot adott a' kőszénbányák iránt. Szavazás után nyilványuló többség rendelkezni kivánván a' kőszénről — az érintett g. . . i javaslat köziratra bocsátatott. — A' förendi üzenetnek az urbura csökkentést tárgyazó pontja — mennyiben a' bányavárosról rendelkezés az országgyülés elibe tartozik — törvényjavaslatul elfogadtatik. A' 23. 28. 29. §§ra, továbbá 11. 's 12. t.czikkekre nézve — mellyekben a' bányaszékek felállittatásáról és azok hatóságáról van szó — a' főRRek észrevételeit nem fogadván el a' RR., maradnak előbbi szerkezetük mellett. — A' 60 's 61. §§ra tett észrevétel elfogadtatott a' 65. 67. 72. 's 77. §§ra nézve pedig a' RR. előbbi szerkezetüket megtartják. A' tárgyalás a' 81. §ig haladt.

A' jun. 24kén nádor ő fens. elnöklete alatt tartott fördi ülésben a' tanácskozásra kitüzött tárgy felvételét bizonyos észrevételek előzték meg, mellyeketaz ellenzéki tagok közül néhány m. ur a' tábla belső oeconomiája, az ülések több ideig elmaradása és némelly tárgyaknak a' tanácskozáskor állitólagos erőszakoltatására nézve tettek; ezekre azonban nádor ő fge megtevén szokott hatályos tekintélyével megjegyzéseit, a' tanácskozást kitüzött napirendre vezérlé viszsza, mellynek következtében a' görög egyesültek sérelmei iránt készült törvényjavaslatok közül az első az evangelicusok sérelmeitárgyalásakor meghatározott 's felállított elvekhez módosittaték; a' többi törvényjavaslatra nézve pedig a' fő RR. az ezen tárgy előbbi megvitatásakor hozott határozatukhoz ujolag ragaszkodnak. — A' kir. városok tárgyában 3ik ugyszinte a' szabad községek iránti 1sö üzenet köziratra adatott. Legközelebb tárgyalásul az unitariusok ügyét's a' vegyes házassági sérelmeket tüzte ki nádor ő fens.

LEGUJABB: jun. 26kai ker. ülés a' bányatörvény iránti frdi üzenet folytatá, lényegileg semmi módositvány sem történt a' Rk előbbi javaslatjokban, csak stylaris, azután a' bünt tvénykönyv iránti másod üzenet tárgyaltatott. A' magányrendszert illető üzeneti okokat 's adatokat V. követe 's az ifj b-di követ és jegyző czáfolólag ostromlák (ezekrül jövőre részletesen) mikre a' viszonüzenet V. követe 's a' jegyző által előadottakbul határoztatott szerkesztetni, mire mint szinte az ideiglenes börtönrendszeri terv- kidolgozás végett Szemere Bertalan eddigi jegyző bizatott meg. A' jun. 27kei fördi ülésben öt rendü válaszüzenete olvasratván fol a' követi táblának, a' városrendezésrül szóló rdi 3d. üzenet polg. qualificatiókat illető 89. §a került szőnyegre; mire nézve gr. A. Gy. inditványa nyere többséget, melly mintegy köv. áll: 1) a' frdi tábla nem idegen az egyenes választástól aránylagos qualificatiók felállittatása mellett. 2) a' Rk ül utóbb kitüzött qualificatiókat nem fogadhatja el, mert noha senkit a' polgárjogok gyakorlására képesekből kizárni nem akar, de képteleneket sem hajlandó azokban részeltetni; 3) a' jelen qualificatiók indirect (közvetett) választásnál sem maradhatnak meg, mert hijányosak, kicsinyek 's egy osztályra szoritkozottak; 's a' teljes kort, mesteremberekné hogy rendesek 's kereskedőknél hogy beczimzettek legyenek, megemlittetni kivánja. Egyéb qualificatiók igy lennének: Pesten 3 ezer frt érték, kis városokban: 300—400 fr; középvárosokban: 7—900 fr.; nagyvárosokban: 1000—1500 fr. mesteremberekre nézve Pesten 600 ft. kereset, kisvárosokban 120; közép városokban 210; nagyvárosokban 400 frt, honoratiorokra nézve fő tétel: hogy vagyonjokat bizonyitsák be. — A főfelügyelőhöz elvben ragaszkodnak, de a' hivatalra nézve addig nem nyilatkoznak, mig a' Rk nézeteiket nem közlik. A' tisztviselők kinevezését a' felügyelő jogai közé számitják 's a' IX. rész kihagyatását most is szorgalmazzák. Jun 27kei ker. ülésb. a' bünt. t.könyv 3d. részire tett frdi módositások tárgyaltattak 's némellyek el is fogadtattak 's 4 kerületi börtön állapittatott meg t. i. Léván, Pozsegán, Miskolczon és Aradon épitendő. A' meggyilkolt ungi követért jul. 3kán fog tartatni a' gyásztisztelet. Erre vége szakadván az ülésnek egy érdemdús őszkövet névnapját üllő 's tiszteletére adandó lakomára sietett a' követi kar.

Budapesti napló. Pest választó polgársága darab idő óta nemcsak a' város, hanem ennélfogvást a' haza köz érdekeit is magasb szempontbul felfogva, habár egyben másban némiszükkeblüségtül, hiedelmünkszerint csak ideig óraig, akadályoztatva késkedék is, kenyértőréskor azonban mint mondani szokás, a' közjót és szorgalmi vállalatokat valóban példásan pártolja 's elő is mozditja. Igy tanusitá ezt minap a' gyönyörü vásártérnek sétaligettel páros országház-hellyé felajánltakor, igy legközelebb a' középponti vasut-vonal létesitésére kivántató 's határában keblező telkek ingyen átengedésekor. E' vállalat- pártolás által kétségtelenül azt nyerendi Pest, hogy mivel hir szerint a' vaspálya udvara az épités alatt levő Hermine-kápolna-tájon leend, e' miatt azon környéken uj külváros alakuland, melly a' most virulni kezdő városligetet is a' városhoz ölelendi; a' vasut-melléki sivatagot pedig egész határ-hosszant szemvidító majorok- 's kertekkel diszlő virannyá varázsolandja. Midőn e' két jeles tette által illy böles számitással gondoskodék az illető hatóság a' város jövendője, haszna, szépitése gyarapitásárul, egy perczig sem kétkedünk alapos megfontolás 's minden aprósdi képzelt érdek elpárologta után az annyi év óta szorgalmazott kikötő helynek is részérül akár ingyen, akár pénzért, akár részvényekérti szives átbocsáttatandása iránt annál inkább, mivel ezen kikötő, ha fejdelmi folyamunkat igazán használni 's kereskedésünket valódilag előmozditani akarjuk, — habár ez még most a' tova nézni nem tudóknak nem ugy látszik is — maholnap mellőzhe lenül szükséges kellék, sőt egy uttal hatalmas ösztön és alkalom lesz Duna mentében föl a' várost, habár nem óriási mohó léptekkel de még is a' határszélig terjeszteni 's igy fog ez, habár egy pár nemzedék alatt, haladni, mig itt is, amott is a' kereskedés, vagyon sulás öregbültével 's népesség szaporodtával, Uj-Pesttel összeforradand. E' vérmes 's távol jövendőjü jóslásokra, mint holdas ábrándozásokra, bár talán sok felkaczag, sok meg gunymosollyal vállat vonit, e' város terjedésére nézve mégtöbbet is mer jövendölni e' sorok irója; a' fel Duna mellett épitendő biztos kikötőn kivül ugyanis még egy másikat annak testvéreül az al Dunán is keletkezőnek reményl azamabban idővel megnem férendő hajók, telelendő malmok's egyebek számára, mihelyt a' kellő vállalkozási szellem fölébredend honfitársinkban 's főleg a' városunk pulya mindennapiságokon tul emelkedni tudó vagyonos polgsriban. Ez fogja Ferencz külvárost — főleg, ha az álló lánczhid elkészültével, mint számosan remlegtik, hajóhid is könnyitendi a' közlekedést a' tulsóparttal a' s ó h á z irányában — dermedező pangásából munkás létre 's virágzásra leghatályosabban serkenteni. — B u d a fővárosa gondosan 's folyvást szaporitani ügyekszik a' kényszeritő dologház létesitésére szükséges pénzalapot, melly minden nagyobb 's kivált fővárosinkban mellőzhetlenül szükséges a' szélrózsa minden tájairul ide özönlő tömérdek bitang naplopó foglalkodtatására 's igy az ezer hazug örv alatt koldulgató, csalfáskodó, csenő rabló emhersöp edék fogyasztása 's fekeztetése miatt. — F. hó 24kén tartá a' pesti ev. szónok-költészeti osztálylyal egyesült magy. nyelvi 24 tagu társulat Teichengräber Lajos vezérlete alatt örömünnepét, mellyen magasztalásra méltó jeleit adák a' derék tanitványok kitünő előhaladásuknak mind a' hazai nyelvben, mind tanulmányiknak ön szerzeményikben a' szép vendégkoszoru örömére. — Clair testgyakorló intézetének számos mindkét nembeli tanitványi is szintazon nap délután tevék közpróbatételöket a' Beleznay kerthen számos és jeles közönség előtt. Illy intézet kivált nagy városban megbecsülhetlen a' jobbadán szobafogoly városi gyermektestnek edzésére, melly bár nem erősül 's izmosul ez által meg annyira mint a' gyepen folyvást bukfenczező v. karikázó parlagi suttyóé, még is hajlékonyabbá 's ügyesebbé virgonczul imezekénél gymnastikai czélszerü oktatas által. — A' pesti magyar polgárgyalogság hir szerint már 3 ezer p.ftot gyüjtött össze zenészkar-létesitésre. Aug. 15én felszenteltetendő zászlója keresztanyjául m. Károlyi György grófné szül. gr. Zichy Karolina kéretett meg, ki e' szép tisztet édes örömmel volt szives elvállalni. — A' pesti czukorfinomitó gyár-egyesület részvényesei ma jun. 30án délelőtt 9 órakor tartandnak közgyülést a' nemzeti casino-teremben, jul. 10kén délutáni 5 órakor pedig a' pesti kikötő részvényesei ugyanott. — Izraelita szabóknak a' nm. H. tanácsnál szabaditékért esedezte következtében intézvény érkezett P e s t városa hatóságához az iránt: vajjon a' keresztyén szabók hajlandók é a' zsidókat kebelékbe fogadni? Szép alkalom a' felebaráti szeretet 's türedelem kitüntetésére! — Szinházi krónika: jun. 22kén „Dávid" er. sz. j. 5 felv. Szigligetitől; jun. 23kán először: „Liza és Colin vagy a' roszul őrzött lyány" egyveleg egy felv. Taubenschlagtól, szinre alkalmazá Kolosanszky balletmester 's ezt megelőzte „Tündér kastély Magyarhonban" vigj. 2 felv. jun. 24k. „Huszárok és dámak" vigj. 3 felv. Zimmermann után Kis Iván; jun. 25k. „Havasi rémkirály és az embergyülölő" regényes vigj. énekekkel 2 felv. Raimund után Telepi; jun. 26k. „Othello a' velenczei szerecsen" szom. op. 3 felv. Rossinitól; jun. 27kén „Chivri Diana" dráma 5 felv. Soulié után Egresy Béni a' m. t. társ. költ. Szabad legyen a' rendezőséget figyelmeztetni, miszerint a' játszatandó szindarabok kitüzésében választékosabbak legyenek jövendőre, mint e' hét alatt némelly nézö-szinmüvekre nézve valának, különben még a' mostani gyér közönséget is meggyérebbitik 's azon itt ott ötledező gyanut meggyökereztetik, minthaillyetén intézkedés habár csak mellesleg 's nem szándékosan is, a' jelen igazgatóság elsilányitását következtetné. — Jövő kedden jul. 2kán fog előadatni: Kölcsey Ferencz „Hymnus"ára, a' legjobb népmelodiáért az igazgatóság által kitett 20 darab arany pályadijért versenyzett és pályanyertes mü, a' többi dicséretre méltónak találtatott melodiával együtt, midőn az illetőnek a' pályadij is át fog adatni. — A' most Bécsben a' cs. kir. karinthiai kapu melletti udv operaházban működő nagy olasz operatársaság baritonja Ronconi ur, egyszersmind a' párizsi nagy opera tagja, európai hirü müvész, 's nője Ronconi assz. az igazgatósággal három előadásra kötött szerződéseik következtében jövő jul. elején megérkezendvén, azonnal megkezdendő föllépésökre különösen azon szempontbul tétetik a' t. cz. közönség figyelmessé, hogy mennyiben a' mellőzhetlen szerződési viszonyok a' helyek váltó árának mind a' három előadásra ezüstre fölemeltetését kikerülhetlenné tevék, némi könnyités miatt az igazgatás által azokra nézve, kik mind a' három előadás élvezetében részesülni kivánnak, Bécs és más fővárosokban divatozó mód szerint előfizetés nyittatik köv. árban: földszinti 's első emel. páholy napi dija 10 ft. p. p., de 3 előadásra e' előfizetve csak 25 ft. p. p. 2dik emel. páholy napidija 8 ft. de a' 3ra előfizetve 20 ft. p. p. földszinti zártszék a' 3ra előf. 3 ft. 30 kr. p. (különben egy estvére 1 ft. 30 kr.) 2lik emel. zártszék és földszinti bemenet a' 3 előadásra előf. 2 ft. 24 kr. p. p. (különben egy esti dija 1 ft. p. p.) 2lik emel. bemenet a' 3 előadásra előfiz. 1 ft. 36 kr. p.p (különben egy esti dija 40 p. kr.) Az előadandó operák: 1) Beatrice di Tenda. 2) L'Elisir d' amore. 3) ‚Belisario' 1

és 2d. felv. és „Maria di Rohan“ 3d. felvonása. Előfizethetni most már a' szinházi pénztárnál jul. 2kaig.

Ausztria.

Bordeaux hg Europa minden fejedelmeihez jelentést tön az Angoulemei hg jun. 3kán történt haláláról. A' jelentésben ismét előfordul a' franczia törvénytelen öröködés, de egyszersmind igéri a' herczeg, hogy mindentől tartózkodni fog, mi Európa békességét zavarhatná. A' temetés fejdelmi pompával történt Görzben 's a' nép a' vallásos elhunyt iránt nagy részvétet tanusitott.

Amerika.

Tyler elnök a' texasi ügyet a' senatus elibe terjesztė. A' senatushoz intézett leirat rövid, hanem csatolványul minden ide tartozó szerződés, és jegyzőkönyvek is hozzá mellékeltettek. A' nagy demokrata gyülésen Baltimoreban várakozáson kivül Polk ur lön az elnökségre kijelölt, 's igy van Buren, ki bizonyosnak hivé kijelöltetését, elmellőztetett. A' valódi választáskor ezek szerint Clay 's Ferdinghuysen a' másodelnökségre nézve pedig Polk 's Dakas közt fog a' kérdés forogni. Legvalóbbszinünek Clay urat hiszik — megválasztandónak. —

Spanyolország.

Madridi hirek szerint a' cortes-eloszlatást, 's az uj kamrák alakitását tárgyazó iratok Barcelonába már elküldettek kir. megerősités végett. Az uj ministerség készületeket tesz a' volt kormány főbb egyedeit eljárásaikról szoros számadásra vonatás végett. A' pénz ügyi minister rendeletéből választmány foglalkozik azonpénz beli szerződések tisztába hozatalával, mellyek mindeddig nem végeztettek be. A' status-kölcsönök k ö r ö t t i főbb szerepvivők félni kezdenek, hogy eddigi fölrugtatott nyerészkedéseik csökkenni fognának. — Az ‚Eco‘ által közlött bizonyos Collar életirásából következőket emelünk ki: született 1708ban, beutazta Europa legtöbb tartományit, személyesen ismérte nagy Fridriket, 's a' Bourbon ház tagjai egész sorát 4ik Fülöptől 2ik Izabelláig látta trónon. Jelenleg 136 éves, 's mindegyre ép egészséges. — A' pénzügyi körben élénk mozgalmak mutatkoznak, mit leginkább az uj minister erőteljes fellépténck tulajdonithatni. A' hosszas belháboru daczára örvendetes látni, mennyire emelkedett a' nemzeti ipar, 's bővültek a' köz jóllét jövedelem-forrási. Szakértők állitása szerint az összes jövedelmek czélszerü felhasználása kivántatik csak arra, hogy az állodalom fő szükségei kellően födözve legyenek. Mon (pénzügyminister) ur ezt maga is látja, csak innen magyarázható hatályos fellépte azon birtok-zálogositási rendszer ellen, mellynek következtében az ország eddig is 800 millió reálnyi értéket ada idegen kezekbe, nem több mint 250 millió előlegezésért. Nem kelle több, mint a' tőzsér-világnak az uj minister e' szándéka felöl meggyőződni, 's már ezer árményt és cselszövényt használ a' munkás férfi megbuktatására.

Anglia.

Ostrowszky gr. mintegy ezer font sterlingnyi birságra itéltetett s'abója előtt nyilványitott vigyázatlan szavai következtében; 's többek közt vádoltaték, mintha ő ohajtott volna Miklós czárra egy nadrágot illeszteni a' maga izlése szerint — A' lengyelek fölsegéllésére rendezett tánczvigalom igen fényes volt, a' társaság ünnepélyesen nyilatkoztatá, miként a' gróf elleni vádakat alapnélkülieknek tartja. Az orosz czár ujabb hirek nyomán, nem vön részt a' londoni szegény lengyelek fölsegéllésében. A' repealügy pénzerője egyre növekszik vásemre társim jóváhagyását előre kikérem“ (zajos helyeslés) Ugyanekkor határzattá lön, nem nyúlni semmi erőszakhoz, habár a' kormány további eljárása ollyan leendne is, melly által az egyesület béke-megzavarásra némileg mintegy felhivatnék is.

Franczianország.

Egy lap szerint az udvar, Angoulemei hg halála következtében gyászt rendelt. X. Károly elhunytakor ez nem történt, valamint a' görzi udvar sem ölte gyászt Orleans hg halálakor. A' tuilleriák 's görzi udvar közt illy esetekben más viszonosság nem létezék, mint hogy a' megholt családtagért gyászmise mondatott; Lajos Fülöp mindazáltal évenként megemlékezik számüzött rokonira 's nekik néhány sort ir, azonban e' megelőző szivesség ohajtott siker nélkül maradt eddig, mert a' király azidősb Bourbonág hgeitől választ sohasem kapott. — E' napokkan az eladásra kitüzött Chateaubriand várkastélyt Aumale hg vette meg. Már a' sz. Benedeki rend is kezd Franczianországban fekvő javakat venni. Legközelebb egy birtokot 300ezer frank. vett meg, miből kitetszik e' szerzet vagyonossága 's hogy pártolója sok mind az egyházi, mind a' világiak közöl. Az esemény leginkább azért nevezetes, mert sz. Benedek rendje törvény által még nincs bevéve Franczianországba. A' franczia katholikusoktól O'Connellhez küldött 's Montalembert urtól szerkesztett üdvirat kivonatban igy hangzik: „Irland szabaditójához! Ön neve, uram, régóta ismeretes már a' franczíák előtt, kik csudálkoznak a' nagy szellemi erőn, hatályos ékesszóláson 's fáradhatlan munkásságon, mellyekkel Ön olly régen küzd közös vallásunk és saját hazája mellett. Mi Irlandot ismerjük, és szeretjük, mint testvérünket. Irland áldozata lön buzgó ragaszkodásnak ösei vallásához. A' dolgok rendes folytában mi tartózkodtunk volna ezen érzelmeket kifejezni, nem akarván magunkat olly eseményekbe avatni, mellyeket bevégezni csakugyan nem hivatásunk. Azonban vannak idők, midőn czélirányos megmutatni a' világnak, hogy a' katholicismus keblében nem ismerünk idegeneket. E' pillanatban tehát, midőn ön őrizet és zár alatt tartatik, midőn az üldözés uj koszorut szerzett Önnek homlokára, nem állhatunk ellen ama kivánatunknak, hogy részvétünket nyilván ne tanusitsuk. Tudja meg Ön, hogy képe lelkeinket elfoglalja, 's bennünket az oltár-lépesőkig követ. Börtöneinek falai közt legyen Ön megvigasztalva azzal, hogy Franczíaország katholikusai Önért imádkoznak, hogy isten könnyitse rabsága szenvedésit, 's adja viszsza Önt az egyháznak, mellynek leghivebb gyermeke, és a' haza szabadságának, mellynek nincs Önnél jelesb bajnoka.‘ A' J. de débats ezen üdviratot közölvén, azt megjegyzésekkel kiséri, 's csudálkozik, miért érdemelné meg O'Connell épen a' franczia katholikusok szerencsekivánatit 's köszönetét, 's különösen beszédeiért, holott O'Connell az, ki Franczíaország fenálló intézeteit 's Lajos Fülöpöt legkiméletlenebbul vádolja, oktatási törvényeit szerencsétlen rendszernek nevezi, a' királyról pedig azt állitja, hogy a' juliusi történeteknek minden hasznát egyedül csak maga élvezi, mert a' három legfőbbet, u. m. a' szabadoktatást, sajtószabádságot 's esküttszéket egészen escamotirozá, 's az országot egy istent nem félő egyetemi áltan igájába süllyeszté. Ha V. Henrik (Bordeaux hg) alkotványt akarna adni Franczíaországnak, 's e' végre irlandi segéd seregre volna szüksége, ezt 48óra alatt megkaphatná. Addig is tehát, igy gunyolódik az emlitett lap, mig O'Connell a' bordeauxi hget trónra ültetni, 's a' szerencsétlen rendszert megváltoztatni jöne az emlitett irlandi sereggel, igen illő 's méltányos, hogy a' franczia katholikusok serge, Montalembert vezérlete alatt kilépjen, 's O'Connell börtönébe szerencsekivánatokat küldjön.

Oroszország.

A' czár a' hadsereg minden osztályiban a' csákók helyett más, saját izlése szerinti fövegeket parancsolt készittetni. A' huszárok ezen ujitás alá nem csendnek. Az orosz tudományos akademia ismét uj rendeztetést nyerend. Az akademia eddigi legnagyobb feladata volt orosz nyelv-szótárt kiadni. 71,626 szónak már el van határozva értelme 's más nyelvekhezi hasonlitása, ebből azonban nyomtatásban 20 ivnél több még nem jelent meg, 's a' munka egészbeni kijövetelét még sokáig várhatja a' nemzet, mert ujabb felfödözések szabályok megváltoztatását teszik szükségessé, mi által a' munka mindannyiszor ujabb átvizsgáltatást kiván. Kimeritő nagy nyelvszótár-készités más t. akademiáknál is nem egy pár év, hanem ugyszólván század munkája szokott lenni. —

ÉRTESÍTŐ.

A' magy. gazd. egyesület által kiadott „Magyar Gazda“

czimü gazdasági folyóiratra az előfizetés ezennel jövő félévre megnyittatván, a' t. ez. gazdaközönség egyszersmind értesittetik, hogy az eddigi előfizetési ár, félévi folyamra 4 pgőftal jövőre is folemelés nélkül megmarad. A Magyar Gazdából hetenkint két iv jelenik meg, 's mi beltartalmát 's értékét illeti, nem kételkedünk, hogy eddig is általában elismert 's minden hasonló külföldi folyóirattal bátran mérközhető érdekességében 's közhasznuságában a' gyarapodó részvéttel aránylag mindinkább fog emelkedni. Előfizethetni Pesten az egyesület titoknoki hivatalában (üllői ut Károlyi ház) 's t. Antal Mihály urnál a' nemzeti casinoban; vidéken az egyesület t. cz. ügyviselőinél 's minden kir. postahivatalnál. Állandó előfizetőinknek az ‚Okszerü Kalauz‘ 2dik kötetével ajándékképen fogunk kedveskedni. 1—2

A' pest-bajai gyorskocsizási hivatal, melly eddig P e s t e n a' **Magyar király** vendégfogadóban volt, most visszament a' soroksári utczabeli **Kék bak** czimü vendégfogadóba. A' kocsi megyen minden nap Pestről Bajára és Bajárul Pestre; Bajárul pedig háromszor egy héthen **Uj vidékre** 's onnan szintannyiszor Bajára vissza, t. i. vasárnap, kedden és csütörtökön. Baján állomáshely: az **Oroszlán**, Ujvideken pedig a' **Zöld koszoru** vendégfogadó. Kész és pontos szolgálatjokat alázatosan ajánlják Balint János, Markovics Pál és Laud Miklós vállalkozók 1—2

Haszonbérlet.

Tek. nemes Hevesmegyében keblezett Gyalui puszta félrésze, 3556 holdból álló, haszonbérbe 6 evre kiadó Bérleni kivánók a' feltételeket megtudhatják, Pesten Zöldfa utczában A l m á s y házban, Horváth József urnál. 1—3

Kir. haszonvételi árverés.

T. Békés megye Szarvas m. városban a' közös urodalom részirőli kir. haszonvételek f. évi aug. 7kén tartandó nyilvános árverés utján 1845d. jan. 1től 3 egymásután következő évre bérbeadandók levén, a' bérleni kivánkozók ezennel meghivatnak, egyéb feltételeket Szarvason az urodalmi közös tisztnél megtekinthetvén. 1—3

T. baranya-megyei Pecs várostól mintegy 5 órányira fekvő Hidas helység határában birói itélet következtében foglalás és zár alá vett 's tk. özv. Perczel Károlyné szül. Zbiskó Antónia assz illetett 20 hold és 100 □ öl térségü majorsági jó minemüségü szántóföld f. e. aug. 12én helyszinén regg. 9 órakor tartandó nyilvános árverésen kész pénzfizetésért eladó leszen. kelt Pécsett jun. 12én 1844 Vissák Antal t.n Baranyamegye esküttje mint kiküldött végrehajtó biró. 1—3

Jurikowich család

tagjait ezzel értesitem, hogy az 1643. évi junius 7kén Jurikowich Ádám számára kelt nemeslevél történetesen kezembe került, mi iránt velem bérmentes levelekben értekezhetnek. Kassán junius 17én 1844 Hammersberg László ügyvéd. 3—3

3—3 **Árverési hirdetvény.**

T. Sághy László urnak, tek ns Heves vgyben keblezett Dormánd helységben a' csincsai dülőben egy tagban levő 38 hold szántóföldje, és szükség esetében több is f. 1844dik évi sept. 12kén a' helyszinén birói árverés u'ján a' legtöbbet igérőnek el fog adatni. Kelt Dormándon jun. 12én 1844d. évben. Okolicsányi Gusztáv s. k. Berete Fer. s. k. mint végrehajtó birák.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcsa 453.

PEST, csütörtök julius 4kén

JELENKOR.

1844. 53dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Halálozás; a' szellemi feudokratia; Országgy. közlemény: (210d. ker. ülés az erdélyi részek visszacsatoltatása 's unio iránt felirást és küldöttséget határoz; ezután a' bányatörvényre tett frdi észrevételeket vizsgálta: mit a'211d. ker. ülésb. jun. 25k.is folytatott a' 279 §ig;168d. frdi ülésb. a' rdi másod üzenet az unitariusok 's állás-megtagadás iránt; 212d. ker. ülésb. jun. 26k. a'bányatörvény iránti frdi észrevételek vizsgálata végre jutott, azután a' frdi másod üzenet a' börtönrendszer iránt tárgyaltatott 's adatára és czáfokaira nézve 's V. és B-d. inditványa szerint állapittatott meg a' válasz szerkesztése jun. 27kei frdi ülés öt rdi üzenet felolvastatása után a' városrendezésrül szóló 3dik válaszrul tanácskozott 's a' polg. qualificatiokra A. Gy. gr inditványát fogadta el; jun. 27kei ker. ülés a' börtönrendszerrül vi.atkozott 's 4 kerül. börtönt fogadott el 10 helyett; legujabb: jul 1jén az országgy. szállások fizetése határoztatott el a' kerül. ülésben; kisdedovó intézeti ügy; Bihar vgyei közgyülés fiumei hir a' fels. idei látogatása iránt.)
Ausztria (egyesület a' kiszabadult foglyok fö'segitésére.)
Spanyolország (havannai összeesküvés elnyomatása; a' királynékat Madridba visszavárják. Je mások előbb Izabella részérül látogatást rebesgetnek Lajos Fülöpnél 's cortes-feloszlatást.)
Anglia (felsőházi viták a' bordélyházak ellen Lajos Fülöp londoni látogatása 7ber közepére váratik; Montefiore Wellington lovagszobrának lelepleztetése;)
Franczia ország (iparműkiállitási viszonyok; Napoleon Lajos; a' marokkai háboru iránt nézetek Meh. 3d. fija 's unokáji Párisba küldetnek.)
Poroszország (a' szilézíai hegységbül zavaros hirek's rombolások az elsanyart gyármüvesek részirül.)
Montenegro (angol látogatás Czetinyében.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Szigeti Szerencsy István kir. személynök ur ő exc. ez ors.gyülés folyama alatt ismét egy uj érzékeny csapás érte; szeretett két testvérinek nemrég történt halála után legközelebb zétényi gr. Klobusiczky Maria, néhai vajai 's ibrányi Ibrányi Miklós ur elmaradott özvegyének f évi junius 17kén Nógrádban Kékkőn jövő boldogabb életre átköltöztével szeretve tisztelt kedves napát veszté el. A' boldogultnak szélesen kiterjedt családjához tartozó rokonai benne a' leggyöngédebben szerető igaz szivü atyafit, számos ismerősei jeles tulajdonokkal biró lelkes magyar hölgyet, a'szükölködők bőkezü pártfogójokat, ő exc. pedig azt, ki egyetlen kedves gyermeke b. Balassa Antalné mellett korán elhunyt édes anyja gondos tisztét hasonlíthatlan szorgalommal teljesité. Áldás hamvaira.

Ő cs. 's ap. kir. fels. Brunner Antal pesti sómázsálót ideiglen nyugállapotba helyezni méltóztatott.

Bernardovics István karansebesi sómázsáló f. e. maj. 28kán meghalt.

Szellemi feudokratia.

Ne legyetek bölcsek csak magatok értelme szerint.
Péld. 3: 7.

Szükségesnek látom előrebocsátani, mikép e' kisded czikkem kivül áll minden személyes czélzáson; mirenézve előleg is minden gyanusitásnak ellenmondok. Igen gyakran hallottam emlegettetni a' korszellemet, mellynek nemcsak egyesek, de nemzetek sem birtak ellenszegülni; és húzamosb történettani combinatiók után jó formán meg valék győződve, miszerint a' fenebbi állitás igazolására korán sincs szükségünk theoriák feneketlen öblébe bocsátkozni,egy kis bárgyún higgadt eszmélkedés végett, tetemes időpazarlással mélyen veszteglők: hanem csak a' lettdolgok történetfonalán végig futva 's a' tapasztalás adatdús leveleit kurta figyelemmel átforgatva is, bizony meg kell vallanunk, hogy az idő rohanó kerekét meggátlani 's annak szellemét, mellynek pályáját a' világtörténetek lapjai teszik — okulásában 's innét eredő szabad fejleményiben rabigába zárni akarni nem volna egyéb, mint Józsue szavaival egy „állj meg nap"-ot kiáltani, a' rá következő parodia kiséretében, midőn t. i. a' napot minden ovásunk és kakaskodásunk mellett is a' maga közönyös figyelmetlenségében tovább haladni szemléljük. Illy parodiák tanusittatnak gyakran némelly közállományoknál is, midőn különösen az aristocraticus elemü hatóságoktól kezdve, a' felülről lefelének rendszere kizárólagos szellemi egyedárusságban uralkodik; melly rendszernek sánczain kivül a' legüdvösb eszmék 's gondolatok is csak azért, mert az aristokratia lábainál emelkednek — lenyomatva vagy mellőztetve fojtatnak el.Az aristokratiának e' szellemi praetensiv fensőbbőskedése azonban, alkotványos nemzeten elkövetett jogtalan játék előttem mindaddig, mig a' népet — miből a' sors által azonegy osztályba levont közrendü nemességet sem veszem ki — lebilincselve tartó feudalis törvények ki nem mutattatnak. Hogy pedig a' nép — isolálva bár egészen a' nemesi rendtől — az 1836, és 40diki törvényhozás által, különösen a' két országgyülési korszakban, ha mindjárt Imae gnusféle kiváltságok részesévé sem tétetett is, de mindenesetre olly dús jövendőjü jogokban részesittetett, mellyek a' valaha elérendő egybeolvadásnak legszebb tanu- betüitől csillognak: erről mind fenebbi évekbeli törvényink, mind a' nemzet képviselőinek emberbaráti buzgalma 's mindinkább világosodó értelmisége bizonyságot tesznek.

Nem látom ennélfogva okát, e' kis haza aristokratiája olly megháthatlan falak fölé miért erőködnék, mellyekre a' népnek csak sohaja is alig emelkedhetik fel, mellyben egyébiránt a' megszakadozott egységen kesergő nemzetgéniusz fájdalmának elfojtott szava sejthető; 's különösen nem látom okát továbbá, miért vannak e' szakadozott érzelmü nemzetnek olly értelemdús fiai, kik mind a' mellett is, hogy Magyarország pillanatait olly drágáknak lenni állitják 's vérünk fentartását a' nemzeti hüség lelkiismeretes kötelességévé szentelik, nem átallnak a' különben általok is roszalt gyanusitások e' hiresztelt idejében mindent cum personali amore elkövetni, mi által a' felsőbb aristokratiának önszeretetét még inkább megcsontositván, a' jó szóban, tanácsban és tettben nem a' polgárkeblek mi-jét, hanem ki-jét kivánják minden discretio nélkül tekinteni. Annyira jutott é tehát már e' nemzet, hogy még az eszmék 's érzelmek független szabadságu birodalmában is személyes distinctiók után kénytelen elfogadni mindazon jóakaratokat, mellyek sorsa kormányzásában jelene és jövendője fölött reá nézve alkotványos befolyást gyakorolni ügyekeznek, 's őrködésükkel leróni sietnek a' kötelesség hazafiúi adóját? . . .

A' gondolatok és érzelmek nagy birodalmában nincs személyválogatás; 's a' historia nyomán menve, nincs szerencsétlenebb nemzet annál,mellynek tagjai a' megtört egység romjai fölött a' szellem feudalisticus rabigázásában munkálkodnak, a' helyett, hogy a' nemzetegység dicső müvének épülés alatti alkotványához tehetségök egyes követ arány szerint, de gyanusittatlan jóakarat nyugodt érzetében hordani sietnének. Vagy épen csak egyet avatnak é fel az istenek, kinek minden müvére, de még gondolatára is gépszerü ament kell kiáltani a' nagy tömegnek? és szemhunyva kell é vesztteglenünk, a' nemzet érdekében teendők halmazának óriás terjedelmü árnyékában, egy bizalmas érzet szenderitő mámora mellett, miszerint a' vezéreltethetés nagy szerencséje hajunknál fogva különben is elvonczoland oda, hová a' korszellem lép vagy épen nyargal? — Illy okoskodások csalhatlan jelei egy bizonyos betegségnek, mellyek a' nemzettestben vagy erőnélküli tétlenséget, vagy épen a'lustulónemzetszellem aczéltalanságát árulják el; 's mind a' két esetben kétségtelen számitással következtethető, mikép azon szabadság, mellyre a' nemzet, mint önmagát fölalkotványozó, felhiva van — igen közel áll sirjához, mellyből multjának semmi emléke többé azt feltámasztani nem képes.

Az állományok a' halál e' stadiumához olly rokon állapotának megelőzésére pedig elkerülhetlenül szükséges, hogy ha egyszer azokban alkotványos élet működik 's törvény és nem önkény a' módszer, melly a' jogon és igazságon ejtett csorbákat helyreütni szokta: meg kell nyitni a' közélet mindazon organumait, mellyeken át az eszmék 's érzelmek egymást kölcsönösen megkeresik. A' népek eszmeközlésének szabadságát elfojtani, már különben is sükeretlen fáradozás volna; de ha az elfojtás kisérletei mind a'mellett takán sükerülhetnének, annak létesitése magára a' kormányra nézve is inkább ártalmas, mint hasznos leendne; mert valamint a' nap egyedüli föltétele a' természet egyetemes életének: az értelmiség ép olly conditio sine qua nonja a' statusok erőteljes virágzásának, jóllétének 's belső és külső organismusának. *) Milly kihatása legyen pedig az értelmiségnek az alkotványosság fentartására is: az elenyészett 's még létező állományok történetrajzai eléggé tanusitják. Minélfogva az egész emberiség érdekében fekszik az értelmiség-'s általában a' szellem-kiképezést előmozditani, mert ugy hiszem, hogy az állomány minden osztályinak boldogsága eszközöltetik akkor, ha az ipar, a' fölfejlesztett szellem mutató újának irányában, minden egyes ágazatiban müveltetik. A' polgárisodás ezen eszközlésétől föltételeztetik csak a' politikai reformok üdvös eszközlése is, minélfogvást a' szellem egyedüli 's legtartósb kapcsa az alkotványos élet minden intézvényeinek 's azért nélküle soha és semmiben készek nem lehetünk.

'S ha érdekökben volt a' statusoknak a' középkori minden feudalisticus kinövéseitől megtisztulni 's érdekökben továbbá a' hierarchia tulnyomóságának ugy hitt észsúlya alól emancipáltatni: bizonyosan érdekünkben áll nekünk különösen magyaroknak,sem épen fejhajtva, sem térdmászva elnémulni egyes szellemi önkénykedés alatt, valameddig csak a' közügyek megvitatásiban alkotványosan részt venni a' legutólsó és szalagnyi birtokkal ellátott nemesig évezredes törvények biztositnak. Vagy ha még az aristokratiában is olly castai megszakadások történnek, 's ha nemcsak a' birtok-, de még az észaristokraták is illy braminszerü tekintélylyel kivánják körülbástyázni magokat: vajjon reméllhetjük é akkor, mit kor és méltányosság egyiránt követelnek, hogy a' nép is minélelőbb képviseletet nyervén, vele az alkotvány sánczait még inkább szilárdithassuk? Szomorú körülmények lennének ezek azon polgári nagy munka létesitéséhez, miszerint hazánkban a' politikai egység fölött minden érdek kezet foghasson 's közakarattal egybe működhessék. Nyilt és szabad tért annálfogva minden egyes szellemnek, melly önereje istenszikrájától föllelkesitve, sugarával a' közboldogság felett szinte fényt árasztani buzgókodik; szabad és tágas mezőt továbbá a' néptagok véleményeinek, mellyeken a' jóakarat gyémántköve ragyog, közremunkálni a'reform nagy munkájában, mi által az összes jóllét biztositása czéloztatik.

Igaz, hogy mindezen szavak merő általányban usznak, 's oda irányoztatvák inkább, miszerint minden szellemi egyedárus tekintélyeskedés ellen ovásul szolgálhassanak; de lehetetlen ám a'specialis kérdések megvitatásiban a' lélek teljes felajánlásával közremunkálni, mindenesetre süker-reményes 's nem ingerelve hanhabandázó fáradozást értvén, midőn személyes antipathiától duzzadozó ingerültség által elkapatva,gyakran vérig ható ostorozások követtetnek el olly lelkeken,mellyek kivül minden önszeretet-fűzte koszoruzás mesterkélt diadal vágyán, a' hazának teljes erejükből áldozni 's tehetségeiknek ügy-kivánta adóját lefizetni készek. Rég elborultak már azon századok, midőn a' szellemre bilincsszerü tilalmak súlyosodtak; 's midőn az áloskodás bűtermészetü fátyola alatt a' „sic volo, sic jubeo"-nak konok tanai rejlettek; 's elérkezett az idő, mellyben a' mysticismus csáb- és hazugságai könnyen elcsipetnek azon nyilványosság által, mellyet a' közélet megnyilt organumai magoknak irányul tüzének. Lehetlen azért alkotványos népnek nem örülni, midőn néma érzelmeinek szavak és betük adhatnak szárnyakat, mellyeknek nyomán befolyását a' közigazgatásba a' jogok legnemesbikével élvezheti. Csak nép reméllheti, hogy önerejétől támogatva 's önszellemétől lelkesitve magának végtelen jövendőt 's benne historiai dicsőséget készithessen; és csak illy népnek adatik a' mindent egyetemileg boldogitó üdv, mellyet az istenség az egyetértés kezeiből hint alá.

Beöthy Zsigmond.

*) Pölitz, Swissentaatsschaft II. 131—133.

Országgyülési közlemény.

A' 210d. k. ülésb. eln. Kubinyi F. Nógrád,Szombathelyi A. Békésmegyék követei; jegyzők: Ghyczy Kálmán és Szemere Bertalan; felolvastatott az erdélyi részek visszakapcsoltatása iránt f. é. febr. 29röl kelt k. k. leirat. Mellyre egy megyei követ mondá: A' kir. kegy. leiratban megemlittetik, hogy az erdélyi részek viszszacsatoltatása tárgyában kiküldött ors. választmány eljárása eredvényéről már ő fels. jelentést tön; meg nem foghatja, hogy miért nem terjesztetett az ez országgyülés elibe is. Hisz az egész haza érdeke kivánja ezen százados kérdés minélelőbbi elintéztetését,mert jóllehet az 1836: 21.t. az erdélyi részeket Magyarországhoz csatolja, de annak tettleges visszakapcsoltatása még mind eddig nem történt meg: annálfogva ő felségét az iránt megkéretni inditványozta, hogy az ors. választmány eddigi eljárásáról beadott jelentést, a' részek viszszakapcsoltatása végbehajtására a' törvényhozás által teendő szükséges intézkedhetések végett az ors. Rendeivel közölni 's a' részeket az or.gyülésre ujabban meghini méltóztassék. Tudjuk, mond szónok, miképen a' részek

a' meg nem jelenési büntetésben elmarasztaltattak ; de arról még nem értesittetünk , vajjon az itélet végrehajtásamár eszközlésbe vétetett é? erre nézve tehát szónok a' nm.k. személynököt megkérdeztetni kivánta, hogy tudhassa e'tábla, milly lépések történtek, mert még mind eddig a' részek követeket nem küldöttek. Miután pedig a' törvény a' meg nem jelenőt annyiszor mennyiszer elmarasztaltatni rendeli, czélérés tekintetéből, kir. Személynök ő nmlgát még arra is megkérendőnek vélte,hogy a' meg nem jelent részek ujra perbe idéztetvén az első itélet nyomán itéltessenek el. Utána egy más megyei követ megjegyzé : miképen a' törvények sehol sem adnak annyiféle magyarázatra alkalmat , mint hazánkban; az 1840 : 3. t. első része a' katonai élelmezés elintézését rendeli , második pedig ugy magyaráztatik, hogy a' végett ő Felségével tétessék egyezkedés. Az 1836 : 21. bevezető pontja a' részek viszszakapcsoltatását meghagyja , a' következő 2. §. által pedig a' részek visszakapcsoltatása iránti intézkedés ő Felségére bizatik ; illy határozatlan törvények szülik aztán az ollyan állapotot, millyenben jelenleg is helyezve vagyunk. Szónok azt hiszi , miképen az 1832/6 : 21. első része adja a' törvényes magyarázatot; igazolja ezt a' mult és jelen országgyülés, mert oda a' részek is meghivattak , sőt Zaránd vgye a' mult országgyülésre követet is küldött , és ezért teljesen osztozik azelőtte szóltnak véleményében. De van itt egymás tárgy is, mi e' kérdéssel szoros kapcsolatban áll , mennyire t. i. a' részek meg nem jelenésének elmarasztalása szóba jött. Nem akarta szónok az itélet igaztalanságát, melly szerint megyéje elmarasztaltatott, itt felhozni , mivel ollyan törvények értelmében , mint az 1498 : 1. 1518 : 28. 1635 : 79. 1662 : 53. 1723 : 7. itéltetett el , mellyek csak egyes személyeknek engedetlenségből meg nem jelenésükről, midőn az országgyülés 15 napra volt egybehiva , szólt. Tudva van pedig , miszerint G. megye nem engedetlenségből , hanem azon szomoru események miatt , mellyek keblét dulták , nem küldött követeket. 'S tökéletesen rendén volt , hogy akkor a' tek. RR. megidéztetni kérték , mert azzal , mielőtt elmaradásának elég okát adhatta , még nem kárhoztatták. Fölösleges volna azon okokat, melylyek mentségül szolgálnak, e' helyen elöszámlálni, azokat ugy is már ismerik a' t. RR. 's a' perben , hova ez tartozik, elég böven kimutattatvák; minélfogva ugy hiszi az engedetlenségi bün megyéjére be nem bizonyittathatott, a' végből elitéltetése tehát igaztalanság volt. De ezt mellőzvén , itt csupán azt kivánta megemliteni : miszerint nincs világos törvény , melly az országgyülésre meg nem jelent törv.hatóságokat büntetné , mert azok , mik e' részben vagynak, csak egyes személyekről szólnak , és 2) ott is olly pénzbeli büntetés van rendelve , minek faja már nem is létezik hazánkban, annak miképeni számitása tehát egyedül birói önkénytől függ , mellyre azt bizni egyáltalában nemlehet.Annálfogva oda terjedt inditványa , hogy világos törvény alkottassék , melly szerint az országgyülésre meg nem jelenő törv.-hatóságok legyenek büntetendők , és ezen törv.javaslat kidolgozása kerületi választmányra bizassék. Az erdélyi részek visszakapcsoltatása tárgyában tett inditvány mellett még egy más követ is szólt 's elmondá : hogy valahányszor az erdélyi részek viszszakapcsoltatása jő szónyegre , mindannyiszor egész Erdélyország jut eszébe , mert a' két testvérhaza , Magyar és Erdélyország együtt állott , 's mindkettő egyenlőn a' szent korona tulajdona. Rég ohajtja már e' nemzet a' két haza egyesittetését , mi többször megis igértetett , és az alatt sokszor változtak a' királyok és kormányok, de a' nemzet százados kivánsága mind ekkorig teljesitve nincsen ; sőt nem hogy az egyesülés ügye nem haladt előre , hanem még a' részek fölött viszálkodások is támadtak és ha meg gondoljuk , mikép akarja e' két haza a' részeket mindegyik saját kiegészitő részéhez számitani , akkor jobb lett volna a' részek visszakapcsoltatását az egész Erdély visszakapcsoltatási kérdésére halasztani. Szónok itt a' kormányt illoyalitásrnl vádolá,mert az 1715: 92. a' részek jogait elismeri , 's 1723 : 20. 1741 : 18. visszakapcsoltatásukat rendeli (szónok a' törv.hozás ez ügybeni egész eljártát 1715től 1840ig elszámlálván) az 1836 : 21. t. által a' részek Magyarországhoz viszszakapcsoltattak , mellynek következtiben az 1839d. orsz.gyülésre meg is hivattak; azonban ez által a' kérdés nemhogy végkép elintézve nincs, de most még roszabb állapotban van,mint 1836ban, mert a' mellett , hogy az 1839ki magyar országgyülésre meghivattak a' részek, következett 1840-ben azerdélyországi gyülésre ismeghivatásuk,hovamegjelenni nem akarván, őket egy kormányparancs megjelenésre kényszerité. Valóban ferde és kinos állásban vannak a' részek; a' magyar országgyülésre meghivatnak , hogy olly törvények alkotásában vegyenek részt , mellyek őket csak jövendőben kötelezendik ; meghivatnak az erdélyi orsz.gyülésre is ollyan törvények alkotására, mellyek nem őket, hanem csak másokat fognak kötelezni ; ide köti a' törvény , oda csatolja őket a' lélek , mert mind a' népnevelésre , mind pedig birtok-viszonyaikra nézve az erdélyi szokásokhoz kötelesek alkalmazkodni ; hasonlitnak mond, szónok a' részek Mohammednek négy oszlopon függő koporsójához , mellyet mindegyik tart, de maga a' koporsó egyikhez sem tartozik , kétes helyzetének pedig nem a' törvényhozás , hanem a' kormány egyedüli főoka. Mindig azt mondja a' kormány , hogy nincs elegendő hatalma a'törvények végbehajtására;vajjon, kérdé szónok , mi akadályoztatta itt ? hiába hozzuk a' legüdvesb törvényeket, ha azok végre nem hajtatnak; tegyen itt a' kormány reformot 's mutasson előre példát hogy a' törvényeket szigorun végre kivánja hajtani, akkor bizonyos lehet abban, hogy példáját követve , az egyes tisztviselőkben is szigoru végrehajtókra fog találni. Ezután ismét az előbbi követ szólott; 's miután a' testvér Erdélyt megemlitette , helyén látja , hogy annak Magyarországhoz visszakapcsoltatása iránt is ő Felsége külön felirás által kéressék meg. Fölterjesztetett ugyan már az előleges sérelmek's kivánatok közt a' nemzetnek e' részbeni forró ohajtása;de ennél közelebb kell menni; Erdélyben az unio tárgyában már orsz. választmány működik ; hogy az feladatának minél jobban megfelelhessen 's kölcsönös egyezkedés utján az annyira ohajtott unio hazánk boldogságára hova hamarább megtörténhessék. Magyarország részéről is szinte orsz. választmány kiküldetését javasolja , melly az erdélyi választmánnyal együtt tanácskozván, eljárása eredvényéről jelentését jövő országgyülés elibe terjeszsze. Ekép a' részek 's Erdély visszakapcsoltatása iránt tett inditványokat a' RRdek mindnyájan elfogadván, a' g-it mint a' napi rendre nem tartozót, az inditványok sorára utasitották, 's a' FőRR. üzenet által lesznek felszólitandók , hogy a' feliráshoz 's az orsz. választmány kiküldetéséhez járulni sziveskedjenek. A' RR. részről az orsz. választmányhoz a' megyékből kerületenkint 2, városokból 2, szabad kerületekből 1, 's az egyházi rend küldötteiből szinte 1 tag lesz választandó. Ezen tárgynak illykép bevégezte után a' napi rendre tüzött sorozat szerint következett a' turmezei sérelemre tett 2d. üzenete a'FRRnek.Ez ügy feletti tanácskozásazonban,mivel a'FRR. válaszüzenetjökben az adatok elősorolását sürgeték,elnöki javaslat következtében az a d a t o k összeszedéseig elhalasztatott. Fölvétettek ezután a' bányat.könyvre tett főRRdi észvételek. Az 1ső §ban a' FRR. által „csilla" helyett ajánlott „lomany" szónak használata el nem fogadtatván,helyébe a' RR. a' minden országban közhasználatu „platina" nevet alkalmazandják. Továbbá a' Főrknek azon kivánatára, hogy a' kőszén a' többi ércz- faj közt megemlittessék, 's arról, mint melly a' nemzeti gazdaság nevezetes részét teszi, a' t.hozás a' földesuri tulajdon mententartása mellett intézkedjék , G. megye követe köv. törv. javaslatot inditványzott : „A' 6ik §.után uj §.A' kőszén, mint földesuri birtok tartozéka, kir. adományzás alá eső bányatárgyak közé nem számittatik u g y a n, kutatása mindazáltal egyéb ásványok's érczek turzására nézve jelen törvényben megállapított szabályok szerint bárhol és bárkinek megengedtetik. Uj §. Ha valaki kutatás által felfedezett kőszénbányát nyitni szándékozik, mindenekelőtt az illető földbirtokos biróilag megintetik a' végett, hogy ez a' kőszénbánya mivelésére vagy maga válla kozni, vagy a' mivelést az intetőnek átengedni 's elhatározása iránt 15. nap alatt nyilatkozni tartozzék. Uj §. Ha a' földbirtokos a' kőszénbányát megnyitni 's mivelni maga kivánná, a' kutatásra forditott költségeket megtéritvén — sem a' megintetőnek, sem másnak ezen helyre nézve keresete nem leend; de ha a' földbirtokos 15 nap alatt vagy nem nyilatkoznék, vagy mivelési szándékáról lemondana: a' megintetőtül azon kőszénbánya megnyitására , 's mivelésére nézve engedelmét nem tagadhatja meg.Uj§.Hakőszénbánya-mivelésre akár a'földbirtokos maga , akár ennek engedelmével , vagy nyilatkozása elmulasztása esetében , a' megintető vállalkoznék : ebbeli szándékukat a' fölkérvényi jegyzőkönyvbe leendő iktatás, egyszersmind egy vagy több bányatelek kijelölése végett , a' járásbeli bányaszéknél bejelenteni tartoznak. Uj §. Bejelentés , jegyzőkönyvbe iktatás és a' bányatelek kiméretése után a' kőszénbányamivelésre vállalkozó földbirtokes , vagy ennek engedelmével a' megintető azon kőszénbánya birtokában senki által nem gátoltathatik, a' czélszerü mivelésre szükséges bányászati szabályok megtartására mindazáltal köteleztetik , 's ezen tekintetben magok a' vállalkozók mint munkásaik egyéb bányamivelőkkel egyformán a' bányatörvények alá rendeltetnek. Uj §. A' földbirtokosnak ez által megengedett kőszénbánya-mivelésért illendő bér fizetendő és ez a' bányamivelő és földbirtokos közt, vagy szabad alku utján vagy ez nem sikerülvén , a' 22dik czikk értelmében választott bíróság által állapittatik meg, de bíróilag sem a' termék tizedrészinél kevesebbre , sem negyedrészinél többre nem határoztathatik. Az inditvány pártolásánál kifejtetett, miképen faszükség tekintetéből a' bányamivelésre fölötte szükséges , hogy a' kőszénbányákról a'nélkül,hogy a' földesuri tulajdon sértessék,a' törvényhozás rendelkezzék; mert eddig a' tüzelékszer drágasága miatt a' vashámorok a' nemesb érczekkel nem concurrálhatván, csak a' gazdagabb vaskövek égettettek ki; a' statusnak pedig érdekében fekszik , hogy a' vas minél olcsóbb áron állittathassék ki,mit a' kőszénbányák megnyitása által,minthogy a'tüzelőszer szükséges megszerzése kevesebb költségbe kerül, elérhetni. Mások a' kőszénbányákra nézve , a' földesuri tulajdont legkevesbbé sem kivánván korlátozni , rendelkezni nem akartak ; a' RR. többsége azonban , mielőtt az inditvány érdemében határozott volna, az inditványt köziratra kivánta adatni. De előbb az inditványban kifejtett elv elfogadása , azon kérdés t. i.: vajjon kivánnak é a' RR. közszükség tekintetéből a' kőszénbányák iránt törvény által intézkedni, került szavazat alá; és 28. megye 18. ellenében igennel szavazott. A' kisebbségben maradt megyék , mellyek a' régi szerkezetet megtartani kivánták:Pozsony, Soprony, Zala , Komárom , Somogy , Pest , Abauj , Sáros, Szatmár, Bereg, Ugocsa, Bihar, Mármaros, Csongrád, Csanád, Árva, Temes , Torontál ; Zólyom és Fejér jelen nem levén, Nyitra nem szavazott. 'S ekép az inditvány köziratra bocsáttatott. A' 10. §nál tett FRR. kivánatra , miszerint a' bányamivelés előmozditása tekintetéből a'bányavámnak egy huszadrészre csökkentéseül ő Felsége felirás által kéressék: megjegyzik a' RR. hogy mivel a' bányavámok meghatározása világos törvényink értelmébül egyedül a' törvényhozás tárgya, a'külön felirásnak annyival inkább nem látják szükségét, minthogy minden t.javaslat ő fels. jóváhagyása alá terjesztetik. E' szerint a' RR. a' bányavámnak egy huszadrésznyi csökkentésében megegyeznek 's közelités tekintetéből a' t.javaslat mellé csatolandó külön felirásban ő Felségét a' bányavám - csökkentésre kifejtendő okaik mellett megkérendik. A' 11. §ra megjegyeztetett, hogy mivel a' vas adományozás alá nem tartozik, a' timsó pedig kereskedési czikk,az érczek közé nem sorozható. A' 23. § helyébe,a' nyers és töredék arany és ezüst kivitele megtiltására, a' RR. előbbi kerületi megállapodásukat iktatandják. 28. §ban a' FőRR. által ajánlott azon módositást,hogy az ötvözhető érczek alszerűbb kémletüekké is tétethetnek, a' közhitel fentartása tekintetéből, minthogy a' 9 gradusnál alább álló ezüst gradusa meg nem ismértetik, el nem fogadtatott. A' 31. §ban tett módositás szinte nem fogadtatott el, mivel a',,sóbánya" helyett ajánlott „sóakna" szó csak részt jelentvén, alatta az egész bánya nem értetnék. A' bányaszékek felállitásárul szóló 11. és 12. czikkeknél a' FőRR. által javaslott négy kerületi bányatörvényszék felállitása el nem fogadtatott.Továbbá a'FRR. azon észrevételére, hogy mivel a' bánya adományozási jog , ugy a' bányászi járulékok engedvényezése is e g y e d ü l 's kizárólag ő F e l s é g é t illeti, az ezen adományozásból keletkezett viszonyok felett támadt perekbeni igazságkiszolgáltatás ama kir. jog kifolyása,megjegyzék: miszerint a' földesurak, ugy a'városok sőt az 1523: 39. értelménél még az idegenek is régi időkben a' bányákat szabadon minden adományozás nélkül mivelhették, és a' bányavámot mindig az urburarius szedte be, ezen tisztség megszüntével pedig azt a' kir. kincstár által felállitott számvevőszék gyakorolja. Továbbá, minthogy a'bányabirók régi kiváltság mellett mindig a' bányapolgárok által választattak , a' bányapolgárok ezen jogait ezentul is megtartatni kivánják. Nem is gyakorolhat ellenőrséget a' bányabiró, mond egy m.követ, a' bányamivelésre, mert a'bányabiró egyedül az igazságkiszolgáltatás kifolyása , 's az soha bányamivelésben részt nem vett. Egy más m. követ pedig inditványt tön, hogy a' bányabirót, ő Fels., azon kapocs fentartásánál fogva, melly a'bányákra nézve ő Felségét illeti,a'bányapolgárok által ajánlandó 3 egyed közül nevezze ki; ez azonban 26. szótöbbséggel 20. ellenében félretétetett , 's a' RR. előbbi szerkezetüket megtartották. Az inditvány-pártolás mellett szavazott megyék: Sáros, Ung, Szatmár, Szepes, Gömör, Ugocsa, Krassó, Liptó , Somogy , Győr, Baranya , Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Turócz, Pozsega,Verőcze, Szerém. Jelen nem voltak: Nyitra, Zala, Zólyom. A' 60. és 61. §§ra tett fördi módositások elfogadtattak. A' 65. és 67. §§. megjegyzik, hogy miután a' városi szerkezetben a' territorialis hatóság elfogadtatott,más hatóságot következetesen a' bányavárosokban nem állithatni fel. A' 77. §ban ajánlott „külföldiek" beiktatása el nem fogadtatott. Ellenben azon módositás a' 81. §ban

„valamint a' kir. kincstár, ugy a' földes uradalmak és bányamivelök is ezen bányatörvénykönyvnek alá rendeltetvén" elfogadtatott.

211d. ker. ülésb. jun. 25kén a' kerületi elnökségmegbizatása eljárásáról jelentést tön, miszerint a' nm. kir. Személynöknél a' meg nem jelent megyéken az elmarasztaló itélet minélelőbbi végrehajtatását's ujabbi perbeidéztetésöket szorgalmazták; ő exc. bizonyossá tevé a'RRket, hogy a' kir. fiscus ezen részbeni kötelessége teljesitésében semit sem fog elmulasztani 's hogy ő is a' dolog siettetését telhetőleg szorgalmazandja. Olvastatott ezután a' köziratra bocsátott g-ri inditvány, 's annak §kinti tárgyalasánál egy dunamelléki m. követ kinyilatkoztatá, miszerint ő az egész tárgyhoz csak általányosan kiván szólani.Felette fontos, ugymond, e' tárgy, mert a' g-ri inditvány által a' földesuri tulajdon korlátoztatik 's igy a' nálunk még csirájában levő köszénbányamivelés korlátok közt nem fog ugy kifejlödhetni, mint tökéletes szabadságában. Emlékeztetè a' RRket, miszerint tegnap csupán a' fölött történt határozás, hogy a' kőszenet is a' többi érczfaj sorában megemlitve, a' törvényhozás iránta közszükség tekintetéből kiván intézkedni, de akkor egyszersmind kimondatott, hogy a'kőszénbányák nem status- hanem földesuri tulajdonnak tekintetnek. Tagadhatlan ugyan, hogy a' törv.hozás a' bányamivelés előmozditása tekintetéből az erdők mimódon leendő kezeléséről is rendelkezett, de az által még a' földesur tulajdonától meg nem fosztatott; ellenben a' kőszénbányákra nézve g-ri inditvány következtiben a' földesuri tulajdon elvétetik, mert ekkép tartozni fog a' földesur tulajdon bányáját a' bányaszék előtt a' fölkérvényi jegyzőkönyvbe jegyeztetni 's azt a' bányatörvények szerint miveltetni. Megismeri ugyan szónok, hogy joga van a' statusnak a' magánytulajdon fölött intézkedni, de csak akkor, midőn azt közszükség okvetetlen megkivánja, 's annálfogva nem akarta, hogy a' kőszénbányák iránti rendelkezés mindenféle esetre kiterjesztessék; 's azért a' g-ri inditvány helyett az előbbi kerületi szerkezetet kivánta megállapittatni, mellyben világosan ki van fejtve, hogy a' köszénbányák iránt egyedülbányászati czélokra rendelkezhetni.Voltak az inditványnak egyes pártfogóji, azonban a' t. RR. többsége a' g-ri inditvány tárgyalásába bocsátkozott. Megjegyeztetett az ellenzéknek, miszerint a' bejegyeztetés nem a' tulajdonjognak csorbitására, hanem inkább biztositására szolgál, mert általa a' bányakutatás megtiltatik. És a' g—ri inditvány 1. §. azon módositással, hogy a' kőszén kutatása és turzása egyedül bányászati czélra engedtetik meg, fogadtatott el; a' 2. §ban kitett 15 napi határidő azon oknál fogva terjesztetett 3 hónapra, mivel megtörténhetnék, hogy a' birtokosnak a' bányától messze esvén lakása, a' rája nézve igen érdekes tárgy megfontolására elég ideje nem maradna; ugyanazon oknál fogva a' 3. §ban levő határidő is 3 hónapra tétetett. A' 4. §ban pedig nyilványosan kifejeztetni határoztatott, hogy a' földesur tulajdonát minden megszoritás nélkül tetszése szerint miveltetheti, a' bányatelek-kijelelés egyedül csak a'vállalkozókra szoritttatik. 5. §. változatlanul hagyatott; végre a' 6dik §ban a' birói szabad rendelkezés állapittatván meg, ennélfogva ezen szavak, „de biróilag sem a' termék tizedrészinél kevesebbre, sem negyedrészinél többre nem határoztathatik" mint megszoritók kihagyattak. Áttértek ezután a' t. RR. a' 87dik §. tárgyalására, mellyet a' FőRR. a' 88dik §al együtt azon oknál fogva kihagyatni véltek, hogy miután a' bányavárosok határiban találtató erdők csak bizonyos megszoritással adományoztattak, 's azok leginkább a' bányamivelés előmozditására hagyattak fen; 's egyébiránt is mindig a' kir.kincstár által nagy figyelemmel és költséggel ápolva az erdőszi szabályok megtartása mellett használtattak, ezekből azonban a' bányapolgároknak a' bányamivelés szüksége kimutatása mellett, a' megkivántató famennyiség minden nehézség nélkül ingyen szolgáltatott ki: a' dolog illy helyzetében tehát, mivel az 1841: 40. tben alapuló és 1741ben keletkezett k. k. leiratban megállapitott 's bővebben körülirt kezelés nemcsak a' nemzeti gazdaság czéljának, de ezen törvény rendeletének is tökéletesen megfelel, ennélfogvást a' kir. kincstárnak illy százados gyakorlattal megerösitett birtokbani háborittatását a' tulajdon megsértése nélkül nem látják megtörténhetőnek. Mellyre egy megyei követ előadta, mikép a' bányavárosoknak az erdő minden megszoritás nélkül a' bányamivelés előmozditására kiváltság mellett olly földesuri joggal adatott, mint akárkinek akármelly földesuri tulajdona; melly tulajdont tehát a' status közszükség tekintetéből csak kárpótlás mellett sajátithatja el. Egy más m. követ pedig megemlité, mikép a' kir. kincstár is a' bányavárosi erdőkbül ingyen fát csak mint bányapolgár követelhet, mert a' bányavárosoknak az erdők egyedül a' bányamivelés előmozditása mellett adományoztattak, 's felettök a' kir. kincstárnak semmi rendelkezhetési joga sem volt mindaddig, mig a' bányamivelésben részt nem vett, 's ekkor is ingyen fát a' bányavárosi erdőkbül csak mint bányapolgár azon arányban, milylyenben a' bányamivelést gyakorolta, követelhetett. Eleinte a' k. kincstár Selmeczen csak 1/12-ed bányarészt, később többet vásárolván, 's a' szerint mindig több jogot is kapott, de azért az erdő tulajdonává nem vált; nem követelhet tehát más jogot a' kir. kincstár is az erdők használatára csak mint akármelly urbarius. Hogy a' k. kincstár az erdőmivelésre igen keveset forditott, leginkább onnan látható, hogy a' bányatelepek előtt legnagyobb irtványok találtattak. Innen következik, mikép a' kir. kincstárnak csak mint bányapolgárnak van joga a' bányavárosi erdőkhöz, ugy viszont Albert, Mátyás, 2dik Lajos alatt meghatároztatott, miszerint a' k. kincstár saját erdejiből a' bányamivelésre a' városoknak ingyen tartozik fát adni. A' Főrk javaslata tehát mint alaptalan el nem fogadtatván, a' t. RR. előbbi szerkezetük mellett maradtak. A' 89dik §ban „ingyen" szó helyett ajánlott „termesztési áron" szavak el nem fogadtattak. 91 és 93ik §ra tett fördi módositások szinte nem fogadtattak el. A' 94dik §ból a' Főrk által kihagyatni kivánt „higany" szinte nem fogadtatott el. A' 104ik §ban tett módositásban szinte nem egyeztek meg a' RR.; a' 105dik §t azon oknál fogva tovább is megtartatni ohajtják a' RR., mivel vannak esetek, midőn némelly helyeken szokásban van a' bányapolgárok megrovatása's azért addig, meddig az adórendszer elintézve nem lesz, az eddigi törv. gyakorlat mellett kivánnak maradni. A' 109. §. 112d. §ban tett fördi módositások el nem fogadtattak. A' 110dik §ban a' „nélkülözhetlennek" szó helyett „szükségesnek" szó elfogadtatott, ugy a' 117dik §ban tett módositás is. A' 130dik §t a' RR. tovább is megtartották, mert a'bányatársulatokat hatósági joggal felruházni nem akarják. A' 134d. §ban tett azon förendi módositás, hogy a' bányamunkások a' bányába meneteltől pünkösd másod napján is mentve legyenek, elfogadtatott. A' 137dik §ban kiszabott birsági büntetést azért nem kivánják szigorúbbal a' FRR. javaslata szerint felváltani, mivel a' szerfölött sulyositott büntetés végrehajtása többször akadályoztathatnék.A' 136 és 145 §ban tett fördi módositások a' 130dik §. következtében szinte nem fogadtattak el. A' 147dik §ban a' főRR. által javaslott eskümódositás elfogadtatott. A' 148. 165. 166. §§okban tett fördi módositásokhoz a' RR. nem járultak. A' 147. 154. 174. 176. 179. ós 181d. §§ban tett szóbeli módositások elfogadtattak. A' 191. §ban a' RR. a' bányaegyesületek kényszeritőlegi alakitását tovább is megtartották. A' 193. 195. §§ban javaslott szóbeli módositások el nem fogadtattak. Továbbá a' FRR. által ajánlott közpolgárok megtartásában a' RR. meg nem egyeztek. A' 200. 201. és 234dik §§okra tett fördi észrevételek nem fogadtattak el. A' 247dik §ban tett fördi javaslatot egyedül mint a' törvény bővebb magyarázatát fogadták el; mert azon elvet nem akarják veszélyeztetni, hogy midőn valamelly bányában két bányaér ugy összeforr, hogy azt, kinek tulajdonához tartozzék, senki meg nem itélheti, illy esetben a'jog az elsőt illesse. A' 251dik §ban a' krassói szó helyett ajánlott ‚bánsági' el nem fogadtatott. A' 279dik §. melly szerint a' fördek kivánták, hogy miután az aranymosás nemcsak a' nagyobb folyókban hanem a' zurmos és iszapmühekből lefolyó vizekben is rendesen és nagyszerüen üzetik, az ahoz megkivántató épületek felállitása engedtessék meg, elfogadtatott. Végre az elnökség bemutatta Pozsony városa követének megbizólevelét, melly szerint lelépett egyik követe helyébe Neszter József választatott.

168d. orsz. ülésb. a' FRRnél jun. 25kén első tárgy a' RRdek másod üzenete volt az unitariusok állapotjában, a' mellékelt 's a' FRR.módositása szerint megváltozott t.czikk és felirási javaslattal együtt. Az elvben nem levén különbség, csak a' szerkezet világossága körül történt némelly észrevétel, mellyek következtében a' t.-javaslat 2dik §ába egy csekély fontosságu stylaris változás fog tétetni. Felolvastaték ezután a' vegyes házasságokból a' magyarországi kath. papság által az egyházi áldás-megtagadás tárgyábani második rendi üzenet. Egy gróf és országnagy e' tárgy körül előadá, mikép a' tárgy érdemébe ezuttal nem bocsátkozván csak arra emlékeztet, mit a' m. FRR. mult alkalommal a' tek. RRnek olly tisztán kifejtettek, azt javasolván: kéressék meg ő fels. hogy az e' tárgy körüli surlódások megszüntetése végett minélelőbb k. kir.leiratot kibocsátani kegyeskedjék. De miután azóta már két kir. leirat érkezett, felszólitandóknak véli a'RRket, hogy t.javaslatukat a'legujabbi resolutióhoz alkalmazzák 's igy jelen javaslatuktól elállani sziveskedjenek. E' vélemény, lényegében a' többség pártoltatását megnyerte, elfogadtatván az üzenet utólsó szakaszára nézve egy báró 's főispán inditványa, hogy azon gyermekek sorsa, kik nem r. kath. lelkipásztor előtt kötött házasságokból születtek, se recopulatio, se a' Felség legitimatiója, hanem egyenesen hozandó törvény által biztosittassék, nehogy az oldalagos atyafiaknak fenmaradjanak jogaik. Jövendőre pedig a' surlódások megszüntetésére az 1791: 26. tczikk azon rendelete, hogy a' vegyes házasságok mindig kath. pap előtt köttessenek,oda változtassék meg, hogy jövendőre a' vegyes házasulandóknak bármelly egyházban összekelni szabad legyen. E' két inditványt némelly szónokok ellentétben állani vélték 's többen mind egyik, mind másik ellen nyilatkoztak. Némellyek a' reményről lemondva, minden okoskodást mellőzendőnek véltek, miután ezeknek az eltökélett többség, a' nagyobb szám ellen ugy is hatásuk nem leendne; de egyébiránt is az ellenféltől még semmi argumentumot nem hallottak. Ennek okát egy gr. abban lelé, hogy a' t. Rendek üzenete nem más mint a' régi okoskodások terjedelmes ismétlése. A' reményről lemondani nem kell, miután U. főispánjának inditványa teljesen kielégitő, mert annak elfogadásával sem az ártatlan gyermekek nem fognak többé sujtatni, sem a' nők gyöngéd érzelmei recopulatio által megsértetni; a' másik pont mellett pedig megszünik a' passiva assistentia, mellynek magyarázata 's alkalmazása eddig annyi surlódást idézett elő. Illy házasságok egyházi érvényessége már ezelőtt elismertetvén, a' törvény még a' polg. érvényességet hozzáadandja. Egy gr., kormányzó 's egyházi főnök az u-i inditvány első pontját elfogadá, a' másikra nézve azonban most még rendelkezhetést nem hisz, mig nem tudjuk, mikép fog a' két tábla a' vegyes házasságok összeadásáról megegyezni. Támadtak még vitatkozások az iránt is: a' k. k. leiratok megváltoztatták é a' táblák végzését,mit sokan már csak azon okból is tagadtak, mivel ezen leiratok magát a' sérelmet nem orvosolták, 's igy nincs ok a'conclusum diaetalet megszüntettetnek venni. Egy püsp. az u-i inditványt oda kivánta módosittatni, hogy csak az mondassék ki törvényileg: mikép a' vegyes házasságok, akár egyik akár másik vallás lelkipásztora előtt köttessenek, mindig polgárilag érvényesek (az egyh. érvényességről ugy sem levén már kétség). De ebből nem az következik, hogy az összeadó pap választása a' házasulandók önkényétől függjön, mert igy valamelly völegény azt követelhetné szeszélyében egy lelkipásztortul, hogy noha gyermekeit más vallásban fogja neveltetni, mégis általa kiván öszszeadatni. Ez méltatlan kényszeritès volna, 's azért most, miután az utólsó k. k. leirat utmutatása szerint minden parancsoló törvény mellőztessék, miután a' m.FRR. abban meg nem egyeznek, hogy a' vegyes házasságok mindig a' völegény lelkésze által köttessenek, 's a' gyermekek atyjok vallását kövessék, a' kath. clerus az u-i inditványban sem lát ollyast, mi egyháza szabályival ellenkeznék 's igy az előbbi módositással hozzájárul. Végre az u-i főispán inditványa fogadtatott el.

212d. ker. ülésb. jun. 26án a' bányatörvénykönyvi javaslatra tett frdi észrevételek felett a'tanácskozás é befejeztetett. Ugyanis a' 281d. §ban a' FőRR. által 15 nap helyett javaslott 3 napi határidő el nem fogadtatott; ugyszinte a' 286., 291. 's 292dik §§ra a' RR. előbbi szerkezetök mellett maradtak. A' 287. §. végére a' főRR. által javaslott ezen pótlékok „és csak azon esetben tartozik megadni az örök istályilletéket, ha bebizonyittatnék, hogy azt mégis valósággal használja," a' RR. elfogadták, ugyszinte a' 326d. §ban azon kivánatot is, hogy higanymühek az első sorozatba iktattassanak. A' 332. §ban az „ingyen" szó helyett ajánlott „termesztési ár" a' tegnapi megállapodás következtében el nem fogadtatott; a' 336. §ban a' „kincstár" szó után beiktatni javaslott ezen szavak „a' fenálló illető olvaszmüheiből, vagy szükség esetében a' végre felállitandó uj olvaszmüheibe fektetett tőkének elevei teljes biztosítása mellett tartozik beváltani" azon oknál fogva nem fogadtattak el, mivel a' kir. kincstár által a' bányamivelésre nem épen elkerülhetlenül szükséges olly épületek is állittathatnak, mellyek száz ezer forintnyi költséget is tulhaladnak; az illyekre felállitandó beváltási rendszer pedig a' bányapolgárokra soha üdvös eredvényü nem lenne. A' 340d. §ban tett módositás elfogadtatott 's ezen szavak „egy bányapolgársági esküvel kötelezett kémellenőr" a' FRR. kivánata következtében ezen szavakkal: „egy esküvel kötelezett bányapolgársági kémellenőr" fölcseréltettek. A' 400 §ban az „ingyen munka" helyett ajánlott „börtön" el nem fogadtatott. A' 442. §ban tett észrevétel helyeseltetett. 462. §ra nézve, a' RR. miután a' kir. fiscusnak magszakadás eseteibeni öröködésé-

re az eddigi szabályokat kivánják megtartatni, a' FRRdi kivánathoz nem járultak. A' 471d. §. kimaradása iránt megegyeztek; a' 487. §ban ajánlott szóbeli módositáshoz járultak. A'488. és 499. §ban tett förendi kivánatok el nem fogadtattak. Az 548. §. miután a' RR. a' törvényszékek üléseinek nyilványos tartását szükségesnek tarják, tovább is épségben meghagyatott. Az 574. 576. 's 591. §§ban tett fördi módositások el nem fogadtattak. Ellenben a' 608. §. a' förendi módositás szerint fogalmaztatni rendeltetett. A' 615. 618. 622. és 628d. §§. nézve a' RR. előbbi szerkezetükben semmi változást nem tettek. Végre az esküformára kivánták a' FRR., hogy mivel a' bányabirák és jegyzők rendeltetésüknél fogva nemcsak mint igazságot szolgáltató hivatalnokok, de egyszersmind ő fels. adományozási joga 's az azzal járó bányavám kezelő tisztjei is lennének, mind ezekre hivatkozás tétessék; melly javaslatot a' RR. a' bányavámkezelés megemlitésének mellőztével, mivel már fen megmutaták, hogy a' bányabiró a' bányavámkezelést soha sem gyakorolta, elfogadták és a' 175. §ban előforduló esküforma a' szerint lesz módositva. E' tárgy befejezte után olvastatott a' FRRnek 2d. üzenete a' büntetőtörv.-könyv javaslata iránt; mellyben a' magányrendszer alapjára épittetni kivánt kerületi börtönök helyett, előleges kisérletül, hogy a'magányrendszernek hazánkban most még csak elméletben mutatkozó jótékony hatása gyakorlatilag is bebizonyittassék, egy mintabörtön felállitását a' FRR. elegendőnek találták; addig is azonban mig a' többi börtön a' mintabörtön alakjára tapasztalt üdvös eredvénye után felépittethetik, kivánták a' FRR. hogy a' legroszabb állapotban levő jelen börtönrendszerhez javittassék, 's a' magányrendszerhez mért büntetések az ideiglenes rendszerhez arányosittassanak; nem ellenezvén azt, hogy azon törv.hatóságokban, hol uj börtönépités szükséges, a' középponti biztosság felügyelése alatt felállitandó börtönökben magány-kamrácskák épittessenek, de a'magányrendszer szabályinak alkalmazása későbbi tnyesintézkedésig felfüggesztessék. Ezen tárgy bevégeztével Szemere jegyző a'fRR. büntető t.javaslat tárgyábani másod üzenetét olvasta; 's a' főRR. részről a' magányrendszer ellen részint elv, részint alkalmazás tekintetében felhozott okok, nézetek megvitatása 's czáfolatára V.széles isméretü követe állott fel, ki adatait a' főRR. által felvett szempontokra figyelve hozta fel a' fördi ellenvetések megbirálása 's leküzdésére. A' philadelphiai fogházbul felhozott halálozási eseteket illetőleg kimutatta: hogy a' bostoni fegyelmi társulat, mellynek naplóibul vették a' főRR. adataikat, ellensége levén a' magányrendszernek, pártatlan tekintélyül nem szolgálhat; a' magányrendszer elleni azon okra nézve pedig, hogy ezen rendszertől másutt a' hallgató rendszerhez áttérés is történt, mennyiben Rhode island példájával támogaták, felelte, hogy az érintett fogház nem volt tökélyes rendszerü, mint mellyben összeesküvés is támadhatott; Lausanne-ban mind magány-mind hallgató rendszer szerinti börtön létezik, de az első csak recidiv bünösöknél alkalmaztatik, továbbá czélszerütlen szerkezetü, mennyiben kamráji igen szükek és sétaudvara nincs; mind a' millbanki, mind a' genfi börtönökbül felhozott esetek,folytatá a' szónok,részrehajló forrásokból nevezetesen a'pártérdektől vezetett Times 's a' genfi fogház-orvos tudósitásiból merittettek. A' betegségi argumentumra nézve adatokat hozott, mellyek szerint a' philadelphiai börtönben több beteg gyógyult meg,mint mennyi megbetegült; a' millbanki fogházra megjegyzik hogy ott csak 18 hónapig tartatnak a' rabok 's aztán coloniákba osztatnak ki. Legfontosabb ok szóló előtt az őrjültség volna, melly magában elegendő a' rendszer elvetésére: de az árjültség phasisai és stadiumai olly különbözők, hogy az oknak,miből ered,meghatározása nehéz; az eljárás már magában is elmezavart okozhat,maga a' vétek kisebb nagyobb foku őrjültséggel van egybekötve; a' például felhozott fogházban munkát nem adtak, hogy a' rabot semmiféle szórakozás ne akadályozza a' magábatérésben; a' védett hallgató rendszer szerinti tömlöczben pedig azőrjültek az ép elméjüekkel együvé zárattak. A' főRR. által javaslott scalához,minthogy minimum nincs megállapitva,valamint az 1827diki munkálathoz,mellyhez a' főRR. utasitnak,nem járul;minden kerület közepén egy börtönt's közeledésül nem 500 hanem 300 rabra inditványoz.Szólott ezután a' b-di köv. ki az általa annyi ügyszeretet 's ismérettel felölelt tárgy körül páratlan kitartás, 's fáradhatlan szorgalma által annyi érdemet szerze, szólott a'tiszta meggyőződés ész-'s kebelnyitő hangján, viva az ész, igazság, mély combinatio 's kritika fegyvereivel; isméretdús legközelebb közlendő beszédében megemlité a'stadiumokat, mellyeken keresztül a' szőnyegen levő ügy a' jelen,a' praxis terére jutott. A' főRR. mond számokkal vínak ellenünk, a' szám csalhatlanság bélyegét viselvén fontos, de az igazság ellen eszközül is használható. A' főRR. által felhozott számok adatokra épittetvék, de mellyek bebizonyitva nincsenek, mellyek ha bebizonyitva volnának is, nem mintabörtönt kellvala inditványozniok,hanem ezen rendszert egészen elvetniök. A' főRR. mond szóló okoskodásukban csellel élnek. A' philadelphiai fogház elleni adataikat a' bostoni ellenséges indulatu társaság lapjaiból meriték. Amerikában a' magány-'s hallgató rendszer védői egymást hamis táblák készitésérül vádolják; a' felhozott genfi'sangol statistikai tudósitások pártok csatornáján folytak. Betegségi eset Eranczіaországban több van a' hallgató mint a' magányrendszer mellett; igaz, mutatkoznak őrjültségi esetek a' magányrendszerü börtönökben, de nyilványulnak ezek a' hallgató, a' régi rendszernél is; őszinteség, egyenesség volt é hát csupán amaz egyet támadni meg? Föltéve, hogy a' magányrendszer az őrjültséget előmozditja, vajjon az elvekben van é ennek oka? A' hallgató rendszerü fogházakban a'criminalis tabellák titkolózók, ezekben az őrjülteket elkülönzés nélkül dolgoztatják az egészséges eszüekkel együtt. Amerikában tapasztalat szerint a' szines rabok hajlandóbbak az őrültségre 's ez következése bizonyos bünöknek is, az őrjültség nem tart hoszszan, néha 30—32 óra alatt megszünik. Valamelly rendszer sikerére nézve nem lehet csupán csak viszszaesést hozni fel, ennek okai a' rendszeren kivül is fekhetnek. Azon ellenvetést, miszerint a' magányrendszer mellett sem vala nélkülözhető a' testi fenyiték, hiteles számokkal győzi le a' szónok. A' költséget illetőleg: igaz a' magányrendszer mellett nagyobb kamrák, de termek p. o. dolgozó, nem kivántatván, az ellenvetés gyengül. Összeállitásit, számjait 's adatait, mond szóló, nem folyóiratok hanem hivatalos tudositásokból merité. Megemlitti a' fördi okoskodás cselét, miért nem hoztak azon országokbul ugymond adatokat mellyekből mi, miért épen Amerikábul, a' népek e' Babelebul. Részletekbe nem bocsátkozik, mert ez végtelenbe vezetne. Megjegyzi, hogy a' főRR. adatai nem hitelesek, összeállitásik nem igazságosak, állitja hogy magányrendszer eredvényei mindenütt kedvezők, 's mit ellenvetnek a' főRR. az őrjültség, betegség egybevetvén a' rendszereket,a' magányrendszer mellett van; sok függ mond szóló a'börtön-személyzettől is.Mondják a' főRR. hogy valamelly reform- kérdésnek kora nem abban áll hogy annak szüksége elismértessék,hanem hogy más reformok által ne gátoltassék: vajjon gondolható é,miszerint később ez ügynek többet áldozhatunk? A' mintabörtönt szóló nem látja szükségesnek, miután ez egy az egymásutáni épitéssel; minden esetben egynél többnek's külön faju, miveltségü népek közti épitteté sét inditványozza;egy börtön sikerénél nem tudhatni,mi illeti abbul az elvet 's mi a' véletlent? melly törvényhatóságnak uj fogházra van szüksége, épitsen a' magányrendszer elvei szerint; 's ott, hol azon sommának,mellynél többe a' magányrendszerü börtön nem kerülne, negyed részét igénylené a' javitás, kötelezné erre a' törvényhatóságokat. Az átmeneti szakról ugymond gondoskodnunk kell, mirenézve ideiglenes rendszer- kidolgozás szükséges, ezen eset a'büntetési arány változtatását föltételezi 's az üzenetben az arányositás elvét is ki kell mondani. Egy fiatal követ a' mintabörtönt mind magány-mind hallgató rendszer szerint inditványozta. Egy követ a' válaszüzenetből, mellyet a' jegyző által felhozottakbul vél szerkesztendőnek, a' „minta“ szót kihagyatni akarja. S. és K. követei megyéiknek a' kerületi börtönök elleni utasitását adták elő. Határozat az lön: hogy a' viszonüzenet a' jegyző által a' V. követe 's maga a' jegyző által előadattakbul fog szerkesztetni, ki egyszersmind az ideiglenes börtönrendszerterv kidolgozására is megbizatott.

A' nádor ő felsége elnöklete alatt tartott junius 27kei 169d. orsz.fdi ülésben köziratra bocsátandó következő válaszüzenetek olvastattak föl: 1.) Második válaszüzenet a' főRRtől a' vallásbeli sulyok mult országgyülésen fentartott pontja iránt. 2.) Második üzenet az 1844 mart. 25én kelt k. k. leiratra közlött üzenet tárgyában. 3) Második üzenet a' g. n. e. vallásuak sérelme tárgyában. 4.) Az unitariusok befogadtatása's 5) a'vegyes házasságok meg nem áldatásából eredett sérelem iránt. A' kir. városok rendeztetése iránti rendi IIIdik üzenet vételvén tárgyalás alá, a' polgári qualificatiokrul szóló 89 §nál gr. A. Gy. a' multlapunkban emlitett javaslatot inditványozta. Ezen inditványt az ellenzéki tagok közül néhányan a' direct választás föltétele mellett fogadták el,mások pedig a'RRnek megüzentetni akarták az érintett qualificatiokat a' direct választás kikötött feltételeiül. Nádor ő fensége a' többséget g. A. inditványa mellett mondá ki. Tárgyalás folytán: a' 143 §. elfogadtatott a' 144. 155 §§ra nézve pedig,mig a'gr. A. inditványa fölött egyezség nem létesül, a' főRR. előbbi nézeteikhez ragaszkodnak. a' 146. §nál: F. gr.szerint a' bizodalom korlátoztatnék, ha a' hivatalnokok 's bányatisztek a' választásbul kizáratnának,| a' 155 §ra nézve gróf A. inditványa sorsát akarják bevárni. A' főfelügyelőhöz elvben ragaszkodnak, magára a' hivatalra nézve addig nem nyilatkoznak, mig a' RR. nézeteiket nem közlik. A' 231. 270. 310. §§ra nézve szinte előbbi javaslataikat tartják meg, ugy a' házi adó maximuma 's minimuma meghatározását illetőleg is. A' tisztviselők kineveztetését a' fölügyelő jogai közé számitják. A' IV. V. VI. 's VII. részben előbbi nézeteiket tartják meg a' IXnek pedig kihagyatását most is szorgalmazzák. E' tárgy bevégeztetvéa nádor ő fge legközelebb alkalomra a' RR. megyei kihágások iránti üzenetét tüzte ki.

A' junius 27ikei ker. ülésben elnök, jegyző, naplóvivő az előbbiek. Az elnökség nádor ő fge felszólitása következtiben a'RRt. néh. b. Mednyánszky emlékezetére f. hó 28án szentelendő gyászmisére hitta meg. A' fördi üzenetből olvastatván a' büntető t.könyv 3dik részére tett észrevételek,mikre megjegyzendő,hogy a' főRRet módositásaik ajánlásában a' javaslott mintabörtön eszméje vezérelvén, ennélfogva több pontnak az alsótáblailag elfogadott választmányi munkábul idomitását szükségesnek látták, a' FRR pedig kerületi börtönhöz ragaszkodván a' fördi javaslatok el vagy nem fogadtatásában e' szempont által is kell vala vezettetnek. Elfogadtattak: a' rabokkal, büntetésök ideje alatti bánásmódrul szóló szakaszból az 54. 50 §§ban tett módositások, 's a' szabadon bocsátottakról rendelkező szakbul a' 70 §. a' börtöni tisztviselők ki által fogadtatása vagy elbocsáttatásárul intézkedő szakban a' 156 §. A' XIII. v. a' szabályos utasitásokat tartalmazó fejezetből a' 183, 204. 206. 211. 213. 220. 232. 238. 240. 244. 256. 261. 256. a' XIv. fejezetben a' 327 §. A' törvényhatósági börtönökrüli rendelkezést illetőleg a' jegyző inditványzá, miszerint a' fölirásban ő felsége kéretnék meg az épités körüli rendelkezések megtételére, nevezetesen hogy az illető épitő biztosságbul kiküldöttek az épitendő fogházak terveit, a' hely szinét vizsgálják meg; mi el is fogadtatott. A' börtönöknek melly helyen leendő fölállittatása kerülvén szőnyegre, minthogy a' b. .. di javaslat a' számra nézve határozottan nem szól, egynél mindenesetre többet akarván, előbb a' börtönök száma lett tanácskozási tárgy 's a' b.... i inditvány azon részét,melly a' börtönöknek az ország külön faju 's nyelvü népei közti épittetését javasolja,szemök előtt tartva,némellyek négyet, mások közeledés tekintetibül kettőt akartak; szavazásra tüzetvén a' kérdés, nagy többség négyet fogadott el; az ellenszavazók részint utasitásaik részint azon szempontbul indultak, hogy kettőre, ha álló siker nem mutatkoznék is — nem vesztegettetnék annyi költség, mint többre. A' megállapitott négy börtön helyeit illetőleg, némellyek a' kijelölést akkorra kivánták halasztatni, midőn a' főRRel az egyesség a' tárgy más kérdéseiben már megtörtént, mások a' kormányra bizni, egy dunai követ olly kerületben felállittatni, mellyhez legtöbb törvényhatóság lesz sorozva, egy felföldi követ a' 4 kerületben,egy másik a' jegyzőt akarta javaslatkészitésre megbizni. Sz. inditványa,hogy a' 4. kerületben állittassanak fel, elfogadtatott, ez részint szavazás, részint felkiáltás utján el lön határozva, hogy a' dunáninneni kerületben Léván; dunántuliban Pécsett, Tiszán i. ‚Miskolczon‘; Tiszán t. ‚Aradon‘ épittessenek fel. Végül az elnökség jelenté hogy a' gyászos 's közfájdalmat gerjesztő sorsu ungi köv. Orosz Elek végtiszteletére a' halotti mise 's beszéd julius 3án tartatik. —

LEGUJABB: junius 29én és 30án ünnepi szünet. Julius 1jén tartott ker. ülésben elnökök: Kerkápolyi (Zala) 's Bánhidy (Csanád) jegyző; Palóczy, Demeczky; naplóvivő: Komlóssy. Tárgy: az országgyülési szállások tárgyában kiküldött orsz. választmány jelentése. Palóczy felolvasá Pozsony város követe Veszter J. bemutatott megbizólevelét. A' választmányi jelen állapotra vonakozó javaslat tárgyalata folytán az a), pont fölött, miszerint az országgyülési szállásoknak ingyen kiszolgáltatása már ezen országgyülés alatt megszünik, miként az igazság 's méltány szellemétől várni lehetett, egyhangu megállapodás történt, ha kiveszszük egy felső tiszavidéki követ által küldöji nevében tett azon kijelentést,miszerint azok a' nemesség szüz vállait mindennemü teherviseléstől kiméltetni akarván, csak ingyen kivánnak szállásozni. Fölhozatván a' választmányi vélemény következtében J. ... polgárai által benyujtott petitio Th. követe, ki sértő kifejezéseket lát benne, elégtételt kivánt, 's bár többen elismerték, hogy ama folyamodáson elömlő keserü hangulat miatt, a' modor kifogás alá esik, de a' jogtalanság, 's abnormis helyzet által felidézett érzetek kifejezésének szabályt a' fajdalomnak hangot elébe irni nem lehetvén, azonban J. követe is az illetők részéről sérteni nem akarást nyilványitván, a' petitio birálatától a' tanácskozás egészen a' tárgyalás alatti pontokra fordult, mellyek közül a' fizetés körül intézkedő d) pont első része Cs. köv. inditványára ugy módosittatott, hogy

jelen országgyülésre a' szállások sz. György napjától kezdve fizettessenek, a) pontnak másik t. i. a' fizetés meddig terjedését tárgyazó része ugyanazon érd. köv. javaslata ellenében miszerint a' szá lásbér azon évnegyedre, mellyben az országgyülés eloszlik, egészen kifizettessék, a' többség által megtartatott, valamint az e) és f) pont is.

Hir szerint Rotschild b. Pestre utaztának egyik fő oka volt az állóhid-épités ügyében ezentul lényegesen részt venni. Ha való, miként a' középponti vasutvonal tekintetéből Rotschild, Sina 's Eskeles b. urak már egyesültek, ugy hazánk a' forgásba jövendő tőkepénzeknek előre is örvendhet.

A' kisdedovó intézeteket Magyarországban terj. Egyesület ideiglenes szállásán (király utcza 1024 sz. alatti házban) f. 1844. jul. 7én délelőtti 9 órakor a' budapesti kisdedovók eszmecsere végett ülést tartandnak, mellyre a' n. é. közönség tisztelettel meghivatik. Stuller Ferencz egy. titkár.

Biharból a' mult gyülésrül két rendü levelet kaptunk, az egyik igy hangzik: Nyárelő 3kától 11kig folytatott évnegyedes közgyülésünk nevezetesebb tárgyai e' következők: a' megye állapotáról elnökileg felolvasott jelentés folytán az egészségi viszonyokat illetőleg nem lehete meg nem ütközni azon, hogy ez évnegyed alatt a' rühben sinylődő oláhok száma hatszáznál többre szaporodott, „quam liberalis proh! scabies viget.“ — Ez némellyeket mosolyra birt, de a' jobb kebel legérzékenyebb húrjait fájdalmas szánalom dissonantiájával rezgé által, mert kórragadvány körüli ovakodásra olly kevéssé eszmélő embercsoportrul, a' lélek tehetségit itélve, ma is méltán mondhatná Plato: “ „est animal bipes, et implume.“ 's fájdalom! megyénkben a' magyar korona csak nem ezer oláh tagjai illy kevéssé eszméltető éjsötétségben botorkálnak, a' honnan nem nehéz megfejteni, miként képes a' megyei választásoknál egy, csak jogbitorlásbol nemes különben ügyvédnek censeált sókontrás káplár jó sikerrel vezérelni legnagyobb részét ezen szerencsétlen implumis oláhoknak. Később a' scontro és követi jelentések felolvastatása után B. Ö. követünknek első alispáni hivatalárol már másod izbeni lemondó levele fordult elő, mellynek következtében egy tbiró bosszantásig unalmas bucsuztató parentatiót paticsolt össze, 's többi közt nagy bölcsen a' lemondottat alispáni nagy halottnak canonisálta, a' mit az aligha megköszönne; miután pedig szónok azt is kijelenté, hogy ő e' megyei nagy halott felett polgári gyászba öltözik, akkor többen kaczagtak de én a' gyászt elhittem, mert a' parenaisisból világosan kitünt, hogy szónok hihetőleg eszét is gyászba boritotta. A' lemondás elfogadtatott, 's alispáni érdemei fénykimélés nélkül jegyzőkönyvbe igtattattak, 's a' rendeknek érzéstelen holt betükbe szoritott érzékeny előfájdalmai bucsulevélben hozzá küldetni határoztattak. Szőnyegre került még gyülés végével egy nevezetes tárgy, t. i. főispáni Helytartónk irányában a' báródi vizsgálódó küldöttség jelentése, az eset következő: V. J. a' báródi oláh nemességnek, ut fertur, nemtelen főhadnagya, életmódra nézve ugyan sóörkáplár, de hatalmas kortes-notabilitas, még mult évi septemberi gyülésen vádaskodék a' főispáni helyettes ellen, mintha ő méltósága hozzá folyamodott két báródi nemest őellene, 's az adó ellen ingerelt volna, a' Bárodságra ellene, 's az adó ellen névtelen lázitó levelet iratott volna 's a' nemességet B. Ö. alispán ellen bujtogatta volna; 's minthogy ezen alaptalan ármánykodás ő méltóságára irányoztatott, a' liberalis nagy többség az igazság nem tudom milly szabadelmü fogalmán indulva e' vádat minden vizsgálat nélkül ő felségéhez olly kérelmü felirás mellett küldötte fel, hogy ő felsége a' kir. biztosságot e' tárgyra is terjessze ki. Azalatt a' f. i. helyettes e' szemtelen rágalom leleplezésére compulsorium mellett az épen ellene használt 's több más tanut megesketvén, mivel V. J. a' vallomások eredményétől megfázott, a' következett gyülésen az eljárt tisztviselők, 's még néhány ellen panaszt nyujtott, mintha a' vallomások terrorismussal erőszakoltattak volna, ekkor a' Rendek a' kérdéses eljárás megvizsgálására biztosságot küldöttek ki, mellynek a' mostani gyülésen felolvasott jelentéséből kivilaglott hogy e' tárgyban semmi tiszti erőszakoltatás nem történt, a' mennyiben pedig a' feladó a' biztossághoz nyujtott folyamodásában egyéb magánykörülmények megvizsgálását is kérte, ez a' vádlónak magányügye levén, arra a' biztosság küldetésénél fogva nem látta magát feljogositva. 'S mi történt? egy szájhős inditványára elhatároztatik, hogy az előbbi küldöttség mind körülmény 's kérdések felett vizsgálódjék. Itt ugyan kár, hogy a' liberalismus nem remekpéldáját mutatta az adózók gyakorlati pártoltatásának! mert a' legvastagabb aristokratia korábul is tán nehéz lenne olly esetet kihalászni, hogy valaha magány-ember ügyében a' vizsgálódás költségit a' szegény adózók üres erszényére rótták volna. Milly gyönyörü atyáskodás az illyen, szükségtelen commentálni. Egyébiránt a' commissio eredményéről még mit sem tudnak, de némelly korszerü tisztviselő és nem tisztviselő liberalisok már is e' gyülés alatt zene-élvvel párosult boros restaurálással mulatoztak, 's a' barna zenészek által magukat utczai muzsikáltatáson felül a' közel fekvő vidéki fürdőbe is kikisérlették; és ez noha nem nagyon botránykoztató; de még is olly avas obscuritas, mellyet bizonyosan korszerü haladóink ellenvéleményüekben betyárkodásnak mondanának, de én mint discret liberalista csak a' lesötétült régi szokások mesterlegényes fölelevenitésének nevezhetem. Prosit a' mulatság! csak valahogy a' barna zenészek a' „Világ“ levelezője által említett politikai koporsóhoz nagyidai bús nótával ne szoruljanak. A' második tudósitást közelebb. ☺

„Fiumei Eco“ szerint azon hir, hogy ő felsége koronás királyunk a' tengermellék felé e' nyáron kirándulást tesend, mind valóbb szinüvé kezd válni; vajha teljesülne reményünk, melly egyszersmind az összes nemzet örömreménye, folytatja a' mondott lap, hogy Fiume polgárai ujolag tettel bizonyithatnák, miként a' hűséges czimre, mellyet jobbágyi hódolatjok 's a' fels. ház iránti ingatlan vonzalmok által érdemlének, valóban érdemesek 's ohajtnak is mindenkor maradni.

Ausztria.

Az elbocsátott rabok fölsegéllésére alakult bécsi egyesület egyik nagy gyülésében gr. Barth jeles alkalmi beszéde bevégeztével alapitónak felkiáltás utján ismértetett el. Az egyesület fönállhatása 's gyarapodása iránt legszebb remény mutatkozik, minthogy az eszme megpenditése óta lefolyt rövid ke idő alatt több mint 30,000 fr. jött be.

Spanyolország.

Majus 12kei amerikai lapok szerint Havannában összeesküvés fedeztetett föl. A' feketék t. i. a' város kutait, 's a' laktanya kenyértésztáját akarták megmérgezni 's azután felzendülni. — A' főnök (Blakeley) már fogva van. Ez egy vagyonos szabad szerecsen, annyira bizakodék a' terv sikerében, hogy Párisból egyenruhát is hozatott magának, mellyben magát a' zendülés napján a' sziget kapitányának kikiáltassa. O'Donnell kormányzó megigérte neki, hogy ugyanazon egyenruhában fogja őt felakasztatni. — Bastareche-t, Espartero magány-orvosát Londonbul visszatérte után a' kormány a' burgosi tartomány kórházainak főfelügyelőjévé nevezte. Spanyolország fenforgó viszálykodásai Marokkóval békes uton fognak kiegyenlittetni. — Izabella királyné egészségi állapotáról ujabb hirek azt mondják, hogy a' királynét általányos vizkórság fenyegeti 's a' kórjelek a' fürdők használata után sem változnak. Ez azonban még valósulásra vár.

(A' királynékat Madridba visszavárják.) Barcelonai hirek szerint a' királyné egészsége, egy párizsi levelező tudósitása ellenére legjobb karban van. A' királynék f. hó 20dikán alkalmasint visszatérendnek a' fővárosba. Havannai hir szerint O'Donnell tábornok, az angol consul előterjesztése ellenére hat angol alattvalót, kik a' fehérek elleni összeesküvésben részt vettek, agyonlövetett. April 28kán pedig szinte mintegy 200 néger hasonló vétségért; közelebb végre majd 400ra hasonló sors várt. Jun. 10kén Barcelonában Izabella királyné föns. anyja jelenlétében a' magas porta követét Fuad efendit fényes elfogadásban részesité.

Anglia.

Jun. 14kén a' felsőház az exeteri püspök inditványával (nyilványos bordélyházak ellen) foglalkozott; az egész vitának inkább tréfás mint komoly szine vala; megjegyeztetett sőt statistikai adatokkal erősittetett többi közt, miként legtöbb illy bünfészek — számra 24 — találtatik a' Westminster tő-szomszédságában; ha pedig a' kissé távolabb esők is ide számittatnak, azok számát legalább is százra tehetni. Szóló Fitz Hardinge gr. itt alkalmat vön áttérni mult számunkban érintettük azon pörügyre, melly Byron l. szobra miatt keletkezék. Különösnek látszék t. i. előtte, hogy épen azon egyedek, (a' westministeri káptalan) kik minden oldalról erkölcsmételyekkel vannak körülvéve, tisztán erkölcsi tekintetből nem akarják az érdeklett szobornak a' nemzeti emlékcsarnokban leendő felállitását megengedni, 's pedig mint mondatik, csupán azon okból, mivel a' geniális költő müveiben a' vallást és erkölcsiséget kiméletlenül támadja meg; holott Shakspeare és Milton e' részben ép ugy bünösek. Mire az illető püspök által megjegyeztetett, miszerint a' felhozott jeles irókkali hasonlitás nem áll, minthogy Milton jó keresztyén lenni soha meg nem szünt; Shakspeare keményebb kifejezései kör és viszonyok által menthetők, mig Byronnál mind ez nem egyéb némi pöffeszkedő negéd és különczködési viszketeg korcs szüleményinél. Az inditvány érdemét illetőleg megjegyeztetett, miként az által a' kivánt czélt aligha elérhetni, a' hozandó büntető törvények csak nyilványosan bebizonyitott feslettségi kihágások 's botrányokra leendvén szoritva. A' népszerüséget mellynek Miklós czár Londonba mulatta alatt örvende, aligha el nem vesztendé hoszabbi időzés által; legalább voltak tünemények, mik után illyesmit sejteni lehetett.

(Lajos Fülöp londoni látogatása sept. közepére tüzetett.) A'Court Journal szerint most már bizonyos, hogy Lajos Fülöp Victoria királynét jövő sept. hóban fogja meglátogatni. Hiedelem szerint Lajos Fülöp sept. 15kén Londonban leend. — Montefiore Moses londoni pénztőzsér jeruzalemi hitsorsosinak kétminden szükséges nyomdaeszközzel felkészült sajtót ajándékozott. A' nevezett helyen rendezett izraelita könyvnyomó intézet 22 egyedből áll, 's már az idén az izraelita kalendáriomot ide nem számitva, több más szépirodalmi tárgyu könyvvel szolgált. Ama golyó, melly a' hős Nelsont Trafalgarnál halálosan megsebesité, jun. 16kán Beattey kapitány, mint a' haldokló admiralt ápolt hajóorvos testvére által, egy kristály szelenczében a' kir. átnyujtatott. Mult hó közepén mint a' waterlooi ütközet 29d. évfordulatos napján leplezték le Cityben a' már felállitott Wellington hg óriási lovagszobrát. A' szász kir. ki a' lordmayorral 's mintegy harminczra menő vendégkoszorúval a' Mansions houseban épen egy fényes villás reggelinél ült, az ünnepélyre küldöttség által hivatott meg, ki is engedve a' szives meghivásnak, a' lordmayorral karöltve sétált Waterloo piaczára, hol a' polgármester által tartott alkalmi rövid beszédke után, az összegyült ezrek éljen kiáltásai közt a' szobor lelepleztetett. A' szász király szinte kalapját magasra emelve üdvözlé a' bajnokot, melly kitüntetett részvéteért ő fölségét a' nép megéljenezvén, a' lordmayorral együtt Mansionhouseba tért viszsza, félbenszakasztott reggelijét folytatandó. Este Wellington hg a' waterlooi ütközetből még életben levő tiszteket szokása szerint fényesen megvendéglé. Az öreg tábornok bajtársai 's a' fiatal Albert hg közt foglalt helyet, ki 1815 évi jun. 18kán még nem is született. Az ételek arany a' csemegék pedig az elhunyt porosz király által ajándékozott potzdami porczellán edényekben hordattak fel. E' czélból némelly ezredeknél is külön ünnepélyek tartattak. —

Franczia-ország.

A' jun. 9dikei felhőszakadáskor az iparmükiállitó épületben növelte a' zavart azon körülmény is, hogy a' hirtelen támadt vihar elül nem tudva a' nagy néptömeg menekülni, ezrenkint tódult a' mükiállitási épületek tágüreibe. Szerencsére a' borulat csakhamar tovább vonult mi által a' benszorult embertömeg közt nem egy szabadult meg az agyon nyomatási vagy fuladási veszélytül. Az ijedség első pillanatában jóval nagyobbnak képzelték a' vészokozta kárt, mint valóban volt; ugyanis az iparczikkek sérülése általi veszteség körülbelül 40 vagy 50 ezer frankig terjed. Nagyobb 's nehezebben orvosolható a' baj, melly az érdemdijak kiosztása körül mutatkozik, minthogy a' műbiráló választmány munkálatai jun. 9eig nem voltak bevégezve, sok iparczikk pedig annyira megrongáltatott, hogy még csak kiismerni is igen bajos dolog. Azok, kik ez idei iparmükiállitásban legnagyobb részt vettek, váddal akarnak föllépni az illető épitész ellen, ki a' kormány által utalványozott fél millió jó részét saját zsebébe csusztatta, mi által természetesen az épületek épen nem erősbültek. — A' párizsiakra szokatlan élvezet vár; esténkint Berlioz Hector vezérlete alatt óriási zeneünnepélyek fognak tartatni, az iparmükiállitási faépületekben 850 zenész fog működni 's pedig aképen, hogy külön alkalmakkor a' franczia, olasz 's német zene lesznek kiemelendők. Az összes karszemélyzetet 1200ra teszik. — Joinville hg Toulonba érkeztével kitüzeté az admirali lobogót 's Afrika felé már elvitorlázott. Bonaparte Napoleon Laj. röpiratot bocsáta közre illy czim alatt. „A' pauperismus kiirtásáról.“ Mondják ő is a' Marokkó elleni önkéntesek sorába szándékozik állani. A' J. des Débats szerint Franczia-ország még nincs nyilt háboruban Marokkóval, azonban a' dolgok jelen állása után itélve ez igen könnyen bekövetkezhetik, ha a' marokkai szultán józan tanácsra nem hajt. Franczia-országnak nincs szándokában uj hóditásokra indulni Afrikában, de az eddigi birtokot kellőn biztositni erős akarata. — A' megbizottak, kik külön kormányok által küldetvék a' párizsi nagy iparmükiállitás megszemlélésére, jelenleg 22külön hatalom részéről küldettek. Ugy tekinthetni ezt, mint kezdetét a' majdanlábra kapandó iparügyigyüléseknek, minőlegközelebb a' berlini leend a' német vámszövetség iparczikkeiből kiállitva; később pedig az öt-ötévi austriai nagy iparmükiállitás Bécsben. — A' J. des Débats szerint Algirban eddig mintegy 18 jezuita foglalkozék neveléssel; ezek mond az érintett franczia lap levelezője, jelenleg egy nagyszerü nevelőintézet- felállitásban fáradoznak 's midőn majd az összes nevelés kezeik közt leend, nyilványosan fogják tanitani, miként a' gyarmatok egyedüli jogszerü 's törvényes ura nem más mint a' Bourbon ház idősbik ága 'stb. Párisban a' közvélemény a' Marokko elleni háboruskodás iránt nem legkedvezőbb, mivel az avatottak átlátják, hogy olly kiterjedésü tartományt, minő Algir, egy hatalmas szomszéd erőteljes örködése mellett 's ellenében megtartani nem kis feladat. Azonban a' „National, nem ohajt mást, mint komoly akaratot a' kormány részirol, 's biztonhiszi, hogy az ellen csak hamar lefvegyerez-

ve 's ereje nagy időkre meg leendne törve. Bugeaud alkalmasint eltér véleményében e' respublicai strategicus nézetektől.

Egy hadministerségi tiszt junius 18kán több sürgönynyel Afrikába a' marokkai határszélekre küldetett. A' Commerce szerint a' Marokkó felé inditandó hadierő, három osztály hajóból, 's néhány fregátból 's gőzösbül álland, mellyet egy 1200 fönyi osztály csapat 's egy századalnyi mérnökkar fog kiegésziteni. — Oudinot tábornagy inditványa következtében, mellyet azonban Soult marsal nem pártolt, sőt némellyek ellenezték is, az alsóházi ülésben végzéssé lön, hogy szárazföldi vagy tengeri katonák, kik hivatalos foglalatosságukat teljesitendők Orleansból Bordeauxba utaznak, vagy szabadságra mennek, vagy kitelt szabadságuk után hazatérnek, minden podgyászostul a' vas bérnek csak felit, azok pedig kik csapatonkint utaznak, podgyászostul e' rendes bér negyedét fizetendik. — Mehemed Ali 3dik fiját Hussein beyt és unokáját Achmed beyt Ibrahim pasa fiát, kik mind ketten legfeljebb 18 évesek, kiképzés végett Párisba küldendi. HusseinEgyiptusban is a' lovaglóiskolát rendesen járta. Achmet hg tüzéri tanulmányokra fogja m a g á t szentelni. Kisérőkül hozzájok, mintegy 15—20 fiatal ember a' legelőbbkelő családok gyermekei csatlakozandnak. Udvarmesterök a' Párizsban növekedett Stephan efendi leend.

Poroszország.

(A' szileziai hegységből zavaros hirek.) A' posztószövők által okozott nyugtalankodásnak annyira menynyire már vége szakadt, miután a' szánatos események szinhelye nagy számu katonai csapattal van megrakva, a' vétkesek pedig nagyrészint a' hegyek közé menekültek, hol magukat sokáig fen nem tarthatván, családaikhoz kétségkivül visszatérendnek. Valóban sajnálhatni a' szegény embereket, kik a' rendkivüli szükségtől, a' dús gyárosok fukarságától 's gunyától zaklattatva törvényt szegtek, mellynek büntető sulyát most már ki nem kerülhetik. Ezen boldogtalan emberek iránt egy hangulat uralkodik mindenfelé. Kebellázitó dolgokat beszélnek az itteni gyárosok 's kereskedők szegényekkeli bánásmódjokról. Mit szóljunk ahoz, midőn egy 120 rőfös vég szövetért a' szövő 18 ezüstgarasnál többet nem kapott? 's kérlelhetlenül leróttak ebből is, mihelyt a' szövet ellen legkisebb kifogásuk volt. Midőn többi közt egykor egy illy zsarló dús előtt munkásai panaszkodtak, hogy éhező gyermekeik számára kenyeret szerezni nem képesek, az azt felelé, hogy egyenek szénát, az olcsóbb! Illyes meg ehez hasonlókbul magyarázhatni azon elkeseriltséget, melly napról napra növekedvén, utóljára kitört. Az már kétségkivüli tény, hogy a' rombolók semmit magukkal el nem vittek, sőt a' pénz is érintetlenül maradt, hanem a' helyett az ablakokon hányták ki, hol aztán asszonyok és gyermekek által hirtelen felkapartatott. Számos váltólevelet számviteli könyveket összetéptek, 's e' közben fenhangon kiáltozák, hogy egyedüli czéljok ezen dölyfös embereket épen olly szegényekké tenni mint ők magok. A' hatóságok figyelmeztették a' tömeget azon büntetésekre, mellyeket tetteik vonandnak magok után, de ők rendithetetlenül felelék, hogy azoktól senki sem fél; a' tömlöczben sinylő nem szenved annyit mint ők, kik noha éjjel nappal dolgoznak, mégis éhségtől kinoztatnak. Ennyire jutott nép többé a' törvénytől mitsem félhet. A' katonák egyszeri rájok lövés után visszavonultak, mig számuk annyira nem szaporittatott, hogy a' rendbontókat vérontás nélkül is lecsilapithaták. Ezen szomoru esemény után több főhivatalnok, a' porosz kir. hg maga is a' hely szinére siettek, hogy a' dolog valódi okairól alapos tudomást szerezzenek. Egy boroszlai levél szerint az ispotály, és a' ref. egyház lerontatott. A' dühöngő nép mindenfelé csak ezt orditozá: le a' részvényesekkel! — Berlini hir szerint a' czár özv. Mecklenburg-schwerini nagyhgnével 's ennek leányával junius 15 esti 6 órakor Swinemündbe érkezett 's esti 8 órakor Bogatir tengerigőzösre szállván, utjokat Sz. Pétervár felé folytaták.

Montenegro.

(Angol látogatók Czetinyében.) Cattarói hirek szerint egy angol hadi bárka megérkezte a' parti lakosok előtt nagy figyelmet ébreszte, de még inkább az, hogy l. Clarence Paget kormányzó kevés ott mulatás után 6 más tisztitársaival a' tartomány bessejébe utazott. A' mon tenegrói vladika, ki erről már jó előre értesitve lehetett, nemcsak segédtisztjet küldé Cattaróba az érkezők elibe hanem maga is néhány órányira elejökbesiete. Czetinyében az angolok lehető legkitünőbben fogadtattak. A' vladikának Clarence, lorddal több óraig tartott beszélgetése után, különféle tisztviselőknek adatott parancs, hogy vendége előtt a' tartomány politikai, statistikai és kereskedelmi különösen pedig Oroszország iránt álló viszonyait tárják fel. Lord Clarence a' szükséges utasitások vétele után a' vladika testvérje 's néhány őr kiséretében, ismét visszament Cattaroba 's vitorláit Tunis felé feszitteté hogy eljárása felől az ottani osztályparancsnokot, ki e' részben hihetőn az angol kabinettől nyert utasitást, kellőn értesithesse. Czetinyében karókrul meredező török fejek, nem legkellemesb benyomással lehettek az angolokra, miután Cattaróba viszatértükkor a' mentenegrói nép vad állapotja felől egyenlő értelemben nyilatkoztak.

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetvény.

Tek. ns Mármaros vmegye Verchovinai járásban fekvő, 's alább megnevezendő helységekben a' kir. fiscus birtokához tartozó részjószágok a'huszti kir. kincstári uradalmi gazdálkodó tisztségnél 1844. évi jul 15d. napján tartandó nyilványos árverés utján ugyan e' folyó év novemb. 1sö napjától kezdve 6 egymásután köv. évekre haszonbérbe adatnak, ugymint:

Folyó szám.	Helységek nevei.	Urbéri telkek	Jobbágyok telek gazdák	Jobbágyok zsellér.	Ur dolga	Füst-pénz.	Dézmaváltság.	Urbéri ölfa	Urbéri zsák.	Korcsmabeli árenda	Majorságbéli föld szántó föld	Majorságbéli föld kaszál. föld	Jelenlegi földbér.	Malom. taksa	Házbér
		sz.	száma		napok	ft.	ft. | kr.	öl	szám	ft. | kr.	hold	hold	ft. | kr	ft. | kr.	ft. | kr.
1	Ökörmező	8⅛	52	54	2039	106	34 —	8⅛	31	34 30	106½	124½	80 30	12 30	18 —
2	Iszka . . .	1⅛	6	—	157	6	4 30	1⅛	4½	— —	—	—	— —	2 30	— —
3	Ujholyatin.	1⅜	9	3	238	12	5 —	1⅜	5	— —	—	—	— —	— —	— —
4	Rieska . .	1⅝	6	3	219	9	6 30	1⅝	6½	— —	—	—	— —	— —	— —
5	Bisztra . .	⅛	1	—	18	1	— 30	⅛	½	— —	—	—	— —	— —	— —
6	Rippinye .	1	5	3	187	8	4 —	1	4	5 —	2	—	1 10	— —	— —
7	Lopusnya .	⅝	4	4	168	8	3 —	⅝	3	— —	—	—	— —	— —	— —
8	Majdánka .	1⅛	8	8	318	16	6 —	1⅛	6	— —	—	—	— —	2 30	— —
9	Szolyma .	2	13	8	424½	21	8 —	2	8	16 6	—	½	— 20	— —	— —
10	Szinevér .	1⅜	5	10	329¾	15	5 —	1⅜	5	— —	4	11½	11 20	— —	22 —
	Összesen	19⅛	109	93	4128¼	202	76 30	19⅛	76½	55 36	112½	136½	93 20	17 30	40 —

Jegyzés: irásbeli ajánlatok szükséges kellékekkel ellátva elfogadtatnak. 1—3

Hirdetés.

A' nagymélt. magyar kir. udv. Kincstár rendeletéből, a' megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona, ugymint: a' kalocsai magtárból 1788 p. m. árpa, szemes kukoricza a' hajósi magtárból 865 p. m. tiszta búza, 737 p. m. árpa es 31¾ p. m. szemes kukoricza, elvégre a' szent-Istváni magtárból 793 p. m. tisztabúza, 110 p. m. árpa, és 5 p. m. kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e' f. évi julius 15kén a' kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban ujolag árverés fog tartatni.

A' venni szándékozók tehát a' 200 ft. p. p. szabott bánatpénzt a' kalocsai urodalmi pénztárban előlegesen letenni, és határozottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabonafajokért különösen, sajatkezüleg aláirt 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óraig a' felhozott igazgatóságnak, a' hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtaui kötelezetnek, mellyben az ajánló lakását kitenni és hozzá a' letett bánatpénzrül szóló nyugtatványt mellékelni tartozik. 1—3

Rév és vendégfogadókibérlés.

Adony m. városa, gőzhajóállomásának tövében létező Duna-rév, és azzal kapcsolatban levő vendégfogadó hasznai folyó év julius hó 28kán szokott reggeli órákban, tartandó árverés utján, a' többet igérőnek 1845. jan. 1sö napjától kezdve több esztendőre bérbe adatni fognak. A' vállalkozók c z ő k k e l (bánatpénzzel) ellátva, eznnel meghivatnak. 1—3

A' gyakori jégverések mellyek az idei tavaszkor Fehér, Heves, Temes, Pest, Bács, Szerém és más ns megyékben; fájdalom tömérdek földterméket elpusztitának és számos gazdát fáradalmaik jutalmától megfosztának, alkalmul szolgál alulirtnak a' tisztelt közönséget ujabban is a' *jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar egyesület létezésére* figyelmeztetni. E' honi egyesület tavaly, fenállása első évében, a' rá esett *huszonhat jégverést*, annak idején közre bocsátott névjegyzék bizonyitása szerint, az illetők teljes megelégülésökre *egész 100 percenttel* kármentesité; e' fölött tartaléktőkét is félretett; 19 hazaszerte ismert 's igen tisztelt férfiu kormányzása 's fölügyelése alatt áll, 's eddigi örvendetes dijbefizetések által jogositva van folyó évre is hasonló kedvező eredvényt reménlni. — Fölszólittatnak tehát az érdemes gazdák, hogy termésöket e' *valólag magyar* 's legszebb jövendőt igérő *nemzeti egyesületnel*, annyival inkább siessenek biztosittatni, mivel a' biztositási dij a' gabna mérőjére 1 vagy 2, bor akójára 6, kender mázsájától 12 krajczárra is alig rug, melly csekélységet mindenkinek van módja fizetni 's önmegnyugtatásul fizetnie is kellene. Biztositathatni Pesten az igazgatói hivatalban (a' vastuskónál) és az egyesületnek országszerte létező minden ügynökségeinél. Pesten jun. 23d. 1814. *Weisz Bernát* Ferencz a' jégverés ellen kölcsönösen biztositó magyar-egyesület igazgatója.

U. I. *Ha olly helyeken, hol e' társaságnak még ügynökségei nincsenek, alkalmas egyedek találkoznak, sziveskedjenek magukat bérmentes levelekben jelenteni az igazgatóságnál, melly rájok, ha különben tulajdonaik a' czélnak megfelelnek, legnagyobb készséggel ruházandja át az ügynökséget.*

3szori felhivás a' magyar kereskedelmi társaság első részvényrészlet befizetésére. Emlékezetbe hozatik, hogy a' magyar kereskedelmi társaság részvényeitől az első 15%nyi részlet (minden részvénytől 75 p. ft.) f. é. julius 10keig befizetendő. — A' befizetések junius 10d. napjától kezdve Pesten a' társaság ideiglenes s állásán (városház-tér Almásy-ház, 2d. emelet) minden nap reggeli 9—12 óra közt elfogadtatnak.

A' pest-hajai gyorskocsizási hivatal, melly eddig P e s t e n a' **Magyar Király** vendégfogadóban volt, most visszament a' soroksári utczabeli **Kék bak** czimü vendégfogadóba. A' kocsi megyen minden nap Pestrül Bajára és Bajárul Pestre; Bajárul pedig háromszor egy héthen **Uj vidékre** 's onnan szintannyiszor Bajára vissza, t. i. vasárnap, kedden és csütörtökön. B a j á n állomáshely: az **Oroszlán**, Ujvidéken pedig a' **Zöld koszoru** vendégfogadó. Kész és pontos szolgálatjokat alázatosan ajánlják Bálint János, Markovics Pál és Laud Miklós vállalkozók. 2—2

A' magy. gazd. egyesület által kiadott „Magyar Gazda“

czimü gazdasági folyóiratra az előfizetés ezennel jövő félévre megnyittatván, a' t. cz. gazdaközönség egyszersmind értesittetik, hogy az eddigi előfizetési ár, félévi folyamra 4 pgő ftal jövőre is fölemelés nélkül megmarad. A' Magyar Gazdából hetenkint két iv jelenik meg, 's mi beltar almát 's értékét illeti, nem kételkedünk, hogy eddig is általában elismert 's minden hasonló külföldi folyóirattal bátran mérközhető érdekességében 's közhasznuságában a' gyarapodó részvéttel aránylag mindinkább fog emelkedni. Előfizethetni Pesten az egyesület titoknoki hivatalában (üllői ut Károlyi ház) 's t. Antal Mihály urnál a' nemzeti casinoban; vidéken az egyesület t. cz. ügyviselőinél 's minden kir. postahivatalnál. Állandó előfizetőinknek az „Okszerü Kalauz“ 2dik kötetével ajándékképen fogunk kedveskedni. 2—2

Korcsma-haszonbérlés.

T. Csongrád megyebeli Szentes városának 4 belső 's 2 külső vendégfogadóban és ben a' városban bérlendő magános házaknáli 36 csapszékben gyakorlandó korcsmáltatási 's illetőleg vendéglési jogai, mindegyik fogadó 's korcsma iránt külön 's egyenkint tartandó árveréseken folyó 1844. novemb. 1sö napjától kezdődve három egymást követő évre haszonbérbe fognak adatni. Az árverés határnapja 's helye leszen f. évi julius 23dikán Szentes városa közházánál. Bánompénzül a' belső nagy fogadóra nézve 200 a' dombi Csillag's Serház nevü belső fogadókra valamint a' Kuczori külső csárdára nézve egyenkint 50; a' Vekeri csárdára 100; végre a' magányos házaknál nyitandó korcsmákra nézve egyenkint 20 p. forint határoztatott. Ovópénzül a' szerződések aláirásaikkor tüstint ¼ évi illető haszonbér letendő. A' szerződések többi feltételei a' városbirói 's jegyzői hivatalnál megtudhatók. 3—3

Haszonbérlet.

Tek. nemes Hevesmegyében keblezett Gyalui puszta félrésze, 3556 holdból álló, haszonbérbe 6 évre kiadó. Bérleni kivánók a' feltételeket megtudhatják, Pesten Zöldfa utczában A l m á s y házban, Horváth József urnál. 2—3

Kir. haszonvételi árverés.

T. Békés megye Szarvas m. városban a' közös urodalom részirőli kir. haszonvételek f. évi aug. 7kén tartandó nyilványos árverés utján 1845d. jan. 1től 3 egymásután következő évre bérbe adandók levén, a' bérleni kivánkozók ezennel meghivatnak, egyéb feltételeket Szarvason az urodalmi közös tisztnél megtekinthetvén. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, vasárnap julius 7kén

JELENKOR.

1844.

54dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok nant csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: (kinevezések; Mikép gazdagodhatunk ingyen: = Papirosbank, gr. Széchenyi Ist. egy jó barátjától; Országgy. közlemény (jun. 28k. ker. ülésb. országgy. szállásügy; 168d. frdi ülés részleteiből egy jeles beszéd veleje; 169d. frdi ülésb. gr. A. Gy. elfogadott inditványa részletei a' polg. qualificatiókra nézve; jun. 26kai ker. ülésb. V. m. követének czáf-adati a' magányrendszer védelmére; legujabb a' jul. 3kai's 4kei ker. ülésb. az országgy. szállásügy iránt pontok vizsgálata 's megállapittatása; ezután pedig a' megyei külön sérelmek és kivánatok folytatása; budapesti napló: fővárosi 's irodalmi ujdonságok; szinházi krónika; Komárommegyei közgyülés.)
Spanyolország (Krisztina temető's templom látogatási Trapani gr.; vámőrök 'sat.)
Anglia (a' dublini tanács udvarolása; postán levélbontogatások. Osztrowszky gr. l. Byron kiadatlan kézirati; képszobra csonkittatlan; hatósági küldöttek O'Connell látogatásától eltiltattak.)
Franczia ország (A' marokkai háboru kiütése; 'sa't)
Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Budapesti napló. ♂ Még ne ijedjisztelt olvasóez öldöklő nyilveszszőtől, mellyeteczikkemhomlokán megpillant 's mellyet magamnak névjegyül választani merészlettem. Élt e' fegyverrel már elődöm is, ki e' szakmát több éven át bizony elég éles tollal vitte 's igy szokatlan ujságot nem kezdek, de mi türés tagadás benne, magam is barátja levén ez őseinkről reánk maradt hajlékony, könnyü, röpke fegyverfajnak, eleve ki akarám jelenteni, milly osztályához tartozom a' journalistai tábornak, t. i. a' *könnyü nyilasok fürge dandárához.* Mit van mást tenni? mióta a' patent-aczéltollak mindinkább kiszoritják irói pályahomokunkról az egyszerü ludtollakat, még a' tompa eszü ember is *éles* tollal ir; 's ki ne vágynék élesen irni, habár csak papirosán is? Igy fordul meg a' világ! ezelőtt éles észszel is alig vihették oda az emberek, hogy el ne tompuljon tolluk, egy bizonyos aczélkemény pánczélon, mellyet, m. közönyösség' név alatt szép sallangok és sujtásokkal czifrán, választékos mennyiségben, igen jutányos áron — sőt ingyen is, vizen innen vizen tul mindenütt bőven találhatni: ma már a' tompa tollnak sem hire sem hamva, most a' sok éles toll mellett az eszek tompulnak meg; mert minden élt a' tolltól várnak. Én itt csak egyet akarok megjegyezni: hogy ha nyilaimat némellyek ne talán éleseknek találandják, azt korántsem éleseszüségemnek, csak a' nyilvas jó minőségének róják fel, miután ugy is találkozandnak, reménylem, kik nyilaimat tompáknak találván, ezt majd ugy is eszemnek tulajdonitandják 's igy megadandják pályámnak mellyre kivált egy feuilletonistának olly nagy szüksége van, a' sulyegyent, vagy inkább aránysulyt. Egyébiránt rajta leszek, hogy puzdrám mindig telve, ivem pedig rugalmas legyen; hireim, mennyire lehet, gyorsan röppenjenek vesszőimről, mindig jó irányban szálljanak 's mindenkor a' legjobb czél kellő közepébe találjanak. Csak egy nemét fogom határozottan soha nem használni, a' mérges és halálos nyilakat, mert meg van irva: ne rágalmazz, és megparancsolva; ne ölj! De a' dologra. Mig városi társas életünk a' mindinkább bekövetkező nyárszak által meglehetősen veszt élénkségéből, annál nagyobbat fejt ki irodalmunk, névszerint az időszaki sajtó, melly, mint tudjuk, e' beállt félévvel olly forrongásban van, mintha épen most következett volna be azon nevezetes processusa, melly vizeit a' száraztól elválaszsza 's egy szabályzottabb, rendezettebb, tökéletesb organicus egészszé fejleszsze azt, 's ki tudja, nincs é ugy? — Műkiállításunk is küszöbön van; hihetőleg még e' hét folytában fog kinyittatni, mint halljuk, igen érdekes 's nagybecsü művek küldettek be nemcsak hazai művészink által 's a' közel örökös tartományokból, mint Bécs és Prágából, de Német- és Olaszország több jeles művészeitől is. A' trieszti tavalyi műlap is megérkezett 's az illetők azt Klausz ur tükörraktárában átvehetik. — Nemzeti szinpadunkon e' hó elején érdekes szini előadás várakozik reánk. A' ‚Szökött katona' eddigi példátlan jó magaviseleteért uj montourt nyerend, azaz érdekes szerepváltoztatással fog kedvelt Lendvayné jutalmára előadatni: a' kovács legényt Füredi, a' szabót Lendvay, Camillát Lendvayné játszandja, ez érdekes reformot, mint hallók, Lendvaynénak köszönjük. Schodelnéval mindegyre foly az alkudozás 's igy korán fútta meg a' trombitát helybeli néhány lapirónk a' szerződés elkészültéről. Hiedelmünk szerint az ügyes közbenjárásnak sikerülend 's hogy Schodelné is engedend hazaszülötti érzelemnél fogva is követeléseiből, az igazgatóság is igényeiből 's igy az operának meg leend tartva e' derék művésznő; minthogy azonban egy bármi dicső 's mivelt hangu művész vagy művésznő nem képes a' dalművészetet képviselni 's a' szinházat számos látogatóval népesiteni más mellőzhetlenül szükséges hangfokok legalább egyegy kitünő képviselőjenélkül, nyilványos, hogy valamint a' drámai szakot derék 's illő személyzettel látá el az igazgatóság, ugy szinte a' dalszinmüosztályt is hasonló tulajdonságra juttassa 's évenkint legalább 6-8 uj és kellő dalszinművel örvendeztesse meg a' közönséget, melly ha a' már gyakran látottbul e' pénzszükes időben elmaradoz, minden egy két jeles tag legczélszerübb működése mellett is, épen nem csuda. — Carl k. a. Pestre visszaérkezett bukarest-stambuli múutazásából. A' Honderü szerint Bukarestben Carl k. a-t a' bojárok tenyerükön hordozták. Ha ez igaz, mint legkisebb okunk sincs kétkedni, ezek igazán tenyeres talpas kezek lehettek! A' budai arenában jul. 1jén ritka zenészi élvben részesitettenk, ugyanis több zenejártas lelkes működvelő a' helybeli énekiskola javára Halevy nagy jelességü művét a' ‚Zsidónét' szép közönség előtt igen jól adta. — Az előtti napon ugyanezen kertben rendezett Flora-ünnep számos diszitvénnyel 's mintegy 10 ezerre hirdetett, de csak hirdetett! lámpa által eszközlött kivilágitással igen nagy sokaságot gyüjtött össze, mondják mintegy 3000 ember volt jelen, kiknek nagy része csak éjféli órákban oszlott szét. A' rendező bizonyos báró Klessheim, ki pár hét óta van itt Bécsből, némelly népi látványos darabjainak előadását személyesen rendezendő 's nyakra főre illuminálni akarva bennünket .... hogy átlássuk, miképen csakugyan van pénzünk lirumlárumra! — Tömérdek volt e' napon a' népszállongás Buda gőzösön is, melly mellé bizton lehetett volna (mint igérve volt is, de a' bérkocsisoknak kedvező tilalom miatt elmaradt) egymásik gőzöst segédül adni annál inkább, mert tudva volt az ó-buda melletti kis czeli népbucsu, melly Pestnek rendszerint nagy részét ki szokta csalni, Buda gőzös vándor közönsége igy természetesen igen meggyarapult, 's hála hogy nagyobb szerencsétlenség nem történt, mint a' bombatéri kiszállóhid leszakadta, mi könnyen szomoru következésü leendhete, miután igy is vagy 7 ember hullott a' meglábolható vizbe, most az egyszer szerencsésen kiszabaditva ugyan, de némellyek tetemes sérüléssel. A' helybeli lapok e' kiszállóhid törékenységére rég figyelmeztettek már, de nálunk előbb nem hiszik a' bajt, mig egy kis nyaktörősdi leczke azt kézzel foghatóvá nem teszi. — Barabásunk legujabb olajfestvénye, az oláhcsalád' az idei bécsi műkiállitáshan közfigyelmet gerjesztvén, azonnal vevőre talált; mint halljuk a' lembergi nemzeti képtár számára 500 p. forintért vásároltatott meg. Sajnáljuk, hogy e' becses festvényt ismét elszalasztotta hazánk. Szigligetitől e' napokban vásárlá meg Geibel Károly könyvárus a' Szökött katonát és Két pisztolyt, — kész ‚Zsidó' czimü uj szinművére pedig a' nemzeti szinház kongó cassája ásit, de szokás szerint pesti vásárnál előbb alig kerül szinpadra; legeslegujabb szinműve ‚Rózsaünnep' szinte népéletből merítve most van toll alatt. Erősen beszélik, hogy a' pesti kikötőt polgárink nem akarják részvénytársaság kezeibe bocsátani, hanem azt önmagok szándékoznak létesiteni. Ha ezt, mint hisszük, minél hamarébb 's czélszerüen megépittetik, ugy szentül van a' dolog — deha tán szines ürügy lenne, csak — a' részvényes egyesület elzsibbasztására — akkor — ámbár nem kötelesek pesti polgárink Horatiust olvasni, de még is ösmerik a' hires költőnek ama nevezetes sorait 's igy tudják: „Quid valeant humeri, quid ferre recusent," noha mi bensőleg meg vagyunk győződve, hogy Pest lelkes 's vagyonos polgársága kellő kalauz mellett sok jelest képes létesiteni. Azonban ha talán a' polgárság építtetné is azt, e' czél legkönnyebb és szaporábban volna részvények által eszközölhető, pedig az e' végett vállalkozó egyesület sem kiván tudtunk 's hallomásunk szerint egyebet. Vagy talán csak zárt testületképen kivánja ezt az érd. polgárság önmaga létesiteni? vagy mikép? — ‚Széchenyi' nevü gőzös annyira kész már, hogy rövid idő mulva sikra szállhatand; reméllük hogy első megjelenésekor már csak nevénél fogva is örömmel fog üdvözöltetni partinkon. A' czukorfinomitógyárra aláirt részvény-összeg 194 ezer forintra rug, mi által már előleg is biztositottnak hihetjük ez enyészet szélin állott szép vállalat fenmaradását. Gyurikovics György derék tudós hazánkfija köv. igen korszerü munkájának két első része jelent meg Trattner-Károlyi betüivel és költségin: De situ et ambitu Slavoniae et Croatiae, quem critice illustravit, et de eo in usum Croatarum ('s ezért) latine disseruit Georgius Gyurikovics. Az első részben megczáfolta azon okokat, mik által Skerlecz Miklós 's az 183⅞ki horvátországi követek megmutatni törekedtek, hogy Pozsega, Verőcze és Szerém vgyék mindenkor Slavonia és a' slavoniai bán törvényhatósága alá tartoztak. A' 2d. részben kétségtelenül tanusitja hogy az emlitett három vgye 's velök határos három (t. i. pétervaradi, bródi és gradiskai) végőrezred soha Slavoniához nem tartozott, hanem mindenkor Magyarország kiegészitő részeit alkotta. A' 3d. rész valódi 's törvényes helyzetét tüntetendi elő Slavóniának, 4d. végre a' valódi Horvátország határit 's terjedelmét, azon Horvátországét t. i. mellyre illeszthető a' Kálmán király és a' horvát népfőnökség közt 1102ben keletkezett szerződés. A' minden szempontbul derék 's a' bitorlott követeléseket jobbadán megsemmisitő munkát főleg minden horvátnak ajánljuk jelen viszonyaik tömkelegében iránytüül, de hazaszerető minden magyarnak is igaz lélekkel okulás 's eligazodásul. Szinházi krónika: jun. 29 's 30k. Mátyás Diák er. népszinmü táncz és dalokkal 3 szak. Berkytől; zenéje: Egresy B.; jul. 1jén Két pisztoly Szigligetitől; jul. 2dikán: Tudtán kivül kém vigj. 2 felv. francziából Csepregi Lajos, előtte és felvonás közt a' Kölcsey hymnuszára irt 's dicséretre méltatott 6 rendü melodia — játék után a' 20 arany jutalommal koszorúzott pályamüvet adá elő a' karszemélyzet, mellynek a' jelige 's pecsétes levél felnyitása után szerzője Erkel Ferencz; jul. 3k. ismét Mátyás diák; jul. 4k. Beatrice di Tenda dalszinmü, mellyben fölemelt belépti dijak mellett Ronconi elragadó baritonja 's játékával remeklett; jul. 5k. Őrültek háza Dijonban szinjáték 3 felv. —

Mikép gazdagodhatunk ingyen?

Ezen czim alatt 1844ki Századunk 4, 5, 6's 7dik számaiban előadott tervnek rövid kivonata ez: Állitson föl az ország Pesten intézetet, bank, pénztár vagy bárminemü czim alatt, melly nem papirospénzt, hanem az ország rendjei alatti utalványokat, kötelezvényeket, jegyeket vagy bármi nevezetü pénzképviselőt készitsen, azokat szakonkint szaporitsa 100 millió forintig és biztos zálogra kölcsönözze ki, melly kölcsönök kamatjai részint törlesztésre, részint közszükségek födözésire fordittassanak. Azon jegyeknek mindenkori ezüstre váltása végett 10 millió ezüstpénz szerzendő 's e' somma azon czélra folyton készen legyen. Ezen 10 millió ugy kölcsönözendő, hogy fizetendő 6% kamat által a' tőke 32 év alatt eltörlesztessék. — Kölcsön adatik 2—3annyit érő vagyonra pénz (fabrikált utalványok) ugy hogy 5% évenkinti pontos fizetés mellett 40 év mulva az adósság törlesztettnek tartatik, de rövidebb időre is adatik kölcsönpénz törlesztés nélkül ½ évi „fölmondás" 4% kamatra. — Még a' kormányrul sem kell feledni és annak is 20—30 milliót 5% kamatra és 40 évi törlesztésre kölcsönzeni. — A' jövedelem fordittatnék országgyülési határozat szerint 1) az ország diszére p. o. országház, museum, emlékek, tanitóintézetek, polytechnicum, börtönök 's jutalmazásokra, 2) az ország anyagi létének elősegéllésére a) a' közönség javára mint vasutak, vizi csatornák, ezek folytonos 4% kivül hozzanak még tartozási költségeket, b) magányosak hasznára: mocsárok száritása, homokbuczkák beültetése, ezeknek birtokosi fizessenek 40 évig 5%. — Ha a' 10 millió adósság lefizetése 32 év alattés a' 100 millió utalványok megsemmisitése 50 esztendő alatt vitetik végbe, az ország gazdagodnék még 206½ millióval, mellyek mint tőke maradnának meg; ha a' lefizetésre és törlesztésre 60 év tüzetik ki, marad tőke 354½ millió; ha pedig 100 esztendőre terjesztetnék, az ország tőkéje leszen 704 millió. — Aláirva Lad novemberben 1843. Czindery László m. k.

1) Ez semmi más nem volna, mint papirosbank, Zettelbank, mert az utalványok, kötelezvények, jegyek vagybármi nevezetü pénzképviselőt készitne, az csak papirospénz volna, mert papirospénznek azon papiros jegyek neveztetnek, mellyek kamatot nem adnak. Tudjuk pedig tapasztalásbul és hisztóriai tényekbül, hogy a' papiros-pénznek könnyü szaporittatása miatt milly veszélyek és nyomorgatások okoztattak. Franczia országban Law volt első, ki 1716ban papirosi financialis tervével próbát tett és a' papirospénznek mód nélküli szaporitásával eleinte az ipart 's kereskedést bűbájosan előmozditotta és mindenben mozgást, életet, elevenséget hozott; de csakhamar kitünt, hogy semmi biztos alapra — arany és ezüstre — nem levén alapitva ez épület, az nem sokára összszedült 's mestere elszökött. — A' franczia revolutio alatt 1790ben készült 400 millió assignata, mellyeknek hypothekául általányosan a' nemzeti jószágok voltak kijelelve, utóbb 40 milliardra v. i. 4000,000.000 francra növekedvén, becsüjök semmivé vált. Mire 1796b. mandat nevü papirospénz készült és már ezeknél mindegyiknél kitétetett egy tabellára, hogy különösen melly nemzeti jószágok szolgáljanak hypotheka gyanánt, ugy hogy bárki teszi le azon javaknak ¼böcsüárát, illy mandátokban akármelly biró által azonnal belé helyeztetik. Ezekből eleinte 600 millió bocsáttatott ki, de csak hamar 3000,000,000 frankra szaporodtak 's minden becsüket elvesztették. — Ausztriában Mária-Therézia a' hét esztendős háboru alatt 12 millió papirospénzt eresztett ki, II. József alatt 20 millióra emelkedett számuk; 1796-ban más formába öntetvén fekete bankó-czédula név alatt ismét szaporittattak és 1809ben 1060,798,653 fra emelkedtek, miglen az ugynevezett scala által devalvatióba jöttek, de a' helyettük kibocsátott Anticipationsscheinok azonnal cursust kaptak.

2) Azt lehetne mondani, hogy az itt előadott esetekben a' papirospénzek nem voltak eléggé biztositva ugyan a' bankok táraiban lerakott arany és ezüst pénz által, a' mi igaz is. Lássunk tehát most más eseménye-

ket. Százados évi és több országban előfordult tapasztalások bebizonyitották, hogy a' jól organizált bank activ vagyonának arany és ezüst rudakban, vert pénzben, azonnal kész pénzre fordítandó zálogokban 'st.ef. annyira kell menni, mennyit kibocsátott papirosjegyei tesznek, 's nevezetesen ládába gyüjtött arany és ezüst a' folyamatba eresztett papirospénznek ⅓dát tegye. És a' hol ezt legpontosabban megtartották is, még ott is fordulhatnak körülmények elő, mellyek ugyan nem bukást de még is rémülést és zavart okoznak. Ugy Franciaországban, hol még 1830ban a' három napi juliusi lázadásban a'párizsi utczákbani csatázás és álgyulődözés alatt sem szünt meg a' bank fizetéseket tenni és elfogadni; ugyanazon bank 1806b. — a' kormánynak tett nevezetes kölcsönzések által bizodalmát veszteni és ingadozni kezdett, de a' pozsonyi béke által ismét megerősödött; azonban 1814b. az ellenséges hadisergeknek Párizsba bemenetelekor a' papirospénznek ezüst és aranyrai fölváltása miatt olly tódulás történt a' bank felé, hogy ez felső rendelés következtében nem kötelezteteti egyes egyedeknek 1000 francnál és napjában összesen félmillió francnál többet kifizetni, ezen késleltetvény és a' hadseregek rendtartása csak hamar ismét viszszaállitották a'bizodalmat. — A' londoni banknak is voltak crisisei: midőn 1697b. az akkori rosz értékü pengő pénzt a' kincstár teljes értéküre kezdé átveretni, a' banknak ezen utólsóbul a' közönség követelésére nem volt elegendö gyüjteléke, az elsőt pedig a' közönség elfogadni nem akarta; azonban kettőztetett gyorsasággal 's éjjel nappal veretvén uj pénz, csakhamar megszünt a' zavar. Utóbb 1754d. a' praetendens fia Skótziában kiszállván, mindenki bankjegyeit a' bankba vitte, de azonnal tizenegyszáz nagy kereskedő összeállván kihirdette, hogy ők a' papirospénzt elfogadják és beváltják, mire a' tódulás azonnal lecsilapodott. — De 1797b. a' 3dik crisist is ki kellett állania, mert a' franczia kiszállás fenyegetése és Irland zajongása félelmet okozván, kiki pengő pénzt kivánt beváltani, de akkor is három ezer nagy kereskedőbül összeállott társaság hirül adta, hogy a' banknótákat pengőpénz helyett teljes értékükben elfogadják 's fölváltják; mire csakhamar minden rendbe jött.

3) Midőn valamelly országban uj papirospénz-kibocsátásrul van tanácskozás, tekintetbe kell venni a' már ott forgásban levő papirjegyek számát és azok arányát a'keringő pengő pénzhez 's népességhez. Könnyebb összehasonlitás végett mind ausztriai pengő pénz értékre fogjuk áttenni:

Franciaországban	. . . . .	1840b. forgott	100	millió fr. papirospénz és	1200 millió fr. arany 's ezüstpénz.
Angliában	. . . . .	—	— 400	—	— és 300 — —
Ausztriai monarchiában	. . . .	—	— 175½	—	— és 150 — —
Ha a' forgó pénz a' népesség közt felosztatik, illy arányt mutat:					
Franciaországban	. . . .	34	millió lakos levén	1re jó papirospénz	3 ft pgőb. 35 összesen 38 ft.
Nagy-Brittanniában 's Irlandban vagy igazabban	.	21⅝	—	1re	— 16⅝ „ — 12⅝ — 29
Angliára és déli Skótziára két annyi pénzt vevén, mint		15⅝	—	— 1re	— 20 „ — 15 — 35
Éjszaki Skótziára és Irlandra	. .	9	—	— 1re	— 10 „ — 7⅝ — 17⅝ —
Ausztriai monarchiában	. . .	36⅝	—	— 1re	— 4⅞ „ — 4⅛ — 8⅛ —

De fölvéve, hogy a' lombard-velenczei tartományokban egyedül pengő pénz kering, és hogy Magyarország, Galliczia és Dalmátzia csak fél annyi pénzzel birnak, igy fog az arány állani:

Lombard-velenczei királyság	.	4⅞	—	— 1re	— — 12¾ —
Német és Cseh örök. tartományok	.	11⅝	—	— 1re	— — 4¾ —
Magyarország	. . . .	15	—	— 1re	— 4 „ — 2 1½ —
Gallicz. és Dalmátzia	. . .	5⅞	—	— 1re	— 4 „ — 2 1½ —

Látjuk ebbül, hogy Franciaországban egy egyedre legkevesebb papiros és legtöbb pengő pénz jön, és összevéve látszatólag több jön mint Angliában, de mivel ezen utólsó országban kétszer olly sebes a'pénznek forgása, igy egyes egyedekre több pénz jut. Látjuk azt is, hogy az ausztriai birodalomnak 's kivált Magyarországnak még sok előmenetelt kell tenni, miglen amazokat eléri. Nevezetesen pedig Magyarországban — Erdéllyel és a' Végvidékekkel — szoros hihetőség szerint most 60,600,000 ft. papirospénz és 31,800,000 ft. pgő p. van forgásban.

4) Ha tehát a' ladi inditványzó ur terve szerint 100 vagy 130 millió uj papirospénz kibocsáttatnék és 10 millió pgő pénz szereztetnék, itt 160% v. 190% millió papiros és valami 41% millió pengő forogna; Franciaországban 1 ft. papirosra jön 12 ezüst; Angliában: 4 ft. papirosra 3 ezüst, de mögötte van, ha kivántatik, 3000 nagy kereskedőnek vagyona, Magyarhonban pedig jönne 4 fr. papirosra 1 ft. ez. és semmi pénzváltói vagyon, és igy legkisebb politikai bonyolodásnál financialis statusbukás történnék.

5) A' tervező ur előadásábul az is kiviláglik, hogy a' megszerzendő 10 millió ezüst pénznek garantiája volna a' teendő nyereség vagy is a' kibocsátott papirjegyek kamatja, már erre nem gondolnám, hogy valaki a' világon pénzt kölcsönözzön. — De adjon még is valaki 10 millió ezüstöt kölcsön, az a'kibocsátott 100 millióhoz ugy állana mint 10hez 1, vagy ha a' kormánynak adandót is hozzá vennők, mint 13hoz.

6) Emliti a' tervező ur, hogy Poroszországban milly csudákat vittek véghez illy intézetek; pedig ott nem általányosak, hanem egyedül a' nemesi rendre szoritkoznak. Ebben igazat mond a' javasló, de még is az ő terve és a' fönálló porosz tartománybeli hitelegyesületek közt (Landschaftliche Credit-Vereine) azon különbség van, hogy ő valóságos papirospénzt akar gyártani, mert az ő bankjegyei szinte nem kamatoznának, valamint a' bécsi bankjegyek sem hoznak kamatot; a' porosz hitelegyesületek pedig papirospénzt nem gyártanak, hanem a' kinek fölöslegesen statuspapiros vagy pengő pénze van, kamatra adja és onnan kap kötelezvényt, melly egy v. más jószágnak záloglevele és mellyhez kamat-szelvények vannak adva. Ezen záloglevelekkel szinte fizetések tétetnek, ujra zálogba adatnak; érettük jót áll az egész egyesület, melly a' kamatokat is fizeti, de az adósaktul járó kamatokat is beszedi.

7) Azt mondhatná ugyan a' tervező ur, hogy a' bécsi bank is Tengoborszki munkája szerint csak 5,062,100 ft. ez. pénzzel kezdette meg 1818ban működését és még is teljes hitel mellett 1840ben már 175,541,400 ft. banknótáji voltak forgásban. Ez ugy van, de ugyan 1818ban a' részvényesek a' fön emlitett ezüst pénzen kivül szinte Tengoborszki szerint 50,621,000 akkori Einlösungsschein frtot is tettek be, mellyeket a' kincstár elvett 's érettük 1821ben 25,310,500 fr. ezüst p. kifizetett, és ugyan a' kincstár 1823b. a' bankkal egyességre lépvén, hogy ez a' még folyamatban levő Einlösungs 's Anticipationsscheinokat beszedné, ujra 29,500,000 ft. e. pénzt fizetett a' banknak; miszerint a' banknak ez. pénzalapja 59,872,600 ft. e. p. rug és még azonkivül azon biztositást is nyerte ugyan 1823b. a' kincstártul, hogy akármikor megszorulna működéseiben, a' kincstár pengő pénzzel kisegitendi. Gr. Széchenyi Istvánnak egy barátja.

Ő cs. 's ap. kir. fels. maj. 25kei legfensőbb határozata által Harmos László 's Ferenczy József egri kanonokat, az elsőt ugyan angyalok királynéja kompolti, a' 2dik boldogs. szüz battai czimz. apátságával mélt. legkegy. diszesiteni.

Rómában legközelebb tartott bibornoki consistorium alkalmakor ő szentsége a' többi praeconisált püspök közt m. Balassa Gábor ujdon kinevezett szombathelyi püspököt is kihirdette.

Országgyülési közlemény.

214d. ker. ülésre jun. 28k. néhai b. Mednyánszky Aloiz ő exc. elhunyta következtiben a' gyászmise primás, őhgsé által a'székesegyházban a't.hozó test jelenlétében tartatván, a' t. RR. csak 11 órakor gyültek össze, hol némelly petitiók átnyujtása után tanácskozás alá vették az országgyülési szállások tárgyában kiküldött orsz. választmány jelentése, mellynek fölolvasása után nyomban olvastaték fel szab. kir. Pozsony városa választó polgárságának e' tárgybani esedezése. Noha ez utóbbi iránt az érdeklett város követe ünnepélyesen kijelenté, hogy küldőjinek épen nem állott szándékában akárkit legtávolabbról is sérteni, azért meglepetve értették azon viszszatetszést, mellyet alázatos kérelmök okozott, kérvén hogy a' t. RR. mindent, mi bármikép is sértőre magyaráztathatnék, kegyesen kimenteni méltóztassanak: még is némelly megyei követek az e' folyamodásban használt kifejezéseket illetleneknek találták, mig ellenben egy vezérszónok azt pártfogás alá vette. Az elég élénk vitatások eredvényhez nem jutottak 's leginkább a' készitett házbér- lajstrom hiánya miatt a' jövő ülésre halasztattak.

A' 168. frdi ülés részletei közül egy püspök jeles beszédéből a' következőket emeljük ki: A' mennyiben a' t. RR. a' már másszor felterjesztett törv. javaslathoz ezuttal is ragaszkodnak 's a' bécsi és linczi békekötések alapján 's a' viszonosság és lelkiismereti szabadság elvénél fogva a' vegyes házasságokból születendő gyermekeket atyjok vallásában kivánják neveltetni, bátor vagyok kijelenteni, hogy nézetem szerint az e' tekintetben tervezett parancsoló törvény ama három közül egyikkel sem egyezik meg. Mi a' békekötéseket illeti: tisztelem azokat mint olly ünnepélyes szerződéseket, mellyeken nemcsak a' protestansoknak, hanem a' katholikusoknak 's az egyházi rendnek is legdrágább jogai sarkalnak, de mégis igen sajátszerü 's csudálatos documentumoknak kell tekintenem azokat, mellyek az egyik félre nézve örökké változhatlanok, a' másikra pedig törv. utján bármikor is megmásolhatók; mellyek irányában, ha mi az 1791: 26. t.czikkre hivatkozunk, az válaszoltatik, hogy ama békekötések az evangelicusokra nézve ennél sokkal kedvezőbbek, ha pedig mi védelmünket ezekben keressük, a' 26. t.czikkre utasitnak; végre a' mellyekben sokan azt is föltalálják, a' mi bennök irva nincs, ha pedig mi az azokban világosan foglalt biztositó záradékokat idézzük, az 1606ki 1. törv.czikkre, mellyből ama záradék kihagyatott, figyelmeztetnek. Ez utóbbi észrevétel áll a' vegyes házasságokra nézve is, ugymint mellyekről amazokban semmi emlités nincsen, nincsen pedig azért, mert a' vegyes házasságok mind a' két egyház által tilalmaztatván, nem igen divatoztak, 's midőn később szaporodni kezdének, csak olly feltétel 's olly parancsoló tértetvény mellett engedtettek meg, mellyszerint valamennyi gyermeket a' kath. religtóban kellett nevelni. Némi változást szenvedett az II. József idejében, de a' vegyes házasságok iránti első provisio csak az 1791: 26. t.czikk által történt, melly szerint a' kath. egyháznak nyujtott kedvezések is tulajdonképen oda valának intézve, hogy a' kath. elveknek czélzott ovása mellett a' vegyes házasságok a' polgári törvények utján is lehetségessé válnak. Ezt mutatják ama törvényczikk minden rendeletei, ugyanis: 1) az rendeltetik, hogy ott, hol a' férj katholikus, valamennyi gyermek az ő religiójában neveltessék, mi is rájok nézve hitükből folyó kötelesség. 2) ott hol az anya katholika, a' possint elvén megmenti a' figyermek neveltetésire nézve a' prot. atya szabadságát, egyszersmind pedig a' kath. nőre nézve kikerüli azt, hogy neki ollyas valamit parancsoljon, a' mi hitelveivel ellenkeznék. 3) határozó, hogy valamennyi vegyes házasság a' kath. lelkészek előtt köttessék, hogy ekkint azok érvényessége iránt minden kétkedést 's aggodalmat eloszlasson. Végre 4) a' vegyes házasságokból eredt valamennyi pert a' kath. egyházi szék elibe utasitja, hogy ekkint azoknak kath. elvek szerinti megitéltetését eszközölje 's egyszersmind felbonthatlanságukat biztositsa. Eltér ezektől többnyire a' szóban levő t.javaslat, 's békekötésekre hivatkozva a' viszonosság nevében kivánja megváltoztatni ama törvényt, melly egykor „fine stabiliendae inter regnicolas perpetuae harmoniae“ hozatott, 's magát „lex in perpetuo duratura“ czimmel illeti. A' viszonosság a' jogok kölcsönös egyenlőségében áll, helyt talál az a' közéletben a' polg. jogokban, a' különböző vallásbeli felekezetek egymás iránti állására, viszonyaira 's alkotványos jogaira nézve; de a' vallásos elvekig egyik vagy másik egyház sérelme nélkül nem terjedhet ki. Már pedig az olly parancsoló törvény, melly szerint a' vegyes házasságokból született valamennyi gyermek atyja vallásában volna föl neveltetendő, mind a' mellett is, hogy a' viszonosságot szóval kimondaná, sérelmes volna a' kath. nőre nézve, mert azt parancsolná neki, a' mi egyháza elveivel ellenkeznék. Egyébkint is az igazság kivánja, hogy midőn valamelly törvény az illető felek érdekeért megváltozik, viszonosság mellett a' nyereség mind a' két félé legyen, másképen a' viszonosság csupán puszta hang, és mi azegyik részre nyereség, az a'másikra épen jogsértés lenne. 'S nézzük már most, mit nyernének ama parancsoló törvény mellett az evangelicusok? ott, hol az apa evang., nyernék azt, hogy valamennyi gyermek ennek vallásában neveltetnék, egy olly jog, mellyel ő eddig nem birt; 's mit nyernének a' katholicusok? semmit, hiszen ott, hol az atya kath., azzal, mit neki a'törv. javaslat nyujtana, a' 26. t.czikknél fogva eddig is élt, ott pedig hol az anya kath. ez elvesztené mind azt, mit eddig a' törvénynél fogva birt, el azt, hogy lyányát önvallásában nevelhesse, el még azon reményt is, mellyet eddig a' „pos-

sint“ igénél fogva figyermekei iránt is táplálhatott; az illy határozat mellett olvashatnák ugyan a' katholicusok a' törvényben a' viszonosságot, de a' nyereséget's hitelveik kiméletét abban hiában keresnék. Egyébiránt át nem láthatom, hogyan hihetik a' t. RR. a' lelkiismeret szabadságával megegyezhetőnek ama szabályt, melly minden szabad alkut kizár, a' kölcsönös szabad szerződések helyébe a' kérlelhetlen törvényt állitja, 's a' protestanst ugyan a' „possint“ szabad teréről a' rideg „debent“ körére szorítja; a' kath. nőt pedig elvei, a' fenálló törvény, 's az eddigi gyakorlat ellenére kényszeriti, hogy gyermekeit a' magáétól különböző vallásban nevelje. A' prot. tisztán vallásbeli dologban, gyermekeinek vallásbeli neveltetésében lelkiismerete fölött valamelly kényszeritő hatalmat, legyen az bár az egyházé vagy statusé, el nem ismérhet, 's azért e' tárgyban a' parancsoló törvényt, valamint a' külföldön nem tudhatta, ugy hazánkban sem fogja tudni a' lélekisméret szabadságával megegyeztetni. A' katholikusok pedig elismerik ugyan a' status hatalmát, hogy az egyházak külső viszonyira nézve rendelkezhessék, de azon jogot, hogy hitelveik iránt intézkedjék, vagy ezek ellenére lelkiismeretöket kényszerithesse, neki nem tulajdonithatják. Valóban nehéz egy olly okoskodást felfogni, melly a' szabad egyezkedésben a' lélekisméret erőtetését látja, ellenben pedig az erőtető, a' parancsoló törvényben a' lélekisméret szabadságát találja. M. b- di főispáni helyettes ur tart azon rosz következésektől, mellyeket e' tekintetben a'parancsoló törvény hiánya fogna szülni. Nézzük tehát a' következéseket, mellyek ama törv.javaslatból fognának származni. Nem akarom ugyan tagadni, hogy a' vakbuzgóság ollykor a'kath. részéről is szült e' tekintetben törvényszegést; merem azonban állitani, hogy a' vallásbeli kérdések és surlódásoknak $^{9}/_{10}$ része onnan eredt, hogy a' vegyes házasságokból született gyermekek majd a' prot. szülék, majd ezek rokoni által a' törvény ellenére neveltettek. A' törvény végrehajtást kiván, 's ha felsőbb rendeletek által a' prot. szülék engedelmességre szoritattak, vagy gyermekeik vallásbeli neveltetése végett tőlök elvételni rendeltettek: ez némelly megyékben ellenszegülésre talált's többnyire ingerültséget vagy elkeseredést okozott; sokban a' vallásbeli üldözés és elnyomatás gyanuját is szülte, végre mind ama vallásbeli panaszokat, mellyek bennünket már 3ik országgyülésen át zaklatnak. Szóljon mostmár a' törv. parancsolólag mind két részre: miután kétségtelenül fognak találkozni, mint eddig prot. anyák, ugy ezentul kath. nők, mellyek gyermekeiknek vallásbeli neveltetését a' törvény ellen fogják intézni, 's miután a' vegyes házasságoknak aránytalanul nagyobb része ollyan, mellyben a' nők katholikák, a' vallásbeli kérdések 's a' törvényszegés esetei sokszorozva félelmes progressióban fognak növekedni, a' megyei közgyülések vallásbeli csatatérré változni, a' rokonszenv hitsorsosaik iránt a'katholikusokban is fel fog ébredni 's ekként a' reménylett béke 's egyesség helyett, az ingerültség 's a' kölcsönös elkeseredés mindinkább terjedni. A' különbség csak az lesz, hogy némelly megyékben, a' mint a' constellatiók fognak állani, a'törvény a' prot. egyház, másokban ismét a' kath. egyház érdekében fog szigoruan végrehajtatni. És épen az, hogy a' vegyes házasságokból született gyermekek neveltetése iránti parancsoló törvényt végrehajtani nem lehet, a'nélkül hogy a' végrehajtás vallásbeli üldözésnek 's lelkiismeretbeli erőtetésnek ne tekintessék; 's épen az, hogy e' tárgyban igazságos, 's minden félt kielégitő törvényt hozni nem lehet, birá a' külföldi kormányokat, 's törvényhozó testületeket arra, miszerint átlátván azt, hogy e' tárgyban minden imperativ törvény egyik vagy másik egyház elveit sértené, a' végrehajtás pedig lelkiismereti gyötréssé 's erőtetéssé fajulna, az illy házasságokból eredt gyermekek vallásbeli neveltetését a'szülékre hagyták azon tekintetből, hogy ez esetben is egyik vagy másik félnek elvei szigoruságából engedni kell, 's ha kath. fél enged, az által egyháza iránti közönyösségét bizonyitandja, a' mit ugyan neki tenni lehet, de parancsolni nincs senkinek hatalma. Igy van az Angol-Francziaországban, Amerikában 's Németország statusaiban, kivévén a' weimari nagyhgséget, hol az eisenachi kerületben levő néhány kath. lakos többnyire csak jövevényekből áll, az eminenter prot. kormány jónak látá a' prot. egyház érdekében azt rendelni, hogy a' vegyes házasságokból született gyermekek azon fél vallásában neveltessenek, melly maga vagy családja a' nagyhségben régebben lakik, mi más szavakkal nem egyéb, mint az, hogy valamennyi gyermek az evang. vallásban neveltessék; ezvolna, ha kisebb mértékben is, czélja a' parancsoló törvénynek, miután hazánkban, a' vegyes házasságok legnagyobb része ollyan, hol a' férj evangelikus. M. gróf Z. K. ur emlitésbe hozá a' sola salvificát. Igenis ez dogmáink egyike; 's noha szeretném ennek valódi értelmét soknak megnyugtatására 's felvilágositására előadni, érzem azonban, hogy erre itt nincs hely, sem idő. De illyes valamit feltalálhatni az evangelikusoknál is; mert mind a' két hitvallás, nevezetesen pedig az 1566ban készült helvetica confessio 11ik fejezete elfogadja a'4 első közönséges zsinat határozatit az ugynevezett Symbolum Athanasianummal együtt, mint ollyanokat, mellyek tartalma a' szentirással nem ellenkezik; már pedig ez utóbbi ezen szavakkal kezdődik: „quicunque vult salvus esse, ante omnia opus est, ut teneat cath. fidem, quam nisi quisque integram inviolatam servaverit, absque dubio in aeternum peribit“ és e' szavakkal végződik: „haec est fides catholica, quam nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit“ eddig is megvolt a' katholikusoknál e' dogma 's még sem állithatni, hogy a' vegyes házasságokban élő kath.nők nagyobb része tértetvények mellett ment volna férjhez. 'S ha az evangelikusok e' dogma irányában magokat's érdekeiket parancsoló törvénnyel akarják biztositani, hogyan sürgethetik katholikusokra nézve a' transitus szabadságát, miután protestanst áttéréstől a' kath. egyházban létezőgyónás, böjtölés, az annyira gyülölt hierarchia's a'házasság felbonthatlansága eléggé viszszarettentheti, ellenben pedig a' katholikusok az evang. egyházban sok ollyast találhatnak, mi őket hozájok édesgethetné? Több érdemes szónok a' tisztelt gr. urral együtt tartani látszanak még ez ügyben a' clerus tulnyomó befolyásától is. Azonban ha igaz volna is ama már soknál csonttá vált, de általánosságban alaptalan állitás, mintha a' clerus pénzzel, igérettel 's ijesztésekkel törekedett volna a' tértetvényeket kicsikarni; ha képes lett volna is eddigilly alacsonyságokat elkövetni: de vajjon fogja é ő ezentul pénzét v. idejét olly szerződés eszközlésére pazarolni, mellynek nem lesz többé sem cursusa, sem, mint eddig volt, kötelező ereje, 's mellytül visszaléphet az igy rászedett protestans még az nap, mellyen az tőle kicsikartatott? De nem is látom, miért kelljen e' tekintetben csupán a' kath. clerustól tartani, miután igen hihető, hogy n e m fog e' részben a' buzgóság, vagy bárminek nevezzük is azt, az evang. lelkészeknél is hiányzani; ugy de a' kath. clerus hazánkban nagy vagyonnal 's tetemes befolyással bir! de birjon bár, innen csak nem következik egy olly intézkedés szüksége, melly az evang. szabadságát egy parancsoló törvény bilincseibe verje, a' katholikusoknak pedig hitelveit sértse; e' tekintetben sokkal rövidebb utat választottak, 's bizony nem rajtok mult, hogy jámbor jó szándokukban nem boldogultak azon t.hatóságok, mellyek közül az egyik Romától kivánta a' magyar anyaszentegyházat elszakitani, másik a' clerust politikai jogai tól megszabaditani, a'3dik pedig birtokai sulyától felmenteni. Angliában a' prot. clerusnak sokkal nagyobb mind birtoka mind politikai befolyása; és mégis ott a' vegyes házasságokra nézve semmi illy parancsoló törvény nem létezik, 's a' kath. ingyen sem jön eszökbe, magokat illyes törvény által biztosittatni. Németországban, kivevén Bajorországot, a' törvények és kormányok a' protestantismus érdekeit pártolják; és mégis ott illyes törvény nélkül léteznek vegyes házasságok, 's az ottani katholikusokat csupán illy parancsoló szabály hiányából még veszély nem fenyegeti. Megvolt eddig is hazánkban a' clerus befolyása, és mégis, mint mondám, a'vegyes házasságok nagyobb része tértetvény nélkül köttetett. Az átmenetel szabadsága a' protest. nézve eddig korlátlan volt, és vajjon a' clerusnak minden birtoka, befolyása 's hatalma mellett megritkultak é honunkban prot. atyánkfiainak sorai? körüljárta é hazánkban a'clerus, egyik kézzel kincset 's igéreteket, a' másikkal pedig fenyegetéseket szórva a' szárazat és a' tengert, hogy egy proselitát csináljon? van é példa, hogy valamelly prot. temp'omot, paplakot vagy iskolát elfoglalt, vagy valamelly községet vagy kétségtelenül prot. egyedet vallása szabad gyakorlatában valaha háborgatott volna? Igenis! van a' befolyásnak egy neme, mellyet a' clerus minden birtokától 's politikai befolyásától függetlenül gyakorol, 's melly abban áll, hogy hiveit az egyház elveire 's kötelességeik teljesitésére figyelmeztesse. Ezen befolyás a' papi hivatal fogalmából foly 's kötelességen alapul; e' befolyásnak, e' tiszteljesitésének köszönheti a' világ a' keresztyén religiót 's a' civilisatio valamennyi áldásit; ez birta mindenkor 's birja ma is a' clerust arra, hogy hivei számára iskolákat nyisson, templomokat épitsen 's az evangeliom világitó szövétnekét a' világ legtávolabb fekvő vidékeibe vigye. Ezen szelid, ezen jog szerű befolyását gyakorolni fogja ő, bármit parancsoljon is a' törvény, gyakorolni még akkor is, midőn a' világ viszszaveendi tőle mind azt, mit neki hálája 's tisztelete bizonyságaul nyujtott. M. b. V. L. ur a' dominans religiót emlité. Noha törvényink, különösen p e d i g az 1741: 16. a' kath. religiót még e' nevezetnél is magasb czimmel illeti; 's noha tudnék felhozni prot. irókat's prot. iskolai könyveket, mellyekben a' kath. religio dominansnak neveztetik: én azonban a' nevezetet t.könyvünkben világosan irva nem találom. Uralkodjék az egyház tanjának befolyása, szolgájinak épületes példája 's a' religio jótékonysága által bölcseségén azoknak, kik kebeléhez tartoznak; azt azonban, hogy más vallásbeli felekezeteket elnyomjon, jogaikat tapodja 's egyházak felett uralkodjék, nem kivánom, nem kivánhatom; de csodálatos dolog mégis, hogy a' protestans, hol a' külföldön erőre 's trónra jutott, a' dominans nevet nemcsak elfogadta, de igen sanyaruan gyakorolta 's gyakorolja is. Igy van ez Angliában, Dán- és Svédország, 's még Németországban is, hol noha a' bécsi congressus által a' vallások egyenlősége elvileg felállittatott, de többnyire mindenütt, nevezetesen Poroszországban, Hannoverában 's Würtembergben a' katholikusok naponkint emlékeztetnek arra, hogy a' lakosok kisebb számát teszik. Egy m. ur boldognak kiáltá Finlandot, mert ott az orosz czár legujabb határozata szerint a' vegy. házasságokból született valamennyi gyermek atyja vallásában neveltetendő. Sokat hallunk 's olvasunk az orosz kormány rovására, de még azt rá soha senki sem fogta, hogy a' katholikusok vagy protestansok iránt vallásbeli dolgokban valaha szabadelmü lett volna. Finland 1810 szakittatott el Svédországtól 's kapcsoltatott az orosz birodalomhoz, ez alkalommal a'fridrichshami statusszerződésben köték ki magoknak 's megis nyerék a' finlandiak azt, hogy vallásuk, melly ágostai, ezentul is nálok uralkodó és statusreligio maradjon, melly szerint ott közhivatalokat sem katholikusok sem reformatusok nem viselhetnek. Megváltoztatá ezt orosz jobbágyira nézve a' mostani czár, legujabban pedig kiadá azon rendelést, mellyre a' m. ur hivatkozott; de azon hozzátétellel, hogy birodalmának egyéb részeiben az illy házasságból született gyermekek mindig a' görög nem egy. vallásban neveltessenek. E'szerint azon ukáz egy statusszerződésen alapul, de egyszersmind az orosz egyház javára van irányozva, mert miután a' Finlandban lakó orosz jobbágyok többnyire tisztviselők, ezek ott megházasodván, gyermekeik természetesen az országos vallásban lesznek neveltetendők.

A' 169 frdi ülésb. vár.rendezési üzenet tárgyalásakor egy m. gr. sokkal mélyebben bocsátkozék a' 89dik §. taglalásába, miután a' polgári 's választói qualficatiot életkérdésnek nyilatkoztatá, mellytől a' városok jövendője függ. Érdekes beszédének tartalma köv.: Szónok az ujonnan felállitott választási rendszert kifejtvén, bölcsnek találta, hogy a' t. RR. a' qualificatiókat a' közvetett és közvetlen választásokkal összeköttetésbe hozták. Ebben ő is megegyezik 's csupán azon elvet kivánja felállitni, hogy a' politikai jogok gyakorlása csak ollyanokra bizassék, kik elegendő biztosságot nyujtanak, hogy azokkal viszszaélni nem fognak. A' megyékben is létezik közvetlen választás, de számos is a' viszszaélés, mellyek azonban nem onnan származnak, hogy a' választások közvetlenek, hanem onnan, hogy semmi qualificatiók nem léteznek illy nagy csábitások mellett. A' kettős választások többnyire oda szoktak vezetni, hogy egyesek kezeibe esik a' befolyás és ezek által vitetik véghez a' választás. Ha tehát a' t. RR. elég biztositó qualificatiókat állitnak fel, szónok a' közvetlen választások ellen nem volna. Legyen ugyanazon választói rendszer az egész országban. De a' választók minimumában soha nem egyezik meg. Mihelyt valaki választásra képes, azt kizárni ne lehessen, de más részről önkényes szám-felállitás által a' választói jog ollyanokra ne ruháztassék, kik elegendő biztosságot nem adhatnak. A' t. RR. által felállitott qualificatiók igen csekélyek 's csak két osztályra terjeszkedők; azért szónok minden osztályokrai kiterjesztésöket kivánja, jelesen, hogy a'mesteremberek rendesek, a' kalmárok pedig beczimzettek legyenek. A' sommákat illetve, miután a' t. RR. ezen táblában felállitottakat igen magasoknak tartják, szónok közelités végett azokat alább szállitani kész. Pestre nézve minden esetre kivétel tétessék 's ezen város, tekintve különös körülményit, semmi osztályba ne soroztassék. Itt is mérséklést kivánván, a' fekvő birtokokra nézve, mert ő a' ház és más birtokok közt különbséget tenni nemakar, az előbb megállap.2000—4000ft3000 ftra csökkenti. A' többi városra nézve a' legkisebbeknél 400—600 fr. helyett 300—400 fr. közép városoknál 800—1200 helyett 700—900 fr. a' nagyoknál 2000—4000 helyett 1000—1500 fr. legyen a' megkivántató qualificatio. Illy csökkentés szinte a' mesteremberek jövedelmeinél is történhetnék, 's itt az előbbi legmagasb jövedelmet, t. i. 600 frtot, csak Pestre nézve kivánná megtartatni, a' többieknél a' 200at 120ra a' 400at 240re, a' 600at 400ra csökkenteni. A' hono-

ratiorokra nézve ne az önkint bevallott, hanem a' bebizonyitott jövedelem képezze a' qualificatiót. Addig, mig elégséges biztositékot nem lát szónok, kénytelen a' közvetett választásokra szavazni. Mindenekelőtt egy báró itt azon kérdést tevé: vajjon a' m.FRR. ezen qualificatiók mellett a' direct választásokat is elfogadnák é? Egy más b. pedig legalább azon föltételeket, mellyek alatt ezen tábla a' közvetlen választásra áll, világosan kivánta kijelöltetni. Egy 3dik báró azonban tágosb tért kivánt a' RRnek engedtetni azon nyilatkozás által, hogy ezen tábla szükséges biztositékok mellett a' közvetlen választásokat elfogadni nem idegenkedik; azért minden szám nélkül csak általányosan mondatnék ki az elv. Ezt az inditványzó gróf sem ellenezvén, noha egy gróf a' kérdés mostani stadiumában már ultimatumot kivánt, miután mindenki már számot vetett, az inditvány a' „választó polgár és „közpolgár" nevezetek elfogadása mellett teljesen helybenhagyatott, 's igy ezen főkérdésnek legközelebbi teljes feloldatandása körül biztos remény van nyujtva. A' t. RR. többi észrevételei egész a' 153. §ig ellenmondás nélkül elfogadtatván, e' szakasz az előbbieknél fogvást függőben maradott. Megnyugván a' m. FRR. a' következett rendi észrevételekben, a' főfelügyelő fontos kérdése körül egy báró 's főispáni helyettes megjegyzé, hogy miután a' t. RR. az elvet is megtámadják, az alapot is, de ez utóbbit csak általányosan, erről pedigmindaddig, mig ő Felségével a' hivatal organisatiója iránt alku nem tétetett, törvényileg intézkedni nem lehet, ez előbb bevárandó 's addig, mig ez nem történt, a' t. RR. az alap- megtámadásban részletekbe nem bocsátkoznak, e' kérdés körül tovább haladni nem lehet, 's ezért a' RR. ez értelemben volnának felszólitandók. A' köv. szakaszokra sem történvén észrevétel, a' közoktatásra nézve (282—389 §) a' FRR. előbbi nézeteiknél maradtak; nemkülönben a' 310 §ra nézve is. Innen a' 324. §ig megtörtént az egyesség, ellenben a' háziadómennyiség maximumát ezentul sem kivánták a' FRR. az országgyülés elhatározására bizatni, miután a' már többször felszólalt gróf megjegyzése szerint, soha ez törv.-hozási tárgy nem volt. Ne bizzunk megint az országgyülésre olly intézkedést, mellyet véghezvinni nem képes. Mikint tudná a' legislatio, mennyi kivántatik például Kapronczaváros háziadójára? A' 340. § után javaslott uj szakaszt egy gróf czélravezetőnek nem tartotta, miután aláirás nélkül, hacsak minmagunkat mystificálni nem akarjuk, valóságos felelősség soha sem létezendik; azonban az előbbi szónok nem kivánt e' pontnak különös nyomatékot adatni, 's azért csak figyelmeztetni ohajtá a' FRRet a' contrasignatio jótékony hatására; melly észrevétel helyeslést nyert. A' IVd. részre nézve a' tábla előbbi nézeteinél megmaradt, ugy szinte a' kir. díjt ezentul is ő Felsége rendelkezésére kivánják meghagyatni. Az országgyülési szavazatok iránt a' sokszor felszólalt gróf egyedül a' szavazatok kettőztetésében látott nehézséget, miután ezt csupán a' megyékre, a' káptalanok és szabad kerületek mellőzésével, ruházni, az országgyülési-elrendezés egyoldalu megelőzésének tartotta; ezen kettőztetést kivéve akármelly jobb felosztáshoz járul. Elfogadtaték. A' követválasztásoknál az előbbiekhez képest csak biztositás kivántatik, hogy a' választók vissza nem fognak jogaikkal élni. A' IXd. rész tovább is maradjon ki. El levén végezve az egész munkálat, ő cs. kir. Fens. jövendő tanácskozások tárgyaul a' megyei kihágásokróli munkálatot tüzte ki; azonban egy báró a' tárgyalandók rendére figyelmeztetvén, a' fens. elnököt a' szabad ujságot tárgyazó, már olly régen a' t. RRtől ide érkezett üzenet fölvételére megkérte, nem várván ugyan még ez orsz.gyülésen sikert, de legalább olly törvényes intézkedést ohajtván, hogy jövő orsz.gyülésen ne kelljen megint ezen hosszu 's kellemetlen ösvényt megkezdeni. Ő cs. kir. Fens. e' tárgy fölvételét, mikor az idő engedendi, megigérte; most azonban az általa kitüzött munkálat tárgyaltatását annál sürgetősbnek véli, mivel ujabb tapasztalások szerint ugyanazon időben, midőn a' t.hozás e' rosz kiirtatásáról tanácskozik, a' szomszéd megyékben a' legbotrányosb kihágások történtek.

A' junius 26ki ker. ülésben a' fördi II. válaszüzenet a' büntetőt. könyv javaslata iránt ujra felolvastatván (lásd. Társalk.) V. megye követe igy nyilatkozott: Ha a' t. RR. e' fontos tárgynak köteles figyelmet ajándékozni méltóztatnak, elmondom a'm.FRR. üzenetére nézve azokat, miket nemcsak általányos nézetekkint kivánok előterjeszteni, de mik előttem fekvő hiteles adatokon épülvén, azt szándékozom megmutatni, hogy egy más helyt, mint a' főrendi naplóbul olvassuk, a' magányrendszer egy ns ellensége által felhozott adatokat, azon kutfőkben, mellyekből meritettek, mind ugy foglaltatnak ugyan, mikép idéztetvék, de magok azon kutfők részint alaptalanok, részint ellenkező hiteles adatok által megczáfolhatók. 'S ezt nem azért kivánom tenni, mintha a' hallgató és magányrendszer közti vetélkedésre ez által tágabb mezőt nyitni szándékoznám, épen nem, hisz a' magányrendszer elsőbbségét a'mlgos FőRR. előbbi üzenetjökben már megismerték; de azért, mert egy más helyen felhozott adatok sajtó utján is az egész hazát bevándorolván, miután a' discussio stadiumában vagyunk, lássa a' közönség az ellennézeteket is 's azután győzzön a' mi jobb. De hogy ezekben annál rövidebb lehessek, engedjék meg leginkább azon részére szoritkohatnom a' válaszüzenetnek, mellyben azt emlitik, hogy „nem hiányzanak tapasztalások, mellyek szerint a' magányrendszer sikeretlen és czélelleninek találtatott, vagy mellyek szerint a' betegség, halomás és őrültség a' mellett iszonyu arányban mutatkozott." 'S mielőtt erre felelnék, szabadjon két általányos megjegyzést bocsátnom elő; első az: hogy az ugynevezett szoros értelembeni philadelphiai rendszer, a' mivelt világban többé nem létezik, ugy hogy a' magányrendszer elnevezés tulajdonképen nem is helyes, hanem valamint a' régi „solitary confinement" megkülönböztetik a' mostani „individual confinement"-tól és a' németek is, különösen a'jeles Tellkampf azutóbbit, „Trennungssystem" nek nevezi; ugy nekünk is elkülönitési rendszert kellene mondanunk a' már nem létező magányrendszer helyett. Ugyanis: valamint a'szélsőségek egymással érintkeznek: ugy a' régi módszer mellett minden rab összekevertetvén, ettőlegyszerre egymás szélsőségre vetemültek, arra t. i. hogy a' rabot tökéletesen és egyszerre elzárták a' világ és minden embertől és még munkával sem foglalkodtaták. Hogy ennek csak szomoru következményei lehettek, igen természetes, 's épen ezért el is hagyták azt tökéletesen. Ma hát a' magányrendszeren ne értsen senki illyet, hanem csak olly elkülönitő börtönt, mellyben minden rab elég tág és egészséges külön kamrában őriztetik, de folyvást munkával foglalkodtatik, és még szabad levegőni mozgásban eléggé részesül. 2dik megjegyzésem az, hogy én a' számokbuli okoskodást csalhatlannak nem tartom, mert a'körülményektől, tudjuk, mi sok 's majd legtöbb függ; hanem mivel számok hozattak fel közönség elibe a'magányrendszernek igen ns ellensége által, kénytelen vagyok én is ellenkező számokat kimutató hiteles adatokat hozni fel. 'S e' részben követni fogom azon sort, mellyel ama tisztelt egyed által a' magányrendszer elleni adatok említtettek. Jelesen a' mi az e' rendszer melletti nagyobb halálozást illeti: philadelphiai orvos d. Coates m. 1843ki maj. 6án kelt levele 's graphikai táblái szerint, az ottani magányrendszerü börtönben 1836. és 1837ben a' fekete rabok halálozása 6 pcten felül volt ugyan, de 7 pct egészen nem volt; a' fehéreké pedig 1836ban 1 pct, 1837ben 3 pct. 'S ugyanazon városbeli lakosok közti halálozásokat 1821től 1830ig fölvevén, középszámitás szerint a' fehéreké 2 és 3 pct közt, a' feketéké 6 és 3 közt volt. 1838ban a' fehéreké 2 és 3 pct közt, a' feketéké 11 pct, de 1839ben már ezeké is, noha számuk növekedett, 4 pct lett. 1842ben fekete 6, fehér 3 halt meg. 1836ban volt ama fogházban rab naponkint 360, ebből meghalt 12, tehát 3 pct, kik közül 202 volt fehér, 's ezek közt két halálozás történvén, ez egy pctet sem ad, hanem = 0,99 századrész. 1837be volt rab naponkint 387, közülök meghalván 17=4 pct. Ezek közt 232 fehér volt, 's 7 halott, a' mi 3, száztólira mutat. 1838ban a' fehérek halálozása 2, 92 pctet, a' fehéreké 0,81, a' feketéké 11,80 pct 1839ben a'fehéreké 4,62. 1840ben fehéreké 3,88; feketéké 8,02. 1842ben amazoké 1,41, ezeké 4,61 száztól. 1829ki oct. 22ről, melly napon t. i. a'philadelphiai börtön megnyittatott, 1842ig bezárólag, 100 fehér rab halottra esik 334 fekete. Ama városban pedig = 100: 196. És ha a' tömlöczbeli halálozást 12 évre tekintjük, a' rabok 2,028 száztóli része halt ki, midőn a' városbeli 10 esztendei halomás 2,422 percent volt. Feketék a' börtönben 6,780 pctben haltak ki. De 1837től 1842ig ama börtönbe került 336 feketékből 150, vagyis 44 pct beteg volt már a' tömlöczbe kerüléskor. Azonban ezen halálozási arány mindössze csak azt mutatja, hogy a' szegény feketéket a' természet ura gyengébb testalkattal áldotta meg, hacsak ennek oka egyrészt abban is fel nem található, hogy a' feketék a' legerősb szeszes italokat mérték fölött használván, az azoktóli egyszerrei elvonatás életműszereikre károsan hat; hisz tudjuk, hogy például csak a' dohányzás rögtöni elhagyása milly befolyással van az ember természetére? Igaz, hogy a' bostoni fegyelemtársaság jelentése a' magányrendszernek nem kedvező; ámde ennek oka az, mert ama társaság e' rendszernek nyilt ellensége 's igy annak állapotját a' pártszellem szemüvegén át tekinti. 'S hogy jelentését pártatlannak nem mondhatni, csak onnan is kitetszik, mivel a' halomást a' philadelphiai fogházban szerfölött nagynak mondja, holott 1837től 1841ig 389 rabra $4^{11}/_{00}$ pct esik, 1830tól 1836ig 3,02 minden százra, kik közül minden fehérre 3 fekete halott jő. Ha pedig 1730tól 1836ig összeveszük a' rabok és halottak számát, általában 3 pct halott esik egyremásra. Ugy de csak Russiát és Németországot tekintsük, amabban minden 27 emberre, Németországban 45re esik egy halott. Ama tömlöczbeli halálozás e' börtön kivüli aránynyal ezek szerint mérközhetik. 'S kérem a' t. RRet, hogy sem az angol Milbank-börtön példáján, sem a' Times e' tárgyu tudósitásin ne méltóztassanak elindulni; mert az első Crawford és Perry börtönfelügyelők, 's a' börtönügybea nagy tekintélyek szerint is nem egyéb mint elszerencsétlenült kisérlet, melly a' javitófogház nevét csak viseli, de nem érdemli meg. A' Times pedig tudjuk, hogy a'toryk pártlapja's nemcsak a'magányrendszer ellensége, hanem gyülölője is mind annak, mit a'whig kormány létesitett, vagy csak ápolt is. Azonban ha hirlapra illyesekben is hivatkozhatni, ellenkező hirlapi czikkeket felhozni igen könnyü volna. Felhozatott dr. Grossnak, mint mondatott, igen érdekes tudósitása a' genfi „Bibliothek" czimü folyóiratban. Ennek characterét én megtámadni távolról sem kivánom; de azt ki kell mondanom e' helyen is, hogy a' genfi fogház ez orvosának tudósitását, a' bruchsal-i büntető-intézet jónevü orvosa Dietz szándékosan hamisnak mondja, 's a' derék Varrentrapp is azt irja róla, hogy az „keineswegs für eine zuverlässige Auctorität gelten könne." A' minthogy ez, midőn a' magányrendszerü fogházakat őrült rabjaik nagy számával terheli, nem is szól a'nem egészen magányrendszerü genfi fogház számos őrültjeiről. Holott ennek őrültjei 20pctje gyógyult csak ki, midőn a' philadelphiaiban 70 pct meggyógyult, tehát több mint az egész világ minden tébolyodtak házaiban szokott történni. Igy a' lausannei fogházban a' halottak számát 3 pctre teszi, 's hogy ezt kihozhassa, csak 4évet veszen fel, holott 12év statistikája volt előtte, melly szerint, mint Varrentrapp, 140 rabra 9 halott esik ott. És itt vagyunk egy másik ellenvetésnél, melly szerint az Angliában és Schweizban, különösen a' waadti cantonban nyert tapasztalás a' magányrendszer ártalmas létét bizonyitónak állittatott. De a' magányrendszer eredvényei még csupán Amerikában láthatók leginkább. A' Waadt cantonbeli lausanne-i fogházat pedig mi illeti, tudnunk kell, hogy az nem tisztán magány-rendszerü, mert közmunka-termei vannak; hanem 1834. fogva a' viszszaesettek 's veszedelmesb rabok záratnak csak el külön kamrákba, de sétaudvaraikban ezek is 5ten 6tan összebocsáttatnak, mi a' magányrendszer szigoru elveivel ellenkezik. És különös, hogy mégis épen ezen visszaestekre nézve használtatik a' visszaesés nagy számából vont következtetés, holott ezek a' más rendszerü fogházakban már megfordultak, 's mert büneikbe visszaestek, mint javithatlanok zárattak azon külön kamrácskákba. És még ezen külön kamrákra nézve kell tudni azt is, hogy ezek ott csak a' közmunka-teremekből melegittetnek, holott félrészben éjszak felé feküsznek, 's csak 432 köblábuyi belső világuk van, 's igy roszak és positive egészségtelenek. Azonban még e' fogházban is 1827től 1834ig 28, 1835től 1841ig 24, tehát 3½ pct volt a' holtak száma; pedig az első 8 évben 81, az utóbbi 7ben 109 volt a' naponkinti rabszám, 's magány-eljárás óta a' halálozások már csak 3, 5 pct, az előtt pedig 4, 2 pct volt 's igy mindent összevéve 33 pcttel kevesülnek. E' fogház elleni balhirek terjesztője Verdeil, ki mint a' „Revue Suisse' jul. füzetében megjegyeztetett, egyszersmind a' hallgatórendszernek igy tehát a' javitó fogházak általányos ellensége, miért polgártársai bizodalmát el is vesztette. Mi a' magányrendszerü fogházakbani betegek nagyobb számát illeti, szolgáljon erre felvilágositásul, hogy Philadelphiában az utólsó 6 évben Tellkampf szerint 177 fehér és 87 fekete rab jobb állapotban bocsáttatott ki a' börtönbül, mint bementekor volt; 39 fehér és 30 fekete pedig roszabban. Dietz szerint 1829—1836ig 312 elbocsátott rab közül 164 előbbi állapotban volt egészségére nézve, 78 javult, 17 gyengült, 15 roszabb állapotba jutott, 4 sokkal roszabba, 33 meghalt, 1 megölte magát. Voltak, kik 6—10 évig raboskodtak benne, 's ép-egészségesek maradtak, ugy hogy e' fogház betegség-átvevő és gyógyitó volt inkább mint annak nevelője. És a' ki dr. Colemannak a' magányfogházra nézve 1839. sept. 1ső napján irt levelére hivatkozni akar, olvassa meg azt egészen, 's azt fogja találni, hogy abban e' szavak után: „azon rabok, kik a' régi fogházban tökéletes egészségben voltak, 's ezen (magány) javitó-intézet ellen első évben csak keveset panaszkodtak, most gyengék és erőtlenek," még

ezen nevezetes különbséget tevő szavak is foglaltatvák: „ezen fogság következtében, melly a' rabnak a' szabad lég és napvilág éldeletét nem engedi.“ 'S itt a' csomó feloldatása, mert olly intézet, hol sétaudvar nincs, kínhely, nem javitó fogház, 's épen, mert a' trentoni fogház ezekben szükölködik, annak sikerét, a' sétaudvarral ellátott philadelphiai intézet ellen felhozni méltányosan nem lehet. Nézetem szerint épen olly kevéssé lehet azt is állitni, hogy a' magányrendszer veszedelmes, mert egy rab felbontatván, halála a' magányrendszer következményének tulajdonittatott. Már, hogyan lehessen bizonyossággal illyest a' magányrendszer rovására felróni, meg nem foghatom, 's annál kevesbbé, mert Tellkampf szerint bizonyitást kiván, hogy a' hátgerinczvelő kiszáradása bezáratástól következnék. Sőt ez azt sem hiszi: hogy ezt — mint Amerikában a' börtönorvosi ügy áll — csak egyetlen egy boncoláskor megnézték volna. Tévedésben van tovább, ki azt állitja, hogy a' pentonvillei fogházban a' magányrendszer olly károsan mutatkozott, hogy a' rabokat 18 hónapnál tovább nem lehete igy elzárva tartani. Ez máskép van, mert azon fogháznak, mellyben tökéletes 's kizárólag magányrendszer nincs is, melly csak alig 1 évóta töltetett be rabokkal, tehát erre nézve a' 18 hónapi tapasztalásra sem lehete hivatkozni csak egy pár hónap előtt is, egyenes rendeltetése az, hogy benne a' deportálásra rendelt gonosztevők 18 hónapig tartassanak azért, hogy javulásuk szerint osztályoztatván Botany-bay vagy más rabtelepbe küldethessenek. Ha a' viszszaesettek hiteles statistikáját tekintjük, azt a' magányrendszerre nézve ismét csak kedvezőnek találjuk. Ugyanis a' philadelphiai fogházban felállittatása vagyis 1829. oct. 25e óta 1843diki januariusig volt 1622 rab kik közül 455 sem irni, sem olvasni nem tudott, 382 csak olvasott, 785 csak kevés betüismérettel birt. Mi pedig főfigyelmet érdemel, az hogy 1838ig nem volt benne különös erkölcstanitó. 'S mégis az 1840ben elbocsátott 197 rab közül, az ottani erkölcstanitó szerény, tehát annál hitelesb jelentése szerint 20at megjavultnak tekinthetni, kettő közülök tekintélyes ember is lett utóbb; 1841-ben elbocsátott 134 közül pedig 25 javult. Holott Nöller szerint Franciaországban 1835től 1839ig elbocsáttattak a' bagnokból 2821, ezekből viszszaesett 722, tehát 25 perct, a' középponti fogházakból pedig 21,310 's ezekből ismét bekerült 6013 tehát 28 pct. De ideje már, hogy ezen rendszer ellen olly gyakran felhozatni szokottlegnagyobb ellenvetésre térjek, melly ha való volna, ettől minden emberbarátnak el kellene borzadni: értem az ebbeni megőrülés gyakori eseteit. Azonban szerencsére ez ellenvetés sem alapos. Mindenekelőtt általányosan jegyezzük meg, hogy minden elzáratás elősegiti az elmebeli megháborodást; honnan valóságos fogság az, és nem szórakozási hely, vagy épen büniskola. Mert a' rab illyenkor saját rettentőségében áll maga előtt; 's az élénk phantasia tükrében látja saját szörnyetegségét. De ha ezt veszszük csak figyelembe, ám akkor gondoskodjunk rabjaink mulatságáról inkább mint büntetéséről. És mondhatni még azt is, hogy minden vétek, nem egyéb őrültségnél. De ha azt nemcsak psychologiai igazságnak veszszük, hanem életbe akarnók átvinni, ugy egy bünöst sem lehetne, nem szabadna büntetni, a'mi természetesen képtelenség. Vegyük fontolóra e' mellett azt is, hogy az őrültség értelmezése sem szabályos; hiszen az életben is őrültnek mondunk sokat, ki épen az eszesség legmagasb fokán áll. Börtönökben pedig nemcsak a' felvigyázók személyességétől függ ennek megitélése, de az intézet sajátságától is, melly épen oka annak, hogy egyikben több az elmebetegek száma mint a' másikban Ugyanis a' hallgató rendszer melletti fogházakban a' rabok munkája haszonbérbe adatik ki. Ebből következik, miszerint csakhogy a' dolgos kezeknefogyjanak, betegek, sőt vannak példák, hogy valóságos őrültek is szorittatnak közmunkára, 's hogy ez lehessen, nem lehet azokat mint illyeket vezetni a' névjegyzékbe. Sőt még az sem példátlan, hogy az elmebetegeknek megkegyelmeznek, csakhogy az intézet hire neve ne koczkáztassék. Ellenben a' magányrendszer mellett a' rabok portékának nem tekintetnek, 's nem nyerészkedik rajtok a' status, hanem kinek mi baja van, tüstint bejegyeztetik, gyakran pedig méglelkiismeretességgel együtt járó tulzó fontossággal is. Ugy hogy nemis őrült mindaz, ki az elmebetegi jegyzékbe iratott. (Folyt.)

LEGUJABB. A' julius 3kai ker. ülést megelőzte Ungmegye szivlázitó sorsu követe- Orosz Elekért tartott gyásztisztelgés, mellyet az egész képviselői tábla, sok főrendi tag, országgyülési ifjuság és számos más rendü közönség ünnepélyesitett. A' gyászmise után mondott beszédben n. váradi kápt. követ Fogarassy Mihály ur hü jellemrajzát adá a' kebelrenditő módon igen is korán 33d. évében, kimultnak, 's annak tudata hogy a' képpel, mellyet ama beszédben rajzolt vonalmi fölelevenitének, e' földön többé nem találkozunk, egész nagyságában kelté fela' fájdalmat, mellynek kitörései közé az elhunytat áldó igék vegyültek 's könyek egyszersmind Duna hullámival, melly az elhunytnak sir 's emlék lön! A' 11½ órakor kezdődött ker. ülésben az országgyülési szállások ügyében kiküldött választmány jelentésének tárgyalása folytattatván a' jövőre rendelkező szabályok a) pontja körül, miszerint minden városnak, mellynek keblében országgyülés tartatik, háztulajdonosai köteleztetnek házaik egy részét az országgyülési tagok számára bizonyos meghatározott bér mellett átengedni, a' tegnapi ülésben megállapitott kényszeritett szállásadási elv nyomán több inditvány keletkezett, mellyek közül szavazás utján fejlett többség K. megye követének javaslatát fogadta el, melly a' szállásadásra nézve maximumul a' házaknak negyed részét határozza meg. — A' jul. 4kén tartott főrendi 171dik országos ülésben a' kerületrendezési frdi választmány munkálatát benyujtván, az egy főispán inditványára kinyomatni rendeltetett. Ezután a' megyei kihágások iránti rendi üzenetre nézve gr. A. Gy. küldöttséget javasla megbizatni, melly a' munkában foglalt elveket összeszedvén 's combinalván jelentést tegyen; melly javaslatra hoszszu sora kezdődött a' szóváltásoknak, a' megtámadók nyilaikat főleg főispánok 's más hivatalnokok ellen irányzák; képzelhetni hogy az oda dobott keztyűt egyik sem akará ignorálni; e' csatázás közben azingerültség magas fokra lön potencirozva, melly gyakor elnöki közbeszólást szükségesitett, végül gr. A. inditványához járult a' többség, minek következtében nádor ő fnge az érintett küldöttség tagjait ki is nevezte. Köziratra bocsáttatás végett felolvastattak a' turmezei kerül. és a' szepesi XVI. város- rendezést illető üzenetek, legközelebbi tanácskozás tárgyul pedig a' k. városok tárgyábani viszonüzenet hitelesitése 's a' kerületek rendezése tüzetett ki. Szintaz napi kerül. ülés kezdetén az elnökség bemutatá a' középponti vasuttársaság folyamodását, melly B. megye követének inditványára kinyomatása után azonnal tanácskozás alá fog vétetni. Az országgyülési szállások tárgyábani munkálat vétetvén fel a' tegnap módositott a) ponthoz P. azon javaslata fog járulni, miszerint a' házbirtokosoknak joguk leend a' b) pont értelmében kijelölt szállás helyébe más alkalmas szállást kimutatni. A' b) pontban a' szállások összeirása 's kijelölése a' fölovászmester elnöklete alatt illető hatósági tagokbul alakitandó választmányra bizatni határoztatott; a' szállásbérre nézve pedig azon inditvány fogadtatott el, hogy a' rendes bérletü szállások három utólsó évi közép ára vétetvén sinórmértékül, ez az orsz.gyülési szállásoknál többel, mint fél annyival nem növeltethetik. A' c) pont ugy módosittatott, hogy a' szállásbér azon évnegyedre, mellyben az országgyülés eloszlik, egészen fizettessék ki; az e) pontban Cs. inditványa után a' nádort, országbirót, személynököt kivéve, minden országgyülési tagnak lakbeli illetősége 4 szobában állapittatott meg, a' választm. vélemény kevesbet határozó pontjai megtartatván. Az i) pontnál, melly arra nézve, ki az orsz.gyülési szállást letartóztatja v. az által, kit illet, nem engedi elfoglalni; a' k. táblát rendeli biróul, a' többség a' városi bíróságot fogadta el. Az ellenszegülésért büntetésül szabandó 200 pft. a' városi pénztárba levén fizetendő. Az illető pontokban a' fölovászmesteren kivül az illető hatósági egyedekre is fog hivatkozás történni. Az orsz.gy. szállások tárgya bevégeztetvén, a' napi rendre kitüzött turmezei panasz pedigmásnapra halasztatván, a' sérelmek 's kivánatok rendbeszedésére küldött választmány tudósitása vétetett fel, mellynek tárgyalása előtt egy alföldi követ által tett azon inditvány, miszerint a' sérelmek 's kivánatok kerületi ülésekben keresztülment pontjai orsz. ülésben mennélelőbb hitelesittetvén a' fRRhez küldessenek, elfogadtatott; miután Palóczy az egyes megyék sérelmei 's kivánati II részét olvasta, a' 25ik ponton kezdve, mellyre valamint a' következő 26, 27 28, 29, 30, 31, 32, pontokra adott választm. vélemény elfogadtatott; a' 33. pontba foglalt kivánata Szerém megyének követi előadás szerint megszünvén, kihagyatik; a' 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 's 42. pontokra vonatkozó vélemény szinte elfogadtatott.

Komárom, jun. 28. Legközelebb, jun. 24kén kezdődött 's egy hétig tartott közgyülésünkről igen keveset irhatok, mert abban sem utasitás, sem olly közjogi kérdés nem fordult elő, melly közügyeink országgyülési kezelése 's vitatásakor érdekes tudósitásra nyujthatott volna anyagot. Készülének 's akarának ugyan némellyek lenditni valamit, de szerencsétlen tacticával, mert a' készület félszeg 's összetartásuk elannyira lánczszemetlen volt, hogy sikerre még csak számitni is lehetetlen vala. Az inditvány, mit a' kanczellariai parancsok után T. Zs. az országgyülési iratok minden más dolgok előtti tárgyaltatására nézve tön 's mi el is fogadtatott, annyira ingyem szerint történt, hogy e' netalán idővel gyakorlati szokásadatul szolgáló tanácskozási rendszernek többekkel együtt szivemből örvendék; azonban ugyanazon rész, mellyről ez inditvány tétetett, akarata- 's czéljával igen, de létesitő eszközeivel tisztában épen nem lehetett; mert ugyanazon órában a' köznemesi hallgatóságnak hullámozva változó tárgysympathiája szerint majd ezt, majd módositást, 's majd ismét egészen ellenkezőt sürgetni 's követelni, igen nagy következetlenségre mutat. Helyettes alispán ur loyalis elnökletének és a' tisztviselőség méltányos viseletének hozzájárulásával megállapittatott az egész országgyül. iromány- halmaz fölvétele 's tárgyaltatása; de mivel a' köznemesség, melly ugyanazon inditványt tüzesen pártolá, az olvasni kezdettek hallgatásába csömörlött és türelmetlenkedék, S. ur része ismét mást, egészen ellenkezőt kivánt, hogy t. i. az országgyülési tárgy fölött választmány tanácskozzék, mellynek jelentése azután rendkivüli közgyülés tárgyalása alá jöjön. 'S ez megis állapittatott, másfélórai keserü tanácskozás, vagy is vitatások után. Ezen rendkivüli közgyülés eredvényéről annak idejében megküldendem tudósitásomat. — A' mhús ára 14 v. krról 13ra csökkentetett. Az aratás is limitáltatott a' szabad egyezkedés isméti fenhagyatása mellett. K. helység hadnagya, mivel a' tisztviselők névsorát közlő megyei körlevélre ellenmondást irt, mintha ugyanazok nem nemesek, hanem parasztok által választattak volna, ügyészi kereset alá vétetett. — S.

Spanyolország.

Barcelonai tudósitások a' királyné egészségéről kedvezőleg szólnak. Trapani grófot, hir szerint, Barcelonába várják, hogy a' királynét baski utjában kisérje, ki onnan Párisnak veendi utját, fens. nagybátyját meglátogatandó. Hirszerint minden miniszter parancsot kapott Barcelonába menetelre. Barcelonai lapok körülményesen leirják az éjjeli látogatást, mellyet az özv. királyné négy személy kiséretében a' városi temetőben tett. Az éj szép volt, az ég tiszta, a' tengeri levegő fris, csak a' szelid hullámmozás, melly a' fövényparthoz buskomolyan ütődve halt el, zavará az éj csöndét. A' királyné sokáig imádkozék csupasz köre térdelve a' kápolnabeli oltár előtt; mellette térdelt Leon tábornok özvegye 's Belascoain grófné. Urnapi bucsumenetena' királynék is jelen voltak, példájokat a' hatóságok 's Barcelonában levő tábornokok is követék, égő viaszgyertyát hordozva. Az utóbbi lázadáskor befogott egyedek szabadságát viszszaadni szándékoznak.

Azon hir, hogy valamennyi miniszter Barcelonába menend, megvalósult. A' navarrai határszélekről irják, mikép a' vámőrök azév kezdete óta fizetés nélkül 's igy igen keserves állapotban nyomorognak, 's életem-hijány miatt határszéli állomásaikat elhagyák 's Franciaországból akadály nélkül vihet, ki mit akar. A' M. Chronicle barcelonai levelezője következőleg festi a' spanyol körülményeket: az alkotvány, mellynek nevében a' spanyolok annyi évig küzdöttek, vérzettek 's elhaltak, most öshelyére szenderül, csöndesen é vagy zajjal? az idő mutatja meg. A' királyné Barcelonához ragaszkodása naponként növekszik 's olly erős gyökeret vert benne, hogy arról gondolkoznak, mikép azt az ország másod székvárosává emeljék, kicsicsomázván a' királyság minden ékszereivel. Mindez Barcelonában huzamosb tartózkodásra mutat, hol a' legközelebb két vagy három hónapban fontos e s e m é n y e k t ö r t é n h e t n e k. A' mérsékpártiak jelesül elhatárzák, hogy egy merény csapást tegyenek, mire Barcelona igen alkalmas hely. Ha a' folyton divatozó cselszövényeskedés hajótörést szenvedend, akkor az özvegy királynénak misem marad egyéb hátra, mint a' kedves Franciaországba mindenestül viszszavitorláznia. Egyébiránt Krisztina vagy valóságos szenteskedővé lett, vagy a' képmutatást játsza csoda-remekül. Nem elég, hogy fél napokat tölt egyházakba vándorlások között, hanem még éjjel is temetőkápolnát látogat 'stb. Nem egész éjeit emésztik ugyan fel ezen ájtatoskodások, mert ritkán kél nyugalomra ugy, hogy földi 's politikai dolgokon ne törje fejét. Gyakran regg. 4 óra tájban láthatni Narvaezt 's Vilumat is a' fens. hölgygyel tanácskozványokbul jöni. Ezen jó urak fejeiket magasan horoják ugyan, azonban arczaikon nem egészen valódi a' győzelmi vonal; ottan ottan vehetni észre jeleket, mik azt mutatják, hogy nem mind arany, a' mi fénylik 'stb.

Anglia.

(Mult hó 19d. d. u. a' királyné Buckingham palotában kir. széken fogadá a' dublini községtanácsot, melly a' lordmajor szónoklata mellett kérelmi felirást nyujtott át O'Connell pöre 's bebörtönöztetése ellen. Köszönöm

önöknek! válaszolt a' királyné, miután az irományt kegyteljesen átvette, személyem 's koronám iránti hű ragaszkodásuk ez ujabb bizonyitványát. Nyilványitám már önök előtt, mikép szilárd határzatom fentartani a' törvényt 's tisztelni itéleteit törvényszékimnek, mikre bizatott a' jogkiszolgáltatás. Ha hibák történtek az eljárásban, vizsgálat alatt állanak, 's a' fölebbviteli t. szék azokat kétségkül helyrehozandja. A' törvények hű végrehajtatását népem szabadsága 's jogszerüsége legbiztosb pajzsaul tekintem. Élénk szóváltásokat idézett elő a' felsőház jun. 17d. ülésében Mazzini leveleinek postán elfogatásuk 's felbontatásuk. Radnorgr. legnagyobb csodálkozással hallá illy kormányszabaditék létezését, 's ha ez csakugyan igy van, ugy gyakoroltatásukat nem titokban üzetni, hanem mindenesetre legszigorubb felelősség terhe alá vonatni ohajtja. A' ns gróf 1841 jan. óta illy uton felbontott levelek jegyzéke előmutatását inditványzá's felvilágositást kivánt e' tárgyban, mint szinte Ostrowski lengyel grófnál a' rendőrség által nem rég véghezvitt megmotoztatás iránt is, kinek egy hóbortos szabó alaptalan mendemondájára, leveleit 's papirjait zár alá vették. Wellington hg. felelt, mikép a' kérdéses szabaditék Anna királyné uralkodása óta változhatlanul létezik 's illy segédszer fenmaradás kivánatos is. Egy egyedlevelei (t. i. a' szökevény Mazzinihoz czimzettek) valóban fel is bontattak, de azilletö kormányhatalom hallatlan gyakorlása semmi sérelmet sem idéz elő; azért reméli, hogy a' ns gróf eláll inditványától, miután azon körülmények közlése, mik közt a' belügyi miniszter az érintett szabaditékot gyakorolja, nem tanácsos. Mi a' nevezett lengyel rövid fogságát 's a' rendőrség által véghez vitt házmotozást illeti, e' tekintetben semmi kétség, hogy az magát igen gondolatlanul compromittálta, a' rendőrség mind e' mellett illedelmesen bánt vele 's irományai is haladék nélkül viszszaadattak. Ha egyébiránt Ostrowski gr. sértettnek érzi magát, előtte a' törvény utja 's a' törvényszéki teremben inkább is helyén vannak illy vitatkozások, mint itt 'stb. Franczia lapok darab idő óta lord Byron kiadatlan müveiről beszélnek, miket egy pénzváltónál letéve találtak. A' Revue de Paris most határzottabban imigy nyilatkozik e' tárgyban: A' megbukott caccia pénzváltónál letett holmi közt volt egy szekrény l. Byron kéziratival; ezen szekrény Quiccioli grófné sajátja 's most ennek ügyviselőjéhez vitetett. Az irományok közt, néhány még világot nem látott költeményei 's tulajdon munkájáról irt birálati jegyzetek találtatnak. A' Sun szerint, Thorwaldsen szobrárol minap Byron által tett tudósitás lényegében igaz; az hogy az még mindig a' londoni vámház boltjaiban fekszik, valótlan azonban, mintha a' szekrények rothadása 's fekvése által sok kár történt volna benne; sőt a' márványkép teljes épségü 's feltámadása nem sokára reméllhető.

A' Dublinban tartott héti repeal-gyülésen a' jövedelem 3229 ft sterlingre 's igy olly sommára rugott, minő még egy heti gyülésen sem fordult elő, világos bizonyságul, minő hatást szült egész Irlandban O'Connell elzáratása, habár a' tory és orangista lapok azt hiszik is, hogy O'Connellel a' lázadás furiája is le van bilincsezve. Junius 13kán Dublinban sajátszerü jelenet fordult elő. Mintegy harmincz kocsi déli 12 órakor O'Connell háza előtt megállapodott, honnan lassan haladva O'Connell fogháza felé tartott. A' kocsiban ülők a' legelőbbkelő hatósági tisztviselők voltak, kikhez a' mindinkább csoportozó nép tömérdeke csatlakozott. A' börtön ajtót kemény őrcsapat fogta el, a' tolakodókat viszszatartóztatandó. Tudva volt, hogy a' foglyok semmi küldöttséget nem fogadhatnak el, hanem talán azt hitték, hogy illy nagyszerü demonstratioval majd csak keresztül törnek, hanem ezen reményök füstbe ment, mert a' börtönkormányzó a' lépcsőzeten egyik küldöttséget a' másik után azon válaszszal bocsátá el: hogy ő bármi emlékiratot átnyujtandó küldöttséget nem bocsáthat be. Erre az egész néptömeg 's a' küldöttek, O'Connell házához tértek viszsza, hol a' corki mayor elnöklete alatt gyülés tartatott. Ugyanez nap Liverpoolban is tartatott gyülés, számra 's előkelőségre a' dublininál nem kisebb, hol Shiel elnökösködése alatt két emlékirat készült: egyikkel az igazságtalan itélet következtében befogottak szabadon bocsáttatását a' királyné előtt eszközlendők, másikkal O'Connell és társai előtt fájdalmas rokonérzetüket tolmácsolandók.

Francziaország.

Jun. 19kén Algirban azon hir terjenge, hogy Marokkóval a' dolog el van intézve 's mikép Abdelrahmau császár, az Ali öcsese intézte majus 30d. megtámadást roszalja 's mindenféle elégtétre ajánlkozott. Ezen hirnek némi fontosságot adott azon körülmény, hogy a' 44d. sorezred a' nyugoti csapat erösitéseül Algirba rendeltetett. A' fenyegetett tartománybeli sereg ezen csökkentése azt mutatja ugyan, hogy a' veszély el van háritva: a' dolgok helyzete mind e' mellett mégis ugyanaz, 's ugy látszik, azon tiszt, kinek küldetése okozá a' békehirt, sürgönyöket hozott a' parancsnokhoz, mikben az Anglia részéről ajánlott közbenjárásról van szó. Másik ujság: hogy Abdelkader Oran és Mascara közt vonult el 1700 lovas élén, hova 's miért? nem tudhatni. Toulonbul jun. 22dikén. Joinville a' hg parancsnoksága alatti hajóhad egy része tegnap bocsátkozott tengerre, más része induló félben van. — Bignon tudósitása az 1845i költségvetésről, ellentétben áll a' trónbeszédben nyilványitott azon igérettel, miszerint a' kiadás 's bevétel közti egyensuly helyreállitása a' főczél; mert ugyancsak Bignon tudósitása nyomán 1840—1844 év végeig a' kincstár hijány 179 millió 8 százezer frankot tesz, 1845ben pedig még több leend. A' következkamra jun. 25d. ülésben a' paris-lyoni tours-nantesi és paris-rennesi három vasutterv elfogadtatott.

A' marokkói háboru csakugyan kiütött- Bugeaud jun. 16d. sürgönye szerint az alatt, mig jun. 15kén a' marokkói csapatok főnökeivel folyt az alkudozás, ezek közül 5000 lovas megtámadá a' francziákat, kik azonban a' marokkaiakat derekasan megszabdalván, mintegy 3—4 százat közülök levágtak 's 3—400 lovat elfogtak, részükről csekély (6 halott) veszteséggel. —

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetvény.

Tek. ns Mármaros vmegye Verchovinai járásban fekvő, 's alább megnevezendő helységekben a' kir. fiscus birtokához tartozó részjószágok a' huszti kir. kincstári uradalmi gazdálkodó tisztségnél 1844. évi jul. 15d. napján tartandó nyilványos árverés utján ugyan e' folyó év novemb. 1sö napjától kezdve 6 egymásután köv. évekre haszonbérbe adatnak, ugymint:

Folyó szám.	Helységek nevei.	Urbéri telkek	Jobbágyok: telek gazdák	Jobbágyok: zsellér.	Ur dolga	Füst-pénz.	Dézmaváltság.	Urbéri ölfa	Urbéri zsák.	Korcsmabeli árenda	Majorságbéli föld: szántó föld	Majorságbéli föld: kaszál. föld	Jelenlegi földbér.	Malom. taksa	Házbér
		sz.	száma		napok	ft.	ft. kr.	öl	szám	ft. kr.	hold	hold	ft. kr	ft. kr.	ft. kr.
1	Ökörmező	8 4/8	52	54	2039	106	34 —	8 4/8	34	34 30	106 1/2	124 1/2	80 30	12 30	18 —
2	Iszka . . .	1 1/8	6	—	157	6	4 30	1 1/8	4 1/2	— —	—	—	— —	2 30	— —
3	Ujholyatin.	1 2/8	9	3	238	12	5 —	1 2/8	5	— —	—	—	— —	— —	— —
4	Ricska . .	1 5/8	6	3	249	9	6 30	1 5/8	6 1/2	— —	—	—	— —	— —	— —
5	Bisztra . .	1/8	1	—	18	1	— 30	1/8	1/2	— —	—	—	— —	— —	— —
6	Rippinye .	1	5	3	187	8	4 —	1	4	5 —	2	—	1 10	— —	— —
7	Lopusnya .	6/8	4	4	168	8	3 —	6/8	3	— —	—	—	— —	— —	— —
8	Majdánka .	1 4/8	8	8	318	16	6 —	1 4/8	6	— —	—	—	— —	2 30	— —
9	Szolyma .	2	13	8	424 1/2	21	8 —	2	8	16 6	—	1/2	— 20	— —	— —
10	Szinevér .	1 2/8	5	10	329 3/4	15	5 —	1 2/8	5	— —	4	11 1/2	11 20	— —	22 —
	Összesen	19 1/8	109	93	4128 1/4	202	76 30	19 1/8	76 1/2	55 36	112 1/2	136 1/2	93 20	17 30	40 —

Jegyzés: irásbeli ajánlatok szükséges kellékekkel ellátva elfogadtatnak. 2—3

Hirdetés.

A' nagymélt. magyar kir. udv. Kincstár rendeletéből, a' megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona, ugymint: a' kalocsai magtárból 1788 p. m. árpa, szemes kukoricza a' hajósi magtárból 865 p. m. tiszta buza, 737 p. m. árpa és 31 3/4 p. m. szemes kukoricza, elvégre a' szent-Istváni magtárból 793 p. m. tisztabúza, 110 p. m. árpa, és 5 p. m. kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e' f. évi julius 15kén a' kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban ujolag árverés fog tartatni.

A' venni szándékozók tehát a' 200 ft. p. p. szabott bánatpénzt a' kalocsai urodalmi pénztárban előlegesen letenni, és határozottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabonafajokért különösen, sajátkezüleg aláirt 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óraig a' felhozott igazgatóságnak, a' hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtani köteleztetnek, mellyben az ajánló lakását kitenni és hozzá a' letett bánatpénzrül szóló nyugtatványt mellékelni tartozik. 2—3

Rév és vendégfogadó-kibérlés.

Adony m. városa, gőzhajóállomásának tövében létező Duna-rév, és azzal kapcsolatban levő vendégfogadó hasznai folyó év julius hó 28kán szokott reggeli órákban, tartandó árverés utján, a' többet igérőnek 1845. jan. 1sö napjától kezdve több esztendőre bérbe adatni fognak. A' vállalkozók czőkkel (bánatpénzzel) ellátva, ezennel meghivatnak. 3—3

Rendkivüli figyelmeztetés a' magyar kereskedelmi társaság részvény-befizetésel iránt. Figyelmezteti az igazgató választmány ezennel a' t. cz. részvényeseket 's közönséget, miszerint az első részvényekért 75 pengő frtra rugó 15%tes részlet befizetés a' társaság könyveibei rendes beiktatás, az ideiglenes jegyek számozása (numeriren) 's rendezése miatt, csak Pesten történhetik a' társaság ideiglenes lakásán (városháztér Almásy házban. Igazgató választmány üléséből.

Puszták és más haszonvételek árverése.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár rendeléséből a' megürült kalocsai érseki urodalmi tisztség részéről közhirré tétetik: hogy az alább megnevezett haszonvételek és puszták 1844dik évi sept. hó 10d. 's több következő napjain, Kalocsán a' praefectoralis irószobában fognak árverés utján haszonbérbe a' többet igéröknek — a' helybenhagyási jognak a' n. mgu m. kir. udvari kincstár részére leendő fentartása mellett adatni.

A' kalocsai kerületben:

A' kalocsai szállásokon bor- és pálinkamérés joga: Alsó-mégyen, Homok Mégyen, Hillyén, Foktő helységben a' helybeli mészárszék; Miske helységben a' helybeli mészárszék 8 hold szántóföldel; urodalmi ház bolttal és szabad kereskedéssel és sóárulás. Bonyiszló helységben: a' helybeli vendégfogadó, husvágás és mérés joga az uj Duna vágásnál levő korsóföldi csárda: bonyiszlói szállásokon bor- és pálinkamérés joga. Puszták és majorságok: Bakodi pusztában 438 holdat tevő szántóföldek; Bakodi korcsma és Csepeg nevezetü 211 holdnyi nagyságu sziget; Bék 199 hold; Kis-Berke 160 hold; Bőd 1518 hold; Gyarmatsziget 412 hold; Halász 303 hold; Marcsa 39 hold; Nagyharta 5802 hold; Nagyhartai pusztában levő szőlők közt találtató 22 hold szántó- 34 hold kasz földek; Nagy-Nána 127 hold; Szalmahéj 54 hold; Sajtó 60 hold; Szent-király 4799 hold; Zasztó 150 hold terjedésü puszták.

Hajósi kerületben:

Hajós városában a' helybeli mészárszék 30 hold szántó- és 12 kocsi szénát termő kaszáló földek; a' Hajósi határban levő halászat; Nádudvar helységben a' helybeli mészárszék 18 hdbul álló féltelkkel; Sükösdön a' husvágás és mérés joga; Kélesi tóbani halászat; Hildi pusztán 891 holdnyi szántóföld; Kélesi pusztán 90 1/2 holdnyi szántóföld, Molnár-szigetben 2 3/4 hold szántóföld's 36 1/2 hold kaszáló; Süküsdi határon 3 telekből álló szántó- és kaszálóföldek.

Szent-Istváni kerületben:

Szent István helységben a' helybeli serház szárazmalommal pálinkafőző-házzal, helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 31 hold földdel, urodalmi dunai szitás malom, a' dunai alsó halászat Csanád helység határa felső részétül kezdve Szeremlye helység alsó határaig a' Dunában 's annak ágaiban ugy az urodalmat illető Duna folyásán kivül levő vizekben, valamint a' csík- és tekenősbéka-fogással a' nadályokat kivéve Sz. Istváni határban az ó-panduri Dunaparton 170 □ ölü kertecske az ó-panduri korcsma; Szeremlye helységben helybeli mészárszék a' Dunarév ottani fogadó bor- és pálinkamérés jogával; a' Réti pusztán gyakorlandó mészégetési jog a' Réti pusztán birkahus vágási jog vagy is kozara; Csávoly helységben a' helybeli mészárszék egy egész telek földdel; Sumár nevü 277 hold föld; Csanád helységben a' husvágás és mérési jog.

A' bácsi kerületben:

Az árverés tartatni fog Bács városában 1844d. évi sept. hó 4kén a' tiszttartói lakon.

Bács városában a' bács' serház, pálinkafőzés mérés és szárazmalommal; a' helybeli mészárszék egy egész telek földdel Bács városa határán, a' mosztongai halászat, a' bácsi urodalom a' pióczafogás joga; Bács-ujfalu helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 40 hold szántó 's 28 h. kaszáló-földdel 's az urodalmi szárazmalom; Dérony helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 6 boglya szénát termő kaszálóval; Déronyi mosztongai halászat; Lesicsi pusztai halászat; Kruskováczi korcsma bor- és pálinkamérés jogával: Perlanczai korcsma bor- és pálinkamérés jogával.

Melly árverésre a' kitett napokon a' haszonbérleni kivánók szükséges bánatpénzzel ellátva illendőn meghivatnak. A' feltételek Kalocsán a' praefecturalis irószobában és a' kerületi tisztartó uraknál az árverésre kirendelt határnapok előtt is megtekinthetvén. 2—3

Kir. haszonvételi árverés.

T. Békés megye Szarvas m. városban a' közös urodalom részirőli kir. haszonvételek f. évi aug. 7kén tartandó nyilványos árverés utján 1845d. jan. 1től 3 egymásután következő évre bérbe adandók levén, a' bérleni kivánkozók ezennel meghivatnak, egyéb feltételeket Szarvason az urodalmi közös tisztnél megtekinthetvén. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök julius 11kén

JELENKOR.

1844. 55dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivánható példányok csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések, előléptetések 's adományozás; A' köz-adórendszerrül; Országgy. közlemény: V. 's B. d követeinek czáfoló adataik a' frdi üzenetb. a' magányrendszer ellen felhozottakra; a' jul. 28k. 's jul. 1sői ker. ülésb. az országgy. szállások ügy; 226's 227d. ker. ülésb. szintazon tárgy részletei; Legujabb: julius 6kai ker. ülésb. a' turopolyai sérelem, panszlavismus 's illyrismus iránti viták 's e' tárgyu felirás; jul. 8kai ker. ülésb. a' 3d. 4d. 's 5dik osztálybeli sérelmek és kivánatok; felszólitás a' hazai gyárnok 's kézműves iparosakhoz; Csongrádmegye közgyülése; vész és üdv Egerbül.)

Ausztria (Vélemény a' czár londoni utja czéljárul.)

Amerika (honositás, bostoni tüz 's vizaradások; Januaria cs. hgaszszony eljegyeztetése.)

Spanyolország (a' ministerek Barcelonában; Sevillában összeesküvés; Izabella házassága 'sat.)

Portugália (Cabral ideigleni nyugalmaztatása 'sat.)

Anglia (a' miniszterség állása; Cobden; gyujtogatások; O'Connellnél számos látogatás; levéltitok-kémlés 'sat.)

Franczia ország (a' marokkai háboru viszonyai; legitimis. a elfogatások 'sa't.)

Orosz és Lengyelország (Zsidó-katonáskodás iránti felelősség 's egyéb izraelitai viszonyok.

Törökország (a' szultán visszatérte; a' bolgár 's arnót lázadók megzaboláztatása vagy inkább pénz általi lecsilapittatása.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. kir. fels. Tocsek Mátyás turóczmegyei nagykereskedőt, és Csillaghy Sámuel árvai uradalmi tisztartót, f. évi majus 2kán kelt kir. adománylevelénél fogva, Bács megyében fekvő 's a' magyar szent koronára Polák Leopold magvaszakadta által visszaszállott Pacsér helység részével (a' nevezettek mindegyikére fele esvén az emlitett jószágnak) megajándékozni 's mind kettőjöknek a' pacséri melléknévvel élhetést megengedni, - Heitzmann Márton sebészeti mestert pedig országbaromorvosi hivatalra kinevezni méltóztatott.

Ő cs. 's ap. kir. föls. a' veszprémi káptalannál éneklőkanonokságra Szalay Imre, őrkanonokságra Laszkalner Antal, sz. Mihály arkangyal hantai prépostjává és székesegyházi főesperessé Ruszek József, zalai főesperessé Kéry János, somogyivá Bezerédy Miklós, pápaivá Tomor János, següsdivé pedig Szűcs István kanonokokat kinevezni; a' temesi k. kamrai igazgatósági személyzetet egy ülnökkel, az e' tisztségre rendszeritett illetőségek mellett ideiglenesen megszaporitani méltóztatott.

A' nm. m. k. udv. kamra az ujbellai k. vám- és magy. k. harminczadnál megürült sóárnok állomásra Tovaniczky József ottani ellenőrt léptette ideiglen; a' javorszinkai k. harminczadnál megürült 30czados-állomásra pedig Park Antal pahrendorfi k. 30czadi utlevélvizsgálót alkalmazta.

A' köz-adórendszerrül.

Intézvényeiben csak azon nemzet maradhat a' vele érintkezésben levőktül hátra, melly eszméletlenül ugy akar járni mint a' török, az egykor Európát reszkettető ozman ázsiai szerkezetéhez Európa változott alakjában is konokul ragaszkodván, épen annak reá nehézkedő tulsulya által, mit honositni irtózott, az európai polgárásodástóli borzalom miatt jutott tönkre, elannyira, mikép a' nem rég hatalmas nagy birodalom, napjainkban jelentőségnélküli ollyan ingadozó lény, mit egyedül az európai hatalmak egymás iránti féltékenysége diderget, ámde napjai számittatvák. — Európában minden nemzet osztálykülönbség nélkül adózik a' hon szükségeire, és minden nemzeti erőnek illyen közrehatásával annyira is fölünkbe emelkedett, hogy az európai polgárosodás minket, avas intézvényink bálványozójit, ma holnap szintugy elnyelend, mint szittya szomszédinkat, hanem ha gyorsan segitendünk magunkon, melly azonban pénz nélkül még csak nem is képzelhető, mert üres kamarának bolond ám gazdasszonya. Adózóink létező sok jágu terheiket sem birják, annál kevésbbé képesek kellő áldozatokkal járulni a' hon kimeneküléséhez; azért is nálunk már ma nem párt, de egyenest létel és nem létel kérdése kiváltságosinknak a' közterhekben részvéte; nem mondom ugyan, hogy kevés perczig még nem tengődhetünk jelen kiváltságink kábultságában, de sokáig, merem állitani, annál kevésbbé önálló nemzethez méltólag semmi esetben nem; kivergődésről pedig, még inkább jóllétről, üdvözlött honosim, fenálló intézvényitek mellett ne is álmodjatok; mert valamint azon hitvány gazda, ki nem javitja, kellőleg nem müveli földjét, sőt csak a' termő magvat is sajnálja, áldást nem reménylhet: hasonlóul azon ország, melly intézvényit a' kor kivánatihoz nem idomitja, nemzeti gazdaságába üdvös törvényeket, sőt mégcsak termő pénzt is fektetni vonakodik, minthogy semminek gyümölcse is csak semmi, jóllét után öszszetett kézzel hasztalan sóvárog.

Meleg barátja levén a' közteherviselésnek, telekdij tárgyábani eszmetöredékimet egyedül azért közlöm, mert azok nemcsak közteherviselés körül forognak, hanem egyszersmind igen sikamlós pénzmütételt is tárgyalnak; noha sokat gondolkodtam, ezen részben még sem birtam magamat megnyugtatni. Mivel tehát a' telekdijt mint közteherviselést szeretem, ohajtván annak másik oldalát is, melly csak amannak megkedveléséért ragasztatott hozzá, megszeretni, eszmecsere végett 's korán-sem daczos ellenzési szándékból kilépek, ha alaposan felvilágositttatom, legnagyobb örömemet találandó; noha a' közvitatás alá terjesztett telekdij fejtegetésének eddigi türelmetlen czáfolgatása nem igen édesgető, mert az oda mutat, hogy a' telekdijt csak pártolni, de taglalni teljességgel nem tanácsos, pedig jóllehet nagy tisztelője vagyok a' tervező grófnak 's a' mellette izgató Pesti hirlap szerkesztőjének, mindazáltal nemzeti életkérdésünk mentül több oldalróli bonczolgatását különösen a' kétkedők irányában valamint üdvösnek, ugy jogosnak is tartom, sőt csak a' lobbos visszatorlás lehet jogtalan és káros.

Én a' házi adót soha sem ugy értettem mint némellyek: tudniillik nemcsak a' mostani megyei háziadó egy részének átvállalását ohajtottam, hanem a' megye és ország jobblétének eszközlésére kivántató beruházást is akarám különösen nemesi földbirtokra is fektetni, 's reménylem sokan igy értették, csakhogy nem volt elegendő idő egymás megértésére; 's ezen értelmezés okozta, hogy bár idő előtt került a' megyei termekbe, mégis egyedül ledorongolással lehete a' honboldogitó eszmét megbuktatni; 's valljuk meg azt is, miként a' jelen háziadóból átveendő parányiság iránt hajlandóbbaknak képzelvén a' nemeseket, mintegy beruházási nagyobb öszszeg átvállalására, önként is elhallgattuk a' háziadó minden oldalróli fejtegetését, de meg is lakoltunk érette, tanuságául: mennyire veszedelmes a' nemzetet általtani. Különösen visszatetszik nekem a' háziadó tárgyábani izgatás körüli azon magában véve szent fellobbanás, miszerint annak anyagi jobblétünkre vonatkozó tömérdek oldalai mellőztetvén, egyenest annak igazságos léti elvéből ostromoltatunk, és mi ostromoltatunk, kik századok alatt nem akaránk igazságot, kik a' nép terheibeni részvéttől nem annyira néhány fillér, mint lealacsonyittatásunk esztelen félelme miatt irtózunk, kiket nem hogy a' mások, a' lenézett nép iránti igazság legkevésbbé is inditna, de saját hasznunk sem könnyen riaszthatna fel. Melly értelmezést mindenkor előrebocsátván, tovább megyek.

Mind magának a' tervező grófnak azon kijelentéséből is, miként nem ragaszkodván a' száz millióhoz akármelly öszszeget elfogad, csak tegyünk már valamit vérünk fölemelésére, és abból, mivel a' telekdijt kiemelve nemesi földbirtokra kivánná fektetni; mind a' mellette izgató Pesti hirlapnak a' háziadóról rögtön a' telekdijra lett szenvedélyes áttéréséből világos, hogy itt főképen a' közteher-viselés magasztos elve szándékoltatik olly mézes alakban a' daczos, azonban pénzsovár kiváltságosakra csempésztetni, minek örömében az elvről felejtkezzenek meg; melly fogás a' kivitelt tagadhatlanul könnyiti ugyan, de kormánytanilag hibás, mert a' becsempészett teher a' fölébredő nemzetben kerülhetlenül visszahatást szülend, e'fölött szörnyü illetlen minden álut egyesek irányában is, annálinkább nemzetre irányozva; én legalább nem szeretném nemzetemet, mint eláltatható bamba lényt a' kérlelhetlen történetek tárában örökre pelengérre állitni; egyébiránt pedig nyereség sincs abban, ha a' jogositottak világos beléegyezése nélkül mellékesen czéloztatik egy 's más eszme kivitele, kivált nálunk, hol a' végrehajtás leginkább magunktól függ, tanusitják ezt tágan magyarázott urbéri törvényink, és a' kereskedés irányában igen is helyes, kölcsönre nézve pedig veszedelmes pénzleszámlálás körül tulszigorú váltójog; amaz előkészitni akará a' honra nézve annyira üdvtelen urbéri viszszonyok megszüntetésének földesur részéröli ohajtását, ez pogári t.-könyvünknek általányos átvizsgálatát föltételezé, és im egyik czél sincs elérve, hanem az akkori törv.hozás alapeszméire többé nem is hederitve, másfelé irányozzuk lépteinket, az urbéres tettleges állapotja pedig ma roszabb, mint volt az ideiglenes urbér mellett, csupán a' czivódások szaporodtak, törvényink át nemvizsgáltattak, következőleg hitelünk egy mákszemnyit sem gyarapult, hanem csak az uzsorának nyittatott tág kapu, pedig különben is pangó kereskedésünk rovására, mellyből könnyebb 's nyereményesb uzsoráskodás végett tetemes öszszeg kivonatván, az most életnélkülibb mint volt a' váltójog előtt, melly bajokat sokkal czélszerübb volna polgári törvényink általányos idomitásával orvoslani, mint pénzszaporitással, azért is a' nemzet figyelmének másfelé vezetése, adja isten! veszedelmes kisérlet ne legyen!

Nem szólok a' telekdijra vonatkozó külföldi kölcsön könnyünek 's nyereményesnek állitott nehézségérül; mert az rózsaszinben állittatván előnkbe, meglehet ugy is van; mind a' mellett is, tudván, hogy Európa országai milly feltételek 's gyakran levonások mellett szoktak pénzhez jutni, legyen szabad kissé kétkednem; elhallgatom a' kezelés nehézségit, noha némelly tapasztalatok aggasztólag intenek; nem emlitem azt sem, hogy a' törlesztés által több pénz megyen ki mint bejött, ámbár ez valóság, a' nemzeti jobblét vágtató emelkedése pedig intézvényink hijányai miatt még csak ohajtás; mellőzöm a' somogyi rendszer által, addig is mig orsz. lajstromzás létesülhetne, ovatosan könnyithető kivetést; nem érintem a' beszedést, jóllehet olly országban, hol a' hivatali e' rendü visszaéléssel korteskedni sem pirulnak, hol nemcsak az országos segedelmek szedetnek be hanyagul, 's még sokkal hanyagabbul adatnak be, de az urbéri nemesek adója is sok helyen még kisincs vetve, be nem szedésével pedig, mint hivatali érdemmel korteskedünk! mondom: mig intézvényink igy állanak, e' tekintetben is rémet sejtek, 's a' többi — azaz minden ollyan ellenvetést, melly tudtomra már szóba hozatott, mint részben legyőzhetőt kihagyok, szoritkozván ollyanokra, miket legalább én eddig elháritva nem láttam.

Pénz magában még nem jóllét, hanem annak egyik eszköze; tömérdek kincs mellett is bukni kell azon állapotnak, melly elócskult szerkezetéhez olly konokul ragaszkodik, mint a' magyar kiváltságosak nagy része. — Portngál és Spanyolországok elsők halmozák rakásra Indiák aranyait 's elkerülték é a' vészt? épen nem, sokat vérzettek, 's még most is nyomor fészkel az egykor aranydus országokban; vagy talán az olly vérmesen szomjazott külkereskedés Eldoradóvá büvölendi Hunniát? vessük szemeinket a' világ kereskedése jó részét beölelő, de előjogi szerkezetü nem olly régen hatalmas olasz köztársaságokra, ugyan mivé aljasult Velencze? Nagyváradon a' napokban egy barátom erős torokgyuladásba esvén, élte megmentésére a' gyógyszertárakban egyetlenegy nadály sem találtatott, mig Berlinben a' magyarországi nadály felhalmozása hirtelen árcsökkenést 's tetemes veszteséget okozott; 's jusson eszünkbe, hogy mult században honosink éhen halának, míg a' külvásárok magyar buzától hemzsegtek; nálunk, hol a' sokszoros többség éhes, szomjas és rongyos, vagy legalább hitvány eledelen és ruházattal kényszereg, kivihető fölösleg vagy épen nincs, vagy olly csekély, miként abból jelentékes külkereskedés nem alakulhat; jaj pedig akkor, ha a' külkereskedés nem a' nemzeti fölösleg önkéntes kiömlése, hanem kénytelenek vagyunk szánktól eladni a' falatot.

Rögtöni, azért is erőtetett pénzszaporitás, ha a' kor igényeivel öszszefüggő intézvényekkel ellátott országokban hasznos lehetne is, de nálunk mindenben annyira hátra maradtaknál aligha sikerülend; mert intézvényink hijányai miatt a' meglevőnek sem-, annál kevésbbé leszünk képesek a' felszaporitandó forgalmi öszszegnek jövedelmezőleg akár magányos, akár nemzeti gazdaságunkba befektetésére, legkevésbbé pedig kellő ipar és azt éltető fogyasztás kifejtésére; 's e' tekintetben ismét a' két országra kell hivatkoznom, és saját magunkra; sem amazokat a' nemes érczhezi könnyü jutás, sem minket a' bankók bősége iparosakká nem varázsolt, sőt legalább pazarokká tett. Irva van: „keresd kenyeredet orczád veritékével": isteni szent intés! vajha or-

száglárok 's népek hiven követendnék! — De egyéb iránt is a' pénz szaporodásával együtt felszökkenvén mindennek ára, elvégre értékünkben csak ott állunk, hol előbb, sőt külkereskedés irányában még roszabbul, mert mi műiparos ország nem levén, és még sokáig nem is lehetvén, ne képzeljük magunkat a' sziget- Angliához, melly tenger kezepett és tengerek 's a' világ minden részeiben elszórt gyarmatok uralmában végetlenül kifejlett műiparával képes műczikkeket jutányos áron előállitni, és azzal mint nem csupán névszerinti, hanem tettleg független nagy hatalom a' föld minden vásárait ellepni; mind a' mellett saját mezei termékeinek ára már bezzeg arányban van pénzforgalmával, következőleg, midőn Albionra függesztjük figyelmünket, el ne felejtsük, hogy kereskedésünk mostan leginkább mezei nyers termékinket érdekelvén, ha azok pénzbőség miatt sokba kerülnek, másokkal külvásárokon nem versenyezhetvén, külkereskedésre nézve kilátásink, tömérdek más akadály közt, már csak ez okbul sem fényesek.

A' pénzbefektetés sem kis figyelmet igényel, mit a'milly könnyü elkölteni, szintolly nehéz okosan befektetni magányos gazdaságba épen ugy, mint álladalmiba, és ha ez el van hibázva, vagy reményünk — mint olly gyakran — hiusul, tönkre jutának egyesek, tönkre maga az ország is.

Nincs könnyebb mint a' befektetést eltéveszteni, egyikünk a' szellemi előhaladást tartja az álladalom és jóllét alapjának, másikunk az anyagi érdekeket, mint állitólag a' szellemi kifejlésnek is alapját ápolja, 's ezen különböző vélemény töménytelen különbséget létesitett a' kormányzatban; mi szegények levén, az utólsóra láttatunk hajolni, mert ez kényelmesebb, ámde veszedelmesebb is, mivel az anyagi jóllét szellemi kifejlés nélkül, hogy csak hó hátán épült vár, és hogy nem is okvetetlen következteti a' szellemi fejlődést, a' történettan az idézett és más példákban sajnosan igazolja, ellenben szellemileg magasult országban jóllét még soha sem hijányzott, a' kettőnek pedig mindjárt kezdetben egyszersmind egy aránybani emelése még eddig csupán jámbor ohajtás, és különösen az illyen irányu ujabb álladalmak megedzett mintaképen még nem tekinthetők, azért is ránk nézve életkérdés: mellyik tant fogadandja el a' haza? vagy szokás szerint Ungot Bereget összezavarunk, és szülend a' hegy: egeret. Magány- gazdaságunk befektetése sem könnyü, taglaljuk csak helyzetünket: 's elbámulunk mi sulyos okszerüleg beruházni olly intézvények mellett, mik csupán egy napról más napiglani didergésre számitvák, egyszerre milliókat haszonra forditni népetlen kopár hazában, hol sem ipar, sem fogyasztás, sem közlekedés rendezve, külkereskedésünk és lehető gyáraink kulcsát is idegen érdekek őrizvén, óriási feladat. Váradi Andor (Vége köv.)

Országgyülési közlemény.

Jun. 26. ker.ül. szónok igy folyt. szavait: Ime t. RR. itt vannak Tellkampf tabellái a' philadelphiai börtönrül 1837ki jan. 1től, 1842ki jan. 2káig. Igaz hogy ezen 1837ben 14, 1838ban 8 fehér, 11 fekete, 1839ben 13 fehér, 13 fekete, 1840ben 20, 1841 csak 11 elmebeteg van bejegyezve, deelmebeteg mondom, és nem örültmind. 'S azoknak is egy része már börtönbe kerüléskor zavarodott, több testi beteg is volt, 's a' legtöbb elmebetegség okaul ama titkos bünt hozák fel, mellyre közdologházakban még több inger, a' hallgatórendszer melletti kamrákban pedig több alkalom van, mint mellyek a' felügyelők folytonos vizsgálódásira nincsenek annyira képesitve. De főfigyelmet érdemel itt az, hogy ezek közül 36 tökéletesen kigyógyult, még pedig igen rövid idő alatt. 'S ez a' magányrendszer egyik fő érdeme, hogy benne a' helyzet megszokása, a' lelkitanitók oktatása, 's a' rendes életmód az okozott sebet maga ismét meggyógyitja. Ám de azon elmebetegségeket mind örültségnek mondani egyáltalán nem lehet. Hisz épen ezen tábla egyedenkint kimutatja, hogy azok közül 1 évig csak egyetlen egy tartott, a' többi egy pár hónapig, sőt 4. 5. 7. nap alatt is kigyógyula. Hisz ha illenék illy komoly tárgyban enyelegni, erre azt is mondhatnók, hogy illy kevés időre nálunk az örültséget el sem kezdik. Ide járul, hogy Amerikában tébolyodtak házai nem létezvén, az illy szerencsétlenek is fogházakba vitetnek, 's leginkább a' rájok nézve alkalmasb magányfogházakba. Ha pedig okát vizsgáljuk ezen feltünő elmebetegségi számnak, azt Amerikában abban is feltaláljuk, hogy ottan a' feketék mind testre mind lélekre nézve gyöngébbek 's ezek mégis az önfertőztetés és szeszes italok mértéknélküli ivása büneiben leginkább leledzenek. Az oda bevándorlottak pedig többnyire felcsigázott képzetü szerencsevadászok, kik a' világ többi részeivel elégületlenek, ezeknek nem sok kell hogy phantasiájok tulfeszitett húrjai szertepattanjanak. De oka volt több elmeháborultságnak az is, hogy eleinte a' magányrendszerben a' rabnak munkát nem adtak mindjárt, hogy addig magába térhessen, 's ez idő alatt tetteik undokságának rémképei folyvást üldözvén őket, sokan lettek ennek áldozatai, mi most már megváltozott. És még vannak orvosok, kik a' rabok mértékfölötti jóltartatását is egyik okaul tartják ott, hol a' szabad légenjárás-kelés nemengedtetett. És itt a' főok. Ugyanis mióta a' rabok szabad légalatti de külön sétaudvarokba bocsáttatnak, 's ott is dolgoznak, e' szám utóbbi időkben nevezetesen alábbszállt. Ha pedig hiteles jelentés is kivántatik a' magányrendszer mellett, ime a' Chery-Hill-i bizottság 1837ben azt jelenté, hogy: „győzedelmesen megmutatják a' lettdolgok, hogy egyetlenegy esetben sem mutathatni meg, miszerint az elkülönités elmebetegséget okozott volna." Illy értelemben nyilatkozott az orvosok gyülése is Paduában. És ha hasonlitgatni akarnók az intézeteket tekintetben is egymással az auburni rendszer melletti bruchsali fegy- intézetben 80. rab közül 5. megtébolyodott; és Genfben ismét a' hallgatórendszer mellett Coinder szerint 1825től 37-ig 15. örültségi eset volt 329. rab közt, tehát 4½ procent. Moreau Kristóf pedig emlit olly esetet is, hogy a' hallgatórendszer mellett megtébolyodtat a' magányrendszer meggyógyitotta, azon magányrendszer, melly szerint épül Amerikában, Angliában, 's mondhatni majd az egész mivelt v i l á g o n a' legtöbb uj fogház; mellyet a' franczia t.hozás most létesit; melly mellett nyilatkoztak mind azon biztosságok, mellyek a' kormányok által vizsgálat végett kiküldettek, 's helyben látták; kik pedig ellene vannak, mint „Lucas", Amerikában nem voltak. Ugy de az vettetett ellen: Rhode-Island status próbálta ezt, 's miután ott szomoru eseteket idézett elő, a' t.hozás azzal felhagyott. Igaz hogy e' status 1843ki januárban azt megszüntette, 's igaz hogy 1839től 1842ig 37. rab közül 6. tébolyodott m e g az ottani fogházban. Azonban tudnunk kell, hogy e' statusnak már helyzete sem kedvező; 110,000 lakosai közül pedig 1840ben 200 tébolyodott volt, tehát ott minden 504 lakosra egy őrült esik, 's még sincs tébolyodtak háza sem ott, sem a' szomszéd Massachusettben. Ehez bővebb magyarázat nem kell, 's csak azt emlitem még, hogy Rhode-Islandban a' fogház 1838ban épült, 's bár magányrendszer volt rendeltetése, de ennek csak nevét viselé, mert a' foglyok benne össze kevertettek, 's olly kevéssé voltak elkülönitve, hogy egész összeesküvés történt a' rabok közt. De még sétaudvaraik sincsenek ott a' kamrácskáknak, melynek levegője is rosz, 's mégis a' tébolyodás első esete fenállása utáni 2d evben fordult elő. E' példát a' magányrendszer ellen felhozni mégis lehet? tessék megitélni. Ezek igy levén ugy tartom, a' magányrendszer ellen más helyütt felhozottak, nem elméletileg, de hiteles adatokkal eléggé megczáfolatvák 's nincs egyéb hátra, mint a' m. FőRRnek megüzenni, hogy kétségeik nem alaposak 's ezt általányosságban csak kifejeztetni, a' nélkül hogy a' két rendszer fölött bővebb vitákba bocsátkoznánk, mert én bevégzett ténynek is tekintem e' kérdést a' két tábla közt, mivel a' magányrendszer elsőbbségét első üzenetökben világosan megismerik a' m. Frdek is. Mi már a' mintabörtön-kérdést illeti; nyiltan kimondom, hogy a' kerületi, kivált fölösleg számu rabokkal ellátandó kerületi börtönök barátja nem vagyok, ezek máshelyeken sem mutatkoztak olly jó sikerben, mint várták, mert kevesebb számu rabokra a' felvigyázas könnyebb, tehát az eredvény is biztosabb; fölösleg nagy szám mellett majd lehetetlen, ugy hogy ha fel volnék hatalmazva, a' ker. börtönök ellen nyilatkozni semmit nem késném. De ezt nem tehetem. Ha tehát ker. börtönöket kell kivánnom, kivánok a' czélnak megfelelőket és igy legfölebb 300 rabra épitendőket. Ez eleinte mint mondatott kisérletül elég lenne, 's ha hosszabb időre mint 6 hónapra itélt rabok küldetnek azokba, nagyobb nem is kellene. 'S illy ker. börtönt én most e l ő l e g 4et kivánnék, az orsz. négy politikai kerületeiben felállittatni. Ezekután lenne idővel a' többi kerületi börtön is épitendő. Ezek mellett azt ohajtom, hogy a' törv.hatósági fogházak kijavitása törvényben parancsoltassék meg, a' mód rájokbizatván, de ugy, hogy a' hol uj fogházak épitendők, azok egészen a' magányrendszer elvei szerint, központi felügyelés alatt épitendők és fentartandók legyenek, 's épen ezért az 1827ki orsz. választmány munkájában foglalt elvek ideiglenes alkalmazását nem kivánnám törvényben kimondani, annál kevesbbé a' törvényhatóságokat illy ideiglenes haszontalan, sőt kártékony kötelességre kényszeritni. I g a z, h o g y „rend és tisztaság" olly elvek, mellyek nélkül börtön- fegyelem nem állhat; de alkalmazása ez elveknek nézetem szerint szerencsétlen olly módon, mint ott javasoltatik. Egy pár szép szó még nem elég magában, hanem az egészet kell tekinteni, mi ott foglaltatik, 's ez már többé egészen helytelen; mikép istentagadó beszédében is előjöhethetnek „isten és halhatatlanság" szavak, 's az egész beszéd mégis borzasztó marad. Végre kijelentem azon meggyőződésemet is, hogy én a' m. FRR. által javaslott scala szükségét, sőt lehetőségét sem látom. Mert ha van különbség a' magányfogház és régi rendszer közt, a' mi magában kétségtelen: van különbség még magok a' régibb tömlöczök 's lesz az uj tömlöczök közt is, mind az elrendezésre, mind a' felügyelésre nézve 's ezek a' büntetést egyikben sulyosbbá tették és teszik mint a' másikban. Sőt van egyedenkint is különbség, például a' melly 24 pálczaütés egyet holttá verne, más fel sem venne ugyanannyit. 'S mégis kinek jutna eszébe, hogy a' törv.hozás illy lehetetlen különbségeket tenni csak akarjon is. De még szükségtelen is az, mint mondám, mivel a' büntetés minimuma nincs meghatározva, és igy a' birótul fog függni minden esetre bizonyos személyeket azon bizonyos tömlöczök szerint itélni el, a' mellyekben fogják kiállni büntetésüket. Azonban tagadni nem fogom, hogy más helyeken van példa az illy átmeneti időszak alatti scalákra, 's ha a' t. RR. ezt szükségesnek találják, a' magányrendszerü fogházakbani büntetés ⅓ részszel, ha pedig az e l ő b b i testi büntetésnél maradnának, vagy is csak magát a' tömlöczöztetés idejét értvén, fele részszel lehetne csökkenteni. Mindezek után nem tudnám előadásomat a' tárgyhoz méltóbban befejezni, mint, ha a' jeles Dietz- nek azon szavait felolvasom, mellyekkel jeles munkáját befejezte. Ezek azok, miket a' m. FRRnek megiratni ohajtanék, 's mellyek igy következnek: „ha már egyszer el van határozva, miszerint a' büntető- intézetekben nemcsak lehetőleg kikerültessék az, hogy a' bünös roszabbá ne legyen, 's az intézetet a' közbátorságra nézve veszélyesb állapotban ne hagyja el, mint abba belépett, hanem hogy a' büntetés mint sikeres javitó eszköz is használtassék, 's a' börtönök javitófogházakká változtassanak: minek akkor beteges philanthropiai declamatiók üres félelmei miatt, mellyek elég sokszor ismételtettek, de még soha be nem bizonyittattak, fél szabályokhoz nyulni, mellyek sehol nem érnek semmit, 's az egész eltökélettségü szabályokat, mellyek hatálya elsőbbsége 's ártalmatlansága gyakorlatilag bebizonyult, aggodalmasan félre tenni? Legyen bátorságunk a' czél mellett az eszközöket is akarni; v. ha ezekkel, ugy amazzal is felhagyni. A' hol még várakozni lehet, ám várakozzanak; de ne vélje senki, hogy ezen rendszerek fölötti vitály olly hamar véget érjen. Aggodalmasság, tapasztalatlanság, jót-akaró lágyszivüség e' vetélkedést tán még évtizedek, sőt századok mulva sem engedik végső elhatározásra jőni; 's a' várakozó bizonyosság helyett mindig csak uj kétséget és aggályt fog találni. A' ki pedig várni nem akar, vagy nem várhat, nyuljon a' dologhoz annak jelen állásában, 's ez kétségtelenül, a' tökéletesen elkülönitő pennsylvaniai rendszer mellett van, melly mellett a' legbiztosb tapasztalások, 's a' legügyesb és elfogulatlanabb szakértők véleményei határzottan nyilatkoznak. Használja ezt a' tapasztalatok nyomán, és az ohajtott siker nem fog elmaradni." „Emlékeznek ugyanis a' t. Rendek, miképen a' magányrendszer e' tábla által vita nélkül fogadtatott el; mivel senki nem támadta meg, nem is védelmezte senki. Már a' Főrknél néhányan felszólaltak a' hallgatórendszer pártolására, azonban első izben a' theoria ismért mezején a' közönség által ismért fegyverekkel 's a' magányrendszer védei részéről diadalmasan folyt a' küzdés; ellenben a' második vitázatkor mint a' naplóbul 's hirlapokbul látjuk, a' kérdés az élet mezejére azaz a' büntetti statistikaéra vitetek át, a' magányrendszer elvei ott számokkal támadtattak meg, és ez a' közvélemény megtévesztésére veszélyesb eszköz az elvek vitáinál, mert az elvek mindenki értelmének birálata alá esnek, de a' számokat vagy el kell hinni vagy el kell vetni, 's hogy higyen el a' közönség olly adatokat, mellyeknek forrásit nem ismeri, azonban viszont hogy vesse az adatokat viszsza, ha azok jeles férfiu által soroltatnak elő 's a' közönségnek ellenkező adati nincsenek? Hozzájárul még, hogy a' mathesis maga csalhatatlanság 's bizonyosság tudománya levén, az emberi elme e' tulajdont hajlandó átvinni minden számra, pedig tudjuk, miképen a' szám is csak vak eszköz, mellyel lehet ugyan nagy igazságokat kifejezni, de lehet csalni 's csalódni is, lehet tévedni 's téveszteni is, lehet ámitani 's ámittatni is. Épen azért tehát, mivel azon beszédben, mellyet a' hirlapok is egész terjedelmében közlének, az élet a' magányrendszer ellen iszonyuan van felállitva; mivel az abban idézett számok itt és a' megyékben is nagy benyomást tettek vagy legalább tehetnek, mivel a' magányrendszer védelmére eddig a' FőRRnél kevés, nálunk ép semmi nem mondatott, és főkép mivel ezen adatok, ha a' főrendi válaszban nem idéztetvék

is, de általok a' kisérleti börtön melletti megmaradásra alapul vétettek : kötelességemnek ismérem az ügy miatt 's annyival inkább, mert az a' KK. és RR. sőt már az országgyülésnek is határozatává vált, ha nem szólani is egészen kimeritőleg, de nem is hallgatni egészen, 's ellenkező adatokat hozván fel kimutatni, hogy midőn azon adatokra épitettek a' FőRR, igen egyoldalu 's csak elősorolt de be nem bizonyitott adatokra épitettek, mellyeket ha a' FőRR. igazaknak hisznek, nem azt kelle belőlük következtetniök, hogy kisértsék meg a' magányrendszert, hanem hogy vessék el örökre. 'S lehetne é amaz adatok ellenében hallgatni? Hiszen ha az áll, mint ott állittatik, hogy a' magányrendszernél minden 2 rabbul egy beteg, ugy maradjunk a'mostani rendszer mellett, ez az egészségnek bizonyosan kedvezőbb; ha az áll, hogy minden 16 rab közül 1 megőrül, hogy minden 100bul 16 rab meghal, ugy miért nem hoztuk be inkább a' kinzást, miért töröltük el a' halálbüntetést? ha az áll, hogy a' magányrendszernél 100bul 31 esik viszsza, mig például Franczia országban az ó rendszer mellett 100bul csak 17 viszszaeső van, ugy ne vesztegessünk a' javitórendszerre sem időt sem milliókat, de ne a' hallgatórendszerre sem, mert ennél maga a' genfi igazgató 1837ki jelentése szerint is százból néha 33, néha 14—16 viszszaeső levén, az eredvény igen egy, mert a' 16 és a' franczia 17 közti különbséget száz apró körülménynek tulajdonithatni. Nehéz ugyan igen hoszszasnak nem lennem, de igen hoszszas még sem leszek. 1) jellemezni fogom azon forrásokat, honnét amaz ijesztő adatok meritvék; 2) ezen adatok egyenkinti megczáfolása hosszas 's még inkább unalmas levén, ellentételül kedvező adatokat hozok föl a' magányrendszer mellett. 3) az okoskodások némelly gyöngéire 's cseleire fogom a' RRet figyelmeztetni. 1) tehát mi a' forrásokat illeti: azon adatok majd egészen merittettek a'Revue de deux Mondes folyóirat egy czikkéből, mellyet Leon Faucher irt, ki jól megjegyezzük, Lucassal együtt Fran.országban a' hallgatórendszer nem legbuzgóbb, mint inkább legdühösb védője. 'S ő pedig, mint hivatkozási bizonyitják, éjszakamerikai adatit bostoni fogháztársaság folyóiratából meritette, mellyet a' hallgatórendszer baráti főleg azért adnak ki, hogy a'hallgatórendszer mellé 's a' magányrendszer ellen fölizgassák a' közvéleményt; helvetiai adatit meritette genfi irókbul, kik az auburni vagy általok genfinek nevezett és igy annál inkább kedvelt rendszernek olly dühös propagandistái, hogy én, ki ott vizsgálni nem vitázni akarván, Genfen átutaztamkor nem láttam tanácsosnak kijelenteni, hogy a' magányrendszer barátja vagyok; angol adatit végre meritette a' Times hirlapból, melly a' magányrendszer elleneinek hatalmas organuma Angliában. Látni való tehát, miképen ez adatok a' pártok csatornáján folytak ki Éjszakamerikából, Helvetiából 's Angliából Leon Faucher czikkébe, 's kétséget nem szenved, hogy ő ismét ezen adatokból nem maga ellen de maga mellett csinált belőlük fegyvert.'S vajjon nincs e okunk ez adatok hitelességén kétkedni, midőn e' két rendszer védei közt olly dühhel foly a' vita, hogy Éjszakamerikában a' felek hamis adattáblák közlésirül vádolják egymást? midőn a' Jour d. Débats, most mult aprilben a'fogházrendszer fölötti vitakor a'kamrákban, azt mondja, mikép ideje volt e' kérdésben a'törvényhozásnak már végezni, mert a' pártok küzdése olly szenvedélyes, hogy a' világos számoknak sem hisznek, hogy ugyanazon büntetti statistikából hazudtolják meg egymást; midőn Angliában ha rab meghal, az ellenfél a' coronerrel vizsgálatot tartat a' halál oka felett, 's ha két felügyelő azt találja mondani a' többi valamennyitől eltérőleg, hogy a' rab a' magány miatt halt meg, a' Times tüstint hetedhét országra kürtöli. Hiszen hamisitani nem is kell, csak elhallgatni vagy elfelejteni némelly adatokat, 's a' közönség egészen uj eredvényt lát. Például azon igen érdemes frdi tag, kinek beszédére vonatkozva szólok, jelenleg igen hiven előszámláltaLeonFaucher czikkéből a'lausannei fogház magányrendszerü osztályában előfordult őrülési eseteket, 's nemde szépen és meghatólag állitotta ezen számok végére ama kérdést: „szab. é philantrhopia szine alatt mentegetnünk olly valamit, melly mellett embertársink megőrülnek?" de ha ugyanazon igen érdemes tag Leon Faucher ugyanazon czikkéből 's talán lapjáról és szinte a' lausannei fogházrul azt is elmondta volna, hogy annak hallgatórendszerü osztályában levő 458 férfi rab közül 12 és 142 nőrab közül 4 tébolyodott meg, vajjon ha ezt nem hallgatta volna el, ki efféle elhallgatás nélkül is lehet a' hallgatórendszer védje, hanem szinte elősorolta volna, ama kérdés fogott volna é ezek után olly szépen 's meghatólag állani, és a' helyett, hogy most a'magányrendszer ellen mondott itéletet, ekkor nem kellett volna é itéletet mondania a'hallgató-rendszer ellen is, vagy pedig ez itélet előtt nem kellett volna é 's ez leendett a' legjobb, nemcsak megnéznie a'számokat, de azokat 's forrásit szoros vizsgálat alá is vennie? Egyébiránt meg vagyok győződve, mikint az igen tisztelt tag ezeket csak azért nem sorolta elő, mert száraz adatokkal könnyü unalmassá válnunk, 's hogy én is az ne legyek, sietek átmenni a' 2dik pontra. A' betegséget illetőleg Sing-singben 1828—1833ig mintegy 1306 rab közül 3741 kórházi eset fordult elő. Baltimoreban 182 ltől 1833ig 430 rab 933 szor volt beteg, ezekben a' hallgatórendszer uralkodik. Ellenben Glasgowban 1835ben 339 rabbul csak 20 betegség fordult elő. Philadelphiában 1837—1842ig jó egészségben vétetett föl 's eresztették el 421 rab, rosz állapotban vétetett föl 's eresztetett el 127; jobb egészségben eresztetett el, mint fölvétetett 264; roszabb állapotban eresztetett el mint fölvétetett 69, ugy hogy e'szerint a' fogház betegséget fogadott magába és egészséget adott érte: Franczia országban a' Roquette fogházban, mig benne hallgatórendszer élt, 100bul 11 volt beteg, mióta belé a' magányrendszer hozatott, 100tul csak $7^{77}/_{100}$ beteg van, mindezekben pedig a' magányrendszer uralkodik. 'S kérdem, mivel e' számok a' magányrendszerre kedvezőbbek, azt következtessem belőlök, hogy a' hallgatórendszer az egészségnek veszélyes? Mielőtt felelnék reá, nézzük a' halomást. Singsingben 1828tul 1836ig 2192 rab közül meghalt 196, azaz 100bul $8^1/_2$; Auburnban 1822től—1832ig 2217 rab közül 126. Ellenben Glasgowban 1835ben 339 rabbul csak 2 halt meg, 's ha több évet összeveszünk is, évenkint 100bul 2nél kevesebb halt meg; Philadelphiában 1830tul 1836ig 1121 rab közül csak 34, 1837től—1842ig 1947 rab közül csak 93 halt meg, az utóbbi időszakban tehát 100tul $4^{77}/_{100}$ sőt ha a' fejéreket a' szines rabóktul, kiknél a' halomás nagyobb, külön választjuk, a' fejérekre 100bul $2^{50}/_{100}$, halál esik. Vagy más számolat szerint, a' philadelphiai fogházban összevéve az 1829—1835ki időszakot, minden 16 rabbul egy halt meg, pedig 1822től—1834ig minden 18bul egy, a' sing-singiben 1828tól — 1834ig minden 8bul egy. 'S kérdem ismét, vajjon azért, mivel ez összeállitásban a' számok a' magányrendszerre sokkal kedvezőbbek, következtethetem- é belőlök én is, hogy a' hallgatórendszer öldöklő 's gyilkoló fenyiték? Mielőtt erre is felelnék, nézzük még az őrülés vádjait is. Igaz a' philadelphiai fogházban fordultak elő őrülés esetei, de ha e' rosz nem általában minden elzárás, hanem csak a' magányrendszer lényegében volna, hogyan van az, hogy a' glasgowi fogházban szinte a' magányrendszer uralkodik 's 1838ig azaz 25 év folytában 200 rab közül egy sem tébolyodott meg? 'S nem vallja-é meg Leon Faucher maga is, hogy Lausanneban a' hallgatórendszer mellett 122 nőrab közül 4 őrült meg? Tagadhatni-é, hogy Genfben szinte a' hallgatórendszer mellett több év folytában 328 rab közül 15 zavarodott meg? 'S a' mult apr. 18kai következkamrai ülésben a' franczia belminister hivatalosan nem állitá-é, hogy a' vannesi tömlöczben az ó rendszer mellett 294 rab közül 31 őrülési, Fontevraultban 483 rab közül 46 illy eset fordult elő? Ha tehát látjuk, mikép őrülési esetek nemcsak a' magányrendszernél, de a' hallgató, sőt az ó rendszernél is mutatkoznak, 's ennél is néha nagy mértékben, 's annyival inkább ha látjuk, hogy vannak magányrendszerü fogházak, mellyekben a' tébolyodásnak soha még csak szele sem jelentkezett, ugyan őszinteség volt -é csak a' magányrendszernél mutatkozott őrülési eseteket hordani föl, 's azt kérdeni: „vajjon szabad-é philanthropia szine alatt mentegetnünk olly valamit, melly mellett embertársink megőrülnek? 'S kérdem, mivel ez adatokbul az világlik ki, hogy mind a' három rendszer mellett mutatkoztak őrülési példák, ezekből következtethetem-é, hogy e' rendszerek, nem mint elzárás hanem mint rendszerek kisebb nagyobb mértékben a' tébolyodásnak szülőokai? Épen nem, mert e' számokban én csak az eredvényt látom, de még nem az okot, melly gyakran mélyen vagy oldalt rejtezik; 's hogy e' tünemény okai egyenesen a' rendszerek nem lehetnek, már csak onnét is gondolható, mert e' rendszerek egymástól sokkal inkább különböznek, semhogy hasonló eredvényeik lehessenek. (Vége köv.)

A' jun. 28kai 's jul. 1jei ker. ülésb. sok által sértőnek találtatott a' pozsonyi választó polgárság folyamodása, melly azonban hathatós pártfogóra talált a' Cs. követben. Nincs ugyan, mond a' mentegető szónok, fogalmazva e' folyamodás, mint azt diplomatikai tolltól várni lehetne, de figyelembe veendő, hogy a' folyamodók többnyire kézmüvesek, mesteremberek, kalmárok, kik a' diplomatikai irásmódtul igen távol állnak; az egészből pedig látható, hogy az eredeti szerkesztés német volt 's csak később fordittatott silányul magyarra. Itt azonban leginkább a' folyamodók helyzetét 's hangulatát kell számba venni, melly nem a' legvidámabb. Erre a' megyei követeknek itt ott kitörni kezdett elégületlensége némileg lecsilapult, noha egyik szónok botrányosnak találta, hogy azon városban, hol a' jelen század folyama alatt tartattak az országgyülések, hol a' magyar nyelv szent ügye vivatott ki, mégis a' polgárság közt a' honi nyelv nem gyarapul 's jelenleg is idegennek tekintetik. A' ker. jegyzőnek azon észrevételére, hogy ezen folyamodás szerkesztőjének csak azon barátságos tanácsot adhatja, miszerint ha az egyetemnél a' styli curialis professorság megürül, arra ne concurráljon, mert aligha elnyerendné, a'tárgy vidámabb szint nyert 's tovább nem érintetett. Magára a' kérdés vezérére nézve az érdeklett városi követ kiemelé, mikép a' jelen tárgy elintézésétől küldői sorsa, gyarapulása vagy elszegényülése függ. A' folyamodásban kitett okokon kivül még az előbbi háborukból a' városon heverő adósságok sulyát 's az országgyülések alatti tömérdek költségeket emlité, nemkülönben az ezek következtiben szükségessé lett laktanyát, melly évenkint 3640 p. ftba kerül. Pozsony város csak ugy kármentesittetnék mindezekért, ha jövendőben az országgy. szállások vagy magányszerződésuljan adatnának ki vagy azilletö t.hatóságok azokat állandóul, országgyülésen kivül is megtartanák. Ezt az illető megye követe is pártolván, előbbemlitettszónok abban találá az egészet központositva, hogy az ország Rdei ezentul már ingyenszállásokat nem kivánnak; miután pedig a' t.hozás feladata egyeseket boldogitani, nem pedig nyomni: jövendőre a' szállások meghatározását a' fölovászmester önkényére bizni nem lehet; 's ha áldozatok szükségesek, ezeket inkább egész t.hatóságok mint egyesek hozhatják. Pozsony város követének azon állitását, hogy küldői a' számos és huzamos országgyülésáltal nemcsak nem gyarapultak, hanem elszegényültek, alaposnak találta, 's ezt már a' város épületei is bizonyitják, mellyek többnyire még mult századbeliek, mivel épitéshez senkinek sincs kedve, miután számos vagyonos család, épen az országgy. szállások terhe 's kellemetlenségei miatt, a' várost végkép odahagyta. Ezen állitásban az előbbi jegyző-szónok meg nem nyugodott. A' város bajai kutfejét egészen másban találta, jelesen abban, hogy Albert 's Krisztina főhgasz. pompás udvartartása megszünt, valamint Batthyány primás pazarfényü itt tartózkodása, a' Htótanács, udv. kamra 's Generalcommandónak innen Budára történt áthelyzése. Mindezeken országgyülés nem segithet, noha más részről nem tagadható, hogy általa nagy élénkség hozatik a' városba. De a' szabad alkut ellenzi, mert az csak a' háztulajdonosoknak adna zsarolásra alkalmat 's az országgyülési tagok szerfelett fognának ez által ostromoltatni. Sok vitatás után végre a' munkálat nyomán haladtak a' RR, a'jelen országgy szállásbérfizetés idejére nézve szavazás sürgettetvén, az nem a' választmány javaslata szerint maj. elsejétől, hanem m.é. sz. György napjától fog számittatni. — Pontonkint vevén fel a' munkálatot, az a), b), c) pontok megmaradván, d) pontnál a' fizetés kezdete iránt az előbbi végzés vétetvén sinórmértékül, befejezésére nézve a' szerkezet megtartatott szinte szavazás által, ugyszinte az e), f), és g) pontok is, az utólsó pont szinte szavazás által. A' vitatkozás a' casuistica határtalan terén számtalan lehető esetin kalandozott.

226d. ker. ülésb. Szemere olvasá a' t.RR. másod-üzenetét a' bányatörvénykönyv tárgyában, melly közziratra adatott. Ezután folytaták a' tegnap megszakadt országgy. szállások iránti tanácskozást; a' h) pontra észrevétel nem történt; ellenben az i) pont hoszasb vitatkozásokra nyujtott alkalmat. A' választmány véleményét pártolók felhozák: hogy ha a' városok helyhatósági birósága megállapittatott, 's ha a' városi biróság itéletét élethalál felett helyesnek, igazságosnak ismerjük: akkor miért ne bizathatnék e' biróság a' szállásbérfizetések megitélésire; midőn ez a' kir. táblára semmi esetben sem ruházható, melly ha mostani állapotában marad, criminalis és más perekkel annyira el van foglalva, hogy ujakkal terhelni teljes lehetetlen; ha pedig elrendeztetik 's állandón Pesten marad, bajos lesz illy ügyet Pestre vinni. Oka, hogy a' városi bíróságtól vonakodunk, leginkább a' nemzeti büszkeség ferde felfogásában rejlik, mert az aristokratia pólyáiból kiburkolódni nem tudunk. Ezek ellen egy m. követ megjegyzé: igaz ugyan, hogy a' helyhatósági biróság orsz. megállapodást nyert, de az csak jövendőre alkalmazható, azt ezuttal ide kiterjeszteni, minthogy a' szállásbérek mostani intézkedés alá tartoznak, nem lehet. Nem is állittathatik a' követ a' városi biróság alá, mert a' város jogaiba legkevésbbé sem avatkozik; minélfogva nem bánja, legyen e' tárgyban a'lovászmester vagy a'kir.táblabiró; de a'városi pri-

vilegiumot ennyire kiterjesztetni nem akarja. Az utána szólott m. követ megemlité, miképen nincs az orsz. végzésnek kötelező ereje mindaddig,mig az törvénynyé nem alakul,'s végzés az élő törvénynek nem derogálhat; már pedig az eddigi törvény a' nemest a' városi bíróság alól felmenti, azért ez ügyben az birónak nem alkalmazható. Kivételkép lehetne talán ezen rendelkezést azokra, kik itt személyesen jelennek meg, kiterjeszteni; de nem a' képviselő testületre,mert itt nem a' követ, hanem az általa képviselt t.hatóság rendeltetnék városi alá. Végre a' kir. táblát illető állitásra megjegyztetett, hogy a' kir. tábla azért van országgyülésre rendelve, miszerint az itt előforduló ügyeket elintézze. Más oldalról egy megyei követ a' dolgot magában véve csekélységnek tartá,de igen rosz véleményt fogna gerjeszteni, ha mi a' város helyhatósági birósága alól ki akarunk bujni. Hisz nekünk a' városi bíróság nem annyira alkalmatlan, 's a' fizetni nem akaró nem mint követ,hanem mint akármellyik szállásbérfizető egyes személy itéltetnék el, ellenben a' városi házitulajdonos alig fogná majd megtalálni azon utat, melly őt igazságos követelésére nézve a' nemesi bírósághoz vezérli. Még mind két részről számos nyilatkozat történt;végre a' megoszlott vélemény azon kérdésnek szavazat általi eldöntését okozta: kivánják é a' RR. a' választmány szerkezetét megtartani vagy módositani? A' módositást 27 megye 18 ellenében kivánta 's a' városi bíróság elejtetett. E' módositás következtében a'bíróság meghatározása kerülvén elő,voltak némellyek,kik azt a' kir. táblára,mások mindenkinek illető birájára kivánták ruházni, mig egy m. követ Pozsony megyét mint legközelebb levőt ajánlotta,melly is azon módositással, hogy szóbeli eljárás mellett itéljen, elfogadtatott. A' k) pont nem változott, valamint az l) pont sem. Továbbá igazságosnak tartották a' RRek, hogy az üresen maradt országgy. szállások,mivel kármentesitve senki által sem leendenek, a' lovászmesteri hivatal által azonnal mondassanak fel.Illy intézkedések tételvén a'multra nézve,az orsz. választmány véleménye nyomán azokról tanácskozzanak a' t. RR., mik a' szállások körül jövendőben lennének meghatározandók.Egy m. követ eddigi szokás helyett, mellyet az orsz. választmány fentartatni javasol, hogy t. i. a' házbirtokosak és lakosok,házaik 's illetőleg szállásaik egy részét országgy. alatt orsz. szállásoknak bizonyos kiszabott bér mellett átengedni tartozzanak, kivánta a'minden kényszeritès nélküli szabad alkut megállapittatni; mert csak ezt tartja osztó igazsággal egyezőnek,különben sem határozhatván a'törvényhozáskényszeritőleg a'magánytulajdon felett. Van ugyan közszükség esetében joga kisajátitásra, de itt ez eset nem fordul elő; ha pedig saját kényelemszerzés végett csonkittatik meg tulajdonában a' házbirtokos, ez által nyugtalanság és gyülölség magva fog a' törvényhozó és házbirtokos közt elhintetni. Ne tagadjuk meg most is a' törvényhozás eddig követett azon principiumát: a' sok rosz közt, mindig a'kisebb roszat választani.Egyébiránt ezen kényszeritès nem is lenne czélra vezető; mert van ugyan a' lovászmesternek, vagy a' választmánynak joga minden tagra szállást lefoglaltatni, de ha valamelly tag szabad alku mellett fogad szállást, a' számára lefoglalt és üresen maradott lak bérét ki fogja megtériteni? ki lesz biró a' lovászmester és azon egyed közt, kitől az üresen maradott lak bére követeltetik? illy eljárás a' jogszerüséggel ellenkezik; a' kényszeritett vásár mindig rosz,'s nem egyéb mint monopolium,mellyet mindenben kerülni szükséges. Ohajtotta tehát szóló azon gyülöletesség kikerülését,melly a' törvényhozásra a'házbirtokosak kényszeritése által háramlanék. A' fővárosi követ elmondá,mennyire ohajtja Pest város az orsz.gyülésnek kebelébe áttételét, mellynek eszközlésére kész bármi áldozatokkal járulni a'haza oltárára; de küldöji csak azon feltétel mellett hatalmazták fel, hogy az orsz.gyülésnek Pestre áttételét szorgalmazza, ha a' háztulajdonosak kényszeritett **szállásadással nem terheltetnek**, hanem szabad alku lesz **megállapitva**; mert a' kényszeritett szállásadás a' **fővárost minden** országgyülésen olly szerencsétlenül sujtaná mint a' vizáradás. Ne kivánják azt, hogy a' szegény polgár a'dusgazdag magnásnak vagy püspöknek ingyen vagy kényszeritett uton adjon szállást; ne kivánják a' magyar vendégszeretetet oda vinni, hogy a' vendég a' háztulajdonost saját házából kihajtsa. Egy m. követ megjegyzé, miképen más körülmények közt, ha t. i. meg volna az orsz.gyülés helye 's évenkint tartásának ideje állapitva, a' szállásbér-fizetést szabad alkura lehetne hagyni; de az országgyülés helye 's befejezésének meghatározása ő fels. jogai közé tartozik,minélfogvást a' kényszeritést nem kerülhetni el; elegendő, ha ki van mondva, hogy a' házbirtokos ingyen szállást adni nem tartozik; azonban külön §ba foglaltatni kivánta, hogy a' lakosok lakásaik egy részét országgy.szállásnak általadni kötelesek. Hisz ugyis tudva van, hány frdi tag fog az országgyülésen megjelenni; ezek részire a' szállások könnyen kijelölhetők, ha pedig a' tag vagy meg nem jelenik, vagy más **szállást** fogad, a' részire kijelöltet megfizetni tartozzék. Egy más követ $^{50}/_{100}$ magasb árban kivánta az országgy. szállásokat, mint más lakos által fizettetett, meghatároztatni, de ugy, hogy a' házbirtokos köteleztessék háza egy részét országgy. szállásul átengedni; igy a' kényszeritési eset ritkán fordulna elő, mert tudván, hogy lakásaikért $^{50}/_{100}$ többet kapnak,a'lakosok szállásaikat önmagok is oda ajánlandják. Ha a' gyülölséget, mond egy 3dik m. követ, elkerülni akarjuk, az orsz. választmány véleményét nem fogadhatjuk el. Szónok legigazságosbnak tartotta azon módot, hogy a' szállások szabad alku mellett szereztessenek. Mondatott ugyan, hogy későn érkezvén a' meghivólevelek, az országgyülés tagjai az időrövidség miatt a' házbirtokosak tulságos sarczolásinak lennének kitéve; mindezt azonban aként vélte elháritandónak, ha ő fels. felirás utján az iránt megkéretnék, hogy jövendőben az országgyülés tartására állandóul Pestet jelölje ki, egyszersmind a' meghivóleveleket az országgyülés megnyitása előtt a't.hatóságokhoz 4—6 hónappal előbb küldje meg;ez idő alatt mindenkinek elég ideje maradna szállás iránt rendelkezni; egyébiránt a' dicasteriumok Pesten székelvén,'s ott sok főispán állandó lakást tartván, ezeknek szállásaikról gondoskodni nem kellene. Vannak tovább olly frdi tagok, kiket a' sors olly roppant gazdasággal látott el, hogy nálok 2000—3000 fr. szállásbér különbséget nem okoz; mivel pedig feletteé kivánatos, hogy az országgyülésre minél több független magnás jelenhessék meg, ezekre nézve tehát, hogy a' házbirtokosak által okozható sarczolások kikerültessenek, a' városi házbirtokosak és lakosakból 12 tagu választmányt inditványozott, melly, mint compromissionalis bíróság azon esetekben itélne, **midőn** az országgy. tag a' szállás iránt a' meghatározandó $^{50}/_{00}$ fizetés mellett sem tudna megegyezni a' házbirtokossal. Ezután Pozsony város követe megemlité, miképen ha szabad alku nem állapittatik meg, Pozsony város nem képes jövendőben országgy. szállásokat adni, 's ez esetben kérte a' RRket, gondolkoznának módokrul, miszerint az országgyülés Pozsonybul eltétessék; mert a' kétségbeesés 's végpusztulás stadiumára helyeztetvék a' házbirtokosak, nyiltan, minden megsértés nélkül kimondotta,hogy Pozsony város az országgyülés tagjait többé befogadni nem fogja, miután ezt önfeláldozás nélkül nem teheti. Azt hiszik é a' t. RR., hogy ha a' kényszeritve adott szállás megfizettetik, ez által a' szegény polgár kármentesitve lesz? Koránsem; mert ezen szállások országgyülésen kivül többnyire üresen maradnak. Igy mult országgyülés után két évig 2200 szoba állott üresen, mi által a' város 30 ezer p. fr. kárt szenvedni kénytelenittetett. Mindezeknél fogva ujabban kérte a' RRet, hogy jövendőben az országgyülési szállások szabad alku utjára hagyassanak. De a' RR. nagy része a' kényszeritès szükségét találván, szavazat utján 34 megye 14 ellen a'**szabad** egyezkedést megbuktatá. A' kényszeritési elv kimondatása után a' munkálat második részire tértek a' RR. azon intézkedésekre t. i. mellyek jövendőre nézve e' tárgyban létesitendők. Az a) pontra egy m. követ kivánta, hogy a' szállás határzottan jelöltessék ki; mert azon bizonytalanság, mellybe a' háztulajdonosak a' szerkezet-elfogadás által esnének, az eddiginél sokkal sujtóbb 's veszélyesb lenne. Eddig rá volt az országgy. szállásra a' bélyeg nyomva, 's a' kibérlő tudhatta, hogy országgy. szállásban lakik; de ha most a' szállás meghatározása a' választmány vagy a' lovászmester önkényére bizatnék, mind a' lakos mind pedig a' házbirtokos károsittatnék. A' ház harmad részét azon oknál fogva nem akarták kijelöltetni, mivel a' fölesen ajánlandó $^{50}/_{00}$ a' concurrentiát eléggé élénkitné. Egy m. követ a' választmány által javaslott szállások számát csökkentetni kivánta, ugy vélvén, hogy a' két elnöki lakon kivül elég lenne mindegyik tagnak 4 szoba; az istállókra nézve törvényes intézkedés nem szükséges, mivel ezek csak kényelemre tartozók. A' tárgy, minthogy még többen szólani kivántak, más napra hagyatott.

227d. ker. ülés jul. 3kán. Az ungi követért az egész törvényhozótest jelenlétében tartott gyászmise után tegnapi tanácskozások folytában egy megyei követ ezen inditványa felett vitatkoztak: „minden városnak, mellynek keblében országgyülés tartatik, háztulajdonosai köteleztetnek a' szükséges országgyülési szállások mennyiségéhez képest 's házaik nagyságához aránylag azok egy részét az országgy. tagok számára bizonyos meghatározott bér mellett átengedni. Ezen rész azonban a'háznak e'végett a'háztulajdonos által a'§. értelmében előre kijelelendő egy negyed résznél több és más nem lehet. — Ezen inditvány szavazás által elfogadtatott.

LEGUJABB. Jul. 6d. ker. ülésb. a' turopolyai sérelem orvosoltatása iránt kelt frdi másod üzenet levén tanácskozási tárgy T. követe a' jul. 5diki ülésb. Sz. megye követe által a' frdi üzenet mellett mondottakra czáfoló jegyzéseit adta elő 's ez által igen érdekes polemiára nyujtott alkalmat, mellybe a' legjelesb capacitások vegyültek igen szembeötlő szin és modorban, a' kedély 's vérmérséklet néha tulnyomóbbak voltak a' parlamentaritas igényletinél. A' kihivottak B.Cs.és T. m.követei valának.Esz és szív, idea és praxis felett folyt a' vita Sz. követe mintegy leczkéző szemrehányásira — a' panslavismus 's illyrismus fő tárgy volt a' mai vitatkozásokban 's az nem puszta literaturai törekvésnek mondatott de felmutattatott egy geograph. földabrosz is,melly az idealis szláv óriás birodalom határit 's népeit kijelöli 's igy mintegy az európai egyensuly-megzavarásra czéloz.Érintetett az éjszaki hatalomnak az aldunai tartományokra nézve követett politikája 's a' magyarok elleni gyülöletre ösztönző gunyos katechismus; elősoroltatott az illyr párti főispán beszéde, egy püspöki körlevél, a' zágrábi kivilágitások 'sa't; T. inditványa e' tárgyu felirás iránt egyhangulag fogadtatott el, 's ez két részből áll, egyik felvilágositást 's megnyugtatást tárgyaz az illyrismus mibenlétére, másik egy külhatalom lépéseire figyelmeztet. Jul. 7d. vasárnap; jul. 8d. kerül. ülésb. a' horvát, dalmát és slavoniai közönséges és egyes sérelmek és kivánatok tárgyaltattak, utánok a' IVdik osztály vagy is a'városok sérelmei és kivánati,ezek után az Vd. osztály 14d. pontjaig haladtak, ugyanezen napon a' frdek is tartottak ülést, mirül mint szinte a' fenérintettekrül legközelebb részletesen.

Felszólitás a' hazai gyárnok és kézmüves iparosakhoz. A' külföld iparköri fejleményinek megismertetése, 's jelen körülményink közt csak ez által lehetvén elérni azt, hogy belföldi iparszorgalmunk egyenlő lépést tartson a' külföldivel, vagy legalább csak a' lehetőségig jókor indulhasson utána: ez okból az iparegyesületnek még mult évi közgyülésében megengedtetett a' választmánynak, hogy a' pénzerőhöz képest, akár közvetlen érintkezés, akár egyéb czélszerü módok által igyekezzék a' külföldi ujabb találmányu vagy divatu eszközök- és készitvények mintáit, rajzait és mutatványit megszerezni, 's azokat az illető iparos egyedekkel vagy intézetekkel közleni, általában pedig azoknak itthoni használatbavételét, illetőleg készitését eszközleni. És a' választmány, melly jó szándéku 's eddig legtöbbnyire istenmegáldotta törekvéssel igyekezett nemcsak minden önkint ajánlkozó alkalmat megragadni, hanem hol csak a' bár nehezebb lehetségek engedék, **maga** is nyitott munkás hatásának rézseket, fönebbi megbizatásában a' legsovárabb ohajtással kivánt volna rég eljárni már, ha az egyesületnek sokakban egész a' tehetetlenségig csekély pénzeszközei e' részben mozdulatlanságra nem kárhoztatják igyekezeteit. 'S noha még most sem képes arra, hogy saját erejéből, önszámára hozathatna uj meg uj rajzokat és mintákat, vagy hozathatna ujabb meg ujabb szereket, eszközöket és gépeket, vagy önköltségin eszközölhetné, hogy az effélék nálunk munkába vétetve, megismérthethetnének: mégis némi örömmel látja magát azon helyzetben, hogy legalább alkalomról rendelkezhetik, mellyet e' tekintetben a' tehetősb egyesek nagyobb költségek nélkül önjavokra 's javára a' honi ipar nemesbülésének használhatnak. 'S ez alkalom az, mellyre ez uttal figyelmeztetni ohajtá a' választmány a' tisztelt iparos közönséget. Párisban lakó hazánkfia dr. Roth ur, cs. kir. ausztriai technikai agens ugyanott, szives ajánlkozását jelentette a'választmánynak az iránt, hogy minden egyes megkeresés következtében kész leszen a' Párisban megrendelendő 's ott megszerezhető czikkeket, legyenek azok bármik, kelme- vagy eszköz- és géprajzok, vagy ezeknek mintáik, mutatványaik, legyenek ujabb találmányok, vagy az iparosságnak már megszokottabb czikkei, eredeti áron megszerezni 's megküldeni. Nehogy pedig szolgálati készségében valamelly önző nyerészkedés gyanittathassék, minden küldeményéhez csatolandja az ár- 's egyéb vitel-, göngyöl-, bizomány- 's efféle költségjegyzékeket. Magának fáradságáért jutalmat, dijt v. bért nem szab, nem kiván; mert mindezt bőven élvezendi hazafiui buzgósága azon öntudatban, hogy szeretett honának 's hazája müiparának volt alkalma, szerencséje, dicsősége szolgálni fáradalmival. Mindazok tehát, kik ezen nagybecsü ajánlkozás hasznaival élni kivánnak, forduljanak vagy közvetlenül dr. Roth urhoz (boulevard del Capucins 21 à Paris), vagy ha a' választmány közbenjárását ohajtanák, szivesked jenek minden egyes szükségeiket nála irásban 's olly kötelezéssel bejelenteni, miszerint minden, a' dr. ur által eredeti irományokkal igazolandó költségeket a' megérkezett czikkek átvételekor lefizetni tartozzanak. Örülni fog a' választmány, ha Roth dr. urnak önkint ajánlott szolgálatai olly élénkséggel fognak igénybe vétetni, minő őszinte méltánylást érdemel önzetlen igérkezése 's mint üdvöt és áldást eszközlend a' külföldi iparfejleményeknek honunkbai átültetése és virágoztatása! Csanády jegyző.

Vész és üdv. Eger jul. 6kán. Illy értelemü czimet kell e' soraimnak adnom, mellyekben Egernek f. hó 6ki állapotját néhány vonallal lefesteni ohajtom. Öröm tölté el e' napon az egriek kebleit, mert érse-

künk ő exc. ismét érkezendőnek tudták hosszas távolléte után, 's Eger népe jó atyját tisztelettel fogadni ohajtá, örömét nyilványitandó 's erre készületeket is tőn. Örömét azonban zavartalan nem élvezheté, mert mintegy esti 5—6 óra közt rémülésbe hozta egy iszonyu szélvész, millyenre ember e' vidéken nem emlékezik. Az orkán záporral és kevés jéggel vegyest jött és borzasztó pusztitást vitt véghez; alig van ház és épület, melly sérelmet nem szenvede; de tömérdekebb kárt okozott a' szőlőhegyeken, gyümölcs- és egyéb fákban, szénában és egyebekben. 50 ezerre bátran tehetni a' fákat, mellyek részint derékon törettek vagy tövestül kisodortattak vagy ágaikban szenvedtek. Gyümölcsnek alig maradt tizedrésze; számos kunyhó összeomlott vagy fedeleik nagy távolságra hordattak szét. Egy kőkunyhónak omladéka, hir szerint, egy asszonyt gyermekestül temetett el a' hegyen. Leirni mind az iszonyu következményeket nem lehet, a' különfélékben okozott kárt azonban ugy hiszem számithatnók 100ezerre. Még érezhetőbb pusztitásokról tudósitnak a' szomszéd helységekből. A' vész mintegy félóra alatt milly rendkivüli sebességgel jött ugy el is vonult; vonala azonban több mérföldnyi szélességü volt és igy tömérdek földhatárt pusztitott nyugatról jöve Borsodon által mint halljuk Zemplénynek vevé utját; némelly vidékeken volt borzasztó jegekről is beszélnek. E' rémitő vész érsekünket Egerfelé utjában érte 's kettős veszéllyel boritotta el, először kocsiját felforditotta, melly törést is szenvedett; másodszor midőn Gyöngyösön innen a' balpüspöki csárda állása alá hajtatott, hová azonban a' sok szekér miatt csak első lovai férhettek be, azon pillanatban a' vész elragadá az épület fedelét 's tömérdek végfala lezuhant számost sértve meg. Érsek ő exc. az isteni gondviselés mindkét esetben megőrzé a' sérelemtől, mondhatni, csodálatosan; de utját egyik kisérője kocsijában kellett folytatni 's esti 8 órakor érkezett Eger határába, hol városi kapitány Gáhy József vezérlette lovas-csapat, mint vsi küldöttség által üdvözöltetvén Egerbe harangzugás és mozsárdurrogás közt kisértetett. Lakában, hová az összesereglett ezernyi nép örömkiáltási közt érkezett, Rózsa Károly vsi főbiró tisztelkedő szónoklattal fogadá, mit elérzékenyült megilletődéssel köszönvén ő exc. udvarnokai körében elvonult. Azonban a' személyét fenyegetett veszélyek köztudomássá levén, a' néptolongás 's a' jó atyát láthatási vágy olly nagy volt, hogy ő exc. meg nem sérülésének bebizonyitásaul kényszeritve lön ablakánál megjelennie; midőn a' nép megelégülését 's nyugalmát végtelen örömzajjal nyilatkoztatván eloszlott, feledve örömében a'pár óra előtt kiállott rémitő veszélyt. Joo Ján.

Csongrád megyének hetedhó 1ső napján tartott közgyülésén a' megye állapotáruli alispáni jelentés után, melly nem-megyeiekre nézve nem igen érdekes, olvastattak a' követ uraknak hongyülés lefolytáruli tudósitásaik. — Csongrádmegye egyike levén azoknak, mellyek jó követ mellett, általányos elveknek utasitásba iktatásával megelégesznek, most sem látta szükségesnek követeit részletes utasitásokkal látni el akár az immár több alakban visszakerülő városi rendezet akár egyéb kérdésekre nézve. De nem leheteCsongrádnak észre nemvenni:miképen egyiklegnevezetesb 's a'körülmények által immáron sürgetővé vált inditványa (a' verificatiók iránti) a' hongyülésen kevesebbségben maradt. Csongrádmegye Rdei ujolag is azt láták, hogy a' követválasztások iránti kérdésekre nézve nem a'hongyülés közbejöttét kivánni, annyit tesz, mint ezen legnevezetesb igazunkat, 's törvényhozásbai befolyásunkat idegen istenek ótalma alá bocsátani. Csongrád megye rendei akkép vélekesznek tovább is, hogy ha egy több hatalommal ugyis fölruházott kormány még a' törvényhozó test képviselő részének alakulásába is befolyand, a' törvény szerint is (1791: 12.) a' törv.hozásra nézve a' két rész közt fönálló sulyegyen az egyik rész tulsulyává változandik kétségtelenül. És azért Csongrád megye rendei közakarattal elhatározák fölszólitani ujra jelen gyülésökből az ország törvényhatóságit, hogy verificationalis — életbe vágó — inditványát követeik által pártoltassák. Ha egyéb eredvényekrül vár valaki tudósitást, még egy évnegyedigi türelemmel méltóztassék lenni. E' gyülésen nagyobbszerü tárgy, 's olly, melly nem tisztán megyei volna, nem vétetett tanácskozás alá. 'S ezzel befejezhetném jelen soraimat. De értesitnem kell még a' tisztelt közönséget: miképen Szeged város lakosai 's polgárai kérelemmel szándokoznak a' hongyüléshöz járulni. Kérelmük veleje az, hogy a' főrendi módositások mellőztével a' rendi javaslat fogadtassék el a' városi rendezet iránt. Tehát, ha már mind az, ki adózik, választó nem lehet: a' qualificatioban a' rendiek maradjanak, — a' főfelügyelő iránti főrendi javaslat el ne fogadtassék, valamint a' kettős választás se. Ha e' kérelem aláirt neveket nézzük, a' város legtekintélyesebb tagjait fogjuk köztük szemlélni. A' szám nem lesz tán igen nagy; mert Szeged gazda város nagyrészt, 's lakosi jelenleg a' nagy terjedelmü határ száz meg száz tanyáin üzik a' földmivelést, melly, mint szinte minden, minálunk elő nem mehet, mert: olvassátok a' kereskedés állapota iránti tudósitást 's a' t.

Ausztria.

Az orosz czár londonbani mulatása, melly minden európai hirlapot mozgásba hozott, Bécsben is napi beszédek tárgya lön. Magasb körökben ugy hiszik, hogy Miklós czár ezen utjával nagy czél elérése volt összekötve, nevezetesen kisérletet tön, miszerint Anglia arra birassék, hogy a' bolgár és albániai ügyekbei orosz beavatkozást törvényszerünek ismerje. Hogy Miklós czár Angliát ezen érdekébe vonni akarta, alig kétlik; de vajjon sükerülté az angol udvart ezen ajánlat iránt megnyerni? bizonytalan. Ha sükerült, akkor annak Ausztria 's Porosz és Francziaországra nézve, mellyek azt közönyösen nem tekinthetik roppant következései lesznek. A' czár jun. 19kén reggeli 2. órakor sz. Pétervárra érkezett,'s azonnal Czarskojeszelo felé vette utját.

Amerika.

Az alsóházban Adams ur kedvenctárgyát, a' benszületési jogoknak idegenekre miként leendő átruháztatását hozta szőnyegre. Szerinte arra, hogy valamelly az egyesült statusokba bevándorlott idegen, azon polgári jogokkal élhessen, mint az ott született, szükség hogyazeddigdivatozott ötév huszonegyre terjesztessék. Egy a' pennsylvaniai benszülött polgárok által, kik a'philadelphiai nyugtalanságokban is főszerepet játszottak, benyujtott hatalmas kérelem, 104 szavazattal 26. ellen a' ház asztalára tétetett. Bostonban jun. 2án kiütött tüz roppant pusztitást vitt végbe. Missisippi 's más mellék folyóknak máj. utólsó harmadában áradása nagy károkat okozott a' környéken. A' Missisippin ismét egy gőzös merült el és számos ember lelé benne sirját.

Rio janeiroi tudósitások nyomán az aquilai gróf, két siciliai király ifjabbik testvére april 17kén Amália hadihajon Rio Janeiroba érkezvén, még azon hó 29kén a' császár másod testvérhugával a' portugáli királyné és Joinville hgnő testvére Januaria hgasszonynyal egybekelt. Az aquilai gróf született 1824ki jul. 19. Januaria hgnő 1822 mart. 11kén és igy a' gróf arájánál két évvel fiatalabb.

Spanyolország.

A' miniszterek Barcelonába utazta ezer sejtelemre szolgáltat anyagot. Legvalóbb szinü az, miszerint az uj kabinet tagjai a' beligazgatás főkérdéseiről akarnak értekezni. Némelly rosz akarók veszélyes tervekről beszélnek; de a' miniszterség bizonyosan hü leend esküjéhez 's tisztelendi a' nemzet által megerősitett 's a' királyné által elfogadott alkotványt. A' Globo e' tárgyban igy okoskodik: Viluma Barcelonába érkeztekor mindjárt azon hir terjenge, hogy az uj ministerek közt surlódások történtek, miket lecsilapitni még nem sikerült, miknek azonban hogy véget vessenek, kénytelenségből határoztatott a' barcelonai ut. Ha ez igy van, akkor nemcsak miniszteri hanem olly politikai krisis is van készülőben, mellynek következései előre nem láthatók. Sevillában szélesen kiterjedt összeesküvést fedeztek föl, mellynek következtében Aragon ezredből több tisztet fogtak el. Miniszteri lapok egyhangulag ellenzik még csak gondolatját is a'd. Carlos fija 's Izabella közti házasságnak. Azon körülmény, hogy a' hg. angol közbenjárás után sovárog, kétségen kivül igazolja, hogy terve sem a' királyné anyjánál, sem a' franczia kormánynál legkisebb viszhangra nem talál. Csak Anglia nézhetné közönyösen a' királyné ezen házasságát. Anglia, olly feltét alatt, hogy Spanyolországból angol gyarmatot alakitson, tüstint segédkezeket nyujtana respublica létesitésre's az inquisitio helyreállitására; 's ha találkoznék valaki, d. Carlos terveit pártoló, az nem Krisztina, nem Lajos Fülöp, nem a'spanyol kormány, nem isa'monarchiai alkotványos párt hanem az angol kormány 's azon párt lenne, melly Spanyolországban angol érdekért harczol. A' statusadósságokban száztul 35tel történt meg a' lerovás. Ez intézkedés növeli ugyan a' nemzeti adósságot, de a' statusjövedelmet a' zálogositásoktul fölmenti 's a' kormányt képesiti tartozásai pontos teljesitésére. Madridi lapok szerint az uj cortes összehivatása iránt mind a' kabinetben, mind a' mérséki pártnál más más vélemény uralkodik; egyik rész, a' középponti mérsékiek, kikhez számitandók a' Madridban maradt miniszterek, gyökeres törvények 's más szükséges szabályok létesitése tekintetéből tüstinti corteshivatást akar, másik rész pedig, mellynek főnökei Narvaez és Viluma ugy gondolkozik, hogy arra még nem ért meg az idő 's az uj cortest a' statusrendezés és népboldogság akadályaul tekinti.

Portugália.

Lissaboni tudósitások szerint Cabral belministert, ki gyöngélkedő egészsége miatt ideiglen nyugalomba tétetett, Terceira hg váltandja fel. Hirszerint a' portugáli statusadósságok külföldi osztalékainak fizetése ismét megakadt.

Anglia.

A' miniszteri sajka ugyan szabadabb reptü majunius 21d.'s Peel jobb kedélyben van mint j. 17d.'s igyekezék lekötelező nyilatkozatok 's nyájas bizalom által enyhiteni azon keménységet, mit pártja ellen tenusitott; de a'viszálkodás még sincs egészen elenyésztve's azokat kik leköszönésével fenyegetőzése daczára is szilárdul maradtak ellenzékeskedésök mellett, csak ugy nyerheti meg ismét, ha politikáját egészen megváltoztatja. E' szerint, ha ismét olly kérdés fordul elő, hol pártja a' szabadelvüekkel együtt tarthat 's ezek közül senkinek sem lesz oka Peelt támogatni, ez bukni kénytelenittetik. Különfelé ágoznak a' vélemények az iránt: miért épen Cobden és számos baráti segiték ez uttal Peel kormányát megmenteni. Mert egy rész nem lát ebben egyebet, mint azon szabályok gyámolitását, mik a' szabad kereskedés nagy elvét szerintök előmozditani látszanak, mások azonban mélyebb politikát sejtenek alatta. Ezek ugyanis azt állitják, hogy a' cobdeniták a' chartistákat utánozták, kik a' league (gabonatörvény elleni) gyüléseket nem azért szokták háborgatni, mintha a' gabnavámot fentartani kivánnák, hanem mert a' középosztályt akarták kényszeriteni, hogy velök egyesüljön kedvencz t.-javaslatjok keresztül vitelére. Cobden ugyanis a'gabnakérdést nem whigminiszterség 's meghatározott mérséklett vám létesitése által szándékozik elintéztetni, hanem Peel kormánya mellett a' mostani törvényt fentartatni, mig valamennyi előkelő whig a' leaguehoz csatlakozik 's a' gabnavám tökéletes eltörlesztése elkerülhetlen leend. Mindenesetre nevezetes marad, hogy Cobdennek kelle Peel kormányát kora enyészettől megmenteni. Suffolki grófságban a' gyujtogatás napról napra számosb. Némellyek egyes csavargók munkája mások pedig munkások személyes boszuja következményinek tartják, kik azt vélik, hogy ez vagy amaz roszul bánt velök. Sokkal alaposbnak látszik azonban azon vélemény, hogy ezen gyujtogatás olly eszköz, mi által a' nép nyomoru helyzetét 's kétségbeesését nyilványitja. Mi annyival hihetőbb, mivel e' szerencsétlenség apránkint Norfolkon át terjenge 's már Cambridge grófságban is lábra kapott. Különös, hogy 1830ban a' torypárt uralkodása 's meghasonlása közben voltak illyes jelenetek. Még akkor nem volt szegényitörvény, minek akarják némellyek kizárólag tulajdonitani a' népközti elégületlenséget. A' kormány nem tudott máskép magán segiteni. Midőn pedig whigek kerültek kormányra, ezeknek több gyujtogatót sikerült megbüntetni 's a' nem sokára következett reformbill iránti mozgalmak közt a' veszély megszünt. O'-Connell látogatói naponként szaporodnak, ámbár csak hetet bocsáthatni be egyszer-egyszer, 's ugy vélik, hogy magának is terhére van naponkint magát a' Richmond-Bridewell felé csapatostul sereglő részvevők előtt mutogatni. A' nagy fogoly soha éltében nem volt egészségesb, mint most, 's fogsága óta különös jó szinben van. Bath városban is kering egy kérelemfelirás O'Connell mellett számos aláirással. A' jun. 24d. alsóházi ülésben Duncombe Stalzberg lengyel szökevény kérelmét terjesztő elő, előadván mikép ez szegény hazáját bár halálból szereti, de Anglia politikájába soha sem avatkozott: mind e' mellett leveleit a' postán letartóztatták, feltörték 's e' kémrendszert ellene annyira üzték, hogy levelezései folytatására az angol postát bizalommal többé nem használhatja, miután csep kedve sincs családjával levelezési viszonyit más kiváncsisága elé tárni. Ártatlansága érzetében tehát kéri a' parliamentet, hogy szigoru vizsgálatot rendeljen aziránt: mi idézhette a'nemzeti vendégjog ezen megsértetését elő. Duncombe azon meggyőződését fejezé ki, miszerint az alsóház sietni fog e' kérelem teljesitésével; 's hozzá tevé, mikép minap a' belügy-minister azt állitá, hogy csak egy politikai szökevény levelei felbontatására szóló miniszteri felhatalmazás bocsáttatott ki; ezen politikai szökevény Mazzini ki már egy év óta lakik Londonban 's tiszteletre méltó férfi: 's mégis most egy derék lengyel tiszt hasonló sérelemről panaszkodik. Mit fog ehez a' minister szólni? vagy ezuttal is a'hivatalos hallgatás védköpenye alá bujik 'stb. Beszédét azon inditvánnyal végzé: utasittassék Stalzberg kérelme különös választmányhoz, melly vizsgálat alá vegye: miféle rendeleteket bocsáta ki a' belminiszterség a' levelek feltöretése iránt 's mennyire engedelmeskedtek azoknak, mikrül tudósitást azon véleménnyel adandó: vajjon? 's hogyan kell az illető törvényt módositani. Több órai vita után az inditvány 44 szótöbbséggel megbukott. — A' Standard szerint Heytesbury l. lett Irland alkirálya. Ő hajdan sz. pétervári követ volt, 1835b. a' Peel-Wellingtonféle volt miniszterség alatt indiai főkormányzóvá nevezteték, e' kineveztetést azonban az ismét föllépett whig miniszterség megsemmité. Főérdeme az, hogy a' felsőházban soha sem beszél.

Franczia ország.

Marokkóvali háborunkat, mond a' Revue de Paris, az teszi legnevezetesbbé, hogy az a' császár, franczia 's angol kormány akaratja ellenére tört ki. Vallásos vakbuzgóság győzött e'tekintetben. Abderrhaman valódi ellensége nem Francziaország, hanem Abdelkader. A' császár jól tudja ezt 's régóta igyekszik azon forrongást lecsilapitani, melly az emir munkája; régóta gyarapitja hadi erejét, kijavitgatá erősségeit 's tüzér 's tengerész csapatokat állitott. Kettős hasznot akart ez által elérni, t. i. eleget tenni egykoron a' szent harcz-izgatta kedélyeknek 's növelni a' tekintélyét fentartó eszközöket. Mindezek daczára is Abderrhamant a' fanatismus legyőzte, Abdelkader árulás miatt vádolná őt, ha a' marokkai szultán akadályoztatná Marokkot az emir mellett fölkelni. Mi Angliát illeti, már ugyis folytatottnémi harczot ellenünk, mert Gibraltárból Marokkón keresztül fegyvert 's lőszereket szolgáltatott az emirnek. — Marokkóvali háborunkat Anglia annál görbébb szemekkel nézheti, mert ez által mindent veszthet; mivel ezen országgal széles terjedésü kereskedési viszonyban áll 's a' császárral olly szerződést kötött, mellynek következtiben, évenkint 2—3ezer darab marhát szállithat ki igen csekély vámfizetés mellett. Gibraltár minden szüleségét Tangerból kapja. — A' Marokkó ellen rendelt tengeri had egyesülési pontja Oran; itt készitik Joinville hg 's Bugeaud táborfő egyetértőleg a' megtámadási tervet. — Párizsban több elfogatás történt. Néhány árkászt a' legitimista párthoz tartozó két egyed ismételve kisértgete; röpiratokat, a' bordeauxi hg önkezével irt leveleket 's képére vert pénzeket mutogatott 's osztogata. A' katonák azonban jelentést tőnek tisztjeiknek; minek következtiben a' már egyszer politikai vétségért elitélt Toutaint, Desmares-Cauchard irót 'stb. elfogták; Escars és Montmorency-Robec hgeknél házmotozást tartottak, kiknél több iromány 's olly gép találtatott, mellyel a' bordeauxi hg mellszobrai 's képére vert emlék-pénzek készittettek. Lyeri 's Angersben, e' két egymással homlok-egyenest ellenkező távolságban levő ponton is forognak pénzek a' bordeauxi hg képével. Angersben jun. 23d. fogták el Charbonnier-t, ki hanyatlott kora daczára is pártjának legmerészebb 's ábrándozóbb tagja 's az 1832ki összeesküvésben főszerepet játszván öt évi fogságra itéltetett, mit St. Pelagieban ki is töltött. Montmorency hg elfogatására is van adva parancs, mire a' nála talált levelek tartalma szolgáltata okot. Ezen irományokban sok nevezetes egyed van érdekelve 's ugyanazért még több elfogatást várhatni.

Orosz és Lengyelország.

Ellenére azon felelősségnek, mellyel szökés esetében katonai szolgálatot tenni köteles historsosaik iránt a' zsidó községek tartoznak, folyvást számos kisérlet v. még több elszökés történik. Nem rég ideje, hogy a' zsidók katonáskodását parancsoló ukáz kihirdettetett, 's mégis azóta magában a' kalisi kormánykerületben, több mint 20 szökés történt. A' külföld ama véleménye, hogy a' zsidók katonáskodása érdemében jövendőre sinórmértékül szolgáló szabályok nagyon szivtelenek, sőt vétek bélyegét viselnék, itt még azokban is csodálkozást gerjeszt, kik az orosz kormánynak bármi névvel nevezendő rendeletit elfogulatlan gáncsolják. Lengyel v. német egyaránt helyesli, hogy ezentul a' zsidók is mint egyebek a' hadsereghez és igy azon rettenetes helyzetbe vonatnak, mitől leginkább félnek. De bezzeg itt ösmerik ám a' zsidót, mint külföldön sehol jobban. (Másutt is jól ösmerik, 's mégis nyakraföre emancipálni akarják.) Itt tudják 's érzik, milly kapzsilag huznak magokhoz minden életbeli foglalkozást, hogy a' keresztyéneket annyival inkább háttérbe szoritsák 's a' haszonhajtó speculativ tárgyakat milly ravaszul tartják körmeik közt, hogy tolakosznak lassankint a' statuséletbe, kereskedelmi szabaditékok vételével, melly által sok éhező száj elöl ragadják el a' falatkenyeret. Sok lelkiismeretlen, szivtelen'scsalárdüzérkedéseikkel milly kárára vannak a' kereskedés 's kézimesterségeknek, 's csak itt tudják végre, hogy minden fenálló szabályok mellett is, mit kelljen várni, ezen geometriai arányban növekvő fajtól. Statistikai adatok, mellyeket a' kerületi kormányszékek táblásjegyzékiből könnyen merithetni, azt mutatják, hogy ugy áll a' zsidónép szaporodása a' keresztyénekéhez mint 3. azhez, melly viszony annyival aggasztóbb, minélinkább tudjuk, hogy üzérkedéseiket is ezen arányban folytatják. A' zsidók szerfölötti szaporodása egyébiránt nagyon természetes. Törvényeik szerint a' házasság a' férfi, mondjuk inkább gyerkőcze v. süheder 12dik évében már megengedtetik. 14dik-15dik évében többnyire minden lengyel zsidó megházasodik, 's nem ritka eset, hol tizennyolcz — husz éves suhanczoknak négy, öt gyermekök van, 's ollyan is van akármennyi, ki 36—40d. évében 18—20. taggal is szaporitá családját, kik közöl mindegyik lefelé egészen a' hét, hat évesig csereberékben leli hatáskörét. A' mult évben kiadott czári ukáz által, melly szerint a' keresztyének, mint a' zsidók katonáskodni tartoznak, a' jókori házasságnak és igy ijesztő szaporodásuknak is természetesen gát vettetett, de másrészben sajnálhatni, hogy mivel a' lengyel nép szaporodása 's polgárosodási fejlesztése nem csupán a'zsidóság körül tett positiv rendszabályok, hanem bizonyos szerkezetek eltörlésétől is függ, ehez nincs semmi biztos remény,

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetvény.

Tek. ns Mármaros vmegye Verchovinai járásban fekvő, 's alább megnevezendő helységekben a' kir. fiscus birtokához tartozó részjószágok a'huszti kir. kincstári uradalmi gazdálkodó tisztségnél 1844. évi jul. 15d. napján tartandó nyilványos árverés utján ugyan e' folyó év novemb. 1sö napjától kezdve 6 egymásután köv. évekre haszonbérbe adatnak, ugymint:

Folyó szám.	Helységek nevei.	Urbéri telkek	Jobbágyok telek gazdák	Jobbágyok zsellér.	Ur dolga	Füst-pénz.	Dézmaváltság.	Urbéri ölfa	Urbéri zsák.	Korcsmabeli árenda	Majorsági földből szántó föld	Majorsági földből kaszál. föld	Jelenlegi földbér.	Malom. taksa	Házbér
		sz.	száma		napok	ft.	ft. kr.	öl	szám	ft. kr.	hold	hold	ft. kr.	ft. kr.	ft. kr.
1	Ökörmező	8 1/8	52	54	2039	106	34 —	8 1/8	34	34 30	106 1/2	124 1/2	80 30	12 30	18 —
2	Iszka . . .	1 1/8	6	—	157	6	4 30	1 1/8	4 1/2	— —	—	—	— —	2 30	— —
3	Ujholyatin.	1 2/8	9	3	238	12	5 —	1 2/8	5	— —	—	—	— —	— —	— —
4	Ricska . .	1 5/8	6	3	249	9	6 30	1 5/8	6 1/2	— —	—	—	— —	— —	— —
5	Bisztra . .	1/8	1	—	18	1	— 30	1/8	1/2	— —	—	—	— —	— —	— —
6	Rippinye .	1	5	3	187	8	4 —	1	4	5 —	2	—	1 10	— —	— —
7	Lopusnya .	6/8	4	4	168	8	3 —	6/8	3	— —	—	—	— —	— —	— —
8	Majdánka .	1 4/8	8	8	318	16	6 —	1 4/8	6	— —	—	—	— —	2 30	— —
9	Szolyma .	2	13	8	424 1/2	21	8 —	2	8	16 6	—	1/2	— 20	— —	— —
10	Szinevér .	1 2/8	5	10	329 3/4	15	5 —	1 2/8	5	— —	4	11 1/2	11 20	— —	22 —
	Összesen	19 1/8	109	93	4128 1/4	202	76 30	19 1/8	76 1/2	55 36	112 1/2	136 1/2	93 20	17 30	40 —

Jegyzés: irásbeli ajánlatok szükséges kellékekkel ellátva elfogadtatnak. 3—3

Hirdetés.

A' nagymélt. magyar kir. udv. Kincstár rendeletéből, a' megürült kalocsai érsekséghez tartozó gabona, ugymint: a' kalocsai magtárból 1788 p. m. árpa, szemes kukoricza a' hajósi magtárból 865 p. m. tiszta búza, 737 p. m. árpa és 31 3/4 p. m. szemes kukoricza, elvégre a' szent-Istváni magtárból 793 p. m. tisztabúza, 110 p. m. árpa, és 5 p. m. kukoriczának eladása végett irásbeli ajánlatok által e' f. évi julius 15kén a' kalocsai igazgatósági hivatalnál szokott délelőtti órákban ujolag árverés fog tartatni.

A' venni szándékozók tehát a' 200 ft. p. p. szabott bánatpénzt a' kalocsai urodalmi pénztárban előlegesen letenni, és határozottan kitett számokban kifejezett igéreteiket minden egyes gabonafajokért különösen, sajátkezüleg aláirt 's lepecsételt nyilatkozatokban az érintett napon legfölebb déli 12 óráig a' felhozott igazgatóságnak, a' hol az ebbeli szerződési feltételek is megtekinthetők, benyujtaui kötéleztetnek, mellyben az ajánló lakását kitenni és hozzá a' letett bánatpénzről szóló nyugtatványt mellékelni tartozik. 3—3

Rév és vendégfogadó-kibérlés.

Adony m. városa, gőzhajóállomásának tövében létező Duna-rév, és azzal kapcsolatban levő vendégfogadó hasznai folyó év julius hó 28kán szokott reggeli órákban, tartandó árverés utján, a' többet igérőnek 1845. jan. 1sö napjától kezdve több esztendőre bérbe adatni fognak. A' vállalkozók czőkkel (bánatpénzzel)ellátva, ezennel meghivatnak. 3—3

Egy hivatal ajánltatik.

Egy magyar és német nyelvben jártas egyed, ki 4—500 pengő forintnyi cautiót készpénzben letenni képes, részére igen hasznos feltételek mellett felvétetik. Bővebb tudósitást nyerhetni Bielek László hites ügyvéd urnál Pesten József-piacson 166. szám alatt (az óránál czimzett) házban délelőtti 11 óraig. — Levél által ez iránt értekezők leveleiknek bérmentesen küldetésére kéretnek.

Pesti czukorfinomitó gyáregyesület. Közre tétetik ezennel az ideiglenes választmány részéről, miszerint a' pesti czukorfinomitó gyár-egyesületre aláirt elsőségi részvények összegének lefizetésére jövő augusztus 1sö napja tüzetett ki határidőül. Kéretnek ennélfogva a' t. cz. aláirók illető fizetéseiket az utólsó közgyülés által megbizott ifj. Szabó Pál választmányi tagnál Pesten (városházteren Almásy házban) ideiglenes elnök gróf Batthyányi Lajos, 's imént emlitett ifj. Szabó Pál aláirásaikkal ellátott jegyek kiadása mellett megtétetni. A' legközelebbi közgyülés Pozsonyban az elnök gróf Batthyányi Lajos ur által kijelelendő helyen tartatik, mellyre a' t. cz. részvényes tagok ezennel meghivatnak. Kelt Pesten julius 8dik napján 1844. Pesti czukorfinomitó gyár-egyesület ideiglenes választmánya. 1—3

Csótány (sváb), poloska-és molyirtó szerek.

Alulirtnak ezen uj találmánya, bebizonyitással annak, hogy sem embernek sem házi állatoknak nem ártékony, Szekrényessy városkap., dr. Gross vár. főorvos, Distom L. gyógyszerész urak 'stb. jelenlétében, egy kávés-kanálnyi egész pohárvizben felolvasztva, legkisebb ártalom nélkül megiható vala. — Ezen csótányirtó szeren kivül van igen jó illatos kenőcse a' poloskáknak egész fajostul megsemmitésére 's ezt több pesti és bécsi kitünő család bizonyitványa is tanusitja; van molyirtó pora e' férgeknek bunda, lószőr, toll, könyvek, posztó és gyapjuszövetből, (akár egész vég legyen az, akár készruha) szóval minden más, még selyemkelmékből is tökéletes kipusztitására, melly nemcsak ártalmatlan az embernek, sőt még a' kelmék szinét sem változtatja meg, 's minden kár és aggály nélkül használható a' ráragasztott utasitás szerint, szűcs, szőnyegező (Tapezierer) posztókereskedő 's minden család által. Kaphatók e' szerek, pöcsétes üvegekben használási utasitással 30 p. kron, alulirtnál Pesten, nagyhidutczai boltjában, a' fehérhajó átellenében, vagy lakásán a', Marokkai-ház" 2d emelet 4d. sz. a. 's Pesten köv. helyeken: Hassenstab, szervitatér, fekete kutyánál; Dietznél, Dietz városhoz, sütőutcza; Halbauer J. 3 fehér rózsánál, királyutczában; Feldbacher, Bálvány utcza 2 tigrisnél; Fleischmann J. váczi uton fehér galambnál; Amtmann F. hatvani utcza; Semmelweiss hatvani utcza a' czukorsüvegnél; Ebenführer korona-utcza, két matróznál; Mester J. Dorottya utczában az ananásznál; Liszka Leopold utcza bádog kalapnál; és Spitzer Adolfnál nagy hid utczában. Budán: Semmelweisz a' hidnál; a' várban Speiszer özvegy könyvkötőnénél; Haffner és Nöthig fűszerárusoknál a' tigris és fehér oroszlánnál. Szebenben: Arz ur fűszerkereskedőnél; Ujvidéken Growdonovitz J. fűszerárusnál a'kék rákhoz, Temesvárott Losch fűszerkeresk; Pécsett Adler Antaln. a' Herrnhuttinál; Győrött Herrgesell Ant.; Nagyszombaton Ostermayer József sütőmesternél, Helene utczában. Ki egy vagy több tucza'ot vásárol egyszerre, 20 pcent nyereséget kap. Ha rendes használat után e' szerek siker nélkül maradnak, letett árukat visszafizetem. Kollinsky S. 1—4

T. baranya-megyei Pécs várostól mintegy 5 órányira fekvő Hidas helység határában birói itélet következtében foglalás és zár alá vett 's tek. özv. Perczel Károlyné szül. Zbiskó Antónia assz illetett 20 hold és 100 □ öl térségü majorsági jó minemüségü szántóföld f. e. aug. 12én helyszinén regg. 9 órakor tartandó nyilványos árverésen kész pénzfizetésért eladó leszen. kelt Pécsett jun. 12én 1844 Vissák Antal t.n Baranyamegye esküttje mint kiküldött végrehajtó biró. 2—3

Fürdői haszonbérlet.

Buda sz. kir. főváros tanácsa részéről közhirré tétetik: hogy Tabánban létező, e' fővárost illető Rudasfürdő, melly 29 kádfürdőből, egy ásványos ivóforrásból, 10 kisebb és 1 nagy kőfürdőből, 3 párolgó fürdőből, a' hozzá tartozó beszálló vendéglő és kávéházból, 31 szobából, mellyeknek legnagyobb része butorokkal van ellátva, több konyhából és pinczéből áll f. e. augusztus 21én 6 egymás után következő évre 1845dik évi aprilis 1ő napjától kezdvén haszonbérbe kiadandó. Azilletó árverők, kik bánatpénzképen 1480 ft p. p letenni, és 8000 ft. p. p. kezesség fejében (cautio) hitelesen bebizonyitni kötelesek, f. e. augusztus 21kén délelőtt 9 órakor a' tanácsi ülésben tartandó árverésre ezennel meghivatnak, a' feltételek pedig időközben is a' kebelbeli városi számvevő hivatalban megtekinthetők. Budán 1844. évi apr. 29 2—3

Csőd tanitószékre.

A' királyi zágrábi tudományos Akademiánál — Mikusay János tanitónak a' nagyváradi kir. Akademiához általtételével — megürült physikai-mezőgazdasági és természet-történeti tanitószékre, a' pesti kir. tudományos egyetem bölcselkedési kara előtt tartandó csőd határideje folyó évi aug. 1sö napjára van kitüzve. Kelt Pesten majus 10kén 1841. Szoblahói Pálma Elek a' pesti kir. tudományos Egyetem jegyzője s. k. 2—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök julius 14kén

JELENKOR

1844. 56dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok nem csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezés; A' köz-adórendszerről; vége; Országgy. közlemény: (220d. ker. ülésb. a' turopolyai sérelem iránti vitatkozások; 175d. orsz. rdi ülésb. a' meg nem jelent részek elleni végrehajtás 's ujdon megidézés szorgalmaztatása után az I osztályu sérelmek 's kivánatok tárgyaltattak minden módositás nélkül; jul. 6k. ker. ülésb. a' turopolyai sérelem 's panszlavismus és illyrismus iránti vita részletei, mire nézve T. követe inditványa szerinti felirásterv fogadtatott el; jul 8k ker. ülésb. a' sérelmek IIId. IV. 's Vd osztályának egy része; folytatása a' b-i követ magányrendszer- pártoló beszédének; legujabb: jul. 10k. frdi ülésb. a' hajdukerül. rendezés a' frdi küldöttség javaslata pártolásával; szintazon napi ker. ülésb. a' frdi 3d. válaszüzenetnek a' városrendezési ügyben egy pontja sem fogadtatott el; a' főfelügyelő hivatal sem 28 szóval 19 ellen; ezután az Vd. oszt. sérelmeket folytaták bezárólag a' 11 pontig; jul 11d. az országgy. szállások iránti üzenet-tvény 's felirás javaslat-módositás után a' keresked. választmány jelentésének vámrendszeri szakához fogtak; azonnapi frdi ülésb. pedig a' hajdukerül. szerkezeti munkálatot végezték, orsz. gyülési ülés nélküli de főispáni jogu kerül. kapitány-javaslással 's a' VIIId. rész kihagytával jobbadán a' frdi küldöttség javaslata szerinti módositásokkal; budapesti napló: fővárosi 's irodalmi ujdonságok, szinházi hirek; esztergom vgyei közgyülés.)
Ausztria (Középponti v. dunabalparti vasut.)
Spanyolország (megtisztelések; régiség-egylet; a' minisztersség; marokkai háboru; Izabella házassága.)
Anglia (Levélfeltörési ügy; Villiers inditványa 'sat.)
Franczia ország (vasutak, marokkai 's aráb hadi ügyek; a' kir. hgek dotatiója.)
Értesitő.
☞ A' Társalkodó két folytonos iven Széchenyi István gr. javaslatát közli a' nm. orsz. választmányhoz a' megállapitandó orsz. évi dijnak mi czélokra fordittatása iránt.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. a' nm. m. k. udv. kanczellariánál megürült egyházi ügyekbeni tanácsos és előadói hivatalra Karner Antal püspök és helytartósági tanácsost méltóztatott kegy. kinevezni.

A' közadórendszerről (vége.)

A' telekdijban tervezett milliók ha nem egyszerre, vagy legalább egymás után hozatnak be, kellő hatást nem idézhetvén elő, nyomtalan párolognak el; ha pedig mi hamar sok pénzt hozunk be, nem gazdagsági zavarba jövünk, mert kölcsön sehogysem gazdagság, hanem idegen pénzbe fulasztjuk a' hont. Lesz henye, lesz mindenbe vágó semmihez tudó, lesz pazar, de értelmes gazda 's iparüző annál kevesebb 's ezen veszélyes kórt nem száz vagy ötven, de tiz millió is előállitandja, mert ha legfeljebb tizenöt millió a' forgalom, sőt ha több is, azonban semmi esetben sem fölösleges, akkor tiz milliónak hirtelen közrebocsátása is előre ki nem számitható zavart eszközlend. Emlékezzünk! csupán egy nagy kereskedőnek bukása, midőn néhány milliónyi váltóji kiesnek a' forgalomból, mit szokott szülni? vagy mit tett 1825 körül Goldschmidt millióinak gyapjuba fektetése akkor? 's mit szült később a' vállalat bal sorsa? miből egyszersmind világos, milly csalékony mind azon számitás, melly a' jelen forgalomban épittetik a' megbővülendőre, mi a' feljebb érintett beruházást nemcsak nehezíti, de sikerében is megingatván, épen nem kecsegtető fényt derít a' külföldi kölcsön általi befektetésre.

Én ugyan a' tizenöt millió forgalmat kereken tagadom, de ezzel még sincs minden erőtetett forgalomszaporitást rosszaló állitásom megdöntve, mert a' baj nem magában a' felszaporitásban, hanem annak jelen fonák intézvényink közt kicsinyben 's nagyban egyiránt veszedelmes rögtönzésében sarkallik; ha tehát egyszersmind szerkezetünk az ipar, fogyasztás és kereskedés bilincseitől felszabadittatik, akkor, de egyedül akkor, nemcsak nem borzadandok viszsza, sőt ipar, fogyasztás és kereskedés élénkitésére az ideiglen kölcsönt is elfogadom, jóllehet nemzeti bankfelállitáson kivül másra nem tartom teljességgel kerülhetetlennek; mivel a' hon jobb létének elősegitésére az egyenes adórendszer behozatalát látom nélkülözhetlennek, mi nélkül valamint széles e' világon, ugy e' honban sincs üdv.

A' tizenöt millió forgalmat tagadom azért, mivel adózó népünk pénzbeli terhei, hadi és házi adó, nagy részt pénzért vásárlott katonaélelmezés, urbéri házbér és kazánpénz, ezen öszveget nagyon megközelitik, miket keservesen teljesit ugyan, azonban nem annyira a' honi pénz szükléte, mint inkább saját helyzete miatt; ámde ha a' pénzforgalom csak tizenöt millió volna, akkor sehogy sem viselhetné, történnék bármi, mert az adózók kezén fordul meg a' keringő pénznek legkevesebb része, 's elősámlált terheiken felül még nekik saját szükségeik is vannak, mihezképest a' törvényhozás a' forgalom legnagyobbrészét különböző adó fejében tőlük bizonnyal nem követelhetné, és sikeretlen is követelné; továbbá, ha olly remitőleg kevés a' forgalom, kereskedési mérlegünket nyomó tetemes veszteség vagy csak pár év alatt már régen minden pénz nélkül hagyott volna és különben is a' folyó kelet vajjon tizenöt millióra mutat é? melly egyedül fényüzési tekintetben lehet erőtetett, egyebekre nézve pedig, mik az ötven év előttit hasonlóul mind haladják, a' forgalommal miért ne lennének arányban? nincs józan oka; végre ha csakugyan olly borzasztó kevés pénzünk van, tanácsos é azt milliókra számitott pénzmütétellel hirtelen fölemelni?

A' forgalom erőtetett szaporitását mindenütt, hazánkban pedig intézvényink hiányai miatt tartom veszedelmes műtételnek, 's jóllehet a' telekdij szerkezetünk nagy hibáját, az adómentességet elháritni láttatik, mégezzel az ipar és fogyasztás bilincsei fel nem oldatván, a' mozgató erő (vis motrix) korán sincs előállitva, mert a' pénz magában sürgést forgást kis időre ha szülhetne is, de hasznos's állandó élénkséget nem, mivel ha valamelly rendkivüli szenvedőleges állapotban mozgásra hajt is, de minthogy az rendkivül tartós nem lehet, ugy annak okozatja egyszersmind eltünik. Ha a' köszvényes ember feje felett meggyulad nádas viskója, természet-feletti erőfeszitéssel kiugrik évekig el nem hagyott ágyából, mind a' mellett is nem gyógyult meg, sőt mi hamar összeroskad. Minden haladás barátja törvényes uton és jól megfontolt elvek szerint, azonban lehető leggyorsabban, ohajt haladni, mert igazán annyira jutottunk, hogy Magyarország pillanatai igen igen drágák 's talán számitvák is; melly nemzeti közczél létesitésére nem kell hát tapsra számitott eszközökhez nyulni, hanem a' bajt gyökerében megtámadni; első felhevülésben nem tetszik talán ugy, mint az égi mannát igérő és csak ideiglenes segélyt követelő telekdij, de nemzetemet elég józannak, kormányunkat pedig elég jóakaratunak hiszem, miszerint előbb utóbb, de nem sokára határozand. Jezust kortársai megfeszitek, mi erkölcstanjait istenitjük, az 1836ban rém gyanánt üldözött urbéri örök váltságot négy évvel később már törvényben üdvözöljük. A' telekdij, felfogásom szerint, igazán szerepet cserélt, az okozatot okképen orvosolgatja, a' polgárosult Európától hátra maradt szerkezet kinövései okozta pénz szükivel bábolódik, holott ez amannak elválhatlan társa, mint testé árnyék; hát a' közteherviselés elve mit használ tömérdek fonákság közzé bigygyesztve?

Nálunk tagadhatlanul szük a' pénz, de én ennek okát a' bankóczédulák egykori sokaságában's abban keresem, mivel a' polgárosodásnak csak árnyékoldalát fogván fel, külföldről kevés jó között, végetlen fényüzés tapadt reánk, 's pedig idegen árukból keletkező elannyira, miként ennek divatos kielégitését minden másnak elibe tevén, valódi szükségink fedezetlen maradnak, vagy terhes adósságokkal pótoltatnak 's készen van a' tönk; másik ok évenkénti jövedelmünk aránytalansága, miszerint termékink ára, ipar és fogyasztás, meg közlekedés hiánya miatt nagyon különböző, a' jövedelmezőbb év minden bevételit elköltjük, a' következő szüken kamatozóban pedig adósságra kelünk és fekszünk; 3dik ok pedig a' váltójog által lábra kapott, ámbár borzadalmas mindazáltal hamari, pénzhez jutás, mellyet épen azért minden keservei mellett ritka honosom került ki, 's még ritkább menekült szép szerivel; alig képzelhető mennyit elvonnak a' forgalomból azon apróságok, mellyek egynél másnál szükségkép hevernek, sokan hevertetik pénzük mentől nagyobb uzsora után leskedve, mások több idő mulva előkerülő szükségük végett, mert ha egyszer kiadják, mikor juthatnak ismét pénzhez? bizonytalan, és igy tovább. Honnan én azt hiszem, van nálunk mérséklett szükséginkre, sőt tapasztalás szerint haszontalanságra is elegendő pénz, hanem a' mozgató erő, az intézvények ócskultak, koptak el, 's annálfogva a' forgalom lusta, mi meddig igy lesz, a' világ pénze is csak tespedne itt, vagy kigörögne.

Igen is barátim, a' mozgató erő koránsem a' pénz rögtöni szaporitásában rejlik, hanem a' honi szerkezetben, ez ha kellőleg van alkotva, teremt és gyarapit jóllétet, ha ellenben fonák, hasztalan minden erőködés, és mind ezen jajveszékelésem is, mert mi jobban szeretünk mától holnapra időzni, toldozni 's foltozni; igy bántak ezzel dicső eldődink is, nem tudom azélőknek sikerülend é a' keserü almának utódinkra tukmálása, vagy csakugyan nekünk kellend megharapni, ha minden fogunk belé törik is, de hogy e' fajta kerülgetés nem a' generosa, legkevésbbé pedig heroica genshez méltó, 's nem is üdvös: lelkem sugalja; vajjon meddig várakozandik még a' sors? isten titka, hogy nagyon sokáig nem, a' hozzávetések oda mutatnak.

Az általam értelmezett háziadónak én barátja vagyok 's jóllehet egészen gyökeres gyógyszernek azt sem találom, a' telekdijnak mindazáltal elibe teszem, mivel midőn leszállunk a' többséghez egyszersmind emelvén azt, adózó polgártársinkkali annyira sürgetős kibéküléshe és igy a' nemzet erősitésére egy lépést tevénk vala; továbbá a' háziadó mig az értelmezésem szerint egy részről országos szükségünket, a' honi befektetést fedezi, más részről egyszersmind megyei szükségeinket, befektetésinket is közvetlen szem előtt tartván, ennek segitségével egyuttal olly megyei vállalatokat is állithatunk elő, mellyek mindennapi jótékonyságukkal, midőn fizetési képességünket mindjárt elősegéllik, a' közteherviseléssel is megbarátkoztatnak, mi kivált nálunk nem megvetendő ajánlólevél. Hogy illy értelemben vett adót a' kiváltságos osztály meg nem birna, kérem egy igaz magyar se állitsa, mert azzal végetlenül kipelengérezné nemzetét, az adózókat annyiféle terhekkel sujtót; ha ugyanis ezek a' természetbeni, köz és uri szolgálatok mellett, az érintettem milliókat meggyőzik a' sokkal kevesebb urbériségtől: a' többszörös és szabad majorság, a' tisztetbek osztályával legalább annyit évenként könnyeden teljesithetne, 's ezzel már igazán rövid évek alatt édenné lehetne varázsolni e' hont, mellyből épen a' kiváltságoltak huznának legnagyobb hasznot; midőn mostani terheikből az adózókra semmi jó sem hárul, és a' kiváltságosakra is nagy részben csak nemleges, azaz ők a' haza fentartására azért nem fizetnek, mivel helyettük az adózók viselik a' hon minden terheit, a' nélkül hogy javadalmaiban illetőleg osztoznának.

A' gyülölt francziáktól, kiknek intézvényeitől más részben viszszahökkenünk, a' központositás (centralisatio) elvét szeretnék némellyek alattomos fogásokkal becsempészni, minek annyiban én sem vagyok ellene, mennyiben a' helyhatósági rendszerrel összeférhet, de csak ennyiben és koránsem franczia modorban, hol a' népszerűtlen szerkezetü, azért is maradandóságra nem számitott kamrák vánszorgó működésén kivül nemzeti közélet alig van. Ezen központositás után törekvés annyira tuloztatik nálunk, miként mind az, ki tartományi érdekekről szól, legalább gunymosolyra számithat; ám hagyján, ha ez csak azokra irányoztatnék, kik a' tartományit a' haza köz érdekeinek elibe akarják tenni; de midőn az ország közös érdekei mellett a' hatóságokéi is szorgalmaztatnak, már ez teljességgel rendiben van, mert a' hatóságok igazi java a' haza áéval nem ellentétben, hanem közvetlen összefüggésben van, és a' hatóságok közremunkálása nélkül nálunk különben sincs üdv; mirenézve senki sem ütközhetik meg, midőn az egyenes adórendszert azért is elibe tevém a' telekdijnak, mivel annálfogva a' honi közérdekek mellett egyszersmind a' hatósági érdekeket is közvetlen ápolhatni, holott a' telekdij sajátszerüségénél fogva leginkább az országos közérdekeket tartván szem előtt, minthogy közvetve hat a' részekre, fizetési képességünket nem mozditja egyszeriben elő, és igy hamarjában meg sem kedvelteti magát, következőleg habár a' milliók ingerlik pénzszomjunkat, mindazáltalmás oldalról még is hijányzik a' telekdijból az életrevalóság. A' közteherviselés elve szárazon magában még most törvényben nem mondatik ugyan ki, de reménylem a' telekdij sem, és igy törvényhozó termeinkben azon sors várakozik az egyikre mi másikra, de ha szinte reménylhető lenne is a' telekdij elfogadtatása, mind a' mellett csak az előszámláltam árnyékoldalak is elegendők arra, miként az elibe ne tétessék a' csak haszonnal és semmi legkisebb veszéllyel sem fenyegető általányos adórendszernek, melly a' honban a' telekdij felett jelenleg is többségben áll(?) kevés idő haladtával létesülése pedig kétségtelen, nem csupán a' hazafiaknak értelembeni haladásuk, hanem az országgyülési szavazatok szaporodása miatt is, azért is kétségbeesett emberhez illő kisérletnek minden óráni megpróbálására, bárha drágák is Magyarország pillanatai, elég okunk még sincs.

Volnának nekem még több észrevételeim is, de már is hoszszura terjedvén, ez uttal ezeknél maradok, jövőre azonban a' bővebb fejtegetést fentartom, 's igy következnék már most annak kimondása: véleményem szerint mit

gondolok én első teendőnek,és ezt a' nélkül,hogy ismételnem kellene, az eddigiekből mindengondolkodó átláthatván tudandja,miként én honom üdvét az általányos adórendszer mellett alkotványiuton létesitendő szabadember és szabad földben találom egyszersmind,miről azonban jövő alkalommal. *) Kelt Vértesen nyárelő 16án 1844. Váradi Andor.

Országgyülési közlemény.

220d. ker. ülésb. jul. 5kén Erdélynek Magyarországgali szorosb egyesülése iránt készitett üzenet 's felirási és törv.javaslat, ugy az erdélyi részek viszszacsatoltatása tárgyában f. é. febr. 29ki kelt k. válasz következtiben tett üzenet és fölirási javaslat 's végre a' bányat.könyvről szóló II. üzenet hitelesittetett. — Ezután tanácskozás tárgya lett a' turopolyai sérelem iránt tett IId. válaszüzenet, mellyel még több mint 160 zágrábi nemes aláirtával ellátott folyamodvány is olvastatott fel. A' tárgy feletti vitatkozást a' turmezei gróf kezdé meg, fájdalmas panaszban fejtvén ki, hogy küldöji sérelme 14 hónap óta nem hogy orvoslást nyerhete, de a' FőRR. többségének hozzá nem járulása miatt ő Fölségéhez még fel sem terjesztetheték. Nem akart szóló ez uttal az illyrismus kérdésébe bocsátkozni; az arrul szóló adatok elősorolását azon időre tartotta fen, midőn az érdemileg tárgyalás alá fog kerülni; a' sérelemtámogatásra pedig több adatot felhozni nem tud, mint mellyek jogaik kimutatására de jure, de usu és de lege már előterjesztettek, 's minthogy ezeket a' FőRR. ujabb üzenetjökben sem czáfolhaták meg, kérte a' RRket, hogy az első üzenetben kifejtett okok mellett ujabb üzenetben szólittassanak fel a' FőRR., mikép a' felirási javaslathoz járulni sziveskedjenek. Egy megyei követ igen sajnálja, hogy a' FőRR. ezen sérelemre pártkérdés szinét vonták, 's azon magas személyek hibáji palástolgatása mellett nem akarnak járulni ahoz,hogyőFelsége az okozott sérelem-orvoslásra tartománygyülés - tartás meghagyása végett kéressék meg. Azonban a' főrendi tábla kisebbségben maradt azon tagjainak, kik lelkesen küzdöttek az ügy mellett, köszönhetni, hogy a' tények ujabbi megvizsgálására kir. biztos küldetett; mi bizonyságul szolgál, hogy Horvátországban csakugyan történtek kihágások. Szónok nem kiván a' dolog érdeméhez szólani, azt az idő ugy is nem sokára ki fogja fejteni, itt egyedül a' FőRR. azon felhivására, hogy a' RR. adatokat mutassanak elő, jegyzé meg, miszerint kétséget nem szenved, hogy a' kitüzött napon a' követválasztás meg nem tartatott, hanem a' báni conferentia azt bizonytalan időre halasztván, midőn a' turmezei nemesség haza távozott, harmadnapra azok tudtán kivül, azok kirekesztésével, néhánynak önkényére a' választás megtörtént; már pedig a'turopolyai nemesség ép olly joggal's kiváltsággal bir, mint Horvátország akármellyik nemese, 's azokat jogaiktól nem foszthatni meg, annyival inkább, mivel ezelőtt mindenkor részt vettek illy választásokban; bizonyitja ezt az, hogy midőn a' tartományi gyülések elrendeztetését P. 's V. vgyék sürgeték,legalább azon panaszkodtak, hogy a' turopolyai nemesség befolyása által a' törv.hatóságok egészen nullificáltatnak; 's ezek elegendő tények arra, hogy e' sérelem minélelőbbi orvoslása végett a' felirás ő Fels. elibe terjesztessék. Mire a' tótországi megyei követek egyike előadá, miképen az 1790: 58. szerint ő Fels. kegy. engedelme mellett a' képviseleti rendszer megállapitásával a' tartományi közgyülés elrendeztetvén, ott a' kapcsolt részek közdolgai intéztetnek el, 's hogy oda mind a' nemesség meg nem jelenik, bizonyitja az, hogy oda báni levelek által csak a' hatóságok képviselői, a' magnások,püspökök és káptalanok tagjai hivatnak meg. Ha a' tartományi gyülésbe az egyes nemesek is befolynának, akkor a' távolabb eső megyei és városi hatóságok képviselőinek hozzájárulása szükségtelen lenne, mert azokat maga a' turopolyai nemességparalyzálná.Nemveszi ugyankétségbe szóló a' turopolyai és zágrábi nemesség petitionalis jogát, de annak auctoritást csak ugy tulajdonitna, ha a' panaszt egyes törv.hatóságok tették volna; ámde miután minden megye és város a' választással megelégszik, nem lehet mondani hogy a' követválasztás törvénytelenül történt. Megjegyzé még szóló, hogy egyes nemes a' tartományi gyülésben soha befolyást nem gyakorolt, 's Verőcze megye az egyes nemes voksa iránt soha sem panaszkodott; ennélfogvást a' kérdésben forgó tárgyra nézve sérelmet nem találván azt mellőztetni kivánta. Egy dunamegyei követ megemlité, miképen a' m. FRR. másodüzenetjökben is többnyire azon okokat hozák fel, mellyeket az elsőben 's nem foghatja meg, mikép lehetne a' statushatalmat megzavarni az által, ha a' petitio ő Felségének fölterjesztetik, minthogy a' petitio tisztán kormány - elintézést kiván; ezen állitást tehát ollyan ideák közé számitotta, mellyekre specialis argumentumokat felhozni nem lehet, 's itt a' FőRR. csak puszta ideákkal akarnak meggyőzni. A' RR. első üzenetökben elég bőven kifejtették okaikat 's kivánságukat, mégis a' FőRR. arra most adatokat sürgetnek. Az adatok kétfélék, jó vagy rosz oldaluak lehetnek. Hogy a' turopolyai nemesség részt vett a' tartományi közgyülésben, arra több adatot felhozni lehetetlen, ott van a' gyakorlat, oklevelek, törvény, ezeket a' FőRR. ugy mint a' t. RR. szinte birhatják; hogy az egyes nemesek kirekesztésére projectum tétetett, azt mint czélszerü intézkedést csak jövőre, midőn a' törvényhozás helybenhagyja, alkalmazhatni, 's azon projectum is csak azt erősíti, hogy a' nemességnek van befolyása a' tartományi közgyülésekben; vagy azt kivánják a' Rdek, hogy a' tény valósága bebizonyitására tanuk hallgattassanak ki? Ott vannak a' petitióban aláirtak; ezek elég tanuságot tesznek, mert ép azért folyamodnak, hogy a' követválasztásból kirekesztettek, 's itt is a' FőRR., midőn a' kimutatott specialis adatok alól kibujni törekszenek, puszta tagadás által akarják a' bizonyitott tényt megczáfolni. Szónok megismeri, hogy ha már a' tartományi közgyülés a' zágrábi és turmezei összes nemesség befolyása mellett tartatik, a' többi öt megye kellőn nem képviseltethetik, 's hogy ez okból a' tartományi közgyülést, ugy mint jelenleg a' magyar országgyülés van alakitva, képviseleti rendszerre kell átváltoztatni, de tagadja a' factumot, hogy az már megtörtént volna. A' horvátországi statutumok csak a' magyar törv.hozás helybenhagyásával érvényesek 's még arról, hogy a' tartományi közgyülés mikép történjék, ez nem rendelkezett. Hisz, ha a' turmezeiek panasza nem alapos, akkor az a' tartományi közgyülésben elenyészik, 's már csak ezen kétséges állapot elháritására is szükséges a' tartományi közgyülés minélelőbbi tartása; mivel pedig ez illy rendkivüli esetekben mindig nem tartathatik, helyén látja, ha a' magyar országgyülés ő Fels. megkéri, hogy a' tartományi közgyülés minélelőbbi tartását az illetőknek meghagyni méltóztassék. Az illyrismus megemlitését a' fölirásból kihagyatni nem akarja, mig a' Főrk az illyrismus tárgyalása esetében eziránt a' külön fölirásban megegyezni nem fognak. Egy karpátvidéki szónok nem ugyan a' dolog érdemére, hanem a' mód iránt, mi által az előbb szóltak czélhoz jutni kivánnak, különböző véleményben volt; mert a' turmezei nemesek, mint a' magyar-horvát párt képviselőji iránti sympathiáját nem pompás szavak és czikornyás üzenetek, de siker és tettek által akarván bebizonyitani, mint magyar törvényhozó a' másik tábla létezését nem ignorálhatja, 's igy a' fölirásnak olly formát kivánna adni, melly alatt ez ő Felségéhez juthat, hogy a' turopolyai panasz orvosoltassék. Senki nem tagadhatja, hogy a' magyar törv.hatóságok eddig olly önállóknak tartattak követválasztás dolgában, miszerint annak érvényessége fölött az országgyülési RR. még tanácskozni sem akartak, melly jog tehát az egyes törv.hatóságtól meg nem tagadtatott, azt Horvátországtól megtagadni a' legroszabb politika sugallása; sértetik pedig ezen jog nem a' fölirás, de annak alakja által, miután az orvoslásmód abban kijelöltetvén, a' közgyüléstartás azért kivántatik, hogy uj követek választassanak és igy az országgyülési RR. tulajdonkép a' történt választás érvénytelenségét mondják ki, mi nemcsak a' horvátországi de Szerém, Pozsega'sVerőcze megyéknek a' követválasztás érvényessége iránti határozatiba ütközik; mondatik továbbá, hogy a' turmezei nemeseknek egyenkinti szavazási joguk van; mi még magában Horvátországban is igen kétséges. Illy fölirashoz még azon FőRR. töredéke sem akart járulni, kik az előbbi szónokok elvbarátihoz tartoznak, és igy a' középszolnoki nemesek panaszára mult országgyülésen történt felirás alakjához e' jelen felirást is alkalmaztatni 's az egész panaszt egyedül orvoslás végett ő felsége elibe terjesztetni kivánja, a' nélkül hogy az orvoslásmód kijelöltessék. Erre egy tiszamelléki követ: az előbbi szónok, ugymond, arról vádolja e' tábla többségét, mintha csak czikornyás előadásokban akarná a' turopolyai és zágrábi nemesek sérelmére a' sympathiát bebizonyitani; holott s z ó n o k az ohajtott sérelemorvoslás minélelőbbi megnyerése végett a' Sz. m.követe által ajánlott módhoz szivesen járulna, ha nem látna abban olly mételyt, melly hazánk alkotványos állását veszélyezteti. A' FőRR. azt mondják, hogy a' felirás akép terjesztessék ő felségéhez,miszerint abban a'módkijelölés mellőztével egyedül a' sérelemorvoslás kéressék; ez annyit tesz, hogy a' követválasztási vizsgálat elintézése tisztán a' k o r m á n y kezére bizassék, mit alkotványunk sérelme nélkül cselekednünk nem szabad. Midőn a' verificationalis kérdés ügye mellett víttunk, midőn azt állitottuk, hogy a' követválasztási kicsapongások megbirálását lehetetlen a' tettet elkövető megyére bizni, hanem felette a' képviselő-tábla itéljen, akkor az előbb szólott követ azt erősitette, hogy ekép a' megyék municipalis joga sértetnék, 's ime most a' követválasztás megbirálását nem a' municipium vagy tartományi gyülés, hanem a' kormány kezébe akarja adni. Félreértések kikerülése tekintetéből szükségesnek látá szónok, hogy a' felterjesztendő felirásban az okok is megemlittessenek: a' sérelem mi módon orvosoltassék; mert ha ezt a' kormány mint a' FRk állitják, alkotványos uton rögtön orvoslani hajlanék,a' turopolyaiak panaszos felirására eszközöltethette volna. Egyébiránt igen rosz volt a' középszolnoki felirás formájára hivatkozni, mivel annak semmi eredvénye nem lett; midőn tehát egy részben segiteni akarunk, a' segitség, hogy az egész kárával ne történjék, csak alkotványos uton eszközölhető. Erre a' tárgy befejeztethetése előtt következett a'

175d. orsz. ülés a' Rknél, hol a' mai ker. ülésben meghitelesitett felirás törvényjavaslat és üzeneteken kivül bemutatá a' ker. elnökség a' veriflcationalis választmány jelentését, miszerint követségéről lemondott pozsonyvárosi követ Bednarics Endre helyébe Neszter Józsefválasztatott, hogy az I. osztályu sérelmek tárgyában tett felirási javaslatokat azon felirás és t.javaslatra, melly Erdélynek Magyarországgali szorosabb egyesülése iránt készült, legkevésb észrevétel sem volt, ugy a' részeki visszacsatolás tárgyában tett üzenet és felirási javaslatra sem; midőn azonban ez utóbbit a' nádori itélőmester felolvasta, egy m. követ azon kérdést intézte a' nm. kir. személynökhez: vajjon a' meg nem jelenési büntetésben elmarasztalt erdélyi részekre nézve az itélet-végrehajtás iránti lépések megtörténtek é? mivel e' nélkül mind a' perbefogatás, mind az itélet haszontalanná válnék, ha pedig az itélet-végbehajtásra a' szükséges intézkedések megtörténtek, kivánta, hogy az erdélyi részek, mivel azoknak követeik még mind eddig meg nem jelentek, a' törvény pedig az elmarasztalást toties quoties rendeli, ujra perbe idéztessenek. Mire a' nm. elnök kinyilatkoztatá, miszerint a' kir. tábla akkor járt el kötelességében, midőn az itéletet hozta, a' végrehajtás a' felperes kir. jogigazgató kötelességéhez tartozik, ki a' mennyire ő mint elnök értesitve van, maga utján semmit sem fog a' végbehajtás eszközlésére elmulasztani.Zala már a'végbehajtás miatt idézve,G ö m ö r vgyére nézve már tétettek lépések, a' részek iránt azonban, mint mellyek távolabb helyeztetvék, hosszabb határidő kivántatik a' végbehajtásra. Ez azonban a' felszólalt követet ki nem elégité, hanem a' kormány kötelességének elmulasztásaért keserü panaszokra fakadt, melly 8 év óta a' törvényben kimondott visszakapcsolást tettleg mindeddig nem eszközlé. A' hosszabb idézési határidő szükségét sem ismerheté el, mivel a' részekre nézve is ugy mint más t.hatóságra a' 4 quindena elég, és szónok az elnöki jelentésből vonandó minden következtetés ellen ovást teszen,mintha t.i. ezen t.hatóságok az ország határin kivül feküdnének. A' nm. elnök megjegyzé, mikép a' 4 quindenára is két hónap kivántatik, 's a' per nincs olly rég befejezve, hogy a' végrehajtás megtörténhetett volna, azonban annak eszközlésére, mint kijelenté, a' koronaügyvéd semmit sem fog elmulasztani. Azonban egy követ itt semmit sem látott a' kir.fiscus önkényétől függhetőnek, ki nem egyéb, mint e' tábla akaratának teljesitője, miután csak a' RR. a'domini causae; 's ezért mind ő, mind más szónokok kötelességmulasztást láttak 's azt hiszik, hogy a' végrehajtás elhalasztása az unio elmellőzésére czéloz; annálfogva közmegegyezéssel határozat utján a' koronaügyvéd kötelességének minélelőbb teljesitésére 's időről időre adandó tudósitásra utasittatott. Ezután az I. osztályu sérelmek és kivánatok jöttek tanácskozás alá. — Horvátország egyik követe kivánta, hogy a' tótországi megyék sérelmei, minthogy Slavonia és Dalmatia Horvátország kiegészitő részei, a' horvátországi sérelmek közé soroztassanak; 's ezt az érdeklett megyék egyik követe pártolta; de más megyei követ nem a k a r á e' részben megyéjét korlátoztatni, mert abban az u n i o megsértését nem látta, ha megyéje sérelmei a' magyarországi megyék sérelmei közt előbb terjesztetnek föl. A' RR. mint a' ker. ülésben ugy itt is a' mult országgyülés szokása mellett maradván, az I. osztályu sérelmek tárgyában hozott ker. határozatok legkisebb változtatást sem szenvedtek. Végre még a' FRRtől áthozott üzenetek az orsz. választmány elrendezése, a' vallásbeli sulyok és sérelmek tárgyában, ugy a' görög nem egyesültek 's unitariusok iránt II. a' k. városok elrendezése iránt III. válaszüczenetek mutattattak be.

A' julius 6kai ker. ülésben, elnök, jegyző, napló-

*) Szivesen elvárja. A' szerk.

vivő előbbnapiak. Az elnökség jelenté, hogy az orsz.-gyülési szállások tárgyában készitett választmányi jelentésben történt kerületi módositások az illető jegyző által rendbe és szerkezetbe vannak hozva 's közleiratásuk után azonnal hitelesíttetni fognak. Egyébiránt a' turmezei sérelem orvoslása iránt kelt főrendi másod üzenet levén folytatólagos tanácskozás tárgyaul kitüzve, T. érdemes követe a' julius 5diki ülésben Sz. megye követe általa a' főrendi üzenet mellett mondottakra czáfoló megjegyzésit adta elő 's felszólalásával érdekes polemiát nyitott meg; ugyanis egymásután sorompók közzé léptek mindazok,kik a' szőnyegen levő ügy körül Sz. követétől eltérőleg,azaz, előbbi üzenetjök mellett nyilatkoztak, 's a' tusát egyenetlennek mondhatnók, mennyiben az egy de erős és jól vértezett kihivó fél ellen többen 's hatály- és tekintélyteljes férfiak keltek csatára; a' jelenet nem vala uj, nem szokatlan; személy, szerep ismeretesek,csak ismételtetni látók a'dramát, mellynek gyakran valánk tanuji hason alkalmaknál, midőn t. i. ellentétben álló nézetek 's elvek találkoztak összze; a' modor és szin azonban ma felötlőbb vala mint sok más esetben,vérmérséklet és kedély is tulnyomóbbak mint a' parliamentaritas igénylé. A' kihivó fél a' conservativ párt kitünő tagja, a' kihivottak pedig B. Cs. és T. rokon elvü követei valának. Ész és sziv, idea és praxis felett folyt a' vita. Sz. követe némileg leczkéző állást véve tette szemrehányásit az ellenzék köztiszteletü férfiainak,kik szerinte legtöbbször a' sziv után indulnak, holott törvényhozónál a' számitó észnek kell vezérkednie, továbbá hogy inditványaikban a' practicabilitást kevéssé tekintik, minélfogva kötelességének tartja mindannyiszor felszólalásával a' nézeteknek irányt adni, azokat utbaigazitni; majd, azt értők meg beszédéből, hogy a' czélérésre vezető eszközök megválasztásában a' siker biztosságának minden más tekintetet alárendelni sőt elvet is fel kell áldozni; éles megjegyzéseket tön a' tacticára, mellyel az ellenzék fő tagjai a'tért,mellyen állanak, szélesitik 's a' hatásra,mit a' közvéleményre gyakorolnak. A' megtámadottak pedig bár fegyvereiket lovagias nyiltan 's ügyesen használták, nem feledék hogy nemes bár ma személyeskedni indult ellennel van ügyök, viszonzásaikban majd inkább majd kevésbbé maradtak az általányosság körében; az irányt, mellyre 's a' pontokat mikből a' megtámadtatás intézteték, gondosan szemük előtt tartva az elégtételben, melly módjára nézve mindeniknél külön typusu volt, egyaránt erősek és szerencséseknek látszottak lenni. Sz. követének véleménye a' főrendi üzenetre nézve a' naplóvivő követben talált secundansra,de ki a' polemiába, mellyet számadás napja előtt meddőnek állitott, nem avatkozék. Az imént érintett érdekes nyitány bevégeztével a' napi renden levó turopolyai sérelmet illetőleg P. érd. követe nyilatkozatának nyomán határozat lön: miszerint a' turmezei panasz iránt kelt második válaszüzenetéhöz a' főRRnek már csak azért sem járulhatnak a' RR. mivel a' horvátországi követek megválasztásának érvényes vagy érvénytelen volta levén kérdés alatt, azt hogy a' követválasztások iránti vizsgálat 's végzéshozás az ország RRdei által a' kormányra bizassék, sem a' dolog természete sem az alkotványos rendszer nem engedik meg. Azon szakasz pedig,mellyben általányosan voltak érintve az illyrismus neve alatt jelentkező mozgalmak, a' felirásbul ki fog hagyatni. A' kihagyandó pontra nézve T. érd. követe inditványt tön, miszerint a' belviszonyokat illetőleg ő felsége külön felirásban megkérendő lenne, hogy a' panszlavismus 's illyrismus mibenlétéről felvilágositást 's ha lehet megnyugtatást nyujtani, 's intézkedéseiről értesiteni méltóztassék; a'külviszonyokra nézve pedig kéressék meg az iránt, hogy kisértesse figyelemmel az Alduna 's fekete tenger partjain mutatkozó jeleneteket 's mozgalmakat, 's miután van, mit mulasztásnak nevezhetni, ennek helyrehozásával legyen meggyőződve, hogy a'nemzet részéről elhatározott akarat 's cselekvéssel, a' külföld ellenében készséggel minden áldozatra fog találkozni. Szólt a' követ a' nyilványosságról is, mellyet csak az igazság bir meg 's melly leghatályosb ovószer az illyrismus ellen is; felhozta az időszaki sajtó által terjesztett világosság jótéteményét 's hatását; 's eszmetársulat fonalán megemlité azon férfiut, ki a'nyilványosság első 's legnagyobb bajnokai közt küzdött, kire szólót azon körülmény is emlékezteti, miszerint ma kezdi nevét a' nyilványosság általa kezelt organumában nélkülözni. Azután egy nagy tehetségü követ állván fel szokott logikai következetességgel, politikai 's hisztóriai mély combinatiókkal, éles tapintattal fejtegeté az illyrismus eredetét, stadiumait, irányát, mind nemzet - mind világszempontból indulván ki, bámulandó szorgalommal gyüjtött adatok által bizonyitgatá ama mozgalom valódi létét, mutogatta természetét 's hatását, mellyel a' status -'s nemzetviszonyokra van 's lehet. Valahányszor ugymond a' nemzeti nyelv 's a' turopolyai sérelem előfordul, felhozatott az illyrismus is, de a' dolog érdemleges tárgyalása elhalasztatott, fontosbnak találtatván minthogy csak mellékes tanácskozás tárgya lehetne. Mondhatná valaki, hogy megszünt ama tünemény jelentősége, a' vihar elvonulhatott; de él az azt okozó eszme 's folyton tart a' láz. Az illyrismust sokan literaturai tüneménynek vettek, hogy nyelvtisztitás 's egyesités is volt czélja, nem tagadja; de hogy ez már most csak lepel és szin, meg van győződve. Mélyen fekszik az a' történetekben, 's itt szóló azon szellem fejtegetésére tér, melly a' franczia forradalomból támadva villanyként rezgé által Európa néptesteit, midőn egy részről öneszméletre 's jogérzetre ébreszté a' nemzeteket, más részről erejök 's állásuknak egyesités által szilárditására hitta föl, munkálván különösen az egy törzsökbül szakadt fajok közti rokonszenv a' nemzetiség fölébresztésére; hogy a' szláv nép is felébredt,nem csoda; de mennyiben mozgalmai olly alapok ellen vannak irányozva, mellyeken a' közélet nyugszik 's olly tényeket tárgyaznak, mik már be vannak végezve, kárhoztatni kell. Eltérvén az abstract fejtegetéstől oklevelekre hivatkozott, előadván egy fanaticus panszláv lelkész költeményét, mellyben eljár a'költő minden tért,hol a' szláv dicsőség szelleme leng 's mereng minden emlék felett, melly a' szláv unokák képzetét heviti, 's bus ömlengések közt állitja fel az eszmét, mellyet utólérni 's valósitani kell;'s kérdi szónok: puszta literaturai törekvés é a' felhivás ollyanra, mi egész alkotványokat fogna megdönteni 's olly birodalom-alapitás, melly annyi status romjain épülendne? Felmutatott egy geographiát földabroszszal együtt, melly az idealis szláv óriás birodalom határit, népeit jelöli ki, mondá, hogy a' panszlavismus azon bazist támadja meg, min a' nemzetek élete alapul, megtámadja az európai egyensulyt; 's ekkor ausztriai monarchiai szempontbul is felfogta szónok a'dolgot. Nem gyanusitja ugymond a' népeket, nem állit factumokat, de az eszmét, mi dolgozik, veszélyesnek tartja; tudja hogy az ideát mint ideát büntetni nem lehet; de ismerni kell az ideákat, ismerni a' factumokat, hogy ideát 's factumot állithassunk ellenökbe. Megérinté azon politikát, mellyet az éjszaki hatalom az aldunai tartományokra nézve követ. Magyarországban, folytatá, az idea már politikai mezőn tünik fel,ama párt müködésit láttuk Zágrábban, látjuk a' turopolyai sérelemben, honnan van ez, igy volt é mindig, miért valának 1836ig a' horvátutasitások jobbak? A' magyarok elleni gyülöletre felhozott egyl.kathechismust epés gunnyal,keserü kifakadásokkal teltet. Elősorolá azokat, kik köztudomásra jelentős szerepket vittek az illyrpártnál,felmutatott egy főispáni beszédet 's egy püspöki körlevelet, megérinté a' zágrábi illuminatiokat. El kellene szomorodnunk, mond végül, az adatokbul azt következtethetvén,hogy a' horvátok többségében gyökerezik az illyrismus; de nem ugy van; tanusitva lön ez a' petitio által,tanusitva az inquisitio alkalmával; de bár nem nagy kiterjedésü még most, nem kell elhallgatni azon törekvést, mellyel az anyaországgali kapocs elszaggatása czéloztatik; különböztessük meg a' horvátokat az illyrektől, nyujtsunk testvéri jobbot a' jó érzelmüeknek, szorosabb kötelékkel fűzve őket magunkhoz, haladjunk az erősödés czélja felé egyesülés által; nem kivánunk egyebet mint hogy nyelvünk minden érintkezésben a' magyar kormány 's törvényhatóságokkal diplomaticus legyen 's ez megnyugtathatja azokat, kik nemzetiségöket féltik. T. inditványát egy felirás iránt pártolja. N. követe a' felirásban elősoroztatni kivánta a' tudvalevő Magyarországot 's az aldunai tartományokat illető tényeket; kivánta továbbá a' személyes bátorságnak Horvátországban visszaállittatását, azoknak kik a' kihágásokban részt vettek megbüntetését 's megnyugtatást az iránt, hogy mi történt a' horvátok által beadott petitio következtében. V. megye követe küldőjinek azon utasitását is előadta, miszerint Horvátországban a' katonai hatalom a' bán kezében egyesittessék a' polgárival. Szóltak még a' t...i gróf az általa képviseltek nyomasztó helyzete miatt keltett keserü érzet hangján; L. megye követe pedig azon megjegyzésre válaszolt, melly szerint N. követe az ismeretes l. sz. miklósi naptár irányában más fellépést várt volna L. megyétől; két Horvátországgal határos megye követei részint nézeteiket, mellyek a' T. P. és N. köv. nyilatkozataikban foglaltakkal egyeztek, csak szinezet és árnyéklatban különbözvén; részint utasitásukat a' felirás pártolására adták elő. T.megye köv. felirás iránti inditványa egyhangulag elfogadtatott, és ez áll két részből, t. i. egyik felvilágositást, 's megnyugtatást tárgyal az illyrismus mibenlétére nézve, másik a' kormányt egy külhatalom lépésire figyelmezteti; mellyet H. követe utasitásánál fogva különösen megneveztetni kivánt. — Julius 7dikén vasárnapi szünet. A' jul. 8kai kerületi ülésben elnökök: Thuránszky (Liptó) Csernovics (Arad) jegyzők: Palóczy és Zomborcsevics; naplóvivő: Komlóssy. E' napi tanácskozás tárgyaul a' kir. városok rendezése tárgyábani 3dik frdi üzenet volt kitüzve, de az ülés kezdetén H. követe azon előterjesztés mellett, hogy ez üzenet sajtó alól későn jövén ki juthata kézhöz, átvizsgálás 's combinatiók tétele végett másnapra halasztását inditványozta, mi a' felhozott körülménynél fogva több pártolóra, de ellenvéleményre is találván szavazásra tüzetett ki, mellynek következtiben a' többség elhalasztást határozott. A' sérelmek és kivánatok rendbeszedésére kiküldetett választ. tudósitása hozatván szőnyegre, Palóczy annak IIIdik vagy is Horvát- Dalmát - és Slavonia közönséges és egyes sérelmeit tartalmazó osztályát olvasta, mellynek A. pontja alá foglalt azon sérelmek és kivánatokra, mikre vagy semmi, vagy nem kedvező vagy még sikerüléstől függő kir. válasz érkezett, adott választmányi vélemény végzés által elfogadtatott; a' sorozatra nézve mindazáltal változtatás történt, mennyiben M. A. pont alá foglalt sérelme Buccari város 's kerületnek a' megyék osztályába; az oda igtatott kir. városok mint Károlyváros, Szegnia 'sa't. kérelmei 's kivánatai pedig a' kir. városok osztályába tétettek által; mi megtörténvén a' B. pont alá igtatott vagy azon országoknak jelen országgyülésen ujolag előterjesztett sérelmei 's kivánatira nézve is, mellyek közül a' 6 számu, mint mi körül a' czélszerü lépés már megtétetett, kihagyatott. Az egyes kir. városok felterjesztendő sérelmei 's kivánatit magában foglaló IVd. osztályt Zomborcsevics olvasá, 's abban az 1. alatti t. i. Trencsény város kivánata és sérelmére adott vélemény első része elfogadtatott; a' másikat pedig vagy is a' sóhivatalnak keblébe visszahelyzetése iránti kivánatát a' RR. pártolni határozták, felkéretve T. vgye 's városa követei által is; a' következő 2 — 7. szám alatti sérelmek 's kivánatokra vonatkozó véleményhez járultak a' KK. A' 8. sz. alatti vagy is Debreczen városnak az egyházpártfogói jogra vonatkozó sérelmére nézve a' választm. vélemény ugy módosittatott, hogy e' kitétel helyébe: ‚a' város evang. községe' igtattatni fog e' kifejezés: a' város; 's annak kimondatásán kivül, hogy a' város a' kath. egyháznak akár épitésére akár kijavitására nem köteleztethetik, mint orvoslandó sérelem fölterjesztetni határoztatott. E' helyen K. város köv. küldőinek szinte az egyházpártfogáság körül támadt sérelmét terjeszté elő, mi valamint B.nak melly város egész orsz.gyülés alatt fáradhatlanul sürgetteté jogait, a' 3dik rend képviselőinek eljárása 's többször 's többfélekép tapasztalt mellőzések által okozott sérelme, a' választmánynak be nem nyujtott többi sérelem sorában közleiratás után fog tárgyaltatni, valamint Gy. városa jelenlegi előterjesztése is. A' Palóczy által olvasott V. osztályban — hol a' rendszeres munkák megvizsgálási alkalmára vagy külön teendő inditványra utasitott, vagy felterjesztésre alkalmasoknak nem talált sérelmek foglaltatnak — az 1 — 13. szám alá sorozott kérelmek 's kivánatokra adott választmányi vélemény fogadtatottel. A' tárgyalás az V. osztály 14. számaig haladt. —

A'b-i követ czáfbeszéd.folyt. De megengedvén, miszerint magányrendszernél a'betegek, a'halottak 's őrültek száma magasabban áll,vajjon bizonyos é, hogy ennek oka szükségképen a' rendszer elvében van, vajjon ha közelebb 's minden oldalról megtekintjük a' tárgyat, nem találunk é körülményeket, mik olly természetesen 's világosan megoldják a' rettenetesnek látszó különbséget? Sőt igen sokat találunk. Vegyük például az éjszakamerikai fogházakat. Mellőzvén, hogy Philadelphia inkább déli 's igy egészségtelenebb, Singsing és Auburn inkább éjszaki 's igy egészségesebb fekvésü hely, csak azt emlitem meg, hogy Singsing, Auburn, Charlestown és Wethersfield hallgatórendszerü fogházaiban 1837-ben 2000 rab közül csak 200 szines rab volt, Philadelphiában pedig 386 közül 154 'sennek megnyittatása óta 1622 rab közül fejér volt 1031, szines 591, már ez utóbbiak közt sok oknál fogva, a' halomás annyival nagyobb, hogy mig 1830tul 1836ig a' fejérek közül 100bul $2^{5}/_{100}$ a' szinesek közül $8^{11}/_{100}$,'s 1827től — 1841ig amazok közül $2^{5}/_{100}$ ezek közül 9 halt meg vajjon ezen körülmény maga nem elég é az ellenvetések legnagyobb részét eloszlatni? hát ha még hozzáadjuk, hogy amaz érdemes frdi tag által idézett Eastern Penitentiary 11dik reportjában azért számosb a' betegség és halál, mert himlő 's ragály uralkodott a' fogházban, de ezt a' rendszer ellenei puszta rövidség okaért nem szokták utána tenni, épen ugy, mintha valamelly jeles orvosnak hire ellen azt vetnék, hogy sürün halnak; de elhallgatják, hogy benne kórvész dult; ha még hozzá-

adjuk, hogy az amerikai hallgatórendszerű fogházakban inkább titkolóznak az eredeti adatokkal idegenek előtt; ha hozzáadjuk, hogy a' betegeket, sőt mint Connecticutban az orvos maga vallja, 10 tébolyodtat is az egészségesekkel együtt dologra szoritván, ezen betegek — a' tébolyodottak lajstromában nem jelennek meg; továbbá ha hozzá adjuk, hogy a' kegyelmezés esetei, kivált a' betegekre 's őrültekre nézve a' hallgatórendszernél sürübbek levén, mert például Singsingben 2192 rab közül 373, mig Philadelphiában 697 közül csak 34 nyert kegyelmet, mindezek 's több efféle okozzák, hogy a' két rendszer statistikai tábláji közt néha olly nagy különbségek látszanak, mellyek ha a' távolban notos fallunt, annyival inkább ignotos, rajta teljességgel nem csodálkozhatni. Az örültséget illetőleg csak röviden érintem azt, hogy Éjszakamerikában a' tébolyodás esetei az életben is gyakrabbak levén mint nálunk, természetes, ha azon arány a' fogházakban is megmarad; hogy e' szerencsétlenségnek leginkább a' szines rabok tétetvék ki, hogy ennek fő szerző oka azon titkos önfertőztetési bün, mellyre alkalmat valamennyi rendszernél találhatni; hogy vannak rabok, kik kegyelem reményében hónapokon keresztül örültséget szinlenek, hogy őrültek háza nem levén az őrülten bünt elkövetők is fogházba záratnak; ezeken kivül még azt jegyzem meg, hogy midőn azt olvassuk, miképen ennyi 'sennyi rab megőrült, koránsem képzeljük őket örökre megtébolyodtaknak, mert azok rendszerint 2—31 nap alatt kigyógyulnak, a' minthogy például 1837ben 14, 1840ben 21 mondatott zavarodottnak, 's 4en kivül mind kigyógyult, ugy hogy ezt inkább csak a' lélek mulékony paroxismusának mondhatni; megjegyzem tovább hogy ezen esetek száma a' rendszer fejlődésével évenkint kevesedik, mint Tellkampf állitja, ki 1838tul—1843ig folyton vizsgálódék az éjszakamerikai fogházakban, 's azt teszem mindezekhez, hogy Párisban a' leghiresb orvosok sőt az orvosok academiája is hivatalos felszólitásra 1839 óta már kétszer adtak véleményt az őrülés veszélyére nézve, 's a' magányrendszer mellett mindkétszer kedvezőbben nyilatkoztak. 'S a' mit az igen érdemes frdi tag Coleman trentoni orvossal mondat, az nem volna való? Sőt igen, ugyanazon szavakat Tellkampf is idézi, kinek munkája az éjszakamerikai fogházakrul ez évben jelent meg, azt is megvallja, hogy a' rabok Trentonban nagyon egészségtelenek, hanem azt teszi utána, mit az érdemes frdi tag alkalmasint ismét rövidség okaért hallgatott el, miképen e' rosznak oka nem a' magányrendszerben, hanem a' tökéletlen épitésben 's egyéb lényeges helybeli hiányokban fekszik. A' pentonvilli fogházbeli példákra röviden csupán azt jegyzem meg, miképen hitelesen azokat még nem tudhatni, miután bizonyos tudomásom van róla, hogy a' tudósitás azon fogházról még martiusban nyomtatás alatt volt. Egyébiránt a' Times, a' magányrendszernek ezen haragos ellensége 503 rab közül csak 2 őrülési esetet mond; igen de Montpellierben, mit a' hallgató-rendszer baráti Franciaországban, mint példányt, emlegetnek, 483 rab közül 19 őrülési eset van. De nézzük a' viszszaesők számát, vajjon ez olly iszonyu é a' magányrendszernél a' többi rendszerhöz képest mint amaz érdemes frdi tag állitá? Philadelphiában 278 kiszabadult rab közül 15 esett viszsza, azaz 100tól $5\,^{50}/_{100}$. A' franczia kormány 1837ki küldöttei azt mondják, hogy az éjszakamerikai fogházakat látogatván, mindenütt találtak rabokat, kik egyik vagy másik fogházban már voltak, de olly rabot, ki a' philadelphiai fogházban ült volna, csak egyetlenegyet találtak Baltimoreban. Ellenben tekintsük a' hallgatórendszerü fogházakat. Charlestownban 800 kiszabadult rab közül 68 viszszaeső rab volt, azaz 100tól $8\,^{50}/_{100}$; Wetherfieldben 387 közül 32, azaz 100tól 9, Auburnban 1628 közül 110, azaz 100tól $6\,^{75}/_{100}$; Singsingben a' viszszaesők száma 100tól 7; Genfben 1833ban 100tól 33; ha pedig 11 esztendőt összefoglalunk, 100tól $16\,^{50}/_{100}$. Tekintsük végre az ó-rendszert 's épen Franciaországban, honnan amaz érdemes szónok vette a' példát, 's látni fogjuk, hogyha 1841ben 100tól 17 volt volna is a' viszszaesés, ez a' belminister minapi saját vallomása szerint a' következamrában, 1843ban 100tól 42re emelkedett. 'S ha én is a' tisztelt szónok azon elvét tartanám, t. i. hogy a' rendszer jótékony hatását csak a' büntettek kevesedése 's a' visszaesések ritkasága mutathatja meg, vajjon e' számarányok szerint nem kellene é a' hallgatórendszert elkárhoztatnom? De én ezt nem cselekszem, mert azt hiszem, hogy pusztán a' visszaélések számából a' rendszer sükerére következést huzni igazságosan nem lehet, mert azt hiszem, hogy ha az efféle számokkal nemcsak vakitani, de bizonyitani is akarunk, még ezek hez sok körülmény előadása kivántatnék, miután e' számok a' bünök sokaságának csak mutatóji, de nem ám az okoknak is, mellyek a' rendszeren kivül 's a' rendszertől függetlenül szülik a' bünöket, 's ha valahol nehéz a' visszaeséseket meghatározni, ez Angliában 's kivált Éjszakamerikában igen nehéz, hol utlevél és rendőri szoros felügyelés nincs, hol az emberek, mint a' vándormadarak egy tájékról más tájékra, egy statusból más statusba szabadon költözködnek. Julius, ki nagy szorgalommal gyüjté össze az efféle statistikai táblákat, maga megvallja ezek hitelének gyenge alapját, csak a' philadelphiaiért kezeskedik, miszerint itt 35ből 1 visszaeső van 's a' hallgatórendszerü bostoniért, miszerint 5ből van 1 visszaeső. 'S itt vége a' megtámadásoknak? még korán sincs. 'S megvallom a' t. RRnek, hogy habár a' magányrendszert erősen láttam is megtámadtatva, hiszem mégis, miképen annak legalább egy vagy más erős oldala el fog ismértetni, el az is, miképen a' fegyfentartás ennél könnyebb mint a' hallgatórendszernél már csupán azért is, mivel a' hallgatórendszernél természetesen többnek kell lenni a' büntetésnek, mert több az alkalom szabályt szegni, a' magányrendszernél pedig kevésbnek kell lenni, mert a' magányban, ugyszólván, nincs rendbontásra alkalom. De a' tisztelt frdi tag kiirtó háborut kezde a' magányrendszer ellen, minden jó tulajdont megtagadott tőle, mit én a' hallgatórendszertől teljességgel nem tagadok meg. Igaz é tehát, hogy Glasgowban a' rabokat megverték? Igen ám, de csak a' gyermekeket. De nézzük a' hallgatórendszerü coldbathfieldsi fogházat, ott 1836ban 900 rab fegyelmi rendbontás miatt 6784-szer büntettetett meg, 1837ben 13,812szer. Vajjon nem borzasztó é ezt csak kimondani is? 'S ez parliamenti hiteles adat. 'S melly rendszernél illyenek történnek, a' fegyfentartás könnyebbségére nézve lehet é azt a' magányrendszerhez hasonlitani? 'S még azt adom hozzá, hogy ama 900 rab közül 218 rab mint felügyelő alkalmaztatott a' többiek fölött, azaz: ez által kivételének azon büntetés alól, mit nekik szenvedniök kellett volna. 'S e' jelenettel más fogházakban is találkozunk. Franciaországban 1842ben csak egy középponti fogházban 1200 rab 10,000 rendbeli, más fogházban 300 rab 6000 rendbeli büntetéssel fenyittetett, pusztán csak a' hallgatás megtörése miatt. A' Westminster-Bridewell börtönben 1838ban 438 rab 7087szer büntettetett 's figyelmet kérek, ebből 725 rendbeli büntetéssel a' még csak vádlottak sujtattak. Azt hiszem, ehez nem kell bővebb magyarázat. Nem mellőzöm el még amaz irongag nevü kinzószert sem, bár azt mondani, hogy az megszüntetett 's mégis megemliteni a' magányrendszer ellen, ollyan mintha mostani biráink szemére a' régi torturát vetnék. Különös. A' franczia következamrának mult april 18ai ülésében a' hallgatórendszer egy embere épen ezellenvetésselostromlá a' magányrendszert. Tocqueville azonban szót kért 's azt mondá: mikép az mintegy 10 év előtt, tehát körülbelül az ó-rendszertől a' magányrendszerre történt átmenetkor használtatott, de hogy e' miatt valaki meghalt volna, a' 12 kiküldött vizsgáló biztos közül 11 tagadá, csak 1 állitá 's hirdeté 's ezen egy talán szükségesnek találta e' szert a' rendfentartásra? Koránsem, sőt épen mivel a' magányrendszert jónak 's e' nélkül is alkalmazhatónak vélte, azért hirdeté boszuságában, 's ime most már fegyvert csinálnak abból, mi a' fogházigazgató kegyetlenségét bizonyithatja, de azt nem, hogy rá szükség volt, mivel rövid időig 10 év előtt alkalmaztatott. Mi a' költségből vett erősséget illeti: én alig hiszem, hogy a' hallgatórendszerü fogház fölépitése kevesebbe kerüljön a' magányrendszerünél, számitásba vevén azt, hogy ha ennél a' kamrák valamivel nagyobbak is, de bezzeg nem kell dologház, nemkórház, kevesebb felügyelőre van szükség 's a' fogsági idők rövidebbek lehetnek. Vagy tán a' rabtartás gazdaságosb, mivel a' közmunka jövedelmezőbb a' külön munkánál? Igaz, hogy Éjszakamerikában a' hallgatórendszer igazgatóji minden igyekezetöket a' jövedelmeztetésre forditják, mert tisztán ez az, mi e' rendszert a' közvélemény előtt kedvessé tette 's teszi folyton, de vajjon nem látjuk é, hogy a' glasgowi magányrendszerü fogház rabjai 2560 pft összes kiadásból 18680 frt kerestek meg? Vajjon a' fogházat gyárnak tekintjük é, mellynél haszonra számitunk? Vajjon ha a' büntetés kellékit a' haszonnak alárendelné az álladalom, nem azon hibába esnék é, mintha az iskolát nem azért épitné, hogy benne gyermekek oktattassanak, mintha az egyházat nem azért állitná, hogy benne megszenteltessenek az emberek, hanem hogy jövedelmet hajtsanak. Üzenetünkben egy helyütt azt mondjuk, miképen e' rendszer alapszik a' lélek törvényein, mellyek az országok határi 's a' népek nevei szerint nem változnak, azonban utána emlitjük e' törvénynek kisebb nagyobb módosulásaikat is. De ez utóbbit, mi a' tétel kiegészitő része, elhallgatja tisztelt szónok 's az elsőt czáfolta, és mivel? azzal hogy Philadelphiában a' fehér raboknál a' halálozás 100tól $2\,^{85}/_{1000}$ — 3ra, a' szineseknél pedig 7—$11\,^{50}/_{1000}$ra megyen. Igaz, miszerint én ezen különbséget fölebb már emlitém magam is de ez még sem bizonyit elvünk ellen semmit; mert a' szinesek közt nemcsak a' fogházban de az életben is nagyobb levén a' halomás 's a' fejérekéhez úgy állván mint 5 : 2hez, természetes, hogy ez arány a' rabokra nézve sem változik. 'S im ez egyszerü tény semmivé teszi az egész ellenvetést. Üzenetünkben azt is állitjuk, mikép nincs t.hozás, melly a' magányrendszert egyszer elfogadván, tapasztalt czélszerütlensége miatt azt elvetette volna, 's ez állitás ellen Rhode-Island emlittetik. De én azt kérdem: nem módositás nevezteték é elvetésnek? vagy mindaddig mig az elkülönzés folytonos, habár a' szabadbani séta 's efféle megengedtetik is, van é eltérés a' magányrendszer elvétől? 'S hol van az megirva, hogy Rhode-Island a' hallgatórendszerre átment? Az éjszakamerikai fogházakról legujabb munka Tellkampf éjszakamerikai oktatóé, mellyet 1843ban irt 's 1844ben jelent meg, és ő a' rhode-islandi fogházat a' magányrendszerüek közé sorozza. Ha ez nem uj adat, ha ő nem ismeri a' fogházat, ki a' hely szinén volt, vajjon ki adhat ujabb adatot 's kinek higyünk? Nem tagadom, hogy egész Amerikában hallgató-rendszerü fogház több van, t. i. 17, magányrendszerü kevésb, csak 9; de azonkivül, hogy a' sokaság még nem criteriona a' jobbnak, megjegyzem, mikép ismert dolog, hogy a' hallgatórendszert jövedelmes volta miatt ragadta föl ott a' közvélemény, mikép a' hallgatórendszer már 1822ben majd bevégzett rendszernek tekinthetett, ellenben a' magányrendszerü első minta-fogház csak 1829ben nyittatott meg. 'S kérdem: vajjon nincs nagy fontosság azon körülmények ben, hogy 1833 óta, midőn már a' magányrendszer sükere is látható lön, hallgatórendszerü fogház Amerikában csak 3 's magányrendszerü kétszer annyi azaz 6 épittetett? Vajjon nem fekszik é abban nagy erősség, hogy az amerikai hallgatórendszerü legrendezettebb fogházak igazgatóji magok, egyet kivéve, mind a' magányrendszer mellett nyilatkoztak, 's ezeken felül nemcsak mindnyájan azon irók 's biztosak, kik Amerikába e' czélból utaztak, de majd mindnyájan azok is, kik gyakorlat emberei t. i. a' nagybrittanniai, franczia, belga fogházak főfelügyelői is? 'S nem tény é az is, hogy a' franczia megyék tanácsai véleményadásra felszólittatván, a' hallgatórendszer mellett 15, a' magányrendszer mellett pedig 55 nyilatkozott? 'S végre nem megnyugtató é ránk nézve annak tudása, hogy kivülünk az angol, franczia, belga, hollandi 's porosz törvényhozások is, fogházaikat a' magányrendszer alapján határozták felépittetni? 'S most már e' felvilágositások, ez összeállitások, ez ellenadatok után, mellyeket nem folyóiratból, hanem jobbadán hivatalos hitelességü táblákból meriték, lehetünk é bizodalommal amaz igen érdemes szónok adati iránt? elhihetjük é a' mit bebizonyitani fenhangon igért, t. i. „hogy a' magányrendszer a' büntettek számát sehol nem kevesiti, hogy mellette a' viszszaesések ép olly számosak és hogy az a' rabokra hoszszabb időig alkalmaztatván, azokat mind testi mind lelki tekintetben több 's nagyobb veszélynek teszi ki, mint a' mostani rendszer?“ Látni való ezekből, mikép az egész erő 's minden adat a' magányrendszer összetiprására volt irányozva; de az általam elősorolt ellenadatok után vajjon a' magányrendszer nevében nem kérdhetjük é bátran a' fegyverektől, mellyekkel az megtámadtatott: „o koporsó, hol van diadalmad, o halál, hol van, hová lön fulánkod?“ Miután ezek szerint mind a' források gyanus létét kimutatám, mind elég bőven fölhordék részint merőben ellenkező adatokat, részint felvilágositó körülményeket, még utóljára azaz 3szor az okoskodások csak némi szökellésit, 's pár gyöngéit jegyzem ki. (Vége köv.)

LEGUJABB: jul. 10d. 174d. frdi ülésb. a' turmezei kerület-rendezés, erd. részek visszacsatoltatása 's Erdéllyeli unio iránti üzenetek köziratra bocsáttatása után a' hajdukerület rendezése iránti frdi választmány jelentése tárgyaltatott 's csekély kivétellel minden pontjai elfogadtattak a' közigazgatásrul szóló részig haladva; szintezen napi ker. ülésb. a' városrendezés iránti frdi 3d. válaszüzenet fölötti tanácskozás, B. ifj. Cs. B. és P. megyék követeinek hatályos felszólalásai a' táblai többséget azonelhatározásra birák, hogy az a' fdi üzenet egyetlenegy pontjához sem járult, válaszában mindazáltal bővebb felvilágositásul okait előadandja, a' főfelügyelői hivatalt 28 szóval 19 ellen ismét elveté, ezután a' sérelmi és kivánati Vd. osztály 14dik pontja körül az egész ülés végeig tartott vita keletkezett, mellyben szótöbbséggel a' választmányi vélemény megbukott; jul. 11d. ker. ülésb. az országgy. szállások iránti

üzenet, felirás- 's törv. javaslat hitelesitése 's a' felirás jövőre intézkedést illető részének módosittatása után a' kereskedési választmány jeles szerkezetü 's hét részre oszló jelentésébül azok tárgyaltatnak elöbb, mellyek a' financialis küldöttség munkakörébe nem vágnak, u. m. a' vámrendszer 's központi müegyetem. 'S 1ször is a' vámrendszer került szőnyegre az arra vezető megelőző eszmékkel, mellyek az országunk irányában felállitott vámrendszer nyomasztó 's káros következményit elfogulatlanul fejtegetik. Ülés végin sz. fejérvári káptalan elhunyt követe Petrik Ignácz kan. emlékezetének szentelendő gyászmisére hitta meg az elnökség a' követikart. A' szintez napi frdi ülésb. a' hajdukerül. rendezés tovább folytattatott, hol a' VII. részb. egy főispáni jogu kerül. kapitány javasoltatik a' ker. kormányzásra szoritva egyedül, országgyülési szavazat nélkül. A' VIII. rész kihagytával a' frdi küldöttség véleményét fogadák jobbadán el egyebekben a' frk.

Budapesti napló. ♂ Megfosztottak azon édes örömtől bennünket, hogy elkövetett hibánkat magunk hozzuk helyre, a' collegai jóakarat kapva kapott az alkalmon, hogy e' szolgálatot ő tegye meg nekünk, 's nagy dicsőséggel, mint ki egy uj Amerikát fedez fel, kikiáltja, hogy ama horváthkerti hangverseny, mellyet mult számunkban adatottnak hirdeténk, nem tartaték meg. Ha csak illy bakokat lött volna e' kapzsi urak közül egyik vagy másik, megmosolyoghatnók a' felfedezői dicsőséget, de az illy mohóságnak már szokása, fujni a' kását, ha nem égeti is, 's igy gyakran ott is, hol szárnyait aztán elperzseli. A' hiba nem onnan eredt, hogy puzdránkat „tele tömni" volna viszketegünk; de azon buzgóságból, hogy egy jótékony czélu cselekedet megemlitését naplónkbul ki ne felejtsük 's aztán olly égbekiáltó dolog é, hogy a' kétségtelenül megtörténendőül hittnek meg nem történtét benn felejtettük? — De menjünk épületesb dolgokra. Nem régiben Vállas Antal ur röpiratát üdvözlöttük, melly az akademia körüli reformokról értekezett, hasonló korszerü becses kérdéseket pendite meg e' napokban egyik akad. ülésben Bugát Pál tr ur is a' tudományok centralisatiójáról 's egy tudományos unióról értekezvén, melly szerint a' tud. társaságot egyéb tudományos intézetinkkel atyafiságosb és szorosb kapcsolatokba hozatni ohajtá, minők a' Kisfaludy 's Természettudományi társaságok, a' Gazdasági és Iparegyesületek 'stb. — Reguly Antal utazó hazánkfia vállalata mind inkább méltánylásra 's pártfogásra talál; mellőzve most egyéb, hazánk különböző helyein nyilatkozó számos részvételt, az akademia buzgó titoknoka f. h. 9kén 10 arany és 600 p. forint és 26 p. krt mutatott be, mint e' czélra begyült összeget, ezek közt Löwy Leopold aradi rabbi, izraelita községében maga 50 p. frtot gyüjtött. Adja isten, hogy e' sorok is további részvétgerjesztésül szolgáljanak! — Egy más, e' derék hazánkfiának méltányoltatását bizonyitó ténye dr. Bugát Pál urnak, ki szomoru szivvel látván, kir. magyar egyetemünkben sok egyeben kivül annak hiányát is, hogy épen nálunk, kik nyelvünkre nézve az európai népek közt legrokonabb kapcsolatban vagyunk a' keleti nyelvekkel, nincs ezen nyelveknek tanszéke, azon inditványa, mellyel e' már már mulhatlan kivántatóságu tanszék betöltésére Reguly hazánkfiát kivánja meghivatni, 's a' tanszék-felállitásra maga erszényéből az aláirást 100 p. frttal meg is nyitá a' nevezett akademiai ülésben. — Mükiállitásunk szokott helyén a' pesti városi redoutépületben vasárnap, f. h. 7ke óta nyitva van, igen buzgón látogattatva, mit soha sem érdemle meg inkább, mint épen ez évben; mert bár a' kiállitott müvek száma kevesebb a' multiaknál, de becsre 's érdekre nézve amazoknál jóval nagyobb, neveli ezt az is, hogy az idén az arczkép-özön, mellyel kivált a' tavali el volt árasztva, apályban, ellenben a' sokkal érdekesb 's müvészeti tekintetben becsesb, genre- táj- és történeti festvény szaporodásban van. A' jegyzék 222 számot mutat. — A' pesti hengermalom részvényeseinek osztaléka a' lefolyt évre 3 pcent vala, mi az intézet szilárditásra 's forgalmi ereje növesztésére fordittatni határoztatott. — Arról panaszkodunk, hogy nincsenek Pesten mulatóhelyeink, kerteink, hol a' városi ember nap- és légfogó falai, szem- és tüdőrontó ügyszobáji 's irodáji közül menekülve, egyegy test és lélekéltető órát tölthessen, 's ime, milly rövidlátók vagyunk, magunk sem tudjuk, mivel birunk! mult vasárnap egyedül a' fali hirdetvények mintegy *hat—hét kertbe* hivának bennünket. Micsoda varázspálcza ütésre keletkeztek ezek egyszerre köveitek közül elő? fogja bámulva kérdezni olvasónk, hja! nyájas olvasóm, nálunk ‚három fa meg egy fél' kertnek neveztetik, hol az udvarfalra mázolt ligetek, erdők, falvak, hegyes's lapályos tájakra aztán legszebb kilátás nyilik, 's ha a' deszka-sátor födözetén festőileg röpkedő madarak nem is, de az oldalasztal mellett czinczogó negyedfél muzsikus bizonyára idylli andalodásba ringat. A' hét közül mellyikbe szántuk el magunkat, kérdezed; most előleg inkább a' műkiállitást tekintők meg; mert resteljük bajorser rántott csirkékröli értekezésekkel tractálni olvasóinkat. Azonban láttatlanban is el merjük mondani, hogy mind a' hét összevéve sem ad egy becsületes kertet, 's részünkről inkább csak kellemes Városligetünk 's a' budai hegyvidék mellett szavazunk. Ez utóbbira nézve igen derék 's a' budai városkapitányi hivatalnak valóban dicséretére váló intézkedés történt, mellyet Pesten sem ártana utánozni; a' hegyvidékbe járó társaságkocsik t. i. ezentul nemcsak helyt tartoznak állni reggeli 6 órától esti 9 óráig szokott állomási helyükön, a' szarvas pék előtt, hanem mint rég ohajtaték, szabályosan minden órában, minden tekintet nélkül arra, hány személy találkozott össze a' kiindulásra, meg van é a' teljes szám vagy nincs, pontosan óraütéskor rendes 12 pgő krnyi dijért tova hajtani. De mit legelőbb kelle emlitenünk, tán végül is megteszi hatását. A' derék Kliegl végre valahára méltányoltatva 's pártoltatva lesz. Ő cs. kir. fensége, szeretve tisztelt nádorunk közbenjárása által Bécsből egy mü- és szakértő választmány küldetett ki gépeinek megvizsgálására, 's ő fels. kegyelmes királyunk, ha a' választmány kedvezőleg fog nyilatkozni, a' találmányt előre biztositani kegyeskedett. 'S igy az csakugyan hazánkban és hazánké marad. A' P. Hirlap szerint e' jeles technikai lángész egy vasuti tervet is készitett, melly az eddigi épitési rendszertől egészen elüt, 's e' mellett biztosabb, jobb 's mi fő dolog majd felényivel olcsóbb. Adja isten, hogy ugy legyen 's valahára siker koszorúzza e' derék hazánkfiának önfeláldozó fáradozásit! —Már azt hittük, elmondók a' legérdekesbet, azonban végén csattan az ostor, ki még a' hihetlenségben nem hitt, az hallja és higye azt! Tudva van vál. polgárinknak a' czukorgyár és a' Széchenyi gr. által inditványzott városi kikötő iránti huzavonája, 's már azt hittük, miután a' sajtó is beleszólt, szólalt pedig a' legkiméletesb közbenjáró hangon, azt hittük, hogy ezentul csak dicséretest irhatandunk e' tárgyban a' választó közönségről, de „szegény ember szándéká: boldog isten birja," azaz németül: „der Mensch (az ujságiró) denkt — a' választó polgárság lenkt." — tollunkból magok a' tények beszélnek. A' hazafi keblü társaság, melly a' czukorfinomító gyárt a' végenyészettől, mint tudjuk, megmenté, jun. 30kai közgyüléséből négy részvényes tagu választmányt küldé ki kebléből, a' ns tanáccsal 's illetőleg vál. polgársággal a' vég-egyesség, megkötésére. 'S mi történik? Az érd. vál. polgárság ellenére a' mult alkalommal irásban tett ajánlatának, melly szerint a' társaságtól előleg csak azon összeg letételét kivánta, mellyet a' város már Vay bárónak az épületért lefizetett, hátralevő tartozását pedig a' társaság által elvállaltatni, most egyszerre azon követeléssel állott elő, hogy az épületet csak ugy adják át, ha a' társaság **az egész vétel árát egyszerre lefizeti.** Ellenvetések, capacitalások elhangzottak, 's a' társaság küldöttei már azt is megajánlák, hogy most rögtön 6 ezer pengőt, aug. elején pedig az egész vételbért kamatostul 's minden költségestül lefizeti; 'sha mindezt nem teljesitené, addig a' gyár ne is irassék által a' társaság nevére, sőt a' lefizetendő hat ezer pengő is mint bánatpénz veszszen el, 's hinnétek é? hogy e' circumspectus urak még abban is kétkedének, vajjon igy is átlehetne é engedni a' gyárt? sőt második harmadik 's negyedik feltételükkel is előállának: hogy t. i. a' gyárban szállásozó katonákat onnan sz. György napig ki nem szállithatják (mi által a' társaság keresztyénileg véve a' dolgot majd egy egész évet és roppant tőkéjének egy évi kamatját fogná csak veszteni!) 's 2), hogy a' gyár czukorfinomitáson kivül teljességgel semmi másra ne használtassék, nehogy mint a' hengermalomnál történt, melly állitásuk szerint vasgyárt kapcsolván a' vállalathoz sok czéhbeli mesterembernek kárt okozott stb., végre ha a' társaság eloszlanék, vagy a' ház eladatnék, a' város azt (persze a' társaság által reá épitendő mindennemü ujabb épületekkel együtt, nem de?) a' mostani árban vehesse át. Ha e' követelések olly mulattatók nem volnának, szomorkodni lehetne fölöttük, mennyire hordják szivükön némelly vál. polgárink a' hazai iparvállalatokat 's tulajdonképen azt, mi kivált a' városok rendeltetési főügye, milly jósszemekkel látnak városunk jövendőjébe, melly illy szellem mellett, egykor valóban az ipar és vállalkozási szellem legvirágzóbb gyupontja leend — ha fagy. De mi még is reménylünk, hogy mit itt néhányan megbuktattak, a' vál. köz. értelmesebb része, nem hagyandja magán e' szükkeblüségi vádat megszáradni. — Irodalmi ujdonság most: Gyurics Antal Gyorsirása elméleti és gyakorlati tekintetben Pozsonyban Schmidt Antal betüivel egy könyomattal n. 8r. 44 lap, ára 30 kr. p. melly mint a' megyei utasitások által is hazánkban most meghonoslittatásra tüzött tárgy korszerüsége 's eszme- felvilágositásra szolgáló jelenet, figyelemre méltó 's a' Kisfaludy-Társaságtól kiadott Uj Regénytár 1ső kötete, Forster Zsigmond 1ső rész Varga Soma forditása szerint 40 kr. p. Hivatalosan értesittetünk hogy a' pesti magyar polgárgyalogság f. aug. fölszenteltetendő zászlójának keresztanyja nem csupán m. gr. Károlyi Györgyné szül. Zichy Karolina grófnőleendegyedül, mint minapi naplónk egyoldalu értesités után közlé, hanem együtt vele lelkes testvére gr. Batthyány Lajosné szül. Zichy Antónia grófnő is. Köztiszteletre méltóbb testvér párhölgyet's honleányt a' fővárosunkban lakos szépkoszoruból alig lehetett volna választani zászlóanyának. — Szinházi krónika: jul. 6k. Haramják Schillertül Schedel Fer. forditása szerint; 7d. Bájital opera Donizettitől olasz-magyarul, mellyben Ronconi jelesen működött; 8d. Kölcsey hymnuszára készitett 's megjutalmazott népmelodia Erkeltül 's 2 egyegy felv. vj., Egy ur és asszonyság 's Legjobb az egyenes ut; 9d. Vasálarcz dráma 5fv. ford. Garaytól; 10d. Mariadi Rohan 3d. fv. Borgia Lucretia 2d. fv. 's Belizár 2d. fv. mind háromban Ronconi énekét 's játékát taps árasztotta el; jul. 11d. Mátkanézés vj. 5 fv., jul. 12k. Fiatal házasok vj. 3 fv. — Jövő héten Lendvayné jutalomjátékaul uj kiosztás 's bérletszünéssel Szökött katona Szigligetitől; jul. 20k. pedig először „Zsidó" ered. szinmü 4 szakaszban szinte Szigligetitől; jul. 15k. a' zenekar javára bérletfolyamban Ronconi nőstül még egyszer föllépend. Schodelné ujra meg van a' szinháznak nyerve aug. 1jétül.

♂ **Esztergom** vgyének évnegyedes közgyülése jul. 2 's következ. napjain első alispáni elnöklet alatt: 1) Országgy. tárgyakban a' szokott conservativ elvszerü választmányi ajánlatok mentek utasitásba. A' városok tervszerü felügyelője ellen emelkedett ugyan egy szó, de az anyautasitásban is már egy illy felügyelő királybiró név alatt ajánltatván, ez tovább is egyhangulag pártoltatott. 2) Különben gyülésünk zajos, szinte rendetlen volt. Jó ideje, hogy a' KK. és RRre kellemetlenül hat az évenkinti roppant majd 5000 v. fra rugó gyógyszertári árjegyzék, mellyet enyhitendő a' kir. városi gyógyszerész 10 pcentes árcsökkentést ajánlott, hahogy concurrentiába engedtetik. Ez ügy körülményes megvizsgálására 's helyes tervkészitésre a' mult közgyülésből egy választmány küldetett ki, melly jelenleg beadá nyomozását, melly is ugy találta, hogy a' házi adóra olly sulyosan nehézkedő gyógyszer-árt jobbrul balról némi gyógyászi viszszaélések mellett, kivált azon monopoliumnak tulajdonithatni, mellyet az egy vgyei gyógyszertár gyakorol; azért is ajánlá, hogy az adózónak is szabad legyen bármilly gyógyszertárból ingyen-orvosságát vennie. Tüzzel folyt a' vita, végre határozatba ment: hogy a' megyei cselédek 's rabokon kivül, csak az igen szegény nyomorultak részesüljenek ingyen gyógyszerekben, kiket rovásos összeirás alkalmával kijelölend a' szolgabiró és helység elöljárói 's melly lajstrom minden orvosnak kiadandó leszen; továbbá Esztergomban ugyancsak a' jelenlegis megyei gyógyszertárból 10pcentes árcsökkentés mellett, a' vidéken pedig a' legközelebbi patikából vehesse a' szegény adózó ingyen-gyógyszerét. Meglássuk a' reform malasztit! 3) voltak tiszti eljárások, folyamodásirók, hanyag uri ügykezelések éles rosta alatt; 's örvendhetni, hogy az igazságszeretet nem vonul mindenkor árnyékba. 4) A' magyarnyelv terjesztésére Rudnyánszky József kanonok ur elnöklete alatt működő választmány beadá évi jelentését, mellyből kedvezőleg értesittettünk, miként e' czélra fordítandó tőkénk 900 p. ft. után számos iskolai magyar könyvecske a' szegényebb idegen ajku iskolások közt elosztattak; nyilványos elismerés mellett jutalomra is méltattak következő szorgalmas egyedek: Zajcsek György csolnoki, Juhász István kurali mesterek egyenként 10 p. ft; Heier Vilmos leányvári mester, és Schild József nyerges-ujfalusi segédtanitó egyenkint 5 p. ftra; Pottokár József kesztölczi mesternek pedig elnök ő nagysága önerszényéből szinte 5 p. ft ajánla. A' tisztes mesteri kar minden esetre megérdemli a' haza és törvényhatóságok figyelmét. 5) Julius 1ső napján délelőtt Esztergom sz. Györgymezőn 's délután szomszéd Nyerges-Ujfalun tüz pusztitott. Sz. györgymezőn Dunaparton a' kavargó szél ellenére megfeszitett szorgalommal (kiemelendő a' tanuló deák- és mesterképző intézeti ifjuságnak oltó buzgalma is, Isten áldja a' kedves részvevőket!) sikerült 5 épület elhamvadta után elnyomni a' szörnyü elemet; hanem N. Ujfalun 22 ház égett el, pedig itt is amott is tavaly szinte elégtek némellyek, 's még sem okul a' könnyelmü nép! amott kenyérsütés, itt cseresznyeaszalás, vagy világosabban aszszonyi könnyelmüség, gondatlanság volt oka. Urfélelme, lelkiösméretes gondoskodás hol vagy?!

Ausztria.

A' magyar középponti vasut iránt Pozsonyban tartott részvényesek naggyülésében elhatároztatott: hogy a' vasut a' Duna balpartján fog épittetni, 's az ottani munkálatok haladék nélkül megkezdetni. A' Pozsonyig hozandó gänserndorfi vasutszárny hir szerint lég segedelmével fogja terheit szállitani.

Spanyolország.

Jun. 24d. éjjel a' még hátramaradt négy miniszter is megérkezett Barcelonában; más nap reggel miniszter-tanács tartaték: ugyan oda mentek Salamanca, Campana 's Vilches is, kik jó haszon fejében mindig készek a' kincstár szükségin könnyitni, mint mondják, kir. jóváhagyást nyerendők azon szerződésre, melly különben is nyereség-kölcsönüket száztól harminczötössé változtatja. —

A' királyné junius 15d. kelt határzatában a' két szicziliai királynét Maria-Luiza rend szalagjával I. Oszkár svéd- norvégiai királyt 's a' szicziliai trónörököst Leopold Mária Ferenczet arany gyapju-renddel, a' mexikói köztársaság elnökét Santa Anát pedig IIId. Károly kir. rendje nagy keresztjével ajándékozá meg. A' belügy miniszter régiség- egyletet állitott fel a' még meglevő történeti 's müvészeti emlékek épségben tarta-

tására. Védeszközök e' tekintetből Spanyolországban is szükségesek; mert többet mellőzve, csak a' granadai felséges Athambra felügyelői is egész darabokat adnak el idegeneknek a' mór építészet csodateljes ékszereiből. Madridi lapok még folyvást a' miniszterek Barcelonába meneteléről tanakosznak; abban mégis mindnyája megegyezik, mikép ez Viluma külügy-miniszter terve volt; hogy azonban czélja a' mostani cortes feloszlatása 's ujnak összehivatása, vagy az alkotvány eltörlesztése 's az estatuto real visszaállitása, vagy inkább a' királyné eljegyeztetése é? eziránt a' vélemények megoszlanak, azonban ugy látszik, hogy a' mérsékpártiak 's absolutisták küzdenek egymással 's az idő majd meg fogja mutatni: mellyik részrehajlandnak az udvaronczok, a' nemzet egyébiránt hideg közönyösséggel nézi e'küzdelmet 's legfölebb azt tartja szemügygyel, mellyik fél lesz győztes? Le Vatour franczia hadi gőzös, jun. 10dikén tatarozás végett Gibraltarnál horgonyzott. Bugeaud táborfő küldé ezt szorgos sürgönyökkel Oranbol a' tangeri ügyviselőhez, mellyben ezt felhatalmazza: nyilványitsa Marokkónak, mikép ő, a' marokkói csapatok francziák elleni minden puskalövését hadüzenetül tekinti 's azonnal a' marokkói határra lép 's Veyedát elfoglalja. A' marokkóiak állitása szerint pedig a' francziák tőnek törvénytelenséget, átkelvén a' Tafnán 's ennek nyugati partját elfoglalva. Egyébiránt Spanyolország a' franczia mozgalmakat nem nézheti hunyt szemmel 's ha a' franczia csapatok Marokkóba csakugyan betörnek, tüstint el kell foglalni a' spanyol partokkal átellenes marokkait. Ezt nemcsak az okosság, hanem a' szükség is parancsolja; mert világos, hogy ha a' hegyek 's tenger közti marokkói földnek európai hatalom alá kell jutni, ez nemlehet más, mint Spanyolország. Ezt kivánja a' spanyolok helyzete, bátorsága, jövője és becsülete is. A' királynénak d. Carlos fijával egybeházasittatása, miről a' napokban annyit beszéltek, merő álom sőt lehetetlenség. Illy viszony ismét meggyujtaná a' polgári háboru szövétnekét 's inkább felizgatná, mint lecsilapitaná a' kedélyeket. A' monarchiai elv Spanyolországban erőre 's tekintélyre vergődött ugyan; de nem don Carlossal hanem Izabellával.

Anglia.

Villiers évenként előforduló inditványa a' gabnatörvény ellen, a' jun. 27d. alsóházi ülésben hoszszu 's élénk vita után 328 szóval 124 ellen megbukott. A' jun. 28d. felső házi ülésben Mazzini kérelme, mellyben levele feltöretését panaszolja 's vizsgálatot kér, eredvény nélkül hangzott el. Különös, hogy Brougham l. ez ügyben a' miniszterek pártján van. Megjegyzé ugyan is, mikép a' kormány azon joga, hogy szükség eseteiben szabadságot adjon a' levelek felbonthatására, nem Anna királyné, hanem Cromwell ideje óta divatoz. Duncombe szintezen ügyben terjeszté az alsóház elé Camberwel 's Walworth londoni város-részek kérelmét, a' mellyben ovást tesznek az angol alattvalók gondolkozás- és irás szabadsága ezen önkényes háborgatása ellen. Hasonló kérelmek vannak készülőben más városoknál is. Az alsóház jul. 1jén tartott ülésében Palmerston felszólitására megjegyzé Peel, mikép az angol kormány marokkói alattvalóji érdekeinek védelmére a' szükséges lépéseket megtette. —

Franczia ország.

A' következkamra jun. 27d. ülésében az éjszaki vasut 247 szóval 42 ellen megállapittatott; az amiens-boulogneit pedig vállalkozó társaságnak 99 esztendőre adták által; ugyanez ülésben Guizot a' kamrához intézett felszólitásában nyilványitá, mikép a' levelek sérthetlenségét Francziaországban jogilag 's tettleg tisztelik, 's ez áll mind bel mind külföldiekre nézve. — Abdelkader 1500 lovassal ismét megjelent Oranban, a' Borgia nemzetségre tört 's azt megsarczolta. Ezen nemzetség 25 lieunyire lakik Mostaganemtől. Az arábok nyakra főre takarás után látnak, holmijokat biztos helyre szállitandók, hogy mindenre készen lehessenek. A' marokkói ügyek napról napra bonyolultabb alakot kezdenek ölteni. A' maj. 30ki összecsapás után barátságos kiegyenlitésre alapos remény mutatkozott. Ezen czélból tartaték a' jun. 13ki tanácskozvány, mellyben a' franczia tábornokok azt kivánták, hogy Abdelkader Marokkóbul örökre számüzessék 's a' Tafna bal partját franczia tulajdonnak ismerjék meg. A' marokkói hadfőnökök az elsőre nézve tüstint megegyeztek, a' másodikat diplomatiai uton nyilványiták elintézendőnek. Még e' tárgyról tanakodtak, midőn, mint már emlitők, a' marokkai csapatok megtámadák a' francziákat, mi, segélyre jövén Bugeaud a' főhadi testtel, az ellenség nem kis veszteségével végződött. Táborba térvén a' csapatok, hat napi eléséggel látták el magokat, Usda felé indulva, melly ez oldalon első városa Marokkónak. Egyébiránt folytonos a' hiedelem, miszerint minden a' császár akaratja ellen történt; de mit ér az ollyan felség igérete 's alkudozása, ki nem ur többé honában, 's kinek sergei a' dicsszomjas Abdelkader intésit követik. Elgenavni, a' marokkói csapatok főnöke, nem részes az árulásban sőt azon volt, hogy katonájit visszatartóztassa, de mind hijában. —

A' Moniteur egy czikke, a' kir. hgek dotatiojáról, igen nagy zajt ütött a' sajtóvilágban 's következkamrában. Emlitett czikk keservesen panaszolja, mikép a' király szigoru háztartással sem felelhet meg királyi és atyai kötelességének, ha csak napról napra több több adósságot nem csinál, melly pedig magánybirtokát, gyermekei egyetlen tulajdonát terheli; 's igazságtalan, hogy az utószülött hgek 's hgnők, atyjok trónra léptével, elveszitsék azon jogaikat, mikkel birtak vala, ha az orleansi hg maradandott. Miből a' kir. hgek dotatiójának szükséges léte következik, mit jogszerüség nem, csak rágalom 's hazudság ellenezhetnek. Ezzel ellentétben a' National megjegyzi, hogy Lajos Fülöp trónra lépte előtt javait gyermekeire iratá; a' budgetből évenkint 12 milliója jár p. p. a' koronajószágokbul 10 m. a' királyné 90 millióval bir, Aumale hg 80 milliót öröklött Condé hg után. A' király összes jövedelme 14 évi uralkodása alatt 385 millióra rug, évenkint pedig legalább is 26 milliót huz, pedig Remusat, a' kir. ház egy évi kiadását csak 6 millióra teszi.

ÉRTESÍTŐ.

Pesten Trattner és Károlyinál, uri-utcza 453.

Zágrábban Suppannál; Eszéken Schechtelnél; Pécsett Gundlnál; Szombathelyen Zsoldosnál; Kassán Hagennál; Eperjesen Benczurnál; Debreczenben Csáthy és Telegdynél; Pozsonyban Wigand; Bécsben Haas 'stb. könyvárusnál találtatik:

Illustratio Critica
de Situ et Ambitu Slavoniae et Croatiae

Pars I. Refutatio fundamentorum, quibus ostenditur „tres Comitatus Posega, Verőcze et Szerém semper ad Jurisdictionem Regni et Bani Slavoniae pertinuisse.“

Pars II. Demonstratio: „Quod tres Comitatus Syrmiensis, Verőczensis et Poseganus, ac eis advicinati trium Legionum Confiniariarum Petrovaradinensis, Brodensis et Gradiscanae Tractus nunquam Slavoniam constituerint, sed semper Partes Regni Hungariae integrantes, indubitataeque fuerint, et esse debeant; in usum Croatarum „latine disseruit“

Georgius Gyurikovits, Posonii.

Nagy 8rét. Velin papiroson boritékba kötve, ára 1 ft. p. p.

Pesti czukorfinomitó gyáregyesület. Közre tétetik ezennel az ideiglenes választmány részéről, miszerint a' pesti czukorfinomitó gyár-egyesületre aláirt elsőségi részvények összegének lefizetésére jövő augusztus 1ső napja tüzetett ki határidőül. Kéretnek ennélfogva a' t. cz. aláirók illető fizetéseiket az utólsó közgyülés által megbizott ifj. Szabó Pál választmányi tagnál Pesten (városházteren Almásy házban) ideiglenes elnök gróf Batthyányi Lajos, 's imént emlitett ifj. Szabó Pál aláirásaikkal ellátott jegyek kiadása mellett megtétetni. A' legközelebbi közgyülés Pozsonyban az elnök gróf Batthyányi Lajos ur által kijelelendő helyen tartatik, mellyre a' t. cz. részvényes tagok ezennel meghivatnak. Kelt Pesten julius 8dik napján 1844. Pesti czukorfinomitó gyár-egyesület ideiglenes választmánya. 2—3

Csótány (sváb), poloska-és molyirtó szerek.

Alulirtnak ezen uj találmánya, bebizonyitásaul annak, hogy sem embernek sem házi állatoknak nem ártékony, Szekrényessy városkap., dr. Gross vár. főorvos, Distom L. gyógyszerész urak 'stb. jelenlétében, egy kávés-kanálnyi egész pohárvizben felolvasztva, legkisebb ártalom nélkül megiható vala. — Ezen csótányirtó szeren kivül van igen jó illatos kenőcse a' poloskáknak egész fajostul megsemmitésére 's ezt több pesti és bécsi kitünő család bizonyitványa is tanusitja; van molyirtó pora e' férgeknek bunda, lószőr, toll, könyvek, posztó és gyapjuszövetből, (akár egész vég legyen az, akár készruha) szóval minden más, még selyemkelmékből is tökéletes kipusztitására, melly nemcsak ártalmatlan az embernek, sőt még a' kelmék szinét sem változtatja meg, 's minden kár és aggály nélkül használható a' ráragasztott utasitás szerint, szűcs, szőnyegező (Tapezierer) posztókereskedő 's minden család által. Kaphatók e' szerek, pöcsétes üvegekben használási utasitással 30 p. kron, alulirtnál Pesten, nagyhidutczai boltjában, a' fehérhajó átellenében, vagy lakásán a' „Marokkai-ház“ 2d emelet 4d. sz. a. 's Pesten köv. helyeken: Hassenstab, szervitatér, fekete kutyánál; Dietznél, Dietz városhoz, sütőutcza; Halbauer J. 3 fehér rózsánál, királyutczában; Feldbacher, Bálvány utcza 2 tigrisnél; Fleischmann J. váczi uton fehér galambnál; Amtmann F. hatvani utcza; Semmelweiss hatvani utcza a' czukorsüvegnél; Ebenführer korona-utcza, két matróznál; Mester J. Dorottya utczában az ananásznál; Liszka Leopold utcza bádog kalapnál; és Spitzer Adolfnál nagy hid utczában, Budán: Semmelweisz a' hidnál; a' várban Speiszer özvegy könyvkötőnénél; Haffner és Nöthig fűszerárusoknál a' tigris és fehér oroszlánnál. Szebenben: Arz ur fűszerkereskedőnél; Ujvidéken Growdonovitz J. fűszerárusnál a'kék rákhoz, Temesvárott Losch fűszerkeresk.; Pécsett Adler Antaln. a' Herrnhuttinál; Győrött Herrgesell Ant.; Nagyszombaton Ostermayer József sütőmesternél, Helene utczában. Ki egy vagy több tuczatot vásárol egyszerre, 20 pcent nyereséget kap. Ha rendes használat után e' szerek siker nélkül maradnak, fetett árukat visszafizetem. Kollinsky S. 2—4

Puszták és más haszonvételek árverése.

A' nm. magyar kir. udv. kincstár rendeléséből a' megürült kalocsai érseki urodalmi tisztség részéről közhirré tétetik: hogy az alább megnevezett haszonvételek és puszták 1844dik évi sept. hó 10d. 's több következő napjain, Kalocsán a' praefectoralis irószobában fognak árverés utján haszonbérbe a' többet igérőknek — a'helybenhagyási jognak a' n. mgu m. kir. udvari kincstár részére leendő fentartása mellett adatni.

A' kalocsai kerületben:

A'kalocsai szállásokon bor- és pálinkamérés joga: Alsó-mégyen, Homok Mégyen, Hillyén, Foktő hely-égben a'helybeli mészárszék; Miske helységben a' helybeli mészárszék 8 hold szántóföldel; urodalmi ház bolttal és szabad kereskedéssel és sóárulás, Bonyiszló helységben: a' helybeli vendégfogadó, husvágás és mérés joga az uj Duna vágásnál levő korsóföldi csárda: bonyiszlói szállásokon bor- és pálinkamérés joga. Pusztá és majorságok: Bakodi pusztában 438 holdat tevő szántóföldek; Bakodi korcsma és Csepeg nevezetü 211 holdnyi nagyságu sziget; Bék 199 hold; Kis-Berke 160 hold; Bőd 1518 hold; Gyarmatsziget 412 hold; Halász 303 hold; Marcsa 59 hold; Nagyharta 5802 hold; Nagyhartai pusztában levő szőlők közt találtató 22 hold szántó- 34 hold kasz. földek; Nagy-Nána 127 hold; Szalmahéj 54 hold; Sajtó 60 hold; Szent-király 4799 hold; Zasztó 150 hold terjedésü puszták.

Hajósi kerületben:

Hajós városában a' helybeli mészárszék 30 hold szántó- és 12 kocsi szénát termő kaszáló földek; a' Hajósi határban levő halászat; Nádudvar helységben a' helybeli mészárszék 18 hdbul álló féltelkkel; Sükösdön a' husvágás és mérés joga; Kélesi tóbani halászat; Hildi pusztán 891 holdnyi szántóföld; Kélesi pusztán 90½ holdnyi szántóföld, Molnár-szigetben 2¾ hold szántóföld's 36½ hold kaszáló; Süküsdi határon 3 telekből álló szántó- és kaszálóföldek.

Szent-Istváni kerületben:

Szent István helységben a' helybeli serház szárazmalommal pálinkafőző-házzal, helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 3½ hold földdel, urodalmi dunai szitás malom, a' dunai alsó halászat Csanád helység határa felső részétül kezdve Szeremlye helység alsó határaig a' Dunában 's annak ágaiban ugy az urodalmat illető Duna folyásán kivül levő vizekben, valamint a' csík- és tekenősbéka-fogással a' nadályokat kivéve Sz. Istváni határban az ó-panduri Dunaparton 170 □ ölü kertecske az ó-panduri korcsma; Szeremlye helységben helybeli mészárszék a' Dunarév ottani fogadó bor- és pálinkamérés jogával; a' Réti pusztán gyakorlandó mészégetési jog a' Réti pusztán birkahus vágási jog vagy is kozara; Csávoly helységben a' helybeli mészárszék egy egész telek földdel; Sumár nevü 277 hold föld; Csanád helységben a' husvágás és méretési jog. *A' bácsi kerületben:*

Az árverés tartatni fog Bács városában 1844. évi sept. hó 4én a'tiszttartói lakon.

Bács városában a' bácsi serház, pálinkafőzés mérés és szárazmalommal; a' helybeli mészárszék egy egész telek földdel Bács városa határán, a' mosztongai halászat, a'bácsi urodalom a' pióczafogás joga; Bács-ujfalu helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 40 hold szántó 's 28 h. kaszáló-földdel 's az urodalmi szárazmalom; Dérony helységben helybeli vendégfogadó, helybeli mészárszék 6 boglya szénát termő kaszálóval; Déronyi mosztongai halászat; Lesicsi pusztai halászat; Kruskováczi korcsma bor- és pálinkamérés jogával: Perlanczai korcsma bor-és pálinkamérés jogával.

Melly árverésre a' kitett napokon a' haszonbérleni kivánók szükséges bánatpénzzel ellátva illendőn meghivatnak. A' feltételek Kalocsán a' praefecturalis irószobában és a' kerületi tiszttartó uraknál az árverésre kirendelt határnapok előtt is megtekinthetvén. 3—3

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök julius 18kán

JELENKOR.

1844. 57dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok itánt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések, halálozás; Országgy. közlemény: (a' 2dik 's 3d osztálybeli sérelmek és kivánatok tárgyaltatása a' 7d. pontig; jul. 10kei ker. ülésb. a' városreform iránti frdi 3d. üzenet részletes vitatása, mellyben a' Rdek előbbi elveik mellett maradtak; azután a' nyáradi tizedügybeli sérelem; jul. 11d ker. ülésb. az országgy. szállások iránti üzenet és t javaslat megállapittatik; azután a' kereskedési munkálatbul a' vámrendszer; az ezen napi 173d. frdi ülésb. a' haldukerüleli rendezés a' frdi küldöttség nézetei szerint idomittatik; legujabb: jul. 13k. a' frdi 177d. ülésb. az ország közönséges sérelmei és kivánati jobbadán az alsótábla megállapodása szerint, de a' censurára nézve előadottak sérelmekül nem tekintetnek; az ezennapi 's jun. 15ki ker. ülés a' kereskedési munkálatot folytatá a' védvámrendszer és vámegyesületről hoszszas vita után K. m. inditványa fogadtaték el, mellyben védvámi szempontbul a' vámviszonyok szabályozási szükségét jelentik a' Rk, mire nézve ő fels. nyilatkozást és szükséges adatokat kérnek; a' városreform iránti 4d. üzenet hitelesitteték. A' b-i követ beszédének vége; felirási javaslat a' részek visszacsatoltatása 's Erdéllyeli szorosb egyesülés iránt;)

Amerika (a' senatus nem fogadja el a' Texassali egyesülés iránti szerződést.)

Spanyolország (a' fogságbul kibocsátott hét követ: Cardero számüzetése; barcelonai tanácskozvány; progressista összeesküvés; számos fogoly.)

Franczia ország (Bugeaud Usdában; Guizot nyilatkozata Marokko ügyében 'sat.)

Olaszország (A' zenditő kalandorok Calabriában egyszálig hurokra kerültek.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. fels. az erdélyi kir. udv. kanczellariánálkiadói-hivatal-igazgatóvá Schuster János Domokos udvari fogalmazót, 's az erdélyi kir. kincstárnál titkárrá Biró Adalbert ugyanottani fogalmazót méltóztatott legkegy. kinevezni.

A' n. m. kir. udv. kamra a' kapniki kir. bányatisztségi 's egyszersmind bányatörvényszéki helyettességnél megürült tollvivőségre Glanzer Károly keblebeli fogalmazó-gyakornokot; a' podhorai bányakamrai erdőszállomásra Beutler Aloizt a' magyar tengervidék verbovszkoi állomásán hivatalkodót; végre a' lyuttai pagonyerdőszállomásra Manksinszky Ágoston kosztrinai eddigi alerdőszt alkalmazá.

Kollár István tribuniczi püspök, esztergomi nagyprépost, k. tan. 'stb. f. hó 12kén kor-elgyengülésben 80 esztendős munkás földi pályáját mennyeivel váltotta fel. Áldás emlékezetének!

Gyöngyös-Pásztón Platthy László 18 éves jogász forróláz következtében öt héti sulyos betegség után élni megszünt; kesergik elhunytát atyja Platthy József tb., anyja Güthy Erzsébet 's testvérei József és Zsigmond; mind közelebb rokoni mind baráti 's ismerősei előtt tiszta erkölcsével hagyván fel emlékét. Béke hamvainak!

Országgyülési közlemény.

Az országgy. szállások iránti tanácskozás bevégeztével áttérvén a' RR. a' II. oszt. sérelmek és kivánatok tárgyalásira, legelsőben egy m. követ inditványára határozattá lett: mikép a' tárgyalt sérelmek és kivánatok, a' nélkül, hogy az egésznek bevégezte beváratnék, osztályonkint terjesztethetnek föl. Azután olvastatott a' 25. pont, mellyben a' Ludovicea katonai oskolának létrehozatása ohajtatik; azon esetre pedig, ha az intézet létesitése nem sikerülne, az adományzók meghallgatása után az alaptőke más honi intézetre fordittassék. Vélemény: katonai intézet levén a' törvényben meghatározva, ennek ellenére a' tőke más czélokra nem fordittathatik; egyébiránt ez ügyben az 1840ki maj. 9kén fölterjesztett felirásra k. válasz még nem érkezvén, annak kiadatása végett ő Felsége alázatosan megkéretendő. Végzés: Helyes. — 26. Miután a' magyar testőr nemes sereg pénztáraruli számadások és azon sereg állapotjáróli jelentések, az 1827ki 36d. törvény ellenére, az országgyülés elibe nem terjesztettek, ismételve szorgalmaztatik: miszerint az emlitett törvény rendelete teljesittessék 's orsz. gyülésileg tétessenek intézkedések, hogy a' magyar testőr sereg tagjai, kimivelődésök gyarapodásával, a' szolgálatra nézve ugyan a' nemzet diszének, várakozásának 's rendeltetésök czéljának megfeleljenek; az ország Rdei az ifjak nevelési rendszeréről is értesittessenek 's a' seregnek teljes állapotbai viszszahelyeztetése törvény által megállapittassék. Vélemény: Az utóbbi országgyülésből 1840diki apr. 15kén fölterjesztett sérelmek és kivánatok II. osztálya 23dik pontjára hivatkozva, ez iránt kegy. kir. válasz-kiadás végett ő Fels. alázattal megkéretendő. Végzés: Elfogadtatik.— 27. A' borkereskedés előmozdittatása végett az örökös tartományokba behozott kivitelvám szüntessék meg, az idegen tartományokban pedig szerződések utján mérsékeltessék, és igy a' hegyaljai szőlők, mellyek legkedvezőbb fekvésök, kitünő minemüségök és az azokba fektetett milliók mellett is legnagyobb kárral müveltetnek, pusztulástól őriztessenek meg: mult orggy. ő Fels. a' folyamatban levő szerződések befejezése után kegy. kir. válaszát megigérte. Vélemény: Az utóbbi országgyüléshez 1840diki apr. 26ról érkezett kir. leiratban megigért további kegy. kir. válasz-kiadás szorgalmazandó. Végzés: Elfogadtatik.— 28. Az illető alispánoknak engedtessék meg, miszerint a' kereskedők és kalmároknak, szerb helységekbeni foglalkodhatás végett, az eddig megállapitott 14 nap helyett, jövendőre szükség esetében három hónapra terjedő utilevelet adhassanak. Vélemény: Ezen méltányos kivánat fölterjesztetendő. Végzés: Elfogadtatik. — 29. Verőcze vgye megujitja 1827d. országgyül. már előterjesztett sérelmét, miszerint bizonyos birói itélet politikai uton vizsgálat alá vétetett 's megváltoztatott. Vélemény: Ezen sérelem már az 1827diki országgyül. majus 4ről fel levén terjesztve, ujabban is felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik.— 30. Az 1840dik országgyülésen beadott panasz, miszerint az eszéki molnároknak 1833b. kiadott kir. kiváltságlevél 33. pontja által, az orsz. vásárokon kivül készitvényeikre nézve kizáró kereskedési kiváltság engedtetett, ugy hogy senki, a' ki azon czéhhez nem tartozik, e' kereskedési jogot nem gyakorolhatja, megujittatik. 31. Néhai karloviczi érsek és metropolita Sztratimirovics István halálával hátrahagyott javai összeirását és nyilványos elkótyáltatását Verőczemegye, mint illető t. hatóság, elhatározván, midőn e' részben törvényes hatalmánál fogva azon javak összeiratásával foglalkodnék, ettől udv. parancs által eltiltatott's az elkótyálás alá kitett tömeg a' slavoniai főkatonai parancsnokságnak, mint kir endelt katonai bíróságnak rendelkezésealá adatni parancsoltatott azon utasitás mellett, hogy a' megye magát az 1779d. évben kiadott ugynevezett illir nyilatkozó leirat (Rescriptum declaratorium illyricum) rendeletéhez szorosan alkalmaztassa. 32. Az 1840d. országgyülésre beadott 's fel is terjesztett azon sérelem, miszerint a' Szerémmegye kiegészitő részét tevő Jarkovecz pusztára nézve törvényes hatósága gyakorlatában katonai erő által gátoltatik, ujolag felhozatik; ámbár ez, az időközben kiadott k. leirat szerint, főkormányszéki tárgyalás alatt lenne. 33. Az utóbbi országgyülésből fölterjesztett azon kivánat ismételtetik, hogy a' Szerém vgyét illető uradalmak a' pétervári ótalmi erősség szükségeire szolgáltatott fákért kármentesittessenek, és az adózó nép fuvarbérének megtéritése eszközöltessék. 34. Az utóbbi országgyülésből fölterjesztett kivánat megujittatik azon költségek megtérittetése iránt, mellyek 1795. és 1796b. Szerémben dühösködött dögvészkor az ottan munkálkodó k. biztosnak azon biztositása mellett kiadattak, hogy azok maga idejében viszsza fognak pótoltatni. 35. Az 1836d. országgyülésből fölterjesztett azon kivánat ismételtetik, melly szerint a' kincstári szállitványok alkalmival elvesztett igás marhák megtéritése 's más követelések kielégitése eszközöltessék. Vélemény: Ezen pontokban foglalt sérelmek és kivánatok iránt elhatározó kir. válasz még ki nem adatván, ujolag fölterjesztendők. Végzés: A' 33. pontot kivéve elfogadtatik. A' 33 pont azonban a' sérelmet tevő megye kivánságára, minthogy már a' k. kincstár által kármentesittetett, kihagyatik. 36. A' porták kiegészitése tekintetéből ujabban véghezvitt, de hibákkal teljes orsz. összeirás következtében Verőcze vgyére az adózók nevezetes terheltetésivel több porta vettetett. Vélemény: Akkorra halasztatik, midőn az 1827d. 8d. t.czikk folytában készült összeirás országgy. tanácskozás alá fog vétetni. Végzés: Helyes. 37. Tolna m. bonyhádi lakos Vollner Ábrahám zsidó Verőcze megye Diakovár m. városba költözni és ott boltot nyitni szándékozván, miután az illető uradalom részéről a' fölvétel megtagadtatott, ez m. k. H.tanácshozi folyamodásában azt kérte, hogy az uradalomnak az ő elfogadtatása hagyassék meg. E' folyamodás felvilágositásadás végett Verőcze megyével közöltetvén, ez a' diakovári uradalom meghallgatása után olly véleményes fölterjesztést tett: hogy mivel az urbéri czikk értelme szerint a' diakovári uradalmat valakinek, ki még uradalmában nincsen, lakhatási engedelemadásra kényszeriteni nem lehet, természetesen következik, hogy a' folyamodó zsidó kérelme helytelen. Azonban a' m. k. H. tanács 1841d. oct. 18. alatt olly tartalmu intézvényt adott ki, hogy a' diakovári uradalom által felhozott okok az 1840: 29. t.czikknek nem árthatván, a' folyamodónak a' kért lakási jog megengedtetik. Verőcze m. ezt a' törvényekbe ütközőnek látván, ő Felségéhez folyamodott, mivel az 1836: 4. törv. 7dik §. rendelete szerint lakosi képességre jóváhagyást adni az uradalom hatalmában állván, az 1840: 29. törv. pedig a' zsidóknak, kivéve a' törvényben emlitett helyeket, mindenütt szabad lakhatást engedvén, a' zsidónak adott engedelmet, csak egy 3dik jogának épségben tartása t. i. a' törvényszerint megtartandók megtartása mellett kell érteni, annyival is inkább, minthogy illy módon az 1836: 4. tcz. rendelete más törvény által megsemmisitve nem levén, a' zsidóknak a' hon minden más lakosinál nagyobb kedvezés engedtetnék. De a' megye kedvező választ nem nyerhete; sőt 1842. jun. 7ki h.-tartósági intézvényben értesittetett, hogy az 1836ki cz. a' jelen esetre nem alkalmazható, és az uradalom megegyezésének vagy megtagadásának csak a' jobbágy-elmozditás esetében legyen helye; az emlitett zsidó pedig az 1840: 29. tcz. szerint lakosság-elérésre képes levén, annak kedvező hátirattal ellátott folyamodó levele átadatni rendeltetett. Vélemény: A' m. kir. H.tanács intézvénye az 1840: 29. t.czikkelylyel megegyező levén, abban sérelem nincsen. Végzés: Helyes. —

38. A' verőczei uradalom hasonnevü mezővárosának 's hozzá tartozó tizenegy helységei fölméretését és szabályoztatását 1805b. elkezdvén, azt 1807. bevégezte; Szlatina m. városnak 's más tizenegy helységeinek fölméretését és szabályoztatását pedig 1812. évben bevégezvén, e' fölmérések és szabályozások ugyanazon évben megyei választmány utján hitelesittettek, 's miután megvizsgáltatásuk a' megyénél is hoszszabb időig megakadt, 1831. dec. 29. 's illetőleg 1833. oct. 26. a' m. kir. H.tanácshoz szükséges felvilágositással fölterjesztettek. Ezek következtiben a' m. kir. H.tanács öt és illetőleg hat év leforgása után 1838. máj. 15. és nov. 27. két rendbeli intézvényivel az olly sokáig várt helybenhagyás helyett az irományokat azon meghagyással küldötte viszsza, hogy ezek az időközben alkotott 1836. 10. t. cz. 6ik §a értelmében igazittassanak el. Midőn ezen rendelet következtében a' tiszti ügyvéd 24 rendbeli szabályozási perben az eligazitandók eligazitását sürgette: az illető verőczei uradalom nemcsak az elmulasztott vizsgálatot bebizonyitá, hanem azt is kétségtelenité, hogy a' kérdéses szabályozási irományok sem formájok, sem tartalmok, sem tárgyaltatásuk módjára nézve az uj törvény szerint meghatárzott módtul lényegesen nem különböznek, miért is azok helybenhagyatását sürgette; de mindezek ellenire a' m. kir. H.tanács 1842. jan. 25. intézvényeiben az emlitett szabályozási irományok eligazitását 's a' helységek uj szabályoztatását ismételve meghagyá. Vélemény: Az érintett urbéri szabélyozási irományok érdemleges tárgyalása törvényszabta utra tartozván, egyébiránt pedig a' m. H.tanácsnak felhozott intézvénye az 1836ik X. t. cz. rendeletén alapulván, a' kivánat nem pártolható. Végzés: Elfogadtatik.

39. Pozsega Verőcze és Szerém vgyék minden katonai élelmezéstől felső Slavonia- és Horvátország példájára felmentendők.

40. Az 1840: 22. tcz. megszabván a' csődületi perekben minden az illető tőkemennyiségre tekintet nélkül egyenlő, sok bonyolodással 's nagy költséggel járó biráskodás-módot, maga czéljának minden tekintetben nem felel meg. Ennélfogva e' törvény más ujolag alkotandó által módosittassék, miszerint a' 22. t.czikk által, 's igen pontosan meghatárzott eljárásnak egyedül nagyobb csőd alá kerülendő 's 400 p. ftot felülhaladó tőkékre nézve legyen helye, e' mennyiséget fel nem érőkben pedig vagy a' régibb birói eljárás állittassék viszsza vagy kevesebb bonyolodással 's költséggel kapcsolt eljárás állapittassék meg; azon felül az 183⅔ 20. t. cz. abban világosittassék fel: azon esetben, hol a' világos adósság kelte az illető kötelezvényekben nincs kitéve, ámbár a' kötelezvény a' felhozott törvény előtt adatott legyen ki, a' szóbeli pernek van é helye, vagy sem? Vélemény: Ezen uj törvényes intézkedésekre czélzó kivánatok külön inditványozásra utasitandók. Végzés: Helyes. — 41. Ismételve előadatik az utóbbi országgyülésből fölterjesztett azon kivánat, hogy a' felsőbb rendeletek,

mellyek szerint a' vámtilalom megszegési eseteiben csupán a' nemesek házai rendeltetnek a' megyei törvényes bizonyság hozzájárultával megmotoztatni, a' nem nemesekéi pedig a' helybeli bíró jelenlétében, és a' harminczadi tisztek a' terhesb és halasztást nem szenvedő esetekben katonai segedelemmeli élhetésre is felhatalmaztatnak, az 1492: 4. tcz. szerini Slavoniában annál is inkább változtassanak meg, mivel a' terhesb szükség ürügye alatt katonai segedelem minden alkalommal elöhivatik, ebből pedig sulyos kihágások eredhetnek, holott más részt a'vgye segedelemadásra elég erővel el van látva 's mindenkor készséggel viseltetik. Vélemény: Az utóbbi országgyüléshez erre nézve érkezett kir. válasz kielégitő nem levén, ezen pont további országgy. tárgyalás végett fölterjesztetik. Végzés: Elfogadtatik. 42. Hasonlóan ismételtetik az utóbbi országgyülésből felterjesztett azon kivánat, hogy miután a' szentgyörgyi határszéli kerület és Verőcze megye közt huzott elválasztó vonal által a' verőczei uradalomhoz tartozó Turnasicza helységnek igen nagy része elesett, és a' szentgyörgyi határszéli kerülethez csatoltatott; továbbá a' diakovári uradalom 7 helységei a' bródi határszéli kerülethez kapcsoltattak; Pozsega megye 6 helységei pedig a' gradiskai határszéli kerületnek adattak által, a' nélkül hogy eziránt az országgyüléstől ismételve kért kártalanittatásuk az illető uradalmaknak megtörténnék vagy az elvett helységek viszszadása vagy azok tökéletes kárpótlása eszközöltetnék. Vélemény: Az utóbbi országgyülésre eziránt érkezett k. kir. válasz teljesedésbe nem menvén, ezen kivánat ismételendő. — Végzés: Elfogadtatik. 'S ezzel a' II osztályu sérelmek és kivánatok felett a' tanácskozás befejeztetett. S. megye követe előadván, miképmegyéjének van egy sérelme, mellyet mult országgyülésen már a' RR. táblája elfogadott, most azonban az orsz. választmány a' sorozatból egyedül azért hagya ki, mivel reá kedvetlen resolutio érkezett, azt tehát ismét fel kivánta vétetni; ezuttal azonban a'sérelem-előterjesztést, minthogy több megyének is van hasonló előadandó sérelmök, mellőzvén, minden hátramaradott az eddigi orsz. gyülési gyakorlat szerint lesz tárgyalandó.

Julius 8ki ker. ülésb. tárgyalás alá kerültek a' III. osztályu, t. i. a' Horvát-, Dalmát- és Slavonia országok közönséges és egyes sérelmei és kivánatai. És pedig: a' mult országgyüléseken előadott sérelmek, mellyekre vagy semmi vagy nem kedvező kir. válasz érkezeit. 1. A' Kazukás néven isméretes parti vámnak, melly a' Száva vize véghelyi partjaihoz közelitő hajóktól a' franczia kormány alatt behozatott 's jelenleg is a' kereskedés nagy hátramaradásával fentartatik, eltörlesztése végett. Vélemény: A' mult országgyülésen érkezett kegy. kir. válasz teljesen kielégitő nem levén az további tárgyalásra följegyeztetik. Végzés: Elfogadtatik. — 2. A' magyar termesztvények részire Károlyvárosban és Eszéken kővagy téglából raktárok épitése az erősségi vonalon belül is, azon feltét mellett, hogy azokat szükség esetén a' tulajdonosak önköltségiken lerontani tartozzanak, kegy. megengedtetni kéretik. Vélemény: Országgy. tárgyalásra tartozik. Végzés: Helyes. — 3. A' tengeri Részek kikötőiben fogott halak, azok egyéb földi termesztvényei, tengeri adományai, ugy műszerei kivitele is, minden fizetéstől mentesittessenek. Vélemény: A' kegy. megigért kir. válasz ezidőig sem érkezvén meg, fölterjesztés uiján megujitandó. Végzés: Elfogadtatik. — 4. Körös városában kisebb iskoláknak Zakmárdy alapitványából eszközlendő létesitése iránti kivánat megujittatik. Vélemény: Az első pont iránti vélemény e' pontra nézve is áll. Végzés: Helyes. — 5. Károlyvárosban azon térek, mellyekben előbb a' tűzoltáshoz megkivántató szekerek és más szerek tartattak, 's három kincstári épület állott 's mellyek már most közönséges piaczokká alakittatván, a' katonai rendnek szükségesek lenni megszüntek, az illető kiváltságlevél értelmében, a'városi ügyésznek átadatni kéretnek. — 6. Károlyváros Gusztinya nevü kaszálót a' katonai rendtől, melly azt 10 fr. 24 kr. esztendei fizetés mellett birván, viszszabocsátni nem akarja, visszaadatni kéri. — 7. Azon kamarai itélet, melly szerint bródi adózó Csernics Borbála a' nála talált sóelvesztésben és a' bündijban elmarasztaltatott, elenyésztetni, és a' kebelbeli adófizetők a' törvényekáltal nekik engedett tengeri sóval szabad élésben 's az ezzeli kereskedés gyakorlatában megtartatni kéretnek. 8. Buccari város és kerület határában termett borokra nézve, ha azokat Horvátország belsejébe vitetni akarnák, szokatlan és terhes (egy mázsától sporco 2 forint 23 kr.) kivitelbér szabatott, melly az 1836. évi apr. 12. válasz ellenére tovább is vétetik. 9. Szegnia város törvényes kiváltságos állásába viszszahelyeztessék 's uj sérelmeire nézve orvoslás is eszközöltessék. 10. A' magyar gabonának dalmátországbai kivitelére vetett, 's az odessai és alexandriai termesztvényekre szabotthoz egyenlő, ugyszint az ország részeiből Szegnia városába szállitandó boroktul vétetni kezdetett vám megszüntetése kéretik. 11. Miután a' modrusi v. korbáviai káptalan legfelsőbb kir. hatalom által létesittetett, annak törvénybe iktatása 's törvényes hitelességgel felruháztatása annálinkább kéretik, mivel az ottani tengermellék lakosai jogaik biztositására nézve semmi törvényes helylyel nem birnak; nemkülönben az ezen káptalannak jobb elláttatása végett országgyülésileg előterjesztett kivánatnak sikerittetése az e' tárgyban kiadandó végső kegy. kir. választól levén felfüggesztve, annak minélelőbbi kiadatása sürgettetik. — 12. Miután a' szávántuli részek az 1809d. évi állásba visszahelyeztettek, ő Felsége azisztriai és szicziliai tengeri fehér sókereskedést az 1809d. év előtti lábra viszszaállitani 's annak a' legrégibb kiváltságok és törvények értelmébeni szabad üzését Horvát- és Szlavoniaországok lakosinak, ugy mint annak gyakorlatában 1809d. előtt voltak, megengedtetni méltóztassék. — 13. Az 1715: 91. t. cz. ellenére szaporitott harminczadok az 1825ki országgyülésen felhozott okoknál fogva törlesztessenek el. Vélemény: E' pontok iránt még eddig semmi k. kir. válasz nem érkezvén, azok ujolag is felterjesztendők. Végzések: Elfogadtatik. E' sérelmek elfogadtatásakor egy megyei követ a' 8. szám alatti sérelmet a' többi szabad kerület sérelmei közé kivánta iktattatni, mivel Buccari kerület Magyarország kiegészitő részét teszi, 's mint független önálló törv. hatóság a' magyar országgyül. képviselve van 's igy sérelmit önmaga előterjesztheti. Ennélfogva a' RR. azon nézetből indulván, hogy Horvátország sérelmei közt csak azon törv. hatóságok sérelmei foglaltathatnak, mellyek az országgyülésre külön követet nem küldenek, ezek kénytelenek sérelmeiket, hogy azok itt Horvátország követei által előterjesztetvén tanácskozás alá vétethessenek, a' tartományi közgyülésre benyujtani; mig amazok azt ön követeik által előadathatják, 's azért Buccari kerület sérelmei az egyes megyei és szabad kerületi sérelmek közé, Károlyváros, Szegnia, Körös 's mindazon kir. városok sérelmei, mellyek ugyan Horvátországhoz tartoznak, de a' m. orgyü. külön követek által képviseltetvék, a'többi kir. városok sérelmei közé iktattatni határoztattak. 14. A' harminczadi és sókihágásokra nézve a'kamra eljárása, melly is József császárnak 1787d. rendelete folytában törvénytelenül behozatni kivántatik, töröltessék el 's helyébe a' vgye eljárása illy kihágásokra terjesztessék ki. — Vélemény: E' sérelem a' jelen orsz.-gyülés alatt az előlegesek közt fölterjesztetvén, e' helyen kihagyandó. Végzés: A' választmány véleménye helyeseltetik. — 15. A' katonai véghelyek és Körös vgye közti beszegelések megvizsgálására 's elhatározására addig is, miglen az egész varasdi tábornokság a' polgári hatósághoz visszacsatoltatik, elegyes biztosság neveztetni kéretik. Vélemény: E' pont iránt a' mult országgyülésen érkezett kegy. kir. válasz kielégitő szinte nem levén, további tárgyalás végett jegyzésbe tétetik. Végzés: Elfogadtatik. — 16. A' Ludovicea-ut kiváltsággal biró társasága azon utvonalnak egész Porto-Reig megcsináltatására, mind kötelessége, mind pedig 1807ben kapott kiváltsága, mind végre a' kereskedés előmozditása tekintetéből, szorittassék. — 17. A' fiumei papiros és a' cigarro név alatt isméretes tekercsek, midőn az országba behozatnak, annál fogva, minthogy az első hazai rongyokból, az utóbbiak pedig szinte honi dohányból készittetnek, harminczadtól mentessenek föl. Vélemény: Az 5dik pont iránt adott vélemény ezen pontokra nézve is áll. Elfogadtatik. — 18. A' vám- és harminczadi tisztek, Varasd vármegyének uradalmi használatra hozandó bizonyos czikkek átszállitása végett kiküldött lakosaitól, saját használatjokra kivitt kenyérért és lovaik ételsire használandó csekély mennyiségü zabért ujabb beviteli vámot zsaroltak, minek folytában tovább is kéretik, hogy ezen különben is országos törvények ellen behozott 's az örökös tartományokkal minden közlekedést kizáró v. fizetés töröltessék el. Vélemény: A' mult országgyülésen e' pont iránt érkezett kegy. kir. válasz mindeddig foganatba nem vétetvén, e' kivánat ismétlendő lesz. Végzés: Elfogadtatik. — 19. Caballini István (ki Novi városban alapitandó nagy prépostságra nevezetes értéket hagyott) véghagyománya, bár legfelsőbb helyen helybenhagyatott is, még mindeddig tökéletesen végbe nem ment. Vélemény: Az előbbi pontra adott vélemény ezen pontra is kiterjesztetik. Végzés: Helyes. — 20. A' magyar testőrző sereg alapitványa kezeléséről számadások a' kapcsolt országokkal közöltessenek. Vélemény: Kir. válasz nem érkezvén, e' kivánat ujolag is fölterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — 21. A' szabad kikötőkben bármilly nevü és nemzetbeli hajóknak bátorság szereztessék, azon számtalan fogyatkozás, mellyek az ország kikötőiben, különösen pedig Szegniában létezők, müértők által vizsgáltassanak meg 's a' hajóknak ezekhez képest bátorság szereztessék. Az 1840 jun.: 27ki k. kir. válasz ellenére ez mindeddig nem teljesülvén, sőt ennek ellenére a' szegniai kikötő, melly a' katonai hatalom által egészen elhanyagoltatott, ez időközben végpusztulásra jövén, a' fönebbi kérelem megujittatik. Vélemény: E' kivánat iránti kérelem ismétlendő. Végzés: Elfogadtatik. — 22. Minthogy a' kis lotteria a' csekélyebb vagyonu néposztály elszegényülésére 's egyszersmind erkölcsi megromlására szolgál alkalmul, de azért is, mivel ezen intézet által a' pénz az országból kivitetik; 's végre, mivel hasonló játékok, hol minden a' sorsra bizatik, honi világos törvények által tilalmaztatnak: a' lotteriák végképeni eltöröltetése kivántatik. — 23. A' Dráva folyón Botovanál állott hid ujonnan felépittetni rendeltessék. Vélemény: E'kivánatok ujolag fölterjesztendők. Végzés: Helyes. — 24. Adubovaczi katonai puskaporos raktár, annak Károlyváros külrészeivel közvetlen érintkeztése 's tüzveszély tekintetéből, más a' várostól távolabb fekvő 's a' város által e' czélra ajánlott helyre áttétetni rendeltessék: Vélemény: A' 21dik pontiránti vélemény ezen jelenre is kiterjed. Végzés: Helyes. — 25. B. 6dik szám alatti kivánat, melly szerint ő Felségének czime megváltoztatni, 's Magyarország után közvetlenül Dalmát-Horvát- és Slavoniaországok tétetni kéretnek. Vélemény: A' 22. és 23dik pontra nézve adott vélemény e' pont iránt is áll. Végzés: Elfogadtatik. — 26. Az 1827. jun. 25ki k. kir. válasz, miszerint ő Fels. a' szegniai káptalan terhes állásához képest annak uj szabályozása és kellő elláttatásáról gondoskodni fog, olly következményü levén, hogy ő Fels. meggyőződvén ezen kérelem igazságáról, egy ujabb aziránt kiadott kegyelmes királyi válasz folytában, a' fönérdeklett káptalannak addig is, mig annak szükséges javadalmazása végkép elhatároztatik, a' kir. kincstárból 2000 fr. p. summát évenkint fizetésül határozni méltóztatott; minthogy ezen ujabb k. kir. válaszban egyuttal az rendeltetett, hogy a' fenemlitett káptalan elláttatásának ügye őfelségének minelőbb fölterjesztessék, e' k. kir. válasz teljes foganatositása kéretik. Vélemény: Sürgetendő. Végzés: Elfogadtatik. — 27. Kapronczа város a' tőle elszakitott 's a' varasd-körösi tábornokság felállitásakor a' katonai rendnek általadott részéhez, ugy szinte ezen rendnek 535 forint 30 krnak évenkint fizetni szokott bérhez vonatkozó kérelme olly következményü levén, miszerint ő Fels. az 1840: jun. 27ki k. kir. válasz folytában nyilatkozni méltóztatott, hogy Kapronczа folyamodványa tárgyalás alatt forog, mivel ezen tárgy elintézése kelletinél tovább fenkad, a' kérelem ezennel ismételtetik. Vélemeny: Ujolag felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — 28. A' katonai rend mindenféle ürügy alatt, de leginkább azon tekintetből, ha e' rendbeli személyek hivatalukon és születéshelyöken kivül elhunynak, vagyonuk törvényes kezelését a' helybeli törvényhatóságoktól elvonja. Eziránt czélszerü rendelkezés kéretik. — Vélemény: E' sérelem ismételtetendő. Végzés: Elfogadtatik. — B. E. jelen or. gyülésen ujolag előterjesztett sérelmek és kivánatok: 1. Elszakittatván a' csődperek a' mult országgy. hozott törvény által a' rendes felebbviteli törvényszéktől, azaz a' báni táblától a' pesti váltó-főtörvényszékre utasittatott; minthogy ezen perek a' megyék és városoknak rendes t. székei előtt első folyamodásképindittatnak, tehát azoknak a' rendes felebbviteli t. székektől elrzakitási oka annál kevesbé fordul elő, mivel a' csőd 's váltó perek közt nagy a'különbség és a'báni tábla Dalmát, Horvát és Slavonia országok közönséges tartományi felebbviteli törvényszékét képezi, ennél fogva az érintett orsz. Rdek kivánják, hogy azoknak keblében inditandó csődpereken a' báni tábla felebbviteli törvényszéke viszszaállittassék. Vélemény: A' jelen kivánat a' legujabbi orsz. törvények módositására vonatkozván, inditványozásra utasittatik. Végzés: Helyes. 2. Buccari kikötője, városa és kerülete országgyülésileg szabad és kiváltságos kerületnek jelentessék ki, 's mint más szabad kerületek illető országgy. szavazatjoggal ruháztassék fel, ezen folyamodása támogatásaul felhozván a zon Mária Thereziától kapott kiváltságlevelet, mellyben közigazgatása más városokétól különbözőleg körüliratik, azon hozzátétellel, miszerint az érintett kerület közigazgatása Fiume városétól, melly 1836ban a' szabad kerületek közé soroztatott, semmi részben sem különböznék 's a' k. kamrától teljesen független állapotban volna, magában értődvén, hogy az ott elitélt pereknek a' báni táblára történendő felebbvitele tovább is fentartatik. Vélemény: A'városok és szabad kerületek elrendezése orsz.-tanácskozás alatt levén, ezen kivánat oda tartozik. Vég-

zés: Ez iránt már intézkedés történvén, innen kihagyatik. — 3. Azon kérdés: vajjon a'világos öröködésnek az 1836d. 14d. törv.czikk értelmében előforduló esetei az illető t.hatóságok vagy pedig az eljáró választmányok által elintézendők,a'felhozott törvény által világosan eldöntve nem levén,'s ennek következtében azon kérdésre nézve ellenkező határozatok hozatván: Dalmát,Horvát és Slavonia orsz. Rdei a' felhozott törvényt abban kivánják világosittatni,miszerint az érdekelt kérdés eldöntése,fentartatván annak ő Fels. elibe felterjesztése, az eljáró választmányra nyilván bizassék; ennélfogva ő Fels a'bíróküldésnek előfordulandó eseteiben az illető vagy nem illető öröködés kérdésébe nebocsátkozzék—.4.A'kisajátitási törvényt a' közszükségnek minden előfordulandó 's elöleg elitélendő e s e t e i r e mind közhasznossága, mind pedig országszerte elismert szükségejavasolván, erre nézve törvényes intézkedés kivántatik. 5. A' sommás eljárás az 1840d. 11. törv. által mindazon perekre, mellyekben valaki annak magát aláveti, kiterjesztetvén, ennek következtiben a' szolgabirák teendői halmaza igen nagyobbodván, mivel igazságtalan, hogy a' szolgabirák olly perekben, mellyek értéke 200 forintot felülhalad,minden díjvevés nélkül biráskodjanak,azért azon perekre nézve,mellyek értéke 200 ftnyi summát felülhalad,birói díjak törvény általi állapittassanak meg. Vélemény: A' 3. 4. és 5. pont által részint a' törvények pótlása, részint uj törvényes intézkedések hozatala czéloztatván, ezek külön inditványozásra utasitandók. Végzés: Helyes. — Varasd vgye 1842. dec. 2kán ő Felségéhez közgyülésileg fölterjesztetett alázatos felirásában a'török birodalom közelebb tartományiban,Bosznia,Herczegovina és Bulgáriában lakó 's hajdan a' szent korona alá tartozott keresztyének gyászos állapotát előadván, ő Fels. az érintett keresztyének diplomatikai uton történendő magasztos pártfogására kérvén,'s eziránt az ország minden törvényhatóságit azon felirás pártolására felszólitván Dalmát, Horvát és Slavonia orsz. Rdei ezen igazságos kivánatot ő Fels. elibe juttatni kérik. Vélemény: Ezen nemcsak az emberiség 's igazság szellemén alapult, de a' sz. korona jogaira nézve is fontos kivánat az orsz. Rdek pártolására méltó. Végzés : Ezen kivánat már teljesitve levén innen kimarad. (Folyt. köv.)

Jul. 10kén tartott ker. ülésben: elnökök az előbbiek, j e g y z ő k: Szentkirályi és Palóczy ; naplóvivő : Komlóssy ; tárgy: a' kir. városreform iránti 3dik fördi válaszüzenet feletti tanácskozás folytatása 's ennek bevégeztével: a' sérelmek és kivánatok tárgyábani tudósitás. Az elnökség bemutatá a' pozsonyi káptalan uj követe Liptay Endre megbizólevelét. Folytattaték a' fördi üzenet tárgyalása vagy is helyesebben szólva olvastatása, mennyiben annak igen sok, sőt majd minden pontjai körül, mikben változtatás vagy módositás ajánltatott a' főRRtől, sem akarat sem kisérlet elfogadásuk iránt nem mutatkozván, közbeszólások nem késleltették a' jegyző haladását. A' tegnapi tanácskozások után másnak nem is lehetett történni, miután B. ifjabb követének eszmedús beszéde 's Cs. B. T. és P. megyék érd. követeinek hatályos felszólalásaik a' tábla többségének véleményét 's nézetit azon szilárd elhatározásban központositák, miszerint komolyan kijelentvén, hogy miután az érintett üzenetben semmi megnyugtatót nem találnak, miután a' már régen folyó alku terén a' FőRR. részről valódi közelités helyett megátalkodással találkoznak, holott a' RR. több elvre nézve engedtek, az érintett üzenetnek egy pontjához sem járulhatnak 's előbbi üzenetökhez állhatatosan ragaszkodnak, válaszüzenetökben azonban nem csüggedvén az eddig olly kevés sikerü capacitatiót folytatni,a' RR. minden kellőleg még talán fel nem világositott pontra nézve különösen az életből vett adatokkal gyámolitott nézeteik 's okaikat előadandják. Az üzenetnek a' felügyelői hivatal-felállitást tárgyazó pontja körül felálltak ismét ama főrendi kedvencz-eszme pártolására a' fáradhatlanul küzdő régi bajnokok, ismételve, forgatva, szinezve a' már annyiszor hangoztatott okokat, nem hagyván kisértetlenül a' tacticának finom fogásit sem, vittanak pedig mellette : Sz. követe,egy ker. kapitány és T. megyének követe. A' fel nem tartóztatott olvasás folytán a' RR. által a' 257. §. után igtatni javaslott 2d. szerkezetnek, melly a' tanácsülésekben ellenőrként jelenlevő képviselők hatóságárul szól következő részében : „az előbbi esetben a' határozat hozatala e l l e n felszólalni 's azt az által meggátolni kötelesek" a' főRR. által világosabb kifejezés iránti történt felszólitás következtében a' „m e g g á t l a n i" szó helyébe, ezen kifejezés: ‚e l l e n z e n i' igtattatott. Ezen tárgy bevégeztével a' sérelmek és kivánatok V. osztályabeli 14. pont körül (a' n.váradi papitizedet illető perügyben) hoszszas, az egész ülést kihuzó vita támadt, az arra adott választm. vélemény következő volt: a' felhozott perben sérelmesnek követelt itélet a' rendes és törvényes biró által, az ezen tárgyat illető törvényre hivatkozva, a'szokott törvényes eljárás megtartása mellett és az 1836: 16. t. cz. rendelése szerint hozatván, az igy keletkezett itéleteknek maga épségében fentartása iránt pedig a' törvénynek, jelesül az 1790: 12d. t. cz.nek rendelete világos levén, az előadott panaszban ezen törvény fenállása mellett a' küldöttség sérelmet nem lát. E' véleményt pártolók majd a' törvényhozás jogát megbirálhatni kivált a' főtörvényszékek eljárását vonták kérdésbe, majd a' törvényt (egy kis ügyvédi fogással is) magyarázták, m a j d az azon ügyben már kelt felirásra adandó k. választ akarták bevárni. Mások pedig a' választmánynyal ellenkezőleg ama pontban sérelmet láttak, a' tizednek szóbeli per utján követelhetését és igy az egész eljárást törvénybe ütközőnek találván,azt állitták hogy a' hatalomkart megtagadni Biharmegyének joga volt, mert a' tized-megtagadásbul származó követelés utja régibb törvény által meghatározva 's e' végre az alispáni bíróság kijelölve, ezen törvény pedig az 1836: 34. t. cz. által addig is, mig a' tized felett ujabb törvény alkottatnék, előbbi épségben hagyatva levén, 's az 1836: 20d. cz. által a' büntetéseket tárgyazó keresetek, mellyek közé a' tized-megtagadásból keletkezettek is számitandók, a' szóbeli per utján követelhetők közül tisztán kivétetvén, a' birói incompetentia világos; sőt minthogy a' fölebbvitel maga idejében nem történt meg, azon pernek a' hétszemélyes tábla elibe jutása is törvénytelenül történt, 's ezeknél fogva a' hatalomkar megtagadtathatott. Szavazásra kerülvén a' dolog, miután a' vélemény mellett 's ellen szavazók egyenlő számuak valának, P. m. köv., ki az érintett ügyben tett felirás eredvényét akarván bevárni, szavazott ellen, nem bocsátkozva az érdemleges vitatásba, ama panaszban sérelmet látó félhez menvén át, a' választm. vélemény elvetésére többség alakult.

A' jul. 11ki ker. ülésben elnökök : az előbbiek; jegyzők: Demeczky és Ghiczy. Az orsz.gyülési szállások szabályozása 's bérök fizetése tárgyábani üzenet, felirás 's törvényjavaslat hitelesittetvén, a' felirásnak jövőre intézkedést illető részében, hol a' házbirtokosaknak kényszeritett szállásadás terhe alól felmentetése 's az orsz.gyülési szállásoknak magány- és szabad alku utjáni megszereztetése iránt nézet fejeztetik ki, többen a' szállásadásra nézve kimondott elvvel következetlenséget 's az orsz.gyülésnek jövőre ohajtott helye Pest 's a' jelen hely Pozsony városa irányában egyenetlenséget láttak, huzamos vita után azonban, a' Cs. és P. követei által javaslott szerkezetmódositásban megnyugvást leltek. Az emlitett módositás 's a' törv.javaslatba foglaltak ismétléseinek kihagyása által megváltoztatott felirásjavaslat közleiratra fog adatni, az üzenet is az érintettekhez idomittatván. A' t.javaslatnak A. alatti jelen orsz.gyülést illetőleg rendelkező 11. §§ai közül a' 8. és 10d. §§ok kihagyattak ; a' jövőrül intézkedő 12 §. végén némi stylaris módosítás történt; a' 14. §ban, melly a' szállásadási kötelességnek mitől meddig tartásáról 's a' fizetés idejéről szól, e' szavak helyett : „egy hétig tart, a' szállásbér ideje azonban" igtattatott: „a' fizetés idejeig tart, a' szállás fizetésének ideje pedig 'stb." Az országgy. szállásbér kik által fizetését 's a' felmondás tárgyazó 15. §hoz járulni fognak következők : „melly t. i.a'felmondás esetében a'háztulajdonos a'fölovászmesternekjelentést adni tartozik'sha felmondás után az iránt 15 napig a' fölovászmester nem intézkedik, az illető háztulajdonos szabad rendelkezése alá esik." Az illetőséget meghatározó 16 §ban,mellynek részeit jelelő számok betükkel cseréltettek föl, a'c) pont igy leend: ‚Az udvari személyzet és a'jelen nem levők követei számára kivántató szállások szerzése magányalku utjára hagyatván az orsz.gyülés minden egyéb tagjainak különbség nélkül 4 szoba, 1 konyha, 1 fakamra." A' 18§ kimarad. A' kitüzött rend szerint egy magas érdekü tárgy: a' kereskedési 's azzal kapcsolatban levők iránt kiküldött ker. választmány jelentése vétetett föl: melly nagyszerü munka hét részre oszlik; első a' vámrendszerről, 's a'földmüvelés, müipar's kereskedés ez általi kormányzásáról; második a' hitelintézetről; 3dik a' középponti müegyetemről; 4dik az országos pénztárról; 5dik a' közlekedési eszközökrül ; 6dik a' kézmürendszerről; 7dik: vegyes tárgyu javaslatokrul. Ezekből P. megye követe inditványára azon részek fognak előbb tárgyaltatni, mellyek az ország szükségei miként pótoltatása iránt véleményadásra kiküldött orsz. választm. munkakörébe nem vágnak, mint a' vámrendszer, központi müegyetem 's kézmürendszerrül szóló rész. Tárgyalás alá vétetvén a' vámrendszert illető rész, az ezt megelőző eszmék-'s nézeteket, 's a' munka programmját olvasá Ghiczy; az érintett bevezetés hü vonalmakkal 's elfogulatlanul rajzolja nemzetgazdaságunk jelen állását, mély combinatioval fejtegeti a' jelen nyomasztó lét okait, éles tapintatu tájékozást tesz a' jövő körül. A' nagy munkálatnak még csak előcsarnokában állunk, de már csak azok után is, mik az első vagy vámrendszerről szóló részben a' Magyarország irányában fölállitott vámrendszei káros következményit 's a' kézmü-'s gyáriparnak honunkbani létesitését illetőleg mondatnak, szabadjon a' szőnyegre hozott munkát kitünő jelességünek állitani 's kimondani egyszersmind azon ohajtást, hogy az abban lerakott eszmék, tudomány és tapasztalat testüljenek meg a' nemzeti szilárd jóllétben, a' nemzet valódi gazdagságában ! !—Az ugyane'napon nádor ő fsége elnöklete alatt tart. 173d. orsz. fördi ülésben, a' hajdukerület-rendezés tárgyában megbizott fdi választmány jelentése fölötti tanácskozás folytattaték, mellynek következtiben a' VIId. vagy felügyelésről szóló részben, hol a' bizottság által egy főispáni jogokkal felruházandó ker. kapitány javasoltatik, ezen hivatalnok hatáskörét a' főRR. csak a' kerület kormányzására szoriták, nem adván annak országgyülési ülés és szavazatjogot. A' VIIId. vagy is országgyülési szavazat körül rendelkező rész egészen kihagyatott, távolról sem akarván a' m. főRR. azt kétségbe vonni, mivel a' hajdu kerületnek szavazatjoga most is van. Egyebekben, a' RR. által megállapitott rendezés pontjai a' fördi bizottság szerint idomittattak. —

LEGUJABB. Jul. 13k. frdi 177d. ülésb. az ország közönséges sérelmei és kivánatai tárgyaltatása, a' Kovachich féle okirat-a' Drevenyákféle ásványgyüjtemény, Mátyás könyvtára maradványai 's t. megszerzése 's t. forgának szőnyegen, többre nézve azonegy volt a' frdi tábla véleménye az alsóéval, de némelyekben attul különböző, p. o. a' censurát illetőleg, mellyre nézve a' cs-i püspök inditványában öszpontosult többség a' censura miatti előterjesztéseket a' rdi vélemény ellen nem fogadta el sérelmekül,mirül közelebb; szintazonnap's jul. 15kei ker. ülés az országgyül. szállást szabályozó üzenet 's törvényjavaslat hitelesitése után a' vámrendszerrül folytatá tanácskozásit, hosszu vitatás alatt volt a' védvámrendszer és vámszövetség, végre is K. m. inditványa fogadtatott el, mellynek lényege: fölirás ő Felségéhez, hol az orsz.mostoha körülményei 'svámviszonyoktul okozott szerencsétlen állása rajzoltatik, a' kerületi választmány munkájában foglalt elvek's nézetek kifejtetnek törvényjavaslat- fölterjesztés nélkül, de azon kivánat-nyilatkoztatás mellett, hogy a' vámrendszert még ez országgyülésen védvámi szempontbul szabályozni akarják, mirenézve nyilatkozást és szükséges adatokat kérnek, ezután a' városreform iránti 4d. üzenet hitelesitteték, jul. 16kai üléstárgyul a' középponti vasuttársaság folyamodása 's a' központi müegyetem iránti vélemény tüzetett ki.

A' b-i követ czáfbeszéd. vége. Az érd. szónok ugy látszik, az üzenetünkben kimondott elvvel ellenkezőleg, a' rendszerek hatását másmás országokban különbözőnek állitja pusztán, mert más a' föld, más az éghajlat,más a' nép ; de hát azon elv szerint, hogy a' két rendszer igazságosan összehasonlittathassék, nem kellett volna é az eredvényeket ugyanazon országból 's népből választani? Azonban ő például a' viszszaesésre nézve azon számokat,mellyek a'magányrendszer ellen bizonyitnak, Éjszakamerikából, a' népek 's nyelvek e' babylonából, a' mozgalom ama világából meriti; mellyek pedig a' hallgatórendszer mellett szólnak, azokat a' kis és csendes Lausanne köztársaságocskából idézi. Vagy erre az a' válasz, hogy Lausanneban is van magányrendszerü osztály, hogy ez is megemlittetett 's hogy itt is nagyobb a'viszszaesők száma? Igen,de épen ebben rejtezik ám egy más okoskodási csel, mert kik záratnak el Lausanneban magányrendszer szerint? Azok,kik már a' hallgatórendszer szerint egyszer el valának zárva, de foganata nem levén,ujra bünt követtek el. 'S nem mutatja é a' tapasztalás, hogy ki egyszer viszszaesett, az mélyebben megromlott ember? 's legalább nem kétszer olly nagy sikert követel é ő a' magányrendszertől, midőn azok viszszaesésére nézve egyenlő arányt kiván,kik a'magányrendszerü osztályba akkor jutottak, mikor már a' hallgatórendszer rajtok nem javitott? És vajjon a' magányrendszer illy viszszaesései nem számitandók é egyszersmind a' hallgatórendszer viszszaesőihez, mert hisz ez sem javitotta meg őket,ellenben a'kik harmadszor nem estekviszsza, t. i. miután a' magányrendszert is kiállották, azokat nem kell é ugy tekinteni, mint kiken a' hallgatórendszernek nem volt, de a' magánynak volt foganata. Még azt is megvallom,hogy ámbár miután a' FRRnél azt hallottam, miképen a' psychologia törvényei az éghajlat befolyásának ép ugy kitételvék mint a' növény, melly Pétervárnál egészen más szinü, illatu mint Nápoly mezőin, én azóta sok csodát lehetőnek tartok, mindazáltal még sem tudom megmagyarázni magamnak azon állitott adatokkal bizonyitgatott tüneményt, hogy a' magányrendszernél ugyan minden második rab beteg, rakásra halnak,egymásután őrülnek, irtózatos kintól gyötretnek 's

mégis mig az enyhebb hallgatórendszernél 100ból 13 viszszaesö,a' magányrendszernél 100tól 66 viszszaesö van; mondom én ez okoskodást nem tudom érteni, én e' tüneményt nem tudom megfejteni,hacsak azt nem teszem föl az emberről, hogy a' nagyobb kinban nagyobb vonzó erő van 's az kevesbbé rettent viszsza mint a' fájdalmatlan helyzet. 'S egyebeket mellözvén,még csak egy okoskodását említem meg a' tisztelt szónoknak,miszerint azt állitja, hogy Lausanneban 1834től—1841ig csak a' viszszaesökre alkalmaztatván a' magányrendszer, ez idö alatt 31 örülési eset fordult elö,'s utóbb ismét azt, hogy e' tapasztalások folytában a' statustanács legujabban elhatározta, magányrendszert csak a'viszszaesökre alkalmazni. Tehát e'szerint az elöbbi határozatot erösité meg; mert addig is csak a' viszszaesökre alkalmaztaték? Ha igen,pedig az okoskodásban ez van kimondva, ugy én ez okoskodás czélját nem értem. 'S ezzel a' büntetti statistika mezejéről lelépek, mellyen a' számok összegyüjtése adhat gyönyört és tanuságot, de azok elöadása mint én tapasztalom, fárasztó és meghallgatása, mint a' t. RR. tapasztalják, kissé unalmas. Azért lehetetlen volt e' tért elkerülnöm,nem azért,mivel ama beszédben, mellyre különösebben vonatkoztam, sok hibás állitás foglaltatik, nem is csupán azért,mivel hirlapok utján ama beszéd elterjedvén a' közvéleményt megtéveszthetí, mert ennek meggátlására e' terembeli czáfolatnál hatalmasb eszköz a' sajtó utja: hanem mivel ama beszéd azon alap, mellyen a' m. FRR jelen üzenetének első része egészen épült.'S ez üzenetben nincsenek számok, de a' benne foglalt állitások mind ollyanok,mellyek egyenesen azon adatokbul,mint tényekből következnek,'s miután ez állitásokat megdönteni nem lehet, ha csak alapjok meg nem döntetik, miután ezen alapok az üzenetben magában nem jelennek meg,hanem azon kivül állitvák fel,miután válaszüzenetünkben számok felhordásába mi nem ereszkedhetünk, hacsak a' vitát a' részletek végtelen terére nem akarjuk átvinni: természetes, hogy egy részről véleményünk helyességét ki kellvén mutatnunk,más részről pedig a' m. FRR. véleményét megtámadván, miután annak alapját az üzenetben nem találtuk, azt fel kelle keresnünk a'naplóban's azon beszédben,ott hol az valósággal van. És azt hiszem,azon adatok,mellyeket elsorolniszerencsém volt,alkalmasint megnyugtathatják a' magányrendszer védeit, minden esetre pedig meggyözhetik öket arról,hogy ama frdi tag által felhordott adatok nem egészen hitelesek 's összeállitásaik nem igazságosak. Azonban a' m. FRR mit irnak azon adatokról? Azt, hogy azok kétségtelenné teszik, miképen „a' magányrendszer alkalmazása a' különböző faju,szinü,szokásu's müveltségü népeknél különböző eredvényeket idéz elö.“ De hol? az én adatim ellenben azt bizonyitják,hogy ennek eredvénye,ha jövedelmezésre nézve nem is,de a'büntetés foganatára nézve mindenütt jobb a' hallgató,'s az ó rendszer eredvényinél. Azt irják,hogy azok kétségtelenné teszik,mikép „a' magányrendszer néhol sikeretlen 's czélszerütlennek találtatott.“ De hol? Én pedig ismét állitom,hogy melly állodalom a' magányrendszer elvét egyszer elfogadta,azt még sehol és soha nem vetette el. Azt irják tovább a'm. FRR, hogy azon adatok kétségtelenné teszik,miképen „betegség,halomás, örültség olly irányban mutatkozik a'magányos elzárás mellett,hogy azt kegyetlenség nélkül alkalmazni nem lehetne.“ Ellenben az általam közlött adatok mindenütt kedvezöbben szólnak a' magányrendszer hatálya mellett. Tehát illy adatok azok, mellyek a' FRR. állitásit kétséglenné teszik? Valóban különös téren találjuk mi itt a' m. FRR. többségét. T. a' kisebbség felkel 's elötte adatokkal bizonyitgatja, hogy a' magányrendszer a' büntettek számát sehol nem kevesiti, hogy egy szóval az a' rabokat mind testi mind lelki tekintetben nagyobb veszélynek teszi ki, mint bármelly más rendszer? 'S mit kellett volna tenni ez esetben a' többségnek? Vagy nem hinni el az adatokat'smegtartani a' magányrendszert, vagy elhinni 's viszszalépni a' magányrendszertől; de a' frdi többség mint látjuk az üzenetből, egyiket sem tette, az adatokat is elhitte 's a' magányrendszert is megtartotta,azaz a' kisebbség igy okoskodott: im ez adatoknál fogva kárhozatos a'magányrendszer,tehát ne fogadtassék el,és ez helyes;a' többség pedig igy,im azon adatok szerint kárhozatos a' magányrendszer, tehát azért elöbb mintabörtönt épitsünk. E' jelen üzenetnek rövid, de minden esetre csudálatos syllogismusa ez. 'S ezeken kivül annak további czáfolatába, hogy a' m. FRR. értelmébeni mintabörtön szükségtelen, nem bocsátkozom, fökép azért, mert elöbbi okaikat a' m. FRR. legfelebb bövitgeték, de ujakat nem hoztak fel; legyen csak elég a' m. FRR. azon állitására,hogy a' magányrendszer alkalmazásánál legtöbb függ a' személyzettől,azt megjegyeznem egyszerün, hogy közönségesen elismert igazság, mikép e' rendszer az, mellynek foganata a' személyzettől legkevesbbé függ, 's azért az, mint a'rendszernek egyik elsősége szokott említtetni;legyen elég a' m. FRR. azon másik állitására, miszerint a' behozatalra kedvezö kor a' halogatás által nem fog elmulni, sőt ha a' nemzet várakozása gyakorlatilag is igazoltatik, a' költségeket még nagyobb készséggel ajánlandja meg, legyen elég erre azt válaszolnom, hogy a' nemzettől nagyobb készséget soha nem várhatni, mert az e' javitásrai költséget most is azért ajánlotta meg,mivel a' jó eredvényt bizonyosnak hiszi, 's igy természetesen több készség akkor sem lehet,ha a'mintabörtön igaznak bizonyitja azt, miről ő addig sem kétkedett; legyen elég azt válaszolnom, mikép valamelly reform kedvezö kora nem abban áll, hogy szükséges haszna elismértessék, hanem hogy a' rá kivántató erő egyszerre több reform által ne igényeltessék, azaz példával élvén, én azt hiszem,hogy ha a'börtönrendszer az 1840iki diaetán ekkép kidolgozva állandott előttünk, l é t e s i t é s é r e többet fogtunk volna áldozni akkor, midön az egyedül leendett szönyegen, semmint most, midön azóta a' vaspályák 's csatornák eszméje érni kezd, a' fiumei rév megpendült, a' müegyetem 's a' gazdasági egyesület áldozatokat követel, 's ha e' diaetán keveset adunk, a' jövön meg kevesebbet adhatunk, mert a' jövő diaetáig még több reform érik meg, mellyek a' kielegitésre mind számot tartanak. Szóval, valamelly reformnak kedvezö kora nem abban áll, mint a' m. FőRR. állitják, hogy szüksége 's haszna elismértessék, hanem hogy ez elismértetvén, van rá nézve egy időszak, mellyben létesitése vagy kevés reform vetélkedése által nehezittetik, vagy a' körülmények ugy hozzák magokkal, hogy fontossága minden mások fölött éreztetik. 'S én ugy látom t. RR., hogy épen a' jelen idő az a' fogházakra nézve, mellyben létesitése nem nehezittetik sok reformnak napi renden léte által, de látom a' dolgok ugy fejlését is, hogy a' börtönreform fontossága azanyagi hasznot hajtó 's most csirázó másféle reformok, például vaspályák mellett darab időig évről évre fog azután sülyedni, azaz, e' reform kedvezö kora a' diaetával fog elmulni. Azonban ideje, hogy k ö z e l i t s e k beszédem végéhez. — Tehát határozottan nyilatkozni fogok azon három kérdés iránt, melly tárgya a' két tábla közti vitának. Az első a' mintabörtönt illeti. Tudják a' t.RR. miképen a' mgos FRR. első üzenetökben egy kerületi mintabörtönt inditványoztak, mellyhez a' 2dik üzenetben azt adják pótlékul, hogy a' melly törvényhatóságokban uj börtön-épités szükségessé válik, a' b ö r t ö n a' magányrendszer szerint épittessék fel ugyan, de azon rendszernek alkalmazása későbbi törvényes intézkedésig függesztessék fel. Azon adatoknál fogva, mellyeket a' magányrendszer foganatára nézve elösorolni szerencsém volt, én ugyan nem t a r t o m a' mlgos FőRR. értelmébeni mintabörtönt szükségesnek, mert azon czélt a' mi üzenetünkben kifejtett épitésbeli egymásutánnal is elérhettük volna; azonban miután a' mlgos FRR. a' fontoló lassusághoz olly erősen ragaszkodnak, miután én részemről sok oknál fogva a' kerületi börtönök barátja ugy sem vagyok, miután e' kérdést azon sziklának tekintem, mellyen ez egész ügy hajótörést szenvedhet, pedig nem lehet feltenni a' törvényhozásról azon embertelenséget, hogy iszonyatos tömlöczinkjavittatására egylépéskét sem teendene, miután a' mintázás és egymásutáni épités kivitelben egyre megy, és miután e' kérdésben nem fekszik semmi alkotványos elv, mindezeknél fogva én annak kimondásában, hogy a' kerületi börtönök közül ennyi v. annyi épittessék fel, megegyezem. De kivánom, hogy legalább kettőnek felépitése határoztatnék el, még pedig az ország különböző vidékén 's népfajai közt, 's azért különböző népfajok közt, mert a' mélt. FRR. épen népfajaink 's ezek szokásai 's miveltségeik különbsége miatt álliták főleg szükségesnek a'kisérletet; azért épittessék legalább kettő, mert ha két intézetnél, két kisérletnél látunk akár hasonló, akár különböző eredvényeket, azokra bizvástabb támaszkodhatunk, azokat, mivel köztük összehasonlitást tehetünk, helyesebben megbirálhatjuk, ellenben egyes kisérletnél bajos megitélni, mi illeti az eredvényből magát a' rendszert 's mi a' véletlent, 's azt hiszem, hogy a' m. FRR. ezt nem fogják 's nem foghatják ellenezni, kik valamennyi kerületi börtön- felépitéstől egyedül állitott tapasztalás hiánya miatt vonakodván, kötelesek elfogadni minden eszközt, melly által a' tapasztalásszerzés nemcsak igen gyorsittatik, hanem a' szerzettnek helyessége iránt sokkal inkább, háromszorosan biztosittatunk is. Hol épittessék azon két kerületi börtön's vajjon ez törvényben állapittassék é meg,vagy helyválasztásra a' kormány hatalmaztassék fel, ezt majd az illető szakasznál vélném eldöntendőnek. Megvallom egyébiránt, hogy én e' két vagy négy börtönhöz csak azért állok, mivel a' mélt. FRR. megegyeztek abban, miszerint a' melly t.hatóságokban uj börtönépités válik szükségessé, az a' magányrendszer szerint épittessék fel. De midőn ehez örömmel járulok, kénytelen vagyok ellenezni azon eszmét, mihezképest a' m. FRR. a' magányrendszer szabályit azon börtönökben ujabb törvényes intézkedésig nem kivánják alkalmaztatni. Ez valóságos költség-idő- és alkalom-tékozlás lenne, melly a' tapasztalás-gyüjtésre ajánlkozik. Én azt hiszem, hogy a' melly t.hozás a' t.hatóságokat magányrendszerü börtönök épitésére felhatalmazza, sőt kötelezi, a' rendszert okosan nem tekintheti olly veszélyes fegyvernek, olly kétségteljes feladatnak, hogy annak alkalmazását még csak kisérlet 's kezdetkint sem engedje meg :azt hiszem,hogy ha kisérletet 's egyszersmind kezdetet teszünk kerületi börtönökben hosszabb i d ő r e itélt rabokkal, tehetünk a' t.hatóságiakban is, mellyekben a' foglyok leginkább vádlottakbul 's ollyanokbul állnak, kik rövidebb időre záratnak el; mi több, tapasztalást lehető legtöbb helyről szerezni épen a' börtönreform érdekében van, hogy ha, mint az országgyülés többsége hiszi, a' magányrendszer czélszerü diadalma kivilágosulna,általányos behozatala mennélelőbb kimondathassék, ha pedig nem czélszerü, kisérletet más, most ugyan még ismeretlen, rendszerekkel tehessünk. Én tehát kivánom, hogy a' magányrendszer a' t.hatósági uj börtönökben is alkalmaztassék, mert a' m. FRR. okoskodása igy áll: hogy bizonyos t.hatóságok köteleztetnek magányrendszerü fogházat épiteni, de benne a' rendszert alkalmazni próba végett sem szabad, ebben nincs logika; a' miénk ellenben ugy áll: hogy bizonyos törv.hatóságok köteleztetvén magányrendszerü fogházat épiteni, abban a' rendszer, miután a' kerületi börtönökben is alkalmaztatik, szinte alkalmaztassék a' végből, hogy ha a' rendszer egyszerre több h e l y e n gyüjtött 's biztosaknak csak igy mondható tapasztalások szerint igazolja magát, többi t.hatóság hasonló javitásokra ösztönöztessék, ha nem igazolja magát, hasonló költségektől a' többi megkiméltessék. Van itt még egy pont, mire a' t. RRket figyelmeztetni bátorkodom. Tudniillik miután mi az ideiglenes rendszert, a' vele járó költségek tetemessége miatt elleneztük, a' m. FőRR. erre most azt adják válaszul, miképen az ideiglenes rendelkezés fogalma hozza magával, hogy ideiglenesen csak olly javitások tétessenek, mellyek kevés költségbe kerülnek, 's aztán ennek folytában javaslák, hogy hol uj börtön válik szükségessé, az a' magányrendszer szerint épittessék. De kérdem, ki fogja megitélni, mi a' kevés költség? hol kell uj börtön? 's tanácsos é, hogy ennek meghatározása akár a' helytartótanácstól függjön, akár a' t.hatóságoktól, hol azt a' fizetni vonakodók minduntalan ellenezni fogják? Véleményem szerint a' surlódások 's izgatások meggátoltatása végett e' részben a' t.hatóságok elibe kötelező szabályt kellene irnunk, 's törvényben kimondani azt, hogy hol a' meglevő fogháznak az ideiglenes rendezés szerinti javitása 's kiépitése ⅘ részét meghaladja azon költségnek,melly a' magányrendszerü fogházra megkivántatnék, ott az uj fogház- épitésnek szüksége előállt, tehát e' szerint például előállna ott, hol az uj fogház 80,000 ftba, az ideiglenes javitás pedig 20,000 ftnál többe kerülne. Ez olly arány, melly mind attól megörzi a' t. hatóságokat, hogy ideiglenes és igy tökéletlen változtatásra sokat ne költsenek, mind attól, hogy egy, még t. i. a' mgos FRR. véleménye szerint némileg a' tapasztalás próbaköve alatt levő rendszerre igen sokat ne forditsanak. 'S azt ne feledjék el a' m. FRR., hogy a' magányrendszerü fogházak épitésére teendő költség veszendősége iránt annyival kevésbbé lehetnek aggodalommal, mennél bizonyosb az, hogy a' javitó rendszerek bármint módosuljanak részleteikben, azok lényegét és alapját mindig és örökre a' rabok elkülönöztetése teszi 's igy az egyes kamrák mindig szükségesek 's nélkülözhetlenek lesznek. Mi a' 2dik kérdést, t. i. egy ideiglenes szabályozás vagy ha ugy tetszik ideiglenes rendszer behozatalát illeti, erre a' válasz mindig attól függ, a' miben megállapodunk az első kérdésre nézve, következőleg ha mi most a' kerületi két vagy négy börtönt elfogadjuk, ha a' t.hatóságokat magányrendszerü fogházak épitésére csak bizonyos föltételek alatt kötelezzük, szóval ha mi a' magányrendszernek általányos és kötelező bár egymásutáni behozatalát nem jelentjük ki: természetes, hogy az átmeneti időszakra nézve, melly több esztendőbe telik, némi ideiglenes szabályozásrul kell gondolkodnunk, miután a' vagyon 's életbiztosság 's az emberiség iránti tisztelet 's a' nemzet becsületének veszélyeztetése nélkül nem lehet tömlöczeinknek tovább is, még esztendőkön keresztül a' bün és elfajulás iskoláinál maradniok. Abban tehát, hogy a'nem magányrendszerü fogházakra nézve némi szabályok alkottassanak, ré-

PEST, vasárn. jul. 23kán.

Jelenkor.

1843. 581k szám.

Megjelenik a' Társalkodóval együtt minden héten kétszer: t.i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy más külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Az előfizetéssel elkésteknek a' „Jelenkor és Társalkodó' 2dik félévi folyamából még teljes számu példányokkal szolgálhat a' szerkesztőség.

FOGLALAT Magyarország és Erdély (megtiszteltetés; halálozás; ág. vallásu tanitó választás Pesten; nemzeti szinház; miskolczi tüzvész; iskolai figyelmeztetés; magyar gazdasági egyesület; országgyülési közlemény: üzenete a' KK és RRnek a' m. főRkhez az országgyülési szállásber fizetése iránt; válasz erre, 's a' sérelmek összeszedése tárgyában; az országgyülési fontosb tárgyak vitatására a' főRR is választmányokat neveznek; budapesti napló: nádorunk ő fens. az uszodában és vakokintézetében, napi események, irodalmi ujdonságok, magyar játékszini krónika; Gömörmegye: az adó eltemettetvén, uj követek választattak; Esztergommegye: pótlék utasitások; Békésmegye: tisztujitási eredvény; Körösmegye: ragaszkodás a latin nyelvhez; Zágrábmegye: fő irás ő felségéhez a' latin nyelv ügyében; igazolás Békésmegyéből; kéretem a' pesti-hirlapi fonákságok ügyében; vélemény a' nemesség adóztatásiról; 's a't.)
Amerika (délamerikai hirek.)
Spanyolország (a' zendülés folyvást terjed; Narvaez Teruelt fölmenté; mérgezési vád Prim ellen)
Anglia (ministerségi meghasonlás; párviadal; Spanyolország ellen hajóhad készül)
Franczia ország (tengerészeti készület Spanyolország ellen; a' következkamra utólsó ülése)
Schweicz (országgyülés)
Svédország (a' király névnapi megtiszteltetése)
Külföldi elegyhir
Értesitő. — Gabonaár, pénzkelet, dunavizállás.

Magyarország és Erdély

Megtiszteltetés. Sietünk jelenteni honi tudományos férfiaink külföld általi megkülönböztetésén örvendő közönségünknek, hogy Kubinyi Ferenczet, Nógrádnak a' jelen országgyülésen is köztiszteletü lelkes követét, a' a' kopenhágai kir. éjszaki régiségbuvár társaság, mellynek értekezését: „Amerika felfödözéséről a' X. században" (Pesten 1842.) tisztelt honfitársunk anyai nyelvünkön megismerteté; — ugy szinte Kubinyi Ágostont, mind megyeszolgálati, mind irodalmi tekintetekből legujabban kinevezett nemzeti muzeumigazgatót, a' magyar természetvizsgáló társaság egyik elnökét 's több külföldi tudós társulat tagját, a' regensburgi füvésztársaság, az oklevél szavai szerint: „de propagando historiae naturalis in Pannonia studio meritissimum"; — végezetre Zipser K. Andrást, hazaszerte tisztelt természetbuvárt és régiségismerőt az odessai természettudományi és régiségtani társaság tagjaikúl választák. G.

Vághy Ferenczet a' főm. hétszemélyes tábla váltó-ügyekbeni előadó ülnökének, a' m. akademia igazgató tagjának, több ns megye tbirájának hitvese Szeibert Katalin életének 60 évében f. jul. 20án Pesten általányos aszkórban elhunyt. Béke poraira!

Pesten jul. 16d. Tegnap a' pesti a. v esperességi gyülekezet által Teichengräber Lajos bölcsészet tanárja, a' költészet-szónoklati osztály professorává választaték; Kanya Pál pedig a' gymnasium egyik régibb oktatója 's a' gyülekezet tanodáinak, dr. Taubner lemondása után helyettesitett igazgatója (rectora) ezen hivatallal ideiglen tiszteltetek meg.

Nemzeti szinház. Az igazgatóság, az e' f. évi julius 19kén a' nemzeti szinpadon föllépett 's közlelke sedéssel fogadtatott olasz violoncello-virtuoz Piatti Alfréd urral, két hangverseny iránt ujabb szerződésre lépvén, mellyeknek elsője hétfőn jul 24kén, másodika szerdán jul. 26kán levén előadandó, róluk előlegesen értesittetik a' t közönség. — Szombaton jul. 29kén bérletszünéssel először adatik Szentpétery Zsigmond javára „Tisztujitás" a' magyar tud. társaság által mult évben 100 aranyból álló első jutalomra méltatott eredeti vigj. 4 felvon. Irta Nagy Ignácz.

Épen most halljuk gyorskocsin utazóktul, hogy a' népes 's élénk kereskedésü Miskolcz város talán egészen tüzáldozattá lett. Folyó hó 19dikén rajta keresztül utazott a' gyorskocsi, már akkor 5 temploma, a' megyeház 's egész belső vár elhamvadt. A' postaépület is mindenestül elégett, ugy hogy a' postahivatal udvaron a' szabad ég alatt eszközölhette csak szállitásit. Már a' hegyoldal-menti házakra is elterjedt akkor a' pusztitó lángelem 's mindent enyészetre juttatott. Már előre rettegünk a' tűzvihar 's dulongásai rajzától. 'S igy a' maholnap sz. k. várossá magasulandó Miskolcz, most csupa füstös düledék. 1000—1200 ház porhadt el. —

Iskolai figyelmeztetés. Alulirt, Szarvasra az evang. iskolákba a' dicséretesen ismert Magda Pál helyébe tanitónak meghivatván 's e' meghivatást mint a' hazának munkálkodni köteles és kész polgára elfogadván, tisztelettel jelentem a' magyarhoni nagyérdemü összes közönségnek, hogy f. evi september hónapban megkezdendem Szarvason, kizárólag nemzeti nyelvünkön tartandó tanitásimat a' természeti, philosophiai és szép irodalmi tudományokbul, nemkülönben a' magyar nyelvből és irodalombul. Kelt Pesten, nyárhó 19d. 1843. Vajda Péter.

Magyar gazd. egyesület. Nmlt. Ürményi Ferencz koronaőr ő excja elnöksége alatt a' m. gazd. egyesület szőlőmivelési szakosztálya f. évi jun. 17én ülést tartván: az idei őszön 's jövő tavaszszal az orsz. szőlőiskolából eladandó meztelen és gyökeres veszszőkre nézve abban állapodott meg, hogy a' taval határzott árszabás az idén se emeltessék följebb. Egyszersmind a' legszigorubb rend és pontosság végett elhatároztatott: hogy ezentul a' megrendelések egyedül a' szőlőmivelési szakosztály jegyzőjénél történjenek; ellenben a' veszszők kiszolgáltatása a' fenérintett jegyző utalványára egyedül szőlőigazgató ur által eszközöltetik. Minek következtében a' tisztelt gazdaközönség figyelmeztetik 's illetőleg felszólittatik, hogy rendeléseit „a' szőlőmivelési szakosztályhoz" (Ujvilág-utcza Ilkeyház 2dik emelet) intézendő bérmentes levelekben, vagy pedig személyesen minél korábban megtenni 's a' megrendelendő veszszők árát egyesületi pénztárnok Kossalkó János urnál (Bálvány-utcza Ürményiház) vagy előre letenni, vagy biztositani annál inkább méltóztassanak, minthogy a' kiszolgáltatások is a' bejelentések sorában fognak történni. Mi a' venyigék lajstromát illeti: a' tavali ugyan eddigi számaival meghagyatik: de minthogy azokhoz az idén hazánkban még eddig ismeretlen, leghiresebb 's nemesebb külföldi fajok járulnak, az ezekkel tetemesen bővitendő lajstrom september végén ujon kinyomatva, az ujságlapok mellett közöltetni fog. Pesten jul. 10én 1843. Fényes Elek, mint a' szőlőmivelési szakosztály jegyzője. —

Országgyülési közlemény.

Üzenete a' KK. és RRnek a' mgos főRRhez az országgy. szállásbér-fizetés iránt. A KK. és RR. figyelmezve a' k. kir. előadások 7dik pontjára is, az 1840dik évi april 25dik napjáról felterjesztett felirás nyomán meggyőződésüket kijelenteni nem késnek, hogy a' jelen körülmények közt mind az igazság, mind a' méltányosság egyiránt igénylik a' házbirtokosak kármentesitését, kik az orsz.gyülési tagok és ezekhez tartozók számára szállást adni köteleztetnek; ugy vélik azonban, hogy az elv gyakorlati alkalmazása czélszerüen csak országos választmány által eszközöltethetik, melly mind a' szállásbeli illetékek, mind a' helyzethöz képesti bérmennyiség iránt, azon szállásokra nézve, mellyek eredetileg orsz.gyülési szállásoknak voltak lefoglalva, még ez orsz.gy. kimeritő véleményt adjon. Mert valamint igazságosan követelhetni nem vélik, hogy akár most, akár jövendőben ezen teher egyedül a' házbirtokosak által viseltessék, 's ugy vannak meggyőződve, hogy az adókivetés alkalmával nyujtatni szokott kedvezések elégséges kárpótlásul már nem szolgálnak; más részről szükségesnek látják gátot vetni, nehogy a' nyerészkedés a' kedvező körülményeket használva, visszaéléseket szüljön. Ezeknél fogva tehát a' KK. és RR. az általuk választott tagok neveinek közlése mellett ő cs. k. főhgét teljes tisztelettel kérik, a' m. főRRket pedig egész bizodalommal felszólitják, hogy ezen javaslatot elfogadni 's a' magok részéről is az orsz. választmányhoz tagokat nevezni méltóztassanak.

Üzenete a' m. főRRnek a' t. KK. és RRhez az orsz.gyül. szállásbér-fizetés 's a' sérelmek összeszedése tárgyában. A' házbirtokosoknak kik az országgyülési tagok és ezekhez tartozók számára szállást adni köteleztetnek, kármentesitését ő cs. k. főhge és a' m. főRR. szinte igazságosnak tartván, a' t. KK. és RR. azon javaslatához, miszerint orsz. vál. küldessék ki, melly a' szállások illetősége 's bérmennyisége iránt még ezen országgyülésre kimeritő véleményt adjon, hozzájárulnak, 's közlik azon tagok névsorát, kik ezen orsz. választmányhoz, ugy azokét is, kik a' sérelmek összeszedésére megbizandó országos választmányhoz a' m. főRR. részéről kiküldettek. Ez alkalommal figyelmezvén azon a' k.k. előadásokban foglalt nagyérdekü tárgyakra, mellyeknek előleges és rendszeres kidolgozása a'dolog természeténél fogva nem kevesbbé szükséges, ő cs. kir. fhge és a' m. főRR. azon kivánatjokat nyilványitják, hogy követve a' hosszas orsz. gyül. gyakorlatot és azon módot, mellyet a' t. KK. és RR. az orszggy. szállásokra és sérelmek összeszedésére nézve magok is javaslanak, a' fontosabb tárgyakban készitendő javaslatok kidolgozása, a' két tábla közti egyesülés előmozditása tekintetéből, szinte országos választmányokra bizassék. Mire nézve a' t. KK. és RR. velök egyesülés végett teljes bizodalommal felszólitják.

A' jul. 12én tartott főrendi ülésfolytalása. A' következett szónok, előbbje állitását czáfolgatá, 's fejtegetvén a' választmányok, különösen pedig a' kerületiek természetét, semmi helyét nem látta a' kizáratás miatti fölszólamlásnak; minthogy p. o. csak az ősiségre nézve a' főRk táblája mindeddig nem nyilatkozott 's igy részt sem vehetne előre kitüzött elvirány nélkül azon választmányban, mellynek tagjai, kerületi határozat nyomán magokat biztosan tájékozhatják. Hasonlókép van a' dolog a' városok viszonyira nézve. A' FőRk közül tehát választmányi tagul ugy sem vehetne részt senki is a' tanácskozásokban, mint intelligentiával biró tagok pedig igy is hozzájárulhatnak, mert hiszi, hogy a'ker. választmány a' helyesvéleményeket elfogadja, bárkitől jöjjenek is azok. A' hiteltörvények roszasága miatti vád, — nem a' ker. választmányt illeti az előtte szólt tag szerint, hanem illetné az alsó és felső táblát, sőt illetné a' fejdelmet is, ki azokat szentesitette; egyébiránt a' javitási tervek köszönettel fognak vétetni a' m. tagtól, kinek azon megjegyzésére, mikép hiteltörvények káros következményeket vontak magok után, csak azt válaszolja, hogy a' köznek java többnyire egyesek kárával szokott járni stb. Ismét egy ellenvéleményü tag fejtegeté, mikép a' czél bármi tekintetben akkor éretik el legkevesbbé, midőn csupán egynemü elemekbül áll a' tanácskozó test. Épen azigy dolgozott munka fölött támadnak legnagyobb vitatkozások és surlódások Mi a' ker. vagy orsz választmány által kidolgozandó tárgyakat illeti, ezekre nézve nagy különbséget lát ő az alsó tábla önkeblében kifejlettek 's azok között, mellyek az egész országgyülési testülethez kegy. kir. előadások alakjában jutottak. Az inditványtevő gróf, örülvén hogy ama kis tulságos gőz, mellyet tegnap és tegnapelőtt észrevennie volt alkalma, elszélyedt, ő azt nem akarja ujra támasztani, de miután inditványát eddig még semmi okokkal nem támogatta, legyen szabad azt bővebben kifejtenie: Hogy a' RR neveztek volna küldöttséget, arról officiose tudomása nincs, és csak azt inditványozta, lennének felszólitandók, hogy a' kinevezendő választmányokban főrendi tagok is részt vegyenek. Azt mondá egy tag, hogy ha ő (a' szónok) módositani fogná inditványát, akkor hatása lenne; de mikép lehet az, midőn inditványát, a' nélkül hogy meghallgatták volna, elvetették? Miután beszéde folytában a' váltótörvény iránt egy másik szónok ellen tett észrevételt magára irányzottnak vélvén, eziránt felvilágosittatva lett, azon vádra, hogy épen a' kormánynak lett volna kötelessége, a' törvényhozó testet dolgozata hiányira figyelmeztetni, azzal menti ez utóbbit, hogy ez igen szép ugyan, de nem gyakorlati 's akkor hihetőleg az mondatott volna: ezen kormány semmire való; mindent gátol. Átmenvén mest a' „Haeferlgucker"re (csupor-kandikra) emlékezteté az e' kifejezést használt barátját, hogy midőn a' m. ur még igen fiatal volt és a' köz dolgokban még semmi részt nem vett, már akkor ő a' haza ügyei körül fáradozván, nem ugyan a' fazokakba kukkolt, de még is sok keserü levest elmellőzött, 's azért tán nem érdemlette, hogy helytelen inditványról vádoltassék, miután talán még is volna némi joga practicus embernek tartatnia, kik talán még is kiállják a' sarat. Ő más argumentumot

PEST, csütörtök julius 25kén

JELENKOR.

1844. 59dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivánatató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Országgyülési közlemény: (a' jul. 16d frdi ülésben az első oszt. sérelmek 's kivánatok 1—12 pontjai a' RR. szerint elfogadtattak: a' 13 pt iránt pedig felszólitandók a' RR. hogy ezen kérd ésfonalát ott fogják fel, hol mult orsz.gyülésen megszakadt, 14—19 's 21 pontok maradnak: a' 20d. nézve a' RR a' vil. örökösödés eseteire czélszerü t vény-inditványozásra fognak felszólittatni. Ugyanaznapi 's jul. 17. 18d. ker. ülésben a' középponti vasuttársaság folyamodása olvastatván tárgyaltatoti A' jul 17d fördi ülésben a' hajdukerület rend. tárgyabeli viszonüzenet vizsgáltatván, szerkezete lényeges változtatások nélkül megmaradt. A' jászkun kerületrendezés 105d. §ig haladt; mi a' jul. 18d. frdi ülésben befejeztetett. A' jul. 17d. rdi orsz. ül a' k. v. rend. IV. üzenet, orsz. gyül. szállások iránti üz. felirás 's törvjav. a' bánya törv. k. tárgyában II üz. ker. szerk. megtartása mellett a' főRR. küldettek; a' jul. 18d. pedig a' II. oszt. sérelmek kerülvén szőnyegre, a' 10d. pontig, a' 7d. kivételével, a' ker.szerkezet maradt. Folytatása a' jul 8d. ker. ülés v. az egyes kir. v. sérelmei 's kivánatainak folyt. Vége P. m. köv. a' jul. 6d. ker. ülésben tartott illirismus elleni beszédének. Legujabb: a' jul. 20d. 's 22d. ker. ülések a' bünt. tk. börtönrendszerről szóló részében tett változtatások hitelesitése után az indítványok sorozatával foglalkoztak. Győri 's abaujmegyei közgyülések: pótlóutasitások; czáfolat a' tiszamelléki egyh. ker. gyülést illető tudósitásra.)

Ausztria (különféle hirek.)

Spanyolország (hirlapi vélemény az összeesküvések ügyében; Viluma helyébe Narvaez neveztetik; csapatok Ceuta fele.)

Franczia ország (köv. kamrákban a' budgetet tárgyalják; a' pairkamr. jul. 10d. ülésében Guizot felel a' moskwai hgnek, felvilágositás a' don Carlos mint fogollyal bánás ügyében; marokkai hirek.)

Portugalia (miniszteri crisis, pénzügyi zavar.)

Olaszország (zendülési elegyhir.)

Laplata statusok (Montevideo rendithetlen áll.)

Értesitő.

Magyarország.

Országgyülési közlemény.

A' 178d. fördi ülésben, jul. 16d. országbiró ő kegy. elnöklete alatt az orsz. sérelmek és kivánatok megvitatása folytattatván, az első osztály 7—12 pontjaira nézve a' RR. végzése elfogadtatott, a' 13d. sérelemre nézve azonban egy nm. gróf és alelnök inditványára a' t. RR. fel lesznek szólitva, hogy a' sérelem első részére, melly a' csempészek fölötti biráskodásra vonatkozik, ott sziveskedjenek e' kérdést fölfogni, hol mult országgyülésen annak tárgyaltatása megszakadt; a' második részére nincs az inditványozó gróf véleménye szerint sérelem, mi a' t.RR. által is megismertetett. A' 14. 15. és 16dik sérelemre nem levén észrevétel, a' 17re nézve egy nm. püspök következő nevezetes beszédet tartott: A' tárgy érdemére és védokaira nézve a't. RRkel jóllehet egyetértek, de a' tárgy fontossága, mennyiben az egész kath. egyház érdekével legszorosabb összeköttetésben van, mentségemül fog tán szolgálni, ha ez iránt nézeteimet 's véleményemet bővebben előterjesztem. A' magasztos felebaráti szeretet, a' szelid emberiség, bánat és részvét kapcsolatával füz bennünket a' legtávolabb szenvedőkhöz is, és ha bajaikon segithetni elég erőnk nincs, legalább bánatunkat, részvétünket nyilványitni szent kötelességünk. Nemcsak egyes, hanem egész nemzeteknek is tiszte ez; 's ha van eset, hol fölszólalni népeknek szükség, hallgatni akkor annyi, mint feledni az emberiséget, feledni a' keresztyéni szeretetet. A' magyar nemzet bizonyosan nem kevesbbé érezheti, mint akármelly nemzet polgárai, ama méltatlanságokat, mellyeknek orosz birodalomban a' kath. kitétetvék. Tudva van előttünk a' hirlapok több évi folyamából is, hogy az orosz birodalomban a' kath. püspököknek és általában minden katholikusnak szigoru büntetés terhe alatt tiltatott a' sz. székkel még tisztán lelki dolgokbani közlekedés is; mi által az egyháznak még fogalma is, melly lényegesen a' tagok és fő közötti szoros viszony által föltételeztetik, meg van semmisitve. Az ottani katholikusok vallási 's egyházi ügyeikben és érdekeikben nem saját lelkipásztoraiktól 's egyházi elöljáraiktól, hanem egészen idegen, t. i. oroszhitü világiaktól függnek; a' régi lengyelországi tartományokban és egész orosz birodalomban a' kath. püspökök a' cultusminiszter engedelme nélkül senkit a' papnevelő-intézetbe föl nem vehetnek, senkit fel nem szentelhetnek, senkit lelkiigazgatásra nem küldhetnek, senkit egyházilag nem fenyithetnek. Fejéroroszországban 8500 □ mérföldet 's nyolcz polgári kormányszéket, ugymint: Vilna, Grodno, Bialistok, Vittebsk, Mohilov, Minsk, Volhynia és Podolia magában foglaló roppant térségen 9 millió kath. lakosságnak alig van néhány püspöke. Az egyházi kormányzás részint elhanyagoltatik, részint olly férfiakra bizatik, kik az egyh. törv. értelmében arra alkalmatlanok sőt méltatlanok. Hogy a' görög kath. elnyomatva, magokat kényszeritve érezék a' nem egy. egyházhoz csatlakozni 1828ban, oka, hogy Volhyniában a' görög kathol. püspökség eltöröltetvén, vele együtt minden lelkiigazgatás megszüntetett, 1836-ki mart. 28. költ ukáz által a' kath. lelkipásztoroknak szorosan meghagyatott, hogy senkit gyónáshoz és ur asztalához ne merjenek bocsátani, kit személyesen nem ismernek, 1840ben a' podlaki kath. püspök Gutkovszky Marczel, kinek rendithetlen jellemén és lelkiismeretességén minden csábitási kisérlet hajótörést szenvedt, mivel hitének és hivatalának árulója lenni nem tudott, legfensőbb parancs következtiben erőhatalommal elfogatott és bezáratott. Ugyanazon esztendőben császári rendelet szerint a' „g.-o. egyház" nevezet szorosan tiltatott, és mindazokra, kik az orosz hitről kath. hitre térnének, minden ingatlan 's ingó javaik elkoboztatása határoztatott; sőt Litvaniában és Fejéroroszországban a' kath. lelkészeknek még az istenige hirdetése sem engedtetik meg, hacsak előbb a' leirt egyházi beszéd az oroszhitü kormány emberei által meg nem vizsgáltatik 's helybe nem hagyatik. Két kath. lelkipásztor, mivel hiveiket buzditani bátorkodtak, hogy atyáik hitéhez hivek maradjanak, a' belügyminisztertől 1840ki dec. 5kén kelt parancsára számüzetéssel fenyittetett. Következő esztendőben 1841diki dec. 25kén költ ukáz által, mindazon egyházi javak és alapitványok, mellyekkel a' kath. egyházak nagy részben saját hiveik buzgóságából ellátva voltak, elfoglaltatni rendeltettek. Végre 1842. évi mart. 22kén a' krakói és sandomiri és más két püspökségre, minden egyházi közbejövetel kizárásával, fölszent. kath. püspökök neveztettek ki, mintha a' felszentelt kath. püspök apostolkodhatása csak annyi volna, mint egy kozák csapat igazgatása. Illy körülmények között, ugyhiszem, könnyü eltalálni okát azon szomoritó hitszakadásnak, melly a' kath. egyházat az orosz birodalomban érte, főkép ha meggondoljuk, hogy az erőszakkal párosult csábitás müködésinél a' testi büntetések főszerepet játszottak a' vallási meggyőződés megváltoztatásában. És mind ez történt Europa és annyi keresztyén láttára; az orosz hatalom (részese ama vallásnak, melly szeretetet, türelmet igényel fejedelmektől szinte mint egyesektől) több millió katholikust törekszik elvonni az erőszak eszközével. Népek lelkipásztoraiktól illy módon megfosztatva részesülni kényszerittetnek olly hit és vall.gyakorlatban, mit meggyőződésök 's hitelvök tilt. M.FRR. én egy nagy nevü franczia jogtudóssal azt tartom: „ha valamelly uralkodó hatalmában áll uj religiot a' statusba fölvenni vagy fel nem venni, azt ne vegye be, mig azt isteni religionak nem tapasztalja; de ha már be van hozva, azt t ü r n i e kell." Egyébiránt ha az emlitett erőszakoskodások, az absolutismus ezen tüneményei, minden diplom. előzvény nélkül történnének, tán türhetőbb volna, és némi mentségül szolgálhatna az, hogy az orosz politika nem érzi magát kötelesnek arra, hogy a' status czélja előmozditásánál ezeket tekintetbe vegye, mivel azok tekintetbe vétele vagy nem vétele mindig a' statusgép igazgatójának lelkiismeretétől és egyességétől függ; de miután ezen erőszakoskodások egyenesen ünnepélyes eskü által garantirozott diplom. szövetkezések 's egyezkedések ellenére, tehát a' nemzetek jogai, eltulajdonithatatlan igazai feldulásával történnek: ugy hiszem, minden polgár, akármellyik nemzet testéhez tartozzék is, hangosan emelheti kárhoztató szavát; mert minek akkor a' nemzetek közötti egyezkedések, ha azokat valamellyik absolut hatalom megsérthetőnek véli? már pedig a' varsói egyezkedésnek, melly az orosz udvar, lengyel király és lengyel szabad köztársaság között 1773ki septem. 18kán az ausztriai császár befolyásával köttetett, 8dik czikkében ez foglaltatik: „A' jelen egyezkedés erejénél fogva, előrebocsátott tartományokban, a' r. kath. minden polgári jogaikat birják, és mi a' vallást illeti, arra nézve a' status-quo tökéletesen tartassék fen", azaz: maradjon meg nekik ugyanazon isteni szolgálat és egyházi fegy szabad gyakorlata, minden egyház és egyházi javakkal együtt, mégpedig azon állapotban, m e l l y b e n azokat birták, midőn 1772ben ők a' cs. felségnek uralkodása alá jutottak. Mindezeknél fogva tehát őszintén szóljunk legkegyelmesebb királyunkhoz, mondjuk meg: hogy bánatos részvét által ösztönöztetve, az érintett orosz császári birodalomban sinylődő katholikusok igazságtalan elnyomatásán feljajdulni mi is kényszeritve érezzük magunkat; 's midőn ezt tesszük, kérjük ő cs. kir. Felségét, kit szivének szelidsége szánakodásra szintén annyira hajlandóvá tett, méltóztassék fejedelmi szavával ott, hol legsikeresbben lehet, föllépni, és a' birodalmának jelesen Magyarország szomszédságában szerencsétlen katholikusok sorsát enyhiteni törekedni; mert szabad hinni, hogy kétségen kivül nagy nyomatéku lesz olly király szava, kit egész nemzet lelkesedése kér szólani. Pártolom a' t. RR. inditványát. A' 18., 19. és 21ik megmaradván, a' 20ra nézve az esetek mivolta nem levén ismeretes a' m. FRR. előtt, egy m. gróf előadására a' t. RR. felszólittatnak, hogy a' világos örökösödés eseteire uj világos és czélszerübb törvényt inditványozzanak. Ugyanazon m. gróf inditványozá, hogy a' 22. sérelem elfogadtassék 's a' több illy helyzetben levő szerzetekre is kiterjesztessék.

238d. ker. ülésben jul. 16kán elnökök az előbbiek, jegyző Ghyczy, naplóvivő Zsoldos. Tárgy: a' középponti vasuttársaság folyamodása, melly igy hangzik: „A lig érkezett le a' legfelsőbb engedély a' magyarországi középponti vasut iránt az illető vállalkozó társaság részére 's igy e' nagy fontosságu vaspálya létesitése ellen gördített tömérdek nehézségek és akadályok alig győzettek le, most ismét egy ujabb versenyzés által előidézett nyomasztó akadály mutatkozik, melly e' vállalatot veszélylyel fenyegeti. Tudva van, hogy az 1839i orsz.gyülés alkalmakor az akkor még bécs-győri, most már bécs-gloggniczi vasuti társaság egy idecsatolt értesitésével igyekezett bebizonyitani, hogy a' Duna jobbparti vasut a' balparti felett minden esetre elsőbbséget érdemel; azonban mennyire talált, vagy inkább nem talált ezen eszme viszhangra, az orsz.gyülés naplói elég világosan szólnak. Mind a' mellett e' vállalat létesitésének nagyobb biztositásaul Ferdinánd császár nevét viselő éjszaki vasuti társaságra nézve ő Fels. felterjesztett folyamodásban olly megszoritás köttetett ki: miszerint Gänsendorftól Pozsonyig megépittethessék ugyan előbb is a' vasut, de ne használtassék mindaddig, mig a' magyar középponti vasuti fővonal Pesttől Pozsonyig el nem készül, és ugyan Pesttől Debreczen felé is épitése el nem kezdetik. A' magyarorsz. középponti vasuti társaság a' törvény 's legfelsőbb kivánatoknak mindenekben megfelelőleg pontosan teljesitette kötelességeit, és férfias kitürése 's állhatatossága által igaz szándokai komolyságát tanusitá; ugyanis 180 ezer p. ftra rugott épitési munkálati minden tervet, rajzokat, ugy a' számitásokat is előre elkészitvén, azokat maga helyén benyujtott folyamodása mellett bemutatta, mellyek kegyes helybenhagyást is nyertek: a' bécs-győri vasuti társaság ellenben mindezek hiányában előadásait csupán elégtelen felületes térképekre alapitván 's rendes épitési munkálatot sem mutatván be; noha azon kedvezést is nyeré, miszerint megengedtetett neki, hogy a' technicai fölvételeket, nivellirozásokat 's egyéb épitési munkálatot majd csak az épités alatt terjeszsze elő; sőt a' felől is előre biztositva volt, mikép mihelyt a' szükséges pénzalapot kimutatandja, legfelsőbb engedély is ki fog részére adatni: midőn még ezen kedvező legfelsőbb határzat következtében sem tön komoly lépéseket, 1842ik évben legfelsőbb helyről felszólittatott, hogy a' bizonytalanság valahárai megszüntetése végett nyilatkoztatná ki, vajjon van é szándéka a'nyert legfelsőbb engedélyt használni? mire azon társaság kijelenté: mikép az épitésre nincs szándéka: mivel 1) az épitéshez megkivántató pénzalap nélkül szükölködik; 2) mert a' vállalat létesitését a' status biztositása nélkül nem eszközölheti; 3) mivel azon körülmény, hogy a' Duna balpartján is épittethetik vaspálya, a' társaság szándékára kártékonyan hat. E' nyilatkozás beadása után 1843. juliusban nyeré ki az időközben is minden felsőbb kivánatnak megfelelni törekvő magyarországi középponti vasuti vállalkozó társaság előbb ugyan egy utasitó kegyes intézvényt, ennek folytán pedig a' már meg is adott legkegyelmesebb végengedélyt; és ezen társaság most már, midőn vállalata általányos részvétre talált, teljes nyugalommal kezdhetné meg terve létesitését, ha ujolag ezen nagyszerü munkára erkölcsileg károsan ható, a' magyar hazát e' vaspályától majd minden időre megfosztással is fenye-

getö kisérletek nem használtatnának. Ugyanis az előbb bécs-győri most bécs-gloggniczi vasuti társaság, azonban idegen név alatt, törekszik engedélyt kieszközleni vasut épithetésére Sopron és Győr felé, mi is a' középponti vasut hitelét lenyomja 's egy más egyenvonalu vasut föltétele által emennek sorsát bizonytalanná teszi; nehogy tehát ezen, annyi erkölcsi, pénzbeli 's egyéb nemü áldozatba került vállalat illyesek által veszélyeztessék, következendő előterjesztést tesz a' folyamodó választmány: —

Ő cs. kir. Fels. azért méltóztatott a' magyarorsz. középponti vasuti társaságnak határozott engedélyt csak azután adni, midőn a' bécs-győri vasuti t á r s a s á g az 1842ik évi közgyülése jegyzőkönyvbeli kivonat szerint lemondólag nyilatkozott, nehogy a' munkaüzési tőkék más szinte fontos és szükséges iparágoktól elvonassanak, hanem inkább megkiméltessenek, és az egyesek, valamint a' közönség érdeke a' károsodástól, melly a' legközelebbi időkben nyert tapasztalás szerint, különösen egyenvonalu vasut által történik, általán megmentessék. Valóban különös, hogy a' bécs-győri vasuti társ., melly előbb az egyenvonalu vasutak elve ellen küzdött, önmagával ellenkezve, most ismét azzal lép föl. Különös az is, hogy azon bécs-győri társaság négyévet hagyott lefolyni a' nélkül, hogy az érdeklett épités iránti szándéka szilárdságának bizonyságát adta volna, és épen midőn a' magyarországi középponti vasuti társaság már feljogositva a' dologhoz fogni kész, törekszik amaz ujolag Győr felé vasutra nézve engedélyt kieszközleni; sőt legközelebbről különféle röpiratok használtatnak, mellyek oda látszanak irányozva, hogy a' duna-balparti vasut a' közönség előtt népszerütlenné tétessék, a' jobbparti pedig okszerübbnek és jelesebbnek kiemeltessék; holott a' bécs-győri vasut alapitója Sina György b. maga is e' f. évi május 25röl kelt kötelező irata szerint a' magyarországi középponti vasuti vállalatban nagy részt vett. Ha a' Sopron felé épitendő vasut, mint nyilván népszerüség szerzése végett állittatik, a' fiumei vaspályának valóban használna, 's ez által azország kivánatának elég lenne téve, ugy bizonyosan a' magyarországi középponti vasuti társaság volna legelső, melly a' bécs-gloggniczi vasuti igazgatóságnak a' vállalathoz szivből szerencsét kivánna; azonban itt Győr körül forog az érdek, már pedig bizonyosan nem ez az igazi utirány Fiuméba, mint hogy Győr legalább is olly távol esik Fiumétól mint Pest; és az alsó vármegyék olly kevéssé fognák termesztvényeiket a' fiumei révbe juttatás végett Sopronba és Győrbe küldeni, mint Somogy, Zala és mások, mivel közelebb esvén Fiuméhoz, olcsóbban jutnának oda; de egyébiránt is a' magyar előtt sokkal fontosabb egy igazán Fiuméba vezető ezéki vaspálya, miután ez által a' Tisza a' Marossal és Dunával köttethetnék összse. Többnyire kétségen kivül van az is, hogy ha az ujolag alakulandó társaság, előre feltéve, engedélyt nyerne is, ez az 1840ki és ezután hozandó uj törvények szabályának lenne alávetve már azért is, mivel sem Brucktól Győrig, sem Katzelsdorftól Sopronig, hanem egyedül a' főirányban Pesttől Bécsig mint kitüzött két végpont közt vezetendő vaspálya foglaltatik az 1836: 25ik törvényczikkben; az épitési tőkének egy győri vasutra nézve megkivántató több millió pengő forint előállitása illy körülmények közt lehetetlen, és csupán soha nem realisálandó eszme. De ha realisáltathatnék is, az országnak minden esetre kettős tekintetben tetemes áldozatába kerülendne; ugyanis: az ország termékei legnagyobb részének a' pest-b u d a i láncz hidon kellene keresztül mennie, ezenkivül azon termékek, mellyeknek rendeltetésök helye Morvaország és Szilézia, hova a' Duna balpartján hamarább 's jutányosban eljutnak, Bécs városán vitetnének keresztül, mi által a' magyarországi kereskedés nehezittetnék, a' termesztők termesztvényeik eladásában gátoltatnának és veszélyeztetnének. Magyarország érdekében nem fekhetik az, hogy egy majd 18 millió p. forintba kerülő vasuti vállalat, mellyből ha a' vállalkozók választmányának fáradozása 's igyekezete sikerül, körülbelől 15 millió p. forint az országban maradhatna, egy más már egyszer abbahagyott vállalatnak utána soroztassék, vagyis egy 70 m. hoszszuságu vaspálya egy más bizonytalan, minden esetre csekélyebb kiterjedésünek feláldoztassék; azért teljes bizodalommal folyamodnak alulirottak az ország Rendeihez a' végett, hogy más országok példájára, hol a' tapasztalás az egyenvonalu vasutak káros eredvényét már kimutatá, a' magyarországi középponti vasuti vállalkozó társaságot, valamint Ausztriában is történt, az egyenvonalu vaspályák ellen törvény által ótalmazni 's biztositani méltóztassanak." Következnek ezután a' mellékletek's ugyanis: A. alatt az 1839ik országgyülés folyama alatt az akkor még bécsgyőri vasut-társaság értesitése, mellyel bebizonyitani igyekszik, hogy a' jobbparti vasut a' balpartinál elsőbbséget érdemel 's mellynek végén ezekolvashatók: „Hogy egyenhuzamos pályákat egyszerre megengedni nem kell; minden nemzet törvényhozása megismerte." És nyomban, „A' pályák szaporittatása, mielőttmegbizonyitaná a' tapasztalás a' megengedhetést, csak akadályoztatja a' további vállalatokat." B. alatt a' bécs-győri vasuttársaság 4ik közgyülése jegyzőkönyvének kivonata, hol hoszszasb felszámitások után ez mondatik; „Midőn ő cs. kir. Fels. a' társaság eddigi kiadásainak kimutatása előterjesztetni fog, egyszersmind legalázatosabban nyilatkoztassék ki: hogy a' társaságnak még hátralevő pénze a' pályának Pozsonyig és Győrig leendő vezetésére koránsem elégséges, 's mig annak lehetősége, hogy Pesttől Bécsig egyenvonalu pálya épittessék, egészen elhatáritva nem lesz, és mérsékelt kamatok nem fognak biztosittatni: addig e' vállalat olly veszélyes maradna, hogy lehetetlen lenne a' hozzá kivántató szükséges pénzt előállitani. Egy uttal azon legalázatosabb kérelmet kivánjuk ő cs. kir. Fels. elibe terjeszteni, hogy azon esetre, ha a' vasutnak Bécs, Pozsony és Pest közti épitésére vállalkozók egyesülnének, e' társaságra némi kárpotlás vettetnék ki azon költségek fejében, mellyeket mi már 1837. évben nyert legfelsőbb engedély következtén a' pozsonyi 's győri pályára olly elővélet mellett tettünk, hogy ezen irányban soha sem fog egyenvonalu vasutépités megengedtetni." C. alatt ugyanazon társaság 5ik közgyülési jegyzőkönyvének kivonata, melly magában foglalja a' cs. kir. alsó ausztriai kormánytól 1842 évi dec. 17én e' társasághoz irányzott intézvényt, mellyben a' főkormányszék igy nyilatkozik: „Folyó hó 3án kibocsátott legfelsőbb határzat, és ugyane' hó 12én kelt udv. kincstárelnöki rendelvényhez képest, a' társaság azon kötelezettség alól, hogy a' pályát Bécstől Pozsonyig és Bécstől Győrig létesitse, feloldoztatik, de olly nyilványos hozzátétellel: mikinta' társaságnak épitésre előlegesen adott legfelsőbb engedély is ezennel elenyészik, 's azért megszüntnek és hatálytalannak nyilványittatik. Minthogy tehát a' társaság vállalata a' pályának Alsó-ausztriában történt befejezése után megszüntnek tekintendő, magától következik, hogy a' 9. és 10ik részlet további befizetésének el kell maradnia. Ezen körülmények következtében a' társaság e' czimét „bécs-győri vasuttársaság" megváltoztatni, 's következővel: „bécs-gloggniczi vasuttársaság" fogja fölcserélni, és ehezképest fog a' bejegyeztetés is az alsó ausztriai vásári 's váltótörvényszéknél megtörténni, mire a' kiváltság kiadatásakor is tekintet lend." D. alatt Sina bárónak a' magy. középponti vasut ideiglenes választmányához e' tartalmu kötelező levele: „Kérem önöket, részesitsenek engem a' magyar középponti vasut vállalatánál 2667 darab uj kibocsátásu 250 pftos és összesen 666,750 pftnyi névszerinti becsü részvényben, magamat a' legfelsőbb helyen jóváhagyott társasági szabályokhoz mindenekben alkalmazni 's az állandó igazgatóság kinevezéseig az ideiglenes választmány rendeleteit jóváhagyni, azoknak eleget tenni 's a' szabályszerü befizetésekért kezeskedni kötelezvén. Pozsonyban majus 25. 1844. tisztelettel vagyok Sina Simon G. s. k." Végre E. és F. alatt a' két vasut vonalnak több hirlapokban közölt összehasonlitása, mellyből a' balpartinak hazánkra nézvesti nagyobb hasznossága szembetünő." Ezen nagy fontosságu kérdés iránt élénk tanácskozás keletkezett, mert jóllehet a' dunabalparti vasut épitése általányos ohajtás vala, mégis voltak kik a' jobbparti épitését akadályoztatni nem kivánták. Ezen kivül a' vélemény kétfelé oszlott, némellyek az 1836: 25.t. által adott általányos engedvényt, minthogy azon törvény csak ideiglenesen hozatott, viszszavonni 's a' balparti vasut biztositására a' jobbpartinak épitését megengedni nem akarták; mások pedig kölcsönös értekezés végett, és mennyire financialis természetü, a' financialis orsz. választmánynak czélszerü törvényjavaslat készitése végett kiadatni kivánták. Általányosan pedig jövendőre minden vaspályaépittetést külön törvény által vélték elhatározandónak.

179dik országos ülés a' m. FőRRnél jul. 17kén. Nádor ő cs. kir. Fensége a' hajdukerület elrendezése tárgyábani viszonüzenetet vizsgálat alá vétetvén, szerkezete minden lényeges változtatás nélkül megmaradott. Megkezdetett az után a' jászkun kerület rendezése körüli munkálat vitatása, melly alkalommal a' választói qualificatiók, közgyülések 'stb. valamint más helybeli viszonyok felett érdekes és pótlólag közlendő előterjesztések közt a' nm. tábla a' 105ik §ig eljutott, a' tanácskozásokat következő ülésekben folytatandó.

239. ker. ülés julius 17kén. Elnökök, jegyző, naplóvivő az előbbiek. Tárgy: a' tegnap megszakadt tanácskozás folytatása, mellyben a' balparti vasut biztositása felett élénk vitatkozások voltak, a' tárgy érdemében azonban még megállapodás nem történvén, a' tanácskozásnak érdekes részleteit hely szüke miatt jövő számunkra hagyjuk.

179. országos ülés a' t. RRnél julius 17kén. — Fölvétetett: IV. üzenete a' KK. és RRnek a' szabad kir. városok elrendezése tárgyában; — az országgyülési szállások iránt készitett üzenet, fölirás és törv. javaslat; — ugy a' bányatörvénykönyv iránti II. üzenete a' t. RRnek; mellyekben a' kerületi szerkezet változatlanul megtartatván, azok a' FőRRhez átküldettek. Ezután bemutatván nm. kir. személynök a' fiumei kereskedőknek a' fiumei- 's a' középponti vasuttársaságnak a' balparti vasut tárgyában beadott folyamodását, ugy a' m. akademiának az akademia állapotáról szóló jelentését: továbbá tudósitá a' RRket, hogy Orosz Elek erőszakos halálában részvett gyilkostársak a' kir. tábla által hóhér- pallosra itéltettek. — 'S végre mikép az országgyülésre meg nem jelent megyék 's erdélyi részekre nézve az executio megrendeltetett.

180. orsz. ülés a' nm. FRRnél julius 18án. Folytatólag a' jászkunkerület rendezési munkálat ötödik részéből, vagyis 105dik §tól kezdve végig értek. Ő cs. k. Fensége a' legközelebbi ülést a' financialis választmány munkálkodása tekintetéből csak jövő szerdára azaz, f. h. 24-ére tüzte ki, midőn a' még hátralévő rendi üzenetek tárgyaltatni fognak.

240. kerül. ülés jul. 18kán. Elnökök, jegyző és naplóvivő az előbbiek. Tanácskozás tárgya még folyvást a' középponti vasuttársaság kérése vala; a' vitatkozás leginkább a' tegnapelőtti inditvány körül forgott, eredvényre azonban még a' mai ülésben sem jutott.

180. orsz. ülés a' t. RRnél jul. 18kán. A' II. osztályu sérelmek és kivánatok kerülvén elő, Zemplénmegyének a' 7. pont alatti sérelme iránt, a' választmány véleményében foglalt azon kitétel, hogy az orvoslás szorgalmazásának szüksége, miután az ujabban tartott tisztujitás által a' dolog már rendes állapotára viszszavezettetett és a' kir. biztos is, kinek eljárása ellen panasz emeltetett, meghalálozott, fen nem forog: a' sérelmet tevő megye kérelmére, ha sérelme közpártolást nem nyerne, azon oknál fogva, mivel a' panaszlott sérelem a' tisztujitás által el enyészett, kihagyatott. Többire nézve a' 10dik pontig a' ker. szerkezet változatlanul megtartatott.

A' jul. 8ki kerül. ülés részleteinek folytatása. Az egyes kir. városok felterjesztendő sérelmei 's kivánatai közt. 1. Trencsény szab. kir. város keblében helyzett főharminczadi, ugy szintén a' mult századokon át ott létezett kir. sóhivatalok más helyekre, sőt az első Morvaországba tétetvén által, a' város illy jótéteménytől megfosztatva, a' sót drágábban venni, vagy hozatni, a' kereskedést üző egyedek pedig a' magyar 30czadi rendszerből támadó ügyeiket az országon kivül elintézni kénytelenittetnek. Vélemény: A' harminczadnak magyar korona b i r t o k á n kivüli tartományba áttétele törvényellenes, 's igy sérelem; a' sóhivataloknak azonban uj fölállitása, vagy egy helyről a' másikra általtétele a' közigazgatási rendelkezések alá tartozván, azoknak keblébe leendő viszszahelyeztetése iránt e' város maga külön utjára igazittatik. Végzés: Mint kivánat elfogadtatik: 2. Az ország bányász- törvényei értelmében az aranyon és ezüstön kivül, mellynél a' megvétel előjoga a' kir. kincstárt illeti, minden egyéb ércz, mellyet a' bányász-polgárok (urburariusok) bányáikból kihoznak, névszerint az ólom is, mind a' kül mind a' bel szabad kereskedés tárgya vala, azonban Mária Terézia alatt a' selmeczi bányasz- kamrának az arany és ezüst könnyebb olvaszthatása végett nagyobb szüksége levén az ólomra, a' Sz. Mihály nevü urburariatust felszólitá, adná ezentul a' bányájiból nyerendő ólmot egyedül a' bányászkamrának, ezen esetre állandóul meghatározott 9 frt 45 krt. ezüst pénzben ajánlván. A' nevezett urburariatus elfogadá az ármegszoritó föltételt, habár az ólom kereskedésbeli ára fölebb emelkednék is, 's az legfelsőbb helyen is jóváhagyatott. Az ólomnak ezen meghatározott ára a' papirospénz értéktelenitése idejeig rendesen pgő pénzben fizettetett, de azontul csak értéktelenitett bankóczédulában. Igy 1810ben a' bányászkamra az ólom mázsáját 9 frt 45 kral fizette bankóczédulában, midőn kereskedés utján 95 frton adatott el. E' sulyos károsodás végett az urburariatus részint a' selmeczi kir. főkamaragrófi hivatalhoz 's a' bécsi udv. kamrához, részint a' m. kir. udvari kanczellariához több izben folyamodott, 's azt kérte, hogy multra a' kialkudott ólom elővételi árának viszszatartott nevezetes része, jövendőre pedig a' meghatározott 9 frt 45 kr. fizettessék ki; azonban 1817. és 1818ban látván, hogy a' kárpótlást multra nézve el nem érheti, ő Felségéhez ujabb folyamodással járult, 's a' bankó, ugy szinte a' váltóczédulák idejében szen-

vedett kárt több tabellában alaposan kimutatva számtanilag bebizonyitotta, hogy a' kir. kamra, nevezetesen pedig 1812. évi 3. januártól kezdve 1817. év végeig 13,370. mázsát vett által, melly mennyiség a' kereskedésbeli ár szerint 557,481 frtot tett, mellyből az urburariatus csak 207,607 frtot kapván, a' bányászkamrának 349,874 frt tiszta nyeresége maradt; azonban mégis ezen tárgy végképeni kiegyenlitése tekintetéből az urburariatus oda nyilatkozott, hogy azon esetre, ha a' váltóczédulák idejében szenvedett veszteség, ugymint 131,680 frt 22 kr. váltó megtérittetik, a' többi sokkal nagyobb — a' bankóczédula ideje alatt 1810től 1811ig bezárólag hasonlókép szenvedett — kárkövetelestől a' financialis viszonyok tekintetéből kész elállani. Azonban a' csekély kárpótlást sem nyerhette meg 's folyamodásainak eredvénye csak az lett, hogy 1818tól kezdve a' 9 frt 45 kr. p. p. árt rendesen megkapja. Azért a' sérelmet 182½ orsz.gyülésre beadta, 's az ország Rdeit kárpótláseszközlésre kérte azon okbul is, mivel maga a' főkamragrófi hivatal legfelsőbb helyre beadott hivatalos értesitésében a' folyamodó urburariatus panaszának igazságát megismérvén, saját számvetése szerint 90,000 vfrtot javaslott az urburariatusnak kifizettetni. Ezen sérelem 1827ben 's ujolag 183⅔-ban ő Felsége elibe terjesztetvén 1840. jan. 20ról érkezett k. leiratban ő Felsége kijelenteni méltóztatott, hogy az érintett követelésre nézve a' vizsgáló comissiónak az utasitás kiadatott. De ez ajánlat után is az urburariatus kivánata kielégittetését hiában várván, 's a'kamragrófi hivatalt is fizetésre felszólitván, miután ez azt állitá, hogy a' fizetés iránt semmi felsőbb rendeletet nem kapott, ő Felségéhez folyamodás tétetett a' kárpótlási öszveg kifizetésének kegy. megrendelése végett. E' folyamodás következtiben a' k. selmeczi kamragrófi hivatal utján 1841ki maj. 6kán az urburariatusnak azon hátirat adatott ki, hogy az 1841. évben april 18ról kelt kir. udvari decretum értelmében a' folyamodó urburariatus kivánságától elmozdittatott. Vélemény: Ezen sérelem méltányos és igazságos levén, orvoslása ismét sürgetendő. Végzés: Elfogadtatik. 3. Kézsmárk sz. kir. város sérelemkép előadja: ámbár ezen város a' kir. kincstárnak fizettetni szokott, de 1528. évben a' városhoz 's 1623ki jul. 7kén Tököly Istvánhoz, mint a' kézsmárki vár akkori birtokosához intézett kegy. kir. parancsok erejénél fogva, a' helybeli vár biztosainak átengedett kir. adó tőkéjét, az 1651. april 22. gr. Tököly Istvánnal Bécsben kir. jóváhagyás mellett kötött, 's az 1655: 65. által is megerősitett szerződés értelmében 50,000 frttal, az utólsó években pedig gr. Tököly 's a' város közti viszálkodások miatt fizetni elmulasztott kir. adót 1000 aranynyal, 's végre a' kir. jóváhagyásért az ezen városnál meglevő kincstári ismervény szerint, 70,000 fttal lefizetvén, a' helybeli várat pedig csak később, ugymint 1701. aug. 22kén külön, 80,000 frtra rugó fizetés mellett vevén által, beczikkeztetése óta egészen 1781 évig, tehát majd másfélszázadig: kir. adót nem fizetett: még is ezen város 1781ki kincstári rendelés által évenkinti 300 pgő frtban megállapitott kir. adófizetésre szoritttatik; ámbár pedig ezen teher megszüntetése végett ezen város legfelsőbb helyre is folyamodott, sőt ezen sérelem orvosoltatását több orsz.gyül. is sürgette, még is e' nyomasztó adót elviselni kénytelen; melly sérelmet még azon körülállás súlyosabbá teszi, hogy ezen városnak e' tárgybani követelésére nézve 1833. april 17. kelt kincstári leirat által még a' törvény utja is elzáratott. Minthogy pedig ezen sérelem még az által, hogy ő Felsége a' kir. adó 3 évi járandóságát kegy. elengedni méltóztatott, tökéletesen megszüntetve nincs, annak orvoslása ujabban sürgettetik. Vélemény: Minthogy e' sz. kir. város a' m. kir. kamra által a' kir. adó (census) beszedése általi megrovatásának jogosságát soha nemcsak el nem ismerte, hanem ezen tehertőli fölmentetését törvény utján is eszközleni kivánta: a' törvénytelen eltiltás által sérelem okoztatott. Végzés: Elfogadtatik. (Folytatása köv.)

Vége a' julius 6d. ker. ülésben P. m. követe által tartott beszédnek. Hazánkra nézve az illirismus általányos irányzatán kivül egyebet alig emlithetni meg, mint azon határtalan gyülölséget, melly az illirismus minden jelenségeiben nyilványul, és azon igen fontos körülményt, miszerint itt már a' pusztán irodalmi 's magány szövetkezések teréről a' közélet terére is fellépett. Tudni való, hogy valamelly párt, melly épen erősödni akar, mindenek előtt tisztujitás alkalmakor igyekszik magának győzelmet kiviní, 's ha ezt megnyeré: bár eleintén kisebbségben lett volna is, uj párthivek szerzése által könnyen szerezhet valódi többséget és állandóságot magának; és ez volt czélja az illir p á r t n a k is az 1842ki Zágrábi tisztujitáson, 's még inkább kitünt azon tartományi közgyülés alkalmakor, mellyen az országgyülési követek választatának. De honnan ezen gyülölség? Hiszen ha Horvátországnak a' magyar nyelv tárgyában ennek előtte a' tartományi közgyülés által adott utasitásait olvassuk, az 1840dik évi országgyülésig ez utasitások nemzetiségünkre nézve mindig kedvezők valának? Mik lehettek azon történetek, mellyek miatt Horvátországban ezen gyülölség kifejlésére részünkről alkalom szolgáltatott? A' szlávok több izben felszólitva, hogy azon elnyomásnak, melly ellen szüntelen panaszkodnak, mutassák egyes eseteit, felszólaltak azon nagy könyvben, mellyben panaszaik foglaltatvák, 's e' könyvben egyes, teljességgel alaptalan, de igen csekély számu költött eseteken kivül semmi egyéb nem foglaltatik, mint általányos panasz az ellen, hogy Magyarországban a' magyar nyelv terjesztetik, és iskolákban tanittatik, ellenben a' tót nyelvnek egyetlenegy tanszéke sincs. És igy ismét azon általányos panszláv eszme, miszerint a' magyarországi szlávok is a' nagy szláv törzsökhez tartozván, az országnak mintegy az ő nemzetiségükhez kellene magát alkalmazni; és rémitő igaztalanság, hogy ők kényszerittetnek a' magyar nemzetiséghez, — talán családi körükben? nem, hanem közéletben — simulni. Bár mennyire kerestem is Horvátországban vagy csak távolról is alkalmát olly gyülölségnek, melly véres boszut forral, melly azokat, kik nem párthivei, hazaárulással vádolja, gunyolja 's ármányosan gyanusitja — nem találtam. De lássuk ismét magoknak az illireknek irásait. — Mindenek előtt megemlitendő egy 1842ben, Zágrábban nyomott könyvecske illy czim alatt: „kis katechismus nagy emberek számára.“ Ennek első lapján azon kérdés fordul elő: mi oka a' horvátok között uralkodó szakadásnak? 's erre a' felelet röviden ez: „mert a' horvátok egy része, többnyire nemesekből álló, nemzetiségétől elidegenülve, önnemzetére a' magyar nemzetiséget és magyar nyelvet akarja tolni; a' másik párt pedig védelmezi a' vele született nemz. és nyelvet, az előbbiek pseudo-magyaroknak, az utóbbiak illireknek neveztetnek. Továbbá a' 8d. lapon e' kérdés fordul elő: mi czéluk a' magyaroknak? a'magyarok minden egyéb nemzetiség romjain a' magyar nemzetiséget akarják fölemelni, és a' velök egy korona alatt élő nemzetektől azt kivánják, hogy parancsukra anyanyelvöket rögtön elfeledjék; azt akarják, hogy minden egyéb vallás sirján a' protestantismus virágozzék fel, különösen pedig a' kalvinismus, mellyet magyar hitnek neveznek. Nem szükség hosszasan magyarázni e' vádak, sőt rágalmak méltatlanságát; kiki tudja, ki a' magyar törvényhozás történeteit csak távolról is ismeri, milly mértékben koholtattak; és azt lehet sajnálni, hogy mi a' vallást illeti, találkozik egyházi főnök, ki elhiteti magával, mikép az illirismust segitségül használhatja a' r. k. val. kirekesztő uralkodásának Horvátországban megmentésére, 's nem veszi észre, hogy épen azon illirek, kik a' nagy s z l á v nemzet testvérei közé számitják a' mahomedanusokat, a' magyar szláv ajku protestánsokat, szóval minden vallásbelieket, kiknek vallási irányzatuk a' Danica Illirsca 1842dik évi 32. számában világosan kifejeztetik, hogy nem kell nézni, ha valaki jobbról balfelé vagy balról jobb felé vet keresztet, hanem egyedül a' testvéri származásra tekinteni; hogy azon illirek, kik Kollárnak utazásában olly pompás elfogadást készitének, a' vallást csak ürügyül használják a' papság hatalma 's befolyása gyöngitésére; hogy által nem látja, mikép az illirek kezében ő eszköz 's nem az illirek eszközök az ő kezében. A' 13dik lapon illy kérdés fordul elő: szükséges é, hogy Magyarországban e g y közigazgatási nyelv legyen? És e' kérdés világos bizonysága, hogy nem csupán irodalomrul, nem csupán a' nyelv magánykörökbeni miveléséről, hanem egyébről is van szó. Ne mondja tehát senki, hogy az illir mozgalmakat a' magyar tulbuzgóság idézte elő, vagy legalább a' tulbuzgóságot vétekkel ne vádolja; mert hogy a' magyar nyelvet közigazgatásban diplom. erőre kivánjuk emelni, tulbuzgóságnak nem mondhatni, vagy ha igen: ugy e' tulbuzgóságtól, bármilly viszszahatások legyenek következései, nem állhatunk el. — A' feleletben, melly e' kérdésre adatik, az van felállitva; hogy a' m a g y a r nyelv Magyarországban, tehát nem Horvátországban, legkisebb számu lakosok tulajdona, 's csak kevés megyékre van szoritva, és mivel Magyarországban a' magasabb nemesség szab törvényeket, a' kisebb nemesség befolyása pedig = 0: ezen, a' magyar szellemtől elkábult felsőbb nemesség oka, hogy a' magyar nyelv közigazgatási nyelvvé emeltetett; továbbá, hogy a' magyarok nemcsak egyedeket, hanem egész néptöredékeket is, kik a' magyar nyelv elfogadására irányzott kivánatukat visszautasitják, legborzasztóbb módon gyanusitják 's ezen rendkivüli erőszakolás, mellynél fogvást a' vakbuzgó magyarok minden népet magyarizálni akarnak, szükségkép azon eszmét gerjesztette, hogy a' magyaroknak nemzetiségök és nyelvök fölemelésén tul még más czéljaik is vannak. A' melly gyanusitás e' feleletben foglaltatik, azt a' Danica Illirsca 1842dik évi 22dik száma világosan kimondja, midőn igy okoskodik: Magyarországban egyedül a' magyar nyelvet kell behozni iskolába 's czéhekbe, hogy mindenik magyarul beszéljen, ugyanazon szellemtől lelkesittessék: ebből származik az üdv. És aztán: hogy mindnyájan egy magyart válaszszanak királyuknak. Látjuk ezen rövid kivonatból, milly ügyesen tudják kizsákmányolni az időt, a' gyanusitgatások terén felállitani azon rémképet, melly tán még nem minden kormányférfi agyából szorult ki, hogy a' magyar, ha egyszer megerősödik, el fog szakadni az ausztriai monarchiától; hanem feledék azt, hogy Magyarországban nincs magyar illirismus, hogy Magyarországból egy hirlapi czikket, de csak egy levelkét sem tudnak felmutatni bizonságaul annak, hogy ez eszmével valaki komolyan foglalatoskodott; feledék az 1842dik évi junius 17kén Smollinkár Bernát aláirásával Zágráb városhoz érkezett azon levelet, melly bizonyos három kötetben kijött jóslatokrul szól, elfeledék a' Danica Illirsca 1842ki 7dik számát, mellyben következő fordul elő: „Igen igen, Franciaországból kapjátok a' szabadságot, csak akarni kell, és mit akartok, meg fog történni,“ elfeledték végre mind azon iratot, hirlapi czikkeket és társulatok által elhintett eszméket, miket az illir és panszláv mozgalmak általányos irányzatára nézve már láttunk, és hogy ezekből itélve, a' világ 's a' kormány gyanusitásaikat elhinni nem fogja. Hogy még azon reformkérdésekkel is, mellyek jelenleg a' magyar törvényhozást foglalkodtatják, gyanusitási fegyverül élnek, megtetszik azon feleletből, melly a' 25dik lapon következő kérdésre adatik. Szándékunk é az illirismus által nemzetünket germanizálni? Ezen kérdésre, miután szépen elmondatik, hogy a' horvát nemzetnek minden institutiói nemzeti szláv lábon állanak, következő mondat foglaltatik: „az emlitett adófizetési kérdésre nézve pedig mindenkit a' hirlapokra utasitunk, mikből meggyőződhetik, hogy a' nemesség adóztatására némelly magyar megyék tették az inditványt; ellenben, hogy a' mi megyei gyüléseinkben erről szó sem mondatott: ki tehát az, ki az adóztatást pártolja, mi é, vagy a' magyarok? Igaz, uraim, mi pártoljuk 's a' gyanusitás ezen mocskos fegyveréből ismerünk az illirismus szellemére, megismerjük mennyire barátja azon haladási kérdések békes utoni megoldatásának, mellyek e'hazára szebb jövendőt igérnek deriteni; megismerjük, hogy előttetek nincs eszköz, mellyet használni készek nem volnátok a' nagy Szlávia, a' dicső szláv hon felállitására. — Azon gyülöletnek, melly a' magyarok ellen az illirek által szüntelen izgattatik, valamint legüdvösebb, ugy legnyilványosabb bizonysága azon diadalének melly Davoria név alatt ismeretes, és több 100 példányban az ifjuság között kiosztatván, jelenleg majd minden ünnepély alkalmakor daloltatik; e' dalból olvasott szóló néhány verset. Milly hatást tehetnek illy dalok az i f j u s á g gerjedékeny indulatira: hosszasan magyarázni nem szükség. De hisz, e' gyülölség elég bizonyságai a' mindennapi történetek, mellyekre azonban átmenni azért nem akar szóló, mivel az illirismus és panszlavismus szellemének természetét kivánná csak fejtegetni mind általányosan, mind különösen Magyarországra nézve, 's azon nemcsak a' RR. előtt hanem közönségesen egész országban is ismert történetek értelmét megmagyarázni, mik az illirismus kicsapongásai alatt tudva vannak. Hogy e' gyülölség a' tanácskozási teremben is nyilványult: többi között bizonyságul szolgál a' Zágrábban 1843dik évi jul. 12kén tartott gyülés 's e' gyülés alatt K u k u l j e v i t s Iván beszéde. Ezt szóló kivonatban szinte felolvasá. Mennyire terjed az illirek közt ezen gyülölség, bizonyságul szolgál a' Danica I l l i r s c a 1842dik évi 22dik száma mellyben Szlavar Laura, tehát egy nő szólitja fel nővéreit, hogy az idő eljött: a' méltatlanság igáját lerázni. Mind ezek és számtalan hasonló, ha kivált ide vétetnek azon eléggé ismeretes történetek, mik Horvátországban naponként tapasztalhatók, eléggé bizonyitják azon indulatot, mellyel az ugynevezett illir párt a' magyarok iránt viseltetik. Mi lehet czélzata e' pártnak Magyarországra nézve, és mit várhatni általányosan az illirismus és panszlavismus eszméjétől: világos Draskovics Jánosnak, mint akkori horvátországi k ö v e t n e k 1836dik évi mart. 13kán irott leveléből; világos azon határzatokból, mellyek V a r a s d megyében közelebb keltek, 's mellyekben nem kevesebb czéloztatik, mint a' magyar koronától elszakadás. Mi ármánynyal élnek az

illirek pártuk naponkénti erősitésére: körülményesen le van irva egy Isztievits Eduard név alatt költ levélben, mellyben mondatik, hogy az ifjuság, a' zágrábi akademiabeli ifjuság,között mimódon terjesztetik az illir szellem; le van irva, mikép a' kir. biztosság kiküldetését is álszinbe öltöztetve az illirek maguk javára tudták magyarázni, 's hogy a' biztossági eljárásnak mind eddig eredvénye nem lőn, az általuk terjesztett sejtelmeket, mintha törekvéseik a' kormány által is pártoltatnának, még inkább megerősitette; le van irva, mikép magyaráztatik egyenes pártolásnak, hogy Gáj Lajos egy az udvarnál benyujtott munkájaért gyürüvel ajándékoztatott meg; le van irva, mikép terjesztetik azon eszme, hogy mind azon irat, mellyek az illirismus érdekében bocsátattak közre, a' kir. könyvvizsgálat engedelmével nyomatik ki, hogy azoknak kinyomatását bizonyosan meg nem engedné, ha maga az illirismus czélzata is felsőbb helyen nem pártoltatnék; le van irva, hogy az akademiai ifjuság kicsapongásai nem büntettetnek ha magyarok elleni gyülölség bélyegét viselik 'stb. Illy ármányok által a' horvát párt terrorizáltatik; mert a' kormány büntető hatalmát rettegi, ha olly törekvések ellen nyiltan 's egyenlő fegyverrel lép föl, melly törekvéseket a' kormánytól pártoltatni vél. Az illir párt hivei pedig bátorittatnak, ösztönöztetnek nemcsak a' fölgerjedett indulatok hatalma, hanem azon biztositó remény által is, hogy a' hatalom előtt kedves dolgot cselekesznek. És innen magyarázhatni, hogy erőteljes ellenhatást, ha a' turopolyai eseményeket kivesszük, az illir párt ellen Horvátországban eddig tapasztalni nem lehetett. Innen lehet magyarázni azon a' hisztoriában gyakran tapasztalt tények valóságát, hogy egy kisebbségben levő párt, terrorismus és ármány által a' többség ellenében diadalmaskodni is képes. Mennyire megy a' közéletben az ellenségeskedés: eléggé világos nehány levélből, mellyek kezeim közt vannak, és mellyek álnév alatt irattak, csak azért, mert Horvátországban biztosságban nincs, ki az illir párttal nem tart; és közhirből tudjuk azon nyilványos gunyolást, mellyel azok, kik nem az illir párthoz tartoznak, közhelyeken illettetnek, hazaárulóknak neveztetnek, söt tettleges üldözés alá vétetnek, ugy annyira, hogy legujabb hirek szerint maga a' közbátorság is az illir párt dühöngései által veszélyeztetve van. — Azon kérdés még megfejtendő: kik az illir párt főnökei? és itt már az 1842d. évi z—i tisztujitás eseményeit kell figyelembe venni; mert az illir ujságok fenhangon hirdették, hogy azon gyülésben a' hazafiság győzött; és mivel ők magokat hazafiaknak, az ellenkező pártot pedig hazaárulóknak nevezik, a'győzelmi dij őket illeti. Megnevezem itt mindenek előtt a' z—i főispánt, 's azon tanuvallások közül, mellyek a' restauratiót érdeklőleg a' kir. biztosság elibe terjesztettek, hogy a' többit elmellőzzem, egyre hivatkozom, miszerint az állitatik: hogy az illir pártbelieknek egy része számára veres sapkák öt órakor reggel osztattak ki, épen a' főispán lakásában; továbbá egy másik tanuvallásra, mellyben az egész restauratio története leiratik, 's miszerint a' főispán, miután az illir párt a' horvátokat a' tisztujitás helyéről kiverte, miután kihirdettetett, hogy a' közbejött kicsapongások miatt tisztujitás tartatni nem fog; mégis később, midőn a' teremben már mintegy 150 illir pártiakon kivül senki sem volt, a' tisztujitást megtartotta, annak befejezése után egy beszédet mondott, mellyben a' tisztujitásban részt vett KK. és RRet megdicséri, hogy csendesen és hideg megfontolással viselik magokat; továbbá, hogy magát az illir zászló alatt Te Deumra kisértetni 's onnan ugyanazon zászló alatt lakásához visszakisértetni megengedte. Mind ezek elég bizonyságot tesznek arról, hogy az illir párt egyik 's fő előmozditója a' volt z—i főispán, ki jelenleg is kamrai administrator. 2) Megnevezem a' z—i püspököt, és általányosan a' horvátországi római kath. clerust és erre bizonyságaim következők: 1) A' püspök körlevele, mellyet a' z—i tisztujitás előtt a' megyéjebeli papsághoz bocsátott. — Ebben emlékezteti a' papságot,mikép kötelessége hiveinek lelkismeretét a' közéletben és politikai pályánis vezetni; továbbá ennek folytában bizodalmasan és titok leple alatt felszóllitatik a' papság, igyekezzék hiveinél a' dolgot oda vezérleni, hogy főképen a' főispán véleményéhez és szándékához alkalmazza magát; bizonyságom továbbá két hivatalos levél; egyik Lentulay Benedeké, 1842d. jun. 21ről a' püspöki consistoriumhoz, mellyben két plébánus adatik fel, hogy a' tisztválasztás ellen intézett folyamodásra az aláirások szedését előmozditják; másik pedig S. Józsefé, a' püspöki consistoriumnak ugyanazon évi jun. 24kén tartott üléséből, mellyben a' püspök körlevelénél fogva felállitott azon elvvel ellenkezőleg, hogy a' papság hiveinek lelkiismeretét a' közpályán is vezérleni köteles, az elvádolt két plébánusnak vétkül tulajdonittatik, hogy politikai agitatiókba bocsátkoztak, sőt fenyegetettnek, hogy a' megye által tiszti kereset alá vétetni 's ezen kivül a' consistorium által egyházilag is büntettetni fognak. Természetes, mert az illir pártot elősegiteni nemcsak szabad, hanem kötelesség is, a' nagy nemzeti illir ügy ellen cselekedni pedig vétek. Bizonyságom 3) A' Danica Illirsca 1842d. évi 38d. száma, mellyben világosan mondatik, hogy a' nemzetiséget illetőleg ez különösen a' papságnál virágzik. 4) Bizonyságom a' Danica Illirsca 1842. évi 39dik száma, mellyben leiratván a' tisztválasztás 's az utána keletkezett ünnepélyek és kivilágitások, különösen megemlittetik azon kivilágitás, melly a' major utczában P. kanonok házánál láttatott, u. m. egy átlátszó babérkoszoru illy felirattal: mindent az illirekért, az ablakban pedig fénylett egy roppant félhold 's e' fölött egy ugyan olly nagyságu sugarait távolba lövellő csillag. Ezek ismét, emberi bizonyság-tételeket mellőzve, elég bizonyságok a' horvátországi clerus ellen az iránt, hogy az illirek törekvéseiben részt vesz. A' többi azon feladásban van megnevezve, melly a' tisztválasztás sorjában panaszkép a' kir. biztosnak beadatott. — Gáj Lajost nevezni szükségesnek nem is tartotta; 's a' feladottak közül csak a' z—i akademia igazgatóját, kinek elnézéséből történnek az ifjuság kicsapongásai, kinek elnézéséből hintetik az illir doctrina magva az ifjuság közt. Ha ez igy van, ha áll Horvátországban az energicus illir párt, és ez a' hatalmas papság által is támogattatik: mondhatná valaki, hogy tehát az ügy veszve van Horvátországban; mert azon horvát párt, melly a' magyar érdekkel egyesült, illy hatalmas és folytonos megtámadásoknak ellenállani nem képes, de ez a' dolognak külső szine csak. — És ez ismét az illir nevezetű ujságnak 1842. 77. számából megtetszik, hol minden dicsekedés mellett, panaszolja, hogy már a' szomszéd Szerémmegyében a' horvát nyelv mellett mozognak ugyan, de párt nem alakulhatott azért, mert vezére nem akadt. — Nem alakulhatott igen is illir párt, nem alakulhatott ellenség, és ezen ellenséges párt a' volt főispán főnöksége alatt leginkább csak Z—b megyében terjedett. Ha továbbá egy pillanatot vetünk azoknak névsorára, kik a' z—i káptalanban jun. 3kán 1842ben ellenmondást adtak be; ha megemlékezünk azokra, kik az illirismus ellen ezen orsz.gyülésén folyamodtak 's összehasonlitjuk azok névsorával, kik az 1842. évi tisztválasztáskor elkövetett kicsapongások miatt'smint illirek feladva vannak: tapasztalni fogjuk, hogy Horvátországnak majd minden kitünő nevei, hogy a' horvát nemzetnek szine azon nemzeti párthoz tartozik, melly az anyaországgal a' békét az egyességet és barátságot ohajtja; de ha megemlékezünk az ármány azon kikeresett mesterségire, miket az illir párt naponként mozgásba tesz: itt az idő gondoskodni, nehogy beteljesedjék Gájnak mondása, mit a' horvát párthoz intézett: „Ti többségben vagytok még, de a' jövő ifju nemzedék 's a' gyermek mint megszületik, enyém.“ De mit tegyünk hát? Mindenek előtt különböztessük meg a' horvát nemzetet az illir párttól, a' horvát nemzetiséget az illir nemzetiségtől; a' horvát nemzetnek egyesség, béke 's barátság, és segitség azon rosz lelkek ellen, mellyek az illirismus képében megszállották. Az illir pártnak gyülölség, harcz és boszu, ugyanazon mértékben, mellyben ők azt elle nünk fordit ják. A'horvát nemzetiségnek megismerés azon körben, mellyben honos, ön törvényhatóságai körében; mondjuk ki azt, hogy a' magyar nyelvet tőlök csak azon érintkezésben kivánjuk, mellyben a' közös magyar kormánynyal t.hozással, a'magyar t.hatóságokkal állanak és tovább nem; az illir nemzetiség nem fér meg sem a' magyar alkotványnyal, sem azon egységgel, mellyet a' magyar korona képvisel, sőt mint kifolyása a' panszláv eszmének, megtámadja az összes európai statuscsalád viszonyait; azért az illir nemzetiség lobogójával és törekvésivel soha ne nyerjen elismerést; és ha tisztába lesznek téve azon viszonyok, mellyek a' horvát - magyar kérdés alapeszméjét foglalják magokban: gondolom, a' horvátok nemzetiségünk iránt megnyugtatva, meg fogják ismerni azon valódi ellenséget,melly őket egyáltalányos szláv hazában felolvasztani törekszik, 's ez által alkotványos szabadságaik elenyésztetésére vezet. — Egyébiránt, hogy a' kormányt az illirismusra figyelmeztessük, hogy tőle fölvilágositást kérjünk, már csak azért is szükségesnek látja szóló, hogy alkalmat szolgáltassunk kimondani: miszerint az illir és panszláv irányzatok ő fels. által nem helyeseltetnek. És hogy lehető szükség esetére, a' külviszonyokat illetőleg,a' kormány erőteljes föllépését támogatni készségünket iskijelentsük,jónaktalálom szintén azon czélból, hogy a' kormány győződjék meg, miszerint ellenségünk legnagyobbikának azon befolyásokat tartjuk, mellyek az aldunai tartományokban müködnek. Ezen terjedelmes előadás után, még több követ is szólottak, 's többnyire erősb modorban, mint például szólt az inditványozó,ki nem fakadt panaszra a' multakra nézve, 's nem kivánta kárhoztatni azokat, kik polgári kötelességet mulasztának. A' határzatot már közlők.

Legujabb. A' jul. 20d. ker. ülésben elnökök: az előbbiek. Jegyzők: Szemere. Palóczy. Tárgy a' bünt. törvénykönyv börtönrendszerről szóló részében tett változtatások hitelesitése 's az inditványok sorozata. A' börtönrendszerben tett változtatások, némi maga a' jegyző által is inditványzott módositások mellett helybenhagyattak. Hitelesités után a' tegnap megállapitott rend szerint az inditványok sorozata felett nyilt meg a' tanácskozás; huzamos 's többször megujult, leginkább a' sorozat körül követendő eljárás oeconomiájára vonatkozó vita után, az eddigi gyakorlattal öszhangzólag megállapittatott: hogy az inditványok pontonkint, egymás után felolvastatván, közülök azok, mellyeket közértelem v. többség még ez orsz.gyülésen kiván tárgyaltatni, a' többi inditvány sorából kiemeltessenek, mik leiratván ujolag sorozandók lesznek. A' Palóczy által olvasott inditványok közül, a' nagyobb részint szavazás utján fejlett többség előleg tárgyalás alá következőket tüzte ki: 1) A' t.székek és birságok rendeztessenek. 2) Állittassék föl törlesztőszék (forum cassatorium). 3) A' mezei rendőrség tekintetéből szaporitott sz.birák mellé esküttek is adassanak. 4) Az itéletek végrehajtását akadályozó kir. parancsok szüntessenek meg. — Jul. 21ikén vas. szünet. A' jul. 22ki ker. ülésben elnökök: Ambro Antal (Bars) Hertelendy Miksa (Torontál). Jegyző Palóczy. Naplóvivő: Botka. Tárgy: az inditványok sorozata. Ülés megnyitásakor az elnökség jelentést tön, miszerint a' vasuttársaság folyamodása következtében a' vasutvonalok iránti üzenet és felirási szerkezet készen levén, köziratra fognak adatni. Az inditványok feletti tanácskozás folytán előleges tárgyalásra következők tüzettek ki: az o-sz gyülés rendeztessék. A' kir. megerősités alá terjesztendő czikkelyek 3 példányban letisztázva összehasonlittassanak. A' magy. testőrsereghez polgár ifjak is alkalmaztassanak. A' katonai kihágások megzabolázására törvény hozassék. A' bander. 's fölkelési munkálat megkezdessék. A' görög nem egyesültek egyházi szertartásai magyar nyelvre fordittassanak. A' nemnemeseknek birtok- 's hivatalképesség adassék.

Győrmegyei közgyülés. Most végzett, valamint májusi közgyülésink tárgyait egybefoglalva adom; 's röviden, tudva levén előttem, miként hosszas taglalása eléggé ismert dolgoknak, unalmas egyiránt olvasónak mint irónak. Nevezetes és talán jövő tisztujitásunkra is vonatkozó eredvényt mutatott májusi közgyülésben azon kérdés megfejtése: vajjon az országgyülés évenkinti tartása pártoltassék é azon esetben is, ha a' követek 3 évbeni választása eltöröltetik? A' véleményharcz ez esetben inkább személy- mint tárgyérdekhez köttetett. Mert közönségesen tudva van, miszerint jelen kérdés tárgyalásakor követink egymással ellenkezőleg szavaztak; azt mondván az első, hogy ha a' 3 évi követválasztás eltöröltetik, azon esetben az országgyülés évenkinti tartásához e' megye nem járulhat, a' második pedig ollykép vélekedvén, hogy az országgyülés évenkinti tartásához minden esetben járul e' megye, bár a' választás 1 vagy 3 évre tétessék is. — 'S igy azon fordult a' koczka: mellyik kimondás nyerend többséget? A' többség pedig nyilatkozott az első kijelentésre; tudniillik kimondatott, mint conditio sine qua non, a' követválasztásnak 3 évre terjesztése az országgyülés évenkinti tartásához. Egyesültek e' határozat létesitésére az addig egymás ellenében állott vélemények, 's a' tulső baloldal több tagja elhagyá álláspontját, közeledvén a' jobb oldal harczosihoz, mibül majd általányos lőn a' következtetés: hogy e' szövetség elhatározó leend jövő tisztujitásunkra. Ez idő óta csendben folynak közgyülési tanácskozásink, értvén: „politika mezején.“ Csakugyan májusi közgyülésünken lőn elfogadva a'sz.k. városok fő felügyelője is. Azonban kivánják a' Rk, hogy a' főfelügyelő az ügyelése alatti városban lakjék, egyéb hivatalt ne viselhessen 's visszaélés esetében a' főispáni kihágások érdemében jelölt büntetés alá essék. Egyéb emlitésre méltó: hogy a' bányász akademiában minden tanulmánynak magyar nyelveni előadatása, Hajniknak az egyetemi gyorsirói tanszékre alkalmaztatása, Aradnak Gábry elleni kicsapongásbul eredt sérelme 's a' nevelés iránti kerületi választmány munkálata pártoltattak. Utóbbi gyülésen szép csendesen haladtunk a' közügyet illető tárgyakon. Ezek voltak napirenden: az országgy. szállásbér fizetése; mellyre végzés: ha jelen országgyülési szállásbérek fizetése elmulasztatik. Pozsonymegye középponti főbirája esküttjével itéljen a' panasz érdemében. Jövendőre csupán azon esetre ajánltatik meg a' fizetés, ha Pesten tartatik hongyülés. Fiume és Buccari kerület rendezését illető választmányi munkálat és a' nemzeti szinház igazgatójának folyamodása választmányhoz utasittattak. A' többi előfordult tárgyra már levén e' megyének végzése, az előbbi utasitás fentartatott. 'S e' tárgyak: a' vallás iránti kir. válaszra készült üzenet és felirás, a' vallási nehézségek, az áldásmegtagadás, a' görög nem egyesültek 's unitariusok iránti 2dik üzenet, a' városok rendeztetéséről fördi észrevételek után készült üzenet, erre adott fördi 2dik válasszal, 's 3dik alsó táblai üzenet, a' bányatörvény körüli frdi válasz, turopolya rendeztetését illető üzenet, törvény és felirási javaslat, a' szabad községekről szóló törvényjavaslat módositása 's az ország sé-

PEST, vasárnap julius 28kán

JELENKOR.

1841. 60dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 535dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok 1. n. csupán a' bécsi cs. főpostahivatal útján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések 's előléptetések; Országgy. közlemény: (a' jul. 16 19ki ker. ülések részletei a' középponti vasuttársaságnak a' duna balparti vasutvonalra nézve parallel vaspályák ellen törvény általi ótalmat 's biztositást kérő ügyében, a' 4 napi tanácskozás feliratot határzott őfelsége intéztetni, hogy mivel a' dunabalparti vasutat a' RR. pártolásuk alá vették, miglen az 1836ki 25d t. cz. változás nem történnek, addig ő fels. más társaságnak szabaditékot adni ne méltóztassék; legujabb: jul. 23d. ker. ülésb. a' középponti vasutvonal iránti üzenet 's felirás hitelesittetvén az inditványok sorozata határoztatott meg; 25d. ker. ülésb az inditványok sorozata 's a' sérelmek és kivánatok folytatása, azonnapi elegy. ülésb. az orsz. pénztár állapotjárul szóló jelentés; budapesti napló: fővárosi ujdonságok; kir. rendelet a' pesti egyetemn. 's akademiák és lyceumoknál melly nyelven intézendő tanitásmódrul jövő iskolai évben; pestvárosi felszólitás a' javitó dologház ügyében; Bács és Veröczemegyei közgyülések határzati.)

Spanyolország (hadsereg Ceuta felé indulóban; miniszterek viszszatérte Madridba; cortes-feloszlatási rendelet.)

Anglia (O'Connell befogatásanapját évenként megünnepelteti határzá a' dublini repealegylet; a' statusfoglyok fölebbviteli pöre'e semmi kedvező kilátás 'sa't.)

Franczia ország (uj összeütközés a' marokkaiakkal 'sa't.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. föls. gr. Széchen Miklós cs. kir. közönséges kincstári alelnököt a' magyar kir. udv. Kamra elnökévé kinevezni, Geőcz László m. k. udv. kamrai tanácsost pedig sz. István ap. kir. rend keresztjével diszesitni legkegy. méltóztatott.

A' szilágysomlyói sómázsáló állomás megürült; fiumei sómázsáló Matkovich Péter pedig f. é. jun. meghalálozott.

Ő cs. 's ap. kir. fels. a' váczi székes káp'alannál megürült főesperesi hivatalt ugyanazon káptalan kanonokjára Mericzay Antalra ruházni, kanonokká pedig Krisztner Antal püspöki titoknokot nevezni; a' székesfejérvári székeskáptalan budai főesperesi hivatalát Korizmics Antal kanonokra ruházni; kanonokokká Simoncsis Károlyt, mint eddig volt ettyeki lelkészt és Schwanfelder Józsefet a' püspöki lyceumban a' szentirási tanulmány tanitóját kinevezni kegyeskedett.

Országgyülési közlemény.

Részletei a'jul. 16ki ker. ülésnek, mellyben a'magyar középponti vasuttársaság a' dunabalparti vasutvonalra nézve egyenvonalu vaspályák ellen törvény általi ótalmazást és biztositást kért. A' felolvasott kérvény feletti vitatkozást megkezdő P—t követe megemlité, miszerint ha a' jelen kérdésben egyesek nyereségire alapitott magány-vállalkozókrul volna szó, akkor nem lenne érdemes fölötte tanácskozni, hanem midőn a' status érdekével áll kapcsolatban, mulhatlanul szükséges, hogy iránta kellő ovatossággal intézkedjünk. Más nemzetek, mivel átlátták, hogy a' vaspályák nem annyira egyesek, mint a'status közjavát mozditják elő, azokat különösgondoskodásuk alá vették 's legtöbbnyire statusköltségen épittették. Mi nem tudjuk még: vajjon a' nemzet közös költségen, vállalkozó társaságok által bizonyos meghatározott kamatok biztositása vagy kedvezések mellett kivánja é épittetni; 's meddig e' tárgyban külön nem rendelkezünk, specificus kérdésekbe bocsátkozni teljes lehetetlen, annálfogva általányosságban kivánt maradni szónok. Ha nem kivánnók mi a' vaspályákat statusköltségen hanem csak egyes válalkozók által épittetni, az ollyanokat nagyobb kedvezményben kell részesitnünk, kiknek vállalati nyereségök a' status nyereségével kölcsönösen találkozik, midőn magányosak nyeresége a' status érdekében a' közhasznot elömozditja, illy esetben a' magányosak érdekét tekintetbe kell venni; de lehetnek olly vállalatok, hol a'magánnyereség nem egyszersmind a' közhaszon elősegitésére van irányozva, az illyet a' másiknak elibe tenni nem szabad. Igen képzelem azon érdekeket, mellyek a' dunabalparti vasuttal összeütköznek, hogy általa majd némellyek nyeresége csökkenni fog, és azon minden módon gátolni törekvők igyekezetét a' közczél elérésének akadályozása mellett, csak egyedi nyereségök szaporitására alapitják, 's mesterkedésök czélja a' balparti vasutrészvények értékét a' börzén alábbszállitani; illy tárgynál, hol a' status érdeke forog fen, a' börzejáték veszedelmes, azt a' statusnak meddig hatalmában áll, akadályoztatni kötelessége. Jól tudom én azt, mond szónok, hogy a' dunabalparti vaspálya a' gőzhajózással concurrentiába jő, 's annak monopoliumát csökkenteni fogja; meglehet, a'budapesti hidépitéssel is összeütközik, 's meghiszem, hogy midőn valamelly uj vállalat nyereségesnek látszik, részvényei emelkednek a'börzén, 's a'másiknak értékét alábbszállitja; meglehet, hogy a' hidtársaság actiáit még mind el nem adhatta, vagy lehetnek ollyanok, kik félvén előre a' veszteségtől, actiájokat olcsó árért eladják, a' vállalat értékét csökkentik, mivel az actiák magasb vagy alacsony lábon állása szokta meghatározni a' vállalat nyereségét vagy veszteségét; de illyes körülményekért a'status közjavának elömozditását háttérbe szoritni nem lehet. Be van pedig bizonyitva, mikép egyenvonalu vaspályák nem létezhetnek, a'tapasztalás annak káros eredvényét már kimutatá, 's azért azok épithetését több nemzet akadályoztatá; mert magát egyik sem tarthatván fen's a'nélkül hogy a'gyorsközlekedési eszközök ez által szaporittattak volna, a' vasutvonalok használata a' status közkaszna elömozditásának gátlására félbenhagyatott. E' szerint nem hiheti szóló, hogy a'legujabban tervezett soprony-győri vasut létre jőjön, mert ha a' bécs-győri vasuttársaságnak csakugyan szilárd szándéka volna vaspályát épittetni, annak létesitésére elég ideje volt; de ugy látszik, neki nem a' vasutépités volt czélja, hanem a' balparti részvények értékének csökkentése által ezen vaspálya építésének akadályoztatásával, saját hid- és gőzhajóactiáit magas lábra biztositani. A' sopronygyőri vasuttársaság ugyan czimére nézve különbözik a' bécs-győri társaságtól, de a' vállalkozók főbbjei ugyanazok; egy nevet látok ottan, mellyet nem szükség megnevezni, de állitásom bebizonyitására elég arra utalni, miszerint a' győri vasuthoz vásárlott fák most itt Pozsonyban a' dunaparton árultatnak; illyen maneuvreek nem azon okbul intéztetnek, hogy ajánlatukat végrehajtsák, hanem hogy egyéb vállalkozót saját nyereségök biztositására akadályoztassanak; az illyen álczélok létesitése gátlására pedig szükséges a' törvényhozásnak intézkednie. Más nemzeteknél minden vaspályára specialis rendelkezés történik, igy Ausztriában, Porosz és Bajorországban; Szászországban ugyan általányosan rendelkezett a' t.hozás, de tudjuk a' gyakorlatot, melly szerint minden vasutépitésre külön engedvény kell, igy van ez Franciaországban és Angliában. Nálunk ugyan a' vállalkozó szellem ébresztésére az 1836: 25. t. általányosságban, de csak ideiglen, a' legközelebb törvényhozásig rendelkezett; azonban látjuk, hogy az általányos intézkedés milly eredvényt nyujtott, a' vállalkozó szellemet mennyire ébresztette, még egy vasutvonalunk sincs; annálfogva szükségesnek vélte szónok a' hijányos és általányos törvény minélelőbbi javittatását 's azon általányos engedvényeket, mellyeket más statusok elkerülni ügyekeztek, specialitásokra vonni, mert különben vaspályákat létesiteni minden ohajtásunk mellett sem leszünk képesek. Most a' dunabalparti vasuttársaság vállalatának azon biztositást kéri, hogy az egyenvonalu jobbparti vasut-épités ne engedtessék meg; 's nincs senki hazánkban, ki a' balparti vasutépitést annak egész Debreczenig leendő kiterjesztésével együtt ne ohajtaná; de ezen vállalatnak addig szilárd alapja nem leszen, mig a' társaság kivánatára a' t.hozás az igent ki nem mondja, erre pedig az országgyülés annál inkább van jogositva, mivel a' jobbparti pályára kiadott engedély az által, hogy a' vállalkozók szándékuk létesitésétől már egyszer önkint elállottak, elenyészett; 's ezen tekintetben az ideigl. hozott 1836: 25. t. önmagában megszünt; annálfogva szónok, meddig a' t.hozás a' közlekedési eszközök miképeni létesitése iránt különösen nem rendelkezik, következő törvényjavaslatot inditványzott: „1. §. Semmi olly magányvállalatra nézve, melly az emlitett törvényben kitételtik, ha a' vállalkozók által a' folyamodás az 1842d. évi jun. 2kán be nem adatott, vagy pedig törvényben kiszabott uton az engedély még eddig ki nem eszközöltetett, vagy a' kiadott engedély elenyészett: engedély az emlitett törvényben megszabott eljárás utján többé nem adathatik. 2. §. Jövőben közhasználatra szánt és nem csupán a' vállalkozó tulajdonos határán 's használatára épitendő közlekedési eszközök épittetése, akár kivántatik a' kisajátitás jótékonysága akár nem, csak külön törvény által engedtethetik 's illetőleg engedélyeztethetik. 3d. §. Az 1840: 40. törv. Magyarországon keresztül Bécs és Trieszt közt vezetendő vasutra nézve rendeltetik: hogy az semmi részben a' Duna balpartján Pest és Pozsony közt vezetendő vasuttal egyenvonalt nem képezhet." És ezen törvény által, ugy hiszi szónok, vég fog vettetni azon börzejáték üzérkedésnek, mellyet a' duna jobbparti társaság a' soprony-győri vasut- épittetés örve alatt elérni akart. Az utána szólt követ a' fenebb mondottak szerint megjegyzé, mikép a' balparti vasut monopoliumától nem tarthatni, mert az a' gőzhajóval mindig concurrentiában marad; ellenben a' másik társaság a' balpartiak elnyomatásával, minthogy a' gőzhajó és hid tulajdonában van, egyedárusságra törekszik. Azonban egy más megyei szónok kinyilatkoztatá, mikép ha a' tárgyalás alatt álló petitióban az ország nézete volna kifejezve, hogy az ország érdekének tekintetbe vétele mellett az értelmes statusférfiak nem fognak a' jobbparti vállalat mellett szót emelni, aggodalommal szólalna fel, mert ollyan törv.hozásban, hol a' követek utasitással vannak ellátva, 'skiket jobbadán provincialis érdek meggyőződés vezérel, nem mondhatni, hogy azok az ország közboldogságát elömozditani nem kivánják. Valóban különös, hogy a' középponti vasuttársaság ezen folyamodásában, most midőn részére a'közvélemény kedvez, előbbi nézetit megforditva épen a' monopolium köpenyege alá akar bujni, mig mult országgyülésen a' balparti vaspálya- épitésre, azon esetben, ha a' jobbparti vonal is fog épittetni, ajánlkozott; és igy most önmagával ellenkezik. Nem kivánta szónok sem egyik sem másik társaság hitelét kétségbe vonni vagy gyanusitani, sőt felteszi, hogy mind a' két társaság képes annyi erőt kifejteni, melly szerint a' vállalatot végrehajthassa. Mult orsz.gyülésen, midőn b. Sina vasutépitésre felszólittatott, a' vállalatban Rotschild is szerepezett, mert ha tettleg részt nem vett is, de megigérte, miszerint a' vállalkozók érdekeit előmozditani iparkodik; akkor b. Sina a' Duna balpartján kivánta létesiteni a' vaspályát, midőn azonban a' pozsonyiakkal meg nem egyezhetett, a' jobbpartot választotta; később a' balparti vonalépitésre fölléptett Ullmann's Pestnek Bécscsel leendőösszeköttetésére ajánlkozott, még azon esetben is, ha a' jobbparti vasut épittetik; b. Sina szinte igéretet tön az egybekötésre, de egyszersmind folyamodott, hogy Ullmannak az épités ne engedtessék meg, mivel különben a' jobbparti vonal nem létesithető; azonban akkor a' RR. egyik, vagy másiknak ügyvivőji lenni nem akarván, a'concurrentia-fentartás tekintetéből mind két félnek a' vasutvonal-épités megengedtetett. Ennélfogva nem lehet egy puszta folyamodásra a' másik rész engedvényét minden meghallgatás nélkül megsemmisiteni, miután látszik, hogy azon társaságnak csakugyan van szándéka a' jobbparti vasutat létesiteni. Ellenkeznék illy eltiltás a' RR. igazságszeretetével, mert az 1836: 25. t. őket biztositotta. — Különben pedig miért kivánja azon középponti társaság, melly multkor a' monopolium ellen küzdött, az eltiltást, hiszen ha csakugyan tudja, hogy a' jobbparti társaságnak nincs szándéka vaspályát épittetni, hanem csak financialis speculatiót kiván eszközleni, akkor nincs oka mitől félnie; annálfogva szóló, minthogy az 1836: 25. törv. épségben van, mert ellenkező törvény által el nem töröltetett, puszta nyilatkozattal pedig meg sem semmittethetik, a' jobbparti vasuttársaságot vállalatától eltiltatni nem akarja. Egy tiszamegyei követ megemlité, mikép az 1836ki orsz.gyülés vége felé fölébredvén e' nemzetben azon kivánat, hogy az iparelőmozditásra szükséges gyorsközlekedési eszközöket más európai nemzetek példájára elömozditsa, a' vaspályák meghonosithatására az akkori törvényhozás megtörte a' jeget, mert a' kisajátitási törvényt kivitta; 's akkor mindjárt sokan azt hitték, hogy a' főbb vonalok épitésére azonnal fog találkozni egy két vállalkozó társaság, azért hozatott a' legközelebb törvényhozás intézkedéseig az általányos törvény és adatott engedély egyenvonalu vasut-épitésre. Nem akarom, mond tovább szóló, azon versenyzést, melly a'jobb 's balparti vasut elsőbbsége felett mult országgyülésen történt, előszámlálni; sokan voltak, kik a' balparti vasutvonal létesitését nemzetgazdasági szempontbul ohajtották, de a' jobbparti vállalkozóknál többen nagyobb garantiát találván, ez okozta, hogy mind a' két pálya épittethetése törvény által biztositattott; ámbár már akkor némellyek átlátták, hogy a' jobbparti létesitése nem egyéb mint ábránd; és ezen akkori sejtelem csakugyan valósult, mert elkezdette a' társaság a' vaspálya épittetését Bécstől Bádenig, ké-

sőbb Gloggnitzig vitte, innen azonban tovább saját nyilatkozata szerint nem mehetett, mégpedig 99 okbul, mint az egykori falu harangozója, mert pénze, mint amannak harangja, nem volt; másodszor, hogy a' vállalat létesitését a' status biztositása nélkül nem eszközölheti 's annál fogva vállalatáról lemondván, a' bécs-győri nevet bécs-gloggnitzival cserélte föl; ekkor kapott csak a' középponti vasuttársaság a'balparti vaspálya-épitésre engedelmet, 's mint tudjuk már szerződött is. Szónok véleményével tisztában áll 's meg van győződve, miszerint egyenhuzamos vonal nem létesithető, 's ki azt kivánja, az semmit sem kiván: de miután az alkotott 1836: 25. t. ótalma alatt vállalatát folytatni akarja a' társaság, azon törvényt, mellyre van mind a' két társaság biztositéka alapitva, megsemmisültnek tekinteni nem lehet. Igaz ugyan, hogy az emlitett 1836: 25. t. csak a' legközelebb országgyülés intézkedéseig hozatott, de ez iránt a' t.hozás 1839ben nem rendelkezett, és a' törvényt nemcsak el nem törlötte, sőt annak értelmében egyenvonal mellett mind a' két fél pártoltatására felirt ő felségéhez; és ezenfelül még egy megye kivánatta következtében,a'bécs-trieszti vonalnakMagyarországon keresztül leendő épittetése is pártoltatást nyert; ez ellen ugyan Csongrádmegye ovást tett, mivel hitte, hogy hazánkra nézve kár. következményüvé válhatik,de szava akkor elhangzott; annálfogvást a'törvényt exspiráltnak nem tekinthetni. Miután azonban azon idő óta a' vasut iránti fogalmak megváltoztak, 's át is látja a'nemzet, miképen általányos törvény mellett czélt érni soha sem fog, szónok ez uttal elegendőnek vélte végzésben kimondani: hogy ez országgyülés a' vasutak iránt mulhatlanul fog intézkedni; ő fels. pedig felirás utján megkéretni kivánta: hogy meddig ez országgyülés a' vasutak iránti nézeteit tisztába hozza 's törvény által különösen minden vonalra intézkedni nem fog, semmiféle vasutvonalra engedelmet adni ne méltóztassék. A' középponti vasuttársaság folyamodását ezután a' financzialis tárgyakkal foglalkozó orsz. választ. kiadatni, és az iránt azt megbizatni kivánta: hogy hazánkban a'gyors közlekedések elősegitésére létesitendő vaspályák iránt minélelőbb kimeritő t.javaslatot készitsen. Ekkor, ha a' status specialitásokra kiván bocsátkozni, azon vonalra, mellynek épittetését nemzetgazdasági tekintetben leginkább ohajtja, több kedvezményt engedhet; 's igy, mintha a'balparti vonalnak adott kedvezmény mellett a'jobbparti a'concurrentiát kinem állhatja,szándékáról lemondani kénytelenittetik; és ha ő felsége az1836: 25. t. általányos értelmében a' vasutvonalokra senkinek ujabb engedvényt nem nyujtana, elérhetnék a' RR. azon szándékot, hogy jövendőben minden vonalra a' törvényhozás különös törvény által intézkedhessék, nem maradván egyéb az 1836: 25. törvényből, mint a' kisajátitási jog meghatározása. Szónok akép van meggyőződve, hogy miután a' középponti társaság még, mint hallatszik, nemcsak az egyenvonal eltiltatásaért, hanem bizonyos kamatbiztositási kedvezményekért is szándékozik folyamodni, kölcsönös egyezkedés végett szükséges a' kérdésben forgó tárgyat az orsz.választmányhoz utasitani, mert bár legtisztább ohajtása, hogy a' balparti vasut a' közhaszon előmozditására minélelőbb létesittessék, 's azért különös kedvezményekben részesittetni is kivánja, de viszont a' társaságtól olly biztositást akar, hogy a' vaspálya bizonyos meghatárzott 35—40 év eltelte után orsz. tulajdonná váljék és a' tariffa meghatárzása, mennyire csak lehetséges, a' törvényhozást illesse, mivel a' nemzetnek leginkább fekszik erdekében, hogy a' közlekedés felcsigázott ár miatt ne nehezittessék; mindezek iránt pedig a' financzialis országos választm.,melly a' nemzet közszükségeit fedező költségek forrásáról gondoskodik, minthogy már ezen társasággal némi érintkezésbe is tette magát, legjobban 's leghamarább intézkedhetik. Az utána szólott megyei követ, czélelérés tekintetéből, a'szönyegen levő folyamodást határzottabb térre kivánta állittatani, a' tényt törv. és a' törvényhozás által már eddig tett lépések szempontjából felvilágositván, a' RRket arra figyelmezteté, hogy az 1836: 25. t.cz. első szakasza 7 első pontjaiban kirekesztőleg olly vasutakról s z ó l, mellyek P e s t r ő l hazánk különböző határszéleig épittetnek, a' 8d. pont egy vasutat B é c s t ő l a' magyar tengeri révpartig, a' 9d. pont egyet Bécstől hazánkon keresztül Krakkóig enged 's igy azon vonal,mellyBécsbölGyőrbe vezetne 's nem tovább, e' t.czikkben nem foglaltatik;mert a'tizedik pont Nagy-Szombattól Kassára,a'11d. Kassától Krakkóra,a' 12d. Miskolcztul Oroszország felé, és a' 13d. Sziszektől a'magyar tengeri révpartig épitendő vasutakról rendelkezvén,egyszersmind nyiltan jelenti ki, hogy csupán ezen vasutak állnak a' törvény ótalma alatt; miután pedig ezen tcz. 4dik §sa szerint a'fizetendő vitelbél mennyiségét a' vállalkozók határozzák ugyan meg,de az időt,mellytől a' fizetés kezdődik, és az évek számát, mellyek lefolyta alatt a' fizetést szedni lehet,a'főkormányszék határozza: olly vonal iránt,melly a' törvényben kijelelve nincs,szerződésre nem léphet,tehát Brucktól Győrig épitendő vasutra engedelmet nem adhat. Hogy az orsz. RR. illy értelemben vették a' törvényt,azon felirás bizonyitja, melly a' duna-tiszai csatorna iránt multorsz.gyülésen felküldetvén,egyszersmind ő Felségét arra kéri, hogy arra felügyelni méltóztatnék, miszerint az ugynevezett bécs-győri vasuttársaság nemcsak közelebb és jövedelmesb pontokra épitsen szárnyvonalt,de az utat okvetetlen Budapestig vigye, mert csak az illy hoszszabb vasuttól reménylhetni kereskedésünk felvirágzását.Időközbenugyanazon országgyülésen Pozsonymegye a' sérelmek 25ik pontja alatt arról panaszkodott,hogy az éjszaki vasuttársaság azon szárnyvonalépitésre, mellyet Gänserndorftól Pozsonyig vinni kiván, engedelmet nem kapott, jóllehet épen ezen vonal által akarná Pestet az éjszaki vasuttal összszekötni. Erre a' RR. azon föltét mellett, hogy ezen gänserndorfi vonalt a' társaság csupán akkor használhatja, midőn a' pesti vasut már elkészült,Pozsonymegye kivánságát hathatósan pártolták,de épen azért, mert mind a'jobb mind a' balparti vasut mellett irtunk fel, két szék közt földre ültünk, a' balparti társaság, tartván a' jobbparti parallelától; minden további lépéstől elállott, a' jobbparti egylet pedig, mint ezen folyamodáshoz csatolt jegyzőkönyvi kivonat mutatja, főleg azért,mert a' RR. mind a' két vasutat ajánlották, a' győri vonallal egészen felhagyott. Csak ezen nyilatkozás után ujitotta meg a' balparti társaság azon igyekezetét és előkészületit, mellyek folytán már most a' főkormányszékkel szerződésre lépvén, a' vasutépitéshez tettleg is hozzáfogott, és épen e' pillanatban lép fel b. Sina a' jobbparti társaság nevében olly tervvel, melly szerint Brucktól Gönyüig vasutat épiteni akarna,jóllehet csak két évvel ez előtt a'még nem létező parallelától tartván,ezen vonalt sem lehetséges, sem jövedelmesnek állitotta volt, 's már most, hol azon parallela a' balparton készülőben van, jövedelmes és lehetséges? szóló a'jobbparti társaság e' váratlan lépése indokait vizsgálni nem akarja, de hogy hazánk vasutai szaporitására irányozva volna, azt meröben tagadja, mert a' balparti vasut részvényeseit annak épitésétől viszszaijeszteni, és igy Magyarország három negyedrésze roppant kárával mind a' debreczeni vasutat,mindPestnek azéjszaki vasuttali összeköttetésétgátolni fogja;arrólpedig,hogyPestet a'Duna jobbpartján a' gloggnitzi vasuttal összszeköltheti é, semmi biztosságot nem ad, sőt miután az utat Bécsből csak Gönyüig akarja vinni, akaratja egyenesen az 1836: 25. tczikkbe ütközik, 's egyedül a' gloggnitzi vasut 's a' budapesti hid részvényei fölemelését eszközölhetné. A'törv. hozás illy agiotaget elő nem mozdithat és épen azért, hogy a' balparti ut épitését lehetségessé tehesse, kötelességünka'bruck-győrivasut ellen világosan nyilatkoznunk. Ezt szóló rövid felirásban kijelenteni,a'garantiáról kérdést pedig választmányhoz kivánná utasittatni, melly arra tekintvén, hogy ezen vasut a' gőzhajózási társasággal életre halálra meg fog birkozni, ezen versenyfutást a' haza rovására elő nem mozdithatja 's ott kamatokat nem biztositathatna, hol ezekbe bizva a'vasut nyomhatná a' gőzhajózást. Ugyanazon választmány ama kérdés felett is adhatna véleményt:vajjonminden külön vasut iránt külön tczikket alkossunk é, vagy egy általányos szabályokat magában foglaló törv. nyomán a' kormány kösse az illető szerződéseket? mert specialis törvény mellett társaság találkozni nem fog, melly százezrekre menő előkészületekre pénzét azért költse, hogy nem határzott és a' társaság által előre nem tudott szabályok,de sokszor a' provincialis érdeknek bizonytalan eredvényei szerint tagadó választ nyerjen. Egy más megyei követ épen nem csodálkozott azon, hogy egyenvonalu vasutak pártolása mellett a' nemzet czélt nem ért, és hogy sem egyik sem másik társaság a' közvárakozásnak meg nem felelt,mert bizonyosan tudja,mikép két egyenvonalu vasut, ha csak mind két társaság vállalatába fektetett tőkéjét tisztán elveszteni nem akarja, nem létesithető. Szónok vasutakra az orsz. különös gondoskodását kivánja fordittatni,hogy egyesek önkénye által a'közhaszon előmozditása akadályozására ne kormányoztassék, mert a' nemzeti közgazdálkodás, a' gyors és olcsó közlekedési eszközöket ipara felvirágzása tekintetéből igényli; mit szónok küldöji is átlátván, utasitásban meghagyák, hogy a' vasutak statusköltségen épittessenek, vagy ha ezt el nem érheti, azon vonalok részire, mellyek az ország köz javát leginkább elősegitik, bizonyos kamatokat biztositani 's azt a' társaság által elfogadtatni kivánja, mert azon felül,hogy a' vaspályákat nem lóerőre, hanem a'czél tökéletes elérésevégett gőzmozgonyokra ohajtja készitetni, még a' tariffa meghatározását is az országgyülésre akarja ruházni.Miután pedigDebreczennek Pesttel leendő egybeköttetését a' középponti vasuttársaság által véli egyedül elérhetőnek, a' balparti ugy a' fiumei vasutvonalnak minden egyéb vaspálya felett,az elsőséget biztositattni kivánja, mert 800 év után méltán igényelhetik a' tiszai megyék, hogy némi kedvezésekben részesittessenek, annyival inkább , mivel az alföld nem bir olly anyagszerekkel,mellyek segitségével képes lenne közlekedési eszközöket készittetni; téli időben Debreczennek utczáit megjárni valóságos bucsumenet. Egyébiránt az egész alsóvidék magtárakkal ugy körül van véve, hogy ha csak Erdélyben nincs rosz termés, gabnáját nem képes eladni; az ipar előmozditására tehát szükséges közgazdálkodási szempontból ezen vidéknek olly piaczot szerezni,hol az eladatlanul álló fölös termékit eladhassa,mit csak ugy eszközölhetni,ha Debreczen Pesttel vaspályával fog egybeköttetni. Annálfogva szónok akép vélekedik, miszerint annak kimondása, hogy egyenvonalu vasutak nem létesittethetnek,a' balparti vasuttársaság igen nagy előnyére használna, mert általa azon after parthe működése, melly legujabban a' Brucktól Győrig tervezett vasutat Trieszttel egybekapcsolni kivánja, megszüntetnék.Egymegyei követ nem akart e' tárgy azonnali elhatározásába bocsátkozni'selőbb a' folyamodást küldöivel kérte közöltetni; többnyire pedig nem látta okát, miért kelljen a'jobbparti társaságot a'sopronygyőri vasutépitéstől eltiltani, midőn neki az 1836: 25. t. az engedelmet megadta. Egymás megyei követ pedig felhozta, hogy itt csak általányos elvekről van szó; egyik társaság ollyan mint a' másik,patriotismus egyiket sem vezérli,hanem miután az 1836: 25.t. csak ideig l. hozatott 's annak ereje, minthogy a' jobbparti vasuttársaság vállalatától 1842. évben legfelsőbb helyre terjesztett nyilatkozata által viszszalépe, megszünt; 's miután az ország a'közhaszon előmozditására a' balparti vasutat czélszerűnek és szükségesnek találja: annak minélelőbbi létesitésére méltányos, hogy a' törvényhozás a' középponti vasuttársaságot némi kedvezményekben biztositsa.

A' jul. 17ki ker. ülésben,a'középponti vasuttársaság folyamodása feletti tanácskozást, a' tegnapi inditvány nyomán egy megyei követ kezdvén meg, kinyilatkoztatá: miszerint ő kész a' balparti társaságot bizonyos kedvezményekben,mennyire a'vállalat a' haza érdekével egyezik, részesiteni; 's nem vonakodik attól, ha a' törv.-javaslat készitése ker. választmányra bizatik,de azt a'financ. orsz. választmányra bizni nemcsak azért nem kivánja, hogy az tömérdek munkálattal el levén foglalva,e' tárgybani javaslatát hoszszabb idő után adhatná be, hanem, mivel a'választmány orsz., 's a' kezdeményi jogot, melly egyedül a' RR. tulajdona, átengedni nem akarja. Az utána szólott megyei követ, bár mennyire ohajtja a' balparti vonal létesitését, de azt prohibitiv rendszerrel egyáltalában felruházni nem akarja, mert azon systema tisztán monopoliumra vezet, hanem a' czél minélelőbbi elérésére küldöji nevében kész 5% biztositást ajánlani. Az ez után következett megyei követ elmondá:mikép megyéje részéről mult orsz.gyülésen előterjesztetett azon kivánat, hogy miután az 1836: 25. t. kijelelte azon vonalokat, mellyeken épitendő vasutakra vállalkozó társaságok az emlitett törvénybeli kedvezésekben részesittetnek, azon vonalok közül egyikre nevezetesen Debreczentől Pesten és Pozsonyon keresztül Bécs felé vezetendő vasutépitésre vállalkozó társaság alakult, melly azt a' Ferdinánd nevét viselő vasuttal Gänserndorfnál összszekötni szándékozott, de minthogy az ekép létesitendő vonal egy része, nevezetesen Gänserndorftól Magyarország határszéleig Ausztria részire lett volna vezetendő,arra öFels.különös engedelme kivántatott,'s mit szóló megyéje több rendbeli felirás utján, kieszközleni képes nem volt, az ország közbevetése által kivánta kieszközöltetni,hogyDuna balpartján épitendő vasuttársaság egyenlő á l l á s b a helyeztessék azon társasággal, melly Bécset Pesttel a' D u n a jobbpartján vezetendő vasut által összszekötni szándékozott, 's mellynek e' tekintetben az engedelem már meg is adatott. Hogy megyém, mond szónok, ezen kivánata mennyire nyert országos pártoltatást, az mindenki előtt tudva van. Annyi azonban bizonyos, hogy a' mult országgyülés még azon nézetből indult ki, hogy két egyenvonal egymás mellett fenállhat. Ha azonban tekintjük, ezen időközben mik történtek, hogy t. i. 4 év lefolyása után Magyarországban a' két vonal közül egyik sem létesült, azt hiszem, a' törvényhozásnak tovább azon ösvényen, melly szerint mind a' két vonalt pártolja, maradni nem lehet. Én annak bővebb feszegetésébe bocsátkozni nem kivánok: vajjon az 1836: 25d. t.cz., melly kétségen kivül ideiglenes volt, megszünt é vagy nem? de annyi bizonyos,hogy ezen törvény a'főczél elérésére,miszerint t. i.

Magyarországnak vasutai legyenek, nem elegendő, mert a' tapasztalás keserün mutatja, mikép kivevén a' nagyszombati vasutat, más vasutunk mindeddig nincs; mert azon törvény nem egyébre, mint actiákkali játékra, pénznyerekedésre, mi ugyancsak az ország rovására üzetett, szolgált alkalmul, és igy kétségen kivül áll előttem, hogy itt az idő, mellyben a' törvényhozás az emlitett törvényt változtassa, 's a' két vonal közül egyiket, a' másik kizárásával, határzottan pártolása alá vegye, hacsak tovább is azon szomoru helyeztetésben maradni nem kivánunk, hogy az actiák tulajdonosi nyerészkedési munkálkodásaikat folytatván, az ország vasut nélkül maradjon. Én most határzottan a' balparti mellett nyilatkozom a' jobb partinak kizáratásával, 's ezt Pozsonymegye koránsem provincialis tekintetből teszi, mert ha fontolóra veszszük, hogy Debreczennek Bécscsel összeköttetése által egy termékeny vidéknek nyittatik ut, termesztvényinek azon piaczra való szállitására, mellyen eddig csak a' felső megyék voltak, kiviláglik, hogy ebből a'pozsonymegyei termesztőkre,kika'föld mostohasága mellett olly bő terméssel, mint az összeköttendő alföld bövelkedik, soha nem dicsekhetnek, haszon bizonyosan nem háramlik; de mivel megyém ott, hol a' közérdek kivánja, tulajdon érdekét annak alárendelni kötelességének tartja, ezen vonal létesitését régtől fogva szivén hordozza. Én is, mint többen kijelentém, a'vállalkozók személyes tulajdoniban garantiát nem keresek, mert meg vagyok győződve, hogy minden illy vállalkozás rugója nyereségvágy 's bármelly élénken kürtölt e' részbeni patriotismus csak ezen alapszik; ha azonban tekintetbe veszem azokat, miket tett a' jobb- 's balparti társaság, lehetetlen a' balparti mellett nem nyilatkoznom; ugyanis: a'jobbparti társaság az 1836:25. törvény keletkezte után az épitési engedelmet csakhamar megnyerte, és hogy szándéka komolyságát megmutassa,némelly előlépéseket tett; nevezetesen egy szárnyvonalnak Pozsonyba vezetése iránt tervet készittetett, megvizsgálására megyém részéről küldöttséget kért, melly foglalatosságában el is járt, és az épités Bécsnél megkezdetett, azonban azt csak addig folytatta, meddig különösen nagy hasznot hajtónak hitte's igy Magyarországba nem vitte; de annak épitéséről, minthogy azt hitte, hogy a' balparti társaság szinte engedelmet nyerend, le nem mondott, később midőn gondolta, hogy ez szándékával felhagyand, 's ez által mind a' budapesti hid, mind pedig a' gőzhajózási társaság actiái állását biztositottnak hitte, kinyilatkoztatá, hogy ő a' vasutat Magyarországban épiteni nem fogja; minek következtiben a' bécs-győri vasuttársaság czimét bécs-gloggnitzival cserélte föl. Ellenben a' balparti vasuttársaság, mindamellett hogy a' jobbparti vonallal egyenlő állásba nem helyeztetett's küzdeni kénytelen volt,mert az 1839ki orsz.gyülés csak azon föltét alatt vette azt pártolása alá, hogy a' Bécs és Pozsony közt készitendő vonalat mindaddig ne használhassa, mig azt Pestig el nem készíti, 's annak épitését Debreczen fele meg nem kezdi (midőn a' jobbpartinak az engedelem minden megszoritás nélkül meg volt adva) szándékával felnem hagyott, hanem az engedelem kiadatását ezen terhes föltétel mellett is folyton sürgette, de azt csak akkor volt képes megnyerni, midőn a' jobbparti társaság épitési szándékáról lemondott. Mostan tehát, midőn már ez az engedelmet megnyerte 's épitéshez fogni kivánt, a' jobbparti társaság, más névalatt ugyan, ismét feláll, 's hogy a' hid-és gőzhajózási actiák ne csökkenjenek,egy jobbparton épitendő vasutra engedelmet szorgalmaz, azt akarván elérni, hogy az által a' balparti actiák értéke csökkenvén a' vállalatot dugába döntse. Ezekből világos, hogy az 1836:25dik t.cz. rendeletének további fenállása mellett Magyarországnak vasuta soha sem lesz, hanem csak az actiákkali kereskedésnek nyiltatik tárt kapu. Ezen tekintetnél fogva én a' p- i előterjesztést tökéletesen pártolom 's mindenek előtt egy törv.javaslatot kivánnék ő Felsége elibe terjesztetni, mellyben kimondatnék, hogy az 1836: 25dik törvény megszüntetik, hogy jövendőben minden vállalkozó társaságnak engedelem csak törv.hozás utján adassék 's minden vonal iránt specialis rendelkezés tétessék. Emlittetett még, hogy ezen balparti társaság mult orsz.gyülésen kinyilatkoztatá, miszerint ő még azon esetben is kész a' vasutat épiteni, ha a' jobbparti létesülne, és azt most mégis eltiltatni kivánja; ennek valóságát elismérem 's ha a' nemzet itt mint érdekletlen biró állna e' két társaság közt, magam is azt tartanám, hogy ezen balparti társaságot azon rövid hátirással lehetne elutasitni, hiszen erre te magadat késznek nyilatkoztatád, mi e' részben rajtad nem segitünk, de a' dolog másképáll, a' társaság érdeke a' nemzet érdekével van összekötve, 's ha nemzet itt csak igy röviden utasitná el a' társaságot, azt nyerné, hogy vasuta ismét nem lesz. Felhozatott még, hogy igazsággal nem egyeznék meg a' jobbparti társaság eltiltatása; mire azt jegyzem meg, hogy miután azon társaság a' nyert engedelemről önkint lemondott, 's ezen utóbbi föllépése egyedul a' balparti vasut létesitésének akadályoztatására van irányozva, ezen részben a' szükséges lépéseket megtenni nemcsak az igazsággal megegyeztethető, sőt ezt tenni a' nemzet érdeke parancsolja, különben sem levén itt szó eltiltásról, egyedül arról, hogy semmi engedelem a' törv.hozás utján kivül ne adassék. Végre azon állitásra, hogy egy puszta folyamodás következtében illy lépéseket nem tehetni, kinyi atkoztatom, miszerint azonfelül, hogy ezen folyamodás hiteles adatokkal gyámolittatik, itt nem annyira e' folyamodás mint tények szólnak, azon tények t. i., mellyek az 1836:25. törvény keletkezte óta előfordultak 's mellyek bőven bizonyitják, hogy ha e' tekintetben hathatós lépések nem tétetnek, a' nemzet kitüzött czéljátelnem éri, hanem rovására csak actia-speculatiókat fognak üzni. Egy más dunamelléki megyei követ előadá, miszerint küldöji is érdekeltetvén, hogy vaspályák által gyors közlekedési eszközök létesittessenek, szónok azt hiszi, hogy senki sincs, ki a' balparti vasutat nem pártolná, a' jobbpartiról ez uttal szó sem lehet, mert azon társaság mint állittatott, vállalatától önkint viszszalépett; 's hogy most legujabban ismét feltámadott 's hogy a' jobbparti vonal létesitésére ezen kérdés jelennen vitatkozás alá került, arra nem más szolgáltata okot, mint a' bécsi ujságban foglalt bécs-gloggnitzi társaság azon hirdetése, mellyben jelenti, hogy julius 30kán tartandó közgyülésében, a' Brucktól Győrig vezetendő vonal létesitése felett tanácskozandik. — Ezen hivatalos hirdetés, meg e'tárgyban megjelent röpirat csakugyan kétségtelenné teszik, hogy a' jobbparti társaság nem szándékozik vállalatával felhagyni, hanem azt tovább folytatni; de ha a' balparti társaság csakugyan bizonyosan tudja, hogy a' jobbparti vonal épittetni nem fog, és azon lépések egyedül az ő vállalatának megdöntésére irányoztatvák, akkor nem volt oka annyira megijedni, hogy a' halottaiból feltámadott kisérletet ujonan eltemetni iparkodjék, mert az által a' balparti vasutra legkevesebb kár sem fog háramolni. Egyébiránt van é e' kisérletben börzespeculatio vagy nincs, azt szóló nem tudja, de annyit minden esetre gondol, hogy ha b. Sina a' balparti vasutnak csakugyan ártani kiván, arra egyéb módot is képes találni. Az 1836: 25. t. a' jobbparti vasutat sok kedvezésben részesitette, de neki azon biztositás, hogy egyenvonal ne épittethessék, nem adatott, mert a' RR. a' szabad concurrentia mellett az egyedárusságot kizárni kivánták. Arra, hogy egyenvonalu vasut nem létezhetik, a' beadott folyamodásban semmi motivum nincs felhozva, mind a' mellett azonban szónok az egyenvonaltól szivesen elállana, ha látná, hogy általa e' hon java előmozditatik; ő ugyan a' balparti vasut létesitésére kész garantiát nyujtani, de ugy, hogy a' vaspálya bizonyos évek eltelte után az ország tulajdonává váljék, már pedig ha kimondjuk, hogy egyenvonalu vaspályák nem létesittethetnek, akkor a' balparti vasut-társaság egyenesen az 1836: 25ik t.cz. ótalma alá esik, 's akkor többé egyéb garantiáról szó sem lehet, 's átengedi az ország a' vonalt a' nélkül, hogy a' társasággal egyezkedhetnék, mert a' tariffa meghatározása az 1836: 25. t. értelmében a' kormányszékre bizatott. Nekünk pedig a' vaspályákat, ha azokat a' közhaszon előmozditására kivánjuk létesiteni,sem egyes vállalkozók, sem a' kormány önkényére bizni nem szabad,'s azért az 1836: 25. t.minden esetre változtatni kell. A' kérdés nagyon fontos, 's majd lehetetlen iránta azonnal nyilatkozni, mert nem tudjuk,az ország milly garantiát szándékozik nyujtani 's az ajánlandó kamatbiztositás, miután az országnak magának pénze nincs, micsoda forrásokbul fog öfdöztetni; ez mind ollyan kérdés,mellyek a'financialis orsz.választmány munkálatától föltételeztetvék. Szónok a'kedvezést bizonyos kamatbiztositékra kivánta helyezni, ez ugymond legczélszerübb,mert a'nemzet kamatbiztositás mellett a' vállalkozó társasággal egyezkedésre lép,hogy az épitendő vaspályát bizonyos évek eltelte után az országnak átadni tartozzék,ugy a' tariffa-meghatározástis fentarthatja magának; illy esetben aztán fölösleg lenne a' parallel vonal-épitést eltiltani, mert ha áll az, hogy azon két egyenvonalu vaspálya nem tarthatja fen magát; akkor a' jobbparti a' balparti ellenében, melly biztositva lesz, bizonyosan épittetni nem fog: ellenben ha azt eltiltással biztositjuk,akkor egyezkedésről szó sem lesz,mert más garantiát a' társaság kérni nem fog, ő az 1836: 25. t. ótalma alatt ezen uj engedély mellett monopolizálhat. Egyébiránt mielőtt a' parallel vonalok épitését megtilthatnók,tisztába kell jöni, mit tartunk parallel-vonalnak; szónok azon vonalt, melly Sopronytul vagy Mosonytul Győrig vitetnék,nem tartja a'balpartival egyenvonalnak; mert egyenvonalnak csak azt mondhatni,melly a'másiktól bizonyos jövedelmet elhuz, ez pedig a' dunabalparti vasutnak az által, hogy Győrből a'gabna Mosonyba vagy Sopronyba, a' mostan fizetendő 30 pgő kr. helyett talán 20 vkrért fog szállittatni,legkevesbbé sem fogna ártani, sőt azon vidéken a' kereskedést élénkitené. Méltóztassanak arra tekintettel lenni, hogy a' nemzet jövendőjének kifejlése egy oldalról se akadályoztassék; már pedig ha a' sokszor emlitett vonalépités eltiltatik, elzáratnék azon megyéknél még a' jövendőnek reménye is,hogy valaha gyors közlekedés létesitése által saját iparukat, kereskedésöket kifejthetnék; 's vajjon ekkor, ha még a' jobbparti vasut-eltiltás mellett a' balparti vasut még bizonyos kamatokkal,mint némelly megyék kivánják, biztositttatnék, lehet é majd a' dunántuli megyéktől méltán követelni, hogy e'garantiához járuljanak? Felhozatott a' jobbparti társaság ellen, hogy ha szilárd szándéka volt vaspályát épiteni, abba négy év alatt belé kezdhetett volna; továbbá,hogy a' jobbparti társaságnak,a'vasutépités azon feltétel alatt engedtetett meg, ha a' Dunát a' Tiszával csatorna által egybekapcsolja. Annyi igaz, hogy azon csatornaépitést Sina és Vécsey b. 25 évre vállalta fel 's eddig még az épitésre legkevesb lépés sem tétetett, ám de azidő még nem folyt le, 's ha szónok e' részben véleményét kimondhatná, azt tanácsolaná, várnók be a' kitüzött időt, ugy a' julius 30ra kitüzött gyülés eredményét is, hogy láthatnók, vajjon az ördög ollyan fekete é mint minőre szokták festeni. Nekünk, jelennen kettőrül szükséges gondoskodnunk, hogy a' társaság megnyugtassék, 's erre elegendő lenne kimondani, mikép a' nemzet a' balparti társaságot biztositani fogja, 's az egyenvonalu vasutak iránt még ez országgyülésen rendelkezendik; mennyire pedig biztositásról van szó, a' folyamodást az orsz. választmánynak, hogy a' társasággal egyezkedjék, kiadatni kivánta. 2) Minthogy minden vaspálya a' statuskülönös figyelmét igényli, szükséges, hogy a' törvényhozás minden épitendő vaspálya iránt különösen rendelkezzék, melly szerint az ugyis csak ideiglen hozott 1836. általányos törvény kijavitandó, ő Felségét tehát a' törvényhozás ezen szándékáról felirásban értesittetni 's egyszersmind az iránt megkéretni kivánta, hogy miután a' Rk. ez országgyülésen a' vaspályák iránt mulhatlanul kivánnak rendelkezni, addig semmiféle vaspályára engedélyt adni ne méltóztassék. Mert az által, ha azt mondanók, hogy az 1836: 25. t. megszünt, czélt semmi esetre sem érhetnénk, mivel az emlitett törvény ellenkező törvény által nem levén megsemmisitve, a' kormány magát tetszése szerint ahoz alkalmaztathatja, ha tehát az 1836: 25. t. általányos rendeletét megkivánjuk szüntetni, semmisitsük meg azt ellenkező törvény által. Egy más megyei követ mondá: miképen nem lehet e' kérdést elhamarkodni; mult országgyülésen mindenki azon reményben volt, hogy a' jobbparti vaspálya a' hazára több hasznot fog árasztani mint a' balparti, 's akkor annak adatott kedvezés; mivel azonban megcsalódtunk, mert a' jobbparti vaspálya nem épült fel, most a' balparti vonalt pártoljuk's azt látjuk kevezőbbnek hazánkra. Szónok ugy vélekedik, hogy azon beadott puszta instantiára eltiltást határozni nem lehet, mivel multkor, midőn a' jobbparti vonalnak adatott a' kedvezmény, a' szabad concurrentia fentartása tekintetéből az egyenhuzamu vasutat párto tuk. Somogy vgyére nézve helyzetinél fogva, mond szónok, sem a' jobb, sem a' balparti vasutnak nincs jövendője, a' fiumei pedig egyenesen ártani fog neki, mert a' Bánság nyakára jő 's termékre nézve a' gazdag alfölddel kell majd concurrentiában állani; de mind a' mellett, ha a' haza jövendője ugy kivánja, a' vasutakat pártolni fogja. Elfogulatlanul tehát és provincialis érdek nélkül szól, ugy mond a' tárgyhoz, midőn az egyenvonalu vasutak eltiltása ellen nyilatkozik. Szükséges, hogy ezen tábla mult országgyülésen felállitott elveihez hü maradjon, 's a' szabad concurrentiát továbbra is fentartsa; egyébiránt azok, kik a' parallel-vonal épités eltiltatását kivánják, tisztában vannak é a' parallel vonal meghatározásában? egyenvonalban áll é a' soprony-győri vasut? szóló azt tartja, hogy nincs. Vannak, kik kamatbiztositást ajánlanak, ezt egy puszta folyamodásra, midőn azt sem tudjuk, hány évre akar a' társaság vállalkozni, vagy milly tariffája lesz, elhatározni nem lehet. Szónok ugyan a' szükséges vasutakat szinte bizonyos kamatokkal kivánja biztositani 's kész áldozatokat hozni olly helyekre,hol különben a' közhaszon-előmozditásra gyors közlekedési eszközök nem létesittethetnek,mint a' pest-debreczeni és fiumei vasutra, de olly helyekre, hol már eddig is vannak jó közlekedési eszközök, mint Pest

és Bécs közt, a' haza garantiát nyujtani nem tartozik; 's kinyilatkoztatja, mikép ahoz megyéje részirŏl egy fillérrel sem kiván járulni; egyébiránt a'petitiót, ugy mint tegnap inditványoztatott, a' financialis választmányhoz vélte utasitandónak. Egy 3dik megyei követ nem látta szükségesnek ezen tárgy kidolgozását választmányra bizni, mert lehetnek olly kérdések, mellyeknek a' dolog elŏmenetelére nézve a'kerületi ülésekben megvitatása méltán kivánatos. Szónok nyiltan megvallotta, mikép ŏt a' balparti vasut pártolására tisztán provincialis érdek vezérli, mert megyéje a' természet azon jótéteményével, hogy kŏutakat épithessen,nem dicsekedhetik,azon kivül folyóji sincsenek, mellyeken termesztvényit más vidékekre szállithatná, 's mivel kereskedése nincs, az ipart nem mozdithatja elŏ; nemzeti gazdálkodás tekintetéből leginkább szükségesnek tartja a' Tiszának a' Dunával vaspálya által egybeköttetését, hogy a' termékeny alföld a' soványabb vidékü felfölddel kereskedési tekintetben érintkezésbe jöjön; mindezt pedig szóló csak a'dunabalparti vasut pártolásával véli elérhetőnek, mert azon társaság igérte a' pest-debreczeni vasut épittetését is. Van azonban e' kérdésnek egy más oldala,melly iránt mindenek elŏtt tisztába kell jŏnünk, t. i. a' közhaszon-elŏmozditására szükséges vasutakat,a' status,saját költségén vagy pedig egyes vállalkozók által, bizonyos kamatbiztositás mellett kivánja é épittetni. Szónok küldŏji statusköltségen akarják a' vaspályákat létesiteni, mert évenkinti kamatokat, miután a' statusnak nincs biztos jövedelme, rendezetlen állapotban levŏ adórendszerünk mellett biztositani majd teljes lehetetlen; ez oldalról nézve tehát a' tárgyat, hogy honnan és miből fogják a' vaspályákat garantirozni, szükség azt a' financ. orsz. választmányhoz utasitani. Az utána szólott m. követ kinyilatkoztatá,hogy miután az ország ¾ részének érdeke szükségessé teszi a' balparti vasut létesitését,méltányos a'vállalkozókat némi kedvezményekbenrészesiteni;szóló küldŏji azonban nem kivánják a' szabad concurrentia kizáratásával a'jobbparti társaságot vállalata létesitésétől eltiltani, hanem a' balparti, ugy a' fiumei vaspályát ‰ biztositani. Egy más követ koránylotta az ‰ biztositás megemlitését, mivel az iránt a' társaság folyamodásában szó sincs, 's még nem tudjuk, mennyit fog kérni; lehet hogy ‰—‰ meg fog elégedni, mert ha ‰ igérünk, akkor megszünik a' vállalat nyerészkedés lenni, 's a' vasutakba fektetett tŏkét nem tekinthetni másnak mint kölcsönnek. Végre egy dunántuli követ megjegyzé, mikép a' balparti vasuttársaságot semmi egyéb indok nem vezérlette vállalata létesitésére, mint hogy a' dunabalparti vasutat az éjszaki vasuttal egybeköthesse;Magyarország kereskedésének jövendője azonban nem éjszak felé van; ott áll Fiume a' magyar tengerpart, nekünk a' külkereskedést oda kell öszpontositani, 's minthogy a' jobbpart könnyen öszszeköthetni magát Fiumével,a'jobbparti vasut épittetésea balpartinál mindenesetre nagyobb figyelmet érdemel. Jul. 18ki ker. ülésben folytonosan a' balparti vasut tárgya vala szönyegen; a' szólók,kivált a' dunamellékiek megemliteni el nem mulaszták,mikép ŏket provincialis érdek nem vezérli e' kérdés eldöntésénél, 's azért némellyek a' szabad concurrentia fentartása tekintetéből az egyenvonalu vasutak épitését eltiltatni nem akarák; mások köztapasztalásra hivatkozva álliták, miszerint egész Európában csak Angliában van,hol egy kis egyenvonalu vasut létezik, melly némileg képes magát fentartani, ellenben Franciaországban a' Seine partjára épitett egyenvonal közül egyik sem birja fedezni a' szükséges költségeket 's majd általányosan minden europai status eltiltá az egyenvonalu vasutépitést. A' tiszamegyei követek közül pedig némellyek nyiltan megvallották, hogy ŏket provincialis érdek vezérli a'balparti vasut pártolására: azt az ország három negyede igényli, hogy a' debreczen-pesti vaspálya létesüljön, 's ezt mind a' politika kivánja, hogy hazánk a' testvér Erdélylyel is szorosabban öszszekapcsoltassék, mind hogy a' termékeny alföld,mellynek eddig semmi piacza sem volt,a'felsŏ vidékkel,'s külfölddel némi kereskedést üzhessen;egy ŏsz követ megjegyzé, mikép az alföld megérdemli valahára,hogy az ország által némi kedvezésben részesittessék; mert mióta Árpád Magyarországot elfoglalta, 's bejött Ungvárra,onnan a' kedvesb tájéku dunavidékre költözött, többé sem Taksony, sem Gejza, sem más fejdelem azon vidéket, kivevén midŏn a'hon védelmére hadbamentek, nem látogaták meg, és igy semmi különös jótékonyság vagy kedvezés rájok nem háramolhatott, mig a' dunavidék több hasznos intézvény által segittetett. Az annyira ohajtott pest-debreczeni vasutnak pedig csak ugy remélhetni életet,ha a'balparti vonal pártoltatik.A'jobbparti tásaság négy év óta hitegette a' nemzetet 's kimutatta, mikép czélja nem egyéb volt, mint a' balparti társaság vállalatát elnyomni. Egy m. követ emlité,hogy midŏn a'status valamelly intézvény létbehozására privát segitséggel él, midŏn a' közhaszon az egyesek érdekével öszszeforr, akkor a' status czélját minélelŏbb csak ugy érheti el, ha a' társaság nyereségét biztositja. A' vállalati részvényeknek két féle nyereményes oldala van;elsŏ azon természetes kamat,melly midŏn már a'vállalat létesittetett, jövedelmez,ezen kamatnak semminemü börzespeculatio nem árthat,második az ugy nevezett börzejáték,melly a' vállalat előtt vagy folyta alatt,midŏn a'részvények kibocsáttatnak, szokott beállani, 's ez által az egész vállalatot,ha a'kibocsátot részvények becsértékŭknél alább szállittatnak, dugába dönthetni, már pedig a' jobbparti társaság isméti föllépésének semmi más czélja nincs, mint a' balparti vállalat részvényit csökkenteni, hogy saját actiái értéke fenmaradjon. Szónok tehát a' balparti vasutat, mint mellynek létesitéséhez a' nemzet érdeke van kapcsolva, szükségesnek vélte akép biztositatni, hogy neki a' börzejátéknak semmiféle ármánya ne árthasson; azt pedig csak ugy eszközölhetni, ha egyenesen kimondjuk, hogy a' jobbparti vasut nem létesülhet. Megemlittetek tovább, hogy a' financialis választmány már ezen társasággal érintkezésbe jött 's alkudozásba bocsátkozott, azért sokan szükségesnek találták, hogy a' középponti társaság folyamodása még adassék ki választmánynak, 's ez a' vasutak mikép lehető legczélszerübb épitéséről, 's mennyire biztositékról lehet szó, minélelŏbb kimeritŏ javaslatot terjeszszen elŏ. Mivel pedig a' nemzet a' középponti társaság vállalatát évenkint bizonyos kamatokkal kivánja biztositani,voltak, kik épen nem látták semmi szükségét, hogy az egyenvonal- eltiltás azonnal törvény által mondassék ki; csupán arra kivánták ŏ Felségét felirás által megkéretni, hogy mivel ezentul a't ö r v é n y h o z á s általányos törvény helyett minden egyes esetre specialis törvény által kiván rendelkezni,addig,mig ezen specialis törvények szentesittetni fognak, senkinek engedélyt adni ne méltóztassék; a' törvényjavaslat kidolgozását pedig a' kereskedéssel foglalkozott kerületi választmányra vélték bizandónak. 'S annyira elágaztak az e'tárgy körüli nézetek, hogy három napi folytonos tanácskozás után sem fejeztethetett be, jóllehet a' balparti vasut létesitése általányos ohajtás vala, oka tehát a' folytonos vitatkozásnak csupán a' létesités-módban rejlett. Némellyek,mint az első inditvány vala, egyenesen azonnal kivánták a' petitiót pártolni, hogy a' balparti vasutnak a' bécs-gloggnitzi vasuttársaság julius 30kai közgyülése legkevesbbé se árthasson; mások pedig a' fenebbi nézetek szerint annak szükségét nem látták, 's csak általányosságban maradtak.

242d. ker. ülésb. jul. 19kén a' középponti vasuttársaság kérelme f e l e t t i tanácskozások befejeztettek. Hogy annyira megvitatott tárgy körül uj indokok nem hozattak fel, természetes, 's végre csak Cs. követének inditványa maradt központul 's egyedül a' p—i módositás, hogy törvény initiáltassék, talált még néhány,de kisebbségben maradt pártolóra, 's végre a' tárgy szövevénye miatt,melly bŏvebb megfontolást kiván,ezuttal elmellŏztetett. Az inditványzó követ velŏs beszédben öszpontositván elŏbbi ülésekben kifejtett nézetit, a' felirás miképeri szerkesztését kifejté. Az 1836:26. t.czet nem szükséges viszszahuzni,hanem csak módositani. Ezt választmányra kell bizni; mi végre szónok nem kerül. hanem orsz. választmányt kiván megbizatni nemcsak a' dolog fontossága miatt, hanem hogy lássa b. S. mikép a' RR. a' középponti vasutat pártolják 's magokat általa többé mystificáltatni nem engedik, mi által a' jobbparti vasut phantomja minden erejét elfogja veszteni.E'felirás-szerkesztésre legalkalmasbnak vélné a' financialis választmányt, melly ezen középponti tervet a' már elŏtte fekvŏ fiumei és Bruck ur által tervezett vaspályával együtt tárgyalhatná,de egyébiránt is az ország közlekedési's pénzforrási ügyeivel foglalkozik. A'garantia,mint már elmondatott, bizonyos percentekre terjedhet a' viszszaesés és tariffa - intézkedés föltétele mellett, melly elhatározás mellett azonban Magyarország mostohább körülményi miatt az esztendők száma hoszszabbra volna szabandó. Lehetne itt a' garantiának még egy más nemét is használni,t. i. hogy az ország 4 vagy 5 percentért kezeskedvén, a' társaság által huzandó nyereség maximumát is határozná el, mellyen tul a' jövedelmek amortisatiofundussá alakulnának,hogy az orsz.visszaesés annál hamarább megtörténnék. De mindez a' választmány feladata volna's csak benyujtandó véleményezésután lehetne mind ezekről rendelkezni. Ha minden külön vonalra jövendŏben specialis törvény fog hozatni, akkor általányos törvényre szükség nem leend. Ezenkivül még a'concurrentia elleni biztositás megállapitása is lenne a'választmány feladata,'se'végett az egyenvon.vasutak eszméjének tiszt. hozatala. Igy el levén a' czél érve szónok a' b—i inditványhoz járul. Tett ugyan még néhány ellenvéleményü követ kisérleteket, még azt is akarván egyikök tagadni, hogy a' középponti vasutnál nem hazánk két harmada nyerne kedvezést; a' börzejátékot hozván fel 's végre szabad concurrentiát kivánván, hogy végre,mint egy megyei követ megjegyzé, sem az egyik sem a' másikból mi sem legyen 's a' mult országgyül. mystificatio uj példánya adassék ki. Egy más követ, ki terjedelmesen megmutatá,hogy a' jobbparti vasutat eltiltani nem lehet, nem tanácsos, nem szükséges, nem szabad, mert mivel b. S. szavát nem tartotta, azért egy egész vidéket kárositani nem lehet, végre azon indokkal is állott elŏ, hogy ez utóbbi még akkor is használható leend, mikor a' középpontit az éjszaki koloszsz már meg fogta rontani.Ha pedig már garantiának lennie kell, ugy az ex aucto salis pretio rendeltessék, mivel egy 15 milliónyi vállalatot 300,000 ftal nem garantirozhatni. Ez utóbbi állitását az érdemes követ azonban bŏvebben nem fejté ki. A' felirást pártoló követek egyike kitétetni kivánta világosan, hogy a' jobbparti társaság önkint mondván le vállalatáról, megszünt az 1836dik törvény ótalma alatt állani, mihez a' karpátvidéki követ még azt adá, hogy a' bruck-győri vonal teljességgel nincs emlitve a' törvényben, 's igy a' htótan. soha sem fogna ugy elfeledkezni a' törvényről, hogy ezen nem a' törvény ótalma alatt álló volnalnak szabaditékot adjon. Megjegyezék azonban, hogy a' törvény nemcsak az egész vonalokat, hanem azok részeit is pártolja. 'S igy a' kérdéses jobbpartit lehet ugyan mint károst ellenezni, de nem mint törvénytelent. Egy követ által javaslott azon fölveendŏ tétel,hogy a'jobbparti társaság lemondott már a' törvény kedvezéséről, valamint egy másiké, hogy a' balparti viszsza van ijesztve némi mozgalmak által, el nem fogadtatván,szerkesztés a'jegyzŏ ügyességére bizaték, 's egyedül az határoztatott szótöbbséggel a' felirás vezéreszméjeül,hogy miután az ország Rendei a'balparti vasut hasznosságáról,mellyet már ŏ Fels. is legmagasb jováhagyásával ellátni kegyeskedett, meg vannak győződve 's azt pártolásuk alá vették, kérik ŏ Felségét,hogy mig az 1836ik 25ik törvényt meg nem változtatandják, felségi hatalmával ne éljen 's más társaságtól a' szabaditékot megtagadni méltóztassék. —

Legujabb. Jul 24ki ker. ülésb. a' középponti vasut'vonal iránti üzenet és felirás hitelesittetvén, elŏleges tárgyaltatásul köv. inditványok állapittattak meg: az 1807ki 20d t.cz nem eszközölvén a' futó vagy poszahomok elfojtatását, az illető futóhomok birtokosai t hatósági uton kényszerittessenek annak beültetésére; Mosonymegye elŏterjesztése következtében az adózó népnek 1792 óta az ellenséges sereknek hadiadókép tett kiszolgáltatásokért a' kir. kincstár által elégittetése szorgalmaztatik 's ez más megyékre nézve is elfogadtatott; továbbá a'falusi jegyzők állásának biztositatása: a' zágrábi püspökség és káptalan jobbágyinak az ugynevezett udv. gróf minden ellenörködés nélküli birósága alól fölmentetése 's ezen biróságnak a' földesuri hatóság alá tartozó többi lakosok ügyeire fenálló uriszékre átruháztatása;az egyh. adományosok özvegyei 's hajadonainak az ország nemesei özvegyeivel és hajadonival egyenlŏ jogokkal birása; Somogynak a' homoeopathia tanitása végett a' pesti tud. egyetemmel kórházzal (clinicummal) összekötendŏ tanszék felállittatása; Kliegl gépének Nyitra által ajánlott orsz. pártoltatása; Vasnak az 1840:25d. t.cz. módositásá' tárgyazó inditványa; azon inditvány pedig, miszerint Ausztriában divatozó azon gyakorlat, mellynél fogva, ki o't örökségi vagy más u'on birtokhoz jut, Magyarországba jövetel e'etén készpénzzé ford tott örökségének bizonyos részé'ül megfosztatik, azil elŏ hatósággali egyezkedés u'ján szüntessék meg, olly módon fogadtatott el, hogy vagy egészen szüntessék meg az emlitett gyakorlat, v. Magyarországban is hasonló létesittessék. A' jul. 25ki ker. ülés az V. osztálybeli sérelmek és kivánatok vizsgálatát folytatá, a' 15d. számtul kezdve az 50dig jobbadán a' választm. vélemény elfogadásával, egyedül a' 23dik pont iránt melly a' pénzbeli magá yviszonyok elintéztetését sürgeti Bihar, Borsod, Mosony és Arad megyék kivanata szerint, tért el a' választmányi javaslattól, az az e' tárgyban keletkezett felirás és válaszok leiratása után elŏleges tárgyalásul tüzetett ki. Az ezután tartott orsz. ülésb. a' vasutak iránti üzenet 's felirás csatlékaival együtt átnyujtatott, mire a' jul. 26kán mélyen tisztelt királynénk névnapján tartandó istenitiszteletre hiván meg elnök ŏ excja a' Rket, elegyes ülés alakult, hol nádor ŏ fens. az orsz. pénztár állapotjáruli jelentését olvastatá föl, mit személynök ŏ excja nyomatás és tárgyalás végett kikért.

Budapesti napló. ♂ Pest városi hivataloknak a' pompás uj városházba átköltözése maholnap teljesen végét éri, még csak egy két hivatal maradt a' régi Curiában, 's ezek is most Jakabra végkép odahagyandják azt, nem kételkedünk,magukkal vive a'diszes régiség aranybetüs homlokiratát, ha nem természetben is de erkölcsi értelemben minden bizonynyal. Különösen szép 's izletes falfestvényei által nyájas tekintetet nyujt a' nagy tanácsterem, ugy szinte a' vál. polgárság terome is, mint általában csin, világosság 's jó felosztás mutatkozik a' többi terem 's hivatalszobákra nézve is. Ilja! biz épen a' *jó felosztás és világosság* az, mire e' háznak legtöbb

PEST, csütörtök aug. 1jén

JELENKOR.

1844, 61dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok itt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezés előléptetés 's megtiszteltetések; Országgy. közlemény: (a' IVd. oszt. sérelmek és kivánatok folytatása; pótlék a' jul. 19, 20, 22, 's 23kai ker. ülésekhez a' kiszemelt 's előleg tárgyalandó inditványok iránt; jul. 24d. ker. ülésb. szintazok folytatása; jul. 25d. ker. ülésb. az Vd. osztá yu sérelmek és kivánatok folytatása; legujabb: 183 frdi ülésb. egy pár üzenet felolvastatása után a' Rdek bányatörvény iránti másod üzenete némelly módositásokkal tárgyaltatott; a' szintazon napi orsz. rdi ülésb. a' IId. osztálybeli sérelmek III. pontjától Temes katona kiesapongás elleni panaszától kezdve ezen osztály hátralevő pontjai többnyire a' rdi határozatok elfogadásával vizsgáltattak meg; jul 29k. ker ülésb. az Vd osztályh. sérelmek a' 96 pont kihagytával elfogadtattak; az ezen napi orsz. rdi ülés a' IIId. oszt. serelmeket tárgyalá a' kerületi végzések helybenhagytával; a' szintezen napi frdi ülésb. napirenden volt a'központi vasuttársaság folyamodása melyről szóló üzenet 's felirásjavaslat közfelkiáltással fogadtatott el, az eziránti t javaslat minélelőbbi elkészitésére szólittatván fel a' RR; ez után a' IId oszt. sérelmek tárgyaltatván a' 2d. pont kihagyatása mellett a' többi 9 el fogadtatott a' Temes panaszára kelt fölirással együtt, el a' 12—16 pont is, de a' 17dikre felvilágositás kivántatik; magy. gazd. egyesület; bácsbodrog és heves megyei közgyülés esztergomi és kézsmárki hirek.)

Amerika (Tyler házassága; Texas és Mexico; amerikai irek adománya O'Connell pénzbirsága lerovására; ismét gőzhajóveszély; braziliai kamranyitó trónbeszéd maj. 3kán 's a' kamrák eloszlatása maj. 24kén.)

Spanyolország (Aragonia ostromállapotban; kivégeztetések; Cuba szigeten iszonyu kegyetlenkedés a' négereken; spanyol hadseregi viszonyok 'sa't.)

Anglia (Grey elköltözte Irlandból; vendég-koppasztási mód Londonban a' játékhősek által.)

Franczia ország (az iparmükiállitók bucsulakomája; Texas iránti baklövése a' washingtoni senatusnak; a' marokkói hadügy.)

Görögország (jun. 23kai csendháboritás Athenében, a'miniszterek 's választások állapotja; Kalergis, Grivas és a'kereskedés.)

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. eszéki postaigazgatóvá Weber Károly kassai postaigazgatósági ellenőrt méltóztatott kegy. kinevezni.

Özv. császárné 's kir. ő felsége a' pártfogása alatti kolozsvári ns nőegylet számára, a' közelebbi mult 4 évről készitett számadás beadatása következtében nm. özv. báró Jósika Jánosné ő exc. tiája kezeihez, az intézetteli legfelsőbb megelégülése kijelentése mellett, ismét 1000 v. frtot méltóztatott ajándékba küldeni.

A' nm.m. k. udv. kamra a' zimonyi harminczad-segédi hivatalt Dubassievics Ferencz budai harminczadhivatali irnokra; ennek helyét Hafenbek Károly budai harminczadkezelő gyakornokra; a' zimonyi másodvizsgáló helyét Urosevics Szilárd zsuppaneki 1sö vizsgálóra; a' pancsovai vizsgáló hivatalt Kersch Ignácz pesti harminczadi tárnokra; a' pesti utólsó tárnoki hivatalt Pöschl Ferencz tárnoki segédre; a' tárnoki segéd helyét Popovics Szilárd ujvidéki vizsgálatgyakornokra; és az ottoki megürült harminczadi passualista-hivatalt Lemarich Antal zavalyi kir. harminczadi lovas kerülőre; a' nagybányai kerületben megürült láposbányai főerdőszhivatalt Bartos János oláhlaposbányai erdőgondviselőre 's a' k. szomolnoki bányafelügyelői főhivatalnál 4dik irnok helyet az ottani társláda-irnokra ruházá.

A' m. kir. tudom. egyetemi tanács választása f hó 25. következőleg ment véghez: jövő 184⅘ évre nagyságos rectorrá közakaratt al megválasztatott Vizkelety Ferencz egyházi törv. tanitó, dekánná a' theologiai karban: Ozvald Ferencz, a' dogmatica theol. tanitója 's ezen kar proseniora; törvénykarban: Virozsil Antal a' term. törv. tanit. 's e' kar proseniora; az orvosi karban Eckstein Fridrik, a' philosophiában pedig Petzval Otto. felsőbb mathesis tanitója jövő évre is megerősittettek.

Országgyülési közlemény.

A' jul. 8ki k. ülés részleteinek a' IV. osztályu vagy is egyes sz. kir. városok sérelmei 's kivánatirul folyt. 4) Ujvidék város, és Szerém vgyében keblezett kameniczai uradalom, mint két külön t. hatóság közt, a' Duna ágyában keletkezett bizonyos sziget iránt fenforgó határbeli kérdések eldöntésére, orsz. biztosság kivántatik kiküldetni. Vélemény: Ezen tárgy az 1807: 30. t.-czikkben előforduló eset példájára leszen elintézendő. Végzés: Elfogadtatik. 5) A' Selmecz és Bélabánya egyesült bányavárosokban létező bányagrófi hivatal, bányamunkásinak élelmi 'sruházati elláttatása szine alatt, gabona-, bor-, és ruhabeli szükségtelen kereskedőtárakat felállitván, ezek födöztetése végett ezen kellékeket (mellyek a' várospiaczon kész pénzen sokkal olcsóbban megszerezhetők) munkásira fortélyos módokkal hitelben feltolván, 's igy munkásit egy bérfizetési határidőtül a' jövőig adóssággal terhelvén, ennek lerovására minden munkabéröket folyvást visszatartóztatja; hogy pedig munkásai sehol a' városban hitelbe mit se kaphassanak, 's igy önemberein egyedárusságot gyakorolva, e' törvénytelen módon minden munkájokat is ingyen megnyerhesse: a' tőle különben is függő helybeli kir. bányabiróságot a' polgárságnak bárminemü adósságbeli követelései iránt is munkásai ellen szorgalmazandó igazságkiszolgáltatástól a' bécsi közönséges kamra rendelete által egészen eltiltotta; melly igazságkiszolgáltatás megtagadásának már azon szomoru következése lön, hogy egy helybeli, előbb vagyonos polgár 's mészárosmester (Pliesovszky Sámuel) ámbár a' kamrai bányamunkásoknak marha- és ürühust a' bányabiróság tudtával és engedelmével sőt biztositása mellett is jólelküen hitelben szolgáltatott ki: az emlitett rendelet következtében nagyobb summára nőtt adóssági követeléseinek kért birói beszedetése, 's igy az igazságkiszolgáltatás még is tőle teljesen megtagadtatván, ez által mindenétől megfosztatva, már koldusbotra jutott. Itt a' statusban egy külhatalom, önhaszon-kereseti érdekben, e' két város adófizető polgárságának megrontására, a' fenálló orsz. törvények ellenében, alattomos módon tulajdon törvényeket állit fel. Ezen alapból a' bányagrófi hivatal által maga bányánkivüli haszna előmozditása végett kieszközlött bécsi kamrai rendelet törvény által töröltessék el; a' károsított polgárnak pedig, az igazság-kiszolgáltatást letett hite ellen megtagadó selmeczi bányatörvényszék pénztárából, ennek elégtelenségi esetére azonban a' bányakamrai pénztárból, hova t. i. a' bányatörvényszék a' csak II. József császár óta szedett kamrai díjakat beszolgáltatja, a' városi hatóság felügyelése mellett elégtétel szereztessék. Vélemény: az igazság-kiszolgáltatás megtagadása 's a' bányamivelők kárával gyakorlott egyedárusság sérelmes; felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — 6) Selmecz városa 1841ben a' budai főpénztárhivataltól arról tudósittatván „hogy a' lefizetett nyári adórész összegében foglalt 25 forintos bankjegyek csomójábanegy darab hamis találtatott" a' tanács ennek pótlására szólittatott fel. Mivel azonban a' város részéről a' beszterczei tartományi biztosnak, ki a' hamist az igazitól e' részben hivatalos utasitása szerint egész bizonyossággal megkülönböztetni tudja, befizetett valamennyi bankjegy általa szokás szerint egyenkint egész szigorusággal átvizsgáltatván és igaziaknak ismértetvén, el is fogadtattak, a' városi tanács a' felszólító budai főpénztár tisztjeit tévedésben gyanitván „bővebb felvilágositás, közelebb meggyőződés és szükség esetére a' befizetőnek kipuhatolhatása végett, a' hamisnak állitott 25 forintos bankjegyet, hamissági jelei és száma kitétele mellett, magának viszszaküldetni szorgalmazta." De váratlan tagadó választ kapván, a' város ezen feltünő titkolás által azon egyenes föltétre vélé magát jogositva: „hogy e' városnak igazi 25 frtos darabja csak a' budai főpénztárnál valamelly más hamis 25 ftossal talán történetesen cseréltetvén föl, annak pótlására 's igy kétszeres megfizetésére minden esetre hibásan és igazságtalanul szorittatni kivántatik," minek elkerülése végett az esetet tiszta voltában 1842. jan. 14én panaszkép legfelsőbb helyre terjeszté fel, „magát ezen alaptalan követeléstől fölmentetni kérvén." Mindazáltal legfelsőbb helyről is a' nm. m. k. H. tanács utján 1842. pünkösthava 12ről kapott leirat szerint szinte váratlan tagadó válaszszal utasittatott el! Az ausztriai nemzeti bankjegyek valódiságának rejtett ismértető jelei a' magyarorsz. pénztárak hivatalaival soha sem közöltetvén, ezek az igaziakat az ügyesen utánczsinált hamisaktól megkülönböztetni nem is képesek; a' felállitott titkolási elv pedig 's a' bankjegyeket bebizonyitás 's megkivántató meggyőződés nélkül hamisakká bélyegezhetésének illy önkényes, majd egy vagy két tiszttől függő módja, minden közhatóságra 's adózóikra bármikor is a' legveszélyesb következéseket vonhatná; ezen feltünő pénztári kezelés az ország komoly figyelmét felhiván, a' helytelenül másodszor lefizetett 25 p. frt viszszatéritettése a' kir. kincstárból eszközöltessék. Vélemény: Felterjesztendő. Végzés: Elfogadtatik. — 7) Selmecz és Bélabánya sz. k. egyesült bányavárosok a' m. kir. kamra által, kivált a' Selmeczbányán létező bányagrófi hivatal alattomos felirásira, minden privileg. földesuri jogaik 's jövedelmeik szabad élvezhetésiben 1618 évi 27: 1630: 28. 1638: 35. 1647: 83. 1681: 41. törvények, sőt ezek megtartásaul 1764 dec. 29k. ezen városok védelmére kiadott k. k. rendelet tilalma daczára egyszerü hatalomparancsok által nemcsak akadályoztatnak, de attól még a' „tanács felfüggesztése" 's egyéb ismeretlen büntetéssel is rettentőleg eltiltatnak. Igazolják pedig e' panaszt követk. egyes esetek: t. i. a) a' nm.m. kir. kamra 1836b. Selmecz várost egy vendégfogadó felállittatásától, mellyet egy önkéntes vállalkozó 1835 a' város részire saját költségin felépitni 's azt 12 év után a' városnak teljes épségben ingyen átengedni, addig pedig annak használataért évenként 300 p. fr. haszonbért fizetni ajánlkozott; bár a' város ezen a' választott polgárság közmegegyeztéből kötött szerződését a' nm. kamrának bemutatá, még is, csak és egyedül az emlitett bányagrófi hivatal ellenkező felirására először 1636 mart. 2án „a' legterhesb büntetés alatt" utóbb azon évi jul. 20. második parancsa által „a' tanács felfüggesztése 's más büntetések" fenyegetésivel eltiltotta. Midőn pedig a' város a' nm. m. kir. Htanácstól felhivatva, a' dolog mibenlétét felvilágositólag, ezen sérelme felsőbb orvosoltatását szorgalmazá, a' nm. m. k. kamra a' városnak még ezen alázatos fölterjesztését is fejdelmünk kegy. szine elibe juttatástól gátolta 's azt mai napig is lefoglalva tartóztatja. Melly sérelem, bár mult országgyülésből ő Fels. fölterjesztetett, még maig sem orvosoltatott. Azért a' városnak az okozott és 8600 p. frtban kimutatott kára a' kincstárból rövid uton téritessék meg, vagy pedig a' város ezen kárát törvényes járulékival együtt a' k. kincstáron (mellyet a' törvénytelen parancsokat kiadott kamrai hivatalnokok ugy is magok erszényéből evincálni tartoznak), törvényes biró előtt követelni 's itélet szerint megvétetni egyenes törvénnyel engedtessék meg. b) Kachellmann Gáspár városi polgár, az egyesült Bélabánya város határában birt egy pőröly- és kovácsműhellyel ellátott lakházát lisztmalommá alakitni szándékozván, a' városnak ezen kért engedelmért elismerésül 1835 sept. 9től kezdve évenkinti 50 p. frt haszonbért örök időkre megajánlott; a' nm. m. k. kamra mindazáltal a' várost a' választott polgárság megegyeztével közpénztára javára elfogadott ezen jólelkü hasznos ajánlatnak jogszerü földesuri élvezhetésétől is, a' dologba avatkozott bányagrófi hivatal elnökének ellenző felirására, azon évi dec. 25. eltiltotta, 's igy a' várost ujolag a' megajánlott 50 p. frt. évenkinti örökös territoriális jövedelemnek megfelelő tőkéjében, melly 833 p frt. 20. kr. teszen, megkárositotta. A' bányagrófi hivatal pedig később, ezen polgári telket, hozzátartozó földjeivel együtt tulajdonosától isméretlen czélokra megvevén attól még a' tartozó adót is „bányaszükségekre használtatás" örve alatt, fizetni megtagadta; ámbár a' teleknek bányaszükségekrei ürügyölt közvetlen használatát még mai napig sem valósitotta, sőt a' telek minden bányától távol állván, e' költött ürügygyel jólelküleg nem is valósithatja. Ennélfogva ezen 833 pengő forint 20 kr. kár is szinte a' kir. kincstártól az előbbi pontban kijelölt módon törvényes kamatjaival együtt téritessék meg; e' mellett pedig a' bányagrófi hivatal azon megvett polg. Kachelmannféle telektől megtagadott adója lefizetésére multra 's jövendőre köteleztessék. c) Az emlitett bányagrófi hivatal Selmecz városnak Hodruss külutczájában minden jelentés nélkül, mintha tulajdon joszágán intézkednék, lisztkereskedést kezdvén 's oda nyerekedésre vett és revistyei kam. uradalmi Zsarnó helység malmában őrlött életből különféle lisztet nagy mennyiségben szállitván, ezt az ottani lakosoknak általában a' bányamunkások nevei 's kezeskedése alatt, többnyire hitelben adogatja, magát munkabérök letartóztatásával időszakonkint kielégitvén; melly helytelen speculatiojával, midőn egy részről a' város helybeli két malmait már majd minden keresetöktől megfosztotta, más részt ezen üzletétől „bányakellékek" örve alatt piaczvámot sem fizetvén, a' városnak privilegialis hetivásári jövedelmét is tetemesen csonkitja. Melly ujnemü, meszszire kiszámitott 's a' város földesuri privil. jogainak 's malomjövedelmeinek olly tetemesen sérelmes, illetlen üzletét a' bányagrófi hivatalnak felsőbb orvoslás végett, azon lényeges oknál fogva is: „hogy a' nm. m. kir. kamra a' városi haszonbérszerződéseket jóváhagyta tartalmok ereje szerint, minden illynemü bolygatás 's rövidségek ellen védelmezni tartozik," a' haszonbérlők panaszai és árendatartozásaik elengedését sürgető folyamodásaik következtében is följelentvén a' város, 1839. megint tagadólag utasittatott el. A' hatalmaskodva kezdett 's folytatott lisztárulás szüntessék meg; a' bányagrófi hivatal pedig a' kár megtéritésére szorittassék. d) E' városnak azon régi sérelmét „miképen az emlitett bányagrófi hivatal a' város határiban létező bányai sercsapszékekbe a' város serházai

nagy rövidségével a' revistyei kam. uradalom serét hozatja és méreti ki," a' nm. m. k. kamra legujabb időben 1838b.olly parancsával tetemesen sulyosbitá,miszerint a' városnak meghagyá „hogy ez mindazon magány-sercsapszékeket, mellyek 1800 óta megnyittattak,a' bányagrófihivatal együttmunkálásávalazonnal szüntesse meg." Mert ámbár az emlitett hivatal, melly a' kir. kamra által e' városok határában Zsigmond III. decret. 13. cz. Hollós Mátyás VI d. 49ik czikk, és Ulászló Isö d. 30 t. cz. ellenére,az elfoglalt bányák müvelése és a'magánybányamivelők által termesztett arany és ezüst érczek beváltása végett Selmeczbányán csak történetesen létezik ; egyébiránt pedig a' város határában semmi nemesi birtoka nincsen, 's igy a' városnak kisebb kir. haszonvételeihez teljességgel semjoga sem köze, sőt ezek bitorlásától az 1619: 8. 1647:83. 1681:41. t.cz. által hatalmaskodási büntetés alatt is világosan eltiltva; ámbár tovább a' város azt is tisztán mutatá meg: „hogy keblében,emberi emlékezetet haladó idők óta létező magánypolgári sercsapszékek száma (mellyektől a' városi pénztárba, a' házi adó könnyebbitésére, bizonyos évi járandóság fizettetik, 's mellyek számán a' város serfőzőházi szerződései alapulnak) 1800 óta nemcsak nem szaporodott, sőt a' bányagrófi hivatal bitorlásai által inkább kevesedett," a' nm.m. k.kamra mindazáltal ezen törvényes védokokat mellőzve, imént panaszlott parancsát 1838 maj. 9. 1841. jun. 9. és 1842. apr. 12. ismételvén, a' tanácsot ujolag még felelősség terhével is fenyegeti. Ez által a' városnak három nagy serfőzőháza, mellyek folytonos használatukban 80ezer pengő frt. tőkével felérnek, egy csapással haszontalanná tétetik, 's a' városi arendalis szerződéseknek minden hitele 's becsületessége elenyésztetik. e) A' panaszkodó város, természetes főhivatásánál fogva, számos arany ezüst bányát részint mint főtulajdonos, részint mint főbb részvényes, jövedelmeinek nem csekély áldozatával régi idők óta építvén,hogy mindazáltal pénztárát is az adózó polgárság némi könnyebbitésére hasznot igérő bányarészekkel lehetőség szerint fölsegitse, 1839 oct. 21kén a' vichnyei sz. Erzsébet jutalmas bányánál 511 eladó részt, a' választó község közmegegyeztével, 1277 pengő fr. 30 kr. igen jutányos áron megvásárlott. A' nm. m. k. kamra mindazáltal ezen szerencsés vevés felett, ámbár annak bizonyos hasznossága mind a' városra magára nézve (melly ama' bányánál különben is második részvényes levén, ezen részek megszerzésivel már a' bányafőnökséget is megnyerte) mind a' város pénztárára nézve, melly e' vevés által csak uj biztos jövedelmet nyert vala, alapos számvetési fölvilágositással neki bejelentetett, 1839. dec. 24. minden okadás nélkül olly váratlan rendeletet adott a' városnak: „miszerint a' megvett bányarészek árát a' választó polgárok, kik a' vevésben megegyeztek, fizessék meg." Ezen rendelet az áldozatteljes bányamivelési hivatásnak természetes igazságból megfelelő kártalanitási jogát a' várostól per indirectum mintegy megtagadja; 's igy a' város jobb állapotra juthatásának lehetőségét akadályozza, (mert a' megvett bányarészek az előleges kiszámitást olly fényesen igazolák, hogy a' városnak az érettök fizetett summát kamatjával együtt rövid idő mulva nemcsak megtériték, hanem már 222 ft. kr. pp. tisztán jövedelmeztek); a' polgári községnek hites tagjai csupán hivatalos, jólelkü 's a' városnak nyilván hasznos működésökért magánvagyonukban megtámadtatván, illy kamrai elv fenállása mellett minden városi vagyon biztossága megszünnék, ezeken fölül pedig a' városi tanács és polgári község közt bizalmatlanság's meghasonlás magva hintetik el. Errenézve a' nm. m. kir. kamra a' város magánbányászati ügyei kezelésébe mindennemü avatkozástól távolittassék el. f) Ugyanezen város legfelsőbb k. parancsok következtében 1760. év óta ujabb időkig pár száz ezerre rugó arany ezüst minden készpénzét a' fels.kir. kincstárnak $1^3/_4$, $2^1/_2$ és 3 pcent kamatra kölcsönadni kényszerittetvén, miután ezen egész kincsnek eddig csak némelly részét, a' kincstári kötelezvények engedvényezett e g y e n k i n t i eladás u t j á n, 's ezt is c s a k, 67,760 pft. pótolhatlan vesztességgel kaphatá viszsza; legujabb időkben pedig jövedelmeinek, jelenleg panaszlott kamrai befolyások által bekövetkezett, csökkenése miatt támadt k.szükségeinekrögtön megkivántatott födöztetése végett már maga a' város is pénzek elkerülhetlen kölcsönvételére szorulván, midőn a' megkivánt jóváhagyó felsőbb engedelmért folyamodnék, a' nm. m. kir. udv. kamra a' kért engedelmet 1832b.ujra olly sérelmes meghagyással adá meg: hogy a' kölcsönt,melly akkor 9000 pftból állott, a' birtokos adózók kamatostul mindjárt jövő esztendőben adó utján fizessék vissza." Ámbár pedig a' város ezen felállitott, eddig a' városoknál gyakorlatban nem is volt 's az adózó birtokosak tulajdonát végnélkül veszélyeztető elv ellen ismételve felirt 's megmutatá, „hogy ezen kölcsönnek annak idejében viszszafizetésére, a' városnak magának elég ingatlan közjavai levén, az adózók tulajdonához nyulni nem kell, sőt illy eminens joggal a' köz országos szükség idején csak koronás fejdelmünk levén felruházva, a' város köztulajdona megkimélésével a' polg. magánytulajdonhoz másnak nyulni nem is szabad;" 's ezeknél fogvást a' kiadott sértő rendelet visszavételét szorgalmazta; ez mindazáltal még sem vétetett vissza 's csak annyiban másittatott meg, „hogy az adózók a' kölcsönt két részben fizessék meg." Innen a' város azt kivánja, hogy a' kir. kincstárnak mindazon kötelezvényei, mellyek még a' város birtokában vannak, váltassanak be annál inkább, mert azok az ismeretes bécsi sorshuzásokban valaha kivonatandván, a' fels. kir. kincstár pénzét akkor nyereséggel is visszakaphatja. g) Ámbár a' panaszkodó város minden erdőségei, nem ugyan t ö r v é n y, hanem egy 1747b. kiadott k. kir. rendelet által egyedül közvetlen bányaszükségekre tartatvák fel: azok mégis a' sokszor emlitett bányagrófi hivatal által (mellynek felügyelése 's kezelése alá a' város teljes kirekesztésével rendeltetek) a' bányákon kivül nemcsak mindennemü más nem bánya-épitvényekre is pusztitva használtatnak, hanem azokból még a' város határán kivül is máshova tömérdek épületi fa ismeretlen czélokra hurczoltatik. Sőt e' pusztitáson kivül még a' kamrai bányamunkásoknak is a' város legközelebb erdeiből (mellyek azok részire nem is szánvák) évenkint 16ezer ölnél több tüzifa olly fölöslegül adatik,hogy azok belőle minden évben nagy mennyiséget el is adogatnak: mig a' város és adózó polgárai, tulajdon erdeik használatából teljesen kizáratva, a' legszükségesb épületi-fán kivül minden egyéb faszükségeiket máshonnan, sőt még a' város közszükségeire deszkát, léczet, de bányaépületeire megkivántató zsindelyt is a' piaczon vagy Beszterczebányáról, vagy Körmöczrül drága pénzen kényszerittetnek szerezni. Ezen kamrai mostoha korlátozás mellett a' városi erdők a' bányagrófi hivatal által már annyira elpusztittattak, hogy a' leborotvált térségek,törvény- parancsolta kötelesség szerint, fával beplántáltatni elmulasztatván, néhány év mulva mind kopáron állandnak. A' bányakamra maga is a' város szomszédságában fekvő k.jószágin, minden bányaszükség kielégitésére alkalmas fával bövelkedő, 's a' városiaknál sokkal terjedelmesb erdőkkel bir, melylyeket már csak a' számos ezerre rugó, 's a' magánybányapolgárok költségin nyert bányatized tiszta jövedelmeért is az egész, olly nagy adót fizető bányászat szükségei kielégitésére kiváltkép, 's a' v á r o s i erdők megkimélésével felhasználni a' kincstárnak tagadhatlan kötelességében állna annál inkább, midőn a' várostól a' határában létező bányáktól még az ugynevezett földesuri fakukszák (Holzkuxen) is megtagadtatnak, melylyekre a' bányatörvények szerint minden földesur, tehát a' város is, erdeinek elhasználataért a' határában levő bányáknál jogositva van; a' bányagrófi hivatal ellenben a' maga nagy erdeiből vágott mindennemü fával a' város, sőt az egész magány-bányászat zaklatásával nyerekedő kereskedést üz. Melly törvénytelen és káros sáfárkodást midőn a' város a' nm. m. kir. udv. kamrának felterjeszté, ezen hivatalos felterjesztése még csak vizsgálatra sem méltattatott. A' panaszkodó város, kir.szabadítékira 's földesuri törvényes jogaira, sőt a' törvények egyenes rendeletire támaszkodva, tulajdon erdőségeinek házi igazgatását és kezelését, mellytől csak mult században minden ok és szükség nélkül hatalomparancs által fosztatott meg, ennek következtében pedig minden erdőségei a' leirt módon elpusztittattak, magának törvény által visszaadatni kivánja. h) Ugyan a' nm. m. kir. Kamra elnöksége utján, 1839. mart. 27. 's ismételve jul. 17k. ezen város főbiráját olly titkos parancscsal szólitá föl: miszerint ez, a' v á r o s egyházi védjoga körüli okleveleit „de a' tanács és polgári község befolyása nélkül" felközölje. i) A' sokszor emlitett bányagrófi hivatal már 1835d. óta tisztjei és munkásai lakházaitól (mellyeket mind polgári természetüek levén, csak közterhek viselési kötelességével birhatni) háziadó tartozását, mellyet a'kijelelt évig vonakodás nélkül mindig fizetett, most fizetni r ö g t ö n megtagadta; melly az 1842/3 katonai év végeig már 7772 forintra $23\,^{12}/_{24}$ kr. p.p. rug; 's ámbár ezen hátramaradás lefizetése, a' város fölterjesztésére, három izbeli legfelsőbb k. kir. parancs által, legutószor is még 1842. jul. 30d. ezen hivatalnak szoros kötelességévé tétetett, ez mindazáltal a' k. k. parancsot „incompetensnek" nyilatkoztatván, emlitett háziadóbeli hátramaradását lefizetni eddig is vonakodik. A' háziadó- tartozásnak ezen daczos megtagadtatásából a' város azon 7772 frt. $23\,^{12}/_{24}$ kr. p. összegének, (mellyet szokás szerint előfordult közszükségekre esztendőnkint részletesen házi pénztárából előlegezett, nemcsak kamatjait veszti, hanem orsz. gyülési közbenjárás nélkül még az egész summa lehető vesztesége által is uj érzékeny kárositás veszélyében forog; de még a' többi adózó is, ezen hatalmas rosz példától felbuzditva, tartozásit mindaddig lefizetni szinte tömegesen megtagadá, mig a' kamrai bányahivatal maga tartozásit tökéletesen be nem fizeti. k) Ugyanazon kamrai bányahivatal majd épitendő vaspályák, majd más bányakivántatóságok örve alatt az 1647: 83d. és más t.czikkek tilalma ellenére már több év óta számos adó alá tartozó polg. telket, földeket, kerteket majd magányalku utján kéz alatt megszerezvén, majd törvényes kisajátitás nélkül a' közlegelőbül is tettleges erőszakkal elfoglalván, majd az elhagyott bányák omladékin vagy halmazain, mellyekre már a' bányákhoz semmi szüksége, 's mellyek azért törvény szerint már a' város közbirtokába visszaestenek, tetszése szerint lakházakat épitvén, 's ezeket zsellérkedő bányamunkásoknak bérbe adván, midőn mindezt részint a' város tudta 's törvényes befolyása nélkül végbevivé, részint a' városnak csak mint „lettdolgot" tekintélyesen adá tudtára: a' törvényes telekdijakat, sőt magát az elfoglalt vagy kéz alatt megszerzett telkektől járandó közadót is fizetni ellenszegül; miután pedig ez a' telkek volt birtokosin többé meg nem vétethetnék, mind a' közadó fundusát, mind a' város közpénztárát ujra meg ujra rendkivül kárositja. Ezeknél fogvást a' város, mint helyhatóság és határának földesura, az emlitett kamrai bányahivatalt mind a' tettleg megtagadott törvényes díjak, mind az elfoglalt közlegelő- darabok becsára, mind a' közadói hátramaradásoknak, a' város törv.széki meghatározás szerinti befizetésére szinte törvény által kötelezetni kivánja. Végre l) Ezen két egyesült városnak minden sérelmei leginkább, sőt majd egyedül onnan származván hogy a' Selmeczen csupán kamrai bányák igazgatása végett felállitott kamrai bányagrófi h i v a t a l elnöke egyszersmind a' hét bányavárosnak örökös kir. biztosa is, mint illyen a' városi tisztujitásokat is, bár mindannyiszor kiadott k. kir. paraucs mellett, de az 1681: 41. és 1715: 36. t.czikk világos tilalma ellen, önkénye és kamrai érdekei szerint szokta végezni; melly törvényellenes hatalmával im ezen panaszkodó két város mindennemü földesuri jogai kisebbitésére, csonkitására sőt elidegenitésére 's kamrai hatalma alá keritésére folyvást tagadhatlanul visszaél. A' panaszló két város, fels. urunk mult országgyüléskor az orsz. sérelmekre 's kivánatokra 1840. jun. 21röli igérete 14dik pontja következtében is, ezen nyomasztó, sőt pusztitó, tovább türhetlen örökös k. biztosi iga alól örökre 's olly hozzátétellel valahára fölszabadittatni könyörög: miszerint belügyeik vagy viszályaik netalán szükséges elintézésire (mi azonban kormányszéki levelezés 's fölterjesztés utján is mindenkor sokkal hamarább kevesebb költséggel, igazságosabb's czélszerübben történhetik meg) ezentul a' kamrai hivatalnokok teljes mellőztével, csak elismert okleveles, törvénytudó, részrehajlatlan, orsz. közhivatalnokok kir. biztosokká, de csak egyes és a' törvényben meghatározandó esetekre, neveztessenek: tisztujitásai ezen két városnak pedig a' törvények világos rendeletihez képest, minden biztosi vagy felügyelői tevőleges beavatkozás 's önkényes kijelölgetés nélkül, csak a' polgárok közbizodalma szerint teljes szabadsággal 's függetlenséggel törvényszabta határidőben 's módon vitessenek véghez. Vélemény: E' sérelmek közül az a) pont alatti mult országgyülés alatt fölterjesztetvén, de reá kir. válasz nem következvén, ismét fölterjesztendő lesz. b) c) d) pontok alatt felhozott esetekben a' nm. k. Kamrának tiltó parancsa 's illetőleg a' város igazaiba avatkozása által az előterjesztő város földesuri haszonvételei csonkittatván, az innen eredt sérelem orvoslás végett fölterjesztendő. Az e) pontban érintett panasznak jövendőre miképen leendő elháritásmódja a' bányamunkálatban tárgyalva levén, annak felvételétől várni kell; f) szinte fölterjesztendő; a' g) alatt előterjesztett esetben a' panaszkodó város helybeli földesuri haszonvételének gyakorlatában akadályoztatván, mint sérelem fölterjesztendő; h) a' felhozott törvény értelmében a' m. k. kamrai elnökségnek a' város igazaiba avatkozása sérelmes; i) k) alatti esetek által az előterjesztő városnak törvény- 's helyhatósági müködésében gátlatása sérelmes,fölterjesztetik; l)a' városi rendezést tárgyazó munkálatban előfordulván, itt kihagyatik. — Végzés: Elfogadtatik. (Folyt. köv.)

(A' jul.19ki ker.üléshez pótlék.)A' központi vasuttársaság kérelme iránt az előbbi napokon kimeritett tanácskozások után semmi uj nem kerülvén elő,szavazás előtt még egyszer ismételteték a'két rendü inditvány,mik körül a'viták forogtak. Mindkettő a' balparti vonalt pár-

tolá, 's czélul tüzé ki megnyugtatni a' folyamodó társaságot, biztositni a' statusérdekeit 's e' czélelérésre mindenik felirást javaslott. Ez iránt tehát kérdés nem vala. A' felirás tartalma iránt azonban különböző véleményü volt a' két inditványyzó. Egyik az általa előadott törvényjavaslatot is hozzá kivánta mellékelni's kimondatni,hogy az 1836ki törvény magában elenyészett, 's annak következtében uj engedély uj vállalkozásra többé nem adathatik; másik ujabb vasuttörvények tervezésére 's egyezkedésre a' társasággal választmányt kiván megbizatni,'s felirásban a'balparti vonal-pártolás mellett,csupán azt kérni, hogy mivel a' nemzet e' tárgyban ujabb törvények készitésével foglalkozik, ne adassék többé a' régibb törvény szerint ujabb vállalkozásra engedély. A' két inditvány szavazásra tüzetvén, többséget az utóbbi nyert. Továbbá kérdés volt: vajjon a' külön esetekre vonatkozó vasuttörvények tervezésére a' pénzügyi orsz. vagy a' kereskedelmi kerületi választmány bizassék é meg ? Többség az utóbbit pártolá csak azért is, hogy a' RR. kezdeményi joga e' tekintetben is tisztán megőriztessék. De nem igy a' tárgyalás alatti kérelemre. Mindnyájan pártolák, hogy ez irat a' pénzügyi orsz. biztossághoz utasittassék, melly hazánk közlekedési rendszerével különben is közelről foglalkozik. E' választmány fog tehát a' központi vasuttársasággal alkudozni: minő kölcsönös kedvezményeket kiván viszont adni a' státusnak azon biztositékokért, mik közül egyet a' folyamodásban is kér, 's mikre az 1836ki törvény szerint,mellynek ótalma alatt alakult, igényt nem is formálhat. Szóba jött: adassék é különös 's minő utasitás a' választmánynak? 's midőn némellyek a' balparti társaság egyedüli pártoltatását kivánák kimondatni, egy m. követ feliratban sürgeté kijelentetni, hogy a' RR. különösen a' hirlapilag hirdetett bécs-győri,törvény ótalma alá különben sem eshető,mellékvonaltól is kérik megtagadtatni az engedélyt. E' javaslatok fölkelték mindazon szenvedélyeket, mik előbbi napokon a' jobbparti vonal mellett olly tüzesen csatáztak. Mondák hogy e' javaslatokban nagy igaztalanság rejlik a' dunántuli érdekekre nézve, hogy pártérdekből indulni nem szabad 'stb. a' tanácskozások eredvénye köv.: miután a'RR.az 1836ki ideiglenes törvényt még ez országgyülés alatt okvetlenül változtatni 's a' nemzet szükségeinek inkább megfelelő intézkedésekkel fölcserélni ohajtják; miután továbbá ollyas mozgalmak iránt lettek figyelmesekké, mik által az általok pártolt 's a' nemzet érdekében mindenek felett hasznos balparti vállalat veszélyeztethetnék: kérik ő felségét, hogy ezentul az 1836ki törvény jótékonyságát egy vállalatra se terjesztvén ki, az engedélyt mindeniktől, különösen pedig azon bécs- vagy bruck-győritől is méltóztassék megtagadni,mellynek részéről az érintett mozgalmak tapasztaltattak.E'körülmények üzenetben ismegérintetvén, utasitásul fognak némileg a' választmánynak is szolgálni.

232. ker. ülésb. jul. 20k. napirend: az átmeneti börtönrendszer hitelesitése után, mellynek kidolgozására jegyző Szemere volt megbizva, az inditványok sorozása; olvastaték tehát az első inditvány az itélőszékek rendezése, 's a' törvénykezésnek a' közigazgatástól elválasztatása iránt,melly hosszu közbejött vita után előlegesnek kimondatott. 'S aztán következtek: a' tárnokszék,kerületi táblák, uriszékek eltörlése,a' szolgabirói 's alispáni biráskodás megszüntetése, cassatorium forum állitása, 's a' törvényelőtti egyenlőség kimondatása. Továbbá, hogy a' curián orsz.gyülés alatt is folyjon minden per; kivántatott ezután az árvaszéki napdijak nem a' házi-pénztárból fizetése. 'S itt megemlitetett mikép: a' csődperi költségek rovata is helytelenül fekszik a'házi-pénztáron; 's midőn némellyek szükségesnek tarták, hogy a' törvényhozás általában szenteljen egy pár napot e' pénztár rovatai kiigazitására: egy m. követ botránynyosnak mondá, hogy a' csőd alá került t. és nagysás urak még bukásaikkal is terhére vannak a' szegény adózó népnek. A' rendi többség t. i. 23 megye 18 ellen, ez inditvány okát a' bíróságok általányos rendeztetésével hozá kapcsolatba; 's a' rendszeres munkálatok örvényébe fojtá. A' kettős esküvést, mint erkölcstelenségre vezetőt, sokan ostromlák ugyan: az oldalvallatás eltörlése mindazáltal e' helyen mellőztetett. Szóba jöttek a' mezei rendőrségi esküttek is: 's hogy ők is az előleges inditványok közé tartoznak,'s 23 megye 13 ellen, a' pénztárkiméltetés ellen is azon okból határozá el, mivel, állitásuk szerint, esküttek nélkül a' szolgabirák ollyanok, mint a' harang ütő nélkül. Ellenben az esztergomi érsektől azon hatalmat, miszerint a' kir. táblához ülnököt nevezhessen,elvenni nem akarta 24 megye 15 ellen. A' végrehajtást gátló parancsok megszüntetését, 's a' decretumok okokkal támogatását is a' törv.-székek rendezésére halaszták. A' 233d. ker. ülés,julius 22kén köv. inditványokat szemelt ki előleges tárgyalás végett: a' szóbeli törvénykezés javitását; a' decretalis napok megszüntetését; az orsz.gyülés rendezését 21 megye 16 ellen hiszi még a' jelen körülmények közt is kivánatosnak;midőn az ezzel kapcsolatos népképviselet kérdésének csupán 9 megye tulajdonita előlegességet. A' népképviselet elhalasztására 29. megye szavazott. Szóba jött ezután a' káptalanok országgyülési szavazata, mi a' sérelmek közül ide az inditványok közé utasittaték. 'S itt egyetlen szótöbbséggel (23 megye 22. ellen) ismét elhalasztatott az országgyülés rendezésére. De hiszen az országgyülés mindenek előtt fog rendeztetni ? a' többség e' vérmes reményében azonban nem osztozának számosan azok közül sem, kik előbb sürgeték a' rendezést. Ezek most az egyházi rend szavazatát helyzék mindenek fölibe, okul emlitvén az 1680ki törv.czikket, az egyházi rend nevelési érdemeit 's birtokát. Ezen okokra többen válaszoltak, de B. követe, kit küldői a' papi szavazatijogrul szóló törvénynyel visszautasitanának Pozsonyba, előbbvalónak tartá még a' megyék, kerületek 'stb. szavazat-arányát elhatározatni. Még a' városok rendezésének sem tudjuk, ugymond, jövendőjét, várjuk ezt be: különben is azon jogot, mellyet az 1608ki törvény szerint bir jelenleg az egyházi rend, senki sem kivánja most bántani. De e' tábla képviseleten alapszik, 's kit képvisel az egyházi rend ? Mint földesurak a' megyék által, befolyásukat tekintve is, bőségesen képviseltetnek; pedig még e' földesuraságról is, mennyiben legyenek t. i. tulajdonosi azon javaknak,miknek jövedelmit kezelik, sokat tudna egy bánsági követ mondani,'s előtte az is kétséges: vajjon érdem é, 's jutalomra méltó é nevelés körüli fáradozásuk is ? kit képviselnek tehát ? két, három kanonok ugymond, a' 4diket, vagy 5diket elküldi közénk: ez egész képviseletjök alapja. 'S mind más volt addig, folytatá egy másik megyei követ, mig világi dolgok kezelésivel is terheltettek; ezek alól már fel fognak mentetni; minden világi megbizatásuk mások által olcsóbban fog teljesittetni; igy p. o. ha behozatik a' telekkönyv, még örökvallomást sem teszünk előttök.Mint tisztán egyházi dolgok kezelőji pedig, világi dolgokba avatkozást nem követelhetnek. Ez okokbul hiszi egy más megyei követ, hogy ha megkezdik is az izgatást az egyházi urak, miként a' városok izgatása csak 3dik országgyülésen termi meg gyümölcsét 'stb. Egy káptalani követ a' sérelmek közt orsz. ülésben bőségesen igérte válaszát mindenekre. Addig megnyugszik a' végzésen, mi által szavazatuk kérdése az orsz.gyülés rendezésére lön elhalasztva. Előlegesek továbbá azon intézkedések,mellyek a'már kész törvényczikkek hitelesitése 's országgyülés után azonnali kinyomatása által a' nemzetet minden becsúszható hiba ellen biztositják 'sa' concertatio megszüntetése.E' részben ugyan, miután törvényes alapja nincsen, egyszerű határozattal is segithetni reméllnek. A'gyorsirásnak közönségesen tanittatása; hogy a' magyar testőrseregbez, mellynek fentartási költségeire a'polgárok is adóznak, ezek gyermekei is alkalmaztassanak. Pesten rendőrség szabályoztatik azon esetre, ha a' városok rendezése nem törvényesittetik. Magyar hadseregbe magyar tisztek neveztetése; 's ha a' büntetőtörvénykönyv, mint tervezve volt, be nem hozathatik, a' katonai kihágások iránt külön rendelkezés; a' nemesi felkelés és táborozás tisztába hozatala 's korszerü rendeztetése azért is, mivel ürügyül szolgál azon alapos vád ellen, hogy a' magyar nemes, ki hajdan vérét pazarlá honaért, most fillérei vel is fösvénykedik; a' tizednek, mint ez idő szerint már igen fölösleges,gazdasági tekintetben pedig rendkivül káros adózásnak, eltörlesztése, vagy megváltatása; a' sajtóiviszonyok elintézése, mihez,állitásuk szerint esküttszék szükséges; a' görög nem egyesültek,főleg a'hajduvárosi gör.egy.vallásuak magy. egyházi szertartásainak nyelvünkre fordittatása,mit magok ohajtanak, de költségök nincs; 's végre hivatal- és birtokképesség minden hazafinak! 'S ez nem talált nagy ellenszegülésre,majd általányosan ohajták a' RR. minél előbbi tárgyaltatását. Csupán egy megye követe kivánt a' birhatás kimondatása előtt hitelbankot;'s egy pár megyei követ látta ezt egybefüggőnek az ősiség kérdésével. Erre azonban válaszoltatott többségi egyértelműséggel hogy az ősiség családot, a' birhatlanság osztályt illető jog,az ősiség alapja: balul értett családszeretet; birhatlanságé: gyülöletes kizáratása egyéb osztályoknak.Csupán eredvényben testvérek az ősiség és birhatlanság, de mindkettő elölője a' hitelnek csökkentése a' nemesi birtok becsének.

234. ker. ülésb. jul. 23án bemutatá az elnök a'm. t. társaság munkálkodásiról 's pénztára állapotárul szóló jelentést továbbá az eszékbródi csatornatársaság folyamodványát, melly a'pénzügyi választmányhoz utasitatott. Előleges inditványokul köv. szemeltettek ki: az orsz. és alapitványi pénztárakról kimeritő számadás terjesztessék az országgyülés elibe; ugy szinte a' magyar testőrsereg pénztáráról is; az előfogatozás országosan rendeztessék; a' k. egyetem anyagi és szellemi állapota vizsgáltassék meg, 's korszerü javittatása iránt tétessék intézkedés; az 1836:36. t.czikk, melly a' vizi munkálatrul szól, ugy igazittassék, hogy a' vele járó terheket azok viseljék, kiknek érdekében áll azon munkák véghezvitele; a' szarvasmarhák közti ragály akadályoztatását tervező mult hongyülési javaslatok törvényesittessenek; a' Theresianum nevelő-intézet Magyarországba tétessék által 's belé protestans növendékek is vétessenek föl.Más földén vadászni általában tilos legyen; jég- és tüzkármentesitő intézet állittassék a' hazában; a' világos öröködési, szóbeli és váltótörvények czélszerün módosittassanak 's javittassanak ki; a' Bártfa város ellen lefolyt Hrabovszky-féle pör czikkeztessék ki; a' választás alá eső orsz. hivatalokra tett kijelölésrül, hogy küldőikkel közölhessék, jó előre értesittessenek az alsó tábla tagjai; a' lotteriák tiltassanak el; országos adatgyüjtő hivatal állittassék; a' községek számadásai a' megyék által vizsgáltassanak meg. Volt még számos egyéb inditvány is,mind érdemes előleges tárgyaltatásra; de mégis mellőztetének, mivel részint a' már kész választmányi munkálatokban,sőt t.javaslatokban is foglaltatnak, részint most vannak, mint az egész adóügy, választmányi tanácskozás alatt.

Julius 24kei ker. ülésben hitelesités folytán, az üzenetben, vonatkozólag a' financialis választmányhoz utasitott eszék-bródi csatorna-társaságnak az orsz. RRhez benyujtott folyamodására e' szavak után: „két rendbeli folyamodásokat" betétetett: „nemkülönben az eszék-bródi csatorna-társaság folyamodását 3. 4. 5. alatt." A' felirásban pedig, e' szavak után: „bécs-gloggnitzi társaság czimével váltotta fel, legközelebb azonban", következők iktattattak be: „a' középponti vasuttársaság igazgatóságának alant ide csatolt folyamodásábul"; ugyan a' felirásban, az „1836: 25 t.cz." után álló „értelmében" szó ezzel „következtiben" cseréltetett fel. Hitelesités végeztével P. követe emlitést tön, miszerint az érintett üzenet 's felirás keletkezte óta jelentés adatott ki, mellynek értelmében a' bécs-gloggnitzi társaság a' félbenszabadt vasutvonalat Magyarország felé folytatni szándékozik, e' hirdetvényt ugymond, mennyiben börzejáték, ám lássák következményit a' vállalkozók, de mennyiben az a' biztositás kérdésébe vágna, káros lehet. Az érd. követ az általa emlitett körülmény felőli nézeteinek előadását, a' fenebbeknek orsz. ülésben leendő fölvételi alkalmára igérte meg. Ezek után az elnökség több megye ujabb inditványit 's Bakabánya sérelmeit mutatta be. Olvastatván az inditványok, közakarat előleges tárgyalás iránt következőkre nézve nyilványult: az1807: 20ka nem eszközölvén a' futóhomok elfojtatását 's annak beültetése iránt az ohajtott sikert, az illető futóhomok birtokosai törvényhatósági uton kényszerittessenek annak beültetésére. Mosony m. előterjesztése,miszerint adózó népe által 1792től kezdve részirül az ellenséges sergeknek hadi adókép tett kiszolgáltatásokért a' kir. kincstár általi kielégittetést sürgeti; 's ez más illető megyékre nézve is elfogadtatott; a' helységi jegyzők állása biztositassék; a' zágrábi püspökség és káptalan jobbágyinak az ugynevezett udvari gróf minden ellenőrködés nélküli birósága alóli fölmentetése, 's ezen biróságnak a' földesuri hatóság alá tartozó többi lakosság ügyeire fenálló uriszékre átruháztatása; az egyházi adományosak özvegyei és hajadonainak is az ország nemesei özvegyei 's hajadonaival egyenlő jogokkal birása; Somogynak a' homoeopathia tanittatása végett a'pesti tud.egyetemben kórházzal egybekötendő nyilványos tanszék felállitása; Nyitrának Kliegl gépe orsz. pártfogás alá vétele; Vasnak az 1840: 25 t. cz. módosittatását tárgyazó inditványaik elfogadás végett kiszemeltettek; egy m.nek azon inditványa pedig, miszerint az Ausztriában fenálló gyakorlat, mellynél fogva ki ott örökségi vagy más uton birtokhoz jut,Magyarországba jöveteli esetében kész pénzzé forditott örökségének bizonyos részétől megfosztatik, az illető hatósággali egyezkedés utján szüntessék meg, ollyanképlön elfogadva,hogy vagy egészen szüntessék meg a' felhozott gyakorlat vagy Magyarországban is hasonló létesittessék.

A' julius 25kei kerül. ütésben a' kiszemelt inditványok sorozata feletti tanácskozások, mellyek folytán az elfogadott inditványok köziratra fognak adatni, bevégeztetvén; tárgyalás alá a' sérelmek és kivánatok Vdik vagy is a' rendszeres munkák megvizsgáltatására vagy külön teendő inditványra utasitott vagy fölterjesztésre alkalmasoknak nem itélt sérelmeket 's kivá-

natokat tartalmazó osztály vétetett, mellybül a' 15. szám alattin kezdve olvasottak közül a' 15—22. szám alá sorzottakra beadott választmányi vélemény helybenhagyatott; Biharmegyének a' 23d. pontban a' pénzbeli magányviszonyok elintéztetése iránt előadott, valamint Borsod, Mosony és Arad megyéknek szintazon tárgyra vonatkozó kivánatát illető választmányi véleménytől eltéröleg, azon pontba foglalt kivánatoknak az irántuk már keletkezett felirás 's válaszok leiratása után előleges tárgyalás alá vétele határoztatott el. Az 50d. számig bezárólag tárgyaltakra adott választmányi vélemény el lön fogadva. Az 1edfél órakor kezdetett orsz. ülésben a' ker. elnökség személynök ő excjának a' vasutvonalak iránti üzenetet 's felirást csatolványaikkal együtt átnyujtá; ezután ő excja országunk mélyen tisztelt királynéjának névnapja ünnepélyesitésére jul. 26kán tartandó istentiszteletre hivá meg, 1 órakor pedig elegyes ülésbe vezeté a' Rket; mellyben nádor ő fsge. az orsz. pénztárak állapotjáról jelentést nyujtá be, melly Széll itélömester által felolvastatott 's k. személynök ő excja kérelme következtében ki fog nyomatni.

Legujabb. Jul. 27k. frdi 183d. ülésb. több rdi üzenet felolvastatása után a' bányatörvény iránti 2d. üzenet vizsgáltatott, mellynek némelly pontjai több vagy kevesb módositást szenvedtek; a' szintezen napi orsz. rdi ülésb. a' IId. vagy is egyes megyék sérelmei 's kivánati tárgyaltattak a' 11d. ponton vagyis Temesnek a' katonaság kicsapongása miatti panaszán kezdve, melly valamint a' következő 11—23. pontra tett választmányi vélemény 's kerül. végzés megállapittatott; a' 24d. pontnál az esztergomi káptalan sérelme 's kivánata a' káptalanok szavazatára nézve hosszas vitára nyujtott alkalmat. A' kápt. követek egymásután szónoklának nyomos kutatást 's buvárkodást tanusitva a' t.vénykönyv és oklevelekben, mindazáltal megmaradt még is a' kerül. végzés; a' jul. 29d. ker. ülésb. az Vd. osztálybeli sérelmek közül elfogadtatott a' 66, 74, 82 és 95. szám alatti, kihagyatott a' 96d. a' többire nézve a' választm. vélemény helybenhagyatott. A' szintazon napi 184d. orsz. rdi ülésb. a' III. 's IVd. osztályu sérelmek részint hitelesittetvén részint tárgyaltatván azok kerületi szerkezete megmaradt a' jul. 29d. frdi ülésb. pedig tárgyalásra került a' középponti vasut folyamodtára kelt rdi üzenet 's felirás melylyek felkiáltás által fogadtattak el Nádor ő fens. felszólittatni kivánván a' Rket ez iránti törvényjavaslatjok minélelőbbi elkészitésére; ezután a' sérelmek 's kivánatok II. osztálya vétetvén föl az 1sö pont megtartatott, a' 2d. nem fogadtatott el, a' 3—10 megmaradt Temes kérelmére az 11d. pont alatti felirás elfogadtaték ugy a' 12—16 pontnál adott választmányi vélemény is, a' 17dikre felvilágositás kivántatik; jul. 30kára a' sérelmek 's kivánatok folytatása 's az orsz.gy. szállások iránti üzenet 's felirás tárgyaltatása tüzetett ki napirendül.

(Magyar gazd. egyesület.) Hazafiui édes örömmel tapasztalván az egyesület a' jótékony hatást, melylyet az ezüst érdempénzek osztása két év óta országszerte a' gyümölcstenyésztés előmozditására eszközlött, sietünk ezennel közhirré tenni, hogy ugyan e' czélra folyó évre jövő novemberi közgyülésen ismét érdempénzek fognak kiosztatni, ha alkalma és szerencséje leend az egyesületnek e' mezőn egyes hazafiak kielégitő érdemeiről ismét meggyőződni. Minélfogva ezennel minden rendü polgári hatóság, egyházi és iskolai elöljáróságok 's gazdasági fiókegyesületek tisztelettel 's hivatalosan felszólittatnak 's kéretnek, miszerint ne terheltossenek a' m. gazd. egyesületet azon férfiak iránt, főleg a' lelkészek és néptanitók sorából, kik a' gyümölcstenyésztést körükben faiskolák 's elméleti és gyakorlati oktatás által előmozditani ez évben buzgón igyekeztek, a' bizonyitó oklevelek szives beküldése mellett minélelőbb értesiteni. A' bejelentések határnapja f. é. october 15dik napja 's a' levelek az egyesület titoknoki hivatalához (Üllői ut, gr. Károlyi ház) utasitandók. Ez uttal figyelmeztetnek egyszersmind a' kertbarátok, miszerint 2) a' középponti orsz. gyümölcskertből jövő öszszel a' legnemesb őszi baraczkfajtákkal az eladás megkezdetvén, kik onnét magoknak fákat szerezni ohajtanak, ez iránt szándékukat vagy magányos alkalom, vagy postán bérmentve f. é. novemb. 1sö napjaig bejelenteni szivesked jenek. Egy csemetének ára a' részvényesek számára 10 p. krra, idegeneknek 20 krra van határozva. Az eladandó baraczkfajták jegyzéke a' „Magyar Gazdában" legközelebb fog közöltetni. Kéretnek továbbá 3) Azon tisztelt hazafiak, kik még a' lefolyt 1842d. és 1843dik években az orsz. középponti gyümölcskert számára részvényiveket vettek át, 's kik közül némellyek közlötték már aláirókat is részvények megküldetése nélkül, ne terheltessenek az iveket, ha további r e m é n y aláirók gyüjtéséhez nem mutatkoznék, üresen vagy pedig a' netalán történt aláirásokat bejelenteni 's a' begyüjtött részvényeket biztos alkalommal megküldeni. 4) A' „Gazdasági Kistükör" második kiadása legközelebb pesti aug. vásárra okvetetlenül meg fog jelenni, egy részben átdolgozva 's mintegy 3 nyomtatott ivnyivel pótolva. Mire lelkesb földesuraink, az iskolai elöljáróságokat, fiókegyesületeket és népbarátokat a z o n megjegyzéssel figyelmeztetjük, hogy a' tetemes bővités és átdolgozás daczára is a'könyveesknek eddigi ára husz krajczár pengőben meghagyatik és az száz számra 20% elengedéssel fog árultatni. E' munkácska egyébiránt megmaradván eddigi népszerü népiskolai nyelve, tartalmánál fogva az öregebbeknél is haszonvehető 5) A' „Magyar Gazda" mult félévi előfizetőinek megnyugtatására ezennel közhirré tétetik, hogy a' kedveskedésül igé.t 's ábrákkal kisért leirásából a' legnevezetesb réti és takarmányfüveknek a' hátralevő részt az ábrákkal együtt, mihelyt ezeket az illető kőmetszőtül veendjük, posta utján ki fogjuk szolgáltatni; ez alkalommal egyszersmind a' tisztelt előfizetőket különösen arra figyelmeztetvén, hogy kik folyó év végeig állandóan a' fenérintett lapokat nem tartják, az „Okszerü Kalauz" második kötetére, mint tiszteletbeli ingyen-járulékra, számot nem tarthatnak. Pesten jul. 15kén 1844. Török János, egyes. titoknok.

Bácsmegyei közgyülés (folyt. 's vége.) 3) A' részek visszacsatoltatása iránt érkezett kir. leirat, minthogy abban az orsz. kiegészitését érdeklő egyik fősérelmének régóta sürgetett orvosoltatása 's az 1836 : 21. t.czikk foganatba vétele biztositatik, örömérzettel fogadandónak nyilványittatott. 4) Ellenben a' vallás tárgyában jelesen a' v. házasságokbul születendő gyermekek melly vallásbani neveltetésök iránt mart. 25kén kelt k. válasz a' megyének ez érdemben az anya-utasitás 5. 's a' tavalyi oct. 2ki közgyülésből adott pótlóutasitás 2. pontjaival összevettetvén, őszintén kimondatott, hogy a' közös haza külön vallásu de egyiránt hü polgárai közt a' boldogságra nélkülözhetlen béke 's egyesülés helyett a' vallási surlódások által a' hon közkárával tulfeszitett ingerültség lecsilapitására nemcsak semmi reményt, hanem uj viszálkodásra nyujt alkalmat, 's valóban nem kis aggodalommal tölték el a' RR. keblét az e' tárgyu kir. nézetek; mert a) az ugyanez érdemben kelt 's tavaly jul. 5én kiadott, de a' RR. által e' megye megegyezésével is el nem fogadott kir. leirattól, mellyben ő Föls. arról, hogy a' v. ház. születendő gyermekek atyjok vallásában neveltessenek, nem idegen ugyan, mindazáltal előbb a' felek közti egyezkedés kisértessék meg, 's a' közönséges szabály teljesitésének csak akkor legyen helye, ha a' felek különben meg nem egyezhetnének, viszszalépést lát; b) mert általa a' vallásos viszálkodásokra olly számtalan alkalmat nyujtott reversalisok a' kötendő vegyes ház. tévitő akadályaira törvényesittetnének, végre c) a' k. javaslott egyezkedésnek a' házasfelek által történhető megszegési esetében a' gyermekek növeltetéséről nincs téve intézkedés; ezt pedig közálladalom boldogsága alapjának: t.i.a'vallásosság 's erkölcsiség veszélyeztetése nélkül a' status sem türheti 's türnie nem is szabad. Innét követinknek az 1839d. nov. 9d. orsz.gyülésből fölterjesztett fölirásra a' felingerült kedélyeket megnyugtató kir. válasz még ez országgyülés alatti kiadatásának buzgó szorgalmazása meghagyatott. 5) Turmező kerületének Zágráb megyéből leendő kikebleztetése 's önálló hatóságot képezendő független közigazgatásának valósitása tárgyában, miután a' hasonló ki- 's bekeblezési kérdések mindenkor az illető hatóságok kellő meghallgatása után intéztethetők, oda utasittattak követink, hogy ennek eszközlésére orsz. biztosság kiküldetését inditványozzák. 6) A' népnevelés ügyében az 1. fejezetbeli 13. §ra, hol a' vallásbeli felekezetek a' jelen népszámhoz közelitőleg arányozva méltányosság tekintetéből is, a' római 's görög katholikusok együttértve 9. a' helvétvallásuak 4. a' n. egyes. görögök 3. az ágostaiak két, népiskolatanitókat képező, intézetnek fölállitására köteleztetnek, követinknek meghagyatott, hogy miután hazánkban a' katholikusok hét, a' többi hitfelekezetüek pedig összesen öt millió főt számlálnak, a' népszám levén elvül kitüzve, figyelmeztessék az orsz. RRket, hogy az elősorolt népszámhoz arányozva szorgalmazzák az érintett iskolák létesitendését. A'38d.§ban előterjesztett tanitási tárgyakra nézve a' két évi kiképezési határidő helyett három évnek életbe léptetése sürgettessék. A' 3. fejezetbeni 69. 72. 140. 165. és 195. §bani javaslatra nézve, noha e' ns megye a' szabadság törvényit szem előtt tartva a' folytonos adózásnak bármi szin alatti elfogadtatását határzottan ellenzé, de mivel még is a' korszerü intézetek létesitésére szabad ajánlás utján járulni késznek nyilatkozott, tekintve a' népnevelés eddigi szomoru pangását, követit oda utasitá, miként az érintett §ban kijelölt 's a' kiváltságos rendre rovandó bármi névre keresztelendő örökös adózást el ne fogadjanak, mindazáltal nyilatkoztassák ki, miszerint e' megye ideigleni szabad ajánlás utján ezen népnevelési intézetet létrehozni 's föntartani nemcsak nem idegenkedik, sőt a' kerületi választmány javaslatában tervezett pénzöszegnek nagyobb számra menő, de nem folyton fenmaradandó aránylagos fizetésére nézve beegyezik 's annak létesitésére áldozatokkal is kész járulni. 7) A' kereskedési 's azzal kapcsolatban levő tárgyakra nézve határoztatott, hogy az e' kérdésben kiküldött orsz. választmány javaslata közlendésével az ez iránti utasitás tervezetének kimunkálása az annak idején leküldendő financialis választmány javaslata egybevetésével leend intézendő. 8) Szab. kir. városok rendezési tárgyában a' fördi táblának módositása elfogadtatván e' fördi változtatás küldetett utasitásul. 9) Fiume és Bucari szabad kerületek iránt a' követeknek meghagyatott, hogy hazánk kereskedésének e' fokhelyeire, azok állását tekintve, biztositandó legcsekélyebb körülményekre is legnagyobb szorgalommal figyeljenek 's belátásuk szerint e' megye elveihez irányzott észrevételekkel járuljanak. 10) A' bányatörvényre nézve alkalmaztassák magukat követink a' tanácskozásokbul kifejlő elvek igazán megfontolt látásuk szerint. 11) A' zsidó-emancipatio iránt, mivel időközben köztudomásra jutott, hogy e' nevezetes kérdés tárgyaltatása 's megvitatása országosan kiküldött kerületi választmányra bizatott, ennek javaslata beváratni ajánltatott. E'tárgyranézve kibuvási jóslatom szépen teljesült. 12) Somogy az 1802 : 24. t.czikknek kor kivánatához változtatását a'vadászatra nézvei gyakorlat iránt törvényileg kimondatni kivánván, nem nyert pártoltatást. 13) Zala a'gyors irás behozatalára nézve pártoltatván, utasitásul adatott, miszerint a' pesti tudom. egyetemnél, mint ugy is elég jövedelemmel ellátottnál a' gyorsirás rendszeres tanitása állapittassék meg; 's kitünő érdemei tekintetéből Hajnik Károly első tanitónak ajánltassék. 14) Pestnek a' testgyakorló intézet megalapitására tett felszólitása az anyautasitás értelmében tudatul vétetett. 15) Pozsegamegyének b. Gramont Ferencz alezredes honfiusittatását kérő levele, dijfizetés és szavazat nélkül pártoltatott. 16) Szatmár az országgyülési ifjuság kicsapongásai korlátoztatásában intézkedésre hivan föl, ez iránt már rendelkeztünk. 17.) Szepes megye b.WildhurgMóriczhonfiusittatására rokonszenvet nálunk nem talált. 18) Hont és Középszolnok Széchenyi István gróf telekdija pártolására szólit fel, a' financialis választmány javaslata elérkezteig szinleg fontolásra méltatott. 19) A' hajdukerületi szerkezet tárgyában fönebb intézkedtünk. 20) Arad a' katonák kicsapongásira törvény által korlátot vonatni inditványozván, pártoltatást nyert. 21) Szabolcs, a' megyei kihágások tárgyában teendő inditványát kérvén pártoltatni, viszhangra talált. 22) Turócz az adó elleni törvényes eszméket pártoltatni kéri 's e' tárgyban a' kis Turócz a' nagy Bácsot hatalmas védjének 's elválhatlan barátjának tisztelheti. 23) Bihar azizraeliták emancipatiojatárgyában adott utasitásra pártfogást keres; fönebb e'tárgyrul már intézkedtünk. 24) Szabolcs Paget János ezredest honfiusitásra ajánlja, dijfizetés és szavazat nélkül pártoltatni határoztatott. 25) Esztergom Kliegl József betüszedő 's osztó gépének orsz. költségen létrehozatalát pártoltatni kéri. Kliegl József bácsmegyei szülöttnek remek találmánya orsz. pártoltatásra ajánltatik. — 26) Azon figyelmeztető buzongást, melly a' jobbágyi telken lakó nemeseknek, 1835d. év óta fenmaradt adói tartozása beszedetése miatt emeltetett, szép sükerü eredvény koszorúzá, mert már mintegy tizennégyezer pengő forint befizettetett „lehullván imigy azarany szabadsági homály 's a' nem fizetési szemfényvesztés „biztosan reménylhetni, hogy a' még hátralevő 4071. pgő forint is pontosan behajtatik, ha hivatalos legyezések helyett, birói tekintély alkalmaztatik; mi közgyülésileg elhatároztatván, jóslatom szerint megkezdett buzgó tiszti eljárás jövő közgyülésre meghozandja a' letisztázást. 27) A' nemzetiség 's hazai nyelv iránti lelkesülés terjedésének kedves példájával lépett elő a' bajai német gránátos diszruhás polg. katonaság, midőn előbbi neveztetését „német" szó helyett „magyar" czimmel fölváltva, ez évi sz. háromsági, 's urnapi egyh. ünneyélyekkor már magyar parancsszó mellett tisztelgett. Mit Pest 's más városinkban is minélelőbb bekövetkezni reménylünk. Üdvözlet a' diszes társulat lelkes tiszteinek, 's e' pályán a' többi buzgó társtagoknak is! 28.) Aug. 12kén fenyitő; sept. 9én polgári törvényszékünk; oct. 14kén évnegy. közgyülésünk leend. A' marhahus ára 11. v. kr. maradt. Sebők.

↥ **Esztergom.** Julius 10kén meglepő nagy örömmel telt el szivünk, országunk hgprimását gőzösrül leölelhetvén; főpásztorunkat a'gondviselés országos küzdhelyéről azért látszott egyházi kormányszékére átröptetni, hogy övéji bánatát enyhitse, mert m. Kollár István urat tribuniczi czimes püspököt, káptalanunk nagyprépostját 's kanonokját, ő cs. k. Fölsége tanácsnokát, esztergomi érsek- helyettest julius 13ki reggeli 11 órakor, miután 9 órakor a' sz. zolosmát vidám ahitattal, 's 10 órakor ő hgségénél udvarlását végezte, gutaütés következtében élte 80dik évében ez életből az ur a' sirontuli világba szólitá, 14kén délesti 5 órakor a' hgprimás temette a' vári egyház fényes boltjaiba, a' nép ezernyi ezere a' jámbor, jó szivü, tudományos püspök iránti tiszteletét ahitatos kisértével tanusitá. A' székesegyház épitése jelesen halad, már kupja boltozatát kezdik, a' dunafelőli homlok kész, külszinét ecsetelik, a' sanctuarium fedve van. A' kapcsolatban leendő seminariumot az idén szinte folytatni kezdék. Ha e' nemzeti

PEST, vasárnap aug. 4kén

JELENKOR.

1844. 63dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 455dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a bécs. cs. k. postahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Az urbér és adó hazánkban; Országgy. közlemény: (182d. rdi ülésb. jul. 26k. a' vasutak iránti tanácskozások részletei a' kerül szerkezet megállapitással; jul. 27k. frdi ülésb. a' bányatörvény iránti rdi 2d. üzenet némi módositásokkal tárgyaltatott; szintaz napi rdi orsz. ülésb a' IId. oszt. sérelmek folytatása a' 11d. pontlul vagy is Temesnek a' katonasági kicsapongás elleni panaszátul kezdve a' kerül. felirás 's javaslat elfogadtával, ezután az eszterg. káptalan sérelme az egyh. rend szavazata ügyében hoszszas vita után az országgy. elrendezésre hagyatott; jul. 29d. ker. ülés az Vd. oszt. sérelmeket folytatá a' ker. végzések megmaradtával; a' szintaznapi fördi ülés a' középponti vasut iránti üzenetet 's feliráást köz felkiáltással elfogadván a' IId. oszt. sérelmeket a' 17 pontig tárgyalá; legujabb: jul. 31k. frdi ülés a' IIId. 's IVd. oszt. sérelmekre tett frdi észrevételeket elfogadá; a' szintaznapi ker. ülés az Vd. oszt. sérelmeket folytatá a' 116d ponton kezdve 's ettül a' 127kig a' választmány véleményet pártolá, a' 128d. pontt. i. B. dinditványa a' papi jószágok fölösleg jövedelmeinek népnövelésre iskolák 's egyéb hasznos czélokra fordittatása iránt hoszszas és tüzes küzdés 's az egyh. javak illethetlenségét pártoló választmány véleménye 's több rendü szavazásra tüzött kérdés megbukta után, a' tanácskozás folytatását köv. ülésre halasztá; az aug. 1ső frdi ülés az orsz gy. szállási üzenet felirás 's t. javaslatot csekély módositással elfogadá; budapesti napló: fővárosi 's irod. ujdonságok; 2d. jelentés Reguly utjára lefizetett, segélypénzekrül; szinház igazg. nyilatkozat; Ungmegye közgyül. határozati.)
Ausztria (a' gyármunkások zavargásai 'sa't.)
Amerika (Texas egyesülését Mexico hadüzenetre hajló magyarázni; haytii uj miniszterség; Guerrier uj elnök sulyos beteg.)
Spanyolország (számos nemzeti hajós sereg Tangernél; Narvaez 's a' királyné fegyver viselési tilalom.)
Anglia (Warner romboló uj találmánya 'sa't.)
Francziaország (Mogador révpart 's a' kabylok, nagy termékégés.)
Poroszország (A' lengyel menekvők zaklattatása, Tsehech merénye a' porosz király ellen jul. 26kán kettős pisztolyt sütvén ki Ischlbe indultakor, mellynek golyóji a' hintót átfurták.)

Magyarország és Erdély.

Az urbér és adó hazánkban.

Hogy a' magyar földet tulajdoni joggal csak nemes birhassa, 's minden néven nevezendő adózástól ment legyen a' nemes, alkotványunknak e' két fő alapja biztositására számtalan törvény hozatott — de az életben mindannyi meghiusittatott.

A' nemes, földje mivelésével nem birván, azt elzálogositotta nemtelennek is; 's a' törvény tulajdoni jogát biztositandó rendelé: hogy a' nemtelen kezéből az elzálogositott nemesi birtokot bármelly nemes, lefizetvén a' reá adott pénzt, viszszavehesse. Utóbb ezen rendelkezés sem vezetett kivánt czélhoz: a' zálogos levélbe többet irnak, mintsem a' jószág ér; 's igy természetesen vissza nem váltatik többé.

Ismét más esetben a' nemes sok földjét maga nem mivelhetvén, egy részét jobbágyoknak osztotta ki; 's a' törvény tulajdoni jogát akkor is menteni ügyekezett: Verböczy III. R. 30. czimje szerint, a' jobbágy, munka bérén tul, földeiben semmi örökös joggal nem bir; a' föld a' földesur tulajdona levén — ha ugy tetszett — közbecsáron jobbágyától a' telket viszszavehette. De a' szükség törvényt bont: azon gyászos időkben, midőn hazánk gyakori háborúk piacza volt 's népei elpusztulának, a' földesurak örültek ha jobbágyokra szert tehetének; 's igy számtalan jobbágytelek nemcsak jobbágykéznél maradt, hanem rendes 's egyenes adózásnak is alája vetetett: és ez által a' nemes adómentessége is megszüntetett.

Ugyanis — in ultima differentia — ugy találjuk a' dolgot: hogyha a' földesur Verböczy III. R. 30. czimje kedvezményével él, jobbágyától a' telket elvette, adózástól is ment maradt; ellenben, ha jobbágyának telket adott, hasznának 1/9ével kénytelen volt megelégedni 's 8/9t jobbágyának hagyni, hogy ez élelmét, adóját 'sa't. födözhesse. Mint már a' földesur első esetben, ha jobbágyától a' telket viszszaváltotta, csak mivelési költségit viselendette, melly hasznának 8/9det koránsem teszi; önként következik, hogy a' másik esetben ezen 8/9től elesvén, 's abból adó is fizettetvén, ekkép adózásban egyenesen részesült; — de mi máskép nem is lehetett; mert egész hazánk a' nemesség tulajdona levén, közterheit sem kerülheté el — a' természet örök törvénye ugy hozván magával. —

A' törvény mindazáltal a' nemesnek adómentességét tovább is védte. 1647: 36dik 's más törvényink szerint, adózási kulcsul nem vétetett a' fekvő birtok, hanem a' jobbágy háza 's vonómarháji száma: ámde szembeszökő, hogyha földje nincs, sem házat nem épithetett, sem lovat nem tarthatott 's az adót sem fizethetendé, — és igy az adófizetésnek kutforrása mindenkor a' földesur tulajdona — a' fekvő birtok vala.

Szaporodott é a' jobbágytelki állomány urbér behozatalakor, vagy sem? határozottan mitsem állithatni, mert urbér előtt a' jobbágytelkek illetősége 's mennyisége rendbe szedve nem volt, mit az 1836ki törvény is kétségtelenné tesz, melly urbéri állománynak azt rendeli vételni, mi annak urbér behozatalakor be volt jelentve — világos tanuságul, hogy az urbér előtt rendbe szedve nem volt. Annyi bizonyos, hogy azóta az urbéri állomány időrül időre nagyobb áldozatokkal terheltetik 's elviselésökre alkalmassá tétetett.

Hogy tehát a' nemesség az urbéri állomány megállapitása következtiben, a' közterhek viselésihez egyenesen járul, mint tényt veszszük fel, — de lássuk, milly arányban vesz részt ezen terhekben? Két helység A. és B. mindenütt ugyanazon minőségü 5,000 holdnyi határt bir, de A. helységben semmi majorság nem létezvén, egész határa jobbágykézen van; — B. helység határának ellenben csak felét birja jobbágy, ugyanannyit földesura használván. Tudjuk már, hogy a' katonai és háziadót, deperditát, utkészités terhét 'sa't. a' jobbágyok és zsellérek viselik a' jobbágyi telkek számával aránylag. Ha tehát A. és B. helységek ugyanazon vármegyebeliek, az előszámlált terheik A. helységre eső mennyiségének B. helység csak félrészét viselendi a' nélkül, hogy a' kettő közti különbségnek elfogadható okát adhatnók. Hát a' puszták és curiák közterhek tekintetében mikép állanak?!

Legyünk hát igazságosak, vessen számot a' nemesség önmagával, ne vonassék egyiknek birtoka más birtoka irányában közteher alá aránytalanul, de rendezzük az urbéri állományt is: a' közterheket viselje a' jobbágy is telke minemüsége 's nagyságához arányosan. Okuljunk a' külföld példáján, hol a' közterheket minden polgár viseli, 's hatalomban, vagyonban és tekintetben napról napra növekesznek. Nálunk sincs már közterhek viselésiben igazságtalan aránytalanságnál más különbség — viseli azokat nemes és nemtelen — és méltán, mert azon szükségek, mellyek általok fedeztetendők, mindnyájunk szükségei; a' födöztetések által létrehozott közbátorság, nevelés, közlekedési eszközök 'sa't. kedvezményei, jótékonyságai mindnyájunkra terjednek ki; — ha tehát azokat nem fedezzük, minmagunkra hárul a' kár! Ha elbirja a' szegény adózó nép, hogy ne birnók el azokat mindnyájan! ha kevéssel szaporodnak is! — 's akkor közös érdekünk a' közjó előmozditásának akadályait megszüntetendi, mint másutt! —

Meggyőződésünk szerint a' közterhek arányos közös viselése természet örök törvény-parancsolta kötelességünk, melly elmulasztását a' természet következetessége megboszulja az elmulasztó késő maradékban is. Előttünk szép hazánk! B.

Országgyülési közlemény.

182d. orsz. fördi ülésb. jul. 26kán fels. aszszonyunk hosszu életeért tartott isteni tiszteletről visszatérvén a' RR., orsz. ülésbe gyülekeztek; azonban a' nm. kir. személynök megjelente alatt, Szepesmegye követe a' t. RR. figyelmébe és pártfogásába ajánlá a' teremben felállitott 's Alexi hazánkfia által készitett Mátyás király szobormintáját, melly zajos tetszéssel fogadtatott. Mit ez alkalommal azért emlitünk, hogy a' regényes táju kárpátvidék, a' XVI. szepesi város már két jeles müvészt, kik fényt szereznek a' magyar névnek, adtak hazánknak: egyik az európai hirü Markó, kinek remek festvényit az egész müvelt világ bámulja, másik a' kis Poprád szülte Alexi, e' mintamü alkotó 's kiállitója, ki csak most lépvén ki fiatal korában a' müvészet nagyszinpadára máris egy hatalmas Moecenas pártfogásával dicsekszik. A' nm. elnök megérkezte után felolvastatott a' középponti és fiumei vasut, ugy az eszékbródi csatorna tárgyában készitett üzenet. E' kérdés fölötti vitatkozást P. megye követe kezdé meg. Én t. RR., ugymond, sem az üzenettel sem a' felirással egy értelmü nem lehetek; ámbár a' ker. tanácskozások folytán előre láttam, hogy ismét magam fogok maradni véleményemben, 's kötelességnek tartanám kivágni magamat, hogy ha mind azt, mi az ország érdekében e' tárgyra nézve, melly a' RR. figyelmét elfoglalta, eddig rendelve van, biztositva nem látnám. Ezen felirásra az adott alkalmat hogy noha, mint már a' t. RR. tudomására van, ezen ügy a' vgyékben is keresztül ment, 's noha már a' h. tanács által a' Duna balpartján épitendő vasutra nézve kötött szerződés helyben is hagyatott: mégis most egy másik társaság lép föl, melly a' Duna jobb partján versenyezni akarván a' balparti vasuttal, ezenkivül veszélyeztetni 's megdönteni törekszik azon vállalatot, mellytől az ország nagy érdeke függ. Az való 's kétségkivüli dolog, hogy midőn a' status valamelly nagyobbszerü közlekedési intézetet akar létrehozni, azt máskép nem teheti, mint ha a' vállalkozó magának bizonyos hasznot reméllhet; már pedig tapasztalás bizonyitja, hogy sehol a' világon, hol legnagyobb közlekedések léteznek is, egyenvonalok nem állhatnak fen: a' versenyzés tehát, melly a' parallel-vonalokra intéztetik, nem annyira a' vállalatokat, mint azon játékot illeti, melly hasonló vállalatot hoz létre; ezen játék megakadályoztatására méltó nyeresége mellett a' vállalkozó társaságnak joga van. A' t. RR. szinte kivántak ezen czélból biztositó lépéseket tenni; de én azt hiszem, hogy azon lépések, mellyek itt tétetnek, nem elegendők; azért, mert olly elvekre állitjuk azon lépéseket, mellyekkel a' tényeк terére megyünk által, 's azt akarjuk elintézni: melly társaságnak van elsősége. Én azt tartom, hogy nem a' tények, hanem az elvek terén maradunk biztositva olly elvek kimondása által, mellyek, ha megállnak, a' vállalkozó társaságok bármennyire versenyezzenek is egymás közt, az ország közérdeke veszélyeztetni nem fog 's az csak abban fog pontosulni, hogy ezen vállalatok közül egyik létre jöjön; 's igy meg vannak előzve azon kérdések, mellyek felállitását a' t. RR. felfogják. Tudják a' t. RR., hogy ezen vállalkozóknál egyik főkérdés azok biztositása: ha vajjon a' status közvetve v. közvetlen járul é bizonyos hasznok és nyereségek biztositásával az illy vállalatok létesitésére; de ha a' Duna mellett két vasut terveztetik, a' biztositást egyik vagy másik vasutra nézve magára ki vállalja? Ekkor az országra valóságos teher háramlik; ha pedig csak egy vonal huzatik, mind a' közlekedés szükségének elég van téve mind az orsz. bátran elvállalhatja a' biztositást, valami nevezetes teher magára vonása nélkül. Minden vállalatnál kétféle haszon van; az egyik igen természetes, miszerint a' vállalkozók bizonyos nyereséget várnak 's ez a' dolog solid oldala; e' részben parallel- vonal-felállitás engedésérül gondolni sem lehet, mit főtekintetbe kell venni; a' biztositás terhe annálinkább növekszik, minél inkább mozdittatik elő a' concurrentia, azaz minélinkább történhetik az, hogy ezen pályának egy másik áll ellenében, melly hasonló czélra törekszik. Másik oldala ezen játéknak, melly nem tudom, milly törvényben tiltott és kárhoztatott játékok szerint, a' legundokabb rablásokat viszi véghez, a' börzejáték, melly arra törekszik hogy egyik társaság a' másiknak megrontásán gazdagodjék. Ezen játék t. RR. lehet concurrentia, de én illy értelembeni concurrentiát nem kivánok, mert azt az országra nézve nem tartom hasznosnak, hanem ollyannak, melly arra vezet, hogy vagy egyiknek vagy másiknak vagy pedig egyiknek se legyen valamije. Én tehát azon concurrentia ellen, melly egyenesen a' vállalatoknak nem szaporitására, hanem kevesitésére, azoknak nem előmozditására, hanem megrontására törekszik, nem a' tények mezejére kivánnék menni, hanem az elvekére. Nem szólok arról, hogy az 1836: 25. törvény már nem áll, mert hiszen ez az üzenet első soraiban 's a' felirásban is ben van 's a' törvény szavai olly világosak, hogy azokat akármelly hermeneutika által sem disputálhatni el; hanem két elvet kivánnék kimondatni: 1) hogy jövendőben minden vállalkozásra külön törvény által kivántatik engedvény azért, mert itt nemcsak privatusok, hanem az egész ország haszna forog kérdésben 's melly abban áll, hogy a' közlekedési eszközök bizonyos rendszer szerint intéztessenek el. Nem tartok egyes esetekre többé attól, hogy az ország törvény által parallel-vonalok engedélyzését fogná sanctionálni, miután az 1840ki törvényben egy vonal van, melly nem interimaliter, hanem minden megszoritás nélkül engedtetik meg; arra nézve kivánnék tehát másodszor szoritkozni, hogy a' trieszt-bécsi vonalról, melly Magyarországon keresztül menne, negative határoztatnék meg, hogy az a' Duna balpartján épitendő vasuttal egyenhuzamos vonalt ne képezhessen. Ha e' két elvet kimondjuk, akkor versenyezzenek bár a' börzejáték terén egymásssal a' vállalkozók, azon vállalatoknak, mellyeket

az ország hasznosaknak tart, nem árthatnak', mert azok engedélyzetése a' törv.hozástól függ ; de nem árthat ezen vonal is, melly különben az országra nézve káros lehetne, t. i. a' bécs-trieszti vasvonal, melly Magyarországon vezettetnék keresztül, mert a' mire nézve az engedelmet viszszavonni bajos volna, a' törvény megváltoztatása késő, 's ha negativ határozat történik a' parallel-vonalra n é z v e, nem rontathatik meg a' balparti vasut létrehozása. Ezen két rendelést kivánnám t.javaslatban kifejeztetni, 's a' m. FRRhez átküldetni 's ő fels. fölterjesztetni. Figyelmeztetni vagyok bátor a' t. RRket az 1836: 25. törvény azon rendeletére, melly az engedélyzést foglalja magában; azon törvény kimondja, hogy az engedélyzés ő felségét 's a' kormányszékeket illeti. Ha ezen törvény most is áll, mint ugy hiszem az üzenetben kimondottuk, hogy nem áll, 's ha azon törvény megváltoztatását sürgetni kellene, kétségeskedem: vajjon mi, miután azon törvényt megalkottuk, birunk é annyi erővel, hogy ezen törvényt megváltoztassuk. A' 25d. törvény megszüntére nézve egy aggodalmat kivánok eloszlatni, azt t. i. miszerint némellyek azt hiszik, hogy, ha az 1836 : 25. t.czikk nem áll, akkor a' dunabalparti vasut engedélyzése elenyészik. Én azt nem tartom ; mert azon pillanattól fogva, midőn a' törvény jótékonysága bizonyos időben történik és valamire igényeltetik, azon tárgyra nézve a' törvény nem szüntethetik meg 's nem is szüntethetett meg soha ; ellenben olly tárgyakra nézve, mellyekre nézve a' törvény jótékonysága még nem igényeltetett, azon törvény ideiglenes, 's a' legközelebb országgyülésen hozott törvény elenyészti. Azt tehát szükségesnek tartom kimondani mind az üzenetben, mind a' felirás-és t.javaslatban, hogy azon törvény elenyészett; szükséges tovább, hogy e' részben a' petitio utjáról, melly az üzenet és felirásban foglaltatik, eltérjünk 's inkább jó és igaz jogunk terére álljunk. Már máskor kimondották a' t. RR., hogy kérés által illy körülmények közt hasonló tárgyakra nézve semmire sem megyünk ; nekünk itt jogainkat követelni kötelességünk 's csak miután a' jog megismértetett, mehetünk által a' kérés vagy alkudozás terére. Ezen elvet öt napig hallottam itt hirdettetni. Ismétlem inditványomat, az, mi az üzenetben ki van mondva, hogy a' törvény ideiglenes 's már megszüntetett, bevezetésül szolgáljon és mondassék ki : 1) hogy minden külön vállalatra külön törvény által kivántatik az engedélyezés ; 2) hogy az 1840ki 40. czikk által engedélyezett bécs-trieszti vasut, mennyiben az Magyarországon keresztül vezettetnék, nem mehet parallel egy más a' Duna balpartján épitendő, már engedélyezett, szerződésileg is megerősitett 's legfelsőbb helyen helybenhagyott vonallal. — Az utána szólt m. követ küldöji utasitásánál fogva inkább a' jobbparti vonalt pártolná ; de miután e' kivánságától elüttetett, legalább a' tiltó rendszert nem vélte czélszerünek ; mert a' hazára haszon csak ugy háramolhatik, ha a' versenyzés nem gátoltatik. Ránk nézve legszükségesb Pestnek Fiumévali összeköttetése, ezen vasuttal pedig a' dunajobbparti vonal kapcsolatban létezhetik, azért, ha már a' b a l p a r t i vonal létesitését a' többség pártolja, a' másiknak épittetése ne akadályoztassék. — Egy más megyei követ, nem akart annak vitatásába bocsátkozni: vajjon m e g s z ü n t é az 1836 : 25. t. cz., de itt látja szükségét, idejét hogy megszüntessék; sérelmesnek találta szóló, hogy a' Htanács a'balparti vasut-épitési engedelmet négy évig viszszatartóztatá's csak akkor adá ki, midőn a'jobbparti társaság vállalatárul lemondott,holott azon társaság a'törvényben kiszabott kötelezéseknél sokkal több biztositékot ajánlott. Illy esetek ismétlése is az 1836: 25. t. cz. megszüntetését igényli,minélfogva szükséges a'törvényben világosan megrendelni, hogy jövendőben minden illyes vállalatra külön törvény kivántatik ; ugyszinte a' jobbparti vasutépités eltiltását nyilván kimondani 's P. megye inditványát pártolta.A'következő m. követ emlité, mikép a' tanácskozás egészen más fordulatot vőn 's nem reménlheti küldöji kivánságának elfogadtatását;P. követének azon véleményében nem osztozhatik,hogyaz 1836: 25. tcz. megszünt,több ok közül csak az 1840: 40. tcz. szavait hozza fel,mellyben világosan kitételik, miszerint az 1836: 25. t. cz. kijelelt vonalokon kivül az emlitett törvényben kitett kedvezés, a' hazánkon keresztül vonandó bécs-trieszti vonalra is kiterjesztetett, az „is" szócska tanusitja az 1836: 25. t.cz. föltételét,mellyre a' kormány biztosan kiadhatta engedelmét, mivel ha valamelly törvény megszüntetik, az nemcsak a' kormányra, de a' nemzetre nézve is megszünik. A' mi P. követe előadásának másik részét illeti, hogy az elvek terére lépjünk, azt szóló pártolja;mert ha a' tények mezején maradunk 's e' kérdésben határzottan nem nyilatkozunk,csak tőzsérkedésre szolgáltatunk alkalmat. Hallottuk már ezelőtt jóval a' balparti vasut-mozgalmakat ; előre tudjuk, mit fognak ők az országtól kivánni,mert abból titkot nem csináltak; mult országgyülésen a' balparti társaság harczolt az eltiltás ellen, most pedig az ellenkezőt kivánja; akkor, hogy neki a' balparti vasutépités megengedtessék, mindent megigért, még ugyis elvállalta az épitést,ha a' jobbparti vasut fog létesittetni ; most azonban kinyilatkoztatja,mikép fel nem épitheti, hacsak a'jobbpartinak épittetése el nem tiltatik. A' .RR egyes folyamodásra, a' nélkül, hogy a' másik félt kihallgatták volna,a' jobbparti vonalépitést eltiltották, mi által nem egyébre mint tőzsérkedésre adtak alkalmat's a' balparti vasut actiáji érdekét segitették elő. Ha a' balparti vasutról van szó, az mondatik, hogy létesitését a' nemzet érdeke kivánja, midőn pedig a' jobbpartiról szólnak, mindig b. Sinát emlegetik;itt az ország érdeke 's haszna tekintetbe nem vétetik. Szónok nem kivánja személyesitni az ügyet;ő e'részben tisztán az elvek terén marad, 's kinyilatkozatja,mikép véleménye szerint a' debreczeni vaspálya a' balparti vállalattal legkisebb összeköttetésben sincs; megismeri ugyan, hogy az ország közhaszna előmozditása tekintetéből szükséges a' pest-debreczeni vonal létesitése; de az a' dunajobbparti megyék ártalmára lesz, mert ezek az alfölddel a'concurrentiát ki nem állhatják. Csak egy föltétel fogná ezen bajt elháritani, t. i. a' fiumei vasut,melly által a' gabnakereskedés az ádriai tenger felé megnyittatik. Ezen két vaspályára kész szóló biztositékot ajánlani,mivel küldöji minden szükséges vasuthoz áldozatokkal szivesen járulnak. Mult alkalommal a' jobbparti vonal ellenzői által a' ker. ülésben felhozatott, hogy a' jobbparti vasut azért sem lenne czélszerü, mert azon alföldi gabnától, melly a' pest-debreczeni vasuton lenne a' felső vidékre szállitandó,Pesten hidvámot kellene fizetni. Ez ellenvetést szóló nem látja helyesnek; ugyanis: a'felsővidéki kereskedésre ott van a' Duna, 's nem hiszi,hogy a' vasutoni szállitás valaha olcsóbb legyen a' vizeni szállitásnál; mivel pedig termékek vitelére a' vizi közlekedés sokkal olcsóbb, az alföldi gabna nem a' pesti hidon keresztül a' jobbparti vasuton, hanem a' Dunán fog felszállittatni. Ennélfogva szóló a' balparti vasutat, melly legkevesebb összeköttetésben sincs a'pest-debreczenivasuttal, biztositani nem akarja. Minek ott a' biztositás, hol az szükségtelen ? Ha pedig csakugyan biztositásról akarunk szólani, akkor azt a' vállalkozók lekötésére kell alkalmazni; mert megtörténhetik, hogy a'társaság a'legjövedelmezőbb gänserndorfi pozsonyi vonalt megépitteti 's akkor azt m o n d j a, hogy pénzhiány miatt az egész vonalt el nem készitheti ; igy vasutunk ismét nem lesz. Ennek elmellőzésére szükséges tehát a' biztositás. Igen furcsának látszik, hogy midőn P. követe az elvek terén akar maradni,kimondja az irányt 's a' balparti vonalt biztosittatni kivánja, mellyhez mi is fizessünk, ámbár még reményök sem fog maradni a' dunántuli megyéknek, hogy a' kereskedés előmozditására valaha vaspályát létesithessenek. Mi a' kereskedés dolgában még nem igen haladtunk előre, azért nem tudjuk biztosan kijelölni a' vonalt, mellyet kereskedésünk igényel ; egyszer a' jobb, másszor a' balpartit hiszszük hasznosbnak 's majd egyiket, majd másikat pártoljuk. Illy helyzetben nem kivánta szóló a'jobbparti vasutépités eltiltatását, annál inkább mert Sopronymegye is kereskedése után viseli a' haza terheit. Ennek tekintetbe vétele mellett nem állithatni fel olly irányt,mi szerint a'kereskedéstgyakorló megyék keresetökben örökre meggátoltassanak.Egytiszaiőszkövet megyjegyzé,miképen a' dunai megyék ép olly igazságosan fogják a' balparti biztositékot fizetni, mint fizetett Mármaros vgye a'szinházra és muzeumra, ezeket a'mármarosi nem használhatja,és mégis az ország érdeke tekintetéből felállitott intézetekre a' rá esett részt szivesen megfizette. Ezután ismét P. követe szólt. Megvallom, ugymond, hogy olly tárgyaknál, hol az ország közérdeke forog fen, provincialis szempontból indulni legroszabb; azt kérdé S. követe, hogyan fizessen megyéje a' balparti vasut biztositására akkor, midőn legkisebb reménye sincs, hogy a' jobbparti vasut felépittessék ? hát Pestmegye hogyan fizessen a' dunántuli vidéken teendő javitásokra, midőn abból semmi haszon sem fog reá háramolni ? Ha illy provincialis szempontból indulunk,akkor orsz. közerővel semmi vállalatot nem létesithetünk, akkor minden ohajtásunk meghiusul. Igaz, a' közhaszon előmozditására, azon közlekedési eszközök létesitése, miket S. követe megemlitett, legszükségesb, de az még nem elég; nekünk a' kereskedés elősegéllésére még több ut szükséges, mikép fogja ezen közlekedési eszközöket a' nemzet felállitani, az a' törvényhozás feladatához tartozik. Egyébiránt ohajtanám tudni : vajjon azok, kik az 1836: 25. t. életben létét hiszik, kivánják é a' balparti vaspálya felállittatását ? Az 1836: 25. t. a' nemzet saját érdekének előmozditását egész bizodalommal a'kormány kezébe adta,megengedtetett a' Duna két partján és máshol a' vasutak épitése,és mi történt? A'nagyszombati kis vasuton kivül, melly csak a' balparti vonal akadályára szolgál,semmi sem épittetett. Az 1836: 25. czikk életben tartására tehát nem a' legnagyobb szorgalom fordittatott.De hát él az 1836: 25. t.cz.'s azt a'kis „is" tartotta fen, nézzük,vajjon a' Duna jobbparti vonal ben foglaltatik é azon törvényben? Ott csak az mondatik, hogy Pesttől Bécsig épittessék vasut; ha tehát ezen egész vonal már egy társaság által épittetik,van é egy másiknak joga azon irányban még egy fertály hoszszuságut épitni? Vagy talán egy egésznek 5 fertályai lehetnek, vagy az egész Magyarországban épithető vasutak oda értetnek? Az 1836: 25. t. a'gloggnitzi társaságnak Brucktól Győrig, vagy Gönyőig épitendő vasutra soha sem adott engedelmet, mégis az emlitett társaság legujabban közrebocsátott hirdetvényében nyilványitja,mikép azon vasutat épittetni szándékozik. Illy esetben a' t.hozásnak jog terére kell lépni 's nem lehet az alázatos folyamodás mellett maradni, hacsak a' nemzet érdekét koczkáztatni nem akarjuk.Vajjon hiszi é S. követe,hogy a' parallel- vonal meg nem állhat,'shogy a' jobbparti vasut létesittetni fog? ha hiszi,akkor meg kell győződve lennie arról is,hogy a' balparti vasut parallelja mellett létre nem jöhet;'s igy,ha provincialis érdek tekintetéből azt kivánja, hogy a' balparti vonal ne létesüljön,akkor a' tiszai 's a' dunáninneni megyék is azt mondhatják, nekik nem kell a' jobbparti vasut. A' balparti vasut a' debreczenivel összeköttetésben van, mert különben más térre jut a' debreczeni vasut biztositása, akkor 30 évre nem $^2/_{00}$ kivántatik,hanem 80 évre $^5/_{00}$; ellenben, ha a' kettő egyesittetik, meg történhetik, hogy a' balparti vasut jövedelmező leszen,'s ennek fölös bevétele betudathatik a' debreczeni vaspálya biztositásába,'s igy a' nemzetnek legkevesebb fizetni valója sem marad; e' szerint az ország érdeke kivánja a'balparti ésdebreczeni vasut összeköttetését.Ha a'debreczeni vasuton hozott termék, nem a' hidon keresztül a' jobbparti vasutra, hanem Pestrül gőzhajóra Győrbe, onnan pedig a' jobbparti vasuton Bécsbe fog szállitatni, akkor a' mellett, hogy a' szállitási költség sokkal többe kerül,mint sem ha az egyenesen a' balparti vasuton minden le- és átrakás nélkül vitetnék, még attól is tarthatni, hogy mind a' gőzhajó,mind a' bécs-győri vasut monopoliumot is gyakorolhat, azon felül a' jobbparti vasut a'magyar kereskedést Bécsbe központositná; ellenben a'balparti vasuton a' magyar termékek Bécset kikerülve, a' közvetités Pesten, vagy Pozsonyban lenne. Meg vagyok győződve,mikép azon társaságnak,melly a' jobbparti vonalt szándékozik létesiteni, legkisebb szándéka sincs épittetni,hanem tudván ,hogy a' két egymás melletti pályavonal fel nem állhat, terve egyedül börzejátékra, melly minden vállalat halála, van irányozva. Csudálkozom azon erőködésen, mellyel olly törvény érvényességét syllogismusokkal kivánják némellyek kiokoskodni, melly az ország kárára van; illy erőködést csak hasznos törvénynél tudnék megfogni. Az 1836ki t. hozás minden ovatosságot használt,nyilván iktatván törvénybe, mikép az jövő orsz.gyülésig csak ideiglen hozatik. Mondatik, a' törvényt csak ellenkező törvénnyel törölhetni el,én azt nem merem állitani, mert vannak törvények, mellyek magokban,a' nélkül hogy ellenkező törvény hozatnék, megszünnek, igy p. o. az adó három évről három évre szokott megajánltatni, 's ezen törvény,midőn a' 3 év lefoly, a' nélkül hogy eltöröltetnék,megszünik; az 1836: 25. t. annál inkább is meg kell szüntetni,mivel az a'nemzetre káros. Azt hozá fel S. követe,hogy e' kérdésben a' t.hozás a' nélkül, hogy a' másik részt meghallgatta volna,rendelkezett ; ugyan kit kiván itt S. követe kihallgatni ? a' dunántuli megyéket,azok követei itt terjeszthetik elő utasitásaikat, vagy b. Sinát ? ezt ki fogja ide parancsolni,vagy megkérni,hogy feleljen: vajjon mellyik parti vasut hasznosabb hazánkra? 's hiszi é S. követe, hogy b. Sina maga titkait fel fogja födözni,vagy önérdeke ellen szólani? Szükségesnek véli tehát szónok,hogy e'kérdés elhatározásánál a' nemzeti ipar előmozditása vétessék figyelembe 's arra legczélszerübbnek látta olly törvény alkotását,millyet ő a'ker. ülésben inditványzott,különben, vagy egy vonalunk sem lesz, vagy ha lesz, csak Győrig vagy Gönyőig, de Pestig bizonyosan soha. Ezután egy kárpátvidéki követ mondá: P. inditványának két része van,egyik melly szerint az 1836: 25. t.megszüntnek kivánja tekinteni,ezt csak ellenkező törvény törölheti el, különben a' tábla nagy többsége azt lényegileg elfogadta, midőn a' felirásba foglaltatta,hogy őFels semmiféle vasutra engedvényt,meddig ezen országgyülés e' tárgyban különösen nem rendelkezik, adni ne méltóztassék. Mi az inditvány másik részét illeti, hogy a' párvonalu jobbpartivasut-épitéseltiltatása egyenesen mondassék ki, e z i r á n t vele egy értelemben vagyok, ezt

jul. 20kán a'gloggnitzi társaság által kibocsátott hirdetvény szükségessé teszi, ha kimondani nem akarjuk,hogy Brucktól Győrig lehet az 1836: 25. t. ótalma alatt vaspályát létesiteni. Soprony megnyugtatására legyen,hogy a' balparti vasut által nem akarja a'nemzet a'vasutvonalépitéstől örökre eltiltani , hanem csak egy időig felfüggeszteni,mivel a' parallel vonalok fen nem állhatnak. Az 1836: 25. törvényben nem levén kimondva a' Brucktól Győrig vezetendő vonal-épithetés 's minthogy az csak az ország három negyed részének roppant kárával létesittethetik,szónok a'felirásban nyiltan kitételni kivánta,miszerint a' bruck-győri vaspályát épittetni nem szabad. Történtek még mind a'jobb mind a' balparti vasut, ugy a' P. inditvány mellett is nyilatkozatok, hasonlók a' ker. ülésbeli előadásokhoz,mellyeket ismételni nem kivánván, csupán azokra szoritkozunk,mellyek a'ker. ülésben mellőztettek. Egy városi követ igy nyilatkozott: P. m. követének inditványa a' fenforgó tárgyra nézve két részre ágzik; szerinte a' mult és jelen tekintetében viszható határozat, jövendőre pedig minden egyes közvállalat iránt külön törvény javasoltatik alkottatni.Sajnálom,hogy inditványa első részére,vagy is arra nézve,hogy az 1836: 25. czikk megszüntnek nyilatkoztassék, egyet vele nem érthetek,de ezen eltérő meggyőződésemet, részint a'törvény szerkezetéből, részint a't.hozás rendszeréből meritém; az emlitett törvény ezen szavai : „legközelebbi országgyülésig, mellyen a' haza közjavát előmozdító magányvállalatok iránt a' t. hozás kimeritőleg okvetlenül fog rendelkezni 'stb.,előttem azt tanusitják: hogy a' törvény azon országgyülésig érvényes,melly a' feladott kötelességet teljesitendi,erejét egyedül a' t.hozás szüntetheti meg , melly szokásink szerint a' sanctio napján és szertartásakor nyilványitja akaratát; már pedig mult országgyülésen a' t.hozás a' magányvállalatok iránt nem csak kimeritőleg nem rendelkezett,sőt a' trieszti vaspálya irányozhatását engedélyező,valamint a' kereskedési társulatokrul szóló számosb czikkben , épen a' javaslatilag megszüntnek mondott 25. törvényre,mint illyenre hivatkozik , mi előttem azt tanusitja , hogy az 1840ki országgyülés azt érvényesnek 's végrehajtandónak tartotta. Azonban az 1836: 25d. tökéletlenségét's az erre hivatkozó 1840ki tczikk sulyát az inditványzóval magam is mélyen érzem; 's miután azon hitben élek,hogy a'köztársaság nem a'törvény kedveért létezik,hanem a'törvény a' társaság életczéljai miatt alkottatik , pártolom az inditvány azon részét, hogy az emlitett törvény megszüntetvén, jövőre minden egyes vasutvonal a' törvényhozás különös engedélyzési tárgya legyen;illy általányos törvény a' mostani igényeknek megfelelne a' jövendőnek megkötése nélkül , 's a' t.hozást a' körülmények fölébe állitván,egyszersmind a' tökélyesitések 's tapasztalások idő szerinti elfogadásira 's alkalmazására leginkább képesitné. Mi a' kérdésben levő balparti vasutat illeti,mellőzve minden provincialis érdeket, nyiltan kimondom : mikép én sem a' bal sem a' jobbparti vonal térítő barátjának tekintetni nem akarok mindaddig, mig tengerpartunk a' Dunával's illetőleg az ország szivével hasonló uteszközlés által biztos összeköttetésben nincsen. Mert fejledező kereskedésben az első irány kijelölése lényeges feladás,mellyet megváltoztatni később fölötte nehéz,gyakran lehetlen; 's tartok attól,nehogy a' t. RR. eclecticus buzgósága,mellyet a' balparti vasut mellett tanusitnak,tengerpartunk kárára válhatnék , mellynek kapuja országunké 's ennek kulcsa inkább kezünkben van, mint az ausztriai sorompé. Őszintén megvallom, miszerint meglepett azon rendkivüli félelemészrevétele,mellybea'balparti társaság authentiával nem biró 's minden adatban szükölködő folyamodásának jövendőlése a't. RR. nem csekély számát ejtette. Meglepett, mert a' folyamodás 's többek nyilatkozata szerint, a' jobbparti társaság többé nem létezik; meglepett, mert vevő az eladók sokaságától 's igy a' szükséges concurrentiatól félni nemszokott, sőt jól felfogott érdekéhöz képest ezt ohajtja, ohajtandónak vélem én a' vetélyt vaspályák tekintetében is , mert hiszem mindig a' törvényhozás hatalmában áll , az adatok és föltételek mérlegezése után a' legczélszerübbet , a' honra leghasznosbat kiválasztani. Azt mondják : hogy sietni kell a' kedvezés megadásával, mellyet a'balparti társaság igényel , mert a' gloggnitzi társaság jul. 30ára hirdetvén közgyülést, ez netalán a' balparti vasut felépitésére ajánlkozhatnék,mi a'balparti társaságra káros hatással lehetne. Én a' jul. 30kán tartandó közgyüléstől nemcsak nem irtózom,sőt határozatit bevárandóknak vélem , mivel számokra alapitandó vállalatokban az illetőadatok összszehasonlitása nélkül itélni sem nem tudván, sem nem akarván,kivánatosnak tartom,hogy illy adatok mindkét vetélkedő részről terjesztessenek elő. És a' mennyiben a' gloggnitzi társaság a' középponthoz hasonló hoszszuságu pályaépitésre vállalkoznék, hiszem hogy valamint joga ugy kötelessége is a' t.hozásnak, azon társasággal szerződni,mellynek ajánlata, terve czélszerübb, épitési költségre olcsóbb 's föltételekre kedvezőbb a' haza tekintetében. De azt mondja P. követe,hogy a' balparti társaság részről kivánt kedvezés, vagy mint én nyiltan nevezem, monopolium tüstinti megadásával,a' börzejátéknak elejét vehetni. Nekünk börzénk nem levén,ármányiba annyira beavatva nem vagyok , tudom azonban, hogy a' börzejáték erkölcsi állapotink egyik rut kórjelenete. De maga P. követe e' játék következményit mindenek fölött két szempont alá veszi,a' mennyiben t. i. az az egyedeket és a' vállalatot illeti. Az első szempont nálunk mint politicus társaságnál nyomatékos nem lehet, mert sem a' nyereségben sem a' veszteségben nem igen részesittetünk, a' nem nemes kevés pénzét máshova levén forditani kénytelen ; a' kiváltságos osztálybeli pedig magáét, s o k k a l kecsegtetőbb élvezetekért, mint minőt illy részvények birtoka nyujthat , szokta b e c s e r é l n i. A' 2dik szempont alatt tekintve az ellenvetést, a'balparti társaság számitásai 's igéretei vagy a l a p o s a k , 's akkor a' gloggnitzi t á r s a s á g lehető határozatai ellenében nincs mit félnie ; v. alaptalanok , és akkor felületességre 's hibás előterjesztésre az inditványzott lényeges határozatot hozni veszedelmes. Azon elsőbbségek méregetésibe , mikkel a' balvagy jobbparti vasut kinálkozik , nem bocsátkozom , mert a' tárgy mostani állapotában, midőn minden adat hiányzik , csak előszeretet nyilatkozhatnék ; hanem röviden előterjesztem : mikép én az1836: 25d. 's az erre alapitott 1840 : 40. t.cz megszüntetését eszközöltetni 's czélszerübb törvényalkotás után , minden egyes vasvonalt a' t.hozás engedélyezési tárgyává kivánok tétetni ; azon vasut megengedtetését , melly Bécset 's illetőleg Bruckot csak Győrrel kötné összze, részemről nem pártolván. Ellenben kérem a' t. RRket , hogy a' mennyiben a' balparti most folyamodott társaságon kivül a' gloggnitzi , vagy más társaság vállalkoznék a' kérdéses pontoknak jobb vagy balparti vasuttal leendő összekötésére , mindenek előtt az adatokat, költségvetéseket 's föltételeket megvizsgálni, 's az engedélyt annak részére méltóztassanak kiadni , mellynek föltételei a' honra nézve hasznosbak 's kedvezőbbek ,'s melly arra nézve , hogy a' vasut valósággal bizonyos idő alatt fel is épül , elfogadható biztositékot nyujtand. Az utána szólt m. követ csupán azon kérdés fejtegetésére szoritkozott : a' közlekedési eszközök elrendezése milly szoros összeköttetésben van nemcsak nemzeti iparunk előmozditásával , de alkotványos függetlenségünkkel is , tudniillik mennyire szükséges az idegen befolyástól őrizkednünk ; szónok az előbb s z ó l t B. városi követtel kezet fog , hogy mindaddig kereskedési függetlenségünk veszélyeztetve marad, mig a' fiumei vasut nem létesittetik ; S. követével megegyezik abban , hogy az 1836: 25d. t.cz. alkotásánál ignorans volt a' t.hozás a' vasutvonalok kijelölésinél , mert nem fogta fel , melly vonalok lehetnek a'nemzet kereskedésére leghasznosbak; ignorans volt szóló megyéje , de az ország többsége is , mert a' bécs-trieszti vasut hazánkon keresztül épittetésének engedélyeztetésével a' nemzet érdeke koczkáztatott , 's minthogy ezen törvény független állásunkra káros hatásu , annak eltöröltetése szükséges. Emlékeztetem S. követét azon körlevélre , mellyet megyéje a' vámsorompok megszüntetésére az országban köröztetett , azt állitván , hogy a' vámsorompok megváltásával hazánkban a' vagyonosság előmozdittatik , nem vevén tekintetbe , hogy a'vámsorompok lerontatása mindenütt a'nemzetek összeforrasztását vonta maga után , mint látjuk legujabban a'német vámszövetségnél, melly nem csupán kereskedésre , hanem politikai czélokra is vagyon irányozva. Ezt maga List , a' vámszövetség első alapitója, megvallotta. Megtörténhetnék tehát, hogy ha vámszövetségbe lépünk , ez nemzeti függetlenségünk rovására történik ; de mindezekre S. m e g y e nem gondolt , hanem még a' vámsorompokat megváltani 's arra talán még évenkinti adót 's örökös terhet is kész lenne ajánlani , hazánkból egy tributarius népet alkotni 's a' törvénytelennek megszüntéseért fizetni. Illy kérdések elhatározása ügyében igenis ignoransok vagyunk ; illy elvek felállitása mellett nem csodálom , hogy S. m. a' bécs-trieszti vaspálya pártolása mellett annyira ment , miszerint Nádor ő fenségét küldöttség által megkérte annak kieszközlésére , hogy a' bécs-trieszti vasut hazánkon vonassék keresztül. Látjuk , Francziaország , Belgium , sőt Ausztria is a' közlekedési eszközöket magában öszpontositja,midőn tehátAusztria minden vasutvonalátBécsben központositja, akkor ez irányról nem feledkezhetik el Magyarország.Nekünk leginkább azon kell ügyekeznünk, hogy a' magyar kereskedés Pesten központosittassék ; ide vannak irányozva az 1836: 25.t. kijelölt pályavonalok is, ott van , hogy Pesttől Bécsig vonassék vasut; de annyiban káros e' törvény, hogy a' tariffa-meghatározást, és igy a' magyar kereskedés kulcsát, minden garantia nélkül a' kormány kezeibe adta , mi eddig nem egyébre , mint néhány idegen tőzsérnek nyerészkedésre nyujtott alkalmat. Az 1836 : 25. t. világos szavai bizonyitják , hogy annak már semmi ereje nincs, mert csak ideiglen a' legközelebb törv.hozásig alkottatott , 's a' kormánynak nincs hatalma többé azon törvény értelminél vaspályákra engedélyeket osztogatni , nekünk pedig szükséges olly törvényekről gondoskodni , millyeket az o r s z á g közjava kereskedésünk felvirágzására méltán igényel ; még eddig abból , mi a' közlekedés előmozditására hazánkban tétetett , ránk legkisebb haszon sem háramolt ; mi annyira örülünk a' gőzhajóknak , pedig azok nem magyarok , hanem a' magyar Dunán ausztriai gőzhajók egyedáruskodnak 's idegen nyelv és szellem uralkodik rajtok;egyeseknek meglehet kényelmökre,'s talán hasznukra szolgálnak, de általok a'pénz hazánkból kiszivárog , 's az egész országnak csak annyi haszna van, hogy belőle azon kis nedvet, melly még benne fenmaradt , a' gőzhajók kiszivattyuzzák.(?)Pártolta P.inditványát. — Szólt ismét S. m. követe , c s u p á n P. követének azon vádjára , hogy S. megyét tájérdek vezérli, kivánván megyéjének 1840ki országgy. adott pótló utasitását megemliteni , melly illy formán szólt : követ urak pártolják azon vonalt , mellyet az ország leghasznosbnak talál , ebből ugyhiszi,tájérdeket kimagyarázni épen nemlehet ; igen sajnálja , hogy P. megye követe , ki maga kivánt az elvek terére lépni , a' factumokra ment által, ám maradjunk az elvek megvitatása mellett , akkor egyetértek vele ; vizsgáljuk meg , mellyik pályavonal legszükségesb hazánk közjava előmozditására , 's ahoz szivesen járulok. T. követe nehezen vette azon állitásomat, hogy a' kérdésben ignoransok vagyunk ; én ezen kifejezéssel soha nem éltem , hanem azt mondottam , hogy a' kereskedési dolgokban még tapasztalatlanok vagyunk ; még annak gyakorlati oldalát nem igen ismérjük , 's lehet hogy e' részben több olly lépést követünk el , melylyek hibásságát csak a' jövendő fogja megmutatni. T. követe S. megyét arrul vádolá , miszerint az minden módot elkövetett , hogy a' bécs-trieszti vaspálya hazánkon vezettessék keresztül. Erről legtöbb bizonyságot nyujt az 1840. országgy. napló , hol láthatni , hogy épen T. megye volt az inditványzó. S. megye akép van meggyőződve , hogy egyesek jólléte eszközli a' haza boldogságát , ezért ügyekezett a' bécs-trieszti vonalnak hazánkonkeresztül leendő épittetését kieszközleni,hogy belőle a' hazának egy része hasznot nyerhessen , de minden fáradozása hasztalan volt ; készebb volt Ausztria , Magyarország elmellőztével minden hegyen keresztül'slegnagyobb költséggel a' vasutat épittetni. A' vámsorompókat pedig azért kivánta megyém megváltani , mivel nem reményli , hogy a' védvámrendszer hazánk j e l e n körülményei mellett, behozathatnék. A' concurrentiára nézve, egy m. követ megjegyzé , mikép ő nem azt tartja versenyzésnek , ha egy társaság az egyik oldalon , a' másik másikon kiván vasutat épittetni , hanem azt, ha egy vonalra több vállalkozó ajánlkozik. Többnyire még mindkét részről hosszas előadások történtek , az inditványzó P. követe mindenkinek okoskodásit legyőzni törekedett , azonban a' RR. többsége a' ker. szerkezetet maradjonnal minden változtatás nélkül megtartotta 's a' felirási javaslatot is. Végre bemutatta kir. személynök ő excel. a' jászkun kerületek elrendezésére tett frdi észrevételeket, mellyek kinyomatni határoztattak.

Julius 27kén nádor ő fensége elnöklete alatt tart. 183d.országos főrendi ülésben köziratra bocsátásvégett felolvastattak : a' sérelmek és kivánatok 1ső osztályára vonatkozó válaszüzenet , továbbá a' középponti vasuttársaság folyamodása következtiben a' vasutvonalak iránt keletkezett üzenet 's felirási javaslat. Ezek után Kelemen itélőmester által a' RRnek bányatörvény iránti 2dik üzenete olvastatott, mellynek §kénti tárgyaltatása folytán, a' RR. által a' „platina“ ércz kitételeül javaslott „csillom“ szó elfogadtatott ; a' kőszénrüli törvény 1.'s 2. §§hoz a' főRk hozzájárultak ; a' 3. §ban gróf A. M. a' turzatók számára bizonyos jutalmat kivánt biztositatni , minthogy különben a' kutatónak a' bányamiveléstül földesur általi elmozdittatandása esetében jutalma nem maradna. Melly inditványt, valamint egy grófnak a' bányatelkek terjedelminek meghatározását tárgyazó javaslatát is a' főRk. magokévá tevék. A' köv. §§. megmaradtak, a' 10. §nál a' bányabér- csökkentés okai elősoroltatását kivánják a' főRk. A' bányabiróságrul szóló VI. és XII. t. cznél ugyancsak gr. A. M. a' frdi előbbi üzenet mellett nyilatkozott. Miksa király idejében ugymond , a' bányabirák nem a' polgárok , hanem a' városi tanács által választattak. VI. Károly alatt pe-

dig rendes ülnökök a' bányatörvényszékekhöz a' király által neveztettek ki; a' bányapolgárok soha nem voltak bánya biró-választás jogával felruházva, hanem e'jogot a' kormány gyakorlá közvetlenül vagy közvetve, ezeknél fogva nem állithatni, hogy a' RR. javaslata szintazonos volna a' régivel, mi habár állna is, a'XVI. század mintájára a' bányaigazgatás rendszerét viszsza nem vihetni. A' fördi előbbi javaslat a' kir. jogot a' bányapolgárok kivánatával egyezteté. A' nemesi birtok és bányai hübér közti különbség olly igen nagy, hogy ezt magyarázni is fölösleges. Bár a' bányamivelők jövedelemmel birnak, biráikat fizetni mind a' mellett terhökre esnék. A' bányavám-kezelést illetőleg a' RR.véleménye nem áll, mert a' kamrai számadó tisztség csak a' számadásokat vizsgálja meg, de a' bányavám-kezelés nincs felügyelése alatt. A' fölebbvitelre nézve azon módositványt ajánlja, miszerint a' mindkét törvény előtt egyenlő itéletet nyert perek fölebb ne vitethessenek. Arrra egy gróf azt felelé, mikép a' bányabiró a' bányabirtokosak értelmesbjei közül néhányat felszólitani tartozott, kik előtt itélé el aztán a' bányapereket, a' bányapolgárok befolyást közvetve gyakorlottak a' bióválasztásba, mennyiben t.i. a'polgárok által választott városi tanácsnokok választák a' bányabirákat. Szóló 's vele a' főRk többsége azonban a' főRk üzenete mellett szavazott. A' köv. §§. közül a' 39. §ban e' kitétel: „birtokmennyiségre való tekintet nélkül" ezzel:„birtokmennyiség szerint" cseréltetett föl. A' többi §§. némi, hivatalos állásánál fogva kamrai érdekeket képviselő érintett gróf által felidézett vita mellett, mik föleg az ülések nyilványa 's az erdőkrül bányamivelés tekintetiben rendelkező XXIII. czikk körül élénkültek — csekély módositások mellett elfogadtattak.

Ugyane' napon a' rdi orsz. ülésben a' sérelmek és kivánatok II. vagy is egyes megyék fölterjesztendő sérelmei 's kivánatai osztályát hitelesiték, mellyet Hubay itélőmester olvasott. A' 11dik pontnál, mellyben Temes megyének országszerte ismeretes szinerszegi borzasztó eseményokozta sérelme foglaltatik, az érdeklett megye követe megemlité, mikép ezen tárgy megyéjének legvérzőbb sérelmét teszi, 's hálás köszönetét fejezé ki küldőji nevében a' RR. közös pártfogásaért. A' sérelem, mond szónok, nemcsak megyémé, hanem az egész hazáé, mert az emberi jogok, a' személyes bátorság, mellyet minden honpolgár törvényink ótalma alatt élvezhet, idegen jövevények által letapodtatnak; addig azt hittem, hogy a' büntettek, mert ezeket az emberben született gyarlóság miatt a' társas életből kiirtani teljes lehetetlen, boszulatlanul nem maradnak 's az igazság törvénye őket sujtani fogja; hogy a' büntetés alkotványos országban mindenkire egyiránt szabatik; azonban a' most szönyegre került sérelmes eset keserü fájdalmat támaszt bennem, mert ellenkezőt kénytelen vagyok tapasztalni. Mig a' szegényebb osztálybelit kisebb bünökért a' törvény tetemesen sujtja, addig némelly hatalmas idegenek büntetlenül üzhetikvérengző kicsapongásukat, borzasztó gyilkosságukat, mert minek mondhatom egyébnek a' porkolábnál volt négy héti bebörtönzést, mint a' törvény satyrájának? az illy kiállott porkolábi büntetés után azonnal nyilt homlokkal lépnek azok a' társaságba, salonokba, 's nem érzik elkövetett vétkök gyalázatát. Szónok az esemény vázlatát elmondván,mikép vagdaltatott halálra ns Árvay Mihály herczeg N. M. és b. S. E. által; az 1711: 23. t. ugymond a' szónok, világosan azt rendeli, hogy a' katonai köröken kivül végbevitt büntények az ország törvényszerü bünvádi eljárása nyomán itéltessenek el, azaz, hogy az ország törvényes birósága által büntettessenek; minden alkotványos országban a' törvény csak ugy tarthatja fen a' közbátorságot, 's csak az által adhat a' polgároknak biztosságot,ha az igazság mindenkit egyenlőn ér; a' felhozott esetben pedig egy katonai testület által hozott itélet azt tanusitja, hogy ha valamelly katona- tiszt illy borzasztó merényt követ el, annak büntetése négy héti fogság, ellenben a' közkatona egy kefe- lopásért megveszszőztetik; illy esetben herczeg N. és b. S. büntetése más é mint az igazság kijátszatására elkövetett guny? katonaság a' közbátorság fentartására van rendelve, ő őrje a' személyes bátorlétnek, 's midőn az követi el a' borzasztó bünt, kinek minden kicsapongást elháritani kellene, szükséges olly büntetéssel sujtani, melly reá nézve szégyenitő legyen. Panaszát fejezé ki végre szónok az iránt, hogy a' H.tanács a' katonai itéletben megnyugodt 's törvényes elégtételt nem követelt; törvényes elégtételt kivánok tehát, 's azt, hogy jövendőben illy események polg. bíróság által itéltessenek; de ha illő elégtételt e' részben nem nyernék, ez uttal kinos fájdalommal bár, de megnyugszom; a' haza e' szerencsétlen eseményen néhány év mulva,midőn az ujonczadás előkerülend, okulhat; akkor ideje lesz követelni a' magyar katonaságnak más lábra állittatását. — Volt még egykét kitörés a'H.tanács eljárása ellen,'s egymegye követe megemlité, mikép eljő valahára még az idő, midőn e' nemzetnek a' cselekvéshez kell nyulni, mivel e' nemzetnek csak szava van, kivánatának teljesitését pedig csak az adó-és ujonczajánláshoz kötheti. Ne biztassa magát T. követe, hogy meddig a' nemzetnek kivánata nem teljesittetik, ujonczot nem fognak adni; meghiszem lesznek kemény beszédek mint ezelőtt, de utóljára még is az ujoncz vagy az adó szépen meg fog adatni. Egy ősz követ fölelevenité a' nemzet azon rég ohajtott kivánságát, hogy a' magyar ezredekben magyar tisztek alkalmaztassanak, 's erre néhány követ kijelenté, mikép addig adót nem fognak ajánlani, mig a' nemzet ezen sérelme orvosoltatva nem lesz, mert az idegenek nem ismervén nem tisztelik törvényinket, 's a' személyes bátorságot veszélyeztetik. Egyébiránt a' kerületi szerkezet közegyetértéssel helybenhagyatott. Ezután vitatkozásra szolgált alkalmul a' 24d. pont, mellyben az esztergomi főkáptalan az egyházi rendnek országgy.szavazatán ejtett sérelmét orvosoltatni kéri. A'kir. személynök előadá,mikép a' káptalanok szavazata törvények által ugy el van határozva, mint a' többi rendé; én mint elnök törvényes szokás-adta jogaikat mindig meg fogom őrzeni; azonban ha a' káptalanok olly rendelkezést,mint az a'városok és más kerületeknél történt, kivánnak, nem ellenzem, méltóztassanak a' RR. e' tárgy körül is, ha az idő engedni fogja, intézkedni; különben azt az országgyülés elrendeztetésekor,minthogy annakmég ezországgyülésen leendő felvételét elhatározták, felvehetik;de ha azt a' káptalanok előbb kivánják, mint mondám nem ellenzem, sőt az orsz. választmány véleményét pártolom. Az eszterg. káptalan követe megjegyzé, mikép a' káptalanok és apátok országgy. szavazatjokat, mellyet nekik az 1608: 1 t. megadott, inditvány utján nem követelhetik; ezt csak azon esetben tehetnék, ha szavazattal soha sem birtak volna. Mi törvényes jogainkból üttettünk ki, mi olly sulyos sérelem, hogy annak orvoslatását méltán várhatjuk a' t.hozástól,'s kivánta, hogy az orsz. választmány véleménye fogadtassék el. Az utána szólt káptalani követ pedig törvényekből mutogatá,hogy minden káptalan és apátnak törvényes szavazata volt 's azok nyomán követelé jogaik visszaadatását.Egy m. követ felhozá,miszerint az egyh.rend országgy. szavazatának elhatározását mult napokban a' RR. az országgyülés elrendezéséhez kapcsolták, 's ugy hiszem, ott fog e' kérdés megvitattatni, én akkorra tartom föl véleményemet; midőn ezen kérdés majd tárgyalás alá kerül,de annak eredvénye nem az lesz,hogy a'káptalanoknak egyenként szavazat adassék,hanem e' teremből ki fognak záratni,mert a' káptalanokat mint birtokosakat a' megyék repraesentálják 's legnagyobb anomaliának tartanám, ha olly követeknek adatnék szavazat, kiknek nincs mit és kit képviselni. A' coordinatio a' reform elvein fog alapulni, 's meg nem foghatom, mikép várnak innen a' káptalanok magoknak kedvező eredvényt, miután ők a' reform legnagyobb ellenségei; hogyan számithatnak ollyan testület sympathiájára,mellyen felülemelkedni kivánnak 's a' törvényekhez simulni nem akarnak; a' káptalanok megnyugtatására legyen szabad felhozni a' szentirás azon szavait: regnum nostrum non est de hoc mundo, 's azért az esztergomi káptalan kivánságát a' sérelmek sorába igtatni nem akarom. Erre a' nm. elnök megjegyzé, hogy az országgyülés mit fog e' tárgyban határozni, azt jelenleg anticipálni nem lehet, arról sem lehet itt szó, micsoda joggal ülnek itt a' káptalanok követei, ezeknek itt a' törvény helyet adott, 's ők kir. levél által az országgyül. meghivatnak, addig tehát ezen jogokat,meddig a'törvény máskép nem rendelkezik, tiszteletben kell tartani. (Vége köv.)

A' jul. 29kei ker. ülésben elnökök: Tallián (Somogy'sKiss (Krassó) jegyző:Palóczy;naplóvivő: Majláth; tárgy: a' sérelmek és kivánatok feletti tanácskozás. Az V. osztálybeli sérelmek 's kivánatok sorában végzés által elfogadtattak: a' 66. 74. 82. 95. számalattiak, kihagyatott a' 96.sz. egyebekre nézve a' választm. vélemény helybenhagyatott. A' 12 órakor kezdődött 184 orsz.ülésben a'sérelmek és kivánatok III 's IVd. osztálya hitelesittetvén,a'IIId. osztály fölvétele előtt elnök őexcja előrebocsátá,mikép a' kapcsolt részek sérelmeit 's kivánatit a'horvátorsz. itélőmester szokta olvasni,melly tisztet azonban annak magyar nyelvbeni nem teljes jártassága miatt Széll nádori itélőm. teljesitendi,ki is a'III.osztályt olvasván, az abban foglalt sérelmek 's kivánatok sorozatára nézve a' RR. által kerületileg tett változtatást a' nm. elnök, miután nem érdekel lényeget 's jog-és elvcsonkulást nem okoz, szükségesnek nem vélte, 's az előbbi szerkezet megtartatását sürgeté. Majd a' horvátországi követek egyike állt föl fejtegetésére a' sérelmek 's kivánatok elővitele iránt eddig divatozott gyakorlatnak, az illető megyék, kerületek's városok az őket (t. i. a' horvát követeket) választó tartománygyüléshezi viszonyaiknak 's ön képviselő állásuknak;de mind azok, a' mikre nézve egy ősz követ megjegyzésekint ébergonddal kell figyelniMagyarországnak's minden bármi kis jelentőségü körülményre is, mennyiben az érintettek minden alkalmat megragadnak jogmagyarázatokra, kiknek törekvésük: a' külön követet küldő megyéket is saját utasitásaik alá vonni,a' kerületi végzést meg nem dönthették. A' n.váradi kápt. 's Debreczen városa közt fenforgó egyh. pártfogóság kérdése körül. az első testület küldöttje mindenünnen felkutatott történeti adatok's okoskodásokkal küzdött a' Debreczen városát egyház-pártfogói kötelességtül mentnek nyilványitó végzés ellen, mellyre az illető város k. röviden csak azt felelé,mikép a' panaszló fél maga is elismeri Debreczen mentességét schematismusában, hol az, egyházpártfogóul kitéve nincsen. A' ker. végzés itt valamint a' többi pontra nézve is megmaradt. A' meghitelesitett osztályok a' főRRhez azonnal áltvitettek. Ugyancsak jul. 29én nádor ő főhge elnöklete alatt tart. frdi ülésben a' megyei tisztválasztási kihágások tárgyában kiküldött bizottság elnöke gr. B. L. által jelentést tön,melly azonnal fel is olvastatott. Olvastatott ezután Zarka itélőm. által hitelesités végett a' sérelmek's kivánatok 1ső osztályára vonatkozó frdi válaszüzenet; tárgyalás végett pedig a' mai Társ. közlött középponti vasuttársaság folyamodására kelt üzenet és felirás, mellyek felkiáltással elfogadtattak;Nádor ő fsge felszólittatni kivánó a' RRet t.javaslatuknak minélelőbbi elkészitésére. Egy országzászlós észrevételt azon kifejezés ellen tön, melly a' Magyarorsz. kivüli tartományokat örökösöknek nevezi, holott Magyarorsz. is örökös tartománya őfelségének;azinditványa folytában emlitett „örökös" szó kihagyatott. — A' sérelmek 's kivánatok II osztálya vételvén föl az 1sőpont megtartatott, a' 2d. egy országnagy inditványára sérelmül nem fogadtatott el, a' 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. pontok megmaradtak. Temesmegyének a' 11. p. alatti előterjesztésére kelt felirás elfogadtaték; a' benne előforduló „katonaság" kitétel,egy gr. inditványára ezzel: illető katonai hatóság's illető katonai egyedek cseréltetvén föl. A'12—16 pontokra adott választm. véleményhez járultak a' m. főRk. a' 17re nézve pedig nádor ő fnge azon kijelentése, miszerint a' RR. azon pontbeli tárgyat jobban világositsák föl 's az illető intézvényt közöljék,fogadtatott el. Ezekután a' sérelmek és kivánatok IIId. osztályára nézve tett észrevételek köziratra bocsátás végett felolvastattak,az itélőm. által ülés alatt szerkesztett vasutvonalok iránti üzenettel együtt, mellyben e' szó helyett, tartományok „országok"szó tétetett.Jul.30kára a'sérelmek's kivánatok feletti tanácskozás folytatását 's a'mai Társ. közlött orsz.gyülési szállások szabályoztatása iránti üzenet 's felirás tárgyaltatását tüzvén ki Nádor ő fnge az ülést eloszlatá. —

Legujabb. Jul. 31kei frdi ülésb. a' sérelmek 's kivánatok III. 's IVd. osztálya iránt folyván a' tanácskozás, a' Rdeknek ez osztályokra nézve tett észrevételeik elfogadtattak; a' szintazon napi kerül. ülés az Vd. oszt. sérelmek vizsgálatát folytatá a' 116. ponttul kezdve a' 127dig jobbadán minden észrevétel nélkül; miután azok részint az inditványok közt előleges tárgyalás alá elfogadtattak, részint tárgyaltatnak is, a' 128d. pontnál, hol B. megye körlevele fordult elő, t.i. hogy az egyh. javak jövedelmei egy részben az isteni tisztelet 's vallás-fentartás-a és szolgájik biztositására kiszakasztatván, a' többi népnevelésre, iskolák 's más hasznos czélokra fordittassék. B. követének ezinditványtámogatására tartott beszéde után hosszas vita támadt e' nagy fontosságu kérdés fölött, egymást váltogatá nemcsak jul 31kén hanem az aug. 1jén folytatott tanácskozásban is egyházi és világi szónok,elmésség, indulat, guny 's elkeseredés vegyülve sőt a' parliamentaris illedelmet is néha sértve a' tulheves vitatkozásokba. szólók csilapulta után e' kérdés tüzetett szavazásra: áll é az egyh. javak illethetetlenségét pártoló választmány jelentése vagy nem? mit 25 szó 22 ellen tagadólag döntvén el a' legmagasb fokra hágott viták közt nyilványlult nézetek zavarából 4 rendü szavazási kérdés ötlött fel 's e' stadiumra az által is jutott a' tanácskozás, mivel B-a ifj. követe a' borsodi inditványt sem sérelmül sem kivánatul nem vélte tekinthetendőnek; 1ső kérdés volt: a' borsodi inditványra külön vagy a' komáromival egybekötve történjék é a' szavazás? 's a' többség külön kivánván szavazni, a' következőleg föltett kérdés is: borsodi kivánat é vagy nem? megbukván, a' komáromira szavaztak, minek lényege abban áll: hogy a' Rk elismerik ugyan a' papi javakat törvényhozás intézkedése alá tartozóknak, de illy intézkedés idejét 's helyét most nem látják, mi szinte megbukott 23 szóval 22 ellen; B-a inditványára jövén a' sor, ez is hasonló sorsban részesült Az ennyi phasison keresztül ment tanácskozás még sincs befejezve, miután egy rész a' választmányi véleményben, másik a' b-i inditvány elmellőztetésében nem nyugod-

PEST,

csütörtök aug. 8kán

JELENKOR.

1844.

63dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri uleza 455dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok ... csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Országgy.-bekeresztésre határidőt kitüző 's a' katonai élelmezés és szállásozás tárgyában érkezett k kir. leirat kinevezések; halálozások; Országgy. közlemény: (a' jul 27k. orsz. rdi ülés részleteinek vége az egyh. or.ggy. szavazata ügyében tartott jelesb szónoklatok velejével; a' jul. 30k. frdi ülés a' IId. oszt. sérelmekrül tanácskozott; szintaznapi ker. ülés az Vd. oszt. sérelmek 's kivánatok vizsgálatát folytatá a' 115d ponton kezdve; azon napi orsz. rdi ülés a' központi és fiumei vasut iránti frdi üzenetet egy módositással, mellyben a' frdek is megnyugodtak, elfogadá mi azonnal föl is terjeszteték; jul 31kei frdi ülés a' 2d. oszt. sérelmek vizsgálatát végzé, a' szintazon 's köv. két napi ker. ülés a' papi javak fölöslegének népnevelés, iskolák 's egyéb orsz czélokra fordittatását tárgyazó borsodi inditványt hoszszas vitával tárgyalta 's ez uttali elmellőztetését határozta, érdemére nézve részint az előleges sérelmekben részint az 1835: dec. 30kai felirásban kifejtett elvekhöz ragaszkodva; legujabb: aug. 3kai ker. ülés az 1ső oszt. ser. iránti frdi választ vizsgálta ezután az Vd. oszt. sérelm. 's kivánatokat folytatá; szintaz napi frdi ülés a' megyei kihágások iránti frdi bizottság véleményét a' képviseleti rendszer létesitése iránt elvetvén gr. A. inditványát fogadá el a' főisp. hivatalszabályozásnak a' megyék coordinatiójára halasztatása 's repressiv t.vények hozatala ügyében; szintaz nap délut. 6 ór. elegyes ülésben a' katona-élelmezési és szállásoz. leirat kihirdetteték; aug. 5k. frdi ülés a' megy. kihágások feletti tanácskozást nagy kitörésekkel folytatá, 1 órakor elegyes ülésben az országgy. bezár. oct 15ke határidőül tüzetik; az napi ker. ülés a' hajduker. rendezési főrdi üzenetet vizsgálta, hol a' hajduker. szavazat miatt nagy szemrehányó vita fordult elő; Ung m. közgyül. folyt

Amerika (Montevideo és Buenosayres közti harcz; Lopez paraquayi dictator a' kikötőket megnyitja; haytii uj miniszterség; Guerrier elnök sulyos beteg 'sat.)

Spanyolország (Ostromállapot-kiterjesztés; Cubai öszszeesküvés 'sat.)

Anglia (Warner romboló találmánya; Lajos Fülep látogatása; Auróra orosz fregát szállitványa; vasuti törvény)

Francziaország (Marokkai hadügy; Krisztina névnapja; Montmorency hg 'sa't.)

Oroszország (Alexandra nhgnő betegsége; a' motozási rendszer zaklatásai; közlekedési terv Dniészter és Odeszszára nézve.)

Magyarország és Erdély.

Épen e' perczben kaptuk a' köv. két k. kir. leiratot: 1) Az országgy. berekesztésére véghatárnapot kitüző k. k. leirat. Ferdinandus etc. Posteaquam Dilectioni et Fidelitatibus Vestris circa accelerationem tractatuum diaetalium mentem Nostram jam ope benignae Nostrae ddto 13ae Aprilis a. c. editae Resolutionis in eo significari jusseramus: Nos Comitia haec proximius concludenda constituisse, mo ivis praeattactae benignae Resolutionis Nostrae porro innixi, benigne decrevimus: ut Comitiis die **decima quinta** mensis Octobris anni currentis finis imponatur. Quod ipsum Dilectioni et Fidelitatibus Vestris, scopum in illum ut quae Nobis exhibenda supersunt, mox substernant, cum eo hisce notitiae damus, Nos praeexposita die in Augusta Nostra persona adfuturos, condendosque articulos Sanctione Nostra Regia roboraturos esse. Quibus in reliquo etc. Datum in Imp. Urbe Nostra Vienna Austriae die 1ma augusti 1844. Ferdinandus m. p. Antonius Comes Mailáth m. p. Lad. Szögyényi m. p.

2) **Kegy. kir. válasz a' katonai élelmezés és szállásolás tárgyában.** Summefatam Suam Maj. Sacr. objectum Repraesentationis per DD. SS. et OO. in nexu puncti primi benign. propositionum reg. de dato 28ae febr. a. c. demisse substratae, pro summa rei gravitate, benignoque Suo tum sorti contribuentis pro spiciendi, quum rationibus Status publici continuam, eamque debitam militis intertentionem et provisionem exigentis consulendi studio, in maturam deliberationem vocasse; atque Eandem quidem nunc quoque Sibi benigne persvasum tenere, quod obligationes contribuentibus ex articulo 8: 1715. incumbentes maxime ob defectum justae in illis explendis proportionis, aequabilisque onerum repartitionis, junctos item cum his diversos abusus et practicae administrationis naevos, graves accidant; hujusque in nexu Dominis SS. et OO. pro candore Reg. animi Sui ultro aperte declarari benigne praecepisse: quod nisi conditiones, quibus reluitio naturalium praestationum militiae in regno dislocatae suppeditandarum in benig. decretis ddto 4ae jan. et 30ae aprilis 1840 editis, per disertum alligata fuit, debite expensae, signanter vero: provisiones adminiculo quarum omnimoda aequitas in repartitione onerum contribuentibus ad casum etiam praestabiliendae reluitionis inhaesurorum obtineri et obventiones altissimi aerarii regii ad omni in parte plenam realemque securitatem collocari possint, rite deliberatae, et sic congrua ad finem hunc media per DD. SS. et OO. proposita, ac positiva subin lege sancita fuerint, et alleviamen, quod contribuentibus adferri intenditur, effectu cariturum, et summa omnis, amplissima licet haec offerretur, illusoria et ad scopum assequendum inefficax futura sit; quum tamen altefata Sua Maj. Sacr. Dominos SS. et OO. in cohaerentia etiam demissae Eorundem ddto 11ae apr. 1840 praeteritis e Regni Comitiis factae remonstrationis, debitam horum intuitu provisionem inituros, et quae eatenus e re fuerint, altissimo Suo trutinio promte submissuros benigne confidat: Eandem praeattactis benignorum ddto 4ae januarii et 30ae apr. 1840. Decretorum conditionibus porroquoque presse insistendo; ab eo ut circa paratam etiam pro re nata toties memoratarum praestationum redemtionem indicata per Dominos SS. et OO. via projectum quodpiam elaboretur, praevio sensu alienam haud esse. Hunc itaque in finem Dominos: Nicolaum Comitem Széchen de Temerin I. ord. S. Stephani R. A. Commendatorem, act. int. Status Cons. Thesaurarium Reg. et Camerae R. H. A. Praesidem ac Com. Posegani Supr. Com. Sigismundum Poszavecz, ejusdem Camerae R. H. A. Cons. Ignatium L. B. Lederer II. ord. Coronae ferreae 1mae classis, militaris item Ther. equit. act. int. Status Cons. Equitatus Generalem ac supr. per Reg. Hung. armorum Praefectum, et Leopoldum equitem a Rousseau Caes. Reg. Collonellum, clementer delegatos, ac ut ii semet explendae provinciae huic mox accingant, benigne dispositum haberi, Suam Maj. SSacr. Dom. SS. et OO. eo addito significandum benigne praecepisse: ut resultatum ineundi hoc de negotio tractatus cum cunctis iis, quae ad salutarem faciendae eatenus legalis provisionis scopum inomisse requiri praeattactum est, quo prius substernant. In relipuo etc. Viennae 1a Augusti 1844. Ladislaus Szögyényi m. p. Legközelebb magyarul.

Ő cs. 's ap. kir. Fels. Bartakovics Adalbert nagyszombati érsek-helyettest 's esztergami kanonokot almisi püspök czimmel diszesitni; Daróczy Zsigmond paksi lelkészt a' pécsi székeskáptalanhoz kanonokká; beszterczebánya-kerületi tsztbeli orsz. főbiztos Paraszkay Lőrinczet a' pozsonyi kerület orsz. főbiztosává kinevezni, végre Szlavitsek Miklós gederóczi harminczadost kegy. nyugalmazni méltóztatott.

Szivrehatóbb szavakkal nem rajzolhatjuk rokon fájdalmunkat, mintha a' M. Gazda szavait iktatjuk ide a' mindenki által szeretve tisztelt férfi elhunytáról: Minél nehezebb a' polg. társ. jelen demoralizált, ferde irányu 's ingatag viszonyai közt a' független, szilárd, tiszta jellemnek kifejlődni: annál érezhetőbb az orsz. veszteség, mellyet néhány nemesbinknek egymásutáni gyors elenyészte egy idő óta nemzetünkre von! Igy a' fájdalmak legkeservesbikével kénytelenittetünk jelenteni, hogy Csapó Dániel, a' polgári erények ritka példája, ki mint ember és polgár, mint férj és atya, mint köztisztviselő és országgy követ 's igy a' köz és magányélet mindennemü viszonyaiban olly ősjellem gyanánt tünt fel köztünk, minőket az isteni gondviselés nemtőkül látszik időnkint ébreszteni hanyatló nemzetünkben, rövid betegeskedés után f. é. aug. 5kén este 7 órakor Pesten jobb létre szenderült, hazájának szentelt élete 66d. évében. Benne egy tántorithatlan hü magyart 's minden áldozatra kész, fáradhatlanul munkás polgárt vesztett a' haza, rokoni baráti, kedveltjei 's az inséggel küzdő gyámoltalanok a' legjobb legnemesb atyát, barátot és jóltevőt. Minden közhasznu hazai vállalat 's intézet egyenlőn kesergi kora halálát; de legnagyobb csapás érte a' Magy. Gazd. egyesületet, mellynek egyik főalapitója 's most szerétett másod-elnöke 's folyton legbuzgóbb 's legerősb támasza, lelke volt! Őnmaga is hazai legjelesb gazdáink egyike, legédesb vágyainak főbbike vala földmivelő hazáját a' mezőgazdasági felvirulás lehető legnagyobb fokára, mint a' nemzeti jóllét legállandóbb alapjára vezetni 's e' nemes törekvésének a' jelen orsz gyüléshez fölterjesztett egyesületi „Emlékiratban" örök zálogát tette le, 's az ut, melly vészes megbetegülését okozá, nagy részben az egyesület czéljainak Pozsonyban vala szentelve. Ns lelkü özvegye tengeliczi Gindly Klára Ida egyetlen lyányával m. Kiss Pál tengermelléki kormányzó hitvesével a' valóban feledhetlen férjt és atyát legméltóbban kesergik. Tetemei Tengeliczen ns Tolnamegyében aug. 8kán takarittatnak el. Adja az ég, hogy az üdvezültnek szellemét örököljék azon polgártársink, kik viszonyaik- 's értelmöknél fogva hivatvák nemzetünknek erkölcsi és anyagi jóllétre uj 's az eddiginél boldogabb korszakot nyitni! Ez volna legméltóbb emlék, mellyet valódi hála és tisztelet az amugy is felejthetetlen férjfiunak emelhet! Örök áldás emlékezetére! — Továbbá szinte aug. 5kén gurahonczi Remekházy Károly Aradmegye táblabirája 's Pest városi választópolgár élte 75d. évében ideggutaütés által örök nyugalomra szenderült. Tetemei Gurahonczon, Aradmegyében, a' családi sirboltban fognak eltakarittatni. Elhunytát fia József m. k. u. titoknok, ar. sark. vitéz 's cs. k. udvarnok Mária testvérével mély fájdalommal kesergik. Béke hamvainak!

Országgyülési közlemény.

(A' jul. 27d. or. rdi ülés részleteinek vége.) Ezután egy káptalani követ következőkép nyilatkozott: Küldőim utasitással láttak el 's ezek közt első helyen áll a' követi táblánál ülő káptalanok és apátok országgy. szavazatának, mellynek gyakorlatában világos positiv törvény ellenére már 5dik országgyülésen gátoltatunk, követelése. Az alkotvány, melly többnyolczmint százados, minket e' honban az orsz. RR. diszes sorába iktatott 's a' polgári jogok legszebbikével is, t. i. orsz. gyülésen, hol törvények alkottatnak, üléssel 's egyenkinti szavazattal felruházott; e' törvényes jogunk századok szakadatlan gyakorlata által szentesitve van, mi az e' joggal járó kötelességeket e' mai napig teljesitjük, mi kir. meglevelek által hivatunk meg az orsz. gyülésre, 's ha meg nem jelennénk, törvényszabta büntetés fogna minket sujtani; de minek a' törvényhozás történeteiben mását nem találjuk fel. Itt mi egy anomál, hivatásunkkal 's törvényadta jogunkkal ellenkező helyzetben vagyunk. Nagymlgod mint e' tábla törv. elnöke itéljen bármikép voksainkról, számitsa bár azokat maga öntudata szerint, annyi bizonyos, hogy a' ker. ülésekben, hol az initiativa napirenden van, hol a' törvények anyaga készittetik, mi voksainktól, mellyek helyzetünket biztositanák, szavainknak nyomatékot adhatnának, hivatásunkat sikeressé tennék, meg vagyunk fosztatva 's e' sérelmet a' törvényen és jogainkon a' t. ns megyék tulnyomó hatalma ejtette, mellyek 1825től fogva a' t. hozás kérdéseinek elhatározását magoknak ugy annyira elsajátitották, hogy már sem a' káptalanok, sem más hatóságok szavazatai nem számittatnak, 's azon mérlegben, hol a' szavazatok sulya egybevettetik, mit sem nyomnak. Nm. kir. személynök, t. RR.! az illusiok ideje lejárt, most kiki érzi állását, 's elég öntudattal bir helyzetének megitélésére, a' tapasztalás 's napi eredvények eléggé mutatják, milly kinos illy helyzet országgyülésen, millyen a' miénk voks nélkül, 's ezt jelen diaetán annál sajnosabban érezzük, mert ős százados jogunkban ott és akkor szenvedünk sérelmet, hol és midőn e' teremben a' polgári jogok tágitásáról, az alkotvány sánczainak szélesitéséről annyi szép szót hallánk emelkedni. Hogy az 1608: 1. t. cz. rendelete szavazatink hátráltatása által meg van sértve, azt a' törvény világos és félre nem magyarázható szavai 's ezeknek meg nem felelő jelen helyzetünk bizonyitják, holott e' törvény, mellyre hivatkozunk, organicus törvény, mellyen a' magyar törv. hozás szerkezete alapszik, olly törvény, melly a' bécsi pacificatio nyomán hozatott, melly nekünk nem uj, 's a' réginél nem szélesb szavazati jogot adott, hanem a' régi százados gyakorlatot irta be a' t.-könyvbe, sőt azt az előbbi gyakorlat némi megszoritásával rendezte el. Illy törvényt az erőszak factumival, mellyek ellen ugy is szót emelni el nem mulasztottuk, constitutionalis országban, hol a' kormány és t. hozói testület tényei felett is törvények biráskodnak, eltörni vagy megsemmisitni nem lehet. Emlegeté Z-m. érd. követe a' repraesentatiót (a' képviseleti rendszert) de ellenünkben azt hozni fel, mint a' t. RR. közül némellyek a' magyar t. hozói testületet átalakitani szeretnék, nincs maga helyén és rendén. A' magyar alkotvány statusrendszerre van alapitva, 's e' rendszerben a' káptalanok és többi ide tartozó apát a' t. hozásban az alsó tábla kiegészitő részét teszik. Midőn tehát mi szavazatinkat viszszaköveteljük, nem azt kérjük a' t. RRtől, hogy a' képviseleti rendszerben nekünk is helyt engedjenek, bárha ezt is okkal tehetnők; mi igazságot kérünk, mert törvényszabta jogot követelünk, ha sérelmünk orvosoltatását nem másutt, hanem a' t. RR. igazságszereteténél keressük. A' legtermészetesb utat követjük, mert azokhoz járulunk, kiknek hatalma szavazatinkat letartóztatja, kik tehát a' törvénynek hódolva azok gyakorlatába minket tüstint visszahelyezhetnek; de a' bizodalom is ez utra vezetett minket 's reménylenünk méltán lehet, hogy a' t. RR., kik a' diaetáról ma is elmondhatják „est salutare remedium tollendorum gravaminum" épen most, midőn sérelmeik orvoslását egy egész könyv halmazában a' végrehajtó hatalomtól kérik, sérelmünket, mellyet önmagok eligazithatnak, orvoslat nélkül nem fogják hagyni. Az országlatok talpköve: igazság, ha ettől eltér a' t. hozás, irányát veszti; akkor lehet kérnünk és várnunk a' sérelmek orvosltatását felülről, ha mi azokat orvosoljuk alólrul, vagy tulajdon házi körünkben. Az orsz. választmány elismérte sérelmes panaszunk igazságos létét, el az orvoslat szükségét, 's kimondotta, hogy valamint a' k. városok 's kerületek szavazatai e' diaetán

elintéztetnek,ugy illő és szükséges a'káptalanok's többi apát helyzetét is a' törvénnyel öszhangzásba hozni. Ez igazságos kérelmet méltóztassanak a't.RR.pártolni.Mire B. ősz követe: szélesen akartam ugy mond, e' tárgyra kiterjeszkedni, de én is azt tartom, hogy e' kérdés az országgy. coordinatiójánál fog megvitattatni, nem is látom olly sürgetősségét, hogy az mindjárt tárgyalás alá vétessék.Kár az egyh.rendnek az 1608 : 1sö t.hivatkozni 's az egyenkénti szavazatot arra alapitani, mert azon törvény nem ad a' káptalanoknak jövendőre alapitott szavazatot.Sokan el fognak üttetni ezáltal követeléseiktől, mert azon időben a' t ö r ö k pusztitván hazánkat, Esztergomot török lakta, 's az esztergomi káptalan hol Nagyszombatban, hol Pozsonyban lézengett; igy az egri káptalan Kassán'sa'kalocsai,váczi nem is léteztek's minélfogva, ha a' káptalanok országgy. szavazatukat az 1608 : 1. t. értelmében akarnák bebizonyitani, előbb productionalis pört kellene kezdeniök, hogy azon időben léteztek, illy pertractatioba pedig a' t.hozás jelen számtalan sürgetős teendőji közt nem ereszkedhetik. Mi azon állitást illeti,hogya'káptalanok szavazatát az1825-ki országgy. kezdette háborgatni, én azon országgyülésen, jóllehet nem mindjárt elején,jelen voltam, de elnök ő excel.ra hivatkozom, ki akkor a' követi kart diszesitette,ha együttvoksoltak é a'káptalanok a'megyék követeivel, v. kiüttettek é a'régi gyakorlatból?Sokan vannak az 1608 : 1. t.cz.ben feljegyezve, ott van a' k. tábla, a' jelen nem levő magnások küldöttei 'stb. ezeknek országgyül.'állásuk elhatározása szinte orsz.gyül. elrendezése alá tartozik ; a' k. tábla hazafiui modestiáját nem lehet e' részben eléggé magasztalni, ez békével várja az orsz.gy. elrendeztetését, pedig ha e' kettő közül kellene egyiknek szavazatot adni, szónok azt inkább a' kir. táblának, mint a' káptalanoknak adná, mert ott atyák ülnek, kik a'haza közérdekéhez csatoltatvák ; mondják, hogy az egyházi rend századokig nagy befolyást gyakorolt a' magyar törvényhozásban 's ez csakugyan igaz, hanem az egyh. szabályok szerint minden hoszszu farsang után nagy böjt szokott következni. De vajjon sürgetős é azon testületnek országgyülési elrendeztetése, mellynek szavazatát mindig előre tudhatni, és soha liberalis eszméket nem pártolnak, a' nemzetiség tárgyában mult oct. 12kén magam szólitottam fel az egyházi rendet, hogy szólana e' tárgyhoz, de ök mindnyájan a' k. kir. leiratot pártolták. Mult országgyülésen, midőn a' vallás tárgya került szőnyegre, Szepesy akkori pécsi püspök mondá: declaro, etiam si lex lata fuerit, tamen non obtemperabimus 's nem volt az egyházi rend közt egy is, ki ezen nyilatkozatnak ellenmondott volna! illy testületnek szavazatot adni nem tanácsos. Országgyülés előtt megtudá az egyh. rend, hogy a' kir. városok a' kir. propositiókba foglaltatnak, folyamodott, hogy a' káptalanok országgy. szavazatának elrendezése is oda iktattassék, azonban a' kormány ezt szükségtelennek találta 's igy iktattatott az a' sérelmek közé, de a' RR. ujabb határozata következtében, arra nézve sem az orsz. választmány véleménye, sem a' ker. v é g z é s nem maradhat meg, hanem azt ugy véli szóló módositandónak, hogy a' káptalanok országgy. szavazatának elhatározását a' RR. az országgy. elrendezésével kapcsolatba tették. A' nm. kir. személynök megjegyzé, hogy ha némelly testületek szavazatukkal élni nem kivánnak, még nem következés, hogy azoknak szavazatuk megszünt,mindenkit saját meggyőződése vezérel; ha pedig itt a' ker. szavazat arányáról van szó, ahoz semmi közöm, a' t. RR. ide vannak hiva, 's én kötelességemnek ismérem mindenkinek törvényes jogát épségben tartani.Ezután egy más káptalan követe szólalt fel 's mondá: Az 1608 : 1sö t.-cz. 4dik §sza a' káptalanokról az állitja: „Praepositus una cum capitulo unam et coniunctam vocem habeat" a' 6ik §.pedig a'javadalmas apátokról és prépostokról ezt rendeli: „ii quoque sub nomine SS. et OO. comprehensi vocem suam inter regnicolas juxta constitutiones Viennenses habeant. Mivel pedig ezek sem ujabb törvény által el nem töröltettek; sem 32 évet haladó bármiféle gyakorlat vagy ujitással még csak meg sem gyengittettek, nagyon szeretem hinni, mikép a' clerus szavazata itt ma is egyenkint számittatik, különben kénytelen lennék magát ezen alsó táblát a' csak most felhivott világos törvény tiszteletlenségének sőt erőszakos megsértésének bünével terhelni, szóval a' 3ik rend ellen mindazon keserü panaszokra fakadni, mellyeket ma a' törvények meg nem tartatása miatt hallánk a' kormány és H.tanács ellen ; akarom tehát hinni, mikép a' 3dik rend a' t.szegési rosz példaadástól tartózkodva, a' clerust egyenkinti szavazatától nem fosztotta meg ; 's e' hiedelemben hathatósan erősit engem elnök ő nmgának azon ismételt nyilatkozata, hogy a' clerust, mint mindenkor, ugy ezentul is törv. jogaiban fentartani fogja, kitől ennek folytában meg is várom, sőt követelem, hogy minden adandó alkalommal a' clerus szavazatát egyenkint számitsa. Ha mindazáltal hitemben csalatkoznám, 's igaz (mi ugy is van), hogy a' clerus a' k. városok követeivel egy hajóban evez, ez esetben egyedül a' z.i és b.i előadások fonalán csekély véleményemet a' következőkben terjesztem elő : Z. m. követe mondá, „a' megyék követei képviselik itt a' clerust is," de talán ő ezt m a g a sem hiszi, mások pedig bizonyosan nem, mert lehető é, hogy p.o. ő mint buzgó evangelikus,legyen a' katholikus érdekeknek 's a' magyar clerus törvényadta jogainak védje ? Ha a' vgyék tisztelt küldöttei egyszersmind a' magyar kath. egyház követei, miért nem mozditják elő annak igazságos panaszit? miért nem védik annak veszélyben forgó jusait, miért támadnak szinte ellenségmódra principalisaik ellen? miért törekesznek küldőiket, megbizóikat, jószágaiktól, országgy. szavazatuktól megfosztani ? a' küldöttek a' k ü l d ő k ellen illyeseket nem követhetnek el; azért győződjék meg Z. követe, mikép soha senkit elhitetni nem fog, hogy itt a' clerust a' megyék követei repraesentálják. Továbbá emlité a' már sokszor hallottat : méltatlan a' clerus a' diaetai szavazatra, mert a' vegyes házasságok 's áldásmegtagadás ügyében magát a' status fölé emelte. Azonban épen a' kérdéses eljárással czáfolá meg a' magyar clerus elleneinek azon előitéletét, hogy ő csupán eszköz 's kellőkép nem független, igen is kivivá függetlenségét 's tettleg bebizonyitá, mikép hit dolgaiban semmi emberi tekintély el nem mozdithatja elveitől ; és e' függetlenség a' legszebb qualificatio a' követségre. Mégis felhozá : mikép még az országgyülés coordinatiojától sem reméllhet a' clerus kedvező eredvényt, mivel akkor bizonyosan figyelembe vétetnek amaz elvek, hogy t.i. a' clerus ellensége minden üdvös reformnak, a' diaetalis állás papi hivatalával összse nem fér, érdeke a' statusétól egészen különböző ; 's e' nézetek miatt kizáratik a' teremből. A' most érintett alaptalan állitások más alkalommal bőven viszsza levén torolva, ezuttal csak azon bizodalmas reményemet nyilványitom, hogy a' diaetának bármikori elrendeztetésekor inkább ezen tekintetek fognak méltányoltatni, jelesen a) hogy statustudományi főelv az : mikép a' törvényhozói körben mindig szükség van olly testületre, mellyre a' morál 's a' vallás védelme különösen bizva legyen ; mert a' polg. törvény csak ugy lehet üdvös hatásu, ha igazságon és morálon emelkedik, e' szent tisztét pedig a' t.hozói karnak leglelkiismeretesebben a' papi rend töltheti be. b) Szinte statustudományi elv az is,mikép a' t.hozótest csak ugy tökéletes,ha ott minden érdek képviselve van;ugy de a'religionak, egyháznak, papságnak is meg vannak maga saját követelései, érdekei, 's azok czélszerüleg csak a' clerus által képviseltethetnek. De c) statustan az is, hogy kiktől polg. kötelességet teherviselést kivánunk, azokat polg.jogokban részeltessük,ugy de a' papságtól is megkivántatik a' honszeretet, annak védelme 's közterhek viselése. Ide járul d) a' magyar constitutio főelve: „semmit rólunk, nélkülünk" és igy a' vallásról 's egyházról, ezek szolgáji nélkül semmi üdvöst bármi törvényhozás nem végezhet. Illy elvekből indulva majd minden régi és ujabb t.hozásnak részesei mindenütt az egyháziak, 's hol forradalom utján e' hivatástól elzáratott a' papság, ott a' tiszta erkölcsök hanyatlásnak indultak, 's a' vallás bonyolodásba jött. Angliában nagy a' vallásosság, mert az initiativával is biró felsőházban püspökök ülnek ; Franczia országban árkint terjed az erkölcstelenség, mert a' kamrákban nem őrködik papság a' népnevelés és vallás felett. Ugyanezen és hasonló nézetekből fog indulni véleményem szerint a' magyar t.hozás is akkor, midőn az országgy. coordinálni fogja 's belátván, hogy a' clerust kár nélkül nem nélkülözhetni, annak tovább is illő helyet és szavazatot adand a' diaetán. Mi több, nem kétlem, figyelemmel lesznek utódink azon történeti igazság iránt is, hogy t.i. ott veszi eredetét a' constitutionalis polg. szabadság, hol a' clerus világi ügyekbe, hivatalokba 's tanácskozásokba bocsátkozott, vagy inkább bocsáttatott. Tanuji ennek nálunk István törvényei, András arany bullája, az angolok magna chartája, az aragoniaiak kiváltságai 's azon szabadság, mellyet 6d. Lajos franczia király egy apát tanácsára a'városoknak adott ; a' kir. esküt is a' constitutiók megtartására papok hozák életbe ; ezeknél fogva bátran elmondhatjuk, mikép a' constitut. polg. szabadság pap- szerzette kincsök a' nemzeteknek. 'S vajmi kitünik ez az oriens és occidens közti viszonyok és különbségből; keleten, hol a' sceptrum egyszersmind feszület gyanánt tiszteltetik, constitutio létre nem jöhetett, mert a' p a p s á g a' kormányból, minden polg. hivatal és jogokbul ki van zárva; ellenben nyugaton a' clerusnak polg. j o g o k adatván, mindenütt constitutio keletkezett és pedig akkor, midőn az leghatalmasb volt ; különben is nem kell 's lehet felejteni, hogy a' nemesség papság nélkül könnyen válik a' fejdelem satrapájává. Maga ezen szó charta kolostori eredetü,zárdákban a' fő és tagok közti viszonyokat alapitá meg, később az világiak által utánoztatván, az uralkodók és alattvalók közti viszonyokat szabályozá. Ezeket csak azért emlitem, hogy lássák a' t. RR. a' történetek világánál, m i k é p a' constitut. polg. szabadság papszerzette kincsök a' nemzeteknek ; mi végre a' „Regnum meum non est de hoc mundo"-t illeti : a' tudós követ ur több jeleit adá már, hogy fél theologus, és igy tudnia kellene,hogy mi magyarázatképen szoktuk azt az idézett állitáshoz csatolni : „sed in hoc mundo." Áttérek most B. m.követe észrevételeire,ki semmiképen nem tudja megfogni, mikép lehetne sürgetős a' clerus jelen sérelmes ügyének elintézése, holott én azt az elölegesek sorába vélem tartozónak, mert 1) az 1608 : t.czikknek egy nap egy óráig sem szabad maradni teljesités nélkül. 2) A' vallási tárgyak jelen országgyülésen is mindennapiak, jövendőre pedig fájdalom ! még gyakoriabbak lesznek, mellyeket épen ugy nem intézhetni el sikeresen vallási szolgák nélkül,mint a' kereskedési dolgokat kereskedők, bányászatit bányászok, népnevelésit népnevelők nélkül. 3) Ha a' nemesség régi t.hozó társait elveti magától, ujakat meg maga mellé venni nem tud vagy nem akar, ekkor a' magyar t.hozás időrül időre egyoldalubb lesz, sőt jövendője általában nincsen, mert rövid idő mulva egyedül fog élni a' t.hozási téren 's nem a' nemzetet hanem csak annak fractióját fogja képviselni, mai világban pedig egy olly testületnek, melly még a' t.hozói hatalmat is monopolizálni törekszik és pedig épen akkor,midőn minden mások kiváltságit lerombolja, sem tekintete sem állandósága nem lehet. Ki nem isméri ezen közmondásnak „Extra Hungariam non est vita" képtelenségét ? szintilly hibás véleménye az a' nemességnek, mintha nyolcz század alatt egyedülő lett volna tényezője a' nemzet fenmaradásának ; a' mi jó, a' mi dicső történt Árpád atyánk földén, annak nem kis része a' másik három rendet is illeti, minden szerencsétlenségink legnagyobbika pedig az lenne, ha a' nemesség mégjövendőre isexclusivum privilegiumot akarna gyakorolni a'legislatio mezején.Hibás továbbá B.azon hiedelme, mintha ma sokkal több káptalan,apátok, vagy prépostok volnának mint 1608ban, midőn azért is kevesen jöhetének a' diaetára, mert a' török elől a' clerus szétfutott. Igaz ugyan, van ma néhány uj káptalan, de ezek helyett tizszer annyi orsz.gyülési üléssel és szavazattal biró apát 's prépost maradt el az országgyülésről, ma csak nevei 's czimei vannak már fen azon apátság 's prépostságoknak, honnét 1608ban nevezetes diaetalis voksmennyiség került ki. A' török hadak pedig nemcsak a' püspökségeket és káptalanokat tarták elfoglalva, hanem a' megyéket is, elannyira, hogy három megyének volt egy követe, több megyéből pedig hosszas időkig egyetlenegy követet sem küldhetének, 's ha tovább még jobban visszamegyünk a' történetekbe, látni fogjuk, hogy hajdan Borsod vgyének nemcsak kanonok, hanem plébános országgy. követei is voltak, valamint Pestnek is valának egykor váczi kanonok küldöttei. Utóljára kénytelen v a g y o k kinyilatkoztatni, mennyire valótlan B. mondása, hogy a' clerus noha még diaeta előtt a' fejdelemhez folyamodott, mégis kimaradt a' propositiókbul ; igen is távol esik a' valótól ezen állitás, mert a' clerus a' kegy. kir. előadások leérkezte után szinte félévvel folyamodott csak országgy. szavazata ügyében urunk királyunkhoz. Többnyire az orsz. küldöttség véleményét pártolom. A' káptalanok 's néhány m. k ö v e t közül az orsz. választmány véleménye pártolására t ö b b nyilatkozat történt még, de a' RR. többsége maradjonnal czáfolta meg mindazon okoskodást 's a' ker. szerkezet meghagyatott.

185dik orsz. fördi. ülésb. jul. 30kán a' sérelmek 's kivánatok 2ik osztálya fölötti tanácskozás folytatásakor 18dik pontnál egy gróf 's alelnök a' panaszt ad specificum kivánta deducaltatni a' t. RR által : Nádor ő cs. kir. fens. azonban helyesbnek találván a' sérelem-fölterjesztést, mint ha a' rendi tábla részletes előadásra fölszólittatik, a' fölterjesztés nem hátráltatott. A' 19d. sérelemnél nem annyira a' vádlott Csorich tábornok, kinek minden sértéstüli távol szándékáról egy nm. püspök a' tábornok önnyilatkozata után bizonyságot tön, mint a' kormány ellen talált némelly tag sérelmet, minek fölterjesztésében a' többség meg is egyezett. A' tanácskozások lényegesb részét képezé a'24d.t.i. a'káptalanok szavazati jogát foglaló sérelem, mellynek fölterjesztését egy nm. országnagy sürgetősnek találván, számos tag által pártoltatott. Emelkedtek azonban ellenvéleményü szózatok is, de miket egy nm. püspök követk. czáfolt meg : Valóban igen sajátszerü és sajnálás-

ra méltó a' t. RR. táblájánál a' káptalanbeli követek állása: kir. meghivó levél által meghagyatik a' káptalanoknak, hogy kebelükből békeszerető követet küldjenek az országgyülésre, kik az ország Rendeivel együtt annak javát előmozdithassák, 's ha meg nem jelennek, az engedelmességre pénzbeli büntetés által is kényszerittetnek, ha pedig megjelennek, akkor a't. RR. táblájánál van ugyan székök, van szavok, de szavazatuk nincsen. A'jogról teljességgel nem lehet kérdés, mert az 1608: 1. t. cz. határozata e'részben félremagyarázhatlanul áll és a' káptalanbeli követek szavazatukjogára nézve ugyanazon törvény ótalma alatt állnak, melly e' tekintetben a' többi ország Rdei szavazati jogát is biztositja. Tagadhatlan tehát, hogy a' káptalanbeli követeknek a' t. Rk táblájánál szavazati joguk egyenkint van; de az is tagadhatlan, hogy mint a' dolog ujabb időkben kifejlödött, ezen joguk, mint a' kir. városok követeiké is, zerusnak vétetik. Miután tehát a' törvény világos, miután a' jog és a' legujabb gyakorlat által e' jogon ejtett sérelem bizonyos: nem kételkedem valamint a' fölterjesztett sérelmet helyesnek, ugy a' követelést jogszerünek elismerni 's igy tárnok ő nmlga előadására szavazok. Én m. gróf P. J. urban egy olly alkotványszerető férfit tisztelek, ki a' törvénynek mindenkor barátja és ki eddig mindenütt, a'hol jogsértést, vagy t.vényáthágást talált, nem kételkedett a' kormányszéket is megróni, ha azt hitte felőle, hogy a' törvény kerékvágásából kitért. 'S miről van itt szó? Egy alkotványos jogrul; és miről szól a' panasz? a' káptalanok panaszkodnak, hogy követeik azon joga erőszakosan elfojtatott, elnyomatott; és ezen káptalanok alkalmasint bizodalmasan emelik fel szemeiket ő mlgához is, számot tartván pártolására, mint olly férfiuéra, ki a' törvénysértést, a' jogsértést, jöjön az bár felülről bár alólrul, nem szokta, nem tudja, nem szereti türni. Ha arról volna szó, hogy a' káptalanoknak olly just adjunk, mellyet eddig nem birtak, azt fognám talán nekik mondani: „áldjátok sorsotokat jó férfiak, hogy szerény körötökben békén maradhattok, és hogy távol lehettek a' politikai zavaroktól, távol azon helytől, hol a' legingatabb vélemények is dogmákká, a' legszelidebb emberek politicus bajnokokká, és a' hivatlanok is törvényhozókká válnak, és a' hol naponta tartó harczoknak évek által nincs vége 's a' győzedelmeknek igen parányi az eredvénye." Azonban itt jogról, egy tagadhatlan alkotványszerü jogról van szó; olly jogrul, mellynek századokon keresztül a' káptalanbeli követek birtokában voltak. E' gyakorlatot igen könnyü volna egyes adatokkal bebizonyitani, de ez fölösleges: tették ezt a' kir. városok követei, mind haszontalanul, mert hol a' törvény a' jog védelmére nem elegendő, ott a' historiai adatoknak sem lesz e' tekintetben különös nyomatéka. Ő m. gróf P. J. onnan indult ki, hogy bizony különös nagy hasznuaknak a' káptalanokat nem tekinti. Erre elmésen 's helyesen megfelelt mlgos gróf Sz. A., miszerint igen is bajos volna a' jogokat és a' törv.hozásba befolyást attól függeszteni fel, hogy minő hasznosak vagyunk mi e' teremen kivül. Ha rostára veszszük ezt, azt tartom magunk is sokan kimaradhatnánk e' táblánál a'befolyástól, mert v. a'kisebbség, vagy a' törvény fogja mondani: biz ez sem ő Felségének, sem az országnak különös hasznát nem teszi. Egyébiránt minden embernek vansaját körében bizonyos haszna, és épen azon haszon, melly a' káptalanokból van az országban, birta nemzetünket arra, hogy tisztelvén müködéseiket, és azt, a' mit tölök várhatott és nyert: abbeli joggal is felruházta. Ha egyéb érdemök nem volna is, noha azokban olly jeles férfiak vannak, elég az, hogy megőrzötték a' nemzet kincseit, meg azon nagy tekintetü érdemdús család kincsét is, mellynek ő mlga egy ivadéka, 's mellynek szélesen kiterjedett birtokit biztositották a' káptalanok. Továbbá a' kápt. egyébiránt is az érsekek's püspökök tanácsnokai levén, biráskodnak; és pedig egy bíróság ellen sem hallottam kevesebb panaszt, mint épen az egyházi bíróság ellen azon ügyekben, mellyeket az egyházi törvényeken kivül hazánk törvényei is birósága elibe adnak. A' jelen nem levők követeit mlgos gróf T. L. ur előhozta az egyházi rend 's a'káptalanok irányában. Országunk mélyen tisztelt Nádora ő cs. kir. főhge bölcsen méltóztatott már erre felelni, és csakugyan világos az 1608: 1. t. czikk rendelete, hol a' káptalanokrul világos és félreérthetlen szavakkal van mondva: „singulum capitulum cum suo praeposito unum votum habeat." Azonban mit mond a' törvény a' jelen nem levők követeiről? „Absentium quoque nuncii locum et dignitatem et vota more antiquitus recepto inter Regni Status habeant." Továbbá azt mondja a' mlgos gróf, mit mondana Európa felőlünk, miután annyi teendő van még előttünk, 's mi azzal foglalkodunk, hogy a' káptalani követeknek országgyülési szavazati joguk legyen? Európának nem nagy gondja van Magyarországra; de ha látná, hogy a' nemzet elsőbb teendőji közé tüzte ki azt, hogy ott, hol jogsértést talál, azt szüntesse meg, csak magasztalná hazánkat. A' világ minden országiban Europában és Europán kivül, hol törvényhozó testek vannak, legelső feladat az, hogy azon jogokat és kiváltságokat, melylyekkel a' törvények a' törv.hozótesteket fölruházták, védjék 's kinekkinek adják meg azt, mi őt a' törvény rendeleténél fogva illeti; 's igy azt hiszem, ha a' t. RR. azzal kezdették volna meg országgyülési müködéseiket, hogy megadták volna tagtársaiknak azt, mit nekik a' törvény tulajdonitott, abban Európa bizonyosan nem botránykozott volna meg. Nem is botrányos dolog, hogy az egyh. rend az országgyülési teremekben helyet foglaljon, mert ugyanezt még a' protestans tartományokban is mindenütt találom, 's ujabb időkben csupán azon alkotvány által, mellyet Norvegia nyert, zárattak ki; de kinek rovására történt az? kizáratott ugyan az egyházi rend, de egyszersmind a' nemesség is; az egyházi rendnek régi privilegiumival megszünt a' nemesség. Feltalálom az egyházi rendet Angliában, nem ugyan az alsóházban, minek helyes okát tudom, mert Angliában fenmaradt a' 17dik századból azon szokás, hogy az egyházi rend tagjai évenkint összegyülekeznek és dolgaikat önkörükben 's ön püspökük elnöklete alatt végzik; de feltalálom a' káptalanbeli követeket és az egyházi rendet azon alkotványokban is, mellyek Németországban csak tegnap létesültek. Bajorországban a' köttenburgi, Nassauban a' limburgi káptalan képviselve van, sőt azon követ jelenleg az alsóháznak elnöke; tehát nem gondolnám, hogy Európa megbotránykoznék azon, ha sürgetősnek tekintené ezen tábla, hogy azok, kik jogaiktól megfosztattak, ismét eredeti jogukba viszszahelyeztessenek. Gróf A. K. ő mlga állapotunkat egy roskadásnak indult házéhoz hasonlitja, 's az egyházi rendet ezen egyik rothadó részének nevezvén, kijelentette, hogy bizony neki itt helye csakugyan nem igen van. Azt hiszem, hogy az egyházi rendnek tagjai szinte nem estek le a' holdvilágból; azok szinte magyar szülék gyermekei, magyar anyák emlöin nőttek fel; a' földtekén ők sem ismérnek más hazát mint e' pontot, melly Magyarországnak hivatik; ők is érzik azon kötelességet, hogy ezen hazának nagyságát 's felvirágzását elősegitsék: 's azért nem látok semmi természetelleni dolgot abban, hogy ha azt, mit honunk javára kivánni kötelesek, a' törv.hozás utján is iparkodnak eszközleni. Mi is vajjon ezen polgári törvényhozás? Egy különszerü intézkedése az illető nemzeteknek az iránt, hogy a' közhaza felvirágozzék 's minden egyes polgárnak anyagi jólléte, nyugalma, boldogsága eszközöltessék. E' szép feladat az egyházi rend hivatásával ellenkezésben nincsen, 's bátor vagyok ő mlgát emlékeztetni, hogy nemcsak Magyarországnak, hanem Európa valamennyi országainak legrégibb legdrágább szabadságai azon időkbül származnak, mellyekről ő mlga szólott, hogy akkor az egyházi rendnek az intelligentiában monopoliuma volna; és ha az egyházi rend azon századokban, midőn ezen monopoliumot maga javára zsákmányolhatta, meg tudta őrzeni és tartani a' nemzet javára a' szabadságot: ha nem egyébből legalább háladatosságból, tiszteletből azon régi érdeme miatt, a' nemzet az egyházi rend iránt figyelemmel viseltethetik; mert azon alkotványt, mellynek paizsa alatt most élünk, nélküle nem tudták volna védeni, fentartani. Azt mondá tovább ő mlga, hogy csak 5, 6 tagból áll a' káptalan és hogy a' káptalanbeli követ néhány ember képviselője. Nincs a' világon, még csak Amerikát sem veszem ki, olly t.-hozó test, mellynek tagjai bizonyos anomalia szülemények nem volnának; igy például Angliában, hová zarándokoskodni szoktunk magunknak ismereteket szerezni, látom az oxfordi és a' cambridgei tory universitas képviselőit; itt csak néhány ember választ és egyenlő szavazattal bir a' követ a' london-westminsteri követtel, kit annyi ezer ember választ és küld or.gyülésre. A' magyarországi káptalanokat illetőleg arra kell tekintenünk, mit kiván, mit parancsol a' törvény; 's kérdem: nem ugyanazon törvény adja é a't. RR. táblájánál az egyházi 's világi rend tagjainak a' szavazati jogot, nem ugyanazon törvény hatalmazta é a' tábla valamennyi tagjait arra, hogy az országgyülésen szavazattal birjanak? és ha azt nézném, a' káptalanban hány ember küld orsz.-gyülésre követet: kédenem kellene azt is: bennünket ki küld ide? Felelet: a' törvény. 'S ennek fentartására bátor vagyok a' m. FőRRket felszólitani. Ezután e' tárgyra nézve még igy nyilatkozék a' hgprimás: Nem bocsátkozom mellékes vitatkozásokba, csak a' dolog érdeméhez kivánok röviden szólani. Ha az országgy. szavazatok ujolag vagy most először rendeztetnének el, más volna a' dolog állása, de itt nem uj rendezésről, hanem a' törvények teljesitéséről, 's a' törv. szavazati jog fentartásáról van szó. Azon törvényt, mellyen a' káptalanoknak szavazati joguk alapul, nem a' clerus irta, mert hogy 1608-ban más volt helyzete, hogysem törvényt irhatott, vagy szabhatott volna, azt kiki tudhatja. És mégis ezen 1608-ki 1sö tcz. olly világosan elhatározza a'káptalanok szavazati jogát, hogy a' mi nem szinte rég itten a' m. FRR. gyülekezetében a' különös portákkal ellátott kerületek szavazati jogukra nézve kimondatott 's az üzenetbe is felvétetett, ugyanaz a'jelen tárgyra is egészen alkalmazható, t. i. hogy a' világos törvény által adatott szavazati jog elmellőzése vagy megszoritása a'törvény ésköl-csönös jogok iránti tisztelettel meg nem egyeztethető, és hogy a' világos törvény által már biztositott szavazati jog bármelly lépés által érvényesen nem gyöngittethetett meg. Valóban különös fogalmat is támasztana az országgyülésről, ha midőn, mint a' sérelmek és kivánatok ezen tömege is mutatja, egyesek és családok panaszai 's kivánatai illőkép figyelembe vétetnek, a' káptalani egész testületeknek olly világos törvényen alapuló kérelme méltánylásra nem találna, sőt annak olly hideg fogadtatását kellene tapasztalni, melly az elmellözéshez közel jár. Ez még jövendőre is méltán szülne aggodalmat, mert a' mi eddig megtörtént, hogy t. i. az országgyülés kiegészitő részei közt, az erősebb a' gyöngébbeket szavazati joguk gyakorlatában elmellőzte, vagy megszoritotta, ez jövendőre is megtörténhetik, 's ha még akkor is, midőn ez ellen az orvoslás, szinte az országgyülés előtt illő uton, módon szorgoltatik, orvosláshoz nem juthatni, hol lesz a'kölcsönös jogok biztossága? Járulok tehát nm. gr. tárnokmester ő excja előadásához. A' m. FRR. a' sérelem fölterjesztését pártolák. Ezután elegyes ülésben a' vasutvonalok iránti felirás felolvastatván 's aláiratván bepecsételtetve, ő fels. felküldetett.

218d. ker. ülés jul. 30kán is az V. osztályu sérelmek és kivánatokat folytatá. Élénk vitára nyujtott alkalmat Borsod vgyének 115. pont alatti azon kivánata: hogy az 1723: 102. és 1791: 14. t. szerint, a' törvények végbehajtására megbizottfőkormányszék szorittassékarra, hogy a' hozott törvényeknek mikép lett vagy miért nem lett végrehajtásukról feleljen; különben pedig a' törvények végrehajtását elhanyagló vagy elmulasztó kormányszékek, törv.hatóságok 's egyes tisztviselők ellen is szigoru büntetést szabandó törvény hozassék. E' kivánatra leginkább az 1836: 11. t.nek sok helyen végre nemlett hajtása szolgál alkalmul, 's a'Htanács ellen, hogy a' törvények végbehajtására szorosan nem ügyel, éles kifakadások hallattak, ugyszinte a' főispánok ellen is, miszerint ezek közt némellyek corteskedés eszközévé használják azon alkalmat, hogy az 1836: 11. t. következtében az urbéri telken lakó nemességtől az adó benem hajtatik. Ez ellen felhozatott, mikép a'Htanács, mivel senki panaszt nem tön előtte, nem tudhatja, mennyire hajtják végre a' t.hatóságok az 1836: 11. t., erre leginkább a' megyék hatalmában áll felvigyázni, 's a' hanyag tisztviselőket kötelességök teljesitésére szoritani; egy m. követ ugymond a' Htanácsnak kiterjed hatalma a' törvénytelen határozatok statutumok akadályoztatása 's megsemmisitésére, de mikép szoritsa a'Htanács azon t.hatóságota'törvény végbehajtására, melly azt mindenféle módok által képes elmellőzni? ezen csak ugy segithetni, ha mint az orsz. választmány javaslá, a' bünt. t.könyvben, mikép az már megis történt, a' hivataljokat hanyagon teljesitő tisztviselőkre szigoru büntetés szabatik. A' főispánok ellen ugyan tudnak, ha egyik vagy másik párt érdeke ugy kivánja, elég erősen kikelni, de midőn nem pártkérdés, hanem a' közügy kerül elő, azon főispán ellen, ki a' törvény - végrehajtásnak miképeni eszközlésére hanyagul ügyel fel, vajjon van é példa, hogy ott a'megye kellő energiát fejtett volna ki? nem levén tehát feladás, a' Htanács a' törvény végbehajtására senkit sem szorithatott. B. megye kivánatát bizonyosan hiteles adatokra alapitván, ha a' RR. felirni kivánnak, neveztessenek meg azon hatóságok, mellyek az 1836: 11. t. végrehajtani nem akarják, azokra nézve a' Htanács kötelességét bizonyosan szigorun teljesitendi. Ez előadáson több követ nem nyugodott meg, mert a'Htanácsnak legfőbb kötelessége az adóalapra szigorun felügyelni, 's igy megkérdezhette volna ez a' megyéket: vajjon 1836: 11. t. értelmében az urbéri t e l k e k e n lakó nemesektől behajtatik é az adó; de ezt nem teljesitvén, némileg részes lön a'törvény végrehajtása elhanyagoltatásában. Egy m. követ emlité, mikép hirlapokból tudhatni, hogy van megye, hol nem rég kimondatott, miszerint az urbéri telken lakó nemesek adót fizetni nem tartoznak, 's utasitásul is adta követeinek, hogy az 1836: 11. t. töröltessék el. E' megyének ugyan most képviselői nincsenek itt's a'tárgyról kellő tudomást nem szerezhetünk; de van egy más

megye, hol az adó ellen ólmos botok használtattak, itt is ezen adó maradt mind ekkorig behajtatlan. De van még több megye is, mellyek az 1836: 11. t. végre nem hajtották, ezeket szükséges lett volna tehát a' Htanácsnak a' törvény'teljesitésére szoritani. Az érdeklett S. megye követe nyiltan megvallá, hogy mikor az országy. feljött, még addig megyéjében a' conscriptio be nem végeztetett, 's igy az ejectatio sem történhetett meg, de az 1830: 11. t. nemcsak megyéje, de mennyire tudomása van, a'szomszéd megyék sem hajtották végre. Az utána szólt m. követ, azon megyékre, mellyek a' törvény teljesitését elhanyagolták, specialis törvényt kivánt alkottatni, melly szerint a' hátramaradt adót a' hanyag tisztviselő fizesse, mert annak a' szegény nemes nem oka, hogy az adófizetésben elmaradt, 's azt annak idejében évenkint könnyen megfizethette volna, de most egyszerre 8 évi adót vagyona tetemes csorbulása nélkül nem adhatja meg, 's igy ha ezen adó elengedtetik, általa a' szegény adózó nép terheltetik; ha pedig megvétetik a' szegény nemesen, az bizonyosan tönkre jut, már pedig az ártatlant büntetni nem lehet, 's igazságos hogy a' behajtatlanul maradt adót a' tisztviselő fizesse. Azonban a' RR. nagy többsége a'borsodi inditványt elfogadta, melly szerint felirás által megkéretik ő Fels. hogy a' Htanács jelentést tegyen az országgyülésnek arról, miért nem hajtatott végre némelly t.hatóságokban az 1836: 11. t. hogy e' tárgy iránt a't.-hozás kellőleg intézkedhessék.

185d. orsz. rdi ülésb. jul. 30kán felolvastatván a' fördi válaszüzenet a' középponti és fiumei vasutvonalok iránt, melly szerint a' RRnek e' tárgy körüli intézkedését, ugy a' felirást is elfogadják, csupán a' felirásban azon szavakat „Pozsonnyal 's Felséged örökös tartományival" ezen szavakkal „Pozsonnyal's Felséged többi örökös országaival és tartományival" kivánták felcseréltetni; de ahoz a' RR. nem járultak, mivel az ugyan kétségbe vonhatlan, hogy az ausztriai ház a' sanctio pragmatica által a' magyar koronát örökösen birja, de azért Magyarország ollyannak, mint a' többi örökös tartomány nem tekinthető. Igen különböző e' kettő közti gyökérjog, az ausztriai tartományokat az ausztriai ház egyszerű család gyöknél fogva birja örökösen, de Magyarorsz. jóllehet a'sanctio pragmatica a' férfi és leányágra kiterjeszté az öröködést, mégis vannak kötelességek, mellyek teljesitésével, a' koronozás és eskü-letétel mellett foglalja el a' kir. koronát, illy kötelezések az ausztriai örökös tartományokban nincsenek, 's azért szükségesnek véltek demarcationalis vonalt fentartani, nehogy azon kifejezésnek idővel olly valami diplomatikai erő tulajdonittassék, mi Magyarország állását veszélyeztetné. Erre a' nm. elnök megjegyzé, miszerint a' m. FőRR. azon szavakat a' törvényből vették, 's ezen kifejezéssel éltek az ország Rdei az előtt is, ez a' nemzet jogát legkevésbbé sem sérti, az ország függetlenségét az 1791: 12. t. világosan meghatározza; az 1732: 1. 4. t. az öröködési szó nyilván benfoglaltatik; 's Magyarország az ausztriai háznak ép olly örökségе, mint a' többi tartomány, melly joggal birja pedig ezeket, annak elhatározása itt körünkhöz nem tartozik; annyit azonban minden esetre tudok, hogy a' m. FRR. azon módositásnak semmi diplomatikai erőt tulajdonitani nem kivántak. Sajnos állapot is lenne, ha valaki Magyarország függetlenségét egy vasuti felirásban foglalt kifejezések által kétségbe vonni's azt megdönteni birná, ekkor már nem legnagyobb szilárdsággal birna hazánk függetlensége; annálfogva az ajánlott stylaris módositást, m i n t eddig törvényesen használt kifejezést elfogadtatni javaslotta. Mire válaszoltatott, hogy ha a'FőRR. azon kifejezésben semmi diplomatikai erőt nem helyeznek, akkor minek tették a' módositást? Nagyobb tárgyról az országgyülésen nem lehet szó, mint az ország integritásának elhatározásáról, annálfogva többen ezen kérdés megvitatását a' ker. ülésbe kivánták vinni. Azonban egy megye követe, ezen diplomatikus kérdés elmellőzésére, minthogy a' balparti vasut csupán Ausztriával lenne összekötve, a'frdi módositás helyett ezen szavakat „Pozsonnyal 's az ausztriai határszélekkel javasolta iktatni; melly közhelyeslést nyervén, az itélőmester által a' FőRRnek tudtára adatott, kik az ajánlott módositáshoz azonnal járulván, a' felirás fölterjesztése végett a'RR. elegyes ülésbe mentek.

186d. frdi ülésben jul. 31én a' sérelmek folytatása mellyben is a' 2dik osztály végeig jutván többnyire a'javaslott fölterjesztésben megegyezett, némelly módositásokkal. Azonban Selmecz és Bélabánya sérelmei után egy gr. és főispán nem hallgathatá el aggodalmát e'panaszok modora miatt. Igaz ugyan mond, hogy a' szerfeletti fűszerezés napi divathoz tartozik, de illy paprikázott előadás a' magyar t.hozás előtt eddig ismeretlen, 's egy megye illy modorban fellépni még soha nem mert. E' rosz példát könnyen más városok is követhetnék, 's illy előadások leginkább árthatnának a' városok érdekének; azért szólittatnának fel a' t. RR. hogy az illető városi követeknek e'sérelmek illendőbb modorba öntetését hagyják meg. E' nézetben az illetett kormányszék alelnöke teljesen megegyezvén, illy botrányos előterjesztés minden tételeiben a' felsőség tizszeres megsértetését találta, 's igy vagy az előbbi inditványt elfogadni, vagy legalább a' viszonüzenetben eziránt erőteljes észrevételt tétetni kivánt. Kétkedett erre egy m. gróf, hogy a' nm. FőRR. a' javaslott felszólitással czélt érendnek, mert a' fölterjesztést megsemmiteni hatalmokban nincsen, a' t.hatóságokat pedig arra oktatni, milly modorban terjeszszék fel jövendőre sérelmeiket, nem lehet a' FőRR. feladata, mivel ők nem a' jurisdictiók nevelői. 'S igy még ollyast találnának felelni a' t. RR. mik talán nem igen kellemesen fognának hangozni. Egy országnagy leginkább e'sérelmek epilogusát látta illetlennek 's mivel ebben ugy is semmi uj adat nem fordul elő, legalább annak kihagyatását sürgetni 's az egész modor iránt roszaló észrevételt a' viszonüzenetbe tétetni kivánt; mi is egyhangulag elfogadtatott. Ugyanaz napi ker. ülésbenaz elnökség előbbi; jegyző: Palóczy; tárgy: a' sérelmek 's kivánatok feletti tanácskozás. Az Vd. oszt. sérelmeknek a' jegyző által a' 116. alá sorzotton kezdve olvasott pontjai körül a' 126-kig miután azok részint az inditványok közt előleges tárgyalás alá elfogadtattak, részint már tárgyalás alatt is vannak vagy iránтuk intézkedés másként történt, semmi viták's észrevételek nem keletkeztek, a' 127 pontra pedig, az arra vonatkozó választm. véleménynyel öszhangzólag határoztatott, hogy azon pontban érintett tárgyak iránt m. orsz. gyül. függőben maradt tanácskozás folytattassék. A' 128d. vagy is azon p.nál, mellyben Borsod m. az orsz. törv.hatóságihoz bocsátott körlevelében kifejtett okoknál fogva kivánja, hogy az egyh. javak jövedelmei egy részben az isteni tisztelet 's vallás fentartása és szolgájinak biztositására kiszakasztatván, egyéb fölöslege népnövelésre, iskolák's más közhasznu czélokra fordittassék, az inditványzó m. ösz követe emelt szót, előadván a' gyanusitások megszüntetésére, mikép amaz inditvány a' protestansnak nevezett B..ban nem a' tulnyomó féltől, hanem kath. egyedtül eredt. A' körlevél-ugymond mellyben a' kérdéses inditvány pártoltatása sürgettetik, nagy mozgalmat okozott 's a' felbuzdult clerus reactioját hevesen tanusitá, Esztergom körlevelet adott ki, mit, az igazság eszmesurlódás által levén jobban kiegyenlithető, jólis tön. A'clerus tollat ragadott, egymást érve röpültek a'röpiratok's czáfolatok, mikben minden egyéb csak a' b-di inditványzó körlevélben foglalt okok czáfolata nem foglaltatik, mondatik bennök, hogy amaz inditvány törvényt 's alkotvány felforgató, igazságtalan. Igen sok van, mi törvényes de nem egyszersmind igazságos, hisz mi sok foglaltatik a'corpus jurisban a' papi tiszedről, pedig milly igaztalan faja ez az adózásnak! sok ugy nevezett igazság bitorlá az igazság magas nevezetét, mig idővel az álarcz lerántatott róla. B.m. igazság szempontjából indult ki, mellékes tekintet nélkül, sine ira et studio. Népnövelési 's más szükségink miatt emeltünk panaszt, aggódva tekinténk körül a' források után, 's mi előttünk volt, meg nem láttuk; megyéje mond szóló, ugy vélekedett, hogy kinek a' haza többet ad vala, többet is követelhet tőle, ki a' haza több javaiban részesül, több kötelességről is szükség számolnia. Meg kell azonban vállania, hogy amaz inditvány keletkezésére a' vegyes házasságok körül 1838ban támadt zavarok is voltak némi befolyással; mert a'clerus távol attul hogy a' v i s z á l y o k at csilapitaná, összeült 's körlevelet alkotott mellyben n.váradi néh. püspök körlevelét is magáévá tette. A'clerus nem mutathat föl más orsz.-ban olly roppant jószágokat, hanem csak Angol és Magyarországban. A'jesuiták a'korán felülemelkedett Kálmánt biographiajában gunyos tollal festik, azért mivel a'papságot gazdagitni elmulasztá. Már Adalbert püspök meginté sz. Istvánt, hogy a' clerusnak többet ne adjon, mert maga semmi nélkül marad. 'S e' tetemes ajándékozásokra mi vezérlé az első királyokat? a'keresztyén vallás terjesztése, megszilárditása; 's az első téritőknek mára pora sincs! Egy testületnek jutalmat adni oximoron. Sz. István, folytatá szónok, pénz nem levén, nagy jószágokat adott, mellyeknek azonban becsök akkor még nem volt; később pénz osztaték jutalmul 's ezt jelenleg is miért ne lehetne a' papokra kiterjeszteni? Készté a' fejdelmeket gazdag ajándékozásokra a' közép századokban uralkodott sötétség is; Isten előtt kedves dolgot az vélt cselekedni, ki a' papságot ajándékozta. Egy árpádházbeli királyné az őt megkoronázta esztergomi érseknek Rozsnyót ajándékozta, 's kérdi: ennek következői mi jogon birták folyvást Rozsnyót? A'westphaliai békekötésben sok jószág secularizáltatott 's a' békekötő feleket átok alá veté a' pápa és ez, minden tisztelettel mondja szóló, az ausztriai's minden abba folyt uralk. házat illeté. A' lünevillei béke alkalmakor a' salzburgi érsekség is világiasittatott. A'vallásos M. Therezia az eltörlött jezuita szerzet javait a'studiorum fundusnak, II József ennek 's más közhasznu czélokra rendelte, Ferencz bold. királyunk pedig kétségtelenül papi jószágokat ajándékozott egyes családoknak. Roszalta é ezt a' mr. diaeta? nem, mivel tettének czélszerü 's igazságos voltát általlátta; két orsz. gyülés repraesentált ugyan, de azért, minthogy a' clerust ő fige maga taxálván, e' jogot a' törv. hozás közösnek követelte. A' tridenti zsinat meghatározta, hogy az ezer aranynál több jövedelmü papságoktul ama fölösleg taxatio alá vettessék! Mondatik, hogy amaz inditvány sérti a' tuladoni jog szentségét, ezt mond az érd. követ palam negare sufficiat!" nem is mondathatnak a' papi javak más jószágok természetével bíróknak, mennyiben azokrul a' clerus, mikép a' magányosak, nem rendelkezhetik; a' basileai concil. kimondotta, hogy a' clerus jószágainak csak beneficiatusa, de azt is hozzá teszi, hogy ki azt elveszi, sacrilegiumot követ el. Emlegeti a' clerus a' Pázmán, Széchenyi, Szelepcsényi által tett alapitványokat, intézeteket: elismeri szóló hogy voltak egyes dicső kivételek, de kivülök mennyi pazarló is! kiknek kezei közt nyom nélkül oszlék fel a' vagyon. Látta ugymond, mikép szórta ki egy érsek kocsija ablakin a' pénzt, mit közczélra sokkal hasznosabban fordithatott vala; figyelmezteti a' clerust, hogy sok elszegényült statusban a' nemzet a' papi javakhoz fordult 's ez idő a'magyar clerusra is bekövetkezhetik; tudva van ugyanis a' status 960 millió adóssága, mellyet mint szerződéseken alapultat devalválni nem lehet, mi leend ennek fundusa? Sz. Dávid szükség idejében az oltárrul vette le a' kenyeret javaihoz is nyulhatnak 's ekkor sem övék sem miénk többé! A' választmányi vélemény szóló szerint nem áll, miután az nem pártolásra, hanem pusztán véleményadásra volt kiküldetve's hirtelen töré el pálczáját az inditvány felett, törvénynyel ellenkezését mondván ki. A' clerust figyelmezteti: mikép a'világ történeteiben kis jelentőségü események gyakran elhatárzó befolyással birnak; a' spanyol öröködési háborukor Francziaországnak kétségbe esni volt oka, 's egy pohárviz, aszszonyi kegy a' mindenható Marlboroughot megbuktatá: Áldozzék tehát a' főtiszt. clerus közre, mig idő van, míg nem késő! A' b-di inditv. már eddig is megtermé gyümölcsét, azóta ugyan is a'hirlapokbul több papi ajándékrul értesülénk. Nem lehet a' clerusnak azért még örülnie, hogy e' diaetán amaz inditvány magát nem víja ki, annak eszméje nem uj; itt marad azorsz. gyülési irományok közt, kinőnek gyökerei 's ágai; azigazság kitör sirjából 's eget kér, végzé azőszkövet. Egy azinditv. megyével szomszéd hatóság követe egyetért abban, miszerint a' választm. az érintett kérdést olly rövid uton mint tevé nem dönthette el, statusnak joga van, ugymond a'követ, szükségét látva, a' jogokat idővel módositni, egyébiránt a'vélemény megváltoztatására szavaz. Egy nagy m. követe pedig előadá: mikép küldői a' b..di inditványra nézve olly módositást tesznek, hogy a' jelenlegi egyházférfiak actualis birtokaikban maradjanak, hanem a' következőknek congrua adassék! ez eszmét ugymond, már a' Bethlen G. által Beszterczebányán tartott orsz. gyülés kifejezte, midőn a' püspökségeket háromra határozta devalváltatni, u. m. a' nyitrai, egri 's váczira. Továbbá egy alföldi megye követje küldőirül a' választmány által kimondott vádat elháritani kivánja. Igazságosnak látja, hogy a' haszonvevő személye változván, a' viszszaesett birtok statuskezelés alá jusson; az alapitók czéljait igaz tisztelni 's megtartani kell, ugy de azok a' clerus által nem tartattak meg. Sok helyen hozatott már törvény, miszerint holttestületeknek jószágot adni addig nem lehet, mig a' kormány egyezése ahoz nem járul. Az ősiség eltörlésére lépés már van téve, 's ez szinte a' tulajdoni jogba vág. Hogy Magyarorsz. ban a'status jogot tart a' papi jószágokhoz, tanusitja az, mikép a' jószágot kapó egyh. személy donatiot kap, 's addig a' status jövedelmét más veszi. A' borsodi inditv. szellemében kivánja, hogy a' mostani egyházi személyek éltök fogytáig birják jószágaikat, akkor pedig a' statusra szálljanak viszsza 's többé papnak ne adassanak. A' választm. vélemény kitétele ellen ovást tesz. Első vallásos királyink ajándékozásikat a' keresztyén vallás terjesztése miatt tették, e' czél megszünvén, a' nemzet intézkedési joga viszszaállott, de a' reciprocitas is ezt kivánja; a' nagy jószágokbani elbizottság okozá, hogy a' clerus a' törvényeken felül képzeli magát. Szólt ezután egy kápt. követ: mondván, hogy B. m. körlevele által jót tön, mennyiben a' clernst jó előre figyelmezteti, mert ugymond tela praevisa minus nocent. B. k. mondá, hogy a' mi törvényes, nem mind igazságos, constitutionalis országban, hol positiv törvény ad valamit, ezt nyilvánitni

PEST, vasárnap aug. 11kén

JELENKOR.

1844.

64dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előnzetnetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emetélen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Névmagyarítások; Országgy. közlemény (a' most érkezett 2 k. k. leirat magyarul; egyes megyék és szab. kir. városok sérelmei 's kivánatai folytatása; aug. 2kai ker. ülésb. a' borsodi inditvány elmellőztetése a' g-i követ javaslata szerint állapittatik meg; aug. 3kai ker. ülés a' börtönrendszerről szóló 3dik üzenetet hitelesiti 's az 1só oszt. sérelmek iránti frdi válasz 's hátralevő sérelmek 's kivánatokra tanácskozik, az napi frdi ülés a' m. kihágások iránt kiküldött választmánya véleményét elveti a' javas'ott képviseleti rendszerre nézve, a' főisp. hivatal szabályozást a' megyei ügy rendezés idejére halasztja 's repressiv törvények létesitését javasol aug. 5k. frdi ülés a' megy. kihágások iránti jelentést folytatja marczona viták 's kitörések közt szintaz napi ker. ülés a' hajdukerület belszerkezetére tett frdi észrevételeket tárgyalá; legujabb: aug. 7d. ker. ülés az imént emlitett frdi észrevételek vizsgálását végzi azután az élelm. leirat következtiben orsz. választmány-kiküldetést a'részek, Erdélylyeli egyesülés 's országgy. száll. iránti frdi válaszokat vizsgálja végre az Vd. oszt. sérelem folyt. aug. 8ki frdi ülés a' szab. községek rendezési ügyét a' megyék 's tszékek rendezési korára halasztandónak itéli, a' szinteznapi ker. ülés a' bányatörvényt illető frdi 2dik üzenetet 's a' jászkunkerületi rendezést tárgyazó frdi észrevételeket vizsgálja; budapesti napló: fővárosi ujdonságok;)

Ausztria (bécsgloggnitzi vasuttársaság közgyül. határozati.)

Spanyolország. (Gibraltari fogadtatás; lelkész-szaporitás iránti határozat; marokkai hadviszonyok.)

Anglia (franczia király t Windsorba várják; Wolff tudósitása; Stoddart 's Conolly kivégeztetése okairul.)

Franczia ország (a' külkereskedés Braziliával; iparmükiállitási ünnepélyi lakoma és szerencsétlenség, táborozási hirek Algir marokkó 's a' hajóhadtól, Taiti bonyolodás 'sat.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. Gruber Donát Ambrus vezetéknevének Árky-ra; Schwarzl Balázs hites mérnökének pedig Barnafyra változtatását kegy. megengedni méltóztatott. —

Országgyülési közlemény.

A' legközelebb közlött két k. leirat magyarul igy hangzik: Ő cs. 's ap. kir. föls. nevében sat. Magyarország és kapcsolt részei KK. és RR. kegy. intézendő: miszerint fenemlitett ő cs. kir. Felsége a' KK. és RR. által a' k. kir. előadások első pontja nyomán f. e. febr. 28kán alázatosan fölterjesztett felirat tárgyát, az ügy fontosságához 's az adózó nép sorsáról i gondoskodása, valamint a' folytonos és kellő katonafentartást kivánó közállomány szükségei iránti figyelme buzgalmához képest érett megfontolás alá vette; 's most is ugyan kegy. meg van győződve, hogy az adózóknak 1715: 8. t.czikkből folyó tartozásai főleg azok betöltésébeni igazságos arány 's egyenlő teher-felosztás hiánya, ugyszinte ezekkel kapcsolt sokféle viszszaélés 's gyakorlati igazgatási hibák miatt válnak sulyosakká; 's ezek folytában a' KK. és RRnek kir. szive tisztasága szerint őszintén kinyilatkoztatni parancsolta: mikép, hacsak azon föltételek, mellyekhez az országban széthelyzett katonaságnak adandó természetbeni kiszolgáltatások megváltása az 1840ki jan. 4kei és april 30kai k. végzeményekben világosan kötve volt, kellőleg megfontolva, jelesen pedig: az adózókat a' megállapitandó megváltás esetében is érendő terhek elosztásábani tökéletes egyenlőségre czélzó 's a' kir. kincstár járadékit minden részben teljesen 's valódian biztositó intézkedések illőleg meghatározva 's ekép e' végre alkalmas eszközök a' KK. és RR. által előadva 's aztán tevőleges törvény által megerősitve nem leendnek: az adózókra nézve hozni szándéklott könnyebbülés is sikernélküli, 's bármilly nagy ajánlott összeg is általó 's a' czél-elérésre hatálytalan fogna lenni; minthogy pedig ő Föls. mégis kegyesen reményli, hogy a' KK. és RR. az 1840ki april 11kén mult országgyülésről tett felmutatással összefüggőleg, e' tekintetben kellő intézkedést tenni 's a' szükségeseknek vélendőket legmagasb megfontolása alá terjeszteni fogják: az 1841. jan. 4kei 's april 30kai k. végzemények előbbemlitett föltételihez tovább is szorosan ragaszkodván, attól, hogy az annyiszor érintett kiszolgáltatások készpénzbeli megváltása iránt a' KK. és RR. kijelentett uton valamelly tervet készitsenek, a' mondott értelemben nem idegenkedik. E'végre tehát temerini gróf Széchen Miklós sz. István kir. ap. rendének nagykeresztese, val. bels. titk. tanácsos, kir. kincstárnok, magy. kir. udv. kamra elnöke 's pozsegamegyei főispán; Poszavecz Zsigmond ugyanazon m. k. udv. kamra tanácsosa; Lederer Ignácz báró, vaskorona rend első osztályu 's Terézia katonai rend lovaga, val. bels. titk. tanácsos, lovassági tábornok 's magyarorsz. főhadikormányzó, 's Rousseau Lepold lovag, cs. kir. ezredes kegyelmesen kineveztetvén, 's hogy ebbeli tisztökhez tüstint fogjanak, kegy. rendeltetvén, ő Fels. egyszersmind megparancsolá: hogy az ezen ügyben tartandó tanácskozás eredvénye, mindazokkal együtt, mik az iránta teendő törvényes intézkedés üdvös czéljára mulhatlanul megkivántatók gyanánt fenemlittettek, minélhamarább fölterjesztessenek. Egyébiránt 'stb. — Bécs aug. 1jén 1844. Szögyényi László s. k.

A' 2dik k. leirat pedig igy: Ferdinand sat. Miután Kedvességed'sHüségteknek az országgy. tanácskozások siettetése iránt akaratunkat már f. évi apr. 13án kelt k. határzat által akép kijelentettük, miszerint a' jelen országgyülést legközelebb befejezni elrendeltük: előbb emlitett k. határzatunk indokaira tovább is támaszkodva kegy. elvégeztük, hogy ezen országgyülésnek f. évi october 15d. napján vége vettessék. Mit Kedvességed 's Hüségteknek azon végből, hogy a' felküldésül hátralevőket mindjárt fölterjeszszék, azzal együtt jelentjük, miszerint fenérintett napon min fels. személyünkben megjelenendünk 's az alkotandó t. czikkeket kir. kötésünkkel megerősitendjük. Kiknek egyébiránt stb. Bécs aug. 1jén, 1844. Ferdinand s. k., Mailáth Antal gr. s. k., Szögyényi László s. k.

(Az egyes szab. kir. városok fölterj. sérelmei 's kivánatai folyt.) 8. Noha Debreczen lakosai még 1536b. 's igy a' reformatio kezdetekor, az evang. vallás terjedésével, egyet sem véve ki, az evang. vallásra tértek 's mint ezen vallást követők valamint addig, mig az erdélyi nagy fejdelemséghez tartoztak. vallási szabadságukat élvezték, és sem magán-személy sem a' város összege más vallásufelekezetet érdeklő egyház pártfogóijog czim alatt soha sem terheltetett: ugy, miután a'város Magyarországhoz 1693ban viszszakapcsoltatott, a' két haza közt keletkezett békekötést magában foglaló leopoldi diploma pontjai közt áll azon feltétel is, miszerint Debreczen és annak lakosai mind vallási, mind polg. tekintetben jövendőre nézve birjon és birjanak azon jogok és szabadságokkal, mellyekkel birt és birtak addig, mig a' város Erdély nagy fejdelemséghez tartozott. Ennek szentül megtartása mellett őrködik az 1715: 108. t.-czikk is, midőn a' k. városok közé soroztatván Debreczen a' leopoldi diplomára hivatkozólag, az, érintett jogai, kiváltsági és szabadságiban jövendőre is megtartatott, azon egyedüli kötelezteteés mellett, hogy a' r. kath. egyház részire mutasson helyet: mindazáltal a' m. k. h.-tanácsot ezen okok többszöri felterjesztése sem győzvén meg arról, hogy a' folyamodó város a' r. kath. egyház javára pártfogói joggal nem terheltethetik 's ellene az 1681: 41. t. cz. nem alkalmaztatható, 1828. aug. 12k. intézvény szavai szerint ő cs. kir. Felségének k. k. parancsa következtében rendeltetett, hogy az 1681: 41ik t.cz. értelmében Debreczen a' r. kathol. egyház részire pártfogói joggal tartozván, az akkor kérdésben forgó egyház épületének födelét igazittassa 's félbenmaradt két tornyát pedig épittesse meg. Ennek ugyan foganatja nem lett, mivel akkori kisprépost debreczeni r. kath. lelkész, kötelessége szerint, az érdeklett épittetést, a' n.váradi deák szert. püspökség segedelmével 's a' városnak az épittető lelkész által segedelmül kért és ugy adott némelly anyagok általi hozzájárultával előbb bevégezteté, mint a' tisztelt htanácsi rendelet megküldetett; hanem 1843ki intézvénynél fogva a' m. k. h. tanács, az előbbire hivatkozólag, ismét a' r. kath. egyház födele épittetése iránt méltóztatott rendelkezni; mivel pedig 1) az 1681: 41. törvény az azután keletkezett leop. dipl. 's annak szentsége mellett őrködő 1715: 108. ellen Debreczenre nézve kötelező erővel nem bir; de 2) a' gyakorlat is a' város mentesitése mellett áll, miután magát a' templomot a'n.-váradi püspök gr. Csáky épittette, közelebb pedig akkori kisprépost és helybeli lelkész, azon szép jószág jövedelméből, melly a' kir. adomány mellett épen illy szent czélra adatott a' helybeli lelkésznek, folytatá az épittetést 's az egyház fedele kijavittatását magára vette; 3) a' r. kath. lelkészválasztásba e' város mindeddig befolyással nem volt, mint kit ezen jog törvényszerüleg nem is illet; sőt a' n.váradi püspökség által évenkint kiadatni szokott schematismusban is nem a' város, hanem ő cs. kir. Fels. tétetik a' debreczeni r. kath. egyház pártfogójának; 4) a' tisztelt intézvény az 1790/1: 26. t.czikk 2dik szakasza ellen is rendelkezett, midőn a' város nevezete alatt, annak evang. községét a' r. kath. egyház épittetésére kivánta kényszeriteni, mégpedig olly evangelikus községet, melly 5) 1536dik évtől kezdve maga ereje 's igyekezete által szerzette fekvő javait és hazája boldogságaért (a' kegy. kir. kiváltság-levél szavai szerint) „emberi elmét felülmuló tettei által" nyerte a' k. városi szabadságot. Vélemény: Az 1715: 108d. t.cz. világos tartalma szerint Debreczen városa a'Leopold cs. és kir. hitlevelében foglalt minden kiváltsági és szabadságban megerősittetvén 's egyedül az épitendő r. kath. egyház 's a' sz. Ferencz szerzetesek conventje helyének kimutatására kötelezteteven; ehez járulván az 1791: 26dik t.cz. 2dik §ának világos rendelete, 's az előadásból kitetsző azon folytonos szokás, miszerint a' város, valamint a' patronatusi jogot nem gyakorolta 's nem gyakorolja, ugy az ezzel járó terheket is nem viselte: mindezeknél fogva az előadó város evang. községe a' r. kath. egyháznak akár épittetésére, akár kijavittatására nem köteleztethetik. — 9. Sz. kir. Szakolcza város számos törvény értelme, de nagy Lajos királytól 1382b. nyert váltságlevele szerint is katonaság terhe alól ment levén, azonban 1741b. a' porosz háborukor hazafiui indulatból vontatókat önkint szolgáltatván, azóta azokkal törvénytelenül terheltetik; 's ámbár ezen sérelme 1827ki országgy. 97ik szám alatt fölterjesztetvén, az évi jun. 21. k. k. válaszban erre nézve orvoslás is igértetett, mivel mindazáltal az mindeddig nem következett, sőt legközelebb is a' városnak legfelsőbb helyre tett folyamodtára nem kedvező válasz érkezett, e' sérelem orvoslása kéretik. Vélemény: Az 1827ki jun. 21 kir. leiratban ezen pontra nézve megigért k. k. válasz szorgalmazandó. Végzés: Elfogadtatik. — 10. Sz. k. Szakolcza város, a' Morva vize kiöntései által, mellyeket a' holicsi és gödingi császári malmok mesterséges zárgátjai okoznak, tömérdek kárt szenvedvén, a' folyónak leendő szabályoztatása, ugy szinte az áradás mütételes okainak elhárittatása, világos törvény által annál inkább eszközöltetendő, minthogy mind a' mellett, hogy az érdeklett vizi müvek ártalmas és veszélyes létét eddigelé több rendbeli deputatio kimondotta, a z o k a t mai napiglan sem szüntették meg. Vélemény: Ezen igazságos kivánat az 1836d. mart. 28ról országosan fölterjesztett sérelmek és kivánatokrai hivatkozás mellett, ujolag fölterjesztendő 's a' k. kir. válasz szorgalmazandó. Végzés: Elfogadtatik. — 11. Sz. kir. Szeben város azon sérelme, miszerint ő mint Som helység félrészének földesura, a' nélkül, hogy a' patronatusi jog terheit elvállalta, vagy ez iránt törvényes uton kihallgattatott volna, a'm. kir. udv. kamra által, a' nevezett helység gör. egyes-lelkészének évenkint szolgáltatandó 139 ft és 53kr. fizetéssel ujolag megterheltetett, 183$^{2}/_{6}$ országgyülési orvoslás végett felterjesztetvén; ámbár erre nézve mindeddig kir. válasz nem érkezett, mégis a'm. k. Htanácsnak 1840. apr 22. 1842-ki oct. 31. és 1843 maj. 30. intézvényeinél fogva, az előadóváros, mindazon jövedelmeknek, mellyekben a'mondott helység lelkésze részesül, kimutatására kényszeritetik; és igy be nem váratván a' t. hozás utján eszközlendő kir. kegy. válasz, ezen tárgy kormányszéki utoni eldöntetése czéloztatik. Mivel pedig ez egyedül a' törvényszabta uton lenne elintézhető, de a' várost földesuri jogai ellenére, törvényekben nem alapuló illyen fizetésekre kormányszéki uton szorittatni nem is lehetne, a' fenforgó sérelemorvoslás szorgalmaztatását kéri. — Vélemény: Ezen sérelem, az 1836ki mart. 28kán fölterjesztettek IVd. osztálya 11. pontjára hivatkozással ujolag felterjesztendő 's a' k. kir. válasz szorgalmazandó. Végzés: Elfogadtatik. — 12. A' katonaságtól járuló háló-krajczárok, mellyek 1830 előtt minden nehézség nélkül kifizettettek, Szeben város keblében majd másfél évig tanyázott Walmoden vasas ezred stabja 's következett időkben ott fekvő katonaság által is megtagadtattak; 's jóllehet a' m. k. h. tanácshoz intézett több rendbeli folyamodások következtiben érkezett felsőbb utasitásoknak az által, hogy a' salgamalis krajczárokban mult időkre folyvásti és szakadatlan részesülését hiteles adatokkal bebizonyitotta, eleget tett, még is e' részben mindeddig kedvező választ nem nyerhetett. Vélemény: Az 1715. behozatott katonai szabályozat szerint a' hálókrajczárok (salgamus) mind a' fekvő, mind az átmenő katonaságtól megfizettetendők: Szeben város kivánata igazságos, 's mint illyen pártoltatik. Végzés: Elfogadtatik. — V. osztály. Azon sérelmek 's kivánatok, mellyek vagy a' rendszeres munkák megvizsgáltatására, vagy külön teendő inditványra utasittattak,

vagy fölterjesztésre alkalmasoknak nem találtattak köv. 1. A' már fölterjesztett, de eddig meg nem szüntetett sérelmek orvosoltatása az 1791: 13. t.czikk értelmében sürgettessék. 2. Azon elöleges orsz. sérelmek 's kivánatok, mellyek mult országgyülésből felterjesztettek, de mellyekre semmi kir. válasz nem érkezett, ugy szinte azok is, mellyekre 1811ki országgy. óta vagy semmi, vagy nem megnyugtató kir. válasz érkezett, ujra terjesztessenek föl. Vélemény: A' jelen sérelmek és kivánatok közül azok, mellyek már fölterjesztettek, de még reájok kir. válasz nem érkezett, külön osztályban fognak ujabban fölterjesztetni; mellyekre nézve pedig már eddig kir. válasz érkezett, azoknak és az azokra köv. k. kir. válasz tárgyalása nem a' küldöttség köréhez, hanem orsz. tanácskozás alá tartozik. Végzés: Helyes. 3. A' m. kir. udv. Kanczellaria 1842. dec. 9ki kelt parancsa által Sillye Sándornak Miskolczi Krisztina Eszte Károlyné ellen megujitott szóbeli pere tárgyában, a' perbeli eljárást 's itéleteket, onnan indulva ki, mert az 1836: 20. t.cz.ben a' szóbeli perek megujithatása nem foglaltatik, de különben is e' pörbeli érték több kérdésbe bonyolodva levén, világos adósságnak nem tekinthetik, megsemmisitette, ámbár e' megye Rendei leginkább azon oknál fogva, mivel a' fenidézett törvény a' szóper- ujitásbeli orvoslásmódot sem ki nem zárta, sem az életben levő, de igazságon alapult régi törvényt el nem törlötte, de feltenni sem lehetne, hogy a' t. hozás akkor, midőn egyfelől a' szóbeli biráskodással a' bizonyos summáig perlekedőket költség tekintetéből kiménni kivánta, épen akkor más felől a' már szóbeli peruton volt keresct irányában a' másik felet nevezetes költségek teljesitésével terhelni 's ez által a' szóbeli peruton perlekedőket a' köztörvény jótékonyságától megfosztani akarta volna, a' m. kir. udv. kanczellariát a' fenirt kir. parancs visszavételére megkérte, 's orvoslást nem nyert; sőt ennek ellenére az előbbi parancs 1843. apr. 8kán ujabb parancs által megujittatott; ezen, a' törvénykezés rendivel meg nem egyező intézvények sérelmesek, azok orvosoltatása sürgettetik. 4) A' szóbeli perekről alkotott 1836: 20.és 1840:11. t.czikkek akkép módosittassanak 's bővittessenek, hogy ezentul mindennemü, azon világos keresetek is, mellyek bevételére az előbbi fenálló törvények különös perutat (institutum) 's bíróságot jelöltek ki, 200 pengő frt erejéig szóbeli perutján elitélhetők és meg is vehetők legyenek; továbbá, hogy midőn szóbeli per utján a'felek egyessége következtében 200 frtnál nagyobb összeg itéltetik meg, a' fölebbvitel a' megyei törvényszékre mindenkor birtokon belül engedtessék meg. 5. Az uj és világos zálogos öröködési, kártéritési, hitbér iránti, mindennemü világos számvetési és csödületi pereknek, mennyiben t. i. ezek 200 p.frtot meg nem haladnak, az 1840: 11. t. cz. nyomán, szóbeli perre leendő tartozása világosan mondassékki 's a' szóbeli biráskodás n é m e l l y részben módosittassék. 6. A' szóbeli pereknél a' 200 p. frtnál kisebb mennyiségre nézve is, taksa nélküli biráskodás csak a' kimutatott szegényekre szorittassék; általán fogva pedig a' „theresianum taxatorium" a' jelen körülményekhez alkalmazva fölemeltessék. 7. Miután az 1836: 20. t. cz. a' szóbeli perekben a' birói eljárás teljesitését a' szegényebb sorsu pörlekedő követelésire nézve minden dij nélkül tétetni rendelé; azonban köztapasztalás szerint a' vagyonosak is, mégpedig nagyobb mennyiséget meghaladó követelésekre nézve is, a' szóbeli kereset utját követvén, ez által az illető bíróságnak nemcsak az eljárás, de az irományok kiadása által is tetemes fáradság és költség okoztatik: a' nevezett törvény akkép világositva módosittassék, hogy a' vagyonosak által inditandó 's törvény által kiszabott mennyiséget meghaladó keresetektől bizonyos meghatárzott járandóság fizetése állapittassék meg. 8. A' 200 p. frtot haladó követelések iránti szóbeli perekben a' rendes folyamatu pertaksák fizettessenek. 9. A' m. kir. Kanczellária a' sommás utu perek tárgyában még akkor is, midőn az idézett fél az ügyut iránt nemcsak kifogást nem tesz, sőt védelmének fentartása nélküli érdemleges előadása által biráskodásbani megnyugvását tettleg tanusitja, gyakran a' bíróság- leszállitás kérdésébe is bocsátkozik. E' kérdés elitélése egyenesen a' rendes bíróhoz tartozván, törvény által világosan mondassék ki: hogy sommás perekben is a' birósági kérdés elitélése a' rendes biró elől semmi szin alatt ne vonassék el. 10. A' szóbeli perekről szóló törvények akkép lennének módositandók, hogy a' fölebbvitel birtokon belül engedtessék meg az első bíróság itélete után, a' kereset alatti vagyon zár által biztosittassék; a' 200 frton felül szóbeli per utjára kötelezett keresetek taksája határoztassék meg 's tétessék ki, mi illesse abból az első bíróságot 's mi adassék belőle a' házi pénztárba t.széki napidijak fizetésére. 11. Szóbeli sommás perekben gyakran megesvén, hogy a' bíróság csupán az alperes elismerésére alapitja itéletét 's ezen elismerés valósággal megtörténvén, más adat nemlétében, kénytelen is arra alapitani, hogy illy eljárás által a' perben álló felek, főleg, miután a' sommás biráskodás némelly esetekben határozatlan sommáig van kiterjesztve, birói önkénynek kitéve ne lehessenek, szükséges törvény által elhatározni, miszerint a' sommás uton itélő biró itéletét a' felek elismerésére csak azon esetben alapithassa, ha illy elismerés irásba foglaltatott, v. irásbeli nyilatkozat nem létében tanuk jelenlétében történt. 12. A' szóbeli perek 's nyilványos ö r ö k ö d é s iránti 1836: 14. és 20., ugy az 1840: 11. és 13. czikk akkép módosittassanak, hogy a' birói itéleteket változtató parancsok világos törvény által megszüntetvén, a' további fölebbvitel(kivéve azon eseteket, hol a' felek egyezkedtek) a' megyei törvényszékre birtokbul menjen, 's az eljáró bíróság a' pereket minden időhalasztás nélkül a' t.széknek bemutatni, ez pedig azonnal megvizsgálni köteles legyen. 13. Mivel a' m. k. udv. kanczellaria utján Debreczen városhoz 1842. nov. 6kán érkezett legfelsőbb parancs által szóbeli perekben a' perujithatás törvényelleninek mondatik; miután ezen rendelet a'pörlekedő feleknek nem kevés kárukra válnék olly esetben legkivált, ha a' szóbeli perinditáskor kezöknél nem volt, v. meg nem talált,de később előkerült bizonyitványaikat többé perujitás utján nem használhatnák: törvény által világosan mondassék ki, hogy a' szóbeli per utján megbukott fél a' perujithatástól el nem zárathatik. Vélemény: Minthogy az 1836: 20. és 1840: 11. t. czikkek fogyatkozó 's hijányos léte az előadott kivánatok tartalmából nyilványos, ezen czikkek módositása minden kitelhető pártoltatást igényel ugyan; tekintvén azonban ezen nagy figyelmü tárgynak az egész országra kiható érdekét, az maga helyén leendő inditványozásra utasittatik. Végzés: Helyes. Az Vd. oszt. sérelmek és kivánatok folytatólagos tárgyaltatásakor. 14. pont alatt Biharvármegye sérelemkép előterjeszti, miképen keblében helyzett n.váradi püspökségi uradalomhoz tartozó Bihar m.városban lakó Szücs János, 1840-ki bortermésből a' tizedet megtagadván, 's ennek megvétele iránt a' 9det és 10det szedő püspök a' követeléses tized-mennyiséget, a' kilenczed tekintetéből felmért bortermési dézma-lajstromból nyomozván ki, nov. 20kán nevezett nemes Szücs János ellen a' szolgabiró előtt szóbeli pert inditott, melly bíróság a' szóbeli utat leszállitotta, 's a' felperes a' perköltségekben elmarasztatván, azt 38 váltó frt és 45 krban rajta meg is vette; ezután közbevetett fölebbvitelnél fogvást a' per megyei törvényszékre felhozatván, az itélet ott is jóváhagyatott; de a' felperes püspök által a' kir. táblára is fölebbvitetvén, 's ott 1841. sept. 25kén a' szóbeli perut 's bíróság megállapittatván, a' fölperesen megvett perköltségnek végrehajtással leendő visszafoglaltatása is elrendeltetett, 's a' per hozandó végső itélet végett az illető bírósághoz visszaküldetett. Ezen itélet végbehajtására sz.biró a' kitüzött határidőre kimenvén, az alperes a' birói foglalást ellenállással akadályoztatta; minthogy pedig a' szóbeli perekben ennek helye nincs, az illető bíróság hatalomkar-elrendelés végett a' pör bemutatása m e l l e t t a' megye közönségéhez folyamodott; ez azonban a' tizednek szóbeli per utjáni követelhetését és igy az egész eljárást törvénybe ütközőnek látván, a' hatalomkart főleg azon oknál fogva megtagadta, mert a' tized-megtagadásból származó követelés utja régibb törvény által meghatározva 's e' végre az alispáni bíróság kijelelve, ezen törvény pedig az 1836: 34. t. cz. által addig is, mig a' tized felett ujabb törvény alkottatnék, előbbi épségében hagyatva levén; de továbbá, mert az 1836: 20. törv. cz. szerint, ez uton egyedül pénzben kiszámitható 's tiszta keresetek követeltethetvén, e' felett a' felhozott 20. t. cz. által a' büntetéseket tárgyazó keresetek, mellyek közé a' tized-megtagadásból keletkeztek is számitandók, a' szóbeli per utján követelhetők közül tisztán kivétetvén 's ezekből folyólag a' tized-megtagadás miatt a' szóbeli perbe idézetteknek nem illető birájok előtti állásuk világos levén, 's ezeknél fogvást a' kért hatalomkar el sem rendeltethetvén, a' bemutatott per a' jelentő szolgabirónak visszaadatott. Igy ezen perben hozott felsőbb itélet végre nem hajtatván, a' felperes ismét a' szolgabirónál, mint eljáró bíróságnál, ujolag e' perben a' hétszem. tábla által 1842. sept. 22kén hozott 's hitelesen kiadott itéletlevéllel, melly szerint a' kir. tábla itélete helybenhagyatott, foganatositás végett megjelent; azonban az alperes a' végrehajtást ez uttal is ellenállással akadályoztatván, az eljáró biró hatalomkar-elrendelés végett a' pert a' megye közgyülésére bemutatta, ez azonban a' perbeli eljárást e' legfelsőbb itélet által sem l á t v á n törvényesittetve, sőt a' dolog illy helyzetében, midőn a' királyi tábla i t é l e t e m á r e g y é v e l ő t t foganatba vétetni kivántatván, a' felebbvitel maga idejében meg sem történhetett, ezen pernek a' hétszem.tábla elibe jutását is uj sérelemnek vevén, a'hatalomkart meg nem rendelte. A' felsőbb itélőszékek által hozott itéletek e' szerint foganat nélkül maradván, a' felperes püspök a' megye végzésének megváltoztatása 's hatalomkar elrendelés végett a' m. k. udv. kanczellariához folyamodván, ennek következtében a' lefolyt per még 1843b. felküldetett,de reá mindeddig rendelkező k. válasz nem érkezett. Vélemény: A' felhozott pörben sérelmesnek követelt itélet a' rendes és törvényes biró által, az ezen tárgyat illető törvényre hivatkozva, a' szokott törvényes eljárás megtartása mellett, és az 1836: 16. t.czikk rendelete szerint hozatván, az itt keletkezett itéleteknek magok épségébeni fentartása iránt pedig a' törvény, jelesül az1790:12. czikk rendelete világos levén, az előadott panaszban, ezen törvény fenállása mellett, sérelem nincsen. E' tárgyra nézve legelsőbben a'sérelmet tevő megye egyik követe, a' sérelem igazságát hoszszas előadásban mutogatá, hogy a'kérdéses per szóbeli bíróság alá, miután az 1836: 34. t. az 1609: 17. t. értelmében, a' tized-megtagadásból származó követelésekre nézve a' bíróságot meghagyta, nem tartozhatik: mivel az 1836: 20. t. csak olly világos eseteket rendelt szóbeli eljárás alá, hol a' követelés pénzben könnyen kiszámitható; a' jelen kérdés alatt forgó ügyben azonban a'kiszámitást,minthogy annak arányát szorgalom vagy rösség föltételezi, könnyen nem eszközölhetni. A' magyar törvény mint sok számos, ugy e' jelen esetben is kiszabta a' törvényes utat és büntetést, melly szerint a' makacskodó marasztaltassék el; szóló küldöji tehát sérelmesnek találták azt, hogy a' kir. és hétszem. tábla a' törvényes gyakorlattól eltérvén,a'szóbeli bíróságot megállapitotta 's azért annak orvoslását sürgette. Voltak,kik a' szóbeli per utját e' kérdésben igazságosnak ismerték, mert a' tized világos tartozási követelés levén, minthogy a' követelt összeg nem haladta meg azon mennyiséget, mellyet szóbeli per utján elitélni nem lehetett vala,egyébiránt az elmarasztalt összeg-kiszámitás nehezsége megszünvén az által, hogy az a' kilenczedi rovat után könnyen megtörténhetett. Egy m. követ nem látta által, miben van a' sérelem, szerinte inkább a'kir. vagy hétszem. táblának kellett volna sérelmet tenni az iránt, hogy a' kormány gyenge volt az itélet végrehajtását eszközöltetni. Mások pedig azért sem látták helyét a' sérelemfölterjesztésnek, minthogy a' kanczellaria, melly a' pert magához felkérte, e' részbeni válaszát még ki nem adta. Más részről voltak, kik a' törvényes gyakorlat meg nem tartatását sérelmesnek ismervén, annak orvosoltatását kivánták. 'S a' vélemények illyképeni elágazása miatt szükségessé vált a' szavazás, azon kérdés kitüzése mellett,vajjon megtartassék:éa'választmány véleménye,vagy mint sérelem terjesztessék föl. A' szavazat mind két részre egyenlő 24 állott; illy állapotban a'kérdés eldöntésére Pozsony megye szavazatát a' sérelmet fölterjeszteni kivánókhoz átvitte, 's ez többséget nyert. 15. Trencsény vgye előterjeszti ezutánmiképTresztyánszky Imre, Tresztye helység közbirtokosa, ezen jószágába tagosztályt hozni kivánván, mivel az urbér behozatala idejekor, itteni zsellérjei 9 kérdő pontra adott feleletökben magukat tisztán semmi külső állománynyal el nem látott zselléreknek vallották, ennek folytán magában az urbéri táblában is egyedül mint házas zsellérek minden külső állomány nélkül jelennek meg, 's abba sem a' kilenczed sem más urbéri adózások nem iktattattak; ennélfogvást nevezett birtokos az odavaló zsellérjei kezeikben levő majorsági földje viszszavételére urbéri pert inditott 's mivel azt ott bebizonyitotta, hogy ezen zsellérek az általok birt földtől urbér behozata óta is teljesen a'földesur önkényétől függő adózásokat és szolgálatokat tettek, ezen földeket mind az uriszék mind a' megye törvényszéke neki megis itélte; a' m. k. htanács azonban 1841. máj 25kén kelt intézvényében azon oknál fogva, hogy ezen külső állományi földek mind urbér behozatala előtt,mint azután egész mostanig az alperes zsellérek által birattak, hogy ezekrül a' földesur önkényesen soha sem rendelkezett 's azoktól nemcsak adó fizettetett, hanem jobbágyi tartozások is teljesittettek, elvégre mivel 1828b. a'porták igazitása tekintetéből eszközlött összeirás alkalmakor is, a' földesur ellenmondása nélkül, ezen földek az adó alapjához számittattak, 's igy, mivel az 1836: 10. t.cz. 7. §nál fogva csak a' majorsági földekből tett foglalások eshetnek földesuri szabad rendelkezés alá: az érdeklett földeket tovább is az alperes zsellérecknek viszszaitélte; ezen intézvény tehát azon oknál fogva, hogy minden, földesur és jobágy közti viszonynak

eldöntésére egyenesen és egyedülazurbéri tábla és más, urbérbehozatalkor kelt iromány szolgálhatna sinórmértékül, a' sérelem annyival is inkább ez uton orvosoltatandó, mivel ez intézvény megváltoztatása legfelsőbb helyen is sürgettetvén, onnan tagadó válasz érkezett. Vélemény: A' maga rendes utján hozott urbéri itéletek taglalása e' választmány köréhez nem tartozván, de egyébiránt is a' felhozott panaszos tárgy iránti orvoslás az arra kiszabott törvényes uton levén eszközölhető 's igy itt sérelemnek el sem ismertetvén, oda utasittatik. Végzés: Helyes. 16. A' mágnások magok helyett jövendőre képviselőket ne küldhessenek, hanem addig is, mig az országgy. elrendezése megtörténhetik, törvényes gátoltatásuk esetein kivül büntetés terhe alatt az orsz.gyülésen megjelenni tartozzanak. A' jelen nem levők képviselőji pedig az orsz.gy. zárassanak ki. Vélemény: az országgy. elrendezésére halasztatik. Végzés: Helyes. 17. A' perek felsőbb megvizsgálása siettetéseül, 's főkép a' szegények némi könnyebbülésökül törvény által mondassék ki, hogy a' k. Curia a' fölebbvitt bárminemü pereket eredetiben is tartozzék elfogadni. Vélemény: Az itélőszékek elrendezésére igazittatik. Végzés: Helyes. 18. Kivánat, hogy az ország egyedül teljes értékü arany és ezüstpénzt ismervén, 's minden polgári 's katonai hivatalnok fizetései, sőt az ország adóbeli ajánlása is ezen pénzben történvén, egyformaság tekintetéből, de igazság szerint is szükséges, miszerint az illető lelkipásztorok és tanitók jövendőre fizetéseiket hiveiktől ezüst pénzben ugyanazon mennyiségben, mint jelenleg veszik, nyerhessék. Vélemény: A' kivánat igazságos létét a' választmány elismeri ugyan, mivel azonban illy fizetések részint hiteles oklevelek, részint a' lelkipásztorok és hivek közti szerződéseken alapulnak: ezen tárgy az illető helyeni elintézésre utasittatik; mi pedig a' tanitókat illeti: ez a' népnevelés miképeni elrendezése iránt munkálkodó küldöttség által ugyis külön tárgyaltatván itt elmellőztetik. Végzés: Elfogadtatik. — 19. Az oraviczai bányászkerületi törv.szék bizonyos bünvádat tárgyaló irományokat, sőt a' büntetés kérdésében hozott, itéletet is német nyelven szerkesztve küldvén Krassó megye törvényszékének, midőn a' megye az 1840: 6. t.cz. illy megsértetése ellen a' m. kir. h.tótanácsnál szót emelt, 's a' bányászi t.székeket a' magyar nyelv használására utasittatni kérte, e' kérelem az emlitett törvény rendeletével öszsze nem férhetőnek 's nem teljesithetőnek nyilványittatott, minélfogva a' megyei törv.szék a' német szerkezetü bünvádbeli irományokat ez időig elfogadni kénytelen. 20. A' mennyire a' tartományi biztosság hivatalos leveleket 's egyéb okiratokat erősitő pecsétje latin köriratu lenne, az, az okiratokat már hazai nyelven szerkesztetni rendelő törvények szellemében magyarositassék, ugyszinte a' váltótörvényszékek pecsétjére is kiterjesztessék. Vélemény: a' nemzetiség tárgyában érkezett kegy. kir. válasz tárgyalás alatt levén, itt megszünik. Végzés: Helyes. 21. A' papok és tanitók fizetéséhezi aránylagos járulásra a' nemesek törvény által köteleztessenek. Vélemény: Jelen kivánat országgyülési tárgyalás alá nem tartozván, illető helyre utasittatik. Végzés: Helyes. 22. Minden orsz.gyülésen a' megajánlott adórul szabatos értelmü világos t.czikk alkottassék. Vélemény: Ezen kivánat az adónak eddigi tárgyalásával 's igy az ország rendszerével ellenkezvén, nem pártoltatik. Végzés: Helyes. 23. A' pénzbeli magány viszonyok elintézése iránt olly törvény alkottassék, melly által az ország lakosinak értéke jövendőre állandó bátorságba helyeztetvén a' tulajdoni s vagyonbeli jog veszélyeztetésére függesztett aggodalom megszüntessék, 's ez által mult időkrül a' hitelezők és adósok sorsa is az igazsághoz legközelebb járó mérsékléssel határoztassék el, minek elérésére legczélirányosb eszközül az 1825. orsz.gyülésen megállapitott egyesitésmód szolgálván, ő Felségének ehezi kegyes hozzájárulása eszközöltessék, vagy ha ez elérhető nem lenne: az 1827ki e' tárgyban kiadott kegy. kir. válasz értelméhez képest az 1799. évet megelőző tőkepénzekre az emlitett kir. válaszban megállapitott értelmü törv. hozassék; a' fizetések dolgában készitett törv.javaslatoknak kir. megerősitése ujabban 's előleg szorgalmaztassék, hogy a' bíróságnak sinórmértékül szolgáljon, 's a' pénzügy 's ezzel összekapcsolt biztositás elintéztessenek; a' kegyes hagyományokat illető sommák csökkentése is az országra nézve sérelmes. Vélemény: Már 1827. 's 1836. sőt jelen orsz.gyülésből is, az előleges sérelmek és kivánatok közt ő Fels. föl levén terjesztve, a' kegy. kir. válasz bevárandó, második része pedig az inditványok sorába utasittatik. Végzés: Ezen kivánat már mult orsz.gyülésen fölterjesztetett, annak eszközlése, az előbbi felirásra hivatkozva, ez uttal is sürgetendő. 24. Kivánat: hogy miután Sopronyváros sem magában, sem környékében nevezetes kereskedéssel nem bir, sem fekvésére nézve magának jövendőt nem reménlhet; ellenben Győr város nemcsak a' bécsi 's pesti kereskedés központja levén, de Mosonym.városhoz a' legélénkebb magyarországi buzakereskedés piaczához 's a' Duna folyóhoz igen közelléte biztosabb jövendőt igér: a' váltó-törvényszék Sopronybul Győrbe tétessék által. Vélemény: A' csak mult orsz.gyülés alatt keletkezett törvény megváltoztatására irányzott, és semmi lényeges okkal nem támogatott kivánat nem pártoltatik. Végzés: Helyes. 25. külföldre utazók utileveleit a' h.tanács szolgáltassa ki. Vélemény: Bevett szokás szerint eddig az illető t.hatóságok jelentése után a' m. k. h.-tanács is szolgáltatván ki a' kivántató utileveleket, de különben is egyes eset nem fordulván elő, e' kivánat ugy mint előadva van, nem pártoltatik. Végzés: Helyes. — 26. Podhragy helység némelly lakosai azon panaszára, hogy a' földesur az 1776d. szerződés ellenére a' taksát felemelte, a' m. kir. h.tanács 1843. jun. 14ki intézvényére hivatkozva, mult évi intézvényben, ő cs. k. Fels. kegy. parancsa következtében, nem tekintve arra, hogy az 1776. szerződés nem örökös vala, mellyet az illető földesur 1839. előtt szinte ideiglen jóváhagyott: a' folyamodó jobbágyokat szerződésbeli tartozásaiknak eddig váltó czéd. fizetése gyakorlatában továbbra is meghagyta, az illető földesurat pedig, ha azt pengő pénzben követelni akarná, a' törvény rendes utjára utasitottta. Minthogy ez által az 1840: 7. t.cz. 17. §nak világos rendelete, melly minden urbéri tartozást p. pénzben parancsol lerovatni, csonkittatnék, de a' szerződésnek ideje is, ha az 1776. vétetik, a' pénzbeli viszonyok rendezése értelmében pgő pénzbeli értéket foglalna; ezen törvény elleni kir. parancsnak és az illető földesurra háramló kárnak megszüntetése eszközöltessék. Vélemény: Az 1840: 7. t. cz. 17. §a jelen esetre alkalmazható nem levén, de ezen tárgy egyébkint is a' pénzbeli viszonyok elrendezésével szoros kapcsolatban állván: a' törvény általi elhatározásig azeset sérelemnek nemtekintetik. Végzés: Elfogadtatik. — 27. A' büntető törvény ügyében a' mult orsz.-gyülési választmány munkálata azonnal tárgyalás alá vétessék, ugy szinte a' népnevelés ügye tárgyaltassék. Vélemény: A' büntetőrendszer országgyülési tárgyalás alatt, a' népnevelési ügy pedig ker. választmány által tárgyalva levén, a' kivánat megszünik. Végzés: Helyes. — 28. A' háziadónak nemesek általi aránylagos elvállalása határoztassék el, 's erre törvény alkottassék. Vélemény: E' kérdés orsz. választmányi tárgyalás alatt levén, itt elmellőztetik. Végzés: Helyes. — 29. A' vallások jogai egyenlősége 's a' vallás dolgában fölterjesztett fölirásra kegy. kir. válasz előleg sürgettessék, 's a' vallás tárgyában mult orsz.gyülésen készitett üzenet azon része, mellyben a' két törv.hozó tábla közt egyetértés nem volt, további tárgyalás alá jöjön, a' törv.hozás a' különböző keresztyén vallásu felekezeteket a' politikai élet viszonyaira nézve egyenlő jogokkal ruházza fel. Vélemény: E' pont részint fölterjesztve, részint különös orsz. tárgyalás alatt levén; itt elmellőztetik. Végzés: Helyes. — 30. Ne csak a' diaetalis taksa, hanem a' kir. census is, mellyet a' sz. kir. városok fizetnek, hozandó törvény által szüntessék meg. — 31. Barsvgye a' Körmöczvárosban lakó tisztesbeket, orsz.gyülési költségek fejében, hivatalos fizetéseiktől a' vgye pénztára részire megrótta, holott a' megyei tisztviselők hivatalos fizetéseiktől mit sem fizettek; ezentul a' városi tisztesbek ne a' megye, hanem a' város pénztára részire rovassanak. — 32. A' sok különféle törvényszék egyszerittessék, és azért a' városokbul is minden per a' kir. táblához vitessék fel, de ehez a' városi rendből különös osztály csatoltassék, melly a' városi fölvitt pereket itélje; a' hétszemélyes tábla is két városi előadóval láttassék el, 's ekképpen a' városi rendnek is ut és alkalom nyittassék fölebbi léptetésre. — 33. Mivel a' k. városok az adózók mindennemü terheit viselik, beligazgatásukat önköltségükön viszik 's kir. adót is fizetnek, nyomasztónak találják, hogy a' 3dik rend által önként fölvállalt teherhez járuljanak; azért annak viselésétől a' sz. kir. városok mentessenek föl. Vélemény: A' kir. városok belszerkezetének egész összege orsz. tárgyalás alatt levén, e' kivánatok itt elmellőztetnek. Végzés: Helyes. — 34. A' t.-hozó test kiegészitése az 1839ki országgyülési példájára előleg tárgyaltassék, 's a' sz. kir. városok alkotványos országgyülési szavazati jogba haladék nélkül az 1608: 1. t.cz. 10. §. rendeleténél fogva helyeztessenek vissza. — 35. Az árszabásnak, habár a' hus és kenyér iránt fentartatnék is, legalább az áruk és mesteremberek készitvényeire nézve eltöröltetése, ugyszinte a' mértékek 's nehezékek fölötti fölvigyázatnak a' helyhatóságokra bizatása, 's ennélfogvást az 1659: 71dik czikknek ezekhez képesti módositása kivánatosnak tartatik. Vélemény: A' városi rendszer iránti orsz. munkálathoz tartozván az érintettek, itt elmellőztetnék. V.: Helyes. — 36. Miután az alkotvány a' polg. rendet is részesiti a' törv.hozásban, a' következés azt hozza magával, hogy e' rendnek is az igazgató és itélőszékeknél hely adassék; ennélfogvást az 1708. 1741. és 1790ki orsz.-gyülési kijelentett elvek nyomán a' polg. rendből is alkalmas férfiak felsőbb hivatalokra alkalmaztassanak 's minden kitüntetésben részesittessenek. Vélemény: Ezen kivánat részint teljesittetvén, részint a' városi munkálatban már országosan is tárgyalva levén, itt megszünik. Végzés: Helyes.

25d. ker. ülés aug. 2dikán. Borsod kivánatára nézve milly eredvényt adott a' két napi tanácskozás, t. olvasóink az 5 rendbeli szavazatból tudhatják, mellyeket közleni szerencsénk volt. A' dolog illy helyzetében, mai tanácskozás kezdetével Z. m. követe előadá, mikép a' tegnapi szavazatok következtiben, mind B. vmegye kivánata, mind az orsz. választmány véleménye elvettetett, azonfelül megbuktak K. és B. megyék inditványai 's kimondatott, hogy a' sérelmek közé nem tartozik, de az inditványok sorozatára sem utasittatott, mind a' mellett a' RR. az orsz.választmánynak azon véleményében, hogy B-d megye kivánata a' törv. jogokkal ellenkező, sem osztoztak. A' végzésnek tehát, melly tegnap a' hoszszu időre terjedt tanácskozás miatt ki nem mondathatott, e' megállapodásokból kell kifolynia, mert mégis kell valamit B. megye kivánatára határozni a' RRnek. Szóló tehát a' végzést ekkép kivánta kimondatni: Ámbár a' t. RR. az orsz. választmány azon véleményében, mintha jelen tárgy a' t.hozáson kivül esnék, nem osztozhatnak; még is jelen inditványt sérelemnek nem tekinthetvén, azt olly módon tárgyalni nem akarják. A' dolog érdemére nézve azonban részint az előleges, részint az 1840. évi felirásban kifejtett elvhez ez uttal is ragaszkodnak. Egy más megyei követ ugymond, ha Z. megyének inditványát elfogadnók, akkor a' tegnapi megállapodás egészen megsemmittetnék, mert az nem egyéb mint a' tegnap elesett k-mi inditvány más szavakba általöltöztetve; szóló azt hiszi, hogy a' végzésnek a' tanácskozások eredvényéből kell kifolynia, már pedig a' két napi tanácskozásban sem sérelemről, sem azon záradékról, mellyet Z. m. követe előadott, szó sem volt; ezeket tehát mellőzve igy kivánta a' végzést kimondatni: a' nélkül, hogy a' b-i inditvány elvébe 's érdemébe bocsátkozni kivánnának, ezen inditványt elmellőzik. És voltak mindkét inditványnak több pártolói. Az utóbbi mellett felhozatott, miképen B. kivánata, miután az egyházi rend 8 századon át folyton háborittatlanul birja jószágát, sérelem tárgya nem lehet; minek olly negativumokat felállitani, mellyekben soha sem volt jusa rendelkezni a' törvényhozásnak. Más oldalról pedig elmondatott, hogy a' t.hozó testületnek visszalépni nem szabad; egyébiránt e' tárgyfeletti intézkedés a' jövendőség feladata, nincs t.hozás, melly a' törvények müködését meggátolhassa, mert nincs olly nemzedék, melly magát a' sirokbul engedné kormányoztatni. Többnyire mind két szerkezet mellett felhozott gyámokok a' két napi tanácskozás kifolyásai valának, nem hijányoztak itt ott némi csipősségek 's gyanusitgatások is. Végre mind két oldalról szavazást sürgettek, mielőtt azonban ez történt volna, G. megye követe köv. szerkezetet javasolt: Ámbár a' KK. és RR. a' jelen tárgyat törvény 's jogokkal ellenkezőnek kimondó orsz. választmány véleményében nem osztozhatnak, azonban B. megye előterjesztésének tárgyalását ez uttal mellőzni kivánván, annak érdemére nézve részint az előleges sérelmekben, részint 1836d. dec. 30kán kelt felirásban kifejtett elveikhez ragaszkodnak. 'S ebben a' Rdek megnyugodtak. Azután folytattatott az Vd. osztályu sérelmek és kivánatok feletti tanácskozás.

Aug. 3án tart. ker. ülésben tárgy: 1) a' bünt. t.-könyv 's börtönrendszerrül szóló IIId. része iránti 3dik üzenet hitelesitése; 2) a' sérelmek 1ső osztálya iránti frdi válasz és 3) a' sérelmek és kivánatok feletti tanácskozás. A' hitelesités végett felolvasott üzenet általában helybehagyatott. Hitelesités utánazelnökség személynök ő excja meghagytábul délutáni 6 órakor tartandó orsz. 's a' majdan alakulandó elegyes ülésbe hitta meg a' RRt. A' sérelmek 's kivánatok első osztálya iránt kelt frdi válasz vétetvén föl, azon osztály elibe a' horv.országi követek által igtatott ovást tárgyazó frdi észrevétel ellen a' RR. előbbi sorozatuk mellett a' 3 slavoniai megye irányában megmaradtak. Az 1ső osztály 1 pontjának első része iránti főr. észrevétel elfogadtatott, másikra nézve pedig annak adatok 'sesetek felhozása általi támogatása határoztatott; a' 2d. p.ra tett frdi észrevételt a' RR. elfogadták. A' 3d. alattira nézve üzenetök mellett maradtak, mint az utilevelek körül támadt sérelmet tárgya-

zó 4d. pontot illető frdi javaslathoz sem járultak, nem látván azt a' nemzeti függetlenség 's nyelv méltósága szellemével egyezőnek,létesíthetőnek sem. 6—12pontra nézve egyezség van. A' 13d. p. alatti sérelmet fölterjeszteni ez uttal is elhatárzák a' RR. oda csatolván a' sócsempészet körüli biráskodás-szabályozó t.javaslatot is. 14—19ig nincs ellenészrevétel. A' 20. p. alatti sérelem megmarad. 21dre egyezség van, 22d. pban a' főRR. által javaslott megemlitése a'telki és szalavári apátságnak a' RR. által pártoltatott. Áttérvén a' sérelmek 's kivánatok V. osztálya tárgyalására, a' 143. pontiránt,min kezdve olvastattak, azok,a' választm. vélemény elfogadtatott, valamint a' 144. is. A' 145 's 146. már munkába vétetvék. 147 's 148ra nézve a' választm. vélemény elfogadtatott, 149d. iránt már van lépés téve, 150d. alatti kivánatra, mellynek pártolóji közé Bereg m. követének előadására besoroztatott, 's a' van tüzve, 150—165. a' választ. vélemény fogadtatott el. A' 166d. alatti az illető m. követ előadására, miszerint az később ismét előfordul,kihagyatott. 167. 168. 169. iránti vál. vélemény elfogadtatott. A' 170d. pontnál az illető m. követe előterjeszté, miszerint megyéje elégtételt Károlyváros irányában már kapott; Zágrábra nézve pedig, miután az általa elkövettek törvénytelensége elismérve van, sürgetésétől a' RR. elállnak. 171b. a' külföldre utazhatás szabadságába vágó tényt, a' választ. vélemény ellen szavazat utján fejlett többség sérelemnek tekinti.—Nádor ő fge elnöklete alatt ugyanaz napon tart. 189. frdi ülésben hitelesités végett felolvastattak: a'sérelmek's kivánatok II. III.'s IVd. oszt. iránti frdi észrevételek, 's az orsz.gy. szállások iránti üzenet. Tárgyalásul pedig olvastatott a' megyei kihágások iránt küldött frdi bizottság jelentése,melly fölött legelső egy b. főispán nyilatkozott, ki a' kicsapongások okait a' választási és tanácskozási rendszerek hiányiban találván, ezeket csak a'képviseleti rendszer behozatalával látja orvosolhatóknak,de miután a'választmány többsége tul vélvén körén lenni azon térre nem ment, az initiativa (kezdeményi jog) pedig a' RRet illeti, a' képviseleti rendszernek általányosságban szélesebb basisra állitása mellett a' RRt felszólittatni kivánja, hogy uj munkát készitsenek. Egy gr. pedig, kinek inditványai elfogadtatási szerencsében gyakran részesülnek, ezekben öszpontositá nézeteit: a'RR. azzal akarnak segiteni hogy a' főispánokat korlátozzák 's a'tömeget szaporitsák, ezt szóló veszélyesnek látván nem fogadhatja el: a' bizottság a' megyei kicsapongások okát a' tömegben kereste, azonban szóló grófnak véleménye amazoktul is eltér: a' képviseleti rendszer qualificatio nélkül lehetlen,'s a'tömeg, melly most is tulnyomóságot gyakorol, az aristokr. elemet ki fogja szoritani; inditványozza tehát: miszerint a' főispáni hivatalról intézkedés a' megyék coordinatiojára halasztassék, jelen körülmények közt pedig repressiv törvények hozatalát látja szükségesnek. A' tárgy körül kimeritőleg nyilatkoztak közt egy b. főispánhelyettes hatályos szavát emelé, gyakorlati térre állitván a' kérdést, alig van ugymond a' szőnyegen levőnél korszerűbb intézkedés. A' t.hozásnak kötelessége volt roszalását minden elkövetett kicsapongásra kimondani. A' képviselet elvét mind a' ker. mind a' frdi választmány felállitotta. Minden más eszme mellőztével főfeladat most, meggátolni a' visszaéléseket. Vajjon a' választók száma szaporitásával 's idegen elemek bevételével lesz é a' bajon segitve? Szóló a' tömegnek nevezett nép iránt,mig föl nem izgattatik, rokonszenvvel bir. — Mik az okok, mellyek a' tisztválasztást zavarják? vallásbeli különbség, liberalis és illiberalis párt,'s ha még a'most idegen elem vitetik be, akkor nemesség 's nem nemesség.A' RR. a' bajokat a' főispánokban, választók 's választandókban keresik. A' dolgot eredetére vezetve: minden baj oka az volt; hogy rescriptum következtiben, a' többséget nyert egyedek legyenek hivatalnokok. Ez ellen a' candidatio repressiv működött. Abbul, hogy egy két főispán hibás, nem a' hivatal megszüntetése, hanem alkalmas egyedek választatása következik, pedig a' RR. javaslata szerint az legfőbb működéseiben lenne megszüntetve. Az mondatik, hogy nincs felelősség: felelősség csak akkor lehet, ha a' főispáni hivatalt bizonyos közvélemény környezi: szóló is kormányoz, de az emlitett szabály szerint jövendőben arra képtelen lenne. Ha a' RR. véleménye áll, Pestmegye főispánját egy magának hatást szerezni tudó áporkai nemesek hadnagya fogja törvénybe idézni és prostituálni. Mérsékelni kell a' jelen állapotot 's azt a' főispán jelen helyzetében teheti. A' megyebeli zavargások soha sem büntettetnek, mert ha kir. biztos fölterjeszti is, de a' megye másik része megsemmiti folyamodás utján a' büntetést. Mérséklettséggel kivánja helyreállitani a' rendet, mennyire lehet, a'megyékben, azaz gondoskodni a' lehető ovadékokrul olly szabályok által, mellyeknél fogva sem egyik sem másik hatalom ne absorbeáltassék, azaz: ugy mint gr.A.A' tengermelléki kormányzó pedig a' képviseletet következőkön véli alapulhatni: 1) alapulna születésen; de ez kizárná azon elvet, hogy a' kor kivánatához képest a' képviseletben a' nem-nemes is részesittessék 2), a' képességen,melly abban áll, ha az és csak az fogna részesittetni a' képviseletben, ki bizonyos qualificatiot képes tanusitani. Vajjon fognának é azon módok az országban rokonszenvre találni? Ezt javasolni a' RRnek nem helyeselhető, mert az már k. választmányban is megfordult, pedig sokkal inkább elfogadják a' RR. a'ker. választmánytul mint a' főRR. táblájától származó eszméket. E' szerint palliativ módokhoz kell nyulnunk. Igaz, hogy kielégitő törvény hozatalához nincs remény, de hiszen itt nincs törvény, mellyet azármány ki nem játszana, vagy félre nem magyarázhatna. Gr. A. yhoz járul. Egy baloldali ifj. gróf nem jósol a' képviseleti rendszernek egy hamar sikerülést; a' korlátozó szabályokra nézve pedig e' táblánál a' vélemények olly különbözők, hogy a' discussio reményt alig nyujt a' bajorvoslásra; azért 2 rosz közt kellvén választani, a' képviseleti rendszer mellett szavaz. Categoriákat az eddig is politikai jogokkal élőkre nézve nem kiván, hanem azokra, kik ezután vétetnek be, kivánja, hogy a'képviseleti rendszer alól kivéve semmi osztály ne legyen. Mert ugy ha mi magunkat kiveszszük, akkor nem reménylhetünk sympathiát iránta nyerni. Huzamos vita után, mellyből a' különböző elvheztartozók közti surlódás'szafolatok ezalkalommal sem hiányzottak, nádor ő fsége gr. A. inditványa értelmében mondá ki a' végzést, miszerint: a' főispáni hivatal szabályoztatása a' megyerendezésre halasztatik, repressiv törvények hozatala kivántatik 's a' bizottság által javaslott képviseleti rendszer elvettetik. Elnöki figyelmeztetés után a' részletes tárgyalás folytatását tüzte ki a' főhg, kijelentvén, hogy d. u. 6 órakor tartandó elegyes orsz. ülésben egy az élelmezés és szállásozás tárgyában érkezett kir. leirat fog fölolvastatni. A' délutáni 6 órakor tartott 190. elegyes orsz. ülésben nádor ő fsége az emlitett kegy. kir. leiratot olvastatá fel, melly a' RR. teremében ujra kihirdettetett; hol a' ker. elnökség a' börtönrendszerrül szóló 6dik üzenetet mutatta be elnök ő excjának; kérvén egyszersmind az érintett leiratnak tárgyalás végetti kinyomatását is. Fölolvastattak tovább a' sérelmek 's kivánatok II. III. 's IV. osztálya 's az orsz.gyülési szállások iránti fördi üzenetek. Aug. 4kén vasárnapi szünet. Az orsz.-biró ő excja elnöklete alatt aug. 5kén tartott fördi ülésben a' megyei kihágások feletti tanácskozás folytattatván, az augustus 3kán történt megállapodás következtiben az 1ső fejezet, mint mellynek tárgya iránt részint létező törvényekben foglaltatik intézkedés, részint a' megyék rendezésére halasztatik, kihagyatott. Egyébiránt e' napi tanácskozást, eddig illy mértékben még nem tapasztalt szenvedélyes ingerültség jellemzé, melly a' szóban forgó főispáni hivatalnokok elleni kitörésekben nyilványult. Az 1. órakor alakult elegyes ülésben ő felségének az orsz.gyülés folyó évi oct. 15kén leendő bezáratását tudató kir. leirata hirdettetett ki.

Az 1ed félkor tartott 191d. orsz. frdi ülésben a' börtönrenszerrül szóló iránti üzenet hitelesittetett, melly a' fördi javaslatokhoz közelitést tárgyazó elnöki észrevételek ellen is megtartatott. Hitelesités közben el. ülésbe hivattak meg a' RR. hol az orsz.gy. zárnapját hirül adó k. leirat olvastatott fel, melly a' RR. teremében kihirdetés után kinyomatni rendeltetett. Erre az érintett hitelesités végével szemlynök ő excja jelenté, miszerint a' RR. határozata következtében megkért nádori ő fge a' váltót.székek elnökeit a' váltótörvényekben tapasztalt hiányok iránti észrevételekre felszólitván, a' károlyvárosi és sopronyi váltót.székek beis küldöttékmár azokat. Bemutatott továbbá honositásért intézett néhány folyamodványt.Egy követ pedig az orsz.pénztár állapotjáruli jelentés kinyomatását sürgeté.

Ugyane' napon tartott ker. ülésben tárgy: frdi észrevételek a'hajdukerületi belszerkezetre. Ülés-megnyitáskor az elnökség bemutatott egy petitiot a' hajduktól, melly köziratra fog adatni.Tárgyalás alá vétetvén a' fenérintett frdi észrevételek, bevezető §t illető javaslatuk: miszerint az, az országgy. szavazat megemlitése kihagytával szekesztessék,mint melly nem egyedül azalkotandó törvényen alapul, hoszszas vitára nyujtott alkalmat a' szavazatjog és szavazatarány körül. Felhozatott egy részről, hogy a' frdi szerkezet szerint a' hajdukerület szavazatára nézve bizonytalan állásban fogna maradni, függvén annak számitása,mint edddig tapasztalható vala, személynöki önkénytől, mások a' rendezés nem sikerülte esetén a'jelen törv. eröben maradását a' frdi szerkezet elfogadtatása által eléggé biztositatva nem vélték, mások ellenben a' szerkezetbeli „jövendőre szabályoztatik" kitételben foglaltatni látták. Mondatott, hogy szavazatjoga a'hajdukerületnek kétségbe nem vonható, de elvül az van felállitva, hogy nem rendezett testületnek szavazatot adni nem lehet;mások ismét azt rendezéstül nem akarták föltételeztetni; mi a' fördi szerkezet el nem fogadtatása által kétségbe vonatnék. Közbeközbe szivizgatásra számitott phrasisok 's keserü kifakadások hallattak különösen az érdeklett hatóságok képviselőji részről, kik a'hajdukerület iránt kedvezőbb részvétet láttak nyilványulni, mint maguk iránt tapasztaltak, ellenmondva annak, hogy a' hajdukerületnek, mint nem rendezett kerületnek, szavazata számittassék. 'S minden, potencirozott fokon akkor történt, midőn a' többségnek a' fördi javaslathozi járulása már kétségkivüli volt, ez által a' városi követek magukat felhivatva érezték világos törvényben gyökerező jogaiknak eddigi buzgalommal leendő sürgetésükre 's győzelem napjaul kiálták ki e' mai napot, mint mellyen illető jogaik gyakorlatába be-'s visszahelyeztetnek. B. és P. megyék követei tevék megczáfolataikat a' városi követeknek a' képviselői testületet következetlenség 's részrehajlás miatt vádló állitásaira'skövetkeztetéseire,mellyek végével egy a'clerus jogai mellett fáradhatlanul küzdő kápt. követ is megragadá ez alkalmat követelései megujitására. A' szavazás utján alakult többség végzése olly értelemben mondatott ki: hogy a' RR. elfogadják ugyan a' főRR. által javaslott §. szerkezetét, mindazáltal nem az ottan felhozott oknál fogva, kijelentvén egyszersmind a' hajdukerület-rendezés nem sikerültére, eddigi törvényes jogai fentartandását. Ülés végén az elnökség, Bácsmegye uj követei megbizólevelét mutatta be.

LEGUJABB. Aug. 7kei ker. ülés 1) a' hajdukerület belszerkezete iránti frdi észrevételeket tárgyalá; 2) a' katonaélelmezési k. k. leiratot aug. 1jérül; 3) a'részek visszacsatlása 's Erdélynek Magyarországgal szorosb egyesülése iránti frdi választ; 4) az orsz.gy. szállások iránti frdi üzenetet; az 1ső tárgy módositással végeztetvén, a' 2dikra országos választmány-küldést határzott, mellyheza'megyék részirül kerületenkint3,k.városokérul 2, egyháziakérul 1 járul utasitással meg nem kötve az élelm. és szállásozási terhek megváltása iránti értekezés végett, 's a' választmány tudósitása megküldetik aztán a' megyéknek utasitás végett, a' részek visszacsatlási felirás 1ső pontjára ajánlott módositást elfogadá, a' többi pont előbbi megállapodás szerint maradt; az orsz.gy. szállások iránti felirásra tett frdi észrevételt sem pártolta mindenben. Ezután az Vd. oszt.sérelmeket tárgyalá a' 172d. ponttul a' 258ig különféle határozattal, mikrül közelebb.—Aug. 8kai frdi ülés a' városügy iránti 4d. frdi üzenetet hitelesitvén a' szabad községek iránti t.javaslatot tárgyalá 's egy főisp. helyettes gr. inditványa nyere többséget, minélfogvást az 1ső pontot illetőleg, t. i. hogy minden illyes község a' jászkun kerület szerint rendeztessék 's a' 3d. pontra nézve, t. i. hogy illy község a' gyülésekre egy képviselőt küldjön, végeztetett: a' megyék mostani állapotjában uj elemeket befogadni a' közigazgatás csonkittatása nélkül nem lehetvén, a' megyék elrendeztetésökig illy mellékes rendezés nem eszközölhető; illy községeknek urihatóság alól fölmentetésökrul szóló §ra vonatkozva pedig a' törvényszékek általányos coordinatiojaig halasztásra szólittatnak fel a' RR., szintaz napi ker. ülés a' bányatörvény iránti frdi 2d. üzenetet 's a' jászkun ker.rendezésre tett fördi észrevételeket tárgyalá, mind két rendbeliek közül többet elfogadván, néhányat módositván v. előbbi megállapodásához ragaszkodván.

Budapesti napló. ♂ Nem sokára uj fajával ismérkedünk meg a' gőzhajóknak hazai vizeinken. Ő fels. t. i. f. é. maj. 18kán kelt kir. rendeletében Fletcher Mátyás bécsi erőmű-épitőnek a' Bécs-melletti Duna, 's Magyarország és Erdélyben a' Tisza, Dráva, Száva és Maros folyamokon az általa feltalált uj modorszerü gőzhajókkal hajózás gyakorolhatása végett 15 eszt. szabaditékot adni kegyeskedett; az erdélyi Marosra nézve pedig ez ügyet az ottani viszonyokhoz képest külön tárgyaltatni parancsolá. Nevezett folyók, köztudomás 's Fletcher állitása szerint, a' viz alantabb állása miatt rendes gőzhajókkal nem járhatók, ellenben az általa készitett, kereken mozgó gőzerőmüves hajókkal csak azért is hajózhatók, mivel az illy faju hajók terhe, annak, mit rendes gőzhajóra rakhatni, csak 1/4dét teszi, 's, azok mozgatására a' tüzeléknek is csak 1/4de kivántatik. A' száva-kulpai gőzhajótársaság Florisdorf nevü gőzhajót vásárlotta meg szintezen erőmüvésztől, 's az mint halljuk, pályáját rendeltetési vonalán legközelebb megkezdendi. Ha szárazuti jó közlék-eszközeink is igy szaporodnának — még pedig vám- vagy orsz. költségi járulással,nem pedig nyereségre számitott 's alapitott vállalkozások utján, mennyivel közelebb 's hamarabb jut-

PEST, csütörtök aug. 15kén

JELENKOR.

1844. 65dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok ... csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések. Országgyül. közlemény (aug. 6k. ker. ülés a hajdukerül. rendezés iránti frdi észrevételeket tárgyalá; az napi frdi ülés a megy. választások feletti munkálatot folytatá tetemes módosításokkal; aug. 7d. ker. ülés a' hajdukerül. rendezés iránti javaslat, katonaélelmezési leirat, részek viszszacsatoltatása 's erdélyyeli egyesülés 's országgy. szállások iránti frdi üzenetet vizsgálta; aug. 8k. frdi ülés a' szabad községek iránti javaslatot, e' napi ker. ülés pedig a' bánya-örvény 's jászkun kerületi rendezése vonatkozó frdi észrevételeket; az aug. 1sői ülés részletei a' borsodi inditvány ügyében; az Vd. oszt. sérelmek folytatása a' 37—50 ptig; legujabb: aug. 10k. ker. ülésb. az élelm. választmányhoz szemeltek névsorát bemutatván az elnök, 's a' városok részérül választás nem történvén reclamatiókra fakadt a' 4d. rend; e' napi frdi ülés a' börtönrendszer iránti 3d. üzenetet vizsgálta sok módositással, a halálos 's testi büntetésre nézve gr. A. Gy. javaslata nyert többséget; szintez napi orsz. rdi ülésb. az élelm. választmányhoz tüzöttek névsora előterjesztetvén, mivel a' városiak nem választásuk miatt ebben hijányzottak, délut 4 óráig terjedt marczona küzdés támadt a' 3d. 's 4d. rend közt a' szám miatt, mig végre a' többség 3ban egyezett azonban terj. minden következtetés nélkül jövendőre; aug 17k. orsz. rdi ülésb. az országgy. szállások, részek viszszacsatl. Erdéllyeli egyesülés, 1sö oszt. sérelmeket illető frdi észrevételek 's a' 30adik orsz.gyülésen meghatalmaztatása iránt tanácskozott; e' napi frdi ülés a' szepesi 16 város rendezési ügyben s.a át küldöttsége munkáját állapitá meg; budapesti napló: Széchenyi gőzös felavatása 's egyéb fővárosi 's irod. ujdonságok; Ungm gyulés. vége). A' porosz király aug 11kén esti 10 órak. Becsbe érkezett.
Spanyolország (szándéklott összeesküvés Madridban; fenyitő rendszer állapotja; rabszolgakereskedés 'sat.)
Anglia (rabszolgakereskedés több évi statistikája; taiti ügyek felvilágositása.)
Francziaország (Bugeaud pusztitása Marokkóban; Tangerbul nemcsak a' franczia hanem minden consul eltakarodik 's igy a' háború bizonyos, arra mutat minden készület 'sat.)
Porosz-Olasz Svédország és China.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. Fels. Várady József szombathelyi káptalan nagyprépostját püspökczimmel földíszesitni, Thassy Miklós miskolczi, Mészáros Ferencz egri, Lipovniczky János jász - dózsai, Bezegh Andor sziráki, Ullrich József mándoki és Sehovics Ferencz sólymosi plébánosokat az egri főkáptalan kanonokivá kinevezni; továbbá Engelhart Anzelm szent-benedekrendi atyát a' pozsonyi kir. akademia főigazgatóságától fölmentve, érdemei kegy.megismeréseül nagyobb arany érdempénzzel megajándékozni, gróf Wilczek Henriket a' dunántuli kerületi tábla tiszteletbeli ülnökévé, végre M a r a s z i Szilárd tiszteletbeli tollvivőt a' temesi k. kincstári igazgatóságnál, ugyanott tiszteletbeli ülnökségre méltóztatott kegy. kinevezni.

A' nm. m. kir. udv. kincstár a' diósgyőri kincstári igazgatóság megüresült másodirnoki- állomására eddigleni díjtalan gyakornokát Aranyosy Ágostont alkalmazá.

Országgyülési közlemény.

254d. ker. ülésben aug. 6kán napirenden volt a' Hajdukerület elrendezése iránt tett frdi észrevételek tárgyalása. A' bevezető pont tegnapi elfogadtatása után a' mai §§ra nézve leginkább azon elvek állapittatta-nak meg, mellyek iránt a' városi szerkezetben a' két tábla közt az egyezkedés megtörtént, 's valahányszor a' városi szerkezetre hivatkozás tétetett, a' Hajdukerület idősb követe mindannyiszor felszólalt, kijelentvén, miként ő a' Hajdukerületet a' kir. városokkal analogiába tétetni nem akarja, küldőji leginkább azon szempontból ohajtják a' rendezést, hogy ők a' megyékkel álljanak egyformaságban, mert a' Hajdukerület lakosi, legtöbbnyire véren szerzett birtokokban laknak, mellyek privilegiumok által erősittetvék 's földmivelőkbül, mezeigazdákból állván sokkaljobban hasonlitnak a' megyei birtokosakhoz, mint az iparüző polgári osztályhoz. Erre azonban megjegyeztetett, mikép nincs itt arról szó, hogy a' Hajdukerület a' kir. városokkal mindenben egyenlő alapra állittassék; vannak a' kerületben ollyan állapotok, mellyek a' városokban nem alkalmazhatók, itt csak olly elvekrül van szó, mellyeket a' kerületekben is alkalmazhatni, 's mellyekre már e' táblának conclusuma is van. Egyébiránt ne irtózzék annyira a' Hajdukerület a' városi szerkezettől, a' t.hozásnak egyik legfőbb feladata, hogy rendezés által a' hazánkban eddig szétágzó külön érdekek összeforrasztassanak; nem diplomák erősitéséről van itt szó, hanem hogy az alkotványos szabadság minél többre terjesztessék, hogy annak jótékonyságát a' hon minden polgára egyaránt élvezhesse; 's mindegyik testület saját körében szabadon működhessék. A' szabályok és határozatok iránt akkép történt a' módositás, mint az a' kir. városoknál elfogadtatott, 's mennyiben ottan e' tárgyra nézve a' két tábla közti egyezkedés még nem történt, a' hozzájárulásra a' FRR. itt is felszólitandók. A' 42. §ban a' frdi kivánat folytában a' nemesek és az adományos h a j d u k kétségtelen maradéki, személyeiktől és ingó értékeiktől fizetendő adó alól felmentettek. Az országgy. követek és helyhatósági tisztviselők közvetlen választásához tovább is ragaszkodnak a' RRdek; ellenben megnyugodtak abban, hogy a' köztanácskozásra megkivántató igazgatói képviselők száma minden városi tisztviselő után háromra állapittassék. Némi vitára nyujtottalkalmat a' kerületi tisztviselők választásmódja; voltak, kik a' megyék példájára, ugy mint a' hajduvárosi tisztviselőket közvetlen kivánták választatni; a' szabad és közvetlen választás a' helyhatósági jogok egyik legszebbike 's ha ez 190—200 mérföldnyi megyékben, hol 25—30 ezer nemesség létezik, megtörténhetik, annál inkább meglehet ez egy 17 mérföldnyi kerületben, mellynek választóji a' 6000et semmi esetben sem haladnák. Ellene azonban felhozatott, hogy ez által korteskedésre nyujtatik tárkapu, 's azon méreg, mellyet a' megyékből kiirtani iparkodunk, a' kerületbe ültettetnék át; egyébiránt azon szabadságot, mellyet a' rendezéssel a' hajdukerületnek kivánunk n y u j t a n i, Böszörménynek tulnyomó befolyása által önkényes játékává tennők; erre ismét czáfolatok keletkeztek, 's végre a' többség megegyezett abban, hogy a' kerület tisztviselőji képviselők által választassanak, képviselőket pedig a' lakosok, minden 50 lakos után egyet, válaszszanak. A' tisztválasztás, minta' megyékben három évről három évre határoztatott. Nem fogadtatott el tovább a' ker. közgyülésekben részvevő képviselők azon száma, melly a' RRdek által ajánltatott. Némellyek kivánták ez uttal is, hogy a' választóképviselők mindnyájan egyszersmind tanácskozók legyenek, mások annak felét kivánták alkalmaztatni; végre közelités tekintetéből abban lett a' megegyezés, hogy a' városi képviselők közül, a' városi népesség arányához időről időre, a' kerületi közgyülésre annyi képviselő választassék, hogy közülök legalább 40 minden esetre j e l e n legyen, egyébiránt a' többi városi képviselő is résztvehet a' tanácskozásban. Végre a' FRRdek által javasolt kir. főkapitányt szinte nem fogadták el, megtartván e' részben a' RRdek előbbi szerkezetöket; csupán a' Hajdukerület kivánságára, a' nálok szokatlan főbiró név kapitánnyal cseréltetett fel, 's a' kapitányon kivül első és második alkapitány állapittatott meg.

192d. frdi ülésnek aug. 6án országbiró ő exc. elnöklete alatt, tárgyai voltak e'köv. 1) a' szepességi XVId. város rendezése ügyében kiküldött frdi választmány jelentése olvastatott fel, 's kinyomatni rendeltetett; 2) a' sz. kir. városok iránti 4dik üzenet olvastatván közíratra bocsáttatott; 3) a' börtönrendszer iránti 3d. rendi üzenet fölolvasottnak vétetett; 4) következett a' megyei választások ügyét illető munkálat feletti tanácskozások folytatása. II. fejezet a' választás- és választókrul. A' szakaszok olvastatni kezdvén, mindjárt a' 18 és 19. §nál egy főispán mindkettőre tett észrevételt; a' 18. §t ugyanis, mellyben a' megyei pecsét átadása 's hivatal-lemondásról van szó, mint eddigelé is divatozót, szükségtelennek állitja; a' 19re pedig, az őrszék eszméje, mint a' fenálló rendet egészen megváltoztató 's különben is inkább káros mint üdvös intézvény, el nem fogadtathatván, inditvány tétetett, mellynek veleje oda szól, hogy tisztujitáskor a' rendfentartást főisp. kinevezés nyomán egy szolgabiró, esküdt, ügyész és jegyzőbül álló küldöttség kezelje. A' felebb emlitett 's elfogadott inditvány ellenére kikapott §§ok tárgyalása ezután sok viszszaemlékezésre szolgáltatott alkalmat, mint ollyan, melly világosan bizonyitja, hogy a' szőnyegen fekvő pontokat csakugyan nem lehet egyszerüen elmellőzni. Szükséges irányul meg kell itt emlitnünk azon indokok kutforrását, mellyek a' főrendi tábla többségét főleg a' 17—39 §§okbani rendelkezések el nem fogadására vezérlették. Ugyanis az érintett §§ban a' mostani tisztujitásmód helyébe tanácskozványi kijelölés melletti titkos szavazat — mellynél egyalkalommal a' szorosan meghatározott képesitő tulajdonok is elősoroltatnak — 's e' mellett rendfentartásra 9 tagbul álló 's a' főispán eljárását 's hatalmát is ellensulyozó őrszék ajánltatik; de ezen uj intézkedéseket azon okbul, mert a' fenálló megyei rendszer egészen megváltoznék általok, a' frdi többség a' megyék coordinatiojára utasitotta. 'S csak az ezek után következő §§ok, mint ollyanok, mellyek nem praeventiv, hanem repressiv jellemüek, minthogy a' már megtörtént kihágásokrul rendelkeznek, tartattak meg némi módositásokkal; ezek közt főleg emlitendő az őrszék és tanácskozványnak minden pontbuli kihagyatása, mint olly testületeké, mellyek szinte csak pártemberekből állván, eljárásukat is pártjok érdekében fogják intézni, 's ez által a' kedélyeket folytonos ingerültségben tartani. Aztán a' kijelölés, melly jog itt a' tanácskozványra ruháztatik, most pedig gyakoroltatik a' főispánok által. A' módositások folytán az előbbi elvetett szakaszokból egykettőnek kivétele 's ide alkalmazása ismételt következetlenségi szemrehányások szülőoka volt. Ugyszinte megujulva kivántatott felvilágositás a' repressiv és praeventiv-nek valódi értelme fölött. — Végre a' főispánok 's illetőleg megyei elnökök 's őrszéki tagok kihágásiról szóló III. fejezet, ugyszinte a' választandók és választottakról czimzett IV. fejezet, az országgy. követválasztást illető II. szakasz 's a' gyülésekről szóló III. szakasz, egy két §t kivéve, egészen kihagyatott.

Az aug. 7dikei ker. ülésben elnökség: az előbbi; jegyzők: Szentkirályi, Ghiczy, Demeczky és Palóczy; tárgy: 1.) Észrevételei a' m. főRRnek a' Hajdu- kerület belszerkezetét tárgyazó törv.javaslat iránt. 2) Aug. 1jén a' katonai élelmezés tárgyában kelt kegy. kir. leirat. 3) A' részek viszszacsatoltatása 's Erdélynek Magyarországgali szorosabb egyesülése tárgyában keletkezett frdi üzenetek. 4) A' főRk válasza az orsz.gyülési szállások szabályoztatása 's bérök fizetése iránt. Bevégeztetvén a' főRRnek a' Hajdu- kerület belszerkezetét tárgyazó észrevételei fölötti tanácskozás, a' katonai élelmezés tárgyában aug. 1jén kelt 's 3kán kihirdetett k. kir. leirat hozatott szőnyegre, mire nézve egy vezérszónok inditványa értelmében határoztatott, hogy az ő fels. által leiratában kinevezett egyedekkel a' főrendi táblátul kinevezendő tagokkal együtt tartandó értekezés végett utasitással nem kötött küldöttek választassanak az alsó táblátul, t.i. szám szerint a' megyei követek közül kerületenkint 3, kir. városok képviselőji közül 2, egyházi rendből 1; kik a' kormánynak az élelmezési és szállásozási terhek megváltása iránti szándokát megtudván tudósitást tegyenek, melly aztán utasitás végett a' törv.-hatóságokkal közlendő leszen. — A' részek viszszacsatoltatása iránt kelt főrdi válaszban a' felirásnak 1ső pontjára nézve ajánlott módositás elfogadtatott, a' többi pont pedig az előbbi megállapodás szerint maradt. Az Erdélylyeli egyesülést tárgyazó üzenetre észrevétel nem tétetett. Az orsz.gyülési szállások szabályoztatása 's bérök fizetése iránti főrdi üzenetben, a' szállások felmondása 's bérök fizetése körül rendelkező a) és b) pontokra nézve ajánlott módositások közül az, melly a' szállások felmondását érvénytelennek mondja ki, a' mennyiben nem orsz.gyülési szállásoknál alkalmaztatnék, nem fogadtatott el, minthogy illynemü magányszerződésekbe a' RR. avatkozni nem akarnak; a' szállásbérnek azon évnegyedre, mellyben az országgyülés megnyittatik 's berekesztetik, egészen leendő kifizetését illető módositást elfogadták. A' sérelmek 's kivánatok Vd. osztályára térvén által a' tanácskozás, mielőtt a' jegyző a' tárgyalás alá köv.pontokat olvasná, bemutatá 's olvasta Barsmegyének 156d. szám alá sorzott sérelmére vonatkozó orsz.gyülési irományokat 's fölirást, mikkel combinálva szerkesztendi az elhatároztatott felirást. Egyébiránt a' 172d. ponton kezdett tárgyalás folytán, azon szám alatti sérelemre adott választm. vélemény elfogadtatott. A' 173d. a' választm. vélemény ellen sérelemnek tekintetik. A' 174d. az inditványok közt elfogadtatott. A' 175d.re nézve folytattatni fog a' két tábla közti értekezés. A' 176d. inditványok sorába utasittatott. 177d. munkába van véve. 178 — 181d. a' vál. vélemény fogadtatott el. 182d. tárgyalás alatt van. 183d.ra az intézkedés megtörtént. 184d.re hasonlókép. 185ikre megtörtént a' lépés. 186d. tárgyalás alá van tűzve. 187—191d. p. intézkedés tárgyai. A' 191d.re fölirás határoztatott, mellyben a' magyar nyelvtanitásnak a' határszéli katonákra is kiterjesztése végett 'smás a' nemzetiség érdekében teendő lépésekre kéretik meg a' felség. 193 — 196d. iránt rendelkezést már tettek a' RR. 197 — 198d.ra a' vál. vélemény fogadtatott el.

199—217d. részint tárgyalás alatt részint elintézve vannak. 218d.ra a' választm. vélemény elfogadtatott, valamint a' 219—231d.re nézve is. A' 233d. iránt, ha törvény nem jőne létre, másként eszközöltetik orvoslás. 234—236 d.ra a' választmányi vélemény áll. 238d.ra fölirásban fog ő felsége megkéretni azon pontban foglalt ügynek törvényes uton mielőbb befejeztetése iránt. 239—250re részint a' választm. vélemény fogadtatott el, részint már el vannak intézve. A' 251d.re nézve: nem levén semmi szabályos határzat, melly a' szülék növelés körüli jogaikat korlátozhatná, felirás tétetik. 252d.re áll a' választm. vélemény. 253d. sürgettetni fog. 254d.re szavazás által határoztatott az előleges inditványok közt leendő tárgyaltatás. 255—258d.ra a' választm. vélemény fogadtatott el.

Aug. 8án nádor ő fge elnöklete alatt tart. 193 orsz. frdi ülésben meghitelesittetett a'k. városok iránti 4ik válaszüzenet; tárgyalás alá pedig a' szabad községek iránti törvényjavaslat vétetett, mellyre nézve egy gr. főisp. helyettes inditványozta: miszerint az 1 §t illetőleg minden földesuri adózás alól fölmentett község a' jászkun kerület szerint rendeztessék; a' 3 §ra pedig, hogy olly község a'gyülésekre egy képviselőt küldjön. A' megyék mostani állapotjában, ugymond, ujelemeket bevenni a' közigazgatás csonkittatása nélkül nem lehet, mig a' megyék el nem rendeztetnek, illy mellékes rendezés nem történhetik; illy községeknek uri hatóság alól fölmentetésükről szóló §ra vonatkozólag, a' forumok általányos coordinatiójaig halasztásra kivánja felszólittatni a' RRt.'S a' végzést ez inditvány értelmében mondotta ki nádor ő fnge.

Ugyanaz napi kerületi ülésnek tárgyai: 1) A' főRRnek bányatörvény iránti másod üzenete 's 2) a' főRRnek a' jászkun kerület belszerkezetét tárgyazó észrevételei. A' bányatörvény iránti fördi második válasz tárgyaltatván a' 3 §nál, hol a' főRR. a' kutatók számára bizonyos jutalmat kivánnak biztosittatni, a' jutalom a'kutatásra forditott költség 's fáradság kétszeres megtérítésében állapittatott meg. A' 10 's 11 §ra tett észrevétel azon módositással fogadtatott el, miszerint a' „kérelem" szó ezzel „törvényhozás" cseréltessék föl. Elfogadtattak továbbá: az 55. 56. 57. §.g.pontjára, nemkülönben a' 77. 105. 109. 234. 247. 286. 442. 615. 628. §§ra tett észrevételek. Ezen tárgy után egy városi követ panaszt emelt a' tegnapi ülésben, a' katonai élelmezés tárgyában kinevezett választmányhoz a' kir. városi követek közül választandó tagok csekély száma miatt, miben párthivül és secundansokul azonnal több városi követ állott föl, hivatkozván az 1840ki országgyülésre 's arra, hogy a' városokra még sulyosabban nehézülnek a' katonatartás terhei mint a' megyékre; de megjegyeztetvén, miszerint azon választmány föladata a' kormány szándoka felőli értekezésen tul nem terjed, a' tegnapi végzés által meghatározott két tagszám megmaradt. A' jászkun kerület rendezése iránti frdi észrevételek jövén szönyegre: azon ker.követ- kapitánya a'kiváltságok 's regulationalis czikkek figyelemben tartását a' RR. szivére kötni nem mulasztá el. Tárgyalás folytán a' bevezető §t illetőleg, ez a' hajdu ker. rendezésben megállapodás szerint szerkesztetik. A' 2 §ra tett észrevétel elfogadtatott. A' 3 §nál szavazás támadt, kérdésül tüzetvén: legyen é mind a' 3 kerületben külön egy büntető törv.szék, vagy az összes kerületekben egy állittassék Jászberényben. A' többség egynek felállitására szavazott. A' 7 §ra tett észrevételt elfogadták. A' 8. 11. 12. 13. 14—31 §§ a' hajdu kerületre nézve történt megállapodáshoz illesztettek. A' 32d. §. n é m i módositás mellett elfogadtatott, valamint a' 33. §. is. A' 35 's 36d. §. a' Hajdukerületnél e' tárgyban hozott határzathoz alkalmaztatnak. 40d. §. a'redemtionalis szabaditékok tovább is épségben tartásának megemlitése mellett kimarad. 44d. §. a' k. városoknál történt megállapodás szerint fogadtatott el, ugy a' 61.'s 62. § is. A' IIId. részben ajánlott uj §. elfogadtatott, valamint a' 66§ra nézve tett észrevétel is. 69 §. a' Hajdukerületnél lett megállapodás szerint. 70d. §. c.pontja mint a' k. városoknál. 71d. §. elfogadtatott, átvitetvén a' Hajdukerületi rendezésbe is, 72d. §. c.1) pontja, mint a' Hajdukerületnél, r) pont mint a' k. városoknál. 78—84d. §§. mint a' Hajdukerületnél; a' 94 § hasonlókép; 96—103d. §. mint a' k. városoknál, 104—109d. mint a' Hajdukerületnél. A' 114 §. a' Hajdukerületnél történt megállapodás szerint.

(A' borsodi inditvány t. i. egyházi javak ügyében tartott tanácskozás részletei). Egy m. követ megjegyzé, mikép igen különösnek látja, hogy az egyházi rend az anyagi érdekekhez annyira ragaszkodik. Aztmondá előbb szólott nv. káptalan követe, hogy a' papság nagyobb buzgalommal ragaszkodik azon országhoz, melly őt javakban részesiti, igy könyebben felelhet meg hivatásának. Szóló pedig azt hiszi, hogy ha jószága nem lenne, több időt szentelhetne tanitásra; egyébiránt, ha az egyháziak által birt javak után 1—2 nemzetség felvirult is, de ha azon jószág népnevelésre fog fordittatni, akkor népek fognak felvirulni, miből a' statusnak sokkal nagyobb nyeresége lesz, mint azon családokbul, mellyek a' papi jószágok után gazdagodtak meg. Épen tegnap határoztuk el, hogy a' h.tanács adjon felvilágositást: az 1836d. 11d. törv.czikk mennyire hajtatott végre a' törvényhatóságokban; igy szükséges az orsz.-gyülésnek megvizsgálni: vajjon az egyháziak kezében levő statusjavak eredeti rendeltetésökre fordittatnak é? pártolta B. inditványát. Ezután ismét egy kápt. követ szólt, 's ugy mond: a' 128dik sz. a. foglalt b-i kivánatra legelső észrevételem az, mikép ez homlokegyenest ütközik a' 115dik pont alattiba; ugyanis itt panaszolja B—d a' törvény-tiszteletlenséget, 's a' kormányt, és H.tó- tanácsot törvény-megnem tartás bünével terheli, hogy az 1836d. 11d. czikket végre nem hajtotta; az emlitettem 128d. szám pedig, mintegy feledkezve előbbi léptéről, a' part. I. T. 2d. 9us felforgatására, a' papi tulajdon szentségének megtámadására szólitá fel előbb a' vgyéket, most meg magát az orsz.gyülést kisérti meg. Ottan t. i. törvénytiszteletlenséget panaszol 's orvosoltatni sürget, itt törvény-tiszteletlenségre sőt sértésre buzdit, ingerel; vajjon következetesség é ez? a'. t. RR. itéletére bizom. Már most három általányos észrevételt teszek a' b—i inditványra: a) hogy annak egy része csupa elmefuttatás, másik pedig elkopott 's mozaikba való voltaireismusból áll. b) A'legnépszerütlenebb eszmét hordozza keblében, mert épen a'népet fosztja meg a' papi jövedelmekbüli részesüléstől, mint ezt a' nagyváradi káptalan követe bőven megmutatá. c) Ha a' papi javakat a' fenálló törvények nem védik, nem többé a' világi nemesekét is, hanem csak erő; ugyde a' jóval nagyobbszámu birtoktalanok ereje meghaladja ám a'birtokosokét. Boldog isten! mire jutánk a' 19. században, az ugynevezett haladás korszakában, oda t. i., hol valánk akkor, midőn azon várak épittettek, mellyek romjai a' somlyai, rezi, csobánczi hegyekről le- a' szalavári fenék posványokbul pedig felkandikálnak. Valamint akkor a'személy- és vagyonbátorságot nem törvény, hanem erőhatalom 's várak biztositák, ugy van a' dolog, fájdalom! ma is. Ezek után fentartván a' tárgy érdemére szolgáló észrevételemet az országos ülésre, átmegyek B. élő szóval tett előadása taglalására. Nem protestans érdek vezérlé, ugymond, megyéjét, mert a' jelen inditványt katholikusok hozák javaslatba. Meghiszem, de más részről mégis semmit nem kétlem, hogy ezen kath. feleink vagy prot. elvekkel birnak, vagy az inditványtételre protestansok által birattak, 's talán még igéret is tétetett nekik valamelly megyei hivatalra. Azon jót még is szülé a' körlevél, hogy a' clerus ellene az irodalom mezején megjelent, hol különben már most egészen ismeretlen, philosophiát 's egyéb jeles munkákat most már nem szokott irni. B. követe a' katholikusok 's kivált egyháziak által irt bármilly munkákat olvasni nem szokta, azért nem csuda, ha azokat nem ismeri. Utasitom őt Imre philosophiájára, Fejér György dolgozatira 's azon papok által irt pályamunkálatokra, mellyeket a' magyar tud. társaság legujabban megjutalmazott. Szent István és László sok jószágot adtak a' clerusnak, de Kálmán azokat elszedé, miért azonban meglakolt, mert a' j e s u i t á k torzkép gyanánt festették le őt. Igaz, K á l m á n elvette az u g y n e v e z e t t p i s c i n á k i n k á b b pistrinák (azaz malmok 's ezekkel összeköttött pistrinák kenyér 's egyébsütő kemenczejog) fölöslegét nemcsak a' papoktól, hanem a'világiaktól is, mert ezek sz. István törvényei szerint, mint a' kir. osztály illetőségei, elidegenithetlenek valának, mivel azonban Kálmán a' Borsod által csonkán felhozott törvényben azt is rendeli „fundationes interim a'st. Stephano factae inconvulsae maneant" mit sem lehet innen arra szolgálót kihozni, hogy a' clerus javai a' status jószágai. Különös figyelmet érdemel itt még az, hogy eldődink azon királyok tetteit, kik bár papi, bár világi tulajdonhoz nyultak, mindig roszalták 's igy lőn, hogy az illy királyok helyett másokat akartak trónra emelni, 's némellyeket még, mint a' királynékat és Zsigmondot fogságba hurczolák, a' hatalmas Mátyás is alig tudá ezt elkerülni. Kálmánt torz és csufalakban előállitó jesuita munka tudtomra sehol nem létezik, hacsak egyedül az érd. követ ur könyvtárában nem, különben mi sem természetesb, mint hogy azokat, kik iránt unk kedvezéssel nincsenek, nem szeretjük. Ennek a'prot. historicusok legtöbb jeleit adák. A' három első Ferdinand bizony jeles király volt, de mivel a' protestansoknak állitólag nem kedveztek, ugyan mozaik módra fekete szinekkel rajzolák őket, még a'nagy IIdik Fülöpöt is a' törpék és rutak közé sorolák, kinek igaz, ha kisérlete sikerül, vége Európában a' protestantismus nak Szóval a' protestansok nyakát szegték a' történetek nek 's ezeket annyira elferditék, hogy valót valótlantól megkülönböztetni alig lehet. Állitá azt is, azért adattak a'clerusnak a' jószágok eleve, hogy pogány eleinket téritsék meg, de, hála az égnek, ez már végbement 's ennél fogva már most viszszavehetők. A' téritès tanitással történik, 's ennek ma is olly szüksége van, mint sz. István idejében, mert születésével senki nem hoz magával sem világi, sem vállásbeli tudományt és a'munka, fáradság egy, akár pogány, akár megkeresztelt gyermek tanitására forditassék, de még szóros értelemben vett téritésnek is van helye, szüksége pedig fájdalom! hitsorsosim közt igen nagy; bizonyitásul egy esetet beszélek a' t. RR. Nem rég két ugynevezett canonica visitatio után nagy Mária-Zellbe utazó p ü s p ö k találkozott véletlen egy pappal nem meszsze Grécztől, kik közt a' tapasztalatról folyván a' beszéd, az értekezés eredvénye lön, mikép jelenleg több kathol. annyira járatlan a' hittudományban, mások meg a' religioval ép ellenkező elveket szittak be, hogy szinte uj megtéritésnek forog fen szüksége. Többnyire miért 's mi czélból adattak a' clerusnak a' jószágok, az alapitó 's adományozó levelek tartalma megmutatja, hol megvallom, én a' népnevelés kötelességét sehol nem találom; általában azonban a' jószágok a' clerusnak a' róm. kath. hit terjesztéséért, fentartásaért, meg a' hon védelmének kötelességével adattak, az elsőt ma is olly buzgón teljesiti a' clerus mint bármikor, sőt némikép a' másodikat is, mert évenkinti fizetéssel járul a' várerősségek fentartásához. A' nemesség pedig majd kizárólag a' haza védelmének terhe alatt nyeré a' donatiokat 's minden kiváltságit; tanusitja ezt, hogy a' donatiók közönségesen fiágra vannak szoritva; 's kérdem: teljesiti é a' nemesség kötelességét? vagy a' körülmények változtával teljesitheti é, sőt jövedelmeit is mindig kellő czélra forditja é? és ha nem, elvehetni é azért javait? Ezek folytában megfoghatlan, hogy B—d 30ezer nemes Rendei át nem látják, mikint ássák magoknak a' sirt, midőn a' kötelességeit ma is szentül teljesitő clerustól különféle mesterséges czim, ürügy alatt elvenni törekesznek azon jószágokat, mellyeket vagy a' királyok vagy más magányosaktól ép ugy mint a' világiak jure perpetuo et irrevocabili kaptak, vagy készpénzzel törv. uton módon szereztek. Nem is segiti elő az B. követe törekvését, hogy néha sok csekélységért sok adatott p. o. III. András feleségének megkoronázásaért Rozsnyó városa, mert való ugyan hogy néha egy két mise, litánia, vagy egyéb egyházszolgálatért nevezetes adományokat kapott a' clerus, de megvallom, az adomány, tett érdem, vagy amahoz kapcsolt kötelesség közti arányt nem tanácsos feszegetni, méregetni, mert ezen elvből indulva sok világi nemes javai hasonlókép elveendők lennének. Nagy Lajos egy valakinek több pusztát ajándékozott azért, hogy sz. Lászlónak koporsaját sikerült neki felnyitni; Korabinszky szerint Zalában Sz. László nemesei egész falu-vagyonukat 's privilegiumikat azért nyerék, mert egy pór több óraig pótolta ujával az elveszett kerékszeget. Robert Károly egy Pázmán nevü embernek, kinek a' lovagjátékban három fogát kiütötte, három falut adott Virág Benedek szerint, van é itt illő arány az érdem és adomány közt? Mit Mária Terézia tett az uj püspökségek felállitásával, az ő szentsége a' római pápa megegyeztével történt. 2ik József eltörlött ugyan több birtokos szerzetet, de a' megyék keserü felirásokat tettek ez ellen; jelesen Abauj dec. 17ki nyomos feliratán kivül körlevelében a' vgyék előtt nyilván azt panaszlá, hogy a' fejdelem a' papi tulajdonra nyujtá ki kezeit, mit türni nem lehet, nem szabad, különben vége a' nemesi birtok sérthetetlenségének 's ezen elvek védelmét jövő országgyülésen pártfogásukba ajánlotta. Nem is áll, mintha József tette az 1791. országgyülésben nem roszaltatott volna, mert a' napló bizonyitása szerint, mint veszélyes a' nemességre nézve igenis előfordult 's a' kormány emberei nagy nehezen azzal mellőzék ez ügyet, hogy a' pensionatusok sorsa a' tüstinti helyreállitást nem engedi. A'tridenti zsinat csakugyan a'szegényeknek rendeli adatni a' papi fölösleget, de más felől mégis átkot mond azokra, kik a' jószágokat az egyházaktól el mernék venni. Be is van tovább véve hazánkban a' tridenti zsinat per continuum usum épen ugy, mint a' Tripartitum. A' tridentizsinat által rendelt 1000 arany pedig annyi pénz volt azon időben, mint mai mensalis congruáik tesz a' püspököknek. Mondatott az is, az egyházi jószág a' status tulajdona; igen is a' statusé: de a' papi statusé, többnyire azért nem hiszem 's hihetem, hogy a' közállománynak valaha hazánkban közbirtoka lett volna, mert annak kezelését, igazgatását bizonyosan nem papokra vala bizzandó a' nemzet, de több ennél az, hogy ahoz a' nemzet azon szorongató körülmények közt, midőn Rómában 's másutt ugy-

szólván pénzt koldultak eleink, még néha az ország egyik vagy másik részét el is zálogositák, kétségentul százszor is nyult volna, 's hogyan is adhatának azok a' clerusnak jószágokat, kik donatio-nyerés végett a' királyoknál szüntelen alkalmatlankodának 's annak reménye nélkül még a' haza védelmére is ritkán álltanak készen. Végre viszont felszólitom B. érd. követét: vigye hirül küldőinek is, hogy a' világi nemes javak birásához szinte törvényesen kapcsolva van a' jus patronatus, az iskolaépités 's népnevelés terhe, ennélfogva, ha különösen a' népnevelést elő akarják mozditani, nyissák meg tulajdon erszényeiket is. Végre K. megye követe igy szólalt fel: Igaz ugyan, hogy t.könyvink elején, sz. István IId. 1sö fejezetében irva van, „hogy ki az Isten dicsöségére adományozott javakat háborgatni meri, excommunicáltassék:" mind e' mellett azonban engedjék meg a' főtiszt. urak, hogy most ellenük fogok emelni szót. 'S annál inkább merem ezt tenni az idézett törvény ellenében, mert én a' papi javak rögtönös 's e' pillanatbani elvételét nem pártolom; azonban az igazságot kimondani nem félek, mert ezen excommunicatio mint hajdan félelmes 's veszélyteljes következéseket huzott maga után: ugy most életlen fegyverré vált, következései nem rémülést, de ártatlan mosolyt idézhetnek elő, 's valahányszor használtatik, a' kath. clerusnak hajdan erős, de most meggyengitett helyzetét árulja el. De menjünk a' dologra: tagadhatlan, hogy a' társaságok keletkezésekor nem moralis testületek álltak össze, de egyes személyek 's igy eredetében a' status moralis testületeket nem ismert, csak egyes személyeket, az állománynak mind meg annyi factorait. A' moralis testületek tehát később keletkeztek 's kétségtelenül a' közállomány beléegyezésével. Ha volt a' társaság 's a' statusnak joga moralis testületeket keletkezni engedni: kétségtelenül van joga a' moralis testületeket, ha azok netalán a' közállomány czéljaival meg nem egyeznének, meg is szüntetni. 'S ha ez áll, ugy bizonyosan még inkább van a' statusnak joga ezen moralis testületek jövedelmeiről rendelkezni, különösen azon jövedelmeiről, mellyekben ezen moralis testületet századok előtt önmaga a' status részesitette. Nem gondolnám, hogy a' főtiszt. urak közül bárki tagadni merné, hogy a' kath. clerus egy moralis testület, nem hinném továbbá azt sem, hogy tagadni merné valaki, hogy a' clerus azon jószágokat, mellyeket hazánkban bir, nem ugy mint egyes személy, de mint moralis testület birja. Ki az elsőt tagadná, elvezetném Rómába 's a' történetekből rövid átnézéssel még e' legujabb időkben is megmutatnám neki, hogy a' kath. clerus nemcsak moralis testület, mellynek tagjai a' szentséges pápától fogva elszakaszthatlan lánczszemkint összefüzve a' legerősb moralis testületet képezik, melly valaha e' földön létezett. Kia'másodikat tagadná, hogyt.i. a'clerus hazánkban a' jószágokat mint moralis testület birja, elvezetném a' káptalanok jószágira 's kénytelen volna elismerni, hogy ezek birtokosa moralis testület. Sőt a' püspökök is tulajdoni joggal birják é terjedelmes jószágaikat? Nem, koránsem. Ezen javak a' püspökségé, de nem a'püspöké, mig él 's a' püspökséget kormányozza, addig a' jószágok jövedelmeit némi részben huzhatja, de halála után illetetlenül száll az ismét azon püspökre, kit a' status, a' közállomány, 's ezeknek nevében a' kormány a' püspökség vezérletére kinevez. Ha pedig valaki azt mondaná, hogy a' püspököket nemcsak a' kormány nevezi ki, de az anyaszentegyház feje a' szentséges pápa erősiti meg: ugy ezen állitása által még inkább csak azt bizonyitaná be, hogy a'kath. clerus moralis testület. Van tehát joga a' statusnak nemcsak a' kathol. clerus mint moralis testület keletkezésébe beléegyezni, de azt, ha netalán a' közállomány czéljával meg nem egyeznék, joga van meg is szüntetni. 'S annyival inkább van joga jövedelmeiről, annak jószágiról 's pedig azon jószágiról, mellyeket a' status csak kezelésére bizott, a' fenforgó körülmények szerint rendelkezni. Ezen általányos statustani megdönthetlen elv után nézzük: hányféle módon jutott a' clerus terjedelmes jószágai birtokához. Hányféle az ugynevezett titulus possidendi? Azt hiszem a' clerus jószágait 3 módon birhatja. Első volt: kir. adományozás. 2dik mód: magányadományozás. 3d. mód azon szerzemény, melly által a' clerus megtakaritott jövedelmeiből jószágai egy részét önmaga szerezte. Engedjék meg a't. RR. különösen a' főtiszt. urak azt állitnom, hogy a' status a'papi jószágokrul mind három esetben rendelkezhetik. 1) kir. adományozás. A' clerus jószáginak legterjedelmesb, mondhatni $^{8}/_{10}$ részét vagy talán többet is kir. adományozás utján birja 's kérdem: vajjon a' fejdelmek, a' királyok ezen jószágokat ugy ajándékozták é, mint egyes személyek tulajdon őket illető magánybirtokaikat? Nem, t. RR. koránsem. Ki nem tudná azt, hogy különösen régibb időkben a' statusnak majd minden működése a' fejdelmekben volt öszpontositva. 'S igy ezen jószágok a' status nevében a' királyok által adományoztatván, még pedig ezt jól megjegyezzük, nem tulajdoni joggal, nemis egyedül azért, hogy a' clerus annak jövedelmeit kényelmeire költse, hanem mint alább megfogom mutatni, jövedelminek nagyobb része más közczélokra volt szánva, 's ez okból a' clerus ezen adományzott javaknak nem tulajdonosa csak kezelője levén minduntalan: kétségtelenül hatalmában áll a' statusnak ezen jószágokról 's azok kezeléséről másként, mint eddig rendelkezni. De engedjük meg, hogy vannak ezen jószágok közt ollyanok is, mellyeket a' királyok tulajdon jószágaikból adományoztak, azaz azon jószágokból, mellyeket az állomány magoknak a' királyoknak udvaraik fentartására mintegy kijelölt 's átengedett, 's igy talán az mondatik, hogy a' fejdelemnek szabadságában állott kevésb jövedelemmel megelégülni, szabadságában állott azt a' clerusnak vagy bárkinek is ajándékozhatni mint olly tulajdont, mellyrül ő maga szabadon rendelkezhetett. (Hát nem voltak a' fejdelmek 's királyoknak az ugynevezett koronai javakon kivül, más 's magányjószágaik 's ezekbül mint világiaknak ugy papoknak nem adhattak 's adtak é?) Egy kis viszszatekintés a'népek kifejlődésére 's a' történetekre meg fog győzni mindenkit, hogy régibb időkben a' nemzetek fejdelmeiknek udvar-fentartásra 's más közigazgatási költségekre is az elfoglalt országokbul terjedelmes jószágokat adtak által. A' fejdelmek részire azonban e' javak elajándékozta után a' statusnak azon költségeket, mellyeket ezen jószágok jövedelmeztek, midőn azok hijányzának, más uton kelle födözniök. A' nép e' miatt kénytelen direct és indirect adót fizetni. Ha tehát a' fejdelmi fény fentartására a'népek civillistákat állitottak fel 's a' kormányzási közköltségekre direct vagy indirect adó utján évenkint tetemesen adóznak, kétségtelenül van jusok rendelkezni azon jószágokról, mellyek jövedelmeit a' fejdelmek a' kath. clerusnak a' közállomány kárával átengedtek. A' clerus jószágai pedig különösen hazánkban legnagyobb részben (?) illyféle adományozás utján biratnak, 's igy nem tagadhatni, hogy a' status azon jószágokról, mellyek eredetben is már övéik voltak, 's mellyek haszonvétele a' clerusnak nem egészen helyesen engedtetett által, teljes jussal rendelkezhetik. 2) magányadományzás. Ezen czim alatt a' clerus sokkal kevesebb jószágot bir, 's itt kétségtelenül vissza kell menni az első magányadományozók akarata kitudására. Miután azonban ezen magányuton adományzott jószágok ugyanazon egy czélra 's ugyanazon egy módon adattak, kétségtelenül ugyanazon egytermészetüek is 's tagadhatlan, hogy ezek nem egyes személyeknek, de moralis testületeknek adattak, 's ez a' dolog veleje: mert ha az egyes adományzó szándékában lett volna jutalmazni hű szolgálatiért egy püspököt vagy más illynemü papot, ugy az adományzott jószágot azon személynek adományozta volna, megnevezve azt névszerint, kit jutalomra méltónak talált. De t. RR. ezen jószágok nem adattak püspöknek, hanem püspökségnek, nem adattak papnak, hanem egyháznak, nem tehát személynek, de moralis testületnek 's igy kétségtelenül ezen moralis testületnek is csak azon czélokra adattak, melly czélokra birta ezen moralis testület a' status 's ennek nevében a' fejdelem által adományzott jószágokat. Ezen magányadományzás utján birt jószágai is a' clerusnak tehát szintazon egytermészetüek a' kir. adományzott jószágokéval 's valamint szabadon rendelkezhetik a' status amazokról, ugy ezekről is, és a' magányadományozó akarata akkor fog leginkább teljesülni, ha a' status ezen jószágokat kezelése alá vevén, azon czélokról, mellyekre azok adományoztattak, tökéletesebben fog ezentul g o n d o s k o d n i, mint a' clerus azok eddigi kezelője; 3) a' clerus mint moralis testület által tett szerzemény. Illy czim alatt alkalmasint legkevesebb jószágot fog a' clerus birni. De engedjék meg a' főt. urak ha azt állitom, hogy a'clerusnak, ha eleget akar tenni akár a' magánadományzók akaratának, akár a' status által adományzott jószágok jövedelmeit azon czélokra forditotta volna, mellyeket a' status még törvényinkben is kijelölt, ugy nem lett volna szabad a' jószágok jövedelmeit elvonni a' közczéloktól 's ezekből szerzeményeket tenni. Ha pedig ez megtörtént, ugy nem fogják kétségbe vonni, hogy azon jószágok, mellyek az előbbi bizonyos meghatárzott czélra adományzott jószágok helytelenül félretett jövedelmeiből szereztettek, ugyanazon egy természetüek magokkal az eredeti adományzott javakkal; 's ha a' közállomány azokról szabadon rendelkezhetik, bizonyosan van joga rendelkezni ezekről is, mint amazok járulékairól. Igy azt hiszem, hogy bármelly jogczimmel biratnak is az egyházi javak, azok kétségtelenül a' közállomány rendelkezése alatt állnak, annál inkább, mert ha vizsgálatába ereszkedünk annak, hogy ezen javak a' clerusnak mi okból, vagy inkább milly czélokra adattak: akkor még inkább ki fog világlani, hogy a' clerus ezen javaknak soha birtokosa nem volt, csak kezelője. Ugyanis ezen javak a' clerusnak leginkább három czélból adattak. Első volt az isteni tisztelet fentartása. 'S ez általányos nevezet alá sorzom a' templomok felépitését 's azok jó karban tartását. Második czél volt: a' kolostorok melletti iskolák fentartása egy részről, más részről pedig az elnyomondott szegényeknek naponkint eledelleli fölsegélése. Már pedig ki nem tudná azt, hogy hajdan az illy iskolák fentarthatása töménytelen k ö l t s é g e k b e került, mert a' világi hatóságok a' tanitásmódrul gondoskodni nem akartak. Azt hitték a' népek és fejdelmeik, hogy a' tudományokról 's nevelésröli gondoskodásnak 's e'részbeni kötelességöknek már eleget tettek akkor: midőn a' clerusnak e' czélra terjedelmes jószágokat engedtek által. Harmadik utólsó czél volt: hogy a' jövedelmek azon része, melly az isteni tisztelet-fentartásból, iskolákróli gondoskodásból, és szegények fölsegéléséből marad, forditassék a' clerus személyeinek fentartására's más magányos szükségek födözésire; kétségtelenül áll előttünk ezek folytában, hogy magát a' clerust az egyházi jószágok jövedelmeinek csak egy része illeti. 'S itt felszólitom a' főtiszt. urakat, hogy ha emlékezni fognak azon időkre, midőn 1789ben Franciaországban Mirabeau az egyházi javak elvételét inditványozá 's a' franczia nemzet akkori választottai több napi küzdés után az inditványt el is fogadták, akkor mondom a' jelenlevő franczia abbék és püspökök nem merték tagadni, hogy őket ezen jószágok jövedelmeinek csak harmadrésze illeti, sőt azt abbé Maury nyiltan is el ismérte. Ha tehát áll az, mit maga a' clerus tagadni nem mert, hogy ezen jószágok nem annyira személyeik fentartására, mint isten dicsöségére, templomok felépitésére 's azok ugyszinte az iskolák fentartására, szegények fölsegéllésére adományoztattak azon időkben, midőn a' közállomány, még akkor készpénz nem levén, ezen czélokra nem más mint fekvő birtokokat jelölhetett ki, 's azok kezelőjivé a' papokat tette: kérdem én, most midőn a' körülmények változtak, midőn a' közállomány a' templomok felépitéséről részint maga, részint közvetve a' pártfogó földesurak által gondoskodik, midőn átlátta a'nép 's közállomány, hogy a' nevelést a' clerus kezei közt hagyni nem lehet, mert az értelem kifejlését önveszedelmüknek tekintvén, a' kor igényeit különösen a' nevelés körül legkevésbbé elégitik ki; midőn átlátta végre a' közállomány, hogy a'clerus ezen javak jövedelmeit nem az adományozók akarata szerint kitüzött czélokra forditja: nincsen é jusa a' közállománynak ezen javakról's azok jövedelmeiről rendelkezni? — Vagy talán azt hiszi valaki, hogy nem lehet a' papságnak olly tekintélyes helyzetet szerezni, millyet magas állása megkiván, ha a' fekvő birtokok kezelésétől megfosztatik, 's fentartásáról a' közállomány készpénzfizetéssel gondoskodnék? Utasitom ezen kétkedőket Europa többi statusaira, hol a' clerus, kivevén Angliát, mindenütt készpénzzelfizettetik, 'smégis a'nép előtt fentartja azon tekintélyét, mellyet a' vallás szentsége igényel. Azonban a' közállományok nemde nem készpénzzel fizetik a' polg. tisztviselőket? nem készpénzzel fizettetik é a' katonai rend? nem készpénzzel fizettetnek é a' kormány főnökei a' ministerek? Ki merné tehát állitani, hogy a' tekintély fentartására mulhatlanul szükséges hogya'clerus fekvőjavakkal fizettessék. (Folytatjuk)

(Az V. oszt. sérelmek és kivánatok folytatása.) 37. Az 1827. orsz. kereskedési választmány munkálata ez országgyülésen vétessék föl, elegendő fundus publicus alapittassék, a' Magyarország és az ausztriai örökös tartományok közt fenálló harminczadi vonalok váltassanak meg 's igy a' közhitel tartassék fen, a' kereskedés pedig terjesztessék. — 38. A' kereskedési szabadság egész országban mindenkinek az eddigleni egyesületek megszüntetésivel teljesen engedtessék meg; az iparszabadság hasonlókép biztosittassék, a' czéhek tehát általányosan töröltessenek el. — 39. Az országutak, hidak és csatornák létesitéséhez mindenki járuljon, 's a' ki használja, rajtok fizetni tartozzék. — 40. A' vasutak orsz. pénztári költségen épittessenek, és pedig első legyen a' duna-fiumei vonal. — 41. Miután ő Fels. a' Duna balpartján épitendő vasutra, mennyiben az a' Morva vizétől (Gänserndorfig) Ausztria egy kis részin lenne vezetendő, kegy. engedelmét mindeddig meg nem adta, ennek megadására kéressék meg. Vélemény: Ezen pontok a'kereskedési választmány utján orsz. tárgyalás alatt levén, itt elmellöztetnek. Végzés: Helyes. — 42. A' termesztvények kedvezőbb ára az ország minden lakosai jobb létére nagy befolyással levén, a' harminczadokon fenálló

vámfizetések addig is, mig eltörültetésök sikerülend, alábbszállitva, állandó lábra tétessenek. — 43. Vizicsatornák, vas- és egyéb ország-'s közlekedési utak készitése iránt orsz. intézkedés tétessék, különösen pedig a' balparti vasut létrehozása eszközöltessék; ennélfogva Pest 's Budát a' fiumei kikötővel egybekapcsoló 's Fiume városa által tervezett utvonalnak kincstári költségen létrehozása, a' kikötőnek pedig czélirányosan alkalmazására nézve Fiume városa inditványa pártoltatik. — 44. Kivánat: nemzeti bank czélszerü felállitása. Vélemény: A' kereskedési munkálathoz tartozván, itt elmellőztetik. Végzés: Helyes. — 45. Körmöcz város keblében létező Zsigmond György nevü bányatársulat (urburariatus), melly ugy mint más nemesérczü bányák birtokosai kiváltságaiknálfogva susbsidiumoktól mentekvalának, mult országgy. költségek födözésire Bars vgye által 409. p. frtban taksáltatott meg; minthogy a' bányamivelés különben is nagy áldozatokkal jár, illy törvénytelen taksálás ellen magokat védetni kérik, annál is inkább, mivel ha tartoznának is valamikép subsidiumhoz járulni, azt nem a' vgye hanem a' város pénztárába köteleztetnének fizetni. Vélemény: Az előadott panasznak már kormányszéki uton is próbált, de megtagadott orvoslatása az előterjesztésből ki nem tetszvén, ezen város jelen sérelmének orvosoltatása iránt maga utjára utasittatik. Végzés: Elfogadtatik. — 46. Kivánat: hogy sz. k. Eszék, Pécs és Arad városok a' többi sz. k. város példájára, ugyszinte a' 16 szepesi város is beczikkeztessenek 's nekik országgyülésen szavazati jog és ülés adassék. Vélemény: E' kivánat 1ső része inditványozás alá tartozván, a' 2ik pedig külön orsz. tárgyalás alatt levén, itt elmellőztetik. Végzés: Helyes. — 47. Azon heti vásár, mellyet Berg mezőváros Körmöcz sz. kir. város határában 1/4 órányi távolságra fekvő tanyában (villa montana) II. József császár érvénytelen szabaditékos levele mellett az aknászok minden pénteken bitorolva tartanak, köv. okoknál fogva töröltessék el: mivel az mind a' város jogait sérti, mind a' bányászoknak, kik ott többnyire csak pálinkavásra csábittatnak 's az által e' városban szombaton tartatni szokott heti vásárra is eljárván, egy napot vesztenek, mind a' bányabirtokosaknak, kiknek nyugpénzeikre a' korán megromlott aknászok hamar szorulnak, felette káros; mivel ezen vásári szabaditék 1791: 32. t.czikk szerint érvénytelen, ezenkivül ezen vásárhely Körmöcz várostól egy negyed órányi távolságra esvén, a' 3. könyv II. r. 10ik, ugy Ulászló 4ik könyvének 41ik czikkébe ütközik; végzetül mivel a' mennyiben Körmöcz ezen vásári szabaditéknak mindig ellenmondott 's a' vásártartás békes gyakorlatában nevezett Berg mezőváros soha sem volt. Az 1830 országgy. választmány e' sérelmet a' kir. válaszban kifejtett elveknél fogva nem pártolta; mind e' mellett mégis az 1825/6 orsz.gyülés véleménye nyomán e' törvénytelen hétivásár eltörlése ő Felségének ajánltassék, minthogy az 1825/7 orsz.gy. RR. véleménye azt igazságosnak találta. — 48. A' szepesi 16 város egyike, Béla, melly Kézsmárktól csak fél mérföldnyire fekszik, 1842b. minden pénteken tartandó héti vásárra szabaditékot nyert; mivel Kézsmárk városnak 1420ban nyert 's több uralkodó, jelesen b. e. I. Ferencz király által is megujitott vásári szabaditékai szerint Kézsmárkon pénteken szinte tartatik hetivásár, ugyanazért Béla város szabaditékának, mint reá nézve felette károsnak, 's a' IId. r. 40dik czimjébe ütközőnek viszszavétele t. hozás utján sürgettetik. Vélemény: Magányjogi uton levén orvosolható, a' törvény rendes utjára utasittatnak. Végzés: Helyes. — 49. Mivel Körmöcz város népességének 2/3 részét bányászok és golyvások teszik 's ezek a' katonáskodástól mentesek, a' hátralevő nép pedig azzaligen terheltetik, a' mult ujonczállitáskor reá rótt 42 ujoncz száma csökkentessék. Vélemény: Az ujonczok kiállitásmódja iránt szükségeseknek talált rendszabályok azok megajánlásakor szokván megtétetni, jövendőre az előterjesztő város ezen kivánatára nézve azon alkalomra utasittatik; multra pedig, jelesül a' legutólsó ujonczok iránt az osztály már ugy is megtörténvén, sőt sikerbe is menvén, ezen kivánat nem teljesitthetik. Végzés: Elfogadtatik. — 50. Sz. kir. Győr város a' keblében lakó nemeseknek tulajdon lakházait is katonai teher alá vonni szándékozván, a' vgye e' törvénytelenség orvoslása végett 1832ki országgyülésnek ezen sérelmet be is mutatta, honnan tett fölterjesztésre, 1840 apr. 30kán olly értelmü k. válasz érkezett: miszerint azeddig divatozott szokásnak ezentul is mindkét részről leendő fentartása végett ő Fels. által a' k. rendelések megtétettek; ez által azonban a' panaszos kérdés nem döntetett el, sőt mind a' kir. kanczellaria, mind a' m. k. h. tanács ujabban kibocsátott rendeleteikben is csak a' gyakorlatra 's fenebbi k. válaszra utalván 's igy a' követelt gyakorlat valóságos mibenléte ez időig határozatlan maradván, Győr város által a' keblebeli nemesség jusaiban azóta is szüntelen háborgattatik. Nagyobb összeütközések kikerülése végett tehát világos törvény által határoztassék el, hogy a' városokban lakó nemesség tulajdon lakházaikban se katonatartással, se ennek hálópénzzeli megváltásával annál inkább ne terheltessék, minthogy ezen tehertől a' jobbágytelkeken lakó nemesek is egyáltalában fel vannak mentve. Vélemény: E' fontos kérdésnek törvény általi eldöntetését a' választmány is szükségesnek látván, annak eszközlése inditványozásra utasittatik. Végzés: Itt fölterjesztetik. (Folytatjuk.)

LEGUJABB. Aug. 10kei ker. ülésb. két üzenet- hitelesités után az élelmezési választmányhoz szemeltek névsorát mutatá be az elnök, a' kir. városok azonban részükről a' választást elmulasztván elégületlenségök reclamatiókban nyilatkozott; a' szintez napi frdi ülés a' börtönrendszerről szóló 3d. üzenetet tárgyalá több módositással, a' halálos büntetésre nézve gr. A. Gy. véleménye fogadtatott el, miszerint mivel mind az orsz. választmány mind a' RR. csak föltételesen törlék el a' halálos büntetést 's magányrendszeri fenyitékkel itélék azt pótolhatónak 's igy a' magányrendszer nem általányosan hanem csak experimentumul fogadtatott el, felszólittatni kivánná a' Rket annak minél kevésb esetbeni alkalmazása, a' testi büntetésnek pedig summarius 's fegyelmi esetekben mostani állapotjában meghagyatása végett. A' szintez napi orsz. rdi ülésb. az élelmezési választmány szemeltei a' megyék részirül ezek: dunáninnen: Szent iványi (Liptó) Ambró Antal (Bars) Batthányi Ferd. (Nyitra) dunántul: Perczel Móricz (Tolna) Békásy (Vas) Zsitvay J. (Szerém) tiszáninnen: Bárczay M. (Abauj) LónyayG. (Zemplény) Ragályi (Gömör) tiszántul: Bánhidy A. (Csanád) Vukovics (Temes) Mihályi (Mármaros) kerületekbül: Fogthüy; káptalanbeli: Fogarasy Mih. Városi képviselők hijányzanak 's délut. 4 óraig tartott keserü személyeskedő harcz után, mellyet a' 3d. rend küzde a' városi követekkel, a' városok részirül 3 (nem mint ezek sürgeték, 4, a' kerületek száma szerint) választásában állapodtak meg azon kijelentéssel, hogy e' végzés az orsz. vál. mányokba küldendő arányra nézve a' városok részirül sem elvi sem gyakorlati alapul nem szolgálhat. Aug. 12k. orsz. frdi ülésb. öt üzenet hitelesittetvén 1) az orsz. gyülési szállások 2) az erdélylyeli egyesülés 3) a' részek visszakapcsoltatása 4) az 1ső oszt. sérelmekre tett fördi észrevételek 's 5) a' 30adnak orsz.-gyüléseni meghatározása iránti tanácskozat; a' kerületiben tárgyalásul tüzetett ki 1) az orsz. gyülési zárnap iránti leirat, 2) a' vallásügy 3) a' városok rendezése iránti üzenet. Az ez napi frdi ülés három rdi üzenetet fölolvastatván a' szepességi 16 város rendezését tárgyalta és saját küldöttsége munkálatát állapitotta meg.

Budapesti napló. ♂ F. hó 10kén sajátszerü, épen olly uj mint érdekes ünnepélylyel ment véghez a' lapunkban is előleg emlitve volt, Széchenyi nevét viselő uj gőzös keresztelési 's vizrebocsátási szertartása az ó-budai derék hajógyárban. Már kora délután özönle gyalog és kocsin a' kandi sokaság a' két főváros minden pontjairól a' Dunapartokra, hol két gőzös, a' nyájas „Buda" 's az óriási „Sámson," örömlobogókkal diszesitve készen várta vendégit, őket gőzösink ezen jeles szülő 's ápoló helyére szállitandó. melly a' fejdelmi nevüeken kivül még alig nemze közérdekübb cseesemőt, mint az, mellynek keresztelésére mai napon sereglénk. Buda gőzösön Ürményi Ferencz koronaőr ő exeja 's Faith hajógyári felügyelő fogadák a' hajó-keresztanyát kiséretestül, hol a' vendégek közt b. Lederer magyarországi hadiparancsnok nőstül, több mélt. kitünő család 's testvér városink jelességei valának szemlélhetők; folytonos álgyu-durrogások közt indult; haladt 's jutott el mind két gőzös (Sámson 1248t vive) az ó-budai hajógyárhoz, mellynek szigetfokán Massion hajógyárigazgató 's Pressius hajóépitőmester urak fogadván a' kiszállókat 's a' hajógyári akkor is élénk munkásságban sürgő teremeken által vezeték a' felavatási magaslatra. A' hatalmas vas hajótest (orrén gr. Széchenyi faragott mellképe) magas lejtős állványán már messziről szembetőlött, a' magaslatot ellepék az ünnepély közvetlen szertartóji 's a' budapesti előkelő világ diszes koszoruja, kik oda jobbadán nemzeti háromszin kelmével boritott karfáju lépcsőzeten jutának 's ott bevont padok 's ülésekkel erkély-alakú tágas emeleten, melly szinte nemzeti háromszinü lobogókkal vala szőnyegezve, foglalának helyet, mi közben a' felavatandó hajóra települt Ceccopieri ezred hangászkara, váltva, többnyire lelkes nemzeti nótákat harsogtatott, mik után megzendült Kölcsey magasztos hymnusza Erkeltől „Isten áldd meg a' magyart!" nemzeti szinházunk kardalnokai által szivrehatólag énekelve, mi közben egyszerre a' hajótest orrairól, vastag, zöld selyem rojtú sinór ereszkedék le özv. b. Wenkheim Józsefné, szül. Orczy Theréz'a bárónő mint keresztanya elibe, — mire a' hajógyárigazgatója felbontván egy ó somlyaival telt palaczkot, annak tartalmából nagy czüst táczán öt poharat töltött meg a' hajót felavatandók számára 's az első poharat e' szókkal: „éljen Széchenyi" a' tiszt. keresztanya-bárónő köszönté el; azután hajógyárigazgató Massion fels. Urunk, Asszonyunk 's az uralkodó házért üríté poharát, minden elköszöntést zene kalauzolt, 's zajos tetszés 's éljenkiáltozásokkal többszörözé a' közönség; ezek után a' keresztanya-bárónő az öt pohártul fenmaradt ó somlyai borral félig levő 's azok megtöltése után a' hajó orrárul függő vastag zsinórra kötött palaczkot, hajókeresztelési szokás szerint, a' hajóhoz csapta 's ezzel a' keresztelést befejezte, mire a' tartalék-ezölöpök gyors kiszedetése után a' hajótest lejtős állványáról a' Rákóczy-induló harsogása közben rendeltetési pályájára 's jövendő szerelmese a' Duna ölébe bocsáttatott. Erre B. J. hazánkfia, mintegy a' sokaság érzéseinek tolmácslója egy rövid magyar áldomást rögtönze, mellynek, ha emlékezetünk nem csal, erős férfias hangon zengve, következő vala értelme: „Halljuk! István, az első, alapitá meg e' hazát és szentnek üdvözöltetik; István, a' gróf, tespedésből életre ébreszté a' magyart 's nagynak kiáltja őt a' hálás magyar ajak. Széchenyi nagy neve sajátod, gőzös! küzdhetsz a' habokkal, mert neved a' közjóllét partjára eveztet. Örömünnepünk hőse érdemeit az iparban, nemzeti nyelvben, hitelben, általányos tenyészetben 's mindenben érzi az általa haladásnak inditott magyar: azért hála-áthatott kebellel kivánom, hogy őt, a' honboldogitót a' nemzetek istene áldja meg!" A' vizrebocsátás nagyszerü látvány volt, midőn a' hatalmas vas hajótest, mint valamelly varázsbot érintésére nemzeti indulónk lélekemelő harsogása közt, az ezt zengedeztető Ceccopieri ezredi hangászkarral 's egyéb rajta levőkkel együtt a' vizbe zuhant, magasra felkavarván az országos hullámokat 's legkisebb sérülés és baj nélkül biztos méltósággal állapodék meg, mire rajta levő kardalnokink a' főti dalt zengék a' szigeti 's dunaparti tömérdek nép öröm- 's éljen harsogásai közt. 'S ekként vitetett vizre Széchenyi a' gőzös, de gr. Széchenyi nem. Itt a' Duna hátán várja most 100 lóerejüvé felszereltetését az ujdon naszád, 's az épitő, alakitó, butorzó kéz utólsó munkáját, melly azt rövid idő mulva gőzöseink egyik legszebbikévé képezendi. Álgyurobaj közt indult innen Buda gőzös vissza Margit sziget felé, hol egy részét séta végett ott kiszállani kivánó vendégeinek partra tevé, a' többit pedig Pestre röpité. Ha olly szép 's lelkes magyar szót nem hallottunk volna körültünk, a' külföld vidám tengerészei 's hajósai közé vélhetők vala magunkat átvarázsoltatva e' sajátszerü szív- és lélekemelő vizi ünnepélynél, hol a' keresztelés borral történik; mondhatjuk, igen szép látványtól foszták meg magokat azok, kik a' benne részesülési alkalmat elmulasztá. Ezen szép ünnepélyért szives hálára köteleze bennünket mind a' dunagőzhajózási tisztelt kormány, mind a' helybeli hivatal, mind az ó-budai hajógyárigazgatóság, mit is ezennel örömest nyilatkoztatunk a' közönség nevében is. — Innen egyenesen a' nemzeti szinházba sieténk, hol Thaliának egy uj avatottja, Obernyik Károly „Örökség" czimü családi dramája, derék Egressy Gáborunk jutalmára nagy tetszéssel adatott először, szinészink példásan összevágó jeles szerepléseik mellett. — Schodelné most már ujra kétségtelenül meg van szinházunknak nyerve, uj 's már mindkét részről aláirt szerződés által 's néhány nap mulva föl is lépend, mi hiedelmünk szerint minden dalszinmü-kedvelőnek örömhirül szolgáland. Hir szerint Bécs birodalmi főváros polgár őrhadi tiszteiből 30 érkezett a' pesti polgár őrkatonasági zászlószentelést diszesiteni 's kivülök még más 12 szab. kir. városinkbul polgár őrhadi tisztelgők is. A' bécsi vendégeket Emmerling vadászkürti vendéglőjében látja el mindennel. Ha aug. 15kén a' zászlószentelési ünnepélyre nem kedvezne az idő, ugy más kedvező napra szándék azt elhalasztani. — Egy nagyszerü czukrászat, mellyben számos czukrász foglalatos 's mellynek finomságuk mellett olcsóbb befőzöttei 's egyéb készitvényei nemcsak Budapestre hanem két hazaszerte kereskedésre is irányoztatvák, jövő szombaton (aug. 17kén) nyittatik meg a' főhidutczában (Fáy családházban) „Csemegészek" (Gourmands) czim alatt. E' szép vállalatnak az legszebb oldala, hogy a' honfiérzésü vállalkozó, minden czukrászmüvet 's készitvényt, mi nemzeti nyelvünkön kifejezhető, magyar czimmel lát el. Szakértőktül vala értesülni szerencsénk, hogy olly befőzött üveggyümölcs, melly másutt közönségesen 24—40 kr. pgő egyenkint véve, ezen czukrászatban 20 vagy száz számra rendelve csak 12 krba 's igy szinte fél árba jő, mi nagy takarékosság mind asztali költségre mind csemegekedvelőkre nézve. — Irodalmi ujdonságokul Fáy András összes munkái IV. és Vdik kötetének megjelentét adhatjuk olvasóink tudtára, az eddig megjelent három kötethez csin- és kiállitásra nézve hasonló szép kiadásban, mellyben a' Bélteky ház egészen be van fejezve. A' kiadónak mint halljuk épen nincs oka panaszkodni a' közönségi részvétlenség miatt; a' három utólsó kötetet igen kedves változatosság ajánlandja. — Sajtó alól nem sokára kikerül „Népjegyzői hivatal és falusi tanács, Friebeisz Imre esküttől", szintazon szerzőtül, ki Társalkodónkban amaz igen korszerü 's lelkes „Szózatot a' falusi jegyzők ügyében" irá, ajánljuk előleg is a' közönség szives figyelmébe! — Ugyancsak sajtó alatt vannak Remellay Gusztáv tehetségesb novellairóink egyikének Novelláji, 's bihetőleg már augusztusi vásárunkkor kaphatók lesznek. — Széchy Ágoston kegyes tanitórendi tag pedig a' nevelési irodalomnak nyujtott köv. korszerü 's szakismérettel irt munkát: „A' nevelés és oktatástan vázlata, az elemi tanitók használatára." Első kötet: Sajátlagos nevelés- 's általányos oktatástan és tanmód. N 8rétben igen csinos kiadásban Hartleben Konrád Adolf tulajdona. Szinte Hartleben költségin jelent meg a' Történeti könyvtár 4d. füzete, mellynek tartalma az emberi mivelődés történetei a' legrégibb kortul a' népvándorlásokig 's kezdete a' népvándorlásoktul az ujab korig terjed. Németből szabadon forditva Bajza által, ára egyegy füzetnek 40 kr. ezüst. — Az ügybe érdemileg befolyó tagtul értettük, hogy a' pes-

PEST, vasárnap aug. 18kán

JELENKOR.

1844. 66dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Kiadóhelyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Országgy. közlemény: (aug. 10k. ker. ülésb. az orsz. sérelmek 's országgy. szállások iránt tett frdi észrevételekre szóló válasz hitelesitése után az élelmezési választmányhoz a' 4dik rendből tüzöttek miatt heves reclamatiók, a' szintez napi frdi ülés a' börtönrendszerről szóló rdi 3dik üzenetet vizsgálta számos módositással, a' halálos büntetésnek magányrendszerreli pótoltatását nem fogadta el, a' testi büntetést megtartotta rendőri kihágásoknál; a' szintez napi orsz. rdi ülésben délutáni 4 óraig indulatosan küzdött a' 4dik rend a' 3dikkal az élelmezési választmányhoz a' városi követekből csak 2 's nem 4 számban járulandók miatt, mi is 3 számban állapittatott meg de jövendőre minden következtetés nélkül; aug. 12k. orsz. frdi ülésb. őt rdü üzenet hitelesittetett, az e' napi frdi ülésb pedig a' szepességi 16 város belrendezése a' frdi bizottság munkálata szerint állapittatott meg; aug. 13k ker. ülés az orsz gy. zárnap iránti leiratot törvényesnek addig nem ismeri el, míg az 1791: 13d. cz. szerint a' kir. előadások létesitve 's a' sérelmek orvosolva nincsenek; a' városügyre nézve pedig eddigi nézeteihez ragaszkodik; a' b-i inditvány (egyh. javak feletti) tanácskozás részleteinek folyt. budapesti napló: Zászlószentelési ünnepélye a' pesti magy. polgár őrhadnak; utasitás módositása a' városügyben; Szabolcs köszönet szavazata 1ső alispánjának.)

Spanyolország (Elfogatások Madridban; az egyházi javak eladatása felfüggesztetik.)

Anglia (A' királyné fiat szült.)

Francziaország (Az ellenségeskedés Marokkóval meg van kezdve, a' kikötők ostromzár alatt; Aubiguy viszszahivatása Taitiból; a' marokkai szultán részirül Abdelkader ellen hadüzenést hirlenek 'sa't.)

Aldunai tartományok (moldvai jobbágy-viszonyok.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Országgyülési közlemény.

Aug. 10kei ker. ülésben, az orsz. sérelmek és kivánatok tárgyában a' fő RR. által tett észrevételek iránti üzenet hitelesittetvén, megállapittatott. Ezután az orsz.gyülési szállások szabályozása 's bérök fizetése iránti II. üzenet tüzetvén ki hitelesitésre, P. követének inditványára e' szavak után „visszahatólag intézkedni" következők igtattattak: „és más mint orsz.gyülési szállások iránti rendelkezésbe bocsátkozni." Végül az elnökség bemutatá, a' katonai élelmezés tárgyában érkezett válasz következtiben alakulandó választmány tagjai névsorát, mellyhöz a' kir. városok követei maguk közül tagot választani elmulaszták, elégületlenek levén, (mikép ez, e' napi reclamatioikban is nyilványult, a' ker. végzés által rájok nézve megállapitott számmal.

Ugyane' napi 195d. fördi ülésben orsz.biró ő excelja elnöklete alatt, a' RRnek börtönrendszer iránti 3dik üzenete tárgyaltatván, annak 1ső vagy is magányrendszerrül szóló osztályában a' c) pont akép módosittatott, hogy a' törv.hatóságok följelentése után középponti biztosság határozza el a' börtönépitést. A' IIdik osztályban, melly az általmeneti rendszert foglalja magában köv. változtatások történtek: a' 390 §ban „3. hónap" helyett „6 hónap" tétetett, azon § végin pedig, az ezt befejező szavak ezekkel: „volnának ezen szabályok a' fogházakra alkalmazandók" cseréltettek föl. A' 395. §nál egy ifju báró keveselvén a' 360 koczkaláb léget, a' RRt felszólittatni kivánná az iránt, mivel ugymond, más börtönökben 600—700 lábnyi légszokott számittatni. A' 397. §ban e' kitétel helyett: „egy vagy több kápolna állittassék" ez: „külön rendelkezés tétessék" fogadtatott el. A' 400 §. ekkép módosittaték: „20 beteg számára épittessék egy kórterem." A' 405 §bul a' „tőlök" szó kihagyatott, elmenetelre csak elnök vagy helyettese adhatván engedelmet. A' 408 §nál gr. A. Gy. az igazgatói választást a' kinevezéssel kivánván combinálni, javaslá, miszerint a' közgyülés által ajánlott 3 egyed közül a' főispán nevezzen ki, minek ellenében egy fiatal báró azon inditványához járultak a' főRR., hogy a' kinevezés a' központi biztosság által történjék. A' 414§ oda módosittatott, hogy eltávozásra engedelmet a' felügyelő biztosság elnöke adhat. A' 442 §. megváltoztatását egy báró azon okbul inditványzá, mivel a' vádlottat a' magányrendszernél is elfogadtatott elv szerint elitéltetés előtt büntetés alá vetni nem lehet. A' 444 §ban a' „biztosság" kifejezés helyébe: „bizottság elnöke" tétetett. A' 445 §ban e' helyett „kisebb vagy politikai természetü „kisebb és politikai természetü" teendő. A' 447 §. kezdete igy leend: „Az első és 3dik osztály" 449 §bul e' szavak: „a' hideg hónapok kivételével" kihagyattak. 461 §. vége, kezdve, e' szavakon: „kivételtik azon egy eset" 'stb. kimarad, nehogy, ugymond a' javasló, a' rabok a' fogház állását eltanulják. A' 476 §. ugy javasoltatott módosittatni, hogy „itélet nélkül a' bilincs csupán akkor alkalmaztassék, ha ezt biztosság megkivánja." Bevégeztetvén a' III. rész iránti üzenet tárgyaltatása, orsz. biró ő excja a' „bünökről 's büntetésekről szóló 1ső részt tüzte ki, mellyet egy jobb oldali gróf elhalasztatni kivánt, de a' napi rend azon oknál fogva is, mivel a' büntető törvényjavaslat már 14 hónap óta létezik, 's mivel az áltmeneti rendszer jótékony sikere függ a' főkérdések eldöntetésétül, megtartatott 's egy baloldali gróf inditványára a' tanácskozás a' főkérdéseken kezdetett meg, mellyek: a' halálos büntetés, rabság melletti sanyaritás 's testi büntetés; 's e' végett elnök ő n. mlga felolvastatá a' választm. jegyzőkönyv ide vonatkozó részét. Első kérdésül „a' halálos büntetés" emeltetvén ki, gróf A. György, miután az érintett jegyzőkönyvben kimeritve van, ex professo nem akarja tárgyaltatni, mert mind az országos választmány, mind a' RR. csak föltételesen törölték el, annak helyébe a' magányrendszeri büntetést helyettesithetni vélvén. Mivel pedig, ugymond a' magányrendszer nem általányosságban hanem csak experimentumul fogadtatott el, a' helyettesités szüksége nem állt elő, 's ekép ezen kérdés felett döntő itélet nem hozathatik jelenleg; felszólittatni kivánja a' RRt. hogy azt minél kevesebb esetben alkalmazzák. 'S ezen nyilatkozatot magáévá tette a' főRR. többsége. Ugyanazon gr. a' testi büntetést bár mint sanyaritó eszközt nem pártolja, fegyelmi rendőri esetekkor jelenállásában kivánja meghagyatni, mit egy gr. nem pártolt 1) mert törvény előtt mindenkit egyenlőnek kiván 2) a' testi büntetés lealacsonyitó 3) mert nem javitván, általa czél nem éretik. A' testi büntetés fenmaradását pártolók támogatásul felhozák, hogy az eddig testi büntetés alatt állókra nézve a' fogság nem lenne czélszerü büntetés 's hogy minden csekélységért börtönbe küldeni a' bünöst sok költséget igénylene, nem is olly becstelenitő (?) mondá egy gr. a' baloldalon, mert hiszen az olly egyedeket is megbotozzák a' katonaságnál, kikbül idővel tábornagy lesz. A' főRR. többsége gr. A. Gy. inditványát fogadta el. A' büntetésfajokat tartalmazó 8 §ra egyesség van.

A' RRnél ez nap 12 órakor kezd. orsz. ülésben, a' ker. elnökség bemutatá a' hitelesitendő üzeneteket, közülök Széll itélőmester olvasá a' katonai élelmezési leirat következtében kiküldendő választmány iránti üzenetet 's névsorát a' tagjaiul választott 's általunk már közlött követeknek, mibül a' ker. végzés által megállapitott számu városi képviselők hiányzanak. Okot erre a' kerületi végzés adott, mellynek változtatását a' hitelesitő ker. ülésb. megkisérték ugyan az érdeklett követek, de orsz. ülésbe utasittattak ügyök szorgalmazása végett. P. város követe meg is kezdé, előrebocsátván a' tényhelyzetet, melly miatt nem választának soraikbul a' szóban levő választmányhoz, 's hogy rögtönözve mondaték ki a' rájok nézve sérelmes határzat, pártolásukra a' n.m. elnök azonnal felszólitá a' RRt az érintett előterjesztés teljesitésére, miben ugymond vitára semmi anyagot nem lát, kérvén a' RRt, hogy minden kerületből egy tagnak a' városi követek közül választását ne ellenezzék, következett egyik volt ker. elnök tagadó nyilatkozata, ki azemlitett városi követ előadtatási modora jog, szokás 's arány körüli szerinte nem helyes okoskodása által felhivatva érzé magát, a' kérelemnek (ha bár különben hajlama leende is megadni azt) viszszavetésére. És ismét elnöki figyelmeztetés hallaték, miszerint ne bocsátkozzanak a' RR. ott jogfejtegetésbe, hol constit. tárgyrul van szó; 's váltogaták egymást elnöki egyeztető, méltányra felszólitó fölhivás, követelés az illető egyedek részirül, megtagadó de ottan ottan pártoló válaszok is a' m. képviselők részirül, 's igy folyt ez szakadatlan lánczolatban 4 órán keresztül, mintegy hadirendet képezve állván egymás ellenében a' 3ik 's 4ik rend, 's ez utólsó eleinte a' gyakorlat's arány körül forgott okaival, adatok által mutogatván hogy olly háttérbe szoritva soha nem volt, mint most az orsz. választmánynál, 's hogy vala idő, midőn az illy kiküldéseknél a' városi követek voltak tulnyomó számmal, mit azonban most épen nem követelnek, csak azt hogy a' városok, mellyekre a' katonatartás terhei aránylag még sulyosbban nehezülnek, illőn legyenek képviselve a' választmányban; a' pártjokra kelt m. követek is nem jog 's gyakorlat hanem méltány 's igazság tekintete által érzék magukat felhivatva, 's hogy miután több alkalommal's többfélekép tanusitott a' követi tábla méltányt a' városi követek iránt, itt illy indifferens dologban nem látják helyét 's okát a' megtagadásnak. A' szóváltások élénkültével a' modor is mind ingerultebbé lön, olly szint öltének a' viták, mintha a' hongyülés teremeiben csupa heterogén elemek csatáznának egymással 's mintha nem volna érdek vagy eszme csak egy is, mellyben az erők központosulni birnának, mintha a' 3dik's 4dik rend egymásban nem közös nemzeti czélokra törekvő testvért de ellentétben álló érdekeket képviselő ellenséget tekintene. A' tanácskozás hangulata a' szenvedély 's indulat legkülönzőbb fokain keresztül azon stadiumra jutott, mellyet, ismervén a' két rend képviselőinek ez orsz.gyülésen egymás irányában megtartott állását, mellyben kezet fogva haladtanak nehéz de dicső pályájok, nagy czélja felé most végnapjaiban ez országgyülésnek valóban meglepőnek nevezhetni! A' parliamentaritas korlátainak álthágásával a' személyeskedési téren törettek láncsák, volt szó sympathia 's antipathiáról, mellyel a' városi követek közültöbben gyanusiták megyei követtársaikat, kik közül néhánynak sympathiája ugymond az utasitás betüin tul nem terjed, kik a' városok jövőjére nézve támasztott vérmes remények teljesülését szivből nem ohajtják, őszintén nem munkálják. Fejtegették 's ez kölcsönös szemrehányásul, a' képviselet természete. Mit képviselnek, hangzék a' városok részirül a' megyei követek? azon néhány ezer nemest! 's mit képviselnek, hangzék viszont, a' városi követek? néhány patriciust. Felhozatott az is, hogy az oppositio tagjai szavazatjokban következetesek mindig nem valának, 's viszont hogy a' városok, mint választm. munkálkodás közben is tanusiták m á r, megigazitott arányos szavaikkal a' reform rovására fognak élni, 's t ö b b illy szellemü kifakadások hallattak. A' nyilatkozó m. követek többsége, mikép állitják, méltány szempontjából indulva ki, 's minthogy ugymond, a' gyengébb részt inkább kedvezésekben kell részesitni, közelitendő a' városi követek kivánatához, közülök 3 tag választásában egyezett meg, de majd minden nyilatkozást „inkább nem választunk" felkiáltások követék a' városok részirül. E' szenvedély 's indulatvihar csak 4 óra felé kezde csilapulni, midőn is elnök ő nmlga a' többségnek a' ker.végzés megváltoztatásával, az összes városi képviselők közül az élelmezési tárgyban kinevezendő orsz. választmányhoz 3 tagnak leendő választásában megállapodását mondá ki, B. m. követének elfogadott inditványára egyszersmind kijelentvén, hogy ezen végzés az ország. választmányokra nézve sem elv sem gyakorlat körüli következtetésekre alapul nem szolgálhat. Aug. 11én vasárnapi szünet.—Aug. 12én a' RRnél tart. 196d. orsz.ülésben hitelesités végett köv.üzenetek olvastattak föl: 1) Az orsz.gy. szállások iránti, 2) az Erdélylyeli egyesülés, 3) a' részek viszszakapcsoltatása, 4) a' sérelmek 's kivánatok 1ső osztályára tett frdi észrevételek tárgyában kelt üzenetek, végül 5) a' 30adnak orsz.gyüléseni meghatároztatása iránti felirás és üzenet. Hitelesités folytán némi vita a' slavoniai megyék sérelmei sorozatára nézve ismét keletkezett. A' sérelmek iránti üzenet 1ső pontjában Cs. m. követe előadására, e' szavak után „Csongrád megyének abbeli sérelme" beigtattattak következők: és most is szorgalmazott panasza." Szem. ő excja javaslá, miszerint azeddigi gyakorlattal is öszhangzólag azon sérelmek, mikre nézve egyesség van kalauzlataikkal együtt szerkezetbe hozatván őfels. elibe mielőbb terjesztetnének föl, mi el is fogadtatott. A' 30adnak orsz.gyülésen meghatároztatása iránti felirásra nézve megjegyzé ő excja, hogy sem érdemére, sem a' benne felhozott indokokra, sem az előadásra nézve nem egyezik meg, észrevételek azonban a' RR. részirül nem tétetvén, részéről azok előadását máskorra tartja fen. Bemutatá ezután a' pesti elsőbirósági váltót.szék kereskedési ülnöke Kappel Fridriknek a' váltótörvények iránt beadott gyakorlati észrevételeit. Orsz.ülés végeztével a' RR. jövő ker. ülés napirendje felett tanácskozván, legközelebbi tárgyalásra 1) Az orsz. gyülés berekesztésére határnapot tüző k. k. leirat 2) a' vallásügy 3) a' k. városok rendezése iránti válaszüzenet tüzettek ki. Ugyan e' napon a' főRRnél tartott orsz.ülésben felolvastattak hitelesités végett a' megyei választások 's tan.szabály iránti válaszüzenet 's köziratra bocsátás végett: 1) Erdélynek M.országgali szorosb egyesülése 2) orsz.gy. szállások végre 's 3) a' részek viszszakapcsoltatása iránt kelt alsó táblai üzenetek. Tárgyalás alá pedig a' szepességi XVI város rendezési t.javaslat tüzetett ki, mi a' frdi bi-

zottság e' tárgyu munkálatjával combináltatván, ez utólsó állapittatott meg. —

(A' borsodi inditvány v. papi javakrul folyt tanácskozás folyt.) Vessünk most mond a' k-i követ rövid pillanatot hazánkra, különösen törv.könyveinkre. Hazánkban is a' jószágok mindjárt első királyink alatt a' clerusnak bizonyos kötelességek teljesitése mellett adattak kezelése alá. Megtetszik ez sz.László I d. 8ik fejezetéből, hol a' szent király azt parancsolja: „hogy a' püspökök a' régiségtől elromlott templomokat épitsék fel." Volt tehát kötelesség 's pedig azon időkben erős kötelesség a' papi javak birtokához szabva. Azonban a' clerus észrevette, hogy ezen kötelességet teljesiteni nagyon költséges 's hogyha a'templomokat ők tartoznak épiteni 's fentartani, akkor a' statusnak joga van ezen kötelességre őket nemcsak szoritani, de a' jószágokat tőlök még ezen czim alatt el is vehetni. Mit tettek hát t. RR! Megszületett az 1715: 60. t.cz. mellyben az akkor uralkodó III. Károly király azt mondja: hogy ő magára vállalja ad incrementum orthodoxae cath. religionis minden elromlott templomok felépittetését 's mint az egyháznak legfőbb pártfogója fentartását is örökösen. Azonban azt hiszem, hogy ezen t.czikk legkevésbbé sem foszthatja meg a' magyar közállományt azon jogától,miszerint az egyh.javakról szabadon rendelkezhetik, mert azon javakról, mellyeket századokkal előbb szent Istvántól fogva László és Kálmán királyink bizonyos feltételek alatt 's bizonyos kötelességek teljesitése mellett adományoztak a' clerusnak, Károly kir. nem rendelkezhetett. Bizonyitja tovább azt, hogy a' közállomány 's törv hozásnak van jusa rendelkezni a' papi javakról Kálmán I.könyv. 1ső fejezete szerint, hol az mondatik: „Placuit Regi et communi concilio, ut dotes cujuslibet possessionis monasteriis seu ecclesiis a' beato Stephano Rege dispositae inconvulsae remaneant." Világos ebből, hogy azon jószágok, mellyek a' clerusnak nem sz. István király által, de többi más király által adományoztattak, viszszavétettek. Világos tovább az, hogy a' papi javakról az orsz.gyülés rendelkezett ezen szavakkal: „placuit communi concilio", mert kiki tudja, hogy az orsz.gyülés törv.könyveinkben conciliumnak több helyen neveztetik. A' v—mi káptalan követe ugyan Kálmán király I. könyvének 15d. fejezetére hivatkozott, azt állitván, hogy Kálmán király csak azon halastavakat vette a' clerustól viszsza, mellyeket nem sz. István király adományozott. E' helyen meg kell jegyeznem, hogy t.könyveinket papok készitették nyomtatás alá 's papok adták ki, 's itt ezen fejezetben alkalmasint a' pistrinas szó helyett donationes pristinas-nak kellene állani.*) Azonban ezen vitatkozásba most avatkozni nem akarok, csak arra emlékeztetem a' főtiszt. urat, hogy a' halastavakról nem a' 15d. hanem a' 16d. fejezet rendelkezik, melly szerint a' papoktól nemcsak azon halastavak vétettek vissza, mellyeket nem sz. István király, de a' többi király adományozott, hanem mind azon halastavak elvétetni rendeltetnek, mellyek a' magányhasználaton felül fölöslegek voltak. Következőleg kitetszik ezen 16d. fejezetből, hogy Kálmán kir. 's az akkori országgyülés még azon egyházi javakról is rendelkezett, t. i. halastavakról, mellyeket sz. István király maga adományzott. Ezekből kétségenkivül áll, hogy mi, bár az egyházi javakat e' pillanatban elvenni nem akarjuk: de mégsem fogadhatjuk el az orsz. választmány azon véleményét, melly szerint az mondatik „hogy a' b-i inditvány törvényes jogokba ütköznék." Ki merem mondani t. RR., hogy ezen törv.hozásnak nem áll hatalmában lemondani azon nemzeti vagyonról, mellyről a' többi országgyülés facto rendelkezett is. Nem áll hatalmunkban lemondani olly nemzeti vagyonról, melylyet eleink amortisationalis 's más illynemű törvényekkel körülirva az utód-nemzedéknek hiven megőriztek. Én tehát az orsz. választm. véleményét nem fogadom el. Sőt azt hiszem, hogy a' t. RR. 's különösen ezen táblának kimondani azt, hogy a' b-i inditvány törvényes jogokba ütközik, önmegtagadás nélkül teljes lehetlen. Miután azonban itt e' helyen már tárgyaltatott, a' g—i követnek azon inditványát sem fogadom el, hogy az orsz. választmány véleménye helyébe ollyforma végzés iktattassék, mintha ezen kivánatot itt tárgyalni nem lehetne; 's kérem a' t. RRet, hogy miután a' b—i inditvány kiterjedésében jelenleg nem pártoltatik, e' tárgyra nézve olly határozatot hozzunk, melly e' táblának nemcsak méltóságával ne ellenkezzék, de a' nemzet 's jövendőség iránt tartozó kötelességinket se sértse meg. Ezek folytában bátor vagyok a' t. RR. előtt az orsz. választmány véleményе helyett olly végzést inditványozni, mellyel egy részről a' b-di kivánat ugyan tettleg nem pártoltatik, de *más részről a' nemzetnek eddig még sértetlenül* megőrzött tulajdoni *joga* sem fog koczkáztatni. A' határozat köv. lenne: „Elismerik ugyan a' RR. hogy a' papi jószágok a' közállomány rendelkezése alá tartoznak: nem vélik azonban most helyét és idejét lenni annak, hogy azokról a' közállomány valósággal rendelkezzék." Befejezném ez inditvánnyal előadásomat, azt a' t. RR. bölcs itéletére bizva, ha a'veszprémi kápt. érd. követe nyomban előttem kesernyés előadásával válaszra nem hivott volna fel. Az érd. követ ur előadása elején a' b-di inditványt népszerütlennek nyilványitá azon okból „mert megfosztja a' népet attól, hogy a' papi fölöslegben részesüljön 's igy ez inditvány a' nép érdeke ellen van." Ezek voltak főt. ur szavai,mellyekre bátor vagyok röviden felelni, hogy gyönge elmémmel felfogni képes nem vagyok azon logikát,melly szerint népszerütlennek állittatik B. vgye azon inditványa, hogy az egyh. javak jövedelmének egy része a' népnevelésre fordittassék, azon nép neveltetésére, mellyről főt.urak, bár ez ország ingatlan részének körülbelül kilenczedrészét birják is, legkevésbbé sem gondoskodtak. Azt hiszem, ha van inditvány, melly a' nép hasznára adományoz: ugy kétségtelen ezen b-i inditvány, mert a' népnek erkölcsöt ad; jól rendezett iskoláknál a' népnek nagyobb jót adni nem lehet. Azon fölösleg, mellyben addig a' nép főt. urak kénye's kedve szerint részesittetett, említést sem érdemel, 's csak azon igen csekély fölöslegből állott, melly mintegy ajándékkép odavettetett. Ellenben a' b-i inditvánnyal a' nép értelmi 's ennek következtében anyagi jólléte mozdittatván elő, azt minden inditványink közt talán legnépszerübbnek állithatni. Továbbá a' v—mi kápt. követe ha leggyengébb oldalát akarta érinteni a' nemesi aristokratiának, 's ebből huzni hasznot tulajdon részire, azt mondá: „hogy a' papok javai elvétele következteti a' nemesség javai elvételét is." Ezen okoskodást ugy szokták nevezni, hogy ez argumentum ad hominem. 'S miután főt. ur tudja, hogy ezen táblánál kevés kivétellel a' nemesi rend képviselői ülnek, többnyire mint ollyanok, kik magok is nemesi birtokuak, kétségtelenül nem volt rosz taktika az egész inditványt ollyannak állitani, melly a' nemesség javai elvételét következtetné maga után. Azonban t. RR. az egyházi birtok nem tulajdona a' püspöknek, arrul nem rendelkezhetik, azt el nem adhatja, el nem zálogosithatja, arra adósságot nem tehet: a' nemesi birtok tulajdona annak, ki azt teljes joggal birja, a' nemes azt eladhatja, elzálogosithatja, adósságokkal terhelheti. Az egyh. birtok bizonyos kitüzött czélokra, templomok épitésére, iskolák fentartására 'stb. adományoztatott, koránsem egyes személynek, de egy moralis testületnek, mellyről a' közállomány szabadon rendelkezhetik. A' nemesi birtok adományoztatott teljes tulajdoni joggal, 's igy azt egytermészetünek állitani az egyházi javakkal semmi tekintetben nem lehet. Azt mondá főt. ur, hogy az egyik privilegialis osztály gyengittetése a' másik privil. osztály megsemmisülését fogja maga után huzni. Ezen mondásából világos előttem hogy a' kath. clerus mi okból szegül ellen minden ujitásnak; ezen állitásából vagyok képes magamnak megmagyarázni azt, hogy a' clerus miért nem akar adózni; ezen állitásából látom okát annak, miért költ a' clerus évenkint százakat 's czereket tiszt- 's követválasztásoknál a' gyülésekben mindenhaladásikérdés ledorongoltatására. Azt hiszem t. RR. hogy mi nem a' privilegiumok fentartásaért ülünk most együtt, midőn azok további épségbeni fentartása az egész magyar alkotvány megsemmisitését huzná maga után. Ezeknek ideje lejárt 's a' privileg. osztály érdeke helyébe a' nép érdeke merült fel előttünk. Ez azon végczél, mellyre minden törekvésinket kell irányzani. Egyébiránt jegyezze meg magának főt. követ ur, hogy miután azon okoskodásából, hogy a'clerus gyengittetése a' nemesség végveszedelmét huzná maga után, viszont az következik, hogy a'nemesség gyengittetése a' clerus végveszélyét fogja maga után huzni: bizonyosan mi akkor, midőn a' kápt. követek szavazati aranyáról fogunk tanácskozni, főt. ur ezen tanját szemünk előtt tartva, azon fogunk iparkodni, hogy a' kápt. követek, mint különben is repraesentativ rendszerbe nem illők, az alsó táblánál szavazattal ne birjanak. Végre főt. ur azon állitása: „hogy Kálmán király idejében el lehetett venni a' clerustól a' javakat sokkal bátrabban mint most azon okból, mert azon időben a' protestantismustól magokat's hitsorsosit őrzeni nem kellett" ollyan valami, mit főt., urtól legkevésbbé vártam. Főtiszt.ur ez által rendeltetéséről megfelejtkezve, az egyenetlenség magvát's az ellenségeskedés üszkét akarta közénk sodrani, 's mint látom ingerült szemekkel nézi azt, hogy mi itt külön vallásu követek egymás mellett béke, csend 's barátságban ülünk, talán felzuditotta keblét azon egyetértés, melly a'rokonelvü kath. 's prot. polgárok közt napról napra nőtten nő? Emlékezzék szavaimra, hogy az elvrokonságon alapult barátságot 's egyetértést illy gyöngédtelen szavak nem bomlasztani, de erősiteni fogják. Különben ott van Spanyolország, nem kellett ott a' kath. clerusnak század óta küzdeni a' protestantismussal, a' clerus kormányozta, igazgatta, vezette, nevelte a'népet; 's több mint egy évtized már,hogy a' legborzasztóbb forradalom dulja e' hazát, miveletlen földek, véres göröngyök, elnyomorodott sápadt nép élő tanuji 's következései a' clerus bölcs kormányzatának 's fáradságos nevelésének. Igen t.RR. a' clerus karon fogva vezette a' spanyol népet, hol protestantismussal neki küzdenie nem kellett, a' veszély örvényéhez; de most elpuhult karja viszszatartani a' butának nevelt népet 's megmenteni a' hazát nem birja. Én tehát inditványomat a' t. RR. pártfogásába ajánlva főt.urat arra kérem, hogy kifejezéseivel egész osztályokat ne sértsen 's felszólitom, hogy nyujtson felvilágositást, ha vajjon Spanyolorsz. a' clerusnak a' prot. kellett é küzdeni? Egy m. *követ* elismeri, hogy B. megye által előterjesztett kérdés teendőink roppant halmaza miatt jelen országgyülés tanácskozási tárgya nem lehet, azon felül ezen kérdés nem is érett meg annyira, hogy képes lenne ez uttal üdvös gyümölcsöt termeni. De mit tehetünk róla, hogy ez inditvány B. megye által megtétetett, nekünk most ehez minden esetre szólanunk kell; felhivott erre leginkább a' v. káptalani követnek vakmerőséggel határos nyilatkozata, ki B. körlevelét elmefuttatásnak 's ollyannak nevezé, mi a' törvényes tulajdont megtámadja. Ezenkivül még támadó harczot kezdett a' lovag rend ellen. Multkor arrul vádolá a' Rdeket, hogy miért merik a' káptalanoktul törvényben gyökerezett szavazatjogukat megtagadni; és ő panaszkodik, hogy az országgy. befolyásból kirekesztetett, ki a' megyei utasitások készitésénél a' reformkérdések megdöntésére hatalmas befolyást gyakorolt, most pedig azt hozta fel, hogy ha a' papi javak elvétetnek, hasonló sors fogja érni a' nemesi javakat is,mert az egyház épen olly törvények erejénél 's kiváltságoknál fogva birja jószágit, mint a' nemesség. Az egyh. rend a' kiváltságokhoz szorosan ragaszkodik 's azért minden erejével azokat fentartani törekszik, 's kérdem, teszi é ezt a' nemesség? nem kivánja é azon kiváltságokat, mellyek a' nemzet kifejlésének akadályára léteznek, megszüntetni? átlátja a' nemesség a' hazának azon abnormis állását, mellybe némelly kiváltságok helyzik, azért *követel* minden módot az *urbér* rendezésére, 's átlátja annak szükségét, hogy a' nemesi birtoknak igazságtalan adómentessége minélelőbb megszüntessék; mig ez ellen a' v. káptalan követe tudva levő agitatióval működött. Ezeken felül még igazság talan megtámadást használt a' protestansok ellen, protestans irigységből eredő izgatásnaktulajdonitván e'szőnyegen levőtárgy inditványoztatását; kijelenti szónok, hogy illy gunyos váddal gyanusitani ne merészelje a' protestansokat, mert ezek illy fegyvereket soha nem használtak a' katholikusok irányában. Az inditványzott kérdés nem alkotványelleni törekvés, az egyházi javak, mint az előbb szólottak által világosan kimutattatott, a' status tulajdonai, rólok a' törv.hozás mindenkor szabadon rendelkezhetik; küldöim, mond szónok, szintezen elvből indultak 's pártolták B. inditványát, 's az protestans boszuállásnak annál kevesbbé nevezhető, mivel küldöim legnagyobb része katholikusokból áll, ők tulnyomósággal birnak megyémben, 's ezek az egyháziak által birt javakkal semmit egyebet tenni nem akarnak, mint azokat eredeti rendeltetésökre, honnan eltávoztak, viszszavezérelni. Hogy 1791ben József elhunyta után az egyházi birtokok elvétele miatt a' megyék repraesentáltak, igen helyesnek találom, mert azok egyedül önkény által 's nem törvény utján vétettek el, illy esetben ugy hiszem, B. megye most is repraesentálna; azért ezen tényt ide nem alkalmazhatni, mert most t.hozás utján kivánunk az egyháziak kezei közt levő statusjavakról rendelkezni. Furcsán tünik előmbe, hogy a' kath. clerus összse akarja zavarni a' tulajdont a' használatra adott birtokkal, 's ugyszólván gyermekségnek tartom azon különbségeket bebizonyitani, mellyek a' nemesi és egyh.javak közt léteznek; állitásukra csak annyit jegyzek meg, hogy ki van tüzve a' czél, mi végett nyerték az egyháziak jószágukat, 's e' szerint nincs róla dispositionalis joguk, mihelyt pedig ez nincs meg, a' birtokos nem egyéb, mint a' reá bizott jószág kezelője, miről a' t.hozás, midőn azt szükségesnek látja, mindenkor szabadon rendelkezhetik. Különös merénynek nevezé v. kápt. követe, ha az országgyülés a' papi jószágok felett intézkedésbe bocsátkoznék, azzal a' tulajdoni jog szentsége lenne megsértve, mihez nyulni senkinek sem szabad. Szó-

*) A' pistrinas (pistrina sütőkemenczе-jog) melly akkor kir. jog volt és sok helyett malom-joghoz csatolva. Itt e' szó jól áll. Szerk.

nok ez állitást tagadja, mert a' t.hozásnak nemcsak a' status javai, hanem még a' magánytulajdon iránt is, midőn azt a' köztársaság megkivánja, joga van intézkedni; igy van a' kisajátitási törvény, ez a' tulajdon felől rendelkezik, még sem találkozott senki a' hazában, ki ezen törvényt a' tulajdon megtámadására intézettnek tekintette; midőn a' szegény adózónép személye vagyonáról önkényesen disponálunk, akkor nem jut eszébe a' káptalani követnek a' sine nobis de nobis, pedig egyes ember élete mindig nagyobb figyelmet érdemel mint a' vagyon. Az utána szólt megyei követ hasonló értelemben nyilatkozván, megemlité, miszerint elismeri, hogy e' kérdés vitatásával meddő téren áll a' t.hozás, mert most annak még nincs jövendője, de azt nem hiszi, hogy ha a' papi jószág elvétetnék, a' nemességé is el fogna vétetni, mert a' történetek évlapjai ellenkezőt tanusitnak. Ha az egyh. rend a' földi gondoktól felszabadittatik, annak jótékonyságát egyedül ők fogják leginkább érzeni, mert szent hivatásukat buzgóbban teljesithetik. A' keresztyén vallás kezdetén nem büszkélkedett az egyház roppant uradalmakkal, tiszta egyszerüségben élve tanitotta hiveit 's nagy tiszteletben tartatott; különben is ha állásukhoz illő fizetéssel fognak elláttatni, a' relativ jövedelem megmarad, csak azon aránytalanság fog kiegyenlittetni, melly most van 's azon kutforrások, mellyek korteskedésre pazaroltatnak, a' népnevelésre lesznek forditandók. A' statusnak minden politikai rosz kinövést ki kell irtani, 's ha valamelly intézet czéljának meg nem felel, azt akép intézni, hogy a' haza legnagyobb boldogságot szerezhessen magának. Szemünkre vetették, hogy a' nemesség korteskedik, 's az ide pazarlott pénzt jobb lenne népnevelésre forditani; ez való. Szóló megismeri, hogy a' korteskedés egyik legroszabb bün, mert általa az erkölcsiség nemcsak elő nem mozdittatik, sőt elkorcsosittatik; de kérdem: ki tanitott erre bennünket? korteskedik a' clerus saját czéljai elérésére ugy mint a' nemesség; voltak esetek, midőn paplakok csapszékekké aljasultak. Tekintsünk csak szét a' hazában, 's emlékezzünk viszsza a' zalai eseményekre, zágrábi tisztujitásra, 's látni fogjuk, kinek vethetni leginkább szemére a' korteskedést. Sajnálom, hogy v. káptalan követe nem tud keserüség nélkül szólani a' protestansokról, 's a' szőnyegen levő kérdést protestans szenvedélyből eredettnek tekinté; hogy az nem ugy van, már mások által bebizonyittatott; annyi azonban tagadhatlan, hogy a' kathol. clerus kezei közt levő javakat, az egyház szolgáinak tartására, templomok épitésére 's népnevelésre adományozták királyink, de nem kell feledni, hogy akkor hazánkban még protestansok nem voltak, ezek szinte a' haza polgárai, ezek is igényelhetik azt, hogy azon javakból ők is részesittessenek, ők az egyház szolgái fizetését 's templomaik épitését, ugy a' tanitást saját adományaikból eszközlik 's büszkeségöknek tartják, hogy szük erszényeikből fizetett néptanitóik által a' mivelődés 's felvilágosodás sokkal nagyobb mértékben van elterjedve, mint a' katholikusoknál. Pártolta K. megye inditványát. Ezután egy káptalani követ szólt: Azon statustheoriára, mellyet tegnap K. követe inditványának alapjaul igyekezett felállitani 's melly majd azonos azzal, mit e' tárgyban a' mult században a' franczia forradalom doctrinairjei hirdettek, némi észrevételeket kell tennem. Azt mondá tisztelt követ ur, hogy a' moralis testületek keletkezése későbbi, mint maga a' status, ez azoknál fenebb áll, 's ha a' status czéljával ellenkeznek, joga van a' statusnak azokat megszüntetni. Megvallom, ez állitás előttem igen feltünő vala, a' mennyiben e' statustheoria az egyház, mint moralis társulat irányában látszik felállitottnak. Mert az egyház eredetében és theoriájában akármelly statusnál régibb, 's ennek kifolyása épen nem levén, a' status irányában sajátságos viszonynyal bir, 's e' tekintetben azt akármi más alárendelt különczélu társaságokkal hasonlatosságba nem tehetni. Az egyház a' status irányában önálló 's független, hatóságát a' statushatalomtól nem kölcsönzi, mert az saját külön természetü hatalom, 's mint illyen, nincs a' statusnak alárendelve. Vallási meggyőződésöket a' népek a' statushatalomnak soha nem adták át, 's ha voltak idők, midőn a' statushatalom a' keresztyén egyházat elnyomta 's megszüntetni törekedett, az önkény és nyers hatalom ezen megfeszitését jogszerünek sem mondhatja, 's végre is nem a' status szüntette meg az egyházat, hanem ez hóditotta meg a' statust; képtelenség volna a' statusnak olly felsőséget tulajdonitni, hogy ez akár az egyháznak, mint vallási társulatnak, akár csak a' clerusnak is, mint egyházi hatalom viselőjének megszüntetésére legyen feljogositva. Ez volna még a' valódi absolut status, mellytől inkább félhetnénk, mint hajdan a' keresztyén Európa a' félholdtul. Továbbá azt mondá érdemes követ ur, hogy királyink a' jószágokat ugy adományozták, mint a' status képviselői, miből azt akará következtetni, hogy az egyh. jószágok a' status jószágai, vagy mi épen annyi: hogy a' statusnak van hatalma azokrul rendelkezni. De ez állitása megint egy ujabb statustheoriából van meritve, melly szerint a' hatalom a' népé, a' király a' statusnak csak első hivatalnoka. A' magyar constitutio nincs e' theoriára alapitva, királyink a' statusnak nem képviselői, hanem önálló felségökben gyökerezik királyi hatalmok, mellynek egy része törvényink szerint az orsz. status okra is átruháztatott; azonban habár, a' mit helyben nem hagyunk, fölteszszük is azt, hogy az egyh. jószágokat a' status adományozta volna, következik é: hogy mit a' status az egyháznak adott, az nem az egyházé hanem a' statusé? ez az adományozás eszméjét forgatná fel. 'S ha csakugyan K. követének theoriája megállhatna, nem hatna é az egyiránt minden kir. donatióra, akár egyházat illessen az akár világi birtokot? A' privatusok adományit 's alapitványit megint azon okbul tartja elvehetőknek az érdemes követ ur, mert nem személynek adattak, hanem hivatalnak, holott épen e' nézet áll leginkább az egyh. javak sérthetlensége mellett, mert ezen jószágok a' kath. egyház tulajdona, és mi azokat azon czimmel birjuk, mivel az egyház hivatalnoki vagyunk; mikor azok adományoztattak, nemcsak az első szerzőnek adattak, hanem minden következőinek. Ha tehát fenáll az egyház és állania kell, mi czimmel vehetné el a' status a' privatusok adományit is? az illy theoriák szerint alig lenne birtok, mire a' status kezét nem tehetné, 's ezen theoriákból következteté követ ur inditványát: hogy mondassék ki, miszerint a' statusnak egyházi javakra nézve rendelkezési joga van, most azonban idejét nem látja azokról tettleg rendelkezni. Igy történt ez Francziaországban is, előbb elvképen állittatott fel, hogy az egyházi javak a' status rendelkezésétől függnek, az elhalasztás a' clerusnak megigértetett, de a' végrehajtás ideje rövid idő mulva bekövetkezett; ez inditványt elfogadni annyi volna mint magát a' b—dit elfogadni, vagy talán valamivel ennél is roszabb. Tetszett T. követének a' v—i káptalan követe tegnapi előadását megróni 's azt állitani felőle, hogy az merészségében vakmerőséggel határos. Nem akarom vitatni, a' tisztelt követ beszédében volt é valami parlamentelleni kifejezés vagy gyöngédtelenség, de a' megrovást másoktól inkább elfogadhatónak tartanám, mint épen az érd. követurtól, ki e' teremben tartott beszédeiben többször ollyanokat hozott fel, mikről méltán elmondhatni, hogy vakmerőséggel határosak; egyébiránt az érd. követ ur is egy különös statustheoriát állita fel, midőn azt mondá, hogy ha a' nemzet veszi el az egyh. jószágokat, nincs tettében erőszakoskodás, mert a' nemzet magát az alkotványt az országlási rendszert is megváltoztatja, a' fejdelem tetteit méltán roszalták a' vgyék, mert akkor az elfoglalás nem t.hozás utján történt. Ugyan nincsen é ezen eszmében a' status absolutismusa kimondva, melly a' népek szabadságát inkább elöli, mint az absoluta monarchia? E' theoriák, mellyek időnkben minden hatalmat centralisálni, minden kiváltságot megszüntetni, minden individualismust eltörleni törekesznek, egykor a' despotismus legnyomasztóbb igája alá fognák görbiteni azon nemzetet, mellynek nevében a' hatalmat néhány gyakorolná. G. követe nehezen veszi, hogy én tegnap a' népnevelés költségei forrásaul azon sok ezret tüztem ki, mellyek honunkban a' korteskedésre pazaroltatnak; ugy vette k. követ ur mondásomat, mintha én általa a' világirend tetteit akartam volna megróni. De én a' korteskedést egész általányosságban roszalom, tegye azt pap, tegye világi, én megmondottam, hogy e' nyomorult és gyalázatos választási mód megszünendésével minden pénzbeli áldozat nélkül is emelkednék a' népnevelés, mert az annyira káros erkölcsvesztegetés megszünnék. De olly okoskodással is élt a' tisztelt k. követ ur jószágink elvételére nézve, melly tőle különösen hangzik; azért akarna minket fölmenteni a' birtok terhétől, a' gazdálkodási gondoktul, hogy hivatásunkat akadálytalanul teljesithessük; mi köszönjük ugyan e' keresztyéni buzgóság-szülte jó tanácsot, de felteszszük azt, hogy istenfélő királyink is tudták és belátták azt, mi szükséges, mi haszon a' papságnak és egyháznak, hogy hivatásának teljesen megfelelhessen; ők e' czélra minket fekvő birtokkal 's más alkotványos jogokkal láttak el, azonban koránse higye követ ur, hogy ezek elvesztésével hatalmunk is elenyésznék; utasitom követ urat Francziaországra, utasitom a' szegény irlandi kath. clerusra, 's ott meglátja, hogy a' clerusnak földbirtok nélkül is roppant hatalma van, ott a' clerus szegény, de a' nép akaratját birja; ha itt is elvesztjük jószáginkat; miénk lesz a' nép, és mi bennök és köztük hatalmasok leszünk. A' következett m. követ ugymond: Ha a' t.hozásnak csak az volna feladata, hogy az előtte álló pillanatot megragadva, müködésének sikert adjon, akkor áll az, hogy a' tér e' pillanatban nem nyilt meg; de én a' t.hozás működését nem itt keresem, mert az nem pillanatnyi, hanem több időre terjed. És ha van kérdés, mellyet minden oldalról meg kell hányni, ezt látom ollyannak; elhiszem a' tanácskozás alatti tárgy már nem uj; sok eszme és kebel foglalkodot már magánkörökben annak komoly megoldásával, mellynek kifejlése fogja a' jövendő kor számára a' kellő gyümölcsöt megtermeni. Ha viszszapillantunk az 1839ki or.ggy. folyamára, ennek csiráját ott fogjuk találni, mert akkor Torontalmegye képviselője volt az, ki inditványt tön, hogy a' megüresült érseki 's püspökszékek jövedelmei a' haza jólléte előmozditására forditassanak; mi nem is maradt tisztán szó nélkül, mert tanusitják az akkori országgyül. iratai, hogy ezen tárgy iránt a' két tábla közt üzenet váltatott. Akkor megpendült ezen eszme azon szempontból, hogy a' be nem töltött papi székek jövedelmeinek pénzbeli mennyisége az ország rendelkezése alá essék, most egy stadiummal tovább mentünk; 's erre okott adott B. megye inditványa. Szónok sokkal jobbnak ismeri ezen megyét, 's meri állitani, hogy B. megye inditványa, nem boszuálló indulatból, nem nemtelen rugóból, hanem a' haza iránt viseltető buzgóságból eredett's tétetett ezen körlevél közrebocsátása; mi által nem törvény elleni tiszteletlenségre akarta felhini a' hazát, hanem olly tárgy megfontolására, mellyet törvény utjáni müködésektől elvonni nem szabad, és ha legkisebb kétség támadt volna is aziránt: hogy vajjon lehet és szabad é ezen kérdést gyakorlatilag tárgyalni? öt a' káptalanok követei tökéletesen meggyőzték arról, hogy szabad is, lehet is, kell is. Ők ugyanis mindig arra hivatkoznak, hogy birtokukra nézve egyenlők az alkotványnyal 's birtoklásijoguk azalkotványbólveszi származását, 'sezen birtoklásijog törv. által biztositva van; ugyan mondjanak egy tárgyat legkisebbtől legnagyobbig, mellynek keletkezése 's melly iránti rendelkezés, mellynek időszerinti módositása, változtatása 's eltörlése, más törvénynyel való fölcserélése nem a' törvényhozás feladási köréhez tartozik? és micsoda kiváltságot kivánnak akkor, midőn magokat az alkotvány kifolyásának tekintik? midőn azt merik mondani: noli me tangere? Nem arról van itt szó, hogy a' clerus mult időtől fogva maig tesz é jót; ez a' birtoklási jogra nézve nem áll; mert nincs é időszak, midőn a' haza többet kiván? Azon jótékonyság nem abban áll, hogy néhány irgalomra szorult ügyefogyott ember az egyház által láttassék el. Történik több intézkedés az egyház által, igaz; de nem ugy, mint a' közvárakozás, a' nemzet kivánata hozza magával; 's kérdem: összze lehet é keverni a' birtokot a' vallással? Különböztessük meg a' dolgot; mert a' vallás nem jár karöltve a' vagyonossággal; sajnálkozásra méltónak tartanám azon vallást, melly csak világi birtokokkal ellátva volna képes czélját teljesiteni; az isten dicsősége kiván é jószágbirhatást? vagy még most is bálvány-időszakban élünk? hogy arany borjukat áldozzunk, 's kincseket gyüjtsünk azoknak össze, kik az isteni tiszteletet teljesitik; annyira kell é a' külfénynek áldozni 's vagyon kell az isteni tiszteletre? — A' hol nincs anyagi vagyon: vajjon kevesebb buzgalom fejlik é ki az isteni tisztelet iránt? mert ezüst gyertyatartóik nincsenek; ha ezt hiszik, akkor elmondhatjuk az üdvezitővel: „uram bocsásd meg nekiek, mert nem tudják mit cselekesznek.“ Addig isteni a' vallás, mig maga egyszerüségében áll; mihelyt azt külső fénynyel kivánjuk emelni, nem vallás többé. (?) Mit a' v—mi káptalan követe Francziaországról felhozott: nem mondom ugyan vakmerő, hanem gyöngédtelen állitásnak, hogy ott nem kell ugy mint itt protestansok ellen védeni a' vallást; tehát a' prot. felekezet Magyarországban ollyan é mint a' farkas, mellytől óni kell a' nyájat, talán arra kell forditani jövedelmeik egy részét, mint Németországban, hol farkasok támadtak és egynek elfogatására 75 pfr. tüzetett ki, hát vérdijt fogunk kitüzni azokra, kik velünk egy hazában élnek és alkotványunk polgárai, azok ellen kell é ótalmazni a' kath. vallást? ruházzon bár mindenféle vádat a' protestansokra a' clerus, de azt ne, hogy a' protestansok hatalma ellen kelljen a' római egyházat védeni: mindent inkább el fogok hinni, de ezt nem; mert uraim, azon felekezet, melly régi védelmi állapotjában van, ki tudja, melly határtalan önkénynek van alávetve: az volna ellensége a' római egyháznak 's az támadná meg azért, hogy az ő szivredőji ollyanok, mellyek a' r. egyház gondolkozásával nem férnek összze; tegyék szivcikre kezeiket a' főt. urak, 's mondják el, mea culpa, mea maxima culpa, mi nem voltunk irántok azon kimélettel, mellyre Krisztus tanitott „szeresd felebarátodat mint tenmagadat, 's másnak ne kivánd, mit magadnak nem akarsz.“

Adjunk más felekezetbelieknek tért vallásaik szab. gyakorlására: legyenek ők is olly jogu polgárok mint a' katholikusok; akkor olly csöndesek, olly nyugodtak fognak lenni, mint bárki. Francziaországban nincs protestans elem, melly ellen a' papság kénytelenittetnék magát védeni, mégis támadt ellensége a' vallási külső szertartásnak. Francziaországban meggyöngittetett a' clerus hatalma 's az minden jogától meg volt fosztva; mégis képes volt a' vallást olly tiszteletben fentartani, hogy az ott áll, hol neki állaniakell; 's miért? mert az egyház 's a' vallás szolgája az alkotványos álladalom alatt áll, mennyiben a' vallás a' status czéljaival megegyezik, neki különben az alkotványnyal semmi kapcsolata nincs; mihely tisztán 's kirekesztőleg azon téren fog működni: minden viszálkodás meg fog szünni. A' vallás szolgája legyen az, mire rendeltetett, mint a' szent irás mondja: a' te országod nem e' földön van; és ezen ország elérésére nagy jószágokra 's jövedelmekre nincs szükség. De tekintsünk azon vallásu lelkészekre, kik minden nap az egyházi dolgokkal foglalkoznak, vajjon azok veszik é hasznát azon roppant jövedelmeknek? nem látunk é egyes lelkészeket, kik olly csekélységgel vannak ellátva, hogy mindennapi kenyeröket alig képesek megszerezni? ha tehát az a' czél, hogy ki vallás dolgaiban fáradoz, annak jutalmát is vegye: akkor egy rész ne tartsa magánál azon roppant javakat, hanem mindenki vegyen hasznot belőlök; különben nem felelnek meg rendeltetésöknek; azt nem akarja senki, hogy az egyház szolgája, kinek hivatása legnemesb, inséggel küzködjék. A' törv.hozás csak azt akarja, hogy azon aránytalanság, melly itt is legnagyobb mértékben létezik, egyenlittessék ki 's a' jótékonyság minden egyház szolgáira egyaránt árasztassék. Az mondatott többek közt, hogy az magában rendkivüli jótékonyság, miszerint egy moralis testület, mint a' vallás szolgái, nem bizonyos pénzbeli jövedelmekkel van ellátva mint Francziaországban, hol a' clerus fentartása több millióra megy; ha ezen hasonlitás áll, akkor azt is lehetne mondani, hogy a' kir. hivatalnokok és katonáknak szinte birtok adományoztassék; vajjon ekkor a' statusnak semmi baja sem lenne é? hisz nálunk a' fundus studiorum olly nagy, a' p—i egyetem olly gazdagon van dotálva, mégis hol van nyomorultabb tanitás, mint épen ott? Nem az tehát a' czél, hogy egy bizonyos osztály, mint p.o. a' status szolgái, mikép elégittetik ki; hanem az, mikint felel meg a' dotatio rendeltetésének. Azon theoriai elmefuttatások, mellyek a' clerus részről előhozattak, nem állnak, 's az nem az uj iskolák szüleménye, mert mit bibelődjünk azzal, midőn még Ádám apánk szántott, Éva pedig fonogatott, azon kormányzási rendszerrel? mert a' vallás még akkor nem is volt, ha arra akarunk viszszamenni, azon hatalmat nem fogjuk megdönteni, mert az alkalmazást másutt találjuk fel, 's nem az, a' mi mondatott, hogy mikor a' fejdelem az egyházi javakat el akarta venni, a' megyék felszólaltak; felszólalni kötelességök volt; mert az alkotvány és annak része olly frigy, mellyhez a' fejdelem nem nyulhat; a' nemzetnek és alkotványnak, ha időrül időre szükséget lát és a' hazára nézve javitani való van: azt tenni kötelessége; 's azt mondom az egyháznak, hogy próbálja a' kormány önkényes cselekvésével a' taxatiot, mi ellen a' haza felszólalt, életbe léptetni: kötelessége azt védeni a' hazának, mert a' kormány önkényének azt átadni nem szabad; hanem ha a' törvényhozás akar gondoskodni róla, az olly kérdés, melly fölött kétségeskedni nem lehet. Én részemről B—d inditványát, mint elvileg áll, pártolom, azonban tekintve azt, hogy az országgyülésnek illy késöre haladott stadiumában, ezen kérdést, mellynek nyomatékosságát 's fontosságát, nemcsak kétségbe venni nem akarom, hanem kétségbe nem is vehetőnek állitom, érdemileg tárgyaltatni nem kivánom; minthogy ezen kérdés czélszerü elintézése még akkor is, midőn az megérik, midőn a' nemzetnek vérébe menend által 's vélemény-különbség nem lesz ezen táblánál: komoly megfontolást érdemel; mert olly status elrendezéséről van szó, melly minél szegényebb, minél inkább leszáll polczának magasságáról, 's minél inkább összse fog forrni a'néppel, mellynek rendeltetése, 's ez az mit én ohajtok, hogy ne csarnokok, ne gazdagon aranyzott szolgák válasszák el azokat, kik a' lélek bajaival foglalkoznak, hanem legyenek a' népnek tanácsadóji 's vigasztalóji, annálinkább fog megfelelni rendeltetésének, követvén azt, mit a' nagy mester követett; mert ha ő palotákat adott volna a' vallás szolgájinak: a' rom. kathol. vallás még most is bölcsőjében volna. Hogy tehát ezen tárgyat kellő eg ezuttal tárgyalhassuk, arra nincs idő. miután teendőink sora igen nagy 's a' megkezdetteken tulterjeszkedni az orsz.-gyülésnek nem lehet, különben ez országgyülésnek se vége sem eredvénye nem lesz; ezt ne tévesszük soha szemeink elől, mert az idő drága, 's habár illyféle tanácskozások szivemelők is, de nem jótékonyak, sőt eredvénynélküliek. Én tehát azon inditványt mit K—m megye követe tőn, egy szó-módositással elfogadom, ő t. i. status-rendelkezésről tett emlitést, e' helyet én a' törv.-hozás rendelkezését kivánom kimondani; mit fog a' jövendő tenni, mi czélra kivánja forditani: az az ő feladása; elvileg kell tehát kimondani, hogy a' papi javak feletti rendelkezés a' törvényhozás jogai közé tartozik; hogy ha ezen most is olly pénzetlen haza, melly azon időben, midőn még elrendezés nélkül volt, nem adhatott egyebet fekvőbirtoknál, ezen fekvő-birtokot a' törvény utján pénzzel akarja fölcserélni, midőn azt jónak látja, ebben a' fenálló törvények ne gátolhassák. Én tehát a' tárgyat jobb időkre halasztva pártolom K-m inditványát. Ezután ismét az inditványzó m. követ szólott: 's azon állitás czáfolatába bocsátkozott, hogy a' világi's papi jószágok egy természetüek; az elmondottakon kivül megjegyzé, hogy a' clerus mint moralis testület soha sem deficiál, a' nemesség birtoka mag-szakadás esetében 's felségsértési bün miatt visszaszáll a' kir. fiscusra; ellenben ha az egyházi rend közül valamellyik felségsértési bünbe esik, azon birtok, honnan a' bünösnek jövedelme van, megmarad az egyházi rendnél 's csak személyére nézve büntettetik. Szathmáry Mihály kiszámitotta, hogy a' nemesség által birtjószág sz. István idejétől kezdve ötször esett vissza a' kir. fiscusra 's ugyan annyiszor conferáltatott. Azt állitja tovább az egyházirend: hogy birtoka az alkotvánnyal egy idős, szónok azt hiszi, miképen a' polg. társaság egyes személyekből keletkezett, 's legelsőben az egyesek jogai határoztattak meg, azután a' szövetkezett társaság engedte meg a' moralis testületeknek alakulását, 's mint annak joga volt azt megengedni, ugy midőn annak szükségét látja, meg is szüntetheti; ennélfogva a' moralis testületek a' statustól később nyerhették birtokaikat bizonyos szolgálataik jutalmául, ha tehát ezek rendeltetésöknek meg nem felelnek, hatalmában áll a' polg. társaságnak azon javakat visszavenni, 's olly czélra forditani, mellyből a' statusra legtöbb haszon fog háramlani. Egyébiránt nem foghatom meg, miért nevezte v. kápt. követe II. Fülöpöt nagynak, talán azért, mivel saját fiát don Carlost a' dominicanusok kedviért kivégeztette, vagy hogy ezreket vitetett máglyára, azért, mivel azok az istent máskép imádták mint nekie tetszett vala, vagy azért, hogy a' sanquentini ütközet megnyeréséért emlékül 4 millió ezüst forintért az Escuriált 40 szerzetes kényelmire 's a' megholt királyok temetőhelyeinek épittette. Ő volt az, ki V. Károly császár testamentomát a' sz. inquisitio rendelete következtében, mivel ez a' papoknak semmit sem hagyott, megégetteté; a' toledói érsek csak sok aranynyal mentheté meg életét azért, hogy a' testamentomot aláirta, ugyanezért gyóntatóatyja is a' tömlöczben halt meg, ha ezért II. Fülöp nagy nevet érdemel, akkor azok sorából Titus Vespasianust 's másokat ki kell taszitani. — Mondatott tovább, hogy ha nem kell is a' kath. clerusnak most pogányokat téríteni, de óni kell a' hiveket a' protestansok folytonos működésitől; tehát ezen állitás szerint a' kath. és protestans testvérek ugy állittatnak egymás ellenébe mint a' hiénák és bárányok? nem szórja é ez által a' kath. clerus a' békes hon polgárai közé a' szeretetlenség üszkét? nem tudom, mellyik felekezet üzi jobban a' lélekvásárlást; van példa arra, hogy a' clerus hivatal-igérés mellett téritett, 's ebben ő nem gátoltatik; tudok hasonló ok miatt keletkezett pört, mellyben az volt az itélet, partem I. ex defectu probarum absolvi. Egyébiránt ha a' v. káptalan követe olly buzgó őrje a' nyájnak, hogy téritésének annál nagyobb gyümölcsét láthassa, legjobb lenne, ha e' czélból Chinába, hol 300 millió pogány van téritendő, vagy Ausztráliába menne, itt már a' térités nagyobb érdem lenne, mert némi kis fáradsággal jár. Végre még a' dologra kivánok néhány megjegyzést tenni. Hogy az egyházi javak a' status tulajdonának tartatnak 's hogy ez elvet már több izben kimondá a't.hozás, tanusitja ezt több orsz.gy. irat, különösen 1835. évi dec. 30d. érkezett k.k. leirat 's az arra tett ujabbi felirás. De törvényinkből sem magyarázhatni ki, hogy a' papi javak az egyházi rendnek tulajdona, többnyire ott ezen szó használtatik „tenet", mit igen megkülönböztetek ezen szótul „possidet", ez is nyilványosan azt bizonyitja, hogy az egyházi rend a' nála levő birtoknak csak haszonvevője 's arrul a' törv.-hozás mindenkor tetszése szerint rendelkezhetik. Egy más megyei követ ezt mondá: Meglehet, hogy a' tulajdonjog feletti eszméim igen szigoruak, vagy pedanteriához közelgők, de azok ellenére, miket B. követe az 1636ki országgyülés iratiból felolvasott, sem győződhetem meg a' felől, mikint a' törv.hozás bármelly részének joga legyen az egyházi javakat eredeti rendeltetésök ellen bárhová forditani. Az ugyanis, mit B—d követe felolvasni méltóztatott, az orsz. RR. felirata előleges sérelmeinknek az egyházi javak helytelen használata 's törvényelleni taxatiójárul szóló 9d. pontja iránt érkezett k. válaszra, mellyben ő Fels. kijelenti, mikint az egyházi javakat ezentul is felső patronatusi jogánál fogva a' törvények értelméhez 's az alapitók szándékához képest kezelni fogja; szükségesnek láták az akkori orsz. RR. kellő ovatossággal megjegyezni, miszerint ezen kezelésbe a' törv.hozás hasonfelének kétségen tul befolyása vagyon és inkább e' jog-fentartás tekintetéből történt akkor e' felszólalás. Nem tartja mond szónok tovább a' kérdés lényegéhez tartozónak azt, vajjon a' kath. egyház szolgáji fölösleg vannak é ellátva földi javakkal, 's vajjon azokkal mindenkor ugyélnek é mint rendeltetésök igényli? mert bár mikint válaszoljunk e' kérdésekre, illy tekintetek a' tulajdonjog korlátozását nem igazolhatják. Ha valakit tulajdonától azon okbul lehetne megfosztani, mert azzal v. viszsza él, v. talán csak nem ugy él, mint mi kivánnók, akkor megszünt a' tulajdoni jog bátorsága, megszünt azon szabad rendelkezhetés, melly a' sajátjog természetes corollariuma. Akkor minden nézet vagy eszmeváltozás uj veszélylyel fenyegetné a' tulajdon békéjét. A' kérdés egyszerün abban pontosul: vajjon az egyh. javak a' kath. egyház szolgáinak kétségkivüli tulajdona é vagy nem? Szerény felfogásomhoz képest annak tartom, akár fejedelmink kezéből, akár magányosak adakozásából nyerték legyen azokat; 's itt mindenekelőtt K. követével találkozom, ki elmés theoriájában azt állitá: mikint az egyházi javak a' status rendelkezése alatt állnak, miután szerinte a' közállománynak joga van minden moralis testületjavairól rendelkezni, mihelyt azok eredetirendeltetésük ellenére használtatnak; e' theoriának, mellyet Irland példája olly igen czáfol, taglalásába nem bocsátkozom, miután ezt meddő vitatkozásnak tartom, 's a' közállományt nem tekintem mechanicus gépelynek, mellynek egyes alkatrészeit kedvünk szerint elhelyezhetjük, hanem olly organicus testnek, mellyen ha idomitani akarunk, ezt csak fokonkint ikifejlés 's jelen állapotunk kellő tekintetbe vétele mellett tehetjük. A' magyar közjogi elvek nyomán tehát, és nem puszta abstractiók után taglaljuk a' szőnyegen fekvő kérdést. Midőn a' fejdelem alkotványos jogánál fogva magányosaknak adományoz, fentartja világosan a' mag-szakadás vagy hütlenség esetében tulajdonjogát, az egyháznak szentelt adománylevelekben ellenkezőleg áll a' dolog, ott a' tulajdoni jog világosan fentartva nincs, sőt néhol az ellenkező határzottan kifejezve, 's többnyire azon feltételek kitüzve, mellyek alatt adományoztattak e' javak, p. o. a' kathol. vallás és isteni tisztelet fentartása; mig tehát e' föltételek állnak, sérthetlenül kell állani fejdelem által a' közállomány nevében tett adománynak is. Magányadakozásokra nézve még világosb a' kérdés: abban sarkallik t. i. volt é az egyik félnek joga ajándékozni, 's a' másik fél képes volt é az ajándékot elfogadni, 's ha igen, akkor ezt törvényhozás utján más czélra vonni jogszerün legalább nem lehet. A' külföld példája itt ugy hiszem nem a' legszerencsésebben hozatott fel, mert József császár félig sikerült kisérletén kivül, csupán Oroszország 's a' franczia meg spanyol forradalmak hozattak fel példakint, mellyeket egy alkotványos törvényhozás eljárásának mintájaul ajánlani talán nem lehet. Ide járul az, mikint a' közállományok e' lépésit áldás eddigelé nem követte. Spanyolországra nézve az egyh. javak egy csep valának financzbajai óczeánjába vetve, mellyben mostan is vesztegel; hozzájárul tovább, hogy az egyh. javak elvétele előzvénye volt mindenkor a' magánytulajdon egyéb fajai megtámadtatásának; 's ez természetes, mert a' tömeg, ha észre veszi, hogy a' tulajdon egy fáját attrectálni szabad, könnyen lerombolhatja azon gyenge falat, mellyet a' német szobatudósak a' magánytulajdon egyes fajainak megkülönböztetéseül felállitának. K. követe Mirabeaut emlitve tegnapi beszédében, midőn a' b—dihoz hasonló inditványát tevé, azt mondá, mikint a' franczia clerus közt nem találkozék egy ki e' lépés jogszerütlensége ellen mert volna szót emelni, talán elkerülte emlékezetét Maury abbénak ez alkalommal tartott remek szónoklata, talán hasonlag nem emlékezik Sieyes abbé hatálydus előadására, mellyet azon hisztoriaivá vált szavakkal fejezett be: „Ha szabadok akartok lenni, legyetek mindenek előtt igazságosak." Szónok a' b. és azzal elvileg azonos k. inditványhoz nem járul: azonban kijelenti, miképen ha utasitásától elüttetnék, beléegyezik abba, hogy a' kérdéses ügy e' helyen mellőztetvén, az inditványok sorába utasittassék.

(Vége következik.)

PEST, csütörtök aug. 22kén

JELENKOR.

1844. 67dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emetélen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Országgyülési közl. (aug. 9d. 194 's 10d. 195 frdi ülésekben a' megy. kihágások tárgyábani viszonüzenet fölolvastatása után a' bünt. törv. k. bünt. rendszerről szóló III. rész iránti üzenet tárgyaltatott; aug. 9. ker. ülésben a' jász-kun rendezés iránti fördi észrevétele klevén napi renden, a' közelités annyiban 's azon pontokra nézve történt meg, mellyek a' városi 's hajdukerületi szerk. megmaradtak; aug. 13d. k. ülés tárgya: az országgyülés berekesztését tudató k. leirat; a' borsodi inditvány v. papi javakról folyt tanácskozás folytatása; budapesti napló; mosonymegyei közgyülés: pótlóutasitások; ungmegyei közgyülés: megyei 's társas élet jellemrajza.)

Amerika (mormonok prophétáját testvérestül agyonlőtték.)

Spanyolország (választási előzvények, helyhatósági botrány, ceutai hirek, egyezkedés a' ferdinandbankkal.)

Francziaország (harcztéri mozgalmak, békealkudozás; Lamartine összes müveit 450 ezer fr. adta el, Spanyolorsz. hitelezői gyülése.)

Oroszország (Vucsics 's Petronievics haza mehetnek.)

Olaszország (porosz utasok megtámadtatása.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Mészáros Rupert Ignácz orvos tanár, szemészmester 's volt egyetemi segédoktató a' nm. m. kir. Helyt. tanács által sz. kir. Pest város szemorvosává tiszteletbeli főorvosi czimmel kineveztetett.

Országgyülési közlemény.

Az aug. 9kén 194. fördi orsz. ülés kezdetén a' megyei kihágások tárgyábani viszonüzenet fölolvastatván köziratra utasittatott. Napirend főtárgya a' t. RR. a' büntetési törv. könyv javaslatának börtönrendszerről szóló III. r é s z e iránti üzenet volt, mellynek a' tárgy főelveit illető része következő: „Először is a' mintabörtönt illetőleg, miután mellette a' m. FRR. uj erősségeket nem hoztak föl, hanem csak az előbbieket fejtették ki bővebben, azok czáfolatába a' KK. és RR. nem bocsátkoznak ugyan: mindazáltal, mennyiben a' m. FőRR. külföldi adatokra hivatkozva azt állitják, hogy a' magányrendszer különböző népeknél's néposztályoknál egészen különböző sükerrel alkalmaztatott; hogy vannak példák, mik szerint egy részről ezen rendszer czélszerütlennek találtaték, másrészről pedig kiséretében a' betegség, halandóság és örültség roppant számmal mutatkozott: ez állitások ellenében a' KK. és RR. kénytelenek röviden megjegyezni, hogy épen a' helyesen megbirált leghitelesebb külföldi tapasztalás az, melly által igazoltatnak IIdik üzenetökben foglalt állitásaik, mik szerint nemcsak nincs törv. hozás sehol, melly a' magányrendszert czélszerütlennek találta volna, sőt ez mindenütt ugy a' büntetésbeli szigor és javitó hatás, mint az egészségi érdekek tekintetében minden más rendszernél kedvezőbb sükerrel ajánlkozott; de különben is, ha nincs olly jó elv, melly hibás alkalmazásban meg nem romlanék, a' helyes alkalmazás iránt a' m. Főrendek által javaslott „egy" mintabörtön még nem fogna biztositani, hanem inkább a' külföld példányul választandó számos börtönei biztosithatnak, mellyeket tökéletéseknek tán csak annyiban nem mondhatni, mennyiben a' kifejlés utja végtelen. És igy a' KK. és RR. az egy mintabörtön eszméjéhez most sem járulhatnak: azonban miután az általuk ajánlott épitésbeli „egymásutánnak" értelme szinte nem az volt, hogy valamennyi börtönök átépitése egyszerre kezdessék meg; miután a' m. Főrknek több tekintetre nézve kifejezett aggodalmai és kételyei méltányolást érdemelvén, e' körülmény a' két vélemény kiegyenlitésére okul szolgál: a' KK. és RR. azügy fontossága miatt is megegyeznek abban, hogy a' tervezett tiz ker. börtön közül, kezdetképen, ez orsz. gyülésen csak és legalább négynek, mégpedig azország különböző vidékein és népfajai közti fölépitése határoztassék el. 'S azért épitessék egyszerre legalább négy; mert több intézetnél akár különböző akár nem különböző eredvényeket látunk, azokra bizvástabb támaszkodhatunk, azokat, mivel közöttük összehasonlitást tehetünk, heyelsebben megbirálhatjuk: ellenben egyes intézetnél nehéz megitélni az eredvényből, mi illeti magát az elvet mi a' véletlent; tehát ekkép a' m. FőRR. által sürgetett alkalmazási tapasztalásszerzés is nemcsak igen gyorsittatik, hanem a' szerzett tapasztalás helyes volta iránt inkább biztosittatunk; és továbbá ezek azért épittessenek az ország különböző vidékein és népfajai közt, mert azon aggodalom, mit a' m. FőRR. épen népfajaink, ezeknek szokásai 's müveltségei különbségéből meritének, szinte ekkép fog mind ggyorsabban mind legbiztosabban elenyésztetni. Kiindulván pedig e' két szempontbul, és tekintettel levén az orsz. négy kerületeire is, a' KK. és RR. az aradi, miskolczi, lévai 's pécsi ker. börtönöket vélnék jelenleg fölépitendőknek. Egyébiránt a' KK. és RR. őszinte vallomást tesznek, hogy e' közelitést nem tehették volna a' m. FRR. részéről előadott ama javaslat nélkül, miszerint, a' melly törvényhatóságokban uj börtön épitése szükségessé válik, azokra nézve a' magányrendszer elvei szerinti épités kötelezőleg mondassék ki. De itt viszont teljességgel nem járulhatnak a' mélt. Főrk által nyilványitott azon megszoritáshoz, minek folytában ezen törvényhatósági börtönökben ujabb törvényes intézkedésig a' magányrendszer szabályai ne alkalmaztassanak; sőt a' KK. és RR. azt ezekben is szinte kivánják alkalmazni, mert azt hiszik: hogy a' melly t.-hozás magányrendszerü börtönök fölépitésére kötelezi a' törv. hatóságokat, az már a' rendszert magát sem tekintheti olly veszélyes eszköznek, mellynek használata meg nem engedtethetnék; mert azt hiszik, hogy az vagy a' ker. börtönben sem, vagy a' t. hatóságiakban is alkalmaztathatik káros következmények nélkül; mert azt hiszik, hogy ha volna benne veszedelem, az inkább eltartóztathatna a' rendszer ker. börtönökben alkalmazásától, mellyekben hosszabb időre itélt rabok őriztetnek, mint attól, hogy a' t. hatóságbeliekre ne alkalmaztassék, mint mellyekben rövidebb időre elzárt rabok és sok vádlott vannak, melly utóbbiakra nézve örökre az elkülönzés lesz az elzárásnak mind igazságos mind czélszerü módja. De különben is a' rendszer elvében a' mélt. FRR. magok sem kétkednek, hanem csak annak mikint alkalmazása irtán táplálnak aggodalmat, már pedig ez, azépitésmód által legnagyobb részben ki van fejezve 's annyira meghatározva, hogy azon aggodalom eloszlása előtt vagy nem lehetne épiteni, vagy ha az épület már fölállittaték, a' rendszer alkalmazását elhalasztani nincs semmi ok. És az illyen terjedt tapasztalás, melly mennél több helyen gyüjtetik annál biztosabb, épen a' börtönjavitás érdekében kivánatos, hogy midőn egyrészről t. hatóságaiban a' nemzet a' javitások folytatására ösztönöztetik, másrészről szaporodjanak a' különbféle adatok is, mikből az ujabb törvényhozás intézkedéseinek során tovább haladhasson. Ezek szerint tehát a' KK. és RR. a' magányrendszer alkalmazását kivánják a' t. hatósági uj börtönökben is, különben e' nélkül az épitkezés olly tékozlása lenne költség, idő 's a' tapasztalásgyüjtésre ajánlkozó alkalomnak, mellyet nem lehetne összeegyeztetni azon takarékossággal, mellyre hazánknak mind költség, idő, mind alkalom tekintetében szüksége van. Hogy pedig annak meghatárzása uj börtönépitésre h o l v a n szükség, ne függjön egészen a' t. hatóságok önkényétől, e' kötelességet a' KK. és RR. jónak vélnék határzott számmal kifejezni; azt mondván ki törvényben: hogy hol a' meglevő fogházaknak az alább közlendő átmeneti rendezéshezi alkalmazása ¼edét meghaladja azon költségnek, melly ugyanannak magányrendszeritésére megkivántatnék, ott az uj börtönépités szüksége a' törv. hatóságra nézve előállt. Ez ollyan arány, melly mind attól megőrzi a' t. hatóságokat, hogy ideiglenes és igy tökéletlen javitásra sokat ne költsenek, mind pedig a' mélt. FRRnek azon aggodalmát is eloszlathatja, hogy egy, véleményök szerint, még a' tapasztalás próbaköve alatt levő rendszerre tetemes pénzerő ne fordittassék, 's eloszlathatja annyival inkább, mivel bizonyos, hogy a' javitórendszerek bár mint módosuljanak is részleteikben, azoknak lényegét és alapját mindig a' rabok elkülönzése teendi, 's igy az épitendő egyes kamarák örökre szükségesek 's nélkülözhetlenek lesznek. Mi a' második kérdést illeti: miszerint a' magányrendszer általányos behozatalaig egy ideigl. rendezés határoztatnék el, mult alkalommal ez eszméhez a' KK. és RR. azért nem járulhattak, mert a' magányrendszernek általányos és kötelező behozatalát, bár az a' dolgok természete szerint a' kivitelben némi egymásutánt képezendett volna, most kivánták kijelenteni: azonban, miután az eddigiek szerint csak 4 ker. börtön fog fölépittetni; miután fogházaik magányrendszeritésére a' törv. hatóságok csak bizonyos föltétel alatt köteleztetnek 's e' rendszer általányos behozatalának kimondása későbbi t. hozásra halasztatik el: a' KK. és RR. annyival készebbek a' nem magányrendszerü fogházak ideiglenes rendezéséhez hozzájárulni, mennél inkább fájdalommal érzik eltávolodását azon időnek, mellyben a' magányrendszer közönségessé válandik, és mennél inkább szemlélik olly irtózatos állapotban a' hazai tömlöczöket, millyenben azt az élet-, vagyonbiztosság és a' nemz. becsület veszélyeztetése nélkül tovább hagyni lehetetlen. Mi egyébiránt az 1827ki orsz. választ. a' m. Fördektől átvizsgált javaslatát illeti, vannak ugyan abban némelly jó elvek és czélszerü intézkedések 's azokat a' KK. és RR. belőle át is vették; minthogy azonban köztök határzatlan igen sok, minthogy az ujabb körülményeknek nem felelnek meg teljesen 's szükséges az egész átmeneti rendezésnek olly alakba öntetnie, hogy az a' büntetőtörv.-könyvbe illesztethessék: a' KK. és RR. alább közlik egy átmeneti rendszer t. javaslatát, melly e' IIId. részhez, mint annak II. osztálya, volna csatlandó. V é g r e, a' 3dik kérdés a' büntetések arányitása, mellyhez képest a' m. FRR. azért kivánták, hogy az I. részben a' magányrendszer alapján megszabott fogságbüntetés uj arányméréke is határoztatnék meg, hogy e' szerint a' nem magányrendszerü fogházakban is alkalmaztathassék, de a' mellyet a' KK. és RR. előbbi üzenetökben azért nem fogadtak el, mert a' magányrendszert általányosan és folyton behozandónak vélték; mert ideigl. rendszert nem tartván szükségesnek, a' jelenlegi fogházfegyelem törvényhatóságonkint sokkal változóbb, semhogy azt büntetésbeli egyenlő 's igazságos meghoszszabbitás alapjaul lehetne fölvenni; miután azonban a' magányrendszer általányos behozatala későbbi törvényhozásra halasztatott el; miután ez elhalasztásnak természetes következvényeül jelenik meg az átmeneti rendszer alkalmazás valamennyi nem magányrendszerü fogházra nézve; miután továbbá ez a' magányrendszer irányában az arányositásnak bizonyos 's egyenlő al a p o t nyujt: az arányositást „elvben" a' KK. és RR. hasonlón elfogadják, miután véleményök szerint is a' fogságnak a' szerint kell hosszabbnak vagy rövidebbnek lennie, mint enyhebb vagy szigorubb a' benne uralkodó fegyelem. De egyszersmind kénytelenek a' KK. és RR. azt is kijelenteni, hogy bár az arányitáshoz elvben hozzájárulnak; miután azonban a' fogságévek eddigi meghatárzása egy oldalról az általok megállapitott összes büntetés nemeknek, más oldalról az alábbi átmeneti rendszernek a' mélt. FőRR. elfogadása által föltételeztetik, mig ezeknek elfogadása felől a' mélt. FRR. részéről nem értesittetnek, azaz mig az iránt a' két tábla között egyesség nincs: mik az arányitás alapjai, addig az arányositandó bünt. határozásába nem bocsátkozhatnak. Nem lehetvén tehát ebben előbbre haladni mind addig, mig az 1ső rész iránt a' mélt. FRR. véleménye a' KK. és RR. előtt tudva nem leend, ez okbul is, de különben is kényszeritvék a' KK. és RR. teljes bizodalommal arra szólitani föl a' mélt. Főrket, hogy azon 1ső rész iránt, melly hozzájok annyi hónap előtt küldeték, véleményöket nyilvánitani elvégre sziveskedjenek. Mindezek után a' KK. és RR. átmenvén a' mélt. Főrknek részletes észrevételeikre, előlegesen is azt jegyzik meg; hogy miután az ajánlott egy mintabörtön folytában a' m. FRR. eddig csak a' ker. börtönre vonatkozó szabályokat vették vizsgálat alá, a' KK. és RR. véleménye szerint pedig a' magányrendszer némelly t. hatósági börtönökben is alkalmazandó lenne, reménlvén e' módositáshozi járulásokat a' mélt. Fördnek: most már és ismét arra hiják föl, hogy a' t. hatósági börtönökre vonatkozó rendeleteket is vizsgálat alá vevén, sziveskedjenek azok iránti észrevételeiket a' KK. és RRkel hová előbb közleni. Ezen üzenet némelly pontjai iránt észrevételeket tevén egy m. gróf, 's névszerint ollyasokat látván benne megczáfolva, miket a' FRR. soha nem mondottak, mindezeket mellőzve, a' felállitandó négy ker. börtön eszméjét elfogadá, azon módositással mindazáltal, hogy megmaradván az aradi, miskolczi 's pécsi, a' Léván felállittatni tervezett Bu-

dára tétessék át, már csak azon tekintetből is, hogy közel felügyeléshez álljon 's igy a' tapasztalás annál könyebben 's nagyszerübben legyen megszerezhető. Azért e' börtönt legszükségesbnek 's a'többinél fontosbnak tekinti. Azon esetre tovább, ha a' megyék kebelbeli börtöneiket ujra akarnák épiteni, ez csak különös felterjesztésre 's a' középponti biztosság helybenhagyásával történhessék. Ezen nézetek egyhangulag elfogadtatván, Horvátország követe az egy. országok számára ötödik börtönnek Pozsegán leendő épittetését szorgalmazá, kivánságát az ezen országok méltóságára, lakosai sajátnemü jellemére, geographiai, politikai 's philantropicus tekintetekre alapitván. Egy m.báró azországok méltóságát nem az épitendő tömlöczökben szemlélé, hanem ingkább abban, mivel Horvátország eddig is méltán dicsekedhetett, hogy kebelében a' rabok száma aránylag sokkal kisebb mint Magyarországban; a' népfajt tekintve pedig megjegyzé, hogy ugyanazon horvát nép lakja Zala's Vasmegyék egy részét is. A' kivánat elmellőztetett. Ezután átmentek a'nm.FRR. az egyes szakaszokra tett észrevételek megvizsgálásába, 's nehányat kivéve a' többire nézve a' t. RRkel megegyeztek, 's tanácskozásukban egész a' „börtönrendszerröli" osztályig jutván, ő cs. k. Fensége a' folytatást jövő ülésre halasztá.

195d. orsz. ülés a'm. FRRnél aug. 10d. országbiró ő kegy. elölülése alatt. A' börtönrendszerröli osztályok, fejezetek és szakaszok a' munkálat végeig tárgyaltatván, ez alkalommal némelly m. tagok nagyon is bele ereszkedének a' börtöni házirend részleteibe, de legtöbb pontban a' t. RRel megegyeztek, a' nm. elnök a' rendi felszólitás következtében a' büntetések fokozatait tüzte ki tárgyalás anyagaul 's e' végre az orsz. választm. a' halálbüntetés fentartását tanácsló véleményét, valamint a' kevesebbségnek e' büntetés eltörlésére irányzott ellenvéleményét, felolvasandóknak vélte. Ez ellen egy m. gróf megjegyzé, hogy az egyébkint is csekély számu gyülekezet illy fontos tárgy feletti tanácskozásra elkészülve nincs, 's azért ne vétetnék az fel ez ülésben rögtön, hanem halasztatnék talán a' jövő ülésre, midőn elkészültebben történendhetik a' vitatás. — A'tárgy fontossága fölötti észrevételt teljesen méltánylá egy másik m. gróf, de lehetetlennek tartá, hogy olly tárgy melly már 13 hónap óta a' nm. FRR. kezeiben létezik 's csak a' megváltozott tanácskozási rend következtében halasztatott, eddig váratlan legyen a' gyülekezet előtt. De ő cs. k. Fensége is ugy mondotta ki a' végzést, hogy a' börtönrendszer befejezésével azonnal a' munkálat 2ik része fog tárgyaltatni. Az orsz. gyülés végéhez közeledvén, nem czélszerü a' halogatás, mellynek egyébiránt is a' RR. sürgetése 'sazon körülmény áll ellenében, hogy a' halálbüntetés, valamint a' többi testi büntetés elfogadása vagy eltörlése föltételezi a' büntetési arány létesitését. Ennek folytában az itélőmester az emlitett két véleményt felolvasván a' tárgyalást sürgetett gróf, ki az országos választmányban is a' halálbüntetés még most szükséges megtartására szavazott, noha in thesi annak eltörlését ohajtja, leginkább Angolhon példájára utal, melly e' büntetés rögtön eltörlését szinte veszedelmesnek tartván, annak csak eseteit devalválta 's ezáltal jobban elérte czélját. Ezt előre bocsátván, a' halálbüntetés kérdését jelenleg ex professo tárgyalandónak 's eldöntendőnek már csak azon okbul sem vélte, miután az orsz. vál. azon tagjai is, kik a' halálbüntetés eltörlésére szavaztak, ezt mindig csak föltételesen tevék, ha t. i. a' halálbüntésnek substitutuma lesz, a' t. RR. pedig csak akkorra határzák el e'büntetés eltörlését, midőn már a' magányrendszer általányos elfogadását elhatározták. De miután a' dictalis alkudozások folytában ezen rendszer általányos behozatalától elállottak és csak ker- börtönök épittetését határozák, az általányos substitutum megszünt, 's már most a' halálbüntetés eltörlése 's a' magányrendszer substitutum gyanánti elfogadása által hazánkban azonborzasztó anomalia fogna bekövetkezni, hogy egy helyütt a' halálbüntetés divatoznék, másutt nem, 's hogy, sok esetben a' puszta sorsnak volna kitéve, tudniillik ugyanazon gonosztevő olly megyében, hol a' magányrendszer behozva nincs, halálbüntetéssel lakolna, mig más megyében, melly már a' magányrendszert elfogadta, élete mentve volna; sőt még azon körülménytől is függne ez emberek élete: vajjon van é még hely a' magánybörtönben számára vagy nem? Azért is szónok e' körülményre figyelmeztetni kivánná a' t. RRet, kik is annak méltánylására el fognak állani a' kérdés jelenlegi tárgyalásától mindaddig, mig a' halálbüntetés substitutuma országszerte el leend fogadva. A' substitutumnak nem létét egym.báró meg nem ismerheti. 4. ker. börtön el van fogadva összesen 2000 rabra 's ezenkivül számos megyébena'magányrendszer szinte be fog hozatni; igy tehát azon eset nem gondolható, hogy valaki azért, mivel illy börtönben helyt nem kap, halálra fogna itéltetni, ha a' m. FRR. e' büntetés helyett a' magányfogságot fogják elhatározni. Ez esetben különösen rendelkezhetni, hogy a' ker. börtönökbe mindenekelőtt azok zárassanak, kik criminalitás azon nemét követték el, mellyre eddig halálbüntetés van szabva. Azért tehát most kell a' tárgy fölött végezni, 's e' tábla nem élhet az emlitett okkal, miután föl nem tehetni, hogy a' halálra itélt rabok száma két ezeret felülhaladjon. — Az elhalasztást sürgető gróf erre figyelmezteté az utóbbi szónokot, mikép az ország rendeinek czélja volt, hogy e' börtönök körüli legtágosb körben szerzendő tapasztalások használtassanak, 's igy, ha egyedül azok jönnének a' kerületi börtönökbe, kik a' halálbüntetéssel fenyittetni szokott gonosz tetteket elkövették, ugy a' rövidebb időig elitéltekre nézve semmi tapasztalás nem volna szerzendő. Ezen észrevételt egy m. gróf még azon gyakorlati megjegyzéssel pótolá, hogy a' m. báró okoskodása minden esetre csak akkor állana, ha a' kerületi börtönök már elkészültek volna; de nemcsak hogy ez nem történt még, hanem hihetőleg a' jövő országgyülésig sem állandnak e' börtönök készen, 's igy ellenmondhatlan igazság, hogy jelenleg a' halálbüntésnek nálunk nem létezik surrogatuma. Igy tehát a' halálbüntetés kérdése a' jövő törv.hozásnak átengedendő; midőn a' szükséges előkészületek meg lesznek téve. — E' nézetekben a' többség megnyugodván, a' nm. elnök a' végzést gr. A. inditványához képest a' kérdés elhalasztására kimondotta. Itt azonban az inditványozó gróf a' t. RRnek kijelentendőnek vélte, hogy addig is, mig e' kérdés felett voltakép határozni lehet, a' m. FRR. mindig hajlandók lesznek jelenleg is a' halálbüntetést, más müvelt nemzetek példájára, minél kisebb számra leszállitani. Ezáltal a' főrendi javaslat kedvezőbben hatand a' másik táblára. (Elfogadtatik.) A' testi büntetésekre nézve szónok azokat, mint a' fogsághoz kötött sanyaritást, mint a' bilincseket, tovább megtartatni nem akarja; de noha a' rabságnál a' botot eltörülni kivánja, aggodalma van, hogy némelly politialis kihágásoknál, mellyek eddig sommás eljárással szoktak elintéztetni, a' testi büntetés eltörlése rosz következésekkel járna. Hazánk közéletét máskép kell fölvenni mint más nemzetekét. Néha 20—30 egyed vesz részt verekedésekben, 's a' vizsgáló alispán vagy szolgabiró a' vétkeseket többnyire rövid uton szokta testiképen megbüntetni, a' nélkül, hogy ez által nekik másféle kár vagy hátramaradás okoztatnék. E' tekintetben a' testi büntetés ezen egyedekre nézve valódi jótétemény, mert máskép többnapi bebörtönzés által nemcsak keresetmódjuktól fosztatnának meg, hanem még az illető törv.hatóságnak lennének terhére. — Ez ellen az egyformaság eszméje szokott felhozatni: ez theoriában igen szép, de alkalmazásnál annál bajosabb. E' pontot jelenleg el lehetne ugyan hallgatni, de ha későbbre hagyatnék, akkor a' t. RR. e' javaslatot könnyen viszszalépésnek tarthatnák. Az e' kérdés fölött támadt vitatkozásokban felhozattak többnyire mindazon elvek a' jogegyenlőségről, becsületérzésről, localcsonyitásról 'stb. mellyek a' rendi táblánál szőnyegen valának. Ha a' bot jótétemény, miért nem akarjuk e' jótéteményt minden osztálylyal érezetni? De a' büntetés soha se legyen jótétemény. Ha pedig czéljának megfelel a' bot 's a' büntől tartóztat, akkor kétségkivül minket még jobban tartóztatna, mint a' durvább embert. Hol a' büntetés bottal kezdődik, ott nem elég a' magányrendszer, ott bitófa kell. De ha kikerül a' börtönbül, hol a' magányrendszernél fogva tartatott, kün kisebb vétségért verik, 's igy ellenkezőjét tapasztalja annak, mire a' börtönben oktatták. De miután már a' criminalitásoknál eltörültük a' botot, mikép lehet azt a' kisebb vétségeknél fentartani? Meg kell különböztetni az absolut 's relativ becsületérzést. Ez minden criminalis büntetésnél áll. Magyarországban a' nemesség nem foglalja magában kirekesztőleg a' miveltséget, 's azt néha nem nemeseknél nagyobb mértékben találjuk. Illy müvelt nemnemes, ha politialis vétségért azon veszélybe jönne, hogy egy tán ellenséges tisztviselő által nehány pálczaütéssel büntettessék, a' gyalázat kikerülésére kénytelen lenne criminalis vétséget elkövetni, mellynél a' bot el van törülve. — Ellenben megmutatták, hogy ha csak a' fogság kelletén tul nem sanyarittatnék, az alsóbb osztályokra kisebb vétségekért épen nem fogna hatni, miután kivált a' szláv fáj, ha a' börtönök most tervezett elrendezése mellett még a' dohányzás is megengedtetnék, a' börtönt inkább jutalomnak mint büntetésnek fogná tekinteni. — E' szellemben még világosabban nyilatkozék egy m. gr. szeszélyes előadásában. Bocsánatot kérek — igy szólt a' nagy hazafi — miután a' discussio már annyira terjedett, kissé késő van, hogy bátorkodom felszólalni; és minthogy, mint szememre vetik, és meglehet hogy igaz — szokásom az, hogy néha digressiokat teszek, ha megengedi elnök ő nmga fogok némileg e' jogommal élni. Én igenis azt hiszem, hogy most, az átalakulási kérdéseket tekintve, ha valamit, talán exprimentumokat nekünk tenni nem kellene; és ha azon nemzeteket vesszük, mellyek a' civilisatióban sokkal előbbre haladtak mint mi, azt fogjuk tapasztalni, hogy némelly egyeseket kivéve, de mellyeknek sokkal szelidebb természetök van, lehető legjobb akarattal sem tudták a' testi büntetést egészen elmellőzni. Vegyük fel, hogy minden jobb kedély irtózik attól, kivált ha tudja, milly hatása van a' szellemnek az ember anyagi részére; de akárki mit mond, vannak olly esetek, hol az anyagi rész az embereknél praevaleál, 's igy ezt kell fenyiteni, mert szellemi részére nézve illy emberre a' fenyités nem hat. De most vegyük, hogy ha általában — és mint mondám, digressiokat fogok tenni — a' testi és halálos büntetés, supponáljuk, hogy egyszerre fog megszüntetni 's azok, kik azt inditványozák, e' tekintetben többséget nyernének: mi fogna történni vajjon? mondhatom, e' tekintetben vannak bizonyos kutfők, mellyekben gyönyörü theoriák és igen philantropiai elvek foglaltatnak, mellyek olly varázserővel birnak, de mellyekből, a' status reformatioját tekintve, olly dolgok szoktak kiburjánozni, mellyeknek következményitől rettegek, kivált mivel olly furcsa természetem van, hogy ha esténkint egy kissé megterhelem gyomromat, a' legkomolyabb álmokkal szoktam éjjelemet tölteni; és miután sejditem, hogy ezen kérdés, mellynek egykor olly nagy popularitása volt, hogy ha egy vagy két évvel ezelőtt valaki a' testi vagy halálos büntetés ellen lett volna, annak alig ha helye leendett e' teremben; de ez is kiment a'divatból, és sok ember a' theoriák sorába állitotta a' dolgot, és könnyü a' szép szavakat a' vásárra vinni, kivált ha előre tudja az ember, hogy kisebbségben marad. Hogy azon kutfőrül szóljak, bátor vagyok előadni, mikép ma éjjel igen furcsa álmom volt, t. i. valami magasabb szellem mindig unszolt, mivel a' nemzeteknek is, ugy, mint egyes egyedeknek, vannak bizonyos pillanatai, mellyekben a' szerencse mutatkozik, és hogy ha legott az egyes vagy nemzet azt meg nem ragadja, azt magától elveti örökre; és ezen kicsiny digressiom unszolt tehát, hogy, miután sajnosan tudjuk, mikép Csehországban a' szegény izraelitáknak igen rosz dolguk van, hogy tán most volna azon pillanat, mellyben az emancipatiót vinnök keresztül, mert akkor természetesen bizonyosak lehetünk, hogy mindazon izraelita egyszerre itt teremne, és ha teszem, hogy némi manuoevrek által Galliciában is a' szegény izraelitákat sanyargatná a' kath. rész, midőn nálunk emancipáltatnak, onnan is egyszerre bejönnének. 'S olly szépnek mutatkozott ez ország kivált nemzetiség tekintetében, ha mindnyájan itt fognának egyesülni, és ez ország, mellynek népessége olly csekély, illy uj elem által még a' magyarságot is elő fogja mozditani és a' közcsinosodás is szaporodni fog, 's ez által bizonyosan elérendjük azon czélt, és a' törvényhozásnak e' pillanatot megkellene ragadnia, igy álmodtam. 'S ezzel összefüggésben, ha még egyuttal a' halálos büntetést is abrogálnók a' testi büntetéssel együtt, akkor természet szerint — mint ma hallottam: „Freiheit sogar im Kerker!" miután az experimentumok még egy országban sincsenek tisztában, és ha valamelly nemzetnek, minden bizonynyal a' magyarnak a' régi nemzetek tapasztalását nélkülözni nem szabad; de mindazok helyébe épen most ki számitott 400 kubikláb tiszta levegőt, 3 napi eledelt, némi kéjelmeket, mint a' millyenekről gr. Cz. J. szólott. Ekkor e' néptelen ország ismét más speciesekkel fog szaporittatni, mert egy részről a' lengyel és cseh izraelita A-tól Z-ig, és más országokból mindazok, kik a' fenyitéstől félnek, Magyarországba tódulnának, és a' nemzet kifejlődésének, reformjának és ujjáalakulásának — kivált magyar szellemben — egy ujaerája keletkeznék. Ezt álmodtam, 's ezzel csak aztbátorkodom kifejezni, hogy ne csináljunk experimentumot, hanem lassankint tegyünk mindent, hogy egészen más rendszerre menjünk át. Nem tudom igaz é, mit nekem mint kis gyermeknek egyszer mondottak, hogy t. i. egy megyében, nem akarom megnevezni, az lett volna a' szokás, hogy ki a'megye házába ment, természet szerint, ha nemtelen volt, mindjárt egykét huszas számu nem akarom mondani, mivel lakatták jól, hogy bizonyos félelme legyen a' megyeháztól, és ezáltal a' megye némi tekintetben álljon előtte. Vannak esetek, magam is rég voltam katona, hogy passio által, minden vizsgálódás nélkül, égbekiáltó igazságtalanságok követtettek el; és mondhatom az nem volt jó, és minden ember, kiben jobb kedély létezett, irtózott tőle. De ebből is a' másik tul-

zásba estünk,miszerint a'nélkül, hogy más nemzetek példájára a' dolgot meggondoltuk volna, experimentumokat teszünk. Azt tartom, successive kell az átmenetelnek történnie, kivált olly országban, hol annyi az anomalia, hol a' nemzetnek egy része a' testi büntetés alól ki van véve 's olly durva, hogy ő reá épen ugy illenék a' testi büntetés mint másokra. Ez igazán baj; és azért, ha egyszerre megszüntetik a' testi büntetést, ott fogunk állani, hogy az országban alig fogunk létezhetni; a' példák nyomosan tanusitják, hogy illy rögtön az átmenetek mindig veszélyt hoztak: 's azért a' gyakorlat utján kivánok maradni. — Egy mélt. gróf az előbbi szónokot önállitására emlékezteté, hogy t. i. a' magyar nemzet élet és halál közt forog. Illy helyzetben mindent meg kell kisérleni, hogy az élet megmentessék. Hiszen maga a' tisztelt gróf legtöbb experimentumot tett, melylyek közül némellyek sikerültek, némellyek nem, mint a' pesti hid, a' gőzhajózás, a' jobbparti vasut, a' kétgarasos adó 'stb. 's csak azt kivánja szónok, hogy minél több illy experimentumot csináljon még tisztelt barátja. Ez azonban ugy vélekedik, hogy tán nem jól magyarázta az experimentum fogalmát. Az experimentum nem utánzása 's alkalmazása annak, mit már más nemzetek véghezvittek, h a n e m ollyannak megkisértése, mellyben a' magyar tisztán mint inventor áll, mint például a' testi büntetések rögtöni eltörlése. Lánczhid, gőzhajó, vaspálya, adó, mindezek olly tárgyak, melylyek más nemzeteknél már a' gyakorlat próbakövén átestek; itt csak helyes alkalmazás szükséges, nem pedig experimentum. 'S ez a' különbség a' szónok és tisztelt barátja közt. Épen mivel élet és halál közt forog a' magyar nemzet, csak azt szabad neki alkalmazni, mi más régibb nemzeteknél már kiállotta a' tüzpróbát. — A' nm. elnök gr. A. inditványa szerint mondotta ki a' többséget.

257d. ker. ülésben 9kén. A' Jász-Kun kerületek belrendezését tárgyazó főrendi észrevételek hátramaradt pontjai felett folytattatván a' tanácskozás, a' közelités annyiban 's azon pontokra történt meg, mellyek a' városi és a' hajdukerületi szerkezetekben megállapittattak; igy az őrsereg felállitása itt is a' honvédelmi rendszer általányos elrendezésére halasztatott stb. Mennyire azonban a' hármas ker. a' városi 's hajdukerületi szerkezettől belviszonyainál fogva n é m i tekintetben eltér, mint a' telepedésnél, itt kimondatni határoztatott, hogy magányjogi tekintetben a' redemtionalis kiváltságok épségben fognak tartatni. A' ker. tisztviselők száma megállapitásánál a' FRR. javaslata nyomán a' Jász-Kun kerületek követei kivánták, hogy a' ker. eddig kiváltsági jogoknál fogva fenállott esküttí hivatalokjövendőre is mint szükségesek megtartassanak, mire megjegyeztetett, hogy ha a' ker. azon hivatalok felállitására szükségök leszen, aziránt szabály utján mindenkor rendelkezhetnek és ezeknek felállitását a' RR. nem ellenzik; ellenben a' ker. tiszti ügyészek, miután a' hármas kerületnek csak egy büntető törvényszéke lesz, mint fölöslegesek, elmellőztettek. A' főfelügyelői jogot, mellyet a' RR. a' h.tanácsra kivánnak ruházni, a' FRR. előterjesztése szerint a' jász-kun követek az eddigi gyakorlat szerint a' nádornál kivántak meghagyni; ehez, a' kerületek egyik követe mondá, a' jászkunok kiváltságos leveiknél fogva szorosan ragaszkodnak, tisztelet 's hála kötelezi őket a' nádorhoz, mert épen jövő évre lesz száz éve, hogy a' jászkunok kiváltásánál az akkori nádor legtöbbet fáradozott, közbenjártával kölcsönöztetett azon váltságdij, mellyet a' nemzetnek kellett volna kifizetnie, de az a' jászkunok több izbeli folyamodását mindig elhalasztván, végre önmagokat kellett azon nyomorult szolgaság alól kiváltaniok, mellybe elzálogositások által helyeztettek. Ennek ellenében egyik megyei követ megjegyzé, mikép itt nincs privilegiumról hanem rendezésről szó, de különben a' kiváltságnak nem abban látja szóló erejét, hogy mellyik személy gyakorolja egyik vagy másik testületen a' főfelügyelést. E' hazában az érdekek annyira szétszakittatvák, hogy azokat jelen körülmények között semmi tekintetben sem birjuk egyesiteni, pedig csak egyesült erővel lehet a' közboldogságot eszközölni, és ha mi magunkat egyesitni nem tudjuk, akkor legalább egyesitsük a' legfelsőbb felügyelői hatalmat egy testben; különben is a' nádor a' h.tanács elnöke levén, eddigi befolyása 's azon felügyelése, mint megyékben a' főispánoknak, fenmaradand. És ezen nézeteknél fogva a' RR. előbbi szerkezetöket megtartották. Ezen tárgy bevégezte után a' vám rendszer tárgyában készitett üzenet és felirási javaslat, az erdélyi részek viszszakapcsoltatása; Erdély Magyarországgali szorosabb egyesülése iránti második, 's a' katonai élelmezés és szállásolás tárgyában készitett üzenetek hitelesittettek. A' vámrendszer tárgyában készült felirás, minthogy az orsz.gyülés igen rövid léte miatt ez iránt a' RR. törvényt nem remélhetnek, hogy az eddigi munkálat nyom nélkül ne maradjon, M. ősz követének inditványára kinyomatni határoztatott. Ezután a' VI. osztályu sérelmek és kivánatok jöttek tanácskozás alá, mindnyájára, minthogy ezek már az előbbi országgyülésekből felterjesztettek, de még eddig reájuk k. k. válasz nem érkezett, a' k. kir. válasz kiadása kéretik. Továbbá a' VII. osztályu sérelmek és kivánatok, minthogy ezek mindnyájan ollyanok, mellyek az előbbi orsz.gyülésekből felterjesztetvén, reájuk az utóbbi országgyülés alatt k. k. válasz ugyan érkezett, de az idő rövidsége miatt akkor az orsz. RR. által tanácskozás alá nem vétethetett, e' feletti tanácskozások folytatását fentartották, a' sérelmeknek a' kegy. k. leirattal összeegyeztetése a' ker. jegyzőre bizatott, 's irántuk annak idejében, ha az orsz.gyülés rövid ideje engedni fogja, a' RR. tanácskozandnak. — Végre a' FRRnek az országos sérelmek és kivánatok II. és III. és IV. osztályára tett észrevétele jött tárgyalás alá; a' II. osztály 17. és 24. pontjaira, ugy a' III. osztály osztályozására nézve a' RR. előbbi határzatukat megtartották, többire pedig igen csekély módositással a' FRR. javaslatát elfogadták.

259d. ker. ülésb. aug. 13d. elnökök Draveczky József Zemplén és Balog Kornél Győr megyék követei, jegyzők Vukovics és Szentkirályi, naplóvivő Komlóssy. Napirendre jött az országgyülés berekesztését tudató k. kir. leirat. Ennek felolvasta után T. dunamegyei követ előadá, mikép a' törvényhozásnak mindig a' nép java előmozditásán kell munkálkodnia; e' czélra kell törekedni a' legfelsőbb hatalomnak is, mint melly a' törvényhozás egyik tényezője. De azt hiszem, ugymond, hogy ki ezen kir. kegyelmes leiratban illyesmit keresne, nehezen érne czélt. A' királyi előadásokat, mellyekben a' haladás elve, a' nemzet jövendő jólléti előmozditására szükséges teendők névsora volt feljegyezve, a' haza közelkesedéssel és harsogó örömkifejezéssel fogadá, 's most ezen k. kir. leiratból ugy látszik, hogy vagy megbánta tettét a' kormány vagy soha sem volt szándéka a' nemzet szivében elárasztott szép reményeket valaha életbe léptetni. Ha egyebet nem, de annyit minden esetre lát szónok ezen kir. k. leiratban, miképen a' kormány, az orsz. gyülési testületet minden felelet tehertől felmentve, azt magára vállalta; mert nem emlékezhetni országgyülésre, melly olly példa nélküli bizalommal akart kezet fogni kormánynyal, a' haza közboldogságának elősegélésében munkálkodandó, mint ez. Hogy azok, mik a' k. k. előadásokban foglaltattak, teljesedésbe mehessenek, ezen képviselői tábla mindent megtett, mi hatalmában állott; félre tevén a' közvélemény által mindenekelőtt orvosoltatni kivánt sérelmek sürgetését, egyedül azon munkálkodott, mikép lehessen a' kir. kegy. előadásokban kijelölt tárgyakat minélelőbb életbe léptetni. Mi e' részben semmit sem mulasztánk el, 's ha a' propositiókbul törvény nem leszen, meg fogja látni a' nemzet, hogy a' kormánynak tenni szándéka nem vala. Ha a' kormánynak a' közjó előmozditása csakugyan szilárd akaratja, akkor elég ereje van befolyását arra forditani, hogy a' FőRR. által viszszatartott törvényjavaslatok minélelőbb fölterjesztessenek. Én azt hiszem, egy sincs közöttünk, ki jelen körülményeink figyelembe vétele mellett az országgyülés meghoszszabbitását kivánná; rövid ugyan az idő, melly hátra van, de szilárd akarattal rövid idő alatt is sokat lehet tenni. Őszintén meg kell vallani, hogy ezen táblánál a' legfőbb érdekek képviselve nincsenek, de elég bátrak voltunk mind a' mellett minden akadálylyal szembe szállani, 's senki sem tagadhatja, hogy ezen országgyülés azon szellemben és elfogulatlanul munkálkodott, melly által a' hon közjava 's boldogsága eszközöltethetik. Ezen ösvényen maradjunk mind végig, és ne rettentsen bennünket ezen királyi kegyelmes rescriptum; mi ezáltal szorgalmas munkálkodásunkban nem fogunk csökkenni. Mi magát a' szőnyegre került kérdést illeti, mond szónok, én nem látom szükségét a' repraesentationak; csak röviden országos végzésbe vélném foglalandóknak az 1836. és 1840. országgyülésen kimondott elvek épségben tartását, 's azokhozi szoros ragaszkodásunkat. Egyébiránt nem látom még idejét a' szemrehányásoknak, mert ha a' kormány közremunkálni akar, ezen rövid idő alatt sokat teljesithet; azért nyugodtan várjuk az országgyülés végét, 's addig is az eddig tanusitott szorgalommal folytassuk munkálkodásunkat. — Azutána szólott megyei követ mondá: vannak az érzéseknek olly kerserü nemei, mellyek sokszor örömrivalgásokban fejeztetnek ki. Illyennek tartom én azon örömkiáltást, melly akkor hallatszott, midőn a' most tárgyalás alatt levő k.k. leirat felolvastatott; a' keserűségtől elfogult keblek kifejezései valának azok, mert az a' jelen körülmények közt tiszta örömérzésből nem keletkezhetett; vagy lehettek azon alattomos fondorkodók kárörömrivalgási, kik a' haza javát, a' közboldogság elérését soha szivökön nem hordozták; mert vessünk csak egy pillanatot jelen országgyülésre, lehetetlen nem aggódnunk, hogy annyi szorgalmas kitünő munkásság mellett, azon számtalan teendő közül, mellyek után a' haza olly epedve sóvárog, üdvös eredvényét mindez ideig egynek sem láthatjuk; ohajtom, inkább legyen azorsz.gyülésének minélelőbb vége, minthogy annak annyi vészjóslatu folyamatát szemléljük; jobb a' csalódásokban lelkiismeretünket megnyugtatni az által, hogy mi okai nem valánk a' semmit nem tevésnek, mint tovább is ezen nyomasztó helyzetben sinyleni. Annálfogva ezen hátralevő rövid idő alatt se hagyjuk magunkat szavak özönébe lemerülni, majd ha kötelességünk végperczét teljesitendjük 's eredvénytelenül fogjuk elhagyni az országgyülést, küldőinknek számot fogunk adni, hogy mi okai nem valánk a' mulasztásnak, itélni fog majd a' haza, de ugy hiszem bennünket kárhoztatni nem fog, mert kötelességünknek eleget tettünk. Szónok T. megye inditványát elfogadja, mert ő felségének joga van az ország gyülését eloszlatni, de ehez egyszersmind kötelességek vannak kapcsolva, az 1790: 13. t. azt rendelvén, hogy az országgyülésen a' kir. előadások tárgyaltassanak és az orsz. sérelmei orvosoltassanak. Szóló csak ezeknek teljesitése után tartja törvényesnek az országgyülés eloszlatását, 's annálfogva az 1790: 13. t. fentartását ováskép határozatba tétetni kivánja. — Egy más megyei követ elmondá, miképen a' haza boldogságának elérésére nem elegendő, hogy a' legüdvösb törvények készitésére szükséges propositiok tárgyalás alá adassanak, nem elég az, hogy azok törvényben irva legyenek, hanem csak ugy áraszthat ez a' nemzetre boldogságot, ha életbe is lép. Mult orsz.-gyülés elején a' nemzet számtalan és sulyos sérelmeinek orvoslását, mielőtt akkor propositiók tárgyalásába bocsátkozott volna sürgette, 's a' nélkül hogy orvosoltattak volna, csupán igéretek következtében, országgyülés végével, megtörtént a' kibékülés a' nemzet és kormány között. A' közelebbi három év alatt ujabb sérelmek támadtak, mégis a' jelen orsz.gyülés kezdetével a' nemzet, mellőzvén az orvoslás sürgetését, a' k. k. előadások tárgyalásába bocsátkozott, részszerint azért, mert az előterjesztett k. k. előadásokban közohajtását látta teljesitésbe vétetni, részint a' kormány loyalitásától hitte 's reméllette az annyiszor sürgetett sérelmek orvoslását; 's midőn a' kir. k. előadások majd minden pontjai tárgyalva lennének, a' nélkül, hogy a' kormány ezek iránti szándékát megtudhattuk, megérkezett az orsz.gyülés berekesztését tudató k. k. leirat, 's ez által valamint a' nemzet reményei hiusitvák, ugy ellenkezik az 1790: 13d. törvénynyel. Igaz ugyan, hogy azon munkálatok a' FRR. akadályoztatása miatt mind ez ideig föl nem terjeszthettek, mi által a' kormány szándékát tisztán és egyenesen nem tudhatjuk, de a' kormánynak könnyü lenne kieszközleni azt, hogy a' FRR. a' munkálatokat fölterjesszék. Hogy eredvény nélkül szándékoznak eloszlatni ezen országgyülést, bizonysága annak az is, hogy ezen kegy. k. leirat előtt csak két nappal érkezett a' katonai élelmezés tárgyában a' k. kir. leirat, melly tárgy ollyan, hogy azt oct. 15kig bevégezni teljes lehetetlen. Pedig a' kormány a' katonai élelmezés tárgyában jókor fölterjesztett felirásra resolutioját régen kiadhatta volna. Egyébiránt ha a' jelen orsz.gyülésen tárgyalt munkálatok fölterjesztését a' FőRR. akadályozták is, ha cselekvő szándékát a' kormány tanusitani kivánta volna, elég alkalma volt a' mult orsz.gyülésén fölterjesztett tárgyakra határzatát kiadhatni, 's ezt méltán várhatta a' nemzet. A' hon jövendő boldogságának kifejtésére legfőbb ohajtásom, hogy az orsz.gyülések minél gyakrabban és minél hosszabbak legyenek; de midőn látom, hogy a' hatalomnál nincs szilárd 's eltökéllett akarat, akkor azon meggyőződésben vagyok, inkább siker nélkül mint rosz eredvénynyel oszlattassék el az országgyülés; pártolta az előbb szólottak inditványát. Egy tiszamegyei vezérszónok, vélekedése szerint nem, látta még szükségét, hogy a' kormány eddigi eljárása elsőroltassék; igen kevés tárgy juthatott még eddig ő felsége elibe. A' kormány akkor határozta az országgyülés berekesztését, midőn még a' törvényjavaslatok föl sem terjeszthethettek; illyen a' többek közt a' kir. városok elrendezése, mellyet a' hon minden lakosa ohajtva vár, más részről vannak még olly tárgyak, mellyek kifejlési legelső stadiumokba csak most juthattak, mint a' financ. választ. melly hoszszas foglalatosságai miatt munkálatát be nem adhatta; ez még tárgyalás alá nem került, pedig ki volt tüzve az e' feletti intézkedés, ugy látszik azonban, hogy mindezekre a' kormány nem volt elegendően elkészülve. De ha mindezen munkálatnak eredvénye nem lesz is,

azért nekünk elcsüggedni nem kell; használjuk az időt, 's iparkodjunk, hogy munkálkodásunkat bevégezvén sanctio alá juthassanak, mi ha nem történendik, senki sem mondhatja azt, hogy mi valánk okai a' nemzeti közboldogság eszközlésére hozandó törvények akadályozásának. Szónok nem látta szükségét e'tárgy feletti hoszszas discussionak, legczélszerübbnek vélte az 1839/40 országgyülés példájára rövid óvást tenni az iránt, hogy el nem ismerik az országgyülésének törvényes eloszlatását 's ezzel, ugymond, az 1790: 13. t. elég lesz téve.

(A' borsodi inditvány v. papi javakrul folyt tanácskozás. (Vége.) A' mondottak folytában v. káptalan követe még egyszer szólalt fel, 's ugymond: B. követének a' dolog érdemére tett kimeritő véleményét egészen magaméva tevén, kötelességemnek tartom T. követének ellenem intézett keserü kifakadásit viszszautasitani. Én öt a' szólásszabadság egyik jeles bajnokának tartám, azonban csalatva vagyok, mert szomoruan tapasztalom, mikint ő annyi ellenvéleményt sem képes türni 'sfölemészteni, mint az én parányiságom. Nem emlékezik é, midőn nem rég itt azt állitotta, hogy a' clerus hivatalát fejős tehén gyanánt nézi; 's én ezt el tudám nyögni. Igenis! szinte bámulva kell jelenleg tapasztalnom, mikint ő is a' szólásszabadságot nem tartván közkincsnek, azt kizárólag kivánja használni, különben mikép róhatna meg mint mondá O' Connelli elszántságért, vakmerőséggel határos felszólalásért. Névszerint vádol, hogy én kiméletlenül fakadék kia' lovagrend ellen, hollott ő az ellen legalább is szászszor annyit mondott, mint én; meg hogy én a'protestantismust egyre korbácsolom; bátor azok a' katholicismust itt soha meg nem támadák. Ugyan nem hallotta é csak nem olly rég e' ház fedele alatt harsongani azon sokat jelentő nyilatkozatot: ha a'magyar protestansok állitólag igazságos követeléseiket itt törvény utján kiviní nem tudják, kénytelenek lesznek idegen istenekhez folyamodni; 's ez nem megtámadása, nem harcz a' katholicismusnak? Mi egyedi véleményemet az adóra nézve illeti, kimondám azt ismételve kerületi 's orsz. ülésekben; 's ez az, min megnyugodni 's minden más ellenkező mellékhirt vagy mondát el nem hinni szükség. És kérdem, vajjon jó tactica é ép akkor nyujtani kezet papi tulajdonra, midőn a' nemességet adó alá hajtani, a' libera disponendi facultást megszoritani akarják? Jól jegyezze meg T. követe, hogy aligha e' lépés nem lesz, mi a' nemesség szemét kinyitja, hogy a' jelen legislatio absolutismusra törekszik, 's ennek folytában aligha az nem lesz, mi az adó kérdését megbuktatja. De G. követének is hibás az iránti véleménye, mintha a' templomok épitése 's népnevelés mindenütt egyedüli 's kizáró kötelessége volna a'clerusnak. Hogy az első nem ugy van, mint ő tartja, világosan tanitja a' honi törvény azon része, melly a' jus patronatust fejtegeti; a' népnevelés és vallási oktatás közt tovább igen nagy a' különbség, 's csak ez utóbbi tartozik az egyháziak kötelességei közé. Tovább igen nagyra becsülöm azon nyiltszivüségét, minélfogva kijelenté, hogy protestans atyánkfiai a' kath. egyház javaiban osztozni kivánnak. Én ezt már nyilványitottam egy m. gyülésen, de kereken tagadák azt némelly más vallásu érdemes urak, azonban ugy látom, még is nekem volt igazam, mert csakugyan osztozni kivánnak velünk olly alapitványokban, mellyeket diplomák, számos törvény, bécsi, linczi béke, kir. hitlevelek, eskük 's az 1791; 26. t. világos szavai, kizárolag a' kath. egyház számára biztositnak. Megfoghatlan! hogy minden vallás közt egyedül a' kath. egyház az, melly maga fentartására alapitványokat ha tesz, azok minden más vallásuakkal közösek 's megosztandók; ellenben a' protestansok alapitványai noli me tangere, ezek ellen szót emelni roppant gravamen lenne, megforditva még jóságos cselekedetnek hirdettetik. Van é itt reciprocitás? Lehet é illy előzvények után tovább is türni, hogy minden más kivált ság leromboltatása után egyedül a' protestantismus birjon exclusivum privilegiummal, különösen alapitványai irányában? a' clerus javai mind a' katholikusság alapitványai, ezek buktával vége minden kath. intézet fundusának, midőn más részről a' protestans fundatiók épségben maradnak, sőt a' czélba vett osztály által gyarapulnának. De legfőbb figyelmet érdemel G. azon állitása, hogy hazánkbana'protestansokjóval felvilágosultabbak, miveltebbek minta'katholikusok. Eztmártöbbször hallottam; de a' közéletben ellenkezőt tapasztalok, 's ha G. követe méltóztatnék velem együtt beutazni hazánk mindazon helyeit, hol leginkább felei laknak, mit sem kétlem, valónak találná állitásomat. B. követe hite szerint, mond tovább szónok, a' szegény papok egyesülnek a'néppel, de soha sem a'népérdekében. Azonban a'hisztória ellenkezőt bizonyit, merta'papság eleve mindenütt szegény volt'smivel ép a'nép érdekét viselte mindig szemei előtt, annak nemcsaklelki, hanem egyébhasznos szolgálatokat is tett, azazPál apostol példája után mindennek mindene lett, minek következésélön, hogy azegyháziak majdmindenüttjószágokkal ajándékoztattak meg, 's polgári hivatalokra is alkalmaztattak. Ez a' természet rendes folyama. Igy a' francziák ismét kezdik ingatlan javakkal dotálni a' clerust, 's ne is kétségeskedjenek, mihelyt Irland emancipálni fogja magát, tüstint nemcsak jószágokkal látandja el, hanem kitünőbb polg. jogokban is részelteti papjait, kik jelenleg hiveik szabadságaért annyit küzdenek, annyit szenvednek. Hiszi továbbá B. követe, mintha nagy különbség volna az egyházi 's világi javak közt azért, hogy a' világi nemes mindenéről szabadon rendelkezik, midőn a' clerus, még halál esetében sem intézkedik minden korlát nélkül; igen is szabadon rendelkezik szerzeményéről, de nem az ösiségről 's valamint a' világi nemest ösiségre nézve korlátozhatá a' törvény, ugy szabályozhatta mindegyikre tekintve a' papságot. Még csak arról kell számot adnom B.nak miért nevezém I. Fülöpöt nagynak, 's miért nem utazhatom kivánsága szerint missionariuskép Chinába a' vad népek megtérítésére. Nem emlitem, hogy ugynevezett tengeri ereje classis invincibilisnek neveztetett, nem, hogy tartományában a' nap soha le nem nyugodott, hanem csak igen röviden azt nyilványitom, azért dicsérem öt, a' miért magasztalják a' protestansok 8dik Henriket és Erzsébét királynét. Mi az adott tanácsot illeti, már tegnap érintém, hogy magunk hiveinek egy részét is majd ujra kell megtéritenünk, 's ebből gyanithatja, mikép csekély munkálatom honn is szükséges levén, hazámat alig hagyhatom el. Ehez járul jelenleg más két nevezetes körülállás. Az angol biblia-társaság naponta erősebben kezdi üzni téritésit Magyarországban, a' sok adat közül ezuttal csak egyet emlitek; evangelicus atyánkfiai az ország elibe nyujtott, de mindeddig nem tárgyalt petitiójokban szinte sérelem gyanánt panaszolják, hogy azon 6000 példány német bibliát, mellyeket a' nevezett társaság részökre, Magyarországba küldött, a'kormány confiscáltatta, miért szeretem hinni: majd annak idejében teendő inditványom folytában köszönetet fognak a' t. RR. a' kormánynak szavazni; nem sikerülvén igy a' kisérlet mult években a' bibliák helyett 8000 pft. küldetett hazánkba, a' pénz egy részén nyomatott ki a'Kőszeghy képes könyv, hol mi katkolikusok az ártatlan protestans kisdedek elibe még ma is mint valami bálványzók állittatunk, a' pénz többi része valamint a' botrányos könyvből bejövő mennyiség is téritésekre levén forditandó; hason téritési mesterséget üz hazánkban a' Gusztáv Adolf-féle társaság-'s jelenleg Pécsett épittet templomot; vajha kormányunk ezen nem legbékesb tendentiáju társulatra nézve Bavária dicső példáját követné. Illy körülmények közt ne vegye kérem követ ur rosz néven, ha veszélyben forgó tulajdon hitsorsosim kedveért tovább is honn maradok. — Hosszas 's éles czáfolatok után szavazat sürgettetvén az öt rendbeli szavazat ugy a' határzat eredvényét közlöttük, csak azt jegyezzük meg, hogy a' kérdések felállitása szinte olly erőfeszitett vitákból keletkezett, mint a' tárgy feletti tanácskozásokban volt.

Budapesti napló. ♂ Emlitettük, mikép alapos reményeink valának, hogy Pestnek nem sokára ipartanodái is lesznek, 's ime minden várakozást megelőzve, egy kegy. kir. rendelet által azok már meg is parancsoltattak. Ezen ipartanodák három, u. m. gazdasági, mesterségi 's kereskedési osztályból állandnak; mindegyik osztályban, az egy évi előkészitésre szánt időn kivül, a' tanulás két évre van határozva. Járhatják azon ifjak, kik az alsóbb 's felsőbb elemi iskolákat jó előmenettel végezék. Az oktatás magyar nyelven fog tartatni, 's nyolcz tanitó által eszközöltetni. Az egyik tanitja a' mathesist, az elméleti 's gyakorlati földmérést és az erőmütant (mechanikát); a' másik physicát, m. gazdaságot, m. kereskedést és váltójogot, az urbér, erdők fentartása 's mezei rendőrség iránti törvényeket; a' 3dik vegy- és iparmütant; a' 4dik természet-történetet, a' term. müveinek ismeretét 's keresk. földleirást; az 5dik a' polg. épitőmesterséget 's vizmütant (hydraulicát), és rajz. földmérést; a' 6dik a' levelezések, közélet- 's kereskedésbeli ügyek iránti irásmódot 's német nyelvet; a' 7dik a' köz számvetést, a' keresk. számvetést 's a' számvevői tudományt; 8dik a' rajzolást. Az elsőbb öt tanitónak egyenként 1000 p. fr., az utóbbi háromnak egyenkint 800 p. fr. évdij állapittatott meg, 's e' fizetés minden 10 év mulva, ha az illető tanitók ezen időt az előljáróság teljes megelégedésére töltötték, 100 p. frtal szaporittatik. A' felügyelés ez ipa tanodákra egy 1500 p. fr. évi fizetéssel ellátandó igazgatóra bizatik. Alapjok a' tudományi alapitvány pénztára leszen. — Mult számunk végén röviden emlitett kisdedovó-képző intézet alapkő-letételi ünnepének kevésbbé kedvezvén az idő, az ünnepély a' folyvást lanyházó permeteg miatt az intézet belsarnokaiban ment véghez, a'pesti magyar huszár- és gyalog őrhad tisztelgése mellett igen szép számu 's válogatott közönség előtt. Maria Dorothea nádornénk ő fenségét az egyesület nevében id. Schedius Lajos kir. tan. üdvözlé. A' harsány éljen kiáltások megszünte után Wargha István intézeti igazgató velős és korszerü beszédben fejtegeté a' kisdedovás nagyfontosságu ügyét. fenséges nádornénk 's az alapitók iránti háláját kifejezve, egyszersmind a' számosan összegyült vendégeket az intézet további pártolására hiván fel, mit nádorné ő fensége e' szókkal fejeze be: „Isten áldása legyen ez intézeten!“ E' tiszta magyar kiejtéssel mondott szavak villanyszerüleg hatottak a' jelen volt fényes gyülekezetre, 's a' magas lelkesedés hosszas éljenviharban tört ki. 'S miután az alapkő letételére készitett helyen a' szokott egyházi szertartások megelőzte után egyes. titoknok, Stuller Ferencz ur az intézet alapjába rejtendő 's ennek minden viszontagságait magában foglaló emlékiratot felolvasá, az oklevél uralkodó királyunknak ez évben veretett néhány ezüst 's arany pénzeivel együtt az alapkő üregébe 's erre az alapkő leboesáttatott, nádorné ő fensége tevén az első kanál vakolatot 's kalapácsütést, mit több köztiszteletben álló vendégek 's köztök a' béesi polg. őrsereg képviselői is követének. Szertartás végeztével a' fenséges asszony az intézet termeit 's ezek egyikében összegyült kisdedeket tekintvén meg, az összesereglettek üdvkiáltásai 's a' polg. katonaságból választott diszlovagok tisztelgő kisérete mellett déli 12 órakor Budára viszszatérrt. Nevezetessé tevé az ünnepélyt ő felsége urunk 's királyunknak egy ez alkalommal tett alapitványa 's azon kegyelmes atyai igérete, hogy ha az egyesület czélja szentségéről 's az eszközök hasznos alkalmazásáról meggyőződik, azt továbbá is pártolni kegyeskedendik Üdv és hála a' kegyes fejedelemnek, ki millio teendői között, kisdedovásunkat is magas figyelmére 's pártfogására méltatta! — Nevelő intézetről szólván, cszmetársulatnál fogva, szüléknek, kik gyermekeiket lelkiismeretes, szilárd és ügyes nevelő kezére bizni 's a' drága Pesten elég jutányosan kiképeztetni óhajtják, ajánljuk Mutschenbacher Alajos urnak magány fi-nevelő intézetét (Gránátos uteza a' vármegye házzal átellenes Libasinszky-ház 1só emelete 5dik sz. lakásban). Ez intézet f. évi oct. elején még csak másodévi pályáját érendi, de ha szabad következést húznunk annak első évi eredvényeiről (próbatétén magunk is jelen levén): ugy annak igen szép jövendőt 's a' benne oktatandó ifjaknak valóban nagy előnyöket jósolhatunk, már csak azon igen lelkiismérctes és czélirányos intézkedésnél fogva is, mikép ez intézetben a' rendes magyar és latin nyelven előadott gymnasialis tanulmányokra, mindig annyi segéd tanitó tartatik, hogy minden három nevendékre egyegy tanitó jut, 'skik e'mellett azintézet tulajdonosa által, ki mint igen jeles polyglott, derék magyar családapa 's szenvedélyes nevelő, egészen hivatva van e' pályára, nemcsak német és franczia, de a' már ezekben jártasak olasz és angol nyelveken sőt a' rajzolásban is alapos oktatást nyernek. Külön csak a' zene, tánez, uszás és vivásbani oktatások fizettetnek. Egy egy növendékért, ki az intézetnek egészen átadatik, ide értve lakást, tartást, mosást 's a' nevezett oktatást, évenkint 400 p.frt. fizettetik; az intézeten kivül lakókra nézve még jutányosabb föltételek vannak. A' tulajdonos kerttel is bir, melly a' nevendékeknek nyáron átengedtetik. E' tanitás f. évi oct. elején az iskolai évvel együtt kezdődik. — Sz. István napja meglehetős komoran 's hüvösen köszönte ránk, de azért az egyházi ünnepély 's polgári és katonai részről kifejtett pompa e' köz magasztaltságu nemzeti ünnepünkön derültebb alig vala még 's sziveink annál melegebben dobogának, mert az ünnepen mindinkább több nemzeti szinezetet látánk elömleni. A'nagy napot kora reggel a' két testvérváros valamennyi harangjainak zugása 's a' budai bástyafokrul álgyudörgések üdvözlik, a' városház tornyán 's gőzöseinken kitüzött örömlobogók lebegnek; valamennyi plebania, minden hatóság, karok 's czéhek testületileg és egyenkint részt vesznek a' köz ünnepen, melly itt fényesebb és nagyobb még az urnapinál is; a' budai mindkét rendbeli polgárkatonaság, valamint a' pesti huszárok 's gyalog őrhad, a' lövészek 's könnyülovasok teljes diszben tisztelgének, nem emlitve azon nagy és szép számu sorkatonaságot, melly ez ünnep emelésére kiállittatik. A' „szent kéz“ tiszteletére folytonosan magyar ének zengedez, Mátyás templomában magyar mise 's szónoklat tartatik, 's derék polgáraink, nagy részben már külsőleg is magyarok, többnyire lelkes magyar zenét harsogatatának az ősi vár hoszszanta, hol minden bástyakőn, minden talpalatnyi földön magyar vér és magyar emlékezetek tapadnak. A' népsokaság nagyobb volt, mint valaha, — vajjon nem lehetne é a' nevezetes napon, ez egyetlen egyen, legalább az ünnep tartása alatt a' hidvámot 's az ennek szedésével történő botrányokat megszüntetni. A' délutánt társasági kerteink diesőiték, mellyek közt a' Széchenyi kert különösen kitünteté magát szent István életnagyságu képével fényesen kivilágitva 's alkalmas magyar aláirással ellátva, 's késő estig igen látogatott vala. — Magyar polgáraink multkor emlitett zászlószentelési ünnepélyére megjelent bécsi polgárok a'Hermina-kápolnára 130 p. forintot irtak alá. —

Ungmegyei közgyülés. Ismét összegyültünk Ungvárt. Becsületes emberugy is lehet az illyes megyei hivatalokkal mint rusznacskó a' paradicsom-almával; a' fényes névért egyet megkeritett . . - de mint belé harapott, boszusan ellökte . . f. évi aug. 5kén 's több napig tanakodtunk, vagy is inkább nem is tanakodtunk . . . csak határoztunk . . . . Ha az ember ezen gépi egyhangu zajban, az unalom miatt, gondolat szárnyain régi apáink idejébe ragadtatik, 's eszébe jut ama szellem, mellyről a' költő énekli: „Mondják, hogy itt vi-

PEST, vasárnap aug. 25kén

JELENKOR.

1844. 68dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések; országgyülési közlemény: (aug. 13d. ker. ülés részletes folytatása az orsz gyülést berekesztő k. k. leirat tárgyában; aug. 14d. ker. ülésben a' II. III. 's IV. osztályu sérelmek tárgyabeli 2d. üzenet 's az V. VI. 's VII. oszt. sérelmek 's kivánatokra tett rdi észrevételek hitelesitése után a' vallástárgya került tanácskozás alá, a' váltótörvények kijavitására küldöttség neveztetik, végre az előleges tárgyalásra kiszemelt inditványok sorozatát veszik vizsgálat alá; aug. 14. 16. 's 17d. orsz. fördi ülések szabad községek 16 szepesi város, Erdély szorosb egyesülése iránti részint viszon- részint 2d. frdi üzenet; részcsatolás, orsz.gyülési szállások 1.2.3.4. oszt. sérelmek tárgyabeli rdi 2d. üzenet's tanácskozás; aug. 16d. 's 17d.ker.ülés azesküttszékek elvére alkalmazott büntető eljárással foglalkozott; aug. 16d. orsz. frdi ülésben a' 2.3. 's 4d. osztályu sérelmekre kelt frdi észrevételek kerültek tanácskozás alá; Vd. osztályu sérelmek folytatása; budapesti napló.
Anglia (felső 's alsóházi küldöttségi jelentés a' levélfeltöretési ügyben.)
Spanyolország (fővárosi 's gibraltári hirek, meghasonlás a' miniszterek közt.)
Francziaország (Tanger álgyuztatik.)
Értesitő.

Magyarország és Erdély

Ő cs. 's ap. kir. fols. Bartakovics Adalbert és Rudnyánszky József esztergami főkáptalanbeli kanonokat, amazt rozsnyói, imezt beszterczebányai püspökké-; a' szomolnok-kerületi megürült bányamérnökségre pedig Fail Károly felső biberstolni szakmánymester-hivatalnál másod-osztályu segédet méltóztatott kegy. kinevezni.

A' jablunkai kir. harminczad-állomás üresség be jött.

Országgyülési közlemény.

Aug. 13d. ker. ülés (vége.) Egy tiszamegyei ifju követ emelvén majd szót, az orsz.gyülést berekesztő k. k. leirat tárgyában illy formán nyilatkozék: Ha a' kormány az volna, minek lennie kellene, a' megnyitó 's berekesztő határnapkitüzés nem is válhatnék vita tárgyaul; mert akkor a' kormány az orsz.gyülést megnyitná 's bezárná mindig akkor midőn az ország és közjó kivánja, sem előbb, sem utóbb nem; de most ki kell jelentenünk, hogy mi nem tagadjuk ugyan a' kormány eloszlatási jogát, de viszont a' kormány sem tagadhatja azon jogunkat, miszerint hatalmunkban áll valamelly tárgyat nem terjeszteni föl előbb, mint azt akár mint egyes törvényt önállólag, akár mint törvényt többekkel összeköttetésben fölterjeszteni czélszerünek i t é l j ü k, nem tagadhatja a' t.hozás igy benne saját kötelességét is, nem: vetni véget a'diaetának előbb, sem mint az 1791: 13d. t.cz. mindkét részben betöltetett, t. i. mind a' kir. előadásokra nézve mi különösebben, a' kormány joga, mind a' sérelmek orvoslására nézve, mi különösebben joga a' nemzetnek; most ezt ki kell jelentenünk, mert bár nemzet és kormány 3 század óta él együtt, de ugy él mint veszekedő 's bizalmatlankodó házaspár, melly együtt él de külön gazdálkodik: nemzet és kormány is jogait 's érdekeit, miket egyesitniök kellene, féltékenyen igy választgatják el egymástól. Különben nekem a' határnap kitüzése mint tény ellen nincs kifogásom; e' tábla 's különösen annak többsége, mellynek kifolyásai valának a' választmányok, dolgozott sokat, többet mint bármilly országgyülésen, a' munka 's munkálat ajkunkig ér, jóllehet azt, mint Tantalusz, nem fogjuk élvezhetni: ám az országgyülés mint egész keveset végezett, a' kormány semmit sem csinált. De engedelmet kérek, legyünk igazságosak, a' kormánynak e' d i a e t a alatt két nagy tette van, egyik, hogy mit első vallási válaszban megigért, azt a' másodikban visszavonta, ez nem mindennapi tett, különösen nagy erkölcsi kinnal járhatott, másik, hogy mihez 1836 óta készült, az élelmezési tárgyban, sikerült neki már a' 6dik hónapban 4 királyi biztos neveit kitalálni, kik a' diaeta végén megkezdjék az alkut, és ez t. KK. és RR. minden esetre nagy népatyáskodásra, nagy készségre és különösen összpontositott kormányegységre mutat. Egyébiránt közeledik az idő, hogy mind a' három rész igazolja magát a' közvélemény előtt; majd itélend a' nemzet fölöttünk és itélend isten 's lelkiismeretünk által. Ugy látom 's ugy láttam mindjárt kezdetben, hogy diaeta vége felé még több okunk lesz orsz.gyülési viszonyainkat taglalni, fölvilágositani; ezért abba most mélyebben nem bocsátkozom: csak azt jelentem ki eleve, hogy akkor, ha szükség lesz nemcsak az elveket, hiedelmeket, czélzatokat fogom megbélyegezni olly kiáltó szinnel, mint az a' nagyon kifejlett angol parliamenti életben divatozik: hanem az elvek képviselőjit, a' személyeket is meg fogom nevezni, hogy tudja a' nemzet kiktől kelljen őrizkednie, hogy ha édes hangon szólnának: timeat Danaos et dona ferentes, hogy a' nép mindennapi uri imádságába szője kérelmét azon urak ellen; mondván: és szabadits minket a' gonosztul, 's hogy mire vágynak, a' kormányra jutás, nekik lehetetlen legyen; most miután a' határnap kitüzetett, miután hihető, hogy ez orsz.gyülésnek kevés eredvénye lesz, csak azon körülményeket és akadályokat érintem meg, mellyek minden országgyülés szük eredvényinek természetes okai! kell, hogy a' nemzet ezekre 's effélékre gyakran emlékeztetgessék; mert a' melly hiány, a' melly rosz megismertetik, az félig meg is orvosoltatott. 'S véleményem szerint egyik akadály a' törvényhozás összes szerkezete; másik a' fördi elem; harmadik a' kormány. Mi az első akadályt illeti, midőn mi a' diaetára feljövünk, terjeszté elébünk a' kormány csak egy kész törvényjavaslatot? egyet sem, hanem a' k. előadásokban némelly tárgy közöltetik velünk, mellyet, bár azt mondják, hogy a' titkos tanácsnak nagy munkájában kerül, ha nem valamelly censuralt staats-lexiconbul, bizonyosan valamellyik, például a' primatialis megye utasitásából jegyeznek ki. És igy az országosan egybegyült KK. és Rk előtt tabula rasa van; de e' tabula rasa előtt mi nem állunk szabad akarattal, mi rövid idő alatt is nagyokat mivelhet, hanem utasitásokhoz vagyunk kötve, mellyek egymással abban egyeznek meg, hogy egymástól igen különböznek. Ekkor tehát választmányok neveztetnek ki, hogy a'semmiből — miután hivatalos adataik nincsenek — valamit csináljanak, de bár 5—6 választmány munkálkodik is egyszerre, természetes, hogy több hónap mulik el, mig országos fontosságu tárgyakban törvényjavaslatot nyujthatnak be. 'S ugy látszik, most már a' diaeta kerekei megindulhatnak: de nem ugy van; mert a' törvényjavaslatokat mind haza kell küldeni a' törv.-hatóságoknak, és midőn az utasitások megérkeznek, elágazásai miatt gyakran az általányos többség elvesz, mi pedig szükséges alapja a' határzatnak. 'S kérdem: vajjon nem unodalmas és hoszadalmas ut é ez? Vajjon az utasitásokat igy értve: lehet é gyorsaságot kivánni a' törvényhozás munkálkodásában? Lehetne é ezen most másképen segiteni, mint hogy az utasitások r e l a t i v többsége is határozzon, mitől isten mentsen meg, vagy hogy az utasitások oszlopától oldjuk le magunkat, mit tennünk nem szabad? És e' késedelem öregbittetik az e' tábla alkotó elemei egymáshozi viszonyának határzatlansága által, egy nap a' városok, másnap a' kerületek, azután a' távollevők, majd az egyháziak inditanak harczot hol igaz, hol képzelt jogaik mellett; néha maga a' tábla 's a' kir. elnök versenygenek igazaik felett; sokszor a' ker. bevégzett v i t á k az orsz. ülésben megujittatnak: 's mindezek hónapokhoz heteket adnak. Ennyi vajudás után a' tárgy a' főRRhez áttétetik, irunk és irnak hosszu üzeneteket, mellyekre nézve sajátságos az, hogy az engedésre nézve nem az okok sulya hanem az üzenetek száma vétetik tekintetbe; 's ezeknek elkészitéseik, leiratásaik ismét hetekbe kerülnek 's mig az elveken; sőt ujabb időben, mióta a' fördi tábla ujabb vezérlőinek füleiben mindig a' tábla létele csengbong, majd a' commákon is versenygünk, a' tárgy mintegy megszédült állat hónapokig kering a' két tábla közt. 'S végre a' sors némelly habár ritka tárgyat följuttat a' kormányhoz. Ha már mind ezeket megfontoljuk KK. és RR.: vajjon törvényhozásunk nem olly gép é, mellynek már szerkezete, ha minden egyéb körülmény kedvező volna is, lehetetlenné tesz minden gyors eredvényt, ha csak ennek az alaposságot nem akarjuk feláldozni, az időveszteséget pótolván a' tanácskozásbeli felületességgel; 's vajjon nem kell é használnunk az alkalmat, e' hiányokkal a' nemzetet megismertetni? Én az igazitások 's javaslatok terére ez uttal nem térek ki, ezek előkészitésére elég idő lesz a' bekövetkező 3 év alatt, jelenleg csak ki akartam mutatni a' törvényhozás hiányos és idővesztegető szerkezetét, mellyen ha minélelőbb nem segitünk, sok orsz. szükség előbb mulik el, mint azt a' törvényhozás kielégithetné, 's nem csak hogy irányt nem adhat nemzetnek az orsz.gyülés, de annak idejében a' már kifejlett erőket sem fogja vezérelhetni. Azonban, ha csak a' szerkezet igazittatik meg, még nem segitünk sokat, mert ott van a' 2dik akadály, t. i. a' förendi elem, amott a' formabeli hiányokkal körülöttünk, itt a' förendek elvei 's érdekei állanak ellenünkben. 'S ha a' kormány kész törvényjavaslatokat terjesztene is e' tábla elé, ha a' tanácskozások gyorsabban folynának is: mit érne, ha azoknak a' főRk elvei 's érdekei utjokat állják? 'S azon főRRtül, kik a' szólásszabadsági sérelmet most a' 23d. összesen a' két tábla részéről 46dik üzenet után sem eresztik föl, kik 1844ben is a' magyar nyelv ügyében 5—6 üzenetet váltanak, azon főRRtül egyébben várhatunk é valami nagyot és igazságost? Van é ennél önzőbb és igazságtalanabb aristokratia törhetetlen magjával a' clerussal egyetemben, melly magának szereti a' szabadságot 's annak hasznát is veszi, de azt másnak megadni vonakodik, melly szereti a' birtokot, gazdaságot, kéjelmet; de hogy az közönségessé váljék érette semmit sem tesz; 's hány van közöttük, ki nem elszegényült de csak megfogyatkozott az áldozatnak miatta, mellyet tőn a' haza oltárára, 's azon isteni, a' törvényhozási jogot, mellyel még nem született embert törvény vagy sors bolondul ruház fel, e' jogot hány jár gyakorolni szorgalommal, lelkiismerettel és pietással? De szavaimnak nem az az értelme, hogy a' főRk, miután léteznek, csak engedelmeskedjenek, hanem hogy becsüljék a' népet és közvéleményt, mert mi nem félünk az alkotványos küzdéstől 's vitától, hanem a' vak, a' hatalombeli akarattól; attól, melly a' sajtószabadságot bekorlátolván annak mezején a' békes csatát 's általa a' bár l a s s u de folytonos haladást lehetetlenné teszi. Igy nekünk lehetetlen boldogulnunk, hallja meg ezt a' nemzet. Nem ok nélkül fordult el tőlük a' hazafiak szive, 's maholnap a' közvélemény gyülölségének központjává válnak. És pedig én őszinte fájdalmat érzek e' jeleneten, mert a' a' főRk hatalmas elem, melly közéletünkben a' heteket évekké változtathatná. 'S mi vagy ki fogja elháritani az akadályt? Nyitramegye mostani első alispánja 1834-ki országgyülésen azt mondá — nem tudom, miután a' főRk nem régiben olly nagy segedelmére valának, nem felejtette é el — hogy a' FRk eltörlésére három nap sem kell, egy tollvonással is eltörölheti a' törvény. Ez ártatlan mondás akkor nagy zajt okozott, mondom ártatlan mondás, mert a' törvény fölteszi, hogy az, mint t.javaslat, a' FRk által is elfogadtassék. Én a' halálnak nem vagyok barátja sem testi sem erkölcsi világban, azért rájok is csak azt mondom: én nem akarom, hogy a' bünös meghaljon, hanem hogy térjen meg 's éljen. De szükség a' nemzetet gyakran emlékeztetni azon kösziklára, melly a' FRk képében közéletünket nyomja, melly t.-hozásunk folyamában gátul áll, mert csak igy bizonyos, hogy ha veszni nem akarnak, változniok, a' korhoz alkalmazkodniok kell. Harmadik akadálya annak, hogy országgyüléseinknek nincs sem sok sem nagy eredvénye, a' kormány. Más alkotványos országokban a' kormány diaetán kivül foglalkozik törvényhozási tárgyakkal legtöbbet, adatokat gyüjt, táblákat 's terveket készittett, szakértőkkel tanácskozik, jutalmakat tüz ki 's ekkép minden materialét, minden véleményt összeszerezvén az összegyült Rdnek csak a' készet kell feldolgozni; csak formulázniok, csak módositniok, sokszor csak választaniok kell. És gyakran 10—20 évig készül előre csöndben és zaj nélkül, hogy tökéletest terjeszthessen az ország képviselőjinek elibe. De kormányunk e' szorgalmat, e' kötelességérzést csak hirében ismeri, egész előmunkája a' kir. előadások szerkesztésében áll, mellyben csak pusztán neveztetnek némelly tárgyak, miket az országban mindenki meg tudna nevezni, 's nemcsak hogy rendszeresen maga elő nem készül, de egyes adatokat 's fölvilágositásokat nekünk sem ad; vagy a' népnevelési választmány megtudhatta volna é tőle hány iskola 's iskolaképes gyermek van a' hazában? vajjon a' kereskedelmi választmánynak küldött é csak egy táblácskát? vajjon a' h.tanács teljesitette é kötelességét az 1723: 122d. t.cz. szerint, melly rendeli: hogy a' kereskedés előmozditása végett csatornákrul gondoskodjék? 's midőn egész Európa behálozza magát vaspályákkal, a' kormány a' v o n a l o k iránt szerzett é 's adott é nekünk csak egy szám- 's adatbeli munkálatot? Széles e' világon van é illyen törv.hozás,

melly a' kereskedésről, harminczadokrul, az adóügyről törvényt akar hozni, 's akkor kezdi gyüjteni az adatokat, készíteni a' terveket, midőn már összeült? Lehet é illy körülmények közt, midőn a' kormány igy nem teljesiti kötelességét, elkerülni a' botlásokat, lehet é gyorsan haladni törvények hozatalában? Azonban ha hosszu idő mulva és szorgalommal az adatokat némileg sikerült megszereznünk, ha azon pusztaságban, mellyben a' kormánynak tüzoszlopkint kellene előttünk járnia, isten segedelmével magunktól is ráakadtunk az igaz utra, még nem diadalmaskodánk minden akadályon; mert uj akadályokra találunk a' kormánynak részint elvében részint helyzetében; elvében azért, mert olly idegenek kormányoznak, kik nem alkotványos ország fiai levén, valóban irtóznak kiterjeszteni a' szabadságot; helyzetében azért, mert a' kormány sokat azért tagad meg tőlünk, hogy alkotványtalan országaiban hasonló vágyak ne gerjesztessenek. Pedig ez elkerülhetetlen mint a' fatum; eddig az ausztriai kormány el akarta n y o m n i nemzetiségünket és alkotványunkat, igy hivén a' birodalmat fentarthatni, egységre törekedett, az alkotványtalanság egységére: de most ellenkező politikát kell követnie, az alkotvány malasztit ki kell terjesztnie valamennyi országira, mert csak igy óhatja meg magát felbomlástul, azaz törekednie kell egységre, az alkotványosság egységére. Tehát ha sikerült is magunktól valamit sok időben és nagy szorgalommal előállitanunk, az is mindig hajótörést szenved részint a' kormány autocrata elvein, részint azon szerencsétlen helyzeten, mellyben vagyunk az ausztriai és a' többi tartománynyal. — De ha a' kormánynak elvei 's helyzete nem állanának is akadályul, bizni benne teljesen még sem lehetne, mert a' mennyiben minket idegenek és külföldrül kormányoznak, a' kormány nem bir azon erkölcsi alappal, mellyel birnia minden boldog 's boldogitó kormánynak kell, t. i. nem nemzeti 's nem hazabeli 'stb. T. KK. és Rk! miután e' három rendbeli akadálylyal igy részletesen megismerkedtünk, kérdem én bátran; vajjon illy körülmények közt az orsz.gyülésektől általában reméllhetni é sokat és sok jót? És nézzük, mit tett a' tábla még is. A' körében eső szerkezetbeli akadályokon győzedelmeskedve, dolgozott mind a' tárgyak mennyiségére, mindazok életfontosságára nézve! mind az idő terjedelméhez képest annyit, mennyit még egy diaeta sem. Ugy hogy e' szerint akadálya annak, mikép többet nem dolgozott 's hogy mit dolgozott annak sem lesz nagy eredvénye, nem is az or.gyülés szerkezetében van, hanem a' fördi elemben és a' kormányban. Hallja meg ezt a' nemzet és vésse emlékezetébe mélyen. És azon időszünet alatt, melly a' diaeta után fog következni, gondolkodjék komolyan azok elháritásáról. Mert e' hazának nincs jövendője olly főRkkel, kik a' melly jogot az országtul kaptak, azzal mint ostorral sujtogatják vissza az országot, nincs jövendője olly kormánynyal, melly t.hozásbeli roppant kötelességét következőleg szokta teljesiteni: az or.gyülést megnyitja, megnyitván a' nemzet kivánatinak ellenszegül és miután 15 hónap lefolyása alatt annak hűségesen ellenszegült, az országgyülést berekeszti.

Ezután felszólalt egy kárpátvidéki követ, ki B. követe fölindult előadásából azt látja, hogy csakugyan itt van az országgyülés határnapja 's roppant mennyiségü puskapor ellődöztetése után eldöntő csatára kerülne a' sor? koránsem, annyi még puskaporunk, hogy azt mindig levegőbe lődözzük; és midőn szóló annyi füst közepette az ellenséget nem látván azt kérdi: kire lőnek? nemde az a' felelet: az ellenség ugyan minket nem lát, nem hall, de már a' füsttől is megijedvén 's valódi ostrom nélkül fogja a' várat átengedni. De hát átengedte é azt más alkalommal is? azt ugyan nem tette, de ez már a' diaetalis apparatushoz tartozik, igy ment az máskor is, miért menne most máskép? ez igaz egy tősgyökeres conservativ felelet, de szóló azon conservativek sorába tartozván, kik csak a' jó szokásokat megtartani, a' károsokat kiirtani akarják, azt véli, hogy az orsz.gyülést máskép is lehetne befejezni, nagyobb időkiméléssel, nagyobb moralis erőkifejtéssel, melly nem menydörgő szavakban, de aratott valódi sikerben rejlik, és miután annyi orsz.-gyülés tapasztalása után illy modorbani föllépésünk hatással nem birt, nem volna itt az idő más modorban a' bajon segiteni? mit használnak a' nemzetnek ezen kitörések, mellyek a' közügyet csak nagyobb zavarba ejthetik, de a' fenálló nehézségek csomóját meg nem oldhatják. Igazolásul szolgáljanak e' tábla orsz.gyülési működéseire nézve? valóban sajnálni kellene azon képviselőket, kik mások lealacsonyitásában mentő védelmet keresnének, kik ha önérzetükben vigasztalást találni tudnak, mint B-d követe állitotta, ha az a d o t t utasitásokat követve küldőik akaratát hiven teljesitették, illynemü megtámadásokra nem szorultak, mellyek az igazolást csak gyöngitik. Azt mondani, hogy siker nélküli működéseink egyedüli oka a' förendi tábla és a' kormány 's a' kormányra azt fogni, hogy a' FRRket használta kivánatink megakasztására, a' FRRre pedig, hogy vak eszközei a' kormánynak, igen könnyü és szokássá vált dolog, de nem olly könnyü ezen gyanusitgatásnak az egész hazával megizleltetése, melly a' váltott üzenetekből, a' magyar nyelv és vallás ügyében érkezett kir. válaszokbul csakugyan tapasztalhatta, hogy e' táblának ajánlott t.javaslatok minden esetre a' nemzetet jólléti jelennél sokkal magasabb fokára emelték volna, és mint e'táblának többsége 's vele talán több megye más véleményben van, ugy lesznek sokan, kik ezen törv.javaslatoknak viszszavetését sajnáli 's ha már gyanusitgatásokra kerül a' dolog, azt fogják hinni, hogy a'legnemesebb keblü radical-reformerek azokkal frigyesültek, nem akarva, nem tudva, kik a' népszerüség paizsa alatt valamelly létesithető törv.-hez azért nem állottak, mert p.o. adózni nem akartak, az aviticitást szeretik, a'mostani büntető eljáráshoz ragaszkodnak, a' városok önállóságát és orsz.gyülési szavazatát a' gyakorlati életből eltávoztatni akarják, a' korteskedést kedvelik, 'stb. Van tehát illynemü vádaknak más oldala is, mellyet egy kiábrándulási vezérczikk még más szinekkel fest, és igy szóló, midőn azt tapasztani kénytelen, hogy a' legszebb kilátások közt megnyilt orsz.gyülés reményeinknek meg nem felelt, kik már mintegy előre azon törvényeket láttuk, mellyek a' korkérdések nagyobb részét megoldandják, hidegebb vérrel nézvén a' lefolyt tanácskozásokat, a' főhibát abban látja, hogy az akadályokat, mik a' gondolat és a' valósulhatás közt feküdtek, számba venni 's épen azért törv.hozói hivatásunknak megfelelni nem tudtunk. Ki hibásabb e' tekintetben, mi é vagy a' FRR.? és voltak é emezek kellő tekintettel utasitásink kötelező erejére? segitettek é a'köz értekezések ezen főakadályán mint tehetségökben állt segiteni? a' felett igenis hazánk polgári 's a' jövendő itélni fog, melly itéletnek annyival kevesbbé vághatunk elibe, mert magunk szerepelvén a' dramában, részrehajlatlan birák ugy sem lehetnénk; de midőn B. követe önérzetére hivatkozik, legyen szabad szólónak 's mindazoknak, kik hasonló véleményből és utasitásból indulva futottuk meg diaetalis pályánkat azon büszke önérzetünkben találni vigasztalást, hogy személyinket a' közügynek mindig alárendelvén, hazánk boldogságát sem pártnézeteknek, sem akaratosságnak soha fel nem áldoztuk, 's kevesebbségben levén 's ezen országgyülés typusát megváltoztatni nem tudván, a' megsemmisitett reményekért felelet terhével nem tartozunk, és igy nem minket, de azokat, kik tanácsunkra nem hallgattak, illeti azon vád, hogy a' nemesség egyedül nemzeti ujjászületésünk roppant munkáját végbevinni nem képes. Mi a' k. k. leiratot illeti, az inditványozott óvás vagy nyilatkozásban szóló fen nem akad, de miután az 1790: 13. t.cznél fogva, melly a' sérelmek orvoslatását parancsolja, 's a' k. propositiók, mint annyi törvényigéretek folytán ezen ő Felségét egyenesen illető igazából eredt leirat ellen óvást tenni kivánnak, arra figyelmezteti a' RRket, hogy mint törvényünk világos szavai szerint az igazságos sérelmeket elenyésztetni kell, ugy más részről nem tagadhatja senki, hogy az 1723: 7. t.cz. által 2 hónapra levén szoritva az országgyülésnek ideje 's tartása, ezen két hónap alatt kell azokat fölterjeszteni; már pedig a' kormányeddig is 15hónapos időtadott azoknak teljesitésére, még két hónap van hátra octob. 15ig, eleget tett tehát törv. kötelességének az idő engedésében, többet tőle törvényesen nem kivánhatni. A' k. előadásokra nézve megismeri szóló azt, hogy miután a'kormánynak kezdeményi joga van a' törvény javaslásában, feladásai- és kötelességeihez tartozik, ezen jogával egész kiterjedésében élni, és hogy a'végrehajtó-hatalom gyöngeségét igen nagy részben ezen kezdeményi jog nemhasználásának kell tulajdonitani; e'tekintetben tehát B.követének abbeli véleményét, hogy a' kormány eleve készitett törvényjavaslatokkal előlépvén a' mozgalmat ő vezesse, teljesen pártolja; de miután ezen javaslatok fölterjesztése eddig a' RRet illeté, tehet é a' kormánynak szemrehányásokat, vagy rosz akaratról vádolhatni é azt azért, mert a' büntető eljárást még a' ker. ülésben sem vettük tanácskozás alá, mert a' dunaszabályozási munkálatot el sem olvastuk, az ősiség iránti javaslat a' kerületnek bemutatva nincsen, a'városok ügyébeni felirás a'két tábla köztfel-'s alásétál, a' financ. választ. az országgyülés egyévi tartása után küldöttük ki, a' sérelmeket még összse sem szedtük; ezt valóban a' kormánynak hibául nem tulajdonithatni, melly csak azelibe terjesztett felirásokra felelhet, felelt és válaszai legjobb akaratát bizonyitják; ő nem tehet arról, hogy annyiban és olly távol fekvőkbe kaptunk, hogy azokra mellyek közelebb feküsznek, nem marad sem idő, sem figyelem; fejszénket annyi fába vágtuk, annyi nyaktörő terveket készitettünk, hogy már most a' széttört darabokat összegyüjteni nem tudjuk. Hogyha azonban hiszszük, miszerint kivánatink elérésére a' kitüzött határidő hoszabbitása szükséges volna, tessék ezen kivánságot egy felirásban ő Felségének kijelenteni, mint 1835ben történt, hol a' dec. 28ra kitüzött határnap ellen felirtunk és B. követe, ki most is közöttünk ül, a' mai inditványhoz hasonló óvást kivánt tenni, de senki által nem pártoltatott; ha pedig felirni nem akarunk, akkor ezáltal önmagunk iránti bizalmatlanságot árulunk el, miszerint a' napirenden levő kérdéseket jelen constellatioban megoldani nem tudván, jobbnak tartjuk az orsz.-gyülés eloszlatását; és ha az ugy van, tanácsosabb lesz a' k. k. leiratban megnyugodni és octob. 15ig azon tárgyakat befejezni, mellyek életbeléptetéséhez alapos reményünk lehet. Az utána szólott megyei követ Sz. követének csak két vádjára kiván röviden felelni; azt kérdé ugyanis, minek vágtuk annyi fába a' fejszét? Azt felelem, hogy mindazon munkálat, mellyek tárgyalásába bocsátkoztunk, a' k. k. előadásokban minden ágaival és leveleivel benfoglaltatik. Ha tán azt hiszi Sz. követe, hogy azért nem akar e' tábla többsége az orsz.gyülés meghoszabbitásáért felirni, mivel azon reformkérdéseket életbe léptetni nem akarjuk, csalatkozik; eljárásunk oka az, hogy átlátjuk, mikép a' förendi tábla jelen organisatioja mellett minden iparkodásunk's legjobb szándékunk meghiusul, 's inkább semmi, mint rosz törvényekkel kivánunk haza menni. E' tábla cselekvési szándékát bebizonyitani nem szükséges; hol a' tények szólnak, ott a' czifra szavak szaporitása fölösleg, és bátran mondhatom a' nemzet szine előtt, hogy ha eredvényre ezen országgyülésen nem juthatunk, annak egyedüli oka a' förendi tábla. Egyébiránt nem kell felejteni, hogy Magyarország törvényalkotásra nézve más téren áll, mint más alkotványos nemzetek; mi csak alkudozás utján eszközölhetünk törvényt, azért szükség a' törvényjavaslatokat ugy szerkeszteni, hogy ezen tábla, a' nemzeti szabadság koczkáztatása nélkül engedhessen annyit, mennyit engedhet. Aznnban Sz. megye követe botlott azon állitásában, hogy 1835ben is történt illy tárgyban felirás; t ö r t é n t ez 1840ben, de 1835ben szintilly módon jelentette ki a' tábla, hogy az orsz.gyülés nem törvényesen oszlattatott szét; nincs tehát T. megye inditványában semmi ujság, hanem csak a' mult orsz.gyül. gyakorlat fölelevenitése. Egy tiszamegyei ősz követ figyelmeztette Sz. követét, hogy a' puskapor ellődözését ne igen emlegesse; mert az néha veszedelmes explosiokat is szokott előidézni; ne vegye játéknak a' törvényhozás működését, mert a'nemzet fölébredt 's jogszerü követelését többé akadályozni nem engedi. Előhaladásunk legnagyobb gátlására szolgál a' békétlenség, 's a' kölcsönös bizodalom hiánya; a' kormány nem halad a'nemzet közohajtása 's igénye szerint, de ki fog valaha egyenlittetni ezen hiány 's az idő jobbra fog használtatni, mint mire eddig használtaték. Nálunk minden dolog szépen kezdetett meg, örülünk neki, de nem teljesedik soha a' közmondás: „végén pattan az ostor.“ Az eddigi tapasztalások eléggé tanusitják, hogy soha komoly szándék nem volt a' reformkérdéseket életbe léptetni; hiszen az élelmezési tárgyban a'négy biztos neve kitalálása hat hónapba került. Minket a' dologtalanság vádja nem fog illetni, mert okai nem valánk, hogy a' 3—4 stadiumon keresztül ment törvényjavaslatokat föl nem terjeszthettük. Sympathiát halottam emlittetni 's azt, hogy mi akadályozzuk a' városi coordinatio fölterjesztését. Igaz, akarnak a' m. FőRendek a' bajon segiteni, 's nem kivánják a' városi szerkezetet egyszerre elölni, hanem, mint a' velenczeiek a' tengerbe vas rostélyra állitott bünös életét, akép megtartani, hogy kinos perczeit nem hullámokba fojtva, hanem szájaig érő vizben kénytelen végig kiállani. Nyilványitá még egy megyei követ, hogy ha ez országgyülésnek semmi eredvénye sem lesz, azért a' készitett munkálat haszontalanul elveszni nem fog; ki van jelelve az ut, mellyen a' jövő törv.hozás haladhat, 's biztosan reménylhetni, hogy azoknak életbe léptetésére a' jövő nemzedék képes lesz elég erőt kifejteni 's általok a' haza boldogságát elősegiteni. Végre még egy megyei követ szólott. Sajnos bár, de jövendő kifejlésünkre tanulságos és hasznos lehet mostani szomoru állásunk, hogy 15 hónap eltelte után minden eredvény nélkül állunk közel az országgyülés végéhez; mert valahára majd a' kormány, a' FőRR. e' tábla és az egész nemzet át fogják látni, mikint ez igy többé nem maradhat; át fogják látni, hogy a' negatiok és a' halogatások ideje lejárt, a' fejlődésnek indult népet kötelesség felülről vezetni; át fogják látni a' FRR., mikint nekik a' nemzet politikus életével állásuknál fogva jobban meg kell barátkozniok, és nagyobb részvéttel viseltetniök a' nemzeti kérdések

iránt; át fogja látni e' tábla, hogy nem jó a' napi kérdést tulsó szélsőségekig feszitni, mert ábrándok és légvárak után indulni eredvény nem szülhet. — Hátramaradásunk okai közt, mond a' szóló, B. megye követe a' kormányt nevezte, én nem védem őt, mert igaz, hogy az kifejlődési nagy kérdéseink körül nem fogta fel azon magas feladást, melly az átalakulás korszakában minden kormány mulhatlan kötelessége; nemcsak nem vezérlette kifejlődésünket, de még irányt sem adott neki. Vádoltattak a' FőRR. is; én őket sem védem, mert kétségkivül itt az idő, hogy ők is nemzeti érdekeink körül ne csak az országgyülésen, hanem azonkivül is a' municipalis élet törvényes terére szállva, nagyobb részvéttel munkálkodjanak, 's minden szabad uton 's módon a' közjó elérésére legjobb belátásuk szerint agitáljanak is a' nyilványosság mezején, hol a' többoldalu agitatio által támadott surlódások közt győzni fog mi jobb, Panaszolkodott ugyan B. követe ezen tábla szerencsétlen szerkezete fölött, de elfeledé saját hibánkat megemliteni, melly szerint azon régi iskolát most, midőn a' reformkérdések megfejtésére léptünk, nem tudja elhagyni, 's jelenleg is minden kérdést a' legtulsóbb pontokig feszitvén, ugy készíti az előmunkálatokat, hogy lehetetlenné lesz minden haladás. Igy van a' városi rendezéssel; a' kiküldött választmány tagjai magok szélesnek tarták a' basist, mellyre az terveztetett. Vannak, kik a' régi mód szerint igen ovatosnak tartják a' tulfeszitést, hogy majd legyen mit a' FőRR. és a' kormány irányában engedni, ez volt a' régi szerencsétlen sérelmi tactica. Midőn a' kormány a' nemzet jogait sértette, e' védelem helyes lehetett, de positiv eredvényre soha vezetni nem fog; igy történt, hogy a' városok elrendezésében a' megyékhez megküldött választmányi munkák megvizsgálására a' megyei gyüléseken idő sem levén, azok utasitásokkal helybenhagyattak 's most már azokban is, mikben eredetileg szándék volt engedni, nem engedhetünk. Mi a' k. k. rescriptumot illeti, arra azt jegyzé meg szónok, hogy az orsz.gyülés szétoszlatása a' kir. kétségtelen jogai közé tartozik, mindamellett igaz az is, hogy az 1790: 13. t. szerint a' nemzet sérelmei orvosoltatását követelheti, 's ez értelemben az inditványt pártolta. Azonban az orsz.gyülést két okbul oszlathatni el; vagy midőn munkáit végezve fejeztetik be, vagy midőn a' kormány az alkotó elemektől semmi sikert nem reméllve, appellál a' nemzetre az által, hogy a' szétoszlatás után ujabb választásokban nyilatkozzék. Mindkét esetben a' feloszlatás törvényes joga a' kormánynak és constitutionalis lépés. Mindezeknek előterjesztése után a' közmegállapodást a' ker. elnök ugy jelenté ki, hogy nyilatkozatkép országos határzattá tétessék, miszerint az orsz.gyülés eloszlatását törvényesnek csak akkor tekintik a' Rendek, ha az 1790: 13. törvény kivánatának elégtétetik. Ezután tanácskozás alá került a' FRRk szab. kir. városok elrendezése tárgyában átküldött IV. üzenete. — Egy megyei követ keserü panaszokban emlité, mikép a' FRR. annyira ragaszkodnak nézeteikhez, hogy ezen tárgyban vége minden egyezkedésnek, mert az ottani majoritás a' nemzet legforróbb ohajtását is képes meghiusitani. Most már minden tanácskozásnak vége, 's azt látom, hogy mindenről le kell mondanunk, mert a' FőRR. a' feleletet magokra vállalták. Nem tudom meggondolta é tettét azon majoritás, melly a' nemzet akaratát olly elhatározottan akadályozza, még eddig ugyan nálunk a' felelősséget sehol sem tudtuk életbe léptetni, 's a' FőRR. azt olly nyilt homlokkal vállalják magokra; a' felelősség behozását pedig leginkább ők ellenzik, 's meg kell vallani, igen nagy consequentiában látom a' FRR. müködését; ők olly tárgyakhoz is, mellyek csekélységeknek látszanak, szorosan ragaszkodnak, mert azon csekélységekben is mély consequentia fekszik; mi a' szabályok alkotásánál mindent, mit csak lehetett oda engedtünk, a' FRR. ezt sem eléglik. Nem emlitem a' főfelügyelőket, az őrsereget, mert ezen rémképtől rettentőn visszaborzadnak; a' nevelési intézkedést tisztán és egyedül a' kormány jogainak akarják tulajdonitani. Még a' voksok fölosztásában sem fekszik é kiszámitott czél? a' nemzet azt akarja, hogy egykor a' képviseleti rendszer behozassék, 's a' kir. városoknak voksait a' népesség arányához mérje, ők ezt is ellenzik, 's a' nemzet ezen ohajtását is gyökeresen el akarják fojtani. Egy másik megyei követ ugymond: szükség némelly dolgokat mielőtt ezen üzenet részletes tárgyalásába bocsátkoznám, általányosságban megemliteni, 's igazsága volt Sz. követének a' kiábrándulási czikkre figyelmeztetni, mert én is kiábrándultam, mivel átlátom a' kormány tendentiáját; e' kérdésben intézkedni nem kiván, azért akadályoztatja azt a' FőRR. által. Mi a' coordinatio által a' különálló testületeket kivántuk egybeolvasztani, mert csak ez által érhetni el a' nemzet jövendő kifejlését; de van az átalakulásnak egy más processusa is, melly az absolutismusra vezet; hasztalan ott okokkal harczolni, hol már az okok ellenébe egyenesen a' puszta nem akarást szegezik. Minket utasitások kötnek 's nem jelentettük ki, hogy az alkudozás terén egyáltalában engedni nem kivánunk, csupán arra kértük a' FRRet, engedjék a' városi coordinatio fölterjesztését, hogy ő Fels. e' részbeni szándékát megtudhassuk, de a' FőRR. erre sem hajlottak, hanem határzatukhoz szorosan ragaszkodnak. Szónok az üzenetben kifejeztetni kivánta, hogy a' RR. illy állapotban minden további alkudozással felhagynak. Egy más megyei követ megjegyzé még, hogy a' FőRR. ellenszegülése mind a' RR. tábláját, mind pedig a' kormányt nullificálja, módot kell tehát ennek meggátlására keresni. Illy kijelentések mellett némellyek az üzenetet általányosságban kivánták tétetni, mások pedig a' pontonkinti tárgyalást, 's ezt egy tiszamegyei követ annyival is inkább ohajtotta, hogy ez által se legyen alkalma Sz. megye követének mondani, mikép az oppositio azért nem akar engedni a' városi coordinatioban, mivel a' városoknak nem vagyunk baráti. És ekép a' főrendi üzenet pontonkinti tárgyalás alá vétetett, a' RR. minden egyes részletre előbbi nézeteiket tartották meg; a' polgári őrseregre 's a' főfelügyelőkre szavazat tétetvén, az elsőt 35 megye 14 ellenében megtartotta; a' főfelügyelőket pedig 29 megye 17 ellenében ez uttal is elvetette. A' kisebbségben maradt megyék: Sáros, Szabolcs, Szepes, Torna, Mármaros, Krassó, Somogy, Győr, Veszprém, Baranya, Fehér, Moson, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Szerém.

Aug. 14d. ker. ülésb. elnökök és naplóvivő az előbbiek, jegyzők Palóczy, Szentkirályi és Vukovics. Legelsőben a' II. III. és IV. osztályu sérelmek és kivánatok tárgyában készitett II. üzenet és a' sérelmek 's kivánatok összeszedése végett kiküldött orsz. választmány munkálatára, a' V. VI. és VII. osztályokra nézve tett rdi észrevételek hitelesittettek. — Ezután tanácskozás alá került a' vallás tárgya; elsőben is az unitáriusok állapotáról szóló főrendi II. válaszüzenet olvastatott fel; erre nézve a' két tábla közötti egyesség megtörtént, csupán a' 1. §. t.javaslatra jegyzik meg a' RR., hogy azt elég világosnak találják, 's bővebb magyarázatra legkisebb szükség sincs. Tovább előkerült a' FRR. II. válaszüzenete a' vallásbeli sulyok és nehézségek mult orsz.gyüléséről fentartott pontjai tárgyában; a' reversalisokra nézve a' RR. előbbi nézeteiket megtartották. Az átmenet iránt megtörtént a'két tábla közötti egyesség, 's e' részben egy megyei ősz követ üdvözölte a' FRRket, hogy megismerték a' vallás szabad gyakorlatának igazságát. Azonban el nem fogadták a' FRR. azon javaslatát, hogy átmenetnél a' választmányban az illető lelkészek is jelen legyenek, mert ez sok kellemetlenségre szolgálhatna alkalmul; ezenkivül még a' szerkezetben némi csekély stylaris módositások tétettek. Ellenben a' vegy. házasságokbul származó válóperekre nézve a' RR. előbbi határzatuk mellett maradtak. — A' mart. 25kéről vallás tárgyában érkezett kegy. kir. válasz iránt tett főrendi válaszüzenet tárgyalása azon időre függesztetett fel, midőn az átmenet iránt a' két tábla közötti egyesség végkép megtörténik. — Ezután a' vegyes házasságoknál az egyh. áldás megtagadása tárgyában a'FRRnek átküldöttII.válaszüzenete jött tanácskozás alá. Erre nézve is a' RR. e' tárgyban már kifejtett határzatuk mellett maradtak; azok pedig, mellyek iránt a' két tábla közötti egyezés megtörtént, hogy t. i. az 1647: 14. t. értelmében inditott perek legfelsőbb határzat melletti visszaküldése szorgalmaztassék, és hogy a' nem cath. lelkészek által kötött vegyes házasságokból született gyermekek törvényesitése külön törvényben fejeztessék ki, az egész tárgytól elszakitva, külön fognak fölterjesztetni. — A' görög nem egyesültek ügyében a' RR. szinte előbbi nézeteikhez ragaszkodtak; azonban azok, mellyek iránt az egyesség megtörtént, külön fölterjesztetni határoztattak. A' vallásbeli tárgyak bevégezte után, mellyek az orsz.gyülés rövidsége miatt olly élénk vitára, mint máskor, nem szolgáltak alkalmul, csupán a' t. RR. és a' clerus részéről tétettek azon megjegyzések, m e l l y e k más alkalommal bővebben és erélyesben kifejtettek. — H. megye egyik követe inditványa következtiben,hogy miután a' RR. a' váltótörv.-székeket a' fens. nádor által felszólittatták a' váltótörvényekben levő hiányok iránti vélemény-közlésre, mi egy részben megis történt, a' váltótörvények kijavitása vagy kerületi választmányra, vagy egyes egyedekre bizassék, azzal Zsoldos Ignácz Veszprém és Erős Lajos Szabolcs megyék követei, a' fiumei kerület egyik követe, és a' kir. városi követek közül magok által választandó egy tag bizattak meg. Végre az elöleges tárgyalásra multkor kiszemelt inditványok sorozata vétetett vizsgálat alá 's ezek közül azon tárgyak szemeltettek ki, mellyek az idő rövidsége miatt még ez országgyülésen tanácskozás alá vétethetnek.

197dik orsz. ülés, a' m. FőRRnél, aug. 14kén. Felolvastaték 's köziratra utasittaték mindenekelőtt a' szabad községek tárgyábani főrendi viszonüzenet; ezután a' Szepesi XVI. város iránti viszonüzenet felolvasottnak nyilatkoztatván, tárgyalás alá vétetek az Erdélynek szorosb egyesülését tárgyazó 2dik üzenet,melly iránt nem lön észrevétel. Nyomban jött a' Részek visszacsatoltatását szorgalmazó 2ik üzenete a' t.Rdknek, mellyre nézve a' m. FRR. előbbi nézeteiknél jelenleg is megmaradtak. — Átment azután a' nm. tábla az orsz.-gyülési szállások tárgyában átküldött 2dik rendi üzenetre; 's hoszszasb vitatkozás után egy nm. országnagynak azon medius terminusa fogadtaték el, hogy az országgyülési tagoknak, kik szerződéses szállásaikat felmondották,a' lovászmesteri hivatal rendeljen annyi szállást,mennyi őket az előbbi szokás szerint competentiaul illeti. — Következék ezután a' sérelmek első osztályára keletkezett második rendi üzenet, melly alkalommal a' három alsó tótországi megye sérelmei iránt, Horvátország nm. bánja 's képviselője a' különvéleményben felhozott okoknál fogva, ezen sérelmeknek Horvátország sérelmei közé sorozását megint követele, mit a' nm. tábla elfogadott. Folytattatván ezután az egyes pontok körüli tanácskozások, az elsőre nem ellenezteték a' fölterjesztés, a' 3ra nézve előbbi nézeteiknél megmaradtak, nem különben az 5re is, a' sérelmek fölötti tanácskozás folytatását ő cs. k. Fensége a' jövő ülésre tüzvén ki.

198d. orsz. ülésben a' m. FRRnél aug. 16án nádor ő fens. a' szabad községek elrendezését tárgyazó t.javaslat iránt szerkesztett főrendi válaszüzenetet véteté vizsgálat alá, melly minden észrevétel nélkül elfogadtatott. Ezután fölolvastaték az orsz.gyülési szállások szabályozása és fizetése tárgyábani viszonüzenet, melly ugyan köziratra vala utasitandó, azonban ő cs. kir. fens. azt egyszerü 's eléggé ismert tartalma miatt redactio alá véteté, megtartatván lényege, csak az „illetmény“ szónál egy nm. püspök kérdezé, milly illetmény értetik itt, az eddig divatozott é, vagy a' jelenleg tervezett? A' többség ez utólsót találván helyesebbnek, az „illetmény“ előtt e' szavak fognak tétetni „jövendőre javaslott“, megjegyezvén egy m. gr. és főispán, hogy bizony igy is amugy is igen bajos leend az elintézés, melly már magában a' dolog szövevényes voltában létezik. Tárgyalás alá véteték azután a' XVI. város elintézése iránti főrendi válaszüzenet, mellynek terjedelmes tartalma körül többféle leginkább csak stylaris észrevételek 's változások tétettek. — Az ülés vége felé az orsz. sérelmek 's kivánatok első osztályának tárgyalása folytattaték, 's a' 13dik pontnál az illető kormányszék alelnöke velős és terjedelmes beszédében és számos idézéssel a' sérelem nemlétét megmutatta, miben a' többség is megegyezett. A' 20. pontnál egy m. gr. felszólitandóknak itélte a' t. RRket, hogy a' kérdéses esetet in specifico adják elő, egy uttal világos törvényt inditványozni szíveskedjenek, melly által jövendőre hasonló sérelem eltávoztathassék. Ez elfogadtatván 's ez osztály több pontjaira nézve észrevétel nem levén, a' n. itélőmester a' t. RR. teremből áthozá 's fölolvasá az orsz. sérelmek 's kivánatok körüli 2dik üzenetet, melly köziratra utasittatván az ülés mintegy 3 órakor eloszlott.

Ugyanez napi ker. ülésben mindenekelőtt az országgyülés berekesztését tárgyazó kegy. kir. leiratra a' RR. által határzott nyilatkozat és a' bányatörv.könyv iránt készitett III. üzenet és felirási javaslat hitelesittetett. Aztán a' kerül. választmánynak az esküttszékek elvére alkalmazott büntető eljárási munkálata vétetett tanácskozás alá. A' bünvizsgáló birákról szóló 10. §. a) pontja fölött, melly szerint megyékben a' „kerületi“ szolgabiró, eskütt birótársával együtt teszi a' bünvizsgálatot, vitatkozás keletkezett; voltak, kik az igazság gyorsabb kiszolgáltatása végett mind a'szolgabiró, mind pedig az eskütt külön eljárását kivánták; ennek támogatásaul egy megyei követ Angol, Franciaországokra hivatkozván, miképen ott is az illető bünvizsgálók tiszti kötelességöket egyedül teljesitik. Egy másik megyei követ ugymond: ha a' vizsgáló eljárást egyedül a' sz.-biró vagy esküttre bizni nem akarjuk, akkor alkalmaztassanak oda ellenőrkép a' helybeli jegyzők. Egy tiszamegyei követ ezen eszmét annálinkább pártolá, mert eddig is a' szolgabirói eljárás mellett az esküttnek kevés befolyása volt. Az igazság gyors kiszolgáltatásának egyik főbb akadálya, hogy a' községek rendezve nincsenek, 's a' községi biráknak, jegyzőknek semmi tekintet nem adatik; ha pedig az illy bünvádi vizsgála-

toknál a' jegyző alkalmaztatik (hiszen eddig is többnyire ők szokták letisztázni a' benevolumokat) ezáltal némi tekintélyre emeltetik. Nem kivánta ugyan szóló követ, hogy a' jegyző mint birótárs legyen, mert a' vizsgálattétel csak egy személytől függ, hanem mint jelenlevő a' benevolumot aláirja. Mert meglehet ugyan, hol a' szolgabiró és esküttjelen van, a' bünvizsgálat rögtön megtétethetik, de ha különböző helyeken, vagy azon helytől, hol a' bün elkövettetik, távol laknak, vagy ugyanegy alkalommal 3—4 criminalitás történik, akkor a' vizsgálat rögtön meg nem történhetik. Ezek ellenében felhozatott, hogy az igazság érdeke megkivánja bünvádi vizsgálatoknál az ellenörséget, mert vizsgálat alapja a' büntetésnek, 's erre nézve két személyben nagyobb garantiát találhatni arra, hogy a' vizsgálatok, közbejöhető érdekek miatt el nem ferdittetnek; meg van ezen garantia Angol- és Francziaországban is, mert a' mellett, hogy Angliában a' bünvizsgáló biró háza nyilványossá válik vizsgálat alkalmakor, még jelen van itt és Francziaországban segéde is. Illy módon a' kérdés szavazatra bocsáttatván, 27 megye 18 ellenében a' szerkezetet megtartá, melly szerint az eddigi gyakorlat nyomán a' sz.biró esküttbirótársával együtt végzendi a' vizsgálatot. Ennek folytán a' 11. §. azon rendelete, hogy a'sz.birák és esküttek járásukban állandóul lakni tartozzanak, némi vitára nyujtott anyagot. Némellyek ezt kihagyatni kivánták, mert vannak megyék kivált a' tiszai felső vidéken, hol a' tisztviselők járásukban eddig sem laktak, 's a' mostani 150 ft. fizetés mellett nem is kötelezhetni arra, hogy jószágát elhagyva, más járásban lakjék; ha erre kötelezzük, ugy majd nem fogunk találni ollyakat, kik azon csekély fizetés mellett a' szolgabiróságot elvállalják. Azonban erre megjegyeztetett, hogy az igazság kiszolgáltatása okvetetlen megkivánja a' járásbeli tisztviselők járásbani lakásukat, különben is nem tisztviselő kedveért van a' járás rendelve, hanem hogy a' járásban teljesitse tisztviselő kötelességét. Egy megyei követ ugymond: ha azt akarjuk, hogy az igazság-kiszolgáltatás gyors legyen, akkor mulhatlanul szükség, hogy a' bünvizsgáló birák a' kerületben lakjanak, különben meglehet, hogy a' vizsgálathoz akkor kezde, nének, midőn már a' bünnyomok tévesztve vannak. Arra mit a' RR. a' 10. §nál határoztak, viszszatérni nem kivánok, maradjon az mint elvégeztetett, mert abból csak azt látom, mikép a' bünvizsgálatnál is garantiát kivántak felállitani, 's ezt helyeslem, ezzel azonban nem ellenkezik az orsz. választ. külön javaslata, miszerint minden megyében több egyed bizassék meg a' bün vizsgálatával; 's ezt szónok annyival inkább szükségesnek látja, mert megtörténhetik, hogy a' szolgabiró vagy eskütt megbetegszik, vagy mások miatt eljárásukban akadályoztathatnak, 's e' miatt az igazság-kiszolgáltatás szenved; ennek kikerülésére akép kivánta tehát a' szerkezetet módositatni, miszerint hatalmaztassanak fel a' megyék, hogy szükséghez képest mindenjárásban bizonyos számu bünvizsgáló tagokat választhassanak, kik az igazság gyors kiszolgáltatásának eszközlésére azillető tisztviselőkkel, vagy ha ezek akadályoztatnának ön magok járhassanak el a' bünvizsgálatban, megjegyezvén, hogy a' vizsgálatoknál a' fentebbi határzat nyomán két tag tartozzék jelen lenni; és ez el is fogadtatott. A' pénzhamisitási büntetés a' hatósági bíróság alá rendeltetett, annálfogva, mert az illyen bünök ritkábban fordulnak elő, 's nem kivántatik a' meghamisitott arany és ezüst pénzek megismerésére rendkivüli tudomány. Ezután még némi vitatkozásra nyujtott alkalmat: vajjon az esküttek a' közgyülésekben választassanak é vagy pedig mint Angliában, sorshuzás által jeleltessenek ki; a' RR. azon indoknál fogva, hogy az esküttszéki institutio a' maga tisztaságában lépjen hazánkban életbe, a' sorshuzás mellett nyilatkoztak. A' választmányi szerkezet, ezen változtatáson kivül, többi pontjaira nézve változatlanul meghagyatott. Végre az igazoló választmány jelentése olvastatott fel, miképen B. megye megbizólevelénél fogva a' követségéről lemondott Horvát Péter helyett Nikolics Izidort választotta.

198d. orsz. ülés a' t. RRnél aug. 16kán. A' ker. elnökség beadá a' ker. ülésekben legközelebb meghitelesitett üzeneteket és felirási javaslatokat; ugy viszont a' nm. kir. személynök bemutatá a' FRR. válaszüzenetét a' szabad községek elrendezése tárgyában 's az orsz.gyülési szállások iránti II. üzenetet — Az elsők közül tanácskozás alá vétetett a' II. III. és IV. osztályu sérelmek és kivánatok tárgyában tett főrendi észrevételekre a' II. üzenet. A' 24. pont alatt az esztergomi főkáptalannak a' káptalanok orsz.gyülési szavazata iránti sérelmét az érdeklett káptalan egyik követe ujra fölmelegitvén, azt még ezen orsz.gyülés alatt, mint a' m. FRR., az ügy igazsága és sürgetőléte miatt előlegesen tárgyaltatni kivánná, mert ugymond, az 1608. koronázás utáni első törvény, constitutionalis, fundamentalis és organicus törvény, mellynek megsértését orvosolni szükséges; szükségesnek mondom, mivel a' törvényhozási készület ezen tábláját, normalis állapotjában nem látván, azt kiegészitettnek sem tekinthetem, mivel az egyházi rend a' tanácskozásban kellő befolyást nem vehetvén, itt páralyzálva vagyon. Szomoru, hogy mi egyháziak, kik az 1835. hongyülésig tagadhatlan jogunk birtokában voltunk, akkor azon hongyülésnek 37 ülésében, jogunk első veszélyét észre sem vevén, azóta azt olly sokszor kell követelnünk, mit nekünk világos fundamentalis törvények és százados gyakorlat adott, ennélfogva kérem a' t. RRet, méltóztassanak a' főrendi üzenethez járulni: A' nm. elnök a' káptalanok kivánságát most annál inkább teljesitendőnek vélte, mivel azon ok, hogy az orsz.gyülés rendezése még ez országgyülésen tárgyalás alá vétetik, az idő rövidsége miatt megszünt, 's most midőn több testület rendeztetik, ha azt a' káptalanok, szavazatukra nézve kivánják, nem látja át, miért ne lehetne ezen kivánságot teljesiteni. Még a' káptalanok részéről több ok hozatott fel, melletök több megye nyilatkozott de a' RR. többsége az előbbi határzatot tartotta meg. A' III. osztálynál Horvátország egyik követe a' régi szokás megtartását, hogy Pozsega, Verőcze és Szerémmegyék és a' Horvátországban levő kir. városok sérelmei 's kivánatai Horvátország sérelmei 's kivánatai közt terjesztessenek fel, ez alkalommal is szorgolta, de a' RR. maradjona az előbbi sorozat mellett állott. Ezen három osztálybeli sérelem a' felirási javaslattal a' RRhez azonnal átküldetett, hogy azok mellyekre nézve a' két tábla közötti egyesség megtörtént minélelőbb fölterjesztessenek. Ezután tárgyalás alá kerültek az V. osztályu sérelmek és kivánatok. A' 3. és 4-dik pont alattiak némi vitára nyujtottak alkalmat, 's voltak, kik sem egyikben sem másikban sérelmet nem találtak, de a' többség azokat is fölterjesztendőknek vélte. A' tanácskozás a' mai ülésben a' 246. pontig halad, 's a' ker. határzat változást nem szenvedett. Végre az igazoló választmány jelentése nyomán felolvastatott Bácsmegyék megbizólevele, melly szerint tudatja, mikép követségéről lemondott Horvát Péter helyett Nikolics Izidort választotta követjének. Aug. 17én ker. ül. tárgya a' tegnap megkezdett, 's esküttszék elvére alkalmazott bünvádi eljárás vala; a' ker. választmány munkálata egészen a' nélkül, hogy valamelly kérdés iránt vitatkozás keletkezett volna, elfogadtatott.

199d. orsz. ülés a' m. FőRRnél aug. 17én. Ő cs. kir. Fensége fölolvastatá a' bünt. törvénykönyv körüli harmadik rendi üzenetet 's azt sajtó alá rendelé. Ezután a' m. FőRRnek az országos sérelmek 's kivánatok első osztályát tárgyazó második válaszüzenete fölolvastatván, köziratra utasittaték. — Napirendre átmenvén a' nm. tábla, a' sérelmek második osztályának hátralevő részét, ugyszinte a' harmadik és negyedik osztályt is tanácskozásba vette 's legtöbb pontban a' két tábla közti egyezés bekövetkezék; azok iránt, mellyeknél ez még meg nem történt, a' váltandó 's maga idején közlendő üzenetek tudósitást adandnak. Berekesztésül még nehány a' t. RR. üléséből átküldött 5dik osztálybeli sérelmek felolvastatván 's köziratra adattak.

Az Vdik osztályu sérelmek és kivánatok folytatása 51. Mivel 1840ik évben hozott kereskedési törvények czéljoknak meg nem felelnek, ohajtandó: a) Hogy a' számviteli könyv a' mostani fenálló dijak mellett, az első feljegyzési könyv vagy épen nem, vagy minden terjedelmére tekintet nélkül a' pecsét és aláirások egyszerü dijai mellett mind a' váltótörvényszékek, mind a' törvényhatóságok által törvényesittethessék. b) Hogy a' számviteli könyv, a' bejegyzett kereskedő vagy annak könyvivője által a' fenálló törvény értelmében vezettetvén, az első feljegyzési könyvbe a' kereskedési segédszemélyzet is a' tanitványokon kivül az általa vett vagy eladott tárgyakat bejegyezhesse, nehogy különben a' kereskedők, könyvvivőjök rögtöni megbetegedése vagy elutazása esetében, vagy a' törvény által tiltott firkakönyveket (Schmierbücher) alattomosan ismét behozni, vagy tán több hét után is csak emlékezetből az egyes tételeket az első feljegyzési könyvbe felvenni kénytelenek legyenek. c) Hogy az 1840. 16. t. cz. 16. §. ekkép módosittassék, hogy a' rendesen vezetett kereskedői könyvek, ugy mint az előtt, fél próbának tekintessenek, mert áru megrendelésének vagy átadásának bebizonyitása alig levén lehetséges, a' roszlelkü adósok hitelezőiket könnyen kijátszhatják. d) Hogy az 1836: 20. és 1840: 11. szóbeli biráskodásról szóló czikkek rendelete a' számviteli 200 pgő ftot meg nem haladó adósságokra is olly formán terjesztessék ki, miszerint az első biró itélete a' hit letétele előtt, tehát birtokon belül a' törvényszékhez 's illetőleg a' városi tanácshoz fölebb vitethetvén, a' fölebbvitelben hozott elmarasztaló itélet pedig azonnal a' pótló eskü letétele után végre is hajtassék. 52. Miután a' 1840ik országgyülés hiteltörvényeket alkotott, 's ezáltal a' kereskedés és ipar nélkülözhetlen segédeszközeinek, a' tőkéknek biztositására egy nevezetes lépést tön, szükséges arról gondoskodni, mikép azon ohajtott siker, mellyet a' földbirtokos egyedül amazok által el nem érhetett, hitelintézetek által eszközöltessék; 's mikép azon váltójogi hiteltörvényeknek netalán tapasztalt hiányai kijavitassanak, jelesen, minthogy eddig a' csőd alá került javaktól a' hitelező részére az ingók elszakasztatván a' földbirtok megfosztatott azon lényeges tartozmányától, melly egyedül képessé tevé megadni a' jövedelmet, mit nélküle csak felében eszközölhet: szükséges, hogy az ingó tartozmányok ingatlanoknak 's a' földbirtoktól elválhatlanoknak tekintessenek. 53. Végre a' váltótörvény különösen a' földbirtokosokra a' váltóképességből háromló káros következések miatt oda módositassék, hogy váltókiadási ugy szintén elfogadási képességgel csupán a' kereskedők birhassanak. 54. Az urbéri faizás tárgyában alkotott törvény határzatlan 's könnyen önkényre vezető értelmü; mind azért, mind az urbéri faizás engedelme alatt levő erdőknek majd mindenütt pusztulásra jutott állapotja miatt, ezen törv. szükségképen még pedig ugy módositandó, hogy az urbéri erdő egy részének természetbeni kiszakitása 's a' jobbágynak használatul bocsátása egyedül a' földesuri szolgálatokat örökösen megváltandó községekre terjesztessék ki, a' többiekre nézve pedig az urbéri faizás is, szintugy mint a' legelővel történt, a' legkisebb és legnagyobb szám, melly között a' faizás akár öl- akár pedig szekérszámra, az urbéri erdő terjedelmességéhez és a' házhelyek mennyiségéhez képest, állapittassék meg. 55 Igazságtalan, hogy a' ház nélküli zsellérek a' földesurnak 12 napot szolgálnak. Minthogy az uri adó alapja egyedül a' föld és annak jövedelme, nem pedig a' személy, a' kézi munkájára szoritott napszámos semmi urbéri jóban nem részesült 's azon hajléktól, mellybe magát az illyen napszámos megvonja, annak birtokosa minden földesuri tartozást a' nélkül is teljesiti: a' kisebb urbéri tartozások példájára, a' házzal nem biró zsellérek alapnélküli urbéri szolgálatai nagylelküleg töröltessenek el, vagy csak 4 napi házi munkára szállittassanak le. 56. Midőn Győrmegye a' főispáni szék üresülése ideje alatt részint a' kilépett tisztviselők pótlása, részint a' közdolgok sikeresebb előmozditásatekintetéből némellytiszteletbeli tisztviselők alkalmazása iránt rendelkezett, ebbeli intézkedései felsőbb helyen kérdés alá vonattak, sőt jövendőre nézve minden hasonló eljárástól eltiltatott: azért minden jövendő nehézség megelőzésére világos törv. által mondassék ki, hogy a' főisp. székek üresülte idejében minden főispáni jog egyenesen és kizárólag az illető megye által gyakoroltassék. 57. Az 1840: 2. t. cz. értelméből eredett okszolgáltatás folytában jövőben minden utasitás, mellyek a' törvény kiegészitőrészét teszik, a' törvényhez függelékgép csatoltassék, és szinte azon sanctio alábo csáttassék. 58. Minden ollyas utasitás, mellyekre a' törvények hivatkozni szoktak, ugy mint magok a' törvények törvénykönyvbe iktattassanak és k. jóváhagyás alá terjesztessenek. 59. Az 1826. 6. t. cz. azon rendelete, miszerint a' jobbágyoknak boltnyithatási jog engedtetett, a' szerződésekkel ellátott községekre is, kivált nemzeti szorgalom és kereskedés előmozditása tekintetéből, világos törvény által terjesztessék ki. 60. Kivánat: hogy a' magy. sorezredeknél- kiváltkép magy. kirekesztőleg pedig olly egyedek neveztessenek tisztekké, kik a' magy. nyelvet tökéletesen értik; ezenkivül azon ezredeknél hadi gyakorlatokra nézve magyar parancsszó használtassék 's ezek iránt törvény alkottassék. A' tisztek előléptetése az 1836ik országgyülés kivánsága szerint csupán magyar ezredben történjék. 61. Az orsz.gyülés elrendezése egész kiterjedésében fölvétessék. 62. Az 1836: 10. t.cz. az időjárásával hasznavehetetlenné vált, és annál fegva urbéri rendezésből kihagyandó telki földek iránt semmi határzott intézkedés nem levén, mindennemü önkény eltávoztatása tekintetéből törvény által határzottan állapitassékmeg, hogy az illy természetüföldek az urbéri lajstromba följegyeztetvén, ha azok bármikor haszonvehetőkké válnának, az azoktól járó urbéri tartozások az illető uradalomnak biztosittassanak. 63. A' rövid uton viszszahelyző perekben jövendőre kiadandó 's törvényszerü itéletet képező felső intézvényekben az inditó okoknak az 1832: 16. t. cz. értelmében leendő kitétele azért határoztassék el, hogy azok az illető bíróságnak bizonyos és más hason esetben rendszabályul szolgálhassanak. 64. A' kir. fiscus öröködési előjoga a' nemesek és tisztesbek szerzeményiben akkor, mikor még testvérek vannak életben, a' természeti joggal és renddel, sőt II. András decr. 4. czikkével is ellenkezvén, a' kir. fiscus ebbeli öröködési joga az I. r. 10.

PEST, csütörtök aug. 29kén

JELENKOR.

1844. 69dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Testvér lapjaink jelen 2d. félévi folyamára az elkéstek még előfizethetnek akár a' kir. postahivataloknál akár a' szerkesztőségnél. 6 fr. p. p.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kir. segéddij öt erd. ifju számára; Országgy. közlemény: (199d. orsz. rdi ülés az Vd oszt. sérelm. folytatá, a'papi javak feletti tanácskozás részletei a'mellettök 's ellenök mondott beszédek vázlatával; aug. 19d. frdi ülés az Vd.oszt. sérelmeket a' 128d. pontig tárgyalá; az napi ker. ülés az országgyül. szállásokrul szóló frdi 2d. üzenetet elfogada szintaz napi orsz. rdi ülés a' borsodi inditvány feletti vitát folytatá a' ker. szerkezet megmaradtával; aug. 2'd frdi ülés a' borsodi inditvány elmellőzte után az Vd. oszt sérelm. folytatá, szint az napi ker. ülés az urbéri törvények módositását illető egyes inditványokrul tanácskozott; aug. 22k frdi ülés a' bányatörvényrül szóló rdi 3d. üzenetet vizsgálta; az napi ker. ülés az urb. törvényt módositó inditványokat folytatá; legujabb: aug. 24d frdi ülés Fiume és Buccari kerületek rendezésére nézve saját bizottsága véleményét állapitá meg a' képviselők választásárul szólón kivül;az napi ker. ülésnek az örökváltsági ügyben munkálandó választmány névsora mutattatott be, a' szinteznapi orsz. rdi ülés az általmenet 's hajdu és jászkun kerül. rendezését illető választ néhány tetemes módositással állapitotta meg, az aug. 26 ker. ülés a' gyorsirás homoeopathia 's pesti tud. egyetem iránt felirást határzott, az e' napi orsz rdi ülés pedig a' büntető eljárást a' VIId. fejezetig vizsgálta; budapesti napló: fővárosi 's irod. ujdonságok; Torna, Szatmár 's Ungmegyei közgyülések határozati.)

Spanyolország (Cubai számos kivégzés; madridi zavargás; a' királyné viszszautazása; taragonai szerencsétlenség.)

Anglia (a' londoni térítő társaság gyülése.)

Francziaország (Tanger álgyuztatása; a' polyt. növendékek lázadása, a' miniszterség 'sat.)

Hayti (mulatt és néger párt törzsöngése.)

Olaszország (főtszéki gyilkos elnököt halálra itélt a' diván.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. f. év martziusa 5d. kelt határzata szerint „öt erdélyi ifju“ számára, kik magokat a' bécsi műegyetemben, mérnöki, erőmüvészeti vagy kereskedési tudományokban kimivelni akarnák, tanulásuk ideje alatt, évenkint két- kétszáz pgő ftnyi segélypénzt méltóztatott kegy. rendelni.

Országgyülési közlemény.

199d. orsz. ülésben a' t. RRnél aug. 17kén az V. osztályu sérelmek és kivánatok felett folytattatott a' tanácskozás. Mármarosmegyének 78. pont alatti kivánata fölterjesztetni határoztatott; többire nézve pedig a' ker. megállapodás változatlanul hagyatott. Ezután 128. pont alatt B. vármegyének a' papi javak világiasittatása iránti kivánata került szőnyegre; ez érdemben a' vitatkozást, melly a' ker. ülésben olly élénk vala, ez alkalommal az e-mi fökáptalan követe kezdé meg: pártolom ugymond szóló az ország. választmány véleményét;és Borsod inditványát mint törvény és jogokkal ellenkezőt mellőztetni esedezem. Hogy a' tisztelt megye kivánata törvényinkkel ellenkezik, törvénykönyvünk bármi része mutatja, legelső törvényink egyike (sz.István 2. kön. 1. cz.) keményen feddi az egyházi javak megtámadóit's azt rendeli: „hogy a' király az egyháznak tett adományait védje 's azokra, mint tulajdon örökségére, sőt még inkább ügyeljen“ igy rendelkezik a' törvény, mellynek ötödik fejezete a' nemesi, hatodik a' királyi javakat biztositja, melly törvény alkotója az aranypecsétes levélben a'magyar szabadság szerzőjének neveztetik. Továbbá az aranypecsétes levél 17.czikkében minden különbség nélkül mondja: senki és soha ne fosztassék megbirtokától, mellyet jogszerü szolgálatiért nyert vala; már pedig a' magyar kath. papság egyfelől háboruban 's békében a' magy.nemességgel együtt küzdött,vérzett,munkálkodott, másfelől mint egyház szolgái kelet népét ugy nevelték, hogy a'kereszlyénség rettentőji annak dicsőerős bástyájává változtak, sőt nagy Lajos és Mátyás királyok alatt más nemzetekre homálytvetni készültek;most ha lassabban haladunk, egyik oka, mert már nemcsak vallás, hanem polgári törvény értelmezésében sem tudunk egyet érteni, noha hármaskönyvünk, mellynek 1ae nonusát sokan gunyolják, de mégis büszkén élvezik, világosan hirdeti: „hogy a' praelatusok, egyházi kormányzók,bárók, magnások,nemesek,főemberek ugyanazon szabadsággal kiváltsággal, mentességgel birnak mind becsületökre mind világi javaikra nézve.“ Ime a' törvény ugyanegy ótalmat igér, de B. elunván várni a'sokszor ajánlott chinábai költözést, nem engedi hogy a' törvény ótalmának örülünk. Sajnáljuk, hogy Chinába nem utazhatunk,mert az 1548: 6. t. rendelete szerint Borsodba köteleztetünk menni, ott mint missionariusok müködvén. Igaz ugyan, hogy néha kir. birák által az egyháztól az adományok viszszaszedettek, midőn t. i. a' korona elidegenithetlen javai adományoztattak, de az a' nemesi rendnél is megtörtént, mint Kálmán törvényei, II. András, IV. Béla, I. Károly évlapjai bizonyitják. Igaz tovább, hogy azon időben, midőn az országot pártok dulták és a' török szivünk vérét szitta, sok egyházi javadalom elhagyatott,elfoglaltatott; de ezen szomoru időkben sem a' katonai javak, sem a' nemesi birtokok nem voltak bátorságban,és 1536tól alig találunk egy gyülést, mellyben valamint a' világi ugy az egyh. javak viszszaadatása ne parancsoltatnék, mert őseink csak egyféle törvényvédelmet ismertek, és az egyh.javak elfoglalásáról az1567: 31d. törvényczikkben nyiltan kijelentették „Quibus abusibus ordo ecclesiasticus sensim abolescit, quo confuso, necesse est etiam alios ordines confundi.“ Valamint pedig törvényünk betüje 's őseink vallomása szerint az egyh. 's világi javak ugyanazon törvényes ótalom alatt állanak, épen ugy egy 's ugyanegy szent tulajdonjogunk is. Mind kettő nagyrészint királyi adományból v e s z i eredetét, mind kettőnél egyformán hangzanak az adományzókszavai, mindkettőnél előfordulnak, „jure proprio perenni plena cum libertate in perpetuum damus, donamus, conferimus“ szavak, valóban csak legnagyobb öncsalódás által lehetséges, hogy ugyanegy adományzók egykép hangzó szavaiból a' világiaknak „dominium directum,“ az egyháznak csak „dominium utile“ tulajdonittassék. Az aevo Josephino történt elfoglalások, több régi magányos alapitvány megszüntetése, változtatása mit sem tanusit, nem helyeseltettek illy lépések, és azért alkottatott az 1790. hongyülésben ama 23ik t.czikk: Majestas sacr. ut supremus ecclesiarum patronus Ecclesias Dei in suis juribus conservabit,ac fundationes cujuscunque nominis ad mentem fundatorum administrari facict. Micsoda jus ez, ha nem tulajdoni, hiszem sem József tettei, sem a' kezdődő forradalom a' congruát nem akarták elfoglalni, hanem csak az ugynevezett fölösleges után vágytak.Az 1811. franczia, 1817. bajor, 1818. szicziliai, 1821. porosz, 1827d.felső rajnamelléki tartományok concordatumai, az 1830ban átnézett franczcharta a'tulajdoni jogot megismerik,de még a'zultánis 1839. 3ik novemberben kelt hatisherifjében, mi az elkobzást eltörli,a'kath. egyházakat ki nem veszi. Az utána szólott káptalani követ, szinte azon értelemben nyilatkozott, 's leginkább azt igyekezett bebizonyitani, hogy az egyházi javak nem status t u l a j d o n a, h a n e m birja azt az egyház ugy, mint bárki tulajdonát. — Ezután a' b-di inditvány pártolására Z. megye követe szólalt fel, Nem uj eszmét penditett meg Borsod m. körlevelében, mert ezen eszme Európa több tartományiban részint már tettleg lépett életbe, részint életbe lépni készül. — Valamint egyes ember szükségei fejlődésével szaporodnak, ugy mindennapi tapasztalás tanusitja: hogy a' status közszükségei is azon arányban szaporodnak, mellyben az miveltségben 's pallérozódásban, 's miután a'status szükségei jelenleg minden országban növekedtenek, ezen szükségek miképi födöztetéséről gondoskodni csakugyan a' törvényhozások főfeladatává vált,'s ennek következtiben történt, hogy Európa több tartományiban a' papi jószágok az egyháztól elvétettek, 's jövedelmeikből azegyh.tagok illő készpénzbeli fizetéssel láttatván el, mi a' jövedelmekből felmarad, a' status közszükségeire fordittatni rendeltetett. Ha csak futó szemmel pillantunk hazánk fejlődésével 's miveltségével naprul napra szaporodó közszükségeire, mellyek közt szellemi tekintetben csak a' népnevelés, iskolák 's több más intézet hiányát, anyagi tekintetben egyedül a' kereskedésbeli, közlekedési módok nélkülözését érintem, meggyőződünk arról, hogy ezen szükségek födötetésérül aggódni nálunk is a' törv.hozás feladata 's igy elkerülhetetlen kellékké vált, ezen szükségek födözésére megkivántató alaptőkérül jó eleve gondoskodni. Midőn tehát ezen alaptőke mikép 's honnani megszerezhetésére forditanók figyelmünket, a' statusgazdaságtudományban bővebb buvárkodás nélkül is okvetetlen fejlődik ki azon eszme, hogy ezen alaptőkéül, több ország példája szerint, az egyh. jószágok legczélszerübben, legbiztosabban 's legártatlanabbul jelölthethetnének ki. Ismerem e' kérdés fontosságát 's azon ellenvetéseket, mellyekkel e' kérdés megtámadtathatik, 's tudom ezen eszmének életbe léptetése alig sikerülhet jelen orsz.gyülésen; de a' törvényhozásnál nem azért vitattatnak meg mindig a' tárgyak, hogy azokból azonnal törvények készüljenek, hanem gyakran csak azért, hogy a' megszületett eszmék a' közvéleménynek adathassanak által, hogy ezen eszmék ott bővebben kifejlődvén, a' későbbi törvény anyagául szolgálhassanak, mert legjobb törvények csakugyan azok, mellyek a' közvélemény legtisztább forrásából merittetnek; hogy tehát jó törvények keletkezhessenek, szükség, mikép a' t.hozó, minden egyes tárgyra előbb a' közvéleményt készitse elő. Int az idő, intenek a' körülmények, intenek hazánk annyi szükségei, mellyek a' közállomány mostani erejét felülhaladják, 's melly szükségeket, ha hazánk jövőjét biztositani akarjuk,okvetetlenül fedezni, int végtére a' parancsoló szorultság, mellyen jó eleve kell segiteni, mert ha ez bizonyos fokozatát elérte, akkor annak sem törvény, sem hatalom ellen nem állhat; 's im ezt magok a' kormányok is igen jól tudván, nem valami különös financialis számitás sem bővebb diplomaticus tapintat 's politikai tudomány kivántatik általlátni azt, hogy a' kormány az egyházi jószágokat nálunk is már hosszabb idő óta szemmel tartja. Itt csak az a' főkérdés: van é a' statusnak joga az egyh. jószágok felett rendelkezni? Ezen kérdésre meggyőződésem szerint egyszerü a' felelet, az t. i. hogy igen is szabadon rendelkezhetik a' status hazánkban a' papi jószágok felett, mert ezek a' status tulajdonához tartoznak. 'S ezen állitásomat I) status politikai, és II) egyh. szempontbul kivánom taglalni 's bebizonyitani. Az egyház vagy a' közállománynyal van összekötve, vagy attól elkülönitve áll; első esetben,melly hazánkban is létezik, a' status az egyházra befolyással van, a' második esetben a' status az egyházról nem gondoskodik 's ez maga magára van hagyatva. Hol az egyház a' közállománynyal van összekötve,ott a' papok a' status szolgáji, 's ezeknek, mint minden más statusszolgák életmódjárul gondoskodni status kötelességévé válik; miből álljon azonban ezen biztositás, készpénzbeli fizetésbül é vagy jószágokbul? az a' status önkényétül, belátásától 's a' körülményektül függ, mert ez a' közállomány tagadhatatlan joga, hogy kénye szerint rendelkezhetik a' statusbeli tisztviselők életmódja miképi biztositása körül, 's igy történt,hogy Franczia-és Spanyolországokban az egyh. javak status szükségeire fordittattak,a' német birodalomban a' moguntiai, t r e v i r i 's több érsekség és püspökségek jószágai helyett, mint a' westphaliai és lunevillei békekötések bizonyitják, készpénzbeli fizetések rendeltettek. Nem rég Schweizban a' zárdák vagyonából bejött 500 ezer franknyi jövedelem fele az iskolák, fele pedig szegények számára alakitott alaptőkévé jelöltetett ki. A' templariusok rende 1311d. évben megszünttetvén, jószágaik saecularisáltattak. Ez történt a' német ordo jószágival is Porosz- Lengyel- és Németországokban. Svécziában 1526dik eszt. országgyülésen, statusadósságok fizetésére az egyh. javak jelöltettek ki. Kétségkivüli dolog tehát, hogy mint más országokban, ugy hazánkban is a' papi jószágok statustulajdonhoz tartoznak, mellyek haszonvétele készpénzbeli fizetés gyanánt adatott a' clerusnak, 's melly jószágokat fentebbi elvek szerint a' status, ha annak szükségét látja, ismét viszszavehetí, 's a' papság életmódjának biztositása iránt a' körülményekhöz képest máskép rendelkezhetik, 's jószágaik helyett a' papoknak készpénzbeli fizetést jelölhet ki. Ezen rendelkezést pedig, tekintvén hazánk jelenlegi körülményeire, kivánja és sürgeti 1) a' papi jószágok eredeti czélja. 2) Ezen jószágok természete. 3) A' törvény, és 4) a' status érdeke. Mi volt ezen jószágok eredeti czélja? Sz. István a' keresztyén vallást előmozditani kivánván, a' papok e' részbeni fáradozását pénzhiány miatt készpénzzel kellőleg nem jutalmazhatta,'s azért készpénzbeli fizetés helyett fekvő jószágokat adott olly czélból, hogy a' pogány népet keresztyén vallásra téritse meg. A' pogány nép már századok óta keresztyén vallásra térittetett, 's igy a' feladásnak meg levén felelve, igen következetes, hogy czélérés után az ehez kötött ajánlatnak is meg kell szünni. Egyébkint a' pogányok a' keresztyén vallásra térittetése népnevelés kezdete volt, következőleg sz. I s t v á n király szándéka szerint a' papi jószágok eredeti czélja csakugyan népnevelés előmozditása vala; m i u t á n tehát a' pogányoknak a' keresztyén vallásra téritgetésük immár megszünt, csak

sz. István kir. szándéka teljesittetnék, ha a' papi jószágok az egyh. rendtől elvétetvén, a' népnevelésre 's az ezzel összekötött intézetek fölállitására fordittatnának. Az állittatik ugyan az egyh. rend részirül, legalább a' kerül. ülésekben az hozatott fel, hogy a' téritgetés szüksége még most sem szünt meg, 's hogy az egyházi rendnek még most is van mit téritgetni. Megvallom, hogy a' papi jószágok védelmére felhozott ezen okot én leggyöngébbnek tartom, 's nem foghatom meg, mit kelljen ezen téritgetés alatt érteni. Pogányok többé nincsenek a' hazában, mit kiván tehát téritgetni az egyházi rend? ha csak nem egy keresztyén vallást más keresztyén vallásra? ha ez szándéka, akkor a' proselytismus undok vétkébe keveredik, és igy a' polgári nyugalmat, családok szerencséjét vakmerően dulja föl, és sz. István király szándéka ellen törekszik, ki nem a' keresztyéneket, dea' pogányokat parancsolta megtériteteni. Egyébkint ha azt hiszi az egyh. rend, hogy a' papi jószágokat fegyverül fogja ezentul is használhatni a' protestantismus ellen, akkor hibásan tette a' számitást, mert a' téritgetésnek jelenleg nem fegyverrel, de capacitatióval kell történnie, 's különben is férfiasan vitt már a' protestantismus a' sacerdotismussal, 's ha azon vérzivataros ütközetek nem tudták azt megsemmiteni, ez uj fegyvertül a' protest. nem igen fog tartani. Továbbá az hozatik föl, hogy a' kath. a' prot. ellen őrizkednie kell. Erős a' gyengétől nem félhet, 's igy a' kath. a' protest.tól mit sem tarthat, de egyébkint is a' prot. szeretettel 's tisztelettel viseltetik a' kath. iránt, sőt háladatossággal is, 's méltán, mert a' kath. a' protest. anyja, 's a' protestans vallás egyik alkotója egy katholikus barát volt, de hogy a' protestantismus a' sacerdotismussal, mit én a'katholicismustól igen megkülönböztetek, 's a' hyerarchia törekedésivel megbarátkozni soha sem fog, az tagadhatatlan. 2) A' papi jószágok természete. Valahányszor a' papi jószágoknak más közhasznu célokra leendő fordităsa jő szóba, az egyh.rend azt szokta ellenvetni, hogy a' papi jószágok szinte ugy jutottak adományzás által az egyh. rendhez, mint a' nemesi birtokok a' nemességhez, 's ha az egyh. rendet jószágaiktul megfoszthatni, akkor a' nemesi rendtől is épen ugy elvehetni a' nemesi birtokokat. Ámde ezen ellenvetés nem áll. Azon adománylevél szerint, melly mellett a' nemesi jószág adományoztatik, a' birtokos a' jószág tulajdonosává válik, arrul szabadon rendelkezhetik, azt elzálogosithatja, örökösen eladhatja, szabadon intézkedhetik 's ivadékrul ivadékra száll a' jószág. Azonban azon adománylevél szerint, melly mellett a' jószág egyh. személynek adatik, az illető egyházi személy a' birtoknak nem tulajdonosa, hanem csak haszonvevője. Ő a' birtokbul semmit el nem idegenithet, semmit el nem zálogosithat, 's birtokából bevett jövedelmeiről engedelem nélkül végintézetet nem tehet. A' nemesi birtokot fekvő jószággal szaporitani szabad, ellenben a' papi birtokhoz több fekvő jószágot szerezni tilos. Azon adománnyozásnál fogva, melly szerint nemesi birtok adományoztatik, a' birtokra semmi teher nem rovathatik, 's a' birtokos jövedelmeinek hová való fordităsában nem korlátoztathatik; ellenben az egyh. jószágokra az adománylevél terhet is róhat: tudjuk, hogy a' püspökök jelenleg is jövedelmeik közhasznu célokra szánt bizonyos procentuatiojának fizetésére köteleztetnek, 's igy jószáguk jövedelmei mikép használásában korlátoztatnak. A' fejdelem egy nemest sem törleszthet el, javait rövid uton tőle el nem veheti, sem szét nem oszthatja, 's másnak nem adhatja; ellenben az egyházi személyt javaitól megfoszthatja, a' jószágokat kisebb részekre fölosztathatja 's többeknek adhatja. Ennek bebizonyitásául szolgál az, hogy Althan váczi, Andrássy rozsnyai püspökök jószágaiktól megfosztattak, az egri érsekségbül a' kassai és szatmári, az esztergami érsekségbül a' beszterczei és rozsnyai püspökségek alakittattak, a' jesuitáktól és más szerzetésektől adomány mellett birt jószágok elvétettek, 's igy alakult a' fundus religionis és a' pesti egyetem, melly az oxfordit kivéve egész Európában leggazdagabban van dotálva. A' világi személy részire tett adományozás nemesit, mert a' ki kir. adománylevelet nyer, nemessé tétetik, 's a' nemesités ivadékrul ivadékra száll; azonban az egyh. személy egyedül a' királyi adománylevél által felfogásom szerint nem nyeri el a' nemességet, mert én legalább nem tudom, hogy törvényink szerint a' pap, ha fekvő birtokot kap, az által nemessé tétetnék, elnyeri ugyan a' nemesi kiváltságokat, de nem birtoka következtiben, hanem azért mivel praelatus, 's igy mint praelatus több ugyan a' nemesnél, de azért nem nemes, 's bizonynyal a' jogtanárok, ha a' clerusnál a' nötlenség megszüntetnék, születésükre nem nemes papok fiait a' nemesek közé nem számitanák. 3) A' törvény. A' törv.hozás időrül időre rendelkezett az egyházi jószágok használata iránt, igy az 1648: 12. törvény az elpusztult egyh. jövedelmet a' hitszónokok élelmére 's az iskolák felállitására rendeli fordittatni. Az 1548: 6. t.cz. 's 1550: 19. törvények a' papokat kötelezik, hogy iskolákat állitsanak; sőt hogy az egyházi jószágok jövedelmei nemcsak isteni tiszteletre és iskolákra, hanem más közhasznu célokra is, jelesen a' végvárak erősitésére fordittattak az 1504: 26. 's 1555: 15. törvények tanusitják, az 1723: 71. törvény pedig a' papi kezekre bizott, és jó állapotban nem tartott javak elvételét rendeli. Midőn már a' régi időkben a' papok telhetetlensége annyira ment, hogy jelesen Somogy megyében temetések alkalmikor rettentő zsarolásokat követtek el, 1. Mátyás VIdik decr. 63dik czikkében parancsolatot ada ki. Végtére hogy a' papok jószágairól régi időkben is a' status rendelkezett, bizonyitja leginkább Kálmán kir. I. decr. 15. fej., melly szerint az egyh. jószágok egyik része a' papoktól elvétetett. Mindezen törvény ismét arra mutat, hogy az egyházi jószágok nem levén a' papok tulajdonai, ezek iránt a' törvényhozás mindig rendelkezett, 's ez ujabb időkben is részszerint országgyülés, részszerint pedig ő Felsége által elismértetett. 1832dik orsz-gyül. sérelemkép terjesztetett elő, mikint a' püspökök jövedelmeik bizonyos procentuatioja fizetésére köteleztetnek. Az orsz.gyülés nem azt, hogy ezen teher a' püspökökre rovatott, hanem azt ismérte sérelemnek, hogy a' püspökökre ez országgyülésen kivül egyedül ő Felsége által rovatott. 'S azon felirásban az orsz.gyülés nyilván kijelentette azon elvet, hogy az egyh. jószágok a' status tulajdonához tartoznak 's azon királyi resolutióban, melly ezen fölirásra kelt, ez elv ő Fölsége által is megismertetett. 4) A' status érdeke. A' papi jószágok vagy egyh. személy kezeinél, vagy a' kamara kezelése alatt vannak, az első t. i. az illető egyházi személy, mint a' fölhozottak bebizonyitják, nem tulajdonosa, hanem csak haszonvevője a' jószágnak, a' kir. kamra pedig csak ideiglenes birtokosa, természetesen mind két esetben a' jószágok holt kezeknél levén, sem az első, sem a' második nem miveli 's nem kezeli ezen jószágokat azon szorgalommal, mellyel azokat a' valódi 's akaratában nem korlátozott tulajdonos mivelné és igy elvesznek azon jövedelmek, mellyek, ha ezen jószágok netalán örökös szerződések mellett privatusoknak adatnának, a'közönséges jövedelmeket felülhaladnák, mellyekből a' hazának annyi sok szükségeit födözni lehetne. Mennél több szükség keletkezik a' statusban, annál inkább érdekében kell lenni a'közállománynak, hogy a' status jövedelmeit is szaporitja; 's miután ezen czél eléréséhez vezető legártatlanabb mód okvetetlenül az volna, ha az egyh. rendtől viszszavenné, 's levonván azokból azt, mi az isteni tisztelet diszes föntartására megkivántatik, az érintett jószágok felmaradandó jövedelmeit a' haza közszükségei födözésére fordităná; 's ezt tenni, 's ezen eszmét mentülelőbb életbe léptetni annálinkább látom a' közállomány erdekében, mennél bizonyosabb az, hogy ezen rendelkezés szerint a' status jövedelmei okvetetlen szaporittatnának 's ez által az egyházi rend jogai a' fenérintetteknél fogva legkevésbbé sem sértetnének meg. Ál almegyek előadásom második részire, hol ezen tárgyat egyházi szempontbul indulva tárgyalni föladásom. Fönebbi állitásomat, melly szerint az egyh. jószágokat statustulajdonnak ismérem, 's az általam javaslott törvénynek életbe való léptetését támogatják 1) az egyházi adatok, 2) az egyház érdeke és az igazság 's 3) az egyházi rend szent hivatása. Hogy az egyházi jószágok az egyház 's vallás fentartására nemcsak nem szükségesek, sőt inkább, hogy azok birtoka az egyh. rend szent hivatásával ellentétben áll, szabad legyen pár illyetén adatot felhozni. Ezek sorában mindenek előtt az egyh. rend constitutiojára t. i. a' szentirásra fogok hivatkozni. Sz. Máté VId. része 24d. v. igy szól: Senki sem szolgálhat két urnak, mert vagy egyiket gyülöli, a' másikat szereti; vagy egyikhez ragaszkodik, másikat megutálja, nem szolgálhattok istennek és világi gazdagságnak. Sz. János pedig XVIII. része 36. versében azt mondja: Az én országom nem e' világból való. Következőleg a' sz. irás ezen szavai arra mutatnak, hogy a' keresztyén vallás alkotója csakugyan nem akarta, hogy a' papok jószágokat birjanak. Midőn ezen tárgy a' ker. ülésben tárgyaltatott, hivatkoztam a' sz. irás azon szavaira: „Regnum meum non est de hoc mundo", de erre egy káptalan érd. követe azt felelé: „sed in hoc mundo." Azonban mindegy, de hoc vagy in hoc mundo, minden esetre a' sz. irás ezen mondása csak azt bizonyitja, hogy a' jószágok a' papokat nem illethetik; 's hogy a' sz. irás érintett szavait csakugyan ugy kell érteni, ez bővebben kiviláglik abból, hogy midőn a' baseli concilium határozati ellen 's ezen határozatok megsemmisitésére Eugenius pápa kiadá ugynevezett inscrutabilis bulláját, 's azt a' baseli zsinatnak átküldötte, akkor Julián bibornok, ki később pápa lett, Eugenius pápának inscrutabilis bullája ellen irott levelében világosan megmagyarázta, mi azon szavaknak, „Regnum meum non est de hoc mundo," valódi értelme, következőket mondván egyik levelében: Az egyháznak valódi feladata kegyelettel telt jó lelkek megnyerése és azoknak isten igéjével való legeltetése; Krisztus példájakint ajtatosságra, szükölködésre, nem pedig kincsek felhalmozására, városok uralására, várak hóditására hivott meg téged Krisztus; minek törsz te ezen isteni legszentebb akarat ellen? miért boszantod olly merészen az összes keresztyén egyházat? ha Krisztus helyettese vagy, ugy nyomaiba lépj 's kövesd tanitását. Az 1421. jul. 7én tartatott prágai zsinat 6d. pontjában az rendeltetik „asserimus et docemus: ecclesiae ministris et sacerdotibus sicut ex officio sunt vicarii apostolorum et successores discipulorum Christi, ita exemplo illorum in voluntaria paupertate evangelica vivendum esse, ingentibus facultatibus hujus mundi et dominiis saecularibus abdicatis. Prágai synodus 15. pontja, mellyben az mondatik: nemo sacerdotum Christi vel politico jure praesit agris, praediis, domibus, censibus, aut quibuscunque aiis proventibus vel possessionibus sed vivat ad normam paupertatis evangelicae et vitae apostolicae contentus victu et amictu mediocri. Számos más hasonló adat után, mellyek közlését lapjaink szüke 's a' többi tárgy fontossága nem engedi, igy folytatá beszédét az érd. követ: Ezen adatok bőven bizonyitják tehát, hogy a' jószágok az egyház 's vallás fentartására épen nem szükségesek, sőt inkább az egyházi rend hivatásával ellenkeznek; tanusitják tovább ezen adatok, hogy az egyh. jószágok mindig statustulajdonnak tekintettek, 's a' papoktul elvétetvén, közhasznu célokra fordittattak; igazolják végre ezen adatok azon törvény szükségét, miszerint a' papi jószágok az egyházi rendtől elvétetvén, a' papok illő készpénzbeli fizetéssel ellátandók, ezen jószágok jövedelmei a' status közszükségeire fordităndók lennének; 's e' törvénynek mentülelőbb életbe léptetését kivánja és sürgeti; 2) az egyház érdeke, java 's az igazság. Kiki érdeméhez 's munkájához képest vegye a' jutalmat, ez az igazság hatalmas és szent szava, azonban jelenleg igen aránytalanul vannak felosztva e' javak az egyházi rend egyes tagjai közt, némellyeknek igen sok, némellyeknek igen kevés jutott, az egyház érdeke's java pedig azt kivánná, hogy a' papok jutalmaztatása fáradozásuk minemüsége 's mennyiségéhöz méretnék. Francziaországban szinte illy aránytalanság tapasztaltatván, a' status minden egyh. jószágot elszedett az egyh. rendtől 's a' papokat aránylagos készpénzzeli fizetéssel látta el, 's most a' párisi érsek Francziaorsz. főpapja, ki 8 érsekre, 50 valóságos püspökre, 27,000 papra és 26 millió kath. lakosra felügyel, esztendőnkint csak 100,000 frankot (40,000 p. forintot) huz, ellenben a' magyarországi főpapnak jószágai talán tizszerannyi jövedelmet hoznak be, holott itt a' kath. népség csak negyedrészét teszi a' franczia kath.népességnek. Igya'zágrábi káptalanban 28, a' beszterczeiben csak hat kanonok létezik, 's noha egy beszterczei kanonok napjában talán több kötelességet végez, mint egy zágrábi kanonok, mégis az egész beszterczei káptalannak majd kevesebb esztendei jövedelme vagyon, mint egy zágrábi kanonoknak. Vannak hazánkban kanonokok 's apátok, kik 20—30,000 frtnyi jövedelemmel ellátvák a' nélkül, hogy eredeti papi kötelességükkel, t. i. a' népnek vallásbani oktatásával foglalkodnának, holott a' plebánusok's ezek segédei, kik ezen kötelességet közvetlen teljesitik, 's a' nép körül éjjel nappal fáradoznak, többnyire csak 300—500 frtnyi csekély jövedelmet huzván, gyakran legnagyobb szükséggel kénytelenek küzdeni, 's mivel 40 plebánus közül alig juthat 4 kanonokságra, 40 plebánus közül 36 plebánus inség 's terhes munkában végzi élte napjait. Nem volna é tehát igazságosb, nem é inkább az egyház érdekében az egyh. rend tagjait bizonyos arányban készpénzzel fizetni? Jelenleg épen azok, kik legtöbbet fáradoznak t. i. a' plebánusok legkevesb jutalmat huznak 'stb. Igaz ugyan hogy a' kanonokoknak politikai functiójok is van, a'mennyire t. i. a' levéltárakat örzik, ám de ezen functiókat sem végzik ők magok, csak mások által végeztetik; egyébkint ezen functiót akárki örömest olcsóbban is végezné. De mivel igazságról van szó, meg kell emliteni azon körülményt is, hogy midőn Magyarországban a' jószágok a' papoknak adattak, akkor Magyarország egész lakossága kath. volt, következőleg a' papi rend kötelességei terhesbek is valának, azonban a' reformatio által igen nagy része a' katholicismusnak prot. vallásra térvén által a' papok szolgálatja felette megkönnyebbittetett. Nem volna é tehát igazsá-

gos,hogy milly arányban fogyasztatott meg a' reformatio által a' katholicismus, az egyh. rendnek javadalmai is fogyasztatnának meg? Ez pedig annál igazságosb volna, mennél igazságtalanabb más részről az: hogy midőn a' kath.papság olly bőséggel van dotálva, az evang. 's nemegy. görög papok a' statustól semmi fizetést, semmi tartást nem kapnak; 's im ezen két vallás sorsa ismét azt bizonyitja,hogya'vallás fentartására fekvő jószágok nem szükségesek.A' püspökségek hazánkban gyakran évekig levén megürülve 's ekkor a' jószágok jövedelmit a' kormány huzván, ugyan mi káros következéssel volt ez a' vallásra, ugyan mit szenvedett az egyház, hogy a' püsp. jószágok jövedelmit gyakran esztendőkig nem püspök,de a'kormány huzta?A' zágrábi püspöknek Chuper Demeternek, 1444b. történt halála után a' püspökség majd 40 évig,a' primási hivatal több izben 10 évnél tovább is meg volt ürülve,'s a' kath. vallás a'mellett, hogy a' zágrábi püspökség javait 's a' primási jószágok jövedelmit nem a' zágrábi püspök, nem az ország primása, hanem a' kormány maga hoszszabb időig huzta, legkisebb fogyatkozást sem szenvedett. Az egyház tehát jószágok nélkül ellehet, miért nem lehetne az egyh. rend is azok nélkül? Nem szükségesek tehát a'jószágok a' vallásfentartásra, következőleg azok elvétethetnek az egyh. rendtől a' nélkül, hogy a' vallás legkisebb fogyatkozást szenvedjen 's a' jószágok jövedelmei helyett a' papság illő készpénzbeli fizetéssel láttathatnék el, 's ezen rendelkezést kivánja és sürgeti 3) az egyházi rend szent hivatása is. (Vége köv.)

200d. orsz. ülés a' m. FőRRnél aug. 19én országbiró ő kegyelmessége elnöklete alatt. Az I. osztályu sérelmekre tett 2ik főrendi válasz hitelesitése után, az V. osztályu sérelmek és kivánatok kerültek tárgyalás alá; mi a'128d. pontig folytattatott. Ezután bemutattatott a' kerületek rendezésére megbizott főrendi bizottság Fiume és Buccari ker. rendezése iránti jelentése; 's olvastatott a' t. KK. és RRnek a' bányatörvénykönyv tárgyábani IIIik üzenete. Ezzel jövő ülés tárgyaul a' sérelmek fölötti tanácskozás folytatását, 's Fiume és Buccari kerületek rendezése iránti munkálat tárgyalását tüzvén ki orsz.biró ő kegy. az ülés eloszlott.

Aug. 19d. ker. ülésben a' kerületi elnökök egyike, mint ki a' váltótörvények ujolagos kidolgozására vala megbizva, jelenté, mikép a' küldöttség munkálatát bevégezvén,az legközelebb köziratra fog bocsáttatni.Ezután a' szab. kir. városok elrendezése tárgyában készült V. üzenet hitelesittetett 's végre a' FRRnek az országgyülési szállások iránt át küldött II. üzenete jöve tanácskozás alá,melly is közértelemmel elfogadtatott.Ekkép a' tanácskozás alatti tárgyak befejeztével a' ker.RR. közkivánatánál fogva a'nm. kir. személynök névünnepének üdvözlésére a' RR. szivérzéseik tolmácsolójaul a' ker. elnökséget és a' tábla legidősebb jegyzőjét Palóczy Lászlót bizták meg.

200d. orsz. ülés a' t. RRnél aug. 19kén. Az ülés megnyitásakor Palóczy László ker. közkivánat következtében k. személynök ő excját megköszöntötte, 's érzékeny szavakban tolmácsolá a'RRnek a'nm. ur iránti szives és forró tiszteletét,'s azon buzgó ohajtást, hogy a' haza és trón szolgálatában a' Mindenható még számos évig éltesse a' nemzet örömére. A' RR. hangos éljenekben hangoztaták viszsza az ősz követ szivből eredett üdvözlő beszédét. A' RRnek azon bizodalmát a'nm. elnök szinte elérzékenyült szavakban köszönte meg. Ezután a' b-di inditvány feletti vitatkozás folytattatván, a' nm. elnök mindenek előtt felhivá a' RRet, hogy mivel ezen kérdés már másutt elégiglen megvitattatott, 's Z megye követe a' tegnapelőtti ülésben mindent elmondott, mit csak a' b-di inditvány támogatásira felhozhatni, 's ellene is mind az eddig szólott káptalanok követei, mind pedig a' nm. szónok által törvényinkből kimutatott adatok elmondattak, annálfogva ha javaslatát elfogadni nem akarják, ajánlotta a' RRnek, hogy röviden adják elő utasitásaik tartalmát.Azonban ezen javaslat egy idöig figyelem nélkül maradt. A' felszólalt káptalanok követei Z. m. tegnapelőtti előadásának czáfolatába bocsátkoztak; mi ismét ujabb ellenokok előhordásira szolgált anyagul; 's egy megyei követ éles előadással támogatta B. inditványát. Még hoszszu vitatkozás folyt volna mind két részről ezen tárgy felett, de a' nm. elnök ujabb figyelmeztetése következtében a' szólani kivánt megyei és városi követek csak röviden terjesztették elő utasitásaikat. Igy a' többség a' ker. határozatot megtartotta, a' vitatkozás részleteit más alkalommal közlendjük. Ezután még a' hátralevő többi sérelem és kivánatok felett folyt a' tanácskozás; ezekre a' ker. szerkezet a' nélkül, hogy valamellyiknél hoszszas vitatkozás keletkezettvolna, változatlanul meghagyatott. Ugy a' bányatörvénykönyv iránti III. üzenet és az orsz.gyülés berekesztését tudató kir. k. leiratra tett nyilatkozat is. Végre fölvétetett a' sz. kir. városok elrendezése tárgyában készült V. üzenete a' RRnek, ez szinte némi általányos megjegyzések után meghagyatott. És mindezek szokott mód szerint a' FRRhez átküldetni rendeltettek.

201d. orsz. ülés a' m. FRRnél aug. 21kén 10½ órakor országbir. ő kegyelmessége elölülése alatt. Felolvastaték 's hitelesitteték a' m. FRRnek a' bünt. t.könyv javaslat börtönrendszerről szóló harmadik része iránti 3ik viszonüzenete; a' hangosan helyeslett iromány körül észrevétel nem tétetett. A' napirenden levő országos sérelmek és kivánatok ötödik részét folytatván a'nm. gyülekezet, Borsodmegyének az egyházi vagy is papi javakat illető 128ik kivánatára egy nm. püspök szokott ékesszólással előadá: hogy miután a' t. RR. magok is elmellőzték e' kivánatot, nem levén tehát a' m. FRR. előtt tanácskozási tárgy, e' részben nem kiván szónok bővebben a' tárgy velejébe ereszkedni; de miután a' t. RR. az elvre nézve az elöleges sérelmekben 's az 1835ki feliráskor mondottakhoz ragaszkodnak, a' nm. szónok az illető tételek felolvasásából megmutatja, hogy az orsz. Rendek az egyh. javak birtokát a' nemes birtokkal egy sorba helyezik, 's miután e' javak ugyis sark. törv. által biztositvák, azt véli, hogy a' m. FRRnek sem marad más hátra, mint az inditványt a' másik tábla példájára elmellőzni. Ezen vélemény általányosan elfogadtatván a' nm. gyülekezet a' következő sérelmek 's kivánatok feletti tanácskozást folytatván, a' 140nél a' t. RR. végzésétől eltért, 's egy nm. gróf 's alelnök előadására a' választmány véleményét elfogadta, miután olly szabályok kinyomtatása,mellyek még felsőbb helybenhagyást nem nyertek, fölösleg és haszontalan eljárás, a' sajtótörvény iránt pedig már többször szólittattak fel a' t. RR., hogy e' kérdést rendszeresen tárgyalván törvényjavaslatot terjeszszenek elő. A' többi pontra nézve többnyire a' KK. és RR. végzése fogadtatott el.

August. 21ki kerületi ülésb. a' törvényhatóságok által pótlólagosan beadott sérelmek és kivánatok jöttek mindenek előtt a' napi rendsorban tanácskozás alá, mellyek részint elfogadtattak, részint pedig inditványozásra utasittattak. Továbbá a' vallásbeli sulyok és nehézségeknek mult orsz.gyülésiről fentartott pontjai; az uni áriusok állapota,az egyh. áldásnak v. házasságoktól a' kath. papság által lett megtagadása és a' g. nem egy. tárgyában készült IIId.üzenetek hitelesittettek.Ezután a' multkori megállapodás nyomán az urbéri viszonyok javitására, vagy módositására tett egyes inditványok vétettek fel. P. megye követe ugymond, mielőtt az inditványok részleteibe bocsátkoznánk, szükséges némelly általányos elveket elhatározni: vajjon jónak 's czélszerünek látják é a' RR. hogy az 1832ki orsz.gyülésen hozott urbéri törvényeket, miután azokon már az 1839ki t.hozás is változtatott, ismét módositani; szónok nem barátja illy törvények szünteleni változtatásának; mert ezek leginkább az életből folynak ki, 's ha még mielőtt megülepedtek volna, módosittatnak, sem földesurra sem jobbágyra jótékonyságot nem áraszthatnak, sőt tán a'szünteleni változtatásokkal roszabb állapotba helyeztetnők őket, mind eddig valának. Az 1832ki országgyülésnek egészen más czélja volt,'s igaz üdvös eredvényt szült volna, ha mind ezen inditványok létesülhettek vala, de miután többséget egyik sem nyervén, az alkotott urbéri törv. viszonyokba mind a' földesur mind a' jobbágy behelyeztetett, azokat szüntelen változtatni nem tanácsos, mert könnyen megtörténhetik,hogy a'változtatás viszszahatást szül; e' szempontból indultak ki küldőim, ezért ellenzettem az 1839diki országgyülésen az urbéri törvények módositását, ezért fogom ellenzeni most is, hanem ha az urbéri viszonyokon tökéletesen javitani kivánunk, akkor alkossunk egy örökváltsági törvényt, ez a' még fönlevő hiányokat majd sikeresen orvoslandja. Az utána szólott követ a' multkori határzat mellé ragaszkodván, az inditványok pontonkénti tárgyaltatását sürgette.És mind a' két véleménynek voltak pártfogóji.P. inditványa mellett fölhozatott,mikép ha az inditványokat pontonkint kivánják tárgyalni,akkor czélirányosb lenne, az 1832ki orsz.gyülésen hozott urbéri törvényeket ujolag systematice tárgyalás alá venni, mert azon tömérdek égbekiáltó visszaélés orvoslására pótló foltozgatás épen semmit sem használ, vajjon van é idő 's tanácsos é ezt most cselekedni? szóló jelen körülmények között hiszi, hogy nem; azonban minden előfordulható nehézség javitására leghasznosbnak találta, ha e' bajon gyökeres módon segitenek. Fölhozatott továbbá azon igaztalanság, hogy az urbéri törvény a' föld értékét nem vette tekintetbe, mivel a' bácsi jobbágynak ép annyi napot kell szolgálni, mint a' turóczinak. A' más véleményüek pedig megemliték, mikép az urbéri törvényeket már azért is szükség javitani, mivel jelenleg a' jobbágynak saját földéből sem szabad téglát égettetni, mint Somogymegyében attól a' jobbágyok a' h.tanács által eltiltattak 'sa't.; az általányos többség mind a' mellett abban állapodott meg, hogy jelen törv.-hozás azörök váltság iránt kiván rendelkezni.Ekkor azon kérdés támadván: vajjon kényszeritő, vagy permissiv legyen é az örök váltság? az e' tárgyban először szólt megyei követ előadá, mikép az ez érdembeni tanácskozás igen nehézzé 's hoszszassá válnék, ha abba azonnal bocsátkozni kivánnak, hanem czélszerübbnek véli itt azon Angliában divatozó példát alkalmazni, miszerint az inditványozó terjesszen elő egy törv.javaslatot, akkor majd annak alkalmazását látván, egyes szakaszai fölött lehet intézkedni; szóló akkép van meggyőződve, hogy az inditványtevő megyének áll leginkább érdekében olly törv.javaslatot készitteni, mellynek elfogadása és életbe jutása leginkább reménlhető. Mások pedig a' törv.javaslat kidolgozását egy kevés tagból álló választmányra kivánták bizatni, 's az elvek fölállitására, mind ezeknél fogva, az örökváltságot inditványozó B. megye követe küldőinek e' részbeni nézetét előterjeszté; küldöim ugymond, a' nemzet egygyé olvadására elkerülhetlen szükségnek találták az örökváltságot, meddig ez nem történik, hazánkban az ur és jobbágy közötti surlódások mindig fenmaradnak; miután pedig, a' jelen törvény az örökváltságra igen kevés eredvényt nyujtott, legfőbb okát abban találták, hogy földesur és jobbágy között az egyezkedési basis nincsen meghatározva; a' földesur sokkal nagyobbra becsülé robotját mint mennyi hasznot vesz belőle, ellenben a' paraszt csak ugy veszi tekintetbe, mikép uri tartozását hanyagon szokta leróni; igy van ez a' kilenczednél is, 's ez által, minthogy a' drága időt, melly a' robotra tunya munka által elpazaroltatik, jobb czélra lehetne forditani, legtöbb kárt a' status szenved: annálfogva küldöji az örökváltság könnyitésére legczélszerübbnek vélték, ha vidékenkint, minden községben a' praestatio értéke készpénzben meghatároztatik, uri széken vagy más uton, az appellata pedig a' törvényszékre 's fölebb fönmaradna; 's ha a' jobbágy tartozását készpénzben kivánná leróni, annak természetbeni kiszolgáltatására a' földesur öt ne szorithassa; 's ha egyszer igy meg lesz határozva, akkor az örökváltság is könnyen eszközöltethetik, mert az évi tartozás tőkéjét is befizetheti, fönmaradván azonban a' földesurnak szabad akaratul a' tőkét fölvenni vagy nem. Az utána szólott tiszamegyei vezér-szónok a' fentebbi inditvány helyességében osztozván, ezen tárgy ugymond igen nagy fontosságu, 's nem elégli azt, hogy csak fölötte szóljunk, hanem alkossunk üdvös törvényeket ez érdemben; szónok azt véli, hogy mielőtt a' törv.hozás kényszeritő módokhoz nyulna, ezzel némikép összeegyeztetve az engedvényezés által próbáltassék meg; hogy az eddigi törvény dus gyümölcsöt nem termett, annak az volt egyik fő oka, mert a' mult törv.-hozás az örökváltságra nézve két kivételt tett, ugyan is a' regálékra 's az urbéri hatóság iránt a' községek földesurokkal nem egyezkedhettek; minden esetre nagy akadálya az örök váltságnak, ha a' községek tovább is azuradalmi inspectiotul függenek,nem lesz ösztön,mi a' jobbágyokat kiváltságra ébresztené; hogy tehát üdvös eredvénye legyen az alkotandó törvénynek, erre minden esetben ügyelnünk kell, 's módot keresni azon baj elháritására, mellyről még eddig a' törvény nem rendelkezett, ezt nemcsak jobbágy, de a' földesur érdeke is megkivánja; annálfogva a' b—i inditványon felül kimondatni kivánta szónok, hogy a' kir. haszonvételeket, urihatóságot és az allodiaturákat is kölcsönös egyezkedés mellett földesurtól a' jobbágyok megválthatják,'s ezen elvek nyomán készitendő törv.javaslat szerkesztésére kevés tagból álló ker. választmányt vélt kiküldetni. — Egy kárpátvidéki követ megjegyzé: hogy mielőtt a' választmány kiküldetnék, szükséges a' kérdés iránt tisztában lenni, 's a' választmányt utasitással, annál inkább, minthogy a' tárgyban mindenkinek van utasitása, ellátni. A' jelen permissiv törvénynek is meg van jótékony hatása. Szepesmegyében eddig tiz helység váltotta meg magát, 's hogy a' törvény nagyobb gyümölcsöt nem termett a' hazában, annak egyik oka a' közadministratioban gyökerezik; azt kell tehát szavazat által eldönteni: vajjon kényszeritett, vagy engedvényes törvényt kivánnak é a' RR. alkotni. Erre megjegyeztetett, mikép a' választmányok eddig sem láttattak el utasitásokkal, ezeknek kezeit előre meg nem köthetni, sem azt meghatározni nem lehet, hogy az örökváltság kényszeritett, vagy engedvényes legyen, mert ez által a' küldők szabad rendelkezhetése szorittatnék meg, majd ha a' munkálat kész leszen, a' küldöknek haza fog küldetni, 's azoknak szabadságukban fog állani, azt elfogadni vagy nem; illy vitatkozások után oda vezéreltе-

tett a' tárgy, hogy többen szavazat által kivánták eldönteni: vajjon szükség é a' választmány kiküldetése vagy nem; mi meg is történvén, a' nagy többség igenre szavazott; ugy szavazat utján nagy többséggel határoztatott el az is, hogy a' ker. választmány utasitás nélkül küldessék ki. A' választmányhoz a' megyéből kerületenkint 2, a' városokból 2, a' szab. kerületekből 1, és a' káptalanokból szinte 1 tag fog választatni. — Ezután az inditványok nyomán előkerült, hogy a' jobbágyoknak saját szükségükre 64 itczés abroncsos edényben szabadjon italt hozniok. E' fölött némi vita kerekedett, némellyek, minthogy az 1836ki törvény nem világos 's igy sok viszszaélésre szolgál alkalmul, azon mennyiséget meghatároztatni sürgették; mások ellenben nem látták szükségét a' meghatározásnak, mert általa a' belkereskedés akadályoztatnék, és szavazat utján az inditványt a' nagy többség félrevetette; azután többen kisebb mértéket, 16 itczét kivántak határozni, de a' többség ezt is megszoritásnak találván, szavazat utján az eddigi törv. gyakorlat mellett kivánt maradni.

202d. orsz. ülésben a' m.FRRnél aug. 22kén délelőtti 11. órakor országbir. ő excelja elnöklete alatt napirenden volt a' t. RRnek a' bányatörvénykönyv iránti 3dik üzenete, melly is végig tárgyaltatván legtöbb pontban megtörtént a' két tábla közti egyesség.

Aug. 22d. ker. ülésb. kezdetével a' ker. elnökség báró Zerzovay máskép Farkas Józs. folyamodását nyujtotta be, mellyben az, egy hitelbank-fölállitásra saját tervét ajánlja a' nemzetnek; az illető választmányhoz utasittatott. Ezután az urbérviszonyok változtatása iránti több rendbeli inditvány jöve tanácskozás alá, közülök csupán azokat emlitjük mellyek pártoltatást találtak. Igy felirás által fog eszközöltetni az, hogy a' jobbágyok sót minden megszoritás nélkül szabadon, a' boltbeli taksa lefizetése mellett árulhassanak, minthogy az földesuri kiváltságnak nem tulajdonittatik. — Azután a' H. k. I. rész 40. czimének azon rendelete, melly szerint a' nemes jobbágyát birtokából kibecsültetheti, minthogy ezen igazságtalan önkényes bánás által nemcsak a' szegény jobbágy lesz földönfutóvá, hanem még az adó alapja is kisebbittetik, 24 szóval 23 ellenében eltöröltetett. A' kisebbségben maradt megyék: Nyitra, Vas, Nógrád, Komárom, Bars, Somogy, Győr, Veszprém, Baranya; Fehér, Esztergom, Mosony, Bács, Thurócz, Abauj, Zemplény, Sáros, Ung, Szatmár, Szabolcs, Heves, Torna és Mármaros. Továbbá törvénybe fog iktattatni, hogy a' jobbágy téglát és cserépzsindelyt szabadon égethet; ugy pályinkát és sert akónkint valamint seréleszlőt, melly kiváltsági tárgynak nem tekinthethetik, apróbb menayiségben saját szükségére hozhat be. — Az uri tartozások megváltása a' honoratiorokra is kiterjesztetett. Végre Cs. inditványára a' vizi és szárazmalmokra nézve határozatba ment, hogy azok, meddig ki nem becsültetnek, ha 1837. év előtt már fenállottak, azon taksát fizetendik, melly 1836. évben divatozott, a' később épittettek pedig a' mostanit; azokra nézve pedig, mellyekre valamelly különös kiváltság vagy szerződés van, annak értelmében fog tovább is maradni a' taksafizetés. — Utóljára még az orsz.gyülési szállások iránti IIId. üzenet hitelesittetett.

LEGUJABB. Az aug. 24d. frdi ülés öt rendü válasz-üzenet-hitelesités után Fiume és Buccari kerületek rendezését tárgyalá, mellyre nézve a' frdi választmány jelentése fogadtatott el; kivevén a' képviselők választásáról szóló pontot, melly ugy állapittatott meg, hogy a' képviselők 1/3da a' polgárok, 2/3da pedig a' patriciusok közül választassék; az e' napi ker. ülésb. két rendü üzenet-hitelesités után az elnökség bemutatá az urbéri örökváltság tárgyában munkálandó küldöttség tagjaivá választottak névsorát: Bezerédy (Tolna) Szentkirályi M. (Pest), Pázmándy D. (Komárom), Huszár K. (Nógrád), Nagy K. (Gömör), Szemere B. (Borsod), Szegheő J. (Csongrád), Tomcsányi J. (Békes), szab. kerül r.: Kovács S. (hajduker. köv.) k. városok.: Amtmann J. (Komárom), Weber (Lőcse), káptalanokérul: Lipthay Andor (pozs. kápt.) Erre némelly kérelmek szorgalmazta után az e' napi orsz. rdi ülés két rendü választ hitelesitett néhány nem csekély módositással; az aug. 26d. ker. ülés az 1sö oszt. sérelmekrül szóló frdi 2d. üzenetet tárgyalá 's a' megállapitott pontok 's a' zsidók viszonyai ügyében kiküldött választm. jelentés köziratra bocsáttattak, szab. községek iránti nézeteikre nézve maradnak a' RR. előbbi véleményöknél, ezután a' váltótörvények módositása, gyorsirás, pesti tudom. egyetem és homoeopathia forga szőnyegen 's felirás határoztatott a' gyorsirás és hasonszenvi tanszék 's a' pesti tud. egyetem állapotjárul értesittetés iránt, de a' rendszeresitett hivatal dijára nézve a' pénzügyi választmány véleménye váratik be; a' m. k. ns őrsereghez polg. ifjak alkalmaztathatása iránt heves vita folyt, végre szavazás által a' hivatalképesség fölötti határzásig halasztatott el e' kérdés; az e' napi osz. rdi ülés a' bünt t.könyv 2d. részét vagy is büntető eljárást tárgyalá a' VIId. fejezetig, mellynek hitelesitésekor elnök ő exc. esküttszékek iránti nézeteit hazánk jelen viszonyaira illesztés szempontjából nyomos beszédben adta elő, mindazáltal a' ker. szerkezet megmaradt. Ülés végin több frdi üzenet bocsáttatott köziratra.

Budapesti napló. ♂ Szombaton f. h. 24kén érdekes látványt nyujtott az emberbarátnak a' helybeli vaknevelő intézet növendékeivel megyeházunk nagy teremében kir. tan. Schedius Lajos elnöklete alatt nyilvánosan tartott közvizsgálat. A' beköszöntés az intézet egyik növendéke által maga fogalmazta csinos kis magyar beszéd vala, mire következtek hittudomány; m. nyelvtan; olvasás magyar és német nyelven; német nyelvtan; természettört. és műtan; egészség-tan, irás, nyomtatás és próbairományok előmutatása; számvetés fejből és jegyekkel; földleirás és hazai történet; kézmüvek gyakorlata 's előmutatása, hangászati előadás, 's végre a' jelesbek közti szokásos díjosztás. Délutáni 5 órakor gymnastikai gyakorlatokat adának a' helybeli testgyakorló intézetben. Eredvényéről egészben csak jót és dicséretest mondhatni, mi az intézet szép buzgóságu tanitóinak méltó dicséretökre válik. — Vasárnap reggeli 10 órától délután 1ig az iparegyesületnek e' lapokban is előre jelentett dijosztási ünnepélye foglalá el e' teremet, A' valóban nagyérdekü fényes ünnepély m. gr. Batthyány Lajos ur elnöklete alatt igen számos és válogatott közönség előtt ment véghez, mit a' megye, valamint Buda, ugy Pest városa részéről kiküldött hatósági követségek még inkább diszesitének. A' dijak arany-ezüst- és broncz érdempénzekből, ezekröli bizonyitványok- 's végre dicsérő oklevelekből állottak. A' pénzek egyegy tallér nagyságuak, egyik lapon a' jutalmazottnak nevével, másikon a' müipar jelképével diszesitve, csinos bársony béleletü tokocskákban, két nagy ezüst táczán 's az oklevelek. Landerer congreve-nyomdájából meglepő csinnal kiállitva, nemz. szinü szalagokkal tekercsbe (rolleau) kötve, előre kirakattak az asztalra, mellynél az elnökség 's dijosztó választmány foglala helyet. A' dijaztatandók az asztalok közötti téren ülének. Az elnök-gróf megnyitó beszéde után az egyesület jegyzője előadván a' szóban levő tavalyi iparmükiállitás eredvényit, és szakonkint elősorolván az abban képviselve volt iparágakat, 's az ezekben magokat kitüntetteket, a' helybeliek közül kiki maga személyesen vevé át az elnök kezéből illető díját; a' vidékieknek a' magokéi illető hatóságaikhoz fogván küldetni. A' budapesti jutalmazottak száma 78, a' vidékieké 82 vala, 's igy összesen 160n részesültek jutalmazásban 's dicsérethen. Fendobogott keblünk, látván, mint fog testvér kezet valahára nálunk is az értelmiség az iparral, 's lehetlen elfojtanunk a' méltánylat meleg érzetét azon lelkesek iránt, kik e' szép testvérülésnek kezdői, előmozditói 's folytonos fentartói. A' magyarok istene éltesse őket, 's éltesse azon derék iparosinkat is, kik a' kézmesterséget az ész szellemszikrájával egyesitni indulnak, 's kikben mi olly sokáig pangott müiparunk reményleges jövőjének előhajnalát üdvözöljük! Aznapesti 7 órakor a' szinte előleg emlitve volt vizi ünnepély sok pompával kezdeték meg „István“ gőzös fedelén, melly lobogókkal és szinos lámpákkal ünnepileg ékesitve szép számu vendégeivel már kiuszott a' Duna sikjára, de a' keletkezett szélvihar által a' tervezett tüzijáték, 's egyéb élvek csakhamar megsemmisittettek. A' viz mindig ellensége volt a' tüznek. — Pár nappal ezelőtt egy 10—12 éves fiu a' 3dik emeletben a' lépcsőket világitó lámpa kötelével játszadozott 's elvesztve sulyegyenét, illy borzasztó magasságról a' lépcsők alá bukott. Rövid kábulás után azonban fölegyenesült 's minden baj nélkül a' lépcsőkön ismét fölvánszorgott. Milly különös isteni gondviselés! de azért a' leczke mit se veszitsen előtt etek borzasztóságából! — Ki nem emlékezik Vörösmarty legujabb olly eredeti mint sajátságos genialis bordalára „Roszbor“ mellyben hazánk négy első rendü borfajait olly humorte jesen pad alá énekli? Köztük természetesen az „egri“ sem maradtel, mire az egriek ns haragra lobbanva, az egri csaták 's vitéz Dobó dalnokát néhány akó valódi egri „törökvérrel“ kivánák megczáfolni. Ez már aztán nemes boszu, dicső czáfolat. Rosz borért jó bor — nem rosz csere! — Figyelmeztetjük Olvasóinkat, hogy mükiállitásunk még csak igen rövid időig leszen nyitva, kik tehát még meg nem látogaták, ne késsenek elmulasztani az alkalmat e' becses képtár megtekintésével magoknak egy pár élvezetes órát szerezni. — A' kisdedovó intézeteket M.orsz. terj. egyesület közgyülésileg fölhatalmazott bizottsága Wargha István eddigi jeles igazgató lekőszönte által megürült igazgatói hivatalra, a' népnevelési mint belletristikai irodalomban ismeretes hazánkfiát Ney Ferenez urat választá meg. — Vásárunk folyvást megtartja élénkségét, mellyel kezdődött 's majd minden felől csak dicsértetni halljuk azt, 's közvélemény, hogy árviz óta illy jó vásárunk nem volt. Különösen a' gyapju az, mellypáratlanul jó áron kelt 's némellyek, hirszerint majd felét nyerték az ezen áruczikkért fizetett vagy lekötött summának. — Jövő vasárnap, mint sz. István királyunk emlékünnepe nyolczadán a' Josephinum kápolnájában, melly szentéül első ap. királyunkat választá, hucsu leend, mi csak azért is megemlitendő, mert ez az egyetlen 's első egyház Pesten, melly ap. királyunk nevére van szentelve. — Hire jár, hogy Margit szigetén ismét egy sirboltra akadtak; régiség és történetbuvárinknak uj érdekes feladat! Ad vocem Sz. István; ez országos köz ünnepet a' pesti polgári lövésztársaság is meg szokta ülleni; az idei ünnepély azonban, körülmények miatt halasztatott sept. első napjára, melly alkalommal tánczvigalom 's kivilágitással összekötött fényes lakomát adand a' városligeti lődében; 's minthogy az illető igazgatóság csak határzott számu belépti jegyeket szándékozik közrebocsátani, figyelmeztetjük mind azokat, kik benne részt venni kivánnak, hogy jegyekről annak idején gondoskodjanak, Kirner József allövészmester szervitatéri boltjában. — Treichlinger mükereskedése nagy embersokaságot csődit össze naponkintrakszekrénye előtt, mellyben két eredeti olajfestvény Dürer Albrechttől látható; ára 2000 pgő forint. — Stuwer első tüzijátéka a' városligetben vasárnap a' keletkezett szélvihar miatt nagy részint elmaradt. — Hartleben 's Altenburger költségin megjelent a' Nemz. Könyvtár második folyamának 6d. füzete Csokonay minden munkáinak folytatása 's az uj Külföldi Regénytár 2d. kötete, melly Tőzsér czimü regény folytatása. Ezekkel mint vásárfiával a' szépmükedvelők ugy hisszük szaporitandani sietnek olvasmányi tárjokat. — A' kisdedovó int. M.orsz. terj. egyesület Theréz városi Valero utczában fekvő uj épületében sept. 1jén regg. 9 órakor a' budapesti kisdedovók eszmecsere végett ülést tartandnak, mellyre a' n. é. közönség tisztelettel hivatalos. — Nemz. szinházban Szombaton, aug. 31kén Szigligeti javára bérletszünéssel: „Két pisztoly“ ered. szinmü 3 szak. Irta a' jutalmazandó. Lendvay's a' jutalmaztatandó müutazásuk előtt utószor lépnek föl. Füredy Sobri eredeti kedvencz dalát éneklendi.

Pestmegye tegnapelőtt kezd. évnegyedes közgyülésének eredvényit legközelebb számunkban közlendjük.

Tornából: mult hó 15kén végződött évnegyedes közgyülésünkön kevés közérdekü tárgy kerülvén elő, arrul e' f. hó 18án tartatottal együtt tudósitom a' t. cz. olvasó közönséget. Grammont, Skrbenszky és Wattman bb. kik honfiusitás végett ajánltattak, minthogy megyénknek a' törvény azon szabálya szolgál sinórmértékül, hogy csupán a' hazának kitünő érdemeket tett külföldiek de azok díjmenten honositassanak, nem pártoltatnak; Esztergommegye inditványa Kliegl gépe iránt, Krassó felszólitása a' ruszkahegyi mütársulat sérelme tárgyában, Zaláé a' gyorsirás tanitásának az országos egyetemben eszközöltetése felől pártoltatást nyertek; ellenben Csanádnak a' marhalopás gátlására czélzó inditványa létesithetlennek találtatván, tudomásul vétetett; Pozsonynak a' telekdij elfogadását ajánló felszólitása, előbbi határzat nyomán, a' financialis választmány tudósitásának megérkezteig választmányhoz utasittatott. — Előkerülvén ez uttal a' követjelentések és Szatmár-németi felszólitásánál fogvást a' sz.k. városi főfelügyelők is, e' mellett olly jelenetnek valánk tanuji, melly az állandó választ. némelly tagjai mellékes okok befolyása alatt létét, vagy, mivel azon jelenet az utóbbi gyülésen is előfordult, annak, mint tanácskozási cselnek alkalmazását, gyanittatja; ugyanis a' választmányban majd közegyezéssel keresztülment a' főfelügyelők elleni vélemény, azonban a' következett napi gyülésen már épen a' választmányi tagok nyilatkoztak legtüzesebben a' megegyezésök mellett alakult vélemény ellen és a' főfelügyelők mellett, és csakugyan a' haladási párt is megoszolván e' kérdésnél, oda dült el a' dolog, hogy a' főfelügyelők elfogadtatása utasitásba ment olly megszoritással, mikép minden polgári állásra tekintet nélkül neveztessék 's minden egész vár. szavazat után legyen egy főfelügyelő, de ki az orsz.gyülésen hellyel 's szavazattal ne birjon. Alkalmasint nem lehetlen, hogy némellyeket a' hivatalok szaporitása némi reményekre is jogosit! Egyébiránt Borsodnak a' polgárképesség tárgyában a' förendekhez közelités czéljából tett inditványa, határozatlansága miatt, mennyiben egyenlő képességü személyek, ha a' megállapitott szám kitelt, nem lehetnének polgárokká, ha pedig a' szám hijányzanék, kisebb képességüekbül kellene pótoltatnia, mi ismét vagy önkénynek tárna kaput, vagy a' polgárjog élvezhetése vaksorstul függene, el nem fogadtatván, a' képviselő tábla előbbi véleménye mellett maradtunk; többire a' módositott szerkezet fogadtatván el. Egy több évig hivataloskodott főpénztárnokunk ellen, ki az orsz. számvevő hivatal által már több ezer forintra hágó összegekben találtatott tartozónak, a' mennyiben kebelünkben vagyona létezik, foglalás rendeltetett, mi pedig itteni birtokából ki nem telik, minthogy a' szóban forgó egyed szomszéd megyében lakik, a' hijányzandó összeg behajtása iránt ott tétetik intézkedés. Folyó hó 18ki közgyülésben szőnyegre jött három rendbeli követjelentés nyomán, határoztatott, hogy a' melly községek magokat jobbágyi tartozásoktul egészen megváltják, azokban a' földesuri hatóság is megszüntessék; a' káptalanok orsz.gyülési szavazatára nézve pedig, mennyiben e' tárgy is az országgyülés rendelkezésébe vág, orsz. választ. kiküldetése eszközöltessék; a' bányatárgyban elváratik a' fördi észrevétel nyomán a' kőszénrül készitendő javaslat, a' négy ker. börtön, mint az orsz.gyülési szállások iránti kerületi módositások elfogadtatnak; de jövendőre csupán azon esetre fizetendjük, ha az országgyülés állandóan Pesten fog tartatni, minek eszközlése különösen utasitásba is adatott. Az 1sö rész 40dik czime értelmében eszközlött kibecsültetés, vagy is inkább udvarositás, egy előfordult esetben, a' h. tanács által csupán a' belső telekre szoritatván, 's az e' miatti sérelmünk a' sérelmeket összeszedő választmány által elvettetvén, annak fölvételét ujabban sürgettetni rendeltük, valamint egyéb sérelmink

PEST, vasárnap sept. 1jén

JELENKOR.

1844. 70dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény felvételetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: előléptetések 's halálozás; Hiteltörvények. Országgy. közlemény: (a'rdi orsz. ülés részl. folytatása a' borsodi inditvány ügyében a' kir személynök nézeteivel együtt; aug. 23d. ker. ülés a' kiszemelt inditványokat folytatá, juristiumok decr. napok 's kir. sanctio tárgyában; az napi orsz. rdi ülés a' vallási sulyokat illető rdi 6d üzenetel foglalkodott; aug 24d. frdi ülés Fiume és Buccari kerül. rendezését sajátbizottsága véleménye szerint állapitá meg; az e' napi orsz. rdi ülés a' hajdukerületi rendezést illető 2d üzenetet vizsgálta; aug. 26d. frdi ülés több üzenetet hitelesite; az napi ker. ülés a' kiszemelt inditványok tárgyalását folytatá; a' váltó törv. módositása, a' pesti egyetem, gyorsirászati 's hasonszenvi tanszék, polgár ifj magy. kir. őrseregbe folvételök 's at iránt; az Vd oszt. sérelmek folyt a' 86—95 pontig; aug 27d. ker. ülés a' részek iránti frdi 2d. választ nem fogadá el, városi követek felszólittatása az e' napi orsz. rdi ülésb. négy követet vit ki a' 4d. rend az élelmezési választmányhoz 's a' büntető eljárást folytaták; budapesti napló: fővárosi ujdonságok, pesti vásár általányos sikere; pest vgyei közgyülésb. K. L. és Sz. I. gr. inditványaik, Esztergom vgyei közgyül. határzati.)

Spanyolország (egyh. javak eladatását felfüggesztő rendelet kihirdettetik.)

Anglia (Wolf letartóztatása Bocharában; orosz czári ajánlat dacz- és védszövetségre; O'Connell ügyi kérelmek lengyel menekvők haza térése.)

Franczia ország (touloni készületek, marokkai hadügyi viszonyok; Taiti miatti surlódás; indireet adó 'sat.)

Oroszország (Alexandra nhgnő halála.)

Görögország (követválasztások 's miniszterség állása.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

A' nm. m. k. u. kincstár a' hradeki megürült sóárszedő hivatal- irnok helyére Rády József eddigi uradalomigazgatósági gyakornokot nevezé ki, Ludwig Leopold bogsányi ellenőrt saját kérelmére Sz. Andrásra helyezte által, ennek helyét pedig Bonay Imre szentai kasznárra ruházta.

Néhai széki gr. Teleki József erdélyi korm. széki tanácsos ritka erényü özvegye szül. széki gr. Teleki Zófia aug. 10d. rothasztó-láz következtében példás élete 61. évében jobblétre szenderült. Késökorig kegyelettel fogják emlegetni anyai, földesasszonyi 's jótéti érdemeit nemcsak számos övéji, magas rokoni 's alattvalóji, hanem a' két testvér-hazaszerte minden ismerősi 's gyámoltai. Béke hamvainak!

Hiteltörvények.

A' hirlapok utján közlött eszmék: hiteltörvény, ipar, kereskedés, váltóintézet, pénzügy 's hasonlók tárgyában a'hiteltörvények változtatása's módositása iránt foglalánap magokban némi inditványokat; azonban sohasem kimeritőleg egyenesen e' tárgy felett. Hogy e' tárgy iránt kellő figyelmet gerjeszszek, azon inditványok birálatába bocsátkozom, részletekre vive át a' gondolkozás fonalát, mellyekből azon nézet tünik föl, hogy ha ez országgyülésen hiteltörvényink különösen a' váltótörvény változtatása 's módosittatása felől szó leend, nem a' tudvalevő hirlapok utján is közlött megyei utasitások szerinti viszszalépést, sőt inkább a' váltójogi gyors eljárást gátló némelly akadályok elháritását, 's azon intézkedések létrehozását nyerendjük, mellyek által a' szigoru kötelezés szentségének erkölcsi hatással biró teljesülése gyámolittatik.

Viszszalépés alatt értem azon kivánatot, vagy is inditványt, hogy a' váltó-képesség csak kereskedőkre szorittassék, mennyiben a' váltótörvények kereskedés emelésére inditványoztatvák. E' kivánat fonala azon eszméből szövődött, hogy a' magyar adósnak pontosan fizetni, hacsak nem kereskedő, nem is lehet; 's a' hajdani kegyelmes adóssági perfolyam után ezen szavakhoz: pontos fizetés, annak hijányában birói gyors eljárás — szokni nem lehet, 's ha nincs pénz, a' pontos fizetésnek el — de következményeinek nem lehet elmaradni. Azilly feljajdulások pusztában el hangzók. Mert a' magyar haza polgáraivá nemcsak az inkább nemzetietlen kereskedőket, mint főkép birtokos uraimék magukat, hisszük felkenteknek; és midőn e' hon a' mivelt nemzetek közt régóta hitelért sovárog, hogy terjedtebb közlekedési élet 's kereskedési mozgást élvezhessen, — és e' hitel, minden mivelt nemzet bálványa — mellynek homlokáról nyiltság sugárzik, ajakán becsületszó ömlik el, lépésit határozott pontosság követi — az erkölcsiségtől vezéreltetve, védszellemként ápolja az egyetemes nemzeti jóllétet, akkor a' váltóképességmegszoritásról szót emelni ugyan gyáva gondolat. 'S ha már az ipar és kereskedés ébredő fokain is a' miveltebb nemzetek sorában kezdünk fellábolni, ne akarjuk ismét bölcsőbe fektetni a' gyámolitott ifju nemzet földbirtokosit, hogy igy a' velök megizleltetett ipar és kereskedés szinét viszont a' hajdani szük körökbe mázolgassák, csupán azért mert némellyek arczuk bemázolásával, szemök behunytával áldozativá lőnek az iparnak, tudniillik a' vagyonfogyasztási iparnak. Illy surlódásoknak kelle lenni, mellyek nélkül nincs kisimulás; valamint azokért, kik áldozatul tüntek föl, nem lehet a' nemzet jövendőjének sirját megásni. Sok példát hozhatnék elő a' váltóüzlet üdvös létének magasztalására. — Több váltóüzletben éltek már a' földbirtokosak a' forgatványozással jólelküleg; megjő az idő, mellyben a' váltóképességet jótéteménynek mindnyájan elismérendjük, ha azzal élni tudandunk. Igaz ugyan hogy a' földbirtokoson, kinek a' pontos váltófizetés nem teljesitése esetében, a' váltójogi gyors eljárás nyakára hághat, minden áron segitni kell, de nem a' gyors eljárást viszszatorló, hanem gyámolitó modorban. Nélkülözhetlennek látszik az ősiség 's általányos betáblázás eltörlesztése, mint a' földbirtok becsének emeltyüji, szinte az eladósult földbirtoka részének eladatása, az adósságtóli mentességre. Hogy pedig a' szenvedő váltóképesség csak kereskedőkre szorittassék, sem szellemi sem anyagi tekintetben üdvös nem lenne, 's nincs is szükség reá. Sőt inkább a' saját váltóképesség is kiterjeszthető; mert ha idegen váltó saját rendeletre kiadathatik; az ettől csupán alakjára, de lényegére nem különböző saját váltók iránti képesség annyival inkább kiterjesztendő, mivel mind kettőben a' szerződőket és bíróságot is egyenlő elvek határozzák.

A' magyar földbirtok becse akkor állhatna kellő arányban azon értékkel, mellyet képvisel, ha az ősiség, a' birtok bizonytalansága eltöröltetnék. Ez nem történhetvén sokan igy okoskodnak: a' megyei általányos betáblázást, kielégitésére csak hátulsó ajtónak tartja a' váltóhitelező, e' mellett az adósnak ingóságit ugyanazon váltókövetelés fejében váltójogi végrehajtás fékén tartani jogában áll, és ha ekként árverési fenyegetés mellett az adóst haladéki kamatok uzsorájával koppasztja is, türni kell; türni kell azt is, hogy az ingatlan vagyonra vezetett betáblázás végső ajtó a' hitelező biztosságára, ez okon igazságosnak nem látják azt, hogy a' már ingatlan vagyonra betáblázott váltókövetelés ingókbul is kielégittethessék; 's ugyanazért törvényt ohajtanak az iránt: hogy a'váltóperfolyam előtt betáblázott váltó, mint ingóságon és személyes hitelen alapuló, köztörvényi uton közjogi elvek szerint itéltessék meg. — Ez inditvány ismét veszélyes viszszalépés lenne. Mert gondoljuk meg, 's ne ámitsuk magunkat, mi mivelt nemzetek példájaként akartuk hitelünket nevelni, hitelt és bizodalmat kerestünk; kitártuk kebleinket azaz ingó és ingatlan vagyoninkat a' hitelező biztosságára, nem azért hogy mindenünket elvesztegessük, hanem hogy az ipar és kereskedés-szülte közlekedési mozgást megkisértve, áthágva házunk küszöbét, átültessük magunkat az iparkodó nemzetek mozgó életébe; — adtunk és akartunk adni a' hitelezőnek annyi biztositékot, mennyi hitelünket előtte felérte, hogy igy megnyerjük a' bizalmat, mellynek romját — a' hitelező zsarnoklása ellen — előtövényekkel vagyunk képesek megtorlani. 'S most meg akarjuk é ölni a' hitelt? mit meggyilkol az is, ha a' hitelezőtül a' betáblázást elraboljuk, megsemmisit az is, ha a' hitelező betáblázott váltójogát a' váltójogi eljárástól megfosztjuk. Illy viszszalépést nemzetnek elkövetni lehetlen, hitele lerontására. Ugy mindegy, akár a' váltóképesség szorittassék csupán a' kereskedőkre, akár a' betáblázott váltó, váltójogi eljárásban ne részesüljön, végczélja mindkettőnek egy, tudniillik: — a' földbirtokosnak ne legyen hitele. Mit következtetnének ebből mások? azt, hogy mi még mindig magunkat kivánjuk legyezgetni, 's azon törekszünk, hogy a' törvény vértje alatt is kegyeltek legyünk; nem merünk nyiltan, adott szavunk szentségének bizalmát követelve, a' mivelt nemzetek körében megállni. Végre képzeljünk hasonló törvényt magunknak, 's tekintsük meg, mi következéseket szülne az a' földbirtokosakra nézve; jövő országgyülésen ujabban visszakérnék a' nemzet előbbi hiteltörvényit. — Valóban nincs olly törvényczikk, melly a' nemzetre káros hatásunak bizonyult volna, mellyet a' hiteltörvényekből el kellene törleni, hogy azonban némelly pótlások szükségesek, az általányosan el van ismérve.

Mondják némellyek, hogy a' váltókat hitelesitni kellene, a' gyakori hamisitási esetek elkerülése végett. — Ha elismerjük azt, hogy vezetőre még mindig szükségünk van, ám legyen, hitelesittessék a'váltó; de bezzeg általa korlátozzuk a' szerződést vezető szabad akaratot, megnehezitjük a' szerződhetést, 's a' kereskedők állását olly helyzetbe tennők, mellyben oldaluknál minden perczben hitelesités-tevő egyedet kellene tartaniok; a' gyorsaságot igénylő váltóüzleteknek ónlábakat alkotnánk. Ez intézkedés csak foltozgatása lenne a' törvénynek; mellyre hogy miveletlen nemzetnek szüksége van, senkisem tagadja; — de midőn váltótörvényink szerint, magát váltóra most már csak irástudó kötelezheti, nem örömest ismernők el, hogy irástudóink miveletlenek, kiknek váltóiknál hitelesitésre lenne szükség. Hajdankorból is vannak példák a' hamisitásra, hány nevezetes oklevél itéltetett hamisnak? a' hamisitók ellen büntetés is hozatott: és igy maga a' hamisitás esete nem uj, de a' váltó-hamisitás uj dolog előttünk 's a' mellett gyakoribb eset, mellynek megtorlására épen olly gyakori legyen a' büntetés is, miben jelenleg váltótörvényünk szükölködik. — A' váltótörvénynek ez országgyüléstől nyerendő toldalékát illető nézetinkrül jövő számban. (Vége köv.)

Országgyülési közlemény.

(A' rdi orsz. ülés részletei a'bors. inditvány fel.) Ha az egyh. rend tekintélyét folyt. szónok, az isteni tisztelet diszét fentartani's öregbiteni akarjuk, elkerülhetlenszükség, hogy főpapoktul kezdve azutólsó plébánusig semmiféle földi gazdasággal, hanem bizonyos és aránylagos elegendő fizetéssel ellátva, egyedül Isten igéjével foglalkodjanak, és a' közönséggel, különösen pedig a' pórnéppel semmi olly érintkezésbe ne jöjenek, hol őket a' nép nem mint Istnn fiait tisztelni, hanem mint közönséges gyarló embereket szánni v. épen megvetni tanulja. Mennyi ingerültséget sőt botrányt okozott már az, hogy a'papok mint közbirtokosak, mint földesurak, mint gazdák léptek fel a' nemesség 's a' pórnép irányában, 's az elsőtül elfoglalt földet, a' másiktól robotot és jobbágyi tartozásokat követeltek, szóval földesuri jogokat védve 's igényelve a' nemességgel, a' pórnéppel gyakran izetlenségekbe, bajokba keveredtek? Ha a'papok nem lennének gazdák 's földmivelők, hanem kész pénzzel fizettetnének, bizonnyal nem történt volna Z. vármegyében azon botrányos eset, hol tiszti vizsgálat bizonyitása szerint egy plebánus azért tagadta meg egy gyermekágyból fellábadt nőtül a' beavatást, mert pap dolgára nem járt, utóbb pedig ezen beavatást csak kétszeres dij- lefizetés mellett vitte véghez. Ha felmentve minden gazdaságtól 's földmiveléstől a' papok készpénzbeli fizetéssel lennének ellátva, nem történt volna ismét Z. megyében azon botrányos eset, hol az illető plebánus hivének tetemeit ismét némi munkabéri tartozás miatt, szokott egyh. szertartással eltemetni vonakodott, 's nem is jött a' halottnak kikiséréséhez 's a'holtnak tulajdon atyja kénytelenittetett a'holttestet eltemetni. Ha a'papok nem gazdaságból 's földmivelésből, hanem készpénzből élnének, bizonnyal nem lettünk volnae'mivelt 19d. században tanuji azon szomoru eseményeknek, mellyek egy gazdag káptalanhoz tartozó uradalomban nem régen történtek, hol a' lakosok ellen katonai karhatalom is használtatván, majd két évig folyvást a' legnagyobb kegyetlenségek követtettek el. Ezen szomoru események már magok elég okot szolgáltatnak arra, hogy a' papok földesurak soha se legyenek! Ekkép a' szőnyegre hozott tárgyat statuspolitikai 's egyházi szempontból taglalván, az előhozottakból világosan kitetszik, hogy az egyh. jószágok hazánkban is a' status tulajdonához tartoznak 's hogy azok felett a' status szabadon rendelkezhetik. E' nézetekből indulván küldőim is, midőn anyautasitásukban kijelentették azon kivánságukat, miszerint az egyh. jószágok jövedelmei a' haza közszükségeire fordittassanak, 's a'papok illő készpénzbeli fizetéssel láttassanak el, jelesen kötelességemül tevék sürgetni azt: hogy mindaz egyh. mind az alapitványi jószágok örökösen adassanak el, a' mennyiben pedig az egyszerre eszközölhető nem volna, emphytheuticus szerződések köttessenek. Továbbá országosan határoztassék meg azon összeg, mi az isteni tiszteletre 's ennek diszes fentartására ugy kivántatik, hogy az legkisebb fogyatkozást se szenvedjen, a' papi személyek állásuk-

hoz 's hivataluk fontosságához mérséklett illő 's meghatározott fizetést nyerjenek;az ezekből felmaradandó jövedelem pedig részint a'népneveléshez elkerülhetlen szükséges kisdedovó's nevelö intézetek és iskolák felállitására, a' meglevők czélszerü elrendezésére, részint tanitók kiképzésire 's azok illendö fizetésére, nemkülönben szinte országosan meghatározandó más közhasznu czélokra fordittassanak.Küldöimet ez utasitásadásban azon vágy vezérlé, miszerint szilárd akarattal 's tettel kell azon iparkodni, hogy hazánk naprul napra szaporodó közszükségei födöztethessenek, 's azon vállalatok,mellyek létesülésétül függ a'haza boldog jövendője,mentülelöbb testesülhessenek.Vezérlé azon igazság,melly szerint a' mostani század igényletei mellett türni nem lehet azt a' statusban, hogy holt kezeknél 's azon testületnél, melly fáradozásihoz képest csekélyebb tartással is beérhetné, a' status legnagyobb kincsei legyenek letéve; vezérlé végre azon meggyöződés, hogy az egyh. jószágok aránytalan birtoka helyett, kijelelendö aránylagos készpénzbeli fizetés az egyház sz. czéljainak is jobban meg fog felelni. — Ez elveken alapszik utasitásom, mellynek következtiben kérem a' t. RRet, hogy a' papi jószágok tárgyában általam inditványozott javaslatot elfogadni méltóztassanak. Ezután a' n. m. kir. személynök az előadottak czáfolásába bocsátkozólag mondá: E' nevezetes tárgyban igen rövid leszek, de még is kivált azok után, miket Z. megye követe előadott, mind helyeztetésem mind meggyöződésemnél fogva némellyekre felelni'szükségemet kimondani köteles vagyok. Mennyiben Z. követe beszédének legnagyobb részében közönséges szempontbul indult ki e' tárgynál: erre azt mondom, hogy valamint minden és képzelhetlen sok politikai kérdésben, ugy ezen kérdésben is közszempontbul véve a' dolgot az alkotványos statustudósok 's ezek után az egész világ véleménye különböző. Vannak kik azon véleményben vannak, mint követ ur, 's maga véleménye szerint,tágas olvasottságánál fogvást,e' dolog jól felfogását mutatta ki. Az érdemes követ ur véleménye abból áll, hogy a' papi jószágok ott, hol a' papok fekvő birtokkal vannak felruházva, a' status jószágai, és szerinte az következik ebből, hogy a' papokat a' statusnak fekvő birtokokkal ellátni nem kell, hanem pénzbeli fizetést rendelni számukra.Ez maga kiterjedésében odamegy ki, hogy a' papokat a' Jezus és apostolok példái szerint olly kevéssel kell ellátni, mint követ ur előadta. De van más tan is mint mindenben, mert az ember nem egyezik vélekedéseiben, egyik a' másikat ön véleményének elfogadására nem kényszeritheti.Vanolly tan is,melly nemcsak a' katholika h a n e m protestans tartományokban is létezik, 's azt tartja, hogy jobb ha fekvő birtokokkal van a' papság ellátva, nemcsak vallási hanem statusczélból is. És olly tudós férfiunak mint követ ur,e' tekintetben bátran mondhatom, hogy ezen tan Európa igen számos országiban, ott is hol ezelött ellenkező tan volt, mind elméletileg, mind gyakorlatilag sok pártolót nyert 's mindinkább terjeszkedik. Nem emlitem Angliát 's az ott gazdagon ellátott papságot, melly a' szabadság azon hazájában létezik, mert vannak ott is, kik azt mondják, hogy nem kell a' papok jószágit elvenni; vannak ismét, mint a' chartisták, kik ellenkezőt kivánnak; de a' többség a'papok jószágit fentartotta.'Slegujabb időkbensürgetik Angliában azt is,hogy az elnyomorodott irlandipapok is láttassanak el vagyonokkal azért, hogy az által köttessenek le a' status érdekéhez,mert azon vélekedésben vannak, hogy ha a' szegény pap egyedül a' néphez folyamodik tartásért 's a' néptől veszi kenyerét, erösebben hat a' népre, mintha illendön el van látva jövedelemmel. Ha Francziaországon megyünk keresztül, látjuk, hogy ott is vannak jelenségei annak, hogy a' papság jósággal láttassék el 's minden statushivatalra alkalmaztassék, sőt még az országgyülésben is részt vegyen;nem mondom, hogy ezen tan többséget nyert, de hogy ennek jelensége van, az igaz. Ha Németországra tekintünk,különösen Bavariában, hol a' papi jószágok elvétettek,apródonkint viszszaadattak. Azon példákra, mellyek akár a' franczia forradalmi időkben akár a' spanyoloknál történtek, 's legujabb időkben megváltozni látszanak,ugy a' schweizi és argaui történetekre, mellyek felett már a'világ pálczája eltöretett, nem hivatkozom. Igaz, hogy követ ur igen nagy olvasottsággal adta elő okait, azonban ha szükségesnek tartanám 's utána járni akarnék, még egyszer annyit lehetne előhozni datumokból; de mivel az időben ugyis hátra maradtunk's a'főtiszt.urakatis kérem, hogy illő rövidséggel adják elő beszédjeiket, én egyebeket mellőzve,nem köz sem európai sem világiszempontbul megyek ki, hanem csak egyedül magyar szempontból fogok szólni.Mi lesz ezen dologjövendője énnem tudom!de ha a' papokjószági állapotja változni fog, ugy változnifog minden birtok állapotja, mert e' tan igen sok oldalról támadtatik meg. Mi kifejlődése lesz a' világon ezen dolognak, különösen Magyaror.gon? azt a'jó isten tudja, de mint már sokszor mondtam, ne tessék a' tek. RRnek rosz oldalról érteni, hogy én magamat sem rugtatva sem fontolva haladónak nem tartom, hanem ollyannak, ki azt véli, hogy addig a' régit el nem vethetem, mig annak helyébe ujat nem teszek. Theor. szempontból véve a' dolgot, nem tudom szinte mi következése lesz Magy.országban, azonban jelenleg ezen dolog a' magy. juspublicum terén áll, 's azt változtatni nem lehet. De mégis azon törvények közül, mellyeket az előttem szólott követ ur a' papi birtok ellen fölhozott, némellyeken keresztül megyek. Én százat, meg százat hozhatnék elő annak megmutatására,hogy a' papi birtok szintolly adományos birtok, mint akárki másé; lettek legyen azok akár ő Fels. adományzása által, akár magányosaktól adva, akár magok a' papok által szerezve, a' meddig az amortisationalis törvény őket jószágok szerzésitől el nem tiltotta. A' római kath. papság jószágai különösen a' római kath. anyaszentegyház emelésére 's annak tisztelete fentartására adattak, ez mindnyájunk előtt tudva van, és számtalan törvényben és diplomákban sokkal világosabban áll, mintsem azt hoszszasan mutogatni szükséges volna, mert egy törvény helyett százat hozhatni elő annak bebizonyitására. Azonban legyenek meggyőződve a' t. RR., hogy ha a' papi jószágokat elveszszük, azt törvény szerint elvenni nem lehet (Sz. M.: „tehát törvény által fogjuk elvenni") ; ha törvénynyel vesszük el, akkor tessék megengedni, az egész világ példája szerint ezen jószág elvevésének utja másokra is által fog menni,kiktől a'jószágokat elvenni nem kivánják a' t. RR. Ezt a' világ hisztóriája mutatja, kivált mostani időpontban, mert a' reformatio idejében egészen más volt a' tendentia mások jószágai ellen — mivel akkor az egyh. javak secularisatioja vallásos szempontbul történt, most pedig politicus szempontból történik. Mi a' dolgot illeti, az előttem szólt érdemes követ ur többek közt azt mondá, hogy a' papi jószágok természete nem ollyan mint más jószágé; mert a' magányos személy szabadon rendelkezhetik jószága fölött, de a' pap nem, 's a' papi jószágok nincsenek egyes személynek adva, hanem az anyaszentegyháznak; de épen ezért természetes, hogy nem a'papé levén a'jószág, nem adhatja el,mert csak kezére van bizva,'s azértadománya épen ollyan természetü a' papi jószágnak is, mint akármellyikünk jószágának adománya. Azt mondá továbbá, hogy lex amortisationis hozatott, miszerint a' papok több jószágot ne szerezhessenek. Az igaz, de a' városokra is hozatott, azért ebből következést épen nem vonhatni, mert ez csak azért hozatott, mivel az ország attól tartott, hogy minden jószág a' papok kezeire fog kerülni, mi nekiek igen sok lett volna, 's igazán megvallva, a' mostani is igen sok, de már a' mi most megvan,törvényesen azt elvenni nem lehet,mertbezzeg akkor igen soktól kellene azt elvenni, kinek sok jószága van. Mi azt illeti, hogy ő Fels. és a' kormány terheli a' papi jószágokat, errenézve véleményem az, hogy ha ezen terheltetés törvényesen történik, helyén van; ha pedig nem törvényes (mint azon terhek ellen a' t. RR. elöleges sérelmeikben is fölszólaltak) természetes, hogy nem jól van. Azt mondá tovább követ ur, hogy ő Fels. egyes ember jószágát el nem veheti,azonban a' papoktól elveheti, valamint elvette ő Fels. gr. Andrássy püspöktől; igen ám, de azért vette el,mert azon pap ő Fels. belátása szerint 's az egyházi hatalmak nézete 's megegyezése szerint eleget nem tett kötelességének. Hogy az egri püspök-megye fölosztatott, ezen körülményt nem tudom annyira; de azt hiszem, hogy ezen fölosztás az anyaszentegyház javára 's hasznára tétetett; mert, midőn illyféle intézkedések tétettek, azok soha más czélból nem tétettek, mint az anyaszentegyház javára. Azt mondá továbbá követ ur, hogy az 1558dik törvény azt tartja, hogy a' papi jószágok jövedelmeiből hitszónokok képeztessenek 's iskolák állittassanak; méltóztassanak azon időket felvenni, akkor a' török az országban dult 's azon jövedelmeket azon czélra kellett forditani, melly a'legközelebb czél volt 's akkor a' püspöki székek nem voltak elrendezve, 's midőn el valának rendezve, a' jószágok is viszszaadattak nekik. Mélt. a' papok insatiabilitását is felhozni; hisz a'papok is hibázhatnak, ők sem angyalok, 's hibajikért egyszer másszor megis voltak róva a' törvények által. Mi Kálmán törvényét illeti: arra már meg van felelve. Arra nézve pedig, hogy Thurzó György a' váczi püspökséget elfoglalta, az a' kérdés: vajjon ezen elfoglalás igazságos é vagy nem? 's annak következtiben azok, miket követ ur a' törvényekből kihuzott, nem szolgálnak arra, hogy a' papi javakra nézve az orsz.gyülésnek dipositioja lett volna törvényink szerint. Ha a' t. RR. ezt keresztül akarják vinni, azon kérdés áll elő: igazságos, lehetséges é ezt tenni törvényink szerint? Mire én azt mondom, hogy törvényink szerint B. megyének kivánata nincs helyén, 's én ugy látom, hogy az ellenkező véleménynek több jövendője van, legalább én ugy érzem. Mi a' kisebb rendü papok értékét 's hivatását illeti: azt ők magok tudják, 's én ugy tartom, miután a' plebánusoknak semmi panaszát nem halljuk, ne méltóztassanak arrul gondoskodni, mert panasz csakugyan nincs, ők meg vannak elégedve, mert kanonokságok és püspökségek vannak előttök, mellyek nagyobb jövedelmekkel vannak ellátva, épen ez az, mi ingerül szolgál nekik arra, hogy kötelességeiket annál inkább teljesitsék, 's azon hivatalokra fölebb mehessenek. Mi azt illeti: hogy a' papok rosz földesurak; az nem áll, 's tisztán mondom, Magyarországban egyremásra áll azon mondás: „Unter dem krummen Stab ist gut zu leben"; 's példákat lehetne előhozni, hogy a' papok jószágaiban levő emberek a' régi procedura mellett is a' legboldogabbak 's legmegelégültebbek voltak 's most is azok. És ezek azok, miket követ ur előadására mondani kivántam. 'S ujra mondom, ne avatkozzanak a' t. RR. ezen kérdésbe, hanem hagyják ki azon néhány szót, 's maradjon meg csak a' dolog. (Vége köv.)

226d. ker. ülésb. aug. 23án a'jász-kun kerületrendezés tárgyában készült IId.'s a'büntető eljárási üzenet hitelesittetvén a'kiszemelt inditványok jöttek tanácskozás alá. Hogy a' kir. és hétszem. táblák előtt orsz.-gyülés alatt is mindennemü per folyjon 's bennök itéletek hozassanak, az 1840i törv.javaslat,melly az 1839ki orsz.gyülésen is fölvétetett, megujittatik; hozzáadatván még a' cs. inditvány egy külön §ban, melly szerint a' hétszem. táblánál a' husvétutáni juristitiumok megszüntessenek. A' decretalis napok végső megszüntetése a' vasárnapok 's keresztyéni közönséges három nagy ünnep közbe nem értése mellett, külön törvényjavaslatba foglaltatik. Végre azon inditvány fölött, hogy a' királyi megerősités alá terjesztendő t. cz. előbb három egyenlő példányban letisztázva, pontosan összehasonlittassanak, majd kinyomatva az orsz. utólsó ülésben hitelesittessenek 's mig ezek meg nem történnek, a' követek szét ne oszolhassanak, magok pedig a' törvények kir. megerősités után legfölebb 60 nap alatt az ország törvényhatóságinak küldessenek meg, nem ugyan a' dolog lényegére, de annak kivitel-módjára nézve némi vitatkozás keletkezett. Némellyek mindezeket törvénybe kivánták iktatni; mire egy kárpátvidéki m. követe megjegyzé, mikép ezen részben a' törvény szükségtelen és fölösleges, mert az egyedül e' tábla házi köréhez tartozik,erre nézve hát elég,ha határozat tétetik;egytiszam. követ szerint országgy.végén szoktak leginkább történni a' törv.javaslatokban pótlások,változtatások, ennek orvoslása végett irtak föl ő Felségéhez a' szóló küldöji. Szónok ezen baj elháritására legczélszerübbnek látná, ha a' resolutiok nemcsak a' fölterjesztett törv.javaslatok tartalmára, hanem még azok szerkezetére is adatnának ki; de ez nem történik, annálfogva a' törv.hozási mechanica elősegitésére az eddig történt hibákat leginkább ugy hárithatni el, ha egy hitelesitő választmány küldetnék ki; lehetne ugymond e' választmány vegyes, de a' FRR. iránt unk mindig bizodalmatlanok 's megtörténhetnék, hogy ott is akadályoztatnék, többféle észrevételek által a'munka folyama; e n n e k kikerülése tekintetéből a' bizottság egyedül e' tábla tagjai közül választassék, 's tagjai közt a'ker. jegyzők, kik az általok szerkesztett törv.javaslatokban időről időre történt változtatásokra szorosan ügyelni tartoznának; ezek aztán azokat concertatiokor a'sanctio alá bocsátandó törvényekkel pontrul pontra összeegyeztethetik; e' mellett ha a' FRRnek tetszik, ők is bizhatnák azt egy körükből választandó hitelesitő választmányra. Mi a' három példányt illeti, ennek olly nagy erőt nem tulajdonitok, mert a' 3d. példány szüksége okát nem látom; elég erre a' hitelesitett két példány, egyik ő Fels., másik az ország levéltárába a' nemzet részire. Az inditvány azon részire, hogy a' törvények sanctio után 60 nap alatt a' törv.hatóságokhoz megküldessenek, megjegyzé, hogy mivel egy tizenkét ivből álló törvény 8 nap alatt könnyen kinyomathatik; azok szétküldésére 30 napi határidő elégséges. Egy más m. követ fölirás utján kivánta ő Fels. megkéretni az iránt, hogy a' fölterjesztett törv.javaslatoknak nemcsak elveire de szavaira is terjessze ki resolutioját; 's ha ezt el nem érhetjük, akkor, mig a' törvényeket össze nem egyeztetjük,ne terjesszük sanctio alá. Erre válaszoltatott, miképen e' tárgyban már 1836ban történt fölirás ő Fels. a' latin textusra is tette észrevételeit, de most midőn az eredeti törvény magyar, 's ő Fels. még ez országgyülésen latin nyelven adja ki resolutioit, a' RR. kivánsága ezuttal bajosan teljesithető; hanem jö-

vendőre,midőn a'törvény magyar lesz, könnyen eszközöltethetik, mi igen sok nehézséget fog megszüntethetni. Szónok ez alkalommal a' 60 napot azért látta szükségesnek, mivel a' diák fordításban sok olly szó kerül elő, mellyeket a' nyomtatók nem értenek 's 10—12 correcturát kivánnak. Mire feleletül adatott, hogy sanctiokor már a' diákra forditott törvény kész, mert albumot sanctio alá bocsátani nem szabad; többnyire a' latin resolutioban is megteheti a' magyar textusra észrevételeit. Mások akkorra kivánták az ellenőrséget fölállittatni, midőn már a' törvények kihirdettettek, mert leginkább nyomtatáskor szokott történni a' redactionalis stylusban változtatás; azonban egy m. követ fölöslegnek találta, hogy a' RR. corrector - választmányt is nevezzenek e' tekintetben,mond egym.követ,megkell nyugodniazilletö egyedek eljárásában, mert föl nem teszem, hogy ezek a' meghitelesitett törvényt elferditnék; 's ebben a' RR. megállapodtak. Az inditványra nézve tehát ő Fels. megkéretni határoztatott, hogy a' fölterjesztendő törv.javaslatok textusaira is adja ki resolutioját, azonfelül a' választmány ugy, mint javasolva volt elfogadtatott, azzal, hogy ő Felsége a' törvényeket sanctio után 30 nap alatt az ország törv.hatóságinak küldje meg. S. megye követe még azon határidőt, melly alatt a' törv.hatóságok a' törvényeket kihirdetni kötelezetnének, meghatároztatni kivánta. És ez által vita támadt a' fölött: vajjon a' törvény a' sanctio után azonnal, vagy midőn a' törv.-hatóságokban kihirdettetik,bir é kötelező erővel? Voltak, kik az urbéri törvényre hivatkozva, az utóbbi állításhoz csatlakoztak; egy m. követe ugymond, én mindenütt elvet keresek,'s a' törvényt csak akkor tartom, kötelezőnek, midőn nyilványosságra jö, mert máskép hasonlitanánk azon zsarnokhoz, ki a' törvényeket apró betükkel iratván, magasra függesztette föl 's a' nélkül, hogy azokat valaki olvashatta, mégis végrehajtatni kivánta. Szóló egy bizonyos napot kivánt meghatározni, mellyben a'törvények az ország törv.hatóságiban kihirdetendők lennének, 's hogy minél több csatornán terjedjen szét az országban, minden hirlap által közöltetnének. Mások a' hirdetési határnap kitüzését lehetetlennek találták; mertsokszor egy hatalmas ember,kinek érdekében állana a' törv.-kihirdetést akadályoztatni, elég módot találhatna ennek gátlására, mi által a' közadministratio veszélyeztetnék,'s egy fő-vagy alispáni negligentia, restauratio képes lenne megszakasztani a' végrehajtó hatalom rendes müködését; egyenlőség fentartása tekintetéből nem tehetni mást, mint, hogy a' sanctio kihirdetése óta birjon a' törvény kötelező erővel. Emlittetett még, mikép a' RR. táblájánál mindnyájan utasitással ellátott követek ülnek, a' hozandó törvények az utasitások többségének kifolyásai,'s a' küldők előre tudhatják, micsoda törvények alkottatnak; 's a' királyi tábla eddig is a' sanctiotul számitotta a' törvényt kötelező erővel birónak. Mások megismerték, hogy vannak törvények, mellyek sanctio óta birnak kötelező erővel, mások pedig a' törv.hatóságokbani kihirdetésök napjától, mert példaul: midőn a' mezei rendőri törvények hozattak, mikép alkalmazhatta volna magát addig azokhoz valaki, mig nem tudattak. Illy elágzó vélemények közt szavazatra kerülvén a' kérdés, a' többség a' törvényeknek kötelező erővel birását a' sanctio idejétől nyilványitotta számitandónak.

203d. orsz. ülésb. a' RRnél aug. 23kán fölvétetett 6d. üzenete a' RRnek a' vallásbeli sulyok és nehézségek még mult orsz.gyülésről fentartott pontjai iránt. A' nm. k. személynök emlité, mennyire kivánatos, hogy a' vallásbeli tárgyak, a' feszült kedélyek megnyugtatására, minélelőbb ő Fels. megegyezését nyerjék meg, mi a' reveralisoknak multra leendő megszüntetését illeti, errenézve két orsz.gyülésen már többször kimondott véleményéhez ragaszkodik's ezeket megtartani annyival is inkább szükségesnek véli, mert eltörlesztésök által sok családi egyezkedést bontana föl a' t.hozás; azonban ha a' RR. nézeteikhez tovább is ragaszkodnak, ellene nincs észrevétele. Az átmenetre nézve ugy is már nagy részben megtörtént a' két tábla közti egyezkedés 's ha ebből törvény fog alkottatni, a' reversalisok eltörlesztésére nem nagy szükség leszen,mert ha valaki ebben meg nem nyugszik, szabadon fog állani előtte az átmenetel. E' szerint a' reversalisokra nézve a' ker. szerkezet minden ellenzés nélkül megtartatott. A' szabad átmenet tárgyalásánál pedig azon ősz követ, kinek a' ker. ülésben tett javaslata lön elfogadva, ugymond: az átmenet főelveire nézve már megvan a' két tábla közti egyezség, csupán a' FRR. azon javaslatához, hogy az átmenetnél az illető lelkészek is jelen legyenek, nem járult ezen tábla. Sokáig gondolkoztam e' nagy fontosságu tárgy fölött, és most is előbbi nézetimhez ragaszkodom, de a' fölzaklatott kedélyek csilapitására, hogy az minélelőbb törvénybe menjen, közelités tekintetéből elvileg elfogadhatónak vélem a' főrendi javaslatot, egyedül a' formára nézve van némi észrevételem, 's bizton reménylem, miszerint ha véleményemben osztoznak a' FőRR., ezen szerkezetbeli módositást, midőn a' dolog lényegére nézve megvan az egyezség, a' FRR. elfogadják. Ugyan is a' FRR. azt kivánják, hogy az átmenetnél a'választmányban az illető lelkészek jelen legyenek,és az átmenni kivánó folyamodványa egyik példányát saját lelkészének vigye el.Ha a'FRR. a'folyamodásnak lelkészszel leendő közöltetését azért kivánják, hogy az átmenetről a' lelkésznek tudomása legyen, az által, ha az átmenni kivánó fogná vinni a' lelkészhez a' folyamodást, abból sokszor legnagyobb kellemetlenségek 's viszszaélések származhatnának, ennek kikerülése miatt akép kivánom az 1sö §t módosittatni, hogy az átmenni kivánó irásba foglalt jelentését az e' végre meghatározott köztisztviselőnek adja át, 's ez eleve másolatban a'folyamodást az illető lelkészszel közölje. Ennek elfogadása mellett nem ellenzem tovább,hogy a' választmányban az illető lelkészek is jelen lehessenek; azonban, ha oda az illető lelkészek bármi oknál fogva meg nem jelennének, vagy a'bizonyitványt alá nem irnák,azért az átmenet teljesen érvényes legyen, 's az illető lelkész aláirása miatt soha kérdésbe ne vétethessék. Ezek azon módositások, mellyek szerint a' fördi javaslatot elfogadhatónak vélem 's azokat a' RR. figyelmébe ajánlom;mellyek közértelemmel elfogadtatván, a' ker. szerkezet akkép módosittatni határoztatott. Az üzenet többi pontjai a' kerületi megállapodás szerint tovább is megtartattak. Ugy változatlanul meghagyattak: az egyh. áldásnak a' vegyes házasságoktul lett megtagadása tárgyában,a' görög nem egyesültek és unitáriusok ügyében, valamint az orsz.gyülési szállások iránt készült 3dik üzenetei a' RRnek.

Aug. 24én országbiró ő excja elnöklete alatt tartott 204d. orsz.ülésben köziratra bocsáttattak: 1) II.válaszüzenete a' főRRnek a' sérelmek és kivánatok II. III. IV.osztálya iránt; 2) válaszüzenete a' főRRnek a' sérelmek V. VI. és VII. osztálya tárgyában. 3) III. üzenete a' RRnek az egyh. áldás megtagadtatása,a' görög nem egy. vallásuak, unitáriusok és 4) az orsz.gy. szállások szabályozása 's bérökfizetése ügyében;végre 5) III. válaszüzenete a' főRRnek a' bányatörvény iránt, melly a'RRhez azonnal általküldetett. Tárgyalás alatt Fiume és Buccari kerületek rendezése iránti t.javaslat volt, mellyre nézve a' fördi bizottság jelentése fogadtatott el,kivevén a' képviselők választásárul szóló pontot,melly ugy lőn megállapitva, hogy a' képviselők 1/8da a' polgárok, 2/3da pedig a' patriciusok közül választassék. Ugyane' napon a'RRnél tartott ker. ülésben a' hajdukerület rendezése 's országgy. iránti II. üzenet 's a' vallásbeli sulyok mult országgyülésről fentartott pontjai iránti üzenetnek átmenetről szóló szakában orsz. ülésileg tett módositások szerkezetehitelesittetvén helybenhagyattak.Ezután a'ker elnökség bemutatá azurbéri örökváltság tárgyában munkálandó választmány tagjai megválasztott 's mult számunkban közlött névsorát.Ezek után egy vezérszónok a' szegedi hajósgazdák által a' hajózási akadályok ügyében benyujtott folyamodás minélelőbbi tárgyaltatását,'s a' kérelmezési választmány által bevégzett tárgyak beadatását inditványozá; Z. m. követe pedig megyéjének a' házaló kereskedésre vonatkozó kérelmét adta elő. —

204d. orsz. rdi ülésb. aug. 24kén napirendre tüzetvén a'Hajdukerület elrendezése iránti 2dik üzenet,a' Hajdukerület egy követe pótló utasitása folytában kéré a' RRet,mikép munkálkodásukat hathatós befolyásuknál fogva oda irányozzák, hogy a' Hajdukerület elrendezése törvénybe menjen, 's küldőjinek sérelmei gyökeres orvoslást nyerjenek; mert a' jelen belszerkezetet a' beállott borzasztó események ingataggá tették, megtágultak a' bizodalom kapcsai, 's mig a' hamu alatt lappangó parázst egy helyen katonai erő fojtja el, addig más városban sokkal nagyobb erővel tör ki az elégületlenség; e' bajok lecsilapitására okvetlenül szükséges az orvoslás; mi végett ismételve megujitá küldői ohajtásával párosult kérelmét.Erre egy m. követ megjegyzé, mikép a' Hajdukerület követe által emlitett események következtiben folyamodvány adatott be a' Hajdukerület több számu lakosi által 's annak a' ker. ülésben minélelőbb leendő tárgyaltatását kivánta; ezt egyedül csak azért hozván fel, mivel azon körülállást, melly a' Hajdukerületben létezik, az előbb szólott követ megemlitette. Ezután a' szerkezet tárgyalása kezdetével az 1sö §ra az először szólott hajdukerületi követ az országgy. szavazatra nézve a' kerületi ülésben felhoztakat ismételte, mert a' kerület szavazatát az 1790: 29. t. nyilván meghatározza, 's az ellen, hogy a' kerület országgy. szavazata belrendezéstől föltételeztetik, küldöji jogai fentartása tekintetéből ovást tett; a' RR. pedig a' ker. határozat mellett maradtak. A' 41d. §ra pedig, hogy miután a' hajduság kiváltságos birtokát az adózó nép könnyebbitésére önkint adó alá adta, a' t.javaslatban nyilván kifejeztetni kivánta, hogy az adó törvényes elvállalása mellett a' hajduk kir. kiváltság által nyert birtokaikra nézve a' kiváltság egyéb részei épségben hagyassanak, azonfelül a' nemesi segedelmezésekkor ezen teherviselés tekintetbevétele mellett aránylag számittassék be. A' kivánat első részére közös megegyezés lett, de az utóbbi nem fogadtatott el,mert itt computualis rendszert, mint többen előadák, nem állithatni fel. Továbbá a' hajduk követe a' követválasztást a' képviselők által kivánta eszközöltetni, de a' RR. abban meg nem egyeztek; valamint abban sem, hogy a' közgyüléseken a' FRR. által javaslott bizonyos számu képviselők tartozzanak jelen lenni, fenmaradván a' többi képviselőnek is szabad megjelenhetése. Némi megjegyzések közben a' hajdukerületi szerkezet feletti tanácskozás befejeztetett. Ezután a' jászkun kerületek elrendezése tárgyában készült rdi II. üzenetre, az országgy. szavazatra nézve ugyanazon előterjesztéssel élt a' jászkun követ, mint a'hajduké; azonban a' ker. határzat megtartatott, kivéve, hogy a' községi levéltárakra felügyelés, eddigi szokás szerint, a' jegyzőknél hagyatott, 's a' ker. várnagyok a' tisztlajstromba iktattattak. A' felügyelés előkerültekor a' nm. kir. személynök előadá, miképen az eddigi tapasztalás szerint nincs jobb felügyelő, mint a' nádor, mert a' htótan. ellen a' megyei hatóságok részről többféle panasz fordul elő. Az ország egyik főhivatalában sem pontosulhat ugy a' nemzet bizodalma, mint a' nádoriban, mert ez az ország RRei által választatik. Ezen hivatalra bizták eleink a'nemzet legnagyobb szabadságának megvédését 's olly széles hatalommal ruháztatott fel, mellyhez Európában egyet sem hasonlithatni, legfelebb Aragoniában a' justitiát. A' nemzet határtalan bizodalma mindenfélét a' nádorra bizott és bizalmában soha sem csalatkozott 's most lenne legelső példa arra, ha a' főfelügyelői jog a' nádortul elvétetnék, hogy akkor, midőn a' körülmények épen nem kivánják, a' reá ruházott hatalom némi tekintetben megszorittatnék. A' jászkun követ küldöji részéről köszönetet szavazott az előadottakért a' nm. elnöknek 's a' szerkezetet változtatni kivánta, de azt a' RR. többségének maradjona tovább is megtartotta.

205d. frdi ülésb. aug. 26kán országbir. ő excja elnöklete alatt, hitelesittetett az orsz. sérelmek 's kivánatok 2, 3 's 4d. osztályai körüli főrendi másod válaszüzenet, folytatólag pedig ugyanazon sérelmek 5, 6 's 7d. osztályairul szóló; minek befejezte után a' fiumei 's buccari viszonüzenet hitelesittették,a' szerkesztés minden lényeges változás nélkül hagyatván.

268d. ker. ülésb. aug. 26kán, az urbéri törvényekben részint azok felvilágositására, részint bővittetésökre tett módositások közirat alá rendeltettek; továbbá Zólyommegye követi megbizólevele mutattatott be, melly szerint követségéről lemondott Géczy Péter helyébe Ruttkay Józsefet választotta, melly az igazoló bizottságnak adatott ki. Ezután az I. oszt. sérelmek tárgyában átküldött frdi IIdik üzenet azon pontjára nézve, miben eddig a' két tábla közti egyezség meg nem történt, a' RR. előbbi nézeteiket tovább is megtartották. A' FRR. azon kivánsága, hogy Pozsega, Verőcze és Szerém megyék sérelmei Horvátországéival terjesztessenek föl, a' mult országgyülésen e' tárgynál használt mód felhozásával némi vitára szolgált alkalmul; néhány ezen 3 megye sérelmit külön kivánta felterjesztetni; egy m. követ az előbbi határzathoz ragaszkodván, a' FRRet arra vélte felszólitandóknak, hogy azok mikre az egyezség megtörtént, küldessenek fel, egyszersmind kinyilatkoztatni, mikép a' mult országgyülésen felállitott elvhez, mellyre az orsz. választmány is véleményét alapitá, ezuttal is ragaszkodnak, azonban a' fökérdésre, midőn Horvátország ügye ex professo tárgyalás alá fog kerülni, ebből következtetést nem vonhatni; mi elfogadtatván, ezen elv nyomán a' FRR. ujabban a' RR. nézetei pártolására szólittatnak el.Azok megnyugtatására pedig, hogy az érdeklett megyék sérelmei fölterjesztése ne akadályoztassék, néhány m.követ megjegyzé, hogy a' három megye sérelme a' pótlólag fölterjesztendő sérelmekkel, mint mult országgyülésen, fog felterjesztetni. Erre Palóczy kerül. jegyző jelenté, mikép az igazoló választmány a' zsidók folyamodványa iránti jelentését elkészitvén, az köziratra fog adatni; a' FRRnek a' szabad községek elrendezésére tett válaszüzenetére,minden vitatkozás nélkül a' RR. előbbi nézeteiket megtartották. A' váltótörvényekben ker. választmány által tett módositások tanácskozásba vétele H. megye követe inditványára szük-

séges combinálhatás végett septem. 2ikaig halasztatott. Erre a'kiszemelt inditványokat folytatva tárgyalák; midőn a' 8dik pontra nézve, melly szerint gyorsirászi tanodaszék fölállitása javasoltatik, egy m. követ előadá, mikép az inditványt, ugy mint felállitva van, mivel általa czélt nem érhetni, nem pártolja; szónok megismeri ugyan, hogy sziikség erre nézve rendelkezni; a' gyorsiráshoz inkább mesterséges ügyesség 's gyakorlottság, kivántatik, mint ollyan tudomány, mellyre szükséges lenne a' tan.szék-felállitás; arrul kell tehát gondoskodni, hogy a' gyorsirással foglalkozók ezen foglalatosságukat abban ne hagyják, mert tudjuk, hogy azt haszonnal nálunk csak orsz.gyülésen gyakorolhatják, 's mig az orsz.gyülés évenkint nem fog tartatni, mostani rendszerünk mellett 3 év alatt nincs foglalkozásuk, mivel a' szabad sajtó a' censura által szabadon, ugy mint egy alkotványos országban szükséges, még nem müködhetik, a' gyorsiró semmit nem érdemelhet, szónok azt csak az által véli előmozdithatónak,'s csak akép nyujthatni ezen pályára ösztönt, ha az ország gyorsiróhivatalt állithat, 's mind azon gyorsiró, kik vannak, fizetéssel láttatik el; mert a' gyorsiráshoz 4—5 évi szorgalom 's naponkinti gyakorlás szükséges, annak megtanulására pedig csak ugy szánja el magát valaki,ha biztos arról, hogy utána állandón élelmét megszerezheti és szükségeit födözheti. Nekünk pedig a' gyorsirók szükségesek, mert reméllhetni, hogy jövő országgyülésre ker. napló fog, nyomatni vagy országgy. hirlap lesz, ezt pedig gyorsirók nélkül nem létesithetni. A' fizetés mennyiségének elhatározását azonban akkorra vélte halasztani, midőn a' financialis választm. munkálatát beadandja. Az utána szólt megyei követ megemlité, miképen nincs sehol olly gazdag alapitványnyal ellátott egyetem, mint a' pesti, 's még sincs egy, melly kevésbbé felelne meg rendeltetésének, mint épen ez; a' rég megállapitott systema meg lehet, kezdetében jó volt, de a'jelen korszak egészen más rendszert kiván, 's minthogy erre a' hatalom részéről nem sok figyelem fordittatik, szükséges a' nemzetnek e' részben felszólalni. Szónok megemlité a' fenálló hiányokat's az alapitvány administratioját; ez igy ugymond tovább nem maradhat; hazánk szükségei közé tartozónak vélte a' gyorsirászi tan.szék felállittatását is, hogy tehát a' nemzet ezen magas feladását teljesithesse, ő Fels. az iránt megkéretni kivánta, hogy a' magyar egyetem pénzalapja állapotát a' nemzettel közleni méltóztassék, 's addig is,mig az orsz.gyülés az iskolák elrendezését systematicus tárgyalás alá veendi, a' pesti universitásban egy gyorsirói tanszék állittassék. 'S ez utóbbi vélemény az inditvány nyomán elfogadtatván, a' fölirásban még S. megye inditványára a' hasonszenvi tanszék felállitása is fog kéretni. Végre a'9d. pont szerint előkerült azon inditvány, hogy a' testőrséghez polg. egyedek is alkalmaztassanak, némellyek kivánták, hogy az alapitványhoz a' polg. rend is aránylag járuljon, mert ugy mond egy m. követ, az 1825ki országgyülésen a' nemesség maga százezer frtot ajánlott. Erre egy más m. követ megjegyzé, miképen a' magyar testőrsereg fentartására forditandó költség a' négy millió adóban benfoglaltatik, az összes évi költség teszen 124,000 frtot; ehez Magyarország fizet 100 ezeret, Erdély 20 ezeret és Horvátország 4 ezeret 's igy mivel azokat az adózók tartják, illő, hogy oda az ország mindenrendü lakosának fia alkalmaztassék. Ennek folytában az előbb szólt megyei követ kijelentvén, mikép ő ezen körülállást nem tudta, mindig azt hivén, hogy a' a' generosa natio maga tette fiai számára ez alapitványt, most ujabban felvilágositattván, pártolja az előbb szólott véleményét. Voltak azonban, kik hisztóriai emlékből az intézetet ugy mint áll, fentartatni kivánták, egy m. követ kinyilatkoztatá, hogy ha a' polg. rend ez intézetben részesülni kiván, tegyen magának alapitványt. Mire megjegyeztetett néhány megye 's az inditványtevő város részéről, hogy mind az adóhoz, mind pedig a' subsidium utján lett alapitványhoz a' kir. városok aránylag portáik szerint járultak,'s midőn a' terhet viselik, illő, hogy annak némi jótéteményeiben is részesittessenek. Egy m. követ ugy mond, ne méltóztassanak computualis rendszert használni, mert az sok tekintetben a' nemességre szenvedőleg ütne ki, az ország védelmére felállitott állandó katonaság terheiben a' nemesség nem osztozik, a' nemes tisztviselőket az adózók fizetik, 's mi lenne, ha az adózók azt mondanák, hogy a' nemesség csak azon hivatalokat viselje, mellyeket maga lát el fizetéssel. Azonban egy m. követ azon megjegyzése folytában, hogy ezen tárgy eldöntetése,mivel a'RR. az alapitv. természetét nem ismerik, meddig arról tudomást szerezhetnek, halasztassék el 's igy a' kérdés, miután még a' hivatalképesség is felhozatott, szavazásra bocsáttatván, azt 29 megye 16 ellenében elhalasztatni kivánta. Szavazáskor egy m. követ emlité, hogy a' halasztás nem egyéb mint az inditvány végképeni elmellöztetése 's itt egy tiszam. város követe megköszöné a' RRnek a' polg. rend iránt tanusitott bizodalmát, miszerint a' többség az inditványt elhalasztá 's ő is iparkodni fog küldöinél kieszközleni azt, hogy a' fizetést halaszszák el.

205d. orsz. rdi ülésb. aug. 26dikán napirenden volt az esküttszék elvére alapitott büntető eljárási t.-javaslat. A' nm. személynök az orsz. választmány által javaslott állandó birák felállitása mellett szólalt fel, 's e' mellett nyilatkozott több megye; volt ki az eskütteket csupán nemesekből kivánta választatni, azonban a' RR. többsége a' kerületben megállapitott esküttszékeket fogadta el's a'munkálat igy folytattatott a'VIII.fej.

(Az Vd. oszt. sérelmek folytatása.) 86. Szagán Anna kath. vallásu beszterczei lakos, ns. Lehoczky János evan. vallásu beszterczei lakoshoz férjhez akarván menni,mivel a' nevezettjegyes tértetvényt adni nem akart, a' beszterczei lelkész ezen házasságtól az egyh. áldást megtagadta. Ennélfogva Szagán Anna magát sértve 's egyházából kizáratva gondolván, eltökélte magát az evang. vallásra átmenni. De lelki nyugalmának illy keresésében legfelsőbb helyről érkezett leirat által akadályoztatott, hol is hatheti oktatásra küldetni rendeltetik. Zólyommegye közönsége bőven előadta három rendüfeliratsiban mindazon okot, mellyeknél fogva saját lelkiismeretének megsértése nélkül a' folyamodót hatheti oktatásra nem rendelhette. E' sérelem orvosoltassék 's a' azabad átmenet eszközöltessék. Vélemény: Ezen 's ehez hasonló esetekből eredt sérelem az előleges vallásbeli sérelmek közt fordulvánelő,itt kimarad. Végzés: Helyes. 87. Ocsenás István vashámori kovács, a' mosterniczi kir. vasgyárban szolgálván,1838ik évben többed magával vaslopási vétket követett el; azért a' selmeczi ker.bányabiróság által szolgálatjától 's kenyerétől megfosztatván,bányászi szolgálatra örökre alkalmatlannakmondatott;ezenfelül pedig Lipcse kamrai urod.uriszéke előtt ellene fenyitőper támasztatván, kilencz hónapi fogságra itéltetett. E' büntetések kiállása után, négy neveletlen gyermek atyja levén, Coburg hg Gömörmegyébe keblezett pohorellai vasgyárába szegődött, hol is hat hónapig szorgalmasan dolgozván 's dicséretes magaviseletét tanusitó bizonyitvánnyal ellátva levén, sorsjavitási tekintetből Würsching Péter Zólyommegyébe keblezett omjakovai vashámorába ment. Itt is hat hónapig szorgalmasan dolgozott; de a' selmeczi bányabiróság hollétét megtudván a' beszterczei albiróságnak meghagyta, hogy Würsching vashámorbérlőt Ocsenás István tüstönti elutasitására, Ocsenás Istvánt pedig,ki orvosi bizonyitvány szerint minden testi büntetésre alkalmatlan, mennyiszer az érdeklett vashámorban találtatnék,annyiszor 12 pálczaütéssel fenyitse;Würsching engede ugyan e' parancsnak, de ellen is mondott az itéletnek 's igy Ocsenás István minden kereset-'s életmódtól elmozditva,négy gyermekeivel éhenhalásra kárhoztatott; Würsching Péter pedig mint bányászi birósságnak ellenszegülő, a' selmeczi bányászibiróság elibe idéztetvén, ott ötszörös dij vagy is 500 pgő ft. fizetésben marasztatott el. Ezeknél fogva e' birói hallatlan 's embertelen önkényből származott sulyos sérelem orvosoltassék, 's nehogy e' törvénytelenségek tovább is gyakoroltassanak, alkalmas bányásztörvény alkottassék. 88. A'szövetséges hét sz.k. bányaváros már 1790. 1825. és 1839. orsz.gyüléseken sürgetett sérelmei ezuttal megujittatván, a' bányász-birósági, mellyek II.József rendelete által szakasztattak el a' helybeli polg. tanácstól,azok alá ismét viszszahelyeztessenek, és a' Miksa kir. bányásztörv. 1ső, ugyszinte a' selmeczi magyarázó törv. 1ső, mint a' körmöczi magyarázó törvény 21ik czikk mint legrégibb bányász és más polg. törv. értelmében a' sz. k. városok helybeli törv.hatósága állapittassékmeg. Az 1840. orsz.gyül.ez érdemben megállapitott t.czikkek ő Fels.jováhagyása alá terjesztessenek. 89. Mivel a' forgásban levő készpénzeknek évről évre mindinkább fogyásban levő sorsa egyedül a' bányamüvelés előmozditásával 's terjesztésivel emeltethetnék, erre pedig legtöbbet használna, ha az uj bányásztörv. behozatala mellett olly intézvények állapittatnának meg, mellyekkel a' bányászpolgárok vagy ugynevezett urbariusok a' bányamivelés terjesztésire serkentetnének, ezt pedig legjobban lehetne az 1828 évi orsz. bány. vál. munkálata által elérni: azért ezen munka addig is, mig az egész terjedelmében tárgyaltatni fog, Miksa k. t.könyve példájára ideiglen t.könyvbe iktattassék 's e' végett ő Fels. jováhagyása eszközöltessék ki. Vélemény: A' bányászbiróság elrendeztetése a' bányászi munkálatban már különösen tárgyaltatva levén, itt elmellöztetik. Végzés: Helyes. — 90. Dalmátországhoz tartozó részek és szigeteknek az anyaországba leendő kebleztetése ugy szinte Galliczia és Lodomeria viszszakapcsoltatása, nemkülönben a' már viszszacsatolt Kraszna, Közép-Szolnok és Kővár vidékére nézve is, az orsz.gyülési meghivás, ugy az ország határinak még függőben levő kérdése,az ellenséggel határos lenni megszünt varasdi tábornokság polgári hatóság és a' véghelyek báni 's nádori hatalom alá adatása, ugy az egyh. javakat biró személyek törvénytelen megrovatása érdemében, általában pedig mindazon előleges sérelmekre nézve, mellyek az 1830d. oct. 31d. fölirásokban előadattak, 's azon évi maj. 1én kelt leirás szerint majd elhalt biztossági tagok kiegészitésével, majd más rendelet által és a' törvényes kivánatokra nézvesti kedvező kir. igéretből az orvoslás méltán várható, az ohajtott siker tovább is szorgalmazandó.—91. A' m. k. kam. által a' contrabandalis eseteken kivüli biráskodás ellen tett panasz megujittatik. — 92. Jóllehet hálásan tapasztalható, hogy a' só ára már több év óta fel nem emeltetett; minthogy mégis jövőre nézve az 1790 : 20. t. cz. elegendő biztositék nem volna, törvény szorgalmaztassék, mellynél fogvást a' só iránti orsz. sérelem minélelőbbi elenyésztése tekintetéből az 1790/1: 20. t. czikkben érintett végső sürgetős környülállások és esetek kijelöltessenek.—93. A'váczi káptalan javadalmai a' várerősségek pénztárába történni kellő 10 és illetőleg 5percentes taksafizetésre 1814 évtől nemcsak helytart. 's ezekkel kapcsolatos k. intézvények erejével szoritattani czéloztatnak, hanem az erre kötelezés, tekintetbe sem vétetvén mindazon alázatos fölirás, mellyek ez érdemben legfelsőbb helyre kimeritve terjesztettek, a' collationalis levelekbe is nyilván iktattatni rendeltetik; ámbár e' folytonos sürgetés 's a' collationalisokban szokásitott záradékos kitétel egyenes törvényelleniségét már az 1791ki orsz. kiküldött sérelmi választmány is bőven és alaposan kimutatá. Mire nézve, mivel e' sérelmes események mind constitutionalis alaptörvényinkbe, mind ezekben gyökerezett törzsökös mentességink és sarkalatos szabaditékink belsejébe világosan ütköznek, azok a' sérelmek közé vétessenek.—94. Mivel a' jászkun polgárok általában készpénz szükével fölötte küzködnek, 's főleg azok, kik kézi munkájokkal keresik élelmöket, téli évszakban a' só árát sem szerezhetik meg, mi egészségökre is káros befolyással van, de a' birtokos is marháját, melly gazdasága főágát teszi, szükséges sóval nem láthatván el, e' miatt már többször marhaveszély keletkezett, mi az elszegényülés és adó alapja kevesülését vonta maga után, azért a' só ára törvényes uton és módon alábbszállittassék. — Vélemény: Előleges sérelmek közt tárgyaltatván,itt elmellöztetik.Végzés: Helyes. 95. Ámbár az 1840 : 26. t.czikk rendelete szerint az egyh. személyek hátrahagyott tömege összeirása's felosztásának nem kirekesztőleg a'kam.'s egyh. személyek hanem az illető örökösek közbejöttével is kellene megtörténni;de mivel ennek ellenére a'beszterczebányaipüspök Belánszky József 1843. jan. 3d.történt halála után hátrahagyott vagyon összeirásához 's elosztásához az illető örökösek nemcsak meg nem hivattak,hanem azon ürügy alatt, hogy őket a' végintézet végrehajtója ugy is képviselni fogja, hozzá sem bocsáttattak, e'sérelem orvosoltassék. (folyt. köv.)

LEGUJABB Az aug. 27d. ker. ülés a' részek visszacsatoltatása iránti frdi 2d. üzenetet el nem fogadván az elnökség személynöki meghagyásbul felszólitotta a' polg. követeket, hogy orsz.végzéshöz képest az élelmezési bizottsághoz minélelőbb iparkodjanak választani képviselőket. Ezen felszólitás ujra felidézte az aug. 10kei heves vitatkozásokat olly tüzzel, hogy e' napi kerül. ülésben semmi eredvényre sem juthattak, hanem az e' napi orsz. rendi ülésben a' 4d. rend. mégis czélját érte, mert 3 helyett 4 azaz minden kerületbül egy egy városi képviselő határoztatott választatni, minek megállapitása után az orsz. ülés a' büntető eljárást tovább folytatá.

Budapesti napló. ♂ Most is, mint jobbadán mindig, vásári időszakunknak egyik főérdekét megyei közgyülésünk tevé, mellynek ez alkalommal gr. Széchenyi István jelenléte 's részvéte különös rugalmasságot 's élénkséget, mondhatni lelket adott. Szivemelő volt az e' teremekben hosszabb idő óta nélkülözött nagy hazafit valamint a' Karok ugy a' nagy számu hallgatóság részéről is kitünő tisztelet és méltánylat legélénkebb jeleivel fogadtatva látnunk, valamint élvezet és tanuság, genialis szónoklatait hallanunk, mellyek hallgatásában, bár órákig tartsanak is, ki nem fárad az ész, nem lankad az értelem, mert a' bennök serkedező vidor elmésség és humor hegyi-forrás-frisseségü gyöngyei által örök elevenségben tartatik a' hallgató elméje. Egy az adót illető nagy fontosságu 's reméllve hiszszük, szintolly eredvényü inditványa volt magva fényes szónoklatának, melly köz megegyezéssel el is fogadtatott, mint azt megyei tudósitásunk bővebben előadja.—E' napokban könnyü hajóhidunk igen nehéz próbát állott ki. A' szállitási teher a' hidon, mint tudva van, szerződésileg 60 mázsánál több nem lehet egyegy szekéren; kedden reggel azonban két gyapjus-társzekér érkezék, mindegyi-

PEST, csütörtök sept. 5kén

JELENKOR.

1844. 71dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Hiteltörvények (vége); érdekes levél egy tudom. utazónktul a' fekete tengerről; Országgy. közlemény (a' kir. személynök észrevételei az esküttszékek 's állandó bíróságra nézve; az aug. 27d. ker. ülés. a' részek iránti 2d frdi válaszüzenetet tárgyalása után a' város képviselők száma iránti vitatkozások a' tudakozó biztossághoz; aug. 20d. frdi ülés a'városrendezési tárgyban a' frdi 5d. üzenetet vizsgálta; Pestmegyei közgyülés folytatása, Sz. inditványa következtében a' választmány elfogadott javaslatának pontjai;ágost. hitv bányakerületi közgyülésének határzati; hazai termékink ára jánosvételi vásáron; Nemz. szinház.)

Spanyolország (az egyh. javak eladatása megszüntetésének sikere 'sat.)

Anglia (térítő társaság 's taiti ügy feletti lapi polemia;)

Poroszország (műkiállitás Berlinben)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Hiteltörvények. (Vége.)

Az egész váltó-perfolyamban az ovásnak törvény által megengedett postán leendő közlése iránt marad fön azon akadály, hogy viszkeresetre nézve a'postán tett közlés nem igazolható, a'postai vevény (recepisse) mit sem bizonyit — hogy az ovásközlés czélja eléressék, megengedhetné a' törvény az ovástevő váltójegyzőnek azt postára is tehetni, valamint erről 1 pfrt dij mellett a' viszkeresetben kivánt bizonyitványt is kiadhatni. — Azután azon intézkedése a' váltótörvénynek, hogy a' váltótörvényszéknél tartandó ovási jegyzőkönyvbe a' váltótörvényszéki jegyző az ovásokat beiktassa, az ovástevő váltójegyzőkre is akként terjesztessék ki, miszerint az illy jegyzőkönyvek arra készült külön szekrényben tartatva, naponként reggel 8 órától estve 5 óraig hozzá férhetők legyenek, különben jelenleg a' váltójegyzők ovási jegyzőkönyveik semmi ellenőrködéssel nincsenek ellátva, 's a' viszszaélés könnyen megtörténhetik, például, egy elhunytra koholt hamis váltó fölött hamisan kivett ovási bizonyitvány ellen ki fogja védni az örökösöket? — már pedig a' törvényhozás tisztében áll a'közoklevelet — mint a' váltó-ovást is — kellő ellenőrködés alatt készittetni. Nem lehet megnem jegyezni még azt is, hogy a' törvény szavai, a' pörlekedő felek előtt fölolvastatni rendelik a' tanuvallomásokat; a' királyi utasitás szerint pedig ezek másolatban kiadandók, mellyek két egymásnak meg nem felelő rendeletek. Továbbá azon végzések fölebbvitele által, mellyekben tárgyalás rendeltetik, gyors eljárás helyében perhuzási menedékre találunk; holott tárgyaláskor mindennek, szinte az idézés iránti kifogásnak is helye van, sőt szorosan a' tárgyalásra tartozik; ugyanazért kivánatos lenne, hogy a' tárgyalást rendelő idézési végzés fölebb nem vihetőnek nyilványittatnék. Egyébiránt fontos körülményeknél fogva a' halasztás mind két félnek egyszer megengedhető, valamint a' perujitás mind két félnek egyszer megadandó legyen, különben a' váltótörvény csak a' pörlekedő felek egyikének, annak tudniillik ki a' perujitást a' másik félnél hamarább inditja meg, ad jogot és igazságot, 's a' másik fél jogot igazságot nem is követelhet.

Végrehajtást illetőleg, a' hatalomkar-kirendelés utja nagyon hosszu elannyira, hogy több esetben történt ellenállások miatt, a' végrehajtást rendelő végzés csak irott malaszt maradt 's az ellenálláskor létezett vagyonoknak hatalomkar melletti foglaláskor már nyomuk is vesztve lön. Öszszeirásra és birói zártételre, — hogy a' foglaltató biztositva legyen — annyira szükség vagyon, hogy ezt a' váltójogilag rendelt végrehajtásban mindenképen teljesitni kell; különben is az adóson ez által jogsérelem azért nem ejtetik, mivel összeirás és birói zár által az eljárás még bevégezve nincs. Ugyanazért a' törvényhozás ugy intézkedhetnék, hogy a' hatalomkart mind a' biztositási mind a' kielégitési végrehajtáskor a' végrehajtó fölszólitására, az illető hatóság, tanács, alispán azonnal elnökileg kirendelje, melly azonban egyedül csak az összeirás és birói zártételig leendő eljárásra szolgálhat, — hogy a' foglaltató födözve legyen, különben elrejtés, elidegenités, csőd 's egyebek által a' kirendelt hatalomkarral később nem lenne mit foglalás alá venni. — Ha a' követelés veszélyeztetése igazoltatik, helye van ugyan a' biztositásnak; de ezen veszélybizonyitást a' törvény egészen birói önkényre hagyta, ki láthat és nem láthat veszélyt. Ekkép a' biztositást akkor nyeri meg a' hitelező, ha bebizonyitja: hogy az adósnak ingó javai már lefoglaltattak, ingatlanai pedig vagy nincsenek, vagy torkig terheltetve vagynak, mikor már tudniillik nincs mit foglalni a' fölperes biztositására. Ugyanazért e' törvényszabályon szükséges tágitni valamit, jelesen: ha az ovásban az adós a' váltó ellen kifogást nem tett, mégis nem födözte, biztositásnak hely adatnék; minthogy pedig minden váltó személyesen be nem mutattathatik, ez esetben, ha a' váltó-szerződők közül csak egyik is bejegyzett kereskedő lenne, a' biztositásnak hely adathatik, a' mennyiben van benne bizalom, hogy hamis váltóval nem üzérkedik. — Egy nevezetes hijányt lehetlen észre nem vennünk váltótörvényünkben, mi az itéletek végrehajtása körüli eljárást tárgyazza, jelesen: midőn az ingóságok a' hitelező részire lefoglaltatnak, árverés utján a' hitelező kielégittetik; mi azonban elegendő nem levén, az ingatlanokból leendő kielégittetést a' váltótörvényszék elhatározza mint az illető hatóság által eszközlendőtés; ez vagy elég a'felpörös kielégitésére v. nem 's ekkora'váltójogi végrehajtás fonala megszakad, váltótörvényünk az adós személyéhez nem ad jogot a' hitelezőnek, sem büntetést nem rendel a' csaló adós ellen; ez igen nagy hijány váltótörvényünkben. Magyarországi polgári törvényink szerint, a' köztörvényi bíróság az adós személyét is megitélheti, vajjon miért ne lehetne ezen személy-odaitélést a' váltótörvényszékekre is átruházni? csak ez által fog a' váltótörvény a' végrehajtás utólsó lépcsőjén is, az igazságszolgáltatás czéljának megfelelni; más oldalról azon üdvös hatása lenne, hogy a' többnyire borzalommal szemlélt 's fájdalommal szenvedni kénytelenittetett csempészkedéseknek elejét venné, mert az adós álhitelezés szine alatt maga részire eszközlött foglalásokkal rettegné a' jólelkü hitelezőket olly uton kirabolni, mellynek a' bíróság előtt is törvényes czimet ad, vagy később azokat felfödözné, csakhogy magát megmenthesse. Ezen személy-odaitélésben a' méltányosság és elévüles figyelembe vételével hozott határozatok az illető hatóságok által hajtatnának végre. —

Büntetés az, mi legkevesebb van váltótörvényünkben, holott büntetőtörvénykönyv nélkül, büntetésnek kell legtöbbnek lenni benne. Sőt nagyon kivánatos lenne, hogy a' bünök büntetését is a' váltótörvényszékek mondanák ki, a' közbiróságok által végrehajtandót. Emliti a' törvény a' hanyag és hibázó végrehajtók elleni kárpótlást, és a' zártörők elleni büntetést. Az elsőben a' tisztviselő hibás eljárása, a' törvény nem tudásából vagy nem teljesitéséből, mindenesetre mentségre érdemetlen kutfőbül szivárog, ki ha feledné is tisztviselőji állásának pontosságot igénylő helyzetét, nehogy a' váltótörvényben határzott órák és kimért napokra szoritott váltóhitelezőnek büntetlenül kárt okozhasson, a' kárpótlási felelősség, minden a' váltótörvényszéki határozat következtiben tett eljárásra terjesztessék ki, és eziránt a' váltótörvényszéki illetőség állapittassék meg. A' zártörők által elidegenitett javak megtéritése, a' váltóhamisitókra, aláirást hamisan tagadókra, azokra kik más vagyonát adják 's engedik bejelentés nélkül foglalás alá vétetni, kik váltókeresetekben a' födözetül adott zálogot elhallgatva a' végrehajtást más javakra intézik 's egyéb kihágásokra büntetés lenne szabandó; és ha a' bünök fölött itélni nem a' váltótörvényszék köréhez tartoznék, minden eset, mellynél bün nyomai látszanak, a' fenyitő bírósághoz legyenek átteendők, miképen azt erkölcsi indokokbul nemes kötelességérzettel a' váltótörv.székek jelenleg is teljesitik. Kik csődület esetében a' bukottat azonnal befogatni ohajtanák, bár raro antecedentem scelestum deseruit pede poena clando, ritkán vagy későn kerül a' bukott büntetés alá, ellenkezni látszanak azon jogelvvel, hogy vádnélkül bünösnek senkisem tartathatik. Az uzsoráskodás büntetését a' váltótörvény nem törlötte el; mert hogy a' közkereseti társaságok kültagainak nyereség fejében nagyobb kamatot kikötni megengedtetik, ez egyes kivétel, hogy váltóknál, a' váltóértékének megnem kapása iránti kifogással élni nem lehet, ez a' váltóperfolyamra tartozik, mellynek lejárat után van helye; tehát az uzsorát megtorló köztörvényi rendeletnek a' váltó lejárta előtt helyt adni kell, csak hogy az gyakorlatba nem lépett, meg nem kisértetett, egyedül az uzsora elleni kifakadások szülem lették. — Ámbár a' pénzt az ember saját viszonyai's körülményeihez mérve becsüli's annak becsértékét a' concurrentia adja meg, annyira, hogy a' száztól hatos kamat többé nem piaczi, hanem csak törvényes kamatláb maradt; mindazáltal a' még most nálunk tanuk által igazolható váltófolyam és váltódij mellett is feltünő uzsorának gátlása tekintetéből, azon váltók iránt, mellyekre nézve az adós az uzsoráskodást bebizonyithatja, azt a' váltó lejárta előtt, az illető fenyitő hatóságnál megtorlani szabadságában álljon; illy uton a' váltó letiltathatik, 's az érték birói kézbe letétethetik; a' mi ha lejárat előtt nem eszközöltetett, hogy lejárat után ne eszközöltessék, a' váltójogi gyors eljárás igényli:

Mindenesetre szükségét érezzük, a' váltóüzlet és váltóügyek iránt népszerü nyelven közlendő vezérkönyveknek, — ezek megjelenését azonban, a' váltótörvények ez orsz.gyülésen leendő javitásának föltétele hátráltatá; hanem ha a' váltótörvényekhez toldalékul törvényczikket nyerünk, reménylem illyen vezérkönyveink is leendnek. — G.

Következő igen érdekes levelet kaptunk Jerney János akad. rendestag 's tud. utazónktul az odeszszai postárul: „Nagypéter gőzös, fekete tengeren, aug. 14. 1844. Tek. szerkesztő ur! Keleti tudósitásim, jelesen Taganrogból és Krimi Kercsből a' m. akademiához küldött iratim, mikben váratlan 's a' magyar östörténetekre nézve nagyfontosságu felfödözésimet hirül adám: nyilványosságra jövének é, vagy részvétlenül *) hangzottak el fölolvastatásukkor társaságunk teremében? nem tudom. A' régi dolgok, bármilly beesesek legyenek, bizonyára szellemi mozgalmat nem idéznek elő senkiben; én sem számiték szerencsés működésim harsány hirdetőire, annál kevésbbé a' dus eredvényeken velem együtt örvendőkre: de hogy Kegyed küldeményem a' magyar közönségnek hiven átadandja, 's organuma által soraim figyelmes olvasókra is találandnak, arról előre meggyőződém, miután polilikai érdekü hiteles hireket nyujtok. Vegye hát szárazröviden, mint tenger hullámi közt összefüzni lehet; az olvasónak tán több kényelem jut elmélkedésre, mint nekem iráshoz vala. — Kercsben tegnap Nagypéter 120. lóerejü gőzösre szállék, a' Fekete tengeren Odeszszába viszszautazandó. Igy kivánák Taganrogban szövődött körülményeim. Tiz év óta szünetlenül használt gőzösünk mozgonya, korán reggeli elindulásunk után nem sokára meghibbanván, a' tamáni szorosban horgonyt vetni kénytelenitteték. Ezen már 8óránál hoszszabbra terjedt veszteglést haszonra forditandó, a' helyett hogy számos uti társaimként a' hajótetőzeten nyujtózva heverésznék, Kercsben hozzánk csatlakozott három orosz fiatal tiszttel, születésükre lengyelekkel, kiknek még tegnap este hajóvendéglőnk, egy fürge lembergi fi eszközlése által ismeretségükbe juték, — közelebb érintkezésbe 's bövebb értekezésbe eredtem. Azon számtalan szerencsétlen közüliek ezen fiatal emberek, kik jelenleg a' Kaukazusról csonkán-bénán, vagy nehéz sebeket viselve csapatszámra térnek viszsza hazájokba, majdan siri csendü silány nyugalmat élvezendők. Szerencsétlenek, mondom, mert önvonzalmuk ellenére, dicsőség nélkül elvérzetten vittanak a' szabadság oroszlánjai ellen. — Bizalmas társalgásunk eredvényeikint gyüjtém azon ismereteket, miket a' kaukazusi vagy cserkesz háboruról irok. Itt, Oroszországban, e' tárgyról tiszta isméretet szerezni fölötte nehéz, miután a' honi hirlapok e' dolgok folyamáról egyszót sem szólnak; 's ha igen, akkor a' közönség általtására győzelmi aratásokat hirlelnek. Az Allgemeine ujság pedig, mellyben némi hiteles tudósitások fordulnak elő, az illy tárgyakrul szóló számok és levelek hiányával juttatik a' közönség kezébe. A' cserkesz népség, — mert igy neveztetnek, bár helytelenül, Kaukazusnak az orosz hatalom ellen szegülő, fajban és nyelvben különböző népü csapatai, szerencsés és páratlan hatalmu vitéz bajnok főnököt nyere *Semil*ben, egy lezgi tatár eredetü 46 éves emberben, ki az előtt orosz szolgálatban levén, számos hadi diszjellel ékesitteték, 's az európai mivelődésben is nagy előmenetelt tön. Hazája és a' szabadság iránti szerelem megutáltatá vele a' csillogó külfényt, mint Nubia párducza, a' cselhálóból menekülve ádázon törtet fajzata kietlen barlangjába, ugy

*) Taganrogi tudósitásit szerfölött nagy érdekkel fogadák az akad tagjai, a' később érkezetteket az aug. 7kén beállott szünnapok miatt még nem közölheté a' titoknoki hivatal. Kétséget nem szenved azonban, hogy ezek iránt is a' legnagyobb részvét fog nyilatkozni nemcsak az akademiai testület, hanem minden honfikebel részérül. Szerk.

ez a' hegyek bérczei közé, hol most — hihetlen — de ugy állitják, mintegy 100ezer fegyvert viselő, bátran villogtató népnek imádott vezére, 's az orosz hadnak rettentő ostora. Semil már kaukazusi királynak kiáltaték ki a' közügy tekintetéből szövetségre lépett némi népek által; saját nevére pénzt is veret. A' bérczek fiainak keveset vagy épen semmit sem árthat az oroszfegyver, mig ők minden velük mérközni akarót egyre zsákmányul visznek. Nemcsak a' tulajdonképi Cserkeszföldön a' Feketetenger mellékin nyerének ütközeteket, legközelebb egy várat, hanem beljebb Daghesztánban a' csecsenzek és lezgieknél is. Utószor, mintegy öt hét előtt Jeliszujnál Jelav és Szignag között Tiflisztől keletfelé 120 versztnyire (17 n. m. föld) arattak dicső győzelmet az oroszok iszonyu vérpatakinak közepette. Az orosztáborból számtalan csapat — több ezerre menők — tisztek ugy, mint közemberek, és pedig nem egyedül lengyel nemzetbeliek, hanem valódi orosz születésüek is széltiben térnek át a' cserkeszekhez. Erejük 's hatalmuk naponta növekszik, elleneiknél mármár félelmesekké, rettentőkké válván. Minden cserkesz szilaj bátorsággal adja oda életét a' szabadságért, minél nagyobb jót ismerni soha nem tanult. Előadásomban számokkal föllépni nem akarok, mert azok bizonyosság nélküliek, sőt némi tekintetben tulzottaknak, azért ingadékonyoknak látszók. Annyit mégis összehangzó állitások nyomán mondani bátor vagyok, miként nemrégiben az oroszok részéről egy bizonyos ezredből mégcsak hirmondó sem maradt életben. Általában annyit irhatok, és pedig egész bizonyossággal ez ügyről, mikint Oroszország soha nem élendi meg azon dicsőséget (?) hogy Kaukazia népeit tökéletesen megigázza, sőt inkább, biztos remény szerint pár év alatt a' Dónig viszsza-kiterjesztendik ezek hatalmukat. Többet irni erről szándékom nem vala, a' többit megértheti Kegyed, módjában levén az európai hirlapokban foglalt tudósitásokkal egybevetni rövid szavaimat, 's eredvényeket vonni. — Utóiratkép vegyen valamit a' világkereskedési dolgokról is. Mi magyarok, sokat álmodozánk egykor az Alduna reánk nézve nagyfontosságáról 's terményinknek ez utvonalon a' középtengerre 's Ádria nemzeteihez szállitásáról. Higye meg, nem egyéb, mint hiu álmodozások valának ezek. Rajtunk meröben az ujolag tervezett fiumei vasut segithet, és csak ez által állhatja ki bánsági 's alföldi termesztvényünk azon concurrentiát, mellyből az azovi és fekete tengermelléki, mint taganrogi, mariopoli, berdianszki, kercsi, szebasztopoli és odesszai kikötők piaczaival örökre kizáratvák. Hát a' beszarábia-moldva és oláhországi dunaparti piaczok, — jelesen Galacz, Braila és Giurgevo, nem vonták-é hátterbe minden időkre a' magyar terények elkelhetését? Az Alduna legyőzhetlen akadályit ésa'szállitás veszélyteljes létét nemakarom emlitni. Nekünk ez uton üdvösség nincs, egyedül vasut 's Fiume öble menthet meg a'vérbe fuladástól. Uj eszmét ugyan nem hozék világra, de javaslatot igen is, mikint ha a' jelen orsz.gyülés e' részben sikerrel nem határozand, ne szünjék meg soha Kegyed e' mellett agitálni, mert csak e' módon lehet hazánkban pénzes emberekre szert tenni, kegyed lapjaira minél nagyobb számmal előfizethetőkre. — Egészségem, minek ugyhiszem, kegyed is örvend, olly tartós és jó, minél viritóbbat soha nem ohajtok. Dicsekedve irhatom, miszerint gyomrom, jóllehet az azóvi ördöngös nagytó, — ha régiekként tónak lehetne nevezni, amugy igazán meghintáza — egy csepnyi adót sem fizetett Néptunnak. — Egyik ismerösöm által, ki tőlünk válva szárazon utazand, küldöm e' soraim Odesszába, hol posta veendi át. Éljen szerencsésen 's boldogul, tisztelője. J — ney János.

Országgyülési közlemény a'Hirnök szerint.

Az aug. 26ki országos ülésben, midőn a' tek. RRnél a' büntető eljárás került tanácskozás alá, akkor a' nm. királyi Személynök következő előadásában tevé észrevételeit: Ezen munkálat 's az országos választmánynak mindnyájunk kezénél levő munkálata között azon lényeges különbség van, hogy az országos választmány állandó biróságot állapitott meg, itt pedig a' ker. üzenetben esküttbiróságot, 's az esküttt biróságnak természetes következményét az ugynevezett Cassationshofot, vagy mint itt neveztetik, főigazitó széket tetszett a' t. KK. és RRnek az állandó biróság helyébe tenni. Ha a' t. RR. ezen véleményben megmaradnak, meg kell vallanom, hogy a' munka ezen systemába igen jól van általányosan alkalmazva 's mindenesetre, ha megmaradnának a' t.RR. e' véleményben, mi a' magyarországi viszonyokat 's körülményeket illeti, fentartom magamnak az egyes pontokrai észrevételimet. Egyébiránt én belső meggyőződésemből azon vélekményben vagyok, hogy az esküttszékek hazánkba mostani körülményink között még most be nemhozhatók 's távol legyen tőlem, hogy én ezzel általányosan azt mondjam: hogy az esküttszék a' büntető eljárásnak egy alkalmatlan módja; ezt annak nem nevezem, mert azon intézetről, mellyben a' legmiveltebb nemzetek boldogságukat keresik és szabadságuk palladiumát találják fel, azt mondani elfogultság volna: de megengedjenek az ellenkező véleményben levők is, hogy kimondjam, mikint én hasonló elfogultságnak látom azoknak nézetét, kik a' jól elrendezett állandó törvényszéket egyáltalában alkalmatlannak tartják az igazság-kiszolgáltatásra más körülményeknél fogva. Itt jól megkivánom jegyeztetni, hogy én azt mondom: igenis alkalmas az állandó biróság. Mert akár esküttszék, akár állandó biróság legyen, mind a' kettőnek illő kellékekkel kell ellátva lenni, hogy maga hatását megtegye. A' főhiba, miért az állandó t.-székek az esküttszékek alá helyeztetnek némellyek által, abban fekszik, hogy az esküttszékek itt minden szükséges kellékekkel adatnak elő, de azállandó biróság nem. Én ugyan hosszas méregetésébül e' két büntető rendszernek menni nem akarok, mert meg kell vallanom, hogy az esküttszékeknek is vannak fényoldalai, 's ki tagadhatná azt, hogy egy olly biróság, melly midőn kötelességét teljesíti, a' néphez ismét visszamegy, fényoldalakkal ne birna? illy biróság zsarnokságot, lehet mondani, semmikép nem gyakorolhat. Ez egy olly biróság, melly a' tényről maga józan felfogása szerint itél, itél pedig nem hideg betük sorai szerint az actákból, hanem az életből, látván az előtte levő bevádlottakat 's tanukat, mert jóformán az egész büntett scenice a'biróság előtt játszatik el, és az embernek minden mozdulatát, arczkifejezését 's az egészet fogja fel az itélő biróság, mellynek itélete némi tekintetben igen igazságos lehet, az tagadhatlan. Továbbá, hogy az olly biróság, a' melly helyben van, 's itél a' nélkül, hogy felebbvitelre szüksége volna, minden tekintetben olcsóbb és alkalmasb, kétséget nem szenved; de fényoldalai mellett meg vannak árnyékoldalai is az esküttszékeknek. Épen azért, mert a' népből vétetik sors szerint ezen biróság, ollyanokat is érhet a'sors, kik nem alkalmasok, mert bebonyolodott körülményekben 's esetekben tényről itélni hoszas tapasztalás, az emberi természet ismerése, 's meg kell vallanom, a' törvénynek tökéletesebb ismerete is kivántatik, mert akármit mondjunk, tényt törvénytől elkülönözni tökéletesen lehet, de hoszszas bonyolodott perben a' napokig tartó figyelem maga megkivánja, hogy olly emberek itéljenek, kik itéléshez hozzá vannak szokva; a' népből felvett emberek ritkán tehetnek ebbeli kötelességöknek eleget. Az igaz, hogy nem zsarnokoskodhatnak, igaz, hogy viszszamennek a' nép közé, de van még olly neme is a' zsarnokságnak, melly az esküttekeket is illetheti. Sokszor az emberi indulatok az illy emberre még inkább hatnak, 's ez sokkal roszabb, mint akármelly állandó biró zsarnoksága. Igaz az, hogy nem hideg actákból itélnek, de épen illy scenicus előadása a'dolognak az indulatokat felébreszti, sokszor a'legjobb emberi indulatok a' könyörületesség, szeretet, néha gyülölség 's több e' félék gerjednek fel az esküttekben. Vegyük fel, kivált a'nevezetesb pereket! érdekes kép, leeresztett haj, szép előadásu prókátor, ki meg van győződve körülmények által a' dolog igazságáról vagy ártatlanságáról, vagy ártalmas voltáról, erősen hatnak az illy biróság indulatára, pedig a' birónak indulat nélkül kell lenni. Meglehet, hogy csak mese, de mégis van reá példa. Midőn a' görög areopagusban meg kellett jelenni; meg volt tiltva szavak csalékony ingeréveli élhetés, egyszerün kellett felelni; illyenkor a' gazdag, nevezetes és érdekkel viseltető emberek sokban előbb vannak, mint a' szegény közönséges ember, ki annyi részvételt sem az ügyészeknél sem a' birónál szerezni nem tud. Igaza volt Ciceronak, ki a' törvénykezés minden módját ismerte: „frons, oculi, vultus persaepe mentiuntur sed oratio saepissime." Mi azt illeti, hogy otthon itélnek ezen birák, és felebbvitelnek helye nincs, ez jó is rosz is; vegyük a' dolgot a' mint van, tudjuk sokszor ha az ember otthon itél, a' körülmények 's viták azon emberekre, kiknek közelében és tudomásukra elkövettetik a' bün, erősebben hatnak, 's hogyha nem 52 de csak egy biróság lenne is az országban, mellyben tökéletes birósági lehetne találni mind tudomásra, mind belátásra nézve, azt mondanám, hogy egy biróság is elég, de kérdem: Magyarország törvényhatóságinál lehet é azt várni? Én azt hiszem, hogy az országnak minden részeiből okos választás által megválasztott felebbvivő biróság mégis minden tekintetben különb itéletet hozhat, 's a'dolgot bölcsebben átláthatja, mint száz illy itélő biróság; ezt a' tapasztalás eléggé igazolja. Az is fődolog, hogy az olly birák, kik a' helybeli körülményektől távol vannak, igazságosabban itélik el a' dolgot, mert nem hatnak ugy rájok a'helybeli benyomások. De akármit mondjunk ezen kétrendbeli biróság felől, azt mégis meg kell engedni, hogy az esküttszékeket bajosan látom más országba behozva, mint olly országban, hol a'törv.előtt való egyenlőség nemcsak irásban de tökéletesen be is van hozva. Ott, hol különbféle classisok, rendek és statusok vagynak, esküttszék behozva nincs, mert az esküttszék nem egyéb, mint judicium parium. Mig polgár, nemes 's alsóbb helyzetüek között tökéletes egyenlőség nincs, addig igazságos itéletet bajosan fog hozni a' javaslott esküttszék, 's akármit mondjunk, az egyformátlanság némi tekintetben mindig valami idegenkedést huz maga után. Látjuk Anglia példájában, hogy ott is a' pairek magokhoz egyformák által itéltetnek, nem a' közönséges esküttszékek, hanem pairek által, és ha idegenek itéltetnek el az esküttszékek által, mindig megkivántatik, hogy az esküttszéknek fele idegenekből álljon, hogy igy egyforma emberek által itéltessenek el. Olly országban tehát, hol az egyenlőség behozva nincs, esküttszékeket behozni bajos, és majdnem lehetetlen, és a'tapasztalás szerint behozva sehol sincs. (Vége köv.)

269d. ker. ülésb. aug. 27kén. Enökök és naplóvivő az előbbiek, jegyzők Palóczy és Ghiczy. Az igazoló választmány Zólyom megye követi megbizólevele iránt tett jelentése felolvastatott, mi a' mai országos ülésben ismételtetett. Ezután a' Részek visszacsatolása iránt 2dik válaszüzenete a' FRRnek jött tanácskozás alá. Voltak némellyek, kik FRRdi kivánat szerint, hogy a' felirás fels. urunk elibe minélelőbb eljusson, és a' részek még ez országgy. ujonan meghivassanak, azon vádat, mellyet az 1ső üzenet alk. a' felirásban a' kormány ellen megemlitettek, hogy az 1836: 21. t. tettleges végre nem hajtása egyedül az ő hanyagságából származott, kihagyatni kivánták. Egy m. követ ellenben igen lényeges részét látta ez által meggyengittetni a' felirás tartalmának; ezen kifejezéseket használtuk, ugymond, az előleges sérelmek tárgyábani felirásban, midőn a' részek tettleges viszszakapcsoltatását sürgettük, 's most azt a' FRR. kihagyatni kivánják, és mikép mi a' felirásba foglaltuk azon kérésünket, hogy ő fels. az e' tárgyban kiküldött biztosság munkálatát velünk közleni méltóztassék: de a' FRR. ennek nem látták szükségét, ha vannak egyéb akadályok, mellyek a' visszakapcsoltatás végrehajtását gátolják, azt más uton nem tudhatjuk meg, hacsak a'bizottmány jelentését nem látjuk, mi eddig más akadályt, minthogy a' kormány az 1836: 21d. t. világos szavainak eleget nem tett, nem ismerünk 's ha sérelmünk ezen alapját mellőzzük, akkor megszünik az ok, miért intézzük ő felségéhez a' felirást, nekünk szorosan kell ragaszkodni előbbi határozatunkhoz, különben minmagunk tagadnók meg az akadály létesithetését. Egy más m. követ akép vélekedett, hogy azt kimondani: miszerint a' kormány hanyagsága miatt nem hajtatott végre a' törvény, meddig a' körülményeket nem ismerjük, nem lehet, okozhatta ezt a' bizottmány is v. más körülmény, erről csak akkor szólhatunk biztosan, midőn a' kiküldött bizottmány eljárásáról tudomást nyerendünk, annálfogva azt hiszi szónok, hogy ha ezen vád megemlitése a' felirásból kihagyatik, az elv, mellyet a' RR. felállitottak, nem lesz veszélyeztetve, 's azt közelités tekintetéből annál inkább kihagyatni kivánta, mivel a' felirásban más eszme is foglaltatik. Az orsz.gyülés végén vagyunk 's az erdélyi részek mindekkorig itt nem képviseltetnek, hogy tehát azok követei minélelőbb megjelenjenek, szükséges felirást hova hamarabb felterjeszteni. Erre azonban többek által válaszul adatott: miszerint 1836ban az orsz.gy. a' visszacsatolás tárgyában orsz. választmányt kivánt küldeni, de ahoz ő fels. nem járult kijelentvén, hogy ő a' visszakapcsoltatást maga fogja eszközleni, 8 év folyt le, mióta az 1836: 21d. t. hozatott, 's a' törvény világos szavai ellenére a' tettleges viszszacsatoltatás meg nem történt: az 1839ki orsz.gyülés megnyitása előtt küldetett ugyan ki e' részben Erdélybe egy bizottmány, de holmi rangvetélkedésnél, vajjon a' magyarországi bizottmány elnöke, v. az erdélyi kormányzó legyen é a'bizottmányban elölülő, egyéb nem történt; többnyire kétségenkivüli az, hogy ha kormánynak egyenes szándéka lett volna e' törvény végrehajtását eszközleni, annak sikeresitésére a'bizottmányt akép utasithatta volna, annálfogva inkább kivánnak a' felirással felhagyni, sem mint a' javaslatban megegyezni. És ezen kijelentések folytában az előbbi határozat megtartatott. Ezen tárgy bevégeztével, mielőtt a' RR. a' napi rendre tüzött kiszemelt inditványok tárgyalásába bocsátkoztak volna, a' kerületi elnökség, a' nm. kir. személynök felszólitása következtében, a' szabad kir. városok követeit figyelmezteté, hogy az élelmezés tár-

gyában kiküldött orsz.választmányhoz, a' részökről választandó 3 tag neveit minélelőbb adják be. Erre S. város követe előterjeszté, miképen a' városi követek azon reményben, hogy a' fenforgó nehézségek a' RR. által ki fognak egyenlittetni, még részökrül tagokat nem választottak. Egy más városi követ a' multkor felhozottak ismétlése mellett, kérte a' RRket, hogy miután ezen tárgy igen fontos, 's a' városokat mint adózókat felettébb érdekli, 's minthogy az ország négy kerületre vagyon felosztva, mindegyik kerület külön érdeket képvisel, határoztassék: hogy a'kir. városok részérül a' választmányhoz minden kerületből egyegy tag választassék, 's ha ezen számot a' megyék arányához sokalnák, szaporittassanak meg a'megyei választ. tagjai is.Egy m. követ, ugymond, a' kérdés érdemére szólani nem akar, mert e' részben olly viták támadhatnak, mellyeket senki előidézni nem kiván, itt az arányról szó nem lehet, a' kir. városok semmi egyebet nem kivánnak, mint azt, hogy részükről a' választmányhoz mind a' négy kerületből választhassanak egyegy tagot; és ezt igazságosnak méltányosnak találom annál is inkább, mivel a' megyei követek voltak azok, kik a' városi követek választását, midőn a' coordinatio tárgyában kerületi választmány küldetett ki, mivel ők a' kerületek tekintetbe vétele mellett tették meg a' választást, visszautasitottak. Ha a' városok részéről 3 tag fogna valasztatni, akkor egy kerület a' választmányban nem lesz képviselve, igy az érdekeket kiegyenliteni teljes lehetetlen. Szónok itt elvkérdést nem lát felállitva, practicus nehézség terjesztetik ugymond elönkbe, illő hogy méltányosak legyünk. E' tárgy nem olly fontos, 's azért, ezen csekélység miatt ne zavarjuk fel a' kedélyeket, a' városok sympathiáját ne taszitsuk el magunktól, nekünk együtt kell a' hon boldogsága eszközlésére az alkotványos jogokat szilárd alapra épiteni, 's azért mellőzzünk minden keserüséget, az élességet ne élesitsük, mert az kétélü fegyver 's minden esetre az egyiknek veszedelmére lehet. Mindezeknél fogva a' dolog kiegyenlitése tekintetéből kivánta, hogy a' megyék részéről kerületenkint a' háromhoz még egyegy és a' kir. városok részéről 4 választassék; mert, ugymond, ha a' városok választani nem fognak, az orsz. választmány müködése fog akadályoztatni, 's ha majd a' kir. személynök fog kinevezni, nem lesz é nagyobb jogsértés, mint a' vitatott jogarány, mellyről itt szó sincs. Egy más m.követ, ugymond, az előbb szólottal egy véleményben nem lehet, ha ezen kérdés minden előzvény nélkül került volnamost elöszer szönyegre, ahoz akkor szivesen hozzájárulna, de miután látjuk, hogy a' városok csupán makacskodásból nem akarnak választani, ha most kivánságukat teljesitenök, akkor az ő makacskodásukkal a' többség határozata ellen tökéletesen czéljokat érnék.Szóló attól tart, hogy ha a' városok a' 3 tagot meg nem választják, az orsz. választmány nem működhetik, az orsz. RRdei a' választmányt kiküldötték, ez teljesiteni fogja kötelességét, 's ha abban a' városok részt venni nem akarnak, magoknak tulajdonitsák. E' mellett nem áll a' városoknak azon állitása,hogy nekik lehetetlen választást végbevinni, máskor is részükről választatott 3 sőt 2 tagból álló választmány, akkor a' választást megtehették, most is, ha csak egy kis jó akarat volna a' városokban, eszközölhetnék, választanának ugyanis a' dunai és tiszai kerületekből egyet 's a' harmadikat a'horvátországi városokból,igy a'különböző érdekeket tisztán kiegyenlithetnék. A' szólásban következett tisza-m. ősz követ az elnök felszólitását rendén találta, de nézete szerint nem lehet e'kérdésre a'tanácskozást,miután az már orsz.határozattá vált, kiterjeszteni, mert az egész nem lenne más, mint hogy a'minoritas a'többségnek engedelmeskedni nem akar, ha a' RR. azoknak kedveért a'határozatot megváltoztatnák, ez hova vezetne bennünket? itt a' kérdés a' jog terén nem áll, az előbbi határozatnak maradni kell, mert nincs ok, miért azt megváltoztatni kellene, annál kevesebbé, miután a' RR. kimondották, hogy ezen választ. semmi egyéb feladata, mint tudakozódás, nem leend 's ha netalán e'tárgy majdan az alkudozás terére kerülne,akkor igen természetes következésünek találom a' választmány tagjai számának szaporitását, akkor tökéletesen helyén látom a' városok kivánságának teljesitését. Szóló ohajtja az arányt megállapitani, de akkor, midőn a' városok coordinatiója meg leszen, addig azonban tudni sem kiván felőle, mert a'városi követek jelennen nem képviselik a' polgárságot. Egyébiránt itt a' városok az arányról legkevesebbé sem panaszkodhatnak; ugyanis az országgyülésen most mindnyájának egy szavazata van, a' választmányban pedig mindegyik vár. egyed ollyan szavazattal bir, mint a' megyei vagy más, itt az arány ugy áll mint 1 az 52 megyéhez, a' választmányban pedig mint 3 a' 12hez. Különben is az alimentatióra nézve mindnyájan egyformán állunk, ennek terhét érzi az árvai, turóczi ugy, mint a' bihari vagy más megyei, itt semmi különbség nincs, annálfogva szóló is a' határzatot megtartatni kivánta, annyival inkább, mert ha a' városok éreznék azt, hogy jog terén állnak, akkor nem kéréssel járulnának a' RRhez, hanem követelnék jogaikat nem kérni, de követelni kell. Egy más tiszamegyei követ ugymond: elöször ugy voltam meggyőződve 's reménylettem, hogy a' városok többség határzatának alá fogják magokat rendelni; de most más két eset áll elö; ha a' városi követek makacsságuk miatt tagokat nem választanak, akkor vagy a' kir. személynök fog közülök kinevezni, 's ez által a' táblának joga sértetik meg, mit a' RR. nem koczkáztathatnak, vagy ha nem fog kinevezni, akkor ezen fontos tárgy hátráltatik, 's minthogy az országgyülés végküszöbén állunk, majd azt fogják mondani, késöre haladt az idő, 's a' dologbul, mellynek minélelőbbi elintézését az ország milliói sóvárogják, semmi sem lesz. Én részemről, hogy az ügyet ne koczkáztassuk, meg tudom mutatni, hogy itt a' meggyőződést a' személynek alá birom rendelni, 's azért részemről nem ellenzem, ha a' városok részökrül négyet választanak; én az arányra e'tekintetben legkevesebbet sem hajtok, 's hogy ebből jövendőre semmi következtetést vonni ne lehessen, kivánom a' megyék részéről az előbbi határzatot megtartatni. A' vár. követek kivánságának pártolására ez alkalommal 1ör felszólalt P.m. követe,az előadottak czáfolására ujabban felszólalván, megemlité, miszerint épen B. megye követe volt, ki a' coordinationalis választmány alkalmával, a' városi követek választását, mivel kerületre való tekintet nélkül választottak, 's egyik tiszai kerület elmellőztetett, viszszavetette, maga állitotta fel a'principiumot, most pedig midőn ahoz a'városok ragaszkodnak,lerontani törekszik;igy igen bajos helyezetben vannak a' városok, midőn ezek kérik a' RRket kivánatuk teljesitésére, akkor azt mondják, hogy haa'városokjogszerünek ismerik kivánságukat,azt akkor követelni kellene, mert jogot kérni nem kell, ha pedig ezen jogszerüséget követelik, akkor azt dacznak,makacskodásnak nevezik; különben igen furcsa modor az, mit e' részben követni kivánunk, ha mi jogaink szabadságink fentartása mellett a' kormány megtámadásai ellenében állhatatosan küzdünk, azt helyesnek tartjuk, ha pedig a' kir. városok jogaikhoz szilárdul ragaszkodnak, őket azért makácskodóknak nevezzük.Nemlehet itt azt állitani, hogy a'városok a' többségnek hódolni nem akarnak,mert itt nem elvről van szó,akkor lehetne ezen állitást felhozni, ha p. o. midőn a' 16 szavazatról volt szó, a' városok a'többséghatározata ellenében aztmondottákvolna,hogy ők ezen határozatot el nem fogadják;de most egészen más téren állunk, a' megyék választmányi tagokat külön, a' városok is önkörükből külön választanak, ezen választásba megy. majoritas nem folyhat be 's midőn a'városok practicus nehézséget terjesztenek elönkbe, melly ellen mi semmi okot elő nem állithatunk, azt ellenszegülésnek nem nevezhetni; és valljuk meg öszintén, hogy itt teherről van szó 's a' városokat mint adózókat ez jobban érdekli, annálfogva méltányosnak tartom kivánságukat, minden innen jövendőre vonható következtetés nélkül, teljesiteni. Egy városi követ megemlité, miképen a' városi követek, az egész 4ik Rend, a' képviselői táblánál a' hallgatóság szerepére kárhoztatvák, 's a' jelen országgyülésen, hol a' k i r á l y i v á r o s o k ügye a' fő és alsó tábla közt l a p t a k i n t ide 's tova hányatik, l e g f o n t o s a b b ügyöket,mi nekiek életkérdésök, a' 3dik rend kezébe tevék le, bennök helyheztettük, ugymond bizalmunkat,'s eképjelen állásunk felette nehéz kivált a' 3dik rend ellenében,mert ha jogainkat követeljük, 's ahoz állhatatosan ragaszkodunk, akkor az állhatatosságot dacznak,megátalkodotságnak keresztelik.Leg elsőben, midőn a' városi követek a' választmányi tagok számának szaporitását kérték,akkor azt mondák: a'dolog csekélység, nem érdemli meg a' két számnak megváltoztatását; midőn azt másodszor kértük, akkor az orsz. ülésre utasitottak és midőn felmelegitők itt kivánságunkat akkor megtámadnak bennünket, hogy mi a' városi polgárok képviselöji nem vagyunk,hogy ez fontos tárgy 's a' RRnek a' városi követek személyei iránt nincs bizodalmuk, 's mégis a' kettő helyett háromra változtatták a' városi követek által választandó választmányi követek számát, melléje kötve, miszerint ezt aránynak nem tekintik, 's belőle jövendőre semmi következtetést nem vonhatni,azt hiszem, hogy midőn ezen záradék a'ker.határozat megváltoztatása mellett tétetett, akkor ép ugy megválaszthatták volna általunk a' négy, mint a' három tagot. H. m. követe azt állitá, hogy ha a' városi követekben egy kis jó akarat volna,a' 3 tagot igen könnyen megválaszthatnák, én felszólitom a'követet,hogy ajánlata szerint, midőn valamelly tárgy iránt választmány fog kiküldetni, ne feledjen a' dunai és tiszai megyék mellé hasonló arányban a' horvátországi követek közül is választani. A' városok kivánságának pártolására még többenszólottaka'm.részéről,megemlittetett a'méltányosság 's mivel a' megyék kezében van a' hatalom, a' dolog kiegyenlitésére a' 3dik rendnek kell módot keresni, mert valljon hasznos és üdvös lesz é, ha a' kir. személynök a' kinevezési jogot, mellyet a' RR. nehezen tudtak megszerezni, ismét viszszanyeri? nekünk leginkább azon kell munkálkodni, hogy a'városokat,a' népet a' nemesség érdekével egybeolvaszszuk, nem pedig megszakadásra alkalmat nyitni;ezen kérdést orsz. conclusumnak még nem tekinthetni, mert a' városok részéről a' választás meg nem történt, még nyitva áll arra a' tér, 's mutassuk meg, hogy a'városoknak nemcsak szóval, de tettel is baráti vagyunk;a' kérdés magában véve csekélység, kár volna élére állitani a' dolgot, és fontoljuk meg, hogy e' miatt mi veszthetünk, vagy nyerhetünk, megnyerjük a' városok bizodalmát's igazságos ügyöknek ótalmazásaértlelkesedéssel fognak a' közjóért velünk küzdeni,mert csak karöltve mozdithatjuk elő a' haza közboldogságát; ellenben ha mi igazságos kivánatukat nem teljesitjük, ők is idegenkedéssel fognak elfordulni tölünk, és ne feledjük, hogy a' sok kicsinyből nagy halom lesz, a' sok kis megbántás gyülöletes rosz indulatot szül. Ellenben egy m. követ készebbnek nyilatkozott a' kir. személynök kinevezését eltürni, mintsem az eddigi határozattól elállani. Azutána szólott m.követ pedig,ugymond tudtam,midőn a' városokat makacsoknak nevezém, nevén találtam a'gyermeket; én most is előbbi nézetimhez ragaszkodom, mert nem látom okát, miért kellene az orsz. határzatot megváltoztatni. A' városi követek nem tesznek egyebet, mint a' többség határozatának ellene szegülnek,ezt pedig engednünk nem szabad. Emlékeztette szónok a' RRket az 1843d. évi jun. 20.határozatra és a'decemberi napokra, midőn e' tábla elhatározta, hogy itt a' tanácskozás egyedül magyarnyelven történhetik, a' horvátországi követek ennek ellenében azt mondák, miképen utasitásaiknál fogva kötve vannak a' tábla e' részbeni végzésének nem engedelmeskedni, ők máskép mint deák nyelven nem beszélhetnek,'s mi történt:a'horvátországi követek szigoru állhatatossággal ragaszkodtak nézeteikhez 's a' többség ellenébe kivivták magoknak mit akartak. Én ezen eseményből azt tanultam,nincs jobb mód az ügy kivivására, mint az erős szilárd akarat, mi erős kifejezéseket használtunk határozatunk megtartása mellett,de Horvátorsz. követeierősebbek voltak,merta'többség akaratán győzedelmeskedtek; ez ösvényen járnak a' FRR. is,ők kimondott elveikhez szorosan ragaszkodnak, 's ezzel többre mennek mint mi,mert még eddig utóljára is ki tudták vivni mit akartak. Ohajtanám, hogy már valahára ezen tábla tagjai is ezen nyomon haladnának,'s hagynák el az engedékeny szerepet. Ezt mutassuk meg ezen kérdésnél, mert figyelmeztetem a' RRket, nem ollyan csekély dolog ez, mint első tekintetben gondoljuk. Vigyázzunk, ne adjunk olly fegyvert a'városok kezébe,mellyel idővel hóditásaikat szabadon üzhetnék;tudjuka'hisztóriábul,hogy midőn Árpád apánk Magyarországba jött, Zalántól kevés füvet és dunavizet kért, 's utóbb az akkori népeket meghóditotta. Ha a' minoritás a' többség végzését akadályoztathatná, akkor vége lenne minden tanácskozásnak,mert az ország bármi üdvös határozatának meggátlására elég volna egykét m. Még a' többek között egy más tiszamegyei követ megjegyzé, miképen ha az orsz. végzés ellenére a' városok kivánsága elfogadtatnék, akkor olly tár kaput nyitnának a' RR. a' zavaroknak, mellyet bezárni nem lennének képesek; szóló tiszteli a' kevesebbségnek véleményét,deakkép vanmeggyőződve,hogya'többség által hozott végzést megváltoztatni nem lehet. Igy volt ez, ugymond, midőn a'városi szerkezetben az adó meghatározása tárgyaltatott, a' többség azt kivánta, hogy a' maximumot az országgyülés határozza meg; B.megye ekkor a'kevesebbséggel szavazott,de midőn a'végzést megváltoztatni akarták,B. megye a'végzés megtartására nyilatkozott; mert az eddigi szokás szerint, csak két módon lehet az országos conclusumon változtatni,t. i.ha a'fördi válasz, vagy a' kir. resolutio az alkudozást megkivánja; itt illyen eset nem fordult elő,'s azért a'határozatnak maradni kell.Ha itt hagyják a'városi követek a'diaetát,tessék; ők lássák következményét, azzal a' törv.hozás működését akadályoztatni nem fogják,igazolja ezthisztória: 1664. orsz.gyülésen midőn az evangelikusok összeszólalkoztak a' diaeta elhagyására, 's onnan 13 megye ment el,azért folyt a' tanácskozás, protestáltak ők ugyan a' hozott törvények ellen,de haszontalan,mert azok végrehajtattak és maig is életben vannak. Ezen most mondott okok következtében, a' RR. többsége, hangos maradjonnal a' határozat megtartása mellett nyilatkozott.

B. városa követe nem épen a'tárgyra ugymond,minthogy a' határozat már kimondatott, hanem csak a' városi követek ellenébe felhozottakra kivánok röviden válaszolni. A'ker. elnök közbeszólván,ha a'RR. a'tárgyhoz még tovább is kivánnak szólani, akkor a' rendet meg kell tartani. A' m. követek a' tárgyat befejezettnek tekintvén , a' kiszemelt inditványokat kivánták felvétetni ; ellenben a' kir. városi követek többen kivántak szólani , 's kihallgatást követeltek; az elnök figyelmezteté,miképen a'végzés már ki van mondva; 's kéré: hagynának fel a' szólással, mert a' dolgon ugy se változtathatnak ; de a' városok kijelenték , hogy ők szólani akarnak ; 's e' szerint a' szólásban sor szerint következett B. megye ősz követe, jobb lesz ugymond,nem tanácskozni,mint illyen zavarban lenni, én az elnöki kimondást sokkal inkább tisztelem, mint sem a' discussiót tovább folytassam. Egy városi követ: nekünk a' szólás jogát nem egy megye önkénye adta,hanem törvényes jogunk szerint veszünk részt az orsz. tanácskozásokban , annálfogva követeljük a' kihalgattatást. A' megyei; követek a'szólástól elállottak; és következett a' végzés, kimondása után szólani kivánt B.városa követe:Felette sajnálom,hogy épen én,ki e'táblának tiszteltetését annyira ohajtom, valék csekély oka, ki akaratlanul alkalmat valék nyujtani kénytelen a' nemesi rendnek , hogy annyira dicsőitett rokonszenvének ez ujabb példáját a' polgári rendnek bemutathassa és azon megnyugtató és kibékitő tanuságot, miszerint nem elégelvén azt: hogy bennünket a' szavazatjogtul foszta meg , most még szólhatási jogunkat is elnyomni törekszik. Nem e' miatt, hanem mivel a' rövidre mért időt kimélni ohajtom csak kevés észrevételre szoritkozom , miket a' 3dik rend soraiból indult loyalis megtámadás szükségel, hogy legalább a' tárgyalás egyoldaluságának szine kerültessék. B. csak azért nem akarja kivánatunkat teljesiteni , mert ez által az orsz. végzés változnék meg. Ugy látszik a'3d. rend hirtelen szilárdságra kapott. Eddig a' FRR. egy üzenetkéje elég vala a' 3dik rend többségének kimondott szándékát rögtön megváltoztatni , határozatait halomra dönteni,én nem akarok e' tekintetben a'titkos rugók után vizsgálódni , de kérdeni bátor vagyok , ha a' 3dik rend annyi hajlandóságot anyi engedékenységet tanusitott azonhatalmak ellenében,mellyek eddig bizodalmával épen nem kérkedhettek , miért akarja hasonló engedékenységének kért csekély jelét megtagadni tőlünk , kiket mint az országgal elhitetni akarja , társaivá emelni törekszik. Igen de,ugymond,a' minoritásnak engedelmeskednie kell. Tökéletesen egyetértek e' részben, én is kárhoztatnám a' minoritás tiszteletlenségét,ellenszegülését a'többséghatározatai ellenében, de csak azon kissebbségét,mellynek tagjai a' tanácskozásban 's végzés hozatalában hasonló elhatározó joggal élni engedtetnek. Mi jogaink azonban, mellyeknek gyakorlatát a'történetbizonylata tagadninem engedi , legyen maguk a'városi követek gyengeségből , legyen a' kormány gondatlansága vagy a' többi Rendek tulnyomósága miatt , de az idő viszontagságai között tapasztalhatólag megakasztattak , állásunk majd a' hallgatóságához alacsonyittatott és szavazatunk a' kérdéses határozatban nem számittatott.Ha pedig a'határozatbani részvét tőlünk megtagadtatott, ugy bennünket sem a'majoritás sem a' minoritáshoz számitani nem lehet 's megszünt kötelességünk is a'határzat ellenében.Hanem mint külön álló orsz. rend, azon kötelességet felejtenünk nem szabad, miszerint a' hajótörésből fenmaradott azon kevés töredékeket mentenünk 's megtámadók ellen védenünk kell, miket az önkény örvénye eddigelé el nem sodort. Nyiltan kimondja B. követe , hogy a' választmányi tagok kivánt szaporitásától tart. Nem tudom,hanem sejtem,miképen ezen félelem alapja azon gyanu, hogy a'városi követek nem a' szerint fognak szavazni , miként ő jónak tartaná; 's ha ezen gyanuja alapos volna , jóakaró következetességet tanusitna. Egyébiránt azon okoskodás logikáját , hogy a' választmány tagjai akkor , midőn a' tárgy alkudozóvá válik, szaporittassanak,felfogni nem birom; mert ha tartani nem lehet az illető tagok szaporitásától az alkudozó , és igy ujabb adót javasló választmányban, mi veszéllyel fenyegethetné a' házat szaporitása azon tagoknak , kik csupán tudakolásra küldetnek ki? N. követe azonban tovább megyen , mert ő nemcsak megtagadja kivánságunk teljesitését , hanem állhatatosságunk esetében, az orsz. ülés mostani elnökére akarja az illető tagok kinevezését bizatni. Tehát annyira feledkezik az ország jövendőjéről,hogy ellenszenvének a'városok iránt's pillanatilag felingerült szeszélyének alkotványos jogokat hoz áldozatul? mellyek csak imént kivíva , folytonos ajánlást 's féltékeny őrizést követelnek ; megvallom,illy nyilatkozás meg'epett,habár előttem többé semmi nem váratlan. Mind e' mellett a' tanácskozás tárgyát N. követe csekélységnek mondja, melly e' vitatkozást nem érdemli. Ha valóban csekélység a' 3d. rend szemében az, mit a'városok lényeges joguknak tartanak, érdemes é annyi vitán keresztül e' csekélységet megtagadni , és méltó é követelni , hogy mi való vagy képzelt jogunkat a' 3d. rend ötletes tetszésének feláldozzuk? H. m. a'városok állhatatos kivánatát makacsságnak nevezé, mit onnan következtet , mert a' városi követek ezen szót ellenzik, a' gyermekre emlékeztet, ki érti, midőn megneveztetik. Én is ismerek egy anecdotát, ,a'molnárról'melly hasonlatosságra szinte alkalmas; mert valamint a'városi követek a'makacsság ellen szólalnak fel, ugy a' nsi rend felriad és felzudul, valahányszor részünkről a' zsarnokság's bitorlás emlittetik ; mi világosan tanusitja,hogy a' hasonlitás a'nemesi rendre épen reá illik.Felhozatott még a' juniusi végzés a' tanácskozási nyelv tárgyában, erősitésül, hogy a' városi követek a' tábla végzésinek engedelmeskedtek. Hódoltak a'városi követek ezen habár véleményök szerint jó későn hozott végzésnek , mert lelkükből vala meritve 's jövendőt igért a' nemzetiség azon szellemének, mellyben a' városi követek magukat a' 3dik rend által megelőztetni soha nem engedendik.Azonban a' hasonlitás a' fenforgó kérdésre nézve nem áll , mert az érintett végzés a' tábla belrendezését illette, valamint a' korlátok , asztalok stb. elhelyezése , misem a' m. FRR. sem a' fejdelem megegyezését nem igényelte ; ellenben a' városok igényei alaptörvényben 's az ország alkotványos elrendezésében gyökereznek , mellyek csak a' törvényhozóhatalom által változtathatnak meg. E' viták bár mi legyen eredvényök , mégis nem valának egészen meddők, mert H. követe egy tant következtet belőlök, melly igen üdvös, t. i. hogy e' táblának erősnek kellene lenni. Sajnálom , hogy most ébredett föl e' tannak elfogadására, mellyet követni már régen kelle; kivántam volna követését már akkor is,midőn a' horvátországi követek ellenében épen az emlitett juniusi határozat fentartásáról szó vala, mellynek védelmével a' 3dik rend a' megtámadás első jelére olly sietőleg felhagyott. Ellenben ezen uj tant fegyverétől megfosztott ellen előtt fejteni ki, 's jogainak elnyomására használni, sem nemesnek, sem lovagiasnak nem tarthatom. Még egy hasonlóság hozatott fel, hogy valamint Árpád eleve csak földet, füvet 'stb. kivánván Zalántól, midőn e' tárgyak megadattak , ezt hódolat jeléül vette,az országot magának 's övéinek igényelvén: ugy a' polgári követek is cskélységgel kezdenek, hogy a' nagy czélt elérjék. Nem titkolhatom el benső fájdalmamat ezen hasonlitás alkalmazása felett,mert eddig azt hivők, miképen a' nagy Árpád és a' 3d. rend párduczos eldődeihős tettek következésébenjutottak e'hon birtokába. Azonban a' városi követek jogaikat nyiltan követelik 's valamint hiszem, hogy rájok nézve a' felhozott példa , ugy mint felhozatott , nem alkalmazható, ngy más részről hinni akarom , hogy midőn a' követ a' megcsalatott Zalán bárgyuságát festeni iparkodott, ezt nem tette szánakodási czélzással a' 3d. rendre, mit a'tót királylyal összehasonlitani jónak találta;hanem veszem az egészet történeti abstractionak, mellyet a'követ akaratlanul nyilványulni engedett. K. m. követe ezután ugymond a' tárgyhoz mivel már késöre haladt az idő szólani nem akarok, ki van mondva már a' végzés,de kijelentem , hogy mihelyest a' 12 órát elüti , orsz. ülésben e' tárgy kiegyenlitésére mindjárt inditványt fogok tenni, mert ha erősek akarunk lenni, akkor nem a' városok ellenében hanem egymással karöltve kell és lehet a' haza érdekét elömozditani. És igy a' határozat ujabbani kijelentése mellett az ülés eloszlott.

206d. orsz. ülés a' t. RRnél augusztus 27dikén. Az ülés kezdetével K. megye követe , ugymond : megvagyok győződve miszerint alig van nevezetesebb tárgy ezen orsz.gyülés teendői között , mint az élelmezési ; milliók érdeke forog itt kérdésben , annálfogva a' RR. figyelmét erre felhiván,inditványozom,hogy a' kiküldöttség száma a' tárgy fontossága miatt szaporittassék ugy, hogy a' megyeiek a' kerületenként választott 3. taghoz még egyet egyet,a'városok pedig négyet válasszanak.Az inditvány sok által helyeseltetett ; ellenben B. m. követe K.m. előadása első részében osztozván, elismeré a' tárgy fontosságát, de az inditványhoz, minthogy az csak tudakozó lesz, járulni nem akar, ne himezzük ugymond a' dolgot, mondjuk ki tisztán, a' városi követek a' 3 választmányi taggal meg nem elégszenek , engedjük meg, hogy négyet válaszszanak, mihez én soha sem járulok , mert itt a' kérdés véleményem szerint az,adjunk é a' városoknak tulnyomó befolyást vagy nem? Hogy e' tárgy a' városokat érdekli , átlátom ; mert adózók, de ép ugy érdekli a' megyéket is, mennyiben mi a' megyei adózókat k é p v i s e l j ü k , 's nem látom át, miért adjunk a' v á r o s o k n a k n a g y o b b befolyást mint a' megyéknek akkor , midőn B. megye 140 ezer forinttal járul az adóhoz , mig némelly kis városok alig pár ezerrel ; mig megyém 1000 katonát ad, midőn egy kis város alig 5—6ot ; mig ez igy lesz , addig az arányt elismerni nem fogom , én a' kir. városokat elrendezéssel minden , a' nélkül pedig semmi jogban sem kivánom részesiteni , 's miután az orsz. határozat megváltoztatásának sem szükségét sem okát nem látom , a' mellett maradok. Egyébiránt még annak sem látom szükségét, hogy azok, kik velem egy véleményben vagynak, nyilatkozzanak ; eddig a' többség mellettünk van, 's kik bennünket a' határozattól elütni akarnak, kivánom , hogy az eddigi szokás szerint nyilatkozzanak. A' vitatkozás folyamát , melly a' ker. ülés kifolyása vala , követni nem kivánjuk , csak annyit jegyzünk meg , mikép azon állitás ellenében , hogy a' kiküldendő orsz. választmánynak semmi teendője nem lesz , felhozatott , hogy küldöttség kötelességében fog állani a' határozat értelmében , a' kir. biztosságtól ő felségének szándékát kitudakolni 's annak nyomán az ország Rendeinek véleményt készíteni. Azonfelül egy tiszamegyei vezérkövet-szónok megemlité, miképen mult or.gy. midőn e' tárgyban orsz.választ. küldetett ki , a' megyei kerületek részéről akkor is négy négy követ választatott , a' kir. városok közül szinte 4 , azóta pedig e' tárgy fontosságából nem vesztett; mi a' választmány számát már azon oknál fogva sem fogyaszthatjuk , mert meglehet, hogy a' FRR. ugyanannyi tagot küldenek ki jelennen is e' választmányhoz , mint a' mult orsz.gyülésen , 's igy a' képviselői tábla részéről , ha a' határozat megtartatnék a' két tábla közötti arány fön nem maradna ; szükséges pedig a' RR. táblájának a' kellő befolyást biztositani, annál fogva az inditványt pártolta. És e' szerint az inditvány mellett a' szólott kerületi és káptalani követeken kivül 28 megye nyilatkozott. Igy a' nm. elnök a' végzést az inditvány mellett kimondván , B. m. követe kijelenté , mikép e' határozat nem egyéb , mint a' városi conferentiának azon szüleménye , mellyben kimondatott , hogy 3 tagot választani nem fognak , 's a' többség nem tett egyebet , mint a' városok kivánságának engedelmeskedett ; e' szerint jövendőben is , ha nekiek valamelly határozat tetszeni nem fog, megváltoztathatják. Erre P. m. követe megjegyzé , hogy B. előadása inpoliticus 's nem egyéb mint izgató, midőn mindennel harczban vagyunk a' főtábla és a' kormány ellenében, akkor kérdi , vajjon helyes tactica é még e' tábla tagjaival is harczba keveredni? nekünk a' városi érdekkel , a' népélettel kezet kell fogni és a' jogokat ezen szempontból védelmezni , ha e' mellett a' privilegialis classis nem elég erős saját érdekeit fentartani , ha a' néppel karöltve haladni nem képes, akkor azon osztálynak utólsó órája megkondult 's nincs erő,melly azt többé fentartani birja.Még néhány mindkét részről történt megjegyzés után átment a' tanácskozás a' napi rendül tüzött tárgy folytatására. A' büntető eljárás előfordult több pontjaira nm. személynök megtevé saját észrevételeit , de a' kerül. szerkezet egy két stylaris változtatáson kivül megmaradt.

207d. orsz. frdi ülésb. a' m. FRRnél aug. 28kán 10 órakor. Ő cs. k. Fensége szerencsés visszajötte után az elnökséget vivén, napirendül kitüzte a' t. RRnek a' sz. kir. városok elrendezése tárgyában a' m. FRRhez küldött ötödik üzenetét , mellynek olvasása után egy m. báró 's főispán az első szakaszban tárgyalt 59ik §ra nézve emlékeztetvén a' két táblának e' pont iránti véleménykülönbségére , a' m. FRR. öntudatára hivatkozik, hogy midőn azon elvet felállitják, hogy egy magában törvénytelen s t a t u t u m az által, hogy a' Helytartótanács k ö t e l e s s é g é b e n s e r é n y e n el nem jár, t ö r v é n y e s s é n e m v á l h a t i k, ez által soha „a' kormány hanyagságát rendszeres állapotnak“ nem vevék , mig kevésbbé a' kormány hanyagságát elvül állitották fel 's azért a' t. RR. habár talán e' táblának közelitését várhatták's várták,teljességgel nem állithatják, hogy azt „méltán követelhették volna.“ 'S ha a' t. RR. „a' szabályalkotási jogot korlátlan önkénynek kitenni“ nem akarják , a' m. FRR. viszont a' statutumok sorsát a' véletlennek átengedni nem kivánják. Ha a' t. RR. arrul vádolják e' táblát , hogy „a'm. FRR. ugy látszik a' törvényhatóságok törvényszerüségében nem nagy bizodalmat helyeznek“ róluk talán nagyobb joggal lehetne mondani , hogy nekik nincs bizodalmuk a' kormányban. Azonban e' tételek egyikét a' másikra alapitani nem lehet, 's a' szónok illy eljárás iránt cautelát tesz. Ezek következtében véleménye oda járult , hogy az 59 pont iránt a' t. RR. minden szóvitát 's ingerültséget okozható kifejezés mellőzésével — mi most az országgy. végével szorgosan kerülendő — szólittassanak fel , hogy a' m. FRR. 3dik válaszüzenetét figyelemmel átolvasni méltóztassanak,'s azt találandják , hogy ebből az imént emlitett állitásokat kihuzni teljességgel nemlehet ; 's ennél többet e' pont iránt nem kiván válaszolni. Ez inditvány a' többség hozzájárulását nyerte, de a' ha-

PEST, csütörtök sept. 26kán

JELENKOR.

1844. 77dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emetélen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kir. adakozás Kliegl gépe létesitésére; A' bal-és jobb-parti vasút gr. Széchényi Lajostul; Országgy. közlemény: (sept. 14d. frdi ülés a' szabad átmenet iránti felirást 's t. javaslatot vizsgálta; sept. 17d. orsz. rdi ülés a' váltótörvénybeli módositásokkal foglalkozott; sept. 18d. frdi ülés több válaszüzeneti tárgyalás után a' görög n. egy. vallásuak 's áldás-meglagadás iránti 4d. üzenetet vizsgálta; szintaz napi ker. ülés az urb. czikkek némelly szakaszai felvilágositására czélzó üzenetet tárgyalta; szintaz napi orsz. rdi ülés folytatá a' v. törvénybeli módositásokat; sept. 19d. orsz. rdi ülés a' váltótörvényi módositásokat végezvén, az orsz. sérelmi 3d. üzenetet tárgyalá; részletei a' sept. 16d. orsz. rdi ülésnek; Vasmegyei elegyhirek;)

Spanyolország (a' választó bureauk Madridban, az absolutisták törekvései; spanyol kivándorlottak; madridi helyhatóság felszólitása 'sat.)

Anglia (O'Connell beszéde a' dublin'akhoz.)

Francziaország (Horce Vernet uj megbizatása; Thiers legujabb munkája; a' nicaraguai földszoros átmetszetése iránti csatornaterv; Marokkóval megkészült a' béke.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. fels. miután legkegy. meghagyta folytában, cs. kir. főhg Nádor ő fens. által, Kliegl József osztó- és szedő-gépe megvizsgálására 's annak mibenléte 's czélszerüsége és használhatóságáról teendő véleményadás végett, m. Török Bálint gr. ur elnöklete alatt kinevezett küldöttség, a' gépeknek f. évi jun. 14kén tett megvizsgálásakor, szükséges segédeszközök általi létrehozhatásáról meggyőződvén, a' legkedvezőbb véleményzés mellett ajánlá a' föltalálót ő fels. legmagasb pártolásába: a' gépek minélelőbbi létrehozhatása tekintetéből 6000 p.fttal méltóztatott a' müvészt legkegy. megajándékozni.

A' bal és jobb-parti vasut. Hála Istennek, hogy olly anyagi kérdésekbe ereszkedik egyszer már országgyülésünk, mellyekből müiparunk 's kereskedésünk előmenetelét, ettül pedig moralis és physikai erőnk szaporodását reménylhetjük. — Vasutak, melyekről már az 1836ki országgyülés rendelkezett, de eddig el sem kezdettek, ámbár szinte készen is lehetnének már, vasutak vannak elvi 's végső meghatározás iránt napi renden. A' jobb parti, melly már az 1836ki törvényben meglőn állapitva, de alkotójitul fölhagyatva; és a' balparti, melly akkor tökéletesen elvettetett, 's most ujolag követeltetik, sőt az országgyülés jelenlegi majoritása által pártoltatni látszik — képezik a' többféle javaslatok tárgyait. A' sok pro et contra közt igénytelen nézetimet én is a' tisztelt közönség elibe adni merészlem, mivel, mint az mindenkivel történni szokott, azon vélekedésben vagyok, hogy jót javaslok és czélszerüt; meglehet, csalatkozom; de az is meglehet, hogy igazam van; azért nyugodt és részrehajlatlan megbirálásért esedezem. — Hogy a' vasutak az európai müipar óriási emeltyüi czéljainak mindenképen megfelelhessenek, szükséges 1), hogy a' honi kereskedés kebléből induljanak és abban pontosuljanak, ismét 2), hogy az ország mentül több részeire legyenek elágazva, mindazáltal bölcs összeköttetésben maradván; 3) hogy az ország biztositassék arrul, hogy szorosan megállapitandó határozás szerint valóban fel is épülnek, hogy elkezdve nem hagyatnak el, és hogy, ha részvényekre épittetnek, ezeknek valamelly bizonyos hasznot hozandnak; de ha a' kormány által készittetnek, folyvást, bár a' kormány egyenes haszna nélkülözésével is kezeltetni fognak; 4) főképen szükséges, hogy mentül általányosabban élveztessenek az ország széles határain át. Ezekből az látszik következni, mintha legjobb volna mind a' két Dunaparton egyszerüen vasut-épitést engedni meg; de ez igy nem állhat: mert tagadhatlan, hogy párhuzamban — kivált Dunánk gőzöseivel közöttük — mind a' két vállalatnak tönkre kellene jutni, főkép, h a e g y i d ő b e n k é s z ü l n é n e k, é s i g a z i p á r v o n a l b a n; a z a z e g y p o n t b u l i n d u l v á n u g y a n a z o n e g y h e l y r e i r á n y o z v a; mert jól mondja báró Rothschild, hogy a' részvényesek nem a' vasutak nyereségeért, t. i., az eredendő dividendeért küzdenének, hanem azért, a' mit a' tőzsérdén (Börse) részvényekkeli kereskedésből szerzendnek, következőn a' balparti részvényesek különös érdeke a' jobbparti részvények hitele csonkitására volna irányozva, és igy megforditva is; miből csak mind kettőnek károsodása következhetnék. Ezek mind igaz tények; ugy az is, hogy virágozni alig egy kicsinyt kezdő gőzösi hajózásunk erős csorbulást kapna. De épen mivel ezek mind igazak, mivel ezen különböző érdekeket mind egyarányosan pártolni, ezen különböző reményeket tökéletesen egyeztetni nem lehet, azt tartom, előbb, hogy sem arrul tétessék eldöntő határozás: melly vasutnak adassék elsőbbség? mellynek legyen törvényes engedelem adva? azt kellene vizsga szemmel tekintetbe venni: nem találhatni é módot, melly szerint részletesen és épen ez által sebesebben elérhető, általányosabb haszonnal — lehetségessé váljék, a' különféle érdekek közt valamellyes jutányi fölosztást tenni? Hogyan volna, ha balparti vasut Debreczenbül Pestig készittetnék, Pestrül Bécsig pedig a' jobbparti állittatnék föl? Innen hallom, hányan kiáltanak fel olvasóim közül ezen eszmém ellen! de kérem, ugyan miben volna javaslatom olly rendkivüli? A' balparti vasut felső Magyarországot kötendi össze Pest fővárosunkkal, kereskedésünk középpontjával, de az állóhid által Budával is — és erre figyelmezzünk — a' honnan indulni kell azon kereskedési vonalnak, melly, minden joggal, mindnyájunknak főczélja, t. i. melly az ádriai tenger partjaihoz irányoztatik, legyen ez vasut, legyen — mint nem régen tisztelt barátom Dessewffy Emil gr. a' B. P. Hiradóba foglalt 's drága István öcsémhez intézett nyilt-leveleiben ügyesen megmutatni ügyekezett — legyen a' Száva erre kijelelve és használva, mindegy; az ádriai tenger felé Pestrül a' lánczhidon át Budának fog menni minden esetre a' kereskedés hatalmas mozdulata; ha a' Dunán vitetnék is le minden a' Szávaig, erősen fogják jövendőben a' kereskedési érdekek követelni, hogy onnan Buda felé minden, a' mi külről jön, ne vizen hozassék fel, nagy idő- és erővesztességgel őszi és tavaszi viszontagságoknak kitéve, — kivált a' téli hajózás lehetetlenségénél, hanem ismét arra különösen épitendő vasuton. Igy leend Pest-Buda vasutaink keble, mellyben összepontosulniok kell, és a' honnan el is fognak ágazni kétségkivül. A' mint a' balparti vonal Magyarország egy részében elevenebb ipart szülend, ugy eszközlend egyenlőt a' jobbparti a' hon másik részében, mit a' szoros igazság joggal követel. Hogy a' balparti vasut azon kereskedési tárgyakkal, mellyek egyenesen Morva- Cseh 's Lengyelországokba küldetnek, Bécset elkerülendi az éjszaki (ferdinandi) vasuttali összeköttetése által, igaz, ugy az is, hogy ez által az onnani kereskedésnek élénkebb mozgást adand; de ez nem elég ok az ország felétül ezen nagy jótétemény élvezését megtagadni; vagy Isten tudja, melly időre halasztani, kivált mivel minden, mi a' balparti vonalon az ausztriai tartomány határira érkezik, tüstint vám alá vétetik, ott a' hol azt éri, igy tehát a' jobb parti vonalon a' kis kerülés Bécsen át — hol már semmi sem vámoztatnék többé — az ipar mozgásiban olly érezhető különbseget nem tehetne; ha tekintetbe vétetik még, hogy el nem lesz kerülhető a' bécsujhely-gloggniczi vasutnak, a' Ferdinand-éjszakival Bécsen keresztül viendő különös vasuttali összekapcsoltatása, a' mint errül a' bécsujhely-gloggniczi társaság utólsó ülésében szó is volt már. Milly aggasztó hátramaradást kellene mindennek szenvedni e' nélkül, a' mi az éjszaki tartományokbul Triestnek csak átmenten (transito) küldetnék, vagy viszont! mennyi költség okoztatnék a' többszöri átrakodással! mennyi nehézség a' vámi ellenőrséggel! — Ennélfogva tehát a' jobbparti vonalon jövő magyar kereskedési tárgyak sem fognak különös nehézségeknek kitétetni, ha Bécsen keresztül indittatnak Morvába, Sziléziába, vagy pedig még odább éjszak felé, mellyeket a' Ferdinand-éjszaki vasut tovább vitelre épen ugy átveend a' jobbparti magyar vasuttal, mint szinte 6) ez a' fölülről jövő árukat átveendi, mellyek a' balparti magyar vasuton hozatvák, és alá felé indittatvák. A' mennyire pedig különös nagy nyereség mutatkoznék azon kis időnyereségben, melly Bécs elkerüléséből támadhat, el nem kell felejteni, hogy a' jobbpartira nézve ezen környülállás épen olly kedvezőn áll, mivel mindazon kereskedési szerek, mellyek a' dunántuli gazdag, mivelt 's népes megyékből Ausztria alsó részeibe, Stájerorsz., Karinthia 's többi tartományokba, vagy egyenesen országokba küldetnek, a' jobbparti vonalon egyformán elkerülik Bécset, minthogy ez a' városon kivül szakad a' gloggnicz-ujhelyibe. Áll tehát ez esetben is századoktul axiomának elfogadott latán mondásunk: quod uni justum, alteri aequum esse debet. Illy formán élvezheti csak általányosan az ország a' vasutak jótéteményét, 's idővel fog még csak kisülni, hol és merre követeli még a' honi ipar ezek szaporitását 's elágazását. Tudom, hogy mivel csekély birtokom a' dunántuli kerületben fekszik, pro domo sua peroráló Cicerónak fogok látszatni, — nem akadályozhatom, ámbár ha tenném is, csak több érdemes példát követnék ebben; ha a' Tisza kéjes partjain, vagy a' Kárpátok magas bérczei közt is birnék valamit, akkor valóban különös érdekem volna e' javaslatomat még inkább ajánlani, hogy vagyonom minden részei előmenetelét eszközölhessem egyszerre, mint okos gazdához illik. Vajjon Hazánk, ha mint számos és sokféle kincsei birtokosát tekintjük, nem áll é az egészhez épen ugy, mint én állnék akkor parányi kicsiségekben többféle birtokimhoz? A' köz Haza nem közönséges anyánk é? nem kedveli é egy szivvel fiait minden részeiben? nem táplálja é egy gonddal? 's nem keresi é előmeneteleit minden lehető módon 's helyeken, hogy áldási olly általányossá 's elterjedté váljanak, mint a' nap jótévő sugárai? Azon hoszszu gyönyörü vaskötelék, melly a' széles magyar földet, mint egy óriási szalag áttekergendi, ne szépitse vidékeit, ne gazdagitsa lakosait, hol az ős Duna ketté vágja? mintha azontul magyarok, honfiak nem laknának! vagy kereskedésre mitsem állithatnának elő, vagy ennek hasznaira, a' müipari előmenetel következéseire érdemetlenek, jogtalanok volnának?! Mi más okbul lehetne azon egyszerü, de nem eléggé becsülhető vasvágányt, a' hon csupán egy felének direct vagy indirect élvezésére fentartani? talán csak irigységből vagy egyoldalu önségből nem? távul legyen ezt vérünkrül csak föltenni is! vagy az országgyülésen mutatkozott majoritás diadala miatt? mellyről tudjuk, hogy ma igy üt ki, nem sokára ellenkezőn, 's nem volt mindenkor elég szerencsés a' valóságos vox populi etc. kimondásában. Nem, nem, élvezze mentülelőbb a' honnak minden része az áldást, melly a' törvény bölcs intézkedéséből eredend, azon érzékeny gondosságbul, mellyel az anya gyermekeit egyformán pártolja. Javaslatom szerint b. Rothschild 's többi tőzsérdei egyedek fenemlitett észrevétele eltünik, mert nem ajánlok párvonalat, hol a' részvényesek egy pár hadi sereg gyanánt állnak szemközt egy más elrontására, szerintem csak a' nagyszerü vonal folytatásárul van szó, ebben pedig, ha egy partrul a' másikra megy át, a' részvényesek érdekei korántsem ellenkezhetnek, sőt elvem őket több személyes haszonnal kecsegteti, mivel többféle vidékeket, 's több család tagjait részesiti eredvényeiben; többféle nyerkémletek reményit izgatja fel, következőleg a' bizodalom általányosabb, a' részvények utáni vágy kiterjedtebb leszen. Nem csalatkozom, ha állitani merem, hogy Pénzkényuraink nem egymás ellen, hanem kezet fogva segitenék elő a' közügyet, ha orsz. gyülésünk egyszerüen, de komolyan meghatározná, hogy a' M a g y a r o r s z á g b a n f e l á l l i t a n d ó e l s ő v a s u t D e b r e c z e n b ő l P e s t i g a' D u n a b a l - o n n a n p e d i g a n n a k j o b b p a r t j á n é p i t t e s s é k. Ezen nagyszerü kereskedési szövetségnek azon jótevő következése is leend, hogy azon ellenvetést is megsemmisiti, melly a' pesti uj hidon okozandó költségek iránt tétetett; mert ámbár tagadni nem lehet, hogy ha párvonalu vasutak állittatnának fel, Pestrül a' bal-Budárul a' jobbparton, a' hon felső részeiből lefelé viendő tárgyak az állóhid dija által drágittatnának, ugyszinte bizonyosságig jósolhatni azt is, hogy ez gyakorlatilag állni nem fog; hiszen azon egyedek, kik az általam tervezett vonalban a' legnagyobb részt veendik, kétségkivül épen azok lesznek, kik a' kereskedés eredvényeiben azaz nyereségeiben is leginkább részesülendnek, ezek pedig a' concurrentiából támadnak, és az által válnak haszonhajtókká, ha a' beszerzés 's kiállitás olcsó; azon lesznek tehát, hogy a' közlekedési dijak az egész vonalon

át, tehát az állóhidat is ide értvén, jutányos időmban álljanak mindig. Nem tudom, vannak é a' jobbparti vasutnak Budárul Györig valóban annyi akadályai, hogy mint több helyen állíttatik — csak Győrtül Bécsig lehessen azt inditványozni? nem vagyok képes errül tiszta itéletet hozni; de emlékezem, hogy az 1836ki törvény alkotásakor hiröket sem hallottam; egyébiránt annyira ismérem a'helyzetet mégis,hogy ha nagyobbak volnának is, itt a' nehézségek, mint a' másik parton, legalább nem lehetnek legyőzhetetlenek, igy tehát legfölebb csak nagyobb költségeket okozhatnak; de ez mennyi befolyással lehet az egészre? Tekintsünk más orsz. vasuti vonalaira, és a' felállitásoknál folyt tanácskozásokra, ott a' hasznot nem a' részvényesek érdeke szerint, hanem a' hon direct és indirect jólléte irányzatában szokták fölfogni; egy pár kamat, tőzsérdei nyereség, vagy részvényi dividende (osztalék) különbség nem ütheti fel vagy le a' honi hitel mérlegét illyes életkérdésben egy nemzetnél, melly köziparának előmenetelét meghatárzottsággal 's minden részletes és önséges czélok nélkülözésével eszközleni kész. — Egy van még hátra megemlitendő, a' hon megnyugtatása arrul, hogy az egyszer meghatározott vasutak kétségkivül fel is épülnek, és hogy a' felállitás és használás közt tönkre nem jutnak; azután a' részvényesek biztositása a' keresett nyereségrül. Az elsőre a' hozandó törvény czélirányos fogalma és szoros ellenőrsége szolgálhat egyedül; a' másikra nézve a' kamatok biztositása van javasolva, vagy a' vasutak teljes átvétele a' status költségeire. — Vannak mind két részről sulyos okok előadva 's nehéz meghatározni, mellyek igérik a' nagyobb hasznot, mert ámbár igaz, hogy a' kormányi kezelésnél a' sebes és bizonyos közlekedésre inkább tekinthetni, mint a' nyereségre, tehát olcsóbb is lehetne dijra, nem hihetem mégis, hogy kormányunk — kivált honunkban addig, mig munkában levő más vonalai tökéletesen el nem végeztetnek, ujak épittetésére késznek mutatkoznék; az ország pedig olly helyeztetésben nincs, hogy most legalább csak gondolkodhassék is róla — ugyhogy ezen lehetőség valósulásaig minden esetre részvényes társaságoknak kell átengedni a' vasutak fölállitását 's kezelését törvényes őrködés mellett; nincsen szabad választásunk, mert várni 's ezen főérdekü tárgyat eldöntetlenül félbenhagyni nem lehet; meg vagyok győződve, hogy errenézve egész tágas hazámban gyéren találtatnak, kik egyértelmüek nem volnának velem. Meg kell mégis ismérnem, hogy kárnak, nagy kárnak tartom, hogy a' kormány, vagy a' hon, vasutainkat átnem veszi;mi már csak az által is meg nem becsülhető hasznot hajtana, hogy a' kamatbiztositásruli kérdést egészen elmellőztetné,mellynek tisztába hozása, az országgyülésen elágazott vélemények és elvek miatt, idővel fog csak és nehezen kifejlődni; azonban jelenleg javaslatomra épen semmi befolyással nincsen.A'vasutak vagy biztositott kamatok mellett fognak fölépittetni,vagy nélkülök; — mi a' teendő szerződés 's ezt helybenhagyó törvény értelmétől függ; ha a' kamatok biztosittatnak, ezt vagy a' kormány teszi, vagy az ország, ha az utólsó? a' mi reánk nézve födolog— uj kérdés az, hogy miből? és hogyan teheti? és ez az, mit szükségképen el kell döntenünk, máskép vasutunk sehol sem lesz; de egyszer törvényesen megállapitva minden akármelly vonalu vasutra — tehát az általam tervezettre is — ki fog terjedni egyirányosan, különbséget tehát reá nézve sem most, sem később nem okozand. A' jövendő lesz ebben is a' nagy tanár, az fogja megmutatni gyakorlatilag, ki jóslott legigazabban, kinek javaslata volt legczélirányosabb! Ha nézetim hason hangulatra akadtak, akár a' justitia distributiva elveiből, akár önös érdekből indulva, ne hallgassátok el drága elvbarátim, hacsak egy két szóval is használjátok a' sajtó többféle lapjait; álljatok elő és pártoljátok szónokságtokkal orsz.gyülésen és a' megyékben, forditsátok okoskodástokat ujabb instructiók készitéseire, t. i., hogy a' most tervezett egyoldalu javaslatok végső megállapitását akadályozni képesek legyetek, és hogy a' kivánatok valódi többsége — legyen az, pro vagy contra, jobban kifejlődjék — mire figyelmezni a' törvényhozás minden részei kötelesek, a' kormány ugy, mint az országgyülés; működjetek tehát elvünk mellett minden rendes és törvényes utakon, de lovagiasan és czélirányosan minden gyanusitás, minden most divatozó személyeskedés, főkép a' korteskedés legtávulabbi árnyéka nélkülözésével, mivel ezek által a' legigazságosabb követelés is kétséges szint veszen magára, és ha akkor ellenzőink iparkodásinkat agitationak keresztelnék is; bár legyen — csakhogy a' mostani pillanatot gyáván ne szalaszszuk el; emlékezzünk meg Schiller bölcs tanácsárul: a' mit a' perczben megvetünk, egy egész örökség sem adja meg többé! gróf Széchényi Lajos, m. k.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. 222d. orsz. ülés a' m. FRRnél, sept. 16kán déli egyedfélkor. Országbiró ő kegyelmessége elölülte alatt köziratra utasittattak a' felolvasott fördi válaszüzenetek a' büntető eljárás, a' börtönrendszer 's megyei kihágások tárgyában; utána megvizsgáltatott 's helybenhagyatott a' jászkunkerület rendezése körüli második válaszüzenet. Napirend főtárgya volt a' szabad átmenetel iránti fölirás 's az eziránti t.javaslat megvizsgálása, mellyet egy nm. püspök mind a' róm. kath., mind a' protestans hivekre sértőnek állitott; az elsőbbekre azért, mert hitelveikkel ellenkezik,az utóbbiakra pedig azon oknál fogva, mivel törvényes szabadságukat korlátozza. Mivel azonban még igen kétes, nyerend é ezen törvény felsőbb helybenhagyást, csupán a' napló tekintetéből nyilatkozék ő exc., továbbit annak idejére fentartván. Ezen nyilatkozást egy főispán oda czélzónak tartotta, hogy itt is az 1791: 26. t. cz. ellen a' róm. kath. papság által emelt ellenmondás ismételtessék; mit azonban a' nm. püspök el nem ismert. Viták folytában továbbá az előbbi alkalmakkor felhozattak, névszerint az egészen korlátlan átmenet kivánata, ismételtettek, a' többség által azonban a' fölirás, valamint a' t.javaslat helybenhagyattak.

223d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 17kén. Orsz. tanácskozás alá került tárgy, a' mult országgy. alkotott váltótörvényekben tett módositások 's az ezekre vonatkozó üzenet vala. A' módositott t.javaslatok olvasása kezdetén G. m. követe ugymond, mielőtt a' felolvastatni kezdett munkálatban tovább mennének a' RR., szükségesnek tartom küldőim utasitását és saját meggyőződésemet kijelenteni: ugyanis küldőim a' mult országgy. olly tág alapra állitott váltóképességet megszoritani kivánják. A' mult országgy. csupán theoriára épité a' váltótörvényeket, mostan tehát, mivel azóta gyakorlottságot szereztünk, a' váltótörvényinkben rejlő hibákat megismerve, azokat a' tapasztalt eredvények után javitani 's módositani szükséges. Átlátom én a' váltó hasznos és jótékony oldalát; tudom, hogy a' váltó a' pénz hamarábbi előteremtésére keletkezett, mi a' kereskedés felvirágzására okvetlenül szükséges, mert a' kereskedés sebes pénzforgalmat igényel; de ne feledjük, mi földmivelő nép vagyunk, a' földmivelést pedig rövid időre könnyen felmondható tőkével elő nem mozdithatjuk, ennek használása első lépés lenne arra, hogy gazdaságunk tönkre menjen, mert a' birtokjavitásra a' birtokos csak olly olcsó kamatu pénzösszeget használhat, melly a' gazdaságban több időig heverhet. Ez okból indulván küldőim, a' váltóképességet csak olly bejegyzett kereskedőkre kivánják szoritani, kik törvény által meghatárzott mód szerint hitelesitett könyvet rendesen vezetnek, ezek a' váltóképesség által hasznot szereznek magoknak, mig a' birtokosak által az uzsoráskodás hatalmasan neveltetvén, őket kimondhatlanul szegényiti. Ha széllyelnézünk hazánkban, mikép állott hitelünk a' váltók keletkezte előtt és után, őszintén meg kell vallani, hogy hazánkban a' váltó a' hitelt csak látszatólag növelte, valódilag pedig csökkentette; azt hittük, hogy a' váltók által pénzünk szaporodni 's ez által a' productumok értéke emelkedni fog, de majd ellenkezőt kénytelenittetünk tapasztalni; eddig a' kisebb tőkepénzesek tőkéjöket termesztvények vásárlásira forditották,'s az által ügyekeztek kamatjokat növelni, most ezek is mind visszavonultak, 's pénzöket kevés fáradsággal járó, mitsem koczkáztató uzsorás pénzkereskedésre használják, mi által kereskedésünk, a' helyett hogy emelkedett volna, fogyott; mindezek elszámlálása mellett ismételte szóló küldőinek utasitását, azonban kereskedők neve alatt mindazokat kivánta értetni, kik valamelly üzletre magokat bejegyeztették, és hiteles kereskedői könyvet vezetnek,mert csak ezen könyvvezetés mellett lehet a' csalásokat meggátolni, ha t. i. ezek könyveikből a'kibocsátott váltókat hitelesen ki nem mutathatják. Egy más m. követ pedig megemlitvén, miképen a' váltóképesség kiterjesztésével csak a' tőkepénzeseknek üzérkedéseit biztositották széles alapra, mert a' ki váltóüzletre adja magát, az a' törvény ótalma alatt bátran uzoráskodhatik; minélfogva azok, kik földbirtokra nem nagy kamatok mellett kölcsönadtak, most pénzeiket váltóüzletbe tették 's általa egy részről a' kereskedést csökkentették, más részről pedig a'földbirtokosak, kik váltóra kölcsön vettek, tetemes adósságokba bonyolodtak, az ebből származott tönkrejutást a' számos concursualis perből sajnosan tapasztalni kénytelenittetünk, mi által a' birtok hitele napról napra jobban gyöngittetik; ha ezen bajon gyökeresen segiteni kivánunk, a' váltóképességet csak a' kereskedőkre, a' földbirtokosak kiszoritásával kell kiterjeszteni; ez által a' kereskedésnek nagyobb becse és hitele leszen; mert a' birtokosra, meddig a' birtokviszonyok hazánkban elintézve nem lesznek, a' váltóképesség csak kárt veszedelmet áraszthat. Az ezután nyilatkozott nm. elnök is ezen véleményből indult ki. Azt tartom, ugymond, minden institutiót a' körülményekhez kell alkalmazni, ránk e' földmivelő országban a' váltóképességnek olly szerfölötti kiterjesztése, mint azt az eddigi tapasztalások bebizonyitották,kártékonyan hat,ezt maga ő felsége előre látván, mult országgyülésen k. k. leiratában ki is mondotta, 's a' RRket arra figyelmeztette, hogy más orsszágokban is vannak megszoritások, mert a' váltónál a' numeratio pecuniae nem levén szükséges, a' váltóképesség olly kiterjesztése által az uzsoráskodás segittetik elő. És ez csakugyan valósult is, mert a' váltó egyedül a' kereskedői üzérkedésre, hol a' pénz gyors forgatása szükséges, lehet jótékony hatásu; ezeknél a' pénzszámitás kimutatása, nálok a' hitel leginkább jó hiszemre állapittatván, nem szükséges; mert ha egyszer valamelly kereskedő szavát nem tartja, a' kijelölt napon tartozását le nem rója, hitele csökkenvén, kereskedésével tönkre jut; ennélfogva saját váltóra tett kölcsön miatt igen kevés per folyt; egy abba avatott hiteles egyed által értesittetém, hogy a' váltótörvényszéknél saját váltórul szóló per csak négy vala, mig az idegen váltói perek százakra terjedtek. Illy állapotban vizsgáljuk meg kevessé, hogyan áll hazánkban a' dolog. Ki szemét be nem hunyja, kénytelen megvallani, hogy még a' szegény földmivelő nép is az uzsoráskodók kezei közé esett,'s a'mellett, hogy az egész birtokos osztály fogyasztatik, leginkább árt a' nép azon fajtájának, melly a' váltókkali üzérkedést legnagyobb mértékben gyakorolja. Nézzük csak az emancipatio ügyét, mikép állott a' mult országgyülésen, annak pártolására a' nagy többség milly lelkesedéssel nyilatkozott, és hogyan áll most? árt továbbá a' váltó számtalan nemzetségnek; azt mondják ugyan erre, hogy vesszen az, kit saját könnyelmüsége pazarlása által tönkre juttatott, ámbár én ezt soha sem merném mondani, mert sokszor valakinek könnyelmüsége egész családját örökre koldusbotra juttathatja,'s igy az ártatlanok is szenvednek; de mások szerint mondjuk: érezze mindenki könnyelmüsége keserü gyümölcsét. Azonban nézzük ezen szegény országban mire költetik a' váltó mellett nagy kamatra kölcsönvett pénz? annak legnagyobb része nem e' hazában fogyasztatik el, hanem azt külföldi hiábavaló utazásokra, lovakra 's talán még más roszakra pazarolják; midőn pedig a' visszafizetés ideje előáll, akkor száz forintot érő köblös földét 25—50 forintért adja el, miért az uzsoráskodó 5—6 száztólit jövedelmező földbe tőkéjét nem teszi, mivel ő könnyebb módon szerezhet 50-60 száztólit. A'jószág illy bitang módoni eladása által vajjon a' status nem szenved é kárt? Valóságos igaza volt ő felségének, midőn a' váltói képességet, mellyet más nemzetek is meg szoktak szoritani, nem javaslotta mindenkire kiterjesztetni, de arra a' RR. mult országgyülésen nem hajlottak; mostan tehát midőn a' szomoru tapasztalás által tanulságot szereztünk, hogy a' váltóképességnek mindenkire tett kiterjesztése milly kártékonyan hatott hazánkra, ohajtanám, ha a' t. RR. a' történtek figyelembe vétele mellett a' váltóképességet a' földbirtokos osztályra megszoritanák, 's csupán azok részire, kikre hasznot, jótékonyságot, mint a' kereskedőkre, gyárosakra, és kézmüvesekre gyakorol, hagynák meg; ne gondolják, hogy ez által majd a' birtokosak hitele csökkenni fog; nekünk mindig nagy, fölötte nagy hitelünk volt, ezt mutatják tömérdek adósságink, nekünk ezután is, ha a' földbirtokosakra ki nem terjesztetik a' váltóképesség, elég hitelünk lesz; ezeknél fogva a' váltóképességet a' földbirtokosakra megszorittatni kivánnám,mert a' mellett,hogy azok,kik váltókra kölcsönvettek, fölötte megjárták, még közállományi tekintetben is a' földbirtokosakra károsnak, veszélyesnek tartom. A' következett szónokok által elmondatott, miképen hazánkban a' váltók más nemzetek példájára hozattak be, de ott, hol ezek vannak, a' közhitel fentartására nemzeti bankok létesittettek, e' nélkül a' váltóképesség, kivált a' fö'dbirtokosakra csak veszedelmet hoz;tekintsünk csak viszsza a' lefolyt négy évre, ugyan minő hasznot árasztott hazánkra a' váltó? volt ugyan annak következménye, de mint egy magyar közmondás tartja, nincs köszönet benne, mert a' birtokosak, kik eddig 5—6 petre kölcsönvehettek,most mint hogy a' numeratio pecuniae kimutatása mellőztetik, 25 petre kénytelenek pénzt fölvenni, mi ha sokáig tart, nem sok idő mulva az ország zsidók kezére fog jutni, minthogy legtöbb pénz a' zsidók kezében van, 's leginkább ők üzérkednek gyalázatos uzsoráskodás mellett a' váltókkal 'stb, ez a' földmüvelő hitelét csökkentette, mert ezelőtt, kinek 25—30 ezer forintot érő vagyona

volt, ha arra 10—12 ezer forint adósságot csinált, még hitele volt, de most ha annyi értékü jószágra annyi váltói adósságot tesz, hitele elenyészik, mert kinek váltóji piaczokon keringenek, nem nagy hitele szokott lenni. A' váltónak legkártékonyabb oldala, hogy az erre állapitott követelés statarialis végrehajtással eszközöltetik 's minthogy mi a' váltóbeli fortélyosságoknak nem nagy felfogóji vagyunk, sokszor egy könnyelmüleg tett lépés egész családokra szomoru következést húz 'stb. A' váltóképességnek a' birtokos osztályra való kiterjesztése ellen hoszszas előadások tétettek; a' felhozott okoskodásokat azonban, mellyek legtöbbnyire a' kerületi tanácskozások viszhangjai valának, a' többség maradjonnal czáfolta meg, minthogy azokat az ellenfél a' kerületben okszerü ellenokokkal és utasitásokkal legyőzte. Ezután a' tárgyalás alá vett törvényjavaslatok iránt a' tanácskozásokat a' 16 §ig folytatták; a' kerületben tett megállapodások azzal szaporittattak, hogy a' fiumei váltótörvényszékhez Zeng, Carlopago városok és kikötők, az ottosaczi végezredbeli egész tengermellék Jablanacz és Gurgevacs tengermelléki helységekkel adattak 'stb.

224d. orsz. ülés a' m. FRRnél, sept. 18án regg. 10 órakor országbiró ő excja elnöklete alatt. Ülésmegnyitáskor a' tegnap felolvasott válaszüzenetek a' büntető eljárás és börtönrendszer tárgyában némelly stylaris változtatások mellett elfogadtattak; ezután a' t. RR. 6dik üzenete a' sz. k. városok elrendezése tárgyában felolvasás után köziratra utasittatott; a' vallásos sulyok és nehézségek némelly hátramaradt pontjai névszerint az átmenet iránti megegyező 4dik fördi válaszüzenet ezután felolvastatott, 's rövid tartalma miatt ő exc. az elnök javaslatára azonnal második felolvasása után hitelesittetek. Tanácskozás tárgya lön ezután a' görög n. e. vallás állapotjabeli 4d. rendi üzenet, mellynél az illető nm. érsek, mult alkalommali előadásai nyomán, a' 3ik pontra nézve az orsz. választmány ellen nyilatkozék, minden baj orvoslását egyenesen a' synodustól várva, mellynek minélelőbbi tartására őFels. hódolattal kéressék meg. Melly nézetei egy m. rom. kath. püspök 's egy gróf által pártoltatván, a' többség a' tábla előbbi nézetei mellett megmaradását jelentette ki. A' 4ik pontra, a'julianum kalendarium eltörlésére nézve, ugyanazon nm. érsek szinte ellenkezőleg nyilatkozék, 's azt az idők kifejlődésére vélte hagyandónak, a' t. RR. által alapul vett 1599: 45. t.cz.et szintolly elavultnak nyilatkoztatván, mint az 1525: 14. tcz., melly szerint „lutherani omnes de regno exstirpentur, et ubicunque reperti fuerint, non solum per ecclesiasticas, verum etiam saeculares personas libere capiantur et comburantur.“ Melly hasonlatosságot azonban egy m. főispán igen szerencsétlenül választottnak jellemzett. Azon tekintetből, hogy jelenleg nincs ideje annyi érdek felzavarásába kapni, a' tábla csak az 1827. országgy. felirás nyomán rendelte ezen nemzeti ohajtásnak minélelőbbi teljesitését ő Felségétől kikérni, többi pontra nézve észrevétel nem tétetvén. Tárgyalás alá véteték ezután az egyházi áldásnak a' vegyes házasságoktuli megtagadása tárgyában átküldött 4ik rendi üzenet, t.czikkely és felirásjavaslat. A' kérdés velejére nem levén ellenvetés, a' törvényjavaslatnak e' szavai „1844 évi oct. 15ik napjaig“ egy m. grófnak azon megjegyzésére, hogy noha ezen napra az országgyülés berekesztése leiratilag meg van rendelve, minthogy mindazáltal mégis további tartása a' lehetőségek sorában létezik, nehogy ebből ujabb zavarok támadjanak, igy rendeltettek megváltoztatni 's a' t. RRnek javaslatba hozatni: „a' jelen országgyülés végeig.“ A' perek viszszaküldetése tekintetében valamint előbbi alkalmakkor, ugy jelenleg is hoszszabb vitatkozások támadának; leginkább a' „határozat“ kifejezés ellen több szó emelkedett, a' birói eljárásnál a' határozatot a'végrehajtó hatalom körén tul esőnek állitván, 's ő Felségének főfelügyelői hatalma korlátit vizsgálat alá vevén. Más részről a' t. RR. véleménye szerinti kivánat kifejezése, hogy t. i. a' kérdéses perek menjenek viszsza illető biráikhoz, fölöslegnek 's némileg ő Fels. hatalmába vágónak találtatott, minthogy egyedül a' perek hoszszasb viszszatartóztatása ellen lehet alapos panasz, a' miképeri viszszaküldetés pedig egyenesen a' Felség jogaihoz tartozik; azért a' „határozat“ szó helyett „válasz“ javasoltatott, mellynek azonban a' magyar kath. egyház feje csak legszélesb értelembeni elfogadását nem ellenzette. Sokfelé ágazván a' viszszaküldetést kérő szavak iránt a' vélemények, végre egy nm. püspök az e' tárgybani 2ik rendi üzenetre emlékeztetvén 's az ide vonatkozó tételt felolvasván, megmutatta hogy a'vitás pont iránt már akkor megtörtént a' két tábla közti megegyezés, minek valóságát a' nm. gyülekezet egyértelmüleg elismervén, végzéssé lön, hogy a' t. RR. ezen már megtörtént egyezségre figyelmeztetvén, a' felirásnak e'szerinti módositása ajánltassék. Ugyszinte azon nm. püspöknek a' t.javaslat azon fölösleg szavai, ugyszinte mindkét rendbeli vegyes házasságokbul született 's ezután születendő gyermekek is“mint a' kérdéses vegy. házasságok törvényesitése által magában értető tétel iránt is észrevétele elfogadtatott. A' tanácskozások legnagyobb 's legélénkebb részét képezék a' turmezei gróf és követ által tett panaszos jelentés tárgyábani 3ik rendi üzenet 's az illir mozgalmak körüli felirásjavaslat; melly tárgyak körüli vitatások részleteit azonban lapjaink jövő számára tartjuk fen. Végzéssé lön, hogy az illir mozgalmak iránti felirás némi változtatással elfogadtatott, a' turmezei sérelem iránt pedig a' nm. tábla előbbi nézetei mellett megmaradott. Lásd Társalk.

286d. ker. ülés sept. 18kán. Elnökök Andrássy Mihály Esztergom és Mattyasovszky Boldizsár Szepes megyék követei; jegyzők: Szentkirályi, Palóczy és Vukovics; naplóvivő: Komlóssy. Mindenek előtt hitelesit tettek a) a' szepesi 16 város rendezése tárgyában készült 2dik b) némelly t.hatóságok által pótlólag beadott sérelmekre tett 2dik és c) az orsz. sérelmek és kivánatok érdemében készült 3dik üzenetei a' RRnek. Ezek végeztével pedig tárgyalás alá került 1) a' jobbágyok által gyakorlandó sóárulás tárgyában a' FRRtől átküldött válaszüzenet, mellyre nézve a' RR. előbb kifejtett nézeteik mellett maradtak. 2) Az urbéri t.czikkek némelly szakaszainak felvilágositására 's illetőleg bővitésére tett t.javaslatok iránt készitett válaszüzenete a' RRnek. E' tárgynál egy tiszántuli követ elmondá, miképen a' jelen üzenetet lehetlen szomorodott szivvel nem tekinteni; multkor ugymond, a' FRR. azt álliták, hogy ezen tábla nem a' nemzetet, nem a' nép érdekét képviseli, 's ime most, midőn mi a' szegény nép könyebbitésére igazságot akarunk eszközölni, akkor ők azt ellenzik, ugyan kérdem a' serélesztő és eczet behozatala által hol van az urbér megsértve? ez nem más mint gúnya az igazság felfogásának; vagy a' téglaégetésből millyen zavarok keletkezhetnek? mi annak a' jobbágyok által leendő szabadon égetését a' közbátorság tekintetéből, mivel borzadva látjuk mennyire dulja házaikat a' tüz, kivántuk megengedni, de erre a' FRR. azt mondották, hogy maradjon ez az eddigi szokás szerint, ők tehát a' tapaszgunyhókat továbbá is fenakarják tartatni. Mi a' malmokat illeti, erre nézve csak azokat, kik a' malmokat bona fide felépitették, akartuk biztositani, 's az egész javaslatban semmi uj sem foglaltatik, mert az a' törvényben egy részben már mult országgyülésen kimondatott stb. Az utána szólott megyei követ szint ezen elven indulván azoknak, ugymond, kik legközelebb alkalommal a' városi coordinatio tárgyában a' FRRhez közeledést javasoltak, kivánom ezen válaszüzenetet felmutatni, lássák, mennyire viszik a' FRR. vetojokat; szerintök ugyanis a' t.hozásnak nem szabad kimondani, hogy az élesztő nem szeszes ital; azt mondák ők üzenetökben, hogy a' földesur és jobbágy közti viszonyokat változtatni nem tanácsos, talán azért, mivel az némileg a' jobbágy javára történik; ha olly módositások tétettek volna, mellyek a' földesur hasznát mozditanák elő, ugy hiszem a' változtatások ellen fel nem szólalnak; nekem e' tárgyban véleményem az, hogy a' törvényeken, midőn a' hiányokat egyes t.hatóságok adatokkal mutatják be, módositani javitani okvetlenül szükséges, tévedésben vannak a' FRR. ha a' malomdij korlátozásával a' földesuri tulajdont látják megsértve, itt a' földesuri tulajdon csupán a' malomjus és azon telek, mire a' malom épittetett, a' malomdij meghatározásával nem kivánunk mást elérni, mint a' malomépitő vagyonát biztositani; most a' földesur azt mondja egy jobbágynak: épits ezen helyre malmot, tőle évenkint ennyit fogsz fizetni, azonban tiz vagy akár hány év mulva a' malombért kétannyira, utóbb tiz vagy százannyira is önkényesen növelheti, minélfogva a' malomtulajdonos, minthogy malmát hátára nem veheti, azt legnagyobb veszteségével kénytelen oda hagyni; ezen önkény ellen akarunk tehát a' földesuri jog legkevésb csorbitásával biztositást szerezni, mert a' földesurnak, ha a' malmot sajátjaul szerezni v. a' telket más czélra fordítani akarja, a' kibecsülés mindig hatalmában maradt. Az, hogy a' jobbágyoknál a' téglaégetésre nézve azon szokás, mellyben jelenleg vannak, tartassék meg, csak a' jobbágyok megszoritására történhetik; mert hol a' jobbágy szabadon égetett eddig téglát, a' földesurnak elég hatalma van azt akadályozni, 's egy két akadályoztatás után, a' földesur majd a' szokásra 's gyakorlatra fog hivatkozni, mig ez ellen a' jobbágy legkisebb lépést sem tehet. A' mi végre a' tisztes rendüek robotváltságát illeti, 1836ban mesteremberekre a' váltságot a' törvényhozás ugy tartom, azért engedte meg, mivel ollyan keresetmóddal foglalkoznak, melly által egy nap többet keresnek, mint az uri tartozás lerovásával érdemlettek volna, 's ha ezen statusgazdálkozási elv áll a' kézmüvesekre, annál inkább alkalmazhatni a' tisztes rendüekre, ha pedig ezen kifejezést „tisztes rendüek“ igen tág értelmünek tekintik, akkor azt határozzák meg; véleményem szerint ki lehetne mondani: hogy mindazok, kik a' nemességgel subsidium, vagy más fizetésre összeiratnak, tisztes rendüeknek tekintetnek. Egy kárpátvidéki követ, ugy látta, nem azon okokat czáfolják, mellyeket a' FRR. felhoztak, nincs itt arról szó, vajjon az élesztő szeszes ital é vagy nem, erre nézve azon eset, mellyet T. megye követe felhozott, minthogy annak használata törvény által megengedtetik, mint sérelem, orvoslás végett terjesztethetett volna fel. A' FRR. károsnak tartják az urbéri törvények minduntalani változtatását annyival is inkább, mert azon törvények a' tulajdonrul szólnak, azokat pedig szüntelen bolygatni nem tanácsos; ezen most szönyegen forgó módositásokhoz talán járulnának de attól tartanak: hogy országgyülésről országgyülésre a' jobbágy mindig több több jótékonyságban fog részesittetni, a' földesurak ellenben jogaikból mindinkább kiszoritattani. Mire megjegyeztetett, hogy itt nem törvényváltoztatásról, hanem csak a' törvény értelmének magyarázatáról vagyon szó; mert azok, mik a' javaslatban megemlittettek, a' törvényben már benfoglaltatnak; egyébiránt ha a' jobbágynak csak az lenne megengedve, mi a' törvényben foglaltatik, akkor neki fazekat sem lehetne készitteni, mert azt mondják, a' föld nem a' jobbágyé; egy megyei követ csak azt tartotta a' jobbágyra kötelezőnek, mi az urbérben foglaltatik. A' FRR. nézeteinek czáfolására többen szólottak még, 's a' kifejtett discussiok nyomán az általányos többség az előbbi t.javaslat megtartása mellett nyilatkozott. Vitatkozás folytában B. megye követe küldöji meghagytánál fogva az 1836: 6. t. módositását a' legelő- elkülönitésre nézve inditványozá; eddig ugymond, a' törvény értelme szerint a' legelő csak ott különittetett el, hol azt vagy a' földesur vagy a' jobbágyság nagyobb része kivánta, ezen utóbbi kifejezés igen sok balmagyarázatra szolgált alkalmul, 's a' Htótanács többször egymással ellentétben álló határozatot állapitott meg; ennek kikerülésére, de leginkább gazdasági szempontbul a' törvényt akkép kivánom módositattni, hogy a' legelő- elkülönitést a'jobbágyság akármelly része szorgalmazhatja és az folyamodásukra eszközöltessék. Az inditvány pártolására többen nyilatkoztak, mások pedig elhalasztatni kivánták, a' kérdés eldöntése azonban, minthogy ahoz többen kivántak szólani, jövő alkalomra halasztatott. Végre a' ker. elnökség fels. királynénk születésünnepének tiszteletére holnap 10 órakor tartandó nagy misére a' RRet meghitta, és tudatá a' RRkel, hogy az orsz. pénztár megvizsgálására kiküldött választmányhoz a' sz. kir. városok Herger Pál Ujvidék városa követét választották.

224d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 18kán. A' tegnap megszakitott tárgy feletti vitatkozások folyamatba tétele előtt a' ker. elnökség a' mai kerületi ülésben hitelesitett üzeneteket nyujtotta be. Azután a' napirenden levő váltótörvénybeli módositások felett folytaták a' tanácskozást. Emlitők, mikép a' többség a' váltói képességet, mint az mult országgyülésen megállapittatott, mindenkire kiterjesztette; ez alkalommal a' váltónak ingatlan vagyonra leendő betábláztatása ellen történtek hoszszas nyilatkozatok, ámbár erre nézve a' ker. ülés elhatározta, hogy az ingatlanra betáblázott váltó váltói minemüségét elvesztvén, közönséges kötelezvénynek fog tekintetni; nem ennek megdöntésére irányoztattak tehát a' felszólalások, hanem azon kerületi megállapodás ellen, melly hitelesités alkalmakor is már élénk megtámadásoknak vala kitéve. Ugyanis, mint annak idejében megirtuk, kerületi végzéssé vált, hogy akkor, midőn a' váltóra kért biztositás az ingó vagyonbul ki nem telik, az ezután leendő betáblázás által a' váltó erejét tartsa meg és a' végrehajtás ingatlanra annyiban terjesztethessék ki, mennyibenazelőbb betáblázott száraz kötelezvények a' vagyont fel nem emésztik. Ennek káros létét az által látták sokan bebizonyitottnak, hogy ha a' váltó ereje még ingatlanra is kiterjesztetik, akkor az ingatlanra szárazkötelezvény mellett hitelezetttőkék veszélyeztetve lesznek, 's a' jólelkü hitelezők könnyen kijátszathatnak; 's a' közönséges kötelezvényeknek illy ingataggá leendő válásuk után több közalapitvány nem hitelezhet. És ezen indok nyomán a' többség a' kerületi határozatot akép változtatta, hogy a' betáblázott váltó váltói minemüségét elvesziti, 's közönséges kötelezvénynek fog tekintetni. Ez értelemben történt a' következő §. módositása is. Végre felolvastatott a' FRRnek a' szabad átmenet tárgyában készitett 4dik üzenete, mellyben tudatják a' RRel, hogy mind a' t.javaslat mind pedig a' felirás fölterjesztésében megegyeztek.

225d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 19kén déli 12

órakor. Bevégeztetett a' váltótörvényekben teendő módositások feletti tanácskozás. Az áruszerzési kötésekből eredő követelésekre nézve csak ollyak rendeltettek a' váltótörvényszékek birósága alá, mellyek irásba foglaltatvák és nyilván áruszerzési kötéseknek megneveztetnek. Ezután fölvétetett az ország sérelmei és kivánatai tárgyában készitett 3dik üzenete a' RRnek. Pozsega, Verőcze, Szerémmegyék ugy a' horvátországi és slavoniai városok sérelmeinek sorozatára nézve a' RR. előbbi nézeteikhez ez alkalommal is ragaszkodtak, azonban hogy ezen hatóságok sérelmei orvoslás végett minélelőbb ő Fels. elibe juthassanak,mult országgyülés példája nyomán nem ellenzik, hogy azok némelly törvényhatóságok által pótlólag beadott sérelmekkel egyetemben fölterjesztessenek. Egyébiránt valamint ezen, ugy a' pótlólag beadott sérelmek tárgyában készitett 2-dik üzenetben foglalt azon tárgyakra, mellyekre a' két tábla közti egyezség meg nem történt, a' RR. több izben kifejtett elveiket ez uttal is megtartották.

Részletei a' sept. 16ki orsz. ülésnek a't. KK. és RRnél. Midőn a' városi reform ügyében készitett VI. üzenet orsz. tárgyalás alá került, E. tiszáninneni város követe kérte a' RRet, hogy minden ügyekezeteikkel oda munkálkodjanak,miszerint a' városok elrendezése ez országgyülésen ne koczkáztassék, m e r t 600 ezer polgár érdekét ugymond, a' haza közjava előmozditása tekintetéből, könnyeden hagyni nem lehet.Az utána szólt K. város követe pedig mondá, én nem kérelemképen, mint azelőttem szólott követ,hanem vádlóképen követelem a' sz. kir. városok rendeztetését, mert a' más fél évig folytatott kérelmi ut, úgy látom, czélra épen nem vezet. Nem vádolom én a' kormányt, ki irányadás végett az évekig folytatott vitába belé nem szólt, mert nincs felelős miniszteriumunk,de vádlom azaristokratiát,melly veszteglési modorával a' szabad alkotványos nemzetet szegény gyarmati állapotba ejtette; egyedül a' FRR. okai, hogy a' városok ügye ő fels. elibe nem terjesztetett, mert minden haladási kérdés a' FRR. mellén szokott megtörni. Lássák, ők a' polg. jogok megosztásában még most is a' feudalismus régi formáinak fentartása mellett állhatatosan küzdenek. Nekünk legigazságosb, legalaposb jogaink, mellyeket a' képviselő ház megadott, a' felső házban fognak hajótörést szenvedni. Én a' frdi táblában sem a' függetlenséget, sem a' vagyonosságot nem találom képviselve, sőt annak még hisztóriai emléke sincs, mert származását csak a' sopronyi orsz.-gyüléstől számitja; 'stb. a' FőRR., ugymond tovább a' szónok, qualificatiót állitottak fel a' városokban, ha ők ezt szükségesnek találják, ennek alapján m a j d én is követelni fogom a' FRRre a' qualificatiót,'s méltán megkivánhatjuk, hogy annak mindegyik tagja legalább száz ezer pengő forint jövedelemmel birjon, ekkor tudom, a' felső házban sok szék meg fog ürülni,igy majd ezen tábla oda jutand, hol a' sopronyi országgyülés előtt volt. 'stb. Ezen előzvények után olvastatott a'89. §. Sz. kárpátvidéki követ közelités tekintetéből a' polg. képesség mellé kapcsolt minimumot kihagyatni kivánta, ezt ugymond, hacsak a' legtöbb adófizetés elvét felállitani nem akarják, kihagyni ugy is minden esetre szükséges. Minek folytában Z. megye követe következőleg nyilatkozott: Mióta Vdik üzenetünk a' k. városok rendezése ügyében a' FőRRnél megfordult, utasitásom a' 89d. §. alatti kérdésben változott, ezért kötelességem nyilatkozni. Különös azon állás, mellyben mi megyei követek itt vagyunk, egy részről meggyőződésünk, más részről utasitásunk, ma meggyőződésünkkel egyező utasitásunk az, holnap ezzel egészen ellenkező amaz. Mi véleményben vagyok én a' 89. §bani polg. képesség kérdésében, több izben nyilványitám a' t. RR. előtt. Megmondám, hogy e' §ban, e' kérdésben fekszik az egész rendezés alapja, mert itt arról van szó: ki legyen polgár a' városban? e' kérdésben a' törvényhozónak nem lehet hivatása a' városok lakosinak nagyobb részétől a' polg. jogokat megtagadni, mert ez nem lenne rendezés. Nem lehet hivatása, midőn rendez, politikai pariákat teremteni. Megmondám, mit tartok azon nagy, de semmit nem jelentő szavakról, mellyeket conservativeink a' külföldi doctrinär és moderantista féle tanoktul kölcsönöztek, 's azok emberei után kezdenek mondogatni. Megmondám továbbá, mit tartok azon politikai tanról,melly azt mondogatja: „nekem ennyi pénzem van zsebemben, én polgár vagyok, de a' tiédben egy frttal kevesebb van, tehát nem vagy polgár." Az illyesek előttem nevetséges dolgok. E' tan az én politikámban nem foglal helyet, mert nincs semmi alapja. De hasztalan, mindezen meggyőződésnek már most hallgatni kell, mert megváltozott utasitásom másképen parancsolja. Miért változott meg ezen utasitás, nem vizsgálom, de eredvénye 's hatása rám nézve fölötte keserü, ezt nem titkolhatom el. Mert a' FRRnek igazuk van, vagy végtére igazuk leszen, hogy ők nem nullificáltathatnak, hogy az ő meggyőződésük menten maradjon, hiszen a' mi nullificatiónk semmi! a' mi meggyőződésünk szinte semmi, nekünk tán meggyőződésünk sem lehet. De kérdem: jó é, üdvös é állásunkat, jövőnket tekintve, a' nemzet képviselőinek nullificatiója? Politikailag hasznos é, józan é azoktól, kik par excellence moderatusoknak mondják magukat, de kik, az én értelmezésem szerint is nem moderatusok, hanem moderantisták, oda kényszeritni a' dolgot, hogy a' polgár, a' követ illy fonák állásba jöve irántuk keserüséggel töltessék el keble? Ez megrontása megsemmisitése minden politikai morálnak. Mi jót szülhet ez, miudenki itéletére bizom. Utasitásom, mint előre bocsátám, egészen ellenkező, mint eddig volt. Küldőim elfogadják a' FRR. által kivánt polg. képességet, de azon föltétel mellett, hogy a' választás közvetlen legyen. E' szerint ha a' FRR. az egyenes választást elfogadják, én is el fogom fogadni az általok felállitott qualificatiókat. Az utána szólott T. megyei követ ugymond: fölöslegnek tartottam volna e' felszólalást, ha Z. követe utasitásával föl nem lép. A' FRR., kik a' reformelveket tanaik szerint mindig háttérbe szeretik szoritani, 's felállitott elveikhez hün ragaszkodnak a' Rendek ellenébe állhatatosságuk biztos gyümölcsét reménylendők és ugy látszik tacticájok kiszámitott, mert eljönek a' pótló-utasitások, 's a' küldők a' főRRdi vélemény elfogadásával, melly ellen a' követi tábla a' küldők utasitásánál fogva hónapokig harczolt, magokat semmivé teszik; a' FRRnek csak nem igazuk van, midőn azt állitják a' RR. t á b l á j a ellenében: önök semmik, önök a' nemzeti közvéleményt sem képviselik. Illy esetben itt látom idejét, hogy az utasitásokról egy két szót tegyek. Eszembe jutnak a' mult decemberi napok, midőn 35 megyének nyilványos utasitása volt a' horvátországi követek diák felszólalásai ellen, akkor, a' fenforgott körülmények miatt, hogy az ország közboldogságát elősegitő intézkedések egy időre el ne halasztassanak, a' horvát követeknek diákul beszélhetését utasitásink daczára iselfogadtuk,ekkor nem voltbün az utasitásokat megszegni, de ha egy olly tárgyban, melly mellett másfél év óta folytonosan vivunk, jő utasitásunk, azt, minthogy az a' kormány irányában van készitve, megszegni nem szabad. Nálam a' haza első és küldőim érdekét a' haza érdekének mindig alá fogom rendelni, nálam az utasitás a' közügy irányában mindig subordinált szerepet játszik; ezt az oppositiónak, ha e' tábla egy moralis erőt kifejteni akar, cselekedni kell. Ha mi magunkat a' pótló-utasitások alá rendeljük, igen nevetséges helyzetbe jutunk. Ne éljünk azon Hansburch szereppel, hogy hosszas debattok után egyszerre megijedünk, 's azt, mi ellen hatalmas szavakkal vittunk, elfogadjuk, ez nem egyéb játéknál; én a' hazafiságról más principiummal birok, nézzük a' hisztoriát: Regulust a' carthagoiak m i d ö n hadiszereikből kifogytak, Rómába küldvén, megesküdtették, hogy ő békességet fog részökre eszközleni, R e g u l u s meg is esküdött, de midőn Rómához ért, azt kiáltozá: ne kössetek békét, most támadjátok meg a' carthagoiakat, mert hadiszereikből kifogytak, Regulus visszatért adott esküje szerint a' carthagoiakhoz, 's tudjuk, milly kinok közt kelle meghalnia, de Róma hazafiságát emlékoszloppal dicsőitette 'stb. Annálfogva ismétlem, nekünk állhatatosan kell utasitásunk ellenére is felállitott elveinkhez ragaszkodnunk, ha ezen képviselői táblát nullificáltatni, ha önállásunkat veszélyeztetni nem akarjuk. Ellenben S. m. követe, mint kinek utasitása a' fördi javaslattal mindig egyező vala, a' FRR. ellen felhozott állitásokat, mintha ők a' városok coordinatiojától idegenkednének, czáfolgatá, mert ezek, ugymond szóló, megyémet is, melly a' városok elrendezésénél ugyanazon elvből mint a' FRR. indult ki, érdeklik; T. követének utasitási theoriáját nem kivánom rostálni, csak annyit tartok megjegyzendőnek,miszerint,ha mult decemberben a' 35megyei többséget tudta, miért nem szorgalmazta akkor a' határzat megtartatását 'stb.A'szőnyegen forgó kérdésre pedig emlité, miképen olly széles bazisra állapitott polgári qualificatiót, minőt a' RR. többsége határzott, egész civilisált Európában nem találhatni. Nálunk ugymond végre, hol a' municipalis élet olly erős, 's az a' kir. városokkal csaknem még egyszer annyira, mint jelenben van, fog szaporodni, azok fenállására a' városokban is szükséges egy olly kapocs, mint a' megyékben a' főispán, ki a' kormány és municipium érdekét egybefüzi, mert másképa' monarchiai egység veszélyeztetik. Engedjünk a' qualificatióban és fogadjuk el a' főfelügyelőket, a' FRR. a' városok coordinatiojához szivesen kezet nyujtanak; egyébiránt nem is panaszkodhatnánk, hogy a' FRR. által ajánlott qualificatióval a' polgárok száma igen kevésre fog szoritatni, én a' mostaninál, ha a' 2800 tagból álló zárt castai testület helyébe 31 ezer szabad polgárt alkalmazhatok, mindig jobbnak 's a' reform-ügyben egyszerre elég nyeremenyesnek tartom. Ezután egy nagy m e g y e ösz követe mintegy ebben pontositá előadását: Ezelőtt kevés idővel a' tanácskozások folyama alatt élesb kitörések történtek ollyan dolgok irányában és olly dolgok miatt, mellyek iránt azt mondom, hogy a' kellő időszak még nincs itt, majd el fog közeledni az országgyülés vége, midőn a' keserüség terére is lépni kell, 's mi alkalmasint ott állunk jelenben, hol K. város tisztelt követe által meginditott hangulatban kellene folytatni a' tanácskozást, 's hiszem hogy 16 hónap óta, mióta t. i. e' tárgy foglalkodtatja a' t.hozó test feszült figyelmét, midőn az országgyülés kezdetén annyiszor kimondaték, hogy szinte a' nemzetnek üdvössége talán épen ezen kérdésben rejlik, bajosan hiszem, hogy legyen köztünk csak egy i s,ki azt merte volna állitani,hogy 16hónap után e' kérdésben olly rendkivül messze fogunk állani egymástól mint jelenleg és mit nem hitt senki, mi ábrándnak, némelly kétkedő véleményének tartatott, ime izmos testté alakult előttünk 's a' lehetetlenség valóvá vált. Én uraim! keserüségre a' mélt. FRRdi tábla ellen nem fogok kifakadni, egy izben megmondám 1839ki orsz.-gyülésen, hogyoda ülnek mint a' Bourbonok Franciaországban, hogy nem tanulnak, nem felejtenek semmit 's napról napra mindinkább látom valósulni azon nagy diplomata állitását, 's minek fakadnék keserüségre, hisz azon uraknál, kik e' tárgy iránt hasonszenvedelmeket nyilványitni nem képesek, ezen szavak, bár legyenek keserük, bár busongók, a' kérget nem fogják keresztül rágni. Az epe ugyan magának a' helyt kirágja, de a' kérget megemészteni nem képes, mert mostani időben, az észnek fejlődött állapotában nincs olly rosz ügy, mellyet szép szavakba boritva kedvessé nem tudnának tenni. Igy áll a' dolog a' két tábla irányában is, a' m. FRR. azt hiszik,hogy mit ők mondanak,egyedül mentője a' hazának, én kétkedni bátorkodom ez iránt, mert ha a' nemzet hoszszu álmodozásából csakugyan fel fog ébredni, át fogja látni, hogy az efféle veszteglés magában hordja az enyészet magvát, bár illy jelenben ugy áll a' dolog. Ismét azt olvastam valahol, hogy ne iparkodjam az egyes embert tökéletesen megismerni, mert becsében aligha nyer; mi egyes emberekre illik, illik testületekre is. Sokféle téren működtem a' m. FRRdi táblával, és mindenütt ugyanegyet, ugyanazt tapasztaltam: sokféle tanulmányokon kell keresztülmenni a' nemzetnek, mig végre át fogja látni, hogy onnan rá nézve nincsen üdvösség, nincs alkotvány, nincs nemzetiség, és hogy a' nemzet jövendője mind a' mellett is,hogy e' táblának képviseleti hatósága kétségbe van véve, csak innen várható, és sehonnan máshonnan, és hogy biztos eredvényt várhassunk, jelszavunk legyen, mi kelettől nyugotig, déltől éjszakig megragadá a' világot: „egyesüljünk!" Ez egyetlen egy szót ne hagyjuk kebleinkből soha kiirtatni, és akkor,bármelly tövises pályán daczolni fogunk minden óriási nagyságban ellenünk tornyosult akadályokkal. Én általányosan megvallom, ezen időszakban nem hittem, hogy mai napon még e' kérdés felett tanácskozzunk, de reményem nem csügged, mert a' remény dajkája az embernek, ezt magamtól eltávolitani nem fogom, 's ki fogja magát vini a' dolog a' m. FRR.daczára is,devajjon agitatio teréne'vagy más téren? arról szólani nem kivánok, ez maradjon a' jövendő leple alatt; azonban ne éljünk illusioban. Sz. követe felszólita bennünket, hogy egyezkedés vagy közeledés tekintetéből álljunk el a' minimumtól; ugy hiszem, hogy Sz. követe jól tudja azt, de talán tanuvallomást nem akar tenni, hogy ezen kérdés iránti engedékenység eredvényre alig vezetend, mert ki a' tisztelt követ ur országgyülési működésit jelenben összehasonlitja ezelőtti működéseivel, kénytelen megvallani, hogy a' tisztelt követ ur is belsőkép tudja, hogy e' tárgyban, ha ezen kérdés eldőlne is, egyezség nem lenne. Ne higyük tehát, hogy ezen kérdésben, habár mindjárt engedékenység terére lépüuk is, az ügy felmenjen, mert mig pontrul pontra minden kérdés iránt nem lesz meg az egyezség, addig álmodnunk sem kell a' fölterjesztésről, ezt hiszem én,ez vallomásom, hisz hogyan tehetni fel, hogy a' m. főrendi tábla a' szab. kir. városoknak illy módoni rendezésébe egyeznék?A'melly emberben megfészkelték magokat bizonyos képzetek, azoktul menekedni nem tud, ő minden szegletében az épületnek veröfény vagy éjszaka idejében mindenütt és mindig kisértetet fog látni, ugy van ezen szerkezettel is, mellyben a' m. FőRR mindenütt demokratiai tendentiát látnak,természetes következése ennek az, hogy ők a' hazának mentői, ők akarják a' hazát a' crisistől megszabaditani,melly különben kérdésen

PEST, vasárnap sept. 29kén

JELENKOR.

1844. 78dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletélen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: előléptetések; Gondolatok a' fiumei vasutról; b. V. M. Országgyül. közlemény (a' sept. 16d. orsz. rdi ülés részleteinek vége a' városi reformügyben; sept. 20k. frdi ülés a' városrendezés 6d. rdi üzenetet tárgyalá, az ezügy iránti szónoklatok veleje; a' szinteznapi orsz. rdi ülés a' 16 szepesi város rendezése iránti 2d. üzenetet vizsgálta; a' sept. 21d. frdi ülés a' sérelmek iránti 3dik üzenettel foglalkodott; végre az elegy ülésben az élelmezési orsz. választmány tudósitása terjesztetett elő 's a' szabadátmeneti felirás felküldetett; budapesti napló; Zala- és Barsmegyék közgyülései.)

Spanyolország (Espartero és hivei egyezési szándéka 's feltételei; Kisztina férje viszsza'ért; Martinez de la Rosa külügyi miniszter; Cardero Kajetán; madridi választásoknál a' miniszteri párt győzött.)

Anglia (O'Connell tömérdek lakomára hivatalos; a' suezi kikötőt angol birtokba kerülendőnek hirlik; Mexico Texas ellen készül.)

Franczianország (Abdelkader bujtólevelei; elmélkedés a' marokkai háboruról; békeszerződési czikkek; Meh. Ali engedélye Kairo és Suez közt létesitendő angol vasutra; Bugeaud: islyi hg, Joinville hg: altengerésznagy; Aumale k. hg. salernói hg lyányával nősül.)

Magyarország és Erdély.

A' nm. m. kir. udv. kincstár a' szilágy-somlyói megürült sómázsálói állomásra Kaun Ignácz komáromi kir. sópajtaőrt nevezte; a' középponti kiadó-hivatalánál, megürült utólsó irnoki helyre Karaturovich Boldizsár nyugalmazott komáromi kir. sóárnokat helyezte; a' temesi kir. kam. igazgatóságnál első számolóvá Ottrubay Béla eddigi temesvári letéti-pénztártisztet végre a' szőregi kamrai ujan rendszeritett épitészeti és urbéri mérnök- állomásra Pották Lajos eddigi ménesi kamrai épitész és urbéri mérnök-segédet nevezte ki.

Gondolatok a' fiumei vasutról. Bizonyos az, hogy mi magyarok a' kereskedési tárgyakról még nem régen gondolkozunk 's ennélfogva könnyen elhihető, hogy többségünk a' hirlapok utján történt agitatio által könnyen félre vezettethetik főkép akkor, midőn az anyagi érdek valamelly moralis szellemi vagy nemzeti kedvencz-idea által támogattatik.

Bizonyos továbbá, hogy mai világban kiki maga érdekét, nézeteit, csak maga hasznát czélozva minden tőle telhető módon'snem tekintve másnakvagy a'közjó érdekét ugy szokta hajhászni 's követni, valamint a' fizetett prókátor gyakran az igazságtalan pört is védni szokta azon gondolattal, „lássa a' biró hogyan itél, lássa az ellenfél, hogyan védi magát.“ Igy történt ez a' fiumei vasuttal is, a' fiumeiek és barátaik jól agitáltak 's igy gondolkodtak:„csak mi nyerjünk gabonakereskedést 's egy kikötőhelyet, lássa az ország, akármi drágán szerzi meg azt, ő vessen számot magával,mi fiumeiek nyerünk.“

Nem czélom nekem most, miután az emlitett agitatio az országban már erőt vett, az ellen szólni: hogy ne legyen fiumei vasut, ámbár ez ellen már a' legfontosabb kidolgozások 's ahoz értő emberek szózatai emelkedtek, kik azt bebizonyitották, hogy egy Fiumébe vezető vasut a' kereskedés kivánatit ki nem elégiti, hogy ezen vasut sokkal drágább lesz, mint azon haszon, melly általa az országra háramlanék, hogy a' Száván és Kulpán készitendö viziut haszna 's hatása a' kereskedésre nézve sokkal olcsóbban elérhető és nagyobb is volna. Én tehát ezeket ujra nem emlitem, megadom magamat 's azt mondom: legyen hát vasut Fiumébe, legyen kikötö! Csak azt tartom jónak, hogy a' vasut ne Vukovárról hanem egyenesen Pestről vezettessék Fiumébe, két oknál fogva: 1) Mert ezen vasutvonalnak sokkal nagyobb materialis vagy kereskedési haszna lesz; 2) megbecsülhetetlen szellemi moralis és nemzeti érdeke fogna lenni. Az elsőre nézve a' kereskedést csak az teszi hasznossá, virágzóvá 's a' közlekedési eszközt vagy utat divatossá, ha azon nem egy hanem többféle portéka 's vagyon szállittatik, továbbá ha azon uton nemcsak viszünk, hanem vissza is hozunk valamit. Már pedig a' Vukovártól Fiume felé vivő vasuton, egyéb nem igen fogna vitetni, mint buza, legfölebb dohány, repcze, kender, donga és rongy, viszsza pedig Fiumebül nagyobb mértékben épen majd semmi, mert a' gyarmati (colonialis) portékák Vukovárra, honnan az ország minden részeire szétosztathatnának, bizonyosan nem fognak vitetni,mert épen az orsz.alsó részeiről legnehezebb 's legtávolabbra esik a' szállitás. Igy ha e' vasuton csak az emlittettek mennek Fiumébe 's onnan rajta ugyszólván csak csekélység fog hozatni; ha Fiume keresdése fog is valamit gyaporodni de a' vasut keveset jövedelmezni; holott ha Pest- Budától vitetik a' vasut, azon nemcsak a' fenemlitettek 's az országnak mindennemü kivitelre alkalmas portékáji szállittathatnak Fiumébe, hanem Fiumebül minden gyarmati áru bizonyosan a' vasuton fog Budapestre szállittatni, mint legrövidebb 's legolcsóbb uton.

Hogy az országnak mindennemü kivitelre alkalmas portékáji ez uton fognak szállittatni bizonyitanom nem kell, mert minden ember tudja, hogy ezek mindig Pesten szoktak összegyüjtetni 's onnan elküldetni. De hogy a'buza is Pestről fogna vitetni 's vitethetni,kétségtelen dolog 1) azért,mert most is elég olcsó a'buza Pesten,hová a Dunán'stengelyen nagymennyiségben érkezik fel. A' gőzhajók a' fuvart napról napra könnyitik 's olcsóbbá teszik. Van azországnak több buzatermő megyéje 'svidéke is nemcsak a'Bánság,ha ezekből Pestre gyül az, ugy Pesten nem lehet drágább, mint Vukováron lesz. A' Pestről Szolnokra vivő vasut Hevesmegyét, Kunságot, Csanádot, Csongrádot, Békést, Bihart 's még több megyét olcsó uton kötendi összse Pesttel. 'S ha végre a' Dunának a' Tiszával folyó árokkali összeköttetése sikerül, minek minden esetre sikerülni kell, mert illy hasznos közlekedést az ország java okvetetlenül megkiván, akkor Pest ezen kereskedési czikkre nézve is bizonyosan legalkalmasb kereskedési raktárrá fog válni. De hogy Pest buza-raktár is legyen, igen érdekes; mert hiedelmem szerint csak ugy 's akkor akarunk és fogunk buzát kivinni, mikor honi szükségink födözve lesznek. Szükség tehát hogy Pest legyen előbb ellátva, hol munkás népségünk 's gyáraink is létezhetnek; különben az történhetnék, hogy Pesten 's felföldön a' bányavárosokban éhség lehetne, a' bánsági buza pedig kivitetnék, mi valóban képtelenség lenne. Hogy mindennemü gyarmati és külföldi portékák egyenesen Pestre fognak a' vasuton szállittatni, fölösleg bizonyitgatnom; ha illy rövid, egyenes 's következőleg gyors és olcsó uton jöhet a' portéka Pestre, akkor a' kereskedés bizonyosan minden más utat el fog hagyni, mert a' fuvarbér szerfölött csökkenve olly nagy ingert adand, hogy annak semmi ellen nem állhat. Ennélfogva ha Vukovárról vitetik a' vasut Fiumébe, azon jobbadán csak buza fog kivitetni. Ez pedig nem mindig hanem csak némelly bő termésü esztendökben. Ha pedig Pestrül vitetik a' vasut, ugy ezen a' buza is kivitethetik alkalmas időben, de az ország külfölddeli kereskedése rendesen és szakadatlanul fog folytattatni mindenkor.

Azonban különös tekintetet érdemel a' Pestről egyenesen Fiumébe vezető vasut az ország belkereskedésére nézve is, 's e' tekintetből ezen vonal sokkal felülhaladja a' vukovári vonalat. Mert midőn a' vukovári vonalban nagy városok nem léteznek, gyárak 's kézmüvek nem találtatnak, 's igy el sem gondolható mi forgalom keletkezzék ez uton a' belkereskedésre nézve, csak azért is, mert ezen ut igen kényelmesen élő, dolgozni nem tudó 's nem szerető népeket köt összse egymással, kiknek kevesek szükségei: akkor a' pesti vonal a' földmivelés 's ipar által virágzó megyéket népeket köti összse az ország fővárosával; Szalát, Somogyot, Tolnát, Veszprémet, mellyek népessége bizonyosan munkásabb az alvidékieknél, többet adhat 's többet is vehet a' vásárban. Ha pedig a' pesti vonalat a' vukovárival személyek vagy is utazók számára nézve hasonlitjuk összse, ugy a' pesti vonalon igenis nagy számu utazó, kik Fejérvárra, Füredre, Keszthelyre, Varasdra, Stájerországba 's onnan Pestre utazhatnak nemcsak kereskedési dolgaik végett, de egyéb foglalatosságok és az ut kellemesége miatt is, holott a' vukovári vonalon, a' véghelyi katonatiszteket 's néhány buzakereskedőt kivéve, valóban kevés utazó fog akadni.

De sokkal nagyobbak még a' nemzeti és szellemi hasznok, sőt ezen tekintetben ugy vagyok meggyőződve, miszerint az ország java okvetetlenül megkivánja, hogy a' vasut egyenesen Pestről vitessék Fiumébe. — (Vége következik.) B. V. M.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. A' sept. 16d. orsz. rdi ülés részleteinek vége. A' szólásban következett P. megye követe: A' városi kérdés előttem minden reformkérdés alphája. Magyarországnak csak akkor lehet haladni, ha az érdekek minden tekintetben összszepontositttatnak, hogyha minden érdek egybeolvasztatik 's ennek más uton nem lehet kezdődni mint ugy, ha a' közérdekek összseolvasztatnak minden részről. Én ezen kérdést nehéznek hiszem, reménylettem azonban mégis, hogy az országgyülésen ki fog vivatni, most azonban az országgyülés vége közeledvén, alig marad reményem arra, hogy e' tárgyra nézve a' m. FRR. tisztán meg tudnának egyezni, hogy pedig a' kormánnyal tisztába jöjjünk e' kérdés iránt, arra épen semmi reményem nincsen. Hogy azon kérdések fölött, mellyek olly számosak 's mellyek egymással olly szoros összsefüggésben vannak, hogy a' kormánnyal mikép jöhessünk tisztába oct. 15ig, ki ezt megmagyarázza, azt igen bölcs törvényhozónak 's igen találékony eszü embernek állitom; 's azt tartom, hogy a' kormánnyal megegyesülés ez országgyülésen csaknem a' lehetetlenségek sorába tartozik; már ekkor nincsen egyéb kérdés hátra, hanem hogy vizsgáljuk meg: vajjon miért vétetik eleje minden reformkérdésnek, 's miért akadályoztatik ezen kérdésnek legalább fölterjesztése a' m. FRR. által? Én mindenekelőtt ezen kérdés természetét vizsgálva,ugy találom, hogy e' kérdést nem az országgyülés többsége fogja eldönteni hanem az élet 's abban igazsága van B. követének, hogy az országgyülés többsége csak mondani fogja azt, mit az élet ráparancsolt, csak az a' kérdés: vajjon érdekében áll é az országgyülésnek, különösen az aristokratiának, hogy oda hagyja jönni a' dolgot, hogy ő az élet által kénytelenittessék kimondani azt, mit most szabad akaratból kimondhat? midőn 1 részről az aristokratia mindent elkövetett a'legközelebb időkben, miszerint mutassa ki a' nemzet és világ előtt, hogy a' dolgok olly állapotban nem maradhatnak, mellyben most vannak,akkor én nem következetlenséget, hanem nem tudom mit látok abban, hogy az aristokratiának egyik töredéke minden erejét megfeszíti, hogy épen azon czél ne érethessék el, mellyet neki elérnie kellene, hogy önmagával következetes maradhasson; mert, ha áll az, hogy az aristokratiának ugy fenállani nem lehet mint van, akkor neki vagy el kell mulni, vagy belé kell olvadni a' nép életébe, ha nem akar belé olvadni a' nép életébe, ha eltaszitja azon eszközöket, mellyek oda vezérelnek, hogy egyesüljön a' nép érdekével, melly által összseolvasztatnék a' nép érdekével, akkor azt tartom: az aristokratia önérdeke ellen cselekszik,mert el fog mulni, hol, ha beolvadott volna ön akaratából a' nép életébe, ő lenne vezére a' népnek 's ő vezethetné tovább is a' népet a' reform pályáján. Azt tartom tehát, hogy a' m. FRR., midőn ezen tárgy fölterjesztését akadályoztatják, önérdeküket ellen cselekesznek,de arra semmi gondom,mert bizony én nem bánom, a' felső táblának egyes tagjai akár olvadnak a' nemzetbe akár nem, ám cselekedjenek a' hon és saját érdeküket ellen. Én a' városi rendezést ezen szempontból vevén megvallom, hogy midőn azon kijelentéseket hallom, mellyek a' tulsó táblán táblánk ellenében történnek, mondhatom annyira töltettem el keserüséggel, hogy a' boszuság ingere belőlem teljességgel 's egészen kimult ollyannyira, hogy összsetett kezekkel lennék képes nézni a' legközelebb időkben, mi történendik majd hazánkban 's kaczagnám a' tréfát, mert tudom hogy a'kérdés kivija magát, 's nem a' népkérdés fog elveszni, hanem más; ha játékon kivül tudnék állani, nevetségesnek látnám azon győzelmet, mellynek vége utóljára is az lenne, mit nem inditványkép, hanem voltakép K. város követe előadott. De nem állunk kivül ezen kérdésen,hanem benne vagyunk mi is ezen kérdésben, benne vagyunk mi is azon hajóban, mellyben a' m. FRR. eveznek, és azért, ha a'm.FRR.ellenünk elháritathatlan gátokat vetnek, előbb számot kell vetni az iránt, vajjon mit és mint kellene tenni. Én t. RR. elejétől fogva ezen városi rendezés tárgyalása alatt azon radicalis hibát találtam, hogy azt sokkal szélesbre állitottuk, mint azt voltakép létesithetőnek tartottuk volna; erre pedig bennünket helyzetünk kényszeritett, miért? azért, mert már egyszer kimondám, mivel

utólsó szavát a' kormánynak soha semmi tárgyra nézve nem tudjuk; ovakodni kelle tehát mindig, hogy ha az összefüggő kérdések közül az egyik részt feladjuk, a' másik részt ne módositsák nyakunkra ugy, hogy azon haszon, mellyet egyik kérdés feladásából nyertünk, káros és veszedelmes legyen. A' m. FRR. mit tettek? azok, kik mindig szemünkre hányják, hogy nem vagyunk practicus emberek e' téren, első válaszüzenetükben olly térre állitották a' dolgot, mellyen a' m. FRR. magok sem gondolták azt megtarthatni, mivel elállottak sok pontban. Midön tehát magok részéről ellenkező értelemben, a' mit nálunk hibának neveznek, ők követnek el, akkor igazságtalanok irántunk, midön ugyanazon hibát vetik szemünkre. Mi lett ennek következése? ingerültség a' hazában, az országban megváltoztattak az utasitások, hogy a' m. FRRnek legyen igazságuk. Az utasitásokat pedig mennyire kell megtartani, 's mennyire nem, ezen kérdést mindig a' követ küldőivel végezze el, ehez semmi szólásom nincs. Azon szempont, melly azon általányos állásból kitünik, az, hogy habár utasitásink következtiben a' kivánathoz közelitenünk nem is lehet, legalább annyit tegyünk, hogy a' kérdést tisztába hozzuk azon szerkezettel, mellyet B. m. követe előhozott, mert épen azon kérdésre nézve még homály volt, mellyet B. megye követe most a' m. FRR. által felvilágositttatni kiván. Ha ők ez iránt határzottan nyilatkoznak, akkor ellenvetéseik értékét jobban meg tudjuk fontolni, és ha küldőinknek haza, küldjük meg fogják látni, hogy e' részben közelités lehet é? és ha e' részben utasitást adnak, ha az alap meg lesz vetve, akkor sem ezen tábla, sem küldőink, sem a' m. FRR. vakságban nem lesznek, hanem felvilágositva levén, megtörténhetik az, mi különben is a' financialis tárgyban az országban mindenütt megtörténendik, t.i. közgyülések fognak hirdettetni. Ha a' m. FRR. tisztán nyilatkoznak ezen kérdésre, küldőinknek a' m. FRR. világos nyilatkozatát megküldvén, ha másképen nem, a' dolog igy is eldöntethetik 's nem fogjuk azt mondhatni, hogy valami labirynthba jöttünk, mellyben a'fonalnak egyik vége a' mi, másik vége pedig a' m. FRR. kezében van és egymást vonczoljuk. Egyébiránt a' m. FRRket még egyre vagyok bátor figyelmeztetni. Ugy vélem, hogy kik annyira hivatkoztak arra is, hogy ezen kérdésnek popularitása nincs, bizonyosan azt hiszik, hogy hatalmok erős gyökere szint a' közvéleményben fekszik, fekszik pedig nemcsak azon véleményben, mellyet ők képesek képezni, hanem abban is, mellynek törvényes formája itt ez országgyülésen nincs: értem a' városokban. Én tehát még csak arra figyelmeztetem a'FRRet, vigyázzanak, hogy midőn ők bizonyos kérdések, bizonyos elvek fölött nem értekeznek hanem vitatkoznak; de tulajdonkép nemis vitatkoznak, hanem versenygnek, hogy akkor épen azok ügye ne szenvedjen, kiknek ügyéről itt kérdés van. B. megye követe azt mondá, hogy a' jelen kérdés ki fogja magát vini, 's hivatkozott Anglia példájára, hol a' reformbill 40 évig vitta ki magát. Erre azonban kis megjegyzésem van. És e'kérdés a' m. FRR. táblájánál is előfordult, hogy Angliában épen azok, kiket a' dolog érdekelt, ott ültek a' parliamentben. Angliában nincs néposztály, mellynek választók által a' parliamentben befolyása nem lett volna bármi csekély részben is; nálunk ellenben midőn a' városok ügyéről vitatkozunk, a' városok a' vitatkozásokba csak mint nézők mint kérők folyhatnak, mert voksaiknak azon nyomatéka nincs, melly az angol parliamentben azon rottenboroughknak, mellyektől a' szavazat elvétetett 's nagyobb városoknak adatott. Ott hol a' nép általányosan vagyon képviselve, hol mindenki nyilatkozhatik, ott a' politikai kérdések elhalasztása nem veszélyteljes, hanem hoszszabb időig vitatkozhatik róluk a' nemzet, mert van tére; de ott, hol tér nincs, ott a' politikai kérdések elmulasztása mindig igen veszélyes és rosz érzésekre ad alkalmat; továbbá figyelmeztetem a' követ urat arra, hogy Angliában aristokratia, pártok, nép érdeke eggyéolvadt, ott privilegialis status olly értelemben mint Magyarországban nincs ott tehát habár a' kérdés hoszszasabb időig el nem döntetik is, olly viszszahatástól tartani nem lehet mint Magyarországban, hol kérdések elhalasztása sokkal veszélyesb. Ha már én a' m. FRRek tábláját gyanusitani kivánnám, mindjárt előállanék azzal, mi ugyis senki előtt nem titok többé, hogy a' városi szavazatok leginkább a' socialis reformkérdéseket fogják legelőször is keresztülvinni, és az aristokratiának különb érdeke 's a'nép érdeke közt fenálló közfalat fogják lerontani, hogy mi a' városok bevételével az adómentességet, ősiséget és hivatal 'sbirtokképességet legalább sokáig megtartani képesek nem leszünk. Ha tehát a' FRR. olly igen nagyon ellenzik, hogy a' városok kérdése legalább csak resolutio alá bocsáttassék, mi nélkül törvény nem lehet — ha gyanusitnám a' m.FRRket! én azt mondanám, hogy ti, kik véleményeitek teljes szabadságának megtartása mellett nem akarjátok felbocsáttatni é tárgyat a' kormány elibe, hogy nyilatkozzék, akadályoztatjátok a' városi kérdést azért, mert nektek 16 városi voks nem kell, mert ti nem akarjátok feláldozni azon különös érdekeket, mellyeknek nemcsak feláldozása hanem kiegyenlitése nélkülnem lehet Magyarországban erő, egyesülés, e' nélkül pedig nem lehet reform, és ez az, miért t. i. ha e' kérdés magát ki fogja vini, Magyarországra nézve különös veszély történhetik; t. i. ha itt a' kérdés kivivása a' nem privilegiált 's privilegiált classis közt összeütközés utján fog történni, máskép nem történhetik, és ha ez uton egyszer arra került a' kettő: akkor azon erő, melly az organisatióban fekszik, a' privilegiált osztály először sokáig tartani nem fog, másodszor erőnket egymás e l l e n fölemésztvén, nem alkotványos szabadságra hanem absolutismusra fog kifejlődni. Ha tehát a' m. FRR. ezen különös szellemből indulnak ki, akkor érdekükben áll a'városi r e n d e z é s t minélelőbb felbocsátani; ha haladási szempontból indulnak ki, akkor kötelességök mindent elkövetni, hogy a' városi rendezésből előbb legyen valami, minthogy az élet terén az érdekek ragadják meg e' kérdést. Ha pedig a' m. FőRR. aristokratiai szempontból indulnak ki, akkor azt tartom önmagok conservatiója kivánja tőlök, hogy ezen kérdésnek akadályt tegyenek. Ezekben öszpontositván véleményemet, miután a' kérdés épen nem ugy áll, hogy a' m. FRR. nekünk engedjenek, mert mi teljes szabadságot adunk véleményünk nyilatkozatára a' leirat után is mint az előtt, ők tehát midőn ezt akadályoztatják, mentségökre még e' téren is valamit előadni senki előtt, ki e' tárgyat tisztán és elfogultság nélkül látja, nem képesek. Én tehát azt hiszem, hogy ha azon közönyös téren, mellyen egyedi meggyőződésüket tisztán tarthatják fen, fel nem bocsátják a' m. FRR. ezen tárgyat, nem a' választás fekszik szivükön, hanem hogy véleményök szerint kissé elhamarkodva a' 16 voksot a' városoknak megadták. Végre még egy tiszamegyei szónok ugymond: azok után, miket E. és P. m. követei igen helyesen elmondottak, nekem kevés mondanivalóm van; de kényszerültnek érzem magamat mégsem hallgatni el a'm. frdi tábla egyik tagjától hallott szemrehányást, melly nem személyt hanem a' t.hozás ezen részét, ezen egész táblát érdekli, arra kivánok néhány szóval felelni. Ugyanis a' m. fördi táblán mondatott azon hallatlan állitás, hogy e' tábla képviselőji nem képviselőji a' nemzetnek és hogy a' képviselők nem a' nemzet hanem pártok kifolyásai. Taglaljuk a' dolgot kevéssé: tehát ezen tábla nem lenne a' nemzet képviselője, magam is azt hiszem, hogy ezen táblánál levő képviselők még nem képviselik az egész nemzetet, az igaz, de képviselik a' nemzet azon részét, mellynek alkotványunk eddigi állásánál fogva a' t.hozásba befolyása volt; és ha a' m. FRR. nem tekintik e'táblát a'nemzet képviselőjének, miért nem fogtak kezet velünk akkor, midőn a' szabad községek képviselőit a'megyék tanácskozási gyülésin szavazattal felruházni kivántuk? miért nem fognak kezet velünk akkor, midőn ezen tábla minden munkálatival azon működik 's oda fordítja ügyekezetét, hogy az alkotvány alapja terjesztessék 's annak sánczai közé azok is bevétessenek, kiknek képviselőiül bennünket ők elismerni nem akarnak 's azt állitják, hogy ezen tábla nem képviseli a' nemzetet. Olly ajakról hallani illyet, melly soha nem szólalt fel, sőt ellenzette a' nemzet egyéb osztályinak az alkotvány sánczaiba bevételét, legszembetünőbb ellenmondás 's guny. Mi a' pártoskodást illeti, ha a' megyei pártoskodásokon végig megyünk, nem látjuk é a' fördi tábla néhány tagjainak titkos kezeit működni, kik most a' pártoskodás ellen szólnak, és mit tesznek azon m.FRR. midőn a' nemzet képviselői, belátva a' pártoskodások rosz oldalát, törvényt initiálnak? és midőn a' pártoskodást el akarják fojtani minden részben, mennyiben annak okai a' főispánok is lennének: ők az általunk javaslott törvényt viszszautasitják, illy kezek közt az ország rendeinek legigazságosb inditványa is kénytelen eltörpülni, illy táblának jövendője igy, mint most áll, nem lehet. Nem szólok én itt a' förendi tábla öszszegéről, mert vannak ott is férfiak, kik tiszta meggyőződésüket követik. Hallottam itt a' m. FRRről függetlenségök tekintetében is szót emeltetni, én azt mi nem létezhetik, senkitől nem követelhetem, 's én olly függetlenséget tőlök, mint a' minőt szeretnék, hogy lenne a' nemzet képviselőiben, nem is követelek, azt azonban mégis kivánhatjuk hogy legalább magok jövendőjét, állásuk biztositását vegyék tekintetbe, 's ne akadályoztassák a' nemzeti kivánat teljesülését; ha valódilag felfognák a' dolgot, nem ártalmukra, hanem állásuk további biztositására szolgálna. Én egyben különöbözöm K. város követétől, mert azt hiszem, a' m. FRR. magokviselete birja őt arra, hogy azért, mert ők a' városoknál nagy qualificatiot ohajtanak felállittatni, rájok nézve is nagy qualificatiot kiván felállittatni, én ezt nem kivánom, isten mentsen meg ettől, mert látom, hogy a' fördi táblán is ülnek ollyanok, kiket a' sors százezer pfrt jövedelemmel megáldott, kiknek érzéséről nem szólok és sziveiket nem vizsgálom, de cselekvéseikről jogom van itélni, 's miután azt látom más részről, hogy vannak ollyanok is a' fördi tábla sorai közt, kiket az isten nem áldott meg olly nagy jövedelmekkel, kik szilárdul állnak a' nemzet jogai mellett, 's lelkesen végig küzdik a' keserü csatát, ennek következtében olly nagy qualificatio- felállitást a' m. fördi táblánál a' szükséges reform tekintetében jónak nem látok, hanem ha a' m. FRR. tovább is igy bánnak a' nemzet akaratával, akkor én nem nagy qualificatiot fogok rájok nézve felállitani, ha még valaha módom lesz a't.hozásban egyenes befolyással jelen lenni, hanem oda fogok agitálni, hogy a' fördi tábla ne a' kormány által kinevezett tagokból álljon, hanem ollyanokból, kiket a' nemzet választ 's a' nemzet választottjai üljenek itt és ott 'stb. Én t. RR. egyik legszebb feladásnak tekintem a' törvényhozásnál azt, ha a' városi rendezést keresztülviszi és ohajtásimnak kétségen kivül legnagyobbika az, hogy a' városok ez országgyülésen rendeztessenek el; én tehát ebből indulva ki, valamint mindent megteszek, mit látok, hogy a' városokat olly helyzetbe 's olly állapotba vezetheti, hogy megfelelhessenek annak, mit a' nemzet tőlök méltán követelhet, t. i. arra nézve, hogy az alkotványban részt vevén szavazataik által a' törvényhozásba is illő befolyással lehessenek: ugy más részről kijelentem, hogy inkább szomoru 'sleverő érzéssel leszek majd kénytelen ez országgyülésről eltávozni minden városi rendezés nélkül, mintsem ollyanba egyezzem meg, melly azon csekély garantiáját alkotványunknak, mellyet bir a'megyékben, elölje. Pedig elölné azon városi követek akarata ellenében is, kik e' tárgy kivivásában, velünk kezet f o g v a, mit örömmel tapasztalunk, harczolnak. Kimondván általányos nézetimet, mi a' fenforgó kérdést illeti, hogy ne kelljen ismételve nyilatkoznom „a' m. FRR. válasza után ugy látom a' dolgot, hogy ezen tábla eddigi határozatától nem távozhatik el, 's a' mit B. m. követe inditványzott üzenetpótlásul, azt két kézzel elfogadom." Más oldalról ellenben, többen a' FRR. által felállitott qualificatio pártolása mellett szóltak, azonban ezek nagy kisebbségben maradván, a' többség B. megye inditványát, melly szerint a' FRR. felszólitandók, hogy az egyenes választás mellett határzottan nyilatkozzanak, elfogadta. Ezen érdekes vita bevégeztével a' többi pontra nézve a' ker. szerkezet a' nélkül, hogy a' RR. h o s z s z a s vitatkozásba bocsátkoztak volna, megtartatott. —

220dik orsz. ülés a' nm. FőRRnél sept. 20kán reg. 11. órakor, Nádor ő cs. kir. fens. elnöklete alatt. Mielőtt a' napirend főtárgya fölvétetett, többféle üzenet 's viszonüzenet fölolvastatván, köziratra utasittaték, ugymint: az 1840: 15. t. cz. általi behozott váltótörvény némelly szakaszinak fölvilágositása 's illetőleg módositása tárgyábani rdi üzenet 's törv.javaslat; a' sérelmek 's kivánatok némelly pontjainak, mellyek körül az egyezség megtörtént, fölterjesztése iránti üzenet; Pozsega, Verőcze és Szerém vgyék sérelmének azon pontjai iránti, mellyekben az egyezség bekövetkezett, fölterjesztés végett; a' görög nem egy. ügyébeni 4dik, valamint az áldás- megtagadás iránti szinte 4dik üzenetek. Tanácskozási főtárgyul ő cs. kir. fens. által a' sz. kir. városok elrendezése tárgyában átküldött 6dik rdi üzenet levén kitüzve, azt a' fens. elnök azonnal szakaszonkint fölolvastatá, 's az 59re nem tétetvén azonnal észrevétel, folytatólag a' 89dik pont fölolvastaték, mi megtörtenvén, egy m. gr. 's táblai hivatalnok mindkét pont fölött ekép adá elő nézeteit: A' városi elrendezés 3dik tárgyalásakor a' m. FRR. azt nyilatkoztaták, hogy a' közvetlen választás elfogadásától sem lennének idegenek, ha a' polg. képességre fölállitandó kellékekben elég biztositást lelnének; a' m. FőRR. tehát a' városi tisztikarválasztásra nézve az alternativát tartották fen, hogy vagy kettős választás legyen csekélyebb qualificatiók mellett, vagy egyenes választás ugyan, de ahozképest magasb qualificatiók mellett. Az egyenes választással öszszeköttendő kellékek meghatározását csak azért hagyták el, mert a' t. RR.nek e' részben szabadabb és nagyobb tért kivántak engedni; de im a' t. KK. és RR. jelen 6dik üzenetökben fölszólitják a' m. FRRet, hogy az egyenes választást, mint alapot, mindenekelőtt határzottan fogadják el, maguk részéről nyilatkoztatván, hogy az ezen alap fölötti közmegegyezéstől függ a' polgárképesség iránti megállapodás is. Sokkal elismértebb igazság az, hogy az egyenes választás iránti kérdést a' polgárképesség meghatározásától elválasztani nem lehet, mintsem én a z t most ismét vitassam; 's azért,

midön a' t. KK. és RR. a' m. FRRket fölszólitják, hogy az egyenes választást alapul elfogadván, e' részben határzottan nyilatkozzanak, én nem érthetem ezt máskép, mint hogy egyszersmind a z o n kellékeket határozzák meg, mellyek mellett az egyenes választáshoz járulhatnak. Teszem azt annyival inkább, mert a' tanácskozások jelen stadiumával, az országgyülés végidejével a' halasztás nem fér öszsze, mert egyáltalában a' kikerülő 's határozatlan válaszoknak barátja nem vagyok 's a' hozzánk irányzott egyenes és méltányos fölszólitásra szinte egyenes és határzott felelet illik. Én tehát részemről elállva az alternativától, a' polgárság általi közvetlen választást, mint alapot elfogadom, 's a' kérdés elöttem már most csak az: vajjon milly biztositék kivántatik arra, hogy ezen jognak az öszszes polgárság általi gyakorlása, a' városok 's közhaza javára nem pedig kárára szolgáljon; két föltételben találom pedig ezen biztositékot, 1) a' választók képességében; 2) kijelölésben. A' választók önállására vagy képességére nézve, mint más országokban ugy hazánkban is mást föllállitani nem lehet, mint a' vagyonbeli képességet 's én megvallom, hogy ez egyike azon kérdéseknek a' jelen munkálatban, mellynek én legnagyobb fontosságot tulajdonitok; szentül igaz levén az, hogy azoknak kell befolyást engedni a' városok közügyeibe 's azokat kell a' vagyontalan tömeg általi elnyomatás ellen ótalmazni is, kiknek érdekük egy a' város érdekével, 's kiképen azért, mert magasb érdek által vezéreltetnek, corruptibilis eszközökké olly hamar nem fajulhatnak, kiktől a' városok jövendője, kiktől hazánknak fölvirágzása nagy részben várható. De ezek is el voltak sokszor mondva, az elvet nem tagadja, gondolom, senki, de az elv alkalmazásában van az öszszeütközés. Meglehet, hogy szerfölött féltékeny vagyok e' részben, de meggyözödésem az, hogy a' politikai jogok gyakorlatának azon szük köre után, melly eddig létezett a' városokban, az igen széles basis felállitása, melly által mindjárt első lépésre e' jogok gyakorlata non plus ultráig, vagy pedig kelletinél tovább is kiterjesztetnék, tetemes ugrás volna, melly a' politikában mindenkor veszedelmes, főkép midön az álláspont, mellyre az ugrás által érni akarunk, bizonytalan. Ezen aggodalomnak, mellyben, mint hiszem, a' FRR. többségével osztozom, tulajdonitható, hogy midön e' munkálat 3ori tárgyalásakor a' polg. képességre felállitott kellékek tetemes csökkentését inditványoztam, némi biztositék miatt a' kettős választáshoz ragaszkodtam, mind a' mellett hogy én, mint akkor is már kijelentém, igen csekély qualificatiók mellett a' kettős választásban sem találnék nagy biztositékot. Én azon qualificatiókat, mellyeket, mint mondám, akkor inditványoztam 's mellyek mellett mindeddig megmaradtak a' m. FRR. igen csekélyeknek nem állithatom, a' közbevetett választásnak talán meg is feleltek volna, de megvallom, hogy engem tökéletesen ki nem elégitnek, 's minden más biztositék nélkül meg nem nyugtatnak, midön tehát a' kettős választástól, mellyben némi biztositást találtam, elállok, érzelmem és kivánatomnak az felelne meg leginkább, hogy a' qualificatiók az egyenes választáshoz képest fölemeltessenek; mivel mindazáltal, méltányolva azon közeledési lépést, mellyet a' t. RR., két más fontos kérdésre nézve tettek, de ezenkivül is, minthogy ez ügy elömozditását 's a' két tábla közti egyesülést minden kitelhető módon eszközölni ohajtanám, késznek nyilatkozom állani arra is, hogy a' mondott qualificatiók, mellyek Pest városban 3000 fr., kisebb városban 3—400 fr., közép városban 7—900 fr., nagyobbakban 1—1500 frtig érő fekvő tulajdonban, kézmüvesekнél pedig kisebb városban 120 fr., közép városban 140 fr., nagy városokban pedig 400 frtig menő keresetben, honoratioroknál pedig 2,3—400 frtnyi tiszta jövedelemben állapittattak meg, a' kettős választás mellett most az egyenes választásra alkalmaztassanak, azon csekély hozzátételekkel, mellyek akkor már p. o. a' gyárosakra és kereskedökre, hogy rendesek és beczimzettek legyenek, megemlittettek. Midön mindazáltal ezeket kinyilat. koztatni 's a' m. FRR. pártoltatásába ajánlani bátor vagyok, egyszersmind fölhivom a' m. FRR. magas figyelmét azon biztositékra, mellyet én a' tisztikar- választásra nézve a' kijelölésben találok, melly nélkül az illy számos választó általi választás, főkép ha ez uton nem csak becsületes és jó hirüknél fogva közbizodalomra méltó, hanem azonkivül hivatalaikban kiképezett és alkalmas tisztviselöket akarunk szerezni a' városoknak, teljes lehetetlen. Nem hiszem, hogy ott, hol mindennap elöforduló praxis, de azonkivül elméletileg is annyi ok szól, hoszszu okoskodásokra volna szükség, azt sem lesz szükség sok okkal támogatni, hogy a' kijelölés csak olly egyed által történhetik czélszerüen, ki a' város minden körülményeit, viszonyait 's egyedeit ismérve, mindamellett minden párt és pártérdekek fölött áll, értem a' főfelügyelöt, kinek fölállittatásától egyáltalában részemről legalább nem mondok le, 's kinek nélkülözhetetlen főjogai közé számitom a' tisztikar-választáskori kijelelést. Ezen kijelelésben látom én az egyetlen lehetöséget, melly mellett az egyenes választás, illy csekély qualificatiók melletti számos választó által a' városok kára nélkül gyakoroltathatik, ehez szigorun és szilárdul ragaszkodom, ugyannyira, hogy egész inditványomat ezen föltételhez határzottan kötöm, és ha a' m. FRR. javaslatomat elfogadni kegyeskednének, a' t. RR. is az üzenetben, miután az egyenes választásnak, mind a' tisztikar, mind a' követválasztásnál elfogadása 's az eddigi qualificatióknak az indirect választástól a' közvetlenre átmenetele által közeledési ügyekezetöknek, ugy gondolom, nem csekély tanuságát adták, minden tisztelettel, de szintolly határzottan kijelentetni ohajtom, hogy az eddig felállitott és ujra megemlitendő qualificatiók mellett, az egyenes választások a' főfelügyelö által teendő kijelelés után fognak történni. Ebben központositom inditványomat 's azt csak azon észrevétellel fejezem be, hogy a' minimum eszméjét, melly e' szakaszban ismét megemlittetik, azon okoknál fogva, mellyek már sokszor fölhozattak, most sem fogadhatom el, mire nézve is véleményem szerint a' t. RR. értesitendők volnának. Ez inditvány legottan több szónok által pártoltatván, végzéssé lön; miután több oldalrul megtámadtatott, nem annyira a' tárgy érdemére nézve, melly mindkét oldalról kimeritettnek elismértetett, mint inkább e' tábla állására 's ezen eljárás következményeire nézve 's többféle előadások 's viszonzások történtek, mellyek velejét ezekben foglaljuk öszsze. A' most hallott inditványban több m. szónok legkisebb concessiót sem láttak, mivel a' multkori discussiók alkalmikor már azegyenes választásoktul nem idegenkedett a' többség, egyedül kimondani nemkivánta ezt a' válaszüzenetben, 's inkább a' t. RR. által várta inditványoztatását. Most pedig kettős concessio kivántatik egyért, melly tulajdonképen nem is az. A' főfelügyelök leggyülöletesb nevezetekkel illettetvén, azt állitotta rólok többek közt egy m. gróf, hogy sirba döntik a' hazát, egy más gr. a' pótlóutasitások ellen kikelvén, mellyektől talán a' kérdés fordulata váratik, ő, és más szónokok e' nm. tábla eljárását gáncsolák 's annak borús jövendöt jóslának, ha ezen 's más hasonló kérdéseknél a' nemzet és kormány közt tovább is áthathatlan falat képezendnek. Azért ne hátráltassák már tovább a' m. FRR. a' fölterjesztést, hogy a' kormány szándéka is megtudassék, mire azután h i h e t ő l e g az utasitások is megváltozni 's az egyezség a n n á l könnyebben fog bekövetkezni. Nem hiányoztak ez alkalommal is jeles előadások, de az annyira kimeritett tárgyban a' kérdés lényegébe vágó uj eszme nem vala felhozható, valamint az országgy. mostani stadiumában nem az előadások remeksége vagy elméssége, hanem a' nézetek közelitése 's egyesülése dönti el az egyes tárgyakat; 's csak ezen egyesülés által oldhatja meg a' t.hozás magasztos feladását. E' czélra leginkább egy m. báró köv. beszéde látszott törekedni: Ha a' RR. üzenete orsz.gyülés kezdetén kerülne a' FRR. tábla tanácskozása elibe, részemről azt nem pártolnám; de az által, hogy az országgy. vége oct. 15ére határoztatott, és hogy már most sept. 20át éljük, a' kérdés egészen más alakban tünik fel elöttem 's a' jelen pillanatban nem azon kérdés áll, mit tartok én a' városok elrendezésében legjobbnak, hanem mit tartok legczélszerübbnek arra, hogy ezen t á r g y legfelsöbb helyre kerülése siettessék? És ha én gr. A. G. ő mlgának inditványában biztositását látnám annak, hogy ez inditvány elfogadása által az ügy felküldhetése könnyittetik, akkor részemről szivesen járulnék hozzá, noha az inditvány többi részeivel egy értelemben nem vagyok. A' m. ur kimondá nézetit három pontra: 1) az 58. §ra, azután a' képesség 's ezzel összekötve a' felügyelő és candidatio kérdésére nézve. Mi az elsőt illeti, a' m. ur csak egy okot h o z o t t fel a' RR. ellen t. i. azt mondá, hogy azon kormány, melly valamelly törvénytelen lépését a' t.hatóságoknak csak akkor akadályoztathatja, ha a' t.hatóságok által arra felszólittatik, már kormány lenni megszünt. Erre én azzal felelek, hogy azon kormány, melly hat hónap alatt nem veszi észre, hogy a' törvény nem egyes emberek, hanem t. hatóságok által sértetett meg, azon kormány, melly ha ezt észreveszi 's hat hónap alatt lépést nem tett azon törvénytelenség megszüntetésére, mondom, azon kormány hasonlókép megszünt kormány lenni, mert nem teljesitette kötelességét, mert jogát nem ismeri, mert gyenge és erőtlen, melly a' nemzet pártolására nem számithat. Ő mlgának indoka tehát a' RR. ellenében, felfogásom szerint, többet legalább nem bizonyit mint azt, mit én a' RR. helyett a' m. ur okoskodására mondék; és most átmegyek az inditvány 2dik részére. A' m. ur a' képesség kérdésére nézve kinyilatkoztatá, hogy először a' direct választást elfogadja 's azt csak azon képességhez köti, mellyet a' m. FRR. az indirect választás mellett ajánlottak a' RRnek. A' m. ur inditványa ezen részében én valósággal nemcsak tetemes közelitést látok, hanem látok olly közelitést is, melly engem tökéletesen kielégit, miután a' m. FRR. emlékezni fognak, hogy azon qualificatio, mellyet első alkalommal elvbarátim és én a' m FRR elibe inditványképen terjesztettem 's melly a' m. FőRR. által mint lehető legrevolutionálisabb ostromoltatott, tetemesen magasb annál, melly a' m. gróf ur által jelenleg inditványoztatik. Ezen részét inditványának tehát igen szivesen elfogadom, mert az engem tökéletesen kielégit és hiszem kifogja talán elégiteni a' RRet is. A' kérdés az: vajjon ez inditvány ki fogja ó elégiteni a' RRet akkor is, ha az bizonyos feltételekhez köttetik t. i. a' kir. kinevezéstől függő főfelügyelő megállapitásához és a' candidatioi joghoz, melly azon egyednek átadatik; mert én gr. A. G. inditványát ugy értettem, hogy a' m. ur a' képesség és direct valasztásra nézve kimondott nézeteit azon nézetek elfogadásához köti, mellyeket a' m. ur a' főfelügyelöre nézve kimondott. Már most kérdem, nem theoretice hanem a' kérdés jelen állásában, hol a' m. FRR. egytől egyig véve korlátozni akarják meggyözödésüket, hol e' táblának egyetlen egy tagja sem ül e' teremben, ki ezen városi szerkezet egyes pontjaira nézve, mellyeket elfogad, nem volna kénytelen kimondani, hogy azon egyes pontok tökéletesen meggyözödésével nem egyeznek meg, hol a' m. FRR. meggyözödésüket korlátozták, kérdem: nem volna é nagyon czélszerü, korlátozni meggyözödésüket a' főfelügyelő kérdésére nézve is, nehogy mindazon concessiók, mellyeket a' m. FRR. valósággal tesznek, és pedig meggyözödésük korlátozásával tesznek, tökéletesen haszontalanokká váljanak. Ha tekintetbe veszem a' városi kérdés fontosságát, ha tekintetbe veszem ezen nagy fontosságu kérdésnek mennyi egyes fontos pontjai vannak, megvallom: alig foghatom meg, hanem csak fájdalommal látom, hogy azon sok fontos kérdés közt épen azon kérdés kerestetett ki conditio sine qua nonnak, mellyben teljes meggyözödésem szerint aránylag a' többihez sokkal kisebb fontosság fekszik: mert hisz, ha gr. A. G. mlga inditványa elfogadtatik: világos, hogy a' városok k é r d é s é n e k el vagy el-nem fogadtatása a' főfelügyelő elfogadásán vagy el nem fogadásán fordul meg, mert ha a' főfelügyelő a' t. RR. által elfogadtatik, elfogadtatik a' direct választás és qualificatio is, ha pedig el nem fogadtatik a' főfelügyelő, mindazon mondott concessiók megsemmisittetnek; ez tehát az egész kérdésnek sine qua nonja, a' centrum, melly körül a' kérdés forog. Már kérdem: ez é azon kérdés a' városi munkálatban, mellyet sine qua nonnak kell tekinteni, mellyel majd, ha a' városi munkálatból nem lesz semmi, felléphetünk 's azt mondhatjuk: megsemmisithettük a' m u n k á t, mert a' főfelügyelő nem adatott meg. Ha a' m. FRR. nem a' felügyelő, hanem a' felügyelés elvéről szólnak és kimondják, hogy a' kormányt semmi országban, legkevésbbé alkotványos országban ignorálni nem lehet, hogy a' városokat felügyelés nélkül hagyni nem szabad, és hogy a' t. RR. gondoskodjanak módrul, melly által a' kormány azon felügyelést czélszerüen gyakorolhassa, ha, mondom, a' m. FRR. azt teszik, teljes meggyözödésem szerint erős terrenumon állnának 's ollyanon, mellyen a' m. FRR. ellen is állhatnának; de kérdem a' m. FRRet: ezt mondották é ki üzenetükben, azt mondották é a' RRnek, hogy a' felügyelésről gondoskodva nincs és felszólitják é ő k e t, hogy gondoskodjanak a' felügyelésről? A' mélt. FRR. kimondják, hogy főfelügyelő nélkül városokat nem akarnak, hogy ezt a' városi kérdés sine qua nonjának tekintik. Már kérdem, a' főfelügyelő egyes személyeinek kinevezése az egyes városokban egyetlenegy módja é a' felügyelésnek, vagy csak legczélszerübb módja annak? azt mondom, hogy nem, mert szükségkép a' kormánynak nem lehet más szándéka a' felügyelés tekintetében, mint az, hogy a' kormány elvei, mennyire lehet, egyformán teljesittessenek az ország minden részeiben. A' két felügyelési mód közt minden kérdésen kivül azon mód legczélszerübb, melly által a' felügyelés egy városban v. megyében nem gyakoroltatik máskép, mint a' másikban. Már azon pillanatban, mellyben a' felügyelés tisztán csak főfelügyelőkre bizatik, a' kormány elvei alkalmazásának unitása szünik meg, m e r t ezen pillanatban a' városokban az fog történni, mi a' megyékben, t. i. hogy az egyediségek különbsége szerint bizonyos tárgy egy megyében igy, a' másikban ugy magyaráztatik. És vajjon tapasztalás nem létezik é reánk

nézve, vajjon a' m. FRRk ignorálhatják é azt, mi közöttük történik, ignorálhatják é azt, hogy azon felügyelési rendszer, melly a' megyékben a'főispánok által gyakoroltatik, nem tökéletes és hogy bizonyosan, ha a' m. FRRtől függne, a' felügyelésre nézve nem változtatnák é meg azon rendszert, melly a' megyékben olly czélszerűtlen. A' főfelügyelők tehát sem nem legjobb, sem egyedüli módja a' felügyelésnek. A' m. FRR. tehát akkor, midőn a' felügyelőt sine qua n o n u l mondják ki, ezen kérdést olly feltételhez kötik, melly nem eléggé fontos, hogy annak tartassék. Több általam igen tisztelt tagjai a' m. fördi táblának figyelmeztettek arra, hogy a' városi kérdés megbukása a' FRRnek fog tulajdonittatni; mult tanácskozásunk alkalmakor pedig több általam igen tisztelt egyedei e' táblának e' vádat inkább a' RRre ruházták; teljes meggyőződésem szerint, mellyet kimondani kötelességemnek tartok, ha a' városi kérdés, mint valóban félni kezdek, be nem végeztetik, a' hiba mind a' RRdkben, mind a'FRRkben van. A' RRkben,kik,midőn a' kérdést olly alapokra állíták, mellyekről előre látták vagy láthatták, miszerint az sikerülni nem fog; fájdalom! azon régi magyar praxisból indultak ki, miszerint jó a' kérdéseket olly magas hangon kezdeni, mint csak lehet, hogy később legyen valami, mit mintegy áruba bocsátni 's azokért más concessiokat alkudozás utján kieszközleni lehessen. De a' RR. ezen taktikája hiányának irányában mit kellett volna tenni a' m. FRRnek? A' kérdést azon t é r r e kellett volna állitaniok, hová azt most állitották, a' mélt. FRR. azon hatásuknál fogva, mellyel kétségkivül birnak, el kellett volna készíteni a' közvéleményt, hogy az, mi valóságos meggyőződésük 's mit a' m. FRR. most kimondanak, az országban többséget nyerhessen. A' mélt. FRR. azon része, mellynek egyik tagja lenni szerencsém, akkor ezen igen nehéz kisérlethez fogott, a' m. FRR. talán kegyesen viszszaemlékeznek e' tárgy iránti első tanácskozásainkra, a' táblának ezen oldala eltérve véleményében attól, mit a' RR. inditványoztak, majd azt inditványozta akkor, mit a' m. FRR. most elfogadnak. Ha a' m. FRR. akkor, midőn a' kérdés itt először felkerült, azon szabadságnál fogva, mellyel birnak, mert hisz utasitásokkal lekötve nincsenek, teljes tökéletes meggyőződésüket mondják ki mindjárt első alkalommal, meg vagyok győződve: a' kérdés jelenleg el vagyon döntve; de mit tettek a' m. FRR.? A' m. FRR. minden erővel és hatalommal depopularisálták azon véleményt, mellyet a' FRR. most magok fogadnak el; a' m. FRR. depopularisálták önmagok az egyenes választást, depopularisálták azon qualificatiót, melly mellett most szólnak. A' m. FRR. a' főfelügyelő kérdésénél az elven kivül elsorolták a' főfelügyelő teendőit olly módon, hogy azt a' RR. el nem fogadhatták 's mi lett következése ez eljárásnak? az, hogy a' kérdés a' helyett, hogy tisztába jött volna, most pártok kérdésévé vált; a' helyett, hogy a' két tábla közt nyugottan megvitattatnék, mind egyik, mind másik tábla által ön tekintélyes szempontjából vitattaték meg 'sa' helyett, hogy az, mit a' FRR. most inditványoznak's mi talán a' legczélszerübb, orsz. pártoltatásra találna, épen ezen vélemény az orsz.legkevesebbé számithat többségre's pedigazért nem,mert azok,kik előtt a'm. FRR. többségének véleménye auctoritás, azt abban keresikmit a'm. FRR. hosszu vitatás után egy pár hónappal ezelőtt elfogadtak,azok pedig,kik a' KK. és RR. véleménye után indulnak, rég elfogadták azt, mit a' kerületi választmány inditványzott, 's igy épen azon módja a' kérdés feloldhatásának, melly a' legvalóbbszinü, az országban párt nélkül áll 's a' nemzet semmi osztályánál lelkesedésre nem számithat. Én tisztán kimondom meggyőződésemet: valamint a' KK. és RR., ugy a' m. FRR. sem tökéletesen szabadok minden szemrehányástól, ha a' városok kérdése megbukik. De azon szerencsés helyzetben vagyunk még, hogy a' létező bajokon segithetünk 's annyi zavar annyi keserüség után, melly az országban elterjedt, a' városi kérdést még rendbe hozhatjuk. A' RR. minket felszólitnak, hogy nyilatkozzunk a' d i r e c t választásra nézve. Nyilatkoztassuk ki tehát a' RRnek a' direct választásra nézve gr. A. G. azon inditványa nyomán, miszerint a'direct választást elfogadva, azt csak azon qualificatiókhoz kötjük, mellyek általunk előbb az indirect választás mellett ajánltattak. A' felügyelőre nézve, ha csakugyan a' m. FRRnek ugy látszik, hogy a' felügyelésről kellőleg gondoskodva a' kir. városokban nincs, mondjuk ki ezt és szólitsuk fel a' RRket: hogy ők a' felügyelés czélszerü módját inditványozzák; csak olly feltételekhez ne kössük a' kérdést, mellyek a' RR. utasitásival ellenkezve, annak feloldhatását lehetetlenné tehetnék, mert teljes meggyőződésem szerint egyedül ezen kérdéstől függ M a g y a r o r s z á g alkotványos u t o n i kifejlődésének lehetősége. Ismerem én azon ellenvetéseket, mellyek a' városi kérdés ellen felhozatnak, 's mellyek mivel előitéletekkel találkoznak, 's mivel a' városi kérdés belsőkép igen sok által nem pártoltatik olly hévvel, mint azt pártolni kellene, annyi erővel birnak; de épen mert ezen ellenvetéseket ismerve tudom, mennyire alaptalanok 's mégis mennyi hatásuak azok: kétszerte ohajtom e'kérdés eldöntetését. Sokan és hazánk legjobb polgári közül, kik nem akarják, hogy Magyarország anyagi felvirágzásának feláldoztassék a' haza szabadsága és alkotványos léte, bensőleg talán örülnek, ha a városoknak nem fog jutni azon 16 voks, mellyet ők az alkotvány és alkotványos szabadságra nézve veszélyesnek tartanak? Erre én azt mondom,hogy ha a'magyar alkotványos szabadság olly alapon áll,hogy mihelyt ez országban a' nem-nemesek közül valaki politikai jogokkal felruháztatik, az alkotványos szabadság veszélyben forog: akkor azon szabadság fenállani nem fog; mert azon szabadság, mellyet 14 millió ember közül csak 400,000 tud szeretni és védelmezni, mondom azon szabadság papiroson áll, de az első kül vagy belső ingadás azt semmivé teszi. Emlittetett mult alkalomkor az, hogy a' városi kérdés ki fogja víni önmagát; én is azt hiszem, mert minden, mi olly annyira igazságos 's a'dolog természetéből foly, az kivíja magát, de a' kérdés csak az: mi módon fogja magát kivíni? Igy például a'17 század közepén Dánia állapotja majd ollyan volt, mellyben jelenleg hazánk van, a' kiváltságos osztályok adómentességgel, kizáró birtokképességgel, törvényhozási befolyással felruházva,a' nemzet többi osztályai, a'polg. rend minden törvényes befolyás, ugyszólván minden jog nélkül. Az aristokratia büszkén arra, hogy alkotvánnyal bir, mindazon osztályokat, mellyek alkotványos szabadság után szinte sóvárogtak, közibe felvenni nem akarta, és Dániának ez állapotja 1660ban kivitta magát, az által,hogy a' polgár és nemesi rend önként lemondva, alkotványáról, Dánia absolut országgá vált. Franczia-ország állapotja a' 18. században isméretes, és ott is kivitták magokat a' kérdések, de ugy, hogy mindazon áldások után, mellyeket azon nagy történet Franczia-országra 's az emberi nemre hozott, mégis borzadással tekintünk ez időre viszsza; vagy egyik vagy másik módon kivíhatja minden kérdés a' világon magát, de alkotványos módon, mint azt valamennyien kivánjuk, ez más kérdés. Adja mindenható isten, hogy csalódjam, de ugy hiszem, hogy a' városi kérdés sokkal nehezebben fogja magát kivíni jövő törv.hozás alatt mint a' jelennél épen azon oknál fogva, mellyet mélyen tisztelt barátom gróf E. J. emlitett, csakhogy azon állitáshoz, melly szerint a' pótlóutasitásokban nagy bajt lát, még azon pótlást szeretném tenni, hogy épen a' városi kérdésre nézve nemcsak a' pótló- hanem az anyautasitásokban is nem kevés veszély fekszik. A' jelen t.hozás alatt a' városok kérdése az országban keresztül vitta magát, de miért? azért, mert minden párt, minden becsületes ember kezet fogtak és dolgoztak ezen kérdés mellett; mert azok, kik Magyarország haladására nézve legtulságosb gondolatokat követtek, egy részről a' városi kérdés mellett szóltak, mint olly lépés mellett,mellyen keresztül kell menni mindenekelőtt;és azok,kik a' szerfölötti haladást nem kivánják,azt pártolták, mert a' rendfentartást ohajtották, de vajjon ezen szép egyetértés e'kérdésre nézve bizton fog é tartani a'jövő t.hozásig, mer é valaki kezeskedni,hogy a' jövő t.hozásig nem fognaké találkozni emberek az or.ban kik, mint az adó kérdésénél országgyülés előtt történt a' városi kérdést agitatió tárgyaul f o g j á k használni, 's a' nemességet, melly az utasitást adja, föllázitani annak kihirdetése által, hogy azon perczben, midőn a' sz. kir. városok voksot nyernek, a' magyar alkotvány veszélyeztetve, sőt sirba döntve van; kérem ki mer kezeskedni erről? 's ha ezt nem merjük tenni, ha köztünk tetemes többség létezik, melly meg van győződve,hogy a' városoknak jövő törvényhozás alkalmakor ismét 16 voksot szerezni valósággal nehéz feladat lehet: kérdem a' FRRket, nem kötelességünk é mindent elkövetni,hogy a' városi tárgyban czélt érjünk? Én tehát ismételve azt, mit inditványkép előadtam, t. i. hogy a' RRnek tudtára adassék, mikép a' FRR. a' direct választás elfogadását azon qualificatiókhoz kötik, mellyeket előbb az indirect választás mellett a' RRnek ajánlottak, a' főfelügyelésre nézve, noha én ezt szükségesnek nem tartom, pedig még némelly nagyobb biztositékokat kivánnak, egyszersmind fölszólitván a' RRket, hogy az ügy bevégzését, mennyire az tőlük függ, siettessék; mert teljes meggyőződésem szerint a' városi kérdés nem sikerülése miatt, legnagyobb felelősség azt fogja érni a' jelen pillanatban, ki a' városi munkálat fölterjesztését akadályoztatja. — Egy ellenvéleményü gróf jeles előadásában többek közt a' szabályokra nézve emlékezteté az előttei szónokot, hogy e' tábla többsége csak mindig azon eldönthetlen igazság mellett ellenezte a' t. RR. kivánatát, hogy valamelly magában törvénytelen szabály egy 3diknak hanyagsága által törvényessé nem válhatik. E' tábla többségének törekvése csak oda megy, hogy a' főfelügyelés igazság legyen; mig pedig e' czélra más módot nem lát szónok, a' főfölügyelők eszméjétől el nem állhat. Ha azonban a' városok jövendője csak a' másik oldalról fölhozott elveknek ez országgyüléseni létesülésétől függne, akkor igen szánandó volna mind ez, mind a' rája támaszkodó alkotvány szilárdsága. Angliában némelly kérdések csak félszázadi parliamentaris harczok után viháttak ki magokat. A' vitatkozások heve ismét gyakori eltéréseket 's elnökileg rendre utasitott kifakadásokat idézett elő, mellyek eredvényét, t. i. az i n d i t v á n y elfogadását a' fens. elnök többségül kimondotta.

287d. ker. ülésb. sept. 20kán elnökök: Andrássy Mihály Esztergom, és Mattyasovszky Boldizsár, Szepes megyék követei; jegyző:Szentkirályi Móricz.Mielőtt a' legutóbbi kerül. ülésben megszakadt baranyai inditvány tárgyalásába bocsátkoztak a' RR., fölvették szabad átmenetről szóló 4dik válaszüzenetét a' FőRRnek, mellyben mind a' törvényjavaslat, mind a' fölirás fölterjesztése iránt megegyeznek, egyedül a' törv.javaslat azon pontjára tették észrevételüket,melly a'küldöttségről szól, hogy annak romai kath. és prot. tagokbul kell állani, már pedig megtörténhetik, hogy nem róm. kath. vagy protestans, hanem az országba törvényesen bevett más vallásra kiván valaki általalmenni, erre nézve a' törv.javaslat szerkezete szerint némi nehézség fordulna elő, mert a' vegyes küldöttség egészen más vallásuakból állna; a' támadható nehezség kikerülése tekintetéből tehát javaslották, hogy a' küldöttség olly vegyes vallásu tagokbul szerkeztessék, melly vallásban volt 's melly vallásra kiván átmenni a' folyamodó. Ezen észrevétel elfogadtatván, a' törv.javaslat akkép módosittatott, 's mind ezt, mind pedig az erre vonatkozó üzenetet a' ker. jegyző azonnal elkészitvén, hitelesittetett 's mai országos ülésbe vitetett. Ezután a' legelő-elkülönitést tárgyazó baranyai inditvány jöve tanácskozás alá. Az elkülönités hasznosságát, melly innen a' mezeigazdaságra háramolhatik, a' RRdek általányos többsége elismerte 's az inditványnak egyenes ellenzője nem találkozott; tárgyra nézve azonban a' RR. egy része akkép vala meggyőződve,hogy az az örökváltsággal igen nagy összeköttetésben van, 's minthogy ez érdemben törv.-javaslat-készitésre ker. választmány küldetett ki, melly munkálatát e' napokban beadandja, azzal egyszerre vélték tárgyalandónak, mások pedig e' kettőt egymástól föltételezni nem kivánták; tudjuk, ugymond, egy m. követ, hogy eddig a' felsőbb dicasteriumok az örökváltság iránt legkisebb sympathiával sem viseltetnek, 's ha ezt a'legelő-elkülönitéssel összekötjük, midőn majd a' községek a' legelő- elkülönités eszközléséért a' H.tótanácshoz fognak folyamodni, hogy ez az örökváltságot akadályozza,a' legelő- elkülönités eszközölhetését évekig elhuzandja. Mi magát a' kérdést illeti, nem látom okát, miért kellene a' község kisebb részétől megtagadni azt, hogy a' legelő- elkülönitést kérhesse, ezzel semmi más nem tétetik, mint hogy tulajdonát kiki saját tetszése szerint használhatja; ugyan igazságos lenne é az, ha midőn egy birtok több testvér kezeire jut, 's azt a' többség közösen kivánja miveltetni, a' kisebb rész birtokrésze, melly azt követeli, ki nem adatnék; 's igy mit a' szoros rokonságban élő testvérek igazságosan követelhetnek, azt a' község kisebb részének, sőt egyeseknek is megadni szükséges. A' dolog illy helyzetében csupán arrul levén kérdés: vajjon az inditvány azonnal tárgyaltassék é, vagy pedig a' választmányi javaslat bevárásaig az örökváltság tárgyalására halasztassék? szavazat utján 34 megye 11 ellenében ez utóbbi mellett nyilatkozott. A' kevesebbségben maradt megyék, mellyek az inditvány felett azonnal kivántak határozni: Trencsény, Liptó, Győr, Baranya, Esztergom, Mosony, Tolna, Bács, Turócz, Verőcze, és Ung. Ezután a' Fiume és Buccari kerületek elrendezését tárgyazó törv.javaslatra tett fördi észrevételek vétettek tanácskozás alá. A' patricius családokra nézve a' fördi javaslat,melly szerint ezek előbbi kiváltságos jogaikban meghagyatnának,el nem fogadtatott. A' jelenben létező patricius tanácsosok ugyan, azon politikai jog gyakorlatában, hogy a' köztanácskozásokba befolyhassanak, meghagyattak, jövendőre azonban csak azon patriciusok lehetnek a' köztanácskozás tagjai, kik képviselőknek meg fognak választatni; egyébkint a' képviselők száma százban állapittatott meg. Továbbá a' polgári qualificatióra azon somma fogadtatott el, melly a' közép városokban határoztatott. Többi lényeges kérdésben pedig csak azon mértékben történt a' közelités, mint az

PEST, csütörtök october 3kán

JELENKOR.

1844. 79dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emelétlen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezések 's elléptetések; Gondolatok a' fiumei vasutról; Vége. Országgy. közlemény (sept. 21d. ker. ülésb. több üzenet, felirás és t.javaslat hitelesités, Fiume és Buccari kerül. rendezése 's megy. választó és tanácskozó gyülések szabályozása; sept. 23d. ker. ülésb. egyh. áldás-megtagadás, gör. n. egy. vallás; pesti egyetem tan. és gazdálk. rendszere; hasonszenv; gyorsirás; katonai kihágások; szemelvények folytatása; szintaznapi orsz. rdi ülésb. turmezei sérelem; szabad községek elrendezése; nem kath. lelkész által kötött vegy. házasság törvényesztése; sept. 24d. ker. ülésb. országgy. költségviselés; birtok-'s hivatalképesség; alapitványi pénztárak; futóhomok, községi jegyzők, 's t.szemelvény; sept. 24d. ker. ülésb. a' szemelvények; sept. 25d. frdi ülésb. szemelvények és kivánatok; szinteznapi ker. ülésb. egyh. tized; városi reform, ker. felügyelők elvben elfogadtatnak; 229d. frdi ülésb. váltóképesség 'sa't. 292d. ker. ülésb. felügyelői hatáskör megszabása; a' középponti vasút; a' pénzügyi választmány javaslata Zalában és Bácsban; vasmegyei elegyhirek)

Spanyolország (Külügyi miniszter, a' kormány előkészitett szabályai.)

Anglia (a' királyné sétáji; készületek Lajos Fülöp elfogadására; számos ünnepély és üdvözlés; O'Connell 's a' repeal mérséklett iránya.)

Franczia ország (Soult, Bugeaud 's Guizot; guadeloupei tüzvész 'sa't.)

Orosz-Lengyelország (moszka fiatalok tanitókká képeztetése külföldön; a' kitért ruthen községek katholicismusra viszszatérése 's ellenöki szigoru szabályok.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 'sap. kir. fels. a' kalocsai főkáptalannál Göbel Ferencz kanonokot székesegyházi esperessé; Korsós József kanon. bácsi, Zombory János kanon. tiszai főesperesekké, Bedcsula Tamást idősb mesterkanonokká; továbbá a' nyitrai káptalannál Greguska István kanon. olvasó-; Mészáros András kanon. éneklő-; Tordy György kanon. őrkanonokká; Kelecsényi Jánost székesegyh. főesperessé, Sorecz Imrét trencsényi, Uhlarik Jánost zsolnai, és Krajcsik Jánost gradi főesperesekké; ugyszinte a' szatmári káptalanban Bodó Mihály kanon. olvasó-, Obermayer András kanon. éneklő-, és Mayerhold Antal kanon. őrkanonokká; végre a' váczi székes káptalanban megüresült kanonokságra Haulik József ujhartyáni plebánost kinevezni, továbbá Rajzinger Jánost a' pesti kir. egyetemnél össz. természettörténeti tanitót és seniort, k. tanácsos' czimmel; Váczy Istvánt, a' győri nemzeti iskola tanitóját pedig közép aranyérdempénzzel kegyelmesen diszesiteni méltóztatott.

A' nm. m. Kincstár a' pesti sóhivatalnál megürült sómázsáló helyét Siringer Vilmos helybeli pajtaőrre, a' szomolnoki k. rézhuta és amalgamisationál első hutaellenőri hivatalt Stadler Mátyás ellenőrre ruházta. Rajkovics Ferencz tiszaujlaki sómázsamester nyugállapotba helyeztetett.

Gondolatok a' fiumei vasutról. (Vége)

A'szellemi központositás, az ipar elömozditása 's a' nemzet összeforrása azt kivánja, hogy az ország minden részeiből, minél több egyed, intelligentia, tehetőség, 's akarat jöhessen összse az ország fővárosában. Természetes az, hogy ha az ut rosz és hoszszu 's ha az embert valamelly anyagi érdek nem vonja, akkor biz ő sehova sem megyen. — De midön Pestre az egész alföld 's az egész Tiszamellék elmenni kénytelen, ha csak azért is, mert ott adhat és vehet is valamit, akkor Magyarország igen szép részének, nevezetesen pedig annak, mellyen a' pest-fiumei ut menne, semmi érdeke nem kivánja a' Pestre menetelt, mert ha valamit el akar adni, azt Stájerországba vagy Bécsbe könnyebben viheti mint Pestre, ott pedig még jutalmasabban vehet mindent mint Pesten: hogy tehát Magyarország azon vidéki lakosai Pestnek és a' haza nagyobb részének érdekeivel összeforrjanak, szükséges azoknak vasutat épiteni, mert ők is nyernének az által, de az ország általjában legtöbbet. Ezen már a' magyar vármegyékre nézve is igen fontos érezet még annál fontosabb Horvátországra nézve. Mondjuk ki az igazat kereken. Oh fájdalom! sikerült a'gonoszságnak 's érthetetlenségnek két atyafi rokon nemzetet összeveszteni, pedig ok nélkül(?) két olly nemzetet, mellyek majd ezer év óta szoros barátságban békében együttéltenek 's mellyeknek legnagyobb érdekei azt kivánják, hogy örökre barátságban 's egyezségben éljenek együtt. A' mit tehát sok rágalom, pletykabeszéd 's éretlen firkálatok elrontottak, azt helyrehozni szükség, ezt minden józanul gondolkozó magyarnak hinnie kell. Nem tartom szükségesnek ezen eszmét bővebben fejtegetni, a' ki ezt nem látja, nem hiszi, olly vak, hogy annak fölvilágositásán hijában törekedném; megtérése az illyennek, minthogy nem gondolkozó, következőleg tehetetlen lény, a' hazára nézve közönyös. Azon idegenség pedig, melly a' két nemzet közt támadt, csak ugy hozatnék leghamarébb helyre, ha a' két nemzet egymást jobban megismerné. Mire is a' vasut legjobb alkalmat nyujtana, mert ha a' zágrábiak gyakran Pestre 's a' pestiek gyakran Zágrábba járnának, ugy hiszem 's ugy ismerem a' két derék nemzetet, hogy ezen idegenség könnyen barátsággá változhatnék, mi által a' két ország és közjó valóban sokat nyerne. Igy tanitná a' horvát a' magyart 's a' magyar viszont a' horvátot becsülni, kit eddig valóban kevesbbé ismér's igy forradhatna e' két nomzet még jobban összse, mint eddig is volt, — Sapienti pauca. Vegyük még továbbá azt, hogy Pest mennyit nyerne kellemeire nézve, ha onnan két óra alatt a' regényes Balaton vidéke meglátogattathatnék, vajjon nem huzna é ez is sokat Pestre azok közül: kik eddig azt vélik, hogy Pesten homokbuczkák közt ül az ember, sehová sem mehet, csak a' Rákosra; kérdés: Baden és Brühl bájoló vidéke Bécs mellett nem huzott é több lakost Bécsbe mint bármelly környülállás? Megvallom, még magyar büszkeségemből is meritek egy okot. Ha tudniillik egy külföldi utazó Fiumében a' vukovári vasutra felül Magyarországot látandó, hol leli meg a' magyart? az egész ut mentén ha még Titelig haladna is, magyart alig talál, viszszamegy Párizsba vagy Londonba 's könyvbe irja, hogy 85. mérföldnyire beutazott Magyországba, 's ugy látta, hogy Magyarországot mind rácz 's horvát látja. Még egyet szükség érintenem, az ugynevezett pénzemberek mihelyest tudják, hogy az ország a' kamatért kezes, mindenre rá állnak 's pénzt elegendőt fognak adni. A' mérnökök pedig oda mérik az utat pénzért, a' hova kivántatik, ezektől tehát elhatározó tanácsot ne kérjünk, mert ezek azon fognak örülni, mennél több több költségbe kerül a'dolog, a' mérnökök meg abban is, találják örömüket, ha valamelly rémitő akadályokon tudnának diadalmaskodni. Ezt az eddigi iratokból is be tudnám bizonyitani. Igy olvastam nem régen egy nyomtatványt „mellyben az áll, hogy ha kivántatni fog, a' vasutat Pozsega vmegyén keresztül át lehetne vinni. Igenis megengedem, csak azon megjegyzést teszem, hogy a' vasut legjobb legolcsóbb helyzete a' Száva partja lenne, ha pedig Pozsegán mint igen hegyes vármegyén vinnők keresztül, akkor semmit sem nyernénk, csak hogy az legalább 6.v.7. millióval többe kerülne. — Elég bizonyság ez csapodár állitásaikra nézve ez embereknek.

De minekünk, kik a' költséget fizetni fogjuk, az országnak és követeinek kötelességünk azt vizsgálni: mit és mi drágán vásárlunk. Már most én igy gondolkozom: 1) A' fiumei vasut legalább 30—40 millió pengő frtba fog kerülni, erről könnyen meggyőződhetik kiki, csak az éjszaki Ferdinand-császár nevü és az ugynevezett bécs-gloggniczi vasut-társaság számadásit nézze meg, pedig mind 2 uton 1/4részben sincs annyi nehézség, mint a' vukovár-fiumei vasuton fog lenni, főkép ha Pozsega vármegyén vitetik keresztül. 2) Ezen 30. v. 40. millióval mit nyerünk, ha Vukovárból Fiumébe viszszük az utat? Két millió pozsonyi mérő buzának kivitelét némelly bő termésü esztendőkben. 3) Mit nyerünk pedig ha Pestről viszszük Fiumébe az által? 4) Itt az ut annyiba nem fog kerülni, mert ezen egész vonalon, a' varasdi hegyeken kivül, mellyeket könnyen kikerülhetni, nagyobb hegyek nincsenek, következőleg az épités olcsóbb. a) Nyerünk nagy személyi közlekedést 's ez által szellemi 's kereskedési élénkséget b) élénk belkereskedést. c) Budapest városának emelkedését kereskedési fontosságban; d) Budapest igen sokat nyerne kiességére 's kellemeire nézve is. Ugy gondolom, hogy ha mind ezekért fizetjük is 30 milliónak kamatját, még sem sirhatnánk utána, mi ha más vonalon készittetnék az ut, könnyen megtörténhetnék, mert nekem a' vukovári vonal ollyannak látszik, hogy azon könnyen fü is nőhetne csekély használtatása miatt, akkor tudniillik, ha az orsz.ban az ipar 's népesség növekednék, ha a' Dunában a' Vaskapunál levő akadályok elhárittatnának, különben is nem állandó sorsa egy olly utnak, mellynek létele ugyszólván csak egy kereskedési czikkelytől függene tudniillik a' buzától. Dixi et salvavi animam! B. V. M.

Országgyülési közlemény folytat. a' Hirnök szerint 222d. ker. ülésb. sept. 21én elnökök és naplóvivő az előbbiek, jegyzők Vukovics, Szentkirályi és Szemere. Hitelesittettek a) a' pereknek a' kir. udv. törvényszék előtt az országgyül. alatt is leendő folytatásáról, a' hétszemélyes táblának husvét-utáni törvényszakban összeüléséről 's a' decr. napok megszüntetéséről készitett üzenet b) felirás és c) t.javaslat; d) a' kir. válaszokban foglalt észrevételeknek nemcsak a'törvény érdemére, hanem egyes szavaira is kiterjesztése iránt készitett üzenet, és e) felirási javaslat; f) a' törvények kötelező erejének a' kir. jóváhagyás napjától leendő kezdetéről 's azoknak az ország t.hatóságaihoz leküldetéséről szóló üzenet g) felirás és h) t.javaslat. Ezután a' Fiume és Buccari kerületek elrendezése iránt a' FRRhez átküldött t.javaslatra tett főrendi észrevételek hátralevő pontjai fölött végeztettek be a' tanácskozások; itt a'fő elvekre a' közelités 's megállapodás csak annyiban történt meg, mint az a' városi és hajdukerületi szerkezetben határoztatott. Ennek végeztével fölvétetett a' megyei választó és tanácskozó gyülések szabályoztatása tárgyában készitett t.javaslat iránt átküldött 2dik üzenete a' FRRnek. Erre nézve Z. megye követe megemlité, mikép a' FRR. a' főispáni hatóság elrendezését a' helyhatósági szerkezet elintézésére tartozni kellőnek nyilvánitották, 's azért az egész t.javaslatból mindazokat, mik a' főispánokrul szólnak, kihagyatni kivánják; ezen modor, mellyet itt a' FRR. kitüztek, nem uj, ez már régi nóta, ha valamit végkép elhalasztani akarnak, azt állitják, hogy az a' rendszeres munkálathoz tartozik. Én azt hiszem, hogy a' tanácskozó gyülések szabályozása szinte az általányos megyei rendezéshez tartozik; különben pedig az eddigi szomoru tapasztalások azt tanusitják, hogy a' kicsapongások okai a' főispánok is, ugy mint egyebek valának, és sok helyen az a' főispáni hatalom viszszaéléséből támadott; ennélfogva a' kihágások korlátozására mind felülről mind alulról szükséges ovószereket kell használni; azonban, ha a' FRR. a' főisp. hatalomrendezést ezen munkálatbólegyáltalában mellőzni akarják, ne töltsük hasztalanul az időt, minek mystificáljuk magunkat, hanem hagyjuk abban az egész dolgot, tegyük le e' munkálatot, mivel én ünnepélyesen kijelentem, hogy annak egyik részét a' másik nélkül tárgyalni nem kivánom. Egyébiránt van e' munkálatban egy tárgy, t. i. a' honoratiorok szavazata iránti rendelkezés, ezt innen kiemelni, 's az excerpták közé sorozni kivánom annál is inkább, minthogy ezen ügy a' hatóságok figyelmét a' legutóbb időkben kiváltkép foglalkodtatta. Ez inditványnak azonban egyetlen pártfogója sem találkozott; abban, hogy a' főisp. hatalom korlátoztassék, mindnyájan megegyeztek, mind a' mellett mégis némellyek a' kihágások fékezését a' főisp. hatalom rendezése nélkül is megtörténhetőnek vélték, mivel a' kihágásra, történjék az akárki által, büntetés határoztatik; a' nagy többség azonban, melly szavazatkor 32 szóban nyilatkozott, előbb kifejtett nézete mellett maradt, mivel, mint a' FRR. magok is megvallották, a' kicsapongások korlátozását egyedül büntetési szabályokkal el nem érhetni, hanem arra a' köztanácskozások szerkezetének rendezése is okvetlenül szükséges, ezt pedig a' főispáni hatalom-szabályozás nélkül nem eszközölhetni, minélfogva e' munkálatnak egészeni tárgyalás alá vételét a' RR. ujabban szorgalmazandják. Végre a' börtönrendszer tárgyában átküldött 4dik üzenete a' FRRnek jött tanácskozás alá; a' RR. e' részben is előbbi nézeteik mellett maradtak. E' munkálatban a' két tábla közti lényeges különbség főkép azon sarkallik, hogy a' m. FRR. a' kerületi börtönöknek nemcsak épületi, hanem a' börtönintézethez tartozó személyzet fizetéséből eredő költségiket is a' kir. kincstár által viseltetni, 's ez okból a' börtönhez alkalmazandó tiszti személyzetnek minden kijelölés nélkül leendő kineveztetését ő Felségére bizni akarják; a' t. RR. pedig a' börtönbeli költségeket a' személyzet fizetésével együtt a' kerületi hatóságok által fedeztetni, 's az oda szükséges tiszti személyzetre egyedeket az illető hatóságok által kinevezés végett ő Fels. ajánltatni kivántak.

227d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 21kén. Maiigen

rövid orsz. ülésben Széll Imre nádori itélőmester által tudatták a' m. FRR., hogy a' szabad átmenet tárgyában készitett t.javaslatbeli módositott szerkezethez hozzájárulnak. Továbbá a' görög nem egy. vallásuak és a' vegyes házasságoktól az egyh. áldásnak lett megtagadása tárgyában átküldött 4ik üzenetei a' FRRnek bemutattattak; 's ezután a' t. RR. a' m. FRRhez elegy ülésre hivattak. —

228d. orsz. ülésb. a' m. FRRnél sept. 23án déli 11½ órakor. Ülés- megnyitáskor a' községek elrendezéséről második, valamint a' turmezei gróf panaszos jelentése tárgyábani 3dik fördi válaszüzenet hitelesittetvén, a' sz. kir. városok elrendezési 6dik viszonüzenet felolvastatván 's köziratra utasittatván, tanácskozás alá vétetett a' t. RR. üzenete a' váltótörvényben teendő némelly módositások iránt, melly tanácskozások részleteit pótlólag közlendjük.

289d. ker. ülésb. sept. 23kán elnökök Sőtér Ferencz Mosony, és Ragályi Miksa Gömör m. követei, jegyzők: Szentkirályi és Vukovics, naplóvivő: Zsoldos. Szemere az irói tulajdonról, Palóczy pedig a' zsidók polgárositása ügyében készitett t.javaslatokat bemutatták, mellyek köziratra utaltattak. Ezután az egyh. áldásnak vegyes házasságoktól a' r. kath. papság által lett megtagadása tárgyában átküldött 4dik üzenete a' FRRnek jöve tanácskozás alá. A' nem kath. papok által kötött vegyes házasság törvényesitéséről szóló t.javaslat és felirás, ugy az 1647: 14. t. értelmében inditott perek viszszakérése iránt meglevén a' két tábla közötti egyezség, jelen alkalommal a' ker. RR. csupán a' szerkezet fölött vitatkoztak: „azon vegyes házasságok, mellyek eddig r. kath. lelkipásztor előtt de egyh. áldás nélkül köttettek, ugy is eröteljesek levén, azon vegyes házasságok, mellyek 1839dik martius 15dik napjától kezdve, a' jelen törvény szentesitése napjaig nem kath. hanem valamelly más törvényesen bevett vallásbeli lelkész által adattak öszsze, törvényeseknek jelentetnek ki." Melly módositást a' ker. jegyző azonnal üzenetbe foglalván, az mai orsz. ülésbe beadatni rendeltetett. Felvétetett tovább a' gör. nem egy. vallásuak ügyében tett 4dik válaszüzenete a' FRRnek, erre azonban a' RR. előbb kifejtett nézeteiket tartották meg. Következett az egyetem gazdálkodási 's tanitási rendszerének országgyülés elibe leendő terjesztése, 's a' hasonszenvi orvostudomány és gyorsirási tanitószékek felállitása tárgyában készitett üzenet és felirásjavaslat hitelesitése; az egy felirásba foglalt kétféle tanitószék felállitásának kieszközlését külön választva, mindegyik iránt külön, ugy az iránt is külön felirás fog ő Felségéhez küldetni, mellyben kérni fogják, hogy az egyetem állapotának mibenlétéről az országgyülést értesitse, 's gazdálkodási és tanitási rendszeréről tudósitsa. Továbbá a' katonai kihágások megzabolázása tárgyában mult országgyülésről fölterjesztett t.javaslatokra a' k. k. válasz kiadása felirás által fog szorgalmaztatni; ez érdemben a' RR. törvényt annyival is inkább ohajtanak, minthogy annak sürgető szükségét, hazánkban olly gyakran történni szokott kicsapongások, mint millyek nem régiben Temes és Szepes megyékben elkövettettek, igénylik. Végre a' kiszemelt inditványok kerültek szőnyegre. 27.) Számos inditvány nyomán a' kamatok iránt eredő követelés határozatlan sommáig szóbeli biróság alá rendeltetett, továbbá a' 200 ftot meghaladó szóbeli perekre azon birói taksafizetés, melly más perekre vagyon megszabva, határoztatott; nem terjesztetvén ki az mindazáltal azokra, mellyek a' földesuraság előtt itéltetnek el. Ezeken felül H. m. követe kivánta, hogy a' 200 ftot meghaladó szóbeli biróság előtt megfordult követeléseknél a' fölebbvitel birtokon belül történjék meg, az első biróság által megitélt summa pedig csak biztositassék. K. m. követe pedig előadván, miképen szóbeli eljárásoknál legtöbbrendetlenség onnanszokott származni mivel a' biróság eljárása nincs elrendezve; támadható tévedések elkerülésire tehát kivánta, hogy azon esetekben, midőn semmi próba nincs, 's a' biró a' kereset megitélését egyedül az alperes szóbeli nyilványitására kénytelen alapitni: az alperes nyilatkozatát irásba foglalja, vagy annak nyilványitása bizonyság előtt történjék. De ezen inditványokat, jóllehet az elsőnek 14 az utóbbinak pedig 16 pártfogója találkozott, a' többség szavazat utján elvetette. 29.) A' Hrabovszkyféle alapitvány beczikkezése iránt a' t.javaslat- készités az illető Bártfa városa követére bizatott. 32.) Az adózó községek birái számadásinak megvizsgálása iránt az eddiginél czélszerübb és sikeresb szabályok rendelése tárgyában készitendő t.javaslat előterjesztésére pedig B. m. ifjabb követe szólittatott fel; mellynek elkészültével fognak aztán a' RR. felette határozni.

228d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 23kán. Miután bemutattattak a' turmezei sérelem és szabad községek elrendezése tárgyában átküldött förendi viszonüzenetek, fölvétetett a' mai kerületben tárgyalt nem kathol. lelkészek által kötött vegyes házasság törvényesitése iránt készitett 5dik üzenete a' RRnek, továbbá e' sept. 21ki kerületi ülésben és mai nap hitelesitett üzenetek, felirások és t.javaslatok 's mindnyájára nézve a' ker. szerkezet hagyatott meg.

290d. ker. ülésb. sept. 24kén elnökök, jegyzők st. azelőbbiek. Hitelesitették a) a' nemesi rend által viselendő jelen országgy költségek tárgyában készitett üzenet és b) t.javaslat, c) a' birhatási jogrul szóló üzenet és d) t.javaslat, e) a' nemnemesek közigazgatási hivatalokra alkalmazhatása iránti üzenet 's f) t.javaslat, g) a' kir. h.tó-tanács alatt levő alapitványi tárakról az országgy. elibe adandó számadások tárgyában készült üzenet és h) felirási javaslat. Ezután a' kiszemelt inditványok hátralevő részei jöttek napirendre. 33) A' futóhomok kártékonysága meggátlásának miképeni eszközölhetése, ugy 37) az adózó községek jegyzői hivatalos állásának biztositása 's czélszerübb elrendezése iránt t.javaslatok készittetnek, azok beadására halasztatván az ezek fölötti tanácskozás; ellenben 34) a' mezei rendőrség némelly hiányainak kiigazitására tett inditványok elmellőztettek. 35) Az 1792. év óta az országba beütött ellenséges seregek által kizsarolt háboruadók, 's az általok okozott károk iránt az országbol minden illető t.hatóság részire ez időiglen is hátralevő elégtétel a' mult orsz.gyülésen készitett felirás nyomán ismét sürgettetni fog. 36) A' zágrábi püspökség és káptalan jobbágyainak az ugynevezett udvargróf minden ellenőrködés nélküli birósága alóli felmentése 's a' helyett törvényes eljárás behozása Torontál m. által inditványoztatván; ugyszinte 38) annak elrendelése is, hogy az egyházi adományosak özvegyei és hajadonai is az ország nemesei özvegyeivel 's hajadonival egyenlő törvényes jogokkal birjanak, 's ezen egyházi adományzottak közt divatozó azon helytelen szokás, miszerint az osztály az örökösödést megszakitja, töröltessék el. Az elsőre nézve az inditványtevő megye egyik követe előadá, mikép az udvargrófi bíróság a' feudalismusból fenmaradt hajdankor maradványa, midőn a' földesur jobbágyin önkényleg uralkodhatott 's felettök biráskodott; ez igazságtalan önkény alól, mellyet alkotványos országban fen nem tarthatni, a' zágrábi püspökség és káptalan adományosit, ugymond a' követ, föl kell mentenünk, mert mikép lehet ott igazságos eljárást képzelni, hol a' püspöknek általa kinevezett udvargrófja és ügyvédje itél, 's a' fölebbvitel egyenesen az illető püspök elibe történik; igaz ugyan, hogy innen a' per a' kir. és hétszem. táblára is fölebb vitethetik, de azt alkotványos joggal meg nem egyeztethetni, hogy az első bíróság, a' t.hatóság kirekesztésével, azon földesur hivatalbelieiből áll, kihez az első fölebbvitel történik. Ezen baj orvosoltatását küldöim már az 1832ki országgyülésen is sürgették, pártoltatást is találván akkor, e' részben a' RR. t.javaslatot készitettek, mihez a' FRR. járulni vonakodtak. Nem kérnek tehát küldöim ujat, egyedül azt, mit a' RR. többsége mult orsz.gyülésen elfogadott, hogy t. i. az első bíróságra az uriszék, meddig hazánkban fen fog állani, állapittassék meg, honnan a' megyei t.székre legyen a' fölebbvitel. Ezen inditvány elfogadtatott. A' másodikra nézve pedig T. megye másik követe megemlité, miképen szedett el a' zágrábi püspökség hübérnökeitől nagy darab földeket, 's hogy osztály esetében, valahányszor valakinek kimultával figyermeke nem maradt, sem a' lyányágra sem a' testvérekre az osztályos öröködést nem terjesztette, hanem azon jószágokat elfoglalta: továbbá az özvegyi just is megszüntette, nem tekintvén arra, hogy azon jószágokra a' donatio pro se et masculis kiterjesztetett. Szóló azt hiszi, hogy ha vannak, kik érdemesek az ország pártfogására, ezen elszegényült nemes családok, kiknek apáik hazánkat 's a' keresztyénséget vérökkel ótalmazták, bizonyosan megérdemlik; annálfogva az előterjesztett inditvány nyomán ezen visszaélés megszüntetését törvény által orvosoltatni kivánta. Mire nézve a' RR. ez inditványt annyira, mennyiben az az 1832ki or.gyülésen elfogadtatott, kikerestetvén ehez a' mult orsz.gyülési előiratok, pártolandják. Ezen két rendbeli inditvány közt B. megye ősz követe a' nemzetre nézve sérelmesnek nyilványitá, hogy miután a' zágrábi püspök jószágai Horvátországban a' haza védelmére elvétettek, azok helyett az ország hire tudta nélkül magyarországi birtok adatott a' püspökségnek. 40) Annak a' kormánnyal egyezkedések utjáni megszüntetése végett, hogy azon magyarországi lakosok, kik az örökös tartományokban örökségkép rájok szállott javaikat eladva, készpénzzé teszik, a' somma egy tizedét az ottani fejedelmi kincstárba lefizetni tartoznak, ellenkező esetben pedig Magyarország részéről is ugyan ollyan törvényhozatal iránt felirás fog ő felségéhez tétetni. 41) Az 1840: 25. t. cz. aképeni módositása iránt, hogy a' horvátországi itélő táblától minden illető perek, jelesen a' kir. fiscusnak gr. Batthyányi Kázmér és Gustáv ellen az ossai, broodi és grodniki urodalmak miatt folytatott pere a' báni táblához nemcsak folytatás, hanem ujrakezdés végett tétessenek által fölirás által lesz megkérendő ő fels.,'s ekép ez inditvány előkerültével az érdeklett grófok folyamodványa pártoltatásra talált. Végre még Buccari kerület azon kivánata, hogy keblében hajózási iskola-állitásra ő fels. megkéressék, viszhangra talált. Pest m. követe pedig a' sajtótörvények kidolgozására orsz. választmány kiküldetését inditványozta; de a' RR. miután azt már ker. választmányra bizták, nem pártolták. Ezután gr. B. K. mint az alakult védegylet ideiglenes elnökének folyamodványa olvastatott fel, melly köziratra adatván 's érdemleges tárgyalását a' RR. maga idejére halasztván, a' folyamodó elnök arról értesitendő, hogy az orsz. terem az egyleti közgyülés tartására átengedtetik. Végre a' katonai élelmezés és szállásozás tárgyában kiküldött országos választmány munkálata került tanácskozás alá. Egy dunai megye követe, ki az orsz. választmány tagja volt, ugymond ezen jelentésből láthatják a' RR. milly sikere volt az orsz. választmány küldetésének; ő fels. által kiküldött kir. biztosok a' helyett hogy a' sommáról nyilatkoztak volna, tanácsadással léptek fel, mellyre őket a' választmány fölnem szólitotta, de azon tanácsadás mellett a' megváltás lehetőségét a' nélkül, hogy a' kivánt összeget velünk tudatták volna, két föltételhez kötötték; kivánták ugyan is, hogy a' megállapitandó összeg igazságos kivetésére az ország egy ujkulcs-kidolgozásrul gondoskodjék; nem foghatom meg, micsoda összeköttetésben van a' kulcs a' megváltási summával; ha átlátta a' kormány a' most fenálló kivetési kulcs igazságtalan létét, akkor a' 4 millió adó szinte igazságtalan arányban vettetik ki, melly igaztalanság megszüntetésére az uj kulcs kidolgozása szükségét a' kir. k. előadások közt megemlithette's annak készitésére a' RRet felszólithatta volna; második föltételül tüzetett ki a' biztositás, ez ugyan kérdem: micsoda indulatot gerjeszthet a' nemzetben, midőn a' kormány 600—800 ezer forint behajtásra biztositást kér; illy föltételek kitüzése által azt kell gondolnom, hogy a' kormány nem is akarja a' katonaélelmezést megváltatni, 's ha a' kormány a' kincstár terheltetése nélkül ez élelmezési kérdés elintézését, mellynek legkisebb politikai összeköttetése sincs, ellenzi, akkor lehet é egy politikai reform életbejutását reménylenünk? Nekünk azonban ezen kérdést, a' visszaélések által tetemes kárt szenvedő adózóink könnyebbitésének eszközlése tekintetéből letennünk nem lehet; annálfogva, mivel véleményem úgyis az, hogy az orsz. választmány müködési köre megszünt, mivel az csak a' somma- kitudakozásra küldetett ki, egy ker. választmányt kivánok megbizatni, melly a' megszakadt tanácskozási fonalat folytassa, 's a' visszaélések mikép lehető meggátlatása iránt törvényjavaslatot készitsen. Az utána szólt követ, a' választmány kiküldetésével nem látott a' dolgon segitve; ha a' kormánynak a' megváltás nincs érdekében, nekünk kell azt megelőzni, mondjuk ki, ugymond, nyiltan, hogy mi vagyunk a' nyomottak, 's ha a' szegény adózó nép sorsán könnyebbiteni akarunk, egyszersmind a' biztositást meg kell ajánlanunk, mert attól tart a' kormány 's méltán, hogy az ország a' megváltási sommával is ugy, mint az adóval, 3—4 évi hátramaradásban állana. A' szólásban következett m. követ megemlité, miképen ezen kérdés nem most fordul elő legelőször, a' terhek legnagyobbika a' kiszolgáltatás módjában 's azzal kapcsolatban álló viszszaélésekben fekszik; nem akar szónok ezuttal annak vizsgálatába ereszkedni, miért akadt fel ezen kérdés az 1832ki országgyülésen, mert az mindenki előtt tudva van, nézzük csak a' legutóbb kiadott resolutiot, mi fölirásunkban kértük ő fölségét a' megváltási somma mennyiségének előterjesztésére, 's hogy alkudozásra fölhatalmazott egyedeket küldjön ki; a' kir. biztosak kiküldetvén, a' kegy. kir. resolutioban kérelmünk ellen legkisebb észrevétel sem tétetett, 's hogy most a' megváltási öszveget meg nem mondotta, mást nem gondolhatni, mint, hogy a' kormány a' megváltási öszveg mennyisége iránt még most sincs magával tisztában, 's ez tanusitja, hogy nem nagy hajlama van az élelmezés megváltása eszközlésére. Különösnek tartom, mond tovább szónok, a' biztositáskérést, hiszen ha a' kormány attól fél, hogy a' megváltandó somma biztositás nélkül hátramadásra jutand, a' közadó sommája nem levén biztositva, ha a' szegény adózó a' fizetés terhét el nem birandja, a' biztositott élelmezési

váltság lerovása mellett a' hadiadóban maradna többel adós; és igy ezen kivánt biztositás által az ohajtandó czél el nem érethetik. Azon föltétel pedig, hogy mi egy uj igazságos kulcsot dolgozzunk ki, annyit tesz, mint azt mondani: én az élelmezés megváltását nem akarom, mert in abstracto kulcsot kidolgozni lehetetlen. Ha tehát a' kormány a' szegény adózó nép érdekét előmozditani vonakodik, minthogy a' regulamentaris ár, melly szerint az adózó termesztvényeket adni tartozik, a' törvényben meghatározva nincs, a' természtvények kiszolgáltatása egyedül a'közadó lerovására 's könnyebbitésére tétetett; miután pedig az most már az adózó nép tetemes terheltetésével — mivel a'regulamentaris ár a'piaczi árt sehol és soha el nem éri — történik, ha ez iránt a' kormány rendelkezni nem akar, azon esetre véleményem az: fogjuk fel mi a' nép érdekét, legkevesbbé se vonakodjunk a' kérdésbe bebocsátkozni,mert az 1832ki országgyülésből vannak adatink; munkálkodásra pedig szóló az ügy hátráltatásának kikerülése tekintetéből a' munkálkodott orsz. választmányt vélte megbizandónak. Z. megye követe ezen kérdést sem kerületi, sem országos választmányra nem kivánta többé bizatni; a' kir. biztosok, midőn a' summa biztositását föltételül tették, föl voltak szólitva annak kijelentésére, hogy miből áll a' biztositék, de ők erre mit sem feleltek; felirás által kivánta tehát szóló ő fels. az iránt értesiteni, hogy az ország egyebet mint törvényes biztositékot nem érthetett, ez pedig meglevén, a' váltsági összeg mennyiségéről szándékát az ország Rendeivel tudassa, kijelentvén egyszersmind, hogy a' biztositék, valamint az ujabb kulcs kidolgozása, az egyezkedést nem föltételezheté; ez utólsó annyival inkább nem, mivel azt oct. 15dikeig elkészitени teljes lehetetlen, hanem az igazságos fölosztási kulcs kidolgozásáról a' jövő országgyülés fog gondoskodni. Ha pedig a' kormány a' váltsági somma mennyiségét, ugymond szóló, kinyilatkoztatni nem akarja, tegyük azt mi, uj adatot e' részben már ugy sem várhatni,semmi más adat nem lehet, mint a'mi az 1840ki orsz. választmány munkálatában kinyomtatva van; ebbe van foglalva mind az, mit ez érdemben a' nemzet törvényes tehernek tart, ezen törvényes teher megváltására tehát egy bizonyos somma dolgoztassék ki 's törv.-javaslatba öntessék; ha pedig ennek kidolgozását valakire bizni akarják, akkor szóló véleménye szerint azon itt levő néhány tagra vélte azt bizandónak, kik az 1840ki orsz. választmányban résztvevén, már ezzel foglalkodtanak. Az ezután nyilatkozott megyei követ figyelmeztette a' RRet, hogy az orsz. választmány nem mondott le müködéséről, hanem csak bővebb utasitást kért, minélfogva helyét nem látta a' kerületi választmány kiküldetésének; szóló tehát az orsz. választmányt munkálkodásának folytatására akép kivánta utasitani, hogy ez azon ezredek száma szerint, mellyeket az ország törvényesen tartani köteles, valami sommát dolgozzon ki, azt törv.javaslatba foglalandó. Ha ezen kérdést tovább jelen stadiumában hagyni nem akarjuk, hanem az adózó nép könyebbitésére azt bevégezni ohajtjuk: nem lesz egyéb módunk, mint az ajánlandó summát adóformában megajánlani; ez a' dolog veleje, mert ha a' kormányt alkudozás terére nem vezethetjük,el kell hagynunk ezen tért, mert a' kormányt alkudozásra kényszeriteni nem lehet, hanem a' kérdés elintézésére ki kell majd mondanunk, hogy ennyi sommát katonatartásra ajánlunk, de mától fogva a' termesztvények kiszolgáltatása megszünik'stb. Végre még Cs. megye követe szólalt föl: nem akarom azt fejtegetni, ugymond, mennyire sértetett a' nemzet igazságos kivánata meg az által, hogy a' kormány a'sommát meg nem mondotta,hisz az élelmezési ügy elintézését nem annyira az ország, mint inkább a' kormány érdeke igényli, jelenleg nemcsak a' magyarországi katonaság, hanem az egész ausztriai armádia igen szét van szórva, itt egy osztály, amott egy század, 's ez a' rendes nagyobb hadi gyakorlatot lehetetlenné teszi, e' tekintetből is tehát érdekében fekszik a' kormánynak e' szőnyegen forgó kérdésnek végképeni elintézése. Nem hihetem, mond tovább a' szónok, hogy a' kormány gyönyörüségét lelné azon tömérdek veszteségben, mellyeket az élelmezések kiszolgáltatásánál a' szegény adózó nép szenvedni kénytelenittetik. Károsittatik pedig először az által, hogy a' termesztvények annak idejében nem szereztetnek be, mit megváltás mellett a' kincstár megtehetne; minélfogva, sokszor azon termesztvények legdrágább piaczi áron vásároltatnak, mellyekből a' kincstár regulamentaris ár melletti beszámitása által a' szegény adózóknak csekélység téritтetik viszsza; 2) pedig károsittatnak a' községi előljárók zsarolásai által; mindezek megfontolása mellett semmi sem volt rám nézve váratlanabb, mint a' kormány azon nyilatkozata, mellyet már az 1832ki országgyülésen is nyilványitott. Ezen mindig egyforma nyilatkozata mellett kimondhatta volna már valahára, hogy ennyi sommát ezen föltételek mellett kivánok. Nem sért ugyan engem a' kormánynak biztositékróli gondoskodása, mert az e' részben csak törvényes biztositékot kivánhat, 's e' mellett a' sommák iránti alkudozás folytattathatott volna; de itt önkénytelenül azon uzsoráskodó jut eszembe,ki előbb a'hypothekát keresi,az ajánlandó sommát ahoz mérendő. Igen méltánylom, hogy az országos választmány utasitáskérésért folyamodott, én P. követe nezetét,hogy t. i. e' kérdést le ne tegyük, egészen pártolom, mert az adózó nép ügye a' dolog minélelőbbi elintézését igényli, 's ha a' kormány constitutionalis kötelességét e' részben teljesiteni nem akarja, ha arra a' nemzet máskép nem veheti, az adómegtagadáshoz nyulhat; igy tudom én a' constitutionalis életet; de azért ennek elhatározását siettetni nem kell, mert nálunk annak létesitése sokkal több nehézséggel jár, mint más alkotványos nemzeteknél, mielőtt tehát ezen lépést megtennők, kövessünk el mindent,mi a' kormánynyal az alkudozást létesithetné, 's annálfogva az orsz. választmányt tovább is megbizatni kivánom, hogy 1) a' megváltási summáról azon terhekre nézve, mellyeket az ország törvényesen viselni tartozik, javaslatot adjon 's mennyire ennek kidolgozásában elegendő adati nem lennének, a' megbizott kincstári egyedekkel tegye magát érintkezésbe; megbizandónak vélném 2) a' választmányt arra is, hogy a' kivetési teher miképeni behajtása iránt véleményt készitsen; ezt nem látom olly nagy nehézséggel összekötve, mert ezuttal más mint a' portalis kulcs nem állapittathatik meg, ezt javasolta megtartatni a' financialis választmány is; de arra véleménye kiterjeszkedhetik, hogy a' kivetésnél kell é különbséget tenni azon helyekre a' consumtio- növelés tekintetéből, hol a' katonaság tanyázni fog? Ezeken felül a' biztositás megemlitését nem emlitve, 3) a' behajtásra nézve arról adna javaslatot, hogy a' váltsági öszveg milly pénztárból fizettessék. Ezekután az előbbi inditvány többek kivánságára pontonkint szavazat alá tüzetett. Legelső kérdés azonban az volt: vajjon a' munka folytatására az orsz. vagy más kerületi választmány bizassék é meg; 40 megye 9 ellen az első mellett nyilatkozott. Továbbá az, hogy ezen választmány a' törvényesen viselendő terhek sommájáról véleményt készitsen,köz elfogadtatást nyert; de éles ellenzékre talált azon másik kérdés: kell é az arányra nézve azon helyekre, hol katonák tanyáznak, tekintettel lenni? szavazáskor a' voksok egyenlőn 24—24 állván, a' tárgy- eldöntés tekintetéből Sáros az igennel szavazókhoz áttért, 's igy e' részben is a' cs—i inditvány fogadtatott el; a' kevesebbségben maradt megyék, mellyek semmi különbséget tenni nem kivántak: Abauj, Zemplény, Szatmár, Szabolcs, Borsod, Heves, Bereg, Torna, Ugocsa, Bihar, Pozsony, Nyitra, Soprony, Vas, Komárom, Bars, Hont, Győr, Veszprém, Tolna, Pozsega 's Verőcze. Ugy általányos elfogadtatást nyert 3dik pont alatti azon inditvány, hogy a' választmány a' pénzbehajtásról és hogy mellyik pénztárból történjék a' fizetés, véleményt adjon. Mindezekhez végre még B. megye azon k i v á n a t a is adatott, mikép a'katonaság mennyiségéről's elhelyzetéséről is javaslat készittessék.

229d. orsz. ülés a' t. RRnél sept. 24kén. A' városi reformügyben a' 6dik, az orsz. sérelmek és kivánatok tárgyában 3ik 's némelly törv.hatóságok által pótlólag beadott sérelmekre 2dik főrendi viszonüzenet bemutattatván, mai kerületben hitelesitett tárgyak közül pedig 1) a' jelen országgyülési költségekről szóló üzenet és törv.javaslat, 2) a' k. helytartótanács alatt levő alapitványi tárakról azorsz.gyülés elibe adandó számadások tárgyában készült üzenet 's fölirási javaslat vétetett föl. Az elsőre néhány megyei követ olly törvényt kivánt, melly szerint az orsz.gyülési költségeket a' nemesség nemcsak jelen esetben, hanem ezentul folyton viselni köteleztessék. Az utóbbi tárgyra nézve pedig a' m. m. kir. személynök megemlité: mikép az alapitványokra fölügyelés hazánk világos törvényei szerint kizárólag egyenesen ő fels. jogai közé tartozik; minélfogva a' RR. kivánatát már azért sem eszközölhetni, mivel az ország erre nézve legkisebb jogot sem tartott fen magának; különben pedig ha a' RR. kivánsága teljesittetnék, idővel olly következményeknek szolgálna ez alapul,t.i. olly alapitványi számadások ideterjesztését szorgalmazhatnák, mellyeket a' RR. (szándékukban sem levén) ez alkalommal nem kivántak vala. Ezen fölirás ellen még két káptalani követ nyilatkozott, azonban a' RR. nagy többsége mind két tárgyra nézve a'ker. szerkezetet tartotta meg.

230d. orsz. ülés a' nm. FRRnél sept. 25kén reg. 10 órakor. Az ülés megnyittaték az áldásmegtagadás iránti 4dik rendi üzenet fölolvastával 's köziratra utasitásával. Tárgyalás alá került ezután a' XVI. szepesi város elrendezése iránti 2dik üzenet, melly körüli végzések a' FRR. válaszüzenetébe foglaltatvák. Az ezután következett tárgy a' tek. RR. üzenete volt a' pereknek a' kir. főtörv.székek előtt országgyülés alatt folytatása, a' hétszem. táblának országgyülés alatti összeülése 's a' decretalis napok eltörlése tárgyában. Ezen főfontosságu tárgy fölterjesztését egy mélt. báró 's főispán nem ellenzé ugyan, de a' napló tekintetéből azon gyakorlati nehézségeket emlité meg, mellyek a' hozandó törvény teljesitését majd lehetetlenné teszik. Ezek közé sorolá a' juris perek szövevényes létét, melly az országgyülési munkálatokkal annyira elfoglalt itélőmester uraknak a' perek előadására megkivántató időt épen nem enged, főkép ha Pozsonyban tartatnak az országgyülések. A' hétszem. tábla tagjai mint országnagyok és főispánok az országgyülésnél szinte elfoglaltatvák. Felötlőnek találta tovább szónok, hogy a' t. RR. az országgyülés mostani stadiumában gondoskodnak illy és annyi tekintet alá vetett tárgy elintézéséről. A' fölterjesztés a' tábla többsége által minden változtatás nélkül elfogadtatott. Következék ezután a' törvények kötelező erejének a' kir. megerősités napjától leendő kezdése 's az országgy. berekesztés után 30 nap alatti leküldése tárgyában átküldött rendi üzenet. A' RR. kivánatát a' fönebbi báró 's főispán ellenzé, a' törvények kötelező erejét csak az általányos kihirdetés 's tudomásra jutás idejével kezdendőnek vélvén, miután a' sanctioban még publicatio nem rejlik, annál is inkább, mivel az országgyülés végével olly szaporán történik a' sanctionált törvények felolvasása, hogy azt a' jelenvalók sem értik valódiképen. Más országokban a' hozott törvények mindenki tudomására jutnak, azért nálunk is a' törvényeknek csak megyékbeni kihirdetése után kezdődjék kötelező erejök. Horvátországra nézve az ország főhivatalnoka kivételt kivánt tétetni, miután törvény és gyakorlat szerint a' diaetán hozott törvényeknek még a' tartományi gyülésen ki kell hirdettetniök 's ennek kiirására legalább két quindena szükséges. A' rendi inditványt egy nm. gróf és országnagy pártolván, ő cs. kir. fens. e' fontos kérdés fölött emlékezteté a' gyülekezetet, mikép eddig kétségtelen elvnek tartatott, hogy a' törvény a' kir. jóváhagyás és országgyüléseni kihirdetés után azonnal kötelező erővel birjon; ez mindig ugy tartatott 's ettől elállani annál kevésbbé vélné tanácsosnak, mert visszamenvén az orsz.gyülések eredeti szellemére 's azok fokonkinti kifejlődésére, azt tapasztaljuk, hogy régi időkben ugyan az egész nemzet gyült össze 's a' hozott törvények legott kellőleg kihirdetve lőnek, de ettől később időkben elállván a'nemzet, azok, kik az országgyülésnél megjelennek, Zsigmond 6d. decret. előszava szerint az egész nemzetet 's igy ő felségével egyetemben az egész országot képviselik, 's e' szerint, midőn a' törvény az orsz.-gyülés előtt publicáltatik, kihirdettetik az szinte az egész ország előtt, 's azért annak ereje azon pilanattól kezdődik. Ez elnöki kijelentés általányos helyeslésre találván, csak a' fönebbi báró 's főispán többféle gyakorlati nehézségeket, jelesen a' váltótörvényszékek itéleteire nézve gördített elő; de mellyeken, egy főispán észrevétele szerint, segithet a' t.hozás, hozzáadván egy m. gróf, miszerint amugy is lehetetlenségek sorába tartozik, hogy valamelly hozott törvény bármelly publicatio következtében is minden ember tudomására jusson, hisz ez a' megyékbeni kihirdetés által sem eszközöltetik; még legrégibb időkben sem jelent meg minden nemes a' Rákoson 's ezen totus populus csak fictione juris vétetik annak. Miután még a' magyar kath. egyház feje is az elnöki bölcs kijelentéshez erőteljesen járult, a' rendi üzenet ezen része változatlanul fogadtatott el, a' leküldésre javaslott 30 nap azonban számos gyakorlati nehézség miatt két hónapra emeltetni találtaték tanácsosnak. Az ennek folytában tanácskozás alá vett rendi üzenet a' kir. válaszok szerkezetének nemcsak a' törvények érdemére, hanem azok szavaira is kiterjesztése tárgyában, azon megjegyzését idézte elő egy m. főispánnak, hogy illy tartalmu felirások már előbbi orsz.-gyüléseken is tétettek, 's jelesen mult diaetán ez iránt ő fels. k. k. leiratában oda nyilatkozott: hogy mennyire a' körülmények engedik, a' RR. kivánatának megfelelend. A' t. czikkek concertatióját azonban mégis tökéletesen elmellőzni nem lehet, mert el nem kerülhető hogy némelly szavak iránt kétség ne támadjon, melly a' concertatio utján legegyszerübben 's biztosabban elháritható. Azonban a' fölterjesztést valamint ő, ugy a' tábla többsége sem ellenezte. Felolvastaték ezután a' jelen országgyülés költségei tárgyábani üzenet, mellynek azonnali tárgyalását 's elfogadását egy m. főispán már csak azon okbul is inditványozá, minthogy tartalma szórul

szóra a' mult országgyülési e' tárgyu üzenethez hasonlit; ez ellen azonban egy nm. országnagy azon megjegyzést tevé, hogy mult országgyülésen a' kivetési kulcs iránt még lényeges észrevételei valának e' táblának, mellyekről egyedül a' tárgyaknak az országgyülés végc feléi halmosulása miatt az uttal elállott, de mellyeket jelenleg tárgyaltatandóknak tart. E' nyilatkozás következtében az üzenet közirata 's későbbi tárgyaltatása elhatároztaték. Felolvastaték 's köziratra utasittaték végre a' kir. h.-tanács felügyelése alatti alapitványok kezelése iránti rendi üzenet 's felirási javaslat, mi meglevén, az ülés 2 órakor feloszlott.

291d. ker. ülésb. sept. 25kén elnökök és naplóvivő az előbbiek, jegyzők: Palóczy, Vukovics és Szentkirályi. Mai ülés a' zsidók dolgában készitett üzenet fölirás és törvényjavaslat hitelesitésével kezdetett meg, hitelesittetett tovább a' katonai kicsapongások korlátozása iránt mult orsz.gyülésről fölterjesztett tör.javaslatra kegy. kir. válaszkiadás szorgalmazása végett készitett felirás; ugy az egyetem gazdálkodási 's tanitási rendszerének országgy. elibe leendő terjesztése iránti üzenet és fölirási javaslat. Ezután a' mult országgyülésen az egyházi tized tárgyában készitett törv.javaslat vétetett fel. Az egyházi tized általányos eltörlesztését kivánók megemlitették azon igaztalanságot, mellyet ez által a' protestansok szenvedni kénytelenittetnek; ezen terhet B. megye követe már azért is igazságtalannak tartotta, mivel az mindenkit egyenlőn nem nyom, vannak ugyanis községek, mellyek a' tizedet természetben szolgáltatják ki, mások készpénzzel váltják meg, 's ezek közt némellyek kisebb, mások nagyobb mennyiséget fizetnek; továbbá vannak ollyanok is, mellyek semmivel sem adóznak, 's ezen tizedet sem kapj a mindenütt az egyház, mert vannak ollyan helységek, hol azt a' földesur szedi; ezen különböző gyakorlatot csak ugy vélte elintézhetőnek, mivel az adózó nép legnagyobb nyomatására szolgál, ha végkép mindenütt megszüntetik, vagy legalább bizonyos sommával megváltatik; más alkalommal is rendelkezett már a' tized fölött a' nemzet, igy birta azt Bocskay is. Mások pedig a' tizedet szerződésekre kivántákváltoztatni; voltak, kik a' t.javaslatba fog lalt egy telek után fizetendő 2 forintot sokallották, mig némellyek az eddigi szerződések mellett nyilatkoztak; végre szavazatra tüzetvén azon kérdés: vajjon az egyh. tized kárpótlás nélkül megszüntessék é? 39 megye 10 ellenében nemmel szavazott; a' kevesebbségben maradt megyék: Nógrád, Zala, Pest, Tolna, Szabolcs, Borsod, Bereg, Bihar, Békes, és Csanád. Igy tehát a' tized csak bizonyos megváltás mellett szüntethetik meg, a' RR. azonban ezen kérdés tárgyalását félbenszakasztá a'megváltás miképeni eszközléséről máskor tanácskozandók. Most pedig a' városi reformügyben átküldött 6dik válaszüzenetét a' FRRnek vették tanácskozás alá, mert K. m. követének a' munkálat letételére tett nyilatkozata elhangzott. A' szabályokra nézve, melly iránt a' két tábla nézetei bőven kifejtvék, a' RR. 29 szóval 20 ellen előbbi határozatjok mellett maradtak. A' kisebbségben maradt megyék, mellyek a' főrendi véleményt pártolták: Soprony, Liptó, Somogy, Győr, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Verőcze, Szerém, Sáros, Szathmár, Szepes, Torna, és Ugocsa. A' polg. képességről szóló 89. §ra nézve Z. megye követe, a' főrendi qualificatiót, küldőji utasitása szerint, miután a' FRR. az egyenes választáshoz járultak, elfogadta. Ezután B. m. követe ugymond, mielőtt e' tárgyra nézve vélekedésemet kimondanám, szándékom okát adni, miért vagyok olly kicsinyhitü, hogy minden perczmulasztást veszélyesnek tartok; nekünk meg kell ragadni ezen pillanatot, melly előttünk mutatkozik, hogy azon százezrek, kikről itt szó van, a' polg. szabadságot minélelőbb élvezhessék; én előttem a'szabadság fejlődésének alapja a' miveltség 's ekkép miveltséget rabszolgák közt nem keresek, ennek kifejtésére pedig legalkalmasbnak találom a'sajtót, vagy a' nyilványosság mellett a' kölcsönös eszmecsere közlését. Ki megfontolta, hogy az általányos testvéresülhetés nagy eszméje csak a' kir. városok közvetitése által eszközöltethetik, 's hogy a' fenálló választófalak csak ugy rontathatnak le, ha a' városoknak életet adunk, az a'városok ügyét kitelhetőleg előmozditani iparkodik; nekünk kötelességünk a' különböző elemek hatását összemérni, tőlünk függ ezen fontos kérdés megmentése, ha engedünk eddigi megállapodásunkból a' FRR. kivánatára annyit, mennyit az ügy szentsége koczkáztatása nélkül tehetünk. Sok előitéletnek van ezen városi reformügy kitéve 's eddig a' történet nem tanusit olly esetet, miszerint lett volna olly aristrokratia, melly önkint engedett volna, ezt mindig az érzett kénytelenség, vagy physikai erő kényszeritette a'jogok megadására; most tehát midőn az aristokratia önként kész a'jogokat megosztani, használjuk a'kinálkozó alkalom perczeit's mentsük meg ezen fontos ügyet, nehogy az időt elmulasztva, egykor a' jogok megszerzésére a' jövendő physikai erőt használni kénytelenittessék. Mult alkalommal, midőn ezen kérdés szőnyegen volt, nem bocsátkoztunk a' qualificatio kérdésébe, azt attól függesztettük fel: vajjon a' FRR. a' közvetett vagy közvetlen választást fogadják é el; most már a' FRR. egy igen nevezetes kivánatunkat az egyenes választást és pedig azon qualificatio mellett, mellyhez a' közvetett választást kötötték, elfogadták; ezzel egy nagy eszmét értünk el, mert ha polgár volnék, egyedüli ohajtásom csak a' közvetlen választás lenne; ehez járulásra hivom fel a' RRet, mellőzvén mindazáltal a' FRR. által e' kérdéshez kötött föltételeket. Különben nem is olly lényeges különbség létezik már köztünk, ugyanis vizsgáljuk azon qualificatiót, mellyet a' FRR. ajánlanak 's mellyet mi 3ik üzenetünkben felállittottunk: mi az ingatlan vagyonra kis városokban 200, közép városokban 600 's nagy városokban 1000 ft értékre tettünk polg. képességet; a' FRR. pedig kis városokban 3—400, közép városokban 7—900 és nagy városokban 1—1200, magára Pest városára pedig 3000 ftos qualificatiót kivánnak; itt a' valóságos különbség tehát nem több mint 100 fr., mert nem foghatom meg, mit értenek a' FRR. a' 300 frtal 's a't. ha már a' 300 forint szerintök polg. képességre elegendő; annál fogva a' külső telkekre nézve a' FRR. által javaslott 300, 700, és 1000 forintos qualificatiót elfogadhatónak vélem; Pestre nézve ugyan nem látom okát, miért kell nagyobb qualificatiót mint más nagy városokban felállitani, de ha a' polgárok sokasága miatt támadható zavaroktól félnek a' m. FRR., minthogy ezen város érdeke csakugyan más mint a' többi városé, nem ellenzem, ha erre nézve nagyobb qualificatiót, véleményem szerint 2000 ftot állapitanánk meg; meghagynók mind e' mellett, a' belső telkekre nézve általunk felállitott elvet, t. i. hogy az, kinek a' városban a' városi telekkönyvbe bejegyzett háza van, polg. képességgel birjon azon oknál fogva, mivel a'házzalbirók a'város érdekeihez szorosan csatoltatvák. Ez lenne tehát, mit közelités tekintetéből tennünk kellene. Szeretném ugyan magam is, ha a' polg. képesség a' legtágabb alapra épittetnék, de ha el nem érhetem, ezen szorosat is elfogadom, hisz nem a' jelennek hozzuk a' törvényt, a' jövendő majd ki fogja vini magának, mit most mi elérni képesek nem vagyunk; mit most teszünk, kezdete a' jogok kiterjesztésének: én kezdeni a karok, mert kezdet nélkül nincs növekedés, nekem a' kisdedet elhagyni nem szabad azért, mert egyszerre emberré nem született; annálfogva ujra ajánlom inditványom elfogadtatását. Mi már az általunk felállitott minimumot illeti: ebben most miután a' summára megegyezünk, már nem találok szükséges garantiát, tisztában vagyunk a' polgárok számával, azért ettől bátran elállhatunk. Ellenben a' mesteremberekre a' főrendi qualificatio sok kellemetlenségre 's gyakori kijátszásokra nyujtana alkalmat, ezen, véleményem szerint változtatni kell. 1832-ben az urbér-tárgyaláskor sok vitatkozás folyt annak meghatározása fölött: ki tekintessék mesterembernek; végre abban állapodtak meg: hogy mesterember mind az, ki annak gyakorlatából él; én ennél tovább most sem mennék, mert annak, ki saját mestersége gyakorlata után él, bizonyosan kell annyi jövedelmének lenni, mennyit tőle a' FRR. a' polgári képességre megkivánnak, különben meg nem élhetne; azonban a' honoratiorokrul mégis azt hiszem, hogy kell valamikép rendelkezni, ezek jövedelmeit legbajosb lenne meghatározni, annál fogva legczélszerűbbnek látnám: ha ide a' 3dik üzenetben felállitott 40, 60, 80, Pest városra pedig 100 forint házbéri qualificatiot viszszaállitanók. Erre nézve egy m. követ megjegyzé, mikép a' polgári qualificatio minden legkisebb emelésével, több polgár záratik ki a' joggyakorlásból, erre pedig ő küldőitől felhatalmazva nincs, 's azért el sem fogadja. Más követ pedig igen ohajtja a' városok elrendezését, de olly elrendezést nem akar, melly által számtalan polgár polg. szabadságában megszorittatnék. Azonban ezen kérdést a'többség szavazat által kivánta eldöntetni, elsőben is a' fölött szavaztak a'RR.: vajjon elfogadják é a'főrendi qualificatiót, vagy nem; 26 megye 23 ellenében nemmel szavazott; a' kevesebbségben maradt megyék: Zemplény, Sáros, Ung, Szatmár, Szepes, Krassó, Pozsony, Nyitra, Liptó, Somogy, Hont, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Árva, Bács, Turócz, Pozsega, Verőcze és Szerém. Ellenben a' békési inditvány 36 szóval 13 ellenében elfogadtatott; a' kevesebbségben maradt megyék, mellyek az előbbi qualificatio megtartására szavaztak: Abauj, Sáros, Heves, Ugocsa, Csanád, Arad, Torontál, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Zala, és Komárom. Továbbá a' polg. őrsereg-felállitástól a' RR. elállottak, hagyatván az a' honvédelmi rendszer általányos elrendezésére, egyébiránt az eddigi gyakorlat tovább is fentartatik. A' képviselők számára nézve a' RR. előbbi nézeteiket tartották meg. Ellenben a' főfelügyelők tárgyalása kezdetén azon kérdés tüzetett kiszavazat alá: vajjon a' főfelügyelők elvileg elfogadtatnak é: 25 megye 24 ellen igenre szavazott; a' kevesebbségben maradott megyék: Pozsony, Nyitra, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Zala, Komárom, Zólyom, Esztergom, Pest, Tolna, Verőcze, Ung, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Ugocsa, Bihar, Csongrád, Csanád, Arad, és Torontál. Egy kárpátvidéki követ előadá, hogy mielőtt a' RR. a' főfelügyelő hatásköréről szólnának, azt a' városi munkálattal foglalkozott ker. választmányhoz kellene utasitani annyival is inkább, mert ott már e' részben egy javaslat előterjesztetett, melly akkor 1—2 szavazati többséggel mellőztetett el; a' t.javaslat előterjesztéseig azonban egy elvvel tisztában kell lennünk: a' FRR. az egyenes választást a' candidatioi joghoz kötötték, ezt tehát szavazat által kellene elhatározni; ugyszinte azt is, hogy vajjon a' főfelügyelőt ő Fels. korlátlanul nevezze é vagy nem. Az utána szólt követ S. megye követ javaslatában nem osztozott, hanem utasitásánál fogva kivánta, hogy a' felügyelők a' ht.tanács által fölterjesztett egyedekből ő Fels. által neveztessenek ki, 's azok ne minden városban, hanem kerületekre osztassanak fel ugy, hogy 16nál többen ne lehessenek, se megyei se városi követeknek ne választathassanak, 's az administratioi felügyelés tekintetéből vagy a' városban, vagy pedig az illető kerületben lakni tartozzanak; végre, hogy a' magyar nyelvet tökéletesen tudják. Ezután Cs. m. követe ugymond, mielőtt a' főfelügyelő kötelességei és jogairól szólnánk, először azt kell meghatározni, hogy kik legyenek? én azokat mindenesetre a' polgári elemből kivánom választatni, mert a' városi testületbe olly idegen elemet, melly a' polg. érdek kifejlését elnyomhatná, ültetni nem akarok; olly férfira kivánom én bizni a' felügyelést, kit ő Fels. a' városi polgárság által ajánlandó 3 egyed közül tartoznék kinevezni; és ezen egyed főpolgármesternek neveztetnék, ezt pedig tehetjük, mert a' felügyelés elve elfogadásával még magát a' nevet nem fogadtuk el; jogai és kötelességei közé tenném pedig, a' közgyülésekben és a' választásoknál elnökösködést és hogy a' végbehajtásra szigorun felügyelni tartozzék; a' candidatiot semmi esetre sem adhatjuk kezébe, hanem meg kell tartanunk az általunk javaslott kijelelő választmányt, ennek elnöke és a' 6 számból álló választmánynak hetedike ő legyen; különben ha a' kijelölést a' kormány befolyása által kinevezett felügyelőre biznók, akkor a' polgárok választói szabadsága egyenesen a' kormány kezébe adatnék, akkor a' qualificatio mellett tett hoszszas küzdésink mind hasztalanokká válnának, mert a' kijelölési jussal a' polg. jog nullificáltatnék; nekünk tehát a' felügyelőre többet, mint előadám, bizni nem lehet; ez lenne a' közadministratioba befolyása; a' mellett t. i. hogy a' végrehajtás szigoru teljesitésére felügyelne 's ez által a' törvények megtartása felett őrködnék, a'közgyüléseken és választásoknál elnökölne, kivéve a' tanácsülést, törvényszéket és a' bizottságokat, az itteni elnökösködést egyenesen a' helyhatósági tisztviselőre kell bizni, 's ez lenne, ha a' RR. polgármesteri czim javaslatomat a' felügyelőkre elfogadják, másod polgármester, ki a' főpolgármester akadályoztatása esetében annak helyét elfoglalhatná. Véleményem szerint igen meg kell fontolni a' felügyelők rendeltetését, nehogy olly befolyás engedtessék, melly által a' városi fejlődő élet elfojtassék 's a' polg. szabadságon orvosolhatatlan seb ejtessék. Egyébiránt a' kinevezésre nézve általam javaslott eszme nem uj 's nem idegen, igy történik a' Hajdukerületben a' főkapitány kineveztetése, hogy t. i. a' hajduk 3 egyedet választnak, 's azokból nevezi ki ő fels. a' kapitányt, a' kijelölést pedig ismét mondom korlátlanul a' RR. senkinek se adják kezébe, mert általa veszélyeztetik a' szabad választás. A' többség elhatározta ugymond a' következő szónok, hogy legyenek olly tisztviselők, mellyek a' kormány és hatóság közt a' kapcsot teszik; mostan tehát azon kell lennünk, hogy azok a' municipalis élet kifejlődésének 's közadministrationak ártalmára ne legyenek; erre nézve a' főeszmét, hogy a' municipiumban a' közadministratiót csak a' municipium által választott tisztviselők teljesithetik, épen kell tartanunk. A' főfelügyelő, bár polgári egyedből leszen is, ha a' kormány által bármi módon de örökösen neveztetik ki, őt a' municipium kifolyásának nem tekinthetni, 's ő a' közadministratióba nem folyhat, hanem arra, hogy a' törvények szigorun végrehajtassanak, 's a' közadministratió kerekei hivatalmu-

PEST, vasárnap october 6kán

JELENKOR.

1844. 80dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkt5 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emetélen, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: A' Kamatok kamatairól; Országgy. közlemény: (sept. 24d. frdi ülés pótlékaul Sz. gr. beszéde a' váltóképesség megszoritattása ellen; sept. 27d. frdi ülésb. országgy. költségviselés; szintaznapi ker. ülésb. csődtörvények módositattása; szintaznapi orsz. rdi ülésb. a' zsidóügy iránti üzenet felirás és t.javaslat 's k. személynök figyelmeztetése; sept. 28d. frdi ülésb. katon. élelmezés 's katonai kihágások iránti üzenet és t.javaslat; szintaznapi ker. ülésb. börtönrendszeri 5d. üzenet, hajdu és jászkun kerület belrendezése; szintaznapi orsz. rdi ülésb. a' zsidóügy folytatása; sept. 30d. ker. ülésb. a' törvényeknek a' t.hatóságokhoz megküldetése 's az egyházi tized-megváltás; oct. 1jei ker. ülésb. a' városreformi 1d. turopolyai sérelem iránti 3d az összs. sérelmek iránti 7d. 's pótlólagos sérelm. iránti frdi 2d. válasz; orsz. ülésb. elfogadtatott a' városi 7d. a' tud. egyetem, gyorsirászat és közalapitványok iránti okiratok; szintaznapi frdi ülés a' zsidóügyre nézve a' rdi javaslatot nem partolván mult országgy. nézetei mellett maradt; budapesti napló: fővárosi 's egyéb ujdonságok; Borsod és Barsmegyei közgyülések; az orsz.pénzügy-választmányi jelentés állása jelenleg.)

Amerika (Nagy vizáradások 's általok okozott kár.)

Spanyolország (madridi választások sikere 'sa't.)

Anglia (Taitin uj összeütközések; dublini lakoma.)

Franczia ország (marokkai béke pontjai; pompás album; marokkai szultán levele; régiség-felfodözések.)

Svédország (népzavargás Stockholmban.)

China (alkudozás Franczia ország és Amerikával.)

Értesitő.

Magyarország.

A' kamatok kamatairól.

Közönséges vélekedés hazánkban, hogy a' fizetés határidején tul kimaradt kamatoktól kamatot fizetni nem kell, ugy hogy akár hány esztendőig maradjanak is el a' kamatok, gyümölcsözni mindig csak az eredeti tőke fog. Vannak mindazáltal, kik ugy itélnek, hogy ez nem igazság, és hogy a' kamatokat, ha a' kitüzött határidőre le nem fizettetnek, a' tőkéhez kell tudni, 's attól fogva ugy nézvén azokat, mint a' hitelező javára gyümölcsöző tőkéket, a' következő esztendőkben azok kamatjait is számitani kell, mint ez már sok országban valósággal történik is. Az első nézet szerint 1000 p. frtnak 10 évi elmaradt kamatai, 100tól 6tot számitva, tesznek 600 ftot, a' második szerint pedig 790 ftot 51 krt.

Ha már azt kérdi valaki: e' két nézet közül melyik egyezik az igazsággal? erről hazánk törvényei mélyen hallgatnak 's a' dolgot sem egyik sem másik részre nem döntik el. Gyakorlatilag azonban minden alsóbb és felsőbb törvényszékeinken az első nézet uralkodik 's a' szerint itéltetnek meg mindenütt a' több évről elmaradt kamatok, a' nélkül, hogy ezt világos törvény rendelte volna 's mindenfelől ezt halljuk hangzani: interusurium interusurii non currit. Lássuk, mi okát adják ennek törvénytudóink?

Egyik *) ezt mondja: Usurae usurarum exigi non possunt, si restans interesse in formalem obligationem deductum non est: *fructus namque fructum non parit, et nec usura usuram gignere potest.* Ez valóban igen furcsa okoskodás! Hát ha annak, ki igy okoskodik, tehene üszőborjat ellik, nem fructusa é ez az ő tehenének? 's ha ez annak idejében ismét megellik, akkor nem fructus fructum parit? Hasonlóképen, ha ő elvetett 10 köböl buzát 's lett róla 100 köböl, 's ebből az elvetett magnak mint tőkének 's a' munkáltatás költségeinek megtérítésére fölmegy összesen netalán 80 köböl, a' megmaradt 20 köböl buza nem csupa tiszta fructus é? és ha ezt jövő esztendőre elveti, fructus fructum non parit? Mi több, hát az itt szóban forgó fogalomnak, mellyet *usurae usurarum* és *interusurium interusurii* barbar latin szókkal szokás kifejezni nálunk, igazi classicus neve: anatocismus, nem épen ezt teszi é: *szüleménynek szülötte?* De igen! és igy egészen meg kell forditanunk az okoskodást 's ezt mondanunk: fructus fructum parit; ergo et usura usuram gignere potest.

Egy másik törvénytudónk **) meg igy adja okát, miért nem kell az idejében le nem fizetett kamatoktul kamatot venni: Anatocismus, seu desumtio interusurii restantium interusuriorum non probatur; *sibi enim creditor imputare debet, quod illa non exegerit.* Ugy é? De hátha valamelly árvának pénzét gyámja olly embernek adja ki kamatra, kitől fél is, reményl is, 's épen ezért, a' kamatok pontos fizetését soha nem sürgeti, 's az árvának, mikor a' törvényes időt eléri, 15—20 évi kamatokat kell egyszerre bepörleni: ekkor is sibi imputare debet Creditor quod illa non exegerit? Hátha egy hatalmas elöljáró vagy patronus valamelly kegyes alapitvány vagy jótékony közintézet pénztárából néhány ezer frtot kamatra fölvesz, de a' kamatokat egész életében soha nem fizeti 's halála után 10—20 's több évi kamatokat egyszerre fizetnek le az örökségből maradékai, de szokás szerint minden kamat nélkül, az e' miatt vallott kárt is sibi imputare debet creditor, azaz a' kegyes alapitvány vagy jótékony közintézet pénztára? Hátha valamelly hitelező, mihelyt az adós a' kamatot idejében nem fizeti, azt mindjárt megidézteti; de az jól értvén törvénykezésünk csinyait, tud benne módot találni, hogy a' világos adóssági (liquidi debiti) pert is több esztendőig elhúzza: ekkor is sibi imputare debet Creditor, quod interusuria tempestive non exegerit? Bizony bizony más okának kell lenni, hogy törv.-székeink az elmaradt kamatok kamatjait meg nem itélik; mert ha ez volna oka, ugy legalább az itt emlitett 's ezekhez hasonló esetekben megitélnék azt; mit pedig tudtomra soha egy sem tesz.

De halljuk, mit mond tovább törvénytudónk. Miután kinyilatkoztatta, mikép ő nem hagyja helyben, hogy az elmaradt kamatoktul kamat fizettessék, ezt teszi utána: nisi forte per specialem contractum in novum capitale commutentur, quod *nullam iniquitatem sapere videtur;* censetur quippe brevi manu solutio et rursus elocatio pecuniarum facta fuisse. Et si reipsa solutio interusuriorum restantium intervenisset, sicut inde redacta summa alteri tertio elocari juste potuisset, *non videtur ulla ratio fundata obstare, cur non et ipsi debitori solventi*; id ipsum autem fit compendio per novum contractum. Boldog isten! mire jutottunk! Hát már még az is kérdésbe vonatik, ha vajjon nem igaztalanság é a' hitelezőnek adósától uj kötelezvényt venni arról, hogy az elmaradt kamatokat elismeri tőkének 's azoktól ezentul kamatot fog fizetni? és még erre is illy bizonytalankodva felelnek törvénytudóink: nullam iniquitatem sapere *videtur*, non *videtur* ulla ratio fundata obstare, quominus id fiat? Valóban csudálatos az emberi ész! Nagy a' nevelés és szoktatás ereje 's kevésnek adatott ennek elöitéleteiből később ön erejök által kifejtekezhetni 's vergődhetni. — De nézzük tovább, miért nem látszik törvénytudónk előtt igazságtalannak, hogy hitelező az adósnál heverő kamatokat uj kötelezvény által tőkésitse? — Azért ugymond, mert ugy lehet képzelni, mintha az uj kötelezvény- készitéskor az adós befizette volna az elmaradt kamatokat, hitelező pedig azokat ugyanannak ujra kiadta volna. Ugyde ha szinte szükség volna is ezt képzelni a' hitelező azon jogának, miszerint ő az elmaradt kamatoktól is kamatot követelhet, megalapitására, nem lehetne é ezt uj kötelezvény-kötés nélkül is szintúgy képzelni? — De mi szükség ezen képzeletre? Hiszen, ha magában gondoltatva (in se et per se) igazságtalan dolog az elmaradt kamatoktól kamatot követelni, ugy ezt e' puszta képzelet: gondoljuk, mintha azok befizettettek 's ugy adattak volna ismét ki, igazságossá nem varázsolhatja 's ennélfogva az arról vett uj kötelezvény is igazságtalan 's érvénytelen lesz. Ha pedig az elmaradt kamatoktól kamatot kivánni magában gondoltatva igazságos, ugy ezen képzeletre nincs semmi szükség.

Menjünk hát egyenesen a' dolog velejére. Hitelező ad a' kölcsönvevőnek 1000frtot 6 prc. kamatra olly kötelezéssel, hogy ez neki a' 60 forint kamatot minden esztendő végén pontosan befizesse. Már most azt kérdem, hogy azon időponttul fogva, mikor az első év bevégződött, kié a' 60 forint, mellynek ezen időpontra hitelező kezéhez leendő lefizetésére az adós magát kötelezte? jól megjegyezvén azonban, hogy nem azt akarom kérdeni: kinek kezében v. kinek birtokában van az physice, hanem azt, kinek van ahoz joga, 's kiének kell azt tekintenünk, akárki birtokában legyen is? Kétség kivül nem az adósénak, ki magát arra kötelezte, hogy ezen summát a' hitelezőnek esztendő végén lefizetni tartozik, hanem a' hitelezőének, kinek t.i. ezt ugyanakkor birtokába kell vala vennie. Ez olly igazság, mellyet józan észszel senki sem tagadhat 's nem is tagadott soha. Mert soha sem hallottuk, hogy még a' legigazságtalanabb adós is azt merte volna valaha mondani, hogy ő a' kamatot azért nem fizeti mihelyt a' fizetési határidő eltelik, mivel a' kamat még akkor mindjárt nem a' hitelezőé 's ennek ahoz még akkor semmi joga nincsen. Sőt inkább mentegeti magát mindegyik, miért nem fizethetett pontosan a' kitüzött határidőre, és halasztást, respiriumot kér, 's ez által tettleg elismeri, hogy hitelezőjének kamathozi joga a' fizetési határidő elteltivel mindjárt beállott. — Most meg már tovább azt kérdem: kinek gyümölcsöz (fructificál) valamelly jószág? annak é, a' kié az, világos és el nem vitatható jog szerint, vagy pedig annak, a' kinek ahoz semmi joga hanem azt csak letartóztatta facto maga birtokában? Kétségkivül az elsőnek. — Ez is olly igazság, mellyet józan észszel hasonlóképen nem tagadhat el senki, sőt miről világos törvényink is vannak. E' szerint a' problema meg van fejtve. Mert a' kamat, azon határnaptul fogva, mikor azt az adós a' hitelező kezéhez lefizetni tartozott volna, akár fizette le akár nem, a' hitelezőé levén; ha az adós azt ezentul igazságtalanul facto magánál letartóztatja is, ez által a' hitelezőt ahoz való jogától 's igy annak haszonvételétől is nemfoszthatja meg: következésképen az adós a' hitelezőnek kamat fejében fizetni tartozott summától is, a' fizetés határidejeül kitüzött naptól fogva kamatot fizetni tartozik. Ezek mind igen természetes következtetései a' józan észnek a' legjózanabb logika szerint. Sőt maga fenemlitett törvénytudónk is idézett szavai után nyomban ezt mondja: Interusurium *statuto tempore,* loco ac monetae specie *adcurate persolvendum.* És igy ő is elismeri, hogy az adósnak kötelessége a' kamatot a' kitüzött határidőre *pontosan megfizetni.* A' melly adós tehát ezt nem teljesiti, kötelességét mulasztja el, mégpedig olly kötelességét, mellynek teljesitésére magát nemcsak szóval, hanem irásban is kötelezte, 's egyszersmind olly kötelességét, mellynek elmulasztásával mást károsit. — Már most kérdem: igazságosak é mind azon itéletek, miszerint az illy kötelességöket mulasztott adósak nemcsak büntetetlenül károsithatják hazánkban a' kegyes alapitványokat, jótékony közintézeteket, árvákat 's általjában polgártársaikat, hanem ezen tettökért még jutalmat is nyernek? Azt nyernek pedig mind annyiszor, valahányszor a' kamatfizetésre kitüzött határidőn tul magoknál tartott kamatokból kerekedő tőkék (mert ezen határidőn tul természetesen tőkékké válnak azok *)

*) Lásd Alexandri Kubinyi Enchiridion lexici juris inclyti regni Hungariae, ezen szó alatt: usura.

**) Lásd Emerici Kelemen Institutiones juris hungarici privati L. II. §. 302. nro 5 et 6.

*) Ezen kitételek: kamat kamatja, kamattól kamatot venni 'stb. azon értelemben, mellyben közönségesen vétetni szoktak—noha a' szokást követve én is széltiben éltem 's élek velök — helytelenek. Melly helytelenség mibe álljon, nem árt itt világosan kifejteni. Pál 1000 ftot ad kölcsön Péternek, 's ez, esztendő mulva fizetvén leszámlálja Pál elibe a' tőkét 's ennek esztendei kamatját. Ekkor Pál igy szól: Barátom! ezen pénznek még hija van. Mert az 1000 frt kamatja itt van látom, ez a' 60 forint, de hát ezen 60 forintnak kamatja hol van? fizesd meg még ezt is, melly 3 forint 36 krt tesz. Ez már igazán kamat kamatja, 's ezt tenné igazán kamattól kamatot követelni. De erre Péter azt mondja: Barátom! nincs igazságod. Én neked csak a' tőkétől, azaz azon summától tartozom kamattal, mellyet nekem esztendő elején adtál használatra, és igy a' melly egész esztendőn által mint te tulajdonod rendelkezésemre volt. Illyen pedig csak az 1000 forint, a' 60 nem illyen. Ezt nem adtad nekem esztendő elején; ez nem is volt eddig tulajdonod, hanem most kezd az lenni, a' fizetésnek mai napra tett határidejétől fogva; ettől hát kamattal neked nem tartozom. Péternek tökéletesen igaza van! De ő máskor megszorulván ujra kér Páltól 1000 forintot kölcsön, mellyet már most nem egy hanem két év mulva fizet viszsza, leszámitván a' tőkét 's annak két évi kamatját 60 forintjá-

kamatinak fizetésében el nem marasztatnak, hanem ezen summák, mellyek sokszor nemcsak százakra, hanem ezrekre is mennek, nekik mind oda ajándékoztatnak. Vajjon lehetne é a' társaságban veszedelmesb elvet felállitani ennél, hogy a' ki kötelessége elmulasztásával másoknak kárt okoz, ezért jutalmat nyerjen? Folyt.

Országgyülésiközlemény a' Hirnök szerint.

Mult számunkban megemlitett beszéde egy mlgos grófnak a' váltóképességrül köv.: Megvallom, tegnap némellyeket máskép értettem és abban, mit igen tisztelt grófja T.nek ma előadott, inkább meg tudnék nyugodni, mert ugy látom, hogy nem a' váltó megszoritására méltóztatik czélozni; pedig azt hiszem, itt egyenesen arrul forog a' szó, hogy a' váltóképesség megszoritassék e vagy sem? mert hogy semmi módositás ne tétessék, azt senkisem akarja, 's ez ismét más mezőre viszi a' kérdést. Hanem megvallom, tegnap a' m. t-si gróf egészen lelkemből szólott, midőn olly képét mutatá a' váltótörvény következéseinek, mellyet lehetetlen szivünkre nem vennünk; ma azt hallottam mondatni, hogy ezen egész intézkedés egykissé el volt hamarkodva annak idejében, mi tanulságul szolgál arra, hogy akkor, midőn illy gyökeres reformkérdésekről van szó, azokat igen igen át kell gondolni. Csak valljuk meg, illyesnek azután, jó vagy nem jó, homlokára van irva „nunquam retro", hátralépés már nem lehet. Ugy mint tegnap a' t—i gr. szólt, már akkor is, midőn született ezen váltótörvény, igen sokat beszéltek, 's azt mondották: mi lesz ennek következménye, kivált nemzetiség dolgában? 's megvallom, hogy sangvinicus reményekkel, mint B. megye igen tisztelt főispánja, soha nem voltam, miszerint azt reménylette ő mlga, hogy tudja isten mennyi pénz fog a' váltótörvény következtiben hazánkba gördülni, hogy a' gőzhajók sem fogják azt elbirni. Én egy hires financialis emberrel jöttem öszsze, ki szivén hordja Magyarországnak kivált nemzetiségi tekintetbeni kifejlődését, 's öszszecsapta kezeit 's azt mondá: „Micsoda, az urak cambio-mercantilét akarnak fölállitani mostani körülmények közt? mit gondolnak, hisz ez egyenesen a' nemzetiség rovására fog történni. Az urak jó emberek, de nincs financialis tudományuk, 's igy egy egészen más rész fogja venni hasznát minden intézkedéseiknek, t. i. melly a' pénzzel jobban tud bánni mint az urak. Az urakat régi dicsőségükön heverve, vagy szunyadva veszély fogja érni, mert ez olly lépés, melly sok családot megrontand, a' kis nemességnek is kárt fog tenni, a' szegény adózót pedig, ki bort iszik, érette váltót ad, 's azután exequáltatik, tökéletesen tönkre fogja tenni." Ekkor, megvallom, én is sok scrupulus közt azt mondám, 's többen is azt mondották, talán mégis jó lenne a' dolgot, a' mennyire lehet, kissé félretolni; mert olly országban, hol telekkönyv, executionalis törvény és több efféle nem existál, mindjárt ugyszólván ebéd nélkül confectet, csemegét rakni fel az asztalra, némi czélelleniség volna. De azon időben, ha egy kissé erősebben szóltunk, 's azt mondottuk, „igen, de ha" — azt felelték: „semmi de ha", ha azt mondottuk „igen, de hát", ismét azt felelték: „semmi de hát; nem kellvén tehát a' ha, nem a' hát, ugy meglett a' törvény; mert egy része a' közönségnek — az ifju óriásnak — nem tudván, miről van szó, söpörtette magát, a' másik rész pedig, mint látjuk Bácsországban, azt hitte, hogy a' cambio-mercantile talán hajókon hozza majd a' banknótákat az országba; a' 3-dik osztály pedig, mellyhez én is tartozom — noha nem kérkedem azzal, hogy szakember vagyok, de ollyan, ki csak egy kissé forgolódott a' világban, 's az életről gondolkodott — átlátta, hogy olly nemzet, mellynek hitele nincsen, mint egy német hires iró mondja „egy olly test, mellyben tökéletesen hiányzik a' turgor vitalis, sőt ollyan, melly enyészetnek, rothadásnak indult; ergo: olly nemzetet, mellynek hitele nincsen, melly enyészetnek és rothadásnak indul, nem kell uszásra, gymnastikára tanitani, hanem egészségét kell helyreállitani. Most is azt hiszem tehát, hogy alphája minden reformnak egyenesen a' hitel dolga. Olly emberek is voltak, kik azt mondották: Furcsa nemzet a' magyar! nem kezd semmit az első lépéssel, hanem a' másodikkal." Teszem, ha annak idejében az utak csináltatását hoztuk volna elő, többséget nem nyerünk vala, hanem hiddal kelle kezdeni, mellyre ha utakat nem csinálunk, nem lehet majd menni, kiváltkép ha a' t. rendi tábla bizonyos fizetésekre nem fog állani; ugy fog állani azon hid, mint valóságos scandalum és tanusága antilogicus modorunknak, mert senki a' rosz utak miatt hozzá nem férhet. Én voltam az elsők közül, kik azt mondották, hogy egy kis telekkönyv behozatala, az ősiség módositása szükséges; de igaz nem mertem mondani, hogy módositsuk az ősiséget, mert jobban tetszett az „el kell törleni gyökeresen az ősiséget"; mi természetes, mert a' magyar nemzet századokig aludt, 's most fölébredvén kapkodni kezd; de ennek is le fog periodusa peregni. Igy tehát kénytelenek voltunk első lépés helyett a' másodikat, 3dikat tenni, melly azonban maga után fogja majd rántani az elsőt is. Igy látjuk már most, hogy a' logika egészen el van hibázva, 's velem együtt azon emberek, kik azt hiszik, hogy hitel nélkül az ország rothadásnak indul, azt jól látták, de „coûte qui coûte, akár törik, akár szakad," az egyik rész söpörteti magát, a' másik pedig azt hitte, hogy a' cambio-mercantile megtöltendi erszényét, a' harmadik „coûte qui coûte" hitelünk állapotját nem türhetvén többé, ráállott. De mindazon következéseket, mellyek történtek, előre láthatta sok ember, miszerint sok meggondolatlan madár hurokra kerülend, 's lépveszszőre ragadand; és hogy ezen madarak közt több magyar madár lesz mint más, azt is tudtuk. Már most az a' kérdés: ezen antilogikai lépéssel mit csináljunk? Azt hallám, hogy az istenért gondoljuk meg a' következményeket és szoritsuk meg a' váltóképességet. Méltóztassanak megengedni, ezen okoskodást azzal hasonlitom öszsze, mint midőn valakinek baja van lábában, 's egy kissé öreg orvos azt mondja, vajjal 's ludzsirral ki lehetne talán gyógyitani, a'fiatal orvos ellenben azt mondja „amputálni kell", 's a' többség azt mondja „amputálni akarjuk": midőn már amputáltuk, 's még csak egy kis darabon fityeg, megakadnak és ismét ludzsirral akarják kenegetni. Már most egyenesen az mottónk „nunquam retro", és ha már a' reformnak, mellynek legsürgetősb szükségét mindenki átlátja, A-ján keresztül mentünk, még csak a' quomodorul lehet szó. Természetes, hogy minden radicalis lépésben el kell készülve lenni a' krisisre; igy ha a' lehető legroszabb gazdaságból átmegyünk a' lehető legjobb gazdaságformára, a' közidő sokkal roszabb és kevesebb jövedelmet hozó lesz, mint a' lehető legroszabb gazdálkodás volt az előtt. Azt hallám most kérdetni: milly hitelt szült a' váltótörvénykönyv? Hisz még a' krisisnek nincs vége. Azt véljük é, hogy a' „lex in codice" már elég? Hisz ez nem egyéb, mint arany a' mély völgyben, mellynek még becse nincsen. Az, kinek pénze van, előbb látni akarja, mikép működik ezen törvény. Ha példaul az ujságban azt olvasnók, hogy Bulgáriában jus cambio-mercantile állittatott fel, és ha azon állapotban volnánk, mellyben van Frankfurt irányunkban: arra, hogy oda küldhetnők pénzeinket, bizonyosan tapasztalást szerezni 's egykissé látni akarnók, mikép működik ott a' törvény, mit csinál a' basa és mufti, fizetnek é rendesen? A' hitel dolga olly valami, hogy sok év kell annak megszerzésére; egy megfertőztetés — 's mindennek vége. Magyarországban vannak példák — pedig egy két példa, mint mondám, elég — hogy még sem exequaltatott a' váltó olly szorosan; 's ez már 20 évre hátralöki a' hitelt. Mert természetesen azon pénzes ember, ki oda kin két és fél, legfölebb három petet kap, ha azt látja, miután mégis már nem terra incognita Magyarország, hanem már tandem aliquando róla is beszélnek, 's jelét adja annak, hogy hála isten meg nem halt, mondom, ha azt látja, hogy Magyarországban 5 petet is lehet kapni, 's neki vágya van több kamatot nyerni, csudálkozunk, hogy miért nem hozza ide pénzét? Miért? Mert nem igen bizik az uj erőmüben 's természet szerint azt egy darab időig látni akarja, mikép működik, 's vajjon nem lehetnek é olly esetek, hogy valami megyében kell valamit exequálni egy hatalmas ember ellen, 's nem exequálják az itéletet. Az illy dolgok miatt azután ne csodálkozzunk, hogy hitelünk nincsen, mert egy megfertőztetés, mint mondám elég, hosszas évek során és századokon nagy bajjal szerzett hitelt egyszerre megdönteni. — Azt vélem, ha igazán reformálni akarunk, 's átlátjuk, hogy a' status quo egyáltalában fön nem tartathatik többé, akkor az alkotványt tágitani 's biztositani minden egyed sorsát, napirenden van; de ugy, ha elmulasztjuk a' mai napot, meglehet, hogy a' holnapi késő, 's illy esetben a' „nunquam retro" az intézkedések homlokára van irva. Nem arról van tehát szó, hogy viszszalépjünk, hanem arról, hogy ezen antilogikai lépésből eredett kárt némileg enyhitsük. — Minden esetre azt hiszem, nekünk egyenesen és ünnepélyesen ki kell mondani, hogy a' váltóképességet megszoritani semmi esetre nem szándokunk, hanem inkább meszszebbre akarjuk terjesztetni. Két eset van itt: azt mondják, hogy sok ember meg fog romlani; de azt gondoljuk é, hogy ha a' váltóképességet róluk levesszük, segiteni fogunk rajtok? Olly embernek, ki meg akarja magát rontani, lehetetlen hogy az ország korlátokat tüzzön ki, mert előbb utóbb beesik a' gödörbe. Vannak emberek, kiknek pénzre szükségük van, és ha a' váltóképességet el fogják veszteni, azért mégis kénytelenek lesznek magoknak pénzt szerezni és pedig dupla uzsorával a' kapott pénzért fizetni. Mit mond a' külföld? Valljuk meg, hogy ha hitelünk külföldön meg nem gyökerezik, az, mit egymásnak fogunk kölcsönözni, nem sok lesz. Mi ugyan igen derék emberek vagyunk, de pénzünk, kölcsönözni való pénzünk nincsen; 's igy arról van szó, hogy a' külfölddel kedveltessük meg a' dolgot. Külföldön intézet nincs, melly Magyarországnak adna pénzt, sőt a' statutumokban is ben van, hogy épen csak magyar nemesnek nem szabad kölcsönadni; és a' magyar polgárnak e' tekintetben is jobb a' dolga. Valóban a' magyar nemes igen generosus és ezen jótéteményt is — a' pénzkölcsönzést — másnak engedi át, 's maga nagy generositásának, nagylelküségének uj tanuságát adja itt is: hogy ő egyedül az, ki az országban pénz nélkül marad. A' külföld tehát a' lehető legroszszabb vélekedésben volt Magyarország hitele iránt, 's midőn egyszerre azt hallja, hogy a' magyar is felül a' paripára és hitelt akar, és mivel kezdi? Cambio-mercantileval — „Jézus Mária!" — De még is azt látja, hogy szilárd akarat van bennünk „coûte qui coûte" azon állapotból kiemelkedni. És azt bizonyosan minden ember, ki mind azon akadályokat ösmeri, mellyeket B. m. főispánja előhozott, 's körülményink, bonyolodásink, geografiai helyzetünk 'stb. illyféle viszonyainkat, mindezeket méltányolván azt fogja mondani, hogy ezen emberek inkább, hogy semmit se tegyenek, a' második lépéssel kezdik meg a' dolgot; 's ha el nem érhették a' legjobbat, mégis tettek annyit, mennyit tehettek. És ez becsületünkre válik, 's reménynyünk lehet, hogy a' külfölddel pénzbeli összeköttetésbe jöhetünk, és hogy ránk is biborodik a' reggel, miután nemzetünk a' polgárisodás egyik kellékével felruházta magát. 'S im egyszerre, mint a' falusi borbély, ki beadta az orvosságot és midőn az valósággal operált, a' helyett hogy a' sikert bevárta volna, látván hogy a' patiensnek kissé fájt, antidotumot adott neki: ugy akarunk mi is most tenni a' helyett hogy nekünk is a' krisist kellene bevárnunk; és valóban, mi egy lépést sem fogunk életbe vágót tenni, melly krisist ne huzna maga után. Azt hiszszük é, hogy olly állapotból, millyen a' mai, jobb állapotba minden jaj és kellemetlenség nélkül juthatunk? Ha ezt hiszszük, akkor a' „reform" szót egyenesen töröljük ki szótárunkból; akkor maradjunk mocsár és homok közt, mi eddig izlésemet mindinkább felfelémelygeti. Ha itt a' főtábla azon szerepet játszaná, hogy épen midőn működni kezd a' szer, mert éget, az antidotumot beadja: mikép gondolhatjuk, bogy a' külföldi pénzes, ki látja, hogy a' nemzet akar, de a' fördi tábla mutatja ezen tétovázást, valamint a' franczia mondás tartja: „ordre, contre-ordre, désordre" pénzét ide hozza! Azt vélem, e' tekintetben nem tehetünk egyebet, 's itt máskép segiteni nem lehet, mint ki kell állani a' krisist, béketüréssel kell lennünk 's minden más hitelintézetünknek megvetni alapját. Itt van ideje, hogy az ősiségről és minden egyéb eszközről szóljunk, 's tegyük meg mindazt, minek első lépésnek kellett volna lenni. Igy vagyunk, mint mondám, a' hiddal is, ez majd felépül, és utakat kell csinálnunk, mert különben kinevet a' világ. És azért méltóztassanak alázattal kérem azt tán más alkalomra utmutatásul emlékezetökben tartani: hogy olly nagy dolgokat meg kell fontolni, és hogy azokat, kik magokat söpörtetni nem hagyják, 's tán egykét vonással tovább tudják kicalculálni a' politikai sakkjáték huzásit, nem kell gyanusitani. Bevégzem hoszszura terjedt beszédemet azzal, hogy ha valamit üzenünk a' t. RRnek, egyenesen üzenjük meg ezt, nem tevén mindezekre a' t. RRet figyelmesekké, mert ők szintolly jól tudják a'dolgok fekvését, mint mi; mert vannak olly scandalumok, mellyek kivált ujabb időkben történtek 's mellyek ollyvi-

---

val. Ekkor Pál ismét igy szólt: Barátom ezen pénznek még hija van! Más alkalommal te magad megmagyaráztad nekem, mi a' tőke: azon summa t. i. mellyet én neked esztendő elején adtam 's melly mint az én tulajdonom egész esztendőn által rendelkezésedre állott. Illyen volt már első évben az 1000 forint mellynek kamatja ez az egyik 60 forint Ez eddig helyes. De már második évben én neked nemcsak 1000, hanem 1060 forintot adtam. mert ez az első évi kamatba jövő 60 forint is, ten magad más alkalommali magyarázata szerint tulajdonommá lett a' befizetés határnapjától fogva 's te ezt is szintugy megtartottad magadnál, én pedig szintugy nálad hagytam második évre mint az 1000 forintot, 's ez szintugy rendelkezésedre volt egész esztendőn által, mint az 1000 forint. Ez tehát tulajdon magyarázatod szerint szintugy tőke mint az 1000 forint; és igy a' második esztendőt illetőleg nemcsak 1000, hanem 1060 forinttól tartozol fizetni kamatot. Most meg Pálnak van igaza! és az a' kamat, mellyet ő itt a' 60 forinttól követel, nem kamat kamatja, hanem kamatból lett tőkének kamatja.

lágosak, hogy itt figyelmeztetés nem szükséges; mondom tehát, ha valamit üzenünk a' t.RRnek, mindenekelőtt jelentsük ki: „hogy a' váltóképesség semmi forma, semmi módositás, semmi ambiguitás által szükebb szigetre ne szorittassék.“ Ez alázatos véleményem.

231d. orsz. ülés a' m. FRRnél sept. 27. Ő cs. kir. fens. ülés-megnyitáskor felolvastatá a' t. RR. üzenetét a' törvények kötelező erejének a' kir. megerősités napjától leendő kezdete 's azoknak az ország t.hatóságihoz szintaz naptól számitandó 30 nap alatti leküldése tárgyában; melly üzenet mint a' mellékelt törvény- 's felirási javaslat ugyan köziratra lett volna utasitandó, de ő cs. kir. fens. javaslatára, egyszerü 's rövid tartalmok miatt azonnal tárgyalás alá vétettek 's másodszori felolvasásuk után minden észrevétel nélkül elfogadtattak. Felolvastaték 's köziratra bocsáttaték ezután a' váltótörvénykönyv némelly pontjainak módositása 's illetőleg bövitése tárgyábani förendi válaszüzenet. Napirend főtárgya volt a' jelen országgyülési költségek viselése iránti üzenet és t.czikk tárgyalása, melly alkalommal egy m. püspök, előrebocsátván, hogy ő a' t. RR. ezen kivánatát nem ellenzi, mégis a' napló tekintetéből érintetlenül nem hagyhatá, hogy már mult országgyülésen e' nm. táblán egy igazságos kivetési kulcs kidolgozása szükségesnek itélteték; mi azonban valamint jelenleg, ugy akkor is az idő rövidsége miatt elmaradt. Hogy tovább ezen és más tárgyaknál félreértés ne következzék, a' m. szónok nem ismérheti el a' rendi táblának valamint itteni némelly tagoknak azon állitását, hogy az, mit a' t. RR. kivánnak, egyenesen a' nemzet kivánata volna. Végre az 1655 : 37. és 1715 : 47. tartalmát tovább is fentartatni kivánja, melly törvények szerint mindazok, kik személyesen az országgyülésre meghivatnak 's itt megjelennek, a' költségekhez járulni nem kötelesek. De mint előbb kijelenté, a' jelen körülményekben, önkéntes ajánlás formában a' költségviselést nem ellenzi. — Miután Horvátország követe a' kivetést a' tartományi gyülés jogaihoz tartozónak állitotta, a'többség a'püspök nézeteit elfogadá; mit is ő cs. kir. fens. végzésképen kimondván, a' RRet elegy. ülésre meghivatá, mellyben a' Pesten épitendő országház iránt kiküldött orsz. választmány tudósitását benyujtá, melly is felolvastatván, annak kinyomatása rendeltetett.

293d. ker. ülésb. sept. 27kén az élelmezés és szállásozás tárgyában az orsz. választmány jelentésére készitett üzenet 's a' gyorsirászati tanitószéknek az egyetemben felállitása iránti üzenet 's felirási javaslat hitelesittetett. Ezután a' csödtörvények módositása jövetanácskozás alá. N. megye követe inditványt tön, hogy az olly csődperek, mellyek tömege 500 frtot tul nem halad, szóbeli eljárás utján a' megyékben szolgabiró és esküt által, kir. városokban pedig két tanácsos által itéltessenek el. Egy más m. követ pedig az eljárás egyszerüsitésére inditványozá: hogy a' kisebb sommáju csődperek jövendőben is a' törvényszéknél hagyassanak meg; azonban ha a' biróság a' tömeg-elintézésnél semmi bonyolult kérdést nem talál, a' felek megjelenésekor azok kihallgatása mellett tüstint itéltessék el; ezen gyakorlat van, ugymond, megyémben, hogy midőn valakinek csődpere van, alispán elibe a' folyamodások beadatnak, ez a' megjelenésre szokott mód szerint határidőt kitüz 's midőn a' hitelezők megjelennek, a' törvényszék által megkérdeztetnek :vajjon kivánják é hogy a' per rögtön elitéltessék? ha igen, akkor sommás uton történik az eljárás; azt kivánják tehát küldőim kikerülni, hogy illy csekély sommáju csődpereknél ne legyen hatalmában a' hitelezők valamellyikének a' tüstinti itélethozást ellenzeni. Az utána szólt megyei követ pedig megjegyzé: mikép a' csődpereknél a' fölebbvitel mindig birtokon kivül szokott történni, már pedig nagyobb biztosságot találhatnak illy kérdés elintézésére a' t.székekben, mint a' szolgabiró és esküt szóbeli eljárásában; a' szegény embert 10 frt. ép ugy érdekli mint hg Eszterházyt százezer forint, különben a' csődpereket, bármi csekély sommájuak legyenek is, szóbeli uton nem lehet elintézni, ezek közt szintolly bonyolult kérdések kerülhetnek elő mint a' nagy sommáju csődtömegeknél, 's a' követeléseket oklevelek által kell bebizonyitani, a' hitelezőt nemcsak a' maga követelése érdekelheti, hanem a' classificatióra nézve a' többi hitelezőé is. De a' t.széknek sem lehet azt rögtön elitélni, mert a' t.szék maga sorozatot nem készithet. Legnagyobb baj véleményem szerint, hogy a' csődpereknél a' költségeket a' szegény adózó nép által fizetett házi pénztár viseli, itt látom az orvoslás mellőzhetlen szükségét, erre nézve tehát kivánom: hogy a' nagyobb sommáju csődpereknél a' költségeket a' tömeg fizesse: a' csekély sommájuakra nézve pedig az lenne javaslatom: hogy mivel a' megye tisztviselőivel, kiket fizet, szabadon parancsolhat, legtöbb költség pedig a' tömeggondnok és perügyelő fizetésére történik, minthogy pedig a' csekélyebb sommáju pereknél kevesebb munka van, legyen a' szolgabiró tömeggondnok, a' megye egyik ügyésze pedig perfelügyelő. Egy más m. szónok a' csődbiróságot tovább is a' megyéknél kivánta megtartatni, a' gyors elitélést a' kisebb sommáknál azon esetre nem ellenezvén ha abban a'felek megegyeznek; ennélfogva kötelességéül kivánta tenni a' t.széknek, hogy mindenek előtt az egyeztetést próbálja meg, ezzel, ugymond, igen sokat segithetni a' dolgon. Volt azonban több, kik az 1000 forintot meg nem haladó csődpereket szóbeli eljárás alá kivánták rendelni; némellyek pedig költségkimélés tekintetéből csődbirósággal az uriszékeket is fel kivánták ruházni, ennek azonban igen kevés pártfogója találkozott; végre szavazatra kerülvén a' dolog, azon kérdés tüzetett ki: vajjon az 1000 ftot meg nem haladó csődperekben szóbeli eljárás mellett a' szolgabiró esküt társával, vagy pedig a' törvényszék itéljen é: 34 megye 12 ellen a' t.széket tartotta meg. Szavazás után többek által előadatott, miképa' RR. szóbeli eljárást nem érthetnek, mert a' csődperekhez a' követelés bebizonyitására, 's a' t. oklevelek szükségesek, hanem kisebb sommáju csődperek röviditésére a' sommás eljárást kivánják alkalmazni; minél fogva a' ker. jegyző a' kifejlett elv nyomán fogja a' t.javaslatot elkésziteni. Továbbá A. megye követe inditványára 23 szótöbbséggel 21 ellen elhatároztatott: hogy ezer for. meg nem haladott csődperekre nézve az eddigi szokás megtartatván, a' nagyobb sommáju csődpereknél a'perköltségeket a' tömeg viselendi. A' magyar tengermellékre nézve rendeltetett: hogy a' csődperekben jövendőre a' váltótörvényszék biráskodjék, a' fölebbvitel pedig a' kormányszékhez történjék. T. megye inditványára elhatároztatott, hogy jövendőben a' rendes tanácscsal ellátott kikindai kerület előtt is indittathassanak csődperek. — Végre Sz. m. követe inditványára, a' csődtörvényeknek a' váltótörvényszékek szerinti módositásába a'RR. nem bocsátkoznak, kivéve a' bukásokrul szóló törvényeket, miről a' ker. jegyző t.javaslatot fog késziteni, fentartván mindazáltal a' RR. az egyes inditványok előterjesztése fölötti intézkedést.

230d. orsz. ülésb. a' t. RRnél sept. 27kén. Miután a' ker. elnökség a' hitelesitett munkálatokat beadá 's a' FRRtől átküldött viszonüzeneteket bemutatá, egyszersmind tudatá a' RRel, hogy a' FRR. azon felirás és t. javaslatokban, mellyek szerint jövendőben ő fels. k. k. válaszában a' fölterjesztendő t. javaslatok szerkezetére is adja észrevételeit 's hogy a' táblai perek orsz.gyülés alatt is folytathassanak, megegyeztek, elegy ülésre hivatván, onnan visszatértök után felolv. a' katonai élelmezés tárgyában az orsz. választmány jelentésére készitett üzenet 's a' katonai kicsapongások korlátozása iránt mult országgyülésről fölterjesztett törvényjavaslatra k. k. válasz kiadás szorgalmazására készitett felirás; mellyekre észrevétel nem levén, csupán ez utóbbira S. megye követe előterjeszté,mikép megyéjében egy kapitány egy adózó jobbágyot részint önmaga, részint vele levő közlegényei által annyira vereté, hogy az adózó harmadnapra meghalt, a' tény-megvizsgálásra vegyes választmány küldetett ki, de a' katonaauditor, miután a' bünben részes 12 közkatona azt állitotta, hogy a' kapitány a' verésben részt nem vett, az ellenkező véleményben levő tanukat, kik mintegy 30 valának, kihallgatni nem akarta: ezt küldöji sérelmesnek találván orvoslása végett a' htanácshoz folyamodtak. Illy tények gyakori ismétlése mulhatlanul szükségessé teszi, hogy a' katonai kihágások fékezése tárgyában minélelőbb törvény alkottassék, 's a' felirásban a' Szepes és Temesben elkövetett katonai kicsapongásokra a' ker. megállapodás nyomán hivatkozás tétetett. Ezután a' zsidók dolgában készitett üzenet, felirás és t.javaslat került tárgyalás alá. A' t.javaslatra nézve a' nm. kir. személynök ugymond: e'tárgy igen fontos,több százezernek boldogsága van itt kérdésben, 's midőn ezen népfaj sorsán a' t. RR. könnyiteni akarnak, ne méltóztassanak a' javaslatot olly széles basisra épiteni, hogy általa az is, mit elérni lehetne, elmellőztessék; én lelkemből ohajtom a' zsidók emancipatióját, mert közszempontból azt igazságosnak tartom, ezt a' jövendő ugy is meg fogja adni, de az idő jelen helyzetében a' zsidóságra nem látom azt nélkülözhetlen szükségesnek. Nekünk ezuttal csak annyira kell terjeszkedni, hogy a' zsidó népnek keresetmódot nyujtsunk, őket a' mesterségek gyakorolhatásában részesitsük, 's hogy ők városi fekvő birtokot szerezhessenek, mert ugy vélem, ép ezek eltiltása által kénytelenek az általok jelenleg gyakorolt keresetmódra általmenni. Nem is látom okát, miért ne vehetnének akármelly városban a' birtokosabb zsidók magoknak fekvő birtokot, ezt nemcsak az ő, de leginkább a' mi érdekeink igénylik, mert igen rendes helyzetben vannak, most majd az egész kereskedés kezökben van és semmi látható vagyonuk nincs, bukást akkor tehetnek, mikor nekik tetszik, ennélfogva elégnek tartanám ez alkalommal elhatározni azt, hogy polg. fekvő birtokot szerezhessenek 's mesterséget üzhessenek, ahoz keresztyén legényeket tarthassanak, 's ők viszont keresztyén mesteremberek mühelyeiben dolgozhassanak, ez által lassankint az összeolvadás megtörténhetik. A' falusi zsidókra nézve szinte megegyezem abban, hogy urbéri telkeket örök áron szerezhessenek, azon világos föltétel mellett, hogy azokat magok vagy hitsorosaik által müveljék,vagy legalább szolgáiknak 1/3 izraeliták legyenek ha pedig ezt nem teendik, joga legyen akárkinek a'jobbágyi telket biró zsidót kibecsültetni, mert eddig igen kevesen vannak közülök, tudtommal legalább egy sincs, kik földmüveléssel foglalkoznának, ez által alkalmok lecnd bebizonyithatni, hogy igaz fiai és szorgalmas polgárai akarnak lenni a' hazának. Magyarországnak leginkább iparüző és földmüves kezekre van szüksége, ha azokat, mint megemlitettem, megadjuk, ugy hiszem eleget tettünk, annálfogva elégnek tartanám azt,miben mult országgyülés vége felé a' két tábla megegyezett, t.javaslatba foglalni. A' kir. városok követei közül többen nem kivánták a' zsidókat több joggal felruházni, mint mennyi az 1840ki törvényben foglaltatik; különösen ellenzették a' bányavárosokban lakhatást, 's hogy külföldről be ne vándorolhassanak. Errenézve a' nm. elnök előadá; mikép ha a' RR. általányos generalitásban maradnak, akkor Magyarországból Palaestinát fognak csinálni, mert Lengyelországból azon nagyszámu zsidóság, kiket az orosz czár kihajtani akar, mind hazánkba fog vándorlani; eddig a' külföldről bevándorlott zsidóknak legfelsőbb helyről engedelmet kelle szerezniök, ha erre nézve a' RR. megszoritólag rendelkezni nem kivánnak, akkor azon régi gyakorlatot tovább is fen kell tartani. Egy m. követ emlité, mikép a' theoria mezején a' javaslott jogok megadása, hogy az által a' haza jólléte majd előmozdittatik, mind igen igen szép, de a'gyakorlat mezején egészen ellenkezőkép áll; mielőtt tehát nekiek polg. jogok adatnának, minthogy ők a' theocratianak hódolnak,'s thalmud szerint felebarátjoknak csak a' zsidókat tartják, annálfogva kivánta, hogy egy orsz. biztosság küldessék ki, melly a' zsidókat meghallgatván, ha ők socialis életet velünk élni akarnak, ezen balitéleteket és szokásokat rontsa le. Voltak, kik a' fen előadott okok miatt a' t.javaslat 2dik pontját kihagyatni kivánták. Erre azonban B. m. követe megjegyzé, hogy azon §ban semmi több nem foglaltatik,mint a' mult országgy. t.javaslatba volt iktatva, mivel ez szórul szóra onnan iratott ki. Multkor fájdalmunkat nyilvánitottuk, hogy a' zsidók legtöbbnyire uzsoráskodó váltóüzletet gyakorolnak, 's most a' birtokszerzéstől végkép eltiltani vagy a' legszigorubb föltételekre szoritani akarjuk, hogy az urbéri telkeket magok mivelni tartozzanak,az által megfosztanánk sok szegény embert a' kenyérkeresettől, ha hozzájok dologvégetteresztenі nem engednők;ugyan kérdem: hát mi magunk müveljük földeinket? a' felállitott elvből következtetve tehát nekünk sem szabadna jószágot tartani 'sa't. K. m. követe egy külföldi zsidót sem kivánt addig bebocsátani, meddig a' honfiusitási törvényben irántok rendelkezés nem tétetik; a' jelen t.javaslatot tehát, ugymond szóló,a' ker. megállapodás következtében csak a' honban lakó zsidókra kell érteni, mert a' külföldiekről a' RR. a' honfiusitásrul szóló törvényben fognak intézkedni, e' kérdés tehát addig felfüggesztendő 's ha a' RR. az emlitett törvényt ez orsz.gyülésen el nem készithetik, azokról külön törvény által tétessék rendelkezés. A' hoszszas előadások miatt ezen tárgy a' mai ülésben be nem fejeztetett.

232d. orsz. ülésb. a' nm. FRRnél sept. 28kán, országbiró ő kegyelm. elölülése alatt. Felolvastatván a' RRnek a' katonai élelmezés körül munkálkodott orsz. választmány tudósitása folytábani üzenete, mellyet egy b. 's főispán, tekintve az országgy. közelgő végét, elfogadhatónak vélt, 's azért a' választmány működése folytatására bizassék meg, hogy legalább az ország részéről e' tárgyban semmi el ne mulasztassék. E' vélemény általányosan elfogadtatván, követk. a' katonai kihágások iránti üzenet, felirási-'s t.javaslat, mellyekre semmi észrevétel nem tétetvén, elfogadásuk után az ülés eloszlott.

294d. ker. ülésb. sept. 28kán, az elnökség tudatá a' RRkel, mikép a' védegylet közbejött okok miatt közgyülését nem sept. 29d. hanem oct. 6d. tartandja; 's mégazt is jelenté, hogy Pozsony m. Rdei, a' megyei börtön talpkövének Nádor ő fens. által hétfőn leendő letételéhez az ünnepélyre a' t. RRket meghitták. Ezután a' börtönrendszer tárgyában készitett 5dik üzenete a'RRnek hitelesittetett; tanácskozás alá került pedig a' haj-

dukerület belrendezését tárgyazó 2dik válaszüzenete a' FRRnek. Néhány a' FRR. által javaslott szerkezetbeli módositásnak ez alkalommal is lett elfogadása mellett a' főelvekre nézve a' RR. ezuttal is többizben kifejtett nézeteik mellett maradtak. A' m. FRR. az országgy. követek választásába a' megállapitott választói képesség mellett minden lakosnak egyenes befolyást adni ez alkalommal sem kivántak. Ennek pártolására az illető kerület ifjabb követe megemlité, miképen a' felállitott választói képesség által a' 60 ezer lakosbul álló kerületnek legalább 13 ezer választója leszen, már pedig a' legnagyobb városban az ott felállitott képesség szerint sem fogna annyi választó lenni, igy Pest városnak alig lesz 8000; ezek azonban, minthogy egy helyen laknak a' választási jogot könnyen gyakorolhatják, mig a' hajdukerületben egymástól távol f e k v ő városok szegényebb sorsu, de választói képességgel felruházott lakosai a' választásban mindnyájan részt nem vehetnek, 's igy a' követválasztásban azon város lakosai, hol a' választás tartandó, vagy tulnyomóságot fognak gyakorolhatni, vagy pedig lélekvásárlások által, mitől eddig a' kerület mentve vala, fognak a' szegényebb sorsu lakosok a' választásra becsődittetni; mindezek mellőzésére tehát a' FRR. által javaslott közvetett követválasztást elfogadtatni kérte. Voltak, kik a' hajdu követ kivánatában osztoztak; mások az egyenes választáshoz tovább is ragaszkodtak. E' kérdés ugymond egy m. követ, igen fontos, a' hajdukerületnek igen nagy analogiája van a' megyékkel, ha mi ezen javaslatot elfogadnók, idővel ebből a' megyékre következtetés huzathatnék, már pedig én a' constit. élet fentartására legszükségesb kelléknek tartom a' közvetlen követválasztást, ezen csorbát ejteni szabadságunk korlátozása nélkül nem lehet; de nem is látom szükségét, kivált most, miután a' FRR. a' sz. kir. városokban az egyenes választást elfogadták, ebből reménylhetni, hogy jelen javaslatuktól szinte el fognak állani. Szerkezetünk szerint megjegyzé a' ker. jegyző, nem kell a' tulnyomó befolyástól vagy az összeseregléstől tartani, mert a' ker. közgyülés által kiküldött szavazatszedő választmány, miután minden városban külön megtörténik a' választás, a' czédulázást helységenkint szedi összse, 's ha egy a' választottak közül valaki absolut többséget nyer, az meg van választva követnek; hogy ha pedig absolut többséget senki sem nyerne, akkor a' legtöbb szavazatot nyertek közül szinte helységenkint golyózás által fog történni a' választás. Azonban a' kérdés eldöntésére szavazat sürgettetvén, a' többség az egyenes választás-megtartásra szavazott. Továbbá a' városi szerkezet megállapitása nyomán 28 szó többséggel kimondatott: hogy a' kerületi főkapitány országgy. követnek nem választathatik. Többi pontra pedig a' közelités ugy történt mint a' városoknál határoztatott. E' tárgy végeztével fölvétetett a' Jászkunkerület rendezése tágyában átküldött 2d. válaszüzenete a' m. FRRnek. A' jászkunkerületek egyik követe ez alkalommal is kérte hogy a' kerületekre való főfelügyelés jövendőre is az ország Nádoránál mint a' Jászkunok törv. grófjánál ős szokás szerint hagyassék meg, de szavazat utján 27 megye 20 ellen az előbbi szerkezet nyomán a' httanács mellett nyilatkozott. A' településről intézkedő 41. §nál az érdeklett kerületek követe a' régi szokás megtartására kérte a' RRet; kik figyelembe vevén azt, hogy a' telepedési jog a' jászkunokra nézve életkérdés, ollyan jog, mellyet a' kerületek pénzen vásároltak; tehát, hogy a' kerületek sérelmei nélkül történhessék meg a' településhetés, ujabb t.javaslat-készités végett ezen munkálat a' ker. választmánynak kiadatott; 's addig a' szerkezet további tárgyaltatása felfüggesztetett.

231d. orsz. ülésb. a' RRnél sept. 28kán, tárgy a' félbenszakadt zsidóügy. A' nm. kir. személynök az előterjesztett kivánatokat röviden ismételvén, ez alkalommal, ugymond, a' zsidók dolgában eleget teendünk, ha azokat foglaljuk törvénybe, mikben a' mult országgyülés vége felé a' két tábla megegyezett, hogy t. i. a' kir. városokban polgári fekvő birtokot szerezhessenek, és saját életmódjok megszerzésire keresztyén mesterlegényekkel is szabad legyen czéhbeli mesterséget üzniök, 's a' zsidó mesterlegények viszont keresztyének műhelyeiben is dolgozhassanak, gyárokat állithassanak továbbá urbéri telkeket örökös áron szerezhessenek, ugy mindazáltal, hogy azt maga müvelni, vagy azok művelésére olly s z o l g á k a t, kiknek b i z o n y o s része hitsorsosaikból állana, használni tartozzanak. Voltak a' RR. közül tegnap többen, kik e' véleményben osztoztak, 's a' most mondottakon felül még kijelentették, hogy a' zsidóknak a' bányavárosokban lakhatást ezentul sem kivánják megengedni; ezeknélfogva legkevesb szükségét sem látom a' 2. §nak, mert az, mit ezáltal a' RR. az izraelitáknak adni akarnak, az 1840d. törvényben mind benfoglaltatik. De a' RR. többsége azt, hogy a' zsidók ezentul mindenütt szabadon lakhassanak, a' ker. határozat nyomán a' 2d. §ban megtartotta. Azonban a' nm. elnök ujabbi felszólalása következtében K. m.követének tegnapi inditványára kimondatott, hogy ezen t.javaslat csupán a' honban lakó izraelitákra értetik, a' külföldrül beköltözni kivánókrul pedig a' honfiusitás tárgyáról készitendő t.javaslatban fognak rendelkezni; hogyha pedig ebből ez országgyülésen törvény nem leend, a' külföldi zsidók bevétele iránti külön intézkedést a' RR. magoknak fentartják. Továbbá a' nm. elnök javaslatára, azon ker. megállapodás, hogy a' zsidók ügyvédek lehessenek, megsemmisittetett. Nekünk, ugymond, a' nm. szónok nem lehet az feladatunk, hogy ezen osztályt, melly már olly nagy számra növekedett, még i n k á b b szaporitsuk, e' hazának kézmüvesekre, gyárosakra, földmüvelőkre van szüksége, 's ez által elég alkalma fog nyilni a' szorgalmas zsidónak élelme megszerzésére; én hiszem, hogy a' zsidóbul igen ügyes ügyvéd válnék, 's minthogy ezen életmód nem olly nagy fáradsággal járó, a' zsidó pedig tudjuk nem igen szeret dolgozni, ő az ügyvédségen igen kapna, 's hogy aztannál jövedelmezőbbé tegye, az uzsoráskodás előmozditására hatalmas pénzhajhászszá is lenne. Végre még ellenzőkre talált a' t.javaslat azon pontja, melly szerint az izraelitáknak kötelességökül tétetik, hogy Pesten egy középponti tanodát állitsanak fel; ezzel, ugymond, egy m. követ csak a' felekezetességet szaporitjuk; ott vannak a' mi iskoláink, azokban eddig is, 's ezután is képezhetik magokat. V. kápt. követe pedig igen különösnek látta, hogy a' nevelési rendszert legelsőben is a' zsidóknál kivánják javitani a' RR. A' kerül. szerkezet mellett azonban B. m. ősz követe megjegyzé, mikép eddig sokan azért nem akarták a' zsidókat polg. jogokban részesiteni, mert azt állitották, hogy nálok német elem uralkodik, ennek megszüntetésére tehát szükséges olly iskolák felállittatása, mellyekben a' magyar nyelvet megtanulhassák; annak okát, hogy a' mivelődésre magokat kiképezni ne szabadjon, nem tudom átlátni, mi azt kivánjuk, hogy jó polgárokká neveltessenek, de tőlök meg akarjuk tagadni az iskolák épithetését; nincs itt különös tanról szó, hisz a' felett a' h.tanács fogna őrködni, 's ennek lesz feladata az iskolai tanulmányokra felügyelni. Mire a' nm. elnök, ugymond, mi is azt kivánjuk hogy tanuljanak, de a' haza egyik legnagyobb bajának tartom a' felekezetek elkülönitett iskoláit, hogy egy kis városban több gymnasium, vagy akademia legyen, én ohajtanám az eddigi elkülönitést is minélelőbb egyesiteni, hogy minden vallásbeli a' tudományokat — a' vallást kivéve — egy iskolában t a n u l n á; ez okoknál fogva, minthogy a' zsidónak sem kell saját kiképzésére egyéb tudományokat tanulni mint a' keresztyéneknek, nem látom szükségét a' zsidó egyetem-felállitásnak. Az okokat a' RR. többsége győzőknek nem találván a' ker. szerkezetet a' „maradjonnal" megtartotta.

295d. ker. ülésb. sept. 30kán, a' törvények kötelező erejének kezdete 's azoknak a' t. hatóságokhoz megküldése iránti válaszüzenete a' FRRnek vétetett föl. K. m. követe 's vele néhányan ezen t.javaslatot letétetni 's e' részben törvényt alkottatni nem kivántak, mert ellentétben találták, hogy midőn a' törvény, szentesitése napjától azonnal kötelező erővel bir, a' t.hatóságokhoz kihirdetés végett csak 60 nap mulva küldetnék. A' többség azonban az előbbi szerkezetet tartotta meg, nem látván alapját a' főrendi kivánatnak, mivel 30 nap elég idő arra, hogy a' törvények a' hatóságokhoz elküldethessenek. Felolvastatott továbbá Hrabovszky Péter alapitványa beczikkezése iránt készitett üzenet, felirás és t.javaslat; ez, mint mult orsz.gyülésen az egyházi adományosak törvényszékei elrendezése iránt készitett t.-javaslat is elfogadtatott. Folytatólag a' futóhomok miképeni meggátlásárul szóló t.javaslat került elő, a' javaslott szerkezet, változatlanul megtartatott. Ez alkalommal N. m. követe a' vizmosások meggátlásáról is hasonló rendelkezést inditványzott, de a' többségnél pártoltatásra nem talált. Ezután az egyh. tizedről rendelkező t.javaslat jöve tanácskozás alá. Erre nézve mult alkalommal a' RR. kimondák a' megváltás e l v é t, most leginkább a' megváltási s o m m a mennyiségéről levén szó, a' felszólalt káptalanbeli k ö v e t e k időrövidség miatt az egész t á r g y a t m e l l ő z t e t n i kivánták 's a' kényszerítő megváltást t u l a j d o n-sértésnek nevezték, 'stb. Más részről megemlittetett, miképen a' tized a' terhek legsulyosbika 's igazságtalan, mert azt ollyanok is tartoznak megadni, kik a' kath. egyházzal legkisebb összeköttetésben sincsenek, mint a' protestansok 'stb. Sokan a' mult országgyülésen készitett törv.-javaslatot megtartatni kivánták, melly szerint minden egész telek 2 forinttal váltassék meg. S. m. követe és pártolói olly törvényes intézkedést javasoltak, hogy minden egyes község iránt tized- kárpótlás fejében egy egy hold után a' tizedből járó eddigi jövedelem 10 évi közép ár szerint számittassék ki, ebből azután vonassék le a' dézmás bér a' vontató marhára, behordásra, cséplőkre, majorsági épületekre 's gabnatárakra szükséges költségek, mint ollyanok, mellyek a' tizedszedő egyházi egyedet terhelik, az igy kiszámitott megváltási szám a' törv. hatóság közbejöttével megállapittatván, szabadságában álljon minden egyes községnek szent György napján a' megváltási sommát egyszerre és kész pénzben letenni. Szavazat alá tehát e' két eltérő inditvány tüzetvén ki, 26 megye 22 ellen a' törv. javaslat nyomán a' 2. forintos megváltást fogadta el; 's e' szerint a' többi §§. is megtartattak. Végre a' községi jegyzők iránt tett borsodi törv. javaslat vétetett fel. E' tárgyban az 1836. 9. tben némi módositások tétettek, vitatkozás leginkább a' választásmód fölött levén; a' javaslott szerkezet szerint a' jegyzők minden hat évben a' község által minden befolyás nélkül lettek volna választandók, szavazat után azonban az 1836: 9. t. rendelkezése meghagyatott 's csak törvényes uton mozdittathatnak el.

Budapesti napló. ♂ Utólsó negyedébe léptünk az évnek; az ősz bekövetkezett, a' nélkül hogy nyarunk volt volna. Ezt azonban föl sem vennők, ha e' tünemény az erkölcsi világban is 's kivált napjainkban, olly gyakori nem volna, egyeseknél ugy, mint nemzeteknél, kikre korán őszül az idő, mielőtt becsületes nyárnak örülhetének. Czélzás nélkül mondjuk ezt, de nem aggodalom nélkül, midőn ifju nemzedékünkre tekintünk, melly az öreg V i r á g arany intését: „Élni siess!" ugy látszik, nagyon is betüszerint vagy inkább fonákul veszi, azaz ezt nem annyira szellemi, mint inkább anyagi jelentése szerint értelmezi. Mindent elkövetünk, polgári mint politikai éltünkben, hogy minél hamarébb éljünk, 's mi ennek következése? az, hogy vagy zöldiben szedendjük le gyümölcseinket, vagy gyümölcsözésre nem is visszük már virágjokban elerőtetett ültetvényinket. Tehát ne feledjük, urak, hogy a' tavasz és ősz közt, ne hogy a' természetben ugrás történjék, nyárnak is kell lenni, még pedig melegitő, érlelő, hő nyárnak, a' természetben ugy, mint a' nemzetek életében, különben sz. Mihály lovára mondom, idő előtt megőszülünk, mint ez a' boldogtalan 1844dik év, la! — Az uj évnegyed beállta egy más eszmét is kelt fel bennünk, az országgyülés végét: tehát nem igaz a' példabeszéd, hogy a' magyar gyüléseknek vége hossza nincs; mert im az országgyülésnek elég hossza — volt, 's vége is — lesz; millyen? az más kérdés. — Pozsonyban Orosz Elek ungmegyei követ gyilkosai Kovács Pál és Toronyi István a' kir. tábla itélete következtében mult hó 28kán tömérdek nézö sokaság előtt pallos által kivégeztettek. A' halálos itélet szavai szerint előbb Toronyi István vezettetett a' vesztőpadra 's kivégeztetett, utána pedig Kovács Pál mint nagyobb beszámitásu bünös. Az első zokogás és jajkiáltások közt esdeklett kegyelmért 's igen nehezen látszott megválni életétől; a' második tompa merevültséggel nyujtá nyakát a' hóhérpallos alá. — Pesten magány- és nyilványos köreinkben legélénkebb tárgya most a' társalgásnak a' gyár-védegylet; hol két magyar ember találkozik, bizonyos lehetsz benne, hogy a' védegylet reménlhető eredvényeiről vitatkoznak, vagy annak egyes pontjait rostálgatják. 'S ha az eszmének nem hódolnak is föltétlenül mindnyájan, de érdekelve, mondhatni, mindnyájan vagyunk, 's egyelőre már ez is jó jel illy indolens népnél, minő mi vagyunk. Hallottunk ollyakat is, kik akkor igérkezének, magukat hazai kelmék 's iparczikkek vételére kötelezni, ha majd ennek ‚practicai hasznát látandják.' Ha igy gondolkoznánk mindnyájan, ugyan várhatnának ő teendőségeik e' practicai siker bekövetkezésére! No de ezek nem sokan vannak. Csak a' kereskedők szöppentek meg egy kissé, azt hivén, hogy majd mind nyakukon szárad a' sok külföldi áruczikk . . . de a' kereskedő hamar megvigasztalja magát, 's már egy kettő ki is hirdette, hogy nála csupa hazai kelméket vásárolhatni ... fogadni mernénk, hogy az ugynevezett ‚külföldi szivarok' nagyobb része, de mellyek becsülettel itthon születtek, szinte megnemzetisülend 's mint eredeti becsületes magyar szivarok fognak felfüstöltetni. Eddig a' kényesb magyar ember meg sem vette az áruczikket, ha külföldi neve nem volt, most meg a' külföldit nem fogja megvenni, ha magyar neve nem lesz. — A' héten ismét egy pár gyuladásunk volt a' Tabánban, a' német szinházzal szomszédos Rupp házban 's még valahol, de mivel mind a' három magyar tüz volt, szerencsére még kitörése előtt eloltathatott. — A' magyar kir. egyetemben, valamint alsóbb iskoláinkban is a' leczkéket ujra megkezdették, a' sok kisebb nagyobb diák csak ugy hemzseg utczáinkon. Az egyetembeli ifjuság csütörtökön oct. 3dikán tartá „Veni sancte"-ját. A' szokásos szónoklat, mellyel az ifjuság e' magyar királyi e g y e t e m d i s z t e r e m é b e n illyenkor üdvözöltetni szokott, ismét sok hallgatót vonzott e' csarnokokba. Mindnyájan, magyar beszédet vártunk, 's ugy hiszszük 1844ben, akkor, midőn az ország minden hatóságai már törvény szerint is magyarul tartoznak szólani, midőn a' tanodák magyarositását már maga a' fens. kormány 's egy k. kir. leirat is hathatósan sürgeti; — mondom illy körülmények közt méltán 's joggal várhattunk azt. De ha már diák beszédnek kellett lenni, legalább magyar zamatot ohajtottunk volna benne lelni; annál inkább pedig, mert szónok ur szövegében épen a' tudományok előmenetelét Magyarországban fejtegeté, azonban az egész beszéd olly ovatosan tartaték az isko-

PEST, csütörtök october 10kén

JELENKOR.

1844. 81dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kinevezések 's előléptetések; A' kamatok kamatairól; folyt. Országgy. közlemény: (oct. 1sejei frdi ülésb. a' zsidóság ügye fölött heves tanácskozás; szintaznapi ker. ülésb. több rdi üzenet után a' turopolyai sérelem és illyrismus; szintaznapi orsz. rdi ülésb. a' városügyi 7d. üzenet a' főfelügyelőségre nézve; oct. 2d. ker. ülésb. Turócz sérelme Alsó 's Felső Turosekre nézve; hajózásgátló akadályok 's vontatóutak; szintaznapi orsz. rdi ülésb. egyh. adományosak[t.széke, nemnemesek hivatalképessége; oct. 3d. frdi ülésb. több üzenet után a' vsi felügyelőség; szintaznapi ker. ülésb. katonai kihágások; gyárvédegylet; szintaznapi orsz. rdi ülésb egyh. tizedváltság 'st. oct. 4d. frdi ülésb. börtönrendszer, Hrabovszky alapitv. kiczikkezt. egyetem 's gyorsirászat; oct. 5d. ker ülésb. hitelintézet, vil. öröködés, hajózási akadályok, ausztr. lehuzásdij; szintaznapi frdi ülésb. nemnemesek hivatalképessége, futóhomok, hasonszenv, buccarii hajózásiskola; vegy. ülésb. fölterjeszt. t. rdü felirás 's tjavaslat; Szatmár és Borsodmegye két rdü közgyüléseinek határozati.)

Amerika (Mexiconak Anglia Texas elleni háborura pénzsegélyt igér.)

Spanyolország (A' királyné egészsége; Cormenin Madridban; Catalóniában forrongás,)

Anglia (Brazilia és Montevideo; Rosse gr. óriási távcsöve; az aldermanségre választás; Mannsell inditványa az irlandi parliament iránt.)

Franczia ország (Soult, Eynard 's az örökbéke; Garella viszszatérte Panamából 's vizsgálati eredvénye; Guizot közleménye Aberdeenhez 'sat.)

Orosz-Lengyelország (a' pápa és massoviai püspök.)

Török ország (a' hitelhagyottakkal jelenl bánásmód.)

Értesitő.

Magyarország és Erdély.

Ő cs. 's ap. kir. föls. gr. Pálffy Rudolfot a' nm. magy. kir. udv. kanczellariánál fogalmazó gyakornokot ugyanottan tiszteletbeli fogalmazóvá, a' székesfehérvári káptalannál Korizmics Antal kanonokot székesegyházi főesperessé, Simonesics Imre kanonokot pedig budai főesperessé méltóztatott kegy. kinevezni.

A' magyar kir. ország-főépitészeti igazgatóságnál első segéd Kecskés Károly, a' 3dik igazgatói segédállomásra alkalmaztatott.

A' nm. magyar. kir. udv. Kinestár a' rékasi megüresült igazg. erdőügyelőségre Schnur Ferenczet, hulcsi igazg. kerületi erdőszt alkalmazta.— Weinzierl Albert, dentai kamrai számtartó f. évi aug. 10kén meghalálozott.

A' kamatok kamatiról. (Folyt.) De mi hát oka, hogy mégis mind igy itélnek törvényszékeink kicsinytől fogva nagyig? hogy minden felől ezt halljuk hangzani: interusurium interusurii non currit? holott ez törvénykönyvünkben világos törvénynyel megállapitva sehol nem találtatik. Vannak tudom, kik ennek okát abban keresik, hogy a' birák törvényszékeinken inkább az adósak mint a' hitelezők közzé tartoznak 's ennélfogva amazoknak kedveznek inkább mint ezeknek. De én valamint egy részről azt nem merném állitani, hogy biráink közt nincsenek ollyanok, kik tulajdon érdekükből az adósakat pártolják inkább mint a' hitelezőket: ugy más részről az itt kérdésben forgó nézetnek minden törvényszékeinkeni uralkodását teljességgel nem látom ollyannak, hogy azt egyedül biráink részrehajlásának kellene vagy csak lehetne is tulajdonitnunk; sőt nekem ugy látszik, hogy ebben biráink szinte egészen ártatlanok. Ugyanis, ha itt igazságosak akarunk lenni itéletünkben, meg kell vizsgálnunk: micsoda vélemények uralkodtak hazánkban eleitől fogva a' kamatokat illetőleg? Törvénykönyvünkben interesről legelőször tétetik emlités az 1622ki 46dik t.czikkben, hol az 1608ki koronázáselőtti 22d. t.czikk, mellyben az rendeltetett, hogy mivelMagyarország királyainak a'korona jószágit soha semmi esetben elzálogositni nem szabad, tehát a' kik illy jószágokat, nevezetesen bányákat vettek 's birnak zálogban, azoktól ezek minélelőbb mégpedig a' zálogos summa megtéritése nélkül vétessenek viszsza — megujittatván még ez is hozzá adatott, hogy ha a' bányák zálogos birtokosai a' zálogos summa interesét követelnék, az se adassék meg nekik; mivel ugymond *az interest az ország törvényei tiltják (siquidem interesse legibus regni vetitum est)*. Mivel pedig ezen tárgyról régibb irott törvényünk (decretum, articulus) sehol nem fordul elő: itt a' *legibus regni* nevezet alatt kétség kivül őseinknek azon régi törvényes szokását,—lex consvetudinariát—kell értenünk, melly szerint ők a' kölcsönadott pénztöli kamatfizetést a' törvényszékeken meg nem itélték; de a' mit Verbőczy vagy elfelejtett, vagy talán mint még akkor igen csekély fontosságu tárgyat, méltónak sem itélt följegyezni. Ezen kamat- nem vevésnek alapját pedig ugy látszik még Mózes törvényeiben kell keresnünk, hol (2. Mos. XXII. 25 és 3. Mos. XXV. 36. 37.) a' kölcsönadott pénztöli kamatvétel nyilván tilalmaztatik. Melly törvények szellemében a' zsoltáriró is 15d. számu szép énekében a' kegyes istenfélő ember jellemeit rajzolván abban egy vonásnak teszi ezt is, hogy az felebarátjának kölcsönad, de attól kamatot nem vesz. Igy éreztek 's igy értettek ezen tárgyról őseink is. És valóban azon időkben, mikor még a' pénzt élire verve ládákba elzárni 's ugy rejtegetni divatozó szokás volt, igen igazságosnak találom, ha törvényszékeink, nem mondom kamat a' kamatját, de csak egyszerű kamatot sem itéltek meg a' kölcsön kiadott pénz után; mert hiszen az a' ládában sem szaporitott volna. Azonban mi a' bátorságot illeti, talán még bátorságosabb volt a' rakásra gyüjtött kincs egy részét kiosztani másoknak kölcsön; mivel igy, ha rablók törnek valakire 's pénzes ládáját kirabolják, legalább az, a' mit kölcsön kiosztott, megmarad.

De idővel kezdvén őseinknél is ébredezni azon gondolat, hogy kár a' pénzt ládában elrejtve hevertetni, hanem valamire kell forditani, hogy hasznot hajtson, ezzel együtt változott a' kamatokróli nézet is, 's ennek 2dik időszaka 1647ben kezdődött, melly évbeli 144d. t.czikkely már megengedi: *„ut ad justum interesse, — 6 percentum computando — tam debitoribus sese obligare, quam creditoribus (ubi superinde obligatorias haberent) intra et extra judicium exigere deinceps liceat“* Melly törvénynek ezen szavaiból: *ubi superinde obligatorias haberent*, következik, hogy ha kamatfizetés nem volt nyilván kötelezve a' szerződésben, még ezen törvény hozatala után sem itéltetett az meg; az tételén föl, hogy a' kölcsönadó, ki illy kötelezvényt vett, csak a' régi mód szerint kamat nélkül 's csupán keresztyéni szeretetből adta pénzét kölcsön felebarátjának. Egyébiránt ezen 6 percent kamatot megengedő 1647ki törvény később még kétszer is megujittatott, u.m. 1715:51; és 1723:120; amabban a' kamatok, ebben pedig mind a' kamatok mind a' tőke elvesztésének büntetése alatt tilalmaztatván 100tól 6nál több kamatot venni, 's a' kik ezt teszik, azok *usurarii, salutis et charitatis immemores, usurariae pravitati et avaritiae dediti* nevekkel illettetvén. — Vajjon az illy törvények által érhetni é kivánt czélt, ennek vitatásába most nem bocsátkozom, szoritkozván ez uttal csak a' kamatok kamatira.

Mirenézve tovább menvén azt mondom, hogy ugrás szintugy nincs az erkölcsi mint az anyagi természetben. Mint ebben ugy amabban is minden kifejlődés lépcsőnkint történik, és idő kell reá. Midőn 1647ben hazánk törvénye megengedte, hogy a' kölcsönadó pénzétől kamatot vehessen, 's ezt, mi az előtt bünnek tartatott 's tilalmaztatott, a' kiszabott határok között *igazságosnak* nyilványitotta, (*justum* interesse 6 percentum computando): minden, a' kinek kiadni való pénze volt, megörült, hogyazt már most becsületesen 'störvényesen kiadhatja, 's a' kamatot az adóson, ha szép szerint nem akarná fizetni, törvényesen is megveheti. Kinek juthatott volna még akkor csak esze ágába is, hogy még az elmaradt kamatoktól is kamatot követeljen? Ez valóságos ugrás lett volna az erkölcsi természetben. Ha tehát akkor tájban Pál kiadott Péternek 100 frtot 6 percent kamatra, 's Péter a' kamatfizetést esztendőrül esztendőre halogatván utóljára Pál által törvényszék elibe idéztetett és ott a' tőkének 's ettül például 5 eszt. járó kamatnak fizetésében elmarasztatott: mi látszhatott volna természetesbnek mint az, hogy a' bíróság ezen kamatokat igy számitsa ki: 100 forinttól 1 esztendőre esik 6 forint, és igy 5 esztendőre esik 5ször 6, azaz 30 forint. És valósággal igy is számitotta. És ez ellen Pálnak sem volt semmi kifogása; mert ezt ő is igy tanulta, igy tudta. Hogy valaki a' kamatoktól is kamatot követeljen azazok befizetésére kitüzött határidő eltelése után, arra az ipar 's kereskedés szellemének még nagyobb kifejlése 's tökéletes öntudatra ébredése kivántatett. De mielőtt ez bekövetkezett 's bekövetkezhetett volna, annyira szokásba jött törvényszékeinken az elmaradt kamatoknak emlitett mód szerinti kiszámitása 's a' hitelezők részről is annak minden kifogás nélküli elfogadása, hogy később ha eszébe jutott is valamelly speculansabb hitelezőnek, hogy ő, ha az elmaradt kamatok idejében befizettettek volna, azoknak is vehette volna hasznát, 's ha aztán ennélfogva követelte is az adóson, hogy fizesse azok kamatjait is: az ellenfél ügyvéde azt felelte, hogy *interusurium interusurii non currit*. Mit tett ez? Felelet: ez csak egy tényt, egy factumot fejezett ki, azt t. i. hogy mióta 1647ben hazánk törvénye megengedte, hogy 100tól 6 kamatot lehessen venni, soha sem volt szokásban törvényszékeinken az elmaradt kamatoktól is kamatot számitani, mit a' birák is kénytelenek voltak elismerni, 's ezen törvényes szokás — lex consvetudinaria — az, melly hazánkban már szinte 200 esztendős praxis által megerősitve mind e' mai napig is divatoz. És igy nálunk, hol a' törvényes szokás törvényerővel bir, sőt törvénynek is neveztetik, (mert nem igy mondják: consvetudo legalis, hanem igy: lex consvetudinaria) és a' hol azon törvényeknek, melylyek szerint biráink itélnek, nagy részök illy törvényszéki gyakorlatokon alapul, kivánni sem lehet, hogy biráink már ma az illy törvénnyé vált szokást, ha szinte azt igazságtalannak ismerik is, magoktól megváltoztassák, következőleg törvényszékeinket azért, hogy a'kamatok kamatit meg nem itélik, igazságtalanoknak kiáltani 's részrehajlásrul vádolni nem lehet. Ezen törvényes szokást eltörleni 's ellenkezővel váltani fel, csak a' törvényhozásnak van joga. Ez valamint 1647ben a' kamatokat illető már akkor hat — hétszáz éves v. talán még régibb törv. szokást, melly ebben állott: interusurii interusurium non currit, látván hogy az többé nem az időhöz való, eltörlötte: ugy ma ismét a' kamatok másod időszakában már szinte kétszáz esztendő óta uralkodó azon törv. szokást is, melly szerint interusurium interusurii non currit, eltörölheti, 's hogy ezt tegye, el is jött az idő. Mert minden körülmény oda mutat, hogy az ipar és kereskedés szelleme 1647 óta, különösen pedig a' közelebbi 30 esztendős béke alatt egészen fölébredt 's öntudatra jött hazánkban, és hogy pénzügyek körüli fogalmaink egészen felvilágosodtak. Már ma minden hitelező kicsinytől fogva nagyig, egyesek és társulatok nagyon érzik azt, a' mit 1647ben még senki sem érzett, t. i. hogy milly igaztalanság rejlik a' kamatok kamatinak nem fizetésében 's hogy mennyire károsittatik az által a' hitelező, ha adósa a' kamatokat kivált nagyobb summától több évig idejében be nem fizetvén, a' kamatok kamatai mind elvesznek. Már ma jobban tudunk számitani, mint tudtak őseink ez előtt 200 esztendővel; már ma tehát szükség a' kamattörvényt is a' nemzet pénzügyek körüli értelmi kifejlettségének mai magasb fokához alkalmaztatni 's megengedni, hogy az elmaradt kamatoktól kamatot kötelezni és venni szabad legyen.

Annyival szükségesb pedig ezt tenni minélelőbb, mivel a' befizetés határidején tul elmaradt kamatok kamatinak meg nem itélése főtörvényszékeinknek t. i. a' királyi és hétszemélyes tábláknak a' kamatok fizetése körül ez előtt már több mint 70 évvel megállapitott 's azóta minden törvényszékeinken folytonos gyakorlatban levő igen bölcs és igazságos elveikkel homlokegyenest ellenkezik. Emlitettük ugyanis már fentebb, hogy mikor a' törvényhozás 1647ben megengedte hogy a' hitelezők 100tól 6 kamatot vehessenek, ezen záradékkal élt: „ubi superinde obligatorias haberent.“ A' honnan első tekintettel következni látszik, hogy ha nincs a' szerződésben kamat kötelezve, azt követelni általjában és soha nem lehet. Ezen záradékot illetőleg már a' gyakorlatban előforduló különböző esetekre nézve következő igen bölcs és igazságos elveket állitottak fel főtörvényszékeink, (utraque tabula.*): „Licet in obligatoriis interusurium per expressum non obligetur, si nihilominus terminus solutionis per debitorem positus fuit, vel intuitu persolvendi debiti admonitio judiciaria erga eundem praemissa exstitit, a' termino adpromissae solutionis vel factae admonitionis interusurium adjudicari solet; quia debitor terminum solutionis ponens, ultra illum pecunias creditoris sine fructu retinere non velle, et creditor debitum suum judicialiter repetens, idem apud

*) Lásd Planum Tabulare seu Decisiones Curiales editio secunda pag. 155.

debitorem diutius sine interusurio relinquere nolle censentur; sed et alias rem alienam contra judiciariam repetitionem et admonitionem retinens sensu tituli 71. 2dae censuram malae fidei incurrit, talis vero adlucri cessantis, et damni emergentis compensationem de omni jure tenetur." (Folytatjuk.)

Országgyülésiközlemény a' Hirnök szerint. 224dik orsz. ülésb. a' nm. FRRnél oct. 1én tanácskozás tárgya: üzenete a' RRnek a' zsidók dolgában. Ennek, valamint a' benne említett fölirási javaslat és törvényczikknek fölolvasta után egy m. gróf az egészre nézve oda nyilatkozék, hogy mennyiben a' törv.javaslat a' zsidó népnevelésről rendelkeznék, szükségtelennek tartja, mindaddig, mig az általányos népnevelés el nem leend rendezve, törv.hozásilag a' széthányt zsidók neveltetését előleg tárgyalni. Magok is alakithatnak szabadon iskolákat és zsinagógákat ezentul is, mint eddig. Többnyire ezen tárgyat az orsz.gyülés mostani stadiumában már későn véli fölhozottnak, mivel jelenleg vagy csak puszta hozzájárulással, vagy egyszerü elvetéssel döntethetnék az el,holott természeténél fogva hoszszabb tanácskozást 's több üzenetváltást kiván. Azért szónok vélekedése oda járul, hogy a' zsidókat tekintve azok, mik mult országgyülésen ő felségének fölterjesztettek, menjenek most is a' fölirás és törv.javaslatba, a' többi pedig alkalmasb időre maradjon. Ezen nézetben egy m. gróf és kormányszéki elnök megegyezvén, a' törv.javaslat fölolvasott első pontjára, a' türelmi adóra nézve nem kételkedék, hogy azt most illy alakban megtartani nem lehet, noha ez magában nem törvénytelen, miután régi időkben a' nemzetek mintegy kezet fogva kirekeszték a' zsidókat minden polg. foglalatosságból 's a' törvények jótéteményeiből, 's azért kénytelenek voltak a' kir. kamara ótalma alá menekedni; minek következtiben subditi camerales lettek 's ezen pártfogásért fizettek bizonyos sommát, melly az akkori idők szelleméhez képest türelmi adónak vagy tolerantialis taksának czimezteték. A' törv.czikkely 2dik szakaszára nézve pedig megjegyzé, hogy az 1840: 29. 's az ott említett 1791: 38. említik ugyan a' zsidók lakhatásánál kivételkint a' bányavárosokat, törvényeink azonban csak azt rendelik, hogy a' zsidók bányákat ne müvelhessenek, de a' bányavárosokbani lakhatás tilalma sehol föl nem található. A' türelmi adó-eltörlés iránt minden szónok egyetértvén, a' bányavárosokbani lakhatás körül egy m. gr. a' gyakorlatot hozta föl, melly szerint némelly megyékben statutumok által is kirekesztetvék, mint például Gömörben, min szónok igen örül 's a' nép is nagyon meg van elégedve ezen kirekesztés miatt, sok rosztul levén ez által megmentve, mellyek a' zsidókkali érintkezéstől elválhatlanok. Turócz megyét is szerencsésnek vallá főispánja, hogy keblében zsidó nem lakik. Ellenben egy gróf azt kivánná, hogy a' zsidók egész országszerte általányos szabadsággal minden polgári jogokkal legyenek fölruházva, mint annak bármelly más polgárai; de miután ezt elérhetni nem reméllí, a' RR. javaslatát egész kiterjedésben pártolja. Magában e' kivánatban elvontan véve egy lelkes gróf osztozott ugyan, miután lehetlen e' szerencsétlen nép iránt némi sympathiával nem viseltetni, de nemzetiség tekintetében illy idegen elem fölvételét veszélyesnek tartá. Neki kifejlett nemzetiség nélkül semmiféle előlépés nem kell, mert a' zagyva népnek tán több pénze lesz, de egy erős nemzet méltóságára soha sem emelkedendik. Alig mentünk által a' sirtól az élethez, 's már az egész zsidóságot akarjuk szivünkhöz szoritni, noha nemzetiségünk még távol sem olly erős, hogy annyi heterogen elemet elbirhasson. Angliát itten mintául nem vehetjük, mert az angol roppant nemzetiségben a' zsidóság teljesen elenyészik, valamint egy palaczk tinta nagy tóba öntve épen nem éreztetik, mig egy kád vizet teljesen megront. Ha, ugymond szónok, én egy ladikban ülve két gyermekkel, mellyek közül egyik sajátom, a' hullámokat annyira látom dühöngni, hogy az egyik gyermeket kivetni szükséges, bár habozom az idegent kidobni, de végre mégis csak tulajdon gyermekemet tartom meg, ámbár tudom, hogy az ujságok azt közhirré fogják tenni. Minden illy kedvezés: a' nemzetiségen csorba, 's olly idegen osztály fölvétele, mellyben annyi intelligentia, szorgalom és pénz létezik, kétszeresen veszélyes. Jelenleg igaz, szilárdult már némileg a' nemzetiség, miután közügyeink honi nyelven folynak; törvényeink azon hozatnak 's fels. Urunkkal is azon szólunk, mi sok honfit már annyi a megnyugtat, hogy ujra claludni készül 's épen azért e' tárgy körül hátralépés nem szükséges; de még előre sem mehetünk, 's azért az elsőben fölszólalt m. gróf szerint, maradjunk az előbbinél. Ezen előadás egyik részét az előbb fölszólalt gróf oda czélzónak vélvén, mintha ő a' zsidóságnak teljes polgárisodása által a' kifejlődő nemzetiség ellen törekednék, ennek ünnepélyesen ellenmond, hivatkozhatván e' tekintetben a' közvéleményre, miután a' nemzetiség miatt alig szenvedett valaki többet, mint ő. Noha nemzetiségünk még azon fokra nem juthatott, mellynek elérését nálánál forróbban senki sem ohajtja; mégis azt igen nyomorultnak tartaná, ha az néhány nyomorult zsidó által illy nagy veszélybe hozathatnék, miután három századon keresztül annyi ellenséges behatásnak ellenállni volt képes. A' sirból fölemelkedő zsidó törekedni fog inkább uj hazája nemzetiségét minél inkább előmozditni. — Erre a' másik gróf kijelenti, hogy az épen fölszólalt m. urnak nemzetiségünk előmozditása körüli bokros érdemeit senki jobban nem méltányolja, mint épen a' szónok; de ugy látszik, mintha ő méltósága maga sem volna ezen tárgy körül tisztában magával, miután mig a' panszlavismus ellen minden erővel törekedik, addig egy más ellenséges elemnek kaput nyitni kész. Ismétli, nem olly erős még a' magyar elem, hogy minden más nemzetiséget elbirhasson vagy épen absorbeálhasson, 's különösnek találja ő méltósága eljárását, ki a' zsidókat egy részben protegálja, más részben nyomorultaknak bélyegzi; megköszönhetik valóban az illy pártfogást. Szónok jelenleg is, mint annyi más alkalommal nyilványitotta, forrón ohajtja, hogy e' hazának minden lakosa egyenlő részt vegyen az alkotvány minden áldásiban, egyenlőt a' terhek viselésiben, 's mindenki büszke öntudattal mondhassa: neki is van hazája, de hogy a' tulliberalismus követelései miatt öngyermekét dobja ki a' ladikból, arra soha magát biratni semmikép nem engedendi. Méltóztassanak tehát magokkal tisztába jöni 's bár a' nagy lelküség és philanthropia igen szép erények, szükséges mindazáltal hogy mindenek előtt józanok legyünk. Egy másik gróf sem találta helyesnek a' „nyomorult zsidó" kifejezést, miután sok közülök egynél több nagy urat kifizetni képes. Ő is szeretné, ha annyi vagyon és intelligentia amalgamiroztatnék nemzetiségünkkel, de ezt a' zsidó jellemnél fogva lehetetlennek tartja, 's állitása bebizonyitására csak azon egy példát hozza fel, hogy ő egy igen gazdag és derék zsidót, ki Magyarországgal a' legnagyobb kiterjedésü kereskedési viszonyokban áll, felszólitá: vegye állandó lakását honunkban 's legyen magyar; mire ez válaszul adá: hogy nem teheti, mivel az ő nemzetisége európai nemzetiség. Illyen a' zsidó á talában, 's azért annak amalgamiroztatását várni nem lehet. A' 3ik szakasznál egy m. főispán azt kivánta, hogy a' nemesi jószágot bérlő és jobbágyi vagy városi telket szerző zsidó maga fogja az eke szarvát és földjét hitsorsosival együtt mivelje; megmutatván szónok 's utána még többen is, milly zsarolásnak leend majd kitéve a' szegény földmüvelő illyen zsidó haszonbérlők által; de noha még két m. püspök is csak az 1840: 29. t.cz. mellett maradni kivántak: ő cs. kir. fens. mégis a' többség véleményét oda mondotta ki határozatul, hogy jelenleg is a' fölirás valamint a' törv.javaslat a' mult országgyülésen tett fölirás elvei szerint történjék; a' mi pedig ezeken tul a' törv.javaslatban foglaltatik, annak kihagyására szólittassanak fel a' t. RR. Mire az ülés eloszlott.

296d. ker. ülésb. oct. 1én elnökök: gróf Ráday Gedeon Pest, és Szemere Bertalan Borsod megyék követei: jegyzők: Vukovics 's Palóczy; naplóvivő: Botka. Hitelesittetett a) a' városi reformügyben a' 7dik üzenet, b) a' futóhomok miképeni meggátlása tárgyában a' tegnap helybenhagyott törv javaslat mellé készitett üzenet, c) az egyházi adományosak törvényszéki elrendezése iránti üzenet, d) az egyh. tized iránti üzenet 's végre e) a' községi jegyzők tárgyában készitett üzenet. — Napi tárgyalás alá pedig következett: 1) a' turmezei sérelem 's illyrismus érdemébeni válaszüzenete a' m. FRRnek. Az illyr és panszláv mozgalmak elfojtására irányzott felirásban a' FRR. által javaslott módositás első és utólsó részét a' RR. elfogadták, a' másodikat azonban, mint melly az egész országban mindenek előtt tudva levő, továbbá is meghagyták; a' turmezei sérelemre pedig ezuttal is több izben kifejtett nézeteiket tartották meg. 2) Az orsz. sérelmek és kivánatok tárgyában a' 3dik üzenetre tett főrendi észrevételek, 's 3) némelly t.hatóságok által pótlólag előterjesztett sérelmek tárgyában a' 2dik üzenetre adott főrendi észrevételek. Azon pontok fölterjesztésének elősegitésére, mellyek iránt a' két tábla közti egyezség mindeddig meg nem történhetett, a' FRR. ujabban felszólittatni fognak, ragaszkodván a' RR. előbbi határozatukhoz; Pozsega, Verőcze és Szerém megyék sérelmei fölterjesztésére nézve pedig megjegyeztetett: hogy azok a' mult országgyülésen nem külön felirás mellett, hanem a' pótlólag beadott sérelmekkel együtt terjesztettek föl. Végre felolvastatott Turócz megyének sz. kir. Körmöczbánya város ellen Felső-és Alsó-Turcsek helységek iránti határvillongásokból eredett sérelme és Körmöcz város elleni nyilatkozata. E' tárgyban azonban a' RR. az idő késére haladta miatt, miután ahoz többen kivántak szólani, nem határoztak 's a' határvillongási kérdések elintézése jövő ker. ülésre halasztatott.

234d. orsz. ülésb. a' t. RRnél oct. 1jén a' ker. elnökség beadá a' ker. hitelesitett üzeneteket 's felirás és t.javaslatokat; viszont bemutattattak a' FRRtől átküldött viszonüzenetek. Ezek nyomán értesittettek a' RR., miképen a' katonai élelmezés tárgyáról készült üzenetben, a' katonai kihágások fékezése ügyében mult országgy. fölterjesztett t.javaslatra a' k. k. válasz kiadás szorgalmazása iránt tett felirás fölterjesztésében 's az országgy. költségek viselésében a' FRR. megegyeztek. Ezután a' városreform ügyében készitett 7dik üzenet jöve tanácskozás alá; mielőtt azonban a' RR. annak tárgyalásába bocsátkoztak, G. m. követe az idő rövidsége miatt, más két megye pedig inkább mintsem a' főfelügyelőket elfogadná 's általa a' városokban a' constitut. élet kifejlődő csiráját elfojtatni engedné, küldőik meghagytánál fogva az egész munkálatot letétetni kivánta; mi, valamint a' ker. ülésben, ugy ez alkalommal sem talált viszhangra. A' 89d. §nál elnök ő nmélt. a' házbirtokosakra kiterjesztett polg. képességet akép kivánta megszoritttatni, mint a' külső birtokra megállapittatott; a' RR. többségének „maradjona" azonban a' ker. szerkezetet meghagyta. Ugy a' főfelügyelők hatáskörét körüliró javaslatot is, kik ellen a' városi követek legnagyobb része még mindig ellenszenvvel szólal fel a' kevesebbségben maradt megyei követekkel. Ellenben a' nm. kir. személynök kivánta, hogy a' főfelügyelők kinevezésére ő fels. korlátlan hatalom engedtessék. Máskor, ugymond, a' t. RR. mindig azt mondották, hogy a' szab. kir. városokat a' megyékkel hasonló állapotba kell helyezni; itten a' főispán, kit ő fels. korlátlan hatalommal nevez ki, teszi azon kapcsot, melly a' monarchiai egység-fentartásra a' kormány és megye közt szükséges, a' kir. városoknál a' főfelügyelői hivatal felállitási eszméje a' főispánéval azonos, annálfogva itt is a' kinevezést hasonló módon kivánnám eszközöltetni. A' kijelölési jogra nézve pedig megjegyzé, mikép ha a' RR. czélt akarnak érni, ne válaszszanak a' létesitést igy nehezitő módokat, javaslat szerint a' felügyelő hatásköre annyira összve van szoritva, hogy az semmivé vált, én a' kijelölési jogot azon módon, mint a' megyéknél van gyakorlatban, kivánnám a' főfelügyelők kezeibe adni, mert kinek semmi jogot nem adunk, az semmi. Erre azonban válaszul adatott, mikép a' főfelügyelőkre igen fontos dolgok bizattak, ő lesz a' választó és közgyülés elnöke, a' tisztviselőktül miképeni eljárásukért számot kérhet, ezek az elnöki jogok legszebbikei, ezen jogokat a' nemzet többsége adta meg, hasonlón van a' megyei választó és a' tanácskozó gyülések szabályozásánál a' főispáni hatalom körülirva, 's ha a' városi rendezésből azért, mivel a' főfelügyelői korlátlan hatalom meg van szoritva, mi sem fog lenni, ha a' nemzet többségének kivánsága elfogadást nem nyer, isten és ember előtt a' felelősség nem azon többséget, melly a' jelen szerkezetet javaslotta, fogja illetni, hanem azt, melly a' polg. szabadságot szolgaságba helyezni akarja 'stb. A' nagy többség, mint emlitők, a' ker. szerkezetet tartotta meg. Ezután az egyetem tanitási 's gazdálkodási rendszerének or.gyülés elibe leendő terjesztése tárgyában készitett üzenet's felirási javaslat, ugy a' gyorsirászati tanitószékfelállitás iránt készitett üzenet 's felirási javaslat, valamint a' Hrabovszky féle alapitvány kiczikkeztetéséről szóló üzenet 's törv.javaslat vétetett fel, mindnyájára a' RR. „maradjona" a' ker. szerkezetet változatlanul hagyván meg.

297d. kerületi ülésben october 2dikán a' Buccari városban felállitandó hajózási oskola iránti üzenet 's felirási javaslat hitelesitése után, napi rendre került Turócz megyének Körmöcz bányaváros ellen Alsó- és Felső-Turcsek helységekre nézve törv.hatósági jog gyakorlatából keletkezett határvillongási sérelme. Voltak, kik e' tárgy elintézését orsz. biztosságra kivánták bizatni, de szavazáskor azt 31 megye 17 ellen elvetette; ekép a' többség a' jelen sérelem fölött azonnal kivánván határozni, 42 megye 3 ellen az emlitett helységekben, mint mellyek Turócz megyébe kebleztetvék, a' törvényhatósági jog-gyakorlást Turócz megyéhez tartozónak nyilványitotta; igy a' sérelem elfogadtatván, a' többi közé iktattatni határoztatott. Ezután a' hajózásgátló némelly akadályoknak megszüntetéséről szóló t.javaslat kerüle tanácskozás alá. 1. §. A' t.hatóságok kötelesek az iránt intézkedni, hogy a' hajók vontatására szükséges utak ott is, hol hiányzanak, a' törvény-kihirdetés után azonnal elegendő szélességben megnyittatván, mindenhol folyvást járható jó karban tartassanak. 2. §. Az e' vég-

re szükséges munkálatokra a' (T)t. cz. által szabályzott közmunkák fordithatók. 3. §. A' vontatóutak szélességét körülményekhöz képest az illető t.hatóság a' 19 §. értelmében határozandja meg. 4. §. A' vontatóutakra szükséges tért az illető partmelléki birtokosak ingyen átengedni tartoznak; mennyiben mindazáltal az illy földtér-átengedés által egyes birtokosak mások fölött aránytalanul károsodnának, ezek kárát az illető határbeli minden birtokos az 1836: 25. t. cz. által kijelölt szóbeli summás uton aránylag pótolni köteles; urbéri tartozékokra nézve pedig az urbéri szolgálatok 's adózások csökkentésének is helye lenne. M. m. követe ez utóbbi §nál megemlité, mikép nem látja helyesnek, hogy a' törvényhozás az országgyülés végnapjaiban, midőn még annyi fontos teendő van hátra, a' hajózásról kiván intézkedni, 's vontatóutakat akar erre nézve kiszabni minden kárpótlás nélkül; szóló kivánta, hogy ha a' RR. erről csakugyan kivánnak rendelkezni, a' közönség használatára rendelt vontatóutakért a' birtokosak 's egyeseknek leginkább olly helyeken, hol a' gyakor vizáradások és vizmosások miatt a' vontatóutakat nem lehet egy helyen állandósitani, hanem mindauntalan különböző helyeket kell a' vontatásra alkalmazni, kárpótlás adassék annyival is inkább, mivel ezt az igazságszeretet és méltányosság igényli. Az utána szólt tiszamegyei vezérszónok pedig mondá: eddig hazánk legméltányosb panasza, hogy kereskedésünk nincs 's természtvényinket eladni nem tudjuk; nekünk tehát legfőbb kötelességünk azon kevés kereskedést, melly nálunk éledni kezd, az egyes birtokosak vagy tisztviselők zsarolásitól megőrzeni, mert ha ezt nem teszszük, akkor vizeinken azon egykét hajó mozoghatását is meg akadályoztatjuk; hijában épitünk akkor vukovár-fiumei vasutat, mert az ország belkereskedése ez időig csupán vizre levén szoritva, ha itt a' hajózást bizonyos felállitandó zsarlásokkal gátolják, jó haszonnal kevés gabnát szállittathatunk majd a' fiumei kikötőbe. Egyébiránt itt semmi ujról nincs szó; erről már törvényink is rendelkeztek 's a' h.tanács ez időig hasonló rendeleteket bocsátott ki, ha ezek ellen valahol más gyakorlat létezik, az nem más, mint törvényelleni viszszaélés. M. követének azon állitása, hogy sok helyen a' viz ága medrét változtatja, itt alapul fel nem hozható; mert ekép azon helyeken a' vontatóutat a' viz-szabályozásig kijelölni lehetlen, ezt pedig bevárni nem egyéb lenne, mint a' vizen kereskedést akadályozni. Különben azon helyeken, hol a' viz medrét változtatja, a' földbirtokos azon helyet, hol a' folyam megszünt, az uj mederért kárpótlásul nyeri, 's igy az ellenvetés tekintetbe nem vehető; ellenben figyelembe kivánom vétetni azon helyeket, hol hajózó folyam van, mert vajjon termékeik eladásában nem azon községek legszerencsésbek é, mellyek országutak vagy folyóvizek mellett léteznek; az igazság tehát ugy hozza magával, hogy azon helységek, mellyek a' kedvezésben részesitvék, némi terhet is viseljenek. Ugyan volt é valaha, hogy midőn valamelly helység mellett országut épittetett, ott valaki expropriatiót követelt volna? én azt tudom, hogy soha, csupán a' vasutakra nézve rendelte ezt az 1836: 25. t. cz., mégpedig azért, mert a' vasutvállalkozó társaságnak a' vasutépithetést az ország bizonyos föltételek mellett engedte át, itt bizonyos mérsékelt utbér fizettetik; ezért látta szükségesnek a' t.-hozás, hogy a' vasutra szükséges földtér megváltassék, de a' hajózásra, ide nem értvén a' karópénzt, eddig sem létezett legkevesb vám, 's ugy vagyok meggyőződve, ha ma felállitjuk a' megváltási eszmét, azon csekély kereskedés is, melly most létezik, azonnal megszünik, annálfogva kivánom, hogy a' törvényhatóságok által a' vontatóutakra a' t. javaslat szerint minden megváltás nélkül mindenütt a' szükséges tér jelöltessék ki. Egy kárpátvidéki m. követ a' kárpótlás nélküli kényszeritéssel a' birtoktulajdon szentségét látja megsértve, ezt kimondani a' t.hozásnak igen veszedelmes 's azért a' vontatóutak kijelölésére az 1836: 25d. t. cz. alkalmaztatni kivánta; mert a' közhaszon elömozditására egyes birtokosak kárt nem szenvedhetnek, 's ingyen tőlök birtokaikat a' közállomány el nem veheti. Erre ismét válaszoltatott, miképen kárpótlást itt nem képzelhetni, mert, p é l d á u l Csallóközben igen gyakor vizáradások miatt a' vontatóutak szüntelen változnak, a' kibecsülésnek, mellyet alig használhattak a' vontatásra 1—3 hétig, vége hossza nem lenne. Ezen helyeken a' t.hatóság eddig is minden kárpótlás nélkül jelölte ki a' vontatóutat. E' vidék többnyire homokos levén, a' gőzhajózás által sokkal nagyobb károk okoztatnak, a' nélkül, hogy az illető birtokosak kármentesittetnének. Mondatott tovább, hogy ha itt kárpótlásról van szó, akkor alapról is, honnan az fizettetik, szükséges gondoskodni, e' részben tehát a' financialis választmány munkálata tárgyalását bekelne várni. Mások ellenben a' fenlevő vontatóutakra az eddigi szokást fentartani 's csak az ujdonan kijelölendő vontatóutakra kivántak kárpótlást határozni. Végre a' nézetek elágazása miatt szavazat által 28 megye 21 ellen a' javaslott szerkezetet tartotta meg; a' kisebbségben maradt megyék: Sáros, Szepes, Bereg, Ugocsa, Mármaros, Nyitra, Soprony, Trencsény, Vas, Nógrád, Liptó, Somogy, Veszprém, Baranya, Fehér, Esztergom, Mosony, Tolna, Árva, Bács és Szerém.

235d. orsz. ülésb. a' t. RRnél oct. 2kán; fölvétetett a' büntetőtörv.könyvi javaslatnak börtönrendszerről szóló III. része iránt készitett 5d. üzenete a' FRRnek, melly minden észrevétel nélkül helybenhagyatván, a' FRRhez a' többi következett tárgygyal átküldetni rendeltetett. Továbbá tárgyalás alá került az egyh. adományosak törv.székeiről szóló törv.javaslat. A' nm. kir. személynök csupán az urbéri viszonyok elintézésére kivánt szoritkozni, nem látván jelenleg szükségét annak, hogy az egyh. adományosak törv.széki elrendeztessenek; ha időnk volna, ugymond, sokkal szükségesb és hasznosabbnak vélném a' megyei törvényszékek elrendezését. A' megyei követek részről pedig megemlittetett, mikép az orsz.gyülés sürgetős teendőji közt leginkább csak azok részire kellene orvoslást szerezni, kik panaszkodnak, mivel az egyházi adományosak közül egyedül a' torontáliak folyamodnak, miből nem következik, hogy minden praedialistai törvényszék elrendeztessék; de az majd teljes lehetetlen is, azoknak nem levén ollyan fundusok, honnan fizetéses tisztviselőket tarthatnának. Mire megjegyeztetett, mikép ezen eszme nem uj, hanem a' RR. táblájánál már mintegy 12 év előtt megszületett, 's midőn a' RR. ezen törvényjavaslatot pártolják, csak a' mellett nyilatkoznak, mi már rég ezelőtt el lön fogadva. Ezenfelül T. megye követe még azon fonák állást, mellyben a' zágrábi püspök adományos nemesei léteznek, elősorolta, 's annak orvoslása végett a' törv.javaslat megtartása mellett nyilatkozott, mit a' RR. nagy többsége meg is tartott. Ezután a' nemnemesek hivatalképességéről szóló t.javaslat jöve szőnyegre. Erre nézve a' nm. kir. személynök előadá, mikép erre nézve az utólsó napokban illy nagy változtatásokat tenni nem látja czélszerünek. Tudom én, ugymond a' nm. elnök, hogy ezt hazánk kifejlődése igényli, 's az egész civilisált világban mi vagyunk utólsók a' hivatalképességet mindenkire kiterjesztők, azonban ennek mostani elhatározását nem látom hasznosnak; én sem tartozom azokhoz, kik ezen kérdés mulhatlan kifejlődését által nem látják, és szivemből igy ohajtom annak minélelőbbi megtörténhetését, de az országgyülés jelen stadiumában nincs nagy reményem annak létesitéséhez, mert elhatározására, minthogy ezen kérdés egész constitutionalis helyzetünket megfogná változtatni, elegendő időnk nincs, mig máskor siker koronázta volna; különben is ezen fontos ügy vagy kiképezett vagy meghonosult elv a' hazában, 's mint illyen jövendőséggel bir; most azonban a' képezhetlenek nagy tömege közt könnyen elmaradhat, mi az ügynek igen ártalmára lenne; annálfogva ohajtanám, ha a' t. RR. ezen törv.javaslattal ez alkalommal fölhagynának. Több fölszólalt megyei követ a' törv.javaslatot nem pártolta, ezek közül némellyek csak némelly megyei hivatalokra, a' bíróiakat kivéve, kivánták a' hivatalképességet a' nemnemesekre kiterjeszteni. M. megye ősz követe pedig megjegyzé, mikép elég pálya van a' nemnemeseknek fenhagyva, mert ök az egyh. rendnél és katonaságnál a' legmagasb hivatalra is alkalmaztathatnak, 'stb. Mások ellenben a' törvényjavaslathoz azért nem járulhattak, mivel a' hivatalképességet általányosan kivánták kiterjesztetni. K. m. követe mondá, annyira igazságos ezen ügy, hogy ellene legkevésb okot sem hozhatni; a' nm. elnök sem tett ellene más ellenvetést, mint, hogy ezen tárgyat előbb kellett volna fölvenni; de azt hiszem, hogy ki az orsz.-gyülés folyamát kezdettől a' jelen időig figyelemmel kisérte, meggyőződhetett arról, hogy ezen tárgyat a' RR. táblája nem azért halasztotta el ennyire, mintha annak életbe jutását nem akarta volna, hanem mivel mindig systematicus munkák voltak tanácskozás alatt, ez pedig az inditványok közt állván, onnan kiszakitani nem lehetett. Igaz ugyan, ezen tárgy egyike a' legfontosbaknak, mellyek ezen orsz.gyülésen előkerültek, de azért törvénybe iktatására semmi hoszszas fontolgatás nem kivántatik, az egész kérdést néhány percz alatt, csak akarat, jó szándék kell hozzá, befejezhetni. Egyébiránt midőn ekép a' nemnemeseknek a' hivatalképességet megadom, meg nem nyughatom a' törv.javaslat szerkezetében, hanem nyilványosan betétetni kivánom, hogy az országban született vagy meghonosult keresztyén lakos nyerhet csak hivatalképességet; ezt azért kivánom, mert küldöim idegeneket és izraelitákat semminemü közhivatalra nem akarnak alkalmazni. Az utána szólt megyei követ igen sajnálja, hogy a' nm. elnök ezen tárgynak ez uttal biztos jövendőt nem jósol, holott a' FőRR. a' városi szerkezetben 's megyei tanácskozó és választó gyüléseket szabályozó törv.javaslatban ezen elvet elfogadták, 's a' nemnemeseknek a' legfelsőbb birói hivatalokra alkalmazhatáshoz járultak; nem látom tehát által, miért találhatna ellenzékre, midőn a' nemnemesekre, a' közigazgatás ágaira nézve is, a' hivatalképességet kiterjeszteni kivánjuk. Egy más megyei követ pedig átlátta, hogy a' kormány lassu munkássága miatt sokkal korábban kellett volna e' tárgyhoz fogni, mert ugymond 17 hónapja ittlételünknek 's mit nyertünk eddig? a' horvátországi követeknek megengedtetett, hogy most diákul, de jövendőben a' magyar országgyülésen magyarul szólhassanak, 's a' religionaréban két kis resolutiot 'stb. Ezen törvényjavaslatnál nincs egyszerübb törvény, annak elvégzésére 5 percz idő is elég; engem ugyan ki nem elégit, mert általában minden hivatalra kivánnám a' nemnemeseket alkalmazni, de ha el nem érhetem, akkor kénytelen vagyok ezt elfogadni, mit elfogadnunk kell, hacsak minmagunkat 's az emberi jogokat megtagadni nem akarjuk, mert hiszen mi is miből lettünk másból, mint nemnemesekből, mert akkor midőn isten az embert teremtette, nem volt ns, különben is mi a' czéheket eltörölni akarjuk, pedig ezt hogy tehetnők másképi igazságosan, ha azon falat, melly nemes és nemnemes közt a' hivatalviselhetésnél létezik, le nem rontjuk, mert ez a' legdurvább czéh, mit ez életben ismerek, hogy a' hivatalviselésre nemesi ágyból születés kivántatik; pályázzon az ész az észszel, ekkor a' közjóllét előmozditattni 's vele a' közállomány nyerni fog, ellenben minél kisebb térre van a' müködhetés szoritva, az annál kevesbet fog haladni, mert a' középszerü eszü, bármi fényes ágyból nyerje származását, csak középszerü marad. 'stb. Illy nyilatkozatok után a' többség a' kerületi szerkezetet elfogadta, a' k. módositással, hogy az országban benszületett vagy meghonosult törvényesen bevett vallásu nemnemes lakosokra terjesztetik ki a' hivatalképesség. Hasonló módositást nyert a' birtokképességről szóló t.javaslat, mellyet a' többség a' kisebbségnek minden ellenzése mellett is megtartott. Végre a' futóhomok miképeni meggátlásárul szóló üzenet 's t.javaslat vétetett föl, mellyre legkevésb észrevétel sem levén, a' kerületi szerkezet változatlanul hagyatott.

236d. orsz. ülésben a' m. FRRnél oct. 3kán, országbiró ő exclja elnöklete alatt, köziratra bocsáttatának köv. irományok: főrendi válasz a' zsidók állapotjáról; rendi üzenet a' nemnemesek hivatal- és birtokképességéről; 5d. rendi üzenet a' börtönrendszerről; üzenet az egyh. adományozók bíróságáról; üzenet Hrabovszky alapitványáról; üzenet a' tanitási rendszerről 's végre a' gyorsirás gyámolitásáról. Napirenden volt a' k. városok elrendezése tárgyábani 7dik rendi üzenet, a' főfelügyelői szakaszokat megelőző pont rövid nyilatkozatok után elmellőzve, a' nm. tábla előbbi nézetei mellett maradt. A' főfelügyelő kérdése hoszszas és heves vitatkozásokat idézett elő, mellyek azonban egy köztiszt. grófnak nagy megindulással tartott beszéde utáni elájulása alatt hoszszabb időre félbenszakasztattak méltó rémüléssel töltetvén el az egész nm. gyülekezet a' nagy hazafi veszélyén, mellyet azonban a' haza nemtője, hála a' Mindenhatónak! eltávolitott.*) Az egész jelenet kétségtelenité, milly kincsnek tekintik h a z á n k minden osztályai 's felekezetei e' nagy honpolgár életét, mellynek megtartásaért számtalan fohász küldetik az élet és halál urához. A' pontra nézve a' FRR. előbbi nézeteiknél maradtak, valamint az üzenet többi szakaszira nézve is. Ez ülés részleteit jövendő számunkban.

208d. ker. ülésb. oct. 3kán, hitelesittetett a) a' hasonszenvi gyógymód-tanitószéknek az egyetemben leendő felállitása iránti üzenet 's b) felirá-i javaslat; c) a' jobbágyok által szabadon gyakorlandó sóárulás tárgyában készitett 2dik üzenet, d) az 1840: 25 t. cz. felvilágositása iránt gr. Batthyányi Kázmér és Gusztáv percire nézve készitett üzenet. Ezután tárgyalás alá került: 1) a' katonai kihágások iránt 1840d. april 30kán fölterjesztett t.javaslat tárgyábani felirásra nézve átküldött válasz üzenete a' m. FRRnek. A' RR. Szepes megyére hivatkozást a' felirásban tovább is azon oknál fogva megtartották, mivel az illető megye követe az ott elkövetett tényt hivatalosan jelentvén, azt kétségbe nem vehetni. 2) Az

*) Köztiszt. nagy hazánkfija a' förd. táblai ülésben, tartott beszéde után, szokott módja szerint fel 's alá lépdelvén ülőhelyénél hirtelen elájult 's lerogyott. Tüstinti segédkezek ápolása által azonban még ott néhány percz mulva fölélesztetett, 's előbb a' nádori termekbe, innen pedig saját szállására vitetett. A' körülte levő orvosok a honnak drága élet hogyan léte iránt kérdező számos részvevőnek nemcsak megnyugtató választ adtanak, hanem más nap, mint hitelesen értesittetének, az ülésben is megjelent. Isten tartsa meg a' magyar nemzetnek ezen főoszlopát olly korban, melly rendkivüli észtehetségit 's polgári erényeit olly nagy mértékben igényli!

orsz.gyülési költségek iránt tett főrendi válaszüzenetre a' RR. megegyeztek a' n é l k ü l, hogy az 1655 : 37. és 1715 : 47. t. cz. feszegetésébe bocsátkoztak. 3) A' katonai élelmezés és szállásozás tárgyában kiküldött orsz. választmány jelentése iránt tett válaszüzenete a' FRRnek, erre is megtörténvén az egyezség 's ezen három rendbeli tárgyra az üzenetek még ülés alatt megkészittetvén, hitelesittettek 's mai orsz. ülésbe beadattak. Továbbá a' hajózást gátló némelly akadályok megszüntetéséről szóló t.javaslat fölött tegnap megszakadt tanácskozás folyeztetett be. Miután a' RR. által tegnap a' 4 első §§. megállapittatott, a' többi pontra, mellyek leginkább az előbbiekre alapittatvák, semmi nevezetes vitatkozás nem történt, 's ezen t.javaslattal Cs. m. inditványára a' mintegy 360 hajós által beadott folyamodvány az orsz. ülésbe vitetni határoztatott, onnan hiteles tudomásszerzés végett a' FRRhez átküldendő. Ezen tárgy befejezte után mielőtt a'RR. a' napirendre tüzött financialis választmány munkálatát fölvették, T. m. követe az orsz. védegylet folyamodását mint igen sürgetős tárgyat, mivel az egyletnek jövő vasárnap lesz közgyülése, fölvétetni inditványozta. Egy m. követ, ámbár az egyesület üdvös czélját 's az országra nagy hatását megismérte, de ez alkalommal a' folyamodványt mellőztetni kivánta, mivel, ugymond, sokkal fontosb tárgy áll szőnyegen, semhogy azt halasztani lehetne; különben is ezen folyamodványra mást nem határozhatunk, mint hogy a' közgyülésfartásra a' terem, melly már multkor átengedtetett, átadassék; mert mi a' statutumok vizsgálatába ha bocsátkozni kivánnánk, arra több napot kellene szentelni, ezt pedig még azon oknál fogva sem tehetjük, mert az egylet még nem is alakult meg, 's ugy hiszem, hogy mihelyt az privát köréből kilép, czélját elhibázza. Mire egy más megye követe előadá, mikép T. előadását inditványnak nem is tekinthetni, mert ezen folyamodvány fölvételét, midőn a' RR. a' teremet átengedték, elhatározták. Az egyletnek, midőn alapszabályit a' RR. elibe terjesztette, más szándéka nem volt, mint hogy lássák a' RR. minek pártolására hivatnak fel, tudják mi czélra alakult a' társaság, melly eszközökkel kivánja czélját érni; ez sem roszalásnak sem helyeslésnek tárgya nem lehet; minélfogva a' RR. táblája a' statutumok vizsgálatába nem is bocsátkozhatik. Azzal, hogy a' társaság ideiglenes elnöke ide folyamodványt nyujtott, feladása körét tul nem hágta, a' teremen felül nem kért egyebet, mint hogy az ország az egylet iránt rokonszenvét nyilványitsa azon társaság iránt, melly mindazon elvet hordja magában, miket a' RR a' harmineczad tárgyalásakor nyilványitottak. A' fen kifejtett elv nyomán mondatott még, mikép a' társaságra ezen tábla a' helyeslést már akkor kimondotta, midőn közgyülésfartásra a' teremet átengedte, mert ha látták volna a' RR., hogy ez a' status czéljaival ellenkezik, akkor a' terem nem engedtetett volna át. 'stb. Találkozott ellenben néhány, kik a' tárgyat ezuttal mellőztetni kivánták, mig Cs. m. javaslatára, azon végzés hozatott, mikép a' RR a' folyamodást, mellyben a'nemzeti közipar előmozditására czéloztatnak intézkedések tétetni, hazafiuilag méltányolják, 's az egyletnek a' teremet átengedik Végre a' financialis választmány munkálatából, a' hi elintézetről szóló javaslat vétetett fel, ezelőtt azonban a' fizetésre nézve némi általányos előadások tétettek, mellyeket jövő alkalommal.

236d. orsz. ülésb. a' t. RRnél oct. 3kán, tanácskozás alá jött az egyházi tizedről szóló t.javaslat; többen voltak, kik minden kárpótlás nélkül sürgették az egyh. tizedet általányosan eltöröltetni, a' többség azonban a' ker. szerkezet megváltoztatását kivánta, a' 2 for. megváltási dijat keveselvén; minélfogva a' módositás megtételére a' t.javaslat a' kerületi ülésbe visszavitetett. Ezután a' mai kerületben hitelesitett munkálat, ugy a' Buccari városban felállitandó hajózási iskola végett készitett üzenet 's felirási javaslat kerültek elő, mellyekre észrevétel nem tétetvén, a' ker. szerkezet mindnyájára meghagyatott.

Szatmári közgyülés sept. 9kén. Bocsásson meg a' türelmes közönség, mellyet közéletünk hányatásival annyiszor untatnnk;bocsásson meg a' magyarok istene,hogy annyiszor ismételt borházba illő czivódásinkat „közgyülésnek" merészeljük még keresztelni,'s ennek jegyzőkönyvet adunk,mellynek fején elmondjuk,mikép egybegyülénk az ország közjavát,megyénk boldogságát előmozditni. Hijányzik ehez egyfelől akarat, más felől még a' remény is. Minden kérdés pártkérdés nálunk 's közel vagyunk a' kétségbeeséshez,ha látjuk,mikint a' haza legfontosb ügyei pártczélokra dolgoztatnak fel. 'S ha ki olly szerencsétlen,hogy hallgatnia nem szabad és szólnia kell, ellenállhatlanul sodortatik azon örvénybe, hogy szent ügyet, mellyért keble hevül, pusztán pártszempontbul tárgyaljon; mert rég kiköltözött kebleinkből a' hit, hogy okokkal ellenfeleink meggyőződésére hathassunk. Mi természetesb tehát, hogy a' nagyszerü tárgyak is kezeink közt tárgyalás közben határtalanul elsilányulnak. Ez képe országgyülési kérdések tárgyalásának nálunk. — E' gyülésen az esküttszékek kerültek elhatározó vitatás alá. Tudtuk, hogy meddő a' tér,mellyen állunk, mert e' kérdésnek most jelenje nincs, jövője hála az égnek, nem tőlünk függ. Azonban,mint fenebb mondám, nálunk minden kérdésnek sajátszerü története van. Igy ennek is. Tetszett t. i. a' követnek közelebbi országos ülésben az esküttszék ellen szavazni. Ez ellen semmi szónk, mert a' követnek, kinek szatmári utasitás adatik kezébe, isten a' birája. Nem azért pedig, mert utasitása nincs, de mert utasitása van,mellybe a' pártok ha egyebet nem tehetnek is, legalább buvóhelyekről okosan gondoskodnak. Esküttszékek iránti utasitásunknak azonban még különös fatuma is volt, mi ebből áll: A' megye elvileg azt pártolá; de az esküttképességet categoriák szerint jelelé ki, olly kiterjedéssel azonban, hogy még az eke szarvárol sem vonakodék elemeket az esküttszékhez vonni. Mi volt természetesb, mint hogy a' követ első tárgyaláskor határzottan azesküttszék mellett nyilatkozott 's most már ugyanazon utasitásbol ellene,és ezért kelle egy napot nehéz küzdésben eltöltenünk. A' tárgyalás e' miatt nem forgott a' kérdés elvének terén, de követ-roszalás 's követigazolás körül. Hiában kisérték meg néhányan elvonni e' teréről a' tanácskozást 's megfejteni, hogy a' követnyilatkozatban hibát nem keresnek, sem mig mellette, sem mig ellene szavaz, azt pedig hogy ugyanegy alapbol igenlő 's tagadó szavazatot adott, nem látják most helyén tárgyalni. Vége az 5½ órai éles küzdésnek az volt,hogy az esküttszékekbeni sorshuzást elvetették, 's a' követ szavazatát 36 szó 33 ellen helybenhagyá. Meg kell azonban e' többséghez még azt is jegyeznünk, hogy ennek előállitására az egész patvariának insurgálni kellett 's az illető főnökök nem kis munkásságot fejtettek ki 's az eredvény józanabb gondolkozásu conservativek itélete szerint is egy nevezetes uriember erőszakolása volt. Még a' bányászati ügyben adtunk néhány fontos elvet utasitásul és kimondók, hogy a' két tábla közt még álló különbözéseket a' bányatörvény tárgyában olly lényegesnek nem találjuk, hogy miattok azoknak meghozása akadályoztassék. Kedvetlenebb tárgy követte ezt, melly a' municipalis élet legszomoritóbb képét idézi elő. A' másod alispán ugyan is szóval vádolja a' számosközi járás főszbiróját, hogy az bizonyos törvényszéki itéletért őt gaz elnöknek nevezte, és az itélet végrehajtását megtagadta volna, 's ezért elégtételt kér. Vádját az ügyevesztett felperes följelentésén alapitván. E' két tisztviselőnk örökös tusában él egymással 's most első közgyülésünkre hozá baját. U. B. vizsgálatot sürgetett a' vádlott főbiró ellen,azonban talpra állott felekezete ennek és szót kért a' vádlott is. Elmondá a' bepanaszlott főbiró, mikép ő vevén a' törvényszék itéletét, azt azonnal kötelessége szerint végrehajtani kiment, de az alperesnek semmi vagyona nem levén, sem a'felperes semminemü vagyonát kimutatni nem tudván, a' felperesnek elégtételt nem szerezhetett. Ezzel bezárta hivatalos eljárását. Ezután barátai körébe jövén a' felperes is (egy öreg ügyvéd) és szóba hozván a' pört, vélekedését nyiltan elmondá,mi ebből áll: elmondtam hogy ügyvéd urnak keresete embertelen, én voltam az igazságtalan kereset első birája, a' forrás, mellyből a' követelés támadt, maga piszkos, bebizonyitva sincs, ügyvéd ur a' törvényszéket gazul megcsalta, mert a' pörhöz itélet után két uj okiratot csatolt és a' törvényszék vagy tudatlanságbol vagy rosz akaratbol nem tekintve az első biró által beadott pörre, a' keresetet az uj okiratokbul itélte meg. Itt a' pör t. Rk. — az első pörnek csak egy csatolványa van. Ime a' felhivott két okirat, keltének ideje későbbi mint az első biró itélete. — Itéljen kiki az eljárás és szavaim felől. Nem jó tudni a' közönségnek, minő nyilatkozatok követék e' felvilágositást, mert nem jó látni: mi hitelben áll nálunk a' törvényszék eljárása, nem jó tudni, mi mindent hisz felőle a' publicum; azért csak végét mondom el. A' Rdek nem helyeselték a' főbiró közgyülési nyilatkozatát,mi azonkivül történt, ahoz semmi közük. Volt még egy nevezetes tárgya közgyülésünknek. A' berenczei közbirtokosság folyamodék mult közgyülésen a' megyéhez,mellyben Szamos szabályozására az 1840ik Xd. t.czikk értelmében küldöttséget kér. Akkor a' küldöttség megadaték. Most ennek jelentése olvastaték föl. Előttünk hevert 4 rendbeli földabrosz, minden viszony kifejtve 's a' szabályozás ellen érdemileg mit sem lehete mondani. Föltámadt azonban a' féltékenység 's az önerőveli szabályozást meg kellett elvben dönteni azon egyszerü okbul, mert a' megye urai még mindig közerővel szabályoztatnak magoknak. Az illető birtokosakat megkinálták szomszédi egyezkedéssel, ezeknek azonban elv-kimondás kellett, hogy jövendőre nézve a' dolog tisztában legyen. Hosszan vitattaték a' törvény értelme 's mig a' mult gyülés a' Tiszaszabályozás kérdésében a' törvényt tisztán magyarázta, sőt ennek folytában Berenczére nézve a' küldöttséget kinevezte, most tagadta hogy lehessen ez uton (önerővel) folyót szabályozni. A' tanácskozás felette ingerült volt, mert az illetőknek önérdekeltségök, a' törvényszegés, közerőnek törvénytelen használata szemökre vettetett, 's azon igaztalanság is, miszerint magok megszegvén a' törvényt, mást sem engednek törvény szabta jogokkal élni, hogy ez által példa adatván a' törvény- ellenes térről le ne utasittassanak. Mi legkeseritőbb 's kifakadásokra szolgáltatott alkalmat, az volt, hogy mivel egyik folyamodó főbirtokos kijelenté, mikép a' nm. h.tanácstol várja e' törvény- ellenes határozat orvoslását 's fel fogja mutatni a' megye e' tekintetben eljárását's megfejteni az indokokat is, mikből ez ered; azonban itthon is nyilván mindent elkövetni, hogy a' közerőveli szabályozások megszüntessenek; e' miatt a' határozatban nem akarák a' megtagadás okát kimondani, hanem mellékes okokat kerestek, hogy igy a' h.-tanács figyelmét félrevezessék.Végre csakugyan betéteték a' végzésbe, h o g y a' k i v á n t szabályozásra az 1840ik Xik czikk nem alkalmazható. E' kérdés nálunk azért is fontos, mert alig tevé Berencze az első lépést, már is több szomszéd falu birtokosai küldöttségért folyamodtak 's ez uton a' Szamosszabályozás sebesen végrehajtható leendne magányosak erejével. — Isten ójon meg minden testvér megyét hasonló állapottul,hol a' törvényt a' hatóság mindannyiszor félreteszi, a'hányszor az egyesek ferde érdekit fenyegeti. Ez állapot nálunk a' türhetlenség culminatiojját érte el 's változnia kell minden áron. X.

Szatmári Közgyülés (rendkivüli) sept. 26-kán. Pestmegye körlevele még a' közelebbi gyülés végnapjaira megérkezék 's — becsület megyénk józanabb conservativeinek, hő pártolókra talált elannyira,hogy elvben el is fogadtaték, midőn épen az orsz. pénzügyi választmány munkálata megérkezik. Felfüggeszté ezért a' kis számbol álló gyülés további intézkedését 's rendkivüli közgyülést rendelt a' fontos kérdés együtti megoldatására. — Eljött a' kenyértörés napja.És a' megye, mellyet az adózás kérdése éveken keresztül forrongásban tartott, melly e' kérdés örve alatt annyi vért áldozott, melly egy ezelőtt nem ismert hatalmas izgatási szert első hozott napfényre, megadá most magát minden ellenzés nélkül köz felkiáltással 's közmegnyugvással. Szolgáljon ez tanuságul mindazoknak is, kik saját nem akarásukat oily igen szeretik a' megyei izgalmakkal palástolni. Nem létezik izgalom a' megyékben, ha hallgatnak az ámitók, kik a' legszentebb ügyet saját érdekökben ferde czélokra zsákmányolják ki. Ime gyülésünkben jelenvoltak köznemesek is, ezek közt gencsiek a' „nem adózunk" sereg eleje; de mivel nem volt izgató, végig hallgaták a' megyei választmány készséges ajánlatát, az ősiség bukását 's a' csendet és köz helyeslést semmi ellenző nesz nem szakitá félbe. Sőt emelkedék egy szózat, melly az ajánlás terhes létét, a' nemzet pénzetlen állapotát 'sa't. meglehetősen gyanusitó szinben fejtegeté, minden következés nélkül, az elfogadó határozat közakarattal kiáltaték ki. A' megyei választmány még f. hó 23kán egybeült 's a' pénzügyi orsz. választmány munkálatát részletes vizsgálat alá vette. Ezen munkára megjelentek a' conservativ fél minden hatósabb szóvezetői 's a' másik félből néhány tag. Elvül ugy látszik, mintha a' haladók a' létesithetőség igényei mellett következetesen a' majusi közgyülés eseményeihez, azt tüzték volna ki maguknak, hogy most is az állapodásban a' pártok közmegnyugvását 's ez által nem a' többség határozatát, de közmegegyezést keressenek. E' czél természetesen k ö l c s ö n ö s közeledést parancsol, mennyiben ez elvek veszélyeztetésén kivül történhetik. Igy volt ez most is. Alapja a' választmányi vizsgálatnak a' pénzügyi orsz. munkálat volt, mellyben a' fenálló jogok 's féltékenységek iránt annyi ovatosságot láttak, hogy legelsőben is kimondák utasitási elvül, mikép e' munkálat sikerét annyira ohajtandónak vélik, hogy teendő észrevételeiket egyáltalában ‚sine qua non' feltétel gyanánt nem kivánják tekintetni; igyekezzék azért a' követ nézeteiknek elfogadást eszközleni, de ha kisebbségben maradna, ne áldozza fel a' sikert kifejtett nézetinknek. Ezen elv után,melly a' választmány egyhangu véleménye volt, könnyü löna' tovább munkálás. Következett a' közös 's aránylagos teherviselés elvének alkalmazása az évenkint ajánlott 3 millió iránt. Ohajtotta volna ugyan a' választmány, hogy az elv, mellyet a' majusi közgyülésben e' megye is magáéva tett, az országos munkálatban valódi alkalmazásra is talált volna; de erre kilátása csökkenvén, jobbnak látá, hogy az adózók ez uttal pénzbeni hozzájárulástol mentessenek föl 's közvállalatokhozi terheiket csupa kézmunkában teljesitsék; e' miatt közmunkákbani illetőségök ehezképest módosittassék. Ezután átnézte a' választmány az orsz. munkálatban javaslott vállalatokat, mikre n é z v e következőkben tért el a' munkálati véleménytől: a) A' pest-bécs közti vasut-vonalra nézve nem tartá méltányosnak,hogy parallelák elleni biztositás és kamat-garantirozás együttadassék, ezeket tehát alternative szeretné ajánlani, mennyiben egyik a' másiknak pótléka a' vállalkozás biztositásában; azon esetre is, ha a' paral-

PEST, vasárnap october 13kán

JELENKOR.

1844. 83dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: A' kamatok kamatiról; folyt. Országgy. közlemény: oct. 3kai frdi ülés részletei több rdü heves beszéddel a'városi főfelügyelőség's e'miatti episod kifakadások ügyében; oct. 4d. frdi ülésb. az egyetem tan és gazdálkodási rendszere 's gyorsirászat; szintaznapi ker. ülésb. a' hitelintézet megállapitása feltételei; oct. 5d. frdi ülésb. nemnemesek hivatalképessége; futóhomok; hajózásiskola, elegyülésb. több rendü felirás küldetett föl; oct. 7d. ker. ülésb. a'háziadó megbukott; az ezen napi frdi ülésb. a'nemnemesek birtokképessége megállapittatott; oct. 9d. ker. ülésb. a' középponti vasutra nézve a' kamatbiztositás 's egyenvonalok elleni biztositás elfogadtatott; szinteznapi frdi ülés az egyh. adományosak székeirül készült rdi javaslatot nem pártolta, nem a' világos öröködésre nézve fölebbviteli biróságul javaslott törvényszéket ugyszinte az Ausztriában divatos lehuzási dij iránti felirást az előterjesztett alakban; végre a'jobbágyság általi sóárulásra nézve ragaszkodik előbbi nézeteihez; az evang. főfelügyelői hivatala meg nem ürülte miatti nyilatkozat;budapesti napló: fővárosi s egyéb ujdonságok; ipar-'s elemi tanodák: középponti vasut felavatása; Jerney utazása 'st. Komárommegyei közgyülés határozati.)

Spanyolország (öszszeesküvés Cataloniában.)

Anglia (Porter szövetséges parliamentje; O'Connel fényes fogadtatása.)

Franczia ország (Aumale hg. házassága; Bugeaud hadi szemléje Algirban; Lajos Fülöp Eube utazása 'sat.)

Törökország (Meh. Ali Kairóban; Ellenborough l. Sueszben 'sa't.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

A' kamatok kamatiról. (Folyt.) Két esetet emlitenek tehát főtörvényszékink, mellyekben ha nincs is interes nyilván kötelezve valamelly adósságtól, mégis azt megitélni szokás, azaz hogy ők azt meg szokták itélni, kétségkivül, mivel azt megitélni igazságosnak tartják. Egyik ez: ha az adós, ki interest nem kötelezett, határidőt tett a' fizetésre 's akkorra meg nem fizetett. Illyenkor a' fizetésre tett határidőn tul megszokták itélni főtörvényszékink a' kamatokat, azt mondják, azért, mivel ugy veszik, hogy az adós, épen az által, hogy a' fizetésre határidőt szabott, azt nyilatkoztatta ki, miszerint ő azontul nem akarja hitelezője pénzét gyümölcsözés nélkül magánál tartani; tegyük hozzá még, hogy a' hitelező is az által, mivel az adóssal időt határoztatott a' fizetésre, nyilványitotta, miszerint ő sem akarja, hogy pénze az adósnál a' kitett határidőn tul gyümölcsözés nélkül heverjen. Másik eset ez: ha a' hitelező kamatot nem kötelezett adósát törvényesen megintheti, hogy fizessen. Ekkor is meg szokták itélni főtörvényszékink a' kamatokat a' megintetés napjától fogva, azért — azt mondják — mivel ők ugy veszik, hogy a' hitelező az által, mivel adósát a' fizetésre törvényesen meginteti, eléggé nyilványitja, mikép ő pénzét annál hagyni interes nélkül tovább nem akarja. Sőt azt mondják főtörvényszékink, hogy különben is az olly adóst, ki tartozását, mellytől interest nem kötelezett, a' törvényes megintés után mindjárt meg nem fizeti, ugy nézhetni, mint roszlelkü birtokost, ki is azért hitelezőjének az ő miatta történt haszonvesztésből eredett kárát szoros igazság szerint megtériteni tartozik.

Már most kérdem: nem alkalmazhatni é mindezt az elmaradt kamatok kamatinak megitélésére is? De igen! szórul szóra, betürül betüre! Ugyanis hitelező ad kölcsön tiz ezer forintot olly föltétellel, hogy ezen summának 100tól 6tos kamatját minden esztendőben a' kötelezvény kelése napján pontosan lefizesse 's az adós magát a' szerződésben erre kötelezi. Ez által már főtörvényszékink nézete szerint azt nyilványitják, hitelező ugyan, hogy az interes-fizetésre évenkint kitüzött határnapon tul, azt az adósnál gyümölcsözés nélkül hevertetni, az adós pedig, hogy ugyanazt magánál interes nélkül tovább tartani nem akarják. Következőleg ámbár a' kamattól nincs is kamat kötelezve, de ha annak fizetésére idő van határozva, ezen határidőn tul felsőbb törvényszékeink elvei szerint folyni kell a' kamatnak is. Hasonlóképen: a' hitelező meginteti a' kamatokat pontosan nem fizető adóst, hogy azokat fizesse, sőt e' pontatlanság miatt be kivánja venni tőle a' tőkét is. Ez által felsőbb törvényszékeink elvei szerint eléggé nyilványitja a' hitelező, hogy ő adósánál az elmaradt kamatokat gyümölcsözés nélkül hevertetni tovább nem akarja. És igy ezek kamatja, felsőbb törvényszékeink elvei szerint a' megintetés napjától fogva foly, ha szinte kötelezve nem volt, sőt ha szinte az évenkinti fizetés határideje pontosan meghatározva nem volt is, hanem a' kötelezvény általjában csak ennyi 's ennyi summának évenkinti 100tól 6tos kamatra lett felvételéről szól. Vagy talán azt mondja valaki mind ezekre: *Más a' kamat!* De mit tesz ez? Azt talán csak nem, hogy az elmaradt kamat ollyan adósság, mellynek természetével ellenkezik az, hogy tőle kamat fizettessék; hogy az a' kamatot be nem veszi, mint a' zsir a' vizet, vagy hogy az a' kamatot meg nem szenvedi 's eltaszitja magától mint a' déli gönczöl (polus) a' délit vagy az éjszaki az éjszakit? Mert igy némelly furfangos adós majd még azt is megmutatná, hogy ő nemcsak a'kamat kamatját de kamatot sem tartozik fizetni, mivel neki hitelezője tőke képében ollyan pénzt adott, mellyet annak más adósa kamatban fizetett, és igy mellynek mint kamatnak kamatozó ereje már egészen összement, mint az egyszeri szabónál az együgyü ember posztója. Ez t. i. két rőf posztót vitt a' szabóhoz, hogy azt számára ruhának varrja meg. 'S mikor eljött nézni: hogy kész e már ruhája: No atyafi! kend ugyan megjárta! mond a' szabó. Hogyhogy uram? Hát nem hallotta kend, hogy minden végposztóbul, ha beavatják, két rőf összemegy? Hallottam biz azt uram. No látja kend, a' kalmár kendet rútul megcsalta, mert kendnek a' végbül épen azon két rőföt adta, mellynek az avatásban össze kellett menni, 's hogy beavattam, összeis ment az egészen 's nem maradt belőle semmi. A' mi emberünk álmélkodva hallgatá e' szörnyü csalárdságot 's elment nagy szomorun 's egyszersmind boszankodva, és a' zsidót, kitől a' posztót vette, átkozva. Mi talán csak nem vagyunk olly együgyüek, hogy magunkat igy hagyjuk elámittatni 's nem fogja talán velünk elhitetni valaki, hogy bizonyos summapénzeknek, csak azért hogy azok kimaradt kamatoknak neveztetnek, kamatozó erejök egészen összement volna?

Vagy talán ez: *Más a' kamat!* azt teszi, hogy a' felhozott curialis decisio a' *tartozásnak más specieséről* beszél, nem a' kamatokról? A' felhozott decisio nem beszél a' tartozásnak sem egyik sem másik specieséről, hanem beszél általányosan — in genere — *tartozásról* (intuitu persolvendi *debiti* etc.) még pedig *pénzbeli tartozásról*, mellyel az adós *hitelezőjének* tartozik (*pecunias creditoris* sine fructu retinere non velle etc.) Vagy azt kell tehát mondanunk, hogy az elmaradt kamat *nem debitum 's nem pecunia creditoris*; vagy azon elveket, mellyeket a' két tábla ezen decisióban megállapitott, 's mellyeket minden törvényszékeink mindenféle tartozásokat illetőleg követnek, kivevén csupán az elmaradt kamatokat, alkalmaztatnunk kell ezekre is mint *debitumokra és a' creditor pecuniáira*. Az elsőt nem lehet, mert az nemcsak 200 esztendős gyakorlattal, hanem világos törvénnyel 's az igazsággal is ellenkeznék: tenni kell hát a' másodikat, melly ha 200 esztendős gyakorlattal ellenkezik is, de sem világos törvénybe nem ütközik, sem az igazság ellen nincsen.

De talán eddig hibáztak biráink hogy ezt nem tették? Teljességgel nem! Az *interusurium interusurii non currit*, melly mondás eleinte csak egy tényt fejezett ki, olly törvényes erőre kapott hazánkban, hogy a' kamatok kamatit, ha szinte igazságosaknak látta is, követelni sem merte 's nem is követelte — Isten tudja már mióta, talán a' felhozott curialis decisio keletkezte óta sem — senki. A' biró pedig többet nem itél meg, 's az alperes megsértése nélkül nem is itélhet, mint a' mennyit a' felperes követel.

De hátha már ezután követelik 's épen ezen curialis decisio erejénél fogva követelik a' hitelezők a' fizetésre kitüzött határidőn tul elmaradt kamatok kamatit is: mit fognak majd tenni törvényszékeink? Megitélik azt? Ugy az eddigi törvényes szokástól magok fejétől távoznak el; mi ha egyszer megkezdetik, hol lesz majd vége? Nem itélik meg? Ugy meg főtörvényszékeink felállitott elvökkel jönek ellenkezésbe; 's ez is hova fog vezetni utóljára? Egyik törvényszék majd megitéli, a' másik nem? vagy ugyanazon törvényszék is, a' mint majd ez majd amaz tagok vannak jelen, egyszer megitéli, másszor nem? Igy meg az önkénynek lesz tágas kapu nyitva, és országostul nem fogjuk tudni hányadán vagyunk pénzügyeinkre nézve.

Itten tehát természetesen a' törvényhozásnak kell a' dolgon segiteni 's egy részről a' birákat, kik közt már ma bizony számosan találtatnak, kik a' kamatoknak arany szabály (regula aurea) szerinti kiszámitását épen nem találják oily természetes 's igazságosnak, mint a' 17dik század közepe táján élt birák találták, 's annálfogva ha látandják, hogy van curialis decisio, mellyet az elmaradt kamatok kamatinak megitélésére, minden elcsavarás nélkül a' legigazságosabban alkalmazhatni, nagy nyugtalanság és aggodalomba fognak jőni, mi tévők legyenek? ezen nyugtalanság és aggodalomból kiragadni 's azok lelkiösméretét megnyugtatni; más részről nem engedni meg, sem hogy más törvényes szokások sem hogy a' curialis decisiók ereje 's tekintete facto gyengittessék. Amaz is meg lesz pedig 's ezek is elkerülhetnek, ha valamint az 1647diki törvényhozás az az előtt uralkodott, de akkor már a' kor kifejlettebb nézeteivel ellenkező törvényes szokást megszüntetvén világosan kimondotta, hogy: „iustum interesse — 6 percentum computando — et debitoribus obligare et creditoribus exigere deinceps liceat:" ugy a' mai törvényhozás is az eddig uralkodott, de már most a' kor még jobban kifejlett nézeteivel szintugy ellenkező törvényes szokást eltörölvén, világosan kimondja, hogy a' fizetésre kitüzött határidőn tul elmaradó kamatoktól mind az adósnak kamatot kötelezni, mind a' hitelezőnek azt az adóson megvenni mostantól fogva szabad legyen. (Vége következik.)

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. (Részletei az october 3ki orsz. ülésnek a' mélt. FRRnél.) Miután a' tábla többsége az 59. egész a' 157. §§nál rövid megjegyzések következtiben előbbi nézetei mellett maradt, a' főfelügyelőt illetőleg egy fiatal gróf igy nyilatkozék: Őszinte örömmel üdvözöltem a' t. RR. azon közeledését, mellynél fogva magok részről a' főfelügyelő elvét elfogadták. De ha átpillantom azon szakaszokat, mellyekbe a' főfelügyelő hatáskörét foglalják, nem titkolhatom el a' fölötti sajnos érzetemet, hogy a' t. RR. közeledése meggyőződésemnek nem felel meg, hogy a' t. RR. egy részről a' főfelügyelő-hivatal felállitásához járulnak, más részről pedig az ő magok által elfogadott hivatalt teljesen megsemmisitik. Ha a' mélt. FőRR. a' főfelügyelőket ugy fogadnák el, mint azok e' helyen felállittatnak, tartok tőle: méltán érhetné őket azon vád, melly a' jelen kérdés utólsó vitatásakor felhozatott, hogy t. i. nem a' sikeresen gyakorlandó főfelügyelés eszméjéhez, hanem egyedül a' főfelügyelő személyéhez ragaszkodnak; hogy hivatalt kivánnak felállitani, nem pedig azon közvetitő elemről gondoskodni, mellynek szüksége általányosan megismértetett. Valahányszor a' tanácskozás akármelly kérdés körül olly hosszu időig forog, szükséges visszatérni azon elvekre, azon első kiindulási pontra, melly a'határozat alapját képezte. Midőn a' városi kérdés első tárgyaltatásakor a' főfelügyelők inditványba hozattak, közös volt az azok szüksége iránti egyetértés, 's csak később, midőn hatáskörük egyes részletei meghatározása körül forgott a' kérdés, ágaztak el némileg a' vélemények. Nincs alkotványos ország Európában, hol a' t.hatóságok olly tág hatáskörrel birnának, mint hazánkban, hol egy részben politik. testületekkint a' politikai életnek gyülpontjait képezik, más részt a' közigazgatás organumai és támaszai. Midőn tehát a' kir. városokat mostani állásukból kiemelve a' többi törvényhatóságokkal egy vonalba helyezni kivánjuk, szükséges egy olly elemről gondoskodnunk, melly kapcsot képezzen az egyes t.hatóságok és a' középponti kormány közt, melly képviselje e' tekintetben a' nemzeti egységet, 's éreztesse a' t.hatóságokkal, hogy ők nem önálló, független, történetileg vagy szövetkezés által összekötött statusok, hanem egy egyes monarchicus országnak magok körében szabadon müködő részei. Nem kormányi kérdés tehát az, mellyről tanácskozunk: monarchicus kérdés az; de nem monarchicus kérdés egyedül: de a' rendnek, haza egységé-

nek is kérdése, és ezen szempontbul aristokraticus és alkotványos kérdés is. Előre kell é mintegy már népszerűtlenitni azon intézkedéseket, mellyeket szükségeseknek vélünk, midőn azokat a' kormány megtagadása színében jelentetjük meg, a' helyett hogy a' nemzet egyik részének meggyőződésén alapuljanak? Minden t. hatóságinknál, tekintsük azokat akár választási akár közigazgatási szempontbul, mutatkozik az irányzat: fentartani magának a' törvényhatóságnak és a' status középponti hatalmának kellő befolyását, összeegyeztetni azon elemeket 's nem elkülöníteni; elkerülni azt, hogy közös működésüknek tér soha nem nyittatván, ellenkezésbe kelljen jöniök a' hol találkoznak. De feltalálható é ezen irányzat a' RR. javaslatában? biztositva vagyon é egy olly felügyelő-fölállitás által, kinek kinevezésében a' fejdelem kijelöléshez vagyon kötve, ki maga a' helyett, hogy a' p á r t o k felett állna, sok esetben nem lenne más mint a' pártok kifolyása; kinek ellenőrködni szabad, de kitől megtagadtatik minden, mi ellenőrködését sikeressé tehetné; kinek a' választásoknál jelen lenni hatalmában áll, de ki a' kijelölési jogtól teljesen megfosztatik. Alkotványos elemkint kell é egy illy főfelügyelőt tekinteni, vagy nem inkább o l l y kormánybeli hivatalnak, mellynek alkotványos nyomatéka nincsen; ha a' candidatio joga ugy gyakoroltatik, mint azt a' RR. inditványozzák, nem mondhatni é arról is, mi a' közvetett választást illetőleg egyszer felhozatott, hogy az ez értelemben politialis intézkedés volna, de nem politicus institutio. Jól ismerem azok okoskodását, kik azt kivánnák, hogy a' tárgy ő fels. e l i b e terjesztetvén, a' kormány az iránt nyilatkozhassék. De mellőzve mindazt, mik e' tekintetben ismételve felhozattak, azt kérdem, ha minmagunk átlátjuk, hogy a' kormány javaslatunkat nem helyeselheti, sőt kivánnunk kell, hogy azt ne szentesitse, nem érkeztünk é már alkotványos kifejlődésünk azon pontjára, hol kivánatosnak nem tarthatjuk, hogy a' kormány legyen kénytelen megtagadni tőlünk azt, mit minmagunktól megtagadni elég férfias szilárdsággal 's törvényhozói belátással nem birtunk. Mind ezeknél fogva a' t. RRnek kijelentetni kivánom, hogy a' m. FRR. méltányolják közeledési szándékukat, mindazáltal sajnálkozva kénytelenek megvallani, hogy olly intézkedésekhöz, mellyek a' felállitott e l v e t mintegy megsemmisitik, részükről nem járulhatnak, 's hogy fentartván az egyes részletek iránti észrevételeiket, olly javaslatot, melly mellett a' főfelügyelő a' városi pártok befolyásától függne, melly mellett az a' közigazgatásra való minden egyenes befolyástól kizáratik 's a' kijelölési jog tőle mintegy teljesen megtagadtatik, el nem fogadhatnak. Még egyet vélek megjegyzendőnek: a' tek. RR. figyelmeztetik ugyanis a' m. Fördeket ezen kijelentésökre, hogy a' főfelügyelőnek általok kijelölt hatásköréhez nem ragaszkodnak. Ezen kijelentés mellett most is maradok, sőt ezt a' t. Rendeknek ismételtetni kivánom: de nem tudom ebből azon következtetést vonni, hogy a'm. FRRnek akármelly hatáskör megállapitásához járulniok kellene! Elvek mellett küzdöttek a'm. RR. mert más sem állásukkal, sem törv. hozói feladásukkal össze nem egyeztethető. Erre egy gr. minapi inditványát ismételve azt kivánta, hogy a' városok felett a' főfelügyelést az illető megye főispánja vigye; ugy lesz majd egyetértés a' polgárok 's nemesség közt. Utána egy m á s i k gróf, mult alkalommali nyilatkozata szerint, minden álarczos zsarnok felállitása ellen emelte szavát 's igy a' t. RR. üzenetét el nem fogadta. Hogy pedig a' RR. ezen főfelügyelőt elfogadták, az a' magyar nagy panaceának, a' dicső utasitások annyira magasztalt használatának üdvteljes eredvénye. Ezen szomoritó esemény mindinkább bizonyitja, hogy hazánk jelen viszonyaiban az utasitások inkább szabadságunk felforgatására mint fentartására czélszerü eszközök már csak azért is, mert lepleül szolgálhatnak egyesek apostasiájának. Valóban jobb lett volna azon sárga indokokat, mellyek által e' szerencsétlen pótlékutasitások eszközöltettek, a' honi müipar előmozditására, a'kutyabőröket pedig a'szegény vakok és siketnémák bocskoraira szánni. Ha valaha, ugy mai nap hálát mond szónok a' gondviselésnek, hogy őt születése a' m. főtábla tagjai közé sorozá, meggyőződése pedig elvbaráti diszes koszorujába füzte, minek következtiben ő sem a' tömegek rivalgásinak, sem a' bureaucratismus csábitásinak hódolni nem kénytelen, hanem legyőzetve ugyan, de koránsem megtörve, előbbi véleményéhez szilárdon ragaszkodván, derült homlokkal e' szavakra fakadhat: Victrix causa diis placuit, sed victa Catoni! A' keserü 's mérsékletlen vádak sorában egy gróf a' többséget arany borju körüli tánczolásrul vádolta, 's mit tartson az ország illy eljárásról, még a' szótárban sem vélte föltalálhatónak. Előre jelenti egyébiránt, hogy országgyülés végével ő 's elvbaráti otthon agitálni fognak olly tábla eltörlésére, melly állását nem ismeri 'stb. Egy m. gróf szomoru érzeteit rajzolá, midőn azt látja, hogy vannak Magyarországban törv. hozók, kik öt üzenetjökben a' főfelügyelőket az országra nézve veszélyeseknek állitják 's erősitik, mikép ők ezen nézeteiktől semmi módon nem állandnak el, a' 6dikban mindazáltal minden ujabb indok nélkül, azokat még is elfogadják 's védelmezik. Szónok szintén örül a' kormánytóli 's RRtöli függetlenségének, 's e' szerint ma sem helyesli sem a' legelsőbben fölszólalt gróf, sem a' RR. nézeteit. Az e' táblán legelőször tett inditványt most talán fegyverül használandják a'RR. önmagzatjok meggyilkolására. Szónok itélete szerint a' t. RR. mindjárt eleinte hibáztak, hogy a' kir. városoknak 16 szavazatot adtak, a' nélkül hogy a' föltételek iránt még tisztában lettek volna,'sha ugy szóltak volna mint ő's elvbaráti, a' dolog most talán jobban állna, 's a' városok vagy 16 szavazattal birnának főfelügyelő nélkül, vagy a' főrendi többség által annyira ohajtott főfelügyelő mellett csak 7 vagy 8 votumot nyertek volna, mi teljesen kielégitő leendne. Az előbbi országgyülések menetelire emlékezvén szónok, azt tapasztalja, hogy kezdetben mindig erősen lépnek föl a' RR., de a' diaeta végével mégis mindenre ráállnak, mit a' kormány kiván, 'stb. Ezen hiány csak akkor szünendik meg, ha az országgyülések évenkint Pesten tartatni 's a' követek meggyőződésük szerint szólni fognak, mert akkor, ha egyik vagy másik igen rögtön megfordulna, megismérendi őt az ország 's nem mentendheti magát utasitásával, mellyet talán maga tudott magának palástul kieszközleni. Erre a' mult számban emlitett hazafi gróf köv. remek beszédet tartá: A' politika pályája hasonlit nagyon az élet pályájához, mellyen midőn kedvezők az idők, akkor mindenki jó széllel 's könnyen halad; de valamint egyes ember családi körben, ugy a'politikának mezején akkor mutatja ki szilárdságát, midőn az elemekkel küzdeni kell. Midőn atyai jó kormányok igazgatnak, akkor a' hazafiság azon tiszte, melly a' nemzet jogát örzi, könnyü; de viszont ha olly kormány ül a' teendők fölött, melly a' nemzet jogait sérti, akkor mutatkozik a' hazafi, ki vihar és szélvész ellen küzdeni mer; és épen ugy, midőn a' nemzet olly irányokat veszen, midőn a'nemzet némi kedvenczeszméktől fölhevülve tévirányokat követ, akkor van ideje a' hazafinak kimutatni szilárdságát 's részemről azon hires franczia miniszter szavaival mondom: „megtörtétek erőmet ugyan, de lelkületemet nem" használván még egy mondását egy hires 's csak most nem sokára még ismeretesb amerikai embernek, kiről a' napokban méltóztattak bizonyosan olvasni, miszerint azt mondá: „hogy vannak pillanatok, mellyekben barátság, párt, legrégibb viszonyok megsemmisülnek, midőn t. i. a' haza veszélyben forog." Részemről megvallom, szivesebben veszem a' dolgok mulatságos és nevetséges részét, de vannak komoly pillanatok, hol a' legjobb akarattal sem birom magamat annyira és olly abnegatióra, hogy ne szóljak, kivált midőn gondolom: hogy fölszólalni kötelességem — 's bánom, hogy m. gr. Z. K. ur egész beszédét nem hallottam — épen a' kutyabőrre jöttem ide; a' m. gróf ezen kutyabőrt favorit themájának látszik tartani, mert sokszor variált körülte; szükséges tehát hogy e' tárgyranézve tisztában legyünk. Néhány nap ezelőtt, midőn a' zsidók emancipatiójárul volt szó, akkor sem tudtam, megvallom, azon logikát megfogni, hogy az, ki a' nemzetiséget pártolja, olly könnyen ejthet azon csorbákat 's megengedheti, hogy azon csorbák ejtethessenek; ezt mély fölfogásnak — engedelemmel legyen mondva — nem látom, 's vélekedésem szerint a' kutyabőr accurate ezen forrásbul ered. Magyarországban a' teendők közt a' nemzetiség legelső. Most napirenden van egy idő óta: a' fördi táblát, az aristokratiát sárba levonni, 's megvallom, ha mi egy compact nemzet volnánk, mellytől, számát és geographiai helyzetét tekintve, bizonyos kifejlődést nemzetiség tekintetében az ember várhatna, nem átallom kinyilatkoztatni — mint azt mar többször is tevém — hogy én Magyarország status quo-ját igen émelygetősnek találom; mert itt az egyoldalu privilegiumokat, elszigeteléseket, lenézését egyik rendnek a' másiktól szivemből gyülölöm 's igen föl tudom fogni, hogy az, mit. m. gr. P. J. előadott — 's hinni akarom, hogy legtisztább szándokbul és hazafiui indulat nyomán ezen egész táblát eltörleni kivánja — becsületes szándékból ered, 's ezzel ő mélt. magasb czélt akar elérni; de ekkor — engedelmet kérek, és kénytelen vagyok nyilván kijelenteni — a' mélt. gróf a' nemzetiségre nem tart semmit. Mi olly körülmények közt vagyunk, miszerint most a' magyarság egyenesen a' nemességgel 's a' főnemességgel van összekötve, 's valljuk meg, hogy itt minden domokratia egyenesen csorbát üt a' nemzetiségen. Bocsánatot kérek, nem mondhatnám, hogy én ezen táblába nagyon szerelmes volnék; én bizonyosan nem vagyok. De azt kérdem: mit akarunk elérni? Alkotványos 's lehető legliberalisabb alapu kifejtést. De mi szellemben? német, magyar, szláv szellemben? Ha a' nemzetiség előttünk nem főszempont, akkor megvallom, hogy m. gr. Z. K. ur eljárását tudom méltányolni, 's azt mondom, „peregjen le az egész, mások fognak helyökbe ülni", 's ismét bocsánatot kérek, lehet talán, hogy azok, kik helyünkbe ülni fognak, becsületesebb, okosabb e m b e r e k lesznek, mint mi, d e h o g y magyarok nem lesznek, az előttem axioma. Meglehet, hogy ez talán aberratio, de nyerhessem meg bár a' világ minden élvezeteit, minden kincseit, én minden kifejlődést, melly nem magyar, lelkemből gyülölök, előttem a' nemzetiséghezi hűség, magyarországhozi tántoríthatatlan hűség, alapja mindennek! És igy csodálom, hogy egy idő óta, mondatott ugyan már ez rég is ki's akkor ugyszólván scandalumot gerjesztett — nem a' nemzetiség szempontjából indulunk ki; ugyan is a' főszempont nem az alkotvány, hanem a' nemzetiség, mert alkotványt octroirozni lehet 24 óra alatt a' legszabadabb a l a p o n, nemzetiséget azonban kifejteni, kivált olly nemzetiséget, melly már olly közel volt a' halálhoz, mint a' magyar: bocsánatot kérek, de higye el mélt. gr. P. bárdolatlan fogásokkal nemzetiségünket hamvaiból felemelni nem lehet. Mélység kell, kevesebb indulat és szükséges a' dolognak nemcsak egy oldalát felhevült kedéllyel tekinteni, hanem megvallani, hogy bajaink sokkal complicáltabbak, mint azt fiatal emberek felfogni képesek, vagy azt felfogni akarják. Belsőm búba merül, 's napról napra mélyebben merül. Minap valaki azt mondá: „hisz Magyarország feltámadt." Ez igaz, de még nincs annyi erőnk, hogy uj elemeket vehessünk fel magunkba, hogy peszderkedjünk. A' fiatal viszketegség 's e'szántság a' hadnál szép és dicséretes, mert én csak olly hadat szeretek, hol minden ember azt mondja: „most rohanjuk meg az ellenséget!" de más részről kivánom, hogy az eszes visszatartóztassa a' hadat, 's azt mondja: „gyengék vagyunk még; most ne rohanjuk meg az ellenséget." Mindazt, mit gr. Z. K. 's m. gr. P. J. uraktól hallottam, méltányolni tudom és ha visszatekintek azon napokra, hol a' magyarság el volt temetve, hol gyenge mellekből csak egy pár deák szó hallatott, 's a' magyarság ugyszólván ki volt küszöbölve, megvallom, hogy ez mind kellemes jelenet, ez nem botránykoztat; de más részről aggódom mindig azon, hogy ezen nemzet sirjából emelkedni nem fog, 's attól még inkább rettegek, midőn látom, hogy kapkodások közt ollyanokat teszünk, milylyen az, hogy ezen tábla simiplicissime töröltessék el. Nagy szó ez! 's már minap hozatott fel, hogy uj elemeket kell teremteni, mert ezen elemekkel Magyarország kifejtését alkotványos szellemben kiviní nem fogjuk. És hogyha látjuk, mikint bonyolodásink, kaján ellenein 's a' külintelligentia közt, melly zsibbasztólag nyomja vérünket, milly aggasztó állapot ez: hihetetlen, hogy hazafi legyen, kinek szive 's melle a' legnagyobb búsongásba ne merüljön, midőn látja, hogy annyi honosunk pártja érdekét 's a' haza ügyét nem tudja jól felfogni. Az mondatott: elemeket teremteni kell. Igen, de csak az a' baj, hogy az egyszerrei teremtés a' nagy isten dolga 's nem az embereké; az emberek csak ugy mint a' hangyák, fáradhatlan hazafi munkásság, nem pedig felhevülés és szenvedelmek á l t a l emelhetik a' hont magasb fokra, különben lehetetlen hogy reactio ne szülessék. Mélt. gr. P. J. azt mondotta, hogy i t t illyen amollyan egyedek vannak 's nem a' legkiméletesb kifejezésekkel élt; de már most kérdem a' m. grófot: eddigi tettei, eddigi élete, egyáltalában tulajdonsági ollyanok é, hogy illy gyülöletes censori szerepet vehessen föl? Mert valóban az ember kérdezheti: hol azon nagy tudomány, azon nagy erény, hogy ezen táblát igy legyalázni lehessen? Tudom becsülni mindenkinek mondását, de ha itt ezen táblán némellyekben hibák vannak, 's ha vannak itt olly személyek, mellyeknek itt nem kellene ülniök — megengedem, talán lehetnek — de ha magasb szempontból veszszük a' dolgot, ha felveszszük, kik azok, kik a' haza javát jobban ismérhetik mint mi: azt tartom, velem együtt a' m. gróf nem lesz azok közül kiket azon magasb hatalom, melly Magyarország javát ismeri, kijelölne, sőt azt hiszem, hogy a' m. grófot legelsőbben fogná kitörleni (gr. P. J.: töröljön ki). Én illy kitörlést nem kivánok, 's ha a' m. gróf hazáját igazán akarja szolgálni 's nem akarja csupán szenvedelemből a' világ előtt impune — mit könnyü tenni — az embereket lerakni és sárba lerántani, ha a' m. gróf — 's talán megjő az idő — ki fog ábrándulni, ha honunk előmenetelét nemzetiség alapjára fogja rakni: reménylem, hogy illy könnyelmüleg, azért mivel egyszerre és szórul szóra a' m. gróf nézeteire nem hajlik ezen tábla, anathemát reá

sütni nem fog. De kérdem, mi körül forog a' kérdés? Az ember azt vélné, hogy itt hazról házra, faluról falura az egész ország közvéleménye compacte áll, miszerint az mondathatnék, hogyha a' városok dolgában ezen egy pár kérdést keresztül nem viszszük, 's azt egy pár fõur ellenzi, a' hazára nézve veszély következik. A' m. gr., azt hiszem õszintén kivánja hazánk kifejlõdését, 's ha a' m. gróf olly apodictice hiszi, hogy a' RR. által javaslott szerkezet a' hazára nézve üdvös, 's ha a' m. grófnak e' részben scrupulusa nincs, én õ mlgának gratulálok, de én illy szerencsés nem vagyok; 's ha a' m. gróf mint Numa Pompilius az oraculumban, ugy bizik meggyõzõdése helyességében, 's ezen kérdés keresztülvitelétõl e' haza üdvösségét várja, átlátom, hogy illy praeventióban heves indulattal meggyõzõdése fentartására dögönyözéshez, korbácsoláshoz, lemocskoláshoz nyulni kész; ezt, mondom átlátom; de kérdem: tudja é mindazt a' m. gr. apodictice elõre? Én, mint többször mondám, a' status quo-t gyülölöm 's megváltoztatni akarom minden áron, nincs is veszély, mellynek némi pe: centumát viselni nem akarnám, 's e' részben némi koczkajátékra is kész vagyok; de hogy elõre, kivált midõn a' RR. táblája csak egy kis többséggel kivánja e' dolgot, 's menjünk faluról falura, házról házra, azt hiszi é a' gróf, hogy a' nemzet, mellyel itt parádézgatni szeretünk, mondom a' nemzet többsége, ezen tábla eltörlését kivánja? Méltóztassanak elhinni, én is tudom, mi történik az országban: sok ember van az országban, ki a' nemzetiséget 's alkotványt kifejteni akarja, de mindent koczkára hányni nem kiván, 's aggodalommal nézi: vajjon ezen tábla fogja é magát söpörtetni engedni? Ha az egész tábla — min kételkedem — magát söpörtetni engedi, méltóztassék elhinni m. gr. Z. ur, kit szivemböl tisztelek, és gr. P. J., kinek jeles tulajdonságit egyáltalában nem tagadom 's kiről azt hiszem, hogy szolgálatot fog tenni a' hazának, 's kinek õszinte barátja is vagyok, mondom méltóztassék elhinni: én sem dictiok sem akármi más által magamat söpörtetni nem engedem. Mi a' nemzet többségét, mellyet itt gyakran emlittetni hallok, illeti, Phocion hires ember mondására emlékeztetem a' FRRet, ki midõn a' többség mellette hangosan nyilatkozott 's elõadását tetszéssel fogadta, azt mondá: „talán valami roszat mondottam, mert a' felingerült nép elõadásomnak tapsolt." Nekem fölfogásom az, hogy a' többség rosz utakon jár. Már most kérdem: mi legyen annak vége? Hogyha axioma az, miként azon elemek, mellyek Magyarországban léteznek, nem elégségesek, és hogyha a' nagy istenek nem segitnek, ne gondoljuk, hogy a' magyarságot és alkotványosságot meg fogjuk menteni. Méltóztassanak elhinni, valóban isten csodája, hogy a' magyar nemzet, szláv, német és török elemek közt olly sokáig küzdvén, magát fentartani tudta, 's olly ember, kinek szive a' maga helyén van, lehetetlen hogy illy nemzet iránt sympathiát ne érezzen, melly századok óta illy körülmények közt szilárdsága által fen tudta magát tartani. De midõn a' világ népei sympathiát éreznek irántunk, más részrõl lehetetlen hogy a' jobb kedély legnagyobb búba ne sülyedjen, midõn látja, hogy azt, a' mit eddig megmentettünk, mit dicsõséggel és gyönyörrel lehetne fénypontra vezetni, faragatlan kezek semmisitikmeg. Ezzel hazámnak tartozom; 's reám nézve bármi következzék, sõt ha ma volna is utólsó pillanatom: azon hûségnél fogva, mellyet hazámnak esküdtem, bár holt testemen menjenek keresztül 's magam maradjak egyedül, magam leszek ellene!" — Erre az érintett grófok egyike: Igen tisztelt barátomnak gr. Sz. I.nak bátor vagyok felelni, hogy õ mlga engem félreértett; mert a' nm. fõtábla eltörléssel 's az érintett kutyabõr- kifejezéssel csak a' pótló-utasitások eszközlése végett megigért és osztogatott diplomákat értettem. Mert jól tudom, hogy ha honunkban az aristokratia eltöröltetnék, akkor abban a' szabadságnak még csak két napja volna: elsõ a' tömeg zsarnoksága, második egy kényur járma alatt, 3dikban következnék a' varsói dráma második fölvonása. Hogy pedig a' nagy aristokratia nemzetiségünket föntartotta volna, ennek a história ellenmond; a' szegény reform. praedikátorok 's a' bocskoros nemesemberekviskóiban tartaték fen a' nemzetiség, de koránsem az arany gyapjas vitézek, nem a' többi lovagrendek nagy keresztesei által (ekkor gr. Sz. I. összerogyott, minek következtiben a' tanácskozás egy idõre félbenszakasztatott). Mintegy órányi félbenszakasztás után a' tanácskozások folytattatván, a' fõfelügyelõi kérdésnek további, de már más alkalommal is elõfordult feszegetései, a' táblának némelly tagok által ismételt megtámadtatása 's kölcsönös személyeskedések után a' legelsõbben fölszólalt ifju gróf elveit a' többség elfogadta 's õ exclja az elnök végzésül kimondotta. Az üzenet többi pontjaira nézve a' m. FRR. minden lényeges vitatkozás nélkül elõbbi nézeteik mellett maradtak.

237d. orsz. ülésb. a' m. FRRnél oct. 4én Nádor õ cs. kir. fens. elnöklete alatt tárgyalás alá véteték a' bünt.-törv. könyv IIId. részire szerkesztett 5dik rendi üzenet, mellyben a' FRR. ismételve az 1sõ rész fölvételére szólittatnak. Erre egy fiatal gróf megjegyzé, hogy az elõbbieknél fogvást a' m. FRRre nézve ezen kérdés feszegetése megszünt, azért jelenleg is csak azt válaszolják: hogy az üzenetben fölhozott okoskodások vizsgálatába ereszkedni nem akarnak, 's az 1sõ rész körül fentartván észrevételeiket bizodalmasan fölszólitják a' t. RRet, ne függesszék ettõl fel a' 3dik rész körüli alkudozást 's a' végképeni fölterjesztést. Az üzenet egyes pontjaira nézve elõbbi véleményök mellett maradtak. Elfogadtatott ezután a' Hrabovszkyféle alapitványnak kiczikkeztetését szorgalmazó üzenet, fölirási 's törv. javaslat. Átmenvén az egyetem tanitási 's gazdálkodási rendszerének országgyülés elibe leendõ fölterjesztése tárgyábani üzenetre 's fölirásjavaslatra, egy mélt. püspök, az alapitványok körül kifejtett kir. fölügyelési jognál, valamint az alapitók akarata szentségénél fogva a' tek. RR. kivánatát nem pártolhatta's öket fölszólittatni vélte, hogy a' kérdéses adatok kérésétõl elállani, a' bajok orvoslását pedig az általányos tan. rendszer rendes tárgyalására halasztani szíveskedjenek. Egy m. gr. õ Fels. fölügyelõi jogát kétségbe vonni nem kivánván, illy tág magyarázatát igen meszsze vivõnek találta, mert miután ezen felügyelési jog mindenre, mi törvény által meghatároztatott, kiterjeszkedik, illy magyarázatnál a' törv. hozásnak semmihez sem lenne szólása. Vitatások folytában a' tanitási rendszer hiányai általányosan elismértettek, valamint az olly gazdag jövedelmek hovafordítása több tag által czélirántalannak állittatott 's az elhibázott tanitási rendszer káros következései kifejtettek. Jelesen egy gróf az ország jelen ingerült állapotját, melly itélete szerint még növekedni fog, leginkább a' proletariusoknak tulajdonitja, kik jelen tanitási rendszerünknél fogva prókátorságra adván magokat késõbben kenyeret nem találnak 's azért agitatióra szánják magokat. Õ Fels. többi tartományiban igen czélszerüknek mutatkoznak a' realis oskolák, 's azért nekünk is ezek fölállitásáról kell gondoskodnunk. Egy fiatal gróf kétségbe nem vonhatónak találta, hogy az egyetemi intézet épen azon elveken nyugszik, mint az ország egyéb alapitványai, ugyszinte kétségtelen, hogy az egyetem körül intézkedéseket tenni a' törv. hozás jogai közé tartozik, de az országgy. jelen stadiumában nem kivánná ugyan e' tárgyat egészen a' rendszeres munkálatokra halasztatni de lényeges elrendezés jelenleg már nem történhetvén, azt vélné a' rendi üzenetre válaszolandónak, hogy a' m. FRR. nem idegenek, miszerint a' t. hozótest aggodalmi 's kivánati most fölterjesztessenek olly módon, miszerint õ Fels. kéressék meg az egyetem körüli olly gondoskodásra, melly által a' tanitás 's kezelés körüli hiányok a' legsikeresebben orvosoltassanak. E' véleményt õ cs. kir. fens. határozatul kijelentvén, egyuttal honi nevelésünk körül oda méltóztaték nyilatkozni, hogy a' proletáriusok körüli véleményben teljesen osztozik, okát látván az eddig divatozó nevelési rendszer azon hiányában, hogy nálunk csak egy ut létezik, mellyen magát a' tanuló kiképezhesse, 's azért az, ki például prókátorságra szánja magát, köteles mindazon tanulmányt végezni, mellyek az elvont literaturára szükségesek. Azonban bizonyosakká teheti a' m. FRRet, hogy azon uj tanitási rendszerben, melly már kidolgozva õ fels. jóváhagyását minélelõbb megnyerendi, az ugynevezett kenyértanulmányok a' szoros literaturai studiumoktól egészen elválasztatvák, ugy hogy az, ki az elsõkre szánja magát, az elemi 's realis iskolákból egyenesen a' practikai tanulmányokra adhatja magát a' nélkül, hogy az elvont tudományokat tanulni kénytelen volna. Szóval, a' magyar egyetem rendszere is közelebb álland jövendõre a' németországi egyetemek tanitásmódjához. A' gyorsirás körüli üzenetre egy gróf megjegyzé: hogy ez olly mesterség, mellynek szabályai igen rövid idõ alatt fölfoghatók, de mellynek tökélyre vitele egyedül gyakorlástól függ; azért õ nem annyira egy tanitószék-fölállitást, mint inkább a' mesterség biztosittatását vélné szükségesnek. E' végre talán czélirányos volna a' tek. RRet fölszólitni: készitsenek javaslatot, melly által bizonyos számu gyorsiróknak az országgyülésen alkalmazása biztosittatik. Erre fölirás nem kivántatik, hanem csak országgyülési határozat. (Elfogadtatott). Ülés vége felé a' katonai kihágások 's az 1840: 25. fölvilágositása iránti üzenetek utasittattak köziratra 's a' hasonszenvi gyógyrendszer számára az egyetemnél fölállitandó tanitószék iránti rendi kivánat ellenmondás nélkül elfogadtatott.

209d. kerül. ülésben oct. 4kén napirendre tüzött tárgy volt az orsz. választmánynak hitelintézetrõl szóló törv. javaslata; ezt azonban a' világos öröködés tárgyában készitett üzenet, fölirás 's törv. javaslat, ugy az ausztriai tartományokban a' magyarországi lakosokon megvétetni szokott ugynevezett „Abfahrtsgelder" megszüntetése tárgyában készitett üzenet, fölirás 's törv. javaslat hitelesitése elõzte meg; végeztével pedig az emlitett törv. javaslat kerüle szõnyegre. A' I. fejezet 2. §ban kimondatik a' czél, melly szerint „a' hitelintézet földbirtokosaknak méltányos kamat mellett évenkinti törlesztéssel összszekötött kölcsönt ad, 's e' végett biztos hypothekára kiadott kötelezvények alapján kamatozó hitelleveleket bocsátand ki." Errenézve egy megyei követ fejtegeté azon kellékeket, mellyek a' hitelintézet-felállitásra szükségesek, szerinte az intézet erõs alapjaul megkivántató: 1) hogy az intézet csak biztos ingatlan vagyonra kölcsönözzön, mellyhez föltételeztetik 2) hogy azon vagyon bizonyos jövedelmet hozzon, mert azon vagyonnak csak ugy lehet csalhatlan értéke, ha jövedelmezõ; 's 3) szükséges, hogy a' lekötendõ birtok ollyan legyen, melly el nem enyészhetik, nehogy az intézet általa károsittathassék. Lehetne ehez, ha a' törv.-hozás szükségesnek találja, mégmás föltételeket is kötni, p. o. hogy azon kölcsönvevõ, ki midõn a' kölcsönre nem szorul, tartozását fizesse viszsza, mert igazságtalan lenne, hogy a' gazdag birtokosak mellett a' szegényebbek kiszorittassanak. Általában véve ugy vagyok meggyõzõdve, hogy midõn valaki a' fen elõszámlált kellékekkel bir, attól a' hitelintézet jótékonyságát nem lehet megtagadni; már pedig ezen javaslatból a' városokban levõ házak, mellyek szükséges kellékekkel birnak, ki vannak hagyva. Tudjuk azonban, miszerint a' városokban legnagyobb értekük a' házak, 's ha mi ezeket innen mellõznök, a' városi polgárokat a' hitelintézet jótéteményeiböl kirekesztenök, mit részemrõl igazságtalanak tartanék annálfogva, mivel a' tartaléktökéhez a' városok is aránylag fizetni fognak; más részrõl pedig ollyan házak becsüje, mellyek egyszersmind a' telekkönyvbe beirva vannak, könnyebben eszközölhetõ, mert azok értéke a' házbérbõl biztosan kiszámitható. Nagyobb biztositékot is találok a' jó anyagból készült házakban, mint egyéb ingatlan birtokban, minek jövedelme idõváltozástól függ, mig itt a' házbérjövedelem folytonos biztositást nyujt; igaz ugyan, hogy a' városi házak tüzveszélynek ki vannak téve, de ezen igen könnyen segithetni, 's különben is a' telek értéke, hová a' ház épitve vagyon, a' ház értékének 1/3 részével szokott fölérni; annálfogva az olly jó anyagból épült házakra, mellyek telekkönyvbe iktatvák, a' hitelintézet jótékonyságit kiterjesztetni kivánom, biztositékul az intézet megkivánhatná, hogy a' melly házra kölcsön vétetik, az két jóhitelü tüzkármentõ társaságnál biztosittassék- A' becsülés pedig akkép történhetnék, hogy mivel a' házak becsének alapjául a' házbér szolgál, azt a' kölcsönvevõ tartozzék hitelesen bebizonyitani, miböl aztán 1/3 adó- és javitási költségekre levonandó 'stb. Ez ellen azonban egy karpátvidéki követ által megjegyeztetett, mikép az orsz. választmány a' fölállitandó hitelintézet által leginkább a' mezõgazdaság elõmozditására földbirtokosakon kivánt segiteni; tudom én azt, ugymond, hogy a' sz. kir. városokban fekvõ házak nagyobb biztositékul szolgálnak, mint akármelly más ingatlan birtok; látjuk, mikép ezek eddig is takarékpénztárak segyéb intézetektõl 5/6re elég kölcsönt nyertek, õk tehát a' hitelintézet jótéteményére nem igen szorulnak, de ha ezekre csakugyan kiterjesztenök, akkor ugy hiszem a' földbirtokra nem sok kölcsön maradna; annálfogva szóló a' szerkezetet megtartatni kivánta; mi szavazat utján 36 megye által 9 ellen meg is hagyatott. Nyitra, Sopron y, Liptó és Veszprém megyék, mellyek ezen munkálat letételét kivánták, épen nem szavaztak. — A' IId. fejezetben a' hypotheka kellékei foglaltatvák: „3. §. A' hitelintézet mindennemü 's igy mind nemesi, mind kerületi, mind szabad kir. városi földbirtokra, mind pedig de csupán örökmegváltási összegek kifizetése végett községeknek is adand kölcsönt. 4. §. A' hitelintézet kölcsönt ad a' bátorságára lekötendõ birtok értékének 1/3 részeig. 5. §. Az épületek, gazdasági eszközök, 's marhák hypothekaul nem fogadtatván el, az illetõ birtokoknak, a' kölcsönadandó összeg mennyisége meghatározásánál alapul szolgálandó értékéhez nem számittathatnak. 6. §. A' hitelintézet bátorságára hypothekaul csak olly birtok fogadtatik el, melly a) semminemü folyamatban levõ per alatt nem áll; a' per folyama, annak fölvétele (levata) napjától fogva értetvén. b) Az 1840: 21. t. cz. 19. §. szerint összeirva és fölmérve van. c) Az illetõ t. hatóságok telekkönyvébe bejegyeztetett. d) Terhes szerzõdések kötésére törvényes ké-

pességgel bíró egyedek valóságos birtokában van. e) Semmi adósság betáblázásával terhelve nincs." Az e' tárgyban először felszólalt m. követ ugymond, ezen §§. mind olly megszoritásokat foglalnak magokban, mellyek az egész intézet czélját megsemmisitik; igaz ugyan, miszerint ez alkalommal nem mondhatjuk ki, hogy azon százados institutio, melly a' szabad birtokot bilincsben tartja, megszünjék 's átlátom, hogy azt szüntelen legyezgetni nem lehet; azonban azokat szem elöl téveszteni még sem kell, hacsak ez alkalommal azt nem mondjuk ki „sicuti possidetis;" véleményem szerint ha hazánkban ősiség nem volna, ha telekkönyvek lennének, akkor a' földbirtokosak a' haza által biztositott hitelintézetre nem szorulnának. Itt azonban az e) pont olly szabályt állit fel, melly által a' földbirtokosak legnagyobb része az intézet jótéteményeiből kiszoritattnék, mert hazánkban a' földbirtok $^9/_{10}$ része per alatt vagyon. Nekünk tehát a' hitelintézet-megállapitásnál olly törvényeket kell hoznunk, mellyek által a' birtokos osztály legnagyobb része ki nem záratik, 's az intézet biztositása mellett azt az által vélném elérhetőnek, ha kimondatnék, hogy minden kölcsön nem a' személyen hanem a' jószágon inhaereál; 's ekkép ha a' birtok tulajdonosa változnék is, az uj birtokostul a' birtokkal együtt az arra hitelezett kölcsön biztositattnék; ugy hiszem azok, kik pert folytatnak, nem nagyon károsittatnának, mert a' hitelintézet csak egy harmadát kölcsönzi a' birtok értékének, nem számitván oda az épületek értékét; midön tehát az uj birtokos az uj jószághoz jut, annak az investitiót, az épületeket, mellyek körülbelül mindig a' birtok értékének $^1/_5$ részét szokták tenni, meg kell fizetni, honnan a' kölcsönzött tőke könnyen leszámitható; egyébiránt ha ennél a' teher nagyobb lenne, arra nézve mondjuk ki, hogy azon kölcsön világos adósságnak tekintetvén, az uj birtokos azt az adóson rövid uton megveheti; ha pedig igy sem telnék ki, akkor viselje az a' terhet, ki a' jótékonyságban részesittetik, 's ez már azon oknál fogva sem fogja őt annyira terhelni, mivel a' kölcsön nem örökös, hanem bizonyos évek alatt elenyészthető. Az utána szólt m. követ pedig elmondá, mikép ha a' RR. az 5. §. a) pontját megtartják, nem tesznek egyebet, mint általa az ősiséget fogják felélesztení; mert ha a' 8. 9. §§ban kimondják, hogy a' per alatt levő birtokos csak ugy részesittetik a' kölcsönben, ha abban a' felperes megegyezik, általa a' nemzeti ipar végetlen akadályára fenálló ősiség fog örökittetni. Mult országgyülésen, midőn a' betáblázott adósságnak elsőség adatott, akkor már az ősiség némikép aláásatott 's általa annak minélelőbbi eltörlésére alkalom szolgáltatott; most azonban ezen javaslat által ellenkezőt fogunk elérni, mert a' helyett, hogy az ősiség eltöröltetnék, felbuzdittatnak pörkezdésre olly jószágok iránt is, mikre még eddig semmi per nem kezdetett, 's ebből az fog következni, hogy a' hitelintézet jótéteményében kevés magyarországi földbirtokos fog részesittetni, mert találkozik majd hazánkban elég olly prókátor, ki a' régi irásokat felkutatván, midőn valamelly birtokos a' hitelintézethez kölcsönért fog folyamodni, azt azonnal megidézteti 's a' birtokosnak azt mondja: elállok keresetemtől, ha nekem 200—300 forintot fogsz fizetni. Én azt hiszem, hogy az ősiség ápolása a' 19. században absurdum, ha mi ettől megszabadulni ohajtunk, 's ha akarjuk, hogy a' hitelintézetnek jótékony hatása legyen, akkor ezen §§kat ki kell hagyni. Egy más m. követ, miután az ősiség még el nem töröltetett, nem látta méltányosnak azokat, kiknek pereik vannak, a' hitelintézet jótékonyságából kizárni; közvetitőül, hogy az intézet is biztositassék, kivánta, hogy csak ollyan perek szolgálhassanak akadályul, mellyekben a' felperesnek az actoratus odaitéltetett. Egy kárpátvidéki követ ugymond, ha az ősiséget ezen kérdéssel összse lehetne kötni, akkor K. követének térdet fejet hajtok, magam is ohajtom, hogy az ősiség töröltessék el, vagy legalább módositassék; de ezt már jelen országgyülésen nem reménlhetni, mivel e' mellett a' birtok bizonytalan levén, az hitel alapjául nem igen szolgálhat, 's ha majd a' jelen szerkezet megtartása mellett át fogják látni a' nagy birtokosak, kik még olly nagy baráti az ősiségnek, hogy per alatt álló jószágaikra pénzt nem kapnak, iparkodni fognak az ősiséget megszüntetni és pereiket bevégezni; mert ezek rovására a' nemzet kárt nem szenvedhet. Egy dunamelléki követ a' jelen kérdést figyelmébe ajánlá a' RRnek, mert ugymond a' jelen szerkezet nem más mint nesze semmi fogd meg jól, mivel a' felállitott föltételek mellett az ország $^9/_{10}$ része nem fog a' hitelintézet jótékonyságában részesittetni, 's ha illy megszoritásokat teszünk, véleményem szerint jobb volna felhagyni a' dologgal; S. követének azon állitása, hogy majd többen fogják kivánni az ősiség eltörlését 's igy két czél éretnék el, nem áll, egyébkint csodálom a' követ ezen állitását, ki működésünkben mindig azt szokta mondani, hagy az legnagyobb hibánk, miszerint egy csapással két legyet akarunk agyonütni. Azon javaslatban részemről igen örömest osztozom, hogy a' kölcsön ne személyre hanem birtokra adassék, mert ez által az intézet kölcsöne biztositattnék, egyszersmind Magyarországban, minthogy a' birtok értékére csak $^1/_3$ részben adatik kölcsön, a' földbirtok $^1/_3$ részére az ősiség eltörölve leszen; ellenben ha kiveszik a' per alatt levő jószágokat, az ősiség további ápolása mellett az ország $^9/_{10}$ részére a' hitelintézet jótékonyságát ki nem terjesztik 'stb. Az utánszólt mélt. követ megjegyzé: hogy ámbár a' hitelintézet felállitásával a' birtokos eladósult aristokratiát kivánják felsegiteni, de valamint senki bizonytalan vagyonra pénzét nem koczkáztathatja, ugy azt a' nemzet sem pazarolhatja el; ha azt akarjuk ugymond, hogy az intézet hitele biztositassék a' kölcsönadásnál, az intézetnek olly ovatosan kell eljárni, mint akármelly privatusnak; 's valamint ez, félvén pénze veszteségétől, bizonytalan birtokra kölcsönt nem ad, ugy ez sem kölcsönözhet, hacsak az eladósult 's per alatt álló birtokosaknak, hogy adóságaikból bujhassanak ki, contribuálni nem akarunk. Végre e' kérdés is szavazatra tüzetvén, 31 megye 13 ellen a' szerkezet mellett szavazott. Az emlitett négy megye ez alkalommal 's a' köv. szavazásoknál sem szavazott. Következett a' III. fejezet. „10. §. A' földbirtokos, ki az intézettől kölcsönt kiván felvenni, azon első birósági váltótörvényszékhez folyamodik, mellynek kerületében a' hypothekául kijelölendő birtok fekszik." A' 12 §ban „a' váltótörvényszék a' hitelintézet ügyeivégettmegbizandó váltótörvényszéki birót 's a' keblében hivataloskodó becsülőt, kiket e'végre minden első birósági váltótörvényszékhez ő felsége kegy. kinevezni fog, a' hely szinére kiküldi." A' becsülőkre nézve az orsz. választmány javaslatától eltérő különvéleményben pedig czélszerü létesithetés miatt javasoltatik: hogy ő fels. az intézet igazgatósága mellé 6 ülnököt nevezzen, kik közül egyet folyamodás következtében az intézet igazgatósága a' szükséges becsülőkkel kiküldene. Cs. m. követe a' különvéleményt pártolta, vagy ha ehez a' többség ugymond, járulni nem akarna, a' 12 §t akép kivánnám módositatni, hogy a' birtokosak ne köteleztessenek azon első birósági váltó törvényszékhez folyamodni, mellynek kerületéhez tartoznak, hanem a' legközelebb váltóbirósághoz; hogy ha pedig ettől is távol esnének, a' távolságot legalább 12 mérföldre értve, költségkimélés tekintetéből becslők kinevezéséért ő felségéhez folyamodhassanak. Az utána szólt m. követ küldöji kivánatánál fogva a' t.hatóság által kivánta végbevitetni a' becsülést. Mire megjegyeztetett, miszerint az illy becsülések 5—6 napig eltartandnak, a' megyei tisztviselő egyébkint is el levén mással foglalva, vagy itt, vagy egyéb foglalatosságit pontosan nem teljesithetné. Egy más m. követ véleménye szerint a' becsülőknek a' felelős igazgatóságtól kellene függeni de ha ugymond, mindenhová az igazgatóság küldene becsülőket, akkor a' kölcsönvétel olly nagy költségekkel lenne összekötve, hogy arra a' birtokos a' kölcsönveendő összegnek 30—40 századát a' mellett, hogy még sok idővel is lenne egybekötve, kénytelenittetnék elkölteni; szóló sokkal czélszerübbnek vélné a' becslés siettetése 's költségkimélés miatt azon módot felállitani hogy a' kölcsönző birtokos folyamodásához mindig a' szomszédok által egy előleges becsülést csatolni tartoznék; az pedig ugy eszközöltethetnék, hogy a' hatóság a' szomszédok közül egyet, a' birtokos is egyet 's ezek ketten ismét egyet választanának, 's ezek hárman a' birtokot megbecsülvén, minden gondolható csalás kikerültetnék. A' szólásban következett P. m. követe nem foghatjameg, mikép lehetne a' szerkezetben felállitott elvet elfogadni 's általa a' hatalmakat összeegyeztetni; s z ó n o k nem vélte tanácsosnak a' váltótörvényszéket mint birósági administrativ hatósággal felruházni, költségkimélés miatt legjobb lenne a' becsüléssel a' hatóságokat felruházni, mert nem fordulhat elő olly eset, melly által a' birtok tulbecsültetnék; mert a' mellett, hogy az intézetnek véleményem szerint több helyütt ügynökei lennének, kik a' körülményekhez képest intézkedendnek, k ö n n y e n megtudhatják a' birtok tulbecsültetését; igy például, ha Mármarosban egy hold föld 150 forintra becsültetnék, azt mindenki átlátná, hogy hamis; más részről ha F. megyében egy hold föld 100 forintra becsültetnék, mivel ott vannak ollyan földek, mellyeknek holdja 200 forintot megér, csak azt kellene megtudni, hogy azon birtok azon jó földek közt van é? Az először szólt követ pedig öszintén kimondá okát, miért nem kivánja a' becsülést a' hatósági tisztviselőkre bizni, t. i. mert nem felelősek, 's e' miatt, nem akarja a' tisztviselők kedvezései által az intézetet veszélyeztetni; látjuk ugymond, az országban miképen történnek a' becsülések, innen van hogy a' szinházi kölcsönnél is ollyan nagy hiba történt: ennek kikerülésére tehát kivánnám javaslatomat megállapittatni. Ezután K. m. követe, ugymond: valamint az esküttszékek hazája Anglia, ugy a' hitelintézeteké Poroszország. Ha 2dik Fridrik minisztere Kramer, ki az ottani hitelintézet teremtője vala, jelen munkánkat megtekintené, bizony mosolyognia kellene, mert nekünk olly intézeteket, mellyek nem nálunk születtek, magyarositani nem lehet, ezt nálunk a' tapasztalás a' váltótörvényeknél is megmutatta. Ha ezen munka ugy, mint most áll, megmarad, akkor többek közt azon nehézség is elő fog gördülni, hogy a' kölcsönvevő nem fogja tudni, hova fizesse a' kamatot, mert az ország távol vidékéből szüntelen Pestre nem utazhatik. Poroszországban mind ez, mind pedig a' becslésmód meg van fejtve, mit nézetem szerint helyzetünkhez alkalmazva nekünk is el lehetne fogadni; ott t. i. fel van állitva egy centralis igazgatóság 's az ország vidékein Landstände, mi nálunk a' megyék lehetnek, több aligazgatóság, melly 1 elnökből 2 ülnökből és 1 titoknokból áll, igy van ez Sziléziában is, 's ezen tisztviselők fizetései az országnak semmibe sem kerülnek, mert azt az $^1/_4$ kamat bőven kipótolja. Poroszországban vagy Sziléziában, midőn valakinek pénzre van szüksége, az aligazgatósághoz folyamodik, 's ez egy ülnököt vagy a' titoknokot kiküldi, ki a' becsüt elintézi, a' folyamodó által nevezettkét egyed hozzászólhatása mellett, de ezek a' becsülésben eldöntő szavazattal nem birnak; ezen aligazgatóság foglalja le aztán a' jószágot azon esetben, midőn az adós a' fizetést elmulasztotta. Illy aligazgatóságokat kellene tehát nálunk is egy vagy több megyét összefoglalva felállitani, 's ezek által a' becsüléseket hasonlókép elrendelni, mert az intézet természete megkivánja, hogy a' becsüt maga egyedei által intézze el 's e' mellett hogy az a' hatóság tudtával történjék, a' becsülésnél két a' hatóság által kiküldött tisztviselő jelenlétében becsültessék meg a' birtok, ezek a' becslést mint legale testimonium aláirják, de a' becsülésben eldöntő szavazattal ne birjanak. Egy más m. követe pedig mondá: ha a' hatóságokban az intézetnek ügynökei lesznek, miknek felállitása nélkülözhetlen, a' hatóság befolyását a' becsülésnél szükségtelennek találja, mert az intézetnek fekszik leginkább érdekében, hogy a' becsülés ugy eszközöltessék, mi által minden okozható kár elháritassék; minélfogva a' legale testimoniumot, mint melly K. megye javaslatára is legkisebb elhatározó befolyással sem birand, költségkimélés tekintetéből mellőztetni kivánta. Voltak végre, kik a' szerkezet megtartása mellett nyilatkoztak. A' vélemények illyképeni elágzása miatt legelsőben azon kérdés tüzetett szavazat alá: maradjon é a' szerkezet, vagy nem? 's 31 megye 14 ellen a' módositásra szavazott. Ezután a' szerkezethez legközelebb álló cs—i inditvány jöve szavazat alá, mit 29 megye 16 ellen szinte elmellőzött. Végre a' p—i és k—i inditvány tüzetett szavazatra, a' pesti inditványt 31 megye 13 ellen elfogadta. „22. §. A' becsülés költségit a' kölcsönkérő földbirtokos, akár nyeri meg a' kivánt kölcsönt, akár nem, mindig viselni tartozik, 's azok rajta az illető váltótörvényszék határozatára váltótörvényszéki eljárás utján megveendők." Itt némellyek a' szóbeli eljárást kivánták megállapitani, de szavazat utján 28 megye 17 ellen a' szerkezetet tartotta meg. „26. §. A' hitelintézet 200,000 forintnál nagyobb összeget ezen egyednek akár egy, akár több kötelezvényre kölcsön nem adhat, ellenben 2000 frtnál kisebb kölcsönt sem ad." A' 2000 minimumot az általányos többség 500ra szállitotta le. A' maximumra nézve egy k ö v e t megemlité, mikép ezen kérdésnél eszmezavar van, mert itt megint egyedről és nem vagyonról van szó; meglehet ugymond, hogy én egészen más hitelintézetről szólok, mint millyent az orsz. választmány tervezett; véleményem szerint, ha a' birtok $^1/_3$ részére adatik csak kölcsön, minél többen fognak az intézetből kölcsönvenni illy biztositék mellett, annál jobban növekedik az intézet ereje; itt kimeritésről szó sem lehet, mert az intézet olly biztos hypothekára fog hitellevelket kiadni, mellyek mindenki által, mivel biztossága mellett még bizonyos jövedelmü is lesz, el fognak fogadtatni; növekedni fog ereje, mert a' 200,000 alaptőke az intézet előleges költségit 's a' személyzet fizetésit nem födözheti, hanem minél több ember vesz fel kölcsönt, az $^1/_4$ kamat a' költségek pótlását annál jobban szaporitandja, annálfogva nem látom át, miért kellene a' maximumot meghatározni. Erre azonban megjegyeztetett, hogy az intézet kivált keletkeztekor, készpénz nélkül magát fen nem tarthatja, ha mindenkinek birtoka $^1/_3$ részére pénz köcsönöztetik, ki fog jót állani, hogy a' hitellevelek nominalis értéke nem fog csökkenni 's abban téved leginkább K. követe, hogy nem veszi figyelembe, mikép a' papirosnak csak idealis ér-

PEST, csütörtök october 17kén

JELENKOR.

1844. 83dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok mint csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közlttetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kir. leiratok a' magyar nyelv, országgy. szállások és országgyülésnek f. eszt. nov. 10kén ő fels. által személyesen leendő berekesztése tárgyában; A' kamatok kamatiról, vége; Országgy. közlemény: (oct. 7d frdi ülés részletei a' nemnemesek birtokképességéről egy hazafi gróf beszédivel együtt; oct. 8d. frdi ülésben az egyh. adományosak t.székei a' hg-primás felvilágo itó beszédével; szintaznapi ker ülésb a középponti vasut ügye, mit az oct 9kei ker. ülés folytatott 's a' vukovár-fiumeivel együtt bevégzett; oct. 10d. ker. ülésb. a' nemnemesek birtok-és hivatalképessége iránti frdi válasz;oct. 11d. ker. ülésb. Középszolnok petitiója egyesületi törvény, zsidó ügy; orsz. rdi ülésb. hitelintézet, frdi ülésb. középponti vasut, a' kamati biztositást elfogadva de az egyenvonal el ent nem; elegy ülésb. a' magy. nyelv, országgy. szállások 's némelly sérelm 's kivánat iránti leiratok olvastattak; oct. 12d. ker. ülésb. fiumei vasut. orsz. ülésb. Fiume Buccari 's hajdu ker. e'rendezése 's községi jegyző ügy. frdi ülésb. birtokképesség, orsz. 's pótlólagos sérelm. elegy ülésb. fölterjeszt. birtokképesség, végörhelyekre behozandómagy. nyelv; Hontmegyei közgyülés.

Szerbia (uj zendülés Szabácsban 's környékén Obrenovics Mihály viszszaiktatása végett.)

Amerika (Mexicoban uj lázadás készül; st. Fernandói pusztulás árviz által; Tyler az elnökségi versenyzéstül visszavonul; Angliától Mexiconak adott tanács Texasra nézve.)

Spanyolország (előkészületek a' cortesülésre; Espartero ajánlata; carlisták reménye; guipuscoai megbizás.)

Franczia ország (Kir. rendeletek 's megkegyelmezések.)

Török ország (cserkesz partra fegyverszállitás török részrül.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Kegy. kir. válasz *a' magyar nyelv tárgyában.* Sacrae e c. Quem Dni SS. et OO. demissa sua ddto 28ae Febr. a. c. Repraesentatione, ex incidenti benigne in negotio lingvae hung. ddto 23ae Jan. a. c. exmissae Resolutionis, expromunt homagialis in altefatam suam Maj. Sacr. pietatis et devotionis sensum, eum Suam Maj. Sacr. benigno accepisse animo; atque quemadmodum Eadem, circa linguam hung. pro vehiculari publicae in scholis institutionis adhibendam, inde ab edita sub dato 23ae januarii a. c. altiss. Resolutione congrua benigne disponere dignata est: ita altef. Suam Maj. Saer. in amplius manifestatae medio praecitatae altissimae Resolut. clementiae Suae testimonium, benigne annuere: ut his jam sub Comitiis condendi cum altissimo Ejusdem assensu iegum articuli, hung. solum idiomate deducantur, benignissimaeque ejusdem SanctioniReg.substernantur. Quod ipsum summefata Sua Maj. Sacr. in reliquo benignae Suae ddto 23ae Januarii a. c. Resolutioni inhaerendo, Dominis SS. et OO eo subjuncto notum reddi benigne jussit: ut Iidem in conformitate hujus, praecitatae item anterioris hac in materia benignae Resol., texendum legis projectum altissimo Ejusdem obtutui ocyus exhibeant. Viennae die 9a Oct. 1844. Ladislaus Szőgyényi m. p.

Kegy. kir. válasz *az országgy szallasok tárgyában.* Sacrae etc Projectum Articuli de regulatione hospitiorum diaetalium et solutione census eorumdem, per DD. SS. et OO. in nexu puncti 7mi benign. Proposit. Reg. ope Repraes. suae ddto 28ae Aug. a. c. substratum, cum eo: ut membro secundo §. 9ni, inter aedes ab onere hospitiorum diaetalium immunitandas, praeter Instituta communia, adhuc in genere quaevis publica aedificia diserte memorentur, utve Art hujus redactio via solitae subin concertationis pertractetur, altefatae Suae Maj. Sacr., — de caetero dispositioni Art. 79: 1635. benigne insistenti, — clementer probari. In reliquo etc. Viennae, die 9a oct. 1844. Lad. Szögyényi m. p.

Az országgyülés berekesztésére végbatárnapot kitüző kegy. kir. leirat. Ferdinandus etc. Licet quidem praestitutus ope benigni Nostri ddo 1ae Augusti a. c. Rescripti, pro conclusione praesentium Comitiorum in 15am mensis currentis terminus jam proximus sit; quum tamen, ut quae ex objectis per Dilectionem et Fidelitates Vestras tractatis, mutua coalitione, Nostraque desuper Resolutione Regia superata, aut mox superanda sunt, suo modo in legum referri tabulas valeant, aliquo adhuc opus esse dignosceretur temporis spatio; eam ob rem Comitia haec die 10ma affuturi mensis Novembris conc'udere constituimus. Qua die generali huic Regni Conventui inomisse finem imposituri atque praevium ad scopum jam prid e 9a quippe ejusdem mensis in Augusta Persona in Lib. Reg. Civ. Nostra Poson. adfuturi, Dilectioni et Fidel. Vestris committimus: quatenus acceleratis diaetal um negotiorum pertractationibus resultata harum Nobis quoocyus exhibeant, ut more recepto conficiendis Nobisque substernendis Legum Articulis Sanctionem Nostram Reg. impertiri valeamus. Quibus etc. Viennae Austr. die 13a mensis octobris anno Domini 1844 Ferdinandus m. p. Ant. Comes Mailáth m.p. Lad. Szőgyényi m. p.

A' kamatok kamatiról. (Vége.) Ezt tenni eljött az idő; mit az is mutat, hogy e' tárgy már a' közelebb mult országgyülésen inditványba hozatott 's vitatás alá is vétetett. Akkor ugyan *többséget nem nyert**); de ez nem csuda. Kétszáz esztendős fát, noha már korhadt is, egy csapással levágni hogyan lehetne? De mindaddig kell vágni, mig le nem dől. Sajnálom, hogy a' mult országgyülés naplóit most meg nem kaphatom 's nem láthatom: minemü erősségekkel éltek az elmaradt kamatok kamatinak ellenzői. Hallottam, mondotta valaki ezt is: Nem lehet egy rókáról két bőrt húzni. Nem ám, az igaz! De lehet minden rókáról egyet egyet, és igy a' vén rókáról, a' tőkéről is egyet, 's a' fiairól az évenkint elmaradt kamatokrul is mindenikről egyet egyet. Egy másik ellenzője meg a' kamatok kamatinak, ugy hallom, ezt mondá: elég terheltetés az adósnak az, hogy a' tőkén és kamaton kivül még a' sok perköltséget is rajta veszik meg; ha ezen felül még azzal nem terheltetik is, hogy a' kamatok kamatit is fizesse. De kérdem: ki okozza a' pert, mellynek költségei az adós nyakába rovatnak? Nem ő maga? Hiszen ha öt hitelezője felszólitja, hogy nála levő tőkéjét 's annak már sok évtől fogva elmaradt kamatit fizesse: világos levén az adósság, miért nem fizeti azt meg per nélkül? miért hagyja perre jutni a' dolgot? Azért ugy é, mert ő mint világ szerint okos ember általlátja, mikép ha pörlekedés által csak egy két esztendőig elhuzhatja is, hogy fizetnie ne kelljen, — mit pedig nálunk véghezvinni nem nagy mesterség — neki abban sokkal több haszna lesz, mint mennyit majd a' hitelező részére perköltségül és a' maga prókátorának honorariumul fizetnie kell? Különben a' dolgot perre hagyni, magyarán mondva, esztelenség volna. És mégis ő, ki illy kilátással önként veszi magára a' perköltség terhét, az ezzeli terheltetésről panaszkodik? Vagy talán azt mondja, hogy ő a' fizetés huzásával halasztásával nem akar magának hasznot hajtani, hanem csak a' kárt akarja elkerülni, melly a' pontos fizetésből reá hárulna. Ugy é? Hát valamint lucrum cessans: damnum emergens, nem szintugy damnum cessans is lucrum emergens? Aztán meg szabad é az embernek saját kárát másnak kárával kerülni el? Szabad é p.o. lopni, hogy az ember ez által valamelly szerencsétlenség miatt vallott kárát kipótolja? Bizony bizony homine injusto nihil injustius. Hiszen sokkal inkább lenne a' hitelezőnek oka az elmaradt kamatok kamatinak különben is igazságos megitéltetését azon okbul is sürgetni, mivel az adós által neki okozott per költségeinek is alig itéltetik meg fele, (mert tudjuk, hogy csak a' normalis költségek szoktak megitéltetni, holott azokon kivül sokszor megannyi vagy több is elmegy), 's a' megitélt résznek is kamati elvesznek. Bizony ha illyenek a' kamatok kamatit ellenző félnek erősségei: ugy azok igen gyenge lábon állnak 's lerontatásukra nemigen nagy erő kivántatik **) De hogy is lehetne kézzel fogható igaztalanságot dönthetetlen erősségekkel védelmezni? Ez a' dolog természetével ellenkezik.

Egyébiránt örömest elhiszem, hogy az ugynevezett kamatok kamatit eddig sokan csak azért kárhoztatták, mivel nekik mint becsületes jó lelkü embereknek valósággal ugy látszott első tekintettel, hogy *a' kamattól kamatot venni* igazságtalan huzavona, a' minthogy *tulajdon értelemben vevén a' szót*, — mint azt fentebb egy jegyzésben már megmagyaráztuk, valósággal az is volna. De reménylem, hogy az illyenek, ha ez értekezést figyelemmel megolvassák 's e' tárgyról magok is kellőleg elmélkednek, által fogják látni, hogy az elmaradt kamatoktól vagy is inkább az illy kamatokból származott tőkéktől kamatot követelni teljességgel nem igaztalanság, sőt hogyha az illyes kamat meg nem itéltetik 's meg nem fizettetik, az nyilványos igaztalanság. Elhiszem azt is, hogy vannak, kiket a' lelketlen uzsorásokrai méltó boszszankodás birt az ugynevezett kamatok kamatinak ellenzésére, hogy ezzel is azoknak ártsanak a' mint csak lehet. De az illy hazafiakat kérem, vegyék gondolóra, hogy a' lelketlen uzsorások mindig tudnak abban módot találni, mikép magokat nemcsak az elmaradt kamatok kamatinak nem fizetései ellen kármentesitsék, hanem még azonfelül adósaikat is kárositsák, és igy, hogy az elmaradt kamatok kamatinak nem fizetéséből eredő kár egyedül azokat éri, kik azt teljességgel nem érdemlik; nevezetesen az ollyan jótékony közintézeteket hazánkban, mellyek alapitványi tőkék kamatiból tartatnak fen 's hogy korkivánta ujabb gyarapodásra nem juthatnak, egyik fő oka a' kamatok kamatinak nem fizetése; továbbá az árvákat 's azon becsületes jó lelkü hitelezőket, kik noha jól látják, miszerint egyfelől a' hitelezőnek nemcsak a' kamat-de a' tőke-elvesztés büntetése alatt tilalmazni — hogy 100tól 6nál több kamatot venni ne merészeljen, másfelől pedig az adósnak megengedni, hogy hitelezője pénzeit esztendőkrül esztendőkre ingyen bitorolhassa — nagy igaztalanság: mindazáltal ugy itélvén, hogy jó hazafinak a' törvényt, még ha igazságtalan is az, mindaddig, mig annak utja 's módja szerint el nem töröltetik, megtartani kötelessége, semmi mesterséges kötelezvénykötésre olly czélból, hogy magokat a' kamatok kamatinak történhető elveszése ellen kármentesitsék, nem vetemülnek. Ezeket éri mondom 's ezekre nehezül a' kamatok kamatinak elveszéséből származó egész kár súlya. Tehát ha valaki még ezentul is azt sürgetné, hogy az eddigi törvényes szokás, melly szerint az elmaradt kamatok kamati törvényszékeink által meg nem itéltetnek, tartassék fen hazánkban még továbbra is: ollyba lehetne venni, mintha ezt mondaná: Véleményem az, 's én oda járulok, hogy hazánkban minden jótékony közintézetet, mellyek kegyes alapitványi tőkék kamatiból tartatnak fen, nemkülönben az árvákat is, minden becsületes és jó lelkü magányos hitelezőkkel együtt, kik a' törvényt, még ha iránt uk igazságtalan is, tiszteletben tartják, büntetni kell; minden csalárd vagy könnyelmü adóst pedig, kik a' mire magukat nevök aláirtával 's pecsétjökkel kötelezték, nem teljesitik, 's ez által hitelezőiket kárositják, jutalmazni kell: amazoktul el kell venni a' mi jog szerint őket illeti 's ezeknek kell azt adni csalárdságuk vagy könnyelmüségök jutalmaul. Valóban nem siethetni eléggé a' törvényhozásnak, hogy egy illy erkölcsiség-elleni elveket magában rejtő, igazságtalan, 's — törvényhozásunk becsületére legyen mondva — világos törvény által különben is soha nem parancsolt, 's csak 17d. századbeli őseinknek pénzügyek körüli kifejletlen gondoskodásából származott gyakorlatot, melly már különben is tulélte magát 's nem a'mai időhöz való, minélelőbb megszüntessék, annyival is inkább, mivel nevetséges dolog azt mondani, hogy uj kötelezvény által szabad az elmaradt kamatokat tőkésíteni 's ha ezt teszi valaki, ugy foly, ha nem teszi, ugy nem foly azoktul a' kamat. Hiszen ha nem igazság az elmaradt kamatoktól kamatot kötelezni és venni; ugy felszabadítani a' haza polgárit, hogy egymással illy igazságtalan szerződésre lépjenek, nem lehet, sőt ha erre lépnének is, ezt természetesen érvénytelennek kellene nyilványtani: ha pedig igazság: mi szükség a' bajt és költségeket — különösen a' betáblázlatásra teendőket — ujabb ujabb kötelezvények kötése által szaporitani? Hiszen, quod fieri potest per pauca, non debet fieri per plura. Ezen elmaradt kamatok tőkésítése megeshetik mindjárt az eredeti tőke-fölvételkor kötött kötelezvényben is. Ott mindjárt kötelezheti magát az adós, hogy a' kamatok fizetésére évenkint kitüzött határidőn tul netalán nála maradó kamatokat is tőkének elismeri, 's azontul azoktól is fogja fizetni a' kamatokat. Ha illy kötelezés más időben 's más papirosra irva igazságos és érvényes: miért ne lenne az eredeti tőkéről adott kötelezvénynyel egy időben 's egy papirosra irva is igazsá-

---

*) Emlékezetem itt megcsalt. Később végire járván látom, hogy m ndkét táblán többséget nyert a' következő törvényjavaslat: „Olly kötelezvények, mellyekben az adós magát arra kötelezi, hogy ha a' kamatok rendes fizetését elmulasztaná, azoktól is tartozik kamatot fizetni — jövendőben törvényes erejüek lesznek, és uzsorának nem tekintetnek.“ Annyival inkább igaz tehát a' mit mondék, hogy t. i. megért hazánk illy törvényhozatalra, 's csak a' sanctiót kellene sürgetni. Egyébiránt igy már változtatni — kellene valamit értekezésem hátralevő részén; de most erre nincs időm, 's nem is árt semmit ha igy marad is. A' szerző.

**) A' mint később látom, voltak itt a' fenálló szokáshoz ragaszkodóknak első tekintettel több figyelmet érdemelni látszó erősségeik is. De azokat is mind könnyü kiforgatni; a' minthogy ki is forgatták.

gos és érvényes, ennek csakugyan semmi, józan okossággal megegyeztethető, okát adni nem lehet. Szóval: akármelly oldalról vegyük is a' dolgot az ‚interusurium interusurii non currit'nak ideje hazánkban is lejárt 's itt sem állhat az tovább fen semmiképben becsülettel. Attól ne féljünk, hogy ha a' törvény az elmaradt kamatoktul is kamatot venni megengedendi, majd sok baj lesz a' sok évtül fogva elmaradt kamatok kamatinak kiszámitásával. Mert egy az, hogy az uj kamat- törvénynek kétségkivül visszaható ereje nem lesz; más az, hogy annak hozatala után bizonyosan nem fognak ugy rakásra halmoztatni az elmaradt kamatok, mivel a' fizetés halogatásában nem lesz annyi haszon. Azonban, mihelyt az uj törvény létre jut kétségkivül mindjárt jőnek ki tabellák, mellyek az anatocismus szerinti kamatokat bármelly summától akárhány évről készen kimutatják. K.F.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint.

(Részletei a' fördi ülésnek a' nemnemesek birhatási joga fölött, oct. 7én). Miután egy m. gróf, minden egyebet mellőzve, már csak az emberiség szempontjából is pártolva a' törv.javaslatot, egy főispán pedig a' nemzetiség, bonyolodások, a' hisztóriai nevek föntartása 's a' tárgynak más fontos kérdésekkeli öszszeköttetése tekintetéből ellenezte, a' minapi elájulta után teljes egészségét viszszanyert gróf ezeket mondá többek közt: Én szemeimnek alig hittem, midőn ezen igen igen rövid üzenetet először olvastam, 's mondhatom ez engem lelkesedésre ragadván, egy hires német irónak ama jelszavát juttatá eszembe: „ein Vogel trug einen Samenkorn in ein wüstes Land, und es entstand daraus eine neue Creation." Ez egypár sorban (a' t.javaslatra mutatva) én Magyarország egész jövendőjét biztositva látom 's azt e' pillanatban meg nem ragadni több volna, mint bün; mert vannak pillanatok egyesek életében, ugy mint egész nemzetében, mikor a' szerencse kinálkozik, utasitsd viszsza's többé nem jelenik meg. Ezen egypár sorban nemzetünk regeneratioja fekszik. B— megye tisztelt főispánja saját fegyveremmel akar legyőzni; ez bármi másban inkább megtörténhetnék, mert hisz én is sokat csalatkoztam; de nemzetiség dolgában, mi vérembe ment át, ez nem könnyü; ebben engem ellentétbe nem hoz senki e' világon. A' t. főispán veszélyt lát a' nemzetiségre nézve e' t.javaslatban, miszerint — mint mondá — minden idegen megvehetné a' hazát, 's kivetheti a' magyart jószágaiból. Én azt tartom, hogy ha most a' világnak bármelly pénzes embere mától holnap utánig — nem hoszszu terminust szabok — meg nem veszi M.országot, nem azért nem tesziazt, mintha nem lehetne, hanem azért, mivel nem akarja. Hiszen most minden idegennek, csak egy kerület kell, 's minden pénzes ember kap nemességet, és megveszi — ha kell — egész Bács-országot; sőt magának a' főispán urnak is megveszi minden jószágit, mert hiszen van ár, miért az ember mindent elad. Sőt mondhatom, hogy mostani körülményink közt nemességet 's nagyobb jószágokat egyedül csak külföldi szerezhet, mert bár lelkes nép vagyunk, jeles tulajdonokkal ellátva, de pénzünk nincs. Tehát most magyar magyartól jószágot nem vesz, de veszen más idegen. 20 's több nevet lehetne erre például elősorolni Hiszen erre most is annyi mód van, hogy bármelly izraelita kiugrathatja a' magyart jószágából in optima forma. Magyarország most nagy mozgalmaknak indul; 's mi hasonlitunk utasaihoz azon hajónak, mellyen a' kapitány elkiáltá amaz angol commando-szót „all hands an deck" mindenki helyén álljon. A' status-quo, ha rá gondolok, mint valami tartarus emeticus felforgatja egész belsőmet. Kell valami, mi ártalmatlanná tegye az átalakulást, 's a' krisist, mellyen átesünk. Mert azon beteg, ki egészségre fordul, lehetetlen, hogy ingadozás nélkül egészségét viszszanyerje, csak arra kell vigyázni, hogy az ingadozás ne legyen ollyan, melly életébe kerül. E' t.javaslatot az, ki saját tulajdonát biztosságban látja, bizonyosan nem ellenzi, mert becsületesen szerzett tulajdon köztünk mindenek felett szükséges, 's mert „les petites propriétés sont les sauvegardes des grandes propriétés." Most ha valamelly faluban kastélyt látunk, körülte nádviskók diszlenek, 's illy kastély emlékeztet a' bécsi polytechnicumra, mert hiányzanak körüle azon kisebb birtokok, mikről mondja a' franczia, hogy: „sont les sauvegardes de grandes propriétés." Én részemről azt szeretem, hol a' kastélyok körül csinos házak vannak, mint ott, hol az emberek kedvelik a' status quo-t. Ezt fogja eszközleni ez egyszerü törvény. Tapasztalásbul szólok. Van egy jószágom; földje rosz; holdjaért 2 pengő forintnál többet évenként nem adnak. És eleim ott egy templomfentartásra majorsági földjükből 40 holdat szakitottak ki; de a' 40 hold keveset jövedelmezvén eladatott, és kik vették meg? Paraszt emberek. A' megye, mivel a' mennyiség kicsiny volt, nem igen tudta e' dolgot's különös adót nem vetett reá. E' 40 hold föld kézről kézre ment, 's bár fordulókban hoszszas barázdák közt feküdvén, igazi tulajdonnak sem lehet mondani, csak „sapit proprietatem," 's a' sajátságnak rajta levő kis ize mégis azt eszközlé, hogy most 250—300 pfton kél holdja. Valóban csudálni lehet, milly varázs-ereje van ezen kis szónak: „enyém." Kérdezém a' vevőktül: hogy van az barátim, hogy földeitek tő szomszédomban vannak, tudjátok hogy a' rendes kamatláb 5—6 száztóli, 's mégis 300 pfton veszitek holdját, 's igy tulajdonképen 18 ftot fizettek évenként minden holdért, 's ha én a' magamét ki akarom adni, nem adtok holdjaért többet 2 ftnál? felelet az volt: uram! mi igen jól tudjuk, hogy 18 száztólit fizetünk, de az urnak 2 ftnál többet még sem adhatunk; mert lássa az ur, ezen föld hypothekás, 's ha kereskedni akarunk, 50 száztólit kapunk rá, de a' Nagysád földére nem ad nak semmit. Aztán mondá egy becsületes öreg paraszt: én mondhatom, hogy 10 évig nem voltam korcsmában, éjjel nappal dolgoztam, de ha meghalok is, legalább két fiamnak marad valami. Ez csak egy jelenet. És milly számtalan határ van az országban, hol kivált a' Duna és Tisza partjait véve, szabályozás által nagy darab földeket lehetne megnyerni. Ide alkalmazható Jean Paulnak azon fentebbi jelszava: „Ein Vogel trug ein Saamenkorn in ein wüstes Land, und es enstand daraus eine neue Creation." Mondhatom, hogy e' tekintetben isteni hatása lend e' t.javaslatnak, mit a' legmélyebb combinatio szült, 's ha most ezt meg nem ragadnók, én e' pillanatban reményt veszitnék, annyi sulyt helyzek benne. Ha philanthropicus szempontból nézzük a' dolgot, lehetlen meg nem indulni, midőn látjuk, hogy az, ki erkölcsileg kiképezve, falu helyütt becsületesen dolgozik éjjel nappal, 's családja van, saját birtokot nem szerezhet, mit csak azok birhatnak, kik véletlenül kiváltsággal születtek. De én ezt még sem tartom legerősb oknak, hanem én az önérdek argumentumával esedezem a' FőRR. előtt, ne hagyják elsuhanni e' szerencsés pillanatot, mert az orsz. gyülés bármit tegyen, annyit nem viend haza, mint e' törvénynyel. Ne legyünk igazságtalanok minmagunk iránt. Hány családot, melly maholnap koldusbotra jutna, mentünk meg e' törvény által, mi varázs-erővel fogja ez a' földbirtok becsét följebbemelni! Ne büntessük ennek félrevetésével minmagunkat! legalább a' fórendi táblán ne teljesedjék ama német példabeszéd: „der grösste Feind ist der Mensch sich selbst." Mondják, hogy ezen tárgy öszsze van bonyolodva tudja isten miféle viszonyokkal. Az meglehet, hogy némi bonyolodásokat fog okozni, de azért itt nincs semmi nehézség. Mert például ha a' hires hollandus banquier Van-Peng ő nmlga — mikép most is tehetné — megvesz Magyarországban egy föld birtokot, e' törvénynél fogva legalább minden ember nem fogja kipiszkálni, kiugratni, kifüstölni, 's ha az eladó család tagjai — mig az ősiség áll — csakugyan kifüstölnék is, legalább addig, mig a' jószágot birta, tőle adózott, 's igy hasznot hajtott a' hazának. Lesznek talán némelly nehézségek a' fideicommissumokra nézve, de itt is lehet a' dolgon segiteni. Én ugyan a' majoratusoknak barátja vagyok, de az olly majoratus, mi az országnak harminczadrészét teszi, igen káros tulság. E' részben könnyen lehetne rendelni, hogy minden megyében a' fideicommissumok csak egy harmada, v. tizedrésze tartsa meg előbbi természetét, 's a' többit el lehessen adni. Ez sem megvetendő javitás volna. De e' mellett e' törvény több olly égből hullott javitást szülne, miket előre nem láthatni. 'S valóban csuda, hogy a' váltótörvény olly lelkesedéssel fogadtatott mult orsz.gyülésen, 's ez az itt levőket hidegen hagyja! E' törvény a' nemzetiséget is előmozditja, beszivároglatván azt az alsóbb osztályokba is. Mert ha a' tisztelt b—i főispánnak valamelly távoleső részjószágát egy vagy több becsületes magyar ember meg akarnávenni azt ezentörvény szerint, eladhatja 's rajta egész magyar telepitvényt állithat. Azt mondják: a' magyarnak nincs pénze. Hisz erre nem is kell pénz. Mást semmit sem lehet pénz nélkül eladni, csak ingatlan vagyont. Az ember itt mondhatja a' vevőnek: „barátom e' jószág tizezer forintot ér; hány forintod van?" ‚ezer' ‚jól van, add ide, kilencz czerrel adósom maradsz, 's ha azt lassanként nem fizeted, ki foglak ugratni a' jószágból." Igy ki saját vérének kedvez, ki a' magyarságot szivén hordja: könnyen segithet rajta, 's lesz eset, midőn a' magyar saját vérén segithet, ugy hogy magának is használ. Az teszi ezen néhány sor varázs erejét, hogy szerinte az ember embertársain segit; 's hogy leghatalmasb ok mellette az önérdek; ez és erszényünk üres, sorvasztó állapotja parancsolja, hogy fogadjuk el a' RR.javasl.'s ne hagyjuk legördülniezen pillanatot, millyen századok alatt szokott egyszer előfordulni.

Számos vitatás közt egy gr. előzvényeket látott szükségeseknek e' törvény behozatala előtt, mert ő a' bajt nem annyira abban látja, hogy a' nemnemes jószágot nem vehet, hanem abban, hogy szerzett birtokában nem biztos- mert például Van Peng uramat Rothschild kivetteti akár, melly nemes által megvásárlott uradalmából. Ugy tegyük tehát e' lépést, hogy az eddiginél nagyobb zavar ne következzék. E' törvényt azon intézkedések nélkül bozni, mellyek a' birtokot biztositják, a' bölcseséggel nem fér össze, 's azért szónok csak akkor fogadhatná el, midőn a' birtok biztossága egészen felállitva 's ehez első lépés az ősiség módositása vagy eltörlése volna. Erre az előbb felszólalt gr. ekkép válaszolt: E' tekintetben én tökéletesen kezet fogok, 's tán én voltam egyik az elsők közül, ki az ősiséget, mint itt minap volt szerencsém mondani, nagy bajnak és rosznak tartván, egyenesen eltöröltetni kivántam, noha szándékomban mindig csak annak módositása volt, hogy t. i. a' nemzetiséget fentartván, mégis más uton ugy tágitsunk, hogy minden becsületes, kivált pénzes ember minden jószágot megvehessen, és a' birhatás ne legyen egy osztályra szoritva; 's ez által a' föld becse növekedjék. Előttem az, hogy azon becsületes nemesember, ki jószágát eladni kénytelen, ha egy részét drágábban adhatja el, az abból reá háramlandó haszon előttem még nem felállitandó problema, hanem axioma; mert a' birhatási képesség kiterjesztése által, ha esze van azon becsületes embernek és e' nélkül nem boldogul, kivált financiális tárgyban szaporábban boldogul. Az ősiséggel hány év óta kináljuk az országot, 's én is azon voltam, 's a' körül fáradoztam, miszerint ezen eledelt szeretném bekapatni valami módon a' nemzettel, hanem ugy látszik, hogy ezen eledel nincs igen inye szerint, mert akár hogy kinálgatjuk, visszalöki. Igaz, hogy megrázásnak helye lesz, ezt nem tagadom, de csak azon különbséggel, mert méltóztatott összehasonlitani azon erős rázással, mellyet a' váltótörvények, mellyek nem voltak első lépés, előidéztek, mondom: ez egészen különböző attól, mert a' rázás az elsőnél, szeretném mondani ollyan, mint midőn az erős ember a' gyengébbtől el akarja venni pénzét, 's ez kiadja bankóczéduláit; de az, mellyről most van szó, olly megrázás, mint mikor az ember, ki csömörben szenved, azt mondja: „rázzon meg jól, talán egészségesebb leszek." Ezen megrázástól nem félek, 's azt tartom, hogy a' régi csömörbül ezután a' magyar ki fog vetkőzni. Azt mondá a' m. gr. ur, hogy ezen intézkedés elejét nem veszi a' kidobásnak. Ezt mondom én is, mert itt Magyarországban, hol az oppositiót 's effféle feudalis systemába valókat látjuk, nem kecsegtethetjük magunkat, 's olly sanguinicus reményim nincsenek, hogy a' vis fortioris mától holnapra megszünendik. Fogfájás nagy fájdalom ugyan, de egy nagyobb, életet veszélyeztető betegség mellett az ember fel sem veszi. Ha a' proprietás csak egy kis osztályra van szoritva, 's pedig ollyanra, mellynek pénze nincs, ez olly nagy baj, hogy minden kis baj, mellyel találkozom, kicsinynek látszik előttem. Magára a' dologra nézve napokig tudnék szólni: de a' gyakorlatból, életből kell kiindulni. Tisztelet becsület, vannak, kik nagy poeticai és hisztóriai tudományokkal elláttatvák, de vannak, kik jobb financierek, mint a' mélt. ur; ezek közé sorozom magamat is, ki tudom, hogy nekem, kinek számos családról gondoskodnia kell mi hasznos. Nem philanthropicus oldaláról szólok tehát a' dolognak, hanem számokra állitott józan calculusból indulok ki, és itt az egoismus, a' saját haszon mutatkozik legnagyobb indoknak, 's ezen indokot tüzöm ki, mert a' sokaságban több az egoista és idegen számitó, mint az, ki szivesen osztja meg vagyonát magasabb tekintetből felebarátival. Még egygyel akarom végezni előadásomat; nem tudom, mikép adjam elő. Itt a' fórendi tábla némi tekintetben tán, mert azt hiszem, minden emberben van tévedés, némi tévedésben van. Ugy látszik, hogy midőn a' t.RR. többet átküldenek, és azokban valami különös van, azt nem tetszik itt elfogadni. Én is azt mondom, egy hajszálnyit sem engedni ott, hol meg vagyok győződve; de mi ezen t.javaslatot illeti, melly előttünk fekszik, az egy igen üdvös tárgyat foglal magában. Nem tudom ki tette fel, vagy kinek fejében fogantatott az; de bizonyos, hogy ez mély combinatio, sok meditatio, vagy valami istenibb sugallás eredvénye; 's valóban ha én volnék e' nébány sor szerzője, alkalmasint minden szerénységem mellett — ha igaz hogy szerény vagyok — azt követelném, hogy a' nemzet nekem statuát állitson, ha mondom azon egypár sort készitettem volna. De itt a' m. fördi táblánál — minden sértés nélkül mondva — ezen t.-javaslat lágymelegen fogadtatik. Ez természetes, mert hisz tudjuk, hogy a' másik oldalról a' fördi tábla annyira korbácsoltatik 's fog még korbácsoltatni, hogy ezen systema igen természetes és hogy ezen főtáblában olly valami idegenkedés 's önállás fejlődik ki, mellynek következtében azután — a' mi tán nem egészen árt némi esetben — a' jó és czélszerü vagy el nem fogadtatik, vagy pedig az mondatik: ‚ez onnan jő; tudja isten, mi fekszik ebben.' ‚Non quid patet, sed quid latet' — vagy az mondatik, hogy az ember a' dolgok illy halmaza közt annyi inditvány közt „man kömmt gar nicht zu Athem!" Ez emlékeztet azon anecdotára, miszerint régi időkben, midőn egy hires követe S. megyének még egy kissé flatal volt — 1805ben vagy 7ben történt; egy akkor igen hires követét B. megyének ki akkor igen ismeretes ember volt, kérdezte: uram bátyám, ujonez vagyok, mit tanácsol, mik volnának azok, mikre különösen figyelmeznem kellene? azt felelte B. megyének akkori követe: ‚Uram öcsém, mindent, mit a' personalis mond — akkor ugy nevezték — ellenezzen!' 'S közbevetőleg legyen mondva, ez nem volt akkor olly félszeg dolog; mert midőn amalgamisatio, a' nemzetiségnek minden módoni gyengitése vagy eltörlése némileg systema szerint üzetett, igen meg fogom, hogy az emberek idegenek voltak azoktól,

miket a' kormány emberei előadtak ; de azóta változtak az idők ; némellyek most is azon régi systema mellett járnak ugyan, de nem mély felfogással Ennek előrebocsátása után kénytelen vagyok megvallani, hogy mi is némileg ugy vagyunk, hogy mi onnan jó, az irant az ember quasi idegen 's ezt könnyen átlátom ; mert ez azon meg nem szünő korbácsolás következménye. Én nem szoktam olly könnyen megijedni, sőt mindjárt k a r d o t szeretek rántani, mert magamat nem dögönyöztetem ; de vana sine viribus ira ; 's azért miután bizony gyengék vagyunk, egymást ne korbácsoljuk ; 's én nem vagyok azon vélekedésben, mellyet B. megye főispánjától hallottam, hogy comoedia lesz, ha egymást korbácsoljuk és mulatságos hetz lesz. De kérdem : ki nevet majd rajta ? Istenért legyen mélyebb felfogásunk ! Mi a' t. RR. üzenetét 's t. javaslatát illeti, bizony nincs abban semmi, mitől idegenkedni lehetne ; de más részről vegyük fel, mi van benne ? Nem egyéb mint áldás ; nincs semmi benne, mint a' természet azon józan törvénye, melly bilincseket tör, hogy ha az ember maga hasznát fel nem fogva, maga nem tágit azokon. Azért a' m FRRnek alázattal esedezem : fogadják el azt, mert mondhatom : ebben igen sok helyeztetik. 'S a' t. javaslat elfogadtatása tudva van.

240. orsz. ülésb. a'FRRnél oct. 8án hitelesittettek : a' nemnemesek hivatalképessége, futóhomok, az egyetem állapotja 's büntetőtörv. könyv IIIdik reszéről válaszüzenetek; köziratra utasittattak : a'nemnemesek birhatási joga, az 1840 : 25 t.cz. módositása 's a' gyorsirás tárgyábani fördi válaszok. Tárgyalás alá vétették : az egyházi adományosak törv. székeiről üzenet 's törv.-javaslat. Egy gróf megjegyzé, mikép a' praedialisták törv. székeikkel megnyugszanak 's részükről e' tárgyban nem történt panasz, azért illy szövevényes tárgy fölvétele most az országgyülés vége felé sem szükséges, sem czélirányos ; szólittassanak föl tehát a' t. RR. hogy ebbeli kivánatuktól jelenleg elállani sziveskedjenek. A' dolog érdemét a' kathol. egyház feje ekképen fejté ki : Különös viszonyaim levén az érseki adományos nemes székekhez, jónak találom, e' tárgy fölvilágositására röviden fölszólalni. A' t. RR. az 1832. és 1836. orsz.-gyülés alatt a' törv. székeket rendezvén, az egyh. adományosak törvényszékeire is kiterjeszkedtek, mint magok második üzenetjökben nyilványiták, mert, ezen itélőszékeknél nemcsak a' per folytatása, de mind az első folyamodás, mind a' fölebbviteli bíróságok szerkesztésének módja is, nem bizonyos szabályok, hanem nagyobb részben az adománytevőnek időről időre változott önkénye szerint volt elrendelve. Én erről máskép vagyok értesitve. A' per- folytatást szinte azon törvények szabályozzák, mellyekkel a'vgyéken folytatni szokott pörök szabályoztatnak. Az első folyamodásu bíróságot szintugy, mint a' n. vgyéknél, itt is a' nemesek által keblökből szabadon választott alispánok, szolgabirák 's illetőleg táblabirákból szerkesztett törv. szék teszik. Innen fölebbviteli 's az ugynevezett juris pörökben első folyamodásu bíróságul a'nagyszombati kerületi táblából delegált 's octaval is bíróságot alakitó birák szolgálnak. Ezen delegatiot az érseki szék ürességekor ő fels. tette 's ugyanazon nyomon tette elődöm is 's tettem én is, az egyszer kinevezett birák további változtatása nélkül, az önkénynek tehát eddig a' biráskodásokban helye nincs. Ha ki még tovább szinte az érseki itélet elibe fölvitte ügyét, ekkor ezen főtörvényszék a' nm. hétszemélyes táblától 's illetőleg kir. táblától megkért tizenegy bírótul Budán szokott alakittatni, melly a' fölvitt ügyet, törvényesen 's épen ugy, mint a' kir. curiánnál szokás, megvizsgálja 's elitéli. Eléggé biztositva van tehát az igazság-kiszolgáltatás ; 's mi a' törvénykezés gyors folyamát 's a' költség-kimélést illeti, e' tekintetben sem hallottam panaszt. Elismérte ezeket ezen m. fördi tábla is a' fönemlitett országgyülés alatt, 'sinkább az egyenlőség, mint szükség tekintetéből nem ellenzette, hogy az egyh. adományosak törvényszékei a'megyebeli törv.-székek minemüsége szerint rendeztessenek el ; azonban, mivel a' megyebeli törvényszékek rendezése sem lépett életbe, hanem tárgyaltatása az 1832ki diaetán félbenszakadt, ha most az egyh. nemesek törvényszéke a' többiektől külön szakasztva rendeztetnék el, ez nem egyenlőségre vezetne. Ide járulván tehát még az is, hogy e' tárgynak fölvétetét, főkép jelen időpontban különben is semmi alapos ok nem sürgeti, ugy vélem, hogy tisztelt l-i főispán ur ő mlga javaslata szerint, helyesebben halasztatnék ez akkorra, midőn más törv. székek elrendezése is ujra tárgyalás alá kerülend. Ezen előadás általányos elfogadást nyervén, a' fens. elnök az itélőmestert illy értelmü válaszüzenet-szerkesztésre bizta meg, mire egy gróf egyedül az országgyülés közelgő föloszlásától vett indokot kihagyatni kivánta, nem ismerhetvén el, hogy a' törv. hozó test a' végrehajtó hatalom ebbeli jogát munkálatai fel vagy nem vételénél tekintetbe vehesse. A' jobbágyok szabad sóárulása tárgyában, egy gróf rövid előadásában, hogy ezen kivánat a' földesuri jogok megszoritásával jár, kárpótlás nélkül pedig engedélyeket adni nem kell, a' FőRR. előbbi okai ezen üzenetben nem levén megczáfoltatva, a' táblát előbbi nézeteinél megmaradásra fölszólitotta ; mi el is fogadtatott. Az 1830 : 14 és 1840 : 13 t. cz. megváltoztatását sürgető fölirási javaslat-tárgyalásnál élénk vita támadt a' világos öröködés eseteibeni bíróság körül, abban egyezvén meg minden szónok, hogy a' fönálló eljárás a' leghiányosb, miután a' bíróság olly egyedekből alakittatik, kik inkább egyik fél hasznát, mint a' részrehajlatlan igazságot tüzik főczélul. A' fölállitandó bíróság iránt azonban többfelé ágazának el a' vélemények, miután a' t. RR. javaslata olly tökéletlennek találtatott, hogy több szónok kijelenté, mikép inkább az előbbi zavarban megmaradni kész, mintsem ezen t. javaslatot elfogadni. Azonban a' fölebbviteli bíróság iránt többféle nehézség görditetett elő, leginkább a' birói 's végrehajtói hatalom összezavarása tekintetéből ; miért is a' némellyek által kir. főfelügyelői jognál fogva javaslott udvari kanczellária és H. tótanács superrevisiója el nem fogadtatott, ugyszinte a' hétszemélyes tábla biráskodása ellen azon aggodalom emelteték, hogy ennek, vagy bármelly rendes bíróság kijelölése által könnyen megtörténhetnék, hogy annak az ügyben kétszer kellene itélnie. Egy rendes forum cassatorium hiánya általányosan érezteték, 's épen e' miatt egy országnagy nézete nyert többséget, miszerint axiomának vétessék, hogy soha olly compromissionalis biró ne választassék, ki később mint rendes biró itélni lehetne kénytelen; azért szólittassanak föl a' t. RR., hogy ezen szabály szembentartásával eziránt uj t. javaslatot tenni sziveskedjenek. Az ausztriai tartományokban lakó magyarok halálozásakor lehuzatni szokott 10 petes adó eltörlése iránti üzenet 's fölirási javaslatnál egy gróf 's kormányszéki alelnök figyelmesssé tevé a' FRRet, hogy azon állitás, miszerint a' Magyarorsz.-ban lakó ausztriai alattvalókra nézve illy levonás sehol sem gyakoroltatik, teljesen alaptalan, miután eziránt teljes viszonosság uralkodik. Illy halálozásokkor ugyan is a' kir. fiscus szinte levonja a' hátramaradt vagyon tiz percentjét, némelly szabad városok 's uradalmak pedig kiváltságos jogaiknál fogva ezen összeg felében részesülnek. Ugyanezen szokás áll fön a' külhatalmak irányában is kölcsönösen, hacsak külön szerződések nem léteznek, mint például Poroszország 's kormányunk közt, melly által ezen levonás kölcsönösen eltöröltetik. Igy tehát százados gyakorlat következtiben fönálló jogrul forog fön a' kérdés. Több m szónok csodálkozott, hogy ezen jogról eddig mit sem tudtak 's egy gr. azt régi viszszaélésnek czimezte, hasonlónak ahoz, melly némelly tengerpartokon a' hajótörők ellen gyakoroltaték. Miután ezen jognak törvénykönyvünkben legkisebb nyoma sem létezik, sietnünk kell e' törvénytelen gyakorlat minél-előbbi eltörlését sürgetni, miután még azon esetre is, ha a'reciprocitás fenállhatna, ez csupán azon városok 's uradalmak alattvalóira volna szoritandó, mellyek ezen levonási jogot gyakorolják. De miután ő fels. még kül hatalmak alattvalóit is fölmentette ezen adózás alól, nem hihető, hogy ha az ország Rdei e' kérelemmel trónjához járulandnak, tulajdonjobbágyitól megtagadandná azt, mit idegeneknek megengedett ; azért a' fölirás-fölterjesztésnek ezen gyakorlat utjában nem állhat. A' fentisztelt országnagy azon megjegyzésére, hogy kérelem formában levén szerkesztve a' fölirás, annak fölterjesztése nem elleneztethetik 's az általányos hozzájárulás következik. —

302d. ker. ülésb. octob. 8kán hitelesittetett a) a' turmezei sérelem 's illyrismus tárgyában készitett 4dik, b) az orsz. sérelmek és kivánatok iránti 4dik, c) a' pótlólag beadott sérelmek tárgyában 3dik, 's d) a' Fiume és Buccari kerületek rendezéséről szóló 2dik üzenete a' RRnek. Ezután a' pénzügyi választmány munkálatából a' középponti vaspálya iránti javaslat jöve tanácskozás alá. Ezen vonalnak a' hazára leendő hasznossága már azon alkalommal is, midőn a'középponti vasuttársaság a' RR. elibe folyamodványnyal járult, bőven kifejtetett, ez uttal t e h á t a' RR. egyedül az országos választmány munkálatára szoritkoztanak. A' m a g y a r középponti vasut-társaság azon kérelmét terjesztvén az orsz. választmány elibe, h o g y a' Duna balpartján az ausztriai határszélektől Pestig's onnan Debreczenig vonandó vasut az ország által bizonyos kamat iránt 's a' párvonalu vaspályák ellen biztosittassék, 's értekezés utján oda nyilatkozott, hogy a' 3ik osztályu áruczikkekre nézve a' h. tanácscsal kötött szerződésnél fogva mérföldenkint mázsájától 1½ kra határzott vitelbért kész 1 krra leszállitani, és a' vasutat 80 év mulva a' nemzetnek becsár mellett átengedni, ha a' nemzet a' társaságnak 20 év alatt az egész vaspályavonalra száztól 5ös kamatot biztosit, 's azt a' párvonalu vaspályák ellen is bátorságositja ; azon esetre azonban, ha a' kamatbiztositás csak a' pest-debreczeni vonalra vállaltatnék el, az 5ös kamatot 60 évre kivánta biztosittatni. Utóbbi iratában pedig, midőn a' választmány kijelenté, hogy a' nemzet bizonyos előzvény 's kedvezések mellett a' párvonalu vasut elleni, ugy az egész vonalra nézve bizonyos kamatláb iránti biztositástól nem idegen, azt nyilatkoztatta ki, miszerint : a) megelégszik a' társaság, ha az ország 3% kamatból a' 4dik és 5dik kamatlábat 30 évre ; nemkülönben b) a' párvonalu vaspálya ellen, melly categoriába a' Duna jobbparti oldalán Ausztria határától vagy Sopronytul, Győr vagy Buda irányában menő vasut világosan beleértetik, a' társaságot 16 évre biztositja. c) Arra is reá áll, hogy ha a' vasut-elkészitéstől számitandó kamatbiztositási 30 év után az egész vaspályavonal tiszta jövedelme 10%et meghalad, akkor a' vitelbér (tariffa) csökkentessék. d) Ezen vaspálya a' nemzet birtokába 80 év mulva ingyen adatnék. e) Az ország által biztositandó kamatra nézve megjegyzé a' társaság, hogy miután kamatbiztositási alapul legfölebb is 18 millió pft. tőke van felvéve, a' társaság pedig a' pozsony-nagyszombati vasutvonal megszerzésére nézve az illető társulattal egyezkedésben van, ebbeli egyezség sikerülése esetén ezen pozsony-nagyszombati vasut belé nem értetik azon kötelezésbe, melly szerint a' középponti vaspálya a' nemzetre ingyen fog visszamenni, hanemha később a' pozsony-nagyszombati vaspálya iránt is egyezség történnék. Ezekre az orsz. választmány véleménye köv. pontosul : a) és b) pontok ban elfogadhatónak tartja hogy az egész kiterjedésében gőzerőre épitendő vonalra nézve legfölebb is 18 millió forint tőkének száztól 5ös kamatjából a' 4 és 5 kamatláb 30 évre az ország által a' társaságnak biztosittassék 's biztosittassék egyszersmind a'társaság párvonalu vaspályák ellen is 15 évre, mellyek az ez iránt hozandó biztositási törvény kihirdetése napjától fognak számittatni, olly világos meghatározással azonban : hogy egyenvonal alatt az értetik, melly a' Dunának Ausztria szélétől Pestig vonuló jobb partjától hat mérföldnél kisebb távolságban a' Duna mentében, bárhol, részenkint is vezettetnék. A' e) pontra : ha a' kamatbiztositási 30 év mulva a' vaspálya tiszta jövedelme a' valósággal beléfektetett tőkének száztól 10es kamatját meghaladja, azon esetben az országtól függjön vagy a' tariffát alább szállitani, vagy pedig a' tiszta jövedelemnek 10%en felül levő részét a' befektetett tőke hamarábbi törlesztésére fordittatni. — A' d) pontra : figyelemmel arra, hogy maga a' társaság előbbi nyilatkozatában azt ajánlotta, miszerint az Ausztria szélétől Pest 's onnan Debreczenig vezetendő egész vaspályának alapzatát (Unterbau) ⅔ részben 2 év alatt elkészitteti, az egész épitést pedig azon időtül számitandó 7 év alatt bevégezteti, az orsz. választmány világosan kikötendőnek tartja : hogy valamint a' pest-bécsi, ugy a' pest-debreczeni vonal alapzatának is ⅔ részét tartozik a' társaság a' kitett idő alatt elkészittetni ; egyébiránt pedig az egész vállalatot az illető törvény kihirdetésétől számitandó 8 év alatt valósággal létrehozni. A' 80 évet pedig, miután a' társaság a' kamatokra nézve és a' párvonalu vaspálya ellen is bizonyos évekre a' nemzet által biztosittatik, 60ra kivánná leszállittatni. Az e) pontra : a' választmány szükségesnek látja, hogy a' vállalkozó társaság biztositásul egy millió pgő forintot vagy készpénzben, vagy statuspapirosokban, vagy akár e' helyett vállalatába fektetett, vagy ahoz tartozó beruházásokban hasonló mennyiségü értéket mutasson ki ; melly utóbbi esetben a' beruházás erejéig a' készpénz, vagy statuspapirosbani biztositás szüksége megszünik. Végre, ha a' társaság elvállalt kötelezettségét nem teljesitné, azon esetben a' részire kikötött engedélyek 's minden kedvezés meg fognak szünni 's az emlitett biztositék a' nemzet javára marad. A' mennyiben pedig a' pozsony-nagyszombati vasut is emlitésbe hozatik : ha iránta az illető felek közt az egyezség megkészülend 's annak valamelly része a' középponti vaspálya vonalában alkalmaztatnék, az ennek kiegészitő részeül fog majd tekintetni. Egy m. követe igen csodálkozott, mikép ajánlott az orsz. választmány olly vaspályára kedvezményeket, melly iránt már szerződés létezik, mellyben a' vállalkozó társaság magát minden garantiakivánás nélkül lekötötte ; igaz ugyan, hogy azon társaság a' jelen országgyüléshez a' parallel-vonal eltiltatása végett folyamodványt adott, deebben kamatbiztositásrul szó sincs, 's a' választmány ennek megadása mellett még kamatbiztositást is ajánlott, a' nélkül, hogy viszont valami különös kedvezményt kötött volna ki, csupán azt, hogy 80 év helyett 60 év mulva adatnék át a' nemzetnek i n g y e n, én azt különös jótéteménynek nem találom, ha mi a'jövő nemzedéknek előre vásárolhatjuk meg az ország költségin a' kedvezményeket ; szóló csak azon esetben kivánt a' biztositásba ereszked-

ni, midőn máskép nem találkoznék vállalkozó. Mire P. m. követe előre bocsátván, hogy az értkezésnek a' vállalkozó társasággal, mivel még a' dolog nincs tisztában, tovább kell folynia, megjegyzé, mikép 1839től Belgiumban, Franczia 's Németországban sok pálya épittetett, hová a' tőkéket legnagyobb részben már befektették, 's most már nem annyira kapósak a' vasuti actiák; különben a' tapasztalás azt is kimutatta, hogy a' vaspályák nem olly fölötte jövedelmezők 's ha a' szerződés mellett maradunk, ugy mint eddig már láthatni, soha vasutunk nem lesz; a' vitatkozást mellőzve, azt kivánta mindenek előtt a' szónok szavazat által eldöntetni: vajjon kivánják é a' RR. ezen vasutvonalt parallel-vonal ellen és kamattal biztositani? Az orsz. választmányra nézve pedig megjegyeztetett, miképen az a' RR. egyenes végzése következtében működött. K. alföldi m. követe a' vasutakat az ország közköltségin kivánta épittetni, ha ezt ugymond, a' RR. el nem fogadnák, akkor én a' kamatbiztositáshoz nem járulok. Még több megjegyzés is történt; végre szavazatra tüzetett azon kérdés: vajjon kivánják é a' RR. a' középponti vasutat párvonal ellen biztositani? 31 megye 17 ellen igenre szavazott. Nyitra nem szavazott. Azután némellyek a' párvonal eszméjét körülirni 's a' közbejöhető akadályok elkerülése miatt pontonkint határzottan kijelöltetni kivánták, azonban 30 szótöbbséggel 18 ellen az orsz. választmánynak b) alatt foglalt értelmezése mentha tározatba. Folytatólag a' második kérdés, t.i. a' biztositás egész általányosságban került szavazat alá; 27 megye 19 ellen hajlandónak nyilatkozott a' középponti vasutra kamatbiztositékot ajánlani. Temes nem szavazott. Most azon kérdés került elő: vajjon a' választmányi javaslatban kiejtett 2% kamatbiztositék az egész vonalra Ausztriától Debreczenig, vagy csak Pesttől Debreczenig adassék é meg? Némellyek azt az egészre azon tekintetből ohajtották kiterjesztetni, mivel felsőbb része Ausztriától Pestig jövedelmezőbb lesz másik részénél, 's igy az egész biztositása nem kerül többe, mint a' pest-debreczeni, mi mellett még azt nyerendi az ország, hogy biztositás mellett az egész vaspálya ingyen reá fog szállani. Ellenben T. m. követe azon elvből indult ki, hogy a' vámviszonyok nincsenek elrendezve; Ausztriának ugymond, ha nálunk a' gabna 1 forinttal olcsóbb lenne a' kivitellel, mindig szabadságában fog maradni, hogy az iparmüvet a' termesztvénynyel egyensulyu mértékben tarthassa, a' vámot termesztvényinkre fölebb emelhesse, 's igy legkisebb nyereségünk sem lesz, mig a' külföldi gyáripar behozhatására olcsó utat szerzendünk. E' közt szavazat tétetett; 30 megye 16 ellen a' biztositékot az egésznek vonalra kiterjesztette. Végre a'c)pontban a'választmány javaslata némi vita után 33 szóval 15 ellen elfogadtatott, a' többi pont jövő ülésre halasztaték.

303d. ker. ülésb. oct. 9én tárgy a' tegnap félbenszakadt vasutügy folyt. A' d) pontnál egy m. követ előadá, mikép itt van azon felakadási pont, miszerint nem tudjuk, tulajdonkép miről tanácskozunk, ugyan is, ha a' vállalkozó társaság azon föltételre állna, hogy 60 év után adja által a' pályát a' nemzetnek, akkor fölösleg lenne nekünk a'80 évet elfogadni, hogyha pedig rá nem áll a' 60 évre, akkor mi ezt hasztalanul állapitanók meg; inditványt tön tehát szóló, hogy miután a' garantiát elfogadtuk, ezen föltétel elintézése végett hallgattassék ki a' társaság. Az utána szólt P. m. követe helyeslé azt, hogy további egyezkedés tétessék a' vállalkozókkal, mi annyival szükségesb, mert lényeges különbséget talál ő a' társaság 's a' választmányi javaslat közt: a' társaság ugyanis azt igéri, hogy a' pályát 7 év alatt elkészitteti, a' választmány pedig e' mellett megkivánja az egész vonal alapzatának ⅔ részét 2 év alatt elkészittetni, ezen alapzat, tudjuk, tisztán földépités, mit az idő viszontagsága, ha idő előtt készittetik az el, tetemesen megrongálhat, illyesmit tehát, ugy hiszem, a' társaság tetemes veszteségire föltételesen nem követelhetünk, továbbá ahoz sem kivánnék olly szorosan ragaszkodni, hogy a' társaság 60 vagy 80 év után engedné át a' pályavonalt ingyen nekünk; vélekedésem szerint azon kell iparkodni, hogy a' nemzetre minél hasznosb szerződést köthessünk 's neki vaspályát biztositsunk; ezt pedig akkor látom elérve, ha p.o. 30 év mulva a' tariffa meghatározásához szólhatunk. Én azt tartom, hogy mi itt nem állunk tisztán mint törv.hozó, hanem úgy is mint egy társasággal (mellynek már szerződése van) egyezkedő fél, mi itt tisztán a' föltételeket nem határozhatjuk el, mert ez mind hasztalanná válhatnék, ha azt a' társaság el nem fogadná; annálfogva, miután a' kamat és párvonal elleni biztositás megállapittatott, szükségesnek találom a' társasággal tovább egyezkedést befejezni, ezt azonban az idő rövidsége miatt nem kivánom az orsz. választmányra bizni, mert mig ez összeülne's a' vállalkozó társaság biztosait maga elibe rendelné, az orsz.gyülésnek vége szakadna's igy vasutunk ismét nem lenne, hanem dolog-siettetés tekintetéből biznók meg a' ker. elnököket, kik szinte tagjai voltak az orsz. választmánynak 's a' kerületi jegyzőt, hogy a' végső föltételek végett haladéktalanul hallgassák ki a' társaság biztosait. A' ker. jegyző erre megjegyzé, itt az a' fökérdés: vajjon definitiv vagy csak alkudozás utján akarunk é e' tárgyban eljárni, minden esetre én is azt tartom, hogy a' társaság véleményét tudnunk kell, de ha azon utat követjük, mit P. m. követe javasolt, akkor még a' dolog befejezve nem lesz, mert ahoz még a' FRR. is fognak szólani. Egyébiránt itt a' törv.hozásnak, miután a' társaság a' H.tótanácsal szerződött, ujabb kikötéseket szabni nem lehet, hanem azon kell törekednünk, hogy a' társaság az országnak bizonyos kedvezmények mellett egyezséget kötelezzen, a' siker minélelőbbi elérése tekintetéből ezen tárgyat az országos választmányhoz azon utasitással kellene viszszaküldeni, hogy a' társasággal egy végső definitiv szerződést kössön, ez pedig olly sok időt nem kivánna, mert azt az országos választmány jövő héten bevégezheti. Ezen inditvány elfogadtatott. Ezután a' c) pont került elő, itt egy megye követe a' választmány által javaslott 1 millió biztositást keveselte, ha, ugymond, a' többség a' párvonal elleni biztositással az ország egy részét sujtja, 's pedig azon részét, hol már eddig némi tekintetben a' kereskedés virágzott 's ezután a' közterhekben is nagyobb mértékben osztozott, de ha ezen részt a' közös haza java előmozditása tekintetéből sujtani kell, hogy hasztalanul ne szenvedjen, a' társaság részérül szükségesnek tartom némi biztositást követelni, és pedig először arra, hogy a' társaság a' pálya alapzatának kikötött részét bizonyos idő alatt elkészíteni tartozzék, olly sanctiót kivánok, hogy ha az el nem készül, a' jobbparti vasut joga azonnal föléledjen; másodszor pedig biztositásul 2 millió forintot. A' biztositás ellen egy m. követ megjegyzé, mikép a' társaság örökösen le nem kötelezheti magát, mert az nem személyekből, hanem csak actiákból áll, 's azért nem adhat biztositékot, mivel akkor azon kedvezéstől esnék el, hogy kézről kézre, mi az illyen actiáknak természete, nem forgathatja. Volt ugyan a' választmányban arról szó, hogy a' társaság mellett ki fogja magát lekötelezni? ám de erre azt feleltéték, hogy nincs Európában egy társaság, melly arra lekötelezte volna magát; elég biztositék a' nemzetre azon tőke, mellyet a' vállalkozók a' pályaépitésbe fektetnek. Volt szó még arról is, hogy ki feje ezen társaságnak? de erre az mondatott, hogy az legkevésb biztositást sem nyujt; Sina megigérte a' jobbparti vasut-épitést, de nem teljesitette; Rothschild a' galicziai vasutat egy időig abbanhagyta, 's az actiákat eladta, miglen később ismét hasznosnak találván az actiák viszszavásárlása mellett felépitette; itt tehát a' status ugy mint a' társaság in abstracto áll, 's a' statusra a' munkálat, hogy az bizonyos idő alatt végbevitessék, elég biztositás; minélfogva én azt gondolom, hogy ha a' vállalkozóknak haszna lesz, el fog a' vasut készülni, ellenben ha a' kedvezmények ollyanok lennének, mellyek által a' vállalkozókra kár mutatkoznék, ha a' világ minden bankirja ott áll is társaságban, a' pálya fölépittetni nem fog, mert azok pénzöket bizonyos veszteségre kiadni nem fogják 'stb. Az inditvány ezen czáfolat következtében pártolóra nem találván, az orsz. választmány javaslata elfogadtatott. E' munkálat befejeztével egy m. követ előterjeszté, hogy miután a' RR. a'párvonal eltiltatása mellett a'18 millió forint 5ös kamatu tőkének 4 és 5% biztositását is elvállalták, az országra nézve a' biztositás nincs a' választmányi munkálatban kifejezve; e' szerint nem tudhatja meg a' nemzet, hogy a' társaság mennyit vett be; annálfogva nyilván kifejeztetni kivánta, hogy a' kezelésre fölügyelést az ország magának föntartja, 's ez általányosan elfogadtatott. És igy az e' tárgyrul szóló üzenetet, miszerint a' FRR. ahoz járulásra fölszólittatnak, hogy a' munkálkodott orsz. választmány a' vállalkozókkal az egyezkedést tovább folytatva végső szerződést készitsen, 's azt megvizsgálás végett haladék nélkül a' törv.-hozás elibe terjeszsze, azonnal elkészitvén, hitelesittetett, 's még a' mai országos ülésbe beadatott. Ezután a' fiumei vonal került szőnyegre. Az érdeklett kerület követe kivánta, hogy a' vukovár-fiumei vasut az ország közös költségin épittessék. A' pálya szüksége mindenki előtt ismeretes 's a'nemzet közös ohajtásának legfőbbike, hogy az ádriai tengeren nyitandó kereskedés közlekedés gyorsitásával minélelőbb elősegittessék, ez ellen tehát egyetlen egy szó sem nyilatkozott; azonban a' vaspálya miképeni épittetése iránt különbözők voltak a' vélemények. Azok, kik statusköltségen kivánták épittetni, elmondák, mikép ha vállalkozó társaság találkoznék, annak 5% biztositani kell, az ország pedig ha maga épittetné, remélliheti, hogy olcsóbb kölcsönt kaphat, különben egészen illusorius a' kamatbiztositás, mert ha a' pálya a'kamatot kihozza, vagy még ennél is többet, akkor belőle az ország a' tőke kamatját megfizetheti, ha pedig nem, ugy a' hiányt a' nemzetnek kell pótolni; tehát a' fizetés egyre megy, csak azon különbség van benne, hogy midőn a' pálya nyereséget ad, azt a' vállalkozók teszik el, mig ha az ország épitteti, a' nyereség is sajátja maradna. Egyébiránt minthogy Fiume kereskedésünk kulcsa, kereskedésünk emelésére a' fuvarbér minimumát kell meghatározni, 's e' felett, ha a' pályát társaság épitteti, szabadon nem rendelkezhetni, pedig ha a' concurrentiát elvesztjük, akkor kereskedésünk is tönkre jut; némelly országban nagy ajándékot tesznek a' kivitelre és sokszor veszteséggel adják el az áruczikket, csakhogy a' piaczot magoknak fentarthassák, mert ezáltal később azon veszteség sokszorosan visszatéritetik. Ennélfogva szükséges, hogy ezen vaspályát az ország közköltségen épittesse, mert ha bármellyik társaságnak kedvező biztositás mellett engednők által, ez külbefolyásoktól függvén, könnyü módjok lesz a' bécsi vagy triesztieknek, kik ezen pálya-létesités ellen törekszenek, azt megsemmisiteni, 's ekkor független kereskedést magunknak soha sem biztosithatunk. Más oldalról elmondatott, mikép ezen pályát közköltségen épittetni nem lehet, mert a' költség és kölcsön egy kérdés levén, ha az elsőt elfogadnók, a' másikhoz okvetlenül kellene járulni, ez pedig bajos olly országban, mellynek felelős kormánya nincs, ezen felül még kire bizná az ország az épitési munka kezelését, midőn még rendezett administratiónk nincs; vagy talán elég lenne erre az orsz.választmány?e' részben már jó experimentumokból okulhattunk; nézzük a' nemzeti szinházat, itt mint hallatszik, a' választmány a' törvény tilalma ellen nevezetes sommát elköltött, ott a' Ludoviceum, nem azért nem kezdethetett meg benne a' tanitás, mintha ő fels. tanitásmódra akadályokat tenne, hanem nincs pénz, miből a' tanitók fizettethetnének. Arra, hogy a' vaspálya a' status által épittethessék, rendezett közadministratio szükséges, igy megtörténhetik ez Belgiumban, hol az administratio legjobban van rendezve 'stb. Ha egy vállalkozó társaságnak adatik kamatbiztositás mellett a' pályaépités, a' költség mindegy, mert itt pénz helyett vasutat vásárlunk, sőt még a' kölcsönnél nyeresége sb, mert pénzt bizonyos percentek lehuzása nélkül soha sem kaphatunk; igy van ez az ausztriai kormánykölcsönnél is, mi kölcsönt már azért sem kaphatunk olcsó kamatra, mivel a' közös teherviselés által ki nem fejlettünk arra, hogy érte a' nemzet összes ereje jót állhasson, hacsak a'ugy nem akarjuk mint Spanyolországban, de a' kamrai jószág a' kormány kezelése alatt áll. Ellenben a' kamat-biztositás sokkal hasznosb, mivel itt kölcsön alparin felül emelkedik, sem a' nemzet összes erejével jót állani nem kell, sem pedig a' közös administratióra nincs szükség. A' kölcsönt, minthogy nekünk pénzünk nincs, ugyanazon külföldi érdek megakadályoztathatja, melly a' vállalkozókat megvesztegetheti. Végre megemlittetett, miszerint ha a' nemzet a'vaspályát elhatárzottan létesitni kivánja, minthogy itt még szerződés nincs, a' t.hozás szabadon mozoghat, a' legkedvezőbb föltételeket megajánlhatja 's a' főfeltételekre a' szerződést t.javaslatba iktatva kihirdetheti 'stb. Még mind két részről több velös ok hozaték fel, végre szavazatra tüzetvén a' kérdés: vajjon az ország önkezelése alatt közköltségen kivánja é épittetni a' vukovár-fiumei vasutat? 34 megye 14 ellen nemmel felelt.

304d. ker. ülésb. oct. 10kén, a' hitel-intézetről szóló üzenet 's t.javaslat, ugy a' községi jegyző iránti üzenet felirás és t.javaslat hitelesittetett. Ennek végeztével a' két tábla közt függőben levő munkálatok vétettek fel, különösen birhatásjog 's hivatalképességnek a' nemnemesekre leendő kiterjesztése tárgyában átküldött válaszüzenetei a' FRRnek; az elsőre nézve a' főrendi észrevétel általányosan elfogadtatott, 's az üzenet azonnal elkészittetvén, még mai orsz. ülésbe adatni rendeltetett; a' másodiknál a' mélt. FRR. elvileg megegyeztek abban, hogy a' nemnemesek a' közigazgatási hivatalokra alkalmaztassanak, de miután a' RR. a' hivatalképességet nem általányosan, hanem némi megszoritásokkal kivánják kiterjesztetni, azon hivatalokat, mellyek viselhetése megengedtetnék, világosan előadatni kivánták. Erre nézve, hogy a' két tábla közötti egyezség minélelőbb elérethessék, egy kárpátvidéki követ, visszaemlékezvén e' kérdés elöszöri tárgyalására, akkor ugymond, a' RR. a' nemnemesekre csupán a' birói hivatalképességet nem kivánták kiterjeszteni, most figyelmezve a' városi szerkezetben megállapitott orsz. conclusumra, azon hivatalokat kivánnám kijelöltetni,

PEST, vasárnap october 20kán

JELENKOR.

1844. 84dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megr ndelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: négy rendü k. k. leirat; kinevezések, megtiszteltetések jótékonyság 's névmagyarítás; halálozások; Országgy. közlemény (oct. 11d. frdi ülésb. középponti vasut ügye; az erre vonatkozó beszédek 's vitatkozásokkal; az napi ker. ülésb középszolnoki nemesek folyamodványa 's eziránti heves tanácskozás; az napi orsz. ülésb. hitelintézet, ennek felelős igazgatósága 's kineveztetése 'stb hitelintézet, ennek felelős igazgatósága 's kineveztetése 'stb oct. 12d. ker ülésb. fiumei vasut-szerződés terve; oct. 14d elegy ülésb. Két kir. leirat hirdettetik; aznapi ker. ülésb. 's dó honflusitás; városi főfelügyelőség: országos szükségekre nemesi ajánlat 2,585,000 p.frt évenkint 4 eszt.re; oct. 15d. ker. ülésb. kir. válaszok a' magy. nyelv 's országgy. száll. ügyek kerül. választmány a' t czikkek szerkeszt.; közmunkák szabályoztatása; orsz. rdi ülésb. magy. ezredi tisztségek 's parancsnokságokra honfiak alkalmazása; zsidóügy 's nem nemesek hivatalképessége iránti felirat; elegy ülésb. 4, lapjaink elején látható k. kir. leirat hirdettetett ki; frdi ülésb. középponti vasut 's némi sérelmek iránti válaszüzenetek 'stb; budapesti napló: fővárosi ujdonságok; Hont, Szabolcs és Gömörmegyei közgyülé ek.)

Szerbia (a' zendülés további folyama.)

Spanyolország (carlisták tervei 's felizólitási; a' kabinét változásra 's erőszakos politikára hajlik.)

Anglia (Maunsfeld inditványa 's O'Connell nyilatkozata eziránt; készületek Lajos Fül. elfogadtatására; ujabb kedvetlenség Taitin.)

Franczia ország (marokkai viszonyok; Lajos Fülöp hajóraszállta 's Angliába érkezte.

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Kegy. kir. válaszok: a) az országgy. költségek tárgyában fölterjeszt. felirásra. Sacrae etc. Articulum de expensis diaetalibus hac etiam vice instar liberi oblati unice per Nobiles Regni et quos lex sub hac nomenclatione complectitur, supportandis demissa DD SS. et OO. ddto 5tae mens. curr. Repraesentatione exhibitum altef. Suae Maj. Sacr. benigne probari, tenoribus ejusdem ad solitam concertationem relegatis, b) a' **kir. válaszokban foglalt észrevételeknek a' t. javaslat egyes szavaira is kivánt kiterjesztése tárgyában:** Benignis altef. Suae Maj. Sacr. Resolutionibus erga substrata sibi per DD. SS. et OO. Articulorum projecta editis, hactenus quoque non solum circa meritum illorum versari solitis, sed in quantum hoc afficeret, etiam ad ipsam eorundem texturam exporrectis, ceteris autem modificationibus et rectificationibus ejusmodi, quae semet ad faciendum in tempore compendium breviori fovendae mutuae cointelligentiae via superari admittunt, hac ipsa de causa a consveta Articulorum concertatione abstrahi nequeuntibus; summefatam Suam Maj. Sacr. huicce negotia comitialia expediendi benignaeque Suae Sanctioni reg. substernendos legum articulos praevie cum Cancellaria sua reg. hung. aulica concertandi mori ultro clementer insistere, hocque ipsum DD. SS. et OO. erga factam eatenus ddo 5ae m. octobris Eorundem remonstrationem significandum benigne praecipere dignatam esse. — c) **a' szekeres házalóknak eltiltatása tárgyában:** Ad demissam DD. SS. et OO. repraesentationem in merito prohibiti per Cons. reg. locumt. hung. quaestus circumforanei in curribus exercendi ddo 13ae sept. a. c substratam de benigno jussu reg. rescribi: cum indultus quaestum circumforaneum in curribus etiam exercendi e citatis per DD. SS. et OO legibus derivari prorsus nequeat, sed talem ejus extensionem nec rectus politiae ordo, nec publici commercii, neque conservandae contribuentis plebis ratio admittat, in editis per Cons. reg. l. hung. ad Cottum Sümeg ordinibus nil tale, quod legibus adversum esset, contineri; proinde S. Maj Sacr. petito DD. SS. et OO. annuere nequire, die 11ma oct. Mich. Torkos. — d) **a' törvénykezés tárgyában fölterj. felirásra:** §o 2do et 3tio projecti per DD. SS. et OO. circa jus is cursum articuli demissa Eorumdem ddo 5tae mens. cur. repraesentatione substrati per Suam Maj. Sacr promovendae quibusvis opportunis mediis rectae justitiae administrationi paricum DD. SS. et OO. studio benigne intentam clementer probatis respectu causarum coram foro 1mae instantiae Tabulae reg. et banalis decurrentium, §o 1mo antelati legis projecti memoratarum summefat. Suam Maj. Sacr. dispositioni spirituique art. 45: 1836. porro quoque benigne insistere, atque horum in conformitate modificandum praevium articulum ad solitam concertationem relegare dignatam esse etc. Viennae 13a oct. 1844. Ladislaus Szögyényi m. p.

Ő cs. 's ap. kir. fels. a' b. Szepesy Ignácz halála által csak rövid időig megürült püspökség jövedelmeiből a' pécsi lyceum alapitványa nevelésére 9186 frt 17⅙ krt v. ajándékozni; b. Löhr Ferencz udv. tan. 's a' főudvarmesteri kanczellária igazgatóját oct. 12k. nyugalmaztatásakor sz. István rend keresztjével dijmenten diszesiteni; Lovász András m. kir. helytartósági tanácsost és kanczellária-igazgatót egész évdija meghagytával nyugalmazni 's az igy megürült kanczellária-igazgatói állomásra Sorsich József m. k helyt. tanácsost kinevezni, továbbá az orsz. főépitő-kormánynál megürült harmadik igazgató-segédi tisztséget Kecskés Károlyra ruházni, Hornig Ferenczet m. kir udv kincstári szám isztet, saját kérelmére legkegy. nyugalmazni, Zajácz József hit. ügy. 's kassa városi aljegyző és Zajácz István vezetéknevöknek változtatását k. megengedni méltóztatott.

Halálozások. Sept. 29kén szenderült jobblétre Eördögh József a' Jászkun kerületek nádori alkapitánya. Az általa ernyedetlen buzgalommal kormányzott jászkun nép osztozik kesergő özvegye 's családja bánatában. Oct. 9 én pedig Gegő Elek. m. akad. lev. tag, előbb sz. ferencz-rendi jeles hitszónok, néhány hónap óta Veszprém püspökmegyebeli áldozó pap 's gr. Zichy Bódog házi káplánja ideglázban éltének 40dik évében Pozsonyban halálozott meg. A' minden szempontbul korán hamvadó kitünő disze volt egykori szerzetének apost. buzgósága szónoklatával, dicsősége a' lelkes székelyföldnek, melly bár több illy hazafi-apostollal ajándékozná meg a' testvér két hazát! 's becsült munkás tagja tud. akademiánk 'sirodnak moldvai utazásával 's ezentul, midőn annyi küzdés 's hányatás után békepartra jutott, ha az élet ura illy váratlanul a' férfikor legviritóbb szakában végnyugpontra nem inti, bizonnyal ujdon viszonyai közt példás tagjává létesülende az őt ápoló szárnyai alá fogadta püspökmegyének 's honfi örömére az őt boldogitó pártfogásával gyámolitotta ns lelkü grófnak! — Végre f. hó 10kén kisérte Esztergom vgyének egész tiszti kara Tinnyén a' vigasztalhatatlan nemzetség könyzápori 's jobbágyinak áldási közt családi sirboltba idősb Huszár Imre Esztergom vgyének volt első alispánja 's országgy. alatti követe 's t. bb megyei tb. hideg tetemeit. Béke poraikra.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. 243d. orsz. frdi ülésb. oct. 11kén tárgy a' középponti vasut. Egy báró, főt. széki biró 's főisp. helyettes igy adá elő nézeteit: Figyelvén cs. kir. főhgségednek a' tanácskozásokat irányzó elnöki kijelentésére, előadásom végén a' t. RR. üzenetéhöz képest leszek véleményemet nyilványitandó; előadásom közben pedig valamint a' felolvasott okiratokra, ugy azon feliratra is leszek figyelmemet forditandó, mellyet az orsz. RR. az előttünk fekvő tárgyra nézve több hét előtt juttattak fels. urunk elibe. A' középponti vasut sürgetősége e' felirásban már egyhangulag el volt ismerve; de ki vala egyszersmind országgyülésileg mondva, hogy valamint ennek, ugy bármellyik más czélba veendőnek is nem lehet jövendője e' honban, ha általán fogva a' vasutak ügyének uj törvények 's czélszerü intézkedések nem jövendnek segitségül, 's helyes vala e' tapasztalás-igazolta állitás; mert im látjuk, hogy olly időben, midőn a' hasonló vállalatok iránt más országokban lehető legnagyobb rokonszenv mutatkozott, és szinte csodák történtek azok létrejötte körül, honunkban 1836. óta, midőn e' tárgy körül törvényileg intézkedénk legelőször, semmi nem történhetett, 's megbukott a' jobbparti vasut 's nagyrémény az itten tervezett balparti vasuthoz sem csatlakozik. Azon status-gazdaságtani tekintetből is fontos kérdéssel, hogyan kelljen 's lehessen segitni e' dolgon, legelőbb is azon orsz. választmány találkozott munkálkodási terén, mellyet az ország közszükségei födözése tekintetéből külde ki annak gyülése mindkét táblánk részéről. 'S mondhatom, hogy ugyan idejében 's alkalmas körülmények közt találkozott ezzel azon tekintetből, miszerint maga idejében lerázhat az ország egy szerencsétlen szerződést nyakáról, 's a' fenyegetett kár 's veszély által okulva biztosithatja majd jövőjét innen tul felállitandó vasutainak. Ugyanis az ország legelső teendőji közé a' közlekedési vonalok felállitását sorolván a' nevezett orsz. választmány, a' vasutak felállitásának kiáltó szükségét is elismerte, 's ezek tekintetéből azon elvet mondá ki, miszerint vajha innentul a' t. hozás tekintene ezek ügyébe 's életbeléptetésüket, fenállhatásukat ott, hol lehet, önmaga sorolná bárha áldozatokat igénylendő teendőji közé is. Bárha ez az orsz. választmány részéről még csak mint ohajtás, mint czélba vett javaslat mondatott is ki, jelenté magát előtte azon vállalkozó társaság, mellynek f. é. mart. 15kén kelt 's a' H.-tanács által megerősitett szerződése valamint az általam felhozott feliratban már megemlitteték, ugy kevéssel ezelőtt itt is felolvastatott; 's mellyről bátran merem állitni, miszerint annak tartalma lehető legingatagabb, szemközt az országgal semmi bizonyost magában nem foglaló, 's nemcsak terhes e' fölött az országra nézve, hanem felfogásom szerint káros is. Avagy hol van e' szerződésben biztositék az iránt, hogy létre jő azon vasut, mellyet már ez országgyülés mulhatlannak nyilványitott az ország felvirágzására? ki mutat nekem e' tekintetben legkisebb positivitast is? részemről nem találok ebben semmi egyebet, mint e' szavakat: „hogy a' két pálya egyszerre kezdendő 's folytatandó.“ Ez általányos szavakból pedig azt következtetni, miszerint köteles lesz a' társaság egyszerre kezdeni majd Pesten a' vaspályát, 's egyenlő szerben folytatni azt mindaddig mig be nem végződik, épen ugy Bécs, mint Debreczen felé, bajosan lehet, 's nem egy könnyen köthetne e' szavak erejénél fogva, a' H. tanács a' vállalkozó társaság cselekvés-módjába még azon esetben sem, ha az p. o. Pesttől Váczig, Pozsonytól Ausztria széleig egész erővel dolgoztatna; Debreczen felé éllenben csak ittott kapargatna az uton. Vagy talán abban keressek a' nemzet részére biztositékot, miszerint az mondatik a' szerződésben, hogy az abban foglalt tariffa 80 évre állapittatott meg; de hát arról, hogy 80 év mulva mi történjék, nem kell é hasonló szerződéseknek rendelkezniök? 's ez előttünk fekvőnek szavaiból nem lehet é azt következtetni, hogy az talán már tariffa mellett, de örökösen a' vállalkozó társaságé; 's nem e' szerződésnek kell é az iránt is rendelkeznie, hogy mi kárpótlása lesz az országnak, ha létre nem jövend a' pálya; nem de itt meghatározandó az is, hogy mennyi idő alatt kell annak létesülnie? valamint végre az is, hogy ne csak a' talán jobban jövedelmező részek készittessenek el, de ezekkel egy időben az is, melly előleg talán kevesebb jövedelmet igér, azt meg sem emlitvén, hogy hasonló szerződésekben szokott az is mindenkor elhatároztatni, gőz- vagy lóerőre készittetnek é a' pályák. És im e' szerződés az 1836: 25. t.czikk ótalma alatt áll, 's ez alatt egy századig fog nyögni, sinyleni a' nemzet, ha a' kedvező, önmagától kinálkozó alkalmat meg nem ragadjuk, 's meg nem váljuk magunkat, maradékinkat annak terhétől, mi még most hatalmunkban áll. Ugyanis az orsz. választmány a' magát nála jelentett vállalkozó társasággal alkuba bocsátkozván, ennek kedvező eredvénye eddig is már köv. áll: 1) Lehetősége mutatkozik a' tariffa 30 év mulva leszállittathatásának. 2) A' helyett, hogy a' H. tanács szerződése még a' kikötött 80 év mulva is a' vállalkozó társaság kezeiben hagyja ez egész vállalatot, az orsz. választmány eszközlé azt, hogy ez évek mulva ingyen jő a' nemzet kezére vissza, sőt e' tekintetben még arra is vala reménye, hogy 60ra szállittatik le az évek száma, sőt még e' törlesztési évek is csökkentethetnek azon esetre, ha magát a' tariffát nem lesz az ország a' fenemlitett 30 év mulva leszállitandó. 3) Meghatároztatott, miszerint az egész vonalon gőzerőre készittessenek a' működő gépek; 's a' mi mindezeknél több, 4) hogy tökéletes biztositása lesz az országnak az iránt, miszerint a' vasut egész kiterjedésben létre fog jőni, pedig 8 év alatt; 's e' biztositás abban áll, miszerint a' vállalkozó társaság igéretet tőn aziránt, hogy két év elforgása alatt az egész vonalnak készen lesz két ötödrészben ugynevezett talapja (Unterbau), mi ha meg nem történnék, nemcsak elveszt minden kedvezést, de befektetett pénze's munkája is az ország javára marad; 's még e' fölött 1 millió pgő frtot érő statuspapirosok is kivántattak az orsz. választmány részéről az ország biztositására letétetni. 'S mindezen kedvezésekért, mellyeket nem méltánylani lehetlen, mit igért az orsz. választmány? felelet: 1) azt, hogy azon esetre, ha a' befektetendő 18 millió 5t nem kamatozna száztól, ez esetben az ország a' 4dik 's 5dik kamatlábat 30 évre biztositná a' társaságnak, de csak azon naptól kezdve, midőn az egész vonal kész leend. 2) Biztositá a' nevezett vállalkozó társaságot az iránt, hogy 15 év alatt a' Duna jobbpartján egyenvonalu vasut nem fog vezettetni. Mi az 1sö biztositást illeti, bátor vagyok kérdeni, hogy tökéletes biztositása e' fontos vállalatnak 's mindazon fenemlitett kedvezmények lehető megnyerése nem érdemlik é meg, hogy azon az egész vonal biztositása után alig gondolható esetre, miszerint az érintett 18 milliótul egy vagy két petet kellene fizetnünk,

hogy mondom, ez alig képzelhető esetre 180, legfölebb 360 ezer frtot áldozzunk évenkint. Részemről az meggyőződésem, mikép e' somma már csak az által is helyre leend az országnak pótoltatva, hogy a' többször említett mart. 15ki szerződéstől meg fogunk ez által válhatni. A' hon érdekében követelendö tehát e' csekély áldozat tölünk, 's nem elég ok annak megtagadására, mit gyakran hallunk közéletben említtetni, hogy hiszen e' társaság kamatbiztositás nélkül is létre jövend; fölösleg lenne csak egy fillért is költeni erre. Ámde nekünk nem társaság, nekünk nem actiák, nem tözsérnyerészkedés, de egy, a' hon javát előmozditó vasut kell: nem a' társaság, de az ország java igényli a' kamatbiztositást. Tudom én, hogy egy társaság, melly mint ez, épen nem felelős a' vállalat létrejövéséért, melly tehát ott épit, hol neki tetszik, akkor dolgozik, mikor azt actiáji érdeke javasolja, tetszése szerint lóra v. gőzerőre épiti utját, annyi időt fordit munkája végbehajtására, mennyit körülményei engednek, ki fogja a' magáét előbbutóbb nyerni, kivált ha örök időre adatik részére illy fontos illy szép jövőjü vállalat. De mindez nekem nem elég; én azt akarom, hogy első pillanattól fogva biztos legyek aziránt, miszerint lesz utam; nekem biztositás kell 's kárpótlási remény a' szavát talán meg nem tartandó vállalkozó ellen; tudnom kell az évet, mellyben meg lesz a' közlekedés a' vonalon kezdendő; tudnom a' napot, mellyben honunk birtokába jö az egész vállalat; 's ha fizettem érte, ingyen akarom azt a' hon birtokába juttatni; 's mig ez mind meg nem leend, avagy csak hogy tudnók száz 's több mérföldnyire a' kisajátitási törvénynek alávetni honfitársainkat, mellynek helyt adni csak a' közállomány tekintetéből, de bizonytalanságra nem lehet. Mindezt pedig csak kamatbiztositás által érhetni el. Tagadom azt is, hogy akár a' hid iránti szerződésre figyelem, vagy a' gőzhajózási érdek gátolhatná e' kamatbiztositást; mindkettő szép, nagyszerü honi vállalat, virágzásukat ohajtom, tehetségem szerint elősegitendem mindig, 's megbukásukat rettegném magam is: nem hiszem azonban, hogy e' czélba vett lépésünknek azokra nézve tetemes káros következése lehessen. Meglehet, hogy a' hid actiáji pillanatra csökkennek még, hogy a' hajózási társaságnak majd veszteségovó eszközökhez kell nyulnia, de mindez kiegyenlitendi magát idővel; mert köztapasztalás szerint az illy közlekedési vállalatok nem csak nem ártanak, sőt elősegéllik egymást, annyira pedig nem terjedhet az illy egyes vállalatok pártolása, miszerint azok végre az ország ótalma alatt egyedárusságokká fajuljanak el: mert az egész országra nézve ezek mindenkor csak károsak lehetnek, végre is pedig nem egyes érdekek, hanem az egésznek java az, mit szem előtt kell tartanunk. Avagy talán azon részek közvetlen érdekivel ellenkeznék e' kis kedvezés, mellyekkel netalán az eddig egészen elhagyott részek némi csekély versenyzésbe jönek; illy szükkeblüséget senkiben sem teszek föl közülünk; számüzve kell itt lenni a' provincialis érdekeknek, mindnyájan egy hon fiai vagyunk, 's ha e' honnak, mint közös testnek sinylik egyik nevezetes része, az egész honé a' baj 's azon közösen kell segiteni. Hogy pedig Tiszánk elhagyott vidékei sinylenek, fölösleg lenne itt mutogatni; ismeri annak állapotját mindenki közülünk, 's tudja, hogy ha az bőséggel áldatik meg, még sincs megáldva; mert kazalban 's veremben rothad meg termése, mig a' legkisebb szükség is kiállhatlan drágaságot, 's többször éhenhalást szül. Vagy talán az gátolná e' biztositás megigérését, hogy miután a' fizetés ideje még csak 8 év mulva következendik be, most előre nem lehet olly igéretet tennünk, mellyről bizonytalan: megtartandja é a' jövő törvényhozás? e' félelem engem nem tartóztat. Én ugyanis azt hiszem, hogy egy nemzet, melly 1844-ben megyénkint, jó formán még azt sem tudva, mire tesz ajánlatot, nem ismerve a' kulcsot, miszerint a' teher majd rá rovatik, nem a' kezelést, melly alá pénze kerül, 's a' nélkül, hogy javára legkisebb előzvények is tétettek volna meg, képviselöji felszólitására kevés hét alatt 3 millió frtot kész megajánlani, e' nemzet mondom, 1852ben ha azt fogja látni, hogy 18 millió már valósággal befektetve van javára, ha azt fogja tudni, hogy néhány percz mulva megnyilik azon pálya 's mozgásba indulnak rajta a' gőzgépek, mitől reménylheti főleg felvirágzását, egy pár százezer frtot kétségtelenül örömest fog a' haza oltárára áldozni, sőt nem is lesz már ez áldozat ekkor, hanem önjavának könnyü megvásárlása; 's nem is hiszem, hogy lehessen bármi megfeszitett erő, melly a' nemzet józan többségét, bár folyvást müködnék is 8 éven át, illy csufos viszszalépésre tudná birni; sőt ha ez megtörténhetnék is, olly szegény és koldus é e' nemzet, hogy más forrásokrul csak annyira sem rendelkezhetnék, miszerint pár nyomorult ezer frtot, ha a' nemesség zsebéből nem is, de másunnan fordithatna illy minden polgárt egyenlön érdeklö czélra? Vagy talán attól félünk, hogy 30 évü terhet vállalván magunkra, az örökös teherviselés járma alá jutunk, 's ajánlatunk nem subsidiumnak viselendi alakját magán; avagy lehetne még valaki olly elfogult köztünk, hogy kiváltságit tágitni nem akarná, nem tudná akkor, midön az egész hon felvirágzásáról 's jobbléte állandósitásáról van szó? Ez véleményem a' kamatbiztositás iránt. Mi a' vállalkozó társaságnak párvonal elleni biztositását illeti: erre nézve az véleményem hogy bárhol is illy vállalkozó társaságoknak kettős biztositék t. i. kamat és párvonal elleni biztositás egyszerre adatni nem szokott: de igen az egyik vagy másik. Miután tehát mi is megkivánjuk az elsőt adni, e' másodiktól elállhatunk; a' méltányosság is ezt javasolja. Mert ha a' balparti vasut már egyszer biztositva van, még e' mellett azt is mondani, hogy ha e' biztositás ellen a' jobbparti maga erejéből képes létrejöni, fel ne álljon: igaztalanság lenne. De ohajtandó elölött, hogy illy kérdésekben, midön egyik a' másikért vállal terhet magára, lehetőségig közértelemmel hozassanak a' határzatok, 's e' tekintetből is részemről, ha a' FRR. többsége az egész pályavonalra nézve a' kamatbiztositást elfogadandja, a' párvonal-eltiltás iránti föltételtől örömest elállok. Nincs tehát egyéb hátra, mint hogy a' t. RR. üzenete folytán röviden oda nyilatkozzam, mikint az orsz. választmány készitse el tökéletesen az általa már ugy is munkába vett szerződést, 's adja meg a' vállalkozó társaságnak akkint a' kamatbiztositást, mint azt önmaga a' választmány javaslá; a' párvonal elleni biztositást azonban semmi esetre ne igérje meg. Az erre következett vitatkozásokban a' rendi táblán felhozott okokon 's ellenokokon kivül egy m. gr. jósolás fegyverével is élt, különösen a' naplóba fölvétetni kivánván azon nyilatkoztatását, hogy ha az egész vasut kamatai biztosittatnak, ugy a' gänserndorf-pesti vonal megkészül ugyan, de a' pest-debreczeniből semmi sem lesz soha; 's ha nyolcz esztendő mulva megkészülend az egész, ő habár beteg lenne is akkor, mégis felül Debreczenben a' gőzkocsira 's le sem száll róla egész Gänserndorfig. Szónok tehát vagy csak a' debreczen-pesti vonalnak egész 5 petjeit kivánja biztosittatni, a' pest-gänserndorfira pedig semmit, vagy az egész vonalra nézve csak 4d. és 5ik petet. A' Duna jobboldalán épitendő vasutról pedig eltiltani senkit se lehessen. Egy más gróf ezen vasut létesitését épen csak a' fiumei pálya felállitásától föltételezé, mellytül ő az ország boldogságát várja. Noha ezen föltételnek a' jelen kérdés határin tul fekvését többek megmutatták, mégis ez inditványnak is akadt néhány pártolója. Ezen viták közben ő cs. k. Fens. a' t. RRet elegy ülésre meghivatá, mellyben is a' mai Társalkodóban közlött kir. leiratok olvastattak fel. A' RR. eltávozta után a' m. FRR. központi vasut körüli tanácskozásikat folytaták. Noha az egész vonalra biztositandó 4ik 's 5ik percent eszméjét legtöbb szónok pártolta, mégis a' pest-debreczeni vonalnak különös, sőt kirekesztő biztositása mellett is sok szó emelkedett 's a' gabonának félhető olcsósága is viszhangra talált egy m. grófnál. Igy elágozván hoszszabb időig a' vélemények, a' fens. elnök a' gänserndorf-pesti 's pest-debreczeni vonal reméllhető jövedelmezését illetőleg az előrei elhatározást nehéznek vallá ugyan, mert illy vállalatoknál sokszor legváratlanabb körülmények fejlődnek ki; azonban a' fens. szónok azok véleményében nem osztozik, kik a' debreczen-pesti vonalt kevésbbé jövedelmezendönek hiszik mint a' másikat, mert tekintve a' debreczeni ut jelen állapotját 's az év több hónapjain át teljes haszonvehetlenségét 's a' közlekedés szakonkinti félbenszakadását, melly a' vasut által megszünvén, a' Debreczen 's Pest közti kereskedés rendkivüli élénkségre fog emeltetni, csak a' 300 ezer mázsa sót emliti, melly e' vonalon vitetik évenkint, 's melly, ha a' vaspályai társaság olcsóbb vitelbért szab, annak már bizonyos jövedelmet biztosit, az utazók száma pedig illy gyors és biztos szállitásnál más országok tapasztalása szerint talán tizszeres arányban növekedendik, mig a' pest-debreczeni vonalnak nemcsak a' Duna jobbpartjáni országuttal de leginkább a' gőzhajózással 's vizi közlekedéssel kellend versenyeznie, a' debreczeni vonalnak nagyobb kamatozása reméllhető mint a' dunamellékinek. Ez azonban csak egyedi meggyőződése. Miután még egy gr. a' kötött szerződést hiányosnak 's az épitésre semmi biztosságot nem nyujtónak nevezé, egy más gr. azok ellen nyilatkozék, kik mindenféle insinuatiókkal, provincialis érdekek ébresztésivel, sőt még jóslattal is előre kivánják elfojtani a' vállalat létesitését. Ha prophetiára kerül a' dolog, ugy szónok is egy igen tárgyavatott egyed jóslatát hallotta, abban összepontosulót, hogy midön ezen ügy a' felső tábla elibe kerül, akkor mindazok, kik a' gőzhajózásnál vagy pesti hidnál érdekeltetvék, csak a' debreczeni vonalt kivánandják minden kedvezéssel 's biztositással elláttatni, miért? mert igy csak ez készülvén el, a' jobbparti pedig elmaradván a' Magyarország belsejéből vaspályán megérkező minden termesztvény 's kelme vagy a' gőzhajó-vagy a' hidtársaságnak, vagy mindkettőnek fog jövedelmezni. Ezt azonban szónok csak a' felhozott jóslatra hallott ellenjóslat gyanánt hozá fel, senkit szavaival sérteni nem szándékozván. A' provincialis érdek előretolását is erősen sujtá, csekély bajt látván abban, ha a' bácsi gabona vagy repcze ára Pesten a' vetélkedés következtiben egypár garassal alábbszáll; de annál nagyobb hasznot vár az országra nézve, ha az ekép olcsult termékek roppant mennyisége biztos és olcsó uton külföldre kifolyhat 's onnan lapos erszényinknek táplálékot hozhat. De szónoknak ez által senkit sem szándéka sérteni. E' nyilatkozat után az első jóslatot felhozta gróf a' föns. elnök nyilatkozatától eltérő nézetit szokott udvariasággal adá elő, nem igen nagyot várván a' néhány debreczeni vásártól, 's azon vidéken lakó köznép antipathiájától tartva, megszünendvén a' vontatók egyik fő keresetmódja, t. i. a' fuvarozás, hihetlen olcsóság által fognak majd a' vaspályával versenyezni 's annak jövedelmit csökkenteni. Végre a' fens. nádor a' végzést feneml. báró 's főisp. helyettes előadásához képest jelenté ki.

305d. ker. ülésb. oct. 11kén N. m. követe számos középszolnoki nemes által aláirt folyamodványt mutatott be, mellyben a' folyamodók a' Részek tettleges viszszakapcsoltatását sürgetik. A' kérelem felolvasta után, N. m. követe előterjeszté, hogy miután a' Részek az 1836: 21. t. által az anyaországhoz viszszakapcsoltattak, az országgyülésre küldendő követeket ezen megye egyedül a' főispán fondorkodása miatt nem választhatta meg; a' viszszakapcsoltatást gáltó különféle akadályok megszüntetésére, hogy az 1836: 21. t. minélelőbb tettleg végrehajtassék, ő fels. felirás által ujolag megkéretni javasolta. Egy más m. követe pedig ugymond, 1833ban, midön a' Részek viszszakapcsoltatását sürgettük, jónak találták az 1836: 21. t. által a' lármázók száját bedugni, panaszkodtunk ugyanis akkor, hogy a' viszszakapcsoltatást rendelő 1741. t. világos szavai ellenére a' törvény végre nem hajtatik, akkor nyertünk egy leiratot, mellyben kevesebb volt igérve, mint a' törvényben foglaltatik, stb. igy keletkezett az 1836: 21. t.czikk, melly 8 év óta a' hatalom hanyagsága 's a' főisp. fondorkodás miatt végre nem hajtatott; nem tudom, mikép tud azon főispán ott a' zöld asztal mellett ülni, midön ellene az ország szine előtt panasz emeltetik; ugyan volt é egy szó védelmére? ha egyszer valamelly törvény szentesittetik, azt végrehajtani kötelessége a' kormánynak, részemről nem ismerek nagyobb botrányt, mint, ha egy alkotványos országban alkotott törvény nyolcz év után is végrehajtatlanul áll. A' FRR., midön a' megyei tanácskozó és választó gyülések szabályozásárul szóló t. javaslatot tárgyalták, azt mondák, hogy a' főispánok tudják magok kötelességeit, itt láthatjuk, miért nem akarják a' főispánok hatalmát korlátozni, 'stb. mit használ, ha mi itt a' törvények alkotásában éveket töltünk, hijában alkotjuk azokat, ha végre nem hajtatnak. Szónok a' tetleges viszszakapcsoltatás szorgalmazása végett nem kiván felirni, mert mit használhatunk, ugymond ezzel, hiszen 1840ki 's a' jelen orsz. gyülésről is tettünk már felirást, de kielégitő resolutiót nem nyertünk, mikép várhatnók mi azt most, midön 4 nap mulva vége lesz az országgyülésnek; 's hiszi é valaki, hogy ezen idő alatt a' fölterjesztett legsürgetősb tárgyakra válasz érkezendik? hazudtolja meg akárki mondásomat, hozzon resolutiót 's én elszégyenülve fogok fejet hajtani, 's nyilványitani hogy bizalmatlanságom nem volt alapos. Jelen helyzetünkben tehát a' czél minélelőbbi elérésire véleményem szerint legjobb lenne egy ker. választmányt azon megyék közül, mellyek a' Részek viszonyit leginkább ismerik, kiküldeni egy reincorporationalis t. javaslat kidolgozására; a' hiányokat akkor, midön a' Részek követei jelen lesznek, kijavithatni; e' t. javaslatot reménylem a' kormány is el fogja fogadni. E' mellett még egy felirást kivánnék ő fels. intéztetni, mellyben Ulászló törvényére hivatkozva, azon főispán vagy egyéb hivatalnokok megbüntetése, kik a' világos törvény végrehajtását fondorkodásaikkal akadályoztatják, szorgalmaztatnék. Az utána szólt m. követ emlité a' hirlapokból ismeretes legutóbbi középszolnoki közgyülést, mikép a' főispáni factio következtében a' törvény végrehajtása akadályoztatni rendeltetett; beszédében kiemelé, mikép ezen kérdésben a' törvény szentsége forog fen, 's a' felirásban különösen kifejeztetni kivánta, hogy ő fels. ki a' törvények megtartására esküszik, az 1836: 21. t. végrehajtását minélelőbb eszközöltetni méltóztassék, 'stb. Egy tiszamegyei ösz követ: le van leplezve, ugymond már a' bureaukratia fondorkodása, mert bebizonyitotta hogy a'

viszszacsatoltatást végrehajtani nem akarja. Midőn Erdélyben országgyülés volt, akkor rátudtak parancsolni a' Részekre, hogy oda követeket küldjenek, mig a' magyar országgyülésre megjelenhetést főispáni factiók által mindenkép akadályoztatni törekszenek, annálfogva pártolta P. megye felirási inditványát. Ellenben a' következett megyei követ e' tárgyban a' felirást fölöslegnek találta; ugy járunk már ugymond, mi nem sokára a' felirásokkal is mint a' sérelmekkel, mellyek egymásra halmoztatnak a' nélkül, hogy azokra orvoslást nyernénk; a' sok felirást is megteszszük a' nélkül, hogy valami hasznát tapasztalnók; azonban még a' ker. választmányt sem pártolhatom, mert ha ezt elfogadnók, általa magunk ismernők el, hogy vannak olly akadályok, mellyek a' végrehajtást lehetlenitették. A' világos törvény, melly a' viszszakapcsoltatást elrendeli, meg van hozva, 's vélekedésem szerint itt látom idejét, hogy ezen dolognak valahára vég vettessék; a' kormány mindig azt mondja: miszerint a' visszakapcsolás előtt a' részek külön érdekeit kell elintézni, küldenénk ki tehát a' hely szinére egy orsz. választmányt, melly minden körülményt megfontolva hajtsa végre a' törvényt; illy erőteljes határozat mellett, ugy hiszem, a' végrehajtó hatalom ki nem bujhatik, 's ha a' végrehajtást csakugyan tovább is akadályoztatni szándékoznék, nem lelne a' kibujhatásra semmi hátulsó ajtócskát, vagy ki kell nyiltan mondania, hogy a' visszakapcsoltatást nem akarja, vagy pedig azt végre fogja hajtani, 'stb. Ezután egy tiszai m. követe nyilatkozott: Jelen kérdésben a' végrehajtó hatalom a' mellett, hogy a' törvény végrehajtását nem eszközölte, a' visszakapcsoltatás akadályoztatására a' főispánokat felbiztatta; főispáni önkény szülte azt, hogy 1839ben Közép-Szolnok követeket nem küldhetett, mert a' főispán a' választó gyülést meg nem tartotta; akkor Közép-Szolnok nemeseinek nagy része folyamodvánnyal járult az országgyülés elibe, 's a' nélkül, hogy sérelme orvosoltatott volna, most ujabban a' visszakapcsolás akadályoztatására ismét főispáni fondorkodás müködött; midőn tehat a' törvények igy kijátszatnak, a' nemzetnek azon fegyverhez szükség nyulni, mellyel alkotványos nemzetnek élni, hogy a' törvény tiszteletben tartassék, joga van. Valóban, ha meggondoljuk anomal helyzetünket, lehetetlen keserüséggel el nem telnünk; ezen képviselői tábla 16 hónapon keresztül a' kir. propositiókat, mellyek a' nemzet jövendő jólétének elömozditására mindannyi üdvös eszméket foglaltak magokban, legnagyobb energiával végig taglalja 's a' fölterjesztett tárgyakra nem érkezik válasz, hanem a' helyett kihirdettetik a' praeclusi terminust; midőn a' nemzet 's az aristokratia önmaga részt akar a' közterhekben venni, önmaga initiál arra törvényt, a' hatalom még sem várja meg, hogy az e' tárgyban kiküldött választmány munkálatát bevégezze; már ha a' kormány az orsz. gyülést, midőn neki tetszik, akkor oszlathatja el, ugy hasonlók vagyunk azon örökös tartománybeli népekhez, mellyek semmi alkotvánnyal nem birnak; annálfogva tehát meddig ezen kérdés tisztába nem hozatik, javaslá szónok, hogy a' RR. a' közadó megállapitásába ne bocsátkozzanak; azonban mielőtt ezen szomoru kötelességet teljesitnők, tegyünk egy felirást ő felségéhez 's a' részek tettleges viszszakapcsoltatását sürgessük, mondjuk meg benne, mikép játszatik ki az 1836: 21. t. Igaz ugyan, hogy az orsz. gyülés berekesztéséhez csak néhány nap van hátra, de azalatt is adhat resolutiót 'stb. Illy szellemben nyilatkozott egy nagy tiszai megye követe is; legnagyobb hibája e' nemzetnek, ugymond, hogy midőn valaki hivatalra lép, alkotványától, hazájától bucsut vesz, pedig ha tiszta fogalmuk volna arról, hogy a' hivatalnak a' hazaszeretettel kapcsolatban kell állani, akkor alkotványos állásuk iránt olly ellenszenvet nem tanusitnának; igazolja ezt a' mult vasárnapi védegyleti közgyülés, mellyben egyetlenegy hivatalnok sem találkozott, ki annak részire lett volna, ugyan tud é erre valaki a' civilisált világban példát, hogy a' hivatalnokok olly intézetet, melly által minjólétünk elömozditása eszközöltetik, ne ápolják 's részvétökkel elő ne segitsék? de itt feladásaik tárgya gyanusitás vala 's hirdetni nem röstelték, hogy a' részvevők üldözés tárgyaivá fognak lenni 'stb. Hosszas előadásban a' jelen orsz. gyülés folyamát 's a' kormány eljárását végig taglalá még, éles és keserü megrovásokkal sujtá ennek munkátlanságát, a' tárgyra nézve pedig az előbb szólt Cs. követével egy véleményben volt. Ezek után Sz. megye követe köv. szólt: A' dolog érdemében P. követe által javaslott feliráshoz járulok, de az attól eltérő váratlan és P., B. és Cs. követei érzelmeinek felcsordulásából eredt előadásira némi észrevételeket nem hallgathatván el, hogyha ezen előadásokban az ellenzék elveivel találkoznikénytelenittetném, őszintén megvallom, hogy azok tüzszavakba öntve a' szenvedélyeket fölébreszthetik, de soha sem tudnak a' szóló eszéhez simulni, vagy értelmét megzavarni. Szóló becsülni tudja azon hangokat, mellyek a' tiszta hazafiui ajkakról esnek, de századok tapasztalása eszébe juttatja, hogy a' demokratiai 's pártdalok ugyanazon hangkulcscsal hangoltatvák. A' vesztaláng, melly a' közügyek templomában ég, egyformán gyujthat tüzvészt a' hazára, vagy lehet tisztitó villanya nemzetünknek, de az utóbbi sohasem, a' mai napon hallott keserü kifakadások nyomán. Az agitatori hivatás gyakorlatában nincs hiba, melly magát hamarabb 's keserübben megboszulná, mint azon tisztelet hiánya, mellyel azok iránt tartozunk, kiknek segitsége nélkül nemzetünknek maradó jóllétet eszközölni nem tudunk; 's midőn az előbb szólt követek a' kormány embereitől a' tiszteletet általányosan megtagadván, mindennemü hivatalnokok ellen e' terem törvényhozói székéről képzeletök és szónoklati tehetségök egész erejéből ömledező szavakkal azért keltek ki, mert a' védegyleti gyülésben jelen nem voltak, vagy az aláirásban részt nem vettek, a' vélemények szabadságát zsarnokilag támadták meg, 's majd azon idő ellen panaszt nem emelhetnek, hol más ok azon tiszteletet, mellyel a' képviselő tábla iránt tartoznak, azért fogják eltiporni, mert elvei e' teremben viszhangra nem találtak; hol a' kormány, melly ellen igazságos panaszt emelni kötelességünk, de azt mocskolni törvényhozói állásunk tiltja, a' tiszteletet tőlünk megtagadni fogja, kik csak ingerleni, de csilapitani nem tudunk, kik a' helyett, hogy statusférfiak, törvényhozók, a' jövendő biztositói 's előkészitői lennénk, nem akarunk egyebek lenni, mint a' mult és jelen időnek keserü, szomoru és bizony nem mindig részrehajlatlan historiographusai. Midőn B. követe az erőslelkü férfiunak azon öntudatában, melly nem engedi kétkedni, hogy elveiben uj évkor kezdődik, 's hogy pártja tetteiben rejlik a' nemzeti dicsőség elindulási pontja, elveinek csalhatatlansága mellett is, saját szavaival a' viszszatorlás leghatalmasb eszközét nyujtotta, mert midőn hazánkért lángoló szivéről, áldozatokrai készségéről szólt, a' haza és a' nemzet közérdekeitől megtagadá azon egy áldozatot, melly minden másnál nagyobb, t.i. önszeretete föláldozását, mellyel elveibe mintegy beleszeretve, azokat minden áron, bár törjék és szakadjon minden, nemzetünkre tolni kivánja, mintha a' magyar nemzet olly beteghez hasonlitna, kinek egy orvos recipéjén kivül üdvössége nem lehet. Vagy talán azon magyar enthusiaták lobogóji fölirására esküdt, kik azt hiszik, vagy ha nem hiszik is, másokkal elhitetni akarják, hogy az, ki föltétlenül velök nem tart, föltétlenül minden véleményikben nem osztozik, bármilly érett férfiu 's bármelly jeleit adta legyen is jellemének és hazafiságának, már testestül lelkestül eladta magát a' kormánynak — vagy az előbb szólt követek által — kormányunkról olly igen épületesen kifejtett fogalmok szerint a' rosz léleknek, mintha e' közt és jámborságuk közt férfiunak nem volna egyéb választása. Csalódásban él tehát B. követe azon hatás fölött, mellyet müködése gyakorol, 's bár tévedése tiszta érzéseken alapul, még is annál veszedelmesb, mennyivel inkább intézi szavait a' nemesb indulatokhoz, az öntudathoz, a' hazafiasághoz, hogy azokból vegyen erőt szilárdságra, csalódása mellett! Nemes érzelmekben soha nem maradt el a' magyar, de vajmi sokszor hagyja magát épen érzelmei által elragadtatni! Miért ébresztik tehát B. és Cs. követei tüzzel vassal a' nemzetben épen azt, mi ugy sem aludt egészen el soha is, miért akarja a' nemzetet épen ezen tulajdonában fölforrasztani? mellyben ugy is fölcsordul 's mellyeknek tulpezsgése a' politikai életünkben olly szükséges ovakodáson már annyi csorbát ütött. A' közvéleményre hivatkoznak? Szóló is figyelemmel kisérte a' közvélemény minden oscillatoit, de nem volt képes azon mély és közönséges aggodalmat föltalálni, mellyel a' nemzet állitólag kormánya ellen viseltetik, sőt azt találta, hogy a' közvélemény már is ezen tábla ellen fordul. Vagy talán e' mai napon hallott keserü kifakadások, declamatiók, szolgáljanak .thozói müködésink biztos sinórmértékeül? Sajnálatra méltó lenne azon törv. hozás, melly ezen indulat szülte ösvényen kivánna indulni. Midőn B. követe érzelmeinek minden érdeket visszás helyzetbe tevő fáklyáját felgyujtván, a' védegylet alá nemiróit a' haza előtt gyanuszinbe állitani 's hazafitlanság bélyegét rájok sütni törekszik, 's ekép az ugy is forró tüzzel telt katlan alá mindegyre tüzet hord, midőn vele együtt P. és Cs. követei, ma szabad utat engedtek azon fulánknak, mellyet az ugynevezett kormány emberei ellen éreznek keblökben, midőn minden tartózkodás nélkül kitálalták hatalom iránti ellenszenvöknek keblökben rejlő árját: szóló bennök nem a' hideg vérrel számító törv. hozókat, de érzelmeiktől elragadtatott gyarló embereket látni kénytelen, kik a' tapasztalás azon intő szavaira nem hallgatnak, hogy most, midőn nem vagyunk az agitatio, a' föltüzelés stadiumában, de egyedül az értelem és nyugodalom körében, eszközölhetünk nemzetünkre nézve létesithető és valódi jót: ki kell okvetetlen emelkednünk az érzelmi szenvedelmek ingerlő köréből, vagy ezen országgyülésben helyzett reményekről végkép lemondanunk. B. követe elkeseredett szivének minden fölcsordulását azok fejeire önté, kik a' védegyletben részt nem vesznek, holott szóló, ki bár kir. hivatalt visel, alkalmasint több magyar egyesületnek munkás tagja, mint B. követe, 's ezen védegylethez azért nem járult, mert ezt a' kereskedés tárgyában fölterjesztett fölirásra kiadandó kegy. kir. válasz előtt, idő előtti, sőt káros demonstratiónak tartja, mellyben utólsó menedéket a' nemzet minden esetre csupán akkor találhatja, ha egyéb eszközök süker nélkül maradnak; 's ugy látszik, hogy B. követe, ki tegnap a' dunabalparti vasut részére, melly hazánkat Béccsel 's külfölddel összeköti, a' kamatok biztositását 's a' parallelák eltiltatását szóló val együtt szorgalmazta, a' védegylettől nem sokat vár, mert máskép a' külfölddeli ez összeköttetést nem sürgethette volna. B. követe tehát illynemü vádak és szemrehányások által csak azon szerencsétlen egymásra rágalmazási és viszszatorlási szenvedélyességet fogja növelni, melly ezen tábla 's kormány közt valódi átokkint már is olly élénken létezik, melly miatt azon eloszlási, napról napra inkább elágazó örvény százszorta aggasztóbban tátongni fog előttünk. Szóló a' védegylet irányában, 's ugy a' többek is, kik nem tagjai, tisztán és kirekesztőleg meggyőződésüket követték, a' kormánytól semmi utasitást nem kaptak 's el sem fogadnák, sőt illynemü gyanusitgatást, mintha a' kir. hivatalnok, kineveztetése napjától fogva hazafiságát megtagadni kénytelen volna, mint merő rágalmat viszszautasitván, azt kérdi B. követétől: vajjon bün é az, hogy ha azok, kik az igenis tulban nem gyönyörködnek, az innenre átesnek? Bün é az, hogy ha máskép fogják föl honunk diagnosisát? Egyet akarunk, hazánk boldogságát; ne ingereljük tehát egymást, ne ébreszszünk szenvedelmeket 's ezeket ne uszitsuk egymásra szakadatlanul, de léptessük életbe azt, mi haszonhajtólag, nem viszszalökőleg vagy ingerlőleg hat nemzeti kiképzetésünkre. Ezen nyilatkozatra, hoszszas ellenészrevételek, honnan recriminatiok sem hijányzottak, történtek; mondatott: mikép a' nemzetre decretum által sem bizodalmat sem tiszteletet parancsolni nem lehet, tisztelni csak a' fejdelmet kell, ki a' nemzet fölött áll, de egészen máskint van ez a' kormányra nézve, melly a' nemzet mellett áll, kivált midőn a' bizodalmat elvesztette, 'stb. Ha minden kérdést, mellyek 1790től a' nemzet jövendőjére szükségeseknek nyilványittattak, végig vizsgálunk, van é közülök csak egy is teljesitve? ha mi mindig a' régi dolgokon rágódunk, vajjon el fogja é ezen törv. javaslatot a' kormány fogadni, akkor e' nemzet kifejleni soha sem fog, 'stb. Végre a' P. m. követe által inditványzott fölirás közakarattal elfogadtatott. E' tárgynak illyképeni befejezte után, P. m. követe két folyamodványt, t. i. a' pesti jégkárbiztositó 's az iparegyesület folyamodványát mutatta be, egyszersmind a' magányegyesületek szabadságának biztositására törv.-javaslatot inditványzott, mellynek készitése az inditványzóra bizatott 's a' folyamodványok érdemleges tárgyalása máskorra halasztatott. Végre a' zsidók ügyében átküldött válaszüzenete a' FőRRnek jöve tanácskozás alá, mit a' FőRR. azon hozzáadással, hogy a' mult országgyülésen javaslott 5. t. cz. mellyre a' két tábla közti egyezség megtörtént, a' törv. javaslat közé iktattassék, elfogadtatott. Voltak, kik ezen javaslatban foglalt kedvezést csupán a' belföldi zsidókra kivánták értetni, 's azt fölirásban nyilván kitétetni, minek folytában K. m. követe az országba költözendő zsidók honfiusitására törv. javaslatot inditványzott, miszerint a' beköltözni kivánó tartozzék az illető t. hatóságnál magát jelenteni, és kimutatni azt, hogy legalább 5000 forint értékkel bir, melly mennyiséget gyárba, vagy mesterségbe, kereskedésbe, müvészetbe vagy haszonbérlésbe fektetni tartozik 's ha magyarul tud, 10 év után mindazon jogban, mellyekre az or.gban született zsidók jogositvák, részesittetni fog. Ezen föltételek alól azonban azokat, kik e' hazában vagy örökséget nyernek, vagy adoptáltatnak, kivendőknek vélte; de ez, minthogy sok kijátszásra szolgálhatna alkalmul, nem fogadtatott el; az elsőnek t. javaslatba foglalása az inditványzóra bizatott.

243d. országos rdi ülésb. october 11kén az elegyesülésből viszszatértök után a' k. kir. leiratok egyike, melly a' magyar nyelv ügyében érkezett, fölolvastatott, más kettő pedig fölolvasottnak vétetvén, mind a' háromnak kinyomatása rendeltetett. Ezután a' birhatási jog iránti 2dik üzenet minden észrevétel nélkül helyben-

hagyatott; 's ezzel a' hitelintézetről szóló törvényjavaslatot folytaták. A' tartalék alaptár megállapitására ajánlott 200,000 forint ellen, néhány megye, mellyek t.i. a' haza közszükségeire áldozatokkal járulni nem kivántak, fölszólalt, de a' nagy többség maradjona ezeket küldőik kivánságának teljesülésétől elütötte. Ennél sokkal lényegesb kérdés jött elő az igazgatóság kinevezéséről szóló 121. §nál. A' nm. személynök ugymond itt először fordult elő a' felelősség eszméje, mi ha létesül, elképzelhetlen nagy változást fog tenni az alkotványos rendszerünkben, azt: mennyire leend hasznos vagy káros, ha ezen eszmét institutiónkba szőjük? nem szándékom ez alkalommal vizsgálni; annyit mindazáltal megjegyzendőnek tartok, hogy más alkotványos nemzeteknél, hol a' felelősség be van hozva, a' felelős ministerség, a' felelős tisztviselők a' törv.hozás többségének kifolyása; nálunk a' felelős tisztviselők mennyire 's mikép képviselhetik a' törv.hozás többségét, a' t. RR., kik a' municipalis életben résztvettek, elégszer meggyőződhettek arról, hogy constitutionalis rendszerünk szerint nincs mindig a' többség képviselve; hány eset van, midőn a' kisebbség erőszakkal vitta ki a' többségtől a' határozatot? illy állapotban, vajjon a' felelősség beillik é statusgépünkbe? azonban a' t.RR. itt ez elvet kivánják fölállitani, jól van; de az olly módon, mint a' t. RR ezen szerkezet szerint kivánják, hogy t. i. a' felelős tisztviselők az országgyülés befolyása által neveztessenek, sehol fölállitva nincs; minden alkotványos országban a' felelős tisztviselőt a' végrehajtó hatalom a' fejdelem szokta kinevezni, lehetetlen is más uton a' felelősség eszméjét fölállitani, hacsak a' végrehajtóhatalom, mellytől a' felelősség kivántatik, a' status szolgáit egyenes befolyása mellett nem nevezi ki; annálfogva kivánnám itt az orsz. választmány munkálatát, miszerint az igazgatóság tagjait ő fels. nevezze ki, elfogadtatni. A' fölhozott okokon kivül tovább még egy más nagy baj is gördül a' RR. elibe, mellynek elintézése az orsz.gyülés rövidsége miatt teljes lehetetlen, mert azon arányban, mellyet a' RR. kijelölési jogra nézve javasolnak, a' FRR. megegyezni nem fognak, mihezképest ha a' RR. a' jelen munkálat minélelőbbi üdvös sikerét ohajtják, szükségesnek találom az orsz. választmány javaslatának elfogadtatását. Melly véleményben a' RR. többsége osztozván, az orsz. választmány javaslata elfogadtatott 's ezzel egyszersmind az: hogy az intézethez megkivánható tisztviselők fizetését ő fels. a' kir. pénztárból rendelje el. Volt tovább a' nm. személynöknek még az ellenörködő orsz. biztosságra is észrevétele, 's azt mint fölösleget ellenzé; de a' RR. véleményében nem osztoztak, 's igy kerületileg megállapitott határozatuk mellett maradtak. A' munkálat többi pontjaira észrevétel nem levén, az a' FRRhez átküldetni rendeltetett.

306d. ker. ülésb. oct. 12kén hitelesittetett a' hajdukerület elrendezése tárgyában készitett 3dik üzenete a' RRnek, 's a' magy. ezredekbeni tisztségekre 's hadi parancsnokságokra született hazafiak alkalmazásáról szóló üzenet 's felirási javaslat. Azután a' fiumei vasut szerződési terv jött folytatólagos vizsgálat alá. A' szállitási bérre nézve az orsz. választmány javaslata nyomán abban állapodtak meg, hogy a' 3dik osztályra tartozó termesztvények vitelbére mérföldenkint ¾ 's illetőleg ¼kr. határoztassék, nagyobb téregü (volumenü) áruczikkek szállitási bérének meghatározása pedig a' vállalkozó társasággal leendő alkudozás utjára hagyatik, 's a' vitelbér maximuma 30 évre a' t.hozás befolyása mellett megállapittatik, melly idő után a' vitelbért, ha a' vaspálya a' kezelési költségeken 's a' töketörlesztési részlegen kivül 10% több jövedelmet hoz, az ország Rdei alábbszállithatják. Ennek folytában elökerült a' vukovár-fiumei vasut-épitésre kivántató 18 millió tökének 5% kamattali biztositása, mellyet szavazáskor 32 megye 12 ellen elfogadott. Temes nem szavazott. A' kamatbiztositás mint a' középponti vaspályánál, 30 évre határoztatott; ez idő után pedig fentartották a' RR. hogy ha ezen vaspályát az ország a' közállomány részére kisajátitani szükséges- és hasznosnak találja, azt teljes kárpótlás mellett viszszaválthatja, különben a' szabaditék ereje a' jelen országgy. berekesztésétől számitandó 70 évig tart. A' szerződési vizsgálat végeztével B—g megye követe inditványt tön, hogy miután ezen vaspálya minélelőbbi létesitése a' nemzet legfőbb érdekében fekszik, a' szerződéskötésre megbizandó orsz. választmány ha vállalkozók 1½ év alatt nem találkoznának, törvény által hatalmaztassék fel arra, hogy annyi pénzösszeget szerezzen, mennyivel a' munkát megkezdhesse. Azinditvány támogatására felhozatott, mikép a' nemzet a' pályára megkivántató töke 5ös kamattali biztositását elvállalta, ha az ország a' szükséges tökét felveendi, az által a' nemzetre nagyobb teher nem fogna háramolni, mivel itt is, ha a' választmánynak meghagyatnék, hogy 5%nél drágább kölcsönt fel ne vehessen, csak a' már biztositott kamatot fizetné. A' t.hozásnak szükség a' pálya minélelőbbi létesitésére minden módot elkövetni annál is inkább, mert ha a' trieszti vonal előbb létesül, akkor Magyarország önálló független kereskedést soha sem eszközölhet magának, 's ennélfogva a' külföld is minden módot elkövet ezen vállalat megsemmisitésére 'stb. Mire válaszul adatott, hogy az orsz. választmány illyképeni megbizatása nem lenne egyéb demonstrationál, mert ha a' külföld képes olly akadályokat görditeni ezen pálya ellen, hogy vállalkozók ne találkozzanak, akkor arra k ö l c s ö n t s e m leszen képes az ország kapni, mivel hazánkban pénz nem levén, azt külföldről szerezni kénytelenittetnék, különben nem is lehetne csak ugy könnyeden egy kis t.javaslat által az orsz. választmányt kölcsönvételre felhatalmazni, előbb meg kellene a' föltételeket határozni, t. i. mennyi legyen a' kamat 's a' törlesztés mikép fog történni, 's mi legfőbb, hogy mire vesszük fel? mert annyi bizonyos, hogy meddig mi az ország közszükségei fedezésére csak subsidiummal járulunk, külföldi kölcsönt k a p n i nem fogunk. Mindezen felül még más akadályok is vannak; nem lehet a' választmányt minden felelősség nélkül enynyire felhatalmazni; emlékezzünk csak viszsza azon gyanusitásokra, mellyekben az 1836ki orsz.gyülésről a' Buda-Pest közt épitendő állandó hid szerződésre megbizott orsz. választmány részesült; az 1839. országgyülésen nagy erőfeszitésbe k e r ü l t azon szerződést megerősiteni, ugy történhetnék itt is. P.m. követe ezen alternativára a' választmányt azért sem kivánta megbizatni, mivel a' vállalat létesitése általa nehezittetnék, mert ha vannak, kik ezen vonal létesitésének akadályozására minden módot elkövetnek, akkor hatalmas befolyásukkal a' választmány tagjait is megvesztegethetik 'stb. Egyébiránt ha mi ezen pálya létesitésére kedvezőbb feltételeket, mellyek bizonyos nyereséget biztositnak, ajánlunk, nem kell attól tartani, hogy vállalkozók ne találkozzanak, mert vállalkozókra tisztán a' nyereség határoz, 's a' tőkepénzesek pénzeiket oda iparkodnak forditani, honnan bizonyos kamatot reménylenek. A' vélemények illyképeni elágazta szükségessé tette a' szavazást, 's azon kérdés tüzetett ki: kivánják é a' RR. hogy ha az orsz.választmány előtt 1½ év alatt vállalkozók nem jelentkeznének, azt kölcsön felvételre meghatalmazni, mellyből a' pályaépitést azonnal megkezdje? 25 megye 11 ellen nemre szavazott. Nem szavazott Temes és Nyitra. E' szerint az orsz. választmány csak teljes e r e j ü szerződés-kötésre hatalmaztatott, mellyet tudomás végett jövő országgyülésre bemutatni köteles. Szavazat után Cs. m. követe megemlité, mikép nem ignorálhatni, hogy eddig a' fiumei vaspálya-épitésre két társaság ajánlkozott, egyik a' fiumei, másik Bruck Károly neve alatt a' trieszti társaság; a' törvényhozásnak tehát, ugymond, ki kellene mondani egyenesen, hogy a' fiumei társasággal kötendő szerződést látja helyesnek, 's vele az orsz. választmány a' szerződést kösse meg, vagy ha ez vállalkozni nem akarna, bármelly más vállalkozó társasággal azon nyilván kikötendő föltétel mellett, hogy ezen vaspálya Zágráb felé Triesttel semmi esetre se legyen összekötve. Ha pedig 1½ év alatt vállalkozó nem jelentkeznék, az orsz. választmány ezen vonalt olly szakértők által, kik külföldön már vasutat épitettek, vizsgáltassa meg, 's általok jövő orsz.gyülésre bemutatandó tökéletes térképet készittessen, 's arra, hogy a' nemzet önköltségin minélelőbb mikép épittethetné meg, előleges lépéseket is tegyen. Ezen inditványhoz B.m. követe azt kivánta tétetni még, hogy az orsz. választmány arról is gondoskodjék, mikép lehessen az országnak kölcsönt kapni 's e'végre a' g a z d a g pénztőzsérekkel értekezzék. Melly kettős inditvány elfogadtatott; 's ő fels. megkéretni határoztatott, hogy a' magyar tengeri szabad kikötőkben eddig divatozott vámtariffa, addig, mig a' t.hozás az országban a' harminczadi viszonyokat törvény által elintézendi, tartassék meg.

245d. elegyes orsz. ülésben oct. 14kén két rendbeli k. kir. leirat felolvastatása után (egyik az országgyülési zárnapot nov. 10re halasztja; másik az 1826: 16. t. cz. értelmében ki küldött határszéli orsz. biztosságnak a' Styria-, Karniólia, Horvátország és fiumei ker. közt fenforgó határvonali különbségeket intézi el. l. Társ.) Nádor ő fens. fördi tanácskozási tárgyul tüzte ki a' t. RRnek hitelintézet iránti üzenetét 's t. javaslatát. Mellynek minden pontjai, az orsz. választmányi munkálat értelmében csekély változtatások után elfogadtattak, a' többi üzenet 's felirás és t.javaslat pedig jövő ülésre halasztatott.

306d. ker. ülésb. oct. 14kén, a' külföldről bevándorlandó zsidók honfiusitásáról szóló törv.javaslat jövo vizsgálat alá, melly a' tegnapelötti inditvány nyomán helybenhagyatott. Azután olvasá a' jegyző a' FRR. 7d. válaszüzenetét; a' szabályokrul szóló 59. §ra nézve a' RR. többsége 29 szóval 19 ellen az előbbi megállapodás mellett nyilatkozott; megtartotta tovább a' RR. általányos többsége a' mult alkalommal megállapitott polgári képességről szóló 89. §t ugy a' 146. és 153. §§at is. A' főfelügyelöre nézve pedig közelités tekintetéből Z—ny megye inditványára szavazat utján 30 szó-többséggel 18 ellen a' candidatioi jog azon alapra helyeztetett, mint azt a' megyei választások szabályoztatásáról szóló t.javaslatban a' RR. határozták, t. i. hogy a' főfelügyelő a' tanácskozó képviselők által választandó tanácskozvánnyal közösen gyakorolja a' kijelölési jogot, 's azon esetre, ha a' főfelügyelő a' tanácskozvánnyal meg nem egyezhetnék, a' tanácskozvány által kijelöltetni kivánó részről is két tagot csatolhasson. Ezen kérdést látom, ugymond az inditványozó, melly a' két tábla közti egyezséget akadályozza, mit ez inditvány által elhárithatni a' nélkül, hogy a' szabadválasztási jog veszélyeztetnék, egyszersmind a' főfelügyelőnek a' kijelölésben tettleges befolyás engedtetik. E' kérdés alkalmakor némellyek kivánták, hogy a' főfelügyelöket ő fels. minden fölterjesztés nélkül szabadon nevezhesse ki, mi szavazatra bocsáttatott, de azt 25 megye 23 ellen nem fogadta el. 'S erre, valamint a' többi pontra, mellyekben még a' két tábla közti egyezség meg nem történt, a' RR. előbbi határozatukat tartották meg. Ezen városi ügy tárgyalása kezdetével Szeged városa követe 1534 polgár által aláirt folyamodványt mutatott be, mellyben a' városok elrendezése sürgettetik, 's az érdeklett városi követ kinyilatkoztatá, mennyire fájlalják küldői, hogy a' FRR. vetója által a' városok elrendezési tárgyában készitett t.javaslat ő fels. elibe mindez idöig nem juthatott, felszólitotta tehát a' RRket, hogy ha a' FRR. ezen ügy fölterjesztését tovább is akadályoztatják, meddig a' kir.városok gunyos állása nem orvosoltatik, a' kir. adót meg ne ajánlják. Némellyek ezen folyamodványt az üzenethez csatolva a' FRRhez átküldetni 's itt felolvastatni kivánták, a' többség azonban a' petitionalis választmányhoz utasitá. Erre a' pénzügyi választmány munkálata került tanácskozás alá, 's legelsőben azon kérdés tüzetett ki: vajjon az ország közszükségeire ajánlandó teher közösen vagy csak a' nemesség által viseltessék é, 27. m. 19. ellen ez utóbbira határzott. Ezután K. m. követének azon kivánata, miképen mondassék ki határozatkép, hogy a' megajánlandó összeget a' megállapitandó kezeléstől soha elválasztani nem fogják, közhelyeslésre talált; S. m. követe pedig az iránt sürgete szavazatot: vajjon akarnak é a' RR. a' haza közszükségei födözésére fizetni, vagy nem? és kivánsága méltánylásra találván, 39 megye 10 ellen igennel szavazott; azon megyék, mellyek fizetni nem akartak: Nyitra, Soprony, Vas, Zala, Veszprém, Fehér, Turócz, Pozsega, Torna, és Ugocsa. Most tehát az ajánlandó összeg mennyiségének kitudhatására a' megyék sorszerint szólittattak fel; Abauj, Ung, Szatmár, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Bihar, Csongrád, Békes, Csanád, Arad, Torontál, Pozsony Nógrád, Bars, Hont, Baranya, Zólyom, Pest, Tolna, Árva ajánlott évenkint jövő orsz.gyülésig fizetendő 3 millió forintot, Szerém 2,750,000 frt, Zemplény 2589,880 ft. Komárom 2,585,000 frt, Szepes, Temes, Krassó, Győr, Mosony, Bács 2 millio frt. Sáros, Bereg, Trencsény, 1½ millió ftot. Esztergom egyszerre 6 millió 's néhány száz ezer forintot, Somogy szinte egyszerre 5,500,000 ftot. Veröcze 3 milliót, Liptó 500 ezer forintot, Ugocsa, Nyitra, Soprony, Vas, Zala, Veszprém, Fehér, Turócz, Pozsega semmit, Torna és Mármaros nem szavazott; 's igy a' nevezett 24 megye, hogy absolut többség alakulhasson, áttért azon összeghez, mellyet Komárom megye ajánlott, minélfogva 25 megye az ország közszükségei födözésére jövő országgyülésig évenkint egyedül a' nemesség által fizetendő 2,585000 forintot ajánlott.

245d. orsz. ülésb. a' t. RRnél oct. 14kén a' k. k. leiratok közül, miután az első, mellyben ő felsége a' tanácskozás alatti tárgyak befejezhetése végett az országgyülés véghatárnapját nov. 10kére tüzte ki, felolvastatott, a' másik felolvasottnak vétetvén, az orsz. ülés kerületivé alakittatott.

Budapesti napló. ♂ A' „K ö r n e k“ ma egy hete october 13dikán tartott szállás-felavatási 's hároméves fenállását emlékesitő ünnepélyéről annyi dicséretest mondottak már helybeli lapjaink, hogy ahoz valamit adni, vagy belőle elvenni már alig lehet. Az ünnepély d. e. 11 órakor vevé kezdetét egy szavalati-zene 's énekes hangversenynyel, melly mind a' rendezők (köztük főleg Fancsy L a j o s és R ö k k I s t v á n u r a k é a' k o s z o r ú) mind a' benne m ű k ö d ö t t m ü v é s z e k 's mükedvelők méltó dicséretére 's magának a' „Kör-

PEST, csütörtök october 24kén

JELENKOR.

1844. 85dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megr. ndelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kinevezés; Országgy. közlemény (a' helyt. tanács kezelése alatti alapitványokrul felvilágositás; Sz. I. gr. beszédének a' középponti vasut ügyében kitünőbb részei; oct. 1. d frdi ülésb. a' 4 rendü kir. leirat kihirdetése után több üzenet-hitelesités 's bemutatás; ez napi ker. ülésb. tizikk-szerkesztő választmány; közös teherviselés; közmunkák szabályoztatása; előfogatok; oct. 19d frdi ülésb. Fiume és Buccari elrendezztetése, helységi jegyzők; az napi ker. ülésb. ut- és csatorna-hálózat terve; köutak; dunatiszai csatorna; Luizaut fiumei kikötő; Tisza; 's egyéb folyószabályozás; fővárosink árviz elleni biztositása; lótenyésztés; népnevelés; müegyetem, 'sat. oct. 17d. ker. ülésb országház; és museum ügye; oct. 19d. ker. ülésb. 100 ezer frt a' gazd egyesületre czélok kitüzése mellett, a pesti országházra egy mihót; Mátyás-zobra nem pártoltatik, sem az iparegyesület; orsz. ülésb hajdukerület, városrefo m, és fiumei vasut; frdi ülésb hivatalképességrül általányos törvény, honfiak magy. czredi tisztségekre alkalmaztatása; szabad ujságok; oct. 19d. ker. ülésb orsz. pénztár-kezelés, orsz. utvonalok iránya 's készitési sorozata; a' frdeknél a' hajdukerület iránt egyezés, de a' városügyi 8d rdi üzenet egy pontja sem pártoltatik; budapesti napló: idő árás, fővárosi 's egyéb ujdonságok; Bihar és Zemplény m. közgyülései)

Spanyolország (alkotvány levél fő elveinek szándékban levő változtatása; oc. 1.kén cortesnyitás.)

Anglia (Lajos Fülöp fogadtatása Angliában; ott ni udvarlások, kirándulások; mulatságok, szalagrenddel diszités.)

Franczia ország (a' franczia ellenzéki sajtó megütközése a' kir. fog dtatásán 'stb.)

Oroszlengyelország (Dombrovszky halá'ra veretése.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's apost. kir. Fels Eszterházy Móricz grófot a'németalföldi udvarhoz követté m. kegy. kinevezni.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint.

A' nm. Htótanács kezelése alatti alapitványokról a' minapi fördi ülésben egy m. püspök igy adá elő szorgalommal gyüjtött adatit a' tárgy törvényszerü felvilagositására: A' t. RRnek a' felolvasott üzenetben 's általok javaslott felirásban nyilványitott kivánata oda terjed: hogy ő fels. az iránt kéressék meg, méltóztassék kegy. megrendelni, hogy a' h.tanács felügyelése 's intézkedése alatti minden alapitvány számadásai 's azokra vonatkozó adatok még a' jelen országgy. elibe terjesztessenek a' végett: hogy az orsz. Rdek azon alapitványok mi karban léterül's mi módon kezeltetéséről nemcsak maguknak tudomást szerezhessenek, hanem az iránt intézkedhessenek is; a' t. RR. ezen kivánatához nem járulhatok. Minden alapitvány hova fordittatását az alapitó akaratja 's czélja szabályozza, ez ellen az alapitványnak más czélokra, habár azok közhasznuak lennének is, forditása iránt t.hozás utján sem intézkedhetni,mert az alapitók akaratját és czélját tiszteletben kell tartani, 's veszélyeztetik azon haza boldogsága, mellyben az alapitványok sértetlenül nem tartatnak fen. Nem is szenved kétséget hogy, az alapitványok kezelése azokat leginkább érdekli, kiknek javára ezek tétettek. Vajjon pedig az alapitók czélja 's akaratja szerint kezeltetnek é? az iránti felügyelési jog ő fels. mint apost. királyt, mint az egyh. főpártfogóját (supremum Ecclesiarum Patronum) illeti honi törvényink szerint. 1790: 23. t. cz.: „Majestas Sacr. ut Supr. Ecclesiarum Patronus Ecclesias Dei in suis juribus conservabit, et fundationes cujuscunque nominis ad mentem fundatorum administrari f a c i e t" 1723: 70. „Piarum quarumvis fundationum inspectionem, et cum exactione rationum, utrum fundationi satisfiat, investigationem Sua Maj. Sacr. pro apost. munere, et suprema authoritate sua vigore art. 74. an. 1715. sibi benigne reservavit." Az idézett 1715: 74. t.czikk pedig igy szól: „Cujusmodi Seminariorum, Convictuum et Collegiorum pro juventute ecclesiastica, aut seculari per quoscunque sive intra, sive extra regnum fundatorum, dum et quando necesse fuerit, inspectionem, et cum exactione rationum, utrum fundationi satisfiat, investigationem Sacr. Reg. Maj. sibi soli pro apost. munere et suprema authoritate sua reservat." Ezen törvények nyomán ő fels. alapitványok iránti felügyelési jogát egyedül 's kizárólag az országgyülés közbejötte 's befolyása nélkül mindenkor gyakorlotta 's gyakorolja, pedig a' h.tanács utján, mint ezt az 1723: 70. t.czikk is érinti: „E gremio Locumt. Consilii nonnullos deputabit, qui praemissorum singularem et peculiarem curam habeant." De lássuk, milly nemüek azon alapitványok, mellyek a' h.tanács felügyelése 's intézkedése alatt léteznek? Ezen alapitványok egy része a' kath. egyházakat és parochiákat illeti, illyen a' „religio fundusa;" továbbá a' kath. egyházi növendékházakat (seminariumokat), illyen az ugynevezett „fundus regulatorum Episcopatuum"; végre a' kath. iskolákat és a' kath. ifjakat illeti, illyen a' „fundus studiorum, universitatis, stipendiorum, convictuum." A' kath. egyházat, annak intézeteit 's iskoláit illető alapitványokat rendeltetésüktől elvonni 's azokat más czélokra forditani a' törvényhozásnak joga nincs, az erre ki nem terjedhet; mert kérdem: a' katholikusok alapitványai kevésbbé szentek é mint az evangelikusokei? vagy talán csak egyedül ezek állnak a' törvény ótalma alatt? Koránsem, mert ha evang. atyánkfiainak alapitványit biztositotta az 1790/1: 26. t. cz. kétségtelenül alkotványunk és honi törvényink védpaizsa védi a' katholikusok alapitványit is, mint ezt a' már idézett törvények 's maga az 1790: 26. t. cz. is tanusitják: „pro amplius confirmanda inter Evangelicos et Rno Cath. religionem profitentes regnicolas pace et concordia statuitur: ut fundationes Catholicorum pro Catholicis, Evangelicorum autem pro Evangelicis deinceps convertantur." Az érintett alapitványokon kivül a' h.tanács felügyelése alatt léteznek még a' győri árva-, a' váczi siketnéma intézetek, és a' Kolonics-Szelepcsényiféle alapitványok; ez utóbbiból az aggkoru szegény kath. nemesek segittetnek. Ezeket sem lehet rendeltetésöktől elvonni, más czélokra forditani 's az országgy. intézkedése alá rendelni. Ehez járul az is: hogy a' t.hozás kellő határin tul nem léphet, 's ki nem terjedhet közigazgatásra, nem is alakulhat az országgyülés számvevői testületté, elég teendője van az országgyülésnek, annak foglalatosságit még az alapitványi számadások vizsgálatával szaporitani sem nem szükséges, sem nem czélszerü, valamint ezt a' nm. FRR. mult országgyülésen 1840 majus 2kán kelt válaszüzenetökben kijelentették. Ezeknél fogva a' t. RR. kivánatát nem pártolhatván, az 1840d. orsz.gyülés nyomán azon alázatos inditványomat: hogy a' t. RR. szólittassanak fel, miszerint ez érdembeni felirásnak ő fels. elibe terjesztése további szorgalmazásától elállani sziveskedjenek, ezen alázatos inditványomat mondom a' nm. FRR. kegyes figyelmébe bátor vagyok ajánlani annálinkább, mert a' nm. FRR. mult országgyülésen, midőn csak tudomás végett kivánták a' t. RR. a' h.tanács felügyelése alatt létező alapitványok számadásit országgyülés elibe terjesztetni, kivánatukhoz nem járultak; most midőn a' t. RR. a' nm. FRR. észrevételeit hallgatással elmellőzvén, kivánatjok oda terjed: hogy azon alapitványok iránt intézkedhessenek is, még kevésbbé járulhatnak a' nm. FRR. Bátor vagyok ujabban alázatos inditványomat a' nm. FRR. kegyes figyelmébe ajánlani.

Pótlékul a' középponti vasut iránti tanácskozásokhoz közöljük még a' nagy hazafi gr. ez ügyben tartott beszéde kitünőbb részeit köv.: „Abból, mert a' mult orsz.gyülésen egy két szónok a' balparti vonalt a' jobboldalira nézve párhuzamosnak mondá, biztos következményt vonni nem lehet, mivel nincs könnyebb, mint valakit naplóbeli buvárkodások után látszatos következetlenségbe hozni. Nálunk ugymond, gyakran használják e' kifejezést „köpenyeget forditott valaki;" holott csak arra kell forditani a' köpenyeget, merre a' szél fú, a' hajós is csak arra forditja vitorláját mindenkor, különben nem halad. Igy ha a' dolgok állása változik, változni kell azzal a' nézeteknek is, 's ma minden következetlenség nélkül állithatom épen ellenkezőjét annak,mit ezelőtt tiz évvel mondottam. Ötödfél évvel ezelőtt mond a' gr.jóslám, hogy e' szóban forgó egész vonalból nem lesz semmi 's jóslatom teljesült is. Akkor még e' kérdés ollyan volt, miért az embert mindegyre korbácsolták, 's pisztoly nélkül az utczán is alig lehete miatta bátorságban járni; most a' paroxismus elmult 's talán lesz már belőle valami. És most a'kérdés egyedül az: sárban mocsárban üljünk é tovább is,vagy ezer theoria közt valahára már kiemelkedjünk? Ha két társaság surlódásba jő, 's egyik a' másik vállalatát gyalázza: ezt természetesnek tartom, mert mindenik a'maga körében jár el, 's egyik ollyan mint másik. De a' tőzsérek sem mindenhatók; 's ha az általok felfogott eszmét a' közönség nem kedveli: hasonlitnak a' hajóshoz, ki szél és gőz nélkül helyéből sem mozdulhat; 's ha részvényeik 50—60ra csökkennek le: szelök, gőzük nincs; vállalatuk megakad. Nálunk a' papirospénzzel kereskedés vágya nem szünt sőt növekedett, 's e' pillanatot meg kell ragadni; mert egy véletlen körülmény könnyen hideg vizet önthet rá's veszteg maradunk helyzetünkben,mi pirulásra méltó. Legszükségesbnek hiszem a' pest-debreczeni, és pest-szegedi vonalt, 's a' nemzet áldozatát ezekre kivánnám forditattni,de a' középponti vasutat is egy részben szivesen biztositom; 's valahára már helyét látom, hogy a' nemzet kezeskedjék a' vaspályák iránt a' jövedelem bizonyos fokáig, mi a' kezes részéről könnyen fizetést vonhat maga után. És e' kezesség-és fizetésben mi felső megyék lakosi is részt veszünk, még pedig alkalmasint aránylag tulterhelve a' választmány terve szerint, mi az általam ajánlott kivetési kulcstól távol áll, 's inkább valami jövedelem-adó, mint az általam megpenditett telekdij. De azért a'fizetéstől,teherviseléstől nem vagyok idegen,ha három v. tiz annyit raknak is hátamra, mint mennyi illetné; mert hazafiságom szivemben él, nemcsak ajkimon peng. Ezért a'pest-debreczeni vonalt, mellyből hacsak egészen nem biztosittatik, ismét előre láthatni, hogy nem lesz semmi — száztól 5ig egészen kivánom biztositani; mivel akarom, hogy Pest és Debreczen közt legyen vasut, Pesttől pedig Bécsig ám épitsen a' társaság maga hasznára; vegye hasznát ama brillant szerződésének, mit a' helyt.-tanácstól nyert, ez ugy is kirekeszt minden börzespeculatiót, 's az ország szükségét a' pest- ausztriai vonalra eléggé fedezi. A' felső vonal biztositására más intézetek iránti kötelesség - érzetnél fogva nem állhatok, nem akarván a' lánczhid- gőzhajózási 's más társaságok felett kizáró egyedárusságot biztositani a' duna-balparti vonal részére. A' javalt biztositék csak fegyvert ad egyik társaság kezébe a' többiek ellen; mire a' nemzetet a' közjó épen ugy nem jogositja fel, mint rablásra nem a' haramiát a' sok pénz. A' gőzhajó-társaságra különösen azt jegyzem meg,hogy az soha sem birt népszerüséggel,azért mégis működik szerencsésen,a'népszerű vállalatok pedig létre nem tudnak jöni. Ez mutatja, hogy árnyék után kapkodunk. Csak egyszer legyünk Pesten, hol annyi szállitási mód van, ott majd inkább boldogulunk. Azért mindenekelőtt a' pest-debreczeni vonal épittessék fel, mi száztóli 5 egész jövedelom biztositása nélkül történni nem fog. Ha az egész pályának csak két száztólija biztosittatik, könnyen ugy járhatnánk, mint az, ki ebédet rendel 5 forintért, 's nem készittetvén el ebédje azzal vigasztaltatnék: hogy hiszen 5 forintja ugy is zsebében maradt, 's kárt nem vall; köszönöm én az illy vigasztalást, akkor mikor nekem ebéd, mikor debreczeni vasut kell; mert a' vesztett idő 's a' lucrum cessans nagy veszteség. Illyen ebédünk 4 év előtt is volt már, de attól nem laktunk jól. — Ohajtom ugyan, hogy a' középponti egész vonal minélelőbb létre jöjön 's igérem hogy ha Debreczentől Gänsensdorfig kész lesz a' pálya, én leszek első beteg létemre is, ki Debreczentől Bécsig ki sem száll a' kocsiból; de reményem hozzá nincs; mert ‚qui veut trop, ne veut rien' — Elismerem, hogy itt már valahára ideje, hogy a' helybeli érdekek mellőztessenek, 's hogy átlássuk, miként, ha, a' hazának olly nagy része sinylik, minő a' tiszai vidék, sorvad az egész haza is: de azért nem találom igazságosnak, azt mondani az ország másik részének: „Csak te fizess, habár inkább terhel is a' kivetés mint minket, vásáritokat majd megrontjuk mi, és pro coronide nektek még épiteni sem lehet." Erre könnyen az lehetne a' felelet: hogy olly igen jók, bármi nagy hazafiságunk mellett is mégsem vagyunk; inkább szünjék meg az egész kérdéa, mert ez olly igaztalanság, min isten áldása nem lehet. Állitásom igazolására felhozom, mit egy ebédnél a' középponti vasut-társaság egyik megbizottjától hallottam. Ez néhány héttel ezelőtt engem részvények vásárlására szólitván fel, kérdé: miért nem veszek részvényeket a' középponti vasutra? Én felelém: mert az egész vállalatban nem bizom, 's attól tartok,hogy mikép a'gőzhajózási társulat, mit Bécstől Zimonyig nyer, azon alul elveszti: ugy a' középponti vasut-társaságnak is azon jövedelmét, mit a' pest-ausztriai vonal hajt, a' pest-deb-

reczeni pálya fel fogja emészteni. Erre a' társaság megbizottja csodálkozva kérdé: hát azt hiszi a' gróf, hogy mi a' debreczeni vonalt fel fogjuk építeni? Csodálkozom — ugymond — hogy a' gróf olly okos ember létére, annyi financialis jártassága mellett,is (én e'bókokat meg is köszönöm neki) át nem látja, hogy a' duna-balparti vonalt azért kelle nekünk Debreczenig kinyujtani, hogy a' nemzet közvéleménye, az ifju óriás annál inkább kapjon rajta; ezzel kelle nekünk elsőséget szerezni a' jobbparti-társaság felett. Majd felépitjük először a' pest-ausztriai vonalt, 's ha a' debreczeni pályára kerül a'sor, felhagyunk az építéssel. Igen ám de — mondám én — igy a' nemzet az egész pályától megvonja a' 4 's 5d. % biztositást. Hát tartsa meg — mond a' megbizott — magának a' nemzet,majd előállunk akkor vele, hogy a'pest-ausztriai vonalon is roppant veszteségünk van; hogy a' debreczenit felépitnünk teljes lehetlen. E' mellett azon feltételben, miszerint az egész pálya 80 év mulva a' nemzetre viszszaszállna, sem látván több hasznot, mint azon igéretben, miszerint valakinek arra nyujtatnék remény, hogy a' 80 éves özvegyet suo tempore ő veendi el: kivánom hogy a' pest-debreczeni vonal egész 5% jövedelme biztosittassék, a' pest-ausztriai vonal pedig magára hagyassék. De ha kivánságom többséget nem nyer, a' tiszai megye főispáni helyettesének inditványát pártolom; 's alku végett azon utasitással kivánom az orsz. választmányt kiküldetni, hogy mind az alsó mind a' felsővonal 18 millió pengő forintra állapitott összes tőkéjének 4. és 5dik száztolját akkép biztositsa, hogy a' fizetés csak akkor álljon elő a' nemzet részéről, ha a' pest-debreczeni vonal is fel leend épitve; 's hogy a' nemzetet a' társaság részéről is egy millió forintnál nagyobb summával igyekezzék biztositani. E' két feltételt a' társaság, ha benne legkisebb jó szándék van, elfogadhatja; mert itt a' társaság részéről kikötendő biztositási summának hevertetés végetti letételéről szó nincs, attól a' kamatot folyvást szedheti. Illy föltételekre, ki vállalatában biztos, könnyen ráállhat. —

246d. frdi ülésb. oct. 15kén országbiró ő kegy. elnöklete alatt hitelesittetett válaszüzenete a' m FRRnek a' Pestről Ausztria határszéleig 's Debreczenig vezetendő vasut tárgyában. (l. Társ.) Ezután elegy. ülésben a'már közlött 4 r. k. kir. válasz olvastatott fel: a) A' kir. válaszokban foglalt észrevételeknek a' t.javaslat egyes szavaira is kivánt kiterjesztése tárgyában, mellynek értelmében, a' mennyiben ő felségének k. kir. válaszai az ország Rdei által elibe terjesztett t.javaslatoknak nemcsak érdemére, hanem egyes pontjaira nézve is kiterjesztettek: ő fls. az eddig szokásban volt concertatio módjához tovább is ragaszkodik. b) Az országgy. költségeknek egyedül a' nemesek 's ezen nevezet alá foglaltak által leendő viselése tárgyában, mellyben ő fels. a' fölterjesztett javaslatot kegy. helybenhagyja. c) A' törvénykezés folyama tárgyában; melly tárgyat érdeklő t.javaslat 2. és 3. §szát ő fels. az igazságkiszolgáltatás minden alkalmas eszközökkeli előmozditásán az ország Rdeivel egyiránt igyekezvén, kegy. helybenhagyja; az érintett t.javaslat 1. §ban emlitett 's a' kir. és báni táblák, mint első bíróság előtt folyó ügyekre nézve pedig ő fels. tovább is az 1836: 45. t. cz. rendelete 's értelméhez ragaszkodik. d) A' szekeres házalók eltiltatása iránt fölterjesztett felirásra kelt válaszban, mivel az ország Rdei által idézett törvényekből a' házaló kereskedésnek szekeren is gyakorolhatása nem következtethető 's annak illyetén kiterjesztése sem a' helyes 's követésre méltó politikai rendszerrel, sem a' közkereskedés, sem az adózó nép boldogitása czéljával meg nem egyeztethető, a' kir. II.tanács által Somogymegye RRhez ez iránt kiadott eltiltó rendeletben semmi ollyas,mi a' törvényekkel ellenkeznék, nem foglaltatván: ő fels. az ország Rdei kivánatában meg nem egyezhetik. Ezután hitelesittetett az orsz. sérelmek és kivánatok iránt 4dik, 's a' pót ólagos sérelmek iránti 3dik üzenete a' FRRnek. Egyuttal az itélőmester bemutatá a' t. RRnek a) a' magyar ezredekbeni tisztségekre 's hadi parancsnokságokra szü'etett honfiak alkalmazása iránt; b) a' nemnemesek hivatalképessége tárgyában, és c) a' zsidók ügyében kelt üzenetet 's felirási és t.javaslatát.

308d. ker. ülésb. octob. 15kén, a' zsidók dolgában készitett 2dik üzenet hitelesittetése után a' magyar nyelv tárgyában érkezett k. kir. válasz vétetett föl; erre nézve ugy, mint az országgy. szállások 's az orsz. sérelmek és kivánatok tárgyában érkezett k. kir. válaszokra az illető ker. jegyzőknek meghagyatott, hogy azokbul a'törvénybe iktatandókat t.javaslatba foglalják, azon pontokra pedig, leginkább a' magyar nyelv tárgyában, mellyekre még semmi, vagy kielégitő válasz nem érkezett,válasz ujabb felirás utján szorgalmazandó. Ez alkalommal T. m.követe a' RR. multkori határozata köv. szükségesnek vélte azon ker. választmányt kiküldetni, melly a' kir. válaszok nyomán szerkesztendő t.-javaslatokat, az orsz. RR. t.javaslatával összeegyeztetendi; mi elfogadtatván, arra nézve az illető kerül. jegyzőkön kivül a' megyék részről kerületenkint, a' kir. városok, sz. kerületek és káptalanok közül választandó egyegy tag fog működni. Ezután a' pénzügyi választmány munkálata folytatólag kerüle tanácskozás alá. A' RR. az orsz. választmány véleménye nyomán világosan kimondották, hogy az alakitandó orsz. pénztári teherviselés a' törvényes idő alatt összehivandó legközelebb országgyülés befejezéseig fog tartani olly formán: hogy ha a' törvényhozás akkor további intézkedést e' részben nem teend, ezen mostani ajánlat jövőre azonnal meg fog szünni; kivevén mindazáltal az ollyan esetet, ha az ország egy 3diknak irányában valamelly kötelezést vagy biztositást világos törvény által bizonyos évekre vállaland magára, mert az illy kötelezés teljesitésére szükséges összeg erejéig az orsz. kincstári teherviselés a' kötelezett biztositási évek lefolytaig fog terjedni; teljes joga levén azonban a' t.hozásnak, az e' végett kivántató jövedelem forrásit 's a' felosztás és kivetés kulcsát, ugy a' kezelés módját is időközben, országgyülésről országgyülésre kijelölni 's meghatározni. Ennek folytában N. m. követe inditványt tön egy orsz. választmány kiküldetésére, melly a' körülmények megvizsgálása után jövő országgyülésre véleményt készitne az iránt: miképen lehessen a' közösteherviselést az alkotványos jogok mententartása mellett életbe léptetni. Az utána szólt B. m. követ az orsz. választmányt szükségtelennek találta, ámbár lelkéből ohajtá a' közösteher minélelőbbi életbejutását, mert a' haza jóllétét csak ez uton hiszi elérhetőnek. Miután, ugymond szónok, a' tegnapi szavazat által a' közösteherviselés megbukott, az üzenet és felirásban kimondatni kivánta, mikép a' RR. megismerik, hogy a' nemzet jövendő jóllétét, felvirágzását csak a' közösteherviselés által mozdithatni elő, 's most azt csupán azért nem kivánják eszközlésbe hozni, minthogy az igazságos arány-felosztás életbe léptetésére több olly előkészület szükséges, mellyek jelen országgyülés rövid ideje miatt nem teljesithetők. Az inditvány ellen S. megye követe megemlité, mikép ezen kérdés már a' tegnapi szavazat által eldöntetett, 's küldöji a'választmányi munkálathoz ép azért nem járultak, mivel az itt felállitott közösteherviselés elvével az alkotványos szabadságot hitték felforgatandónak. U. m. követe pedig a' közösteherviselés elvét azért nem kivánta kimondatni, mert szerinte erről, meddig az urbéri viszonyok el nem intéztetnek, szó sem lehet. Mire válaszul adatott: miszerint U. követe statustanja egészen uj, 's állitása nemcsak Magyarországban, de egész Európában olly absolut minoritásban áll, hogy azt eddig senki sem mondotta; ha ott, hol az urbéri viszonyok fenállnak, a' közteherviselről szó nem lehet, akkor Ausztria, Csehországban stb. az fen nem állhatna. Itt nem jelenről, hanem a' jövendőről van szó, 's ki a' közösteherviselés elvét kimondani nem akarja, az az 1723: 97. t. ellen cselekszik; ki van mondva itt, hogy ki mennyiben az alkotvány jóvoltában részesül, a' szerint a' terheket is viselni tartozik; ez elvet még a' nemadózás emberei sem tagadták, 's ha kimondanók azt, hogy a' magyar nemesség a' közterhekben részesülni nem tartozik, az által a' legnagyobb igaztalanságot mondanók ki 's a' legbélyegzőbb homályt vetnők magunkra,'s még a'nép azon osztályit ingerelnők a' nemesség ellen, mellyek a' közterheket viselik, mert a' közteherviselés elvét minden status magáévá tette. Valóban különösnek találom,mond Cs. m. követe, azon okot, hogy a' nemesség az aránylagos közteherviselésben nem osztozhatik, mig az urbéri viszonyok el nem intéztetnek. Eddig a' nemesség mindig azzal védte magát, hogy ő más uton osztozik a' status terheiben, mi sokkal több a' közadónál; azonban ha e' részben computus tétetnék, kitünnék a' roppant különbség. Ugyanis: azok, kik a' status közterheit viselik, az adózó nép, 1790től fogva 1843. évig fizetett 336 millió pengő forintot, mig a' nemességnek azon időre fizetett subsidiumai, beértvén a' koronázási 's fölkelésre tett költségeket, ugy a ló és termesztvényekben adott segedelmezéseket is,a' status czéljára 68 millió forintnál többet nem adott; ez iszonyu nagy különbség, 's nézzük, mikép áll az adózók sorsa: birtokukban alig van több 10 millió hold müvelés alatt levő földnél, melly szántásra vetésre használtatik, 's ha ennek holdját 40 pengő forintra számitjuk, (pedig hány hold van, melly ennyit sem ér!) összesen csak érte 400 millió forint; már most, ha a' kilenczedet, tizedet 's azon uri tartozásokat felszámitjuk, miket az adózó földjétől évenkint szolgálni tartozik, 's hozzá azon 336 milliót adjuk, mindenkinek meg kell vallani, hogy az adózó a' közterhekben tulságosan terheltetett, 's azon föld értékét, mellyre a' nemadózók azt állitják, mikép a' nemesség adó alapja ul az urbéri telket jelölte ki, az adózó egészen lefizette; mihezképest a' dolog illy állásában a' közös adó terhének ki nem mondatása valóban szégyenitő. 'stb. Végre a' kérdés szavazatra kerülvén, a' b—i inditvány, melly az orsz. választmányi munkálatban is kimondatott, 29 szó többséggel 19 ellen elfogadtatott. A' kisebbségben maradt megyék: Abauj, Zemplény, Sáros, Ung, Szabolcs, Szepes, Bereg, Ugocsa, Mármaros, Soprony, Liptó, Somogy, Veszprém, Fejér, Esztergom, Mosony,Bács, Turócz és Pozsega;nem szavazott Nyitra. Ezután folytatólag a' közmunkák szabályoztatását tárgyazó t.javaslat került vizsgálat alá 's az orsz. választmány javaslata minden lényeges változtatás nélkül elfogadtatott. Voltak ugyan, kik az ingyenmunkákat megszüntetni 's azokat a' közpénztárból kivánták fizettetni. Továbbá B. m. a' négyes vagy kettős fogatot, minthogy ezen határozatlan kifejezés visszaélésekre szolgálhat alkalmul, kettősre kivánta tétetni, annyival is inkább, mivel az adózó saját munkáját a' szántást kivéve, többnyire kettős fogattal szokja teljesiteni. Cs. m. követe az urbéri házas zsellérekre rótt 6, a' házatlan zsellérekre pedig 3 gyalog szolgálati napot sokalta, mivel nem látta arányban az egész telket biró 12 napi szekeres munkájával. Az egész telkes jobbágy ugymond az urbéri törvények szerint 52 szekeres vagy 104. gyalog napot tartozik földesurának szolgálni, a' házas zsellér pedig 18 gyalog napot,itten tehát az arány ugy áll mint 1: 6; az urbéri törvények szerint tehát itt sem lehet igazságosan más arányt határozni, 's annálfogva a' 6 napot négyre kivánta csökkentetni, annyival is inkább, mert ezen arány megtartása szerint az 1/8 telkes kevesebbet szolgálna mint a' külső telket nem biró házas zsellér; a' házatlan zsellért pedig, kinek a' status semmit sem ad, minden közmunkától fölmentetni kivánta, 'stb. Azonban ezen inditványok szavazat utján a' többség által mind elvettettek, csupán B—d m. követe javaslatára, a' RR. más izbeli határzata következtében a' 14. §ban kimondatott, hogy magányos utazókra nézve a' kényszeritett előfogatok megszüntetnek.

247d. orsz. frdi ülésb. országbiró ő kegy. elnöklete alatt oct. 16kán napirenden volt a' Fiume 's Buccari szabad kerületek elrendezése iránti másod rendi üzenet, melly körül fontos vitatkozások nem támadtak 's a' nm. gyülekezet a' még egyezésre nem jutott pontok iránt a' t. RR. okait olly nyomosaknak nem találta, hogy azok által előbbi nézeteitől elmozdittathatnék. — Ezután fölvették a' községek jegyzőji körüli üzenet's azon elnöki kérdésre: vajjon fordul é szükség elő, hogy ezen tárgy körül most különös változás vagy rendelkezés történjék? egy gr. megismert dolognak állitá, hogy a' községi jegyzők eddigi helyzete's hivatalos eljárása teljességgel rosznak 's megváltoztatandónak nem mutatkozottsöt az ebbeli kelléknek egészen megfelelt, azért itt is valamelly különös rendelkezés szükségét annál kevésbbé látta, minthogy e' tárgy körül az urbéri törvény is rendelkezett a' m. FőRRnek multkor felállitott elve szerint pedig az urbéri törvények megváltoztatása szükségesnek nem találtatott. E' nézetben a' többség is megegyezvén, a' t. RRnek üzentetni rendeltetett, hogy ez uttal jelen javaslatuktól elállani sziveskedjenek. Az ülés többi részét a' zsidók honositása körüli üzenet, 's t.czikkely és felirási javaslat rostálása foglalá el, mellynek következtében a' t.czikk lényeges változtatások nélkül elfogadtatott, a' fölirási javaslat körül pedig többféle változtatás ajánltatni fog.

309d. ker. ülésb. oct. 16kán. Mindenekelőtt Vukovártól a' magyar tengerpartig épitendő vasutvonal iránti üzenet 's azon vasutépitésre nézve a' vállalkozó társasággal kötendő szerződés föltételeiről szóló t.javaslat hitelesittetett. Azután a' pénzügyi munkálat került folytatólag tárgyalás alá. A' fizetendő összegnek törv.hatóságok közti felosztása 's miképeni kezelése feletti tanácskozás más alkalomra halasztatván, ezuttal a' RR. azon szükséges czélok kijelölésével foglalkoztak, mellyek az orsz. pénztár jövedelmeiből létesitendők; ezek közt az orsz. választmány javaslata nyomán első helyre tüzetett a' honi közlekedés kifejtésére szükséges közlekedési eszközök létesitése, az ország fővárosából Pestről kisugárzandó fővonalu megyei és községi utak elkészitése és fentartása. Erre nézve K. m. követe előadá, mikép küldöji az ajánlott subsidiumot legnagyobb részben a' fiumei és orsz. középponti vasut létesitésére kivánják fordittatni, 's a' köutakról jelen országgyülésen rendelkezni nem akarnak. Az utána szólott megyei követ is hasonló véleményben nyilatkozott. Szónok ugyanis a' választmányi javaslatban igen sok vonalt lát

kijelölve, fölösleg és czéltalannak találván azoknak ez uttali kijelöltetését; ezeket, ugymond, csak akkor lehet czélszerüleg kijelölni ha a' fiumei 's központi vasut fog elkészittetni, mert csak ezek fogják a' szükséges irányt kitüzni. Meddig a' gőzhajók nem léteztek hazánkban, ugyan ki hitte volna, hogy a' dunántuli megyékből Nógrádból, Gömörbül, ha valaki Bécsbe akar utazni, annak Váczfelé kell menni; nézetem szerint, meddig e' vasutak el nem készittetnek, addig minden munka fölösleges, ezuttal a' közlekedés elömozditására kőutakat csak arra kivánnék épittetni, merre vasutvonalok nem lesznek, a' többire nézve pedig nem kivánnék egyebet ajánlani, mint a' szükséges vonalok kijelölésére kivántató költségeket. Mondatott továbbá, mikép egy országban sincs szokásban, hogy a' kőutakat a' statusépittesse, az mindenütt a' községek által eszközöltetik, csupán olly utakhoz nyujtatik segedelem, mellyeket a' község ön erejéből nem képes létesiteni; nálunk is ez utakat a' helyhatóság készitette 's ezen szokást továbbra is szükséges fentartani, mert, ha az ország pénzerejét ezekre forditandja, akkor más legszükségesb intézeteket nem létesithet; különben is már a' kijelölt vonalokon vannak úgyis hatóságok által épittetett országutak 's ha arra orsz. költségek forditttatnak, azok conservatiojára a' hatóságok kevés költséget fognak tenni 'stb. A. m. követe kőutakat arra, merre vasutak vagy csatornák lesznek vezetendők, épittetni nem kivánt; egyszersmind az ide forditandó közmunkák helyett a' hatóság közköltségin kivánta épittetni, hol azután a' nemes és nemnemes által egyiránt fizetendő igen mérsékelt vámok szedessenek. Ellenben a' RR. többsége más nézetből indult ki, a' kereskedés és ipar elömozditására legszükségesbnek tartván a' közlekedések létesitését; ezek annyira megkivántatók az országban, mint emberi testben az élet fentartására az erek. M. megye ősz követe csodálkozását fejezé ki, hogy találkoznak ollyanok, kik arról tanácskoznak, miszerint kell é az országban kőutakat épittetni, midőn utazásunkban nyakig uszunk sárban 'stb. Ezuttal azonban a' RR. a' vonalok kijelöltetését 's arra forditandó költségek mennyiségét mellőzve, azt tüzették szavazatra: kivánnak é a' RR. az orsz. pénztárból kőutak épitésére valamit ajánlani? 35 megye 13 ellenében igennel szavazott. A' kevesebbségben maradt megyék: Nyitra, Soprony, Vas, Zala, Liptó, Komárom, Somogy, Veszprém, Fehér, Bács, Turócz, Pozsega és Ugocsa; nem szavazott Trencsény. Ezután a' mennyiségről támadt szó; némellyek az orsz. választmány által javasolt egy millió ftot vélték meghatározandónak, azonban Cs. megye követe előterjesztése más fordulatot adott a' tanácskozásnak. Szónok ugyanis megemlité, mikép az orsz. választmány 12 millióra épité tervét, de miután a' RR. azt 10,340,000 leszállitották, a z e g y milliót nem ajánlhatni meg, mivel akkor más szükségesek nem létesülhetnének; egyébiránt még azt sem tudjuk, fog é ezen összeg pontosan fizettetni, vagy megmarad é az ajánlott összeg, mindezt a' számitásból nem szabad kifelejteni; véleményem szerint, ugymond szónok, legczélszerübb lenne mindenekelőtt egyenkint kijelölni azon tárgyakat, mellyekre a' RR. ajánlani akarnak, ezek után könnyebben lehetne az arányt meghatározni; mi engem illet, ámbár legsürgetősb teendőink közé sorozom a' közlekedési jó utak készitését, de arra 4 milliót, hogy a' többi teendőre is jusson aránylag, nem adnék, hanem elégnek tartanám, ha a' RR. 2,500,000 ftot határoznának; ugy az utak tervezetének elkészitésére javaslott 150,000 forintot 130,000 ftra vonnám le; tovább Dunának a' Tiszával csatorna által leendő egybeköttetési terve elkészitésére is bizonyos összeget ajánlanék, mert ezen csatorna létesitése szinte a' nemzet teendőji közé tartozik; azonban erre nézve szabadon nem rendelkezhetünk, mert a' dunatiszai csatorna létesitésére az 1840ki t.hozás egy társaságot hatalmazott fel, be is mutatta ezen társaság az épitési igazgatóságnak a' tervet, de ez igen nagy nehézséget gördített elő; ezek a' számitásban egymástól fölötte különböznek, a' társaság a' tervet 4 millió forintra tette, az épitészeti igazgatóság pedig azt állitja, hogy a' csatorna-elkészitésre 33 millió szükséges; erre nézve ugyan azon jeles földmérő, ki hazánkban több viziut készitésével már foglalkozott, megtette saját czáfolatát, de szükségesnek találom ezen tervet olly tekintélyre bizatni, melly a' dolgot ki fogná egyenliteni, melly már más nagyszerü viziutak készitésével foglalkozott, akár lenne az Amerikából, Angliából, vagy Hollandiából, melly megvizsgálásra 50 ezer ftot vélnék kijelelendőnek ugy mindazáltal hogy ha a' társ. a' csatornát maga épittetné, az ezen összeget visszafizetni tartoznék. Kereskedésünk elömozditására igen szükségesnek tartom a' fiumei kikötő 's a' Luiza-ut megváltatását, az ezekre javaslott összegből semmit sem vonhatni le's maradna a' 250 ezer és 1 mill. 200,000 ft; ezután jön a' Tiszaszabályozás, itt a' 600 ezer forintot 400 ezerre vonnám, ugy a' többi folyószabályozásra javaslott 400 ezret 300 ezerre; a' hitelintézet tartalékalaptőkéjére pedig már a' 200 ezer megajánltatott. Ezután következik a' népnevelés; igaz ugyan, hogy még a' népnevelési választmány javaslata nem tárgyaltatott, de lehet, hogy azt még a' jelen országgyülésen fel fogjuk venni; azonban ha az idő rövidsége miatt ezt nem tehetnők is, mivel a' népnevelés a' nemzet legelső teendőji közé tartozik, szükséges pénzalaprul gondoskodni, 's erre én 400 ezret kivánnék ajánltatni. Továbbá az orsz. választmány Pest városa erősitésére 400 ezer forintot tervezett; részemről a' választmánynak az ország fővárosárul gondoskodását helyeslem, tudva van mindenki előtt, mikép az 1838ki vizár, ha még egy pár napig tovább tart, az egész fővárost semmivé teszi; már pedig a' nemzetnek egy fővárossal kell birni, hol a' kereskedés, értelem 's ipar központosul; azonban az ajánlott összeget itt is 150 ezerre szállitnám, ezzel megmutatná az ország, hogy a' fővároson segiteni akar, 's a' polgárok hozzájárultával a' várost igy szerencsétlenségtől megmenthetni. Ellenben a' lótenyésztésre jelenleg semmit sem adnék; megismerem ugyan ennek hazánkra leendő hasznosságát, de ennél nélkülözhetlenebb teendőink vannak, előbb magáról a' gazdaság kifejléséről kell gondoskodni, mit elömozditani kivánok, mert a' nemzet állapotának kifejlését ez föltételezi, arra 200 ezer forintot kivánok ajánlani; a' statistikai hivatal felállitása szinte szükséges, ugy az iparegyesület is a' nemzet pártolását méltán igényli: erre tehát 100 ezer amarra pedig 40ezer ftot vélek ajánlandónak. Tovább illőnek tartom, hogy egy nemzetnek országháza legyen, és pedig a' fővárosban, 's tudja valahára a' nemzet, hol tartja országgyülését, annak épittetésére tehát 1 millió ftot határoznék. A muzeumra nézve ugyan az ország Nádora jelentése még nem tárgyaltatott, de tudjuk, mikép annak megnyithatására némi összeg kivántatik: itt ugy hiszem 150 ezer ftal a' szükséget födözni lehet, ennek megajánlását azon oknál fogva tartom szükségesnek, mivel szégyenitő lenne a' nemzetre, ha midőn az épület felépittetett, azt azon néhány ezer forint hiányában megnyitni nem lehetne. Igy az általam javaslott összeg tenne 7,020,000 forintot 's a' tartalékpénztárban maradna annyi, mennyiből a' legszükségesbek födözhetők. Végre van még egy tárgy, küldöim felhatalmaztak a' kincstári adósság lerovására is, mert adósak maradni senkinek sem akarnak; ezt azonban ezen budgetből semmikép fizetni nem akarják, hanem a' só fölemelt árából, minthogy innen a' fenálló szerződések értelmiben van a' nemzetnek követelése. Ezen elszámlálás után a' tanácskozás siettetése tekintetéből ismétlé beszéde elejéntett inditványát, mi közhelyesléssel elfogadtatván, mindjárt a' választmányi javaslat sorozata szerint arra szavaztak a' RR.: akarnak é a' Luiza-ut megváltására adni vagy nem: 31 megye 11 ellen, igenre szavazott. — Hasonló kérdés mellett, a' fiumei kikötőre; és az orsz. ut-és csatornahálózati tervezet-készitésre 's a' szükséges fölmérésekre szavazás nélkül megtörtént az ajánlás. A' tiszaszabályozási terv elkészitésére 's a' munkálat megkezdésére valamelly összeget szavazat után 35 megye 14 ellen ajánlott. A' többi folyó-szabályozásra, ide értvén a' Dunát is, az ajánlás szavazás nélkül megtörtént. A' hitelintézet alapitására a' kivánt összeg már multkor elhatároztatott Most azon kérdés került elő: kivánnak é a' RR. a' népnevelésre valamelly sommát ajánlani? Mire P. m. követe ugymond, én ugyan e' kérdésre a' szavazatot nem sürgetem, mert ki az, ki a' nevelés szükségét a' legfőbb teendők közé ne sorozná? azonban el nem hallgathatom, mielőtt az ajánlást megteszszük, mire ajánlunk? 's mindenekelőtt azt kivánom elhatároztatni, hogy hova fogják tenni e' pénzt, azt ki fogja kezelni, 's micsoda rendszer mellett fog a' tanitás történni? mert a' Consiliumra bizni nem akarom, elég pénzalapja van a' népnevelésnek, ott van a' fundus studiorum, de eddig azt sem tudjuk, hogy ennek jövedelme mikép kezeltetik; előbb azt tartom megvizsgálandónak, mert azt hiszem, mikép ezen alapitványi jövedelemből igen szép összeg forditthatnék a' népnevelésre; illy állapotban ezen kérdésre, minthogy még a' népnevelési választmány munkálata nem tárgyaltatott, mint test nélküli tárgyra nem is szavazhatni. T. m. követe megemlité, mikép a' H.tanácsra ő sem kivánná e' tárgyat bizni, de a' nemzetnek a' népnevelés egyik legforrób ohajtása, és száz mód van annak előmozditására; a' nemzet vasutakat csatornákat akar épittetni, ezeket pénzzel mindenkor megtehetni; de a' nevelésben elvesztett egy évet millió forintok sem pótolhatják ki, m e r t erre nemzedékek szükségesek, 'stb. Mire megjegyeztetett az ellenzők részéről, mikép azt senki sem vette kétségbe, hogy ezen üdvös czélra adni kellene, csupán előbb a' tanitási 's kezelési rendszert kivánják meghatároztatni. Végre a' kérdés szavazatra tétetvén, azt 29 megye 10 ellen elfogadta. Ellenben a' lótenyésztés előmozditására teendő 43 szó többséggel 6 ellen elvettetett, továbbá 33 szavazattal 16 ellen Pest és Buda városnak a' Duna árja elleni biztositására az ajánlat elmellőztetett. Azonban a' statistikai hivatal felállitására 31 megye 18 ellen szavazott. Ezután a' kincstári tartozás megtéritése felett némi vita keletkezett. Erre nézve kimondatott többek által, mikép ennek megtéritéséről addig szó sem lehet, meddig a' nyugtatványokkal bizonyitott számadások fel nem mutattatnak. Erre Sz. m. követe megemlité, mikép az ország pénztárárul szóló számadások, hol ezen követelések is följegyeztetvék, már három hónapja beadattak; mire válaszul adatott, hogy ott a' követelés mind érintve nincs, mert azon választmányok napidijaira a' kincstár már 1827ben kölcsönzött. Egy megye követe ugymond, hol látott Sz. követe nemzetet, melly a' kormánynak adósa lenne? a' kincstárt az ország pénztárától elkülöniteni nem lehet, kivált nálunk, hol ő felségének civillistája nincs; azt mondják ugyan, hogy ezen kölcsön a' nemességnek adatott, hát az nem t.hozási költségekre forditttatott? törvényre pedig a' közállomány minden egyedeinek szüksége van, 'stb. Megemlittetett még, mikép ezen költség-lerovásra computustétel szükséges. 'stb. Végre a' RR. ezen tárgyat elhalasztották azon időre, midőn az orsz. pénztár megvizsgálására kiküldött választmány jelentését beadandja. Ennek folytában azon kérdés bocsáttatott szavazat alá: akarnak é a' RR. a' nemzeti muzeumra, hogy tökéletes felállitása belső felkészitése huzamosb időre ne maradjon, valamelly összeget ajánlani: 32 megye 17 ellen nemre szavazott. Szavazás után egy megye követe megjegyzé, mikép sokan azon állitást, hogy a' subsidiumon nincs áldás, kétségbe veszik, most annak igazságát ezen szavazat bebizonyitotta; ki áll jót, hogy jövő országgyülésen a' fiumei vasuttal is igy nem fog történni? A' nemzet minden épülete igy jár; ott áll üresen a' Ludovicea, a' museum, mellyre mult országgyülésen a' nemzet 500 ezer forintot adott, most az annak kinyithatásához szükséges 20—30 ezer forintot megtagadja, ez valóban szégyenitő ránk nézve. Erre válaszul adatott, mikép a' nemzetnek ennél szükségesb teendőji vannak, mellyekre áldozat kivántatik. 'stb. Továbbá a' müegyetem és reáliskolák létbehozására szükséges ajánlat került elő. P. követe az üresen álló Ludovicea épületet kivánta müegyetemmé forditttatni 's erre nézve az alapitókat felszólitandóknak vélte, 's kik ebbe nem egyeznének, azoknak alaptőkéjöket az ország fizetné vissza. Más oldalról megemlittetett azon köztudat, miszerint ő fels. elemiskolák létesitése iránt már rendelkezett. K. m. követe előadá, mikép küldőji is megkapták azon felsőbb rendeletet, mellyben az elemi tanodák elrendezése tudatott, de azt törvénybe ütközőnek találták, mivel az iskolai rendszer meghatározása az ország befolyása nélkül, mit ez eddig magának mindig fentartott, történt, 's e' szerint az ország jogai csonkittattak 'stb. Melly előterjesztések után a' RR. ő fels. felirást határoztak, mellyben ő fels. gondoskodásáért hálás köszönetüket kijelentendik, e' mellett egyszersmind azt, miképen a' nemzet a' nevelési rendszer meghatározására törvényes jogait tovább is fentartani kivánja 's annálfogvást a' terveket minélelőbb a' t.hozással közleni méltóztassék; megjegyeztetett egyszersmind, hogy a' fundus studiorum a' nemzeté 's midőn ennek terhire tétetik rendelkezés, ahoz a' nemzetnek szólani 's a' tanitási rendszert megvizsgálni kötelessége. A' gazdasági 's iparegyesületre, melly egyes hazafiak buzgóságának köszöni fenállását, 33 megye 16 ellen szavazott ajánlatot; a' kisebbségben maradt megyék: Pozsony, Nyitra, Soprony, Vas, Zala, Liptó, Somogy, Veszprém, F e h é r, Turócz, Pozsega, Abauj, Szepes, Bereg, Torna és Ugocsa. Végre az ország által annyira szorgalmazott Pesten épitendő országház került elő. B. m. követe figyelmezteté a' RRket, mikép egy alkalmas terv elkészitésére orsz. választmány van kiküldve, de ez, senkinek kedvezéseket nyujtani nem akarván, némelly közbejött körülmények miatt a' tervet mindeddig be nem nyujthatta, e' pontot tehát a' választmány jelentése tárgyalásaig felfüggesztetni inditványozta. Voltak, kik az országház-épittetést ellenzették. Egy m. követe arra a' muzeumot, melly szinte a' nemzeté, kivánta forditttatni; megjegyzé erre P. követe, miszerint azon épület országháznak, hogy abban a' nemzet illő nyilványsággal tanácskozhassék, nem alkalmas, 'stb. Egyébiránt ezen kérdés elhatározását az orsz. választm. jelentés tárgyalására halaszták.

310d. ker. ülésb. oct. 17kén, az ő fels. kormánya alá tartozó idegen tartományokkal folytatandó külkereskedés iránti üzenet, felirás és t.javaslat, hogy a' külkereskedést illető vámszabályzatban orsz.gyülésen kivül változás ne tétessék, ugy a' városi reformügyben a' 8dik üzenet hitelesittetett; egyszersmind a' hajdukerületi szerkezetben orsz. ülésileg tett változtatás nyomán a' javitás megtörtént. Ezután a' Pesten épitendő országház érdemében kiküldött orsz. választmány jelentése olvastatott. Sz. m. követe előbb az iránt kivánt tisztába jöni: vajjon ő fels. meg fogé egyezni az orsz.-gyülésnek Pesten leendő tartásában, mivel a' szállásoki tárgy iránt legközelebb érkezett k. kir. válaszban ő fels. az országgy. Pozsonyban tartatása mellett nyilatkozott; különben is nem látja a'számos nélkülözhetlen tecndő közt az országház-épités szükségét, midőn a' nemzetnek mind itt, mind Budán van országháza. Mire válaszul adatott, miképen az: kell é országházat épittetni vagy nem? miután ennek szükségét a' Rdek több izben kimondották 's e' részben választmányt is küldöttek ki, kérdés többé, ha csak magunkat a' világ előtt compromittálni nem akarjuk, nem lehet; ő fels.valahányszor a' nemzet az országgyülésnek Pestre áttételét sürgette, mindig azt válaszolta: miképen ő a' nemzet kivánságát nem ellenzi, de nincs Pesten a' tanácskozásra alkalmas hely; mostan tehát, midőn a' czélhoz közel vagyunk, azt ellenzeni annyi, mint az országgyülésnek Pestre áthelyzetését akadályoztatni. Erre ismét mondatott, mikép legelső szükség e' hazában az anyagi erők kifejtése, mert a' haza jövendőjét leginkább ez feltételezi, a' czél minélelőbbi elérésére szükséges a' nemzet ajánlatit ide forditani. Ellenben megjegyeztetett, miszerint az ember nemcsak kenyérrel és vizzel, hanem igével is él, mert az ember életére erkölcsi táplálék is szükséges, a' lélekből származik az anyag 's nem viszont anyagból a' lélek; szónok nem kivánná az országház Pesten leendő épittetését, ha ott a' tanácskozásra alkalmas hely találtatnék; hiszi ő, hogy a kármilly kunyhóban, melly tanácskozásra alkalmas, lehet üdvös törvényeket alkotni, de erre ott alkalmas hely nincs 's ha már épittetni kell, illő azt ugy épittetni, hogy a' nemzet méltóságának megfeleljen. A' t.hozás köréből kell kisugárzani az erkölcsi jóllétnek,'s hogy az a' nemzet testében minél könnyebben szétterjedhessen, szükséges az országgyülést Pesten tartatni, nem pedig az ország egyik szegletébe szoritani; ha az előbb szólt követ tud egy, csak pár sorbul álló erkölcsi törvényt a' sajtószabadságról alkotni, akkor, ugymond szónok én az egész 10 millió ajánlatot az anyagi hasznok elömozditására adom'stb. Egyébiránt itt, miután az orsz. választmány jelentését beadta, 's a' helyet kijelölte, csak arról lehet szó: elfogadják é azt a' RR. vagy nem; továbbá, minthogy a' választmány czélszerü terv-készitésre csödületet nyitott, 's a' tervek november végére fognak csak beérkezni, azok közül a' legalkalmasbnak kiválasztására orsz. választmányt kiküldetni inditványozott, 's.b. melly elfogadtatván, az iránt történt szavazat: vajjon kivánnak é a' RR. valamit az ajánlott összegből országház-épitésre adni? 26 megye 22 ellen igennel szavazott; de mennyiségi meghatározása későbbre halasztatott. Azonban némi éles megjegyzések után az orsz. választmány által a' tervkészitésre kitüzött 1000 arany jutalmat az orsz. pénztárbul rendelt k k fizettetni. Ennek folytában a' pénzügyi munkálatban kijelölt czélokra az ajánlandó összeg mennyiségének meghatározása került elő. Kőutak épitésére az országos választmány által javaslott 4 millió 28 szóval 16 ellen elfogadtatott, ugy a' Luizaut-megváltásra 's a' fiumei kikötőre a' kijelölt summa megajánltatott. Valamint az országos ut- és csatornahálózati tervek készitésére a' 150 ezer forint 28 szó többséggel 16 ellen elhatároztatott. Ezen pontnál Cs. m. követe megujitván tegnapi inditványát, a' dunatiszai csatorna terve megvizsgálására ezen összeget 30 ezer forinttal szaporittatni kivánta, de ennek a' fentebbi szavazat nyomán csak 15 pártolója találkozott. — A' Tiszaszabályozás terve elkészitésére 's a' munkálat megkezdésére 29 megye 19 ellen 600 ezer forintot megajánlott. Továbbá az orsz. választmány javaslata szerint a' többi folyóviz szabályozására, ide értvén a' Dunát is, 400 ezret, a' népnevelésre szinte 400 ezret és a' statistikai hivatal felállitására 40 ezret szavazat nélkül megajánlott. — Ezután a' nemzeti muzeum belső fölkészitésére 's a' gr. Ráday család gyüjteménye megszerzésére, miután a' tegnapi határozat következtében a' muzeum alaptőkéjéről szóló számadás felolvastatott, 's onnan a' megkivántató szükség kivilággott, N. m. követe inditványára 100 ezer forint rendeltetvén, az orsz. pénztárakrul szóló számadás megvizsgálása külön tanácskozásra halasztatott. Végre a' gazdasági és iparegyesület kerülvén elő, némellyek az elsőre 200 ezer, utóbbira pedig 100 ezer forint tőke 6% kamatját kivánták megajánltatni; de annak meghatározását B. m. követe inditványára a' gazdasági egyesület részéről beadott azonnal felveendő folyamodás tárgyalására halasztá.

Budapesti napló. ♂ Enyheség és változékonyság octoberi időjárásunk két fő jelleme, épen mintha napi politikai egünk barometruma volna, 's hogy a' hasonlatosságból semmi se hibázzék, még jókora mennydörgésünk is volt vasárnap éjjel, sőt a' villám is becsapott, de — nem gyujtott, épen mint napi politikánk villámai; nem gyujtott pedig, mert a' Dunába sujtott, mint mondják Margit szigete csucsánál, megint mint napi politikánk villámai többnyire vizzé válnak. Mi a' változékonyságot illeti, egyegy nap két háromszor is eső váltja fel a' szép napfényt és viszont, épen mint politikai vitatkozásinkban, mellyek eredvénye gyakran épen a' legszebb derüfény közepett válik vizzé, v. megforditva, midőn az egész tábor csernyőkkel jelenik meg a' bizonyos zivatar ellen,'s zivatar helyett a' legszebb derüfény által lepetnek meg. Mindezeken nincs mit csodálkoznunk; sok nálunk egyfelől a' gőz, másfelől a' köd. — Hir szerint nem sokára két uj gőzös hagyandja el a' hajógyárt, Dunánkon próba utjaikat teendők; köztük a' belsejében pompásan elkészült „Széchenyi" is. Ohajtjuk, hogy mindjárt első utja is olly szerencsés legyen, mint nagy keresztatyjáé vala, kinek első próbautja az 1825ki országgyülésen a' politikában, 's a' „Hitellel" az irodalomban „mester-remeknek" is beillett 's hogy mindig olly jó utakon 's olly fényes eredvénynyel járjon, mint élte pályáján a' nemes gróf járt, de kevésb félreértés 's keserüséggel találkozzék a' vizek országában, mint Széchenyi István találkozott Magyarország nagy szárazán. — A' központi vasuti kisajátitásoknál nevezetes különbség mutatkozik a' telkek á ában: igy p. o. Palotánál holdját 30 p. fton, Verőcze-'s Dunakeszinél 100 ftonadják, mig Vácznál szinte 200 pfra rug, — tehát épen ellenkező arányban azon eddigi hiedelemmel, hogy a' főváros közelében drágább a' föld. Vácz város a' szándéklott pályaudvar mellett fekvő gyulékony fedelü házak könnyen eredhető tüzveszélyi félelme miatt nem szivesen hajlott a' pályaudvarnak ben a' városban épittetéséhez, 's az e' szerint a' várostól kevéssé oldalt fog esni, egy részben azért is, mert 1) a' vonal arra rövidebb 2) mert a' föld-kisajátitás itt jutányosb mint a' városi kert- földeket ketté szegő irányban leendhetne. A' földbecsülés megtörténvén Váczig, most hir szerint azt a' pesti határon Szolnok felé folytatják. —Budán a' várban egy uj laktanyai alapásatásakor számos, érdekes régiség jutott napfényre. Óriási vastengelyek, mellyekkel a' mostani legnagyobb ágyuk is alig mérközhetnek, 25 fontos puskacsövek, bárdok, óriási láncdarabok, töltött bombák 'stb., nem csoda, hisz Budának minden talpalattnyi földe hős vértől ázott, 's daliák csontaitól hizott, — talán azért zöldel olly bujján a' Váralja. — A' budapesti zene-egylet, melly létesültekor egészen német elemekre alapult társaság vala, mult vasárn.tartott közgyülésének egyhangu határozatánál fogva, ezentul minden ügyeiben kizárólag a' magyar nyelvet használandja 's igy mond a' Honderü, már mint magyar test és vér méltán foglal helyet többi nemzeti intézetink közt. Az egylet ezentul rendes hangversenyeket is adand 's mind a' casinot, mind a' nemz. Kört megkeresendi, hogy évenkint a' hangversenyszak alatt bizonyos számu zártszéket állandón kibérelvén, ez által is segitsék elő az egyesületet; az utóbbi még az iránt is meg fog keresteini, hogy ha, mint hallatszott, saját köri hangversenyeket fog adni, azokra nézve egyesülne a' zeneegylettel. Nem hihetlen, hogy e' czélra a' nemz. Kör tán diszes teremét is oda ajánland. Majd meglássuk. — E' napokban adá fényes küldöttsége által a' müegylet az eddigi három év alatt megvásárlott képeket, melyekkel a' nemzeti Museumnak kedveskedni kivánt. A' küldöttséget 's képeket Kubinyi Ágoston museum-igazgató ur fogadá el — A' pesti polgári őrhad közt, mond a' Honderü, élénk viták keletkeztek a' rangsorozat miatt; a' szép huszárságot sereghajtókul hagyva, a' német lovasság akar elől menni. Látszik, hogy bé és időben élünk: háboru idején alkalmasint nem az elsőség, hanem a' hátulsóság támasztaná hasonló fontosságu vitákat. — Vörösmarty harmadszor is bort kapott; most a' zemplényiek tisztelék meg egy áta'ag valódi tokajival 's ismét vers kiséretében! Az egri szép 's eredeti eszme volt — de ha a' dolog modorrá válik, minden himporát elveszti, 's félhetni, hogy a' tisztelkedés gyengéd virágából majd csak a' borvirág nehéz illatja marad fen. Avagy épen nem tudna a' magyar gyöngédebben jutalmazni? — Császár Ferenczet ellenben az „Aradi vészlapok kiadóját, mint halljuk, m. özv. b. Forrayné fölszólitására „arany tollal" szándékoznak az aradiak megtisztelni; mig másfelől Erkel Ferenczet Hunyady László zene-szerzőjét legközelebb névnapján a' szinház kardalnokai egy diszes zeneszekrénykével tisztelék meg, melly Hunyady Lászlóbul a' „Hattyudalt" játsza. — Nemzeti szinpadunkon két ujdonságot tarulnak: az Aradi vészlapokban megjelent „Éljen az egyenlőség" czimü ered. vigjátékot b. Eötvös József től, 4 felv. melly jövő szombaton oct. 26án Fáncsy Lajos rendező javára először fog adatni 's „Kalmár és tengerész" dramát Czakó Istvántól (ez utóbbi szerző kardalnok a' nemzeti szinháznál) —Schodelnénk legközelebb az Ezred leányában diesőn 's a' záporként omló eső daczára is igen derült kedvvel és számos közönség előtt szerepelt játéka 's éneke által mint oct. 22kén Nomában szív és lélekbájiólag. Füredyre azért neheztel a' közönség egy része, hogy az általa örömest hallani szokott kedvencz népdalok zengésében egyidő óta fösvénykedni kezd ma is sokkal kevesbet dalolt belőle mint az előtt. De Cau Mari félév óta igen kitünő 's a' közönség által teljesen méltányolt előmenetelt tanusit ének és játékban.

Bihari közgyülés. Elnök másod alispánunk, időszaki jelentéséből leginkább két pontot tartok említendőnek: Első az, hogy megyénk egészségi viszonyit illetőleg leginkább az epés természetü lázak veszélyeskednek: mi után annak jele, hogy epéslázu politikánk szerfölött megfészkelödött; mert még az emberek állati élte is viszhangozza. Második a' börtöneinkben, de kitünőleg az egyesekben elhatalmazott süly és skorbut, minek okát a' gondos vizsgáló egyes börtöneink igen rosz büzü elrendezésében 's abban lelné fel, hogy az egyesekre itélteknek hetenkint csak egyszer pár órányi szabad lég a' járandóságuk, ha ez sokáig igy marad,ugy ezen lég-negativitas hajdan a' patibulum rásütésével történt bélyegzést alkalmasint kipótlandja, mert bizony minden orvosi ügyekezet ellenére a' süly és skorbut annyira elterjedhet, hogy könnyü lesz azokra ismerni, kik az egyesek vétkes oduiban far-niente ásitoztak. Ne gondolja azonban a' tisztelt olvasó, hogy az egyesben a' polgárihoz csatlakozott természeti büntetés rabjaink számát kevesiti, koránsem. Rabjaink csak ugy szaporodnak, mint az előtt, sőt az egyesek rövid létezése óta mitegy 150 került másodszor 's mintegy 25 harmadszor az egyes bünlyuk magányába viszsza. Áldott népnevelés! ha te nem segitesz rajtunk, ugy megyénk számára is szükséges lesz még vagy két rab-palota. Miután a' hallgatni megunt scontró tizedelt felolvasásán tulestünk, előjöttek a' követi jelentések, de ezeket is csak ugy hallgattuk,mintha nem is bennünket érdekeltek volna. Azonban a'pénzügyi választmány munkálata következtében az utasitásokkal foglalkozó küldöttség felolvasott véleménye megszakitotta az imitt amotti magánconversatiókat; a' honnan az orsz. választmány munkálatának rostálgatásába is bocsátkoztak néhányan, de idő rövidsége miatt az nem folytattathatott, hanem a' 3 milliót 4 évre megajánltuk 's e' részben követeink kezeit amugy igazán megoldottuk. Adjon isten sikert a' jó akarathoz! Az intézvények halmazát, mint leginkább magányügyekre vonatkozót a'közönség érdekében elmellőzöm, de azt még is megemlí em, hogy ujolag egy évre kelle statárium. Hála az égnek, szükség ritkán van rá, de még is igen jó praeservativum, mert a' fris vérü szegény legények iránta különös respectussal viseltetnek. Ezzel ellentétben a' botologia is előfordult. Ugyanis Sz. város tanácsa egy becsületes helybeli kereskedőt, ki a' tanács tetteit törvényteleneknek mondotta a'helyett hogy törvényes büntetést szabott volna rá, 24 botra itélte; de mivel a' kereskedő a' derestül vonakodott, egy órára bezáratott 's közbejött kérelmek után 12 ftra büntettetett. Ezen viszszaélés alkalmat nyujtott a' bothasználás általányos eltörlésének inditványozására; mi néhány practicus tisztviselő ellenzése daczára is elfogadtatott. Ezentul a' falusi előljárók aligha nem azon expedienst találják fel, hogy a' rakonczátlankodókat pár itcze bor árára legjobb lesz büntetniök. A'házi főpénztárnok felett is különös vita keletkezett. Jelesen: megyei főügyvédünk, jelenleg egyik követünk D. M. ur, ezelőtt 2 évvel a' f. i. helyettes ur által hivatalától felfüggesztetett, de a' RR. által ujolag viszszahelyeztetett, a' végbül tett panaszt az alispánnak, hogy a' főpénztárnok ügyvédi fizetését megtagadta: melly körülmény iránt közelebb mult pénztár-vizsgálatkor a' pénztárnok felszólittatván, határzottan kijelenté, hogy miután ő a' főügyvéd fizetése iránt a' f. i. helyettes urtol felelet terhe alatt letiltó rendeletet kapott,de különben is annak elintézése: kinek legyen joga hivatalilag felfüggeszteni, kir. biztosság tárgyává lett, ő ezen viszálkodás elintézéseig a' főügyvéd fizetését nem adhatja ki. Ennek folytán azonban a' küldöttség még az asztalon fekvő pénzhalmazbol ötszáz p. ftot kivett azon kijelentéssel, hogy ha a' pénztárnok nem fizeti az ügyvédet, kifizeti a' küldöttség, 's mivel a' pénztárnok ebben nem egyezett meg, a' szükséges beirás és nyugtatvány is a' küldöttség által készittetett; megjegyezvén hogy D. M. ur Pozsonybul a' nyugtatványra albát küldött. Ez esemény felett felolvastatván a' pénztár vizsgáló küldöttség jelentése, a' küldöttség azon önkényes 's rendellenes tette, miszerint a' pénztári kiadásba mellybe a' felelős pénztárnokon kivül tettleg befolyni senkinek sem lehet, minden megyei meghagyás nélkül beavatkozott, — helyeseltetett; mert a' küldöttség — ugymond a' megyei végzésnek, melly t. i. még mult évi septemberi határzatánál fogva a' főpénztárnoknak a' főügyvéd fizetése kiadatását rendeli, sikert szerzett. Ezen ok azonban inkább árt, mit használ, mert ha a' megye saját végzéseinek sikeresitésére 's a' pénztárnoki képzelt engedetlenség paralyzálására egyéb municipalis

PEST, vasárnap october 27kén

JELENKOR.

1844. 86dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2 fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kinevezések; készpénz 's kölcsön. Országgy. közlemény (248 frdi ülésben a' hitelintézet tárgyában kelt válaszüzenethiteles tés 's több rendü válaszüzenetolvasás után a' nemnemesek hivatalképessége iránti 2d. rdi üzenet tanácskozás alá jött 's végzéssé egy főispán helyettes b. azon inditványa emelteték, hogy a' hivatalképesség a' nemnemesekre általányosan terjesztessék ki. Ez után az országgy. szabad ujság tárgyában kelt 2d. rdi üzenet került szőnyegre. 211ker. ülés a' Hajduker szerk. tett módositás és magy. gazd. egyes által benyujtott folyamodással foglalkozék. 248 orsz. ülésb. a' hajduker. szerkezetben a' követválasztásra nézve tett módositás, utánna a' városi reformügyben keletkezett rd 8d. üzenet tárgyaltattak. 219 frdi ülésb. a' városi 8d. üzenet tekintetében a' főRR. elébbi nézeteikhez ragaszkodtak. Aztán a' hajduker. rendezési 2d rdi üzenet tárgyaltatván, erre nézve a' két tábla közti egyesség megtörtént. 312d ker. ülésb. a Részek tettleges visszakapcsoltatása iránti üzenet 's fölirási jav. hitelesitése után a' börtönrendszer tárgyabeli 5d. frdi válaszüzenet került tanácskozás alá 313d. ker. ülés a' hitelintézet iránt átküldött frdi válaszüzenet tárgyalásával foglalkozék; budapesti napló; gömör m. közgyülése.)
Amerika (Kormányváltozás.)
Anglia (Udvarlások Lajos Fülöpnél; nagy lelkesülés.)
Spanyolország (Választókamra alkatrészei, Espartartero nyilatkozványa.)
Franczia ország (A' kir. Eube érkezett.)
Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

A' nmgu m. kir. udv. Kincstár Sz. jánosi megürült harminczados állomásra Pribék József ottani ellenőrt; ennek helyébe ellenőrré Paulay Márton sopronyi harminczadi irnokot, ennek helyébe irnokká Tóth János pozsonyi kezelési gyakornokot; a' megürült grosschützi harminczadosi hivatalra pedig Perner Ferencz lichtenwerthi harminczadost, ennek helyébe Spacsek Ferencz pozsonyi harminczadi irnokot; a' pozsonyi harminczadi-irnokságra Pruner Antal ottani kezelési gyakornokot; a' megürült farkasvölgyi 30di irnokságra Koczy Eduard győri harminczadi kezelési gyakornokot; a' megürült edelsthali 20di utlevélvizsgálóságra Kager Mihály neustifti 30difelügyelőt, végre a' pahrendorfi 30di utlevélvizsgáló hivatalra Homi József vimpassingi 30di felügyelőt alkalmazá.

Kész pénz és kölcsön. Ugyan mit gondolsz barátom? hogyan éled napjaidat olly gondtalan nyugalomban, midőn látod mindenben hátramaradásodat? Birtokod roppant terjedelmü, termékenysége Gózsent előzi meg, erdeid gazdagok fatermésben, szőlőhegyeid a' vigasztaló nedvek bő nectárival kedveskednek, folyamid izletes halakkal táplálnak; szóval: birtokod, mit a' természettől nyertél, fölségés és isteni; de te sem iránta szeretetből, sem hálából, sőt még szégyenből sem teszesz semmit birtokod 's e' mellett magad jobbléte emelésére; átszenderged napjaidat, mintha nem is azért volnál teremtve, hogy társaiddal, 's hozzád hasonlókkal versenyt fuss az élet czélja felé, sőt mintha a' pályát sem ismernéd, melly nemes versenyzésre vezet, lakházad ószerü, alacsony, szük, egészségtelen, sár, szemét és posvány; istállóid rémületesek, tisztátlanok, takaruló utai járhatatlanok, keritéseid folt és rongy, gazdag földeid ugar nélkül nem teremnek, réteid pedig teremnek kákát, sást és nádat. Majorid igen, 6—7 ezer holdon egy istálló 's rozzant major; gazdálkodásmódod borzasztó, szántásra, kapálásra 's cséplésre gépeid nincsenek, javaid roszul jövedelmezvén borjubőr csizmát viselsz. Ugyan ébredj kérlek! hiszen igy gazdálkodva talán napi szükségidet sem vagy födözni képes, nem hogy javitásokat tenni 's annál kevesbbé hozzád hasonlókkal az élet és tettek mezején, mint illő volna, versenyezni. Látod nyilván, hogy náladnál sokkal kisebbek nemcsak az élet több javait éldelik, de még felebarátjokkal is jót tehetnek 's a' közjóra is nemeslelküleg áldozhatnak: és te, vagy hanyagságod, v. tudatlanságod miatt a' nap terheit is alig birod.'

„Elismerem hátramaradásomat 's vérzik szivem, hogy mindezeken nem segithetek: mindenem silány és kisszerü, jövedelmimet ugyan emelhetném ujabb majorok épitésével, marhák szaporitásával, posványok kiszáritásával, gépek beszerzésivel, némi adósságim lefizetésével, de hol vegyek pénzt ezekre? midőn azon láb, mellyre háztartásom öseimtől átvett modorban állitám, annyi fölösleget sem hagy jövedelmemből, hogy a' szükségeket beszerezhessem; ujabb adósságokat vegyek föl nyomasztó körülményimben, hogy javaimat még jobban terheljem? ezt nem tehetem, családom átkát magamra nem vehetem, nem akarhatom, kivált midőn a' pénzerővel előállitott nagyobb gazdasági haszonok hazánkban a' befektetett tőkének kamatját nem birják; és ha még nagyobb jövedelmek jó reménye fejében nyomasztó adósságokat teszek, és a' remény csal, házam végpusztulásra jutand."

Hogy az irt párbeszédben hazánk viszonyainak képe rejlik, a' kegyes olvasó látni fogja. Hátramaradásink borzasztók 's mi a'helyett, hogy nyomasztó körülményinken segitnénk, nemcsak mozdulatlanul akarunk vesztegleni, sőt a' legjobb tanácsot ellökve magunktól, még ott is hátrálunk, hol már némi haladásba belé egyeztünk: a' házi adót megbuktatjuk (miért azonban nem kár), a' telekdijt pedig a' legnagyobb silányságig is alig pártoljuk; összedugott kezekkel mindent a' kormánytól várunk, még azt is, hogy az az örökös tartományok kárával a' magyar érdekeket fölvirágoztassa.

Soha nemzet nagyobb segéd-kutforrásokkal nem birt mint a' magyar; de mi a' források megnyitására erőnk legcsekélyebb részét sem akarjuk áldozatul vinni, 's inkább sárba, szemétbe fuladunk, hogysem néhány kéve rőzsét vinnénk drága vállainkon a' posvány áthidalására. De ugy látszik: hogy ezen ázsiai csökönyösség nem annyira rosz akarat és makacsság, mint a' számvetés tudományának hijánya, miszerint a' pénz természetét teljességgel nem ismerve, miképen kelljen azt ugy kiadni, hogy hasznai nagyobbak legyenek mint a' befektetett tőke. Megfujja tehát értekező erejéhöz képest tárogatóját ezennel 's röviden elmond mindent, mit tud és jelenen szükségesnek vél, a' pénz és kölcsönvétel természetéről.

Semmi nem fejlett még e' hazában nagyobb evidentiára mint az, hogy hazánknak sem bel- sem külkereskedése nincsen; 's ennek oka egyedül a' közlekedési utak hiánya, 's különösen a' tengerhez nehéz jutás, melly a' kivitelt annyira terheli, hogy más országok olcsóbban szállithatják áruikat a' magyar tengerpartra mint mi — oh szégyen! — a' magyar tengerpart lakosi magok is odesszai és galaczi buzával élnek. Az akadály pedig csak egy három mérföldnyi 's nem szerfölött magas hegyláncz. És ezen akadékos hegyláncot egy nagy nemzeti erő nem képes onnét elfúni (hogy chinai kifejezéssel éljünk) vagy azt átfurni? vagy rajta egy hatalmas vasutat keresztülvinni? Oh igen is képes volna 's akarat ja sem hijányzanék, de pénze nincs. — Pénze nincs? — 12 millió lakosa, 82 millió haszonvehető hold földje van — de egy vasutra pénze nincs? — 11½ millió forintja nincs? — Ez gunynak jó, de valóságnak igen rosz; mert ezt a' világon hinni senki sem fogja, hacsak hozzá nem tesszük — de akaratja sincs.

Minden nemzet életében vannak olly pillanatok, mellyekben rögtön nagy pénzmennyiségre van szükség. Illyenek a' háboruk és a' kereskedési conjuncturák, melly utólsókban ha a' nemzet az alkalmat elszalasztja, 's magát más által megelőztetni engedi, a' soha többé vissza nem varázsolható szerencse neki hátat fordit. Illy állapotban van jelenleg hazánk; holott lakosinak kicsinye nagya átlátja, hogy kereskedésünknek, melly jelenleg talán semminek mondható, csak a' vukovár-fiumei vasut adhat impulsust, de az országos kincstár, mint mindenütt Európában, egészen üres. Pedig vetélkedve látjuk a' vasutakat Európában statusok költségin épittetni, bár nemcsak pénzök nincs, sőt tömérdek adóssággal is terheltetvék!! Ugyan kedves hazámfiai! tanuljuk meg tőlük azon szerencsés mesterséget, miképen lehessen ott milliókba kerülő költséges épitvényeket készittetni, hol üres a' pénztár? — Hogyan épithet a' milliárd adósságokkal terhelt Franczia- és Angolország több millióba kerülő vasutat, de hogy épitheti közelebb az ausztriai császárság a' trieszti vasutat, midőn több, mint 700 millióval adós, 's több mint 28 millió évenkinti kamatot fizet?

A' pénzszerzésnek az álladalmaknál két utja van, egyik az adó másik a' kölcsön. Ezen utólsó pénzszerzési módnak ismét három forrási vannak, ugymint: annuitási, sorshuzási és nemzeti bankáltali kölcsönvételek. (Folyt. köv.)

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. 248d. frdi ülésben oct. 18kán a' hitelintézet körüli válaszüzenet hitelesittetvén, többrendü változtatás történt a' szerkezetben. Ezután felolvastattak 's köziratra bocsáttattak a' zsidók 's községi jegyzők ügyébeni válaszüzenetek. Tanácskozási első tárgy volt a' nemnemesek hivatalképessége iránti 2d. rendi üzenet, mellyet is egy b. főt. széki biró 's főisp. helyettes ekkép nyita meg: Némi tartózkodással szólok e' tárgyhoz, miután annak fölvételekor a' m. FRR. tanácskozásiban részt nem vehettem; figyelni fogok azonban az itt mondottakra, melyleyknek hirlapok utján csakugyan hiteles tudomására jövék, figyelni főleg a' m. FRR. e'tárgybani 1sö választra. A' t. RR. első felszólitásakor elvileg ugyan az általányos hivatalképesség mellett nyilatkozának, 's ez támogaták felhordott okaikkal; hogy azonban ez elvet csak részlegesen akarák még most életbe léptetni, onnan vala gyanitható, miszerint a' javasolt t.czikket azon időre mondák szolgálandónak, mig majd általányosan rendelkezni fog az országgyülés a' hivatalképességről. De ide mutat efölött e' kifejezésök is: miszerint jelenleg csak a' közigazgatási hivatalokra kiv ánák a' hivatalképességet kiterjeszteni. Illy felhivásra a' m. FRR. részükről is mindjárt elfogadák a' hivatalképességnek nemnemesekre leendő kiterjesztési elvét: de kettőre szóliták, fel a' t. RRet, hogy t. i. magyarázzák meg, mit értenek a' közigazgatási kifejezés alatt; mi leginkább ugy történik meg, ha világosan megnevezik azon hivatalokat, mellyeket innentul a' nemnemesek által is viseltetni ohajtanak; 's 2) az kivehető válaszüzenetükből, miszerint az általányos elv lépcsőnkint jöjön életbe. A' t. RR. ime most e' 2ik üzenetben megforditják a' dolgot, 's nem azon hivatalokat nevezik meg, mellyeket viseltetni ohajtanak a' nemnemesek által is; hanem mintegy az általányos hivatalviselhetést mondják ki, 's azon hivatalokat nevezik meg, mellyekről meggyőződésük az, hogy azokat a'nemnemesek még most nem viselhetik, 's illyeneknek állitják az alispán, szolgabiró és esküttí hivatalokat; a' két tábla tehát magában az elvben megegyezett, de elég van a'm. FRR. kivánságának is annyiban téve, miszerint most már határzottan kimondák a'RR. milly értelemben vették a' közigazgatási hivatalok kifejezést, t. i. szerintük a' nemnemes lehet a' nádortól kezdve lefelé minden az alispáni hivatalig; azon alul azonban sz. biró 's esküttt nem; 's kétségtelenül ha már csakugyan ez volt a' t. RR. nézete, ezt könnyebben lehetne illy módon kifejezni, mint történhetett volna akkor, ha a' m. FRR. felszólitása nyomán azon számtalan hivatalt nevezték volna meg, mellyekre a' hivatalképességet kiterjeszthetőnek vélik. Nem gondolom azonban, hogy az elv lépcsőnkénti életbeléptetésit a' m. FRR. közül bárki is olly értelemben gondolta volna a' t. RR. által vétetni, miszerint az felülről alá felé történjék. Más nemzeteknél legalább megforditva volt a' dolog, mint ennek közelebben Anglia példája; mert hisz a't. RR. eljárása's első üzenetökben tett nyilvánnyitása szerint, mikép még most ők sem akarnak általányosan rendelkezni, további kifejlődése a' dolognak lépcsőnkint ugy történnék, hogy majd idővel alispán is lehet a' nemnemes, de még akkor sz. biró 's esküttt nem; még később majd sz. biró is, de esküttt csak akkor, ha általányosan leend a' hivatalképesség honunkba behozva, 's itt akarata ellen is azon értelmezés jut az ember eszébe, mellyet az esküttí hivatalról tréfásan szoktak mondani: „quod sit officium, cum quo parum, sine quo nihil" mintha épen ezen mindenüvé beszött hivatalnoki elemben végfogytig meg akarnák a' nemesi mérsékletet a' t. RR. tartani. Nem lehet ugyanis azt tennünk fel a' t. RRről, hogy a'hivatalképesség javasolt kiterjesztése mellett minden más tisztséget le akartak volna nyomni 's csak a' kiszemelt hármat sugároztatni a' nemesi előjogok segedelmivel legtöbb tekintélylyel körül. De nem azt sem, hogy tár kaput nyitnak a' nemnemeseknek magasb hivatalokra, de nehezitni kivánják az odajuthatást az által, hogy a' kisebb hivatalokat elzárják elölük, mert magasb állásu tisztviselőink rendszerint nem épen ezen hivataloknál kezdék é meg pályájokat, mellyekre a' RR. javaslata szerint a' nemnemesek igényt nem tarthatnának. Azonban bármint legyen a' dolog, a' t. RR. e' hármas kivételt magában foglaló javaslatát az elv lépcsőnkinti alkalmazásának komolyan nevezni nem lehet és ugy e' tekintetben a' m. FRR. felszólitásának, melly azonban

eredetét a' tek. RR. 1sö üzenetében vette, elég téve nincs. Az volna tehát a' kérdés: mit kelljen a' m. FRRnek a' dolog jelen helyzetében tenniök? Felfogásom szerint csak kettő történhetnék: vagy fel kellene a' RRet szólitnunk, hogy a' hivatalképességet alólrul és ne felülről kezdjék meg, vagy pedig az, hogy reáállanánk ugyan az általok javasolt kivételekre, de viszont mi is állitanánk illyen kivételeket föl; részemről azonban sem egyik, sem másikra nem hajolhatnék; én e' tényt, melly minden esetre csak diszleni fog rendelkezésink sorában, nem akarom félszegün alkotni; nem akarok olly javaslatot tenni, mellyre a' t. RR. az oligarchiára hajlam szinét foghassák; mi könnyen megtörténhetnék, ha a' t. RR. példáját követve mi is kivételeket próbálnánk tenni; de nem fogom soha e' törvényt ugy alkotni, hogy azon a' helyhatósági érdeknek vétethessék észre szaga. Ugyan mit mondanánk: ha a' városok olly törvényt inditványoznának, feltéve, hogy netalán egykor a' polgári rend lenne tulnyomó e' honban, mi nem ujság már más országokban, hogy a' nemes lehessen minden, csak polgármester, kapitány, és senator nem; illy félszeg törvényre részemről soha nem állanék; 's azt hiszem, hogy ép az egyik legszebb feladata táblánknak, miszerint az ehez hasonló, az elfogultság némi jeleit magukon viselő törvényjavaslatokat kellőleg kiegészitse 's e' kiegészitést itt e'helyen abban inditványozom, miszerint ezennel mondjuk ki az általános hivatalképességet. Igaz, hogy ekkint nem lépcsönkint fogunk eljárni, de azért ne gondoljuk mégis, hogy valami nagy rohanást fogna ezen megállapodásunk maga után huzni; söt inkább azt hiszem, hogy ha van törvény, melly lassan fog életbe lépni, ez általam inditványzott egyike lesz azoknak; eszmei hatása leszen, de gyakorlati eleinte kevés; évekig a' statusquo fog fenmaradni, az a' fökormányszékeknél 's kinevezésektől függő hivatalokná; mert ma is nincsenek é azoknál nemnemesek is alkalmazásban? 's van é reá példa, hogy egy különben alkalmatos egyed csak a' miatt mellőztetett volna el, hogy ő nemnemes szüléktől származott, tudtomra nincs; ellenben arra van, hogy ha hivatalos pályáján eljutott azon fokozatra, mellyen tul polgári állásánál fogva nem mehetett volna, az által nyerte meg a' hivatalképességet, miszerint előbb megnemesittetett. A' választásoktul függő hivataloknál pedig még tovább fog tartani az átalakulási idő; hiszen tapasztalás mutatja, hogy megyei nemesink mielőtt megválasztnak valakit, még pergamentje régiségét is megvizsgálják; 's egy ujdonan teremtett nemesnek fia megyékben csak ritkán nyer alkalmaztatást; sőt a' megyékben annyira egyedáruzzák a' hivatalokat, miszerint csak a' szomszéd megyéből áttelepült egyedeknek is, ugyszólván, meg kell uj lakhelyükön honosulni, hogy nemeseink által hivatalokra emeltessenek: 's bizony meszsze még azon idő, mellyben illy alkalmazásokra a' nemnemesek számot tarthatnak. Ámde e' törvény megszületésétől fogva legjobb hatást fog a' haza minden polgárira gyakorolni, ha látják a' nemnemesek, hogy nyitva előttük a' tér minden hivatal elnyerhetésére, küzdeni fognak azokért, miglen a' nemes ivadék versenyezni fog velük, ha látandja, hogy képesség, érdem 's igyekezet többet fognak innen tul érni e' honban, mint puszta születés. Szeretem én is kiváltságos polgártársim elöjogait, 's ugy tekintem azokat mint öseink jól szerzett hagyományát, örömest megovom azokat maradékim számára is, de elsánczolni magamat többi polgártársimtól nem kivánom, sőt szeretem megtágitni módját annak, miszerint eszök és szivök után mások is élvezhessék azt, mit a' kiváltságosak közül sokan — csak valljuk meg igazán — kirekesztőleg öseik érdemeinek köszönhetnek. Vagy tán Németországra mutat valaki, 's annak alkotványos kisebb herczegségeire? hol a' jelen időben bün már kiváltságosnak lenni; hol néhány udvari 's erdőszeti hivatalt kivéve, minden tisztség a' polgárok kezei közt van 's azt jósolja, hogy nekünk is ez lesz sorsunk: részemről azt hiszem, hogy épen az általam inditványzott törv. ovand meg bennünket hasonló eseménytől. Ha ott is maga idejében eszmélt volna fel a' nemesség, nem hanyagolta 's jobbnak nevelte volna gyermekeit, nem támadtatott volna meg az összes miveltebb polgári rend által, melly erővel vette el töle azt 's egyszerre, mit mi most annak önként ajánlunk, 's mire nálunk e' szerint békes uton lesz eljuthatni módjában; ismétlem m. FRR. lassankint fog e' törvény a'gyakorlati életbe átmenni, lassabban, mint ama másik általányos képességi, mellyet pedig csak kevéssel ezelőtt fogadánk el egyhangulag. Sokat gondolkoztam rajta, mi birhatá a't. RRet ezen általam minden tisztelettel fogadott üzenetükre; de megvallom, alapos okokat sem egyikre, sem másikra nem találék, mert ha az lett volna oka ezen kivételeknek, mit fönebb már érinték, mikép bajos föltenni, hogy a' választók, kik meg annyi nemesekből állnak, bárkit nemnemest megválaszszanak megyei hivatalra: ugy ezen ok minden más megyei hivatalra is állna, melyektől pedig nem kivánják a' t. RR. a' nemnemeseket elzárni; mert hisz választatnak sok helyen a' megyei jegyzők, a' tiszti ügyvédek pedig mindenütt, valamint az adószedők, 's más egyéb hivatalok is, mellyek fontosságát senki kétségbe nem veendi, azt legalább nem állitandja, hogy az esküttszékek előttük elsőbbséggel birjon. Továbbá mindjárt első üzenetökben kimondák a' t. RR., mikép a' közigazgatási hivatalokra a' nemnemeseket is ohajtják alkalmazni; de hát a' most kivettek nem közigazgatásiak? szeretném én azon végrehajtó hatalmat látni, melly ezek segedelme nélkül csak egy lépést is tehetne honunkban. De ha ezek nem is, a' főispánság csak közigazgatási hivatal; ha tehát ebben mellőzhető a' character indelebilis, miért nem az annyiszor emlitett 's kivett hivataloknál? Igen ám, de mondhatná valaki, az annyiszor emlitett triumviratusban a' birói minőséget kell tiszteletben tartani. Ezt okul azonban ismét nem hozhatják fel a' t. RR. kik a' táblabirákban nem kivánják meg a' kirekesztőleges nemességet. De továbbá nem magok mondák é, mikép a' kanczelláriánál 's consiliumnál a' legfelsőbb hivatalokig mindenre alkalmaztathatnak a' nemnemesek. Ugy de ezen kormányszékek akárhányszor működnek birói téren, miután az urbéri, nemesitési 's visszahelyzési perek oda szoktak felküldetni. 'S ha mind ez nem lenne is, a' hétszem. és kir. tábla tagjai csak kirekesztőleg birák; hát ezekben miért nélkülözhető a' nemesi minőség? Mindezen okoknál fogva tehát, hogy kelletén tul ne éljek vissza cs. k. Fhgséged 's a' m. FRR. türelmivel, inditványomat im a' következőkben központositom: Mondjuk meg a' t. RRnek válaszunkban, mikép első válaszunk alkalmakor a' hivatalképesség életbeléptetését némi megszoritásokkal azért javaslók mi is, mivel a' t. RR. is azt látszattak első felszólitásukban kivánni; látván azonban a' t. RR. előttünk fekvő javaslatából, milly nehézségekkel lenne illy megszoritás meghatározása egybekötve; de magát a' javasolt megszoritást is olly csekélynek tartván, hogy e' miatt nem lenne méltó az ugy is már közösen elfogadott elvet egész általányosságban nem iktatni törvénybe: részünkről ohajtjuk, hogy e' tekintetben a' t. RR. velünk kezet fogni szíveskedjenek. — Ezen közhelyesléssel fogadott beszéd után szokásos cauteláját interponálta Horvátország követe mind küldöji municipalis jogainak föntartása, mind jelesen minden a' protestansok lakhatási jogaira vonható belmagyarázat eltávoztatására. Az általányos hivatalképesség elfogadásának egy lelkes gr. azon okbul is örüle, nehogy a' magyar nemesekről is az mondassék, mit egy német iró földieiről mondott: „Sie sind alle Hofräthe, oder wollen es werden.“ Egy gr. azon gyanusitását, mintha a' fördi többség majd a' megyékben ezen általányos elfogadás ellen agitálni fogna, egy gr. és főispán viszszautasitá, egy országnagy pedig emlékezteté a' szónokot, hogy ezen tábla a' birtokképességet is minden megszoritás nélkül azon kiterjedésben fogadta el, melly a' nemesekre nézve létezik; ez pedig sokkal nagyobb engedély volt mint a' jelen, melly az előbbinek olly szükséges eredvénye, hogy azt legnagyobb inconsequentia nélkül nem is lehetne megtagadni. A' vitatások berekesztése előtt még egy gr. aristokratiai szót emelt a'végzés ellen, előre jól tudván, hogy a' nm. gyülekezet illy szokatlan hangon csodálkozandik. De felszólal csak azért is, hogy legyen némi nyoma, miszerint olly idők felé sietünk, mellyekben majd kérdés támad: volt é valaha aristokratia Magyarországban? Szónok nem bánja, legyünk bár republicanusok, demagogok, sz. simonisták vagy pedig communisták, de váljunk azokká, ha tetszik egészen; de fentartani az aristokratiát 's mellette illy demokratiai intézvényeket tenni, nem egyéb mint kertésznek állitni kecskét. Ha tehát elrontani tetszik az aristokratiát, töröljük el a' 1ae 9ust 's legyünk mindnyájan egyenlők. A' fens. Elnök a' végzést a' b—i helyettes nézetei szerint kimondván, felolvastatá a' magyar ezredekbeli tisztségekre 's parancsnokságokra csak honfiak alkalmazásáról üzenet 's föliratási javaslatot, mellyet egy gr. 's kormányszéki alelnök mint már mult országgyülésekből fölterjesztett 's az orsz. sérelmek közt is foglalt tárgyat nem ellenezvén, csak némelly kifejezések megváltoztatását javasla, mi el is fogadtatott. Következék ezután az országgyülési szabad ujság tárgyábani másod rdi üzenet, mellyre egy gr. 's főisp. helyettes igy adá elő nézeteit: Ha visszahozom emlékezetbe mindazt, mi az időszaki sajtó iránt történt; 's ha figyelembe veszem, mit a' t. RR. még mult országgyülésen átküldött üzenetben kinyilatkoztattak, hogy t. i. elveiket és nézeteiket fentartják akkorra, midőn a'sajtószabadság általányos kérdése szőnyegre kerül, mellynek köréhez tartoznak a' hirlapok is, e' tekintetben a' tczikket át fogják küldeni a' m. FRRhez; ha mindezt vizsgálat alá veszem, megfoghatlan előttem, hogy a' t. RR. ezen nyilatkozatuk következtében miért nem bocsátkoztak a' sajtószabadság általányos tárgyalásába 's miért nem közlöttek az iránt is javaslatot a' m. FRRel.? Megfoghatlannak látszik előttem ezen dolog annyival inkább, mert véleményem szerint sokkal több ok van arra, hogy a' sajtószabadság egész kiterjedésében tárgyaltassék, mintsem hogy annak rendszeréből a' hirlapok kivéve külön tárgyaltassanak; mert ki fogja tagadni, hogy az időszaki sajtó tárgyában mult országgyül. óta nevezetes előlépések történtek, miszerint látjuk, hogy az időszaki sajtó tágasb körben müködik mint az előtt; a' hirlapokban bővebben szoktak megjelenni az országgy. tanácskozások mint eddig; látjuk a' gyorsirókat, kiknek állandósitását a' t. RR. fizetésmegajánlás által kivánják eszközöltetni. Nem ugy áll a' dolog a' sajtószabadság általányos kérdésére; ezen kérdés, melly mondhatni, a' polgárisodott világ legfontosb kérdése, még ez országgyülésen rendszeresen nem vizsgáltatott és nem fejtetett ki; igy a'fogalmak egészen még tisztában nincsenek, 's azt hiszem, hogy ezen kérdés az, mellyről a' t. hozásnak rendelkezni kötelességében áll, épen a'nyilvánosság könnyen veszélyeztethető érdekében; de máskép is, hogy ezen tárgy, melly már eddig is számos országgyülésen kivántatott tárgyalás alá vétetni, valahára tárgyaltassék. Az 1792ki országgy. kiküldött egy számos tagból álló biztosságot, hogy ezen munkálatot fölvegye. Vélekedésem szerint sokkal több ok van arra, hogy a' sajtószabadság általányos kérdése tárgyalás alá vétessék, mintsem, hogy ezen rendszerből kivéve a' hirlapok vétessenek tárgyalás alá: de azt hiszem, hogy a'dolog természete 's a'külföldi példa is ezt hozza magával; mert külföldön azt tapasztaljuk, hogy a' sajtószabadság legelőször terjedelmes kötetü munkákra, azután nagyobb, kisebb röpiratokra 's csak végre engedtetik meg az időszaki sajtóra nézve. Ezen okoknál fogva valóban a' legnagyobb anomaliáju állapotba jönénk, ha példaul hirlapokra nézve, mellyek leghangosabban szólnak a' közvéleményhez, kezdenők meg a' sajtószabadság felállitását pedig épen az országgy. szabad ujsággal, miután orsz. gyüléseken épen legis-legkényesb kérdésekről folynak a' vitatkozások, 's igen anomal állapot volna, ha országgyülés után a' tágasb terjedelmü munkálatokra nézve a' megelőző rendszer fogna megmaradni. Részemről nem tartozom azok sorába, kik ha fontos kérdésekben előhaladás tétetni kivántatik, azzal állnak elő: halasszuk ezt a' rendszeres munkálatokra, vagy más szóval ad graecas calendas; sőt inkább azok közé tartozom, kik a'fontos tárgyakat, ha biztos lépéssel akarunk előhaladni, kiszemelőleg is fölvétetni kivánják, de a' dolog jelen állásában az országgy. hirlapok kérdésének tárgyalása 's törvényesitése által a' sajtószabadság elvének megvitatását's tárgyalását praeoccupálni nem akarom. Én tehát azt vélném a' t. RRnek válaszolni, hogy a' m. FRR. eddig is soha nem voltak idegenek a' sajtószabadság általányos vizsgálatába bobocsátkozástól, sőt inkább ezt mindig kinyilatkoztatták: jelenleg sem idegenkednek töle, most azonban a'hirlapokat, kivéve a' sajtószabadság általányos rendszeréből, mellékesen tárgyalni nem akarják; magától értetik azonban, hogyha a't. RR. az országgy. tanácskozások bővebb nyilványosságra juthatása iránt valamelly módokat adnának elő, mellyek a' mostani rendszerrel megegyeztethetők, például: hogy az ujságokban terjedelmesebben jőjenek ki a' tanácskozások, hogy a' napló jutányosb áron és sebesebben juthasson a' közönség kezébe, ezt ha elő fogják adni, bizonyára nem fogom ellenezni: de ez alakban 's illy formában elfogadhatónak nem tarthatom. Ez vélekedésem. Ezen beszéd a' többség által helyeseltetvén, a'következett vitatkozásokban tárgy érdemére nézve csak a' mult alkalomkori okok 's ellenokok használtattak, de mellette a' kérdés velejétől távol eső eltérések történtek. Mig az előbbi kérdésnél aristokratiai szellemben felszólalt gr. most is azon panaszkodott, hogy a' kormány ellöki magától az aristokratiát; hogy, kivált jelen orggy. megnyitása előtt a' hirlapokban minden az aristok. megtámadó czikk fölvétetek, ellene mindent mondani lehetett, mellette semmit, a'másik oldalról ugyanazon panaszok hangzának a' haladó eszmék gátlott terjesztése ellen. Egy gr. sajnálá, hogy a' tábla többsége illy lényeges kérdést csak formaság miatt akarna elmellőzni 's a' sajtószabadság általányos fölvételét sürgetvén 's azt most az or.gyülés végével a' szabad or.-gyülési ujsággal összekötvén, nem is akarhat egyebet, minthogy az egészből ne legyen semmi. Csodálkozik szónok, hogy a' fontolva haladók most rögtön mindent akarnak egyszerre. Ő 's elvbaráti nem kivánnak általányos

szabad ujságot, hanem csak országgyülésit, melly nem a' sajtószabadság főbb polcza, hanem tanácskozásink nyilványosságát tekintve, épen csak első 's legkisebb lépés, 's leginkább az adandó utasitások miatt sürgető szükség, miután a' naplók késő kijövetele miatt a' küldők az országgyülés menetét figyelmökkel nem követhetik. Azon állitást, hogy e' részben haladtunk volna utolsó időkben, tagadja, mert a' mostani helyzet sokkal rosszabb az előbbinél, ollyannyira, hogy márteljességgel nem maradhat ugy mint van. Mult országgyülésen azon szempontból indult a' kormány, hogy nem kell nyilvánnyosság a' hirlapok utján, 's ez talán létesithető vala, de azon rendszer, melly most követtetik, semmiképen nem maradhat; megengedtetik ugyan, hogy a' tanácskozások közöltessenek, de félszegül és kihagyásokkal, 's magok a' beszédek is censuráltatnak. Ezt nem türhetni; ez a' közvélemény elámittatása, ez a' valóságos falsum. Már most késő visszamenni a' mult országgyülési rendszerre, helyben állani sem lehet, azért előre kell indulnunk. Egy gr. ennek ellenében practikai nézetekből indulván, megmutatá, hogy ezen vád a' tárgy szükséges kezelésében alapszik nálunk, ugy mint más nemzeteknél. Nem közölhetvén a' tanácskozásokat egész terjedelmességökben már csak az ezzel járó nagy költségek miatt sem, kivonatokkint szerkesztetnek a' hirlapi czikkek, 's hogy ez alkalommal a' szerkesztőnek individualis gondolkozásmódja működik, az természetes és semmiképen el nem kerülhető dolog. Azonban hazánkban az öt pol.hirlapban minden politik. árnyéklat képviseltetik, 's igy alapos oka panaszra egyiknek sincsen, kivevén azon általányos vádakat, mellyekkel a' pártok mindenütt egymást illetik. Egy másik gróf 's itélőszéki közbiró hozzáadá, hogy a' politikai ujságok összege olly kimeritőleg adja most az or.gy. tudósitásokat, miszerint az, ki egy időre eltávozik, visszajöttekor teljes tudomást nyerhet a' történtekrül. Az itt felhozott panaszok ez ellen mitsem bizonyitnak, sőt minthogy egyformán emeltetnek az ellenkező oldalokról, jele volna ez legfeljebb annak, hogy a' közlések egészben véve részrehajlatlanok. A politikai hirlapokat szónok is a' sajtószabadság főbb pontjának tartja, ezek közül pedig az országgy. ujságokat a' legfőbb fokozatnak. Igy ezeket most szabadon megengedni, országgyülés után pedig megint megszoritni, még kevésbbé lehet, hacsak azt nem akarjuk, hogy az előbbi szónok által állított falsumot országgyülés után el lehet követni. A'hirlapok mindig csak extractusok, 's annak szinét viselik, ki szerkeszti. Mindezekből kitetszik, hogy a' sajtószabadság ezen legfontosb részét különszakasztva elrendezni nem lehet 's azért ő is a' z—i helyettes nézeteihez csatlakozik. Még számos és élénk vitatkozás, mellettök pedig eltérengések is történtek, mellyek az ülést ő cs. k. Fönségének ismételt felszólitásai daczára is késő délutánig huzták, midőn a' fens. Nádor a'végzést gr. P. E. nézeteihez képest kijelentvén, az ülést 3 óra után eloszlatá.

311d. ker. ülésb. oct. 18kán a' Hajdukerület szerkezetében tett módositás után a'm. gazdasági egyesület által benyujtott folyamodás véteték tárgyalás alá. Az egyesület emlékiratában két kérelmet terjesztett a' törvényhozás elibe, egy részről t. i. állandó megállapitására 495,000 ftot, más részről pedig, egy középponti gazdaképző intézet felállitásra 515,000 ftot kér az ország által megajánltatni, és számadás kötelesssége alatt rendelkezése alá bocsáttatni. B. m. követe előadá, mikép az orsz. választm. mellynek szóló is tagja volt, átlátta a' magyar gazd. egyesület czélja fontosságát, de hazánk számos nélkülözhetlen teendőji közt lehetlennek találta annak megállapitására ezuttal a' kivántató összeget megajánlani, hanem a' jelen körülmények közt leginkább ügyes egyedek kiképeztetése 's fölsegélésire, 's a' leghasznosabb czélokra jövő országgyülésig évenkint 20 ezer forintot javaslott ajánlani, miből 10 ezer ftot a' kiosztandó hasznos gazdasági könyvek fölsegélésire; másik 10 ezer ftból pedig a' legjelesb ifjakat, kiknek hajlamuk van a' mezőgazdaság-tanulásra, a' magy. gazd. egyesület 300 fr. évi segedelemmel a' hazában legjelesebb gazdaságot vezető uradalmakba küldené, 's ezek közül később ismét a' legjelesebb 5 a' külföldi mezőgazdaság megtanulására, minthogy mi az okszerü mezőgazdaságban fölötte hátra vagyunk, külföldre küldetnék ki; 4 év után pedig tartoznék az egyesület működésiről az országgyülést tudósitani, 's ha annak működését az ország hasznos és üdvösnek találandja, ezen összeget továbbra is megajánlhatná, vagy egy alaptőkével jövendőjét a' nemzeti mezőgazdaság kifejtésére biztositná, 's orsz. intézetté emelhetné. E' javaslatot szónok a' RR. figyelmébe ajánlotta. De az utána szólt követ ebben nem nyughatott meg, a' magyar ugymond földmüvelő nemzet, 's illő hogy a' mezőgazdaság kifejlesztésére nagyszerü intézet alapittassék, hanem ne feledjük, hogy mi már igen nevezetes czélokra tetemes summákat határoztunk; ha mi mindent egyszerre akarunk, 's erőnket egyszerre annyifelé szaggatjuk, minden szándékunk semmivé lesz; vélekedésem tehát, minthogy már illő összeget az intézet alapitására nem adhatunk, hagyjuk ezen ajánlatot jövőre, annyival is inkább, mivel 20 ezer forinttal ezen társaság mit sem müvelhet. Egy m. követ megismeré, miszerint jelenleg nincs már annyi erőnk, hogy ez intézet megalapitására kellő összeggel járulhatnánk's országossá emelhetnők azt, hanem illő a' nemzetnek azt pártolni ugy, hogy jövő országgyülésig czélszerüen működhessék; szóló kivánta ezen intézetet magányegyesületnek tartani 's fölsegélésire egyszerre 200 ezer forintot ajánlani, azon feltétel mellett, hogy az egyesület ezen sommának mi czélra leendő fordításáról jövő országgyülésen számoljon. Mások szinte bizonyos tőkésitendő összeget kivántak ajánlani, mellynek kamatit az egyesület jövő országgyülésre adandó számadás mellett a' leghasznosb czélokra fordithatandja. Az elágzott vélemények szavazatot sürgetvén, kérdésül az tüzetett ki: vajjon általányosan egyszerre, vagy pedig évenkint kivánnak é a' RR. valamelly sommát a' gazd. egyesület fölsegélésire ajánlani? 34 megye 4 ellen általányos szavazott. Ezek után ismét többféle inditvány keletkezék. Egy követ jövő országgyülésig csak olly összeget kivánt ajánlani, hogy addig az intézet el ne enyészszék, mire, ugymond, minthogy már ezuttal a' megkivántató kellő tőkével el nem láthatjuk, a' lótenyésztés előmozditására az orsz. választmány által javasolt általányos összeg felosztva mind a' gazdasági, mind pedig az iparegyesületre elegendő lenne, t. i. az elsőre 30 ezer, a' másikra pedig 20 ezer forint, mig jövő országgyülésen mind a' gazdasági, mind az iparegyesület a' műegyetemmel összekapcsolva országos intézetté emeltethetnék; addig azonban mind a' kettő magányos intézetül hagyatván, ezen sommát szabad rendelkezésökre engedhetnők. K.'s különösen B. megye követe nem kivánták az ajánlandó mennyiséget olly czélra adatni, hogy az elenyészhessék, hanem jövő országgyülésen adandó számadás mellett a' t.javaslat 1. §a 2dik osztályában kijelölt épületek és gazdasági szerek megszerezhetésére szükséges 70 ezer forintot vélték megajánlandónak. Mihez egy másik követ még az épületek fentartására 30 ezer ftot kivánt adatni. Mások pedig mint érintők 200 ezer forint tőkével kivántak az egyesület fölsegélésire járulni. Megemlittetett ugyanis, mikép ezen egyesület, melly eddig magányosak segedelme's részvéte alatt állott, megérdemli a'nemzet méltányolását, mivel Magyarország kincsforrása egyedül a' mezei ipar 'stb. Szavazat alá tehát azon kérdés bocsáttatott: vajjon a' RRek 200 ezer forintot, vagy pedig annál kevesbet kivánnak a' gazd. egyesület fölsegélésére ajánlani? 25 megye 18 ellen a' kevesbre szavazott; második kérdés aztán a' 100 ezer, vagy ennél is kevesebb vala; 28 megye 15 ellen a' 100 ezerhez járult, 's egy ujabb szavazat által K. és B. inditványa szerint a' többség következők megszerzésére ajánlott 70 ezer forintot, t. i. a) Az egyesület épületének pesti köztelkén leendő fölállitására 40 ezer ftot, b) Ugyanott felállitandó középponti gép- és eszközgyárra 8000 ft. c) A' fenálló orsz. szőlőiskolán kivül megszerzendő példányszőlőre, 's borpinczére 8000 ftot. d) A' középponti gyümölcskertnek illő kiterjesztése végett szükséges tér megszerzésére 6000 ftot. e) Egy középponti szederkert 's példánymagnaria felállitására 8000 ftot. A' többi 30 ezer forint pedig tőkésitendő, 's annak kamatit az egyesület legszükségesb czélokra fordithatandja, mindezekről azonban jövő országgyülésen a' t.hozásnak számadást adni tartozandik. Voltak ugyan, kik a' somma-megajánlás után a' munkálatot a' választmánynak viszszaadatni javasolták, a' végre, hogy ez értekezésbe bocsátkozván magával a' gazdasági egyesülettel, a'szükséges és hasznos czélokat, mire az ajánlott összeg fordittatnék, kijelölje, mivel az épületek megszerzésénél sokkal hasznosb segitség után sovárgó czélok is lehetnek; de ezen véleményüek szavazáskor kisebbségben maradtak. Ezután az iparegyesületre került a' sor. Némellyek erre is kivántak ajánlani, de szavazat utján a' többség nemmel szavazott, és sokan nem is látták helyén, hogy a' törv.-hozás egy magányegyesületbe kéretlenül avatkozzék. Ennek folytában a' Pesten épitendő országházra a' terv szerint meghatárzott egy millió pengő frtot a' RR. általányos többsége szavazat nélkül megajánlotta. P. m. követe inditványt tön, hogy ezen egy millió ftból az épitendő országház elibe állitandó Mátyás kir. szobra elkészitéséhez szükséges 30—40 ezer forint, mint melly az országház diszesitéséhez tartozó, pótoltassék. E' fölött élénk vita keletkezett; mig végre az inditványzó sürgetésére a' kérdés szavazatra bocsáttatván, 29 megyei szavazattal 13 ellen kimondatott, hogy a' megajánlott egy millió forint egyedül az országház-épitésre fordittassék. Végre az orsz. pénztár miképeni kezelése került szőnyegre; erre nézve az orsz. választmány munkálatában két javaslat foglaltatik, egyiket t. i. a' választmány többsége munkálat folytában, másikat pedig a'kevesebbség különvéleményben terjeszté elő; mindenekelőtt tehát azon kérdés támadt, e' kettő közül mellyik vétessék tárgyalás alá? Némellyek a' különvéleményt pártolták, más részről pedig a' választmányi többség javaslatát, 's e' mellett Sz. megye követe, ki a' kezelés kérdésével foglalkozó alválasztmány egyik tagja vala, előterjeszté, mikép az orsz. választmány munkálatában épen ez az, melly az utasitásokban legerősb ellenzésre talált, sőt ugymond legjobb akaratunk daczára épen ezen bokros kérdés miatt fog talán bukni az ügy; nehogy félreértés 's balfelfogás legyen a' bukás oka, nem hibázom, ha ügykörüli nézetimet a' különvéleményben elősorolt okok ellen röviden a' RR. elibe terjesztem. Az orsz. választmány által javasolt kezelés fővonalmit előadni kivánván, arra figyelmeztetem a' RRet, hogy az öt föfeltételhez van kötve: 1). Hogy a' pénzek mire leendő fordittatását egyedül 's mindig az egyetemes törvényhozás intézze el, 2) Hogy a' befizetett sommák mire fordittatása minden következő országgyülésnek rendes számadásban terjesztessék elibe. 3) Hogy a' bejött pénzeket egy a' korona által nevezett igazgatóság a' kincstár jótállása mellett kezelje. 4) Hogy a' kezelés fölött egy orsz. biztosság őrködjék. 5) Hogy mind a' nevezett kezelési, mind a' választott ellenőri tagok az országosan egybegyült KK. és RR. előtt működéseik minden részleteiről feleljenek. Ezekből világos, hogy a' pénzek mire leendő fordittása iránt egyedül az országgyülés határozhat, a' kezelés pedig a' kormányra bizatik, de ugy, hogy az orsz. biztosság ellenőrködése mellett erről számolni 's felelni tartozzék. Szóló véleménye szerint pedig ezen kezelést a' kormányra kell bizni, következő okoknál fogva: 1) Mert mindennemü törvény végrehajtását másra mint a' kormányra bizni nem lehet 's a' melly kormány ezen végrehajtást kezéből kibocsátná, az a' kormányzásról tettleg lemond; hogyha pedig az ország ezen 3 vagy 2 millió ft. kezelését a'kormányra bizni vonakodnék, hasonló okbul a' többi törvény végrehajtását sem lehetne rá bizni, 's akkor a' kormány fölösleges. A' végrehajtó hatalomrul szóló törvényink erőnélküliek, sőt busulni kellene, ha a'kormány elég gyönge volna illy jogaiból magát kivetkeztetni hagyni. 2) Mert a' javasolt kérdés országunk régóta táplált kivánságát, hogy a' korona által nevezett tisztviselők a' nemzetnek felelet terhével tartozzanak, egy részben életbe lépteti, miután az igazgatóság az országgy. RR. előtt számolni 's kötelességei miképeni teljesitéséről felelni tartozik. Ezen alkalmat a' felelősség behozatalára megragadni, vagy erről végkép le kell mondani. 3) Mert milliók kezelésinél egyes személyek teljes biztosságot nem nyujtanak, azt egyedül a' kormánynál találhatnifel, melly értékhiány esetében kárpótlást adni tartozik. Ez okoknál fogva magát a' kezelést a' kormány által nevezendő tisztviselőkre bizván, hogy helyzetünkben, mellyet mi magyarok az ausztriai birodalom irányában tettleg kitöltünk, mindennemü bizodalmatlanságnak elejét vegyük, az orsz. választmány az érdeklett felelősségen kivül még egy ellenőrködő országgyülési biztosságot javasol, mellynek tagjai az országgyülési RR. által választatnak, 's mellynek végzései a' korona által kinevezett kezelési tagok működésit korlátozzák. Az ország befolyása tehát háromféle módon biztositva van, t. i. törvény által a' pénz mire leendő fordását elhatározza, választott egyedei által a' kezelésnél ellenőrködik, és mind a' kinevezett, mind a' választott igazgatósági tagoktul számot kér; a' kormánynak egyedül a' materialis kezelés 's felügyelés tartatott fön; a' különvéleményt pártolók pedig még ezen kezelésből is ki akarják zárni a'kormányt, tehát sehol nem létezett theoriai statushyperbolákba öltöztetni, az egészet mikép csak igen igen gyönge kormány adhatná arra sanctióját. Ez in ultima analysi az orsz. választmányi 's a' különvélemény közti különbség. Szóló távol van szeretetet, sympathiát, sőt még csak különös őszinteséget követelni, akarni a' kormánytul, melly iránt mi is illyenekkel nem viseltetünk; statusviszonyunkat kölcsönös és közérdek alapjára állitja szóló, 's ehez képest e' tekintetben nem látja más kelléknek elkerülhetlen szükségét, mint érdekink megismerését. A' közállodalom érdekében van Magyarországot fölemelni, erősitni; 's hogy ha ezen érdek kormányunk főemberei előtt talán eddig olly világos azért nem volt, mert a' nemességnek, melly az ország ¾ részét birja, de a' közszükségek födözéséhez nem járult, fölemelése 's erősitéséből a' közállodalomra semmi haszon nem há-

ramlott, már most midőn a' nemesség saját erszényével virágzásra emelni akarja honunkat, ezen ok megszünte után, nem csak Magyarországnak, de magának az ausztriai birodalomnak érdeke azt követeli, hogy felemeltetésünk, 's felvirágzásunk ügyében velünk a' kormány kezet fogjon, 's öszszetett vállal rajtunk segitsen. A' ki pedig még most is némi féltékenység miatt habozva mindig retteg ezen pénzekkeli viszszaéléstől a' kormány részéről, az vagy eszelősnek tartja a' kormányt, vagy attól fél, hogy honunkat felvirágzásra csak azért segiti, hogy azt annak idejében jól megfejhesse. Eszelősséget kellene föltenni, hogy ha a' kormány azon első alkalommal, hol a' nemesség a' status érdekében zsebébe nyul, viszszás kezelés által, a' további teherviseléstől azt elijesztené; mi pedig a' késöbbi kizsákmányoltatási félelmet illeti, szóló azt gondolja, hogy mit ma vetendünk el honunk felvirágzására öszintén, azt jövő nemzedékek az erősitett honban még nagyobb erővel meg fogják tudni minden veszélytől őrizni. Miután tehát a' kormánynak át kell látni, hogy még nagyobb sullyal léphet majd fel Európa mérlegében, ha Magyarország valódi lényegéhez képest kifejtve lesz, nekünk pedig szintugy át kell látni, hogy kormányunktoli kezelés, 's azzali kézfogás szerencsés átalakulásunkra elkerülhetlenül szükséges: hoszszasb és részletesb e' bokros kérdés körül lenni nem akar szóló; ki érteni akar, érteni képes is, az bizonyosan fogja tudni, mit vágy szóló felvilágositni, 's az daczban, újhuzásokban idejét, erejét ölni nem fogja, de midőn uj reggel akarna viradni honunk fölött, szólóval kezet fogva az orsz. választmány véleményét pártolandja. T. megye követe ezután röviden a' collegialis rendszer ellen nyilatkozott, 's mindkét oldalról szavazat sürgettetett; elsőben tehát azon kérdés volt szavazatra kitüzve: kivánják é a' RR. a' választmányi szerkezetet elvileg elfogadni vagy nem? 31 megye 14 ellen nemre szavazott. Nem szavazott: Nyitra, Soprony, Veszprém és Fehér. Azután azon kérdés támadt: kivánják é a' különvéleményi szerkezetet elvileg elfogadni, vagy mást? 26 megye 19 ellen igenre szavazott. Nem szavazott az előbb emlitett 4 megye; az idő késöre haladta miatt a' különvéleménybe foglalt t.javaslat tárgyalása jövő alkalomra halasztatott.

248d. orsz. rdi ülésb. octob. 18kán tárgyalás alá vétetett, a' hajdukerületi szerkezetben a' követválasztásra nézve tett módositás; azután a' városi reformügyben 8dik üzenete a' RRnek. E' tárgynál a' nm. személynök következőleg nyilatkozott: Eddig minden czélzatom oda járult, hogy a' sz.kir. városok elrendezése megtörténjék, ugy most is. Ha a' t. RR. ezen városi tárgy elrendezését össze nem kötötték volna a' szavazat kérdésével, hanem külön vették volna föl mind a' rendezést, mind a' szavazatkérdést, ezen tárgy már el lenne intézve, legalább érdekesb részeire nézve, én nem tartom ezen két dolgot egymással összefüggésben; azonban a' mennyiben nemcsak a' t. RR. hanem a' m. FRR. is ezeket egymással öszszefüggésbe tették, már most az kötelességünk, hogy ezen főtárgyhoz kötött két föltételt lehetségessé tegyék a' RR., hogy a' mennyire lehet, a' czélt a' főbb pontokra nézve elérjük. A'különbségek, ha vesszük, nem nagyok a' t. RR. 's a' m. FRR. között, kivevén az utólsó kérdésre nézve; mert ha fölveszszük a' házbirtok értékét, a' t. RR. magok is megegyeztek abban, hogy birtoktól függjön a' polgári név. De, hogy a' ház mellett ne legyen a' birtokra főtekintet, 's hogy akármelly kis ház mindjárt polgári jogot adjon, azt nem látom következetesnek; továbbá szinte nem látom okát, hogy az iparüzők miért ne mutassanak ki bizonyos értéket; ez is ollyan, melly szinte hátráltatja a' két tábla közti megegyezést. Mi a' 3dik t. i. a' tanácskozási kérdést illeti: én soha nem voltam azon vélekedésü e' tekintetben is, 's most sem vagyok, hogy illy tanácskozó testületekre szükség legyen, de ha már meg van ez is, ám legyen. Mert ha bizonyos szám megállapittatott, miért ne lehetne ezt kevesebbre szállitani, mert 350 tag mégis sok egy városban; mi a' felügyelőket illeti: meggyőződésem szerint ezek állapotja sem maradhat igy; őket nem tarthatom másnak, mint a' főispánt; mert ez azon eszköz, melly által a' fejdelem összeköttetésbe jő a' várossal. 'S igy azon jusokkal kell felruházni a' felügyelőket is, mellyekkel a' főispánok birnak. 'S ha a' t. RR. jövendőre a' főispánok jogait törvényesen megszoritani kivánják, ám legyen; de mindaddig, mig megszoritva nincsenek, egyebet nem tehetek következetesen, mint ha azt mondom, hogy a' felügyelőket is azon kellékekkel szükség felruházni, mellyekkel a' főispánok vannak a' vármegyékben. 'S ennek következtében, ha a' főispánok jogai terjedni vagy összeszorittatni fognak, azonképen fognak a' felügyelők is korlátoztatni. Én ezen igazságos szempontból menveki, nem látok semmit e' tekintetben, mi az elrendezésre nézve a' megegyezést hátráltatná. B. város követe osztozott a' nm. elnök azon véleményében, hogy a' városok elrendezése, 's az országgy. szavazat két külön álló kérdés, 's mindegyiket, ugymond, külön kellett volna tárgyalni, mivel 1825. és 1832d. országgyülésen, midőn a' városok szavazata előfordult, senkinek sem jutott eszébe, hogy a' városoknak azért nem kell szavazatot adni, mivel nincsenek elrendezve; e' két kérdést nézetem szerint csak azért kapcsolták össze, hogy legyen ürügy a' városi szavazatokat tovább is megtagadni; annálfogva szóló a' szavazatot a' coordinatiótól elválasztatni, 's városának mult évben beadott sérelmét orvosoltatni kivánta. Ellenben egy tiszamelléki város követe e' tárgyat kétfelé választatni nem kivánta, hanem a' főrendi tábla eljárása ellen keserü panaszokban nyilatkozott, hogy 600 ezer polgár jogait, mellyek életben és kiváltságokban egyiránt gyökereznek, kellőleg nem méltányolják, 'stb. Továbbá egy kárpátvidéki megye követe kivánta, hogy a' főfelügyelőket ő fels. minden városi befolyás nélkül szabadon nevezhesse ki; ezen utólsó inditványnak bár számos pártfogója találkozott, de a' RR. többsége a' ker. szerkezetet változatlanul megtartotta. Végre a' Vukovártól a' magyar tengerpartig vezetendő vasut tárgyában készitett üzenet, és szerződési terv került elő. A'vállalat iránt legkevesb észrevétel sem történt, egyedül az országgyülés által kiküldendő orsz. biztosság ellen emelt szót a' nm. kir. személynök, 's azt ő felségére kivánta bizatni, mivel a' törvény végrehajtása, ugymond, az 1790: 12. t. szerint egyedül ő felségét illeti, és széles e' világon a' kormányzat nincs ugy alkotva, hogy a' t.hozó hatalom egyszersmind a' végrehajtást gyakorolná 'stb. azonban a' RR. „maradjonával" a' szerkezet megtartatott.

249d. frdi ülés oct. 19kén, egyik tárgya a' tek. RR. 8dik üzenete volt a' városok elrendezése körül. A' FRR. ez üzenetben felhozott okok egyikét sem találván elegendőn nyomosnak arra, hogy előbbi véleményeiktől elálljanak, minden lényeges vitatás nélkül előbbi válaszüzenetükben kifejtett elvek mellett maradtak, a' hajdukerület elrendezése körüli második rendi üzenet legtöbb vitatás pontjai fölött a' kivánt egyezség bekövetkezett elannyira, hogy e' munkálat körül a' két táblai megegyezés nek már semmi lényeges akadály sem áll útjában.

312d. ker. ülésb. oct. 19kén, hitelesittetett az erdélyi részek tettleges visszakapcsoltatása iránti üzenet, 's felirási javaslat, 's azután a' börtönrendszer tárgyában a' FRRtől átküldött 5d. válaszüzenet került tanácskozás alá. A' ker. jegyző előadá, mikép az országgy. teendőji közt a' nemzetnek alig volt más iránt nagyobb reménye, mint hogy a' büntető t.könyvi javaslat, melylyet az orszság legnagyobb capacitásai dolgoztak ki, törvénybe fog iktattatni; hittem, ugymond szónok, hogy ha a' másod részre nem is, de az első és 3dikra, mivel Magyarországban, a' mellett hogy a' börtönök legroszabb állapotban vannak, még a' büntetések fajai sincsenek meghatározva, a' két tábla közti egyesség meg fog történni; de a' nemzet ezen méltán várt reménye meg van hiusitva: nincs hát egyéb mód, miután az országgyülés már csak 20 napból áll, 's az első részre a' két tábla közti egyesség olly távol van, hogy azt ezen rövid idő alatt eszközölni teljes lehetetlen, mint ezen első részt a' jövő országgyülésnek átadni. Ellenben a' 3d. részből talán lehet még valami, ebben az egyesség már legnagyobb részben megtörtént, tehát czélszerünek látnám a' magányrendszer, 's az ideiglenes büntetés közt az arányositást meghatározni, mihez magokat a' birák alkalmazhatnák. Németországban, midőn valakit 3 hónapi magányrendszerben töltendő fogságra itélnek, akkor hasonló büntetésre 12 hónapi közönséges börtönrabságot szoktak szabni, de erre nem mehetni, mert a' néperkölcs majd mindenütt változik. Franczia országban a' büntetési arány mint 3 — 4hez áll, ezt lehetne nekünk is alkalmazni, azonban a' minimumra, minthogy a' büntetésnek birni kell bizonyos tartalommal, különbséget tenni nem kellene; nézetem szerint tehát a' törvényben ki kellene mondani, hogy fél éven alul itéltekre nézve a' börtönrendszerre különbség nem tétetik, azon tul pedig azon arány fog sinórmértékül szolgálni: hogy ha például valaki 4 évi fogságra büntettetik, akkor magányrendszer mellett 3 év elég; egyszersmind ki kell mondani, miszerint magányrendszerben a' testi büntetésnek nincs helye. M. m. követe küldőji fájdalmát fejezé ki, hogy a' FRR. 18 hónap lefolyta alatt a' személy- és vagyonbátorság biztositására igen kevés időt forditottak, 's hogy a' büntető t.könyv fölterjesztésében meg nem egyeztek; mivel pedig Magyarországnak büntető t.könyve nincs, nem akarja szóló ezen munkát utólsó pillanatig letenni, 's ha cz országgyülésen a' nemzetnek ezen munkálathoz csatolt reményei hajótörést szenvednének, annak nem a' RR. táblája, hanem a' FRR. kik ezen munka törvényesitését akadályoztatják, az oka. E' véleményben a' RR. általányos többsége osztozott's az első rész tárgyaltatatása tovább is szorgalmaztatik; különben is az arány meghatározása az 1sö rész törvénybe iktatása nélkül sem eszközölhető; annálfogva határozatkép kimondatott, miszerint a' RR. az arány meghatározásába bocsátkozni nem kivánnak, egyébkint a' III. részből törvényt ohajtnak, 's hogy ott, hol magányrendszer leszen behozva, a' testi büntetés ne alkalmaztathassék. Melly általányos kijelentés után a' börtönrendszerről szóló válaszüzenet tárgyaltatott. A' ker. börtön tiszti személyzetének kinevezésére nézve a' FRR. javaslata, a' börtönrendszer általányos elrendezéseig elfogadtatott, a' többire pedig a' RR. előbbi nézeteiket tartották meg. Ezután a' RR. közakarattal következő inditványokat fogadtak el: 1) G. m. előterjesztésére a' váczi püspök által az országnak ajándékozott tébolyodtak háza megvizsgálása, melly intézet létesitésére számos megye már segedelemmel is járult, a' pénzügykezelés felügyelésére megbizandó orsz. biztosság teendőji közé soroztatott, hogy ezen épületet megvizsgálván jövő országgyülésre tervet készitsen, mennyire szaporodott az ajánlatok utján öszszejött tőke, mennyi kivántatik az épület kiigazitására, 's az intézet életbehozatalára. 2) B. m. követe inditványára a' siketnémákra, kik hazánkban mintegy 9000re szaporodtak, 's közülök csak 42 nyer oktatást; ugy 3) P. m. inditványára a' vakok intézetére is figyelem fog fordittatni 's az orsz. biztosság hasonló tervadásra lesz megbizandó. Továbbá Cs. m. követe javaslatára a' Ludovicea tárgyában, mivel az épület fenáll, ő fels. felirás által az iránt megkéretni rendeltetett, hogy miután a' nemzet az intézet létesitésére azon föltét mellett, hogy a' nevelési rendszer megállapitásában az országgyülésnek is befolyása legyen, 300 ezer forintot ajánlott, a' tanitási rendszer terve minélelőbb közöltessék. Végre a' hajózás elömozditására, szükség esetén a' gátul álló épületek 's gyümölcsösek, a' Tiszánál a' Tisza, a' Duna és egyéb folyóknál a' Duna 's egyéb folyók szabályozására a jánlott pénzösszegből fognak kibecsültetni. Ezután a' különvéleménybe foglalt pénzügyi kezelési rendszerről szóló t.javaslat jött vizsgálat alá, melly egész kiterjedésében csekély módositással helybenhagyatott; élénk vita támadt azonban a' 2dik fejezet 4 §nál, mellyben a' fő- és aligazgatók kijelölésére megbizandó orsz. választmány száma terveztetik, hova t. i. a' FRR. 15, megyék 24, városok 6, szabad kerületek 1 és Horvátország szinte 1 tagot váiasztanának. Egy kápt. követ ezen választmányban a' káptalanokat is, mint mellyek a' t.hozásnak szinte kiegészitő részei, a' méltányosság, igazság és törvényesség szempontjából részesittetni kivánta. Ez azonban mind két részről éles vitatkozást idézett elő; a' káptalanok 's pártolói részéről előadatott, mikép a' káptalanok statustörvény-adta jogaiknál fogva eddig minden választmányba befolytak, 's ezt most annál inkább igénylik, mivel a' teher nagy részét mint birtokosak viselendik. Mire válaszul adatott, miszerint a' clerus mint főbirtokos nem is ide, hanem a' másik táblához tartozik; eddig a' financialis ügyekben az egyház soha sem folyt be, 's mivel itt fizetés-kezelésről, nem tanácskozásról van szó, ahoz más nak mint t.hatóságnak befolyást engedni nem lehet; a' nép a' fizetés terhei alatt régota görnyedez, 's mivel a' nép fizet, az egyházi rend méltányosság, igazság és jogszerüség tekintetéből soha sem emelt szót, hogy az a'fizetés kezelésébe befolyást nyerjen, egyedül saját jogait ügyekszik tágitani; itt e' tábla képviselőkbül áll, 's ha a' megyék, városok és kerületek igazságosan és tör vényesen a' milliókat nem is, de a' százezreket képviselik, 's ezek a' káptalanokkal, mik csak birtokot képviselnek, ugy is hatalmas befolyást gyakoro nak a' megyékben, egy osztályba nem jöhetnek sat. Ez ellen ismét elmondatott, mikép az orsz. gyülésen törvényink szerint a' négy rend képviseltetik, 's ennek egyik kiegészitő része az egyházi rend, minélfogva őket a' választmányból kirekeszteni nem lehet. A' hoszszas recriminatiókkal vegyitett vitatkozás szavazat által vágatott ketté, kérdésül az tüzetvén ki; kivánják é a' RR., hogy az orsz. választmányba az egyh. rend is befolyjon? 29 megye 17 ellen nemmel szavazott. Torna követei egyik a' másik szavazatát megsemmisitette. Nyitra és Soprony nem szavazott. E' t javaslat vizsgálata végeztével az orsz. utvonalok irányzatáról, 's elkészitési sorozatáról szóló t.javaslat kerüle tárgyalás alá. Némellyek csak azon utvonalokat, mellyek legközelebb épitendők, kivánták kijelölni, nem akarván a' jövő t.hozás kezeit megkötni; szavazat után azonban a' választmány javaslata szerint a' többség

PEST, csütörtök october 31kén

JELENKOR.

1844. 89dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ezikerlapokra, boritéktalanul helyben 2fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kinevezés; Készpénz 's kölcsön folyt. I. Az Adó; Országgy. közlemény (250 frdi orsz. ülésben a' vukovár-fiumei vasut iránti üzenet tárgyaltatott. 314d ker. ülés. az orsz. közszükségeinek födözésére teendő orsz. ajánlatról, 's az orsz. központ tár jövedelmeinek beszedése 's kezelése módjáról szóló üzenet 's törvényjavaslat hitelesitése után, a' középponti vasut érdemében átküldött frdi válaszüzenetet tárgyaló. 251 orsz. ülés a' fium i vasp. körüli tanácskozásokkal foglalkozék. 315 ker. ülésben több rendü üzenet hitelesitése után a' pénzügyi munkálatban foglalt törvényjavaslatok kerültek szőnyegre. 254d. rdi orsz. ülésben a' közmunkák szabályozásáról volt szó. 316. ker ülés több üzenethitelesités után az országos ajánlat miképeni fölosztásáról tanácskozott. Budapesti napló; Szepes-, Temes-, Zemplény m. közgyülési.)

Amerika (Texasi kérdés.)

Spanyolország (Trónbeszéd; lázadási előjelek Saragossában; congressus-elnök.)

Anglia (Lajos Fülöp visszatérte; repealegyleti heti ülés; Salamon David izraelita aldarman.)

Franczia ország (A' kir. Boulogneban; Aumale hg; Abdelkader.)

Görögország (Uj miniszteri lap.)

Törökország (Elégületlenség Libanon keresztyén lakosi közt.)

Oroszország (Káros és egészségtelen időjárás.)

Poroszország (Egyesület a' kéz- 's gyármüvesek fölsegélésére.)

Mexico (Mexico 's Franczia orsz. közt surlódás.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. felsége Goldschmid Rudolf h. ügyvéd vezetéknevének Gyulányi-ra változtatását legkegyelmesben megengedni méltóztatott.

I. Az Adó. Hogy Europában a' nemzeti pénztárak üresek legyenek, az a' népek megnyugtatására igen szükséges; mert ebből látják azt, hogy a' kormányok az adó mennyiségét csak a' napi szükségek födözéseig követelik, 's igy a' népet szerfölött terhelni nem kivánják, 's az algiri dey módjára a' pénzt millióként ládában hevertetni nem akarják. Ellenben a' rendkivüli költségeket magasb adó-megajánlással kell fedezniök; mint ezt napirenden látjuk lenni mind algiri 's marokkai, mind a' chinai háboruk alkalmikor Franczia- és Angolországokban: — Hol a' nemzet mivelt és méltányos, hol a' jövedelmek 's kiadások a' nemzet képviselőji elibe terjesztetnek, ott az illyetén pénzszerzés legbiztosb és nyugalmasb; mert minden okos és számitni tudó ember, nagyobb hasznok előállitása, v. nagyobb veszély elháritása miatt kész nagyobb adót fizetni zugolódás nélkül, kivált haküldöttei azokat szükségeseknek találják: csak az igazsághoz közelitő kulcs meghatározása terhes, hogy az adóban mindenki erejéhez képest részesüljön. Ez ugyan olly czél, melly felé törekednünk kell, de hogy ezt valaha elérhessük, hiu remény. És ez azon kőszirt, mellyen rendkivüli szükségink födözésire szükséges adózási rendszerünk megtörik: A' nemesség megismeri ugyan tömérdek hátramaradásinkat, megisméri azon méltányosságot, melly tőle is adót követel, megismeri azon hasznokat, mellyeknek csekély fizetés után részese leend, szóval mindent megismér, de fizetni nem akar. A' kisebb nemesség ellensége a' nagyobbnak, ez lenézi amazt; a' kisebb nemesség majd minden terhet a' Daguerrotyp irójának bohóskodása következtében geometriai arányban a' nagyobbak vállaira kivánja nyomni. A' nagyobb nemesség, kivevén a' kiveendőket, elkényeztetett 's elkülönitett neveltetésénél fogva a' teremtő reáhalmozott áldásit maga drága személyére mind egy fillérig tovább is fölemészteni ohajtván, fölösleget, miből adózni lehetne, teremteni nem akar; a' haszonvevő papságot pedig mindennapi közmondás szerint: de praesenti gaudet ecclesia, a' jövendő jobb léte (exceptis excipiendis) nem igen érdekli, minélfogvást jobbadán drága személyét emeli a' közjó fölibe. Hazánk lakosai mindent, ha lehet, csak ingyen szeretnek használni; a' nemesség ingyen jár azon uton, mit más készit, azon hidon, mit más költségéből épitettek, azon réven, hol a' révészeket más fizeti, azon kövezeten, mit más rakat. Ingyen szereti más földjén a' vadakat hajhászni. A jobbágy ingyen szereti szedni azon vad gyümölcsöket, gyógy- és gyárfüveket, mellyeket sok helyen a' földbirtokos nevel, ültet, müvel és őriz; ingyen szereti haza hordani, égetni 's fölépiteni azon erdei fát, mit a' birtokos tömérdek költséggel müvel és tart fön; ingyen szereti használni a' legelőt 's réteket, miről még a' mocsáros vizállást is a' földbirtokos csapolja le; ingyen szereti a' más földjéről leháritani a' tarlót; ingyen szereti hallgatni az Isten igéjét 's ingyen járni olly templomokba, iskolákba, bucsuhelyekre, mellyeket más épitett; csaknem ingyen törvénykezni olly bíróság előtt, mellynek ő alig fizet többet alamizsnánál: mindnyájan pedig ingyen tanulunk iskoláinkban, ingyen hallgatjuk papjainkat, mert azon néhány fillért, mellyeket szabad akaratból itt kiadunk talán, fizetésnek nevezni ki sem fogja.

Más ereje 's vagyonának ingyen használata némi gyéritésére, hirlapok utján tömérdek jeremiáddal legelső agitatio történt a' ház i-adó dolgában, mellyet a' nemességnek azon indokból kelle vala elvállalni, mert a' köznép a' terhet nem birja; de mint az ok idomtalan 's bebizonyitható sohasem leendett; úgy az ügy is szerencsésen megbukott: szerencsésen mondom, mert ez nem lett volna egyéb ingerlésnél. Mert minekutána a' hebehurgyán haladó philanthropok a' szegény népet annyira elkapatták, hogy számtalan közülök azt hinné, miszerint ők lennének a' teremtő földén a' legnyomorultabb 's legszegényebb lények; hogy terheiket nem birván azok alatt leroskadni kénytelenek 's végpusztulásra jutnak; igen sok van közülök, kik a' szegénységet adva okul nem is fizetnek, a' tulzó philanthropia pedig az executiót tiltja, 's igy igen sokan ezen keresetmódját megkisértik, sőt némellyek egykét napi fogságot is készek kiállani néhány forint nyereségért, 's végre az illy agitatio oda vihetne, hogy a' rendes adót sem fogják a' megyék behajtani tudni. Hiszen az adót még a' gazdag Angliában sem teremthetni ki executio félelme nélkül? S igy ha ezt hazánkban olly könnyen veszik, utoljára ki sem fog fizetni: kivált ha még azt hiszi is, hogy ő legnyomorubb polgár e' földön. Azonban lássuk, mit tapasztalunk? az ujabb urbéri törvények óta a' jobbágyhelyek ára napról napra emelkedik. Eleinte egy egész hely 20 24 hold szántóföldde! 8—10 hold réttel, egy hold belső telekkel talán 10 vagy 12 hold legelővel összesen 40—44 holddal, meglehetős lakházzal, vidékünkön 1000 legföljebb 1200 vfton vehető volt, és már 5—6 év elforgása alatt ugyanannak ára 2 és 2½ ezer vforint. (Torontalban pedig 3 ezer pengő forint, nagyobbak levén itt a' holdak). Ez nem mutat sülyedésre, roskadásra: tehát az alap, hogy a' terhet a' jobbágy nem birja, a' tulzó phylanthropok tintatartójából került ki. Ebből azonban nem az következik, hogy tehát jobban terheljük őket; hogy a' vukovár-fiumei vasutat az ő költségiken épitsük, hanem az: ne hangoljuk őket le, ne emlegessük a' nem korunkhoz való Ulászló idejebeli parasztok sanyaruságit, mellyben ők rabszolgák, örökös jobbágyok voltak, urok engedelme nélkül sem magok, sem gyermekeik sorsukat 's lakhelyeiket nem változtathatták, szolgálatjok 's adózásuk mértékhez kötve nem volt, majd mindenben urok kényétől függöttek szintugy itt, mint Europa' bármelly országában: ekkor valóban sorsuk terhes volt, sőt később en b. e. M. Therézia alatt, midőn az állandó katonaság fölállittatott, terheik még jobban sulyosultak; mivel az állandó katonaság föntartására szükséges adót fizetni kénytettek olly időben, midőn egy p. m. zab ára 4—5 garas, ugyanannyi buzáé 9—10 garas; a' bor itczéje egy kispénz volt. Ezen terhet valóban alig birván a' jobbágyok seregestül hagyták oda urbéri telkeiket, zsöllérségben sokkal nagyobb előmenetelt tapasztalván. Innen támadtak az ugynevezett deserták, mellyekre sok időig jobbágyot találni nem lehetett bár a' nm. Hó-tanács által a' deserták kihirdettetvén vállalkozók mind hijában kerestettek; elannyira, hogy noha kivált a' felső vidékekben, az ottani népesség gyarmatokkal szolgálhatott volna a' mező földnek, de ezek azt elfogadni hajlók nem lőnek. Mivel pedig a' benépesités törvénynyel parancsoltatott, a' földbirtokosak külföldről szólitának föl népeket, hogy a' részint elhagyott, részint ellenség által elpusztitott telkeket benépesitsék. De ezek idegenkedvén olly föltételek alatt megtelepülni millyenekkel az ős lakosok birtak, magoknak nagyobb kedvezéseket, több földet, szabad eladást követelve, a' megtelepülő idegenek valóban nagyobb kedvezésben is részesültek. Ez annak fő oka, hogy a' német gyarmatok hazánkban mindenütt jobban állnak: többnyire örökös szerződésben részesülnek, szolgálataik, adózásaik csekélyebbek 's igy gazdálkodásukat nagyobb erővel folytathatván jobb móduak is. De e' mellett a' szoros urbér alatti jobbágyok sorsa sem olly nyomasztó többé, mint hajdan volt ott, hol a' jobbágyhelyek szerfölött elaprózva nincsenek. Még a' fél telkes jobbágy szolgálatát teheti, adózásit fizetheti, de már az egy negyedrészesnek élete csak nyomoruság, bár ezek közt is találtatik ki sorsához képest megélhet. A' helyett tehát, hogy őket elbusitsuk, 's azt hitessük el velök, mintha terheiket viselni képesek nem volnának, inkább azon kell igyekeznünk, hogy az ¼ és ⅛ rész jobbágytelkek mindenütt szünjenek meg az országban. És hogy azt elhitethessük velök, hogy ők szorgalom 's iparkodás mellett kötelességeiknek mindenben megfelelnek, inkább igy biztassuk őket „barátim! dolgozzatok egy kissé többet 's ne igyatok annyi pályinkát.“ Ekkor a' háziadónak a' nemesség általi elvállalása szükségtelen. De ha az el lőn is fogadva, mi leendett ennek eredvénye? származott v. származhatott volna é ebből valami nagyszerü 's nemzethez méltó vállalat? 'S nem olvadt mállott volna é jobbadán provincialis aprósdiságok's parányiságokban el? — E' fölött, mivel a' képzelgés reményei mindig föllengősbek a' valóságnál, kivált midőn azok a' sok izgatás által feltüzeltetvék, a' jobbágy olly segedelmet vár, mellyet a' nemesség a' háziadó által neki megadni nem képes, főleg midőn az elmaradott hazának tömérdek szükségei vannak, egy részint a' megajánlandó házi adóbul is fizetendők: hihető, hogy egyegy egész telkes jobbágyra nézve az annyira vitatott segitség csak néhány forintra rugandna: mit mond majd erre a' jobbágyság? — ezt, „megcsaltak az urak megint, mi segitség ez olly uraktól, kik szabadon, teher nélkül birják földjeiket; hiszen könnyebben fizethetnék az urak az egész házi és hadiadót összesen, mint mi szegény nyomorultak magát a' hadiadót fizethetjük,“ im megnyitátok barátim tulzó phylanthropok az elégületlenség forrását, de mikép fogjátok azt ismét elfojthatni, senki sem tudhatja; 's ha azt gondoljátok, hogy a' köznépet bár a' lehető legnagyobb, sőt a' hazára nézve káros áldozatokkal is valaha kivánatiban kielégiteni képesek vagytok, akkor hijába tanultátok a' római történeket, mert belőlök okulni nem tudtok. (Folyt. köv.)

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. 250. orsz. ülés a' m. FRRnél, octob. 22én. Ezen nevezetes ülés főtárgya a' vukovár-fiumei vasut iránti üzenet volt, melly fölötti vitatkozások azonban délutáni 4 és fél óráig még eredvényhez nem jutottak, 's azért folytatásukat ő cs. királyi Fönsége jövő ülés napirendeül tüzte ki. Jelenleg csak vázlatát nyujthatván a' számos remek előadásnak, részletesb leirását lapjaink későbbi számai nyujtandják. A' tanácskozások megnyitása előtt a' fens. elnök a' Fiume 's Buccari szabad ker. rendezését tárgyazó 2ik válaszüzenetét hitelesitette, 's annak a' t. RRhez átvitelét megrendelé; azután pedig a' köziratra bocsátandó következő irományokat felolvastatá: a' nemnemesek hivatalképessége iránti 2ik válaszüzenet; a' hajdukerület elrendezése iránti 3ik, a' magyar ezredeknél kirekesztőleg magyarok alkalmazásáróli első, a' városok elrendezése tárgyábani 8ik, a' szabad orsz. gyülési ujság iránt második válaszüzeneteket. A' vukovár-fiumei vasut tárgyábani üzenet és törvényjavaslat felolvasása után az illető m. kormányzó kimerítő 's mintegy óráig tartott beszédében ez utnak elsőbbségeit 's a' többi javaslott közlekedési utak hiányait fejtegeté. E' beszéd végével egy fiatal gróf később közlendő velős beszédében leginkább oda pontositá össze nézetit, hogy mindenekelőtt ott segittessék, hol a' közlekedés legtökéletlenebb, a' vitelbér legingadozóbb 's legmagasb; azért is szereztessék meg mindenekelőtt a' Luizaut, Sziszek és Károlyváros közt épittessék azonnal vasut, a' Sziszek 's Duna közti tér pedig vizsgáltassék meg szakértők, 's ha lehet külföldi tekintélyek által, 's azoknak véleményezéséről adjon egy e' végre kinevezendő 's a' helyszinen munkálandó választmány tudósitást a' jövő orsz. gyülésnek. Igy tehát az, miről kétség nincs, azonnal vétessék munka a'á 's csak az hagyassék jövő intézkedésre, mi iránt még tisztában nem vagyunk. A' költsé-

gek, kezelés, ellenörködés és több effélék iránti kérdések eldöntését pedig a' financ. munkálat fölötti tanácskozásra hagyatni kivánja, hol mindezen pontok egész kiterjedésökben lesznek megalapitandók. Többrendü előadások után egy m. gr. csak ott vélte megkezdendőnek a' vaspályát, hol a' hajózást már használni nem lehet, minek megvizsgálását szinte orsz. választmányra kivánja bizatni, de nem ugy, hogy az jövő országgyülésnek adjon, a' tapasztaltakról tudósitást hanem ruházassék fel a' bizottmány teljes hatalommal 's csak némelly támpontokkal láttassék el, például: hogy az eszközlendő közlekedés biztos legyen és olcsó, azért 20 milliónál többe ne kerüljön; legalább Eszéktől Károlyvárosig azonnal vaspálya épittessék; a' Luizaut megvásároltassék; az épités Fiuménál kezdődjék 'stb. Miután a' bizottmánynak illy tág hatásköre leend a' választásnak a' legnagyobb ovatossággal kellene történnie, de maga az orsz.gyülés mindezekről nem rendelkezhetik, sőt kétséget nem szenved, hogy mig egy immobilis testület, millyen a' törvényhozó test, minden practicai 's csak a' helyszinén elhatározhatandó tárgyhoz akar szólni, sikert várni soha sem lehet. — Utána egy m. gróf szokott lángeszü 's közbeközbe humoristicus előadását azon tanácsra irányozá: kövessük ez alkalommal is a' pesti állóhidnál követett eljárást, ugy bizonyos sikert várhatunk, épen ugy, mint a' hidnál, melly eddigelé az egyetlen nagyszerü vállalat, mellyet a' magyar nemzet létesiteni képes vala, 's melly aránylag mégis legkevesebbe kerül a'nemzetnek. A' küldöttséget minél kevesebb tagokból alakitandónak véli. — Ezen véleményt még több szónok pártolván, mások ellenben egészen a' t. RR. kivánatihoz ragaszkodván, a' tanácskozások eredvénye függőben maradott.

314d. ker. ülés oct. 22kén. A' mai ülés az orsz. közszükségeinek födözésére teendő országos ajánlatról 's az országos közpénztár jövedelmeinek beszedése 's kezelése módjáról szóló üzenet és törvényjavaslat, ugy a' közmunkák szabályozása tárgyában készitett üzenet 's t.javaslat hitelesitésével kezdetett meg; és a' tegnap megszakadt tanácskozás folytatását a' középponti vasut érdemében átküldött főrendi válaszüzenet tárgyalása előzte meg. Sz.m. követe figyelmezteté a' RRet azon keserü vitákra, miket ezen tárgy már olly sokszor előidézett, minek ezuttali mellőzése tekintetéből inditványt tön, az e' tárgygyal foglalkozott orsz. választmány az iránti megbizatására, hogy a' vállalkozó társasággal a' szerződési föltételek iránt értekezzék, 's jelentését minélelőbb a' RR. elibe terjeszsze, mivel addig, ugymond szónok, meddig a' társaság akaratját tökéletesen nem tudjuk, minden vitályaink 's határzataink fölöslegek 's haszontalanok. Az utána szólott követ nem látta szükségét, hogy ezen tárgy ismét a' választmányhoz utasittassék, sőt ellenzette; itt a' fő kérdés csak az: vajjon az ország, miután a' kamatbiztositást ezen vonalra elvállalta, a' párvonal ellen tovább is kivánja biztositani; itt már a' társaságnak legkevesb érdeke sem forog fen, neki mindegy, ha tiz vonal épittetik is mellette, csakhogy az ország által a' vaspálya 5%es kamatja biztosittatott, hanem a' törvényhozásnak kell elhatározni azt: vajjon a' párvonal megengedése mellett kiván é az ország a' biztositás által nagyobb terhet elvállalni?részemről nem látom át, miért kellene itt az orsz. költségeit szaporitani, holott midőn a' biztositásról volt szó, a' párvonalt ellenzőknek is legfőbb okuk nem volt más, mint attól való félelem, hogy nekik örökre nem lehet vasutjok; azonban miután ezen félelem már az által, hogy középponti vasut a' párvonal ellen csak 15 évig biztosittatik, 's ezután a' jobbparti vonal is fölépittethetik, megszüntetett, nem lehet attól a' nélkül, hogy az ország költségeit tetemesen ne szaporitnók, elállani, 's minthogy a' tárgyra nézve még eddig a' két tábla közti egyesség meg nem történt, azt az orsz. választmányhoz utasitani merő haszontalanság. — Ellenben a' dunántuli megyék, mellyek mindenkor a'jobbparti vonal mellett vittak, a' párvonal eltiltása ellen ez uttal is hatalmas szót emeltek. T. megye követe ugymond: megyémet nem érdekli, akár a' bal vagy jobb parton épittessék a' pálya, mi terményeinket a' Dunán Pestre fölszállitván, onnan mindegy akár a' jobb vagy balparton vitessék tovább, 's igy minden érdektől menten szólalok fel akkor, midőn a' párvonalnak állitott jobbparti vasutat pártolom; ha a' nemzet a' közhaza jóllétére a' balparti vonalt találja hasznosnak, ám jól van épittessék, de midőn az ország a' balparti vonalra a' kamatbiztositékot elvállalta, igazságtalannak látom a' párvonal eltiltását; vagy tán azért nem akarjuk megengedni, hogy az ország olcsóbb biztositást nyerjen, ez nem ok, az országnak 50—60 ezer forintra nem kell nézni akkor, midőn általa legtermékenyebb, legszorgalmasb részét megnyugtathatja. A' balparti vonal az 5% kamattal biztosittatván, a' czél el van érve; minek mennénk még ennél is tovább, 's miért hagynók reménység nélkül a' dunántuli megyéket, hogy nálok vasut az ország miden biztositása nélkül ne épittethessék, különben is a' párvonalt,a' nélkül,hogy annak elintézését a' kormány önkénye alá ne adjuk, elhatározni teljes lehetetlen'stb. Sz.m.köv. ismételve figyelmeztette a' RRket az idő rövidségére, minek addig, ugymond, tanácskozni, meddig a' vállalkozó társasággal sem vagyunk tisztában; a' társaság 80 évet kért, mi 60 évet ajánlottunk, és egy millio biztositékot követelünk, előbb ez iránt kell tisztába lenni,'s annálfogva ezen tárgyat a' vá asztmányhoz ujabban visszautasitani szükséges. A' többség T. m. inditványát már meghaladottnak nyilatkoztatta. Végre minden oldalról szavazat sürgettetvén, a' nagy többség az előbbi határzat megtartására szavazott. Ennek kinyilatkoztatása mellett egy másik szavazat által pedig Sz. m. inditványa elfogadtatván, a' tárgy az országos választmányhoz utasittatott. — Ennek folytában G. m. követe a' gömöri vasgyárosok által multkor beadott folyamodványt tárgyaltatni kérte, 's röviden a' kérvény tartalmát előterjeszté, miképen a' folyamodó vasgyárosok a' vasutszerződésbe az angol vas behozatalának eltiltását, mint föltételt kérik foglaltatni,'s hogy az épittetendő vasutaknál a' magy.vas használtassék; a' folyamodók mintegy 120 ezer mázsára készek vállalkozni. Ezen folyamodvány szinte a' választmányhoz utasittatott a' kérvény figyelembevétele mellett. Ezután a' tegnap megszakadt tárgyra került a' tanácskozás, és az orsz. utak épitéséről szóló törv.javsalat vétetett vizsgálat alá. P. m. követe előterjeszté, mikép ha egyszerre több ut kezdetnék épittetni, azoknak tökéletes elkészitésére igen sok idő fog kivántatni, hát még a' többi kijelölt ut mikor lesz fölépitve? minthogy az épitendő vonalok jó karban tartása tetemes pénzöszveget szokott fölemészteni; egy ut jókarban tartására az országosan ajánlott egy millió forint alig elegendő, 's ha jövendőben orsz. költségen a' többi utvonalt is a' most épitendők jókarban tartása mellett fel akarjuk épittetni, akkor mostani sommánál vagy nagyobb mennyiséget kell köutak épitésére forditani, vagy pedig a' kész utak fentartására más segédforrásokrul gondoskodni; erre nézve tehát és a' hatóságoknak, merre ezuttal az országos utak nem vonatnak,hogy más fenlevő utjaik jó karban tartására mód nyujthassék, szükségesnek gondolta, hogy azon utakon, mellyek az országos igazgatóság megvizsgálása mellett jóknak találtatnak, mérsékelt uti vám szedessék. Azt mondhatják ugyan némellyek, hogy az uti vámok felállitása által a' kereskedés akadályoztatik, de erre a' külföld ellenkezőt bizonyit; tudjuk, Németországban vannak utivámok, de jó utak is; a' kereskedés gyors közlekedés által nem hogy nem gátoltatik, sőt inkább élénkül; mert jó utakon, ha a' fuvaros fizet, legkevesbet sem veszit, mert sokkal többet rakhatván föl szekerére, olcsóbban szállithat stb. Ez inditványnak bár egykét pártolója találkozott, de a' többség azt a' 25. §. tárgyalására utasitotta. Az 5.§nál, hol javasoltatik,hogy a' sz. k. városokban a' város határán keresztül vezető országutak készitésére minden háztól egy gyalog és minden 50 holdtul, melly egyes polgárok birtokában van, egy marhás napszám legyen kiszolgáltatandó, élénk vita keletkezett. A' városok követei az eddigi gyakorlat megtartása mellett ezen §. kihagyását sürgették. Előadák ugyanis, mikép a' táblának mindig az vala főkivánata, hogy a' polgárok munkájokat iparüzésre forditsák; mikép lehet tehát kivánni, hogy a' müiparos kezek utak csinálására használtassanak? P. városa követe ugymond: főkérdés itt, vajjon lehet é a' polgárokat országutak készitésére kihajtani, én azt hiszem, meddig a'privilegialis status erre általányosan nem szorittatik, addig onnan egy osztályt arra kényszeriteni nem lehet, vagy tán pénzzel kell ahhoz járulni? ezt is tagadom, mert a' város bár több polgárbul áll, mégis ugy tekintetik, mint egyes nemes ember és mint nemesek az orszgyül. ajánlatokban részt vesznek, minélfogva egy rókárol két bört huzni nem lehet; különben is minthogy a' városok az ország minden közterheit az adózókkal ugy, mint a' kiváltságos renddel viselik, itt ujabban és háromszorosan, meddig a' kiváltságos nemesi rendre az igazságos arány fel nem állittatik, nem terheltethetnek. De más részről még az arány miatt sem maradhat meg a' szerkezet, mert a' házak és házak között semmi különbség sem tétetett,'s midőn majd egy házacskával biró az utcsinálásra egy napot szolgálna, akkor is hasonló szolgálatot tenne a' nagy jövedelmü házbirtokos is, sőt annál többet, mint kinek 49 holdföldje vagyon, mert ettől szolgálni a' szerkezet szerint senki sem tartozik stb. Ennek ellenében a' megyei követek részéről megjegyeztetett, mikép vannak a' városokban olly birtokok, mellyek adó alatt állanak, és mellyek nemesi kiváltságoknál fogva adómentesek, az orsz. ajánlat tehát csak azon birtokokra rovatik, mellyeket a' városok földesuri tulajdonnal birnak. A' városok nincsenek a' megyékbe kebelezve, mások mint a' városok ott a' közmunkákat nem teljesithetik, 's oda az arányt a' város határozza el. Mások ellenben a' városi földbirtokot az egész telkes jobbágyhoz nem találták arányban, 's az 50 holdat ahhoz mérni kivánták. Végre szavazatra tétetvén azon kérdés: megtartassék é a' szerkezet vagy módositassék? 23 megye 21 ellenében a' szerkezetre szavazott. A' többség közül sokan azért járultak a' szerkezet megtartásához, mivel a' módositást kivánók legnagyobb része a' városokat még jobban kivánta terheltetni. Ezután a' 7dik §nál B. megye követe azon hatóságoknak utjaiért, mellyektől az orsz. igazgatóság a' kész jó utakat átveendi, az orsz. ajánlatoknál illő beszámitást inditványozott, mert ugymond, ha ezek nem épitettek volna, az országnak tetemes sommáját emésztenék föl; különben ha ez tekintetbe nem vétetnék, azon megye, melly a' legkitünőbb szorgalom mellett ügyekezett a' jó utakat minélelőbb megcsináltatni, meg lenne verve, 's csak azokra, mellyek kötelességeik teljesitését elmulasztották, áradna nyereség, 's a' hanyagság jutalmaztatnék. Az inditványt az utána szólott megyei követ pártolta; egyszersmind P. előbbi inditványát fölmelegitvén kivánta, hogy az utak fentartására ott, hol jó utak léteznek, mérsékelt vámok állittassanak fel, hol mindenki, minden személykülönbség nélkül nemes és nemnemes egyiránt fizetni tartozzék. Azonban a' b—i inditványnak sok ellenzője találkozott, felhozatott miképen itt computust felállitani teljes kivihetlensége miatt lehetetlen, más megyék is készitettek utakat, mikre talán többet költöttek, mint B. megye, melly szerencsés helyzeténél fogva jó utakat készittetett; de vannak ollyan megyék, hol az utépitésre szükséges kő nem találtatik, 's minden fáradságuk mellett sikert nem érhettek, mert utjaikat vagy a' viz elmosta, vagy a' mocsárba besüppedtek, vagy pedig a' homokfuvatok megsemmisitették. Különben is azon utakat a' szegény adózó készitette, azt igazságosan a' nemességnek beszámitani nem is lehet; más részről az efféle computus oda vezetne, hogy a' fizetés mind illyen computusokkal tétetnék. Ellenben a' pártolok részéről elmondatott, miképen a' földesur is részt vett az utak épitésében, mert az ahoz megkivántató anyagokat ingyen adta. Mire megjegyeztetett, miképen nem lehet azt olly különös segedelemnek mondani, midőn a' földesur a' hegyoldalából megengedte az ott heverő követ az utakra hordatni; ezen állitás, ugymond egy nagy megye követe, hasonlit ahoz, midőn az apa a' d—ni diáknak azt mondotta, nesze fiam a' kapor, csináltas turós derelyét. E' szerint a' b—di inditvány 33 szóval 12 ellenében elvettetett. A' 25. §nál harmadszor ujult meg a' pesti inditvány. Ennek ellenében felhozatott, miszerint e' kérdést igy rövid uton eldönteni nem lehet, már azért sem,hogy midőn a' nemesség az utak épittésére fizetni fog, egyszersmind már előre, míg az utak el sem készittettek, elhatároztatnék,hogy azon uton, mellynek csinálására országos ajánlattal járul, uti vámot is fizetni tartozik, ez csak ellenszenvre szolgáltatna anyagot. Egyébiránt is tudjuk, hogy Ausztriában, hol az utivámok fenállanak, az országutak jó karban tartása sokkal többe kerül mint Olaszország azon tartományaiban, hol semmi vám nem szedetik; a' vámszedésre szükséges épületek és azoknak fentartása, a'vámszedők fizetései és elkövetni szokott viszszaélések, a' vámjövedelem $^2/_3$ részét mindenütt fölemésztik. Ezen okoknál fogva e' kérdést innen mellőztetni kivánták annál is inkább, minthogy a' jövő orsz.gyülésig alig készithetni 20 mérföldre terjedő utat;ezen kérdés iránt a' jövő orsz.gyülés, akkor, midőn az országutak elkészitve lesznek, rendelkezhetik. Az inditvány szavazatra bocsáttatván, azt 30 megye 18 ellenében mellőztetni kivánta. A' kevesebbségben maradt megyék, mellyek az utivámokat, hol mindenki személykülönbség nélkül fizetett volna, felállitatni kivánták: Pozsony, Trencsin, Vas, Nógrád, Liptó, Győr, Baranya, Zólyom, Pest, Verőcze, Szerém, Zemplén, Sáros, Szepes, Borsod, Arad, Temes, Krassó. Ekép ezen törvényjavaslat, ugy a' fiumei kikötőrül szóló is,minden változtatás nélkül helybenhagyatott.

251d. orsz. ülés a' m. FRRnél oct. 23kán reggeli 10 órakor. Folytattatván a' fiumei vaspálya körüli tanácskozások, a' tegnap tett inditványok részint megujittattak, részint módosittattak, 's a' kölcsönös előterjesztések, felvilágositások, megczáfolások 's eltérések az ülést közel délutáni négy óráig huzták, midőn ő cs. kir. Fensége a' többség határzatát egy m. főispán indit-

ványa következtében oda jelentette ki elnökileg: hogy jelenleg egy vasutvonal létesitése határoztatik el;melynek csak végpontjai, Alduna és Károlyváros jelöltetnek ki, a' vonal központjainak megállapitása a' kiküldendő orsz. választmánynak a' társasággali alkudozásaira bizatván. A' rendi üzenet többi pontjai feletti tanácskozás jövő ülésre hagyatott. Gyülés eloszlatása előtt még a' hitelintézet, a' közmunkák 's az országos alaptőke beszedéséről 's kezeléséröli rendi üzenetek felolvasottaknak nyilatkoztattak 's köziratra utasittattak, a' jövő ülés anyagát képezendők. — A' mai nevezetes ülés főbb részleteit pótlólag közlendjük.

315d. ker. ülés oct.23kán. Mindenekelőtt a' bünt. törvénykönyvi javaslatnak a' börtönrendszerről szóló III. része érdemében készitett 6dik üzenet, a' hitelintézet tárgyában pedig a' 2dik üzenet és felirási javaslat hitelesittetett. Azután a' napi r e n d e n levő pénzügyi munkálatban foglalt törv.javaslatok közül legelsőben azok, mellyek az épitendő csatornákrul szólnak, kerültek szőnyegre. K. m. követe idő előttinek találta, a'választmány javaslata szerint az előlegesen készitendő csatornák sorozatát törvénybe iktatni, ezzel ugymond, csak a' jövő országgyülés kezei köttetnének meg, mi fölösleges; annyival is inkább, minthogy jelennen csak a' tervkészitésről van szó, még azt sem tudjuk, vajjon a' kijelölt csatornák létesithetők é vagy nem; annálfogva szóló a'sorozatot kihagyatni kivánta. Az inditvány pártfogói leginkább a' Pestet Szegeddel egybekötő csatorna elsősége ellen irányzották okoskodásaikat: elmondák ugyanis, mikép ezen munkálatban a' tiszai vidék legtöbb jótékonysággal terveztetik részesittetni, ott lesz a' debreczeni vaspálya, 's ezenfelül még 2—3 köutvonal is arra fog épittetni, illő hogy az ország más részére is, ha nem valósággal, legalább a' papirosan figyelem tétessék; különben fölösleg is ezen csatornát első helyre sorozni, sőt abba az ország nem is avatkozhatik, miután épittetése az 1840.t.szerintegyvállalkozó társaságnak engedtetett. Más részről felhozatott, miképen a' mult országgyülés ezen csatornának elsőségét kitüzte, ezen munkálatban nem a'csatorna-ásatásról,hanem csupán a' tervkészitésről van szó, 's miután ezen csatorna létesitése a' nemzet egyik legfőbb ohajtásai közé tartozik, mindenek előtt szükség megtudni: vajjon lehet é Pest és Szeged között csatornát készittetni 'stb. Végre szavazat alkalmával 31 megye 17 ellenében a' szerkezet megtartása mellett nyilatkozott. A'kisebbségben maradt megyék: Pozsony, Nyitra, Sopron, Trencsin, Vas, Zala, Liptó, Komárom, Bars, Győr, Veszprém, Fehér, Mosony, Tolna, Turócz, Pozsega, Verőcze. — Továbbá a' Balatonnak egy részről a' Sió, más részről pedig a' Rábával leendő összeköttetése nagy szótöbbséggel S. m. inditványára, hogy a' választmányi javaslatban csak a' Rába vagyon megemlitve, elfogadtatott. Folytatólagosan előkerültek aztán a' vizek szabályozásáról és a' Béga - és Ferencz - csatornákról szóló t.javaslatok, mik minden vita nélkül helybenhagyattak. Végre tárgyalás alá vétettek az ország. választmány által véleményezett azon törvényjavaslatok, mellyek szerint az országos pénztár közvetett és mellékes jövedelemforrásául szolgálnának: a) a' só felemelt árából a' királyi kincstárnál összegyegyült pénzalap, 's abból ezentul befolyandó jövedelmek. Az országos választmány azon j a v a s l a t á h o z, hogy az 1792: 14.t.cz. által 11 krral fölemelt só ára az orsz. pénztár jövedelmei közé adassék, P. megye inditványára az 1802 : 3. törvényczikk értelmében 1 forint 6 krral fölemelt só ára is, minthogy az akori szükségek régóta megszüntek, jövendőben az orsz. pénztár jövedelmeihez kapcsoltatni határoztatott. b) A' harminczadtóli mentesség megszüntetéséből származható jövedelem; miszerint a' nemesek harminczadtóli mentessége a' jövő országgyüléseig megszüntessék, 's az ebből befolyó jövedelmet a' kir. kincstár az illető számadási kivonat közlése mellett az országos pénztárba félévenkint átadja. És c) az ország határain kivül tartózkodókra ezen czim alatti megrovatások után bejövendő mennyiség; a' megrovatási t.javaslat némi kivételekkel eképen tétetett: hogy azok, kik évenkint Magyarországban 's kapcsolt részekben félévet nem töltenek, azon mennyiséget, melly az országos ajánlatból reájok 's birtokaikra kivettetik, kétszeresen tartozzanak lefizetni. Ezen javaslatokat a' RR. minden ellenvetés nélkül elfogadták. — Ezek után P. m. követe fentebb emlitett inditványa folytában előadá, miképen küldőji ezen elszámláltakon kivül még más jövedelmi forrásokrul is gondolkoztak; kivánják ugyanis, küldőim ugymond szóló, hogy az egyházi javak bizonyos része az országos pénztár jövedelmei közé adassék, ezt azonban ez uttal, minthogy már más alkalommal hosszas vitatkozás után e' tárgyban a' RR. határoztak, 's a' borsodi inditványt félretették, nem szorgalmazandom; ezenkivül azután kivánják, hogy a' diszczimek után járandó taksák, mellyek a' kir. tanácsosi, bárói, grófi 'stb. czimekért fizettetnek, egy negyed részszel fölebb emeltessenek, 's ezen ¼ az országos pénztárba folyjon; kivánják továbbá a' kényszeritett betáblázást behozni 's az innen származó díjak szintén az orsz. pénztár jövedelmi forrásaul szolgáljanak; végre a' vámokat némelly czikkekre a' védvámrendszer értelmében fölemeltetni kivánják, 's hogy az ebből bejövendő mennyiségek az ország. pénztár jövedelmei szaporitására fordittassanak. — T. m. követe pedig inditványt tön, hogy az egyházi javakból befolyó jövedelmek azon idő alatt, midőn üresedésben vannak, az orsz. pénztárba folyjanak. Melly P. m e g y é n e k a' diszczimek taksáltatásáról szóló inditványával minden vitatkozás nélkül elfogadtatott; ellenben a' többi egyszerüen mellőztetett.

254d. orsz. ülés a' t. RRnél oct. 23kán. Miután a' ker. elnökség a' legközelebb hitelesitett munkálatokat beadta, 's a' FRRtől átküldött viszonüzenetek bemutattattak, a' tanácskozás legelső tárgya a' hitelintézet felállitása ügyében készitett 2dik üzenet 's felirási javaslat volt; mi rövid maradjonnal bevégeztetvén, olvastatott a' közmunkák szabályozásáról szóló t.javaslat: itt azon megyék, mellyek a' kerületben kisebbségben maradtak, kivánságaikat ismételve megujiták, de sem a' közmunkák megszüntetésére, sem arra, hogy az előfogatok elrendezése a' megyékre bizassék, többség nem alakulhatott, 's a' ker. szerkezet minden hoszszasb vitatkozás nélkül megtartatott. Ezután az ország közszükségeinek födözésére leendő orsz. ajánlatról 's az országos közpénztár jövedelmeinek beszedése és kezelése módjáról szóló üzenet vétetett föl. A' sommára nézve a' követek küldőiknek utasitását a' föltételekkel egyetemben elősorolták, minthogy azok a' kerületben is egyenkint fölhozattak, azoknak ismétlését fölöslegnek tartanók annyival is inkább, minthogy a' kerületben a' jövő országgyülésig é v e n k i n t megajánlott összeg a' 2,585,000 frt a' többség által megtartatott; e' szerint tehát azon nemes megyék, mellyek a' haza közszükségeire mit sem akartak áldozni, habár számok Horvátországgal szaporodott is, de bizony igenigen nagy kisebbségben maradtak. — Az összeg megállapitása után azon czélok, mellyekre az országos ajánlat forditandó, egyenkint előszámláltattak. A' 4d. pontnál, miszerint az országos ut és csatornahálózati tervek készitésére 's a' szükséges fölmérésekre 150 ezer frt, ugy a' 9. pontnál, miszerint a' statistikai hivatal fölállitására 40 ezer forint ajánltatik, a' nmls. kir. személynök előterjeszté: miképen ezen ajánlatok fölöslegesek, ott van ugymond, az aedilis directio és a' dicasterium, ezeknek köréhez tartozik azon munkálatok elkészitése; vagy ha tán az illető köztisztviselők kötelességeiket nem teljesitenék, kéressék meg ő fels. felirás által, hogy azon köztisztviselők tiszti kötelességeik teljesitésére szoritassanak, ő fels. a' haza közjavát ügyekszik mindenben előmozditani, a' RRnek e' részbeni kivánságát bizonyosan teljesiteni fogja; annálfogva e' két pontot mellőztetni javasolta. Találkozott ugyan ezen inditványnak egy két pártfogója, de a' nagy többség a' szerkezet megtartására maradjonnal nyilatkozott. A' nm. elnök előterjesztésére pedig B. m. követe megjegyzé, miképen az egész munkának csak ugy van jövendője, ha a' 4d. pont megtartatik; ajánlhatunk mi, ugymond, akármennyi sommát, ha a' tervek műtanilag elkészitve nem lesznek, a' kitüzött czélokbul egy sem fog létesittetni; a' tapasztalás azt mutatja, hogy az aedilis directio munkájának semmi haszna, semmi eredvénye nem szokott lenni; midőn tehát a' nemesség fizet, akarja, hogy az általa kijelölt czélok létesittessenek. Azt mondá a' nm. elnök, hogy hát ezen köztisztviselőket szabályozzuk; ugyan kérdem, hát ránk van é bizva? vagy hallgatnak é ránk? ismerjük, miképen szoknak a' kinevezések c' részben történni,'s azért maradjon a' szerkezet. Hasonló értelemben válaszolt továbbá P.m. követe a'9d. pontra. — Ellenben a' 11d. pont alatt a' magyar gazdasági egyesület fölsegélésére ajánlott 100 ezer forint nem az épületek megszerzésére, mint a' kerületben határoztatott, rendeltetett, hanem hogy tőkésittessék, 's kamatjai az egyesület czéljainak előmozditására szolgáljanak, — A' 12d. pontnál P. követe a' kerületben tett azon inditványát megujitotta, hogy a' Pesten épitendő országházra ajánlott egy millió ftból az országház elibe állitandó Mátyás király szobrára a' szükséges költségek födöztessenek; ez ugymond szóló, olly ékessége lesz az országnak, melly előtt minden tiszta érzésü hazafi tiszteletre gerjed, 's emlékezni fog, hogy Mátyás király korában Magyarország nagy volt; Németországban minden jeles embernek Guttenbergnek 'stb. emléket állitanak, nekünk is iparkodni kell, hogy valahára százados tartozásainkat leróhassuk 'stb. Ezen inditvány azonban viszhangra nem talált, ugyszinte azok, kik az országház épittetését ellenzették, kivánságaiknak sikert nem szerezhettek. Az orsz. pénztári igazgatóságra fölállitott felelőségre nézve a' nm. kir. személynök megjegyzé, miképen a' felelőség eszméjének még eddig a' magyar jus publicumban alapja nem találtatik, mert az, mi U-László törvényében van, csupán az akkori körülményekre alkalmaztatott, 's azt ugy most végrehajtani teljes lehetetlen. Nálunk,ugymond, municipalis szerkezetünknél fogva, 's mivel sokan nem igen szoktak a' törvényeknek engedelmeskedni, az ollyan felelősséget, mint itt javasoltatik,behozni nem lehet, annyi pártok közt egy ember nem tarthatja fön magát; látjuk más nemzeteknél hol a' ministerium több tagból áll, az alig képes magának többséget szerezni, sőt sokszor kénytelen lelépni. Annálfogva a' nm. szónok javaslata oda terjedt ki, hogy az igazgalóság tétessék felelőssé, 's szabassék e' részben büntetés, de a' törvény utján a' végrehajtás a' végrehajtó hatalomnál hagyassék meg. Ezen javaslat azonban, melly az országos választmány által is ajánltatott, többségre nem talált. Végre még E. káptalan követe a' káptalanok részére, törvényszerü jogaiknál fogva követelte, hogy a' kijelölő országos választmányba arányilag ők is befolyjanak. E kivánatot a' nm. elnök szinte igazságosnak találta, ezen jogból, ugymond, a' káptalanokat illy könnyeden kivetköztetni nem lehet, ők is részesei a' törvényhozásnak, 's valamint igazságosnak 's törvényesnek tartom, hogy a' káptalanok követei a' választmányban részt vegyenek, ugy ezen jogot a' kir. tábla részére is föntartom. Az e—mi káptalan inditványának voltak ugyan pártolói, de a' nagy többség a' határozat megtartására maradjonnal nyilatkozott. Az üzenet iránti tanácskozás bevégeztével fölolvastatott az ország közszükséginek födözésére tett országos ajánlatról szóló törvényjavaslat, 's valamint ez, ugy a' később következett mai kerületben hitelesitett börtönrendszer iránti 6ik üzenet helybenhagyatott. Végre a' magyar természetvizsgáló társaságnak, országos intézetté leendő emeltetéséért és törvényesitéséért való folyamodványa mutattatott be, melly a' maga rendén tárgyaltatni fog.

252. orsz. ülés a' m. FRRnél, octob. 24kén országbiró ő exja elnöklete alatt. Az ülés megnyitásakor tanácskozás alá véteték 's elfogadtaték a' t. RR. második üzenete, fölirási 's törvényjavaslata a' hitelintézet tárgyában. Napirendre kerültek ezután a' Vukovártól a' magyar tengerpartig vezetendő vasutnak épitésére nézve a' vállalkozó társasággal kötendő szerződés föltételei, mellyek a' tegnapi végzéshez képest megváltoztattak. A' kamatok biztositása tekintetében ezen pályánál a' 3dik 4dik és 5dik pcent garantirozása elfogadtatott, magában értetvén a' kevesebbet kivánók elsőbbsége. Az ország költségén épités fölötti tanácskozás jövő ülésekre fenhagyatott.

316. ker. ülés october 24kén. Mai ülésben a' következő tárgyak hitelesittettek: a) a' törvények kötelező erejének, 's azoknak a' törvényhatóságokhoz leendő megküldése tárgyában készitett 2dik üzenet, b) az urbéri törvényczikkek némelly §§ainak módositásáról szóló 2dik üzenet, és c) a' középponti vasut iránti 2dik üzenet.—Olvastatott ennek folytában a' magy. kir. természettudományi társaság országos pártolásért és beczikkelyeztetésért tett folyamodványa, melly illő méltánylatra találván, a' társaság beczikkelyeztetése elrendeltetett. Ezután a' pénzügyi munkálatból a' statisticai hivatal fölállitásáról szóló törvényjavaslat került vizsgálat alá, mi szinte némi módositással helybehagyatott. Ellenben a' népnevelésről szóló törvényjavaslat megállapitása, T. m. azon inditványa folytában, miszerint a' népneveléssel foglalkozott kerül. választmány, minthogy az orsz.gyülés rövidsége miatt már a' beadott választmányi munkálat nehezen kerülhet tanácskozás alá, bizassék meg minélelőbb beadandó olly terv készitésére, hogy a' népnevelésre országosan ajánlott százezer forintot mikép lehessen legczélszerübben felhasználni, fölfüggesztetett. Végre az országosan ajánlott összegnek a' törvényhatóságok közt miképeni felosztása került szőnyegre. N. m. követe előterjesztő, miképen küldői a' közösteherviselést kivánták volna életbehozni, de miután a' többség ettől elütötte, segedelem utján is kész megyéje a' haza közszükségeire áldozatát hozni, mint ezt akkor, midőn az ajánlásról volt szó, be is bizonyitotta; azonban küldői azon osztályzatot, hova megyéjét az orsz. választmány sorozta, fölöttébb terhesnek találják; egyébiránt meg vagyok győződve,ugymond szóló, hogy minden megye magát érzi, terhelve

's a' sorozatot módositani, 's az alábbszállitást kivánni fogja; mi tehát ekkép, ha az osztályzat iránt tanácskozni akarnánk, az által olly darázsfészekbe nyulnánk, mellyből egykönnyen kibontakozni nem lehetne; annálfogva inditványozom, hogy ezen kérdés elintézése, mint már más alkalommal is megtörtént, Nádor ő Fönségére bizassék. — Ezen inditványhoz pártolólag szólt a' szólásban következett S. m. követe, elmondá: mennyire igazságtalanul van az orsz. választmány által készitett terv szerint megyéje terhelve, milly benyomást fog okozni ugymond, ezen fizetés azokra, kik magokat fölöttébb terheltetve látják; az igazságtalan fölosztást minden esetre javitani szükséges annyival is inkább, mivel a' választmány adatok nélkül nem volt képes igazságos osztály készitésére; mi mindnyájan érdeklettek vagyunk, 's azért e' kérdés elintézése felett nem itélhetünk, hanem legczélszerübb lenne Nádor ő Fönségét mint compromissionalis birót megkérni, hogy ezen ajánlatot a'nála lévő adatok szerint igazságosan a' hatóságok közt fölosztaná. Az inditványnak számos pártfogója találkozott. Ellenben Sz. m. követe, ugymond, ha egyes m. követeire bizzuk a' megyék festését, ez alkalommal az országnak olly képét fogjuk láthatni, melly szerint azt kellene hinni, hogy az ország azon 2 milliót, mellyet fizetni akarunk, sem éri meg; én szinte elmondhatnám megyémről, hogy az örökös hóval födött kárpatok, 's a' föld soványsága miatt fölötte vagyon terhelve, de ezt mellőzöm. Többnyire nem látom át, miért kellene a' kulcs meghatározását a' Nádorra bizni, hiszen az orsz. választmány a' palatinalis conscriptioból és a' megyei levelekből készitette az osztályzatot, más adatai a' Nádornak sincsenek, annálfogva szavazat által kivánnám eldöntetni, vajjon a' felosztást a' Nádorra kivánjuk e' bizni, vagy pedig az ország. választmány javaslata nyomán itt minmagunk által elhatározni. Ezen inditvány mellett is történtek fölszólalások, 's igy a' vélemények elágaztával csakugyan szavazatra került a' dolog, 28 megye 12 ellenében, Sz. m. inditványa értelmében azonnal kivánt az osztályozás tárgyába bocsátkozni. A' kisebbségben maradt megyék, mellyek az osztályozást a' Nádorra kivánták bizatni: Sáros, Ung, Torna, Arad, Pozsony, Nyitra, Soprony, Trencsin, Vas, Nógrád, Zala, Liptó, Somogy, Győr, Veszprém, Fehér, Esztergom, Moson, Bács, Pozsega, Szerém. — Ezután M. m. ösz követe aziránt sürgetett szavazatot, hogy az ajánlat az eddigi szokás szerint a' porták után vettessék é ki v. nem, melly inditvány, mint igazságtalan kulcs, minthogy e'szerint az adózó nemnemes birtokai után történnék a'nemesi birtokra a'kivetés, 47 szótöbbséggel 2 ellenében elvettetett, a' kisebbségben maradt megyék: Mármaros, Arad. — Miután tehát B. m. inditványára kimondatott, hogy ezen most megállapitandó fölosztási kulcs csak ideiglenesnek tekintetik, 's az jövendőre sinórmértékül a' fizetésnél nem fog szolgálni, az or. választmány által kidolgozott fölosztási kulcs vétetett vizsgálat alá. A' megyék egyenkint a' gazdag Bácstól kezdve a' termékenytelen Mármarosig terhelve találták magokat, 's a' dús termékü alföld nagy része kopár sivataggá, 's terméketlenné varázsoltatot, 's mi ezt, 's az igazságosan fölhozott okok hoszszu sorát ide iktatni nem akarjuk; a' t. olvasó képzeljen egy adókivetési közgy. midőn a' szolgabirák előadják járásaik nyomorult állapotját, 's mindenki járásában a' terhet alábbszállitani iparkodik, de ott, az adót csak ki kell vetni, ugy itt is megtörtént a' fölosztás; és pedig az első osztályba esett Bács, Fehér, Moson, Sopron, Torontál; a' 2dikba Pozsony, Temes, Tolna, Szerém, Vas; a' 3ikba Békes, Csanád, Esztergom, Győr, Nyitra, Pest, a' 4ikbe Baranya, Borsod, Csongrád, Komárom, Somogy, Veszprém; az 5ikbe Abauj, Bars, Bihar, Heves, Nógrád, Veröcze, Zala; 6ikba Gömör, Hont, Szabolcs, Szathmár, Zemplény, Zólyom, Varasd; a' 7ikbe Torna, Körös, Pozsega, Sáros, Szepes, Trencsin, Ung, Zágráb; 8ikba Bereg, Krassó, Ugocsa; a' 9ikbe Liptó, Árva, Mármaros, Turócz.

Budapesti napló. ♂ Müegyesületünknek legközelebbi vasárnap tartott közgyülésében egy végzés hozatott, mellyre lehetetlen nyilványosan föl nem szólamlanunk. Szó volt az idei műlapnak hol és miképeni készittetéséről. Perlaszca, kit jelenleg fővárosunk legügyesb rézmetszőjének bátran állithatunk, kérelmet nyujtott be az egyesületnek, ne küldené többé a' képet külföldre, hanem bizná meg őt mint pesti hazafit és honi művészt annak készitésével, melly esetre, még azon önzéstelen ajánlatot is tevé, hogy ha munkája meg nem felelne egy józan és részrehajlatlan műbirálat igényeinek, kész visszalépni 's munkájáért egy krajczárt sem kiván. Kérdjük, tehet é valaki önzéstelenebb 's hazafiságosb ajánlatot? már előre örvendettünk, hogy egy egyszerü magányos művésznek illy dicséretes önmegtagadása által egy nagy és gazdag egyesület nem hagyandván magát hazafiságban felülmulni, végre valahára mégis megtétetik az első lépés — mit bizony nemcsak illy ajánlat mellettdea'nélkül is megkisérlhetne egy csak kissé is hazafiasabban hangult egyesület — megtétetik, mondók, az első lépés hogy a' müvészetnek e' nemében is mar valam. nagyobbszerü kisérletek is tétessenek hazánkban, mutathassunk divatképeink's némi apróbb genre-és tájképen kivül egy nagyobb müvet is elő, mit honi müvész honi vésüje hozott létre. De a' többségnek másként tetszett határozni, 's a' képet inkább Münchenben készitteti, mint azt Pesten kisértené meg, 's a' sokkal becsesebb rézmetszetnek, miben azt az ajánló művész kiállitani igérkezék, inkább elibe tevé a' csekélyebb könyomatot, tán csak épen azért, mert amaz honi, emez külföldi. Nem akarunk ez eljáráshoz hosszu commentárt irni, de annyi bizonyosnak látszik lenni, hogy illy bizodalmatlansággal honi művészeinket nem igen fogjuk cselekvőségre buzditani, ha őket egészen elnem riasztjuk is vagy elkeseriteni nem akarjuk; másfelől pedig a' tisztelt egyesület sem igen fog ez által maga iránt honi sympathiákat ébreszteni. — A' Kisfaludy-társaság erősen készül legközelebbi közgyülését minél érdekesebbé tenni; melly végre, mint értesülénk, valamennyi tagjait körlevelek által szólitá fel, hogy kitől mi telik, járulna ez ünnepély emelésére, melly — valljuk meg — eddigelé is legérdekesb irodalmi ünnepélyek közé tartozott fővárosunkban. A' társaság, mint olvasóink emlékezni fognak, királyi erősitést nyert, miáltal a' magány-intézetek sorából már most a' nyilványos intézetek közé lépett, illő tehát, hogy nagyobb erélylyel's hatással bizonyitsa be cselekvőségét. — Az academia nagy gyülése mindjárt az országgyülés befejeztével veendi kezdetét; halljuk hogy a' lefolyt 1843ki év olly gazdag vala irodalmi jeles termékekben, hogy az illető birák szinte zavarban vannak, melyik munkának itéljék oda az illető 200 arany nagyjutalmat; ellenben a' 100 aranyra versenyző vigjátékokból, mint hallani, az ellenkező okból nehéz az itéle hozás. — A' Hirnök szerkesztője bevégzé hónapok óta folyó, mind a' mellett igen érdekes, 's psychologiai tekintetben is olvasásra méltó közlését ama rajta tetemes rablást elkövetett 's Kassán szerencsésen hurokra került jómadárról, melly szerint kisül, hogy ezen páratlan ügyességü, furfangos gonosztévő nem kevesebb mint Szabó József, Kovács Ferencz, Tóth Ferencz, Sinta Pál, Benedek József és frater Nazarius nevek alatt bujkált 's üzte csalásait és tolvajságait. Az érdeklett egyed most Pozsonyban ül fogva, hol ellene a' törvénykezés megkezdetett. — E' napokban volt alkalmunk látni a' magyar Gazdasági-egyesület helybeli gyümölcskertét a' Statio-uteában, 's hazafias örömmel telénk el a' benne uralkodó csin és rend láttára, 's a' magról kelt, valamint ültetett száz meg száz faju gyümölcsfák temérdek sokaságán 's jó karbani tartásán, van benne 800 anyafa, mintegy 10,000 nemesitett 's vagy 100 000 magról kelt csemete. Hae' fanevelés az eddigi progressioban halad (az egész vállalat alig más fél-éves) ugy ma holnap hazánk egy valóban megbecsülhetlen kincsesel gazdagabb lesz. Török János ur, az egyesület fáradhatlan munkásságu titoknoka, mint sok egyébnek, e' vállalatnak is valódi lelke. — Hirlapjaink pezsegnek a' sok könyvhirdetéstől, mi kettőt bizonyit, irodalmi mozgalmaink élénkségét 's a' pesti vásár közelgését. Mikor fog már egyszer a' magyar embernek bensőkép érzett szükségihez tartozni, a' fővárosból, ha máskor nem is, legalább minden vásár alkalmakor egyegy pár könyvet is vinni magával övéinek vásárfiául? — Vasárnap a' déli órákban ismét tüz ütött ki a' német szinház szomszédságában, 's ismét a' Rupp-féle házban, mint ezelőtt egy pár héttel; azonban a' tüz ismét szerencsésen eloltatott. — Nemzeti szinpadunkon is tüzet fogott egy igen jeles vigjáték, „Éljen az egyenlőség" b. Eötvös Józseftől mellynek dicső elvei és iránya vajha soha el ne oltatnának a' magyar közönség kebelében. — Holnapután nov. 2kán mint halottak napján a' belvárosi főtemplomban Cherubini classicai requieme fog előadatni, mire a' nagyszerübb egyházi zenészet barátait ezennel figyelmeztetjük.

Szepesmegyei közgyülés. Az országgyülés közelgető vége Szepesmegyében is szükségessé tette egy rendkivüli közgyülés tartását, melly közérdekü tárgyakban sokkal termékenyebb volt, mint a' mult évnegyedi gyülés. Nevezetesen: 1) A' kisebb gyülések jegyzőkönyveinek hitelesittetésekor a' Krompachon elkövetett katonai kihágás ismét hosszu vitatkozások anyagául szolgált, 's miután a' nm. H.-tanács a' katonai főkormányhoz intézett abbeli felszólitásának, hogy a' nyomozásnak vegyes biztosság általi megtételére részrehajlatlan katonai egyedek neveztessenek, mindeddig sikere nem volt, uj felirás határoztatott; egyébiránt ez eset a' többi megyének is meg fog iratni. 2) A' szomolnoki bányafelügyelőség bizonyos kamrai tisztet, kit a' megyei törvényszék büntetőperbe fogott 's elfogatását rendelte, a' megyének kiadni nem akarván, ez iránt is felirás fog tétetni. 3) Kihirdettetett Göllnicz bányaváros uj szabaditék-levele, mellyben a' régibb szabadságok, mennyiben a' város azok valódi gyakorlatában vagyon, megerősittetésén kivül, a' város uj rendszereztetése is foglaltatik olly liberalis elvekre alapitva, hogy valóban Göllnicz városnak nincs oka a' szabad kir. városok sorsát irigyelni. 4) Olvastattak az országgyülési követek tudósitásai 's ezek folytában az ugynevezett financialis választmány munkálata. Ez alkalommal némellyek megujiták az adófelvállalási inditványt, mint a' melly nélkül szerintök illyféle ajánlatok által az ország bajain nem segithetni. De ez inditvány mind azért, mivel Szepesmegye anyautasitásával ellenkezik, mind pedig azért, mivel már országgyülésen is megbukott 's igy a' dolog mostani stadiumában sikeresen meg nem ujitható, rövid, ámbár heves vita után elmellőztetett. Ezután tanácskozás alá jött azon kérdés: vajjon az orsz. czélokra most ajánlandó összeghez az országos választmány javaslata szerint az adófizető nép is járuljon é vagy sem? Hosszu 's érdekes vitatkozás után a' nevezetes többség oda nyilatkozott, hogy a' most ajánlandó összeget csupán a' nemesség viselje. A' mennyiséget illetőleg a' javaslat egyes rovatai vétettek rostálás alá 's az eredvény az lön, hogy a' dunaszabályozás, lótenyésztés, Pest városnak viz elleni biztositattása, müegyetem, reáliskolák, gazdasági és iparegyesület fölsegéllése 's országház épitése, boldogabb időkre hagyatván, a' többi rovatra, ide értvén a' kir. kincstár követelését 's a' tartalék pénztárt is, évenkint 2 millió négy esztendőre 's igy összesen 8 millió ajánltassék. A' vasutak közül csak a' debreczen- pest- bécsinek jövedelme biztositassék; ellenben a' vukovár-fiumei csak azon esetre, ha egyszer a' vámrendszer iránt a' kormánynyal tisztában leszünk. Az absentisták taksáltassanak. Követink azon legyenek, hogy Szepesmegye a' 7d. osztályból, hol most sokkal termékenyebbekkel p. o. Sárossal, Trencsénnyel, Unggal együtt áll, a' 8ba tétessék által. Az urbéri törvények változatlanul maradjanak. 5) Főispán ur ő mlga a' megye kérelmére Kray Miksa első aljegyzőt; tiszt. főjegyzői czimmel ruházta fel. 6) Az ősiség' kérdése szőnyegre kerülvén, e' megye az orsz. választmány' sem egyik, sem másik törvényjavaslatát elfogadhatónak nem tnlálta; az ősiség rögtöni eltörlése a' nélkül, hogy a' hozandó törvénynek az eddigi törvények ótalma alatt kötött szerződések megsemmisitésével visszaható erő tulajdonittassék, nem történhetvén; ellenben azon elv elfogadtatása, hogy a' most élő nemzedék, még a' régi, az ezentul születendő pedig már az uj tövények szerint birtokával rendelkezhessék, kétféle tulajdonu jószágok alapitása 's az ősiség' eltörlesztésének bizonytalan időrei halasztása által végtelen zavart okozandhatván. Azért követinknek meghagyatott, hogy az anyautasitáshoz ragaszkodjanak, melly szerint a' virtualis jogok visszaszerezhetésére 10 évi határidő volna engedendő. A' nemtelenek birtokszerezhetési és hivatalviselési képességökre nézve a' megye a' kerületi határozatban megnyugszik. 7) Fölvétetett a' házi pénztár előleges fölvetése az 184⅘ katonai évre, melly szerint a' háziadó 46,482 p. ftban 37 xrb. fog állani. 8) Más megyék által honfiusitásra ajánlott egyedek csak dijfizetés mellett 's országgyülési szavazat nélkül honfiusittassanak. Egyébiránt némi más megyéknek ide érkezett inditványai, miután ezek iránt Szepesmegye többnyire már utasitást adott, csupán tudomásul vétettek. Sept. 2kán megholt hazánk egyik érdemes tudósa; Genersiel Sámuel, Löcse városnak főorvosa, a' pesti egyetem' orvosi karának, több külföldi tudós társaságnak tagja, életének 77. évében. Főkép a' kárpáti füvészet körül számos érdemet szerzett, mellyek miatt a' kormányhatóságok által több izben nyilvánosan megdicsértetett. Sept 16kán Domanyócz helység nagy része, a' templommal 's vendégfogadóval együtt porrá égett, egy ember vigyázatlansága miatt, ki egy csür szalmafedelén ülő verebekre lött. Közli Fabriczy Sámuel.

Temesmegyei közgyülés. Darab ideje csak azért sereglünk össze közgyüléseken, hogy a' közelgő tisztujitásra már megalakult pártok egymáson erejöket próbálgassák; 's mivel gyüléseink legfőbb tárgyait az országgyülésiek teszik, — ezek szolgálnak próbakövekül; mellyek lesujtása vagy föntartása hozza egyik vagy másik pártnak a' diadalt. Ezuttal azon párté levén a' dicsőség, melly a' conservativ vélemény szinezetét viseli: könnyen átlátható mikép közgyülésünk vezérirányа nem haladási volt. És miután főkép a' városreform kérdése jelöltetett ki tusapontnak, erre nézve más utasitás nem keletkezhetett, mint az, mellyet alább röviden vázolandok. Első napon elnök rendszerinti alispánunk megnyitván a' gyülést, figyelmeztető a' Rendeket, hogy a' tisztikar három évi pályáját lefutotta, — 's mivel senki sem találkozik, ki a' Rendek bizodalmával visszaélve, hivatalát uj választás nélkül tovább folytatni kivánná, a' tisztujitás megtartása végett intézkedést tétetni javaslott. Erre kevés vita után határzattá lön: Szeretve tisztelt gróf főispánunkat a' tisztujitási idő kitüzésére megkérni. — Ezután az országgyülési utasitásokat készitő választmány munkálata olvastatván föl, ebből megértettük, hogy a' választmány, a' városrendezés érdemében azon pontokra nézve, mellyek iránt a' rdi 's főrendi tábla közt mindeddig különbözés állott fön, e' különbözés meg-

PEST, vasárnap nov. 3kán

JELENKOR.

1844, 88dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

F. évi october 1jétül december fogytaig terjedő évnegyedi előfizetést ez ikerlapokra, boritéktalanul helyben 2fr. 40 kr., boritékosan és postán 3 fr. 30 p. krral elfogadnak mind a' kir. postahivatalok mind a' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: Kisfaludy Sándor halála; Kész-pénz és kölcsön folyt. Országgy. közlemény (253d. frdi ülésben a fiumei vasutszerződési föltételek; oct 25d ker. ülésb. az ajánlott összeg kivetésére szolgáló hatóságosztályozás folytatása; az napi orsz. rdi ülésb. több üzenet s fölirásjavaslat kerületileg állapittatott meg; oct. 26d ker. ülésb. az ajánlat személyenkénti kivetése; az napi elegy ülésb 3 rendü leirat kihirdetése; oct 27d ker ülésb. a' honositandók folyamodványai; oct. 28d frdi ülésb a' közösteherviselés adóképeni elvállalása; a' napi ker. ülésb. kir. leiratok tárgyaltatása 's az orsz gyülésnek Pesten 1845 nov tartatása iránti kérelem; hadi-adókép 37 megye 4 milliót ajánl; az napi delutáni ker ülés a honositandók ügyé folytatá; oct. 29d. ker. ülés számos frdi válasz után a' csőd iránti tjavaslatot hitelesité 's az irodalmi és müvészet jogok iránti tjavaslatot elfogadá; ez napi frdi ülés a' pénztár-kezelés ügyében az orsz. választmány véleményéhez járult;) budapesti napló (fővárosi 's irodalmi ujdonságok, Torna és Mármaros megyei közgyülések.)

Amerika (a' Texasba vándorlás ügye.)

Spanyolország (az özvegy királyné összekelése 's ahoz csatlakozó viszonyok.)

Anglia (O Connell gyanusittatása Mathew atya bebörtönöztetése.)

Franczia ország (az ellenzéki 's kormánysajtó küzdelmei.)

Törökország (Nagy tüz Perában; Meh. Ali szándéka a' suezi földszorosra nézve.

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Sümeg oct. 29kén. Hazánk veterán koszorus költője Kisfaludy Sándor a' magyar Petrarca nincs többé! Az, ki Veszprémnek és Zalának örök fátyol-boritotta százados büszke várromjait az idő vasfoga alól kimentette, 's classicusokká tette, és szerelmes költeményivel az érzékeny magyar keblekből szent érzelmeket 's mennyei ihletet idézett elő, átköltözött sokkal boldogabb hazába, hol a'költemények 's regények világa megszünvén, valósággá alakulnak, 's a' reménydus költő, érzeménye tengerében, boldog révparthoz jut Folyó hó(oct.) 28kán esti 11 órakor Sümegen korgyengülésben mult ki a' derék férfi, élete 73dik évében, kinek mint élete, csendes volt halála is. Azok előtt, kik őt közelebbről ismerték, honunk ezen átalakulási korszakában, egy jellemvonása leginkább kitünő volt, ő, kinek minden munkáiban az aristokratia szelleme van átszőve, ki a' magyar nemzet alatt csupán a' nemességet értette, ölelte az egész emberiséget 's kész vol' minden nemesi jogait vele megosztani; de ha nemzetiségünket, akár az időszaki sajtó utján, akár országgyülésileg veszélyeztetni vélte, méltó hazafiui érzetében a'legnagyobb haragra gyult 's kész lett volna a'megragadott haladás zászlóját inkább oda hagyni, mint azt ennek föláldozni. Egy nemzeti kincset hagyott hátra kéziratban, mellyet helylyelközzel magunk is olvastunk 's mellyen már több év óta dolgozott, t.i. a' nemesi fölkelés eredeti naplóját; —'s a' Himfy költőjének hattyudalát, szinte kéziratban, de ez aligha be van végezve, 's csak halála után kivánta kinyomatását. Martonfalvay István.

Készpénz és kölcsön folyt **I. Az Adó.** Másik agitatio a' fizetésre telekdij-név alatt került szőnyegre, mély tapintattal 's igazi hazafiui lélekkel vitatva. Ennek inditványzója mint az élet embere okot nem lát jeremiádok éneklésére a' jobbágyok nyomorai felett, hanem azt kivánja, hogy a' nemesség is viseljen terheket: 's mivel az ország hátramaradása jobbadán a' nemesség adómentességi kiváltságában rejlik, most már telekdij által épen a' kiváltságos osztály hozza helyre a' hátramaradásokat, minden rendelkezhető erejét egyedül az ország fölvirágoztatására forditva épitsen vasés kőutakat, vizcsatornákat, középületeket 'stb. 's ezekkel többet segit az annyira elnyomottnak kiáltott jobbágy népen, mint a' soha igazságos arányba nem hozható háziadóval. Ha az ipar és kereskedés a' nemesség közbejöttével csak némileg is megnyilik, több haszon az a' jobbágyra nézve néhány forint adó-elengedésnél 's más efféle concessióknál, mellyek csak az ő tunyaságát 's henyeségét eszközlenék. Mert 40 vagy 44 hold birtokért nem a' 104 napi szolgálat és 40 vagy 50 v. forint adó sok, hanem az nyomasztó, hogy a' jobbágy fölöslegének méltányos vevője, kereskedés hiánya miatt, nem akad, gabonája veremben dohosul, ökreiért tinaiért lovaiért a' nevelés költségit sem fizetik meg: ha tehát a' tengeri ut megnyittatása által a' kereskedés megindul, nemcsak adóját könnyebben fizetheti a' jobbágy és polg. hanem a' nemesség is tiz annyit nyer, mint mennyit telekdij név alatt fizetendne. Mind nemes, mind polgár, mind jobbágy szorgalmát a' biztos nyereség följebb följebb emeli, mellyel a' termesztés szaporodik, az ország ereje növekszik 's a' pénzmennyiség nőtten nő. Háziadó által ez teljességgel nem eszközölhető, sőt midőn ez egyiket sujtja, a' másiknak sem használ egyebet, mint azt hogy henyeségre több időt enged. Megismérték már ezt hazánk hatóságai, 's ennélfogva többnyire minden megye a' telekdijat, hogy ebből a' legszükségesb közlekedési utak készüljenek, elfogadák, 's követeiknek utasitásul adák, csak annak mennyisége 's hova fordittatása van még kérdésben.

A' melly gazda tömérdek szükségeit isméri, 's mindeniken egyszerre akar segitni 's mindenbe kap: minthogy minden emberi erő véges, utóljára is a' terhek sulyától elnyomatva mitsem végez, minden intézvényei hijányosak, félszegek és nyomoruságosak. Ha mi magyarok minden átlátott 's már igen nyomasztó és szégyenlett szükségünken rögtön akarunk segiteni, jobbés balparti, debreczeni, vukovár-fiumei vasutakat, országházat, Duna-Tisza-Rába-Maros-Dráva-és Száva-szabályozást, Buda-Pest árviz elleni biztosittatását, muzeumot, szinházat, polytechnicumot, gazdasági, erdőszeti, festészeti, szobrászati, hangászati iskolákat hallgató v. magány-börtönöket, szóval mindent akarunk; ha a' telekdijtól még annyit lehetne is reményleni, hihető czélirányosan épen semmitsem fogunk tenni. Mert a' legszerencsésb esetben is alig leend a' telekdij több 4—5 millió p. forintnál, 's mi ez annyi szükség födözésére? De mi hát a' legszükségesb, mit 4—5 millióval évenként fedezni lehessen?

A' jobb parti vasut már vállalkozók kezeiben levén: kivált minekutána itt van a'szerencsés dunagőzhajózás minden örvendetes eredvényivel csak a'személyek szállitását fogja elősegiteni, 's a' drágább ausztriai müvekkel fog bennünket elárasztani. A' tariffa és vám magassága mellett itt gabona, dohány, gyapju 's illyes termények szállitásához alig lehet valami kicsiny remény.

A' balparti vasut ismét a' vállalkozók kezeiben 's igy megint magas tariffával szinte nem fog mást mint személyeket 's némelly drágább külföldi árukat hozzánk olcsóbban szállitani, 's ezzel az annyira ohajtott hazai ipar minden törekvéseit zsengéjében elfojtani. Egyébaránt meg nem fogható, mi nagy üdvet találnak sokan személyek szállitásában vasutakon, hogy még a' vállalkozóknak 5%igi ráfizetést az ország részéről szükségesnek találnak. Fizessen az utazó, ha földön, vizen vagy légben akar utazni, 's nem kell a' ráfizetés kivált ollyasok erszényiből, kik a' vaspályán utazás kényelmeiben soha sem részesülnek, igaz hogy a' személyszállitás a' bel forgalmat és fogyasztást tetemesen előmozditja, melly magában már nagy nyereség, de pénzt keveset hoz az országba, vagy a' mit behoz, azt ki is viszi. 'S igy bár igen ohajtható hogy a' személyszállitás gyorsitása vasutak által elősegittessék, de ez még sem állhat a' teendők sorában legelső helyen. Ha mind ezt az ország maga épithetné 's a' tariffa csupán csak a' föntartási költségeket födözné, akkor a' jobb és balparti vasutak szerfölött sok hasznot hajthatnának az országnak, mert nemcsak a' bel- hanem a' külforgalomnak is némileg eszközei lennének. Azonban ekkor is a' debreczen-pesti vasut érdemlené meg az elsőséget a' jobbparti fölött, mert ez a' Duna mellett vonulván el, hol a'szállitás akár vontató-hajókon akár gőzöseken sokkal olcsóbb lehet a' vasutoni szállitásnál, hogy valaha mást mint személyeket szállitson, ezeket is pedig inkább csak fölfelé, — alig hihető. A' Dunaszabályozás mind a' mellett hogy — borzasztó nagy pénzösszeget igényel, mivel az a'Vaskaputól Bécsig hozzávaló gőzösekkel $^3/_4$ évig hajózható, még most halasztható. Sőt ha illy egyenes folyású, 's teljes vizü folyamink volnának, mint a' Duna, országunk több részein is, áruszállitási tekintetben a' vasutak ben a' hazában is halaszthatók volnának, de:

A' Tisza tömérdek kanyarulatai és sokszor járhatatlan partjai miatt hajózásra majd használhatatlan, ennélfogva ennek szabályoztatása legsürgetősb szükségink egyike, vagy ha szabályoztatása lehetős nem volna, hajózható csatornára vétele.

De ha minden vizeink hajózhatók, vagy hajózásra szabályozottak volnának is, hova vigyük ezeken terményinket, hogy biztos és nyereséges eladásra tarthassunk számot, ha tengerre nem szállithatjuk. Ausztria, melly maga is földmivelő ország, terményinkre sokkal kevesebbet szorul, mint a' mennyit mi képesek volnánk kiállitani, 's igy fölöslegünket 's iparkodásunkat csak azon kevés kivitelre alapithatjuk, melly Ausztria és Stájer felé megyen ki az országból; ellenben ha a' tengerrel vasut által összeköttetésbe jöhetünk, 's a' vitelbér lehetőleg alacsonyra szabatik, nem lehet olly bő termése hazánk földjének, melly ekkor terményinket veremben dohosulással fenyegethetné 's alig lenne olly magas és költséges szorgalom földmivelésre forditható, melly magát illendő kamattal meg nem fizetné. A' tenger közjava minden nemzetnek, melly ahoz férhet, ezt még szintugy, mint a' levegőt, senki elfoglalni nem tudta: ellenben a' kedvező állomásokat elfoglalni minden nemzetnek szabadságában áll, mellyeknek ha egyszer birtokába jutott, ott egy más nemzet sikeresen alig működhetik többé. Ha Ausztria némelly állomásokat az Archipelaguson el nem foglal annak idejében, mig azok az angolok figyelmét fölébresztik; hihetőleg kereskedése 's gyármüveinek a' török és görög tartományokba kivitele=0 leend. Vannak pillanatok a' nemzet életében is, mellyeket ha ez haszonra forditani elmulaszt, minden haszon és nyereség eltünt örökre. 'S illyen korszakban élünk jelenleg a' vukovár-fiumei vasut dolgában, ha ezt most elmulasztjuk, később minden iparkodásunk költekezésünk haszontalan, vagy igen kevés sikerü lehet. Tekintsünk kevéssé hazánk földabroszára. A' Duna, Tisza, Maros, Dráva, Száva mind közlekedésben vannak Vukovárral, 's igy ezekről még szabályozatlan állapotban is $^3/_4$ évig tömérdek nyers terméket szállithatni Vukovárra az ország minden részeiből: u. m. gabonát, repczét, dohányt, gyapjut, gubacsot, bőröket az alsóbb; bort, kendert a' felsőbb vidékekről. Ezen árúk Vukováron fölhalmozva, folyton és akadály nélkül télen nyáron szállittathatnak vasuton tengerre. Van é csak egy nagyobb ország is teljes Európában, hol a' folyamok iránya 's hegyek fekvései olly kedvezők volnának a' bel- és a' vukovár-fiumei vasut által a' tengeri kereskedésre, mint áldott hazánk? Ha van nemzet a' világon, mellynek a' vasutak dicső találmánya hasznos, azt legnagyobb mértékben hazánkról mondhatni el; de csak úgy, ha magát a' haza tévutakra vezettetni nem engedvén, önerejéből épitendi azokat, mint az országos választmány bölcs javaslata is inditványozza. 'S im itt van a' telekdij megbecsülhetlen haszna, melly anélkül hogy abbeli adózásunkat sajnosan éreznők, kiállit évenkint az elkerülhetlen szükségekre, bizonyos meghatározott évekig, 4—5 millió forintot. És pedig, minekutána minden elfogultság 's provincialis párt-érdek nélkül tekintvén hazánk szükségit, a' behajtandó telekdijat hihetőleg legelsőben is a' vukovár-fiumei vasutra forditandja. (Folyt. követk.)

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. 253d. orsz. ülés a' m. FFRnél, a' fenséges nádor a'tegnap félbenszakadt szerződési föltételeket folytattatván, a' 7ik pontnál, melly a' párvonalok eltiltatását foglalja magában, az illető m. kormányzó a' kereskedésnek minél távolabb kört nyitni ohajtott's azért az ut más vállalkozóktul ne zárassék el tökéletesen; ennek következtében a'szerkezetet igy kivánta módositatni: „addig, mig Károlyváros és a' magyar tengerpart közt közlekedés nem létezik.“ Horvátország Zágrábig, de nem tovább, szárnyvonalat kivánt; egy m. gróf pedig azon végzésre utalt, hogy minden ujabb vaspálya a' törvényhozásnak különös rendelkezése alá esik, 's igy jelenleg csak azon kell lenni, hogy a' fiumei vonal mindenekelőtt kész legyen; egy másik gróf pedig a' capitolium mellett látván a' tarpeji szirtet, a' fenséges elnök a' szerkesztésben kifejtett végpontokat igen széleseknek 's határozatlanoknak vélte, azért következő módosittatását ajánlotta az ide vonatkozó tételnek: a' Dunától a' Száva és Dráva közt minden párvonal eltiltatik. De miután többek által azon észrevétel tétetett, hogy a' t. RR. nem annyira félnek a' fiumei párvonaltól, mint a' triesti concurrentiától, 's hogy e' javaslott módositás mellett egy tár-

saság a' Dráva balpartján a' Dunától pályát épithetne Triesztig, ő cs. kir. Fensége minden mutatkozott aggodalom megszüntetésére javaslatához tovább nem ragaszkodék, noha más részről bizonyossá tevé a'm.gyülekezetet, hogy a'trieszti kereskedőkar hiteles nyilatkozata szerint az odavaló kereskedők igen ohajtják Fiumének az ország belsejével minél könnyebb 's biztosabb összeköttetését, mert igy majd a' magyar termékek ezen kikötőben felhalmosulván, az oda kelmékkel megrakott triesti hajók viszszatértökben üres hajóikat ezen termesztvényekkel megrakhatják, 's igy költséges vasut épitésrül aligha gondolkoznak. Végre a' t—si grófnak tegnap elfogadott inditványa szerint „az Aldunától Károlyvárosig" mondatni rendeltetett. Ezen szakasz b. és c. pontjai valamint a' 8ik szakasz körül többféle észrevételek tétettek ugyan, de a' szerkezet elfogadtatott hasonlóul. Most egy m. gróf a' tegnapelőtt ő cs. k. Fensége által pártolt statusköltségen épittetésre akkoron tett igérete szerint térvén viszsza, mindenekelőtt megkülönböztetni kivánta ezen kifejezés értelmét. Ha az értetik alatta, hogy ő Felsége kormánya azon segédeszközökkel, mellyek rendelkezési alatt állanak, ezen vaspályát az utasitásban meghatározott föltételek alatt épitse, akkor szivesen reá áll, hogy ő cs. kir. Felségét az országos Rendek részről megkéretni kivánja, miszerint közbenjárás által ezen országos kivánság sikerülését eszközleni méltóztassék; 's más uton a' szónok e' vállalat létrejövésétnemis reméllí. Ha azonban a'statusköltségeni épités azon értemben vétetnék, mellyben azt a't.RR. venni látszanak, akkor ő egyenesen nemmel felel, mert igy a' vasut soha létre nem jövend, miután szakértő emberünk nincs, a' vallásos és politikai pártoskodások pedig a'létesitést legyőzhetlenül gátlandják 's igy e' vállalat nem volna egyéb, mint a' jelenkornak keserü gúnya 's az egész csak roppant haszontalan mü leendne, mellynek első fele elpusztuland, mielőtt a' második elkészülne. Ezen inditvány a' többség hangos helybenhagyását nyeré, mi azonban nem hátráltatá, hogy több szónok ellenvéleményét csakugyan kinyilatkoztassa. Különösen egy m. gróf nem akará a' kormányt mint felet látni, minthogy annak állása minden párton felül áll; de ő Felsége ezen vaspályát még sem fogná más pénzén épitni, mint Magyarország pénzén. Csak statuskölcsön leend, 's igy, mivel a' statuspapirosok al pariel nem kelnek, az épités sokkal drágábba fogna kerülni, 's miután végre ezen költségek az indirect adók fölemelése által fognának az országon megvétetni, más részről pedig a' nemzet, a'3ik 4ik és 5ik percentet biztositja, az egésznek nem volna más vége mint direct 's indirect fizetés. Ő tehát a' pályát a' választmány eljárása mellett társaság által kivánja épittetni; ha pedig ezzel kevesebbségben maradna, a' kormánynak több jogot nem kiván átengedni, mint azt, hogy ő is a' többiekkel versenyezzen. Miután pedig tudja, hogy az inditványzó gróf minden statuskölcsön ellensége, most pedig szándéka ellen olly javaslatot tett, melly egyenesen statuskölcsönre vezet, felszólitja, hogy inditványát vonja viszsza. Ezen felszólitás komolyan utasittatván viszsza, a' versenyzésre nézve is ellenkező véleményben volt az inditványozó, 's már csak illendőségnél fogva is kivánta a' kormányt megkéretni, nehogy competens legyen minden zsidóval. Ha pedig inditványa többséget nem nyerne, ő inkább társaság által szeretné épittetni a' pályát, mint a't. RR. értelmébeni statusköltségen. Egy másik gróf megjegyezvén, hogy a' választmánynak adott utasitás öszpontositja az ország akaratját, e' testületet más hatalomnak subordinálni nem akarná, a' német közmondásra emlékeztetvén: „Mit grossen Herren ist nicht gut Kirschen essen." Csak ugy lehet garantia a' kormány ellenében, ha az ez ügyben csak mint privát fog fellépni. Egy harmadik gróf 's egyházi főnök puritanusnak vallván magát, hazánknak minden statuskölcsöntüli nyolczszázados szüzességét mindenek felett becsülvén, azt továbbra is fentartani kivánja. Illy hangulaton folyának még tovább a' tanácskozások, midőn ő cs. k. Fensége azokat egyidőre félbenszakasztván, a' t. RRet elegyes ülésre meghivatá, mellyben a' hitelintézet iránti felirás szokott módon expediáltatott, a' t. RR. termökbei viszszavonulta után pedig a' tanácskozásokat folytatólag, a' mélt. FRR. közül még többen az inditvány mellett nyilatkoztak, mellyet is ő cs. k. fensége végzésnek kimondott. Ekkor egy m. gróf az országos választmánynak adandó utasitásba azon pontot kivánta iktattatni, hogy a'vállalatnak technikai vezetője ollyannak bizonyitsa be magát, ki már egy hasonló műnek felállitásával practicai tudományát is tanusitotta, mit jelenleg, midőn a' kormánnyal alkura lépni szándékozunk, még sokkal szükségesebbnek vélt, mint ezelőtt. E' kivánatnak azonban az adandó utasitás körüli végzés utjában állott. Egy m. gróf és főispán a' legutólsó végzést világosan oda kivánta értetni, hogy a'kormánynak elsőbbség adassék ugyan, de azért más társaság, melly a' vaspályát jutányosabb föltételek alatt elvállalná, mégis kirekesztve ne legyen; ugyszinte, miután az utasitásban a' föltételek maximuma foglaltatik, a' felirásban ő Felségét megkéretni kivánta, hogy közérdek 's az egész birodalomra háramlandó haszon tekintetébül az épitést talán még olcsóbban elvállalni kegyeskedjék. Ezen inditvány első részét a' fenséges elnök magában értetni kijelentvén, a' másiknak fölvételét nem ellenzé. A' végzés körül még némelly interpellatiók történtek, mellyek azonban a' személyességek terére annyira átvitettek, hogy azoktul tisztelt olvasóinkat megkimélendőknek véljük. Az ülés 3 órakor oszlott el.

317d. ker. ülés oct. 25kén. Elnökök Nikolics Izidór Bács, és Soltész János Tornamegyék követei; jegyző: Ghiczy, naplóvivő: Komlósy. Mielőtt a' tegnap félbenszakadt osztályozás folytatásába bocsátkoztak a' RR., hitelesittetett: a) a' Ludovicea nevet viselő magyar katonai intézet tárgyában készitett üzenet és felirásjavaslat, b) a' vakok, siketnémák és tébolyodottak intézete tárgyában készitett üzenet, felirás és törv. javaslat, és c) az elemi tanodák rendszeresitésére nézve kiadott k. k. rendelet 's a' müegyetem iránti üzenet és felirásjavaslat. Ezután az ajánlott összeg felosztására szükséges hatóságosztályozás folytattatott.*) A' megyék után következtek a'szabad kerületek; mellyeknek követei kerületeikre nézve szinte szerfölött terhesnek és igazságtalannak találták a' kulcsot annyival is inkább, mert a' kerületek a' mellett, hogy földjök legnagyobb részben terméketlen sivatag, a' hazának minden közterheit viselik, minek tekintetbe vétele mellett hatóságaikat, különösen a' Jászkunkerületek követe, az ország. választmány által tervezett osztályzatban alábbszállittatni kérte; de a' RR. többsége szavazat utján a' nevezett kerületet a' javaslott osztályzatban meghagyta. A' szabad kerületek tehát az ország. választmány tervezete nyomán következő osztályzatokba soroztattak: Jászkunkerületek a' 3dikba; Hajduvárosok kerülete 5dikbe; XVI szepesi város tovább a'6dikba; a' magyar tengerpart pedig a' 9dikbe. Folytatólag a' szabad kir. városok osztályzatára került a' sor. A' városi követek nagy része a' városokra szinte azon kivetési kulcsot, melly a' megyéknél megállapittatott, kivánták alkalmazni, t. i. a' föld területe szerint, nem pedig a' portalis összeirás nyomán, mert itt nem adórul, hanem csak subsidiumról van szó 's a' városok, mint nemes emberek csupán azon földektől rovathatnak meg, mellyek adó alatt nem állanak; ha pedig portákra fog tétetni a' kivetés, akkor a' városi birtoknak azon része is tetemesen és kétszeresen fog terheltetni, melly adó alatt áll, ha ezen adó alatti birtokot egyik vagy másik városban nem vélik a' többi adózóhoz aránylag terhelve, akkor a' portalis igazitás alkalmakor a' portákat szaporitsák, mert igazságosan ugyanegy birtok adóval, subsidiummal és más számtalan közteherrel nem nehezittethetik akkor, midőn a'nemesi rend subsidiumot fizetend. Tudják bezzeg a' városokat a' teher felosztásnál háromszorosan is megróni, de az alkotványszerü igazságos jogokbul kirekesztik 'stb. Némelly megyék a' városok kivánságát igazságosnak találták; más részről pedig kimutatták azon különbséget és anomaliát, melly akkor előállana, ha a' városok részről kivánt osztályozás elfogadtatnék, e' szerint Nagybánya fizetne 2,198 ftot, Szabadka 12,151 ftot, midőn Pest 1046 ftot és Buda 1085 ftot; ellenben az 5 sz. al.kulcs szerint Nagybánya fog fizetni 1848 ft, Szabadka 6261 ftot, mikor Pest 5343 ftot, Buda 2824 ftot 'stb. 's ezen kulcsot sokan a' méltányossággal jobban megegyezőnek állitották. Végre a' két kulcs közül, hogy mellyik alkalmaztassék, szavazatra bocsáttatván: 31 megye 17 ellenében az 5. sz. a. jegyzék szerint megállapitott felosztási kulcsot fogadta el. A'kevesebbségben maradt megyék, mellyek a' dunai városok aggodalmiban osztoztak: Pozsony, Soprony, Trencsény, Vas, Zala, Somogy, Hont, Győr, Fehér, Veszprém, Esztergom, Mosony, Árva, Turócz, Pozsega, Veröcze, Szerém. Ezután az osztályozás következőkép állapittatott meg, megjegyezvén itt is, mikép a' kir. városok is, leginkább a' kisebb t e r ü l e t e k e t birók, az osztályzatban annak igazságtalan léte miatt magokat alábbtétetni kérték: az 1ső osztályba soroztattak: Arad, Buda, Fehérvár, Pest, Pozsony, Soprony, Szabadka, Temesvár, Ujvidék, Zombor; a' 2ba: Győr, Kőszeg, Nagy-Szombat, Pécs; a' 3ba: Eperjes, Esztergom, Kassa, Komárom, Kismarton, Szakolcza, Debreczen; a' 4be: Bazin, Modor, Szentgyörgy, Eszék, Ruszt; az 5be: Károlyvár, Lőcse, Varazsd, Zágráb; a' 6ba: Beszterczebánya, Felsőbánya, Kézsmárk, Szatmárnémeti, Trencsény, Zólyom; a' 7be: Bakabánya, Bártfa, Bélabánya, Breznóbánya, Libetbánya, Körmöcz, Nagybánya, Selmecz, Szeben, Ujbánya; a 8ba: Kapronca, Korpona, Körös, Pozsega; a' 9be: Fiume és Buccari városok. Melly osztályzatok közt a' különbség egyik a' másiktól egy holdra az országos választmány tervezete szerint ½krban állapittatott meg, ugy hogy a' 9dik osztály fizet 1 krt, a' 8dik 1½ krt 'stb. az első pedig 5 krt.

*) Mult számunkban véletlenségből a' megyék közül az erdélyi részek kimaradtak, ezekre nézve tehát megjegyezni tartozunk, hogy azok a' 9dik osztályba soroztattak.

253. orsz. ülés a' t. RRnél. october 25kén. Ezen ülésben következő tárgyak voltak országos tanácskozás alatt: 1) Ő fölsége kormánya alá nem tartozó idegen tartományokkal folytatandó külkereskedés iránti üzenet, fölirás és törvényjavaslat. Ezután az itélőmester jelenté a' RRnek, miszerint a' FRR. a' hitelintézet tárgyában készitett fölirás és törvényjavaslatban megegyeztek 's azoknak ő Felsége elibe leendő fölterjesztése végett a' fenséges Nádor a' RRet elegyes ülésre hivatja, e'szerint a'RR. tanácskozásukat félbenszakasztván azonnal átmentek a' FRRhez elegyes ülésre, honnan az érintett fölirás és törvényjavaslat ő Felsége elibe terjesztetett; visszatértökkel pedig a' tanácskozás folytatása 2) az 1836: t. cz. még a' jelen országgyülés alatt leendő foganatositásárul szóló üzenet és fölirási javaslat olvastával kezdetett meg 's utána fölvétetett 3) a' Pestről Ausztria széleig, 's Debreczenig vezetendő vasut iránti 2ik üzenet; 4) a' törvények kötelező erejének kezdete, 's azoknak a' törvényhatóságokhoz leendő megküldése tárgyában készitett 2ik üzenet; 5) az urbéri törvényczikkek némelly §§ainak módositása iránti 2ik üzenet; 6) a' Ludovicea nevet viselő magyar katonai intézet tárgyában készitett üzenet és fölirás-javaslat; 7) a' vakok, siketnémák és tébolyodottak intézete iránti üzenet fölirás és törvényjavaslat; végre 8) az elemi tanodák rendszeresitésére nézve kiadott k. k. rendelet 's a' müegyetem iránti üzenet 's fölirás-javaslat. Mindnyájára nézve a' nélkül, hogy a' RR. valamellyiknek érdemleges tárgyalásába bocsátkoztak volna, a' ker. szerkezet meghagyatott.

318d. ker. ülés oct. 26kán. Elnökök és naplóvivő az előbbiek; jegyzők: Szemere, 's Ghiczy. — Sz. kir. Pest városában épitendő országház iránti üzenet, fölirás és törvényjavaslat hitelesitése után fölvétetett a' napirenden levő pénzügyi munkálatból az ország közpénztárába fizetendő sommának a' törvényhatóságok keblében eszközlendő személyenkinti kivetéséről szóló törvényjavaslat, mit S. m. követe egyenesen a' megyékre, mint mellyek a' helybeli körülményeket legjobban ismerik, kivánt bizatni; azonban ezen inditványt csupán 4 megye pártolván, a' többség egyszerüen elmellőzte. A' törvényjavaslat pontonkinti tárgyalása alkalmakor a' 9. §. felett, hol kimondatik: hogy megyékben, és sz. kerületekben az orsz. ajánlatnak terhét mindazon földtér viselendi, mellyek rendes adó alá nem tartoznak, és azok birassanak akárki által, haszonvehetőségöknek különböző fokozatihoz képest minden megyében 8 osztály fog a' következő módon megállapittatni. Az első osztályba jönek: Bács, Fehér, Mosony, Soprony, Torontál, Pest, Szerém, Temes, Tolna és Vas megyékben azon földtérek, mellyeknek holdja (egy holdat 1200 □ öllel számitva) évenkint 6 ftot, vagy ennél több jövedelmet behoz. Baranya, Békes, Csanád, Győr, Nyitra, Borsod, Csongrád, Esztergom, Komárom, Veszprém megyékben és Jászkunkerületekben azon földtérek, mellyeknek holdja évenkint 5 ftot vagy ennél többet hoz be. Abauj, Arad, Bars, Bihar, Heves, Szabolcs, Somogy, Torna, Verőcze, Zala, Gömör, Nógrád, Szathmár, Zemplény, Hont, Zólyom, Varasd, Szepes, Zágráb megyékben, Hajdukerületekben 's a' XVI. szepesi városban azon földtérek, mellyeknek holdja évenkint 4 ftot vagy többet hoz be. Körös, Sáros, Trencsény, Ung, Bereg, Krassó, Liptó, Pozsega, Ugocsa, Árva, Mármaros, Turócz, Kraszna, Zaránd, Középszolnok megyékben, Kővár vidékében 's a' tengermelléki kerületekben azon földtérek, mellyeknek holdja évenkint 3 ftot, vagy ennél többet hoz be. — A' megyék a' jövedelemnek itten kitett legnagyobb mennyiségénél nagyobbat nem határozhatnak; ezt azonban egyes helybeli körülményekhöz képest alábbszállithatják. A' többi osztályzatbeliek pedig a'kiszámitandó jövedelmekhöz képest az első osztályhoz aránylag fognak megállapittatni. S. m. követe itt ismétlé előbbi inditványát, ezen osztályzat ugymond, tanusitja annak mellőzhetetlen szükségét. Vannak némelly megyékben olly térek, mellyeknek holdja nem 6. de 20—30 forintot is hoz be, az tehát nem lehet igazságos, hogy ezek is csak annyit fizessenek, mint a' 6 ft jövedelmet hozó földek, mert igy a' nagyobb jövedelmet hozó földbirtok terhei a' kevesbet jövedelmező

földtérekre rovatnának, minélfogva több osztály szükséges, és minthogy a' megyék a' helybeli körülményeket leginkább ismerik, a' fölosztás igazságosan csak ezek által eszközölhető. Mire válaszul adatott, hogy a' 8 osztály a' megyék önkényének meggátlására állapíttatott meg. Igen kevés földtér lehet ollyan hazánkban, mellynek holdja 6 forintnál nagyobb jövedelmet hoz be, 's ezek legnagyobb része szorgalom által vált nagyobb jövedelmüvé, az orsz. választmány pedig leginkább arra irányzotta osztályzatát, hogy a' szorgalom az elnyomásig ne terheltessék, igy p. o. ha Tolna megyében a' dohánytermesztő föld többet ad 6 for. jövedelemnél, nem a' föld minemüsége, hanem a' szorgalom tényezője a' jövedelemnek; minélfogvást a' munkálatban megállapitott maximum sokkal kisebb igaztalanság, mintha számos osztályfok mellett a' henyék könnyebbitésével a' szorgalmasok tulterheltetnének. P. m. követe pedig elmondá, miképen ott, hol rendes adózási rendszer van behozva, az adó egyenesen a' birtokra, mellynek megvan a' maga bizonyos jövedelme, szokott kivettetni, igy vannak több helyen ablak- kémény- 'stb. adók, de nálunk ezen rendszert tisztán behozni nem lehet, hanem leginkább a' jövedelmet kell sinórmértékül használni a' nélkül, hogy ez által a' szorgalom elfojtassék. Mindenekelőtt, ugymond, legszükségesbnek tartom az osztályoknál a' minimumot meghatározni, 's én helyesnek látom S. m. azon állitását, hogy igazságtalan lenne, ha a' 20 ftos föld azon osztályba tétetnék, hová a' 6 ftos, mert sok helyen a' föld minemüsége vagy helyzete, p. o. ha a' piaczhoz közel áll, emeli a' jövedelmet; az igazságos arány fölosztás végett tehát szükséges lenne több osztályfokot nem ugyan a' megyék önkénye által határoztatni, hanem itt az országgyülésen megállapitani. Továbbá nagy anomaliát látok a' megyék osztályozásában; igen furcsa; hogy Bácsban azon föld jó első osztályba, melly 6 for. jövedelmet hoz, mig Mármarosban a' melly 2 for. jövedelmet ad, én azt tudom, hogy minden táj több vagy kevesebb jövedelmet ad, de nem látom okát annak, miért kellene az osztályokat igy sorozni. Én részemről az osztályokat az egész hazában általányosan állitanám föl, egyik másik megye közt semmi különbséget sem tennék, hanem kimondanám, hogy azon föld, melly p.o. bizonyos jövedelmet hoz, az első, a' második 'stb. osztályba tartozik. A mi az osztályok számát illeti, arra nézve szónok, hogy az igazság minélinkább megközelitethessék, 13at vélt meghatározandónak, fönhagyatván e' mellett egyszersmind a' megyéknek, hogy a' szükséges helybeli körülményekhöz képest alosztályzatokat is tehessenek, ugy mindazáltal, hogy például az első osztály utólsó alosztálya, a' 2dik osztálynál kisebb mennyiségü nem lehet. Igy p.o. az első osztályba jőnének azon földek, mellyek 10 forintnál több jövedelmet hoznak be, a' 2dikba pedig mellyek 9 forintot 'stb. a' 10dik osztályba mellyek 1 forintot; a' 11dikbe, mellyek 30 krt; a' 12dikbe mellyek 15 krt és a' 13dik osztályba azok, mellyek 15 krnál kevesebb jövedelmet adnak; e' szerint aztán a' jövő országgyülésre megtudhatnók, melly törvényhatóságok vannak fölöttébb vagy kevesebbé terhelve, 's a' szükséghez képest kijavithatnók. Egyébiránt azon megyékben, hol 10 forint jövedelmet hozó földek nincsenek, ott első osztályozás nem lenne, hanem ott kezdetnék az osztályozás száma, mellybe az összeirás nyomán a' legtöbb hasznot hajtó földbirtok soroztatik; igy például Mármarosban, hol a' legjobb föld 3 ftnál több jövedelmet nem ad, a' 3 frtos földek a' 8dik osztályba iktattatnának 'stb. Mások ellenben nem látták jónak a' sok osztályzat meghatározását, mert minél több lesz, annál több zavar fogna támadni, az osztályzatok megállapitása pedig, ha a'megyékre bizatik, szinte visszaélésekre ad alkalmat. S. követe ugymond, P. m. követe előadása is csak azt mutatja, hogy az osztályok meghatározását senki más inkább nem teljesitheti, mint a' helybeli körülményeket ismerő megyék, 's annálfogva inditványa iránt szavazást sürgetett. A' vélemények többfelé ágazta miatt, elsőben azon szavazat tüzetett ki: vajjon kivánják é a' RR. a' szerkezetet megtartani, vagy pedig módositani: 25 megye 22 ellenében ezutóbbi mellett nyilatkozott. Azután a' somogyi inditvány került szavazat alá, mit 29 megye 18 ellenében elvetett. A' kisebbségben maradt megyék, mellyek az osztályok meghatározását általányosan a' megyékre kivánták ruházni: Trencsény, Vas, Zala, Liptó, Somogy, Győr, Fehér, Bács, Turócz, Pozsega, Zemplény, Sáros, Ung, Szabolcs, Bereg, Mármaros, Csanád, Arad. Nem szavazott Nyitra, Soprony. Minek következtében P.m. inditványa általányosan elfogadtatott. Végre a' 14ik §nál, hol az urbéri telkek jövedelme rovatik meg, szavazat utján Pozsega Verőcze és Szerém megyékre, minthogy azon 3 megyében az urbéri jövedelem a' többi megyeétől lényegesen különbözik, külön osztály határoztatott.

254d. elegyes orsz. ülés oct. 26kán délutáni 5 órakor. A m. FRR. teremében következő k. k. leiratok olvastattak föl, mik később a' RRnél is kihirdettettek: a) Sacrae Caesareae etc. nomine benigne intimandum: Articulum de possidendi capacitate per Dominos Status et Ordines demissa sua dtto 12ae Octobris a. c. Repraesentatione substratum, Altefatam Suam Majestatem Sacratissimam cum eo benigne probare dignatam esse, ut sensus ejusdem, missa parte, quae variam recipere interpretationem posset — ad sequentia reducatur: Ob defectum Nobilitatis in Regno et Partibus adnexis natos, stabileque domicilium habentes, cujuscunque lege receptae Religionis non nobiles Regnicolas, dehinc ratione bonorum, quocunque titulo seu hactenus comparatorum, seu deinceps comparandorum Instituto „ex incapacitate possessorii" impeti nequire; redactione ejusdem ad solitam concertationem relegata. — In reliquo etc. — Magyarul: Ő cs. 's ap. k. Fölsége 'stb nevében kegyesen tudatik: a' birtokképességről szóló, a' KK. és RR. által f. e. october 12ről kelt alázatos fölirásukban fölterjesztett t.javaslatot Ő cs. 's ap. k. Fölsége ollykép méltóztaték helybenhagyni: hogy annak értelme kihagyván egy részét, melly különféle magyarázatokat nyerhetne, következőkre vezettessék viszsza: nemesség hiányából, az országban és kapcsolt Részeiben született, állandó lakással biró, minden törvényesen bevett vallásu nemnemes honfiak, az eddig akármiféle czim alatt szerzett vagy ezután szerzendő jószágokra nézve „birhatási képtelenség" cziménél fogva meg nem támadtathatnak, ezen törvényjavaslat szerkezete a' szokott megvitatásra hagyatván fen. Egyébiránt 'stb. b) Sacrae Caesareae etc. nomine benigne intimandum: Suam Majestatem Sacratissimam substratum Sibi per Dominos Status et Ordines in objecto transitus ab una Religione ad aliam Legis Projectum ea, quam ipsa argumenti gravitas deposcit, solicitudine ac maturitate expendisse, enunciatisque ope benignarum Suarum sub 5a Julii 1843 et 25a Martii a.c. ad Dominos Status et Ordines demissarum Resolutionum generalibus obtutibus Suis hic quoque firmiter inhaerendo, intuitu etiam subversantis meriti talem benigne cupere legalem iniri provisionem, quae parte ab una libertatem conscientiarum intactam relinquat, parte vero ab alia, principiis catholicae, aliarumque lege receptarum Religionum aut consentanea sit, aut saltem non praejudicet. Cum itaque articulus 26us 1791 dum §o 13o transitum a catholica Religione ad alterutram ex evangelicis, catholicae Religionis principiis adversari recognoscit, una ad tuendam conscientiae libertatem id duntaxat, ne is temere fiat, per idonea media praecaveri velit; Suam Majestatem Sacratissimam, hoc praecise scopo, ac in spiritu praecitati §i quoad transitum a religione romano-catholica ad alterutram ex evangelicis, id per condendam novam Legem disponi benigne desiderare: ut transire cupiens hanc suam intentionem coram curato, ad cujus parochiam hucdum pertinuit, ac in praesentia duorum per se deligendorum testium declaret, ac ad casum, si post evolutas quatuor hebdomadas, coram eodem curato ac iisdem, aut aliis duobus suis testibus se proposito suo ultro etiam insistere manifestaverit, receptis ab eodem curato, aut si is hoc se quacunque de causa difficilem praeberet, a praedictis suis testibus, super bina distincta hac insinuatione ac declaratione testimonialibus literis, cum his se apud ministrum, cujus sacra amplecti, cujusve Parochianis adscribi desiderat, ad effectuandum suum propositum praesentet, neque absque illis ad Religionis evangelicae professionem ac exercitium admitti possit; — occursuris transituum casibus per concernentes Ordinariatus via Consilii Locumtenentialis Regii Hungarici semestraliter ad altissimam notitiam Regiam perferendis. Quapropter Sua Majestas Sacratissima ultro benigne provocatos habere cupit Dominos Status et Ordines, ut condendae hoc in objecto Legis projectum praemissis adpromtare, altissimaeque Sanctioni Suae Regiae quoprius substernere velint. In reliquo. etc. — Magyarul: ő cs. királyi Felsége nevében 'stb. kegyesen tudatik: ő cs. kir. felsége az ország RReinek az egyik vallásról másikra átmenet tárgyában fölterjesztett törvényjavaslatát azon komolysággal és gondossággal, mellyet a' tárgy fontossága igényel, megfontolván és a' KK. és RRhez 1843. évi jul. 5kén és f. e. martius 25kén kibocsátott k. k. válaszaiban kijelentett általányos tekintetekhez szorosan ragaszkodván, a' jelen tárgy érdemében következő törvényes intézkedést kiván megtétetni, melly egy részről a' lelkiismeret szabadságát érintetlenül hagyja, más részről pedig a' katholika és egyéb törvényesen bevett vallások elveivel vagy öszhangzásban legyen, vagy legalább azokra nézve sérelmes ne legyen. Miután pedig az 1791: 26. t. cz. midőn a' 13 §ban katholika vallásról az evangelicaiak valamellyikéhez leendő átmenetelt a' katholika vallással ellenkezőnek elismeri, egyszersmind a' lelkiismeret szabadságának megvédésére, nehogy az vakmerően történjék, azt alkalmas eszközökkel akarná elháritani; ezen világos czélból és a' fenidézett §sz szellemében a' katholika vallásról az evangelicaiak valamellyikére történendő átmenet iránt alkotandó uj törvéay által azt kivánná kegyesen rendeltetni: hogy az átmenni akaró ezen szándokát azon lelkész, kinek egyházához eddig tartozott, és két önmaga által választott tanu előtt nyilványitsa, és azon esetre, ha négy hét elmultával ugyanazon lelkész és ugyanazon vagy más két tanuja előtt föltéte mellett további megmaradását kijelentendi, átvevén ugyanazon lelkésztől, vagy ha az akármelly okból ezt tenni vonakodnék, az emlitett két tanutól ezen két külön bejelentés és nyilványitás felőli tanubizonyság leveleit, ezekkel azon lelkésznél, mellynek vallására áttérni, és mellynek egyházába magát beiratni ohajtja, föltéte foganatositása végett megjelenjék, és e' nélkül az evang. valláshoz 's annak gyakorlásához nem is bocsáttathatik; a' történendő átmeneti eseteket az illető törvényhatóságok által a' nm. m. k. helyt.tanács félévenkint ő felsége legfelsőbb tudomásához juttatván. Minélfogva ő cs. k. felsége továbbad ohajtja kegyesen fölszólittatni a' KK. és RRet, hogy az alkotandó törvényjavaslatot a' főnebiekhez képest idomitsák és legfelsőbb k. szentesitése elibe terjeszszék. Egyébiránt 'stb. Az országos sérelmek és kivánatok tárgyában érkezett k. k. leirat közlését helyszüke miatt jövő alkalomra kénytelenittetünk halasztani.

319d. ker. ülés october 27kén. Mai tanácskozásra a' honfiusitásért folyamodók kérelmei valának kitüzve. Sz. kárpátvidéki megye követe fölöslegesnek sőt károsnak találta e' hazára ezen folyamodványok nyomán az indigenatus tárgyaltatását, miket annyival is inkább kivánt mellőztetni, mivel a' RR. többsége külön törvény által kiván a' honfiusitandókrul rendelkezni; szónok előbb ezen törvényjavaslatot vélte felveendőnek; itt, ugymond meg lesznek szabva a' feltételek's most, miután a' birhatási jog tárgyában kedvező k. k. válasz érkezett, a' honban lakó minden polgár szerezhet birtokot, 's lehet hogy még ez országgyülésen a' hivatalképesség tárgyában is fog alkottatni törvény, 's hivatalt is viselhet mindenki, a'nélkül hogyahoz nemesi levél kivántatnék, fölösleges tehát a' folyamodókat honfiusitani, sőt káros, mert ez által csak az adómenteseket az adózók rovására szaporitanók, annálfogva inditványt tön, hogy ha jelen országgyülésen a' honfiusitási t.javaslat szentesitést nem nyerend, egyetlenegy egyed se honfiusittassék. Az utána szólott megyei követ nem akart ezuttal a' honfiusitás czélszerütlenségébe bocsátkozni, azt azonban megjegyezni kivánta, hogy a' jogokat 's kiváltságokat nem akarja ő a' hon egy polgárától is megtagadni, sőt mindenkire egyenlőn ohajtja kiterjeszteni; de midőn azt a' hon azon osztályára, melly a' közterheket viseli, ki nem terjeszthetí, midőn a' 600 ezer polgárra az alkotványos jogokat a' FRR. kiterjeszteni vonakodnak, akkor az adózók rovására egyeseknek, kik e' hazára nézve legkevesb érdemeket sem tettek, kiváltságos jogokat kegyelemkép osztogatni nem látta czélszerűnek. Átnéztem, ugymond a' szónok, ezen folyamodványokat, 's őszintén megvallom, igen megbotránkoztam azon szemtelen dicséreteken. Eddig azt mondották az idegenek, hogy a' magyarnak nincs tudománya, 's ím egyik folyamodó még is azt állitja, jóllehet Dánia partján született, miszerint élte zsengéjétől fogva legnagyobb vágya volt a' magyar mivelt tudományos nemzet tagja lehetni, 's még azt sem tartja méltónak folyamodásában megemliteni: vajjon birja é a' magyar nyelvet. Mult évben, midőn a' magyar nyelv volt tárgyalás alatt, a' német ujságok azt kürtölték, furcsa, hogy a' magyar nemzet az európai mivelt nemzetek sorába akarja magát felküzdeni, pedig egy német többet használt az emberiségnek mint az egész magyar nemzet, 's most azoknak egyes tagjai honfiusitásért folyamodnak. És ha vizsgálom, hogy mi lehet e' vágynak oka: vajjon ők polgárai akarnak é lenni hazánknak? Nem, hanem kisül, hogy nemesek szeretnének lenni, hogy adómentes birtokot vásárolhassanak; ők minden teher nélkül kiváltságos előjogokat kivánnak szerezni, ők nem lennének ollyanok, mint legjobb aristokratáink, kik a' közteherviselésben a' néppel osztozni kivánnak; tanusitja ezt az, midőn V. megyében a' közös teherviselés megbukott, egy egyed, kinek pergamentjéről még csörög a' porzó, ősei véréről szólott, tudok olly fördi tagokat, kiken neveikről megismerhetni az indigenatust, a' magyar nemzetiség ügyében, midőn ezen kérdés mult évben szőnyegen vala, nem

a' legnagyobb rokonszenvvel viseltettek; tisztelem én mindenkinek meggyőződését, de minden honfi legfőbb kötelessége saját nemzetiségét szilárditani, kik ezt nem teszik, azok szülegyilkosok, 'stb. Az egyik folyamodó érdeméül azt teszi,hogyő magyar leányt vett nőül!ha tehát házassága szerencsés és boldogitó, akkor a' jutalmat megnyerte, ha pedig ellenkezőkép van, azt a' t.hozásnak kipótolni nem feladata; mondja egy másik, hogy az imperialis kamránál 30 évig szolgált, eszembe jut, mikép ő hivatalánál fogva tán egyik eszköz lehetett arra, hogy Magyarország gyarmati állapotban tartassék; egy harmadik azt állitja érdemül, hogy a' harminczadnál számos évig hivataloskodott, 's midőn ezt olvasom, eszembe ötlik a' beregi mesterlegény, ki azért, mivel magyar utilevéllel volt ellátva, viszszautasittatott; midőn végre mások azt állitják, miként ők a' cs. hadseregben szolgáltak, akkor az 1823ki eseményekre emlékezem 'stb. Én nem nemesekkel, hanem polgárokkal akarom szaporitani hazámat, ezeknél inkább szeretném, ha gazdag földmivesek,gyárosak,iparüzők 's t.i. jönének hazánkba, 's különös, hogy nem azok, kik e' hazára nézve számos érdemet szereztek,és kik a'közterhekben osztoztak, jutalmaztatnak, hanem kik külföldön tettek érdemeket. Szónok tehát az inditvány mellett nyilatkozott, annyival is inkább, mivel a' birtok és hivatalképesség meg lesz állapitva; ha azoknak, kik hazánkban ohajtanak lakni,pénzök van,birtokot,ha pedig eszök van, hivatalt szerezhetnek, különben is szónok ezen honfiusitást valóságos satyrának ismeri, hogy ezen országgyülésen néhány idegen egyednek akkor kegyelmi jogokat akarunk osztogatni, a' midőn 600 ezer polgár alkotványos jogait kivivni nem birjuk. A' később szólott P. megyei követ is hasonló értelemben nyilatkozott, a' honositás, ugymond, nem lehet egyéb, mint egy tag fényét, ki már a' hon érdekébe beolvadott, törvény által constatirozni, ez igazi értelme a' honosodásnak, azon mód, melly eddig gyakoroltatott, nem volt egyéb licitationál,nem tartom megegyezhetőnek a' nemzet méltóságával, hogy ez vagy amaz külföldi eredetünek, a' kiváltságos jogok kegyelemkép, ingyen vagy taksafizetés mellett adassanak meg, mert ezt jogosztásnak mondani nem lehet 'stb. Ezen előadások után szavazás sürgettetett, 's kérdésül kitüzetett: kivánnak é a' RR. jelennen honositani vagy nem? 39 megye 10 ellen igennel szavazott. De szavazás közben sokan utasitásaikra hivatkoztak; K. megye követe ugymond, a' dolog mostani állásában a' kifejtett eszmék egy részről korán más részről későn adattak elő, mert ezen tárgy még a' sajtó utján vitatás alatt nem volt, melly a' küldőkre benyomást eszközölhetett volna, egyébiránt megjegyzé, miszerint más nemzeteknél is megvan, hogy a' t.hozás ad idegeneknek polgári jogokat. T. m. követe megismeré, mikép ezen honfiusitásban sok anomalia fekszik 's mindenki, még a' törvényhozás is szeret kegyelmeket osztogatni 's miután ezen joga fenáll a' nemzetnek, azt addig le nem teheti, mig a' kormány ezen jogával él. Nem kell abban féltékenyeknek lennünk,mert az aristokratiának gőgje annál inkább szokott erősödni, minél kevesebbre szorittatik annak száma, vegyiteni kell ezen osztályt és szaporitani, annál inkább, minthogy ezután ugy is fizetni fog. Vannak számosan a' honfiusitottak közt, kik a' haza jó ügye mellett küzdenek ugy,mint ellenben találkoznak a' legtörzsökösebb magyar születésüek közt, kik a' nép szivvérét kipióczázzák. Semmiféle nemzet nem volt, melly az aristokratiát 's ezzel a' kiváltságos jogokat megszüntetni ügyekezett, hanem az alsóbb osztályt emelte föl, 's a' jogokat mindnyája közt megosztotta 'stb. Egy városi követ inkább a' belföldieket, kik a' hazában tettek érdemeket, gyárokat állitottak, kivánta volna megjutalmaztatni. Egy másik leginkább azért ellenzette az indigenatust, hogy a' feudalismus kinövései ne terjesztessenek 's azon állitás, ugymond,hogy vannak törzsökös magyar születésüek, kik a' népet pióczázzák, ide nem alkalmazható, mert midőn ezt bizonyitjuk,akkor csak az a'következés hogy a' pióczák száma ne szaporittassék 'stb. A' kevesebbségben maradt megyék: Nyitra, Nógrád, Hont, Zólyom, Pest, Szepes, Borsod, Ugocsa, Csanád 's Torontál.— Ezután némellyek bizonyos föltételeket kivántak meghatározni, hogy t.i. Magyarországban lakjanak 'stb. de ez ezuttal mellőztetvén, elővétettek az egyes folyamodások, 's közülök kétszeres szavazat által ülés és szavazat nélkül dijfizetés mellett következők honfiusittattak: gr. Crouy Miklós, Schaumburg Vilmos lippei herczeg, b. Lederer Károly, Wattmann József, b. Myrbach Károly, b. de Pont Alfonz, b. Vuesthof Károly és Fridrik, gr. Bombelles Henrik és Parraviccini Aloiz.

255d. orsz. ülés a' mélt. FRRnél oct. 28kán délelőtti 11 órakor. E' különös fontosságu ülés tanácskozásainak anyagot nyujtott a't.RR. üzenete az orsz. szükségeinek födözésére leendő orsz. ajánlatról 's az orsz. közpénztár jövedelmeinek beszedése 's kezelése módjáról. A' haza szükségein segiteni minden rendü szónok késznek nyilatkozott,csupán azon különbséggel, hogy némellyek csak egyszerü nemesi subsidium, mások egy országgyülésről a' másikig megrendelendő adakozás, mások ellenben állandó teherviselés által vélték e' közszükséget pótlandónak. A' nemesi subsidium ellenében a' nemnemesekkeli közös teherviselés állittatott. A' somma iránt egy m. gróf inditványára sok szónok három évre egyegy millió ezüst frt megajánlását csekély tehetséginknek megfelelő mennyiségnek találta, mások pedig a' t. RR. által ajánlott sommát elfogadták; ismét mások az ajánlandó somma mennyiségét a' kezelés megállapitásától függesztek föl. A' majd estvéli 5 óraig tartott ülésben a' három évre közösen ajánlandó egy millió végzésül kimondatott,az üzenet többi részei fölött a'tanácskozás más napra halasztatott.

320d. ker. ülés oct. 28kán. Mai kerületben tanácskozás alá került a' hivatalképesség tárgyában átküldött 2dik válaszüzenete a' FRRnek; a' RR. közül bár találkoztak néhányan, kik a' nem nemesekre az általányos hivatalképességet nem kivánták kiterjeszteni, de a' többség a' FRR. javaslatát közfelkiáltás által elfogadta. Továbbá fölvétetett a' zsidók dolgárul szóló 2dik válaszüzenete a' FRRnek; erre nézve azon pontok, melylyekre a' két tábla közti egyezség megtörtént, ő Fels. elibe terjesztetni rendeltettek, a' többire pedig a' RR. előbb kifejtett nézeteiket tartották meg. — Ezután a' k. k. leiratok kerültek tárgyalás alá,'s közülök először az olvastatott, melly a' házaló kereskedők iránt S. m. panasza következtében fölterjesztett fölirásra érkezett. A' RR., miután a' házaló szabad kereskedés az ország legnagyobb részében világos törvény ótalma mellett gyakorlatban van, a' k. kir. leiratot el nem fogadhatták, hanem az első fölirásban kifejtett elvek nyomán kedvező k. kir. leirat kiadása fog sürgettetni. Folytatólag előkerült a' decretalis napok megszüntetése tárgyában érkezett k. k. leirat, valamint ez, ugy az országgyülési költségek iránti k. k. leirat is elfogadtatott. — Továbbá azon k. kir. leirat következtében, melly azon felirásra érkezett. miben kéretett ő felsége, hogy a' fölterjesztett törvényjavaslatokra kiadandó k. kir. válaszaiban észrevételeit a' t.javaslat szavaira is tegye meg, Cs. m. inditványára, a' mult országgyülésen kijelentett ovások ismétlése mellett a' concertatióra választmány leszen kiküldendő, mihez a' megyék részről kerületenkint 2, a' városok részről 2, a' szabad kerületek és káptalanok közül egyegy tag fog választatni. Ellenben örömmel fogadták a' RR. ő felségének a' birtokképesség kiterjesztését tárgyazó k. k. leiratát. Az országgyülés berekesztését elhalasztó k. k. leirat felolvasása alkalmakor T. m. követe nem kivánta a' mult alkalommal e' tárgy körül kifejtett nézeteit ismételni, hanem inditványt tön, hogy a' multkor tett ovás, minthogy az okok ez alkalommal is ugyanazok, ujittassék meg. Cs. m. követe pedig elmondá, mennyi teendőji vannak e' nemzetnek, 's a' legfontosabb tárgyak már ez országgyülésen idő rövidsége miatt el nem intéztethetnek; hogy a' nemzet forró ohajtása minélelőbb teljesittethessék, szükséges lenne ő felségét az 1836ki orsz.gyülés példájára felirás által megkérni a' végett, hogy jövő évi november első napjaiban az orsz. Rendeit Pestre országgyülésre összehini méltóztassék; egyszersmind a' szállások tárgyában kiadott k. k. választ az 1836ban kibocsátott k. k. leirattal összeegyeztetni kellene,'s erre hivatkozva a' felirásban kijelenteni, miképen őFelsége az 1836ki orsz.gyülésen adott válaszában megigérni méltóztatott, hogy maga kényelmét az ország kivánságának szivesen alárendelendi, 's miután a' szállások iránt is törvény fog alkottatni, reménylik az orsz. RR. hogy ő felsége a' nemzet méltó vágyait a' fontos tárgyak elintézhetése végett Pestre egybehivandó orsz.-gyülés által teljesiteni fogja. Mindkét inditvány az általányos többség helyeslése mellett elfogadtatott. — Végre a' szabad átmenet tárgyában legközelebb érkezett k. k. leirat vétetett fel, B. m. ősz követe itt üdvözölve köszöntötte ő felségét, hogy a' vallás szabadságát azon állapotba, mint 200 év előtt 1608ban volt, visszahelyeztette, semmit sem kételkedvén azon, hogy a' szentesitendő törvények végre ne hajtassanak, sőt reméli és hiszi, miszerint általa a' vallásbeli viszálkodások el fognak mellőztetni, melly kijelentésben a' RR. is osztozván, a' k. k. leirat elfogadtatott. A' sérelmek 's határbeli viszonyok érdemében kiadott k. k. válaszok pedig a' szükséges megvizsgálás és t.javaslat- készités végett a' kiküldött választmánynak kiadattak.— Ezután a' pénzügyi munkálatból az ország közpénztárába fizetendő summának a' törvényhatóságok kebelében eszközlendő személyenkinti kivetéséről szóló törv.javaslat hátralevő része jött vizsgálat alá. A' 33dik §nál B. megye inditványt tön, hogy a' tőkepénzesek is rovassanak meg, de a' többség szavazat utján 28 szóval 18 ellenében azt, mint létesithetlent elmellőzte 's az ország. választmány javaslata némi módositásokkal elfogadtatott. A' munkálat befejeztével végre Sz. m. követe felszólitá a' RRket az 1715: 8. t. teljesitésére, hogy miután az or.gyül. véghez közeledik, a' hadiadó eddig szokott óvások mellett ajánltassék meg, küldőim, ugymond, engem e' részben felhatalmaztak és ámbár megismerik, hogy azon somma, melly közadóul eddig ajánltatott, a' legszorosabb gazdálkodás mellett sem elegendő a' közszükség födözésére; de más részről figyelembe vették az adózók jelen terhelt állapotát, a' mostaninál nagyobb összeget adni nem akarnak, hanem megajánlják a' most fizetett mennyiséget, ezzel pedig, meg kell vallani, azon sulyos akadályok mellett is az adózó nép ereje nem fogyasztatik, mivel ugyanezen összeg ajánltatott meg 1765ben is's azóta a' nép száma szaporittatván, rajtok az urbéri törvények által is könnyebbittetett.— Az utána szólott T. m. követ az inditványt koránlotta, mert, ugymond, meddig a' törv.hozás bizonyos tárgyak iránt nem jö a' kormánnyal tisztába, addig az adó állapotába bocsátkozni nem lehet. Nem akarok sok pontot emliteni, elég legyen a' katonai élelmezést és szállásozást megérinteni, ugyan kérdem: lehet é addig az adórul szólanunk, mellyel a' szegény nyomorult adózó terheltetik, mig ezen tárgy, minek elintézése már félszázad óta szüntelen sürgettetik, az adózók nyugalmára valahára be nem végeztetik, annálfogva az inditványt mellőztetni kivánta. Ez értelemben elmondatott még, mikép higgadt kebel kell ezen ügy tárgyalására, mert ollyanok fejére illesztetik a'teher, kiktül azt sem kérdeztük meg: vajjon elbirják é vagy nem;midőn más bőréről van szó,akkor 1 óra alatt milliók felett akarunk rendelkezni, de ha arról van, hogy a' nemesség néhány százezret az ország közszükségei födözésére segedelmül ajánljon, akkor annak megfontolására hónapokat kivánunk. Nincs fonákabb elv sehol mint nálunk, hogy a' birtokos osztály igen kevés vagy épen semmi teherben sem részesül 's csak a' legszegényebb népre rovatik az adó 'stb. Különben ne felejtkezzünk meg azon számtalan indirect adórul, mellyet a' kormány tetszése szerint időről időre fölemelhet,ki vagyunk mi vetköztetve a' kereskedési viszonyunk megállapitására szükséges vámviszonyok fölötti rendelkezhetésből, ezen sérelmink orvosolva nincsenek, a' királyi városok ügye sincs még elintézve 'stb. Voltak, kik mindezek orvoslásaig az adó megajánlásába bocsátkozninemakartak,továbbá hosszasan elsőroltatott a' végrehajtó hatalomnak semmit nem tevő, sőt haladásgátló iránya, más részről pedig, hogy az adó-megajánlás a' törv.hozás mulhatlan cselekvései közé tartozik, 's ha a' kormányt egy magasb szempont a' haza jólléte elömozditására nem vezérli, akkor ezen 4 millió által, mi hallatlan csekélység, őt kényszeriteni nem lehet. 'stb. Végre azon kérdés tüzetett szavazás alá: vajjon kivánnak é a' RR. az adómegajánlásba ezuttal ereszkedni vagy nem? 31 megye 18 ellen igennel szavazott. Azután a'mennyiségről volt szó 's 37 megye 18 ellen 4 millió forintot ajánlott.

321d. ker. ülésb. oct. 28kán esti 6 órakor, tanácskozási tárgy a' honfiusitást kérők folyamodásinak folytatása. A' tegnap elősoroltakon kivül ma köv. nyertek dijfizetés mellett ülés és szavazat nélkül honfiusitást Müller József Keresztely; Reichetzer Ferencz; b. Scrbenszky Fülöp: b. Höller Bertram Móricz; Bretschneider Fridrik; linthali b. Gramont Ferencz; b. Wildburg Móricz; b. Scholten Emil; Lipka Ferencz; b. Rueber Henrik; Saar Lajos; bilgeni Haas Ferencz; gr. Buttler Sándor gr. Buttler János érdemeinél fogva dij nélkül. Ezek bevégeztével Sz. m. követe inditványt tön: fejeztessék ki az üzenetben, mikép a' honositottak törvénybe csak akkor iktattassanak,midőn a' dijt lefizetendik, mi is a' mult törv.hozás alapján elfogadtatott.

Tornai közgyülés. Torna megye mult közgyülése, az első alispán betegsége, a' másodiknak pedig országgyülésen távolléte miatt, alulirtnak, mint idősb főszbirónak elnöksége alatt tartatott és sept. 7kén fejeztetett bé; minthogy pedig 18án szinte közgyülés volt, 's a' tárgyak megoszlának, — ezen kevés közérdekü fordult elő: mindazáltal azok közül is az érdekesbeket a' közönség tudomására juttatni már csak összeköttetés miatt is szükségesnek láttam, mellynek egy törv.hatóság közdolgai folytatásárul szóló tudósitások között létezni kell. A' követjelentés folytában elökerülvén az orsz.gyülési szállásbér- fizetés felőli intézkedés, 's annak folytán az egész orsz.gyülési költség fizetés felőli rendelkezés

PEST, csütörtök nov. 7kén

JELENKOR.

1844. 89dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kinevezés, előléptetés, országos pénztárnok Pajthényi Sándor †; Készpénz és kölcsön folyt. Országgy. közlemény (oct. 28d. frdi ülés részletei a közteherviselés ügyében mondott két rendü jelesb szónoklattal; oct 29d frdi ülésb. a' közpénztár-kezelésmód; az napiker ülésb. hadi-adó a ánlat föltételei, t.javaslat szerkesztő vála ztmány tagjai; kezdeményi jog iránti vita; csődtörvények módositása, lehuzási dij; egyetem állapotja; egyház adományosak tszékei, jobbágyok ált li'sföárulás; hajózásgátló akadályok; oct. 2-d. frdi ülésb. orsz pénztárkezelés folyt; ker. ülésb. orsz. pénztár számadási jelentés; oct 30d. orsz. rdi ülésb. a' hadiadó az azt il ető fölirással 's ez ügyben történt nyilatkozatokkal; oct. 31d. frdi ülésb. közadói 's hivatalképesség fölirás elfogadtatott; középponti vasut, orsz alaptőkeül 3 esztendőre évenkint egy millió 's igy összesen 3 millio ajánltatott; c. napi orsz. rd. ülésb. orsz. utvonalok; nov. 1sőjei ker ülésb. concertat onalis választmányi tagok vegyes házasságok; orsz. rdi ülésb. concert választmány kiegészittetik; pénzügyi osztályozás; frdi ü és: a' közmunkák iránti, t.javaslatot; nov. 2d. ker. ülés ped g a' katona-élelmezési választmány 2d. jelentését fogadta el 's folytatandó alku- 's megváltás alapul egy milliót határzott; orsz. rdi ülésb. honositási ügy, frdi ülés a pénzügyi munkálatot folytatá az egy millióhoz ar nyozván a' kitüzött összegeket; Esztergom és Sáros megyei közgyülések.)

Spanyolország (az alkotványváltoztatási terv vázlata; d Carlos és Krisztina közt létesültnek állitott családi egyezés fővonalm; Espartero nyilatkozványa sok főben szeget üt.)

Anglia (a' királyné Victory (Nelson diadala 's eleste által elhirült) hajón; a' terjedékeny német faj Skótziában; Wellington Etonban; katonaköltség Irlandra; Ellenborough 's a' keletindiai társaság kormánya; Ashley l. megtiszteltetése sat. Belgium vámszövetsége; Mathew atya részire aláirás.)

Franczia ország (algiri gyarmatositás, Dumont d' Urville szobra sat.)

Németalföld (trónbeszéd kivonata.)

Olaszország (tiberi gőzhajozás akadályai; libanoni keresztyének sorsa.)

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs.'s ap. kir. fels. Varga János győri káptalanb. kanonokot 's locsmándi egyházkerületi főesperest prinui boldogs. szűz apát czimével méltóztatott felruházni.

A' nm. m. k. udv. Kincstár a' kulai k. kam. számtartó hivatalnál megürült ellenőri helyet Gesztesy József palánkai számtartóhivatali irnokra ruházta.

Komáromi Paj hényi Sándor, orsz. pénztárnok és tb. nov. 4kén élte 50dik évében huzamosb sulyos betegség után elhunyt Budán 's Pesten a' váczi temetőben takarittatottel. Reménytelenül történt halálát baráti's ismerősi 's főleg özv. Stand Mária két árvájival méltán kesergik Béke a' korán hamvadóra!

Készpénz és kölcsön folyt **I. Az Adó.** Sokféle nézetek vannak ugyan a' közlekedési 's kereskedési utak dolgában, mellyekbe provincialis érdekek vegyülvén, mindenki maga terve mellett harczol, illyenek az eszék-bródi hajózási csatorna, illyen a' Buda-Pestről Fiumébe vonandó vasut. Hogy az első a' közös haza kivánatának nem felel meg, a' duna-fiumei vasut-épitésre vállalkozott fiumei társaságnak párhuzamokban előadott értekezései olly világosan tanusitják, hogy a' felől többé kételkedni sem lehet: a' második pedig melly egyenesen Budapestet kivánja Fiumével összekötni, még most nemcsak azért nem pártolható, mivel a' vukovár-fiumei vasutnál nevezetesen költségesebb leend, hanem azért is, mivel a' legszükségesb kiviteli áruczikkek legolcsóbb 's legnagyobb mennyisége nem Budapest, hanem az aldunai és tiszai vidékeken létezik 's igy innen az áruczikkeket több vagy kevesebb költséggel elsőben talán a' Tiszán le a' Dunáig, onnan ismét a' Dunán fel Pestig kellene szállitani, melly szállitással már magunk sokkal drágábbá tennők azokat a' fiumei tengerparton is, mintsem ha azok Vukovártól szállittatnának Fiumébe közvetlen, minek következtében Odeszszával és Galaczczal való concurrentiánkat hibás intézvényinkkel terhelnők, holott minden boldogságunk csak attól függ, ha termesztési és szállitási olcsóság által ezeket kirekeszthetjük. Nem provincialis érdek tehát, mint némellyek gondolják, a' vukovár-fiumei vasut, hanem olly közhaszon melly a' haza minden megyéjibe kereskedési mozgalmakat 's nevezetes hasznokat árasztand. És az által hogy Vukovárat fog fölhalmozva lenni a' tengerre szállitandó terményeknek nagy mennyisége, nemcsak Slavonia és Horvátország fog nyerni, hanem az egész haza. Wallau mérnök a' vukovár-fiumei vasut építési költségit 11,500,000 p. forintra teszi, e' mellett még mellékes vonalokra számit 1,200,000 ft. a' Luizaut megvételét teszi 1,150,000 olly formán, hogy a' vasut még most ugyan vontató-lovakra legyen építve, de ugy hogy az idővel gőzszekerekkel (locomotiv) lehessen használható. Mi a' Luizaut megváltását illeti, azt a' méltányosság is kivánja, mellynek azonban a' vasut elkészülte után, kivált ha a' tariffa lehetőleg legkisebbre csökkentetik, kevés haszna leend. Mi pedig a' mellékes vonalokat illeti, mellyekre Wallau 1,200,000 forintot számit, ezeket még mostan mellőzni lehetne, hogy a' provincialis érdek föl ne izgattassék, mintha csak Slavónia és Horvátország boldogittatása volna tervezetben. E' szerint a' vukovár-fiumei vasut vontató-lovakra épitve

lenne, magában	11,500,000 ft.
Luizaut megváltása	1,150,000 ft.
Összesen .	12,650,000 ft.

Mivel azonban előre látható, hogy a' lovakkali vontatás galyibája miatt ugy is gőzkocsik fognának használtatni, értekező legczélirányosbnak vélné, kivált ha a' Luizaut megvásároltatik, mellyen minden ember kedve szerint fuvarozhat, az irt vasutat egyenesen gőzszekerekkel (locomotiv) látni el. Igy vegyük ezen vasut költségit összesen 14,000,000 ftra. Ha ezen összeg telekdijból fog kiállittatni, kamatja nem járván, csak a' fentartási költségekkel leszen a' szállitás terhelve. Ez ló-erőre számlálván találtatott 64½ mérföldre 33¼ krra mázsájától, pozs. mérejétől pedig 28⅛ kr. Ez olly olcsó szállitás Dunától, a' tengerig melly hihetőleg az egész ádriai tengerről mind Odessza, mind Galacz concurrentiáját teljesen kirekesztvén, az egész gabona, dohány, repcze és némileg a' borkereskedést is kezünkbe adná. A' minimumnak fölvett 1,500,000 mázsa kivitelnél semmiképen nem marad, hanem az hihetőleg 3—4 millióig is szaporodik. Mi legyen a' készpénzzeli, mi a' cserekereskedés jövendőre ezen vasuton? meghatározni még csak hozzávetőleg sem lehet, tán még sem lesznek reményink igen hevesek, ha felvesszük, hogy évenkint ezen uton külső országokból 7—8 millió ezüst ftot be fogunk kapni, melly haszon az országnak termesztő és iparos megyéjire ki fog áradni: 's mivel telekdij utján a' fenirt 14 millió az egész országból került ki, az maga után érezhető pénzszükséget sehol hagyni nem fog. Bizony, ha tengerpartunk és kikötőnk nem volna, illyet háboru által is kellene a' töröktül foglalni, kiknek egyébiránt fölösleg tengerpartjaik vannak: pedig csak egy hadi demonstratio is többe kerülne a' nemességnek, ha kötelességére szoritva maga költségin kénytetnék táborba szállani, mint mibe a' vukovár-fiumei vasut fog kerülni. Ne éljünk tehát adómentességünkkel vissza, midőn azt a' haza java annyira követeli, mutassuk meg termékink világra eresztésével, hogy nemcsak vagyunk e' földön, hanem érdemesek is ez áldott ország birására, 's nem kiméljük áldozatinkat a' szeretett haza felvirágoztatására.

II. **Kölcsön.** 1) Durva moraj hallatszik a' távolban — nem fizetünk! — minthogy a' nemességnél megyékben sem érték, sem tudomány, sem ész, sem jó erkölcs mint qualificatio nem kivántatik; minthogy a' tudatlan nyers tömeg talán százannyira is megy mint az értelmiség; 's minthogy a' többség 's ezzel a' tudatlanság és butaság határoz: látnivaló, hogy igy jövendőséget illető országos végzések megyei uton létesithetlenek, a' romboló, verekedő, gyujtogató buta elem soha semmi fizetésbe belé nem egyezik, 's lassankint még azon megyék is visszahuzhatják magokat, mellyek a' telekdijat már egyszer elfogadták. Szomoritó dolog volna ugyan, ha e' miatt a' vukovár-fiumei vasutat az ország önerejéből nem épithetné: de mégis mivel az megesheto, lássuk: miképen lehessen kölcsönpénzzel azt felállitani. Ez uton ugyan sokkal nehezebb, és költségesb az épitkezés, mig egyfelől 14 millió kölcsönt, e' pénztelen hazában 4% kamatra még apró részvények utján sem szerezhetni összve, 's igy külső pénzbirtokosakhoz kell folyamodni. Szerencsére mint Bänder és Nebenius mondják, a' pénzbirtokosak biztos földhypothekára miveletlen országoknak igen örömest kölcsönzenek akármennyi összeget 3% kamattal is. A' mint látjuk Spanyolországban a' higanybányák hypothekájára nagymennyiségü pénzt szedett fel az ország, 's igy hihető hogy Magyarország is ha nem három, legalább 4%re 14 millió frtot könnyü szerrel fölvehet. Igen is — de mivel a' vasut nyolcz esztendőnél előbb nem épül meg, az évenkint felkért 's elköltött pénz kamatját pedig fizetni kell, látni való, hogy mig a' vasut jövedelmezhetne, addig kamatképen még néhány millió lesz fizetendő, 's igy már ezen uton a' vasut többe fog kerülni 14 milliónál: 's pedig ha felveszünk kölcsön

1 évb.	2 milliót.	kam.	80000	fizetjük	8 évig	640000 ft.
2 „	2	—	„ 80000	—	7 „	560000 ft.
3 „	2	—	„ 80000	—	6 „	480000 ft.
4 „	2	—	„ 80000	—	5 „	400000 ft.
5 „	2	—	„ 80000	—	4 „	320000 ft.
6 „	2	—	„ 80000	—	3 „	240000 ft.
7 „	1	—	„ 40000	—	2 „	80000 ft.
8 „	1	—	„ 40000	—	1 „	40000 ft.

Kamatok épités alatt	2,760,000 ft.
ehez a' felvett kölcsön	14,000,000 ft.
Összes kölcsön .	16,760,000 ft.
Utólsó négy esztben már a' vasut némi jövedelmeket adni fog, ezt tesszük .	760000 ft.
mégis leszen fölveendő	16,000000 ft.

Ezen pénzösszeg évi kamatja 4%el 640000 ft. Igenis de a' hitelező pénzbirtokosaknak az ország örök időkig adósa lenni nem akar, teháta' kölcsönt vissza kell fizetni, mellyre 62 esztendőt vevén föl, az épitési nyolcz évvel együtt tesznek 70 esztdőt, kérdés: ha a' fenirt 16 milliót 70 év alatt leróni kivánjuk, mit kell évenkint fizetni? Ezt megmutatja az annuitások számvetése, mellyben ha teszszük

A' kamatlábat 100tól	η
A' kölcsönvett pénzt	P
Az visszafizetési évek számát	n
Az évenkinti fizetést	p

$$p = \frac{\eta . P}{1 - \frac{1}{(1+\eta)^n}}$$

A' kamatláb 4% levén . .	$\eta = 0{,}04$
a' felvett pénz	P=16,000000
a' kifizetési évek száma .	n=70

leszen az ország részéről évenkint fizetendő

$$p = \frac{0{,}04 . 16000000}{1 - \frac{1}{(1+0{,}04)^{70}}} = \ldots 683921 \text{ ft.}$$

azaz ha 70 esztendőig folyvást minden évben 683921 forintot fogunk fizetni, ekkor a' felvett 16 millió mindenestül végkép le leszen róva, 's a' vasut minden teher nélkül az ország tulajdonává leend.

Igen is, de ha teljességgel fizetni nem akarunk, ki teszi le évenkint a' 683,921 ftot pontosan, órára sőt perczre, mert minthogy mi az időt egy másod-perczig beszámitók a' pénzbirtokosnak, ugy ő is méltán követeli, hogy minden időzés nélkül perczre toppanjon a' pénz asztalára! — Erre az igen okos kortessereg igy felel, fizesse a' ki használja — vagy is a' vitelbér annyira szabassék, hogy abból a' 683,921 *) ft. is kikerüljön — ugyanugy é? — lássuk igy mi leend a' tariffa, 's igy is érünk é czélt, vagy sárba löktük a' 16 milliót? Feltevén, hogy 2 millió mázsa teher vonul át a' vasuton évenkint, leszen 1 mázsa teherre eső építési bér

$\frac{683921}{2000000}$ = 0 ft. 34²⁄₁₀ den. vagy . .	20½ kr.
Fentartási költség mint fen	33¼ kr.
's igy egy mázsa vitelbére . . .	53¾ kr.

De bezzeg ekkor még a' Luizaut concurrentiáját sem háritottuk el, nem hogy Odesszát vagy Galaczot kirekesztettük volna; 's igy a' 16 millió sárba van dobva, 's nem hihető, hogy ezzel 2 millió mázsa-szállitást fogunk érni, 's igy 53¾ kr. tariffa mellett a' 683921 ftot be sem lehetne venni, 's a' hiányt végre még is az ország kénytelenittetik pótolni — ám de ismét honnan?! — Azonban itt még nem szünik meg a' baj és nyomor, mellyet hazánknak okozánk, mert mint fönemlitettük, a' hitelezők külföldiek leendnek, ezek tőkéiken fölül kamataikat e' hazából fogják huzni és ha a' kamatokat a' vasut nem fedezi, borzalmas lehet a' veszteség. Kimegy pedig 70 év alatt 70 × 683921 = . 47,874470 ft.
a' kölcsönvett tőke benmarad = . 16,000000 ft.

70 év alatt kiköltözött pénzmennyiség 31,874470 ft.

Ha ezen 31 millió 874 ezer forintet a' vasut idegen nemzetektől be nem teremtheti, 70 év alatt ennyivel szegényebbül az ország; 's a' helyett, hogy a' hazát segitettük volna, annyival koldusitjuk. Igaz, hogy 70 év mulva a' vasut miénk leend 's a' tariffa 33¼ krra csökkentethetik: de már sokkal többet elvesztett az ország az 53¾ kros tariffa mellett, mint mit a' vasut ér; 's igy nem fizetésbeli rosz gazdálkodása által önboldogságán tipródott; ha pedig a' conjuncturák változnak, 's okos

*) A' Pesti Hirlap 389. szám. 1844. 680480 ft. van

nemzetek megelőztek bennünket: kérdés: 33¼ kros tariffa mellett is számithatunk é majd akkor olly hasznokra, millyenekkel a' jelen kinálkozik? (Folyt. köv.)

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint.

(Részletei az oct. 28ki fördi ülésnek.) Tanácskozás alá kerülvén az ország szükségei födözésére teendő orsz. ajánlatról 's az orsz. közpénztár jövedelmei beszedés's kezelésmódjáról készültüzenet, annak folytán egy gr. hoszsas nyomos beszéd után ezekben központositá inditványát: megkivánná üzentetni a' RR, hogy a' m. FRR. a' közöstehervisel. elvnek olly általányosságbani kimondásához, mint azt a' t. RR. inditványozták, nem járulhatnak, mert a' t.hozás föladását nem általányos, különbözőkép magyarázható elvek kimondásában, de azok alkalmazásában keresik. Részükről törvény által egy az ország institutiójára 's jobbléte előmozditására forditandó fundus publicus törvény általi megállapitását kivánják, mellyhez jövendőben az ország minden lakosai a' t.hozás által meghatárzandó módon járulandnak, melly fundus szükségének mi mértékbeni födözése mindig országgyülésről országgyülésre az ország RRei határozata szerint történendik. Most pedig ennek megállapitására jelen országgyülés bevégeztétől számitandó egy év lefolyta után évenkint a' nemesség által fizetendő 1 milliót, 's igy összesen 3 milliót vélnek ajánlandónak, mellyhez az ország nemnemes lakosai most egyedül az orsz. választmány által inditványzott arányban járulandnak, melly mindazáltal egyedül aversionalis sommának tekintendő, 's a' jövő törvényhozásoknak arányozási szabályul nem szolgáland. Illy módon a' fördi tábla jelen fontos kérdésben leginkább felelne meg hivatásának; mert egy részről az előrehaladás vezérletét magára vállalván, más részről azt gondos ovatossággal mérsékelvén, ujabb bizonyságát adná, hogy a' haza valódi javának ő képezi egyik leghatalmasb tényezőjét. E' beszéd után a' jobboldal nagy tek. grófja, ki mai nap fényes diszöltönyben jelent vala meg, imigy emelte hatályos szavát: „Tizenegy napja és 30 éve ma, hogy a' lipcsei ütközet 2d. napján hős Blücher táborába küldettem. Szürkületkor érkeztem oda, 's előszobába lépvén, katonáját tükör előtt találtam, ki épen haját intézte és porozta. Csodálkozással tovább menvén, apródját szinte hajával bibelődve találtam. Végre bemegyek az öreg hős bajnokhoz, és szinte őt is a' tükör előtt haját rendezve és porozva értem. „Uram! mondám a' hősnek, azt véltem, hogy karddal's nem haj-de puskaporral fogtok foglalkozni, 's látom, hogy itt a' hajpornak is van haszna." Mire a' hős bajnok felelt: Ma mi ünnepet üllünk, vannak sokan, kik legszebb ruhájokat parádéra szokták felölteni. Mi mindnyájan legjobb öltözetben és lehető legcsinosabban jelenünk meg a' mai ütközetben" — és ugyanaz napon a' porosz tábornok diadalmi zászlói Lipcse falaihoz jöttek. Sokan csudálkoznak, hogy én ma itt ünnepruhában jelenek meg (zajos éljen). Sokan különcznek tartanak; 's igaz, nem mindenben járok, kivált Magyarorsz.ban, tört uton. Sokan születés's névnapokon, processiónál 's midőn solicitálnak vagy informálnak, szokják ünnepruhájokat felölteni, én pedig ezt akkor teszem, midőn hiszem, hogy a'nemzet ünnepet fog üllni. — Ezt előre bocsátván, mint egy csekély tagja a' magyar nemzetnek, 's e' törv.-hozásnak, én is becsületesen fáradoztam ezen főkérdésben, hogy mindenekelőtt ránk viradjon főkép azon nap, midőn nemcsak kiváltságokkal dicsekedve nagy phrasisokkal de tettleg járulunk hazánk fölvirágoztatásához. De nemcsak hogy áldozattal 's hü lelkülettel: hanem hogy végkép le is tegyük ezen, igazán szabad emberhez nem illő gögöt, miszerint mi, a' trombitás elől, a' huszár hátul, nagy gombokkal akarnók kivini a' csatát. Nem. Ha a' nemzet igazán akar nagy és erős lenni, szükséges hogy némi dolgokban egy soron álljunk mindnyájan, hogy mindenki a' magyar levegőt szivja, elmondhassa, én is a' hon polgára vagyok! — 's ha a' casták és az összesoroglyázott kiváltságok szük köréből végkép tágasb körbe akarunk lépni, 's elaljasodott nemzetünknek jövendőt eszközleni, nagy köveket kell emelnünk; ezt pedig ne egyes ember, hanem egyik ugy, mint a' másik tegye meg. 'S miután a'közlegények sorábanénis napszámosavoltam ezen ügynek; magamban szerényen bizva, de nem elbizva: — legyen szabad elősorolnom azon tactikát, melly szerint előadám terveimet. Midőn a' közadó más alakban megbukott, átláttam, hogy nincs nagyobb bün, mint másokat vezetni akarni kellő talentum és tudomány nélkül, 's mondom, megbukván ezen tárgy, más formában hoztam azt szőnyegre. Irtam 100 milliónyi kölcsön-felvétel szükségéről, melly évenkinti 5 millió kamatfizetés mellett 35 év alatt volna letörlesztendő, és sokan még azt is keveselték, 's ha tervemet kimondottam volna, azt a' lehetlenségek sorába állitják, 's nem tetszett senkinek. Ezen pénznélküli hazában nagy terhet magunkra venni, egyenesen viszszalökés, kivált magyarság szempontjából tekintve; mert szegényebbek mi levén, ha nagy adót akarunk, bizonyosan csorbát ejtünk a' nemzetiségen. Ebben csak egyet tartok szemeim előtt, azt t. i. hogy a-kármilly alakban, vagy függezim alatt, mindegy: csak végkép a' közös fizetés elve akármiképen legyen elérve. Azt szokják sokan szememre vetni, hogy én anyagilag szivesen költök, de azon magasabb szellemi diplomatiát, mit sokan egyedüli tisztöknek igényelnek, elfelejtem. Meglátandjuk: én é vagy ők, kik nincsenek velem egy véleményben, felejtettük é azt el? Különböztetést teszek. Magyarhon jövendőjének kifejtése egyenesen a' közbirodalommal lehető legnagyobb öszhangzásban létezik. 'Sigyolly esetben, hol valaminek elhatározása onnan függ, a' honnan jő főkép annak elhatározása, hogy igy vagy amugy történjék é: megvallom, elvekkel parádétüzni, elveket kitüzni nem szeretek azért, mivel elvháború ollyanok közt, hol egyik erősebb, az országnak nem hasznára, de kárára válnék. Itt azonban olly elvek vannak szőnyegen, mellyek Magyaroszágot illetvén, kész vagyok érettök sokat áldozni. Elvileg ugyan miről van szó? Sokan azt vélik, és magam is ugy szóltam, hogy „fizetni kell;" mert ha nem fizetünk, az ország soha sem fog kimerülni ezen állásból, melly nemcsak aljas, hanem émelygést okozó. De nem a' fizetésben van az erő, mint sokan vélik, hanem kézfogásban, vállvetésben. Mi a' pénz? Nem akarok hosszas beszédet tartani a' politikai oeconomiáról, 's felteszem, hogy azon főeszmét sokan értik, és sokan tán nem értik; de ugy hiszem, a' pénz nem födolog, hanem az értelmes központositott kezetfogó 's vállvető munkában feküdvén az erő, annak a' pénz csak képviselője. 'S ezért a' főelvet illetőleg röviden abban központositom vélekedésemet: hogy ha itt nagy várakozásink után, mellyektől annyira devalváltattam, hogy már az orsz. választmányban is 4 évről 's 3 milliórul szólottunk, itt végkép a' közönséges subsidiummal mint eddig nem tudtunk tenni semmit, ugy ezentul sem tehetünk semmit, és mindig azon szük körben maradunk, mellyben eddig voltunk. Ki ennél jobbat ismer, és ki hazáját 's nem egyes casták fényét hordja szivén, lehetlen, hogy őt a' subsidium kielégitse, mert az az oligarchismusnak's minden gyülöletesnek szagát viseli magán. Mindazáltal, ha a' többség mégis a't. RRkel kezet fog: akkor a' lehető legnagyobb sommát kivánnám megajánlani, mert ha legalább szellemileg nem nyert lelkem irt: legyen sybaritailag hazánk nagyobb, 's menjünk legalább az anyagiban elő, ha a' szellemiben megakadtunk, 's azokat, kik elfelejték, hogy csupán „elvkérdés forog fön," figyelmeztetnem kell, hogy kikötő, ut, és a' többi, mind csupa tactika volt, hogy abba belé szeressenek az emberek. Itt az elv volt mindig a' födolog, 's én inkább semmit sem akarok, mintsem hogy a' közfizetés elve ki ne mondassék. Ez az élet, a' többi csupán levágott galy és virág, melly csak addig virágzik, mig öntözik 's gyökeret soha nem ver. 'S ezek szerint sokat adjunk, ha a' subsidium eszméje keresztül menend; de ha az elvet megvásárolhatjuk, akkor nagy transactióra vagyok képes, nem ezen 3 év döntvén el az ország jövendőjét, hanem azon mag, melly elvettetvén életbe is vitetik át, 'sa'néptömegnek és sokaságnak érdekét csatolandván a' miénkhez, életet adand. Nem adórul van itt szó. Ezen fizetés praeter propter ollyan, mint midőn valaki urodalmának jövedelmét annak javitására forditja. Mi is hazánk investitiójára akarunk fizetni, 's annak, mit fizetünk, nem kell a' sorompókon tul vándorlani, hanem az az országba fog fektettetni. A' kezelésről később fogok szólani; az ollyan legyen, hogy illusio nélkül lássa a'nemzet pénzének hova forditttatását, igy a' kezelés dolgában alkotványos szempontbul kivánok eljárni. Jelenleg a' tárgyra visszamenve csak azt nyilatkoztatom ki: ma van ideje annak, hogy egy nagy nemzeti kifejlődésnek vessük meg alapját; mert ha ezen pillanatot elmulasztjuk, tudja isten mikor jő az ismét vissza. Ez alázatos vélekedésem. E' beszédet hosszasan tartó zajos éljen követte. A' tanácskozások illy fejlődése folytán egy b.'s főisp. helyett. észrevételeit fejtegeté: Épen ollyan hibásnak tartom azt, ki minden gondolkozás nélkül megragadtegy divatos eszmét, a' nélkül hogy annak lényegéről előleg gondolkozott volna, mint hibáztatom bárkiben is, ha elvet kárhoztat, vagy valamelly dolgot caak azért, mert az régi, elavult's mert a' napirenden levő nézetek attól elfordulának; 's nem ez oka tehát, hogy én jelen körülmények közt az előttünk fekvő tárgy mostani stadiumában a' subsidium eszméjével megbarátkozni nem tudok; mint mondom nem előitéletből, nem divatból; mert hisz végre a' subsidium utján begyülhető pénz, ha különben igaz értékü, egy belső becsére nézve bármelly más czim alatt bejöhető pénzekkel; de nem barátkozhatom meg a' subsidium eszméjével azért, mert ha az ugy ajánltatnék meg, mint itt ma javasoltatott, nem forditthatnék olly célokra, mellyekre azt forditni szükségkép kell, nem t. i. az ország investitiójára; vagy pedig ha oda forditttatnék, meröben el lenne az vesztegetve. Ugyanis általányos megajánlott sommával a' nélkül, hogy arrul gondolkozzunk, söt el ne határozzuk most már magunkban, miszerint idővel is fizetni fogunk, hogy foghatunk mi egy utvonal-épitéshez? 'S ha teszszük. a' nélkül, hogy fentartásárul gondoskodjunk, a' nélkül, hogy azt be is akarjuk végezni, befektetett pénzünket ablakon vetettük ki. Muzeumot, szinházat, Ludoviceát lehetett subsidiumból épitni, lehetne országházat is; de megvallom, illyesmiért fellármázni az egész világot ez adózási kérdéssel nem lett volna méltó; 's ezt tenni szükségink elsőjévé: hasztalan fenyüzésnek, pazarlásnak tekintem. Ha pedig subsidiumot olly célokra akarok ajánlani, mint azt a' t.RR. tevék, akkor nem akarom mystificálni magamat; ekkor világosan ki akarom mondani, hogy én az állandó teherviselést magamra vettem. Mert nem leszek é kénytelen azon utakat, mellyekre a' t. RR. előleg 4 milliót határoznak, jövő országgyülés után ismét ugy folytatni magam erszényéből, mint most abból kezdem épittetni; 's hiában mondom én, hogy jelen ajánlásomat, mint itt emlitteték, „absque omni inde nectenda consequentia" tettem; a' consequentia a' dolog természetében fekszik, 's nectálja majd magát azon félbenmaradt uthoz, mellyet a' 4 millió elfogyván, nem épithettem. De nem ohajtom a' subsidium eszméjét ujból világ elibe bocsátni azért, mert ez által mintegy megerősitném a' nemesség azon előitéletét, hogy ő állandó terhet bármilly garantiák mellett is nem vehet magára; nem azért, mert a' subsidium eszméje kirekeszti a' közteherviselés eszméjét, és igy el volna lökve azon czéltól, mellyre én legalább törekszem 's melly abból áll, hogy ez alkalommal kivánom az első lépést megtenni egy jobb adórendszer-behozatalhoz. Végre nem állhatok a' subsidium eszméjéhez azért, mivel a' mostani korban nem az feladatunk, hogy megszüntessük a' közfalakat a' különféle osztályok közt, hanem inkább, hogy tágitsunk azokon. Mondám, én e' jelen pillanatban eszmeileg és jogilag akarok többet kivini, mint reménylem, hogy eleinte anyagilag érhessem el; mondám, mikép főczél előttem a' különféle érdekek mindinkábbi egyesitése, 's megközelitése egy lehető legjobb adórendszernek; e' kettő hiányában keresem én honunk tespedő állapota legfőbb okait; e' kettőn reménylek pedig segithetni akként, ha a' fizetést illetőleg két előitéletet döntünk mielőbb halomra, egyikét azt, hogy a' nemesség állandó terhet nem vállalhat magára; másikat azt miszerint az adózó népre több terhet nem tehetni, mert hova jusson egy ország, melly két fő néposztályból áll 's ennek egyike azt mondja: „én nem tartozom fizetni;" másik pedig ezt ekkint hangoztatja viszsza: „én pedig nem birok fizetni, 's ezért is engem több fizetésre kényszeritni nem lehet." Az érdekegységet pedig nem érhetni soha másként el, hanem ha minden honpolgár akként vesz részt annak terheiben, a' mint annak javait élvezi. És ime mind ezen tekintetekben most tehetjük meg az első lépést. Én örömest szoktam reformkérdéseknél is a' formákat illetőleg őseink nyomát követni; 's azért egész készséggel járulok azon eszméhez, miszerint mi most egy orsz. közpénztárt alapitsunk; és igaz, mint mások is már emlitették, hogy ez eszme honunkban nemuj; mert 1723ban 1790ben 's 1802ben ez már megpendittetett, 's azért nevetségesnek látszik, midőn azt hallja az ember, hogy ez eszme rögtönöztetett. A' magyarnak szokása, ha valamelly fontos, nem mindennapi tárgy kerül elibe, azt mondani arról, hogy aludjunk fölötte egyet, 's aztán ugy határozzunk, és ime, a' jelen kérdés fölött nem egy éjjelt, hanem 121 évet aludott keresztül a' nemzet, mig végre abban ma határoz; ez tehát nem rögtönzés. Vagy abban találják némellyek, mint itt emlittetett, a'nyugtatás eszméjét, miszerint a' fizetni nem akaróknak nem vala elég idejük közrendü nemes társaikat felizgatni e' kérdés ellen; és igy akarnók mi ezen, 's ehez hasonló reformkérdéseket kivini? 's miután egyszer ide minden stadiumon keresztül szerencsésen eljuttottak, akkor utasitni még „ex superabundanti" marcalis gyülésekre viszsza; vagy épen a' diadalukhoz már közelitő tárgyakat extra dominium novisálni a' bunkokratia foruma előtt?! a' nemzet illy modoru elővitelához sok szerencsét! És nézzük egyes nemzetek söt a'világ történetét is, nem de egy rögtön megragadott eszme szülte é gyakran a' legáldottabb következéseket, 's a' rögtönzés magában kizárja é az előrevaló érett megfontolást? valóban ez eszme is talán tudtunk nélkül forr már az emlitett 121 év óta agyunkban és szivünkben; azért nem csoda, ha életbeléptetése néhány pillanat müve. 'S ki állithatja, hogy a' magyar alkotványnak a' nem fizetési előjog legyen alapja, legyen panaceája; 's

nem inkább az volt é mindenre, 's nem az é minden más alkotványos mivelt nemzetnél is, hogy arra fizet, a' mire akar, annyit a' mennyinek szükségét látja, meghatározza a'forrásokat,gondoskodik a' kezelésről,'sa'mifő,mind ezek iránti gondoskodása egyik országgyülésrről a' másikig terjed. És mindezt föntarthatni nincs é kezünkben? 's ép az fényoldala e' dolognak, hogy ha nem akarunk, a' nélkül oszlik el országgyülésünk, hogy csak egy fillért is adtunk volna; ki kényszerit bennünket fizetésre? erre sem alólrul sem felülről nem szorit bennünket senki; de tesszük azt magunktól, gondos előrelátásból, a' méltányosságnak maga jogait előbb utóbb kivivni szokott, nálunk immár győzedelmeskedett érzetéből. Az sem áll, mit itt fölhozatni hallék ' hogy öseink csak akkor oldák meg erszényeiket, ha külső nagy veszély fenyegeté egész honunkat; tekintsünk csak Mátyás korára, az 1537 és 1556ki törvényekre 's meg fogjuk látni, hogy b e l s ő szükségeikre is kénytelenittettek a' n e m e s e k fizetni; szintugy hoztak áldozatokat egyes különös czélokra is, mint erről az 1553 's 1586diki törvények tanuságot tesznek, midőn t. i. a' nemesség megsebesült polgártársaiért fizeté Egerben a' gyógypénzt, 's váltá meg rokonait a'török rabszolgaságból.Ime mindez 3 század előtt történt; hogy vonakodnánk tehát most e' jelen felvilágosult században áldozattételtől akkor, midőn egész honunk felgyógyitásáról fölélesztéséről van szó 's arról, hogy belső legveszélyesb ellenségét győzze le; azon tespedést t.i. melly minden ereit átfutja, 's meghiusitja egy s z e b b jövőnek csak legkisebb reményét is ?! Azonban ha elismerném is azt, h o g y e g y i l l y folytonos adó által gyöngül is egy a l k o t v á n y o s, v a g y i s i n k á b b kiváltságos jog; de nyerünk más részről egyet, azt t. i. mellyet már fen emliték, miszerint az adózóra is uj terhet r ó h a t n i. 'S miután elismerem, hogy e' tekintetben szinte ovatosan kell eljárni, merem állitni, hogy ezt a' mostani időnél alkalmasabban soha nem tehetjük; sőt az meggyőződésem, hogy ha ez orsz. közpénztárt mi most a' nélkül állapitjuk meg, hogy abban az adózó is részt vegyen, ezt abba nem huzhatjuk többé soha; ez örökre kirekesztőleg a' magyar nemesség terhe marad; ezt példával merem bizonyitni. Im az országgy. költségeket több évvel ez előtt a' nemesség kirekesztőleg vállalta el; e' költségek az országgy. szállások fizetése által csak most legközelebbről is tetemesen növekednek, 's mégis ki merné javaslani, hogy e' teherviselésben a' nemadózó osztály, melylyet pedig csak nem régiben is egyedül magát illeté az egész teher, csak legkisebb részben is részesüljön. Magunk érdeke kivánja tehát, hogy illy állandó, 's pedig ollyan terhet, melly az ország investitioiról levén szó, kétségtelenül csak növekedni fog időről időre, kirekesztőleg maradékinkra hagyjunk. De igazságos méltányos lenne é az, hogy olly czélokra, mellyeknek leginkább az adózó osztály fogja hasznukat venni, ő semmit se adózzék? Igaz, tetemesek most is terhei, de nem akarjuk aránylag megróni őt,hanem csak egy csekély általányos sommát vetni vállaira, 's hogy ezt is meg ne érezze, az ingyen közmunkák szabályozása által tetemesen könnyitni rajta; de ha mindjárt érezhető lenne is ez uj teher rajta, nem félek, hogy ennek örömest ne vesse magát alája, ha látni fogja, hogy innen tul nemcsak ő, de minden kiváltságos részt fog venni a' haza terheiben; igen, el fogja ez uj terhet viselni, ha tapasztalandja más részről, mikép a' birtok-és hivatalképesség által a' polg. jogok legszebbikében fog részesülni. 'S im ezért mondám, hogy soha jobb időben, alkalmasb pillanatban, kedvezőbb körülmények közt nem fogjuk kivíhatni azon elvet, miszerint a' honunkbeli adozókra bel iácn 's domesticán kivül más terhet is róhatni. Egy okot sem hallék a' közös teherviselés ellen fölhozatni, mellynek részemről csak legkisebb nyomatékot is adhatnék; mert az onnan meritett okoskodás, miszerint közrendü nemes társink előitélettel viseltetnek az eszme iránt, rám nem hat; vannak előitéletek, mellyeket kimélni tartozik a' törv.hozó, de illy buta előitéletet le kell győzni, ha szükség, letörni; soha legalább részemről nem fognék olly alkotványos elveket veszélyeztetni, v. csak el is halasztani életbe léptetésüket, mint millyenek az általam emlitettek. Nem riaszt engem az agitatiótul való félelem is vissza: 's vajha ez itt teremünkben gyakran ne emlegettetnék! mert lám, távollétünkben mi szép csöndesen folytak a' dolgok a' megyékben, ha majd országgyülés után talál valami kerekedni, azt fogják hihetni, hogy a' „nos universitas praelatorum, baronum" 'stb. nem agitáltatott mindaddig, mig e' két első osztály távol vala kebléből; 's ha agitatiótul kell tartani, mellyik válhatik veszedelmesbbé? az e' czélba vett lépésünk szülte, igazságos és méltányos nézetek sugalta törvény é, vagy annak különféle előitéletek, talán önzés és megátalkodottság miatt meg nem történhetett létrejutása? Végre azon ellenvetés, hogy ha már fizet is, mi lesz igy a' magyar szegény nemesből? azon gondolatot ébresztő keblemben, „de mi csak ma is már a' szegény nemes ?!" Szerencsére ő maga még azt nem érzi; de látom én, 's látja mindenki, ha aggódva gondolkozik sorsa fölött; el fog azonban az idő jöni, hogy kiábrándul csalódásaiból; el, hogy körülnézve magát, azt fogja tapasztalni, mikép kiváltságos előjogai nagy részt már csak papiron vannak; 's mint hasztalan rongyok függnek le testéről, 's épen az egyik főoka annak, mikép szeretném, hogy kiábrándulásának talán már közelgő pillanataig ugy készitsünk el mindent, hogy a' csalódások után következő valóság kelletinél nagyobb keservet ne támaszszon szivében, és lefoszlott előjogai helyett egy polg.általányos jobblétben leljen kellő k á r p ó t l á s t és v i g a s z t a l á s t.' És im ezek nézetim a' dolog lényegére nézve; mi ennek részleteit illeti: az emlitett reactiót, nehéz kivetést, kulcsot, adatok hiányát 'stb. mindezekre nézve legbiztosb enyhitő szer a' sommának olly lábra leszállitása, miszerint eleinte a' fizetés nagyon terhére ne váljék a' hon eddig rendesen fizetni nem szokott lakosainak.

256d. frdi ülésb. oct. 29kén miután a' közpénztár jövedelmei beszedése 's kezelésire vonatkozó választmányi javaslat, 's a' különvélemény felolvastattak egy gr. azt inditványozá: hogy a' kezelés a' végrehajtó hatalom által eszközöltessék,az ellenőrködés pedig a' nemzet által gyakoroltassék, ennek sikerülése végett a' kezelés ne a' t. RR. által javaslott választandó collegium, hanem a' kormány által kinevezendő egyed által vitessék olly felelősség mellett, hogy sáfárkodása egy országgyüléstől másikig vizsgálat alá vétetvén, ha ezzel a' törv.hozás meg nem elégednék, mozdittassék el hivatalától; ha pedig hütlen kezelés, maleversatio sülne ki reá, akkor törvényes u t o n keményen büntettessék. Ez inditvány a' többség által elfogadtatván, annak árnyéklati körül nagy érdekü vitatkozások történtek, melly alkalommal a' felelősség 's bizalmatlansági votum a' két tábla szelleme 's más effélék fölötti kérdések nemcsak rostálás alá kerültek,hanem körültök még jóslások is történtek 's viszszautasittattak. Nevezetesek valának a' mystificatio 's tactika körüli élénk viták,mikre viszszatérendünk. Az ülés délutáni 4 óra után oszlott el.

322d. ker. ülésb. oct. 29kén. Az ülés kezdetével felolvastattak azon föltételek és ovások,mik mult országgyülésen a' hadiadó megajánlása mellé köttettek, jelen alkalommal azok a' felirásba szinte beiktattatni határoztattak, 's a'hadiadó 1844.nov. 10dikétől 1847 évi november 10keig 's nem tovább ajánltatott meg. Azután az orsz. sérelmek 's kivánatok tárgyában a' 4dik 's a' pótlólagos sérelmekre tett 3d.válaszüzenete a'főRnek vétetett tanácskozás alá; ezekre nézve a' Rdek előbbi véleményeik mellett maradtak, 's mivel az országgyülés vége miatt a' függőben levő tárgyakra a' két tábla közti egyezség nem reméllhető, azok további vitatásával a' RR. felhagynak, fentartván jövő országgyülésnek azok isméti fölvételét. Folytatólag a' t.javaslatok szerkesztésére kiküldött ker. választmány névjegyzéke olvastatott fel; mihez az 5 megyei és 2 városi kerületi jegyzőkön kivül a' megyék részről a' dunáninneni kerületből Olgyay Titus Pozsony, dunántulibul Pázmándy Dénes Komárom, a' tiszáninnenibül Nagy Károly Gömör, tiszántulibul Török Gábor Arad m. követei; a' sz. kerületek részről Kovács Samu Hajduker. követe; sz. kir. városok részről Meszena J á n o s Esztergom város követe 's a' káptalaniak közül Medgyesy János váczi kápt.követe választattak. Ezután az 1840: 15. t.cz. foglalt váltótörv.-könyv némelly §§. világositása 's illetőleg módositása tárgyában készitett t.javaslatra tett fördi válasz került szőnyegre. A' FRR. azon javaslata, hogy a' 127. §hoz adassék, miképen a' katonai véghelyeken az ezredekben ugyan az auditor, katonai községekben pedig a' syndicus által tétessék meg az ovás, némi rövid vitára szolgált alkalmul; T. m. követe ugyanis ezen javaslat által a' követi tábla kezdeményi jogát látta megsértve; meddig ugymond, a' két tábla közti viszonyok meg nem változnak, eddigi gyakorlat szerint teljességgel nincs joga a' fördi táblának a' felett javaslatot tenni, mire a' RRnek észrevétele nem volt, 's annálfogva a' FRRtől semminemű uj javaslatot, legyen az bár legjobb, el nem fogadok. E' véleményben az utána szólt P. m. követ is osztozott, 's a'tábla jogát legkevesbbé sem kivánta csorbitani;tudjuk ugymond, a' fördi tábla mennyire szándékozik e' jogot magának is megszerezni, soha nem volt az,mint most hogy a' FRR. a' RR. által tett ajánlatot csökkentenék,ehez nekik joguk nincs,'s most még is a' felett tanácskoznak; részemről tehát ezen javaslatot, nehogy az jövőben a' FRRnek a' kezdeményi jogra n é z v e argumentumul szolgáljon, nem fogadom el. Más részről megjegyezte-tett, mikép ezen javaslatban a' kezdeményi jognak nyoma sincsen, a' RR. magok tették a' váltótörvényekben való módositást 's ahoz a' FRR. ezen javaslatokat,minthogy a' véghelyek az ország kiegészitő részei, 's a' RR. felirásukban kérték meg ő Felségét, hogy azon véghelyeken is a' magyar törvények használtassanak, ragasztották. B. m. követe pedig előhozá, hogy a' FRR. ezen joggal már több esetben éltek, kik inditványozták ugymond,a' városoknál a' főfelügyelőket? 's 1834ben hogy a' colonicalis telken lakó nemesek is adóztassanak meg? Mire P. m. követe válaszul adván, mikép a' városi coordinatióban a' RR. a' főfelügyelés elvét magok mondották ki, de a' FRR. a' főfelügyelést nem a' ht.tanácsra,hanem egyes egyedekre kivánták bizni 's 1834ben is nem initiálták a' t.javaslatot, hanem csak figyelmeztették a' RRket: vigyázzanak, hogy a' nemesek kezére jutandó jobbágyi telkek által, ha azoktól adó nem fog fizettetni, az adó alapja ne csorbittassék;most azonban a' váltótörvényben csak egy §ra történt módositás, minden egyes szakasz külön álló pont, mire a' FRR. észrevételeiket megtehetik, de más külön álló tágyra nem terjeszkedhetnek. A' RR. többsége azonban a' kezdeményi jogot a' javaslat által megsértve nem találta 's azt fontosságánál fogva annálinkább elfogadta, mivel az abban rejlett elvkimondást a' FRR. több izben akadályoztatták. Többire nézve némellyekben a'fördi észrevételek fogadtattak el, másokra pedig a' RR. előbbi nézeteikhez ragaszkodtak. Továbbá a' csődtörvények némelly §§nak bővitése 's illetőleg módositásáról szóló t.javaslat került elő. A'RR. a'multkor megállapitottakon kivül a'perköltségekre nézve kimondották, hogy az 1000ftot meghaladó csődperbeli minden költséget a' tömeg viselendi. Ezen határozat P. m. inditványára történt, előterjesztő ugyanis, mikép ha eddigi gyakorlat szerint a' költségeket a' hitelezők aránylag viselendik, akkor biztosan az árvai pénzek's más alapitványok,takarékpénztárak,mellyek a' törvény értelmében első helyre leendő betáblázás mellett kölcsönöztek, nem hitelezhetnek, mert az adós gondatlanságából származott csődben a' későbbi hitelezők miatt károsittatnak; annálfogva,mivel azok,kik későbben hiteleztek, tudhatták az adós állapotját, ezek gondatlansága miatt az első hitelező nem szenvedhet. 'stb Még a'csődperekre nézve több inditvány is tétetett, de közülök egy sem nyert többségi pártoltatást. Ez után olvastatott válaszüzenete a'FRRnek a' községi jegyzők állapota rendezése iránt, mit a' RR. multkor kifejtett nézeteik nyomán tovább is szorgalmazandnak. Elfogadtatott azonban a' folyóhomok által okoztatni szokott károk meggátlása iránt a' válaszüzenetben tett fördi javaslat. Ellenben az 1840: 25. t. cz. módositása tárgyában átküldött válaszüzenetben előadott fördi észrevételeket a' RR.el nem fogadván, multkor előadott okaik mellett a' módositást tovább is szorgalmazandják. Ez után fölvétetett a' FRRnek a' magyar ezredekbeni tisztségekre 's hadi parancsnokságokra honfiak alkalmazása tárgyában tett válasza; mellyre nézve, miután a' felirásban javaslott módositások elfogadtattak, a' két tábla közti egyezség megtörtént. Továbbá olvastatott válaszüzenete a' FRRnek az ausztriai tartományokban a' magyarországi lakosokon megvétetni szokott lehuzási dij megszüntetése tárgyában; Soprony és Pest városa követe kijelenté, mikép nálok viszonosság tekintetéből ezen lehuzási dij szokásban van; T. m. követe pedig a' fördi válaszra megjegyzé, miszerint ez törvény által sehol gyakorlatban nincs, 's ha egykét városban létezik is, az nem más mint viszszaélés. Egy más m. követ pedig elmondá, mikép a' viszonosság teljes mértékben csak ugy léphet életbe, ha az örökös tartományokban Magyarországra nézve a' lehuzási dij megszüntetik, vagy ha nálunk is mindenütt gyakorlatba hozatik, mivel pedig nem igen reméllhetni, hogy az Ausztriában megszüntessék, mert ott az egy adó neme, annálfogva viszonosság tekintetéből azt nálunk is alkalmaztatni kivánta. B. m. követe szinte hasonló véleményben volt; azonban annak megszüntetését követség utján kölcsönös egyezkedés mellett meg lehetne próbálni, minthogy vannak nemzetek, hol az illy lehuzási d i j a k viszonosság tekintetéből megszüntettek. A' RR. többsége tehát ujabban is a'megszüntetés mellett nyilatkozott, 's ő Felségét e' végett viszonosság elvénél fogva megkéretni határozták, 's azon esetre, ha Magyarországra nézve az ausztriai tartományokban megszüntetik, akkor egyszersmind szüntesse meg Magyarországban is, a' mennyiben az némelly helyeken be van hozva. Ezután szőnyegre hozatott az egyetem állapota tárgyában átküldött válaszüzenete a' FRRnek. Melly tárgyat a'RR. T. m. inditványára,minthogy a' nevelési kérdésre nézve, mihez való szólhatást a' t.hozás mindig jogai közé számitotta, a'két tábla közti egyezkedés olly távol van,hogy az orsz.gy. rö-

vidsége miatt már nem reménlhető, letettek. Ennek folytában olvastatott az egyh. adományosak törvényszékei elrendezése tárgyában tett fördi válaszüzenet. Erre nézve nézve mellőzve azon egyh. adományosak székei rendezésének szorgalmazását, azokra, mellyek e' részben nem panaszkodtak, egyedül T. megye által sérelemkép előterjesztett panasz orvoslása végett leszen sürgetendő. Továbbá a' gyorsirás tanitásának elömozditása tárgyábani fördi válasz került elő. Itt szavazat utján B. és K. megye követe inditványára az előbbi kivánat szorgalmazása mellett a' gyorsirás elömozditása, az országosan ajánlott sommából jövő országgyülésig 12 ezer forint rendeltetett, ugy hogy ezen öszszeg az országgy. igazgatóság által a' gyorsirással foglalkozó 6—8 egyed közt évenkint fölosztassék. Ezután a' jobbágyok által gyakorlandó sóárulás tárgyában tett 2dik frdi válaszüzenet vétetett föl. A' RR, minthogy a' jobbágyság az ország több vidékin a' sóárulás gyakorlatában van, előbbi nézeteikhez ragaszkodva, a' t.javaslat fölterjesztését tovább is szorgalmazandják. A' hajózásgátló akadályok megszüntetése iránt pedig a' fördi válasz folytában értesittetni fognak a' FRR., mikép a' kibecsüléseket a' Tisza's egyéb folyók szabályozására ajánlott 600 és 400 ezer forintból kivánják a' RR. fedezni. Folytatólag az irodalmi 's müvészeti jogok biztositásárul szóló t.javaslat tárgyaltatott, mi helybenhagyatott. Végre a' szabad átmenet iránti fölirás 's t.javaslat köziratra rendeltetett.

257d. frdi ülésb. oct. 30án folytattatott az orsz. pénztári jövedelmek beszedés 's kezelés-módjáról t.javaslat fölötti tanácskozás. A' 2d. fejezet 5ik §a ollyformán módosittatott, hogy az igazgató hivataláról időközben is lemondhat ugyan, de hivatala idejéről számolni köteles. A' 6ik §t pedig, melly az igazgató elmozdittatásárul szól, olly módositással kivánják a' FRR. elfogadni, hogy az igazgató hivatala csak akkor szünjék meg, ha a' bizalmatlansági határozat mindkét tábla által kimondatván, az elmozditás iránt ő Fölségéhez fölirás tétetett. Az igazgató jogait 's kötelességit meghatározó 8ik §. f) pontja fölött, miután egy gr. az igazgató intézvényeire vonatkozó „törvényes" szó kihagyatását inditványozá, hosszas 's élénk vita keletkezett. A' tábla többsége a' „törvényes" szót azért kivánja kihagyatni, mert az egyenetlenség almája lenne, mivel a thatóságok az igazgató intézvényit tetszésök szerint magyarázznák törvényesnek vagy nem törvényesnek; mennyiben pedig az igazgató tetteire nézve felelet terhe alatt lesz, mivel a'felelősség a'municipalis rendszerrel meg nem állhat,ott felelősséget viselni nem lehet,hol azintézkedések el- vagy nem fogadtatnak; azonkivül ha valami uj illesztetik az alkotványos institutiókba, azt csak ugy kell tenni, hogy tartós legyen, miután pedig a' t.hozás sikert akar a' felelősséggel, a' „törvényes" szónak, mint melly különben is végtelenül határozatlan és számtalan időveszteget vitatkozáskutfeje, ki kell maradni. A' kisebbségben mardt szónokok pedig azért kivánták az emlitett szót megtartani, mert, ha az igazgatónak lehetne bármilly rendeléseket kiadni,akkor az fölebb állnaméga' királynál is;azonkivülazigazgató felelősségének nem lehet a' municipalis jogokat alárendelni 's föláldozni, a' mennyiben az igazgató megállapitott felelőssége csak álfelelősség, mivel a' bizalmatlansági votumot a' már megállapitott határozatok szerint a' fördi tábla többsége hozza, kiknek nagy része szinte a' kormány által neveztetik mint a' felelős igazgató. Hosszas vitatkozás után a' „törvényes" szó kihagyatását elhatározó végzést ki is mondá a' fens. elnök; a' 10. §ra nézve az orsz. választm. választásánál a' FRR. az eddigi szokást kivánják megtartani. A' 15 §t ugy kivánták módosittatni, hogy a' perbe fogott igazgató országgyülés alatt előforduló más esetek példájára idéztetvénmeg,rövid uton itéltessék.A' 17ik §ban a' FRR. nem kivánnak örök kárhozatot mondani a' bünös ellen. Erre hitelesittetett a' frdi válaszüzenet a' vukovár-fiumei vasut iránt's a'RRtől átküldött több üzenet fölirás 's t.javaslat mutattatott be.

323d. ker. ülésb. oct. 30kán többrendü hitelesités után fölvétetett a' ker. választmánynak az országos pénztár számadási mibenlétéről szóló jelentése. A' választmány azon javaslata, hogy miután az adósak közül némellyek a' fölmondott tőkéket, mások pedig azok kamatit késedelmesen vagy épen nem is fizetik, az ebből származandókedvetlen körülmények elkerülhetésevégett jövendőben a' kölcsönzés máskép ne történhessék, ha csak az adós szóbeli eljárás alá nem vetendi magát; 's ez intézkedés az eddigi kölcsönökre annyiban terjesztessék ki,hogy az adós a' nála levő öszszegre nézve vagy vesse magát szóbeli biróság alá, vagy adósságát fizesse le, minden ellenvetés nélkül elfogadtatott. Továbbá az 1840 53. t. által honositott gr. Sommery Lajosnak le nem fizetett féldijára a' vélemények elágaztak. Némellyek az 1836ki törvény rendelete szerint, mivel a' törvénynek eleget nem tett, a' honositottak sorából kitöröltetni kivánták. Mások, különösen T. és B. m. követei előadák, mikép a' törvényben nyilványosan benne van, hogy az emlitett gr. kötelessegének eleget tön 's igy őt kitörleni nem lehet, ha e' részben az országos pénztárnak némi követelése van, vegye meg rajta a' végrehajtó hatalom, vagy engedtessék el. Mire válaszul adatott, mikép az érdeklett gróf mult országgyülés végével, midőn honfiusittatott,maga igérte a'dij-lefizetést, ez okból iktattatott e' törvénybe; azonban miután megtudta, hogy ülés és szavazat nélkül honfiusittatott, kijelenté hogy a' taksát le nem fizeti, de ekkor már a' törvényből kihagyni nem lehetett. A' RR. többsége mind e' mellett a' törvényből kihallgattatlanul azonnal kitörleni nem kivánta, hanem akkép történt a' megállapodás, hogy az orsz. pénztárnok gr. Sommeryt tartozása lefizetésére szólitsa föl, 's ha jövő országgyülésig eleget tenni vonakodnék, akkor lesz a' törvény szigorusága rá alkalmazandó. A' választmány ezen jelentése nyomán előkerült aztán az orsz. pénztár azon tartozása, mit a' kir. kincstár az orsz. pénztárnak orsz. választmányi tagok napdijai fizetésire 'stb. előlegezett. Mire nézve B. m. követe 's többen kijelenték, miképen egyáltaljában a' tartozás lefizetésétől nem vonakodnak, mihelyt a' követelés okleveles adatok mellett kimutattatik t.i. hogy mire tétetett ezen követelt somma. Azonban a' RR. többsége ezen elvkimondást mellőzve, e' tárgyban oklevelekkel bizonyitó részletes számadást kivánand; minthogy pedig időrövidség miatt ez országgyülésen annak beadását nem reménlhetik, e' tárgy iránti intézkedés a' jövő országgyülés föladatai közé számittatott. Ezenfölül a' választmány javaslata nyomán az orsz. pénztárnak a' kir. kincstárnál levő 2%tes tőkéji nagyobb kamatra adás végett fölmondatni rendeltettek. A' Ludovicea katonai intézet számadásinak vizsgálatakor N. m. követe inditványára, jövőre az iránt fog fölvilágositás kéretni, hogy a' devalvatio által az intézetre még devalvatio előtt ajánlott nevezetes öszszegek mikép fordittattak ezüstre, minthogy e' nélkül jelenleg az alapitvány világos állapota nem tudatik. Azon adósak pedig kik 30—36 évi kamattal is tartoznak, a' kamat és tőke lefizetésére szorittatni rendeltettek. A' muzeum számadásinak vizsgálatánál pedig T. m. követe által, ki egyik tagja volt a' választmánynak, előadatott, miképen vannak t.hatóságok, mellyek a' muzeumra tett országos ajánlatot még mindeddig le nem fizették, nevezetesen a' megyék közül Arad 527 for. 51 kral, Bereg 401 fr. 44 kral, Bihar 5539 fr. 33 4/8 kral, Fehér 203 fr. 28 6/8 kral, Heves 5613 fr. 58 1/8 kral, Krassó 100 fr. 11 1/8 kral, Mármaros 56 fr. 29 4/8 kral, Pozsega 94 fr. 31 1/8 kral, Szerém 1655 fr. 21 2/8 kral, Temes 4984 fr. 58 3/8 kral, Turócz 1748 fr. 27 kral, Zemplény 2453 fr. 57 4/8 kral, a' sz. kir. városok közül pedig Esztergom 600 fr. 18 4/8 kral, Székesfehérvár 1540 fral, Körmöcz 400 fr. tartoznak. N. m. követe inditványára ezen hatóságok mennyire hátramaradásban vannak, minthogy a' be nem fizetett öszveg miatt a' muzeum-épitésre kamatokra kellett fölvenni kölcsönt, tartozásaiknak kamatostul leendő lefizetésére fognak szorittatni. A nemesi felkelési pénztár számadásira semmi különös észrevétel nem történt. Ezután olvastatott az 1827: 16., ugy az 1836: 31. és 1840: 34t. cz. által nevezett határbeli biztosságok eljárásárul szóló jelentés, melly véleményadás végett a't.czikkek összeszedésére kiküldött ker.választmánynak adatott. Végre a' még nem tárgyalt sérelmek vétettek tanácskozás alá.

257d. orsz. rdi ülésb. oct. 30kán, a'ker. elnökség a' hitelesitett munkálatokat beadván, közülök az itélőmester az adó tárgyában készitett üzenet 's felirási javaslatot olvasta, melly igy szól: „Fels 'stb. Midőn a' közadónak az 1715: 8. 's 1827: 4. t.czikkek értelmébeni ajánlásáról tanácskozánk, mindenekelőtt ama vezérelv vonta magára az által is köteles figyelmünket, hogy a' közadó mennyiségének megajánlásában minden igazság szerint az adózó nép megfogyatkozott erejének szomoru körülményeire való tekinteten fölül a' közgondoskodást főkép arra kell irányozni,miszerinta megajánlandó mennyiség a' szükség legszorosb mértékéhez alkalmaztassék, 's az adózó nép munkája és szorgalmának különben is csekély jövedelmei a' közállomány költekezéseinek áldozatul ne szolgáljanak. Jelenleg is nemcsak számos azon sulyos akadály, mellyek a' nemzeti közjóllét emelkedését gátolva, az adózó nép erejét fogyasztják 's pénzkereshetése módját 's kutfejeit is elakasztják; de azok közt legsulyosb a' kereskedésnek minden ipart leverő 's minden keresetmód kifejlődhetését zsibbasztva lenyomó korlátozása 's a' nemzeti szorgalom hanyatlását is okozza leginkább. Többször előadták az ország Rdei ezen mostoha korlátozásnak már valahárai megszüntetése iránt a' nemzet törvényes és igazságos kivánatát,'s a' többször ismételt fejdelmi igéret nyujtott is reményt, hogy az ismételt kérés sikeretlen nem lehet, sőt az utóbbi két országgyülés a' közadó megajánlását is azon fejdelmi igéretbe vetett biztos reményen alapitotta, hogy a' sinylődő kereskedésnek többször igért 's halasztást többé már nem is szenvedhető fölemelése bizonyosan teljesedni fog. Fájdalmas érzettel tapasztaljuk azonban, hogy ezen sulyos bajok orvosolva nincsenek, 's naponkint érezhetőbbek az elmulasztott orvoslás következései, mert az adóbeli halmozott tartozások a' különben tartós béke közepett is nőtten nőnek, 's már annyira szaporodtak, hogy az erejében elgyengyült 's értékiben kifogyott adózó nép azokbul kivergődni 's adózásit rendesen megfizetni véginségre jutás nélkül épen nem képes. E'felett tetézik az adózó nép balsorsa viszontagságit az ország nagy részében pusztitva dühöngött elemi csapások, 's kártékony vizáradások is, 's a' számos éven keresztül milliónyi károkat okozott 's megszüntnek még jelenleg sem mondható duló tüz miatt. Az adózók különben is csekély értékökben köztudás szerint igen megfogytak. Mindezen tekinteteknél fogva a' közadó eddigi mennyiségét meg sem ajánlhatjuk, hanem M országra, 's az ehez kapcsolt részekre eső adó summáját a' testőr sereg számára rendelt illetőséggel együtt a'beszámlálandók beszámlálásával évenkinti 4 millió frtban, a' hadfogadási intézet elősegélésére pedig különösen 75000 frtban ajánljuk meg. Egész őszinteséggel megvalljuk azonban, hogy e' mennyiség beszedhetését is csak ugy véljük a' lehetőségig sikerülendőnek, ha Fels. az ország kereskedését elnyomó 30ezadi vonalok 's vámok kártékony zárait megnyittatni 's ekép a' kölcsönös és igaz viszonosságon alapulandó szabad kereskedés megengedésével a'közipart's nemzeti szorgalmat hatályosan fölemelve, a' közkereset módjait nevelni, a' só tárgyában általunk ismételve fölterjesztett törvényes kivánatinkat elfogadva betölteni, 's mindezek által az elgyengült nép megfogyott tehetségét ujabb erőre hozni, egyszersmind pedig azt végrehajtani méltóztatik, hogy valamint az 1807: 16. törv.-czikkben megrendeltetett, de az osztó igazság is megkivánja, az adózóknak a' kir. pénztáron levő követelései fels. 1836d. évi mart. 18ról kiadott k. k. válaszában nyilványitott igérete szerint is, még pedig ezek közül azok, mellyek már tökéletesen megmutatva 's elismerve vannak, mindjárt; azon követelések pedig, mellyek azok sorába még eddig nem tartoznak, mihelyt szinte megmutatva 's elismérve leendnek, elégittessenek ki. Egyébiránt a' közadó fenkifejezett mennyiségét ezuttal is ugyanazon feltételek 's ovások mellett, mellyek alatt az adóbeli ajánlások tétettek, olly nyilványos kikötéssel ajánljuk meg, hogy azon summa megvehetéséről egyáltaljában jót nem állunk,'s egyik adózó a' másikért semmi szin alatt fizetni nem tartozik. Továbbá, mivel a' megajánlott közadó hosszabb időre nem terjedhet, mint menynyire az országgyülésen ajánltatik, az 1791d. évi 13. t.-czikk pedig az orsz gyülésnek 3 év alatt mulhatlan megtarttatását rendeli,minden lehető kétség elháritására, mi a' fenérintett közadót folyó 1844 nov. 10dik napjától jövő 1847. nov. 10dik napjaig, és nem tovább olly világos föltétellel ajánljuk meg, hogy, ha az emlitett napig az országgyülés valósággal meg nem tartatnék, a' közadó további fizetése 's beszedése teljesen szünjék meg, magában értetvén azonban, hogy azon esetre, ha a' törvényes határidő bekövetkezése előtt az országgyülés összehivatik, azt, hogy azon időközben tartandó országgyülésen a' törvények értelméhöz képest maga egész kiterjedésében rendelkezzünk, nyilván és általányosan fentartjuk. Kik egyébiránt 'stb.

E' jelen tárgyra nézve a' nm. kir. személynök javaslá,miután a' katonaság ugyanazon mennyiségben van 's a' szükségek és körülmények ugyanazok, m e l l y e k mult országgyülésen voltak, az előbbi adómennyiséget szokott feltételek mellett ajánlják meg. Ellenben némelly megyék követei a' közadó-megajánlás tárgyalását addig, mig az erdélyi részek tettleges viszszakapcsoltatása által a' követi tábla kiegészitve nem lesz, mig a' 30adból eredett törvénytelenségek meg nem szüntetnek, mig a' katonai élelmezés és szállásozás ügye el nem intéztetik stb. elhalasztatni, S. város követe pedig, mig a' kir. városok jelen gúnyos állása nem orvosoltatik, a' közadó megajánláshoz küldöji utasitásánál fogva járulni nem kivántak. Felmelegittetett egyszersmind ez alkalommal még a' porták kiigazitása, de mivel annak eszközlése jelen országgyülésen az idő r ö v i d s é g e miatt meg nem történhetik, a' többség által jövőre halasztatott; 's a' felirásijavaslat a' közadó megajánlása mellett változatlanul megtartatott. Előkerült ezután a' nemnemesekre kiterjesztendő hivatalképesség tárgyában készitett 3d. üzenet, felirás 's t.javaslat, mit a' RR. többsége harsány maradjonnal az ellene nyilatkozott kisebbség ellenére megtartott, végre a' Pesten épitendő országház iránti üzenet 's t.javaslat is a' kerületi megállapodás szerint helybenhagyatott.

258d. frdi ülésb. oct. 31kén számos volt a' felvett 's elvégzett tárgy; rövid foglalatjok imez: A' közadó tárgyábani rdi üzenet 's felirásijavaslat egy főispán hozzájáruló nyilatkozta után egyhangulag elfogadtatott, 's e' hozzájárulás még ülés folytában a' RRkel közöltetett. Szintez örvendetes sikere volt a' nemnemesek hivatalképessége iránti 3dik rdi üzenetnek. Hoszszas és fontos volt a' középponti vasut tárgyábani második üzenet, 's a' honi vasgyárak ide vonatkozó kérelme körüli vitatkozás. Ezek folyama az ő fens. által öszszehivatott elegy ülés által félbenszakasztaték, mellyben a' közadó 's nyomban a' nemnemesek hivatalképessége tárgyábani

PEST, vasárnap nov. 10kén

JELENKOR.

1844. 90dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT: Magyar- és Erdélyország: névmagyaritás: Készpénz és kölcsön. Vége; Országgy. közlemény (nov. 1sőjei ker ülésb. közmunka-szabályozás; átmeneti t javaslat az e' tárnyi nyilatkozatokkal; ker ülésb concertat onalis tagnévsor, vegyesházassági t javaslat pontja; orsz. rdi ülésb. concert választmány kiegészittetése; folyószabályozás, csatornák, statist. hivatal; népnevelés, Luizaut, muzeum, gazd egyesület 's orsz. pénztári fo rások iránti t javaslatok; nov 2d. frdi ülésb. ut onalok; viz k szabályoztatása; orsz. pénztári források; ker. ülésben katona-élelmezési megváltságul 1 millió ajánltatik; nov. 3d orsz. rdi ülésb. orsz gyülési napló 's irományok késte; a' napi elegy. ülésb. 6 rendü kir. leirat hirdettetik ki; nov 4d. frdi ülésb. a' személyenkinti adókivetés, külkereskedés ránti t javaslat; ker. ülésb. vallásbeli átmenet; vukovárfiumei vasút; nov. 5ki ker. ülés a közteherviselés elvét elvállalá a' f di javaslat szerint, de a' sommára nézve maradt előbbi határozatánál, elvállalá ideiglen a' frdi kezelésmódot is; orsz. ülésb. egy szavazati többséggel megajánltatott az eddig volt had adó (4 395 244ft 's 38½ kr.) zsidóügy, orsz pénzt átmenet, gyorsirászat, jövő eszt. országgyülés, szab. kir. városok némelly örök fölvallási szokásai; frdi 's elegy ülésb. magy. ezredi tisztségekre honfiak alkalmazása, futóhomok, áldás-megtagadás, katona-élelmezés, börtön-rendszer, 's törvénykötelezés ideje fölterjesztettek: a' vallásügyi t javaslat iránt nem lön meg az egyezség, 's a főtáb'a ezuttal nem hajlandó senkit honfiusitani; budapesti napló: fővárosi ujdonságok 's e'övásár; hontmegyei közgyülés.)

Amerika (Mexico és az éjszakamer státusok viszonyai.)

Spanyolország (Catalonia állapotja; statusreform állása a' két kamrában; d Carlos és Krisztina közti szerződés állitott pontjai.)

Anglia (az uj börze ünnepélyes megnyittatása; O'Connell foederalismusa ellen nyilatkozás; Gomer.)

Franciaország (Barthélémy sziget; nagy szélvész a' tengermelléken.)

Németalföld (költségvetés; kamatláb; sajt- és irósvaj jövedelem 'sat.)

Aldunai tartományok (a' kormány simul az ellenzéki elvekhez; az ausztr. kormány figyelme az aldunai vidékek iránt; Birago kiküldetése a' dunahajózás akadályi elhárítasa végett.)

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. fels. Véber Károly sz. kir. Lőcse város főjegyzője és országgyülési követe vezetéknevének „Szőnyey"-re Schreyer Gottlieb és Károly testvérekének pedig „Kiáltosy"-ra változtatását kegy. megengedni méltóztatott. —

Készpénz és kölcsön (vége) II. Kölcsön.

2) Azonban a' felvett kölcsönt nemcsak annuitások utján törleszthetni, hanem tőzsér uton, sorshuzással és nyereséggel. Igy vettek föl a' lengyelek (ha jól emlékezem 1820ban) több milliót; igy vett föl Eszterházy hg 1837ben 7 milliót, 's azt 32 év alatt törleszti, igy vett fel a' kormány 1839ben 30 milliót 's azt sorshuzás utján törleszti 40 év alatt. Illy adósság-fizetésnek is jogszerü alapja az annuitás, mit hijány és lerovás nélkül fizetni kell, azon megjegyzéssel, hogy eleinte kevesebb, évenkint mindig több és több sorsot kell fizetni. Ebből olly fölösleg ered, mellyel azután adósságokat törleszthetni. — Ezen financialis pénzkezelés sokkal szövevényesb, hogysem hirlapi uton közleni lehetne: ez okból annak csak eredvényét közöljük: holott nevezvén:

A' törlesztendő adósságot . . . . . A
A' kialkudott kamatlábat . . . . . η
A' „ „ évek számát . . . . . n
mennyivel nagyobb az utólsó fizetés az elsőnél m
Az adósság-törlesztésre fölvenni kellő pénzmennyiséget . . . . . P

$$P = \frac{2A}{\frac{n(m+1)}{n-1}\eta^2 (1+\eta)^n \quad \frac{2\eta}{(1+\eta)^n - 1)(\eta + \frac{m-1}{n-1}) - n\eta^{\frac{m-1}{n-1}}} \left[(m+1)\left(1 - \frac{1}{(1+\eta)^n}\right)\right]}$$

'S igy a'vasutat az ország építtetvén építési költség Vukovártól Fiumeig . . . . . A=14,000000 ft.
Kamatláb 5% mivel illyetén sorshuzásra kisebb kamatra pénzt kapni nem lehet . . . . η=0,05
A' sorshuzás évei száma . . . n=30 esztendő
Az utólsó sorsfizetés 5 annyi mint az első . . . . . m= 5
Leszen részvények utján felveendő

$$P = \frac{2.14,000,000}{\frac{30(5+1)}{(1+0,05)^{30}-1)(0,05+\frac{5-1}{30-1}) - 30\,0,05^{\frac{5-1}{30-1}}} \quad \frac{0,05^2 (1+0,05)^{30} \quad 2\times 0.05}{(5+1)\left(1 - \frac{1}{1,05^{30}}\right)}}$$

P= 37,015,520 ft.

azaz ha részvények utján sorshuzásra 37 millió forintot fölveszen az ország 's azon pénzt mint annak természete kivánja, 30 évig kezeli, az irt évek alatt 14 millió ft. nyeresége leend. Sok ugyan hazánkra nézve a' 37 millió, pedig a' fölebbi okoknál fogva azon kellene lenni, hogy a' pénz a' hazából kerüljön ki: de minekutána illy sorshuzás utján példaul 1000 frtal 100,000 ftotis nyerhetni, ha szolgála szerencse, a' részvényesek tőkéje pedig soha veszélyeztetve nincsen, sőt legroszabb esetben a' tőke mindig kétszeresen kerül viszsza, talán elég ingert ad arra, hogy kitől csak telik, illy részvényeket vásároljon. 'S a' mi itt el nem kelne, hihető külföldön vevőkre találand.

Azonban bár a' pénz illyetén kezelése 30 év elforgása alatt annyi pénzt hagy is a' pénztárban, mellyből a' vukovár-fiumei vasut kikerülne, de mivel ezen nyeremény csak lassankint szaporodik, az irt czélra nem egészen használható. Mert minekutána a' sorshuzási fizetések eleinte csekélyebbek 's csak lassankint szaporodnak, ugy a' pénztári fölösleg is eleinte csekély 's csak évről évre szaporodik azon mennyiségre, melly a' nyereményi összeget teszi. Első évi nyereséget adja e' kifejezés:

$$a = \eta P \quad \frac{\eta(1+\eta)^n}{\left[(1+\eta)^{n-1})(\eta + \frac{m-1}{n-1}) - n\eta^{\frac{m-1}{n-1}}\right]} \quad \frac{2}{(m+1)\left(1 - \frac{1}{(1+\eta)^n}\right)}$$

$$a = 0,05\,3701500 \times \frac{0,05\,(1+0,05)^{30}}{\left[(1,05^{30}-1)(0,05+\frac{5-1}{30-1}) - 30\,0,05^{\frac{5-1}{30-1}}\right]} \quad \frac{2}{(5+1)\left(1 - \frac{1}{1,05^{30}}\right)}$$

= 155,555 ft. 55 kr. Például az irt esetben az első évi nyeremény nem több tehát mint 155555 ft. 55 den. az utólsó évi nyereség pedig 5 annyi = 777777 ft. 77 den. minden évi nyereséget összevéve teszen 14,000000 ftot; igen is, de vasutak dolgában az első évi 155,555 ft. nyereménynek kicsinysége miatt, alig vehetni hasznát és igy ezen ut és mód nem olly vállalatokhoz használható, mellyek egyszerre nagy summákat igénylenek; hanem ollyanokhoz, mellyek kicsiny kezdetből indulva lassankint több és több pénzt emésztenek föl *). Mindenesetre pedig a' pénzszerzés ez utját, ha már több nemzet és fejdelem megkisértették, nem leszen talán káros hazánknak is pénz szüke miatt szenvedő állapotjában használni, ha nem is vasutaknál, vizek szabályozásában vagy töltött utaknál vagy más költséges vállalatoknál.

De itt szintazon nézetek fordulnak elő, mint miről fölebb tevénk említést, hogy t. i. ha a' részvényesek külföldiek, részvényben és nyerő sorsokban nagy summa pénz költözik ki az országból. 'S ha ezen financz pénzkezelés gyümölcstelen, az idegen földrül nagyobb summa pénzt nem idéz be, sőt még az országban keringő pénz is nevezetesen fogy általa: példaul a' fenirt 37,015,520 forintnak 5%tes 30 évi annuitása a' feljebbi képlet szerint

$$p = \frac{0,05.37015,520}{1 - \frac{1}{1,05^{30}}} = \quad . \quad 2,407914 \text{ ft.}$$

Ezt 30 év elfolyásaig folyvást fizetve = 72,237,420 ft.
Az országban maradt a' részvény . = 37,015,520 ft.

Kiköltözött a' hazából 30 év alatt . 35,221,900 ft.

mibül láthatni, hogy az idegenektől felveendő kölcsönt csupán akkor használhatni, ha a' befektetett kölcsönnel olly vállalatok létesittetnek, mellyek külföldrül készpénzt idéznek e' hazába. Ennélfogva sem a' csupán személy-szállitásra számitott vasutakat, sem a' töltött utakat sem más illyetén gyümölcstelen vállalatokat idegen pénzen épiteni nem tanácsos, 's csak a' vukovárfiumei vasut elkészitésében ajánlható, honnan a' kiköltözött pénz visszafolyását okosan reménylhetni. Hátha még a' csupa belforgalom előmozditására és sok hátramaradásink födözésire idegenektől 100 millió vétetnék föl, milly káros következései lehetnének ennek, kiszámitani erőtlenek vagyunk, 's igy megint oda megyünk, hogy más utban üdv nincsen, csak a' telekdijban.

Mivel mint láttuk a' sorshuzási pénzkezelés által nagy mennyiségü pénz költözhetik ki az országból, az illyetén vállalatokat behunyt szemmel nézni nem lehet, kivált ha azok magányos adósságok törlesztésire számittatvák, 's igy egyáltalán gyümölcstelenek p. o Eszterházy hg felvett 1837ben többnyire idegenektől 5% kamatra 32 eszt. sorshuzási föltétel alatt 7 millió forintot; ennek annuitása

$$P = \frac{0,05.7000000}{1 - \frac{1}{1,05^{32}}} = \quad . \quad . \quad 442370 \text{ ft.}$$

ezt 32szer véve teszen . . . . 14,156,104 ft.
a' felvett pénz tegyük fel az országban marad . . . . . 7,000000 ft.

kiköltözik tehát 32 év alatt . . . 7,156104 ft.
A' nyomtatásban kiadott Verlosungsplanbeli mód szerint fog a' hg fizetni . . . . . 14,451,600 ft.
Benmarad az országban . . . . 7,000000 ft.

Kiköltözött pénz terv szerint . . 7,451600 ft.

's minthogy ezen adósság-törlesztés egészen gyümölcstelen, a' fenirt 7,451600 minden legkisebb haszon nélkül 32 év alatt végképen kiköltözött e' hazából. Igaz hogy a' hg nyeresége 3,385,170 ft. de az ország többet veszt mellette 7 milliónál még ugy is, ha a' pénztőzsérek 100 ft. kötelezvényért 100 ftot fizettek is, ha pedig mint némellyek szokásba vették, 88 vagy 90 forintot adtak 100 helyett, akkor az ország vesztesége még nagyobb, a' hgi család nyeresége pedig talán semmi, kivevén azt, hogy a' felvett pénzzel talán magasb kamatu adósságit lejebb csökkenté, az egész nyereséget pedig a' pénztőzsérek takaritották zsebökbe. 'S ha ezen jó urak, különösen Rothschild több illy vállalatba ereszkedik, 50—60 év elforgása alatt talán jobbára mások pénzin annyi kincset fog szerezni, mellyel a' töröktül Palaestinát megveheti 's feleinek uj országot alapithat. Mi legyen a' tőzsérek nyeresége, a' lengyel, Eszterházy 's a' kormányi illyetén sorsokon, ha 100 ft. helyett 88at fizettek, nem volna nehéz kiszámitni, mit azonban más időre halasztunk. Gát y.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. 259d. frdi ülésb. nov. 1én a' tanácskozások a'közmunkák szabályozásáruli üzenettel kezdődének, melly munkák Horvátország követének keveslése 's egy gr. sokallása daczára is a'szerkezet szerint hagyattak; ugyszinte az előfogatok. Következék az átmenet fölötti t.czikk 's felirási javaslat, mire nézve egy gr. az 1ső szakasznál a' „keresztyén" szót beiktattatni kivánta, nehogy a' zsidók jövendő törvényesitése esetében az ezek vallásához átmehetés értethessék, melly inditvány elmellőztetett. — A' kérdés velejére nézve a' kath. egyház feje azt kivánta, hogy az egyesült gör. kath. az 1ő §ban különösen ne emlittessenek, mivel némelly szertartások különbsége köztük 's a' róm. katholikusok közt lényeges különbséget nem tesz. Kivánta tovább ő hge, hogy e' törvény bevezetésében az 1791:26.t. 13ik szakasza, mint melly a' jelen törvény által magyaráztatik 's bővittetik, emlittessékmeg. Ezután a' görög nem egy. érsek maga 's hivei mély fájdalmát nyilatkoztatá a' fölött, hogy a' k. kir. leiratban a' gör. nem egyesült vallás szóval sem emlittetik 's ezen körülményt a'felirásban megemlittetni kivánta. Felszólalt ezután az egyik protest. vallás egyházi főhivatalnoka illy módon: Noha sejtem, hogy véleményemmel magam maradok, mégis szokott őszinteségemmel egyenesen, tisztán magyarán kinyilatkoztatom, hogy ezen kir. resolutiót nem fogadhatom el, mert benne számos a' bujósdi ajtócska. A' resolutio leginkább azon alapul, „quod transitus a cath. religione ad alterutram ex evangelicis, cath. religionis principiis adversetur"; de mi köze a' törvényhozásnak: ellenkezik é az áttérés a' kath. vallás elveivel, vagy sem? Ha pedig a' t.hozás méltatni akarja a' vallásos elveket, méltassa a' protestansokéit szintugy, mint a' katholikusokéit; 's ne tolja a' protestantismusra a' kath. dogmákat, mi már országgyülésen is megtörtént, midőn t. i. elválás esetében a' prot. félnek megtiltotta hogy más házasságra léphessen. Meglehet, többen ugy tekintik ezen resolutiót, mint egy a' „conto"-fizetést, én pedig ugy tekintem, mint egy ügyefogyottnak adott auctiót, mi által igazságos követelésétől hoszszas időre elzáratik. Talán mások megnyugtatják magokat, hogy ezen resolutio jobb mint semmi; de ha én valakinek számomra kölcsönzött aranyait babbal fizetem viszsza, az is jobb a' semminél. Mindezeknél fogva, mint mondám, a' kir. resolutiót el nem fogadhatom, de jóllehet az sem elégiti ki egészen kivánságimat, inter duo mala, minus, az e' tárgyban utólsó alkalommal hozott conclusum diaetalenál maradok. A' kir. leiratot egy főispánon kivül még egy gr. is elfogadta, ki azonban szükségét nem látta hogy az 1791: 13.t.czikk 13. §a megemlittessék, sőt ezen kivánat alatt valamit lappangani vélt, miután a' §nak ama szavai „ne transitus temere fiat", és a' csábitás tilalma könnyen ürügyül szolgálhatnának az átmenet gátlására. Azért felszólitá

*) Ismértető 1840. nro 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 adósságok tőzsérutoni törlesztésének jogszerü rendszere.

primás ő hgségét, hogy ebbeli kivánatától elállani méltóztassék; a' zsidó vallásra nézve pedig semmi okát nem látta, hogy az neki, ha arra áttérni akarna, megtiltassék. Több velős előadás közül kiemelendő még egy nm. püspök szokás szerint remek előadása: Hogy ha a' törvény nem mondaná is, miszerint a' kath. vallásról az átmenetel a' kath. vallás elveivel ellenkezik, természetes hogy mi semmi olly törvényt egyenesen nem pártolhatunk, melly az átmenetelt szabadon megengedi. Megvallom, ezen értelemben véve a' kir. leiratot, ha az nem egészen kielégitő is, mégis czélszerübbnek tartom az általunk fölterjesztett t.javaslatnál már csak azért is, mert az átmenetelt, melly tisztán lelki dolog, a' polg. hatalom köréből kiemeli's oda utasitja,hova dulajd. tartozik egyszersmind a' lelkiismeret szabadságát nem korlátozza. Nekem is volna ezen t.javaslat iránt két észrevételem, különösen az, hogy egy részről nem fejezi ki azt, mi a' kir. leiratban foglaltatik és mi talán a' katholikusoknak némi megnyugtatásukra szolgálhatna, más részről pedig a' kir. leirat tartalmán tul megy; azonban e' részbeni észrevételeimet sem akarom ujabban kifejteni, sem azokhoz ragaszkodni, hanem ohajtásom csak az, hogy ezen t.javaslat, ha ő Fels. által sanctionáltatik, teremhesse meg azon eredvényeket, mellyek reményiben ezen intézkedéshez ő Fels. is járult. Mi országunk főm. primása ő hgsége előterjesztését illeti, ezt a' m. FRR. figyelmébe szinte ajánlom. Tudjuk, miszerint a' k. leirat szintezen szempontbul indul ki, hogy az 1791: 26. t. cz. 10. §a értelmében jövendőre félre ne magyaráztassék; tudjuk, hogy a' RR. a' fölterjesztett vallásbeli pontokrul azon bevezetést, hogy t. i. a' bécsi és linczi békekötések alapján az 1791: 26. t.cz. bővittessék 's illetőleg módosittassék és az az átmenetre nézve utóljára intézkedvén, a' m. FRR. választására hagyták: hogy adassék az átmenetel iránti t.javaslatnak szintazon bevezetés, vagy pedig minden bevezetés nélkül küldessék fel. Természetesen tették azt azon reményben, hogy ő Fels. ezen törvényt nem fogja kiemelni, hanem a' többi pont ő Felsége elibe terjesztetvén, ez is azok közé fog soroztatni, és azon általányos bevezetés az átmenetre nézve is fog szolgálni. Most előttünk csupán ezen törvény levén, reménylem, a' RR. a' FRRel még a'vegyes házasságok tárgyában is némelly pontokra meg fognak egyezni, 's akkor természetesnek fogom találni, hogy az átmenet első legyen, miután azt legsarkalatosbnak jelenték ki a' RR.; 's ezután következnék a' többi pont a' vegyes házasságra nézve. Ekkor szükségkép mind kettőre nézve a'26. t.cz.bővittetését vagyilletőleg módosittatását'bevezetésben ki kell mondani 's igy szükséges, hogy különösen ezen pontra nézve üttessék meg az 1791: 26. t. cz. 13. §a. Z. K. gr. ő mlga megüközött azon, hogy ő Fels. megemlité a' k. leiratban a' kath. elveket, de nem szól ismét a' prot. elvekről, holott épen azt látom, hogy ő Fels. mind a' két vallás elveire figyelmezett; ugyanis hivatkozik az 1791: 26. t.cz. 13. § azon kijelentésére, hogy az átmenet a' kath. vallás elveivel ellenkezik. Primás ő hg elveire figyelmezve meg kell vallanom, azok nyomán, a' miket P. J. gr. előhozott, én legalább semmi különöst nem látok; ezen kir. leirat 's az ennek nyomán készitett törvény megvonja a' kath. vallástól azon különös pártfogást, mellyel addig élt. Egy részről ezt sajnálom, de más részről nem bánkodom, mert vesztek ugyan abban, hogy a' törvény a' kath. vallást nem ótalmazza annyira, de más részről kevesedni fog azon gyülölség, mellyet ő mlga is emlitett; de lesz még azon nyereség is, hogy ott, hol a' törvény ótalma nem lesz kedvező, még szabadságom nőni fog;én pedig ezt többre becsülöm vallásbeli tekintetben, mint különöskedvezéseit a' polg. hatalomnak. Mi pedig az 1792: 26. t.cz. 13. §. azon részét illeti, hol az mondatik „casus occurrentes suae Maj. referantur" e' részben mind a' t. RR. mind a' m. FRR. megállapodása az volt, hogy a' dolog ő Felségéhez intra dominium terjesztessék 's e' részben a' kir. leirat 's a' törvény azt moudja, hogy semestraliter a' püspöki hivatalok az átmeneteli eseteket jelentsék fel, 's igy a' püspöki hivatalok fogják a' már megtörtént eseteket följelenteni. Igy tehát a' kir. leirat által meg van előzve szinte az, mi eddig nehézségre adott alkalmat. Ezeknél fogva, miután a' kegy. kir. leirat egyenesen hivatkozik a' 13. §ra; miután a' t. RR. a' 26dik czikkre hivatkozással kezdették mindig bevezető soraikat, nem látom át, miért ne lehetne elfogadni primás ő hgsége hozzáadását. Ezen beszéd ellen a' fenemlitett gr. és protest. egyház-kormányzó igy nyilatkozék: Mi az általam igen tisztelt cs—di püspök ő exc. kielégiti, engem épen az aggaszt, t.i. hogy a' világi hatalom kezeiből a' transitus ügye kivétetik és az egyházinak adatik át; mert noha az egyházi rendnek nagy tisztelője vagyok is, de az átmenet tárgyában,mint mult alkalommal nyilatkoztatám, pap nem kell. Mi meg P. gr. inditványát illeti, én még tovább megyek, 's kivánom, hogy az egész 26. törv.cz. töröltessék el, 's helyébe egy kis, csak pár szóbul álló t.czikk alkottassék, t. i. „minden vallás a' törv. előtt egyenlő." A'számos mellette 's ellene felhozott véleményt egy országnagy ekkép egyesité: Előre bocsátom hogy valami nagy fontosságot a' jelen kérdésnek nem tulajdonithatok, mert őszintén megvallom, azon lépés, mellyet most tettünk, kérdésen kivül magyarázata az 1791: 26. t. cz. 's különösen 13. §ának. Véleményem szerint tisztán áll az, hogy itt a' t.-hozás magyarázza a' 26. t.cz. 13ik §át. Mi adott ezen kérdésre alkalmat? kettő, egy az, hogy ezen törvényben áll azon kitétel, „ne transitus temere fiat, és casus occurrentes suae Maj. referantur", első pontja onnan eredt, hogy a' kérdés az volt: „quando habendus transitus pro non temerario? 's mi annak jele, hogy az átmenetel temere történik? Erre nézve kir. leiratok keletkeztek,mellyek a' hathéti oktatást rendelték 's nem tagadhatom, hogy voltak idők, midőn olly esetek is vonattak vallásbeli kérdés alá, mellyek meggyőződésem szerint a' t. cz. szelleme szerint az alá vonathatók nem voltak's hogy ez aggodalmat szült sokban.Ezen segiteni kellett, ezt nyiltszivüségemnél fogva megvallom. Már most mit tesz ezen pontra nézve a' törvény? Megszabja az ünnepélyes formákat, és időt határoz meggondolásra annak, ki ezen lépést tenni akarja. Másik része a' 13. §nak „occurrentes casus suae Majestati referantur", 's itt ismét az volt a' kérdés, mikor felsőbb rendeletek azt határozták, hogy előbb történjék a' följelentés, mielőtt az átmenet megengedtetnék, és hogy itt ő Fels. nézete következtében történhessék meg csak az átmenetel. Erre nézve a' jelen szabály és határozat positiv 's azt mondja: „megtartatván az ünnepélyességek, az átmenet megtörténhetik; aztán pedig terjesztessék az eset ő Fels. elibe, 's igy az, mi alkalmat nyujt aggodalomnak, 's ha ugy tetszik sérelemnek, ezen provisio által tökéletesen megsemmittetik. Azonban ezen egész provisio nem egyéb, mint az 1791: 26. t.cz. 13. §. magyarázata;megvallom tehát, hogy én valami scrupulust nem látok, 's hajlandó volnék, hogy hivatkozás történjék a' 13. §ra 's e' részben mai tárgyalás után sem tudtam magamnak más meggyőződést szerezni. Azonban azt vettem észre, hogy soknak jobban tetszenék, ha hivatkozás nem történnék in specie a' 13 §ra, 's ez esetben azt volnék bátor előadni: üzenjük meg a' t. RRnek, hogy miután ezen provisio csakugyan magyarázatát foglalja magában az előbbi törvénynek, valami hivatkozást mi szükségesnek találunk; de ha a' t. RR. azonkivül még több más provisiót adnak elő a' vallas tárgyában, az ellen mi nem vagyunk, hogy akkor bevezetésében a' hivatkozás általányosan történjék az 1791: 26dik t. cz.re; mert, mint mondám, abban volt scrupulusa némellyeknek, hogy ezen 13 §t nem akarják kiemelni, ámbár annak megemlitésében sem látok nehézséget; de ha némellyeket a' m. FRR. közül meg lehetne nyugtatni, tegyük azt, mit bátor voltam előadni. Ez előadás közhelyeslést nyervén, Nádor ő cs. kir. Föns. a' végzést országbiró ő kegy. nézetei szerint jelenté ki.

325. ker. ülésb. nov. 1sőjén, a' concertationalis választmány tagjai névjegyzéke olvastatott föl,'smegyék részről a' dunáninneni kerületből: Szentkirályi Móricz Pest, és Kubinyi Ferencz Nógrád; dunántuliból: Bezerédy István Tolna; és Ghiczy Kálmán Komárom; tiszáninnenibül: Palóczy László Borsod és Zsedényi Edvard Szepes; tiszántuliból: Klauzál Gábor Csongrád és Beöthy Ödön Bihar m. köv. a' szab. kerületekbül Jozipovics Antal turop. gróf; szab. kir. városok részről: Haazmann Ferencz Buda és Virkner Károly Kassa követei; az egyh. rend közül Bezerédy Miklós veszpr. kápt. követe. Ezután az irodalmi és müvészeti jogok biztositása iránti üzenet, fölirás és t.javaslat, a' kir. válaszok észrevételeinek a' t.javaslatok egyes szavaira is kiterjesztése iránti fölirásra érkezett kir. válasz tárgyábani üzenet, 's az orsz. t.hatósági által franczia háborukor szenvedett károk megtérítése iránti üzenet 's fölirási javaslat hitelesittetett. Napirend volt: a' vallásbeli tárgy pontjai, mellyek az átmenet tökéletes elhatározásaig fölfüggesztve valának. Ez ügyben B. m. ősz követe elmondá, mikép a'keresztyén vallási viszálkodások szülőanyja leginkább a' tulbuzgóság; az ember erősen hiszi, hogy a' mindenható titkait meg tudja magyarázni, holott arra elégtelen a' véges emberi elme. Nekem ezuttal legkevesebbé sincs szándékom a' vallásbeli viszálkodások okai feszegetésibe bocsátkozni, csak röviden jegyzem meg, hogy édes hazánk e' miatt gyakran balsors csapásinak vala kitéve. Tegnap mult 327 éve, midőn augustinianus barát Luther a' wittembergi templom kapujára szegezé azon viszszaélések lajstromát, mellyeket a' római egyház papjai elkövettek; ekkor törtek ki az orkánok barlangjaikból és zugtak azok mindenütt egész Europában; azok morajai még most sem csöndesültek le; sokan gondolkodtak már azon, mikép lehetne a' családi élet nyugalmát,a' kölcsönös felebaráti szeretetet helyreállitani: de mindekkorig a' nagy tengeren nem találkozott egy deszka darab,melly reményt nyujthatott volna révpartra jutásra. E' nemzet is már 3dik országgyülésen ügyekszik ezen bajon segiteni, de minden eddigi törekvése sükeretlen vala; azonban ő Föls. e' tárgyban érkezett leirata által, ugy látszik, viradni kezd, 's a' révpartra jutás már nem lehetlen,hajótörést ez ügy mindenkor a' szabad átmenet akadályoztatása miatt szenvedett; Föls. urunk igazságszeretete ezen kérdés megoldására nyujtott egy ariadnei fonalat, miáltal a' körülövező viszálkodások tömkelegéből kijuthatni: ragadjuk meg tehát ezen fonalat, és siessünk a' békét 's testvéri szereteteta'különböző vallásuak közt helyreállitani.Sokat gondolkoztam,mikép lehet a' vallás tárgyában érkezett kir. rendeleteket t.javaslatinkkal összeegyeztetni, 's azokból üdvös törvényeket alkotni; midőn ezen kir. leiratokat kezembe vettem, őszintén megvallom, azok tartalmán igen sokat tünödtem, mert azon toll, melly a' mart. 25ki leiratot szerkeszté, a' homályosságot kereste ki, végén azonban világosan kimondá ő Fels. a' vallásbeli kölcsönös viszonosság elvét, mi által azt bizonyitotta be, miszerint a' vallásbeli viszálkodásokat valahára megszüntetni kivánja; ezen kimondott elvet szőjük be mennyire csak lehetséges t. RR. a' t.javaslatba; vegyük tehát elő, mik lehetnek ide legczélszerübben alkalmazhatók. A' t. RR. a' t.javaslat 1ső §ban kimondatni kivánták, hogy a' reversalisok a'született gyermekek vallására nézve erőnélkülieknek nyilatkoztassanak; a' reversalisoknak multra leendő eltörlesztésére nézve a' két tábla közt eddig egyezség nem történhetett, 's igy e'kérdés a' vitatkozások terén még eredvényre nem juthatott; de abban, hogy jövendőre megszüntessenek, közös lett a' megegyezés, ő Föls. pedig a' resolutio értelme szerint ez érdemben semmi kényszeritő erőt használtatni nem kiván: erre nézve tehát a' törvényben annyit kimondani elegendő lenne, hogy jövendőben kötendő minden vegy.házasságbeli szerződés a' felekre hagyatik 's a' felek arra senki által sem kényszeritthetnek, mert az illyen kényszeritett szerződések erőnélküliek. A' 2 §ban kimondatott, hogy vegyes házasságból született gyermekeknek 18 éves koruktól,a' nőszemélyeknek pedig férjhez menendő korukban vallásuk többé kérdésbe senki által ne vonathassék. A' két tábla közt, mint emlitém, azon kérdés forgott vitatkozás alatt, mikép multra nézve a' reversalisok szüntessenekmeg,de ebben a' FRR. soha megegyezni nem akartak; ám legyen tehát, multra nézve maradjanak meg a' reversalisok, hanem azoknak örökkévalóságig erőne tulajdonittassék, mert máskép nemzedékekre terjedő kutatásokra nyujtatnék mód, mit ugy hiszem senki eszközleni nem kiván; véleményem szerint tehát a' törvényben kifejezendő lenne: kikre nem értetnek multra nézve a' reversalisok; t. i. azokra, kik 18 éves, a' nő-személyek pedig férjhez menendő korukig ha evang. vallásban neveltettek, vallásaikra nézve többé senki által kérdésre nem vonathatnak; ezen elv kimondásában már mind a' két tábla megegyezett, 's ő Föls. habár kir. leiratában erről nem szól is, de meg vagyok győződve, hogy a' kölcsönös viszonosság elvének föntartása mellett ezt elősegiteni fogja. A' 3. §ban az van kimondva, miszerint a' rom. kath. pap előtt az áldásmegtagadás mellett kötött vegyesházasságból született gyermekek törvényeseknek tekintendők, ezt azonban különösen megemliteni szükségtelennek tartom, mert azok törvényessége kétségbe senki által nem vonatott. A 4. §ban kifejeztetik, hogy a' vegy. házasságbeli összeadás mindenkor a' vőlegény papja előtt történjék, részemről ugyan ezt helyes,czélszerü's jónak találom, mindazáltal ehez szorosan nem ragaszkodnám; itt azon elvből indulok ki, hogy midőn a' nő és férj egyesültek arra, hogy az élet bajait gyönyöreit és fájdalmit együtt fogják megosztani, 's éltök végéig együtt kivánnak élni, hiszem meg fognak tudni egyezni abban is,mellyik lelkipásztor előtt tegyék le az esküt: e' helyen tehát ohajtanám ő Föls. akaratját a' kölcsönös viszonosság föntartása mellett teljesiteni; annál inkább, mivel kiadott parancsában kijelentette, mikép semmiféle kényszeritő erőhasználásban meg nem egyezik; e' helyen tehát egy uj §ban kimondatni kivánnám, hogy a' vegyes házasságbelieknek szabadságukban áll általok választott lelkipásztor előtt az esküt letenni, 's bármelly vallásu pap által történjék az összeadás, az teljes erejü és érvényes. Az 5. §ban emlittetik, hogy a' v.házasságban születendő gyermekek atyjok vallásában neveltessenek; erre nézve ő Föls. kiadott két rendü leiratában kimondá, hogy ebben soha meg nem e-

gyezik; bármennyit gondolkodtam azon, mikép lehetne azt, hogy a' gyermekek atyjok vallásában neveltessenek, kikerülni, de azt lehetlennek találtam, mert ez a' v. házasságra legveszélyesb lenne, akkor a' házas életben szükséges békét, csendet, egyetértést föntartani teljes lehetetlen; innen származtak mindig a' legnagyobb surlódások, annálfogva ennek megtartására ő Föls. megkéretni kivánnám, maradna ezen §. ugy a' mint van; nyomban azonegy uj §ban a' resolutio értelme következtében kifejezendőnek vélném, hogy minden gyermek atyja vallásában neveltessék, azonban a' szülék közös egyetértése mellett gyermekeiket bármelly vallásban neveltethessék; de ezen §nál nem lehet megállapodni, hanem egy másik §ban ki kellene mondani hogy valamint azon egyezség a' szülék szabad akaratján alapul, ugy annak tisztán tartására kirekesztetnek minden közbejöhető tanácsadók; a'szabad akaratbul készült szerződést akár irásba legyen foglalva akár nem, sem törvényes sem közigazgatási uton nem akadályozhatni. Eddig mennek a' t.-javaslatok, mi által százak's ezrek boldogsága eszközöltethetik; egy kérdés van még, mellyről a' kir. resolutioban nem tétetik említés, t. i. hogy a' csecsemős korukban árván maradt gyermekek milly vallásban neveltessenek: ezekre nézve tehát egy uj §ban kellene kimondani, hogy ha a' két szülc által a' gyermekök milly vallásban leendő neveltetésére nézve legkisebb irásbeli megegyezés sem volt; sem azt hitelesen bebizonyitani nem lehet; akkor azon csecsemögyermekek atyjok vallásában neveltessenek. Ezek azok, miket a' k. k. leiratok folytában t.javaslatba iktatni kivánnék, 's az ekkép módositott t.javaslatokat felirásba foglalva, ő Föls. elibe alázatos kérésünk mellett megerősités végett fölterjesztenők, föntartván a' többi vallásbeli kérdésre a' későbbi intézkedést; fontolja meg mindezt a' t. RR. bölcsesége, 's ha czélszerüknek találja, méltóztassanak azoknak életet szerezni. Tudom, a' nemzet azon lelkes férfiaihoz van szerencsém szólani, kik mélyen érzik: menynyire szükséges minélelőbb a' családok körében a' nyugalmat és boldogságot helyreállitani. E' vallásbeli törvényből a' törvények legszebb koszoruja válnék, 's lelkemből meg vagyok győződve, hogy ő Föls. valamint a' magyar nyelv tárgyában kiadott resolutiójával sokkal többet tett nemzetiségünk ügyében, mint 300 év alatt elődei, ez által a' magyarok szivében örök emléket vivánki magának, ugy ezt még az által kétszeresen öregbitendi, ha a' vallásbeli surlódásokat kegy. megszüntetendi. Az inditvány minden ellenszólás nélkül közhelyeslléssel elfogadtatott. Azon v. házasságok, mellyek legujabban az 1790ki törvény ellenére prot. papok előtt köttettek, 's az illy v.házasságból származott gyermekek törvényesitése, mire a' két tábla közti egyezség is megtörtént, Cs. m. inditványára külön fölterjesztendő t.javaslatba fog iktattatni. A' többi vallásbeli tárgy elintézése pedig a' most fölterjesztendő javaslatok végképi elintézéseig fölfüggesztetett. Végre a' katonai élelmezés tárgyában kiküldött orsz. választmány jelentése olvastatván föl, tárgyalása legközelebb alkalomra halasztatott.

259d. orsz. rdi ülésb. nov. 1jén, a' t. RR. által a' concertatiohoz választott orsz. választmány tagjai névjegyzéke olvastatott föl; mellynek folytában egy tiszai követ inditványára közértelemmel a' nm. kir. Személynök megkéretett, hogy ezen választmányban a' RR. bizodalmánál fogva és közszokás szerint résztvenni méltóztassék, mit is a' nm. elnök elfogadván, a' választmányhoz szokott mód szerint a' kir. tábla részéről mind az öt itélőmestert, Horvátország részéről pedig Osegovich Metellt nevezte; egyszersmind a' kir. válaszok észrevételeinek a' t.javaslatok egyes szavaira is kiterjesztése iránt leérkezett kir. válasz tárgyában készitett üzenet fölolvastatott's a' FRRhez a' választmányi névjegyzékkel együtt azonnal átküldetett. Ezután a'vizek szabályoztatásáról, Bégaés Ferencz csatornákról statist. hivatal-fölállitásról, népnevelésről, Luiza-utról, nemzeti muzeumról, magyar gazd. egyesületről szóló javaslatok helybenhagyattak, ugy azon t. javaslatok is, mellyek az országos pénztár egyéb jövedelemforrásirul szólnak.

260d. orsz. frdi ülésb. nov. 2án tárgyalás alá vétetők az utvonalokat 's vizek szabályozását illető t.javaslat, melly azon általányos megjegyzéssel, hogy mind ezen mind a' többi költség a' FRR. által javaslott sommához volnának a' RR. által illesztendők, minden lényeges változtatás nélkül elfogadtattak. A'jövedelem forrásit tekintve, a' só kétrendbeli fölemelt ára, a' nemeseknek jövendő harminczadi megrovatása 's az absentismusra vetett adó elfogadtatott, noha ez utóbbit egy gr. legnagyobb zsarnokságnak nevezé; több szónok pedig a' beszedési módot gyülöletesnek 's inquisitorius eljárásra vezetőnek jellemzék. A' megürült egyházi hivatalok jövedelmit azonban a' FRR. a' kérdéses alaptőke forrásinak épen el nem ismerheték, mintha azok egy gr. 's kormányszéki alelnök előadása szerint ő Föls. mint minden egyházi javadalom főpártfogóját, és Werb. I: 10. cz. 3. §. szerint successorát illetné, hanem primás ő hgsége azon nyilatkozata következtében, hogy ezen egyh. beneficiumok mind a' törvények értelmében mind az isteni szolgálat tekintetében, mind az alapitók szellemében azonnal betöltendők, 's azért ezen jövedelmekre sem ő Fölségének, sem más világi hatalomnak igénye, nincs hanem egyedül egyh. czélokra fordithatandók. A'többi pont nem levén észrevétel, az osztályozásra nézve Horvátország követének azon kivánsága, hogy a' kivetés ne az egyes horvát megyékre, hanem Horvátországra in concreto történjék, a'fölosztás pedig a' tartományi gyülésre bizassék, hosszabb vitatkozások után elfogadtatott. Ez alkalommal egy gr. csodálkozással vette, hogy Horvátország részéről ezuttal is az ususra történik hivatkozás, holott itt egy egészen uj intézkedésről van szó, hol Magyarország ususa megváltoztatik. Sajnálhatni valóban hogy a' horvátok illy üdvös határozatnál is a' régi szakadást most még öregbiteni akarják. Magára az osztályozásra emelkedni kezdődtek ugyan e' táblánál is provincialis érdekek, 's a' kivetés hibássága kiemeltetvén, egy gr. annak kijavitására ő cs. kir. Fönségét, ki ezen tárgy fölvétele előtt eltávozott, országbiró ő kegy. hagyván az elnökletet, megkéretni kivánta. Itt is Horvátország a' rá vetett mennyiséget sokalván a' régi 45ik részre visszatérni kivánt. Tekintve azonban az országgy. mostani stadiumát, 's egy tökéletes kiigazitásnak e' kevés nap alatti lehetlenségét, az osztályozás jelen állapotában elfogadtatott.

326. ker. ülésb. nov. 2kán, tanácskozás alá került a' katonaélelmezési választm. jelentése. Az orsz. választmány a' jogszerü kérdések taglalását mellőzve, hogy a' szegény adózó népen minélelőbb könnyittessék ez okbul egyedül a' teendőkre szoritkozott. Javaslatának első pontjában az évenkinti veszteségek fölszámitása mellett az élelmezés és szállásozási terhek megszüntetéséért, mennyiben t.i. azok törvényesek a' királyi kincstárnak évenkint fizetendő váltságot egy millió pengő forintban vélte megállapitandónak, de olly nyilvános kikötéssel, hogy azon esetben, ha az 1840ki országos választmány által javaslott katonai laktanyák az ország által felépittetnének, a' most ajánlott váltsági sommából minden összeg, mellyek a' házankinti szállásozás megváltásáért fizettetnek, levonandók lennének. Addig azonban, mig ez megtörténnék, a' dolog természetébül önkint foly, hogy mihelyt az általányos váltsági összeg a' kincstár részirol elfogadtatik, minden néven nevezendő kiszolgáltatás ugy a' szállásozás is, mellyeket eddig a' t.hatóságok akár regulamentum, akár más fenálló szokás szerint a' katonaság részére kiszolgáltatak, egyszerre és azonnal meg f o g n a k szüntetni. E' pontnál N. m. követe ugymond: a' jelen országgyülés legfőbb feladati közé sorozta, hogy a' szegény adózó nép sorsán enyhittessék; e' végből felszólitottuk a'kormányt, hogy mi az adózókon az élelmezés 'st. megváltása mellett könnyiteni akarván, ehez részirol is járuljon; mi mindent elkövettünk, mi hatalmunkban állott, de a' kormány részirol mindeddig határzott nyilatkozatot nem nyertünk. Ha tehát a' kormány tanusitott halogatása mellett ezen tárgyban előmenni nem akar, jónak v é l n é m, hogy általunk tétessék meg az initiativa, vessük meg mi az alkudozás alapját. Küldőim ugyan kivánják, hogy a' termesztvények jövendőben piaczi ár mellett természetben adassanak ki a' katonaságnak, de miután a' RR. többsége azt megváltani akarja, erről többé szót tenni nem lehet: én tehát a' summára nézve kivánnám az alkut megkezdeni. Most Magyarorsz.ban 14 lovas ezred szállásol, de ennek egy része idegen katonából áll; e' részben igen tisztelem apáink azon bölcseségét, hogy az idegen katonaságot soha nem fogadták el, nem lehet itt tehát törvényesen alapul venni többet 10 ezrednél. A' törvényesség szempontját, hogy az élelmezés és szállásozásnál mit tartoznak elfogadni mit nem, mellőzvén, a' somma-meghatározásnál általányosságban kivánok maradni; ez oknál fogva tekintetbe vevén azon hasznot is, melly a' megváltásból a' kir. kincstárra fog eredni, azon sommát kivánnám megállapitani, mellyet II. József császár, midőn mindazon viszszaélést, mellyek a' közterhek kiszolgáltatásinál az adózó népet leginkább s z o k t á k nyomni, bölcs intézkedései által eltörlötte, 's hazánkban a' katonai élelmezésnek termesztvényekbeni kiszolgáltatását megszüntette, az egész váltsági összeget a'szállásozási 's élelmezési terheknek termesztvényekbeni kiszolgáltatása helyett 740,000 ft körül határozván meg; ezen sommát megajánlani ezuttal elegendőnek vélem, mert az adózó nép jelenleg már alig képes terheit viselni 's e' somma annál inkább megállhat, mert a' termesztvények piaczi ára azon időben hazánkban a' mostaninál alantabb nem állott, ennélfogva nagyobb sommát nem ajánlhatok; 's ezt ajánlom a' t. RR. figyelmébe annyival inkább, mert a' katonai élelmezés és szállásozás megváltása által az adózóknak mind anyagi mind erkölcsi erejök szilárdittatni fog. P. m. követe igen sajnálta, hogy ezen tárgy megvitatása országgy. végére szorult, midőn már a' munkák összetódulnak. Ezen munka minden esetre nagy figyelmet érdemel, mert a' néptömeg van érdekelve. Az 1832/6 országgyülés óta szüntelen szorgalmazzuk e' tárgy elintézését, de annak eszközlésére a' kormány mindekkorig nem nyujtott alkalmat, 's az élelmezés megváltathatását halasztgatá; hogy ez időig mi sem történt, lélekben járó dolognak tartom, mert a' t.-hozás egyik legfőbb kötelessége a' szegény adózó nép sorsán könnyiteni; vélekedésem szerint e'tárgyban csak alkudozások alapján érhetni czélt, nekünk ezt, miután a' kormány nem akar előlépni, mindenesetre meg kell kezdeni, hogy ezen tárgy, ha időrövidség miatt most nem is, de jövő országgyülésen végkép elintéztethessék. A' kérdés tehát csak az, mit adjunk? Itt egyszersmind tekintetbe kell venni a' czélt, miért akarjuk a' katonai élelmezést és szállásozást megváltani. Nemcsak azon felszámitható terheket, mellyek a' köznépet nyomják, kell itt figyelembe venni, hanem azokat is, mik felszámithatlan veszteségek; tekintsük csak a' concentratiókor milly roppant a' költözködési teher, szénaért a' legroszabb időben mérföldekre kell a' szegény adózónak menni, 's ott a' legnagyobb piszkokat szidalmakat szenvedni, ezenfelül még mennyia'biztosok által elkövettetni szokott viszszaélés, zsarlás, kik aztán ismét a' katonaság által zsaroltatnak; 'stb. ez mind kiszámithatlan veszteség. A' dolog elintézésénél két ut van, mellyet egymásután, azon esetre, ha az első nem sikerülne, kell követni; első a' kormánnyal bizonyos összeg-megajánlás mellett az egyezkedési mezőn egészen általányosságban maradni, 's ha ez uton a' kormány egyezkedni nem akarna, akkor előáll a' második ut, a' jogkérdés, akkor ki kell mondani, mit nem akarunk törvényes tehernek ismerni, a' törvénytelen terheket pedig megtagadni hatalmában áll a' t.hozásnak; akkor tudnunk kell, miért fogunk megváltási dijt ajánlani, mennyi katonaságot köteles törvényesen az ország tartani. Ha van valami tárgy, mi kényszeritésbe teszi a' kormányt, akkor ez az, mert az élelmezést a' katonaság 3—4 nap sem nélkülözheti, a' kormánynak a' szükségek pótlására módot kell keresni, különben olly módhoz kénytelenittetik nyulni a' katonaság, mi bajt és zavart okozhatna. Mielőtt azonban a' jog terére lépnénk, az alkut általányosságban kivánnám megkezdetni, hogy lássuk: van é a' kormánynak egyezkedési szándéka, 's lássa a' kormány, hogy mi a' köznép sorsán könnyiteni akarunk. Nézetem szerint a' megváltási összeget, mellyen az alkut megpróbálnók, annyira kell meghatároznunk, hogy a' kormánynak se legyen vesztesége, az adózó nép pedig könnyitést nyerhessen; erre nézve legczélszerübb lenne az országos választmány javaslatát elfogadni. Mi a' fölszámlált veszteségek egyes sorozatát illeti, azok számitgatásába e z u t t a l nem bocsátkoznám, a z o n b a n kivánnám f e n t a r t a n i azon jog alapot, miszerint e' tárgyban az o r s z á g g y ü l é s rendelkezhetik, hogy azon e s e t b e n, ha e z u t o n egyezkedésünk nem sikerülne, a' dolog-elintézés jogalapon eszközöltethessék. Mi N. m. követe által előadatott, hogy az ország csak 10 ezredet köteles tartani, ezt is akkorra hagynám, midőn a' jogkérdésről leszen szó, midőn a' kormánynak azon terheket, miket törvényesen viselni tartozunk, egyenkint elő kell s o r o l n i. Végre mi a' külső katonaságrul volt felhozva, ugy hiszem ez az alimentatioval legkevesbbé sem áll összefüggésben, a' nemzet e' részbeni kivánságát más alkalommal külön szorgalmazhatja, hogy azon pénzből, mellyet mi fizetünk, idegen katonaság ne tartassék, hogy csak magyar katonaság legyen az országban 'stb. ezek mind ollyan kérdések, mellyek a' jelen tárgyat összebonyolithatnák; kerüljünk ki t. RR. minden nehézséget, maradjunk általányosságban, nekünk azon kell ügyekezni, hogy a' köznép anyagi érdeke minélelőbb kifejtessék; azonban ha jogkérdésre kerül a' dolog, ha jelen alkunkból mi sem lesz, akkor küldőim utasitásából szorgalmazni fogom teljes erőmbül azon törvénytelen terhek megszüntetését, miket eddig az adózó nép viselt, 's ki mondom, hogy megyém azon termesztvényeket 's egyéb járulékokat ki fogja ugyan szolgáltatni, de azokat piaczi áron hadi adóba számitandja. Egy más m. követe fölöslegnek t a l á l t a a' választmányi munkálatról pontonkint tanácskozni; nekünk azon kell iparkodni, hogy az adózó nép terhén könnyitsünk, 's ha az jogtéren nem eszközölhető, kötelességünk általányos summát ajánlani. Nekem ugyan e' részben nincs utasitásom,

de küldöim meghagyták, hogy az élelmezés megváltása által az adózók sorsán segiteni iparkodjam, küldöim akaratját teljesitem tehát, midőn az egy milliót megajánlom; mit használ, ha kevesbet ajánlunk; én ugyan ezen terhet 200—300 ezer forinttal szivesen megváltanám, de tudom, ezzel czélt nem érhetek. Tudjuk, hogy ezen tárgynak oda fen is sok ellensége van, mi a' dolgot ujabb nehézségekkel ne tetézzük; ez uttal annyit bátran merek állitani, mivel az orsz. választmány tagja voltam, hogy a' veszteségek sokkal többet tesznek, mint mennyire azt az orsz. választmány számitotta; annálfogva az orsz. választmány javaslata elfogadható. T. m. követe elmondá, mikép az élelmezés és szállásozásból származó teher az adózókra legnyomasztóbb; de a' megajánlandó sommát minden esetre jogkérdés alapján kell meghatározni, mert ha az orsz. választmány véleményét általányosságban elfogadjuk, midőn még arról sem vagyunk bizonyosak: vajjon meg fog é egyezni abban a' kormány, akkor egyszersmind kimondjuk azon elvet, mit az 1836ki országgy. szüntelen tagadott, hogy az élelmezés a' jobbágyság könnyitésére vala behozva; törvényesiteni fogjuk azt, mit eddig törvénytelennek állitottunk; pedig én annak elfogadását nem tartom egyébnek kénytelenségnél, részemről a' munkálatot pontonkint kivánom fölvétetni, 's ennek nyomán az ajánlandó összeget meghatározni: annál fogva az egy millióhoz semmi esetre nem járulhatok. Az ezután szólt követek P. m. javaslata nyomán hoszszasan elősorolták mindazon visszaélést, mellyek a'katonai élelmezés és szállásozásból eredtek; mondatott: miképen némelly urak, kik gabnájokat nem tudják eladni, képesek kieszközleni, hogy azon vidékre katonaság szállittassék, 's illy önkények mellett a' szegény adózók tetemesül terheltetnek, a' szegény nép, midőn szénát szállit, a' kellemetlenségek kikerülésére, hogy vett szénája viszsza ne vettessék, a' 10 fontos adag helyett 20 fontosat ad 'stb. 's ezen tömérdek visszaélés megszüntetése mellett az erkölcsi nyereség kiszámithatatlan 'stb. M. m. követe, ezen élelmezési megváltás által az erkölcstelenséget nem látta elháritható nak; elsőben azt kell a' t.hozásnak kieszközleni, hogy a'szegény jobbágy házánál urat ne tartson; én nem akarom ugymond hogy a' szegény jobbágy a'széna-deperditáért egy milliót fizessen, nem mondom ugyan, hogy az élelmezés megváltása nem szükséges, de ennél jobban szükséges a' kaszárnyák épittetése; nagyobb itt a' veszteség, mert a' jobbágy tartozik a' katonának sót, gyertyát, fát, rostát 'stb. adni, 's a' mellett még az erkölcstelenség is napról napra mindinkább terjed: annálfogva a' válaszmány véleményéhez nem járulok; az által pedig, minthogy megyém nem tart katonát, részvétlenségrül ne vádoltassam, megajánlom az egy milliót kaszárnyák épittetésére 's midőn ezek készen lesznek, akkor lehet szó a' többi teher-megváltásról. Erre válaszul adatott, mikép a' kaszárnyák épittetése már orsz. elhatároztatott, arról tehát itt szó nem lehet; legfőbb kérdés az: mikép lehessen az élelmezés megváltására nézve a' kormánynyal egyezkedni. Szavazásra kerülvén a' kérdés, P.m. indittványa nyomán az ország. választmány javaslata 31 szóval 18 ellen elfogadtatott. Végzésképp kimondatott, mikép a' RR. a' katonai élelmezés és szállásozásból eredő veszteséget egy millió pfr. kivánják megváltani, melly somma or. gyülésről országgyülésre a' közadóval együtt, külön fog megajánltatni. Továbbá többség által a' megváltási összeg biztositására 's kezelésére nézve a' választmány javaslata nyomán kimondatott, miszerint a' megváltási összeg behajtása 's kezelésével foglalkozandó tisztviselők ebbeli hivatalos eljárásukért hanyagság vagy elmulasztás esetében felelősek; egyszersmind ezen megváltási összegnek elsőbbség tulajdonittatván, külön lesz kezelendő, 's pontosan fog a' kir. kincstárba fizettetni. Az ajánlandó somma aránylagos felosztása 's a' katonaság mikint leendő elhelyezése iránti tanácskozás pedig azon időre halasztatott, midőn a' megváltási sommára nézve az egyezkedés meg fog történni, addig is azonban a' RR. a' somma igazságos felosztásárul gondoskodandnak.

262d. orsz. rdi üléb. nev. 3dikán esti 6 órakor, miután a' RR. az elegy ülésből saját teremökbe áttértek, Sz. m. követe emlékezteté a' RRket az országgyülési napló 's orsz. iratok iránt kötött szerződésre; az ország Rdei, ugymond, azon nagy somma - fizetéshez leginkább azon föltétel alatt járultak, hogy a' gyorsirók által szerkesztett napló minél gyorsabban, a' szerződés szerint t. i. 3 nap alatt elkészüljön, azonban ezen föltétel teljesitve nincs, mert a' napló csak sept. 18ig, az irományok pedig jul. 5ig jelentek meg; ezen hanyagság, mennyire tudja, nem a' gyorsirók, hanem legfőképen a'nyomtatók hibájából ered: annálfogva felhitta szóló elnök ő nmlsgát, hogy e' tekintetben a' napló és irományok minélelőbb leendő megkaphatása végett annál is inkább czélszerün méltóztassék rendelkezni, mivel mindnyájan küldöinknél felelősek levén, tetteinkről az országgy. végén számolhassunk. A' nm. elnök kinyilatkoztatta, mikép az elmaradásnak a' gyorsirók nem okai; a' hiba egyenesen a' napló nyomtatóját, kit, ugymond a' nm. szónok, magam is már e' munka-siettetésre több izben felszólittattam, illeti, de mindekkorig kötelességét nem teljesitette, itt az ország szine előtt kimondom nevét, hogy az irományok elmaradásának egyedüli főoka W—d könyvnyomtató, ki megérdemli, hogy az ország előtt szégyenelje magát hanyagságáért, megérdemli, hogy ha nem tesz eleget kötelességének, minden kárt, mi a'szerződésben van, maga viselje; részemről mint eddig is, ügyekezni fogok a' t. RR. kivánságát teljesiteni. Ezután az elegy ülésben felolvasott hat rendbeli k. k. válasz itt is kihirdetteték.

262d. elegyes ülés nov. 3kán esti 6 órakor. Ő cs. k. Fels. az orsz. Rdeit hat leiratai által megörvendeztetni kegyeskedett, mellyek lényeges tartalma: a) A'nemnemesek hivatalképessége iránti javaslatot ő fels. kegy. elfogadja, 's azt még határzottabban kifejeztetni kivánja. b) A'hitelintézet iránti t.czikket ő fels. szinte kegyes elfogadni; azt az egész birodalomban hitelesiti, söt annak előmozditása és szilárditására a' bécsi nemzeti banknál czélszerü rendeléseket teend. Az intézet kormányzóját, valamint az alatta levő szolgákat addig, mig az intézet alaptőkéje megbirandja, fizetéssel ellátni kegyeskedendik: ezenkivül pedig a' t.czikk gyakorlatibb módositását tanácsolja. c) A' hadiadót ő cs. kir. fels. a' status körülményei tekintetéből előbbi mennyiségében kivánja. d) A' Hrabovszky alapitvány kitáblázatása megengedtetik. e) A' Buccariban felállitandó hajózási oskola felállitása, a' legujabban Fiumében alapitott hasonló intézet által fölösleggé válván, ő cs. kir. fels. azt uj gyámpénzek által támogatandja. f) A'homoeopathiai tanitószék-felállitás iránt jelenleg folyván a' dicasterialis tárgyalás, ő cs. k. fels. azt rendelendi, mit a' közjó 's egészség megkivánand.

263d. frdi ülésb. nov. 4kén számos rendi üzenet felolvasottnak nyilatkoztatván, tárgyaltaték a' t.hatóságok által eszközlendő személyenkinti kivetés iránti javaslat, melly ő cs. kir. Fens. eltávozta után, országbiró ő kegy. elölülése alatt lényegében megtartatott. Ezután az ő Fels. kormánya alá nem tartozó idegen tartományokkal folytatandó külkereskedés tárgyábani üzenet alapeszméje elfogadtatván, egyedül a' fiumei vasut megemlitése kihagyatni inditványoztaték, végre a'katonai élelmezési üzenet 's felirási javaslat a' sommára 's többrészleteire elfogadtatván, egyedül az „örökös" szó kihagyásával ezen megváltás csakaddig tartsa meg erejét, mig az összes t.hozás máskép nem fog rendelkezni.

338d. ker. ülésb. nov. 4én, a' 13 rdi t.javaslat 's üzenethitelesités után főhg Nádor fölhivása következtében, miután Márton József, kinek mult országgyülés a' nemzetiség ügye előmozditása által tett érdemeinél fogva az orsz. pénztárból 1200 for. évdijt ajándékozott, meghalálozott; özvegyének ez összeg helyett 600 frt évi fizetés rendeltetett. Ezután tanácskozás alá került a' vallásbeli átmenet tárgyában szerkesztett t.javaslat; a' FRR. azon javaslatát, hogy a' római 's egy. görög szert. kath. vallások közti különböztetés a' bevezetésből, minthogy ezek közt a'szertartások lényeges különbséget nem tesznek, kihagyassék, némi vita után a' RR. elfogadták. E lenben hosszas vitát keleszte a' FRR. azon kivánata, hogy a' bevezetésben az 1790: 26. t. 13. §a annyiban emlittessék meg, minthogy az alkotandó törvény az emlitett 13§. magyarázatát foglalja magában. Elmondatott, mikép azon §ból huzta ki a' clerus a' hat heti oktatást; ebben van kimondva, hogy a' vallásbeli átmenet a' rom. katholikusok elveivel ellenkezik, 's hogy az átmenet temere ne történjék, melly szó magyarázata egyenesen ő Fölségére van hagyva, 's hogy a' lelkiismeret vizsgálására, vajjon az átmenet nem rábeszélésből történt e? inquisitio van rendelve 'stb; minélfogva ha ezen 13. §ra történnék a' hivatkozás, ugy ezen §. mintegy megerősittetnék; ha ez igy lenne, akkor, ugymond K. m. követe, a' legközelebb érkezett kir. leiratot szépen megköszönném, mert az átmeneti szabadság sokkal roszabb állapotba helyeztetnék, mint eddig vala; én készebb vagyok az eddigi bizonytalanság mellett maradni, mint a' t.javaslat aképi szerkesztéséhez járulni. Egyébiránt soha nem volt arról szó, hogy a' RR. az 1790: 26. t. 13. §át módositani vagy böviteni akarják; söt mivel minden baj innen eredett, kimondották hogy rosz, 's eltöröltetni kivánták; ha ezen 13. §. megmaradna, uj tér nyittatnék theol. vitatkozásokra, mit a' RR. örökre kikerülni ohajtanak'stb. annálfogva végzésképp kimondatott: mikép a' RRnek az emlitett 13. §ra csak ugy lehetne hivatkozni, hogy a' 13. §. eltöröltetvén, helyébe ujabban alkotandó törvény rendeltetik, azonban ezt azért nem látják szükségesnek, minthogy az átmeneti törvény által ugy is magában értetik. Ezután a' népnevelés elősegitéséről szóló t.javaslat helybenhagyatván, még a' mai országos ülésbe vitetni rendeltett. Végre Vukovártól a' magyar tengerpartig épitendő vasut iránti válaszüzenete a'FRRnek kerüle tárgyalás alá. A' RR. közértelmüleg kimondották, mikép a' nemzet legfőbb ohajtása, hogy Fiumébe gyors közlekedési utat eszközölhessen, 's a' czél nem Károlyváros, mint a' FRdek válaszukban kijelenték, hanem Fiume, mert csak ez által lehet a' nemzetnek független kereskedési biztos jövőt elérni. P. megye követe ugymond, nekünk világosan ki kell mondani, hogy a' vasutvonal a Kulpa völgyén vezettessék, mert igen félhetünk, hogy különben ezen vonal a' triesztivel egybekapcsoltatik; tudjuk mennyire van ez érdekében Ausztriának, 's az ausztriai kormány a' tengeri kereskedést mennyire ügyekszik itt központositani; de hiába, nekünk Fiume mellett kell minden módot, bármi áldozatokkal legyen is egybekötve, elkövetni, mert Fiume miénk, 's a' magunkéhoz jobban szitunk stb. Nincs ok, miért ne lehetne a' végpontokat kijelölni, 's a' RR. ujabban határozatukban kimondották, mikép a' vaspályát Vukovártól Fiuméig kivánják épittetni; e' mellett azonban kijelenték, mikép ők sem ragaszkodnak a' pálya egyszerrei létesitéséhez, annálfogva abban megegyeznek, hogy az Vukovártól ezuttal csak Bródig épittessék; Bródot pedig Károlyváros helyett azért akarják, mivel 7 mérfölddel közelebb áll a' magyar tengerparthoz; azonban ha olly vállalkozó társaság ajánlkoznék, melly a' kijelölt biztositék mellett kész a' vaspályát egész Fiumeig vezetni, fel kivánják hatalmazni az orsz. választmányt, hogy azon társasággal a' szerződést kösse meg. Továbbá ezen vasut-elkészitésre rendelt határidőt, a' 8 évet tovább is megtartották, szállitási bérre nézve pedig, ha a' vasut Vukovártól Fiumeig fog elkészittetni, akkor a' szerződésben kijelölt mennyiség megmaradni; ha csak Bródig, akkor szabad kezet engednek az orsz. választmánynak a' bérszabályzat aránylagos csökkentésére. A'párvonalok eltiltására nézve a' főrendi javaslat el nem fogadtatván, maradtak a' RR. előbbi nézeteik mellett; ugy az 5 pct kamat-biztositásra is, azonban kijelenték, hogy az 5 pct biztositás a' 18 milliót biztositandó töke után esendő 900,000 forintnál többre nem terjedhet. Végre kijelenték, mikép a'FRR. azon javaslatához, miután nálok is ezen vasutnak status közköltségen épittetése megbukott, soha sem járulhatnak, hogy ő Fels. aziránt kéressék meg, 's mint a' tervezett vasut elkészittetését ugyan azon föltételek mellett, mellyek magány-vállalkozókra nézve kitüzetnek, kormányilag eszközöltesse; mert K. m. követ ugymond, szeretném megkérdezni, mit értenek a' FRR. a' kormány alatt, a' magyart? akkor ez nem más, mint hogy a' vasut statusköltségen épittessék, mert a' statust a' kormánytól elválasztani nem lehet; ugy de ezen elv megbukott; vagy az ausztriai kormányt? ámde ennek egészen más az érdeke; azonban furcsa, hogy a' kormány egyszersmind mint magánytársulat vállalkozhassék; ha ez megtörténnék, akkor ha valamelly viszszaélés követtetnék el a' szerződés ellen, a' hatalmas kormánynak az országgyülés nem parancsolhatna, 'stb. a'befektetett töke törlesztése módjára a' FRR. javaslatát elfogadták.

Budapesti napló. ♂ A' pestvárosi dolgozó vagy is inkább fegyházban jelenleg 199 fegyencz van, nem mernénk azonban jót állani, hogy mire megszáradnak e' soraink 's t.olvasóink kezébe jutnak, nem fogunk é ez érdekes statistikai adatunkkal az igazság 's hitelesség mögött meszsze maradni, miután tudva van, hogy nincs haladóbb nép az országban mint a' pesti iparlovagok, isten győzné őket utólérni, meg a' pesti szemes rendőrség. — Vásári közönségünket mert hiszen a' budapestiek fürkésző szelleméről 's buzgóságáról felteszszük, mikép ők ugy is felkutatták már, hogy fővárosinkban hol és minő honi iparczikkek árultatnak — szivesen figyelmeztetjük, hogy kik magyar kelmékkel kivánnak ('s kinek kivánna — ruházkodni, azt már e' vásár alkalmakor is tetőtől talpig tehetik: Igy a' magyar kereskedelmi társaságnál, a' városházteri Almásy házban honi vásznat 's Martiny P.nél szepességi vásznat, és gyapju nadrág-kelméket vehetnek, a' gácsi posztógyárban honi posztót, vagy Singer József szabónál ugyan honi kelméből készült köntösöket; a' váczi-utczában „a' Szép magyar nénál" Pancsován készült fekete selyem nyakkendőket, Zografnál Pesten készült legfinomabb 's legszebb nyakszoritókat (cravatokat) köthetnek; ifjabb Macho Venczelnél a' Nákóházban Koch P. pesti selyem-kelmegyárából bársony- és selyem mellényeket kaphatnak, 's igy minden jó szándéku magyar ember — miután kalapjaink ugy is honi nyulaink- 's csizmáink honi borjaink bőréből készitetnek, tetőtől talpig magyar ruhában járhat, ha nem lesz is Attila vagy Zrinyidolmány szabásu. Feleslegül még dél-

PEST, esütörtök nov. 14kén

JELENKOR.

1844, 91dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: előléptetések; az országgy. végnapjaiban érkezett 12 rendü k. k. leirat 's illetőleg válasz; Országgy. közlemény: (a' 256. frdi ülés részletei az orsz. pénztár-kezelésrüli jelesb beszédek; nov. 5d. frdi ülésb. hadiadó iránti leirat; nov. 5d. frdi ülésb. a' vegy. házasság 's honfiusitás; az napi ülésb. a' közösteherviselés 's orsz. pénztárkezelés iránti frdi javaslat; ez napi orsz. rdi ülésb. katonai élelmezés, magy. ezredi tisztségek, futóhomok, vegy. házasság 's hadiadó-megállapitás; nov. 7d. frdi ülésb. concert. tagok a' frdek részirül, országgy. költségek; magy. nyelv; Ludovicea; szahad átmenet; pesti országház; franczia háborukozta kár; lehuzási dij; zsidóság 's közadó ügye; nov. 6d. ker. ülésb. koronaőr-választásruli viták; orsz. ajánlat 's orsz. pénztárkezelés; m. gazd. egyesület; m. egyh. megürült jószágok jövedelmei; nov. 6d. elegy. ülésb. 5 rendü fölirás 's t. javaslat fölterjesztetett; nov. 6d. elegy. ker. ülésb. nemz. szinház; nov. 7d. frdi ülésb. duna-tengerparti vasut; elegy ülésb. koronaőrök választ. az napi ker. ülésb. kir. városok, szab. kerül. 's községek rendezés-ügye; vakok, siketnémák 's tébolyodtak intézete; kir. válaszoknak a' t. javaslatok egyes szav. kiterjesztése; urb. törvények ném. §§. módosit. vámszabályzat, közmunkák, orsz. ajánlat, pénztárkezelés 's orsz. gy. napló; az napi orsz. rdi ülésb. orsz. ajánlat. pénztárkezelés; átmenet, szab. kir. város. fölvallási szokások, magy. nyelv; nov. 8d. ker. ülésb. sok tárgy közt a' hitelintézet iránti k. k. válasz nem fogadtatott el; az napi frdi ülés a' közös teherviselésre maradt előbbi határozatánál; közmunka-szabályozás és csőd iránt megön az egyezség; a' vallási ügyre nem;) budapesti napló a' Társalkodó végén.

Spanyolország (választófölirás; Buenavista palota; uj öszszeesküvés Madridban és a' tartományokban; Krisztina lemondása évi járandóságárul.)

Anglia (Ellenborough: O'Connell évi tiszteletdija 's a' foderalismus; Mathew gyámolittatása; oldhami tűz.)

Franczia ország (polytechnikai tanszerkezet; Montmorency hg 's Bugeaud a' rabszolgakereskedés ügyében.)

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. föls. a' felsőbieberstollui megürült bányaintézőségre Belló Antal körmöczi k. bányasáfárt, 's az ottani bányaintézői segéd-állomásra Weixler Antal felsőbieberstolli k. bányanagyot mél. óztatott kegy. kinevezni.

K. k. válasz a' *bányat. könyv* iránt. Sacrae etc. Projecto codicis montani per Dnos SS. et OO. ope demissae suae ddto 3ae 7bris a. c. Repraesentationis substrato, spectata multiplicium, de quibus lege regulandis eodem agitur, tum inter privatos monticolas, hos inter et aerarium reg. intercedentium correlationum diversitate, pro eo, ut omni ex parte debite et mature pertractetur ac superetur, nonnihil plus temporis exigente; altef. suam Maj. Sacr. quae, ut circa notabilem hunc privatarum nonminus quam publicarum opum fontem magis clarae ac determinatae condantur legum sanctiones, Ipsa etiam benigne desiderat. gravissimam sane hanc materiam omni cura et solicitudine benigne expensuram. desuperque ad proxima comitia meritoriam suam benignam resolutionem edituram esse. In reliquo etc. 2a nov. **K. k. válasz fső Mátyás király könyvtárabeli kéziratok kikerestetése iránt:** Sacrae etc. Ad demissam DD. SS. et OO. repraesent. circa perquisitionem manuscriptorum bibliothecae Mathiae I. Regis Hung. substratam altef. suam Maj. Sacr. ea, quae ad complementum desiderii huius pro ratione subversantium adiunctorum fieri poterunt, benigne curaturam esse. In reliquo etc. 4a nov. **K. k. válasz az 183⅔: 21. tcz. (erd. Részek visszacsatoltatása) foganatositása iránt:** Sacrae etc. Quum ex ipsa, qua DD. SS. et OO. jurisdictiones Partium reapplicatarum ad exmittendos in medium eorundem ablegatos altissima auctoritate regia stringi solicitant, demissa sua ddto 28ae febr. a. c. repraesentatione, eveniat: praefatas jurisdictiones ob non explefam, quae eas ex articulo 21: 1836 manet legalem obligationem, actione fisci regii coram Tabula reg. judiciaria erecta, conventas esse, in tali initae iam ad mentem articulorum 1: 1498: 79: 1635: et 53: 1662. congruae eatenus provisionis situ, summefat. suam Maj. Sacr. rem porro quoque in hocce positivarum legum tramite relinquere constituisse, Eandemque in reliqno, quoad alterum antelatae DD. SS. et OO. repraesentationis obiectum, respectu novioris item Eorundem ddto 9ae sept. a. c. eodem in merito facto remonstrationis, semet ad altissimas suas, tum his sub comitiis ddo 29ae febr. a. l. nro 3884, tum sub praeteritis ddo 30ae apr. 1840 nro 5512. editas resolutiones cum eo benigne referre: praeliminaribus effectivae reapplicationis quaestionibus per operantem commissionem iam pertractatis, illam harum partem, quae legislativam poscunt provisionem, DD. SS. et OO. proximis Comi iis intimandum, atque medio etiam tempore per summef. suam Maj. Sacr. opportinissima quoque benigne disponenda fore, quae ad plene consummandum reapplicationis negotium referuntur. In reliquo etc. 4a nov. **K. k. válasz a' belkereskedés 's műipar felvirágzása iránt:** Sacrae etc. Quantopere altef. suae Maj. pro iure et munere suo regio, cordi sit, ut commercium perchari etiam sui Regni Hung. omnimode promoveatur, sicque naturalis etiam industria lactiora capiat incrementa, recentioribus et novissimis in hac linea ordinationibus amplius testatum reddi, quam ut his desideria DD. SS. et OO. efficaciter praeventa esse, non ipsos etiam perspecturos dubitari posset. Quod hac in re ad propria quoque suae Maj. Sacr., sic animo comparatae, vota explenda ultro processum non sit, gravissimis sane adiunctorum momentis, quibus imperare non suae est potestatis, attribuendum esse. Altef. suam Maj. Sacr. obiecto huic praecipuam augustarum curarum suarum partem devovisse, habereque sibi intime persvasum, quod ad realem publicae in Reg. Hung. prosperitatis efflorescentiam, commodaque Monarchiae promovenda, non aliud certius ducere possit vehiculum, quam quod ex ratione arctissimae materialium necessitudinum unionis procedat. Atque ideo, nihil Eandem desiderare ardentius, quam ut commerciales quoque Regni sui Hung. et partium adnexarum, caeterarumque haeredit. ditionum suarum correlationes, salva alioquin art. 10: 1790. dispositione, quoocyus, pro reciproco eorundum emolumento, et utilitate coordinentur; neque dubitare suam Maj. Sacr., DD. SS. et OO. ea, quae salutarem hunc scopum hactenus morabantur, suo tempore omni cum aequanimitate expensuros, et ad ea, quae ad removenda impedimenta illa conferent, sua quique ex parte collaboraturos. Eandem itaque DD. SS. et OO. ad demissam Eorum ddo 13ae sept. a. c. remonstrationem benigne declarandum iussisse, quod proximis comitiis opportuna benigne suppeditare velit adminicula, quae ad obtinendum illum finem, commercialium ab utrinque correlationum felici coniungendarum nexu requiruntur. In reliquo etc. 7a novemb. **K. k. leirat melly által** Karoly cs. főhg az orgy. herekesztése iránt megbizó-levele közhirré tétetik. Ferdinandus etc. Quum pro conclusione praesentium comitiorum Serenis. Archiducem Carolum, aurei velleris, et ins. ordinis Mariae Theresiae etc. magnae crucis equitem, campimareschallum etc. Patruum nobis charissimum, in commissarium Nostrum reg. clementer nominaverimus, et in medium Dilectionis et Fidelitatum vestrarum exmiserimus, Eidem plenam in is, quae nomine nostro dicturus est, fidem, debitumque obsequium per Dilectionem et Fidelitates vestras praestari clementer volumus. 8a nov. **K. k. leirat a' koronaőrökül** megválasztottak által a' szokott hitnek Károly ő cs. kir. főhgsége, kir. biztos előtt letehetése iránt. Ferdinandus etc. Quod in medium Dilectionis et Fidel. vestrarum, ad concludenda praesentia Regni Comitia concedere non possimus, Dilectio et Fidel. vestrae ex altero nostro benigno rescripto regio intellexerunt. Hac igitur de causa Serenissimum Archiduc. Carolum, aurei vell. ins. ord. Mar. Theresiae etc. magnae crucis equitem, Campimareschallum, patruum Nobis Charissimum, pro conclusione praesentium Regni Comitiorum in qualitate commissarii Regii exmissum, ea etiam facultate clementer instruendum duximus: ut ab electis per Dilectionem et Fidel. Vestras in nexu ben. resolutionis nostrae ddo 2dae nov. a. c. editae Sacrae Regni Coronae custodibus, juramentum quoque per illos, ad mentem art. 38: 1715. nuncupandum, Nomine Nostro excipiat. 8a nov. **K. k. leirat Károly cs. k. főhgségének mint kir. biztos megbizó-levele iránt.** Ferdinandus etc. Impediti pro conclusione praesentium comitiorum in propria aug. persona prout antea constitueramus, in medium fidel. SS. et OO. concedere, praevium in finem Sereniss. Archiducem Carolum, aur. Vell. et ins. ord. Mar. Theres. etc. magnae crucis equitem, Campimereschalium, Patruum Nobis charissimum, qua Commissarium Nostrum reg. ben. exmittere decrevimus, Dilectioni vestrae Directorium ad haec comparatum adiuncta scopo illo transponentes: ut ad exigentiam eius cunctis, quorum interest, requisita inviatio quoocyus dari, eademque SS. et OO. communicari valeat. 8a nov. **K. k. válasz a' magyarnyelv tárgyában.** Sacrae etc. Articulum de lingua hung. per DD. SS. et OO. medio demissae suae ddo 8ae nov. a. c. remonstrationis substratum, altef. Suae Maj. Sacr. cum eo: ut §. 2do illa etiam benignae suae ddo 23ae jan. a. c. editae resolutionis provisio: ut cum articulis diaetalibus simul eorum in latinum et linguas vernaculas versiones publica auctoritate procuratae, omnibus jurisdictionibus via Cons. loc. reg. suo tempore transponantur" hoc sensu diserte exprimatur; in §§is 3o 7o et 8o ad mentem praecitatae ben. resolutionis, non Regnum Croatiae, sed partes adnexae; insuper autem §. 8o in locum factae inibi indeterminatae Scholarum mentionis, Academia, et Gymnasia Partium adnexarum duntaxat diserte memorentur, §§is porro 4o. 5o et 6o respectivae dispositiones ad exemplum articuli 6: 1840 magis clare ad jurisdictiones intra fines Regni constitutas restringantur; §us demum 9us in sensu ben. resolutionis ddo 9ae oct. 1841. ita deducatur, ut exinde pateat: Suam Maj. Sacr. circa linguam hung. pro vehiculari publicae in scholis instructionis adhibendam congrua disponere dignatam esse, benigne probari, sicque redigendum ad solitam cum Cancell. reg. hung. aul. concertationem relegari. In reliquo etc. 9a nov. **K. k. válasz a' közadó tárgyában.** Sacrae etc. Oblatam per DD. SS. et OO. ope demissae repraesentationis suae ddo 6ae m. c. Contributionem cum 4.395.244 fl. et 38¼ xr. summam item 75.000 flor. pro dotatione collectaculorum destinatam, summef. Sua Maj. Sacr. cautelis, conditionibusque ben. suarum ddto 27ae martii et 18ae apr. 1836, ac 7ae maji 1840 resolutionum, porro innixa, clementer acceptat; quoad benignissimam vero suam de sorte contribuentium mentem, Semet ad nuper ddo 2ae nov. 1814. editam ben. resolutionem refert. In reliquo etc. 9o novemb. **K. k. válasz a' közmunkák szabályoztatása** tárgyában. Sacrae etc. Projectum articuli de regulatione publicarum operarum, quod DD. SS. et OO. ope demissae suae ddo 8ae nov. a. c. repraesentationis substraverunt, altef. Suam Maj. Sacr. cum eo benigne probare dignatam esse, ut in eodem legalis Cons. loci ttlis inspectio diserte praesalvetur' et missa ea §i 12i parte, quae semet ad articulum nondum substratum refert, contextu §i 13ii relate ad praestationem praejuncturarum militarium obtutu recentius facti in nonnullis juri-dictionibus a praevigente usu recessus, directe antiqua eatenus manutenendatur consvetudo; §o autem 4to circa altiorem Statutorum hujusmodi revisionem congrua fiat provisio; praeviis conformando articuli projecto ad solitam cum cancell. concertationem relegato. In reliquo etc. 9a nov. **K. k. válasz a' koronaőrök megválasztásáról** alkotott fölirásra. Sacrae etc. Demissa DD. SS. et OO. repraesentatione ddo 8ae m. c. substratam de S. Regni coronae Custodum electione articulum, altef. Sua Maj. Sacr. electione hac benigne confirmata, clementer ratihabet; tenoribus ejusdem ad solitam concertationem relegatis. In reliquo etc. 9a nov. **K. k. válasz a folyóhomok által okoztatni szokott károk meggátlásáról.** Sacrae etc. Altef. Suam Maj. Sacr. relate ad substratum, de fluente sabulo, articuli projectum DD. SS. et OO. significari benigne jussisse: art. 20: 1807. complures salutares hanc in rem provisiones, quae in praesente articulo desiderantur, complectente, eandem benigne cupere: ut mox in rubro articuli hujus, de modificatione et respective extensione articuli 20: 1807. mentio injiciatur. Quantum ipsos articuli tenores attinet: cum tributa in §o 8o compossessoribus, circa continuationem operationum, deliberandi et concludendi facultas, strictae praecedentium §§rum dispositioni non plene cohaereat, eamque facile fluxam aut irritam reddere, ansamque abusibus praebere posset, paragraphum eundem exmittendum, ad §um autem 11um pro securitate partium provisionem §i 5i ad illos etiam casus extendendam esse, dum ipsae quidem jurisdictiones, quoad modum procurandi legis hujus effectus inter se conveniunt, sed singillativi ne fors Possessores ratione praegraviorum suorum medelam altiori loco solicitare cuperent. Reliquos substrati articuli §os suae Maj. Sacr. benigne probari, et praeviis conformandum articuli projectum, ad solitam cum Cancell. concertationem relegari. In reliquo etc. 9a nov. Ezeken kivül még 6. kir. válasz érkezett 1) a' vallás tárgyában nov. 9k. felterj. felirásra 2) az 1840: 22. t. cz. módositása 's meghóvittetése 3) a' vegy. házasságok 4) a' vallásbeli átmenet 5) a' lehuzási dij 6) a' katonai élelmezés és szállásozás iránt, mellyeket legközelebb.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. (A' 256dik frdi ülés részletei.) Mult számunkban emlitett inditványa, melly táblai végzéssé lön, a' nagy tek. grófnak köv. tartalmu: Magam is azon véleményben vagyok, hogy sokkal jobb lesz végkép a' dologhoz szólani, mert mint a' tapasztalás mutatja, kivált nagy események, a' részletek 's némi scrupulusok által szoktak leginkább hajótörést szenvedni. Felfogásom szerint, ha a' magyar törvényhozás kifejlődését e' tekintetben, hol kivált olly szorosan elszigeteltcasták léteznek, mint köztünk, tekintem, látom, a' privilegiált osztályok mindenütt saját érdeköket őrzik, vagy azon félelemtől vezéreltetve, hogy anarchiába bonyolodik az egész, vagy valami nagy hatalomtul nyomatikol. Mennyire az emberi kifejléseket kisérém, nem láttam soha példáját annak, mit tegnap a' magyar t.hozás tett ezen ház határozata által, részemről egy fő regens ideának csak ezt tudom állitani: a' közteherviselési elv megállapitását. Igaz, sokan e' tekintetben nem látnak nagy dolgot, mert a' somma, melly itt ajánltatott, sem nagy, az idő sem hosszu, 's csupán egy tárgyra t. i. az általányos teherhordás „gleiche Rechte, gleiche Lasten" neli investitióra határoztatik fordittatni; de be van ebben a' kifejthetőség, mellyet azon rész, melly nem fogott a' többség véleményével kezet, már előre is nyujt, csak azon különbséggel, hogy a' mi miatt ezen rész busult, épen azon okbul örvendek én; mert honunk kifejlődésének előmozditását egyedül illy igazságos alap sarkalatán tudom képzelni. Már most természetszerint a' kezelés fődolog. Magam is, mi a' kezelést illeti, hogyha a' m. FRR. a' közösség elvét ugy fogadják el, mint az itt lenne elfogadva, akkor én egy millióval évenkint megelégszem, ha t. i. a' kezelés ugy fogadtatik el, mint én kivánom. Bocsánatot kérek, nem akarok senkit megbántani, de gr. Z. Ö. ur, ki először szólalt fel, ki miként tudjuk, ezen dolognak lehető legnagyobb ellenzője 's bizonyosan, tökéletes meggyőződésem szerint mondom, épen gr. Z. Ö. ur kivánta először a' kezelést tárgyalás alá vétetni, mert ez is a' parliamentaris tactikához való, miszerint hogy ne sikerüljön valaminek eldöntése, ollyasokhoz folyamodunk, mik a' dolgot megakasztják; a' kezelést pedig, tudjuk, könnyen olly lábra állithatják, miszerint ha mégis mozdul itt, megakad másutt, 's mi itt a' bujósdi ajtón nem tudott kisurrani, potyogjon ki másutt. Ezt előrebocsátván, azt mit gr. T. L. ő mlga tegnap mon-

dott,egész mértékben pártolom és felfogom, t. i. hogy most egy olly lépés van előttünk, melly határozni fog, aut aut; 's én ha Magyarország életét fölveszem mostani állapotjában, és mindazon szenvedélyeket, sympathiákat és antipathiákat, mellyek nemzetünkben kifejlödtek 's mellyeknek kifejlődniök kelle, hosszu alvása után hasonlitnám Magyarország állapotját egy méhrajhoz, melly vagy gyönyörü anyakas fog lenni, vagy pedig megperzseltetik és elveszik mézét. Igy gr. T. L. ő mlgának tökéletes igazsága van, hogy ez olly pont 's ezt már más is emlité, mint Hercules választása, jobbra vagy balra: egy részről az erény, másrészről a' bün; egy részről a' kifejthetőség, más részről valami subjectio. De megvallom, mi az árnyéklatokat illeti, ugy képzelem a' dolgot, hogy ha most azon pillanatban a' közteherhordás ügye's Magy.országnak egész financialis állapotja ugyszólván octroirozva szőnyegen volna 's ennek ma tisztába kellene jöni, akkor azt tartom, tökéletesen igaz az, hogy lehetetlen volna elégséges gonddal lenni, de még a' legkisebb szavakra is kellene akkor vigyázni; mert vagy életet vagy halált fogna következtetni, mire egy becsuszott hiba vagy észre nem vett szó elég. De most miként állunk? Előttünk áll egy hoszszu munka; és csodálom, hogy illy rövid idö 's annyi munkahalmaz alatt egy illyes is elkészülhetett; mert csak fogjuk fel azt, hogy az orsz. bizottság ki volt ugyan küldve, de annyi más do'ga volt, hogy csak 6 órak este ülhetett össze. Ezen hosszas munkálatot pontonkint fölvenni 's tisztába hozni bajos; 's ha egy részről azt mondja valaki, nekem a' különvélemény tetszik, de annyi sok között van a' jó, hogy bajos e' részben is tisztába jöni; 's megvallom, ha fontos szerződésről van szó, az pedig 50—60 szakaszból áll, mindig szédül fejem 's legalább időt kivánok arra, hogy a' dolgot tökéletesen kifőzhessem. Azért azt vélem, hogy azon helyzetben vagyunk, mellyben nemzetünk igen sokszor volt már, t.i. hogy nem fejtetett ki egyszerre valami charta által, hanem historice az idő által. Én t. i. most, hogyha a' közösség elve meg van alapitva, miután csak keveset vagy kevés időre fizetünk, nem gondolom, hogy azon viszongarantiának épen olly nagynak kellene lenni, mintha az egész financialis állapotban örökszerződést tennénk. De ha azt mondom, hogy nem kell olly nagynak lenni azon garantiának, nem mendom egyuttal, hogy az olly alapra állittassék, melly lassankint ugy fejlödik ki, hogy az abból csirázó felelősség szappanbuborékká váljék, hanem olly sarkalatra állittassék, mellynek természetes haladása 's ösztöne már magában az odavetett magban rejlik. Erről később szólok még, midön a' sommáról fogunk értekezni. Bocsánatot kérek, hogy ezt előre bocsátottam, de e' részbeni állásom különös; mert publicista — nem akarok nevezni senkit — az e m b e r t könnyen következetlenségrül vádolja, hogyha azon dicső római instrumentummal arieskint falba nem veri fejét, és az idő és körülményeknek enged és alkudozik. Ezek ugyanis azt fogják mondani: mikép lehetett, hogy egy olly planum, melly 5 milliónak 35 évre megajánlását tüzte ki, annyira leolvadjon! sokan pedig azt vélhetik, hogy ime mi gazdagabb emberek vagyunk, kik nem irtózunk ugyan az elvtől, de midön az erszény összeütközésbe jö elvekkel, akkor sokan tán elveiktől inkább megválnak mintsem fizessenek. Én, hogy e' tekintetben mennyi igazság van, mennyi nem, és e' tekintetben ez capacitatio volt é sokaknál, arról hosszasabban vitatkozni nem akarok. Megvallom, nem dicsekvésből mondom, de olly állapotban vagyok, nem magam feje és szerzeményem után, hogy a' legnagyobb adónak barátja vagyok; de visszamenve a' kezelésre, röviden azt kivánom, hogy miután a' közösség elve itt elfegadtatott, a' somma pro hic et nunc 3 millióban állapittassék 4 évre t.i. ugy, hogy az első évben ne fizettessék semmi, melly csupán csak előkészületekre 's arra is, hogy az emberek ezen eszmével megbarátkozzanak, hagyassék. Ezen 3milliónak mire fordittatása egyenesen a'két tábla által tüzetik ki. Már most a' kezelés főalapja az volna, hogy ő fels. nevezzen ki egyetlen egyedet, és az a' kitüzött munkákat hozza életbe, az ellenőrség pedig a' nemzetnél megvolna. Felfogásom szerint minden alkotványos biztositékot mindenütt az executivában látom, igy a' pénzkezelést is, az ellenőrséget pedig a' nemzetben. Mi volna tehát a' nemzet ellenőrsége? az országgyülés; 's értsük egymást, az országgyülés, azaz a' két ház t. i. ha azon egyednek, melly orsz.gyülésről orsz.-gyülésre köteles minden tetteiről legrészletesebben számot adni, eljárása helybenhagyatik, nincs legkevesebb ok elmozdittatására; ha azonban a'két tábla mogegyezik abban, hogy kötelességét nem teljesiti, akkor ö elmozditható, 's csak azon esetben, mellyet tán fel tudok fogni, miután általában a' lehetőség körén nincs kün, hogy, ha maleversatio forogna fen, akkor törvényes uton perbe idéztessék és a' hozandó itélet szerint a' netalán elrablottat visszatériteni legyen köteles. Sokan azt fogják mondani, hogy ez nem elég biztositék. Megengedem; 's ha idővel nagyobb lesz a' somma, akkor majd nagyobb kiterjedésben tárgyalhatni azon garantiát. 'S igy mielőtt tovább szólanék, rögtön most ez elveket szeretném megállapittatni, 's ha azok igy vagy ugy dülnek el, akkor kellene azon részletekbe bocsátkozni, mellyeknek egy része már felolvastatott az orsz. bizottsági munkálatból, 's fentartom magamnak, hogy még később ebbeli eszméimet, ha szükséges illustrálhassam. Ez addig is alázatos vélekedésem. A' szónok által az ügy lehető legnagyobb ellenzőjeül jelelt gr. a' szemére lobbantott parliamentaris tacticát visszautasitván, emlékezteté, mikint a' m. grófnál nagyobb mestere a' mystificationak 's gyanusitásoknak nincs, melly utóbbiakat egész hirlapi czikkekben magasztalta, 's fel is szólita mindenkit, hogy gyanusitsák öt mint ő másokat is gyanusitani fog. Senki sem szólt egyenesebben e' tárgy körül mint szónok; ő mindig a' közösteherviselés ellen volt, mert meg van győződve, hogy ez nemesi szabadságunkat egyenesen a' kormánynak hozná martalékul. Erősiti öt e' részben ömlgának mostani előadása, mellyben szónok semmi garantiát nem lát 's azért a' RR. üzenetét pártolja. Ezután egy b. főt.széki közbiró 's főisp. helyettes igy nyilatkozék: E' tárgyat illetőleg az orsz. választmány a' kezelésre nézve azon elvet állitá fel, miszerint azt felelősség alatt a' kormányra kivánná bizni, 's a' nemzet részire az ellenőrködést 's a' feleletre vonhatási jogot tartani fön. A' különvélemény ellenben, mellyet a' tek. RR. elfogadának, a' végrehajtást a' kormánytól egészen elvonta, a' lehető felelősség előállhatása esetén a' honi rendes itélőszékeket mellőzve, egészen uj bíróságot állitott fel, tervébe az esküttszékek divatos eszméjét szőtte, 's a' két tábla egymáselleni állását, viszonyát, 's a' dolgok végelhatárzására szükséges befolyását e' példából könnyen más követeléseket huzható számokban fejezé ki; belévágott végre a' kormánynak eddigelé honunkban hasonló hivataloknál szabadon gyakorlott kinevezési jogába, 's hihető 's lehető é ennyi fontos meg annyi alkotványos kérdést csak igy mellesleg eldönteni? Ha nem, vajjon mindezektől akarhatjuk é föltételezni végzésünk életbeléptetését? én mindezt mellőzném 's alkotványos uton járván ez elvet mondanám ki: a' végrehajtás, mint minden más alkotványos nemzetnél, kirekesztőleg illesse a' kormányt, álljon ez azonban a' nemzet ellenőrsége alatt, 's legyen annak olly módon felelős, miszerint a' felelősség eszméje ne pusztán csak papiron maradjon. A' végrehajtást illetőleg, a' dolog természetében f e k s z i k, hogy egy országban, egy alkotványos állományban a' végrehajtóhatalom két uton nem működhetik. Ugyan mi lenne abból, ha a' Htó-tanács mellé, mellyet törvényink állitának fel a' végrehajtó hatalom organumaul, egy más hasonló természetü testület állittatnék fel; nem jöne é e' kettő szünet-nélküli összeütközésbe? söt a' jelen esetben nem vesztené é el a' H.-tanács minden tekintélyét 's befolyását, miután kétségtelenül ama másiknak lenne a' honban legérdekesb foglalatossága, 's annak működéseihez csatlakoznának lassankint a' beligazgatás majd minden ágai, az vinné mintegy az igazgatás költői oldalát, mig ennek csak a' prósai, a' bitang lovak 's edictalis határnapok közhirré tétele maradna. A' beligazgatásban egységnek kell uralkodni, e z t pedig csak ugy érhetni el, ha a' végrehajtóhatalom nem oszlik meg; e' tekintetben tehát mind azt, mi a' végrehajtóhatalom körébe tartozik, a' kormánytól m a g u n k érdekiben elvonandónak nem hiszem. De nem is tehetni föl, hogy illyesmire a' kormány önmaga érdekiben is ráálljon, 's noha tudom, hogy erre az lesz a' felelet, mikép nekünk nem feladatunk azt nézni, mire áll a' kormány, 's mire nem: még is azt hiszem, hogy valamint ez általányosságban sem áll, ugy jelen esetben azon szirt lehet, mellyen legszebb reményink fognak h a j ó t ö r é s t szenvedni. Igen! ha nekünk csakugyan komoly szándokunk a' kivivott fizetési eszméket életbeléptetni, akkor ne kössünk olly föltételeket azokhoz, mellyekről biztosan állithatni, hogy az egészet meg lesznek hiusitandók. Ha a' m. FRR. e' különvéleményhez ragaszkodnak, akkor bizvást megajánlhatják a' közös fizetést, bizvást nem 3 milliót, de a' legnagyobb sommákat, mert előre tudhatják, miszerint egy garast sem fognak fizetni, ugy annyira, hogy a' ki fizetni nem akar, m é g i s szeretné megtartani a' fizetésrei hajlam szinét, söt még nagylelkünek is látszani, soha se tegyen egyebet, mint ajánljon egy mentül nagyobb sommát, melléje a' legszabadabb elvü föltételeket, de egyszersmind szavazzon a' t. RR. által ajánlott kezelési módra. A' felelősséggel azonban máskép áll a' dolog, e' tekintetben ohajtanám jelen alkalmat arra használni, miszerint ezen elvre nézve nyerjen gyakorlatilag valamit az ország. Tudom én, hogy e' tekintetben is mindent egyszerre megnyerni nem lehet, de véleményem szerint egy megkezdő lépést tenni lehetne. Miért nincs nálunk sehol felelősség, noha törvényink p. o. a'htótanácsra nézve is azt világosan kimondják. Nincs azért, mert a' kormány végrehajtóhatalmát mindenütt testületek által gyakorolja; nem l e h e t azért, mert az engedelmesség is testületileg szokott rendesen megtagadtatni. Legelőször is t e h á t azon elvet mondanám ki, miszerint a' jelen kérdésre nézve egy ember legyen az egészért felelős, ezen egy ember pedig legyen az igazgató. De természetesen, hogy ez felelet terhére vonathassék annak idejében az orsz. RR. által, gondoskodnia kell arról is a' t.hozásnak, mikép annak kezei alólrul se legyenek megkötve, 's hanyagság ellen észrevételek, vagy épen ellenszegülés által ne hiusuljanak meg törekvései; mert a' felelősség minden nemzet példája szerint csak a' kellő függés 's engedelmességgel járhat alkotványos téren karöltve. 'S im azt hiszem m. FRR., hogy czélszerü haladási lépést teend a' nemzet akkor, ha jelen körülményeket használva kivija magának a' testületi felelősség helyett az egyedit, 's megkisérti az ennek lehetőségét föltételező t.hatósági függés's engedelmesség csiklandós terét. Mi azt illeti, hogy e' felelősség életbe is lépjen, értvén itt mindenkor a' közigazgatási — administrationalis — felelősséget: az volna véleményem, hogy egy illy igazgató számadásit az országgyülésnek mindenről tartozzék bemutatni, egyéb müködéséről is felelős legyen, szükség eseteiben személyesen adjon bármellyik táblának is fölvilágositásokat, magában értödvén, hogy az országgyülés megelégületlenségi esetben felirási jognál fogva elmozdittathatását is sürgethesse ő felségénél; minek megtörténtével határoztatnék el az is, hogy ismét az összes t.hozás rendeletéből fogassék a' kir. fiscus által orsz.gyülés alatt egyéb, annak szine előtt elkövettetni szokott bünök 's vétkek. gyorsabb eljárást igénylő birája elibe. Az inditványzó gr. még több szónok által vádoltatván, szokott lángeszü bátorságával minden vádat visszatorlott, minek körülményes elbeszélését azonban a' többi tárgy fontossága nem engedi, az emlitett gyanusitási 's tactikai szemrehányásra ezen nevezetes szavakkal válaszolt: Ha polgári bünről, ha tactikáról van szó, akkor azt mondom, hogy itt ezen országban 's az egy élö istenre hivatkozom, — ha valaki czélt akar érni, annyi werbőczyféle Lamennais és Père Infantin, annyi megrögzött aristokrata, annyi desperat demokrata közt, a' minek, ha összeadjuk, mása nincs széles e' világon; nálunk hol magyarul nem beszélnek, szóval, bonyodalmunk képét tudnám mutatni, hogy mindenki Naxos szigetében gondolná m a g á t helyeztetve lenni, mellyből menekvés nincs, hacsak valamelly kellemdus Ariadne fonalát nem nyujtja, hogy az ember Minotaurusnak martalékul ne jusson (zajos tetszés) mondom, ha illy körülmények közt valaki azt mondja, hogy itt tactika nem kell, azt egyenesen önámitás, öncsalásnak nevezem. Megengedem azonban, hogy ezen szót tactika mással kellene fölcserélni, 's hogy rövid legyek, mi a' tactikát illeti: igen sok ember van, ki hazájának kárt ugyan nem, de legkisebb h a s z n o t sem hajt, söt némellyek igen sok kárt is tesznek minden tactika nélkül; vannak ellenben mások, kik a' lehető tactikával azon vannak, hogy hazájoknak szolgáljanak, ezen értelemben, mint gr. Z. Ö. ő mlga emlité, mondhatom, szeretném az embereket mystificálni, szeretném pedig azért, hogy végkép ez elaljasodott állásból, mellyben nemzetem most van, kimerüljön olly állásra, mellyet én tudok képzelni magamban.

329d. ker. ülésb. nov. 4én esti 6órakor a' hivatalképesség iránti leirat a' t.szerkesztési választmányhoz utasittaték; a' hasonszenvi iskola-felállitás iránt teendő intézkedésekről ő fels. az országgyülést tudósitani kéretik; a' Hrabovszky alapitvány kiczikkeztetése iránti leirat szinte a' t.szerkesztési választmányhoz adatni rendeltetett. Végre a' k. k. leiratok közül a' hadiadóbeli vétetett föl, melly körül szavazat sürgettetvén, első kérdésül kitüzetett: vajjon a' RR. a' multkor határzott 4 millió mellett megmaradnak é vagy nem? 26 megye 22 ellen a' határozattól elállott; a' kevesebbségben maradt megyék: Pozsony, Trencsény, Vas, Nógrád, Komárom, Hont, Győr, Zólyom, Pest, Tolna, Abauj, Zemplény, Szabolcs, Gömör, Borsod, Heves, Bereg, Bihar, Csongrád, Békes, Arad és Torontál. A' szavazat eredvénye fájdalmat sajtolt ki több követ kebléből, különösnek találtatván, miszerint minden ujabb utasitások érkezte nélkül négy öt nap alatt olly kevésre olvadt a' multkori többség. A' kölcsönös recriminatiók után második

kérdésül az tüzetett ki: vajjon a' mult országgyülési összeg maradjon é vagy ennél kevesebb? 's ez utólsóra 25 megye szavazott 23 ellen.

264d. frdi ülésb. nov. 5én regg. 10 órakor. Hitelesittettek következő válaszüzenetek: a' katonai élelmezés és szállásolás, a' vámszabályozás és a' törvényczikkelyek concertatiója tárgyában. A' jobbágyok által gyakorlandó sóárulást tárgyazó 3ik üzenetre a' RR. ujolag felszólittatni fognak, hogy ezen kivánattól elállani szíveskedjenek. Megtörtént az egyezség a' magyar nyelv és nemzetiség, ugyszinte a' futóhomok tárgyában. Több más üzenet felolvastatása 's köziratra bocsáttatása után a' vallásbeli üzenet első három szakaszai elfogadtatván, a' 4knél egy fiatal gr. megjegyzé, hogy e' törvény által mindenkinek megadatik lelkiismereti szabadsága, egyedül a' kath. lelkipásztornak nem. A' felek szabad választhatása ne mondassék ki, hanem csak az hogy a' vegy. házasságok bármellyik vallás lelkipásztora előtt törvényesen köttethetnek. (Elfogadtatik). Az 5ik szakasznál ugyanazon gr. inditványa fogadtatott el, mellyet későbbi felszólitásra igy dictált: „Az ezentul kötendő vegy. házasságokbul születendő gyermekek vallásbeli neveltetése iránt kölcsönös szabad egyezkedés által intézkedni, magokra az illető házasulandókra 's illetőleg házas felekre hagyatik, 's az illy magány-egyezkedések megtartása az egyezkedők jó hiszemére bizatik, a' nélkül, hogy ezen kölcsönös igéret teljesitését akár birói akár közigazgatási uton követelni lehessen. Ha a' házasságban élt szülék egyike meghalt, a' hátrahagyott gyermekek vallásbeli neveltetése iránt az életben maradt szüle intézkedik; ha pedig mindkét fél meghaláloznék, vagy ha a' gyermekek gyámság alatt állnának, azon vallásban lesznek neveltetendők, mellyben őket az utóbb meghalt szüle nevelni kezdette, vagy neveltetni rendelte, 's a' mennyiben annak résziről sem egyik sem másik nem történt volna, vallásbeli neveltetésök iránt a' szülék egykori egyezkedése szolgáland szabályul. Ha pedig valaki által a' gyermekek felfogadtatnának, vallásbeli neveltetésök iránt az, ki őket felfogadta, intézkedendik." A' tanácskozás másik fontos tárgyát képezé a' honositandók iránti üzenet. E' tekintetben egy b. 's főispán a' pontonkénti t á r g y a l á s előtt inditványt tön, mellynek elfogadtatása á l t a l a' honositás jövendőre szükségtelenné 's egészen elmellőzthetővé válnék. Mi a' honositás czélja? Megjutalmazni az érdemeket. Kérdi szónok tovább: megfeleltek é az eddigi honositások e' czélnak? Épen nem, mert tudjuk, hogy többnyire barátságból pártolják a' megyék kölcsönösen az ajánlottakat. A' honositás másik főoka az általa nyerendő birtokképesség vala; de miután ez legujabban törvényesen a' nemnemeseknek meg van adva, ezen ok is megszünt már most azon idegenekre nézve, kik hazánkban laknak. Ollyanoknak pedig honositás által birtokképességet adni, kik a' magyar jószágok jövedelmit az országon kivül költik, veszedelmes lenne. Azért szólittassanak fel a' t. RR. hogy e' tárgyat a' jelen körülményekben szivesked-jenek egészen letenni. Egy m. gr. 's főt.széki közbiró ezen helyesléssel fogadott inditványra csak azt jegyzé meg, hogy ő a' honositási jogot egészen megszüntetni nem akarná, hanem ezen szép előjogot a' nemzetnek azok iránt megtartani kivánná, kik magoknak a' haza körül érdemeket szerzének, vagy kik tőkéiket honunkban elkölteni szándékoznak. Egy más gr. az idegeneknek a' nemzet közé felfogadtatását nem ellenezné, de azt megszüntetni kivánja, hogy ők a' kiváltságos osztályba vétessenek föl, mindig csak az adózók rovására történik. Azért a' honositási eseteket csak azokra kivánja szoritni, midőn a' nemzet maga kinál meg valamelly nagyérdemü idegent honositással. Egy lángeszü gr. ha rajta függne, még a' magyarok közül is sokat kitörölne a' nemesek sorából, nem hogy még idegeneket is venne föl a' bárkába per Bausch und Bogen, a' honositás mostani módja igen furcsa, midőn gyakran Péter Zapfel is protegáltatik. Ezen hibánk is az olcsó liberalismusból ered. Némelly befolyásos hölgynek courmacherre van szüksége, egy másik idegen jó duellans, és illyen érdemek által szaporittatik aztán a' magyar kiváltságos osztály, 's ezek töltik meg a' bárkát. A' nemzetnek ezen joga maradjon fen, de eddig annyinak adtuk meg a' honositást, hogy becsét szinte már veszté is. A' többség a' 1—i főispán inditványát elfogadta 's az átküldendő üzenetben megállapitott birtokképesség képezendi a' főindokot. Az e' tanácskozások közt tartott elegy. orsz. ülésben a' katonai szállásozás, futóhomok, vegy. házasságok 's büntetőt. könyv 3ik része iránti felirások 's törv. javaslatok szokott módon ő Felsége elibe terjesztettek.

330. ker. ülésb. nov. 5én 7 rendü t. javasl. hitel. után az országos pénztár jövedelmei beszedési 's kezelésmódját tárgyazó frdi válaszüzenet jöve tanácskozás alá. A' FRR. kijelentik, mikép az általányos közös teherviselés elvének felirásban leendő kimondásához nem járulhatnak, mivel az a' RR. megismerése szerint is ez alkalommal olly általányosságban nem létesithető, a' t. hozás feladása pedig nem általányos elvek felállitásában hanem a' felállitott elvek értelmének szoros meghatározásában 's tettleges alkalmazásában fekszik, miért is ők azt egyedül a' kérdésben levő orsz. közpénztár-felállitásra kivánják terjeszteni azon indoknál fogva, mivel az ajánlandó összeg a' közjóllét előmozditására szolgáland 's ennek hasznos eredményit az ország minden lakosi élvezendik. T. m. követe e' javaslatra nézve ugymond: a' RR. a' közösen viselendő teher-elvállalás javaslata által igen meglepettem 's őszintén megvallom, nagy figyelmet gerjeszte bennem, mert ha meggondoljuk, hogy a' fördi tábla egyik fractioja, melly ezen határozat előmozditója vala, a' háziadó elvállalása ellen ez. előtt két évvel a' megyékben minden erőszakos agitatiot, mi az ügyet megbuktathatá, használt ha tekintem ezen tábla többségének utasitását, melly a' közös teherviselés elvállalása ellen van, mert azt a' megyékben épen a' fördi tábla néhány egyedei ellenzették: elcsodálkozom a' fordulaton, midőn a' FRR. itt a' közös teher alkalmazására hinak fel bennünket; részemről minden esetre szükségesnek tartom annak taglalatába bocsátkozást, melly motivumok vezérelhették a' FRRket ezen lépésre; én azt látom, hogy ez igen mesterséges tactikával szövetett ezen munkálatba; a' RR. kimondották a' felirásban az általányos közös teherviselés elvet, mert csak ezen módon lehet a' hazára üdvet, boldogságot eszközleni; mi a' kimondott elvet nemcsak mostanra, de minden teherre értettük, azonban a' körülmények miatt jelenleg alkalmazni nem akartuk. A' FRR. megijedvén ettől, ők az elv kimondatását ellenzik, hanem hogy némi ürügy alatt magoknak népszerüséget szerezhessenek, a' liberialismus köpönyege alatt kimondják: mikép ők az elvek kimondásában nem kivánnak büszkélkedni, hanem azt ezen tárgynál tettleg kivánják alkalmazásba venni. Nem azért, mintha ezen alkalmazást ellenzeni akarnám, kivánom mindazon indokot, mik a' FRRket ezen lépésre vezérelték, taglalni, mert a' közös teherviseléshez szivesen járulok, hanem hogy a' nemzet lássa: mikép ezen liberalismus által is csak hátráltatni akarják az ügyet, mert, miután a' megyékben a' 2 ½ milliót minden ügyekezeteik mellett sem buktathatták meg, most a' szabadelvüség köpönyege alá bujva, azt mondják: elég egy millió. Én szoros logika következtében, mihez a' fontolvahaladók olly erősen kivánnak ragaszkodni, 's kik arról vádolják az általok ugynevezett rohanva haladókat, hogy a' szoros logikai következést nem alkalmaztatják, ugy hiszem, a' közteherviselés alkalmazását, ha általányosan elfogadni nem akarjuk, azt legelőbb a' fönálló terhekben, hogy a' szegény adózókon, mellyek a' teher súlya alatt roskadoznak, kell kivini, nem pedig ujra alkalmazva a' szegény nép terhét ujabbal tetézni. Mi, kik a' megyékben a' háziadó elvállalása mellett munkálkodtunk, hogy a' nemesség elsőben a' házi adót válla ja el 's később a' többi teherben is osztozzék, nem a' FRR. ezen többségének n a g y része állott é ellenünk, 's a' megyékben ezen kérdést megbuktatták, most pedig minden agitatio- megtagadás mellett Europa szine előtt kimondják a' közös teherviselést; ohajtom, hogy az igazságos elvek szerint oldassék meg, ha ez megtörténik, 's most a' birtok- és hivatalképesség törvénybe iktattatik, 's ha ehez jő még a' közteherviselés, akkor én Magyarországban többé conservativet nem ismerek; miért voltak akkor a' szatmári 12 pontnak olly rettenetes ellenségei, hisz a' FRR. annak legnagyobb részét elfogadták; ime vagy az alsó táblai oppositionak capacitatioja használt, vagy pedig, hogy mostani fellépésök által a' 2½ millió alól kibujhassanak. Mi, kik a' nemességet 's a' fönálló viszonyok szerint, bár nem a' legigazságosb módon, a' népet is képviseljük, mind a' mellett a' FRR. által javaslott közös teherviselés alkalmazását hirtelen eljárásunk által az elvet nem koczkáztatjuk; meg kell komolyan fontolni ez ügy körül minden lépést: részemről megvallom, soha nem tudtam egy tárgygyal is olly hamar megbarátkozni, mint épen ezzel, nem vizsgálván vajjon a' FRR. ezen eljárása liberalismusból eredő őszinteség volt é, vagy pedig csak álköpenyeg, nekem ez mindegy; én egy elvet látok benne rejleni, a' közös teherviselés elvét, annálfogva itt a' közös teherviselés alkalmazását elfogadom, azon reményben levén, hogy nemsokára hazánkban minden közteher igazságosan fog viseltetni; azonban az általunk határzott sommától el nem állok; a' FRRnek elég tágas mezejök volt a' megyékben az ellen működni, itt tagadom, hogy nekik joguk volna a' képviselői tábla által megszavazott öszveg módositásába bocsátkozni, nekik erre joguk nincs; de más oldalról azért sem kivánok elállani, mert azon 3 millióval, mit a' FRR. subsidiumkép kivánnak megajánlani, a' kitüzött teendők közt nem sok sikert szerezhetni. Az utána szólt követ hasonlag pártolá a' közös teherviselés alkalmazását, én, ugymond, e' mellett szóltam multkor is, a' RR. többsége az elv igazságát megismerte, 's azt a' fölirásban kimondatni kivánta, a' következtetésnél nem lehet a' t. hozásnak mást tenni, mint mit elvileg igazságosnak mondott, alkalom nyiltával tettleg alkalmazni; egyébiránt a' FRR. által ajánlott sommára nézve fájdalmas kebellel kénytelen vagyok tapasztalni, hogy azokat, kiket a' hon sokkal nagyobb anyagi tehetségekkel ajándékozott meg, mint a' köznemességet, a' hon java előmozditásában annyira fukarok; én előbbi határozatunktól semmi esetre nem állok el. Egy más m. követ mondá: ezen pontnál a' sommáról nincs szó, arról majd később szólhatunk, itt a' FőRRek két különböző elvet állitnak föl, t. i. 1) a' fölirásban a' közös teherviselés elvét olly általányosságban, mint mi, kimondani nem akarják; 2) az elv kimondása helyett sokkal czélszerübbnek találják a' most elvállalandó tehernél, a' közös teherviselést azonnal alkalmazni. A' t. RR. kimondották fölirásban azon meggyőződésüket, mikép a' haza boldogsága az általányos közteherviselés behozása nélkül nem eszközölhető, e' nélkül nincs jövendője e' hazának, azonban ezen elv alkalmazását a' tudvalevő körülmények miatt elmellőztuk; mi ezen elvet csak fölirásba kivántuk tétetni, mi kimondottuk meggyőződésünket, ennek igazságát a' FRR. elismerték, nem látom át, miért kellene e' miatt a' fölirás fölterjesztését most, midőn az országgyülés végéből 4 — 5 nap van hátra, csak egy pillanatig is akadályoztatni, hiszen mi a' kimondott elv igazságáról most is meg vagyunk győződve, 's annak, hogy ez a' fölirásban megemlittessék é vagy nem? nagy erőt tulajdonitok. 3) azt mondják a' FRR., hogy a' közös teherviselés elve ne mondassék ki, hanem alkalmaztassék; én itt nem keresem senki szándékát, hogy ez által mi czélt törekszik elérni, de igen nagy nyereségnek tartom, hogy azon tábla, melly nem csupa aristokratiából áll, hanem inkább tagjai nagy része az oligarchiához tartozik, kimondotta a' közös teherviselés alkalmazását, én ezt megragadni polg. kötelességnek tartom, ha a' magas aristokratia a' közös teherviselés alkalmazását nem látja veszélyesnek, hogy lenne az nekünk rosz, nekünk, kik a' néphez olly közel állunk, 's hogy magunkat föntarthassuk, okvetlenül szükséges minélelőbb a' nép érdekébe olvadnunk; mi, kik nemcsak az aristokratiának, de a' népnek is képviselői vagyunk, miért ne ragadnók meg azon alkalmat, mit a' 10 millió nép ohajtva vár; én mind utasitásom, mind meggyőződésemnél fogva azon frdi javaslatot, hogy a' közös teherviselés itt tettleg alkalmaztassék elfogadom, mert hiszem, h o g y e n u e k n y o m á n a' közös teherviselés egész kiterjedésben alkalmaztatni fog. Ellenben egy más m. követ kinyilatkoztatá, miszerint a' FRR. egészen más nézetből indultak ki, ők a' szegény adózó nepet csak azért kivánják a' teherviselésbe vonni, hogy a' kiváltságos rend kevesebbet fizessen, ezt tanusitja az, hogy a' fölirásban a' közös teherviselési elv kimondását ellenzik, az pedig égbekiáltó igaztalanság lenne, hogy a' szegény adózó nép terheit, miket már most sem bir elviselni, még ujabbal tetézzük; mert hát ugyan mi is az a' közös teher? én részemről egyebet nem ismerek, mint azt, hogy átlátván a' nép nyomatását, könnyebbitésére a' közhaza terheit egyaránt fölosztjuk, ha erről volna szó, ahoz szivesen járulnék, de én az által, hogy a' FRR. a' közös teherviselés elvét a' fölirásban kimondatni nem akarják, nem látok tiszta szándékot a' dologban, annálfogva ragaszkodom előbbi határozatunkhoz. Ez ellen ismét mondatott, mikép a' fördi javaslat elfogadtatásából azon jó fog következni, hogy most elismerik a' közöstehervisélés igazságát 's jövőre kénytelen lesz a' magas aristokratia, nemcsak a' nemesség ajánlata könnyebbitése végett a' terhet megosztani a' néppel, hanem ott is, hol a' nép a' közterheket eddig egyedül önvállain hordozta 'stb. Mások azon föltét mellett járultak a' fördi javaslathoz, hogy annyi összeget, mennyi itt a' népre ezen ajánlatból hárul, az orsz. pénztár a' házi adónak visszapótoljon. Végre szavazás sürgettetett 's a' FRR. javaslata nyomán a' közös teherviselés alkalmazása 25 szóval 23 ellen elfogadtatott; egyszersmind a' fölirásban az általányos közös teherviselés igazságának kijelentése tovább is megtartatott. Továbbá a' RR. által 4 évre megajánlott összeg 26 szóval 22 ellen ezuttal is meghagyatott. Végre kimondatott, miképen a' beszedés 1845. nov. 1ső napjától veszi kezdetét. E' tárgy végeztével áttértek a' RR. a' FRRnek az orsz. közpénztár jövedelmei beszedés és kezelésmódjárul szóló válaszüzenetére. A' FRR. a' kivánt czélt leginkább ugy vélik elé-

rendőnek, ha egy részről a' nemzetnek kellő ellenőrködése biztosittatik, más részről a' végrehajtó hatalom törvényes jogai is kellő figyelemben tartatnak, e' szempontból indulva, a' fölállitandó országos közpénztár és működése igazgatását egyenesen ő Föls. által kijelölés nélkül kinevezendő egy személyre ruháztatandónak, a' nemzet ellenőrködését pedig olly formán biztositandónak válik, hogy az igazgató köteles országgyülésről országgyülésre minden hivatalos tetteiről számot adni, 's ha az ors. Rdek bizalmatlanságukat fölirás utján kijelentik, hivatalától azonnal mozdittassék el, egyébiránt pedig netalán elkövetendő vétségéhez képest az ország RR. által törvényes uton perbe fogathassék. Melly javaslat B. m. követének azon módositásával, hogy az igazgató a' fördi táblánál üléssel birjon, azonban kellő fölvilágositás-adás végett a' képviselői tábla sorompóji előtt megjelenni tartozzék, a' bizodalmatlanság kijelentésére a' kezdeményi jog a' RRnél maradjon, 's addig mig a' büntetőt. könyv törvénybe iktattatni fog, feleletrevonás után a' perbefogás a' kir. tábla előtt történjék, miután a' különvélemény 33 szóval 14 ellen megbukott, addig mig az országgyülés legközelebb e' tárgyban máskép rendelkezendik, elfogadtatott.

264d. ors. rdi ülésb. nov. 5kén, a' katonai élelmezési viszonüzenet olvastatott föl, mellyben a' FRR. közlött észrevételeik elfogadására fölszólitják a' RRket; azonban kijelenték, mikép ha a' RR. ehez járulni nem akarnának, hogy az ez érdembeni fölirás ő föls. elibe juthasson, az idő rövidsége miatt ugy mint a' RR. javaslák, fölterjesztetését nem ellenzik; minélfogva a' RR. előbbi határozatukat megtartván, a' két tábla közti egyezség megtörtént. Továbbá az itélőmester által tudaták a' FRR. miszerint m. ezredekbeni tisztségekre honfiak alkalmazása tárgyában átküldött 2d. üzenetet, folyóhomok iránt 's azon v. házasságok törvényesitéséről, mellyek nem kath. pap által köttettek, szóló t javaslatot elfogadták; 's ezek 's még más tárgyaknak ő Föls. elibe terjesztése végett a' RR. elegy. ülésbe hivattak; honnan visszatérvén tanácskozás alá vették a' közadó tárgybeli fölirásjavaslatot. A' RR. nyilatkozott többsége a' tegnapesti megajánlott 4,300,000 fr. helyett a' jelenleg fizetett közadómennyiséget szokott ovások's föltétek mellett megajánlta

265d. frdi ülésb. nov. 6kán reggeli 10½ órakor, köv. t.czikkek utasittattak a' nm. udv. kanczelláriávali concertatióra: a) birhatási jogról; b) a' hétszem. táblánál a' husvétutáni t.szünet, ugy általában a' decr. napok eltörléséről; c) a' jelen országgy. költségeiről. T.-czikkek concertatiojára ő cs. k. Föns. mult ülésben köv. tagokat nevezett ki a' felső tábla részéről: nm. Majláth György országbiró és gr. Nádasdy Ferencz váczi püsp. ő kegy. Tihanyi Ferencz temesi gróf, br. Majthényi Antal liptai főispán, br. Vay Miklós és gr. Zichy Ödön ő mélt. Elfogadták azután az országgy. költségeiről rendelkező t.czikk; a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyábani t.javaslat tárgyalásánál pedig Horvátország követének azon észrevétele, hogy a' törvény kifejezései a' k. leirathoz alkalmaztassanak 's igy „Horvátország" helyett „kapcsolt részek" az „országbeli" helyett pedig „az ország határin belül" tétessék, alaposnak találtatván elfogadták. El tovább a' ludovicea katonai intézet iránti fölirás, melly alkalommal a' föns. Nádor annak eddigi létre nem jöttét leginkább a' tőkék elégtelenségének tulajdonitá. Tárgyaltaték ennek folytában a' szabad átmenetről második rendi üzenet, 's a' 1791: 26. t. cz. 13. §. megemlitésére nézve a' t—si gr. minapi inditványa foganatosittatván, a' RR. föl fognak szólittatni, hogy ezen pontot a' többiekkel, mellyek iránt az egyezség megtörténendik, egy t.czikkbe foglalván, annak bevezetésében az 1791: 26. t. cz. általányosan emlittessék meg; melly inditványra a' kath. egyház feje 's több püspök is azon reményben, hogy a' többi pont iránt is megtörténendik az egyezség, ráállottak. Hosszasb vitatkozást idézett elő a' Pesten épitendő országház iránti üzenet. Egy gr. és országnagy emlékezteté a' nm. gyülekezetet, hogy jelenleg, miután az ors. alaptőke egy millióra leszállittatott, ezen tétel a' teendők sorából kimarad 's igy ez épületről most fundus hija miatt szó nem lehet. A' tervkészitésre jutalmul kitett ezer aranyat tekintve ugy vélekedék ő excja, hogy itt az ors. választmány hatáskörén tul ment, miután különös utasitás nélkül az országot költséggel terhelte, mi pedig egy ujabb ors. választmánynak a' RR. által kivánt kiküldetését illeti, azon idegenkedésre emlékeztete, mellyel ezen tábla az országgyülésen kivül munkálkodó országos választmányok iránt viseltetik. Azért föl volnának szólitandók a' RR., hogy ezen kivánatuktól álljanak el, a' beérkezendő tervekre nézve pedig ő cs. kir. Fönsége kéressék meg, hogy azokat illető szakértők által megitéltetni kegyeskedjék. Ez inditvány elfogadtatván, még az ezer arany jutalom kihirdetése körül folytak hosszabb 's közben vidám vitatkozások; egy gr. a' választmány elnökét szólitván föl, hogy ő excja a' tárgy végső eldöntéseig ezen sommát nagylelkün előlegezni méltóztassék, melly fölszólitás egy gr. és főispán, valamint több tag által ismételtetvén, a' választmány némelly tagjai a' hatáskör öntuli eljárást el nem ismérhetvén, azon esetre, ha az ország ezen sommát nem fogadná el, ők annak megtérítésében résztvenni ajánlkoztak. A' tárgy velejére nézve több tag azt kivánta, hogy az országgyüléseknek Pesten tartása legsürgetőbb teendőink közé tartozván, az országház-fölépitésre ujabb alaptőke szavaztassék; melly kivánság azonban elmellőztetvén, a' RR. e' tárgytóli elállásra fölszólittatnak. Végre még köv. fölirások's t.czikkekre nézve történt az egyezség: a) a' franczia háboruról fönmaradt követelések; b) a' lehuzási dij) e) a' zsidók; d) a' közadó tárgyában. Az ülés 2 óra után eloszlott.

331d. ker. ülésb. nov. 6án, Cs. m. követe szőnyegre hozá a' koronaőrök választatását, 's inditványozá: hogy jóllehet köztudomás szerint többen el vannak utasitással látva a' t. RR. közül, de a' mennyiben ellenkező helyzetben, mint ő is, igen sokan vannak, kiknek nem szabad a' koronaőr-választásba mindaddig ereszkedni, mig a' kijelöltek nevei le nem küldetvén, küldőiktől utasitást nem kapnak, ez pedig az országgyül. még hátralevő pár napjai alatt szinte lehetetlen levén, azon megyékre nézve, mellyek a' választásba nem ereszkedhetnek, a' mult országgy. példája szerint tétessék ovás. Ez inditvány hosszasb vitára nyujtott alkalmat. Némellyek az inditvány szerint ovást kivántak tenni 's a' választásba nem ereszkedni, ovástétel által látvána' küldők jogait föntarthatni, jövőre azonban kivánták a' kijelölteket a' küldőkkel közöltetni; mások ellenben — jóllehet utasitással nincsenek is ellátva — fön akarván a' küldők jogait minden áron tartani, esküt különben is a' haza jólléte előmozditására's küldőik jogainak sérthetlenül föntartására tevén a' választásba befolyni kivántak; voltak továbbá, kik azon okból nem akartak a' választásbanrésztvenni, mert nem akarták küldőik jogait a' frdi tábla regalista tagjaival egyenvonalba tenni, hanem a' kijelölteket a' rendi táblával közöltetni, 's ott szavazás alá ereszteni, mit az elnök tartozik megengedni, mert ha meg nem engedné, akkor a' tábla jogaiba vágna; de ez ellen mondatott, hogy azt kivánni jelenleg csupán a' tábla c o m p r o m i s s i o j a lenne, mert az elnök előbbi szokáshoz ragaszkodva, a' kijelöltek nevei áthozatalát nem engedendi meg, 's ha ez esetben a' RR. választani nem akarnának, a' FőRR. majd fognak választani; mondatott az is, hogy a' koronaőrök választása egyedül az ors. Rendeknek van általadva, 's errenézve nem is szükséges utasitás; de ennek többen ellenmondottak, mert a' k ö v e t i t t minden tárgyban küldőji utasitását tartozik teljesiteni, 's azok érdekit képviselni; voltak némellyek, kik tagadták, hogy legyen joga a' táblának a' fölött határozni: ha vajjon bebocsátkozhatnak é a' RR. a' választásba vagy sem, mert megyék jogához tartozik a' választás 's mig törvény azt el nem törli, egyszerü határozattal azt nem vehetni el: azért bármit határozzon is a' tábla, ők jogaikat szabadon fogják gyakorolni; továbbá szavazás sürgettetvén a' tárgyra, emelkedett szó, melly az egész tárgyróli vitatkozást idő-vesztegetésnek 's eredvénytelenek tartá, mert jelen tárgyban csak via facti intézkedhetnének a' RR. via facti pedig mult időkből is okulva, az országgyülés néhány napjai alatt már semmit sem létesithetnek: azért egyszerün kivánta e' tárgy elmellőztetését, 's a' szavazást szükségtelennek látván, más szükséges tárgyakra k i v á n t általmenni. A' tanácskozás eredvénye végre azon kérdésben öszpontosult: ha vajjon jelen esetben annak idejében akarnak é a' RR. választásba ereszkedni, vagy nem? 's 35 megye 11 ellen igenre szavazott. Ezután tanácskozás alá került a' frdi válasz az ajánlatról 's az ország. közpénztár jövedelmei beszedés 's kezelésmódjáról; a' törvényjavaslat kezelésről szóló 2ik fejezetét érdeklő észrevételeket a' RR. kevés kivétellel elfogadák; a' 9ik §. f) pontjában álló 's az igazgató intézvényeire vonatkozó „törvényes" szót többen megakarták a' szerkezetben tartani, azonban Pest megye azon inditványa folytán, hogy a' „törvényes" szó csak azon esetre hagyassék ki, ha a' szerkezetben felállitott felelősség elvét ő Fels. elfogadja, különben pedig tartassék meg, 28 megye 16 ellen a' „törvényes" szónak kihagyását elfogadta. Átmenvén a' beszedés módját érdeklő törv. javaslatra, mennyiben a' m. FRR. e' tárgyra nézve a' t. RR. által a' különvélemény szerint javaslott mód elmellőztével, az ors. választmány javaslatát elfogadni kivánják, a' RR. nem is akartak a' válasz e' részébe bocsátkozni, hanem maradtak az előbbi szerkezet mellett. Ezután a' magyar gazdaság egyes. t.javaslatra nézve, mellyet a' m. FRR. kihagyatni kivántak, ugyszinte a' megürült egyh. hivatalok jószágának jövedelmére vonatkozó t.javaslatra nézve előbbi üzenetjök mellett maradtak: a' horvátországi t. hatóságokra háramlott összeg általányos kivettetésében ollyformán egyeztek meg, hogy a' rovatban kivetett somma adassék összve, 's vettessék Horvátországra. Végre az előfogatokat kivéve, mellyre nézve a' RR. előbbi üzenetjök mellett maradtak, a' többi rész elfogadtatott.

266d. **elegyes** ülésb. nov. 6án esti 6 órakor országbiró ő kegy. elnöklete alatt felolvastatván és szokott módon lépecséltetvén kir. helybenhagyás alá köv. tárgyak terjesztettek: 1) a' közadó tárgyában ujabb felirás; 2) a' franczia háboru okozta károk megtéritése iránti 3) a' váltótörvényi módositások; 4) lehuzási díj megszüntetése; 's 5) a' Ludovicea iránti felirás. Végül elnök ő excja az ország Rdeit a' holnap délután egy órakor tartandó koronaőr-választásra hivá meg.

332d. ker. ülésb. nov. 6kán esti 6 órakor elegy ülésből viszszajövén a' RR. tanácskozás alá vették a' ker. választmány jelentését a' nemzeti szinház iránt. A' szinházügyi ors. választmány tudósitásának 1) a' szinház átvételéről, 2) annak igazgatásárul szóló pontjai taglalatlanul maradván, a' RR. a' pénztár állása 's kezelése 's a' szinház jövője iránt tanácskoztak; 's a' ker. választmány azon véleménye, hogy a' mennyiben a' t. hatóságok azon elmulasztása, miszerint törvényes kötelességöket annak idejében befizetéssel teljesiteni késedelmeztek, vagy sokan épen semmit sem fizettek még a' rájok eső illetőségből, kivált főoka annak, hogy a' szinház-kezelésre 's költség-pótlásra az alaptőke összegét is meg kelle hiányositani, illetőségeiket a z o n időtől f o g v a, mellyben Szepesmegye saját illetőségét lefizette, kamatostul fizessék, azon oknál fogva, mert ez a' förvényben kimondva nincs, szavazat utján elmellőztetvén, határoztatott: hogy kamatokat a' netalán késedelmezők csak a' jelen törvény kihirdetése utáni három hónaptól kezdve fizessenek. A' jelenleg tartozó t. hatóságok 's illetőségeik a' következők: Bihar 5880 fr. 39 kr., Heves 2684 fr. 32 kr., Mármaros 1688 fr. 1 kr., Nyitra 3113 fr. 40 kr., Liptó 2429 fr. 53 kr., Pozsega 362 fr. 31 kr., Turócz 1535 fr. 12 kr., Ugocsa 20 fr. 16 kr., Csongrád 242 fr. 33 kr., Zaránd 550 fr. 45 kr., Kraszna 568 fr. 31 kr., Szolnok 1492 fr. 23 kr., Kővár 888 fr. 19 kr., Sz. k. városok közül Esztergom 271 fr. 44 kr., Korpona 214 fr. 24 kr., Pozsega 142 fr. Selmeczb. 140 fr. Szatmárném. 134 fr. Horvátország 134 fr. Továbbá: Pest megyének 's a' részvényes társaságnak szinház irányábani követelése (12,706 fr. 24 kr.) kifizettetni rendeltetett; a' Szentmiklósy Rudolfféle 20,000 pftnyi adósságnak a' szinház pénztárába kamatostul leendő befizetése szinházügyi választmányra rovatik cum regressu az e' részben érdeklett egyedekre; a' megcsonkitott 400,000 pftnyi anyatőke kiegészitésére a' conservatoriumra szánt pénzösszeg fog fordittatni. Szinházi főigazgatóul: Pestmegyének egyik alispánja 's egy Pest várostól kinevezendő egyed segitsége mellett, gr. Széchenyi István kiáltatott ki. Végül a' Bartay Endre mostani igazgató 's pénztárnokok által dijaik fölebbemeltetését illető folyamodványok nem javaltatván, az előbbinek biztositékul a' pénztárban tartott 1800 pftja kifizettetni határoztatott. —

267d. frdi ülésb. nov. 7én délelőtti 11 kor. Az átmenet, országház, ország közszükségei, városi örökös bevallások és zsidókat illető válaszüzenetek hitelesittetvén 's rdi üzenetek elfogadtatván, tanácskozás alá került a' Dunától a' magyar tengerpartig vonandó vasut iránti másod rdi üzenet. Hoszszabb vitatkozásokat idézett elő egy lángeszü gr. beszéde, mellyet közlendünk 's melly azon inditványt foglalá magában: neveztessék kevés tagból álló választmány, melly a' fiumei vaspályára 3 pct biztositás mellett vállalkozókat keressen, kik ha nem találkoznának, kisérletet tegyen a' kormánnyal, hogy e' pálya statusköltségen épittessék 's a' neki adandó utasitás határin belül egyezkedést kössön. E' közben a' RR. elegy. ülésre megjelenvén, 's k. kir. leirat a' koronaőri megürült hivatalokra kijelöltek neveivel felolvastaték, ezek az első koronaőri hivatalra: Ürményi Ferencz, Gyürky Pál 's gr. Eszterházy Károly; a' másodikra: Tihanyi Ferencz, Vay Miklós és Uzovics János. A' kijelölteknek a' teremből eltávozta után Ürményi Ferencz és b. V a y Miklós egyhangulag megválasztatván, az utóbbi szokott ékesszólásával a' fejdelem és nemzet ezen kegyelmét szivrehatólag megköszönte; az első koronaőr a' választásnál jelen nem levén. Eltávozván a' RR termökbe, a' fiumei vasut körül folyt a' tanácskozás, az inditvány elfogadtatott, 's kivevén a' kamatbiztositás iránti változtatást, az utasitás többi pontjai a' ki-

PEST, vasárnap nov. 17kén

JELENKOR.

1844. 92dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 435dik sz. alatti Trattner-károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kívántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesítőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: kitüntetés; legujabb hat rendü kir. válasz; nov. frdi ker. ülésb. nemz. szinház, magy. nyelv; sz. k. városi 's kerületi ügy; m. tengerparti vámszabályzás; vallástárgy; nov. 8d. frdi ülésb. orsz. pénztári számadások; fiumei vasut; orsz. szükségfedezési pénztárkezelés és mennyiség; ker. ülésb. több üzenet, fölirás, 's t.-javaslathi telesités után, központi vasut; hitelintézet iránti leirat, buccaribeli hajózás-iskola; honositás, pesti országház; orsz. frdi ülésb. magy. nyelv concertatiobeli ügye; átmenet, Turcsek iránti sérelem; közmunkaszabályzás; közteherviselés, központi vasut, koronaőrválasztás, urb. t.czikkmódositás, concertationalis tárgyak; zsidók, vakok, siketnémák 'stb vámszabályzat, pótlólagos sérelmek, egyh. adományosak t.székei; város és kerületi ügy; elegy. ülésb. 4. rendü leirat-hirdetés 's 7. rendü fölirat-fölterjesztés; esti frdi ülésb. 2. rdü üzenethitelesités; esti ker. ülésb. közmunkák; nov. 9kén folyvást váltogaták egymást ker. orsz. rdi, frdi 's elegy. ülések ugy hogy tárgyhalmaz miatt azokbul a' kivonatszerkesztés majd lehetlen; pestmegyei közgyülés, budapesti napló a' Társalkodó végén.)

Ausztria (Liszt Bécsben.)

Amerika (az egyesült statusi lobogó meggyaláztatása).

Spanyolország (statusreform; Espartero hivei 's az összeesküvés; Prim halálra itéltetése.)

Anglia (O'Connell levele; texasi szerződés; Mackau hálairata 'stb.)

Franczia ország (Bugeaud és Algier; Napoleon Lajoshg, franczia és angol politika, Guizot és Thiers.)

Belgium (orsz. költségvetési egyenvonal 's vele rokonok.)

Oroszország (népiskolák; határerősségek; platina; határviszonyok; finlandi közlekedés-eszközök 'sat.)

Görögország (a' király; Kollettis és Maurokordatos.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 'sup. kir. fels. cs. k. szabaditékos nkereskedő 's görög kir. consul Sina György barónak Görögország királya ő fels. által ajándékozott megváltói rend középkeresztje elfogadhatását's viselhetését kegy. megengedni méltóztatott.

Az országgy. végnapjaiban még köv. 's előbbi számunkban emli ett kegy. kir. leiratok hirdettettek ki:

K. k válasz az ausztriai tartományokban divatozó lehuzási dij megszüntetése iránt. Sacrae etc. Postulati circa vigentis in austriacis ditionibus iuris detractus sublationem medio Repraesentationis DD. SS. et OO. ddo 6te nov. 1844. propositi dicasterialem pertractationem exposcente Suam Maj. Sacr. circa hanc ocyus suscipiendam necessar a benigne disposituram et subin Resolutionem suam edituram esse. In reliquo. Viennae die 9. nov. 1844. — **K. k. leirat a' vallásbeli átmenet tárgyában.** Sacrae etc. In ordine ad protectum articuli, quod DD. SS. et OO. demissa sua ddo 9te nov. a. c Repraesentatione circa Transitum substraverant, altef. Suam Maj. Sacr. DDis SS. et OO. significandum benigne jussisse: ingressum articuli eiusdem iuxta disertum editae ddo 25ae oct. a.c benignae hac in merito Resolutionis suae sensum, praecise ad Transitum ex Religione romano-cath. ad alterutram ex evangelicis §o 13o articuli 26: 1790. memoratum restringendum. et in eodem articuli ingressu praecitatum articuli 26: 1790. §um expresse provocandum esse. Reliqu s eiusdem tenoribus ad solitam concertationem relegatis. In reliquo. Posonii die 10a nov. 1844. — **K. k. válasz a' vegy. házasság tárgyában.** Sacrae etc. Etsi altef. sua Maj. Sacr Quae pro sup emo suo munere regio Legum intendere sanctimoniae tenetur, factum Partium matrimonia mixta. de quibus legali vi donandis articulo per DD. SS. et OO, ope demissae suae do 5ae nov. anni curr Remonstrationis substrato constitui desideraretur, concernens tamquam in obversum §. 15. articuli 26: 1790. susceptum probare nullatenus possit, in nexu tamen provisionis de copulatione mixtorum matrimoniorum per DD. SS. et OO. propositae perque summefat. Suam Maj. Sacr. benigne ratihabitae ac imprimis fine antevertendarum, quae secus quoad civiles praefatorum matrimoniorum mixtorum effectus, oboriri possent, perplexitatum, et ne insontes pro nocentibus puniantur. Articulo illi, praecise solum ad matrimonia mixta inter rom. cath. et alterutri Evangelicarum Confessionum adhaerentes, inita, restringendo, — hancque penes modificationem ad solitam concertationem relegato, haud refragari. In reliquo. Posonii, die 9a novemb. 1844 — **K. k. válasz az 1840: 22. t. czikk módositatása 's megbövittetése iránt.** Sacrae etc. Articulum de modificatione et amplificatione articuli 22: 1840 dem ssa DDum SS. et OO. ddo 9ae nov. a. c. Repraesentatione substratum, altef. Sua Maj. Sacr. demta supervacanea ceteroquin conclusione §i eiusdem 6ti, in quantum luxus mentionem facit, benigne approbat, tenoribus eiusdem ad solitam concertationem relegatis. In reliquo. Posonii die 10a nov. 1844 — **K. k. leirat a' vallás tárgyában.** Sacrae etc. Articuli per DDos SS. et OO. in nexu ben. Resolutionis ddo 25ae martii in negotio Religionis editae, medio Repraesentationis Suae ddo 9ae nov. substrati §§ s 2um et 3um per altef. Suam Majest. Sacr. benigne probatos, et ad incundam desuper cum Cancellaria reg. h aulica concertationem relegatos esse. In reliquo. etc. Posonii die 9. nov. 1844. **K. k. leirat a' katonai élelmezésés szállásozás tárgyában.** Sacrae etc. Accepisse altef. Suam Maj. Sacr. DDum SS. et OO. ddo 5ae nov. a. c Repraesentationem, ope cuius mentem Suam in nexu puncti 1mi benignarum suarum propositionum reg. expromserunt. Et, quantum quidem ad principium bonificationis, suppeditandorum debinc in intertentionem, inquartierisationem et transportum militiae in Hungaria sumptuum immediate ex aerario reg. praestandae, altef. Sua Maj. Sacr. eidem clementer annuit, et una etiam summam per DDos SS. et OO. praevio fine cum annue pendendo uno millione fl Conv. monetae oblatam; pro hic et nunc ad instar basis ceterarum in rem diaetaliter ineundarum provisionum, benigne acceptat. De modo tamen practicae applicationis principii huius, qui rationibus altissimi servitii, adjunctisque Regni maxime consentaneus sit, altefata sua Maj. Sacr. DDis SS. et OO. proximis comitiis circumstantialia communicari benigne factura est projecta; actuali militem in Regno stativa tenentem et transennantem alimentandi et hospitandi modalitate, interea necessario omni in parte integra mansura. In reliquo Posonii die 10a nov. 1844.

A' pesti magyar kereskedelmi bank igazgatósága közhirré teszi, hogy az 1844ki junius 1től november 30 g félévre, minden részvénytől 12 peng. frt 30 krjával járó **osztalék**, a' kiadott szelvények visszaszolgáltatása mellett, f. e. december 1től a' bank pénztáránál felvehető. — Egyébiránt az igazgatóság a' bank 1844ki junius 1 ől november 30 g számitott félévi összes bevételeinek kimutatását, legközelebbi december hó folytában közhirré teendi. Pesten nov. 9kén 1844. ÜrményiFerencz bank-elnök, Havas József bank-igazgató, s.k.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint. 334d. ker. ülésb. nov. 7kén esti 6 ór. bemutattatván az elnökség által a' nemzeti szinház ügyében személynök ő nmlgától átadott 12 darab iromány, mellyből kivilágosul, hogy a' szinházügyi orsz. választmány akkor, midőn a' 20 ezer frtot Szentmiklósynak adta ki, törvényszerüen járt el, 's igy ez okiratok a' szinház tárgyában üzenetkészitő jegyzőnek kiadatni javasoltatván, B. m. követe annak szükségtelen létét állitá, mert ugyis tudva volt, hogy a' szinházügy tárgyaltatni fog, miért nem adták be annak idején, 's az irományok félretétettek. Ezután a' magyar nyelv tárgyábani fölirásjavaslatra határoztaték, hogy a' horvát követek még jövő országgyülésen magyar nyelven szólhatnak. Az elnök Nádor ő föns. meghagyatából jelentvén, mikép Serguel János aradi váltószéki ülnök a' Ludoviceára 100, a' muzeumra pedig 50 pengő frtot alapitványozott, ez adomány beczikkeztetni rendeltetett. Jegyző olvasván a' sz. kir. városok, és kerületek elrendeztetése tárgyábani 9d. rdi üzenetet, a' fiumei kerület követe ugymond, a' sz. kir. városok ügyének sirköve jelen országgyülésre le van téve, mint szinte a' kerületeké, 's Fiume és Buccarié is; e' tárgyban szóló többet nyilatkozni nem akar, de kéri a' RRet, méltóztassanak intézkedni, miszerint ez utóbbiak a' m. kir. Htó-tanácscsal önpecsétjök alatt levelezhessenek, e' végett, a' jegyző urat megkimélni akarván, egy külön t.javaslatot készitett; de ez inditvány, külön t.czikk alkotásának most helyenem levén, elmellőztetett. Ezután a' siketnémák 's magyar tengerparti vámszabályozás iránti 2ik üzenet, ugyszinte az urbéri törvények némelly pontjainak módositása iránti 3ik üzenet 's fölirásjavaslat 's t.czikk a' jobbágyok által gyakorlandó téglaégetés tárgyában hitelesittettek. Jegyző a' hivatalképességi t.czikket olvasván, az „akár kinevezéstől akár választástól függő (közhivatalok)" szavak után az értelem tökéletes kiegészitése végett „minden" szót javasolt tétetni, mi el is fogadtatott. Ezután második válasza a' m. FRRnek az 1844. mart. 25kén a' vallás tárgyában kelt k. k. válasz iránt vétetvén föl, a' RR. üzenetének 1. 2. 3. §ára nézve a' m. FRR. megegyeztek, 4ik §ra tett ezen módositásuk azonban: az 1790/1 26 t. ez. 16. §nak rendelete módosittatván, a' jelen törvény kihirdetése után keletkező vegy. házasságok az evang. lelkész előtt is köttethetvén, érvényesek," B m. nézete szerint igy változott meg: a' jelen törvény kihirdetése után keletkező azon vegy. házasságok is, mellyek evang. lelkipásztor előtt köttetnek, törvényesek, a' görög n. egyesültekre 's unitáriusokra jelen pont rendelkezése ezuttal nem terjesztetvén ki. Sokáig tartó vita támadt azon javaslatra nézve, miszerint a' v.házasságok teljes biztositása végett a' kath. pap részről kiadandó elbocsátók, hirdetések, és keresztlevelek iránt abbeli rendelkezés tétessék, mellynélfogva a' v.házasságok e' részben jövőre semmi gátot ne szenvedjenek; melly azonban az egyh. rend részről a' pápa által tridenti zsinat nyomán tett megnyugtató rendeletének ismételt megemlitése, efölött egy oldalról öröm — másról ujabb félremagyarázatoktul tartó aggodalom nyilványitása, — az eredeti inditványnak többfélekép alakitása után — egyezés nem történhetvén, elejtetett: Végre az 5ik §ra nézve, mellyben a' m. FRR. a' parancsoló törvénytöli elállásra szólitják föl a' RRet, a' szerkezet megtartatott.

268d. orsz. frdi ülésb. nov. 8kán reg. 10 órakor, az orsz. pénztár körüli számadások iránti válaszüzenethitelesités után nádor ő cs. k. Fönsége a' nm. táblát 's a t. RRet is szóbeli üzenet által értesittetni kivánta, hogy a' nm. udv. kanczellaria a' magyar nyelv iránti t.czikket concertatióba nem veheti, mig ő cs. kir. Fölségéhez ez iránt ujabb fölirás nem küldetik föl. A' fiumei vasut fölötti tanácskozásoknak az lön eredvénye, hogy a' FRR. a' kamatbiztositás iránt előbbi nézeteik mellett maradtak. Az ország közszükségeinek födözésire teendő költségek beszedés-'s kezelésmódjáról másodüzenet-tárgyalásnál ujra kisérletek tétettek a' nemfizetésre, az is kérdeztetvén: mi végre volna szükséges az 1849ik évbeni fizetés. A' kezelésmód elfogadása miatt egy gr. a' RRet dicséretekkel halmozá 's üdvözlé, hogy ezuttal az egyezés csirájátnyujták, nem hagyván magokat kül befolyás által vezéreltetni. E' nézeteiben azonban más szónokok nem osztozának 's magokat e' részben a' RRektől valamint e' nm. tábla többségétől elválasztván, büszkélkedének isoláltságukkal. Egy gr. pedig a' RRet e' kérdésben nemcsak függetleneknek nem vélte, hanem egy hatalmas remorqueur általi vonatásukat erősité. Egy más gr. ezen közös fizetési eszme kivivását, mellyre a' nemzet többsége még megérve nincs, agitatióknak 's korteskedésnek tulajdonitá, mellyek által a' nemzet meglepetett, ámbár annak többsége ezen eszmét ellenzi. A' korteskedést a' másik táblánál is üzték, és szónok, ki mindig ezen vesztegetés ellen volt, azt mégis a' megyékben előbb véli menthetőnek, mivel a' szegény nemes független ember, de az országgyüléseni korteskedés annál vétkesb, mivel a' képviselők nem követhetik önmeggyőződésüket, hanem utasitások által köttetvék. Valamint tehát ez eszme diadalát in partibus egy fölvilágosult hirlapista kisebbség vitta ki, ugy itt valami isteni capacitatio mivelte egy pár nap alatt ezen csodát. De tudván mindezt a' kormány, nem kétkedik szónok, hogy hozzájárulását megtagadandja. Többféle, már mult alkalommal hallott előadások után a' föns. Nádor, ki ezen kérdést, melly által a' nemesség főbb kiváltságától megválnék, attól t. i., hogy a' status szükségeihez csak szabad ajánlások utján járuljon, olly fontosnak találta, hogy a' nemzetnek valamint a' kormánynak ovatos figyelmét igényli, a' többséget a' sommára nézve az előbbi véleménynél maradásra, azaz három, évenkinti egy, millió forintnyi fizetésre kimondotta. Jelenté ezután a' concertatióra kuldött orsz. választmány elnöke, hogy a' jelen törvények előszava (praefatioja) valamint a' nemnemesek hivatalképessége 's a' Hrabovszky alapitvány tárgyábani t.czikkek már a' concertatión minden nehézség nélkül keresztülmentek, minek következtében felolvastatott az átmenetel tárgyábani 3dik üzenet, melly köziratra bocsáttatott. A' zsidók iránt megtörtént a' két tábla közti egyezés, nemkülönben a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyában is, ellenben a' hajózási akadályokróli munkálat az országgyülés mostani stadiumában tartalma terjedelmessége miatt elmellőztetett, sőt egy D. 's főisp. helyettes inditványára csak azon tárgyak felvétele határoztatott el, mellyeknek még ez országgyülésen eredvényök várható, mellőztével azon uj tárgyaknak, mellyeket a' t. RR. most, az országgyulés végső napjaiban szüntelen inditványoznak, noha még a' legfontosabb iránt sem történt meg az egyezség. Ugyane' szónok az irodalmi 's müvészeti tulajdont biztositó törvényt is el kivánta mellőzni, de egy nm. érsek 's koszorus iró nyomos pártolására, mellyhez még számos tudománykedvelő szónok járult, a' törvény elfogadtatott. Felolvastaték ezután a' koronaőrök iránti felirás, mire a' fens. elnök az ülést három óra után eloszlatta, esti hat órára elegy ülést hirdetvén.

335d. ker. ülésb. nov. 8kán, a' szinház iránti üzenet, felirás 's t.javaslat, az országgyül. nov. 10kére kitüzött zárnapját tudató k. k. leiratra tett nyilatkozat; vallás dolgában az 1844. mart. 25kei k. k. válasz iránti 3dik üzenet; az alkotandó t.czikkek elibe iktatandó

előbeszéd ; koronaőrök megválasztása iránti üzenet fel- irás 's t.javaslat hitelesittetett; a' pótlólag beadott sérelmek tárgyábani üzenet pedig hitelesitettnek vétetett. Ezután a' zsidók dolgában átküldött 3dik frdi válasz-üzenet jött elő, melly általányosan elfogadtatván, a' t.-javaslat-készités elrendeltetett. Hitelesités alá került ismét az ország közszükségei födözése érdemében kiküldött orsz. választmányi jelentés több részei iránti 2dik üzenet. Folytatólag az orsz. választmánynak a' középponti vasut iránt jelentése vétetett tárgyalás alá. A' választmány az ország RR. által a' végett levén ujabban kiküldve, hogy miután beadott előbbi jelentése szerint, a' középponti vasut-épitésre vállalkozó társasággal némelly föltételi pontokat az idő rövidsége miatt akkor nem közölhetett, 's annak azok iránti szándékát meg nem tudhatta, a' nevezett társasággal bővebben 's kimeritőleg értekezzék 's annak eredvényéről minélelőbb jelentést tegyen; utasittatván egyszersmind, hogy a' társasággal leendő értekezéskor a' körülményekhöz képest azon folyamodásra is terjessze ki figyelmét, mellyet több hazai vas-gyárbirtokos az orsz. Rendekhez benyujtott. Ezek következtiben a' választmány f. nov. 5kén ülést tartván,'s a' középponti vaspályatársaságnak erről előre értesitett képviselőji, (Ullmann Móricz, Landauer József és Sprenger Pál) előtte megjelenvén, miután az értekezés czélja előterjesztetett 's jelentetett, hogy a' párvonalu vaspálya elleni biztositásra a' két tábla közt egyesülés nincsen, a' nevezett képviselők következőkben nyilatkoztak: 1) A' társaság elfogadja azon föltételt, hogy az egész vonalban gőzerőre épitendő vaspályára nézve legnagyobb mennyiségben 18. millió ezüst forintot tevő tőkének 100tól ötös kamatjából az ország a' társaságnak a' 4dik és 5dik kamatlábat, a' Pestről Debreczenig, nemkülönben Ausztria széleig vezetendő egész vonalra 30 év lefolytáig biztositsa; melly kamatbiztositási 30 év akkor kezdődik, mikor az egész vaspálya tökéletesen elkészül 's használatra megnyittatik. Ha pedig a' vaspálya 18 milliónál kevesebbe kerül, akkor azon összeg fog kamatbiztositási alapul szolgálni, mellybe az valósággal került. 2) A' társaság azon föltétel elfogadására is késznek nyilatkozik, hogy azon esetben, ha a' kamatbiztositási 30 év után, a' vasut tiszta jövedelme a' kamatbiztositás alapjául szolgáló tőkének 100tól 10es kamatját meghaladja: az ország tetszésétől függjön akár a' szállitási bért csökkenteni, akár a' tiszta jövedelemnek a' tőke 10 pcentes kamatján felül levő részét a' tőke hamarábbi törlesztésére forditani. 3) A' vaspályának egész vonalon leendő fölépitésére nézve: ámbár a' társaság ezen választmánynak f. évi sept. 9kén beadott jelentése szerint előbbi nyilatkozatában azt ajánlotta, hogy két év alatt az egész vonalnák ⅖ részén az alapzatot (Unterbau) megépitteti; mindazáltal, annak megemlitése mellett, miszerint az időközbeni tapasztalásból látja, hogy a' földtérek beváltása sok nehézséggel van öszszekötve, 's e' mellett más akadályok is gördülnek elő, mellyek a' munkát késleltetik, a' jelenlevő képviselők oda nyilatkoznak: Debreczentől Ausztria széleig körülbelül 60 mérföldnyi hosszaságu egész vonalon az első két év alatt 7 mérföldre n y u l ó tökéletesen kész vaspályát, vagy pedig minden egy mérföldnyi kész vaspálya helyett, annak technikai tekintetben megfelelő 3 mérföldnyi hosszaságu alapzatot fog a' társaság megépittetni olly formán, hogy az ekkint meghatározott mennyiségü munkának hasonfele a' pest-ausztriai, másik hasonfele pedig minden esetre a' pest-debreczeni vonalba essék, azonban a' társaságnak szabadságában áll a' meghatározott mennyiségü munkát akár kész vaspályában, akár annak aránylag megfelelő alapzatban előállitani. Egyébiránt pedig az egész vaspálya tökéletes megépitésére a' társaság 8 évi határidőt tesz. 4) Az évekre nézve, mellyek lefolytával az egész vaspálya a' nemzet tulajdonává válik, a' képviselők nyilatkozata szerint a' társaság 80-ról kész 70re leszállani, melly évek a' vaspálya tökéletes megépitésétől számitandók. 5) Kész a' társaság biztositásul 1,000,000 pgő forintból álló cautiót készpénzben, vagy statuspapirosban letenni, ugy azonban hogy a' vállalatba valósággal befektetett somma ebbe számittassék. Ha a' társaság elvállalt kötelezését nem teljesitné: a' biztositék a' nemzet tulajdonává válik, 's egyszersmind a' társaság részére kikötött engedélyek 's minden kedvezés meg fognak szünni. Továbbá, hogy az időközbeni kamatra nézve is semmi kétség ne maradjon fen, a' társaság képviselőji az iránt felszólittatván, oda nyilatkoztak: 6) Hogy az egész vonalnak gőzerőre épitendő vaspályája 18 millióban kitett legnagyobb költség-mennyiségbe értetik az időközbeni 4 pcentes kamat is, a' mennyit t. i. a' társaság az illető részvényeseknek fizet, és az alapszabályok szerint többet nem is fizethet; honnan, majd a' költségöszszeg kiszámitásakor is nem több, mint 100tól 4es kamat fog felvétetni; 's ugyanakkor tekintetbe fog vétetni azon jövedelem is, mellyet időközben a' vasutnak használásra netalán megnyitandó része behozand. Végre, ámbár, mint már érintve van, a' társaság képviselőivel előre tudatott, miszerint a' párvonal elleni biztositásra nézve a' két tábla közt egyesülés nincsen: mindazáltal ők erre nézve is kivántak nyilatkozni, 's nyilatkozatuk abban pontosul: hogy párvonal elleni biztositás nélkül az egész vállalat veszélyeztetnék, azért is ezen kivánatától a' társaság egészen el nem állhat 's e' nélkül a' többi föltételt sem fogadhatná el; a' biztositás idejére nézve azonban kész 8 vagy 6 évvel is megelégedni. Ezen nyilatkozatuk mellett egyszersmind azt kérték, hogy a' párvonal elleni biztositás kérdése azon esetben, ha a' két tábla közt erre nézve egyesülés nem lenne, terjesztessék ő Fels. legfelsőbb elhatározása alá. Ezek után figyelmeztettek a' társaság képviselőji a' vasgyár-birtokosak folyamodása tartalmára; mellyre nézve ugy nyilatkoztak, hogy a' társaság azon vasszereknél, mellyek az országban kaphatók, egyenlő minemüség és ár mellett mindig kellő figyelemmel fog lenni a' magyar vasgyárakra; mivel pedig vannak ollyanok, miket az országban kapni nem lehet, így szükségképen külföldről kell behozni, illyenekre nézve azon kérést terjeszték elő, hogy ő Fels. eszközöltetnék ki, miszerint azokhoz mérséklettebb behozatali 30ad mellett juthasson a' társaság. A' RR. általányos többsége ezen föltételeket elfogadta. A' párvonalelleni biztositásra pedig Cs. m. inditványára a' 6 év, mellyet a' vállalkozó társaság is ajánlott, állapittatott meg. Az inditványzó m. követ, mond, igaz ugyan, hogy a' két tábla közt még e' pontra egyezség nem létesült, azonban reménylem, mikép mind a' FRR. megegyezni, mind a' dunántuli m e g y é k megnyugodni fognak e' javaslatban, mert miután az egyenvonal-eltiltásra határzott 15 év hatra csökkentetik, a' duna-jobbparti vidék legkevésbbé sem panaszkodhatik; egyébiránt e' mellett még el kell ismerni, mikép ezen vonalra az egyenvonal elleni biztositás, nem annyira a' társaság, mint a' nemzet érdekében szükséges; mert ha tekintetbe veszszük, hogy az Ausztriában épitendő vaspályákra kibocsátott actiák mintegy 73 millió fr. értékre terjednek, számitsuk ehez még a' magyar középponti és fiumei vaspályaactiákat, 's ha még a' jobbparti vonal azonnali épitését is megengednék, a' kibocsátandó actiák száma szaporitásával valódi é r t é k ü k csökkenne, 's e' csökkenés lehetlenitené Magyarországban a' vaspályaépitést; annálfogva hogy a' FRRkel az egyezség minélelőbb megtörténhessék, inditványom oda terjed, miszerint mondjuk ki, h o g y a' párvonal-eltiltás csak 6 évre terjed 's ezen határidő az országgyülés berekesztésétől számittatik. De a' felszólalt dunántuli megyék követei e b b e n sem nyugodtak meg, 's a' szabad versenyzés kizáratása ellen tovább is nyilatkoztak; azonban a' RR. többsége az inditványt elfogadta, egyszersmind ha a' FRRkel a' reménylett egyezség megtörténendik, elhatároztatott, hogy az orsz. választmány az illető vállalkozó társasággal a' szerződést azonnal kösse meg, hogy az törvénybe iktattathassék. Ezután a' hitelintézet tárgyában érkezett k. k. válasz került szőnyegre. Erre nézve a' ker. jegyző kimutatá azon különbségeket, mellyek a' fölterjesztett törv.-javaslat és a' k.k. válaszban foglaltak közt létezik, honnan nyilványult az, többek előadása szerint, hogy az intézet, miért az ország jót állani kiván, egyedül ő fels. által kinevezendő tisztviselők önkényévé 's a' kölcsönadás tisztán a' kormány kegyelem-osztogatásává válnék 's e' mellett még a' felelősséget sincs szándéka elfogadni 'stb., minélfogva B. K. J. és Cs. megyék követei, a' kormánynak ezen absolutisticus irányaért keserü fájdalmokat nyilványiták; illő lett volna, ugymond, Cs. m. követe, ha ezen resolutio valamellyik ö r ö k ö s tartományhoz küldetik, de egy szabad alkotványos nemzet ezt soha nem fogadhatja el. Igaz, hogy Magyarországban általányos a' közelszegényülés, a' nemzet tagjainak nagy részét adósság nyomja, de szegénységünk mellett alkotványunkat megsemmisittetni nem engedjük. Ha elfogadnák a' RR., mond K. m. követe ezen leiratot, akkor ugy tennénk mint Ezsau, ki elsőségi jogát lencseért adta el 'stb. Ezeknél fogva inditványt tön, miután már nem remélhető, h o g y a z országgyülés végperczeiben a' kormány a' nemzet akaratában megegyezik, ezen tárgy j ö v ő o r s z á g g y ü l é s r e h a g y a s s é k a n n á l i s i n k á b b, mivel e' tárgy iránti nézetek bővebben k i f e j t e t h e t n e k. Ez i n d i t v á n y u t ó b b szavazatra is bocsáttatott, de a' letétel mellett csak Liptó, Komárom, Hont, Pest és Tolna megyék követei nyilatkoztak. Azután azon kérdés fölött szavaztak a' RR.: vajjon a' k. k. leirat pontonkint tárgyaltassék é, vagy pedig általányosságban tétessék a' fölirás; a' kérd és első részire 36 megye 11 ellen szavazott. Ekép a' k. k. leirat pontonkinti tárgyalás alá vétetett 's belőle egy lényeges pont sem fogadtatván el, a' RR. erőteljes fölirásban, a' multkor fölterjesztett t.javaslat megerősitését, mint a' nemzet legforróbb ohajtását, szorgalmazandják. E' tárgy végeztével olvastatott a' Buccari városban fölállittatni kért hajózási iskola tárgyában érkezett k. k. válasz, melly elfogadtatott, azután fölvétetett a' honositandók iránt átküldött frdi válaszüzenet. T. m. követe megemlité, mikép a' FRR. a' RR. irányában naponkint i n k á b b tanusitják tulnyomóságra törekvésüket; én tagadom, ugymond, hogy a' FRR. a' nemzet képviselőji ellen vetóval élhetnének, az inditvány joga kizárólag a' követi tábláé, a' FRR. kötelessége az átküldött honositandókat egyenkint tárgyalni, 's ha az átküldöttek közt egyet sem találnak honositásra érdemesnek, mondják meg ezt, nincs ellene észrevételem; de hogy üzenetünket egészen félretehessék 's helyébe uj inditványt küldhessenek hozzánk, ezen jogukat soha el nem ismerem 's ezen tábla kezdeményi jogát kezünkből soha kiragadtatni nem engedem. Ez értelemben nyilatkoztak még többen is; B. m. követe, ugymond: valamelly fönálló törvényt csak az összes törvényhozás, a' nemzet és fejdelem közös megegyezése törölhet el, a' frdi üzenetben pedig semmi egyéb nem czéloztatik, mint a' nemzet százados törvényes gyakorlatát tettleg eltörleni 'stb. Ellenben Sz. és P. megyék követei, a' FRR. védelmére elmondák, mikép a' FRR. által tett inditvány a' RRnél vette származását, midőn a' RR. a' honositás iránt törvény által akartak rendelkezni. Azonban a' RR. többsége az üzenetben kimondatni határozta, hogy a' FRR. a' honfiusitandók tárgyában átküldött t.javaslatra pontonkint feleljenek. A' Pesten épitendő országház iránt átküldött fördi válaszüzenet folytában a' további tanácskozás addig, mig a' sommára az egyezkedés megtörténendik, fölfüggesztetett. Végre még a' középponti vasut és zsidók dolgában az illető jegyzők az üzeneteket elkészitvén, hitelesittettek, 's orsz. ülésbe adattak.

268d. orsz. rdi ülésben 1) Zarka itélőmester jelenté a' RRnek a' nm. udv. kanczellária azon nyilvánitását, hogy a' magy. nyelv tárgyában készitett t.javaslat concertatiojába nem bocsátkozhatik, mig az előbb egyezés végett ő fels. elé nem terjesztetik, miben a' RR. azonnal megegyeztek. Mivel pedig a' törvényjavaslat ujabban ugy is ő Föls. elibe jutand, Cs. megye követe a' horvátországi követekre nézve tett inditványát f ö l e l e v e n i t é, 's hat év helyett a' s z e r k e z e t e t akkép kivánta módosittatni, hogy Horvátország követei a' legközelebb orsz. gyülésen még szavazataikat latin nyelven is kijelenthessék, mi el is fogadtatott. Egy más külön felirásban pedig azon pontokra sürgettetik kedvező k. válasz, mellyekre multkor kielégitő válasz nem érkezett. Ezek nyomban a' FRR. átküldettek, kik később tudaták a' RRkel, mikép a' felirások és t.javaslat fölterjesztésében megegyeznek, azonban a' cs—di módositáshoz nem járulhatnak, mitől a' RR. is elállván, a' magyar nyelv tárgyára nézve a' két tábla közti egyezség megtörtént. 2) A' vallásbeli átmenetre nézve szóbeli üzenet mellett a' FRR azon kérdést intézték a' RRhez, hogy mielőtt ez érdembeni válaszukat tudatnák, azt ohajtanák tudni: vajjon a' RR. szándékoznak é a' többi vallásbeli tárgyból törvényt alkotni? 's ha igen, azok egybekapcsoltatásával nem ellenzik az 1790: 26. t. általányos megemlittetését. E' nyilatkozat igen meglepőn hatott a' RRre már azon oknál fogva is, mivel 3 országgyülésen keresztül egyik főügyekezetök volt a' vallásbeli bajokat orvoslani, illy állapotban ezen kérdés nem más, mint guny; a' RRnek soha sem volt szándékukban az országgyülési pertractatiot játéknak tekinteni sat. Errenézve Szentkirályi ker. jegyző által azonnal készitett üzenetben felszólittattak a' FRR. hogy miután az átmeneti kérdés egyedül a' FRR. kivánatára választatott el a' többi vallásbeli tárgytól, külön terjesztetett föl ő Felségéhez, 's miután e' tárgyban az egyezség végkép megis történt, semmiféle kérdéssel kapcsolatba tenni nem akarják; 3) Felvétetett a' vallás dolgában 1844. mart. 25kén kelt k. k. válasz iránti 3 üzenet, melly szinte némi megjegyzések után a' kerületi határozat szerint megmaradt. Ezután 5) a' FRRtől áthozott válaszüzenetek közt tudaták a' FRR., mikép Turóczmegyének Turcsek helysége iránti sérelmét elfogadják; 6) az 1840: 22. t.cz. módositása 's illetőleg javitása iránt is megtörtént az egyezség. 7) A' közmunkák szabályoztatásárul szóló t.javaslatokat is elfogadják, c s u p á n a' magányosak által használtatni szokott előfogatok megszüntetéséről szóló §t kivánják kihagyatni, mivel különben is a' megyék statutarius jogai közé tartozik ezen előfogatok bérét a' körülményekhöz képest meghatározni. A' RR. H. m. követe inditvá-

nyára megegyeztek azon §. kihagyatásában, de fentartották magoknak a' külön törvény által intézkedhetést. 8) az ország közszükségei födözése iránti 2dik üzenet, ez ugy, mint 9) a' középponti vasut tárgyában készitett üzenet; 10) a' koronaőrök megválasztásárul szóló felirás 's t.javaslat; 11) az alkotandó törvények elibe iktatandó előszó 's 12) az urbéri t.czikk némelly §§nak módositási tárgyában készitett iránt 3dik üzenet, felirás 's t.javaslat helybenhagyatott. 13) Olvastattak a' concertatiora bocsátott törvényczikkek a) a' nem nemeseknek is minden közhivatalra leendő alkalmaztatásáról; b) a' Hrabovszkyféle alapitvány kiczikkeztetéséről. Végre 14) a'zsidók dolgában készitett 4d. üzenet 's felirásijavaslat; 15) a' vakok, siketnémák és tébolyodtak intézete iránti 2d. üzenet; 16) a' vámszabályzatról, hogy abban országgyülésen kivül változtatás ne tétessék, szóló 2. üzenet; 17) a' pótlólag beadott sérelmek iránti üzenet; 18) az országgyülés berekesztése tárgyában érkezett kir. leiratra tett ovásos nyilatkozat; 19) az egyh. adományosak t.székei elrendezése iránti 2. üzenet; 20) a'sz. kir. városok elrendeztetése tárgyában készitett 9d. üzenet és 21) a' sz. kerületek elrendezése iránti utólsó üzenet vétettek föl's mindnyájára nézve a' ker. szerkezet, bár e' két utóbbi tárgyra többféle inditvány tétetett, változatlanul tartatott meg.

269d. elegy. ülésben nov. 8kán esti 6 órakor köv. k. k. leiratok olvastattak föl: 1) a' kereskedés és müipar tárgyában; 2) az erdélyi Részek viszszakapcsoltatása; 3) Mátyás király könyvtára maradványai; 4) bányatörvény iránt. Ugyanez ülésbül fölterjesztettek: 1) felirás 's t.czikk a' koronaőrök iránt; 2) magyar nyelv; 3) kir. városakban az örök bevallásokról; 4) közmunkák szabályoztatása; 5)zsidók polgárositatása; 6) zsidók honositása; 7) Turcsek helységnek Turócz megyéhez kapcsoltatása iránti t.czikkek.

269d. orsz. frdi ülésben nov. 8kán esti hetedfél kor hitelesittettek: 1) IId. rdi üzenet felirás 's t.javaslat a' honositandók iránt; 2) IId. rdi üzenet a'szinház tárgyában. Ezután jött a'

336d. kerül. ülés nov. 8kán, mellyben Vukovics jegyző által a' közmunkák szabályoztatásából kivett elővfogatok tárgyábani üzenet 'st.javaslat felolvastatott 's meghitelesittetett.

270d. frdi ülésb. nov. 9én regg. 10 órakor. Ő cs. kir. Fensége tudatá a' táblával, hogy ma estve concertatio leend a' nm. udv. kanczelláriával, minek következtében a' jelen országgyülésen hozott törvények előszava felolvastaték 's azon incisum kihagyásával „miután továbbá" egész „érhettek véget"-ig, helybenhagyaték. Az egész ülés folytonos felolvasás, hitelesités 's átküldés vala, mellyek tartalma a' még közlendő országgy. irományokból kiviláglandik. Az átmenetel tárgyában elfogadtatott a'RR.által ohajtott elkülönitett fölterjesztés az 1791: 26. t.cz. 13. §. megemlitése nélkül. Felszólittattak tovább a' RR., hogy a' melly pontok iránt megvan az egyezség, azok fel is terjesztessenek. Az utvonalok valamint a' statistikai hivatal iránt a' rdi módositások csekély észrevételek mellett elfogadtattak. A' középponti vasut tárgyában a' FRR. a' parallelákra nézve előbbi nézeteik mellett maradván, a' RRet e' pont körüli megegyezésre felszólitják. Ekkor a' nádori itélőmester ur szóbeli üzenettel megjelenik, hogy a' t. RR. az átmenet 's a' sérelmek tárgyában megegyeznek. Értesité ezután a' fens. elnök a' gyülekezetet, hogy Ürményi Ferencz első koronaőr megérkezvén, ünnepélyesen be fog vezettetni, mi nyomban megtörténvén, a' hangos éljenzések közt helyt foglalt országnagy rövid velős beszédben beköszönt.

Erre ő cs. kir. Fens. a' RRet elegy ülésre meghivatá, mellyben ő Fels. olly tartalmu k. leirata hirdettetett, hogy kegy. királyunk betegeskedés miatt hátráltatván az országgyülésnek legmagasb személyébeni berekesztésében, fens. bátyját, Károly főhget e' végre kir. biztosképen küldendi el. Nyomban a' directorium is felolvastaték, melly szerint a' délután három óra körül érkezendő k. biztos a' Duna partján orsz.választmány által fogadandó, minek tagjaiul a' fens. Nádor által a' fördi táblától köv. neveztettek: Scitovszky János pécsi püspök, gr. Keglevics János főpohárnok, Györky Pál Krassó, Marich Dávid Győr és b. Majthényi Antal Liptómegyék főispánai, gr. Széchen Antal és b. Jeszenák. Ugyanazon elegy ülésben követk. k. k. leiratok hirdettettek ki: a) a'megajánlott hadiadó, b) a' magyar nyelv, c) a' futóhomok tárgyában, fölterjesztetik pedig az átmenet iránti t.javaslat. A' RR. eltávozta után a' csődület iránti törvény elfogadtatván, a' nádori itélőmester a' Rnek azon szóbeli üzenetet hozá, hogy az emlitett incisumnak a' törvények előszavából kihagyatására reá nem állnak, mire a' m. FRR. nézeteiket nem változtathatták ugyan, de a' concertatiót hátráltatni nem kivánván, a' tétel meghagyásában megegyeztek. Több üzenet-felolvasás után az urbér némelly czikkei bővitése iránt átküldött 3dik rdi üzenetet a' FRR. egy püspök azon megjegyzésére, hogy semmi tulajdont kárpótlás nélkül elvenni nem lehet, ez uttal mellőzték. A' rdi üzenet a' még 1845ik év folytában tartandó 's azonnal kiirandó országgyülésről ellenmondás nélkül elfogadtatott, noha a' fens. elnök az eszmék jelen rögtöni kifejlődésénél ezen határidőt rövidnek itélte. Az orsz. pénztár iránti tartozás körül megmaradnak a' RR. előbbi nézeteiknél, ugyszinte a' FRR. is. A' fiumei vasut iránt meglön az egyezség; ellenben a' magányosaknak kiszolgáltatni szokott kényszeritett előfogatok eltörlését a' FRR. az országgyülés jelen stadiumában el nem fogadják. Felolvastaték azután a' RRnek a' jászkun kerület iránti utólsó 's a' pesti szinház körüli üzenete, mire a' gyülekezet 4 órakor eloszlott, esti 6 órakor ismét elegy ülésre megjelenendő, mellyben a'protestans lelkipásztorok által kötött vegyházasságok törvényesitése iránti, ugyszinte több k. kir. leirat kihirdetteték, a' fiumei vasut iránti felirás pedig fö terjesztetett.

337d. ker. ülésb. nov. 9én mindenekelőtt a' pótlólag beadott sérelmekre tett frdi válaszüzenetre nézve a' RR. előbbi nézeteik mellett maradtak. Azután P. m. követe inditványt tön, hogy miután az országgyülés végperczeiben a' tanácskozás alá veendő tárgyak egymásra vannak halmozva, lehetetlen, ugymond, hogy 24—30 tárgy fölött egymás után minden megfontolás nélkül tanácskozhassunk, lehet ugyan ott, hol a' nép egy czélra törekszik, de nálunk a' különféle érdekek egészen szétágaznak, 's ott hol egy erős kormány egy gyenge aristokratia ellenében áll, a' tárgyak egymásután hajtása közt akarat-elleni hibák csuszhatnak be. Mi t. RR. kuldőinknek számadással tartozunk, illy állapotban kérdem: ki vállalhatja el a' felelősséget? részemről tiszta lélekkel nem számolhatok; annálfogva véleményem oda terjed, hogy azon tárgyakkal, mellyek még függőben vannak's mikre még kölcsönös egyezség szükséges, hagynánk fel, mert ugyan kiben van olly vérmes remény, hogy azokbul 24 óra alatt törvényt alkothatni; hanem csupán a' magyar nyelv és vallás tárgyára szoritnók tanácskozásunkat, 's ha ezenfelül tetszik, még a' pénzügyi és vasuti munkálatokat is, ha ebben reménlhetünk még egyezséget. Többen azonban nem kivánták a' tábla kezét megkötni. Lehet ugymond T. m. követe, hogy valamelly fölterjesztett tárgyban k. válasz fog érkezni, vagy valamelly kérdésben a' FRR. megegyezendnek, akkor ezen határozatnál fogva iránt nem tanácskozhatnánk. Hagyjuk szabadon a' működési tért, hatalmunkban fog állani ugyis minden egyes tárgyra vélekedésünket kimondani, 'stb. Ezeknél fogva szavazat után a' többség az inditványt elmellőzte. Minek folytában az előfogatok megszuntetéséről szóló t.-javaslat és hitelintézet iránt nov. 2án érkezett k. válaszra készitett fölirási javaslat és üzenet hitelesittetett. Azután a' Vukovártól a' magyar tengerpartig épitendő vasut tárgyában átküldött 2dik frdi válaszüzenet iránt a' RR. megegyezvén a' FRR. azon javaslatában, hogy az ötös kamat biztositásánál csak a' 3 utólsó kamatlab biztosittassék az ország által; ugy szinte abban is, hogy a' szállitási bér az egész vonalon mindenütt egy mérföldre 1 pgő krban állapittassék meg. A' mi pedig azon kivánatot illeti, hogy a' párvonal eltiltása csak az Aldunára szorittassék, megegyeztek a' RR. abban, miszerint 1840: 40d. t. cz. fölfüggesztése mellett még az Alduna Duna – Száva közti pontjától 20 évig Trieszig vezetendő vasut ne épittethessék. Ellenben ezuttal sem nyughattak meg azon frdi javaslatban, hogy t. i. ha bizonyos kitüzött határidő után vállalkozó nem találkoznék, a' vaspálya épittetése a' kijelölt föltételek mellett kormányilag eszközöltethessék, mert a' statust a' kormánytól alkotványos országban elválasztani nem lehet, hacsak ez által a' nemzet függetlenségét koczkáztatni nem akarják; ennélfogva multkor kifejtett nézetükhez tovább is ragaszkodnak. Továbbá előkerült az orsz.pénztár állapotja iránti frdi válasz.E'részben ragaszkodván a' RR. előbbi határozatukhoz, csupán azon t.hatóságok, mellyek a' muzeumra ajánlott öszvegből még eddig tartozásaikat nem rótták le, a' multra leendő kamat fizetésétől azon oknál fogva, minthogy a' törvénynek viszszaható erőt nem adhatni, fölmentettek. Ezután a' belkeresk. és müipar előmozditása tárgyában érkezett k. k. válasz került szőnyegre. Az ez ügyben legelőször felszólalt T. m. köv. u. m., ha kereskedésünket, ha a' kir. városok állását, mellyek a' müipar ápolói, tekintjük: elszomorodott szivvel kénytelenek vagyunk megvallani azon nyomasztó állapotot, mellyben ezek századok óta sinylenek; mióta a' kir. városok politikai existentiája, hogy ugy mondjam, megsemmisittetett,azóta az ország kereskedése hanyathomlok omlik, minek orvoslását minél továbbra halasztjuk, annál veszélyesb lesz a' hazára, a' végelszegényüléshez, melly után halál szokott következni, perczről percz re jobban közeledünk,ha bajunkon nem ügyekszünk teljes erőnkkel javitani, ugy járunk, mint azon beteg, ki orvoshoz folyamodik, de az orvos azt mondja, hogy a' gyógyszert csak 3 hónap után adhatja, ámde akkor már koporsóban lesz a' beteg 's a' leghathatósb orvosság is haszontalanná válik. Mi nem várhatunk a' végrehajtó hatalomtól ez érdemben orvoslást, nekünk minden felirásunk puszta hang és nyom nélkül enyészik el; annálfogva nem is inditványzok én feleletet, mert ez ismét csak hasztalan időveszteget lenne, mert mit e' tárgyban nyerhetünk, nem más mint üres igéret, mellyel már százszor is biztattak, nekünk többé magunkat általtani nem szabad; ha van lélek a' magyarban, minmagunkon kell segiteni 's müiparunk és kereskedésünk kifejtésére mindent elkövetni, mi a' törvények korlátai közt, és az ausztriai ház irányában fenlevő viszonyink megsértése nélkul megtörténhetik; ha a' magyar kormány nem elég erős müiparunk kifejtésére a' határokon védvámokat felállitani, eszközöljuk mi azt ajtó-küszöbeinken, ha valaha szükségesnek találtuk a' védegyletet, ugy azt most még szukségesb felkarolnunk. Most már nem csupán az a' kérdés: hagyjuk é magunkat végelszegényülésünkben elporlani, hanem ezen válasz nemzeti önállásunkat is koczkáztatja, mert az 1790. törvényben nyilván ki van mondva, hogy a' vámszabályzat a' t.hozást illeti. 300 éve tapasztaljuk már, hogy felirásinknak semmi sikere stb. utána szólt P. m. követe köszönetet nyilványitott a' szőnyegen forgó k. válasz iránt, mert ugymond ha a'kormány némelly aprólékos tárgyakra kedvező választ adott volna,akkor elvágja azon reményt,mellyet minerőnk által kifejthetünk; mivel pedig a' szokott phrasisokon kivül mit sem nyertünk, a' socialis tér korlátlanul áll nyitva előttünk, nekünk minden hangos declamatio nélkul csendben a' törvény korlátai közt müiparunk kifejtésére mindent állhatatossággal el kell követni stb. A' tárgyhoz végre még Cs. m. követe szólott, taglalat alá vevén a' k. válasz egyes pontjait, és fájdalmas kebellel elmondá, mikép e' nemzet minden reményei megsemmisültek, ezen k. válasz a' nemzet alkotványos függetlenségét—mi a' sanctio pragmatica által is biztosittatott, hogy Magyarország Ausztria érdekében kormányoztatni nem fog—támadja meg stb.Végre a'fenebbiek nyomán határozatban kimondatni kivánta, hogy mivel a' fenálló vámszabályok törvénytelenek, a' nemzet müipara csak ugy szilárdulhat, ha a' védegylet ótalma alatt kitürő állhatatossággal a' nemzet önmagán fog segitni. Melly közmegegyezéssel el is fogadtatott. Ezután az 1836: 21. t. cz. foganatositása iránti k. válaszra keserü panaszokban nyilatkoztak a' kormány eljárása ellen, felirás itt sem határoztatott; elmondatott ugyanis, mikép a' panasznak semmi sikere, stb. N. m. követe, élénk szinekkel festé a' Részek jelen állását, megemlité mikép a' viszszakapcsoltatás elmaradta egyedul a' végrehajtóha talom hanyagságából származik,miért iránta bizodalommal nem viseltethetik; T. m. követe határozatban kimondatni kivánta, hogy a'legközelebb országgy.addig a' RR. egy tárgyba se bocsátkozzanak, mig a' Részek tettleg viszszakapcsolva nem lesznek stb. A' minden oldalról kijelentett keserüségek részleteibe időrövidség miatt nem bocsátkozhatunk; legengesztelöbb hangon egy kárpátvidéki követ nyilatkozott: Senki sincs e' teremben ugyan,ki azon kétes állásnehézségit méltánylani nem tudná, mellyben a' részekbeli megyék még mindig vannak, 's hogy e' tekintetben a' kormány vagy inkább az általa kiküldött biztosság a' fenforgó nehézségek elhárításában törvényes szigorusággal nem járt el, hogy ez sebhely, melly behegedni nem tud, az bizonyos; de más részről tagadni nem lehet, hogy a' részekbeli megyék is hibásak, midőn kétes állásuk megszüntetésére a' törvényszabta lépéseket nemcsak meg nem tették, de már most az alkotványos hatalmak összeségétül az engedelmességet is megtagadták. Constatirozzuk a' helyzeteket. Az 1836: 21. t.czikk 3. §ból áll. Az 1. §. szerint ezen részekbeli megyéket a' kormány az országgyülésre meghitta;a'2.§ rendelete szerint a' viszszacsatolás általányos és tökéletes teljesitésére biztosságot rendelt, de miután a' 3ik §. a' Részeket mostani állapotjában valóságos viszszacsatlatásukig meghagyá,a' kormány ezen Részeknek az erdélyi fejdelemség iránti viszonyaiban a' törvénynek további rendeléseig semmit sem változtathat 's igy csak annyiban hibás, a' mennyiben a' 3. §. azon rendeletének, hogy az orsz. viszszacsatolás siettetését figyelemben tartsa, meg nem felelt.Szóló e' tekintetben a' kormányt sem az erdélyi Rdek által

tett nehézségekkel, sem a' kiküldött commissio ügyetlen, nem a' kormány okozta eljárásával mentegetni nem akarja, de a' Rdeket egy akadályra figyelmezteti, mellynek elszélyesztése a' t.hozás közbenjárása nélkül a'kormány hatalmában nincs, miszerint t. i. mig a' viszszacsatlás folytán származott kérdések fölött a'törvény nem rendelkezik, a' tökéletes viszszacsatlás lehetetlen. Ezen kérdések közt az urbéri viszonyok legelső helyet foglalnak, ki kell t.i. törvény által mondani azt, hogy a' magyar urbér hozassék be 's e' szerint azon osztályt is ki kell jelölni, mellybe mindegyike ezen t.hatóságoknak helyzendő, vagy ha ezen rendelkezést a' mostani földbirtokosakra nézve, kiknek jövedelmei csökkennének, károsnak tartanák, más kiegyenlitési eszközrül gondoskodni kellene. Hasonló figyelmet érdemelnek a' folyamatban levő pereknek melly bíróság előtti 's melly ország törvényei szerinti elitéltetése, továbbá a' megyei szerkezetnek a' miéinkhez alkalmaztatása 's más illynemü kérdések eldöntése, mellyek közt még csak az unitariusok ügye határoztatott el itt. Szóló már akkor, midőn mult év sept. hónapban ez ügyben tanácskoztak a' KK. és RR. illynemű törvény szükségét előadván, azt inditványozta, hogy a' fens. Nádor a' viszszakapcsolási biztosság jelentése bemutatására kéressék meg, mellyből az érintett körülményeket megtudván, azonnal törvényt javasolhattunk volna. A' többség nem fogadta el az inditványt, 's igy némikép önmagoknak tulajdonitsák a' RR. a' tökéletes viszszacsatlás további elhalasztását; az kétséget nem szenved, hogy a' kormány mind a' Részeknek országgyülésre meghivatása, mind e'jelen válasz által, mellyben a' kir. tábla és igy a' magyar bíróság által kimondott itélethez ragaszkodik, a' törvényhez ragaszkodását bebizonyitotta, hogy 8 év óta a' törvénynek helyes sikert szerezni nem tud, az hiba; de nézzük már most a' megyéket, mellyeknek országgyüléseni meg nem jelenésöket más czélból történtnek hinni nem lehet, mint egyedül abból, hogy kétes állásuknál fogva bizonytalanságban voltak: vajjon e' helyzetben tartoznak é a' megjelenést parancsoló törv. rendelete alá vagy pedig nem? Ez némi mentségül szolgálhatott addig, mig a' kir. tábla nem itélt, de ime most minden alkotványos hatalom, mellynek competentiájához tartozott a' dolog elhatározása, már nyilatkozék. A' fejdelem nyilatkozott, midőn a' követküldést megparancsolá, az ország RRei nyilatkoztak, midőn a' megyék által országgyülés alá terjesztett mentő levelei után is, a'meg nem jelenés miatt perbefogatást határoztak, végre a' törvényes bíróság is nyilatkozott, midőn a' büntetést kimondotta, 's a'megyék makacsság és dacz terére léptek, sem a' királynak, sem a' törvénynek, sem a' birói itéletnek nem engedelmeskedvén. Hol a' status kötelékei annyira felbomolvák, ott status nincs, ott anarchia van provocálva; 's midőn szóló a' feletti fájdalmát kijelenteni kénytelen, hogy a' kormány ezen daczot eltürni 's azt eddig is elnézni tudta, hogy a' megyék vagy főispánjaik vagy más egyedek az összes alkotványos hatalmak nyilatkozatával magokat ellentétbe helyezhetik, egyszersmind azt reményli, hogy jövő országgyülésig mind a' kormány, mind a' megyék a' viszszacsatlás tökéletes teljesitése által az ország Rdeinek amaz okvetetlenül bekövetkezendő végzését megelőzni fogják, miszerint mindaddig, mig az 1836: 26. t.-czikknek teljes siker szerezve nem leend, mindennemü más országgyülési működéstől hozzájárulásukat megtagadandják. Erre többen válaszoltak; elmondák, mikép törvény iránti tiszteletlenségre a' végrehajtó hatalom mutat ujat, mert a' világos törvény végrehajtását mind ez időig az mulasztotta el. Ha csak azon okokat adta volna is elő, miket Sz. megye követe felhordott, szólottunk volna e' dologhoz, de mindent mellőzve jövő országgyülésre utal, egy illy működés valóságos botrány. E' tárgynál kiviláglik az, mikép alkotványos nemzetet absolut hatalommal birós lassu uton működő bureaukratiával kormányozni nem lehet 'stb. Azonban ezen határozat a' multkori fölirás fölterjesztését, ha tudniillik abba beegyezendnek a' FRR., nem gátolandja. Továbbá a' bányatörvénykönyvre's Mátyás király könyvtárából fönmaradt kéziratok megszerzése tárgyában érkezett kegy. kir. válaszok olvastattak föl, ez utóbbi tudomásul vétetvén; az elsőre pedig egy kárpátvidéki m. követe ugymond: A' határozatban kijelentetni kivánom, mikép sajnos érzettel vettük, hogy ez érdemben kielégitő választ nem nyerhettünk, azonban azt hiszi szóló, hogy majd jövő országgyülésen az emlékezet engesztelő tükréből vidámabban mosolygni fognak felénk a' mai nap keserü szózatai; szinte mesésnek látszik magamnak is, hogy miután még 1827-ben egy orsz. választmány a' bányatörvény kidolgozásában fáradozott, ezen munkában a' k. kincstár emberei is résztvettek és igy a' munkálatnak nemcsak főelvei de még egyes szakaszai is 16 év óta a' kormány előtt tudva voltak; miután továbbá ezen országgyülés alatt mult évi octoberben a' ker. választmány a' bányatörvény megvizsgálásához fogván, azt április elején bemutatta 's ugyanakkor német forditásban is az illető kincstári tisztek számára fölküldetett, az illető fölirás pedig 3 hónappal ezelőtt ő Fels. elibe jutott: most a' kormánytól azon választ nyertük, hogy a' munkálat átnézésére ideje nem levén, arra csak 3 év mulva felelhet érdemileg. A' viszonyok ismérete ugyan már megtanitott, hogy illynemü munkálatok dicasterialis tárgyalása sok időt kiván; éreztem többször magam is ezen dicasterialis szellem lassu fuvalmát, ámde azt, hogy 16 év mulva egy bányatörvény főelveire még feleletet sem adhatnak, rágalomnak vagy tréfának tartottam volna, ha itt irva saját szemeimmel nem olvasnám. De mit tegyünk? ha azok ellen kikelnék, kik ezen késedelem valódi okai, könnyen háborittatlan kedélyöket rontanám, mellyel jövő országgyülésig a' bányatörvényre adandó észrevételeket elkészittetik, és kitörések által a' munkálat életbeléptetését talán veszélyeztetném: tehát csak jó egészséget és jó akaratot kivánhatok; mindazoknak pedig, kik a' t. RR. közül jövő országgyülésen derültebb körülmények közt szót emelni fognak, kiknek e' tekintetbeni közredolgozását Sz. m. nevében hálás érzéssel elismerem, hü és férfias pártfogásába a' bányatörvény életbeléptetését, előre ajánlani bátorkodom. Végre Vukovártól a' magyar tengerpartig épitendő vasut iránti 3d. 's az orsz. pénztár számadásinak megvizsgálásáról szóló jelentés tárgyában készitett 2dik üzenet hitelesittetett.

270d. orsz. rdi ülésb. nov. 9kén a' FRR. szóbeli üzenet mellett tudaták a' RRkel, hogy a' vallásbeli átmenet iránti t.javaslat fölterjesztésébe, az egyéb vallásbeli tárgyak 4 pontjaiban az 5. §. kihagytával, 's az átküldött előbeszédben is megegyeznek. Ezután Cs. m. inditványára fölszólittatni rendeltettek a' FRR., hogy azon fölirás iránt, mellyben kérik a' RR. ő Fölségét, hogy a' számtalan teendő elintézése végett jövő 1845-ben or.gyülést tartani méltóztassék, minélelőbb nyilatkozzanak. Ezekután a' RR. elegy ülésre távoztak; honnan visszatérvén az érkezett k. kir. leiratok kihirdettettek. Mellynek folytában a' nm. Személynök fens. főh. Károly mint kir. biztosnak ünnepélyes fogadtatására bevett szokás szerint választmányt nevezett. A' magyar nyelv tárgyában érkezett k.k. válaszra a' RR. fájdalmas érzésöket kijelenték; B. m. követe ugymond, azt tartom, hogy ezen kir. leirathoz sokat időrövidség miatt nem szólhatunk: azért csak röviden kijelentem, miszerint meg nem foghatom, mikép lehessen egy nemzet nyelvét gátolni; 800 esztendő óta esdeklik a' magyar azért, hogy dolgait saját nyelvén végezhesse, 's e' részben mit mult alkalommal a' kormány megadott, most ezen k. válaszban visszalépés tétetik; ugyan volt é multkor arrul szó, hogy a' törvénynek más nyelvre leendő forditásáról is tétessék gondoskodás? ezt ugy hiszem törvénybe iktatni lehetetlen. Hát sokáig fogunk e még nemzeti nyelvünk ügyében kolduskint könyörögni? 1840ben volt azon percz, midőn azt kivihattuk volna, de bizván a' kormány igazságszeretetében, az eszközöket, az alkalmat nem használtuk. Hiában, nekünk azon szerencsétlen helyzetünk van, hogy minden legkisebb jogot a' szegény adózó nép vérén kell megvásárlani; mi alkotványos jogot csak akkor nyerhetünk, midőn ujonczajánlás van; keserü ugyan ezen alku, de mindegy, addig is mig ezen fonák igazságtalan rendszer meg fog változni, az alkut keserün fogom tudni használni, 'sat. Ezután a' FRR. átküldött válaszukban jelenték, mikép az irodalom és müvészet biztositásárul szóló t. javaslatban némi módositással megegyeznek. Melly két utóbbi tárgy ujlag kerületre átvitetett. Végre fölolvastattak a' ker. ülésben hitelesitett köv. tárgyak: 1) a' magányutazók számára kiszolgáltatni szokott kényszeritő előfogatok megszüntetése tárgyában készitett fölirás és t.javaslat; 2) a' pótlólagos sérelmek tárgyában készitett üzenet; 3) Vukovártól a' magyar tengerpartig épitendő vasut iránti 3d. üzenet; és 4)az orsz.pénztár számadásinak megvizsgálásáról szóló jelentés folytában tett 2ik üzenet, mellyek mindnyájan változatlanul maradván, a' FRRbez azonnal átküldettek. A' nyomban tartott

Ker. ülésben az irodalom és müvészet-biztositása iránti t. javaslatban tett fördi észrevételek elfogadtattak. A' magyar nyelv tárgyában ma érkezett k. k. válasz a' concertationalis választmányhoz utasittatott olly meghagyással, hogy a' törvényeknek más nyelvre forditása a' törvénybe ne iktattassék, egyszersmind a' támadható zavarok elkerülése miatt igyekezzenek kiesz közleni, hogy a' kapcsolt részek helyett Horvátország, 's a' horvátországi követek Cs. inditványa nyomán a' magy. orsz.gyülésen no 6, hanem a' legközelebb tartandó orsz. gyülés után következő orsz. gyülésen tartozzanak magyarul szólani, törvénybe iktattassék; melly iránt az üzenet azonnal elkészittetvén hitelesittetett; ugyszinte a' belkereskedés és müipar előmozditása tárgyában érkezett k. kir. leiratra tett határozat is.

Pestmegyei közgyülés. F. hó 12kén kezdé Pestmegye m. főisp. helyettesünk elnöklete alatt évnegyedes közgyülését, melly kisgyülésbeli jegyzőkönyvek fölolvasásával nyittatott meg ezek közt azon kanczell. intézvény vala legszembetünőbb, melly a' szóbeli perekben azon elvet állitja fel, hogy a' szóbeli perekben perujitásnak helye nincs. A' RR. az 1836: 20 t. cz. illy magyarázata ellen fölirást határoztak; következtek a' követjelentések. Volt idő, midőn követjelentések ugyane' teremben a'hallgatóság részéről nagyobb figyelemmel 's mondhatnók több tisztelettel fogadtattak, azonban ezen, ha akarunk, inkább örvendhetünk, mint megütközni volnánk hajlandók. A'szakadatlan zajongás, melly e' fölolvasás folytán elejétől végig tartott, koránsem részvétlenségnek tulajdonitandó, hanem inkább azon körülménynek, miszerint az itt elmondottakra nézve legtöbb hallgató már előre sajtó utján tisztába jött önmagával, 's igy semmi ujat nem várhatott, mi legjobb válasz azoknak, kik örökké csak sajtókorlátokrul beszélnek, 's erőnek erejével el akarják hitetni, hogy nyilványos érdekek tárgyalásinál az időszaki sajtó legyőzhetlen akadályokkal kénytelen küzdeni. Jelen eset ellenkezőt bizonyit, 's mutatja, miként a' közönség meg vagyon győződve a' felől, hogy közügyeinkre vonatkozólag még követeink is alig tudnának ollyasmit fölhozni, mi sajtó utján kielégitőleg tárgyalva nem lett volna.—A' jelentések hosszu sorából a'köv. pontot kivánjuk csupán kiemelni, mint ollyat, melly eddigelé illy határzottan hirlapok utján nem mondatott: Pestmegye követei meggyőződvén, miszerint honi iparunk teremtetése 's virágzásra emelendése egyedül csak védvámrendszer által reménylhető; de azért készek a' békésutoni kiegyenlitésre is. — Alig végezteték ezen fölolvasás, midőn egyszerre néma csend állott az eddigi zsibongás helyére, 's K. L. ismert jelességü szónok előadá, mikép: aggasztó hirek az orsz. szélirül sejtetik, hogy a' nemzet reményei nagy részben meghiusulnak; Pestmegye az ország szive, őt illeti, hogy a' nyilványos életé lé reálljon, azon 3 vagy hány éven át, mellyek folytán országgyülés nem tartatik. Első lépés e' czélra az leend, ha a' RR. határozottan kijelentik, miszerint 15 nap mulva követjelentési gyülést akarnak tartatni. Főisp. hely. ő mga megjegyzé erre, hogy előleges értesülés nyomán követ uraktól tudja, miszerint az uj törvények kihirdetési napja legföljebb 20 vagy 30 nap mulva esik or.gyülés után, melly alkalomkor a'követjelentések is megtörténhetnek: elfogadtatott. Inditványzó, megszakasztott beszédfonalát más végrül fogva föl, jelenté, mikent ő két nap mulva egy inditvánnyal fogna e' teremben föllépni, melly szándékát két okból tudatá jó előre, 1) hogy ne mondassék, mintha ő a' közönséget váratlanul, készületlenségben akarná meglepni, 2) pedig főleg azért, hogy e' terem minden zugai, a' tárgyalandó ügy nágysága következtében, hallgatókkal teljenek meg. Ez inditvány a' honi ipar mikénti emelését tárgyalandja. Szükség, ugymond szónok, hogy a' nemzet valahára magával tisztába jöjön azok iránt, mik alkotványos élete 's nemzeti léte fő elemei; ugyanazért érintett inditvány egy illy életkérdést fog a' nemzet elébe állitni, mit ha Pest m. RRei hő részvéttel magukhoz nem karolnak, lemondhatunk, jobb jövőnkre nézve, még a' távol reményről is. Erre egy gyakorlatiság iránti rokonszenvéről ismeretes tb.rosszalá, hogy most, midőn magánügyek halomra gyültek, inditványozással töltjük a' drága időt; mire csakhamar megjegyeztetett, miszerint majd két óra hosszat (mintegy ennyi időig tartott a' követjelentési fölolvasás) ülénk ásitozva unatkozva, a' nélkül, hogy jó izüt nevethettünk volna, mi legalább némi kárpótlást nyujtanda egészségünknek a' nélkülöztük szellemélv fejében. Systema kedvéért történt ez is, pedig systema halál, mellynek karjai közt elpárolognak a' nemzet egyes tettei, mielőtt életre jutottak volna. Az inditványt ellenző szó systhema mellett emeltetett, 's már csupán azért sem érdemel pártoltatást. De különben is ki ismeri keleti nehézkességünket, látni fogja, hogy nálunk a' tettre késztő inditvány soha sem fölösleges; azt pedig kiki tudja, hogy a' megyék teendőinkre nézve egymásra tolják az initiativát, melly esetben egyedül Pest az, honnan üdvös haladást várhatni. Az inditvány helyeseltetett. Ezután több megye levele olvastatott, jelesen Verőcze a' fiumei vasut-vonalt Eszékfelé vitetni ohajtván, ezen ki-

PEST, csütörtök nov. 21kén

JELENKOR.

1844. 93dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyország: előléptetések; Országgy. közlemény (nov. 6kai ker. ülés részletei a' szinházügyben; nov. 9, 10, 11, 12kén az egymást folyton váltogató ker. orsz. rdi, frdi 's elegy. ülések szerfelett számos tárgyai; 's irott és szóbeli üzenetei, határozati; nov. 13kán törvényszentesités; a' concertation átment t czikkek nagyobb részét mai Társalkodónk közli; Pestmegye közgyülésének folytatása, budapesti napló a' Társalkodóban.)

Spanyolország (összeesküvési per Prim ellen; Liszt Madridban; Espartero Londonbul elillant.)

Portugália (a' ministerség diadala 's igy szilárdult állása.)

Franczia ország (franczia-marokkai szerződés kicseréltetik; vámkormány 's kereskedési mérleg; polytechn. iskola megnyittatása; Guizot 's a' spanyol alkotványreform.)

Belgium (vámszövetségi viszonyok.)

Németalföld (trónbeszédre válasz; alkotvány-fejlesztési tárgyak.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. Fels. a' temesi k. kamraigazgatóságnál megüresült utólsó ülnökségre Ungar Mihály ottani tollnokot, 's az ideiglenes 7dik ülnökségre ugyanott Fluch János igazgatósági tollnokot nevezte ki. Sterbeczky Lajos, a' tengerparti kamrai javak helyettes ügyésze oct. 25kén meghalálozott.

Országgyülési közlemény a' Hirnök szerint.

(Nov. 6kán esti ker. ülés részletei a' szinház ügyében). Helytér szüke miatt e' tárgy körül csak a' ker. határzatokat közölhetvén, ez ülés folytában kifejtett viták egykét fővonalmira visszatérünk annál inkább, mert végén egy ollyas tárgyra lőn a' közfigyelem igényelve, mellynek orleple alatt eddigelé számos visszaélés gyakoroltaték. Mindjárt ülés kezdetén V. m. követe köztumásul utasitása szellemében szót emelvén, előadá, miképa' nemzetnek, midőn ez intézet iránt áldozati készségét bizonyitá 's azt hő pártolás alá vette, szemei előtt két szempont lebegett: az erkölcsiség 's nemzetiség előmozditása; minden tehát, mi ezen nagy czéllal meg nem egyezik, mint kárhozatos elmellőzendő; már pedig tudjuk, azon események, mellyek azóta történtek, koránsem azt mutatják, hogy a' szinház kezelőjie' rendeltetésnek megfelelni iparkodnának, sőt inkább holmi kornyikálás, rosz erkölcsü darabok 's hiábavaló bohózatok által az intézetet megszentségteleniték; szükség tehát mindenekelőtt, hogy e' tekintetben gyökeres javitás tétessék, 's az intézet működési iránya eredeti rendeltetésére visszavezettessék. Ez ellen védőleg megjegyezteték, mikép az intézet magánykezekre bizatván, itt a'nyerészkedés mezején nem csoda, ha ollykor tán sikamlós 's a' nagy közönségnek inkább tetsző darabok adatnak, 's egyébiránt nem is olly igen erkölcstelen irányuak azon müvek, miknek adatásáról a' szinház igazgatósága vádoltatik. 'S e' részben a' tábla nézete inkább ez utóbbi mellett látszott nyilatkoznl. Nevezetesb vita támadott a' szinházi pénztár állapota 's jelesen a' törvényhatóságok és S. R. szenvedő és Pest megye activ adóssága körül. Fizetési hátramaradás mondatott okaulannak, hogy a'szinházra szánt eredetitömeget meg kelle csonkitani, 's ezért kivántatott, hogy azok illetőségük kamatit 1841től kezdve fizessék. A' kivánat azonban nem teljesült. Pest megye 's a' részv. társaság adóssága iránt annyiban keletkezett némi nehézség, mennyiben más volt a' legelőször bemutatott, más a' mostani mennyiség, mit P. megye követe akkép világositott fel, hogy az orsz. választmány a'szinházat 7,8 hónappal később vevén át, ez alatt a' szinházra folyvást még Pest m. 's a' részv. társ. költött 's igy az orsz. választmánynak legelőször beadott összeg megszaporodott. De legjellemzőbb volt a' csőd alá esett Sz. R.nak adott 's némileg veszélyben forgó 20,000 forint iránti vita, mellyben a' vád egész sulya a' választmányra háritatván, ennek egyik tagja ezt buzgón védelmezte, kimutatván, mikép a' választmánynak beadott javak összeirásában általa semmi hiba nem találtatott, hanem az assignált 20,000 frt mintegy fél évvel később levén kiszolgáltatva, ez alatt Sz. uj adósságokba keveredett 's igy esett csőd alá. A' választmány tehát e' részben épen nem korholható. 'S ekkor az orsz. pénztárak körül divatozó visszaélésekről Sz. m. követe ekép nyilatkozott: Az orsz. választmány minden esetre hibázott, hogy egy 6 vagy 8 hónap előtt G. m. által kiadott betáblázási bizonyitvány mellett az érintett 20,000 frt kifizetését megrendelte 's igy értékhiány esetében az orsz. választmány azon tagjai, kik a' sommát assignálták, a' hiányt pótolni kötelesek. Miután azonban J. és G. követei azon körülményt emlitve, miszerint Sz. a' történt assignatió után az egész sommát csak hat hónap mulva kaphatta meg az orsz. pénztárból, időközben pedig ellene más sommák tábláztatván be, a' netalán bekövetkezendő érték-hiányt ezen elhalasztott kifizetésnek kellene tulajdonitani: szóló azon közhirnek véget kivánván vetni, miszerint mind az országos, mind a' pol.-fundationalis pénztáraknál a' pénzeket közvetlenül kezelő tisztek az assignált sommák kifizetését mindaddig halogatni szokták, mig a' kölcsönvevőktül egy két percent jutalmat nem nyernek, azon meggyőződését épen azért, mert szóló is kir. hivatalt visel, kijelenti, hogy a' közhivatalnok bármelly csekély tisztséget visel is, annak tökéletes teljesitése 's önbecse által adhat hivatalának diszt és fényt, és igy minden hivatalnok, ki rendes fizetésén felül kötelessége teljesitéseért polgártársitól anyagi jutalmat követel vagy zsarol ki, becsülete sugallásit nem követve, önbecséről elfelejtkezve, nemcsak saját személyére, de a' többi hivatalnokra is homályt borit; szóló tehát azt véli, hogy minden hivatalnok, mielőtt erkölcsi romlottságán elpirulni, vagy lelki aljasodása miatt szenvedni kellene, mindent elkövetni köteles, miszerint mindennemü hivatalos eljárásban azon polg. erény visszaállittassék, melly nélkül a' közhivatalnok sem királyának, sem hazájának hasznos szolgálatokat nem tehet. Nemtagadja szóló hogy egész országban azon hirfutamodik, miszerint az orsz. és pol.-fundat. pénzeket közvetlenül kezelő tisztek a' kölcsönvevőket, kik a' nyert assignatio napjától fogva sor szerint följegyeztetnek 's ezen sor szerint, mint a' megkivántató pénzek az illető pénztárakba befolynak, az assignált egész somma kifizetését követelhetik, nemcsak akkor midőn valódilag üres a' pénztár, de a'szükséges pénz léténél is vagy azon ürügy alatt, hogy a' sorszerinti kölcsönvevőt előbb kell kielégiteni, vagy hogy pénze nincsen, mindaddig biztatják, 's a' kifizetést halogatják, mig a' kölcsönvevő e'miatt keserü dilemmába jő: vagy másutt keresni pénzt, vagy azon jutalmat megadni, mellynek megadására akár ügyvivője akár közhir által előre is figyelmeztetett. Szóló vizsgálni nem akarja: vajjon azon percentumok egyik része az illető agens zsebébe nem csuszik é? elég, hogy általányos e' tekintetben a' panasz's közös azon indignatio, mellynek sulya alatt a' Ht.tanács legtisztább eljárása is szenvedni kénytelen, 's azért a' mostani üzenetben a' fens. Nádort megkérendőnek véli: hogy ezen botránynak, ha valódilag elkövetteték, véget vetni, vagy ha ezen közhir alaptalan, a'gyanusitott tisztek kezelési tisztaságát egész nyilványsággal a' közvéleményben is viszszaállitani méltóztassék. Mi határzatba is ment.

A' nov. 9kei ker. ülésben határozottak azonnal orsz. ülésbe vitettek 's az üzenetek a' FRRhez átküldettek. Ezek később szóbeli üzenetükben jelenték, hogy a'magy. nyelv tárgyában tett határozat szorgalmazására reáállnak. Továbbá a' FRR. fölszóliták a' RRet, hogy a' középponti vasutnál a' párvonal elleni biztositástól álljanak el; mivel a' többi pontra már megtörtént a' két tábla közti egyezség, időrövidség miatt, hogy az ügy a' nemzet kárára hajótörést ne szenvedjen, a' RRk. a' kivánathoz járultak; egyszersmind rövid t.javaslatba foglaltatott, hogy a' nemzet a' szerződésben kitett föltételek mellett a' kamatbiztositást 30 évre elvállalja ugy, hogy a' vaspálya 70 év után a' statusra szálljon; 's igy a' szerződés megkötésére, minthogy az itt időrövidség miatt nem történhetik, orsz. választmány rendeltetett. Ezután tudaták a' FRR. mikép a' vukovárfiumei vasut tárgyában készitett fölirás, némelly pótlólag beadott sérelmek és azon fölirás fölterjesztésébe, mellyben megkéretik ő Fels. hogy a' roppant teendők elintézhetése végett jövő 1845. évben orsz. gyülést tartani méltóztassék, megegyeztek. Ellenben kijelenték, hogy az urbéri t. cz. némelly §§ek módositására ugy a' vámszabályzatra nézve, előbbi nézeteiktől el nem állnak. Végre fölolvastatott a' vallás tárgyában készitett fölirás 's a' kereskedés és müipar előmozditása tárgyában érkezett k. kir. leiratra tett határozata a' RRnek. Mellyek észrevétel nélkül hagyattak, 's az első fölirás a' FRRhez azonnal átküldetett, és az ülés délutáni 4 órakor eloszlott.

338d. ker. ülésben délután 5 órakor Ghiczy ker. jegyző hitelesité a' középponti vasut tárgyában készitett üzenetet és törvényjavaslatot, melly a' nyomban tartott orsz. ülésbe be is adatott. Miután fölvétetett a'RR. a' hitelintézet tárgyában érkezett k. k. leirat folytán kelt üzenete a' m. FRRhez, melly a' nm. Személynöknek a' felelősség elve körüli nyilatkozata után, a' kir. leiratban a' felelősség elvét ugy látván fölállitva, mint az az egész t.könyvben, még a' hires Ulászló törvényit sem véve ki, sehol sincs, minden változás nélkül megtartván, a' m. FRRhez által is küldetett. Ezután az itélőmester jelenté, mikint a' m. FRR. a' magyar nyelv és nemzetiség tárgyábani törv.javaslat minden pontjaiban megegyeznek, egyedül a' Horvátországra nézve fölállitott hat évre nézve kérik a' RRet elállásra. De a' RR. maradtak a' szerkezet mellett, 's a' m. FRRet fölszólittatták, hogy egyezzenek meg a' t.javaslatnak concertatio alá leendő bocsátásában; miben a' m. FRR. meg is egyeztek, tüstént tett nyilatkozatukban kijelentvén, miszerint nem ellenzik, hogy a' hat év kimaradását a' concertationalis választmány próbálja kivivni. — Továbbá a' vallás tárgyában fölterjesztendő fölirásban a' m. FRR. megegyeztek. Ezután olvastatott a' ker. elnökség által bemutatott fölirási javaslata a' RRnek a' középponti vasut tárgyában. Minek végeztével jelentetett a' concertationak 7 órakor leendő tartása. Ezután elegy. ülésbe hivatván meg a' t. RR., miután onnét visszatértek, olvastatott a' vegyesházasságok tárgyában érkezett k. kir. válasz. Miután az ülés ismét

Kerületivé változott, mellyben hitelesittetett a' RRnek az 1836: 25. t. tárgyában érkezett k. k. válaszra kelt határozata. Tárgyaltatott ezután a' FRRnek a' közszükségek födözésire tett orsz. ajánlat iránti válaszüzenete. B. m. követe elérzékenyülve jelenté e' tárgy jelenlegi állása fölött fájdalmát, mondván, hogy azon nemzet, melly 1807 's 1813ban olly tetemeseket áldozott a' haza javára, most midőn anyagi jóllétünk előmozditására fizetünk, nem örömest fizetne é, 's hát csak azért csatáztak a' t. RR., hogy egy milliót vigyenek haza? fejtegeté, mennyire szükséges a' népre a' jó ut, melly ha kiadott néhány forintja következményét látja, milly örömest fog fizetni, 's mellyet jobban gyönyörködtet egy jó májusi eső a' museumnál 's a' statistikai hivatalnál; mondá hogy e' tárgynál a' két tábla egy jog fölött versenyg, a' fördi tábla kezdeményi jogot kiván gyakorolni, mire még eddig példa nincs, mert az 1836-ki országgyülés is kimondá, hogy a' pénzbeli ajánlatok egyedül az alsó tábla jogaihoz tartoznak, e' jog fölött őrködni kell, mert itt kell a' haza javának földerülni. Megható elkeseredéssel mondá szónok, hogy miután e' tárgyban utószor szólal föl, milly nehezen esik e' tárgytól bucsut vennie; az isteni szikra, a' közös teher, a' felelősség olly embrioban állott előttünk, mindent elkövettünk, osztozni kivántunk a' teherviselésben, ha nem épen ugy is, mint természeti jog szerint lehetne követelni, 's a' FRR. magas politikája meghiusitá minden tervünket; a' FRR vajjon megkérdezték é, hogy az adózó nép birja é a' terhet, azon nyomorult nép, melylyet az ág is huz, 's ki mint az athenei képben ábrázolt tehén, mig tején más fölhizik, mindig sovány marad; az aristokratia fukarkodik, mig a' nép éhezik, mellynek elédelt kell minden esetre adni, mert mai világban már csodák nem történnek és száraz halakkal 's néhány kenyérrel ezreket nem táplálunk, ki nem elégitünk, mert most mindenki többet kiván. Szónok kinyilatkoztatja: hogy miután minden munkásságát arra épitette, hogy segittessék a' hazán, melly segedelmért, nem irgalomért kiált, 's melly követelhet, a' RRnek pedig a' segitséget megvonni nincs hatalmukban, mert az füstbe vinne mindent; 's miután ezen kivánságát itt hiusulni látja: nem ad semmit. Ezután Cs. m. követe B. követével egy helyzetben lenni nyilványitván magát, fejtegeté, hogy az aristokratia mikép izgatott a' megyékben a'házi adó megbuktatására, mikintezeka'háziadónak azért nem vetik alá magokat, mivel azt factiók határozzák el, 's igy az őket igazságtalanul nyomná; mind ezen kedvetlen körülmények közt még sem szünt a' remény, mert országgyülésre jövén, a' RR. kinyilatkoztatták, hogy a' nép a' terhet nem birja, hogy tekintetbe vétetvén az igazságtalan teher, az adózó népen segittessék; de fájdalom! a' honnan segedelmet vártak a' RR., onnan támadt a' leolvasztás, 's épen akkor, midőn a' RR. táblájánál egy lélek sem volt, ki a' parányi millióra mert volna szavazni; a' RRnél ala-

kult többség a' summára, de a' FRRnek — kik a' nép érdekei képviselőjinek szeretik magokat néhanéha nevezgetni: vajjon jutott é eszökbe az adózó nép által fizetett háziadó, azon teher, melly a' közmunkákat is belé számitva összesen 11 millióra rug? jutott é ez eszébe azon magas aristokratiának, melly kétszer annyit bir, mint az összes adózó nép, 's melly még is 11ed részt akar elvállalni? közteherviselés é ez? kérdi szónok: igen, egy homokszem Afrika sivatagjain, 's egy csep viz a' nagy oczeánban. Szónok nem azért ajánlott, hogy a' közteherviselés a' jövő országgyülésen megakadjon; tudja hogy az olygarchiának az czélja, hogy az ügy megbukjék, mert ha a' 3 millió megajánltatik, nem élhetnek pompásan; ettől félnek ök, mig az adózó népet nem kérdi senki, hogy van é, miből éljen, ki nyomorult életét az isten ege alatt tölti el munka's fáradság közt, hogy napról napra tengődhessék, kinek mégis — ha adóját fizetni nem tudja — derekalját, mellyen fáradt tagjait megpihentette volna, veszik el az adóba; ki kérdi azon szegény embert, ki ha betegségbe esik, nincs annyija, hogy enyhitő gyógyszert hozasson, kire halála óráján hátramaradandó gyermekei iránti aggodalma kinzóbb a' halál rettentőségeinél, kinek utólsó fillérét is az elmaradt árvák az egyházi férfiunak viszik, ki kérdi azt, hogy van é miből fizessen? nem senki! sőt volt egyed, ki az illy keserü köny-áztatta adó-összegből amaz i s m e r t gyalázatos proclamatiót nyomatta. Illy keserü nap nem volt még szónokra nézve, látván hogy midőn a' RR. sietnek a'hon ügyei tisztába hozatalára, fölülről semmi lépés nem tétetik annak elősegitésére; mire nézve felszólitja a' Rdket: hogy a' mennyiben a' Rdeknek nincs egyéb fegyverök a' hadi adónál, tartsák másszor azt kezökben. Áttérvén továbbá szónok a' Fördek által e' tárgynál gyakorlott kezdeményezésre mondá, miszerint tagadja, és soha meg nem engedné, a' förendi táblának azon jogot, miszerint az önként csökkenthetné a' RR. ajánlatát; minél véleménye szerint nem is volna veszedelmesb, mert az nullificálná a' nemzet felvirágzási jövendőjét. Végre azzal zárá be beszédét, hogy ha nem visznek is haza a' RR eredvényt, de visznek haza minden esetre ollyasmit, mi megtermi jövőben minden bizonnyal gyümölcsét; 's reményli, hogy a' nemzet ki fog illusióibul tisztulni. Ezután az elnök közkivánatra kimondá a' végzést: miszerint a' RR. megmaradnak előbbi végzésök mellett, ezzel az ülés Sadfél órakor eloszlott.

274d. frdi ülésb. nov. 10kén reg. 10 órakor. Ülés-megnyitáskor meghivattak a' t. RR. elegy ülésbe, mellyben felolvastatá a' fens. elnök kir. biztos ő cs. kir. Fenségének megbizó, teljes hatalmat nyujtó 's engedelmességet parancsoló k. k. leiratokat, ugyszinte azon meghatalmazást, hogy a' koronaőrök esküjét elfogadhassa. Olvastatott tovább két k. leirat: a) a' köz munkák szabályozása, b) a' koronaőrválasztás helybenhagyása iránt. Értesité ezután a' fens. Nádor az ország Rdeit, hogy kir. biztos ő cs. k. Fens. mihelyt a' concertált t.czikkek fölterjesztve lesznek, az országgy.-berekesztés idejét kijelölendi. Tudósitást tön országbiró ő exja mint a' concertatiói biztosság elnöke, hogy az előbeszédből a' kérdés alá vont incisum kihagyatását a'nm. kanczellaria is kivánja, a' magyar nyelv iránti czikkben pedig az alkotandó t.czikkek latin nyelvre forditását a' Ht.tanács utján az illető t.hatóságokkal közöltetni, ugyszinte Horvátország követe által e' részben szorgalmazott 's a' fördi táblában elfogadott kifejezési változtatásokat tétetni kivánja. Viszszavonulván erre a' t. RR. tulajdon teremökbe, az ország közszükségei födözése iránti válaszüzenet hitelesitése után a' fens. elnök értesité a' nm. táblát, hogy k. biztos ő cs. k. Fens. az orsz. Rdek küldöttsége üdvözlését déli órákban a'primási palotában elfogadandja, mi a' tegnapi küldöttségre bizatott. Eltávozván a' fens. Nádor, az elnökséget országbiró ő kegy. folytatá. A' számos felolvasást és hitelesitést mellőzve, csak fontosb tárgyalásit emelhetjük ki a' délutáni négy óraig tartott ülésnek; a' honositandók iránt a' m. FRR. sem a'kezdeményi jog fejtegetésébe ezuttal ereszkedni, sem e' jeles jogot csonkitani nem kivánván, egyedül jelenleg a' honositandók folyamodásit kivánják elmellőzni. A' hitelintézet körüli fölirás-javaslat hoszszu 's keserü vitatkozásokra vezetett, mellyek leginkább a' bizodalom és bizodalmatlanság határai, a' hivatalnokok függése 's a' kormány eljárása körül forogtak 's azon végzésre vezettek, hogy a' fölirás ezen módon fel nem terjeszthető, 's azért szólittassanak fel a' RR. hogy attól elállani sziveskedjenek; ha pedig ezt tenni nem akarnák, akkor rövid fölirásban kéressék meg ő Fels., hogy az előbbi felirást kegy. elfogadni méltóztassék. Egy órakor a' fens. Nádor ismét megjelenvén, két rendbeli k. k. leiratot kihirdettetett: a) az ausztriai tartományokban meghalálozott magyarok hagyományaiból lehuzások, 's a' katonai élelmezés tárgyában. A' k. Biztos üdvözlésére küldött választmány nm. szónoka jelentést tön. Az ország közszükségei födözése iránt 3-dik rdi üzenet el nem fogadtatván, a' m. FRR. előbbi nézeteik mellett maradtak; hoszszasb vitatkozások támadván a' felől, köziratra bocsáttassék vagy azonnal tanácskozás alá vétessék é az üzenet? Ezenkivül az abban feszegetett 's a' felső táblától megtagadott kezdeményi jog körül is keletkezvén hevesb viták, végzéssé lön: hogy most, az országgyülés végével e' fontos kérdés tárgyalásába ereszkedni épen nem kivánnak a' m. FRR. hanem kétségtelen alkotványos jogaikhoz r a g a s z k o d v á n, a'somma iránt előbbi véleményök mellett maradnak. A' középponti vasut felöli üzenetben javaslott orsz.választmányt a' FRR. elfogadták, mint a' t.javaslatot is. A' magyar nyelvi concertált t.czikkre nézve előbbi nézeteiknél maradván, a' nm. kanczellaria által tett észrevételeket alaposak 's elfogadandóknak tartják. A' középponti vasut-felirásban a' parallelákra nézve történt hivatkozást az előbbi felirásra egy gr. aggasztónak 's mintegy az utóbbi végzéssel ellentétben állónak gondolván, az eziránt történt észrevétel egy rendi küldöttségnek már szinte országgy.divatból kiesett küldetését okozá; azonban egy fördi küldöttség által adott felvilágositás a' magában ugy is nem fontos tárgyat könnyen kiegyenlité. Némelly felolvasások után a' m. FRR. eloszlottak, esti hat órakor ismét összegyülendők

Elegy ülésben, hol az átmenet iránti k. kir. leirat hirdettetett, a' középponti vasut tárgyában pedig felirás felterjeszteték.

339d. ker. ülésb. nov. 10kén tanácskozási legelső tárgy volt a' folyóhomok iránt érkezett k.k. válasz; melly általányosan elfogadtatván, erről a' FRR. azonnal elkészitett 's hitelesitett rövid üzenetben értesittetnek. Ezután az orsz. ajánlat iránti 3d. üzenetet hitelesiték.

274d. orsz. rdi ülésb. nov. 10kén, mindenekelőtt a' hátralevő orsz. napló megbirálása közmegállapodás szerint Pozsony megyének két és a' város egyik követére bizatott. Azután a' folyóhomok iránt érkezett üzenet került elő, melly a' RRhez átküldetett. V é g r e az 1836: 21. t. cz. foganatositása tárgyában érkezett k. k. válaszra kelt határozat olvastatott fel, 's az orsz. iratok közé tétetni rendeltetett. Ezután a' RR. elegy. ülésbe távoztak, visszatértök után pedig az érkezett k. k. leiratok 's a' concertationalis választmány jelentése kihirdettnek vétetvén, ker. ülésre utasittattak. Folytatólag a' nm. személynök tudatá a' RRkel, mikép az érkezett directorium rendelete szerint a' tegnap kinevezett orsz. választmány déli 12 órakor a' primási belső palotában fens. cs. föhg Károly kir. biztosnál tisztelkedni fog. Ezután B. m. követe inditványára felszólittatni rendeltettek a' FRR., hogy a' középponti vasut tárgyában átküldött üzenet és törv.javaslat iránti nézeteiket a' RRkel, miszerint a' felirás minélelőbb fölterjesztethessék, közleni sziveskedjenek. T. m. követe pedig az illyrismus tárgyában készitett f e l i r á s fölterjesztését, mellyre már a' két tábla közti egyezség rég megtörtént, szorgalmazta. Végre a' kerületben az orsz. ajánlat iránti 3dik üzenet vétetett föl. Egy m. követe azon elv fentartása mellett, mi e' munkálatban közmegegyezés utján kimondatott, inditványt tön a' FRR. által ajánlott 1 millió elfogadására, de 3 megyénél több ennek pártolására nem nyilatkozott. 'S miután a' koronaőrök és a' folyóhomok meggátlása iránti t.javaslatok a' concert. választmányhoz utasittattak, az ülés nyomban

Ker. üléssé alakult. Itt legelsőben a' kanczellariának concertatiokor tett észrevételei vétettek föl. Az előbeszédre tett észrevétel elfogadtatott. Ellenben a' magyar nyelvre tett észrevételek fölött élénk és keserü nyilatkozatok történtek, különösen azon kivánatra, hogy a' törvényben nyilván tétessék ki, miszerint a' törvénynek latin és a' hazában levő más anyanyelvekre leendő hiteles forditásáról gondoskodás tétetik. G. megye követe egész keserüséggel elmondá, mikép a'magyar nyelv ügye az orsz.gyülés végperczeiben a' helyett hogy előmozdittatnék, visszalépést akarnak benne elkövetni, a' kormány azt, mit multkori leiratában megengedett, most tettét megbánva visszavonja. Ha ezen kivánatot elfogadnók, akkor a'nemzetiség ügye sokkal roszabb állapotba tétetnék, mint 1836. vala; m e r t igy a' magyarnak 5 vagy több nyelven is lenne hiteles törvénye, 's ugyan ki állhatna jót olly törvény hitelessége iránt, mellyet a' t.-hozás nemcsak meg nem vizsgálhata, de még nem is látott; annálfogva, ha ennek kihagyatását el nem érhetjük, inkább kiván az 1836ki állapotban maradni; 'stb. Az utána szólt Cs. m. követ fájdalmasan emlité, hogy a' kormány azt, mit egy kézzel ad a' nemzetnek, a' másikkal visszaveszi; elmondá tovább: mikép az első kir. leirat sok keserüségnek vevé elejét a' nemzetben; mondhatom, mindazon kedvezést, mellyet a' kormánytól a' 2dik k. k. leiratban nemzetiségünk ügyében nyertünk, drága áron vásárlottuk meg, de nem is mondhatom azt nyereségnek, mert mit e' részben akkor a' kormány tett, kötelessége vala; véleményem az, hogy a' magyar király nem tagadhatja meg a' magyartól, hogy nemzeti nyelve diplomatikaivá ne váljék, 'stb. különben ő fels. 2d. k. k. válaszban kimondja, mikép az iránt, hogy a' törvények más nyelvekre fordittassanak, gondoskodni fog, ez azonban törvénybe nem tartozó, mert e' mellett meghagyja, hogy az országgyülés nyelve egyedül magyar legyen. Megvallom, ezen kivánat meglepőleg hatott rám, ezt a' k. válaszból, hogy ennek törvény anyagának kell lenni, semmi módon kiokoskodni nem birom; e' mellett azonban a' legujabban érkezett k. válaszban azon nyilványitás, hogy a' törvények latin és más nyelvekre hitelesen fordittassanak, igen sujtó állapotba helyzett; annak okát hogy az élő anyai nyelvekre fordittassanak, látom, de annak, hogy diák nyelvre is fordittassanak, okát, bár mennyire gondolkoztam, felfogni képes nem voltam, mert ugyan van é e' hazában valaki, ki dajkája emlőirül a' diák nyelvet sziná be, kinek számára lenne tehát a' latin törvény? most jut eszembe az illyr párt; ennek kedveért kiváná a' kormány latin hiteles forditásban a' törvényt, mert fél azoktól, kiktől félnie legkevésbbé sem kellene, 'stb. nemzetiségünket minden áron fen kell tartani; annálfogva határozatban kijelentetni akarom, hogy e' kivánatra semmi esetre nem állunk, 's ha ebben a' FRR. megyeznek, a' kérdéses forditás megemlitésének törvényből kihagyatását felirás utján szorgalmazzuk. Ez érdemben a' kormány jelen müködésének felhozása mellett többen nyilatkoztak; megemlittetett, miszerint 1836ban, midőn az eredeti t ö r v é n y diák volt, egy szó sem tétetett arra, hogy az magyar nyelvre fordittassék, 'stb. végre Cs. m. javaslata elfogadtatott, 's azon szavak kihagyására hathatós lépések tétetni rendeltettek. Továbbá jelentés folytában az iránt értesültek a' RR., miszerint a' nm. udv. kanczellaria a' kapcsolt r é s z e k helyett Horvátorsz. szót törvénybe foglalni nem akarja, mivel a' k. válaszban kapcsolt részek emlittetnek; erre nézve a' vélemények többsége abban központosult, hogy a' RR. a' kapcsolt részek alatt csak Horvátországot, nem pedig Pozsega, Verőcze, Szerém megyéket, mellyek többi magy.megyéhez hasonlók 's külön követeik vannak, értik; azonban jövendőre támadható zavarok elháritásavégett Cs.m. javaslatára a' törvényt akép kivánták szerkesztetni: „a' kapcsolt részeknek tartományi közgyülésben választott követei" a' többi észrevétel azonban 's a' 6 év megemlitése is elfogadtatott. Ezen megállapodás azonnal üzenetbe foglaltatott. Ezután a' RR. elegy ü l é s r e hivattak; honnan viszszatérvén

Orsz. ülésben a' legujabban érkezett k. k. válaszok, különösen a' katonai élelmezés és szállásozás tárgyában érkezett, kihirdettettek. Ezután

Ker. ülésben Palóczy ker. jegyző által hitelesittetett a' m. udv. kanczellariának concertatiokor tett észrevételeire készitett üzenet; 's a' közmunkák szabályozása iránt érkezett k. válasznak a' törv.javaslattali összeegyeztetése rendeltetett. A' most hitelesitett üzenet pedig mindjárt

Orsz. ülésbe vitetett 's a' FRRhez átküldetett. Ezt azonban a' FRRtől átküldött válaszüzenetek felolvasása előzte meg, t. i. a)az ország közszükségei fedezése többi része iránti 2dik válaszüzenet. b) A' hajózás és vizen szállitás akadályinak megszüntetése, és c) a' magányosak által kiszolgáltatni szokott kényszeritő előfogatok megszüntetése iránti t.javaslatokra nézve kijelenték a' FRR. mikép ezeket idő - rövidség miatt nem tárgyalhatják. Ez utóbbira B. m. követe megjegyzé, mikép ott, hol a' szegény adózó nép sorsáról van szó, hol az erőszakos viszszaéléseket megszüntetni kellene, ott nincs idő, ám lássa a' haza, hogy ezen tárgy a' FRR. kezei közt tört szét. Utána szólt T. m. követe pedig figyelmeztette a' RRket, hogy miután az előfogat-bér meghatározás tisztán a' megyék hatalmában áll, a' körülményekhez képest a' bért olly magasra szabhatják, mi által ezen kényszeritett előfogatok megszüntethetnek. Végre K. m. követe kijelenté, hogy, miután megyéjében az előfogatok már megszüntetvék, a' FRR. ezen nyilatkozata által a' fenálló gyakorlattól küldöji eltérni nem fognak; ez értelemben még többen is nyilatkoztak. Ezen szóbeli-üzenet által jelenték a' FRR. mikép a' középponti vasut tárgyábeli üzenet, felirás és t.javaslatban megegyeztek, csupán az 1843. jul. 3kán tett felirásra hivatkozás kihagyatását kivánják. Mire a' RR. csodákozásukat fejezék ki, hogy a' FRR. most azt, m i b e n multkor megegyeztek, ellenzik. Nem hiszem ugymond P. m. követe, hogy a' FRR. akaratja minden órában változó; ezen el-

lenzés alatt valamelly alattomos machinationak kell rejleni, 's annálfogva kiküldendő választmány által azonnal felszólitatni kivánta a' FőRRet, hogy ezen kivánattól, miután az egyezség megtörtént, álljanak el. Az inditványt számosan pártolák. Cs. m. követe kifejté, mikép ezen felirásban a'párvonal-eltiltásról említés sincs, csupán arra kértük meg ő felségét, hogy addig, mig a' vasutak iránt specialis törvényben nem rendelkezünk, vaspálya-épithetésre senkinek engedelmet ne adjon.'stb. Ennek folytában a' nm. elnök által kinevezett választmány Fogarassy Mihály nagyváradi káp. követe szónoklata mellett azonnal átküldetett; közben jelentetett, mikép a' FRR. a' magyar nyelv tárgyában legközelebb átküldött üzenetet elfogadják. Ezután a' FRRdi küldöttség előterjeszté, mikép a'középponti vasut iránti felirásban az 1843d. julius 3kán fölterjesztett fölirásra hivatkozást elfogadják, mennyiben t.i. a' felirásban ollyasmi foglaltatik, mi e' tárgyban a' közegyezség mellett megtörtént,'s a' jobb parti vasut létesitését nem gátolja. A' küldöttség eltávozta után, P. m. követe megjegyzé, mikép a' felirásra más értelemben nem hivatkozhatni, mint az mult évi juliusb. fölterjesztetett. Többen még a' FRR. eljárása ellen erős kifakadásokat használtak.B.m.követe ujabban megemlité, mikép a' kérdéses fölirásban a' párvonal-eltiltás egy szóval sincs e m l i t v e, hiszen ugymond, az a' kedvelt gyermek, a' jobbparti vasut még 1838b. megkapta az engedelmet 'stb. Végre a'nm. személynök a' RR. megegyezése következtében megüzenteté a' FRRnek, mikép a' RR. ezen tárgyat befejezettnek tartják.

Ker. ülésb. Ghiczy ker. jegyző által a'közmunkák szabályozása tárgyában érkezett k. k. válaszra készitett üzenet hitelesittetett; melly a' nyomban tartott

Orsz. ülésbe beadatván, a' FRRhez azonnal átküldetett. Végre az orsz. ajánlat iránti 3dik frdi válaszüzenet mutattatott be; mellyben kijelentik, mikép az alkotványos jogok taglalását ez uttal mellőzvén, a' sommára és többire előbbi nézeteik mellett maradnak.

272d. o r s z á g o s r e n d i ü l é s b e n november 10kén esti 6 órakor az itélőmester felolvasá a' vegyes ülésből áthozott k. k. választ az átmenet tárgyában;azután k. személynök ő nmlga jelenté, hogy a' FRR. a'közmunkák iránti törvényjavaslat minden pontjaiban megegyezvén, az concertatiora eresztendő. Ezután az ülés

Kerületivé változván az elnökség bemutatá a' határszéli biztosságoknak 1840 ótai személyzet-állapotát; 's mennyiben némelly helyek megürültek, némelly helyeket betöltő egyedek pedig kir. hivatalban vagynak, felszóliá a' RRet: hogy azon helyek betöltése iránt intézkedni méltóztassanak. Minek folytán a' kijelölt helyeknek szavazat utján betöltetése a' köv. napon tartandó ker. ülésre halasztatott.

273d. frdi ülés november 11kén elegyessé alakulván következő kegy. kir. leiratok olvastattak fel: a) vallásbeli pontok, b) az 1840: 22d. törvényczikk módositása, c) a' katonai kihágások tárgyában. Ezután országbiró ő excja a' concertatió további folyamáról tudósitást tevén,a'koronaőrök, közmunkák és folyóhomok körüli csekélyebb észrevételek felolvastattak 's később a' RR. által is elfogadtattak. Viszszavonulván termökbe a' t. RR. tárgyaltaték a' városok ügyébeni 9ik üzenet mellyre rövid felelet határoztatott, az előbbi nézeteknél maradás 's a' kérdezett felelősség elvállalása mellett. Az orsz. pénztár állapotja iránti 2ik üzenet elfogadtatott. Hitelesitteték a' honositás iránti válaszüzenet, 's a' Ludovicea, valamint a' magy.tud. társaság javára tett adakozások beczikkezése elfogadtatott. Az iparegyesület, és a' természettudományi társ. iránti üzenetek mult határozat következtében, melly minden uj tárgy felvételét ellenzi, elmellőztetett. Eltávozván a' fens. Nádor, többféle olvasás történt. Tárgyaltatván ezután a' szinház ügye, mellynek elnökségét gr. Széchenyi István, mint az eddigi elnök Gyürky Pál ő kegy. megköszönte, a' vallás tárgyában némelly pontok elfogadtattak, némellyek jövő országgyülésre halasztattak. Az átmenet tárgyában megtörténvén a' vég hozzájárulás, a' görög nem egyesültek keserü panaszaira, hogy ezen törvényben rólok említés épen nem tétetik, jelenleg ugyan változás már nem inditványoztathatik, azonban ő cs. kir. Fens. kegy. igéretét nyilványitá, hogy alkalmas helyen 's időn ezen kérelmet pártolni fogja. Egyezség történvén a' katonai élelmezés és szállásozás iránti k.k. válasz körül, az országos határszéli biztosságokhoz a' t. RR. által választott tagok neveinek felolvasása után, ő cs. k. Fens. a' m. FRR. részéről i tagokat is kinevezé.

340d. ker. ülésb. nov. 11kén reg. 8½ órakor. tanácskozás alá vétetett a' vallásbeli átmeneti felirásra érkezett k. k. válasz. Erre nézve B. m. javaslatára abban történt a' megállapodás, hogy miután reméllhető, miszerint a' fölterjesztett vallásbeli tárgyból törvény lesz, 's igy az átmenet, a' zólyomi eset 's a' most emlitett t.javaslat egy fejezet alá foglaltatva a' bevezetés e-kép szerkesztessék: a' bécsi és linczi békekötések alapján készült 1790: 26. t.cz. következőkkel módositatik 's illetőleg bővittetik, mihez leendő járulásra a' FRR. rövid üzenetben felszólitandók, hogy a' vallásbeli t.javaslat illy formában bocsáttassék concertatio alá. Tárgyaltatott tovább 's elfogadtatott a' lehuzási dij iránti k.k. válasz: a'katonai élelmezésre kelt k. k. leirat pedig tudomásul vétetett. Fölvétetett azután az ország. ajánlat iránt átküldött 3 frdi válaszüzenet. A' RR. a'nélkül, hogy a' válaszüzenet vagy az alkotványos jog gyakorlatának taglalatába ezuttal bocsátkoztak, előbbi határozatukat általányos maradjonnal megtartották. Végre arról támadt szó: vajjon a' vallásbeli ügyben most hozott határozat addig,mig a'zólyomi eset nem tárgyaltatik, 's a' mart. 25k. k. k. válaszra fölterjesztett felirás iránt a'k. válasz ki nem hirdettetik,hitelesittessék é? némellyek nemmel feleltek, a' többség azonban a'FRRnek megüzentetni határozta, hogy a' vallásbeli átmenet tárgyában érkezett k. választ elfogadják, a' törvényszerkezet stylusára pedig válaszukat fentartják akkorra midőn a' zólyomi esetet 's a' többi vallásbeli tárgyban érkezendő k. választ tárgyalás aláveendik.

273d. orsz. frdi ülésb. nov. 11én reg. a' zólyomi eset iránti 's a' Részek viszszakapcsoltatása érdemében érkezett kir. válaszra kelt határozat kinyomtatása szorgalmaztatott. Azután a' RR. elegy ülésre hivattak; honnan viszszatérvén, a' vallás, 1840: 22. t. cz. módositása és a' katonai kihágások tárgyában fölterjesztett felirásokra most érkezett k. k. válaszok kihirdettettek's a' concertationalis választmányban a' m. udv. kanczellaria által a' koronaőrökrül 's közmunkák szabályozásáru! szóló t.czikkekre tett észrevételek felolvastatván, azonnal el is fogadtattak. P. m. követe a' közmunkák mennyiségire nézve előadá, hogy akkor, midőn ezen t.-javaslat fölterjesztetett, azon reményben voltak a' RR. hogy a' pénzügyi munkálatnak kedvező eredvénye lesz; ezért a' közmunkák fele az orsz. főigazgató felügyelése mellett, orsz. közczélokra rendeltetett, azonban láthatni, miképen a' pénzügyi munkálatnak jelen orsz.gyülésen legkisebb sikere sem lesz, a'törvény szelleméből indulva kivánta, hogy a' közmunkák, mik a' szegény adózókra igen terhesek, felére csökkentessenek. Azonban eziránt, mivel már a' közegyezség végképen megtörtént, ujabb intézkedés nem eszközöltethetett. —

Ker. ülésb. a' vallás iránt most érkezett k. válasz vétetett tanácskozás alá, mellyet a' RR. elfogadván, azon nyilványos kijelentés mellett, hogy a' többi vallásbeli tárgy 's azok iránti indézkedést, mikre kedvező k. válasz nem érkezett, jövő orsz.gyülésre magoknak fentartják. Ugyszinte a' csődtörvények módositása tárgyában most érkezett k. k. választ is elfogadták. Ezután a' beszegellő helyekre 's határbeli biztosságokra kiküldött országos választmány kiegészitésére köv. tagok választattak; a' beszegellő helyekre dunáninneni kerületből: Batthyányi Ferdinand Nyitra, Kubinyi Ferencz Nógrád és Fehérváry Miklós Hont; a'tiszántulibul Csernovics Péter Arad és Szegheő József Csongrád; a' határbeli biztosságokhoz a' Krassó 's Erdély közti határvidékre Karácsonyi László Torontál; a' stájerországi határvidékre Kerkápolyi István Zala, Szabó Kálmán Győr, és Perczel Móricz Tolnamegyék követei. Végre a' katonai élelmezési k. k. válaszra köv. határozat keletkezett. „A' KK. és RR. a' katonai élelmezés és szállásozás tárgyában f. h. 10ről kelt k. k. választ azon értelemben vevén, hogy valamint az élelmezési és szállásozási terhek megszüntetésének elvét, ugy az e' végett nov. 5 kelt fölirásban megajánlott általányos váltsági összeget is ő Felsége ugy, mint eziránt a' t. RR. emlitett fölirásukban határzottan nyilatkoztak, kegyelmesen elfogadni méltóztatott: az eképen megállapitott elvnek a' megajánlott összeg alapján leendő alkalmazására nézve megkivántató további intézkedés tárgyalását a' jövő országgyülésnek adják át.“ — Ezen most tárgyalt dolgok iránti határzatok azonnal üzenetbe foglaltatván, az illető ker. jegyzők által hitelesités alá adattak.

Orsz. ülésb. legelsőbb a' FRRtől átküldött válaszüzenetek olvastattak fel; a' muzeumra, Ludoviceára 's m. tudós társaságra tett ajánlók neveinek törvénybe iktatásárul szóló t.javaslatokat pedig a' FRR. mint ollyakat, mellyekre bizton tudhatni, hogy ő Fels. legkevesb észrevétele sem leend, időrövidség miatt egyenesen a' concert. választmányhoz vélték utasitandónak; miben a' RR. is megnyugodtak. Ennek folytában N. m. követe a' FRRet felszólittatni kivánta hogy a' m. kir. természet tudományi társulat törvénybe iktatása iránt minélelőbb nyilatkozzanak, és szóló vélekedése szerint a' FRR. az emlitett t.javaslathoz annyival is inkább járulhatnak,mivel a' most emlitettekhez hasonló természetü levén, ő Fels. ezen társulatot már kir. jóváhagyásával megerősitette. T. m. követe hasonlón az iparegyesület beczikkeztetéséről szóló törv.javaslat iránti fördi nyilatkozatot sürgeté. Ezek folytában azonban egyik itélőmester tudatá a' FRR. azon határzatát, miszerint időrövidség miatt semmi uj tárgyba, mint az iparegyesület, és a'magyar kir. természettudományi társulat beczikkeztetéséről, szóbeli biráskodásról, népnevelésről 's a' pótlólag átküldött sérelmekről szóló üzenetek és törv.javaslatok tárgyalásába nem bocsátkoznak. Ezen nyilatkozat meglepőleg hatott a' RRre, némellyek az által a' képviselői tábla kezdeményi jogát látták megsértve. Cs. m. követ sérelmesnek találta azon szokást, hogy a' FRR. az átküldött üzeneteket hetekig magoknál tartják, 's most az országgyülés végperczeiben azt mondják, hogy időrövidség miatt nem tárgyalhatják stb. Elmondatott tovább, mikép a' kölcsönös méltányosság fentartása mellett igénylik a' RR., hogy a' FRR. az átküldött üzeneteket tárgyalás alá vegyék. V é g r e szóbeli üzenet mellett a' FRRet felszólittatni határozták, hogy az iparegyesület 's természettudományi társulat beczikkeztetéséről szóló t.javaslatokat tanácskozás alá venni sziveskedjenek, azon kijelentés mellett, mikép a' RR. a' FRR. ezen eljárását sérelmesnek tekintik. Ezután a' legutóbbi kerületben előfordult tárgyakrul szóló üzenetek 's felirási javaslatok vétettek föl; a' határbeli biztosságok kiegészitésére választott tagokhoz, a' stájerországi és karnióliai határvidékre Horvátország részéről a' nm.kir. személynök Miksics Imre horvátországi itélőmestert nevezte ki; többnyire a' kerületi s z e r k e z e t változatlanul hagyatott. —

Ker. ülésb.az imént átküldött válaszüzenetek közül tanácskozás alá vették a' RR. a' honfiusitás tárgyában tett frdi 2dik válaszüzenetet. B. m. követe csudálkozását fejezé ki azon modorra, hogy most a' FRR. e' tárgynál és másutt azt mondják üzenetükben, miután a' tárgyat vitatás alá vették, hogy időrövidség miatt a' t.-javaslat érdemleges tárgyalásába nem bocsátkozhatnak, pedig e' helyett és azon idő alatt szinte a' honfiusitandókat egyenkint tárgyalás alá vehették 's kimondhatták volna: ezt beveszszük, ezt nem: én a' FRR. ezen politikáját át nem láthatom, 's mint mult alkalommal kimondatott, ugy most is átüzentetni kivánom, hogy sajnosan tapasztalják a' RR., mikép a' FRR. a' fenálló törvény engedvényzése mellett a' nemzetet százados gyakorlatában akadályoztatni meg nem s z ü n n e k, egyébiránt a' FRR. modorát jogszerünek el nem ismerik, annyival is inkább, mivel a' t.hozás ezen törvényes jogától el nem állott: annálfogva szólittassanak fel a' FRR. ujabban, hogy ez érdemben egyes szándékukat jelentsék ki. Sz. m. követe pedig a' kezdeményi jogra megjegyzé, mikép e' tábla százados gyakorlatától elállani nem fog, azonban e' kérdést az országgyülés jelen stadiumában vitatkozás terére bocsátni nem akarják. stb. Ezen előterjesztések közhelyesléssel fogadtattak, 's a' kifejtett nézetek üzenetbe foglaltatván a'FRRhez átküldetni rendeltettek.

Orsz. ülésb. a' FRR. szóbeli üzenet mellett tudaták a' RRel, miszerint a' vallás tárgyában nov. 9 és 10ről érkezett k. k. válaszokat ugy a' csődtörvények módositása iránt érkezett k. k. választ a' RR. értesitése nyomán elfogadják, 's igy mindnyája concertationalis választmányhoz utasittatott.

Ker.ülésb. Palóczy ker. jegyző által a' honfiusitás tárgyában készitett 3. üzenet Ghiczy ker. jegyző által pedig az ország ajánlat 's az orsz. pénztár jövedelmei beszedés 's kezelése tárgyában készitett 4dik üzenet hitelesittetett. Ezután hitelintézet iránti válaszüzenete a' FRRnek jöve tanácskozás alá. P. m. követe csodálkozását jelenté, hogy miután ezen fölirásban leginkább az van kiemelve, miszerint a' felelősségre nézve a' kormány legkisebb figyelmet sem akar forditani, a' FRR. a' fölirás fölterjesztését ellenzik, holott ezen felelősség eszméjét az orsz. igazgatóságra önmagok állitották fel. Némellyek azon oknál fogva, mivel a'dolog érdeme iránt nincs a' két tábla közt különbség, csupán a' szavakat kivánják a' FRR. megváltoztatni, miután a' hitelintézet létesitése közkivánat, a' czél-elérés végett a' fördi kivánat következtében rövid fölirásban kivánták a' fölterjesztett t.javaslat megerősitését szorgalmazni; azonban a' nagy többség az előbbi szerkezetet tartotta meg. Ennek végeztével a' RR. elegyes ülésbe hivattak, honnan viszszatérvén —

Orsz. ülésben a' m. udv. kanczellariának concertatiokor a' vallásbeli és csődtörvény iránt tett észrevételei felolvastattak 's elfogadtattak. A'Ludoviceára,muzeumra 's m. tud. társaságra tett ajánlatok beczikkeztetéséről szóló t.javaslatokra nézve pedig kijelenté a'

kanczellaria, hogy azoknak, mivel még ő Fels. elibe nem terjesztettek, törvénybe iktatásához nem járulhat, miben a' RR. szinte megnyugodtak. Ezután az itélőmester megbizatása folytában jelenté, mikép a' FRR. a' RR. felszólitása következtében ujabblag is tudatják a' RRkel, miszerint az országgyülés jelen stadiumában az ujabb tárgyak vitatására nem bocsátkozhatnak, maradván mind két tábla előbb kifejtett nézetei mellett. Folytatólag az előbbi kerületben hitelesitett két üzenet vétetett föl, mellyek a' FRRhez azonnal átküldettek. A' FRR. pedig jelenték, mikép a' fentebb emlitett concertat. észrevételeket részükről is elfogadják. Ezután a' szinház ügye olvastatott fel, mellyre nézve a' RRek előbbi határzatuk mellett maradtak, egyszersmind kijelentették, hogy egyedek gyanusitása szándékukban soha sem vala. Egyébiránt mennyiben Széchenyi István gr. a' nemzet bizalmát megköszönte, helyébe a' nemzeti szinház teljes hatalmu igazgatójának közegyetértéssel gr. Ráday Gedeon Pestmegye követe kiáltatott ki, 's ez a' FRRnek megüzentetni határoztatott, kik későbbi üzenetükben szinte megegyezésüket jelenték. Folytatólag pedig szóbeli üzenetben az iránt értesittettek a' RR., mikép a' FRR. a' honfiusitásra nézve előbbi határozatjok mellett maradnak. A' RR. a' FRR. ezen eljárása ellen, mellyel a' képviseleti tábla kezdeményi joga csorbittatik, óvásukat nyilványitották. Továbbá a' FRR. szinte jelentették, mikép az orsz. ajánlat iránt most is előbbi nézeteik mellett maradnak; a' RR. is. Végre tudaták a' RRkel, miképen a' m. FRR. az orsz. biztosság kiegészitése tárgyában készitett üzenet, fölirás és t.javaslatba beegyeztek, egyszersmind a' FRR. részről kinevezett tagok neveit közlötték. B. m. követe ez alkalommal oda irányzá ohajtását, hogy valahára ezen biztosságok eljárása végrehajtassék és csipős humorral fejtegeté a' kormány e' tárgykörüli eljárását. A' ker. választmány által szerzett szükséges adatok az ország levéltárába letétetni rendeltettek. Az országház terve megbirálásától pedig a' fens. Nádort, ki más tömérdek tárgygyal van elfoglalva, a' RR. B. megye követe javaslatára terhelni nem kivánván, az e' tárgybani orsz. választm. elnökre bizatott meg, ugy hogy a' pályázási határidőt egy évvel meghoszabbitván, a' pályázásra hozzá beérkezett terveket a' legközelebb orsz.gyülésnek mutassa be. Ez később a' FRRel is közöltetett; mihez járulásukat azonnal kijelentették. Ezután a' RR. elegy. ülésbe hivattak, 's az ülés esti 8¼ órakor eloszlott.

273d. frdi ülésb. nov. 12kén reg. 8 órakor. A délutáni három óráig tartott ülés többször elegyessé változott át, mellyben országbiró ő excja a' concertatio folyamáról jelentéseket tön 's a' nm. udv. kanczellaria észrevételeit és nehézségeit előterjesztvén, a' két tábla azokrul teremeiben elkülönözve tanácskozván 's nézetit az itélőmester ur által szóbeli üzenetekben kölcsönösen átküldvén, minden pont iránt végre az egyezség bekövetkezett; minek befejeztével a' föns. Nádor kir. Biztos ő cs. k. Fönségének azon szándékát nyilatkoztatá: hogy az országgyülést holnap, általa meghatározandó és szokott módon az ország Rdeinek tudtokul adandó órában ünnepélyesen berekesztendi a' t.czikkek szentesitése után. Az e' szertartásnál eljárandó küldöttségek kinevezése után ő cs. k. föns. az ülést eloszlatá 's ez által a' nmgu tábla törvényhozói müködésit befejezé.

273d. orsz. ülés nov. 12kén reg. 8 órakor. Ülés kezdetével a' nm. kir. személynök a' RRket elegyes ülésbe hitta; honnan visszatérvén a' m. udv. kanczellariának concertatiókor a' magyar nyelvre tett észrevétele olvastatott föl, miszerint „a' kapcsolt Részek" kifejezéshez tovább is ragaszkodik, 's ahoz, hogy e' helyett „a' kapcsolt Részeknek tartományi közgyülésből választott követei" törvénybe iktattassék, ez alkalommal sem járulhat. Erre Cs. m. követe kijelenté, hogy miután azon pont, melly a' legnagyobb megütközést okozta, már kedvezőleg elintéztetett, ezen szavakon miket a' gyakorlat rég megmagyarázott, megnyughatnak a' RR., mivel ez alatt sem értethetik más, mint mit a' RR. önszerkezetükben kifejeztek; én részemről mond szónok, kijelentem, hogy a' kapcsolt Részek alatt egyedül Horvátországot értem és csak azon követeket, kik a' tartományi közgyülésen választatnak, mert a' horvátországi kir. városok követei már ez országgyülésen magyarul szóltak; nem értem a' kapcsolt Részek alatt Pozsega, Verőcze és Szerém megyéket, ezeket hasonlóknak tartom bármelly más magyarországi megyével, melly véleményhez a' RR. mindnyájan csatlakoztak, egyedül Horvátország egyik követe nyilatkoztatá ki, mikép a' 3 megye törvényink értelmében a' kapcsolt Részekhez tartozik, mert azok alsó Sla-ok niának nevezletnek 'stb.; hasonló értelemben nyilatkozott még Verőcze és Pozsegamegye követe is; végzésképazonban a' nm. kir. személynök a' cs—di előterjesztést mondotta ki. Ezután a' váltótörvény-módositás tárgyában érkezet k. k. válasz kihirdetettnek vétetett; 's azon fölirásijavaslat, mi mellett a' törvények ő Fels. elibe terjesztendők, a' FRRhez átküldetett.

Ker. ülésb. a' váltótörvények módositása tárgyában most érkezett k.k. válasz jöve tanácskozás alá, 's a' véghelyek emlitése kihagyatásában megegyezteka'RR. azon oknál fogva, melly a' k. k. válaszban foglaltatik, hogy t. i. még nem tudni, a' véghelyek belső administratioja végett ott ezen törvények mikép alkalmaztathatnának, 's azért tudomásnyerés végett jövőre halasztatott; e' részbeni rendelkezés tehát a' jövő törvényhozásnak tartatott fön; most pedig a' k.k. válasz egész kiterjedésében elfogadtatván, iránta az üzenet nyomban elkészittetett 's meghitelesittetett.

Orsz. ülésb. fölvétetett a' most hitelesitett üzenet 's a' hitelintézet tárgyában készitett 2dik üzenet, mellyek a' FRRhez nyomban átküldettek, kik később tudaták' RRkel, miszerint az elsőt elfogadják, a' másodikra nézve pedig előbbi nézeteikhez ragaszkodnak. A' RR. is. E' szerint a' váltótörvények módositására teendő t.javaslat a' concertationalis választmányhoz utasittatott. Közben még azt is tudaták a' FRk a'RRkel, mikép a' katonai élelmezés tárgyában érkezett k. k. válaszra készitett határozatban 's azon fölirási javaslatban, mi mellett a' törvények ő Fels. elibe fölterjesztendők, megnyugosznak. Később a' RR. ismét elegy ülésbe hivattak; honnan visszatérvén, a' m. udv. kanczellariának concertatiokor a' váltótörvényekre tett észrevétele fölolvastatván, azonnal el is fogadtatott. Ezután a' nm. kir. személynök tudatá a' RRkel, mikép kir. biztos cs. kir. Fönségét multkor kinevezett orsz. választmány fogja a' primási belpalotából az ország házához föl, 's a' szokott szertartások után visszakisérni, egyszersmind a' directorium 's eddigi szokás szerint ő cs. kir. Fönségének az országház ajtaja előtti fogadtatására egy más orsz. választmányt nevezett ki. Utóbb tartott kerül. ülésben a' kerületi elnökség bevett szokás szerint a' RR. nevében a' ker. jegyzők és naplóvivőknek másfél év alatt a' közügyekben tett fáradságukért köszönetet nyilványita, mihez még a' t. RR. közérzése is csatlakozott.

Orsz. ülésb. a'FRR. itélőmester által arról értesiték a'RRet, hogy a' concertationalis észrevételekhez járulnak. Ezután a' RR. ismét elegy ülésbe hivattak, a' most emlitett fölirást fölterjesztendők, onnan pedig a' RR. kir. személynök ő exc. vezérlete alatt Nádor ő fönségéhez bucsuvételre mentek, egyszersmind a' nemzet forró hálaját tolmácslandók, az országgyülésnek mély bölcseséggel vitt vezérleteért.

Utólsó elegy ülésb. nov. 13kán reg. 9edfél órakor nádor ő Föns. tudatván az orsz. Rdeivel, mikép ez utólsó gyülés azért van hirdetve, hogy a' mindjátr tartandó szentesitésire jelen országgy. hozott törvényeknek, az ő Fels. nevében megjelent föns. kir. Biztos ünnepélyesen hivassék meg; azért e' magas küldetésbeni eljárásra az e' végre kinevezett küldöttséget azonnal föl is szólitotta; kiknek kiséretében kir. biztos ő föns. meg is jelenvén, az ország főpapja üdvezlő beszéd után megkérte, hogy magas kiküldetésénél fogva méltóztassék megengedni, miszerint a' választott koronaőrök a' hitet letehessék: ő fönsége ezen kérésnek kegyesen engedvén, a' koronaőröket udv. főkanczellár ő kegy. azonnal meg is hitelteté; 's hitletétel után mindketten a' legforróbb hálaérzettel vegyült köszönetet nyilványitván mind ő Fels. mind az ország Rdeinek a' reájok ruházott nagyszerü bizodalomért, erős igéretet tettek, miszerint mind azt, mi a' fejdelem 's közös hon java előmozditására szolgál, teljes erejükből fogják elősegiteni, 's a' kezök alá bizott legnagyobb kincs fölött letett hitök szerint hiven fognak őrködni. Ezután főkanczellár ő kegy. rövid beszédben előadván, mikint jelen országgyülésen számra ugyan kevés, de tartalmukat tekintve, igen érdekes és következésdús törvények alkottattak, kérte a' föns. kir. Biztost, hogy azokat ő Fels. nevében megerősiteni méltóztassék. Erre királyi biztos ő föns. rövid beszédet olvasván föl, magas kiküldetése értelmében az alkotott, 's a' nádor és primás által bemutatott törvényeket megérintvén, azokat ekkint ő Fels. nevében megerősité, 's megerősitetteknek nyilványitá. Eltávozván ő Föns. a' nádor és főkanczellár által kiséretében a' teremből, a' föns. nádor visszatértével a' nádori itélőmester fölolvasá a' magyar nyelven legelőször kiadott kir. választ, melly mellett a' jelen országgyülésen hozott, 's ő Fels. által aláirt összesen 13. t.-czikk az ország Rdeinek bemutattaték. A' hallgatóság hosszas éljenzéssel fogadá az anyanyelven irt kir. választ; mi után fölolvastattak a' megerősitett t.czikkek. Mellyek végeztével nádor ő Föns. megköszönvén az ország Rdeinek jelen országgyülésen a' törvények alkotásánál iránta kimutatott szives készségöket 's magát az ország RRei szives bizodalmába ajánlván, szünni nem akaró éljenharsogásokban nyilványult a' fáradhatlan 's olly hosszas idő során egyedül a'haza javán munkálkodó dicső férfiu iránti buzgó tisztelete mind az ország RReinek, mind a' számosan jelenvolt hallgatóságnak. Az örömmámoros zaj csilapultával nádor ő föns. nyilatkozatára primás ő hgsége válaszolt, érintvén, miként az ezen országgyülésen alkotott kevés, de tartalomdús törvények, jelesül a' magyar nyelv 's a' birtok - és hivatalképesség tárgyában eléggé tanusitják a' hon atyjainak gondolkozását, 's a' nép boldogitására irányzott jó szándokát; hálát szavazott a' legjobb Fejedelemnek és Nádornak, kijelentvén: miként mindaddig, mig a' magyar magát honát és alkotványát szeretendi, (melly szeretet pedig kebléből soha kialudni nem fog) jobbágyi tiszteletét Fejdelme 's hálaját köztiszteletü Nádora iránt szemei elől nem fogja soha téveszteni. Ezzel hosszu életet kivánt Nádor ő Fönségének, 's az ország Rdeit annak kegyelmébe ajánlá. Végre kir. személynök ő nmlga emelt szót, és gyakori éljenzések által félbenszakasztott beszédében előadá: mikint a' lefolyt országgyülésen számra ugyan kevés, de sikerüket tekintve igen fontos törvény alkottaték. A' vallás tárgyában hozott törvények a' Fölség szelid jellemét, 's a' honatyjainak józan gondolkozását bőven igazolják. Egy másik édes honi nyelvünknek azon helyet vitta ki, melly azt méltán és törvényesen illeti; a' mennyiben pedig ezen törvény a' kapcsolt Részekre is ki nem terjesztetett, ezen kivétel igen méltányos ugyan: azonban ugy hiszi, ösztönül szolgáland ez horvát atyánkfiainak arra, hogy nyelvünket ők is minélelőbb sajátukká tegyék; mert ők is csak akkor lehetnek boldogok, ha velünk egészen egybeforrnak. A' hivatal- és birtokképesség tárgyában alkotott törvények módot szolgáltatnak az adózó népnek, hogy fáradozása gyümölcseit ő is élvezhesse. És mindezekért örök hála illeti jó Fejdelmünket, ki atyai bölcsesége szerint belátta, hogy az illy törvények egyedüli oszlopai a' trónnak. De nem csak az itt meghozott törvényekkel, hanem még ezekenfelül más egyebekkel is foglalkozott a' t.hozás, mellyek szintugy a' nép jóllétét czélozzák. Ezek törvénynyé nem alakulhattak ugyan, de azért nincs vesztve az idő, melly az azokróli tanácskozásra fordittatott; mert méltán hihetni, hogy azok nem sokára életbe fognak léptetni, 's a' kidolgozott igen érdekes készmunkák utmutatásul szolgálandnak a' jövő t.hozásnak. És igy bizva az atyai törvényes és erős kormányban, 's a' bölcs t.hozásban, nyugalommal élvezheti mindenki az alkotott törvények malasztjait. Mellyek után lehetetlen, hogy dicső elnökünk, vezérünk 's nádorunk ne jusson eszünkbe; nagyatyák, atyák és unokák együtt hangoztatják annak föns. nevét. Ő félszázadot töltött el a' legterhesb időszakban a' hon kormányán, 's bölcsen vezérlette a' dolgok kifejlődését; méltán fohászkodik tehát minden igazkeblü magyar az egek urához: hogy a' föns. Nádor élete az emberélet legtávolabb határaig terjedjen!!! Hasonló hálát szavazott szóló a' frdi táblának is, melly az országgyülésen szóba hozott valamennyi tárgynál magát példásan viselte: mert engedett a' hol lehetett; hol pedig ezt nem teheté, kifejté a' tárgy másik oldalát is, 's igy a'RR. nehéz föladatát nem kis részben könnyitette. Végre, bucsuszavát a' t. RRRhez intézé; 's miután azon táblának nincs egy tagja is, kinek terhes pályjáni közremunkálását 's barátságát nem tapasztalta volna: a' RRket egyenkint és összesen az ég ótalmába ajánlá; kérvén egyszersmind öket, hogy tartanának föl részére egy kis helyet szivökben: és ő barátságárólszivességéről a'fejenként RR. mindegyikét biztositja. Berekesztő beszédét azon fölkiáltással: Isten éltesse a' királyt, és boldogitsa a' magyar hazát!!! Ezen beszédet szünni nem akaró harsány éljenzés követé; miután az ország Rdei eltávoztak 's az országgyülés berekesztetett. A' kir. Biztos ülés után nyomban, a' tisztelet minden jeleitől kisérve, 's jelesül most is mint megérkeztekor— százegy álgyulövés közt a' birodalmi fővárosba utazott vissza.

Pestm. közgyülés (folyt.) A' más napon folytatott gyülés tárgyai közt különösen figyelemre méltónak véljük a' köv. bünperi eset körüli vitákat. Pest egyik belvárosi házának teteje ujra cserepeztetvén, az eszterje fölött bedeszkázott holttest találtatott, mire a' városhatósági vizsgálat következtében orvosi látleletetis rendeltek; különben az egész dolog feledékbe sülyed, midőn bizonyos asszonyság, egyik pesti nagykereskedő neje, lelkiismérete megnyugtatásaul a' középponti szolgabiró előtt jelentést tön, hogy ő 4 évvel azelőtt azon házban,

mellynek padlásán a' mondott holttest találtaték, a' háztulajdonos szobájában falon keresztül jajgatást, később halk nyöszörgést, majd tökéletes csendet, végre ajtócsapdozást hallott. E' nyilatkozat némi lépteket vont maga után, mellyek következében még illy tanuvallomás is jöve napfényre: ugyan a' fönérintett háztulajdonos laktermében egyik házas fél fenyegeté hites társát, miszerint tőle függ ezt akasztófára juttatni, bevádolván őt a' szolgálón elkövetett gyilkos tettért. A' háztulajdonos nem tud folvilágositást adni a' felül hova lett azon cselédlyány, melly ezelőtt 5 évvel szolgálatában volt, szerinte ez megszökött, 's ő nem nyomoztatá. Más részről meg akkori városkapitány az emlitettük vizsgálatról semmi irományt nem mutathat föl, minthogy azok, mint mondatik, a' városi okleveleknek más épülethei áthelyeztetésekor elvesztek. A' hosszas vita a' fölött, ha vajjon többször emlitett háztulajd. ellen bünkereset volna é rendelendő, azzal végződék, hogy központi fősz.gbiró urnak a' további vizsgálat meghagyatik, a' bünperre vonatkozó irományok pedig a' városi hatósággal közöltetni rendeltetnek a' végből, hogy az akkori városkapitány ez ügybeni eljárása napfényre hozassék. Ez alkalomkor különféle, közviszonyinkat illető, nézetek fejlettek ki. Mondatott, miként fővárosunk rendőrségi tekintetben igen hátra van, 's hogy a' polgárok élte 's vagyona erőszak vagy tolvajlás ellen nincs eléggé biztositva; ezenfölül pedig az adózó népre sincs tekintet, mint a' melly e' városba léptekor nagy vámmal terheltetik, 's még is rosz utak vagy inkább uthijány miatt mind maga mind jószága folytonos veszély közt forog. Erre megjegyeztetett: az adózók méltán igényelnek figyelmet, ugy szinte a' város fizető lakosi is, de azok, kik e' város közterheinek viseléséhez semmivel sem járulnak, köszönjék meg, ha rosz utak miatt nyakok nem törik, mert nem kötelesség ollyanok kényelméről gondoskodni, kik a' közjó tekintetében minden tehertül mentek. Ez nemzetünk nagy betegsége, e' bajjal fogunk találkozni, valahányszor anyagi jóllétünk emelésirül szó fordul elő. Érdekes adatul jegyezzük ide, mit a' jelen volt városi tanácsnok ur e' tárgyra vonatkozólag mondott, hogy t. i. Pestvárosa eddig már utakra 40 ezer p. frot költött, 's ha kezdett munkáját jól akarja végezni, még legalább 15 ezerrel pótolnia kellend. Bizonyos egyh. személy kegyetlenkedései, mint szinte azon körülmény, miszerint ő ez év folytán történt némi gyujtogatásokról látszik valamit tudni, annak vitatására nyujtott alkalmat: H. Leop. privileg. kiterjeszkedik é annyira, hogy illy alkalommal se lehessen polg. hatóság előtt kérdőre vonni nagyobb bünökről vádolt papi egyedeket? mire többi közt fölhozatott, hogy volt eset midőn egyh személyek bankjegy-csinálásért polg. törvényszék előtt állottak, mi pedig aligha olly bünnek tekinthető, mint gyilkosság, gyujtogatás 'stb. Ugyanez állapittatott meg jelen esetre nézve is, ugy azonban hogy ez iránt az illető sz. szék kellő uton értesittessék. — Ki huzamosb időig lakott Pesten tudni fogja, milly szerepet játszanak itt a' mészárosok. ez ügy valahárai czélszerű rendezése tekintetéből választmány volt kinevezve, melly köv. tervjavaslatot mutatott be. Minden jól rendezett nagy városban szükségesek a' közös vágóhidak; az itteni mészárosok állitottak illyet a' katonai kórház és vesztőhely közt. tehát olly helyen, honnan nyári meleg napokon fris hust alig szállithatni, melly ezenfölül meszszesége miatt az eddig divatozott csekély ellenőrködést is majd lehetlenné teszi; ennél fogva a' két szomszéd városi tanács föl fog szólittatni: jelöljön ki közönséges vágóhidak fölállitására czélszerű helyeket, hogy ezek, ha nem a' belvárosban is, de minden esetre legalább külvárosinkban legyenek. Az egészségi biztosság dolga leend a' kártékony bűzök kifejlésének czélszerű intézkedések által elejét venni. Továbbá a' megye csak főfölügyelést kiván gyakorolni, közvetlen intézkedéseket egészen a' városi hatóságtól várva; ugyanazért kivánja olly biztosok alkalmazását, kik a' városi főpénztárból fizettessenek, 's ugyanazért városi kinevezéstől függjenek, 's városi fölügyelés alá essenek. Egyébiránt a' terv mikénti alkalmazása tekintetéből kéressék meg a' kormány, méltóztatnék közleni a' választmánnyal azon rendszabályokat, mellyek e'tárgyra nézve Bécs városban sinórmértékül szolgálnak. K. L. inditványa került elő a'gyülés 3dik napján, melly a' körül forog, miként kell honi ipart teremtenünk, e' tárgyra nézve köv. volt előterjesztésének hallomás utáni vázlata: az orsz.-gyülés minden reményen aluli bevégzése szivét aggasztja, mert az orsz jólléte emelésire egy ut egy csatorna épitése sem határoztatott; uj 3 év vár reánk, mellyek folytán törvényhozás utján mitsem tehetünk. A' socialis tér nyitva áll előttünk, e' téren kötelesség hát törvényes korlátok közt mozganunk, igen de törv. pajzsa alatt, ha isten 's az igazság sympathiáit meg akarjuk nyerni, mert az, ki a' törvényszabta határokon tullépne, compromittálná e' nemzet jóllétét, egész jövőjét Ha e'hazát veszni hagyni nem akarjuk, gondoskodni kell olly közös vonzerőrül, mi e'nemzet szertehuzó fiait egyetlen egy ezélra egyesitse, e' közös kapocs más nem lehet, mint az anyagi érdek nagy eszméje. Föl kell mutatnunk honfitársinknak, miként nálunk az anyagi érdek nemcsak illőn képviselve nincsen, de százados elhanyaglás következtében annyira háttérbe tolatott, hogy annak emelése csupán egyesített erőfeszités által reménylhető. Avagy meri é tagadni valaki, hogy e' hon költségei évenkint sokkal nagyobbak jövedelminél? nézze csak az általányos elszegényülést's látni fogja hogy ez tovább igy nem maradhat, ha nem akarjuk, hogy aluszékonyságunknak nemz. csőd legyen vége. Két uton lehet e' kórállapotot orvoslani, egyik szabadkereskedés, másik ipargyám-rendszer; amannak alapelve: adjuk el mink van annak, kitől legtöbb hasznot várhatunk, 's vegyük mire szükségünk van, ott, hol azt legjobb minőségben 's lehető legolcsóbban kaphatjuk. A' ipargyám-rendszer korlátokat huz maga körül, 's a' népet önerejére szoritja, mi által ez kényszerül terményei egy részét fölemészteni, más részét ipar utján földolgozni: szabad kereskedés mellett örökös fluctuatioban tartatik a'haza, 's inkább kell félnie a'véletlentől, ellenben az ipargyám-rendszer honi ipart teremt önerejéből, 's kivülről jövő idegen hatások által nem veszélyeztetik. Ama nagy fejdelem, kinek egyetlen hibája az volt, hogy lelki nagyságban korát 's kortársait tulszárnyalá, fölfogá ez eszme hasznos létét és semmit nem mulasztott el tartományinak illy vonalakkali környezése ügyében; milly hőn pártolá ő ez eszmét, kiviláglik abból hogy nem kételkedett az eltörlött szerzetek jövedelmeit illy czélra forditani; 's Ausztriára e' rendszer üdvöt hozott, mert Auszt. ma virágzó belipara 's hatalmas kereskedése van. Nemzetünk sebei akkor még sokkal mélyebben sajgottak, hogysem a' belviszályok 's hosszas háboruk terérül egyszerre békés utoni haladásra átmenni 's ipar és kereskedésről gondoskodnia lehetett volna, ennek következm. pedig az, hogy M. orsz. idegen kereskedés gyarmati piaczává aljasult. Ez igy nem maradhat, ezen változtatnunk kell; igen de miként? az orsz.gyülés berekesztve 's igy az alkudozás fejedelem 's alattvalók közt meg van szakasztva. El vagyunk zárva azoktól, kik képesek volnának bennünket olcsón is jól is minden szükségessel ellátni, 's el leendünk záratva mindaddig, mig e' részt a' törvény másképp nem rendelkezik. De hát reménylhető é ez, vagy ha reménylenünk szabad is, meddig fog ez huzódni, 's addig mi egyre e' nyomasztó helyzetben maradjunk, sőt még mélyebbre sülyedjünk? tennünk kell, 's mivel az országot vámokkal körülövezni nincs hatalmunkban, tegyük azt, mitől senki el nem tilthat: minden jó hazafi 's honleány állitson védvámot önhajloka előtt, saját küszöbén. Küzdjünk elcinte, 's nélkülözés alapján teremtsünk honi ipart; ápoljuk hőn a' még gyenge kisdedet, 's védjük meg a' részvétlenség fagylaló szelétől; tegyük ezt, 's meg fogjuk látni, hogy e' gyermek óriássá erősül, 's édes leend ekkor minerőnkre támaszkodva, más nemzetekkel szabadversenyre szállni, melly az elzárkozásnál mindenesetre üdvösebb, 's mi előbb utóbb önmagától bekövetkezendik. Ha mi igy tecndünk, 's pedig törvényes korlátok közt, nincs mitől tartanunk, mert egész szövetkezésünk nem több illynemü fölszólitásnál: egyesüljetek velünk hazafiak, 's kiki közületek tegyen mennyit tehet hona emelésire; a' magyar szertehúzó volt mindig, 's azért nem boldogulhatott, legyen valahára egy közös érdek, mellyért minden jó hazafi egyaránt hevüljön. Dehiszen inditv. nem is egészen uj, az eszme alkalmazása szokottnál nagyobbszerű, 's azért sokra nézve meglepő; nem hallottunk é több megyéből hireket, mellyek nyomán meggyőződheténk, miszerint itt ott egyesületek alakultak, a' honi ipar előidézésire 's emelésire irányozván működésöket? ezeket semmi nemü hatalom nem ellenzé, sőt sajtó utján is szabad volt róluk szólani: mi most ugyanezt tesszük, csakhogy nagyobb alapot vetve, 's ugyanazért ha volna hatalom, melly ezen szándékunkban gátolni akarna, megmutatná, hogy az ő érdeke a' miénkkel incompatibilis. Azok, kik a' nép javát törvényhozás utján eszközölni segitik, kimondák az eszmére nézve meggyőződésüket 's ez olly nemü, mellyen büszkélkedve örvendhetünk; de hogy az egyedi függetlenség lehetőkép kiméltessék, illő tekintet leend azokra, kik polgári állásuknál fogva az egyesület nyilványosan bejegyzett tagjaivá nem lehetnek; sőt azokra nézve is, kik bejegyeztetvék, egyes kivételek megengedtetnek (Itt a' rdi határzat olvastatik föl 's az egyesület törvény. paizsa alá helyzettnek nyilványittatik.) Folyt. köv.

Spanyolország.

A' spanyolok figyelmét jelenleg azon statusper foglalkodtatja, mellyben az Espartero elleni pronunciamiento csak nem dicsőitett hőse (P r i m) viszi a' főszerepet; mert a' közügyész nemcsak ellene, hanem 8 társai ellen is halálbüntetést szorgalmaz. Alberni Ivaquin, egy az összeesküttek közül, legterhelőbb tanu vallja: mikép Narvaez 's az első miniszterek megöletése el volt határozva, mi jel leende a' birodalom minden fővárosiban kitörendő lázadásra, 's ez összeesküvés főinditója Prim. A' progressista lapok szerint az egész vád csak hipothesiseken alapul; de ha azt megczáfolhatná is, hogy több tisztet hitszegésre csábitott: az alól még sem tisztithatja ki magát, hogy banditakézben talált két karabélyt sajátjaul volt kénytelen ismerni. Ezen bizonyságot kiegészitik: Primnek az uralkodó párt ellen nyilványitott gyülölete 's azon tettének megbánása, hogy Espartero megbuktatására dolgozott. A' spanyol politika hátráló mozgalmait ez esemény minden esetre gyorsitja. Már is rebesgetik, mikép egy miniszter több társival egyetértve a' statusreform tárgyalandásakor köv. inditványt teend: „joga legyen a' kormánynak, komoly körülmények közt az alkotványos garantiát felfüggeszteni, azon föltét mellett, hogy köv. országgyülésen ezen kényteljes hatalom gyakorlásáról számot adjon. Igy alkotványszerüleg alapitnák meg az önkényuraságot, 's kik ennek édességit egyszer megizlelnék, bizonyosan nem lennének készek a' határtalan hatalomtul szép szerivel megválni, hogy olly gyülés előtt jelenjenek meg, melly nem izlésök szerinti kérdéseket is tehetne. Prim perét egyébiránt 's nyilványosan fogják tárgyalni 's illedékesb szertartások közt, mint Barcelonában tőnek; hol elfogás, nyomozás, vád, elitélés 's végrehajtás egy füst alatt ment véghez 's 48 óránál kevésb idő alatt mindennek vége volt; négyet agyon löttek, négy tiz évi-, négy négyévi-, egy pedig két évi gályarabságra itéltetvén. Madridban egyébiránt az egész diplom. testület nagyon ohajtja Prim ügye szerencsés kimenetelét, 's Bresson gr. kit Párisba nov. 8d. érkezett futár értesite az ujabb események felől, a' franczia kabinetet arra kéri, hatalmazza fel őt hogy Prim és társai javára munkálkodhassék. Ezek ügyvéde ugyanis, Lopez Moreno, birósági illeték kérdést gördittett elő, mi alkalmasint addig huzza a' pert, hogy Francziaország kiegyenlitő befolyása nem fog elkésni. Ezen kifogás nélkül eddig alkalmasint nemcsak a' hadi törv.szék itéletét, hanem annak végrehajtását is tudnók már. Hogy fogalmunk legyen arról: milly szemekkel tekintik Madridban magában ezen dolgot, megemlitjük a' franczia miniszteri főlap madridi levelezőjének magánytudósitását, hol mondja: ‚Abdul-Medschid szultán 's- csupa philanthropok a' mostani spanyol hatalmaskodókhoz képest'! Ezen nézet különben a' diplomatiai 's idegen körökben uralkodik inkább mint a' spanyol község közt, melly a' párthatalom viszszaéléseit sokkal jobban megszokta, hogy sem az iránt élénkül ne érezzen.

Tréfa és való, borzasztó összeesküvés meg kedélyes időtöltések egymást váltják fel Madridban. Martinez de la Rosa kettős repkény után eseng; mert mig nagy statusreformátorrá lőn, kedvelt belletrista sem szünt meg lenni. Azon meszsze kiható ujitások közt, mig az országot szivében izgatják fel, vigjátékait is adatja 's e' mellett most jelent meg Solis Izabella történeti regénye, mit már francziára is forditanak. Majd Liszt zongorahős gyulasztja el a' községet 2000 frtos hangversenyivel; az anyakrné pedig Ponzano Ponicano szobrászt hozatá el Rómából pompás mell-szobrot készitteni, általa magát a' versaillesi történeti muzeumban örökitendő. E' közben a' statuspert szakadatlanul folytatják. Prim vádtársait mind bilincsben, az őrsereg börtönébe szálliták. Tábornagyokbul alkotott katonai t.szék fog itélni; igy határzá el a' legfelsőbb hadi t.szék, melly elé az esetet terjeszték. Bármelly vége legyen a' dolognak, a' forrongás, ha szempillantásra elnyomathatik, nem fog lecsilapulni, még akkor sem, ha véres példát adnának az első rendü vádlotton; mit azonban senki sem hisz, sőt egyhangu a' vélemény, miszerint a' halálbüntetést számüzésre fogják változtatni. A' dolog azonban könnyen más fordulatot vehet, mert Bulwer angol követ a' külügyek miniszterét tudósitá: hogy Espartero, kit Londonban betegnek hittek, oct. 26 's 27d. táján onnan elillant 's nem tudják hova? Emlékszenek rá, hogy d. Carlos egy időben, mig Londonban betegnek tarták, egyszer csak a' baszkok közt előtünt, hol aztán akkor kezdeték a' táncz. Kérdés: vajjon nem azt akarják é most változtatott név alatt eljárni? — Legujabb hirek szerint a' Prim felett itélő hadi t.szék két órai tanácskozás után a' vádlevél hijanyai 's eljárás szabályszerütlensége miatt az eddigieket megsemmitvén uj nyomozást rendelt, melly a' hadi törvényszék ujabb üléseig bevégzendő. —

Portugállia.

A' ministerség ma erősebb lábon áll mint valaha, minden lépés, mellyet legközelebbi zavargások alatt kivételkép ráruházott hatalma következtében tőn, a' képviseleti tábla által jóvá hagyatott 52 szóval 48 ellen. Ezen lépések ministeri önkény szerint tétettek, 's igy a' képviselők nem kevesbet erősitettek meg szavazatukkal, mint önkényt, mégpedig olly önkényt, melly fölülről jő 's ép azért igen veszélyes 's nem sokára olly tüneményeknek szolgáland szinhelyül Portugália, minőket a' közelebb mult évek vérbetükkel jegyzének föl a' szomszéd Spanyolorsz. történet-lapjaira. Igen jól jegyzi meg erre egyik angol lap, miszerint donna Maria de Gloria önerejéből 's csupán ministerei által mindazt véghez vitte, mire Spanyolorsz.ban az anyakirályné Krisztina ismert közremunkálása kivántaték. Most már jó dolga lehet a'királyné's ministerségnek, mentek mindnyájan az alkotványnak kedélynyügző bilincseitől. — Sok szerencsét ez uj fordulathoz, azonban meglátjuk nem sokára, mivé fejlik e' kérdés Spanyol orsz. belviszály rongálta térein: a' dolgok e' honbani alakulása tükörül szolgáland Portugália jövőjének megitélésére. — A' statusadósság mintegy 240 millió p. ft; azonban ide van számitva az eddig törvényszerünek el nem ismert Miguelféle tetemes kölcsön is.

Franczia ország.

A' franczia-marokkai szerződés kicseréltetése oct. 26k. Tangerben megtörtént. A'franczia biztosak tolmácsukkal, álgyudörgés, sorképző cs. testőrök, tömérdek zsidó 's mór kiséretben ünnepélyes menettel indultak Kasba felé, hol Buselam-benali larasi pasa várt rá-

jok, ki mintegy 60 éves ősz, tulságig szerény öltözetü, fegyver nélkül, csak újján egy ezüst gyürüvel, határtalan bizalmát birja parancsolójának, 's ennek két fijait nevelte is Arczvonalmin valami görög hűség forma finomságot véltek a' francziák sejteni; tolmácsul izraelitát használt, ki nem annyira térden csuszva, mint testének egész alsó részire támaszkodva alázatos helyzetéből alig merte szemét urára vetni, 's kiből látszott, mikép szertartás végezte után fölötte örült, hogy a' veszélyt szerencsésen kiállotta. Glücksberg hg (franczia biztos) a' pergamentre irt, veres bársonyba kötött, 's királyi aláirással ellátott szerződés-példányt e' szavak közt adta által: „a' francziák szultánja itt küldi helyeslését a' marokkai szultánnak a' biztosok által kötött szerződéshez, és ő ker. fölsége ohajtása az: hogy a' szultán olly hiven 's olly nemeslelküleg hajtsa végre a' szerződést, mint ő 's utódai!" Most a' pasa vette elő, a' mellette álló ócska börládából a' szerződés másolatát, 's megmutatván a' biztosoknak a' szultáni pecsétet igy szólt: „ime uram pecsétje, helyeslő a' szerződést, mit nevében elfogadtam, ráüté azt, mielőtt olvasta volna, 's hiven teljesitendi." 'S valóban ugyanazon franczia példány volt az, melly Suffren gőzös tetején Joinville hg szemei előtt iratott, világos nyomait mutatván annak, hogy hat hétig forgott aráb kezek közt. — A' vámkormány a' francz. kereskedés fölötti szemlét 1843-tól nyilványitá; szerinte a' kereskedés folyvásti növekvésben élénkül: annyira, hogy az utólsó 15 évet három részre osztva 1829—33:6374 m. 1834—38:8356 m. 1838—43 pedig: 10461 millió esik. Kivált pedig az 1849 külkereskedés 1842kihöz képest 97 millióval csökkent; 's ha a' kiváltképeni franczia kereskedést, az átmenetit 's ismét kivitelit ide nem értve, összehasonlitjuk 1843ra az eredvény (846 mil. bevitel 's 687 mil. kivitel) 1533 milliót tesz, mig 1842b. csak 1490 millióbul állt. A' kiváltképi (saját használatra való) bevitel nem gyarapult, de a' franczia termény kivitele 43 millióval. A' csökkenést főleg Brazilia, Chili, egyesült statusok, franczia Antillák, Bourbon, Senegal, Egyiptus és Görögorsz. mozditák elé; de Rio de la Plata 's Uruguayban a' kereskedés csappant. A' csere-kereskedés Angliával csökkent, az indus-chinai 56rol 61re, a' gyarmatkereskedés 147 milliórul 167re szökkent, bár a' gyarmati czukor bevitele 57m. 53ra olvadt. Sardiniával a' közlekedés javult, Schweizzal kissé, a' német vámszövetség azonban tetemesen gátlá nem a' bevitelt, hanem a' keletet. —

Több hirlap beszéli, mintha egy kabinettanácsban elvégezték volna, hogy a' kamrákat dec. 23d. összehiják. Az 1846diki költségvetéshez tartozó oklevelek már a' kir. nyomdába küldettek, hogy a' költségvetést már jan. első napjaiban a' kamrák elé terjeszthessék. Ezen munka-gyorsitás a' polit. vitatkozások mezejét, meglehetős szük korlátok közé szoritná. A' polyt. iskola megnyittatott. Boileau eddigi kormányzó lelépett 's helyébe Rostolan tábornagyot nevezék. A' mult augustusban kizárt egyedeket nem vették viszsza sőt 17 növendéket szintén engedetlenség miatt kitiltással büntettek; melly szigoruságot az ellenzéki lap annál inkább gáncsolja, mivel valamennyi növendék ugyanazon bünben leledzett. — Parisban azon erős hit uralkodik, hogy a' spanyol alkotványreform tulajdonképi szerzője Guizot. Ezen véleményt az is támogatja, mikép a' spanyol kabinetben amaz intézkedések fő szorgalmazója eleinte kivált csak Martinez de la Rosa volt, kinek mint tudva van, Guizot példánya 's mestere. Milly rendkivüli élénk figyelemmel kiséri a' franczia kormány a' madridi statuspert, kiderül azon eddig világosságra jött tényből hogy azon progressista lázadásra vonatkozó leveleket 's irományokat, mik a' franczia rendőrség kezeibe kerültek Madridba küldik. Csupán Amettler osztálynoknál kétszáznál több kisebb 's nagyobb jelentőségü irományt födöztek fel, 's köztük Prim levelét is, mellyben ez két szinüség vádja ellen ótalmazza magát 's ‚Narvaez fejére' esküszik hogy hajdani pártjához viszszatértének becsületes indokai vannak. Ezen kétértelmü kifejezés okozhatta nyilván, hogy Primet a' hadminiszter meggyilkoltatását tervezők elleni perbe bonyolitották.

Belgium.

A' vámszövetségi szerződvény, néhány pótló czikk megállapitása után, Belgium és Poroszország fölhatalmazottjai által aláiratott, 's eddigelé majd minden nagyobb hatalom, melly a' vámszövetséghez tartozik, eziránt jóváhagyólag nyilatkozott. Szállongó hirek szerint Oroszorsz. is közelebb érintkezésbe szándékozik jöni Belgiummal 's igy közvetve a' vámszövetséggel; az egyezkedéseknek annál inkább kivánt kimenetét reménylhetni, mivel a' két status közt létesitendő kereskedelmi 's hajózási szerződvény alapvonalmi szerint a' belgiumbeli erőmüvek Oroszorszb. szállitáskor különös kedvezésekben fognának részesittetni. Más részt pedig Francziaorsz. hajlani látszik a' vámszövetséghez, mi azonban addig igen bizonytalan, mig a' fran. kormány bizonyos iparosztálybeli kiváltságosak izgatásinak enged; ugyanis: a' kormány pártfogása alatt e' különben tág alapu alkotványnyal biró honban annyira elágazott 's meggyökerezett az ipar 's kereskedés körüli egyedáruskodás, hogy ma e' honra bizvást alkalmazhatók Smith Adam ezen szavai: a' monopolisták roppant tábora rettentő hatalommá növekedett a' kormány ellenében, 's képes magát a' törvényhozó hatalmat is rémülésbe hozni.

Németalföld.

A' RR. trónbeszédre vonatkozó föliratukban, örömest ajánlják közremunkálásukat a' fölség által kimondott 's több kormánytag által bővebben kifejtett nézetek körül; különösen kiemelendőnek véljük azon helyet, melly a' közoktatásrul szól, és igy hangzik: a' közoktatás kétségkivül minden kormánynak főgondtárgyul szolgál; mert a' haza jövője főleg e' nagy fontosságu ügy miként rendeztetésétül függ. Különben a' bekövetkezett kamrai viták a' trónbeszéd egyes pontjai fölött (mi mellesleg mondva, nem egyéb mint nálunk a' kir. propositiók) oda voltak irányozva, hogy mindaz, mi akár anyagi akár szellemi tekintetben elfogadhatónak ismértetik, minél hőbben pártoltassék, ellenben hol visszaélések mutatkoznak, vagy szükségül el nem ismert költség terveztetik, határzott orvoslat 's illetőleg ovakodás használtassék. Igy a' trónbeszéd azon részei, mellyek nevelés, kül 's belkereskedés, honi ipar, nemzeti őrség 's rokon tárgyakkal foglalkoznak, minden tettleges módositás nélkül elfogadtattak; ellenben azon pontok, mik csupán külfény vagy lehetőségi gyámitásokra terjeszkednek, jóformán megnyirbáltattak; a' vitatkozás általján véve higgadtan folyt le. Honi lapok nem győznek eleget örvendezni azon ujitáson, melly a' közügyek tárgyalását egy lépéssel ismét közelebb vivé a' nyilványossághoz. Eddig ugyanis szokás volt, a' trónbeszéd után néhány nappal országos választmányt nevezni ki, melly titkos ülésekben vitatkozzék a' kir. terjesztvények fölött, 's válaszfölirati előleges tervet készitsen; most ez másként van, 's ezentul a' trónbeszéd fölötti vitatkozás, mint szinte a' válaszirat miként szerkesztése, nyilványos ülésben történendik. Az okfők közül, mikkel a' nyilványosság ez uj győzelme kivivatott, köv. különös figyelmet érdemel: az orsz. gyülés megnyitása ünnepélyes perczében fejdelem 's népképviselők közvetlen állnak egymással szemközt a' végbül, hogy a' kormány politikai állása tudtául adassék a' nemzetnek; mi eredvénye lőn a' fölötti fontolgatásinak: helyeslik é a' fölterjesztetteket 's mennyire, vagy ellenkezőleg vannak meggyőződve, ez alkalomkor határoztatik el, mert csak viszonos értesülés után reménylhető ohajtott közremunkálása mindkét félnek. Nincs tehát az országgyülési tárgyak között nagyobb nyomatéku, mint épen a' kir. propositiók megvitatása, mi ugyanazért inkább mint bármi más ügy nyilványosan tárgyaltatandó. A' békés hollandi nép, melly nyugodtan haladt polgári fejlődése utjain, mig Európa egyéb népei háboruk's forradalmak közt lemegtek, alkotványa némi módositásáról kezd gondolkozni; az eddigiek nyomán indulva, hihető, hogy a' békés úton eszközlendő reform szélesebb alapra helyzendi a' népönállás garantiáit, a' nélkül, hogy a' fölségjogok csorbulást szenvednének. Főkérdések e' tárgyra nézve alkalmasint ezek lesznek: választások benső rendezése, koronkint összehivandó 's eloszlatható képviseleti kamra, öszhangzatos egészt képező ministerség; a' gyarmatügy tisztába hozatala, 's kormánygazdálkodásnak az orsz. belerejéhez képesti szerkesztése. Figyelemre méltó, mi különösen a' gyarmatokra vonatkozólag egyik ülésben mondatott, hogy t. i. mindinkább terjedő civilisatio mellettaz indiai gyarmatok viszonyai ugy eddig voltak, tovább nem maradhatnak; a' törvényhozás föladata: gondoskodni annak idejében olly törvényekről, mellyek az egyre fejlődő miveltséggel egyenvonalt tartsanak. Végre mi magát az alkotványreform megkezdését illeti, erre nézve megegyeznek a' RRek abban, hogy az initiativa mindenesetre a' kormánytól várandó, 's hiszik, hogy a' statusadósságok körüli kamatlábcsökkentés szabályzata után e' nagy fontosságu ügy szőnyegre fog kerülni.

ÉRTESÍTŐ.

Pest, Baja és Ujvidék közti gyorskocsizás.

Alázatosan jelentjük az egész tisztelt utazó közönségnek hogy egy igen jó rugányos ülésekkel készült kocsink indul vasárnap és csütörtökön Pestről Ujvidékre; Ujvidékről pedig minden csütörtökön Pestre; második kocsink indul Pestről minden kedden és pénteken Bajára; Bajárul pedig minden csütörtökön és vasárnap reg. 4 órakor Pestre. Utazási dij Bajárul Pestre 4, Pestről Bajára 3 pgő for. mivel most az ut igen rosz; ha pedig megjavul, akkor még jutalmasbra szabjuk a' szállitási dijt. Állomáshely Pesten: soroksári-utcza a' két baknál. Baján: az oroszlán fogadó, Ujvidéken: a' zöld koszorunál. Igen szivesen elvárják minél számosabb tagjait a' tisztelt utazó közönségnek, alázatos szolgáji Bálind János, Markovics Pál és Laud Miklós mint szállitó vállalkozók. 3—3

☞ A' szent czéljokon tul, névnapi, karácsoni 's ujévi ajándékul is különösen ajánlható

Aradi Vészlapok

nagy 8dr. csinos angolalmanachalakban, négy képpel, két zenemelléklettel, gazdagon aranyozott vászonkötésben, egészen hazai ipar 's müvészet által kiállitva, kapbatók minden pes'i könyvárusnál 4 pengő forintért. 2—2

Egy czélszerüen rendezett 's jókereskedésü helyen fekvő, gabnakereskedésre 's baromhizlalásra alkalmazott nagyszerü szeszgyár 10—15 évre haszonbérbe olly formán adandó hogy az illető vállalkozó, haszonbér fejében nem többet, mint a' szeszgyár előállitására fordított tőke 5 száztóli kamatját köteles fizetni, — azon kivül pedig — ha városi javakban elég biztositékot kimutathat — még 30—40 ezer pftnyi kölcsönt is nyerhet kezelési tőkéül 10—15 évre és szinte 5 száztóli kamat mellett. Bővebb tudósitást nyerhetni f. évi dec. 15 g bezárólag bérmentes levelekre Pesten Glós Sámuel ügyvédnél lakása kalaputcza gróf Festetics ház 302. sz. 2—3

2—3 **Hirdetvény.**

A' főmélt. magyar kir. udv kincstár k. rendeletéből közhirré tétetik: hogy a' megürült kalocsai érseki uradalomban f. 1844. évben eladásra kitüzött erdei főnálló fák, félholdankint, — 800. □ öl térség értetvén felholdra, következő helyeken 's időkben árverés utján, a' többet igérőknek azonnali készpénz fizetésért fognak eladatni, nevezetesen:

A' bácsi tiszttartósági kerülethez tartozó erdőkből 220 szám szerénti félholdak folyó 1844ik évi november hó 28án 's következő napjain Bács érseki mezővárosban, a' tiszttartói irodában, hol azon alkalommal árverés utján, kisebb vagy nagyobb részletekben el fog adatni az 1843 k évi vágásból 479 tüzi kemény kész ölfa. A' hajósi és szent-iváni tiszttartósági kerületi erdőkből 274, számszerénti félholdak 1844ik évi december 4ik, 's több következő napjain sz.-István helységben — a' tiszttartói irodában.

Kalocsai tiszttartósági kerületi erdőkből 134 számszerinti félholdak 1844. évi december hó 9ik 's több napjain Kalocsán, az igazgatói iróteremben kezdetvénaz árverés mindenütt szokott reggeli órákban.

Megjegyeztetvén itten: hogy kivált a' bácsi eladandó erdei holdakban, a' tüzifán kivül épületi-fák is nagy számmal találtatnak. — A' vásárlani szándékozók szükséges bánatpénzzel ellátva, — az árverési helyekre illendően meghivatván.

Csődület.

A' királyvölgyi kamarai bábai állomás 120. pengő forint évi fizetéssel, 30 ft. lakpénzel, 12 pozsonyi mérő buzával, és 80 font sóval megüresedvén, azok, kik ezen állomást elnyerni ohajtják, a' bécsi, vagy pesti egyetemnél nyert bábai oklevéllel, valamint más egyéb szükséges bizonyitványokkal ellátandó folyamodásukat folyó 1844. évi, november 25. napjáig a' mármarosi királyi kamarai igazgatóságnak nyujtsák be. 3—3

Épen most jelent meg

Kilian 's társánál

Pesten a' váczi-utczában Parkfieder-házban és minden h. könyvárosnál kapható:

Nemzeti Kép-Csarnok.

I. füzet tartalma: Gr. Teleki József, Bajza, a' Csehek Magyarországban. — (I—VI.) Nyolcz pompás aczélmetszet. Ára füzve **csak 1** ft. p. p.

Szerkeszti Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST, csütörtök nov. 28kán

JELENKOR.

1844. 95dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előnzethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megr ndelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Az év hanyatlásra közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyülés végre juttával gyakrabb 's folytonos együttmunkálása mint sziute más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boriték alatt egész évre 12, félre 6 p. fr. boritéktalanul házhozküldve pedig egész évre 10, féire 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's a' szerkesztőségnél Pesten uriutcza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján. Minthogy a' legközelebb mult országgyülésen hazánk boldogulását illető annyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a' jövőnek beállandaiig annál szükségesb józan higgadtsággal ezekrül 's a' társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkrül értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközölhető, minden oldalúlag felvilágosíttatva legalább némileg előkészületül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg ovadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-őrül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar- és Erdélyor. előléptetés 's halálozás; (Országgy. közlemény: (b. Vay koronaőr beszéde; hadiadó iránti folirás; az orsz. pénztárak iránti rdi üzenet 's észrevételek; ez ügyre vonatkozó frdi válaszüzenet és rdi viszonüzenet, a' ker. választmány jelentése a' nemzeti szinház ügyében; néhány még magyarul általunk nem közlött k. k. válasz, t. i. a' lehuzási dij, bányatörvénykönyv, Mátyás könyvtárabeli kéziratok, belkereskedés 's iparügy, viszszakapcsolt részek, katona-élelmezés 's katonai kihágások tárgyában; pestmegyei közgyülés folytatása.)

Amerika (Vivanco 's Castello tábornokok ügye Peruban; Rosas dictator és Paraguay; pártok állása az éjszakamerikai elnökválasztási kérdésben)

Spanyolország (Prim vádügye egyéb gyanus tábornokok irányában; igazságszolgáltatási állapot jelenben; politikai foglyok sokasága, cortesi tanácskozás.)

Anglia (O'Connell, 's a' repeal és foederalismus, a' Standard Esparterorul.)

Franeziaország (aggodalom Mehemed Ali egyezkedése miatt Angliával; Bugeaudt Párisba várják 'sa't)

Belgium (pénzügy-állapot; vámszövetség 'sat.)

Svédország (az országgy. meghosszittatik; norvégiai storthing 'sat.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

A' nm. m. kir. udv. kincstár Czeminger János vadoviczi k. kamr. kerület-igazgatósági irnokot bukovinai, Zoffal Emanuel ujsandeczi k. kamr. kerületi igazgatósági gyakornokot pedig rayczai vám- és harminczadi ideiglenes tárczaszedőkké alkalmazá.

Detrichfalvi Detrich Lajos több megyei tb. 's a' főtörvényszéknél szegények ügyésze f. nov. 25kén munkás élete 53dik évében, tüdővészben hunyt el. Halálát főleg hitvese és öt gyermekei méltán kesergik.

Milano, nov. 11. 1844 Édes anyahazánk ez idegen földön egy jeles és derék fiát veszté. Molnár Mihály, szolnoki születésü, sz. Ferencz szerzetebeli pap, páviai cs. kir. állomási 's kórházi káplán folyó hó 7d. az itteni cs. kir. katona-kórházban, hova magát majd hat hónapig tartó vizkórságábul kigyógyittatás végett szállittatá, az utólsó szentségekben részesülés után boldogabb világba szenderült. Benne egyháza buzgó szolgát, szerzete kitünő tagot, a' cs. kir. tábori papság hü tiszttársat, magyar nemzetiségünk ez idegenben lelkes védőt gyászol. Előttünk, kik katona-papok itt hozzá közelebb állottunk 's öt beteg ágyánál felváltva környeztük, elfeledhetlen marad megnyugvása az isteni rendeletben, miként forró szeretete 's gyönyörün hangzó szolnoki magyarsága, mellyel édesanyját, testvérit, rokonit, barátit, egykori kedves tanitványit 's hazáját számtalanszor olly szivrehatólag emlité. Hideg tetemei katonai rendelet szerint illő disszel e' hó 9kén takaríttattak el 's lelki nyugalmaért még az nap tartattak miseáldozatok, mig alulirt más nap az oltárnál délelőtti 10 órakor álla lélekben sirjához 's végemlékezetbe hozá öt gyászbeszédében hivei előtt, elimádkozá fölötte a' halotti agendát, 's mondá végre egyháza rendelete szerint: „Áldjon meg tégedet, dicsőült lélek, az ur, és őrizzen meg tégedet.“ „Világositsa meg az ur orczáját terajtad, 's könyörüljön terajtad.“ „Forditsa az ur orczáját tereád, 's adjon békességet neked.“ Amen. dr. Taubner Károly, cs. k. lombard-velencze 's dalmáthoni ev. tábori pap.

Országgyülési közlemény.

B. Vay Miklós urnak koronaőrré lett választatásakor tartott beszéde. Fens. Nádor, főm. és tek. KK. és RR.! Minden nemzetnél, mellynek a' kedvező sors eredetiségét jellemző tulajdoniban alakulást, politikai létrejövést, kifejlődésében független önállást és virágzást engedett — vannak a' vallásnak (az ég ezen legmagasztosb szülötténck) bizonyos szentségei, mellyeket az, mint megannyi szentelt ereklyéit, vallásos buzgalommal, szent gerjedelemmel szemlél és őriz. — Több százados korral dicsekvő nemzetünknek is vannak őseitül öröklött, érzelem és szokás-szentesitette nemzeti kincsei, mellyekhez szinte lételét kötötte 's köti jelenleg is. Egyike ezen drága kincseknek, és méltán, a' magyar szent korona. — Mellőzvén most a' történettanban buvárkodó tudósak különböző véleményit a' magyar első sz. koronáról, egyszerüen csak azt emlitem meg, miszerint imádott kedves nemzetem azon koronában, mellyet bírni szerencsés, azon ereklyét tiszteli, melly első szent királyának, 's az azt követett fölséges utódoknak homlokát dicsőité 's egyszersmind törvényesité. — Kitünően jellemzi nemzetünket még azon tulajdon is, miszerint mindenben egy, legfőbb hatalommal fölruházott főnek hódolni kész volt, 's ép e' hajlamánál mindjárt kezdetben, létesülése tekintetéből, egy közmegegyezéssel választott fő alatt egyesült, mielőtt mostani lakhelyét diadalom-koszorúzta ütközetek után megszerezte volna. Egy főnek vezérlete alatt tartotta meg a' földet, mellyet vérrel szerzett; egy főnek kormányzása alatt tartá meg szabadságát, mellynek szeretete mellében kiolthatlan. Egynek engedelmeskedve vezéreltetett a' keresztyén vallás mennyei világánál az igaz tudományra. Egy fő iránti tisztelet mellett vitta ki magának vele született vitézsége által a' jogot, melly szerint idegen létére Európa nemzeteinek diszes koszorujában csakhamar méltó helyet foglalhatott. De törvényes fejének minden időben csak azt ismérte, kinek szent koronája sugárzott vissza fejéről, a' minthogy aztán az illyennek esküvel fogadott hüséget vérével is gyakorta pecsétlé meg. A' magyar életének évkönyvei, mellyek teljesek viszontagságokkal, rakvák a' balsorsnak sulyos csapásival, mellyek közepett többször szinte végpusztulását rettegte; 's a' dicsőségesen veszni inkább, mint nemzetileg megbecstelenülve élni kivánó büszke nemes nemzet, a' csapások egyik legérzékenyebbikének azt tartá, ha koronájától megfosztaték. Nemzeti gyász követte az illy szerencsétlenséget, 's a' nemzet bús elszántságában kész volt elvérzeni inkább, mint azt másnak hagyni hatalmában; 's nem is nyugodott soha, mig bármelly áldozattal is vissza nem szerzette azt. Illy buzgó vallásos érzelemmel ragaszkodott nemzetünk eleitől fogva e' legféltőbb kincséhez — a' szent koronához; 's ekép fog az őrködni kétségtelenül innentul is olly dicső sajátja fölött, mellyet egy főnek terjedt hatalmát tanusitó jelentősége mellett egyszersmind a' magyar alkotványos, királyi eskü- biztositotta ős szabadság hervadatlan eszméje ragyogja körül. Ősi törvényes intézvénye nemzetünknek, hogy a' magyar koronának a' fejdelem kijelöltjei közől a' nemzet által szabadon választott őrjei legyenek. Király és haza egyesült bizalma nyilványitásához köték e' szerint törvényink a' nemzet e' közkincse kik általi őrizhetésének polgári erényt 's érdemeket igénylő terhes föltételét. És ime' magas, szép hivatásu tisztségre engem tüzött ki többek közt föls. urunk királyunk kegyelme; engem választott meg a'főm.'s t.KK. és RR. egyesült megbecsülhetlen drága bizalma. Én pedig igen mélyen érzem, miképen nekem jutalmat igénylő érdemeim nincsenek. A' mit helyzetemben mint polgár, mint különböző hivatalokban 20 évet töltött tisztviselő tettem, azzal királyom 's hazám iránt egyenlőn tattoztam. Nincs nekem, gyenge erőmet vezető tiszta akaratom 's jó szándékomon kivül, egy jobbágyi hódolottal, hüséggel 's honszeretettel teljes szivnél egyebem! Míg tehát imádott hazám magas színe előtt többet fölmutatni képes lennék, ezt teszem le a' nemzet most rám elölegezve árasztott kegyelmének lerovása fejében örök hálám zálogaul, hazánk e' korban mindnyájunktól tetteket igénylő oltárára; szent fogadást tevén e' rám nézve felejthetlen pillanatban, hogy munkás napjaimat, diszes uj tiszttemben is hazám 's királyom hiven megőrizendő szent koronájokban egygyé olvadt javoknak leszek szentelendő. — Végre cs. kir. Fönséged, a' főmélt. 's t. KK. és RR. iránti örök hálám nyilványitásának ismétlése mellett még csak az egyedüli esdeklésem, miszerint kegyelmében 's kegyeikben továbbra is megtartani méltóztassanak.

Miután az országgyülési tárgyak halmaza miatt, több tárgy iránt a' tanácskozások folytán keletkezett, felirási- és t. javaslatokat 's azok folytán kelt k. k. válaszokat egészen, vagy épen nem közölhettük; hiedelmünk szerint nem teszünk kedvetlen dolgot olvasóinknak, kik a' tárgyak mi állapotban lett befejeztetéséről, vagy felfüggesztéséről tudomást 's ismeretet szerezni kivánnak, ha azokat lapjaink hasábjain utólag közöljük annál inkább, mert az országgy. irományokat számosan nem szerzik meg 's igy nem olvashatják. Kezdjük közlésünket a' közadót tárgyazó f. évi oct. 31röl tett felirás folytán nov. 2ról kelt kir. válasz következtiben keletkezett ujabb felirási javaslattal, melly igy hangzik: A' közadó megajánlása tárgyában f. é. oct. 31röl tett felirásunkra e' hó 2áról érkezett k. k. válasza Felségednek sem az adózó nép sanyaru sorsa enyhitése iránti köteles gondoskodásunkat ki nem elégitette, sem az emlitett felirásban őszinte egyenességgel előterjesztett aggodalmunkat el nem oszlatta; mert fölterjesztett méltó kivánatink közül megadva semmit sem, igérve pedig csak azon egyet szemléljük, hogy az adózó népnek a' k. pénztáron levő azon követelései kielégitéséhez, mellyeknek tovább nem halasztható lerovását még 1807: 16. t. cz. már különben is meghatározta, a' mindeddig nagy részint elmaradt teljesités helyett remény nyujtatik. Nem kerülheti el továbbá figyelmünket az is, hogy bár a' közadó megajánlott mennyiségének szaporitására a' k. pénztár szükségeire 's a' közigazgatási megszaporodott költségekre való tekintetből szólittattunk fel, továbbad is meg vagyunk győződve arról: hogy miután a' nép is minden igazság szerint jövedelmei teljes kimeritéseig nem adózhatik, a'nép erejére való tekintetet a' közállomány lehető szükségeire való tekintetnek, nem alárendelni, hanem elibe tenni kell. E' körülmények közt meg nem szünt tünődéssel látjuk ugyan, hogy az adózó népnek előttünk bőven tudva levő kigyengült erejére való igazságos tekintetből tevén előbbi felirásunkba foglalt ajánlatunkat, mindazon nézetek és adatok, mellyeken előbbi ajánlatunk alapul, jelenleg is állnak, de a' Felséged által kivánt bővebb ajánlattételt gátló akadályok is elháritva nincsenek; miután azonban Felséged f. hó 2áról hozzánk bocsátott k. k. válaszában akép méltóztatik nyilatkozni, hogy az adózó nép sorsa javitásáróli gondoskodásra nézve magát senki által felülmulatni nem engedi, szivén hordozza Felséged azon elveket és igéreteket is, mellyeket m. 1840. april. 18ról kelt k. k. válaszában az adózó nép körülményei jobb karba helyzetésére nézve nyilványitani méltóztatott; ezen kir. igéret szentségébe vetett bizodalomtól, 's ebből eredő azon reménytől viseltetve, hogy Felséged mindazon sulyos akadályoknak, mellyek a' nemzeti jóllét emelkedését gátolva az adózó nép kigyengült erejét is fogyasztják, a' nemzeti szorgalomnak pedig hanyatlását okozzák, többször kért, többször igért 's halasztást már nem is szenvedhető megszüntetését tettleg teljesiteni, a' nemzeti kereskedést elnyomó harminczadi vonalok és vámok kártékony zárait megnyittatni, 's igy a' kölcsönös és igazságos viszonyok kiegyenlitésén alapulandó szabad kereskedés engedésével a' közipart és nemzeti szorgalmat felemelve, a' nép keresetmódjait is nevelni méltóztatik: az 1840. évi orsz.-gyülésen általunk megajánlva volt közadót 4,395,244 forint és 38⅛ kr. summában f. évi oct. 31én tett előbbi felirásunk értelmében, 's az abban kifejezett minden föltételek 's ovásokhozi szoros ragaszkodással, a' hadfogadási intézet elősegitésére pedig különösen 75,000 ftot f. 1844. évi novemb. 10től jövő 1847. évi nov. 10keig és nem tovább ezennel megajánljuk. Kik egyébiránt stb. Továbbá szükségesnek látjuk az orsz. pénztár számadásai mibenléte megvizsgálására kiküldött kerületi választmány jelentése folytán kelt üzenetnek a'm. FRRhez, ugy arra kelt válaszát a' m. FRRnek, valamint 2ik üzenetét a' t. RRnek, t. cz. olvasóinknak közleni; mellyek következők: Üzenete a' KK. és RRnek a' m. Főrkhez az orsz. pénztárak tárgyában. A' KR. és RR. az orsz. pénztárak állapota iránt 1839. 1840. 1841. és 1842dik évekről vezetett 's Nádor ő cs. kir. fens. által az orsz. RRhez intézett tárgybani jelentés mellett előadott számadásokat rendes vizsgálat 's tanácskozás alá vevén, azok iránti észrevételeiket, 's az ezek folytán megkivántatóknak itélt intézkedéseket következőkben terjesztik

elő: I. Általányosan. Valamint Nádor ő föns. jelentése, ugy magokból a' számadásokból is az tünvén ki: hogy némelly adósak az orsz. pénztár részről felmondott tőkéket, mások azok kamatjait késedelmesen, vagy épen nem is fizetik meg 's ez által az intézetnek sok kár, és pörlekedési költségek okoztatnak; továbbá, hogy az előleges kiadások számbavétele egyik pénztárból a' másik részére tenni szokott kölcsönzések,'s ezeknek apróbb 's egyenetlen mennyiségben történni szokott viszszafizetése miatt a' számadások homályba bonyolittatván, azokban a' legfőbb kellék az egyszerü világosság hiányzik 's az ellenőrködés pontos teljesitése tetemesen sulyosbittatik. Mindezeknél fogva a' fentebb elősorolt nehézségek czélszerü elháritása 's az orsz. pénztáraknak jövendőben miként leendő kezelésére nézve szükségesnek tartanák a' KK. és RR. az illető tisztviselőknek adandó általányos utasitás gyanánt orsz. végzés által teendő életbeléptetésit köv. intézkedéseknek, ugymint: 1) Az orsz. pénztárakból nyerendő kölcsönzésnél jövendőre mulhatlanul megkivántatik, hogy az adós magát szóbeli eljárásnak alá vesse, 's e' fölött a'kölcsönnyerendő pénzösszeggel felérő ingatlan zálogot mutasson ki: ennélfogva 2) A' már eddig tett kölcsönzéseket illetőleg az illető adósaktól irásbeli nyilatkozás kivántassék az iránt,hogy magokat az 1sö pontbani föltételeknek alávetik 's hogy a' kamatfizetés elmulasztása esetében rajtok nemcsak ez, de a' tőke is szóbeli eljárás utján megvehető, az illy nyilatkozatot adni vonakodóknak pedig a' tőkék mondassanak fel. 3) Minden pénztár számadása mellett a' követelő- és szenvedőleges állapot könnyebb áttekinthetése végett az alapitók és adósak névsora, az alapitványok és tartozások összegével együtt külön táblásjegyzékben mutattassék ki. 4) A' kamatok mindenkor pontosan 's okvetetlenül behajtassanak. 5) A' részletes fizetések 's előlegezések a' számadások kiadási rovatába ne iktattassanak, hanem külön jegyzékbe tétetvén, mindaddig készpénz gyanánt kezeltessenek, mig a' tételek tisztába hozatván, valóságos kiadássá nem változandnak; végre 6) Minden egyes bevételi vagy kiadási tétel külön okirat által igazoltassék. II. Különösen és pedig a) az országos pénztár számadását illetőleg: 1) A' számadások tartalmából ki nem tünvén, hogy az 1830: 53. t.czikk által a' honosodási féldij lefizetési föltétele mellett honositást nyert gróf *Sommeri Lajos abbeli kölelességének, miszerint még mielőtt honositása törvénybe iktattatott, önkéntes ajánlatához képest ezen féldijt lefizetni tartozott volna, mind ez időig eleget tett legyen; ennélfogva a' KK. és RR. valamint gróf Sommeri Lajoson ezen egész tartozást, ugyszinte az országos pénztár számadásihoz mellékelt 6 ./ alatti jegyzékben a' tartozók közt 1sö helyre sorolt gróf Fresnell Henequin János Károly örökösein is a' még hátralevő 's fizettetlen 800 aranyat mindenesetre, és szükség ugy hozván magával, törvényes uton is behajtatni 's e' tekintetből a' megkivántató intézkedéseket jó eleve maga helyén megtétetni; ellenben, mennyiben a' most érintett 6 ·/· alatti jegyzékben előforduló báró Rosen András 1836: 46. Hiller örökösek pedig 1840: 50. t.czikk által hátralevő tartozásuk lefizetése alól fölmentettek, ezen utóbbiakat a' tartozók sorából kitöröltetni ohajtják. Továbbá 2) mi magát ezen pénztár állapotát illeti; a' számadások tartalma szerint, van ezen pénztárban kamatozó tőke: 114,956 frt. Künlevő kamatok fejében 1,123 frt. 50 kr. Keresőleges állapota tehát teszen összesen 116,079 frt. 50 kr., tartozása ellenben már 1838. év végével 319,556 frt. pp. és 20,101 frt 12¾ v. cz. volt; azóta azonban a' legközelebb országgyülés eloszlatása után több orsz. küldöttség költségit kénytelenittetvén a' kir. kincstártól felvett kölcsönzésekből fedezni, szenvedő állapota 1842. év végéig 453,566 pfrtra, és 20,101 frtra 12¾ krra emelkedett; jelenleg pedig Nádor ő cs. kir. főnsége jelentése szerint, 528,566 frtra pp. és 24, 313 váltó forintra és 2 krra megy. Erre nézve, mennyiben az országosan egybegyült Rdek a' most érintett tartozások lerovása iránti intézkedésekre, valamint a' k. k. előadások során, ugy Nádor ő föns. által is felhivattak, a' KK. és RR. nyiltan kijelentik, miszerint a' kivánt viszszafizetést maguk részről is méltányosnak találják, miután azonban illy nevezetes követelés mellett nemcsak általányos, de okiratokkal igazolandó részletes kimutatást is ohajtanak látni, 's efölött még a' só felemelt árából az ország közszükségei pótlására befolyt pénzösszegnek hová lett fordításáról is, ez aziránt vezetett számadások megvizsgálásából magoknak kellő tudomást szerezni kivánnak: minden viszszafizetési készségük mellett is mindaddig, mig a' most érintett részletes kimutatás és számadások elő nem adatnak, a' viszszafizetés iránti intézkedéseket felfüggesztendőknek vélik. Egyébiránt 3) az orsz. pénztár követelő adatai között 57,000 pfrt részint 2% 2½ %, részint pedig 4% mellett a' kir. kincstárnál kölcsön lenni szemléltetvén, a' RR. ezen pénzösszeg beváltását, és 6 percentes kamatláb mellett leendő kiadatását elhatároztatni ohajtják. B) A' Ludovicea magyar katonai intézet számadásit illetőleg előleg megjegyeztetvén, hogy az 1839ki számadás kivonatában a' kiadási 25ik szám alatt a' báró Orczy nemzetségtől megvett kert ára 60,000 frt helyett hibásan 50,000 iratott be, mi pedig magát ezen pénztár állapotát illeti, hogy az aziránt vezetett számadások tökéletesen megvizsgálthassanak, mindenekelőtt kellő felvilágositást kivánnak a' KK. és RR. aziránt: hogy azon tőkék, mellyek 1811. és igy a' devalvatio előtt tett ajánlatokból keletkeztek, mikor fordittattak váltóczédulabeli ,ismét mikor pengő pénzbeli értékü tőkékké, és kamatjai mikor és minemü értékben hajtattak be; továbbá, miután az intézet alaptőkéjét tevő gyümölcsöző tőkék a' csak megajánlott, vagy föltételekhez kötött pénzösszegtől a' számadásokban meg nem különböztettetnek, 's e' miatt az intézet valóságos pénzereje ki nem tünik: szükségesnek tartják a' KK. és RR. azok fölött, mik a' javaslatba hozott általányos intézkedésekbe foglaltatnak, még különösen olly rendelkezésekről is gondoskodni, mellyek szerint nagyobb világosság okáért jövendőre az illy tőkék egymástól megkülönböztetve kimutatandók lennének. Vizsgálat alá vevén egyébiránt a' KK. és RR. az ezen pénztár iránt vezetett számadásokat, 's azok nyomán az intézet valóságos állapotát kimutató egyes tételeknek, az 1842. országos pénztári számadások kivonatában — ajánlatok, tőkék, törvény utján elfoglalt földek 's telkek árából, és haszonvételéből alakult tőkék fejében 598,327 frt 37½ kr. hátralevő kamatok fejében pedig 38,675 frt 11⅛ kr. kitett összegek egybevetése, és a' nádori jelenéshez mellékelt 15/. alatti sommás kimutatásban 783,241 ft.8⅔kr.kitett összeg közt 184 ezer 913 frt 30⅛ kr. különbséget találván, a' mennyiben ezen különbség annak tulajdonittatik, hogy a' számadásban kitett összeg alatt foglaltatnak azon ajánlatok is, mellyek csupán az ajánlkozók nyilatkozatiban alapulnak, 's mellyektől még eddigelé kamatok nem fizettetnek; a' RR. szükségesnek tartják: hogy ezen állitás bővebb fölvilágositására az illető tisztviselőktül, valamint a' fölhozott különbség igazolása, ugyszinte azon föltételek 's formákra nézve is, mellyekhez a' most érintett ajánlatok köttetvék, körülményes jelentés kivántassék. Ugyszinte jelentés kivántatik az iránt is, hogy miután valamint az ajánlók, ugy a' kölcsönvevők sorában is számosan találtatnak, kik a' kamatokat hosszabb idő 's némellyek szinte 30 's több év óta nem fizetik, ezen tartozás mindeddiglen törvényes uton miért nem hajtatott be? egyszersmind pedig megrendelendő, hogy a'hátralevő kamatok időhaladék nélkül hajtassanak be. Továbbá az ezen intézethez tartozó kert hasznából a' 14/. alatti bevételi 's kiadási kivonat 13ik tétele szerint csupán 84 frt 24 kr. jött be, holott az ugyanazon évbeli kiadások 18ik pontja szerint a' kertmüvelésre 1739 frt 41 kr., sőt 1838ik évben midőn a' kert még semmit sem jövedelmezett, 1842 frt 8 kr. fordittatott; a' KK. és RR. tehát, a' mennyiben illy kezelés mellett az intézetre tett ajánlásbeli tőkéknek az intézet tetemes kárával szemlátomást kevesedniök kell, szükségesnek tartják olly intézkedésekről gondoskodni, mellyek által az intézet haszna előmozditható, e' tekintetben legczélszerübbnek tartván az érintett kertnek bérbe adatását. Nem mellőzheté el ezeken fölül a' RR. figyelmét a' számadások még azon rendkivüli kitétele, miszerint a' 17ik szám alatti kimutatás nyomán ezen intézet egy számos tiszti személyzet fizetéséhez 7/12 részben 's e'szerint évenkint 6119 frt és 38 krajczár. járul, holott az egész épület egészen üresen állván, az érintett tisztek ezen intézetnek a' tőkéktől járó kamatok beszedésen kivül semmi egyéb szolgálatot nem tesznek: minélfogva a' KK. és RR. ezen fizetési költséget mindenesetre 1/12 részre csökkentetni ohajtván, fölvilágositást kivánnak aziránt: vajjon az orsz. pénztárnak jelen állapota mellett, a'nemz.museumnak ugyis külön hivatalnoki levén, az érintett tisztek fölösleges számát, 's kötelességük 's azok teljesitése arányában mindenesetre nagyon is magasra emelt fizetésüket alábbszállitani, és valamint a' pénztárnoknak, ugy az ellenőrnek is a' szállásbér fejébeni készpénzbeli járandóság helyett az országháznál természetbeni szállást rendelni nem lehetne é? Többnyire mennyiben az már föntebb is érintetett, 1842. évi országos pénztári számadások kivonatában a'Ludovicea katonai intézet tőkéji között a' 12ik és 20dik tételek szerint 23,600 ftból álló tőke 2% kamat mellett szinte a' kir. kincstárnak van kiadva: a' KK. és RR. ezen pénzösszeg beváltását, és hasonlón 6 percentes kamat mellett leendő kölcsönadását megrendeltetni ohajtják. Végre miután ezen intézet pénztára 1839ik év óta többrendbeli ajánlatok által növekedett, szükségesnek tartják a' KK. és RR. azoknak a' többi ajánlat közé leendő soroztatása fölött, egyszersmind az ·|· alatt ide mellékelt javaslat szerinti törvénybe iktatását. C) A' nemzeti museum számadásira vonatkozólag mennyiben: 1) A' levonandók levonása 's a' beszámitandók beszámitásával vezetett fölszámitás szerint az intézet összes pénzállapota 126,518 frt 29 kr. találtatott, a' számadásokban pedig ezen összeg csak 122,964 frt 47 ⅞ kr. tétetik ki, világos, hogy ezen két összeg közt 3855 frt 41⅝ kr. különbség van, szükséges tehát, hogy e' tekintetben az illető számadótul körülményes fölvilágositás kivántassék. 2) Az 1839. évi számadás kivonatában a' kiadások első tételében 3000 frt helyett 30,000 frt iratván be, ezen hiba kiigazitandó. 3) Valamint a' ludoviceai, ugy ezen pénztárra nézve is megkivántatik, hogy a' számadások tökéletes megvizsgáltatása tekintetéből az orsz. RRnek már több országgyülésen szorgalmazott kivánságához képest, az 1811 év előtt tett ajánlati tőkék 's kamatjaiknak váltó 's illetőleg pengő pénzbeli értékre mikor lett átforditása iránt a' kivánt jelentés előadása megrendeltessék. 4) Tapasztaltatván az orsz. pénztári számadások kivonatából, hogy a'kamatok ezen intézet tőkéji után is számos évre fizettetlenek,a'KK. és RR. azoknak,és szükség esetében magoknak a'tőkéknek is időhaladéknélkül's a'körülmények ugy kivánván, törvényes uton is leendő behajtását megrendeltetni szükségesnek tartják. Továbbá 5) Nádor ő cs. k. föns. jelentéséből aziránt értesülvén a' KK. és RR. miszerint nehogy az épület építése fönakadjon, kénytelen volt kamatfizetés mellett nevezetes sommákat kölcsön venni; mennyiben ezen kényszerült állapot főleg azon körülménynek is tulajdonitható, hogy több t.-hatóság a' rá kivetett abbeli törvényes tartozást mindez időig sem fizette le, 's még jelenleg is 55,929 p.ftal tartoznak, a' KK. és RR. az osztó igazság és méltányosság elvein indultan, országos végzés gyanánt kimondatni ohajtanák, hogy az illyetén törvényhatóságok a' rájok kivetett 's még fizettetlen tartozást 3 percentes kamattal együtt haladék nélkül befizetni tartozzanak; ellenkező esetben pedig perbe idéztetvén, rajtok ezen tartozás a' kamatok 's okozandó költségekkel együtt törvényes uton vétessék meg. Végre a'mennyiben 1839. óta ezen intézet pénztára is többrendbeli ajánlatok által növekedett, azok a' többi ajánlat közé soroztatni rendeltetvén, egyszersmind a' ·/· alatti javaslat szerint törvénybe iktatandók. D) A' nemesi összesitett fölkelési pénztár számadásira a' KK. és RRnek semmi különös észrevételük nincs; mennyiben azonban Nádor ő cs. kir. föns. által ezen pénztárróli jelentés folytában kérdés tétetik az iránt, hogy a' bécsi egyetemben magyar nyelv és irodalom egykori tanitója Márton Józsefnek kiadatni rendelt 1200 p frt segédpénz özv. részire is kiadassék é? a' KK. és RR. nem késnek kijelenteni: miszerint a' kérdéses özvegy férjének a' nemzet irányában szerzett számos érdemei tekintetéből, az elhunyt részire kiadatni rendelt pénzösszeg fele részét az özvegy számára is t.i.évenkint 600 p.ftot kiadatni 's e' tekintetből a'megkivántató intézkedést maga helyén megtétetni ohajtják. Ezekben pontosulván a' KK. és RRnek az orsz. pénztáraknak mult 1839., 1840., 1841., és 1842. évekre vezetett számadásit, valamint általányosan, ugy különösen is illető észrevételeik, 's az azok következtében is szükségeseknek talált intézkedések: Nádor ő cs. kir. főnségét teljes tisztelettel megkérik, hogy az általok javaslatba hozott intézkedések életbeléptetését 's pontos foganatositását, az illető tisztviselőknél kegy. megrendelni méltóztassék, a' m. FRRket bizodalmasan fölszólitván hogy ebbeli kérelmüket magok részéről hozzájárulásukkal is előmozditani szivesked jenek. — ·/· T. javaslat a' Ludovicea magyar katonai intézetre folytatva tett adakozásokról. A' magyar katonai intézetre mult 1840ik évi országgyülés óta tett nagylelkü adakozások az 1808: évi 8. t.czikk értelmében törvénybe iktattatnak: 1. §. Prietto Leopoldnak Buda város keblében létező, 's ezen intézetnek ajánlott birtoka eladatásából bejött 2305frt28⅜ kr. p. p. 2. §. Vagyon Ignácz a' Ludovicea intézetbe Trencsény megye által bemutatandó egy növendék számára, végrendeletében hagyott 6670 frt. p. p. olly föltétel alatt, hogy ezen összeg kamatit hátramaradott özvegye holta napjáig élvezze. 3. §. Hanusfalvi Petrich András altábornagy Zala megye bemutatási joga alá eső egy növendékre végrendeletében hagyott 12,000 frtot p. p. olly föltétel alatt, miszerint ezen összeg csak akkor válandik valóságos alapitvánnyá, ha a' végrendelkezőnek először is három testvérei: Zsigmond, János és Dáni-

el, ezek után pedig Petrich József ága is férfi örökösök nélkül maradna.— // T j a v a s l a t a' nemz. museumra folytatva tett ajánlásokról. A' nemzeti museumra 1840d. évi országgyülés óta tett nemeslelkü adakozások az 1808 : évi 8. t.cz. értelmében örök emlékül törvénybe iktattatnak, mint következik : gr. Erdödy József özvegye született Mayer Erzsébet ajánlata 200 frt p. p. Misics István volt muzslai plébánus hagyománya 80 frt p. p. Néhai Bernáth Jakab hagyománya 24 ft p. p. Halász Imre ajánlata 40 ft p. p. — Válasza a' m. FRRnek a' t. KK. és RRhez a' pénztárak állapota iránt átküldött üzenetekre. A' t. KK. és RRnek e'tárgyban közlött üzenetét a' m. FRR. tárgyalás alá vevén, mindenekelőtt megjegyzik : miszerint ohajlották volna, hogy valamint, az utólsót kivéve az előbbi országgyüléseken, ugy ezen is az orsz. pénztár iránti számadások vizsgálása orsz. választmányra bizatott volna ; mert a' dolog természete, 's a' méltányosság is azt hozza magával, hogy az ország Rendeinek bemutatott számadások iránt nemcsak a't. RR. észrevételei közöltessenek a'mélt. FRRkel, hanem azoknak vizsgálatában a'keblükből kiküldött tagok által közvetlen részt is vegyenek. Föntartván tehát magoknak jövendőre az illy befolyást, ez uttal a' t. RR. üzenetére következőkben adják elő észrevételeiket ; jelesen : mi az orsz. pénztár szenvedőleges állapotát 's tartozásinak lerovását illeti, miután a' t. RR. ezen adósság valóságát 's a' kivánt visszafizetés igazságát magok is elismerik, a' tartozási summa visszafizetését annál kevésbbé lehet a' só fölemelt ára iránti számadástól föltüggeszteni, minthogy a' só fölemelt árának hova fordittatása iránti számadás különös tárgya levén az ország és kormány közti értekezéseknek, ezek folytatásától ugyan a' m. FRR. nem idegenek, mindazáltal a' tárgyat nem tekinthetik ugy bevégezettnek, miszerint az a' világos adósság meg nem fizetésére igazságos okul szolgálhasson. Az orsz. pénztárt követelő tételei közt a' kir. kincstárnál kölcsönlevő 57,000 forintra nézve, és hogy ezen kölcsönök kisebb kamatlábra vannak ugyan kiadva de sorshuzással 's azzal járó nyereséggel egyszersmind összekötve, a' m. FőRR. a' pénztár érdemében nem látják minden további vizsgálat nélkül általányosan elfogadhatónak a' t. RR. azon kivánatát, miszerint ezen pénzösszeg beváltassék, hogy 100tól 6os kamatlábra kiadathassék. Hasonló észrevétel alá jön a' t. RRnek a' Ludovicea katonai intézet tőkéji közt a'12. és 20ik tételekre előadott kivánata is. Végre a' museum számadásira vonatkozólag abban, hogy az eddigi tartozásaikat meg nem fizető törvényhatóságok tartozásaiktól a' kamatot is megfizessék, a' m. FRR. a' mennyiben visszaható erejü törvény alkotásához járulni nem kivánnak, meg nem egyeznek ; jövendőre azonban az illy törvényes rendelkezés létesitését a' m. FRR. is szükségesnek látják. Ezekben központosulván a' m. FRR. észrevételeik, ezek elfogadására a' t. KK. és RRet szives bizodalommal szólitják föl, kinyilatkoztatván, hogy az üzenet több pontjaira és §§aira, ugy az ahoz kapcsolt t. javaslatra nézve a' t. RRel megegyeznek. M á s o d i k ü z e n e t e a' KK. és RRnek az országos pénztárnak állapota iránt a' m. FRRhez. A' m. FRR. első és második észrevételét illetőleg a' KK. és RR. tovább is ragaszkodván 1ső üzenetükben kifejtett nézeteikhez, aziránti javaslataiktól el nem állhatnak, a' 2ra nézve különösen megjegyezvén, hogy az országos pénztárakbóli kölcsönzések nem nyerészkedés, hanem biztos helyeni kamatozás végett adatnak ki; a' m. FRR. észrevételeinek 3ik pontjában azonban megegyeznek, 's azt, hogy museumbeli tartozásaikat le nem fizetett törv. hatóságok a'kamatok megfizetésére szorittassanak, tovább nem szorgalmazzák; egyébiránt a' mennyiben a' legközelebb napokban Serguel Nep. János aradi váltótörvényszéki közbiró a' Ludovicea magyar katonai intézetre 100, a' nemzeti museumra pedig 50 p. ftból álló ajánlatot tett, ezen ajánlatoknak pótlólag az e' részbeni t.czikkekbe iktatását szükségesnek tartják, 's ezek folytában felszólitják a' m. FRRet, hogy ekép módositott javaslataikban megegyezni méltóztassanak.

Szinte czélszerünek látjuk közleni az 1840 : 44. t.cz. értelmében kirendelt orsz. biztosságnak a' pesti m. szinházról az ország RRhez beadott számadása megvizsgálására kiküldött ker. választmánynak köv. jelentését: Az 1839|40 évi 44. törvény czikkely értelmében kirendelt nm. orsz. választmánynak a' pesti magy. szinházrul szóló 's az ország Rdeihez benyujtott jelentése 's illetőleg számadása folytában, azon kerül. választmány, melly annak megvizsgálására bizatott meg, következőkben terjeszti elő a' t. KK. és RR. előtt alázatos jelentését. Azon tisztelt orsz. választmány a' már érintett t.-czikk rendeletéhez képest tudósitást tesz az orsz. RRhez: 1) A' szinház átvételéről. 2) Annak igazgatásáról. 3) Pénztára állásáról 's kezeltetéséről. 4) A' szinház 's annak pénztára jövőjéről. A' mi ezek közül a' két elsőbb pont alatt foglalt dolgokat illeti : ezekre nézve a' kerületi választmánynak kevés előadnivalója vagyon, mivel e' részben mind a' nyilványosság eszközei a' hirlapok utján kiki bő értesüléshez juthatott, mind különösen az orsz. választmány jelentése nyomán kimeritő tudomást szerezhetni. Csupán a' dolog egybefüggése 's a' tanácskozás könyebbitése tekintetéből jegyeztetik tehát itten meg, hogy a' fentisztelt országos választmány a' nemzeti szinházat azon okbul, mivel mind Pestmegye, mind az illető részvényes társaság kijelentették, hogy pénzhijány miatt azt tovább k e z e l n i nem akarják, minden hozzátartozó diszitvény és készületekkel 1841. január első napján saját kezelése alá venni kényszerült; 's ez megtörténvén, az azon évi febr. 19ig, a' multra tudniillik igazgató választásra csődületet hirdetett 's a' kezelést egy saját kebléből kirendelt 3 tagból álló választmányra bizta ; azon időn tul pedig nem találkozván alkalmas igazgató, igazgatásra ideiglen Simoncsics Jánost bizta meg, ki is e'hivatalt ugyanazon év september havaig mint ideiglenes, azon tul pedig mint 1000 pengő forint évi fizetéssel ellátott rendes igazgató több időig teljesitette is. E' kezelések alatt azonban több ellenséges körülmény, jelesen a' szinészi személyzet némelly egyedeinek tulságos kivánatai, az opera és drama pártolóji közt kifejlett pártoskodásból származott jövedelemhijány miatt havonkint a' tőkéből kénytelenittetvén a' választmány fedezni a' költségeket's igy a' szinház alaptőkéjeül rendelt 400,000 pengő frt összeg nevezetes mennyiségig csonkittatván, e' bajok orvoslása végett a' kezelésmód megváltoztatása javasoltatott, 's e' javaslat a' választmányi ülésben elfogadtatván, Simoncsics János igazgató hivataláról önként lemondott, 's helyébe 1000 p. ft. havi segéddij mellett olly föltétel alatt, hogy egy igazgató választmány felügyelése alatt álljon 's a' szinház bevételeiről és kiadásairól s z á m o t adjon — igazgatóul Bartay Endre választatott meg, 's ez ezen hivatalát mai napig is folytatja. A' kerületi választmánynak nagyobb figyelmét vonta magára a'pénztár állapotja's kezeltetése felőli jelentés, mellynek nyomán különösen megjegyzendőknek találta : hogy 1) némelly törv. hatóságok az 1839|40 é. 44. t.cz. által beszedetni rendelt 450 ezer pengő frtból rájok e s e t t illetőségüket még mai napig sem teljesitették, mások pedig ha szinte fizettek is valamit, késedelmesen teljesitették e' törvényszabta kötelességüket, ugy hogy 1840. folytában csupán Szepesmegye fizetett 4895 frtot ; továbbá 2) szinházi kezelésre a' törvényszabta i l l e t ő s é g en tul az alaptőkéből 34,941 forint's 17 kr. emésztetett föl. Megjegyezni való 3) hogy ezen emlitett hijányon felül a' szinházi alaptőkére nézve terhelő körülmény még az is, hogy Pestmegyének a' szinházon fekvő 's épitésből eredett követelése 49,700 f. 511/16 krt, a' részvényes társaságé pedig 13,005 fr. 22. krt tevén — a' mennyiben ezekből amannak ugyan 40,000, imennek pedig 10,000 fizettetett csak ki, ha már most a' még hátralevő 12,706 fr. 24 kr. kifizettetendik, u g y a n annyival fog a' tőkealap fogyni, hacsak ezen hátralevőségek csökkentésérül az orsz. Rdek máskép nem intézkedendnek. 4) Megjegyzendő, hogy Szentmiklósy Rudolf 20,000 pgő fr. adóssága után 700 frt. kamattal tartozik, 's hogy továbbá ezen adós ellen csődületi kereset levén folyamatban, ez adósság némi veszélyben vagyon. Ezek levén a' pénztárra nézve a'kerületi választmány megjegyzései, mi már ezek iránti véleményét illeti, az következő: Az 1söre, hogy a' mennyiben épen a' t. hatóságok azon elmulasztása, miszerint törvényes kötelességöket annak idejébeni befizetéssel teljesiteni késedelmeztek, vagy épen nem is fizettek még szinházra tett ajánlati illetőségükből be semmit — egyik főoka annak, hogy a' szinházi kezelésre 's költség-pótlásra az alaptőke-összeget is meghijányositani kellett; ennélfogva igazságosnak vélné hogy a' késedelmesen vagy épen még semmi fizetést sem teljesitő t. hatóságoktól azon időtül fogva, mellyben Szepesmegye saját illetőségét lefizette, föltevén, hogy e'kötelességet ugyanazon időben más t. hatóság is teljesitette volna, — illetőségétőli kamatfizetés is követeltessék. A' 2dik pont alatt emlitett tőkehijányra's a' 3ik pont alatt érintett összegekre nézve, a' mennyiben azok szinte a' tőkealapot képező pénzből fizettetnének ki, ugy vélekszik a' választmány, hogy szükséges 's a' nemzetnek törvény szentségébe vetett bizodalma erős megrendítése nélkül épen elkerülhetlen, hogy az a n y a-tőke 400,000 p. frt mulhatlanul egészittessék ki; ennélfogva az orsz. választmány javaslatához képest az évenkinti kamatok 2/3ából megkimélendő 4000 pftot, melly különben törvény szerint kezelésre fordittathatnék, megtakarittatni, 's mindaddig, mig a' tőke egészen kiegészitve nem leend, tőkésittetni kivánja. A' 4. pont alatt emlitett körülményt illetőleg végre szükségesnek tartja, hogy olly sikeres lépések tétessenek, mellyeknél fogva ezen nemzeti áldozatból gyült pénztár kárt semmi esetre se szenvedjen. Mi tovább a' szinház 's annak pénztára jövőben miként leendő kezeltetéseiránti véleményét illeti a' nm. orsz. választmánynak, azt hogy a' főfelügyelés nem valamelly sok tagbul álló orsz. küldöttségre, hanem inkább Pestmegyének szavazattal felruházandó egyik alispánja, és Pest várostól kinevezendő egy egyed segitsége mellett egy Buda-pesten lakó nagy tekintélyü 's a' nemzet által választott férjfiura bizassék, a' ker. választmány is magáévá teszi, 's e' tekintetből legjobbnak tartaná, hogy az emlitett főigazgatásvégettönként értődvén, hogy az országnak országgyülésről országgyülésre mindenkor teljesitendő jelentés és számadás föltétele mellett, a' fenemlitett megyei és városi segéd személyzettel a' koronaőr bizatnék meg, mint ollyan, ki különben is a' nemzet által választatván, a n n a k bizodalmát leginkább birhatja. Szinte osztozik a' választmány azon véleményben is, hogy a' szinházigazgatói hivatal tovább is olly ovásokkal és elvek mellett tartassék fen, mint a' mostani igazgató viseli, havi segéddijul a' már fenemlitett okoknál fogva csupán csak 1000 pengő forintot kiván továbbra is a'választmány fordittatni; az ekkép fenmaradandó 4000 pengő forint a' tőke kiegészitésére levén fordítandó. Az 1840: 44. t.czikkben emlitett dunaparti telekhez mindaddig, mig a' buda-pesti közönség általányosabban meg nem magyarodik, 's a' 24,000 p. frt. kamat 1/3ada annyira nem növekszik, hogy rajta egy a' nemzet méltóságának megfelelő uj szinház nem épittetendik — a' nemzet részire fentartassék, szükségesnek véli a' választmány. Helyesnek ismeri végre azt is, hogy szinészeket, hangászokat és dalszinészeket képező intézet (Conservatorium) alapitására előkészületek tétessenek, 's e' végre a' 24,000 frtnyi kamat egy harmadának kamatja tőkésittessék. Mi utóljára szinház-igazgató Bartay E. és a'pénztárnokok által beadott folyamodásokat, mellyek szerint ezek havi 's illetőleg évi dijaikat fölebb, amaz előbbi t. i. 1333 frt 20 kr. imezek pedig évi illetőségöket 400 frtól 800 frtra emeltetni kérik — illeti : az előbbi szinház-igazgató kérelmét a' már fenemlitett azon oknál fogva, hogy a' 16,000 2/3 kamatból fenmaradandó 4000 frt a' tőke-kiegészitésre lesz fordítandó, imez utóbbiakat pedig, mivel különben is az ország tisztviselőji levén, ők évi fizetéssel illőn vannak ellátva, a' szinház melletti fáradozásaikért pedig 400 p. frt évenkint egyikök részére elegendő jutalom, nem véli teljesitendőnek a' választmány ; a' szinházigazgató azon kérelmét egyébiránt, miszerint részire a'tőle letartóztatott 's biztositékul a' pénztárban tartott 1800 pftját viszszaadatni kivánja, pártolja azon tekintetből, mivel a' folyamodó uj és több pénzt ruházott 's hihetőleg ruházand továbbra is be a' nemzeti szinház ruhatárába, semhogy az emlitett 1800 p. ftnak biztositékképen letartóztatása szükséges volna.

Ide függesztjük a' néhány magyarul még nem közlött k. k. választ : Kegy. kir. válasz az ausztriai tartományokban divatozó lehuzási dij megszüntetése iránt, f. évi nov. 6án fölterjesztett fölirásra. Ő cs 's ap. kir. Föls. nevében: az ausztriai tartományokban divatozó lehuzási jog iránt a' KK. és RRnek nov. 6kai fölirásában fölterjesztett kivánat tárgya kormányszéki tárgyalásra tartozván, ő Fels. ennek minélelőbbi megkezdésére a'szükségeseket megrendelendi 's határozatát azután kiadandja. Egyébiránt stb. — Kegy. k. válasz a' bányatörvénykönyv iránt f. é. sept. 3kán fölterjesztett fölirásra. Ő cs. 's ap. kir. Föls. nevében: a' KK. és RR. által f. é. sept. 3kai fölirásban fölterjesztett bányatörvénykönyvi javaslat, az ottan t. vényleg szabályzandó, részint magánybányászok, részint ezek 's a'kir. kincstár közti sokféle viszonyok különbségénél fogva, minden oldalróli kellő 's érett tárgyalás és befejezés végett kissé több időt kiván, ő Fölsége, ki a' magány's közjavak e'nevezetes forrása körül világosabb és határzottabb törvények alkotását maga is ohajtja, e' valóban legfontosabb tárgyat minden gonddal és ügyekezettel kegyesen megfontolandja, 's e' fölött a' legközelebb országgyülésen érdemleges kegyes határozatát kiadandja. Egyébiránt stb. Kegy. kir. válasz első Mátyás kir. könyvtárabeli kéziratok kikerestetése iránt fölterjesztett fölirásra. Ő cs 's ap. kir. Fölsége nevében : a' KK. és RRnek I. Mátyás magyar király könyvtárabeli kéziratok kikerestetése iránti fölirását illetőleg ő Fölsége mindazokról, mik ezen ohajtás teljesitésére a' fenforgó körülmények közt történhetnek, kegyesen gondoskodandik. Egyébiránt 'stb. — K. k. válasz a' belkereskedés 's müipar fölvirágrása iránt f. é. sept. 13án fölterjesztett fölirásra. Ő cs. kir. Föls. nevében 'stb.: mennyire legyen szivén ő cs.

kir. Fölségének kir. tiszte és hatalma szerint, hogy fölötte szeretett Magyarországának kereskedése mindenkép előmozdittassék 's igy a'nemzeti ipar élénkebbül növekedjék, az ez ügybeni legujabb rendeletek bővebben tanusitják, semhogy kéteskedni lehetne, miszerint az ország Rdei át nem látják azt, hogy kivánságaik sikeresen megelőztettek. Hogy e' tárgyban az ekép hajlandó Fölség kielégitésére lépések nem tétettek, a' legsulyosabb körülményeknek, mellyeknek parancsolni ő Fölsége hatalmán tul esik, tulajdonitandó. Ő Fölsége dicső gondjainak főrészét ezen tárgyra szánta, 's meg is van arról tökéletesen győződve, hogy Magyarország anyagi jóllétének 's a' birodalom javának előmozditására bizonyosabb eszköz nem vezet, mint melly az anyagi szükségek legszorosb összekapcsolásából ered. Mindezekért hőbben mitsem ohajt, mint hogy Magyarország és kapcsolt Részeinek 's egyéb örökös tartományainak kereskedési viszonyai, az 1790: 10. t.cz. rendelete különben is épségben maradván, minélelőbb viszonyos hasznuk és javokra rendeztessenek el 's nem is kétkedik ő Fölsége, hogy a' KK. és RR. azokat, mik ezen üdvös czélt hátráltaták, maga idejében teljes igazságszeretettel kiegyenlitendik 's azok iránt, mik azon akadályok elháritására saját részükről is munkálkodandnak. Ő Föls. azért a' KK. és RR. f. e. sept. 13ki fölirásukra nézve kegyesen nyilatkoztatni parancsolá: hogy a'legközelebb országgy. alkalmakor azon eszközöket kegyesen közlendi, mellyek mind két részről kereskedési viszonyok szerencsés kapocscsali összekötésének elérésére megkivántatnak. — K. kir. válasz az 1832 6: 21. t.cz. foganatositása iránt f. é. sept. 9én fölterjesztett fölirásra. Ő cs. k. Föls. nevében 'sat. Miután magából a' t. RR. f. e. febr. 28ai alázatos fölirásából, mellyel a' RR. a' viszszakapcsolt Részek törvényhatóságit követeknek közükbe leendő küldésére legfelsőbb kir. tekintélynél fogva szoritatni szorgalmazzák, kiviláglik: hogy a' fönnevezett t.hatóságok a' be nem teljesitett kötelesség miatt, mellyel az 1836: 21. t. szerint tartoznak, a' kir. ügyvédnek a' kir. ítélőtábla előtt inditott pere által megkerestettek; ezen illy az 1498: 1. 1635: 79, és 1662: 23. t. cz. szellemének megfelelő eziránti rendelkezés helyzetében, ő Fölsége ezen tárgyat továbbra is tettleges törvények ösvényén hagyni elhatárzá; egyébiránt, a' KK. és RR. föliratának második tárgyára és a' t. RR. f. e. sept. 9iki ugyanez érdemben fölterjesztett ujabb föliratára nézve, magát legfelsőbb ugy a' jelen feb. 29én 3884 sz. alatt kelt, mint mult országgyülés alatt 1840. april 30án 5512. sz. alatt kelt kir. válaszokhoz szabja. Miután pedig a' tettleges visszakapcsoltatás előleges kérdései a' munkálkodó bizottság által már tárgyaltattak, ezeknek azon része, mellyek törvényhozási intézkedést ingényelnek, a' t.RR. a' legközelebb or.gyülésen tudtul adandó, és az azon idő alatt ő Fölsége által minden legszükségesbek megrendelendők lesznek, mik a' visszakapcsoltatási ügy tökéletes befejezésére tartoznak. Egyébiránt. 'stb.—K. kir. válasz a'katonai élelmezés és szállásozás tárgyában nov. 5kén fölküldött fölirásra. Ő cs. kir. Fölsége vette a' KK. és RR. f. e. nov. 5ki fölirását, mellyben a' k. előadások 1ső pontja iránt nyilványitják véleményüket. 'S jóllehet ugyan a' kárpótlás elvében, melly szerint ezután Magyarorsz.ban a' katonatartás szállásozás és szállitás a' legfelsőbb k. kincstár által lesz kiszolgáltatandó, ő Fölsége kegyesen megegyezik, 's egyszersmind a' KK. és RR. által előleg az évenkint fizetendő egy millió pfnyi megajánlott összeget, ezuttal a' többi e' tárgybani országgyülésig hozandó intézkedésnek alapjaul kegyesen elfogadja; azonban ézen elv gyakorlati alkalmazása módjáról, melly a' legfelsőbb szolgálatnak 's az ország körülményeinek megfelelő legyen, ő Fölsége a' KK. és RRkel a'jövő or. gyülésen körülményes terveket közlend; az országban állandón fekvő vagy átkelő katonaság élelmezése és szállásozásának jelen módja azalatt szükségképen minden részben épségben fönmaradván. Egyébiránt 'stb.—K.k. válasz a' katonai kihágások tárgyában apr. 30án 1840. 's f. é. sept. 9én fölterjesztett fölirásokra. Az 1751. évi katonai szabályzat 10. czikke a'katonai kihágások körül tartandó nyomozási és fenyitéki módot megrendelvén, nem annyira ujabb törvény-alkotásnak szüksége forog fön, mint a' fenidézett szabályzat parancsai teljesitésének; ő Fölsége tehát a' KK. és RRnek 1840. april. 30kán 's f. é. sept. 9én e' tárgyban fölterjesztett alázatos fölirásira válaszul adatni kegy. megparancsolá: főkivánat, hogy a' polgári és katonai hatóságok közt álló hivatalos érintkezés kötelékei 's a' kedélyek kölcsönös békéje 's öszhangzása, mellyek nélkül azok közt a' legfelsőbb szolgálat 's közigazgatás ügyeinek helyes vitele fön nem állhat, mindkét részről sértetlen szilárdul tartassanak fön, és mik a' dolgok ezen kellő rendével elenkeznek, 's a' köz- vagy magányosak bátorlétét netalán veszélyeztetnék, kérlelhetlenül boszultassanak; 's ezek folytában egyszersmind az ország és kapcsolt Részeiben levő katonai itélőszékeknél 's az országban széthelyzett seregek kormányainál, szigoru felelősség terhe alatt, illető módon rendeltetett, hogy a' katonaság az elkövetendő kihágásoktul szigoruan tiltassék el 's ha reményen kivül illyenek történnek, az, mit a' jog és igazság igényel, kellőleg szolgáltassék ki, jelesül pedig a' katonai kihágások iránt fönálló törvényes szabályok hajtassanak végre, 's különösen azok is, mellyeket az 1751ki katonai szabályzat 10 czikke magában foglal, legszorosabban tartassanakmeg; minden tudomásra jövendő kihágások természetökhöz képest szilárdul minden szigorral megbüntettessenek, a' büntettesek azonban előbb ne itéltessenek el, *míg* a' fönidézett szabályzat szerint a' szükséges vizsgálatok az illető politikai törvényhatósággal közös egyetértésben saját módjukhoz képest meg nem fognak tétetni; továbbá hogy az ezek után hozott itélet az illető politikai t.hatósággal közöltessék, 's a' legfelsőbb katonai kormány utján a' kir. Htótanács tudomására is adassék; hogy továbbá, mennyiben itélet szerint a' kárpótlás is megrendeltetett, ennek a' katonai felsőbb törvényszékhezi folyamodás, vagy ha ennek végzésében meg nem nyugodnék, vagy ha a' kihágó elmarasztaltatása a' károk megtérítéséről nem intézkednék, szükséghöz képes rendesen megpörleni is a' károsító személy törvényszéke előtt, melly mind a' két esetben a' polgári törvényhatóságnak megjelentetik, szabadságában maradjon; ha pedig mind e' mellett esetek fordulnának elő, hol a' többször érintett katonai szabályzat fönálló rendeleteinek mellőzésével, katonai kihágások előleges vegyes vizsgálat nélkül, csupán fegyelmi uton büntettetnének, illy szabálytalan eljárás megsemmisittessék, 's a' megrendelt vegyes vizsgálat és az eset rendezett elintézése utólag határoztassék el, 's ezekhöz képest ő Fölsége azon esetre nézve is, mellyet a' KK. és RR. sept. 2kai fölirásban fölterjesztettek, a' szükséges intézkedéseket a' fönebbiek szellemében megrendelé; más részről azonban hiszi, hogy a' polgári törvényhatóságok is a' kedélyek öszhangzásának föntartása végett részükről is mindent megteendnek, 's azon esetekben, hol a' polg. rend egyedei katonák elleni kihágásokra okot adandnak, illyen kihágók hasonlóan sulyos feleletteher és érdemlett büntetés alá vonandók. Egyébiránt 'stb.

Pestmegyei közgyülés (folyt.) Hoszszabban, habár nem egészen a' tárgyhoz, szólt egy más th.; ki először a' fölött nyilványitá örömét, hogy itt olly téren állunk, hol idegen befolyástől tartanunk nem k e l l, mi szerfölött nagy fontosságu az előt, ki tudja, hasonló befolyások által mint szoktak elméletileg remekül átgondolt 's kidolgozott terveink a'gyakorlatiság mezején megbukni, hol merő alkudozások közt foly az idő, mig végre ép azt, mi a' tárgyban legjobb volt, lealkudják. Beszélt aztán váltó törv., hitelintézet, 's egyéb külföldi institutiókról, mellyek a' tapasztalatlan magyarnak több kárt mint hasznot okoztak; 's mellyek ha azokat egyik hazánkfiának biztatgatásin indulva, még sokáig türjük, az egyszeri czigány ló sorsára juttatnak 'stb. Ez inditványra nézve illyesmitől nem tarthatni, mert ehez nem kell több, mint bizonyos foku erkölcsiség 's nemesség érzete, hogy igy szólhassunk: mi magyarok akarunk lenni 's műipart honi szükségink szerinti hazai műipart teremteni; de mivel sorompók vesznek bennünket körül, 's lenyügözve tartják parányi erőnket, olly eszközhez nyúlunk, melly czélhoz vezet. Ez által gyárak fognak létre jőni, 's habár eleinte nem is leszünk egészen mentek a' külföld becsempezett fényüzési czikkeitől, szükségink lényeges része hazai iparmüvekből fog födöztetni. E' szándékunkban ezen czélra minden jobb érzésü kezet fog velünk, ellenünk pedig nyiltan senki sem léphet föl, mert történeti igazság, miszerint ha volt is kormány, melly bármi okból egy időn át nélkülözésre szoritá alattvalóit, nem létezett ollyan soha is, melly a' népet örökös szegénységre kivánta volna kárhoztatni. Hiszi ennélfogva szóló, hogy a' RRdek meg levén győződve a' kérdéses inditvány hasznairól, azt általányos többséggel pártolásukba veendik. Ezután sajátszerü beszéd következék, melly némileg eltérve az eddigi komoly tárgyalási modortól, kedélyesen de azért nem kevésb nyomatékkal terjeszkedék ki a' kérdésben fo gó inditvány fölött; szóló igenis helyén látja, hogy e' tárgy itt 's nem másutt pendittetett meg, mert tekintsük e' megyének bármi okiratát, fölleljük benne a' nyilatkozatot: Mi itt összejöttünk h gy a' haza közös javáról gondoskodjunk; e' nyilatkozatra a' megye szerkezeténél fogva hivatva érzi magát, 's mégis most ne lett volna helyén e' teremben olly inditvánnyal lépni fol, melly tagadhatlanul az egész hon közös javára irányoztatik? Ha tehát e' terem nyitva áll sok kisebbszerü ügynek is, kivánja szóló, hogy ez jelen inditványra nézve is engedtessék meg, vala hányszor a' nyilványos föllépést az egyesület érdeke szükségessé teszi. — Itt szóló a' karzat azon felére tekinte, honnan válogatott hölgykoszoru élénk figyelemmel kisérte szavának minden egyes hangját 's elmondá, mikép nem szégyenlett egykor Franklin durva daróczba öltözve közhelyeken megjelenni, 's mint lőn ez által honának nemzetének jóltevője. Mondjuk ki, hogy dicsőség habár legdurvább hazai kelmével is ruházkodni, 's meglátjuk, az áldás nem marad el. Mondatik hogy ehez resignatio kell; szólót ez igen elszomoritja, mert nem hivé, hogy a' magyarnak akkor, midőn hazája emelésire szólittatik, resignatiora legyen szüksége; 's mi az, mi itt tőlünk kivántatik? csak azon ohajtás, hogy minden jobb honfi néhány éven át ne vesse meg a'honi gyártványt azért, mivel durvább a' külföldinél; néhány év mulva már leendnek finom szövetink is. Mondják ki csak lelkes hölgyeink, hogy termeik nem tárvák más mint igy öltözött hazafiak előtt, 's a' magyar ifju mondja ki: hogy tánczra nem hí föl mást, mint a' haza javát tettleg pártoló honleányt, szóval váljék csak divattá a' honi ugy mint eddig divatszerü volt a' külföldi, látni fogjuk, hogy nem sokára nagy és kicsiny hazai készitvényt viselend. Ha ez egyszer bekövetkezett, vége lesz a' tömérdek csődnek, 's az ősz családok romjain nem fognak álnok csalók gazdagulni; ekkor aztán ismét finom posztóban tánczolhatunk, ha t.i. még tánczolandhatunk. Végül roszalja, hogy ifjaink egy idő óta nem vesznek olly élénk részt a' megyei nyilványos életben, 's hiszi hogy ha minden megyében 50—60 lelkes ifju apostolkodik ez ügyben, nem sokára közkedvességüvé lesz a' még most nem eléggé ismert 's azért tán kellően nem méltányolt eszme. — Váratlan 's azért igen meglepő volt az erre következett nyilatkozat, mellyben szóló meggyőná eddigi hibás vélekedését, 's e' percztől fogva megváltozott meggyőződését. Hogy Cicero Roscius ártatlanságát bebizonyitá, 's annak büntetés alóli fölmentetését kieszközlé, azt az örökhirü szónok e' tárgyra vonatkozó beszédének többszöri olvasta u t á n megfoghatónak találtuk; de hogy férfi korunk legszebb éveig képzett 's meggyőződéssé erősült véleményünket valamelly statustani életkérdésre nézve egyetlenegy szónoklat kiforgatni's helyébe ujat az eddigivel merőben ellenkezőt állitni képes legyen, ezt megvalljuk, nem hittük, 's mióta láttunk 's hivőkké levénk, azóta a' statustani képzettségről honunkban máskép kezdünk gondolkozni. A' vallomás rövid foglalatja köv: védvám-rendszert Magyarorsz. részéről mindenkor létesithetlen 's a' nemzetre nézve káros következésü kisérletnek tartotta, mivel az illetők mindig birandnak eszközökkel, a' nemzet bármilly erőfeszitését e' czélra paralyzálni, mi által, siker nem mútatkozván, minden illyes vállalkozás előbb utóbb önmagától meg fogna szünni; most azonban ellenkezőről győződött meg, mert világosan áll előtte, miszerint kereskedelmérleg-föntartás tekintetében bármit tegyenek is az egyesület czéljainak akadályoztatására, ebből nem ránk, hanem másokra fog kár és veszteség háramolni. Hogy pedig annál inkább kitüntethesse szóló meggyőződését, megyeileg pártoltatni kivánja az inditványt még azon esetre is, ha ez némileg az adózók terheltetésével járna is, mert ugymond ő, szivesen viselhetik adózóink néhány évig e' kissé nagyobb terhet, azutáni jó nyereség fejében, melly nyereség iparunk fölvirágzásával minden osztályra de különösen az adófizetőkre el fog következni. Ezután jó időig beszélt bizonyos ur, kit a' hallgatóság hihetőleg rég ugy ismér mint a' legszélső jobboldal vitézét, mert egész beszéde folytán olly élénk conversatio fejlett ki a' közönség soraiban, hogy bekötött szemmel sem lett volna nehéz kitalálni, szóló mellyik oldal embere. Hosszas beszédéből sikerült mégis ennyit megtartanunk: hagyjuk ez ügyet magára, ha az eszme practicabilis, nagygyá fog fejleni az egyesület önerejéből is; egyébiránt azon legyünk hogy az örökös tartományokkali viszonyok sértetlenül föntartassanak, a' miért is kérdéses inditványra nézve, ha mégis hatóságilag akarjuk azt pártolni, ő föls. intézendő fölirást javasol. — Az egyh. rend egyik tagja ugyanazon L i s t tanárra hivatkozik, ki mindjárt gyülés kezdetén K. által bemutatva, megéljeneztetett, 's nem hiszi hazánkra nézve üdvösnek a' védvám-rendszert, mivel ugyancsak L i s t orsz. gazdálkodási tana szerint, védvámrendszertől egyedül ott reménlhetni hasznot, hol erre nézve szükséges elemek (millyenek p.o. heverő tetemes pénzerő, munkát igénylő sok kéz 'stb.) léteznek; nálunk mind ez hijányzik, mi külföldiek nélkül iparvállalatoknál mit sem kezdhetünk. Ne vigyük az ügyet megyei körbe, maradjon az socialis téren, de határozást semmi esetre ne hozzanak a' RRdek, mivel az egyesület alapszabályit sem ismérjük, mindenek előtt ezeket kellene itt fölolvasni 'stb. Azon th., ki két nappal előbb roszalá, hogy inditványokkal vesztegettetik az idő, hisztóriából mutogatá, miszerint illy elzárkozási rendszer, millyenről itt szó van, épen nem uj hazánkban; I. Ferdinandig voltak az országban rakhelyek, hova minden külföldi kelme szállittatott, 's igy a' nemzet mindig tudta: mi jő be külföldről hozzánk, 's e' behozatalt az orsz. belszükségei után mérsékelte. Továbbá kimondja, hogy ő eddig is, hol csak lehete, honiakból födöző saját és családja szükségeit; de neve aláirásával illyesmire soha sem kötelezendi magát; egyszersmind. mielőtt a' megye ez ügyben határozna, választmányi vizsgálat alá kivánja vétetni az egyesület alapszerkezetét. Köv. szónok elmondja, miként nemzeteknél három ut van vagyonszerzésre: fegyveres foglalás, kereskedés, földmivelés; az elsőnek kora ránk nézve rég lejárt; kereskedésünk állapotját mutatják azon keserü recriminatiók, mik a' nemzet részről 50 év óta tétetnek a' nélkül hogy biztatgatásnál egyebet nyernénk válaszul; nincs hát egyéb hátra, miből ez orsz. anyagi jólléte reménylhető, mint a' földmivelés. Nem akarja szóló hosszasan fejtegetni, mi silány 's ingékony alapokon nyugszik ott a' nemzet fölvirágzása iránti minden remény, hol a' nagygyá emelkedés egyetlen egy forrása a' földmivelés; itt csak hazánk állapotját akarja földmivelési tekintetben szemügyre venni. Izzadás közt szántjuk 's vetjük be földeinket, izzadás közt aratjuk a' ter-

mést, ha van; 's mindezt kiért? egykét uzsorás gazdagulásaért, mert kereskedésünk nincs, egyesek nyerészkedő vágya határozza egyetlen kincsünk, nyers terményink becsét; e'fölött az egyedárusok nem, mint közgazdálkodási elvek szerint tenniök kellene, nem a' vevőnek tudják be a' fizetett nagy kiviteli vámokat, hanem lehuzzák mindjárt a' termesztőnél a' még majd csak fizetendőt, vagy mindkettőre rójják; ha pedig ollykor ellenkező is történik talán, akkor bizonyosan egy rókáról két bőrt huznak. Illy helyzetben minden törvényszerü ut, melly sikert biztosit, haladék nélkül használandó, pedig az inditvány illyen, mert föl akarja menteni e' hazát egyedárusok zsarolásitól, belfogyasztáson alapuló termesztést, 's honi vásárra számitható helipart kivan előidézni. — A' papi rend egy más tagja, ma nagyobb szerencsével mint valaha, igy hallatá szavát: némellyek a' fönforgó inditványban nem látnak kevesbet, mint irlandi forma repealt, vagy tán hasonmását azon lépésnek, melly Amerika részéről első volt az anyaországtóli elszakadásra; ha itt illyesmit csak messziről is sejteni lehetne, szóló első ragadna zászlót hogy mint 2dik Kapisztrán e' hitlenek ellen apostolkodjék. Itt nincs másról szó, mint külföldi gyárosakat 's tőkepénzeseket hazánkba édesgetni, 's ez uton honi ipart teremteni; ámde erre ép ugy nem elég kimondani: jó, én eddig is, hol csak lehetett, honiból ruházkodám, ezután is igy teendek, de ősi szabadságunk szem előtt tartva magam senkinek sem kötelezem le, — valamint a' házasfelek kellő megnyugtatása 's jövőjök felüli biztositására nézve a'szerelem maga nem elegendő, hanem e' fölött még más állandó kapocsra is van szükség, mi a' fönkitett czélelérésre nézve nem lehet kiméletesb mint ép az aláirás utjáni kötelezés. Különben szóló hiszi, hogy jelen inditvány az leend e' hazának, mi Mathew atya föllépte Irland elszegény népének, t. i. vezető azon ösvényen, mellyen a' hazafiság nélkülözni tanul, hogy kikerülve a' fényüzés enyészettel fenyitő mélységeit, biztos jövőnek mehessen elibe. (Vége köv.)

Amerika.

Vivancot, a' perui triumvirek egyikét véres ütközet után elfogták 's az ideiglenes kormánytanács őt mint lázadót, 's a' közjóllét veszélyes ellenét számüzéssel bünteté. Castello, ki e' tartomány más részeiben Vivancoéhoz hasonló szerepet játszék, sergestül sebesen közelit a' fővároshoz, mi által Lima polgárai nem kis remegésben vannak. Kik a' tábornok hatalmát 's vas következetességü jellemét ismérik, azt állitják, hogy a' kormánytanács nem fog ellenszegülni Castello akaratának, 's őt azon magas állásban, mellyre önerejéből emelkedék, meghagyandja. — Rosas a' buenos-ayresi respublica mostani dictatora, végre megegyezett abban, hogy a'kereskedés Paraguay folyón ugyancsak Paraguay köztársasággal ujra megkezdessék azon föltét alatt, miszerint a' belföldi hajók szorosan eltiltatnak minden érintkezéstől akár a' föllázadt tartományrészek lakosival, akár pedig azon bármiféle partvidékekkel, mellyek unitariusok hatalmában vannak; köztudomás szerint az unit. Rosasnak engesztelhetlen ellenségei. — A' közvélemény külön árnyéklatai, változásai 's uj meg uj idom szerinti alakulása Éjszakamerika egyes. állodalmiban leginkább szemügyre vehetők azon alkalmakkor, midőn a' külön statusokban a' kormányelnök fölötti szavazás megkezdetik; illyenkor, ugyszólván, szám szerint kimutathatni, mellyik vélemény minő sulylyal bir az összes népség meggyőződési mérlegén. Mi ez idei szavazatarányokat illeti, ezek ugy mutatkoznak, hogy a' mérséki lapoknak okuk van állásukkal e' részben megelégedni. A' két fő elem: whig (mérséki) 's radical párt küzdelmei folyton folynak ugyan, azonban a' győzelem mindinkább a' mérsékpártiakhoz látszik hajolni; 's pedig ugy, hogy a' kisebb statusokban, millyenek példaul Vermont, Maryland, a' radicalok egészen háttérbe tolattak; egyebütt, hol nem sokkal ezelőtt radicalok birtak szerfölötti tulnyomósággal, tökéletes sulyegyen kezd kifejleni, mint p. o. Pennsylvaniában 1840 óta a' radicalismus szakadatlan növekedésben volt elannyira, hogy utólsó előtti szavazáskor ezen statusban a' mondott pártnak 23 ezernyi többsége volt, mi most annyira csökkent, hogy a' kormányelnök fölötti szavazatok utólsó alkalomkor whig és radical részről majd egyenlő számuak voltak. Végre olly statusokban, hol eddig e' két ellenkező elem egymással sulyegyent tartott, a' mérsékpártiak tetemes szótöbbséggel birnak; illyenek Ohio, New Jersey 'stb. Az egyedek, kik fölött a' véleményharcz öszpontosul: Clay, Polk és Van-Buren; ezek közül kétségkivül legerősb labon áll az első, mit egy részt azon körülménynek tulajdonithatni, miszerint Polk személyisége mind ekkorig sokkal alább rendelt szerepet játszott, hogy sem tőle félni kellene, más részben pedig azon sikerült ügyes fogásoknak, mi által Clay baráti nemcsak eltántoritják Van-Buren leghőbb pártolóit hanem ezenfölül észrevétlenül Clay táborába csalogatják át. Ehez járul még egy más igen kedvező körülmény is; t. i. Webster ki népszerüsége által honosi közt igen nagy befolyással bir, 's képes lenne csupán önerejére támaszkodva maga számára ez ügyben diadalt vini ki, nem rég igen számos gyülekezet előtt tarta beszédet Clay mellett, 's többi közt felőle igy nyilatkozék: Clay jellemének fővonalmi: nyiltság 's becsületesség; értelmi magas képzettsége 's becsületes magaviselete kétségbe nem vonathatók.

Spanyolország.

A' M. Chronicle egy levelet közöl Bayonneból, melly némi világosságot vet az ujabb események hőseire; nem lesz érdektelen Primre vonatkozó részét tudnunk. „Primet azért fogták el, mert gyanakodtak, hogy részese a' Narvaez elleni gyilkos merénynek. Beszélik azt is, hogy Ametller tábornokkal levelezett 's levelei kézre kerültek. A' vád utóbbi részét azonban nem hiszem, mond levelező; nem azért, mintha föl nem tenném róla, hogy tulajdon atyjának is ellenszegülne, kivált ha ez által pénzszomjának 's hiuságának eleget tehet: hanem, mert a' demokrata gróthoz, a' republ. aristokratához 's az ön akaratja elleni reussi hőshez senki sem viseltetik bizalommal, legkevesbbé pedig hajdani barátjai, a' centralisták, ezen férfiak, kikkel levelezésben állónak mondatik. Ki sem tudja jobban nálam, mond leviró, melly kiirthatatlan gyülölséget, határtalan megvetést nyilványitottak Ametller, Ballera és Martell Prim ellen. Igaz, hogy ő fájlalta előbbi magaviseletét, de ezt akkor tevé, midőn azon 30 ezer tallérból, mit Krisztinától lelépéseért kapott, egy real sem volt már. Az is való, hogy alázattal 's forrón igyekvék Londonban a' bergarai hőssel beszélni, de ez által viszszautasitták; igaz, hogy Mendizabalhoz is fordult Parisban, de ez ajtót mutatott neki; igaz, hogy Madridban nem rég a' progressista párt vezérei előtt a' fájdalom 's bánat forró könyüjit hullatá 's a' megtért juh bevételeért rimánykodék, igaz, hogy mindez megtehette a' sikert, mert az ember nem aczél, pedig az aczélt is meghajthatni 's az sem lehetlen, hogy a' reussi gr. mély töredelmében a' legelső 's legkétségesb kalandra rohant, melly kinálkozott, hogy bánata őszinteségét megmutassa; mindez való lehet: de mennyire a' spanyol pártokat ismerem, mond az iró, pedig jól ismerem, még adatokra várakozom, hogy elhigyem: mikép Primet olly férfiak avaták titkos terveikbe mint Martell, Ballera 's Ametller.

A' statusper körüli ujabb intézkedések gyorsan haladnak, biztos kutfők szerint azonban semmi nyomatékos bizonyitványt sem eredvényeznek Prim ellen. E' közben egyik biró, Concha tábornok baszk tartományok főparancsnokává neveztetett, Alberni vádlónak pedig jövedelmes hivatalt igértek a' gyarmatokban; mi sem első sem utólsó jutalmazásmód árulkodóknak ugy Spanyolországban mint másutt. Milly lábon áll különben a' spanyoloknál az igazságszolgáltatás ügye, gondolhatni azon körülményből, miszerint Calvo y Mateo hajdani követ 's tisztes aggastyán, az Eco del Comercio kiadótulajdonos szerkesztőjével, mert egykor némi Narvaez elleni merény tudtasai voltak, már egy év óta ül fogságban 's még itéletet nem kapott; a' szinte korábbi vétségért vádolt Prado pedig, ki betegeskedése miatt kezesség mellett kiszabadult, Portugáliába szökés által menekült meg ujabb befogatástol. Az Eco, Clamor publico, Espectador aláirási ivet nyitottak a' sok polit. fogoly családjai gyámolitására. Különösen Albacete tartomány 's városban nagy az elfogottak száma. Lujan ezredest 's hajdani követet, ki Espartero kormányzósága alatt huzamosb időig Izabella tanitója volt, 's különben is mérséklett gondolkozásu, szinte számüzék Madridból. Éjjel nappal fegyveres csapatok járkálnak Madrid utczáin, minden rendetlenségi kisérletet elnyomandók. Elfogadván a' congressus nov. 8d. mint már emlitők, a' válaszfelirást, más napon a' statusreform fölött kezdtek vitatkozni, mi 3—4 hetén fölemészt; mert ámbár a' tulnyomó többségnek nem igen lesz baja azon parliamentaris meghökkenésekkel, miket másutt pártok tactikája 's észszurlódások szülnek, mégis rettenetes szóbőség uralkodik. A' journ. d. Débats madridi levelezője a'spanyol parliament vázlatát közölvén megjegyzi: hogy a' válaszfelirás tárgyabeli vita tizenhárom napba került 's negyven szónok beszélt, többen kivülök két három 's négy izben; 's bár a' tanácskozási rend szerint csak három tagnak szabad valamelly tárgy mellett 's ugyanannyinak mellette szólni, kétszer azonban egyiknek sem: mindazáltal némellyik négyszer is beszél. Ha egyik szól 's a' másik felel, amaz megint beszélni kiván, hogy magát igazolja, aztán ismét az igazolást igazolandó 'stb. Egyedül a' válaszfelirási vita 150 sürü nyomatásu oldalt foglal el a' naplóban, mi két közönséges 8r. kötetet képezne. A' követeknek azonban meg kell adnunk, hogy fölötte pontosan jelennek meg az ülésekben. Ülés idejét minden hónapra meghatározzák, jelenleg négy órányi az 's 1—5 tart; mire olly szigorral vigyáznak, hogy az elnök nem egyszer oszlatja el beszédközben az ülést 's a' szónok javaslatát vagy lelkesülését nem ritkán más napra kénytelen halasztani. Általában véve minden zajtalanul 's heveskedés nélkül megy; a' terem kicsi's a'követek ülőhelyei az elnökszékhez igen közel kört képeznek; az elnök igen nagy szigorral örködik a' rendfentartás felett 's legkisebb csendzavaráskor metsző pillanatot vet az illetőre, nem ritkán nevén is nevezvén 'stb. A' j. d. Débats szerint a' cortes nem volt mindig illy unodalmas, most azonban, miután Spanyolorsz. annyira franczia tanács után jár, a' veszteség mellett gunyban is részesül. A'statusreformi első ülésben semmi nevezetes; főerősségül egy szónok azt hozta fel, hogy eddig mindenféle párt, melly hatalomra vergődött, csorbát ejtett az alkotványon, miből azt következteté, hogy az kormányzásra nem használható. Egy ellenvéleményü szónok pedig az inditvány korszerütlenségét vitatván a' journ. d. Débats véleményére hivatkozott, de czáfolatul azt nyerte, hogy az tárgyavatatlan franczia itélet, melly az ország körülményeit nem ismeri. —

Anglia.

O'Connell cselekvésmódja rejtély némellyek, sőt igen sok előtt. Ő, kit a' tory méreg 's cselszövény áldozatul jelölt ki, hogy lenne mire hunyorogni, ha eljövend a' jutalmazás nagy napja, kire egy önkényesen férczelt részrehajló esküttszék, torzképe e' világon minden esküttszéknek, vétek bélyegét süté; mert meg meré mondani, hogy Irland népe nyomoru 's éhezik; kit könyeze a' nép 's megszabadulásán ön életének szentelt győzelmi ünnepet, most felhagy a' repeallel és foederalismus bajnokaul esküszik! Mi, kik O'Connellben szilárd jellemet, mély honszerelmet 's békes izgatót tanultunk ismerni, tökéletesen meg vagyunk győződve, hogy a' nagy szabaditó mostani viselete azon tábornokéhoz hasonlit, ki bizva katonáji határtalan engedelmességében 's bizalmában tervét titokban tartja 's főczélját elérendő vesztett irányu mozgás v. könnyü verekedés által vonja el vagy tartja függöben ellene figyelmét; 's hogy őszinték legyünk, mi mind a' repealt mind a' foederalismust tactikának tartjuk; bár azt sem tagadhatjuk, hogy parányiságunk minden esetre foederalismust ohajtana, ha e' kettő közül határzottan kellene választani. Kormányban egységet, erőt és szilárdságot szeretünk, szellemit és anyagit; különben bábjáték vagy olly bonyolult 's roszul szerkesztett gép, mellynek kerekei, mig az egészet mozgatnák, vagy egymásba vágnak vagy ellenkező irányba törekednek; igy is, amugy is hátráltatva a' haladást vagy tökéletesen elferditve azt. Irland jóllétét hitünk szerint nem az unio felbomlása, nem külön parliament, hanem a' hübéri rendszer módositása vagy eltörlesztése virágoztatja fel. 'S ne engedje az anyaország, hacsak mostoha nem akar lenni, hogy kenyértörésre 's nyilt ellenkezésre kerüljön a' dolog. Francziaország, a' szives ölelkezések, csókok daczára 's bármilly nyájasan mosolygott LajosF. Peelre, semmi esetbenaz afrikai birtokfoglalásra kedvező alkalmat nem fogja szerencse-kisértés nélkül elszalasztani, annál kevesbbé, mert az aráb törzsek nyugtalanságai mindig elég ürügyet szolgáltathatnak megujitani a' hadmozgalmakat 's növelni az afrikai haderőt. Hisz Francziaország és Anglia mindig kancsal szemmel néztek egymásra. Viszszatérve azonban O'Connell eljárására, mi sem tartjuk lehetlennek, hogy a' repealre viszszatér, sőt meg vagyunk győződve, mikép ezt bizonynyal teendi is, ha belátása szerint csakugyan repeal lesz az eszköz, melly jóllétet idézend elő; csakhogy nem azon szennyes érdekből, mit egy londoni értekező — bizonyosan tory — ohajt rá mázolni. Ezen jó ur azonban vagy rosz akaratu, mint gondolhatni, v. vastag tévedésben botorkáz, mi szinte nem lehetlen! O'Connell nem azért lépett politikai izgató pályára, hogy a' népet ámulásban tartsa 's népszakácsként édes labdacsokban adjon mérget annak, hogy mámoros kábultságával anyagi érdekei előmozditására éljen viszsza; nem politikai charlatan ő, ki hona legszentebb érdekei koczkáztatása mellett is csak népkegygyel kaczérkodik, mert ez hajt hasznot a'konyhára: nép szava hivá fel őt magánykörében, nem maga tolakodék vezérül annak nyakára; jövedelmes kenyérkeresetmódtul vonta el őt a' nép 's kárpótlásul fizeti a' kevesebb O'Connell adót. 'S e' szempontbul vegyük fel a' dolgot 's különböztessük meg Dánielt azoktul, kik polit. divatos eszmék mellett csupán kenyérkeresetből izgatnak. Irlandnak moralis kötelessége O'Connellt gyámolitani 's az ő és övéji létezését még akkor is biztositani, ha mostoha körülmények közt mitsem mozdithatna hona javáért; mert ne vonták volna el őt ügyvédi dusan kamatozó pályájától: bizonynyal több haszon 's kevesebb bántalmakban részesülende.

A' spanyol ügyekről a' Standard köv. okoskodik:

a' spanyol ügyek állása igen aggasztó 's jobbra fordulásukat nem egy hamar reménylhetni. A' spanyol nép egyedül magának köszönheti mostani lealacsonyitott helyzetét. Valahányszor szilárdságot és akaratha tárzottságot nyilványitának, mindig rosz időben tevék azt. Espartero elüzetésében meglehetösen egyet értettek, bár sulyos vádat ellene nem hozhattak föl. Kormánya szelid 's a' szó legszorosb értelmében alkotványos volt. Ő szabaditá meg az országot a' cartisták szakadatlan áskálódásitól; 's miután ez Spanyolországért mindent tön, mit katonai bátorság 's belátástól várhatni, alig volt ideje az ország belügyei közt széttekinthetni, 's már szökevény- és számüzöttkép kergeték tova. Ha ő tulajdonságokat nyilványitott volna, mint millyek Narvaezt legfelsöbb polczra emelék; ha rettentési uralmat alapitott volna minden pol. vitatkozás eltiltása 's olly hütlen rendszer behozatala által, melly saját emberei által létesit összeesküvéseket, hogy boszúra kiválasztott egyedeit hálóba kerithesse; ha a' nemzet szük pénzforrásit sereg-elcsábitásra, vagy az egyh. rend megvesztegetésére forditotta vala: ő még most is spanyol kormányzó volna. Ámde ő megveté a' hatalom ezen kültámaszait, miket más kevésbbé ügyes 's lelkiismeretes férfiak olly jól tudnak használni 'stb. Nem ismérte ő jól a' spanyol nép jellemét, különben terhes körülményei közt gyorsabban 's határozottabban tett volna mint tön. A' spanyol nép testben, lélekben megromlott. Maga a' hadsereg, mellynek atyja volt, 's mit győzelemről győzelemre vezérlett, tömegestül elhagyá a' szerencsétlenség első perczeiben; tisztek és katonák a' többet igérönek adák el magokat. 'stb. 'stb. — Irlandi lapok telvék repeal melletti 's elleni értekezésekkel 's a' dublini repealegylet utólsó havi ülésében O'Conelltől ismét részletes tudósitást olvastak e' tárgyban; mind a' mellett nem tagadhatni, hogy a' repeal megcsilapult mozgalmai mostani stadiumjokban fölötte lassudak. A' foederalismus eszméje Irlandban ép ugy nem talál öszinte viszhangra, mint az angol whigek közt, 's O'Connell emlitett levelében némi jelenségei látszanak, hogy az ‚egyszerü repealhez' visszatérni hajlandó. A' heti jövedelem 839 ft. st. közte 500 st. küldemény Ujyorkból.

Franczia ország.

Bugeaudt várják 's érkezését fényes ünnepéllyel szándék megülleni. Mint hirlik, győzelmei dicsöitéseül számos aráb foglyot hoz magával; legalább a' kormány Cetteben egypár erösséget alkalmaz azok számára. Mauguin, ki mint franczia hitelezök megbizottja, jelenleg kamatok szorgalmazása végett Madridban van, Mon pénzügy-miniszternek a'spanyol adósságok törlesztése iránt tervet nyujtott be, mi a' franczia miniszterség munkája 's nemcsak a' franczia hanem az angol tőpénzesek igényeinek is megfelel. Ezen tervszerint Spanyolország hitelezöji, követeléseik kora szerint, egyformán lennének kifizetendők, melly esetben négy nagy tőpénzes kötelezné magát illendő föltétek mellett uj kölcsönadásra. Mon, ugy látszik, nem idegen a' terv iránt, mert arra számit, hogy az által a'spanyol hitel emelkedik. Alexandriából e' napokban érkezett tudósitások a' kabinetet nem kissé aggasztják; mert azon hiedelemben vannak, hogy Mehemed Ali csakugyan titkosan egyezkedik Angliával a' kölcsönös kereskedési 's közlekedési könnyités tárgyában; mit az is valósitani látszik, hogy az ősz pasa megapadt erszényének Angliából igértek segélyt. A'porta minap panaszt tett a' kormánynál, hogy a' franczia gőzöseknek török tartományokkal egybeköttetése nyomán ezek igen nagy részében számtalan folyó- 's röpirat terjesztetik, miknek félreismérhetlen czéljok: a' kormány tekintélyét csökkenteni 's az alattvalók közt nyugtalanságot 's lázongást terjeszteni. Guizot ezen panaszt tökéletesen méltányolván, valamennyi hajós kapitány 's török birtokbeli ügynökhez szigoru rendelést bocsátott hogy hasonló törekvéseket lehető legerélyesb módon ügyekezzenek meghiusitani. A' belga kir. pár Aumale hgnő megérkezésekor az udvart meglátogatja; 's mivel Leopold kir. valahányszor csak Parisba jő, a'megszakadt kereskedési egyezkedést elő szokta venni, Deffaudis b. ki szintén ezen tárgy miatt szándékozott Brüsselbe, utját egy időre elhalasztja. Most, miután Belgium kereskedését a' német vámszövetséggel szabályozta, hihető hogy az alkudozásak sebesebben haladnak. A' belga utánnyomásoknak is nyakára szándék hágni; mire nézve legjobb eszköznek látják, hogy valamennyi tárcza 's regényiró egyesülvén munkáikat olly olcsó kiadás utján bocsássák napvilágra, hogy a' belga utánnyomók a' versenyt ki ne állhassák. —

Belgium.

Midön az Augs. Allgem. említést tesz azon munka 4dik kötetéről, melly közoklevelek nyomán a' képviseleti kamra egyik jegyzője által orsz. költségen adatik ki, 's mellynek ötödik's utólsó kötete jövő évben jelenendvén meg, isméret-tárul szolgáland mindennek, ki Belgium átalakulása iránt figyelemmel viseltetik, alkalmat vesz magának végig tekinteni a' fiatal ország eddig leélt évein, 's kimondani egy részben meggyözödését eddigi haladása, más részben sejtelmeit jövője fölött. Belgium jövő évben nemzeti élte 15dik esztendejébe lép, sejtelem-gazdag szám a' 18ik brumaire (9ik nov.) óta népek sors-könyvében, 's méltán egy fokul tekinthető a' nemzet-élet fejlödési lépcsözetén. Ha vizsga szemmel tekintjük Belgium polit. egét, nem látunk rajta legkisebbke felleget, mi aggodalmat gerjeszthetne a' törv.-szerü forradalom ez uj szülötte iránt; ha pedig a' jelent összevetjük multjával, nem lehet nem bámulnunk azon óriási gyarapuláson, melly itt kicsiny kezdetből olly nagygyá fejlett, hogy sokszorosan haladja meg az akkor táplált ez iránti legvérmesebb reményeket is. Midön Belgium ideiglenes kormánya, igy szól egyik nagy férfiu 1831. jan. 12kén tartott beszédében, a' brüsseli városház tanács termében összeült, hogy a' hon java miként eszközléséről tanácskozzék, nem volt rendelkezése alatt több egy zöldre festett faasztal 's két üres palaczknál, mellyek gyertyatartókul szolgáltak a' hon bajai fölött virasztóknak; összes pénzerejük pedig 10 fr. 36 cent. állott. 'S e' nép ma, nem egészen 15 év lefolyta után ott áll, hogy képes évenkint rendkivüli eszközök használata nélkül 12 sőt 20 millió frankot közmunkákra forditani! — A' prohibitiv rendszer egyik kedvenczgyermeke a' franczia kormánynak, 's innen magyarázható ama sok balfogás, mellyekkel e' tekintetben minden lépten nyomon találkozunk. Francziaorsz. vasgyárai többet dolgoznak föl évenkint, mint mennyit a' belföld nyers anyagban nekik nyujtani képes; 's ennélfogva kénytelenek külföldi, különösen belgiumi terményvasat venni nagy mennyiségben; statistikai adatok szerint a' bevitel évenkint szerfölött növekszik, mi természetesen oda mutat, hogy Francziaorsz. ezen czikkre nagy szüksége van; azonban a' kormány philosophiája ezt máskép magyarázza: csekély a' behozatali vám, 's azért veszsznek gyárosaink a' szomszéd Belgiumtól évenkint több több nyers vasat. Ebből aztán az következik, hogy a' vámot följebb kell emelni, de hogy a'kormány ebbeli lépése népszerütlenné ne váljék, az időszaki sajtó föladata kimutatni, mint szenvednek a' honi bányák évenkint olly nagy mennyiségben behozott idegen áruczikk földolgozása mellett, 's mennyire atyailag tesz a' kormány ha e' behozatalt minélinkább nehezíti. Illy okoskodás következtében ma már ez első szükségi czikk 150 pctnyi vámot fizet! Ez ugyan nem élénkiti a'gyáripart, de semmi, mert van kettő, ki jó nyereségen osztozik, egyik a' kormány, más ik meg a' monopolisták. Mindez némi világot vet annak kipuhatolására, mi birhatá Belgiumot a' német vámszövetséghezi csatlakozásra, egyszersmind pedig kezünkbe adja azon esetre a' kulcsot, ha Francziaorsz. nem akarná az 1842ki egyezvényt hasonló föltételek mellett továbbra is megerösiteni. Francziaorsz. követelései nagyok szoktak lenni, 's azért ha látják, hogy Belgiumnak a' szövetséghezi csatlakozása többet vett el Francziaországtól, mint mennyit a' franczia pamutkelmékre föntartott engedély adni akar; még is harcz leszen. — A' finomitott czukorrali kereskedés 1840—1844ig egyre csökken.

ÉRTESÍTŐ.

A' budapesti Lánczhid részvényeseihez.

Miután a' két hidfő szintugy mint a' pesti folyam-oszlop már több idő óta fölülhaladja a' Duna szinét, a' budai folyam-oszlop rakatása pedig a' mármár tökéletesen elkészült zárgátban hovahamarabb meg fog kezdetni: a' részvényesek ezennel fölszólittatnak, hogy a' harmadik részletet, száztól huszával, azaz 100 pengő forintot egyegy részvénytől a' Lánczhid-épitési hivatalban (Pest föl-Duna sor, 25ik szám alatti ház 2ik emelet) vagy Bécsben Sina Simon Gy. urnál 1845ki január 1sö napjától kezdve legföljebb ugyanazon hónap 31ig befizetni ne terheltessenek; magokkal hozván vagy beküldvén a' fizetés följegyezhetése végett részvényleveleiket is; midön az illető 5% kamatok kölcsönös kiegyenlitése ugyan 1845ki január 1jétől fog számittatni. —

A' 47,364, és 406 számokkal jegyzett ideiglenes részvénynyugtatványok, továbbá a' 794, 820, 1051—1055ig, 1287—1294ig 1335 és 1336 számokkal jegyzett részvénylevelek birtokosai a' föntebbi határidőig egyuttal az eddigelé hátramaradt második részletnek a' mulasztási kamatokkal együtti befizetését is tartoznak pótlani különben e' részvények a' vállalkozó társaság köz birtokába és javára lesznek visszaszállandók.

A' részvényesek figyelmeztetnek végre, hogy a' befizetett részletek 5% kamatjai félévenként mindenkor január 1sö és julius 1sö napjától kezdve ugyan a' fönemlitett helyeken fölvehetök. Pest, nov. 25. 1844.

Budapesti lánczhídépitési választmány. 1—3

Fölszólitás.

Gazdasággal egybekapcsolt kereskedésem vezérletét több év óta János és Pál fiaimra bizván, éltem végnapjai közeledtével mint gondos atyának kötelességemben áll, holtom után netalán bekövetkezhető jogtalan követelések elejét venni; mirenézve ezennel fölszólitok mindenkit, hogy bármi néven nevezhető követeléseit, mai naptól számitandó egy hónap lefolyta alatt mulhatlanul bemutassa, hogy azokat részint kielégitsem, részint fiaim előtt érvényeseknek nyilatkoztassam; mert e' határidőn tul semminemü rajtam teendő követelés örököseimet nem terhelendi. Szobon nov. 24kén 1844. ör. **Luczenbacher János** budapesti polgár és kereskedő. 1—3

Köszönet 's ajánlkozás. Midön alulirt a' t. gyöngyösi és szomszéd táji közönségnek jelenti, hogy majd 7 évigleni foglalkozás után czukrászboltját a' fölvégi nemesi Casinoépületből czélszerün 's diszesen rendezett saját lakába (megye-utcza a' fotérről a' katonai laktanyához vivő irányban) helyzé át, egyuttal legbuzgóbb köszönetét nyilványitani bátor az eddigi kegyes pártfogásért és szives bizalomért, 's a' minél gyakoribb látogatást ezentul is tisztelettel kéri. Lakhér-mentesség, 's a' szükséges czikkek jutányos beszerzése lehetővé teszik jövendőre a'megrendelendő czukorsütemények eddiginél olcsóbb kiállitását, minélfogva folytonos pártoltatásra számitva magát a' nagyérdemü gyöngyösi és szomszédvidéki közönség kegyeibe alázatosan ajánlja Gyöngyösön szolgálatra mindig kész **Krassy József** czukrász. 1—3

Gőzhajózási jelentés

folyó nov. 25kétül kezdve csak minden második napon indulnak a' gőzhajók Pestről Pozsony és Bécs felé, még pedig minden páratlan számu napon t. i. nov. 27, 29k, dec. 1, 3, 5d. 'sb. napján és igy tovább a' gőzhajójárás megszünendéseig

Gőzhajó-hivatal.

Gőzhajózási jelentés

holnap pénteken november 22kén indul utóljára egy gőzhajó utasok számára Dunánk alvidékeire egész Drenkováig. **Gőzhajóhivatal.**

Árcsökkentési hirdetvény.

A' nm. m.k. udvari kincstár 1844.évi sept. 25én költ 35,343. számu kegyes rendelete következtében ezennel közhirré tétetik, hogy a' mohácsi kir. sóházi épületek biztositására következő épitvények fölállittása szándékoztatik, mellyeknél mind az előforduló ácsi, kovácsi, kövezési és földhordási munkák; mind pedig a' megkivánt épitési anyagok szállitása f. é. november 30kán Mohácson a' kir. sóházban tartandó árcsökkentés alkalmával legkevesbet követelőnek fog átengedtetni.

A' végrehajtandó épitvények következők:

1) egy ujon fölállitandó jégtörő a' sórakhely felső végén;

2) három öbölnek sziklakőveli betöltése létező parti czölöpzet alsó végén;

3) a' sópajták előtti tér minden süllyedt 's kövezettől megfosztott helyei föltöltése 's kiköveztetése;

4) a' kiszállótér előtt létező kettős czölöpsornak a'legkisebb dunavizállás fölött 2 lábnyi mélységrei elmetszése, továbbá kettős homlokfa ráillesztése, azután a' partnak 45 foku háránt leásása és annak kövezése;

5) egészen uj partburkolat fölállitása a' sóriszti kertek hosszában, mellynél előfordul egy sor czölöpzet a' legkisebb dunavizállás fölött két lábnyi mélységre: azután a' partnak részenkinti leásása és feltöltése, és a' parti karfák fölállitása; végre

6) egy uj kertkeritésnek tölgyfaoszlopokkali elkészitése.

Az ezen összes munkákra határzott's a' jelenleg Mohácson és környékén létező munkadij és anyag-ár szerint megalapitott kikiáltási ár 4320 ft 33¾ kr. pengőben.

Ácsmesterek és egyéb épitő vállalkozók ezennel fölszólittatnak, a' fönemlitett napon 220 pengő ftnyi bánatpénzzel ellátva Mohácson az odavaló sóháznál megjelenésre 's ezen árcsökkentésnél részt vevőknek, mellyhez azonban csak olly vállalkozók engedtetnek, kik ezen összes épitkezést átvenni szándékoznak.

Az egyezkedési föltételek, valamint a' műtervek 's kikiáltási-ár naponta a' mohácsi kir. sóhivatalnál megtekinthetők.

Utólagos ajánlatok csak azon esetben fognak elfogadtatni, ha az árcsökkentés eredménytelen lenne.

Az orsz. főépitő igazgatóság által.

Budán, oct. 12kén 1844. 2—3

Dunavizállás: nov. 26kán 9′ 1″ 6‴ a' 0 fölött.

Szerkesztő Helmeczy. — Nyomatik Trattner-Károlyi betüivel, uri-utcza 453.

PEST
vasárnap dec. 8kán

JELENKOR.

1844.
98dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megr ndelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Az év hanyatlásra közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyülés végre juttával gyakrabb 's folytonos együttmunkálása mint szinte más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boritéki alatt egész évre 12, félre 6 p. fr. boritéktalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's a' szerkesztőségnél Pesten uriutcza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján. Minthogy a' legközelebb mult országgyülésen hazánk boldogulását illető annyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a' jövőnek beállandásaig annál szükségesb józan higgadtsággal ezekről 's a' társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkről értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközölhető, minden oldalúlag felvilágosíttatva legalább némileg előkészületül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg ovadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-őrül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (Nádor ő föns Kolozsvár városhoz irt levele; István főhg levele a' természettudom. társulat elnökéhez. az ezen társulatot helybenhagyó felső rendelet 'sat.; kinevezés; hitelbank; fejérvári közlemény; journalistáinknak pro memoria; lapszemelvény; Veröczemegyei közgyülés; Szabolcs megyei tisztválasztás eredvényei 's az uj tisztikar nagy részének névsora.)

Spanyolország (Narvaez tánczmulatsága; az alkotványreformnak senatnst illető czikke; Zurbano)

Anglia (Görögország iránti politika; lengyel menekvők javára intézett vigalom; O'Connellnek Limerickben tartott beszéde)

Franciaország (strassburgi vasutvonal; Bugeaud Párisban; az egyetemi 'S nevelési felvigyázók szerkezete; Soult tábornagyot érte családi csapás)

Belgium (pénzügy 's kül- és belkereskedés állapotja 'sat.)

Olaszország (Nápolyi ünnepélyek; irodalmi élénkülés 's alaposság; régiségek sikeres ásatása; szokatlanul enyhidőjárás; részvétlenség vasutak iránt.)

Törökország (külügyminiszter-változás; keresk. szerződés a' moszkával; szapora hivatalváltozás; ujonczozás 'sat.)

Egyiptus (alkudozás a' Suezi szoros 's egyéb közlekedés iránt;)

Szerbia (kérelem pontok Ausztriához; alkudozás a' dunatorkolat iránt.)]

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Nádorő cs. kir. főhgségének, sz. kir. Kolozsvár város tanácsához, a' m. természetvizsgálók idei nagygyülése alkalmára veretett emlékpénz megküldéscért intézett magyar szövegü levele az Erd. Hiradó után köv. Nemes városi tanács! Midőn ezen nemes városi tanács a' magyar orvosok és természetvizsgálók hasznos, 's eddigi tapasztalások szerint eredvényre vezető működéseit méltányolva, folyó évben e' város keblében tartott nagy gyülekezete ünneplésére szánt emlékpénzt f. é. sz. Mihály hava 28. ól nekem is egy példányban megküldi, bizonyságaul veszem ezt azon buzgóságnak, mellyel e' város mivelt szellemü polgársága a' tudományokat önkeblében ápolni 's ezek ösvényén előhaladni magának dicső czélul kitüzte Köszönettel fogadván ennélfogva a' megküldött emlékpénzt, egyszersmind fölhivatva érzem magamat annak nyilványitására, miszerint azon szives fogadást, mellyben a' mondott egyesület részesült, részemről is kedvesen vettem. Pozsony mindszent hava 25kén 1844. József, nádorispán.

(Természettudományi társulat.) Nov. 19kén tartott közgyülésekor nevezetes ünnepét üllé a' kir. magy. természettudományi társulat. E' gyülésben olvastatott fel nzelőtt néhány nappal leérkezett 's a' társulat alapszabályit kegyelm. helybenhagyó következő határozat: „Nro 3544. Suam Mattem Ssmam, medio altissimae Resolutionis regiae ddo 24 aug. a. c. clementer editae, statuta societatis, quae sub nomine „magyar természettudományi társulat" Pestini coaluit, in conformitate benignae Resolutionis ddto 2ae decembris 1842 emanatae modificata, penes approbationem delecti sigilli, necnon benignam concesionem usus tituli „societatis regiae" benigne ratihabere dignatam esse; relate vero ad Protectoratum per Suam Serenitatem Caes. Ram, Dnum Archiducem Stephanum acceptatum, nullam plane occurrere reflexionem; pro facultate demum scriptum periodicum edendi, distinctum recursum, penes productionem programmatis suo tempore exhibendum venire. Ex Consilio reg. Locumttentiali Hungarico, Budae die 8va octobris 1844. celebrato." Franciscus Eötvös Secretarius locumtenentialis. — Ennek következtében az alapszabályok kinyomatni 's minden tagnak megküldetni rendeltettek. — Az oklevelek elkészitése kömetszö Liebe, — a' pecsét-vésés pedig Dietze 's igy mindenik honi müvészre bizatott. Az oklevelek elkészülvén, a' társulat mind azon tagainak, kik abban már tettleg részt vettek, 5 pengő forint dij mellett fognak kiosztatni. — Kitörő öröm közt olvastatott fel Csehország főkormányzója cs. kir. főhg István magas pártfogónknak a' társulat elnökeihez intézett 's a' társulat iránti meleg részvétét 's hazafiui érzetét nyilványitó levele: „Tekintetes Kubinyi Ágoston és Bugát Pál uraknak, a' kir. magyar természettudományi társulat elnökeinek! Sürgető foglalkodásokban eljárván, magam is sajnosan érzettem azon akadályokat, mellyek tavaszutó hava 25kén Pestre való utazásomban, 's következőleg tisztelt társulatjok küldöttsége elfogadásában hátráltattak. — Köszönettel fogadván az akkor tartandott üdvözleteknek általküldését, örömmel közlöm kegyetekkel reményemet, melly még ezen év elfolyta előtt kedves hazám viszontlátásával kecsegtet, a' hol mindnyájokat szivesen elfogadandó leszek. — Társulatjok végső megerősittetését illető kérelmüket ujra fölséges királyunk elibe terjesztettem; szintugy a' második, társulatjok országilag törvényesitését ohajtó kívánságukat szeretett édes Atyámnak benyujtani siettem és igy azoknak kora elintézésüket méltán reménylem; ki egyébiránt most is kivántam kegyeteknek azon előbbeni igéretemet ismételni, hogy tisztelt társaságuknak tehetségem szerinti előmozditására mindenkor örömest hajlandó vagyok. — Kelt Prágán 1844ki őszelő hava 14dikén. — István. — Maga a' remény is magas pártfogónkat körünkben láthatni, mindnyájunkat fellelkesite 's illendő elfogadtatására a' szükséges rendelések tüstint megtétettek. — Köszönet mondatott első elnök Kubinyi Ágoston urnak fáradhatlan buzgalmaért, különösen pedig azon szorgalmaért, mellyel az idei orvosok és természetvizsgálók Kolozsváron tartott nagygyülésén, mint a' társulat küldöttségének elnöke, annak érdekét emelni törekedett. — Abbeli eljárásáról jelentése im ez volt: „Tekintetes Társulat! Nyolcz héti szünet után egybegyülvén, üdvözlöm illy szép számmal egybegyült tagtársimat, 's ohajtom, hogy kitüzött nagy czélunk elérése iránt, a' mai napon illy számmal nyilatkozó részvét társulatunk kebelében örökre honosodjék meg, 's vetekedve buzditsuk egymást a' természettudományok müvelésére, terjesztésére;'s adja az ég, hogy honunknak rövid időn bemutathassuk azt, mi eddig csak keblünk közé tartozott!! — Hivatalos megbizatásom következtében van szerencsém jelenteni, hogy az orvosok 's természetvizsgálók kolozsvári 5lik nagygyülésén küldöttségünk megjelenvén, mind a' nagygyülés elnöke Teleki József gr. ő excellentiája, mind pedig a' testvér Erdély jeles fiai által tiszta magyar szeretettel és szivességgel fogadtatott. — (Vége köv.)

Ő cs. 's ap. kir. felsége orv. dr. és prof. Schedel Ferenczet, m. akademiai titoknokot 's a' m. kir. egyetemi könyvtár ideiglenes igazgatóját ugyanazon könyvtár valóságos igazgatójává méltóztatott legkegy. kinevezni. —

Készpénz és kölcsön II.

Hitelbank. Alig foghatni meg, hogyan állhatott fen egy másod rendü ország, Európának ugy szólván közepén, annyi tudományos intelligentia, annyi józan ész, annyi jó akarat és szilárd jellem mellett hitelintézet nélkül, mint hazánk. Ez eset azonban csak azt mutatja, hogy minden nagy politikai 's hisztoriai talentumink mellett, mellyek e' hazát hajdan és most is dicsőitik, a' számvetés tudománya, sem a' Corpusiurisból, sem Justinián Pandectáibul, sem a' deák vagy görög nyelvekből, magát kifejtetni nem engedi. De bezzeg lakolunk is ám érte: mert azonkivül hogy hitelintézetek hiánya miatt, a' földbirtokosak nagy része vagy tönkre jutott, vagy pusztuláshoz közelget; a' számvetés tudományának hiánya oka annak is, hogy a' váltótörvényszéket előbb állitják fel, mint egy nyomos hitelintézetet alapitanának, hogy a' pénzzsarnokságnak majd korlátlan tért engedvén, a' földbirtokosak könnyebben vég romláshoz juthassanak: vélvén, hogy a' váltótörvény hitelt szerez, 's igy majd egész Európa számunkra hitelintézet leend. Azonban azon kevés jó mellett, mit eddig a' váltótörvény előidéze, nagyobb tér nyilt a' csalásnak 's tágasb mező az uzsoráskodásnak. Ez pedig nem is fog máskép lenni mindaddig, míg a' hitel-vevő magányosakra szorul kölcsönpénzért, míg ő biztos hypothekára országos hitelintézetben, s o h a fel nem mondandó három, vagy 4 percentes kölcsönt nem kaphat. Azon kell tehát törekedni hitelintézetink létesitésében, hogy kivált nagyobb summákat, senki mástól ne vegyen, mint a' hazai hitelintézettől: vagy legalább ha itt keres, annyit mennyit kiván és hypotekája megbir, mindig készen találhasson. Mi azon előnyök következtiben, mellyeket egy jól rendezett hazai intézet nyujthat, igen könnyen eszközölhető: mert magányos pénzbirtokosak az adósra nézve pénzeiket olly kedvezőleg nem kezelhetik, mint egy hitelintézet. A' magányosak kölcsönadásit elkerülhetlenül a' felmondás joga terheli 's ezzel az örök pörlekedés, ezenkivül ezek az adósságtörlesztési munkákat felvállalni igen ritkán vagy sohasem fogják, 's igy az adós sem annuitások sem tőkéből lehuzások, sem a' kialkudottnál nagyobb kamat-fizetések által terhétől nem szabadulhat: sőt a' véletlen felmondás, bár kamatit mindig pontosan fizetni tudja is, gyakran olly zavarba hozza, hogy csupán és csak egyedül e' miatt kényteleu tönkre jutni. Mivel ha le nem fizetheti a' felmondott tőkét, jószágát csuf áron kobozzák el: hogy ettől meneküljön, megint magányosakhoz szorul pénzért, mert hitelintézet nincs, 's igy magányosaktól vett kölcsön mellett, a' váltótörvények szigorusága következtében a' koldusbot elkerülhetlen, holott ha hitelintézet van, 's a' kölcsönvevő a' kamatokat fizetheti, ezt nemcsak egészen mellőzheti, sőt annuitások utján 20, 30, vagy 40 esztendő alatt minden terhétül ugy szabadulhat, hogy azt meg sem érzi: ha pedig már kamatit sem fizetheti, még ekkor sem károsul annyira hitelintézetek mellett, mivel jószágainak eladásából több pénzt vevén be, mint mit annak jövedelme föltételez, legtöbbnyire marad még valamije, mikor elkobozás utján talán még terhét sem birja kifizetni. —

A' felmondás a' legnagyobb terhek egyike a' kötelezvényesre nézve, főleg olly álnok hitelezők ellenében, kik kilesik az időt, midőn az adós nem fizethet, midőn talán háza elégett, v. gabnáját a' jég elverte, v. marháji eldöglöttek 'stb. ekkor felmondják a' tőkét, hogy ujabb és jutalmazóbb szerződésre léphessenek, kelepczébe keritik a' szorult embert, ezerféle csalfasággal földet, marhát, bort, buzát 'stb. adatnak magoknak az adóssági szerződésen kivül, vagy illyeneket drága áron készpénz helyett tolnak nyakukra. És ha valaki illy, v. ehez hasonló terhek mellett kölcsönt magányosaktól veszen, oka más nem lehet mint az, hogy hitelintézet nincsen; mert ez addig, mig az adós kamatit fizetheti, a' kölcsönt föl nem mondja, nem levén érdekében hogy adósakat cserélgessen, sem hogy csalásra terjesztgesse hálóját, sőt egy jó hitelintézet elfogad akármi terjedelmes törlesztési vállalatot ingyen 's minden fizetés nélkül, mit magányosak nem tehetnek, részint mivel az illyetén pénzkezelést nem értik, részint mivel azzal vesződni nem akarnak; részint mivel a' személyek halandók levén, a' pénzbirtokosak minduntalan változnak 's pénzeiket máskép kezelni ohajtván, a' felmondás jogáról le nem mondhatnak, és a' törlesztést semmi árért nem vállalhatják el. Ellenben egy jó hitelintézet, még nem is kivánja, hogy az adósság egyszerre visszafizettessék, hanem hogy az hosszabb vagy rövidebb idő alatt egészen a' hitelezvényes akaratja szerint lassankint szüntettessék meg. Mivel egy hitelintézetnek, a' pénzkezelésből némelly csekély jövedelme levén — mint látni fogjuk — mentül több a' kezelendő pénz 's hosszabbak a' kezelés évei, annál nagyobbak az intézet hasznai is. Ezen hasznok erednek

1. A' leszámitolásból (disconto) mellyből áll, hogy a' hitelintézet biztos adós- vagy váltóleveleket, mielőtt idejök lejárt, kifizet, annak hátralevő időre járó kamatját egy fokkal magasabban számitva, magánál fogván.

Ha a' leszámitolás egy év alatti időre teendő: az igen könnyü szerrel eszközölhető, p. o. ha 100 ezer forint volna sz. Györgynapon felveendő, én pedig azt előtte való sz. Mihály napján 's igy félesztendővel korábban kivánnám felvenni, ha a' kamatláb 6 percent, 100 ezer forintnak félévi kamatját lehuzván, fizet a' hitelintézet 100000 — 3000 = 97000 forintot. De ha több évre terjedő leszámitolás szükséges, az a' számvetésben nagyobb járatosságot kiván: példaul ha a' fenirt 100 ezer ftot 5 év mulva fognák szerződés szerint lefizetni, de nekem ma volna pénzre szükségem, bemutatom az adóslevelet, (mellynek különben tökéletes és kielégitő hypothekája van) a' hitelintézetnek, és mivel ez 6%tel számitol (discontiroz), fog az intézet ezen levélre nekem kiadni *)

$$p = \frac{100000}{1{,}06^5} = \cdots\cdots 74725 \text{ ft. } 80 \text{ den.}$$

*) Nevezvén a' bemutatott tőkét P.; a' kifizetendő összeget p.; az évek számát n.; a' kamatlábat ε.;

$p = \frac{P}{(1+\varepsilon)^n}$ félévi kamatozással $p = \frac{P}{(1+\frac{1}{2}\varepsilon)^{2n}}$

azaz a' hitelbank nem várakoztat hanem egyszerre fizet de 100 ezer ft. helyett csak 74,725 ft. 80 d. pénztad. egyébaránt feltevén azt, hogy a' kötelező levélben 5% kamat feltételeztetik, mit az adós fizetni köteles, ha a' leszámitolás ezzel történt volna, kell vala fizetni a' hitelintézetnek

$$p = \frac{100000}{1{,}05^5} = \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad . \quad 76569 \text{ f. } 10 \text{ pénz}$$

6%tel leszámitolva mint fen . . 74725 f. 80 p.

a' bank nyereménye . . 1844 f 30 p.

ez ugyan nem valami busás nyereség, 's ezért semmi tőzsér a' fenirt 100 ezer forintos kötelezvényt 5 évvel korábban ki nem fizetné, de a' nemzeti hitelintézet nem tőzsérbank, hogy pénzzel nyerészkedjék, hanem hogy a' haza polgárait segitse, 's a' tőzsérek zsarnokságától fölmentse 's ügyét előmozditsa.

2) A' felszámitolásból (esconto) ez abból áll hogy az elmaradott kamatfizetések később is bevétetnek; hozzáadva egy fokkal magasabb kamattal, a'fizetés idejéig járandó pénzmennyiséget, melly minekutána szint olly kedvezés levén, mint a' leszámitolás, méltán egy fokkal magasabb kamattal történhetik: azon egyszerű okból is, hogy nemileg serkentessenek az adósok a' kamatoknak pontos befizetésére. És minekutána az illyetén felszámitolásokban a' hitelintézetnek némi haszna van; látni való, hogy a' fizetések későbbi beérkezése miatt panaszokat nem emel 's az adóst nem zaklatja; ha egyébaránt a'hypotheka biztos és rendületlen. Ez megint olly jótékonysága a' hitelintézetnek, mellyel magányos pénzbirtokos az adóst soha meg nem vigasztalhatja.Kétféle a'felszámitolás egyik az egyszerre lefizetendő tőkének felszámitolása, másik az évenkint fizetendő kamatoké.

a) Ha a' tőke le nem fizettetik a' kiszabott időre, annak minden esetre kamatja jár, mi ha egy év alatt megtörténik 's a' kamatláb ismeretes, kiszámitni igen könnyü; ellenben ha a' fizetés több évvel később esik, minthogy a' kamat mindig a' hitelezőt, 's nem hitelezvényest illeti, a' lefizetendő kamat is ujabb tőkéül tekintendő, és igy a' le nem fizetett pénznek kamatja és kamatok kamatja számitandó, még pedig egy fokkal magasb kamattal: például 100 ezer forint ma lenne lefizetendő, de az adós csak 3 év mulva fizet, kérdés: ha a' kamatláb 6%ra vétetik, mit fog 100 ezer forint helyett 3 év mulva fizetni *)

$P = 100000\ (1+0{,}06)^3 = 119101$ f. 60 pénz

azaz fizet 119101 for. 60 pénzt

b) az évenkint járó kamat le nem fizettetik annak idejében, a' le nem fizetett kamatok nemcsak magok szaporodnak, hanem a' kamatok kamatjai is növekesznek, ha a' kamat első évben bármi későn fizettetik le, a' számvetés igen könnyü, ellenben ha évek folynak el a' lefizetésig, a' számvetésben nagyobb jártasságot kiván. A' kamatláb itt is magasabbra emelendő, egyfelől, mivel különös kedvezvény az, ha az adós nem zaklattatik, kamatit akármikor hozhatja: másfelől,hogy az adós némileg serkentessék a' kamatok pontos fizetésére. Egyébiránt a' hitelbank a' kamatok elmaradásából nehézséget nem formál feltevén azt, hogy a' hypotheka nem ingadoz. Azonban itt némelly formaságok szükségesek, hogy a' hitelbank számvetéseiben ne csalatkozzék.Hiteles irat által ki kell az adósnak nyilatkoztatni, hogy ő a' kiszabott időre nem fizet, azon okból, hogy a' hitelintézet a' hypothekát nagyobb figyelemben tarthassa, 's ha szükségesnek látandja, azt elfoglalás alá vehesse. De ha a' hypotheka nem ingadoz is, a' fizetés sok időre nem halasztható, ez legföljebb 3 évet tehet, akkor, ha már a' hitelintézet erős lábon áll: kezdetben pedig ez alig tehet többet egy évnél. Például, felvettem a' nemzeti hitelbanktól kölcsön 100 ezer forintot $\eta = 5\% = 0{,}05$ kamattal, 's igy az évi kamat k=5000 frt. Kérdés: ha 6 esztendőig semmi kamatot nem fizettem, mivel tartozom jelenleg a' banknak? Mivel a' felszámitolás pctje egy fokkal magasb a' kialkudott kamat pctjénél $\varepsilon = 6\% = 0{,}06$, 's igy, ha félévi kamatozással tartozom, kell fizetnem **)

$$K = \frac{5000}{0{,}06}\left[\frac{(1+0{,}06)^{2\cdot 6} - 1}{1+0{,}06}\right] = 38328 \text{ frt. } 50 \text{ p.}$$

azaz: fizetek 6 esztendő mulva 38328 ft. 50 pénzt.

*) $P = p\,(1+\varepsilon)^n$ és félévenkint kamatozva

$$P = p\left(1+\frac{\varepsilon}{2}\right)^{2n}$$

**) $K = \frac{k}{\varepsilon}\left[(1+\varepsilon)^n - 1\right]$ és félévi kamatozással

$$K = \frac{k}{\varepsilon}\left[\frac{\left(1+\frac{\varepsilon}{2}\right)^{2n} - 1}{1+\frac{\varepsilon}{4}}\right]$$

Ha a' felszámitolás a' kialkudott kamatláb szerint tétetik, akkor a' hitelintézet mit sem nyer, csak tulajdon pénzét kapja vissza kamatostul, és fizet az adós

$$K = \frac{5000}{0{,}05}\left[\frac{(1+0{,}05^{2\cdot 6} - 1}{1+0{,}05}\right] = \quad . \quad 34063 \text{ f. } 60 \text{ p.}$$

egy fokkal magasb kamattal mint fen . 38328 f. 50 p.

az intézet nyereménye . 4264 f. 90 p.

azaz: a' felszámitolásból a' hitelintézet nyeresége 4264 frt 90 pénz. Mellyből látni való, hogy nincsen oka a' hitelintézetnek, ha egyébiránt a' hypotheka rendületlen, az adóst zaklatni, kivált ha történetesen őt szerencsétlenség is érte a' nélkül, hogy hypothekáját a' szerencsétlenség is elnyelte volna. Csak könnyelmüleg tartozásáról ne felejtkezzék. Ez megint olly kedvezés a' hitelezvényesre nézve, mellyet semmi magányos pénzbirtokos nyujtani nem képes; vagy ha megteszi,magát ugyancsak jól megfizetteti az egy fokkal magasb kamattal meg nem elégedvén. (Folyt. köv.)

Fejérvári közlés. A' közelebb mult országgyülés utáni napokban, bizonyos uri háznál többen együttlevén többféle politikai dolgokrul beszélgettünk; nevezetes volt egy tapasztalásban megőszült öreg urnak illyforma fölszólalása: „Bár tavaly oszlatta volna el ő fölsége az országgyülést, igy kevesebb lett volna a' költség, mert a' legszükségesbet elhanyagolták: mult 1843-ban széllyelküldözött k. k. levélből kitetszik, hogy azért hitta Pozsonyba az ország Rdeit föls. királyunk, hogy az ország föntartásáról 's annak üdvéről tanácskozzanak: az elsőt, a' legszükségesebbet továbbra halasztották, — de látjuk is a' következést. Uraim! szóljunk az ország föntartásáról. Délfelől van egy kis bástyánk — Szervia, keletéjszakról semmi sincs (vajjon nem kerül é még elő e' részről a' magyarokra olly siralmas 16d. század) —oda Lengyelország— nyugat felől most nem félhetünk. —

Ezen rövid előadásból — folytatá az öreg ur, — láthatják az urak, milly szükséges lett volna elsöben is a' föntartásról tanácskozni. Példát adnak némileg városink,hol önként polg. őrsereg támadt, naponként szaporodik, fegyverben gyakorolja magát 's fönáll minden más segedelem nélkül. Igy kellene tenni a' nemességnek is, nemzeti őrsereget kellene fölállitani, majd igy lenne subsidium is, mellyből a' nemesi adó kikerülne. Ezen beszédre közülünk egyik hallgató megjegyzé, mikép mai időben a' nemesi fölkeléstől idegenkednek, mert tapasztalás tanusitotta, hogy Győr alatt sem volt semmi haszna," mire az öreg ur válaszul adá: „igen is nem volt haszna, mert a' nemesség gyakorlatlan volt, azt pedig nem hihetem, hogy ettül a' kormány idegen, hát b. e. Mária Therézia föls. királynénkat nem nemesi fölkelés segitette é ki egyik a' veszedelemből? tudjuk a' historiából, mit tett valaha a' magyar vitézség — most hamu alatt a' régi tüz csak pislog, ezt kellene a' nemzeti őrsereg által föléleszteni,mert nem hihetni, hogy a' világ mindig olly csendes legyen — néha a' falusi főbirónak jobb föltalálása van mint a' vármegyei főbirónak. Én — mond ő — 1842ik év utóján irtam a' Jelenkor szerkesztőjének egy kis előadást, kértem hogy lapjaiba iktassa, de nem tudni mi okon, nem tette, hanem nevemet tudni kivánta,mert nevem helyett,mellyet fitogatni nem akartam V. N. Met irtam. Erre kértük őt hogy ezen előadását mutassa nekünk is. — „Szivesen monda ő, 's az iratot másnap átadá, mellyben annak eleje a' tótokrul 's illyrekről szólván az ide vonatkozó jegyzetek ekképen vagynak:

Az ország hasonló egy nagy kerthez, mellyben a' tulajdonos a' fő kertész; gondos levén, azt mindenkép szépiti, gyarapitja, a' vadfákba szelidebb gyümölcsfaágakat oltogat, ugy de valamint a'kertnek, hogy ezt tenni lehessen, jó keritésének, ugy az országnak is, mielőtt fölvirágoztatásárul gondoskodnánk, föntartására nézve jó intézeteinek kell lenni.

Már nem messze kell lenni azon időnek, mellyben az ország Rdei főképen az ország föntartásáról fognak tanácskozni. Közös erővel szerezvén az országot, egymásnak lekötelezettei vagyunk. Nem ugy van most mint 1797ki nemesi fölkeléskor — kik közt magam is fegyverviselő voltam; félévig együttlevén idő volt magunkat gyakorlani, az akkori hadifogásokat megtanulni, végre összegyülvén Szombathely alatt táboroztunk, hol is akkori uralkodó fejedelmünk 's más idegen nemzetbeliek is meglátogatván bennünket a' hozzáértők hadi jártasságunkkal igen megelégedtek, hirünk a' franeziákhoz is elterjedvén békeség lett: széjjeloszolván azonban, annyira összeszoktunk 's barátkoztunk, hogy egymástól zokogva bucsuztunk el. De azután következett időkben a' megokosodott franczia nem várta be a' nemesi fölkelés elkészültségét, sietve nyomult az ország belsejébe: 1809ki fölkeléskor készületlen kellett ellenség elibe állani, némelly vármegyék a' győri ütközetre el sem érkezhettek. Már most ideje a' nemzetőrsereg fölállitásának a' nemességből; a' nemes született katona, az ollyannak, kinek eleji is kitünők voltak az országban, nem kell sem sorshuzás, sem más erőszak, ujjal kell rá mutatni,'s kész a' menetelre (?) Úgy is megszaporodván a' nemesség, nem jár mindenkinek hivatal, otthon tekereg, van több ollyan is, ki henyeségében erkölcstelenségre is vetemül. Oh pedig az igaz magyarnak igaz a' lelke is! kedves atyámfiai! nem ékesen de tapasztalásom szerint irtam.

Eddig az irat szavai. Ezen egyszerű igénytelen de mély fontosságu szavakat hirlap utján közzé teszi Tihamér.

(Journalistáinknak pro memoria.) „Pesten van egy utcza," igy kezdé a' Pesti Hirlap 1842ik évi 132 számában a' fővárosi ujdonságok irója czikkét, „az utczában egy kétemeletes ház, a' második emeletben egy leányintézet" 'sat. hihetőleg akaratlanul jelt adva egy ármányszülte szemtelen pletykának elterjedésére melly azonnal hirlapokban's hirlapokon kivül szóba hozva,országunk határait bejárá, örvényébe sodorván nemcsak az érintett leányintézetet, hanem egyedeket is, kik vele legkisebb érintkezésben nem voltak; kik ennélfogva magok a' mendemonda keletkezésén legnagyobb mértékben elcsudálkoztak. A' dolog oda jutott, hogy végre a' hatóságnak belé kellett avatkozni, büntetni az ármányosakat 's eszközeiket, elégtételt adni az ártatlanul rágalmazott nevelőnőnek,mint ez az 1843 évi Jelenkor 16 számának budapesti naplójában hiven meg van irva. De ezzel a' szomorujátéknak, mellynek czime „ármány és journalistikai könnyelmüség" még vége nem lön. A' leány a' legkényesebb kincs atyja házánál 's ki korholhatja érte hogy ő ezt az igazságosan vagy igazságtalanul elhiresztelt intézetbe küldeni fél? És ime uraim, Pesten még mindig van egy utcza 's ezen utczában egy kétemeletü ház, de ezen második emeletben nincs leányintézet többé, hanem ez intézet üres szobáiban egy ármány 's hirlapi könyelmüség által tönkre tett nevelőné ül biróilag lefoglalt butorai közt 's mellette siránkozva egyetlen magzatja egy ártatlan kis leány.E' volt nevelőnőnek elhagyott, kétségbeesett állapotja, ha még lehetne valaki, a'ki azt szóba hozhatná,legkétségtelenebb tanuja ártatlanságának, 's rajta még sem könyörül sem ég, sem föld, mert azok, a' kik tönkre tették, akaratban és tehetségben szükölködnek,a' kik pedig ok nélkül a' pletykába belé sodortattak, szépen köszönik, hogy még annak költségeit is fizessék.

És ez a' szomorujáték vége. Kezdő journalista, ki hivatásodnak tartod a' sötétben patvarkodó bünt a' nyilvánvalóság szövétnekével szem elibe állitani, mielőtt tollhoz nyulnál, látogasd meg Pesten az érintett utczát, ezen utczában a' kétemeletes házat, ezen házban a' pusztán álló nevelőintézet szobáit, 's ezen szobákban a' halavány kétségbeesett nevelőnőt és siránkozó gyermekét, 's itt, annyi nyomor előtt, tedd le esküdet, miszerint könnyelmüleg soha czikket nem irsz, csakhogy szerződésed szerint a' papiros beteljék 's a' jó szándék és czél mellett egyszersmind a' dolog lehető következéseit is érett fontolóra veszed, ámbár ez némelly böven irkáló és szónokló hazaboldogitóink legcsekélyebb gondja. Pályád ifju! több ember- 's világismeretet követel mint a' mennyivel birsz 's a' mennyit hires journalistikánk részint eddigelé bizonyitott, a' társaságban pedig olly viszonyok is léteznek, mellyeken,ha rosz akarat vagy oktalanság által megzavartatnak, az állodalom egész mindenhatósága többé segiteni nem képes. Máskép cselekedve, tenmagadnak tulajdonitsd, ha pályádon áldás helyett embernyomort terjesztesz, melly minte' gyászeset okozóin, ha előbb nem, végórádban rémkép álland ágyad mellett homlokodra halálveritéket sajtolván. F.

Lapszemelvény. Midőn valamelly nemzetnél a' szellemi erő 's értelmiség ugyszólván öszpontosul arra, hogy a' közügyek menetét folyton figyelemmel kisérje 's azok fejletét eszközölje;akkor olly roppant számmal tünnek föl minden részről az érdekesnél érdekesb események, miszerint nem kis munkába kerül az összefüggés lánczszemeit mindenütt föllelni, 's egymással kapcsolatba hozni, 's majd lehetlen, mindenesetre egyes erőt haladó föladat minden egyes, egyébiránt közérdekü jelenetet azon kiterjedésben, 's olly részletességben tárgyalni, millyent akár a' külön tárgyak fontossága, akár az egésznek közvetett érdeke javasolnának.A'milly örvendetes a' dolgok ez állása a' nemzet minden egyes tagjára nézve, mennyiben kiki szemlélője levén a' naponkinti haladásnak, élénken osztozik a' közjóllét szilárdulása fölötti közörömben; ép olly szoros köteles-

sége azoknak, kik bármi tekintetben a' nemzeti mozgalmak organumai, hol csak lehet, minél nagyobb mértékben, lehetőleg tisztán kiemelni mindazt, mi a' nemzet figyelmére méltónak találtatik, 's ollyatén sorozatban tüntetni föl, melly mind a' szemlélők részéről minél több fáradalom 's kutatásnak vegye elejét, mind a' külön igényeknek, mennyiben azok a'közjó főfő parancs-szózatával egyeztethetők, kivánt arányban megfeleljen. E' szempontból tekintve hazai mozgalminkat, uj rovatot nyitunk lapunkban, melly némileg leltárul szolgáljon azon apróbb napi eseményeknek, mellyek itt ott föltünedeznek, 's kisebb érdekűek, hogy sem teendőink roppant halmaza mellett jelenleg egyenkint véve terjedelmesen tárgyaltathatnának, 's ismét nagyobb jelentékűek, hogysem honi érdekeink koczkáztatása vagy némi rövidsége nélkül őket figyelmen kivül lehetne hagyni. Általjában jelen rovatunkra nézve azok kivánunk lenni, mi saját körében a' tengerparti csendes munkásságu halász, ki viharos éj után egyenkint fogja ki a' zajló hultámtorlatból mind azt, mi a' k ü z d ő elemek által fölszinre hajtatva bármi tekintetben hasznosnak mutatkozik; igaz hogy a' kopárszirtek e' mogorva fia jobban örvend, ha ollykor gazdag kelmék vagy más nagyobb becsü czikk jutott birtokába, mint ha az egész fogat nem több holmi deszka- 's töredezett fadaraboknál; de ő ezt is gondosan összeszedi, 's kitudja, vajjon nem e' csekély értékü szerzeményből készül é a' ladik, mellyen veszélyben forgó embertársai szabadulását eszközlendi? — Azon fölül tehát hogy e' rovatunkkal hasznosan mulattatni szándékozunk, azon czélt is tüzzük ki magunknak, miszerint főbb teendőink elrendezendése után, ha t. i. majd a' részletességek kora bekövetkezik, némi elődolgozatot nyujthassunk azoknak, kik e' hon ügyeinek további alakitása 's intézésére megbizva leendnek. Lapszemelvénynek nevezzük e' rovatot, mivel természetesen átböngészve a' külön tartalmu és szinezetü lapokat, k i s z e m e l n i ügyekezünk mindazt, mit e' rovatba tartozónak itélendünk; egyébiránt e' czimirat nem zárja ki olly tárgyak fölvételét, mellyek tán más uton jutandnak tudomásunkra, de azért méltó helyet foglalandnak e' hasábokon. 'S most fogjunk a' szemeléshez 's kezdjük el e' rovatot olly tárgy megpenditésével, mellyet örömmel hall minden igaz magyar, azok pedig kiknek kebelhurjain hasonlók olvasásánál rokon hangok vonulnak át, fölkeltve öntetteik nagyszerü tudata által, önmagokat lássák e' visszavetett sugarakban letükrözve jusson eszökbe, miszerint ha ollykor a'legnagyobbak is félre ismértetnek vagy eléggé nem méltányoltatnak kortársaik által, azért emlékök ki nem hal, mert az általok elhintett magvak lassan ugyan de egyre erősbülve gyökereznek a'történetek hü terein, 's a' részrehajlást nem ismerő idő által előbb utóbb föl fognak virágozni's gyümölcsökké érlődni, gyümölcsökké, miket midőn az utódok kéjérzet közt élveznek, hálás szivvel mondanak áldást azok hamvaira, kik felejtve önmagukat, felejtve a' pillanat mulékony igényeit, tettek 's hatottak erejük szakadtaig, nem ismérve más czélt pályájokon a' haza biztos alapra helyzett jövő nagyságánál, 's nem keresve más jutalmat, mint melyet a' honpolgári kötelesség betöltésének tudata nyujtani szokott. —

Tolnai F e s t e t i c s G y ö r g y a' keszthelyi Georgikon alapitója egy azon kevesek közül, kik polgári pályájok folytán teljesülve látták legszebb reményiket, a' nélkül hogy az élet keserü ürömcseppeit kellene izlelniök, olly körülmény, melly nagy férfiak életében nem tekinthető egészen egyedi fölfogás és e' szerint intézett cselekvésmód eredményeül, hanem nagy részt kor 's belviszonyok után magyarázandó. A' gazdaképző intézet Keszthelyen ma is fönáll 's pedig olly belszerkezettel, melly eléggé tanusitja, mennyire kedves eszméje lehetett a' nagy férfiunak hasonló intézetnek hazánkbani fölállitása. Sokat kellett a' boldogultnak e' nagy eszmével foglalkodnia 's itélve az eredvény után, ránk nézve nemzeti kincs lenne ismérni az elveket, mellyek indokul, tudni a' nézeteket, mellyek irányul szolgáltak az eszme létesitésénél. Ohajtható volna pedig ez annyival inkább, mivel közösen érzett hiány honunkban olly adatok nem léte, mellyek a' nemzet-élet történeti összeállitására az első anyagot szolgáltathatnák; mig mi más nemzetek példájára nem ügyekezünk azon kicsit is, mi a' magyarnak közkincseül tekinthető, összegyüjteni, 's ez által lassanként előkészületeket tenni nemzeti létünk eredete, fejlődése 's jelen állapotja szóval nemzettörténetünk alapitása iránt, addig az olly fönnenhirdetett intelligentia alig leend több, fölületes, iránynélküli ide oda kapkodás bizonytalan nyilatkozatinál, melly elég arra, hogy önámitás közepett hirdessük nagyságunk 's óriási haladásunkat, ha aztán tőszomszédink ellenkezőt látnak is; és e' zaj nem egyéb a'hajdankor hadkiáltásánál, melly arra szolgált, hogy rémülésbe hozva az ellent, elfödje előle a' sereg gyöngeségét.

Ha tán kérdezné valaki: miért épen itt 's ez alkalommal teszünk a' halhatlan hazafiról említést? annak egész szivességgel felelnők, miszerint e' tárgyra eszmetársulat utján jutánk. Ki nem hallott Pestalozziról a' nevelés uj rendszerének alapitójáról? ennyi 's tán több volt a' nevelés ügyére nézve Fellenberg, ki nov. 20 's 21ke közt hazája 's az emberiség kipótolhatlan veszteségire meghalt. Ezen Fellenberggel, kinek saját költségin fölállitott nevelő 's tanintézetei mintaul szolgáltak nemcsak Europa, de Amerika 's egyéb világrészek hasonló intézkedésinél; — kitől a' világ első fejdelmei 's leghiresb kormányférfiai hallgaták vagy tanulák az uralkodás, népkormány és nemzetjóllét elveit; ki egy maga többet tőn hazája erkölcsi és szellemi emelésire, mint tán valamenynyinek ugyane' czélra intézett törekvései együttvéve — ezen Fellenberggel Festetics György jó idöig levelezett, 's e' levelek mint értesültünk, az elhunyt schweizi hátrahagyott irományi közt maiglan megvannak! Jelen sorok által főleg oda czéloztunk, hogy a' hazafiak figyelmét általjában, de különösen a' minden szépért jóért buzgó ns. gróf, a' keszthelyi intézet nagy alapitójának hő keblü örököse részvétét e' tárgy iránt fö ébresszük; mert meg vagyunk győződve, miként e'levelek akár történeti adalék gyanánt t e k i n t v e, akár pedig az elhanyagolt hazai nevelésügy körül bekövetkező munkálatok segédforrásaként használva mondhatlan nyereség lenne nemzeti haladásunk nagy munkájánál, melly fölött ép ugy elmondhatjuk, mint Fellenberg egykor hazája rongált állapotja fölött elmondá: czélszerü nevelés az egyetlen eszköz, mellynek kellő használata bennünket a' kor egyre sulyosbuló bajai ellen tartósan biztosithat. Mi egyéb az élet egy megfejtendő kérdésnél? kiált föl egyik erdélyi hazánkfia igazolva a',kérdéses' modort, mellyben „nőképző" müveit szerkeszté, 's igaza van, mert minél mélyebben hatunk, annál inkább meggyőződünk, miként sok, szerfölött sok az, mi mindenütt kérdés alakban áll előttünk fölhiva a' szellem és ész minden erőit 's feleletet várva az embertől. Minél kevésbbé vannak kifejtve értelmi tehetségink, annál nehezebb kielégitő okát lelni a' körünkbe eső tüneményeknek, más részt meg a' tudni kivánás annál könnyebben kihagyja magát elégittetni rövid de első pillanatra természetesnek mutatkozó magyarázat és fölvilágositás által. A' gyermekvilág szük határu látkörén másképp állnak a' tünemények, mint a' szüntelen magasbra emelkedő férfiu lelki szemei előtt; mint anyagiakban 's érzéki benyomásoknál első pillanatra csak a' fővonalokat vesszük észre 's aztán kezdünk megkülönböztetni árnyéklatokat 's egyéb kevesbbé fölötlő tulajdonságokat; aztán gondolunk ok 's okozat, 's a' kettő közti kapcsolatra, 's elvégre innen emelkedünk az okerők szabályszerinti működésének vizsgálatáig: szinte azonképen történik ez velünk az erkölcsiekre nézve, hol lassanként emelkedünk az érzelmek honából azon magasb körök felé, mellyeket az ész 's értelem világa tárnak fel törekvő szellemünk előtt. Mi természetesb ennélfogva, mint a' szükséges ismeretek közlésére olly utat keresni, melly a' képezendő egyed kora 's fölfogásához illő arányt tart 's lehető legtöbb sikert biztosit. Gyermekek, az ifjuság zsengéje, meg a' nők általjában, azok résziről, kik a'polgári társaság e'reménysarjadéki nevelésére vannak megbizva, olly eljárást tesznek szükségessé, melly lehetővé tegye azon igények teljesülését, mik a' társaslét ez életdús elemeivel összecsatoltatvák; oktatás és nevelés két különböző eszköz e' nagyszerü föladat megoldására, 's hol e' kettő szerencsésen egyesül, 's egymást elősegitve alkalmaztatik, ott a' haza jövője fölött aggódni nincsen ok. Nálunk a'nőnevelés ügye korán sincs még azon mértékben méltányolva, mint azt az emberiség iránti tekintetek, de főleg hazánk ingékony állapotja, parancsolva kivánják, 's ha valahol, e' tekintetben igen magasra feszülvék várakozásink, mellyek betöltését azoktól reméllük, kik előbb utóbb ez életérdekü ügy elintézésére megbizva leendnek; addig részünkre nem marad más fön, mint minden kitelhető módon járulni egyedi tehetségink szerint a'nagy munka előkészitéséhez, más részben meg hálás szivvel fogadni azt, mit e'téren egyesek buzgósága 's honszeretete hoz létre. Vannak e' hazában koszorús férfiak, kik szóval tettel buzgódtak ez ügy mellett, 's kikre eddig is száz meg száz jó szüle esd áldást; ámde azért még irodalmi tekintetben is fölötte sok van hátra, 's igy nem lehet hazafiui öröm nélkül találkoznunk azokkal, kik e' kevéssé munkált földet fáradhatlan buzgalommal mivelik, 's gazdagitják hazájokat ott, hol annak erre legnagyobb szüksége van. Kettős polgári jutalom illetné azt, ki körülményink közt erőit a' nevelési ügynek szenteli, mert ez nem csupán honfiui kötelességet tanusit polgártársai bajainak enyhitése körül, hanem homlokán hordozza a' férfias lemondás és igénytelen hazafiság nyilatkozványát, mert olly munkában fáradoz, melly noha nemzetére áldást idéz, legföljebb is némi megismerésre számithat, illő méltánylatra érdemlett jutalomra honfitársai közt — nem! 'S e' meleg nyilatkozatunk után, melly szivből jő, és szivhez kivánna hatni, örömérzet közt irjuk ide erdélyi rokonunk legujabban megjelent 's többi közt Heckenast G—nál is kapható müvének czimét, melly már magában elég erővel bir arra, hogy minden müveltebb magyar anya által megszereztessék. „Nőképző" irta ifj. Farkas Dániel ns. alsó-fejéri törv.iktató. Az egész munka két nagy szakaszra osztatik, mellyek elsője az ész-másik a' szivmiveltséget tárgyazandja. — Wildner Ign. ki főleg váltótörvénykönyvünk készitésénél mutatott buzgalmaért 1840ki orsz.gyülésünkön honfiusittatott — Barsvármegyében tölgy-erdőket vett haszonbérbe, 's Kosztolánybanfölállitott nagyszerü butorgyárából a'haza külön tájait nem sokára legszebb, 's mi főtekintetet érdemel, tartós, 's még is az eddigihez képest szerfölött olcsón butorneműekkel, különösen pedig talajlapokkal (Parquetten) látandja el. A'gyármüvek czélszerüségéről kezeskedik a' gyár belszerkezete, mellynek gépei ismert hirü bécsi erőmügyárból kerültek. — Honigberger József mult hó 22kén érkezett vissza 15 hónapi távollét után családja körébe Brassóba; ő testvére azon Honigbergernek, ki Lahoreban, főleg az utóbbi politikai zavarok közt olly jelentékes szerepet játszék. Keletindiából Egyptuson 's Görögországon át 5 hónap alatt ért haza Erdélybe, 's a' Siebenbürger Wochenblattnak igéretet tön, miszerint mindazt, mit e' látogatási utazás alatt közérdekü látott's tapasztalt, az emlitett lapban közlendi. (Folyt. köv.)

Veröczemegyei közgyülés. Eszék oct. végin. Főkormányzónk mult hó végén megyénkbe érkezett, azt kerületenkint megvizsgálandó. Oct. 1jére rendkivüli közgyülés lön hirdetve, és összejött számos rend kiváncsiságból, de a' gyülés semmi különös tárgygyal nem foglalkozott, a' napi renden levő országgyülési adatokat taglalván, mellyek eredvényit alább adjuk. Nem lesz érdektelen egy napi anecdotát ide sorolni. A' kerületek vizsgálata közben oct 4kén a' diakovári járásra került a' sor, hol az illető főbiró népszerü ünnepéllyel fogadá ő méltóságát, rendelést előre tevén, hogy a' közben eső vukai állomáson az ottani lakoság ünnepélyes öltönyben 's 6. lyány szokott selyem mezben várja a'főkormányzót, 's tartományi anyanyelvén üdvözölje: midőn azonban oct. 4.mintegy déltájban(mert reggel még jegyzőkönyvhitelesités tartatott) Eszékről előre rándulna, jól rendezett szertartását megtekintendő, megdöbbenve veszi észre, hogy a' lyányok szokott selyem nyakkendő 's vállfüzér és zöld selyem köczöle helyett csinosan ugyan 's tiszta fejérbe öltözve készen vannak, de a' selyem mez hiányzik, a' férfiak pedig mind ócska szürkankóba burkoltan, ó kalapokban várják főispánjokat, sőt a'lyányoknál még szokott tartományi ékszereik (lyuggatott, selyemsinóron függő aranyok) is egészen hiányzanak, a' falubirót kérdőre vonta, de ez veritéktől izzadt homlokát törölgetvén igy felelt: Uram! megengedjen, de selyem ruha 's aranyok most az egyszer lehetlen tárgyak, mennyi az adó! hátha még főispánunk látná az aranyokat, a' selyemruhát, tudja isten, mennyi uj adót nem nyomnának amugy is terhelt vállainkra — nem lehet — nem lehet — az idő szüke sürgetvén alig tudáa'főbiró őket annyira birni, hogy az egyik (cortes házból levő) lyányzó az általa is e' végett szerzett 6 darab aranyat nyakába akasztaná! — A'nem sokára megérkezett főkormányzót a' lyányok négyen tartományi nyelven elszavalt rövid beszéddel üdvözlék, ketteje neki finom len szövetből készült (csenár vagy dizeklia) arany fonallal himzett törülköző kendőt nyujtott át, egyike bokrétával, másika meg egy nagy almával kedveskedett 'sat. A' közgy. országgy. tárgyak folytak. 12 millió kölcsönre, vagy ha ez megbuknék, jövő orsz.gy. 3 millió subsidiumra szavaztunk. Jó rendföntartás fejében városi főfelügyelő kell, de mérsékelt hatalommal. A' polgári képesség a' förendek utólsó javaslata szerint fogadtassék el. A' bányavárosok ügye képviselőink okos önkényére bizatott. A' vucsin-fiumei vonaluvasut pártoltatott, ha t.i. Wallau habzásai közt ez a' selejtekből kivánszoroghatna! az urbéri pöröknél még az uj törvények kelte előtt fölküldött, 's utánok ezekre tett hivatkozással viszszaküldött szabályozási pörökre nézve Verőcze a' beadott sérelemtől elállott. A' kegy. kir. leiratok tudomásul vétettek. — Oct. 21kén kezdődött az évnegyedes közgyülés, melly a' szokott scontróbul állott és semmi közérdekü tárgyat nem foglalt magában — 'sa't.

Szabolcsból. Országgyülés elmultával minden

honfinak, ki átalakulásunk nehéz és hosszu munkájához bármikép járulni kiván, figyelmét mindenek fölött a'megyei életre 's ebben főleg a' választásokra kell fordítania: megyei életre, mert megyei rendszerünk a' kor szükségeihez simitandó alkotványunk sarkköve; választásokra, mert ezeknek egész serge inditványoztatik az ujjá születendő magyar alkotványban a' népnek boldogitó, üdvezitő, istenitő eszközeül meghonosittatni. Ez okból igen kivánatos, miszerint ugy a' megyei tudósitók részletesbben irják le a' megyei eseményeket, mint hogy a' sajtó mezején ezeknek bővebb és szabadabb megvitatása engedtessék meg. — Szabolcsban Erdély kormányzója és szerétve tisztelt főispánunk széki gr. Teleki József ő excja nov. 28ára tüzé ki a' tisztválasztás határidejét, és jó korán nagy mozgalmak indittattak a' tág Szabolcsban és Szabolcsszomszédságában tova kelet felé. Az értelmesb rész ugyan abban állapodék meg, miszerint alkalmas jó tisztviselők fokonként léptessenek elő, 's különösen az önérdektől ment tiszta keblek buzgón ohajták, hogy eddigi példás buzgalmu és széles tudományu első alispánunk helyét a' szinte minden tekintetben minden dicséretben felülálló volt másodalispánunk foglalja el. Ő maga ezen főhivatalra nem vergődött; hanem barátai előtt és nyilványosan oda nyilatkozék, ha őt a' közbizodalom megválasztandja, azt megköszönendi 's buzgalmával meg fogja hálálni, de csábitani, izgatni nem fog, sőt még valamelly pártfőnökkel sem akar kezet fogni. Ámde nem mindnyájan gondolkozának igy a' megyében, és két különben igen tisztelt és érdemes ur vállat vállhoz és erszényt erszényhez vetve's kezet kézzel ragadva meg töménytelen népet gyüjtött összse Szabolcsban és kivüle, 's a' kitüzött határnapon, minden esőzés és végetlen sár daczára is több mint 4000 ember jelent meg székvárosunkban. Mondják, az alföldről 10 ft. volt egy voks fuvarbére, mihez még a' napidijakat és a' sok étel ital árát tudva, elgondolhatni: milly drága a' megyei hivatal, 's mikép fogják azt az utódok érezni negyed és ötöd iziglen is. Elek és Péchy nevét kiáltá sok száz torok. A' piacz jobb oldalát a' ref. templom felől a' veres tollal és sok veres sipkával ékitett tábor foglalá el, mig a' másik fél éjszaki részen vonult el. Egyik táborból tilos vala másikba átmenni, 's midőn azt néhány jobb ember megpróbálá, zavar lön, és katonák száguldoztak elő, kik erős sort formáltak a' két párt között, igy teljes lehetetlenné lön az átmenet. És midőn a' candidatio ki lön mondva, rövid egyezkedés 's commandirozás után azonnal Kállay nevet harsogott a' veres tábor. — Ő excellen.ja szokott tartalomdús beszéddel nyitván meg a' választó k.gyülést fölolvastatá ő fels. a' tisztujitásokra rendet szabó kegy. kir. leiratát, és volt első alispánunk, ki a' megyei szolgálattól mindenek méltó sajnára már régen bucsut kivánt venni, az egész tisztikar nevében a' hivatalt letette, megköszönte. És kezdődék a' szavazatszedés, mellynek csak napszállatkor lön vége, olly eredvénynyel: miszerint a' három jelölt közül Elek Mihály nyert 1855 szavazatot, Kállay Menyhért 2139et és Péchy László 26ot. Késő este ő exlja az erkélyről kijelenté az előbb Kállay most már Péchy nevét kiáltózó népnek, miszerint a' szavazat eredvénye a' fentebb megirt 's e' szerint K. M. első alispán; a' többi pedig holnap leend megválasztandó. Ekkor sok jeles férfiu kérelmet nyujta ő exljához, hogy őket egyetlen hivatalra se méltóztassék kijelölni. Másnap nov. 29én illy eredvénynyel ment véghez az uj tisztikar-választás: 2ik alispánná lett felkiáltással: pécsujfalusi Péchy László. Főjegyző: csomai Bay Fer. volt követünk; alj.: Kausay Kár. és Tatár Ant. Főügyész: Hunyady József, alügy.: Uray Tamás, Gergelyfy János és Komjáthy Pál. Főszbiró dadai járásban Mikecz Ferencz, ki azonban mint közhivataloktól már visszavonult érdemes férfiu a' tisztválasztáson nem levén jelen, még eddig kétséges: ha vajjon fölvállalandja é a' szorultságból ráruházott 's a' készülőben levő erős oppositio ellenében szokottnál terhesebb hivatalt. Alszbirák: Kállay Ubul, Mikecz Pál és Csuha Tamás. Aladósz. Szepsy István. Esküttek: Bodó Ferencz, Fehér Sándor és Jármy József. Csendbiztos: Laskay Péter. Magtári biztos: Kovách Ferencz. Nádudvari jár. főszb. Kállay Jenő volt csanádi követ, kinek honába visszajövetelén méltán örvendhetünk. Alszb. Nagy István, Rázsó Lajos és Pap Antal. Esküttek: Lász. Aloiz, Szunyoghy és Molnár Gedeon. — Bátori járásban főszb. Szilcz Lajos. Alszb. Szabó Albert és Jármy Andr. Aladósz. Szegedy Pál. Esküttek: Szilcz Ferencz, Ujlaky István és Gergelyfy. Magtári biztos: Kövér Miklós. A'kisvárdai járást és az egész tisztikar névsorának kiegészitését máskor, ez ugy is holnap nov. 30kán fog hitet tenni és a' jegyzőkönyv hitelesittetni. Legyen elég végül kijelentem sajnos aggodalmamat megyénk jövendője fölött, melly alkalmasint nem nagyon hasontalan lesz a' szomszéd Szathmáréhoz, a' gyászos meghasonlás magvai mélyen el levén vettetve. E.

Spanyolország.

Madridi lapok telvék a' Narvaez által rendezett bálünnepély dicsőitésével; mellyre 1500 személy volt hivatalos. A' királyné Narvaezzel járta az első rigodont az anyja Bresson gróffal, Rianzares hg pedig don Francisco de Paula infans lyányai egyikével. Ugyanezt ismételni volt szerencsés a' királynővel a' később megjelent angol követ is. A' polka Madridban ugy látszik még egészen uj; mert a'királyné szerfölött ohajtá látni, mire néhány hölgy el is járta azt. Ő fels. reggeli 4 órakor hagyák el a' tánczteremet. Ünnepély estéjén Narvaez néhány szomszéd épületet megmotoztatott, mert hirül vevé, hogy egyikbe azok közül gyuszereket halmaztak, miket mulatság ideje alatt szándékoznának fellobbantani; azonban mi sem történt. Congressusban a' reformi viták nagyon csöndesek voltak, nem csuda, hisz követurak álmosak valának; csak a' határzat méltó említésre, melly igy hangzik: A'senatorok számát nem határozzák meg; kineveztetésök a' királyt illeti; kineveztetési képességet 30 ezer real évi jövedelem ad. Egyébiránt a' spanyol eseményekről még semmi bizonyost nem tudhatni. Bayonnei nov. 24d. kelt hirek szerint Zurbano sógora és 23 éves fija a' kir. csapatok kezébe esett 's Logronyóban foglyokul őriztetnek. A' National madridi levelezője sem emlit semmi ujabb tényt, csak az uralkodó párt aggodalmait festi élénkül; 's azt közli, hogy Narvaez 19 legmeghittebb tisztjeit olly megbizással küldé el, hogy szinleg Zurbanohoz csatlakozzanak 's aztán árulják el vagy öljék meg. Azt is emliti, hogy egy congressusi beszédében Esparterot mint gyalázatos bandität czimezé, mit azonban, több kihivást huzván maga után, viszszavont. Több haladás-párti főnök tartózkodik jelenleg Parisban, kik nagy részt tudományos készületekkel foglalkoznak.

Anglia.

Görögorsz. külviszonyairol köv. elmélkedik egy londoni levelező: szükségtelen ismételnem hogy az athenei legujabb miniszterváltozás kellemetlen hatást idézett Londonban elő. A' görög ügyek ezen változás-szülte állása iránt leginkább a' londoni orosz képviselővel tartott tanácskozvány után az angol miniszterség elé azon bánásmódi terv terjeszteték, mi Oroszországnak a' görög uj kezelés irányában sinórmértékül szolgál 's miben a' londoni kabinet föltétlenül megegyezék. Legfontosb pontjai annak következők: A' mostani görög miniszterség iránt legkisebb ellenszenv se nyilvánittassék, azaz: a' miniszterek személyiségét közönyösen és csak elveiket 's tulajdonképi szándékukat kell határzottan tekintetbe venni. A'kabinetek általi gyámolittatást azon föltéthez kell kötni, ha a' görög miniszterség tettek által bizonyitja be, mikép őszinte szándoka kibéküles, rend 's nyugalom ösvényén az ország jóllétét ereje szerint előmozditani. Végre a'három védhatalom athenei képviselői által azon egyhangu határzatárol értesitendi a' görög kormányt, hogy az 1843 nov. 17d. londoni kölcsönös megállapodás fentartandó; vagy más szavakkal: a' Görög- és Törökország közti mostani határvonalok háborgatása meggátolandó. Ezen tervhez alkalmazott szigoru utasitásokat kaptak az angol és orosz athenei követek, keserü megrovással azonban a' fizetésben hátramaradás iránt, bár a' törlesztésre jelenleg kevés remény mutatkozik. Csak Francziaorsz. játszik nagy lelküt pénzérdekeknél. Mi pedig Ausztriának a'görög ügyekbeni nyilatkozására adott orosz feleletet illeti: a' sz. pétervári kabinet Ausztria nézeteit igen hizelkedőleg méltányolja 's a' görögországi határok török rovásra kisérlendő terjesztesinek ellenmond. O'Connell mezei lakát elhagyta, hogy néhány repeal-ünnepen megjelenhessék; mult hétfőn ment a' Kerry grófságbeli Tralecbe, 50—60 ezer ember által fogadtatva. A' sokasághoz intézett beszédében elő sem hozá a' foederalismust, hanem csak a' repealt emlegette. Ő most, igy beszélt, Irland protest. 's kath. lakosaiért munkálkodik 's nem nyugszik meg előbb, mig Dublinban ismét irlandi parliamentet lát. Nov. 19d. tarták a' lengyel menekvök fölsegéllésére évenkint adatni szokott tánczvigalmat; mellyel hangversenyt kötének összse 's ebben angol 's olasz énekesek 's énekesnök müködtek. Tiszta jövedelemnek, a' költségek levonatása után, tetemesnek kellett lenni. —

O'Connell nov. 20d. ment Limerickbe, hasonló nevü grófság fővárosába, fogadtatva hullámzó néptömegtől's köszöngetve az ablakokra, honnan Irland legszebb hölgyei kendőket és szalagokat lebegtettek felé 's miután több utczán végig vonult 's ez Eurice vendéglőben megszállt: beszédet tartott a' sokasághoz régi repealmodorban. A' repealügy kedvező jövőjével kecsegteté a'népet, mire különösen most számithatnak, midőn kath. 's prot. közelednek egymáshoz, hathatósan intett mindent kicsapongások 's vétkek ellen, millyenek nem rég Tipperary grófságban történtek. Ezen bajokat orvosolni, mondá ő, főkötelessége a' repealnek. Beszédje végén felhivá a' népet: éltesse „Victoria krnőt 's az irl. parliamentet'; 's ezt, szükségtelen mondanunk, nem kelle többszer nógatnia. Tiszteletére a' szinházban adtak nagy lakomát, mellyben 750 vendég vőn részt's ugyanannyi hölgy diszelge a' páholyokban 's karzatokon. Az első áldomás „Irland 's a' nép're, második „O'Connell 's a' repeal're ürittetvén, O'Connell a' széditő tetszzaj csilapulta után köv. beszélt: „Ugy hiszem hogy ez emlékünnep, azaz örömnyilványitás a' multakon. En hagyom a' multat 's örömestebb gondolkozoma' jövőrül. Soha sem voltam én barátja „dicsteljes 's halhatlan emlékeknek" (czélzás azon szólásmódra, mivel az orangisták III. Vilmos emlékére áldomásoznak. Kaczaj), 's nem annyira forog elmémben mit tettünk, mint mihez kezdendünk; 's azért vagyok köztetek. Nem ugy jövök közétek mint borfrisitette óriás, hanem mint tengeri szél 's honbérczi vadászat - edzette izgató. Szinem, mint látjátok, bizony nem ollyan mint ama gyógyszerárusé „Romeo 's Julia'-ban. (Tetszésvihar 's kaczaj). Hogy pedig testben 's lélekben erőt érzek, ez onnan van, mert tisztán látom magam előtt, hogy ha magunkhoz hivek maradunk, Irland irlandiaké leend. 'S e' sziget minden becsületes fija köteles közremunkálni e' czélra 's az irl. nemzetiség viszszaállitására. Hazánkban és népünkben megvannak az arra szükséges anyagok. Gyakran állitottam, 's ismétlem: hogy nincs földrész Európában 's Amerikában, mellynek helyzete olly kedvező kereskedésre 's mind annak előállitására, mi ember fentartására szükséges, mint honunknak. Rekkenő nap nem szárítja terméketlenné földünket, sem téli kemény fagy nem szija ki zsirját; alkalmatos termésre az év minden részéiben; e' mellett egész világon leghősb, legerényesb nép lakja azt! (Zajos tetszés). Johnbull növérországunk — mert John növér, neve daczára is — felém fordulván kérdi: micsoda jogotok van, hogy nemzet legyetek 's magatokat kormányozzátok? 's én felelem: John Bull kiváltságlevelünket nem te adtad; a' természet adá azt a' mindenható isten pecsétje alatt; 's nyomoruk volnánk, ha nem követelnők illetékes jogunkat. Azt akarom nektek megmagyarázni: mi szabadság igényünk? Körültekintvén látom, hogy az ország ereje, csontjai és sohajai körzenek! A' régi status oszlopait, protestans nemeseket, birtokosak 's gazdagokat látom magam körül, látom az ó egyház prelatusait, oldalomon pedig Brian-Borrichme sarjadéka ül. Mi hozta őket, mi hozott titeket mind ide? Eléggé akartatok hon maradni; mert hiszen mindegyiketeknek családja, dolga 's hivatala! ti nem haszontalan fijai vagytok e' honnak. Miért vagytok itt? Irland igy felel: John Bull! ők azért vannak itt, mert elhatározták, hogy ne légy többé urok 's parancsolójok! Sokszor és sokat töprenkedtem: miért nem hat az igazság Angliába; de ugy látszik, mintha gyémánt- kőfallal védné magát az ellen. Talleyrand azt szokta mondani: a' szavakat azért találták fel, hogy beleplezzék az igazságot; e' szerint az angol nyelvarra való, hogy tudatlanságban tartsa az angol népet Irland és sérelmei iránt. Ámde én beszélni 's kiáltani fogok, mig minden angol férfi, nő és gyermekképes leszfájdalmaink 's ohajtásinkat megérteni; erre forditom a' jövő hónapot, 's arra kényszeritem Angliát, hogy bennünket jól értsen. Legelőbb is át kell látniok a'mostani központositó rendszer igaztalan és sérelmes létét. Központositásnak nevezik ők azt, 's még is legtávolabb zugba helyzik a' kir. széket. Ha Chestervárost választották volna ki arra, ugy érteném mi az: de London a' britt világ másik végén fekszik; 's John Bull dicsekszik, hogy soha sem botlott, ezt nevezi központositásnak. Panaszunk ez, hogy ezen központositási rendszer minden jóllétet 's diszhelyet elnyel, mik irlandiakat illetnének honuk különféle kormány-ágazatai közt. Mindent idegenek harácsolnak el, 's ritkán történik, hogy egy irlandi shilling szivárogna irlandi zsebbe. A' központositás másik rosz oldala, hogy dolgaink elintézése végett mindig Londonba kell mennünk. Mitsem terjeszthettek porl. elé a' nélkül, hogy Londonba ne kellene mennetek. De miért emlitem ezeket; hisz jól tudjátok azokat timagatok is. Nemcsak hozzátok, hanem Angliához is beszélek 's indokaim összesen John Bullhoz intézem. Továbbá: fölebbviteli t.szék a' lordok háza! Na! hisz ki zsiros repeal-jövedelmet huz, az csak elmehet ügye után látni, mint mi statusvádlottak korunkban (halljuk) de mit teend a' limericki vagyontalan polgár vidéki nemes vagy

szegény haszonbérlő. Ők is a' lordok házához folyamodnak? Miért nem az aschantii királyhoz ? Az itélőszéket közelebb akarjuk hozni. Akarjuk, hogy Dublinban legyen; 's ha a' limerick-dublini vaspálya elkészül, egy idevaló lakosnak sem kerül sok pénzbe's időbe Dublinba menni. Harmadik eredvénye a' központositási rendszernek: hogy a' britt parliament keveset vagy semmit sem tudhat szükséginkről;'s ha becsületessége olly tiszta volna is mint nap : ügyeink után még sem láthatna ugy mint magunk. Ugyanazért már e' központositás és rosz következményei miatt is izgatok az unio felbomlására 'stb. 'stb. —

Franczialország.

Mult hó 25d. üllé Lajos F. házassága 35d. évünnepét St. Cloudban, 's ugyanez napon történt Aumale hg. egybekelése Nápolyban. Aztán nem sokára Fontaineblauba szándékozik az udvar 's már a' fogatok egy részét el is szállitották. 23dik. kir. rendelet szerint a' kamrák utólagos helybenhagyása reményében 240 ezer frankot löktek ki, hogy tudósitó szavaival éljünk, villanyos telegraf kisérletre. A'kisérletet 12 myriametrenyi vasutvonalon szándék létesitni, 's ha sikerül : illy telegraf felállittatást föltétül kötik vasutiengedélyekhez. A' közmunkálatok minisztersége már minden szükséges előkészületet megtőn, hogy kedvezőbb évszak fordulandván a' paris-strassburgi vasutvonal különféle ágaihoz tüstint hozzá láttasson. Parisi levelek szerint azon két társaság, melly ezen pályaépitésért versenyzett, egyesült; a' kormánynak nincs kedve azt statusköltségen épittetni. Strassburgi kerületben a' lauterburgi repülöhidon kivül a' Szajnán több hasonló átmenetet készitnek, mi a' baadeni nhgséggeli közlekedést nagyon könnyitendi, ez pedig az ottani vasutak tekintetéből is igen kivánatos. Bugeaud Marseilleből nem Excideuilbe távozott, hanem egyenesen Parisba indult, hova 26meg is érkezvén tüstint St. Cloudba rándult 's itt fogadá öt a' király. Marseille uj 's nagy ünnepélyhez készül, az uralkodó ház iránti ragaszkodását tanusitandó. A' városi tanács 30 ezer frankot rendelt Joinville és Aumale hgek 's ez u t ó b b i fiatal hgnője megérkezésökkor rendezendő ünnepélyre. Dec. 2d. várták öket. Párisban a' polit. nyugalom tökéletes csöndben; a' lapokat rendkivül olvassák, mert realis tárgyakkal foglalkoznak : mindazáltal bizonyos, hogy néhány hét mulva a' kamrák választelirási vitája lázas állapotba ejti a' nemzetet ; mi szolgáltat rá ürügyet, még nem tudhatni ; de hisz akad addig; p. o. motozási jog, Taiti, a' marokkai hadköltségek 's mit én tudom, milly eseményt szülend addig a'történet, miből zajt üthetni. Még csak a' szellemi surlódások is aluszékonyak e' perczben. Minden oldalrul érezték pedig,hogy a' dolog tulfeszitett helyzetben van;mind egyik pártbeli tulzók annyit irtak, czivakodtak, mikép néhány perczig hivők, hogy közérdek kiséri öket 's a' vakbuzgóság uj vallásháboru fáklyáját gyujtandja meg: azonban csak hamar kiviláglott,hogy a' sokaság végetlenül nagyobb része csak kiváncsiságból kisérte azokat figyelemmel 's igy ezen szenvedélyek is szokott medrökbe vonultak, ha kis időre is. Az egyetem ezen politikai csöndet egy rég ohajtott hiánypótlás kieszközlésére ohajtja forditani, t. i. az iskolai felvigyázók helyzete javitására. Franczia iskolákban ugyanis tanitás-idő alatt, az oktató ügyel föl, mi igen természetes ; de a' nap más szakaiban, jelesül : mig a' növendékek vagy szakmájikat kidolgozzák, vagy leczkékre elökészülnek, ugy evés,pihenés, alvás alatt a' rendtartás bizonyos felvigyázó osztály kötelessége, mellynek tagjait mestereknek hiják.Ezek e' szerint végetlen erkölcsi hatást gyakorolnak a' növendékekre's az egész nevelés rajtok fordul meg.Mind a' mellett is eddig igen roszul fizeték öket 's csak szükségből adják rá magokat azon fiatal emberek, kik tanitói pályára szándékoznak, a' növendékek tanulási óráit, mik alatt szabadok, vizsgálatra készülésnek szentelvén, hogy idővel oktatók lehessenek. Egy ujabb rendelet sorsukon javit, számukat növeli, hogy képeztetésökre is több időt nyerjenek ha vizsgálatok alkalmikor kitünnek, fizetésöket fölebb emeli. Ez ugyan mind jó; de a' bajon mindaddig nem segit, mig jobb nevelésü fiatalok nem vállalkoznak ezen pályára; mert voltakép ott gyökerezik a' hiba: hogy ezen emberek mind oktatóságra szándékoznak; hogy azonban ezt elérjék,a' felvigyázásuk alatti gyermekeket szükségkép el kell hanyagolniok;mert minél inkább megfelelnek rendeltetésöknek, annyival kevesb módjok van kenyértudományukban haladni, melly kilátást nyisson az életbe; az ujabb rendelet máris ezen kötelesség'sjövendő pálya közti felfordult viszonyt még inkább lábra állitja. Sokkal czélszerübb lenne a' mestertek elöl az oktatóvá lehetés pályáját elzárni 's öket egyedül a' gyermeknevelés körüli gondoskodásra, mint önálló pályára, szorítni, nyilva maradván az ügyesbek 's képesek előtt a' kezelési hivatalokra juthatás utja. Ez ügy sokkal fontosb, mint első tekintettel látszik; mert az egyetem elleni szemrehányások közt c s a k az alapos : hogy tanit,de nem nevel; 's e' bajon minden áron segitnikell.Nincs itt helye részletes egyenvonalt huzni a' franczia 's magyar főiskolák közt; 's bár az eredvény ez utóbbi rovására esnék: abban még is megegyeznek, hogy mindenikben csak tanitanak, de nem nevelnek. Lehetlen azonban a' franczia tanulmánymester 's magyarországi 2—3 éves tanitóink közti köröm-szakadtig hü hasonlatosságot első tekintetre át nem látnunk; mert vajjon ezek is, nem többet foglalkoznak é tanitóságuk ideje alatt jövő pályajokrul gondolkozással 's csak ezzel, mint tanitással; 's nem ugy tekintik é helyzetöket mint pénzkereseti 's iskolai tanulásuk 's magokviselete által már eleve megérdemlett módot, jövő pályajok elérésére. De exempla sunt odiosa! —

Párizsi lapok tudósitása szerint Soult marsalt olly családi csapás érte, melly öt egész lényében megrázkodtatva azon határzatra birá, hogy a' miniszterségből haladék nélkül kilépjen; helye betöltésére Bugeaudt várták, ki már, mint fölebb emlitök, megérkezett. A' lapok szakadozott tudósitásaiból annyit vehetni ki, hogy Soult veje gyermekei nevelönéjével megszökött.

Belgium.

Az országgyülés szokottnál korábbi kezdetének tulajdonitható, hogy a' pénzügy körüli m u n k á l a t o k 1845re be lesznek végezve, mielőtt az uj év beköszöntene ; e' gyors munkafolyam főleg a' közügyek ezen ágánál annál örvendetesb, minél kivántosb az illetőkre nézve jó előre tisztában lenni jövedelem 's költségek iránt, 's ismérni az arányt, melly a' kettő közt törvény utján meg van állapitva. A' czélszerüen kezelt közjövedelmek lehetővé teszik némelly országos hivatal-osztályokra nézve a' dijemelést, mi főleg azoknál mutatkozik szükségesnek, kik régi lábszerinti fizetést huzva mindinkább érzik a' kor növekedő igényei mellett helyzetük kellemetlenségit. E' hivataldij-emeléseknél annyiban tért el a' két tábla az illető miniszteri terjesztvényektől, mennyiben az alsóbb fokozatuak segitéséhez örömest járult, mig a' főbb hivatalok különben is elég magas díját változatlanul kivánná hagyatni. Belgium főbb keresk. városiban ország rakhelyek fognak fölállittatni angol minta szerint mind külalkotás mind belszerkezetre nézve;mi ismét hatalmas lépés leend pénzforgalmi tekintetben — Belgium, Hollandia 's a' tengermelléki német keresked. városok birtak eddig is nagyobb kisebb számu kereskedési magányrakhelyekkel, mellyek sem elég biztositékot nem nyujthattak a' bennük fölhalmazott roppant értékü áruczikkekre nézve, sem azt nem eszközölheték, hogy azon tetemes pénzerő, melly e' raktári árukba fektetve nagyobb kisebb időig hevert a' külön rakhelyek falai közt, a' közforgalom elöl egészen, habár csak bizonyos időre is el ne vonassék. Az uj terv szerint létrejövendő orsz. közrakhelyek biztositják a' behelyzett áruk tulajdonosit mérsékelt dijfizetésért elemi károk ellen; azonfölül pedig lehetővé teszik, hogy a' raktárakban fölhalmozott érték holt tömegként hasztalanul ne heverjen; erre nézve az intézet, országos garantia mellett vevényt ad a' behelyzett áruczikkek értékéről, melly vevény egyéb statuspapirosok módjára forgásba jö 's kézről kézre adathatik pénz gyanánt, míg valamellyik vevény-birtokosnak szüksége levén a' lerakott kelmékre, eziránt illő helyen lépéseket teend. — A' közadósságok körüli kamatláb-csökkentés törvény által jelenleg 100,800,000 fra terjesztetett ki, 's pedig száztul eső 5nek 4½re változtatásával ; egyébiránt a' törvény azon rendelete, melly e' csökkentést csak Páris és Brüsselben kivánja alkalmaztatni, hihetőleg módosittatnifog azon körülmény által, miszerint Londonban 20 millió értékü belga kötelezvények vannak forgásban. Az ellenzék néhány embere egyik ülésben fölindulva azon tömérdek változás és módosításokon, miknek eddig majd minden miniszteri javaslat alá vettetett, kijelenté,miként mindez tagadhatlan bizonyság arra, milly bizalmatlanság uralkodik darab idő óta képviselők 's miniszterek között; mind két fél érdeke egyaránt szükségessé teszi, hogy viszonos tisztelet 's ennek alapja, bizalom 's pedig minél nagyobb mértékben létezzék a' nemzeti jóllét két külön nemü egyaránt fontos tényezőji közt; azon kell ügyekezni mindkét részről, hogy ellenszenv és viszálkodás e' nagyobb regiókba ne hassanak, mert csak ugy reménylhető a' haza fölvirágzása és szilárdulása, ha kormány 's képviselők egyaránt lelkesittetve a' honjava iránti részvéttől kezet fogva sietnek alkalmazni azon eszközöket, 's használni a' módokat, mellyek a' szép kezdet ohajtott fejlését 's folyton növekedő haladását föltételezik. — A' német lassanként de annál biztosabban cselekszik, mert kerülve minden hirtelenkedést időt lel számitgatásra,innen van hogy igen ritkán látjuk e' népet egészen elesve attól mit igazán akart. Flandria tartományrészben a' kormány-rendeletek n é m e t alföldi nyelven szerkesztetnek, sőt magány törvénykezéseknél is itt ott már e' nyelv használtatik az eddig divatos franczia helyett. A' pénzügy-miniszter részéről megjelent nyomtatásban azon hivatalos közlés, melly szám szerinti adatokban rovatonkint mutatja mindaz általányos keresked. mozgalmat, mind különösen a' bel és külkereskedés egyes ágainak állapotját 1843ban. E' rovatokból köv. jegyezzük ide: bevitt érték á l t a l j á b a n 294,584,180 fr; ebből benső földolgozás és fogyasztási rovat alá esik 216,417,629 ; ugyan 1843ban kivitt érték általjában 222,154,281, miből belga készitvényekre róható 156,229,238. A' közzétett táblai adatokból azt következtetik, miszerint Belgiumra nézve az átmeneti kereskedés egyoldalra sem olly élénk mint a' vámszövetség felé, miből természetesen ismét az következik, hogy Belgium kereskedelmi jövője ez oldalról legtöbbet várhat. A' belga lapok egyik legélénkebbje „Vlaemsch Belgie" melly főleg Flandria érdekei mellett küzdött,lényeges változáson megy keresztül ; a' mellett, hogy az eddigi kiadó szerkesztő lelépe a' lap czime más leszen, uj irányt is tüz ki magának az eddigi mellett, 's programmejában tudtul adja, miszerint e' lap ezentul nemcsak Flandr. de a' katholic. érdekei m e l l e t t fog küzdeni. —

Olaszország.

Nápolyban több nap óta szokottnál nagyobb élénkség uralkodik; mi azon ünnepélyek előzvényeül tekinthető, mellyek a' herczegi pár összekelését kisérni fogják. Már eddig szerfölött sok idegen gyülönge ide, kik szemtanuji kivánnak lenni a' lakodalmi pompának, mit annál nehezebben várnak,mivel a' Siroccoféle egészségtelen hő szelek, 's ezek rendes kisérőji a' gyakori esözések kissé unalmassá tevék a' Nápolybani mulatást. Ezen nem csudálkozhatni, ha elgondoljuk, miként idegenre nézve Olaszországban legtöbb élvet 's gyönyört nyujt Italia bájos ege 's a' természet szende szépségei váltva nagyszerü tüneményekkel, ezek pedig olly nemü gyönyörtárgyak, mik egészen a'természet kényétől függnek, 's igy nem akkor élvezhetők, mikor épen nekünk tetszenék, hanem midőn a' jó természetanya helyeselve mosolyg gyermeki kedélyinkre. Föltünő volt ez alkalomkor többi közt azon körülmény, miszerint kávéházak 's egyéb közmulató-helyeken alig aligvan gondoskodva, nemesb szellemi foglalkozásról, millyenek például olvasó-termek, hirlapok,nyilványos könyvtárak ; e' részben a' magasb körü idegen kárpótlást nyer Rothschild olvasó-termeiben, hol nemcsak Európa nevezetesb városiból hanem egyéb világrészekből folyóiratok 's hirlapok nagyszámmal találhatók.Aumale hg minden perczben váratik ; mint gyanitják, holdvilágos éjjel fog ő Gomer gőzösön megérkezni; e' pillanatban Ocean, Algier és Marengo hadihajók fognak tisztelkedni, mellyek csupán e' czélból parancsoltattak ide Tunis körüli állomásaikról; a' vőlegény - elfogadásra a' salernoi hg van megbizva. — Olaszorsz. az irodalom egyre élénkül, min két oknálfogva igen örvendünk; először mivel Olaszhon első tudósait látjuk e' téren mintfőszerepvivőket mozogni; másodszor, mert tapasztalásból tudjuk,miként a' müvelt 's tudományos készültségü o l a s z készebb tollat sem venni kezébe, mint itt ott összeszedett fölületes ismeretek életnélküli előállitásával idejét 's erejét vesztegetni. Félreismérhetlen vonalom e'tekintetben az olasz jellemnél, hogy ő szellemi működéseknél mindenkor eredetiségre t ö r e k s z i k ; innen magyarázható, hogy az olasz literatura, melly tekintve a' koronkint megjelent elme-termékeket, nem igen tágkörü, versenyt halad a' világ bármellyik müvelt nemzetével, 's tudományos müvei nemcsak egy fokon állnak a'kor 's tudósvilág követelésivel, hanem képesek az emberi ismeretek összegét közre munkálásuk által egy egy fokkal magasbra is emelni. Igaz, hogy journalismus, politikai röpiratok, 's azon számtalan más regényes meg mulattató könyv, mikkel más nemzetek kelletén tul el vannak árasztva, 's mik nem egy helyütt egyedül képezik a' tudományos müveltséget, mindez O l a s z h o n b a n kisebb mértékben ismértetik mint Európa legtöbb népeinél,ámde a'helyett van mély tudományosság 's termenek elmemüvek, mik üdvöt árasztnak a' jelenre,méhökben rejtik egy nagy jövő magvait, 's az utóvilágnak dicsőség-fény ragyogási közt fogják f ö l t ü n t e t n i azokat, kik e' honban az értelmiség képviselőji. Fesch bibornok mühagyományát illetőleg az örökösek megegyeztével tovább is folytattatik az árverés utjáni eladatás, és pedig 1845 mart. 23kától kezdve; mire minden mübarátot 's régiség-kedvelőt ezennel figyelmessé teszünk. Romában a' régiségek ásatása olly s i k e r r e l folyt, miszerint legközelebb

szükséges volt e' részben a'bizottsági személyek számát szaporitani ; sok olly kincs, miről könyvekből is alig tudunk már valamit, jö itt napfényre 's kezünkbe adja a' vezérfonalt olly dolgok megértésire,miknek megfejtésén eddig hasztalan törekedett az emberi ész. Olaszorsz.déli részein,főleg mióta az esözés megszünt, szokatlanul lágy időjárás tapasztaltatik; madarak, mellyek rendesen forróbb égöv alá költöznek, kikerülendök Európa zord hideg telét, nagy mennyiségben láthatók mindenfelé ; hasonló rendkivüliség mutatkozik a'növény-országban,hol virágzásnak indul nem egy növényfaj, melly különben csak kikeletkor szokott uj életre fejleni. Általányos panasz Olaszországra nézve,miszerint a'jelenkori közlekedési eszközök leghatalmasbika a' vasutak iránt e' földön csekély részvét mutatkozik, minek bizonyságaul fölhozatik,miként a' majland-velenczei vonal azóta halad biztosan bevégeztetése felé, mióta a' kormány mindkétrészről ez ügyben hatályosan lépe föl, némellyek e' részvétlenséget azon párt müködésinek tulajdonitják, melly szüntelen valami olasz uniorul álmodozva gyakorlati vállalatoktól elvonni ügyekszik a' közfigyelmet.

Törökország.

Nov. 2kán a' hadi hajók és szárazföldi álgyutelepek minden álgyui hirdeték Moham.próféta fiainak,miszerint urok 's uralkodójok reménye teljesülve lön,mert Törökor. trónörököse megszületett 's Mehemed Reschad (igazhitü) nevet kapott ; ugyanez nap mozdittaték el a' külügyek kormányától Rifaat pasa , 's helyébe Schekib effendi egykor portai követ a' londoni udvarnál, emeltetett. Rifaat pasa meglehetösen birt azon tulajdonokkal, mik e' honban fökellékei a' magasb állásu kormányférfiaknak;azonban mintkülügyminiszternek nem csupán török tisztviselöi tulajdonokkal kell vala birnia , hanem sok egyéb apróssággal is,mik az europai hatalmak képviselöji irányában gyakor érintkezés által sértő hiányokul tekintetnek. Egyébiránt utódja nem annyira személyes érdemeknek köszöni fölmagasztaltatását , mint inkább azon szerencsés körülménynek , miszerint nagy kegyben áll Risa pasa előtt, ki ugyszólván határtalanul uralkodik jelenleg a' török belügyek intézésinél 's igy nem nagy fáradságába kerül kegyenczeit lehető legmagasbra emelni. Az egyezkedések Dunánk szabályzása 's illetöleg a'fek.tengerrel összecsatlása iránt véletlen hátráltatást tapasztalnak az angol követ részéről, ki 1838ki szerződvényre hivatkozva kormánya jogszerü igényeit kivánja előbb kielégittetni ; e' körülmény nem akasztá ugyan meg egészen az ügyet , azonban még is némi kellemetlenségeket idézend elő.A' porta's Oroszország közt kereskedelmi szerződvény jött létre ; alapföltételei a' szerződvénynek ugyanazok,mik Törökorsz.részéről hasonló egyezkedéseknél Anglia 's Francziaorsz. irányában alapul szolgáltak. A' hivatalváltozások egymást érik , a' közigazgatásnak alig van ága , mellynél az eddigiek helyére itt ott uj egyedek nem alkalmaztatnának; többek közül megemlitendőnek véljük Tahir pasát, ki az utólsó kegyvesztés óta igen is szoros felügyelés alá volt vetve, mellynek következtében különös engedély nélkül nem hagyhatá el lakát bármi kis időre is; ezen ember, ki saját kezével gyilkolá meg tulajdon fiát, ki mint a' Dardanellák föparancsnoka kényekedve szerint nyakaztatá embereit, kinek első hadi föllépte kalózcsiny volt, elkövetve törvényvédte kereskedök ellen, ezen ember drinápolyi parancsnokká neveztetett ki nov. 11kén. A' hegyvidéken egyre foly a' katonaszedés ; Albaniából legközelebb 3—4000 ujoncz került ki ; a' zavargásoknak még nincs vége , mert miglen egyik olbalról a' lázadás elnyomatik, azalatt másfelől annál nagyobb erővel tör elé. A' Jaffai kormányzó , ki testvére kiséretében a'szokásos tisztelkedő látogatást vala megteendő Haidar pasa jerusalemi kormányzónál,Abu Gosch beduin csapat vezér által megtámadtatván öcscsével együtt meggyilkoltatott. Abu Gosch kérdőre vonatván , azt adá válaszul , miszerint e' kettőnek meggyilkoltatása még épen nem elégiti ki társait azon tömérdek sanyargatásért , miket ezen jaffai parancsnoktól szenvedtek ; egyszersmind pedig megneveze több közhivatalban álló egyedet, kik ellen ő csapatja hasonló okbul véres boszút esküdtek. Azonban e' véres szándékban aligha meg nem fognak gátoltatni , miután legujabb törvény szerint a' vérboszú ép olly büntetés alá esik, mint bármi más gyilkosság, ehez járul még, miszerint Haidar helyét Ali pasa foglalá el , mi ha valósul , ugy bizonnyára beduin uraimék is szigorubb bíróra tarthatnak számot.

Egyiptus.

Az alkudozások Suez szoros és a' keletindiai társaság ügyében folyton folynak ; a' dolgok eddigi menetén indulva kiviláglik , miszerint: Mehemed Ali az angol tactika minden kigyózatinál igen tisztán látja az egyezkedések irányát 's végczélját , 's igy elég ügyesen használja e' kedvező alkalmat részint kormánya tekintélyének emelésire, részint a' kérdéses ügy után reménylhető minél nagyobb haszon elérésire. Eddig mindennemü közlekedés, levél-posták, teherszállitás Anglia 's a' keletindiai társaság közt a' suezi szoroson át ugyane' társaság költségein 's felügyelése alatt eszközölteték;most elé áll Anglia kormánya 's késznek nyilatkozik illő költség-megtérités mellett Egyiptus részről gondoskodni levél-posták fölállittatása 's olly módoni szerkesztésére a' fönkitett vonalban, mint az Anglia 's egyéb európai hatalmak közötti szerződvények utján régóta szokásban van; erre az alkirály tagadólag válaszolt, 's most az ajánlat második része került elé, mellyben az eddigi statusquo meghagyása mellett Alinak tetemes , évenkint fizetendő , pénzösszeg biztositatik. Több rendbeli értesülés után végre kisült , miszerint az éles látásu aggastyán Mehemed Ali, minden érintkezést a' keletindiai társaság 's az anyaország közt , mennyiben t. i. ez a' suezi szorosra vonatkoznék, saját egypt. társulata által akarja eszközöltetni, fönmaradván Anglia részére a' szabadság szállitványai biztositása 's védkiséretéről idő 's körülmények szerint intézkedni. A' dolog tisztábbra fejléseig megelégszik Anglia a' fönálló angolindiai postarendszer némi szükséges módositásival. A' keletindiai társaság eddigelé két gőzössel birt a' Nilfolyamon ; leg ujabban még egy harmadik vala ezekhez csatlandó a' mindinkább élénkülő kereskedelmi mozgalom gyorsitására; azonban az illető hajó-parancsnok kormány-rendelet által ebbeli szándéka teljesitésétől eltiltatott, azon nyilatkozvány kiséretében, miként Egyiptus kormánya maga fog ezután gondoskodni a' honi folyamoknak elégendő hajókkali elláttatásáról,mi által 6 hónap mulva az egész közlekedés angol kezekből egyipt. kormány-ügyelésre fog átváltozni. Szó van arról is , mintha Kairo és Suez közt vasut szándékoltatnék ; e' vonal 84 angol m. föld; 's egyegy m. föld elöleges számitás szerint 3000 ft sterlingre tehető; ebből Anglia kettőt következtet;vagy azegész terv papiroson marad,mint számtalan sok más,vagy angol pénzre leend szükség , mikor aztán fogja tudni Anglia, mint kell verni a' vasat, mig ki nem hült. A'Suez vonali kereskedés egyre élénkül , főleg selyem-szövetek és nyers selyem tekintetében , mi hihetőleg még magasbra emelkedik , ha egyéb gyarmatokra nézve is fog a' szállitási hajóbér e' vonalon némileg csökkenni. Azon ember, ki az utlósó olasz mozgalmak következtiben Smyrnába vonult szerencsétlen 2 Bandiera testvér árulójaul tartatik, röpiratban szándékozik magát e' vádtol ki tisztitani ; eddigiekből látható , hogy ő statusfogoly volt előbb Ausztr. később a' pápai birodalomban, honnan rögtön távozás föltéte alatt bocsáttatott el. Mondják , hogy a' két Bandiera ez olasz születésü földijök előtt minden tervüket föltárák, 's hogy ez elhamarkodott bizalom lön szomoru sorsuknak fő okozója.

Szerbia.

Szerbhatár: A' Milos pártiak utólsó merénye,tudjuk mi szerencsétlenül ütött ki, egyébiránt maga e' vállalat olly nemünek ismértetett , mellytől sikert csak olly körülmények közt, millyekben akkor a'szerb ügyek voltak, lehete várni. A' szomszéd kormány korholá azon határtisztek viseletét , kik bármikép okai voltak , hogy a' mondott beütés illetö helyen tudomásul nem esett; különben ezekre nézve mentségül szolgál azon körülmény , miszerint a' beütés lehető legkedvezőbb perczre levén határozva , annak ez utoni akadályoztatása igen bajosan vala létesithető , olly időszakban , midőn általányos hadiszemle következtében a' külön hadcsapatok majd minden részéről az országnak egy pontra vonultak összse , 's igy a' határőrség szokottnál gyöngébb vala. Egyébiránt a' merény balcsillagzatu vezetöji nagy részt halállal fizeték elszántságukat, mások pedig hasonló sorsra várhatnak. — Mit egyik számunkban Dunánkra vonatkozólag mondánk , mindinkább valószinüvé kezd válni ; ugyanis az auszt. kormány sokkal élénkebben mint valaha , folytatja most az orosz udvarrali alkudozásokat a' duna-torkolat fölmentetése iránt; ha e' nagy fontosságu tárgy szerződvény által kivánt uton fogna bevégeztetni,némi kárpótlást reménylhetnénk azon nemzeti veszteség fejében, melly kereskedésünkre mulhatlanul bekövetkezik , ha a'fiumei vasut ugy, mint ohajtható, nem pártoltatnék.Birago auszt.tábornok vizsgálatai kedvező eredvénynyel biztatnak, ugyanis állitása szerint a' Sulina torkolat tökéletes kitisztittatása's hajózásramegnyittatása nem leend rendkivüli nehézségekkel összekötve ; mi pedig a' szükséges költséget illeti, ez tekintve a' vállalat fontosságát, tulságos összegre épen nem rug. —

ÉRTESITŐ.

Weisz B. és társa,

irodájokat a' váczi-utczai „vastuskóhoz“ czimzett házból áttették a'

fel-dunasoron levő 5 szám alatti Bajzáth-féle házba

hol egyszersmind a'

pannonia-gyertyák és stearin négszegütáblák gyáriraktára létezik. 1—2

Hirdetés.

Néhai tekintetes tudós Schvartner Márton urnak, a' pesti királyi tudományos egyetemben a' Diplomatika és Hereldika volt tanitójának, könyvtárőrjének 's a' bölcselkedő-kar seniorának hagyományából 100 pengő forint ajánltatik a' következendő tárgyról készitendő legjobb értekezés jutalmául:

„*Indicare causas , cur regnum ab Hungaris seculo IXo in Europa conditum validius constiterit , et non aeque interierit , ac alia regna tempore migrationis gentium ab Hunnis , Gepidis , Avaribus , ceterisque populis ad Danubium et Tibiscum fundata ?*“

Azon értekezés, melly a' jutalmat megnyeri, máshonnan e' czélra ajánltatott költséggel kinyomtattatik 's annak 12 példányai a' szerzőnek általadatnak.

A' határnap , meddig azok , kik a' kitett jutalomért vetelkedni szándékoznak , értekezéseiket a' helybeli királyi tudományos Egyetem nagyságos Rectorának postabér terhe nélkül általküldeni tartoznak , jövő 1845dik esztendei december 31ik napjára van kitüzve ; azon nap pedig , mellyen a' 100 pengő forintból álló jutalom a' legjobb értekezés szerzőjének odaitéltetik, 1846ik esztendei május 1sőjére határoztatott.

Ollyan értekezés, melly szerzője nevét nyilván kijelenti , ezen tudományos vetélkedéshez nem bocsáttathatik , hanem csak az ollyan , melly valami jelszót viselvén homlokán, szerzője nevét 's más őt megismértető jeleket, egy melléje kapcsolt, de zárva lepecsételt levelkébe foglalja, mellyen kivülről ugyanazon jelszó legyen irva.

Ezen tudományos vetélkedésre mind a' hazai, mind külföldi tudós férfiak meghivatnak, kik értekezéseiket deák , magyar , német, vagy franczia nyelven készithetik. Kelt Pesten nov. 13kán 1844ik esztendőben. **A' Schvartner jutalomhagyományának igazgatójl.** Szoblahói Pálma Elek pesti királyi tudomanyos egyetembeli hites jegyző által. 3—3

Köszönet 's ajánlkozás. Midőn alulirt a' t. gyöngyösi és szomszéd táji közönségnek jelenti , hogy majd 7 évigleni foglalkozás után czukrászboltját a' fölvégi nemesi Casinoépületből czélszerün 's diszesen rendezett saját lakába(megye-utcza a' főtérről a' katonai laktanyához vivő irányban) helyzé át, egyuttal legbuzgóbb köszönetét nyilványitani bátor az eddigi kegyes pártfogásért és szives bizalomért , 's a' minél gyakoribb látogatást ezentul is tisztelettel kéri. Lakbér-mentesség , 's a' szükséges czikkek futányos beszerzése lehetővé teszik jövendőre a'megrendelendő czukorsütemányeknek eddiginél olcsóbb kiállitását, minélfogva folytonos pártoltatásra számi'va magát a' nagyérdemü gyöngyösi és szomszédvideki közönség kegyeibe alázatosan ajánlja Gyöngyösön szolgálatra mindig kész **Krassy József** czukrász. 3—3

Pusztai haszonbér. Biharmegyében kebelezett geszti uradalomhoz tartozó Varsányhelyi mintegy 1800-, kisgyantai körülbelül 1100 holdnyi 's Nagyváradhoz 4-, Gyulához pedig 3½ mérföldnyire eső 's lábas jószág-tartásra igen alkalmas puszták 1845dik évi april 24től számitandó három egymás utáni esztendőre a'geszti uradalmi főtiszt lakán 1845dik évi február első napján tartandó árverés utján leginkább legelő alá haszonbérbe adandók ; hol az árverési föltételek addig is megtudhatók. 2—3

Gabonaár *való garasban, Pesten pesti, egyebütt pozs. mérőt értve.*

	Tisztabúza.	Kétszeres	Rozs.	Arpa.	Zab.	Kukoricza.
Pesten, decemb. 3. (pesti m.)	115—132	70—90	65—73	53—60	54—58	55—62
Komáromban, no 15. (pozs.m.)	—— 88	——70	——54	——41	——36	——39
Uj-Becsén, „ 15. „ „	80— 90	65—75	———	——35	———	——40
Baján, „ 13. „ „	52— 63	40—44	36—39	——33	——32	——40
N.Szombatban „ 23. „ „	86—100	———	58—62	42—44	32—33	———
Mosonyban, „ 25. „ „	92—110	———	52—64	37—47	38—45	42—75
Temesvárott, „ 8. „ „	—— 64	——57	———	———	——34	50—54
Miskolczon „ 23. „ „	65— 70	45—50	45—47	32—37	27—30	30—40

PEST
csütörtök dec. 12kén

JELENKOR.

1844.
99dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerkető 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény felvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Az év hanyatlásra közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyülés végre juttával gyakrabb 's folytonos együttmunkálása mint szinte más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boriték alatt egész évre 12, félre 6 p. fr. boritéktalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's a' szerkesztőségnél Pesten uriutcza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján. Minthogy a' legközelebb mult országgyülésen hazánk boldogulását illető annyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a' jövőnek beállandásaig annál szükségesb józan higgadtsággal ezekről 's a' társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkről értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközölhető, minden oldalúlag felvilágosíttatva legalább némileg előkészületül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg óvadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-őrül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (megtiszt előlépt 's névmagy.; Készpénz és kölcsön, hitelbank (folyt.) az augsb. Allg. Zeit és iparvédegyesület II.; lapszemelvény folyt.; mezőgazdasági selyemtenyésztési állapot; zágrábi püspök alapitványa; természettudom. társulat közleményének vége; budapesti napló: hazai stearin-gyertya- géppapiros 's gyúfagyáraink, ujdonságok; a' honi mezőgazdaság ügyében, Borsodmegyei nov. közgyülés 's egyéb miskolczi hirek.)
Spanyolország (Narvaez hgzé lön, aragoniai lázitó főnökök fogva; Zurbano és fiai; nője Madridban kegyelmet kérőleg; alkotványreform.)
Anglia (O'Connell Dublinban; jövedelmi adó; kereskedés állapotja Chinával 'sat.)
Franczia ország (Tahiti, Bugeaud, alsátiai bortermesztők; Abdelkader; lengyel menekvők pártokra oszlása; suezi közlekedésmód 'stb.)
Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. föls. Kuczy József magy. kir. udv. kamrai tanácsnokot sok évi hü és ügyes szolgálatai tekintetéből Leopold vitézi-rend keresztjével díjmentesen diszesiteni, Waisz József t. biró, udv. ügynök 's magyarorsz. hitesügyvéd „Magyarország hitel- és földbirtok-viszonyairól" czimü munkájának két példányát egyikét magyar másikat német nyelven legfelsőbb magánykönyvtárába felvétetni, 's a' szerzőnek legfelsőbb megismerése jeléül nagybecsü gyémántgyürüt átadatni kegyelm. méltóztatott.

Fels. ap. királyunk Pest belvárosi segéd-lelkészek vezetékneveinek: Ackermann Antalénak: Szántófy-ra, Szemmelveisz Károlyának: Szemerényi-re, Pisely Györgyének: Ungváry-ra változtatását kegy. méltóztatott megengedni.

A' nm. m. kir. udv. Kincstár a' megürült hradeki és lykavai kir. kamrai ügyvédi hivatalra thuriki Thuránszky Pétert, a' szombori igazgatóságnál megüresült iktatói-hivatalra Darray János ottani igazgatósági első irnokot; ennek helyébe Kyrillovics János másod-irnokot első irnokká, Heinrich Pál eddigi fizetésteleu fogalmazó gyakornokot pedig másod-irnokká alkalmazta.

Készpénz és kölcsön II.

Hitelbank (folyt.)

3) A' kiszámitolásból. Megtörténik gyakran, hogy az adós kamatit több évvel előbb kivánná letenni, mint kötelezése tartja: ekkor természetesen nem fizet annyit, mintha tartozásit évenkint róná le. Ha a' kamat korábbi letétele első évben történik, a' számvetés igen könnyü; ellenben, ha a' fizetés több évvel előbb történik, kevessé nehezebb. Például: fölvettem a' bankból 20 ezer forintot 5% kamatra, igy fizetek évenkint 1000 frtot, de utra készülök, hol elmaradok 3 évig: ez okból kamatimat ma előre kivánnám letenni, kérdés: mit fogok a' banknak fizetni? Ha a' kiszámitolást a' bank ingyen megteszi, akkor fizetek *)

$$p = \frac{1000}{0{,}05}\left(1 - \frac{1}{1{,}05^{3}}\right) = \ldots 2723 \text{ f. } 20 \text{ p.}$$

azaz: fizetek 2723 frt. 20 pénzt és 3 évig minden fizetéstől ment vagyok; egyébiránt ha ezen fizetést a' hitelintézet ingyen felvállalni nem kivánja, a' kamat fél fokkal fölebb számittathatik 's leszen $\eta = 5\frac{1}{2}\%$, mellyből ismét haszon háramlik a' bankra. Ez eset azonban igen ritka levén, további fejtegetése szükségtelen.

4) Félévi kamatozásból. A' hitelbank nemcsak kölcsönt ad, hanem maga is kölcsönvesz másoktól, 's ha ő kamatit is azon lábon fizeti, a' millyenen neki fizetik adósai: bár szokásban volna, hogy a' bank nagyobb tőkéket vevén be, kisebb kamatokat fizessen, mint a' mennyit ő adósaitól venni szokott: de az illyetén pénzkezelés csak tőzsérekuél helybenhagyható, országos hitelintézetnél pedig, mellynek czélja nem nyereség, hanem a' polgárok felsegitése, épen nem javalható: ellenben, ha ő kamatit évenkint egyszer fizeti, adósai pedig kamataikat félévenkint fizetik, ez olly intézet, mellyen senki soha fölakadni nem fog; még is a' pénztárban némi csekély nyereményt hagy. Például, ha 100 ezer frtot 5 évre esztendei kamatfizetéssel 6% kamattal leszámitol (discontiroz), fizet

$$p = \frac{100000}{1{,}06^{5}} = \ldots 74725 \text{ f. } 80 \text{ p.}$$

félévenkint fizetve

$$p' = \frac{100000}{1{,}03^{10}} = \ldots 74490 \text{ f. } 44 \text{ p.}$$

nyeremény . . . . 235 f. 36 p.

azaz: a' félévi leszámitolás nyeresége 235 frt. 36 pénz. Ezen nyereség ugyan csekély, azért rajta nem akadhatni fel, de a' pénztárnak még is hasznos.

5) Arany, ezüst 's más drágaságok zálogából. Nemcsak a' hitel- és jegybankok, de tőzsérek is kölcsönöznek drágaságokra készpénzt, mellyek által pénzeiket a' szokott kamatnál magasbra használják. Az illy zálogos kölcsönadás azért hasznosb a' banknak, mivel illy zálogok ½ vagy ¾ évig állnak a' bankban, 's a' reájok kiadott pénz csak hamar ismét bekerül, behozván 6, vagy 7 pctet. Ennek mennyisége meg nem határozható, 's egyenesen a' nemzet kincsértékétől föltételeztetik: de minekutána ez is hasznot hoz, ezt annál kevesbbé mellőzhetni, mennél több visszaélés történik az illyetén zálogadásokkal a' polgárok kárára: mert az adósak ezerféle csalfaságokkal szedetnek rá 's zálogaikat vesztik. Egy nemzeti hitelbank szilárd jelleménél fogva itt is kedvezhet a' szorult adósnak, nem szabván rövid időt a' kiváltásra, hogy az adós ismét kelepczébe kerüljön, hanem, ha a' zálognak elegendő értéke van, 's a' kamat fizettetik, több évig kész elvárni mind addig, mig a' felszámitolások következtében a' zálog a' tartozással fölér.

6) Status-adóslevelekből. A' status adóslevelei, sőt magányosak sors- és részvénylevelei is a' pénzcsarnokon (Börse) hetenkint eladásra ki levén téve néha olly alacsony áron megvásárolhatni azokat, hogy azokból a' világos haszon tisztán kiszámitható. Illyeneket ha olcsó áron bevásárol az intézet, nevezetes hasznot hajthat magának. Ezen hasznok szinte történetesek levén, kiszámithatlanok.

7) Tőkéből lehuzásokból. Majd minden hitelintézet szokása, hogy miðn kölcsön ad, abból az intézet javára 1 vagy 2 pct lehuzatik a' nélkül, hogy az neki beszámittatnék 's ezen pénz a' kezelési költségek födözésére forditandónak mondatik. Azonban országos hitelintézetnél ezen lerovás nemcsak szükségtelen, de még káros is, mivel ez által az intézet népszerüségét veszti, mert az adós, az általa tervezett kölcsönhez nem jut annak nevezeti mennyiségében, p. o. ha 100 ezer frtot kiván fölvenni kölcsön 's ebből 2 pct lehuzatik, csak 98 ezer frtot kap, és még is annyi kamatot fizet, mintha 100 ezert vett volna fel. Ez igen kellemetlenül hat a' hitelezvényesre, a' mellett pedig szükségtelen is, mivel a' fenirt uton beveendő hasznok a' bank kezelési költségeit bőven fedezik: másfelől az illy lehuzások csak adósságtörlesztésre használandók. Mint alább látni fogjuk.

A' fenirt bankjövedelmek közt legtöbb hasznot hoznak a' kereskedői váltólevelek leszámitolásai, mellyek elegendő hátirattal (indossement) ellátva, biztos, minden veszély nélküli nyereséget adnak ott, hol jó váltótörvények léteznek. Ezen nyeremények mennyisége egyébiránt a' nemzet kereskedői szellemétől 's a' leszámitolási pct magasságától függ. Tudjuk ugyan is, hogy illyetén leszámitolásokat a' pénztőzsérek is örömest tesznek; de ha egy szerény nemzeti hitelbank, mellynek czélja nem nyereség, hanem polgárok felsegittetése, olcsóbban számitol, akkor a' kereskedőség mellőzvén a' pénztőzséreket csak ide fogja váltóleveleit hordani.

Törlesztések. Egy jó nemzeti hitelbanknak legfőbb foglalatosságai közé tartozik a' tőle kölcsön felvett pénzeknek törlesztése; ha t. i. a' bank a' kölcsönt magától soha fel nem mondja, el kell fogadnia azon időhatárt, és módokat, mellyek alatt és által a' fölvett pénz lassankint végképen annyira törlesztetik, hogy az adós többé mivel sem tartozik a' hitelintézetnek. És minekutána ezen törlesztésnek több módjai vannak, ezeket szabad választására hagyja az adósnak. Ez ismét olly kedvezmény, mellyet magányos pénzbirtokosak és tőzsérek vagy teljességgel el nem vállalnak, vagy mint fölebb emlitve volt, olly nagy jutalmat kivánnak, melly az adóst tönkre teheti. A' törlesztés módjai im ezek:

1) Annuitas. Melly szerint az adós meghatározván az időt, melly alatt tartozásaitól szabadulni kiván, a' bank kiszámitja, hogy a' kialkudott kamat szerint évenkint mi kamatot fog 100tól fizetni, 's igy az egész felvett tőkétől mit tartozzék évenkint letenni. Például, a' kialkudott kamat 5%, kivánok szabadulni adósságomtól, mellyet a' hitelbanktól felvettem 30 év alatt, kérdés: 100tól mit fogok fizetni? *)

$$p = \frac{100.0{,}05\,(1{+}0{,}05)^{30}}{(1{+}0{,}05)^{30} - 1} = \ldots 6 \text{ f. } 50\frac{1}{2} \text{ p.}$$

könnyebbség okáért ide egy rövid táblát rekesztünk, melly 3 % kialkudott kamattól fogva 6%ig 30 esztendeigi törlesztésre 20 esztendőtül fogva 100tól fizetendő kamatot kiszámitja

Annuitási törlesztő tábla

%	év	p.	kialkudott kamat / törlesztési idő	100-tól fizetendő kamat
3	20	6 72		
	21	6 48		
	22	6 27		
	23	6 08		
	24	5 90		
	25	5 76		
	26	5 63		
	27	5 53		
	28	5 45		
	29	5 39		
	30	5 34		
4	20	7 35		
	21	7 12		
	22	6 92		
	23	6 73		
	24	6 57		
	25	6 40		
	26	6 26		
	27	6 15		
	28	6 06		
	29	5 98		
	30	5 92		
5	20	8 02		
	21	7 80		
	22	7 59		
	23	7 41		
	24	7 24		
	25	7 09		
	26	6 96		
	27	6 85		
	28	6 76		
	29	6 69		
	30	6 63		
6	20	8 71		
	21	8 50		
	22	8 30		
	23	8 12		
	24	7 96		
	25	7 82		
	26	7 70		
	27	7 60		
	28	7 52		
	29	7 46		
	30	7 41		

Ezen táblából kiki láthatja, hogy ha ennyi, vagy amannyi év alatt kiván a' fölvett adósságtól megmenekülni, 100tól mi kamatot tartozzék fizetni, 's e' szerint az egész tőkétől is, 's igy ha valamelly tőzsérrel egyezségre lép, maga kiszámithatja, mivel tartozzék a' nélkül, hogy mások kiszámitásához bizalmatlansággal viseltetvén, magát megcsalatottnak vélje. Az irt táblában ugyan a' felszámitások a' kis pénznek egy tizedrésznyi töredékeig vannak feljegyezve, mellyek nagyobb mennyiségek kiszámitására nem egészen pontosak, ha tehát valaki egy fillérig kivánja tudni a' fölvett tőkétől a' kialkudott kamatokkal a' törlesztési évek alatt mivel tartozzék, azt a' fenebbi képletből számitsa ki.

2) A' kialkudottnál nagyobb kamatok. Ki az annuitások számvetését felfogni nem tudja, az hajlandóbb a' kialkudottnál nagyobb kamatfizetéssel törleszteni terheit; ekkor az időt kell számba venni, melly alatt nagyobb kamatok fizetésével az egész adós-

*) A' fizetendő kamat = k; a' kamatláb = η; az évek száma = n; a' fizetendő összeg = p; 's igy a' kiszámitolás

$$p = \frac{k}{\eta}\left(1 - \frac{1}{1{+}\eta^{n}}\right)$$

*) $$p = \frac{100.\eta\,(1{+}\eta)^{n}}{(1{+}\eta)^{n} - 1}$$

ság lehajlik. Például: ha a' felvett pénztől 5 pct kamatot fizetnék alku szerint, de tettleg 6 pctet adok, akkor terhemtől szabadulok 36 év $263\frac{9}{10}$ nap alatt; mivel a' nagyobb kamatot nevezvén ε-nak; a' kisebbet η-nak; az évek számát n-nek *)

$$n = \frac{\log\left(\frac{0{,}05}{0{,}06-0{,}05}+1\right)}{\log(1+0{,}05)} = .\quad 36 \text{ év } 263\tfrac{9}{10} \text{ nap.}$$

ezen forma szerint kiszámithatni, akár minemü kialkudott kamattal akárminemü magasb kamatfizetés mellett hány évet tegyen a' törlesztési idő, mellyben nemcsak minden kamat megszünik, sőt az egész kölcsönvétel is lehajlik: mellynek táblája ide rekesztetik:

Nagyobb kamattali törlesztő tábla.

kamat kialkudott	kamat fizetett	törlesztési idő év	törlesztési idő nap	kamat kialkudott	kamat fizetett	törlesztési idő év	törlesztési idő nap
percent		év	nap	percent		év	nap
3	3½	65	303	4½	5	52	113
—	4	46	328	—	5½	38	266
—	4½	37	61	—	6	31	180⅔
—	5	31	—	5	5½	49	53⅔
3½	4	60	168	—	6	36	$263\frac{9}{10}$
—	4½	43	263½	—	6½	30	$19\frac{7}{10}$
—	5	34	364	6	6½	44	$6\frac{7}{10}$
4	4½	56	8	—	7	33	144½
—	5	41	12¾	—	7½	27	226⅔
—	5½	33	46¾	—	—	—	—

Ezen tábla bővebben kidolgoztatván, több esetre is tételthetik alkalmassá, mit e' lapok szük köre miatt mellőzni kénytetünk;legtöbb esetben azonban a'kölcsönvevő ebből láthatja, hogy ha magasb kamatot fizet, mint mennyit kötelezvénye tart, hány év mulva szabadul meg terheitől.

3) L e h u z á s i t ö r l e s z t é s. Szokásban van az adósságok törlesztésében az is, hogy a' felvett tőke kifizetésében néhány pct olly czélból vonatik le, hogy a' levont summa bizonyos számu évek alatt kamatival és közkamatival a' felkért kölcsönt v é g k é p törlessze; a' pénz illyetén kezeltetését szintugy mint az előbbi nagyobb kamatokét egy jól rendezett hitelbank elvállalja és az adóst a' meghatározott évek alatt minden terheitől felmenti. Például: ha a' felvett kölcsönt 5% kamattal fizetem, de a' tőkéből 10 pctet kifizetésekor visszaengedek, ezen 10% 46 év és 71 nap alatt az egész adósságot eltörli, mivel **)

$$n = \frac{\log \frac{1}{10}}{\log(1+0{,}05)} = \quad . \quad . \quad . \quad . \quad 47 \text{ év } 71 \text{ nap.}$$

a' lehuzássali törlesztés éveinek számát némelly szükségesb esetekre kiszámitva ezennel közöljük: mennyire még elégtelen volna,az irt képletből mindig kifejthető.

Lehuzási törlesztő tábla.

lehuzás percent	3 pct kialkudott kamat: törlesztési idő év	nap	4 pct: év	nap	5 pct: év	nap	6 pct: év	nap
1	155	292	117	152	94	141	79	12
2	132	123	99	271	80	66	67	50
3	118	230	89	148	71	318	60	65
4	108	109	82	23	65	356	55	88
5	101	128	76	139	61	144	51	150
6	95	66	71	268	57	242	48	103
7	89	352	67	293	54	184	45	241
8	85	163	64	145	51	280	43	126
9	81	168	61	144	49	129	41	118
10	77	328	58	258	47	71	39	188

*)
$$n = \frac{\log\left(\frac{\eta}{\varepsilon-\eta}+1\right)}{\log(1+\eta)}$$

**) A' hely szüke miatt lásda'szomszéd hasáb a'ján álló a) jegyzetet.

Ha a' felállitandó nemzeti hitelbank a' kölcsönvevőket annyi kedvezésben r é s z e s i t i (mint fen elő van számlálva) mennyiben soha semmi magányos pénzbirtokos részesiteni nem képes: akkor minden hitelvevő mellőzvén a' magányos pénzbirtokosakat egyenesen a' hitelbankhoz fog folyamodni.Ennek következése az,hogy ha a' hitelbank 5 pctel kölcsönöz és 6 pcttel számitol; akkor a' magányos pénzbirtokosak kamataikkal kénytelenek lesznek 4%,számitolásaikkal pedig 5pctre szállani. És ha ebből eredendő nyereménynyel meg nem elégülnének, vagy pénzeiket a' hitelbankba 5 pctre beadják vagy nyereményesnek vélt vállalatokba bocsátkoznak. És ime itt egy igen nevezetes haszna a' hitelintézetnek, hogy egyfelől a' vállalkozókat szaporitja; illyek pedig olly gyéren léteznek hazánkban — másfelől a' kamatokat alább szállitván, a' földmivelő osztályt erőre segiti, mellyet egyébiránt a' magas k a m a t o k tönkre szoktak zuzni, mint minden tudja, kinek csak 1, 2 hold szántóföldje van, hogy a' mezei gazdaság javitására felvett tőke 6 pctes kamatját a' javitásokból eredő hasznok vagy soha vagy csak legritkább esetben fizetik viszsza. Pedig nekünk azon ösvénynél fogva, mellyet a' nagy természet működésül kijelelt, leginkább csak mezei gazdasággal kell foglalkoznunk és minden áron ezt gyarapitanunk, csak oda plántálván a' müipart, hol a' föld terméketlenebb,a' nép pedig több. Pedig mint a' tapasztalás mutatja 's Ehrenfels ékesenszóló és virágos nyelven előadja: „senkinek sincs többször és több készpénzre szüksége, mint a' mezei gazdának; a' mi foglalatossága természetéből is világos, 's azt készen várja valamint a' kereskedés. A' szántóföld alá van vetve jég esőnek, szárazságnak, nedvességnek, a' rét áradásnak, — a' szőlő dérnek fagynak; a' marha dögnek, a' ház tűznek, minden pedig a' háborunak. A' bort csak ó korában, a' gabonát termesztési költségein felül kellene eladni; pedig a' marhának, gyapjunak, gabonának sokszor igen sokáig nincs ára; az épületeket tüzkármentés mellett is megemészti az idő; az ellenség pedig pajkosan sokszor elpusztit mindent; mivel a' gazdasági birtokot nem teheti senki zsebébe, mint részvény- leveleit, vagy statuskötelezvényeit,'s nem viheti a' pénzcsarnokba, hogy érte pénzt vegyenföl. (Vége köv.)

Az angsb. Allgemeine Z. 's az iparvédegyesület II. Ha valamikor igy szóltunk volna: halljátok politikai hitvallásunk nyilatkozatát, melly szerint csalhatatlanul hiszszük és valljuk,miként e' hazában, ha annak békés utoni átalakulását 's egykori fölvirágzását ohajtjuk és akarjuk, pártoknak kell lenni,mellyek saját elveik nyomán indulva határzottan tüzzék ki meggyőződésük zászlóját,'s lobógtassák szerte és nyiltan azon színeket, miket a' közélet küzdésterén ismértető jelül választának;— ugy nem nagydologba kerülne bármi pört, melly köztünk 's más véleményüek közt támadott, bevégeznünk 's haladnunk tovább is a' kejelöltük irányban, legföljebb is némi boszankodás érzetét vive magunkkal a' kellemetlen öszszeütközésből, mit czélunk megközelitési nagy munkájában akadályul tekintünk. Mi eként nem szóltunk soha, 's most inkább mint valaha távol vagyunk azok gondolkozásmódjától, kik huzamos tanulás 's nem kimélt fáradozás után elvégre is azon meggyőződéssel szállnak sikra, melly minden lehető alkalomkor fönnen hirdetteti velök: legyenek szorosan elkülönitett szinezetü pártok Magyarországban, 's küzdjön kiki végleheletig azon zászló mellett, mellynek embere. E' hadi jelszó journalistikánk egyre élénkülő sorai közt nem nagyon régi, legalább mi annak határzott alakbani nyilt föltünését illeti, nem is foganszott volna az egy könnyen magyar ember agyában, lett légyen ez még olly éles látásu 's meszszeható kiszámitó észszel megáldatott, ha közügyek vizsgálatára szentelvén magát hazai viszonyink 's institutioink mellett marad,'s ezekben ügyekszik egyrészt föllelni 's kimutatni a' hijányokat, más részt meg önmagunkból fejteni ki az erőt, melly a' fönállót lassanként a' külön osztályérdekek lehető legnagyobb kiméletével, kerülve még szinét is a' közállományt megingatni akarásnak vigye nemzetünket mind közelb közelb a' társaslét magas czélja felé,mellytől egymást váltó habozás lespedés, föl'öl lobbanó pillanatnyi cselekvés-vágy következtében nem tagadhatni szerfölött messze hanyatlánk, 's a' mellyet ennélfogva minél nagyobb ovakodással egyszersmind pedig csüggedést nem ismerő türelem- engesztelődés- 's munkássággal megközelitni mulaszthatlan kötelességünk. Az első, ki e' hazában igy szóla: „legyenek pártok,pártok elvre úgy mint a' teendők mimódoni létesitésire nézve" dobá közénk a'viszálkodás almáját, mert fölhiva mindenkit olly harcz kiküzdésére, mellyben különféle érdek szerint alakultak a' táborsorok 's a' magyar a' helyett hogy ugy is csekély erejét egyesitné, ellenségként álla egymással szemközt, annál nagyobb elkeseredéssel készülvén védeni alkotvány adta igazait,minél fájdalmasabban esett látnia belülről, önvére által támadtatni meg! Az ujabb kor uj tanának uj növeltjei két sarkelvet ismérnek; e' kettő az indulópont megtámadásoknál, e' kettő az utólsó támasz megtámadtatásnál. Egyike e' sarkelveknek veszélyt hoz a' polgári társaságra bármi viszonyok közt, 's ez az elméleti okoskodásnak hisztórián fölül helyzése,érzik ezt azok is, kik különben istenként öneszüket imádják, 's azért leplezgetik e' meggyőződésüket minden kitelhető módon, azonban mint egyebütt, itt is felejtkezve önmagukrul ollykor mégis mintegy önkénytelenül kiröppen ajkukon a' viszsza nem idézhető szó, 's illyenkor a'gondolkodó elme meghökkenve ismérimeg bennük a'társaslét legveszélyesb elleneit. Tagadni minden hisztóriai jogot, nem ismérni más vezérfényt népügyek intézésinél, mint mellyet eszünk elvont okoskodása nyujt,általányos elveket állitni föl, 's ezeknek hozni áldozatul mindent, még polgári létünk legszentebbét is! ez lenne politikai hitvallásuk értelme, ha ki mernék nyiltan mondani, mit szivök legmélyebb rejtekében táplálnak, ugy azonban, hogy tetteikbül nem nehéz e' lappangó szándékot megismérni, 's folytonos figyelmezés után egyes vonalmiban kimutatni. Illyenek hazánkban aligha találtatnak, mert bár nálunk is vannak néhányan,kik nem egészen mentek a' tulérett vén Europa e' föloszlásra hajló kisérleteitől, még is sokkal fiatalabb vérünk, hogy sem egy két szippantás után e' romiadozott légből szédelgéstül kellene tartanunk; ha látuk is hasonló betegségnek itt ott mutatkozó kórjeleit, efölött nem esünk kétségbe, mert meg vagyunk győződve, miszerint azok,kik tán első pillanatra kaptak ez e kölcsmaszlagon, megismérve annak ártékony fáját, kerülendik azt; az egészséges nagyobb rész pedig föl fog világosulni az iránt, miként azon sok jó mellett, mellyel bennünket Europa müvelt népei gazdagithatnak, tömérdek rosz is van, mit ovatosan el kell különitnünk, ha nem akarjuk, hogy a' viszonyos érintkezésnek káros következései legyenek.A'másik elvnemlátszik olly veszélyesnek,'s általján véve nem is annyira veszedelmes; ámde ép ez oknál fogva honunkban is nemcsak sok pártolót számlál, hanem ugy szólván divateszméje az értelmiség nagy részének; ez elv a' polit. pártok elve, 's körülbelül így fejezhető ki: a' közügyek fejlete 's alakultánál engedtessék minél szabadabb tér a' pártra szakadt külön irányban működő szellemi 's értelmi erőknek; azon főhatalom, melly a' dolgok menetét intézi, kisérje minél nagyobb figyelemmel e' pártmüködéseket, 's mihelyt észreveszi, hogy valamelly fél több életerőt fejt ki a' többinél, álljon ez erősebb mellé, fogadja el annak elveit sajátjaiul, ügyekezzék azok szilárditásán 's látni fogja, miként a' többi szinezet mindinkább gyengülvén lassanként öszszeolvadnak e' fő szinnel, 's harmoniás egészt képezendnek." Első tekintetre nem lehet természetesb mint ez okoskodás,ugyanazért ollyanokat, kik ugyszólván kezdők a' népkormánytan elméletében, megnyugtatni 's kielégiteni képes; de ha rendszeres elemzet alá vétetik, itt is csak az sül ki, mit a' hitelbank czímü értekezés í r ó j a nemzetünkről alaposan jegyez meg e' szavakban: minden nagy politikai 's hisztóriai talentumink mellett, mellyek e' hazát hajdan és most dicsőitik, a' „számvetés" tudománya sem a' Corpusjurisból, sem Justinián pandectáiból, sem a' deák vagy görög nyelvekből magát kifejtetni nem engedi. A' pártok elvét illetőleg nem ugyan azon értelemben, mint itt mondatik, de még is számvetéstudományi hijányt kell emlitenünk,t. i. a' statustan sublimior analysisében járatlanságot: menjünk csak a' társas együttlét alap fogalmira viszsza 's látni fogjuk, miként itt nem olly elemekkel van dolgunk, mellyek az atom rendszer értelmében ide oda szabály nélkül uszkálnak várva egy vagy más hatalom parancsszavát hogy így vagy amugy alakuljanak; ez alakulás örök velünk született törvények szerint történik egy és azon egyesülésre sietvén az erőszakosan elkülönitett részek, miként a' prisma által megosztott napsugár fényszálai, mellyeket elválaszthatunk egymástól 's különféle szinekbe öltöztethetjük a' szin nélküli egész egyes részeit, de mihelyt az oszlató szer félre mozdittatott, nincs erő, melly az elemek egyesülését 's előbbeni alakjokba átmenetét meggátolhatná. Valamint tehát a' fényszálakra föloszlott sugárnak nem természetes állapotja külön szinezetekre foszlani, hanem olly megszakadozott benső létre mutat, melly kül okok hatása által idézve elő csökkenti a' sugártest őserejét azon mértékben, mint inkább vagy kevesbbé hajlittatnak el egymás-

a) A' lehuzási pctet nevezvén e-nek, többi mint fen

$$n = \frac{\log \frac{1}{e}}{\log(1+\eta)}$$

tól a' külön szálrészek; szintugy kórjel a' társadalom nagy testében, ha a' lételemek bármi külső ok következtében szokott egyensúlyokból kikapatva egymás romlására törnek, 's a' helyett hogy kölcsönös segélyhatás mellett egyazon irányban működnének, sikernélküli harczban pazarolják erejöket. Mi organicus egészként tekintjük az állodalmat 's meg vagyunk győződve, miként mutatkozó sulyhijány esetében nem az által kell a' kissé megtágult súlyegyent helyreállitni akarnunk, hogy a' mérleg rudját először körülforditsuk tengelyén, 's csak aztán ügyekezzünk a' forgatás közben szertehullott súlyrészeket összeszedegetve kivánt vizarányos állást adni mérlegünknek; hanem inkább gondosan kitapogatva az aránytalanság okait, a' már meglevő sulyténvezők olly elhelyzését törekedjünk létrehozni, melly mellett „nemzeti alkotványos állásunk mérlege legkevésbbé legyen veszélyeztetve. 'S most, miután kimondók, miként mi e' haza biztositott jövőjét 's nemzetünk nagygyá emelkedését nem elvpártok harczai által hisszük 's ohajtjuk elérhetőnek, hanem olly közremunkálás által, mellynél minden jobb érzésü magyar kezet fog 's tehetsége szerint járul a' nagy munka létesitéséhez, hol minden jó 's nemes egy czélra — honfitársai boldogitására, ugyanazon elvek értelmében — a' 8 százados alkotvány kimutatta elvek korszerü fejlesztése 's alkalmazása értelmében, szenteli tehetségét 's erejét; hol minden egyest őszinte akaratának érzete sőt világos tudata lelkesit, de hol minden egyes kész bármelly pillanatban kihallgatni azt, ki értelmi és szellemi supremátiánál fogva megmutatja, hol nem használtattak kellő eszközök, hol követtetett el hiba az egyébként czélszerü eszközök alkalmazásikor, hol és mennyire lépett tul ez vagy amaz a' kiszabott munkavonalon; 's ha mindez okszerün szemelébe van állitva, nincs egy is, ki álszemérem, hiuság, vezérkedési vágy, haszonlesés vagy bármi mellékoknál fogva nem lenne kész sietve jóvá tenni a' hibát 's folytatni uj erővel a' közös jóllét megkezdett nagyszerü munkálatát — miután mindezt kimondók, önként következik, miszerint nem kivánjuk nézetinket ollyanoknak tekintetni, mintha egyedül mi volnánk képesek az itt fölhozottak értelmében sikerrel munkálkodni, de más részt szintolly természetesen következik az is, miszerint a' józan, korszerü 's érdekegyesitő haladáson kivül nincs e' hazában egyetlenegy felekezet is, melly igy kiálthatna: esküdjetek zászlóm alá, mert ez az egyedül üdvözitő politika hitvallásának reménygazdag zászlója, 's azok kik velünk egy irányt nem tartanak, alig méltók többre szánakozásnál. Czélszerünek hittük ezt kissé bővebben fejtegetni, nehogy megütközésre szolgáltassunk alkalmat az által, hogy olly lappal, millyen az Augsb. Allgem., több hasábon hosszasan foglalkozni nem átalljuk most, midőn ben a' honban annyi a' teendő, olly sok a' fölmerülő külön irányzatu életnyilatkozat, miszerint mind ezt kellőn tárgyalni és szoros kapcsolatban fölmutatni egyrészt nem kis fáradságba kerül, más részt meg idegenek gáncsoskodásinál mindenesetre előbbvaló. Mi mult alkalomkor ugyan e'külföldi lapról szóltunkban kijelentők, miszerint mindazt, mi ott mondatik, épen nem vesszük szentirás szavai gyanánt, sőt nem egy tekintetben fölvilágositás és igazitásnak is helyét láttuk: ámde ismét nem egyezünk meg azokkal, kik az érintett lappal csak ugy félvállról szoktak beszélgetni, mint valamelly kávénénikével; mint szinte azok véleményében sem osztozunk, kik marczona hadiállást véve indulatok heves kifakadásival viszonozzák a' bécs-augsburgiak megtámadásit. Mi az Augsburgban megjelenő's hazánkra vonatkozó némelly czikknek nagyobb nyomóságot tulajdonitunk, hogysem elégnek hinnők azok hatásinak az által venni elejét, ha ott föllépő elleninket czáfolatra nem is méltatva, egy pár gúny-czimmel utasitnók el magunktól; ezenfölül pedig meg vagyunk győződve, miként ha kisebbségben nem akarunk maradni's tétlenül bevárni az illy czikkek következésit, más fegyverhez kell nyulnunk, mint mellyet föllindulás, szenvedély vagy méltó boszankodás adnak kezünkbe; ezen fegyver, mellyet bár honi harczainkban is minél gyakrabban, sőt majd majd kizárólag szeretnénk használtatva látni, e' fegyver: minél higgadtabb kedélylyel fogadni a' megtámadásokat, elfogulatlan lélekkel venni azokat taglalgatás alá, 's mennyiben hazánk szent ügyének ártalmára lennének irányozva, nem kiméln semmi fáradalmat annak kimutatása körül: miként az, mi ellenünk mondatik, vagy ismérethiány 's ferdeség szüleménye vagy ármány 's rosz akarat koholmánya; ezt pedig nemcsak mondanunk kell, hanem megmutatnunk, egyenkint 's részletekben türelmet nem vesztve mindannyiszor, a' hányszor ezt a' haza közjava ugy kivánja. Mielőtt ezt az augsb. Allg. Z. 336 számára vonatkozólag megkezdenők, szabad legyen itt kijelölnünk azon szempontot, mellyből mi az e'lapban megjelenő's hazánk viszonyit illető fontosb czikkeket tekinteni szoktuk. Ugy nézzük mi e' lapot (hazánkat illetőleg) mint nem ritkán egyik eszközt azok kezében, kik hazai viszonyinkban nem csupán magyar de europai viszonyokat látnak; illyes czikkek akát megtámadó akár helyeslő értelmüek legyenek, mintegy nyilatkozványként vehetők, hol az illetők (az illyesekben nem annyira a' czikk közvetlen irói mint az ugynevezett prim. motores) tudatják — természetesen nem egyenes hanem kanyarulatos uton: mit lenne szükség tennünk 's mitől ovakodnunk, figyelemmel levén azon viszonyokra, miket mi olly sokszor nem veszünk figyelembe, pedig messziről jövő intések vagy példázgatások nem csupán levegőből kapott hirek nyomáu keletkeznek, hanem jobbára tények, vagy még tán most rejtett 's csak okaikban ismert bekövetkező események által idéztetnek elő, 's nem egyszer, ha általunk a' szerint méltányoltatnának, mint hazánk 's a' monarchia közös érdeke kivánná, elhárithatnának sok bajt, melly nem ritkán veszteségünkre — akkor következik be jobbadán, midőn mi a' figyelmeztetést rég elfelejtettük, 's igy még eszünkbe sem jut visszaemlékezve saját kárunkon okulni. Ha köztünk tehát némellyek 's tán számosabban az augsb. Allg. Z. hazánkra vonatkozó nyilatkozatiban nem látunk egyebet holmi irhafirkáknál v. ollyanok ingerkedesinél, kik jónak látják pártérdek vagy egyéb melleslegokból bennünket a' világ előtt pelengérre tenni — akkor ugyancsak — magyarosan gondolkodunk, azaz hogy megkiméljünk egy fáradságot, mellynek alá kellene magunkat vetnünk, hogy a' mondottak iránt tisztába jőjünk, vagy el sem olvassuk, vagy ha elolvastuk, egy pár szedtevette közt félre dobjuk, hogy annál kényelmesebben eregethessük a' vitnyédi v. verpeléti bodor füst gyürüit. — Midőn mi az augsb közönséges lap megtámadásit, invectiváit, leczkéit hideg átgondolás után részletenként itt ott, hol t. i. leginkább szükségét látjuk, egyszerre minden pontra ki nem terjeszkedhetvén czáfolni 's kitelhetőleg helyre igazitni ügyekezünk, sem szerecsent fehérre mosni sem falra borsót hányni nem akarunk, mert e' foglalkozás egyikéhez is sem kedvünk sem időnk, hanem leginkább arra törekszünk, hogy megmutassuk mind azoknak, kik e'hazán kivül nem elég tisztán látják honi ugyszólván házi viszonyinkat, 's ügyeink uj meg uj bonyolodványait, miszerént mi a' mennyire szivesen veszszük a' jó tanácsot 's barátságos utba igazitást, ép olly határzottan kivánjuk átalmazni jó igazunkat, 's pedig sem indulatoskodás v. ép szenvedélyesség kifakadási közt, sem nagyszerünek látszani akaró de nem ritkán igen igen gyermekies gőggel, hanem azon loyalitással, mellyre nemcsak jó akaróink de még a' méltányos ellen is bizvást számot tarthat; — más részt meg figyelmessé tegyük honfi-társainkat az iránt, miszerént ha legszebb terveink félre ismértetnek, 's e' félreismerés következtében akadályokkal, mik sokszor majd erőnket haladók, kell megküzdenünk azok ellenében, kik illő viszonyos értesülés után ha segédkezet nem nyujtanak is, de bizonyára elég lelkiismeretesek leendnének bennünket ugy is eléggé látogatottakot tehetlenségünkben kár-örömmel nem gátolni; tehát hogy figyelmeztessük honosink higgadtabb kedélyeit, miszerint ha eddig e' kellemetlen 's nem egy magyar szemében méltánytalan bánásmódot kelle azok részéről tapasztalnunk, kik fölöttünk 's lépteink fölött ott a' határszéleken tul szakadatlanul őrködnek, ez nagy részben minhibánk következményeül tekintendő, mivel vagy mi nem értettük a' szomszédok szándékát 's nyilatkozatát ugy mint megkivántatott vala, vagy sajnáltuk a' fáradságot, mellybe az onnan jövő félreértések eloszlatása 's a' szükséges fölvilágositás került volna. E' viszonos értesülés eszközlése adá kezünkbe a'tollat multkori hasonczimü czikkünk irásakor, ez értesülés eszközlése leend ezentul is célunk mindannyiszor, a' hányszor az augsb. lappal találkozunk; megvitatjuk azt, mit az ottani rovatokban viszonyinkat illetőleg fontosnak ismérendünk, megvitatjuk higgadtan sine ira et studio azon eltökéléssel, hogy mennyire tőlünk telik, szives közremunkálását nyerjük meg azoknak, kiknek részéről eddigelé hazánk iránt, nem egy magyar rosz akaratot, nem egy kiirthatlan ellenszenvet, 's vérünk megtörésére irányzott törekvéseket látott; de teendjük ezt még azon oknál fogva is, mivel van a' hazai lapok között ollyan is, melly e'czikkek előtt örömest nyitja meg hasábjait, azonban csillagokkal csak azon állitásokat diszesiti, a'mellyek vagy gyámokul szolgálnak a' lapvezér kifejtett egyedi nézetei támogatására, vagy ép azon nézetekkel homlokegyenest ellenkeznek. Ezek nyomán jövő alkalomkor azon czikk megvitatásába bocsátkozunk, melly az érintettük külföldi lapban a' védegyesületet pártoló szándékkal közöltetik; 's mellynek függeléke ismeretlen kéztől oda iktatva a' mondott egyesület ellen kel ki, egy uttal separatismus vádját illesztvén azokra, kik az iparvédegyesület alapitói's főpártolói. (Folyt.)

Lapszemelvény. Kimondottuk több izben, 's kimondandjuk még többször is, miként ha szivesen méltányoljuk azok ügyekezetét, kik bármi tekintetben át akarják ültetni azt, mi véleményök szerint hazánkra üdvösnek mutatkozik 's minek e' nemzet ép ugy szükében van, mint milly bőségben az Európa egyéb népeinél található; kettős örömet érzünk mindannyiszor, valahányszor alkalmunk akad szólhatni a' jóról, mi saját munkánk szüleménye, mi gyümölcscsel kinál azon mag után, mellyet minmagunk veténk hazánk áldott földjébe, 's minél föl vagyunk mentve más kellemetlenség mellett azon kinos bizonytalanságtól, mellyel égövi tekintetben minden átültetési 's honositási kisérlet összekötve van. Azonban e' hazafiui örömet ritkán élvezzük a' nélkül, hogy egyuttal keserü érzelmek ne fakadnának szivünkben, mert majd mindenütt, hol hazai erők működésének látjuk örvendetes nyomait, hidegülő részvét, hanyatló munkakészség, vagy ép tökéletes elhanyaglással kell találkoznunk. Nem emlitjük, mi leverőleg hat ez szilárdabb kedélyekre is, elégszer volt ez már emlitve 's nem egyszer hazafiúi elkeseredés szülte éles gúny vagy csüggedés sajtolta lemondás kiséretében, mit eléggé bizonyit a' szójárássá vált „magyar szalmatüz" gyakori alkalmazása elannyira, miszerint ritkán van szó magyar lelkesültségről, melly nálunk ugyszólván szülő-anyja minden nagyobbszerü kezdetnek, a' nélkül hogy a' pillanatnyi hév ellebbenése után okvetlenül bekövetkező zsibbanat, hidegülés alakját kandikálni ne látnók a' háttéri homályból. Ezen állitás olly annyira világos, miszerint azok ellenében, kik annak igazságát kétségbe vonnák, élő példákat idézhetnénk, példákat, mellyek elég erővel birnak kihüteni a' hazafiság-melegitette leghőbb kebleket; avagy lehet é szomoritóbb, mint látni, miként bármi hazafias vállalkozásnál ritkán hiusul meg az ellenfél reménye, mellyet körülbelül eként szokott kijelenteni: hagyjuk őket magokra, nincs olly vulkán, melly ki nem égne, ellobog a' tápnélküli láng, 's ismét ott leszünk hol eddig valánk. A' földmivelés azon foglalkozások egyike, mik természetöknél fogva legkevésb hánykodásnak vannak kitéve, ugyanazért ha valahol, a' közjóllét e' nagy fontosságu tényezője körül nemcsak elméletileg gondolható, de gyakorlatilag létesithető is a' fokonkinti meg nem szakadt folytonos haladás, 's ennek hü kisérője a' tökélyesbülés; nincs az emberi működések közt, — kivéve a' mathemat. alkalmazás alá esőket — egy is, mellynél olly biztosan lehetne életbe léptetni mindazt, mit tudományos okszerü elvonás hasznosnak mutat, mint a' mezőgazdaság, mert itt egykét jól rendezett kisérlet fölvilágosit az iránt: mit várhatni ez v. amaz elvtől, mellyet a' gazdának munkakönnyités vagy sikerbiztositás fejében tudomány 's elmélet ajánlanak. Hol illy szoros kapcsolat létezik eszme és tett, élet és tan, gyakorlat és elmélet között; hol minden egyes lépés, melly az egyik részről a' kitüzött czél felé tétetett, okul tekinthető, miből száz eredvénygazdag lépés fog a' másik részről következni, hol képletesen szólva minden kiadott fillér forintokat kamatoz, 's lehetőleg közel állitja föl a' vállalat mellett az okszerüen reménylhető sikert: ott mindkettőt illő arányba egyenközleg ápolni és fejleszteni önhasznunk parancsolta mulaszthatlan kötelesség. 'S mégis Magyarországban, mellynek országgyülési minden egyes napja több ezer p.ftba kerül, Magyarországnak, melly legközelebb 18 hónapon át látta tárgyaltatni a' hon javát orsz.gyülésileg, nem volt egy garasa is, mit a' honi gazdaság emelésire vagy egyéb közerdekre forditott volna. Illyenek láttára megmozdul keblünkben a' szív 's jobb jövőnk pislogó világa elhamvadni készül. Ott, hol közerővel puszta elvcsata vagy ennek ürügye miatt a' szükségest megtenni elmulasztották, nincs egyéb hátra, ha keresztbe tett karokkal nem akarjuk bevárni az időt, mellyben ránk illjenek a' költőnek ez idegrázó szavai: a' sirt hol nemzet sülyed el, népek veszik körül — ha ezt bevárni nem akarjuk, tenni kell minden egyes polgárnak erejéhez képest azon körben, mit munkásságának alkotvány 's törvények kijelöltenek; 's ha valahol, bizonynyal e' téren szerfölött sokat tehet egyesek őszinte akarata 's czélszerüen használt szorgalommal páros kitartása. Hisszük, hogy nincs messze az időpont, melly meggyőzendi e' hon fiait a' felől, miként azon föld, melly keblébe fogadá az idegen világrész vándor fiait, 's táplálá azokat majd 1000 éven át, nem ugyan vérrel öntözendő mint apáink alatt, de hübb gyermeki vonzalommal ápolandó; minden mit az ujabb kor vásári zajjal kinálgat, 's erővel is ránk tolni ügyekszik, ingékony, kétes, vagy nem eléggé tisztán kifejtett léttel

bir, e' föld elsajátithatlan tulajdonunk, szilárd, változhatlan alapja jövő nagyságunknak, miként hü őre 's föntartója nemzetunk nem kisebb multjának. Mit mondjunk ezek után, ha a' Magyar Gazdának mai lapunkban közlötte' soraival találkozunk." E' folyóirat belbecsére nézve szóljanak azok, kik a' hasonló tárgyu 's rendeltetésü külföldi lapokat ismerik; mi részünkről öntudattal 's nyugodtan futunk velök versenyt, miután szintolly változatos mint páratlan olcsóságu lapjaink ügyét számos köztiszteletü 's elismert sikerrel gazdálkodó férfiak, tevék magokévá, kiknek nagy becsü tapasztalásaik és közleményeik bármelly angol lapnak is becsületére válnának. 'S még is a' „Magyar Gazda" összes előfizetőinek száma mintegy 1000 körül ingadoz azon országban, hol legalább 40 ezret számithatni, kiknek magasb gazdasági müveltség részint nem ártana, részint kötelességnek volna tekinthető, 's kik a' szót nem érdemlő előfizetési díjt megbirnák." — Ha ezt más mondja el 's nem a' Magyar Gazda szerkesztője 's a' gazdasági egyesület titoknoka, aligha el birjuk magunkkal hitetni a' hallottak valóságát. Minthogy ép a' Magy. Gazdánál vagyunk, használjuk e' beköszöntést ugy, mint nem egy idegen szokta magy. gazdája vendégszeretetét használni, azaz tegyünk sajátunkká valamit, mi e' gazdánál a' nélkül is bőségben van. Bevégeztetik a' selyemtenyésztés czimü hazánkban igen érdekes czikk, melly helyrovatonkint mutatja a' selyembeváltás mennyiségét 1843ban; a' polgári és katonai hatóságokban mindössze 356,910 font selyemgubó váltatott be; ez évben a' különös időjárás a' selyemgubómennyiséget az 1842ikihez képest 20pcenttel csökkenté. Most, ugymond az érintett czikk, mindenfelől szederfa-ültetvényezésekről 's alakuló selyemtenyésztő társulatokról hallunk; kiemelendő e' tekintetben Széchenyi István gr. ültetvénye Czenken, Batthyányi Lajosé Ikerváron, Csapó Dánielé Tolnamegyében, Lónyay udv. tanácsosé, kikhez mi bátran sorozzuk Festetics Sándor gr. ültetvényét Egyeden, melly fiatalabb ugyan a' czenkinél, de azért hasonnemü vállalatok említésinél méltán az elsők között áll. — Mintegy féléve Lewald ‚Európájában' igen érdekes czikket olvastunk a' fölött, mennyire kivánja bármelly ország jólléte olly intézkedések létesitését, millyen franczia kezdet után Bajorország.-ban látható, hol az irgalmas nők számára kormányrendeletnél fogva minden szükségessel ellátott intézet alapittatott. A' czikk irója protestans volt, 's igy nem kelle attól tartenin, ohogy nézeteibe vallásos buzgalom tán kelletén-tuli mértékben vegyülvén a' tárgyat, mellyről értekezék, elfogultan nézze 's melegebben szóljon az ügyről, mint azt tisztán philanthrop.és közjólléti tekintet után indulva, tennie szabad volna. Ő protestans létére is hőn pártolá azt még akkor is, ha abban nem lehetne mást szemlélni, mint egyedül kath. irányt; 's midőn élénken rajzolá a' szendeséget, lemondást, önfeláldozást, mellyel e' nők feledve egyediségöket egészen a' szenvedő emberiség javára szentelik éltöket, 's elmondá, mint érzett e' nők iránt több mint földi lényt illető tiszteletet, midőn látá őket, a' fiatal, szép, életerős gyöngéd hölgyeket, anyai buzgalommal örködni olly betegek fölött, kik elhagyatva e' világtól rokonápolásra sehol nem számithatának mint az angyal-jóságu soeurs de la charité az irgalmasnők szelid körében; látá őket virasztani haldoklók ágyainál, lelki vigaszt nyujtani ollyanoknak, kiket testi bajok mellett lelki furdalások gyötörnek, bizalommal, minőt csak vallásos ihlet nyujthat, járulni azokhoz, kiktől iszonyodva fordul el a' gyöngébb idegzetü, 's nyugodtan mint földi bajokon tulemelkedett nemesb lény, lépdelni a' halái lehelő szerencsétlenek közepett, — megemlékezve, hogy mindezt nem önérdek, nem hiuság, haszonvágy vagy bármi földi érdekből teszik, hanem teszik a' vallásos áthatottság sugallta szent szeretetből sinylődő embertársaik iránt, igy kiálta föl: azon vallás, melly isten leggyöngébb teremtményinek annyi erőt nyujt, nem lehet tévtanok eredvénye! — midőn ezt igy sőt lelkesebben olvasá e' sorok irója, föltámadt keblében a' vágy: vajha e' hazának is támadnának fiai, kik elhagyatott ember 's polgártársainkat részesitnék a' földi éden e' jótéteményiben! 'S ime mit tehetlen szegény honosink javára olly hőn ohajtánk, valósulni látjuk azt mindinkább, 's meggyőződünk a' felől, miként vannak sokan e' hazában, kik a' haza 's nemzet jóllétét nemcsak akarják de tettel is eszközlik, habár neveik nem állnak is mindig elül ott, hol a' hazafiság 's önzéstelen honszeretet méltánylása szóba jő. E' pontra nézve legelső érdemkoszorú hazánkban m. Hám János szathmári megyés püspököt illeti: ki legelső telepité 's honositá meg nálunk e' jótékony intézetet Szathmáron, melly pár év óta olly köz méltatásban részesül, hogy tanitványi száma több százra növekedvén, a' másként is tág intézet nagyobbitásául szükség a' lelkes telepitőnek gondoskodni. Utána hálát, szivből fakadt őszinte hálát szavazunk azon nemeskeblü férfiunak, ki ép akkor, midőn nem egy oldalról ismérteték félre, sőt keményen vádakkal is illetteték, tettel bizonyitá egy részt az evangelium mondatát, melly arra tanit, hogy nyujtsunk kenyeret annak, ki nem tudva mit cselekszik bennunket kővel sárral dobál; más részt pedig e' tette által napjainkban, minél ritkább annál nagyobb becsü tanuságát adá annak, miszerint a' valódi hazafi jó keresztyén 's őszinte emberbarát nem azért visz áldozatot a' haza 's emberiség oltárára, hogy annak föllobogó fénye által pillanatra dicsőittessék, hanem hogy tetteiből üdv harmatozzon embertársira. Még egyszer a' szenvedő emberiség 's árva nevelésünk nevében, mellyért a' ns keblü püspök olly nagyszerüen 's maradandó értékkel áldozott, vegye szivből fakadt őszinte hálánkat! A' Nemzeti Ujság közli a' zágrábi irgalmasnők társulatát megalapitó oklevelet egész terjedelmében, miből mi köv. jegyzünk ide: reményli a' alapitó a' gyenge kor vallásos és illő neveltetését 's oktatását ez által szerfölött emelhetni, melly n e v e l é s t a' n ő n e m i magzatokra nézve még inkább mint a' figyermekekre nézve ohajthatónak véli, miután belőlök anyák válandnak, kiktől a' következő nemzedéknek, még a' férfiui nemnek is első oktatása's erkölcsi állapota kétségkül függ. Ez oklevélből kitünik, mennyi költséggel szerzé meg az alapitandó intézet számára az ernyedetlen munkásságu püspök mind a' szükséges épületeket, mind a' belszerkezet czélkivánta kellékeit; 's végül 30 ezer ftot p. p. azonnal letett, 10 ezret pedig, mihelyest házi körülményei engedni fogják, teend le a' zágrábi káptalan kezeibe, mint alaptőkét az intézet jövője biztositására. Látható ebből, miként Haulik György zágrábi püspök 's bánihelytartó ő excja ez áldozata olly hijányt pótoland, miről eddigelé törvényhozásunk nem is emlékezett, egyik t. i. a' nönevelés, másik a' szenvedő emberiség ápoltatása. Legyen szabad ez alkalommal nyilvánitnunk azon ohajtásunkat: vajha e' hon többi magas állásu egyházférfiai közől minél számosabban követnék a' nemes két példát, 's közremunkálásukkal eszközlenék ki, miszerint ha nem is minden megyében de hazánk 4kerületeinek mindenikében két három illy intézet alapittatnék (illyen lehetne p.o. Nszombat, Pest, Szabadka Dunán innen, Pécs 's Győr Dunántul; Kassa 's Eger Tiszáninnen; Temesvár Szeged vagy Arad Tiszántul) Hol eltagadhatlan tények bizonyitják az érdemet, ott el kell némulni ármány és gyanusitásnak: isten adja hogy a' magyar egyházi r e n d necsak nagyszerü multjára hivatkozzék, m i d ő n h a z á n k uagygyá emelésiről van szó, hanem ügyekezzék a' kor igényei szerint az lenni e' honnak, mi a' historia bizonyitása szerint minden időben volt! Stat sua cuique dies; breve et irreparabile tempus Omnibus est vitae, sed famam extendere factis hoc virtutis opus.

A' természettudományi társulat közlem. (Vége.) Maga a' gyülés az eddigiek közt a' legérdekesbnek méltán tarthatik: 1) népessége miatt, mivel 301 rendes és 200nál több vendég tag diszesité azt. 2) A' természe i ritkaságok és kincsekben oly gazdag Erdély buzgó honfiai, kivált a' főbb ranguak és tehetősbek közt is, kik mind meg annyi Mecaenásokul tekintetnek — a' természettudományok iránt meleg részvét, férfias vonzalom és szilárd müvelési kedv ébresztetett 's alapittatott meg. 3) A' két testvér haza rokonkeblü fiai közt tudományos egyesülés nemcsak létesült, hanem meg is alapittatott. 4) A' régiségbuvárok osztálya, melly gyakran a' természettudományoknál kénytelik segédkezeket keresni, a' természettudományi szakba fölvétetvén, 's ez által a' hajdankor maradványinak tisztelőji megszaporodván, a' két hazában elszórva 's elhanyagolva létező, — nemzetünk hős kora nagy becsü emlékei, drága kincsei és tiszteletet érdemlő számos maradványai a' még korunkban is pusztitó vandál kezektől az utókornak meg fognak mentetni. Végre 5) Mivel a' természettudományokra kártékonyan 's az emberi erkölcsökre lealacsonyitólag ható, fájdalom! még nálunk olly divatos állatk nzás eltörlesztésére társulat alakult, mellynek létesülésére nevezetes sommák ajánlattak; az aláirási ivet itt van szerencsém bemutatni. — A' folytonosan működő hydrographiai bizottság munkálatai t e r v é t benyujtá, mellyet a' társulat általányosan elfogadott. Az Avamegyéből beküldött, meteorkőnek tartott ásványdarabok meghatározására kinevezett választmány jelenté, miszerint azok az illető szakok által megvizsgáltatván, csakugyan valódi légeredetüeknek találtattak, mellyek leirását az évkönyvben fogja közleni a' társulat. Eredvénye lön még ezen gyülésnek az is, hogy az évkönyvek kiadása megkezdését elhatározá, melly 20 ives határozatlan füzetekben fog megjelenni. Az első hazank több érdekes tárgyait illetőeredeti értekezéseket foglaland egyéb tárgyakon kivül magában. Pesten dec. 4kén 1844. Dr. Kovács Sebestyén Endre társulati első titoknok.

Budapesti napló. ♂ Pár év óta keletkezett egy pár gyárunk czikkei alighanem szorulnak iparvédegyesületi gyámolásra, mert illynemü külföldi czikkekkel jóságra nézve bátran mérközhetnek, 's mivel ezeknél legalább a' vám-és szállitási költség elmaradta miatt jutányosabbak, mindenkitől szivesen pártoltatnak. Illyen a' gyufa a' pestl stearin- v. pannoniagyertyák és két hazai géppapirosaink közül az ezüstpénzzel jutalmazott hermaneczi nagyszlabosi 's orlátt. A' pannóniagyertyafaj összehasonlitók az ugynevezett Milly- és Apologyertyákkal 's azt mind világos és lobtalan lángra mind tartósságra nézve amazokkal egyenlő minőségüeknek tapasztaltuk. A' brassai stearingyertyák mindeddig valamennyire szürkék ugyan még az érintettekhöz képest szinre nézve, de szinte jól égők. A' nyomtató 's iró papirfajok föleg a' hermaneczieket ajánlatosak; de a' nagyszlabosiak is igen használhatók, kivált mióta mind két felök egyenlő simaságu. Csupán egy van még ezekre nézve kivánatos, t. i. hogy verseny végett több illy gyertya-'s géppapirgyár létesittetnék, mivel ekkor természetesen kellő egyenlyra 's arányra vergődnék a' gyári készitvény árra nézve a' gyártatlan anyaggal, mivel ennek ára 's amazé közt még igen szembeszökő a' különbség, 's illyesmit legczélszerübben képes elháritani a' verseny, mi a' gyártványhőségből származik. — A' rögtön beállott hideg miatt hajóhidunk kiszedetése 's gőzhajóink téli tanyára kerültök után Dunánk élénksége igen csökkent annál inkább, mivel a' két testvér város közti közlekedést a' szükségesnél sokkal kevésb számu ladik tartja fen, mi miatt számos a' panasz, hogy sokan órákig dermesztő hidegben várni kénytelenek, mig ügygyel bajjal átszállitó ladikra vergődhetnek, mihezképest teljes bizodalmunk van a' rendőri felügyelőségben hogy a' két parti gyors és biztos közlekedésre kivánható számu ladikokrul 's a' rakonczátlan révészek féken tartatásokrul is haladék nélkül 's hathatósan fog intézkedni. A' hidas vagy kompjárásnál még bokrosb a' panasz a' hosszu várakozás és huzavona miatt ugy hogy nemcsak a' gyalog de föleg szekérszállitásokra nézve ezren meg ezren alig várják a' pillanatot, mellyben a' bár minélelőbb létre jövendő lánczhid által illy káros és méltatlan zaklatásoktól megszabadulhatnának. E' napokban háromszor egymásután éjjel egyegy ház égett le ikervárosunkban, hogy a' tüzrendőrséget éber figyelemre szoktassa, miszerint a' f e c s k e n d ő k fagyos időben is, nem mint ez alkalomkor tapasztalható vala nagyobb részével, oltásra használható állapotban tartassanak. — A' tudom. egyetemi nyomda ritka ünnepet ült egy siketnéma szorgalmas szedőjének keblében félszázadiglani munkálkodása emlékezetére. — Dunánk folyvást zajlik 's a' mennyiben a' szárazföldi utazást könnyitette a' fagy dágványos utainknak mintegy vasutakká keményitése 's varázsolása által, szintazon mértékben nehezitő a' vizen járáskelést 's ez mindaddig tartand, mig folyamink hátát jégpánczéllá nem edzi. Nem egy tájon a' majd 2 hónapig kis szünettel tartott esőzések miatt jó részben szántatlan vagy vetetlen maradt a' föld, ugy hogy mit az előtt a' ragadó sáros föld miatt nem végezhettek, abban most a' beállott fagy által gátoltatnak. Azonban a' tengelyen szállitók jósikerrel imádkoztak, mivel keresetökre nézve most minden hajózási szállitás megszüntével kétszeresen kedvező időszak viradt, ugy hogy a' szállitási egyedárusság minden szabaditék nélkül kizárólag őket illeti égövünk alatt jelenleg.

(A' honi mezőgazdaság ügyében.)

Azon szomszéd tartományok kivételével, mellyek Byzanczot és Pétervárt uralják, nincs ország Európában, hol a' mezőgazdaság olly alacsony fokán állana a' miveltségnek, vagy igazán szólva, a' miveletlenségnek, mint hazánk legnagyobb részében, ámbár annak statusgazdasági velejét épen a' földmivelés képezi. 'S ki e' tényeket elismerni 's méltányolni képes, annak felesleg volna olly intézet korszerüségét 's fontosságát mutogatni, mellyet a' nemzet a' M. Gazd. Egyesületben bir. Valamint az okok számtalanok és különbözők, mellyeknek nagy részben helytelen és tudatlan gazdálkodásunk 's e' miatt a' haza pangó és szegény állapotja tulajdonitható; ugy az érintett Egyesület is, hogy feladásának hatásköréhez képest megfelelhessen, különféle eszközöket állhatatos kitüréssel 's nem csekély áldozattal vett foganatba. 'S ezen eszközök élén kitünő sikerrel állnak a' gazdasági ismeretek terjesztésire szolgáló vállalatok, minők a' „Mezei Naptár", a' „Gazdasági Kistükör," „Okszerü Kalauz", „Gazdasági Pályamunkák," „Jelesebb gazdaságaink leirása," a' „Magyar Gazda" czimü folyóirat, 's több egyéb munka, mellyeket az Egyesület időnkint közrebocsát 's páratlan olcsósággal árultat. A' köznevelési rendszer, melly a' hiányos eszközök miatt a' néptömegre alig hatva, a' magasb iskolákban is ezelőtt ugy szólván egyedül humanisticus irányban működött 's a' mérnököt kivéve, mezőgazdát, technikust, kereskedőt, müvészt nem, hanem mondhatni, egyedül juristát, theologust és orvost képezett, — vala eddig fő oka, hogy valamint egy részről a' köznép csekély kivétellel nagy tudatlanságban tengett, 's még a' földdel sem tanult bánni, mellyhez tapadt vala; ugy más részről azon osztály, melly hivatva volt nemcsak politikai előjogai érzetében a' status korszerü kifejlését vezérleni, hanem kiterjedt birtokánál fogva példáui 's kalauzul is szolgálni a' gyámsága alá helyzett tömegnek kedvező gazdasági viszonyaink helyes felhasználásában, a' realis tudományok mezején egészen járatlan maradván, nem nyert ösztönt 's előkészületet a' reális életágak gyakorlati pályáján a' tudományok tökéletesültével karöltve haladni,

sőt idegenséggel 's kedvetlenül nézett eddig m i n d e n nyomtatott lapra, melly könnyen megemészthető, érzéket csiklandozó, vagy politikai tartalmon tul megy. Illy állapotban előre látható vala, milly tetemes hézagot pótland egy részről a' „Mezei Naptár" és „Kistükör" falusi gazdáink körében, más részről az „Okszerü Kalauz" és „Magyar Gazda" a' birtokosak és gazdatisztek emeltebb osztályában. 'S az Egyesület nem is csalatkozott; mert valamint az elsőbb népiratok a' gyér pártoltatás daczára is váratlan keletre kaptak, 's hol a' külső akadályok elháríthatók valának, némi hatásuk már is érezhető; ugy az utóbbi két folyóirat sem maradt akár pártfogó, akár eredvény és okulás nélkül. Nincs jelesb gazdaság a' hazában, mellynek birtokosát vagy kezelőit a' „Magyar Gazda" legbuzgóbb olvasóji közé nem számithatnók, 's alig lesz előfizetőink közt, ki olvasásának sikerét gazdasága gyarapodásában észre nem venné; 's mernők végre állitani, hogy alig lehet olly mivelt 's kifejlett férfiu gazdáink közt, ki e' lapban számos uj hasznhajtó és tanulságos olly közleményt, tapasztalást vagy felfödözést nem lelne, mellynek alkalmazása dús kamattal meg ne téritse a' csekély előfizetési költséget. E' folyóirat belbecsére nézve szóljanak egyébiránt azok, kik a' hasonló tárgyu 's rendeltetésü külföldi lapokat ismerik; mi részünkről öntudattal 's nyugodtan futunk velők versenyt, miután szintolly változatos, mint páratlan olcsóságu lapjaink ügyét számos köztiszteletü 's elismert sikerrel gazdálkodó férfiak tevék magokévá, kiknek nagybecsü tapasztalásaik és közleményeik bármelly angol lapnak is becsületére valnának. 'S mégis a' „Magyar Gazda" összes előfizetőinek száma csak mintegy ezer körül ingadoz, azon országban, hol legalább 40 ezert számithatni, kiknek magasb gazdasági miveltség részint nem ártana, részint kötelességnek volna tekinthető, 's kik a' szót nem érdemlő előfizetési díjt kényelmeik rövidsége nélkül megbirnák. Azonban az illető közönség nagyobb része nem tudta az Egyesület eddigi áldozatit méltányolni, 's az önzéstelenség ellenében, mellyel a' „Magyar Gazda" előfizetőinek az „Okszerü Kalauz" első kötetét, a' „Mezőgazdasági Ne feledjtset", a' „Toldalékot," 's végre a' „Rétfüvek ismertetését 's ábrázolatit" mellékesen 's díjfizetés n é l k ü l nyujtá, merevült közönyösséggel válaszolt. E' körülmények közt valamint nyereségre nem számithatni, ugy áldozatokat hozni sincs az egyesületnek többé hatalmában, mig őt arra gyarapodó száma előfizetőinek ismét képessé nem teszi. Igy nem képes az „Okszerü Kalauz" 2ik kötetével a' jelen előfizetőknek, mint igérte, külön szolgálni; hanem azt olly módon fogja pótolni, hogy abból a' „Magyar Gazda" jövő évi folyamában minden hónapban két ív fog kiadatni ugyanannyi száma helyett folyóiratunknak; ellenben minden havi folyam első számában, a' hires franczia Dombasle nyomán, 1½ íven a' gyakorlati gazdálkodás havi tárát adandjuk, kiterjeszkedvén a' mezei élet minden ágaira. — Ezenfölül még egy nevezetes feladásunkat véljük lapjaink jövő évi folyamában teljesithetni, miután abban honi mezőgazdaságunk állását státuséletünk egyéb factorainak irányában 's annak akadályit 's emelő eszközeit szándékozunk fejtegetni, 's nemcsak általányos, hanem egyes ágainak is nagyszerü 's hasonlithatatlan fontosságából igyekezendünk bebizonyitani, hogy időnkinti törvényhozásaink a' mezőgazdaság ügyét mindeddig illő figyelemre nem méltatták, 's azt a' már természetében nehéz mozdulatut, ugyszólván önsorsára, gyámolatlanul hagyák. — Nemzeti létünk jelen sorsteljes szakában, midőn az átalakulás zavaros folyama, az ó és uj, a' bel- és külelemek közti indulatos tusa a' cselekvő erőket általányos mozgásba hozza, 's egy részrül őszinte nemes törekvés 's haladási vágy, más részről csel, haszonlesés 's tudatlanság elkeseredve küzdenek, mig az alatt a' jelképül kitüzött haza a' javitások, épitések 's rombolások irgalmatlan mütételei alatt inkább vonaglik mint él, — alig lehetne ferdébbet képzelni, mint a' földet, a' mezőgazdaságot, státusi pyramisunk e' főtalapzatát, a' közjavitások sorában csak mint mellékdolgot tekinteni, 's más távolabb fekvő intézkedések közvetett befolyásától, vagy különféle kedvencz-eszmék létesitésétől függeszteni fel — mostoha-anyailag — földmivelésünk, ezen egyetlen szilárd alapu tőkénk, felvirulhatását! Legszentebb kötelességünknek ismerjük tehát, azt mithazánk mezőgazdasága érdekében országosan elrendeltetni korszerünek és sürgetett szükségünek tartánk, tárgyavatott hazafiak gyámolása mellett lapjaink jövő évi folyamában főczikkeinkben tárgyankint szerényen szemle alá venni, 's azon igyekezni, hogy jövendő törvényhozóinknak megmutassuk, miszerint a' hazának, a' nemzet összeségének, főkincse a' föld, mellyért annyit vérzénk, 's mellynek józan 's virágzó mivelését közvetlen és mindenek előtt kell lehetségessé, sőt ösztönszerüvé tenni, hahogy ohajtjuk, miszerint ipar és kereskedés, tudományok és müvészetek, s z ó v a l k ö z ö s nemzeti jóllét nemcsak kifejlődjenek, hanemgyökereiket szilárd alapokon ereszthessék is szét, 's belőlök virulhasson ujjá születendő Hunniánk számára évezredekkel daczoló 's termékeny fája a' boldogságnak. Midőn azonban egy részről mezőgazdasági állapotunk politikai oldalát feladásink 's munkásságunk egyik leglényegesb tárgyaul tüzzük ki, szintolly kevéssé fogjuk a' gyakorlat mindennapi szükségeit, 's tapasztalásit szem elől téveszteni, sőt e' tekintetben is mindinkább kifejteni a z o n erőt, melly *schlendrián* 's a' *more patrio* alaptalan megrögzöttség dermedt szokásival szembe szállni képes, a' gondolkozó gazdának ellenben k e d v e s eszmecseréül szolgál. 'S ha ez uton lapjaink a' tárgy fontosságához méltó számu pártolókat mind a' gyakorlati gazdák, mind azon honfiak sorában találandnak, kik noha földmivelők sőt birtokosak, mégis a' legnemesb mezei foglalkozást megvetve, ezelőtt vagy puszta érzéki élvkeresetben fulasztják gyümölcstelen éveiket, vagy jobb sikert érdemlő tehetségeiket meddő elméletekre vesztegetik, ismét örömmel fog az Egyesület isméret terjesztő közhasznu vállalatiban ujabb áldozatokat rakni a' szeretett haza oltárára. Pesten, decemb. 5kén 1844. Török János mint a' M. Gazd. Egyesület titoknoka.

Borsodmegyei közgyülés. Miskolcz dec. 1én Gondolom kedves dolgot teszek a' nyájas olvasó előtt, midőn nov. 11től 23ig tartott borsodi közgyülésről illy későn szerencsésitem tudósitásommal, mert érdektelen volt az és száraz mint a' veres tenger midőn Mózes a' zsidókat átvezette rajta. A' közérdek ugy is az annyi reménnyel kezdett országgyülés végéhez 's annak eredvényölő körülményeihez volt ragadva, 's igy fárasztó munkánk „semmiről még is valamit tálalhatni föl" még azon jutalomosztalékot sem nyerte volna tán meg, hogy olvastassék. Közgyülésünk tehát mint mondám nov. 11. kezdődött még pedig szerencsétlen akustikáju nagy teremünkben, mellynek jóhangzatuvá tételére (ez alatt nem azt értem hogy rosz vagy silány beszédeket is jól viszhangozzon) a' nemesség által ajánlott 30 ezer pgőből bizonyosan nem telt már; — a' teremnek tulajdonithatják tehát azt is hogy a'követek 7 rendbeli még nem tárgyalt de már mindnyájunk előtt ismert tárgyakról irt és mégis diplomatikai uton még ujdonságnak mondható levelei fölolvastattak ugyan, de szerencsésen elhangzottak a' köz conversatióban. — Hitelesittettek a' kisgyülések jegyzőkönyvei. Privát tudósitásból köztudomásra jutván azon örömhir, hogy páratlan főispáni helyettesünk b. Vay Miklós ő mtga koronaőrré választatott, közös lelkesedésük jegyzőkönyvileg leendő tolmácsolását a' hivatalos értesülés idejére halaszták a' RR. Darab idő óta minden közgyülésnek van egy napja a' nemesi szabadság egyik sarkalatos jogának használatára szentelve; 's most is megint volt egy kis restauratiónk en miniature; helyettesiténk a' megürült alügyvédi 's 2 főesküdti hivatalra, de a' legszebb renddel, és szavazat utján, alügyvédi helyettesitésnél első helyre Bakos Antal, a' középponti főesküdtségre Vadnay Pál, sz. péterire Polgáry, Ujházy és Csomós Berta jelöltettek: — a' gömöri utvonalon nélkülözhetlen hosszurévi hid költséges kijavitásának folytatásáról is volt vita, 's áthatván a' RR. kebelét — azon vérmes remény, hogy ezentul az illy országos vonalokon utak és hidak országos költségen fognak vezettetni, jónak látták a' folytatást a' törvény kihirdetéseig fölfüggeszteni; hisz ez mind jó volna, csak a' tót meg az utazó (mert ezek két különböző dolgok) is beérhetné a' reménységgel, de biz ez igen sovány, kenyér és pecsenye nélkül nem csúszik el. — Az uj katonai évre is most volt a' dicalis adókivetés. Hadiadó kivettetett 84 porta után 4209 dicára 13 ft 36 krral 57242 ft 24 krt, ehez jön a' mult évi fölösleg, melly a' tört számok kikerüléséből eredt 799 ft 8$^{9}/_{16}$ kr; ebből földmüvelőkre jut 53,590 ft 48 kr. haszonbérlőkre 3651 ft 36 kr; a' hadfogadói kivetésből pedig Borsodezenkivül visel 1008 ft 22$^{15}/_{16}$ krt; a' háziadó 65625 ft 16$^{9}/_{24}$ kr, mellyből a' tavalyi 205 ft 21 kr fölösleg és vám 's pinczejövedelem 4222 ft lehuzatván 61170 ft 48 $^{25}/_{40}$ krnyi összeg vettetett ki, kevesebbség 27 ft 6$^{25}/_{40}$ kr. jövő évre maradván. Ennyit közgyülésünkről. Most valamit a' Sajórul is, melly megunva árkában csendesen hömpölygeni tengerré varázsolta pár hét előtt vidékünket kiöntésével 's a' közlekedést az országos vonalon akkor megakasztá, sőt csudát is tőn mert ime azon tömérdek költségen szárazra épitett kőhid alatt is, mellyen a' Sajó helyett eddig az ártatlan Szinyva vevé magának a' bátorságot fölfelé folyni minden mérnöki kiszámitás, vagy ki nem számitás daczára — most ime — uraim csudálkozzatok! a' Sajó is kezdett folyni, perse ex superabundanti.

Végül még néhány szót a' czélba vett takarékpénztárról: igen szép sikert ohajtunk ez intézetnek! de ohajtásunk aligha csak ohajtás nem marad a' mutatkozó dús aláirás mellett is; megmondjuk miért? mert ez intézetről itt még a' fogalmakkal nincsenek tisztában, valamelly banknak képzelik némellyek, mellyből az eddigi 12 pct helyett 6ra foghatnának kapni 's jó remény fejében aláirnak; az aláirók előleges gyülésén több illy érdemes uri egyedet is volt szerencsénk láthatni, pedig a' köz- 's dolgozó-osztály megtakaritott filléreinek kamatozó gondviseléséz, mi ez intézetnél lét 's erkölcsi czél! — azon k i v ü l h a k i k e l l a d n i a' p é n z t 's a z e d d i g i kiszámitás és gyakorlat ellenére 2000 ftig tételt elfogadtok 's a' létesités ép olly könnyü leend, mint másutt, mire fogjátok kiadni, 's bevehetitek é pontosan pénzeteket? van é jelen rendezetlen zavaros birtokviszonyaink közt biztos alap a' kiadásra, midőn telekkönyv nincs, midőn nem tudjuk a' jószágban ülő: birtokos é vagy haszonbérlő, a' divatos resignatiók mellett? — Ha Miskolcz kir. város leend, mit a' minő hévvel ohajtunk, olly nehezen is várunk, akkor e' kérdések mind nem ötlenek föl gyarló agyunkban 's ugy hisszük, akkor ez igen üdvös czélu intézet létre jövése 's virágzása kétségbe nem lett volna huzható; de igy végszavunk az: mentsd meg uram ez intézetet — ha létesül! — a' megyei kezelésnek financialis dicsőségétől! — S.

Spanyolország.

Narvaez ardozi hg czimmel granddá lőn. Primet Cadizba vitték, innen a' mariani szigetekre szállitják 's ottan töltendi el fogságéveit. A' hadi tszék más összeesküvési pörben is hozott itéletet 's a' vádlottakat 6—10 évi fogságra itélé. A' felső aragoniai lázadások lecsöndesülfek; mert a' lakosok egészen viszszavonultak, a' katonaság pedig hü maradt, 's a' lázadás főnökei (Ruiz tábornok, Gavilla ezredes, Casanova parancsnok) futásban kényszerültek menekülést keresni 's mihelyt a' pyrenaei kerületbeli Oloronba értek, tüstint elfogattak. — Zurbano, hirszerint, a' portugáli határokra menekült, mert azokat nem őrzik olly szigorun mint az Ebrot. Ruiz tábornok a' mult évi valenciai lázadás után Zurbano egyik fijával sokáig időzött Oloronban 's hihetőleg álruhásan öszvérkereskedők társaságában hatott Spanyolországba. Egy bayonnei tudósitó köv. világositja fel a' riojai eseményeket: A' montenegrói viadal után Zurbano csapatját naponkénti szökések egyre fogyasztják, mi Zurbanot arra kényszerité, hogy Franciaországba viszszavonulásról komolyan gondolkozzék. Meg is kisérté Manjares mellett az Ebron átkelést, de a' falusi lakosok által puskalövésekkel fogadtatván, tervén tul adott, kisérete pedig a' sötétben nagyobb részt elszélyedt. Zurbano kisebb fija nagy bátyjával olajfaerdőbe menekült, tartózkodásukat azonban más nap lovaik áruták el, miket mint szolgálatra használhatlanokat, elhagytak. A' két foglyot, éhség 's fáradság miatt félholtan vivék Logronyóba 's Oribe tárbornok azon szempillantásban, midőnmegérkeztek, agyonlövetésöket parancsolá; parancsát azonban viszszahuzta, hogy a' kormány intézkedéseinek elibe ne vágjon; később azonban csakugyan agyon löveté őket. Zurbano idősb fija a' pyrenéi határokat szerencsésen elérte, de franczia hatóság által tüstint biztos őrizet alá tétetek.

Oribe tábornokkal a' kormány nincs megelégedve; vétkül tulajdonitják, hogy Zurbano fija és sógora agyonlövetésökkel utasittatása daczára késedelmezett; ugyanazért letétele elhatároztaték. Igaz, igy a' kormányt zavarba hozá; mert Logronyóbul a' tartományi küldöttség követeket küldött Madridba, kegyelmet kérni; ugyanekkor érkezett Madridba a' gondolatlan ifju anyja is, a' királynét a' lépcsőknél várta, zokogva omlék lábaihoz 's ájultan rogyott összze. A' királyné igen meg volt illetődve 's azt válaszolá a' szerencsétlen anyának: hogy kérelmét a' minisztertanács fogja tárgyalni. (Milly sikerrel? már láttuk). A' congressus e' közben a' senatorokról szóló czikk-tárgyalást befejezte, most a' 4d. czim vitatásához kezdett, a' kamrákról 's követekről; melly alkalommal több czélszerü javaslat tétetvén a' választási mód, census, képesség stb. iránt, azok választmányhoz utasittattak. Azt is inditványzák, hogy a' kormány hatos kamatra 100 millió reált vegyen fel kölcsön, hogy legyen miből a' főutvonalokat elkésziteni: de a' miniszterek ellenszegültek, állitván, hogy ezen javaslat az egész kormányzási tervben nagy zavart okozna; egyébiránt annak idején elő fog terjesztetni a' vasut ügyével együtt. Az inditvány 64 szóval 11 ellen megbukott.

A n g l i a.

A' királyné nov. 27d. iratá be legkisebb fija nevét azon lelkészség anyakönyvébe, mellyhez Windsor tartozik; mivel azonban születése hatodik hete már akkor elmult a' fels. szülék ezen hanyagságért 8 sil. 6 p.

birságot fizettek. A' törvény előtti egyenlőség illy szép példája elragadja ugyan a' jó John Bullt; a' nép értelmesbjei azonban tudják, hogy illyes szembekötősdik mellett sok komédia történik 's a' sajtóvilág nem rég hordott elő több tszéki jelenetet, mik világosan bizonyitják, hogy rang és gazdagság az angol igazság-szolgáltatás előtt sem közönyös dolog. A' parliament febr. 4d. fog megnyittatni. O'Connell Dublinba érkezett, 's a' repealegylet utóls ó heti ülésében, hol természetesen nagy lelkesüléssel fogadtaték, igen hoszszu beszédet tartván sok már előttünk tudvalevőt mondott a' repeal szükséges létéről, a'foederalismusrol és statusperről.A' foederalismus kérdésének később kell, mint mondá, szőnyegre 's nyilványos megvitatás alá jőni, ha majd Irlandnak saját parliamentje lesz. Beszéde végén hevesen kitört Lajos F. 's lapja a' journ. d. Débats ellen, melly néhányszor nem kedvezőleg nyilatkozék O'Connellről 's izgatásairol. Ha Francziaorsz. - mondá ő - tányéron vinné elibe a' repealt, még sem kellene. Mathew atya részére az aláirások folyvást szaporodnak 's az ügy az angol főnemesség, protest. 's katholikusok közt nagy pártoltatást nyert. Devonshire hg 100 ft sterl. adott a' „méltán tisztelt, általányosan becsült derék 's jóakaratu Mathew atya számára." Codrington Eduárd navarini hős is öt fontot adózott 's a' pártoló-választmányhoz irt levelében azon meggyőződését nyilványitja, hogy a' mértékletesség növekedésével az angol tengerészekközt egészen megszünendik a' gyalázatos korbács büntetés. Lapjaink szóltak már az angol jövedelem-adó ügyéről, tájékozásul még köv. tartjuk szükségesnek közleni. Jelenleg ki sem mondhatja meg biztosan Angliában: eltörlik é a' jövedelmi adót vagy nem! Ha megtartják, akkor jövő pénzügyi évben a' jövedelem-fölösleg közel 4 millió fontot (40 millió p. ft.) teend. A' kormánynak ezen kérdést kell tehát eldönteni: megszünjék é ezen nagy adó, melly olly roppant bevételi szaporuságot okoz; vagy azon kisebb adóztatások eltörlesztésére vagy csökkentésére fordittassék, mik a'nép vállaira olly sulyosan nehezednek. Ezen vagylagos kérdés utjában azonban ismét sok nehézség áll, miket ellenszenves osztályok 's érdekek gördítnek elő, fen hangon lármázván teherkönyités után. Kincstárnok ugy van négy millió osztalékkal mint póraszszony tyukólban, kinek kötönye árpával telo; vége 's hossza nincs a' karicsolás-kodácsolásnak mig az utólsó magszem el nem fogy. A' gyárosok azt kivánják majd, hogy a' nyers anyagot, különösen gyapjut és pamutot minden vámtól mentesitsük; 's valóban ezek legelső tekintetre méltók. Ezen két rovat (gyapju 's pamut) 600 ezer ftot jövedelmez évenkint. Egyszersmind méltányosság 's polit. tapintat hozza magával, hogy az egyenes ház- ló- kocsi-inasadó eltöröltessék, mi különben is azokat terheli leginkább, kik a' jövedelem-adót fizetik. Statusférfiui belátás emlitett fölösleget azon czikkek adóztatása mérséklésére is fordithatná, mik a' statuspénztárnak jelenleg is sokat jövedelmeznek, jövőre azonban szintannyi vagy még több hasznot hajtanának, ha kelendőségöket árcsökkentés által növelhetnék. Illyenek p. o. a' thea és dohány. Jelenleg minden theafaj fontjától 2 sil. 1. p. vámot fizetnek, 's alighá lenne eredvénytelen kisérlet azt 1 sill. csökkenteni. Chinával kereskedésünk a' nankingi békekötés-kelesztette várakozásoktul nem maradt nagyon messze. Kétségtelen adatokbul tudjuk, hogy a' pekingi udvar, az opiumkereskedést, magas beviteli vám mellett, törvényesnek szándékozik nyilványitani. Az angol főbiztos egy, ezen kereskedési ágra kedvező záradékot sem iktattatott a' békekötésbe, sőt az angol ügyviselők minden befolyásukat ezen tilalmas 's az orsz. tulajdon kereskedésére káros közlekedés elnyomására forditák. De a' chinaiak tapasztalásból megtanulták, hogy az opium bevitelét 's fogyasztását nem tilalom, hanem egyedül magas vám által gátolhatni sikeresen, mi az árt szökkenti. Bár mi legyen is következménye az egyes. statusokbeli szabadelvüek győzelmének: az europai statusokat legjobban érdekelheti Polk és Calhoun azon ismeretes hajlamuk, miszerint az Unio tarifáját a' nyugoti kiviteli kereskedésnek kedvező alapra helyezzék. 'S itt Peelnek, a' pamut és dohány-beviteli vám mérsékelhetése ismét olly kedvezményt nyujt, millyenben egy angol miniszter sem részesült még. Pottinger titkos tanácsossá nevezteték 's az érdemteljes férfi tiszteletére az ország részeiben rendeznek ünnepélyt; a' kabineti külügyi tanácskozások egymást érik. —

Franczia ország.

Aggasztók ugyan a' tahitii tudósitások, de még sem olly komolyak, millyeknek azokat Thiers organumai állitják. Hogy az ottani bonyolult ügyek mindenféle háborgásra szolgáltatnak ürügyet ez iránt fölvilágositást adtak hivatalos lapjaink; 's bizonyos, mikép Pomare krnő visszatétele iránt az angol 's franczia közt folytatott alkudozások Franczia ország korlátolt véd uralma föntartásaért egyelőre kezeskednek. — Don Carlos és párthivei szigoru őriztetése iránt Burgesba ismét utasitásokat küldöttek, mert jelen pillanatban igen rettegnek, hogy az egymással homlokegyenest ellenkező párt, t. i. don Carlos és Espartero között szoros szövetkezés talál készülni. — A' hadügyi miniszterség határzatából a' spanyol határvonali csapatokat szaporitják. — Bugeaud, ha váratlan afrikai események nem gátolják, a' követi kamrában foglalandjael székét, az Algir gyarmatositására szükséges pénzsegély megadatását szorgalmazandó. Aumale hget dec. 13d. várják Párisba; jan. közepén uj nejével Bécsbe szándékozik a' k.udv.látogatására. Örömmeltapasztaljukmondegy strassburgi levelező, hogy Francziaorsz.'s néhány német statusközt a'postadij csökkentés iránti egyezkedések kedvező eredvénnyel kecsegtetnek 's a' határvámokat is csökkenteni fogják. Alsatiai bortermesztőink kérelmet nyujtandnak a' kamrák elé, a' kormányt arra birandók, hogy vagy termesztvényeik külföldi kelendőségének tágasb tért szerezzen, vagy legalább a' gyülöletes octroi-tartozásokat 's ezeknek a' statuskincstár javára eső tizedét engedje el. A' bordeauxi boros gazdák legujabb inditványaikat, mint a' régieket is szintén a' kormány elé terjeszték; ettől azonban segélyt csupán akkor várhatnának ha vámrendszerében lényeges változtatásokat eszközölne, mit részben tenni szándéka is. Abdelkader folyvást nyugton viseli magát 's kisérete nagy részét el is küldé azon nyilványtással hogy többé őket nem tarthatja 's haza mehetnek. Ámde ezen embernek csupán közelléte is fenyegetés 's katonai intézkedésekhez nyujtást szükségesit. A' mozgatható csapat, melly Korta táborfő parancsnoksága alatt Maszkarától délre szálla táborba, három zászlóalj gyalog, kilencz század lovas és két hegyiágyuból áll 's néhány hűtlen törzsök ellen nem csekély jelentékü hadjárást tőn; mert eredvénye 25 ezer juh, 400 ökör, 300 teve, 500 szamár, igen számos ló és 136 fogoly lőn. —

Algir nyugati részéről érkezett tudósitások nyugtatók; Constantine tökéletes csöndben van. A' marokkai események által felbenszakasztott tervet ismét elővették; Constantinet Algirral össze kötni szándékoznak. Mult hó 29d. ülték Párisban a' lengyel menekvők az 1831d. zendület emlékét; azonban nem egyesülve hanem három felekezetre szakadva. Az aristokraták, demokraták 's ezek közt álló középpárt elkülönködének egymástól isteni tiszteletben és lakomában. A' számra legnagyobb demokrata párt a' st. germaini egyházban ájtatoskodék 's estélyre a' Barriére du Maine előtt gyült össze, mire számos rokon érzelmü 's elvü franczia is hivatalos volt; a' középpárt ellenben, közte Dvernicky, néhány senator és miniszter a' székesegyházba gyült misére, melylyen a' Bignollesban alapitott lengyel nemzeti iskola növendékei is egyenruhásan voltak jelen. Mise végeztével, lengyel lelkész tartott egyházi szónoklatot és szokatlanul ünnepélyes hangja viszhangoztatván a' templom boltozati által minden jelenlevőt, sőt ollyakat is elragadt, kik lengyelül nem tudván, beszédét nem érthették. A' demokr. párt öt tagból álló központi választmány alatt áll; az aristokraták elnökei pedig Czartorysky, Dembinski'stb. mind köztiszteletben álló's tagadhatlan érdemü férfiak; de irányuk által egyre szélesztik azon örvényt, melly köztük 's más pártok közt uralkodik. Az országgyülés közelg, 's vele a' Guizot elleni küzdelmek 's megtámadások kora; kit azonban, nem hihető, hogy legyőzzenek; mert az ellenzék különféle töredékei nehezen egyesülhetnek egymás közt olly szorosan, hogy közösen és sikerrel támadhassák meg a' mostani miniszterséget. Beszélték ugyan, hogy az ellenzéki főnökök összeveték vállaikat, de ez alaptalan hir volt. Látván ezen ingatagságot az ellenzék, több tagjai elhatározák, mikép a' miniszterségnek még egy évi életet engednek, hogy ez növekedő népszerütlenségével maga magát buktassa meg. A' kir. lakban vidám hangulat uralkodik 's jó reménynyel vannak a' jövő iránt. A' külügyi hivatalban nov. 30d. tárgyalák azon kérdést: a' suezi földszorulattali egybeköttetést vasut vagy csatornák által létesitsék é? Anglia vasutnak ad elsőséget; Franczia ország pedig czélszerübbnek látja a' csatornát. —

ÉRTESÍTŐ.

Fölszólitás.

Az első magyar poszony-nagyszombati vasut azon részvényesei, kik száztul tizes, azaz 20 p. ftnyi 2d. részlettartozásaikat f. évi octob. 15d. hirdetett 's nov. 15d. lejárt határnapra még le nem fizették, illőleg figyelmeztetnek, hogy azt 1845. január 15dikeig annyival inkább lefizessék; mert ellenkező esetben a' szabályok 7§. szerint jogukat elvesztik, 's részvényök kitöröltetvén eddig befizetett összegeik a'társaság tulajdona leendnek. Pozsony 1844. dec. 1. Az első magyar pozsony-nagyszombati vasut igazgatósága. Sokkania és Sárkány Károly ig. Kohlmann Hegmann helyt. titoknok.

A' budapesti Lánczhid részvényeseihez.

Miután a' két hidfő szintugy mint a' pesti folyam-oszlop már több idő óta fölhaladja a' Duna szinét, a' budai folyam-oszlop rakatása pedig a' mármár tökéletesen elkészült zárgátban hovahamarabb meg fog kezdetni: a' részvényesek ezennel fölszólittatnak, hogy a' harmadik részletet, száztól huszával, azaz 100 pengő forintot egyegy részvénytől a' Lánczhid-épitési hivatalban (Pest föl-Duna sor, 25ik szám alatti ház 2ik emelet) vagy Bécsben Sina Simon Gy. urnál 1845ki január 1sö napjától kezdve legföljebb ugyanazon hónap 31ig befizetni ne terheltessenek; magokkal hozván vagy beküldvén a' fizetés följegyezhetése végett részvényleveleiket is; midőn az illető 5% kamatok kölcsönös kiegyenlitése ugyan 1845ki január 1jétől fog számittatni. —

A' 47, 364, és 406 számokkal jegyzett ideiglenes részvénynyugtatványok, továbbá a' 794, 820, 1051—1055ig, 1287—1291ig 1335 és 1336 számokkal jegyzett részvénylevelek birtokosai a' föntebbi határidőig egyuttal az eddigelé hátramaradt második részletnek a' mulasztási kamatokkal együtti befizetését is tartoznak pótlani különben e' részvények a' vállalkozó társaság köz birtokába és javára lesznek visszaszállandók.

A' részvényesek figyelmeztetnek végre, hogy a' befizetett részletek 5% kamatjai félévenként mindenkor január 1sö és julius 1sö napjától kezdve ugyan a' fönemlitett helyeken fölvehetők. Pest, nov. 25. 1844.

Budapesti lánczhídépitési választmány. 3—3

Weisz B. és társa,

irodájokat a' váczi-utczai „vastuskóhoz" czimzett házból áttették a'

fel-dunasoron levő 5 szám alatti Bajzáth-féle házba

hol egyszersmind a'

pannonia-gyertyák és stearin négszegütáblák gyári raktára létezik. 2—2

Épen most jelent meg és kapható

Kilián és társánál

pesti kőnyvárus- és kiadónál váczi-utczában, Parkfrieder-házban (Pozsonyban Wigand K. F. Debreczenben Telegdy L. és Csáthy G. könyváros uraknál):

Czillei és Hunyadiak.

Történeti dráma öt fölvonásban.

Irta

Vörösmarty Mihály.

8rét. 19 iv boritékba fuzve 1 ft 20 kr. p. p.

A kis Gyula könyve.

Fürgencz fiuk 's jó kis leánykák számára

irta

Döbrentei Gábor.

Második bővitett kiadás. Szinezett kőrajzzal. 8rét. boritékba kötve 1 ft p. p.

Legujabb magyar-német

képes

A. B. Cz.

és

Olvasó-könyv

fiuk és leányok számára, 21 festett képpel. Második bővitett kiadás. Nagy 8rét. csinos boritékba kötve 48 kr. p. p.

Kilián és társánál

megjelent és kapható minden könyvárusnál:

Vörösmarty'

minden munkái

nemzeti és „kézi" kiadásának

2dik füzete.

Mai lapunkhoz mellékelve szétküldetik a' Nemzeti Ujság-szerkesztőségi változást illető jelentés.

PEST, vasárnap dec. 15kén

JELENKOR.

1844. 100dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Az év hanyatlásra közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyülés végre juttával gyakrabb 's folytonos együttmunkálása mint szinte más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boriték alatt egész évre 12, félre 6 p. fr. boritéktalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's a' szerkesztőségnél Pesten uriutcza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján. Minthogy a' legközelebb mult országgyülésen hazánk boldogulását illető annyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a' jövőnek beállandásaig annál szükségesb józan higgadtsággal ezekről 's a' társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkről értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközölhető, minden oldalúlag felvilágositttva legalább némileg előkészületül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg ovadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-őrül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (nyugalm, kinev. 's előlépt.: Készpénz és kölcsön, hitelbank; (vége.) a' budapesti Hiradó szemleirójához; lapszemelvény; Somogymegyei közgyülés; Reguly Antal urali utjára befizetett segélypénzek iránti 4d. jelentés; a' pesti kereskedelmi bank félévi jövedelmeiről kimutatás; budapesti napló.)

Amerika (Polenak kormányelnökké leendő választásához kötött szempontok.

Spanyolország (számos elfogatás; Zurbano másik fija is kivégeztetik; követté a' congressusban csak 10 ezer realnyit érő fekvő birtoku lehet.)

Anglia (Stoddard leányinak évidijt rendel a' királynő; lengyel ünnepély Londonban; politika Görögország irányában.)

Franciaország (Bugeaud hallgatása; párisi erősség fölfegyverzetése elleni mozgás; seregcsökkentés's takarékosság, a' vámszövetséggeli alkudozások vége.)

Németföld (pénzügy 's gyarmati kereskedés állapotja; vámviszonyok káros hatása az anyaország 's telepek közt.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. fols. kaposmérei Mérey Sándor ő exc. az ors. tartományi biztosság igazgatóját nyugalmazni, továbbá a' nmélt. magyar kir. helytartó-tanácshoz Szaniszló Ferencz, csolti apát, n.váradi kanonok és pesti főseminariumi igazgatót, tanácsnokká legkegy. kinevezni, végre Dauscher József wimpassingi k. harminczadost egész fizetése meghagytával kegy. nyugalmazni méltóztatott.

A' nm. magyar kir. udv. Kincstár a' jablunkai megürült harminczadosi hivatalra Árvay József kirchschlagi harminczadi ellenőrt; zsuppanekimásodik revisorrá Schevics István ó-orsovai harminczadi raktárnokot; helyébe raktárnokká Winkovich Rókusz zimonyi harminczadi árubélyegzőt, 's végre a' gederóczi kir. harminczadnál megürült harminczados tisztségre Fridrich András tiskoraczi utlevélvizsgálót; Mariancsik Fridrik zengi k. sómázsamestert hasonló minemüségben Pestre; helyébe pedig Frideczky Barnabás carlopagoi kir. sómázsálót léptette. — A' bécsi kir. magyar-erdélyi harminczad-kiadóságnál a' számolótisztség helyettesitéssel betölterdő.

Készpénz és kölcsön II.

Hitelbank (vége.)

A' szorgalommal és erővel gyámolitott mezei gazda resultatumiból kell folyni azon tőkepénz kamatjának, mellyel a' status tartozik. A' lónak nehéz tehervonáskor, vagy rosz utban pótolják abrakját; ha a' mezei gazda még nap kelte előtt 's még korábban, mint a' pacsirta az éneklést kezdi, már dolgához fog, 's nem találja a' status intézetiben a' könyörülés tekintetét: ugy a' tőkepénzesek csak lassu mozgásban is alig tarthatják meg terhes szekereiket. Ha az asztalosnak megtompul vésője, uj élét a' köszörüsnél keresi. Melly hibás tehát a' tőkepénzesek hajthatatlansága a' gazdaság kiáltó pénzszüke tekinteténél. Ha a' mezei gazda alamizsnát koldulna kölcsönkérés helyett, ha ezen kölcsönnek nagyobb kezességet nem tudna adni, mint a' kereskedő; ha olly intézetek, mellyek a' gazdaságra való kölcsönzést eszközlik a' világon, még ismeretlenek volnának; és poross Szilézia annak létét nem mutatná; ha azon előitélet, hogy az elszegényült föld a' status hitelét jobban emeli, mint fogyasztja, nem volna Anglia és Poroszország által eléggé megczáfolva; ha a' gazdaságnak kölcsönadásra Mexico és Peru bányáji volnának szükségesek; ha a' legyen szónál több erőködés kivántatnék ahoz, hogy legalább a' sziléziai záloglevelek (Pfandbriefe) intézetét követnők: vigasztalhatná még magát az elnyomatott 's a' szükség és uzsora alatt epedő mezei gazda; de igy ki kell menteni a' mezei gazdának azon neheztelését, midőn a' városokban felhalmozott módok és tőkepénzek nem léte miatt, a' mezei gazda földjét és kenyerét az uzsorásnak általengedni kénytelen. A' tőkepénzesek 's kirekesztőleg a' kereskedésnek szolgáló bankok, talán későn fogják megbánni, ha majd a' kamat csökken és módok nem léte miatt végre a' fizetés is megtagadtatni találna. — Nem lehet ez igazságot elég erősen bizonyitgatni 's legkomolyabb megfontolás-tárgyul ajánlani, kivált midőn minden kormányszék kedvez e' dolognak, és csak a' részektől függ hogy lesz é már valami, és mikor? Ausztriának atyáskodófejdelme az ausztriai Rendeknek még meg is hagyta, hogy ezen tárgygyal foglalatoskodjanak: de kevesek voksa mindent csökkenésre hozott. Már pedig minden német tartományban tökéletesen ismeretes, hogy a' mezei gazdaság azon gyökér, mellyből a' nemzeti vagyon apadhatlanul mindig ujra meg ujra terem; hogy mihelyt ez szenved, a' kereskedés, védelem gyár és a' kézmüvészet vesztik belső erejöket; hogy még a' tőkepénzek és gazdaság is holt mumiákká válnak, hacsak a' mezei gazdaság nem termi meg kamatjaikat; hogy a' szükség törvénye közel vagyon; 's hogy veszedelmes is ha a' népesség $^2/_3$ részét elszegényedni hagyjuk, kik pedig ha nem szinte mind az egésznek gyámolai, legalább megelégültek lehetnének. Ezen ismérettel mindenütt az akaratot buzditani, a' gazdaságot és földbirtokot felsegélleni, annak természeti erejét ismét helyreállitani 's azt annyi erőre kapatni szükség, hogy nemcsak a' mostani kivánságoknak megfelelhessen, hanem még a' jövendőben teljesitni-valót is bátran magára vállalhassa. A' ki ezen czélra nem akarna dolgozni, mivel mind közvetőleg, mind közvetetlenül a' dolgot már a' szóban is megöli, azon dicsőségnek örülhet, hogy sirt ásott hazája boldogságának.

Hazánkra nézve tehát mint főleg földmivelő állodalomra, a' hitelintézet a' teendők legfőbbike: itt azonban a' szomszéd Ausztriával egyetérteni szükséges, különben ha a' kamatok és számitások különbözők, könnyen megtörténhetik, hogy onnan minden pénz ide vándorol, vagy innen minden pénz oda siet; és igy a' boldogulás pályáján egyik nemzet a' másiknak utját állja. Mint a' vár-bástyára lépcsőkön törekvő ostromló hősek, hol az erősebb ugyan egy csapással lesujthatja a' gyöngébbet a' lépcsőkről, de ez mégis kabátja farkába kapaszkodva feltartja az erősebbet, hogy a' dicsőség bástyafokára ne juthasson. Ha a' magas vám termesztő honosinkat elkeseriti, ezek vagy gyárokat állitnak, vagy ha szilárd elszántságuak, szürben daróczban járnak; mi természetesen nemcsak utját állaná honosink boldogulásának, hanem az örökös tartományok java is akadályoztatnék. Ha a' magyar kevés terhet viselvén az összes birodalom terheit Ausztriára tolja, utját állja Ausztria boldogulásának 's ezzel a' magáét is akadályoztatja. Nekünk üdv másutt nincs, mint mit az összes birodalom közhaszna kivánt; mellyből következik a' közterhek méltányos és igazságos aránybani közös viselése. Ekkor szünni fognak a' vámok terhei, szünni a' gyármüi egyedárusságok; mind két nemzet nemes iparkodással fog vetélkedni a' földmivelés emelésén 's mestermüvek javitásán, mellynek következménye Ausztriára is csak üdvös lehet, igy ez majd a' világ piaczán a' külföldi készitvényekkel versenyezhet, mit mindaddig tenni nem képes, mig hazánkban minden dibdáb készitvényeinek tág piaczot talál.

Mindezekből világos, hogy olly hitelintézetre van a' hazának szüksége, melly a' fenirt kivánatoknak, mennyire csak lehet, tökéletesen megfeleljen; de hogy a' tervezett csekély tartaléktőkével a' kormány segedelme nélkül ezt elérni lehessen, alig hihető. Igaz hogy a' kiadandó hitellevelek, ha azoknak 5 pctes kamatját az ország elfogadja és biztositja, vevőkre találni fognak; pedig nem e' hazában, hol pénz szüke miatt 5 pcteskamatra a' pénzbirtokos tőkéjét annál kevésbbé hajlandó kiadni, mentül biztosabban magasb kamatokra számithat: hanem külföldön, mellynek következése az, hogy nagy summa pénz jöhet ugyan be hozzánk aranyban ezüstben és banknotában; de ne felejtsük, hogy még most nekünk különös helyzetünk miatt a' külföldi pénz veszedelmes, mert annak kamatja évenkint kiszivárog, 's ha a' külföldi tőke szintannyi pénzt be nem idéz, mint mennyit a' kamat teszen, azaz: ha az idegen pénzen előállitott iparmüvek annyi külföldről behozatni szokott áruczikket ki nem rekesztenek, mennyit a' tőkék évi kamatjai tesznek, akkor az országból a' kamatok által több pénz megy ki, mint mennyi behozatott. Például hitellevelekért bejött . . . . . , 10,000000 f.
ennek évi kamatja 5% = 500000 f.
ezt 20 évig fizetve teszen . . 1000000 f.

a' külföldi pénzből van a' hazában . . . . . semmi

Most felmondják a' tőkét: ki kell fizetni 10 milliót 's igy 20 év mulva szegényebb az ország 10 millióval. —

Illy körülmények közt a' még szükséges előzvények nélkül az 5 pctel kieresztendő hitellevelek károsak is lehetnek, kivált ha meggondoljuk, hogy a' kamatképen kimenendő pénzmennyiség hasznai is elvesztek, mellyeket ha számitásba veszünk a' következmények még nyomasztóbbak, mivel a' kamatképen kiment pénz *)

$$n = \frac{\log 2}{\log 1{,}05} = \ldots . \text{ 14 év 207 nap alatt}$$

az egész tőke összegét felüli, 's igy már 15dik évben a' további kamatfizetés a' nemzet véréréből szivárogna ki, pedig ha a' bejött pénznek gyárok állitásában üdvös eredvénye lenne is, 14 év alatt nem olly sok gyárhoz lehet reményünk, mivel ezek megállapittatására hosszas idő kivántatik, mint a' gácsi posztógyár történetei mutatják. Ebből következik, hogy az épen nem ohajtható, miszerint hitelleveleinket külföldiek vegyék rakásra, mit azonban csak ugy lehet akadályoztatni, ha ezeket nagy kamatok nem kecsegtetik. Ugy de igy e' hazában sem fognak hitellevelek vásároltatni; honnan kerül tehát ki azon készpénz-mennyiség, mellyet a' hitelintézetnek birnia kell, hogy az eladósult de még tönkre nem jutott földbirtokosságot fölsegélhesse? hogy a' kamatokat csökkenthesse? hogy a' nemzetben vállalkozó szellemet ébreszthessen? hogy az uzsoráskodást megszüntethesse? — egy nemzeti Jegybankból, mirül nem sokára.

Gáty.

*) $n = \frac{\log 2}{\log (1+p)}$

A' Budapesti Hiradó szemle-irójához.

Ha (. . . . z) ur az Augsb. Allgem. Z. 's iparvédegyesület czimü czikkem ezen sorait (Jelenkor 96 sz.) „egyébiránt e' kérdések aligha ollyanok, mellyek megoldását az egyesülettől várni nem lehetne" folytatja odáig hol a' végpont által az állitás értelme be van fejezve, 's ekként olvasható: föltéve t. i. hogy az egyesület a' szerint fog pártoltatni, a'mint a' védeszme tiszta, mellékes, 's főleg megtámadó (adgressiv) érdekektől ment fölfogása után reménylhető; — nyugodtan fogtam hallani itéletét, melly a' B. H. 92 számában eként van megirva: „Ez ám a' gyönyörü petitio principii! hisz ép ez, a' mit be kell bizonyitnotok. Ez valóban nem tesz okokat czáfolni hanem inkább azok elől megfutamodni." Mivel pedig ő ezt nem tevé, hanem ellenkezőleg cselekedve apodictice mondá azt, mi általam föltételesen mondatott, ne vegye rosz néven, ha itt köv. néhány észrevételimet figyelmébe ajánlom. Az értelmiség ép ugy hódol divatnak 's bevett szokásnak, mint divatot és szokást uralni szokott a' nagy tömeg; a' különbség a' kettő közt az irányban 's azon arányban fekszik, melly szerint a' tömeg divatizlése sokkal ingékonyabb, mig az értelmiség állhatatosabb inkább motivált irányt követ müködésinél. Mióta élesen elkülönzött szinezetekben állnak journalistikánk terén a' külön felek organumai, divattá vált minden áron kimutatni az ellen tehetlenségét, hibás irányát, vagy nem tiszta fogalmát, mi ha renden tul nem történik, hanem ügy és férfiasság követelte komoly higgadtsággal, nemcsak hasznos, hanem szükséges is; de ha egyszerannyira ment, hogy ollykor elfeledjük az elv mellett az ügyet, készek vagyunk lemondani a' jól kiszámitott 's biztosan reménylhető sikerről, söt tán képesek vagyunk elfojtani minkeblünk jobb szózatát azért, hogy a' bevett szokásnak hódoljunk, 's következetesek maradjunk elveinkhez 's minmagunkhoz; akkor nem egyéb

szellemmüködésünk szomoritó körjelénél. Hol a' kitüztük elvek férfias m e g g y ő z ő d é s alapjára helyezvék hosszas tapasztalás és czélszerü studium által, ott nem félhetni, hogy önszeretetünk csiklándozási pillanatnyi győzelem előtükrözésivel kitéritsék lépteinket a' kellő irányból 's tévösvényre ragadjanak. ki számot vetett önmagával, mielőtt a' nyilványos élet hullámira bocsátkoznék, tudja ugyan és számot is adhat minden perczben a' felől,melly czél felé törekszik; de e' mellett ha még olly tárgy 's körülményismérettel tekinté is végig megfutandó pályáját, ha még olly ovatosan választá is meg a' czélszerüknek hitt eszközöket, nem felejti soha, miként a' munka folytában is történhetik olly fordulat,mellynek következtében az,mit minden oldalról átvizsgálva 's minden árnyéklatiban kiismérve képzelt magának, uj, eddig észre nem vett feléről mutatkozzék 's tulajdonokat tüntessen föl, mik eddigelé legszorgalmasb fürkészgetésit kikerülték. Ha ön olvasá vagy ép tanulá nagy férfiak élettörténetit, mi felől kételkedni legkisebb jogom nincs, láthatá nem egyszer, mint kelle ollykor a' legkitünőbb egyedi fölfogás és személyes akaratnak viszszalépni v. legalább egy időre megpihenni a' dolgok uj nem várt fordulata miatt;ez nem szégyen, mert sem elvtagadás v. köpenyforditás, hanem elmaradhatlan következménye azon lényeges különbségnek,melly ideál 's való vagy czél és eszközök megválasztása között létezik. Ohajtanám, vajha ön 's elvrokoni szem előtt tartanák e' nézeteket, valahányszor olly ügyről szólnak, melly iránt a' nemzet tetemes részinél rokonszenv mutatkozik; nem mondom miszerint ez szükségkép változtatni fogná a' gondolkozásmódot, melly ugyszólván már második természetté vált, de biztos ovadékul szolgálna arra nézve, hogy kerüljük a' fölületességet vagy egyoldaluságot olly tárgy körül, melly méltó minden kitelhető figyelmünkre; mert annak,ki közügyek fölött birói szerepet vállal 's eldöntő itéleteket akar hozni, soha sem szabad feledni, miként a' jó ügyre nézve néha veszélyesb a' fölületes vagy egyoldalu egyébkint jószándéku beavatkozás, mint az okszerü fejtegetésre szoritkozó roszakarás. Ha ön ugy veendi e' szavakat mint e' sorok irója ohajtja, el fogja olvasni még egyszer nem egyedül az én czikkemet, hanem minden sort, melly az iparvédegyesület ügyében időszaki sajtó utján eddig közzé tétetett, 's ha nem tartozik sem azon aggastyánok közé, kik nem kornk és szemalkatjok szerint választott üvegen nézik e' kor ügyeit, sem azon ifjuvénekhez nem akar számittatni, kik jobban szeretnek üvegen át rosszul, mint üveg nélkül jól látni — kiméletesb itéletet hozand ön azok felől, kik az iparvédegyesület őszinte de értelmes baráti. Maradjon ön véleménye mellett a' petitio principii-re nézve, 's tekintsen engem ezentul is, mint ki harczra szólittatva, megfutamodtam, isten neki, csak engeszteltebb kedélylyel járuljon az ügy vizsgálatához, 's ne tökélje el magát előre arra hogy találkozzék utközben bármennyi jóval, anathemát fog az ügyre 's pártolóira kiáltani. Végtelen köz terül el az eszményi jó 's a' létesités között, ovakodjunk azt állitani hogy e' tér myriadnyi fokozati közt nem várhatjuk valósulását reményinknek csupán azért mivel a' végczél, a' tökélyes való, az idealtól olly végtelenül messze van. Önnel 's elvrokonival azt elhitetni akarni,mit a'védegyes.alapitóji emberi fölfogásuk szerint e'vállalatról hisznek's annak jövőjét illetőleg reménylenek,nemcsak nekem,de nálamnál sokkal erősebbnek is alig sikerülne,annyit azonban mégis elfogadhatna ön, miszerint az iparvédegyes. h a c s u p á n m i n t m é r s é k l e t i t á r s u l a t t e k i n t e t i k i s, szerfölött sok jót áraszthat e' hazára, csak működésinél mindenkor kellő szempontból itéltessék meg.Ha ön és társai nem hiszik, hogy a' védegyesület ipart fog teremteni, nem hiszik továbbá az olly szépen kigondolt'slogikailag fölsorolt részleteket, azaz nem hiszik, hogy az egyesület illő arányt fog eszközleni a' honi készitvények árszabása iránt,hogy könnyitendi az iparczikkek kellő helyre szállitását,hogy hitelt biztosithat hazai gyárosinknak, hogy szerencsés lesz megnyerni bizalmát külföldi tőkepénzeseknek 'stb. higyenek el legalább kettőt, t. i. az iparvédegyes. hatalmas eszköz arra, hogy önismeretünk felé egy uj 's pedig következményiben kiszámithatlan lépést tegyünk, mert ő,és senki más nem leendképes habár nem mathematikai bizonysággal kimutatni e' hon ipar-kiállitási erejét; ha ön itt is petitio principit látna, sajnálnám, de nem tehetnék róla, mert a' honi ipar számba veendő elemei terhes munkára híják föl az illetőket, pedig a' természet örök törvényinek egyike szerint minden cselekvés csak bizonyos időben történhetik 's igy legszivesb akaratom mellett sem mondhatok e'munka mikénti létesitése iránt, mivel jós vagy prófétai tehetséggel nem birok, mást mint hogy várjuk be az időt 's ez azt, mi még most csak kimondatott de nem teljesült, részrehajlatlanul fogja vadi saját alakjában föltüntetni. Mi a' védegyesület másik föladatát illeti, erre nézve ugy hiszem ön is igen egyet fog velem érteni, csak ismét idő nélkül tettet ne kivánjon, mert ez az iparvédegyesület erejét épen ugy haladja mint bármi más emberi erőt; e' föladat: megküzdeni a' pazar-fényüzés százfeju hydrájával, melly szegényitő pusztitó leheletével beférközött a' társodalom legmélyebb eresztékibe. Álljon ki ön fővárosunk valamellyik népesb utczájára, vagy ha ezt a'beállott hideg miatt nem tehetné, könyököljön ablakpárkányára's nézze az elvonuló embertömeget, 's ha látott czifránál czifrább öltözékeket, 's ha szemlélte Syria biborát — bis tinctam murice pallam — a' selymet mit China, India vagy Olaszország termeszt,'s a' jó ég tudná nevezni még milly szöveteket pazarul halmozva kicsinyre nagyra egyaránt,ha mindezt szemlélte ön, járja el rendre Pest polgárosztályinak mindenikét elkezdve a' szalma födelü külvárosi viskótól föl egész a' magas palotákig, 's itt leend a' szinjáték második fölvonása: ezt önnek látni kell, m ert ön egyiknek látszik azok közül,kik nem hisznek míg nem látnak. Nézze tehát mindenütt a' nyomort, mellynek árán a' külfény megvásároltatott; nézze mint rágódik feneként a' pazar-fényüzési kórság hazánk életfájának gyökein; 's ez igy van nemcsak Pesten, nemcsak nagyobb városinkban, de igy van a' legsilányabb falukon,igy a'magánálló pusztákon is.Aláássa ez tömérdek család boldogságát, kitépi az emberek kebléből földi létök füszerét a' belnyugalmat, elszakit nőket férjeiktől, szüleiktől a' magzatokat, messze ragadja 's megássa lassanként a' sirt melly erkölcseinket előbb aztán magunkat jobb sorsra nem méltókat nyeljen el. Azt véli ön hogy ez költői ábrándozás vagy beteg agy lázkitörése? ugy hiszem nem hajlandó ön sülyedésében nemzetét gunyolni, mert száz tönkre jutott család,száz eltépett szív, száznak eltapodott erénye fogna ezért önön boszút állni. 'S azokat, kik bejárván széles e' hazát,látták a' nyomort, Karpátoktól Adriáig szemlélték haldoklásiban az ős erényt, kiveszni apáink ma már névről is alig ismert boldog egyszerüségét — 's kik ezt látva elszánták magokat a' haza 's emberiség oltára előtt arra szentelni éltöket erejök fogytáig, hogy a' hon a' pazarfényüzés mirigyétül tisztuljon meg, 's az eltévedt rokonok visszavezettessenek az igaz ösvényre — azokat kár gyanusitani, gunnyal illetni;'s még szomoritóbb lenne azoknak az óriási harcz alatt lankadásukat látva, örömittasan igy kiáltani föl: ime ismét buktatok, 's bukni fogtok még többször is, mert elröppenő lelkesülésre épitétek, holott hideg számitás alapjára kell vala épitnetek. Hódolva kötelességünk tisztelni hazánk azon néhány lelkes fiait, kik szorosan számba tudják venni jövő nagyságunk minden egyes porszemét, 's nyugodtan ve zérlik sokat hányatotthonbárkánkat kivánt rév felé; ámde azért meg vagyok győződve, miként vannak a' nemzetéletnek egyes perczei, midőn nem puszta hideg számitásra de lelkesültségre is van szükség; mert vannak olly teendőink, miknél, hogy majd sikerre lehessen számitni, lelkesedés az első rugony; 's illyennek tartom azon nagy munkát is, mellynek czélja, fölmenteni e' hont a' pazar-fényüzés halálthozó burkai alól 's visszaidézni azon erkölcsi tisztaságot, melly ha megvész, Roma ledül 's rabigába görbed. Mutasson ön nekem a' hisztóriából egyetlen egy példát arra, hogy nemzet, önálló független nemzet erkölcsi sülyedtségéből más, mint önereje 's magasztos lelkesültsége által kiemelkedett! Ha ön azt hiszi hogy nincsenek e' honban elemek, mik a' védeszme alkalmazhatását föltételezik, e' hiedelme bizonyára nem nyugszik szilárdabb alapon mint mit fölületes körültekintés után elvont egyedi meggyőződés nyujthat; ennélfogva önre nézve ép ugy mint bármelyikünkre nem leend káros nyugodtan bevárni az eredvényt, melly e' téren az egyesület 's idő kezeiből várható; ekor aztán tudni fogjuk mi is ön is hányadán vagyunk 's majd adatok nyomán indulva ügyekezendünk egymás kétségit eloszlatni, 's hol homály födné egyik vagy másikunk előtt a' valót, kölcsönös ügyszeretet által buzditatva sietendünk azt fölvilágositni; addig ne vegye ön szentirás szavaiként azon állitást, mellynél fogva el akarják velünk hitetni, mintha mi e' részben is sokkal szegényebbek volnánk mint valósággal vagyunk! 's ne feledje soha, hogy az egyesület közvetlen föladatához tartozik ápolni erősbitni a' meglevőt, 's ennek veszélyeztetése nélkül sőt folytonos emelkedése mellett munkálkodni uj elemek előteremtésén. Ne akarja ön csak akkor helyeselni az egyesület czélját 's fáradalmit, ha általa ideálját látandná valósitva, mert igy ollyasmit kiván, mi emberi erőn fölül áll, de mondja ki nyiltan, miszerint kész szivesen méltányolni mindazon jót, mit e' lelkesek szép czéljok felé törekvésükben létesitnek, 's meg vagyok győződve hogy szelidebben fog itélni e' hazafiui ügyekezet fölött. Jól tudom én, napjainkban mi hatalmas ösztönök hijják föl azok munkásságát, kik a' hazafiui törekvéseknek ellenszegülni vagy legalább azokat zsibbasztani hajlandókul mutatkoznak; 's ép ezt tartom bajaink legnagyobbikának; hol az önzéstelen hazafiság még honfitársai közt sem tarthat számot méltányos megismerésre,ott egy Cato vaslelkülete sem elég erős ingadozás nélkül megállani. Nézzenek szét önök e' hazában 's látni fogják miként viszonyink közt legsürgetőbb teendőink eszközlése közigazgatási uton majd lehetlen; addig tehát mig egyesek önfeláldozása 's honszeretete tenni kiván 's teszi is e' hon javára józan korlátok közt a' nélkül hogy a' fönálló institutiók körébe vágni vagy a' meglevőt veszélyeztetni még csak szándékkal is akarná — ne mondják ki önök a' kemény itéletet, melly igy hangzik: most midőn minden egyes erőt öszpontositni 's a' nemzeti jóllét két tényezője: föld' velés és kereskedés felé intézni kellene, mellékutakon pazaroltatik az a' nélkül is csekély nemzeti erő. Önök mondák, miszerint ipar éltetője a' virágzó földmüvelés 's élénk közlekedés;jó, ezt mi örömest hiszszük,'s épen e' szoros kapcsolatnál fogva, melly az érintett két fő elem 's a' honi ipar közt létezik, bizton reményljük, miként egyiknek emelkedése a' másik szilárdulását vonandja maga után. Ápolnunk kell a' mezőgazdaság életadó ágait, ügyekeznünk közlekedési eszközök létre jövésén, ámde ebből következik é hogy nem hasznos sőt káros a' socialis téreni olly müködés,melly nemcsak ellene nincs a' földmivelés 's közlekedés pártoltatásának, hanem inkább előkészíti egyengeti az utat a' törvényhozás előtt, 's fogékonyságot teremt a' honpolgárokban azok iránt, mik e' haza fő teendőihez tartozván országos intézkedések által lesznek eszközlendők. Fogékonyság a' jó iránt első föltéte a' jó iránti részvét 's buzgalomnak, ezt sem Draco vérrel irott törvényei sem Lykurg aczélkemény rendeletei elő nem idézik; ott hol a' nevelés századokat látott maga fölött elvonulni a' nélkül hogy e' fogékonyság fejlesztésére csak valamit is tett volna, ott mondom, minden egyes törekvés,melly a' közállomány föladatinak kivánt megoldását könnyiti, másra volna érdemes, mint gúnyra azok részéről, kik egy hazának fiai 's egy hon nagygyá emelkedésében helyzik öndicsőülésüket. E—y.

(**Lapszemelvény**) Nem volt e'haza mindig olly szegény, a' milly szegény az jelenleg, habár a' nemzeti nagyság fénykorában sem hijányzottak, kik használva a' magyar kényelem-szeretetét, más részt meg a' tulságos gyanutól ment vendégbarátságot, megvedleszték őt elül hátul, 's kizsákmányolák kincsaknáit; sokat szólhatna erről Velencze, de ne bántsuk őt, hisz ő ma talán kevés darabkát m u t a t h a t már azon arany's ezüst h a l m a z o k b ó l, m i k e t r é z meg v a s é r c z fejében kivitt e' h o n b ó l, hogy azt m a g á r a aggatva hatalomfényével káprázstassa a' világ bámuló szemeit. Az idők sokat változtak, 's nincs többé mit félnünk hogy Velencze gazdaguljon Magyarország kincsereiből; Velencze fénye Ádria hullámsirjába temetkezék mint oczeánba a' l e n y u g v ó nap e l m e r ü l n i szokott. De minek f ö l s z a g g a t n i a' m u l t sebeit; használjuk a' jelent mint férfiakhoz illik, aszszonyokra bizva a'sopánykodást-'s okosan használt jelenünkben vessük alapját e' haza szebb jövőjének! ne hagyjuk tespedés közt vesztegleni szunnyadó erőinket, ne vesztegessük azt egymás elleni agyarkodás között,hanem tegyünk nagy kicsi egy aránt m i n d e n k o r és mindenütt, hol és hányszor lehet, tiszteljük a' tiszta áldozatra kész, önzés nélküli hazafiságot, de azért ne tartsuk mindjárt első pillanatra önző 's haszonleső nyerészkedőnek azt, ki midőn tehetségét a' hon czéljainak előmozditására forditja, nem f e l e j t k e z i k e l ö n 's ö v é i érdekéről is; ne i r i g y e l j ü k az aránylag c s e k é l y a n y a g i hasznot, melly itt ott a'hon javaért küzdőre okos számitás következtében háramlik. Főleg illy szempontból tekintendők,kik vagyonuk tetemes részit hazai iparvállalatokba fektetik; nekik a' haza váltót nem adott, mellyre a' nemzet irá vállalati veszteség esetére az ‚elfogadom' szót; a' vállalkozó viseli kisérlete káros következésit, hadd legyen tehát övé a' nyereség is, melly siker esetében fáradozásit koszoruzza. A' gömörmegyei ‚Concordia' társulat több mint egy év óta fáradoz egy nagyszerü vaskoh létrehozásában Pécsett Baranya vármegyében; e' czélból ugyanott fölállított öntőmühelyben mind a' szükséges erőmüvek mind pedig egyéb hámori kellékek erősen készülnek. A' pécsváradi apátság alapitvány levelében emlitve van, miként 1002 körül Vasas, Pécsvárad,Pusztafalva 's váraljai hegyekben gondosan üzött vasbányászat l é t e z e t t; ha e' vaserek ujra fölkutatva megnyittatnának, hazánk egyik első szükségü czikke szerfölött gyarapulna, mi főleg alföld sikvidékeire nézve kimondhatlan nyereség gyanánt volna tekinthető. A'

budai német ujság egyik közlése szerint a' mult század utólsó tizedében bizonyos Hasenhendel Fülöp e'hegyekben gazdag vasereket födözе föl, miről az illető politikai alapitványok igazgatóságát értesité is. Az o' tárgyra vonatkozó okiratokból kiviláglik, miszerint mondott Hasenhendel Fülöp minden vagyona e' vaskö-keresés közt lassanként annyira leolvadt, hogy legnagyobb inségnek nézett elébe, midőn a' fels. udvar méltányolva egyrészt a' följelentő fáradalmit, más részt pedig megismérve az uj jövedelemforrás nagyszerüségét, a' fölfedező 's bejelentőnek holtaiglan évdijt rendelt; hogy azonban a' bányamüvelés e' hegyekben mindjárt ekkor meg nem kezdetett, azon idők viszonyaiból könnyen magyarázható. Legujabban az érintettük Concordia költségin vizsgáltattak meg e' hegyek, 's valósággal olly minőségü vas anyag találtatik ott, melly kellő kezelés mellett 100tól 38 sőt 42 fogatnyi tiszta vasat igér. A' vállalat sikerét emelné még azon körülmény, miszerint a' mondott hegyek roppant mennyiségü köszenet rejtenek belsejökben, mi akár az olvasztó-kemenczéket akár magát a' vaskohot tekintve szerfölött kedvező; nincs egyéb hátra, hanem hogy a' vállalkozók legfelső helyről kieszközlendő engedély mellett minél nagyobb munkássággal folytassák a' szép kezdetet. — Mondják az arany mindenható erővel bir, hogy főleg e' kornak imádott bálványa; pedig nem egyéb ez elhamarkodott ráfogásnál, 's bár mit mondjon a' derek Shakspeare, Athenei Timon' czimü remek müvében e' büerejü ércz mellett, szépen megczáfolják őt e'tekintetben jámbor Mátra-völgyi palóczaink. Halljuk csak mit beszél rólok a'nemzeti Ujság: Mennyire becsüli a' palócz az aranyat! Uponyban az egri seminarium jószágában több tekercs aranysodronyt találtak egy agyag urnában 's a' palócz parasztok azonnal pipaszurkálókat csináltak az arany-drótokból, 's azokat dohányzacskó 's kalap mellé tüzték (természetesen tudtokon kivül) semmi becsetnem adva a'drága érecznek. A'kir. ügyész nyomozásokat tesz már, 's a' zsidókat, kik potomáron válták be a' szegényektül e' sodronyokat, zaklatja. — Illyes mit tudatni a' hazával már csak azért sem árt, mivel sokan vannak, kik az ‚emancipatió' mellett küzdvén a' zsidóság elhanyagolt neveltetését is okul szokták használni; itt Nagy Ignácz zsidója jut eszünkbe, midőn igy szól: ki okosabb? az é: ki meghagyja magát csalatni, vagy ki másokat csal meg? — (Folyt.)

Somogymegyei közgyülés. Évnegyedes rendszerinti nagy gyülésünk elnöklő alispánunk szokott üdvözlése után nov. 3án némelly országgyül. tárgyak fölolvastatásával kezdeték meg, ezekből őszinte megnyugvással értesültek a' megyei RR. hogy az országgyül. RR. nevezetes többsége 2,585,000 ezüst frt négy éven át évenkint a' nemesi rend által a' haza közszükségeire fizetendőt szavazott meg, 's noha e' mennyiség, ugy az elv is, miszerint annak fizetése elhatároztatott, attul, mit, és mi módon megyénk RR. f. e. sept. 26ki nagy gyülésbül megajánlottak, nevezetesen különbözik, mindazáltal jelenleg az országos RR. határozatában minden észrevétel nélkül megnyugodtak. — A' vallási átmenet és birtoklás iránt érkezett kir. k. válaszokat is gyülésünk folyama alatt megküldvén követink, azokat szinte észrevétel nélkül fogadtuk; értesültünk követink jelentése nyomán arrul is, miként az orsz. RR. a'hazai védegylet iránt méltánylásukat fejezvén ki, tanácskozási teremüket is annak összeülés végett általengedték; ezen eszme megyénkben lelkesedve fogadtatott, a'megyei RR. végzésileg mondák ki iránta méltánylasukat, az e'fölötti vitatkozást nem az ellenzés, melly számos épen nem vala, hanem egy tulhévi buzgókodás keseritette; gyülésünk folyta alatt a' megyei fiók-társulat magát megalakitotta, mi szivünkből ohajtjuk, hogy ezen védegyleti társulat kitüzött üdvös körében hatva, a' hazára áldást hozzon. — A' házaló kereskedés akadályoztatása miatt megyénk által föladott és országos pártoltatást nyert sérelemre érkezett tagadó kir. választ a' megyei RR. fájdalom kifejezésével kisérték, 's követeiket oda utasitották, hogy ezen sérelmet fölélesztvén kedvezőbb kir. választ igyekezzenek kieszközleni; gyülésünk folytán tett inditvány által szóba jöve a' jobbágyság általi téglaégetés ügye, 's mint hirlapokbul vannak a' megyei RR. értesülve ezen kérdés vitatását a' fördek ez alkalommal elmellőzték, hollott tekintve azt az 1807: 21ik törvény a' föld. urságokat a' jobbágyi épületek oldalához kivántató faadási tehertül fölmentvén, most midőn a' jobbágy pénzen vett fájával, olly földjébül, mellytul természetbeni adózással nem tartozik, maga szükségére téglát égetni akar 's az uraság azt a' nélkül hogy a' téglaégetés valaha törvény által az uraságok kizáró jogai közé soroltatott volna, felsőbb pártoltatás mellett akadályoztatja, ez ügy valóban annál inkább tartozik a' főtekintetüek közé, mert azon néposztály javát érdekli, melly a' közigazgatásnak's haza védelmének terheiben nemcsak részes, de nagyobb részint azt majd maga viseli, azért is követink oda utasittattak, hogy habár az országgyülés végnapjaiban is ez ügyet ismét szóba hozzák 's az adósajánlással tegyék kapcsolatba. —

4dik jelentés a' Reguly Antal urali utjára a m t társaság titoknokához befizetett segélypénzekről. Löv Leopold nagykanizsai főrabbi illy szövegü felszólitással nyitott alairást: „Néhány szó közönségemhez Reguly Antal ügyében." Nemzetünk lelkességéről, melly nem hagyandja magát a' külföld által jeles tagja segittetésében megszégyeniteni, reméli már most a' m. tud. társaság, hogy kezet fogand vele ezen első ázsiai ut előmozditása 's bevégeztetésében, melly nemcsak a' tudománynak általjában, hanem a' magy. nemz. és nyelv történeteire különösen is olly fontos eredvényeket igér. „Ezen szavak teszik berekesztését a'felszólitásnak, mellyet a' magyar tud. társaság derék és tudós honunk fia Reguly Antal hathatós segittetését ajánlván, a' tisztelt közönséget e' jeles utazó számára adományzásra kéröleg felnija. Feltevén, hogy ezen ügy már a' hirlapokból eléggé ismeretes előttetek, szeretett barátim, nem mulaszthatom el kérni titeket és szivetekre kötni, hogy ti is önkéntes ajánlás utján járuljatok a'nagyszerü czél előmozditásához. Hozzátok tehát, szerelmeseim, áldozatitokat kiki tehetsége szerint! ‚Az ur áldjon meg titeket, és hazafiui tettetek jutalma tökéletes legyen az isten előtt!' Aláirás: Löv. L. 1 fr. 12 kr., Löwinger Israel 2 fr., Mettendorfer Henrik 2 fr., Grünwald Lajos 2 fr., Lövinger Jakab 2 fr., Donneberg Mihály 20 kr., Grünwald Mózes 1 fr., Gutmann Simon 20 kr., J. S. Lackenbacher 2 fr., Rumbatz 20 kr., Tachauer 20 kr., M. Löwinger 20 kr., J. Mlunk 20 kr., Welian Sámuel 1 fr., Ebenzpanyer Eman. 1 fr., Kaiser József 1 fr. 30 kr., Kaiser M. 1 fr. 20 kr., Breyer J. 1 fr., Milhofer Sándor 20 kr. váltó, Löwing Heinrich 20 kr., Civeiser J. 20 kr., Hirschsohn J. 20 kr., Lakenbacher Zsig. 40 kr., Dobrui Jakab 20 kr., Rosenfeld Sándor 30 kr., Scherz Ign. 20 kr., Scherz Ádám 20 kr., Bertheim Soma 20 kr., Östreicher Móricz 20 kr., Ollass Ignácz 30 kr., Schwarz J. 30 kr., Rienzy 20 kr., N. N. 20 kr. Dobrin P. 20 kr., Lackenbach B 20 kr., Benzion J. 2 fr., Kaiser Beni. 2 fr, Lackenbacher Károly 20 kr., Lessner B. 2 fr., Lackenbacher Laj. 30 kr., Mayer Gottlieb 2 fr., Convenutini M. 30 kr., Steinberg 30 kr., Zerkoviez S. 20 kr., Mayerhofer M. 20 kr., Reichenfeld Soma 20 kr., Blau Henrik 20 kr., Lackenbacher Herman 20 kr., Bachnach Isidor 20 kr., Blau Károly 20 kr., Auspitz Herman 10 kr., Winterstein Jakab 10 kr., N. N. 15 kr., Rosenfeld Frid. 40 kr., Rosenstock Farkas 20 kr., Pollák Soma 20 kr., Strasser Lázár D. 2 ft. Gutmann S. H. 1 ft. az izr. tanitók 's az iskolai ifjuság 5 ft. 48 kr., N. N. 15 kr. öszv. 50 fr. p.p. — Ismét Reseta János k. egyet. prof. 25 ft.; az országgyülési ifjuság Orosz József által 22 fr. 10 kr., gróf Dessewffy Virginia 2 ft.; Hőke Lajos 2 ft.; felsőbányai olv. társaság 5 ft.; a' Budapesti Hiradó szerkesztősége 15 ft., 's e' szerkesztőség utján Pakos János püspöki szertartó gyüjtése 16 ft. 20 kr., mellyhez P. A. 2 ft., Mihálovics, Szilágyi, Zsömböry, Kolozsváry, Ferenczy, Jákó, Lipovniczky, Liszkay és Pavliát K. egy egy fttal, a' gyüjtő 1 ft. 20 krral, 's névtelenek 4 fttal járultak. Összesen 137 ft. 30 kr. p p. Pesten nov. 29. 1844. D. Schedel F. titoknok.

A' pesti magyar kereskedelmi bank igazgatósága f. e. nov. hó 9ről kelt hirdetvényében tett igéreténél fogva a' bank 1844ki junius 1től november 30ig számitott félévi jövedelmiről köv. kimutatást bocsát közhirré: Pesten december 7én 1844. Ürményi Ferencz bankelnök, Havas József bankigazgató.

A' pesti magyar kereskedelmi bank üzleti jövedelmének kimutatása, 1844ki jun. 1től nov. 30ig lefolyt félévre.

Bevétel.

Bevételi maradvány 1844ki junius 1jén		4995 ft. 19 kr.
Kamatok 1.512,821 p.frt 22 kr. tevő leszámitolt váltókról, előlegezési és időhosszitási kamatok és dijak, továbbá letéti dijak		25,442 ft. 39 kr.
Ebből levonván azon összegekből járó kamatbeli maradványt mellyek 1844ki nov. 30ka után lejárnak . .	4714 ft. 13 kr.	
Ideigleni használatra általvett tőkék kamata	7310 ft. 46 kr.	12024 ft. 59 kr.
		12417 ft. 40 kr.
Részvényi átirások 's egyéb dijak . .		140 ft. 30 kr.
Összes bevétel		18,553 ft. 29 kr.

Kiadás.

Tisztviselők fizetése, házbér, katonai őrállás, irószerek, nyomtatási 's egyéb apró költségek		3359 ft. 15 kr.
Osztalék 1015 részvényért f. e. jun. 1től nov. 30ig számitott félévre 12 frt 30 krjával minden részvényre : . . .		12687 ft. 30 kr.
Összes kiadás		16046 ft. 45 kr.
Ennélfogva bevételi tiszta maradvány 1844 jun. 1től nov. 30ig lefolyt félévre . .		2506 ft. 44 kr.

Ehez számitva a' fentebbi f. e. nov. 30ka után lejáró, de már bevett leszámitolási 's kölcsönzési kamatokat . . . . 4714 ft. 13 kr.

Ekép kijő folyó évi dec. 1től 1845ki május 31 félévre előleges jövedelem fejében . 7220 f. 57 kr.

A' pesti magy. kereskedelmi bank könyvvivői hivatalától.

Schuller Leop. F. könyvvivő. Wieting F. Ö. könyvvivői hivatalnok.

Budapesti napló. ♂ Idő és egészség, e' kettő a' tényerő mérlege; nélkülök tespedés vagy enyészet fenyegeti törekvésinket, 's miként az első a' másodikra befolyást gyakorol, ugy a' kettő egyesülve kormányozza tetteinket. Idő, idő annyiszor ismételve az emberi életben 's még sem annyira fölösleges hogy emlegetésétől megválni tudnánk; azért most is róla kezdjük eszmefonalunkat. Mult vasárnap viradatra a' főváros téli öltönybe burkolódva, inté lakosit meleg köntösök használatára, 's azóta ugyancsak van sürgésforgás azok közt, kik erszényük rovására izzadoznak; 's a' fehér természet annyira szép hogy a'fogakat is elbájolja, megvaczogtatja. Dunánk is a'hideg öleléseitől annyira kezde hüledeznihogy a'már hátán majd szakadatlan réteggé szövetkezett jégdarabokat csak lassan vontatá tovább tovább, daczára a' meg megszakadozó havazás által szelidebb légmérséknek, melly végre kivivja a' győzelmet, 's ha pár napig folyását igy tart. hire sem lesz a' jégnek. — Szent Miklós csecsebecséji után közel a' kis gyermekek másik örömnapja az üdvhozó karácson, 's utána a' nagy gyermekek örömei fognak föl és le tünedezni, de mind csak ugy hirtelen, mert rövid a' farsang; mire ugyan sokan hála istent mondanak; de a' tulvilág határőrei szomorodott képpel állnak, kevés vendéget reméllve, vigasztalásukra mégis legyen megirva hogy a' táncmesterek nyakrafőre ügyekszenek az időt pótolni, 's már javában hegyen völgyön, azaz Pesten Budán járja a' lejtés, hogy bálaink vigak, nevezetesek legyenek. Tudtunkra esett hogy néhány n é m e t szabónál csak ugy tuczat számra rendeltetnek meg a' magyarkák, mellyekben honunk ifjai kivánják a' vigalmakat átragyogni; legyenek nemzeti bélyegüek m e z e k b e n, mert hiszen hogy eszekben mindnyájan ollyanokká legyenek, kivánni sem lehet. — Halljuk hogy minden ellenőrködés daczára egy házban ismét tüz volt! t. i. a' konyhán; ezt megemliteni azért kötelesség, mert viszonylag valóban nagy ujság; e' nép ugyanis ellenére a' szomoru tapasztalatoknak még annyira okulni nem birt hogy meggyőződjék, miként eledel tartja fen a' testet, és a' lelket 's keserves gyüjteményét fényes ruházatra pazarolja, mig ereiben léterő helyett csak tengelem tévedez; igy történik hogy az érintett ház ezredmagával áll azon soron, hogy h e t e k i g ne lásson czélszerü tápot telve levén hiusági czikkekkel. Vajjon mikor fog egy védegylet azon képességre vergődni hogy illy kisértetektől őrizhesse meg a' városi népet, mellynek jólléte azon arányban áll, hogy külrészein rongyokba takarózva jár az éhség, belső palotáiban pedig fényben diszeleg a' nyomor. — Eszmelánczolaton, ki az iszonyu öldöklések látleleteit szemlélni akarja, tekintsen a' Dohány utcza hosszára, hol heti vásárkor számithatlan szekeren vagdalt testek halmozódnak; azonban ne borzadjon el, az emberek már megszokták azokat nemcsak farsangi zsiradékul, hanem nagyböjti adalékul is használni. — Az egyesülés e' fénykorában mint nevezetességet jegyezhetjük föl a' fővárosi müvelt ifjuságnak most keletkező „olvasó-egylet"-ét, m e l l y b e bizonyosan csak szak szakértők fognak fölvétetni. — Nemz. szinházunkban dec. 16kán Lendvay javára bérszünéssel először: Don Cesar de Bazan dráma 5 felv. fog adatni.

A m e r i k a.

A' koczka elvettetett, 's az egyesületi állodalmak kormányelnöke iránt többé semmi kétség; Polk megválasztva 's igy a' demokraták diadala fényesen lesz kiviva whig 's nativista párt fölött; e' győzelem elv győzelme egyedi népszerüség és személyes érdemek ellenében, mert bár ezekkel Clay a' legnagyobb mértékben bir, politikai ellene pedig legkevesbbé sem, még is ez lőn a' győztes, 's 4 éven át Polk 's az elem, mellynek fölmagasztaltatását köszöni, intézendik Észak-Amerika közügyeit. E' győzelem következményire nézve egyelőre kiszámithatlan; azonban tekintve a' dolgok eddigi folyamát 's az irányokat, mik szerint a' külön pártfelek müködének, ha mathemat. bizonyossággal nem is, következőket merjük sejteni: Texas bekebleztetése felől most már alig kétkedhetni. Mi a' külön sympathiákat 's az ezek okozták nagyobb kisebb egyedi befolyást illeti, Calhoun megmarad a' kormányosztálynál 's igy kétségkivül tovább is még pedig nagyobb sikerrel küzdeni fog azon elvek mellett, miket eddig szabad kereskedés mozgalom létesitése iránt életbe léptetni hasztalanul ügyekezett. Ez elvek terjedtével növekszik a' remény, miszerint az egyesült statusok 's a' német vámszövetség közt kereskedési szerződvény létesitését lehetend munkába venni; ugyanazért az eddig fönállott kereskedési viszonyok Amerika 's a' Hansa városok közt ezentul is változatlanul hagyatnak, hacsak a' vámszövetség részére kieszközlendő amerikai szerződvény által e' kötés fölösleggé nem válik. Ismérve Polk elveit 's pénzügy fölötti nézeteit, a' külön statusok adósságai nem fognak állományi közadóssággá emeltetni, mi természetesen az egyes állodalmak kötelezvenyeire csökkentőleg fog hatni eleinte. A' vámrovatok árjegyzékei hihetőleg alább fognak szállittatni.

Az állomány beterjét 's függetlenségét biztositó elvek minél határzottabban fognak életbe lépni, 's minden lehető alkalomkor kiválólag képviseltetni; 'sigy igen természetes, miszerint az Oregon tartomány rész körüli viták olly modorban lesznek folytatandók, melly Anglia ellenében lehető legtöbb önállást 's biztositékot nyujtand. — Délamerikai tudósitások szerint Aubé ur mint Joinville hg ügyvivője Santa Catharinába megérkezett a' végből, hogy hgi ura által kijelölt 25 □ mérföldnyi jegyajándék földrészt ura számára kiméresse. Minthogy a' hg tetszésére bizatik ott választani meg ez ajándék földterületet, hol a' tartomány határin belül kedve tartja, a' szemes ügyvivő el nem mulasztandja e' czélra ugy intézni a' fölméretést, miszerint a' leggazdagabb kőszénbányák, mikkel ez egész tartomány bővelkedik, 's pedig valamellyik alkalmas kikötő közelében, jőjenek ura birtokába. Tahitiból érkezett hirek nyomán angol lapok, de különösen a' Times, igen fekete szinekkel festik az itteni francziák erkölcsellenes 's emberi méltóságot sértő viseletét; ugyanis e' lapok állitása szerint az ünnepek, miknek rendesen isten tiszteletére kellene szenteltetni, e' gyarmaton dőzsölések 's fajtalanságokra fordittatnak; pár óráig tartó hadi szemle után szabadon eresztik a' gyülevész katona csoportokat, 's ezek határt nem ismerő féktelenséggel elkezdve az első tiszttől az utólsó közlegényig elegyednek a' bámész nép közé, mikor aztán a' szeszes italok, mikről azelőtt e' szigetlakóknak fogalmok sem volt, minden mértéken tul osztatnak ki a' jelenlevők között. Egyébiránt kissé vastag ecsettel lesz mind ez festve, mint már a' derék angolnak szokása tenni olly esetekben, midőn a' vetély nemzettárs ellen bármi okból hevesebben kel ki; Anglia a' világ minden részében többel bir mint valaha nemzet gyarmatul birt, ámde azért még is minden talpalattnyi földért halálra küzd, 's ha karddal vagy szuronyokkal nem boldogult, toll-csatát kezd, mellyben aztán mindig az ellen szokott megveretni. Tahitit az angol sajtó nem egy hamar fogja felejteni. Braziliában mind a' fiatal császárné mind Aquila hgné kimondhatlan örömére alattvalóiknak, terhes állapotban vannak. Délamerika belrészeiben a' csend ma sem állott még egészen helyre, mit eléggé bizonyitnak azon szállongó hirek, mellyek szerint itt ott apróbb ütközetek is történnek. —

Spanyolország.

Madridi tudósitások szerint Zurbano másik fija is heted magával kézre került 's rájok agyonlövetés vár. Cadizban Aaroz tábornok állitólagos összeesküvés miatt elfogatott 's a' Clamor Publico szerint hasonló sorsban részesültek feladóji is. Madridból tömegenkint utasitják ki azokat, kik nem az uralkodó párt nye szerintiek; az uj politikai parancsnok 8 tábornokot küldött el. Zurbano fija vallomása szerint sok elfogatás történt Burgosban, Logronyóban, Vitoriában 's más városokban is. Ugyanezen sors érte Aspeitiaban Iturbe tábornokot is. A' journ. d. Débats az ifj. Zurbano 's társai kivégeztetését köv. szavakkal kiséri: „Nem volt soha nagy bizalmunk a' spanyol kormányhoz: de még sem hittünk volna illy szörnyüséget 's nem reméltük Narvaez erőszakoskodásait. Hát ezek azon emberek, kik a' szerencsétlen Diego Leon kivégeztetését gyalázatos vételnek bélyegzék, ezek nyitandók országunknak uj korszakot, az engesztelődés 's béke korszakát, 's tágas tért a' polit. vitatkozásoknak? Zurbano Benito 23 éves, osztályfőnök volt 's a' hadseregben közfigyelem tárgya; az ellene elkövetett kegyetlenséget Diego Leon esetéhez nem hasonlithatni; mert ezt, mint összeesküvés főnökét törvényszék elé állitták; amannak egyetlen vétke csupán az lehet, hogy Zurbano fija, mert őt majd egyedül, fegyver nélkül fogták el 's nem lehetlen, hogy futása által azon véres megtorlásoktul akart menekülni, mik Spanyolorsz.ban a' családellenek közt gyakori dolog.“ Olasz határszéli tudósitások szerint mind Aumale hgnek a' salernoi hgnővel, mint Trapani grófnak Izabellával tervezett házassága a' Bourbon család szorosb egybekapcsoltatására gondolt eszköz's nyilván tanusitja, hogy mit egykor szilárdul elhatároztunk, azt ha körülmények szerint halogatjuk is, de előbb v. utóbb, törik v. szakad létesiteni ügyekszünk. Montpensier hg 's Maria Luiza infansnő, Izabella testvére közti házasságtervet is biztosnak hirlik, mi annál fontosb, mivel Izabella gyöngélkedése folyvást tart's halála v. gyermektelen házassága esetére az infansnő lépne kormányra.

Anglia.

Nov. 29d. halt meg rövid betegeskedés után Zófia Mathild hgnő, Vilmos Henrik gloucesteri hg 's IIId. György testvérének leánya 72 éves korában. A' királyné mélyen megilletődve Stoddard ezredes gyászos kimultán, lyányainak 150 ft st. évi fizetést rendelt. Nov. 29d. a' Londonban tartózkodó lengyelek buskomoly ünnepet ültek: nemzeti végdicsőségök tizennegyedik évét. Több mint 500 egyed vőn részt az ünnepélyben, köztük számos angol, leginkább iparüzők 's chartisták. Az angolok 's lengyelek csipős beszédeket tartottak, 's nyilatkozataikban épen nem hizelgve emlékeztek a' czár londoni utjáról; Lajos Fülöpet pedig a' lengyel ügy franczia árulójának nevezék. Említők előbbi számainkban Görögország három védhatalmai nyilatkozatát, mint azt is, hogy Angol 's Oroszország követeiknek küldött utasitásaikban kijelenték, miszerint a' londoni kabinet ugy nyilatkozék: mikép Görögországra nézve már minden megtörtént, mi a' fönálló conjuncturák tekintetbe vételével és szerint történhetett. Ha életre való, mostani határai közt fönmaradhat 's további virágzása iránt semmi más biztositásra nincs szüksége, mint millyenben már 's eddig részesült. Anglia ugyan sohasem fogja szenvedni, hogy Görögosz. Törökorsz. erszényére gyarapuljon; 's örülni fog ugyan azon haladásnak, mit hatalom 's müveltség ösvényén tenni képes: de nem hiszi, hogy hivatása lenne a' görög királyságnak uj eszközök használata által azon tartósságot kölcsönözni, mit az institutioiban 's ezeknek a' kormány által czélszerü alkalmazásában keeshete. Francziaorsz. ugyan nem rég, isten tudja mino jóakarat által vezéreltetve, uj eljáráshoz nem idegennek érezte magát: de jelenleg szándékaink alapos létét átlátván, tervéről letett. Oroszországot mi illeti, ez darab idő óta sokkal inkább egyetért velünk's viszont minthogyaz Anglia által kimutatott határt lényegesen kikerülhetné.*

Franciaország.

Bugeaud egyre hallgat, 's jövő iránti terveiről legkisebbet sem sejdittet. Az islyigyőztes nincs ugyan megelégedve a' marokkói békekötés némelly pontjaival, elégületlenségét azonban nem használhatja a' kamrákban a' kabinet ellen fegyverül. Legtüzesb küzdés készül a' parizsi erősség fölfegyverzése ellen, mert bár nevetségesnek látszik a' fellegvár kerületét álgyukkal föl nem készíteni: a' közvélemény mégis ellene nyilatkozik elanyira, hogy a' conservativ követek sem fognak mellette vivni. E' napokban küldé Londonba Guizot a' motozási szerződés módositó javaslatát, mert ugy látszik, hogy e' kényes tárgyra nézve minden áron el akarja hallgattatni az ellenzéket. Egyébiránt naponként mindinkább kezdik átlátni, hogy a' vindsori ut anyagi érdekekben nagyon terméketlen volt 's egyedüli czélja: a' két udvar közti barátságos viszony szilárditása lehetett. A' legitimisták közt élénk mozgékonyság uralkodik ismét. Rebesgetik, hogy a' bordeauxi hg Oroszországba készül. Strassburgi hirek szerint a' franczia hadseregek csökkentése folyvást tart 's a' hadminiszter ujabb intézvénye számos elbocsátást enged meg. A' sereg mostani állapotjában e' szerint, alig elegendő a' rendes szolgálatokra. A' marokkai hadjárat 's moseli táborozás költség ei sokkal tetemesbek voltak, mint előre gondolhaták, 's e' czélból igyekeznek jelenleg igen nagy takarékossághoz nyulni, mennyiben t. i. a' spanyol határok szigoru őriztetésén ezen intézkedés csorbát nem ejt. — Most már bizonyos, hogy a' német vámszövetség 's Francziaorsz. közti alkudozásoknak egészen vége! Francziaorsz. ajánlata azon engedélyekért, miket a' másik résztől kivánt, nem elégitik ki a' német vámszövetség-fölhatalmazta porosz kormányt annyira, hogy olly szerződést létesitsen, melly által Francziaorsz. keveset nyerne, a' vámszövetség pedig fölötte sokat vesztene. Azon alapok, mikre Francziaország ezen ker. szerződést épiteni szándékozott, olly gyakorlatba vehetlenek voltak, hogy mély nemzetgazdasági ismeretek nélkül átláthatták, mikép illy módon szerződést életbe nem léptethetni.

A' Madrid 's franczia kabinet közti tudósitások egymást érik. A' franczia miniszterség határzottan roszallja Narvaez eljárását 's abban uj vészközelgést lát, melly tán Izabella trónját, Krisztina befolyását pedig minden esetre veszélyezteti. A' la Presse, journ. de Débats vagy is a' mostani kormányzás elleni küzdelem világosan tanusitja: hogy az april. 15d. kabinet elnöke Guizotot megbuktatni szándékozik. Maga az udvar is látni kezdi, hogy a' miniszterségben uj elemekre van szükség, ha netán az adománykérdés keresztül viendő. Bugeaud nyilván nem mutat ugyan ellenszenvet a' 29 oct. férfiai iránt, de mégis más kabinetet ohajtana, ollyat t. i. melly határzatának, Anglia ellenében, nagyobb erélyt kölcsönözne. Az már bizonyos, hogy a' középiskolák számára való oktatási törvényt mindjárt a' válaszfelirási vitatkozások után terjesztik elé 's tárgyalandják. Franczia lapok meglehetősen csipkedik O'Connellt, mult számunkban emlitett beszédeért. A' Constitutionell megjegyzi, hogy azon Francziaorsz. elleni kikelések nem haragra hanem sajnálatra méltók, mert O'Connell ugy beszél Francziaországról, mint vak a' szinről; itél a' hirlapokrul a' nélkül hogy ismerné az állását, kárhoztat embereket, kiket nem ismer, iratokat, miket soha sem olvasott. A' National viszonozza: hogy ha czikkei értelmét és szellemét felfogná O'Connell, nem látna azokban egyebet, mint meleg részvétet az öt század óta elnyomott irlandi népért, melly türt és szenvedett minden fájdalmat 's elnyomatást. A' journ. de Débats pedig kitünő megvetéssel emlékszik róla 's minden birálat alatti komédiásokrul 'stb. beszél. —

Németalföld.

A' fölirat szerkezete körül folyt viták közben két pénzügyi törv. javaslatról levén szó a' külön szinezetü polit. felek egyhangulag kijelenték, miszerint az ország pénzállapotja, tekintve a' legközelebbi multat is, szerfölött kedvező fordulatot vőn; egyszersmind nyilványiták, miként a' haza szilárd alapra helyzett jövőjét folyton fejlesztendő benső rend, közadósságok lerovása, 's a' közjóllét buzgó együttmunkálása által ügyekezendnek biztositni. Ugyanekkor méltányos megismeréssel emliték a' RRek azon kormányférfiak érdemeit, kiknek leginkább köszönhető, hogy a' közigazgatás külön ágainál rendetlenség, zavar 's nem ritkán tapasztalt rejtélyesség helyett ma már mindenütt világos öszinte eljárás, pontosság 's ügyszeretet láthatók, mi főleg a' haza pénzügyeire olly jótékony befolyásunak mutatkozott, miszerint az országos jövedelmekből nemcsak a' napi költségeket födözhetni, holott ez előtt hasonló jövedelemforrások mellett évenkinti bukás tapasztaltaték, hanem e' fölött tetemes összeg marad fön neta'án bekövetkező véletlen csapások esetire, vagy ezek nem létiben közmunkák megkezdése 's folytatására. A' jávai gyarmatok egyikében — Surakarta nevü faluban tüz által a' virágzó telep majd egészen semmivé tétetett; mig egy másik gyarmathelyen a' lőportorony légbe röpülése által több ember életét veszté. A' gyarmati kereskedést illetőleg köv. állitások figyelmet érdemlők: Jáva állapotja az anyaországgali kereskedést tekintve ugy mint eddig, továbbra nem maradhat, hacsak a' napról napra növekedő közelszegényülést egyesek vagy magány-társulatok gazdagitásáért ezentul is föntartani nem akarjuk. Mind az, mit a' gyarmatok az anyaországtól keresked. utján kapnak, alig érdemel emlitést azon tömérdek gyarmati nyert termény ellenében, mik e' telepekről évenkint az anyaországba szállittatnak. E' káros viszonyok megszüntetésére hatalmas lépés lenne lerontani azon vámsorompókat, mellyek e' közlekedési vonalt átszegik, 's nem a' haza 's emberiség közérdeke szempontjából hanem lehető legnagyobb nyereség biztositása tekintetéből állittatvák föl.

ÉRTESÍTŐ.

Hirdetés.

A' nagyméltóságu magy. királyi udvari kincstár rendeléséből ezennel közhirré tétetik, hogy következendő kir. haszonvételek folyó évi december 30kán délelőtt az ó-budai főigazgatói hivatalban tartandó árverés utján 1845. majus 1jétől három egymás utáni évre ismét bérbe adandók, ugymint:

a) A' vadászat és madarászat Budakesz és Budaörs koronai helységek határiban;

b) Az uradalmi visegrádi ugy nevezett apátkuti kőbánya;

c) Az uradalmi zsámbéki kőbánya;

d) Az uradalmi korcsma Tahiba. Bérleni kivánók szükséges bánatpénzel 's egyéb megkivántató bizonyságokkal ellátva, a' fönkitett napon és helyen megjelenni hivatalosak. A' bérföltételek a' fönnevezett hivatalnál árverés előtt is megtekinthetők. Árverés utáni ajánlat nem fogadtatik el. Kelt O-Budán 1844ki november 22kén. 1—3

Birói árverés. Birói foglalás alá vett 16¼ 's két ½ telek hozzá tartozó lakházzal, továbbá 35 zsellérház, 34 jármos ökör, 32 hámos ló és több szekér, 16 tehén, 2 üsző, több sertés és kecskék jövő 1845 évi január 9dik napján Pilis Sz. Kereszten a' helység házánál árverés utján délelőtti 9 órakor el fognak adatni. Költ Szentendrén dec. 6. 1844 Pajor Kamill m. k. t. n. Pestmegye esküdje. 2—3

Puszta haszonbér.
Biharmegyében kebelezett geszti uradalomhoz tartozó Varsányhelyi mintegy 1800-, kisgyantai körülbelül 1100 holdnyi 's Nagyváradhoz 4-, Gyulához pedig 3½ mérföldnyire eső 's lábas jószág-tartásra igen alkalmas puszták 1845dik évi april 24től számitandó három egymás utáni esztendőre a' geszti uradalmi főtiszt lakán 1845dik évi februárius első napján tartandó árverés utján leginkább legelő alá haszonbérbe adandók; hol az árverési föltételek addig is megtudhatók. 3—3

Közbejött nagy akadály miatt — jövő számunkban pótolandó félivvel — most adósak maradni kénytelenittetünk.

PEST,
csütörtök dec. 19kén

JELENKOR.

1844,
101dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnal uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Ertesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Az év hanyatlásra közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyülés végre juttával gyakrabb 's folytonos együttmunkálása mint szinte más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boriték alatt egész évre 12, félre 6 p. fr. boritéktalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's a' szerkesztőségnél Pesten uriutcza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján. Minthogy a' legközelebb mult országgyülésen hazánk boldogulását illető annyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a' jövőnek beállandásaig annál szükségesb józan higgadtsággal ezekrül 's a' társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkrül értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközölhető, minden oldalúlag felvilágosittatva legalább némileg előkészülettül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg ovadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-örül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (kinev. 's megtiszt. Visszatekintés az elmult országgyülésre; az Augsb. Allg. Zeit. és iparvédegyesület folyt. Hont, Abaujs, Vasmegyei közgyülések; Pestmegye követjelentési közgyülése; lapszemelvény (pozsonyi malomvölgyi egyesület; szándékban levő szepesi gyolcsgyár; kőszegi posztó- 's gyapjuszövet-gyár 'sat.) budapesti naplo (irodalmi, szinházi 's egyéb fővárosi ujdonságok,) pestbudai hangászegyesület; pesti jótékony nőegylet; 5d. jelentés a' Reguly számárale fizetett segélypénzekről; figyelm. a' nemz. szinh részirül; a' honi szobrászat ügyében; pesti műegyesület; révkomáromi biztositó társaság közgyülésének határnapja; Heves m. uj alispányok.)

Spanyolország (a' cortes a' kir. összekelések ügyébe nem avatkozhatik egyenesen; Zurbano másik fiját is kivégezteték; corteskövetté 10 ezer realnyit érő fekvő birtokon aluli nem választathatik.)

Anglia (czári ajándékok; vitatkozás a' suez földszoroson létesitendő közlekedési eszköz iránt; O Connell nyilatkozata a' francziákrul.)

Francziaország (marseillei ünnepély programmja: Abdelkader mozgása; arab napló; változtatás a' behozatali vámtarifán 'sat.)

Oroszország (a' birodalom bel- és külkereskedése; cserkesz háborui viszonyok; politikai szempont Görögországra nézve)

Görögország (pártok küzdelme az o. gyülésen, tartományokban 's miniszterség ellen; franczia befolyás tulnyomósága.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. föls. Tomor János és Szücs István veszprémi kanonokokat czimzetes apátokká, Markl Ignácz alesperes és csebi plébánost pedig veszprémi kanonokká kinevezni legkegy. méltóztatott; gr. Pálffy Konstant magy. udv. kanczell. titoknoknak pedig a' svéd királytul nyujtott éjszaki sarkcsillag-rendjel viselhetését megengedni.

A' nm. m. kir. helytartótanács f. évi nov. 5ről 38,863 sz. alatt kelt f. szó határozatánál fogva Ilersich Ferencz nm. kir. helyt. tanácsost, a' legfelsőbb helyen jóváhagyott magyar nyugpénz-intézet elnökévé nevezé ki.

Visszatekintés az elmult országgyülésre.

Mult év majus 14re egybe lön hivatva az országgyülés. Mindennek ereiben, kinek a' közös haza fölvirágzása szivén fekszik, sebesebben kezde a' vér forrni; ifjaknak és véneknek, kik csak képesek valának fölfogni, milly fontosságu hazánkra nézve az országgyülés, ajkaikról nem vala egyéb hallható, mint azon vérmes remények tolmácsolása, mellyel az országgyülés elibe néztek; voltak sejditések és jövendölések, hogy ő Felsége kegyesen átlátván a' nemzet szükségeit, atyai gondoskodásánál fogva az olly sok oldalu igényeknek sorompót nyitand; 's azokat k. kir. előadásaiban országgyülési tanácskozási tárgyakul fogja kitüzni, mellyek az időszaki sajtó utján nagy részben kifejtettek, 's igy — a' tárgyak mikint kellő kifejlődésének irány levén adva — az országgyülés óriási lépésekkel fog előre haladni olly annyira, hogy talán a' nemzet minden ohajtásai tökéletes valósulást nyerendnek. Megnyilt végre az országgyülés, és a' k. kir. előadások tudomására jutottak a' nemzetnek; 's a' minden jót és nagyot reménylők valósulva is látták reményeiket 's testté válva az igét, melly azt hirdeté, hogy Magyarország nagy és gazdag lesz, nem is gondolván arra, hogy az adó, melly nélkül pedig sem nagyság sem gazdagság nem állhat elő, ledorongoltatott, 's azon testület nagyobb része, melly a' törvényhozási jogot kizárólag gyakorolja, még mindig az ősi tüzhelynél 's fedél alatt — habár az leomlással fenyegeti is — kiván és akar maradni; voltak ellenben, kik elfogultan hitték és állitották, hogy az orsz.-gyülésnek, hazánk olly annyira visszás körülményei 's bonyolult viszonyai közt, bármilly kedvezők legyenek is a' kir. előadások, semmi eredvénye nem leend. Lássuk: mellyik résznek volt igaza?!

Megkezdette a' törvényhozó testület müködését, 's folytatta és végezte azt olly ernyedetlen szorgalommal párosult munkássággal, minőt még Magyarország évkönyvei nem mutathatnak, a' két tábla minden előfordult tárgy iránt kölcsönösen előadá nézeteit, harczolt okai mellett; 's ha az eltérő vélemények miatt a' büntetőtörvénykönyv, királyi városok ügye 's minden rendezési munkálat, a' megyei kicsapongások zabolázását tervező törvényjavaslat, a' kereskedési 's minden azzal kapcsolatban álló kérdések kivánt czélt nem érhettek is, azok a' jövő törvényhozásnak még is mindannyi elvetett magvai, mellyek a' következő országgyülésig a' tiszta keblekben csirába indulnak, hogy akkor bilincseikből kibontakozva, üssék ki fejöket a' szabadba 's induljanak hatásnak; 's jóllehet hazánk fölvirágzásának 's jobb anyagi jóllétre vergődésének egyik fötényezője Fiume iránt hiusultak is a' remények, még sem kell aggódnunk; mert okkal remélhetjük, hogy azon magány-vállalkozók, kiknek kezeikbe van adva az ország közlekedési eszközeinek előállitása, bizonyosan saját érdekük mellett az ország igényeit is tekintetbe fogják venni; valamint azon se essünk kétségbe, hogy a' hazánkra nézve olly igen nagy feladatu hitelintézet a' most mult országgyülésen életbe nem léphetett: mert midőn egy olly intézetet akarunk hazánk életébe illeszteni, melly által nyomasztó viszonyok sulya alatt görnyedező számos polgártársinkon segitni ohajtunk, nagyon vigyáznunk kell, nehogy az elhamarkodott lépés késő megbánást huzzon maga után; az idő megérleli az eszméket, 's ki fogja mutatni az irányt, mellyben ez intézetnek, hogy hazánkban nagyszerü fejlődéseket idézhessen elő, kellőleg szerkesztve lenni kell; azonkivül a' minden jónak és üdvösnek egyedüli kutfeje a' közteherviselés elvben ki van mondva, melly magában egy olly lépés, melly még eddig a' történetek bizonyitása szerint békes uton sehol sem történt, vérfolyamokon jutott az a' kivánt czélhoz, 's e' kis szó „közteher" csak ezrek sirján ütheté föl diadalsátorát, — a' közteherviselés elvben el van fogadva, 's tökéletesen hiszem, hogy a' nemzet adott szavát nem fogja visszavenni, söt inkább azt tettleg alkalmazni; a' mi pedig a' közteherviselésből önként folyó kezelési módot illeti, azt is ki fogja fejteni, 's a' különböző vélemények annak alkotványszerü létesitése körül bizonyosan egyesülni fognak. De ha e' nagyfontosságu elvnek kimondása — melly már magában is, jövendőjét tekintve, elég eredvénye hazánk jelen viszenyai közt a' másfélévi országgyülésnek — nem elégiti ki a' sokat várókat 's igénylőket, azonkivül, hogy a' katonaélelmezés és szállásozás megváltása iránt, melly aránytalanul 's igazságtalanul nyomta szegény adózó népünket, az öszszeg meghatározása által az első 's legföbb lépés megtétetett, — hozattak törvények, mellyek tartalmukra nézve olly fontosságuak, millyekkel még hazánk törv.-könyvei nem büszkélkedhettek.

A' vallás tárgyában alkotott törvényczikkely, ha egészen meg nem felel is az igényeknek, helyreállitja annyi számos család földult boldogságát, a' lelkiisméret szabadságát visszaadja, a' különböző hitfelekezetüekben az emberi kebel legszentebb erényét, az egymás iránti szeretetet 's bizalmat kelti fel; szóval előidézi az élet legnagyobb kincsét, a' nyugalmat.

A' magyar nyelv és nemzetiség iránti törvény nyelvünknek megadván a' méltó az illető helyet, valahára kivergődtünk a' holt latinismus reánk tapadott nyügeiből, 's már most magyar közoktatásunk, törvényhozásunk, törvénykezésünk van és magyarul kormányoztatunk; 's csak ez és szelid engesztelő bánás által fogjuk az eddig fájdalom! egymástól olly annyira eltérő érdekeket hazánkban egyesitve 's honunk minden bármiféle ajku lakosai közt az atyafiságos szeretetet, a' békét 's egyetértést helyreállitva látni. Ezen törvény eltörpitette a' rágalmazók alacsony szándokát, kik nyelvünket annyiszor olly keserves gunnyal illették.

Lerontatott továbbá az annyira káros és lealacsonyitó közfal, melly olly hosszu idők során keresztül — meg kell vallani méltatlanul 's igazságtalanul — zárta el a' nemnemes osztályt a' nemesi rendtől, a' hivatalképességnek nemnemesekre lett kiterjesztése által; nyaka van törve az ellenszenvnek, melly annyi leverőjelenetnek volt előidézője; mi bizonnyal önként fogja maga után vonni a' nemnemesekre a' választói képesség kiterjesztését: igen természetes és igazságos levén, hogy a' ki választhatik, választhasson is.

A' birtokképesség által minden honpolgár beállittatván a' természet és örökigazság törvényei szerint öt illető jogába, mellyből olly igazságtalanul volt kizárva, biztosan számithat fáradságos munkájának biztositott gyümölcsére 's tudván hogy a' föld, mellyet ekéjével hasogat, törvénybiztositotta tulajdona, kettős erővel fog iparkodni, hogy szorgalmának mentül több sikerét láthassa, melly igyekezet már magában — virágzásnak indulván általa földmivelésünk — közvetlen tényezője hazánk emelkedésének; a' mellett e' törvény véleményem szerint meghuzta a' halálharangot a' többek tálal még ollyannyira kedvelt nyolczszázados vén gyermeknek, az ősiségnek: 's egy kecsegtető jövőnek nézhet elibe hazánk mind szellemi mind anyagi jólléte fölvirágzása tekintetében. Adja isten! hogy valahára szabaduljunk is meg már ezen béklyótul.

Ezek főeredvényei a' mult országgyülésnek, 's ha nem tekintjük is azt, hogy a' még most életbe nem léphetett olly nagyszámu törvényjavaslatok, mint megannyi tanubizonysági a' mult törvényhozás páratlan munkásságának, idővel bizonnyal megtermik a' maguk gyümölcsét, 's a' nemzet egy nagy gazdag aratásnak biztosan nézhet elébe, valóban ha elfogultak nem akarunk lenni, ez eredvényeket hazánk jelen viszonyai közt a' milly üdvösöknek, szintolly kielégitőknek tarthatjuk; mert azokban el van hintve minden jónak és szépnek magva, 's letéve az alap, mi hazánkat boldoggá, erössé 's nagygyá emelheti; 's kik a' lefolyt hongyülést szükkeblüen eredvénytelennek nyilványitanák, nem tennének mást, mint a' törvényhozás tiszta szándokát gyanusitnák. —

Igy állván a' dolgok, már most nincs egyéb hátra jövő országgyülésig, mint azon kérdésekkel, mellyek a' következő törvényhozásnak feloldásul hagyattak fen, lépni ki a' küzdtérre és valamint sajtó utján, ugy municipalis téren, mint socialis körökben és eszmecsere-mezőn próbáljuk megkisérteni, mit csekély erőnk azok megoldatása körül tehet; 's ha vezérek nem lehetünk is e' nagyszerü eszmeharczban, legalább mint közemberek fáradhatlan munka közt nyerjük meg a' nagy dijat, a' nemzet elismerését; 's ha majd a' haza fölvirágzása nagy épületének talpkövét le akarja tenni, járuljunk mi is hü napszámosként a' munkához, hogy az utónemzedék méltánylatát 's háláját megérdemelhessük.

Nyitva uraim azut, mindenki kezdjen munkához! mert a' nemzet perczei drágák; 's ha azokból a' jövő országgyülésig első három év alatt csak egyet is munka nélkül engedünk elszaladni, lehet, hogy a' maradék átka fog porainkra nehezedni! Hadházi.

Az augsb. Allgemeine Z. 's az iparvédegyesület II. (folyt.) Nemzetek vétkeit épen ugy megbünteti az idő mint egyesekét; mert az idő következetes — futásában nem tér el egy vonalnyit is kitüzött örök haladásu irányától, hanem inkább elsodorja mindazt, mi kijelölt állását elhagyva félre hanyatlott, legyen az aztán egyes porszem az embermilliók közül v. a' földteke leghatalmasb népe, nemzete. Midőn valamelly nemzet végföladata megoldására irányzott haladásában alább hagy, megáll vagy tán épen visszaesés közt lebeg, kemény sujtásoknak van az kitéve, 's ollykor vérző sebek közt látja magát erőgyüjtés 's uj munkára sarkaltatva, igen mert az idő igazságos 's előbb hogysem megengedné a' föloszlásra hajló testnek elemekre szakadását 's ezeknek uj alakba egyesülését, megkisért minden lehető módot, mi által a' tünedező életerőt föleleveniteni 's a' hanyatlót enyészettől visszatartani reménylheti. Az idő csak folyaminkban létezik, vezeklés mint sujtolás emberkezekből jö 's emberekre irányoztatik. Ha szomszédom látá, mint nem gazdálkodom én lelki testi erőimmel ugy, mint illő vagy szükséges volna, kevés számitói tehetséggel gondolhatá el, mi leend czélellenes oktalan cselekvésim vége; ha pedig e' figyelmes szomszéd éles látással bir büntetésre méltó gondatlanságomat

hasznára fordítva annyira körülhalózhat, hogy elvégre, ha isten vagy sors és véletlen segitségemre nem jönek, okvetetlenül el kell vesznem. Ha pedig önesz mélet vagy jó akarók figyelmeztetése következtében észrevevém az örvényt, melly előbb utóbb reám vár, ha a' kezdettem irány mellett tovább is megmaradok, ha észrevevém még mielőtt annyira volnék elsodortatva, hogy szabadulás iránt még csak reményt sem táplálhatok, nem fogom é fontolgatás nélkül megragadni nem a' felém nyujtott mentő kezet, de a' törékeny szalmaszálat is, sőt ha lélek-éberség 's férfias nyugalom helyett gyáva halálremegés fogott el, nem igérem é oda mindenem tán üdvösségem is annak, ki megmentésemre ajánlkozik? Mi sokat mulasztánk, 's vállainkat nem kevés felelet terhe nyomja, de hogy azért nem vesztettünk még el minden lelki erőt, 's nem mondánk le a' reményről önerőnk segitségével hatolni ki a' környező veszélyből 's önmunkánk által emelkedni nagygyá — hogy kétségbe nem estünk nemzeti létünk fölött, mutatja azon rendületlen állás, mit a'magyar — daczáramind azon rémeknek, mellyek ujabb időben ellene minden oldalról fölidéztetnek, nemcsak el nem vesztett, hanem még nagy mértékben szilárdabbá tőn; — míg valamelly nemzet elég erővel bir, hogy az ellen kényszerítve van vele alkudozni, addig — csak ne csüggedjen — tőle függ annyi erőt fejteni ki, mennyi kivántatik arra, hogy ne csupán az elbukástól meneküljön meg, hanem ellenei bámultára phoenixként uj fényesb létnek menjen elibe. Akarják ébrülésünket használni 's haladásunkat eszközleni az illető felszólamlók; akarjuk minmagunk még sokkal inkább, 's ha egy akarat mellett még sem működünk ugyanegy irányban, ennek alig lehet más oka, mint hogy a' kitüztük közös főczél mellett amazok tán mellékesen is szándékoznak valamit, mi szemünkben nagyobb szálka, hogy sem a' hozzánk csatlakozni igérkező munkás részvétet tőlök föltétlenül elfogadhatnók. 'S ezt jól megjegyeztetni kérem mind azoktól, kik majd dicsérgetnek a' velünk nem sokat bibelődő 's azért rólunk alaposan nem sokat tudó külföld előtt, majd ismét ellenünk támadva szemrehányásokkal illetnek mint makacs jó szóra hajlani nem akaró iskolagyermeket; jobbára egyiket sem érdemeljük azon mértékben, millyenben az illetők által tulságos bőkezüséggel ránk árasztatik. Szeretem én, ha ők is dicsérik Széchenyit 's megismerik, miként Magyarország teendőinek nagy sorát tisztábban senki sem látja mint ő, ámde azért nem feledem hogy ők más húrokat is tudnak fölhuzni, 's más nótát is pengetni; 's lenne bár aztán e' hon legnagyobb fia, ha zenéjök szerint nem akar tánczolni, bizony számot tarthat a' legfurcsább epithetonokra, 's azért se kelletén tul ne magasztalják a' magyart, midőn ez nemzeti léte föntartása 's biztositásaért küzd, se pulya vágy átalkodott névvel ne illessék, midőn e'nemzet más alapokra kivánja helyezni hazája szebb jövőjét, mint mellynek talapzatához ugyan-ők olly örömest szolgáltatnák a' legszükségesb anyagszereket; az első által a'magyar csupán mulaszthatlan kötelességet teljesit, kötelességet, melylyel önmagának, 's a' jövő nemzedéknek tartozik; midőn pedig a' másik pontra nézve önállóságot tanusit, akkor legszebb bizonyságát adja annak, miszerint még bir annyi benső erővel, melly őt jobb létre érdemesitse. Ha a' nevelés szent ügye akként volna rendezve hazánkban, mint azt nyolcz százados alkotványunk érdeke nem egyedül kivánja, de föltétlenül parancsolja; ha az ősi erények helyét nem foglalta volna el annyira a' külföldieskedés életölő mámora; ha olly szörnyüképen meg nem szoktuk volna egy részt az élvezeteket hajhászni, más részt meg annyira képtelenek nem volnánk minden komolyabb férfias foglalkodásra; ha zsibbasztó fonadékival nem szövé körül alkotványunk életfáját az idegen elem mint kuszó röpkény a' növésnek indult tölgy lombjait; ha nem kellene látnunk, miként dülnek meg legjobbaink is az egyre sulyosbuló terhek alatt 's mint vesztjük el mindinkább a' bizalmat azok iránt, kiktől mind feddhetetlen tiszta szándék, mind hazafiui akarat mind a' teendők kellő fölfogása 's miként sorozása tekintetében legtöbbet várhatnánk — — ha mindezt vérző szivvel nem kellene látnunk, akkor mi lennénk elsők, kik igy szólnának: hazafiak! félre ipar-tekintetben minden magyar érdekkel, iparnak nemzetiséggel semmi köze, bizzuk ez ügy elintézését önmagára, vagy egyes külföldi vállalkozók ügyessége 's nyereség-vezérlette kisérleteire! mi pedig haladjunk tovább is fejlesztve a' meglevőt, pótolva a' hijányosakat 's megszerezve azt, minek egészen hijával vagyunk! Most azonban, midőn tapasztaljuk rosz gazdálkodás, munkátlanság, fényüzés, elpuhultság mennyire hatalmaztak el e'hazában 's tudjuk más részről illy körülmények közt mi könnyen háttérbe tolja pillanatnyi haszon, anyagi jóllét reménye 's fölcsiklandott kéj vágy a' hon magasb igényeit, ugy mint fönebb mondottuk, nem nyilatkozhatunk, hanem oda kell irányoznunk minden tehetségünket, hogy kényelemvágy 's anyagi jóllét ösztönözte hazánkfiaival ne feledtessük szebb jövőnk egyedül biztos alapját, nemzetiségünk megőrzését és szilárditását. És ez azon szempont, mellyből mi a' honi ipar előmozditását tekintjük, 's mellyaz becsesebbé teszi előttünk bármi más hasonnemü ügyekezetnél. Ha e' nemzet legközelebb anyagiakbanhiszi föllelni azon üdvet, mellyért olly sokáig 's annyi erőfeszitéssel küzködött, ám tegye, itt egyes ember hasztalan szállna sikra, 's hasztalan törekednék a' megmozdult cselekvőség összes erejének uj irányt adni; ámde ha önerőnkből saját érdekünket tartva szemelőtt intézhetjük az e' téren működő erőt, ezt tennünk nemcsak szabad, de kötelesség is. Az ipar-előmozditási vágy eredvénykép tekinthető, eredvényeként olly nemzeti létnek 's e' nemzeti létből folyó életerőnek, melly hosszas tespedés következtében nem fejlett ki eléggé arra, hogy hatalmas, legyen' szavával megteremtse azt mire szüksége van, azonban nem is emészté föl önmagát annyira, hogy karjaiba dülve valami idegen üzérkedőnek igy lenne kénytelen kiáltani: végy és használj engen, csak veszni ne hagyj. Ha igy tekintjük a' dolgokat minmagunk 's igy tekintendik azt szomszédink is, közvetlenül igyekezeteinknek, közvetve pedig a' külön szemlélő 's biráló feleknek szerfölött sokat használandunk. Azok kik itt a'honban lelkesülni tudnak, egyetlenegy' idegen iparvállalkozásánál, jóllehet e' vállalat alapjául egyebet bizonyos megfoghatlan sympathiánál föl nem hozhatnak, azok nem fognak ellenségként föllépni, ha hasonló czélból honszeretettől lelkesitve több hazafit látnak egyesülni 's igy szólani: mi alkotványos nemzet vagyunk elég önállók arra hogy idegenektől mintegy könyörületből nyujtott alamizsnát elfogadjunk, elég szemesek arra, hogy külföldiek részéről önérdekinknek föláldozta mellett hazánk javának munkálását mellékes czélok szándékba vétele nélkül elhihetnők; hogy tehát nyugton kezdhessük meg teendőink sorát, melly teendő hasznos létéről eléggé meggyőz többi közt az is hogy idegenek saját vagyonuk koczkáztatásával is készek ugyanezt tenni honunkban — 's hogy ne kelljen mindig rézsen állnunk azon bizonyos ‚még valami' ellen mit az idegenek mintegy munkadij fejében kitüztük czélaink mellett létesitni törekszenek; legjobb lesz, ha félre téve minden aprócska mellékokot, mi által magyar magyartól nem egyszer lőn saját veszteségire elkülönitve, saját erőnkből ügyekezünk megfelelni azon szükségnek, mellynek érzete széles e' hazában meszsze terjedett, 's melly körüli nagy munkánkban ép azért egyesített hazafiui közremunkálást e'hon jobbjaitól bizton várhatunk. —

Honti közgyülés. Folyó dec. 2dikára kitüzött közgyülésünkre szép számmal sereglénk össze mint nem egyébkor; hogy annál szebb legyen természetesen az eredvény, midőn is első alispánunk a' tömött sorokat üdvözölvén, inditvány tétetett a' háziadó-rovások közt tapasztalt aránytalanság kiegyenlitésére, miszerint választmány neveztessék ki, munkálkodása eredvényét — a' fejadónak egy rovásnál kisebbre csökkentése mellett — jövő tavaszig beadandó; mi el is fogadtatott; majd némelly posta-utvonalok kijavittatása 's ennek fonalán l. inditványára a' devicsei utnak, mint közlekedésünket Korponával 's ez által a' fölső vidékkel föltételezőnek minélelőbbi elkészitése hozatván szőnyegre, ezt a' RR. magukévá tevén, hogy ez a' korponai valódi technikai gonddal épitett utnakméltó kiegészitő részévé váljék, Rainer mérnök fölügyelése alatt a' házi pénztárból napdijakkal ellátandó tiszteletbeli mérnököket határzának mellé alkalmaztatni. — Hoszszas és kellemetlen vitára nyujtott alkalmat azon antirestauratioszerü inditvány, miszerint az e őbb kinevezve volt nemeseket összeiró választmány ujabbal váltassék föl, melly végre is szavazat által lőn eldöntve. Ez volt azon botránysziкra, mellyben a' pártok közt még titkon forrott ellenséges gyúanyagok nyilt indulat lángjára lobbantak. És felkelt a' jobb oldal egyik ujdon párthive, és magának tekintélyt adván rettentő hangjával — bizván az őt körüllevő párttömeg nagyságában — előre kifüzés után, a' RR. gyülekezetének járásonként 3. összesen 12. uj választmányi tagot dictála természetesen azon pártból mellyhez ő legközelebb állott 's mit az őt befogadta párt nagyon is jónak talált; ellenben azt a' másik párt nem helyeselhetvén, vagy az előbbieket kiváná megtartatni, vagy méltányos kölcsönösséggel a' dictáltak helyett másokat választatni. (Mert tudni kell ám, hogy ez nagy fontosságu dolog, illyenkor történvén a' nemes atyafiakkali ösmerkedés —) A' tárgy, mint mondám, szavazásra került, 's a' világos többséghez képest a' dictáló inditványa fogadtatott el. Más nap az ugynevezett praeliminaris tabella mutattatván be, jövő évre a' tavalyinál 11,000 p.-frttal kevesebbet, vagy is csak 35,000 pfrtot vetünk ki háziadó fejében adózóink közt, miutan t. i. a' nemesi pénztár az általa orsz. gyülési költségekre a' házi pénztárból kölcsönvett előbbi öszveget ennek visszafizetendi. Volt arról is szó egy lelkes táblabiránk inditványára, hogy az ekkép sine me de me fölvett kölcsönt a' nemesi pénztár a' házinak kamatokkal fizesse vissza, de ez azon irány-ellenok következtében, hogy mi az orgyülési költségeket különben is csak kegyelemből fizetjük egyedul, adózóink hozzájárulása nélkül, több rendbeli pártoltatás mellett is elhangzott. Örömünkre esett keserüségink közepett is tapasztalnunk ez uttal azt, hogy az adóhátramaradásokból szorgalmas tisztviselőink az idén 14 ezer p. frtot róttak le, miért az illetők megdicsértetének. — A' tanácskozás folyama P. J. fölszólalása következtében — végzésileg karfák helyett parasztink által összehordandó kőrakások által biztositatni rendelt — némelly utak melletti veszélyes meredekekről 's megrongált hidak kijavittatásáról — eszmelánczolatnál fogva oda módosittatott, miszerint utmestereink ezentul minden mellékes foglalkozásoktól fölmentetvén, egyedül az utak mellé rendeltessenek alkalmaztatni; 's hogy járt abb utvonalaink bizonyos számu 's jobb fizetéssel ellátandó terrassariusok vagy is tatarozók segedelmével tartassanak jobb karban, — mi azért nem nyere pártoltatást, mert az utakról egyátalában az uj törvények kihirdetése után, mellyekben az e' végre fölhasználandó erők az adózók száma 's osztályai szerint részletesen kivetvék — czélszerübb leend intézkedni; 's mert tatarozók csak ott szükségesek, hol készitett utak már vannak; melly tökély stadiumát utainkra lélekisméretesen fognunk még teljességgel nem lehet. — Gyülés folyama alatt egyik főszbiránk az általa bizonyos verekedés miatt kihágónak testi büntetéssel (12 bottal) lett fenyittetése következtében elharapozott, 's mint hallom, egyik pol. hirlapban is saját modorban kürtölt abbeli gyanusitások megczáfolására, mintha a' nevezeti rosztevőnek bünhődése után 10 napra történt halálát az aránytalanul kemény és zsarnok büntetés okozta volna, vizsgáló választmányt kért az ellenpártbeliekből kiküldetni; mi meg is adatott. Télelő 4én több körlevél közt Szepesé is fölolvastatott az ösméretes katonai kihágás iránt, mellyet pártolunk — Pest megye fölszólitása következtében a' Mátyás-emlék pártoltatásának eszközlését szbiráink járásonkint sikeresitendik. — Hosszas viták folytak a'rozsnyói káptalan ipolysági uradalmabeli ügyészének azon tette fölött, melly szerint ő az e' helyütt önként földesurilag 's megyei választmány által is jóváhagyott szerződés mellett okszerün összeállott parasztok 's mesteremberek közti egységet, miszerint mindkétfelekezetnek saját jövedelmi ezentul közösek leendvén, a' biró 's törvénybirák és esküttek is évről évre fölváltva jelöltessenek ki's választassanak meg a' két felekezet közül, — a' parasztoknak a' földesurasághoz eloszlás végett tett folyamodásuk következtében önténylleg fölbontván, a' birókijelölést, nem mint ez évben következett volna, a' mesteremberek, de a' parasztok közül tevé. Mit a' megyei közgyülés, mint a' megyei adózók jólléte természetes és törvényes öre választmányi eljárásához hiven, méltó figyelembe vevén, azon önténylegeс kijelölést megsemmisitvén, ujabbat rendelt az ügyész ur által a' mesteremberek soraiból teendőt; a' jobbágyoknak közös jövedelem aránytalansága iránti panaszukat az illető uriszékhez utasitván. Meg kell vallani, hogy ez egyesülés rövid néhány évei több gyümölcsöt szültek a' városnak, mint a' különváltság egész ideje eddig; ugy hogy a' község városházat szerzett, rendezett hajdukat tartott 'stb. a' két felekezetnek üdvös ellenőrködés alatti közös jövedelmeiből, 's valódi csapás volna e' most lábadozó városra nézve, ha a' meghasonlás szelleme itt is sirt birna ásni a' jóllét anyjának, a' békének. — Dec. 5én a' közgyülésiek közt legnevezetesb eseménynek tekinthető a' N. Ujság levelezőjének az egész (két pártra szakadt!) közgyülés által egy szájjal lélekkel széksértési büntetésben lett marasztaltatása azon vakmerő és szerfölötti mal a propos kisült nyilatkozatáért, melly szerint egy ősz szónok beszéde után hirtelen fölugorván egyik legerélyesb 's legtisztább szolgabiránkat minden más előzvény nélkül, indulatosan, ‚örökre roszlelkünek' szidalmazá. A' megsértetett ezenkivül magánkeresettel is megtámadá a' rágalmazót. Dec. 6án megint botrányos napunk volt. Azt találván t. i. egy baloldali táblabiránk 's a' tegnap sértve volt fiatal szbiró inditványozni, hogy a' gyülés első napján dictált 's általunk törvényesnek ismert, nemeseket összeiró választmány tagjainak száma — a' nélkül, hogy az előbbi végzés megváltoztatnék — még szintannyival

e' pártból nevezendőkkel szaporittassék, — ez inditványhoz mindkét oldalról mellett és ellennyilatkozatok történtek,de természetesen a'nélkül, hogy egyik a'másikat capacitálhatta volna; minek következtében a'tanácskozásból egy kétfélét akaró, megsiketitni képes hangvihar keletkezvén, az ellenzék szavazást sürgetett, mire ez oldal is reá állván, hogy annál gyorsabban megtörténhessék, mindkét párt mindenik egyede külön állván, saját pártjában összesült 's miután a' jobb oldal szembetünő kevesebbségben maradt, B. P. vezérlete alatt a' gyüléstermet, egy az elnökséghez közel ült ősz jegyzőn kivül — tömegestül odahagyá. A' benmaradtak azonban elégséges számmal levén arra, hogy a' tanácskozásokat (mert ismét azzá váltak) folytathassák,az elnök a' végzést akkép mondá ki, miszerint a' többség kivánatára az előbbi határozat lényegére nézve épségben hagyatván — akkép bővittetik, hogy a' már kinevezetekhez még ugyanannyi számu tag neveztetik ki az e' pártbóli előterjesztettek közül. Melly végzés a' jegyző által fölolvastatván azonnal hitelesittetett is. — Törvényszékeink e' hó 9ikén vették kezdetüket, 's köz megemlitésre méltó, mi folyamatjok alatt eddigelé történt: ismételve gyárvédegyleti, népnevelési, tüzkárbiztositási 's kisdedovódai ülések — mind buzgó másod alispánunk elnöklete alatt.A' népnevelést illetőleg szolgabiráink jelentéseiből örömmel tapasztalók, mikép a' népnevelési választmány lelkes intézkedései következtében az idén, járásonként mintegy 600 növendékel járt több tanodába mint taval,kik közül buzditásul többen ajándokot 's mindenik tanoda a' népnevelési pénztár költségin Edvi Illés Pál czélszerü tankönyvét nyeré meg egyegy példányban. Ez uttal a' magukat szorgalmas tanitás 's nemzetiség-ébresztés által kitüntetett iskolatanitók és jegyzőknek — az illető felügyelők ajánlatára valláskülönség nélkül — személyenkint két két arannyali jutalmaztatásuk is elhatároztatott, mi annak idejében kezeikhez fog szolgáltatni. A'tüzkárbiztositási alválasztmány Zabolcsnak már életbe léptetett ösméretes tervét az adózókra kiterjesztendő kényszerrel együtt, közakarattal elfogadta. A' kisdedovódát illetőleg 'Sembery Jelentvén, mikép az e' szent czélra ez év folytában mükedvelők által adott hangversenynek mintegy 175 pfrt. tiszta jövedelme ideigl. pénztárn. Ullmann Bernát ur által a' pesti takarékpénztárba adatott kamatra, 's mikép az ezen kivül 6 évre évenként 2 pfrtot kötelező, számra mintegy 80 részvény jövedelmei a' kisdedovódának — további pártoltatás mellett — életbe lépendéséről kételkedni nem engednek, egyszersmind tudatá, hogy leginkább nejének (Géczy Johanna aszszonynak, ki közbevetőleg mondva már lakhelye falvában is létrehozott egy illy intézetet) eszközlésére azlpolyságon alakulandó kisdedovóda számára egy jóviseletü alkalmas egyed küldetett legyen Pestre a' képező-intézetbe,ki tanszakmája bevégeztével nőstül ovandja intézetünk kisdedeit,melly gondoskodásért G.Janka aszsz.nak,valamint több e' czél előmozditása tekintetéből általa megkezdett bőkezü adakozónak lelkes ‚éljen' szavaztatván, a' társulat magát megalakitá 's elnökül közakarattal 'Sembery Imre, pénztárnokul ideigl. pénztárnok Ullmann Bernát, titoknokul alulirt választattak; ki egyszersmind a' társulat alapszabályinak kidolgozására is megbizaték.Jövő közgyülésünk télutó 10én, törvényszékeink 17én 's restauratiónk májusban vecndik kezdetüket! Pajor István.

Abauji közgyülés. Kassa, nov. 30kán. Folyó hó 18tól 24keig első alispáni elnöklet alatt tartott közgyülésben több lefolyt hónapról kelt orsz.gy. követeinek tudósitásai olvastatván fel tudomásul vétettek, ennek folytán követjelentési rendkivüli közgyülés december hó 19kére tüzetett, ezen közgyülésen maga szeretett főispánunk gróf ő mltga, ki azon hó 15kén megyéje tisztelő körébe érkezendő, viendi az elnökséget. Ezután felolvastatott Hont megye levele, mellyben K. L.Journalistikai pályáján előgörditett akadályok elmozditása eszközlésére megyénk pártolásra szólittatik fel; ezen felszólitás azonban, jóllehet a' megye Rdei a' sajtószabadságot mindig hün és buzgón pártolják 's pártolandják, de mivel jelen esetben semmi sérelem nem létezik, sem panaszkodó nincsen, teljességgel nem pártoltatott. — Zemplény megye Rendeinek a' hirlapokból is ismeretes katonaujoncz-kiállitása következtében támadott surlódások 's ennek folytán az illető ügyész K—y ellen rendelendő tiszti kereset tárgyában kelt válaszlevele ismét több, de minden esetre helyén levő vitára szolgáltatott alkalmat; ugyan is sajnosan tapasztaltuk, hogy a' tisztelt megye megyénk megkereső levelére igen kitérőleg és az egészet könnyeden véve ott, hol a' tisztviselői tekintélynek kivánt föntartása kérdésben forog 's hola'megyei félremagyarázhatlan határzatnak lett ellenszegülése napfénynél világosabb tisztaságba jött, felelni sziveskedett, egyszersmind nem kevés megütközéssel és méltó bámulattal értettük, hogy a' mindenki által tisztelt A. G. gr. ügyésze tettét magáévá tette, megyénk ugyan ez esetben is a' dolog érdemére nézve semmi változást nem talált:mindazáltal a' szomszédi barátságos viszonyok továbbra is föntartása tekintetéből ez uttal minden további legtörvényesebben formálható keresettől elállott és ujolag jegyzőkönyvileg főszbiránk Vendéghy József ur e' részbeni eljárását teljesen helyeselve, őt mindenekben ismételve ártatlannak nyilványitá. — A' megye keblében felállittatni tervezett tüzkármentesitő intézet szabályai a' kiküldött bizottság által bemutattatván, megerősités végett a' nm. m. kir. h.tanácsnak felküldetni rendeltettek. — A'm. kir. h.tanács azon intézvénye, mellyben a' megye Rdeit arra szólitja fel, hogy midőn a' kir. kincstári tisztviselők által a' türelmi adó behajtására tiszti segitség végett megkerestetni fog, azokat abbeli segitségével gyámolitsa, miután a' megye Rdei a' türelmi adó alapját a' törvényben nem látják, tudomásul vétetett. — Közös levén a' panasz az iránt, hogy sz. kir. Kassa városa határában mindenütt kivétel nélkül az utak járhatlan állapotuak,azon város még egyszer és utóljára hivatalos levél által komolyan felszólittatni határoztatott,hogy minden utjait jövő tavaszon járható jó állapotba helyezze, ellenkező esetben a'megye ellene az e'részben létező világos törvények értelmében hathatósan intézkedni fog. Mi sikere lesz a' felszólitásnak? meglátjuk; azonban hol interregnum van, ott hasonlókban keveset várhatni; az utakat nem olly könnyü csinálni, mint pagat ultimót mondani. — A'többi előfordult tárgy többnyire magány- 's kisebb érdeküek levén, hirlapi nyilványitást nem igényelhetnek.— Jövő fenyitő t.szék 1845. febr. 17én, polgári 24kén,árvák dolgaira ügyelő t.szék pedig mart. 3kán veendi kezdetét. — Kassa városának főbirája Fedák János nov. 10kén munkás és hasznos élete 74dik évében meghalt, 's tetemei 12k. illő diszszel takarittattak el. Időnk e' hó végével igen csipős száraz hidegre változott. — Megyénkben fiók-védegylet alakult 's első ülése f. hó 19kén közszeretetü másod alispánunk elnöklete alatt tartatott, az nap 70nél több irt alá, azóta az aláirók száma tetemesen szaporodott, ezen ülésbena' tisztviselők ideiglen választattak meg, elnökké: Patay Sámuel, alelnökké: Tóth Zsigmond, jegyzővé: Gábriel István: pénztárnokká: Farkassányi Samu, választmányi tagokká: Darvas Antal, Komáromy József, Bárczay Albert, Vendéghy József, Várjon Gábor, Mesko Sándor és Mezőssy Pál. — Jövő fiók-védegyleti közülés dec. 19kén a'megyei teremben fog tartatni. — Rendes levelező.

Pestmegye követjelentési gyülése. Engedjék meg a' tek. KK és RRek — igy kezde szólni elnök főispáni helyettes ő mga a' terembe lépett követeket illető szakadatlan éljenzés csilapultával — engedjék meg, hogy én lehessek első,ki a' hazatért követ urakat ‚hozta istennel' üdvözli 's kinyilatkoztatja, miszerint 18 hónap előtt hozzájok csatlakozott bizalmok 18 hónap lefolyta után is változatlanul ugyanaz maradt. Erre R. G. gr. röviden érinté általányosan mindazt, mi a' legközelebb mult orsz.gyül. létre jött, mind az elveket mellyek által Pestmegye követei a'közvélemény kijelölte pályán tiszta meggyőződésük szerint vezérelteténck.Biztunk lelkünk sugallatában, ugymond, hogy a' czél, mit magunk elibe kitüzénk,hazánk szilárdulása volt; de biztunk a' KK. és RR. azon meggyőződésében is, mellynél fogva ők a' szabad nemzeti életmozgalmaknak mindenkor lelkes pártolójiként ismértettek; mennyire töltöttük be állásunk nagyszerü követelésit, mennyire valánk szerencsések eszközleni a'RR. rólunk táplált reményeit, arról ma e' helyen számot aduak. A' legigazságosabb kir. propositiok nem teljesültek, de ki figyelemmel kiséré a' teendők végtelen nagy mennyiségbeni összetorlódását, tudni fogja, miként ennyi és illy életnyomóságu ügyek elintézését's végképeni elrendezését egy orsz.-gyülés alatt okszerüen kivánni sem lehetett.Azonbanbizton elmondhatjuk, miszerint sok szerfölött sürgetős és szükséges tárgy egészen bevégeztetett, mások pedig jól sikerült előmunkálatok által olly állapotra jutottak, miszerint jövőre a' törvényhozás azok életbeléptetését bizvást megkezdheti.Három főtárgy foglalkodtatá az orsz.-gyülésen összpontosult erőket: közös teherviselés, szab. kir. városok rendezése 's a' magyar nyelv, — mi azelsőt illeti, arra nézve az elv kimondatott 's a' jövő törv.-hozás föladatához tartozik annak alkalmazását eszközleni. A' városok rendezése a' RR. minden erőfeszitése mellett is eldöntetlenül maradt; de a' RRdek azon megnyugtató érzettel láták ebeli várakozásaik hiusultát, miszerint a' városok képviselői meggyőződhetének a' RR. őszinte akarata 's készsége felől, 's igyjövőre nézve a most elhalasztottak folytatására számot tarthatnak. A' magyar nyelv ügyében olly törvényünk van, melly kivánságinknak egyelőre megfelel, csak a' végrehajtó hatalom részéről ne mulasztessék el azon szigoru őrködés, mellyet jelen körülményink közt az érintett törvény sértetlen föntartása mindenek fölött szükségessé tesz. A' benső csendet 's polgártársink lelki nyugalmát érdeklő vallási surlódások megszüntetvék; birtok-'s hivatalképesség törvény által van e' hon azon fiaira is kiterjesztve, kik eddig az alkotványos sőt tisztán emberi jogok e' két legfőbbikétől megfosztva valának,igy a'szükséges érdekegység fe'é e' részben is hatalmas lépés van téve. Közmunkák szabályoztatása, katonaélelmezés 's anyagi jóllétünk egyéb akadályai megszüntetése iránt olly értesülések történtek,mellyek nyomán e'haza fölvirágzására munkálkodni sokkal könnyebb leend. Itt elmondja röviden szóló, miként a' RR ismervén az anyagi szükségek halasztást nem türő segélykiáltását, olly eszmével foglalkodtak, mellytől hazánk fölvirágzására nézve szerfölött sok várható 's ez eszme az iparvédegyesületeszméje. Egyszersmind nyilványitja, miként valamint eddig szerencsés volt a' RRek bizalmát megnyerni,ugy ezentul hazafiui törekvéseinek czéljául ismérendi e'bizalmat minél nagyobb mértékben megérdemelni. — Ezt követő Sz. M. másodalispán 's volt országgyülési követ rendszeresen kidolgozott követjelentése, melly általa 's váltva követtársa által olvastaték, 's mellynek vázlata mintegy következő: A' társodalom organicus egész, ennek létrészei a' külön polgár-osztályzatok; mint minden életmüves lény, ugy a' társadalmi élet folytonos fejlődésben van, 's miként egyes körökben a' letünt egyedek helyét ujak pótolják ki a' támadt hijányt 's képviselik az egészet, szintazonkép szükség a' társas együttlét folyton fejlését eszközleni az által, hogy a' külön érdekek minden időben kellőleg képviseltessenek 's a' társadalmi élet fogalmában öszhangzova egygyé olvadjanak. A'polgárzat külön osztályai különböző időkben inkább vagy kevesbbé élesen föltünő igények által tudatják érdekeik alakuló irányát, 's a' szerint hijják föl a' közerőt méltányos igényeik betöltésére; ez irány alkotványos nemzetnél a' meglevő formák nyomán fejlik ki, 's mutatja, mi ly képviselés szükséges ez vagy amaz osztályérdekekre nézve; minélfogva az egyes érdekek addig ki nem elégittetvék, mig az alkotványra épitett követeléseknek elégtéve nincs. Ez alapfogalma a' nemzetélet körüli reformoknak; mellyeknek annyira megvan saját körük és idejök, miszerint ha a' reform korán jő, nem termi meg gyümölcseit, ha késő érkezett, nem egyéb avult institutionál. A' törvényhozás föladata ismerni a' haza szükségeit, a' külön érdekek képviseleténél megkivántató arányt's a' módokat ez öszhangzatos fejlesztés eszközlésére, tehát tudni, mik a' kor igényei 's a' polgárzat egyes érdekei ez igényeknél,milly sorozatot tesznek szükségessé. Nálunk főleg két oknál fogva nem felelhet meg a' törvényhozás ezen követeléseknek; először mivel szabadsajtó nem levén ez uton a' véleményeket elkészitni, alakitni's a' bekövetkező intézkedések iránt fogékonnyá tenni nem lehet; ezenfölül pedig törvényhozásunk 's a' közigazgatás egymástól szerfölött eltérnek,sőt majd ellenkező irányt tartának;a'kormány nem barátja semmi szabadabb mozgalomnak, t.hozásunk a'nemzetéletnek szabad fejlését akarja 's ellensége minden önkénynek. Ez ellentétből magyarázható, miért nem haladhatunk legfőbb teendőinkre nézve aként, mint ohajtható volna; ugyanis jobbára minden nagyobbszerü kezdet szükséges előzvények nélkül történik leginkább azért,mivel el van zárva majd minden ut, mi által a' kormány valódi legsürgetőbb szükségeink ismeretébe juthatna, miért aztán csak nehezen barátkozik meg a'nemzet által szükségesül ismert bármi változtatással, min épen nem csudálkozhatni ottan, hol a' helyett hogy a' közigazgatás egyengetné 's előkészitné az utat a'törvényhozás számára mint az egyéb nemzeteknél szokásban van e' helyett lankasztja 's lassitja annak tevékenységét. Hazánkban nem elég az alsó tábla bármelyik tagja részéről hogy meggyőződék valami teendő hasznos sőt szükségesnek létéről;e'mellett meg kell emlékeznie, miként a' létesités két fő akadályival kell megküzdenie: a'kormány és fölsőtáblával Ebből itélhetni meg a' megyei követ állását, mellynélfogva egy részt a' gyakorlatilag lehetőt kell szem előtt tartania, más részt meg minden egyes lépését küldői utasitásához szabnia 's e' két szirt közt elég erőt kifejtenie hogy a' kormány hajló legyen alkudozásra.Mig ez ugy maradmint eddig örökössurlódásokleendnek a't.hozás és közigazgatásközt; 's csak akkor,ha meggyőződött a'kormány a'fe öl,miszerint hazánkat illető eg neki más mint alkotványos rányt követni nem tanácsos, csak akkor lehet szó kölcsönös bizalomról; addig a' kormánytól függ azt, mit ma

concessio útján nyujtani jónak látott. holnap — igy kivánván a' körulmények — ismét visszavenni; minél alkotv. nemzetre nézve alig érhet valami veszélyesebb. Egyébiránt a' törekvés közigazgatás's kormány közt sem e' két külön organicus erő alapfogalmában sem az általok követendő elvek természetében szükségkép nem fekszik; 's épez azon körulmény, melly a' kiegyenlitést lehetővé teszi csak olly őszinte akarat mutatkozzék innen, melly hőn ohajtják's létrehozni azt amonnan törekszenek. Foly.

T. Heves megye f. hó 10kán kezdett tisztujitásán alispánokká lettek: Földváry György és Kanyó Gábor Rend-fentartás végett vasas és gyalog katonaság volt felállitva. A' többit közelebb.

Szombathely dec. 11. Mult napokban kezdődtek törvényszékink, mellyeket megelőzött napon közgyülésünk volt. Tanácskozásink többnyire közfigyelmet nem igénylő magányügyeink körül forogtak. Csendes, hallgatag lőn megyénk, miként tenger az elzajlott viharok után. Politikai színezetének alig mutatkoznak néhány vonásai, mellyek az elroncsolt képen a' tevékenység korából fenmaradtanak. Ha ki megyénk hajdani állását ismérve isméti megtekintésre méltat bennünket, fájdalommal fog elbucsuzni tőlünk, miként elbucsuztak az „egyetértés és közlelkesedés." A' boldogult ‚Kunoss' barátitól felszólitott ‚Szelestey és Balog' urak, ha jól értesitteténk, 31 pftot gyüjtöttek. Az első ‚Reguli Antal' hazánkfia részére is gyüjtött megyei határozat következtében, melly összeg, mint halljuk, a' magy. tud. társasághoz el is küldetett. Vajha megyénkint volnának emberei, vagy tagjai a' tud. társ. kik érdekeit a' maga idejében előmozditani szent kötelességöknek ismernék. Mert valóban szomoru dolog, midőn a' nemzet nem késik elismerni azt, hogy csak moralis erő lehet a' nemzetek leghatalmasb életszikrája, mert ez által teremt és biztosit jövendőt magának 's még is mindeddig parányit sem tett*) a' mellett, hogy azon intézet, melly a' tudományok, a' felvilágosodás gyülpontjának ismértetik el, honnét a' szellemi erők olly jótékonyan hatnak ki a' hon minden részeire, azon intézet, mellynek már is annyit köszönhetünk országos pártoltatásra méltattassék. 'S ebből foly aztán azon hijány is, hogy az irók szellemi kincsei sajtótörvények által biztositva nincsenek. — Számtalan czigány tanyáz vidékünkön. Csudálhatni hogy a' szív a' magasb érzelmek korában, midőn az emberiség ügye olly nagy fontosságuvá lőn, ez egészen elkerüli figyelmünket 's országos intézkedés által e' közbotrány megszüntetésére kellő lépések nem tétetnek. Most csak futólagos tudósitással szolgálhattam, de jövőben helyre ütendem. M....

(**Lapszemelvény.**) Mi sikamlós a'polit. pálya! 's hány van csak hazánkban is, ki férfias léte 's hazafisága nagyszerü föladatát az által hiszi egyedül leróhatni, ha kizárólag ezen pályára szánja magát, e' pályán használja föl az erőket, mikkel őt isten és természet olly bőségben áldák meg. Kelettől nyugatig, éjszaktól délig bármi zugába vetődjünk jó magyar hazánknak, nem kellend sokáig keresnünk ollyakot, kik elvek, polit. szinezet, pártok, haladás, tespedés, szabadelmüség, stabilismus 's több illyes elvont eszmék 's fogalmak fölött készek lesznek, komolyan, hévvel, hidegen értekezni, tételeket állitni föl, ezekből okoskodás útján következtetésre menni át, 's meglepőleg könnyen ömlő előadásban mutatni föl: mit kell tennünk, hogy e' hon nagygyá fiai pedig boldogakká legyenek. Ez tény, tagadhatlanul bebizonyult tény, 's ma már bizton elmondhatni: Magyarországban a' hány kaputos, annyi politikus. És e' hon mégis szegény, szegény, miként csak nemzet és hon szegény lehet, szegény szellemileg és anyagilag egyaránt, holott a' boldogitók illy roppant száma mellett gazdagnak dusgazdagnak kellene lennünk, 's birnunk nem egyedül azt, mit egy kis vis inertiae meg negativ erő segitségével magunknak mától holnapra biztositunk, hanem birnunk kellene olly szilárd alapokra helyzett nemzeti léttel, mellyet idő és emberek megingatni nem birnak, annál kevesbbé képesek fenékből kiforgatva semmivé tenni. Volt idő, midőn minden magyar, értjük azokat, kikről hasonló esetek előfordultakor tanultsági tekintetben lehet szó, jurista volt: 's ez idők nem voltak olly mostohák, mint némellyek hiszik, azoknak pedig kik ekkor értelmiség 's tudományosság képviselőjiként tiszteltettek, ma sem volna okuk pirulni, állitnók bár őket jelesbeink legtöbbjével szembe; ma más időket élünk! igaz ma is igen sokan hallgatnak jog fölötti leczkéket, 's használandó erők közt létezzék; tudni kell nem csupán a' közhatalomnak, de tudni minden egyes szülének ez vagy amaz irányu nevelés milly kört szab gyermekei jövő cselekvésének, 's mint gondoskodék az állomány azokról, kik a' szükséges ismeretekkel birván munkás polgárai kivánnak lenni a' honnak; ha első kötelességeinek e' főbbikét t.hozás v. közigazgatás elmulasztja, okvetlenül kell bekövetkezni, mit hazánkban 's minmagunkon olly szomoruan tapasztalunk: egyik ágra kelletén tul sok kéz leend, mások meg vagy egészen parlagon fognak heverni, vagy csak szerfölött csekély erővel miveltetni; miből kettős veszteség következik, egyik melly az egyedi lét boldogságát tiporja el, másik melly elvonja a' közjó munkálásától a' meglevő erők szebb részét 's azt eredvény nélkül vagy nem kellő utakon hagyja elenyészni. E' vázlat mutatja némileg, mint gyül nálunk halomra az olly erő, melly kikapatva saját köréből bolygó-csillagként ide oda tévedez, lehet é aztán csudálnunk, ha a' politikai téren találkozunk ollyanokkal is, kik mindenre inkább hivatvák mint közügyek megvitatására 's egy nemzet teendőinek meghatározására. Nincs az emberi ismeretek alkalmazási közt egy is, melly annyi erőt, olly sok oldalu képzettséget, ember-'s világismeretet, olly alapos éles itéletet, messze látó lelket, magasra emelkedő szellemet 's olly nagy számitói tehetséget föltételezne, mint milly mértékben mind ez a' nemzetek kormányzásánál szükségkép előfordul, elannyira hogy character és ész illy férfiakban csuda magasságraszokott kifejleni. Csak az, ki egyes esetnél föl bir emelkedni az egészig, 's az egész szemügyre vételénél nem felejti soha az egyes részleteket, ki előtt nemcsak tulajdon cselekvésinek egyes gyürüji képeznek szorosan egybekapcsolt lánczolatot, hanem a' ki mások tetteinek rugóit, e' tettek bekövetkező eredvényit 's az összefüggést tény és ok, személy és ügy, egyediség és közjó között meg nem szakadt sorozatban látja maga előtt, csak az haladhat biztosan a' vezéri pályán, mert ő számot adhat minden egyes lépteről, 's kész minden pillanatban okszerüen kimutatni, miért kivánja polgártársaitól most ezt majd ismét amazt, miért roszalja ma, mit még tegnap helyeselt, miért csilapitja a' buzgalmat, mellynek lángolóvá szitásán kevéssel ezelőtt ő maga legszorgosabban dolgozott. Mi kisebbek, kik mert egyes fénypontokat kibirunk mutatni, 's mert valamivel tán többet tanultunk, mint nem egy azok közül, kik hozzánk közel állanak, kik ennélfogva igen haszonvehető napszámosak lehetnénk, csak ne vágyjunk palléri szerepre — mi nem ritkán ütközünk meg, midőn látjuk hogy azon férfiu, kinek határtalan hódolattal adózánk, mivel véleménye kivánságunkkal épen megegyezett — most más irányban kivánná szemlélni munkásságunkat, 's ha szavára nem hajtunk, kész az eddigi biztatás helyett derekasan lehordani bennünket; meghökkenve állunk meg, összenézünk 's elkedvetlenülve végre ekként szólunk: ő is megváltozott volna? nagy isten, kiben bizzunk, ha bennenem! 'S ekor vége az eddigi összhangzó szép együttmunkálásnak 's a' hány fő annyi vélemény, majd ugyanannyi vezér. Pedig bek közel volt hozzánk az ok, melly kibékitsen sőt határtalanabb tiszteletre buzditson az elérhetlen nagyságu férfiu iránt! miért nem néztünk szét higgadtan fölindulás nélkül magunk körül? láttuk volna, miként nem ő változott meg, nem is azon elvek, mik férfias létével egygyé forrva attól elválaszthatlanok, hanem változtak a' körülmények 's azért ma már a' tegnapi eljárástól különbözőt igényelnek. Bennünk van a' hiba atyafiak! legtöbbnyire, 's mi hasonlóan cselekszünk ahoz, ki sötét pinczéből hirtelen a' ragyogó napra tekintve világ helyett homályt hiszen, mivel gyönge idegzetü szemei őt rászedik, 's nem láttatják vele a' dolgot saját valóságában. E' kis eltérés után mondjuk ki, miként mondhatlan örömérzet fog el mindannyiszor, valahányszor hazai teendőink végtelen terén ollyanokat látunk föllépni, kik készek használni erejöket azon irányban mellyet minden jó hazafi elébe Széchenyink olly régen kijelölt. Illyenkor boldogabbaknak érezzük magunkat, mert egyrészt illő megismerést 's hálaszülte méltánylást látunk azok résziről, kik a' nagy hazafi nyomdokait követik, más részt meg lelkünkben előre látjuk az elmaradhatlan sikert, melly közvetlen ugyan a' munkások fáradalmait koszorúzza, de egyszersmind egy elvetett mag gyanánt tekintendő, miből hazánk fölvirágzása reménylhető. Alig pár éve hogy a'pesti ‚József hengermalom' gyanusitások 's isten tudja miféle philiszteri ellenműködések daczára létesittetett, 's ime a' nagyszerü kezdet lelkes utánzókra lel; Pozsony vállalkozott, azon Pozsony, mellynek részéről ujabb nemzeti mozgalmink óta magyar irányú életműködésnek alig láttuk nyomát; igaz jelen vállalkozás tisztán ipari 's anyagi hasznot igérő, ámde nem e' hazáé e minden egyes fillér, melly annak bármi tekintetben emelésire fordittatik 's azonfölül tegyék meg csak nyugati rokonink az első lépést azon irányban mellyet mindnyájunk számára ép olly tárgyismérettel mint szeretettel hazánk nagy fia kijelölt, nem kell félnünk, hogy majdan visszalépnek; ki egyszer ez ösvényre tette lábait akarva nem akarva haladni fog rajta mert önkeblében hordja a' kiolthatlan sarkaló ösztönt a' biztos siker nem egyedül sejtését, de csalhatlan tiszta tudatát. Hol a' cselekvőség illy rugony által tétetik mozgásba, csak ne tévessze a' kivánt irányt és czélt, előbb utóbb dúsan fog kamatozni nem egyedül azok javára kik fáradozásaik után illy jutalomra csakugyan méltók, hanem a' közhonhatalmának erősbülésére is. Korunkban alig számithatunk azon önzéstelen tisztán hazafiui áldozatkészségre, melly mellőzi saját hasznát 's közvetlen czélul tűzi ki magának a' hon-boldogithatásnak előmunkálatát, nem igen várhatjuk pedig azért, mert belőlünk nemcsak hálaérzet szent buzgalma halt ki azok iránt kik több mint emberi lemondás közt áldoznak a' haza oltárán, hanem alig birjuk némi maradványit azon méltányos megismerésnek, mellyel minden jó hazafi tettei iránt viseltetni tartoznánk. Csak a' megismerés és hála melege érlelheti gyümölcsökké azon magvakat, miket egyesek hazafias buzgalma a' honföldjébe elvetett; ha ez hiányzik a' nemzet azon nagyobb részinél, mellyet illetne tulajdonképen a' hazafiui működések méltánylása, csökkenni fog más részről az ösztön, hűlni az áldozatra kész buzgalom, 's lassanként rideg önzés foglalja el helyét az előbbi önzést nem ismerő valódi hazafiságnak. Ha honunkban nincs is még egészen igy, azt nem tulajdonithatni másnak, mint hogy több e' nemzet lelkesbjeiben a' honszeretet, hogysem ne tudna népe 's hazája boldogitására áldozni habár érzi, tudja sőt látja, miként a' jelen nemzedék következő pillanatban már elfeledé, kit kevéssel előbb istenite. Másként leend ez akkor, ha majd utódink meganulják megkülönböztetni a' valódi nagyságot a' nagynak látszó parányiságtól; addig pedig az, ki hazája jóllétét szivből ohajtja,

*) a' Nemzetet értjük.)

szivében emel oltárt azon lelkeseknek, kik olly korban, mellynek fiai mától holnapnak élve eléggé nem méltányolták a' hazafias érdemeket, 's a' tiszta polgárerényt; tettek ugy mintha minden oldalróli hálás megismerésre tarthattak volna számot. Azokat illetőleg pedig, kiktől különféle okoknál fogva kivánni sem lehet, hogy mutatkozó anyagi haszon nélkül közvállalatokra fordítsák erejöket, kötelességünk kimutatni a' tért, mellyen mind magok mind a' hon javára legmagasb kamattal használhatják erőiket; vezetnünk kell őket 's buzdítnunk a' kezdett jó folytatásában: csak igy reménylhető hogy szaggatottságunk mellett még is akként munkálkodjek az egyes polgár és hazafi, hogy munkájából önmagára haszon, a' jövő nemzedékre áldás háramoljék. Illy irányt illy czélt látunk a' pozsonyi vállalkozásnál, melly rögtön eszközlött aláirás utján olly kedvező fogadtatásban részesült, miszerint a' szükséges 300 ezer p. p. forintnyi összegen fölül 300 ezer p. p. ft. biztositattnék kevés idő alatt. Van Pozsonyhoz közel egy kies f e k v é s ü völgy, melly a' benne fölállitott malmokról, malom völgynek' neveztetik; e' malmok télen át igen n a g y keletben részesittetnek, de mivel viszszabályozási munkálatok hijánya miatt nincs kellő arány az őrlendő élet 's a' csekély hegypatak vizere közt, megtörténik ollykor, midőn a' dunai malmok kiszedetvék, miszerint az ugynevezett császárlisztet Bécsből v. általjában Ausztriából kénytelenittetnek a' pozsonyiak nagy költséggel beszerezni. E' kellemetlen körülmény megszüntetésére nézve Pozsony várostanácsa rég gondolkodott czélszerü módokrul, 's biztos számitás után a' magánytulajdonosaktól lassanként e' malmokat beváltá, mi meg levén meghivá a' város érdemes polgárit bizonyos nagyszerü iparvállalat fölötti értesülésre. Nagy számmal gyült összve a' fölhivott lakosság, 's nmsgu idősb Zichy Ferencz gr. elnöksége mellett megkezdeték a' tervet illető tanácskozás. Előleges fölszámitás szerint 300 ezer ezüst forint kivántaték a' kitüzött czél megközelitésére, 's ez összeg 1500 darab 200 ftos részvény által vala födözendő; nem folyt el egy egész óra 's már a' kivánt mennyiséget haladó jegyzések tétettek, melliyek sorában List tanár 25 ezer p. fttal jegyezteték. Szakértők által eszközlött vizsgálatok nyomán e' vállalat olly nagyszerüvé fejlődhetik, melly még sokkal nagyobb tőkék befektetésit teendi szükségessé, mi természetesen hazai iparunk fölvirágzását tekintve nem kis nyereség gyanánt, vehető. A' Hirnök érd. szerk. közleni fogja koronként e' vállalat további menetét meglevén győződve, miszerint az a' magyar müipar emelkedését sokkal nagyobb mértékben fogja elősegiteni, hogy sem azt a' hazafiak figyelemmel ne követendnék. Müiparról szólván kövessük a' karpátok kanyarulatát's menjünk odáig, hol a' hangya munkásságu szepesi nép lakik, 's nézzük meg, milly életmozgalmak vehetők e' vidéken észre. Itt hasonnemü izgalommal találkozunk, azonban a' kettő közti különbség még is lényeges; amott Ausztria közelében ollyas eszmék foganszanak, miket e'hon földjébe csak az ujabb kor kezd vetegetni; itt a' Lomnicz aljában olly tölgy indul uj növekedésnek, melly százados gyökeit mélyen furá az átalkodott szirtvidék eresztékibe; azonban egyaránt örvendetes mind kettő, mivel a' szeretett hon javára irányoztatik itt is ott is az egyesitett erő, tőke és munkálkodás. A' szepesi kitartó szilárd mint a' szikla-réteg mellyre hajlékát épiti; állhatatos, régihez sz'tó 's ős alakjához hü miként változatlanok az égre nyuló Tatra bérczei, de e' mellett fogékony e' nép a' jó iránt csak közremunkálása természetével 's gondolkodásmódjával egyező módon 's utakon legyen fölhiva, miként fogékony a' föld, mellyet veriték közt egyenget eke alá 's kényszeriti termékenységre. Ha egyéb nem szólna a' hazai ipar emelésére mindenütt mutatkozó készségről tanuságot tenne erre nézve Szepesmegye, melly a' kor fő eszméjétől nemcsak érintetve de áthatva uj erőt fejt ki létező ipara tökélyesbitése 's terjesztése körül. Nagy momentum ez nemzetunk életében, 's újmutatás arra nézve miként ha van még e' nemzetnek némi reménye érdekegyesités iránt, az főleg e' téren eszközölhető; szepesi atyánkfijaira nem alkalmazható a' pillanatnyi fölhevülés, ők tesznek mert érzik hogy ezt tenniök mulaszthatlan kötelesség. vajha az illető gazdasági fiókegyesületnek sikerülne nemzetiségünk 's alkotványos létünk szentelt érdekeit olly kapcsolatba hozni e' szepesi mozgalmakkal, melly kapcsolat nem csupán ipari tekintetben de magasb szempontból véve biztositást nyujtna hazánk egykori fölvirágzása 's alkotványos nemzeti létünk szilárdulása iránt. Illeti pedig ez élénkebb mozgalom főleg a' gyolcskészités köret, mire nézve fonógép és gyolcsgyárfölállitás iránt nem kis részvét mutatkozik; miről egyik hazai lap eként szól: igen helyén van hogy ezen vállalat ott vétetett legelsőbb tanácskozás alá, hol alapja gyökerezik, a' mezei gazdaság körében, mert a' len-földolgozás olly elválaszthatlan kapcsolatban áll annak termesztésével, hogy a' „földmüveles czélszerü és tudatos" közremunkálása nélkül, nyereséges gyári vállalat e' tekintetben nem is képzelhető. Elismértetett ezen fölül, hogy il y „gyári vállalat" a' Szepesség mind lentermesztését mind ipari szorgalmát, tehát „vagyonosságát is nagy mértékben növelendi;" — e'sorokat szórul szóra jegyeztük ide egyik hazai lapból, melly az ipar-védegyesület elleni harczaiban többi közt oksulyként használá azon körülményt, miszerint az erő, melly földmüvelésre volna fordítandó, illy sikert nem igérő ábrándozások következtében pazaroltatik minden haszon nélkül. Igy járunk mi legtöbbnyire; felállitjuk általányosságban 's elvként: ha akarjuk hogy e' honban ipar legyen, előbb a' földmüvelést emeljük ki szolgai elnyomatott helyzetéből — 's ez áll; de aztán tovább menve azt mondjuk: tehát nem szabad előbb tennünk az ipar mellett, mint amott a' teendők nagy része bevégezve volna — 's ez nem áll, mert azon fölül hogy két külön uton lehet egyszerre mind kettőt eszközleni, t. i. a' földmüvelést törvényhozás utján az ipart még most magányegyesületek munkássága által, ezen fölül olly szoros a' kettő közti kapcsolat, miszerint maga az ellenfél e' feledve hadi állását ekként nyilatkozik: a' gyári vállalat (már az aztán mindegy: Szepességről vagy más vidékről szóluuk é)a' földmüvelést 's általjában a' köz vagyonosságot nagy mértékben növelendi. Örvendünk e' nyilatkozaton, szerfölött örvendünk; azonban ne véljék az illetők mintha ez örömünk más ok következetlenségén támadt káröröm volna; illyes következetlenségen csak hazafiui őszinte örömet érezhetni, 's ugyanszért ohajtjuk, vajha minél több illy, ellenmondást mutathatnánk ki laptársink soraiban. Épen készülőben valánk anyagiaktól, szellemiekre térni át vagy jobban mondva olly vállalkozásokrul szólni, mik értelmi fejlettségünk és szellemképzettségünk felé irányoztatvák 's mikre nem kevesbbé van szüksége e' honnak mint anyagi jólléte gyarapulására — 's ime ujrovat tünt szemünkbe, 's e' rovatban uj életjel 's ez életjelben iparemelési törekvésinknek egyik ujabb bizonyitványa. Viszszatérünk hát még egyszer (e' még egyszer természetesen a' jelen alkalomra vonatkozik) az anyagiakra 's kihirdetjük e' hazában mint fogadják 's ápolják az ipar általi egygyé olvadás nagy eszméjét Kőszegen. Csudálatos hogy bármerre fordulunk, mindenütt tárgyak 's nevekkel találkozunk, mellyek nagyszerü multnak keltik föl emlékét agyunkban 's föltüntetik lelkünk előtt apáink cselekvőségi irányát 's az erőt, mit ők tetteikben kifejteni tudtak; illyenkor kimondjuk őszintén, bár mint méltányoljuk kortársaink ügyekezeteit, lehetlen nem látnunk, mennyire fogyott azóta nemzeti erőnk, 's miként korhasztá el az idők vasfoga nemzeti létünk életfáját. Ott Szepesben hisztóriai nevekkel találkozunk, mikről tisztán alig tud csak valamit is a' jelen nemzedék, unokáink hihetőleg még kevesbet fognak tudni; hej pedig sok küzdelem szinhelye volt Szepes, és ha az ős Lomnicz szólni tudna, regélhetne nekünk ollyakat, mikre jéggé fagyna ereinkben a' vér, 's mi rémülve néznénk összve ámulattól elfogva kérdezendvén egymást: ennyi ármány's cselszövény után megfogyva bár, de mint halhatlan költőnk mondja, törve nem él nemzete' hazán? — Ha meg éjszak! keletről délnyugatnak fordulunk 's Kőszeg merül föl emlékünk előtt! 's Jurissich 800 vitézivel, Kölcseyinkre gondolunk 's Zrínyi dala jut eszünkbe és ismét a' helyett hogy örvendnénk a' jelennek, mint azt nem egy hazánkfia teszi, elszomorodunk, 's daczára a' föl föllobbadozó szebb jövő reményvilágának sejtelmek vesznek erőt keblünkön 's megrezegtetik annak minden idegét, ha elgondoljuk: miként ha érdekegységre minélelőbb nem vergődhetünk, 's a' pillanatnyi fölfol-hevülés helyét kitartás, szilárd vasakarat nem váltja föl! — ez uj örvendetes életmozgalmak gerjesztenek ugyan reményeket, de gyümölcsöt a' magyarnak nem termendenek. Ha volnának, kik előtt e' nézetek nem lennének egészen a propos megválasztva 's alkalmazva, azokat bátorkodunk figyelmeztetni, miként opticában van bizonyos távolság a' prisma mögött hol a' külön sugarak egyesülni szoktak; ki ez egyesitő pontot ismeri, tisztán látja a' tulsó oldalon levő tárgy képalakját; tisztábban mint azok, kik a' fényképet nem e' távolságban hanem egyebütt keresik. A' kőszegi ipar-mozgalomról igy ir a' budai német ujság: évek óta üzik Kőszeg szorgalmas lakosi a' posztócsinálást, 's pedig olly sikerrel, miszerint legközelebb a' magyarországi iparmükiállitáskor az illetők helyeslő dicséretét nyerék meg, ezenkivül pedig készitvényeik folyton nagy k e l e t b e n részesültenek. Most midőn a' honi ipar emelésére kicsi nagy kezet fogni készül e' munkás nép is kivánja korkivánatai érdekében tökélyesitni kézmüveit's e' czélra részvények utján fölállitandó posztó- 's gyapjuszövet-gyártterver; az ország nádora megértve a' terv miként létesitését, azt magas helyesléso mellett czélszerünek nyilványitá 's most nincsen egyéb hátra, hanem hogy a' szükséges alaptőke 200 p. ftjával váltandó 1000 darab részvény minél hamarabbi elkelte által behajtassek. A' városon keresztül folyó ér gyapjumosásra különösen alkalmas; ehez járul a' környéken mindenfelé okszerüen folytatott nagy kiterjedésü juhászat, mi a' szükséges gyapjumennyiség beszerzését nem csak minden évszakban lehetővé teszi, hanem ezenfölül tetemes nyereséget is igér. — A' becsületességnek tisztelői voltunk mindenkor 's azért szivesen közöljük itt a' ‚Mult és Jelen' egyik száma után azon ritka lelkiösmeretességet, melly Erdélyben a' rendőrség részéről még kisebb károk megtérítésénel is tapasztaltatik. Egy szolgáló — ugymond az érintettük lap-vasárnapon egy tizes bankjegyet elváltván és a' pénzből elköltvén, abból egy ötös bankjegyet előruhája zsebébe tett, honnan azt haza mentében kilopták; panaszra menvén a' rendőrbiztos urhoz, ez a' pénzt, mellyet egy fenesi czigányné lopott el, csak hamar kezébe adta. Ha csak tizedrészben is való, mit a' lapokban a' p — i rendőrségről eddig olvasánk, ugy nem állitunk tulságost, ha azt mondjuk, miszerint valamelliyik p — i rendőr már csak azon oknálfogva sem adta volna viszsza az ötforintos bankjegyet, mivel illy csekély összeg azon fáradság megjutalmazására is kevés, mellybe kerül e' vagy ama kópétól a' lopott jószágnak viszszakerítése; no de meglehet; hogy p — i rendőreink nincsenek olly jól fizetve mint a' kolozsváriak; Kolozsvárott egy rendőrbiztos évi fizetése 100 forint. — Obernyik ‚Örökség' czimü dramájára ugyanazon lap több tekintetbeni helyeslés után ezt jegyzi meg: e' dráma, pedig elég vastagon kitünő alakban, az aristokratia kisebbitését gyalázását sőt pelengérre állitását tüzte ki maga főbb czéljaul — 'sezt ismételjük, helyeselni nem lehet — magyar földön. Hogy az aristokrat. osztály mind két Magyarhonban pompát szerető, fényüző, ez igaz: de azt kérdjük, hogy nem hasonlót mivel é a' polgári osztály is még pedig ereje megfeszitésével? Bármit mondjanak irjanak liberalis radicalis szóval bármelly párthoz tartozó nagy és szellemes patriotáink — a' magyar föld, magyar levegő, magyar társasági viszonyok mind az aristokrat. bélyegét viselik, azért nem gunnyal és sértegetéssel elidegeniteni, de inkább megnyerni és a' polgári osztályhoz igy közelebb hozni kellene az aristokratiát; ez lényegesebb haszon volna mint a' karzat tapsa, melly természetesen most sem maradott el, valamikor egy az uri rend ellen intézett vágás vagy elménczkedés fordult elő. — Jónak láttuk e' sorokat ide iktatni főleg azért, mert meg vagyunk győződve, miként olly szép tehetségü fiatalabb irók, millyen az itt érintett darab szerzője, sokkal szebb reményeket gerjesztének magok iránt hogysem akár egyikünk akár másikunk elvesztegetettnek tarthatná azidőt, mit hasonló fiatalerők utbaigazitására vagy jobb irány felé vezérlésére fordított. Ha erdélyi rokonink észrevétele alapos, bizton hisszük, miszerint szerző 's általjában fiatalabb iróink a' figyelmeztetést köszönettel veendik, 's jövőre egy szirttel többet is merendnek, mit ‚dramában' kerülniök tanácsos; ha pedig az ‚Örökség' szerzője nem vallhatja is a' fönebb idéztük s o r o k a t munkájára egészen alkalmazhatóknak, fog azokban még is némi igazságot lelni, annyit t. i. mennyi elég arra hogy későbbi müveinél szorosabban szem előtt tartsa: mit tulajdonit a' társasélet ferdeségeiből magának a' comoedia' 's mennyire szabad ‚dramában' a' társodalmi viszonyok általunk szükségesnek vélt módositása 's alakitására czélzással lennünk.

Budapesti napló dec. 18án. Változások képezik nagy részben az élet kellemeit; mi miatt ezek ugyszólván szükségesek a' világnak, szükségesek egyes embereknek, tehát t. olvasóinknak is. Azért a' zuzmara, 's ez évszak természeti változatai közt helyén találjuk — mellőzve az időt, — melly ugyis fellengős lelengős — másnemü tárgyakkal foglalkodtatni a' figyelmező türelmét. Kiemelendők minden esetre a' lapviszonyok. A' journalistika hazánkban virágzásnak ohajtana indulni, b á r m i párt sz. nezet vagy árnyéklat képviselője legyen, ha vélemény-osztályositól kellőleg pártoltatnék, igy maholnap azon termőfa lehetne, mellyről mindenki szellemi gyümölcsöt szedhetne 's igy annál élvezhetőbbekké készittethetnének érdekességben a' hon anyagi javai. — Politika laptársaink készulnek megtenni azt, a' mi kell, a' derekasan haladó divatlapok valamelliyike — könnyen kitalálható — még azt is, a' mi nem kell; hogy t. i. az uj évvel uj eszmével barátkozzék meg a' hölgyvilág, mi nélkül eddig szépen — bájosan — ellehetett; de a' külföldieskedés csatlakozva is, hazai álszinben is nagyszerü szükségeket éreztet meg: t. i. módi csecsebecséket. — Lényeges átalakulást szenved a' N e m z e t i ujság uj vezérre és szerkesztőre tevén szert; másutt igazgató — és szerk. maradandván; remélhető azonban hogy maradás és haladás tulsulytalan irányt fognak követni. A' Budapesti Hiradó verset és regényt közöl (commentra nélkul)

Társalkodónk 13 év óta teszi ezt 's közlött eredetit is fordítást is commentárral és commentár nélkül — ezentul is közlend mind két nemben bármi szép irodalmi tárgybelit oktatva és mulattatva (miscendo utile dulci). És igy bizhatunk hogy gyorsabb's több águ szellemi mozgalom mellett gyorsabb's több águ eszme-urlódásfog orsz.-ba idéztetni, minek csak üdvös következményei várandók. — Tiszteljük a' meggyőződést, de hogy az, ki önmaga ellenében ezt leginkább követelgeti, egy semmiképp sem megvetendő honfi sereg nemzetiségi kegyelését, habár mulatságiban is, farsangi tréfának kereszteli, sajonnal kell fogadnunk, 's följogosit azon hiedelemre, miszerint az öszinteség e' pontra nézve csak vidor burkolatul szolgál a' II. hasábin. — Az ujdonságok közül alig emlithetünk érdekesbeket, mint az irodalom mezején föltünteket, 's igy ki a' jót széppel akarja párositani, örvendezhet hogy az annyira fölpanaszlott meddőség után ismét jó reményü tehetségek fejlődnek; 's a' már koszorunyertes irók is versenygenek a' lelki foglalkozást gyarapitani. Illyenek: b. Eötvös, Kuthy L., b. Jósika M. kik rövid idén elmeszüleményeikkel fogják gyönyörködtetni a'szellemi élvre vágyóközönséget.— Ajánlatos emlitést érdemel illy czimü munka: ‚A magyar nemzet eredeti hona' Lakatos Györgytöl, a' horvát és illir nemzet eredetiségére. Ez egy csüggedetlen munkásságu lelkes derék egyházi férfiunak munkája; mellyel valóban jeles cserlombot füzött nemzetiségünk oltárára és saját halántékira is Nemkülönben: ‚Salomoh hasonlatai.' Magyarítá Bauer Márkfi Hermán, a' szegedi izraelita község jegyzője, e' hü forditásnak minden héber nyelvbarát és tanuló jeles hasznát veheti 's igy nemcsak a' magyar héber tanuló ifjus., de a' hermenevtanöv.papság is bármilly vallásu legyen. Előttünk a' kegyes isk. rend 1845d. évre kiadott névkönyve. A' minorita rend névkönyvét már több mint egy év óta magyar nyelven adta ki, hisszük a' kegyes iskolai rend hazafi lelkü 's köztisztelctü fönökéröl is, hogy a' sok érdemü magyar birtokos szerzet e' pontban sem marad hátra 's koszorus derék iró titoknoka által magyarul szerkesztetendi 's jeles statistikai és historiai adatokkal igazdagitandja e'munkácskát jövendőre. A'tisztelt szerzet 403 tagjai közt bölcsészeti 's hittani tr van 7, külön hittani tr 1, bölcsészeti tr 54, az egyetem által egy vagy más tudomány nem ben helyeslést nyert 34 a' kormánya's oktatása alatt álló nyilvános iskolákban tavaly oktatást nyert ifjuság száma: 8523. Ezek közt a' budai fötanodában 446, ugyanott a' nemzeti elemi iskolában: 201. Pesten 650. Kolozsvárott a' bölcsészeti tanosztályban 177. a' nagy tanodában 214, az elemiben 265. 'stb.— A' gyülések fővárosunkban napirenden vannak. Igy a' m. tud. társaságnál folynak 16ka óta Pestmegye teremében szinte, És kisebb's nagyobb egyesületek, társulatok nagyobb kisebb mozgalomban vannak kitüzött czéljok megközelitéséhez. Ennyi tüzelés közt nem csoda hogy ikervárosunkban nyolczad nap alatt gyakori gyuladás történt. — Derék Lendvaynk mult hétfőn hozá szinre „Don Caesar de Bazan" czimü jutalomjátékát, mellynek zsufolt házbani adatása közben koszoruk halmozák el a' derék müvészt, 's a' boltozatról versáporhulla. - Mennél untatóbb annál szükségesb milliomszor ismételgetnünk a'sokféle kocsis garázdálkodása elleni fölszólalást, mitől nemcsak járdákon hanem utczákon éssznbad tereken is alig van menekvés. Méltányosság kimélés hol a' te országod ? ! — Sokat irnak még többet beszélnek az ujtéren felállitott állatseregleti bódéról. Némellyek a' vad állatok vadtalanságát, mások a' nézők szelidtelenségét bámulják, mig többen azon sajnálkoznak, hogy ott oroszlánt nem láthatni; mit azonban a' mindennap oda tóduló arszlánoktól eléggé pótoltatni hallunk. — A'soknemü becs-orozás közben megint gyakorlattá válik a' vagyon orzás, mi ellen annyiból nem szólunk, mert az éber rendőrséget zaklatni nem szükség; hanem igenis ellsmerjük hasznát, mennyibencz mindenkit ovatosabbá tesz, ugy magány mint nyilvánkyörében. — Rebesgetik hogy Telepi ködfátyolképeit Törökországba szándékozik vinni. Mi nem hisszük. — Egyik divatlap kérdést tesz: miért nem öltözteti a' nemzeti casino magyar ruhába szolgáit? Azért, mert az elsőség az urakat illeti. — Az előbb emlitett csinyek következtében a' budapesti hirharangozó örvendeni kezd hogy semmije sincs mit tőle ellophatnának! Másokra nézve pedig kivánatos: hogy őrizzi valójok legyen! — Nemzeti szinházunkban szombaton dec. 21kén Schodelné assz. javára bérletszünéssel: „Fidelio" nagy opera 2 felv. Beethoventől fog előadatni. Nem is kétkedünk hogy a'dicső zengésü és szereplésü müvésznőhallhatására ollyszámosrészvevő's müértő közönség sereglend össze a' locspocsos utczák daczára is, minőt ritka tulajdonságinak méltatása joggal igényelhet annyi élvezetért, mennyiben minden föllépte részesiti a' közönséget.

A' pestbudai hangászegyesület második müelőadása f. dec. 25kén délutáni 6 órakor tartatik a' városi nagy redoutteremben, hol legelőször fog adatni „Bonifacius apostol" czimü egészen uj oratorium három szakaszban dr Kahlert Ágostontól, zenéje Schindelmeisser Lajos egyesületi hangászkarmestertől Az évi részvénydij (2 ft egyes — 5 p. ft három belépti jegyért a' terembe, valamint 4 ft egyes, 8 p. ft három számjegyes székért a' körben egész évi valamennyi előadásra, ezenfölül az alappénz is 2 pengő ft ujan belépő tagoktól) fizettetik egyesületi pénztárnok Klausz A. L. urnál (a' tükörtárban, szinháztéren, a' k. v. játékszin épületében.) Közli Ritter Sándor egyesületi titkár.

A' pesti jótékony nőegyesület jövő farsang beálltával nyilvános sorsjátékkal összekötött tánczvigalmat adand gyámoltjai javára 's miután az ez alkalommal kijátszandó tárgyak, eddigi kegyes szokás szerint jótékony emberbarátok által adatnak össze, kötelességemnek tartom, az adakozó közönséget kéröleg oda figyelmeztetni, miszerint az e' czélra szánt nyereményeket egyesületi első elnöknőm gr. Károlyi Györgyné szül. gr. Zichy Sarolta ő nga szivesen általveendi. Károly Lajos egyesületi titkár.

3dik jelentés a' Reguly Antal urall utjára a' m. tud. társaság titoknokához befizetett segélypénzekről. A' „Mult és Jelen" szerkesztőségének gyüjtése 25 ft., 40 kr., és pedig: egy hazafi Károlyfejérvárt 5 ft., vajdahunyadi kir. urod. segédügyvéd Elekes László ivén pedig Szakmáry Sámuelné 2 ft., Szakmáry Sámuel 2 ft., Góls Péter 1 ft., Kóra Mózses 1 ft., Paptalvi Konstanczia 1 ft 20 kr., Mihellyes Károly 24 kr., Peielle Istv. 40 kr., Ötves József 2 ft, László József 1 ft., Mihályi Elek 20 kr., Széles Dénes 20 kr., Lemény János 20 kr., Szancsali Antal 1 ft., Rudolff József 24 kr., Németh Istv. 20 kr., Pap János 20 kr., Farczády Sándor 20 kr., Kállay Istv. 40 kr., Gieb Sámuel 1 ft., Marillay Ign. 20 kr, Szász Ferencz 20kr., Seifert Károly 20 kr., Szász András 1 ft., Elekes László 1 ft., Kovács Józs. 1 ft., Rancz Józs. 12 kr. Továbbá a' jankováczi olvasó egyesület gyüjtése 15 ft., 24 kr., mellyhez járultak: b. Orczy Andor 5 ft., Magyar József 2 ft., Nagy Sándor, Draskovics János, Rehák Józs, Redl Ign., Baráth Imre és Kerekes Sándor egy egy fttal, Hajdu 24 kr., Lővy A., Kopp Berder Ed. 's Moder A. egyenként 20 krral, Jablonszky, Turcsányi J., Almásy Ign., Schöffer Salamon egyenk. 10 kr.; — Feigl Zsigmond titeli gyógyszerész gyüjtése 13 ft., különösen, dr. Långh, Slama János kapitány-auditor, pacséri Rezsni Imre káplárkadét, Almásy Antunovics István kadét, Bottlik Márton hadnagy, Volarics Dániel őrmester kadét, Vojnics Imre kadét, Ring Károly patikás, Bogdanovics László és a' gyüjtő mindenik 1 ft., Uhlich József 40 kr., Bonitas Jakab, Horváth Albert 30 kr., Aréndás János káplán, Csordar István, Sajkás őrmester és Matosevics Lukács mindenik 20kr., Lugosy József mármarosszigeti professor gyüjtése: 8 ft., melly a' következő irattal érkezett: „A' mármaros-szigeti ref. anyaiskolában magyar irodalomtant hallgató néhány ifju, tisztelve Reguly Antal hazánkfiának fajunk őslaka 's rokonsági kinyomozására irányzott ritka elszánását, a' keble nemtőjének sugallatát olly magasztos öntagadással követő fiital tudós iránti méltánylatukat tanusitandók, részére egyik egyik oktatójok kezéhez 15 ftot és 15 kr. v. cz. tettek le, — melly összeget emlitett oktató 20 az az husz váltó forintra azon szíves kérelemmel egészít ki: méltóztatnék a' tudós utazó a' kitünőbb csillag-csoportoknak, illetőleg egyes jelesb csillagoknak, péld. gönczöl kaszás, fias, furó, cséplő, karos, sarló, kaszáspallér stb. az általa meglátogatandó népfajoknál divatozó népi neveit, a' netalán reájok vonatkozó népmondákkal 's előterjesztésekkel együtt, folytonos figyelme tárgyaivá tenni, 's e' részbeni tapasztalatit édes honába küldendő tudósitásihoz szőni. A' nemes gondolkodásu ifjak névsora ez: Csiszár József, Joó Antal, Kürthy Miklós, Sulyok László, Tóth Mózes, Veréczi Károly, — kikhez a' bölcsészet első évi hallgatóji közül Hatvani Pál, Horthy Gyula, Muszka Antal és Szabó Sándor csatlakoznak. Kelt Mármaros Szigeten jul. 7. 1844." — Szelestey László ügyvéd gyüjtése Vas vármegyében 16 ft., 50 kr., — Sz. k. Pestvárosa tanácsa, ns Veszprém vármegye felszólitására,'s a' bm. m. kir. udv. kincstár segedelmével, a' házi pénztárból száz pftot. Kelt Pesten dec. 1844. Dr Schedel Ferencz, titoknok.

(Figyelmeztetés a' nemz. szinház részéről.) Az igazgatóságnak hirül adatott, hogy bizonyos egyed, ki már törv. hatóságilag kerestetik, megfoghatlan szemtelenséggel a' nemzeti szinház nevében koldulni jár; továbbá hogy 1845re szinházi álzsebkönyvek máris hordatnak, (mi tavaly is történt) ennélfogva kötelességének ismeri az igazgatóság értesiteni a't. cz. közönséget, hogy a' nemzeti szinház vagy annak tagjai tudtával semmiféle kéregetés nem történt 's történni sem fog Budapesten, sem a' vidéken; ennélfogvást az illy kéregetők, mint aláváló gaz csalók, rögtön elfogatandók! Továbbá hogy az 1845re szóló szinházi zsebkönyvek még a' sajtót el sem hagyták, 's azokat uj év körül csupán Réthy és (sugó) Gönczy együtt fogják hordani. Ennélfogva más akárki illy járatban mint hasonlóan csaló, a' törvényhatóság kezébe szolgáltatni kéretik. Kelt Pesten dec. 11. 1844. Szigligeti titoknok.

A' honi szobrászat ügyében. Mátyás emléke fölállitására köv. adakozások gyültek ezen egyesület pénztárába: 3dik iv: gyüjtő Kiss Károly cs. k. nyug. kapitány Pesten: László Jozefa 1 ft; László Miklós 1 ft; Faragó Antal 1 ft; László-Szücs Józéfa 1 ft; Kiss Károly cs. k. kapitány 1 ft. 10dik iv: gyüjtő Nagy József ur Pesten: Kajdács Miklós 2 ft, Németh Samu 1 ft; Mácsay Lukács 1 ft; Martinovics Lukács 1 ft; Licas György 1 ft. folyt.

A' pesti müegyesület részéről, f. évi oct. 27én tartatott közgyülés főtárgyai köv. 1) A' jövő 1845ik évre egyesületi mülapnak választott Haanen György „szeretőjét szánon vivő hollandi paraszt" czimü olajfestvényének kőre metszése iránt Hohe müncheni müvész, kinek hason nemü munkái ezen egylet előtt már ismeretesek, azon oknál fogva határoztatott megbizatni, mivel a' mülap czélszerü 's mesterséges kivitelével az egylet hitele, más fenálló külföldi egyesületek ellenében szoros kapcsolatban állván, az egyesület gyarapodó fenállása 's virágzása főkép szép mülapkiadás által is föltételeztetik. 2) Felolvastatott a' magy. nemzeti museum tisztelt igazgatójának ezen egylethez küldött hivatalos levele, melly szerint jelenté, hogy az egylet küldöttsége által a' n. museum képcsarnoka diszesitésére ajándokképen átadott három olajfestvényt, és az 1843. évi mülap aczéltábláját megkapván, az egyesület e' hazafi bőkezüségét 's nevezett közintézet iránti szives részvétel ő cs. kir. főherczegsége Nádor ő fenségének, mint a' m. n. museum főpártfogójának feljelentvén, tőle azon kegyelmes választ nyerte hogy ezen egyesület a' n. museum iránt tanusitott szives bőkezüségét a' n. museum részéről illendően köszönje meg; melly levél örömmel vétetvén, az egyesületi levéltárba tétetni határoztatott. 3) Inditványoztatván, miszerint legtöbb részvényesnek azon ohajtása teljesülése végett, hogy hazai minél magasb érdekü történeti képek minélelőbb készittessenek, egyesületi mülapnak választassanak és igy az egyesület a' nemzetiség igényeinek feleljen meg, egy jutalomdij tüzessék ki, mellyre csak honi müvészek, vagy is ollyanok, kik vagy születésökre nézve honfiak, vagy a' hazában már megtelepültek, pályázhassanak melly inditványnak mi módoni eszközlésbe vétele az egyesületi igazgató választmányra bizatott. 4) Felolvastatott az egyesületi alapszabályok módositása végett kiküldött bizottság jelentése; melly elfogadtatván, az igazgató választmány minden évben, az egyesületi elnök, titoknok és pénztárnok pedig minden 3dik évben választatni rendeltettek. A' beadott szavazó czédulák szerint tehát 1845re köv. részvényes urak választattak, választmányitagoknak: Aigner Miklós, Barabás Miklós, Bikessy László, Braüer József, Eckstein Adolf, Farkas Ágoston, Fáy András, Ferenczy István, Fröhlich József, Fromhold Károly, Hajnik Pál, Heinrich Nep. Ján. Hengelmüller Mihály, Horváth Lázár, Jakab István, Karlovszky Zsigmond, Kendelényi Károly, Kiss Károly, Kubinyi Ágoston, Leimberger Mihály, Lukács Móricz, Marastoni Jakab, Memlauer János, Mühr Antal, Müller János, Ney Ferencz, Ordódy Flórián, Orczy György báró, Peregriny Elek, Rosti Albert, Rösler Móricz, Sartory János, Schedius Lajos id. Serényi László gr. Steinbach Károly, Szabó János, Szekrényesy József, Tasner Antal, Tréfort Ágoston, Zitterbarth József. 5) A' f. évi nov. 21én tartatott választmányi ülésben az igazgató választmány a' fönálló egyesületi alapszabályok szerint, saját köréből választatni rendelt igazgatók választásához fogván; igazgató választmányi elnöknek b. Orczy György; alelnöknek gr. Serényi László, pénztár-igazgatónak, Hengelmüller Mihály urak választattak. Közli Ritter Sándor, egyesületi titkár.

A' cs. k. szabaditékos révkomáromi biztositó társaság jövő évi közgyülése 1845. február 1 thére, a' szokott számadás az ez alkalommal kiküldendő választmány általi vizsgálata pedig 10dik napjára tüzetott ki.

Spanyolország.

Az alkotványreformi vitatkozások ugyancsak haladnak. Még néhány ülés; 's a' parliamenti munka tökéletesen befejeztetve. Azon inditvány, hogy a' kortes kir. egybekelések ügyébe egyenesen avatkozhassék 37 szóval 100 ellenében megbukott. A'kir.nő tehát választhat férjet a' kortes előleges meggyezése nélkül mellyet csak azért kell tudósitani, hogy becsületes háztartási költséget szavazzon. Most a' teljes korúság 's kormányzóságot tárgyalják, mikkel semmi nehézség 's baj sem lesz; ezt követendi a' költségvetési meg az egyház 's lelkészek állapotját tárgyazó törv.javaslat.

Ujabb tudósitásaink ismét telvék elfogatásokkal, letételek 's kivégeztetésekkel. Zurbano másik fiját és sógorát is több társival agyonlőtték; pedig ezek nem fogattak el, hanem önként adták meg magukat. Ugy látszik az egész családot ki akarják irtani. Mint Oribenek, ugy Bayona burgosi parancsnoknak is vétkül tulajdoniták, hogy Zurbano másik fija agyonlövetésével késedelmezett's helyébe Villalonga tábornokot tevék. Madridban egyébiránt minden csöndes, 's ismét nagy udvari lakoma volt, melly alkalommal Bresson gróf Izabella jobbján ült, kit estély után karon fogva vezetett a' kávézó terembe. Bul-

wer angol követ másik 'spolitikaiabb mezü asztalnál ült, hol Krisztina krné volt az elnök. A' congressusban fontos inditványt fogadtak el, Collantesét t. i. melly azt tartalmazá, hegy követté csak az választathassék, kinek öz ezer realnyi fekvő birtoka van. Miniszterség's választmány mindent elkövetett az inditvány megbuktatására, mert ezen szabály szerint a' mostani követek igen nagy részét, melly hivatalnokok 's tudósakbul áll, nem választhatui ujra meg.

Anglia.

Az orosz czár azon becses ajándékai közt, miket legujabban külde az angol krnő, Albert hg, Peel 'stb. számára; igen nevezetes és nagyszerü néhány malachit edény, mik legalább is tizezer font értékuek. Uralból valók azok, hol a' számüzött lengyelek igen kitüntetik magukat ezen nemes ércz kidolgozásában Angol lapok közül egyedül a' Spectator nyilatkozik a' franczíákra nézve kedvezőleg az angol 's franczia sajtóvilágban olly tüzes vitatást kelesztett ama kérdés felett: vajjon a' suezi földszorulaton hajózható csatornát létesitsenek é vagy vasutat? Amaz, mint már közlők, franczia; imez angol terv 's ohajtás. Emlitett lap köv. elmélkedik: Tán mind két részről előre kigondolt eszme vagy utógondolat vegyül játékba! Angliában vasutak a' divat; 's az angol azokat mindig 's minden körülmény közt ép ugy ajánlja, mint kék lapdacsait! más részről Madagaszkárra czelzás fekszik háttérben 's ezen szigettel egyenes vizi közlekedés fontossága igen elevent talál a' franczíáknál. Azonban vegyük tisztán a' dolgot, még pedig 1) gyorsaság szempontjából. Ezen czélnak, ugy látszik, jobban megfelel a' vaspálya, de csak ugy látszik. Tinne (hol a' közép tenger felől kezdenék a' csatornát) épen annyira van Sueztől, mint Cairo, melly a' terv szerint a' közép tengerfelőli vasut kiindulási pontja, amaz arab tengeri városul. Ugyde, mondják a' vasut védői, Kairobul Suezig hamarabb elérhetni vasuton mint csatornán; ergo: vasut kell. Nem veszik észre, hogy Triestből, Marseilleből, Southamptonbul épen annyi idő alatt érhetnek a' gőzösek Tinnebe, mint Alexandriába 's Rosettebe, 's hogy Alexandria vagy Rosette harmadrésznyivel van tovább Sueztől mint Tinne. Az utazók 's levelek, hogy e' vasutat elérjék, csolnakokkal a' Niluson vagy a' Machmudieh-csatornán. ⅓ részнyivel nagyobb utat kénytelenittetnek tenni, mint a'Kairo és Suez közti csatorna-hoszszuság; vagy más vasuton kellene addig haladniok, melly még egyszer olly hosszu lenne, mint a' tervezett vonal. 2) Biztosság és szabályosság tekintetéből mindkét vállalat al pari áll. Egyik vállalatba sem kapnának az illető kormány elegendő kezessége nélkül. Mi a' jutányos létet illeti: ismételnünk kell hogy a' vasuttervből kifeledék: mikép két vasutra lenne szükség; t. i. Alexandriától Kairoig 's innen Suezig. A' csatornabarátok főellenvetése: mikép ama pusztaságon a' repülőhomok egészen belepvén, használhatlanná tenné a' vasutat. Ezen ellenvetés, ha tényleges tartalmu, nem tulzott, a' vasuti tervre káros. Tudva van, mikép igen kis homok-tolulás is elég arra, hogy a' locomotivet megakadályoztassa; pedig hiteles tanuk erősiték már azt, hogy Kairo és Suez közt irtózatos homokszelek szoktak dühöngeni. A' vasutvédők azonban állitják: mikép a' hajózható csatorna, az Alnilus tájain, mellyek lejebb esnek, mint a' verestenger viztükre, sósvizzel telnék meg, mi az épitést hátráltatná; mihez még az is jő, hogy a' csatorna végei nem birnak biztos kikötővel. Az első állitás alaptalan. A' két vizmagasság közti különbség kipuhatolására eddig tett kisérletek mind tulzottak; annyi azonban igaz, hogy némi kis különbség csakugyan fordul elő; a' két tenger közti száraz nem is szakadatlan egyenes tér. Néhány zsilipre; kivált a' suezi indulónál, csakugyan szükség lesz, mik feltartsák a' tengervizet, mielőtt Egyiptust eléri. Fontosb ennél a' kikötő kérdése. Hogy Suezben biztos az, azt mindnyájan tudjuk; Tinneről e' tekintetben semmi tudomásunk; mert a' középtenger ezen partvonalát az angol tengerészet még mind eddig tökéletlenül vette föl. Mindent összevéve tehát eddigi okaink a'csatorna mellett harczolnak. Gőzhajóval — a' csatornákhoz annyira szükséges archimedesi csavarok használata mellett — a' Tinne-suezi távolságot csatornán sokkal hamarabb átutazhatni, mint a' kairo-suezi tért 's az alexandria- v. rosette-kairoi ut meg lenne kimélve. A' csatorna nem, vagy kevéssel kerülne többe mint a' vasut. Minden azon kérdés megfejtésétől függ: vajjon Tinnében vagy közelében van é biztos horgonyhely? 's járuihatni é a' csatornához minden évszakban? Ha ezek feltalálhatók, ugy minden esetre a' csatornaterv számithat elsőségre. Már most csak az van hátra, hogy a' két tervezet közlekedési előnyeit fontoljuk meg. Vasutat, tudni való, utasok, levelek, könnyü czikkek szállitására használnának; terhesb szállitásokat pedig, mint eddig, ugy ezután is, a' jó reményfok körüli hosszas uton kénytelenittetnénk eszközolni. Csatornán mindenféle szállitás központosulna; 's ezenkül utasaink nem lennének azon kellemetlenségnek kitéve, hogy tengeri gőzöstül nilusi yami bárkára, erről tevére vagy pusztai vasutra, majd tengeri gőzösre vándoroljanak. Egyébiránt a' délafrikai fok, mint Európa, Brazilia, 's az ausztráliai gyarmatok, ugy, Brazilia, egyes statusok, India 's China közti közállomás fontossága az által épen nem csökkenne, Natal, Mauritius, és Madagaskarrali egybeköttetésünk pedig rövidebb és szabályosb lenne. — O'Connell az utólsó dublini repealülésben, nem annyira a' parizsi lapok zajgása, mint egy tekintélyes repealer irásbeli nyilatkozata által indittatva, a' franczia nemzetet mégis részeltete egy kis becsületben. Nem az egész nép, monda ő erkölcstelen 's hitetlen; sőt ott is vannak igen tiszteletre méltó keresztyének, katholikusok és protestansok. Ott van p. o. Montalembert gr. kit büszkén nevez barátjának, olly buzgó 's őszinte kath. ő mint akárki 'S minden dicséret fölötti a' franczia püspökök magokviselete az oktatási kérdésben Lajos Fülöp ellen. Soha sem ismérte ő félre a' franczia nemzeti jellem derék tulajdonságát; 's hálátlan lenne kivált, ha feledné: milly sok irlandi talált, az üldözés napjaiban, Franciaorsz. szives elfogadtatást. Hisz a' forradalmi háboru alatt 52 rokona volt franczia szolgálatban 's három közülök tábornokságig vitte dolgát. Minapi kikelése csak olly lapok ellen volt intézve, mint a' National 's ennek párthivei; ugy a' Constitutionnel ellen, melly Sue Jenő tollát bérlé ki, hogy a' clerus 's kath. egyház ellen mindenféle rágalmat irhasson. Rövidebben bánt O'Connell a' whig sajtóval. Az Examinert különösen, melly O'Connell korona-alaku bársony repeal süvegével tréfát üzött 's igy nyilatkozott, hogy O'Connell lelkiismeretén hébehóba egy kis hazugság nem ejt csorbát, meglehetős durva viszszautasitásban részesült. Szónok érinté ez után a' sok irlandi vasutjavaslatot. Igaz ugyan mondá, hogy vasutak az orsz. nagy áldásai lehetnek, de attól fél, hogy kevesbbé vagyonos néposztályt könnyen károsithatnának a' bizonytalan állásu speculatiók. Az irlandi kath. egyetem ügyéről más alkalommal. Gyülés eredvénye lőn: hogy O'Connell javaslatára köszönet szavaztaték az angol népnek a' repealügyben; jelenté e' mellett, hogy fijától John O'Connelltől, ki Kilkenny részéről parl. tag, legközelb repeal-szótár fog megjelenni. Heti jövedelem 493 ftra rugott.

Franciaország.

A' Moniteur szerint sept. 14d. Toscana és Franciaorsz. közt szerződés létesült a' tettesek kölcsönös kicseréltetése iránt. Marseillei lapok közlik az ünnepély programmját, mi a' Nápolybul visszatérő hgekre vár. A' parton diadaliv leend fölállítva, 's itt fogadják ő fens. a'hatóságok, hogy ünnepélyes menettel a' d'Orient vendéglőbe kisérjék. Harmincz előkelő marseillei lyányka fogja itt Aumale hgnét üdvözleni, miután kormányfőnökök, notabilitasok 's a' tud. társaság tagjai lesznek bemutatandók. Este szinházba menés, hol Tell Villmos opera adatik. Másnap d. u. 2 órakor Margat híres léghajós tesz levegői utat, előbb néhány különös 's leginkább állatalaku golyót röpitvén föl Este a' zeneegylet a' muzeum teremében nagy hangversenyt adand. Harmadik napon nagy szemle 's este táncz a' nagy szinházban. — Az arab vendégeket egész orsz.ban meghordani szándékoznak, hogy Franciaorsz. nagyságáról minél nagyobb fogalmuk legyen. Parisba kamrák megnyitásakor fognak érkezni. Annyi való, mikép Marseilleben fölötte csodálkoztak, hogy olly sok francziát találhatni, miután nekik Abdelkader azt mondá, miszerint a' franczíák egy, Európából sovány termés's egészségtelen éghajlat miatt kiszállingózott törzsök. A' konstantinei kadi naplót ir, melly később franczia's arab nyelven látand napvilágot. — A' kir. család e' napokban hagyá el st. Cloudot 's költözék a' tuilleriákba. A'lapok kabinetváltozást rebesgetnek, sőt névsort is közlenek már, melly Molé gr. elnöksége alatt a' mostani kabinetből csupán Mackau Lacave-Laplagne, Cluzin-Gridaine urakat foglalja magában, mint kik a'marokkai szerződésen halálos csapást ejtettek. A' tahiti ellenségeskedések ismét uj tápra tőnek szert. Az Océanie francaiseból, melly heti lapot Bruat kormányzó vezérlete mellett szerkesztik, több szám érkezvén Párisba, telvék az angol befolyás iránti panaszokkal. A' Moniteur egy kir. rendeletet közöl dec. 4éről, melly némi változtatást tesz a' behozatali vámtarifán, mi ezt mérsékelvén bizonyos nyers anyagok egyenes bevitelét könnyiti 's valóban, statistikai adatokbul itélve, a' hajózási élénkség egyes kikötőinkben darabidő óta tetemesen csökkent. 1840b. még 469 hosszu utu hajó fordult meg Bordeauxban; 1841b. már csak 453; 1842b 457; 1843b. pedig 309; ezen viszonyban apadván tehermennyiségök is 67 ezer tonnáról 32 ezerre. Az algiri helyettes kormányzó nov. 26i. tudósitása szerint Abdelkader még mindig Malina melletti táborában tartózkodik, vagy helyesebben: oda visszatért. Sebdubból pedig Cavaignac tábornok arról értesit, hogy az emir mozogni kezd, de bizonytalan, hogy a' szultán parancsára teszi é azt, vagy azért, mert Sebdubban egy harczra kész csapat áll. Ez előtt ugyan még kevéssel Algir minden részeiben nem sokára megérkezendését hirdették. Ugyanazért komoly lépésekre lesz szükség, hogy a' szultánt a' békekötésnek Abdelkadert illető pontjaira emlékeztessék. — Minél közelebb van az idő, mellyben a' 1846d. költségvetést elő kell terjeszteni, annál inkább meggyőződik a' pénzügyminiszter, hogy a' bevétel 's kiadás közti egyenmérleget lehetlen helyreállitani. Ha tárgy avatott egyedeknek hihetünk, az 1846d. költségvetésben tetemes hijány leend, mit leginkább az eszközöl, hogy a' f. évi költségvetés 30 milliónál többel haladja az előleges költségvetést. Csupán a'marokkai táborozás 24 milliót emésztett föl; Lajos F. londoni utja 's Aumale hgné kiséretére rendelt hajócsapat másfél millióval szökkentik a' kiadást; a' chinai követség is több millióba kerül. Touloni hirek szerint Jamer a'kir. ngkkel dec. 4d. érkezett a'vulmi kikötőbe. Időjárásuk egész utjok alatt ködös és viharos levén, jobbnak itélték Marseille helyett itt szállni szárazra; a'kocsikért futár azaladt. E' szerint tehát a' marseillei ünnepély ismét dugába dől.

Oroszország.

Mult számunkban Belgium kereskedési mérlegével foglalkoztunk, 's kijelöltük az arányt, melly a' kivitel 's behozatal között létezett; most könnyebb összevetés 's áttekintés végett Oroszország kül 's belkereskedésit kivánjuk érinteni azon adatok nyomán, miket e' tárgyra nézve az illető kereskedelmi kormányosztály hivatalos munkálatiban találunk. Kivitt összes érték 82,565,600 ezüst rubel (egy rubel körülbelül 2 pengő ft.) behozott 75,028,399 's igy cserefölösleg 7,537,201; gabna, len, kender, fagygyu, fanemüekre a' kivitelnél legnagyobb rész esik; ezek közül az első maga 1,239,994 rubl. jövedelmezett; a' behozott czikkek közt figyelmet érdemel azon körülmény, miszerint a' honi gyárak számára egy év alatt csupán külföldről 645,050 ezüst rubel értékü erőmüvek vásároltattak, mi eléggé tanusitja milly óriási emelkedésben van az orosz müipar. Hol ipart illetőleg egyébre ügyelni nem kell mint az anyagi jóllét eszközlése 's előmozditására, ott századok mulasztását sem lehetlen szilárd akarat mellett helyre ütni, 's nemcsak üvegházi növényként ápolandó ipari tengést, hanem kor 's körülmények igényeinek minden tekintetben megfelelő belipart mintegy varázserő által teremthetni. Nem vagyunk baráti bármi absolutismusra hajló iránynak, de még is ott, hol a' meggyőződést szükségkép tettnek kell követni, szeretjük ha van olly erő melytől határzott föllépést várhatni. Megjegyzendő, miként Oroszország kereskedése arányla'többi vonalhoz, Odessza felé huzódik, mi többi közt azt is mutatja, miszerint Pétervárott kereskedelmi számadások mellett más calculust is ismérnek. Az orosz kormány igen jól tudja, mennyire éber és szemes szokott lenni az önérdek, csempészet 's általjában mindennemü csalások ellen, mik kereskedést illetőleg e' honban nagyobb mértékben üzetnek, mint bármi más országban, uj rendelkezés van készülőben, melly már csak azon oknálfogva is több sikert igér az eddig fön állott szabályoknál, mivel az uj rendszer mellett a' kereskedői osztályból többen fognak az alkotandó kereskedelmi rendőrség hivatalos tagjaivá emeltetni. A' franczia tud. akademia után kétségkivül legtöbb erőtfejt ki Oroszorsz. e' nemü nagyszerü intézete, mit némileg ugyan czári pártfogásnak de nagy részt még is a' tagok ügy szeretetének 's munkásságának tulajdonithatni. Middendorf a' híres német természet-vizsgáló nem sokára közlendi a' pétervári tudóstársasággal azon nagy hasznu tapasztalásokat, miket növény-'s állattani tekintetben Oroszorsz. éjszakkeleti részeiben tett tudományos utazása alatt gyüjtögetett. A' cserkesz háboruról alig hallunk valamit, 's azon kicsi is, mi tudomásunkra jut, olly kevessé valószinü, miszerint készek volnánk azt koholmányul tekinteni, ha más részt nem tudnók, miként a' legtulzottabb hirlelés alatt is rejlik gyakran némi igazság. E' szempontból kivánjuk a' M. Herald köv. közlését tekintetni: Szállongó hirek az utóbbi hónapok történeteiről azt látszanak bizonyitni, mintha az oroszak vesztesége és Samil bey (cserkesz vezér) győzelmei napi renden lettek volna. Daghestani szemtanu állitása szerint tavasz óta hét vagy nyolcz véres ütközet történt, mellyek mindenikénél orosz részről nemcsak tömérdek ember veszett el, hanem egyik erősség a' másik után cserkesz kézre került. Fegy 's hadirend bomla-

dozni kezde az oroszok közt 's csapatonkint mentek át az elégületlenek az ellen-táborba. Illy körülmények közt haditanács tartaték a' megrémült orosz főnök szállásán 's határzattá lön,miszerint illy veszélyes helyzetben legjobb leszen fegyvernyugvás iránt alkudozásba bocsátkozni az ellenféllel; szerencsére a' fegyverszünet iránti ajánlat olly időben tétetek, midőn Samil élelemszerei jó formán megfogytak, minek következtében a' vezér azonnal elfogadá az ajánlatot olly kikötéssel, hogy nyugidő alatt táborát az oroszok minden szükségessel lássák el (?) Az így megállapitott fegyvernyugvás nov. 7eig terjed, mikorra cserkesz részről a'harczot uj erővel megkezdeni határozták. Hogy az érintettük angol lap e' sorainak nagyobb hitelt szerezzen, számszerint mutatja ki mind kétfél ez évi veszteségét, mi orosz részről nem kevesebb 60 ezer embernél (holtak és sebesültek) a' cserkeszek közt pedig 12 ezerre tétetik. Ausztria fölszólitására, melly a' görög 's török határviszonyok föntartása iránt Europa főbb hatalmaihoz intézteték, már az orosz kormány is nyilatkozott; e' nyilatkozványban különös méltánylattal ismértetik meg az ausztr. politika azon iránya, melly a' mennyire ellensége minden erőszakos változtatásnak, ép olly határzott védője 's éber őre a' fönálló 's jogszerüknek ismert viszonyoknak. Egyébiránt bármennyire mutatkozzék ez alkalommal Oroszorsz. a' fiatal Görőghon-barátjaul, a' határviszonyi kérdés eldöntöttnek még korán sem tekinthető főleg azon oknál fogva,mivel az orosz udvar e'fölszólitásra válaszolt, mielőtt Anglia véleményét a' kérdéses tárgy iránt bevárta volna, mi mint tudva van, nem épen kedvezőn hangzik Ausztria várakozására nézve.

Görögország.

Görögorsz. alkotványa az európai hatalmak befolyása mellett, 's így ezek által helyeselt elvekre épitteték; innen a' hasonlóság ez uj hon 's egyéb európai alkotványos országok alaptörvényei és szerkezete között; itt is mint egyebütt majd ez majd meg más párt bukik vagy emelkedik, 's a' bukott vagy emelkedett párttal egysorsban osztozik miniszterség és közigazgatás; mint Franciaországban első dolga a' kormányfőnöknek eltenni láb alól a' departemente-ok igazgatóit, és emberei által tölteni be nemcsak praefecturákat 's egyéb főhivatalokat, hanem a' mellék-ágak legalsó fokozatit is; szinte azonképen Görögországban a' megbuktatott fél romjain épül az uj kormányrendszer, 's mi sem mulasztatik el, hogy egyedek 's elvek minél szorosb öszhangzásba hozassanak. Illy kormányfordulatnál természetesen a' sajtó sem vesztegelhet bámész szemlélő módjára hanem egyik vagy másik oldalra áll's kitelhetőkép használja a'kezében levő fegyvereket; a'miért aztán ezen alkotványos országokban első gondja az igazgató hatalomnak olly lappal birni,melly kész legyen csatára szállni mind annyiszor, a' hányszor ezt a' kormányi eljárás ellen mutatkozó kedvetlen hangulat, roszszalás vagy épen ingerültség szükségessé teszik. E'kormánylapok főszerkesztője szükségkép nem változik é vagy ama miniszter le-vagy fölléptekor,'s jobbadán azoktól veszi teendőji iránt a'szükséges utasitást,kik tettleg a'kormányrudat tartják; ebből magyarázható, miért támadtatikmeg ugyanazon személy egy azon lap hasábjain,holott kevéssel előbb még mindenkép magasztaltatott; a' miniszter kilép,'s azekkor alakuló érdekek határozzák el hagyassék é rajta valami az eddig rá halmozott dicséretekből, vagy annak még legkisebbike rongya is leszaggattassék megbukott személyéről. Halljuk, csak mint mond a' miniszterlap Maurokordatos és társairól: a' pártok közti surlódások folyvást tartanak; Maurokordatos és elvbaráti mindent elkövetnek, hogy a' hatalma', mellyet most már nem levén képviselőkül megválasztva,kamrán belül nem gyakorolhatnak,ezen kivülannál nagyobb mértékben alkalmazzák; magától értetik hogy mindezt csupán azon oknál fogva teszi ő 's pártja,mivel érdekében fekszik a' dolgoknak uj fordulatot adni. Hogy pedig e' jól rejtegetett szándékban czéltérjenek, az orsz. külön részeiben támasztott zavarok sőt vérengzések által akarják meggyőzni a' pártfogó hatalmakat a' felől, miként a' mostani kormány épen nem bir elég tekintélylyel's határzottsággal arra, hogy a' közügyek megzavart menetébe kellő rend hozassék. Valamivel alább pedig eként mérgelődik az ugyancsak miniszteri ‚Moniteur de la Grecque': Azon tömérdek sulyos hibát, mik bizonyos ismert egyed 's emberei által a' közügyek legnagyobb veszteségivel ezelőtt nem rég okoztattak, sikerült kormányunk ügyes eljárásának minden keményebb eszközök használata nélkül jóvá tenni; ámde mit teszen tovább is e'párt, melly tulhajtási hevében mértéket nem ismér? A' helyhatóságok körében fölizgatá a' szenvedélyeket, 's a' pártduk táplálta gyülöléseget annyira növelé, miszerint ennek következtében a' közösen szeretett hon vég-enyészethez közelitene; ámde ez még mind nem elég, mert jelenleg is, midőn a' kormány kész volna feledni a' multakat, 's békére hija föl ezen párt e m b e r e i t, ők hol csak lehet, akadályokat gördítnek minden törekvés ellen elő, melly közigazgatási uton a'rend és közbéke helyreállitására irányoztatik. E' kisérletek szomoritó tanuságai azon elfogultságnak, mi által e' párt rohanó léptei intéztetnek; egyébiránt kormányunk, melly csupán erkölcsi tekintélye befolyásával le tudá csilapitni a' fellázadt indulatokat, 's rendet alkotni ott, hol minden általányos fölbomlásra sietett, fogja ismérni azon szereket, mik által hasonló rend és közbiztosság elleni törekvéseknek elejo vetessék. Jegyezze jól meg az ellenzék: miként a' kormány szabályul tekinti u g y a n a' pártokhozi állását 's rendelkezésit illetőleg kerülni minden erőszakot; ámde e' szabály sem maradand kivétel nélkül, ha a' föltételek, mikhez kötve van, az oppositio által legkevesbbé sem fognak szemügyre vetetni; 's e' kivétel okvetlenül befog következni, ha az érintett párt meg nem szünik tovább is veszélyeztetni az állomány béke és rend föltételezte nyugalmát: ha fenyitő rendszabályok fognának alkalmaztatni, magának tulajdonitsa e' párt mindazt mi kormányrészről tán szigorubban is történendik; mert végre is meg kell mutatni, miként a' törvények nem holt betük, miket büntetlenül volna szabad bárkinek áthágni. Ezen sorok,miket a' görög Moniteur után idéztünk, elegendők arra, hogy mind a' dolgok jelen állását kellőn elgondolhassuk, mind pedig az ügyek későbbi alakulta's fejlődése iránt némi előkészületül szolgáljanak.— Mint szokott a'görög meggyőződése mellett küzdeni, tanusitja többi közt azon eset, melly a' verificatio folytában nem kis zavarba ejté az illető feleket. Grivastábornok bizonyos rendőrtagot vitt magával a' gyülés-terembe olly czélból, hogy e' katona mint szemtanu bizonyságot tegyen a' felől, miszerint Therában követválasztás alkalmakor a' szavazatjegyeket magában záró szekrény erőszakkal töretett legyen föl, minek következtében Maurokordatista követre esett a' választás. Az ellenzék egyik tagja e'nem ide tartozó egyedet látva(kamrai statutum szerint csak követtagok léphetnek a' terembe) utjáálla's viszszatérésre szólitá föl;miáltal a' tábornok sértve érezvén magát hajlandónak mutatkozék ökleivel bizonyitni be, miként neki 's hadi bajtársának igazuk van; szerencse hogy e' helyre fegyveresen belépni tilalmas, különben bajos lett volna a' vitázókat egymástól elválasztani. Eszünkbe jutt'a' derék augsburgi Allgemeine Zeit. melly borzasztónál borzasztóbb hireket közölt országgyülési fiatalinkról, 's legalább némi jancsár maradványokat gondolhatott a' békeszerető német, midőn bajor sör mellett ‚Juratenschamen' 's még tudja mi neveket olvasott, mikor aztán ijedsége oszlatására természetesen egy két kortytyal többet hörpentett; — ez is haszon, a' sörtől adót fizetnek. Egyébiránt vigasztalásul szolgálhat azon körülmény miszerint nálunk csak a' fiatalság 's ez is nem orsz.gyülési teremben szokott néha öszszekapni 's ekkor sem egymás között, míg egyebütt a' követ urak verificatio alkalmával egymást jól jól megdöngetik. Országgyülés folytában illy czimü munka:eszmék a' fölállitandó görög nemzetőrség fölött' ajánltaték a' RRek figyelmébe; szerző a' porosz honvédelmi rendszert javasolja,'s az egész létesitését kiképzett franczia tisztek közremunkáltával hiszi létesithetőnek.Grivas tábornokról a' mostani miniszter elnök Kollettis többi közt olly valamit közöl, mi korunkban ritkaságánál f o g v a megérdemli, hogy ide jegyeztessék: Grivas a' szabadsági háboru folytában Nauplia erősség parancsnoka levén a' várvivó török vezér által „egy millió grossit" igérete mellett volt fölszólitva a' vár átadására, 's ő ez ajánlatot — el nem fogadá. Ő jelenleg ha névre nem is, de állását 's befolyását illetőleg hadminiszterként tekinthető, 'sigy azon támasz, mire Kollettisnak olly nagyszüksége volt, benne föl van lelve; e' kinevezés által, ha eddig kétes lett volna is, most már teljes mértékü a' franczia befolyás tulnyomósága, ellenben Anglia 's Oroszorsz. mindinkább háttérbe szoríttatnak; egyébiránt ez utóbbi, hihetőleg mivel látja hogy a' dolgon forditni nem lehet, megnyugtatólag nyilatkozott m i n d a' követválasztásokra nézve, mind a' kormánytagok kiegészitését illetőleg; azonban bár mint takargassa terveit Oroszország, egyre világosabban kitünik, miszerint a' septemberi lázadás csakugyan orosz izgatások következéseül tekinthető.

ÉRTESÍTŐ.

A' Magyar Gazdasági Egyesület által kiadott

„Magyar Gazda"

czimü folyóirat 1845ki folyamára az előfizetési dij felévenkint 4 p. forint megmaradván, az illető t. cz. olvasó közönség tisztelettel értesitetik,miszerint januártól kezdve az „O k s z e r ü k a l a u z" második kötetéből minden hónapban két ivnyi fog megjelenni ollyformán, hogy e' második kötet is egy év alatt 24 iven befejeztessék. Lapjaink egyegy száma továbbá havonkint a' mezőgazdasági munkák havi tárát adandja D o m b a s l e nagyhirü gazda után, mint olly tanulságos olvasmányt, melly minden rendü gazdáink figyelmére méltán érdemes. Előfizethetni a' „Magyar Gazdára" az Egyesület titoknoki hivatalában (üllői ut gr. Károlyi ház,) a' nemzeti casino könyvtárnokánál b. Antal Mihály urnál, végre minden kir postahivatalnál.

Az 1845ik közönséges esztendőre szolgáló

„Mezei Naptár"

czimü gazdasági kalendáriom még nagy mennyiségben kapható mind az előadói hivatalban (Ilkeyház 2ik emelet hatvani utczában,) mind a' pesti könyvkereskedőknél, úgy számos könyvkötőnél a' vidéken. A' tavalyi eladáshoz képest nem mutatkozott eddig nagy emelkedése a' részvétnek, mintha a' közönség nagyobb része restelné azt megszerezni, mihelyt az olcsón árultatik, hozzá levén a' rosz és drága kalendáriomokhoz szoktatva. Ohajtanók, hogy bekövetkező gyors kelet miatt hibás itéletünkön minélelőbb pirulnunk kellene. Pest, dec. 17kén 1844. Török János m. g. egy. titoknok. 1—2

Előfizetési fölszólitás.

„M u l t é s J e l e n" politikai és historini erdélyi lap jövő 1845b. ö t ö d i k esztendejébe lép. Tisztelettel fölszólitjuk azért a' t. cz. olvasó közönséget, a' következő ujévi előfizetésre. Sükségesnek tartjuk egyszersmind jelenteni, hogy részint bizonyos és hirtelen el nem háritható akadály közbejötteért, részint mivel a' főlapot hetenkint egy ivvel szaporitni kivánjuk, a' „M a g y a r G y e r m e k b a r á t o t" eddigi alakjában a' jövő esztendőben nem folytatjuk, annak félbenszakasztása azonban csak ideiglenes lesz,'s mihelyt e' szivnemesitésre's értelemkifejtésre irányzott gyermeklapnak nagyobbfüzetekben megjelenésére nézve biztos intézkedéseket tehettünk, arról t. cz. közönséget rögtön értesiteni el nem mulasztjuk.

„M u l t é s J e l e n" tehát jövő 1845b. hetenként a' hirdetésekre szánt „H é t i l a p p a l" együtt ö t ö d f é l i v e n 's n a g y o b b f o r m á b a n jelenik meg. A' főlap nagy másodrétben (in folio) minden postanapon m á s f é l i v e n 's igy hetenkint h á r o m i v e n fog kiadatni: a' „H o n é s K ü l f ö l d," mellyben a' jövő évben sok honi, kivált Erdélyt illető érdekes közleménnyel kedveskedünk — nagy negyedrétben hetenként e g y i v e n Ide járul minden héten legalább egyszer, a' „K o l o z s v á r i H é t i l a p" féliven, 's igy ezután is, mint folyó félévben sem a' fő- sem a' melléklapon többé illy hirdetések helyet nem foglalnak's az érdekesb tárgyakat ki nem szoritják.

A' hetenként háromivből álló főlapban E r d é l y é s M a g y a r o r s z á g rovata alatt a' két hont illető minden érdekes hirek, közlések, kinevezések, lehető gyorsaság és pontossággal jelennek meg. K ü l f ö l d rovata alatt, egyes országonként, a' külföldi fontosb történeteket, napi eseményeket a' két haza érdekéhez és szükségéhez alkalmazott kidolgozással, terjedelmesen, lehető gyorsasággal 's midőn kivánatik, világositó jegyzések kiséreteben fogjuk adni, az levén főczélunk, hogy e' tudósitásunkban a' legujabb idő hiv tükrét állitsuk t. cz. olvasóink szeme elibe. Azonkivül e' czim alatt „politikai vezérczikk" ollykor a'nap renden levő külföldi fontosb eseményekre nézve korszerü értekezéssel's politikai elmélkedéssel igyekezünk teljes cz.olvasóinknak kedveskedni. Végre T á r c z a név alatt lapunknak külön rovata leend, mellyet tudományos és nem-politikai érdekesb közléseknek szentelünk, egyszersmind a' multra visszatekintő historiai czikkek abban találnak helyet. A' „H o n é s K ü l f ö l d" mind kettőnek ismertetésével fog jövő évben is foglalkozni 's fő törekvésünk lesz hogy folyvást változatos és érdekes tartalmu legyen, általjában e' lapszerkesztésben minden igazságos kivánat és várakozásnak tehetségünk szerint megfelelni iparkodunk. Mit „M u l t é s J e l e n" m e l l é k l e t e fog jövő évben is a' „K o l o z s v á r i H é t i L a p" rendesen egy héten félivben, vagy haszükséges lesz, kétszer is kiadatni mindennemü hirdetések, közlések, jelentések közönségessé tételére.

Lapjaink 's minden mellékleteire e g y h é t e n ö t ö d f é l i v r e, az előfizetés itt helyben mint postán is, mind a' mellett, hogy nagyobb formában és terjedelmesebben jelenend meg, a' régi marad, t. i. egy félévre 6—h a t frt. e z ü s t b e n. Itt Kolozsvárt előfizethetni szerkesztő prof. S z i l á g y i F e r e n c znél. Nem-kolozsvári olvasóink biztos alkalomtól egyenesen beküldhetik a' pénzt a' szerkesztőhöz, vagy minden cs. k. postán letehetik. Kolozsvárt dec. 1én 1844. **Mult és Jelen szerkesztősége.** 1—2

PEST, vasárnap dec. 22kén

JELENKOR.

1844. 102dik szám.

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Az év hanyatlásra közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyülés végre juttával gyakrabb 's folytonos együttmunkálása mint szinte más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boriték alatt egész évre 12, félre 6 p fr. boritéktalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's a' szerkesztőségnél Pesten uriutcza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján. Minthogy a' legközelebb mult országgyülésen hazánk boldogulását illető annyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a' jövőnek beállandásáig annál szükségesb józan higgadtsággal ezekről 's a' társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkről értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközölhető, minden oldalúlag felvilágositttatva legalább némileg előkészületül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg ovadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-őrül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (megtiszt. 's nyugalm. előlépt.; Magányrendszer és testi büntetések; Fabriczy Sámueltől; Pestmegye követjelentési közgyülésének folytatása; Zemplény és Barsmegye követszámoló közgyülésének eredvényei; lapszemelvény (nevelés 'sat.) gyáralapitó társaság, budapesti napló (fővárosi 's irodalmi ujdonságok 's vidéki nagy vizáradások,) nyilatkozat; a honi szobrászat ügyében Mátyás emlékére tett adakozások; hevesmegyei uj tisztikar névsora; debreczeni hirek.)

Spanyolország (spanyol nemzet jelen állapotja, házassági terv, Narvaez önkénykedése 'sat.)

Anglia (status-egyházi forrongások; Pottinger; st. James palotat njitások, csempészet-gátló intézet; O'Connell a' dublini gyülésben.)

Franczia ország (Fontana 's Wallis szigetek franczia pártfogás alá vétele; dotatio-kérdés; a' kir. hgek Marseilleben; az Atelier; az uj kölcsönt Rotkschild veszi által; a' tél 'sat.)

Törökország (jelen állása; Abdullah pasa kegyetlenkedése; Albániában ujdon vérengzések; az angol követ és nagyvezér.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. fels. Kuczy József magy. kir. kamrai tanácsnokot saját kérelmére érdemlett nyugalomba helyezni, egyszersmind sok évi hasznos szolgálatiért különös legfelsőbb kir. megelégülése tanujeléül Leopold rend keresztjével dijmentesen diszesiteni méltóztatott.

A' nmgu m. kir. ndv. Kinestái Novák János soborsini k. sópajtaőrt saját kérelmére hasonló minőségben Komáromba helyezte át, a' debreczeni sópajtaőrségre Rigelsen Alajos szolnoki száltisztségi gyakornokot, a' bustyaházi szálmesteri tisztségre pedig Ferschin Károly eddigi sószállitó tisztet alkalmazá. Ertzl János, Kieszling Filep, Girszik János és Walther Gusztáv előléptetésök által Marmarosban a' rahói erdőschivatali szerszámfár, a' bocskói 1sö osztályu vadászkerületi erdősz 's a' ferenczvölgyi és rónaszéki másodosztályu erdősz-állomások megürültek.

Magyar tudós társaság. A' magyar tudós társaság, tek. Pest megye nagyobb termében, dec. 26kán 1844. délelőtt 10 órakor tartja 13dik közülését, mellyen minden rendbelit hazafiui tisztelettel és indulattal lát. — Magyar köntösben megjelenőknek a' terem áll nyitva, másoknak a' karzat, hol aszszonyságok számára külön hely leszen Pest dec. 21kén 1844. Dr. Schedel Ferencz titoknok.

Magányrendszer és testi büntetések.

(Füzér a' törvénytudományból.)

Két tárgyról elmondhatni, hogy az még sehol sem vitattatott meg olly sok oldalról 's olly kimerítőleg, mint a' magyarországi törvényhozó test két teremeiben; a' vegyes házasságokról és magányrendszerről. De meg is érdemli mind ketteje a'minden oldalróli megvitatást, 's mi nevezetesen a' magányrendszert illeti, ha tekintjük azon szenvedések roppant tömegét, mellyet a' törvényhozásnak e' részbeni bármilly balfogása ezer meg ezer embertársainkra árasztható, 's mellyet emberi képzelődés egész mértékében felfogni nem is képes, — a' börtönépitésre megkivántató költségeket nem is emlitve, — valóban meg kell vallanunk, hogy ennél fontosabb tárgy nem fordult elő a' mult országgyülésen. Boz (Dickens) amerikai utazásának nem régen közrebocsátott leirásában kimondja azon véleményét, hogy soha embernek nem lehet joga, felebarátját olly kinokkal illetni, mint a' millyenekkel a' magányrendszer a' titokteljes emberi agyvelőt gyötri; — hogy épen azért, mivel annak rémletes symptomáji nem olly láthatólag fekszenek szemeink előtt, mint a' veszszőtül eredett sebhelyek, és a' szenvedőt ritkán hallható kiáltásra fakasztják, e' büntetés faját mint titkost és mint ollyat vádolja, mellyet az emberiség felébredt érzelme nem türhet; 's hogy ő maga, Boz, egész életében soha többé a' kék ég alatt vigan nem sétálhatna, sem fejét nyugodtan párnára nem hajthatná, ha öntudata őt vádolná, hogy az ő bármelly csekély hozzájárulásával csak egyetlenegy emberi lény, bármi rövid időre, e' titokteljes büntetésre itéltetett.

Jól tudom én, hogy egy regényiró szava jogtudományi kérdések fejtegetésiben eldöntő nem lehet; érzem azt is, milly bajos és háladatlan munka egy olly eszme ellen felszólalni, melly az emberiség nevében föllépvén, nemünk jobbjait nagy részben meghóditotta 's a' közvéleményben már olly mély gyökeret vert, mint a' testi büntetések eltörlése: de midőn, épen az emberiség nevében a' magányrendszert taglalni kivánom, hiszem legalább, hogy egyenlő fegyverrel, lovagias harczot vivok.

Egyszer mindenkorra előre bocsátván azt, hogy ezen szó: testi büntetés, nem tökéletes synonymuma a' botnak, veszszőnek és korbácsnak, hanem hogy ezek csak bizonyos fajai a' testi büntetésnek, mellyeken kivül lehetnek és vannak más fajai is, mint kurtavas, kaloda, léczen-állás, koplalás, ágytól, pipától, bortóli megfosztás 'stb. és igy, ha a' bot, korbács és veszsző végképen eltöröltetnének is, a' többi faj akár önállólag, akár fogság-sanyaritásul még is megmaradhatnának; — ezt, mondom, előre bocsátván, ha párvonalt húzunk a' magányrendszer és a' testi büntetések között, körülbelül következendő eredvényekre fogunk találni:

1) A' testi büntetés a' vétkesre testi szenvedést mér, a' magányrendszer pedig lelkit vagy szellemit. Már ki meri tagadni, hogy a' lelki szenvedés sokkal sanyarubb a' testinél? 'S megengedvén is azt, (mert semmit sem akarunk eltitkolni, vagy álokoskodás támogatásaul elhallgatni,) hogy a' testi büntetésnél is, a' mennyiben az becstelenitő, az illyenekre fogékony egyedekben a' testivel lelki, még pedig igen érzékeny szenvedés is egyesül, nemde nagy, sőt eldöntő fontosságu azon körülmény, hogy a' magányrendszer a' vétkest egy titokteljes, határnélküli, megmérhetetlen hatalomnak adja által, t. i. a' képzelődés hatalmának? Mit és mennyit fog ő ezen harpyáinak, ezen Prometheus keselyüjének mardozásai alatt szenvedni, azt a' biró akkor, midőn az itéletet kimondja, még csak hozzávetőleg sem sejdítheti; 's a' mi legrosszabb, a' büntetés sokkal érzékenyebben sujtja a' jobb embert, mint a' rosszabbat, vagy épen az egészen megromlottat. Képzeljünk csak egy rabot, ki szerencsétlen pillanatban legjobb barátját párviadalban, vagy veszekedés közben, vagy vétkes vigyázatlanságból megölte; képzeljük ezt, kit lelkiismérete különben is eléggé kinoz, tiz húsz esztendőig magányosan elzáratva, 's a' fellázitott képzelődésnek martalékul adva, melly megöletett barátjának vérben fürösztett képét ezerféle alakban szüntelen elibe tünteti, 's lesz é csuda, ha megőrül? 's nemde kiesnék, legelső kisérlet mellett, az irótoll annak kezéből, ki titkos szenvedésit rajzolni merészlené? — A' halálos büntetés ellen többi közt az is hozatott elő, hogy ez a' vétkest olly országba küldi, mellyet senki nem látott, mellyből senki viszsza nem tért, mellyben nem tudhatni, mi lesz belőle 's milly sors várja? Sőt még a' deportatio ellen is azon, — szerintem kissé tulzott — okoskodás használtatott, hogy a' vétkes utközben hajótörést szenvedhet, 's igy előre láthatlan, következésképen az itéleten és a' biró szándékán tulterjedő veszélynek van kitéve. Már kérdem, mind ezek a' magányrendszerre nem sokkal inkább illenek é? Hisz itt is olly szenvedéseknek vetetik alá a' vétkes, mellyeknek megmérhetetlen mélységét a' biró még hozzávetőleg sem határozhatja meg.

2) A' testi büntetések rövid időig tartanak; a' magányrendszer szerinti elzáratásnak, hogy foganatos legyen, szükségképen hosszu időig kell tartania. Milly borzasztó, lelket zsibbasztó, vért fagylaló gondolat, tiz húsz esztendőre, vagy talán halálig is, magányosan elzáratni 's mintegy elevenen eltemettetni! Halálig! És itt mellesleg megjegyzendő, hogy a' halálig tartandó rabság két egyedre nézve, ki különben ugyanazon egy vétséget követett el, és ugyanazon egy büntetésre méltó, igen nagyon aránytalan lehet; mert egy 80 éves aggastyánra nézve annyi mint semmi, egy 30 éves egészséges férjfiura nézve pedig módnélküli kegyetlenség 's valóban roszabb a' halálnál. *) Az illy szerencsétlenek czellájira valóban felillenék azon homlokirás, melly Dante pokolának kapuja fölött áll: „Lasciate ogni speranza, voi che' ntrate." (Mondjatok le minden remenyről ti, kik ide zárattok.)

3) A' testi büntetések egyedül a' bünöst sujtják, de a' hosszabb elzáratás sujtja annak ártatlan családját is. Zárjuk be a' telkes gazdát néhány esztendőre, és gazdasága tönkre jut, neje és gyermekei koldulni fognak. És igy, bár a' testi buntetés a' bünösre nézve nem épen jótétemény, mint némellyek mondották, és nem is kell annak lennie, de mégis a' bünös ártatlan családjára nézve hasonlithatatlanul kisebb rosz, mint annak hosszas elzáratása.

4) A' testi büntetés, ha mérsékelve 's a' bünös testalkotására tekintőleg alkalmaztatik, annak jövendő életére ártalmas befolyással nincsen; de lehet é ezt a' magányrendszerről is mondani? Sok izben mondatott, hogy a' magányrendszer szerint elrendezett börtönökben sok rab megőrül; ez ellen mások [illegible]tai adatokkal állottak elő, megmutatandók [illegible]az másnemü börtönökben is megesik; számok [illegible]ttek latba számok ellen, mintha itt valamelly kereskedelmi vállalat forogna fen, 's az embert szinte borzadás futotta el, midőn olvasta, milly hidegvérüleg és milly megrendithetetlen stoicismussal számlálták elő az itt is amott is megőrült embertársakat, mintha tökök vagy ugorkák számáról lett volna szó — — de mind ezek mellett, még is egy körülménynek nem tulajdonitottak elég nyomatékot, annak t. i. hogy egy több esztendőig magányosan elzárt ember szükségképen annyira elszokik az emberekkeli társalkodástól, hogy utóljára, midőn a' börtönbül kikerül, ha nem őrült is meg, de alkalmatlanná vált minden foglalatosságra, 's a' közönséges élet mindennapi viszonyaiban annyira ügyetlen, hogy sem magának sem másoknak nem lehet hasznára. Ezt, valamint psychologiai törvények szerint a' priori megmutathatni, ugy Amerikában és Párizsban a' Bastille leromboltatásakor tapasztalás is bizonyitotta.

Mindazáltal nem állitom én azt, hogy bot nélkül lehetetlen volna kormányozni a' köznépet, mert a' tapasztalás sok helyütt ellenkezőt bizonyit, és p. o. az 1840diki urbéri törvényben a' szófogadatlan jobbágyokra szabott pénzbeli büntetés foganatosabbnak mutatkozott mind a' botnál, mind a' fogságnál; — nem is barátkozhatom meg azon véleménynyel, hogy a' testi büntetéseknek mint sanyaritásnak a' nagyobb vétségeknél helye nem lehet ugyan, de a' kisebb policzialis vétségeknél azokat tovább is megtartani szükséges, mert ezen állitásban, megvallom, következetlenséget látok: de azt állitom, hogy a' magányrendszer kisebb vétségeknél, hol az elzáratás csak rövid időig tarthat, foganatlan lesz; — nagyobb vétségeknél pedig, hol az elzáratás több évre terjed, sokkal kegyetlenebb bármelly testi büntetésnél.

Ez utóbbi ellen felhozatni szokott okoskodások mind oda mennek ki, hogy a' testi büntetés baromi, becstelenitő, lealacsonyitó, az emberi méltóságot sértő büntetésmód. De kérdem: a' vétkes nem volt é legelső ki megsértette a' maga emberi méltóságát, midőn a' vétket elkövette? A' tolvaj nem becstelenitette, nem alacsonyitotta é legelső maga magát, midőn lopott 's panaszkodhatik é igazságosan a' miatt, hogy a' közállomány mint ollyannal bánik vele, a' millyennek ő maga, tulajdon tette által mutatkozott? És a' börtönbe záratás nincsen é szintugy az emberi méltóság ellen? Hiszen az emberi méltóságnak főjelleme, fő következménye a' szabadság.

Többet nyom ama másik okoskodás, hogy a' testi büntetés a' bünösben eloltja a' becsületérzést és igy el-

*) A' halálos büntetésről ezt mondani nem lehet, mert a' haláltól szintugy retteg a' 80 éves aggastyán, mint az ifju.

lenkezik minden büntetés főczéljával, t. i. a' javulással. Igazán mondja Jean Paul, hogy az ember, miután kiesett az erkölcsiség karjai közül, még a' becsületérzés karjai közé esik, 's csak akkor van végképen elveszve, midőn már ez is elhagyta. De ebből csak az következik, mit én legtávolabbról sem tagadok, hogy a' melly bünösben becsületérzés van, azt testi büntetéssel illetni 's ez által becsületérzését eloltani nem kell, nem szabad; — nem következik mindazáltal, hogy az ollyan bünöst se lehessen testileg megbüntetni, kiben becsületérzés már nincsen, kire más indok, mint physikai fájdalom nem hat, szóval ki a' miveltségnek olly alacsony fokán áll, hogy őt csak a' félelem, még pedig csak a' testi fájdalomtóli félelem tartóztathatja vissza a' rosztól. Itt valóban nagy gyengeség volna, a' társaságot az ollyan embernek veszélyes megtámadásitól megóni nem akarni, csupán azon tulzott gyöngédségü tekintetből, hogy becsületérzése, — mije ugy sincsen, — meg ne sértessék. Hisz a' büntetési jog in ultima analysi azon épül, hogy az ollyan embernek, kiben a' törvény szentségének eszméje nem elég hathatós őt a' gonosztól visszatartóztatni, más indokot kell szolgáltatni, melly őt visszatartóztassa, azaz, valamelly physikai roszat, melly a' törvényszegéssel mint annak következése kapcsoltatik össze. Igaz némileg, hogy ez baromi vagy állati bánásmód, mert állatokkal szoktunk igy bánni, mivel azokra másképen nem hathatni; de ha valamelly ember maga magát az oktalan állatok sorába helyzi, nem panaszkodhatik, ha állatilag bánnak vele.

Általányosan az ezen tárgy körüli nézetekben még sok zavar uralkodik. Igy szünet nélkül azt halljuk pengettetni, hogy a' törvény előtt mindenki egyenlő; de miután bizonyos az, hogy a' vétkesek igenigen különböző egyediségök szerint, az egyikre nézve, ki a' megveretésben nem annyira érzi a' testi fájdalmat [illegible] megbecstelenitést, már egy pálczaütés is sokk[illegible]nyebb büntetés lehet, mint másra nézve, ki c[illegible]i fájdalmat veszi tekintetbe, husz vagy talán száz ütés is; — ugyan micsoda egyenlőség volna az, amazt ezzel egyenlő nemü és mennyiségü büntetéssel, p. o. 30 pálcza-ütéssel illetni, azaz, a' vétek sulyát egyenlőnek feltéve, amazt még is sokkal keményebben 's érezhetőbben büntetni, mint a' másikat? Én a' törvényelőtti egyenlőséget máskép értem, ugy t. i. hogy minden ember, polgári állapotjára való tekintet nélkül, olly büntetéssel illettessék, a' minőt megérdemlett, azaz, a' melly elegendő őt a' vétség ismétlésétől viszszatartóztatni; e' szerint a' biró, — nem önkényének, mert ez itt helytelen kifejezés, — de okos belátásának, némi szabad tért kell engedni a'törvényszabta büntetések alkalmazásiban.

Mind ezeket tekintetbe vevén, a' testi büntetéseket nem mint szabályt, de még is mint kivételt kivánnám megtartatni, olly esetekben t. i. hol meg van mutatva, hogy a' vétkesre más büntetés nem hat. Kiki láthatja, hogy ezt a' legelső vétségnél, mellyet valaki elkövet, felőle állitani nem lehet; a' legelső vétségnél tehát a' testi büntetésnek soha sem volna helye: de a' második hasonnemü vétségnél itélet által mondatnék ki, hogy még egyszeri ismétlés esetében a' vétkes testileg meg fog büntettetni.

Mi pedig a' magányrendszert illetí, nem átallom kimondani, hogy ezt, — teljes szigoruságában véve 's lényeges módositások nélkül, — elfogadhatónak nem tartom; mert a' közállománynak van ugyan joga büntetni, talán halállal is, — de őrültségig vagy kétségbeesésig kinozni, nincs. Fabriczy Sámuel.

Pestmegye követjelentési gyülése. (folyt). Van ezenfölül még egy más akadály haladásunk nagy munkájában 's ez a' milly kártékony hatást gyakorol az egyetemes fejlődés felé irányzott törekvésekre, épen olly nehezen hárithatóel; ez akadály nem más, mint azon körülmény, miszerint országgyülésünk, ugy mint jelenleg szerkesztve van, nem a' nemzet összes érdekeinek képviselője. Mennyire ingékonyvá válik ez által a' külön polgárosztályok érdekigényeinek egyébkint jogszerü alapja, eléggé tanusitják azon egyes esetek, mellyek utóbbika nem ritkán látja viszszavétetve azt, mi előbbi alkalomkor megadatott; péld. 1836b a'bot elvételt a' földesuraktól, 1839b. a' büntető hatalom ujra kezökbe adatott. Orsz gyülésünk csak érdektörzedékek képviselője, innen az örökös küzdelem annak egészitő részei közt, innen azon erők ezerfelé ágazása, mellyeknek egy czélra kellene öszpontosulniok De különben is ha figyelemre méltatjuk viszonyinkat 's kissé élesebb taglalat alá veszszük hazánk benső közállapotját, látni fogjuk, miként alkotványos éltünk létrészei közt a' szükséges kapcsolat majd mindenütt hijányzik; szabadsajtó biztositéka mellett kellő korlátok közé helyzett központositóhatalom, ezzelegygyé forrott alkotványoskormány; ezek együttmunkálása nyomán kifejtett érdekegység, 's innen okvetlenül eredő organicus haladás nálunk föl nem találhatók, 's igy az alkotványosság eszméjét kivéve, alig van valami, minek föntartását ohajtanunk kellene. Hasonló szaggatottság mutatkozik társadalmi létünk egyéb működéseinél: foldmivelés ipar's kereskedés tengődnek inkább mint élnek; 's csak azon körülmény, miszerint nem függ többé tőlünk tenni vagy nem tenni — oka, hogy önfentartási ösztönünknél fogva teszünk erőnk szakadtaig, habár bizonyossággal még csak azt sem tudhatjuk: lesz é sikere majdan fáradozásinknak. — Érdekegységtaz indulási pont, mellyet ha teendőink végetlen tömkelegébül kivergődni ohajtunk, szem elől téveszteniink soha nem szabad; nálunk, mint kiki igen jól tudja, közérdekekbeni, egyesülés nincsen 's mostani viszonyink közt nem is lehet, mert nálunk a' közös teherviselés elve elfogadva nincs, sőt ellenére a' józan ész követelésinek egy rész kelletin tul terhelve van, mig a'sokkal vagyonosabb egészen ment mindennemü köztehertől. E' nézetek önkénytelen a' magyar aristokratia mai állásának vizsgálatára vezetnek; ezen aristokratia ma koránsem az hazánkra nézve, mi hajdan alkotvány 's honvédelmi tekintetben volt; midőn a' török hatalom végveszéllyel fenyegeté a' magyar hazát 's kiirtással a'nemzetet, nagyaink 's általjában a' kiváltságosak ótalmazták 's védték azt, minél szentebb érdeke nemzetnek nem lehet: ekkor tehát bennök öszpontosultak a' polgárosztályok külön igényei, a' társadalom fő érdekei, 's igy méltán részesülének az állomány legfőbb 's legszámosb javaiban, miután a' legtöbb teher is nehezedék vállaikra. Maaz örökös vérengzések 's háboruk helyét hosszas béke foglalá el, 's a' haza közérdekei más szempontból kivánnak képviseltetni; tudományok, müvészetek, ipar, kereskedés szóval az anyagi és szellemi jóllét békés utoni fejlesztőji — ezekben öszpontosul napjainkban a' nemzetérdek képviselése; ha alkotványunk 's nemzeti létünkkel egykoru aristokratiánk az itt kimutatott irányban nem áll a' nemzetélet élére, 's a' kor kivánati szerint nem akar az lenni e' nemzetnek, mi hajdan vala: okvetlenül el fog morzsoltatni a' többi elem által. Tanu erre nem egy ujabb törvény, mellyből kiviláglik, miként a' kiváltságos osztály nem állhat ellen a' többi polgárfelek követelésinek; jelesen az 1839ki váltótörvénykönyv mutatja, milly szempontból indul ki a' törvényhozó testület egy része ollyanok megállapitásánál, hol saját érdekét vagy kényelmét 's nem a'haza közös érdekét tartja szem előtt, mi ha a' mondott végrehajtó törvényekre vonatkozólag történik, máskép fogott volna elintéztetni megrongált hitelünk's közeladósulásunk ellenszere. Egy mód van, mi által az aristokratia állását szilárdithatja, jövőjét biztosithatja, 'sezen mód: a'közterhekbeni aránylagos részesülés; ha a' kiváltságos osztály a' közterhek illyetén viselésétől még tovább is vonakodik, elszakitja saját érdekét a' hazai érdekek nagy összegétől's a'most már ellene fordulandó osztályérdekek által elnyomatik, semmivétetik. De haérdekben egygyé forr a'polgár milliók nagy tömegével, olly compact erőnek adand létet, melly ellen bármi hatalom hasztalan küzd, 's mellynek megbuktatását sem alattomos ármány sem nyilványos erőszak nem eszközölheti; ne gondolja tehát az aristokratia, mintha azok, kik a' kiváltságos osztályt a' közterhekbeni aránylagos részvét által a' polgárzat egyéb osztályaihoz közelebb vinni 's a' külön részek közti kapcsolatot szorosabbra vonni ügyekeznek, — alkotványos éltünk e' lételemének romlására törekednének, hanem inkább győződjék meg, miszerint az itt kijelelt ösvény lehet egyedüli biztos ut arra, hogy a' külön alkatrészek gyengitése vagy ép föláldozása nélkül az egésznek erősbülése következzék. Ugyanis három különböző irányt fejthet ki az idő kiváltságosinkra nézve; vagy nép és fejdelem egyesülnek 's eltemetik ezen osztályt kórhadt igényeivel — és ekkor el leend temetve alkotványunk is, vagy a' főhatalom minden népi erő 's osztályi közremunkálás nélkül törli ki aristokratiánkat az élők sorából — 's ekkor elvesz az ország függetlensége; vagy végre a' kiváltságos osztály megértve nagyszerü hivatását egyesiti érdekeit a'haza közös érdekeivel 's ujra támasza lesz azon alkotványnak, mellynek majd 8 századon át lelkes föntartója volt. Ezt tennie nem lehetlen, mert kezei közt nagy részben mindazon segédeszköz, mi által müveltség, tudomány és szellemi képzettség leginkább föltételezve vannak; csak akarnia kell, 's meggyőződhetik, miként fölfogva 's méltányolva a' kor igényeit a' haza és saját halaszthatlan érdekeit, alkotványunk mellett szép dicső jövője van a'magy. aristokratiának, csak érdekben olvadjon egygyé a' polgárzat egyéb osztályival — mire legbiztosb ut a'közterhekbeni aránylagos részesülés. — Itt áttér az értekezés megyei rendszerünkre, hol különösen kiemeltetik, miként nálunk centralisatiorul szólni szerfölött bajos, mert tarthatni, nehogy illy központositó kisérletek által a' közigazgatás ismert iránya mellett oda jussunk, hol jelenleg Franciaország vagyon, hol az egész departamentalis szerkezet nem egyéb a' centralis hatalom kifolyásánál 's igy legkisebb önállósággal sem bir. Szükség, ugymond, szabályoznunk a'főnálló megyei rendszert, de lényegét változatlanul kell hagynunk; közéleti elemeket törvényhozás utján teremteni nem lehet, a' meglevőt elölni nem tanácsos; a' meglevő alapon kell tehát munkánkban mind tovább tovább terjeszkednünk. (Folytatjuk.)

Zemplényből. Miatt szabolcsi szomszédink némellyikének nov. 28ika és 29ike olly nap vala, mellyen elmondható: hic dies imperium latissime extensum aut constituet, aut finiet! — addig mi, — a' szomszéd szabolcsi tisztujitásra egész illendőséggel nem hivatalosak — gyüléseztünk 's alkalmasint csak annyit, v. kevesebbet tettünk, mint ha Szabolcsba csolnakásztunk volna; csolnakásztunk volna mondom, mert ha S. Ujhely határán csolnakba ülnénk, talán egészen N. Kálló alatt szállhatna ki az ember, olly bővibe n vagyunk a' víznek, és épen e' miatt olly szükiben annyi sok életnek, takarmánynak és egyébnek, melly e' roppant rónaságon teremhetne, ha dolgozni és fizetni tudnánk és akarnánk.

Halljuk tehát már az előbeszédben is festett gyülés történetét 's eredvényit; de mielőtt ahoz fognánk, igazitsunk szüreti közlésünk nyomtatási hibáin egyet kettőt, nevezetesen, felföldi bíró' helyett olvassunk felföldi bárót, ,tisztelt főügyész' helyett pedig tiszteletbeli főügyészt, melly kettő közt nagy a' különbség, 's igy aztán: 1) követeink olly szívesen fogadtattak általunk, mint azon meszsze vásárra járt szülék csevegő gyermekeik által, kiktől sok vásárfija váratott pedig nem hoztak egyebet egy kis mézes botnál, 's a' kérdezősködő gyermekek megnyugtatásokul azt mondják: nem hozhattunk fiaim ezt sem amazt sem, pedig szivesen hoztunk volna, mert a' vásárt kelleténél korábban oszlatták el! aztán ti különben sem érdemeltek sok vásárfijat, mert nem igen jól viselitek magatokat. — 2) Olvastatott követ urak derék szerkezetü jelentése, mellyben eljárásaikról 's a' jelen országgyülés történeteiről alapos tudósitást adtak, kevésre mehetésök akadályit előhordották 's magokat továbbra is a' RRdek kegyességébe ajánlották, a' minthogy L. G. balodali szokott — D. A. pedig főpénztárnoki helyét, melly részire szerencsésen üresen tartatott meg, elfoglalá és az esküt elmondá. A' követi jelentés valódi tükre nemzetünk nagyra törő vágyai hiusultának, szelleme, melly azt átömlé, nem zemplényi és szinte félteni lehetett érzeményben hő, lelkesedésben magasztos első követünket a' megrovatástól, hogy merészlett utasitásaival annyira összse nem illő tudósitást tenni? Ámde tudni kell, hogy ez jelentés's mintegy vallástétel volt; mint követ, hű volt ő meggyőződése, izlése 's gondolkozása ellenére is az utasitásokhoz, de azért még sem maradt gyöngéd és magnási észrevételke nélkül a' jelentés elágazása, mert megemlittetett, miképen nekünk nincs okunk az akadályokat emlegetni, hiszen a' mi utasitásink szinte többnyire akadályok voltak a' szőnyegkérdések megoldhatásukra! soká, igen sokáig mulathatnánk még kedvesen e' jelentés mellett, de elég legyen utóljára azon megjegyzésünk fő ötte, hogy a' kik ollyant aláirtak, annyival inkább, kiknek szivvérökből ollyan ömledez, azok édes fiai a' honnak és példányai az önmegtagadás 's tisztakeblüségnek. 3) Most kezdődött a' szokott magyar vita, honnan a'nagy reménységü előterjesztések semmiben maradása? miért a' csekély és ominosus 13 czikkelyke? sat. Egyik a' fördekre, másik a' kormányra kiáltott kárhoztatást, 3ik jeremiádot énekelt 's hódoló alázattal tömjénzett a' ha valamikor, most valóban eszélyes, tudós és ki tudná még millyen felsőtáblának. A'Rdek táblája ellen felhozatott, miképen nem közérdekü, nem is valami nevezetes fontosságu tárgyakkal sokáig bibelődött; továbbá a' magánybörtön- rendszer behozatalával vagy husz millió forintot szépen nyakába akart vetni a' szegény pénztelen nemzetnek, hogy zsiványoknak, gyujtogatóknak, gyilkosoknak kényelmes paloták épittessenek, mikor a'szegény becsületes emberek ezer életszükség után hijába sovárognak. Aztán a' Rdek ajánlat-formában akartak a' nemességgel két millió néhány száz ezer forintot fizettetni, a' főRdek pedig a' közös teherviselés alapját megvetendők igazán eszélyesen közadó formában csak azért akartak egy milliót ajánlani, hogy a' fizetéshez nem szokott magyar nemes meg ne undorodjék a'soktól, 's azért kivánták egyenesen utakra fordittatni, hogy kiki átlássa, milly jó végre fordittatott fillérje 's igy kedvet kapjon ismeti adózáshoz. A' nemnemesek hivatal-képességében is igen önzők voltak

a'RR.,a'magok ekéjét esküttszolgabiró-'s alispánságot ugyancsak ótalmazzák, míg a' főrendek megmentették a' nemzetet ama nevetséges következetlenségtől, melly az afféle általok öntött törvényczikkelyből kiki fordult volna. Ezen már hijában,csak valljunk igazat,nem alaptalan és üres replicák hiszen czáfoltattak, ostromoltattak, de bizonyára legalább szerintem,nem döntettek meg, mert hogy a) a' fejérmegyei, turmezei tett kérdéskéknél más igen fontos előbbkelő tárgyak lettek volna, azt csak meg kell vallani; b) hogy a' magány-börtönrendszer eszméjébe a't. RR. amugy hiszékeny magyar módra majd ugy szerettek belé, mint igen sok czifra divatba, 's hogy ez érdemben mintegy csak rábeszéltettek 's a' kedves ifju utazó szíveket fogó beszéde által elvarázsoltattak,azt sem szégyen megvallani, valamint azt sem, hogy bizonyára az illyes külföldi tapasztalásokban a' fördek ott honosabbak már csak azért is, mert hiszen egyegy nehéz panaasz ellenük a' külföldön járás! c) Az egy millió fördi adónak vagy akárminek visszavetésére sem látom elég erős oknak azt, hogy ez elvből történt, jelesen hogy adót csak a' RR. táblája,azon tábla, melly a' nemzet képviselője, ajánlhat, mert hiszen ezen egy millió semmiféle más nemzetéhez nem hasonló millió lett volna, ollyan millió, mellyet a' magyar nemességre, hát a' zászlósakra? semmiféle szép módu törvényes hatalom nem vethet, csak szántszándékos, egyetemesen belé egyezett vállalkozás fogadtathat el; már illy esetben,tisztelet becsület bizony csak szólójok van ahhoz a' magnásoknak is. d) A' nemnemesek hivatalképessége iránti nagy különbség végre a' két tábla közt mellyiknek válik nagyobb becsületére? Itt minden tétovanélkül a' fördeknek kell köszönetet szavazni, mert hogy a' tek. RR. nagy része inkább a' zsidóknak adott volna ollyan szerintöki hivatalképességet, az kivül belül kitetszett innen is amonnan is.

Egyébiránt hogy a' nemesi adó és nem nemesek hivatalképessége, ha szinte az első most még törvénykönyvünkben nem diszlik is, olly két tárgy, mellynél nagyobbat és szebbet békés uton nemzet fel nem mutathat, azt minden becsületes embernek meg kell vallani. Hazánkban a' nemesség vérrel 's életfeláldozással szerzett magának szabadságot, és igazán érdemlett szabadságot, mert ha méltó a' haza, hogy egyesek éltöket erejöket áldozzák érette, bizonyára azon hazafiak is méltók nemzedékről nemzedékre átható példás megjutalmaztatásra, kik a' haza megszerzésében 's ótalmazásában saját éltük koczkáztatásával ugyancsak egy nemzedéknek életfáját ingadoztaták. Ekképen szerzett szabadságról embernek, — kit hijában az anyagiság sok silánysága béklyózva tart's kivel az önzés együttszületik, minden kényszerítés nélkül lemondani: olly nemes jellemvonás's miveltségi kiemelkedés, mellynek tapasztalására a' legelfogultabb kebel is tiszteletre, becsülésre buzdul. Mondák ugyan némellyek, jobb békés uton adni, hogysem kényszeritve lemondani, de higyék el ezek, hogy nemzetünk körülményivel kevésbbé ismeretesek's nem mond hatni egyébnek gyávánál azon kormányt 's aristokratiát, melly Magyarországban bármiféle izgatás 's mellé még a' legszabadabb sajtó ellenében is csupán észrevételképen is fellépne, nem értvén ide némelly izgatók méltatlan sértegetését 's becstelenkedését, melly a' legszabadabb szólás és irás mezején is fékezendő. Magyarorsz.-ban a' nép, az ugy nevezett köznép annyira békés, annyira nyugodt, a'kormányt annyira tiszteli és hódolatteljes a' Felség iránt, hogy ezek irányában azt a'legnépszerűbb izgató is hijában lázitaná. A' literatus nemesség és ugy nevezett tisztes rend pedig,melly e' hazának legelégületlenebb 's azért a' békétlenségre talán legkészebb osztálya, bir annyi belátással 's körülmény-ismérettel, hogy a' köz népben azaz a' nemzet erejében fentebbi sajátsága,magában meg képtelensége miatt nem bizván — ha gondolna vagy forralna is magában ollykor valamit, 's néha pusztában kiáltoz, hozzáfogni azért bizony soha soha nem fog,mert nem foghat. — Az aristokraták szinte nem félhetnek, a' dynasták még kevésbbé,mert hogy ezek emberséggel viseltetnek jobbágyaik iránt,az egy idő ótai bánásmódjok és engedvényezésükből különösen kitetszik, az illyen bánás bizodalmat és ragaszkodást szül. — Illyen hazában mondom békés uton adót elvállalni 's nemnemesnek hivatalképességet adni legbecsülendőbb szellemi müveltségre mutat, 's méltán ömledezhet hála milliók ajkain azok iránt, kik őseik drága vérén szerzett 's nekik utódoknak szent ereklye gyanánt hagyott kiváltságaikat ollyanokkal oszták meg nemesen,kiknek ahoz születés 's törvény semmi igényt nem adhata eddig. Isten adja' hogy áldassék meg haza minél több olly capacitással kik ennek felvirágoztatása ügyében elég belátással's tiszta hüséggel forgolódnak, hogy igy az annyi sok szőnyegkérdés 's nagy eredményt igérő kezdemények hazánk javára befejeztethessenek, 's azok közttétessék föl a' hivatalképesség koronája is, melly ez uttal elmaradt, t. i. a' választási képesség és törvényhozáshoz járulhatás. — De térjünk a'vitatkozások mezejére viszsza. K k lettek hát a' győztesek? Bizonyára többen levén, kik a' Rdeknek kiabáltak hozannát, a' főrendi táblára 's részint a' kormányra tolatott a' vád, melly különben jelen állapotban aligha helyesen történt. A' magnásokat, kik ugyan helyeslésre vagy nem tetszésre,ha kivált alólrul jő, nem sokat adnak, egy pár collegájok pártolgatá az igaz, és melléjük szegődött egy ujonczka is, ki a' cortessapkát csak mostan tevé le, 's kevéssel ezelőtt csak hátul tapsolgatott, 's már most ki akarja magát tüntetni, 's mutatja hogy ő valami különös felekezethez, nem az ugy nevezett Rdekhez tartozik. Ej ej, csak tervezgetünk mi magyarok, 's ugy tolnók taszítnók nemzetünket valami nagyságra hogy ugyancsak, de azt nem követjük, mi a' nagygyá lételt eszközlené: az összeolvadást 's együttartást. Nem igen szép, midőn valaki azzal akarja megmutatni, hogy ő báró vagy más effele, ha külön, és pedig magaskábban ül, ezen születési szagot el kellene füstölni valahára el, kivált a' megyei élet köréből, hol táblabiró és táblabiró közt nincs valami iskolai series.Mind ezen pártolgatás azonban ugyancsak a'collegák számát nézve is keményen megczáfoltatott, ifjui hévvel és jóra szánt lelkesedéssel az igaz, de épen azért nem törvényhozói higgadt mérséklettel, még is ide harsogtak az éljenek, mert hiszen mai időben valamint versekben is a' paprikásak,ugy prosában is a' gyanusítók tetszenek, pedig ismét valljuk meg, mint egy tapasztalt tekintély helyesen megjegyzé — nemzetünk jelen átalakulási korszakában, aligha lehetne kormányt,fő-vagy alsó Rdeket kárhoztatni. A' jó szándok mindenütt megvan, csakhogy némellyiket hideg fontolás, másikat nehéz felfogás, harmadikat teremtő tüz jellemzi. Innen itélve azok, kik ifjui lelkesedésök lánghevében egyszerre ujat akarnának teremteni, azonnal gyanusítási vád alá esnek, mihelyest érzelmöket, meggyőződésüket elmondják, mert ezek természetesen gátakként látván magok előtt a' hidegen fontolókat 's nehéz felfogásuakat, nem hagyhatják érintetlen az akadályokat, mellyek miatt ez vagy amaz nem történhetik 's ezen érintéssel egyedek és testületek lesznek találva, 's azonnal kész a' gyanusítgatás, melly aztán a' rosz szándok embereinek tetszik, pedig épen nem azon forrásból ömlött, mellyből ők inni szeretnek. Az imént érintettem czáfolatok sem mentek gyanusítás színétől, de a' legjobbra szántság tiszta meggyőződéséből nem pedig rosz akaratból származtak azok. Illyen vitázásban telt el két tanácskozási nap majd egészen,mellynek erőködése oda czélzott: hogy felirás tétessék őfelségéhez, 's fejeztessék ki benne, miképen a' megye a'jelen hongyülés eredényivel elégületlen, különösen pedig azért, mert az ország anyagi jóllétét tárgyazó kivánatok vagy elhalasztattak, vagy félre tétettek. Fejeztessék ki továbbá, hogy az országgyülés idő előtt oszlattatott el, midőn még igen sok tennivaló lett volna,ugyanazért tartassék mindjárt esztendő mulva országgyülés. Ezen kivánatnak ellenállani nem lehetvén, már csak arrul volt a' kérdés: mikor tétessék a' felirás, azonnal é v. ha az országos tárgyakkal foglalkozó választmány a'követi jelentés nyomán egybeszedegeti a' tárgyakat, mellyek a' felirásban megemlitendők? és lőn a' nagy többség kivánata: azonnal. És már már kimondatott, amugy kénytelen kelletlen a' határozat, mikor egy mind ezen tudós és törvényhozói szereplést végig hallgatta derék táblabiró, Ny. J. merő következetlenség hibája nélkül teljességgel nem látta helyét az azonnali felirásnak. És lőn nagy csodálkozás, 's kérdő száj-és arcz- kifejezés? És valóban igaza volt 's csupán azért, mert még a' hozott uj törvények szokott uton nemcsak kihirdetve, de megérkezve sincsenek, ugyanazért hivatalosan még nem is tudhatja a' megye, mit tett a' hongyülés, mit nem?kell é, méltó é és mi ill y szellemben felirni? — Conticuere omnes! — és a' két napi megállapodás pár percz alatt elfordult, 's beváratik a' törvények kihirdetése, a' felirás azért elhatároztatott, de csak akkorra. Itt egy kézzel fogható példánya a' törvényhozói különben tiszta és legjobb szándoku teremtő tüznek! melly csak a' szív érzését követi, midőn törvényhozásban, a' hideg megfontolás csakugyan szükségesebb 'S tehát csak felfogunk irni,majd ha a'törvények kihirdettetnek,és a'választmány összeszedendi a' felirnivalókat? — Miért? a' hongyülés folytatásaért? — Boldog Isten! midőn az october 15ki bezárást rendelő leirat a' két táblához érkezett,zajos örömmel üdvözlék azt, 's igy mivel szerintünk az egyik tábla a' nemzetet, 's benne hát Zemplényt is képviseli, az egész országnak tetszett a' berekesztés, 's most már ismét meg kell kezdeni. Ugy megunták a' követek, és mindenek a' gyülést, hogy büntetés tovább ott lenniök, nem is kérték hoszszabbittatását, 's most ujra viszsza az unalom és szenvedés helyére? A' Rdek táblájának se baj, mert ha egy rendbeli követ urak megunták, lesznek mások szivesen az utólsó trombitaszóig, kivált ollyanok,kik a' napdijjal beérhetik, de a' fördi tagok közül bizony aligha kiállja sok,ugy hogy ezt a' rendekével a' folytonos gyüléstartással körülbelül leginkább egygyé lehetne olvasztani, a' főpapok ugyan akkor is ott maradnának;mert nekik elég dijok van. Csak igy van biz ez, gyülés van, ott csak kell valamit tenni, legalább kibeszélni magunkat,és illyenkor hongyülés-oszláskor mi lehetne fontosabb tárgy,a'törvények bonczolgatása's keveslésénél, 's hogy sem ennek valódi okát keresnők, legjobb a' kormányra támadni, az ellen szórni gúnyt és mindent, 's ekkor teljes derék hazafiak vagyunk! Jelenleg velünk is körülbelül igy történt, kibeszéltük magunkat, kaptunk tapsokat és éljeneket hátulról — Victoria! — Az elnökséget jól megkapkodtuk, akarta nem akarta ugy kellett a' többséget enunciálnia, mint mi kivántuk, 's fel lesz szólitva a' többi megye is, hogy kövessenek bennünket. —

Hja illyen a' megyei élet, 's ezt dicsérik és magasztalják sokan, pedig alig van hatóság, kör és társulat, melly annyira fogyatkozásos lenne mint ez. Ha tekintjük a' megyét ugy, mint a' törvényhozás részesét, e' tekintetben az megfelel rendeltetésének,ugy mint körülménye hozza magával; de ha ugy tekintjük, mint a' megyebeli sokféle ügyes bajos tárgy felett rendelkező hatóságot,akkor bizonyára nem titkolhatni el annak sokféle fogyatkozásit. Nevezetesen alig van egyes személy vagy megyebeli község folyamodásbeli kérelmére nézve eset, hogy az felolvastatnék, sőt rendelés van az iránt, hogy a' melly folyamodás hátára a' kivonat feljegyezve nincs, az viszszavettetik kimélet nélkül, nem olvastatik tehát gyülésben egyéb ezen kivonatkánál, akkor is alig van ezredik kérés, mellyhez a' közgyülés szólna, csak választmány vagy szolgabiróhoz utasittatik, holott sokszor épen az ellen lehet panasz, a' kihez intéztetett a' kérelem megvizsgálása. A' szolgabirák aztán valahogy csak beadják jelentésüket,mert velök mint tisztviselőkkel parancsolnak; de némelly választmány kihal jelentésseli adósságban. Várja már aztán a' szegény panaszossérvesügyének kimenetelét,fáradoz,költ, időt tölt 's mind hasztalan! De tegyük fel, hogy megérkezik a' jelentés. Gyülésben csak az olvastatik ismét 's ki tudja,mit kért a' folyamodó, azért leginkább helybenhagyás koszoruzza a' jelentést! kinek ollyan baja van, hogy szolgabiró és alisp. azt elintézhetné, az nem folyamodik a' megyéhez és igy az oda intézett folyamodást meg kell érteni, meg kell hallgatni, különben nem hozhatni okszeres határzatot iránta. Ámde ezen választmányozásnak két oka van: egyik az, hogy a' közgyülés csak két három napig tart, más pedig hogy sok a' táblabiró, kik közül némelyik ugyancsak sarkalja az elnökségnél a' kiküldetéseket. De ezen okoknak a' közjó ellenében háttérbe kellene vonulniok, 's meghallgatni az esedezőt, ha szinte két három napnál tovább folytattatnék is a' tanácskozás, mert ha csak néhány panaszkodónak is sokszor keserves baja elintéztetik — bizony bizony többet ér a' gyakran hasztalan felirás vagy nem rás feletti vitatkozásnál. folyt.

Baranmegye követjelentési gyülése. A' közhirből vett ma — dec. 9kén — előkerülendő tárgyak fontosságának köszönhetjük, hogy gyülésteremünk szokottnál tömöttebb volt: — olly tárgyaknak, mellyek mint minden hazafinak figyelmét igénylik, ugy azt meg is érdemlik. A' mi közvárakozásunkat feszité, az országgyülésről visszajött követeink jelentése volt, kik elnöklő főisp. helyettes ő miltsga szokott üdvözlete után rövid előbeszéddel köszöntvén az összegyült KK 's RRt, az imént bevégzett országgyülésrül terjedelmesb jelentésüket irásban adák,ez a' jegyzői hivatal által elolvastatva, jelességéhez illő érdemlett helybenhagyással fogadtatott; követeink pedig serény eljárásuk, utasitásainkhoz hü ragaszkodásuk 's munkásságuk közmeltánylással 's helyesléssel kiemeltetvén, ismételve megéljeneztettek. Szónokoltak még ők is. A. kifejtve a' követi pálya rögösségét 's azon akadályokat, mellyek mult országgyülésen mutatkoztak, a' KK. és RR. által tanusitott bizodalomért háláját nyilatkoztatá. B. azon eszközöket fejtegeté, mellyekkel hazánk szellemi 's anyagi java és haladása volna előmozditható. Ezek után első alispánunk szokott megyei jelentését — most alispánsága alatt harmadszor — olvasta föl. — Tartalmára nézve dus 's a' tavalyival majd azonositható, 's annak egy ujabb 's csinosb alaku kiadása levén, terjedelmesb előadását mellőzzük, 's csak azt említjük hogy annak következtében, némelly ott megpenditett inditványokról, p. o. a' Garan-szabályozásról, a' nemzetisedés előmozditásának mód-

jairól tanácskozandó küldöttség neveztetett ki;ez ő föns. a' Nádorhoz is járuland tőle a'régen tervben levő kálnai hidra segedelmet kieszközlendő. — Olvastattak némelly jelentések is 's ezek közül a' Garan utólsó áradása által okozott bajokrul. Ugy látszik megyénkben csak némelly helységek kegyeltetnek, holott mások minden ismételt kérelem 's naprul napra tornyosuló bajok daczára, szomoru sorsukra hagyatnak. Vajha az illetőket ma holnap ne terhelné azon már itt hallható gyanu, hogy egyes érdek halasztja 's gátolja számos adózónak a' Garan bajaitól való megmentését. A' közgyülés másod napját a'megyénkben tanyázó katonaság néhány év előtt megtagadott gyertyák iránti folyamodása következtiben keletkezett viták foglalák el, mellyek húzamosságuk daczára mi tanuságost sem nyujtottak, kevéssel is ugyanazon körülményhez, t. i. a' gyertyák megadásához juthatánk vala. Előkerültek még némelly levelezések, ezek közül a' zágrábi püspöké, mellyből a' zajos, 's a' Mátyás szobra rajzképének előmutatása által még inkább táplált közconversatio miatt, mitsem érthettünk. Hont vmegye fölszólíta bennünket: pártoltatnék K. L. egy uj hirlap iránti folyamodása ő Fölségénél — föltünő volt a' levél szerkezetében azon kijelentés: hogy az oppositiónak miótaK.L.a'szerkesztői térről lelépett, organonja nincs! — Megyénk azon oknál fogva, hogy ezen tárgy a' sajtószabadsággal van összeköttetésben, azt orsz.gyülésre halasztá. Ezeket az utólsó gyülés jegyzőkönyvének olvastatása váltá föl.

(**Lapszemelvény.**) Ezuttal Erdélyben teszszük az első széttekintetést, 's itt megvalljuk több kellemetlen mint kellemes hirrel találkozunk. Először is a',Gyermekbarát' érd. szerkesztője tudatja, miként a' gyermeklap egyidőre elmarad, habár annak majdani megjelenendése igértetik. Mi nem egyszer vettük e' lapokat kezünkbe, 's mind annyiszor örömmel tapasztaltuk, milly lélektani tapintattal vannak az érintett tárgyak megválasztva 's a' gyengéd olvasókör igényeihez alkalmazva. Igaz néhány év óta gyermek irodalmunk örvendetes gyarapulásban van, ámde azért olly lap, millyen az Erdélyben megjelenő Gyermekbarát, nem egyedül hasznos de körülményinket tekintve szükséges is; 's meg vagyunk győződve, miként sok derék szüle köszönetét birja már eddig is a' tisztelt vállalkozó szerkesztő ur, valamint sok *jó gyermek hü vonzalmát azon hasznos gyönyör közt eltöltött órákért, miket e' kitünőleg jeles erkölcsi irányu folyóirattal mindkét félnek szerze. Ohajtottuk:* vajha a' *helyett hogy a' lap eddigi pártfogóji kénytelenek legyenek kided olvasóikat annak elmaradása által megszomoritva látni — vajha* mondjuk minél több uj fiatal polgára a' testvér két hazának vált volna részesévé azon sok erkölcsi és szellemi jónak, mi a' zsenge kedélyek számára atyai gonddal 's tárgy-avatott választékossággal a' Gyermekbarát igénytelen hasábjain lerakva van. Kötelességünknek ismérendjük közleni olvasóinkkal mind azt,mi e' folyóirat további sorsát illetőleg tudomásunkra jutand. A' nevelés épen nincs annyira az iskola falai közé szoritva, hogy azt az életben is folytatni 's hijányit pótolni ne lehetne; főleg pedig népnevelesünket tekintve szerfölött sok marad fön azok számára, kik a' teljeskoruak vezérei, de leginkább azokra nézve kik hivatásuknál fogva a' nép lelki őrei. Darab idő óta sokat beszéltünk 's irtunk is a' népnevelésről természetesen nem más okból, hanem hogy bevett régi dicséretes szokásunknál fogva annál kevesebbet tegyünk; fogunk hében hóban e' tárgyról magunk is szólni, irányul tüzvén ki magunknak: azt érinteni leginkább, mi legtöbb viszszaélésre nyujt alkalmat, 's a' minek megszüntetése okszerüen reménylhető azért, mivel a' baj elháritására szükséges elemek megvannak, csak azok czélszerü életmüködését ügyekezzünk eszközleni. Eddigi népnevelési rendszerünk mellett — ha rendszert 's népnevelést hazánk népességének legnagyobb részére vonatkozólag emlitnünk szabad — járt is a' nép iskolába, nem is; 's ha mi nem mutogatjuk is, igen jól tudja kiki, miként csürhe-őrzés, liba-legeltetés, ételhordás, gyomlálás, ostoroskodás, gyermekdajkálás stb. sokkal előbbvaló dolgok voltak a' falusi nép előtt mint a' gyermekek iskoláztatása. Ezenfölül magok a' mesterek vagy iskolatanitók inkább voltak képezve bármire mint népnevelésre — (tisztelet 's hálás megismerés azoknak, kik számra igen kevesen, e' részben dicséretes kivételek.) A' dolgok illy állásából természetesen következik, miszerint egy rész nem járván iskolába vagy csak az év bizonyos szakaiban olly formán, hogy három annyi ideje lenne iskolán kivül feledni azon kicsit is, mit a' tyukóltólgyakran nem sokban különböző iskola falain belül sajátjává tön — nem birhat még a' legszükségesb ismeretekkel is; más rész meg olly tanitó kezei közé kerülvén, kinek a' fölfogás és ehez arányzott oktatásmódról fogalma sincs, ki ezenfölül maga is ritkán van azon ismeretek birtokában, mik tőle leginkább megkivántatnának — ebből önként következik, miszerint a' nép legnagyobb része olly lelki állapotban éri el a'teljes kort, melly nemcsak oktatás és nevelés folytatását de annak alaptóli ujra kezdését teszi szükségessé. Ezek ugy hiszszük tények, miket még vastagabb vonalmakban lehetne föltüntetni; de a' mellyek most elégségesek annak kétségenkivülivé tételére, miként nálunk azoknak, kik a' nép lelkiőrei 's vezérei, mulaszthatlan kötelessége minden kitelhető módon pótolni a' nevelés fönhagyta hijányokat, mik között mindenkor első helyen áll a'babona és balitéletek elláthatlan hosszu serege;nálunk tehát a' lelkészek föladata nem egyedül kihirdetni a'házasulandókat, beszedni a'párbért, leróni az év külön szakaiban szokásos számadásokat 's több illyesnek pontos eszközlése, hanem szüntelen oda irányozni munkásságukat, hogy hiveiket a' földiélet viszonyaival's e'viszonyokbul folyó kötelességekkel megismértessék,kimutassák az utat 's kezeikbe adják az eszközöket (saját példaadásaik által a' czélszerübb földmivelés,nemesb faju gyümölcs-dohány-selyem 'sat. termesztés és tenyésztés 'st. félében) mik segitségével mind magok mind polgártársaik jóllétét előmozdithatják; más részt meg tudassák a' veszélyeket, mellyek nem annyira rosz szándék vagy gonoszság mint tudatlanság következményei. Ha a' lelkészek illy értelemben vett néptanitók, akkor a'jövő élet iránti vallásos megnyugtatás mellett földi létünk fűszereit is nyujtandják hiveiknek, 's azon dicsérendő törekvésök mellett, miszerint az ápolásukra bizott nyájból jámbor embereket kivánnak képezni, teljesitik hivatásuk másik felét is, melly a' jámborság jutalma: azaz mellyel elégült, boldog,józan munkásságu polgárokat adnak a' hazának. E' nézetek nyilványitására több gyászeset által érzők magunkat fölhivatva, jelesen pedig a' Mult és Jelen 99ik számában közlött zalasdi szerencsétlenség következtében; mert e' szerencsétlenség nem roszakarat vagy gonosz elvetemültség következtében történt, hanem tudatlanság által okoztatott; az erkölcsi roszszat kiirtanunk 's j ó v á tennünk nincs mindig hatalmunkban, de a' tudatlanság szülte sötétséget oszlatni 's embertársaink lépteinek biztositására terjeszteni a' tudás jótékony világát, erőnket nem haladó kötelesség. A' Mult és Jelen vajdahunyadi levelezője miután roszszalá azon hibás szokást, miszerint nem egy olvasó azt,mi ovószer gyanánt a'lapokban közzé tétetik — következő perczben már feledi vagy el sem is olvassa, annyival kevesebbé ügyekszik azt minél tovább terjeszteni, névsorokban irja le a' vigyázatlanság vagy tudatlanság okozta szerencsétlenséget. A' zalasdi vasbányamester a'vashámorokhoz, mit itt bányának neveznek, menvén dolgozni, 's hon maradt neje a' különben is kedvező időt használni kivánván, házát szolgálójával megtapasztatja 's azután kimeszeli. De minthogy a' nap rövidsége miatt nem vala elegendő a' ház-kiszáritásra, tehát éjszakára a' ház közepén szénből tüzet csinálnak, a'bányászné és szolgáló p e d i g boldog öntudatjokban hogy jót cselekedtek, lefeküsznek eszökbe sem jutva hogy azon éjszaka utólsó földi éjszakájok leend. Ugyan is a'szárittatlan falak nedvességéből és a' szénből kifejlődött gőz reggelre mind a'két némbert, noha a'ház asszonya a' fulasztó gőzt észrevevén az ajtóig vánszorgott magának szabadulást eszközlendő — megölte, valamint a' házban levő macska is megdöglött e' miatt, miről a' férj más nap reggelig sem tudott semmit, midőn betaszitván az ajtót majd kétségbe esve látja a' két szerencsétlent meghalva és erősen megdagadva. (Folyt.)

A' gyáralapitó társaság aláirt tagjai a' megye teremében f. hó 22kén d. e. 10½ órakor, koronaőr Ürményi Ferencz urő excellentiája elnöklete alatt tartandó nyilványos közgyülésre meghivatnak Kelt az ideiglenes választmány üléséből Pesten dec. 18kán 1844. K u t h y Lajos m. k. ideiglenes jegyző.

Budapesti napló (dec. 22kén.) Gyakran, és sokan mutatták meg a' nemzetnek: hány óra; de fővárosi töredékének még mai napig sem juta szerencse azt biztosan tudhatni. Az óramutató ugyanis azon kalauz, melly szerint majd minden városi ember irányozza cselekvényit; mennyire bajos dolog tehát,ha azt nem mindenkor, vagy legalább rendén nem láthatja? Budapesten a' nyilványos, vagy toronyi órák különben is gyérek, de hogy a' létezők is szinte roszul járnak, ez sajnos. Ha kételkednék is valaki szavunkban, mégis igaz, hogy e' piczinyke baj nemzetiségünket némileg hatráltatja; ugyanis: hány magyar nyelvtanitó késik el leczkéről nem tudván bizonyosan, hányadán van az idővel 's igy elkedvetleniti tanitványit, kik aztán a' hibátlan egyedről a' nemzetre viszik át hibáimukat. . . . nem tanulnak! és igy 'stb.'stb. Q. E. D. A' városházi óra az, melly diszesen fölkészitve, talán figyelem alatt leghaszonvehetőbb volna,ugy de ez többnyire nem azt mutatja, mit hangoztat, 's gyakori szemlélés után bebizonyithato, hogy 4, 5, 6 perczczel késik. 'S mivel a' többi óra csak jó kedvében jár, — most gondoljnk meg ismét minő kiszámithatatlan veszteség ez egyetlennek csalfasága; holott egy órára magyar nyelvtanitónak a' hirharangozó szerint 2 ezüst — mondd: öt váltó forintot fizetnek. Ezen tán örvendezni 's tán tamáskodni is lehetne. Annyi minden esetre érdemel tekintetet hogy az órát igazitni kell; — különben könnyü kiszámitani a' kárt, mellyet templomban, tanácskozásban, nevelőintézetek- gyülekezetekben 'stb. e' miatt a' jók szenvednek; 's a' hasznot, mellyet roszak minden néven nevezendő helyen huznak. — Épen a' hirharangozó örvendezlet meg egy jámbor ohajtásunk teljesülését i l l e t ő hirrel is az egyetem köréből a' tudományos magyarságra nézve; azonban szabadjon kételkednünk, holott nemcsak az illető tudománykaroknál igen hanyag teljesitésben van a' nyelvünk ügyében tett kir. rendelet, sőt az orvosi kar is,mellyben nemzetiségünk körött eddig mondhatni sok történt, most hagyja meg a' dolgok régi menetét, 's több német leczke divatoz, minek nem kellene igy lenni. Vagy igen, ön az ügyek tárgyalásáról 's jegyzőkönyvről tesz emlitést; de uram hol a'tekintetes és nagyságos örömest mellőzi hazai nyelvét,ott nem sokat várhatunk. Vajha megczáfoltatnám azon rendkivüli esemény által. — Kedden dec. 17kén nagy gonoszságnak jöve a' pesti rendőrség nyomába, t. i a' hirhedt templomrablások egyik főtettesére, ki — mint mondják — nyaranta Dunán sörtés-szállitással foglalkozék, most pedig a' halpiacz közelében egy korcsmában tanyázván, annak pinczéjében kezde az összeorzott ékszerek olvasztgatásához, hol egy később szegődött czimborájától elárultaték. A' tett nyomozás után bővebben szólandunk. — Pocsékos utczáinkon valódi kellemetlenség járkálni, de még gonoszabb a' dunáni közlekedés, hol még mindig ügygyel bajjal juthatni ladikra. Ha itt járni bajos, mennyivel keservesb lehet a'Hortobágyon's Tisza és egyéb folyamink mellékin (l. a'mai debreczeni és zemplényi czikket) Néhol egész tengert képeznek a' kiáradt folyók, néhol összeis ölelkeztek, igy a' Bodrog a' Latorczával 's Tiszával Kraszna, Tur, Homoród a' Szamossal, Tisza, Hortobágy, Körös és Berettyóval — a' fagyu'ak mohó enyhülés miatt felfakadtak, a' szolnoki Tiszatöltést a' viz által fulhatottnak beszélik 's a' mostani á r v i z e t még az 1816kinál is nagyobbnak állitják némelly tájakon, ugy hogy néhol csak a' fák 's boglyák teteje kandikál ki a' vizből. Most lenne legtanácsosb lejtméretése a' Debreczenbe vezetendő vasut-ágynak, t. i. melly magasságra vétessék ez, hogy ugy ne járjanak az épittetők ezzel, mint az idén az amerikaiak már kész vasutágyaikkal. — Ujdonság nálunk az uj Plutarch II. füzete Bajzától magyarázva, melly Hartleben K. A. költségin imént hagyá el a' sajtót, — e' diszes képcsarnok hölgyek's ifjak asztalán élvezetes mű leend; hozott magával 24 arczképet. — Uj tünemény a'Magyar titkok 7ik füzete is bő érdekes 's változatos tartalmával Nagy Ignácztól, 's hiedelmünk szerint még azok előtt is kedves leend, kik a' 6ik füzettől e' munka bevégeztetését várták. Véleményünk szerint aligha 18 vagy 24 füzetre is nem találkozik elegendő magyar titok széles Magyarországban 's a' szerző termékeny tolla ezeket is képes nyilványra és szolgálatjára kellőleg idomitani, csak a' tisztelt olvasó közönség további pártfogó kegyeire méltassa, mint eddig, a' d e r é k vállalkozót. — Ha fiatal kornak igényt engedünk,szép reményekkel párosult ifju erőt méltányolni akarunk,'s minden fejlő tehetség hirtelen enyészetén a' hazának ha csak egy fényparányát is fajlalhatjuk; valódi sajnálkozással emlitendő a' férfiuság küszöbén magas vágyaktól bevülve állott Kaszás Zsigmond növendékorvos elhunyta; ki nyilt tiszta elmével, szép készülettel a' jótékony pályára's buzgó hazafi érzettel keblében nyeré meg minden ismerőse becsülését, de leginkább pályaosztályosi szeretetét, kik a' kevéssel ezelőtt szülőföldére lankadtan távozót őszinte fájdalommal kisérék, most pedig elhunyta hirére könnyezik a' kedves, megbőcsülhetlenné válandott jó barátot. Béke hamvaira! —

Nyilatkozat. Mivel ½da az egésznek nem annyi mint az egész maga; ½ pedig még kevesebb: ennélfogva nem tartom tanácsosnak illy viszonyban következő törtszámokkal kisérteni meg adott szavam beváltását olly tárgy körül, mellyet illetőleg csak hijánynélküli egész elégithetendi ki a' méltányos várakozást, „Az augsb. Alig. Z. 's iparvédegyesület“ czimü értekezések irója.

Debreczenben dec. 7kén: Városi követünk f. hó 4kán tette meg országgyülési végső jelentését röviden közgyülés előtt; hova ugyan,míg a' jelentés olvasása tartott, az ügyvédek 's egyéb városi tisztviselők sőt a' hajduk is bebocsáttattak. Mi ugyan a' mult orsz.gyüléstől nem vártunk semmit, ismérve a' magyar világot, 's ezért sem meg nem csalódtunk, sem meg nem lepettünk. Csak azt sajnáljuk: hogy a' miatta tett pénztári kiadáson inkább néhány gátot 's hidat nem készittettünk a' hortobágyi pusztán, hol most határtalan a' viz, 's járni nem lehet. A' pesti posta hatod napra érkezik ide meg a' szörnyü árviz miatt, mellyben a' gyorskocsi elakadván befagyott. Szóval Nilus mellékén sem terhesb az utazás, mint most a' Tisza körül és rajta erről. A' kiktől függ a' kő- és vasut- csináltatás, bár csak azokat lehetne kényszeriteni, hogy e'tájon csak Debreczentől Poroszlóig és vissza hetenkint egyszer lennének kötelesek utazgatni. Fogadom még születésök napját is megátkoznák. Istenem! megérheti é még az élő nemzedék: hogy jó csinált kő- vagy vasuton utazhatik Pest felé!?! — Ugy halljuk: mult hó elején Sziget körül Mármarosban 's Erdélyben kártékony földrengést éreztek. — A' helybeli ref. collegium oktatóinak száma ismét egy uj tudomány-szaki tanitóval szaporodott,ki az egyházi szónoklat tudomá-

nyát 'stb. tanitja. Az uj oktató Révész Bálint ur nov. 5én iktattatott ünnepélyesen hivatalába.

A' honi szobrászat ügyében. Mátyás-emlék felállítására köv. adakozások gyültek be: 10ik ív, gyüjtö: Nagy József ur Pesten. Kajdán Miklós 2 ft., Németh Samu 1 ft., Mácsay Lukács 1 ft., Kiss József 1 ft., Sacellary György D. 1 ft., Martinovich Lukács 1 ft., Lúsa György 1 ft. 14. ív, gyüjtő: Nyáry Pál pestmegyei főjegyző. Steinbach Ferencz kir. tanácsos 5 ft., Nagy György 1 ft., b. Prónay Albert Pestmegye főispáni helyettese 10 ft., Dubraviczky Simon 1 ft., Patay József 1 ft., Rakovszky Ferencz 1 ft., Földváry Pál 1 ft., Ilkey Sándor idősb 1 ft. Szilassy György 1 ft., Halász Boldizsár 1 ft., Kendelényi Károly 1 ft., Miskey Imre 1 ft., Bernáth György 1 ft., Urbanovszky Jusztin 1 ft., Simoncsics László 1 ft., Földváry Gábor ifjabb 1 ft., Viczián Lajos 1 ft., Bereczky Antal 1 ft., Nagy István 1 ft., Balla Endre 1 ft., Rákóczy János 1 ft., Simoncsics Alajos 1 ft., Kovács Illés 1 ft., Batta Endre 1 ft., Hajós József 1 ft., Jankovics György 1 ft., Ilkey Sándor ifjabb 1 ft., Beniczky Ödön 1 ft., Halász Gedeon 1 ft., Kis Miklós 1 ft., Dinnyés Sándor 1 ft., Munkácsy János ó-budai koronai uradalmi praefectus 1 ft., Egressy Sámuel 2 ft., Bicskey Laj. 1 ft., Párniczky Ede 1 ft., Zlinszky Ján. 1 ft., Sámuel Alaj. 1 ft., Kossuth Laj. 1 ft., Besze Ján. 1 ft., Harmos János 1 ft., Skublics Ráfael gyüjteménye 7 ft., 21. iv. gy. Schulhof Móricz pesti nagykereskedő: Schulhof Móricz 10 ft., Lövy Károly 1 ft., Zmály Károly 1 ft. Lövy Móricz 1 ft., Hausner H. M. 1 ft. Weiss M. A. 1 ft. Stern D. örökösei 1 ft., Heimann Józs. 1 ft., Strohmayer Fer. 1 ft., Schuler Mihály 1 ft., Fuchs Ant. 1 ft. Prusz Mihály 1 ft., 38. iv, gy Klaszy Venczel magyar szabó: pesti magyar szabó czéh 2 ft., Klaszy Venczel 40 kr., Szeszták József 40 kr., Gyenes István 2 ft., Nosco Ign. 40 kr, Tóth Gáspár 40 kr., Radivojevits Miksa 40 kr., Horváth Fer. 1 ft., 51. iv gy. Szendeffy Józs. táb. ügyv. Szendeffy József 1 ft., Böhm Alajos joggyakornok 1 ft, Morlin Imre ugyanaz 1 ft., Schindler Imre 1 ft., Pistory László pestvárosi irnok 1 ft., Benke Endre ugyanaz 1 ft., Szilvay József hites ügyv. 1 ft., Hesz József ugyanaz 1 ft., Geszner Elek pestvárosi irnok 1 ft. Kuliffay László táb. ügyv. 1 ft., Fatovich Ferencz ugyanaz 1 ft., Hunyady Móricz cs. k. kapitány 1 f., 84. iv gy. t. Knézy Antal bácsmegyei 1sö alispán ur, Knézy Antal 5 ft., Antunovics Albert kir. tanácsos 5 ft., Vojnics Dániel tb. 5 ft., Ódry András főszolgabiró 2 ft., Latinovics Zsigmond alszolgabiró 2 ft, Hevessy Károly 2 ft., Karácsony Leopold levéltárnok 2 ft, Rudics Antal 2 ft., Mrazonics Jakab aljegyző 2 ft., Vojnics Dienes 2 ft., Pilaszánovics Lajos tb. 5 ft., Kerekes Sándor ügyv. 1 ft. Molnár János káplár 1 ft., Martinka János 2 ft., Szakáll József 1 ft., Milassin Józs. 1 ft., Szalmásy 1 ft., Kardos János tb. 2 ft., Szalmásy Miksa főadószedő 2 ft, Pongrácz Antal tb 2 ft., Milassin Károly 1 ft, Strilich főbiró 1 ft., Pilaszánovics tb, 2 ft., Piukovits Ágoston 1 ft., 100. iv gy. Crettier Rudolf. Vrhovszky Mihály 1 ft., Crettier Rudolf 1 ft., 109 iv. gy. t. Hegyessy Péter ur, Óváry Pál 1 ft., Baumann Károly 1 ft., Skudek József 1 ft., Ehrenhelms János 1 ft., Stulmiler 1 N. N. 1 ft. Oken Alajos 1 ft., Blacsek József 3 ft., Horinovszky V. plébános 1 Eder Rudolf 2 ft., Egger 1 ft., Gyurkovics József 1 ft., Szálé Mátyás 1 ft., Johlavati 1 ft., Kainer promontóri jegyző 1 ft., Simon Ádám 1 ft., Czina Antal apát 1 ft., Stiegelbauer Anna 1 ft., A. L. 2 ft., Grafe Károly 20 kr., Sebestiani Vilmos 1 ft., (Folyt.)

Heves megye uj tisztviselőinek névsora: Alispánok: Földváry György, Kanyó Gábor. Főjegyző Vratarics Károly, 1sö aljegyző főjegyzői ranggal: Madarassy János, 2ik: Schnee László. Főügyesz: Földváry János. Első alügyész: Mártonfy Antal. 2ik: Gaal János. Főpénztarnok: Makay Lajos, al- vagy nemesi pénztárnok: Kovács Pál. Főleveltárnok: Vecsey Károly, al: Szabó Lász. Selyemfölügyelő: Demko Károly. Gyöngyösi jár.: főszbiró: Sütő János. Alszolgabirák (főszbirói ranggal): Gosztonyi János, Földvary László, 'sHamar Zsigmond. Esküdtek: Elek István, Pető László, Malatinszky Lajos's Pók Károly. Polgári biztosok: Borby Imre, Majzik Károly. Aladószedő: Fejér Titus. Csendbiztos: Majzik József. Tarnai jár.: főszbiró: Halasy Gaspár. Alsz.birák: Gott Ráfael, Majzik Sándor's Makay Bódog. Esküdtek: Szabó Károly, Bittera Antal, Limprecht János, 'sDobóczky Bódog. Polg.biztosok: Pók György és Pál Imre. Csendbiztos: Szabó János. Tiszai jár.: főszbiró: Okolicsányi Gusztáv. Alsz.birák: Dobóczky László, Balogh János, Almásy Sándor, és Szombathelyi János. Esküdtek: Szana Pál, Kürthy Ferencz, Magyar Pál, Várady Menyhért, és Fülöp Ignácz. Aladószedő: Bóta József. Polg. biztos: Őz Ignácz. Csendbiztosok: Zsoldos Zsigmond, és Ürményi Mihály. Mátrai jár.: főszbiró: Almásy László. Alsz. birák: Rottenstein Pál és Madarassy Ferencz. Esküdtek: Zay Ferencz, Keller Miklós, és Engl József. Aladószedő: Kovács Péter. Csendbiztos: Marsó György. Főorvosok: Keszlerfy József, Feuerer Ferencz. Főmérnök: Markmüller József. Almérnök: Lipkos József. Gyöngyösyi seborvos: Bocsy Károly, tarnai: Gott Pál; tiszai: Laky János és Berecz János. Mátrai: Káplán József. A' megválasztott tisztikarbul 39 letette a' főisp. helyettes kezeibe hivatalát különösen valamennyi főszbiró, 4 alszolgabiró, két jegyző 's több biztos és esküttt; körülményesen máskor.

Spanyolország.

Alig van nép, mellynek sorsa több részvétet 's fájdalmat kelesztene maga iránt, mint a' lengyel és spanyol. Amazt nem riasztják föl kinos álmából, mibe durva erőszak bilincselé, imez most hanyatlik sirja felé, örökös meghasonlás burjányzó magvait hordva sebhedt keblében. Hol van a' nép melly pályát izzadni, izzadás közt hősi bért aratni ös atyáknak nyomdokin tanult?' kérdé egykor nemzetünk költője a' romlásnak indult hajdan erős magyartól! 's hol van a' nép? kérdjük, melly szárazon mint vizen nem Európának hanem félvilágnak szabott törvényt! Hol a' nép? melly kizsákmányolva Amerika arany bányáit, nem tejben 's vajban, de aranyban fürdék? Régi dicsőségünk! hol késel az éji homályban? Itt van a' nép, gazdag emlékben; mámoros kedéllyel tántorog hajdani nagysága sirján, 's a' rászkóros végvonaglások között sem hisz halálát. A' congressus kevés kivétellel meg annyi kegy 's hivatalvadász, gépileg bólint igent a' miniszterség-remekelte alkotványtervre, hisz ki tudja: — igy reménykednek — hány konczczal van teli számára Narvaez zsebe! A' királyné sokkal gyöngébb, mintsem önállólag müködhetnék még akkor is, ha olly kigyók nem sziszegnének körülte mint anyja 's Narvaez! Krisztina bigottságba szeretné 's ohajtaná ámitgatni a' népet vakbuzgóság fátyolát leplezni rá, hogy annál jobban szipolyozhassa az ösztövér nemzet kis zsirjátés szabadabban kéjeleghessen. Narvaez finom gyilkos, de statusférfi olly kevessé, mint azon különben hasznos polgárok, kiknek életoltás kötelességök. Alkotványos ország Spanyolhon? Igen de azért élet- 's vagyonbátorság csak névről ismeretesek ott! Legbiztosb az elfogatás 's agyonlövetés. A' lázongások azonban egymást érik, 's majd ha Narvaeznek már sem áldozatra való báránya, sem pora nem leend; 's maga iránti bizalma is csökkenvén, magát is kivégezni ohajtaná: a' francziák szivesen szolgálnak egy lövetporral cserében a' félszigeteni uralkodást nyerendők. Tekintve már a' rendszeres napi eseményeket: ismét házassági hirek 's különbnél különb kérők, Trapani grófnak azonban legnagyobb reménye van; ő szentsége sem igen bánná ezen házasságot; mert a' völegény egykor kijelölt bibornokul neveltetett; de Anglia erősen ellenzi, 's Bresson bár nyilván mellette szól, titokban mégis ellene cselszövényeskedik, addig erőködvén huzni halasztani a' dolgot, mig végre Montpensier hg részire nyeri meg a' kedélyeket. Tejada oda hagyja a' cortest. Igen sok püspök 's nem egy tekintélyes tanácsnok emlegetik nyiltan, hogy a' családi pernek alku utján kellene véget szakasztani Ezek uzyan neki akarnak rohanni az ároknak, hisz mit gondolnak vele, hogy a' hét éves polgárharcz alatt kiontott honfi vér még párolog. Más felöl pedig beszélik, azon nap adnak jelt carlista pronunciamentóra, mellyen don Carlos valamelyik fijával házasság létesül. Mit egyébiránt mérseki lapok d. Carlos családja kizáratásáról regéltenek, egy szóig költemény volt. A' congressus dec. 4d. végzé 's fogadá el az alkotványreformot. Most a' pénzügyi minister lép majd elő különfele törv. javaslatokkal, a' nemzeti adósság, egyház 's lelkészek tárgyában. Ezekre fordittandók a' még el nem adott nemzeti javak jövedelme 's járulékaik, miket, ha elegendők nem lennének, az egyenes adóbul pótolandnak. Az eddigi eladásokat törvényeseknek ismerik meg. Don Ramon Castaneda marsallt Narvaez egy rendelete minden disz 's méltóságtól megfoszti, mint Zurbano terve tudtasát, kinek nyoma tünt. Némellyek azt állitják, hogy Portugáliába menekült; de mások azt bizonyitják, hogy Madridban lappang, elégtételt veendő rokonai halálaért, ha mindjárt saját éltébe kerülne is.

Anglia.

A' statusegyházi események 's forrongások egymást érik. Az exeteri püspök ker. lelkészeihez csak most küldött pásztori levelében az egyh rend, nyugalom 's önállás tekintetéből kitkit az agendai szabályokhoz visszatérésre 's azok tiszteletben tartására int. Melly esetben még sem akarja minden apróság és szörszálhasogatás szigoru megtartását; de az elévült szertartások visszaállittatását kerülni igen's! miket t. i. törvény nem kiván 's mik csak a' reform. előtti időre emlékeztetnének. A' lelkészek e' közben, magokra nézve semmi ujitásra nem hajlandók 's érett megfontolás után szándékukat közvetlen elöljáróik által a' püspöknek tudtul adók. (Egyebiránt a' nép mindenben kimélendő 's rá mitsem erőszakolnak, mire megérve nincs. A' püspök azonban csak egy pontra nézve daczol, hogy t. i. minden egyh. beszédet fehér karöltönyben (Chorrock) tartsanak. Ez ugyan nem nagy ujitás, de a' szellemtől, melly ezt is okozá, iszonyodnak 's hozzá bizalmatlanok a' községek; 's imé a' kedvetlenség, mit a' püspök kerülni akart, épen amaz ártatlan fehér öltönyök által lobbanand föl, ha fejsőbb hatalom nem vegyül rögtön a' dologba. Hogy a' canterburyi érsek elhatározó lépést nem teend azt jól tudjuk; Peel pedig elég okos arra, bogy ezen kis egyenetlenséget növekedni engedje, 's hirlik, hogy a' jámbor öreg primást arra birta, mikép ezen tárgyban nyugtató törv. vaslatot terjesztend a' fölsőház elé. Mert ha az angol egyháztól tömeges elszakadások történnek, mi bizonnyal e' nélkül is bekövetkezendett, e' körü'm. egészen más polit. jelentőséget idézne elő, mint Skócziában idézett. Szabad episcop. egyház fönállása nagy forradalmat idézne elő kevés év alatt, vagy valamennyi statusegyház eltörlését a' hármas királyságban. Nem is hihetni, hogy olly törvényt, melly egyedul elévült szokások eltörlesztésére szoritkozik, csak egy püspök is nagyon ellenezne 'stb. 'stb. 'S ha ifju Angolország panaszkodandik is hogy efféle intézkedéseket a' világiakra, azaz statusra hagynak, ez bizonnyal örülend hogy jövendőjo nyilt istenét szokett módon imádhatja. Jól értesült politikai körökben bizonyosnak mondják, mikép Pottinger ki chinai eredvénydus szolgálatai által annyi keleti faj- 's ügyismeretet tanusita, a' portához követül van szánva. A' régi st. James palotában mit most nevezetes status-ünnepélyek alkalmikor használnak nagyszerü változások 's diszitések történnek. A' Sun szerint Europában nem leend olly fényes statusterem. A' londoni Toweren is nagy épitkezések vannak müben; többi közt 800 emberre való laktanyát is készitenek ott. Az angol főrabbit dec. 1jén választották 's Adler Mark Nathan lön azzá, ki jelenleg szinte főrabbi Hannoveraban. Az angol főrabbiság tán valamennyi zsidó ügy közt legfontosb, mert szellemi működése a' világ minden részeire kiterjed. — Mult parliam. inditványoztaték, tennék közzé a' csempészet meggátlására a' hármas királyságban fölállitott intézetek mibenlétét 's költségeit 1841 — 3ról. Ez most megtörtént, 's világos abból hogy 1842b 344,136. ft st. 1843b. pedig 347,809 ment föl az illető személyzet's pártörök fizetése vagy jutalmaztatására. Ezen summához jö még 1842b. 168,608-, 1843b. 164,358 ft st. a' szükséges hivatalok, őrhajók kikészitése 's tatarozására. 'S most lássuk az ellentétet! A' kézre keritett 's eladott csempészeti czikkekből 1843b. 2986-, 1843b. pedig 8156 ft st. jött be. Gazdaságos arány! A' pénzügyi politika ezen diesőséges eredvénye világos bizonysága annak: milly czélszerütlen magas vámokkal terhelni közfogyasztási czikkeket 's abból jutalmat tüzni a' csempészetre — O'Connell a' dec. 3d. dublini gyülés alkalmakor hevesen kikelt a' kath. jótékony alapitványokat tárgyazo bill ellen; ékes szóözönnel mutogatván, mikép az hallatlan kisérlet az irlandi lelkészek 's világiak közti viszály magvainak elvetésére. Ezen kisérlet onnan támadt, mert az angol kormány nem szereti ama természetes, de egyszersmind megérdemlett befolyást, mint az irl. lelkészekre mázolt gyalázat 's igaztalanságot; mint a' tisztán vallási természetü dolgokba szemtelen avatkozást. Tudva van mond ő, hogy az angol kormány mindent elkövet, hol csak szerét teheti, az irl. kath lelkésznek hatalma, befolyása 's az irántoki népvonzalom csökkentésére. Pedig mi bizony jobban szeretjük kedves lelkészinket, mint az idegen zsarnok alatti hübérséget. 'S most megfontolva 's jól rendezett izgatással kell a' kormány ellen lépnünk, hogy alkotványos uton haladjon. A' nép minden községben, lelkészség- 's kerületben gyüléseket tartson, kijelentvén, mikép ezen törvényynek igasértő 's gyalázó jeleme elegendő ok arra, hogy alkalmazásának minden alkotványos erejéből ellenszegüljön.

Franczianország.

Taitii tudósitások szerint Fontana 's Wallis szigetek franczia pártfogást kerestek, miben részesültek is; ugyanazért a' taitii kormányzó egy hajót szállitott oda. A' praefectusok, kiket a' miniszterség azért hi t egybe, hogy a' kerületekben uralkodó polit. véleményeket tőlük kipuhatolhassa, már elhagyák a' fővárost, közülök, többen kik kevessé tartozkodólag nyilatkoztak, vagy a' Moléféle pártnál tett látogatásaik által a' kormányhoz nem elég ragaszkodást mutattak, eltétetésöket várják.

Guizot a' király több segédivel nincs jó egyetértésben, mint látszik, a' dotatiokérdés körül naponként változó nézetei miatt. Minap néhány főhivatalnok, kik az Orleans ház magánybirtokai miatt többszer jönek a' királylyal érintkezésbe, ollyformát szalasztott ki száján, hogy Lajos F. a' mostani miniszterséget nem tartja képesnek az adomány-kérdés kivivására. A' legutólsó minisztertanácsban kérdés volt az iránt téve: kell é a' trónbeszédben czélzásnak lenni az adományozásra; mit azonban egyhangulag elleneztek, hacsak a' király ön fejétől meg nem teszi, mit mostani körülmények közt épen nem várhatni. Azon mesét akarták lábra kapatni, hogy némi heves szóvita keletkezék Soult marsall 's az Isly hg közt; alkalmasint, hogy a' világgal elhitessék, mikép Bugeaud a' miniszterségbe készül kapni a' marokkai békekötés miatt: de eddig semmiféle tény sem bizonyitá ezen mendemondát; sőt egyelőre igen barátságos viszony látszik létezni a' két hős közt. — Dec. 6d. esteli 8 órakor érkeztek a' kir. hgek Marseillebe. Polg 's katonai hatóságok diadalív alá gyültek, melly mint az egész kikötő, szurokfáklyák 's hajólámpák által fényesen ki voltak világitva. A' hgek lóháton jöttek, a' hgné nyilt kocsiban két palota-hölgygyel stb. 10 órakor szinházba mentek a' magas utazók, hogy a' Zsidóné egypár jelenetit láthassák, Heinefetter k. a. legszebb szerepei egyikét A' szinház örömrivalgás közt fogadá őket. — Miután a' Rothschild ház siker nélkül ajánlott egy milliót a' Hottinger társaságnak, hogy vele egyesüljön, dec. 9d. mindketten megjelentek a' pénzügyi miniszternél az uj kölcsön átvétele iránti ajánlataikkal. A' pénzügyminiszter Rothschild pecsétes levelét nyitá elöször fel, ki az uj kölcsönt 84,85 százért átvenni nyilatkozék; mig Hottinger 83, 85öt igért. A' kölcsönt olly kedvezőleg fogadák a' börzén, hogy tüstint 87 ért árulák. — Az Atelier, melly 1840 óta áll 's belé kizárólag kézmüvesek dolgoznak, napokban bevádoltaték hogy, részint több czikke, részint egész szelleme a' királyi tekintély elleni szegülést, gyülöletet 's megvetést irányoz, 's ezen indulatokat törekszik terjeszteni különféle néposztály közt, 's dec. 9d. állittaték esküttszék elé, melly azonban ártatlannak nyilványitá. A' tél Franciaországban derekasan beállt; a' Seinet jégtáblák fedik. Párizsban a' gazdag oroszok nevetséges alaku szánakkal különczködnek. A' Constitutionell szerint a' kormány 20 h a j ó t akar lefegyverezni, kárpótlásul azonban az ellen- 's aladmirálok számát szaporitandja; pedig husz ellen tengerész-nagy közül alig öt 's az altengerésznagyok közül egy sincs valóságos szolgálatba. Lyonban dec. 7d. a' Rhone fölötti uj lánczhid összetört; 's azon 30 munkás közül, kik épen rajta dolgoztak, igen sok vizbe fult, többen pedig kisebb nagyobb mértékben megsérültek.

Törökország.

Törökország, ha tuléli azon halál-hozható vonaglásokat, mellyek a' navarini ütközet óta nemzeti létét minden egyes ágaiban napirenden voltak, 's ha a' kórhadásnak indult állomány uj erőre kap. ezt főleg annak köszönheti, hogy még jókor átlátta vagy is inkább voltak, kiknek érdekében állott ezt vele igy láttatni — miszerint az európai uj statusrendszer mellett csak ugy állhat fön tovább is független ország gyanánt, ha elfogadja 's magáévá teszi mindazon javitásokat 's intézvényeket, miknek Európa kormányai egyre szilárduló állása leginkább tulajdonitható. A' török ma ott áll, hol apáink állottak akkor, midőn kezeik közt volt ugyan az alkotványbiztositó fegyveres hatalom, de az óriási fejlődésben levő tudományok 's müvészeteknek az élettel minél szorosabb csatlakozása a' fegyverforgatás és hadviselés körül tetemes változásokat tettek szükségesekké. Ha a' magyar e' határzó pillanatban nem vonakodott volna azon adózást, mellyet századokon át vérrel váltá be, egy részben eszével róni le, azaz ha kész lett volna férfias erő's páratlan bátorság mellett türelmesen tanulni azon hadi fogásokat, miket a' lőpor számtalan utoni használata 's a' mathesis roppant kifejlése tőle megkivántak: ma szánakodásra méltó rémülés közt nem kapkodnánk ide oda 's nem borzadnánk összze a' keletkező veszély puszta hallatára is. Törökorsz. ifj. előtt nyitvák a' müvelt világ nevelő 's tan-intézetei; 's hadvezéreit képezheti Anglia, Francziaország, Ausztria 'stb. legelső katonai intézeteiben; kormányférfiakat képezhet nemcsak Bécsben de Páris és Londonban is; ez által egészen helyre volna ütve a' hijány, 's Törökország jóllehet legrongáltabb anyagi 's erkölcsi állapotban vonaglik, bir mégis olly férfiakkal kik akár észszel, akár fegyverrel képesek megfelelni a' kor igényeinek: csak igy lehetséges az ázsiai fajt sülyedéstől megmenteni, 's tán egykori szebb létnek vezetni elébe. Törökországnak igaz nincsenek többé jancsárai, de van gyalogsága rendesen képzett sorezredekből, vannak pattantyúsai, vannak legujabban szerkesztett várerősitő 's mérnök ezredei 's osztályfőnökei, magasb állásu tisztei vagy Európa valamelly nagyobb kormányánál jártak iskolába, vagy müvelt 's tudományosan képzett idegenek. Csak egy nem tetszik az otthon vénult mogorva Islam-fiaknak: az t. i. hogy e' fiatal törökök a' szükséges ismereteken kivül sok jó, rosz európai szokást szivárogtatnak át Sztambul felé; kár biz e' derék fiukat — hallhatni nem egyszer — Európába küldeni csupán azért, hogy ott kivetkezve eredeti ős alakjokból elpuhultan térjenek vissza hazájokba. Ujabb időkben több oldalról láttuk a' török önkényt megszoritatva, azonban egymást érő esetek tanusitják, miként a' baj gyökeresen orvosolva még soká leend. Legközelebb Trapezuntban az angol consul (keresked. fölhatalmazott) sürgetős ügyek elintézése iránt kivánván értekezni a' várparancsnok Abdullah pasával, ezt tolmács kiséretében meglátogatá, parancsnok ur a' tolmács láttára szörnyen felindult 's annak eltávolittatását követelé; szóvita közben kijelenteték pasa uramnak, miként ha ebeli kivánata mellett megmarad, kénytelen leend a' consul maga is eltávozni. Alig hallá ezt a' felbőszült török, 's emberei által a' nem kevessé megrezzent angolt ülőhelyére visszanyomatá, és számára kávét 's egyéb frissitőket parancsolt hozatni; azonban a' megsértett consul komolyan nyilványitá, miszerint most már tovább maradni épen nem fog, 's valóban a' várparancsnok szitkozódási közt el is távozott. Ez még csak hagyján, mond az illető konstantinápolyi levelező, a' dolog fordulata még most következik. Abdullah pasa boszut esküvék, de mivel boszuját az angolokon nem tölthetè, ezek pártoltjain kivánà azt némileg hüteni, 's csakhamar parancsot adott bizonyos görög elfogatására 's ennek talpaira 2000 mond két ezer botütést rendelt olly meghagyással, hogy ha élve ki nem állhatná, a' hátralevő rész holt testén rovassék le. Mikorra ez irtóztató kegyetlenségről értesitve az illető consul hely színére érkezett, már akkor a' szerencsétlen bünhödő 800csapást állott ki 's eszmélet nélkül hevert, hihetőleg kevés percz mulva lelkét kilehelendő ha a' baromi foglalkodásnak azonnal eleje nem vétetik. Mondják sir Stratford Canning (török udvarnáli nagy követ) nemcsak a' pasa elmozdittatását de annak példás megbüntetését is szándékozik eszközölni; mi azonban egykönnyen alig sikerülend, miután Abdullah elég szemes előrelátással az udvar egyik l e g n a g y o b b befolyásu tekintélyének 40 ezer piasz. értékü czirkassziai rabnőt küldött ajándékul.

ÉRTESITŐ.

Előfizetési fölszólitás.

„M u l t é s J e l e n“ politikai és historiai erdélyi lap jövő 1845b. ö t ö d i k esztendejébe lép. Tisztelettel fölszólitjuk azért a' t. cz. olvasó közönséget, a' következő ujévi előfizetésre. Szükségesnek tartjuk egyszersmind jelenteni, hogy részint bizonyos és hirtelen el nem háritható akadály közbejötteért, részint mivel a' főalapot hetenkint egy ivvel szaporitni kivánjuk, a' „M a g y a r G y e r m e k b a r á t o t“ eddigi alakjában a' jövő esztendőben nem folytatjuk, annak félbenszakasztása azonban csak ideiglenes lesz, 's mihelyt e' szivnemesitésre 's értelemkifejtésre irányzott gyermeklapnak nagyobbfüzetekben megjelenésére nézve biztos intézkedéseket tehettünk, arról t. cz. közönséget rögtön értesiteni el nem mulasztjuk.

„M u l t é s J e l e n“ tehát jövő 1845b. hetenként a' hirdetésekre szánt „H é t i l a p p a l“ együtt ö t ö d f é l i v e n 's n a g y o b b f o r m á b a n jelenik meg. A' főlap nagy másodrétben (in folio) minden postanapon m á s f é l i v e n 's igy hetenkint h á r o m i v e n fog kiadatni: a' „H o n é s K ü l f ö l d,“ mellyben a' jövő évben sok honi, kivált Erdélyt illető érdekes közleménnyel kedveskedünk — nagy negyedrétben hetenként e g y i v e n Ide járul minden héten legalább egyszer, a' „K o l o z s v á r i H é t i l a p“ féliven, 's igy ezután is, mint folyó félévben sem a' fő- sem a' melléklapon többé illy hirdetések helyet nem foglalnak 's az érdekesb tárgyakat ki nem szoritják.

A' hetenként három ivből álló főlapban E r d é l y é s M a g y a r o r s z á g rovata alatt a' két hont illető minden érdekes hirek, közlések, kinevezések, lehető gyorsaság és pontossággal jelennek meg. K ü l f ö l d rovata alatt, egyes országonként, a' külföldi fontosb történeteket, napi eseményeket a' két haza érdekéhez és szükségéhez alkalmazott kidolgozással, terjedelmesen, lehető gyorsasággal 's midőn kivánatik, világositó jegyzések kiséretében fogjuk adni, az levén főczélunk, hogy e' tudósitásunkban a' legujabb idő hiv tükrét állitsuk t. cz. olvasóink szeme elibe. Azonkivül e' czim alatt „politikai vezérczikk“ ollykor a' napirenden levő külföldi fontosb eseményekre nézve korszerü értekezéssel 's politikai elmélkedéssel igyekezünk teljes cz. olvasóinknak kedveskedni. Végre T á r c z a név alatt lapunknak külön rovata leend, mellyet tudományos és nem-politikai érdekesb közléseknek szentelünk, egyszersmind a' multra visszatekintő historiai czikkek abban találnak helyet. A' „H o n é s K ü l f ö l d“ mind kettőnek ismertetésével fog jövő évben is foglalkozni 's fő törekvésünk lesz hogy folyvást változatos és érdekes tartalmu legyen, általjában e' lapszerkesztésben minden igazságos kivánat és várakozásnak tehetségünk szerint megfelelni iparkodunk. Mit „M u l t é s J e l e n“ m e l l é k l e t e fog jövő évben is a' „K o l o z s v á r i H é t i L a p“ rendesen egy héten félivben, vagy ha szükséges lesz, kétszer is kiadatni mindennemü hirdetések, közlések, jelentések közönségessé tételére.

Lapjaink 's minden mellékleteire e g y h é t e n ö t ö d f é l i v r e, az előfizetés itt helyben mint postán is, mind a' mellett, hogy nagyobb formában és terjedelmesebben jelenend meg, a' régi marad, t. i. egy félévre 6—h a t frt. e z ü s t b e n. Itt Kolozsvártt előfizethetni szerkesztő prof. S z i l á g y i F e r e n c z n é l. Nem-kolozsvári olvasóink biztos alkalomtól egyenesen beküldhetik a' pénzt a' szerkesztőhöz, vagy minden cs. k. postán letehetik. Kolozsvártt dec. 1én 1844. **Mult és Jelen szerkesztősége.** 2—2

Eladó gyárépület Magyarországban

Soprontól 1-, Bécshez pedig 6 órányira fekvő, gyárnak igen alkalmas nagy épület mellék-épületekkel 's nagy udvartérekkel — melly fadús tájékon, hol a' kőszénnek mázsája 5—6 krjával megszerezhető és télen be nem fagyó folyóviz mellett fekszik — szabad kézből eladó.

A' vételpénz nagyobb részint az épületen — melly egyszersmind curialis épület — maradhat és kényelmesség végett részenkint elosztható. Bővebb értesités adatik Pesten bálvány-utczai 191szám alatti 1só emeletén levő hivatalban. 1—3

Killián és társa

pesti könyvárus és kiadóknál váczi utczában, Parkfrieder házban és minden honi könyvárusnál:

Kisfaludy Károly

minden munkái.

Hat kötetben a' Kisfaludy-társaság megbizásából szerkeszté S c h e d e l F e r e c z.

Negyedik kiadás.

n. 12d. rétben, boritekban 7 fr. — egész vászonba keményen kötve, aranyozott sarkkal 8 ft 30 xr; 's aranyozott táblával 9 ft p p.

Minthogy 1845 évre egy Zsebkönyv sem jelenik meg: ezen különben is nagybecsü munka a' legszebb és legolcsóbb karácsoni és ujesztendei ajándékul szolgál. 1—2

A' nagyméltóságu magy. királyi udvari kincstár rendeléséből ezennel közhirré tétetik, hogy következendő kir. haszonvételek folyó évi december 30kán délelőtt az ó-budai főigazgatói hivatalban tartandó árverés utján 1845. majus 1jétől három egymás utani évre ismét bérbe adandók, ugymint:

a) A' vadászat és madarászat Budakesz és Budaörs koronai helységek határiban; b) Az uradalmi visegrádi ugy nevezett apátkuti kőbánya;

c) Az uradalmi zsámbéki kőbánya;

d) Az uradalmi korcsma Tahiba. Bérleni kivánók szükséges bánatpénzel 's egyéb megkivántató bizonyságokkal ellátva, a' fönkitett napon és helyen megjelenni hivatalosak. A' bérföltételek a' fönnevezett hivatalnál árverés előtt is megtekinthetők. Árverés utáni ajánlat nem fogadtatik el. O-Budán 1844. nov. 22. 2—3

Hasznos és olcsó

Karácsoni ajándékok

Killián és társa

pesti könyvárusok és kiadóknál váczi utczában, Parkfrieder-házban és minden honi könyvárusoknál:

A' kis Gyula könyve.

Fürgencz fiuk 's jó kis leánykák számára.

Irta

Döbrentei Gábor.

Második bővitett kiadás. Szinezett kőrajzzal. 8rét boritékba kötve 1 ft p. p.

Legujabb magyar-német

képes

A. B. Cz.

Olvasó-könyv.

fiuk és leányok számára, 24 festett képekkel. Második bővitett kiadás Nagy 8rét. csinos boritékba kötve 48 kr. p. p. 1—2

Ajánlkozás. Két, jó családból való magyar születesü testvérkisasszony, kik házigazdasszonyságbani jártasság mellett, fejer himzés, köütösvarrás és egyéb női munkákban kitünőleg jelesek, ajánlkoznak valamelly uri családhoz mint társalkodónők, vagy gazdaságra ügyelő házi kisasszonyok. Bővebb tudositást kaphatni Wartensleben grnő szállásán. Bujanovitsfele ház 212. sz. 2. emeletben.

☞ **A' karácsonyi ünnepek miatt jövő csütörtökön (dec. 26kán) Ujsággal nem szolgálhatunk legközelebb számunk dec. 29kén jelenendik meg.**

Vasárnap dec. 29kén. **103—104dik szám.**

Megjelenik a' Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizethetni helyben a' szerktő 's kiadó tulajdonosnál uri utcza 453dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a' bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a' megrendelés. Az Értesitőben mindenféle hirdetvény fölvétetik 's pontosan közöltetik.

☞ Az év hanyatlásra közelegtével szives tisztelettel figyelmeztetjük a' két haza főleg távolabb vidéki t. cz. közönségét, hogy ezentul is m. Széchenyi István gr. urnak az országgyülés végre juttával gyakrabb 's folytonos együttmunkálása mint szinte más társaké mellett megjelenendő testvér lapjainkra eddigi marad az előfizetés, t. i. postán és Budapesten házhozküldéssel boritéki alatt egész évre 12, félre 6 p. fr. boritéktalanul házhozküldve pedig egész évre 10, félre 5 p. fr. Külföldre vagy az örökös tartományokba járatandó példányok iránt egyedül a' bécsi cs. k. főpostahivatalnál rendelkezhetni, belföldre pedig az ország 's kapcsolatos részei minden kir. postahivatalinál 's a' szerkesztőségnél Pesten uri utcza 453 sz. Trattner-Károlyi-ház első emeletén bármi biztos alkalom által, vagy szorgalom- és gyorskocsi utján. Minthogy a' legközelebb mult országgyülésen hazánk boldogulását illető annyi 's olly fontos tárgy maradt elintézetlenül, a' jövőnek beállandásaig annál szükségesb józan higgadtsággal ezekről 's a' társulatjokban idővel rokonlag kifejlendőkről értekezni, hogy azok, a' mennyire csak eszközölhető, minden oldalúlag felvilágosittatva legalább némileg előkészületül szolgálhassanak a' teendőkre, némileg ovadékul az elhamarkodástól, némileg tartalék-őrül a' netalán tulhév miatti tévutra sodortatás ellen. Ez nagy részben a' polit. lapok tiszte levén, azok érdekét is természetesen magasbitandja.

A' Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország: (kinev. 's megtiszt. Számtét; legujabb mozgalmaink; magy. tud. akad. könyvtár-megnyitásának ünnepe 's annak köz vagy nyilványos ülése; titoknoki előterjesztés a' m. akademia 1843/4diki munkálatairól; Pestmegye követjelentési közgyülésének folytatása; Szepes és Zemplénymegyék közgyülésének tárgyai.)

Ausztria (nemzetoszt. képviselő-választás a' bécsi egyetemnél 'sat.

Spanyolország (Zurbano és fijai; esparterista mozgalmak; folytonos elfogatások's kivégeztetsek; cubai szélvész pusztitása; papság kármentesitése's egyéb alkotv. reformi tervek; Cormenin emlékirata 'sat.)

Anglia (O'Connell a' kegy. alapitványokat illető törvény ellen izgat; penny-szinházak bezáratása iránti szándék; 220 uj vasuti terv; január elején papi zsinat 'sat.)

Franczia ország (a' hgi uj házaspár megérkezte 's fogadtatása; Páris éji rendőrséget állitani szándékozik 'sat.)

Értesitő.

Magyar- és Erdélyország.

Ő cs. 's ap. kir. fels. Szőgyényi László magyar kir. udv. kanczellarial tanácsnokot magy. kir. helytartósági tanácsnokká, a' tanulmányi bizottság és könyvvizsgáló-szék elnökévé kinevezni, egyszersmind titkos tanácsosi czimmel dijmentesen felruházni; Jeszenszky Elek Barsmegye másod alispánját pedig „kir. tanácsos" czimmel kegy. diszesiteni méltóztatott.

Számtét. Ne titkoljuk, mert emberi természetünket tagadnók meg, hogy az év végperczeiben megindulás 's magába-szállás komoly érzete hatja meg egész valónkat! Csöndes mosoly vagy méla sohaj repül el ajkainkról, könycsep lopózik a' lélek tükreibe, öröm vagy bánat gyöngye, mint üritők az események poharát; még egyszer mondunk áldást azok szendergő poraira, kiket elvesztésök csak becsesbekké tön emlékezetünkben; még egyszer karoljuk összze azokat, kik kedvesbbé teszik éltünket 's aztán komoly aggódás lep meg a' korlátolt szük kör parányiságán, mellyben mozoghatunk, 's a' néhány perczen, meddig mozoghatunk; de ép ezen aggódás ébreszt férfias tettre 's hideg számitásra jövő iránt. — Igy vagyunk a' statuséletben; 's annál inkább, mert egy nemzet-család ügye igényli figyelmünket. Kisértsük meg tehát nyájas olvasóm! a' számvetést; vessünk egy futó pillanatot az események ez évi tárházára, mielőtt a'mulandóság feledés fátyolával leplezné azt be kiváncsi szemeink előtt!

A' leáldozott év örökségül hagyá az országgyülést; sok küzdés de kevés győzelemmel, kevés öröm de sok bánat kiséretében. Városi rendezés, büntető t-könyv, kicsapongások orvoslása, hitelintézet, közteherviselés, vaspályák 'stb. megannyi nagy halott; de hála nemzetünk istenének 's hitünk meleg szózatának! a' feltámadás biztos reményében szenderegnek. A' kormány sok szép reményt kelesztett sovár keblekben. És mi nem is vádoljuk az alsó táblát! Utasitásokkal nyügözve, mik ötvenkét provincialis érdek kifolyásai, emberül izzadozott az mozoghatása parányi körében az érdek-egység üdvezitő temploma felé! nem szállunk szembe utasitójikkal; mert kezünkben csak egy töredek a' parányi értelem fegyveréből, 's mit tehet ez ólmos botok ellenében?

A' felsőtábla iránt sem csökkent bizalmunk, sőt növekedett! ohajtanók: bár nagyobb mértékben! Tisztelik mindenki véleményét, mig az a' sziv tiszta belsejéből ered. 'S kinek, és mikor nem ered innen? azt bebizonyitani emberi erő nem képes. Szerencsés! kiben az ember 's honfi ugy egyesülhetnek, hogy egyik sem reszket a' másik törvényszéke előtt.

Imádkozzunk: országgyülési rendezés jöjön el mi hamarabb országod!

Az országgyülés alatt kiholt a' helyhatósági élet vagy csak alig pislogott annak kétes fáklyája; nem csoda: két világosság közül a' nagyobb elgyöngiti a' kisebbet. Találkozunk azonban itt is egy eszmével, mellynek eredvénye szintolly honboldogitó 's magasztos lehetend, milly kétes születése; melly bár soha se lett volna polit. életkérdés, hanem maradt volna a' socialis élet tevékeny körében. 'S ezen eszme a' védegylet eszméje. Mi ezen tárgy iránt kezdetben kissé langyosak voltunk; 's megvalljuk, mert csalódásoknak örökké kitétetve az egyszerü lény, ollyas O'Connellféle adóforrásnak tarták 's tartják számosan. Eszünkben forgott mindenkor Ausztriával egybekelésünk 's a' repressaliáktól (visszatorlástól) féltünk mint attól, hogy a' nyerészkedés, használva az egyedáruskodhatást, bőrünket is lehuzza silány holmijaért; azt sem feledék sokan: hogy tulajdonkép nincs is mit védnünk, mert p. o. 130 ezer mázsa czukorbul (annyire van szükségünk évenkint) alig állithatunk elő 12 ezer mázsát; selyemszövetekért évenkint 1,955,780 ft., gyapjuszövetekért pedig, mikből mégcsak 2000 mázsát készithetünk, pedig 30 ezernél többre van szükségünk, 17 milliót fizetünk a' külföldnek! 'stb. 'stb. Azonban némi gondolkodás után ugy találtuk: hogy ha nyers termékinket a'külföld daczból nyakunkon hagyja, ez csak ujabb ok azoknak ide haza felgyártására; ha élénk keresés a' néhány iparost egyedáruskodási nyerészkedésre készti, ez versenyzési ingert keleszt 'stb. mihez a' különféle gyárak létesitése iránti élénk mozgalom már tettleg is járulván: alapos ok van azon hiedelemre, hogy a' dus sarjadék dus gyümölcsözésre viruland fel; 's mikép honunk nemcsak termesztő hanem legalább önszükségei födözésire nézve gyártó ország is leend, 's e' szempontbul magasb fokra vergődő szorgalom termesztő 's fogyasztó osztályra egyformán 's kedvezőleg hatván e' haza szellemi 's anyagi jólléte ez uton is hatalmasan növekedendik.

Központi vasutunkat épiteni megkezdék; demonstratio é vagy szilárd akarat rugója e' munkálkodásnak? Jövő fátyla alatt rejlik: ez utóbbi esetben hatalmas korszakot teremtendő az industrialis világban!

Ez év folytán négy megye (Nyitra. Komárom, Szabolcs, Heves) tartott tisztujitást. Lélekvásárlás, bor, pályinka játsztak főszerepet, mikmámorba döntének szabadakaratot 's lelkiismeretet, hogy a' ködös fő csapot állitna fel hivatalképességül. Ezen baj gyökeres orvosoltatást igényel; nehogy önigazgatási képtelenség jeleit adjuk; mellynek szélén absolutismus áll. Bodrogi.

Legujabb mozgalmaink. Ki előtt nem ismeretlen, miként a' polgári társaság olly külön részekből alakult egész, melly külön részek a' társadalmi egész fogalmában el nem vegyülnek aként, mint a' tengerbe omló folyam hullám-gyürüzeti elenyésznek 's kiismérhetlenül föloszlanak a' nagyobb viztömeg anyakeblében: az bármi erőt 's tehetséget érezzen is magában, meg leend győződve a' felől, miszerint a' szertehullámzó cselekvő erőket kizárólag e' vagy amaz irányra szoritni akarni nem lenne más, mint Sysiphusként hegyre sziklát hengergetni csupán azért, hogy a' minduntalan viszszagördülő szirtdarabon a' siker legkisebb reménye nélkül elvérző keblünk kinai közt morzsoljuk elazon erőt, melly kellő uton használva magunknak is másoknak is élvet gyönyört nyujtandó, és számunkra hatása által tartós értékü emléket vala biztositandó. Ez egyetlen állitás igen közel viszen azon kérdés megoldásához: mi kivántatik meg a' jó hazafiban szükségképen, hogy nemzetének a' teendők végetlen sivatagjain tüzoszlopul szolgálhasson? vagy más szavakkal: milly lényeges tulajdonokkal kell annak fölruháztatva lenni, ki elég erősnek érzi magát arra, hogy honfitársait bizton, a' bekövetkező siker lehető legnagyobb reményével közös jóllét felé vezérelje? Ki azt hinné, hogy e'nagyszerü föladatnak megfelelhet, mihelyt önmagával számot vetve jó lelkiismérettel elmondhatja: ime én ismérem nemzetem hijányit, erősen elhatározott akaratom arra szentelni parányi erőmet, hogy e' bajok minélelőbb orvosolva legyenek, 's hogy édes hazámnak hőn szeretett fijai hova hamarább elérjék azon kivánt révpartot, mellyben őket a' sok hányatás és nyomor után nyugalom 's elégültség ölelő karjai várják — az tiszteletre méltó honfiui buzgalmat tanusitna, de megkezdett nagy munkája folytában csak hamar tapasztalni lenne kénytelen, miként ő nemzetboldogitó legforróbb vágyaival alig létesithete valamit azon igen igen sokból, minek létesitésére kiindult, minek teljesülendését ő maga szentül hivé, 's azért polgártársainak is ünnepélyesen igéré. A' hazafiság fogalma: akarni a' hon javát; e' tettbe menő akaratot akként foganatositni hogy belőle a' hon java okvetlenül következzék, ez ildomos honszeretet vagy politikai okossággal párosult hazafiság. Van idő 's lehetnek körülmények, midőn lángoló honszerelemtől várható csupán a' hazaüdve vagy jobban mondva, midőn a' polgárok hoszszas meggondolása periculum in mora, midőn tehát arról a'haza's nemzet fölött lebegő kárri eltávolitásrul van szó; illyenkor a'hazafiak áldozása egyedüli kutfő, miből segélyt reménlhetni, 's a'nemzetélet ezen sorsrejtő perczeiben hideg számitás nemcsak nem tanácsos, hanem inkább veszedelmes. Lehető olly alakulása is a' nemzet viszonyinak, mellyek a' hon ügyei körül tisztán számitási kérdéseket tesznek szükségessé; illyenkor az a' legjelesb hazafi, ki hazáját a legnagyobb nyereségére oldja meg a' kitüzött kérdéseket; ránk nézve ez eset olly mélyen szunnyad a' századok kifürkészhetlen méhében, miszerint annak egykori megszülemlése is szerfölött kétes, ellenben honi történetink majdminden egyes lapján följegyezve látható, 's látnoki léleksugallat nélkül is elmondhatjuk, miként ma is jóval közelebb állunk amahoz, mint a' magasra fejlett társodalmi tökélyektül föltételezett utóbbihoz. De van még egy harmadik a' fönebbi kettő közt középet tartó ösvény, mellyen ollykor a' közczélokra közvetlen hatni akarónak szükségkép kötelessége megmaradni. Már maga azon körülmény, miszerint ez ösvény két más közt középen vonul el, eléggé mutatja, mennyire nehéz az ezutoni egyenes irányu haladás, melly sem jobbról elkapatva sem balra nem tántorulva intézze lépteit kitüzött czélja felé; sulyosbul e' nehézség még az által, miszerint annak, ki hivatva van nemzetét e' közép uton vezérelni, összhangzatos arányban kell birni azon kitünő tulajdonokkal, mik akár a' jobb akár a' baloldal fő kellékeit 's mintegy lényegét teszik; sulyosbul pedig ez által a' biztos állás vagy kivánt iránybani haladás azon oknál fogva, mivel amint e' vagy ama' fél sajátságai a' vezéregyedben tulnyomók, a' szerint fog ő majd ide majd meg amoda hajolni, minek következtében ha el nem üttetik is egészen a' kijelölt térvonaltól, czélfelé irányzott menetében egyre lassudni fog amaz ismert mechanikai törvénynél fogva, melly szerint előre hatoló erők minden egyes oldalütközésnél rugékonyságokból vesztenek, 's minél gyakrabbak e' kihajlások, annál nagyobb mértékben gyengittetnek. Alkalmazzuk a' mondottakat. Helyzetünkben igy szólni: kövessetek engem, 's tegyetek aként, mint engem cselekedni látandotok —'s a' hon virágzó a'nemzet boldog leszen; követhettek pedig minden kétkedés nélkül, mert él szivemben ama hő kivánat — hogy egyik derék költőnk szavait használjam, boldogulva látni Hunniát! — igy szólni helyzetünkben, 's e' fölkiáltás után mindennemü 's faju satellesek táborával sikra szállni 's tüzes harczot kezdeni, a'közel mult eleven emlékezete szerint alig viend czélhoz, sőt tán sok részben a' vegytani föloszlást, melly darab idő óta ügyes kezek által derekasan folytattatik, nem kevessé sietteti. Más részrül meg fontos arczczal széttekintve igy okoskodni: megálljatok, itt minél hidegebb számitgatásra 's a' haszonnak, a' fölhasználandó erővel elemenkénti mérlegezésire van szükség; ne hajtsunk mi azokra, kik tuláradó keblök érzelmeiből szebbnél szebb szavakat idéznek föl, 's férfiakhoz nem illő ömlengések által hiszik e'hon javát elővarázsolhatni; hallgasson itt a' szív, e' tér csupán az észt illeti, 's a' mutatkozó siker mennyisége határozza meg a' mérleg más felére ellensulyként teendő erőt ezt mondani másrészrül annyit tenne, mint a'nemzet jobb jövőjének szent érdekét hitvány nyereségi vállalat gyanánt tőzsér kezekre bizni. Ki igazán szemügyre vette hazája jelen állását 's kellőleg méltányolni tudja azon igényeket sőt szem elől soha nem tévesztendő követeléseket, miket e' hon kül 's bel viszonyai a' haza minden jobb fiának elibe szabnak: az nem fogja tagadni miként nálunk a' közjóra irányzott munka 's cselekvény csak ugy termi

meg a' kivánt gyümölcsöt, ha a' hazaszeretet szent érzete a'teendők minemüségének tiszta tudatával párosul, azaz ha a' közhaza javát illetőleg hazafias akarat ébreszti cselekvésre az erőket; tiszta fölfogás józan számitás 's a'hon javaért bármi nehéz munkára kész kitartás kalauzolja a' tettben nyilatkozó hazafias akaratot. Ha illy fogalma lesz nálunk a' jó hazafinak,elmondhatjuk boldogult Virágunkkal: jó hazafinak lenni nehéz — de elmondhatjuk vele a' másik részt is — de nem lehetetlen. Az illy hazafi tudja,mit mikor 's miként kellene tennünk legalább a' teendők legfőbbjeit illetőleg tudja; 's ugy amazért itt levén a' kellő percz, tettre hija honfitársait, fölmutatja a' teendőt 's kijelöli számukra a' munkatért; ámde a' dolog fordulhat, 's a' cselekvésnek indult erő uj irányt vehet, más téren öszpontosulhat, mint hová a' nemzeti munkálkodás nagy intézőjétől szánva volt. 'S most különös figyelmért esdünk. Elibe állni a' félre kanyarult erőösszegnek 's visszaszerőtetni az előbbi térpontokra,nem mindig tanácsos, sőt ollykor elsodortatás veszélyével jár; illyenkor a' főnebb értelmeztük jó hazafi számot vet önmagával,végig futa' cselekvések nagy terén, 's azon magasb állásbol, hova szellemi nagyságánál fogva emelkedék, aggódó lélekkel de egyre számitva betekint oda is, mit a' tömeg szemei elől még a'jövő titokleple takar; látja az irányt,mellyben a' cselekvőség halad,szemléli a'tért,mellyen az erőfolyam szertoömleni fog, ismeri az akadályokat, mikkel utjában találkozandik, 's ha nem tudja is szorosan, de hozzávetőleg ellátja a' következményeket 's az ujirányu működés végeredményét. Miként az értelmes hadvezér — ki jól készitett csataterv szerint ütközetbe vezérli sergeit, de csakhamar tapasztalni kénytelen, harcztüzőktől elkapatva mint felejtik harczosi mind inkább az állást, fordulatokat 's egyéb előre rendezett hadfogásokat, 's mint törnek egészen más irányban előre — lelke elibe állitja a' csata későbbi fejleményit's ha látja hogy az eltérő menet szinte biztos ut a' győzelemre; nem hogy elfutna, vagy roszszaló kitörések közt akarná vitézeit a' diadal ösvényétől viszszairasztani, hanem inkább a' küzdők élére áll 's intézi az erőt, mellynek más irányt adni többé nem volt hatalmában. Csak akkor, midőn a' félretört erő fölbomláshoz bukáshoz viszen: akkor áll a' jó vezér rendvesztette csapatja elibe, 's készebb a'bőszroham által sárbagázoltatni, mint pulya módra keresztbe tett karokkalvárni be övéinek elbukását, 's ezek enyésztével sirba temettetését azon ügynek, mellyhez léte kötve volt. Ez utóbbira példát minmagunkon láttunk a'legközelebbi évek folytában; aligha a' csatarend első értelembeni fölbontójihoz legujabb mozgalmink következtében nem hasonlitunk. ‚Szellemi alapokon' nyugodjék e' haza jólléte voltak azon soha nem felejthető szók, mikbe gr. Széchenyi nemzete 's hazája jövőjéről táplált hitét meggyőződését foglalá; 's tekintve az irányt mellyben a' honfiui erő legujabban működni kezd, tekintve legujabb mozgalminkat,megvalljuk,a' főnebbi hazafias hitvallomás testesitésétől tán soha meszszebb nem valánk mint jelenleg. Mi a' nagy hazafit illeti, reá nézve elég volna az imént kifejtett nézeteket alkalmazni, 's kimondani, miként ő nem azért kezd a' folyton élénkülő iparmozgalmakban mindinkább részt venni, mivel Magyarország fölvirágzását tárgyazó jegyzetei közt ép erre került a' sor, hanem mivel hazafiui kötelességének tartja még másfelé törőhonfitársai közt is hatni erejéhez képest 's mennyire tőletelik, oda munkálni, hogy a' cselekvésnek indult erő tévutakra ne sodortassék. — Ennyi elég hogy megnyugodjunk mostani eljárásán; ámde, ha a' dolog valósággal igy volna, mit mondjunk magunkra nézve, mint motiválhatjuk e' térre irányzott tevékenységünket, mint oszlathatjuk el azok aggodalmit, kik ez uj fordulattal egyszerre megbarátkozni nem tudnak, 's még inkább mint nyugtathatjuk meg azokat, kik e' legujabb mozgalmink által nem hogy biztositva látnák de veszélyeztetve lenni vélik alkotványos nemzeti létünk jövőjét. — Ne higye senki is mintha rosz szándék adott volna tollat kezünkbe 's e' kérdéseket tollunk alá; ne vélje senki is, mintha azok sorába akarnánk számittatni, kik negatio t e r é r e lépnek,mihelyt hazafias vállalkozásról van szó, meatsen a' magyarok istene még attól is,hogy csak gondolatban is valaha illyesmire vetemülhetnénk; tiszta ügyszeretet, 's a z o n fiui szent pietas, mellyel édes hazánk iránt viseltetni soha meg nem szününk, iratja e' sorokat velünk, 's ha a' szomszéd várbaü ugy akarják mint mi, iratandja majd a' tárgy részletes folytatását is, addig szabad legyen azon tisztelt tekintélyre hivatkoznunk,melly a' gyáralapitó társulat alakitó nemcsak nem neheztelt az ügy fejletére vonatkozó nehézségek 's ellenvetések fölhozásaért, hanem abban őszinte akaratra ismért'solly szándékra,melly a'társulatot jövője iránt ohajtaná mindjárt alapitáskor minél inkább tisztában látni folyt.

Magy. tud. társaság könyvtárnyitásának ünnepe. „Korunkra valóban illenek Tacitus érczszavai: saeva et infesta virtutibus tempora" — i g y s z ó l a többi közt Bajza f. h. 23kán a' magy. tudós társ. könyvtármegnyitási ünnepén a' Teleki család tudományos érdemeiről értekezvén; 's mi szivünkből mondánk igent a' nagy rómainak helyesen idézett érczszavaira 's egész mértékben helyeseltük a' buvár értekezőnek korunk fölötti e' nézetét's meg vagyunk győződve — hosszas szemlélődésre alapitott itéletét. Ha valaha, korunkban igen is kevessé méltányoltatik a' valódi polgár-erény, ha csak hazafias érdemek jutalmazásiként nem akarjuk tekinteni az itt ott minden válogatás nélkül elharsogott éljeneket, mellyeknek utólsó rezgése még tán el sem halt az érzelem-mozditotta légfolyam rétegei közt,midőn az éljenzők szivéből a' méltány hálás érzete rég tova tünt. Valódi örömünnep volt ránk nézve e' tekintetben a' magyar akademia könyvtármegnyitása, 's a' két rendbeli beszéd egyike a' faradhatlan buzgalmu titoknok, másika Bajza által elmondatva rég nélkülözött szellem-élvezetben részesite, minőt csak Magyarorsz. szebb perczei, mellyek ollyannyira gyérek nyujthatnak, de a' melly perczek emléke édesen él keblünk 's agyunkban még akkor is, midőn évek hosszu sora fészkelé magát közénk 's az ünnep kedvesem lékü multja közé. Először is Schedel Fer. mint az akademia által könyvtár-rendezésre megbizott, röviden érdeklé a' m. tud. társaság könyvtárának történetpontjait, 's megjegyzé miként a' legrövidebb életben is különböztethetnimeg korszakokat,'s a'könyvtárt illetőleg 1831től fogva három korszakot állit föl; mellyek utóbbika vagy is a' harmadik most kezdődik. Meglepő volt hallani az egyszerü de megható előadás folytán,miszerint a' könyvtáralapitásra tett ajánlatok közt Schams ajándéka áll legelől. — — 5kötettel,1838ban a'bold. Kresznericsféle Teleki József gróf által megszerextetvén 2200 kötettel, ide járulván Batthyányi gr. adományából a' robonczi könyvtár mintegy 25 ezer kötettel, továbbá néh. Horvát Endréé 677 kötettel 1844ben a' gr Teleki családé már általvett 20,812 kötettel, mellyhez még az e'számba nem tudott theol. osztálybeli munkák járulandnak, továbbá a' Lukán levő's tavaszra átveendő Sándor Istvánféle könyvtár 1105 kötettel és szintannak a'nemz. museumban letett bécsi könyvtára, melly annak végintézete szerint a' m. akademiát illeti, ugy hogy mindezt összevéve a' m. akademia könyvtára noha alig mult azóta egy évtized ma már a'm.t. társaság könyvtára kéziratok nyomdai zsengék (incunabulák), 's egyéb rokonnemüekkel egyetemben közel 60 ezer kötetre menend! E'roppant mennyiségü nagybecsü gyüjtemény legnagyobb részt hazafi adakozásoknak köszöni létét; ámde mint értesültünk a' külföld legelső intézetei is siettek munkálataikkal a' nemzeti kincset gyarapitani.olannyira, hogy Európa legjelesb akademiájától bir a' m. t. társ. nagyértékü könyvajándékokat. E' nagy számmal fölhalmozott nemzeti kincs rendezésében jelentő titoknok ur férfias pontossággal járt 's nyugtató önérzet közt mutathatá be m. Széchenyi István gr. elnök ur 's m. Károlyi György igazgató 's egyéb akad. tagok jelenlétében a'válogatott tisztes gyülekezetnek egy részt a' meglepő rendes osztályzatot 's besorozást, más részben meg a z egész gyüjtemény b e t ü s z e r i n t i n é v s o r á t. Illy munka sokkal hangosabban szól, hogysem szerénytelenség nélkül szabad volna az azzal foglalkozó érdemeiről magasztalólag emlékeznünk. A' leléptett titoknok után Bajza foglalá el a' szószéket 's olvasá az olly remekül kezdett mint folytatott 's bevégzett értekezést egyik l e g m a g y a r a b b család a' Telekiek tudományos érdemeiről; ki Bajza tollát isméri — 's ki ne ismerné azt e' hazában?— elhiendi szavunkra, miként ez értekezés, akár szóló tárgyavatottságát, akár a' dolgozaton átömlő biráló itélet félreismérhetlen kinyomatát tekintve, egyike volt azon müveknek, mik daczára folyvást élénkülő honi irodalmunknak ritka tünemények az irói világ magyar egén, vagy hogy hő nyilatkozatunk valamiképhizelgés gyanánt ne vétessék, ez értekezés egyike volt azon mélyre szélesre egyaránt elható studium és itélet müveinek, mik önmagokban hordván enyészhetlen értéköket, bizton várják be az igazságos idő részrehajlatlan birái szózatát. Értekező a' Teleki nemzetséget történeti adatok nyomán G a r á z d á k t ó l származtatja, kik hajdan a' török határokon hü's lelkes védei voltak a' haza alkotvány vallás és nemzetiségnek;idővel beljebb vonultak Magyarországba 's három ágra szakadva települtek meg ujan szerzett jószágaikban; 's midőn a' széki ág végsarjadéka — fiuörökös nem létében — a' Teleki ház egyikével házasság által összekelt a' G a r á z d á k két külön ága ismét egy törzsökké forrt melly mai napig is virágzik a' széki Telekiek hazaszerte tisztelt nemzetségében. Ha visszagondolunk a'polgárerények's hazafiui érdemek sorára, mellyet a' tiszt. értekező lelkünk előtt föltüntetett, ámulat szállja meg keblünket, 's önkénytelenül is azon kérdés ébred agyunkban: mi lehet oka hogy az értelmi 's lelki nagyság e' család tagjaihoz századokon át meg nem szakadt lánczolatban csatlakozék? — 's minél tovább gondolkodunk e' kérdés fölött, annál tisztábbra fejlődik a' meggyőződés, miszerint a' valódi nagy hazafi nemcsupán hazája jelenének él, hanem gondjait a' haza jövőjére is kiterjeszti 's e' jövő biztositára tehetsége szerint munkálkodik. Igy lehet okát adni azon körülménynek, hogy a' fiu atyja nyomdokiba lép 's az unokák őseik képeinél tanulják az erényt tisztelni, gyakorolni. Időszaki sorozatban mutatja föl értekező a' grófi család egyes tagjait 's nagy olvasottsággal emeli ki azok honpolgári érdemeit, egyenkint fejlesztvén a' messze mult födözte erényvirágokat ,hogy azok összegéből férfias szerénységgel tüzze az utólsó halántékira a'hazafiui hála dicskoszoruját.Nincs a'polgári pályának egyetlen egy ága melyen a' Telekiek valamellyike kitünőleg jelesen nem fáradozott, nincsenek olly igényei a' hazafiságnak, miket ez ős nemzetség ivadékai századokonát fölnem fogott's kellőleg nem teljesitett; nincs a' tudományok terén olly pont melly felé munkásságát 's ápoló szorgalmát nem irányozta volna elannyira hogy méltán elmondhatjuk, miként ez egyetlen grófi nemzetség többettőn a'haza javáért, hogysem rút hálátlanság büne nélkül feledünk szabad volna. Hisszük miként a' nagybecsü értekezés sajtó utján minélelőbb e' haza köztulajdonává válik, 's nincs forrább ohajtásunk,mint hogy e' hitünk valamikép ne hiusu'jon meg, mert meg vagyunk győződve, miként ha máskor érdem volt illy kincs birtokába juttatni honfitársainkat, ez körülményink közt mulaszthatlan honfiui kötelesség! hadd lássa e' nemzedék, melly parányiságában önmagát olly nagynak tartja, mi a' valódi nagyság 's mennyire van ettől távol az ollyan,kinek egész hazafisága fénytakarta hiuságnál nem egyéb. Mielőtt tollunkat letennők, kettőt vagyunk bátrak még ide jegyezni: egyik azon körülmény, miszerint a' Telekiek kisded táborában — mellynek minden egyes harczosa, érdemjelekkel tündöklik, nem e g y e d ü l nagy h a z a f i a k k a l hanem lelkes honleányokkal is találkozunk, k k mint nők és anyák épolly befolyással voltak gyermekeiknek jó hazafiakká nevelésére, férjeiknek a' polgári pályán ernyedetlenül hü támogatására, mint milly készek valának áldozataik és munkásságuk által a'tudományok buzgó pártolására.Egy van mi a'grófi nemzetséget illetőleg kimondhatlan örömérzéssel tölti el minden magyar keblét, 's ez azon k ö r ü l m é n y, m i s z e r i n t bármi balszerencse 's viszályok közt a' Telekiház magyar maradt, magyara'kényszeritések nehéz korábanépugy mintaz erkölcsi sülyedést szülő külföldieskedés divatszakában; magy. volt e' ház nem egyedül férfi tagjait illetőleg, hanem magyar tekintve azon lelkes hölgyeket is, mikkel e' hont megajándékozá. Tartsa soká 's virágoztassa az ég ez ős családot és adjon e' szegény hazának a' Telekiekhez hasonló fiakat leányokat, ez leghőbb ohajtásunk.

Külön czikkbe szándékozván foglalni magy tudom. akademia iránti szempontinkat,addig is következőkben vonható össze 13d. gyülésének tárgyfolyama. Másodelnök ő méltósága Széchenyi István gr.megnyitó beszédét Társalkodónk közli; a' gyakori éljen kiáltozások által megszakasztott 's végén hosszasan éljenzett elnöki beszédet követte Schedel Ferencz tr. 's akademiai titoknak alább következő előterjesztése a'társaság 184¾ki munkálatairól. Szólnunk kellene tovább a' következett fölolvasások 's illetőleg szónoklatokról 's azok tartalmát habár kivonatilag is érintenünk; azonban részint helyszükség,részint pedig e' tárgyak egyaránt nagy külterjedelme 's benső tartalma majd lehetlenné teszik ennek megkisértését. B. P. rt. értekezett a' tufnai csontbarlangokról, 's noha tagadhatlanul jó tapintattal tudom. értekezése elejét költői bájköntösbe öltözteté,hogy közönségünk ismert futamodási hajlamát a'komolyabb tárgyak elől — ugyszólván rászedje, még is tapasztalni vala kénytelen, miként értekezése azon részénél,melly tulajdonképen az egésznek magva, hangos conversatio fejlett ki a' hallgatóság sorai közt. Megjegyzésre méltó itt azon körülmény,—ha bár csak psychologiai tekintetből is — miszerint hölgyeink illy alkalmakkor több erőt tanusitnak mint a'férfiak,vagy jobban mondva fiatalságunk nagy serege; azért állitjuk pedig hogy több erőt fejt illy esetekben a' szépnem, mivel nálunknál sokkal türelmesebbnek tapasztaltatik; türelemerő jele. Egyébiránt ki előtt tudva van mennyire meriti ki a'fiatalság a' tudományos képzettség minden aknáit még iskolákba jártában, az e' figyelmetlenséget igen természetesnek fogja látni, 's rosz néven épen nem veendi. Sch. F. emlékbeszédet tartott egyik akademia alapitó bold. Mészáros Johanna özv. gr. Teleki Lászlóné felett; kiről holta után annyi szépet jót mondhatni, mint szóló e' ritka nemes lényről elmonda, az még éltében elmondhatá önmagának, hogy léte czéljait nemcsak megérté 's fölfogá, hanem dicsően teljesité is. A' Telekiek tudományos hatásáról B. J. erről feljebb bővebben. Ezt követé b. E J. emlékbeszéde Dessewffy József gr. igazg. és tiszt.tag fölött:ki emlékezék E-nek Kölcseynk fölött mondott emlékbeszédére?— 's ki nem emlékeznék, ki az emlékbeszédek e' remekét hallá — feszült figyelemmel várá a' lelkes szónok hangjait,'s magas gyönyör közt hallgatá végig azérzelem költötte viszony's korisméret szabályozta szavalványt.Különös hatállyal kapá meg a' hallgatót azon rész, mellyben a' boldogult magy. vendégbarátsága ábrázoltatik; ebben szónok hü tükrét adá a' kornak 's a' kor egyik legjellemzetesb férfiának; azon idők szépek voltak szélvészeik mellett is, mert a' férfiu erősnek érzé magát a'fiatal tüz mérséklése 's vezérlésére, az ifju pedig noha sok tekintetben tán a'mai óriási nemzedéknél életerősb, cselekvésre képesebb volt, tul nem becsülve önmagát's tehetségeit,örömest hallgatá a' korosak tapasztalás tisztitotta nézeteit; szerényen simult az érettebbek szilárd alapuitéletéhez'szeretett tanulni az ismeret gazdag öregektől, hogy tanulmányai nyomán hona javára üdvösen hathasson 's idővel majd ő is tanithassa a' következő nemzedéket. Valóban szép idők, mert nem hordják homlokukon a' fanyarság ismertető jelét, melly sze-

rint még a' legparányibb tehetség is elszigetelten áll 's vezérként parancsszóval akar birni a' kor ügyeinek intézésinél; — nem fogjuk feledni E-ünk lelkes beszédét, 's ha valaha ifjui hevünktől netalán elkapatva többnek képzelnök magunkat mint valósággal vagyunk, emlékbeszéde emlékjel leend, melly lelkünk elebe állitsa a' classicus ó kor nagy férfiját a'hazafias Dessewffy Józsefet, 's ekép fölmerültével jusson eszünkbe a' valódi nagyságot milly tulajdonok képezik. — Az 1843ki nagy jutalomra 's a' többi dicséretre érdemesitett m. munkák felöli jelentéskivonatát budapesti naplónk adandja, mintszinte a' drámai első's másod vagyis tiszteletdij odaitélését is Ezután kihirdettettek a' magy. tud. társaság jutalomtételei 1844.ugy mint itt következnek. 1. nyelvtudományi: Adassék elő nyelvünk kifejlődésének története, azaz, a' fenlevő nyelvemlékek nyomain indulva, mutattassanak ki azon változások, mellyeken nyelvünk, szóalakitási, kölcsönzési, ragozási és szókötési tekintetben, időről időre általment. Jutalma ötven darab arany. Határnap mart. 21. 1846. — 2. Történeti: Készittessék bármelly, még eddig külön le nem irt, magyar birodalmi vármegye, vagy terjedelmesebb vidék, vagy nevezetesebb város történeti, földirati és statistikai leirása oklevelek 's egyéb eredeti és hiteles kútfők szerint. Jutalma ötven darab arany. Határnap mart. 20. 1847. — 3. mathematikai: Mik a'képzetes mennyiségek tulajdonságai, 's mind analytikai, mind mértani értelmök? Jutalma ötven darab arany. Határnap mart. 21. 1846. — 4. törvénytudományi. Fejtessenek ki a' polgári törvénykezési eljárások czéljai, fajai és kellékei, adassanak elő a' hazánkban divatozó eljárások, tökélyeik és hibáikkal együtt, figyelemmel a' mivelt nemzetek törvénykezéseire is. Jutalma ötven darab arany. Határnap martius 21. 1846. Minden rendü pályairat, a' fön kitett határnapokra, mellyeken tul semmi felelet el nem fogadható, váratik: midőn azt irója nevét rejtő pecsétes levélre hivatkozó jeligével a' titoknok veszi által. A'beküldött másolat, melly ki nem adatás esetében is az akademia levéltárában marad, a' nélkül, hogy a' szerző a' munka sajátsági jogát elvesztené, idegen kézzel és tisztán irva, lapozva, kötve küldessék. Ha a' jeligés levél fölbontása után kitetszenék, hogy a' munka saját kezeirása a' szerzőnek, ez a' jutalomtól elesik.

Az ötven arany jutalmon kivül másod, sőt harmad karbelinek találandó felelet is kiadathatik, ivenkint szabandó tiszteletdij mellett, ha a' szerző máskép nem rendelkezik. Végre

A'társaság pénzállapotja 1844. köv.: az egész tőkepénz alap 1843. végén a' tőkésitett kamathatodokkal 354060 ft p.p. ezenkivül 700 ft e. p. holtig tartó ajánlat évenként. Készpénzi összes bevétel 1843. végéig 29862 ft 59 kr.p.p. Egész évi költség öszvesen 23,278 ft 7 kr. p.p. A'mellékpénztár összes bevétele 1843 végén 6,274 ft $2^{10}/_{20}$ kr. p. p. összes kiadás 6,272 ft $19^1/_2$ kr. p. p.

Titoknoki előterjesztés a' m. academia $18\frac{43}{44}$ki munkálatairól. Egy pár év leforgása után ismét fellépvén e' helyre számot adni intézetünk munkálatairól: előadásomat szokott módon a' nyelv, aztán a' tudomány körül tettekre osztom fel; ezeket követni fogja személyzetünknek részint halálozás, részint választások által történt változásainak elősorolása. —

I. Nyelv körüli munkálatok. Örömmel tapasztalta a' társaság, miszerint azon kisded munkálata, mellyet, a' helyesirás és szóragozás főbb szabályaira szoritkozva, ez előtt tizenkét évvel tagjai számára készitett és kiadott, hogy legalább az academiai munkálatok mutassanak nyelv dolgában egységet, 's egyszersmind ez uton az akkor még vég nélküli különbözések kiegyenlitésére hasson, a' vártnál szerencsésb sikerrel koronáztatott. Ugyanis azóta nemcsak a' nagy számmal megjelent nagyobb kisebb nyelvtanokban jobbára elfogadva látjuk az academia által vallott elveket, hanem követve, eszmélve 's eszméletlenül, az iróktól is ugy, hogy, ha a' helyesirásban keletkezett némelly részintes eltéréseket mellőzünk, iras és ragozásban meglehetős egység és határozottság helyegzik jelenkori irodalmunkat. Az irósereg ezen kézfogása által, melly, miután, az academia tan dolgában eleitől fogva közbiralat alá veté irásait, 's e jeligejehez: „Győzzön a' mi jobb!" mindenkor hü maradt, tiszta meggyőződés kifolyásának tekintheto: mintegy felszolitva erzi magát ez uton tovább menni, 's miután a' mult évben „Szókötés"-ét is közitélet alá terjesztette, osztályát a' nyelvtani elvek és szabályok részletesb kidolgozására bizta meg. 'S e' munkálatokban eljártak a' megbizottak: t. i. Czuczor, Fábián, Nagy János es Vörösmarty r. tagok, ez évben; 's már most nincs egyéb hátra, mint hogy azok osztályi megvitatás után az összes academia átnézésen keresztül menjenek, mi megtörténvén, e' munkálat azonnal sajtó alá menend.

Nyelvünk természete bővebb 's alaposabb megismerésének legnevezetesb forrásai, a' régi nyelvemlékek 's a' nyelvjárások vagy dialectusok. Számos formáit nyelvünknek csak ezekből fejthetni meg, számos rag és gyökér elemei csak itt találtatnak még eredetiségökben letéve. Elsejét e' forrásoknak már tizenkét év előtt nyitotta meg a' társaság, 's az abból meritést folyton folytatja. Ez évben a' marosvásárhelyi Teleki-codex másolata készült el, 's egy másnak melly gr. Dessewffy Virginia eszközléséből a' tiszalöki plebániából kerülvén hozzánk, Virginia-codex néven lesz ezentul általunk nevezve, leiratása már elrendeltetett. Mind kettő nagyobb részt szentek életeit foglal, 's részint nyilványos évkitétel, részint betüjellem után a' XVI. század első harmincz éveibe tartozik. Ezeken kivül köszönettel emlitem Lugossy József l. társunk buzgóságát, ki egyebeken kivül felsőbányai, szinte a' XVI. századból való jegyzőkönyvből több rendbeli, a' bányászkodást illető darabokat hü másolatban közlött. Midőn e'szerint a'legérdekesb magyar régiségek gyüjteményét szerencsésen szaporodni látjuk, fájdalommal kell jelentenem, hogy a' Nyelvemlékeknek, pártolás hiányából már két év óta felfuggesztett nyomtatása szükségkép függőben marad még határozatlan időig, 's nehogy ezért a' IVd. kötetnek régen kész első szakasza, melly a' nagy nevezetességü Guary-codexet foglalja magában, még tovább használatlanul várja a' kijövetelt, az egyelőre kiadatni rendeltetett. — A' nyelvjárások megismerésére is függesztette a' társaság figyelmét, 's e' tárgyat most már annál elsőbbnek tartja, mert a' tapasztalás bizonysága szerint az irodalom — és általa különösen az egyházi szószék 's a' népnevelés utján mind inkább a' néphez is lehato könyvnyelv terjedésével, a' nép nyelve, melly annyi kincseit őrzötte meg az eredeti magyarságnak, napról napra veszt sajátságaiból, ugy hogy, mint másutt, nálunk is e' régi typusok mind inkább eltörlődnek. E' végre az eddig összehordott anyagok nyomán készitendő részletes utasitás mellett mind a' tagok fel fognak szólittatni, mind a'nem-tagok részvéte kikéretni az e' részben létező sajátságok feljegyzése 's közlése végett: melly közleményekből egy magyar nyelvjárástan fog szerkesztetni.

Mi a' szótári munkálatokat illeti: a' philosophiai és mathematicai műszótáraknak, ez utólsó tiz év gyarapodásaival bővitendő második kiadásaihoz történtek készületek; eddig a' philosophiaihoz különösen Péterfi, Vecsei és Warga ll. tt. 's Vandrák András ur, a' mathematicaihoz Győry, Vállas és szinte Warga rr. és l. tagok jártak el a' nekik jutott osztályrész elkészitésében. — Bányászi műszók magyarításában, a' hivatalos-küldemények használata mellett, egy bizottság járt el, miután a' társaság e' végre az országgyülési bányatörvényi választvány által volt felszólitva. — A' tájszógyüjteményhez Horváth József rt. járult ismét vegyesek beküldésével; 's a' Magyar Tájszótár hat év előtti megjelenése óta a' tájszavak tetemes mennyiségre gyülvén tagok nem tagok ebbeli küldeményeiből, ezeknek szerkesztése 's második kötetkép kiadatása elhatároztatott. — A' Zsebszótár bővitéséhez Kiss Károly rt. a' hadtudományi szók kidolgozásával járult. — Végre a' nagyszótárhoz Nagyvendéghy Elek ur küldött ritka szók lajstromát; e' mellett az értelmező rész dolgozása is folyt, név szerint a' nyelvtudományi osztályból Fábián, a' philosophiaiból Kállay, Szilasy és Heténvi, a' történetiből Horváth Mihály, a' mathematicaiból Győry és Bitnicz, a' törvénytudományiból Szlemenics és Stettner, 's a' természettudományiból Gebhardt, Bugát, Horváth József és Tarczy rr. tt. készitték el jutványaik egy részét, vagy befejezék azokat. Jó része meglevén e' szerint a' nyelvtani és értelmező kidolgozásnak, annak szerkesztetése határoztatott el. Az értelem-magyarázó rész folyvást az osztályok befolyásával készülend, a' nyelvtani a' nyelvtudományi osztályé alatt, melly az öszves akademia által megalapitott elvekhez fog e'részben ragaszkodni; a'közvetlen szerkesztésre pedig Czuczor Gergely rtag, az ellenőrző vizsgálatra Fogarasi János rtag bizattak meg, titkos szavazás utján de egy értelemmel. 'S igy reményli az akademia, hogy kevés év mulva egy a' nyelv egész életbeli és tudományi szókincsét magában foglaló, 's a' fogalmakat szorosan meghatározó Magyar Szótárt adhatand a' közönség kezébe. — 'S ennyit a' nyelv dolgában.

II. Tudományos munkálatok. A' nyelvtudomány osztályához tartozólag, Döbrentei Gábor nyelv-'s irodalom-történeti értekezésben Verbőczy magyar forditásai hasonlító birálatát terjesztette elő, 's kimutatván, mint szövődött be nemzeti életünkbe a'latin fonal, 's mint lön hogy a' magyar szónok Verbőczi deákul rendszerezte a' magyar törvényt: a' forditttatás fő okául a' magyar nyelvnek Erdélyben 1556ban törvény nyelvévé lettét állitá; 's mint részletes vizsgálata eredményét Veres Balázs elsőséget tünteté ki forditó utódjai felett.

A' philosophiai osztály köréhez tartozólag Győry Sándor a' népnevelésről értekezvén, annak egyik leghathatósb eszközeül a' tudományok terjesztését és alkalmazását fejezé ki. Nem az iskolák szaporitása hanem jó tanitók készitése, nem a' tudományok népszerüsitése, melly mindig a' tudományok elaljasitására vezet, hanem először is az irodalom kifejtése, majd a' tudományok alkalmazása, 's a' közlekedés könnyitése fő eszközei a' való kimivelődés terjedésének, tehát az igazi népnevelésnek.

Beely Fidel az élet és iskola egymást gyaran eltorlo, majd ismét kiegeszitő határait fejtegette, 's a' kettőnek miképeni kiegyenlitését tárgyalta.

Más alkalommal ugyan Győry Sándor az emberiség eszményi kifejlődéséről értekezvén, a' critica 's az általányos philosophiát vette birálat alá.

Szilasy János a' philosophiában folyton tartó küzdelmet festé, 's abban tájékozást kisértett meg.

A' történetben: Kállay Ferencz a' finn-magyar kérdést vevé vizsgálat alá, tekintettel Degérando legujabb munkájára, 's kimutatá: mennyire nincsenek még az acták befejezve, hogy itéletet lehessen hozni; az eddigi adatok után azonban a' finn rokonság felé hajlik.

Jerney János a'magyarországi izmaelitákról, a' források nyomain, bőven értekezvén, azokat a' volgai bulgarok utódainak 's magyar nyelvü népnek igyekezett bemutatni.

Ugyanő a' mongol hadvezérnek IV. Béla királyunkhoz irt levelét közlötte 's abból a' külföld azon megrögzött hitét czáfolgatta, mintha a' kunok nyelve nem magyar, hanem tatárféle 's már kiholt nyelv volna. —

B. Hammer-Purgstall a' pécsi székesegyház török és aráb felirásait magyarázván, azokból egy török fő tanodának ama korban Pécsett léteztét vélé következtethetni.

Ugyanő a' magyarországi törökök érdemeit adta elő a' török irodalom körül; melly szerint nemcsak tudományok pártfogói, hanem jeles irók is voltak, kik közt mint kitünő történetiró Pecsevi (Pécsi) Ibrahim nevezhető.

Péczely József Gubecz Máté tótországi pór támadását irta le.

Horváth Mihály az 1764ki nevezetes országgyülés történetét kisértette meg, 's az akkori köz szellemet és erkölcsöket a' naplók 's hivatalos irományokból jellemzette.

Bajza József a' Telekiek tudományos hatását egy élet- 's irodalmi rajzban adá elő, mellyből némelly töredékek ez ülés folytában lesznek felolvasva.

A' törvénytudományi osztályban Sztrokay Antal Magyarországban a' soltészságok eredete 's minősége 's a' soltészsági jogokról értekezett, az utóbbiakat némelly soltészi szerződések közlésével felvilágositván.

Szlemenics Pál a' magyar törvények történetét vegyes házakbeli királyaink alatt terjedelmesen kidolgozta.

A' természettudományi osztályban Balogh Pál a' tufnai csontbarlangokról értekezett, 's azok eredetére nézve azon véleményt állitotta fel, miszerint azok képzésében nem viz, hanem tüz volt a' legfőbb tényező. Ezen előadás főbb része is lesz ismételve ma 's némelly a' barlangokban találtatott csont-maradványok bemutatva.

Gyász- és emlékbeszédeket elhunyt tagok felett Balásházy, Bitnicz, b. Eötvös, Schedel, Székács és Szilasy készitettek.

Része e' dolgozatoknak a' Tudománytárban jelent meg, része az Evkönyvekben fog, mellyeknek VI. kötete sajtó alatt van.

Külön nyomtatás végett két kézirat küldetett be, mellyeknek sorsa még függőben van. A' Tudománytár részére beérkeztek közől 1 mellőztetett, 12 elfogadtatott. —

E'lefolyt évben academiai költségen megjelentek:

1. Tudománytár, XII füzet.
2. M. academiai Értesitő, IV. év, 4 szám.
3. Természettudományi Pályamunkák IIId. kötet.
4. Mathematicai Pályamunkák, I. kötet.
5. Névkönyv 1844re.

Az academia által dijazva, tehát teher nélkül, át adattak az academiai könyvárusnak kiadás végett, 's meg is jelentek:

6. Első oktatásra szolgáló kézikönyv, Edvi Illés Páltól. II. III. kötet, harmadik kiadás.

Ebből külön lenyomatva:

7. Népszerű Számvetéstan.
8. Népszerű Gazdaságtan.
9. Népszerű Természet- és Egészségtan.
10. Népszerű Földleirás.
11. Népszerű Nyelvtan.

Továbbá:

12. Törvénytudományi Pályamunkák, II. kötet.
13—15. Eredeti játékszín: XI. harmadik kiadás, XII. XIII. köt.
16. Verbőczi hármas törvénykönyve.
17. Philosophiai Pályamunkák, II. kötet.
18. Sebészség, Cheliustól. IV. kötet.

E' helyt jelentenem kell, hogy miután a'megcsökkent könyvkelet már 1842ben az igazgatóságot a' Tudománytár kivételével minden nyomtatásaink felfüggesztésére, mult évben pedig egy párt kivéve, mellyeknek nyomtatása bevégeztetni rendeltetett, magányos kiadónak átadására birta: ez évben egyedül az Evkönyvek 's az Értesitő hagyattak folyamatban; 's a' Tudománytár is, minthogy olvasói csekély számánál fogva megfelelő szellemi hatást sem gyakorolhat, miután az academia rajta több mint tizenhárom ezer pengő ftot vesztett, e' folyó évvel berekesztetik.

Igyekezett az academia, rendszabásai értelmében, jutalmak által is éleszteni az irói szorgalmat és lelkességet. A' részletek külön jelentésekben fognak előterjesztetni.

Egyébiránt a' jutalmak dolgában jövőre a' következő módositás találtatott hasznosnak. Az osztályi kérdések ezentul valamivel szükebb körüek lesznek, évenkint négy fog kitüzetni, 's mindegyik jutalma ötven aranyban állittatott meg. A' rendkivüli dramai juta-

lom. melly a'szinpad megerösültével jelentékességét szintugy, mint szükségeslétét elvesztette. meg lön szüntetve.

Az utazások czime alatt említenem kell Taubner Károly lt. és bécsi prof. Wenzel Gusztáv ur buzgó igyekezeteiket. kik Olasz- és Dalmatországokban utazván, az academia megbiztából az ottani könyves levéltárakat. hazánk történetei tekintetéből, gondosan megszemlélgették. és nem sikertelen fáradozásaikról tudósitást is tettek. mik a' régi ádriai tartományokbani magyar felsőségnek históriájára szolgálnak.

Továbbá Reguly Antal Sz. Péter Várából m. évi nov.ben indult ki a' társaság segedelmével.melyhez pártfogó Ő Fensége közbenjárása által legjobb Királyunk is ezer pengő ftal járult: a' miért itt hálával említem a' Felség nevét! Reguly Moszkón és Kazánon keresztül egyenesen az Uralnak tarta, ott. név szerint Blagodaczban tavali dec. 13. megérkezett, a' telet a' vogul nép és nyelv, valamint geographiai elterjedésök, hely és személyneveik,vallások és erkölcseik tanulásával töltötte, minthogy e' faj az, melly eddig legrokonabbnak tartatott a' magyarokkal, és az iránt csakugyan meggyőződést szerze magának, hogy e' föld, hol ők jelenleg laknak, nem eredeti honuk hanem hogy délnyugatról, és pedig a' baskírok földéről vándoroltak fel, melly fajjal egykor, mielőtt t. i. ez eltatárosodott, egy népet tett. Fáradozásainak eredvényei lettek egy öt ezer vogul szóból álló szótár, harminez ív népdal, három abrosz a' vogul földekről, mellyeken nemcsak minden vogul falu sőt kunyhó, hanem még szent halmaik is bejegyeztvék, mellyeknél áldozni szoktak, fejmintáik, miket élőkről vett a' physiologiai jellem kitanulására 'stb. Feltétele volt minden, a' kérdés felvilágosithatására szolgáló anyagokat gyüjteni, 's aztán feldolgozni azokat. Ezért ő leveleiben is még nem állit, hanem folyvást keres gyüjt és hasonlit. Az utólsó híreket derék társunktól juliusban vettük: ő akkor dél felé folytatta vándorlását. A' magyarok istene védje távol rideg útain!

Más irányban ment ki Jerney János r. tag azon academiai alapitvány költségén, mellyet több évek előtt maga tett. Ő Moldván és Besszarábián által először is Odesszának tartott. Az emlitett két tartományban ő nemzetünk régi nyomait, a' derék csángó népen kivül, helynevekben és kúnhalmokban találta fel. Az odesszai museumban látta az első kőszobrot, millyek a' Fekete tenger éjszaki partjain levő számos sirdombokon találtattak, 's mellyet ő rögtön magyaroknak ismert. Összejárta tehát a' Dneper és Don közötti földeket, miket ő Constantinus Porph. Lebediásának tart, mind a' számos, e' névhez szitó helynevek mind a' folyók után, mik közt a' Sinhul, szerinte, világosan a' Constantinus Chyngulusát tükrözteti vissza. A' pusztáknak kőszobraira nézve, miután számtalanokat látott, megerősödött abban, hogy azokat typusok és viseletök után, őseinktől elmaradt emlékeknek kell tartani. Két illy szoborfőt küldött is, mik itt a' régiségek barátjai kedveért, néhány rajzaival együtt, láthatók: egyikének elülső része derekason állott ellent talán ezer évig, vagy azontul, az idők viszontagságainak, a' másik nem, de becses ez is, mert némelly formák rajta mégis kivehetők 's egyezvén a' másikkal, bizonyitani látszanak, hogy, e' két fő legalább valamelly, a' kaukazi fajhoz tartozó népé lehetett, ámbár a' külföldi utazóknál már mintegy szokássá vált, azokat mongol fajnak tulajdonítani. Pallas hajlandó azokat hunn emlékeknek tartani, de,mint tudjuk, ő Schlözer után a' hunnokat is mongol fajnak állitja. Az acad. küldöttség, melly Jerney tudósitásai véleményzésére volt megbizva, támaszkodva azon egyetlen egy régi 's egykoru tudósitásra, mellyet Rubruquis XIII. századi utazó hagyott ránk, kun maradványoknak nyilatkoztatta, millyek a' XIII. század elejéig készültek, de természetesen az ős előkorra visszaszolgálnak. Egyébiránt az academia nem kivánja e' véleményt végkép magáévá tenni, mig Jerney Jánosnak e' tárgyról értekezéséből inditóokainak egész öszvegét nem látja. Annyi azonban most is bizonyosnak látszik, hogy e' sirszobrok v. kőbábok, mint azon földek mostani népei hivják,magyar népségtől származnak,'s kérdés támad: vajjon sziklák, 's nem inkább illy kőbábok értetnek é' lapides szó alatt, mellyek előtt a' pogány magyarok még sz. László királyunk idejében is áldoztak, de mellyek az erőszakos térítők által feldulattak. Reguly szerint legalább a' vogulok is mind maig illy halmaik körül teszik áldozataikat. Örömmel mulathatunk e' bár durva, de semmi idegen befolyást nem mutató faragványok előtt, mik gyarlóságok mellett is tanuságot látszanak tenni egy régi miveltségről, melly ez ország nem annyira megvétele — mint megtartásában mutatta hatalmát, 's mellynek egy, kétségbe vehetetlen élő emléke maga a' magyar nyelv. 'S igy e' részben örvendhetünk utazó társunk sikereinek, mig Reguly által — ha őt isten csakugyan megtartotta, mert fél éve, hogy tőle semmi hír — a' magas előkorban éjszak felé tolatott, annyi századokon át elváltozott, de rokonságuk nyomait nyelveikben még fentartott rokonaink kérdésére az ohajtott felvilágositást méltán várhatjuk.

Külső viszonyainkról emlithetem hogy ez idén a' bajor, cseh és porosz kir. akademiák és társaságoktól vettük a'barátságos megemlékezés ujabb jeleit.

A' **személyzetet** illetőleg, a' társaság ez évben érzékeny veszteségeket szenvedett, levén halottai közt, kik előkelő diszére szolgáltak, mások kiktől folyton közremunkálást várhatott. Névszerint tiszteleti tagjai közül Kisfaludy Sándort és b Mednyánszky Alajost gyászolja, kiknek elseje a' magyar lyrai költészet hőse, emez a' m. történetek fáradatlan buvára; levelező tagjai sorából Hegedüs Sámuelt, Tessedik Ferenczet, Gegő Eleket és Filinger Leopoldot.

Választások által a' következő hazafiakat vonta be az akad. vagy előmozditás által csatlotta szorosban magához:

Tiszteletiekké: gr. Kemény Józs. eddig lev.tagot, ki magy. történeti források esüggedhetlen kutatása,gyüjtése és kiadása által historiai irodalmunkban nevezetessé lett; — Pyrker László egri érseket, ki legujabb országos ajánlata által kötelezte le a' hazafiakat; — gr. Teleki László eddig lev.tagot. ki a' drámában fényes reményeket gerjesztett.

Levelező tagokká Csécsi Imre debreczeni professor, a' természettudományokban, bizonyitott jártasságáért; Fest Vilmos épitőkormányi mérnököt, egy másod.'s egy koszoruzott mathematicai pályamunkájában bizonyitott jeles ismereteiért: Horváth Lázárt, egy magyar folyóirat kiadóját: Korponay János főhadnagyot, egy hadi földirat szerzőjét, a' hadtudományi szak részére; Mészáros Lázár alexredest, mint a' magy. ügy erélyes pártfogóját Lombardországban; Nagy Márton thai gymnasium-igazgatót. több ifjusági iratnak szerzőjét, és végre Purgstaller József váczi lyceumi tanitót, legujabban egy jeles philosophiai kézikönyv dicséretet nyert iróját.

Végül örömmel és hálával nevezem Károly cs. k. főherczeget, ki a' magyar tudós társaság részére tiz ezer pengő ftot alapitván, annak kamatait f. évi martiustól megindittatni rendelte.

Pestmegye követjelentéai gyülése. Mindenek fölött figyelemre méltó a' királyi városok és szabad kerületek állapotja, ezek összesen 54 törvényhatóságot képeznek a' nélkül azonban, hogy akár e' számot akár a' benfoglalt népességet tekintjük, köztük 's az ország egyéb helyhatósági közt csak némi arány is volna; főleg mi azoknak orsz.gyülési képviselését illeti olly határozatlan jogalapra helyeztetvék,miszerint a'városok és szabad kerületek ügye e' részben lényeges változtatást teszen szükségessé, de a' melly változtatás ollyasmü, hogy annak létesitését a' fejdelem vagy kormányra bizni nem tanácsos sőt veszedelmes. Itt az initiativa aristokratáiaktól várandó, vivják ők ki a' városok szavazatjogát, és segitsék a' helrendezést e' szavazatjoggal öszhangzólag előidézni: 's megtették az első's leghatalmasb lépést a'külön polgárosztályokkal való érdekbeni egygyé olvadásra. A' magyar aristokratia nem elég erős arra,hogy a' többi osztály ellenében maga valami lényegest birna kiküzdeni, ámde azért elég erővel bir akadályoztatni a' polgárzat egyéb osztályinak legüdvösb 's legelszántabb törekvésit is; miből kettő következik, t. i. ha ezekhez csatlakozik 's erejét velök ugyanazon czélra egyesiti,szerfölött nagy sulyt vethet a' mérlegre, ellenben ha érdekben eltér, vagy ellenkező irányban kiván munkálkodni, lassanként ősirját ássa meg, mivel érdekben el leend a' haza közös érdekeitől szakitva ép ugy, mint a' hisztoria tanutétele szerént Velenczében a' nobilik különvélt csapatja elszakadva volt. Ők az aristokraták a' magyar alkotványos szabadság depositariusai, ne feledjék tehát hogy állásuknál fogva felelősek a' jövendőségnek nemzeti létünk főkincsét illetőleg; emlékezzenek meg mindannyiszor, valahányszor magányos apróbb érdekek feledtetni akarják velök a'közjóllét iránti kegyletes kötelességet,hogy vana'korkérdések megvitatásinál egy olly hatalom,melly az egyik v. másik polgárosztály bünös ellenszegülését sőt még a' capacitatio körüli minden nehézkességet is akként tudja használni, hogy abból a' meghasonlott osztályérdekek lassankinti elmorzsolása, az alkotványos nemzeti lét folytonos gyengülése, 's olly erőnek kifejlése következzék, mit itt megnevezni nem akarunk, de a' minek nevet adni az értelmesolvasónak nem nagy munkába kerül. Minden szakadás, melly a'hazafiui érdekek közt történik, egyegy gyökszálát szakitja meg az alkotványos nemzeti lét megingatott életfájának. E' részben csak egy van, mi hanyatlásunkat gátolni, jövőnket biztositni képes: győződjünk meg valamennyien a'felől, hogy egymásra szükségünk van, és szivébe vésve hordja minden jó hazafi annak tudatát, miszerint szentebb kötelessége magyarnak nincsen, mint hogy érdekben egyesülve munkálkodjék hanyatló hazája nagygyá emelése körül. — Itt a'munkálat áttér a' nemzeti nyelv ügyére 's mondhatni, az emberi ész diadali ünnepét üllé, midőn olly tömött zárt sorokban tudja fölállitni az okerők egymásból fejlő kapcsait mint az álta'jában a' dolgozat egész folytán de különösen nyelvünkuj győzelmét illetőlegédes elragadtatás közt vala a' hallgatók által észrevehető. Miért nincs illyenkor valami varázserő emberi lényünkben, melly emlékezetünk viaszlágyságu tábláiba mélyen nyomná a' hallottak leggyengébb rezgedezéseit is, aztán pedig a czélkeményekké edzené a' legvékonyabb vonalszálat is, hogy ne leane zavaros éltünknek egyetlen percze is, mellyben leiki szemeinkkel ne olvashatnók a' soha nem felejtendő örök értékü sorokat Meg vagyunk győződve, miként nincs a' testvér két hazának egy törvényhatósága is, mellynek levéltárában e' követjelentési dolgozat méltó helyet nem érdemelne; tekintve pedig teendőink hosszu sorát tekintve az okfőket, miknek nyomán törvényhozóink egyrésze a' legközelebb mult orsz.gyülésen indult, 's miket szemelőtt tartani a' jövő törvényhozás egyik főfeladata leend,megérdemelné a'követjelentésimüremek, hogy azoktól,kik a'hon ügyeinek intézésire tettleges befolyással birnak, ereklyeként őriztessék. Általjában az által, mi a' követjelentésben a' nemzeti nyelvre vonatkozólag mondatik, legvilágosb tanujelét adák követeink annak, hogy ismérik a' törvényhozó nagyszerü hivatását, melly koránsem öszpontosul kényszeritő szabályok létrehozásában, hanem meggyőződés szülte tiszteletet vi ki magának azok részéről, kiknek javára alkotja törvényeit. Különös figyelmébe ajánljuk ezt azoknak,kik jónak látták az illyr mozgalmakat minden uton módon leplezgetni, sőt tán törvényes szinbe öltöztetni; de ajánljuk figyelmébe horvátországi rokoninknak is, legyenek azok bármi szinezetü felekezet emberei; abból mit e' követjelentés nemzeti nyelvünket illetőleg mond, meggyőződhetnek, milly nézetek vezérlék ebeli lépéseinél azon részt,mellynek véleménykisugárzásiként tekinthetők Pestmegye érd. követei. Ezek a' meghozott törvény után mondattak, tehát nem származnak valami mellékes czélok szándéklásából, hanem azon világos tudatból, miszerint e' téren nem csupán a' törvény parancsoló hata'ma hanem a' józanul megértett honpolgári állás 's ebből keletkező meggyőződés is mellettünk szóltanak. Ki az anyaország 's kapcsolt részek közti nemzetjogi viszonyokat tisztán 's alaposan érzeni 's ismérni ohajtja, ügyekezzék oly nézetekből kiindulni, mint mellyek a' pesti követjelentés e' részében — kevés de felejthetlen fővonalmakkal — kifejtvék.

Szepesmegyei közgyülés. Az országgyülés befejeztetése után Szepes vgye dec. 10kén tartotta első közgyülését, mellyben miután az országgyülési követek utólsó öt rendbeli jelentései felolvastattak,első követ és h.tartósági tanácsos Zsedényi Eduard ur szokott remek és hatályos szónoklattal az országgyülés képét előakbe tükrözteté, annak mind zátonyra került, mind törvénnyé alakult tárgyain végig menvén 's tartalomdus, világos genialis előadásban (lásd Társalkodonkat) mutogatván, mikép amazok megbukását az ellenzék hibájinak, imezek sikerültét pedig a' conservativ párt közremunkálásának kell tulajdonitani, mellyel ha az ellenzék vezérei kezet fognak,az annyi szép reményt gerjesztett orszggy. sokkal több üdvös eredvényt szülendhete. Ezt köv.másod követünk Mattyasovszky Boldizsár és első alispánunk beszédei 's azon határozat, hogy koszorus követünk Zsedényi Eduard arczképe a' teremben függesztessék fel. Az országgyülési költségek 's a' nemesi pénztár egyéb terheinek és tartozólagos kamatinak födözésére 15 ezer pengő forint a' nemességre ki fog vettetni az eddigi összeirás és kulcs szerint, de még is az időközben történt és jövő közgyülésig a' szolgabirák által összeirandó birtok-változásokat tekintetbe véve. A' marhahus ára, mellyet a' mészárosok följebb emeltetni kértek, 9 váltó krban meghagyatott. — Következett a' kis gyülések jegyzőkönyveinek hitelesitése, mellyekből kiemelendő Müllenbach mezőváros örökmegváltási szerződésének legfelsőbb helyről leérkezett megerősitése és a'Krompachon elkövetett ismeretes katonai kibágást nyomozó választmány jelentése. A' nm. helyt. tanács azt parancsolván, hogy a' markusfalvai adófizető község az iskolamester özvegyének fizetendő nyugpénz kiszolgáltatására szoríttassék, ezen parancs ellen, most márharmad izben, határoztatott felirás azon nézőpontból, hogy a' községre illynemü adót törvény nélkül nem róhatni.Az országos biztosi számtétel eredvénye az, hogy Szepesmegye mult félévben nemcsak egész hadóbeli tartozását hanem a' hátralétből is két ezernél többet lefizetett. A' veres zárdai vámot sommás uton eltörlő alispáni itélet legfelsőbb helyen megsemmisittetett 's a' rendes törvény utjára utasittatott azon okból, hogy ezen vám már egyszer 1732ben az akkori alispán által megvizsgáltatott. — Némelly magurai helységek insségéről a' kerületbeli szolgabiró nyomatékos és szivrehatő jelentést tevén, e' tárgyban választmány küldetett ki, egyhangulag elismértetvén, hogy a' szerfölött elszaporodott népesség 's a' föld erejének szüntelen burgonyaültetés általi kimerittetése okozza a'jövendőben kétségkivül mind inkább növekedendő inséget 's hogy nagyon kivánatos volna, ha a' k. kincstár valamellyik jószágaiban mód nyittatnék az itt fölösleges népnek áttelepitésére; — mert a' tulnépesülésnek ezen különben is termékotlen földön mind inkább mutatkozó félelmes szym-

ptomáji és a' mérték nélküli pályinkaivás által okozott általányos elerkölcstelenülése a'köznépnek valóban igénylik a'közigazgatás komoly figyelmét.Hontmegye felszólítása K. L. a' hirlapi pályáróli lelépte iránt pusztán tudomásul vétetett. Közli Fabriczy Sámuel.

Zemplénymegye kögyülésének folytatása.

4) V. P. országos hajózási igazgató levele olvastatott, mellyben előterjeszti: miképen a' Tisza hajózhatása tekintetiből a' partokon hat öles szélességü utnak kellvén lenni, ugyanazért tegyen a' megye olly rendelést, hogy a' Tiszamentiben levő erdők hat ölnyire kivágassanak. Eleinte ugy mondának némellyek egy két dereglye, melly a' Tiszán néha néha feltünik, nem érdemel illyen áldozatot, annyival is inkább, mert vizeink szabálytalansága miatt sok birtokos elesnék így örökségecskéjétől, minthogy három négy esztendő alatt a' Tisza bizonyosan tevén hat ölnyi szaggatást, ismét tovább kellene a' szegény birtokosnak utat engedni, míg végre kifogyna mindenéből. Ámde ezen okoskodás leszavaztatott,mert qui vultfinem,debet vele etiam media.Hogyan jajgatunk a' kereskedés pangása miatt, és midőn ajánlkozik alkalom, akkor buvunk előle. Ha szaggatja is a' Tisza a' partokat, ugy is szaggatandja, ha le nem vágatnak a' közel eső fák, és pedig most a' szaggatás mellett még el is sodorja ám a'fákat magával's kétszeresen károsul a' birtokos, midőn igy levágatván eladhatja legalább, 's fatőveinek kiszaggattatása fejében reménylhet is valami kárpótlást, a' megnyitandó **hajózás** után — a' midőn majd **nem egy két** dereglye foghat vitorlázni már. Ugyanazért a' kérelem teljesittetett, és a' szükséges rendelések meg is tétettek. Ezen tárgybeli érintkezés egyszersmind egy meghiusult reményünk iránt látszott uj reményt nyujtani, ugyan is:

5) Szerencsénk levén Vásárhelyi Pál urhoz a'vizszabályozás tárgyában tanácskozott választmány körében **kérdés** intéztetett hozzá: mi oka B. J. terve elvettetésének?Mi iránt V. P. ur ugy nyilatkozott,hogy tervebeli javaslatai az átvágások és vizvezetések tekintetében térképpel nem voltak ellátva. A' midőn is elömutattaték az épen kéznél volt térkép 's abból teljesen meggyőződött V.P.a'terv létesithetése felől, hozzátevén mindenesetre, hogy a' Tisza két ágra osztassék. Ehezképest ujabb felirás rendeltetett a' nm. helyt. tanácshoz intéztetni, mellyben az elve tett térkép különösen kiemeltetvén, kéressék meg a' terv helybenhagyatása. Erről azonban talán bővebben is szólhatunk később, a' menynyiben e'hó 18ikára vizszabályozás tárgyában nevezétes összegyülés hirdettetett nm. személynök ő excja elnöksége alatt.

6) A' helyt. tanács intézvénye szerint megengedtetett, hogy szegény katonatartóink ezen takarmányszük időben széna helyett tavaszszalmát szolgáltathassanak. Ez megbecsülhetetlen kegyes gondoskodás! csak ide lent meg arról tétetnék sikeres rendelés, hogy a' raktárbiztosok ne zsarolnák a' különben is földhöz ragadt szegénységet szörnyü öblös vékákkal és nagy fontokkal. Hallja az ember sirva panaszkodni a'szegénységet a'raktárbiztosok ellen, mennyivel bővebben mérték honn az életet és szénát még is sokkal kevesebbe fogadta el a' biztos, vagy gorombán visszautasitotta! És kérdezi valaki: miért nem tétetik panasz a' szolgabiráknál és egyebütt? erre ne kivánjatok feleletet, mert föntebb már elmondottuk:mi hajótöréseken bukik keresztül az illyen folyamodás, és aztán hogy merje ezt tenni a' szegény paraszt biró, mikor többnyire 25ben pontosul az elégtétel! — Ha valaki a' bajtés veszedelmet ki akarja kerülni, legtanácsosabb neki még a' szalma-commissarius ellen sem tenni panaszt. Ezer visszaélést tud az ember még is egy buntetéske ritkább mint a' fejér holló. Itt kisülnek ez és ez szolgabiró ellen illyen és amollyan visszaélések, a' kisütésre ki is fizettetik a' domesticaból néhány száz forint — még is azért hallgat az eredvény, 's legföljebb is annyi a' következés, hogy nem candidáltatik 's magával húz nem érdemlett bajba olly egyedeket is, kik valóban a' közügy fájdalmára szenvednek — mert fő ur vagy nagy birtokos volt a' végin, hatalmas ez ifjú erős, és ha ez nincs,még a' visszaélő fog restaurálni! Amott házakat épittet egy valaki hir nélkul, ellenőr létre társ az előfogatbérlővel, azért salva res est. Ez megvereti egy város biráját,elzárat kihallgattatlannl olly tanácsbeli tagot, ki éltében soha még csak dorgálva sem volt. és ez mind jól van — és éljen a' megyei rendszer! — De mit is törni fejünket jobb eljáráson, minek sóvárgunk erélyes, igaz, pontos tisztviselő után, holott tapasztalás mutatja, miszerint nincs hálátlanabb pálya a' megyei szolgálatnál. Itten történetből előkerül egy jó szolgabiró pontos szigoru minden kötelességeiben,azért van é nyugalma csak két három cursuskán is? oh nincs, mert szakálasodnak urfiaink, 's már csak illő föllépni, hiszen atyánk már illyen korában alispánságra volt kijelölve. Fellépnek lehető legtöbb bor- és pályinka-compositioval, 's elbukik a' derek, el a' közügy nagy vesztésére, 's nincs, ki megtartsa, mert vox populi in vino et cremato est! — mig okos emberek nem választanak, addig türjük e' bajokat nemcsak itt, de másutt is, mert ugy vannak ezek a'szomszédban is.—

7) Olvastatott Szepes megye levele, melly által a' kebleben minap véghezvitt katonai vérengzést irván le, előadja hogy az elégtétel maga utján eszközlésben 's igéretben is van ugyan, de az efféleket megszüntető 's történhető esetben bizonyos eredvényre vezető törvényszorgalmazást szükségesnek latja 's az iránt a' megyék hozzájárulását is kéri. A' hivatalos levél kitételeit czáfolgatni 's valótlannak állitgatni próbálta egy kérdéses ezredbeli örnagy,de a' törvényhatóságnak tulajdonitták mégis a' hitelesség 's kezet fogva Szepessel eszközöltetni fog a' régen ohajtott törvény, melly a' haza polgárit biztositsa azok féktelensége ellen, kik megfeledkezve hogy a' nép veritékén csillognak pillangó módra, még is e' felett gyakorolják vitézségöket. Elváratik Szepes megyétől az elégtétel minősége iránti tudósitás. Azonban ha netalán ugy volna a' történet mint örnagy ur előadá, akkor legyünk igazságosak 's mielőtt a' történetet hiven meg nem vizsgáltuk, ne lármázzuk be az országot.— 8) A' n. m. helyt. tanács szükséges gondolkodásra figyelmezteté a' megyét a' Galicziában dühöngő marhadög beharapozása tekintetében.A' szükséges rendelések megtétettek. —Dec. 3kán folytatva tartott gyülés tárgyai közül egy két mutatványul hadd álljon itt 9) Hont megye levele, mellyben fölszólit bennünket, hogy K. L. iránt irnánk fel ő fölségéhez, miképen K.egy általa szerkesztendő hirlapra szabaditékot nyerhetne. Nagy volt a' dicsőités magasztalás 's elismerés K. L. szellemi tulajdonsági felett, mellyek őt a' legjelesb hirlapszerkesztők közé méltán emelik, dicsekszünk is, hogy őt megyénk szülte; de azért föl nem irunk ám, mert hiszen maga K. L. nem panaszkodik, mintha ő hirlapszerkesztői szándékában gátoltatva lenne's ez iránt nemcsak Hont megyét nem kereste meg, de lakhelyén Pesten sem nyilványitá akadályoztatását, minek tehát panaszkodó nélkül panaszt keresni, ugy is van elég! — Most jő már az igazáu anyagi és zsiroska tárgy: 10)Örökre tisztelt emlékezetü Buttler János gr. a' magyar Ludovicea katonai intézetben leendő neveltetés tekintetéből egy zemplényi nemes ifju részire 6666 ft 40 kr. alapitván, ezt még 1839ban alapitványi készpénzül a' megyének át is küldvén, akkor a' tőke megyei közhatározás és nádori jóváhagyás mellett ugy adatott Sáros-Patak városának száztól ötös kamatra, hogy az mindaddig nála legyen pontos kamatfizetés mellett,míg az intézet teljes létesültével maga a' tőke is az ország pénztárába leend befizetendő.Az eddig mindig legpontosabban fizetett kamatot M. G. ur fija szedé,de már vagy katonatiszté vagy egyébbé levén, elég hozzá hogy részire már ezen dijfizetés elégeltetett. Választmány volt tehát kinevezve tervkészitésre az iránt: hol legyen köteles ezen jótéteményt szedő ifju tanulni, mikép legyen értesülve a' megye az ifju viselete 's készülése felől 's mikép történjék az ifjunak megválasztása. A' választmány tervezete oda járult, hogy előbbkelő Akademiában leendő neveltetésre a'föntebbi összeg ötös kamatja kevés,köteleznipedig nemigen lehet szegény szülét,hogy a'kivántató fölösleget pótolja és igy szólittassék fol Patak városa, hogy hatos kamatot fizessen, mire ez mind a' megye határozatához mindNádor ő fönsége megerősitéséhez mind legpontosabb fizetéséhez mind különösen a' kötelezvény tartalmához képest nem állván, kétszeres anyagi nyereségre nyilt kilátás, vagy kapni a' tőkéből kölcsön, v. ha történetből urficskánkat éri a' szerencse, többecske kamatot huzni, ha nem épen olly pontosan is, mi különben jobb a' bizonytalan többnél. Az akademia-kijelölés elmaradt, az ifjak szellemi és testi minőségire nézve is csak jövendőben lesz fölállitva mérték. A' hatos kamat elhatároztatik, 's még egyszer igy Patak városa megkináltatik. A' választásra nézve minden folyamodó kijelöltnek tekintetik, a' választás titkos szavazat utján történendő. A' pénzt fölvevő ezentul nem az illető ifju szülőjének, hanem a' megye pénztárának tartozik fizetni a' kamatokat. Ennek elmaradása leginkább ohajtandó lett volna, mert a' szegény pénztár mindig ki fogja fizetni a' kamatot, ha belé e' czim alatt egy filler nem jövend is 's ne adja Isten hogy még akkor is fizesse, mikor a' tőke is — a' kórházi 's más alapitvány némelly részének példájára — elveszett!! Tegyék legalább a'tek. Rek igen tisztelt határzatjokhoz, hogy a' pénztárnoknak el nem fogadás terhe alatt ne legyen szabad addig ez alapitvány kamatját kifizetni, mig előbb be nem szolgáltatik. Halljuk a' választást nehéz volt szerfölött a'nyilts. - vü jelenvalóságot — apja előtt is szokatlan, ugyanazért titkos szavazásra birni, akarva nem akarva csak Buday nevet hangoztatott a' terem. Sokan megmagyarázgaták szónokilag 's többen kortesvezérileg a' titkos szavazat czélszerübbségét, és oda ment biza' magyarázat, hogy az ugynevezett együgyü köznemesnek nincs szüksége titkos szavazásra, ez kimondja bátran szive szándokát, de a' kurtkás ember nem meri kimondani, ez reservátákkal, fogásokkal él, ez okoskodik, következtet és tervez, ugyanazért ő nyilt nem lehet. Ez okért, minthogy a' titkos szavazat mivelt nemzetek találványa, kövessük mi is ama mivelteket.Bizony bizony ha kérdőre vennék az embert: mit itél ezen mivelt találványról, alig ha máshova hajlanék itélete,mint oda, hogy ama mivelt ség nem valódi irányu, hanem csak aféle álarczos simaság 's nincs rajta mit kapni, mert jellemszilárdság esik áldozataul, mi pedig kivánatosb egyedben és nemzetben a' mivelt ségnél, mert amarra támaszkodhatni, mig ez veszedelmes szemfényvesztés. Igaz hogy az egyszerüség csekély körében kevesebb az érdek, kinézés és összeütközés, mint az ugynevezett mivelt világban, 's igy az egyszerünek könnyebb nyiltnak egyenesnek lenni, de hogysem hitét, meggyőződését 's az igazságot rendelje alá mivelt az érdeknek, vonuljon félre a' választástól, vagy ha ezt nem teszi, 's csakugyan titkosan kell szavazni, ne igényeljük a' mivelt nevezetet. Mivelt ségnek legfőbb jelleme szabad kifolyást engedni a' meggyőződés, vonzalom és bizodalom nyilványulásának, ki azért megharagszik, hogy ez vagy amaz nem ő iránta viseltetik nyilt bizodalom és ragaszkodással, az rút önző.— Titkos is volt tehát jelenleg a' szavazás, nem is, kellett nem kellett kimondotta, kiáltotta a' bátor és igaz szivo szándokát,és meg lön választva utánozhatlan többséggel közszeretetben 's méltó becsülésben álló főügyészünk Buday András fija, a' vele folyamodott Matulay Gábor előre leköszönt. Im egy példája az ugynevezett mivelt fogásnak, azonfogásnak, melly sokszor gyanakodó és álhitü. Hát ha ugymond nem valódi azon népszerüség, melly ez és ez mellett mutatkozik, hátha csak az állapot és körülmény okozza azt, próbáljuk meg bekötni a' szemeket, rá talál é a' kéz arra, kit úgy kiáltoz a' száj, és ugy lön; ne féltsétek a' bizodalmat, melly igaz érdemen terem, ne irigyeljétek a' vonzódást, melly a' szív vérében buzog, illyen bizodalmat és vonzódást emberséges tulajdon és szeplőtlen érdem támaszt, melly ugyan azért nem ingadoz soha, hanem szilárdul és erősbül szüntelen. Fájt soknak, hogy csak egyetlen az alkalom, mellyen a' vonzalmat egy személy iránt kell kimutatni, mert a' többi folyamodó is kedves törzsökök sarjadékai, de miután csak egy, nyugodjanak meg a' többiek, ha oda nyilványult a' többség szent szava, hova szent meggyőződése vezeté. Becsületökre és az eljárás tisztaságára mutat, hogy a' szülék jelen sem voltak. 11) Egy megyei sebész ellen nehéz vádak hozattak elő, mikép hamis vényeket (recepteket) irt a' megye rovására, és a' himlőoltási lajstromba olly szülék gyermekeit igtatá, kik nemcsak a' járásban, de sehol nem léteznek csakhogy minél több kétkét ezüst garast huzhasson; mert annyi jár egyegy megfogant oltástól a' megye pénztárából. Ezen vádak furcsa kerekedvényüek, hiszen az első nem történhetik a' gyógyszerész egyetértése, másik pedig az illető előljárók hamissága nélkül, a' menynyiben az illy himlőoltási lajstromokat aláirni és megpecsételni tartoznak az előljárók. Az egész tárgy nyomozás alatt áll, majd meghalljuk eredvényét. 12) Egy ifju ember a' nm. helyt. tanácshoz folyamodván a' végett, hogy mint jól végzett gyógyszerésznek engedtetnék S. Ujhelyben egy gyógyszertárnyitás; a' folyamodás felvilágositás végett a' megyéhez küldetett. És lön közönséges megállapodás, hogy nem lehet, de nem is szükséges. Bizony bizony a' bőség szaruja tulságos pártoltatást eszközöl ollykor! Emberséges egy ember H. ur, van is nexusa; de azért csak beillenék S. Ujhelybe még egy patika! Vagy nem kell adni oklevelet a' szegény pályakuzdőnek, vagy ha adatik, nem kell gátolni életmódját 's elzárni az utat előtte, **mellyre** jogositva van.— 13)Egykis példa gyanánt,a'folyamodások fel nem olvastatása 's leginkább a' ki nem hallgatás miatti zavarokra vonatkozva még egy esetet szabadjon felhozunk: bizonyos nő, kinek családja régóta nemesség-mutatásában fáradoz, egy tisztes cseh katonához férjhez menvén és szolgálatideje eltelte után a' katona a' nő javaiba ülvén, az illető elöljáróság az adót a' javakra nemcsak kivetette de követelte is. A'nő folyamodik a' megyéhez 's előadja, hogy férjének semmije nem levén, ő pedig családostul soha adót nem fizetven, tiltaná el az illető városi elöljáróságot az adó további kivetésétől,a' folyamodás természetesen szolgabiróhoz utasittatik. A' sz.-biró jelentést tesz 's az illető elöljáróság meghallgatá-